Cat. 172

[illegible]

[illegible] Ella [illegible]

[illegible] contra [illegible]

[illegible] Elvira [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] nos [illegible]

[illegible]

[illegible] Alegria [illegible]

[illegible]

[illegible] 141 [illegible] Alegria [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] 28 [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] 141 [illegible]

[illegible]

[illegible]
o [illegible]
si da[illegible]
[illegible]
en[illegible]
del [illegible]
[illegible]
[illegible]
mantra an[illegible]
[illegible]

Cat. no. 172

Expositio Pauli Veneti super octo libros phisicorum Aristotelis necnon super comento Auerois cum dubiis eiusdez.

¶ Iacobi Baptistæ Aureliani Rauennatis: Ad Magnificum Patritium Petrum Paschalicum: in expositionem Pauli Veneti super physico auditu Aristotelis Præfatio.

Onstat inter omnes sapientes: Prudentiam esse cœterarum uirtutum dominã atq; ducem. Nam præter quod hæc uirtus oritur a rationali parte animæ. etiã si ipsa deesset, non modo cœteræ uirtutes inutiles forent: sed potius in uitium tenderent. Rei igitur naturalis disciplinæ. quæ huic ꝑ maiori parte subiicitur merito inter primæ philosophiæ capita est reponenda: In qua facultate hoc opus. quod composuit Aristoteles de physico auditu qum tantæ sit eruditionis: ut nihil fere in omni doctrinæ genere inuenias quod huic comparare possis: quis non maxime utile ac necessarium esse dicat? De hoc itaq; uelut in re manifesta nõ laborabo ut dicam quæ pleriq; dicere consueuere. dum aliquid laudare uolũt Nam hoc perinde esset. ac si quis ratione cõtenderet. solem per diem calfacere aut lucere: Sed illud dicam. quod ad præsentis operis itentionem facit. me quidem rem haud inutilem perfecisse. qui expositionem hanc Pauli Veneti super hoc opere ignotam prius. e tenebris: ut sic dicam: in lucem reuocaui. ac omnibus cõmunem feci. Nam si quæ ad ipsum Aristotelem ipsumq; interpretem attinẽt: ac ea etiam. quæ ad officium meum spectant consyderare homines uelint. iudicabunt me i hoc negocio haud male cõsuluisse. Enimuero quia hoc opus prius q̃q̃ luculẽtissimũ atq; ab omni parte perfectum esset: tamen quia apud nostros idest latinos non bene intellectũ erat. (Nam de græcis aliis iudicium relinquo) meliori quodãmodo sui parte carere uidebatur: quid. n. ꝓdest ignotum bonum? quid sementem facere nisi ipse messem colligas? quid ipsum deniq; iuuaret Aristotelem tantus labor: q̃tus in hoc componendo opere suscepit. nisi aliquis superesset laboris eius fructus? Res omnium pulcherrima. & quæ minime ignorari debuerat in obscuro posita erat. Hic autem tanta fœlicitate expositionẽ huiꝰ operis est aggressus. ut non fungi officio interpretis: sed ex ore Aristotelis loqui uideatur adeo plane eius mentem est exequtus. qui quidem ut fuit omni doctrinæ genere ornatus atq; clarissimus tẽporibus suis: ita in hac re cœteros non modo omnis qui in physica Aristotelica scripserunt: sed se ipsum etiam superauit: quod ne an uerũ sit omnes cupidi litterarum: & qui præsertim in philosophia operam dederunt: ex re ipsa melius dignoscẽt: ubi omnia. quæ aut ambiguitatem. aut obscuritatem: aut dubitationem habere poterant clarissima. apertissima. planissima facit: qui igitur melius fieri potuit: q̃ in cõmunem edere utilitatem cõmentarium hoc. quod adhuc latuit. & quod maxime in expositionem ipsius Aristotelis necessarium erat. Xenophonti socratico magnã laudem homines tribuũt quod post Thucididis mortem. qui historiam belli peloponesiaci ĩpfectam reliquerat. compertis eius scriptis. quæ occulere poterat noluit: sed potius in memoriam clarissimi auctoris. eam historiæ partem. quæ ab eo relicta fuerat absoluit. mihi q̃q̃ in eadem sum cã (hæc. n. nõ edere poteram) satis sit laudis ex eo quod officio meo satisfeci: Nam præter quod multum debeo philosophiæ. cui iam pridem me totum tradidi erudiendum: etiã maxime debeo religioni: ꝓ qua iam diu uotum suscepi: In qua idem Paulus Venetus initiatꝰ summꝰ fidei christianæ uindex ac nostri augustiniani dogmatis assertor fuit: quare si quid laudis ex meo munere haberi potest. in ipsum auctorem operis potius referatur. i quem merito omnis laus est referenda: & Paulo gauoto Ianuensi coadiutori ut in lucem redderetur. Tibi autem Petre Paschalice hoc opus dico: tum ꝓ mea ueteri erga te obseruantia: tum quia neminem alium inueni: cui conuenientius hoc q̃ tibi dedicarem. Nam si sine inuidia de te dicere liceat: quæ merito dici possunt: nunq̃ satis te quisq̃ laudare poterit. Tu. n. genere nobilissimo natus: uirtute tua superas ipsum genus: tu in urbe Veneta iuuenis admodum: grauissimum auditoris munus tenes: tu doctissimus in omni disciplina atq; præsertim in philosophia omnem de te expectationem hominũ superasti: Testis est omnis Italia: omnis gallia: parisium ipsum: & si qua alibi sunt litteraꝝ gymnasia. (Nã totus fere orbis a te discendi gratia est peragratus) quanta eruditionis tuæ documenta: a te præbita ubiq; fuerunt: & nunc etiam testis est ipsa patria: quæ te assidue disputantem docentem: orantem uidet. Quare si in tuam clientelam hoc susceperis munus: rem a tuo instituto haud feceris alienam: qui iampridem in te litterarum patrocinium suscepisti: ac mihi etiã rem gratissimam facies: qui te ob uirtutes tuas mirifice colo atq; obseruo: si officium meum in hac re non ingratum tibi esse cognouero. Vale.

M.CCCC.LXXXXIX.

¶ Excellētissimi Theologo⁊ phorūq₃ monarche Pauli veneti Augustiniani phisico⁊ū Aristotelis ac cōmētatoris diuine ad nodū expositionis prefatio.

Aturalem Philosophiā esse illā pclarā cūctis mortalibus incōparabilē sapiētiā: quā dsq₃ magno ac mirabili studio maxioq₃ desiderio ad sui suorūq₃ gloriā₃ igenio ⁊ opere amplecti oz: q nihil dulcius: nihil iocundius possidetur: vniuersa turba discentium priscorumq₃ interpretatur collegiū patrū: dū eā humana⁊ diuinarūq₃ rerū notitiā dicūt: hec qdez cetera⁊ artiū atq₃ scientia⁊ magistra: ut nostri doctissimi patres cuncti iudicant qui de natura agūt: tam greci q̄ latini: ipsa sola nouisse creditur: quib⁹ principiis: quot numero causis vniuersa que transmutari uidem⁹ miro ordine fiant; qua materia quanta celū magnitudine cōstet: vtrū qetum sit ⁊ imobile: an incredibili celeritate voluatur: quanta sit terre crassitudo: aut quibus fundamētis librata permaneat: atq₃ suspensa: ortus spectat insuper sperarum celestiū obitusq₃ signo⁊ speciosissimū intuetur ⁊ semp admirandū ornamentū celi: miratur stellarum orbes: fulgoresq₃ diuersos intelligit singulo⁊: quando hesperus: qn̄ lucifer surgat: cur ille vespertinus: hic vero matutinus irradiet: quot motus orizon habeat quos luna defectus: queādmodū sol suos nouit occasus: circuitusq₃ omnes maxima solemnitate declarat. Quapropter super his plurimi admirantes nostri excellentissimi ingenio veteres cum se doctrine ad ha⁊ inuestigandas re⁊ cās penitus dedissent quicqd laboris tā corporis q̄ aie impendi poterat: cōtēptis oibus ⁊ priuatis ⁊ publicis actionib⁹ ad inquirende veritatis studiū se magnopere cōtulerūt: existimantes multo pclarius eē humana⁊ diuinarūq₃ re⁊ inuestigare ac scire rationem: q̄ struendis opibus: aut cumulandis honoribus inherere: qb⁹ rebus quoniā fragiles terreneq₃ sunt: ⁊ ad solius corporis pertinēt cultum: nemo melior: nemo iustior effici pōt. Erant quidē illi veritatis philosophice cognitione dignissimi: quā scire tāto pe cupierūt: vt eā veluti incōparabilem thesaurū rebus oibus anteponerent: nā ⁊ abiecisse quosdā ⁊ renuntiasse vniuersis voluptatibus constat: vt solā nudāq₃ veritatē nudi expeditiq₃ sequerēt quā₃ ⁊ si oēs equali conatu optarēt: nō tamē equis laboribus: nō cōsimilibus semitis pcecerūt. Nā diuersi altera sentiētes: tā sibi q̄ successoribus verbis ⁊ scripturis dissimilia initia tradiderūt. Pithagoras quidem italico⁊ princeps par ⁊ impar: a quibus entia singula differentiā sumūt: re⁊ dixit eē principia: s₃ a sola paritate diuersitas specifica fluat: cū impares numeri semp quadrati spēm ducāt: ex paribus vero quadrati ⁊ cubici triāgularis ⁊ quadrāgularis: altera species deriuet: hic.n. vt has re⁊ cās seu principia successoribus panderet egyptū petijt inqt valerius: vbi litteris eius gentis assuefactus pteriti eui sacerdotū cōmētarios pscrutat⁹ inumerabiliū seculo⁊ obseruationes cognouit: Inde ad psas profectus magorum exactissime litterature se formādū₃ tradidit: a quibus syderū motus cursusq₃ stella⁊: ⁊ vniuscuiusq₃ viui pprietatē effectuū benignissime dimōstrauit. cretā deniq₃ ⁊ lacedemoniā nauigauit: qua⁊ legibus ac moribus inspectis ad olympicū certamē descēdit. Cūq₃ multiplicis sciētie maxima cū admiratione grecie specimen exhibuisset: quo noie censeret interrogatus non se sapientē: q₃ id viri excellentissimi occupauerant: s₃ amatorē sapiētie. i. grece philosophum edixit. Anaxagoras aūt suū chaos ₒsiderans innumeris indiuiduis ac speciebus ₒfusū ha⁊ re⁊ oiu₃ quas videm⁹ diuinū itellectū cā₃ effectiuā sēsit: pticulasq₃ ex pte materie similiu₃ ac dissimiliū natura⁊ asseruit isinitas: d eo qdē scribit q̄ cū post diuturnā pegrinationē patriā repetēs possessiones intueretur ₒsumptas: nō eē₃ inqt ille sapiens: nisi iste pijssent. Nā si pdio⁊ potius q̄ ingenij cultur e uacasset dn̄s rei familiaris ⁊ nō tātu₃ Anaxagorā penates cognouissent. Neq₃ isto minorem numerū opinatus ē Democrit⁹: sicut nec Leucippus collega eius: aut Epicurus amborum successor: quonia₃ athomos idiuisibiles īsinitos figura positione ⁊ ordine iuicē ₒdistictos re⁊ eē pricipia arbitratus ē. Nā ex patre ditissimus oē patrimoniū suis ciuibus dereliquēs Athenas pfectus ē: vbi oculo⁊ ppriū lumen extinxit vt hos indiuisibiles athōs nunq̄ descētes: s₃ sp motos ad instar decisionū in ianuis solariū radio⁊ saltē mente vegetatius intelligeret: quos corpis oculis videre non poterat. His nō consensit Empedocles: nō Parmēides: nō Melissus: cū ille pter litē ⁊ cōcordiā quatuor elemēta posuerit: hi vero solū calidū ⁊ frigidum re⁊ dixerunt eē pricipia. Tria.n. sūt ait Empedocles in tota re⁊ varietate pcipua q̄ a lite ⁊ amicitia ortū hent. s. nobilis affluētie ₒtēptus: future felicitatis appetitus: ⁊ mentis illustratio: ex qbus deum sic describi putauit. Deus inqt ē spa intelligibilis c⁹ cētrum ī vbiq₃ circunferētia vero nusq̄. Archelai vero d pricalis similib⁹ vna cū Anaxagora idē sētiētis Socrates discipul⁹ fuisse phibet: q prim⁹ vniuersā phiam ad corrigēdos ₒponēdosq₃ mores flexisse memorat nolebat.n. i mūdo terrenis cupiditatib⁹ aios se extēdere: s₃ i diuina: n₃ re⁊ cās putabat nisi mūdata mēte posse ₒphēdi: ⁊ iō purgādē bōis morib⁹ vite cēsebat istādū: vt dpssa libidine exonerat⁹ aīus naturali vigore i etna se tolleret: naturāq₃ icōmutabilis luminis: i qua oiu₃ scā⁊ re⁊ cāe stabilit viuūt: itelligētie puritate ₒspiceret. Huius stoicorum splendor successor atq₃ auditor Plato tradit: q magnū ⁊ paruū ex pte mē ⁊ ideā seu exēplar ex pte forme oiu₃ generabiliū ⁊ corruptibiliū cās existimauit. Hic qdē ut ait Augustin⁹ cū Atheniensis eēt hōesto apd suos loco nat⁹: ⁊ ingenio mirabili lōge suos ₒdiscipulos anteiret: pa⁊ tamen putās psiciēde phie sufficere seipsū: ac Socraticā disciplinā: q̄ lōge lateq₃ potuit pegrinat⁹ ē. Itaq₃ ⁊ i egipto didicit q̄cūq₃ illic habebāt atq₃ docebāt. Deide in eas Italie ptes veniēs vbi Pictagorico⁊ fama celebrat: q̄cqd Italice aut Pictagorice phie tūc florūit: auditis Archita ⁊ Ariōe eminētib⁹ i ea doctorib⁹: facillime ₒphēdit. S₃ iter Platōis discipulos nō qdē imerito ⁊ excellētissima gloria claruit tot⁹ phie pater summus Aristoteles pipatetico⁊ prim⁹: hic.n. totū sapie studiū i tres ptes distinxit: vnā rōnalē qua ve⁊ a falso distiguit: alterā moralē q maxie i actione versat: ⁊ terriā nālē ₒtēplatiōi penit⁹ dputatā: quā₃ i octo portiōes distribuit: qua⁊ primā d phico auditu: scdā₃ celi ⁊ mūdi: terriā d generatōe ⁊ corruptiōe: quartā me-

tauroꝝ: q̄ntā mineraliū: sextā corpis aīati: septimā vegetabiliū: octauā pure sensitiuoꝝum vocitari precepit. Quis .n. Aristotele curiosiꝰ ista q̄siuit: q̄s doctius inuenit: q̄s ꝯsiderauit acteriꝰ: q̄s distīxit acutiꝰ: q̄s diligētius pleniusq̧ ꝯscripsit: ⁊ vt in sūma ꝯplexiue dicā: hic oīuꝫ q̄ fuīt etatē: hic d̄scriptiōes tꝑoꝝ: hic sacroꝝ iura: hic dōesticā ⁊ publicā disciplinā: hic regionū locorū oīum dinarū hūanaꝝq̧ reꝝ nōīa ꝯpuit genera officia atq̧ cās: ⁊ q̄cq̄d teste Auerroi ꝯmētatore sūmo ab antiquis scriptū inuenit nō est dig⁹ vt sciētie huiꝰ pars sit aut principiū: in qua prinᵃ: ⁊ cās que ⁊ quot sūt īgenio mirabili atq̧ magisterio demōstrauit ī eo ꝑcipue libro qui de phisico auditu: seu phisicorū dicitur quē ex illius intentione suiq̧ cōmētatoris Auerrois iuxta antiquoꝝ patrū sentētias diuina grā fauēte expositurus suꝫ in noīe beatissime atq̧ īdiuidue trinitatis patris ⁊ filij ⁊ spiritussancti amen.

Tex. ꝯ. primi.

Uoniam quidē ītelligere ⁊ scire contingit) Iste est primus naturaliū q̄ phisicorū dicitur liber seu de phisico auditu intitulatus: qui prima sui diuisione diuiditur in duas ptes .s. in phemiū ⁊ tractatū ib (necesse ē aūt) prima pars diuidit ī q̄ttuor ptes iuxta q̄ttuor cōclusiones quas Arist. in hoc prohemio docet quarū pria est ista. ¶ Scīa nālis acquirit ex cognitiōe principiorū: cāruꝫ: ⁊ elementorum. ¶ Scda ꝯclusio. Ad philosophū nālem pertinet determinare priꝰ de principijs nālibꝰ scdm eē ⁊ scdm numerū ibi (Manifestuꝫ q̄dē). ¶ Tertia ꝯclusio. Cognitio pricipioꝝ nāliū d̄pēdet ex cognitione pricipiatoꝝ. ibi. (Innata āt est) ¶ Quarta ꝯclusio. Cognitio nālis ꝓcedit a toto ad partes: ⁊ a magis cōfuso ad minus cōfusum. ibi. (Sūt āt ꝑmū). ¶ Pria cōclusio. Arguit sic. Ōis scīa hñs principia: aut cās: aut elementa acquirit ex cognitiōe illorum. Sed scīa naturalis hꝫ pricipia cās ⁊ elemēta. Igitur scīa naturalis acquirit ex cognitiōe principioꝝ cāꝝ ⁊ elementoꝝ: pꝫ ꝯña cū minori: q2 scīa naturalis hꝫ quattuor genera causarum .s. efficiens ⁊ finem: mām ⁊ formaꝫ. Maior uero declaratur a signo: quia vnuꝫ quodq̧ habens principia ⁊ causas ⁊ elemēta opinamur cognoscere cū cognoscimus eius prima principia ⁊ primas causas usq̧ ad elementa. Lege literā. (Qm̄ q̄dem intelligere ⁊ scire cōtigit circa oēs scīas quaꝝ sūt principia: aut cause: aut elementa ex hoꝝ cognitiōe). Cōstrue sic: quoniā q̄dē .i. certe circa omnes scientias quaꝝ sunt pricipia aut cāe aut elementa ex hoꝝ cognitione .s. principioꝝ causarum vel elementoꝝ contingit intelligere ⁊ scire alia videlꝫ pricipiata causata ⁊ elemētata. ista est maior cuiꝰ supplēda est minor cū cōclusione hoc mō: sed scientia nālis est circa pricipia causas ⁊ elementa. igit in sciētia nāli ex cognitione principiorum causarum ⁊ elementoꝝ contingit intelligere ⁊ scire: ⁊ per consequens ipsa acq̄ritur ex cognitione illoꝝ: maior accipitur a signo famoso. (Tūc eñi cognoscere arbitramur vnūquodq̧) .s. hñs principia causas ⁊ elementa cum cās primas ⁊ prima pricipia cognoscimus ⁊ vsq̧ ad elementa.

Notandum. primo scdm cōmē. cōmēto pº quod Aristo. nō itēdebat ꝑ sciaꝫ ⁊ certitudinē noīa synoīma: qm̄ nomina synonima nō vsitant in doctrina demōstratiua sed intendebat dispositionē scientie certe ⁊ est scientia perfecta. Scientia enim alia est ꝑfecta ⁊ est illa q̄ est ꝑ causaꝫ: ⁊ alia iperfecta ⁊ est illa que est sine cā. ¶ Prima propositio cōmenti est ista q̄ scīa ⁊ certitudo nō sunt noīa synonima eo q2 ī plus se habet scīa q̄ certitudo. Certitudo .n. scdm phm̄ hic est scientia ꝑfecta. constat aūt omnem scientiam ꝑfectā esse scientiā ⁊ non eꝯ ⁊ hoc ponit cōmētator declarans textū antique translatiōis. di. (qm̄ dispositō scie ⁊ certitudis) loco cuiꝰ dicit translatio noua. (Qm̄ q̄dē intelligere ⁊ scire contigit). nō ītelligēs idē ꝑ intelligere ⁊ scire: sed per ītelligere exprimit aliquid cōius q̄ scire: cū oē scire sit intelligere ⁊ non eꝯ: contingit .n. perfecte intelligere cum cā ⁊ sine causa: sed nō cōtigit perfecte scire nisi ꝑ causam. Intelligere enim hic iportat indifferēter noticiaꝫ incōplexā rei cognoscibilis ⁊ premissas indemōstrabiles: qm̄ talia non proprie sciuntur: sed proprie intelliguntur: ut colligit a philosopho primo posteriorū. Scire vero exprimit noticiā ꝯplexā rei scibilis seu cōclusionis demōstrate vel demōstrabilis ut hr̄ ibidē in posterioribꝰ. ¶ Scda ꝓpositio cōmēti. Noīa synonima nō vsitāt in sciētia demōstratiua: patet qm̄ noīa synonima sunt illa quibus cōpetit eadē rō oīo sed tm̄ differunt in voce ut tunica ⁊ vestimētuꝫ: de q̄bꝰ infra facit phūs mentionē: scīa aūt demonstratiua vtitur diffinitione: diffinito: ⁊ passiōe: ut hētur primo posterioꝝ que quidē nō sunt nomina synonima cū differāt voce ⁊ rōne, ut aīal rōnale hō ⁊ disciplinabile: nō ergo oīa cōuertibilia sunt synonima: sꝫ tm̄ illa q̄ differunt in voce ⁊ cōueniunt in rōne de quibus nō se intromittit demōstrator. ¶ Tertia ꝓpositio cōmēti. Scīa ꝑfecta est ꝑ cām ⁊ scīa imperfecta ē sine causa. Nā scīa est habitus ꝑ demōstrationē acquisitus ꝑ Aristo. primo posterioꝝ di. q̄ demōstratio ē syllogismꝰ faciēs scire: ꝯstat āt ibidē q̄ duplex ē dmōstratō .s. ꝑfecta q̄ facit scire ꝑ cām immediatā: ⁊ imperfecta que facit scire per effectū vel per cām remotā. Jō cōsequēter duplex est scientia .s. ꝑfecta que est per causaꝫ: ⁊ imperfecta que est sine causa semꝑ loquendo de causa imediata. Sed dubitatur q2 illa distinctione data sequitur q̄ methaphisica seu theologia que est de deo nō sit perfecta scientia cū deus nullā caꝫ hēat. ¶ Rñdet q̄ ꝯmētator intelligit illā distinctionē tm̄ de hijs q̄ habent cām. Unde eodē cōmēto primo Artiū speculatiuaꝝ aut suaꝝ partiū sunt q̄dā que considerant de rebus simplicibꝰ carentibus principijs ⁊ hec est dispositio sciētie cōsiderantis de primis principijs cuiuslibet entis. Ita q̄ methaphisica ꝓm aliquā partē ꝯsiderat de rebus habentibus cās ⁊ principia ⁊ scdm aliā de rebus nō habentibus principia cuiusmōi sunt deus ⁊ intelligentie. Deus eniꝫ nullā habet cām neq̧ principiū: intelligētie vero hñt causam finalē: vꝫ ipsā primā cām. Dicenduꝫ tm̄ q̄ lꝫ ipse deus nullā habeat cām: tm̄ scīa q̄ hr̄ de deo est per cām: nō enim oportet mediū in demōstratione esse cām subiecti: sed sufficit q̄ sit cā predicati seu passionis demōstrabilis de subiecto: vñ iterpositio terre inter solē ⁊ lunā q̄d ē mediū ī dmōstratiōe potissima nō est causa lune: sed ē causa eclypsis dmōstrabilis de luna. Ita in metha. cum demonstrat actus purus de deo ꝑ ens primū: non accipit medium quod sit cā dei sed quod ē cā predicati seu passionis dmōstrabilis d̄ deo. Uñ eē primū ens est cā ꝓp quā deꝰ ē actꝰ purus.

Secundo. notādū ꝓm cōmē. eodē cōmē. q̄ ñ oēs artes cōsiderāt

de oibꝰ cāis sʒ qdā ꝯsiderat de formali tm̄.s.matheª. ⁊ qdā de tribꝰ cāis.s.motore ⁊ forma ⁊ fine:⁊ ē scia diuina:⁊ qdā de 4or cāis ⁊ est scia nālis: ⁊ ex hoc cōcludit ꝙ impossibile est ꝙ hec coniunctio aut sit sicut copulatiua. Naʒ dispositio scie certe inuenit̄ in rebus habentibus causas quasdā per sciam illaꝝ causaruʒ sicut inuenitur in habentibus oēs causas. ¶ Ita eniʒ demōstrat scia nō cōsiderans oēs causas sicut scientia cōsiderans omnes cās. immo aliqñ magis vt patet de mathematicis: que dr̄ esse in primo gradu certitudinis per commen. 2º. metha.

Dubitatur qr sicut scie nāles ita math. hn̄t quattuor genera cāꝝ.s. subiectum ⁊ formam efficiens ⁊ finem. Itē metha. ē de omnibus rebꝰ mūdi. ḡ considerat de mā ⁊ maxime i ea pte vbi tractat de substantijs materialibꝰ: añcedēs āt est manifestū eo ꝙ ens est subiectuʒ metha. di. philosopho q̄rto metha. ꝙ est vna scia que cōsiderat ens in quātū ens. ¶ Ad primum dr̄ ꝙ scia nālis hʒ p se oīa quattuor gn̄a causaruʒ ⁊ mathe. solum per accidens: quia ꝯsideratio naturalis est circa oēs causas: sed ꝯsideratio mathe. ē circa formā tm̄: Vn̄ figura rectilinea triāgulꝰ hr̄e tres angulos nō dicūt nisi formā: abstrahit.n. math. ab effite ⁊ fine: ac mā sēsibili: lʒ nō abstrahit a mā itelligibili: qr p se ꝯsiderat d q̄ntitāte ꝯtinua vl̄ discreta. ¶ Ad 2m. rn̄det burleꝰ ꝙ dictū auerois itelligit̄ d pte pricipali meth.s. sbarū abstractaꝝ vbi ꝯsiderat d tribꝰ causis tm̄.s. effite. for. ⁊ fine. ¶ Sed hec rn̄sio est dubia: qr p illud ꝓbaret sciaʒ nāleʒ nō cōsiderare quattuor causas: qr ps prinma phie que est d intellectu humano nō ꝯsiderat d mā: cū ari. ⁊ ꝯor. ponāt ibidē tā intem agētē: ꝙ possibilē separi a mā ppetuū ⁊ eternū. Johānes aūt bridanus di. in prolo. meth. ꝙ ꝯor. intelligit methm. non ꝯsiderare de prima cā nisi i triplici gn̄e cause.s. formalis effie. ⁊ finalis. Hoc āt nō est tenendū: qr ꝯsimili fundamēto ꝓbaret phiā nālem nō ꝯsiderare nisi genus cē efficiētis: qr nō ꝯsiderat pm motorem nisi in genere cē efficiētis. ꝓpterea dr̄ ꝙ methª. ꝯsiderat p se oīa q̄ttuor gn̄a cāꝝ: vt hʒ videri. 2º. meth. nō tm̄ demonstrat neqʒ diffinit p oīa q̄ttuor genera cāꝝ: lʒ.n. demōstret aliqd de mā.s. esse purā potentiā aut eē non gradū latitudinis entis: nō tm̄ demōstrat aliquā passionē de aliquo p mām suam vt puta risibile vel discibile de hoīe p diffinitionē exprimētē mām hoīs: sed tm̄ p diffinitionē exprimētem formā efficiētis aut finē: dicit.n. ꝯor. in hoc. plo. ꝙ spēs duplices ptes hʒ. videlicet ſm fidē quas vocat māʒ ⁊ formā i spēbus ꝯpositoꝝ nāliū: ⁊ ſm imaginatioēʒ p quas intelligit genꝰ ⁊ drīam: nō ergo diffinit neqʒ demōstrat medicus p partes ſm fidē: qr illud ptinet ad phm nālē: sed p partes ſm imaginationē que dicūtur forme diffiniti iuxta illd phi 2º phicoꝝ ptes diffinitiōis sunt forme.

Tertio notādū ſm ꝯmētatorē ꝙ Ari. p cās simplices itēdit cās extrēes i re primas nō ꝯpositas ⁊ sunt prima mā ⁊ vltima forma q̄ eni sunt pter pmā māʒ ⁊ vltimā formā cuiuslibet reꝝ nāliū sunt mē ꝯposite: ⁊ forme ꝯposite: vbi dicit Burleus ꝙ mā prima est illa q̄ nō est resol. in priorē māʒ Mā aūt ꝯposita est: q̄ ꝯponit̄ ex mā ⁊ forma: vt elta in mixto: ⁊ ptes etherogenee in animali: forma vltima est forma elemēti: que nō est resol. formalr̄ nec virtualiter. in formā priorē: forma aūt cōposita est forma mixti: que virtualiter est resol. in formā elementi: nō ponēdo aūt elemēta formaliter i mixtis: sed solū vnā formā spēialē. Mā ꝯposita ē aggregatū ex materia prima ⁊ accidētibꝰ: ⁊ forma ꝯposita est aggregatum ex forma ⁊ ex eisdē accidētibꝰ. ¶ Ista expositio est difficilis: qr sicut mā cōposita: ita forma ꝯposita videt̄ hr̄e partes diuersarū rōnū: sed forma mixti nō hʒ ptes diuersaꝝ rōnū: sicut nec forma elemēti: igit̄ nec ē forma ꝯposita. Deinde tale aggregatū nō est forma nec mā ꝯposita: qr oīs forma vel mā est aliqd: sʒ illud aggregatū nihil est ꝓprie loquēdo qr nō sba. nec accn̄s: igr̄ ⁊c. ¶ Dōm igit̄ ꝙ p formā vltimā intelligit ꝯor. indifferēter formā mixti⁊ elemēti: qr sic forma elemēti ē vltima i via resolutiōis: ita forma mixti i via ꝯpositiōis: si.n. p formā vltimā solū intelligeret formā elemēti: illā debuisset vocare primā: sicut māʒ simplicē qm̄ vtraqʒ illaꝝ est prima i via ꝯpositiōis: ⁊ vltia i via resolutiōis ponēdo elemēta in mixto: p formā vō ꝯpositā itelligit ptē q̄ntitatiuā: nā sic dr̄ illa mā ꝯposita: qr ꝯponit̄ ex mā priā: ita ē forma ꝯposita: qr ꝯponit̄ ex forma vltiā. Jō caro ⁊ sanguis ita debēt dici forme ꝯposite sicut mē ꝯposite: sūt enī mē ⁊ forme nāles: sūt quidē mē inq̄ntū faciūt ad ꝯpositionē ꝯpositi nālis: ⁊ sūt forme iq̄tū pn̄t eē ptes diffinitiōis: ⁊ hec expº. saluat ꝯmētū: siue ponāt̄ siue nō ponāt̄ plures forme sbales i eodē.

Quarto notādū circa expositionem illoꝝ vocabuloꝝ principium: causa elemētū: ꝙ ē duplex mōus dōi: prinꝰ ē Alfarabij. di. ꝙ phs p prinª. itelligit cōes ai ꝯceptiōes: q̄ solū virtualr̄ igrediūt̄ demr̄ationē: ⁊ p cās p̄missas q̄ formalr̄ igrediunt̄ demōstrationē: ⁊ p elemēta maiorē ⁊ minoreʒ extremitatē q̄ sunt ptes ꝯclusiōis: ꝯstat aūt ꝙ nō acq̄rit̄ scia nālis nisi ex cognitiōe dignitatū: p̄missaruʒ ⁊ extremitatū. ¶ Secūdꝰ modus est Alexādri: vt inuit ꝯor. ꝯto. pº. di. ꝙ phs p prinª. itelligit cās mouentes: ⁊ p cās finales: ⁊ p elemēta prinª eēntialia ꝯpositi.s. mām ⁊ formā: dās itelligere q̄ð nō cognoscūt̄ res nāles pfecte nisi p cās efficiētes: ⁊ finales: māleʒ ⁊ formalē. ¶ Tertiꝰ modus ē ꝯmētatoris eodē ꝯto. di. ꝙ phs p prinª itelligit causas extrinsecas.s. efficiēs ⁊ finē ⁊ per causas: causas itrinsecas ⁊ remotas vʒ māʒ priaʒ ⁊ formā vltimā: ⁊ p elemēta cās intrinsecas ꝓpinq̄s.s. mām ꝯpositā ⁊ formā ꝯpositā: vt caro ⁊ os in aiali: vult ḡ ꝯor. q̄ð nō cog̅scūt pfecte res nāles nisi per oēs suas cās extrinsecas: ⁊ itrinsecas: ꝓpinquas ⁊ remotas. ¶ Quartꝰ modꝰ exponēdi quē solū puto fuisse de itētiōe Arist. ē: ꝙ phs p prinª. itelligit cās extrinsecas.s. effie. ⁊ finē. nā finis pº. mouet itentiōalr̄ ⁊ agēs realr̄: hec.n. necessitāt māʒ ⁊ formā: ⁊ n̄ necessitant̄ ab illis: iō uocāt̄ prinª. p cās āt itelligit hāc māʒ ⁊ hāc fōmā accn̄talr̄ dispositas: seu ptes q̄ntitatiuas vt carnē ⁊ ossa: q̄ dicūt cāe ꝓpinq̄: iō dic phs cās prias i. ꝓximas: p elemēta vō itelligit ptes q̄litatiuas ꝯpositi.s. māʒ primā ⁊ formā vltiaʒ: vn̄ eliʒ est illō ex quo aliquid cōponit̄ ⁊ est indiuisibile in aliā spēm q̄ntū methac. i. nō ē diuisibile i ptes diuersaꝝ rōnū. Hec āt diffinitio nō vīficat̄ nisi de pª mā ⁊ vltia forma. vn̄ tā pª q̄ 2ª expositio vr̄ diminuta: qm̄ nō sufficiūt ad dmōstrationeʒ dignitates: p̄misse: ⁊ extremitates: sʒ maxime req̄r. diffinitio formalr̄. vel virtualr̄ igrediēs dmōstrationeʒ tāq̄ mediū vt hr̄ 2º. posterioꝝ ⁊ in plo. de aia dr̄ ꝙ oīs dmr̄atōis prinm ē. ꝙ qd est: nō āt cognoscit res pfecte p cām remotā nisi cognoscat p cām ꝓpiquā: vt determiat Ari. 1º. posterioꝝ iō p prinª: cās

vel elementa:debuit inte^x.cās ꝑpinquas intrinsecas
de qb⁹ 2ª.expositio nullā facit mentionez:sicͤ nec pri/
ma de medio demōstratiuo. ¶ Tertia aūt expositio
oīno vr̄ falsa q2 mā propiqua nō est elm̄ vt hic Ari.
loq̄t ⁊ q̄nto metha^c.cū illa sit diuisibilis ī ptes diuer
saꝝ specieꝝ. Jō notāter dicit phs prima prinª:⁊ pri
mas cās:⁊ nō pria elta q2 dat finis primari⁹:⁊ finis
secūdari⁹:effi^s.prima^m.⁊ efficiens scōariū:mā pria et
mā 2ª:forā pria ⁊ forā 2ª.sed nō dat elm̄ prima^m.⁊
elm̄ 2ª riū:ꝓprie loquendo de elto. Jtez nō cognosci
tur pri⁹ mā priª q̄ scōa:sed potius ecōuerso:q2 ptes
q̄titatiue prius cognoscunt a nob̄ q̄ q̄litatiue cū accª
magnā partē ꝯferunt ad cogno^m q̄ qd est:aīt .n.phs
in ꝓlo.de aīa:ꝓpterea dicit Ari. vsq3 ad elā:adde no
tandū q̄ nō solū ꝓcessus q2 est:terminatus in māz ⁊
formā:s3 etiā resolutio ꝓcessus pp qd:t̄miat ī illa sicͤ
ab eisdē incipit ꝓcessus scientificus ꝓpter qd:cogno/
scēdo p cās remotas:cās ꝓpinquas:⁊ p cās ꝓpīq̄s
ipsa3 rem nālez:⁊ si ignis:aqua:aer:⁊ t̄ra dn̄t elā hoc
nō est ꝓprie:s3 methaphorice:q2 sicut elm̄ nō diuidit
in ptes diuersaꝝ rōnu3:ita ignis:aer:aq̄:⁊ t̄ra: nō sunt
diuisibilia in corpa diuersaꝝ specieꝝ.

Contra p̄dicta dr̄:⁊ pri° q̄ metha⁹ demr̄at ⁊ nō p aliq̄d genus cāe: q2 aliq̄d
esse primū simplr̄ demonstrat 2° metha. ⁊ nō p ali/
quod genus cause:cū illa demo° sit a posteriori:⁊ i2.
meth.demr̄at deū eē actū purū a priori:⁊ nō p aliq̄d
gen⁹ cāe:q2 eē primū simplr̄ p q̄d demr̄at deū eē actū
purū ē idē realr̄ cū illo:igr̄ nō ē cā illi⁹:⁊ si est cā illi⁹
q̄rat ī quo gnē cāe:⁊ arguit q̄ ī nullo exquo de⁹ est
sūme sim^x:nullā icluderet cōpōnē. ¶ Scōo dr̄ q̄ ma/
thema.demr̄at ⁊ nō p aliq̄d gen⁹ cāe:at geoª demr̄at
hr̄e tres anglos eq̄les duob⁹ rectis:de triāgulo p hr̄e
āgulū extrīsecū:ꝯstat aūt q̄ hr̄e angulū extrīse^m nō ē
cā illi⁹ passiōis:q2 si null⁹ eēt angul⁹ extrīsecus:non
min⁹ triāgul⁹ hr̄et tres angulos eq̄les duob⁹ rectis.
¶ Tertio arguit q̄ cognitio cāe nō ducit ī cognitōez
effect⁹:q2 nō sufficit cognitio cāe tm̄: alr̄ stati nota cā
cognosceret effect⁹:q̄d ē fl̄m:neq3 sufficit cognitio cāe
vna cū intellectu spē itelligibili:⁊ fanta^e q2 tūc posi/
tis hijs oīb⁹ poneret cognitio effcūs:⁊ p ꝯn̄s habitis
duab⁹ p̄missis geo^c stati scirent oēs ꝯ°nes sequētes
mediate vl̄ īmediate q̄ ē fl̄z. ¶ Quarto ar² q̄ p cā3 n̄
ꝯuēit demr̄are effc̄m:q2 si p a eē demr̄aret b eē oīo eēt
petitio principij. Nā de° est sill's pri° poste. ⁊ nunq̄
ꝯ° est affirª q̄n q̄l3 p̄missaꝝ sit affirª pri° prioꝝ:igr̄ mi
nor necessario erit ista.b.ē.a.aut aliq̄ t̄lis:vbi p̄suppo
nit.b.eē. Ex hac rōne hr̄ q̄ nulla ꝓpo° de scōo adia/
cēte ē demr̄abilis. ¶ Ad pri^m dr̄ q̄d mathematic⁹ de/
mōstrās itētionalr̄ a posteriori nō demr̄at p cām:sed
bn̄ demr̄ans a priori:⁊ tūc ad arg^m pri^m:simplr̄ ⁊ ac/
t⁹ pur⁹ sūt idē:igit talis de° nō ē p cām:negat ꝯn̄a:vn̄
phs pri° poste.docet supi⁹ dmr̄are de suo inferiori p
mediū prin^e:vtputa corp⁹ aiatū p aīal de hoīe:⁊ tn̄
illa 3ª sūt idē:s3 sufficit q̄ differāt rōe:neq3 o3 q̄ mediū
ī demr̄atōe pp qd sit simplr̄ cā p̄dicati:s3 suffic̄ q̄ sit cā
īherētie p̄dicati:ad sbm. Vn̄ cū sit talis de° oē aīal est
corp⁹ aiatū. Oīs hō ē aīal. Jgit oīs hō est corp⁹ aia
tū.aīal nō ē simplr̄ cā p̄dicati.s.corpis aiati:s3 magis
eꝯ:cū q̄dlibet supi⁹ sit forma sui iferioris:p Aristo. 7.
phicoꝝ:s3 ē cā īherentie corpis aiati ad hoīez:cū aia
tū corp⁹ īsit hoī p aīal tāq̄ p mediū:ita ī ꝓposito nō
o3 q̄ pri^m simplr̄ sit oīo cā act⁹ puri:s3 est cā pp q̄ ac/
tus pur⁹ p̄dicat de deo:⁊ sicut nō incōueīt q̄ p̄ter oēz
opatōez itellect⁹:sint rōes ī deo hn̄tes inuicē ordinez
prioris ⁊ posterioris:q2 pri⁹ est eēntia ī deo q̄ vita:
⁊ vita q̄ itelligētia:ita nō incōuenit in eadē repiri or/
dinē cāe ⁊ effect⁹ secluso oī ope itellect⁹:ita q̄ oē pri⁹
h3 rōez cāe:⁊ oē posteri⁹ rōez effect⁹:⁊ cū q̄rit in quo
gn̄e cāe demr̄at de deo act⁹ pur⁹ p pri^m simplr̄:dico
q̄d in gn̄e cāe formalis:nō q̄ pri^m simplr̄ sit cā for/
malis act⁹ puri:s3 est cā formalis ipsi⁹ dei:nō quidez
in rōne ptis:s3 ī rōne pricipij diffinitiui:sicut cū demō
strat disci^e de hoīe p aīal rōnale:talis demr̄atio sit in
gn̄e cāe formalis:⁊ tn̄ diffinitio nō ē cā forālis pas/
siōis:s3 subi:neq3 ē incōueniens ꝯcedere deū hr̄e cām
nō efficiētē:nec finalē:nec mālē:s3 formalē:⁊ nō solu3
vna3 īmo īfinitas. Dicit.n.cōmētator 5° meth. q̄ de⁹
aggregat ī se p̄fectōes oīu3 reꝝ:s3 idē ē p̄fectio act⁹ ⁊
forª p Ari. ⁊ cōmētatorē scōo d̄ aīa igit de⁹ aggregat
in se plures formas:nō q̄dē ꝯstituētes deū p modum
ptis:sed p modū pricipij diffinitiui:eo mō quo loq̄t
Arist. pri° post. di. q̄ linea est ex pūctis:nō q̄dē tāq̄
ex ptibus:s3 tāq̄ ex pricipijs diffinitiuis.cū pūcta re/
grediāt diffinitionē formalē linee. Jta pri^m simplr̄ ⁊
act⁹ pur⁹:⁊ alia īfinita:q̄ sunt ī deo dn̄t cause forma/
les ipsi⁹ dei:nō q̄dē in rōne ptiū cōponētiū:s3 in rōne
ꝯstituētiū diffinitionū. ¶ Ex predictis seq̄t q̄ ēt mā
h3 de se formā nō q̄dē cōponētē:sed diffinitiuā aliter
de mā prima nō posset aliq̄d demr̄ari a priori p cā3:
ꝓpter qd:sicut.n.demr̄at de deo īfinitas p eternitatē:
⁊ eternitas p necessitatē:⁊ necessitas p independētiā:
⁊ independētia p esse puꝝ actū:⁊ esse puꝝ actū per
esse pri^m simplr̄. Jta de prima mā demonstrat esse
vnū oīu3 gn̄abiliū ⁊ corruptibiliū:p esse subm̄ cuiusli
bet trāsmutatiōis:⁊ esse subm̄ cuiuslibet trāsmutatōis
p esse purā potētiā:⁊ eē purā potentiā p esse nō gra/
dū latitudinis entis:sic arguēdo oē q̄ est nō gradus
latitudinis entis ē pura potētia:s3 mā prima ē nō gra
dus latitudinis entis:igit mā prima ē pura potētia:
⁊ sic ꝯn̄ter demr̄aret aliq̄ passiōes suo mō. ¶ Ad 2^m
dicit bridanus q̄ demōstratōes mathe. nō ꝓcedūt p
cām in eēndo:s3 tm̄ in cognoscēdo:neq3 dicūt demr̄a
tiōes pp qd:q2 ꝓcedāt p cām ī eēndo:s3 q2 ꝓcedūt ex
notiorib⁹ simplr̄. ¶ Jsta rn̄sio est ꝯ determinationē
Arist. in posteriorib⁹:dicit.n. Arist. primo posteriorū
q̄ demōstratio est sillogism⁹ faciens scire:⁊ q̄d scire
est rē p cām cognoscere:⁊ q̄ illi⁹ sit cā:⁊ q̄d nō ꝯtigit
alr̄ se hēre:vbi p3 q̄ loq̄tur de cā in eēndo:q2 cāe in co
gnoscēdo nō cōpetit ista pticula nō ꝯtigit alr̄ se:⁊ dif
finiēs demōstrationē dicit q̄ ē ex causis priorib⁹ nō
quo ad nos:s3 quo ad nām:⁊ ē ex causis notiorib⁹
nō solū in cognoscēdo:sed in eēndo:⁊ 2° posterioꝝ ī/
quit q̄ mediū causa ⁊ diffinitio sūt idē:vbi p3 q̄ nō
loq̄tur de cā in cognoscēdo tm̄:s3 de cā in essendo exē/
plificās de īterpositiōe terre respectu eclipsis. Jmmo
rn̄deo īplicat:q2 si demōstratiōes mathe. ꝓcedūt ex
notiorib⁹ simplr̄ ⁊ notiora simplr̄ sūt notiora natu/
re:⁊ notiora nature:sunt cāe in essendo:p cōmentato/
rē in hoc ꝓlo. igit demr̄atiōes mathe. ꝓcedūt p cām
in essendo. ¶ Dicendū igit ad arg^m q̄ equalitas triā/
guloꝝ ad duos rectos nō demōstratorum p habere
angulū extrinsecū tanq̄ p mediū:sed tanq̄ p aliquod
ad nexū medio:seu p determinationē medij q̄d q̄dem
est diffinitio triāguli:v3 figura tribus rectis lineis cō/
tenta:ꝯstat aūt quālibet talē diffinitionē esse causam
in essendo tā subiecti q̄ passiōis:vt colligit a phō. 5. ⁊
6. Topicoꝝ:demōstrat igit hēre tres angulos p fia^m

tribus rectis lineis ptentā tāq̄ p cām in essendo:ꝛ hēre angulū extrinsecū tāq̄ p cām in cognoscēdo. hoc mō oīs fi^a trib^9 rectis lineis ptēta hñs angulū extrinsecū equalētē duob^9 oppositis intrinsecis hȝ tres anglos eq̄les duob^9 rectis:ſȝ triāgulus ē hmōi:igit triāgulus hȝ tres angulos eq̄les duobus rectis. ¶ Ad 3^m dī q̄ nō sufficit sola cognitio cāe nec ēt illa cū intellectu spē intelligibili:ꝛ fantasmate:ſȝ sp reqrit aliud qd cū hijs sufficit:ꝛ tale diuersificat̄ ſm diuersitatē cāꝝ: vel inue nitur p intellectū discurrētē:ꝛ negociatē: vñ nō statim cognita interpositione terre inter solem ꝛ lunā hr̄ co gnitio eclipsis lune:ſȝ vltra oȝ intellectū inuenisse lu nā nō ab alio q̄ a sole hr̄e lumen. Silr̄ hītis pmissis hr̄ pº.p Arist.pº poste.di.q̄ statim inducēs cognouit: nō tñ hita pª pclone hr̄ pº 2ª:q2 oȝ intellectū inuenire vnā aliam pmissam ad primā pclonem: vt inferat̄ 2ª. mō talis inuētio nō fit subito:ſȝ reqrit̄ tps cū discursu. ¶ Ad 4^m rñdet̄ q̄ ppō de 2º adiacente est demōstra bilis:q2 Ari.7º phisicoꝝ demōstrauit p^m motorē esse ꝛ 2º metha.primā cām eē. vñ ſm eū in priº scōi poste rioꝝ q̄ōnes sunt eq̄les nūo hijs q̄cūq̧ vere scimus.ſȝ aliq̄ñ ppō de 2º adiacente fuit dūª ꝛ tam est scita. Igit per diffinitionē vel p demōstrationē.ſȝ pª p Ari.2º po sterioꝝ:ſȝ nō p diffinitionē:q2 sola qd quid est termi natur p diffinitionē: vt hr̄ ibidē:igit p demōstrationē. Itē qd si est terminat̄ p demōstrationē 2º posterioꝝ: sed qd si est respiciat ppōnē de 2º adiacēte:igit ppō de 2º adiacēte est demrābilis:cui^9 oppositū plures anti quoꝝ dixerūt. ¶ Cōcedat̄ ḡ q̄ p a.esse demōstrat̄.b. esse:q2 p iterpositionē terre eē:demōstrat̄ eclipsim eē: nō tñ petit̄ principiū:q2 talis demonstratio nō fit per sillm categoricum ſȝ ypotheticū: vt si a.est.b.est:ſȝ a. est igit.b.est:ꝛ sic pbat̄ primū motorē esse: vt si nō cō tingit pcedere in infinitū in mouentib^9 ꝛ motis:prim^9 motor ē:ſȝ nō ptingit pcedere in infinitū i mouētibus ꝛ motis:igit prim^9 motor est:pōt etiā disiunctiue fieri demōstratio vt primus motor est: vel pcedit in infi nitū i mouētib^9 ꝛ motis:ſȝ nō pcedit in infinitū i mo uentibus ꝛ motis:igit primus motor est. Prima pª ȝ a pditionali cū suo añcedēte ad pñs eiusdē:ꝛ 2ª a dis iunctiua cū destructiōe vnius ptis ad aliā ptē:minor vō est demrāta 7º phisicoꝝ:q2 aliter in tpe finito esset motus infinitus:ꝛ ptrāsiret̄ spatiū infinitū:cuius op positū ēst demrātū 6º phisicoꝝ. ¶ Eodē mō demō strat̄ primā cām esse:q2 si nō pcedit̄ in infinitū in cāis ꝛ causatis:pª cā est:ſȝ nō pcedit i infinitū in causis ꝛ cātis:igit prima cā est: vel sic prima cā est: vel pcedit in infinitū in cāis ꝛ cātis:ſȝ nō pcedit i ifinitū i cāis ꝛ cātis:igit prima cā est. Minor demrāt ex eo q2 alr̄ ni hil ptingeret scire p demonstrationē: qd est falsum:ꝛ pȝ pña. q2 nihil scitur per demōstrationē nisi p oēs suas causas. vt declarat pri^9 posterio ꝛ ſȝ infinitū vt infinitū est ignotū primo phisicoꝝ igitur ꝛc.

Manifestū q̄dē.) Scōa pclo huius plogi est ista: ad phm nālē ptinet determinar̄ prius de principijs nālib^9 ſm esse ꝛ ſm nūm: pbatio istius pclonis dependet ex alia: q2 ad phm nālē ptinet determinare pri^9 de illis ſm eē ꝛ ſm nūm circa que sunt prinª scīe nālis:sed circa prinª nālia sunt prinª scīe nālis:igit ꝛc. Maior pȝ q2 ad phm naturalem ptinet determinare primo de illis sine q̄b^9 nō cognitione nō a q̄rit̄ scīa nālis:nō sine co gnitiōe principioꝝ circa que sunt prinª scīe nālis nō acq̄rit scīa nālis. Minor ē manifesta: qm̄ prinª nālia sunt mā ꝛ fora efficiēs ꝛ finis:circa que sunt prinª cō pleta scīe nālis principaliter demrāre: vt declaratū ē in scīa nāli p oīa q̄tuor gnā cāꝝ. Ideo pmisse pclonū scīe nā lis q̄dā respiciūt formā q̄dā materiā. q̄dā efficiens. ꝛ q̄dā finē. T.c.ii. (Manifestū q̄dē quot ꝛ que sunt circa prinª scīe q̄ de nā est prius determinare tēptādū. con strue sic. q̄dē.i.certe.est manifestū q̄ est tēptādū prius determinare quot ꝛ q̄ sunt supple prinª nālia: circa q̄ sunt prinª scīe q̄ de nā est.i.scīe nālis)

Notandū primo circa illā ppōnē:prinª scīe nālis sūt circa prinª nālia: qd prin^m q̄drupli sumit̄. primo pro prinº doctrina tiōis tā cōplexo q̄ incōplexo:prin^m incōplexū est du plex.s.ppinquū ꝛ remotū. ppinquū vt diffinitio de qua dic̄ Arist. in plogo de aīa: q̄ est prin^m oīs demō strationis:remotū vt subiectū scīe.s.linea vel nūs a quo hȝ scīa vnitatē ꝛ distinctionē priº poste. Itē prin^m cō plexū est duplex.s. ppinquū ꝛ remotū. ppinquū vt p missa in demrātione de quo loquit̄ Aristo 2º phicoꝝ di.q̄ finis se hȝ i opabilib^9 sic prin^m in speculabilib^9: remotū vō est dignitas aut cōis animi pceptio vt de quolȝ esse vel nō esse:oē totū est maius sua pte:de isto loquit̄ phs 1º poste. di.tale est prin^m in doctrina nra: qd quodāmō seqt̄ cognitionē sensitiuā. ¶ Scōo su mit̄ prin^m pro prinº diffinitiōis ꝛ sic pūctus ē prin^m linee ꝛ vnitas nūi:q2 punctus ingredit̄ diffinitionē li nee ꝛ vnitas diffinitionē nūi.p Arist. in pdicamentis fora ēt mā ꝛ priuatio sunt prinª trāsmutatiōis: vt ha bebit̄ priº phicoꝝ:ꝛ centrū ac circūferētia sunt prinª circuli vt asserit phs 6º phicoꝝ:ꝛ eo q2 mā forma ꝛ pri uatio ponunt̄ in diffinitiōe trāsmutatiōis:circūferētia vero ꝛ centrū in diffinitiōe circuli. ¶ Tertio sumitur prin^m pro prinº intrinseco pstōnis ꝛ sic genus ꝛ dria sūt prinª spēi ſm. Por^m:ꝛ mā ꝛ fora sunt prinª cōpo siti nālis ſm Aristo. priº phicoꝝ:cōponit enī spēs ex gnē ꝛ dria sic indiuiduū ex mā ꝛ fora vt testat̄ pº2 in hoc plogo. ¶ Quarto sumit̄ prin^m pro prinº extrin seco motiōis:ꝛ sic efficiēs ꝛ finis sunt prinª. vñ 2º phi coꝝ ponit Ari. qd efficiēs est prin^m vñ motus:ꝛ finis prin^m in opabilib^9:sic pmissas in speculabilibus .xi. aūt metha. dic̄ pº2 prin^m ppie dici de efficiente ꝛ fine. ¶ Ita distinctio de prinº reducit̄ ad ppositū p hunc modū q2 cū dicit̄ prinª scīe nālis sūt circa prinª nā lia li prinª a pte subiecti supponit pro principijs do ctrine tā cōplexis q̄ incōplexis ꝛ li prinª a pte pdi cati supponit indifferēter pro principijs diffinitionis pstitutionis seu extrinsecis motionis.

Secundo notādū ſm cōmētatorē pº2 pº q̄ qui vult largiri sciam de nā oȝ ipsum prius q̄rere demrātionē vel determinationē causaꝝ reꝝ naturaliū habentiū causas ꝛ elementa ꝛ iste sermo cōponit̄ sic:oīa nālia hñt causas ꝛ elemēta ꝛ oīa habentia causas ꝛ elemēta nō sciunt̄ nisi ex co gnitione suaꝝ causaꝝ ꝛ elementoꝝ: igitur oīa nālia non sciunt̄ nisi ex cognitione suaꝝ causaꝝ ꝛ elemen torum. Prima ppositio quā intendit cōmentator est ista:res naturales hñtes causas ꝛ elementa nō sciunt̄ nisi cognitis causis: patet q2 scire est rem per causam cognoscere:ꝛ pp qd vnūq̧ tale ꝛ illud magis: vt ha betur primo posterioꝝ. Notāter dicit cōmētator res

nāles hñtes cās ⁊ elta: q2 res nālis accipit dupli: v3 cōiter p oī ente fm nāz: ⁊ ppzie p cōposito ex duab⁹ naturis: q̄ sūt mā ⁊ foz̄a: qlibet g res nāl ppzie sūpta bz cās ⁊ elta: sed nō qlibet res nālis cōiter accepta: alr eēt pcedere in infinitū in cāis ⁊ eltis: mā. n. pzi⁹ ⁊ foz̄a vltia sunt res nāles largeloqndo vt videbit scōo bu ius: accipiendo ergo rem naturalē ppzie debet sic sillogizari p sillogismū negatiuū. Omnia habētia causas ⁊ elementa nō sciunt nisi ex cognitione causaz ⁊ elementoz: sed omnes res naturales habēt causas ⁊ elementa: igitur oēs res naturales nō sciuntur nisi ex cognitione causaz ⁊ elemētoz. Scōa ppositio: cause naturales cognoscunt per demōstrationē vel per determinationē: patet: q2 causaz naturaliū: quedā sunt simplices: ⁊ quedā cōposite. s. cōposite ex alijs causis: cause cōposite vt caro ⁊ os cognoscunt per demōstrationē ex quo habēt causas prioꝛes: cause aūt simplices vt prima materia ⁊ vltima forma cognoscunt non per demonstrationē: v3 ppter qd ad tollendū pcessum in infinitū: sed per determinationē que est via accepta a cōtrario: vt prima materia est vel pungit pcedere in infinitū in materijs v3 trāsmutabilib⁹: s3 non pungit pcedere in infinitū in materijs: igit prima materia est: ⁊ similiter arguat de vltima forma q̄ talis est si non pungit pcedere in infinitum.

Dubitatur circa pclonē: p prin⁹ intelligant cāe extrinsece. s. efficiēs ⁊ finis per cōmentatoꝛē eodem cōmento: vt est determinatū in prioꝛi pclusione: s3 de hijs nō primo determinat phs: q2 in primo libꝛo determinat de mā ⁊ forma: ⁊ in scōo de efficiēte ⁊ fine. Rñdet q̄ prin^m cā ⁊ elementū q̄druplicīter sumunt: primo vt cōuertibilia sic accipit cōmuniter: vt dic cōmētatoꝛ p^to pri^o: ⁊ vt noīa synonima qualr nō accipit Arist. in aliq̄ istaz pclonū: q2 noīa synonima non vitant in sciā demōstratiua.

¶ Scōo vt dispata: ⁊ sic ppzie sumunt fm cōmētatoꝛē hic: nullum. n. illoz de aliquo verificat: sicut nec efficiēs vel finis de materia vel forma: neq3 mā remota de materia ppinqua: neq3 forma vltima de forma īmediata: ⁊ sic accipit phs in pria cōclusiōe. ¶ Tertio vt diuisum ⁊ diuidentia: ⁊ sic dicit p^o. xi^o. metha. q̄ ppzie loquēdo prin^m dicit de causis extrinsecis: ⁊ elemētū de cāis intrinsecis: cā vero de vtrisq3: ⁊ sic nō capit in pri^a nec in scōa pclone. ¶ Quarto vt essentialr oꝛdinata eo mō quo loquit p^o. v^o. metha. di. q̄ prin^m vlius est q̄ cā: ⁊ cā q̄ elementū: q2 omne elementū est cā ⁊ nō ecōtra: ⁊ oīs cā est prin^m ⁊ nō ecōtra: nā pūctus est ppzie prin^m linee ⁊ non est ppzie cā linee.

¶ Dicendū q̄ in ista scōa pclone sumit prin^m cōmunissime vt essentialr poꝛdinat cause ⁊ elta: ⁊ qd hoc sit uerū p3: q2 in pri^o libꝛo phs determinat de materia ⁊ forma: vt hñt rōnē principij: ⁊ in scōo vt hñt rōnem cause. Ideo dicit p^o h q̄ phs hñs modicā sollicitudinem h de noībus nō ptinue p similiter accipit prin^m.

Circa pdicta q̄rit vtrū effect⁹ pfecta notitia oīum suaz causaz exigat cognoscere ⁊ arguit q̄ nō: primo q2 tūc geometra nō haberet pfectā notitia de triāgulo: nec mathematic⁹ de hoīe: pñs falsum: q2 mathematice sunt scīe certissime p cōmētatoꝛē ii^o metha. ⁊ methaphisica est pfectissima fm phm in phemio metha. ⁊ cōmētatoꝛē in plo. de aīa: ⁊ pbat pña q2 geometra nō psiderat nisi formā: ⁊ metaphisicus nō psiderat materiā fm cōmētatoꝛē i hoc p^o p^to i no scit q̄ q̄libet bz dubitare an euclides pfectā noti tiā hñerit de triāgulo q2 de⁹ est cā triāguli: igit nō cognoscit pfecte triāgul⁹ nisi cognoscat de⁹: data pte affir⁹ q̄ōis. s3 et nbi da euclides cognouit de⁹: erat dubiu⁹ euclides pfecte cognouit triāgulū. ¶ Scōo seq̄ q̄ nemo moꝛtalis pōt pfecte cognoscere aliquā rem gñabilē ⁊ coꝛruptibilē: q̄ñ illi sūt [illegible] cāe intrinsece [illegible] p2es q̄ [illegible] ⁊ [illegible] fuerit [illegible] cāe ertrī fece: q2 pri^m⁹ hō [illegible] dato q̄ mūdus sit eternus iuxta opionē Aristo. 8° phicoz: ūno dl3 bz dubitare an Aristo^{ce} pfecte cognouit spaz actiuoz ⁊ passiuoz: q2 cāe illi⁹ sūt de⁹: oēs intelligētie: oēs oꝛbes celestes: oēs planete: ⁊ oīa astra. S3 du^m est an phs hñerit notitiā oīuz istoz. ¶ Tertio q̄libet demrātio pp qd fac scire simp^r fm phm pri^o poste. igit fac p^fecte cognoscere: s3 nō q̄ demrātio pp qd pcedit p oēs cās pclonis vt colligit de intētiōe phi i^o poste. igit no^a aliq̄ pfecta eff⁹ nō exigit cognitionē oīu3 suaz cāz. Idē pōt argui de diffinitiōe q̄ fac rem pfecte cognoscere cū p illā terminet qō qd ē p Arist. i^o poste. ⁊ tñ nō dat p oēs cās diffinitū: s3 p gen⁹ ⁊ driaz aut p māz ⁊ formā. ¶ Quarto de primis pricipijs tā cōplexis q̄ icōplexis habet noti^a pfcā: ⁊ nō p aliquā cāz igit ⁊c. pz p^a: q2 p^a prin^a sūt effect⁹ ex quo nō sunt de⁹. s. de quolibet eē vl nō eē: nō pungit sil eē idē ⁊ nō eē: hec sūt cōplexa. Incōplexa āt vt ens ad res: añs est manifestū: q2 hec nō cognoscunt p prioꝛa: alr p^a prin^a nō essent notissima s3 haberēt notioꝛa se p cōmētatoꝛē i^o metha. ⁊ patet p^a p illud Aris. pri^o posterioz: ppter eō vnūquodq3 tale ⁊ illud magis.

In oppositū est Aris. p^{to} dic n p^{ie} q̄ reqrit cog^e prin p ioz ⁊ cāz ⁊ eltoz i qb⁹ oēs cāe ptinēt: ⁊ p^{to} qō reqrit cogni⁹ oīu3 cāz tā ppinqz q̄ remotaz. ¶ Pro declaratiōe hui⁹ dubij sit hec p^a distinc^o. Rez q̄dā ē icōplexa vt soꝛ ⁊ Pla. ⁊ q̄dā cōplexa vt ppō vl signū c⁹ illud phi i pñtis: q2 res ē vl nō ē: oro v̄a vel falsa dr. Et pñt aliq̄ est cā incōplexa vt de⁹ ⁊ itelligētie: ⁊ aliq̄ cōplexa vt prin^a demrationū effectus v̄o incōplexus vt euclides vel singularis: effect⁹ cōplex⁹ p^o vl signū c⁹.

¶ Scōa distīctio cāz q̄dā p se q̄dā p accñs: cā p se ē illa a q̄ effect⁹ depēdet fm q̄ hui⁹ ⁊ sic domificatoꝛ ē p se cā dom⁹. i^o phi. Cā p accñs est illa a q̄ effect⁹ nō depēdet in esse fm q̄ hmōi: ⁊ sic apiēs fenestrā dr cā illuminatiōis dom⁹ q2 nihil influit i effectū s3 tm̄ remouet phibēs. ¶ Tertia distinc^o. Noticiaz q̄dā cōplexa ⁊ q̄dā incōplexa non^a icōplexa ē illa q̄ aliqd incōplexe cognoscit: si nō v̄ alr vt noticia q̄ adeq̄te cognoscat soꝛ. vel Pla. noti^a v̄o cōplexa ē illa q̄ aliqd v̄ alr apprehēdit: vt non^a q̄ cognosco soꝛtē eē vl hoīez eē aīal.

¶ Quarta distin^o. Noticiaz q̄dā ē pfcā simp^r ⁊ q̄dā pfcā i gnē: noti^a pfcā simplr ē illa p quā res tm cognoscit q̄tū ē cognoscibilis vt noti^a primoz principioz. Noti^a pfcā in gnē est illa q̄ itellect⁹ descit nō cognita re tm̄ q̄ñi ē cognoscibil vt cognitio tonitrui p extictionē ignis i nube. ¶ Hijs pmissis sit hec p^a p^o Ad notitiā incōplexā pfectā simp^r alicu⁹ effect⁹ reqrit ⁊ sufficit cognitio oīum p se cāz intrinsecaz ei⁹: p^a ps p3 q2 talis noti^a bz pcessū diffinitiuū vbi necessario pcurrit noti^a oīu3 p se cāz itrinsecaz: vt colligit a pho. i^o poste. vñ nō pfecte simplr cognoscat hō noti^a incōplexa nisi cognoscat aial ⁊ rōnal et pñt coꝛpus aīatū ⁊ coꝛpus ⁊ sīc v̄a vsq3 ad trāscēdēs: iste oēs sunt cāe per se intrinsece diffiniti: quoz noti^a exigit de necessitate ad notitiā diffinitī. ¶ Scōa pars pclonis declarat nā ignoꝛās

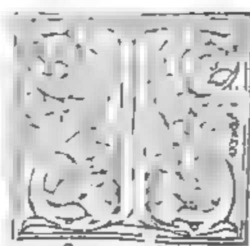
cās extrinsecas albedinis ꝛ ītelligēs eā ꝺm oīa intrinseca sua ita pfecte cognoscit illā notitia icōplexa sicut ali⁹ q̄ cognoscit cām effectiuā ꝛ finalē illius: vñ bñ arguit ꝙ ad talē notitiā nō reqrit cognitio cāꝝ extrinsecaꝝ. qꝛ eq̄ pfecte cognoscit albedo notitia icōplexa nō hñdo cās extrinsecas sic hñdo: ꝫ si albedo nō haberet cās extrinsecas ad pfectā notitiā icōplexā illius non reqreret notitia suaꝝ cāꝝ extrinsecaꝝ: igit nec iā reqrit ꝛ p ꝯñs illa noti⁹ ē pfcā simp² qꝛ p illā res tm̄ cognoscit q̄tū ē cognoscibil' icōplexe. ¶ Scōa ꝯclo ad notitiā cōplexā pfectā simp² effectus icōplexi reqrit. ꝫ nō sufficit cognitio oīuꝫ pfecāꝝ eius pri⁹ ps arguit qꝛ noti⁹ pfcā simp² res tm̄ cognoscit q̄tū ē cognoscibil: ꝫ effect⁹ ē cogscibil' p oēs suas cās p⁹ sp itellige do ꝯ¹ᵉ: igit talis no⁹ cōplexa pfcā simp² effectus incōplexi exigit cognitionē oīuꝫ suaꝝ cāꝝ p⁹. 2ᵃ ps ēt declarat notitia cōplexa pfcā simp² effect⁹ tm̄ cognoscit q̄tū ē cogscibil: ꝫ p oēs suas cās p⁹ nō tm̄ cognoscit q̄tū ē cognoscibilis: igit illō n̄ sufficit. ¶ Dicat igr̄ ꝙ ad notitiā cōplexā pfectā simp² de hoīe oꝫ cognoscere oēs suas cās itrinsecas ꝛ extrin⁹ p se ꝛ p accñs ꝛ breuit oīa pdicata dicibilia d̄ hoīe: cū igit hec sint ifinita ad notitiā cōplexā pfectā simp² de hoīe oꝫ cognoscere ifinita distīcte: si. n. vnū illoꝝ deficeret nō cognosceret hō tm̄ q̄tū ē cognoscibil: Adeo talis noti⁹ pfcā simp² nulli cōpetit nisi deo. ¶ Tertia ꝯ⁹ ad notitiā cōplexā pfectā simp² de aliq effectu cōplexo reqrit ꝛ suffic cognitio oīuꝫ p⁹ cāꝝ. p⁹ ps patuit in 2ᵃ ꝯclone: 2ᵃ declarat: nā cognitis oīb⁹ p se cāis talis effectus i⁹ cogscit tm̄ q̄tū ē cogscibil' vt pꝫ de hac ꝯclone oīs triāgul⁹ hꝫ tres āglos eq̄les duob⁹ rectis: hita. n. notitia oīum p⁹ cāꝝ ppinq̄ꝝ ꝛ remotaꝝ vsq ad prin⁹ indemſabilia iuxͣ doctrinā Arist. p⁹ poste. idubie illa ꝯ⁹ cognoscit tm̄ q̄tū ē cognoscibil' ꝛ hoc ıq̄tū ꝯ⁹ demſata vl' demſabil' nō ꝺm ꝙ aliq res singl'aris: vñ de triāgulo nō hꝫ geometra notitiā cōplexā pfcāꝫ simp²: nec de aliq linea vl' figura: qꝛ nullū illoꝝ tm̄ cognoscit q̄tū est cogscibile a geometra: ꝫ bene hꝫ notitiā pfectā simplr̄ de illa cōclusiōe: sup datā lineā ꝯıngit triāgulū eq̄lateꝝ collocare: aut de illa: oīs triāgulus hꝫ tres angulos eq̄les duob⁹ rectis. ¶ Quarta ꝯ⁹ ad notitiā cōplexā pfectā in genere de effectu cōplexo vel incōplexo p pcessum demōstratiuū reqrit ꝛ sufficit cognitio oīuꝫ cāꝝ illius p se facientiū ad illā demōstrationē in aliq determinato genere cāe: vbi gr̄a tonitruū vt hr̄. 2⁹ poste. hꝫ q̄ttuor cās: vꝫ effectiuā: q̄ est caliditas: finalē q̄ est purgatio aeris: aut timor illoꝝ q̄ sunt in tartaro: m'alē q̄ ē exala⁹ inflāmata extincta in nube: ꝛ formalē que est fractio nubis. ꝺm quodlibet istoꝝ generū pōt fieri demōstratio de tonitruo q̄ est sonus factus in nube aut de nube q̄ tonat si fiat in genere cāe efficientis ꝛ nō in aliis generibus notitia istius est cōplexa pfecta in genere si fiat demōstratio ꝛ resolutio vsq ad indemōstrabilia q̄ erūt p se nota in genere illo. Si aūt demōstrat p oīa genera cāꝝ resoluēdo vsq ad p se nota p cās mediatas ꝛ imediatas erit notitia pfecta simplr̄. ¶ Ex hijs seqt ꝙ a est vna ꝯ⁹ scita p vnū genus cause tm̄: ꝛ. b. alia ꝯ⁹ scita p tria genera cāꝝ: ꝛ tm̄ notitia. a. est pfecta. simplr̄ ꝛ notitia. b. est solū pfecta in genere: pꝫ dato q̄. a. sit illa ꝯclusio: oīs triāgulus hꝫ tres angulos eq̄les duobus rectis: ꝛ. b. illa ꝯclo tonitruū est sonus factus in nube demonstrata p tria genera cāꝝ solū: quo posito hr̄ intentū. ex quo. a. ꝯclo nō demōstrat nisi p formā ꝺm cōmētatoꝛē. ¶ Notant di-

ctū est in ꝯclone p pcessū demōstratiuū: qꝛ pcessu nāli nō oꝫ cognoscere oēs p se cās ꝺm aliq̄ genus determinatū sed sufficit cognoscere plures cās ꝺm oīa genera cāꝝ: ꝛ est cognitio pfecta in genere vg²: pcessus intellectiuus nālis est iste: nā pri⁹ cognoscat ens naturale eē. Scōo q̄ est postq̄ non fuit. Tertio ꝙ in pductione illius aliqd manet sub vtroq termino ꝛ aliqd nouit generat. Quarto q̄ p vnionē hoꝝ inuicē resultat talis effect⁹. ¶ In pri⁹ ꝯsideratiōe cogno² effect⁹ nude absq discursu. ¶ In 2ᵃ cognoscat efficiēs qꝛ sūt intellectus notis terminis nihil fit ex gn̄ūre ¶ In 3ᵃ cognoscat m'ā ꝛ foꝛa. ¶ In 4ᵃ cognoscat cā finalis qꝛ ꝯcludit intellect⁹ istā vnionē fieri pp resistentiā generati effect⁹. ¶ Notitia ḡ pri⁹ acqsita de effectu nō est pfecta: qꝛ nō est p cām: ꝫ vltio acqsita est pfecta in genere: ꝫ nō sit pprie scientifica ex quo nō est p discursum demōstratiuū: ꝫ solū sillēꝫ demōstratiōi: ꝯcludo igit ꝙ cognitio pfcā in genere alicuius effectus nālis p pcessum nālē reqrit cognitionē oīum suaꝝ cāꝝ: nō distribuēdo p singulis genēꝝ ꝫ pro generibus singuloꝝ.

Sed dubitat ꝯ primā ꝯclonē ex fūdamēto tertie ꝯclonis si. n. effectus cōplexus nō cognoscit pfecte simp² nisi cognoscat q̄libet eius cā p se: igit per idē effectus incōplexus notitia incōplexa nō cognoscit pfecte simplr̄ nisi cognoscat q̄libet eius cā p⁹: ꝫ talis effectus 4ᵒʳ sunt cause p⁹ ꝺm Arist. 2⁹ phicoꝝ igit ꝛc. ¶ Itē cognoscat soꝛ. hoīeꝫ aut albedinē no⁹ incōplexa: p oīa genera causaꝝ ꝛ Plato tm̄ p intrinseca: ꝛ pꝫ ꝙ pfectius cognoscit soꝛ. q̄ Plato: igit notitia Platonis non est pfecta simplr̄: ꝛ tm̄ est per oīa intrinseca. ¶ Rñdet ꝙ lꝫ effectus vt nālis aut vt sensibilis: aut vt mobilis sint 4ᵒʳ cāe p se: tm̄ effectus incōplexi solū modo incōplexe ꝯsiderati nō sunt nisi due cause. s. m'ā ꝛ forma: aut aliqd se habens p modū materie ꝛ aliqd p modū forme: siue iste effectus fuerit genus: siue species: siue indiuiduū: ꝛ ꝯsequenter cū dicit ꝙ nō pōt haberi tm̄ notitia incōplexa de aliquo effectu per oīa q̄ttuoꝛ genera cāꝝ: nō. n. refert effectus in cām efficientē: aut finalem: nisi per respectū ad aliquā passionē illi cōpetentē: cōstat aūt ꝙ notitia effectus q̄ habet in ordine ad passionem est cōplexa: si enim refertur homo in cām efficientē: statim ꝯsiderat vt est generabilis: ꝛ si in causam finalem ꝙ est beatificabilis aut aliqd aliud. Et ꝯñter dicit q̄ nō est possibile aliquē cognoscere hominē aut albedinē: notitia incomplexa per oīa quattuoꝛ genera causaꝝ: qꝛ efficiens ꝛ finis nihil faciūt ad notitiā incōplexā: sed bene ad notitiam cōplexā. vnde diffinitio ꝯtinens omnia genera causaꝝ nō dicitur pfectioꝛ illa que ꝯtinet solum duo qꝛ perfectioꝛē notitiā incomplexā pōt facere: ꝫ qꝛ perfectioꝛē notitiā complexā pōt aggenerare: cū p aliq̄s res passiōes sint demſabiles de diffinito p diffinitionem aggregantē oēs causas q̄ per diffinitionē continentē solū duo aut tria genera causaꝝ.

Ad primum dicit negando ꝯseq̄ntiam: qꝛ geometra ꝛ si non habet notitiā pfectā simplr̄ de triangulo: tm̄ habet notitiā pfectā in genere: methaphisicus aūt hꝫ notitiā incōplexā pfectā simpliciter de hoīe: ꝛ pfectā in genere cōplexā: si nō habet demōstrationē p oīa genera causaꝝ p se: nec oꝫ si habet notitia pfecta de triangulo ꝙ de⁹ cognoscat: qꝛ deus nō est causa intrinseca triāguli: nec p se oꝛdinata ad demonstrationē triāguli ꝺm sua predicata per se: s. ꝙ triāgulus habet tres angulos

intrinsecos equiualentes duobus rectis: aut q̄d habet quattuor extrinsecos equiualentes quattuor rectis: si enim taliū veritatū deus dicit causa hoc est per accñs ꝛ nō per se: licet tale per accñs sit necessariū: in demōstrādo tñ triangulū esse in genere cause efficiētis oꝫ cognoscere deū: sꝫ nō forte ꝑm hanc denominationē: sicut etiā in demōstrando motū esse vel hominē esse p cām effectiuā oꝫ deū cognoscere sub rōne prime cause vel primi motoris: ex q̄bus sequit̄ ꝙ nō si aliq̄ passio cōpetit alicui hñti oīa genera causaꝝ q̄d demonstrabilis sit de illo p oīa illa genera: q2 forte nō cōpetit sibi p q̄libet illaꝝ causaꝝ: vñ homo hꝫ q̄ttuor genera causaꝝ p se cui p se cōpetit corruptibile: nō tñ demōstrat̄ de hoīe eē corruptibile nisi p materiā: q2 homini nō cōpetit p alias cās: esse aūt disciplinabile cōpetit hoī p formā ꝛ finē ꝛ nō p materiā. Ideo nō demōstrat̄ de hoīe p materiā sꝫ p formā ꝛ finem. ¶ Ad scōm dicit̄ negādo ꝯñtiā: q2 lꝫ de illis nō habeat noticia pfecta simplr̄. habet tñ in genere: ꝛ hoc ꝑm ꝓcessum demr̄atiuū vel nālē vt dictū est: ꝛ sic non dubitat̄ q̄n Aris. hūerit notitiā pfectā in genere de gnābiliū ꝛ corruptibiliū: nec oꝫ q̄d cognouerit oēs cās illius: sꝫ solū aliq̄s in 4^{or} generib⁹ cāꝝ: ꝛ talis notitia in genere hꝫ latitudinē: q2 vna pōt esse alia pfectior ꝑm ꝙ vna p plures cās habet q̄ alia: sicut ēt aliq̄d ē pfecte albū nō obstāte ꝙ eo aliud pōt esse albi⁹. ¶ Neq3 in hac q̄ōne loq̄t de pfectione no^{e} ꝓut hꝫ attendi penes nobilitatē obi: sꝫ ꝓut hꝫ attendi penes stabilitatē potētie: ita ꝙ illa notitia est pfcā q̄ itellect⁹ q̄escit ꝛ illa est pfectior q̄ itellect⁹ magis q̄escit: ꝛ scie mathematice sūt nālib⁹ pfectiores: ꝛ aliq̄ scia nālis aliq̄ methaphīca vl̄ diuina ē pfectior. ¶ Ad 3^{m} rñdet ꝙ ꝯcludit: nā q̄libet demr̄atio ꝓp q̄d fac̄ scire rē pfecte: aliquā tñ simplr̄: ꝛ aliquā i gnē: ꝑm ꝙ ē ꝯñsū: vñ si demr̄at irā eē appetitū vidicte solū i gnē cāe efficiētis p recōtristatiōeꝫ ꝛ p vilipēsionē est no^{a} pfcā in gnē: si āt solū in gnē cause mālis p ebullitionē sanguis circa cor ꝛ euaporatōeꝫ fellis ē iteꝝ noti^{a} pfcā in gnē: si āt p ambo gnā sīl: aut tria: est iteꝝ noti^{a} pfcā in gnē: sꝫ pfectior: si āt per oīa 4^{or}: tūc ē no^{a} pfcā simp^{r}: q2 tūc illa ꝯ^{o} cogno^{r} ꝑm q̄tū est cognoscibil: mod⁹ āt sillogizādi erit iste. oīs recōtristatus appetit vidictā: sꝫ oīs iracūdus ē recōtristat⁹: g̃ oīs iracundus appetit vindictā: maior sic sillogizat̄: oīs puipēsus appetit vindictā: sꝫ oīs recōtristatus est puipēsus: igit̄ oīs recōtristat⁹ appetit vindictā. ¶ Cōsilis modus arguēdi teneat̄ in alio gnē: vt omne hñs ebullitionē sanguis i corde appetit vidictā [illegible] oīs iracūdus [illegible] Maior sic arguit̄: [illegible] hñs euaporationē fellis appetit vidictā: sꝫ oīs hñs ebullitionē sanguis in corde hꝫ euaporationē fell: igit̄ ꝛc. ꝛ si hec in aliq̄ deficerēt nō est cura: q2 solū exēplarit̄ ponunt̄. ¶ De diffinitiōe āt dcm̄ ē i pri^{a} ꝯclone ꝙ fac̄ rē cogno^{re} pfecte simp^{r} no^{a} incōplexa: ꝛ hoc si fuit data per intrinseca. ¶ Ad 4^{m} dr̄ ꝙ p^{a} prin^{a} nō hñt cās: sicut eni nullā chimerā eē nullā hꝫ cāꝫ nō obstāte ꝙ nō sit de⁹: sꝫ vitas eterna: ita de q̄libet eē vel nō eē nō ꝯtingit idē simul eē ꝛ nō eē sūt vitates eterne: ꝛ nō sūt ens: nec hñt cām ꝓpriā per quā possent cognosci: si eni ens est cā subiectiua taliū vitatū nō tñ ꝓpria: prin^{a} aūt incōplexa que sunt trāscendētia dicunt̄ de deo: ꝛ de aliꝭs: ideo vt sic nō hñt cām: q2 tūc aliq̄d esset prius ente q̄d est impossibile: passiōes aūt entis q̄ sunt vnū bonū ꝛ perfectū: nō cognoscunt̄ nisi p cām. s. per rōnē entis; q̄ dicit̄ esse causa subiectiua illaꝝ passionum

Innata [illegible] Tex. [illegible]

Tertia ꝯclusio huius ꝓlogi est ista. Cognitio principioꝝ nāliū depēdet ex cognitiōe principiatoꝝ. Probat̄. Cognitio nālis ꝓcedit a notiorib⁹ nobis: ꝛ min⁹ notis nāe ad magis nota nāe: ꝛ min⁹ nota nob: igr̄ magis nota nāe depēdēt in cognitiōe a magis notis nob. sꝫ prin^{a} sūt magis nota nāe: ꝛ pricipiata sūt magis nota nob. Igr̄ cognitio pricipiorum nāliū depēdet ex cognitiōe pricipiatoꝝ. Primū añs est notū: eo q̄d cū nos ꝓcedamus a sensatis rōne sensuū: nā āt ab insensatis: q2 nō cognoscit aliquo sensu: oꝫ ꝙ modi ꝓcedēdi sint ꝯrīj. Scōm añs declarat̄. q̄m priora in esse sūt priora i cognosci apud nām. ꝑm [illegible] Sꝫ prin^{a} ꝛ cāe sūt priora i eē ipsis pricipiatis ꝛ cātis: cū hec fiāt ex illis: igit̄ prin^{a} ꝛ cāe sūt notiora nāe ipis effectib⁹ ꝛ cātis: eꝫ aūt effect⁹ sunt notiores nobis. vñ nos cognoscim⁹ hec sensibilia p sensum: cās āt illoꝝ q̄ sunt mā ꝛ for^{a}: nō cognoscimus nisi p itellectū ꝛ discursum. Le. li. ¶ Innata āt est nobis via. i. ꝓcessus cognitiu⁹ nālis nr̄ est ex notiorib⁹ ꝛ certiorib⁹ nob i certiora nāe: ꝛ notiora: nō. n. eadē nob nota sūt eq̄ pri^{o}: ꝛ simp^{r}. i. nō. vñ necesse ē modū hūc ꝓcedē ex icertiorib⁹ nāe: nob āt certiorib⁹. s. effectib⁹ i certiora nāe ꝛ notiora: vꝫ cās: q2 cāe sūt ꝓpiq̄ores nāe: nob āt remotiores ꝛ eꝫ: effect⁹ sūt nob ꝓpinq̄ores cāe vo remotiores.

Notandū [illegible] nāliū ē de ꝓpōnib⁹ acceptis ex reb⁹ posteriorib⁹ in eē que sūt notiores ꝛ manifestiores apud nos ad ꝯclones priores in esse: que sūt notiores ꝛ manifestiores apud nāꝫ: ꝛ latētiores apud nos: ꝛ ē modus demr̄ationū q̄ dr̄ signū. Duplicē ꝓcessum inuit ꝯ^{or} i scia nāli primus ē ex minus notis nāe ad magis nota nāe: ꝛ ē ab effectu ad cāꝫ: scōs ē a magis notis nāe ad minus nota nāe: ꝛ ē a cā ad effectū: ꝛ q2 effect⁹ cōit̄ ē signū cāe sue: iō de^{o} a posteriori q̄ ē ab effectu ad cāꝫ: dr̄ de^{o} a signo: eꝫ āt est de^{o} simp^{r}: sic̄ sin^{r} cā fac̄ scire: vt hr̄ a pho p^{o} poste. ex q̄b⁹ seq̄t ꝙ nō i oī ꝓcessu nāli ꝓcedit̄ a minus notis nature: ꝛ magis notis nob: ad magis nota nāe: ꝛ min⁹ nota nob: sed solū in p^{o} ꝓcessu cū iuestigat̄ cognitio cāꝝ nāliū: q2 vbi iuestigat̄ cognitio effectuū [illegible] ꝓced̄ [illegible] mag [illegible] nāe ad minus nota nob. ¶ Scōo notādū ꝑm cō^{tem} eodē ꝯ^{to} ꝙ illa q̄ sūt cognita apud nos i reb⁹ nālib⁹ nō sūt illa q̄ sūt cognita simp^{r}. i. nālr ꝙ ē ꝯriū i mathe. illa. n. q̄ sūt cognita i illis simplr̄: ꝛ sunt cāe priores i esse sunt cognite apud nos. ¶ Ita q̄d i mathema. eadē sūt nob ꝛ nāe notiora: nō āt in nālib⁹. vñ i mathema. diffinitiones: ꝛ cāe demr̄atiue sūt passiōib⁹ ꝛ ꝯclonib⁹ nō solū nāe: sꝫ ēt nobis notiores: q2 ibi more nāe nunq̄ a posteriori sꝫ a priori ꝓcedim⁹. In scia āt nāli acq̄rēdo cognitōeꝫ cāꝝ nāliū nos ꝓcedim⁹ a magis notis nob ꝛ min⁹ notis nāe: ad minus nota nob ꝛ magis nota nē. Etiā i sciētijs diuinis ꝓcedim⁹ ab effectib⁹ ad cās: ꝛ ex posteriorib⁹ ad priora. vt i scia nāli: ideo dic ꝯ^{tor} ꝙ in reb⁹ nālib⁹ illa q̄ sunt cognita apud nos ñ sunt illa q̄ sunt cognita apud nām. Effectus. n. sunt cogniti apud nos: q2 sunt nobis ꝓpinqui: cause aūt note sunt apud naturā: q2 sunt remote a nobis ꝛ ꝓpinque nature.

Dubitatur 3° co[tertium] qr pūctus:linea:su-perficies τ co p[rius] sunt fore mathe. τ non sunt nobis:τ nāe notiores:seu eq̄ note: qr pūct[us] τ linea sūt pri[us] nota nature q̄ supficies τ cor pus:cū sint priora in eē:τ tn̄ supficies:τ corpus sunt notiora nobis:linea:pūcto: qr supficiez:τ corpus co-gnoscimus p sensuz:punctū vero:τ lineā p intellectuz solū. ¶ Rn̄det q̄ nō dixit 3° oēm formā mathe[maticam] nob τ nature eē eque notā:sz q̄ in sciētijs mathema ticis pri[us] nota nature sūt pri[us] nota nobis:ita q̄ nūq̄ ibidē pcedit a posteriori:sz semp a priori demōstran do effectū p causaz:τ ex hoc 3[tio] habet manifeste de-mōstrationes mathe[maticas] pcedere p causaz in essendo: nō p causaz in cognoscēdo tm̄:vt cōiter dicit:inquit.n. 3[tio] q̄ cognita apud naturā sunt cāe priores in eē.

Tertio notandū ēm co[mmentum] eodē 3[tio] quod si ↄtingeret vt notū apud nos sit notū apud naturā:tūc demōstrationes date in hac scia erūt demōstratiōes cāe τ esse:τ si ↄtingeret q̄ nota apud nos nō sunt nota apud nām:q̄ sunt priora in esse: tūc demr̄ationes date in illa scia erūt signoꝝ nō demon-strationes simplr. ¶ Ista ē dr̄ia inter scias mathe[maticas] τ nāles:qm̄ demr̄atiōes mathe[maticae] simul ondūt causam τ cāe effect[us]:nō aūt demr̄ationes nāles:sic.n. demr̄at eq̄litas triū āguloꝝ ad 2os rectos esse:τ cā ppter quā talis eq̄litas est i triāgulo:sz nō sic demr̄atur eclipsim lune eē:τ causa ppter quā eclipsis ē in luna:cū añ de-mōstrationē cognoscat p sensū lunā eclipsari:arguit q̄ 3[tio] hec duo ↄtraria eē sic falsa:vz oīa notiora nobis sunt notiora nature:nulla notiora nobis sunt notio-ra nature:qr si oīa notiora nobis sunt notiora natu-re:τ solū cause sunt notiores nature:igit solū cāe sunt notiores nobis:τ p ↄn̄s in sciētia naturali nō sunt ni si demr̄atiōes cāe τ eē:sicut in mathe[maticis] q̄ est falsuz. Itē si nulla notiora nobis sunt notiora nature τ oēs cāe sunt notiores nature:igit nulle cāe sunt notiores no-bis:sz tm̄ effect[us]:τ p ↄn̄s oēs demōstrationes in scia naturali sunt demr̄ationes signoꝝ:vz qr est.

Quarto notādū q̄ cāe sunt notiores natu re suis effectibus in quolibet gnē cāe s.mā τ forā pri[us] q̄ cōpositū:τ efficiēs pri[us] q̄ effect[us] ei[us]: τ finis prin[cipaliter] intētus:q̄ nō pducit p actōem agētis:etiā est pri[us] notus nē q̄ alia q̄ sunt ppt̄ hūc finē. Nob aūt est notior effect[us] q̄ cā ipsi[us] in gnē cāꝝ intrinsecaꝝ:sed extrinsecaꝝ:qr tā p sensuz q̄ p intellectū pri[us] cognosci mus cāz realē:q̄ suū effectū intētionalē:vt dictū est de colore τ sono reali τ suis spēbus intētionalib[us]:etiaz in gnē cāe finalis:aliqñ prius cognoscim[us] finē q̄ ea q̄ sunt ad finē. Sum[us].n.nos finis nr̄aꝝ opationū:ↄstat aūt q̄ pri[us] cognoscim[us] nos:q̄ nr̄as opatiōes. ¶ Ex hijs seq̄tur q̄ nō solū in pcessu demr̄atiuo ppter q̄d eadez sunt nobis notiora τ nature: sz aliqñ in pcessu nāli qr ē:qm̄ sensi[bili]a ppria sūt tā nob q̄ nē notiora suis effectib[us]. Ideo ista ppō ne[ga]ta nō eadē sunt nob notio-ra τ nē nō est itelligēda vlr illo mō nulla entia sūt no bis notiora τ nature::sz isto mō nō semp eadē sūt no bis notiora τ nature:aut nulla cōposita nālia sūt no-bis notiora τ nature.

Circa predicta occurrūt 4[or] dubia. Primum videt. [illegible] sibi ipsi in scda τ ter tia [illegible] videt velle q̄ scia naturalis incipit a causis τ principijs:in tertia vero q̄ incipit a causatis. ¶ Dicendū q̄ sciētia nālis incipit a causis τ causatis:sz diuersimode: qr incipit a causis inclusi-ue.s.cognoscēdo illas τ a cātis exclusiue cognoscēdo per illa. Prio.n.cognoscit cā per effectū no[tiorem] qr:deide cognoscit effect[us] p cām notiā ppter q̄d. Ideo scia na turalis icipit a duob[us] terminis.s.ab effectu τ cā: quē-admodū τ illi duo pcessus cognitiui incipiunt ab eis-dez. Un̄ nō ē incōueniēs idē terminari duob[us] terminis ex eadē parte.s.exclusiue τ iclusiue. Nā elm̄ ignis in-cipit exclusiue a superficie cōcaua aeris:τ iclusiue a sua cōcaua superficie terminat [illegible] ad cōcauū lune:τ inclusiue ad ppriam superficiē [illegible]

Secundū du[bium] q̄d est ista nā cui a[li]q̄d [illegible] pri[us] aut posteri[us] notū. nō enī ē nā diuina:qr illa eq̄ pri[us] oīa cognoscit:nec nā āge lica:qr angli si hñt rōez prioris τ posterioris i cogni-tiōe:pri[us] cognoscūt effectū q̄ cāz intrisecā:qm̄ spēs in-telligibilis hoīs pri[us] illi repñtat hoīem q̄ mām τ for mā hoīs:nō ēt est nā hūana:nec alia nā cognoscēs:qr notiora nob sunt notiora hūane nature:τ eꝯ. Si igit effect[us] sunt notiores nobis illi sunt notiores nāe:τ si cāe sūt notiores nature:ille sūt notiores nob. Nō etiā est dāda aliq̄ natura nō cognoscēs.s.mā vel fora q̄s Arist. vocat nās 2° phicoꝝ:qr ex quo nulla illaꝝ nāꝝ cognoscit nihil pri[us] vl posteri[us] notū illi nature q̄ nob. ¶ Rn̄det q̄ lz multis modis accipiat natura tn̄ pro-prie τ stricte:solū dup[liciter] sumit:vz i ↄcreto:τ i abstracto nā abstractiue sumpta est prin[cipium] intrinsecū cōpositi na turalis de qua loq̄tur phs 2° phicoꝝ: di. nā est prin[cipium] τ cā mouēdi τ qescēdi eius in quo est pri[us] τ p se τ nō ēm accn̄s:qm̄ materia est prin[cipium] passiuū τ forma pri-cipium actiuuz. Ideo vult Aristo.ibi q̄ natura dicat de materia τ fora:qualr nō sumit in pposito. Nā ve-ro ↄcretiue accepta est agēs naturale nō cognoscēs:vt ignis τ aq̄:τ sic accipit nā in pposito. Cū vero obi-cit:illa natura nō cognoscit:igr̄ nō pri[us] est sibi nota cāsi q̄ effect[us]:τ pnter nihil ē noci[us] illi q̄ nob neq̄ eꝯ. ¶ Dicendū q̄ illa ppō est intelligēda ↄdicionalr.i.si nā cognosceret pri[us] cognosceret cām q̄ effectū:τ h sup-posito q̄ no[ta] dicat hic actū scōꝫ po[tentiam] cognitiue:vn̄ dr̄ia est iter nām cognoscētem:τ nō cognoscentē:qr natura cognoscēs pri[us] cognoscit effectū q̄ cām illi[us]. Nā vero nō cognoscēs si cognosceret pri[us] cognosceret cām q̄ effectū:nō p aliquē sensuz interiorē vel exteriorez:sz p solū instinctū nature:sic aranea cognoscit muscā quā nūq̄ vidit:τ forica pcipit hyemē futurā quā nūq̄ sēsit lz valde ↄfuse ex solo īstinctu nature. ¶ Ubi est ad-uertendū q̄ sicut alia discursiua:pri[us] cognoscūt finē p cedendi q̄ ea que sunt ad finē:ppter me[lius] [illegible] τ ex [illegible] manuaꝝ:qr cant pri[us] occurrit imaginatio panis:τ aq̄: q̄ mouēat ad [illegible] alia non discursiua cum sint im-perfectio:τ pri[us] cognoscūt ea que sunt ad finē q̄ ipsū finē:nā formica pri[us] cognoscit grana q̄ tps hyemale τ aranea pri[us] distincte cognoscit telam q̄ muscā: diri-gūtur aūt ad tales fines ab intelligētia infallibili ēm co[mmentum] [illegible] dicat de agēte naturali nō cognitiuo q̄ si cognosceret ppt̄ suā impfectionē pri[us] cognosceret ea q̄ sunt ad finē q̄ finē [illegible] τ i hoc ↄueniret cū animalib[us] nō discursiuis:in alio autē dif-ferret:quia animalia nō discursiua prius cognoscunt effect[us] nāles:q̄ suas causas intrinsecas:agēs aūt na-turale nō cognitiuū pri[us] cognosceret causas intrinse-cas q̄ effect[us] [illegible] causarū. ¶ Sed sicut est in arte ita est in natura 2° phicoꝝ:sed artifex prius cognoscit effectum pducendi q̄ causas eius:quia domificator prius cognoscit domū:q̄ lapidez:τ ligna: igit etiam

nã si cognosceret prius cognosceret effectũ q̃ causam.
Rñdet q illa auctoritas 2° phicorum nõ est vniuersalr
intelligẽda:qr tũc ,pbaretur nãm nõ posse ,pducere for
mã subalem:sicut nec ars põt illam ,pducere:sz solum
quo ad aliqua intelligẽda est illa ,pposito iux exẽpla
que phs ponit ibidẽ:vt sicut ars agit ,ppter finẽ:ita τ
nã:τ sicut ars aliqñ peccat in suis opationib⁹:nõ at/
tingẽdo finẽ:ita τ nã. Põt tñ dici iux doctrinã Lincõ.
τ bñ:q p noticiã nature nõ itelligit hic actus scõs vir/
tutis cognitiue.s.sensus:vel itellectus:sz descriptio aut
formatio rei gnãde in po ,pductiua agentis natura
lis:qr igit cause sunt ,ppinquiores illi descriptiõi:seu
formationi:sicut et dicũtur ,ppinquiores motui seu ope/
rationi potẽtie ,pductiue:ideo cause dicũtur notiores
nature q̃ effectus:eũdem etiaz modũ dicẽdi videt ha/
bere comẽtator comẽto 3°.

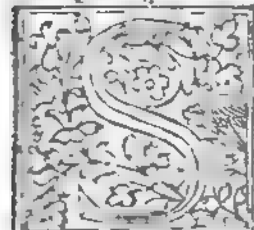
Tertium

dubiũ:videt q cõposita sint no
tiora nature suis cãis intrĩsecis
Primo qr ea q̃ sunt maioris pfectiõis τ entitatis sunt
magis nota nature:sz ɔpositũ est maioris pfectionis:
τ entitatis q̃ sua mã:vel forma:igit τc.b° est de se no
ta:τ a° colligit de intẽtione phi 2° meth. ¶ Scdo illd
qd primo itẽdit a nã est magis notũ nature:sz species
primo itẽdit a nã:g spẽs est magis nota nature:τ ip/
sa est aliqd cõpositũ:igit τc.a° est nota:τ b° ẽ Auic.
primo sue phice τc. Pro rñsione ad hec oĩa dicitur q
aliqd esse nocius nature:vel magis notũ sm nãm in/
telligit 4: ¶ Primo illud dicit ẽ magis notũ natu/
re qd sm suã naturã est magis cognoscibile:τ sic loqt
phs 2° metha° di.qd sicut se habet oclus noctue ad lu
cẽ solis:ita intellect⁹ noster ad manifestissima in nã:τ
sic quãto aliqd est pfectius tãto est noci⁹ sm nãm:iõ
cõpositũ est noci⁹ nature q̃ sue ptes hoc mõ:qñ nõ
loqtur Arist.hic. ¶ Scdo illd est magis notũ nature
qd prio intẽdit a nã:eo mõ quo Auic.loqt supra di.
q spẽs est magis nota nature:q̃ genus:vel iduiduũ:
qr natura magis intẽdit spẽm q̃ genus vel indiuiduũ
τ rõ põt a[illegible]ri:qr natura magis itendit actũ τ for
maz:q̃ potẽtiã:τ mãm:mõ gen⁹ dicit potẽtiã:qr genus
[illegible] oẽs spẽs sm Por.τ ɔñter bz modũ ma/
teriecũ sit ps mãlis spẽi ɔtracte p driam sm Por. in
vlib⁹:indiuiduũ et dicit mãm:vt testat phs pri° ce. di.
q q dicit hoc celũ dicit mãz. Spẽs aũt dicit actũ:τ for
mã:cũ sit totũ respectu iduidui τ gñis sm Por.iõ di
cit phs p° celi:qd q dicit celũ dicit formã. ¶ Tertio il/
lud dicit magis notũ natur qd põt cognosci sine alio
τ nõ ɔ̃:eo modo quo loqt Arist.5.metha.c° de prio/
ri:di.q prius sm nãm ẽ illud q põt eẽ sine alio:τ nõ
ɔ̃:τ sic gen⁹ est noci⁹ nature q̃ spẽs:qr si põt esse sine
hac spẽ:vel illa etiã põt cognosci sine illa. ¶ Quarto
illud dicit magis notũ nature a quo nã.i.agens nãle
incipit opari:τ sic loqt ɔ° ɔ° 3° hui⁹ ,plogi:di.q cãe
rez nãliũ sunt notiores apud nãm q̃ res nãles cõpo/
site:qr natura fac ɔposita ex causis:τ sic loqt phs de
magis noto nãe:τ p hoc solute sunt rõnes:qr arguũt
de magis noto nature p° τ 2° mõ:τ nõ isto mõ vltio
vñ dicit Lincon.q sic in motu man⁹ scribẽtis ẽ figura
tio lre scribẽde:τ ptiũ eius:τ expssior est in ipso motu
manus tota lre figuratio:q̃ partiales figuratiões:nõ
obstãte q ipse partiales figurationes ipsi motui sunt
,ppinquiores:ita oẽ agens bz in se aliquo mõ descri/
ptiõ:τ formatũ opus opandu:τ expssiorẽ bz forma/
tionẽ τ descriptionẽ [illegible] q̃ [illegible] ptiũ.nõ obstãte q
partes sunt ,ppinquiores illi formationi τ descriptio
ni q̃ totum:ideo ptes sunt notiores nature q̃ totum.
¶ Ex quibus sequit q intelligẽdo p noticiam natu/
re descriptionez alicui⁹ in agente naturali põt dici bre
uiter q aliquid e[illegible] nocius nature [illegible] aut qr
pfectiorez descriptionẽ habet in natura agẽte:aut qr ,p
pinquius est illi descriptioni p actionẽ agentis:primo
modo cõposita [illegible] nota nature q̃ ptes.seu prin/
cipia:qr pfectiorẽ descriptionẽ habẽt in natura agẽte:
scdo modo ptes seu pricipia sunt notiora:qr ,ppin/
quiora illi descriptiõi p actionẽ agẽtis nãlis.

Quartum

[illegible] ɔtra ɔclusionez.
Si enim cognitio cãe depen/
det ex cognitione effect⁹ sequitur 4° in cõueniẽtia. Pri
mũ q idẽ dependet a seipso:τ ẽ causa suiipsius:,pbat
τ po° q.a.sit cã.b.effect⁹ demõstrati ab ipsa iux ima/
ginationẽ Arist.p° τ 2° post.illo po° arguit sic. Cogni
tio.a.dependet ex cognitione.b.p ɔclusionẽ τ cogni/
tio.b.depẽdet ex cognitione.a.ex quo.b.demõstratur
p.a igit cognitio.a depẽdet ex cognitione.a.τ p ɔñs
idẽ dependet a seipso:quo habito sequr q idẽ est cã
suiipsi⁹. Nã cognitio.a.est cã cognitionis.b.τ cogni/
tio.b.est cã cognitionis.a.igit cognitio.a.est cã cogni
tionis.a.pz ɔ° qr qcquid est cã cãe est cã cãti. ¶ Scdz
incõueniens q circulatio cognitionũ est possibilis τ
ɔñter:q idẽ est noci⁹ τ ignotius respectu eiusdẽ qd ẽ ɔ̃
determinationẽ Arist.p° poste. τ ,pbat ɔ°. Nã si aliq
premissa demõstrat aliquaz ɔclusionẽ:τ ɔ̃ illa est de/
mõstratio circularis:igit ,pariformit si aliqua cogni/
tio est cã alterius cognitionis:τ ɔ̃ illa est cognitio cir
cularis:sz cognitio.a.est cã cognitionis.b.τ ɔ̃ igr τc.
Et ɔñter hr q.a.est noci⁹ τ ignotius.b. Nã sequit.a.
cognoscit p.b.igitur.a.est ignotius.b. Itez.b.cogno
scit p.a.igit.a.est nocius.b.tz quelibet istarum ɔñarum:qr
pp qd vnũqdqz tale τ illd magis pri° post. ¶ Ter/
tiũ incõueniens q magis nota cognoscũtur p minus
nota:ɔ̃ phz in loco iã allegato:τ ,pbat ɔ° qr nota sim
pliciter sunt magis nota q̃ sm qd:sz cãe sunt note sim
pliciter sm [illegible] τ ɔ̃ter effectus sunt noti sm
quid:qr nõ simplr p eũ:sz cause cognoscũtur p effect⁹
vt asserit ɔclusio:igit τc.maior tz:qr albũ simplr est
magis albũ:q̃ sm quid. ¶ Quartũ incõueniens q
noticia ɔfusa est pfectior distincta:imo q noticia effe/
ctus nõ habita p causam est pfectior q̃ habita p cãm
qd est ɔ̃ determinationẽ comen⁹ ɔ° pri° τ ,pbat ɔñtia
ponẽdo q.a.sit cognitio effect⁹ cogniti noticia qr est
τ.b.cognitio cause ,pueniẽs ex.a.cognitiõe.c.vero sit
cognitio ,ppter quid eiusdem effectus ,pueniens ex.b.
cognitione p demõstrationẽ:τ pz q.a.cognitio est cõ/
fusa qr nõ habet p aliquã cãm suam τ.c.cognitio est
distincta qr habet p causam effectus: τ q.a. cognitio
sit perfectior .c.arguitur.a. cognitio est perfectior.b.
,ppter dependẽtiaz.b. cognitionis ab.a.τ.b.cognitio
est pfectior.c.qr.c.depẽdet ab ipso.b.igit a primo ad
vltimũ.a.cognitio est pfectior.c.sed.a.cognitio nõ ha
betur per cãm τ.c.habet per cãm:igitur noticia effect⁹
nõ habita p causam:est pfectior habita per causam.
¶ Ad primũ negatur ɔñtia: vnde concedo q cogni/
tio.a.depẽdet ex cognitione.a.τ q cognitio.a.est cau/
sa cognitionis.a.nõ tñ idem a seipso depẽdet nec ali/
qd est cã sui qr.a.causa habet duplicẽ cognitionẽ vnã
in ,pcessu q[illegible] aliã in ,pcessu ,ppter quid.qua[illegible] scda
dependet a prima:τ prima est cã scde: sicut etiã ,pces/
sus qr est causa ,pcessus propter quid:ita dicatur de
.b.effectu quod habet duplicem cognitionem vnam

i pcessu q2:⁊ aliã ĩ pcessu pp qd quarum pri⁹ est cã scḋe. ℂ Ex his sequit qḋ in pcessu q: cognitio effectus se hz tãq̃ termin⁹ a q: ⁊ cognitio cãe tãq̃ termin⁹ ad quẽ: cõ vero ĩ pcessu pp qd: cognitio cãe se hz tãq̃ termin⁹ a q ⁊ cognitio effect⁹ tãq̃ termin⁹ ad quẽ. ℂ Ad 2ᵐ dicitur qḋ demõstratio siue cognitio circularis nõ est impossibilis fm Aristo. primo poste. in diuersis generib⁹ cognitionũ. Modo .a. cognitio est cã .b. cognitionis in genere cognitionũ pp̃ter quid: ⁊ .b. cognitio est causa .a. cognitionis in genere cognitionuz q2: ⁊ ita nõ est incõueniens q̃ idẽ sit notius ⁊ ignotius respectu eiusdẽ fm diuersa genera cognitionũ: s3 in eodẽ esset impossibile. ℂ Ad 3ᵐ dicit q̃ nõ est incõueniens magis nota respectu alicui⁹ eẽ minus nota respectu alterius: imo nõ incõuenit: vt dictũ est: q̃ idem sit magis ⁊ min⁹ notum respectu eiusdẽ in diuersis pcessibus diuersarum cognitionũ: ar᷑ᵐ tñ equiuocat de noto simplr: q2 nõ accipitur in lr̃a simplr: vt opponit ei qḋ est fm qd: sed p natura: ita qḋ notius simplr dicit q̃ est notius nature: vel fm naturã. ℂ Ad 4ᵐ negat 2ᵃ ⁊ ad pbationez a diuerso casu dico q̃ .a. no⁴ nõ est pfectior .b. l3 sit pfectior vna alia noticia cãe terminãdo iclusiue pcessũz q2 est: ⁊ si allegaret Arist. pri° posteriorum: pp̃ter quod vnũquodq3 tale: ⁊ illud magis: dicit q̃ illa regula intelligit in causis sufficiẽtibus ⁊ nõ occasionalib⁹: mõ cognitio .a. nõ est sufficiẽs causa cognitiõis .b. s3 soluz occasionalis: ⁊ sine qua nõ: itellect⁹ .n. habita noticia effect⁹ discurrẽdo ⁊ negociãdo inuestigat pfectiorẽ cognitiõez cãe: sicut vbiq̃ possibile ẽ q̃ dilectio Platõis depẽdeat a dilectiõe sortis: ⁊ tñ sit maior illa: q2 forte dilectio sortis nõ 9currebat nisi initiatiue ⁊ occasionaliter: itellect⁹ ãt suffi² ⁊ cõpletiue nego° ⁊ discurrẽdo circa Platonẽ 9currebat ad dilectionẽ eiusdẽ: ita in pposito est dicendũ. Vñ cognita eclipsi p sensum: 9fuse cognoscit cã eius vz aliqḋ eẽ corpus opacũ inter solez ⁊ lunã: ⁊ tũc intellect⁹ negociãdo venit in cognitionẽ distinctã ei⁹ cause: ⁊ sic discurrẽs corpus faciẽs eclipsim lune nõ videt eẽ aliqḋ mixtũ pp̃ter puritatẽ suã sed elementũ pp̃ter suã magnitudinẽ: vt possit occultare lunã a sole: s3 nõ est ignis: neq3 aer: neq3 aqua: cum nullu3 illorum sit corpus opacũ: s3 transparẽs nõ ipediens diffusionẽ radiorum solariũ in lunã: igit tale corpus est terra ĩterposita soli ⁊ lune: quo 9cluso habet noticia distĩcta cãe eclipsis: p quã postmodũ p demõstrationẽ pp̃ter qd intellect⁹ venit in noticiã distinctaz effectus: cui⁹ prius nõ habebat nisi noticia: q2 ẽ: ⁊ cõfusa in primo pcessu.

Tex. co. 3 [S]Unt autem nobis ⁊c. 4ᵃ 9clusio hui⁹ plogi ẽ ista. Cognitio naturalis pcedit a toto ad ptes: ⁊ a magis 9fuso ad minus cõfusum. Istaz 9clusionẽ phs pbat 4ᶻ. Prio cõparando totũ integralẽ ad suã ptẽ integralẽ: vel ẽentialẽ. ℂ Scḋo cõparando totũ vle ad partẽ subiectiuã. Ibi. (Vñ ex vlib⁹. ℂ Tertio cõparãdo totũ diffinibile ad ptẽ diffinitiuã ibi sustinent ãt. ℂ Quarto cõparando totuz cõplexũ ad ptẽ cõplexã ibi: ⁊ pueri primũ. ℂ Quantum ad primã cõparationẽ arguit phs ex dictis in tertia 9clusione sic: diuidentes cõposita naturalia in materiam ⁊ formã illi⁹: aut in materiã ⁊ formã in cõmuni: pri⁹ cognoscũt illa cõposita q̃ partes significatas: igit pcedunt in cognitione a toto ad partes: ⁊ 9niter a magis 9fuso ad minus 9fusuz pz 2ᵃ: q2 prima noticia est magis 9fusa q̃ scḋa: sicut et minus distincta. Añs aũt est manifestũ: q2 idem Auice⁴ asserit 6° naturaliuz cognita cognoscitur p sensuz ⁊ diuisa p itellectũ: deinde intellectus nõ põt diuidere totũ nisi prius sibi obiciatur totũ q̃ partes diuise: igit intellect⁹ prius intelligit totũ integrale: q̃ suas partes. I.e.li. (Sũt autez nobis primũ manifesta: ⁊ certa 9fusa magis: posteri⁹ ãt ex hĩs fiũt nota elemẽta: ⁊ principia diuidẽtibus hec 9strue sic magis 9fusa .i. cognita naturalia que dicunt tota integralia: sunt nobis primũ manifesta ⁊ certa tã per sensuz q̃ p intellectũ: posterius aũt ex hĩs .s. cõpositis integralibus fiũt nota elemẽta .i. hec materia: ⁊ hec forma: ⁊ principia .s. mã: ⁊ forma: in cõi diuidentib⁹ hec .s. cõposita naturalia: hoc est totũ añs cui est supplenda 2° principalis: igit a toto ad ptes: ⁊ a magis 9fuso ad min⁹ 9fusuz pcedit cognitio nalis.)

Notandũ

primo fm comẽtatorẽ 2ᵒ 3° q̃ illa que sunt cognita apud nos primo de rebus naturalib⁹ sunt cognita causata ab elemẽtis: ⁊ illa q sunt ignota apud nos nãliter sũt cause cõpositorum: s3 possibile est ex rebus cognitis earum cognoscere cãs. Ex quo 2ᵒ pz q̃ Aristo. p 9fusuz in hac rõne ĩtelligit mixta causata ⁊ cognita ex elemẽtis: ex quo nõ cõparat nisi totũ integrale: ad ptem suaz ⁊ ex hoc phs quodlibet totũ vocat 9fusuz: q2 oẽ totuz est min⁹ distinctũ q̃ ptes eius: nec hic p elemẽta debet intelligi vocata elã .s. ignis: aer: aqua: ⁊ terra. ℂ Primo q2 eque bñ sunt talia elemẽta pri⁹ nota q̃ partes ei⁹: sicut mixta ex illis. ℂ Scḋo q2 tũc nõ ponẽtes elemẽta i mixtis nõ possunt saluare lr̃az: ideo p elemẽta intelligũtur mã ⁊ forã discrete sũpta. ℂ Ex hĩs ẽ manifestũ q̃ ista 4ᵃ 9clusio multuz differt a tertia: q2 ibi nõ fiebat mẽtio nisi de toto qḋ ẽ cõpositũ nãle: ⁊ de partibus ei⁹: hic aũt fit mẽtio de oĩ toto: ⁊ de oĩ parte: ibi nõ fiebat mẽtio de pricipĩjs nãlibus: nisi absolute: hic aũt respectiue fm q̃ sunt discreta: vel cõmunia.

Secundo

notandũ fm cõ᷑ᵐ q̃ cause sũt notiores apud nãz: q2 nã facit cognita ex causis: vñ videt q̃ cause sũt notiores apḋ illã sicut est dispositio in reb⁹ artificialib⁹ cũ artifice .s. qm̃ cause sunt cognitiores apud illũ. Si igit nos agerem⁹ res naturales: tũc cause eẽnt notiores apḋ nos: sed q2 nos nõ habem⁹ agere eas: ideo dispõ i eis apḋ nos est 9traria dispositioni in reb⁹ artificialib⁹. Jõ dicũtur cause notiores nature suis cõpositis: q2 sunt ppinquiores nature. ⁊ q2 ab hĩs incipit opari faciendo cognita. ex hĩs causis rõte lare ppinqui in arte qm̃ domificator prius cognoscit ligna ⁊ lapides: q̃ domuz factã ex illis: q2 illa sunt ppinquiora sibi: ⁊ ab hĩs incipit opari: ⁊ idẽ diceret si artifex faceret naturalia sicut fac artificialia q̃ prius cognosceret cãs naturales q̃ effectus: q2 igit nos nõ facimus nãlia: s3 artificialia: ideo modis oppositis cognoscimus illa ⁊ ptes illorum: seu causas: qm̃ in nãlibus prius cognoscimus causatũ q̃ causas: in artificialib⁹ vero prius cognoscimus causas q̃ causatũ. Ex isto 2ᵒ sequi videt q̃ 2ᵒᶻ per noticiã nãe: vel artificis nõ itelligit actũ scḋm porcognitiue: q2 nẽo dubitat artificẽ pri⁹ rõciari de artificiatis q̃ de causis ei⁹: cũ illḋ sit primũ in intẽtione: ⁊ vltimũ in executione: s3 p noticiã intelligit ppinquitatẽ causarũ ad actionẽ artificis vel nature: vt supradictũ est de intentione Lincon. potest tñ dici q̃ 2ᵒᶻ accipit hic noti-

ciam pro actu 1° virtutis cognitiue ꝓut supponit ꝓ noticia intuitiua: qua aliquid cognoscit in seipso cuiusmodi est noticia sensus exterioris: ⁊ sic est ꝯcedendum q̧ artifex: lз prius intelligat artificiata q̃ causas: tñ prius sentit causas q̃ artificiata: prius enim videt domificator ligna: ⁊ lapides: q̃ domum ꝓducendam ex hijs. Ita natura si cognosceret prius haberet intuitiuã noticiam de causis: q̃ de causatis: ⁊ idẽ ꝯtingeret de nominibꝰ si faceremus res naturales ex suis causis. ¶ Dicendũ igitur q̧ tam phs: q̃ ꝯ° intelligit per noticiã actuз scdm vtutis cognitiue: qz cum dicit phs q̧ prius cognoscimus cõposita q̃ causas: accipit noticiaз pro actu scde poᶜ cognitiue: igit etiã ꝯsiᶻ accipit cum dicit causas esse notiores nature. ¶ Itẽ dicit ꝯ° ꝯᵗᵒ 2°: q̧ in mathematicis eadẽ sunt nobis notiora: ⁊ nature: vbi p noticiam nõ põt itelligi ꝓpinquitas ad actionẽ: nec formatio: vel descriptio agentis: cum in mathematicis nos nõ incipimus agere a causis: sicut nec natura: lз prius intelligamus causas q̃ effectus: quas etiã prius cognosceret natura: si eẽt cognitiua.

Tex. co. 4. (Unde ex vniuersalibus) 1° arguit phs ad cõclusionez principalẽ cõparando totũ in modo ad partem subiectiuã: nam vniuersalia priꝰ cognoscũt q̃ sua singularia: sз vl'e est quoddã totũ: igit cognitio naturalis ꝓcedit a toto ad partes: patet ꝯᵃ cum maiori: qm̃ visus priꝰ cognoscit colorẽ q̃ hũc colorẽ: ⁊ auditꝰ priꝰ audit sonũ: q̃ hunc sonum: vt colligit de intentiõe phi 2° de anima: di. colorez esse primũ obm visus ⁊ sonuз auditus: sз omnis noticia intellectiua dependet a sensitiua 3° de anima: igit intellectus etiã prius intelligit hec vniuersalia: q̃ illa singularia: scdam ptem añtis ꝓbat phs duabus rõnibus quaꝝ prima est ista: omne nociꝰ fm sensum est quoddã totum ex priori rõne: sed vl'e est nocius fm sensum: vt iam est ostensuз de colore: ⁊ sono: ⁊ ꝯ̃r posset mãifestari de quolibet sensibili ꝓprio vel cõi: igit vl'e est quoddã totũ: ⁊ ꝯ̃r singularia sunt ptes. (Le. li.) Uñ ex vl'ibus in singularia oportet ꝓcedere. s. p cognitionem tã sensitiuã q̃ intellectiua: sз vl'e est quoddam totũ: pз: totum. n. fm sensum nocius est: ꝯstrue sic. n. pro qz illud qd est nocius fm sensum est totũ: sed vl'e est nocius fm sensum: igit vl'e est totum. ¶ Scda ratio oẽ ꝯtinens in se ptes est quoddã totũ: sed vl'e est ꝯtinens in se ptes: ergo vniuersale est quoddã totũ: pз ꝯña cũ maiori: qz totum dicit relatiue ad partes: minor vero tз ex eo qz vniuersale in se ꝯtinet singularia que dicũtur ptes subiectiue illiꝰ. Le. li. (Uniuersale aũt totum quoddã est multa. n. cõprehendit in partes vniuersale. s. singularia.

Notanduз primo fm comentũ ꝯᵗᵒ 4° q̧ oportet nos ꝓcedere i doctrina de rebus vl'ibꝰ ad pticulares et intendit Arist. per vl'ia: vniuersalissima que pñt inueniri in istis rebꝰ reꝝ naturaliũ. s. de causis ⁊ accñtibus: qz quãto vl'e fuerit cõius tanto magis ꝯtinebit: ⁊ ex hoc sermone: declarat q̧ intentio istius libri est loqui de vniuersalibꝰ rebus cõmunibꝰ q̃ ꝯstituũtur p nãз. ¶ Priᵃ pars cõmẽti declarat qm̃ in doctrina nos ꝓcedimus ex notioribꝰ ad minꝰ nota: vniuersalia sunt notiora ptibꝰ: ideo in doctrina oз nos ꝓcedere de rebus vniuersalibus ad particulares: ⁊ ita ꝯtingit in phia naturali: qm̃ in libro phicoꝝ determinat de corpore mobili simpliciter: ⁊ in libro celi de corpore mobili ad vbi: ⁊ in lᵒ de gñatione ⁊ cor. de corpore mobili ad formaз: ⁊ sic vltra semp ꝓcedendo a magis cõmuni ad minꝰ cõmune. Idẽ ꝯtingit in quolibet libro particulari: nã in libro phicoꝝ prius determinat de principijs q̃ de causis: ⁊ prius de motu q̃ de loco ⁊ tpe: ꝯstat aũt principiũ cõmunius esse causa: cũ omnis causa sit principiũ ⁊ nõ eɔ: ⁊ motũ cõiorem esse loco ⁊ tpe: cum motꝰ ponatur in tribus pdicamẽtis: ⁊ tã locus q̃ tps soluз in vno pdicamẽto. s. q̃titatis. ¶ Secũda ps comẽti etiã ostendit: qm̃ in rebus nãlibus cãe vniuersalissime sũt materia ⁊ forma: ⁊ accidẽtia vniuersalissima sunt motus: tps: ⁊ locus: de quibus oibus ꝯsiderat naturalis sciẽtia: ⁊ si alique sunt cause vniuersaliores rebus naturalibꝰ: vt deus: ⁊ intelligẽtie: ille nõ sunt phice cõsiderationis: vt testat Arist. 2° phicoꝝ. ¶ Tertia pars comẽti de se ẽ nota: nã magis ꝯtinet genus q̃ species: qz est cõmunius ⁊ magis generalissimũ q̃ subalternum: qz est cõmuniꝰ: magis. n. ꝯtinet aial q̃ homo ⁊ substãtia q̃ corpus: qz ẽ cõmunius: ⁊ ideo magis cõtinet liber phicoꝝ q̃ alius liber naturaliũ: qz ẽ cõior vt patet cõparando subiectũ suũ ad subiecta alioꝝ librorꝝ. ¶ Quarta ps comẽti est sequẽs ex prioribꝰ: nam si liber phicoꝝ est alijs cõmunior oportet q̧ cõsideret cõmunissima que ꝯstituũtur p naturã: hec autẽ sunt materia ⁊ forma: motus: tps: ⁊ locus: de quibꝰ in generali ꝯsiderat: ⁊ nullus alius liber naturalis phic.

Secundo notandũ fm comẽtatorez eodem ꝯᵗᵒ q̧ Aristo. cũ dicit particularia nõ intendit indiuidua: sз vltimas species: aut illa que sunt q̃si vltime spẽs: ⁊ ratio: qm̃ nulla sciẽtia terminatur in singularia: cũ illa sint infinita: sз bene in vniuersalia que sunt spẽs specialissime: aut genera sub alterna ꝓpinqua apparentia quasi spẽs specialissime. ¶ Et licet sic exponat ꝯ° potest tñ intelligi lr̃a: vt iacet intelligẽdo p singulare indiuiduũ: dicit. n. phs q̧ vniuersale est nocius fm sensuз: ꝯstat autez q̧ nunq̃ cognoscit vniuersale p sensum: quin tũc cognoscat idiuiduũ: quo semp vniuersale dicit magis notũ. Est igit intentio phi: q̧ sicut vniuersale ẽ nocius singulari ⁊ magis vniuersale minus vniuersali: tam per sensuз: q̃ p intellectum: ita in scientia demõstratiua procedit ab vniuersali ad singulare ⁊ a magis vniuersali ad minus vniuersale: nec est incõueniẽs ꝓcessus sciẽtificus ab vniuersalibꝰ ad singularia: ex q̃ de singularibus habet sciẽtia: ⁊ demõstratio lз nõ per se primo: sed tñ: vt in eis reperiũtur vniuersalia. Sed ꝯ° ordinem inter magis ⁊ minus vniuersalia in ꝓcessu scientifico comparat ordini inter indiuiduuз ⁊ ptes suas: di. eodẽ ꝯᵗᵒ (res vniuersales apud intellectũ notiores sunt: q̃ particulares. s. spẽs: qz vl'e adsimilat indiuiduo cõposito: ⁊ cõpositũ ẽ nocius apud sensuз. i. quẽadmodũ illd vniuersuз est nocius apud sensuз: qz est principiũ fidei. q̃ principia q̃ sunt cause illius vniuersi. s. demrãti etiaз simplr vl'ia sunt notiora apud intellectũ q̃ ꝓpria: ꝯᵗᵒ omne illud vocat vniuersuз qd ꝯtinet multa: ⁊ qz nõ solũ vl'e ꝯtinet multa: sз ẽt singulare. s. partes essentiales: ⁊ integrales: ideo nõ tm̃ vl'e: sз etiã singulare: vocat vniuersum: p fidem aũt intelligit ꝯᵗᵒ ꝓcessum qz ab effectu ad cãз ⁊ p sciaз ꝓcessuз ꝓp q̃d: a causa ad effectum: sicut ergo vniuersale dicit principium sciẽtie: ita singulare dicit ꝯᵗᵒ esse principiũ fidei.

Tertio notandũ fm linco. q̧ duobꝰ modis peruẽit ad cognitionẽ pricipiorũ nãliũ: priᵒ icipiẽdo a cõpositis: diuidẽdo cõposita in prinᵃ eo mõ quo dictũ ẽ in priᵃ rõne: scdo incipiẽdo a pricipijs acceptis in maxia cõitate: verbi gr. i no-

ticiā prie mē: et pri⁹ forme: puenit ex hys vlib⁹ intētionib⁹ mā et forma: q̄ sunt cōes ad oēm māz et oēm formā: et iterꝫ ad notitiā passionū mē et forme puenit ex intētōe hui⁹ nois mobile ꝯfuse acceptū scdꝫ q̄ð dicit per vocabulum diuidens per diuidens videlicet partes integrātes ipsaꝫ māz et ipsaꝫ formā: et eorꝫ notitia accidentalis redditur ad perfectā notitiā rerū eius ex suis principijs. Ecce duplex modus cognitiōis prim⁹ dicit qꝛ faciēs ad primā rōnē ꝯclonis ꝓposite: Scdꝯ dicitur pp qd faciēs ad hanc rōnez scdam. ¶ Aduertēdū q̄ itellect⁹ pri⁹ intelligit vle et pticulare magis vle: et minus vle iuxta modū sensus: et iste modus itelligendi est valde ꝯfusus cū nō distincte intelligat illa: neqꝫ habeat distinctos ꝯceptus illorꝫ: sꝫ vnico tm̄ ꝯceptu itelligit oīa ista pro eodē īstanti: prius tm̄ vle q̄ singulare et magis vle q̄ minus vle: ab illo mō intelligēdi fluit processus qꝛ ē ab effectu ad causā: et resoluēdo effectū i cām: et min⁹ vle i magis vle: abstrahēdo spēs ab idiuiduo: et gen⁹ a spē: et trāscēdēs a gn̄e. Iste modus itelligēdi ē parti ꝯfusus et parti distinct⁹: cōfusus qdē ex parte rerꝫ significataꝝ: qꝛ gn̄a et spēs itellect⁹ nō cognoscit: nisi vt tota absqꝫ cognitiōe suaꝝ ptiuꝫ: distinct⁹ vero ex pte ꝯceptuū: qꝛ cuilibet rei significate et intellecte rn̄det ꝓprius ꝯcept⁹. s. idiuidualis specificus genericus et trāscēdēs. ¶ Post hūc ꝓcessum format intellect⁹ ꝓcessuꝫ ꝓpter qd a cā ad effectū: descēdēdo ab vli ad singulare et a magis cōi ad min⁹ cōe: et iste ꝓcessus ē distinctissim⁹ et scietificus cū p viā cōpositiōis et diuisiōis formarent diffōnes exprimētes oēs qdditates in p̄io ꝓcessu et partes cāꝝ qdditatiū: et ita itelligit lincon. q̄ hita prius no⁴ mobilis itellect⁹ abstrahit vsquequo repit māz et formā i sua maxīa cōitate: deide cōponēdo et diuidēdo reuertitur ad itelligendum ꝯpositum ... ... modus q̄ pri⁹ cognitum ... est et cōe.

Quarto notandū ꝫm Por^m q̄ vle est q̄ð dā totum i mō: et singularia sunt ptes subiectiue: qm̄ vle nō ē forma ptis: sꝫ forma tot⁹ ex itentiōe phi. ꝫ phico ꝝ: cōicat. n. toti idiuiduo et nō alicui pti ei⁹: idē totū in mō: qꝛ modus suus eēndi ꝯtinet modū eēndi sui singularis: et p̄nt singulare dr̄ pars vlis p q̄to eēnlr ꝯtinet ab illo: et ē subiin: qꝛ recipit vle tāq̄ mā suā formā: et nō solū ē hoc verꝫ cōparādo vle ad singulare: sꝫ ēt cōparādo q̄dlꝫ superi⁹ cuilibet suo iferiori dicit. n. por⁹ q̄ ptāte gen⁹ cōtinet oēs suas spēs. et q̄ð gen⁹ est totū spēi. et spēs ē totū idiuidui. ¶ Ex pdictis tā hic: q̄ in alia lectiōe seqt̄ q̄ q̄ eadē sūt nob nc̄ria et nē. Pri° i qlꝫ ꝓcessu mathe⁹ Scdō in qlꝫ ꝓcessu ꝓpterqd nāli. Tertio in aliq ꝓcessu: qꝛ est nāli: s̄m hitudinē cāe efficiētis vel finalis: qꝛ tā nobis respcū nē notior ē color realis: q̄ itētionalis. Quarto i qlꝫ simplici ꝓcessu: qꝛ ē s̄m hitudinē cāe formalis dicētis totū in mō: et nō partē: qm̄ tam apō nos q̄ apō nām pri⁹ cognoscit vle q̄ singulare et magis vle q̄ min⁹ vle. ¶ Circa dicta mouēda sūt q̄stiōes due^a q̄ꝝ pri^m est vt^m vlia sint in suis singularib⁹ extra aiam: et arguit q̄ð nō: nō solū ꝓ ethicam ab eo facta: tā hic q̄ i logica: pri° qꝛ itellect⁹ ē q̄ facit vlitatē i reb⁹ s̄z ꝯꝫ ꝫ i ꝓlo. de aīa super i° vbo Arist. vle aut nihil est: aut posteri⁹ ē: igit vlia nō sūt in singularib⁹ extra aiam: sed tm̄ in aīa. ¶ Scdō seqt̄ dato illo q̄ sor. et hūanitas sua sūt due res: et p̄nt due subē: et duo corpora: q̄ð est ipo^e: qꝛ nō p̄nt duo corpora eē sil s̄m Arist. 4° phicoꝝ et pbat ꝯ^a: nihil ē i seipso: sꝫ hūanitas ē i sorte igit hūanitas nō ē sortes: sꝫ sortes et hūanitas sūt igit sor. et hūanitas sunt due res. ¶ Tertio oē q̄ð ē: ē vnū nūero: igit̄ oē q̄ð est: ē singulare: et per ꝯn̄s nullū est vle extra aiaꝫ: pri^a ꝯ^a tꝫ ab vno ꝯuertibili ad reliquū: an̄s est ma^m qꝛ oē q̄ð ē cū a° fac nūꝫ. ¶ Quarto seq̄ ꝯtigit ꝓcedē i isti^m in p̄dicamētis q̄ditatiuus ꝯ̄ Ari. pri° post. et pb^z ꝯ^a qꝛ sic sor. ꝓuenit cū plone: ita cū sua hūanitate: igit̄ si oꝫ dari nāꝫ cōeꝫ sorti et ploni: ꝓ cōueniētia p ideꝫ sorti et hūanitati dabit nā cōis et sic i infinitum. ¶ Oppo^m tꝫ Ari. i li° de. vle ē q̄ð dā totum q̄ð n̄ ē intelligi de ꝯceptu mētali: qꝛ illud n̄ ē pri⁹ notū q̄ singulare nec ē notū s̄z sensū: g° illō ē itelli^m de vli extra aiaꝫ: q̄ dr̄ eē i singlari ex eo qꝛ ois sor^a ē in sua mā: sꝫ vle ē for^a et singlaris mālr: vle ē i singlari: tꝫ ꝯ^a cū a° et b° ē ari. p° ce. di. q̄ d° celū dic for^am: q̄ d° hoc celū d° māz: et ꝫ° phi. d°. Ari. q̄ oē supi⁹ ē for^a sui inferioris. Itē g° ē in spē: igit̄ p idē spēs ē i indiuiduo: pꝫ ꝯ^a qꝛ sic g° pri q̄d de spē: ita spēs de indiui°: an̄s vō ē Porph i ꝯ̄ius et a° et phi 4° phi. ¶ Ad p^m dr̄ q̄ ꝯ^or locut⁹ ē ꝯ̄ Platonez ponētē ideas eē vlia sepata a suis singlarib⁹ loco et sbō. di. q̄ð sol⁹ intellect⁹ ē q̄ pōt facē vlia sepata: loco et subiecto: et ita locut⁹ ē Ari. q̄ð vle. s. sepatū a singlarib⁹ aut nichil ē aut posteri⁹ ē vꝫ in itellectu: vn̄ ant̄q imaginati sūt. 4^r vle: cāle: ꝑdeale: forale: et intētōale. ¶ Vle cāle ē cā ꝓduc⁹ pluriū idiuiduoꝝ et diffusa i diuersaꝝ spēꝝ: et sic ōs et itelligētie dicūt vlia ō qb⁹ dic Ari. in phe° meta. q̄ vlia sunt diffi^ma ad cognoscēdū. ¶ Vle ꝑdeale ē cā exēplaris eiusdē spēi oiuꝫ indiuiduoꝝ eqlr: et sic posuit plato hoieꝫ cōem: et equū cōem eē itelligētias sepatas i orbe signoꝝ respiciētes solū indiui^a illaꝝ spēꝝ: de qb⁹ dic Ari. in ꝓlo. de aīa: vle aut nihil est aut posteri⁹ est: et p° poste. gaudeāt ꝑdee: ꝓois qꝛ mōstra sūt. ¶ Vle forale ē nā cōis idēp^te cōicata suis suppositis vt hūanitas exn̄s i oib⁹ hoibus aialitas i oib⁹ aialib⁹: de hys locut⁹ ē Ari. p° poste. di. q̄ de vlib⁹ et n̄ de singlarib⁹ ē scia: et Por^s. i. c. de spē pticipa^e spēi ples sūt vn⁹ hō. s. cōis. ¶ Sꝫ vle intētōale ē ꝯcep⁹ vnia ... p̄dicabilis de plib⁹ ... ꝯcept⁹ hō al: de tali vli locut⁹ ē Por. ponēs. 5. vlia. g° spēs diffā: ꝓpriū et acci^s. sub mō p̄dicabilis et n̄ p̄dicabilis: qꝛ sp diffinit q̄dlꝫ illoꝝ p p̄dicat: vn̄ s̄z vle ꝓprie diffinit p eē in suis singlarib⁹ et methaphorice p dici de suis singlarib⁹. ¶ Oia hec dcā sunt vt scia⁹ Ari. et ꝯmētatorē nullū vle negasse nisi Platonicū: alia aūt sūt in rerꝫ nā: vꝫ cōeꝫ distictōeꝫ antiqꝝ: di. q̄ð vliū q̄dā sūt an̄ rē: vt de⁹ et itelligētie: q̄dā i re: vt gn̄a et spēs et q̄dā post rē: vt cōceptus mētales significātes gn̄a et spēs rerꝫ qb⁹ dicim⁹ aliq eē eiusdē spēi aliq eiusdē generis: et aliq gn̄e vel spē differre. ¶ Ad ꝫ^m negat ꝯ^a et ad ꝓbatōeꝫ nega^s qꝛ Aristo. ꝯcedit 4° phico q̄ aliq̄d est i seipso: sꝫ nō pri⁹ mē tm̄ illa ꝯ^a nihil est in seipso sꝫ hūanitas ē i sor. igit̄ hūanitas nō ē in sor. sꝫ solū ... q̄ hūanitas nō ē in hūanitate q̄ ē sor. ¶ Ad ꝫ^m dr̄ q̄ vnū nūo accipit dupl̄r pri° mō p eo q̄ cū aliq̄ facit nūm. et sic oē ens ē vnū nūo: ex hō ... q̄ð oē ens sit sing^r: aliomō vt distiguit ꝯ̄ vnū gn̄e et vnū spē: et sic negat̄ illō an̄s: oē q̄ð ē: ē vnū nūo: pōt tm̄ breuit dici q̄ vnū nūero et singulare p̄nt eē s̄m ni prie vel scdē itētionis: si sunt s̄m ni pri° itētonis ꝯcedat q̄ oē q̄ð ē: est vnū nūero et singulare: qꝛ tā hō in cōi q̄ aial cōe est sortes: q̄ est vnū numero et singulare. s. scdē intentōis illa ꝓpositio ē negāda: qꝛ tūc spēs eēt idiuiduū et gen⁹ singulare quoꝝ ... negant ille: spēs spālissima est genus. Genus subalternum est

genus generalissimū: nō obstāte φ sor. est illud quod est spēs spālissima ⁊ genus generalissimū: ⁊ gen⁹ subalternū: q2 sor. est hō cōis: aīal cōe: ⁊ sba cōis: ⁊ hoc iō cōtingit pp diuersitatē p̄dicationū formaliū ⁊ p̄dicabiliū ac suppositionū ꝑsonaliū ⁊ simpliciū: de qb⁹ sum sufficienter locutus in tractatu quē feci de vlibus ¶ Ad quartū negat̄ ꝯ̄ᵃ ⁊ ad ꝓbationē dico φ nō est silitudo: q2 si duo ꝯueniūt quoꝝ nullū alterū cōtinet oꝫ dare vnā nām illis cōem: sed hoc nō oꝫ: si vnū eoꝝ alterū essentialiter cōtinet: nō sor. nō ꝯtinet platonē nec ecōtra: sed humanitas cōtinet quēlibet eoꝝ: iō nō mirū si sorti ⁊ platoni datur vnū cōe: ⁊ nō sorti ⁊ humanitati: vñ quibuscūqꝫ duob⁹ datur vnū 3ᵐ cōius: oꝫ illa duo īuicē mālīter ꝯpari: vt illō 3ᵐ se hēat vt forma: nō sortes ⁊ humanitas: nō p̄nt inuicē mālīter cōparari ꝓpter essentialē ꝯtinētiā ⁊ depen^am: ideo illis nō ē cōe aliq̄d nihil cōpetit cōmū.

Secunduz dubiū vtrū vlia sint realiter distincta a suis singlarib⁹. ⁊ arg̃ q̄ sic rōib⁹ Burlei ab eo factis in suo ꝓlogo: q̄rū p̄ria est illa. Natura intēdit primo spēm ⁊ nō indiuiduū s̄m Auicēnā primo sue phice: q̄ sic declaratur post φ̄ .a. primo ꝓduxit .b. igr̄ manet eadē intētio sicut idē appetitus ⁊ eadē forma: igitur si prius .a. intendebat producere .b. iā intēdit producere idē: ⁊ nō pōt a. n̄ primo producere .b. igitur aliqua intētio nālis perpetuo frustrat̄. Cōfirmat̄: p eadē mēsura p q̄ ꝓducit .b. poterit ꝓducē .c. ig̃ poterit agere a casu ꝯtra philosophū octauo phisicoꝝ di. impossibile est aliquā spēciē fieri a casu ⁊ a nā: patet ꝯ̄ᵃ q2 ꝓduceret q̄ nō itēdit. ¶ Secūdo. aīal appetēs cibū n̄ appetit cibū singularē: q2 forte nullū talē vidit nec sensit: igit̃ appetit cibuz vlem: tūc arguit̃ sic: aīal appetit cibum vlem: ⁊ nō appetit cibū singularē: igitur cib⁹ vniuersalis nō est cib⁹ singularis. ¶ Tertio ꝓmittēs denā^m aliquid ꝓmittit sed nō denā^m singularē: q2 cū nō sit maior rō de vno φ̄ de alio infinitos denarios ꝓmitteret: ⁊ p̄nter non posset satisfacere pro illa ꝓmissione: igitur ꝓmittit denā^m vniuersalē ⁊ per p̄ns denarius vlis nō est denarius singularis. ¶ Quarto sba diffinitur sed nullum singulare diffinitur: igitur solum vle diffinit̄: patet ꝯ̄ᵃ ⁊ an̄s. est Ari. septimo metha. tūc sic: vle diffinit̄: ⁊ nullū singulare diffinitur: igit̄ nullū vle est singulare: sed aliquod vle est extra aīam: illud. s. q̄ est prius notū φ̄ sua singularia p Ari. in ista: igitur oē tale vle realiter distiguitur a q̄libet suoꝝ singulariū. ¶ In oᵐ. ē Porphiri⁹ dicēs. Participa⁹. spēi plures hoīes sunt vn⁹ hō cōis: Deinde n̄ spēs neqꝫ gen⁹ posset p̄dicari d̄ aliquo singulari sicut neqꝫ aliqua forma substātialis vel accidētalis de cōposito nāli: sed p̄ns est ꝯ intētionē Ari. ⁊ Porphirij ibidē ī p̄ncipiis. ¶ Ad pᵐ. dicit̄ φ illa ꝯ̄ᵃ. nō valet: nā intēdit p°. speciē ⁊ nō indiuiduū: igit̃ spēs nō est indiuiduū. sumēdo indiuiduū pro intētiōe pᵃ. sicut nō sequit̄ hic cōceptus hō significat p° hoīem: ⁊ nō significat primo hūc hoīem: igit̄ hic homo nō est homo dicit̄ tamē p materia argumēti. φ lꝫ nā intendat p°. spēm nō tñ intendit ꝓducere spēm sed indiuiduū: q2 hō cōis nō generat nec generat sed sor. vel plato p°. de ge. Indiuidua eniꝫ generant̄ ⁊ corrūpunt̄ ⁊ spēs sunt eterne p°. posterioꝝ: ⁊ dico p̄nter φ a intēdit ꝓducere b. quo producto manet eadem intētio nē p quaꝫ nō itēdit amplius ꝓducere .b. quia b. nō est producibile pp corruptionē potētie respectiue ad formā: nec ex hoc frustrat̄ illa intētio q2 pōt ꝓducere alia ꝯsimilis spēi cū .b. ¶ Et ad ꝯfirmationē dicit̄ φ si .a. ꝓduceret .c. in eadē mēsura in qua ꝓduceret .b. nō ageret a casu q2 ꝓducēdo .b. etiā intēdit ꝓducere .c. ⁊ oīa ꝓducibilia eiusdē spēi: φ aūt ꝓducat .b. ⁊ nō .c. hoc est ex dispositiōe materie vna cum determinatiōe nē vlis. ¶ Ad 2ᵐ. dicit̄ φ aīal appetēs cibū appetit cibū singularē: q2 cibus vlis nō pōt corrūpi nꝫ digeri: ⁊ p̄nter cōcedo φ appetit īfinitos cibos singulares: lꝫ nullum vnφ̄ viderit: neqꝫ ē incōueniēs φ cognoscat aliquid ꝯfuse q̄d nūφ̄ sensit: sicut dicebatur de formica colligēte grana pro tpe hyemali: ⁊ de aranea faciente telā vt capiat muscas. ¶ Ad 3ᵐ. dicit̄ φ ꝓmittēs denā^m ꝓmittit denā^m singularē imo oēm denā^m ꝓmittit: q2 p quēlibꝫ eoꝝ absolueret a ꝓmissione: veꝝtñ nullū denā^m distincte ꝓmittit sed īfinitos ꝯfuse ꝓmittit: sicut etiā in ista: tu scis alterū istoꝝ eē verū demōstratis duob⁹ ꝯtradictoꝝijs cōtingētibus li. alterū supponit p quolibet illoꝝ indistincte ⁊ cōfuse q2 nullū illoꝝ scis esse verū. ¶ Ad quartuꝫ dicit̄ φ sicut nō sequit̄ sba diffinitur ⁊ nullū singulare diffinitur: igitur nullū singulare est sba: ita nō sequit̄ vle diffinitur ⁊ nullū singulare diffinitur: igitur nullū vle est singulare: q2 vtrobiqꝫ arguit̄ a suppositiōe simplici ad personalē: lꝫ igitur nullū singulare diffiniatur tamē diffinitur aliquod vniuersale quod est singulare aliquod. Et p̄nter dicitur φ licet nullū singulare diuidatur ī rationale ⁊ irratiōale: tamē aīal in cōi φ est sua singularia diuiditur in rationale ⁊ irrationale: nec dico φ solū res extra diffinitur aut diuiditur: sed etiam cōceptus aīe tanφ̄ sigᵐ.

Tertium dubiū vtrū vlia. s. genera ⁊ spēs sint in aīa ⁊ arguit̄ p nō rōib⁹ Bur. ī hoc ꝓlo. ⁊ primo sic: q2 aliter plura essent generalissima φ̄ dcē: ⁊ plura p̄dicabilia φ̄ qnqꝫ ꝯtra Porphiriū ⁊ Ari. ꝓbat̄ ꝯ̄ᵃ q2 dceꝫ sunt in mēte mea ⁊ dcē in mēte tua: qnqꝫ in mēte mea ⁊ quinqꝫ in mēte tua imo sequit̄ φ gn̄a^m sbe hꝫ genus supra se ⁊ est in determinata spē p̄nti q̄litatis: q2 ois ꝯceptus mētis cū sit qualitas reponitur in determinata spē qualitatis ⁊ p̄nter hꝫ gen⁹ qualitatis supra se sicut generaliter omne indiuiduū alicuius spēi ⁊ illa spēs hꝫ gn̄a^m supra se. ¶ Scdo seq̄t φ est possibilis ꝓcessus īfinit⁹ in p̄dicatis quiditatiuis cōtra philosophū p°. posterioꝝ ⁊ ꝓbat̄ ꝯ̄ᵃ: sint .a.b. duo gn̄a^{ma} p̄nti sbe in mente tua ⁊ in mēte mea: tūc ab illis pōt abstrahi ꝯceptus vniuoc⁹ eis cōis: ex quo solo numero differūt. abstrahat̄ igitur .c. sic φ sint duo .c. vnū in mēte tua ⁊ alterū in mēte mea: tūc illa duo .c. iterū solo numero differūt igit̄ ab illis pt abstrahi vn⁹ ꝯcept⁹ vniuoc⁹ eis cōis. sit igit̄ ille .d. ⁊ ꝓcedam⁹ in īfinitū. ¶ Tertio sequit̄ φ aliquid est cōe vniuocū sbe ⁊ accidēti: patet q2 gn̄a^m p̄nti sbe est vniuocū sorti ⁊ spēi spālissime sortis: sed sor. est sba: ⁊ spēs spālissima sortis est acc̄: igitur ⁊c. ¶ Quarto sic: dō: nulla sba est q̄litas distribuit̄ subiectū ꝓ oī p se ꝯtento sb eo: igit̄ distribuit̄ pro oī genere subalterno ⁊ spē p̄nti sbe: igit̄ nullū subalternū gen⁹ nec spēs eiusdē p̄nti est q̄litas: ⁊ p p̄ns nullus ꝯcept⁹ ē gen⁹ vl' spēs p̄nti sbe: lꝫ solū res extra aīam. ¶ In oᵐ. arguit̄ q2 alr̄ diffinitiōes porphirij ipoꝝ vliū nō eēnt vere cū semp denī p p̄dicari: ⁊ p̄nter hec n̄ eēt ī p̄mo mō dicēdi p se hō est aīal q̄ ē ꝯtra phm p° posterioꝝ: ⁊ pꝫ ꝯ̄ᵃ. q2 nō p̄dicat̄ gen⁹ neqꝫ dr̄ia nꝫ diffinitio de sbo p oppinionē ꝯtrariā: ⁊ p̄nter nulla diffinitio continēs ex gn̄e ⁊ dr̄ia posset eē mediū in demōstratione

cuius oppositum colligit a philosopho p° posteriorum: et consequenter illa propositio negatiua non esset immediata in qua generalissimum vnius predicamenti remouetur a generalissimo alterius contra philosophum ibidem p° posteriorum. ¶ Ad primum dicitur [illegible] inconueniens [illegible] predicabilia et predicamenta [illegible] ge neralissima tanquam signa: sed esset inconueniens tanquam res: dicitur quod in mente non sunt nisi quinque predicabilia et decem predicamenta: vel generalissima ad hunc intellectum: quod omne predicabile vel vniuersale coincidit in aliquam illarum quinque denominationum genus: species: differentia: proprium: et accidens: et omne predicamentum coincidit in aliqua illarum decem denominationum [illegible] quantitatis: et sic de alijs: et omne generalissimum coincidit in aliqua illarum decem denominationum substantia: quantitas: qualitas: relatio et huius. ¶ Et per hoc concedo quod generalissimum predicamenti substantie est in determinata specie qualitatis: et habet genus supra se: vt est quedam res significata vel significabilis: vt autem est signum rei sic non est in predicamento qualitatis: imo non est inconueniens quod aliquid vt signum sit genus ad se ipsum vt res significata patet de illo termino qualitas. ¶ Ad secundum negatur consequentia quia per illum processum numquam habebitur conceptus coloris [illegible] a duobus [illegible] vt sunt res numerales potest extrahi conceptus coloris vniuocus: sed non [illegible] sunt signa [illegible] a quibus tamquam duobus conceptibus solo numero differentibus solo numero significantia adequate potest extrahi vnus conceptus vniuocus. sed [illegible] solo numero differentia non significant adequate entia solo numero differentia: sed vnum solum [illegible] in communi. ¶ Ad tertium negatur consequentia eo quod [illegible] est vniuocum sorti et cuilibet speciei specialissime sortis: sed sorti et speciei specialissime que est humanitas in sorte non [illegible] sorti et speciei specialissime que est conceptus mentis. ¶ Ad quartum negatur antecedens: quia signum huius negatiue non distribuit pro quolibet [illegible] sed [illegible] pro quolibet significato [illegible] nullus negatiue pro quolibet [illegible] significato adequato [illegible] quia nullus homo: nec aliquod animal: nec aliquod corpus: est qualitas.

Quartum dubium: vtrum vniuersalia sint nobis nota prius quam singularia et magis vniuersalia minus vniuersalibus. Arguitur quod non: et primo sic vniuersalia sunt remotissima a sensu: et singularia propinquissima p° posteriorum: igitur non cognoscuntur vniuersalia a sensu: vel si cognoscuntur illa posterius cognoscuntur suis singularibus [illegible] aristotel. ibi quod vniuersalia sunt incorruptibilia perpetua et eterna: igitur sunt notiora nature et per consequens posterius nota nobis. ¶ Secundo composita sunt magis et prius nota nobis quam simplicia sed minus vniuersale est compositum magis vniuersali: igitur minus vniuersalia sunt nobis notiora magis vniuersalibus: patet consequentia cum [illegible] p Ari. [illegible] Porphirij et commentatoris [illegible] quod genus et differentia sunt partes speciei. ¶ Tertio magis vniuersalia sunt cause minus vniuersalium: sed cause rerum naturalium sunt nobis minus note quam ipse res naturales: igitur magis vniuersalia sunt nobis minus nota minus vniuersalibus: patet consequentia cum minori p Ari. [illegible] autem est Porphirij et commentatoris dicentis quod genus et differentia sunt principia speciei. ¶ Quarto sequitur quod nihil potest a nobis cognosci in speciali quin cognoscantur omnia predicata de eo vniuersalia [illegible] cognoscere numerum illorum igitur si cognoscerem equum in speciali oporteret cognoscere omnia sua genera predicabilia in quid: [illegible] quod ipse possit cognoscere quot sunt genera subalterna ad equum quod non credit esse verum quia nullus posset [illegible] de multitudine [illegible] generum: nam equus est in vno genere sibi propinquo [illegible] non est [illegible] bouem et econtra: vnde ad cognoscendum omnia genera subalterna oportet cognoscere omnes species [illegible] cognoscere equum [illegible] cognoscendo genus propinquum [illegible]

nus vniuersale aliquo suo magis vniuersali potest esse notius. Contrarium tamen Ari. dicit oportet ex vniuersalibus in singularia procedere et quod vniuersale est notius secundum sensum: vnde arguit sic. Color est primum obiectum visus et non aliquis color secundum Ari. 2° de anima. Igitur a visu prius cognoscitur color [illegible] color. Igitur vniuersale prius cognoscitur suo singulari et magis vniuersale [illegible] ¶ Ad primum [illegible] quod est esse separatum ab hic: et nunc: sunt remotissima a sensu: sed secundum suum esse naturale: quod est esse hic et nunc sunt propinquissima [illegible] igitur prius cognoscuntur suis singularibus apud naturam: concedo: igitur non prius cognoscuntur a nobis: negatur consequentia: dictum est enim quod non inconueniens processum naturalem: quia est causam prius a nobis cognosci suo effectu: vnde intentiones anime sunt effectus rerum naturalium secundum philosophum et commentatorem 3°. de anima: et tamen prius cognoscit anima res naturales quam illarum intentiones. ¶ Ad secundum dicitur quod genus vt est simplicius specie .s. vt pars eius posterius cognoscitur: sed vt est totum respectu speciei et consequenter compositius prius cognoscitur. ¶ Ad tertium respondetur eodem modo quod magis vniuersalia vt sunt cause partiales minus vniuersalium posterius cognoscuntur: vt autem sunt tota et causata prius cognoscuntur. ¶ Ad quartum: negatur consequentia: quia cognoscendo albedinem vel hunc colorem non oportet cognoscere omnia predicata [illegible] sed [illegible] colorem primo cognoscere cum sit primum obiectum visus: ita quod numquam cognoscat singulare quin cognoscat vniuersale: nec vnquam cognoscat minus commune nisi cognoscat magis commune: si illud minus commune non fuerit obiectum adequatum potentie cognitiue: ita quod prius cognoscit colorem quam iste color: et prius cognoscit albedo quam hec albedo: et prius colorem quam album. verum est quod ista prioritas non est durationis: sed nature: et sic dico de sensu: ita dico de intellectu quo ad primam noticiam simplicem causatam ab obiecto: quia ex quo [illegible] a sensu oportet per consequens prius intellectum cognoscere vniuersale quam singulare et magis vniuersale quam minus: sed hec noticia est confusa et indistincta: loquendo autem de [illegible] aliquando magis vniuersale prius intelligit minus vniuersale [illegible] aliquando autem econtra [illegible] notabili [illegible] aliquando cognoscat equum non cognoscendo aliquid [illegible] aliquando autem non potest cognosci quin cognoscantur superiora [illegible] et vniuersaliora: nec est verum quod inter equum et animal sit aliquod genus subalternum quia [illegible] bois animal rationale est [illegible] diffinitio semper datur de beat per genus propinquius et per differentiam illius generis: vt colligitur de mente philosophi 2° posteriorum: et ita nullus [illegible] quia nullus [illegible] assignare tale genus propinquum: sicut ergo inter colorem et albedinem vel nigredinem non datur genus [illegible] nec inter animal et hominem est ponere genus medium cum nullum signandum sit predicabile in quid.

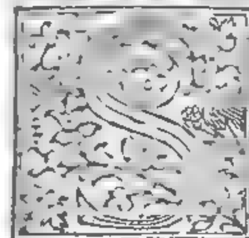
Contra hanc responsionem pro opinione Burleij et Buridani et omnium aliorum tenentium communiter [illegible] animal [illegible] genera collocant multipliciter arguitur: et primo auctoritate Porphirij ponentis animal rationale genus. [illegible] animal primi [illegible] 2° posteriorum ponentis [illegible] volatile et aquaticum esse genera [illegible] animal [illegible] species [illegible] quod [illegible] notis [illegible] quam animal. ¶ Tertio [illegible] genera [illegible] species secundum Porphirium [illegible] le adueniens animali constituit speciem [illegible] niens [illegible] speciem: sed non [illegible] [illegible] ¶ Quarto [illegible] homo [illegible] omnis [illegible]

quinto metha^e. igitur est dare aliquod vnum in quo [illegible] vnū in plu s se hȝ q̄ species specialissima: q2 conuenit hoi ꝛ symie: ꝛ in minus q̄ aial: q2 nō cōuenit cani nec equo: ꝛ istud est arg^m potissimū qd̄ mouit illos oppinari gen^9 mediū iter hoieȝ ꝛ aial. ¶ Ad p^m dr̄ q̄ Porphiri^9 i hoc nō tenet: posuit.n. more Platonico cor pora celestia esse aialia rationalia: quod est falsum. ¶ Ad 2^m dr̄ q̄ Ari. solū exēplariter loquitur ꝛ nō fm̄ veritatē: exēpla enim inquit ipse in libro elencorum ponimus: non quod ita sint: sed vt sentiant addiscentes: volatile ergo: aquaticū: ꝛ gressibile nō sunt i pñto sbe: nisi fm̄ famositatē: aut p̄ acci^ē cū ɔnotēt extrinseca s. aerē: aquā ꝛ terrā: sed sunt p̄ se in pñto qualitatis cōnotātia organizationē ꝛ fi^am. ¶ Ad 3^m. dr̄ quod differentia adueniēs generi ɔstituit spēm si genus diuiditur ambab^9 differentijs diuisibilibus vel ambabus indiuisibilibus. Si aūt diuiditur duab^9 differentijs quarū vna est diuisibilis ꝛ alia indiuisibilis: illud nō o3: qm̄ sola indiuisibilis ɔstituit spēm: iō rōnale cū sit dr̄ia indiuisibilis tm̄ hoi cōueniēs proprie constituit spēm: ꝛ nō irrōnale: ꝛ pñ^s aial rōale est diffinitio alicuius: ꝛ nō aial irrationale: nisi forte diceret q̄ brutum vel bestia est spēs illi^9 diffinitiōis: sed hoc nō: q2 illi nō sunt p̄ se in pñto sbe rōne ɔnotatiōis extrinsece: cōnotat enim brutū immūditiā ꝛ bestia deuastationem [illegible] ad interrogationē factā p̄ quid est hoc: cōuenienť rñ^s aial irrōnale: nō tn̄ aial irrōnale est diffinitio intelligēdo cōpleta ꝛ pfecta: sed est tm̄ ps diffini. iōis: nō p̄ partē diffinitionis includentē genus bñ cōtingit rñdere ad interrogationē factam p̄ quid. ¶ Ad quartū dr̄ q̄ ex illo fūdamēto ɔbatur spēm spālissimā hr̄e spēm infra se: quia Sor. ꝛ Pla. mag̃ cōueniūt q̄ Sor. ꝛ [illegible] Berta: igitur idē alicuius cōueniētie fundate in aliquo vno qd̄ quidē vr̄ ēē spēs ad Sor. ꝛ Plato. minoris cōitatis q̄ sit hō. Itē dato i^o. fundamento sequiť q̄ plura sūt genera q̄ spēs: pbať ꝛ pono qd̄ sub genere aialis ñ sint nisi quattuor spēs. s. hō: symia: canis: ꝛ equus: ꝛ p3 fm̄ istā opinionē ꝛ fundamētū rationis q̄ semper duab^9 spēb^9 cōpetit ɔpriū gen^9. Sed q̄ttuor vnitates [illegible] q̄ttuor spēb^9 cōpetūt sex genera subalterna imediata qd̄ ē absurdū.

Dicendum.

Igitur ad arg^m p̄cedendo q̄ hō ꝛ simia mag̃ ɔueniūt q̄ homo ꝛ canis ratione alicuius ɔuenientie fundate in vno: nullum tamen est illud vnū in quo ambo cōueniūt preter gen^9 aialis: vñ due albedines sunt similes ratione alicuius similitudinis fundate in aliquo vno: illud tamē vnū non dicitur de ambabus albedinibus: q2 ille due albedines sunt similes: non tm̄ vna similitudine: sed duabus fundatis in ambab^9 albedinibus. Ita hō ꝛ simia cōueniūt: nō tm̄ vna cōuenientia sed duabus: qrū vna fundať i hoie ꝛ alia i simia: iō nō sequiť q̄ sit aliquod vnū in quo illa duo adequate cōueniūt: ex quo nō cōueniūt tm̄ vna conuenientia: sicut igiť spēs humana h3 latitudinem in qua [illegible] aliqua magis ꝛ aliqua minus sepius tm̄: ꝛ nō p̄ aliquod [illegible] ꝛ discōuenientie in qua sunt oēs spēs aialis cōuenientes [illegible] a geneř. Ex p̄dictis sequitur q̄ ista ɔ^a nō valet [illegible] simia differunt spē: igitur hō ꝛ canis differunt plus q̄

spē: sic nō seqť. Sor. ꝛ Berta magis differūt q̄ Sortes ꝛ Pla. Sed Sortes ꝛ Plato differūt numero: igitur sortes ꝛ berta differunt plus q̄ numero: sicut enim sub eadē specie aliq̄ magis differūt ꝛ aliqua minus semper tamē numeraliter: ita sub eodem genere aliqúe species magis differunt ꝛ aliqúe minus specifice tm̄ [illegible] Tex. 5.

Sustinent

autem [illegible] Terno argu[illegible] diffinibile ad partes suas ꝛ arguit sic. Diffinitum pri^9 a nob̄ cognoscit q̄ sua diffi^o: ꝛ diffinitū est qddā totum: igitur cognitio naturalis ɔcedit a toto ad ptes: patet ɔsequētia: q2 partes diffinitionis sunt partes diffiniti: nam aial ꝛ rōnale sunt indifferenter ptes hoīs ꝛ sue diffinitiōis. h^o vero est [illegible] totū: sed a^o. ɔbať: nā circulus est diffinitū ꝛ sua diffinitio est figura a cuius centro ad circunferentiā oēs linee ducte sunt equales: sed nobis notior est circulus q̄ figura a cuius centro ad circūferentiā oēs linee ducte sunt equales: igitur ꝛ c. Prima ps añtis est manif. ꝛ 2ª est ma^{ta} ad experiētiā: qm̄ si dicitur puero quere equū vel circulū ipse intelligit ꝛ querit equū vel circulū. Si autem dr̄ quere aial innibile aut figuram a cuius cētro ad circūferētiā oēs linee sunt eq̄les: ille neq3 intelligit neq3 querit le. li. (Sustinent aūt idem quo [illegible] tū circulus: est aūt diffinitio ipsius diuidēs in singula) ɔstrue sic. aūt p̄ sed ꝛ noīa diffinibilia ad rōnē diffinitiuā sustinent idē quodāmō. i. quasi se hñt eodem modo: enim: p̄ q2: circulus est quoddā totū ꝛ diffinitū. aūt p̄ sed diffinitio ipsius circuli est [illegible] sa: ꝛ sue diffinitiōis cognitio est distincta: q2 distincte [illegible] partes circuli.

Notandum.

primo fm̄ commentatorem commento quinto q̄ Aris. [illegible] tinet cās de quib^9 ɔstituitur spēs: ꝛ differunt ab eo in hoc q̄ vle ɔtinet spēs: vniuersale igitur est aliqd̄ vni[illegible] uersum diuisum in cās: ex quibus cōstituit spēs: ɔmētator [illegible] intelligit spēm spālissimā: qm̄ ipsa est que ɔprie diffinitur [illegible] q̄ ꝛ differūt spēs ꝛ vle: ɔueniunt quidē q2 vtrunq3 h3 cās ex quib^9 ɔponiť: ꝛ ex hoc quodlibet istorꝫ ē qddā totū prius nobis notū q̄ sue ptes: differūt autē q2 [illegible] Ex vltima parte istius ɔmēti manifestū est ɔmētatorē velle genera ꝛ spēs esse ex nā rei preter oēm operationē intellectus: inquit enim illud q̄ significat noīa est aliqd̄ vniuersum diuisum in cās ex quibus ɔstituitur spēs: cōstat aūt q̄ significatū noīs est extra aīam ꝛ illud fm̄ ɔmētatorē est diuisum in cās ex quib^9 cōponiť spēs. s. in genus ꝛ dr̄iam: que dicūť ēē cause ꝛ ptes spēi vt apparet in ɔmēto sequēte. ¶ 2°. notādū p3 cōmentatorē eodē ɔmēto q̄ sunt tres modi ɔpositionis s. ɔpositio spēi ex suis causis: ꝛ ɔpositio gn̄is ex suis

speciebus: et vtraqȝ istarum cōpositionū est notior apd intellectū ꝙ partes. Tertia aūt est cōpositio īdiuidui ex suis partib⁹. s. que sunt ꝑm qualitatē: et illa cōpositio est notior apud sensuȝ ꝙ partes. Dictū est. n. supra ꝙ intellectus hȝ duplicē ꝓcessuȝ. s. resolutionis qui est ꝑ abstractionē cōiorís a min⁹ cōi: et ꝓcessum cōpositionis qui est ꝑ diuisionē generū et ꝯstitutionē diffinitionū: in primo ꝓcessu intellect⁹ intelligit gnā et spēs absolute nō ītelligēdo ptes illorū: in scdo vero procedit ... ptes illorū ... ꝓcessus ... in mente scdm ꝓcessum. Igitur qlibet illarū cōpositionū ē notior apud intellectū: ꝙ ptes eius: sȝ tertia cōpositio est notior apud sensuȝ ꝙ ptes eius: qr indiuiduū: vt dictū est pri⁹ cognoscit ꝙ partes eius ꝑ sensuȝ: nō loquendo de ptibus ꝗtitatiuis que. s. cōponūtur ex parte materie: et ex pte forme: qr ille simul cognoscūt cū indiuiduo totali: sȝ de ptibus ꝗlitatiuis q̄ sunt mā et forma. Ideo dicit ex ptibus q̄ sunt ꝑm ꝗlitatē: tales eniȝ ptes posterius cognoscūtur a sensu.

Contra p̄dictā arguit̄ et pri⁹ qꝫ spēs nō cōponit̄ ex gnē et dr̄ia: qr diffinitio est illa q̄ cōponit̄ ex genere et dr̄ia ꝑ Arist. et Por. ¶ Scdo arguit ꝙ gen⁹ nō cōponit ex suis spēb⁹: qr tūc de nulla illarū p̄dicaret̄: cū totū p̄dicet̄ de pte sua: et sic ... ē aīal ... ē aīal. ¶ Tertio arguit ꝙ cōpositio generis vel spēi est nota apud sensuȝ ... ꝑm sensuȝ: et 2° de aīa ꝙ color est pri⁹ obm visus: et pri⁹ et scdo post. ꝙ sensus est vlis: sentire āt singularis. ¶ Quarto arguit ꝙ cōpositio īdiuidui nō est notior apd sensum ꝙ ptes ꝗlitatiue: qr sensi^a ꝓpria et cōia fundant̄ in pri^a mā: igit̄ in eodē instāti in quo illa cognoscunt̄ cognoscit̄ et mā: si aūt dicit̄ ꝙ illa cognoscit̄ ꝑ accidēs: et dictū ꝯmētato^r est intelligēdū de cognitiōe ꝑ se: hoc stare nō pōt: qr mā a sensu ꝑ se nō pōt cognosci: sȝ tm̄ ab intellectu. ¶ Ad pri^m ꝯcedo ꝙ gen⁹ et dr̄ia sunt ptes tā diffōnis ꝙ spēi: sȝ nō eodē modo: sunt. n. ptes spēi ex natura rei pter oēm opatiōnē intellect⁹: sȝ nō sunt ptes diffōnis nisi ꝯcurrat opatio intellect⁹: ita ꝙ illa q̄ sunt diffinitio. s. gen⁹ et dr̄ia: sunt ex nārei: secluso oī opere intellectus: sȝ illa nō sunt diffō: neqȝ ex illis cōponitur diffinitio nisi cōcurrat opus itellectus: vñ mā et forma sunt ptes lapidis et ptes visi vel intellecti: sunt quidē ptes lapidis absqȝ opatione aīe: sȝ non sunt ptes visi vel intellecti nisi ex opatione aīe: sicut. n. visum vel intellectū dicit duo vnū. s. mālé qꝫ est lapis: aut lignuȝ: aut aliqꝫ tale nullo mō depēdēs ab aīa: et vnū formale qꝫ est visio vel itellectio necessario depēdēs ab aīa: ita diffinitio et diff.^m dicūt duo vnū mālé qꝫ ē hō aīal rōnale: nullo mō dependens ex opatione aīe: et vnū formale qꝫ est notificare vel notificatū necessario depēdēs ab aīa: illud. n. qꝫ est diffinitio nō notificat nec illud qꝫ est diffinitū notificat̄ nisi ꝑ aīaȝ: hūc modū loquēdi hȝ phs 4° phico⁊: di. tp̄s nō depēdere ab aīa ꝑm suū esse mālé: qꝫ est durare successiue ꝑ prius et posterius: sȝ bene ꝑm suū esse formale qꝫ est in mente nūerare: nihil. n. nūerat: nec aliqd nūerat nisi cōcurrat nūeratio q̄ ē opatio aīe etc̄. ¶ Et si arguit̄ sic. partes diffōnis sunt ptes spēi: et eꝯ: igit̄ species est diffinitio: sicut sequr ptes lapidis sunt ptes visi et eꝯ: igit lapis est visus: et aliqꝫ visum ē lapis: dicit̄ ꝙ nō est similitudo qr hic nō variat̄ suppositio: sȝ ibi arguitur a suppōne ... ad ... sicut hic ... qꝫ est spēs est idiuiduū: igit̄ indiuiduū est spēs: añs est p̄dicatio iden^a et ꝯñs formalis significās ꝙ indiuiduū sub rōne idiui ... est spēs ... ē diffinitio ... spēs sub rōne spēi ē diffinitio: qꝫ īpossibile ē: qr spēs ꝑm qꝫ hui⁹ diffinit̄ et nō diffinit^o. ¶ Itē lȝ quelibet ps diffinitionis sit ps spēi: nō tm̄ eꝯ qlibet ps spēi: est ps diffinitionis: qr ꝑm ꝯmen^m hic spēs hȝ partes ꝑȝ fidē et ꝑm imaginationē: modo lȝ ptes ꝑm imaginationeȝ sint ptes diffinitionis: nō tm̄ partes ꝑm fidē: vbig. mā et forma sunt ptes hoīs ꝑm fidē: aīal vero et rōnale ꝑȝ imaginationē: ꝯstat aūt ꝙ mā et forma nō sunt partes diffōnis hoīs date ꝑ gen⁹ et dr̄iaȝ: sȝ bñ aīal et rōnale. ¶ Ad 2^m dicit Burleus ꝙ duplex est cōpositio. s. actualis qua totū ꝯtinet suas ptes copulatiue qlis ē cōpositio ꝯtinui: et sic nō cōponit gen⁹ ex suis specieb⁹: alia est cōpositio potētialis qua totū ꝯtinet suas ptes disiūctiue qlis generis: et sic totū p̄dicat̄ de sua parte. ¶ Ista rñsio est dubia ꝓpter cōpositionē spēi ex genere et dr̄ia que nō videt̄ cōpositio actualis: q tunc nec gen⁹: nec dr̄ia p̄dicarent de spē: nec potētialis: qr ꝑm eū: sicut ptes indiuidui: ita spēi sunt ptes reales et eēntiales: ex quo. n. spēs eēntialr̄ cōponit̄ ex genere et dr̄ia: ita videt̄ esse cōpositio actualis sic sortes ex mā et forma. ¶ Preterea videt̄ ꝙ cōpositio generis ex suis spēbus sit cōpositio actualis et copulatiua cum p̄dicet̄ vlr copulatiue ex suis spēbus: et ꝙ hō cōponatur potētialiter ex sorte et brunello: ex quo p̄dicat̄ de illis disiūctiue: iō talis modus p̄dicādi copulatiue vl̄ disiūctiue nō appet manifestare cōpositiōes generis ex suis spēbus. ¶ Dicendū igit̄ aliť ꝙ duplex est cōpositio. s. realis et rōnis: cōpositio realis ē illa q̄ ptes realr̄ differūt īter se et a toto: vt cōpositio sortis vel ligni: et sic totū de n^a eius pte p̄dicat̄: cōpositio rōnis ē illa q̄ ptes realiť īter se nō differūt vel a toto vt cōpositio spēi ex genere et dr̄ia: vel generis ex suis speciēb⁹. Partes spēi nō differūt realr̄ inter se nec a toto: qr de se p̄dicant̄: ptes vero generis: et si differūt realr̄ īter se nō a toto: ideo totū p̄dicat̄ de illis ptib⁹. ¶ Istā diuisionē innuit ꝯ^{or} hꝫ vocās māȝ et formā ptes ꝑȝ fidē et genus et dr̄iaȝ ptes ꝑm imaginationē. ¶ Ad tertiū dicit̄ cōcludēdo ꝙ cōpositio generis et spēi est nota apud sensuȝ: vt rō demōstrauit: sȝ intētio ꝯ^{tis} est qꝫ cōpositio generis et spēi sumpta ꝑm formā et ꝑm ꝓprium cōceptū generis et spēi: sunt nota apud intellectū: et nō apud sensuȝ: intellectus. n. hȝ cōceptū specificū hoīs ꝑȝ qd cōcipit hoīeȝ: vt hō absqȝ ꝯditione singulari: et hȝ ꝯceptū genericū alis ꝑȝ qꝫ ꝯcipit aīal abstracte absqȝ ꝯdiōe singulari et specifica: sensus vero nullū hȝ cōceptū specificū vel genericū: sȝ tm̄ īdiuidualē neqȝ abstracte cognoscit: sȝ materialr̄ cū ꝯditionib⁹ materialibus et signatis: vt hic et nūc cū tāta magnitudie et hꝫ. ¶ Ad 4^m rñdet̄ ꝙ si materia et forma nō ꝑ se cognoscūtur ab aliq sensu exteriori: tm̄ ꝑ se cognoscūt ab aliquo sensu īteriori: et si nō ab aliquo sensu īteriori bruti: tm̄ ab aliquo sensu īteriori hoīs. s. a cogitatiua que cognoscit intētiones oīum p̄dicamētorū: ind3 ꝯ^{or} 2° de aīa: hoc. n. vtus cū sit rōne discur^o cognoscit subām et accidēs: materiā et formā: sub ꝓprijs cōceptib⁹: sȝ tm̄ indiuiduali et ... per hoc ... ꝑ se prius cognoscit ꝑ se loquēdo indiuiduū ꝙ ptes ei⁹ ꝗlitatiuas.

Circa vero lrām ... primū ... est cōmētatoris querēs qd ꝑ mixtū Arist. intelligat in prima rōne quarte ꝯclusionis vtrū singulare vel ... nō singulare nec indiuiduū: qr tale nō est primū in scia demōstratiua: nō etiā spēm: qr tūc in

hac tertia rõne nihil noui diceret:cũ spẽs sit diffinibilis per partes posterius notas nobis ꝙ diffinitum. ¶ [illegible] ꝙ spẽs:di.ꝙ idiuiduũ lʒ nõ sit prin^m^ i scia ẽ tñ prin^m^ iquisitiõis vlis qd est prin^m^ scie:vñ phs in phe^o^ metha^c^ ⁊ 2° poste.di.ꝙ ex sensu gñatur memoria ⁊ ex memoria experimẽtũ:⁊ ex experimẽto vle qd ẽ prin^m^ artis ⁊ scie:ex sensatiõe.n.multoꝝ indiuiduoꝝ ⁊ collatiõe eorũdem p memoriã intellectus inducit hec vlia:oĩs ignis est calidus: oẽ reubarbaꝝ est purgatiuũ colere:q̃ sunt prin^a^ artis ⁊ scie:qꝛ itellect^9^ hũis his vlib^9^ discu^o^ venat cãm taliũ passionũ:qua habita sillo^o^ demõstrat gnãndo sciam vel artẽ. ¶ Itez dicit p^o^ꝛ ꝙ si p mixtũ inte^2^ spẽs phs aliqd noui dicit:qꝛ in pri^a^ ratione cõpauit spẽm ad ptes ẽm fidẽ:⁊ in tria ad ptes ẽm imaginationẽ. Uñ spẽs hʒ duplices ptes.s.reales ⁊ rõnis:partes reales sunt ptes remote realr distincte s.mã ⁊ forma aut ptes [illegible] vel integrales. ⁊ ille dicũt partes ẽʒ fidẽ:partes rõnis sunt ptes ꝓpinque sola rõne distincte vt genus ⁊ dña:que sunt vna ⁊ eadẽ res [illegible] est rõ dñe:cũ genus ꝑdicet in quid ⁊ dña i quale ẽm Por.nõ tñ sunt partes intẽtionales:qꝛ sunt ex aiam absqꝫ ope itellectus:sed dicũt ptes ẽm imaginationẽ qꝛ nõ cõstituũt diffinitionẽ nisi ex ope intellect^9^:neqꝫ eaꝝ apparet distin^o^ inuicẽ ⁊ a specie nisi p intellectuz [illegible]

Secundum du^m^ apparet ꝙ phs ꝯdicat [illegible] rõne ponit ꝙ magis vle pri^9^ a nobis cognoscit ꝙ min^9^ vle ⁊ hic dicit ꝙ prius cognoscit diffi^m^ ꝙ ptes diffõnis:modo genus est pars diffinitionis ⁊ cõius ꝙ diffi^m^. ¶ Dicendũ ẽm Por. in vlibus ⁊ co^2cm^ h ⁊ phm 4°. phicoꝝ ꝙ gen^9^ est totũ spẽi ⁊ pars spẽi:inqñtũ est totũ:sic prius cognoscit ꝙ spẽs:⁊ inqñtũ ps poster^9^ cognoscit:Arist.aũt in scda ratione sumpsit genus:vt totum respectu spẽi:⁊ in hac 3^a^ vt ps eius:ideo nulla est ꝯdictio:in ꝓcessu.n.qꝛ est prius cognoscit spẽs ꝙ genus:in quo ꝓcessu species se hʒ:vt totũ:⁊ gen^9^ vt ps: [illegible] ꝓcessu gen^9^ est ps eẽntialis spẽi. In ꝓcessu aũt ꝑpter quid pri^9^ cognoscit genus ꝙ spẽs: qꝛ [illegible] cõpositiuus quo diuidit gen^9^ in dñas eẽntiales:cõstituẽdo diffõnes ⁊ partes subiectiuas q̃ sunt species ideo in tali ꝓcessu genus se habet vt totũ.

Tertium du^m^ videt ꝙ diffinitũ nõ prius ꝙ diffinitio cognoscat: qꝛ diffinitio ⁊ diffinitũ:sunt vnũ ⁊ idem. Nã idem est homo ⁊ aĩal rõnale. Similit̃ ponit Aristo.in topicis ꝙ diffinitio dicit causa inotescẽdi: ⁊ in ꝓhemio posterioꝝ ꝙ de subiecto oꝫ pcognoscere qd est:igit̃ prius cognoscit̃ diffinitio ꝙ diffinitum. ¶ Rñdet ꝙ lʒ diffinitio ⁊ diffinitũ importẽt idẽ:nõ tñ eodem modo: qꝛ diffinitio distincte:⁊ diffinitũ cõfuse: distinctius.n.significat hominẽ animal rationale ꝙ homo. ¶ Itez diffinitio dat causa inotescendi in cognitione distincta ⁊ ꝓcessu ꝑpter quid:sʒ cognitione cõfusa ⁊ ꝓcessu quia:diffinitũ dat intelligere diffinitionẽ:cum vero ait phs ꝙ de subiecto oportet precognoscere quid ẽ:dico ꝙ loquebat de diffinitione exprimẽte qd nõis:⁊ nõ quid rei. que posterius suo diffinito cognoscitur.

Quartum du^m^ vtrũ diffinitio vel diffinitũ cognoscatur per sensuz ⁊ arguit qd nõ:qꝛ diffinitũ est cõceptus vlis: di. pho qd ẽ nomẽ ⁊ ꝯsequẽter diffinitio est ex ꝯceptib^9^ vniuersalib^9^:modo nullus cõceptus vniuersalis cognoscit p sensum. ¶ Dicendũ ꝙ diffinitio ⁊ diffinitũ ẽm suũ esse materiale cognoscit p sensum:sʒ nõ ẽm suũ eẽ formale:cognoscit.n.sensus hominẽ ⁊ animal rõnale seu albedinẽ ⁊ disgregatiuũ visus:nõ tñ i eo:qd aliqd illoꝝ sit diffinitum vel diffinitio: cũ h ptineat tm̃ ad intellectũ:ex quib^9^ sequit qd nõ tñ cõceptus vlis mẽtalis dicit diffinitũ:vel diffinitio: sʒ solum in rõne signi:diffinit̃.n.ille ꝯceptus homo ⁊ suũ significatũ:⁊ h oratio aĩal rõnale est diffinitio:⁊ etiã significatũ eius ad Arist. vero vocantẽ diffinitũ nomẽ dicit ꝙ tã cõceptus ꝙ significatũ ei^9^ vocat nomẽ:ꝯceptus qdem:qꝛ noiat:significatũ vero:qꝛ noiatur:sicut antiq indifferẽter tam rẽ ꝙ ꝯceptũ dicebãt intẽtionẽ: rem vero: qꝛ in ipsaꝫ tendit itellect^9^:cõceptũ vero:qꝛ p ipsuz itellectus [illegible] lez:rem vero intentionẽ obiectalẽ: nomẽ ḡ sumptũ p intentione formali nõ cognoscit nisi ab itellectu:sumptũ vero pro intẽtione obiectiua cognoscit a sensu:sʒ [illegible] diffinito exprimẽs quid rei. (¶ Et pueri primũ) 4° arguit phs ad quartã ꝯclusionẽ principalr cõparãdo totũ ꝯplexũ ad ptẽ cõplexã:⁊ est ar^m^ a signo:qm̃ pueri pri^9^ cognoscit aliquẽ eẽ prẽm suũ:ꝙ hũc eẽ prẽz suũ sʒ aliquẽ eẽ patrẽ [illegible] pars:igit̃ cognitio nãlis ꝓcedit a toto ad ptes:pꝫ p^a^ cũ minori:qꝛ sic hõ vel pat̃ est totũ respectu istius hominis:vel isti^9^ pris:ita hoiem esse:vel prẽm eẽ est totũ respectu illi^9^:hũc hoiem eẽ:istũ patrẽ esse:qꝛ sic sequit̃ iste homo est:vel iste pr̃ est:igit̃ homo vel pat̃ est:⁊ nõ ecõ:ita sequit̃ hũc hoiez:vel hũc patrẽ esse est veꝝ:igit̃ hoiez vel patrẽ esse ẽ veꝝ: ⁊ nõ ecõ:maior vero ẽ nota ad experientiã:nã pueri pri^m^ vocãt oẽs hoies patres ⁊ oẽs feminas [illegible] vocãdo prẽm suũ:⁊ istã dicendo mrẽm suã. Te.l.(Et pueri pri^m^ appellãt oẽs viros patres:⁊ oẽs feminas matres posteri^9^ ãt determinãt hoꝝ vnũquodqꝫ.s.hũc ⁊ nõ illũ vocãdo patrẽ:⁊ hãc:⁊ ñ illã dicẽdo matrẽ).

¶ Ex hijs ḡ põt sic argui. Cognitio nãlis: aut incipit a cõposito nãli:aut a cõposito vli:aut a cõposito diffinibili:aut a cõposito ꝯplexe significabili: ⁊ terminat ad cãs alicui^9^ istoꝝ:sʒ quodlibet istoꝝ ẽ quoddã totũ:⁊ cãe illoꝝ sunt ptes i[llo]ꝝ:igit̃ cognitio nãlis ꝓcedit a toto ad ptes:⁊ pñter a magis ꝯfuso ad minus ꝯfusuz:qꝛ cõfusius est totũ ꝙ ptes:sicut etiã indistinctior est noticia toti^9^ ꝙ ptiuz:pꝫ ꝯ^a^ cũ maiori inductiue: minor aũt est supius inde patefacta. ¶ Notandũ ꝙ nõ intendit phs ꝓbare in hoc ꝓlo. principalit̃:ꝙ in scia nãli est ꝓcedẽduz a cõiorib^9^ ad minus cõia: cum hoc sit vle oĩbus scientijs:cui^9^ ꝓbatio maxime ptinet ad logicũ iux̃ ꝓcessum Arist. pri^o^ poste.sʒ voluit ꝓbare ꝙ scia nãlis acqrit̃ ex cognitione principioꝝ ⁊ cãꝝ reꝝ nãliũ ⁊ ꝙ cognitio principioꝝ ⁊ cãꝝ reꝝ nãliũ: depẽdet ex cognitione ipsaꝝ reꝝ nãliũ:vt patuit:per hoc colligẽdo ẽm cõmentatorẽ differẽtiã inter scias nãles ⁊ mathematicas:qꝛ scie mathe. ꝓcedũt per sua prin^a^ per se nota: iõ ibi nõ sunt demõ̃ratiões effectuũ ad cãs:in scientijs aũt nãlib^9^ sunt demõratiões:qꝛ sic pp qd ꝑpt necessariã depẽdentiã cognitionis cãe ex cognitione effect^9^ in hoc etiã cõueniunt scẽtie diuine:qꝛ nõ acquiritur p cognitionẽ effectuum.

Circa [illegible]

gnoscat: et arguit quod non rationibus Burlei in hoc prologo et primo sic: vlia sunt difficillima ad cognoscendum quia sunt remotissima a sensu per Arist. in prohemio metha. ergo non primo cognoscuntur ab intellectu patet consequentia: quia notitia intellectus dependet ex notitia sensus per Arist. 3° de anima et in libro de sensu et sensato. ¶ Secundo quia tunc per notitiam vlis venimus in cognitionem singularis et cum vle sit indifferens ad omnia sua singularia aut nunquam intelligeremus aliquod singulare aut vno intellecto omnia intelliguntur: quorum quodlibet est inconueniens. ¶ Confirmatur si vle ducit in notitiam singularis ergo per aliquod determinans: sit ergo illud determinans .a. et quero vtrum .a. sit vle vel singulare: si vle procedit in infinitum: si singulare: igitur illud eque primo cognoscetur sicut vle vel prius: quia si posterius oportet reperire aliquod singulare determinans vle: et sic in infinitum. ¶ Tertio intellectus non intelligit vle nisi abstrahendo a singularibus: sed intellectus non abstrahit nisi a noto: igitur singulare a quo fit abstractio est prius notum intellectui quam vle quod abstrahitur patet consequentia cum minori: maior vero colligitur de intentione Aristo. et commentatoris 3° de anima. ¶ Quarto intellectus est indifferens tam ad singulare quam ad vle: et ambo simul obiciuntur intellectui: igitur non magis vnum quam reliquum intelligit: patet consequentia per Arist. et commentatorem. di. 3° de anima quod intellectus est pura potentia: minor vero declaratur ex eo quia vle non potest mouere sine singulari: necesse est intelligentem fantasmata speculari inquit philosophus 3° de anima: neque singulare absque vniuersali cum sit intelligibile in potentia per commentatorem ibidem.

Oppositum videtur sentire philosophus primo physicorum quod pueri primo appellant omnes viros patres et omnes feminas matres: vnde prima notitia intellectus dependet a prima notitia sensus: sed prima notitia sensus cognoscit vle: et prius vle quam singulare: vt est ostensum supra: igitur intellectus prius intelligit vle quam singulare. ¶ Ad primum dicitur quod philosophus de vli in causalitate et non identice et formaliter: constat autem talia vlia difficillima esse ad cognoscendum et remotissima a sensu secundum esse formale et materiale: sed dicuntur esse notissima nature: quia sicut se habet oculus noctue ad lucem solis: ita intellectus ad manifestissima in natura inquit Arist. 2° metha. vbi dicit commentator quod per manifestissima in natura intelligit substantias abstractas et separatas a materia. ¶ Ad 2m dicitur quod cognito vli non oportet omnia sua singularia cognoscere: sed solum illud in cuius fantasmate relucet ipsum vle et consequenter procedit quod illud fantasma est determinans vle: non tamen sequitur quod intellectus intelligat prius illud singulare quam vle: nec etiam econtra primo simpliciter: quia ex quo ordine nature prius est vle quam singulare: fantasma prius representat intellectui vle quam singulare. ¶ Ad tertium concedo quod intellectus non intelligit perfecte et distincte vle nisi per abstractionem a singularibus: et sic prius singulare quam vle: cognoscit tamen confuse et indistincte prius vle quam singulare: et sic non abstrahit vle a singulari. s. prius notitia rei: sed bene abstrahit fantasma a potentialitate quia ipsum fantasma quod est de se intelligibile in potentia facit intellectus agens intelligibile in actu per commentatorem 3° de anima. ¶ Ad 4m dicitur quod licet intellectus sit indifferens tamen prius sibi obicitur vle non primitate temporis: sed nature: ideo hec non repugnant intellectus prius vle quam singulare cognoscit: et simul vtrumque intelligit loquendo de prioritate nature et simultate temporis: vnde lux et lumen simul sunt simultate temporis et tamen prius est lux quam lumen: prioritate nature: quia lumen est effectus lucis: modo causa semper prior est suo effectu secundum Arist. in postpredicamentis. c. de priori.

Secundum dubium vtrum prima notitia intellectus sit notitia singularis vel vniuersalis: arguitur quod sit vlis rationibus Egidij 3° de anima: et primo sic auctoritate Arist. di. ibidem quod intellectus intelligit singulare circumflexe et commentator quod per lineam spiralem. ¶ Secundo quia tunc singulare est primum obiectum intellectus quod est falsum: quia intellectus est vlium: et sensus singularium per Ari. primo phisicorum: et probatur consequentia: quia illud videtur primum obiectum intellectus quod distinctius cognoscitur ab intellectu: modo singulare distinctius cognoscitur ab intellectu quam vle si species intelligibilis est singularis. ¶ Tertio inter potentiam et obiectum debet esse proportio: sed inter singulare et intellectum non est proportio: igitur etc. patet consequentia cum maiori per commentatorem 3° de anima: ex quo obiectum habet mouere potentiam et potentia est mobile: minor vero est clara quia intellectus est potentia incorruptibilis et abstracta secundum philosophum et commentatorem 3° de anima: singulare vero est corruptibile et punctum materie secundum philosophum primo posteriorum. ¶ Quarto quia aliter frustra poneretur intellectus agens contra philosophum et commentatorem 3° de anima: et probatur consequentia quia intellectus agens non ponitur nisi ad abstrahendum quidditatem a conditionibus indiuidualibus: que impediunt cognitionem intellectus: si ergo prima notitia intellectus est singularis conditiones indiuiduales sunt primo cognite ab intellectu: et per consequens non impediunt intellectionem: igitur non oportet ponere intellectum agentem.

In oppositum arguitur. Omnis forma producens mediante instrumento agit effectum similem illi instrumento: sed vle est quedam forma agens in intellectu mediante fantasmate: tanquam mediante instrumento igitur species recepta in intellectu oportet esse similis fantasmati: et consequenter singularis: patet consequentia cum minori: maior vero patet inductiue: quoniam forma substantialis ignis mediante caliditate agit caliditatem: et forma substantialis aque mediante frigiditate: agit frigiditatem et sic de alijs. ¶ Ad primum dicitur concedo quod singulare cognoscitur ab intellectu per lineam circumflexam et spiralem: quia bis intelligitur singulare. s. in principio primi processus et in fine secundi processus: nam processus: qui incipit a singulari et terminatur ad transcendens: processus vero per quid incipit a transcendente et terminatur ad singulare: ideo intellectus circumflexe et spiraliter cognoscit finaliter: sic. n. spira incipit ab aliquo puncto et terminatur ad eundem punctum ita intellectus cognitio incipit a singulari et terminatur ad singulare: cum autem dicitur quod intellectus est vlium et sensus singularium: non oportet intelligi quod sensus non cognoscit nisi singulare: quia visus percipit colorem in communi: nec quod intellectus non intelligit nisi vle: quia tunc intellectus nullam formaret propositionem singularem: nec poneret differentiam inter vle et singulare: quia omnis virtus ponens differentiam inter aliqua duo cognoscit vtrumque illorum per Arist. 2° de anima. c. de sensu communi: sed dicitur sensus singularium: quia nihil cognoscit nisi cum conditione singulari. Intellectus autem est vlium: quia cognoscit vlia absque conditione indiuiduali: vt patuit tam in processu resolutorio quam compositio. ¶ Ad 2m dicitur quod 4 aliquid potest intelligi esse primum obiectum intellectus. s. primitate perfectionis: et sic deus est primum obiectum intellectus: primitate adequationis: et sic ens est primum obiectum intellectus: primitate motionis: et sic vle est primum obiectum intellectus: quia prius mouet et principalius quam singulare: cum vle sit intelligibile de se et in actu: singulare autem per accidens et in potentia: ambo autem cognoscuntur in eodem instanti: deinde aliquid dicitur primum obiectum intellectus primitate receptionis: et sic primum obiectum intellectus est singulare cum ipsum primo recipiatur in intellectu. ¶ Ad 3m dico quod inter singulare et intellectum est proportio non obiecti et potentie: cum singulare sit corruptibile et materiale: quia iam dictum est quod ipsum est primum obiectum primitate adequationis neque motionis: sed vle est primum primitate motionis: quod etiam est incorruptibile et abstractum: et pro tanto singulare habet proportionem ad intellectum pro quanto est instrumentum vlis ad immutandum intellectum. ¶ Ad 4m negatur consequentia quia non ponitur intellectus agens vt pri-

ma notitiā abstrabat a cōditionibus singularib⁹ sʒ tm̄ sequentes reptas in ꝓcessu resolutorio cum ab strabit cōceptuʒ vniuersaleʒ a cōceptu singulari: ꝛ magis vlem a minus vniuersali: vt superi⁹ dictū est quare ꝛc.

Necesse est autem vnum ... e prin^m). Completo ꝓlo. ... st. determinatur⁹ de reb⁹ nālibus hunc librū phicoꝝ ... tinudit i. 8. libros quoꝝ primus determiat de pricipijs s. mā fora ꝛ priuatoē. Scōs de cāis nāli ꝛ forali efficiē te ꝛ ... ibi: (eoꝝ q̄ sūt q̄dā sūt a nā.) Terti⁹ ō passionib⁹ intrisecis corporis mobilis q̄ sunt mot⁹ ꝛ infinitū ibi: (qm̄ aūt natura.) Quartus de passioib⁹ extrinsecis eiusdē. s. de loco ꝛ tpe ibi. (Silr aūt necesse est). Quintus de ptibus subiectiuis motus ꝯsiderās de ... tate: diuersitate: ꝛ ꝯtrarietate motuū: ibi (transmutat aūt.) Sextus de ptibus integralib⁹ motus disputās de ꝯtinuitate ꝛ ꝯtibilitate mot⁹ ibi. (Si aūt est cōtinuū). Septim⁹ de cōpatiōe motuū iuicē ꝛ ad motorē ibi. (Omne qō mouet.) Octauus vero determiat de finitate ꝛ īfinitate mot⁹ ꝑm duratiōnē ibi (vtruʒ auteʒ factus sit aliqñ mot⁹.) ¶ Prim⁹ liber diuidit i duos tractat⁹: in primo reprobant opinōes errantiū circa prin^a reꝝ naturaliuʒ. In 2° ponit veritas sustinēda circa illa prin^a ibi (oēs igit ꝯtra ia). Primus tractat⁹ diuidit in duas ptes principales: in pri^a reprobantur opiniōes nō nāliter loquētiuʒ: in scōa opiniones nāli ... Prima ps diuiditur in 4^{or} capla: in pri° ostēdit nō eē disputādū ꝯ pmenidē ꝛ melissuʒ ex pricipijs nālib⁹: in scōo qō ē disputādū ꝯ eos ex pricipijs methalib⁹ ibi: (sʒ qm̄ de nā.) In 3° reprobat quosdā alios ptem ꝯriam sustinentes ibi (ꝯturbati sunt aūt.) In 4° respōdet ad rōnes pmenidis ꝛ melissi ibi (et ex q̄bus demōstant.) ¶ Primum ca... ponit duas suppositiōes: in scōa vero exequit phs de intēto ibi (id q̄deʒ igit.) ¶ Pri^a igit suppositio ē ista q̄ de nūero principioꝝ nāliū: solū qōnes. 5. pñt fieri: prima qō vtrū tm̄ est vnum prin^m aut plura. ¶ Scōa qō dato q̄ tm̄ sit vnū prin^m: vtrū illud sit imobile sicut dixerunt pmenides ꝛ melissus: aut mobile sicꝫ dixerūt nālir loquentes: quoꝝ q̄dā dixerūt illō eē aquā: aliq̄ aerē: aliq̄ ignē. ¶ Tertia qō dato q̄ prin^a sunt pla: vtrū sint finita vl̄ īfinita. ¶ Quarta qō si prin^a sūt finita vtrū sint duo vel tria vel 4^{or}: ꝛ sic ꝯñter ꝑm aliquē numerū finituʒ. ¶ Quinta qō si prin^a sunt īfinita: aut sunt eiusdē generis: dria vero ꝑm spēm ꝛ si^{am} iux opinionē Democriti ponētis athos indiuisibiles īfinitos eē prin^a reꝝ ꝯuenientes in gnē ꝛ differētes in spē ꝛ figura: qm̄ quosdaʒ athos posuit figure sperice: ꝛ quosdaʒ q̄drate: ꝛ sic de alijs figuris ... frigidos ꝛ quosdā calidos ... graues ... opinionē Anax. ponētis prin^a infinita eiusdē spēi solo nūero dria: quo aūt ad diuersitateʒ specificā illa dixit eē finita ꝛ ꝯria: posuit. n. īfinitas portiones carnis eiusdeʒ spēi esse prin^a: silr infinitas portiones sanguinis: tn̄ dixit carnē ꝛ sanguinē esse diuersarū spēꝝ ꝛ in se hr̄e aliquā ꝯrietatē i q̄litatib⁹ primis. Le. li. (Necesse igit ē vnū eē prin^m reꝝ nāliū aut plura: ista ē prima qō ad quā seq̄t scōa: ꝛ si vnū tm̄ ē prin^m: aut imobile ē illud: sicꝫ dicunt pmēides ꝛ melissus: aut mobile sicꝫ phici qui nāliter loquūt: quoꝝ hij q̄dē aerē dicētes eē sunt tale prin^m: alij vero aquā asserūt eē primū prin^m. Tertia qō si aūt plura sunt prin^a aut finita: aut īfinita. Quarta qō ꝛ si finita plura aūt vno: ꝯ ista eē aut duo: aut tria: aut 4^{or}: aut scōʒ aliquē ... merū finitū. Quinta qō ꝛ si īfinita sūt prin^a: aut sicꝫ dicꝫ Democrit⁹ genus vnū. i. oīa esse eiusdē generis ... ꝛ diuersaꝝ spēꝝ: aut supple sicꝫ dicꝫ Anax. ponēs īfinita eiusdē spēi: finita vero diuersaꝝ spēꝝ ꝛ ꝯria: nā principia calida ꝛ frigida dixit eē diuersarū spēꝝ.

Notandum ... xerūt prin^m vnū eē imobile: sʒ ens esse vnū imobile: qm̄ prin^m hʒ in se 2° ipm prin^m ꝛ illō cui⁹ est prin^m: vñ pmenides ꝛ melissus ponētes tm̄ vnū ens eē nō potuerūt pōere pla eē prin^a: neq̄ vnū: q2 si ē prin^m: ē principiatū: ꝛ ꝯñter plura entia sūt qō ē ꝯ positionē eoꝝ. ¶ Et dicūt eē nō naturalir loquētes q2 negabāt motū: sʒ motū eē ē oio tāq̄ prin^m supponēdū a pho natu... ꝛ ignē: aut calidū ꝛ frigidū esse prin^a reꝝ: ꝛ esse ꝯtraria: hoc non dixit nisi ꝑm existimationē: q2 ꝑm veritatem crediāit ...

Secundo notādū ꝑm co^{xm} eodeʒ ... q̄ ... formā: aut ꝑm q̄titateʒ: ꝛ has duas multitudies dixerūt antiq̄ de pricipijs ꝛ tacuit diuisionē mltoꝝ pricipioꝝ in motū ꝛ quietē: nullus. n. dixit plura prin^a quiescentia ... ¶ ... multa ꝑm q̄titatē: ꝛ nō ꝑm formā: vt duo lapides vel duo ligna: hñt. n. diuersas q̄titates ꝛ sunt eiusdē spēi: q̄dā aūt sunt multa ꝑʒ formā tm̄ vt due itelligētie: aut albedo ꝛ dulcedo in lacte: due. n. intelligētie differunt spē ꝛ nullā hñt q̄titateʒ: ꝫ albedo ꝛ dulcedo lactis habēt eādē q̄titatē ꝛ differūt spē: quedaʒ aūt sunt multa ꝑm forma ꝛ ꝑm q̄titateʒ: vt bō ꝛ equus q̄ hñt formas diuersaꝝ spēꝝ: in diuersis q̄titatib⁹: has duas multitudines dixerunt antiq̄ de principijs: nā pmenides ꝛ melissus posuerūt multitudinē ꝑm q̄titatem tm̄: quia oīa dixerūt eē eiusdē rōnis: differre aūt tm̄ nūero: sed Democrit⁹ ꝛ Anax. posuerūt multitudinē ꝑʒ formaʒ q2 prin^a posuerūt eē diuersaꝝ rōnuʒ: sʒ nō eodeʒ mō: nā Democritus posuit prin^a infinita diuersaꝝ spēꝝ: Anax. aūt tm̄ finita diuersaꝝ spēꝝ: īfinita āt dixit esse solo nūero dria: ꝛ hec dria aut multa eē ꝑʒ q̄titatē tm̄. ¶ Scōa ps cōmēti ēt dclarat: qm̄ qōnib⁹ notatis nō debuit admisceri ista qō: si prin^a sunt plura: ꝫ mobilia vel imobilia: sicꝫ si tm̄ vnū ē prin^m illud est mobile vel imobile: q2 ponētiū vnitatē pricipij q̄dā dixerūt illud esse mobile vt Dioge. ponēs aerē: ꝛ Eraclit⁹ vaporeʒ q̄dā āt imobile vt Parmēides ꝛ Melissus: sʒ ponētiū ꝓlalitatē pricipioꝝ null⁹ dixit illa eē imobilia: rō oēs ponētes pluralitatē principioꝝ dixerūt illa esse ꝯria ꝛ ꝯñter ... alterabilia ... ꝛ mobilia quare ꝛc. (Sicut āt querūt. Scōa suppositio antiq̄ phōs qōes fecerūt de entib⁹ sicꝫ de principijs. Pri^a qō vtrū tm̄ sit vnū ens: aut mlta. Scōa qō si tm̄ vnū ens ē vtrū illō sit mobile vel imobile. Tertia qō si plura entia sunt vtrū sūt finita vl̄ īfinita. Quarta qō si finita sunt ētia vtrū duo vel tria vel 4^{or}: aut ꝑʒ aliū nūm finitū. Quinta qō si īfinita sūt entia: vtrū e̾usdē spēi vel diuersaꝝ. Le. li. (Silr aūt q̄rūt antiq̄ ꝛ q̄ sūt). i. entia (q̄rentes āt sunt prin^a) ex q̄b⁹. n. q̄ sūt. i. entia (q̄rūt pri^m hoc) vtrū Tex. 7. co.

tm̄ vnū ens ē an plura sint entia: ⁊ si multa vtrū sint finita vel īfinita. igit̄ prin^m ⁊ elm̄. i. ens ꝯsilibus q̄ oībus querūt vtruꝫ vnū: aut multa.

Notandū ſm co^m ꝯ^i ꝯ^o q̄ antiq̄ vnūt hoc noīe ens: pro hoc nomine prin^m: extimāt. n. prin^a entia: q2 solūmodo ꝑceperūt mālē prin^m ⁊ nō formale: quare nō fecerūt drīam inter prin^m ⁊ ens. ¶ Voluerūt ḡ antiqui ens ⁊ prin^m īuicē ꝯuertita q̄ ō si sunt plura entia sunt plura prin^a ⁊ ec̄ꝯ: ⁊ si ē tm̄ vnū ens est tm̄ vnū prin^m ⁊ ec̄ꝯ: q2 nō ꝑceperūt prin^m materiale: sꝫ tm̄ formale: q̄ ō dixerūt esse corpus ⁊ ens actu. an̄ i. n. ponētes tm̄ vnū principiū dixerūt oīa esse eiusdē rōnis: ⁊ pñter tm̄ vnū ens e[...] ſm spēm: eo mō quo dicit Por. q̄ pticipatiōe spē plures hoīes sunt vn^s hō: cū tn̄ prin^m mā. e sp mācat ſm subam ponēdo aquā eē hmōi principiū: iuxᵃ opinionē Hippi ⁊ Thalis de qb^s facit phs mentionē in primo metha^c: dixerūt oīa que sūt eē spe^c ⁊ subalit aquā: generationē vocātes a[...] nova suba p eos nō generabat: imo idē nūero subiectiue esse hominē ⁊ equū: sicut idē nūero subiectiue est diuersaꝝ figuraꝝ p artē: sicut ḡ nos ponim^s hoīem albū ⁊ hominē nigrū esse eiusdē spē subalis: ita dixissent aquā ⁊ ignē: hoīem: ⁊ equū esse eiusdē spē spālissime eētialis: ⁊ quodlibet istoꝝ esse aquā si aqua est prin^m reꝝ: si aūt ignis oīa dixissent esse ignē: ponētes aūt multitudinē principioꝝ ponebāt ēt multitudinē entiū: dicebat. n. Democritus q̄ infinita sunt entia. s. diuersaꝝ rationū: sicut infinita sunt prin^a specifice diuersa. Ana^as vero q̄ tm̄ finita sunt entia specifice d[...] tm̄ principia sunt finita diuersaꝝ rōnum: infinita aūt esse entia eiusdē rōnis: sicut īfinita sunt prin^a solo numero dria.

¶ Sed dubitat̄ q2 ꝯ^{to} dixit ꝯ^{to} 6° q̄ Parmēides ⁊ Melissus dixerunt tm̄ vnū ens esse: ⁊ nō dixerūt tm̄ vnū prin^m esse: igit̄ illi non cōsilr̄ locuti sunt de ente ⁊ principio. ¶ Itē stat q̄ tm̄ vna sit cāa: ⁊ q̄ ō sint plures effect^s: igit̄ p idē stat tm̄ vnū esse prin^m ⁊ multa entiā: eē igit̄ nō ꝯuertitur ens ⁊ prin^m iuxᵃ opinionē antiquoꝝ.

¶ Ad primū dr̄ q̄ Parmēides ⁊ Melissus dixerunt ens eē ſm veritatē ⁊ nō dixerūt prin^m esse ſm veritatē sed tm̄ ſm extimationē: iō voluerūt q̄ ō ens ⁊ prin^m ꝯuertātur ſm extimationē: sꝫ nō ſm veritatē. ¶ Ad scōm dicit̄ q̄ ipsi ꝯcessissent vnicuꝫ esse prin^m specie ⁊ multa entia nūero: sꝫ q̄ ō sit vnuꝫ principiū spē multa entiā diuersaꝝ rōnuꝫ: hoc nō ꝯcessissent: ponētes enīꝫ vnicū principiū oīa dixerūt esse eiusdē rōnis: ⁊ ponētes plura prin^a entia dixerūt specifice distingui iuxta multitudinē illoꝝ principioꝝ. ¶ Id quodꝫ igit̄. ꝯ. hic phs ꝓposito phs ponit duas ꝯclusiones quaꝝ prīa est ꝯ contra Parmenidē ⁊ Melissuꝫ nō est arguēduꝫ ex principijs nalibus. ¶ Scḋa ꝯclusio: rōnes Parmenidis ⁊ Melissi nō habet soluere phs nalis: dꝫ ēt soluere.) Primam ꝯclusionē arguit phs tripl'r ⁊ prio sic: ꝯ illū nō est arguēdū ex pricipijs nālibus: q̄ negat prin^a naturalia: sꝫ Parmenides ⁊ Melissus negant principia naturalia: igit̄ ⁊c. p3 ꝯ^a cū minori q2 negabant motū esse: q̄ ō ē prin^m fīe naturalis. dicebāt. n. tm̄ vnū esse ⁊ illō eē īmobile: maior vero declarat ex eo q2 nulla scīa spālis ꝓbat sua prin^a vt p3 de arismetica: geo^a ⁊ alijs scīētijs spālib^s: cū nihil potuerint ꝓ notius prin^s: ꝓterea ꝯmō nulla scīa h3 aliqd notius suis principijs: sꝫ ꝓbare prin^a scīe spēalis vel est scīe subalternātis vel scīe cōis cuiusmodi ē metha^a ⁊ logica: ideo nulla scīa spālis potest arguere ꝯ negantem sua prin^a: ⁊ p ꝯñs nec naturalis cū sit scīa spālis. Le. si. ¶ Id q̄dē igit̄ si vnū ⁊ īmobile sit q̄ ē itēdē nō de nā est itendere) ꝯstrue sic (siquidē). i. certe (id q̄ ō ē). i. ipsꝫ ens sit vnū ⁊ īmobile: itēdere [...] hoc arguere nō est de nā intēdere). i. nō est arguere ex principijs naturalibus sicut n. geometre nō ē amplius rō ē a[...] destruēduꝫ prin^a). i. ꝯ negantē pricipia geometre neqꝫ alteri^s artificis spālis sed aut alterius scīētie. s. subalternantis: aut oībus cōis: vꝫ logice vel metha^e: sic neqꝫ huic s. pho nāli qui ē de principijs nālibus est aliqua rō ꝯ negantē sua principia.

Notandum ſm scō^m ꝯ^{ti}. s. quod qui dicit ens eē vnum: ⁊ īmobile negat prin^a que ponit nālis. s. nālia esse plura ⁊ mobilia ⁊ prin^a hñtia. i. composita: nā posito ente esse vnū nō erit illic principiū oīo: ⁊ similiter motu ablato nō erit illic principiū mouēdi. s. nā: vnde naturalia esse plura ⁊ naturalia esse mobilia ⁊ composita naturalia eē ⁊ entia hñtia prin^a esse ⁊ naturā eē sunt principia nalia: que oīa negātur ponēdo tm̄ vnū ens esse ⁊ illud esse īmobile: si. n. tm̄ vnum est igit̄ naturalia nō sunt plura: nec aliqua cōposita naturalia sunt: nec aliqua sūt hñtia prin^a: q2 in sp ex opposito cōsequētis sequat̄ oppositū añtis: ⁊ si nulli^s mot^s ē naturalia nō sunt mobilia nec aliqua ē natura cū nā sit principiū ⁊ cā mouēdi ⁊ quiescēdi [...] habeas.

Secundo notandū q̄ sciaꝝ quedā ꝯsiderant totū ens quedā aūt solū partē entis: sciaꝝ ꝯsiderantiū totū ens quedā illud ꝯsiderat vt habet eē reale: quedā vero vt h3 eē rōnis: primomō ꝯsiderat a meth^{ca} ⁊ scḋo modo a logica. Scientiaꝝ autē ꝯsiderātium ptē entis q̄dā est subalternās ⁊ q̄dā subalt̄nata. Scīa subalternās ē illa q̄ ꝓbat prin^a alteri^s scīe vt arisme^a: geome^a ⁊ phia naturalis: scīētia subalternata est illa cui^s principia sunt ꝯclusiones demōstrate in alia scīa: vt pspectiua: musica: ⁊ medicina. Sciētie ḡ subalternātes ꝓbant principia scientiaꝝ subalternataꝝ ⁊ nō ꝓpria: sciētie aūt cōmunes. s. metha^a ⁊ logica: tam sua q̄ spāliuꝫ sciaꝝ subalternātium principia pñt ꝓbare. Sed ꝯ metha^e: vel logicus non pōt arguere ꝯ negantē sua prin^a nisi ex ꝯcessis: ex quo^s sequitur primū negatū: sed sic pōt phs vel geometra arguere ꝯ negantē sua principia: vt si in illa scientia aliqua ꝯcedant ex quib^s sequātur principia illi^s scīe prius negata. ¶ Pro solutione huius difficultatis sit hoc primū documentū: sꝫ nulla scientia possit simpliciter ꝓbare sua principia: pōt tm̄ ꝓbare sui subiecti prin^a esse: ⁊ eiā sui subiectū esse prima ps patet: q2 in nulla scīa est aliqd notius suis principijs nec demōstratiōe: q2 nec demōstratio ē ꝓpter quid: vt colligit̄ de intentione Aristo. primo posterioꝝ. Scḋa ps est cōmentatoris i o huiꝰ: dic q̄ de nō [...] aliqua scīa pōt demōstrare prin^a sui subiecti eē: ⁊ hoc est manifestū in hoc primo h^o vbi Arist. ꝓbat materiā ⁊ formaꝫ eē: que sunt principia subiecti sciētie naturalis. s. corporis mobilis: ⁊ corporis sensibilis. Tertia pars est manifesta in scḋo de aīa vbi Aris. [...] ꝓbat animā esse: ideo primo posterioꝝ dicit phs: q̄ alique sciētie [...] sua subiecta [...] manifesta: q2 nō [...] aliquē nō [...] ꝓbant vt naturales. ¶ Scḋm documentū [...] spectātes subalternātes ꝓbant prin^a [...] subalternataꝝ: ita metha^a vel logica pōt ꝓbare prin^a scīaꝝ spāliū subalternātiū prin^a p3 eē [...]

cipia pspectiue sunt ꝯclusiões demõstrate í geometria ⁊ principia musice demõstrant in arismetica. Secũda etiã liquet ex doctrina Arist. primo posterioꝝ vnde Alacé. scdo sue pspectiue pbauit metha^c omne totũ eẽ maius sua parte: qd est principiũ arismetice ⁊ geometrie: sic arguẽdo: oẽ cõtinẽs aliqd: ⁊ aliqd vltra: ẽ maius illo: oẽ totũ ꝯtinet partẽ: ⁊ aliqd vltra: igit oẽ totũ est maius sua pte. ¶ Tertiũ documentũ metha^s ⁊ logica de necessitate pñt alicui pbare sua pricipia: pꝫ: qꝛ [illegible] exquo necessario sequũt illa pricipia. Nullus. n. negat [illegible] vel logica. quin ponat aliqd eẽ: ideo metha^s ⁊ logicus põt pbare qd negauit esse. ¶ Quartũ documentũ: scie spãles soluꝫ ꝯtingẽt possunt alicui pbare sua prin^a: qꝛ aliqs negando illa principia põt dicere aliqd exquo sequũtur illa principia: ſꝫ hoc nõ est necessariũ: sicut in metha^a vel logica: qꝛ aliqs põt negare oĩa pricipia scie spãlis: nũ ꝙ [illegible] principiũ negatuꝫ. ¶ Ex hĩs soluit difficultas dicẽdo ꝙ metha^s vel logicus põt arguere ꝯ negantẽ oĩa sua prin^a: ſꝫ nõ sic geometra: vel phs: qꝛ nullus negat oĩa principia metha^c quin necessario aliq̃ d illoꝝ ꝯcedat: ſꝫ nõ necessario negãs oĩa principia geometrie vel phie aliq̃ d illoꝝ ꝯcedit: ppterea ex principĳs nãlibus nõ erat arguẽdũ ꝯ Parmenidẽ ⁊ Melissũ qꝛ ipsi negabãt oĩa principia naturalia nullum penitus ꝯcedẽdo. (Non enĩ amplius.) Scdo arguit phs ad eandẽ ꝯclusionẽ sic: ꝯ illũ nõ est arguendũ q̃ manifestã asserit ꝯdictõeꝫ: sed Parmenides ⁊ Melissus manifestaꝫ asserũt ꝯdictionẽ: igit ⁊c. maior pꝫ: qꝛ nõ euidẽt^s ꝯ aliquẽ arguit ꝙ ipsuꝫ deducẽdo ad ꝯdictionem: minor declarat: qm̃ ipsi ꝯcedebãt tm̃ vnũ esse: ⁊ illõ eẽ prin^m: mõ hec duo manifestã ĩcludũt ꝯdictionẽ: nã sequtur tm̃ vnũ est: igit nõ plura sunt: igit nullũ prin^m est: pri^a ꝯ^a tꝫ ab exposita ad [illegible] Scd̃a vero [illegible] opposito ꝯñtis seqt oppositũ añtis: nã sequtur prin^m est: [illegible] quoꝝ prin^m cũ sit relatiuũ: tũc sic prin^m ẽ ⁊ pricipia [illegible] plura sũt: igit nõ [illegible] tantũ ad ꝑpositionẽ [illegible] Nõ. n. amplius prin^m est si vnũ solũ est: ⁊ sic vnũ est: sic isti dicebãt: prin^m. n. cuiusdã aut quorũdam est.) [illegible]

Notandũ [illegible] vnũ ⁊ immobile negat principia cognitiõis: ⁊ ei^s qd est eẽ cognitiõis: ens. n. esse plura ⁊ mobile est de principĳs cognitiõis in hac scia: entia aũt naturalia hñt principia: q̃ sunt cause mot^s ⁊ q̃etis in eis est prin^m cognitiõis ⁊ esse.) Nõ soluꝫ scia naturalis imo ⁊ quelibet alia scia tã cõis ꝙ spãlis hꝫ pricipia que nõ ingrediũtur demõstrationẽ nisi ṽtualiter ⁊ itẽ alia que q̃ fo^r ingrediũt demõstrationẽ. s. premisse: ⁊ diffõnes subiectoꝝ: q̃bus demõstrãt ppria passiones: iuxta doctrinã Arist. primo posterioꝝ: vnde entia eẽ plura: ⁊ aliqd eẽ mobile sunt prin^a que tm̃ ṽtualiter ingrediũtur demõstrationẽ cũ ꝑsupponãt in phia tanꝙ p se nota: sed hñe in se prin^m motus ⁊ q̃etis ei^s in quo est pri^o ⁊ p se: ⁊ nõ sm̃ accidẽs est principiũ formalr ĩgrediẽs demõstrationẽ: ⁊ sic arguẽdo oẽ hñs ĩ se prin^m motus ⁊ q̃etis ei^s in quo est pri^o ⁊ p se: ⁊ nõ sm̃ accidẽs: est mobile: ſꝫ elm̃ terre est hui^s: igit elementũ terre ẽ mobile: principia ḡ ingrediẽtia tm̃ ṽtualiter demõstrationẽ vocat ꝯ^{tor} prin^a cognitiõis: añs: principia vero ingrediẽtia formalr demõstrationẽ dicũtur esse principia cognitiõis ⁊ eẽ: ꝯstat aũt Parmenidẽ ⁊ Melissum omnia hec negasse ponẽtes tm̃ vnuꝫ esse ⁊ illud esse immobile.

Secundo notandũ sm̃ co^{tm} eodeꝫ ꝯ^{to} [illegible] intẽdendo simplr nõ erit hic prin^m oĩo: qꝛ principiuꝫ exigit ꝑpositionẽ ⁊ pluralitatẽ.) Si. n. dixissent oĩa eẽ vnũ Analogiã eo modo quo dr̃ oĩa pdicamenta esse vnũ vnitate entis: nõ male dixissent: ſꝫ in hoc male dixerũt in ponẽdo omnia esse vnum simplr. i. eiusdem rõnis: ĩpossibile. n. est si prin^m est: quin sint plura: nõ solũ nũeralit: ſꝫ etiã specifice distĩcta: qm̃ prin^m inquit ꝯ^{tor} exigit cõpositionẽ: ⁊ pluralitatẽ: isti. n. vt hr̃ prio metha^c nõ posuerũt nisi prin^m mãle: ſꝫ vt pbabit pri^e hui^s posito prin^o materiali: necessario põit formale: ⁊ pñter ꝑpositio ⁊ pluralitas reꝝ spẽcie diuersaꝝ: ponẽtes igit oĩa esse vnũ spẽ: necessario negauerũt prin^m.

Contra [illegible] quia imagiabile est ꝙ mã ⁊ forã sint oĩa entia: quo admisso tm̃ vnũ est: qꝛ vnũ est: ⁊ nihil aliud ab vno ẽ: ⁊ etiã tm̃ prin^m est: qꝛ prin^m est: ⁊ nihil nõ principiũ ẽ: exquo materia est prin^m forme: ⁊ eõ: vtrobiqꝫ. n. arguitur ab exponentib^s ad expo^m. ¶ Itẽ ista ꝯ^a nõ vꝫ: tm̃ principiũ est: igit principiatũ nõ est: igit illa exclusiua nõ implicat ꝯdictiõem: añs pbat: qꝛ ista ꝯ^a nõ vꝫ: tm̃ hõ est: igit aĩal nõ est: igit p idẽ: ⁊ alia nõ vꝫ: pꝫ ꝯ^a: qꝛ sicut gen^s ẽ de itellectu spẽi: ita vnũ correlatiuoꝝ ẽ de itellectu alterius: dĩ. pho in pdicamẽtis c^o. de relatione ꝙ si quis diffinite nouit vnũ correlatiuoꝝ diffinite nouit ⁊ reliquũ. ¶ Ad primũ dicit: ꝙ illa est vera tm̃ vnuꝫ est: imo necessaria: si li vnũ ẽ transcẽdẽs ꝯuertibile cũ ente: ⁊ vt sic nõ repugnat illi tm̃ prin^m est. Si autẽ sumit vt est prin^m nũeri: sic repugnat illi: ⁊ ad pbationẽ negat ꝯ^a qꝛ dictio exclusiua addita termino mãli exponit pnotã pluralitatis: ⁊ nõ alietatis: nec infinitationis: illi aũt sumebãt vnũ nõ transcendẽt: sed vt ẽ principiũ nũeri. ¶ Ad 2^m dicit ꝙ lꝫ sequat: tm̃ pr̃ est: igit filius nõ est: nõ tm̃ seqt tm̃ prin^m est: igit principiatũ nõ est: qꝛ ĩpossibile aliqd eẽ patrẽ ⁊ filiũ respectu eiusdeꝫ: sed nõ est ĩpossibile aliqd eẽ prin^m ⁊ principiatuꝫ respectu eiusdẽ lꝫ in diuersis generib^s principioꝝ vt pꝫ de mã ⁊ forma [illegible] sunt inuicẽ cãe. Ideo dico ꝙ hoc nõ ĩplicat ꝯdictioneꝫ tm̃ prin^m est [illegible] tm̃ pr̃ est: ⁊ cũ dicitur illa ꝯ^a nõ vꝫ: tm̃ hõ est: igit aĩal nõ est: vere est: igit nec illa tm̃ pr̃ est: igit fili^s nõ est. Negat ꝯ^a qꝛ lꝫ vnuꝫ correlatiuoꝝ sit de itellectu alteri^s: sic gen^s est spẽi: nõ tm̃ eodẽ modo: qꝛ gen^s est de itellectu primo spẽi: cũ sit de eẽntia sua. Nullũ autẽ correlatiuoꝝ ẽ de pri^o itellectu alterius: ſꝫ tm̃ de intellectu scdo: cũ nõ sit de eẽ illius nec de illo vniuersaliter predicet. (Simile igit intendere est.) Tertio arguit phs ad eandẽ ꝯclusionem: sic: ꝯ illum nõ est arguendũ q̃ ponit opinionẽ fatuam ⁊ manifeste falsam: sed Parmenides ⁊ Melissus posuerunt opinionẽ fatuã ⁊ manifeste falsaꝫ: igit ⁊c. maior pꝫ: ⁊ minor declarat: qm̃ opinio istoꝝ est similis opinioni Eraclitꝭ dicẽtis: omnia semp moueri ⁊ esse ĩ cotinuo fluxu: ac etiã opinioni alterius: si diceret: oĩa esse vnũ hominẽ: aut vnũ equũ: sed quelibet istaꝝ opinionum est fatua ⁊ manifeste falsa: [illegible] minor est clara ⁊ maior declarat: quia sic Eraclit^s dixit oĩa semp moueri: ita isti dixerũt nihil vnꝙ moueri. Isti sermones dicũtur equales vel similes rõne diffõ nãle: sicut etiã Tex. 9.10.

si aliqs diceret omnia eē vnū hominē. ita isti dixerūt omnia vnū esse fm speciē. [illegible] Simile igit intendere est). i. similiter est disputādū. (Si sic vnū est) vt dicūt Parmenides & Melissus (& ad aliā disputationē qualibet disputare) stultā & fatuā (vbiq dictā vt Eracleā: aut si aliqs dicat hominē vnū qd est esse). i. omne ens eē vnū hoiē: qz hic p li qd est phs itelligit ēs.

Notandum q opinio Eracliti nō tm̄ fuit fatua: & fatua in ponēdo omnia esse in primo motu & fluxu: qz hoc appa ret verū ad sensu: sz magis in ponēdo duo ɔtradictoria simul verificari ppter hmoi fluxu rerū: ita opinio Parmenidis & Melissi nō tm̄ fuit fatua & falsa in ponēdo omnia semp quiescere ... penetrationē corporū in motu locali vt hr̄. 4. phico. ɔ: sed magis in ponendo ɔtradictionē: vz q tm̄ vnū ē & illud est prin^m.

¶ Sed dubitat qz: vt dictum ē: Parmenides & Melissus nō posuerunt oia esse vnū numero: sed vnū specie: ɔstat autē magis incōueniens esse oia esse vnum numero q̄ oia esse vnum specie: igitur opinio Parmenidis & Melissi nō fuit similis opinioni dicētis omnia esse vnū hominē: seu oia esse vnū equū: cū non sit eque incōueniens: ¶ Rn̄detur q ad opinionē Parmenidis & Melissi sequitur hominē esse asinū: aut substantiā esse accn̄s: sed opinio ponēs omnia esse vnum hominē: aut vnū equū nō potest concludere mai^9 incōueniens q̄ q homo sit asinus: aut q substantia sit accidēs in abstracto: igit eque incōueniens est vna sicut alia. (Aut soluere rōnem litigiosam) scđa ɔclusio. rationes Parmenidis & Melissi nō habet soluere phs naturalis: istā ɔclusionē pbat phs tripliciter & primo sic rationes litigiosas peccātes in materia & in forma nō habet soluere phs naturalis: sed rōnes Parmenidis & Melissi sunt litigiose peccātes i mā & forma: igitur &c. maior pz: quia cum phs sit artifex realis nō hz soluere ratiōes friuolas & debiles. cuiusmodi sunt rationes peccātes in mā & in forma: minor declarat: nā ratio Parmenidis fuit ista: quicqd est preter ens ē nō ens: igit quicqd est preter ens est nihil: pz ɔ^ia: qz nihil & nō ens ɔuertūtur: tūc sic: quicqd est pter ens ē nihil: sz ens & vnū ɔuertūtur: igit quicqd est pter vnū ē nihil: & p ɔn̄s tm̄ vnū est. Ista rō primo peccat in mā: qz ans est falsum: cum illud sit vna exceptiua ex qua seqt̄ illa ɔpositio īpossibilis: ens ē nō ens: tanq̄ ab exposita ad vnā suarū exponentiū. Peccat etiā in forma. s. p fallaciā equiuocationis: qz in añte sumitur li vnum trāscēdenter: & in ɔñte vt est principiū numeri. ¶ Rō autē Melissi fuit hec ad pbandū q tm̄ vnū est: & illō est infinitū & imobile: oē qd generat habet principiū: igit omne qd nō generat nō habet principiū: sz ens nō generat: igit nō habet prin^m: & si nō habet prin^m: igit nō habet finē: igit est infinitū vnū & imobile: est enim infinitū: qz nō habet prin^m: neq finē: & est tm̄ vnū: qz nihil aliud secū ponitur: & est imobile: qz totū occupat. h rō peccat in mā: qz ɔcedatur q oē qd nō generat nō habet principiū: que ē prima ps añtis scđe ɔñtie qz celum nō generat & tn̄ habet principiū. Peccat etiā in forma: qz per fallaciam consequentis arguendo a destructione antecedētis ad destructionē ɔsequētis: ac si argueret: oē qd est hō est animal: igitur omne qd non est homo nō est animal: nā sicut animal est superi^9 ad hominē: ita principiū ad id qd generatur. ¶ Et sz que libet istarū rationū peccat tam in materia q̄ in forma: tn̄ ratio Melissi est magis vana q̄ ratio Parmenidis. Et fm cōm^m qz ratio Melissi nullum conclusionem ɔcludit. Primo. n. arguit p fallaciā ɔsequētis: a destructiōe antecedentis ad destructionē ɔsequentis vt oē qd generat habet principiū: igit omne qd non generat nō habet principiū. Scđo p fallaciā equiuocationis: vt ens nō habet principiū: igitur nō hz finē cum sumat principiū in añte pro principio effectiuo vel materiali: & in ɔsequēte finem pro termino magnitudinis: et quō ... modo sequitur q ens est infinitū vnū & imobile. Ratio aūt Parmenidis aliquā cōclusionē ɔcludit: sed nō eā quā intēdit: nā ex suis premissis sequitur q tm̄ vnum est tenēdo li vnū transcēdēter. Ipse autē intendit eam tenēdo materialiter: nō faciens driam inter vnū qd est principiū numeri: & vnū qd ɔuertit cū ente. Et lz ratio Parmenidis sit min^9 vana: q̄ ratio Melissi: tn̄ ad eam sequūtur multa incōuenientia: vt videbit: qz vno incōuenienti dato multa sequūtur. Le. li. (Aut) pro sz (soluere ratiōnē litigiosam) nō spectat ad phm nalē (qd) supple litigium (sane) i. certe (vtreq habent rationes Melissi & Parmenidis & eni falsa recipiūt) peccātes in materia (& nō sillogizātes sunt) peccantes in forma. (Magis autem Melissi onerosa ratio est). i. magis vana (& nō habēs defectū) i. dubitationem. Sed vno incōuenienti dato a Parmenide incōuenientia alia ɔtingūt: h autē difficile nihil est ostendere.

Notandum q p^tas p^us io. recitat rationes Parmenidis & Melissi manifestās eos peccasse i materia & in forma intelligens p peccare in materia assumere antecedens falsum: & p peccare in forma formare ɔsequentiā: aut sillogismū nō valentē. & dicit in ɔ^te illo q ratio Melissi aliquādo fuit in prima figura minori existēte negatiua: & maiori vniuersali affirmatiua. & sic nihil concludebat: & erat magis vana q̄ ratio Parmenidis aliquid ɔcludēs. Arguebat enim sic: oē qd generatur habet principiū: ens nō generatur: igitur ens nō habet principium: ac si argueret: omnis homo est animal. Equus non est homo: igit equus nō est animal: continue arguit p fallam ɔsequētia a destructione antecedētis ad destructionē ɔsequētis: qz homo est añcedēs ad animal: sicut generatum ad principiū: sed debebat arguere a destructione ɔsequētis ad destructionē antecedētis: sed asinus: vel equus nō est animal: igit nō est homo: vel sic ens nō habet principiū: igit ens nō generatur. (Nobis autē subiiciatur) secundo arguit phs ad eandē ɔclusionē sic: illas ratiōes nō habet soluere phs naturalis q sunt manifeste ɔ experientia naturalē: sed rationes Parmenidis & Melissi sunt manifeste ɔ experientiā naturalē: igit &c. maior pz: & minor declaratur: qz fundatur in hoc q nihil mouet: qd ē ɔ experientiā: modo phs naturalis habet presupponere omnia aut quedā moueri. Le. li. (Nobis autē phis naturalibus subiiciantur) i. presupponātur (que sunt natura) i. fm naturā (aut omnia: aut quedā moueri: est autē hoc manifestum ex inductione) qz sumus hoc monstrantes demōstrato: & illō moueri demonstrando tēm.

Notandum fz cō^m p^us. n. q illo. dicit aut quedam preseruādo se ab aia & formis. Est enim dubiū vtrū sint mobiles aut nō: sed sz nō moueātur: tn̄ sunt naturales: fz qd sunt i mobilia aut extra hoc: qz dubitaē de partibus: que sunt apud cētrum terre vtrū possint moueri aut nō: & silr est dubiū vtrum tota terra possit moueri

neri aut nõ. Credo q nõ ponat phs illam particulam aut quedã: preseruãdo se ab anima et alijs formis naturalibus: qz 4° phicorum ponit phs animam moueri per accidẽs: ad motum totius: sed magis preseruat se ab elemẽto terre: et suis partibus cẽtralibus: que nũq̃ mouentur vt colligitur de intẽtione sua 8°. phicorum: dicit enim secũdo celi q si celũ mouetur necesse est terraz quiescere. Ex isto comẽto sequit q subiectũ totius sciẽtie naturalis nõ est ens mobile sm Thomaz: nec corpus mobile sm Egidiuz: qz subiectum alicuius sciẽtie debet esse cõmunissimum: vt colligitur de mẽte phi primo posteriorum. Modo corpus mobile nõ est cõmunissimũ in scientia naturali: qz nõ dicitur de elemento terre: dato q sit imobile: nec de partibus cẽtralibus eius: neq de formis naturalibus supposito q moueri nõ possunt. Itẽ subiectũ partis: nõ est subiectum totius: aliter pars esset totũ: ex quo vnitas et distinctio scientiarum habet attẽdi penes vnitatẽ: et distinctionem subiectorum per Aristo. primo posteriorum: sed ens mobile: aut corpus mobile cõmuniter ponit subiectũ libri phicorum: igitur nõ est subiectum totius sciẽtie naturalis: nec valet quod cõiter dicit ens mobile: aut corpus mobile esse subiectũ libri phicorum: vt respicit soluz passiones cões: et totius phie naturalis inquantũ respicit cões et pprias: qz p idem pbaretur ens esse subiectũ methaec et phie naturalis: quia ens inquantũ ens est subiectũ methaec: et inquantũ mobile est subiectum phie naturalis. ¶ Dicendũ ẽ q totius phie naturalis subiectum est corpus naturale: vel corpus sensibile: qz 9^ror sepe ponit res naturales subici sciẽtie naturali et Auic. primo sue phisice: ac etiaz comẽtator i suo plogo huius dicit res sensibiles eẽ hic subiectũ.

Sed dubitatur circa litteram quia [illegible] nõ pre supponi a philosopho tanq̃ p se notum cum illud sit demõstrabile ex quo habet causaz. ¶ Respõdetur dupliciter. Primo [illegible] omne habẽs causã [illegible] demonstrabile: sed solum qd nõ est manifestuz: cõstat autem q motum esse est manifestum. ¶ Scdo dicitur q non est incõueniens idem esse p se notum et demõstrabile in diuersis generibus cognitionũ: vnde motum eẽ est p se notũ [illegible] demõstrabile [illegible]

Tex. p.co. quid. sicut antiqui primitus cognouerũt eclipsiz esse p sensum: postea demõstrauerunt per causam. (Similit autem) Tertio arguit philosophus ad eãdẽ cõclusionez sicillas rationes nõ habet soluere philosophus naturalis: que fundãtur in oppositis principiorum naturaliũ: cõcludendo falsuz: sed rationes Parmenidis et Melissi sunt huius: igit et c. minor est euidẽs qz presupponũt nullam motũ esse: et nõ plura esse naturaliũ q̃ sunt opposita principiorum naturaliũ: maior vero declarat in alijs. Nam in hoc cõueniunt omnes artifices speciales: q nõ soluunt oia sed solum ea que falsa inferũtur mẽtiendo ex principijs: que vero nõ sequũtur nec inferũtur supponẽdo principia minime debet soluere artifex specialis. Verbi grã. geometra habet soluere rationes Brisonis: quibus arguebat quadraturã circuli: quia inferebat plurima falsa: suppositis tamẽ principijs geometrie: sz ratiões Antiphõtis nõ habet geometra soluere qz presupponebat opposita principiorum geometrie: qualiter autẽ demonstrarẽt: et qualiter demonstrabilis sit quadratura circuli: non est presentis speculatiõis: potest tamen describi vnus circulus cõtangens duo quadrata vnũ intra circuluz: et aliud extra: et inuenire vnum quadratũ q sit media rei inuentio idest mediũ proportionale inter quadratuz maius: et quadratum minus: eo modo quo procedit Aristo. 2°. de anima probando equalitatem quadrati ad quadrangulũ per mediã rei inuentionem: tale igitur quadratum: sic proportionaliter mediãs est equale circulo descripto inter quadratum: vt. 2. et quadratum vt. 8. Nam quanta est proportio octo ad. 4. tanta est proportio. 4. ad duo. Le. li. (Similiter autem neq soluere omnia cõuenit: sed aut pro solum) quecunq aliquis ex principijs demonstrans mẽtitur) idest solum rationes habet soluere cõcludentes falsum suppositis (principijs) quecũq vero non presupponũt principia illa philosophus naturalis et q̃libet alius artifex specialis (minime) habet dissoluere (vt tetragonismum eũ quidem) idest quadratum qd dicitur tetragonismus quod dicitur a tetra grece: qd est. 4. latine qui tetragonismus p decisiones fit a Brisone iuxta modum expositũz ante (geometrici ẽ dissoluere illum: aũt qui antiphõtis nõ geometrici est dissoluere) quia supponebat cõtinuũz componi ex indiuisibilibus nec esse diuisibile in infinitũ quorum opposita supponit geometra. ¶ Notandũ q equalitas quadrati demõstrabilis de circulo nõ est equalitas cõtinentie: sed extẽsionis: qz si. a. circulus est equalis. b. quadrato extẽsiue [illegible] ter. a. sit lõgitudinis: vt. 14. et qz circuli ad suã diametrum est proportio tripla sexquialtera: sequitur. a. circulum [illegible] equale. a. igitur. b. quadratũ est magnum vt. 44. cuius quelibet costa est. xi. multiplicetur ergo medietas. a. que ẽ [illegible] circuli cõsurgentem esse cõtinentie vt. 154. deinde multiplicetur vnum latus. b. per aliud. s. xi. per. xi. et cõsurget archa quadrati cõtinentie. 121. sed numerus. 154. est maior numero. 121. igitur cõtinentia. a. maior est continentia. b. in tanta pportione: et per cõsequens huius figure equales equalitate magnitudinis: nõ sunt equales equalitate cõtinentie. ¶ Ex hijs soluitur ratio Brisonis cuius artificium fuit sm comentatorem primo describere circulũ et diuisit illũ in. 4. portiones equales quas vocauit lunulas ppter similitudinẽ cũ luna semiplena. 3°. protraxit lineas rectas diuidẽtes circulũ ad equalitatez arcuũ. Quarto ex hijs. 4. lineis rectis: sic protractis cõstituit quadratum. Arguens sic: quelibet costa huius quadrati est equalis quarte parti circũferentie circuli descripti: ergo istud quadratuz est equale illi circulo: illa ratio dupliciter peccat primo in materia secũdo quia antecedẽs est dubiuz: licet enim corda sit protracta ad equalitatem arcus hec tamen nõ est per se notuz: neq p ipsuz Brisonẽ demõstratum: secundo peccat in forma: quia non qualis est proportio corde ad arcũ: seu coste quadrati ad quartam partẽ circũferentie circuli: talis est pportio quadrati ad circulum: quia: vt ostensum est: si ex linea circuli fieret quadratũ: illud esset minoris cõtinentie: q̃ quadratuz: cum figura sperica sit capacissima figurarũ. et pbatur in libro de corporibus [illegible] ipse autem Briso credebat demonstrare equalitatem quadrati de circulo: nõ solum sm extensionẽ vel cõmensurationem: sed etiam sm continentiam. ¶ Antiphon autem descripsit quadratum in circulo tangens [illegible] quatuor angulorum equalium: et super quãlibet costã descripsit triangulum duorum equalium late

rum diuidēs arcū in duo equalia ꝯstituens octogonū idest figuram octo laterū: et octo angulorum: postea sup latera octogoni [illegible] equalia laterum [illegible] diuidēs omnes arcus remanētes in duo equalia faciens figuraz sexdecim laterum et sexdecim angulorum: et sic fecit ꝯsequenter vsqꝫ ad vltimaz figuram multiangulam: vidit autem ꝙ quāto figura plurium erat laterum et angulorum: tāto maioris capacitatis fiebat et circūferentie: et circulo plus appropinquabant latera: ex hoc conclusit hanc figuram multiangulam equalē esse circulo: et ꝯsequēter illud quadratū equale eē circulo [illegible] cui hec figura multiangula equalis erat. ¶ Hec ratio primo deficit quia putauit diuisionem angulorum versus circulum aliquando stare et nō ꝓcedere in īfinitū. ¶ Scdo quia nō demonstrauit figuram illam multiangulā esse equalem circulo. ¶ Tertio nō ꝓbauit eandez figuram equalē esse quadrato signato per illā quia lꝫ illa figura multiangula aut quadratum equale [illegible] haberet ad circulam equalitatem extensionis: non tamen habuisset continentie equalitatem: sicut credidit Antiphon vna cū Brisone: ideo illorum argumenta modicam efficatiam habuerunt.

Dubitatur circa dicta si cōtinuum nō componi ex indiuisibilibus aut esse diuisibile in infinitum est principiū geometrie cum illud demōstretur 6°. phisicorum: sequitur geometriam subalternari philosophie naturali: cuius oppositum colligitur a philosopho primo posteriorum: cōsideratio enim phisica est cōiuncta materie: et consideratio geometrica est nō ꝯiūcta materie: sed abstracta. Per Aristo. dicentē scdo huius ꝙ abstrahentiuz non est mendacium. ¶ Item quelibet scientia subalternās est certior subalternata: iuxta illud primi posteriorum: ꝓpter qd̄ vnūquodqꝫ tale et illud magis: sed phisica non est certior geometria imo magis ex di. cōmētatore. 2°. methaphisice ꝙ sciētie mathematice sunt in p° gradu certitudinis et naturales sequūtur eas. ¶ Dicēdum ꝙ duplex est subalternatio. s. ratione materie et ratione forme: subalternatio ratione materie est duplex: vz simpliciter et ꝭm qd: subalternatio ratiōe materie simpliciter est quādo subiectuz vnius scientie subalternatur subiecto alterius sciētie: et sic non solū philosophia naturalis: sed etiam quelibet alia specialis scientia subalternatur methaphisice: quia subiectū methaphisice est ens cōmunius subiectis aliarum sciētiarum vt patet inductiue: subalternatio ratione materie ꝭm quid est quando pars vnius scientie subalternatur alteri: et sic medicina subalternatur geometrie: ratione partis cirurgice: que considerat de vulnere figurato: demonstrans ex principijs geometrie quod vulnera circularia tardius sanantur: quia nō habent angulum: igit partes magis distantes et per ꝯsequens tardius latera ꝯiungunt. ¶ Subalternatio autē ratione forme iterum est duplex. s. simpliciter et ꝭm quid: subalternatio ratione forme simpliciter est quando alicuius sciētie omnia principia sunt cōclusiones demonstrate in alia sciētia: et sic subalternatur ꝑspectiua geometrie et musica arismetrice. Subalternatio forme ꝭm quid est illa quādo aliquod principium et non quodlibet alicuius sciētie est cōclusio demōstrata in alia sciētia: et sic subalternatur geometria philosophie naturali: quia licet illud principium [illegible] sit demonstratū in scientia naturali: nō tamen illo non est totū est maius sua parte: nec illud si ab equalibus equalia demas [illegible] remanentia sunt equalia. Ideo ad argumentum dicitur ꝙ geometria subalternatur philosophie ꝭm quid: et non simpliciter: ex quo ꝯsiderationes sunt diuerse: si enim philosophus naturalis considerat cōtinuum illud nō separat a materia: sed geometria idē cōtinuum cōsiderat non considerando materiam. ¶ Et cū dr scīa subalternans est certior subalternata. Respondetur ꝙ eo modo quo est subalternās eo modo est certior: est enim philosophia ꝭm quid subalternās: ideo ꝭm quid est certior. s. certitudine obiecti: certitudine aūt modi ꝓcedendi geometria est certior philosophia naturali: et sic intelligitur illud: sciētie mathematice sunt in primo gradu certitudinis. ¶ Non obstantibus hijs posset subito dici ad difficultatem ꝙ geometria nullo modo subalternatur philosophie naturali: ex quo subiectū eius non subalternatur subiecto philosophie: nec cōsideratio cōsideratiōi: ex quo vna est ꝯiuncta materie et alia abstracta: et nō sequitur aliqua principia geometrie sunt demonstrata in philosophia nāli: igit subalternat illi: sed oportet ꝙ geometria presupponat illa pricipia tanꝗ̄ ꝓbata in philosophia naturali: ideo ꝑspectiua subalternatur geometrie et musica arismetice: quia quelibet istarum presupponit sua principia eē ꝓbata in sciētia superiore: sic autē non ꝯtingit de geometria: lꝫ enim aliqua sua principia ꝓbentur a philosopho et aliqua a methaphisico nō tamen subalternatur alicui illaruz scientiarum ratione principiorum: quia geometria presupponit simpliciter et absolute sua principia et nō tanꝗ̄ probata in alia. ¶ Sed arguitur ꝙ philosophia naturalis nō subalternatur methaphisice: ratione subiecti: quia est eque cōmunis sicut methaphisica cū consideret de omnibus rebus mundi. Cōsiderat enim de mobili et īmobili: ex quo opposita habēt fieri circa idez et opposito eadem est disciplina. sicut etiā idem sensus et predicamētū: sꝫ oē ens mūdi ē mobile vl īmobile: igit etc. vn̄ comētator circa finē hui° primi et 12° et 8° hui° vult ꝓ[illegible] nālem ꝯsiderare de substantijs et abstractis. ¶ Idem potest argui de arismetica ꝙ ꝯsiderat de oībus rebus mūdi: quia cū subiectuz eius sit vnitas ꝭꝫ Aristo. primo posteriorum cōsiderat de omni vnitate: sꝫ omne ens ē vnū ex quo vnū est passio entis. 4. methaphisice: igit etc. ¶ Respōdetur ꝙ lꝫ philosophia naturalis consideret de omnibus rebus mundi nō tamen est eque cōmunis sicut methaphisica quia considerat illas res ꝯtracte ꝑ motum vl materiā sensibilem. Unde dicit comētator comēto. ij. ꝙ philosophus naturalis in hac sciētia declarat substātias et quidditates reruz naturaliū: qd̄ non est itelligēdū absolute: quia talis declaratio est methaphisici: sꝫ ꝯtracte in ordine ad motuz et ad materiā sensibilem: si enim essent due sciētie: quarum vna cōsideraret animal absolute: et alia aīal coloratum: quelibet illarum esset de omni aīali: tamē scīa cōsiderans animal coloratū subalternaretur ratione subiecti sciētie ꝯsideranti animal in cōmuni: nec esset ita cōmunis vna sicut alia: quia lꝫ non sit aliqd̄ animal quin illud sit coloratū tamē potest intelligi animal non intelligendo animal coloratū: sꝫ nō ecōtra. ¶ De arismetica autē dr ꝯ Johānē bridanuz ꝙ nō cōsiderat de omnibus rebus mūdi neqꝫ de qualibet vnitate: quia nō ꝯsiderat de aliqua substātia abstracta [illegible] est vna [illegible] nō est vnitas [illegible] passio entis: sꝫ est vnitas q̄ est principium [illegible]

vnitate se intromittit methaphisicus ⁊ de 2ª arismetri
[illegible] de qua [illegible] intromit
tit arismetricus: quia nō de multitudine transcēdente:
sed solū de multitudine fluēte ab vnitate: que est prin
[illegible] querenē.

Tex. 12.co.

Sed quoniā

de natura. Istud ē scōꝫ capitulū prime partis primi tractatꝰ primi phisicoꝝ ī quo Aristo. disputat ꝯ Parmenidem ⁊ Melissum ex principijs methaphisicalibus: ex quo non potest disputare ꝯ eos ex principijs naturalibus: ⁊ diuidit in duas partes in quaꝝ prima arguit Arist. p naturam entis in secūda vero per naturā vnius ibi (amplius qm̄) prima pars iterum in duas in quaꝝ prima premittit vnam suppositionē in secūda vero exequitur de intēto ibi (quomodo dicūt.) Quantū ad primuꝫ dicit philosophus quod qꝛ illi nō dixerūt naturales dubitatiōes [illegible] sed methaphisicales cōcedētes oia [illegible] ē vnū: bonū ē arguere methaphisice ꝯ eos per naturaꝫ entis ⁊ vnius premittēdo vnā suppositionem p se notā ⁊ ab oibus cōcessam: vꝫ ꝙ ens dicitur multipliciter: vꝫ de predicamētis decē: aut de substātia ⁊ accidente: eadē enim est diuisio entis in decē predicamenta: ⁊ in substātiam et accidēs: qm̄ vnū tm̄ est p̄dicamētum substātie ⁊ nouē accidētium duo absoluta ⁊ .7. respectiua. Le. li. (qm̄ de natura quidē). i. de rebus naturalibꝰ (nō nāles aūt defectus). i. dubitatiōes (cōtingit [illegible]). i. Parmenidē ⁊ Melissum [illegible] ne alij) incidant in erroreꝫ eoꝝ (bene se habet). i. bonuꝫ est (aliquātulum disputare de ipsis). i. ꝯ ipsos ⁊ hoc methaphisice. (Habet. n. philosophia respectus) idest ꝯsiᵒ ista ptinet ad primā phiam que dicit methaphisica (prinᵐ autem maxie ꝓpriū oium) disputādi ꝯ eos est [illegible] ponere qm̄ multipliciter dicit qd̄ ē). i. ens vꝫ de p̄dicamentis decem.

Sed dubitatur

videt ꝙ phs petit principiū. supponit. n. qd̄ debet ꝓbare: vꝫ ens multipliciter dici ad qd̄ sequit de necessitate multa esse qd̄ negabāt Parmenides ⁊ Melissus. ¶ Dicēdū ꝙ illa ꝓpositio ens multipliciter dicit nō asserit multa esse: qꝛ multipliciter dici ꝯtingit copulatiue ⁊ disiūctiue: vbi g. dicēdo ois homo currit li hō dicit mltiplicit de sorte ⁊ Platōe copulatiue: qꝛ si aliqs istoꝝ est hō ille currit cū illo psupposito: sꝫ si vnꝰ eoꝝ currit ⁊ alius sedet in ista hō currit supponit li homo pro quolibet eoꝝ non copulatiue: sed disiūctiue: quia sic solūmodo descendit. Ita in ꝓposito si plura p̄dicamēta sunt de illis dicit ens multipliciter copulatiue: si autē solum vnū p̄dicamentū est de oibus decē dicit ens disiūctiue: ⁊ p ꝯsequēs ens dicit multipliciter de decē p̄dicamētis: aut copulatiue ꝙ substātia est ens ⁊ quātitas est ens: ⁊ sic de alijs: aut disiūctiue qd̄ substātia est ens vel q̄titas ē ens ⁊ sic de singulis [illegible] ens multiplr dicit tanꝙ

Tex. 13.co.

famosuꝫ. (Quō dicūt.) Ista suppositiōe p̄missa Arist. duplr arguit ꝯ eos ⁊ primo sic: si omnia sunt vnū: igitur oia sunt substātia vel quātitas: vel qualitas ⁊ sic de alijs p̄dicamētis: aut oia sunt substātia ⁊ quātitas ⁊ qualitas: ⁊ sic de alijs p̄dicamētis: pꝫ ꝯñtia p suppositionē ex quo ens ⁊ vnū ꝯuertūtur. Nā quot modis dicit ens tot modis dicit vnū: igit oia sūt vna suba. s. vnus hō: vel vnus equus vl' vna aīa: aut omnia sunt vna qualitas: hoc. s. albū vel calidū: aut omnia sunt vnum tale aliorū p̄dicamentoꝝ: sed quodlibet illorū est ipossibile siue li vnū dicat vnū genere: siue vnū specie: siue vnū numero: qꝛ impossibile est oia esse animal vel esse colorē: sicut ipossibile ē oia esse hoiem vel hūc hominem: aut oia esse albedinē: aut hanc albedineꝫ: ⁊ patet quelibet illaꝝ ꝯsequentiaꝝ: quia a quolibet superiori ad oia sua inferiora disiūctim sumpta est bona ꝯsequētia eo ꝙ inferiora sunt ptes subiectiue suoꝝ supioꝝ. ¶ Si aūt dicat in principio ꝙ oia sunt substātia ⁊ quātitas ⁊ qualitas ⁊ sic de alijs p̄dicamētis: siue li ⁊ teneat copulatiue: siue copulatim sequit ꝙ multa sunt entia ⁊ p ꝯsequēs nō tm̄ vnū: siue. n. teneat nota copulationis copulatiue: siue copulatim: sequit ꝙ substantia ⁊ quātitas ⁊ qualitas ⁊ alia predicamēta sunt ⁊ p ꝯsequēs multa sunt. Le. li. (quō dicūt) Parmenides ⁊ Melissus dicentes. (Vnū omnia vtrū substantiā oia aut quantitatē omnia aut qualitatē ⁊ sic vltra ꝓcedendo per alia p̄dicamenta. Et iterum vtruꝫ substātiam vnā oia vt vnum hominē aut equū vnuꝫ aut aīam vnā: aut qualitatem vnā: aut hoc: aut albū: aut calidum: aut aliquid aliorum taliū. s. predicamentoꝝ. (Hec omnia differunt multū ⁊ sunt impossibilia dicere.) Hucusqꝫ est reprobata prima pars ꝯsequētis principalis. Ideo data alia parte arguit sic. (Siquidē enim oia erūt ⁊ suba ⁊ quale ⁊ quātū: ⁊ hec siue resoluta sint adinuicē siue non). i. siue teneatur copulatiue: vel copulatiꝫ. (Multa sunt que sunt). i. multa sunt entia qd̄ est ꝯtra eos.

Notandum

s̄m comētatoreꝫ comēto .11. Quod [illegible] ens aut significat genus: aut vnū indiuiduuꝫ numero ⁊ quomodocūqꝫ sit ens: erit multum: nō intelligit comentator qd̄ ens in sua maxime cōmunitate nō significet nisi genus ⁊ indiuiduū quia tunc alia predicabilia. s. species differētia ꝓpriū ⁊ accidens nō essent entia: sed vult ꝙ si oia sunt vnū ens vnitate predicamēti substātie ꝙ oia sunt vnū genere in suba aut vnū nūero ⁊ similit si oia sunt vnuꝫ ens predicamēti quantitatis ꝙ omnia sunt vna quātitas genere: aut vna quantitas numero: puto tamē ꝙ Aristo. cum sic arguit: omnia sunt substātia: igitur omnia sunt vnus homo: vel vnus equus: vel vna anima: nō accipit ibi vnuꝫ vt dicit tm̄ vnitatem numeraleꝫ: quia Parmenides ⁊ Melissus nō concesserūt omnia esse vnum numero: sed vt dicit indifferēter vnitatem numeralē: vel specificā. Dicit eniꝫ Porphi. in vniuersalibꝰ caplo de specie: ꝙ plures homines sunt vnus homo: ex quo nō sequitur ꝙ sint vnus singularis homo: sed siue accipiatur vnum vt dicit vnitatem numeralem siue specificam: semp sequūtur incōuenientia: vꝫ quod sortes ē Plato aut ꝙ homo est asinus. ¶ Iteꝫ dicit comētator ens erit multum siue significet genus: siue indiuiduū: qm̄ si genus: est species sunt: igitur multa sunt diuersarum rationū: si autem indiuiduum est illud est vnum genere ⁊ specie: sed genus ⁊ species sunt diuersarum rationuꝫ igitur multa sunt.

Dubitatur

circa dicta vtrum ens vniuoce vel equiuoce dicat de predicamētis deceꝫ: ⁊ arguitur ꝙ vniuoce: quia aliter [illegible] substantia est magis vel plerumque [illegible] accidens: ⁊ hec similiter: accidēs nō est ens nisi qꝛ en

tis:quā tamē ꝯcedit phs.7.methaphisice ⁊ patet ꝯse[illegible]

In oppositum est Arist.di.ꝙ ens [illegible] ter.i.equiuoce ⁊ cōmentator 1.methaᵉ.dicit ꝙ ens signi[illegible] [illegible] ⁊ sine medio: non sicut genus significat suas species per mediū.constat autem ꝙ significans plura ⁊ sine medio est equiuocum. ¶ Pro responsione ad hanc difficultatem est intelligendum ꝙ vniuocū tripliciter accipitur.s.cōmuniter proprie ⁊ magis proprie: vniuocum cōmuniter sumptum est illud quod importat plura ⁊ eadem ratione:⁊ sic loquitur Aristo.in predi[illegible] [illegible] ne est ⁊ ratio substātie eadē. Isto modo cōcedit Aristote.7ᵒ methaphisice:ꝙ verū est vniuocum ad primā causā ⁊ ad alia causata:quia dicitur de eis ſm eandē rationē lʒ per prius ⁊ posterius. vniuocū ꝓprie dictū est illud qd importat plura eqliter eadē ratione: ⁊ sic loquitur Algazel primo tractatu sue methaᵉ.di. vniuocū est illud qd dicitur de pluribus sine differentia prioris ⁊ posterioris:⁊ sine differentia potentie ⁊ debilitatis vt animal respectu suarū specierū. vniuocū ꝓprijssime est illud ꝙ importat plura equaliter vnica ratione:⁊ sic species specialissima sola est vniuocum:dicit enim phs.7ᵒ phisicorū:qꝛ genus non est vniuocū in eo nō fiunt vere cōparationes. ¶ Cōsimiliter dicitur de equiuoco ꝙ tripliciter dicitur:cōmuniter proprie ⁊ proprijssime:equiuocū cōmuniter est illud qd importat plura diuersis rationibꝰ:⁊ sic omne genus est equiuocū.di.phs.1.phisicorū:ꝙ in generibus latent equiuocationes:equiuocū proprie est illud qd importat plura inequaliter diuersis rationibus.s.ſm prius ⁊ posterius: eo modo quo dixit Algazel. ⁊ sic natura dicitur equiuocū ad materiam ⁊ formam quia significat prius formā ꝙ materiā sic ꝙ materia non dicitur natura nisi ratione forme:vt colligitur de intētione Aristo.2ᵒ phisicorū: ⁊.5ᵒ methaphiᶜ.equiuocum proprijssime est illud quod importat plura solum diuersis rationibus:⁊ sic loquitur phs de equiuoco in predicamentis.di.equiuocū est illud cuius nomen cōmune est ratio substantie est diuersa: vt canis. ¶ Ex istis duᵐ est solutū: qm̄ conceditur ens esse vniuocū cōmuniter:⁊ equiuocū proprie qꝛ significat plura eadem ratione:sed inequaliter:quia prius substantiam ꝙ accidens. Ideo dicit phs.7ᵒ methaᵉ.ꝙ accidens est ens:qꝛ entis. Et si ꝯᵒ dicit ꝙ ens prima sui significatione significat quodlibet predicamentorū:non tamē tollitur quin significet prius substantiā ꝙ accidens: qꝛ eadē significatione significat prius vnū ꝙ reliquū sicut eadem significatione prius descendit in substantiam ꝙ in accidens. Contra sequitur ꝙ hec est falsa accidens est ens:probatur nam hec est falsa:homo pictus est homo:qꝛ lʒ homo significet hominē viuum: ⁊ hominē pictum.vt ponit Aristo.in predicamentis: tamē absolute sumptū supponere dʒ pro famosiori significato.s.pro homine viuo:igitur si li ens significat prius substantiā ꝙ accidens:quandocūqꝫ per se ponitur in ꝓpositione debet stare pro famosiori.s.pro substantia. ⁊ per cōsequens hec est falsa: accidens est ens qꝛ significat accidens esse substantiā. ¶ Rñdetur ꝙ omne diuisum predicatur de quolibet suorū diuidentium iuxta doctrinā Aristo. ⁊ Boetij in topicis ⁊ ens diuiditur in substantiam ⁊ accidens: vt testatur Aristo.5ᵒ methaᵉ.igitur ens absolute dicitur de quolibet illorum:igitur hec est vera accidens est ens. Et ad improbationē rñdetur ꝙ si aliquis terminus duabus significationibus [illegible] prius ⁊ aliud posterius semper supponit pro famosiori [illegible] significatione absoluta. ⁊ hominē pictum significatione respectiua:sed si eadem significatione significat plura inequaliter nō oportet quod semper stet pro famosiori [illegible] tura:alteratio est motus:quarū primā cōcedit Aristo. 2ᵒ phisicorū:⁊ secundā.3ᵒ ⁊ 5ᵒ phisicorū:⁊ patet consequentia qꝛ natura prius dicitur de forma ꝙ de materia:vt fuit allegatū:⁊ motus prius dicitur de motu locali ꝙ de alijs motibus ſm Aristo. 8ᵒ phisicorū:⁊ consequenter [illegible] binarius [illegible] numerus qꝛ numerus prius significat binariū ꝙ alium numerū igitur [illegible] vnica significatione significat quodlibet illorū significatorū:aliter non diuideretur in illa tanquā in partes subiectiuas. ideo absolute verificatur de quolibet illorū:⁊ ita dicitur de illo termino ens ꝙ immediate descendit in substantiā ⁊ accidens: igitur vnica significatione significat illa ambo:iuxta dictū cōmentatoris prius allegatum ꝙ ens prima significatione significat quodlibet predicamentorum:lʒ illa significatio non sit absoluta nec respectiua: sicut nec ens est absolutum: vel respectiuū ex quo diuiditur in absolutum ⁊ respectiuum.5ᵒ methaᵉ:⁊ per consequēs ens absolute ⁊ simpliciter predicatur de substantia ⁊ accidente.(Si vo etiam quale.)Secundo arguit philosophus ad idē sic.si omnia sunt vnū:igitur omnia sunt accidens puta quale vel quantū:vel aliqd aliud predicamentorū: aut omnia sunt substantia: patet cōsequentia qꝛ vnū sicut ens diuiditur in substantiā ⁊ accidens.primū non potest dari qꝛ non solum incōueniens sequitur:sed etiam impossibile.s.ꝙ accidens est sine subiecto:⁊ absqꝫ substantia:nullum enim accidens separatur a substantia:sed omnia dicunt̄ de substantia:nō etiā potest dari scōm.s.ꝙ omnia sunt substantia ex fundamēto Melissi.di.ipsū ens esse infinitum:qm̄ infinitum soli quātitati cōgruit per se:si enim ꝯuenit substātie vel qualitati:aut alicui alteri passioni a predicamento quātitatis illud est per accidens rōne quātitatis. Diffinitur enim infinitū sic.infinitū est quātū carēs termino:ecce ꝙ in diffinitione infiniti ponit̄ quātum:⁊ nō terminus alicuius alterius predicamēti:tūc arguit̄ sic.ens est infinitum:igitur ens est quātū: patet ꝯsequentia:qꝛ infinitū ꝑ se in sola quātitate est:⁊ vltra ens est substātia vt ꝯcessum est:⁊ ens est quātū:qꝛ infinitū.igitur substātia ⁊ quātitas sunt:⁊ per ꝯsequens multa sunt entia.s.substātia ⁊ quātitas. Le.li.(Si vo quale omnia aut quātum sint.)Ponendo omnia esse accidens:siue cum isto sit subā:siue cum eodē non sit subā inconueniens est:sed oportet etiā vltra inconueniens dicere impossibile.nullum autem aliorū.9.predicamentorū accidentium separabile est extra subam. Omnia nanqꝫ ꝑdicamenta accidentiū de subiecta dicunt̄ substantia:qꝛ nihil nisi substantia subijcitur accidenti: hucusqꝫ est improbata prima pars ꝯsequentis ad quā sequit̄ improbatio alterius.(Melissus autē quod est).i.ipsum ens infinitum dicit esse quantum (itaqꝫ aliquid est qd est).i.ens infinitū enim in quātitate est:substantiam autē infinitam aut qualitatem: aut passionem que non est quātitas esse non cōtingit Tex. co.14.

nisi ꝑm accidens).s.ratione quantitatis:si simul cum illis ⁊ alique quantitates sunt(infiniti autem ratio).i. diffinitio quantitati congruit:sed non substantie: neqꝫ qualitati arguitur ergo sic.(Siquidem igitur substātia est: ⁊ quantum.)etiam est duo.(Et non vnum est quod est).i.ens.s.substantia ⁊ quantitas.¶ Ex hys arguit philosophus contra Parmenidem ⁊ Melissum: nam si solum substantia est:nihil est infinitū:nec aliquid est habens magnitudinem:primū est contra Melissum ponentē ens esse infinitum:⁊ scōm contra Parmenidem ponentem huiusmodi ens esse finitum. ꝑm cōmentatorē cōmento.15°.⁊ probatur consequētia:quia si infinitum est:vel aliquid habens magnitudinem aliqua quātitas est:⁊ per consequens non solum substantia est qđ est oppositū cōsequentis.Le.li. (Si vo substantia solum est non infinitum est ipsum ens:neqꝫ magnitudinē habebit vllā:q̄ntū enim quoddam erit quodlibet tale:igitur nō tm̄ substantia erit.)

Notandum ꝑm cōmentatorē cōmento.15°.ꝙ diffinitio [illegible] est quātum non terminatum [illegible] est genus [illegible] quia non dicitur in diffinitione [illegible] quod est substātia [illegible] ⁊ hoc quod [illegible]. Secundo. de infinito intelligendum est de finito: ita quod sicut infinitum diffinitur per quantū dicendo infinitū est quātū non terminatum:sic ⁊ finitū diffinitur per quantum isto modo: finitū est quātū terminatū.

Sed contra infinitum nō est ens:per Aristo.3°.huius.⁊ pri°.ce. igitur ratio illius nulli cōuenit:⁊ consequenter nō diffinitur per quantū ex quo nullum est tale:de non ente enim nō est diffinitio [illegible] a philosopho:pri° posteriorū. ¶ Item aliqua intelligentia [illegible] aliqua qualitas est finita intensiue:⁊ aliqua latitudo motus est infinita in velocitate:sicut etiā aliquis motus est infinitus ꝑm durationē:igitur alteri a quātitate congruit ratio finiti ⁊ infiniti. ¶ Ad primū dicitur ꝙ de infinito possumus loqui dupliciter iuxta determinationē Aristo.3° phisicorū.s.in actu ⁊ in potentia. Infinitum in potentia est tam permanens q̄ successiuum primū est habens extrema: sed diuisibile in infinitū: secundū vo est carens extremis:sed durat in infinitū: per successionē partium vt motus ⁊ tēpus. Infinitum autem in actu nō est.s.carens extremis habēs omnes suas partes simul: sed qꝛ Melissus dicebat tale infinitū esse.philosophus arguebat ex datis. ¶ Tertio quādo solū de tali infinito i actu adhuc est concedēdū ꝙ ratio infiniti quātitati congruit:⁊ ꝙ infinitū diffinitur per quātum:nullo infinito existente.quia cum duplex sit diffinitio.s.exprimens quid nominis ⁊ exprimens quid rei ꝑm Temistium super pri° posteriorum:non loquitur Aristo.de ratione exprimente quid rei:sed solum quid nominis eo modo quo dicitur de vacuo.4° phisicorū:ꝙ eius ratio ⁊ diffinitio.est locus priuatus corpore. ¶ Ad secundū dicitur ꝙ sicut corpus vel numerus dupliciter sumunt.s.large ⁊ stricte pri° mō nō est in predicamēto aliqđ illorū sed bene scdo modo.s. in predicamēto quātitatis. Ita finitum ⁊ infinitū large sumpta nō sunt passiones alicuius ꝑdicamenti:sed totius entis.stricte vo sumpta sunt differentie quātitatis.

Circa predicta occurrūt.4.dubia quorū primum est istud:vtrum quātitas distinguatur a substantia ita ꝙ nulla quātitas sit substātia:ꝙ non primo qꝛ omnem rem absolutā priorem alia potest deus cōseruare sine mutatione locali eiusdem:⁊ rem posteriorē destruere: sed materia est prior quātitate:igitur deus potest ꝯseruare materiā sine quantitate ⁊ sine mutatione locali: quo facto materia habet partē extra partē:ex quo nō est mutata localiter:nec aliquid sui:igitur est quāta ⁊ ꝑ consequens frustra ponitur quātitas distingui a substantia. ¶ Secūdo sequitur ꝙ corruptibile potest fieri incorruptibile qđ est cōtradictio ⁊ contra philosophū.pri°.ce.probatur illud.nam homo potest fieri nō quātus.s.de potētia dei:quo posito ipse esset incorruptibilis: sicut anima sua:que non est quāta. vnde ille homo nō posset tangi:nec indisponi per aliqđ agens ex quo nō haberet quātitatem. ¶ Tertio sequitur ꝙ plura corpora se inuicem penetrant.s.sor. ⁊ quātitas sua qđ est ꝯtra Aristo.4.huius. ¶ Quo tamen cōcesso sequit̃ illa cōclusio ꝙ.a.⁊.b.sunt duo corpora quāta ⁊ stat.a.fieri non quātū ipso manente corpore:⁊ nō stat.b.fieri nō quātū ipso manente corpore:patet dato ꝙ.a.sit sor:⁊.b.quātitas eiustrium dimensionum. ¶ Quarto sequitur ꝙ nō omne totum est maius sua parte.nec si ab equalibus equalia demas cetera sunt equalia:patet ponendo ꝙ.a.habeat vnā partē quātam.⁊ aliam nō quātam:⁊ patet primū quia pars nō [illegible] ad magnitudinē a [illegible] manifestū dato ꝙ.a.⁊.b.essent duo lapides pedales a quibus deus subtrahat omnē quātitatē remanente [illegible]. Isto posito a lapidibus equalibus remouent̃ pedalitates equales;remanentia aūt non sunt equalia: qꝛ nō sunt quāta. ¶ Hec vr̃ fuisse intentio Aristo.in predicamētis.caplo de substantia.di. ꝙ propriū est substantie ꝑm sui mutationē esse susceptibile contrariorū: sed si quātitas esset ens superadditū substantie reciperet [illegible].

In oppositum est hic Aristo.di.ꝙ si sola substātia ē nihil habet magnitudinē. ¶ Ista conditionalis esset impossibilis [illegible] quāta esset quātitas:nec etiā illa cōsequentia valeret.substātia ⁊ quātitas:sunt igit̃ multa sunt:que sunt.nisi Aristo.vellet quātitatē distingui a substātia. ¶ Sed littera Aristo.sic solet exponi: ꝙ non intellexit per illam ꝯsequentiā quātitatē nullo modo esse substantiā:sed solū voluit ꝓbare multitudinem entiū:isto modo substātia ⁊ quātitas sunt:igit̃ substātia est quāta:igit̃ habet partes ⁊ consequenter multa sunt q̄ sunt. ¶ Ista expositio nulla est:qꝛ Aris. noluit probare multitudinē numeralē qꝛ hanc nō negauit Parmenides:nec Melissus:bene enim sciunt,q̄libet illorū se habere ptes:⁊ multos auditores:quorū nullus erat alius:sed voluit ꝓbare multitudinē diuersarum rationū:per hoc ꝙ predicamēta sunt diuersarū rationū:nam ratio finiti vel infiniti cōgruit quātitati: ⁊ nō substantie:nec qualitati:nisi per accidens:modo si omnia essent eiusdē rationis omnia equaliter diffinirentur:⁊ sic nō magis cōpeteret quātitati ratio finiti vel infiniti q̄ substantie vel qualitati.

Preterea si illa fuisset intentio Aristo.nō erat expediens sumere substā in antecedēte:sꝫ solū quātitatē:cū sequat̃:quātitas est: igit̃ plura sunt.si Aristo.voluit ꝓbare indifferēter pluralitatē numeralem sicut specificā. ¶ Nūc ꝯsequenter rōnibus arguit̃:⁊ pri° inferēdo ꝙ materia est corpus cōtra cōmentatorē in hoc primo.di.qui dicit materiā

esse corpus peccat: ⁊ ꝙ anima est corpus quod phs negat. 2° de anima: immo sequitur ꝙ idem subijciatur sibi ipsi: quia substantia est subiectum omnium nouem predicamentoꝝ accidentium per Aristo. ⁊ cõmentatorẽ hic igitur est subiectũ quãtitatis: sed ipsa est quãtitas: per te ergo est subiectũ sibi ipsi. ¶ Scđo sequit ꝙ augumentatio est generatio simpliciter dicta ꝯtra phm pri° de ge. ⁊ 5° phicoꝝ: ⁊ ꝓbat ꝯñia: q2 generatio simplr dicta est immediate ad quãtitatem cũ sit imediate ad substantiã extensam: que est q̃titas per opinionẽ cõtrariam: ille autẽ motus qui est immediate ad q̃titatem est augumentatio per Aristo. 5°. phisicoꝝ. ¶ Dicunt opinionẽ contrariã sustinentes ꝙ ideo aliquis motus est augumentatio: q2 per illum mutatur respõsio per terminos de predicamẽto quãtitatis: quo dato adhuc habetur intentum: q2 per generationẽ maioris partis a umalia ꝙ fuit deperditum mutatur responsio per terminos de predicamento quãtitatis: q2 hoc est bicubitum postquã erat minus. ¶ Tertio sequitur ꝙ substãtia est accidens in abstracto: cõsequẽs impossibile: q2 substãtia ⁊ accidẽs diuidũt ens. 5° methaphisice: ⁊ probatur consequentia: q2 omnis quãtitas est accidens: sed substantia est quãtitas: igit substantia est accidens. Maior patet quia quodlibet diuisum vniuersaliter dicitur de quolibet suorum diuidentium: modo accidens diuiditur in nouẽ predicamenta quoꝝ vnum est quãtitas. ſm Aristo. quinto methaphisice. ¶ Quarto sequitur ꝙ substantia sentitur per se contra philosophũ. 2° de anima: ⁊ probatur cõsequentia sic arguendo: hoc sentitur per se demõstrando quãtitatem: ⁊ hoc est substantia: igitur substãtia sentitur per se: patet cõsequentia cũ minori per opinionem. maior autem est Aristo. 2° de anima. di. quãtitatem esse sensibilem per se. ¶ Ad primũ dicitur q̃ admisso illo casu materia habet partem ⁊ partes: sed non partẽ extra partem: ⁊ ad argumentũ nulla pars materie est mutata localiter: igit adhuc sunt extra inuicem: negatur cõsequentia: nã vbicunq3 est vna pars est quelibet non per mutationẽ localem: sed per multiplicationẽ: anima enim seu spiritus visibilis põt esse in aliqua parte in qua primo nõ erat: non per mutationem localem: quia non relinquit primũ situm: nec partem: sed per multiplicationẽ. ¶ Ad secundum negatur ꝯsequentia: quia sicut ille homo quãtus potest fieri non quãtus: ita econtra: si esset non quãtus: posset fieri quãtus: ⁊ cõsequenter posset corrumpi. nec est simile de eo ⁊ anima intellectiua: qm̃ ipsa non potest esse quãta. ¶ Et in hoc casu esset concedendũ ꝙ iste homo factus nõ quãtus habẽt omnes partes quas primo habebat: non tamẽ haberet cor: nec cerebrum: nec caput: nec manus: nec pedes: quia hec omnia dicunt organizationẽ: ⁊ quãtitatem: sed ille homo nullam haberet quantitatem: igitur ⁊c. ¶ Et si argueretur oẽm partem quã iste homo prius habuit iam habet: sed caput prius habuit: igitur caput iam habet: nõ v3 argumentũ: sicut non sequit: omne q̃ tu fuisti iam tu es: pedale vel album tu fuisti. igitur pedale vel album tu es: vtrobiq3 arguit a magis amplo: ad minus amplum: q2 subiectum minoris stat ampliatiue in antecedente ⁊ non in conclusione. ¶ Ad tertium concedo consequentiã ⁊ consequens: ⁊ ad philosophum dico ꝙ ipse loquebatur de corporibus predicamenti quãtitatis: que se penetrare non possunt: ⁊ ad cõclusionẽ additam concedo eam. vnde. si. a. nullam quantitatem haberet: adhuc esset corpus predicamenti substãtie. s. compositũ ex materia ⁊ forma: ⁊ consequenter non esset quãtum. b. vero necessario esset quãtũ: quia haberet partem extra partem. ¶ Ad quartũ dico ꝙ iste conclusiones sunt impossibiles: non tamen implicant contradictionem: ⁊ ſm hoc possunt admitti. Mathematici autẽ intelligunt ꝙ omne totũ est maius sua parte: supposito ꝙ illud sit ſm quãlibet partem dimensionalẽ: ⁊ si ab equalibus equalia demas cetera remanent equalia: supposito ꝙ sint quanta. ¶ Etiã conceditur ſm imaginationem quod aliquid est totum quod non est duplum ad suam medietatẽ: ⁊ aliquod est q̃ non est triplum ad suam tertiã. nec quadruplum ad quartã ponendo ꝙ solum vna medietas aut vna tertia: aut vna quarta: sit quãta: ⁊ totũ residuũ non quantum: ⁊ consequenter ꝙ aliqua sunt immediata que non sunt continua: nec contigua: patet de talibus partibus quoꝝ vna est quanta: ⁊ reliqua nõ quãta: nulla enim sunt continua: vel contigua nisi quodlibet illoꝝ sit quãtum cum cuiuslibet taliũ vltima sit vnum aut simul. ¶ Et ad philosophũ in predicamẽtis dicitur ꝙ l3 quãtitas recipiat successiue cõtraria non tamen per mutationez sui: sed per mutationem sue materie: cum talis mutatio non sit subiectiue in quãtitate: sed tantũ in substantia prime materie: vt colligitur de mente cõmentatoris. scđo tractatu huius primi phisicorum.

Secundum dubiũ vtrum quantitas distinguatur a qualitate sic ꝙ nulla quãtitas sit qualitas ꝙ non: primo quia sequitur accidens esse subiectũ accidentis: ⁊ cõsequenter idem accidens habere duo subiecta: cõsequens videtur esse contra intentionẽ Aristo. hic: ⁊ in predicamentis: di. substantiã esse subiectum omniũ accidentium: ⁊ patet consequentia: quia qualitas fundatur in quãtitate: ⁊ in substantia: imo prius in quantitate: ꝙ in substantia si quãtitas est forma media inter substãtiam ⁊ qualitatẽ. ¶ Secundo sequitur ꝙ in sacramẽto altaris accidentia non sunt sine subiecto: quod est hereticum ⁊ patet consequentia: quia albedo ⁊ dulcedo caliditas ⁊ frigiditas hostie videntur esse in quãtitate subiecti ut tenendo quãtitatem distingui a qualitate. ¶ Tertio sequitur qualitatẽ esse subiectũ quãtitatis. cõsequens impossibile quia quãtitas presupponitur a qualitate: ⁊ ꝓbatur cõsequentia: nam qualitas est longa lata: ⁊ ꝓfunda: sicut substantia: igitur si substantia est subiectum quãtitatis per idem equalitas ⁊ qualitas: quia si aliud a substantia esset albũ sicut substantia: illud etiã sicut substantia esset subiectum. ¶ Quarto dimensio albedinis in lacte nõ est dimẽsio dulcedinis in eodẽ: igitur albedo ⁊ dulcedo lactis dicunt diuersas dimensiones ⁊ quãtitates: sed hoc non dicerent si quantitas distingueretur a qualitate: quãta igitur ⁊c. antecedens declaratur: quia aliter ad corruptionem dulcedinis sequeretur corruptio albedinis: probatur ad corruptionem dulcedinis sequitur corruptio dimensionis sue: quia corrupto subiecto corrumpitur quodlibet accidens eius. ⁊ ad corruptionẽ dimensionis dulcedinis sequitur corruptio dimẽsionis albedinis: q2 eadem est per te: l3 corruptã dimensione albedinis corrupta est albedo.

Oppositum colligitur a philosopho hic. di. ꝙ ratio finiti vel infiniti congruit q̃titati ⁊ non qualitati: ⁊ in predica-

mentis. di. ꝙ q̄titati nihil est contrarium: ⁊ ꝙ q̄titas non suscipit magis ⁊ minus: contrariū autem dicit de qualitate ꝙ suscipit magis ⁊ minus: ⁊ sibi aliquid cō trariatur: ⁊ iterum ſm philosophū propriū est quātitati ſm eam equale vel inequale dici. ⁊ proprium est qualitati ſm eam simile vel dissimile dici: ex quibus patet ſm philosophū nullam q̄titatem esse qualitatem. ⁊ permaxime attento eo ꝙ ipse dicit. primo posteriorꝝ: ꝙ ipsa negatiua est necessaria ⁊ immediata in qua negatur vnū generalissimū de alio: ⁊ ponit exēplum Lincoñ. di. vt nulla qualitas est quantitas.

❡ Arguitur tamen sic: qm̄ sequitur primo lumen esse corpus cōtra philosophū. 2°. de anima reprehendentem antiquos cum nō sit corpus de p̄dicamento substantie: nec q̄titatis: sed forma de predicamento qualitatis. ⁊ patet cōsequentia: q2 omne longum latum ⁊ profundū est corpus: ſm opinionē contrariā: sed lumen est huius: igitur ⁊c̄. ❡ Secūdo sequitur ꝙ sensibile proprium est sensibile cōmune cōtra phūm. 2°. de anima. di. ꝙ sensibile propriū sentitur ab vnico sensu: ⁊ sensibile cōmune sentitur a pluribus sensibus. ⁊ probatur ꝯsequentia: q2 q̄titas est sensibile cōmune. ⁊ color sensibile propriū: sed per te color est q̄titas: igitur ⁊c̄. Maior est Aristote. 2°. de anima. vbi querit philosophus: q̄re magnitudo sentit a pluribus sensibꝰ: ⁊ rñdet ne aliq̄s crederet magnitudinē esse colorem: q2 color nō sentitur nisi a visu. ❡ Tertio sequit̄ ꝙ alteratio est augu°: cōtra phm̄ primo de ge. ⁊ 5. phisicorꝝ: ⁊ ꝓbatur ꝯsequentia: q2 calefactio est imediate ad q̄titatē cum sit imediate ad caliditatē que est q̄titas ſm opinionē cōtrariā: ⁊ si dicitur iuxta modū respōdendi illorꝝ ꝙ ille motus est augumētatio per quā [illegible] q̄titatis: sequitur iterꝝ ꝙ alteratio est augumentatio: q2 rarefactio est alteratio: ⁊ augumētatio: cū per illam mutetur [illegible] ❡ Quarto sequit̄ ꝙ i quolibet colorato sunt infinite q̄titates coextēse: q2 quodlibet tale hꝫ infinitos gradus coextēsos: sed quilibet illorꝝ graduū est q̄titas ſm opinionem aduersam: igit̄ ⁊c̄. sit enim. a. vnū album vniformiter [illegible] latitudinē albedinis a non gradu ad gradū. vt. 4. igitur cōtinet infinitos gradus coextensos [illegible] ⁊c̄. ❡ Ad primū cōcedo ꝙ accidēs est subiectū accidētis: ⁊ nō solū habet duo subiecta imo tria. s. inhesionis: ⁊ hoc est materia dispositiōis: ⁊ hoc est q̄titas denominationis: ⁊ hoc est compositū. qualitas ꝗ est subiectiue in q̄titate tāq̄ in subiecto dispositionis: iuxta determinationē Arist. in p̄dicamentis. di. q̄ta fuerit supficies tantā albedinem esse dices. ⁊. 4. huius color est i corpore: q2 est in superficie: q̄titas ꝗ est subiectū qualitatis dispositiuū solum: materia vō est subiectū inherentie ⁊ cōpositum denominationis: q2 ꝓprie nihil est albū: vel nigrum: calidum vel frigidum nisi compositū. ⁊ hijs duobus modis locutus est Aristo. in predicamentis. di. proprium est substātie successiue recipere contraria. ❡ Ad secundū dicitur ꝙ intentio theologorꝝ est accidentia in sacramento altaris nullū habere subiectū inhesionis: nec ꝓprie denominationis: aliqua tamen habent subiectū dispositionis nec hoc negant ipsi vō q̄titas nullum subiectum habet. ❡ Ad tertiū negatur consequentia [illegible] vt forma illius: ⁊ qualitatē vt subiectū: ſm illud phi quāta fuit superficies ⁊c̄. nec est incōueniēs subiectum quādo ꝙ denominare formā: nam potētia visiua denominat visionē: q2 si visio poneretur in lapide non esset visio: sed q̄litas. ⁊ tunc ad argumentū albedo est q̄ta. sicut substātia: igitur subijcitur q̄titati sicut substātia: negatur ꝯsequentia. ❡ Et ad similitudinē rñdetur ꝙ nulla est: q2 si aliud a substātia esset albū: illud esset receptiuū albedinis: sed albedo non est receptiua q̄titatis. ❡ Ad quartū dico ꝙ dimensio dulcedinis in lacte est dimensio albedinis: sicut eadē est q̄titas vtriusq̄: ⁊ ad argumentū ad corruptionē dulcedinis sequitur corruptio dimensionis [illegible] ⁊ cōsequenter dicitur ꝙ dimensio nō est accidēs alicuius q̄litatis: sed q̄titatis: sicut ergo albedo: ⁊ dulcedo lactis p̄supponūt q̄titatē: ita presupponūt dimensionē.

Ternium [illegible] nur a sua extensione. ⁊ arguitur ꝙ nō: primo auctoritate Aristo. di. in predicamentis. capitulo de q̄titate ꝙ linea est longitudo sine latitudine ⁊ ꝓfunditate: cuius extrema sunt duo puncta: supficies est latitudo sine ꝓfunditate cuius extrema sunt due linee. ❡ Si igitur linea est longitudo: ⁊ supficies latitudo. sequitur lineā non distingui a longitudine ⁊ superficiē non distingui a latitudine. constat autē longitudinem ⁊ latitudinem esse dimensiones seu extensiones linee ⁊ superficiei. ❡ Secūdo sic: pedale: ⁊ bipedale: bicubitū ⁊ tricubitū sunt species predicamenti q̄titatis ſm Aristo. in predicamentis capitulo de q̄titate: sed omne pedale vl' bipedale est q̄tum: igit̄ omnis pedalitas vel bipedalitas est q̄titas: patet consequentia per locū a coniugatis: si concretū de concreto ⁊ abstractū de abstracto: sequit̄ generaliter: album est coloratū: igitur albedo est color: calidū est quale: igit̄ caliditas est qualitas. ❡ Tertio sequit̄ ꝙ dimensiones se inuicem penetrant: tam eiusdem rationis: q̄ diuersarum contra philosophū. 4° phisicorꝝ: di. ꝙ impossibilis est penetratio dimensionū. ⁊ probatur cōsequentia: q2 longitudo materie ⁊ longitudo q̄titatis se inuicē penetrant: sicut etiā se inuicē penetrant q̄titas ⁊ materia: cōstat aūt ꝙ omnes lōgitudines sunt eiusdem rationis: sicut ⁊ omnes linee: ⁊ qm̄ ad omnem partem materie est longitudo: ⁊ latitudo: ⁊ profunditas: igitur iste tres dimensiones se inuicē penetrant: ⁊ sunt diuersarꝝ rationum: sicut linea: superficies: ⁊ corpus: igitur ⁊c̄. ❡ Quarto sequit̄ ꝙ est procedere in infinitum in dimensionibus: ꝯsequens cōtra philosophum in predicamētis: ⁊ primo ce. ⁊ probatur consequentia: nam si q̄titas est extensa per extensionē superadditam: ⁊ iterꝝ illa extēsio est extensa oportet quod per aliam extensionē. ⁊ sic in infinitum: sed quod extensio sit extensa arguitur. quoniā extensio celi est maior extensione terre: ⁊ non intensiue: igitur extensiue: igitur extensio celi est extensior extensione terre. ⁊ per cōsequens extensio celi est extensa: tanq̄ ab exposita ad vnam suarꝝ exponentium.

Pro solutione huius difficultatis notādū ꝙ duplex est dimēsio seu extēsio. s. absoluta: ⁊ respectiua. ⁊ iterꝝ absoluta est duplex: vꝫ terminata ⁊ interminata. ❡ Dimensio terminata est passio accidentalis sequens immediate terminationē quātitatis: vt pedalitas: bipedalitas: ⁊ huiusmodi: nunq̄ enim est aliqua linea pedalis nisi termineur duobus punctis: nec aliqua superficies est bipedalis nisi terminetur duabus lineis. ❡ Et notanter dicit̄ passio accidentalis: q2 accidit li-

nec pedalitas: ⁊ sup̱ficiei bipedalitas: ⁊ corpori tripedalitas: potest enim esse linea absq̄ pedalitate. ⁊ superficies absq̄ bipedalitate: ⁊ corpus absq̄ tripedalitate. Dimensio interminata est passio essentialis imediate sequēs essentiā q̄titatis: vt lōgitudo: latitudo: ⁊ profunditas: sicut. n. risibilitas est passio imediate sequēs essentiā hominis ita longitudo essentiā linee latitudo essentiā superficiei: ⁊ ꝓfunditas quidditatē corporis. semp intelligēdo de p̄dicamēto q̄titatis. ¶ Et notāter dicitur passio essentialis: q2 sicut risibilitas nō pōt ab hoīe separari. ita nec longitudo a linea: nec latitudo a sup̱ficie: nec ꝓfunditas a corpore: ⁊ de hīs dimensionibus locutus est cōmētator in de substātia orbis di. q̄ō dimēsiones sunt eterne in mā. ¶ Dimēsio relatiua est relatio imediate sequens passionē q̄titatis: vt longitudo cōparata breuitati: latitudo relata ad strictitudinē: ⁊ ꝓfunditas respiciens tenuitatē vel subtilitatē. vñ Aristo. 5° methaphisice. di. q̄ magnū ⁊ paruū s̄m q̄ sunt dispōnes essentiales magnitudinis: ⁊ s̄m se dicta sunt passiones q̄titatis: sed s̄m q̄ vnū dicit̄ in respectu sui oppositi dicunt̄ relatiua. ¶ Hijs visis p3 q̄libet dimensionē realiter distingui a q̄titate: dimensio eniz respectiua nō est q̄titas: cū nulla forma respectiua sit forma absoluta per Aristo. p̄i° poste. di. q̄ p̄dicamenta sunt impmixta: nō etiā est q̄titas dimensio terminata. p̄bat̄. ⁊ sit. a. linea. pedalis. ⁊. b. sua pedalitas: tūc quādocunq̄ aliqua duo sic se hñt q̄ vno corrupto reliquū manet illa nō sunt idē: sed corrupta pedalitate. b. a. linea manet. igitur. a. nō est. b. p3 ꝯña cū maior p̄ per Aristo pri° huius ⁊ minor est de se nota. q2. a. per ꝯdēpsationē potest fieri semipedale: ⁊ per rarefactionē bipedale. ⁊ idē est de aliīs dimēsionibus terminatis corporū ⁊ sup̱ficierū. ¶ Et q̄ dimēsiones interminate distinguant̄ a q̄titate. arguit̄: om̄ gn̄alr subiecta p̄ncipalia a suis passionib⁹ realr distingunt̄. homo enim distinguit̄ a risibilitate cū homo sit substantia: ⁊ risibilitas accidēs secunde speciei q̄litatis ⁊ q̄titatis ab equalitate. ⁊ q̄litas a similitudine: cū q̄titas ⁊ q̄litas sint entia absoluta. ⁊ similitudo ac equalitas sunt entiā respectiua. linea enim distinguit̄ a rectitudine ⁊ curuitate: vt colligit̄ a pho p̄i° posteriorū. vñ Arist. 5° methaphisice. di. q̄ longitudo est in linea: latitudo in sup̱ficie: ⁊ ꝓfunditas in corpore: cū igitur nihil sit in seipso: oportet longitudinē distingui a linea. latitudinē a superficie ⁊ ꝓfunditatē a corpore: ⁊ sequit̄ in eodē libro q̄ linea sup̱ficies ⁊ corpus sunt subiecta illarū passionū: v3 longitudinis latitudinis ⁊ ꝓfunditatis. ¶ Ad primū dicit̄ q̄ iste diffinitiōes nō sunt formales: sed materiales: q2 nō dant̄ per priora ⁊ essentialia: sed per posteriora ⁊ accidentalia eo mō quo diffiniret homo per risibile. aut equus per hinnibile: neq̄ iste diffinitiones sunt intelligēde in recto sed in obliquo: vt linea est q̄titas in qua est longitudo sine latitudine: ⁊ sup̱ficies est q̄titas in qua est latitudo sine ꝓfunditate. Ideo iste ꝓpositiones nō sunt vere in recto linea est lōgitudo: sup̱ficies est latitudo: cū nulla illarū sit p̄dicatio idēptica sed tm̄ causalis sic intelligenda. in linea est longitudo: in sup̱ficie est latitudo. ¶ Ad scōm dicitur q̄ pedalitas ⁊ bipedalitas longitudo ⁊ latitudo sunt in p̄dicamēto q̄titatis per reductionē a posteriori: cū sint passiones modales q̄titatis ideo pedale ⁊ bipedale longū ⁊ latū nō sunt species per se illius p̄dicamēti s3 tm̄ per reductionē ratione linee sup̱ficiei ⁊ corporis quibus competūt ille

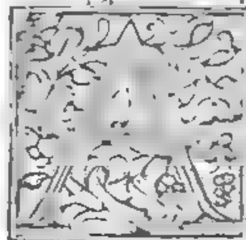
passiones. Ideo l3 sequat̄ calidū est quale igitur caliditas est qualitas: nō tamē sequitur pedale est q̄tum: igit̄ pedalitas est q̄titas: neq̄ locus a ꝯiugatis tenet: nisi in terminis per se positis in p̄dicamēto: caliditas eniz per se ponit̄ in p̄dicamento qualitatis: ⁊ pedalitas tm̄ per reductionē in p̄dicamēto q̄titatis. vnde q2 intensio ⁊ remissio etiā sunt in predicamento qualitatis per reductionē a posteriori: nō sequitur intensum est quale igitur intensio est q̄litas.

Ex predictis sequit̄ pri° q̄ aliq̄ due pedalitates sūt eiusdē speciei: ⁊ alique differūt specie: patet de duabus pedalitatibus. duarū linearū: que sunt eiusdē speciei sicut linee pedalitates aūt linee ⁊ sup̱ficiei differūt specie sicut linea ⁊ sup̱ficies. ¶ Scdo sequit̄ q̄ aliqua pedalitas: ⁊ aliqua bipedalitas sunt eiusdē speciei: ⁊ aliq̄ diuersarū specierū: pri° p3 de pedalitate ⁊ bipedalitate duarū linearū. ⁊ scōm de pedalitate ⁊ bipedalitate linee: ⁊ sup̱ficiei. ¶ Tertio seq̄t̄ q̄ aliq̄ lōgitudines sūt eiusdē speciei: ⁊ alique diuersarū specierū. primū patet de duab⁹ lōgitudinibus interminatis: aut de duabus terminatis: scōm vō de duabus lōgitudinibus: quarū vna est terminata: ⁊ altera interminata. ¶ Quarto sequit̄ q̄ aliqua pedalitas est lōgitudo ⁊ non latitudo: nec ꝓfunditas: vt pedalitas linee. ⁊ aliq̄ pedalitas est latitudo ⁊ nō lōgitudo: nec ꝓfunditas: vt pedalitas superficiei: ⁊ aliqua est ꝓfunditas que nō est longitudo: nec latitudo: vt pedalitas corporis: neq̄ hic accipio longitudinē: latitudinē: vel ꝓfunditatē pro dimēsione interminata: q2 talis ꝓpositio esset impossibilis: pedalitas est lōgitudo: sed cōmunissime vt p̄dicat̄ vniuersaliter de dimēsione terminata: ⁊ interminata: absoluta: ⁊ respectiua: ⁊ sic nō est in aliquo p̄dicamento. ¶ Ad tertium dicit̄ q̄ loquendo cōmuniter de dimēsionibus: sic nō est incōueniens se inuicē penetrare. ⁊ ꝯsequenter linea sup̱ficies ⁊ corpus: ex quo ad omnē partē mē reperit̄ quodlibet istorū: sed in sp̄ali illud est impossibile: etiā de dimēsionibus eiusdē rationis: q̄ diuersarū rationum diuersorū subiectorū. sicut eniz nulla linea penetrat aliquā superficiē: ita nulla lōgitudo linee aliquā sup̱ficiei latitudinē: nec est verū q̄ ad omnē partē materie sit aliquid istius lōgitudinis: ⁊ aliquid istius latitudinis. ⁊ ecōtra: de longitudine aūt materie ⁊ q̄titate: dico q̄ nō sunt due longitudines: s3 vna tm̄: ita q̄ longitudine fundata in linea: tā linea: q̄ materia est longa: nō igitur alia extensione materia. ⁊ alia q̄titas: sed vna ⁊ eadē tam materia q̄ q̄titas habet partem extra partem. ¶ Ad quartū dicitur q̄ extensio l3 possit dici q̄ta: q2 habet partē extra partē: ⁊ magna q2 est in subiecto magno: nulla tamē extensio est extensa sicut nec aliqua lōgitudo est longa: cū talis p̄dicatio denominatiua eiusdē de seipso sit impossibilis: ⁊ cōcedo q̄ extensio celi est maior extensiōe extensiōe terre: ex quo non sequit̄ q̄ extensio celi sit extensior vel extensa: q2 magnitudo extensionis nō habet attendi penes magnitudinē alterius extēsionis s3 penes magnitudinem subiecti: sicut etiā vna intensio est alia maior intensiue: nō q̄ sit intensa: aut alia intensior: sed q2 est in subiecto vel latitudine intēsiori: neq̄ est incōueniens extensionē mensurare subiectū locum aliter ⁊ subiectum mensurare extensionē mali ponit. n. ꝑ l. 8. 4 huius q̄ tēpus est mēsura motus. ⁊ ecōuerso motus ē mēsura tpis.

Quartum dubiū vtrum q̄titas de se

habeat partē ex parte φ nō primo: qꝛ q̄titas hꝫ ptem extra rōne dimēsionis sp intelligēdo de q̄titate cōtinua: igit̄ nō p se: pꝫ ꝯn̄ia: qꝛ sic ꝓbat̄ māꝫ nō hr̄e ex se ptē extra partē: cū sit extensa rōne q̄titatis: añs pꝫ indu[illegible] linea [illegible] latitudo. ¶ Scd̄o si q̄titas de se hꝫ partē ex parte: ⁊ omne hn̄s partē ex parte est q̄tū: igit̄ q̄titas est q̄ta: ꝯn̄s impossibile: qꝛ nihil predicat̄ de seipso denoīatiue cū albedo nō sit alba: nec caliditas calida. ¶ Tertio lōgitudo ⁊ latitudo nō hn̄t partē extra partē: igit̄ nec q̄titas subiecta illis: añs ꝓbat̄: qꝛ alit̄ sequit̄ φ si.a. sit bipedale quadratū. ⁊.a. pedale: φ.a. est precise duplū ad.b. qꝛ longitudo.a. est precise dupla ad longitudinē.b. ⁊ latitudo.a. ad latitudinē.b. ⁊ ꝓfunditas.a. ad ꝓfunditatē.b. sed ꝯn̄s est impossibile: qꝛ in casu isto de necessitate.a. est octuplū.ad.b. cū ab ipso possint abscindi absq̄ rarefactione ⁊ ꝯdēpsatione octo eq̄lia ipsi.b. ꝓbatur medietas.a. est bipedalr̄ longa: bipedalr̄ lata: ⁊ pedalr̄ ꝓfūda: igit̄ cōtinet q̄tuor pedalia.eq̄lia ipsi.b. ⁊ per ꝯn̄s totū.a. ꝯtinet.8.eq̄lia. ¶ Quarto si q̄titas vel extensio hꝫ partē ex parte: sequit̄ φ omne corpus est q̄dratū: ꝓbatur. omne q̄d est ita longū sicut latū: ⁊ ꝓfundū: ⁊ ec̄: est quadratū. sed omne corpus est huiusmodi: igit̄ ⁊c̄. Maior pꝫ: ⁊ minor declarat̄: nā quocunq̄ corpore signato: maxima profunditas est tāta q̄ta eius maxima longitudo: ⁊ latitudo: ⁊ econtra: ex quo vbicūq̄ est longitudo ibi est latitudo ⁊ ꝓfunditas ⁊ ecōtra. ¶ Confirmat̄ ponendo φ.a. sit q̄drangulare bipedale: s̄m longitudinē: ⁊ pedale s̄m latitudinem: ⁊ ꝓfunditatē: tūc sic: tanta est precise maxima distantia inter q̄slibet supficies extremales ipsius.a. [illegible] arguit̄: qꝛ eadē maxima profunditas est maxima distāntia inter omnes illas supficies extremales [illegible].

Contrariū arguit̄ de intētione Arist. ⁊ commentatoris.[illegible] φ q̄titas est per se finita vel infinita: ⁊ p ꝯn̄s hꝫ p se partē extra partē: ita q̄d nō est motus: nec forma oīno indiuisibilis: vt multi antiquoꝝ crediderūt: sicut.n. motus habet partē ex parte in ipso mobili. s̄m Arist. 6° phicoꝝ: ita alia est q̄titas oculi: ⁊ alia est q̄titas pedis: aliter enī eadē q̄titate numero q̄tificarēt oēs ptes cōpositi q̄d ē absurdū. ¶ Tamē arguit̄ sic: illud q̄d est simplr̄ indiuisibile nō facit maius in q̄titate ꝯtinua. s̄m Arist. 6° phisicoꝝ: sed q̄titas ꝯtinua facit maius: igit̄ nec est motus: nec forma indiuisibilis. ¶ Scd̄o ad formā oīno indiuisibilē nō est per se motus. 5°. ⁊. 7°. phicoꝝ sed ad q̄titatē ꝯtinuā est per se motus. 5° phisicoꝝ: igit̄ ⁊c̄. ¶ Tertio omne p se sensibile est diuisibile: vl̄ hꝫ subiectū p se diuisibile: sꝫ q̄titas est p se sensibilis. 2° de aīa: ⁊ non hꝫ subiectū per se diuisibile.s. in partē ex ptē vt patuit: igit̄ ⁊c̄. ¶ 4° q̄titas p se occupat sitū: igit̄ est diuisibilis. añs est Arist. 4. huius. di. φ cubū separatū positū in aqua faceret tm̄ distarē sicut iam facit: ⁊ ꝯn̄s oporteret negare multas ꝓpōnes mathematicas: vt de pūcto ad pūctū ꝯtingit rectā lineā ducere: oīs triangulus hꝫ tres angulos eq̄les duob⁹ rectis: qꝛ nō ꝯtingit ducere [illegible] nisi vbi ē diuisibilitas. ¶ Ad pri⁹ negat̄ ꝯn̄ia. ⁊ ad ꝓbatione[illegible] φ nō est similitudo: qꝛ q̄titas non est ꝓpria passio materie: sꝫ dimēsio est ꝓpria passio q̄titatis ꝯtinue: reperitur enim q̄titas. absq̄ mā.s. in sacramento altaris: ⁊ in celo: s̄m opinionē ponentium in celo non esse materiā: sed non est imaginabilis dimēsio: absq̄ q̄titate ꝯtinua: dicat̄ igit̄ φ q̄ntitas est per se diuisibilis pseitate scd̄i modi: ⁊ dimensio est per se diuisibilis perseitate primi modi. ¶ Ad scd̄m arguit̄ φ q̄tū sumit̄ dupliciter: vꝫ mālit̄er: ⁊ formalr̄: q̄tū mālit̄er sumptū: idē est φ habēs q̄titatē: formalr̄ v° idē est φ habēs ptē extra partē: dico igitur ad argumētū φ q̄titas est q̄ta non [illegible] de se [illegible] formalr̄ [illegible] partem extra partem.
¶ Ad tertiū dico φ.a. est octuplū: ad.b. ⁊ ad ꝓbationem qua arguit̄ ipsum esse p̄cise duplū: negat̄ ꝯn̄ia: qꝛ ex omnibus hijs dimēsionibus fit vna dimensio octupla.ad.b. vn̄ vniuersalr̄ si aliq̄d corpus excedit reliquū tm̄ in duplo s̄m lōgitudinē: illud est p̄cise duplum ad illud. si excedit s̄m longitudinē: ⁊ latitudinē: tunc est quadruplum: si aūt s̄m tres: tūc est octuplum.
¶ Ad quartū negatur ꝯn̄ia: ⁊ ad ꝓbationē nego φ omne corpus sit ita longū sicut latū ⁊ ꝓfundū ⁊ cōsequenter φ quocūq̄ corpore signato maxima profunditas est tanta q̄ta est maxima eius lōgitudo vel latitudo: ⁊ ad ꝓbationē negat̄ ꝯsequentia: vnde magnitudo ꝓfunditatis habet attēdi penes maximā lineā mensurantē profunditatē: ⁊ longitudo penes maximā lineam mensurantē longitudinē: ⁊ latitudo penes maximā lineā mensurantē illam: sed nō quelibet linea mensurās ꝓfunditatē corporis est tanta q̄ta linea mensurās longitudinē vel latitudinē: igit̄ ⁊c̄. Et ad ꝯfirmationē dicit̄ φ duplex est distātia: vt colligit̄ a pho.3. huius.s. absoluta ⁊ respectiua. distantia absoluta est spaciū interceptū inter res distātes: sꝫ distantia respectiua est respectus quo vna res ab alia formalit̄ distat: pri° mō negat̄ ꝯn̄ia: ⁊ scd̄o mō añs: qꝛ maior est distantia qua distāt superficies longitudinis istius q̄drangularis q̄ superficies latitudinis vel ꝓfunditatis eiusdē: sicut etiā maior est linea mensurās distantiam longitudinis q̄ linea mensurās distantiā latitudinis vel ꝓfunditatis quare ⁊c̄.

Amplius q̄m ⁊ ip- Tex. co.16.
sum vnū.) Postq̄ phs reprobauit opinionem Parmenidis ⁊ Melissi p r̄onem entis: ꝯsequēter reprobat eādē per r̄onem vnius: ⁊ pri° premittit vnam suppositionē. scd̄o exequit̄ de intento ibi: (siquidē igit̄.) Suppositio est ista sicut ens dicit̄ multipliciter. s. de substātia ⁊ accidēte. aut de ꝑdicamentis decē: ita vnū dicit̄ multipliciter. vꝫ de vno s̄m cōtinuitatē: ⁊ s̄m indiuisibilitatē: ⁊ s̄m rōnē: vnū s̄m ꝯtinuitatē dicit̄ linea: ⁊ supficies: vnū s̄m indiuisibilitatē dr̄ pūctus ⁊ instans: vnū v° s̄m rationē dicit̄ vapa ⁊ vinū. aut tunica ⁊ indumentū. linea est ꝯtinua: qꝛ partes terminant̄ ad vnū terminū cōmunē punctus est indiuisibilis per carentiā partiū: sed vapa ⁊ vinū eandē habent rationē ⁊ diffinitionē. l.e.li. Amplius q̄m ⁊ ipsuꝫ vnū multiplr̄ dicit̄ quēadmodū ⁊ φ est).i. ens. Intendendū est q̄ō dicat Parmenides ⁊ Melissus vnū esse omne: dicitur enim vnū: aut ꝯtinuum: aut indiuisibile: aut quoꝝ ratio vna ⁊ eadem: aliquid erat e'e.i. que imponat eandem diffinitionem quēadmodum vapa ⁊ vinum.

Notandum primo φ lꝫ plures sint modi vnius [illegible]

q2 aliqua dicunt vnū numero: aliqua vnū specie: aliqua vnū genere: ⁊ aliqua vnum analogia: tamē oēs reducunt ad oēs illos tres modos: q2 vnū numero reducit ad vnū sm continuitatē: ⁊ ad vnum sm indiuisibilitatē: vnū autē specie genere ⁊ analogia reducitur ad vnū sm rationē. Et dato ꝙ non reducerent: suppositio seu diuisio est sufficiēs cōtra eos: q2 apud Parmenidē ⁊ Melissuz. hi tres modi erāt in vsu: ponentes eniz oīa esse vnū: nō admittebāt vnitatē specificā: genericā: vel analogicā: sed tm̄ vnitatē numeralē: ⁊ rōnis: quibus dicebāt aliqua esse vnū numero sm continuitatē vel indiuisibilitatē: ⁊ aliqua esse vnū ratione sm nomen ⁊ diffinitionē. Ideo dicit cōmētator cōmento 16° ꝙ Aristo. intendit per rationē que significat quidditatē [illegible].

Secundo notādū ꝙ duplex ē vnitas. s. pdicamentalis ⁊ trāscendēs: vnitas pdicamētalis est prin^m q̄titatis discrete fluēs īmediate a q̄titate ɔtinua: nā ex diuisione ɔtinui causatur numerus. tertio huius: igit̄ p idē ex diuisione cōtinui causat̄ vnitas q̄ est prin^m eiusdē numeri: vnitas transcendēs est passio entis dicens indiuisionē a se ⁊ diuisionē a quolibet alio: nā ipsa descendit in. x. predicamenta. pari passu ɔformiter cū ente: vnde 4° methaphisice dicit phs ꝙ vnū ⁊ ens sunt idem: ⁊ habēt eandē naturā: ita ꝙ vnū sequit̄ ad alterū tāq̄ causa ⁊ principiū ɔsequunt̄ se inuicē: ⁊ lz nō sit eadē diffinitio vtriusqz tamē ɔuertunt̄: vbi inquit cōmētator: forme vnius sunt sm naturā formarū entis: q2 vtrūqz significat decē pdicamenta. Ideo vnū multipliciter dicitur sicut ens: de tali vno loquit̄ Aristo. hic: ⁊ non de vno qd̄ est principiū numeri (Si quidē igit̄) Ista suppositione premissa arguit phs sic. Si omnia sūt vnū: aut
Tex. co. 7. igit̄ vnitate ɔtinuitatis: aut īdiuisibilitatis: aut rōnis: sed nullo istorū modorū: igit̄ nō oīa sunt vnū: pz ɔña cū maiori ex suppositione: ⁊ minorē pbat phs diuisim sm singulas partes eius. ⁊ primo ꝙ non omnia sūt vnū vnitate ɔtinuitatis: Scdo ꝙ nō oīa sunt vnū vnitate indiuisibilitatis ibi: (at vo si est indiuisibile) Tertio ꝙ nō oīa sunt vnū vnitate rōnis ibi: (at vo si rōne.) Quantum ad primū arguit phs sic: si oīa sunt vnū vnitate ɔtinuitatis: igitur ɔtinuū est: igit̄ illud est diuisibile in infinitū: ⁊ per ɔsequēs multa sunt: vz due medietates: tres tertie. quattuor quarte. ⁊ sic in infinitum. Le. li. (si quidē igit̄ omnia sunt vnū ɔtinuū multa sunt qd̄ est. i. ens: in infinitum. n. diuisibile est continuum: vt pbatur. 6. huius.

Primum du^m vr̄ ꝙ antiqui: ita negauerunt multitudinē nūalem sicut specificā cuius oppo^m prius dictū est: nā alr rō Arist. nihil ɔcluderet ɔ eos cū dicit ens est cōtinuū ⁊ diuisibile in infinitū. igit̄ multa: cū distinctio ptiū ɔtinui nō sit nisi nūalis. ¶ Dicēdū ꝙ Arist. ex isto argumento nō solū pbat multitudinē nūalem sz et̄ specificā: q2 si ɔtinuū est ptes illius copulant̄ ad vnū terminū cōēz: sz terminus copulans necessario est alterius rōnis a ptib^s copulatis: igit̄ plura sunt sm rōnē. ¶ Itē si ɔtinuū est diuisibile in infinitū: igit̄ est diuisibile in duo: [illegible]: sed nūs binarius ternarius: ⁊ quaternarius: sunt diuersarū rōnū: igit̄ multa sūt specie distincta. ⁊ si nō actu: sufficit ꝙ po^a: q2 Parmenides ⁊ Melissus: neqz actu: neqz po^a ɔcesserunt multitudinē specificam. ¶ Melissus tn̄ dr̄ ɔcedēdo ꝙ hec ratio nō locit nisi de multitudine nūali tn̄ ɔcludit ɔditionalr sicut sub dis-

iunctiōe sumitur. dato. s. ꝙ Parmenides ⁊ Meli[illegible] oīa esse vnū [illegible] ꝙ oīa sunt vnū: ideo arguit Arist. istā ɔpōnē esse falsā: qualitercūqz sumit̄ vnū. si eni aliqua opinio poneret oīa aīalia esse vnū aīal: intelligēs oīa aīalia esse vnū aīal specie: lz nō exprimeret: argueret ɔ eā p vnū nūo: vnū specie: ⁊ vnū genere: ɔcedo qua vnitate illa essent vnū: ⁊ pbato ꝙ nō oīa aīalia sunt vnū nūo: rō ɔcluderet nō obstāte ꝙ opinio illud nō teneret: q2 solum ɔditionaliter ɔcludit. suple si talis opinio de vnitate [illegible].

Secundū du^m videt̄ ꝙ nō oē ɔtinuū sit diuisibile in infinitū: q2 celū ē ɔtinuū: ⁊ nō est diuisibile: q2 est īcorruptibile pri° ce. ¶ Rñdet̄ ꝙ aliqd dr̄ dupl̄r diuisibile: aut p sepatiōez ptis a pte: aut p designationē ptis ex parte: p̄io mō celū nō est diuisibile: sed bene scdo mō: dr̄ tn̄ iuxta doctrinā cōmentatoris. 3. ⁊. 6. huius ꝙ celū vt ɔtinuū est diuisibile in infinitū per sepationē ptis a pte: vt tn̄ est corpus nāle cōpositū ex tali mā vel ex tali forma sic non est diuisibile in infinitū p sepationē ptis a pte: sed tm̄ p designationē partis extra partē. (Habet aūt dubitationē.) Circa rationē hanc dubitat phs vtrū totum ⁊ pars sint vnū aut plura. ⁊ si vnum quō vnū. ⁊ si plura: quō plura: nō solū intelligendo de partibus ɔtinuis cuiusmodi sunt medietates in cōtinuo: sz etiā de ptibus discontinuis cuiusmodi sunt manus ⁊ pes sm cōmentatorē: ⁊ nō solum ad hāc rationem est hec q̄stio vtilis: sz etiā ɔpter se ipsam rōne multarū difficultatū: quas ɔtinet vt patebit. Le. li. (Habet aūt dubitationē ratio dicta de parte ⁊ toto: fortassis aūt nō solum ad hanc rōnem sed ad ipsaz sm seipsam vtrū vnū aut plura sint ptes ⁊ totū. ⁊ si vnū: quō vnū. ⁊ si plura: quō plura) ⁊ de partibus non ɔtinuis intelligitur hec dubitatio sicut de ptibus ɔtinuis. Notādū ꝙ totum cathegorematice sumptū dupl̄r sumitur pri° improprie pro ente pfecto eo mō quo solet dici aīaz intellectiuā esse totā in toto: ⁊ totā in q̄libet pte: ⁊ sic aliqd̄ est totū ꝙ nulli sue pti est idē: aut diuersum: vt deus: aīa intellectiua: ⁊ q̄libet intelligentiarū: ex quo nullū istorū hz ptes: ⁊ de tali toto nō [illegible] dubiū Scdo ɔprie pro ente pfecto ex suis ptibus. ⁊ sic intelligit̄ q̄ [illegible] trāscendēter sumptū nō dicit respectū ad ptes: sed principalr acceptū dicit relationē ad partes. ⁊ sic nullū ē totū qd̄ nō hēat partes. ¶ Et si toti vnum.) Ad du^m rñdet phs [illegible] ꝙ nulla pars est eadem toti pbatur: q2 dato opposito sequit̄ ꝙ totum est indiuisibile: si. n. aliq̄ pars est eadē toti p idē q̄libet pars est eadē toti: ⁊ oēs partes sunt eedē toti. sed quecūqz sunt eadē eidē illa sunt eadē inter se: igit̄ oēs ptes sunt eedē inter se. ⁊ p ɔñs ipm totū ē indiuisibile ex quo nō habet diuersitatē. Le. li. (Et si toti pars sit vnū. ⁊ idē vtrūqz. i. totū ɔtinens in se ambas ptes est sicut indiuisibile: q̄m illa sunt eadem inter se que sunt eadem ⁊ eidem.

Notandum p̄io sm cōmētatorē. [illegible] ꝙ ad pbandum totum esse aliud a se ipso solet sic argui. oīs pars est aliud a toto. ⁊ tunc oēs partes erūt aliud vel alie a toto: ⁊ totū nihil aliud est q̄ aggregatio partiū: igit̄ totū est aliud a se: ⁊ illud sophisma est cōpositionis ⁊ diuisionis q̄m vnaqueqz partiū [illegible] aliud a toto: sz oēs insimul nō possunt dici aliud a toto. Hec ḡ ɔpō: oēs ptes sūt aliud a toto: est distinguēda sm cōposi-

tionē & diuisionē: qm̄ in sensu diuiso est vā significās copulatiue φ ista pars est aliud: & ista est aliud a toto & sic de singulis: in sensu vō cōpositionis est falsa significās copulatiue φ ista pars & ista & sic de singulis sunt aliud a toto qd̄ est falsum: quia ille partes simul sumpte non sunt aliud sed aliq̄. hec aūt ppositio totū nihil aliud est φ̄ ꝯgregatio ptiū nō est intelligenda in pposito ... aliud est φ̄ ex ꝯgregatiōe partiū. ¶ Ex isto ꝯ^{to} sequit φ totū differt a ptib^{9} simul sumptis & tn̄ nō est aliud nec aliq̄ ab illis: vt arguat sic: totū ē & ptes simul sūpte sunt: & totū nō est ptes simul sumpte: igit totū differt a ptib^{9} simul sumptis: nō tn̄ est aliud a ptib^{9} simul sumptis: q2 ptes simul sumpte nō sunt aliqd: nō etiā est alia a ptibus simul sumptis cū ipm totū nō sit aliqua.

Secundo notandū φ totū relatiue sumptum ... quadrupliciter sumit: pri^{o} pro toto vli scḋm modū loquēdi Porphirij in vlibus φ genus est totū speciei & species est totū indiuidui. & sic totum est idem parti: lz ptes nō sint eedē inter se: q2 tā soz. φ̄ Plato est homo & soz. nō est Plato: & ad phm quecūq̧ sunt eadē eidē sunt eadē inter se: intelligit φ q̄cūq̧ sunt eedē eidē numero & nō eidē specie: sunt eadem inter se. ¶ Alio mō sumit totum pro toto diffinibili eo mō quo Aristo. dixit in plo. φ diffinitū est quoddā totum: & isto mō totū est idem parti: & oēs partes sunt eedē inter se. nā idem est homo & aial rōnale & idē est rōnale & aial. ¶ Tertio sumit totū pro toto q̄litatiuo .s. pro cōposito ex ptibus diuersaꝝ rōnū eo mō quo supra dix̄ ꝯ^{o2} in plo. φ mixtū ex elemētis ē totū ꝯfusum & sic nulla pars est eadē toti: q2 nec materia: nec forma sortis est sortes. ¶ Quarto sumit totū pro toto q̄titatiuo .s. p cōposito ex ptib^{9} q̄titatiuis scḋ illud oē totū est maius sua pte: & de tali toto loquit h̄ Arist. φ nulla pars est eadē toti & idē toti loquēdo de identitate numerali q2 identitate generis: vel speciei: aliq̄ pars est eadē toti. ¶ Preter istos modos sunt aliq vt totū cōplexe significabile qd̄ nō distinguit realr a suis partib^{9}: q2 hoiem esse est aial esse: sicut sortē esse: est hoiem esse. Est & totū integrale qd̄ cōpetit materie dato qd̄ nullam formā hēret ... Itē est totū intēsiuū hn̄s ptes intēsiuas qd̄ & differt a suis partib^{9} vt scia in aia seu albedo vel caliditas in eodē s bo. pri mo: nulli. n. dubiū φ caliditas: vt. 8. nō ē caliditas vt duo: nec vt 4^{or}: est insup totū potētiale hn̄s ptes potētiales eo mō quo dicit phs 2° de aia φ sensitiuū & vegetatiuū sunt ptes aie: & 3. de aia de intellectu agēte & possibili φ sunt ptes qbus aia sapit & cognoscit: & sic scḋm aliquos totū distinguit a suis ptib^{9}: & scḋm alios nō distinguit. ¶ Prima difficultas per qd distinguit totū a qualibet suaꝝ partiū dicit φ per partē distinguitur a pte: qm̄ a q̄libet suaꝝ medietatū distinguit p aliā. & a qualibet suaꝝ tertiaꝝ distinguit p aliā tertiā & a q̄libet suaꝝ q̄rtaꝝ distinguit p aliā q̄rtā. ¶ Scḋa difficultas p qd distinguit totū ab oibus ptib^{9} sumptis simul: rn̄det φ p solā vnitatē cōsurgentē ex illis ptibus cū illa vnitas non sit ille ptes. Non. n. distinguitur totū ab oibus ptibus simul sumptis p aliquā ptē cū includat in illis. ¶ Tertia difficultas p quid distinguit pars a toto cū ois entitas ptis sit entitas toti^{9} dr̄ φ p solā rōnē priuatiuā vl̄ negatiuā nō hn̄do ꝯsiderationē ad respectū sup additū sz solū ad fundamentū distinctiōis: qm̄ pars est aliqd totius & nō ipm totū. ¶ Partes autē bene inuicē distinguunt p rōnes positiuas: q2 vna medietas distinguit a reliqua per infinitas ptes suas quaꝝ nulla est in reliqua medietate. ¶ Quarta difficultas p qd distinguūt oēs ptes simul sumpte a suo toto. Rn̄det φ per quālibet illaꝝ partiū. Ita qd̄ due medietates distinguunt p quālibet illaꝝ medietatū: & tres tertie p quālibet illaꝝ tertiaꝝ: & q̄ttuor quarte p quālibet illaꝝ quartaꝝ: ex eo enim oēs ptes sumpte simul distingunt a toto: q2 quelibet illaꝝ partiū distinguitur a toto.

Contra predicta arguit aliquā partē esse sortē: ... q̄titatiua: nā aliq̄ pars sortis est sortes: igit &c. añs pbatur. digitus sortis est soz: & digitus sortis est pars q̄titatiua sortis: igit &c. pz ꝯ^{a} cū minori & maior declaratur digitus sortis est aial: & nō est aliud aial φ̄ soz. igitur digitus soz. erit sortes: totū pz pter primā ptē añtis q̄ sic arguit: digitus sortis est s ba aiata sensitiua: igitur digitus sortis est aial: pz ꝯ^{a} a diffinitiōe ad diffinitū: añs est manifestū ad sensum: qm̄ digitus sortis sentit si pūgat vel pcutiat. ¶ Scḋo aliqua pars sortis erit sortes: igit &c. pbat añs. & pono φ totū pter digitū sortis sit. a. & digit^{9} sortis sit. b. q̄ icipiat eē nō ps sortis: tūc arguit sic. a. est pars sortis: & a. erit sortes: igit pars sortis erit sortes pz ꝯ^{a} cum maiori q2 a. est pars totius cōpositi. ex. a. b. Minor vō declarat: qm̄ soz. immediate post hoc erit. a. ex quo īmediate post hoc nō erit sibi ꝯiunctus digitus.

Ad primum ... s ba aiata sensitiua: sz illa s ba aiata p se exn̄s: intelligēdo per existere p se: φ nō est aliquid alicuius tanq̄ pars inexistēs vel aliqd eius accn̄s: nec adhuc inclinatur qd̄ dico pp ptes animaliū anulosoꝝ q̄ separate nō dicunt ꝓprie p se existere: q2 inclinant esse in toto Similiter diffinitio hoīs nō est cōpo^{m} ex corpe & aia intellectiua: sz cōpo^{m} p se exn̄s ex corpe & aia intellectiua: nec aliq̄ istaꝝ diffinitionū dat p additamēta: q2 li per se exn̄s nō est terminus alterius pn̄ti a pn̄to s be sed est terminus pn̄ti s be p se vl̄ p reductionē: qm̄ p se esse dicit modū s be. ¶ Itē talis diffinitio sic pōt intelligi: aial est s ba actu aiata sensitiua intelligēdo p substantiā actu p se exn̄s: eo mō intelligit ꝯ^{o}. 2° de aia. di. qd̄ forā substantialis aduenit enti in po^{a}: & forā accidentalis enti in actu: intelligēdo p ens in po^{a} ens non per se exn̄s: & per ens in actu cōpo^{m} per se exn̄s: & qm̄ ens descēdit in decē pn̄ta per actū & potētiā. scḋm phm 5° methaphisice: ideo hec diffinitio dat p intrinseca tn̄: cū omne qd̄ est p se in pn̄to cōponatur ex actu & po^{a}. ¶ Ad 2^{m} solet rn̄deri φ pars sortis erit sortes: nō tn̄ est possibile φ pars sortis sit soz. sicut materia hoīs erit materia cadaueris: non tn̄ est possibile φ materia hoīs sit materia cadaueris: & in hoc casu cōceditur φ soz. incipit esse sortes & homo: & aial. & tn̄ soz. nō incipit esse: q2. a. cū nō sit soz. nec homo: nec animal. & erit soz. homo & aial: incipit esse soz. homo & aial. soz. tn̄ nō incipit esse: q2 quocūq̧ dato quod erit sortes. illud nō incipit esse: nō eni. a. incipit esse: nec cōpo^{m} ex. a. b. nec illud incōuenit in terminis cōnotātibus p se existere vt sunt soz. homo: aial: & hmōi. Sz iste modus rn̄dendi posset breui instantiā ꝯcludendo φ. a. incipit esse sortes. & idē. a. nō incipit esse sortes: primū pz p rn̄sionē: & scḋm arguit: hoc nō incipit esse sortes demōstrando hūc hominē: cōpo^{m} ex. a. b. & hoc est vel incipit esse. a.

igitur.a.nõ incipit esse sortes: patet ꝯsequentia a resol-uentibus ad resolutã: antecedẽs pcedit per hãc rõnẽ: igitur ⁊ ꝯsequens est cõcedendũ: ⁊ ita sequit cõdu-ctio. ¶ Alius modus rñdẽdi q̃ .a.nõ est pars sortis: imo est sortes: ⁊ ꝯsequenter negatur q̃ sor.cõponatur ex .a. ⁊ .b. imo .b. est sua pars a ... ideo ... cõcedendũ in casu isto: q̃.a.est terminus ꝯnotatiuus signi-ficans sortez ꝯnotando omnia mẽbra sortis ꝑter di-gitũ: ⁊ vbi ponat.c.esse totũ sor: ... q̃ .c. est.a.sicut est sor.sed cõnotat digitũ quẽ nõ ꝯnotat .a. vñ sor. ⁊ sor.risibilis ⁊ sor.coloratus inuicem cõuer-tunt. ⁊ tamẽ sor.risibilis cõnotat risum quẽ nõ cõno-tat sor. ⁊ sor.coloratus ꝯnotat colorẽ quẽ nõ ꝯnotat sor.nec sor.risibilis: ita in ꝓposito.sor.a.c.inuicẽ con-uertunt: nec differũt nisi ex parte ꝯnotationũ. ¶ Sed cõtra: sor.nõ tñ cõponit ex centũ centesimis: sed etiaz ex vna cẽtesima: ⁊ toto residuo tanq̃ ex partibus: igit sor.cõponitur ex digito ⁊ toto residuo tanq̃ ex par-tibus: sed.a.est residuũ a digito: igitur.a.est pars sor-tis: componit enim.a.ex parte materie: ⁊ ex parte for-me: aut ex parte materie: ⁊ tota forma: propterea.a.est pars quãtitatiua sortis: ⁊ est sor.per rñsionem: igitur pars sortis est sortes q̃ fuit ꝓbanduz. ¶ Ideo aliter dicit cõcedendo q̃.a.est pars sortis: non tamẽ est sor. nec erit sor.q2.a.cõponit ex materia ⁊ forma sensitiua tñ: sor.aũt cõponitur ⁊ ꝯtinue cõponetur ex corpore: ⁊ anima intellectiua: cuz igit compositũ ex corpore ⁊ anima sensitiua nunq̃ erit cõpositũ ex corpore ⁊ ani-ma intellectiua: igit.a.nũq̃ erit sor.cõcesso enim q̃ ani-ma intellectiua sit in qualibet parte corporis: nõ tamẽ componit cuz aliqua parte materie.q2 dicat phs.3º de aia q̃ intellectus nullius partis corporis est actus: q2 igit iam nõ cõponit cuz materia.a. ⁊ aliquãdo cõ-ponet cũ illa materia quãdo erit totalis: ideo.a.nũq̃ erit sor.sicut nec aia sensitiua: a. vnq̃ erit aia intellecti-ua sortis. ¶ Consimilr est dicendũ de bruto ponẽdo q̃ totũ preter pedẽ equi sit.a.a quo imediate post hoc remouebit pes q̃.a.nunq̃ erit equus: q2.a.cõponitur ex materia ⁊ parte forme equi: sed equus semp cõpo-netur ex mã ⁊ tota forã equi: igit.a.nũq̃ erit equus: pz ꝯñtia q2 pars totius forme equi nũq̃ erit tota forma equi: vnde in diffinitiõe pedis equi nõ desinit esse aia illius pedis: sz manet cũ residuo: siue illa ponat for-ma extensa habẽs partẽ extra partez: siue ponatur in extensa habẽs oẽs partes multiplicatas inuicem ad-modũ speciei sensibilis in medio. ¶ De planta aũt ⁊ aiali anuloso habẽte formã extensam simplr pcedo pro nũc q̃ pars istius erit planta: vel aial: non tñ erit ista planta nec illud.aial cuius est pars nisi ſm quid pro q̃to ipsa est pars maior aut principalior huius plante vel animalis: habet eniz planta infinitas par-tes: quaꝝ q̃libet potest esse planta: ⁊ infinitas: quaꝝ nulla potest esse planta: aialis ẽt anulosi infinite sunt partes: quaꝝ quelibet potest eẽ aial: ⁊ infinite: quaꝝ nulla põt esse aial: talis enim aialis aut plante nunq̃ corrumpit pars per diuisionẽ istius a toto: quin cor-rumpat anima informans illã partẽ. ¶ Unũ sophis-ma solet hic fieri ponendo q̃ sorti nũc existenti nõ ha-benti digitũ cras aggeneret digitus: ratione cuius tũc sor.dicet .a. ⁊ arguitur sic .a. nunc nõ est sor. ⁊ erit sor. igitur incipit vel incipiet esse sortes: tũc sic.a.incipit vel incipiet esse sortes: sed.a.erit sortes: igitur sor. incipiet esse sortes. ¶ Rñdetur negando primã ꝯsequentiam sicut nõ sequit hoc albũ vel tripedale nõ est sor. ⁊ hoc albuz vel tripedale erit sortes: igitur hoc albũ vel hoc tripedale incipit vel incipiet esse sortes: dato q̃ sor.nõ sit albus nisi tripedalis: ⁊ erit albus ac tripedalis an-tecedens est vez ⁊ cõsequens falsum. (At vo si est in-diuisibile.) Scdo arguit phs q̃ nõ omnia sunt vnuz vnitate indiuisibilitatis: q2 aliter sequit q̃ nihil est q̃-tum: q2 nullum indiuisibile est quãtũ: ⁊ ꝯsequenter q̃ nihil est quale: q2 qualitas fundat in quãtitate: quo pcesso sequit q̃ nihil est infinitũ contra Melissum nec aliquid est finitũ contra Parmenidez: nã punctus qui dicit esse terminus indiuisibilis non dicit esse finitus: q2 neq3 se: neq3 alio finitur. Le.li. (At vo.si ipsum ens est indiuisibile nullum erit quãtum nec quale: nec iam infinitũ quod est).i.ipsum ens. (sicut Melissus dicit: neq3 finitũ sicut ⁊ Parmenides: terminus eniz indiui-sibilis finitus nõ est.) Tex. co.18.

Notandum priº q̃ antiq nõ pa... ... solũ de in-diuisibilitate pũcti loquebant: ideo ꝯ eos arguit phs de indiuisibilitate pũcti ⁊ nõ de indiuisibilitate intelle-ctus vel abstracte itelligẽtie: ideo optime sequit apud eos nihil est quãtũ: igit nihil est q̃le: q2 sicut nõ pone-bãt aliquã intellectiuã indiuisibilez: nec aliquã intelli-gentiã separatã: ita nõ ponebãt aliqd esse q̃le nisi cor-poreum ⁊ cõsequenter quãtum. ¶ Secũdo notandũ ſm cõmentatorẽ pº.16º.quod si est omne indiuisibile tũc nõ erit hic quantũ: neq3 quale: neq3 substãtia: neq3 aliquod predicamentoꝝ: qm omnia ista sunt diuisi-bilia: aut per se: ⁊ est quãtũ: aut per accidens.vñ prinª predicamentoꝝ nõ sunt in ꝑdicamẽtis nisi per redu-ctionez: ideo nõ recipiũt ꝑdicationes generalissimoꝝ: nulla eniz vnitas est quãtitas: nec aliquis gradus vel angulus est qualitas: cũ igit punctus sit prinᵐ predi-camenti quãtitatis ipse non est quãtus: ⁊ cõsequenter nihil est quãtũ: si omnia sunt vnus punctus indiuisi-bilis aut plura: ad quod sequit ꝯsequenter: nullã sub-stantiã esse: nec aliquã qualitatem esse: nec aliqd aliud predicamentoꝝ: sz solũ sunt indiuisibilia puncta ...

Primum duᵐ contra textũ: nullũ quã-tum cõponit ex non quantis 6º phisicoꝝ: sed linea est ex punctis: priº posterioꝝ: igitur puncta sunt quãta. ¶ Secundũ duᵐ cõtra cõ-mentũ.si omnia predicamẽta sunt indiuisibilia per se vel per accidẽs: sequit nihil esse in predicamẽto per se nisi illud sit indiuisibile per se vel per accidẽs: quo da-to sequit nullaz intelligentiã: neq3 animã intellectiuã esse in ꝑdicamento per se cõtra doctrinã Porphyrij di-uidentis generalissimũ substãtie in subam corporeaz ⁊ incorporeã. ¶ Ad priᵐ dicitur q̃ nullũ ꝯtinuũ cõ-ponit ex nõ quãtis tanq̃ ex partibus: tamen bene cõ-ponitur ex nõ quãtis tanq̃ ex principijs: puncta enim ⁊ si nõ sunt partes lineaꝝ sunt tamẽ principia eaꝝ cõ-stitutiua diuisiua ⁊ terminatiua. ¶ Ad secundũ negat cõsequentia: lz enim omne predicamentũ sit diuisibi-le per se vel per accidens: nõ tamẽ omne qd est in pre-dicamẽto: predicamentũ eniz substãtie ⁊ similiter pre-dicamentũ qualitatis est per accidẽs: nõ rõne forma-rum spiritualiũ q̃ sunt in illis: sed rõne materialiũ for-maꝝ recipientiũ diuisionẽ quãtitatis: ⁊ sit hic locutio de diuisibilitate ꝓprie dicta que est in partes extensi-uas: ⁊ nõ de diuisibilitate improprie dicta q̃ est in par-tes intensiuas vel integrales diffinitiuas: aut subiecti-uas: dicimus eniz scientiã habere partes intensiuas: ⁊ speciem visibilem in medio habere partes integrales:

ꝛ speciē habere partes diffinitas: ꝛ quodlibet supius habere partes subiectiuas: cōstat aūt vnūquodqꝫ habens partes diuisibile esse in partes illas: sed hec diuisio nō est ꝓpria cum nō sit in partes extensiuas de necessitate q̄re ꝛc̄. (At vō si rōne.) Tertio arguit phs Tex. co. 19. ꝙ non omnia sunt vnuz vnitate rōnis ꝛ diffinitionis eo modo quo tunica ꝛ indumentum aut sicut vapa ꝛ vinū: qm̄ dato illo sequunt̄. 4. inconuenientia: pri^m ꝙ ꝯ̄tria sunt idem: ꝛ pn̄ter ꝯ̄dictoria sunt idē: que fuit opinio Eraclitii: ita ꝙ malū ꝛ bonū esse sunt idem: ꝛ pn̄ter bonū ꝛ nō bonū: ac bonū esse ꝛ nō bonū esse sunt idē quod videt̄ incōueniens tam de cōplexis q̄ de incōplexis ꝯ̄triis ꝛ ꝯ̄dictoriis ꝛ pꝫ ꝯ^a: q2 quecūqꝫ sunt eiusdem rōnis vt tunica ꝛ indumentū sunt idē. ¶ Scōm incōueniens ꝙ disperata sunt idem. s. homo ꝛ equus: ꝛ quod hoc sit inconueniens: arguit̄ q2 que sunt idem ꝛ eiusdeꝫ rationis habent ꝯ̄siles passiones: cuꝫ passio fluat a specie per diffinitionem: ꝛ sic homo esset innibilis ꝛ equus risibilis qd̄ est ꝯ̄ experientiaꝫ. ¶ Tertiuꝫ incōueniens ꝙ aliquid ꝛ nihil sunt ideꝫ. ꝓbat̄: aliqua ꝯ̄dictoria sunt idē vt ꝓbatū est data hac opinione: igit̄ a pari omnia ꝯ̄dictoria sunt idem cuꝫ nō sit diuersitas cum aliquid ꝛ nihil cōtradicūt: igit̄ sunt idem: ꝛ sic nō solum ea que sunt sunt idem: si etiaꝫ ea que sunt ꝛ non sunt: cuꝫ illa sint eiusdem rationis. ¶ Quartū inconueniens ꝙ omnia p̄dicamenta sunt ideꝫ qd̄ est falsuꝫ: q2 tunc quātitas ꝛ qualitas essent idem quod est impossibile ex dictis: naꝫ ratio finiti vl̄ infiniti ꝯgruit quātitati: ꝛ nō qualitati: qualitas est per se diuisibilis extensiue ꝛ nō qualitas: ad hec omnia facit eadeꝫ probatio. s. quecūqꝫ sunt eiusdem rationis sunt idem. Lc. li. (At vō si ratione vnuꝫ sunt que sunt omnia sicut est tunica ꝛ indumentuꝫ Eraclitii. sermonem continget dicere ipsos. s. ꝙ ideꝫ). i. eadeꝫ ratio erit: ꝛ bono ꝛ malo ꝛ nō bono esse ꝛ bono esse: quare idem erit bonum ꝛ nō bonū: ꝛ hoc est pri^m incōueniens. ¶ Secundū vō ꝙ idem erit ꝛ homo ꝛ equus. ¶ Tertiū incōueniens ꝙ nō solum de eo quod est vnuꝫ aut de hiis que sunt: que sunt. i. entia eadem ratio: sed etiā dato ꝙ nihil est. ¶ Quartū inconueniens (ꝛ tali esse: ꝛ tanto idem). i. sequit̄ ꝙ eadem ratio erit quātitati ꝛ qualitati: ꝛ ita pꝫ fm̄ phm̄ ꝙ impossibile est quātitatē esse qualitatem.

Notandum ꝙ vbi noua trāslatio dicit tunica antiqua scribit vestis vbi noua translatio hꝫ vapa antiqua hꝫ mexꝫ: sicut ḡ sunt idem ratione: vinum ꝛ mexꝫ: ita vinū ꝛ vapa. sunt enim hec oīa nomina sinonima ꝛ eiusdem rationis: ꝛ ex hoc voluerūt antiqui omnia esse eiusdem rationis nō accipientes pri^m nec secundū membrū diuisionis vnius: sꝫ tertiū. vn̄ sicut iam a modernis ponitur quātitateꝫ non distingui a re quāta. ita ꝛ ab illis antiquis ponebatur qualitateꝫ non distingui a substā: nec quātitate: ita qd̄ q̄titas erat res q̄ta. ꝛ q̄litas res q̄lis. s. caliditas res calida: ꝛ frigiditas res frigida.

Sed dubitatur si omnia sunt eiusdem rationis fm̄ antiquos: vt tunica ꝛ indumentū aut vt vapa ꝛ vinū: sed tunica ꝛ indumentū sunt idem numero: ac etiā vapa ꝛ vinuꝫ: igit̄ Parmenides ꝛ Melissus voluerunt omnia esse vnum numero. Respondetur ꝙ voluerunt omnia esse eiusdeꝫ rationis: vt tunica ꝛ indumentum: non quod de se inuicem verificarentur de presenti: vt vapa ꝛ vinum: sꝫ tm̄ de preterito vel futuro: aut possibili: vnde sicut iam cōcedit̄ a modernis eandē rem mutari ab vna figura in aliaꝫ absqꝫ acquisitione alicuius de nouo: ita illi ponebant eandē substam numero modo esse calidaꝫ: ꝛ postea frigidam: absqꝫ deperditione ꝛ acquisitione alicuius rei: ꝛ sicut iam ponentes figuram nō distingui a re figurata concedūt ꝙ circulus erit triangulus: lꝫ non sit possibile circulum esse triangulum: ita Parmenides ꝛ Melissus ꝯcessi[illegible] caliditas erat frigiditas: ꝛ ꝙ homo fuit asinus: [illegible] sit possibile [illegible] asinum: nō ḡ posuerunt omnia esse eiusdem rationis: eo modo quo dicimus sortem ꝛ Platonē esse eiusdeꝫ rationis: q2 quilibet est homo: ꝛ animal rationale: nō tamē soꝛ. potest esse Plato: nec eꝯ̄: sꝫ posuerunt omnia sic esse eiusdem rationis: quod de se inuicem possunt verificari de preterito vel futuro: sicut de pn̄ti de se inuicem verificant̄ vapa ꝛ vinū aut tunica ꝛ indumētū: ideo nō dixissent ꝙ homo ꝛ asinus sunt noīa sinonima: sicut tunica ꝛ indumentū: cum nō possint de se inuicem verificari de pn̄ti: sicut tunica ꝛ indumentū: nullam enim famā habuissent Parmenides ꝛ Melissus ex eoꝝ fatua opinione tp̄e Arist. si docuissent oīa esse vnuꝫ numero ꝓpter quā tm̄ laborasset Aristo. ꝓbare nō omnia esse vnū cum illud sit omnia: ꝯ̄ experientiā ꝛ sensum ꝛ talia velle improbare ex debilitate ꝓuenit intellectus inquit ipse Arist. 8° phisicoꝝ: sꝫ [illegible] iam phs ponit totā vniuersi materiā esse [illegible] tionis diuisam in partes ꝯ̄ctas per formas [illegible] specieꝝ cōmunicantes cōpositis nomina spec[illegible] ꝛ diffinitiones essentiales: ita illi ponebāt vnaꝫ materiā in actu nō distinguendo ab illa aliquā formā substātialem vel accidētaleꝫ: diuisaꝫ in multas partes: quaꝝ vnaꝫ dicebant ignem: aliā aquā: aliam hominē: aliam equū. ꝛ sic de aliis: ꝛ sicut iam phs ponit nullaꝫ portioneꝫ materie esse simul sub forma hoīs ꝛ sub forma equi: sed bene successiue: ita illi ponebāt nullaꝫ parteꝫ huius sube materialis esse simul hominē ꝛ equuꝫ: sed tm̄ successiue: nec in hoc est tenēdus ꝯ^{tra}: nec Egydius: neqꝫ aliquis alius dicens eos opinatos fuisse oīa esse vnuꝫ numero: neqꝫ est credendū Aristo. cōtra hūc sensum ꝓcessisse: sicut pꝫ ex dictis ꝛ ex dicendis.

Circa ea que dicta sunt de toto ꝛ parte cōtingit dubitare vtrū ex additiōe partis ad totū vel ex remotione ptis a toto fiat aliud totum. ¶ Et arguit̄ quod sic: pri° relatiua sunt simul natura: ꝛ posita se ponūt: ꝛ perempta se perimūt: sꝫ totum ꝛ pars sunt correlatiua: igit̄ posito eodē toto ponitur ꝛ eadeꝫ pars: ꝛ remota parte remouet̄ totum ꝯ^a videt̄ tenere cuꝫ minor: maior aūt est Aristo. in predicamentis .c° de relatione. ¶ Secūdo sequit̄ quod aliquod corruptibile posset ꝑpetuari ꝯtra Aristo. di. pri° ce. ꙩ omne corruptibile aliqn̄ corrumpetur: ꝛ ꝓbatur ꝯ^a de naui vel archa cui pōt singulo anno vna pars noua addi ꝛ antiq̄ subtrahi. ꝛ hoc si additio vel remotio partis nō est causa nouitatis totius. ¶ Tertio sequitur ꝙ generatio sube est verus motus. ꝯtra Aristo. pri° phisicoꝝ: ꝛ probatur ꝯ^a: q2 in vero motu manet idem a principio vsqꝫ ad finem fm̄ ipsuꝫ ibidem: sed si ignis successiue generatur etiā manet idem a principio vsqꝫ ad fineꝫ si ex acquisitione noue partis nō fit aliquod totum. ¶ Quarto sequit̄ ꝙ nihil potest ꝓprie augeri ꝯ̄ phm̄. pri° de ge. 2° de aīa. 5° 7° ꝛ 8° phisicoꝝ: ꝛ probatur ꝯ^a: q2 si aliquid potest ꝓprie augeri: sit ḡ soꝛ. qui sit pedalis quātitatis ꝛ per augumentationeꝫ fiet bipedalis. ꝛ arguit̄ sic: omne quod erit soꝛ. iam est

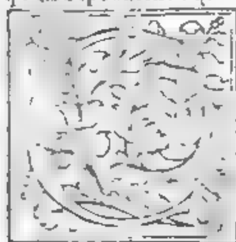
for. sed bipedale erit for. per opinionem: igit bipedale [illegible] ad pedalia ex p3 ꝯa qꝛ est sillogismus in 3° priꝛ.

In oppositum arguit: qꝛ aliter nō [illegible] eundem hoīem bis intrare fluuiū: vt dixit Eraclitus quē Arist. reprobat. 4. metha°. imo vna musca posset generare ꝛ corrumpere totū mūdū qđ est incōueniens: qꝛ posset generare aliquā partē ꝛ aliquā corrumpere. ¶ Sed in [illegible] sequi quod augmentatio nō est verus motus ꝯ Arist. 5° phisicoꝝ: ꝛ p3 ꝯa: qꝛ in augumentatione acquirit pars de nouo. ¶ Scđo sequitur ꝙ nullus homo qui est incipit aut desinet esse: nec aliquis homo qui est generabitur vel corrumpet: qꝛ in quolibet homine ꝯtinue generat aliqua pars virtute caloris naturalis agētis in humidū radicale. ¶ Tertio sequit quod in quolibet tpe finito est infinita multitudo hominū: quoꝝ nullus manet nisi p instans: p3 pp eandem causam: qꝛ ꝯtinue acquiritur ꝛ deperditur noua pars. ¶ Quarto sequitur ꝙ nullus homo pōt satisfacere ex aliquo debito: nec aliquis potest puniri ex aliqua iniuria illata alteri: vel culpa: imo ꝙ nullus homo potest aliquid ꝯmittere: nec alteri iniuriari: ex quo non potest manere nisi per instans sustinendo illam positionem.

Pro solutione huius dubij est notandum quod aliquid esse idem quod prius fuit aut posterius. erit intelligitur quadrupliciter. s. largissime ꝛ large. ꝓprie ꝛ ꝓprijssime. ¶ Idē numero largissime est illud cuius manet idem situs: aut ꝯsimilis dispositio: nō interrupta. ꝛ sic ista nauis vel archa eadem numero que fuit ante mille annos dato qđ omni die vna pars fuerit nouiter addita: ꝛ aliqua antiqua corrupta: sic ꝙ nihil habeat de eo qđ in pricipio habuit mille annoꝝ: est etiā idem fluuius nunc: qui fuit semper aut idem mare numero: hanc idēptitatē intendit phs. 2° de ge. di. elemēta esse perpetua licet forme alicuius elementi nullā sit pedale qđ fuit ante mille ānos. ¶ Idē numero large dr cuius maior aut principalior pars manet: ꝛ sic est eadem nauis que priꝰ erat: dato ꝙ due tertie remaneant. ꝛ alia nouiter aggregetur: est etiā eadem planta numero ꝛ idē animal annulosum numero si principalior pars manet: dūmodo aꝛ sit corrupta: eo modo quo dicimus aliquid esse albū: cuius pars est adequate alba aut saltē principalior: sicut ꝯtingit de hoīe respectu faciei iuxta doctrinam. Aristo. 6° phisicoꝝ. ¶ Proprie illud dicitur esse idē numero: cuius pars non est substantialiter variata: ꝛ sic quodlibet animal perfectum manet idē per totū tēpus vite sue: qꝛ forma substātialis. s. anima nō substantialiter variatur cum semp maneat eadem absq̄ acquisitione ꝛ deperditione noue partis: cum enim mutatur vel augetur animal signum nō acquiritur noua forma: sed preexistēs fm aliquā partem eius se extendendo informat materiā nutrimenti ex determinatione Aristo. pri° de ge. di. ꝙ augumentatio nō fit fm materiā sed fm formā. ¶ Proprijssime illud dicitur esse idem numero: qđ omnino nō est substātialiter transmutabile. ꝛ sic deus ꝛ celum: ꝛ intelligentie eternaliter manent eedē: hanc idēptitatē voluit Aristo. 8° phisicorum: asserens eternitatē primi mobilis ꝛ primi motoris. ¶ Et isto modo nō manet idem aliquis homo: nec aliquod brutū perfectum per aliquod vnū tps: sed bene scđo modo: qꝛ ꝯtinue substantialiter variatur: vnū dicit Porphyrius in vniuersalibus [illegible] puero. ¶ Ex dictis in tertio mēbro diuisionis sequit priꝰ ꝙ aliqua est corruptio alicuius forme subalis sine generatione alterius. ꝛ ꝯ: qꝛ in nutritione ꝛ augumentatione [illegible] corrumpit forma alimenti ꝛ nulla de nouo generat. sed aliqua pars forme preexistentis extenditur [illegible] in vera diminutione facta per animā generat elemēti forma subalis vel alterius corporis subtilis: ꝛ tamē nulla componit: qꝛ forma partis corrupte non corrumpitur: sed cōstricta actuat materiā preexistentem. ¶ Scđo sequit. aliquod cōpositum nunc priꝰ incipit esse: cuius tam forma subalis: ꝙ materia magno tēpore precesserunt: ꝛ aliquod compositū nunc priꝰ desinit esse cuius tam forma: ꝙ materia magno tempore remanebunt: priꝰ p3 de eo quod generat in diminutione animalis: ꝛ scđm de eo qđ corrumpitur: ꝛ ita aliqua est generatio: cuius terminus ad quē prefuit: ꝛ aliqua est corruptio cuius terminus a quo post illā manebit. ¶ Et si ꝯtra ista allegaretur. Aristo. di. priꝰ de ge. generatio vnius est corruptio alterius dicatur ꝙ ipse intelligit de cōpositis ꝛ nō de formis: sicut enim forme accidentales nō habētes ꝯtrarium generantur sine corruptione alterius: ꝛ ꝯ: vt p3 de lumine ꝛ alijs formis intentionalibus: ita forme subales ex quo nō habent formaliter contrariū possunt generari sine corruptione alterius ꝛ ꝯ: si etiā allegaretur phs 5° phisicoꝝ innuens terminum motus vel mutationis nō precedere: dico ꝙ ipse loquitur de termino cōpleto qđ est compositū ꝛ nō de incōpleto qđ est forma. ¶ Tertio sequit ꝙ aliqua forma potest fieri maior absq̄ maioritate sue materie: ꝛ aliqua potest fieri minor sine minoritate sue materie: p3 de aīa quādo extenditur extra suam materiā actuando materiā alimenti: ꝛ de eadē quando relinquit aliquā partem sui corporis in diminutiōe subintrādo materiā antiquā nō etiam est talis maioratio per rarefactionē: neq̄ diminutio per cōdempsationē: quātūcunq̄ eedē partes distantius aut ꝓpinquius iaceant: loquendo ꝓprie de rarefactione ꝛ cōdempsatione: cum nulla talis fiat absq̄ rarefactione vel diminutiōe materie. ¶ Quarto sequitur ꝙ forme subales corporꝝ viuentiū migrant de subiecto in subiectum: sicut enim eadē materia numero variat diuersas formas substātiales: ita eadem forma substantialis variat successiue diuersas materias. hoc idem cōtingit de formis intentionalibus dependētibus ab obiectis ꝙ variant media iuxta variationem obiectoꝝ: ideo homo: equus: asinus: ꝛ talia perfecta animalia sunt eadem numero simpliciter per totam vitam suam: qꝛ licet varietur materia sic ꝙ nulla portio materie sit in desinitione que fuit in inceptione: non tamen variatur forma: ꝛ hoc declarat phs. priꝰ de ge. de vite qm̄ idem numero aliquando videt maius. ꝛ aliquando minus fm maiorē ꝛ minorem appositionem aque absq̄ acquisitione ꝛ deperditione partis sue: ꝛ idem contingit de anima. ¶ Ad priꝰ dicitur ꝙ illa regula Aristo. est intelligenda fm denominationem cōmunem ꝛ non discretam: vnde bene sequitur: pater est igitur filius est: ꝛ ꝯ etiam bene sequitur filius non est igitur pater nō est. sed non sequitur iste pater est igitur iste filius est: nec ecōtra negatiue ita sequitur totum est igitur pars est: ꝛ ecōtra etiam sequitur: totū nō est igitur pars non est: ꝛ ecōtra. sed diuerse non se

quitur hoc totum est:igit hec pars est:nec etiam scda pars non est:igitur totum non est:sicut & eidem patri potest advenire noua paternitas: et antiqua desinere eodem numero semp manente patre: ita manet idem totum numero:lz illi aliqua pars generetur: et aliqua corrumpatur. ¶ Ad secundu cocedo quod aliquod corruptibile potest perpetuari sumendo idem largissime: cum dicit idez corruptibile aliquado corrumpet: verz est fm partez vel fm totu:vn alicuius elementi quodlibet pedale incipit et desinet esse:et tamen ipsuz no incepit esse:nec desinet:qz semp manet idem pri° modo. ¶ Ad tertium negat pa:et ad probationez dico:quod si ignis generatur successiue illa successio non est continua sed discotinua:qz semper inter duo minima ignis cadit tepus mediuz:in quo tm est alteratio absqz generatione: ideo in [illegible] per [illegible] aliquod totum:qz semper copositum ex duobus minimis est aliud a quolibet illorum minimorum. ¶ Ad quartum negat pa:qz arguitur a magis amplo ad minus ampluz cum si bipedale supponat in minori pro eo quod est vel erit:et in pclone pro eo quod est tm:ideo bene sequit ex illis premissis quod illud quod est vel qd erit bipedale est sortes. et si argueretur sic:hoc non est sor.negat pria pars ans:lz enim illud bipedale non sit sor.tamen hoc est sor. demonstrando illud bipedale:non quidem illud qd est bipedale:sed quod erit bipedale.

Tex. co.10.

Onturbati aut sunt posteriores.) Istud est 3m capm huius tractatus primi phicorum:in quo Arist. reprobat opiniones quorundam aliorum antiquorum succedentium Parmenidi et Melisso:qui etiam no naturaliter locuti sunt. Et diuiditur istud capm in duas partes:in pria recitat phs opinionez cum suis desensiuis: in 2a aut reprobat eadē ibi.(sed multa sunt.) Quantu ad prim dicit phs qd sicut Parmenides et Melissus conturbati sunt:in ponendo omnia esse vnuz nescientes soluere rationes factas contra eos:ita et quidam posteriores ponentes contrariuz.s.quod nulla entia sunt vnum:turbati sunt propriam opinione substinere no potentes. vnde pro opinione sua arguebant:et sic:aliqua entia sunt vnum:igitur multa sunt vnum. pz pa qz si aliqua entia sunt vnum:igitur duo:vel tria:et sic de singulis denominationibus numerorum:et per pns multa sunt vnum:pns videtur esse impossibile qz vnu opponitur multo.4.metha°.constat autem de se inuicem opposita non verificari. Le.li.(Conturbati sunt autez et posteriores)succedentes Parmenidi et Melisso. (queadmodum et ipsi antiqui).s.Parmenides et Melissus conturbati sunt ponentes nulla entia esse vnum.(Ne forte contingat simul vnuz esse et multa.et hoc propter repugnantiam.)

Notandum quod Arist non voluit reprobare opinionem istorum tanq consentientiuz Parmenidi et Melisso: vt communiter dicit a comentatore:et ab alijs: sed taq non naturaliter loquentium:sicut nec Parmenides et Melissus naturaliter locuti sunt:lz igitur duo contradictoria non possint esse simul vera: nec simul falsa. tamen duo contraria possunt esse simul falsa:vt omne animal est homo:nulluz animal est homo. ideo Aristo.postqua reprobauit illa vniuersalem falsam:oia sunt vnum:pnter reprobat suam vniuersalem negatiuam contraria.s.nulla sunt vnu:(Un et alij.) Contra hanc opinionez arguit sic: illa ppositio:homo est albus est affirmatiua va simpliciter in recto:igit idez est quod significatur per subiectum et predicatum:sed per subiectum et predicatum significantur multa:qm subiectum importat subam et predicatum accns:igit multa sunt vnum. ¶ [illegible] rationē diuersi [illegible] dicebat aliqui de quorum numero erat Lycophron quod ista oino no erat vera:homo est albus:sed hec homo albus:non ponendo illud verbum est:sed solum formando complexionez indistantez.s.orationem compositam ex substantiuo et adiectiuo tm. Alij vo intelligentes illam orationem esse imperfectaz: homo albus non significantem verum neqz falsum:mutabant dictionem.dicentes homo albatur:ita quod per eos: homo non est albus nec est ambulans:sed homo albatur:et homo ambulat:hec dicebant ne cogerent cocedere multa esse vnum:sed soluz multa esse multa:ac si ens et vnum non dicerentur nisi vno modo. Le.li. (Unde et alij quide illud verbum est auferebant queadmodum Lycophron:alij aute dictionez mutabant vt qm homo non albus est:sed albatur:nec ambulas est:sed ambulat:vt no sint illud verbu est addijcietes: ne immiscendo illud verbu est multa faciat esse vnu taq [illegible] vno [illegible].

Notandum quod isti non negebant [illegible] qm vt colligitur a comentatore ipsi concedebant hominez:et album:esse diuersarum rationum: nec etiam negabant multitudinem numeralem:vt comuniter eis imponitur:quia eque bene ponebant multitudine numeralez dicendo:homo albus: vel homo albatur:sicut dicendo:homo est albus:bene enim sciebant illaz dictionem:homo:non esse illam dictionem:albus:vel albatur: neqz fuisset honorificum Aristo. contra opinionem ita vilem et friuolam disputare:immo comuniter relinquebat tales opiniones que manifeste erant contra sensum et intellectu.(Sed multa sunt que sunt) Tex. co.11.
Ista est secunda pars huius capituli in qua philosophus arguit contra hanc opinionem ponendo hanc conclusionem vnum est multa:et multa sunt vnuz qua ipse dupliciter probat. Primo vnuz fm subiectum est multa fm diffinitionem: igit vnum est multa:pz pa:et ans est clarum:qm album et musicum sunt idem: fm subiectum ex quo idem homo est albus et musicus:et sunt diuersa fm rationem:qz alia est ratio albi: et alia est ratio musici. ¶ Secundo vnum fm continuitatez est multa fm diuisionem:igit vnum est multa:ans pz: quia continui partes copulantur ad vnum terminum comunem:igitur continuum est vnum fm continuitatem:et quia continuum est diuisibile in infinitas partes:ideo continuum est plura et multa fm diuisionez. Le. li. (Sed multa sunt que sunt [illegible] multa: et vnum(aut ratione:sed idem subiecto vtraqz).s.album et musicum:multa itaqz vnum sunt:aut diuisione queadmodu totum et partes dicuntur esse vnu:et multa: totum enim est vnum in actu per continuitatem: et multa in potentia per diuisione:etia partes sunt vnu in actu per compositionez:et plura in potentia per separationem et diuisionem.

Primo notandum quod phs cuz dicit album et musicuz esse idem subiecto:

non intelligit idem esse subiectum primū ⁊ immediatū albedinis ⁊ musice: q2 subiectum primū ⁊ immediatū albedinis est prima materia: ⁊ subiectum primū musice est anima: sed loquitur de subiecto mediato quod est subiectū denominationis. s. compositū in actu: de quo dicitur tam albedo ꝙ musica in ꝯcreto: deinde q2 vnum ⁊ idem habet duplicem rationem. s. complexā que est diffinitio: ⁊ incōplexā que est forma sua: sicut hominis ratio incōplexa est humanitas: ⁊ complexa aīal rationale: ideo album ⁊ musicū differunt vtraqꝫ ratiōe. s. cōplexa ⁊ incomplexa: ratio incomplexa est albedo: vel musica: ratio aūt cōplexa est diffinitio albi vel musici: constat aūt q̄ albedo nō est musica nec diffinitio albi est diffinitio musici.

Secundo notandū ꝙ nō omnes partes continui similiter sunt in potentia: qm̄ quedā sic sunt in potentia q̄ possunt esse in actu vt due medietates: ⁊ tres tertie: quedā aūt sic sunt in potentia q̄ nō possunt esse in actu vt materia ⁊ forma: due enī medietates possunt per se existere: sed materia ⁊ forma nō possunt per se existere. Ideo totū cōpositū est due medietates in potentia q2 ex illo per diuisionē possunt fieri due medietates in actu. nō autem est materia ⁊ forma in actu: nec in potētia: qm̄ ex nullo ꝯto possunt fieri in actu materia ⁊ forma. s. in actu separato: ⁊ per se existenti. (Hic aūt iam.) Secūde rationi omnino respōdere nesciebant: ꝓpterea impotentes ꝯfitebantur vnū esse multa: tanꝙ nō esset inconueniens: idem esse vnū ⁊ multa: nec inuicem opponunt vnū ⁊ multa dissimiliter sumpta. s. vnū in actu ⁊ multa in potentia: diuidit enim vnū in vnū in actu: ⁊ vnū in potentia: ⁊ ꝑiter multa diuidit in multa in actu: ⁊ multa in potentia: modo nō repugnāt vnū in actu ⁊ multa in potentia: nec repugnant vnū in potentia ⁊ multa in actu q2 elementa sunt multa in actu ⁊ vnū in poᵃ ex quo ex illis potest fieri vnū mixtū: sed bene repugnāt vnū in actu ⁊ multa in actu: ac etiam vnū in potentia: ⁊ multa in potentia. Le. li. (Hunc aūt deficiebant ⁊ cōfitebantur vnum multa esse tanꝙ nō ꝯueniret). i. tanꝙ nō esset conueniens: idem vnum ⁊ multa esse non opposita aūt sunt semper vnum ⁊ multa: est enim vnū ⁊ potentia ⁊ endelechia. i. actu.

Notandum ꝓm coᵗᵘᵐ quod idem sit vnum ⁊ multa intelligit dupl'r: vno modo ꝓm q̄ duo accn̄tia sunt vnū subo: ⁊ multa ratione: alio modo ꝓm q̄ cōtinuum est vnū in actu ⁊ plura in potentia. Priᵐ remouebāt mutādo dictionē credendo: credebāt enim sufficienter euadere multa esse vnū: nō ꝯcedēdo illam: homo est albus: sed homo albus: seu hō albat. Scdm̄ vo nō poterāt euadere: q2 experimentaliter videbant in eodem toto esse multas partes ꝙobrem mutādo opinionem cōcedebant vnum esse multa: ⁊ multa esse vnū. ¶ Ex dictis in littera moderni credunt cōuincere totum esse partes suas de intentione Aristo. ꝯcedentis vnū esse multa. s. cōtinuū esse partes suas: eo modo quo ipse dicit. 2° de aīa: quod corpus ⁊ anima sunt vnum: sicut materia ⁊ forma sunt vnum: ⁊ sicut es ⁊ figura sunt vnum: ⁊ cōcedit etiam ibi ꝙ pupilla ⁊ visus sunt vnum. s. oculus. ⁊ 5° metha° dicit quod aliqua sunt vnum: q2 sunt continua. s. due medietates in cōtinuo. ¶ Sed pro solutione omniū istoꝝ ⁊ cōsimilium est sciendum ꝙ duplex est predicatio. s. identica ⁊ causalis: predicatio idētica est quando denotatur predicatū inesse subiecto in recto: vt homo est animal: predicatio autem causalis est illa quando denotat predicatum inesse subo in obliquo: ⁊ sic loquit Aristo. 2° de aīa: cum dicit sonū esse motū. i. sonum esse in motu. ⁊ 2° posterioꝝ: eclipsim esse interpositionē terre. i. ꝓpter interpositionē terre. ⁊ in ꝓlo. de aīa: domū esse lapides lateres ⁊ ligna. i. esse ex lapidibus lateribus ⁊ lignis. vbi ꝯᵗᵒ² dicit irā esse ebullitionē sanguinis in corde: quod non potest intelligi in predicatione idētica [illegible] ira est passio [illegible] ⁊ ebullitio est tm̄ passio corporis: sꝫ est ꝑdicatio causalis in obliquo intelligēda. s. ira est ex ebullitiōe sanguinis in corde. ¶ Consimiliter est dicendū in ꝓposito quod omnes ꝓpositiones nominate sunt predicationes causales intelligēde in obliquo casu vt vnū est multa. i. vnū est ex multis: corpus ⁊ aīa sunt aīal. i. ex corpore ⁊ anima fit aīal: materia ⁊ forma sunt vnū. i. ex materia ⁊ forma fit vnū: statua est es ⁊ figura. i. statua est ex ere ⁊ figura: pupilla ⁊ visus sunt oculus. i. ex pupilla ⁊ visu est oculus: due medietates sunt vnum cōtinuum. i. ex duabus medietatibus fit vnum continuum: ⁊ sic de cōsimilibus infinitis. (Hoc igitur modo) Ex hīs iam manifeste ꝯcludit Aristo. opinionem Parmenidis ⁊ Melissi impossibilē esse: qm̄ nō omnia sunt vnū numeraliter: vt totū ⁊ partes: nec oīa sunt vnū ratione vt album ⁊ musicū: igit non omnia sunt vnū ad intellectum eoꝝ. Le. li. (Hoc igitur modo facientibus impossibile videt que sunt vnū esse). i. entia esse vnū: ita quod reprobādo opinionē antiquoꝝ succedentium demonstratur etiam contra Parmenidem ⁊ Melissum. Tex. co. 22.

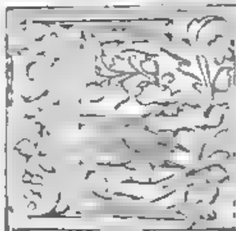
Dubitatur si vnū ⁊ multa opponunt ꝓm phm. 5° metha: ⁊ etiā opponunt actus ⁊ potentia. per coᵗᵘᵐ in ꝓlo. de aīa: igitur vnum in actu ⁊ multa in potentia opponuntur. ¶ Rn̄detur ꝓm phm̄. 3. huius quod actus ⁊ potentia non opponunt nisi respectu eiusdem: ⁊ ꝓm idem: ꝯstat aūt quod esse in actu ꝓm cōtinuitatem: ⁊ esse in potentia ꝓm diuisionē nō dicunt eandem rem: neqꝫ eundem modū: ideo nō repugnant vnū in actu ⁊ multa in poᵃ.

Circa predicta queritur vtrū totū ab oīb' suis partibus simul sumptis realiter distinguatur: ⁊ quod nō ꝓbᵗᵘʳ: q2 sequitur ꝓcessus in infinitum in totis: nā sicut ex omnib' partibus simul sumptis resultat vna alia entitas: ita ex oīb' partibus: ⁊ ex illa vnitate totius resultat tertia entitas: ⁊ sic in infinitū al'r erit standum in primo q̄ totū nihil superaddit omnibus suis partib' simul sumptis: ⁊ maxime nō apparet: quin deus posset omnes illas partes destruere toto remanente: ex quo realiter differunt: sed illud implicat ꝯtradictionem. ¶ Scdo sit. a. pedalis quātitas continua cuius maxie medietates sint. b. c. ⁊ arguit sic. b. c. copulant ad vnum terminū cōmunem: igit. b. c. sunt quā[illegible] cōtinua. ⁊ nō nisi. a. igit. b. c. sunt. a. pꝫ ꝯᵃ per diffinitionē quātitatis continue positā ab Aristo. in ꝑdica[illegible]. ¶ Item sit. b. omnes partes. a. ⁊ arguit sic: que[illegible] pars. a. est pars. b. ⁊ ē ꝯ igit. a. est. b. pꝫ ꝯᵃ a simili quelibet pars sortis est pars Platonis: ⁊ ē ꝯ igit sor. est Plato. ¶ Tertio si totalitas est res supaddita partibus vtrū sit suba vel accn̄s: non suba: q2 tunc plura corpora essent simul: quoꝝ vnū non informaret reliquū: nec ambo vnū tertium: si accn̄s igit tu non potes addere mari vnā guctā aque: quin causes ad maximā vnum accn̄s. s. nouā totalitatem. ¶ Quarto sequitur

quod ab aliquibus potest remoueri.pōdus vnius libre:⁊ tamē non remittetur pondus absq; additione alicuius de nouo:posito quod.a.sit pōdus vnius libre:cuius medietates sint.b.c.tūc separato.b.ab ipso .c.per diuisionem corrumpit.a.quo corrupto nō minus postea ponderāt ille due medietates.eɔ̄ etiam sequitur quod plus ponderarēt due medietates cōiuncte ꝙ̄ separate:q2 in equilibri esset totū pondus quod ante:⁊ vnum aliud.s.ipsum totum. ¶ Ex ista ratione posset probari primaȝ materiā esse corruptibilem cōtra determinationeȝ Aristo.circa finem huius primi:⁊ [illegible] p^a:q2 [illegible] in duas medietates [illegible] amplius illa mā pro ista pte pñt adduci auctoritates supius allegate.

Oppositum [illegible] de intentione philosophi [illegible] altera probando per rationem suaȝ totum esse indiuisibile:nam quecunq; sunt eadem vni eideȝ numero sunt eadeȝ ⁊ inter se:s3 partes simul sumpte sunt eedeȝ toti: igitur eedeȝ inter se:⁊.4.huius ponit philosophus qđ homo est vnitas indiuisibilis ꝯm multitudinē. ¶ Itē 2° de aīa dicit phs ⁊ ɔ^{tor} quod suba composita distinguit cōtra materiā ⁊ formā:que sunt partes eius.⁊ 5° metha^e.dicit quod bis tria nō sunt sex:s3 tm̄ semel sunt sex:⁊ 7° metha^e.ꝙ ista syllaba ba.distinguitur ab.a.⁊ .b.q2 [illegible] a b.corrūpitur.ba [illegible] opinione cōtraria posset argui:nulluȝ indiuiduuȝ humanum esse corruptibile:q2 hoc nō potest corrūpi demōstrādo binariuȝ materie:⁊ anime intellectiue.⁊ hoc est indiuiduum humanuȝ:igit indiuiduum humanuȝ nō poterit corrūpi:⁊ sicut arguit de vno:ita de omnibus a^e.auteȝ est illius opinionis. ¶ Item correlatiua ꝓprie dicta nunꝙ̄ idempnificantur: vt colligit de intentione phi in predicamentis.⁊ 5° metha^e.q2 pater nūꝙ̄ est suus filius:nec eɔ̄:sed totuȝ ⁊ omnes partes simul sumpte sunt correlatiua ꝓprie dicta:vt p3:igit nō idēpnificantur. In speciali tamē multipliciter arguit:⁊ pri° sic:aliquid vē affirmatur de toto quod negat de partibus simul sumptis:igit totū nō est partes simul sumpte:s3 ɔ^a:q2 de eodem simpliciter nihil potest vē affirmari ⁊ negari.4° metha^e. aῆs declaratur. nam cōpositum fit ex materia ⁊ for^a:per Arist. in isto pri°:⁊ mā ⁊ for^a nō fiūt ex materia ⁊ for^a per Arist. ibidē:ponit enim phs vnam conditioneȝ principiorum.s.nō fieri ex aliis:tunc arguitur sic:compositū fit ex aliis:sed materia ⁊ forma nō fiūt ex aliis:cum sint principia:pri° huius:igit materia ⁊ forma non sunt cōpositum. Item capio hanc ꝓpositionem collectam a pho in hoc pri° cōpositū fit precise ex materia ⁊ forma:⁊ quero vtrū li:⁊:teneatur collectiue: vel diuisiue: nō diuisiue:q2 cōpositū nō fit precise ex materia:nec precise ex forma.si collectiue:habet intentū:qm̄ cōpositū fit ex suis partibus simul sumptis:⁊ ille simul sumpte non fiunt ex aliis. ¶ Itē sequit qđ ptes quātitatiue sunt ptes essentiales:⁊ partes ꝯm fidē:sunt partes ꝯm imaginatiōem cōtra co^{rem} in ꝓlo.huius:⁊ ꝓbatur ɔ^a:q2 sor.est due medietates:⁊ eideȝ sorti est materia ⁊ forma:igit materia ⁊ forma sortis sunt due medietates sortis:ɔstat auteȝ quod materia ⁊ forma sunt partes essentiales:⁊ due medietates sunt partes quātitatiue:etiā homo est materia ⁊ forma per opinioneȝ:⁊ idem homo est aīal rationale:igit materia ⁊ forma sunt animal rationale; sed per co^{rem} materia ⁊ forma sunt partes ꝯm fidem:⁊ aīal rōnale sunt partes ꝯm imaginationeȝ. ¶ Scđo pono quod materia sortis sit.a.⁊ forma eius.b.⁊ arguitur sic: prius vnitur.a.ꝯm presentiā:⁊ indistantiā: q [illegible] lo cōposito existente.a.b.collectiue sumpta:p3 ɔ^a:q2 deus potest cōcurrere cuȝ priori nō ɔcurrendo cū posteriori:⁊ aῆs est manifestum:q2 prius est illud a quo nō [illegible] subsistendi ɔ^a.modo sequit.b.informat .a.[illegible] sibi vnitur:⁊ non eɔ̄.qm̄ sibi vniri potest:sicut [illegible] celo absq; informatione. Ideȝ pōt argui in desinitione ponendo.qđ.b.informet.a.⁊ post aliquod tp̄s non informabit:tū coassistat ill[illegible] tpe sortes est corruptus:q2 nō est postꝙ̄ [illegible] simul sumpta nō sunt corrupta:igit [illegible] .b.simul sumpta. Preterea illi cogunt cōcedere ex intelligentia ⁊ orbe fieri vnuȝ per se:q2 sicut simul sunt materia ⁊ forma sortis:ita intelligentia ⁊ orbis:igit sicut ex materia ⁊ forma sortis resultat vnum per se:ita ex intelligentia ⁊ orbe:si dicit qđ intelligentia non informat orbē:sicut forma sortis materiā.iam hr̄ intentum:qm̄ informatio dicit cōstitutionē vnius per se distincti a partib⁹ ɔstituētibus:quā nō dicit sola pñtia ⁊ indistantia. ¶ Tertio due medietates nō [illegible] tres tertie:nec quattuor quarte:nec sic de singulis:igit ⁊c̄.aῆs ꝓbat:q2 alr̄ vnū continuū nō haberet plures partes ꝙ̄ duas:⁊ pñter non esset diuisibile in infinitū ɔ̄ phm 3° ⁊ 6° huius:⁊ ꝓbat ɔ^a:nulluȝ cōtinuū habet plures partes ꝙ̄ tres tertias:quattuor quartas:⁊ sic in infinitum:sed due partes sunt tres tertie:quattuor quarte: ⁊ sic in infinitū.s.due medietates.igit nullū ɔtinuū h3 plures partes ꝙ̄ duas:⁊ pñter sequitur ꝙ tres tertie:⁊ quattuor quarte nō sunt minores:ꝙ̄ due medietates contra phm.3.huius.⁊ p3 ɔ^a:q2 tres tertie:⁊ quattuor quarte sunt due medietates per opinionē contrariam. ¶ Item sequit quod diameter ad costaȝ quadrati est omnis proportio possibilis maioris inequalitatis:⁊ eɔ̄. pono ꝙ.a.sit diameter.⁊.b.costa: ⁊ arguit sic:cuiuslibet numeri quaternarij ad quēlibet numerū binarium est ꝓportio dupla:sed.a.est numerus quaternarius:⁊.b.numerus binarius:igit.a.ad.b.est ꝓportio dupla:p3 ɔ^a cuȝ maiori:⁊ h^{or} arguit:nam.a.est quattuor quarte:⁊.b.due medietates:igitur.a.est numerus quaternarius: ⁊.b.numerus binarius:p3 ɔ^a per opinionem substinentē numeꝝ nō distingui a rebus numeratis:consimili fundamento arguit quod.a.ad.b. est ꝓportio quadrupla:q2.a.est.octo octaue: ⁊ sic de aliis. ¶ Arguit etiam ꝙ.b.ad.a.est ꝓportio quelibet possibilis maioris inequalitatis.s.dupla:quadrupla centupla:⁊ sic in infinituȝ:qm̄.b.est numerus quaternarius:⁊ octonarius:⁊ milenarius.si est q̄ttuor partes sue:⁊ centuȝ partes sue.⁊ mille partes sue.a.vō est numerus binarius cuȝ sit due medietates:⁊ pñter cuiuslibet coste ad quālibet costaȝ quadrati est quelibet ꝓportio maioris ⁊ minoris inequalitatis ꝓcedendo vt supra:sed hec sunt contra omnia principia mathe^a. ¶ Quarto arguit inferēdo aliq̄ incōuenientia: Pri^m. quod idē est calidum ⁊ frigidum:album ⁊ nigrū:motum:⁊ non motū:⁊ sic de quibuscūq; nominibus cōtrariis:qđ est cōtra descriptioneȝ cōtrarioꝝ dataȝ ab Aristo.in predicamentis.⁊ p3 ɔ^a dato qđ vna medietas sit calida:alba: ⁊ mota:⁊ alia sit frigida:nigra:⁊ non mota. ¶ Secundū qđ idē est diuisibile ⁊ indiuisibile:animatū:⁊ inanimatū:homo:⁊ nō homo:⁊ sic de multis aliis expositis ꝑdicationibus in terminis subalibus quod videt impossibile:⁊ ɔ^a reducitur po-

nendo quod.a.sit anima sortis ⁊ materia eius.b.vo aīa eius solū:tunc sic.soꝛ.est.a.b.sed.a.est homo:⁊ b. nō hō.igit ⁊c. [illegible] arguant a.ie partes. ¶ Tertiū q̄ aliqua sunt aīalia rōnabilia ambulantia que videnť a te [illegible] duo non possunt videri a te nec ambulare: nec esse aīalia rōnabilia:posito quod videas soꝛtē ⁊ Platonē ambulantes:hec quattuoꝛ videnť a te demō strādo duo coꝛpoꝛa illoꝝ ⁊ ambas aīas eoꝛūdem:⁊ eadē sunt ambulantia:⁊ aīalia rōnabilia:q2 sunt soꝛ. ⁊ Plato per opinionē:⁊ q̄ duo illoꝝ nō possint ambulare nec videri a te:nec esse aīalia rationabilia pz de ambabus animabus. ¶ Quartū q̄ᵭ.a.est pasē vnū pedale ſm oēm dimensionē:⁊ tñ.a.est infinita quoꝝ quodlibet est in infinitū ſm longitudinē pono q̄.a. sit vnū coꝛpus columnare pedalr longū:pedalr latū ⁊ pedaliter ꝓfundum:illo posito pz pꝛiª pars ⁊ 2ª declarať qm̄ in.a.sunt infinite linee giratiue:quaꝝ q̄libet est infinita ſm longitudinē:⁊ cū inter quascunq̄ duas lineas cadat supficies meª:igiť in.a.sunt infinite supficies:quaꝝ quelibet est infinita ſm longitudinē:sz cuilibet supficiei corñdet aliqua pars.a.igiť in.a sunt infinite partes:quaꝝ quelibet est infinita ſm longitudinē cum igiť.a.sit omnes sue partes per opinionē habeť intentū pꝛiᵐ añs ꝓbaťin.a.est vna linea giratiua infinita:igiť per idem sunt infinite:pz ?ª.⁊ añs declarať: q2.a.habet infinitas partes ꝓpoꝛtionales quaꝝ quelibet.habet vnam lineā giratiuam maioꝛē q̄ sit linea circularis alicuius extremitatis.a.igiť linea cōposita ex omnibus hijs lineis giratiuis est infinita. ¶ Foꝛte illi opinioni hec nō essent incōuenientia qm̄ alia hijs similia ꝯcedunt:vz quod.a.⁊.b.sunt homines:⁊ tamē .a.nec.b.est homo:materia ⁊ foꝛma rident:⁊ tñ nullū istoꝝ potest ridere.a.⁊.b.augenť:⁊ tamen.b.diminuiť .a.⁊.b.sunt duo quadrata:⁊ tñ nullum illoꝝ est quadratum.a.⁊.b.sunt inuicem equalia:⁊ tamē.a.non est equale.b.soꝛtes videt.a.⁊.b.⁊ tñ non videt.b. ¶ Item ꝯcedunt q̄ finita sunt infinita:⁊ q̄ᵭ quātitas ꝯtinua est quātitas discreta:⁊ q̄ᵭ eadē ꝓpositio est copulatiua ⁊ disiunctiua:⁊ eadem cathegoꝛica est vā ⁊ falsa:necessaria ⁊ ꝯtingens:possibilis ⁊ impossibilis:que omnia sunt valde absurda. ¶ Ad pꝛiᵐ negať ?ª:q2 cum illa totalitas seu totū nō sit pars alicui ex illo ⁊ suis partibus nihil pōt resultare:⁊ q2 partes sunt pꝛioꝛes toto ſm Aristo.in hoc pꝛiº:deus non pōt destruere oēs partes remanente toto:q2 non pōt destruere pꝛius remanente posterioꝛi:sed bene ecōtra.potest enim deus destruere lineā manentibus punctis:sed nō potest destruere puncta manēte linea:q2 oꝛdine nature puncta precedūt lineā. ¶ Ad scdm admisso casu nego ꝯñiā sed solū sequiť:quod ex.b.c.fit quātitas ꝯtinua:⁊ ad diffinitionē phi concedo illam ex qua non sequiť:nisi q̄.a.est quātitas continua:q2 partes eius.s.b.c.copulantur ad vnū terminū cōmunē. ¶ Et ad confirmationem nego istā ꝯsequentiā q̄libet pars.a.est pars .b.⁊ e ꝯ.igit.a.est.b:nec ꝓbatio argui a simili:q2.a est aliquid ⁊ nō.b.sed tam soꝛ.q̄ Plato est aliqd. ¶ Ad tertiū diciť quod sicut paternitas est accñs respectiuū patris:⁊ filiatio filij:ita totalitas est accñs respectiuū totius ⁊ partialitas partis:⁊ lz apponēdo vnā guttā aque mari fiat res noua ex altera parte maris:⁊ in q̄libet parte eiusdem:q2 nō habitudo huius partis ad quālibet aliā:nō tamē generatur totalitas in aliqua parte:sed solum in toto:sicut ꝫ manet idem pater continue multiplicata tñ paternitate:ad multiplicationem filioꝝ sic manet idem totū continue:lz multiplicentur totalitates ad multiplicationē ⁊ variationē partium totum igiť [illegible] si fiat ex partibus [illegible].⁊ accidens ex partibus accñtalibus:ita quod sicut lapis differt ab oībus suis partibus simul sumptis:ita albedo vel caliditas nō est omnes sue partes simul sumpte. ¶ Ad 4ᵐ negať ?ª:q2 si.a.coꝛrumpitur nihil pro pter hoc mouet ab illo.nec aliud ab aliq̄s cōcedo tamen q̄ coꝛrupto pondere vnius linee totum residuum nō ponderat sicut ante:q2 remanent omnes partes eius: deinde nego q̄ᵭ plus ponderent due medietates ꝯiuncte q̄ separate:⁊ dico q̄ lz in equilibꝛi sit totū pondus q̄ᵭ ante.⁊ vnū aliud quod nō est illud.hoc tamē coꝛpus tertiū nō est additū illis medietatibus cum nō sit separatū ab illis:sed componit ex his. ¶ Item cōcedo quod pꝛima materia est coꝛruptibilis per diuisionem:nō tamen per transmutationē.sic q̄ possit esse terminus trāsmutationis ad modū foꝛme vel cōpositi iuxta intentionē Aristo.in hoc pꝛiº:⁊ sic nō est inconueniens coꝛruptū infinities redire idem numero: nec hoc cōtradicit determinationi Aristo.circa finem scdi de ge.cum ibi loquať de coꝛrupto terminante trāsmutationē:⁊ non de coꝛrupto deferente illam:auctoritates autem in littera soluuntur.

Et ex quib⁹ demonstrant.) Istud est 4ᵐ capᵐ pꝛime ptis pꝛimi tractatus ī quo phs respōdet ad obiecta Parmenidis ⁊ Melissi:⁊ diuiditur ī duas partes:in pꝛima facit quod dictum est.in secūda vō ꝓbat ens multipliciter dici non solum disiunctiue:sed copulatiue contra illos ibi (necesse igitur accipere.) Quantū ad pꝛiᵐ ponit phs hanc conclusionē:rationes Parmenidis ⁊ Melissi faciliter soluuntur.ꝓbať ille rationes facilr soluuntur que manifeste peccant in foꝛma ⁊ in materia:sz rationes illoꝝ sunt huius:sz sit magis.vana ratio Melissi:q̄ Parmenidis:igitur ⁊c. ꝯ ?ª cū maioꝛi:⁊ minoꝛē declarat phs. Pꝛimo ostē dendo Melissum peccasse in foꝛma ⁊ in materia. Secundo Parmenidem peccasse consimilr ibi (ad Parmenidem aūt.) Pꝛima pars diuidiť in duas:in pꝛima ꝓbat phs Melissum dupliciter peccasse in foꝛma. In scdā aūt probat illum etiā dupliciter peccasse in materia ibi.(postea ꝓpter quid.) Le.li.(Et ea ex quibus demonstrant Parmenides ⁊ Melissus oīa esse vnū aut tñ vnū esse.(Soluere nō difficile est. Utriq̄ enim sophystice sillogizant:⁊ Parmenides:⁊ Melissus:⁊ nāq̄ falsa recipiunt peccātes in materia.⁊ nō sillogizantes sunt peccantes in foꝛma.(Est aūt magis Melissi honerosa ratio).s.vana ⁊ tristis:⁊ nō habēs defectum.i.dubitationem.Sed tamē ratio Parmenidis est vana:q2 dicit vnū incōueniēs:ad q̄ᵭ sequunť alia .s.quod tñ vnum est:generalr enim vno incōuenienti assignato multa ꝯtingunt incōuenientia:hoc aūt graue nihil est ostendere.

Notandum ſm coᵐᵐ cō[illegible] quod [illegible] ſmo sit vanus tamē ſmo Melissi est magis vanus:q2 oīno non ꝯcludit:sermo aūt Parmenidis ꝯcludit sed non quesitū ad pꝛopositū [illegible] Parmenidis ex suis [illegible] sed nō [illegible] quā intendebat.

Tex. co. [illegible]

Tex. co. 23. vt fuit superius declaratū.(Quod quidem igit)iam ostenditur Melissum peccasse in forma:⁊ primo per fallaciā ꝯ̃ntis:arguebat enim sic Melissus:si ens est factum ipsum habet principium:igit si ens non est factum:ipsum non habet principium sed ens non est factum:igit ens non habet principium: Minorē sic declarabat:si ens est factum:igit ex ente vel ex non ente:nō ex non ente:q2 ex nihilo nihil fit:nec etiam ex ente:q2 tunc ens esset anteq̄ esset:eo quod subiectum semp precedit genituꝫ. Ista ratio manifeste peccat per fallaciam ꝯ̃ntis:arguens a destructione añtis ad destructionem ꝯ̃ntis: ac si argueretur:si aliquis est homo:illud est animal:igitur si aliquid non est homo:illud non est animal:sicut enim in plus se habet animal q̄ homo:quia aliquod est animal:quod non est homo:ita in plus se habet principiuꝫ q̄ factum:quia aliquid habet principium qđ non est factum .s. celum. Le.li. (Quod quidem paralogizat).i.false sillogizat Melissus:manifestum est:opinatur enim accipere:si quod factum est habet principium:⁊ quod non factum est:non habet principium.

Notandum ꝫm cōmentatorē [illegible] quod si predicatū affirmatur in eo in quo subiectum: non sequitur vt predicatum negetur ab eo a quo negatur subiectum. Intelligit cōmentator per predicatum terminū superiorem:⁊ per subiectuꝫ terminum inferiorem:nam de quocūq3 dicitur inferius: de eodem dicitur superius: sed non a quocunq3 remouetur inferius ab eodem remouet superius:a conditionali igitur cum destructione añtis:ad destructionem ꝯ̃ntis fallit ꝯ̃ᵃ:si añs se habet vt inferius ⁊ predicatū vt superius:q2 in terminis conuertibilibus est bonū argumentū:vt si risibile erit:homo erit:sed nulluꝫ risibile erit:igit nullus homo erit. valet etiam si añs est cōmunius ꝯ̃nte: vt si animal est:homo est:sed nullum animal est:igitur nullus homo est. Etiam sequitur si añs includitur in ꝯ̃nte: vt si binarius est:numerus est:sed nullus binarius est:igit nullus numerus est:sed hoc contingit tm̄ gratia materie.

Tex. co. 23. (Postea ⁊ hoc inconueniens iam ostenditur Melissum peccasse per fallaciam equiuocationis:vnde arguebat sic:ens non habet principium:igitur non habet finem:sed quod non habet principium neq3 finem est infinitum:igitur ens est infinitum: ⁊ ꝑnter vnum ⁊ immobile:quia secū nihil permittit ⁊ totum occupat. Ista ratio manifeste equiuocat:q2 principium sumitur tripliciter .s. pro principio magnitudinis:pro principio temporis:⁊ pro principio generationis successiue:quia generatio subita non habet principium nec finē:cum sit indiuisibilis. In ratione prius facta primo sumitur principium pro principio temporis:vel generationis successiue:quia aliter ista propositio esset vera:quod non est factum non habet principiū. Secundo autem sumitur principium pro principio magnitudinis:alioquin ista consequentia non valeret:ens non habet principium neq3 finem:igitur est infinitum:nec ista cathegorica esset v̄a:quod non habet principium:nec finem est infinitum:maxime quia Melissus sumebat infinitum ꝫm extensionem ⁊ non ꝫm durationeꝫ. Le.li.(Postea ⁊ hoc est magnum inconueniens omnis).i.totius entis esse principiuꝫ rei.i.magnitudinis vt sumitur in scđa cōsequentia: ⁊ non temporis ⁊ generationis non simplicis: sed alterationis:tanq̄ non momentali facte durationis. Semper eniꝫ termini debent supponere pro eodem:quia igitur in prima consequentia non supponit.li principium pro principio magnitudinis:sed pro principio temporis:vel alterationis:⁊ in scđa cōsequētia pro principio magnitudinis:⁊ nō temporis:vel alteration. [illegible] nihil concludit ꝓpter equiuocationē:inconueniens enim est in argumento mutare significatum vel significationem termini.

Notandum ꝫm philosophuꝫ 5ᵒ phisicorum quod generatio dupliciter sumitur:vꝫ simpliciter:⁊ ꝫm quid:prima est generatio substantie:⁊ secunda est generatio accidentis:⁊ quolibet istorum modoruꝫ potest sumi proprie ⁊ improprie:generatio proprie sumpta est subita mutatio ⁊ indiuisibilis prouentus forme substantialis:vel accidentalis:⁊ de hac generatione loquit Aristo. in littera:quia solum ista mensuratur tempore: vt habetur 6ᵒ phisicorum.

Dubitatur videtur quod nō omne factum habeat principium q2 instans est factum:⁊ non habet principium:non quidem principium magnitudinis:propter suam indiuisibilitatem:nec principium temporis propter eandeꝫ causam:cum ipsum sit principium temporis:nec etiam principiū generationis successiue cū subito fiat. ¶ Respondetur q̄ hic perfectū intelligitur quod incepit esse per alterationem preuiaꝫ: ⁊ quod fuit terminus generationis:sed consequens non est factum hoc modo:sꝫ per solam ⁊ simplicem inceptionem:nulla alteratione precedente:concedo tamen quod instans est factuꝫ in genere cause efficientis:qm̄ ipsum celum seu intelligentia mouens celum efficit ipsum instans: ⁊ sic instans habet principium effectiuum:quod est intelligentia ⁊ subiectum quod est celuꝫ aut mundus.(Postea propter quid) sequitur ostendere Melissum peccasse in Tex. co. 24. materia:⁊ primo quoad conditionalem concessam:si tm̄ vnum est illud est immobile:quia contradictoriuꝫ ꝯ̃ntis stat cum añte.s.tm̄ vnum est:⁊ illud est mobile. probat tam in motu locali q̄ alterationis:naꝫ imaginabile est qđ nihil sit nisi aqua:quo admisso:tm̄ vnū est:⁊ illud mouetur:nam quelibet pars istius mouet dato quod ista aqua se haberet ad moduꝫ maris vel fluuij:totum enim mouetur cuius quelibet pars mouetur. ¶ Idem etiam patet in motu alterationis:qm̄ tale vnum siue sit finitum siue infinitum posset moueri alteratiue:cum talis motus nō requirat distantiaꝫ localem:videmus enim ad experientiaꝫ aliquid alterari absq3 motu locali. Le.li.(Postea propter quid immobile:si vnum est:sicut enim ⁊ pars aque vna cum sit hec aqua ipsum totum mouetur in ipsa:igitur nō ⁊ omnis.i.tota aqua mouetur:postea alteratio propter quid non erit: cum ex alteratione non mutetur situs neq3 locus.

Notandum ꝫm cōmētatorē [illegible] quod si ens est vnū ⁊ infinitum:non tamen sequitur ex hoc quod sit immobile:qm̄ queadmodum videmus quod pars totius qđ est infinitū:vt dicunt.v.g.aer mouetur ꝫm suas partes toto permanente in suo loco. Similiter possibile est vt hoc accidat in infinito.s.vt moueatur ꝫm partes ⁊ non ꝫm totum. Ex isto ꝯ̃ᵒ videtur sequi Melissum peccasse in forma ⁊ nō in materia:cōcedēdo ꝯ̃ntiā nō bonā:ideo oportet intelligere q2 duplr̄ contingit peccare in materia. Priᵒ assumendo aᵐ falsum:siue ꝯ̃ᵃ sit

bona: siue mala. Secūdo ꝯcludēdo ꝯsequens falsum: credendo sequi illud ex vero: ⁊ sic peccauit Melissus: vnde arguebat sic: si infinitum est illud est imobile: igitur si tantum vnum est illud est imobile: vbi patet ꝙ antecedens est verum ⁊ ꝯsequens falsum: vnde si nihil esset in mundo nisi celum: adhuc moueretur localiter circulariter: ⁊ si nihil esset nisi aer: adhuc moueretur lateraliter per condempsationem ⁊ rarefactionem partium vento flante: absq; hoc ꝙ mutaret sitū: ⁊ ita est possibile per imaginationem: ꝙ tantū vnum sit: ⁊ quod illud moueat̄ ſm totum: vel ſm partes: siue sit finitum vel infinitū: ⁊ hoc motu locali puro: aut motu locali admixto condēpsationi ⁊ rarefactioni.

Sed dubitatur primo: quia videt̄ contradictio inter phm̄ ⁊ cōmentatorē: dicit enim phs in littera ꝙ mota vna parte aque mouetur tota aqua: ⁊ cōmentator ait ꝙ aer mouet̄ ſm suas ptes toto ꝑmanēte in suo loco. ¶ Dicendū quod nulla est ꝯtradictio eo quod aqua mutat situm nō solum ſm partes sed ſm totū variando locum: eo quod scd̄m se totam aliquādo occupat certam partem cōcaui aeris: aliquādo maiorē: ⁊ aliquando minorē: aer autē occupat cōtinue totū cōcauum ignis qd̄ dicitur esse locus aeris: ideo nunq̄ mutat locum.

Secundum dubium: videtur ꝙ cōmētator contradicat sibi ipsi in .6. phicoꝝ: dicit enim hic quod aer mouet̄ ſm partes: ⁊ quiescit ſm totum. .6. autem phisicorum ꝙ impossibile est celum moueri ſm partes: ⁊ quiescere ſm totum. ¶ Respōdetur ſm eum .6. phicoꝝ ꝙ celum nō mouetur ſm subiectum: cū nunq̄ mutet situz: mouetur autem ſm formā describendo diuersos circulos circa centrum mūdi. Aer autem presupposito ꝙ nō mouet̄ circulariter: sed tm̄ motu delationis: per rarefactionē ⁊ condempsationē partiū eius nō mouetur ſm subiectum: cū sit semꝑ in eodem situ: neq; ſm formā: cū non describat huiusmodi circulos circa centrum mūdi.

Tertium dubiū: vtruz sit possibile aliqd̄ quiescere localiter qualibet eius parte mota localiter: ⁊ videt̄ quod sic per cōmentatorem di. aliquē quiescere ſm totū: ⁊ moueri ſm partes: arguitur tamē ratione ponendo ꝙ .a. sit vnū corpus orbiculare cuius nulla supficies extrema rarefiat: vel cōdempsetur: nec omnino aliquo motu moueat̄: quelibet autem pars .a. inter supficiem cōcauam: vel conuexam rarefiat: vel cōdempsetur. Isto posito quelibet pars .a. mouet̄ localiter: quia quelibet condempsatur vel rarefit: nō potest autē esse cōdempsatio vel rarefactio absq; motu locali: sicut nec ꝓpinquitas vel recessus partiū inuicem. Totū autē nō mouet̄ localiter: qꝛ nō circulariter cum nulla superficies cōcaua vel cōuexa moueatur circa centrū: nec etiam motu locali recto quia .a. manet cōtinue in eodē situ numero: nō appropinquādo centro mundi: nec recedēdo ab illo.

In oppositum arguitur sic: si alicuius quelibet ps augeт illud totū auget̄: ⁊ si alicuius quelibet pars alteratur illud totū alteratur: igit̄ per idem: si alicui⁹ quelibet pars mouet̄ localiter illud totū mouetur localiť. ¶ Et ad cōmētatorē dicit̄ quod nō itelligit quālibet partē aeris moueri localiter: sꝫ soluz aliquas: sicut .n. totus aer q̄escit: ita quelibet pars eius circulariter diuisa occupans totum locum concauū ignis: infinite ꝙ partes aeris quiescūt: infinite mouētur. ¶ Cōsimiliter dico ad casuz pom̄ quod sicut .a. nō mouetur localiter: ita infinite sunt partes eius quaꝝ nulla mouet̄ localiter: ⁊ infinite sunt ptes eius quaꝝ quelibet mouetur localiter: quelibet .n. terminata ad cōuexum vel ad cōcauū .a. quiescit scd̄m se totā: sicut ⁊ ille due supficies q̄escūt: q̄libet tm̄ pars inter illas supficies mouet̄ scd̄m se totā: sicut ⁊ illius ambe supficies mouent̄ ſm locū: ⁊ tūc ad arm̄: quelibet ps .a. rarefit vel cōdempsat̄: illud negat̄: sicut .n. totū nō rarefit nec ꝯdempsat̄: ita nec quelibet ps: q̄libet enim ps inter cōcauū ⁊ cōuexum rarefit vel ꝯdempsat̄ scd̄m se totā: sicut etiā sue superficies mouētur localiter. Nulla autē pars terminata ad cōuexuz vel concauū ſm se totā rarefit: nec cōdempsatur: sicut nec ipsum cōuexum vel cōcauū: si eniz aliqua talis ps ſm se totam moueret̄ rarefieret: vel ꝯdempsaret̄: necessario quelibet supficies existens in eadē parte cōsimiliter [illegible] per accidens ad motu [illegible] iuxta doctrinam Aristo. .4. huius. ¶ Nec sequit̄ talis ps occupat maiorem vel minorē locum: ꝙ primo occupabat: igit̄ est mota localiter ſm se totā: sed bene sequitur qd̄ ſm partem: lꝫ enim quelibet pars terminata ad cōcauum vel cōuexum .a. quiescat: cuiuslibet tamen illarum infinite partes mouētur. ¶ Item cōcedo quod quelibet pars intermedia mouetur motu recto scd̄m se totā: nō tm̄ scd̄m se totā mouetur sursum vel deorsuz: nec ad aliquā differentiam positionis: sicut nō ſm se totam recedit a centro mundi: ⁊ accedit ad illud: sꝫ ſm aliquā partem mouet̄ sursum: ⁊ ſm aliquā deorsum: sicut ſm aliquā partē accedit ad centrū mundi: ⁊ ſm aliquā recedit ab illo: quare ⁊c.

Quartum dubium: vtruz mota aliqua parte localiter alicuius cōtinui quelibet alia imediata illi consimiliter moueat̄: ⁊ arguit̄ quod sic auctē phi. pt. [illegible] quod cōtinuū est illud cui⁹ mot⁹ est vn⁹: igit̄ mota vna medietate cōtinui alia necessario mouetur: ⁊ ꝓbatur ratione: nam ꝯtinua sunt illa quoꝝ vltima sunt vnum per Arist. .5. phicoꝝ: si igit̄ alicuius cōtinui vna medietas mouet̄ ⁊ alia quiescit: oportet pūctum copulantē simul moueri ⁊ quiescere quod est impossibile.

Oppositum probat̄ de animali sedēte vel iacente mouēte solum manū vel pedem: ⁊ de virga quiescente cuius tm̄ decima pars inflectatur ⁊ incuruat̄. Respōdetur quod motus localis est duplex .s. purus ⁊ admixtus alteri motui vtputa rarefactioni vel condempsationi: loquēdo de motu locali puro: sic mota vna parte alia mouetur stante cōtinuitate ſm quod ꝓbauit ratio: ⁊ de tali motu locutus est phs di. quod mota vna parte aq̄ tota aqua mouetur: loquēdo autē de motu locali mixto cōdempsationi vel rarefactioni: cōcedo qd̄ stat aliquā partem moueri localiter alia quiescente ac de toto: sicut ostensum est de animali ⁊ virga: vnde nō potest moueri aliqua pars aialis: quin ibi sit rarefactio vel cōdempsatio: si enim elongat̄ pars aperte ibi ē rarefactio .s. in pūcto vnionis illius partis cum alia parte: si autem appropinquat pars parti: ibi est condempsatio. Et idem dico de virga: quod illa quiescente altera pars mouetur localiter absq; motu locali partis imediate: sed ibi est ꝯdempsatio ⁊ rarefactio: imo quelibet pars istius ptis rarefit ⁊ ꝯdempsat̄: sꝫ nō ſm eandem dimēsionē. ¶ Ad phm̄ autem di. ꝙ ꝯtinuum est illud cuius motus est vnus intelligitur de motu locali

puro non admixto cõdenpsationi: neqꝫ rarefactiõi. Nũqꝫ enim tali motu mouetur aliqua ps ꝯtinui quin illud moueat ⁊ quelibet eius ps: ⁊ tũc ad argumẽtũ: si vna ps mouet. ⁊ alia quiescit igit pũctus copulãs illas partes mouetur ⁊ quiescit: negat ꝯsequẽtia: licet enim illud sequatur in motu locali puro: non tamen in motu locali mixto: qm̃ rarefactio: vel cõdenpsatio nõ terminat ad pũctũ copulantẽ inclusiue: sed tm̃ exclusiue: ideo pũctus ille quiescit ⁊ nõ mouet cũ parte mota (At vero nec spẽ) Secũdo declarat phs Melissuz peccare in mã quo ad illã cathegoricã ꝯcessam omnia sunt vnũ: quia lꝫ omnia sint vnũ ſm mãm: sicut etiã plurimi phoꝝ nãliter loquentiũ cõcesserũt: nõ tñ oia sunt vnũ ſꝫ formã: ⁊ ſm spẽꝫ vt ꝯcessit Melissus quia duo dispata vt homo ⁊ equus: seu duo ꝯtraria vt caliditas ⁊ frigiditas differũt inter se ſm formam: ⁊ ſm speciẽ: vnde accidẽtia magnã ꝑtem ꝯferũt ad cognoscendũ qđ quid est: vt habet in ꝓlo. de aia. sed risibilitas ⁊ innibilitas nullomõ possunt in specie cõuenire: igit nec hõ ⁊ asinus. ℭ Similit opatio dat cognoscere formã per Aristo. 2°. de aia ⁊. 8. meth. sed calefactio ⁊ frigefactio sunt opationes diuersaꝝ spẽꝝ: igit ꝯñter caliditas ⁊ frigiditas differũt specie. Le. li. (At vero nec specie possibile est oia vnũ esse: sed sicut exquo). i. solum ſm materiã oia sunt vnũ (sicut enim ⁊ phoꝝ quidã omnia esse vnũ dicũt illo aũt modo. s. ſm formã nõ omnia eẽ vnũ est possibile: homo nãqꝫ ab equo alterũ est specie: ⁊ ꝯtraria adinuicem etiã differũt specie) Ex istis aũt satis claret Melissum nõ oia ꝯcessisse esse vnũ ſm numerũ: qꝛ hoc erat imaginabile: sed solũ cõcessit oia esse vnum ſm spẽm specialissimã: ita qꝫ nõ differũt specie hõ ⁊ asinus: nec caliditas: ⁊ frigiditas: sed si apparet distinctio specifica hoc ẽ ſm existimationẽ ⁊ fantasiã solũ: ⁊ nõ ſm veritatẽ: sic nec in collo colũbe sunt diuersi colores specie: sed tm̃ ſm existimationeꝫ ⁊ ꝯtra ꝯto. 24. dicit qđ Melissus posuit infinituz esse: ⁊ qđ aer esset ps eius: cũ igit nõ sit possibile partẽ ꝗ̃ magnam esse suum totuꝫ: sequitur Melissum posuisse distinctionẽ numeralem.

Primum dubium vtrum distinctio specifica sit ratione forme: ⁊ argui qꝫ non: quia coꝛ ⁊ cerebrũ sunt diuersaꝝ specieꝝ ſm cõmentatorẽ. 6. phicoꝝ: ⁊ tamẽ forme substantiales illoꝝ sunt eiusdẽ speciei: siue ponat intellectus in qualibet parte sicut in hoie: siue forma extensa vt in bruto. ℭ Itẽ linea supficies caliditas ⁊ frigiditas differunt spẽ: ⁊ nõ per formas suas: quia nõ hñt formas suas cũ sint forme simplices alit ꝓcederet in infinitũ.

Cõtrariũ colligit hic de itẽtione Aris. nã hõ ⁊ equus differũt spẽ: vt habet in litera: ⁊ nõ ratione materie: qꝛ omnes materie sunt eiusdẽ rationis: igit ratione forme. Propterea dicit phs. 10. metha. qđ differentie materiales ⁊ accidẽtales non faciunt diuersitatẽ ſm speciem: sed dñe formales ⁊ essentiales: ⁊ ob hoc inquit ipse masculinitas: ⁊ feminitas lꝫ sint passiões ꝓprie animalis: nõ tamẽ sũt differẽtie essentiales eius: sed differẽtie materiales: seu accidentia inherẽtia animali ex parte materie ⁊ corporis nõ diuersificantia hominẽ ſm speciem: nã si sperma viri: seu caloꝛ eius fuerit excellens generabitur masculus: ⁊ si diminutuꝫ generabit femina. ℭ Ad primũ dico quod coꝛ ⁊ cerebrum: caro: ⁊ sanguis sicut differunt specie ita habent formas diuersarum specierum: nec est incõueniens vltra intellectũ: vel formã vltimã: que dicitur forma totius corporis esse alias formas ꝑticulares ⁊ potentiales: que tñ inter se ꝗ̃ ab ipsa forma totali specie differunt. ℭ Ad scdm dicit qꝫ lꝫ linea non differat per formã partis: que est forma materie. tamen differunt per formã totius que dicit generaliter quodlibet superius respectu sui inferioris: vt declarat Aristo. 2°. huius: aut differentia cõtrahens genus: linea ḡ ⁊ supficies caliditas ⁊ frigiditas differunt ꝑ suas quidditates genericas ⁊ specificas: ⁊ ꝑ differentias essentiales: que sunt forme illoꝝ: differẽtie autẽ essentiales seipsis differũt: ⁊ sic nõ ꝓceditur in infinitum.

Secundum dubiũ vtrum distinctio numeralis sit rõne materie: ⁊ arguit qꝫ nõ: quia due intelligẽtie differunt specie: vt colligit de intentione Aristo. 11. metha. igit differunt numero: pꝫ ꝯñia quia quecũqꝫ differũt specie differunt numero. 5. metha. ⁊ tamẽ nõ habent materiam. 8. phicoꝝ. ℭ Item albedo ⁊ dulcedo lactis: similiter supficies ⁊ coloꝛ eius differũt numero: sicut differunt specie: ⁊ tamen non differunt per materiã: cũ sint in eadem materia adequate.

Oppositum videt tenere Arist. 5. metha. di. qđ quecũqꝫ sunt vnũ numero illa sunt vnũ numero per materiã: vnde dato ſm opinionẽ cõmuneꝫ qđ nõ sit nisi vna forma substantialis in eodẽ vniẽte: ⁊ qđ intellectus multiplicetur ad quãlibet partem corporis humani per informationẽ: certũ est qꝫ manus ⁊ pedes differũt numero: ⁊ nõ per formã: igitur per materiam.

Notandum iuxta doctrinã Aristo. 7. metha. qđ est triplex mã scilicet sensibilis: intelligibilis: ⁊ rõnis. Mã sensibilis est subiectum transmutationũ naturaliũ. Materia intelligibilis est ꝗ̃titas cõsiderata absqꝫ materia sensibili: materia rationis est indiuiduũ: seu ratio indiuidualis: vnde primo ce. dicit phs qđ qui dicit hoc celũ: dicit mãꝫ. ℭ Dicat igit qꝫ ois distinctio numeralis capiendo numerũ trãscendẽter est ꝑ materiã. s. sensibileꝫ intelligibileꝫ vel rationis: due ꝗ̃titates vel qualitates in duabus materijs differunt numero ꝑ materiã sensibilẽ: due caliditates vel albedines in duabus ꝗ̃titatibus sepatis a materia: vtputa in sacramento altaris differunt per materiam intelligibilem. s. per quantitatem: sed due intelligentie: seu due forme materiales in eodẽ subiecto primo differũt per materiã rationis. s. ꝑ rationẽ induiduationis que dicit hecceitas: quecũqꝫ ḡ differũt per materiam sensibilem differũt per materiaꝫ intelligibilem: ⁊ rõnis: ⁊ nõ ecõ: sicut pꝫ inductiue ⁊ ſm hanc distinctionẽ soluũtur oia obiecta. (Et ad Parmenidem aũt) Postꝗ̃ phs ꝓbauit Melissum peccare in forma ⁊ in materia ꝯsequenter idem ostendit de Parmenide: ⁊ primo quod peccauit ĩ materia. Secũdo qꝫ peccauit in forma ibi (nõ cõcludit autem) Dicit ḡ phs quod cõsimilis est modus soluendi rationes Parmenidis sicut Melissi: ⁊ si aliqui sunt ꝓprij modi illi tãgerẽtur: idest si aliqua dicẽda sunt in speciali illa mouebũtur: primo quidem peccat in materia: quia accipit falsum. s. ens dici vnomodo tm̃: cũ tñ dicatur multipliciter. s. de ꝑdicamẽtis. 10. exquo seqt qꝫ illa ꝓpõ ẽ falsa quã assumebat pro antecedente. s. quicqđ est ꝑter ens est nõ ens: quia aut sumitur ibi ens transcendent: ⁊ sic est falsa: quia asserit aliquid esse non ens: aut sumitur predicamentaliter: pro aliquo vno predicamẽto substãtie: quantitatis: vel qualitatis: ⁊ sic uerum propo-

Tex. 25. co.

sitio est falsa. sicut ista quicq̄d est preter substantiam est nō ens. q̄ a quantitas est nō substātia: ⁊ nō est non ens. Similiter hec est falsa: quicq̄d est preter q̄titatem: est nō ens ꝓpter alia p̄dicamenta que excluduntur a ratione quantitatis: ⁊ nō a ratione entis. Le.li. (⁊ ad Parmenidē idem modus rationū est) .s. soluendi dicta sua: sicut ad Melissum: ⁊ si aliqui alij sunt illi posita tangentur: ⁊ soluno rationum Parmenidis partim quidem in hoc ꝯsistit: quia falsa accipit: ⁊ sic peccat in materia partim autē quia nō ꝯcludit bene per ipsum: ⁊ sic peccat in forma: falsa quidē accipit: q2 simpliciter .i. vno modo accipit q̄d est .i. ens dicitur multipliciter de eo ipso ente .s. de substātia ⁊ accidētē.

Notandum primo ſm com͞m ꝯ^to 25. quod hoc nomē ens ⁊ nō ens dicitur de .10. predicamētis: q̄d nō est intelligendū eodē modo: quia ens dr̄ absolute de quolibet eorū: sed nō ens cū limitatione. Verbi g̃. bene dicit substantia est ens: quantitas est ens: ⁊ sic de alijs: sed non bene dicitur substantia est non ens: quantitas est non ens: sed cum limitatione hoc mō: substantia est nō ens q̄titas: ⁊ q̄titas est non ens substantia: ⁊ sic de alijs semper limitādo terminū trāscēdētē infinitū.

Secundo notandū ſm com͞m eodē ꝯ^to q̄ cum intēderimus per hoc nomen ens vnū decem p̄dicamentorū. Verbi g̃. substātiā aut quantū: tunc nō erit verū dicere quicq̄d est nō ens: est nihil: quō nō sequit vt illō quod nō ē substātia: nec q̄tū sit nihil: g̃ ꝓpositiones eius nō sunt vere .s. Parmenidis: nisi cum intēderimus p hoc nomē ens omnia decē predicamēta: hec igit ꝓpositio quicq̄d est nō ens est nihil: est distinguenda eo q̄ li ens pōt distribui p vno p̄dicamēto tm̄: ⁊ sic est ꝓpositio falsa vt patuit: aut pro oīb⁹ p̄dicamentis: ⁊ sic ꝓpositio est vera: q2 si aliq̄d ē nō ens alicui⁹ p̄dicamēti: illud est nihil: neq3 hoc repugnat prioꝛib⁹ dictis: cū .n. concessum ē istam vlem esse falsam siue li ens sumatur transcēdenter: siue predicamētaliter hoc fuit accipiēdo eā affirmatiue ca^e cōmētatoꝛ autē accipit eā negatiue: aut ꝯditionalr̄: vt quicquid nō ē ens: nō est aliq̄d: aut si aliquid est nō ens illud est nihil.

Sed dubitatur arguendo q̄ ens nō dicit multipliciter de p̄dicamētis decē: q2 nō quelibet qualitas ē ens ꝓbatur: q2 nō q̄libet sciētia est ens: sꝫ quelibet scia est qualitas: igit ⁊c. pꝫ ꝯn̄ia cū minoꝛi: q2 predicat superius de suo iferioꝛi: vt colligit a pho in p̄dicamētis .c. de qualitate: maioꝛ vero est nota quia sciētia ē habit⁹ multorū principiorū ⁊ ꝯclusionū: vtputa habitus geometrie: vel arismetrice: ⁊ talis nō videt esse aliq̄d vnū ens sꝫ entia. ℭ Respōdet q̄ quelibet qualitas: ⁊ quelibet scia est ens ⁊ cū dicit habit⁹ multorū principiorū ⁊ ꝯclusionū nō est ens: negat: q2 talis habitus nō ē scia principaliter: nec ille ꝯclusiones sꝫ vna qualitas fluēs ex illis sine quib⁹ etiā manet habitus sciētificus: vt pꝫ in doꝛmiētibus. Et si dicit habitus principiorū: ⁊ habitus ꝯclusionū sunt diuersarū rationū: igit ex his non pōt fieri vnus habit⁹: seu vnū ens: negat ꝯ^a ex eo quia habent oꝛdinē essentialem: ⁊ sunt in eodem subiecto inhesionis ⁊ nō habent idem subiectum attributionis. (Nō ꝯcluderet autem) Iam manifestat phs peccatū Parmenidis in forma quādo sic arguebat: ens significat tm̄ vnum: igit nō plura sunt: nam illa ꝯn̄ia peccat in forma: cū nō quelibet sibi cōsimilis in forma ē bona: sed aliqua sibi cōsimilis in forma nō valet: igit ⁊c. pꝫ ꝯn̄ia cum maioꝛi p diffinitionē ꝯn̄tie bone de forma: ⁊ minoꝛ declarat: q2 hec ꝯn̄ia nō valet album significat tm̄ vnum: igit nō plura alba sunt: cum an̄s sit verum, ⁊ ꝯn̄s falsum: ⁊ q̄ an̄s sit verū arguitur: nam album significat tm̄ albū: igit significat tm̄ vnū: pꝫ ꝯ^a quia h̄ arguit ab inferioꝛi ad suum superius affirmatiue sine impedimēto: ex quo nō ꝯcludit vnū q̄d est principiū numeri: sed vnū q̄d ꝯuertitur cū ente. Quod autē ꝯsequēs sit falsum pꝫ: q2 si nō plura alba sunt: sꝫ oīa alba sunt vnum album: aut igit ꝯtinuatione: vel diffinitione: nō ꝯtinuatione: quia multa alba nō ꝯtinuātur vt liquet ad experientiam: cū vno moto aliud quiescat seclusa cōdensatiōe ⁊ rarefactiōe: q̄d nō ꝯtingeret: si omnia alba ꝯtinuarentur: nō etiam oīa alba sunt vnū rōne ⁊ diffinitione: q2 alia est rō albi in cōcreto: ⁊ alia est ratio albi in abstracto: sicut alia est ratio rei albe: ⁊ alia est ratio albedinis. Le.li. (Nō ꝯcluditur autē de forma: quia si sola alba recipiantur) idest si nō fiat mentio nisi de albis (significāte vno albo) .i. albo significāte tm̄ vnum: nihilominus multa alba sunt: ⁊ nō vnū tm̄: nō enim cōtinuatione erit album vnum omnia alba neq3 ratione: aliud .n. erit esse diffinitum albo in abstracto .s. albedini: ⁊ aliud erit diffinitū susceptibili .s. subiecto albedinis.

Notandum ſꝫ com͞m ꝯ^to 25. q̄ sermo ꝯcludens p se debet ꝯcludere in omni mā: ⁊ ꝯsequēter ꝯclūdens p accidens nō ꝯcludit in omni mā: vbi datur intelligi q̄ ꝯn̄tiarū quedā est bona p se: quedā est bona p accidens: ꝯn̄tia bona p se est illa: cui quelibet cōsimilis in forma ē bona: vt sillogismus: vel cōuersio ratione totius cōplexionis: ratione autē in cōplexorū ab inferioꝛi ad suū superius sine impedimēto. ℭ Cōsequētia per accidēs bona est illa que ē bona ⁊ nō quelibet sibi cōsimilis in forma est bona: vt ꝯsequētia tenēs solū gratia materie .s. aut quia an̄s est impossibile: aut quia cōsequēs est necessarium: aut solum quia ꝯtradictoꝛium cōsequentis ratione quoꝛūdam terminorū nō potest stare cum antecedēte. Exēplū primi deus nō est: igit tu non es. Exēplū scdi tu es: igit deus est. Exemplū tertij aliqua ꝓpositio falsa: igit aliqua ꝓpositio vera sit. nūc autē ad ꝓpositum illa ꝯsequētia: ens significat tm̄ vnū: igit non plura entia sunt: tꝫ solū gratia materie: ⁊ non gratia forme: aut quia antecedēs est impossibile: aut quia contradictoꝛium consequentis nō stat cum an̄te ꝓpterea talis cōsequentia no est p se bona: sed tm̄ per accidens. quia vna alia sibi cōsimilis in forma non valet: vt album significat tm̄ vnū: igit nō plura alba sunt. (Et non erit extra.)

Sed dubitatur si albū ⁊ albedo inuicē differūt: igit possunt inuicē separari: igit possibile est album eē sine albedine: ⁊ ecōtra: sicut possibile est dulce esse sine albo: ⁊ eius nō obstāte quia vnitur in lacte. ℭ Respōdet phs negādo ꝯn̄tiam: quia albū ⁊ albedo nō ideo dicūtur differre: q2 vnū illorū sit extra aliud: aut quia possint inuicē separari ſm esse reale: sed quia rationes nō sunt eedē: alia est enim rō albedinis: ⁊ alia est ratio albi: quoniā ratio albedinis est ratio forme: ⁊ ratio albi est ratio subiecti. Le.li. (⁊ non erit extra albū) q̄ est subiectum nihil, .i. aliq̄d diuisum quod sit albedo hic ponūtur due negationes pro vna nō .n. inquantū est separabile vnum ab alio dicuntur illa differre

sed qz esse diffinitum alterum est albo in abstracto ꝛ ei cui inest scilicet albo in concreto: sed hoc Parmenides nōdum vidit: quia nō cognouit differentiam inter formam ꝛ subiectum.

Notandum ſm com^m p^{to}.25. ꝙ iste intentiones non erant famose in Parmenidis tpe.s. vt aliquid sit vnū ꝛ diuersum ſm diffinitionem: putauit enim nulla inuicem differre: nisi esset vnum extra aliud eo modo quo sortes ꝛ Plato seu duo lapides inuicē distinguūt: ideo credidit albedinem esse rem albam ꝛ caliditatē esse rez calidam: sicut iā aliqui credūt quantitatē esse rez q̄taz ꝛ figuram esse rem figuratam.

Dubitatur quia Porphi. dicit ꝙ accidentiū quoddā est separabile: ꝛ quoddā inseparabile: vt albedo est insepabilis cigno: ꝛ separabilis sorti. Similr nigredo est inseparabilis coruo: ꝛ sepabilis Platoni: igit album est separabile a suo subiecto. ¶ Respondet qd̄ Por. accipit ibi separari pro corrūpi. Ad hūc intellectū quod accidentiū quedaz possunt corrūpi sine subiectis suis vt albedo ꝛ nigredo in sor. ꝛ Platone: ꝛ quedā nō possunt corrumpi quin corrūpātur sua subiecta: vt albedo in cigno ꝛ nigredo in coruo.

Te. 16.co. **Necesse** est igit accidere ꝯ. H̄ec ē secūda pars huius capituli in qua Aristo. solutis rationib^9 Parmēidis ꝛ Melissi arguit ꝯ eos generalr ꝛ fautores eoꝝ: qd̄ ens multipliciter dicitur de substātia ꝛ accidente: nō tantū disiunctiue: sed etiam copulatiue: ꝛ ꝙ multa sunt entia diuersa ꝑ rationē: nō solū diuersoꝝ predicamentoꝝ: sꝫ et eiusdem p̄dicamēti: ponēdo quattuor ꝯclusiōes quarum prima est ista: si ens significat accidens ipsum significat substantiā. Secūda cōclusio si ens significat substātiam: ipsum significat accidēs ibi (Si igit quod vere est) Tertia cōclusio si substantia est plures sunt substātie diuersa ꝑ rationum ibi (qd̄ autē diuiditur) Quarta ꝯclusio nō si nihil est extra substantiam: tm̄ suba est ens: ibi (quidam aūt rōnibus) ¶ Prima cōclusio probat: qz si nō: stet igit oppo^m ꝯsequentis cū añte: vꝫ qd̄ ens significat accidēs: ꝛ nō significat substantiam: ꝛ sequit ꝙ tm̄ accidēs est: quo cōcluso seq̄t oppositū primi principij.s. ꝙ aliquid est ꝛ nō est: ꝛ ꝙ illud sequat arguit dupliciter: primo sic: tm̄ accñs est: igit accidēs est: igit subiectū est: prima ꝯ^a tꝫ ab exclusiua ad suuz preiacens: seu ab exposita ad vnam suarū exponentiū: ꝛ scd̄a etiā tꝫ: quia omne accñs dicitur de aliquo subiecto: nā accidentis eē est inesse ꝛ accidens nō est ens: nisi qz entis. 7. metha. ¶ Itez arguit sic: tm̄ accidēs est: igit nihil nō accidens est: igitur nullā subm̄ est: pꝫ prima ꝯ^a ab exposita ad scd̄aꝫ suarum exponētium: ꝛ scd̄a tꝫ: quia ex opposito ꝯñtis sequit oppositū añtis: sequit. n. subiectū ē: igit aliquid nō accidēs est: cū nihil sit subiectū nisi illud sit substātia: vel rōne sube. Cōstat aūt nullā substantiā esse accidens. Ex illa ḡ exclusiua sequit tm̄ accidēs est: sequēte formalr exposito.s. qd̄ ens significat accidēs: ꝛ nō subam: cōcessa sunt formalr illa duo ꝯtradictoria s. subm̄ est ꝛ nullū subiectū est: ad que indubie sequr oppositū primi principij.s. aliquid est: ꝛ nō est. Le. li. (Necesse igit accipe) est (nō solū vnum).s. accidēs (significare qd̄ est).i. ens (de quo vtiqꝫ predicet ꝯuertibiliter: sꝫ ꝛ qd̄ vere est: ꝛ qd̄ vere vnū est vnū est).s. subaz (accidēs eniz de subiecto quodā dicit: quare subiectū cui accidit qd̄ est).i. ipsuz ens currit ꝛ nō currit (alteꝝ enim est subm̄ ab eo qd̄ est).i. ab ipso ente qd̄ ponitur esse accidēs (erit itaqꝫ aliquid cum non sit).i. cū ipsum subiectū nō sit: vt sequit ex posito ꝛ cōcesso sequit ipsum eē ex eodē ꝯcesso qd̄ est ꝯtradictio.

Notandum qd̄ suba dicitur vere esse quia est precise non presupponēs aliud ꝛ vere vnū: qz nō in suba prius reperitur vnitas q̄ in accidētibus: sicut et vnū cū ente prius descēdit in subam q̄ in accidēs: ex multis enim substantijs fit vna suba per se: sꝫ ex multis accidētibus nō fit vnū accidens ꝑ se: nisi ratione substātie: qz igit substātia ē vnū simpliciter: sicut ē ens simpliciter: ꝛ accidens est vnū ſm quid: sicut est ens ſm qd̄: ideo suba vere ē ens: ꝛ vere vnū est nō autē accidens: sed tm̄ ſm qu'd. (Nō itaqꝫ) scd̄o arguit ad idē incōuenientēs.s. qd̄ aliqd est ꝛ nō est: qm̄ accidēs ē: vt est ꝯcessum: ex quo ens significat accidēs: sed arguit qd̄ nullum accidēs est: qz nulla substātia ē: igit nullū accidēs est: pꝫ ꝯñtia: quia nullū accidens est: nisi dicatur de substātia: aliter non esse accidēs: antecedēs arguit: tm̄ accidēs est: igit nulla substātia est: pꝫ ꝯñtia quia ex opposito sequitur oppositū: vꝫ aliqua substātia est: igit nō tm̄ accidens est: pꝫ ꝯñtia: quia si substātia: ꝛ accidēs sunt illa necessario sunt distincta ꝛ multa: ꝛ ꝯñter ens significat multa s. substātiam: ꝛ accidēs: cuius oppositū p̄supponit.s. qd̄ ens nō significet multa: sed solum vnū: vꝫ accidēs arguat ergo sic: accidēs est: ꝛ nullū accidens est: igitur aliqd est ꝛ nō est: illa ꝯñtia est bona: añs seq̄t ex casu ꝛ ꝯcesso: igit ꝛ ꝯñs. Le. li. (Non itaqꝫ inerit accidens alq̄.s. substātie q̄ est ex ꝯñs qd̄ vere est: si ens significat tm̄ accidens: ꝛ si tm̄ accidens est. Non erit. n. ens aliquod ꝙ subiciat ipsi eāe accidentis nisi multa qd̄. i. ens significet: sic vt sit ad vnūquodqꝫ eoꝝ ab alio distinctū sed supponit quod est .i. ipsum ens significare vnum tm̄ .s. accidens.

Dubitatur circa illam exclusiuaz tm̄ accidens est: qz apparet ex dictis illā implicare ꝯtradictionē: sꝫ ꝯ: illa ꝯñtia est bona tm̄ q̄titas est: igit tm̄ accidēs est: quia ab inferiori ad suū superi^9 affirmatiue dictiōe exclusiua addita subiectis est bonū argu^m: sed antecedēs nō implicat ꝯtradictionem: quia ad illam: q̄titas est: nō sequit subiectum esse: vt pꝫ in sacramento altaris: igitur nec ꝯsequēs implicat ꝯtradictionem: ꝛ maxime qz theologi cōcedunt accidentia esse sine subiecto. ¶ Respōdetur ꝙ ꝑpositionem implicare cōtradictionē intelligitur dupliciter: aut quo ad naturā rei: aut quo ad naturā intellectus: quo ad naturam rei hoc implicat cōtradictionē: tm̄ accidens est: quia de natura accidentis est eē in subiecto: sed nō implicat cōtradictionem quo ad naturam intellectus: quia intellectus intelligit accidens sine subiecto: iuxta illud secūdi phicoꝝ abstrahentium non est mendacium: igitur quo ad intellectum illa consequentia nō valet: accidēs est: igitur alicui inheret: sed sufficit ꝙ inclinet naturaliter inherere alicui. Ideo dicūt Theo. ꝙ lꝫ accidētia in sacramēto altaris nō habeant subiectum: nō tamē ꝑpter hoc per se existūt: nec perdūt denominationē accidentium: quia habent naturalem inclinationē ad subiectum. Aristo. tamē dixis-

set q p nullaz potētiā accidentia possunt esse sine subiecto substantiali: sed intelligendū q ista ppositio tm̄ [illegible] implicat contradictionem: tam [illegible] q̄ quo ad naturam rei: nam sequi [illegible] igit quantitas ptinua: vel discre[illegible] ctus: vel vnitas est: igit non tm̄ quanti[illegible] quia punctus cum sit īdiuisibilis: seu [illegible] principiū numeri nō potest esse quan[illegible] deo ista ɔsequentia sunt bona: tm̄ quantitas est: igit tm̄ accidens est: sed antecedēs magis q̄ ɔclusio implicat cōtradictionem: si tamē sic argueretur: tm̄ punctus est: igit tm̄ accidens est: antecedēs non implicat cōtradictionem: nisi quo ad naturā rei: sicut ɔsequēs: quia de natura puncti est q sit in subiecto per se: vel

Tex. 27.co. per accidens. (Si igitur quod vere est) secunda conclusio: si ens significat substantiā: ipsum significat accidens: pro cuius declaratione sit hec prima suppositio: si ens significat tm̄ vnum: ipsum potius est dicendum significare substātiam: q̄ accidens: pz quia substantia nulli accidit: alia autē accidūt illi: vnde ad substantiaz esse: non sequitur multa esse: sicut ad accidens esse: quia accidens presupponit naturaliter substātiā. Substantia autē nihil presupponit: aliter pcederetur in infinitum: vel daretur aliquid qd nō est substātia: nec accidens: qd est ɔ̄ Aristo. hic ɀ quinto metha. Le. li. (Si igit qd vere est). i. substantia (nulli accidit: sed illi aliquid accidit). s. accidēs magis qd vere est. i. substātiam significat quod ē. s. ens: q̄ quod nō est vere. s. accidens: vnde quia accidens presupponit substantiā ɀ naturaliter inclinatur eē ī substātia dicitur accidens nō vere esse idest non habere esse simpliciter ex se.

([illegible]) substantia ɀ accidens sunt idem: illa sunt idē subiecto: ɀ diffinitione: pz qu[illegible] ratione: qm̄ accidēs accidit substātie: sed substātia nō accidit: nec accidere potest accidēti: verbi gr̄a. homo ɀ albū sunt idem subiecto: quia homo est subiectū albi: sz nō sunt idem ratione: quia alia est ratio hominis ɀ alia ē ratio albi: qm̄ ratio albi est inherere subiecto: sed ratio hominis nō est inherere alicui: qm̄ substātie scđe dicūtur de subiectis ɀ nō sunt pprie in subiectis: vt declarat Aristo. in libro predicamētoꝝ. Le. li. (Si enim erit quod vere est). s. substantia idem ɀ album talis identitas est subiecti ɀ non rationis (albo aūt esse nō est quod vere). s. substantia per inherētiā. Ita quod substantia nō inheret: nec accidit albo (neqꝫ etiam accidere ipsi accidenti possibile est quid est). i. substantia p quod est. Aristo. intelligit ens ɀ per quid est: aut quod vere est ipse intelligit substantiam. (Neqꝫ enim qd est) Istis duobus suppositis phs pbat cōclusionē vz si ens significat substātiam: ipsum significat accidēs: qz si non: stet igit oppositum ɔsequentis cū antecedente ɀ stabunt ista simul: ens significat substātiam: ɀ nō significat accidens: iuxta intētionem prie suppositiōis quo admisso sequūtur duo incōuenientia: primum q nulla substantia est qualis: pbatur nam per te ens significat substātiam ɀ nō accidens: igit tm̄ substantia est: ɀ per ɔsequens nulla substantia est qualis. s. alba: vel nigra calida vel frigida: nō intelligendo illaz vniuersalem negatiuaz sm̄ quid. s. quod substātia aliquo modo nō sit qualis: sed quod substātia nullomodo est qualis: ɀ hoc est incōueniens ɀ ɔ̄ exper etiam experimur enim aliquā substantiam esse albā: vel nigrā: calidam vel frigidam: ɀ pz ɔ̄ntia: quia si aliqua substantia est alba vel nigra: igit accidens p̄dicat de substantia: ɀ p ɔsequens ens significat multa. s. substantiā ɀ accidens: cuius oppositū est positū ɀ admissū: ɀ pz ɔ̄ntia per secūdam suppositionē di. quod substātia ɀ accidens sunt idem subiecto ɀ differunt ratione: si illa sunt idem. Le. li. (Neqꝫ enim quid est). i. substātia (est q non vere). i. accidens in ɔcreto vel in abstracto (nō ergo quid est). s. substantia est q album est: nō sic autem sicut cum aliqd aliquomodo nō sit: sed sicut illud omnino nō sit: qd vere itaqꝫ ē: nō est quale. s. album vel nigrum aliquomodo: ɀ hoc est primū incōueniēs ɔtra experientiam. (Nec enim est dicere: qm̄ album ē illud quod vere est hoc autē nō quod est significauit. Construe sic: ɀ pz ɔ̄ntia: quia quod est nō significauit hoc. s. album cum sit accidens (quia si album significat quod vere est). i. si album predicatur de substātia (multa ergo significat q est). s. substantiam ɀ accidēs qd est ɔ̄ positum: quia positum est ipsum ens non significare nisi substantiam.

Notandū q nō est incōueniēs substantiam esse accidens in concreto: sed bene in abstracto: sicut nō incōuenit substantiam esse albā: sed est incōueniens substantiā esse albedinem: vnde arguitur sic: omne animal est coloratum: igit omne animal est accidēs: pz ɔ̄ntia ab inferiori ad suum superius affirmatiue sine impedimēto: antecedēs est verū: igitur ɀ cōsequens: sed omne animal est substantia: igit substantia est accidens.

Contra omnis qualitas est accidēs in abstracto: aliqua substantia est qualitas: igit aliqua substantia est accidēs in abstracto: tz ɔ̄ntia cum maiori: quia superius vniuersaliter predicatur de suo inferiori: ɀ minor declaratur sic: omnis sciētia est qualitas: aliqua sciētia est substātia: igit aliqua substantia est qualitas: maior tz quia scientia est spēs qualitatis sm̄ Aristo. in predicamētis: minor vero est nota de scientia dei que nō est nisi ipse deus. ¶ Respōdetur negando istam ɔsequentiā. omnis scientia ē qualitas: aliqua scientia ē substātia: igit substantia ē qualitas: quia arguit ex quattuor terminis ɔ̄ doctrinā Aristo. primo prioꝝ: nam in equiuocis nō est contradictio sm̄ Aristo. primo periermenias: neqꝫ in his bene sillogizat sm̄ eūdem primo Elenchoꝝ: quia nō sequitur: ois canis currit: celeste sydus est canis: igit celeste sydus currit: modo scientia est equiuocū ad sciētiā nostram ɀ ad scientiā dei sm̄ com. 12. metha. di. qd scientia nostra causat a rebus ɀ scientia dei est causa rerū ideo in maiori p alio supponit li scientia ɀ p alio ī minori: ppterea arguit ex quattuor terminis. ¶ Siquis tamē vellet qd li scientia in maiori distribueret absolute nō habendo respectū ad predicatum rōne equiuocationis: sic negaretur maior dicēdo q li scientia in sua maxima cōmunitate sicut li corpus nō est in aliq̄ predicamento rōne equiuocationis: sz autē vniuocātur ponūtur in predicamētis de quibus dicitur vniuersaliter sua gn[illegible] (Neqꝫ [illegible] magnitudo [illegible]) Tex. 28.co.

incōueniens q nulla substātia est quanta: nō solum ɔ̄ experientiam: sed etiam ɔ̄ Parmenidem ɀ Melissum: di. ens esse finitum: vel infinitū: ɀ pbatur ɔ̄ntia: qz si tm̄ substantia est: igit nulla magnitudo est: ɀ per ɔ̄ns nulla substātia est quāta: prima ɔ̄ntia tz: qz si magnitudo est nō tm̄ substantia est. co [illegible] runt: ptes enim sube non sunt ptes magnitudinis: nec ptes magnitudinis: sunt ptes substātie: eo q partes

substãtie sunt substãtie: et nõ accidentia: cum substãtia nõ fiat ex non substãtijs: per Aristo. in hoc primo: ptes autem magnitudinis sunt accidẽtia et nõ substãtie. Le. li. (Neqȝ igit magnitudo erit qđ est) .i. ens (si quidez qđ vere est: ẽ quod est) construe sic (neqȝ igit qđ est) idest ens erit (magnitudo siquidẽ) .i. certe (qȝ est ipsuz ens tm̃ est qđ vere est) idest substãtia (vtriqȝ enim alterum est esse partiũ) quia partes vnius nõ sunt partes alterius. ¶ Ex predictis Aristo. intẽdit talem rationez: si ens significat substãtiam: ipsum significat accidẽs: et ecõ: igitur si ens significat substãtiaz: vel accñs ipsum significat multa: sȝ apud oẽm opinionẽ ens significat substantiam: vel accidens: igit ens significat multa sm̃ p intelligendo diuersarum rationum qđ fuit ꝯ Parmenidẽ et Melissum ponẽtes tm̃ multitudinẽ numeralẽ: di. ens dici tm̃ vno modo. s. de substãtia vel accidẽte nõ faciendo differentiã inter substãtiam et accidens: sicut etiam moderni nõ faciunt dr̃iam inter substantiã et quãtitatem ꝯ determinationẽ Arist. di. quod partes vnius nõ sunt ptes alterius: et qȝ illa ꝯ° est bona: tm̃ substantia est: igit nulla magnitudo est que indiuidere nõ valeret: si eẽnt idẽ suba et magnitudo.

Dubitatur cũ sm̃ Auice. et Algazelem triplex sit significatio s. parilitatis cõcomitantie et cõtinentie: qua istarum significationũ significat ens substantiam et accidens. Respondet qȝ significatione cõtinentie: vnde significatio parilitatis est illa qua terminus plura significat eq primo et sic significat hõ sortem et Platonẽ: quia nõ pri⁹ sortez qȝ Platonẽ: nec ecõ: cũ igit ens prius significat substantiã qȝ accidẽs: igit nõ significat illa significatione pilitatis. Significatio aũt cõcomitantie est illa qua terminus significat aliqd ex sola cõsecutione in primo: vel in secũdo modo dicẽdi p se: et sic quodlibet inferius significat suum superius: et quodlibet subiectũ suaz passionẽ: et quelibet passio suũ subiectum. Homo .n. significat animal et risibile et etiam significat hominẽ. Hac significatione nõ significat ens substãtiam et accidẽs: qm̃ nullũ istorum est superius ad ens: nec passio entis: nec ens est passio alicuius istorum: significatio vero cõtinentie est illa qua totũ significat suam partẽ: aut aliquid se habens p modũ partis: et isto modo superius significat suum inferius et species suas partes: tam sȝ fidem: qȝ sm̃ imaginationẽ: et cõcretum subiectũ et formaz di. cote qȝ illud qđ significat hoc nomẽ album nõ est vnum sm̃ diffinitionẽ: quia album significat albedinẽ et recipiẽs albedinem: loquẽdo igit de tali significatione concedẽdũ est ens significare substantiam et accidẽs: qm̃ ens cũ sit cõmunius substãtia et accidẽte: se habet tanqȝ totum respectu illorum.

Dubitatur iterum si nomen concretuz significat subiectũ et formã vtrum eque primo: vel vnũ altero prius: dicendũ qȝ loquendo de primitate distinctionis: sic nomẽ concretũ prius significat formam qȝ subiectuz: quia p illã distinguitur illud a quolibet nõ tali: et sic est concedẽdum qȝ album prius significat albedinem qȝ subiectũ albedinis: iuxta doctrinã commentatoris di. v. metha. qȝ nomẽ cõcretum prius significat formã et secũdario subiectũ: ecõ autem est dicenduz loquẽdo de primitate cõstitutionis: iuxta doctrinaz cõmẽtatoris 2°. de anima: di. qȝ in artificialibus nomẽ cõcretum primo significat formã: qȝ subiectum et materiam: hec quidem intelligẽda sunt de concreto accidẽtali: que sunt album: calidũ: et huius: qr loquendo de concreto substãtiali cuiusmodi est homo: lapis: aut signũ: sic tale cõcretum prius significat formã: qȝ subiectum: vtraqȝ primitate: cũ per formam magis distinguatur et magis accipiat esse qȝ per subiectũ vel materiam. Dicit enim cõtor 2° de anima qđ in rebus naturalibus indiuiduũ prius significat formam: qȝ materiã: quia magis constituitur in esse per formã: qȝ per materiam: cũ a forma recipiat eẽ in actu et a materia capiat esse in potentia ex determinatione Arist. 2°. huius. Homo eniz magis dicit homo per formã: qȝ per materiã. (Quod aũt diuiditur) tertia cõclusio sit substãtia est: plures sunt substãtie diuersarum rationuz: pbatur quacũqȝ substantia significata: illa habet partes diffinitiuas. s. genus et differentiã: que sunt substãtie diuersarũ rationum: igit et c. añs declaratur: nam homo est substantia quedã diuisibilis in animal qđ est genus: et bipes qđ est differẽtia que duo sunt diuersarũ rationum et sunt substãtie: quia animal est substãtia: et bipes est substãtia: cum substãtia nõ componatur ex nõ substãtijs: et ita habẽtur hic tria diuersarum rationũ predicamẽti substãtie: quorum quodlibet est substãtia. s. species gen⁹ et differẽtia: vtputa homo animal et bipes. Le. li. (Quod autẽ diuidit quod vere est) .i. substãtia (inquõ vere est aliquod aliud) .i. in aliquã aliam substantiaz alterius rationis (et ratione) .i. per diffinitionẽ (manifesta est vt homo si est qđ vere est aliquid) construe sic: vt homo si est aliquid quod vere est. s. substantia. Necesse est vt animal quod vere est aliquid esse: et bipes etiam est necessariũ eẽ aliquid qđ vere est. i. suba.

Notandum sm̃ cotem 2o .28. qȝ necesse est: vt animal qđ ẽ genus hominis et bipes quod est eius dr̃ia sint entia in rei veritate: nam partes rei: que sunt sm̃ diffinitionem precedunt rem in esse. ¶ Ex quibus sequit qđ substãtia diffinibilis componitur ex genere et differẽtia: et diuiditur in genus et differentiã tanqȝ in partes essentiales absqȝ omni ope intellectus: nõ enim ꝯceptus mẽtales precedunt rem in eẽ: sed sunt post rem.

Primum dubium nõ videt qȝ quelibet substantia componat ex genere et differentia: quia deus est substãtia et non sic componit: cum sit purus actus .12. metha. materia prima est substãtia: et nõ sic componitur cum sit pura potentia primo huius.

¶ Indiuidua etiã predicamẽti substãtie: sunt substãtie: et non componuntur ex genere et differentia cum non diffiniantur.

Secundum dubiuz quomodo homo animal et bipes sunt plures substãtie cum sint vna substãtia et de se inuicẽ predicentur. ¶ Ad primũ dicitur quod phs non loquitur de substãtia que est p reductionez in predicamẽto substãtie: sed de substantia que est per se in tali predicamẽto: et maxime de substãtia diffinibili: ideo nõ loquitur de materia et deo cũ sint tm̃ principia predicamẽti substantie: et in eodẽ per reductionem: nõ etiam de genere vel indiuiduo cũ hoc sm̃ quod huius nõ sit diffinibile: cõcedendum genera tm̃ subalterna componi ex genere et differentia: ac diffinibilia esse nõ in eo qđ sunt genera: sed in eo quod sunt species. Indiuidua etiam predicamẽti substantie componũtur ex genere et differentia et sunt diffinibilia non per se primo: sed nõ per se primo inquãtum spẽs: que si componit et diffinitur

per se in quolibet suoꝝ indiuiduoꝝ: existit tanq̄ forma. ¶ Ad 2m respondetur quod cum dicit hominem componi ex genere ⁊ differētia: aut diuidi in animal ⁊ bipes: que sunt alia inter se: ⁊ ab homine: hic alietas nō est alietas realis: sed solum rationis: quia homo animal ⁊ bipes sunt vnum s̄m rem: differunt autem ratione: q2 alia est ratio hominis: ⁊ alia est ratio aīalis: ⁊ alia est rō bipedis. Homo.n.est animal rationale: ⁊ aīal est suba animata sensitiua ⁊ bipes est animal duoꝝ pedū. ¶ Et cū dicitur diffinitū ⁊ ptes diffinitiuas esse plures subas.s.homo aīal ⁊ bipes nō debet illud ītelligi in suppōne psonali: sic q̄ sint due sube quaꝝ vna nō sit alia: sed in suppōne simplici: ita q̄ sunt due rōnes subales quaꝝ vna nō ē alia: q2 lz hec res sit illa res: nō tamē hec rō est illa rō: vt patuit supra de hoīe ⁊ albo in cōcreto: que sunt idem in re ⁊ differunt ratione: cum alia sit ratio hominis: ⁊ alia sit rō albi: si vero allegaret phs.7.metha.di.q̄ vniuersalia nō sunt sube: dicat q̄ illud ꝓcedit ꝯ Platonē ponentē vlia separata a suis singularib⁹.(Si eniz nō q̄ vere est) Forte dicēt aliq̄s q̄ partes diffinitiue sube.s.hoīs q̄ sunt gen⁹ ⁊ dr̄ia: nō sunt sube. Sed ꝯ si ptes diffinitiue hoīs nō sūt sube: igit sunt accn̄tia: ꝯn̄s impossibile: q2 si sunt accidētia: igit sunt accidētia homini vel alteri ab hoīe: sz nullo istoꝝ modoꝝ: ad q̄ declarandū supponit p2ͦ q̄ accn̄tiū q̄dā est sepabile ⁊ quoddā insepabile: accn̄s sepabile est illud q̄ cōtingit ineē ⁊ nō ineē suo subo: vt currē ⁊ sedere: sedēs enim pōt indifferēter sedere ⁊ nō sedere: ⁊ sīr currens: accn̄s insepabile est illud in cui⁹ diffinitione ponit subiectū: vt simū dicit accidēs naso: ⁊ diffinit p nasū: dicendo simū est nasus cauus seu habēs nasum cauū. Te.li.(Si.n.nō q̄ vere est aliq̄d.) Construe sic.(Si enim nō) aliqua ps diffinientiū hoīem est (aliq̄d q̄ vere est).s.suba ḡ accn̄tia erūt ille ptes diffinitiue (aut igitur homini aut alij: alicui subo: sed ipossibile est aliq̄ istoꝝ: accidēs.n.dicit hoc: aut q̄ ꝯtingit eē ⁊ nō eē: aut cui⁹ est in rōne).i.in diffōne h̄ cui accidit.s.subiectū ei⁹ (vt sedere q̄dem sicut sepabile) est accn̄s (In simo autem est rō nasi).i.in diffōne simi ponit nasus (cui dicimus accidere simū)

Dubitatur

quia Por. dicit in vlib⁹ q̄ nigredo corui est accidens insepabile ipsi coruo ⁊ tn̄ nō ponitur coruus in diffinitione nigredinis. ¶ Rn̄detur q̄ aliter hic: ⁊ alit ibi accipit ⁊ sepabile ⁊ inseparabile: vnde duplex est accidēs.s.cōe ⁊ ꝓpriū: accidēs cōe est illud q̄ nō diffinitur p subiectum suū vt albū nigrū sedens currēs: accidēs ꝓprium est illō q̄ diffinit p subiectū suum vt simū ⁊ risibile: phs aūt intelligit hic accidēs sepabile accidēs cōe ⁊ p accidēs isepabile accidēs ꝓpriū. ¶ Itē quodlibet illoꝝ diuid.s.q: accidētiuz ꝓprioꝝ quedā fluūt a principijs speciei: vt risibilitas ⁊ innibilitas ⁊ hec cōuertuntur cū suis subiectis: vt homo ⁊ equus ⁊ innibile ⁊ risibile: quedam aūt fluūt a principijs indiuidui: vt simitas ⁊ crispitudo ⁊ hec nō cōuertūt cū subiectis suis: quia lz esse simū sit nasus vel habēs nasuz nō tamē omnis nasus est simus: nec oē habens nasuz est simū. ¶ Item accidētium cōmuniū quoddā ē separabile ⁊ quoddā inseparabile: accidēs cōmune separabile est illud q̄ potest corrūpi sine subiecto suo: vt albedo: vel nigredo hominis: accidens cōmune inseparabile est illud q̄ non potest corrūpi sine subiecto suo vt albedo cigni: ⁊ nigredo corui: ⁊ sic sumpsit Porphi. accidens separabile ⁊ insepabile: ita q̄ Aristo. sumit hic separabile ⁊ insepabile vt diuidūt imediate accidens. Porphi. autē sumpsit in vniuersalib⁹ vt diuidūt imediate accidens cōe: quia ibi nō diffiniuit accidēs qualitercūq̄ sumptū: sed solum accidēs cōmune diffinitū ꝯ ꝓprium. ¶ Sed adhuc occurrit difficultas quomodo nigredo corui est accidēs inseparabile idest nō potēs corrumpi sine corruptiōe sui subiectū Porphi. diffiniens accidēs ibidē dixerit accidens est q̄ eidem ꝯtingit inesse: ⁊ nō inesse ⁊ q̄ accidens ē illud q̄ adest: ⁊ abest preter subiecti corruptionē.

¶ Dicēdū q̄ li cōtingit adesse ⁊ abesse nō dicūt aptū: sed aptitudinē: lz igit nigredo corui nō possit corrumpi sine corruptione corui ꝓpter aliquā forem cōplexionem: ⁊ determinatā causam: tn̄ illa nigredo q̄tū est ex se est apta nata corrūpi absq̄ corruptione corui: ex quo nō sibi plus hoc subiectū q̄ illud determinat: secus autē est de simitate ⁊ risibilitate: que circūcernūt determinata subiecta. (Amplius quecūq̄) secūda suppositio nullum diffinitū cadit in diffōne partium sue diffinitionis: neq̄ in diffōne diffinientiū partes eiusdē diffinitionis. Verbi ḡ. homo nō cadit in diffōne animalis: nec in diffōne bipedis: nec etiam in diffōne alicui⁹: q̄ hēat diffinire aīal aut bipes. ¶ Sim lr̄ dato q̄ homo albus diffiniretur p albuz: nunq̄ homo albus ponetur in diffinitione albi: neq̄ i diffōne alicuius q̄ diffiniat albū. Aliter eniz idem respectu eiusdē esset diffiniens ⁊ diffinituz q̄ est impossibile: vn̄ si.a.cadit in diffinitione.b.impossibile est.b.cadere in diffinitōe.a. quia cum diffinitio detur causa innotescendi idem esset magis ⁊ minus notuz respectu eiusdez: ⁊ idē esset pri⁹ ⁊ posterius respectu eiusdē: partes enim diffinitionis sunt priores diffinito: sicut cāe eius 2ͦ.posterioꝝ. Te.li. (Amplius quecūq̄ in diffinitiua ratione insunt) alicuius diffiniti (aut ex quibus sunt) illa diffinientia in ratione hoꝝ non est rō totius.s.ipsius diffiniti (vt in bipede) nō est ratio hominis (aut in albo) nō est aliqua rō (que est ratio hominis albi) Tex. 29.co.

Notandum

s̄m co2m ꝯͦ.29 q̄ illa q̄ accipiūtur in ratione diffiniente impossibile est vt in diffinitionibus illorum accipiat illa res: qm̄ partes diffinitiōis precedūt diffinitum nō diffinitum diffinitionē. Verbigra. vt homo qui est posterius a bipede animali accipiat in diffōne bipedis ⁊ animalis: vt homo albus qui est posterior ab albedine ⁊ hoīe accipiatur in diffinitione hominis ⁊ albedinis: qm̄ si ita esset tunc causatum precederet causam) Ex isto ꝯͦ satis pz diffinitiōes ⁊ partes diffinitionū esse ex animā: ⁊ non tm̄ conceptio mentalis: qm̄ partes diffinitionis mentalis nō precedūt conceptum diffinibilē: sed ē ꝯ: nō enim est necesse istos conceptus animal ⁊ bipes precedere istū conceptū homo: neq̄ huius cōceptus sunt cāe istius cōceptus homo: sed magis ē ꝯ: cum prius formetur in mēte conceptus specificus q̄ genericus: vel differētialis: vt colligitur a cōmētatore 3ͦ.de anima.

Contra dicta

arguit ꝓbando idez esse diffiniens ⁊ diffinitum respectu eiusdē: nam diffinitio dat causa innotescendi: sed vnū relatiuū cognoscitur p reliquuz: igitur vnū relatiuū diffinitur per reliquū pz ꝯa cum maiori: per Aristote. in topicis: ⁊ minor est phi in predicamētis capitulo de relatione: di. siquis diffinite cognouit vnum correlatiuorum diffinitie nouit ⁊ reliquum

¶ Itē.9.methaphisice:dī. Arist. ⁊ cometatoꝛ ꝙ vtrūqꝫ relatiuoꝝ diffinit̄ p reliquum: vt pꝫ de potētia ⁊ actu que ⁊ vtrūqꝫ diffiniunt̄ p reliquū. Pꝫ etiā dicit ꝙ q2 species ⁊ genus sunt correlatiua vtrūqꝫ p aliud diffinitur. ¶ Rñdetur ꝙ nō est incōueniens idē esse diffiniens ⁊ diffinitū respectu eiusdē diuersis diffōnibus: quaruꝫ vna est formalis: reliqua vero est mālis: ⁊ a posterioꝛi:vbi g.risibile diffinit̄ p hominē:fm Aristo. hic:cū sit accidēs ꝓpriū eius:⁊ etiā diffinit̄ homo per risibile:fm ipsuꝫ primo posterioꝝ:dicēdo hō est aīal risibile:qm̄ res aliquādo diffinit̄ p causaꝫ solū ⁊ dicit̄ diffinitio formalis. Aliquādo vero p effectū ⁊ talis ē diffinitio mālis iux̄ doctrinā Arist.2.posterioꝝ:sꝫ q̄d idē sit diffiniēs ⁊ diffinitū in duab⁹ diffinitionib⁹ formalibus datis a prioꝛi respectu eiusdē est mere impossibile:nec est incōueniens aliqd esse magis ⁊ minus notū respectu eiusdē i diuersis generib⁹ cognitionū: vt in ꝓlogo fuit tactū de causa ⁊ effectu:nō tñ sequit̄ ꝙ aliquid sit altero prius ⁊ posteri⁹ simplr̄ loquēdo:q2 iam dictū est ptes diffinitionis nō semp precedere diffinitū:nisi illa fuerit diffinitio formalis data p prioꝛa ⁊ p causas solum:⁊ hec est intētio Aristo. hic. ¶ Ad ratione dicit̄ ꝙ correlatiua possunt dupliciter sumi vnomodo vt sunt sil̄ natura:eo modo quo loqt̄ Aristo. in ṗdicamētis.c.de relatione:aliomodo vt habēt rationē prioꝛis ⁊ posterioꝛis:vbi g.pater ⁊ filius possunt accipi sub rōne paternitatis ⁊ filiatiōis:⁊ sic sunt sil̄ natura. Aliomodo sub rōne cause ⁊ effect⁹ ⁊ sic habēt rōneꝫ prioꝛis ⁊ posterioꝛis. ¶ Primomō nulluꝫ correlaᵐ diffinit̄ p reliquum quia diffiniēs ⁊ diffinitū debēt habere rōnem prioꝛis ⁊ posterioꝛis: modo ea q̄ sunt sil̄ natura nō habēt rationeꝫ prioꝛis ⁊ posterioꝛis:sed secūdomō vnuꝫ correlaᵐ diffinit̄ p reliquū hoc modo p̄r est ens a quo est fili⁹:fili⁹ ē ens q̄d ē a patre. Ad hūc intellectū p̄r est cā a qua ē aliqd de sua suba:filius est effectus q̄ ē ab alio de sua suba sicut ē commu. l. causa p effectū ⁊ ē tñ vtrūqꝫ illoꝝ p aliud pōt diffiniri:⁊ sic vnuꝫ correlaᵐ p aliud diffinit̄ nō i esse relatiuo ⁊ reciproco:sꝫ i esse cāe ⁊ effect⁹ ⁊ sic intelligit̄ illud vtrūqꝫ relatiuū cognoscit̄ ⁊ diffinit̄ p reliquū:qm̄ vt correlatiua sunt sil̄ nā:sic nullū illorum cognoscit̄ p reliquū:sꝫ cū reliquo vt ait Auicena cui ꝯcordat dictū Arist. si quis diffinite nouit vnū relatiuoꝝ diffinite.i.determiate nouit ⁊ reliquū. ¶ Cōsimiliter ad alia est dicēdū vꝫ ꝙ si potētia ⁊ act⁹:aut gen⁹ ⁊ spēs inuicē diffiniūt̄:hoc nō est inq̄tū sunt sil̄ nā:sed inquātū habēt oꝛdinē prioꝛis ⁊ posterioꝛis:⁊ sic semper illaꝝ diffinitionū vna dabit̄ p prioꝛa:⁊ alia p posterioꝛa:sed hoc nō est incōueniēs:q̄d aūt idem sit diffiniens ⁊ diffinitū semp per prioꝛa:illud ē impossibile:⁊ sic intelligit Ari. hic. (Si igit̄ hec hūc hn̄t modū.) Istis duab⁹ suppositionib⁹ ṗmissis arguit̄ ꝙ partes diffinitiue hoīs nō sunt accidētia hoīs nec alicui⁹ alterius:⁊ primo primū:q2 si sunt accidētia homini:igitur sepabilia vel insepabilia pꝫ ꝯ͂ᵃ p primā suppōneꝫ: nō sepabilia:q2 tūc hoīeꝫ esse:⁊ nō eē aīal: nec bipedem q̄d implicat ꝯ̄dictōeꝫ:nec etiā insepabilia:q2 tunc hō poneret̄ in diffōne aīalis vel bipedis:pꝫ ꝯ͂ᵃ p eādē suppōneꝫ:sed ꝯ̄ns est ꝯ̄ secūdā suppositionē:di. quod diffinitū nō ponit̄ in diffōne alicui⁹ partis sue diffinitionis:⁊ pmaxie quando diffō dat̄ p prioꝛa simplr̄ ⁊ p genus ⁊ dr̄iam eēntialē eius:sicut hic:nā aīal ⁊ bipes sunt cōioꝛa ⁊ nālr̄ prioꝛa diffiniētia hoīem vt genus ⁊ dr̄ia eēntialis eius. Te.c.li. (Si igit̄ hec hunc hn̄t modū).i. si hec vera sūt q̄ ṗmittūtur in hiis duab⁹ suppositiōibus:⁊ homini accidit bipes vt tu dicis necesse est sepabile esse ipm.s.bipes ab hoīe: q̄re ꝯtinget vtiqꝫ nō bipedē esse hoīem:aut necesse est eē accñs insepabile homini ⁊ tūc i rōne.i.diffōne bipedis inerit hoīs ratio:sꝫ impossibile est illud: q2 nec hō:nec diffinitio hoīs pōt esse ps diffōnis bipedis vel aīalis:ill'ō.n. q̄ē subiectū accñs insepabilis inest illi⁹ accidentis rōne inest:qm̄ subiectum ponit̄ in diffōne propria passionis p primo posterioꝝ.

Dubitatur quia nō videt̄ impossibile hoīem nō eē bipedē cum multi sint hoīes nullū pedē habētes aut q2 sine pedibus nati sunt:aut quia violenter hiis sunt priuati.

¶ Rñdetur q̄d sicut risibile ⁊ rōnale dicūt aptitudinē ⁊ nō actū:quia aliqs hō est risibilis qui nō ridet:⁊ aliqs est rōnalis qui nō rōcinat̄:ita bipes vt ē dr̄ia diuisiua aīalis ⁊ ꝯstitutiua hoīs dicit aptitudinē ⁊ nō actum:sufficit.n.ꝙ qlibet hō sit aptus nat⁹ hr̄e duos pedes:ꝙ aūt nō habeat hoc ē p accñs aut q2 remoti sūt aut q2 in conceptione defecerunt. Secūdo ꝯ. Consiquēter arguit̄ ꝙ ptes diffinitiue hoīs nō sunt accidentia alteri ab hoīe:q2 si aīal ⁊ bipes nō sunt substantie sed accidētia alicui alteri:q̄d nō est hō:igit̄ homo etiā accidit alicui alteri ab hoīe:ꝯ̄ns est icōueniens q2 substātia nulli accidit ⁊ ꝓbat̄ ꝯ͂ᵃ:cuicūqꝫ accidit diffō eidē accidit diffinitū exq̄ diffinitū ⁊ diffō sūt eēntialr̄ idē: si igit̄ diffō q̄ est aīal bipes alteri accidit p idem hō alteri accidit:sꝫ illud non est possibile:vt dictum est. Te.c.li. (Si aūt alii)ab hoīe(accidūt bipes ⁊ aīal ⁊ non est vtrūqꝫ ꝙ re ē aliqd.s.suba ⁊ homo vtiqꝫ erit de nūo accidētiū alteri(sed q̄d vere est sit accidēs nulli).i.substātia non est accidēs alicui⁹ nec alicui accidit. ¶ Fiat ergo argumᵐ sic in sūma:partes hoīs q̄ sunt gen⁹ ⁊ dr̄ia: vtrū sint substātie:vl̄ accidētia si sube ⁊ vl̄r gen⁹ ⁊ differētia sunt diuersaꝝ rōnuꝫ:igit̄ multa sunt diuersaruꝫ rōnuꝫ eiusdē ṗdicamēti:si accidētia aut igit̄ hoīs vl̄ alterius ab hoīe: si hoīs:igit̄ sepabilia vel insepabilia si sepabilia igit̄ stat hoīem eē ⁊ nō esse aīal nec bipedeꝫ:q̄d est ipossibile:si insepabilia igit̄ homo ponit̄ in diffōne alis ⁊ bipedis ⁊ hoc iteꝝ ē ipossibile. ¶ Si aūt dicit̄ in principio ꝙ aīal ⁊ bipes sunt accidētia alterius ab hoīe:igit̄ hō est accidēs alteri⁹ ab hoīe:ꝯ̄ns iteꝝ impossibile:⁊ pꝫ ꝯ͂ᵃ q2 iteꝝ cuicūqꝫ accidit diffinitio eidē accidit diffinitum.

Notandum fm cometatoꝛē comento .29. ꝙ accidentia insepabilia diffiniūtur p subiectū:sed nō subiectū p illa: vñ impossibile est vt illa que accipiūtur in diffinitione entis sint accidētia in eo) Nō ꝯtradicit istud cometū dictis prioꝛib⁹:q2 nō loqtur cometatoꝛ nisi de diffōne pure qditatiua vel data p prioꝛa tñ:adeo sic pōt diffiniri accidēs insepabile p subiectū suū: nō aūt eꝯ͂:q2 subiectū est prius accidente insepabili ⁊ ipsuꝫ accidēs insepabile est effectus sui subiecti. (Et de quo ambo) ad hāc rationē respōdet Parmēides di. ꝙ nec homo nec aliqd aliud cōpositū ex suis partibus componitur ex genere ⁊ dr̄ia:sed solū ex suis ptibus quātitatiuis: resoluēdo ad indiuisibilia:ita q̄d homo est diuisibilis i illas medietates ⁊ quelibet illaꝝ medietatū est resolubilis iteꝝ in alias ptes:⁊ iteꝝ ille vsqꝫ ad idiuisibilia:alioquin resolutio ꝓcederet in infinitū:⁊ sic ꝯsequēter dicat̄: ꝙ homo cōponit̄ ex indiuisibilib⁹:⁊ nō solū homo imo etiā omne aliud totū habēs partes. Te.c.li. (Et hō Tex. 30.co.

de quo dictũ ẽ diuisibilis ẽ in ambo.i.in ãbas me^{tes} & vtrũq3.i. vtraq3 illaꝝ medie^{m} iterꝝ ẽ diuisibilis ĩ alias ptes vsq3 ad idiuisibilia: & qd ẽ ex hĩs dicat̃ ↄstrue sic & dicat̃ illd qd ẽ ex hĩs ptib^{9} eẽ cõpo^{m} ex idiuisibilibus. Ex idiuisibilib^{9} itaq3 ẽ oẽ cõpo^{m} & nihil ex gnẽ & dñã. ¶ Et ita rõne dẽ Parmẽidis [illegible] nõ negai [illegible] ipse hoies [illegible] ptes [illegible] negauit hoiez ↄpõi ex gnẽ & [illegible] sequũt̃ ĩ hoc: qd nihil cõponit ex [illegible] ptus metalis: & q oĩa alia q̃ cõponũt̃ dñt cõpõi tm̃ ex suis ptib^{9} q̃titatiuis vl' q̃litatiuis. (Qdã at̃) 4ª cõclusio nõ si nihil ẽ ex subaz suba ẽ ens illã ↄclonẽ Ari. [illegible] Parmẽidis q̃z p^{a} pbauit tm̃ vnũ eẽ: alia aũt ↄti^{m} cõpõi ex indiuisibilib^{9}: vñ Plonici p^{o} ↄcesserũt oĩa esse vnũ.s.subaz: q2 accñs dixerũt nõ eẽ: s3 solum ineẽ. ¶ Et arguebat Plato sic: si ẽs significat vnũ.i. vniuoce & nõ equinocetia q significet tm̃ illd qd h3 eẽ: sola suba est ẽs alio [illegible] suba. ¶ Scdo ↄclusit Plo corpus eẽ diuisibile vsq3 ad idiuisibilia: alit̃ diuisio ↄtinui pcederet in isi^{m}: quo hito seq̃t̃ oẽ ↄti^{m} cõpõi ex idiuisibilib^{9}. Te.li. (Quidã aũt rõib^{9} vtriusq3).s. Parmẽidis acq̃escũt huic q̃dem qua pbat̃ q̃m oĩa vnũ sũt si qd est.i. si ẽs vnũ significat q̃m ẽ qd nõ ẽ.i.dato q ens significet vniuoce seq̃t̃ accñs eẽ qd põit̃ nõ eẽ: ei aũt rõni q̃ ex decisiõe ẽ.i.ex diuisiõe ↄtinui idiuiduas faciẽtes magni^{es} in magnitudies faciẽtes ptes idiuisibilis ẽt Plonici adheserũt

Notandum qd nõ reprobat Arist. Parmẽidẽ nec Plonicos hic in h̃ q ↄcesserũt ↄti^{m} cõpõi ex idiuisibilib^{9}: q2 eos reprobabit [illegible] s3 eos reprobat in hoc qd ↄcesserũt oĩa vnũ eẽ.s.subam: q2 nihil ẽ ex subam: & reprobãdo [illegible] veritas quarte ↄclonis.s.nõ si nihil ẽ ex subaz tm̃ suba est ens

Tex. co.3. (Manifestũ at̃) ↄ opinionẽ Plonicoꝝ arguit phs & p^{o} reprobãdo vnã ↄñtiã quã ↄcedebãt.s.ẽs significat vnũ & ñ ↄtigit sil' ↄdictõez eẽ: igit̃ illd qd nõ ẽ.s.accñs nullomõ ẽ: certũ ẽ q ista ↄ^{a} peccat p fallam ↄñtis: q2 ex illo añte solũ seq̃t̃ qd accñs aliq̃mõ non est.s. simplr tm̃ suba est illa q̃ simplr ẽ. Accñs at̃ est q̃dãmodo [illegible] Te.li. Manifestũ at̃ ẽ q̃ q̃m ñ vnũ ẽ qd si vnũ significat q ẽ.i.ens & nõ possibile ẽ sil' ↄdictõez eẽ nõ erit nihil qd nõ ẽ).i.ipm accñs q ponit̃ nõ eẽ nõ erit aliq̃d.nihil.n. phibet qd nõ ẽ.i.ipsuz accñs nõ simplr esse: s3 tm̃ ipm nõ ens.i.accñs eẽ aliq̃d qd nõ ẽ.i.qd ponit̃ nõ esse: s3 solã inesse.

Notandum qd Plo credidit ẽs nullomodo sumi vniuoce si accñs eẽt ens: stãte igit̃ vniuocatõe entis sola substãtia erat ens fm eũ: s3 illd pri^{9} fuit reprobatũ vbi ↄclaratũ ẽ ẽs eẽ aliq̃mõ vniuocũ ad subam & accñs nõ q̃dẽ vniuocatiõe generis: vel spẽi: s3 vniuocatiõe analogi [illegible] eadẽ rõ.l3 fm pri^{9} & posteri^{9}: & fm cãm & cãtuz: igit̃ &c. (Dicere igit̃ ex) scdo arguit phs ↄ vnam ↄditionalẽ cõcessaz a Plone: si nihil ẽ ex subam: oĩa sũt vnũ.s.suba: & ĩ hoc h̃r pbatio quarte ↄclonis. Peccat.n.hec ↄdictiõalis p fallam equiuocatiõis: q̃m aliquid eẽ ex subam ĩtelligit̃ duplr vz p actualẽ sepatiõez & p realẽ distinctionẽ: l3 igit̃ accñs nõ sit ex subam primomõ: hñ tñ est ex subaz scdomõ: eo q accñs realiter differt a suba: l3 nõ sepetur ab ea loco & subo: sumẽdo igr̃ ex primomõ illi^{9} ↄdictõalis añs est veꝝ & ↄñs fal

sum [illegible] nec seq̃t̃ null^{9} intelligens [illegible] nihil est ens nisi suba: [illegible] suba: sicut ĩtelligẽdo symũ [illegible] ita ista stãt simul: multa sunt.s. suba & accidens [illegible] Dicere q ex ipm qd est nihil aliq̃d erit [illegible] igit̃ oẽ oĩa esse vnũ nisi aliq̃d aliud erit ex ipm qd est idest si nihil aliud a suba erit ex subam: qs.n. addiscat idest ĩtelligit ip3 qd ẽ.i.ẽs: nisi qd vere ẽ.i. subaz: aliq̃d sit ĩtelligat: si aũt hoc: nihil tñ phibet mlta q̃ sũt esse.s. [illegible]

Sed notãdũ fm co^{tem} ↄ^{to}.3. q nullus [illegible] p hoc nomẽ ens nisi ens qd est ens pri^{o} & vere.s. subam. Istd cõmentũ vr̃ repugnare priorib^{9} dictis tã ab ipso q a pho vz q ẽs dr̃ multiplr.s.ĩ pdicamẽtis.10. & q ẽs significat subam & accidẽs: & q si ens significat subam: etiã significat accñs & ↄ: igit̃ ĩtelligẽdo ens ĩtelligit̃ accidẽs: sicut ĩtelligit̃ suba: qdlibet.n. cõe ad aliq̃ duo videt̃ illa significare significatiõe ↄtinẽtie vt patuit inductiue: & p illd ambo ĩtelligere illa: cũ igit̃ ens sit cõe ad subaz & accñs ex quo diuidit̃ p illa: igit̃ significat substãtiã & accñs: & p tale nomẽ ĩtellect^{9} ĩtelligit̃ qdlibet illoꝝ. ¶ Dicẽdũ q nõ ẽ intẽtiõis cõmẽtatoris remouere a cõceptu ẽtis significatiõez accñtis: neq3 p ↄceptũ entis ĩtellectũ tm̃ intelligere subam: q̃m tũc ens nõ eẽt subm adequatum metha. neq3 obm adequatũ intellectus nr̃i: neq3 diuideret in subam & accñs: neq3 in decez pdicamẽta: q̃ oĩa sunt ↄ doctrinã phi: s3 vult dicẽ cõmẽtator q ↄcept^{9} ẽtis ñ significat distĩcte nisi subaz: & q null^{9} ĩtellr̃ distĩcte p illd nomẽ ẽs: nisi subaz: sic.n. mot^{9} [illegible] & 2os mot^{9} ↄfuse vt colligit̃ a ↄ^{te}.3. phicoꝝ: & sic nã signat mãz & formaz: mãz ↄfuse & formaz distĩcte: vt colli^{r} a pho.2. phicoꝝ. & 5. meth. & sic po^{a} signat po^{em} actiuã: & passiuã actiuã distĩcte: & passiuã ↄfuse: vt appet eẽ de mẽte phi & cõmẽtatoris.9.meth. ita ẽs significat subaz & accñs distĩcte subaz: & ↄfuse accidẽs: ppterquã ↄfusionẽ antiqui nesciuerũt distinguere accidẽs a suba & posuerũt oĩa esse subam. Intellect^{9} g p cõceptuz entis ĩtelligit̃ tã subam q accidẽs: s3 nihil p illũ distincte cognoscit nisi subam: & hec est intẽtio cõmentatoris: [illegible] intelligit subam p ppriũ ↄceptũ sube: q p cõceptum entis tm̃: sicut distĩctius cognoscit ĩtellectus motũ locã ẽ p ppriũ ↄceptũ mot^{9} localis: q p ↄcept^{9} mot^{9} in cõi.

Contra pfm arguit̃ pbãdo q stat intelligere ens vel accñs nõ intelligẽdo subam: q2 mathe. intelligũt lineas & supficies nõ intelligẽdo subam: vt h̃r a pho.2.hui^{9} di. q abstrahẽtiũ nõ est mẽdaciũ: igit̃ nõ si aliq̃s intelligit ens vel accñs intelligit subam. ¶ Rñdet̃ vt supra q nõ intẽdit [illegible] dicere intellectũ [illegible] intelligere aliqd ens quin [illegible] subam: s3 vult dicere q nullus intellectus ens: vel accñs p ↄceptũ entis vel accñtis quin [illegible] subam [illegible] pri^{9} significat subam: q accñs & significat [illegible] igit̃ ens nihil significat nisi significet subam.

¶ Accñs enĩ distĩcte significat subam: q2 cõnotat inherentiã q̃ absq3 suba nõ põt intelligi: eo modo quo symũ significat nasũ: & crispũ caput: ea aũt accñtia que nõ circũcernũt subam pñt intelligi absq3 suba: s3 nõ p ↄceptũ ẽns: vel accñtis in cõi: s3 p pprios ↄceptus.s. lineas p cõceptum linee: & supficies p cõceptũ supficiei: & albedo ac nigredo p ↄceptus albedinis & nigredinis.

(Quod qdez igr) vltio epilogat phs circa determiata di. (qd quidē igit sic vnū esse qd est).i.ens vt dixerūt Parmenides & Melissus īpossibile sit maᵐ est ex dictis: oia eē vnū fʒ māz: aut ꝑm anaᵃᵐ entis nō ē īpossibile: ſʒ ꝑm formā & rōnez ad intellectū antiquoꝝ.

Tex.

Sicut at phici dicūt.) Ista ē 2ᵃ ps principalis huiꝰ primi tractatꝰ primi phicoꝝ: in qua phs [illegible] antiqꝝ nō nālr loquētiū reprobat opiniōes nālr loqntiū.s. Empe. Anaximādros & Anaxa. & dñt isti nālr loqntes: qꝛ ꝓcedebāt motū eē. Diuidit igr ps ista i duo caᵃ in qꝝ pᵒ phs recitat opiniōes antiqꝝ nālr loquētiū. In scdo vero illas reprobat ibi (si gᵃ in infinitū.) ¶ Primᵐ caᵐ diuidit i 4ᵒʳ ptes in pᵃ recitāt opiniōes [illegible] festant opiniōes ponētiū pla prinᵃ.s.mālia: ibi (qdā aūt ex vno.) In 3ᵃ descēdit spālr ad opiniōez Anaxa. [illegible] tur opio ex suis defectiuis ibi (ſʒ pp putatē.) ¶ Quātū ad pᵐ dic phs q nālr loqntiū ponētiū tm vnū māle prinᵐ asserētiū illd eē corpꝰ & eē aliqd i actu fʒ oēʒ dimēsionē 4ᵒʳ fuerūt opiniōes: qꝝ pᵃ posuit ignē esse prinᵐ māle oiūʒ: & ratio: qꝛ principiū materiale oīum dʒ eē maxie durationis vt semp ex illo fiat generatio ſʒ ignis ē maxime durationis qꝛ maxie actiuitatis: & maxie elōgatꝰ a ꝯrijs fʒ ptē īmediatā celo: igit ignis [illegible] prinᵐ oīuʒ gnābiliū & corruptibiliū. ¶ Scda opio dixit aerē eē māle prinᵐ oiuʒ: ex eo qa prinᵐ māle [illegible] aer īter oia elā ē mīme sensibile vt pʒ ꝑm oēs sensus: igr aer vr eē māle priⁿᵐ. ¶ Tertia opio asseruit aquā eē hmōi priⁿᵐ: qꝛ priⁿᵐ māle dʒ eē maxie fluxibʳ vt vbiqꝫ possit fieri gnātio: ſʒ aq īter oia elā ē maxie fluxibilis vt liqt ad experiētiā tā d aq fluminū q maris: igr aq apparet eē tale priⁿᵐ. ¶ Quarta opio docuit meᵐ inter ignē & aerē. aut īter aerē & aquā eē hmōi priⁿᵐ [illegible] sit rariꝰ aere & minꝰ raꝝ igne: si pōit meᵐ inter ignē & aerē: si at pōit meᵐ īter aerē & aquā: dʒ eē dēsiꝰ aerē & minꝰ dēsiꝰ aq: q aūt tale meᵐ sit priⁿᵐ suadebāt ex eo qꝛ māle priⁿᵐ dʒ eē maxie elongatū a ꝯrijs vt oia possint ex eo fieri: ſʒ bꝰ meᵐ maxie elongatur a ꝯrijs [illegible]. Le.li. (Sic at phici dñt) [illegible] loquētes (duo mōi sūt loquēdi) de pricipijs reꝝ (hij qdē.n. vnū sunt priⁿᵐ faciētes qd est corpꝰ subʒ) & de nūo istoꝝ: aut triū aliqd eloꝝ dicūt eē priⁿᵐ: aut aliō asserūt eē huiꝰ priⁿᵐ meᵐ īter elā: qd ē igne qdē dēsiꝰ aere āt subtiliꝰ: dato qd sit meᵐ īter illa: nullꝰ āt phoꝝ posuit trā eē māle priⁿᵐ pp suā vilitatē & īmobilitatē: & si Esiodus asseruit trā eē priⁿᵐ ipse nō fuit phs sed legista vt narrat cōmētator 2. metha.

Notādūʒ ꝑm coᵐᵐ pᵗᵒ 32. q antiq vnūt hoc noīe ēs p priⁿᵒ & dicto p dic q ens ē vnū itēdu q priⁿᵐ est vnū: & qd dic ētia eē plura itēdu priⁿᵃ eē plaᵃ: & rō qꝛ faciētes tm priⁿᵐ māle nō poterāt ponē pla entia subalia eē semp intelligedo diuersaꝝ rōnū: qꝛ ētia nō sic distinguūt nisi p sua priⁿᵃ: faciētes āt pla priⁿᵃ pp distictiōez illoꝝ ponē poterāt pla ētia [illegible] qꝛ huiꝰ plalitas nō ē sine distictiōe pricipioꝝ: neqꝫ nālr loqntes de vnitate pricipꝝ māla coicābāt i opiniōe cū Parmēide & Melisso: qꝛ illi ponētes tm vnū priⁿᵐ oia crediderūt solo nūo distīgui: nullā faciētes drīaʒ īter subaʒ & accn̄s: hij āt vnū priⁿᵐ faciētes ponebāt distictiōez specificā & qūtalez nō qdē i subījs: qꝛ oēs subas dixerūt eiusdez rōis: ſʒ in subījs & accn̄tibꝰ di. ignē nō eē calitēᵐ: neqꝫ calitēᵐ & frigitēᵐ eē eiusdē rōnis: ponētes igr ignē esse priⁿᵐ dixerūt oēʒ subaʒ eē ignē: & q 4ᵒʳ elā sūt eiusdē rōnis: & [illegible] equꝰ: nō tm caᵗᵃˢ ē res calida nec frigitᵃˢ res friᵃ neqꝫ caᵗᵃˢ est friᵗᵃˢ: neqꝫ vnqꝫ erit friᵗᵃˢ: ſʒ q vna corrūpet & alia gnābit. ¶ Cōsilr dixerūt ponētes aerē vel aquā priⁿᵐ qd oia subalia sūt denoīatiōis illiꝰ pricipij: & [illegible] ſʒ tm accn̄taliū. (Alia āt gnānt) sic āliq i ponēdo vnicū priⁿᵐ aliqᵒᵒ ꝯuenerūt.s.i asserēdo illd eē & corpꝰ & ēs i actu: aliqᵒᵒ discōuenerūt: qm̄ qdā vocauerūt illd ignē alij aerē: alij aquā: ceteri vo meᵐ īter aliq duo istoꝝ triuʒ eloꝝ: ita i ponēdo gnātōez fieri ex illo priⁿᵒ qdē antiq aliqᵒᵒ ꝯuenerūt.s. asserēdo oēm gnātōez fieri ꝑm [illegible] dixerūt gnōez fieri ex illo priⁿᵒ fʒ raritatē & dēsitatē [illegible] at minꝰ dēsiuʒ gnāt aq: si āt fiat rariꝰ gnāt aer: si vero adhuc magis raꝝ gnāt ignis: ita qd idē corpus actu [illegible] isti g ponūt vnū subm & duo ꝯria.s. dēsitatē & raritatez. ¶ Alij vero dixerūt gnōnē reꝝ fieri ex illo priⁿᵒ ꝑm aliā ꝯrietatē q sūt magᵐ & pūū: ex h.n. q tale principiū sit maiꝰ vl minꝰ dixerūt aliqd gnāri vt trā: & aquā [illegible] & pūū dic Plo eē ꝯria ꝑm q sit gnō reꝝ ex illo priⁿᵒ māli. Le.li. (Alia autē gnānt dēsitate) & alia raritate mlta faciētes ex illo priⁿᵒ h āt sūt ꝯria vlr aūt excellētia: & defectꝰ sunt illa ꝯria quibꝰ oēs dixerūt generationē fieri: sicut etiā magnū ait Plato & paruū.

Notandū q magᵐ dic excellētia: & pūū defectū: qm̄ magnū [illegible] & paruitas rōne māe: vt colligit de itētiōe phi & cōmētatoris.3.phicoꝝ [illegible] excellētiā: & defectū: si.n. raritas & dēsitas sit ponēs dīites distātiā & ꝓpinqtatē ptiū: ut ponit Ari. i pntis.c. de qlitate: sic dēsitas dicit excellētiā: & raritas defectū qꝛ apꝓpinqtio dic mltitudinē forē & mācrenodo āt: pnā [illegible] dic paucitatē māe & forē: mō nulli duᵐ q mltitudo dic excellētiā: & paucitas defectū: si āt raritas & dēsitas sūt qlitates insequētes calidū & frigidū vt dicit pᵗᵒʳ.7.phicoꝝ: sic raritas dic excellētiā: & dēsitas defectū: qꝛ raritas isēqt caliditatē & dēsitas frigiᵗᵃᵐ: mō caᵗᵃˢ nobilior est frigiᵗᵉ cū attribuat nobilioribꝰ elēis & nobilioribꝰ mixtis vt pʒ. (Nisi qd hic qdē) phs dat hic drīaʒ īter Plonē & alios di. q Plo magnū & paruū māʒ vnū āt facit forāʒ. Alij āt ecōuerso vnū dīt subiectū & māʒ: ꝯria vero faciūt formas ac drīas ꝯrias. Hij.n. ꝓcedētes ex sensibilibꝰ ad itelligibilia cognouerūt distictiōez foraꝝ: vidētes raritatē nō esse dēsitatē: & eꝯ: & qꝛ viderūt eādē māʒ nūo nūc rarā nūc dēsāʒ dixerūt vnū se tenē ex pte māe: mltitudinē vero ex pte forē: Plo āt eꝯ ex itelligibilibꝰ ad sensibilia voluit ꝓcedē: & sic vidit ex pte itellectꝰ: ita credidit eē ex pte rei: & qꝛ ex multis pticularibꝰ intellectꝰ abstrahit vnū vniuersale: que qdeʒ pticularia dicūt mā vlis: di. pho pᵒ ce. q d dicit ce. dic forāʒ & d dicit h celū: dic māʒ ideo posuit plalitatē ex pte materie: & vnitatē ex parte forme: credidit.n. q sicut itellectꝰ intelligit vle sine suis

singularib⁹: sic eēt aliqs hō separatus a pticularib⁹ homib⁹: quē dixit eē ideā formam ⁊ qdditatē oīuȝ pticula [illegible] oīuȝ īdiuiduoꝝ spēi hūane: ⁊ sic pōuit hoīem cōēȝ se [illegible] ılla q mām vocauit magnū: q plus recipit de ī fluxu talis idee: ⁊ illā puā q min⁹ recipit. Le.li. (Nisi ꝙ h̄ quidē). s. Plo (h̄ facit māȝ) vȝ magnū ⁊ puū vnū āt spēm idest formaȝ (alij vero vnū qdē subm) dicūt materiā (cōtraria autē dīt dīas ⁊ spēs). i. formas: sȝ pꝫa opinione Plonis aliqītulū arguit: ostēdēdo vlīa separa a suis singularib⁹: qꝛ nulla rosa exñte rosa ītelligit: aut igit est qd ītelli⁹: aut nō: si ē nō ē aliq rosa pticularis: igit rosa vlīs separ a rosa pticulari: si dr qd illō intellectuȝ nō ē seqt ꝙ cōcept⁹ rose est cōcept⁹ chymericus: aut ꝙ [illegible] rose nō ē nisi dissō exprimēs qd nois: ⁊ pñr qd [illegible] ⁊ corū q nō pñt alr se hr̄e: p⁹ post. vbi ēt dicit phs qd spēs sunt eterne: igr qdditas rose ē eīna: cū q nulla pticularis rosa sit eīna ozrosaȝ vlēȝ separi a rosis pticlarib⁹.

¶ Scdo si vle nō separ a singularib⁹: aut igr ē ī singularib⁹: aut ē ipsa singularia: si p^m ⁊ nō ē mā: nec forma accñtalis: qꝛ vlīa sunt qdditates ptiū: igr ē forma subalis: ⁊ p pñs quodlibet cōpo^m naturale hȝ duas formas subales totales dātes qdditatiuū eē: qd ē falsuȝ qꝛ vna supfluit. Si dat scdm seqt qd sortes ē Plo: ⁊ qd hō ē asin⁹: qꝛ h̄ ē Plo: ⁊ h̄ ē sor. dēndo hoīeȝ cōeȝ [illegible] nus: ⁊ h̄ ē hō demrando aial cōe: igit hō ē asin⁹: pȝ pᵃ vt supra. Dic. n. phs p⁹ prioꝝ: qꝛ cū me^m fuerit h̄ aliquid necesse ē extrēa piūgi: imo seqt ꝙ īdiuiduū ē gñali^m: ⁊ qd vlīa sunt gñabilia ⁊ corruptibilia: sic arguēdo: hoc ē gñali^m demrando subam cōem: ⁊ hoc ē sor. igit sor. ē gñalissimū: sȝ sor. ē īdiuiduū: igr ⁊c. Silr hoc est gñabile ⁊ corruptibile demrando sortē nūc p⁹ exñtem: ⁊ hoc ē hō cōis: ⁊ animal cōe: igit hō cōis: ⁊ aial cō[illegible] est gñabile ⁊ corruptibile.

In oppositum arguitur qꝛ si vlīa essent separa more Platōico: gen⁹ ñ pdicaret d spē: nec spēs de īdiuiduo [illegible] finito. Et ꝙ de aliq dr diffō: de quo nō dr diffinitū: qꝛ sor. ē aial rōnale: ⁊ nō ē hō idealis: has rōnes mouet phs. 7. metha. ꝯ Platonem.

Notanduȝ ꝙ vlīa denudata suis singularib⁹ nō sūt actu vniuersalia [illegible] solū: qꝛ nōdū hȝ filiū: qdditas igr rose sine supp^to nō est actu spēs: neqꝫ gen⁹ sȝ po^tia cū vo īcipit esse ī aliquo suo supposito īcipit eē actu spēs aut gen⁹. Hūanitas āt qꝛ ñ pōt eē absqꝫ īdiuiduo suo, sēp ē actu spēs.

¶ Ex hīs seqt qd nō si qdditas gnīs semp ē actu gen⁹ qd [illegible] sp ē actu spēs: qꝛ qōlibet gen⁹ semp hȝ aliquā spēm ī actu: nō āt semp hȝ qūqꝫ in actu vt pȝ de rosa q qnqꝫ ē [illegible] actu: q̄ndoqꝫ vō po^a tm̄. ¶ Ad primū dr ꝙ qdditas rose ē eīna: cū nulla rosa pticulari existēte illō qd ītelligit est ī[illegible] rosaȝ: [illegible] hoc nō seqt rosaȝ vlem separi a suis singularib⁹: qꝛ lȝ qdditas rose sit sine suis suppo[illegible] nō tamē ppꝛie separ ab illis: nec ē ex illis: qꝛ separi ⁊ eē ex [illegible] pōit qōlibet illoꝝ eē sine alio: mō indiuidua rose nō possūt eē sine qdditate rose. ¶ Ad sm̄ dicit ꝙ vniuersalia sūt in suis singularib⁹: ⁊ sunt sua singularia: ⁊ sic est ncriū effectū nāle hr̄e plēs causas [illegible] ¶ Sed [illegible] sunt mixte [illegible] suppōne simpl ⁊ psonalr [illegible] ideo nō seqt hoc ē Plo ⁊ hoc ē sor. igit [illegible] Plato: qꝛ [illegible] hoc nō est nisi suppō psonalis: ⁊ in premissis suppō sunt ex [illegible] psonalis: ideo solū seqt qd sor. est aliqd qd ē Plato: nec est [illegible] pcdo pportiōalis pmissis. ¶ Etiā ex illis h̄ ē asin⁹: ⁊ hoc ē hō: nō seqt ꝙ hō est asin⁹: sȝ qd hō est aliqd: qd est asinus. Ad Aristo. aūt dicit: ꝙ hic me^m nō est h̄ aliqd: sȝ qle qd: qꝛ nō demōstrat singulare: sȝ vle. ¶ Deinde cū arguit h̄ est generalissimū ⁊ hoc ē sor. igit sor. est generalissimū: negat pᵃ ppter mutatōeȝ suppōnis nōis supponit. n. li sortes in añte psonaliter ⁊ in cōseqūēte simplr ppter tminū 2ᵉ itentionis: iō bene seqt ꝙ sor. ē aliqd qd ē generalissimū: aut ꝙ aliqd qd est sor. est genera^m. ¶ Item pcedo ꝙ vlīa sunt generabilia ⁊ corruptibilia sumēdo generabile ⁊ corruptibile ī neutro genere: sub stāt uato: qꝛ sunt entia generabilia ⁊ corruptibilia: sumendo aūt adiectiue illa ppō est īpossibilis: ⁊ tūc ad ar^m hoc gñat vel corrūpit ⁊ hoc est hō cōis: igit hō cōis generat vel corrūpit: negat pᵃ ppter cām prioreȝ qꝛ pmisse sunt mixte diuersis suppōnib⁹: ⁊ cōclusio nō est mixta: ideo solū seqt ꝙ aliqd qd est homo cōis generat: vel corrūpit qd est pcedēdū. (Quiddā aūt ex vno) Ista est 2ᵃ pars hui⁹ ca. ī qua phs recitat opiniōes antiquoꝝ naturalr loquentiū ponentiū aliquomō vnū prin^m: ⁊ aliquomō plura: vnde Anaximādros: Anax. ⁊ Empe. dixerūt vnū esse chaos cōfusū: qd est pncipiū materiale oīum ex quo segregātur forme [illegible] ⁊ alie res [illegible] in illo chaos cōfuso: ī ponēdo igit vnū chaos: posuit vnū principiū materiale: sed admiscēdo ī illo 4^or elementa vt dixit Empedo. aut infinita corpa psimiliū ptiū: vt dixerūt Anaxa. ⁊ Anaximādros posuerūt pluralitatē pricipioꝝ. Le. li. (Quiddā aūt ex vno chaos pfuso inherētes cōtrarietates). i. res ꝯrias latitātes segregant queadmodū Anaximādros dixit: ⁊ qcūqꝫ pricipiū vnū ⁊ mixta pncipia dicunt esse sic Empe. ⁊ Anaxa. ex cōmixtiōe nāqꝫ principioꝝ ī illo chaos cōfuso segregant alia vȝ mixta ⁊ alia que generātur. ¶ Notandū Emp. Anaxa. ⁊ Anaximādros posuisse vnū chaos cōfusum: sed diuersimode: qꝛ Empe. posuit ī illo chaos 4^or elemēta esse cōfusa ⁊ cōmixta: nec distiguit vtrū illō chaos habeat nomē pricipij respectu elementoꝝ: vel ecōuerso Anax. autem ⁊ Anaximādros dixerūt illō esse mixtū ⁊ cōfusum ex īfinitis similiū ptium: sed nō eodem modo: qꝛ Anaxa. dixit partes cōsimiles esse prin^m illius chaos Anaximādros vero ecōuerso posuit illō chaos esse principiū istaꝝ partium. ¶ Unde in 4^or differebāt Anax. ⁊ Anaximādros: primo qꝛ Anaxa. dixit illud chaos esse finitū: sed Anaximādros posuit ipm esse infinitū: 2° quia Anax. voluit idem chaos nō esse prin^m simpliciter: sed psupponere alia prin^a ex qbus sit. Anaximādros āt dixit illud esse prin^m ex quo oīa alia sunt. Tertio qꝛ Anaxa. nō [illegible]

materialis: Anaximādros aūt asseruit illud nō soluz esse materiale prinm: sz etiā effectiuuz rez. Quarto qz Anax. nō eē quid diuinū dixit illud chaos: pter ipsuz ponēs intellectū segregātē res latitātes: et formas cōtrarias. Anaximādros aūt docuit ipsuz chaos esse qd diuinū: et p seipsuz segregare oīa absq; itellectu. (Differūt autē) phs ponit h duplicē differētiā iter Emp. et Anax. pa differētia: qz Emp. posuit oīa esse mixta inuicē sm determinatū tps: et postea fieri segregationez [illegible] et ɔfusionē: et iterz segregari: et sic in infinitū. Anax. vero posuit cōfusionē et mixtionē oīum p tps infinitū: et q intellectus incepit postea extrahere et distīguere illa ab inuicē [illegible] mundus et nūq corrūpet. ¶ Scda differētia qz Emp. posuit 4or elta. s. aerem: ignē: aquā: et terrā esse prina oīum aliaz rerum [illegible] corporuz cōsimiliū ptiū: sed Anax. voluit infinita corpa cōsimiliū partium esse pricipia: et infinitas ptes carnis et infinitas partes ossis: et sic de aliis esse principia non solum mixtoz sed etiā elemētoz. Te. c. li. (Differūt aūt abinuicē) Empe. et Anaxa. (in eo q) Empe. (circulatiōez facit) hoz entiū ex qbus cōstituit mundus (Hic aūt) vz Anax. (semel tm) dicit mixtionē fieri et mūdum generari. (Et hic quidē). s. Anax. (infinitas siles partes et ɔtrarias) dicit esse prina. (Ille vero) vz Emp. (vocata elemēta solū) dicit esse pricipia: et h est scda dria.

¶ Notādū q eedē differētie possunt poni inter Emp. et Anaximādros: q posite sunt iter Empe. et Anax. qz Anaxagoras et Anaximādros i hoc ɔueniūt q mixtio et ɔfusio rez fuit p tps īfinitū: et q mundus tm sel generabat: et nūq corrūpet: et q infinita corpa cōsimiliū partiū sunt pricipia rez naturaliū. ¶ Ex predictis sequit primo q antiquoz de rebus nālibus loquentiū: qdam nullū principiū oīo posuerūt nisi sm apparentiā. vt Parmenides et Melissus: qui negauerūt oēm generationē et corruptionē: omnē augumētationē: et diminutionē: oēm alterationē et motū localē timētes cōcedere vacuū esse ponēdo motū localem vt habet a pho. 4. phicoz: quidā autē vnū tm principiuz posuerūt. s. materiale vt ypassus metapontinus ignez Anaxime. et Dyoge. aerē: Thales et yppoma aquam de qbus facit Aristo. mentionē po meth. alii vero posuerūt expsse duo prina. s. materiā et efficiēs: vt Anaxagoras: Anaximādros et Emp. Democritus et Leucip. nullā n. de forma fecerūt mentionē. q: nemo an Platonē formā subalez cognouit: neq; de fine: qz oīa dixerūt fieri a cāsu: et a fortuna: vt colligit a pho. 2. phicoz.

¶ Scdo seqt qd omnes nāliter loquētes nō facientes mentionē de forma subali dixerūt oē genituz aliquo modo pfuisse: quoz prima opinio fuit Thalis et Dyogenis et alioz ponentiū vnū tm principiū: di. omne qd generat simpliciter prefuisse absq; alia nouatione substātiali: sed tm accītali induendo noua accītia et deponēdo antiqua [illegible] decepti sunt credētes [illegible] materiale principiū esse corpus actu incorruptibile: nesciētes distinguere inter actū et potentiā: cū ex ente in potētia et nō in actu fiant oīa: vt videbit in hoc primo de intētione Aristo. ¶ Scda opinio fuit Empe. et suoruz di. omne qd fit pfuisse i quatuor elemētis: que posuit quasi quedā seminaria respectu oīum fiendoz. Voluit. n. Empe. hominez et equū resolui in hōgenea. s. in carnē et sanguinē: et h resolui in elemēta nō amplius resolubilia: di. illa esse prima in cōpositione: et vltima in resolutione: et iste etiā deceptus fuit: quia elemēta cum sint corpora substātialia resolubilia sunt in primam materiā et vltimā formā: q dicūtur prina vt videbit in hoc primo. Tertia fuit opinio Anaxagore et Anaximandros: di. omne q fit pfuisse in quodā chaos confuso sub modo latēti: ita q rē fieri nō est nisi eā educi de esse latēti ad eē māifestū: et ideo posuit Anaxa. qdlibet eē in quolibet et qdlibet pōt extrahi a quolibet. Et iterz isti decepti sunt: qz esse sub modo latēti in materia: nō ē eē in actu: sz in poa tm: aial. n. est latent in semine nō in actu: quia aial tāte magnitudinis nō posset abscōdi in tam modica qtitate: sed in poa tm: qz ex illo semine p agens naturale intrinsecū materie pōt gnari aial. ¶ Quarta opinio fuit Democriti et Leucippi [illegible] corporibus indiuisibilibus que dixerūt prima semina esse: et prima omniū q fuit pricipia: ad que stat vltimata resolutio corruptibiliū: que dixerūt esse infinita infinitaz figuraz differentiū figura ordine et positiōe: vt videbit infra: et hii ɔsequēter decepti sunt: ppter equocationē cōpositionis: nā qdam est cōpositio qtitatiua et quedā essentialis ex materia et forma: lz igr hmōi corpora sint indiuisibilia et nō resolubilia qtum ad qtitatiuā cōpositionem: qz nā nō cōpatitur minorē qtitatem dato q talia essent: sicut dicit ɔtor de minimo naturali. s. de minimo aeris: et minimo aque: tamē sunt resolubilia qtuz ad essentialē cōpositionem. s. in materiā et formā: ideo talia sunt dicēda principia: et nō hmōi corpa minima sm qd videbit in hoc primo ex determinatione Arist.

Videtur [illegible] Tex. co. [illegible]

Ista est tertia ps huiusca pituli in qua phs descendit specialiter ad opiniōem Anaxa. cū offensis eius: q fuerūt duo argumēta pbātia infinitatē principioz et quodlibet esse in quolibet. Secundum argumentū incipit ibi (Amplius ex eo.)

¶ Primo ergo arguebat sic Anaxagoras: nihil fit ex nō ente: igit ignis nō fit ex nō igne: nec aer fit ex nō aere: pz ɔña cum Arist. ex cōmuni opinione omniū phoz di. nihil fieri ex nihilo: tūc sic: ignis nō fit ex nō igne: nec aer fit ex nō aere: igit ignis fit ex igne: et aer fit ex aere: et vnūquodq; qd generatur fit ex sibi simili: sz ex quolibet possunt oīa fieri p vnaz et per plures transmutatiōes: igit in quolibet est quodlibet: ita qd in aq est quodlibet alioz elemētoz: ac etiā mixtoz. s. auz argentū: plūbum: caro sanguis: os: et sic de aliis: et qd dicit de aqua dicat de quolibet alio: quia ex quolibet tali vnūquodq; pōt generari: qz igit nūq deficiet generatio et corruptio oz infinita principia esse ex quibus infinita generabūtur tam similia q dissimilia et cōtraria. Te. c. li. Videt autem Anaxago. sic infinita opinari principia vt accipiat cōmunem opinionē phicoz esse veram tanq nō fiat nullū idest aliquid (ex eo qd nō est) idest tanq nihil fiat ex eo qd nō est (ppter hoc. n. sicut dicūt) successores et defensores eius: et erūt simul oīa et in eodē vt ex illo infinita possint generari.

Notādum sm phm q circa generationem rerū successores et defensores istius fuerūt diuisi: nam videntes q nihil fiebat de nouo: vt opinabātur simul cū Anaxa. sed om-

ne qd̄ fit prius fuerat: sʒ latēs in materia: dixerūt aliquod generatio nō est nisi alteratio: ex quo nō fit aliquid de nouo simpliciter: sed generatio rex est sicut generatio arboris ex duob⁹ ramis inuicē cōiunctis per insertionē ⁊ alterationē: alij vero dixerūt generationeʒ esse ꝯgregationeʒ aliquoꝝ inuicē: ⁊ segregationeʒ eorūdem ab alijs eo modo quo ex duab⁹ aquis fieret vna aqua: aut ex multis lanis prius cū alijs cōmixtis fieret vna lana. Le. li. (Et fieri hmōi est statuerunt [illegible] ꝯgregationē ⁊ segregationē dixerūt ipsaʒ gn̄atiōem) ❡ [illegible] qd̄ duplex est generatio: vʒ simplr̄: ⁊ ꝯm quid: generatio simplr̄ dicta est generatio subē: generatio ꝯm quid est generatio accn̄tis: isti nō ponebāt generationē simpliciter: qꝛ nullā subam dicebant incipere esse: sed quālibet prefuisse: generationē vero ꝯm quid admittebāt cōcedentes accn̄tia incipere esse ⁊ maxime p̄dicamenti qualitatis: ⁊ qꝛ mutatio ad qualitatē ē alteratio: ideo generationē aliqui successores Anaxago. vocauerūt alterationē: alij autē nō solum accn̄tia dixerūt generari sed etiā subas: nō quin ille sube prefuerūt: sʒ quia aliquādo habebāt esse vnicū: ⁊ ante habuerāt esse diuisum: ideo ꝯgregationē taliū partiū dicebāt alij successores Anax. esse generationē. Primi nō distinguebāt generationē ab alteratione: sed secundi distinguebant dicentes nō solum accn̄tia sed et̄ subas generari.

Sed dubitatur si ex duabus aquis fiat vna aqua certum est qꝫ illa aqua nō prefuit: igit̄ cō similiter per viaʒ cōgregationis debebāt dicere subas generatas prius nō fuisse. ❡ Respōdet̄ qꝫ tenētes totū distingui a suis partib⁹: dicūt istā aquam nō prefuisse: opinantes aūt totū esse suas partes dicūt illam aquā prefuisse: ⁊ qꝛ nō distinguebāt totū a partib⁹ si aliqua suba generabatur illā dixerūt prefuisse (Amplius ex eo) Secūdo

Tex. co. 34. arguebat Anax. sic: vnū ꝯtrarioꝝ est in reliquo sʒ magis pōt esse res in quolibet alio q̄ in suo ꝯtrario: igit̄ qdlibet est in quolibet: ꝯña tʒ ꝯñtia cū minori: ⁊ aꝰ declaratur: vnū ꝯtrarioꝝ fit ex alio: sed qd̄ fit ex aliquo est in eo: aliter fieret ex nihilo: igit̄ ⁊c̄. vnde in sūma arguebāt sic: omne qꝫ fit: aut fit ex ente: vel ex nō ente: nō ex nō ente: qꝛ impossibile est aliqd fieri ex nō ente: cum oēs naturaliter loquētes in hoc ꝯuenerint: oʒ ergo de necessitate dicere oē qꝫ fit fieri ex ēte: quo ꝯcesso habet̄ intentū. s. qꝫ terra fit ex terra: aqua ex aqua: caro ex carne: sanguis ex sanguine: ferrū ex ferro: plūbum ex plūbo: ⁊ sic de alijs: cū igitur ex quolibet hec oīa possunt fieri: igit̄ in quolibet sunt hec oīa. Le. li. (Amplius magis przintentuʒ ex eo qd̄ fiunt ex alterutris contraria) et eo quod ꝯtraria fiūt ex se inuicē. s. ignis ex aqua: ⁊ [illegible] ergo inuicē ignis ⁊ aqua: ita quod ignis fuit in aqua ⁊ eꝫ (Si enim oē quod fit necesse est fieri: aut ex hijs q̄ sunt). i. ex ēte (aut ex hijs que nō sunt) idest ex nō ente: hoꝝ autē aliud. s. ꝯm qd̄ est ex hijs q̄ nō sunt aliquid: fieri impossibile est: de hac enim cōueniunt opinione oēs natura idest naturales sunt: reliquū iam ꝯtingere ex necessitate putauerūt ex hijs que sunt ⁊ [illegible] fieri vnumquodqꝫ.

Notandum qd̄ Anax. ⁊ Anaximā. [illegible] dis: lʒ nō fecerūt spālēʒ mētioneʒ de formis subalibus illas tn̄ implicite posuerūt reb⁹ esse inditas a nā: nec incipere ab agente intrinseco vel extrinseco: sed qꝫ añ apparitionē latitāt in mā: ꝑpter indispōnem subi: q̄ sublata p agens extrinsecū statim se suis actibus manifestant: eo modo quo aurū vel argentū subtracta rubigine. Plato vero ⁊ Auice. tenentes oīo viam ꝯtrariaʒ dixerūt omnes formas aduenire totaliter ab extrinseco: sed Plato posuit multitudinē ideaꝝ introducētiuʒ formas eiusdē speciei. Auice. autē solum posuit datorem formaꝝ. Imaginabat̄ enim qꝫ prima cā seipsam actualissimā ⁊ simplicissimā intelligēs ꝑducit primā [illegible] intelligēs suū principiuʒ ꝑducit [illegible] potētiale esse ꝑducit primū mobile. s. primū corpus celeste: intelligēs vero suū actuale esse ꝑducit aīam illius primi mobilis. Hec aūt scda intelligētia etiā intelligēdo suū principiū ꝑducit tertiaʒ intelligentiā: ⁊ ꝯsiderādo suū esse potētiale ꝑducit scdʒ corpus celeste: qd̄ ē scdʒ mobile [illegible] eiusdē mobilis: ⁊ sic ꝯsequēter vsqꝫ ad sperā lune: in q̄ est decima intelligētia impans spere actiuoꝝ ⁊ passiuoꝝ quam vocabat datorē formaꝝ: ita qd̄ agēs nāle disponebat solum materiā: ⁊ hec intelligētia introducebat formas [illegible] ❡ [illegible] quālibet formā generandā generari de potētia materie: ⁊ hr̄e esse nō solū ab extrinseco: sed etiā ab intrinseco: sic quod forma simplr̄ generat̄ de nō esse ad eē: ꝯ Anax. ⁊ Anaximandros: ⁊ nō solū ab agente extrinseco vlī: sed etiā pticulari tam itrinseco q̄ extrinseco ꝯ Platōeʒ ⁊ Auice. di. enim. 2. phicoꝝ qd̄ sol ⁊ homo generāt hominē ex materia (Sed ꝑpter puitatem) Ista est 4ª ps hui⁹ capituli i q̄ Anax. itroducit cū suis defensiuis.

Duo dubia mouebātur ꝯ Anaxag. Primū dubiū si quidlibet est in quolibet ꝑpter quid non omnia in quolibet apparent: in aere quidē nō apparet ignis: nec caro: nec sanguis: nec plumbum: nec aurum. Secundum dubiū si quidlibet est in quolibet: quare nō omnia consimiliter denominātur: ex quo enim infinite partes carnis sunt in aere: nō est rō ꝑpter q̄ magis dicit̄ aer q̄ caro vel os. ❡ Ad primū rn̄det Anax. qꝫ qdlibet ē in quolibet: tn̄ ꝑpter paruitatem partiū latet sensum: sicut ēt in cōtinuo ⁊ in multis mixturis artificialib⁹ ptes sunt ita parue qd̄ non videātur. Le. li. (Si ꝑpter paruitateʒ magnitudinum ex insensibilibus nobis nō apparet quidlibet in quolibet: vnde dicūt Anax. ⁊ Anaximādros omne in oē misceri: ꝑpter illud qd̄ omne ex omni videbāt fieri. ❡ Ad secundum respondet Anaxa. qꝫ differētia ⁊ denominatio reꝝ fit a supabundātia: vnde in aere plus est de aere: q̄ de carne: ⁊ in carne plus de carne q̄ de aere: vnde vnū dicitur aer: ⁊ non caro ⁊ aliud dicit̄ caro ⁊ nō aer: ita qꝫ nihil est pure album: nec aliquid est pure nigrū: nec aliquid pure caro: sed quelibet res extimat̄ de natura illius qd̄ magis est in ea. Le. li. (Apparere autē [illegible] alterā ab inuicē ꝯtingit ex magis supabundāti: propter multitudinem in mixtura infinitoꝝ sincere: idest pure quidem [illegible] aut nigrū aut carnē aut os nō [illegible] sed qd̄ plus [illegible] hr̄e hoc videtur esse de natura illius rei.

Contra [illegible] infinite partes carnis: ⁊ vnū infinitum nō est altero magis: nec aliqua infinita sunt plura infinitis: igit̄ in carne non est plus de carne q̄ de aere: ⁊ sic nō magis est

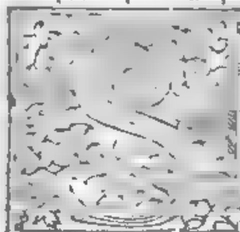
dicenda caro ꝙ̄ aer: cō similr̄ arguit̄ de quolibet alio ꝙ in quolibet sunt infinite partes cuiuslibet: igitur in nullo est aliq̄d a predominio. ¶ Respōdet negādo primā ꝯñtiam: si. n. ille modus arguēdi valeret, pbaretur nullū̄ totū esse maius sua parte: q2 infinite sunt partes īmediate: sicut in toto nullū̄ infinitū est altero maius: nec aliqua infinita sunt plura infinitis: igit̄ nō plus de magnitudine est in toto ꝙ̄ in sua medietate: ⁊ per ꝯsequens non maius est totum ꝙ̄ sua medietas imo ꝯsimiliter denominabitur medietas: sicut totū s. pedalis: vel bipedalis iuxta magnitudinē totius: ⁊ quod dicit̄ de medietate pōt argui de qualibet parte q̄ntitatiua: ꝙ illa nō est minor suo toto q̄re ⁊c̄. ¶ Jō est dicendū ſm co^{2em} ꝙ in ꝯtinuo sunt duplices ptes: q̄ntitatiue. s. actuales ⁊ potentiales: partes actuales sunt ille quibus nō repugnat per se existere: ⁊ ptes potentiales sunt ille quibus repugnat per se existere: lȝ igitur in toto nō sint plures partes potētiales: ꝙ̄ in sua medietate: sunt tñ̄ plures partes actuales non cōmunicātes: ideo totū est maius sua medietate sicut etiam plus de magnitudine habet ꝙ̄ sua medietas: ⁊ ita dixit Anaxago. ꝙ plures sunt partes actuales carnis in carne: ꝙ̄ aeris: ⁊ ab illis denominat̄: lȝ non plures sint in potentia.

Circa dicta duo du^a occurrūt stabilieda ⁊ roboranda opinionem Anaxago. ¶ Primū dubium est de infinitate principioꝝ: nam in quolibet ꝯtinuo sunt infinita pūcta: que sunt principia q̄ntitatis cōtinue: ⁊ in quolibet corpore naturali sunt infinite partes que sunt principia illius corporis: igit̄ per idē nō incōuenit in quali libet carne: ⁊ in quolibet sanguine esse hmōi infinita principia: vt dixit Anaxag. ¶ Dicendū q̄ð duplicia sunt principia reꝝ naturaliū. s. in actu ⁊ in potentia principia in actu sunt illa que nō sunt partes alioꝝ principioꝝ: vt totalis materia ⁊ totalis forma cōpositi naturalis: principia autē in potētia sunt illa que sunt partes principioꝝ: vt quelibet pars materie: vel forme compositi naturalis. Dico igit̄ quod nō est inconueniēs eiusdē rei esse infinita principia in potentia: sed est incōueniens eiusdē rei esse infinita pricipia in actu. Anaxago. autem in quolibet cōposito naturali posuit infinita principia nō tm̄ in potentia: ȝ etiā in actu. ¶ Item principioꝝ quedā sunt vnigenea: ⁊ quedā etherogenea: principia vnigenea sunt illa que sunt eiusdem rationis: vt omnes partes materie: vel omnes ptes forme. Pricipia autē etherogenea sunt illa que sunt diuersaꝝ rationū: vt materia ⁊ forma: modo nō incōuenit eiusdem rei esse infinita principia vnigenea: sed incōueniens est infinita esse principia etherogenea. Anaxago. autem posuit vtrūq̄: q2 non solū in carne posuit infinitas partes carnis: sed etiā infinitas partes plūbi: ferri: ⁊ alioꝝ quodāmodo infinitoꝝ diuersaꝝ rationū. ¶ Preterea est sciēdū ꝙ sicut cōclusio in demōstratione habet principia in triplici differentia. s. propinqua: que sunt premisse trium terminorū: ⁊ remota vt omne totum est maius sua pte: ⁊ si ab equalib^9 equalia demas cetera sunt equalia: ⁊ remotissima. s. de quolibet esse vel nō esse: nō cōtingit simul idem esse: ⁊ non esse que dicuntur dignitates: ⁊ hec sola sunt prima prin^a: cetera vero sunt principia secūdaria: ita quodlibet compositū naturale habet principia ꝓpinqua: que sunt ptes q̄ntitatiue. s. cor: cerebrū: sanguis: caro: due medietates: tres tertie: ⁊ sic de aliis partibus quātitatiuis: habet etiā principia remota: que sunt quattuor elementa: aut hec materia ⁊ hec forma: vt sunt sub hiis dispositionibus accidentalib^9 q̄ntitatiuis ⁊ qualitatiuis. Iteꝝ habet pricipia remotissima que sunt partes eēntiales absolute sumpte scilicet mā ⁊ forma ꝯsiderate absq̄ dispositiōib^9 naturalib^9: ⁊ hec sunt prin^a prima: alia autē dicūtur principia scd̄aria: nō ergo est incōueniēs eiusdē rei nālis eē infinita principia scd̄aria: sed incōuenit eē infinita principia prima. Anaxa. aūt posuit infinita principia tam prima ꝙ̄ scd̄aria: ideo sua opinio fuit incōueniēs.

Secundum dubium est de eternitate formaꝝ, pbādo formā nūꝙ̄ incipere esse simplr̄: sed eā ante generationē prefuisse in materia: quia aliter generatio forme subalis esset violēta: nam violentū est illud q̄ð est a principio extrinseco. 3°. ethicoꝝ: sed talis generatio esset solum a principio extrinseco: si nō cōcurreret coactiue forma intrinseca materie imꝑfecta ⁊ diminuta coagens ⁊ coadiuuās ad sui ꝑfectionē ⁊ complementū: ⁊ hoc vr̄ velle. 7. metha. Aristo. di. quod principiū artificialiū est in cogno^{re}: ⁊ principiū naturalium in moto. Itē. 7. metha. dicit phs omne q̄ð generatur generari a sibi simili in specie: ⁊ quod mā non generat̄: nec forma generatur: sed compositū: q2 figura non fit dicit ipse nec es: sed figura erea: ꝯ^{ro2} vero. 8. metha. dicit ꝙ agens nō largit̄ multitudinē: sed ꝑfectionē: ex q̄bus apparet ꝙ forma anteꝙ̄ gñet̄ habet eē in mā imꝑfectū ⁊ diminutū: ⁊ per generationē accipit esse completū ⁊ perfectum: ⁊ hec videt̄ fuisse opinio Anaxago.

Oppositum colligit̄ ... 5. phicoꝝ ... ꝙ generatio est ꝓcessus de nō esse ad eē ⁊. 5. phicoꝝ generatio est de negato in affirmatū. i. de ꝯdictorio in cōtradictoriū: ⁊ p° de ge. habet̄ expsse formā p generationē simplr̄ incipe esse. ¶ Notandū ꝙ 4^{or} fuerūt opiniones loquētes de ꝓexistentia forme ante sui generationē: quaꝝ prima fuit Platōis di. formā habere duplex esse. s. reale ⁊ intētionale: ſm esse reale nullomodo prefuit: nec in materia: nec extra mām: sed ſm esse intētionale prefuit in lumine prime intelligentie: seu in luce appropriate ydee: ⁊ non in aliquo alio: ita quod diuersa entia fieri nō est aliud nisi diuersa pticipatio illius intelligētie: vñ ſm ꝙ alique magis vel minus pticipant lucē intelligētie ſm hoc differūt: ⁊ ꝯñter posuit tria principia. s. magnū puū ⁊ ydeā. i. maiorē ⁊ minorē pticipationē illius ydee. Sed iste deceptus fuit in ponēdo has ydeas: vt docet Aristo. 7. metha. Ideo dicit̄ primo posterioꝝ gaudeāt spēs Platonis quia mōstra sunt. ¶ Secūda opinio fuit Lincon. di. formā habere duplicē modū. s. modū essendi in actu: ⁊ modū essendi in potētia: lȝ igit̄ forma nō preexistat ſm modum essendi in actu: quia nō ꝓexistit nisi ſm formam sui generis. s. corpeitatis coeterna materie: tamē ꝓexistit ſm modū essendi in potētia: qm̄ illius forma corporeitatis est in potentia: vt per agēs nāle fiat in actu. Sed ista opinio deficit: q2 tunc forma nō esset terminus ad quē generatōis: sȝ modus eēndi in actu: q̄ð est absurdū: q2 talis modus nō videt̄ eē suba: nec accñs nō substantia: q2 tūc aliqua forma substātialis nullo modo ꝓfuisset: nec etiā accñs: q2 tunc nulla esset generatio subalis: cuȝ p nullā acq̄reret̄ de nouo forā subalis: sed tm̄ accñs. ¶ Tertia opinio fuit Alb. di. q̄ð forma hȝ duplex eē. s. cōpletū ⁊ incōpletū. ſm esse cōple-

tum nō prefuit:sed fm esse incōpletū: ꝙ ipse dicebat coadiuuare ad generationē forme:vt haberet esse cōpletū: ad hoc vt generatio eēt nālis:ꝛ ratione pricipij intrīseci:q̄ꝺ ꝗdez ipse vocabat priuationē:ꝛ vnum de tribus principijs naturalib⁹:de quib⁹ fecit Aristo. mētionem primo hui⁹. Itez hec opinio deficit:nā querītur de illo preexistēte imꝑfecto:vtrū maneat post generationē aut nō:si manet:ꝛ ipsuz est priuatio: igit priuatio manet:cui⁹ oppositū declarat in hoc primo:si nō manet igr forā gēita nullomodo ꝓfuit in mā:quia nō fm se totā completā: nec fm aliquā eius ptē:que prius fuerit incōpleta. ¶ Quarta opinio fuit Egidij di. formā cōponi ex esse:ꝛ eēntia tanꝗ ex duab⁹ rebus inter se realiter differentibus: quarum essentia se habet vt potētia ꝛ eē vt actus. Igitur forma non prefuerit fm eē:tn̄ prefuit fm essentiā. ¶ Sed iterum hec opinio est dubia:q2 querit de tali actu: vtrū sit subalis:vel accn̄talis:si subalis igit ex duab⁹ formis substātialib⁹ fit vna forma subalis tanꝗ ex ptibus essentialib⁹:cui⁹ oppositū determinat autor.6 principio ꝛ si aūt tale esse sit actus accn̄talis:igr forma subalis bz esse p aliqꝺ accn̄s:ꝛ cū forma subalis sit vere vnū:sequit ꝙ ex suba ꝛ accn̄te fit vnū per se:q̄ꝺ est ꝯ doctrinā Arist. 7.meth. imo sequit ꝙ gn̄o forme subalis sit generatio fm qd:q2 terminat īmediate ad esse accn̄tale ꝯ phm.5.huius. ¶ Ideo est dicendū iux sniam Arist. in hoc primo ꝙ forma q̄ generat prefuit potentialiter in mā:quia ipsa nō fuit ex ente in actu:sed ex ente in potentia:sic ꝙ in mā prīma est potētia respectiua ad formam generandā:q quidē corrūpit in aduentu forme fm co²ᵐ in hoc primo:nō est ḡ dicendū formā naturalem nullomodo prefuisse in mā:nec etiā est dicendum illā simplr in mā prefuisse:sed q̄ꝺ aliquomō prefuit ꝛ aliquomodo non prefuit. Duplr enim forma prefuit in mā. Primo ꝗdem ꝗdditatiue:q2 quelibet forma signata genita vel generāda.habet vel habuit aliquam priorē in mā eiusdē spēi:igit ꝗdditas hui⁹ forme prefuit in mā:ꝛ p pn̄s h forma ꝗdditatiue ꝓfuit ī materia. Scđo quelibet talis forma ꝓfuit seminalr in mā:vn̄ ratio seminalis ꝓprie dicta est dispō pducta ab agente in mā respiciēs formā similez agēti:apta nata agere sine illo:ꝛ sic vt⁹ spmatis dr rō semīalis:sed rō seminalis cōter dicta ē dispositio materie certā ꝛ determinatā respiciens formaz:ꝛ sic potentia materie dicitur rō semīalis fore gnānde. ¶ Ex quib⁹ sequit q̄ꝺ saltē isto secūdomodo q̄lbet forma genita vel generanda ꝓfuit seminalr.i.potētialiter in mā:qm̄ cuiuslibet talis potētia materie que dicit rō seminalis ꝓfuit: vnde Art. 7.metha. dicit q̄ꝺ omnia gnāta sunt naturaliter talia: q2 eox mā habet virtutē naturalē intrinsecā q̄ mouet ad pductionem forme:sicut semē ē mobile ad eductionem forme:ꝛ mouet p virtutem existētez in eo:ꝛ si mā nō potest sic moueri:nō generat ex ea aliqd naturaliter. Ecce ꝙ clare ponit Aristo. virtutē seminalē in materia:duob⁹ alijs modis forma nō prefuit in mā.s.indiuidualr:ꝛ actualr:nihil eniz indiuidualr ꝓfuit:quod ē postꝗ nō fuit:sed forma in sui generatione est postꝗ nō fuit fm phm:igit ante generationē nō ꝓfuit indiuidualiter in mā:deinde q2 materia prīme ante generationē forme fuit in potētia ad formam generandā fm phm ꝛ co²ᵐ in hoc primo:ideo talis forma nō ꝓfuit actualr in mā:pz pn̄a:q2 actus ꝛ po⁹ sunt opposita p co²ᵐ ī ꝓlogo de aia. ¶ Ad primū negat pn̄a:ꝛ ad ꝓbationem dicitur ꝙ motus est nālis si fiat a principio extrinseco ꝯferente vim passo:cōstat autē passum q̄ꝺ est materia ꝯferre vim in generatione:q2 nāliter inclinat in formā:ipsuz etiā agēs ꝯfert vim imprimēdo in materia vtutē p quā mouet ad formam:vbi aūt in tali motu passum nō ꝯferret vim inclinatiue ꝛ agens actiue indubie ille eēt motus violētus:ꝛ pn̄ter concedo ꝙ principiū naturalū est in moto:nec intelligit Aristo. p motū materiā motā:sed cōpositū subale q̄ꝺ bz in se principiū actiuū ꝛ passiuuz motus ꝛ quietis 2°. phico²ᵐ. ¶ Ad scđm pcedit omne q̄ꝺ generatur generari ex sibi simili in specie.i.ex sibi ꝯuenienti in mā:non quidem ex forma consimilis rationis: sed ex potentia materie sibi ꝯuenientē:ꝛ ex mā sibi cōuenient naturaliter disposita q̄titatiue ꝛ qualitatiue:ꝛ cū dicit phs nō materiā:nec formā:sed compositum generari:dicitur ꝙ intelligit de generatione completiua:ꝛ nō subiectiua:nec terminatiua:materia eniz generat subiectiue ꝛ forma terminatiue ꝛ cōpositū cōpletiue:sed hoc magis declarabit infra. Et ad co²ᵐ:agens non largitur multitudinē:sed pfectionē:vex est:quia nunꝗ generat aliqua forma quin corrūpat potentia respectiua illi⁹ vt ipse testat in h primo:ideo ex generatione forme nō sequit maior multitudo ꝗ fuit ante:sed solū maior pfectio:quia pfectior est forma que generat ꝗ potētia que corrūpit:ꝛ ex hoc pz quare forma genita nō potest amplius regenerari:quia potentia respectiua iam corrupta nō potest amplius redire quare ꝛc̄.

Igitur istorum. Tex. 2ro co.37.

scđz capl'm scđe ptes primi tractatus primi phicox in quo phs destruit opinionē Anaxa. p quattuor ꝯclusiones repugnantes singulis dictis eius:quax prima est ista:pricipia rex naturaliū nō sunt īfinita. Secunda ꝯclusio:non quidlibet est in quolibet ibi (Amplius si oīa) Tertia ꝯclusio: nō q̄ꝺlibet potest segregari a quolibet ibi (adhuc aūt si omne) Quarta ꝯclusio: nō quodlibet generat ex suo simili in specie ibi nō recte autē. Prima ꝯclusio duplr arguit ꝛ primo sic:si principia rex naturaliū sunt infinita de nullo effectu nāli potest haberi scīa:pn̄s falsuz q2 de lapidibus ꝛ lignis habet scientia:ꝛ pbat pn̄a de nullo effectu nālt habet scientia nisi cognoscantur omnia principia ei⁹:quot ꝛ que sunt:sed nullius effectus nālis possunt cognosci oīa principia:que ꝛ quot sunt:igit de nullo effectu nāli potest haberi scientia pz pn̄a cū maior iam pbata in ꝓlo. cum dicebat vnūquodqz arbitramur cognoscere cū cognoscimus eius prima principia ꝛ primas cās:vsqz ad elemēta. ita ꝙ oportet cognoscere oīa principia tā ꝓpinqua ꝗ remota fm esse ꝛ fm numerū cognoscēdo que ꝛ quot sunt illa:minor vero declarat:qm̄ cuiuslibet effectus naturalis infinita sunt principia fm Anaxa. sed infinitum bz ꝙ infinitū est ignotū:siue fuerit infinitū q̄tū fm magnitudinē vel multitudinē:siue infinitū quale fm formā vel qualitatē:vt pz:igit nullius effectus naturalis possunt cognosci oīa pricipia que ꝛ quot sunt. Le.li. (Si igit īfinitū fm ꝙ infinitū ignotū est bz multitudinē ꝗdez ꝛ magnitudinē īfinitū ignotū q̄tū ē q̄ꝺdā:bz spēm aūt īfinitū.s.fm formā ꝛ q̄litatē ignotū quale q̄ꝺdam est. principijs aūt infinitis exntibus ꝛ fm multitudinem ꝛ fm spēm ... impossibile ... vt po

nebat Anaxa. impossibile est entia que sunt ex hijs cognoscere: sic.n.cognoscere compositu arbitramur cũ cognoscamus ex quibus principijs ꝑm esse: ⁊ quã tis sit ꝑm numerum ⁊c.

Notandum primo ꝑm co. 35. ꝙ Aristo. posuit suũ sermonẽ in hoc ꝯ Anaxa. ⁊ si sit etiã ꝯ Democritũ ⁊ q̃ dicit partes esse idiuisibiles mõ cõi nõ ꝓprio: cum ĩ hoc libro ⁊ in alio dicat de modo ꝓprio ex quo Democritus posuit principia infinita: sicut Anax. ista rõ facta ita ꝓcedit ꝯ illũ: sicut ꝯ Anaxa. ⁊ gnãlr ꝯ quecũqꝫ ponẽtes partes indiuisibiles mõ cõi: sicut posuerunt illi: vñ aliquã partẽ esse idiuisibilẽ ꝯtingit dupl'r.s. cõiter ⁊ ꝓprie: cõiter .n. qꝛ nulla pars minor illa posset ꝑ se existere: ⁊ sic posuerũt Democrit⁹ ⁊ Anaxa. ptes corporũ nãlium: ꝓprie vero dr pars indiuisibilis qua non põt esse minor: ⁊ sic puncta dicebant partes corporũ ꝑm Platonicos: quorũ positio reprobabit in hoc libro. vꝫ.6.ph co. ⁊ in alio.s.in libro de ge.

Secundo notandũ ꝑm co. eodẽ ꝯto: ꝙ Ari. incepit [illegible] huic opinioni rõcinatione logyca: ⁊ dico inqt co. ꝟ logicã argumentationẽ: cui⁹ ꝓpositiones sunt declarate in logyca: ⁊ sunt accepte in illis pro declaratis ꝑ se logyca.n. vsitat in sciẽtijs duob⁹ modis: aut ꝑm qd est instrm diuidẽs verũ a falso: ⁊ is est modus ꝓpri⁹: aut ꝑm qd [illegible] que sunt declarata in ea accipit ꝓ maximis in destruẽdo: aut ꝯstruẽdo aliqd: ⁊ ista ꝯsideratio cũ vtitur in artib⁹ pticularibus est nõ ꝓpria: in arte aũt ẽ vtit. s. prima phia est ꝓpria primo quidẽ ꝟ ratio est logyca: qꝛ in ea accipit ꝓpositio declarata in logyca.s. qd principia nõ sunt ĩfinita: cũ illa sint ignota vt est ostẽsum primo posteriorũ. ¶ Deinde sciẽtie spãles.s. geo. arithme. ⁊ phia naturalis: pñt vti logyca dupl'r.s. vt instrũ ⁊ vt principio: vtuntur logyca vt instrũ accipiẽtes logycales regulas dirigẽtes intellectũ ad arguendũ. s. ad [illegible] ⁊ demonstrãdũ: ⁊ hoc est ꝓpriũ oĩbus sciẽtijs: vtuntur aũt logyca vt principio: qñ assumũt aliquã ꝓpositionẽ demonstratam in logyca: ⁊ hoc nõ est ꝓpriũ sciẽtijs pticularib⁹: qꝛ ille ꝓcedũt ex ꝓprijs: logyca autẽ cum sit cõis ex cõmunib⁹ ꝓcedit: ideo metha. cũ sit etiam scia cõmunis: si vtit aliqua ꝓpõne declarata in logyca: talis modus est sibi ꝓprius: qꝛ ꝓpriũ est sibi ꝓcedere ex cõib⁹ sic logyca: ideo nõ vtit logyca vt prin⁹ sꝫ tñ vt instrũ.

Primum dubiũ videt ꝙ infinitũ ꝟ quod infinitũ: sit notũ: quia. 3⁰. huius ⁊ primo ce. Arist. fecit tractatũ de infinito ꝑm qd infinitum: igit ipsuꝫ est notum. ¶ Itẽ motus est infinitus ⁊ tps est infinitum: vt demõstrat 8⁰. phicorũ: sed quodlibet illorũ ꝑm ꝙ hui⁹ est notũ: alr nõ esset demõstrata infinitas de quolibet illorũ. ¶ Dicendũ ꝙ de infinito possum⁹ dupl'r loqui.s. de infinito in actu: ⁊ de infinito in potẽtia: infinitũ in potẽtia duplex est.s. terminatũ vt ꝯtinuũ habens extrema: ⁊ interminatũ vt motus ⁊ tps ꝟ totã durationẽ mũdi: ĩfinitũ autẽ in actu est duplex.s. ꝯtinuũ ⁊ discretuꝫ: infinitũ ꝯtinuũ in actu est q̃tũ ꝑmanẽs interminatũ: infinitũ vero discretum in actu est numerus ĩfinitarũ vnitatũ inuicẽ separatarũ. ¶ Cõcedat igit ꝙ infinitũ in potẽtia ꝑm qd hui⁹: est notũ: quia cõtinuũ ꝑm ꝙ hui⁹ est notũ: ⁊ similiter tps ac motus: ⁊ dicit pedale infinitũ in potẽtia ꝑm diuisionẽ: quia quacũqꝫ diuisione facta: signãde sunt alie infinite: motus aũt ⁊ tps: ⁊ si carẽt extremis: adhuc dicuntur infinita in potẽtia: quia nõ habẽt totũ suuꝫ esse simul: sed ꝯtinue ptes inuicẽ succedunt: infinitũ autẽ in actu ꝑm qd huius est incognitũ: qꝛ nullũ tale cognoscitur ꝑ ꝯceptũ ꝓpriũ: sꝫ ꝑ cõceptũ finiti negatiue sumptũ: ideo infinitũ ꝑm magnitudinẽ dicit ignotũ: quia nõ cognoscitur ꝑ cõceptum ꝓpriũ: infinitũ etiam ꝑm multitudinẽ est ignotũ: semper intelligẽdo de infinito in actu: quia oporteret distincte cognoscere quamlibet vnitatem ꝑ ꝓprium cõceptuꝫ: ⁊ hoc est impossibile iuxta intentionẽ Aristo. hic: nũc autem quia non cognoscit ꝑfecte effectus: nisi cognoscãtur omnia principia ei⁹ ꝑ ꝓprios ꝯceptus: si infinita essent principia oporteret infinita distincte cognoscere ꝑ ꝓprios cõceptus: ⁊ sic infinitum ꝑm ꝙ infinitũ esset notum: qd est impossibile: qꝛ nec simul: nec successiue põt intellectus habere infinitos cõceptus. ¶ Ex hijs soluta sunt argumẽta: si enim Arist. fecit tractatũ de infinito in actu nõ ꝓpter hoc cognouit illud infinitũ ꝑm quod huius scilicet per cõceptum ꝓpriũ positiuũ: sed soluꝫ ꝑ cõceptum sui oppositi supple priuatiue vel negatiue: ideo de tali infinito nõ dantur nisi diffinitiões exprimẽtes quid nominis: ⁊ ꝯsequens nõ sũt demõstrationes positiue sed tñ negatiue.

Secundum dubiũ videtur ꝙ rõ Ari. eodem fundamẽto militet ꝯ eum: oĩs enim effectus naturalis componitur ex partibus infinitis: que sunt pricipia illius: sed impossibile est cognoscere infinitas partes alicui⁹: igit impossibile est habere sciẽtiã de aliquo effectu naturali. ¶ Respõdetur ꝑm Burleũ ꝙ nõ habet noticia scientifica de aliquo effectu naturali: nisi cognoscãtur oẽs partes essentiales eius: ⁊ oẽs partes q̃titatiue actuales eiusdem: ptes autẽ potentiales nõ oportet cognoscere: qꝛ ille sunt infinite: sed partes essentiales seu q̃titatiue actuales sunt tñ finite. Ista respõsio ẽ mihi dubia: qꝛ tunc nõ ꝯtingeret habere sciẽtiã de aliquo effectu naturali pedalis vl' bipedalis q̃titatis: primo qꝛ naturaliter nõ possunt cognosci omnes ptes actuales illius: cũ ille lꝫ sint finite: non tñ possunt ꝑ intellectũ numerari cũ sint minima naturalia nõ possibilia per intellectũ inuicẽ complete distingui. ¶ Secundo quia ex finitis partib⁹ equalibus nõ cõmunicãtibus sũt infinite partes eiusdem q̃titatis cõmunicãtes: igit si requirit cognitio omniũ partiũ actualium: oportebit infinita cognoscere. ¶ Et si dicit ꝙ nõ requirit cognitio partium cõmunicãtium hoc nihil est: quia nõ est ratio quare debeat cognosci a.b. partes nõ cõmunicãtes quin per idẽ oporteat cognoscere.c. tante q̃titatis cõmunicans cũ a b. ¶ Ideo est aliter dicenduꝫ ꝙ cognitio sciẽtifica effectus naturalis exigit cognitionem oĩum suarum partiũ: que sunt principia in actu: tam ꝓpinqua q̃ remota: ⁊ hec nõ sunt nisi finita. ita quod ad cognitionẽ scientificam hominis pro quanto est res naturalis requiritur cognitio materie ⁊ forme: tam cõtracte q̃ non cõtracte: requirit etiã cognitio carnis sanguinis. ossis cerebri: ⁊ generalr omniũ aliarum partium: que sunt partes totales nõ existentes partes aliarũ partium eiusdeꝫ denominationis: ita ꝙ nõ oportet cognoscere quãlibet parteꝫ carnis: nec q̃libet partem sanguinis: ideo nõ oportet quãlibet taleꝫ partem cognoscere: sed sufficit cognoscere carnẽ ⁊ sanguinẽ absoluta. ¶ Ex hijs sequit primo ꝙ ad cognitionem scientificã lapidis vel ligni nõ oportet cognoscere aliquam partẽ quantitatiuã eius: quia cum non

sit ratio plus de illa q̄ de quacūq; alia tāte quantita tis: ꝛ infinite sunt tāte quantitatis: oporteret cognoscere infinita: sed bene requirit cognitio omniū partiū totaliū essentialium: que sunt materia ꝛ forma: nō solum absolute sed etiã contracte vt sunt partes huius ꝛ sub hijs dispositionibus. ¶ Secūdo sequit quod in discōtinuis non cognoscitur scientifice totū nisi cognoscātur omnes partes totales: pꝫ quia nō habetur perfecta noticia de celo scientifica: nisi cognoscantur oēs orbes ꝛ omnes planete qui sunt: ꝛ quot sunt: nō autē oportet cognoscere oīa astra: qꝛ non omnia sunt discōtinua: nō tamē dico quin pfectius cognosceretur celū: si cognoscerent omnia astra: ꝛ adhuc perfectius: si cognoscerētur omnes partes quantitatiue actuales pfectissime aūt si cognoscerent oēs partes quātitatiue potētiales: vn̄ talis scientia q̄ hr̄ de rebus nālibus: vt sunt res nāles: est noticia terminatiua q̄stionis si est: que pōt intēdi in infinitū: secus aūt est de noticijs scientificis terminatiuis aliaꝝ questionū: vt patuit in plo. per hoc soluta est ratio: qꝛ dictū est q̄ non oꝫ cognoscere oēs ptes: nec oīa principia cōpositi naturalis: sꝫ oīa principia in actu: ꝛ oēs ptes totales discōtinuas: ideo rō Aristo. pcedit cōtra Anaxa. qꝛ ipse posuit infinitas ptes totales discontinuas: ꝛ infinita principia in actu: tā diuersaꝝ q̄ eiusdē rōnis (Amplius si necesse est.) Scdo arguit phs ad primā pclōnē sic: partes ꝛ totum se cōsequnt in magnitudine ꝛ paruitate: finitate ꝛ infinitate: terminatione ꝛ itnminatione: sꝫ nullū cōpositū naturale est infinitū: igit nullius cōpositi naturalis sunt infinite partes: tꝫ pᵃ cū minori inductiue: ꝛ maior declarat: nam si pars pōt esse quātūcūq; magna: totum pōt esse quātūcūq; magnū: ꝛ eꝯ: si totū nō potest esse quātūcunq; magnū: nec etiã pars pōt esse quātūcūq; magna: qꝛ enim aīal ꝛ plāta: ꝛ vniuersaliter alia entia naturalia sūt terminata magnitudine ꝛ paruitate: ideo partes eoꝝ. s. caro: os: medulla: fructus ꝛ folia plantaꝝ sunt terminata magnitudine ꝛ paruitate. Le. li. (Amplius si necesse est illud cuius pars cōtingit quātācunq; esse fm magnitudinē ꝛ paruitatē: ꝛ ipsum cōtingere etiam tm̄ esse: dico autē talium aliquā partiū) .s. actualiū in quā partem cū ipsa insit totū diuiditur totū: ꝛ hoc ideo qꝛ tales partes sunt finite sicut totum. Si autē impossibile est animal aut plantā quātācūq; esse fm magnitudinē ꝛ paruitatē: manifestum est: qm̄ neq; partium quālibet contingit quātācunq; esse: erit enim totū similiter sicut pars: caro autē ꝛ os: ꝛ huius partes sunt animalis ꝛ fructus plātaꝝ sunt partes. Manifestū est igit qm̄ impossibile est carnem: aut os: aut aliquid aliud quantūcunq; esse. i. esse determinatū fm magnitudinē: aut in maius aut in minus indifferenter q̄ sit.

Notandum fm cōmētatorē cō. 36. quod partes dicuntur: quādoq; fm qualitatem: ꝛ quādoq; fm quātitatē: ꝛ hoc duobus modis: aut ptes q̄ sunt in potentia in toto: aut partes que sunt in actu in toto: ꝛ non sequit vt totū sequat partes in mensura nisi in partibus que sunt fm quātitatē: ꝛ que sunt in toto in actu. ¶ Duas distinctiones ponit h̄ cōmentator: quaꝝ prima est q̄ partium quedā sunt qualitatiue: ꝛ quedā quātitatiue: partes qualitatiue sunt ille que nō sunt resolubiles in alias partes diuersaꝝ rationū vt materia priᵃ: ꝛ forma vltima: partes quātitatiue sunt ille que sunt resolubiles in ptes diuersaꝝ rationū: vt caro: ꝛ sanguis. ¶ Scdā distinctio ptiū quātitatiuaꝝ: q̄dā sunt actuales: ꝛ q̄dā potentiales: ptes quātitatiue actuales sunt ille quibus nō repugnat per se existere per tēpus separatim a toto: ptes potētiales sunt ille quibus repugnat per se existere per tēpus separatum a toto: quādo g̃ dicit phs q̄ pars ꝛ totū se inuicē cōsequnt in magnitudine ꝛ paruitate intelligit de ptibus quātitatiuis ꝛ nō qualitatiuis: intelligitur etiā de partibus quātitatiuis actualibus ꝛ nō potentialibus: ꝛ hoc intēdebat Arist. di. (Dico autē talium partium in quā cum insit diuiditur totum. ¶ Ex dictis in cōmento sequitur priᵒ q̄ partes in quas diuidit totū que possunt per se existere: postquā diuise sunt a toto dicunt partes in actu: nō qꝛ sunt actu diuise a toto: sꝫ qꝛ possunt manere per tēpus post actualem diuisionē a toto: ꝛ tales. s. non cōmunicantes in nullo cōtinuo sunt infinite: partes aūt quātitatiue que nō possunt separatim existere dicunt partes in potentia nō distinguēdo potentiā pꝯtra actū essendi: sꝫ pꝯtra actualitatē separationis: nā huius partes actualiter existūt: sꝫ nō existūt: nec existere possunt separatim: ideo dicunt partes in potentia: qꝛ nunquā habere possunt actū separatū: ꝛ tales tam cōmunicātes q̄ incōmunicātes sunt infinite in quolibet pꝯtinuo. ¶ Scdo sequit q̄ partes actuales dicunt partes formales: qꝛ habēt formā determinantē certā quātitatē: partes aūt potētiales dicunt partes materiales: qꝛ sicut materia est diuisibilis in infinitū: ita q̄cunq; carne data que nō potest per se seorsum existere: dat minor que nō potest separatim existere: partes aūt qualitatiue dicunt partes fm rationē ꝛ naturā: dicuntur quidem fm rationē: qꝛ inuicē sunt diuersaꝝ rationū: ꝛ ab eis totū accipit nomen ꝛ diffinitionē: dicunt etiā partes fm naturā: quia de hys tm̄ vere predicat natura vt videbitur scdo huius.

Dubitatur si totū ꝛ pars se inuicē cōsequuntur in magnitudine ꝛ paruitate: igitur pars est equalis toti: pn̄s falsum: ꝛ pꝫ pn̄a: qꝛ quecūq; se inuicem cōsequnt in magnitudine ꝛ paruitate habent eandem mensurā quātitatis: ꝛ per pn̄s sunt equalia. Respondet negando pn̄am ꝛ ad pbationem: negat assumptū: sed bene verū est q̄ quecunq; se inuicem pꝯsequnt habent simpliciter vel proportionaliter eandē mensurā quātitatis: totum igit ꝛ pars nō habēt simpliciter eandē mensurā quātitatis: sed bene pportionalr ad hunc intellectū: qꝛ crescente toto crescūt partes pportionalr: ꝛ totū maius habet pportionalr partes maiores: vn̄ pportionalr sicut crescit animal: ita crescit cor ꝛ cerebrū: ꝛ sicut vnū aīal est altero maius: ita proportionalr partes vnius sunt maiores partibus alterius. (Amplius si oīa.) Scdā pclō. p̄ Anaxagorā: nō quodlibet est in quolibet: pro cuius declaratione sit hec priᵃ suppositio. In 4ᵒʳ pūctis pꝯsistit tota positio Anaxagore. Primus pūctus est: q̄ quodlibet est in quolibet. ¶ Scdus punctus est: q̄ entia nālia non fiunt simplr de nouo: sꝫ fiūt p solā cōgregationē partiū que prius inerāt alicui corpori. ¶ Tertius pūctus est q̄ res generant a superabundanti. ¶ Quartus pūctᵒ q̄ quodlibet pōt segregari a quolibet. s. caro ex aqua: ꝛ ecōtra. Le. li. (Ampliᵒ si) pro qꝛ fm Anaxagorā omnia insunt quidē huius inuicē. Iste est primus pūctus cui succedit scdˢ: vꝫ ꝛ nō fiunt simplr sed segregātur cū insunt alicui corpori. ¶ Tertius pūctus dicuntur aūt ꝛ a plurimo. i. superabundanti. ¶ Quartus pūctus fit autē ex quolibet

quodlibet vt ex carne aqua segregatur et caro ex aqua. ¶ Notandum quod omnia tria puncta post primum sequuntur ex primo [illegible] segregari a quolibet: igitur nihil fit simpliciter: sed per solam congregationem cum vno: et segregationem ab alio: et si quodlibet est in quolibet: cum non ab infinitis possit aliquid denominari: sequitur quod denominatio fit a plurimo: et a superabundanti (Omne autem corpus) Secunda suppositio: omne corpus finitum potest consumi per ablationem corporis finiti finities sumpti: et ratio quia a corpore finito non potest segregari corpus infinitum: constat autem quod si a corpore finito possent segregari infinita: ex his fieret vnum corpus infinitum. Te. c. li. (Omne autem corpus finitum resecatur) .i. consumitur (a corpore finito) .s. per segregationem infinities sumptam corporis finiti.

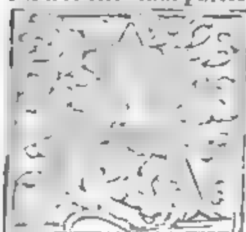
Notandum quod [illegible] duplices partes [illegible] quantitatis: et eiusdem proportionis: resecatio partium infinitarum eiusdem proportionis non consumit corpus finitum: cum tales sint infinite: sed bene resecatio partium eiusdem quantitatis: vnde si ab vno continuo resecantur due partes proportionales non consumitur illud: neque si resecantur tres partes proportionales: et sic in infinitum: sed si ab vno continuo resecantur due medietates: illud consumitur: et si ab eodem resecantur tres tertie illud consumitur: et sic in infinitum: et de [illegible] Manifestum est [illegible] suppositionibus premissis: probatur conclusio: accipiendo vnum corpus finitum .s. aquam: ex qua segregetur caro: et iterum ex aqua residua segregetur alia caro: et queritur vtrum segregatio stabit: vel procedet in infinitum: si primum habetur intentum: quia tandem in aqua non erit aliqua caro: si secundum: cum aliquando post segregationem sit deuenire ad minimam carnem: qua minor non potest per se existere: post segregationem illius carnis non segregabitur caro minor: sed per te ista segregatio procedet in infinitum: igitur in illa aqua sunt infinite partes equales carnis vel maiores: que est caro minima: igitur in magnitudine finita sunt partes infinite eiusdem quantitatis: quod est contra secundam suppositionem: quia nunc tale corpus finitum non consumeret per resecationem partium finitarum eiusdem quantitatis. Te. c. li. (Manifestum est quod non contingit in vnoquoque vnumquodque esse: remotis enim ex aqua carne: et iterum alia facta carne ex reliqua segregatione: quamuis semper minor erit segregata: sed tamen non excellit magnitudo alicuius carnis in infinitum aliam paruitatem:) ex quo datur minima caro (quare si quidem stabit segregatio: non omne in omni erit) in reliqua .n. aqua in qua stabit vltima segregatio non erit caro. si vero non stabit: sed habebunt semper remotionem .i. segregationem carnis ab aqua infinita magnitudine equalia inerunt infinita secundum multitudinem: hoc autem impossibile est.

Notandum quod duo argumenta solent fieri ad probandum in corpore finito esse infinita equalia secundum multitudinem: et primo ponendo quod .a. sit vnum corpus pedaliter longum: pedaliter latum: et pedaliter profundum: et arguitur sic: in .a. sunt infinite partes proportionales: quarum quelibet est pedaliter longa: et pedaliter lata: igitur in .a. sunt infinite partes proportionales equales: et per consequens in .a. corpore finito sunt infinita equalia secundum multitudinem: et ex hoc arguitur quod in .a. corpore sunt infinite partes eiusdem quantitatis et non solum eiusdem proportionis: quia in .a. corpore sunt infinite partes eiusdem longitudinis: et eiusdem latitudinis: igitur eiusdem quantitatis: patet consequentia ab inferiori ad suum superius sine impedimento: signatis enim duabus primis partibus proportionabilibus arguatur sic: iste partes sunt eiusdem longitudinis: igitur sunt eiusdem quantitatis: 2° in bipedali sunt infinita pedalia: igitur etc. antecedens arguitur ponendo quod .a. pedale pertranseat spatium bipedale adequate in hora: tunc sic: in quolibet instanti istius hore .a. erit in loco [illegible] quolibet instanti occupat aliud et aliud spatium: sicut erit in alio et alio loco: igitur in ista hora occupabit infinita pedalia solum pertranseundo bipedale: igitur in bipedali sunt infinita pedalia. ¶ Ad primum dicitur quod duplex est equalitas .s. simpliciter: et secundum quid: illa sunt equalia simpliciter que sunt equalia secundum omnem dimensionem: illa sunt equalia secundum quid: que sunt equalia secundum vnam vel duas dimensiones [illegible] partes proportionales eiusdem continui sint equales secundum quid: non tamen simpliciter: ideo in nullo corpore finito sunt infinita equalia simpliciter: de qua equalitate loquebatur Aristo. contra Anaxagoram: dico tamen ad argumentum negando illam consequentiam: iste due partes sunt equales secundum longitudinem: igitur sunt equales: iste due partes sunt eiusdem longitudinis: igitur sunt eiusdem quantitatis: arguitur enim a secundum quid ad simpliciter: ac si argueretur: tu es albus secundum dentes: igitur tu es albus: neque ab inferiori ad suum superius valet argumentum nisi ratione totius extremi: quia non sequitur: tu es dominus Platonis: igitur tu es aliquid Platonis homo et asinus sunt eiusdem speciei accidentalis: igitur sunt eiusdem speciei: vnde prima pars proportionalis est maior secunda: igitur non est equalis illi: patet consequentia: quia generaliter si .a. est maius .b. ipsum .b. non est tantum: sicut .a. tamquam ab exposita ad vnam suarum exponentium: et per consequens .b. non est equale .a. Eodem fundamento arguitur quod prime due partes proportionales non sunt eiusdem quantitatis: ex quo vna est maioris quantitatis quam reliqua: cum habeat plus de quantitate quam reliqua etc. ¶ Ad secundum dicitur quod in continuo sunt duplices partes .s. communicantes: et incommunicantes: partes communicantes sunt ille quarum est eadem pars: partes incommunicantes sunt ille quarum non est eadem pars: igitur sit .a. vna medietas continui: et .b. alia .c. vero sit vna pars composita ex medietate .a. et medietate .b. in casu isto .a. et .b. sunt partes incommunicantes: sed .a. c. et .b. c. sunt partes communicantes: quia aliqua pars .a. est pars .c. et aliqua pars .b. est pars .c. Non est ergo inconueniens in continuo finito esse infinitas partes equales simpliciter communicantes: sed est impossibile de partibus incommunicantibus: et ita intellexit philosophus cum dixit quod in corpore finito esse infinita equalia secundum multitudinem est impossibile: loquendo de equalitate simpliciter: et de partibus non communicantibus.

Contra arguitur omne continuum habet infinitas partes equales non communicantes loquendo de equalitate simpliciter: quia quocunque signato illud habet duas partes equales incommunicantes .s. duas medietates: et habet tres equales non communicantes: videlicet tres tertias: et sic in infinitum: igitur illud habet infinitas partes equales non communicantes. Respondetur negando consequentiam: sed solum sequitur quod infinitas partes equales non communicantes habet illud continuum: ex quo non sequitur illud continuum habere infinitas partes equales non communicantes: quia a termino stante sincathegorematice ad terminum stantem cathegorematice fallit consequentia: hec enim propositio: hoc continuum habet infinitas partes equales non communicantes non est exponibilis: sed resolubilis hoc modo: hoc continuum habet has partes equales non communicantes: et iste sunt infinite: modo hec duo implicant contradictionem: quia si iste partes sunt infinite: aut sunt communicantes vel non sunt equales. ¶ Consimiliter negatur illa consequentia in hoc continuo sunt due partes eius-

dem q̄titatis:non cōmunicantes ⁊ in eodē sunt tres partes eiusdem quātitatis non cōmunicantes:⁊ sic in infinitū:igit in hoc ɔtinuo sunt infinite partes eiusdē quātitatis non cōmunicantes:sed solū q infinite partes eiusdē quātitatis non cōmunicantes sunt in hoc cōtinuo:hec enī est exponibilis:⁊ non alia: sed resolubilis in hec duo:in hoc cōtinuo sunt iste partes eiusdem quātitatis non cōmunicantes:⁊ iste sunt infinite que cum veritate repugnant. [illegible] tenentes totū nō distingui a suis partibus simul sumptis habent cōcedere in quolibet corpore finito esse infinitas partes eiusdē quātitatis nō cōmunicātes: nam quocūq dato illud habet infinitas partes eiusdē proportionis non cōmunicantes:sed per illam opinionē partes eiusdem proportionis sunt partes eiusdem quātitatis:qm̄ omnes partes proportionales cōtinui collectiue sumpte sunt due medietates:⁊ tres tertie:cōstat aūt q due medietates sunt partes eiusdē quātitatis:⁊ sic tres tertie sunt partes eiusdem quātitatis:igit ⁊c.

Tex. cō.38.

Adhuc autē si omne. Tertia ɔclusio contra Anaxagorā est ista:non quidlibet potest segregari a quolibet:pbat: q2 dato ,opposito sequunt 4or incōuenientia. Primum q est dare minus minimo. Scd̄m q pars nō est minor suo toto:ibi.(Amplius aūt.) Tertiū q accidens pōt esse sine subo:ibi.(nequaq aūt) Quartū q itellectus est vanus ⁊ vilis ibi(quare incōueniens) Primū incōueniēs sic arguit:si quodlibet pōt segregari a quolibet:igit a minima carne potest segregari aliqd corpus sed per segregationē corporis ab aliquo finito illud a quo fit segregatio remanet minus:igit est dare carnē minorē minima carne:⁊ per ɔñs datur minus minimo. L.e.li. (Adhuc aūt si omne quidē corpus finitū remoto quodā alio corpore habet minus est necesse fieri q̄ erat ante segregationē.(carnis autē est determinata quātitas:⁊ magnitudine ⁊ paruitate:manifestū est q ex minima carne nullum segregabit corpus:erit enim minus minimo si potest segregatio fieri.

Notandum fm cōm 2to.38. q est manifestū per se q quātitas carnis est terminata:⁊ magnitudine ⁊ paruitate nō debet intelligi per hoc cōmentū vel per textum:q sit dare simplr minimā carnem:sic q non sit dabilis minor:q2 quacūq carne data illa est diuisibilis in infinitas partes:quaꝝ quelibet est caro:qm̄ caro est corpus homogeneū:igit medietas carnis est caro:⁊ tertia ⁊ quarta pars:⁊ sic in infinitū:⁊ per ɔñs quacūq data cōtingit dare minorē:ideo non est danda minima caro simpliciter:sed bene per se existens:ita quod minor illa non esset per se existens:sed statim conuerteretur in continens.

Contra istam respōsionē arguit: si datur minimum naturale:igit hoc est intrinsece ex natura sua:vel extrinsece ratione continentis:q2 minus illo nō potest resistere cōtinenti:nō primo: q2 totum ⁊ pars sunt eiusdē nature specifice:quicquid positiue nō repugnat toti:nec etiā parti:sed per se existere nō repugnat toti:igit nec etiā parti:nec etiā secūdo: si aliqua caro potest per se existere in aliquo medio sibi cōtrario per tēpus medietas illius carnis poterit manere per idē tēpus in medio in subduplo: vel in subquadruplo minus cōtrario. Itē data minima carne que sit.a.que in vna hora corrūpet a medio cōtrario.a.caro in medio instanti hore debilior erit q̄ iam est:in aliqua certa ,pportione:igit aliqua est pars carnis tante resistentie quāte erit.a. sit igit illa.b. ⁊ sequitur q.b.per tempus poterit per se existere sicut.a. in secūda medietate hore. ¶ Secūdo sequitur q non quelibet generatio:nec quelibet corruptio est finis alterationis contra Aristo. pri° de generatione: ⁊ pbat ɔñtia:ponendo q aliquod tale minimū diuidatur in duas medietates per solū motū localem:aut igit manebunt medietates facta diuisione:vel nō:si manebūt igit illud nō fuit minimū:si non manebunt:igit corrumpentur:⁊ generabitur aliqua pars cōtinentis absq alteratione preuia qd fuit ,pbandū. ¶ Tertio sequit q est dare vltimum instans rei permanentis fm se:⁊ quodlibet sui:cuius oppositū colligitur ab Aristo. 2° de generatione:⁊.8°.phisicorum:⁊ pz cōsequentia ponendo q minime carni applicetur vnum agens contrarium:qd incipiat corrūpere aliquā partē eius vel aliquā condempsare:q si non admittitur:sequitur q aliquis aer:⁊ aliquis ignis non potest cōdempsari.s. minimū: q2 si cōdempsaretur aliquod illoꝝ ipsum fieret minus:⁊ ɔñter daret minus minimo. ¶ Quarto sequit q est dare minimū ⁊ maximū hominē qd est falsum:q2 tunc aliquis homo nō posset fieri calidior: ⁊ aliquis nō posset fieri frigidior:naꝫ sor.maximus si fieret calidior fieret rarior ⁊ ɔñter maior. Plato vo minimus si frigesieret efficeret dempsior:⁊ ɔñter minor: ⁊ ita sequitur q sor.non posset esse calidior in estate q̄ in hieme:nec Plato frigidior in hieme q̄ in estate:⁊ cōsequēter sortes non posset fieri pinguior:nec grossior: nec verberari: Plato etiā nō posset fieri subtilior:nec macrior:nec aliquod membrum amittere naturaliter: vel violenter:que omnia sunt absurda.

In oppositum est Aristo.hic di.q quātitas carnis est terminata magnitudine ⁊ paruitate:⁊ 2° de aīa:omniū natura constantiū terminata est ratio magnitudinis ⁊ augmenti:⁊ 2° de generatione:q ex vno minimo aeris generantur decem minima ignis:⁊ 8° phisicoꝝ determinat qd assignato eo cōmoueret se ipm per se pri° est diuisibile in duas partes:quaꝝ vna est mouens ⁊ alia mota:⁊ nulla illaꝝ partium est diuisibilis nisi in potentia:ita q si aliquid subtraheret ab aliqua illarum partiū non amplius maneret potentia mouēdi. ¶ Cōmentator aūt hic 2to 37° dicit q caro in paruitate habet magnitudinē terminatā quā non pertransit:⁊ 2to.38°.manifestū est per se q quātitas carnis est terminata magnitudine ⁊ paruitate:⁊ 6° phisicorum: 2to.32°.dicit q minimū de omni generato est terminate quantitatis.v.g.dicit ipse minima pars ignis est terminate quātitatis.s.minima pars que potest esse ignis in actu:⁊ 7° phisicorū 2to 2° ait:q primū motum in igne est minima pars que potest eē ignis in actu:⁊ ita apparet de intentione cōmētatoris q in homogeneis naturalibus est dare minimū quo minus non potest per se existere. ¶ Ad primū dicitur q datur minimū naturale intrinsece ex natura specifica:quoniā natura carnis determinat sibi quantitatē:sub qua potest per se existere: ⁊ non sub quātitate minori:ita natura aliorū homogeneorū:⁊ ad rationē:negat ɔñtia:vnde quodlibet corpus naturale ⁊ sua forma [illegible]

eiuſdem nature: ⁊ eiuſdem ſpeciei: ⁊ tñ repugnat forme per ſe exiſtere ⁊ nõ compoſito: ſi enim ille modus arguendi valeret: pbaret ꝙ nõ repugnat partibus primi [illegible] per ſe exiſtere [illegible] ſeparate: ⁊ ꝙ non repugnaret quãlibet partez primi mobilis ita velociter moueri: ſicut primũ mobile: qꝛ oẽs partes ſunt eiuſdẽ nature ſperice cũ ipſo. ¶ Iteruz cõcedo in caſu confirmationis ꝙ aliq̃ pars .a. eſt tante reſiſtentie: quãte erit .a. in medio hore: ⁊ ꝙ etiaz per tẽpus reſiſteret: ſi eſſet ſeparata ab .a. ſ; non eſt poſſibile ꝙ ſeparet̃ manente forma carnis: ꝑpter defectuz quãtitatis. ¶ Ad 2m negat̃ ↄñia: ⁊ ad ꝓbationem dicit̃ ꝙ illa diuiſio nõ põt naturalr̃ fieri abſqȝ alteratione: qꝛ ſtatim cũ illud minimũ incipit diuidi ipſuz incipit eſſe minoris potẽtie: ⁊ ↄñter alterari ab extrinſeco: ideo facta diuiſiõe medietates ſũt corrupte in cõti°. In vacuo aũt id corrũperet̃ ſine generatiõe alicuius ⁊ maneret ſine forma ſubali materia illius minimi cũ ſolis accñtibus: ⁊ ita nõ eſſet incõueniens aliquid corrũpi abſqȝ alteratione preuia dũmodo corruptio illius non ſit generatio alterius. ¶ Ad 3m dicit̃ nõ admittendo caſum: vnde applicato ↄtrario frigido .a. minime carni vel minimo igni: non imediate poſt hoc corrumpetur aliqua pars .a. neqȝ cõdempſabit̃: ſ; bene alterabit̃: ⁊ frigeſiet immediate poſt hoc [illegible] gradũ frigiditatis: [illegible] aliquis gradus dempſitatis: imo inducet̃ certa latitudo frigiditatis anteꝙ̃ inducatur aliqua dempſitas: ⁊ maxime in iſtis minimis: quãdo enim ex terra generatur aqua: frigiditas intendit̃ ⁊ nõ dempſitas: imo remittitur cum ſub minori dempſitate generetur aqua ꝙ̃ ſit terra: ex qua generat̃: ⁊ cũ ↄcludit̃ ꝙ aliquis aer: ⁊ aliquis ignis nõ poteſt cõdempſari: negat̃ ↄñia: qꝛ ⁊ ſi talia minima nõ poſſunt cõdempſari per ſe exiſtentia: poſſunt tamẽ cõdempſari toti in exiſtentia. ¶ Ad 4m negat̃ ↄñia pro quo notanduz ꝙ homogenea terminantur paruitate incluſiue ⁊ magnitudine excluſiue: ita quod datur aliqua parua quantitas: ſub qua põt eſſe forma ignis: ⁊ non ſub minori per ſe exiſtente: nõ aũt datur quãtitas ſub qua põt eſſe forma ignis: quin ſub maiori poſſit eſſe forma ignis: nõ tamen ſenſibilr̃: ideo a natura cõmuni ſibi determinat̃ magnitudo ſub qua nõ poteſt eſſe: ſ; nõ a natura ꝓpria: qꝛ igni nõ repugnat augeri in infinitũ ex doctrina phi 2° de aĩa. di. ꝙ ignis augeret̃ in infinituz ſi ei adderetur cõbuſtibile in infinitum. Etherogenea autẽ in corpora celeſtia vt corpora celeſtia ⁊ aĩalia: aliter terminant̃ magnitudine ⁊ paruitate: nam corpora celeſtia terminantur incluſiue: ⁊ animalia excluſiue: tam ſm magnitudinẽ ꝙ̃ ſm paruitatez: vnde nulluz corpus celeſte põt maiorari vel minorari: ⁊ quodlibet aĩal poteſt maiorari ⁊ minorari: ſic ꝙ eſt dare duos gradus in latitudine q̃titatis: in quoꝝ nullo poteſt eſſe homo: ꝑpter magnitudinem ⁊ paruitatez nimiã: ſed in quolibet gradu intermedio poteſt eſſe homo: dato igit̃ ꝙ .a. ſit gradus paruitatis: ⁊ .b. gradus magnitudinis: dico ꝙ homo poteſt minui vſqȝ ad .a. excluſiue: ⁊ augumentari vſqȝ ad .b. excluſiue: ita quod non poteſt eſſe ſub .a. ꝑpter ſuã paruitatem: nec ſub .b. ꝑpter ſuaz magnitudinem: ſed ſub qualibet quãtitate intermedia inter .a. ⁊ .b. l; de minimo naturali alias oppoſitũ ſcripſerim: tamen gratia variationis: ⁊ qꝛ hec videt̃ eſſe magis opinio Auerois hanc partem hic determinare decreui. (Amplius aũt.) Scdm incõueniẽs qd̃ pars nõ eſt minor ſuo toto: qꝛ ſi iſta ſegregatio nũquã ceſſabit: ſed ꝓcedit in infinitũ: ſequit̃ quod in quolibet corpore finito iam ſit infinita caro infinitus ſanguis: ⁊ infinituz cerebrum: que quidez omnia ſunt ſeparata ſm locum: ſed [illegible] caro nõ eſt minor ꝙ̃ totum cõpoſitũ ex infinita carne infinito cerebro: ⁊ ſic de ſingulis: ⁊ per ↄñs pars non eſt minor ſuo toto. Le. li. (Amplius aũt in finitis corporibus). i. in corporibus finitis ineſt vtiqȝ iam caro infinita ⁊ ſanguis infinitus: ⁊ cerebrũ infinitum (ſeparata tamẽ ab inuicez). i. cũ partes ſeparantur a toto: (nihil ſunt minus entia) partes nõ ſunt minores toto ⁊ ratio (qꝛ infinituz vnũquodqȝ eſt) hoc aũt eſt irrõnabile: qꝛ intellectus ſtatim notis terminis aſſentit̃ huic prin° omne totũ eſſe maius ſua parte.

Notandum ſm [illegible] ꝙ ſi extractus ab vnoquoqȝ corporum cõſimiliũ fuerit infinitus neceſſe eſt ꝙ in vnoquoqȝ iſtoꝝ corpoꝝ infinitoꝝ ſint corpora infinita ⁊ in quãtitate: ⁊ in qualitate: ⁊ erũt hec corpora infinita neceſſario diſtincta abinuicem in loco: ⁊ etiam in vnoquoqȝ erunt corpora infinita neceſſario diſtincta abinuicez in loco: ⁊ ſic infinita erũt in finitis infinities qd̃ eſt ↄtra rõnez: ſi ſegregatio facta ex aq̃ ꝓcedit in infinitũ: ⁊ ſimiliter ſegregatio facta ex igne: ⁊ ſic de aliĵs corporibus homogeneis: ſequitur pri° ꝙ in quolibet tali corpore ſunt infinita ſm q̃titatẽ. ſ. infinite portiones carnis ſunt infinite ſm q̃titatẽ: ⁊ ſimiliter portiones ſanguinis: ſed caro ſanguis cerebrũ ⁊ hmõi ſunt infinita ſm qualitatẽ ⁊ ſm ſpeciez. ¶ Scdõ ſequitur ꝙ infinita tam numero ꝙ̃ ſpecie ſunt in eadem aqua: vel igne: loco diſtincta: pȝ quia quodlibet minimũ eſt per ſe exiſtẽs: ſ; tam in aqua ꝙ̃ in igne ſunt infinita minima tam numero ꝙ̃ ſpecie diſtincta ſm Anaxagorã. ¶ Tertio ſequit̃ ꝙ in quolibet minimo ſunt infinita corpora: qꝛ ex quolibet corpore ſm Anaxagorã infinita corpora poſſunt ſegregari: ſed quodlibet minimũ eſt corpus: igit̃ ex quolibet minimo infinita corpora poſſunt ſegregari: qd̃ autez ſegregat̃ ab aliquo prefuit in eo: igit̃ ⁊c̃. ¶ Quarto ſequit̃ quod in quolibet finito ſunt infinities infinita: qꝛ in quolibet finito ſunt infinita talia minima: tã eiuſdẽ rationis ꝙ̃ diuerſarum: ⁊ iterũ in quolibet minimo ſunt infinita minima ex quo quidlibet ſegregatur a quolibet: nec vnꝙ̃ ceſſat ſegregatio. [illegible]

Contra predicta arguit̃: ⁊ primo ꝙ nõ ſit incõueniens partem eſſe minorem toto: qꝛ totũ tempus preteritũ terminatũ ad primũ inſtans hmõi hore eſt pars totius tẽporis preteriti terminati ad vltimũ inſtans eiuſdẽ hore: ⁊ nõ eſt minus illo: pbat̃: ſit .a. primũ tempus ⁊ .b. ſcdm .c. vo totum tẽpus futurũ ↄtinuũ .b. ⁊ .d. totũ tẽpus futurũ ↄtinuuz a tẽpore: ⁊ ſequitur ꝙ .a. d. ſunt equalia: ⁊ ſimilr̃ .b. c. ſunt equalia: ex quo ambo ſunt infinita terminata ad idem inſtans: tũc ſic .a. eſt minus: ⁊ .b. eſt equale .c. igit̃ .a. eſt minus .c. ſed .c. eſt minus .d. qꝛ eſt pars .d. igitur .a. eſt minus .d. ⁊ eſt equale .d. vt ſuppoſitũ eſt: igit̃ aliqua duo tẽpora ſunt inuicem equalia ⁊ inequalia qd̃ eſt contradictio. ¶ Scdõ nõ apparet incõueniens in aliquo finito eſſe infinities infinita: qꝛ in linea pedali ſunt infinita puncta: igit̃ ſunt infinities infinita puncta pȝ cõſequentia: qꝛ in qualibet parte linee pedalis ſunt infinita pũcta: ⁊ ſi dicitur ꝙ puncta nõ ſunt partes linee: idem ꝓbat̃ de partibus ſicut de punctis: qꝛ inter quecunqȝ duo puncta cadit linea media: ſed in linea

pedali sunt infinities infinita puncta: igit in linea pedali sunt infinities infinite linee: que sunt partes linee pedalis. ¶ Ad pri^m dr q lz totius infiniti aliq pars nō sit minor: tñ finiti ex omni parte: quelibet pars q̃litatiua est minor: ↄstat aũt oia tēpora designata esse infinita: sz ex positiōe Anaxagore sequit partē alicuius simplr finiti esse maiorem illo: qm talis ps est infinita. s. sanguis: caro: vel cerebrum: animal aũt est finitum ex omni parte cum sit figuratum.

Sed adhuc dubitat ponendo q .a. sit vnũ corpus [illegible] ex omni parte ↄ b pars eius cōtenta duabus lineis gratiuis infinitis: ↄ pz q .b. est pars .a. infinita: ↄ ipsuz .a. est simplr finituz: igit corpus vndiq3 finitũ hz partē infinitaz ↄ ↄñter pars non est minor suo toto: sz maior: ↄ ↄsequenter nō est incōueniens opinio Anaxagore ponentis sanguinez infinitũ in aiali finito. ¶ Rñdet q .b. non est pars .a. infinita: qz .a. ↄtinet multas ptes quaꝝ q̃libet est maior .b. cũ habeat plus de quãtitate: ↄ si arguit sic .b. est in duplo maius .c. dato q .c. sit vna pars eius digitalis quãtitatis: ↄ in q̃druplo maius: ↄ sic in infinitum: igit pars est infinita: negat ↄñtia: sz tm̃ sequit q .b. est infinitũ maius .c. vnde .b. in casu isto nō est corpus infinitũ: nec pars infinita: nec aliquid infinitũ: lz sit pars infinite longa: ↄ corpus infinite longũ: Anaxagoras aũt ponebat infinitũ sanguinē simplr: ex quo nũquaz deficiebat segregatio: ex quo sequebat sanguinē illum esse partē infinitã ↄ corpus infinitũ cum sua infinitas necessario esset fm oēm dimensionez. ¶ Ad 2^m ↄcedo q in quolibet infinito sũt infinities infinita nō q̃dē in actu: vt intelligit ↄ^{tor} sed in potentia: puncta autē sunt in potentia in cōtinuo: ↄ oēs partes nō potētes per se existere sunt in potentia: partes aũt actuales ↄ formales nō cōmunicātes sunt solũ finite: modo data positione Anaxagore sequebat in vnoquoq3 finito esse infinities infinita in actu nō cōmunicātia: ↄ hoc est maximũ incōueniēs. (Nequaq̃ aũt). Tertiũ incōueniēs

Tex. cō. 39. pbat. s. q accñs potest esse sine subo: si enim quodlibet pōt segregari a quolibet: colores ↄ habitus corporis vel aīe possunt segregari a suis subis: pz ↄñtia: qz colores ↄ habitus aīe sunt admixti suis subis: quo cōcesso sequit accñtia posse separari a suis subis: sed hoc est impossibile: qz tũc esset albedo sine albo: ↄ sanitas sine sano: ↄ scientia sine sciente: ↄ sic accñs nō diceret de subo aliquo: male ḡ dicit nihil segregari ab aliquo ↄ petus oia possunt segregari: bene aũt dicit aliq̃d est segregabile: ↄ aliq̃d non est segregabile: qz passiones accidentales nō sunt separabiles a subiectis suis p segregationez. l. e. li. (Nequaq̃ aũt segregandũ esse aliquid ab aliquo nesciente dicit ↄ ignorāter: recte autē dicit aliquid ab aliquo segregari: sz nō oēs passiōes eius sunt inseparabiles a subiectis suis: si igit mixti sunt colores ↄ habitus suis subiectis: si segreget ab illis: ↄ aliq̃d albũ ↄ sanatiuuz. i. albedo ↄ sanitas non alterũ aliquod insit. i. sine subiecto: neq3 de subiecto predicabitur aliquod isto⁊ um.

Notandum q albedo ↄ sanitas sunt equalr accñtia de predicamēto q̃litatis: nō tamē habēt ↄsimiles habitudines ad sua suba: impossibile eniz est albedinē esse sine subiecto: sz nō implicat ↄdictionē: admisso eniz per intellectum q nulla albedo sit in subiecto: non ex hoc sequit ↄdictio: sz imaginabile est sine subiecto absq3 ↄdictiōe sanitatez esse: qz sanitas dicit respectũ actũ ad corpus sanũ: sicut motus ad mobile: ↄ figura ad rē figurataz: ita dicit de scīetia q implicat ↄtradictionē scientiã esse absq3 aia. ¶ Sed cōtra quãlibet quãtitatē que est in aia deus pōt ponere in lapide vel in ligno: ↄ omnez animã [illegible] esse sine aia. ¶ Rñdet negãdo ↄñtiaz: qz scientia dicit hitũ absolutũ pñti q̃litatis: ↄ respectũ eiusdē ad aiam sicut locus dicit supficiē pñti quãtitatis: ↄ respectuz ad rez ↄtentã: ↄstat aũt q istã supficiē que est locus: deus posset ponere in vacuo vel extra mundũ: sz tũc non esset locus: qz nō posset eã sic separe cũ illo respectu ꝓpter dependentiã essentialē quã hz ad rem ↄtentã: ita illam qualitatē que est scīa: deus posset ponere in lapide: sz nō cũ illo respectu pp dependentiã essentialez quã hz ad animã: ideo hec q̃litas que in aia est scīa in lapide vel in ligno nō esset scīa: sicut etiã q̃litatē que est visio vł auditio: deus posset ponere in lapide: sz nō cũ illis respectibus pp essentialē dependentiã quã habent ad potentiã visiuã ↄ auditiuã: aliter lapis posset videre ↄ audire absq3 aia qd est impossibile: sicut est impossibile locum esse sine locato ↄ simitatez esse absq3 naso. (Quare incōueniens) Quartũ incōueniēs pbat. s. q intellectus est vanus ↄ vilis: naz ista segregatio nũq̃ stabit: neq3 vnq̃ cōplebit: igit intellectus querens istã segregationē cōplere: ↄ res cōplere ad inuicē distinguere: vt dicebat Anaxa. est vanus vilis ↄ inutilis: qz nũquã potest cōplere actionē suaz: nã cōpleta segregatio ab inuicē fm q̃titatē est impossibilis: cũ infinita sint minima eiusdē rōnis que nũquã erũt totalr segregata. etiã est impossibilis cōpleta segregatio fm qualitatē: [illegible] nō possunt separari a subiectis suis. l. e. li. (Quare incōueniēs est impossibilia q̃rēs intellectus si tota). i. totalr velit quidē segregare: hoc aũt facere est impossibile: ↄ fm quãtitatē: ↄ fm qualitatez: fm quãtitatē quidē: qz non est minima magnitudo in qua nō sint infinite alie magnitudines: fm q̃litatez aũt qm inseparabiles sunt passiones a subiectis suis.

Notandũ fm co^{tm} ↄ^{to}. 39 q Anaxa. dixit q oia sunt mixta ad inuicem tpe infinito: deinde intelligētia que apud ipsuz est generãs diuidit ↄ separat ea ab inuicē: sz ista diffinitio ↄ separatio nũquã complet: vt actio istius intelligentie sit ociosa: qz incipit distinguere qd nũq̃ cōplebit ↄ tale agens est valde vile. s. qz nitit agere q nũq̃ cōplebit. ¶ Ex isto ↄ^{to} apparet q Anaxa. posuit intellectũ segregare nō tm̃ in prin^o mũdi sz toto tpe infinito: ↄ nō tm̃ segregauit ab illo chaos ↄfuso: sz a quolibet indiuiduo generabili ↄ corruptibili: ↄ ita non posuit nisi vnũ agēs: vz intellectũ oia generabilia generantē per cōgregationē: ↄ oia corruptibilia corrumpentē per segregationē: ↄ talis segregatio est ociosa: qz nũquã cōplebitur: ↄ vilis qz sit intelligentia nō habente intentum in operatione.

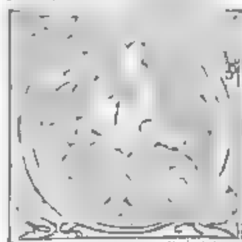
Contra rōnē ↄ^{ti} cōmentatoris arguit: si eniz intellectus est vanus ↄ vilis: qz nũquã complebit actionē suaz: sequit q motor celi est vanus ↄ vilis: qz nũquã cōplebit actionez sui motus. ¶ Rñdet q agēs intendens cōplere actionē suã vilis est ↄ vanus si non pōt cōplere: sz motor celi nō intendit complere motũ suũ: ideo non est vilis nec vanus: intellectus autē quē posuit Anaxa. vilis est ↄ vanus: qz intendit complere actionem segregationis: ↄ non potest illam perficere. (Non recte aũt.) Quarta conclusio probanda contra Anaxagoraz est illa: Tex. [illegible]

nõ quodlibet generatꝛ ex sibi silí in specie: pbatꝛ: lateres fiunt ex luto: ⁊ domus ex lateribus: ⁊ aqua ex aere: sꝫ in istis illud quod fit: nõ est eiusdem speciei cũ eo ex quo fit: igitꝛ ⁊c. aliquãdo. n. sile fit ex sili: ⁊ resoluitꝛ in sile: vt lutũ fit ex luto: ⁊ resoluitur in lutũ: aliquãdo aũt nõ fit sile ex suo sili in spẽ: siue li ex dicat hitudinẽ cãe effectiue: siue mãlis: si. n. dicit hitudinẽ cãe efficientis sic sepe fit sile ex sili: si autem dicit circunstantiã cãe materialis raro fit sile ex suo sili in spẽ: vt pꝫ inductiue. Anaxa. aũt dicebat omne qḋ fit: fit ex sibi sili in specie: pur li ex dicit habitudinẽ cause mãlis. Le. li. (Non recte aũt dixit Anaxagoras: neqꝫ gñationẽ accipit sp siliũ spẽꝝ: est enim). i. ptingit vt lutũ in luta diuidatꝛ sic lutum ex luto generatꝛ. Est aũt. i. ptingit vt nõ diuidatꝛ lutũ in luta: nec fiat lutũ ex luto: ⁊ nõ idem moueri est sp in q̃libet gñatione: vt lateres ex domo aliq̃ fiunt: ⁊ domus ex lateribꝰ: sicut aũt aqua ⁊ aer ex alterutris [illegible] fiunt ⁊ sunt.

Notandum ẽm co[illegible] q̃ modus gñatõis nõ ẽ vnꝰ: est. n. modus q̃ est: vt gñatio lateruꝫ ex luto ⁊ idoli ex cupro: est aũt alius: vt gñatio domus ex lateribꝰ ⁊ lapidibus: ⁊ hoĩs ex mẽbris psilibus ⁊ diuersis: est ẽt alius vt gñatio aq̃ ex aere: ⁊ aeris ex aq̃: ⁊ est ppriuꝫ huic mõ gñationis qḋ vtrunqꝫ gñatꝛ ex reliquo. Duplex est gñatio. s. reciproca ⁊ nõ reciproca: gñatio reciproca est illa qñ subm ⁊ terminus gñatiõis ex se inuicẽ gñantꝛ: vt gñatio aq̃ ex aere: ista est reciproca: q2 sicut aq̃ gñatꝛ ex aere: ita aer gñatꝛ ex aq̃: gñatio nõ reciproca est qñ subiectũ gñatiõis ⁊ terminus gñationis nõ ex se inuicẽ gñantꝛ: ⁊ talis ẽ duplex. s. vniformis ⁊ difformis: gñatio nõ reciproca vniformis est illa cuius mã est eiusdẽ rõnis per totũ: vt gñatio lateꝝ ex luto: ⁊ idoli ex cupro: ista gñatio nõ ẽ reciproca: q2 latera generantꝛ ex luto: ⁊ nõ eõ: idolũ gñatꝛ ex cupro: ⁊ nõ eõ: est aũt vniformis gñatio qñ mã eius ẽ eiusdẽ rõnis p totũ. s. lutũ ⁊ cuprũ: gñatio nõ reciproca difformis ẽ: qñ subiectũ gñatiõis: ⁊ terminꝰ nõ ex se inuicẽ gñantꝛ: vt mã est eiusdẽ rõnis p totũ: vt gñatio domꝰ ex lapidibꝰ ⁊ lateribꝰ ac lignis: ⁊ gñatio hoĩs ex suis membris: generatꝛ. n. domus ex lapidibꝰ ⁊ lignis: nõ eõ: ⁊ hõ ex suis mẽbris: ⁊ non eõ: ĩõ q̃libet talis gñatio est nõ reciproca: est. n. difformis: p q̃to. n. mã ẽ diuersaꝝ rõnũ: vñ lapides latera ⁊ ligna: nõ sunt eiusdem rõnis ex q̃bꝰ gñatꝛ domꝰ: ñ ẽt caro: sanguis: ⁊ os: aut manꝰ: pes: ⁊ caput: ex q̃bꝰ generatꝛ hõ. ¶ Differũt. n. aliũde iste generatiões: q2 i generatiõe reciproca corrũpitꝛ necessario materia: vꝫ ppinq̃: ⁊ nõ in generatiõe nõ reciproca: cũ. n. gñatꝛ aqua ex aere: corrũpitꝛ aer: ⁊ cũ generatꝛ aer: ex aq̃ corrũpitꝛ aq̃: cũ aũt generatꝛ domꝰ ex lapidibꝰ ⁊ lignis: aut hõ ex suis mẽbris: nõ corrũpuntꝛ lapides: nec ligna: nõ etiã membra hominis.

Sed dubitatur q2 phs dicit in lr̃a q̃ latera fiũt ex domo: si igitꝛ domꝰ fiat ex lateribꝰ: ⁊ eõ: sequitꝛ generationẽ domꝰ eẽ reciprocã. ¶ Dicẽdũ q̃ domꝰ fit ex lateribus: ex priori: ⁊ via cõpositiõis: lateres aũt fiũt ex domo a posteriori: ⁊ via resolutionis: sic ex elẽtis fit mixtũ via cõpositiõis: ex mixto aũt fiũt elẽta via resolutionis: sꝫ istud fieri nõ ẽ generatio: nec pprie fieri: cũ illud qḋ generatꝛ vel pprie fit nõ p̃fuerit: lateres aũt p̃fuerũt: igitꝛ hec ppõ. lateres fiũt ex domo: est intelligẽda: q̃ in corruptione domus fiũt tota: postq̃ erãt ptes: q̃re ⁊c. (Melius aũt [illegible] vnã co[illegible] q̃

melius ⁊ dignꝰ ẽ ponere prin[a] finita: vt ponũt Emp. q2 pñt melius assignari cãe reꝝ naturalium: ⁊ pñt res melius sciri q̃ ponẽdo prin[a] infinita ad modũ Anax[e]. Le. li. (Melius aũt est minora. i. pauciora pricipia ⁊ finita accipere: qḋ vere facit Emp. q̃ accipere infinita [illegible].

Omnes igitꝛ contraria.) Te. cõ. 4.

Iste ẽ scḋs tractatus primi phi. in quo Ari. reprobans opiõibꝰ ãtiquoꝝ declarat q̃ ⁊ quot sunt prin[a] reꝝ naturaliuꝫ: ⁊ diuiditꝛ in q̃ttuor capl'a: in pº caº ponit pditiones ⁊ pprietates principioꝝ: in 2º capº exprimit nũꝫ illoꝝ ibi (Pñs aũt.) In 2º declarat pueniẽtiã ⁊ diãz principioꝝ ibi. (Sic g̃ nos dicimꝰ). In 4º rñdet ad obiã ãtiquoꝝ: ibi. (qḋ aũt simplr) Pri[m] cap[m] diuiditꝛ in duas ptes: in pri[a] facꝛ q̃ dictũ est. In 2[a] ponit pueniẽtiã: ⁊ diãm antiquoꝝ: ibi. (Usqꝫ quid) Quantũ ad pri[m] phs ponit istã pclonẽ: pricipia reꝝ naturaliũ sũt ptraria: quã ipe dupl'r pbat [illegible] bilr.) Tria testimonia inducꝛ phs pro vitate pclonis: pri[m] testimoniũ est Parmenidis ⁊ Melissi ponentiuꝫ tm̃ vnũ eẽ: ⁊ illud eẽ imobile: dixerũt. n. calidũ ⁊ frigidũ esse principia reꝝ. s. terrã ⁊ ignẽ: sꝫ calidũ ⁊ frigidũ sunt ptraria: q2 vicissiꝫ insunt: ⁊ mutuo se expellũt: igitꝛ posuerũt ptraria eẽ principia. Le. li. (Oẽs igitꝛ antiq̃) faciũt principia: ⁊ dicẽtes qḋ vnũ sit omne: ⁊ imobile: Parmenides. n. calidũ ⁊ frigidum principia facit: hoc aũt appellat ignem ⁊ terram.

Primo notãdũ ẽm co[illegible] q̃ omnes naturales sunt coacti a natura [illegible]tis ad ponendũ principia esse ptraria: vñ vitates sunt in duplici dña. Quedã. n. vitas est quã hoĩes coguntꝛ pcedere sola rõne: vt triãgulũ hrẽ tres angulos eq̃les duobꝰ rectis: aliq̃ est vitas quã hoĩes coguntꝛ pcedere expientia ⁊ rõne: vt terraꝫ quiescere: in nũo talium est hec vitas principia reꝝ naturaliũ sunt ptraria. hec. n. ppõ nõ solũ rõne pceditur: sꝫ etiã expientia: cũ expiamur entia fieri ex actiõe ⁊ passione ptrarioꝝ: ⁊ hoc est qḋ dicit p[to]: q̃ oẽs antiqui a natura entis pcedẽte experientia coacti sunt ponere principia esse cõtraria.

Secundo notandũ ẽm co[2m] eodẽ p[to] q̃ Parmenides opiabatꝛ q̃ entia sũt duobꝰ modis va. s. ⁊ extĩabilia: ⁊ qḋ va sunt intelligibilia: ⁊ est vnũ: ⁊ extimabilia sunt sensibilia: ⁊ sunt plura: ⁊ ponebat principia istoꝝ pluriũ duo cõtraria. s. ignẽ ⁊ terrã. ¶ Unũ du[m] mouebatꝛ ptra phz: illi posuerũt tm̃ vnuꝫ esse: igitꝛ nõ posuerunt prin[a] esse ptraria: eo. n. ipo qḋ aliq̃ sũt ptraria illa sunt plura: cũ nihil ptrarietꝛ sibi ipsi. ¶ Respõdet p[to]: q̃ ipi opinabant entia duobꝰ modis: vꝫ entia va: ⁊ entia extimabilia: ens veꝝ ẽm oẽs est tm̃ vnũ: ⁊ dr̃ ens itelligibile sꝫ entia extimabilia sunt plura: ⁊ hec dicuntꝛ sensibilia: ⁊ istoꝝ entiũ extimabiliũ posuerũt duo principia extimabilia. s. calidũ ⁊ frigidũ: seu ignẽ ⁊ terrã: posuerũt g̃ Parmenides ⁊ Melissus plura entia eẽ: ⁊ aliq̃ [illegible] nõ ẽm vitatẽ sꝫ ẽm extimationẽ. ¶ Intelligẽdũ vt supius tactũ ẽ: q̃ isti nõ ponebãt oĩa eẽ vnuꝫ nũo: nec dicebãt pluralitatẽ nũalẽ eẽ tm̃ ẽm extimationẽ: bene enĩ sciebãt q̃ calidũ ⁊ frigidũ seu terra ⁊ ignis sũt due res: ⁊ q̃ homo nõ est asinus: nec capra: sꝫ posuerũt tm̃

vnū esse fm spēz:ita q̄ oīa sunt eiusdē spēi spālissime: plura āt specifice distincta solū fm extimationē:ita q̄ terra ⁊ ignis:seu hō ⁊ asinus dicebāt illi sunt tm̄ vnū spēi:si āt ponunt plura spē:hoc est fm extimationē:⁊ nō fm vitatē. (Et qdā rarꝝ.) scdm testimoniū est quo Tex. co. 4. [illegible] rarꝝ ⁊ dēpsū eē prin^a rerꝝ: voluerūt.n.oīa fieri ex vno corpore:p ɔdēpsationē ⁊ rarefactionē:sꝫ certū est q̄ rarꝝ ⁊ dēpsum sunt ɔtraria: sicut calidū ⁊ frigidū:a quibus ɔueniunt:oēs igit̄ illi posuerunt principia esse ɔtraria. Le.li. (Et qdā rarꝝ ⁊ dēpsum) supple posuerunt principia rerꝝ.

Notandū [illegible] rarꝝ ⁊ dēpsum eē prin^a rerꝝ. qui dicūt prin^m eē vnū:aut vnū eltoꝝ: aut me^m inter duo eoꝝ. Thales posuit tm̄ vnum esse prin^m:⁊ illud eē aquā. Diogenes ēt posuit tm̄ vnū eē prin^m:⁊ illud esse aerē. Jppus vō ɔsilr ponēs vnū esse prin^m illud dixit eē ignē:⁊ in hoc tā isti ɔuenerūt q̄ ponētes me^m inter elta eē prin^a:q̄ oīa fiūt p rarꝝ ⁊ dēpsum. ¶ Dubitat̄ ostēdēdo rarꝝ ⁊ dēpsuꝫ nō eē ɔ̄ria:q2 rarꝝ ē illud cuius ptes remote iacent:⁊ dēpsuꝫ est illud cuius ptes ɔping iacēt:sꝫ eedē ptes sunt ɔping ⁊ remote:igit̄ idē est rarꝝ ⁊ dēpsuꝫ:⁊ p ɔ^s nō ɔ̄riant̄:q2 ɔ̄ria nō dicunt̄ de eodē silr:vt colligit̄ a pho in postpñtis c^o de oppositis. ¶ Rñdet̄ q̄ raritas ⁊ dēpsitas duplr sumūt̄.s.respectiue:vt dicūt distantiā ⁊ ɔpinqtatē ptiū:⁊ ab^{te}:vt sunt q̄litates insequētes calidū ⁊ frigidū:iuxt doctrinā ɔ^{ria}.7.phi.pri^o mō nō ɔ̄riant̄:sꝫ se hñt sicut intēsum ⁊ remissuꝫ:ita q̄ sicut eadē q̄litas est intēsa ⁊ remissa:ita eadē q̄ntitas ē dēpsa ⁊ rara:sumēdo āt 2do sic nullū dēpsuꝫ est rarꝝ:nec eꝯ:sicut nullū graue est leue:vl eꝯ:nec aliqd duꝝ est molle vel eꝯ:pri^{mo} rarꝝ ⁊ dēpsuꝫ sūt o^{ia} Tex. co. 4. relatiue:⁊ 2do opponūt ɔ̄rie. (Et Democritus) Tertiū testimoniū est Democriti ⁊ Leucippi ponētiū vacuuꝫ ⁊ plenū esse prin^a rerꝝ:quoꝝ.s.plenū dixerūt eē ens:⁊ vacuū nō ens:sꝫ plenū ⁊ vacuū sūt ɔ̄ria:igit̄ ipsi posuerūt prin^a rerꝝ eē ɔ̄ria. ¶ Deinde ipsi posuerūt athomos idiuisibiles īfinitos eē prin^a mālia rerꝝ differētes pōne:fi^a:⁊ ordie:quoꝝ q̄dā sūt sursū:⁊ q̄dā deorsū:q̄dā spice:⁊ q̄dā triāgularis figure:q̄dā priores:⁊ q̄dā posteriores:ɔñt posuerūt alia ɔ̄ria p̄dc̄a scd̄ pōne fi^a:⁊ ordine:vñ pō diuidit̄ in sursū ⁊ deorsū:in ante ⁊ retro:q̄ dicūt̄ eē ɔ̄ria:fi^a diuidit̄ p hñs angulū:⁊ carēs angulo:⁊ p rectū ⁊ circulare:q̄ vident̄ ɔ̄ria. Ordo aūt diuidit̄ p drias ɔ̄rias:q̄ sunt prius ⁊ posterius. Le.li. (Et Democritus firmū).i.plenū ⁊ inane.i.vacuū dic̄ prin^a rerꝝ (quoꝝ aliud qdē).s.plenū.dicit (sic q̄ est) .i.ens:aliud āt.s.vacuū. (sicut qd nō est).s.nō ens (eē dr̄ adhuc pōne figura ⁊ ordie) oñr aliq̄ ɔ̄riari fm eā hec āt gn̄a ɔ̄rioꝝ sunt pōne sursū ⁊ deorsū añ ⁊ retro ɔ̄riant̄ figura ɔ̄riat̄ angulo rectū ⁊ circulatū:q2 figura angularis ⁊ nō angularis rectitudo ⁊ circulatio.

Primo notandū fm cōmētatorē ɔ^{to}.41.q̄ figura diuidit̄ per ɔ̄ria fm esse ⁊ nō esse.s.in hñs angulos:⁊ carens angulis:⁊ silr diuidit̄ in duas ɔ̄rias fꝫ famositatē.s.i rectā ⁊ rotūdā:rectū.n. non est ɔ̄riū rotundo in veritate:sed in primo aspectu. Figura vō hꝫ duo vera ɔ̄ria.s.fi^a hñs angulū:⁊ figura carēs angulo:nō tm̄ ɔ̄riant̄ positiue:sꝫ negatiue fm eē: ⁊ nō esse:hꝫ ēt duo ɔ̄ria famosa:vꝫ rectū ⁊ rotūdū:hec qdē nō opponunt fm eē:⁊ nō eē:cū sint due for^e positiue:nō ēt positiue opponunt̄ q2 nō est rō q̄re rotūdo opponit̄ positiue rectū.dn p rōē triāgulari q̄drāgulari:⁊ sic in infi^m:⁊ ɔñt vnū opponet̄ infinitis positiue:

[illegible] ¶ [illegible] ponit̄ curuo:vt colligit̄ a pho pri^o poste.sꝫ oē rotūdū ē curuū:igit̄ oppo^2 [illegible] ¶ [illegible] negādo q̄ oē rotūdū sit curuū ɔprie loq̄ndo:nā curuū est illud cuius me^m discrepat ab extremis:nullū āt ɔprie rotūdū hꝫ extrema:cū q̄libet pūct^9 linee circularis ɔtinuat ptes linee iuicē. Et ɔcesso q̄ rotūdū sit curuū: ne^2 ɔ^a:q2 lꝫ oē rotūdū sit curuū:nulla tm̄ rotūditas est curuitas:sic oē spicū ē carēs āgulo:nulla tm̄ spicitas ē carētia anguli:q2 rotūditas vel spicitas est forā positiua:sic triāgulus vel q̄drāgulus:curuitas aūt ⁊ carētia anguli nō est nisi negatio in subō apto nato:rectū igit̄ oppo^2 curuo oppōne q̄ ē iter eē ⁊ nō eē:aut q̄ ē iter [illegible] priuationē ⁊ nō oppo [illegible]

Secundo notādū fm co^{2m} eodē ɔ^{to} q̄ h [illegible] ɔ̄rio ⁊ priuatione:⁊ hitu:siue sit in rei veritate:siue fm famā. Jstud cōmētū soluit duo dubia q̄ fiūt ɔ̄ phꝫ quorū pri^m ɔbat plenū ⁊ vacuū nō eē ɔ̄ria:q2 si vnū ɔ̄riorū est in nā:reliquū est in nā:pri^o ce.sꝫ vacuū nō ē in nā [illegible]

Secundū du^m ɔbat q̄ plenū ⁊ vacuū nō [illegible] priuatiue opposita: q2 priuatiue opposita nata sūt fieri circa idē subm fm Arist.in postp̄dicamētis:sꝫ plenū ⁊ vacuū nō sūt nata fieri circa idē subm ex quo īpossibile est vacuū esse. ¶ Ad pri^m rñdet fm co^{2m} q̄ vacuū ɔ̄riat̄ pleno ɔ̄rietate repta inter eē ⁊ nō eē:cū plenū sit ens:⁊ vacuū sit nō ens:sꝫ nō ɔ̄riat̄ illi ɔ̄rietate repta inter extrema positiua:de qua loquit̄ phs pri^o ce.di. si vnū ɔ̄riuꝫ repit̄ in nā ⁊ reliquuꝫ est in nā:aliter hic sumit̄ ɔ̄rietas:⁊ alr ibi:h qdē p2o oppōne iter extra priuatiua:⁊ ibi p oppōne iter extra positiua. ¶ Ad 2^m dr̄ q̄ illa regl̄a Arist. itelligit̄ de priuatiue oppositis fm vitatē:⁊ nō fm famositatē:visio.n.⁊ cecitas hñt fieri circa oculū:⁊ tenebra ⁊ lumē habent fieri circa me^m dyaphanū:q2 sunt priuatiue opposita fm veritatē:sed plenū ⁊ vacuū nō sunt priuatiue opposita fm veritatē sꝫ tm̄ fm famositatē. ¶ Ex hijs dictis vltia^2 in ɔ^{to} sequit̄ q̄ duplex est ɔ̄rietas:vꝫ ɔprie dicta q̄ est oppō inter forās positiuas:vt q̄ est inter calidū ⁊ frigidū:albū ⁊ nigrū:⁊ improprie vel large sūpta:q̄ est inter priuationē ⁊ hituꝫ: ⁊ talis est duplex:q̄dā va:vt oppō iter cecū ⁊ vidēs: ⁊ q̄dā fm famositatē:vt oppō inter plenū ⁊ vacuum. (Q̄ō qdē igit̄) Hic phs epilogat circa dicta di.q̄ oēs aliq̄ faciant principia quodāmō eē ɔ̄ria manifestū est ex dictis. Le.li. (Q̄ō quidē ɔ̄ria quodāmō oēs faciāt principia ma^m est.) Notādū qd phs ponit istā particulā quodāmō ad manifestādū q̄ nō oēs dixerūt principia eē ɔtraria ɔprie:vacuū eni ⁊ plenū q̄ sūt ɔtraria fm Democritū nō sūt ɔprie ɔtraria:nec magnū ⁊ paruū q̄ sunt principia fm Platonē sunt ɔprie ɔtraria:nec paritas ⁊ iparitas q̄ sunt pricipia fm pictagorā:sunt ɔprie ɔtraria:calidū āt ⁊ frigidū sunt ɔprie ɔtraria:⁊ ēt dēpsum ⁊ rarꝝ:vt secunt̄ calidū ⁊ frigidū:vt āt dicūt pōnē ɔpinq̄tatis vel distātie ptiū inuicē nō sunt ɔprie ɔtraria. (Et hoc rōnabilr) Scdo arguit̄ p rōnē ostē- Tex. co. 42. sinā q̄ prin^a rerꝝ naliū sunt ɔtraria:nā q̄cūq̄ [illegible] sunt ex alterutris:nec ex alijs:sꝫ ex hijs fiunt oīa q̄ fiūt:illa sunt pricipia rerꝝ naliū sꝫ pri^a ɔtraria nō fiūt ex alterutris:nec ex alijs:sꝫ ex hijs fiūt oīa q̄ fiūt:igit̄ prin^a ɔtraria sunt principia rerꝝ naliū:⁊ ɔñter p conuersionē simplicē:prin^a rerꝝ naliū sunt pri^a ɔtraria:igit̄ sunt ɔtraria ab inferiori ad suū supius sine ipe^{to}:a^o huius

rōnis pȝ ex ꝯditōib⁹ prin [illegible] ex alterutris: nō fieri ex hijs: ⁊ oīa q [illegible] vñ prin^a rex nāliū sunt pri^e cāe nāliū in hoc, q̄ sunt pri^a nō fiunt ex aliis: nec ex alterutris: ⁊ ex hoc ꝙ sunt cāe oīa q̄ fiunt fiūt ex hijs. ¶ Sȝ b⁹ʒ declarat quo ad oēs illas tres ꝯ [illegible] illa nō fiunt ex [illegible] posterius eo q̄ [illegible] alterutris: qȝ vnū [illegible] ex [illegible] ſbo. vt dicit ꝯ^co [illegible] ponit ipm. ſȝ ꝙ fiūt ex primis ꝯriis: oīa q̄ f [illegible] stabit infra: qm̄ ex for^a ⁊ priuatiōe fiunt oīa q̄ [illegible] vt pȝ inductiue: nō for^a ⁊ priuatio sunt pri^a ꝯ.ia (Oȝ.n. prin^a: nec ex alterutris esse: nec ex aliis: ⁊ ex hijs oīa esse que fiūt: ꝯriis aūt primis sunt hec), i. oēs iste tres ꝯditiōes: pp id ꝙ pri^a q̄ sunt ipsa pri^a ꝯria: iō nō fiūt ex [illegible].

Contra p̄dicta arguit ⁊ pri^o ꝯ maiorē dicte [illegible] nō fiūt ex aliis: neqȝ ex alterutris: ⁊ oīa que fiunt fiūt ex hijs: cū sint cause effectiue oīum que fiunt: vt colligit a pho .8. phi. ⁊ tn̄ nō sunt principia rex naturaliuȝ: ſȝ solum materia forma ⁊ priuatio vt demōstrat Aristo. in hoc primo: igit ⁊c. ¶ Scd̄o arguit ꝯ primā ꝯditionē principiox q̄ est non fieri ex alterutris qm̄ for^a ⁊ priuatio sunt prin^a rex nāliū: ⁊ tn̄ fiunt ex alterutris: nā for^a fit ex priuatione in gn̄atione for^e: ⁊ priuatio fit ex for^a in corruptione for^e: quodlibet. n. illox est termin⁹ a quo ⁊ ad quē alterius. ¶ Tertio arguit ꝯ scd̄am ꝯditionē principiox q̄ est nō fieri ex aliis: qȝ elta sunt prin^a rex nāliū. s. mixtox: ⁊ tn̄ fiūt ex aliis. s. ex mā ⁊ for^a. Jtē mā ⁊ for^a sunt prin^a rex nāliū: ⁊ fiūt ex alterutris. s. ex suis ptibus. ¶ Jtē tā priuatio ꝙ for^a est prin^m rex nāliū: ⁊ q̄libet illox fit ex alio. s. mā ⁊ for^a: for^a. n. fit ex mā qn̄ priuatio corrūpit: ⁊ priuatio fit ex mā: qn̄ for^a corrūpit. ¶ Quarto arguit ꝯ tertiā ꝯditionē principiox q̄ est oīa q̄ fiūt fieri ex hijs: nā mā ⁊ for^a ⁊ priuatio sunt prin^a rex nāliū: ⁊ tn̄ ex hijs nō fiūt oīa q̄ fiūt: qȝ mā ⁊ for^a fiūt: ⁊ tn̄ nō fiūt ex mā ⁊ for^a ⁊ priuatiōe [illegible] pȝ ꝯ̄ria cū b^ta: qȝ nihil fit ex se ipō. a^a vō hȝ in hoc pri^o: vñ dicit ꝯ^cto ꝙ mā est q̄ in rei vitate gn̄at. Arist. vō ꝙ for^a educit de po^a mē: ⁊ est postꝙ nō fuit. ¶ Jtē arguit ꝙ cōpo^m nō gn̄at ex hijs: qȝ si gn̄at ex hijs: aut igr effectiue: aut terminatiue: aut subiectiue: vel ꝯstitutiue: pri^m nō pōt dari: qȝ nullum illox est cā effectiua sui cōpositi nāl. scd̄m et nō dat: qȝ mā nō est terminus alicuius gn̄ationis: ſȝ ſbm. 3^m vō est impossibile: qȝ for^a ⁊ priuatio nō ſūt subiā in gn̄atione: ſȝ tn̄ sunt termini 4^m ēt est incōueniēs pp priuationē q nullius pōt esse ps: iō nihil ꝯstituit: ſȝ tm̄ mā ⁊ for^a cōstituūt cōpo^m naturale tanꝙ partes eius.

Pro declaratione ⁊ solutione omniū illox est. Primo notādū ꝙ ista ꝑpositio ex q̄druplicit̄ sumit: pri^o vt dicit habitudinē cāe efficiētis: eo mō quo dicimus filiū fieri ex prē: ⁊ in gn̄atione vniuoca siliē fieri ex sibi sili in spē. Scd̄o vt dicit habitudinē termini a quo: eo mō quo dicimus diē fieri ex nocte: ⁊ cadauer ex hoīe. Tertio vt dicit hītudinē cāe māis: eo mō quo dicimus figurā fieri ex q̄titate: ⁊ formā ex mā. Quarto vt dicit hītudinē ptis ꝯstitutiue: eo mō quo dicimus cōpo^m fieri ex mā ⁊ for^a: ⁊ lineā fieri ex pūctis. ¶ Scd̄o notādū ꝙ n̄ oēs isti modi sūt necessarii ad ꝑpo^m [illegible] qȝ primus modus [illegible] ſȝ solū [illegible] sequētes ponūt aūt vt hēant oēs significa [illegible]

tiones [illegible] ꝑpōne ex pri^s [illegible] ¶ Et [illegible] cit cām cōstitutiuā: subiectiuā: vel terminatiuā. ¶ Ad [illegible] dinē termini a quo: ſȝ nō put [illegible] ma nō [illegible] priuatione [illegible] ꝙ elta nō sunt pri^a prin^a: ſȝ secūdaria: Aris. aūt loq [illegible] de primis principiis [illegible] elta sunt prin^a [illegible] nō tn̄ sunt prin^a oīuȝ rex nāliū gn̄abiliū ⁊ corruptibiliū de qb⁹ loquit Aris. cū nō sint prin^a ipsorūmet eltox intelligēdo p res nāles: gn̄abiles: ⁊ corruptibiles: cōposita ex mā ⁊ for^a: cū aūt dr̄ ꝙ mā ⁊ for^a fiūt ex aliis qȝ ex suis ptibus: hoc ꝯcedit: ſȝ hoc nō vadit ꝯ mentē phi. intelligit. n. phs ꝙ prin^a non fiunt ex aliis tāꝙ ex ptib⁹ diuersax rōnū: eo mō quo dicimus cōpo^m fieri ex aliis: qȝ ex mā ⁊ for^a: q̄ sunt diuersax rōnū: alr̄ ꝓcederet in infi^m: si. n. mā fit ex aliis tāꝙ ex ptib⁹: ille ptes sunt inuicē: ⁊ cū ipa mā sit eiusdē rōnis: similr for^a est eiusdē rōnis cū oībus suis ptibus ex q̄bus fit: aut si est ex ptibus diuersax rōnū: ille nō cōponūt formā p modū actus ⁊ potentie. Jtē ꝯcedo ꝙ tā for^a ꝙ priuatio fit ex mā: tāꝙ ex ſbo: ſȝ nō tāꝙ ex pte. tn̄ pri^a aūt cōditione sumit ex vt dicit hītudinē ptis. ¶ Ad 4^m dicit ꝙ aliq̄d fit triplr̄. s. subiectiue: terminatiue: ⁊ denoīatiue mā fit subiectiue: for^a terminatiue: ⁊ cōpo^m denoīatiue qȝ solū cōpo^m denoīat fieri: sicut ēt solū cōpo^m pri^o ꝑcipit esse postꝙ nō fuit: ⁊ de tali factione loq̄t Aris. hic sicut ēt .7. metha^e. di. ꝙ mā nō fit: nec for^a: ſȝ cōpo^m fit. ¶ Preterea ꝯcedo ꝙ cōpo^m fit ex mā for^a: ⁊ priuatione: nō sumēdo li ex aliquo vno mō ꝑcise: ſȝ disiūctim oībus tribus sūptis ꝙ cōpo^m fit ex mā: ⁊ for^a: ⁊ priuatione tāꝙ ex pte: vel ex ſbo: vel ex termino: fit. n. ex for^a tāꝙ ex pte: ⁊ ex mā tāꝙ ex pte: ex ſbo: ex priuatione: nō tanꝙ ex termino vel opposito. (Sed qȝ in rōne pro declaratiōe b^ius supioris rōnis quo ad tertiā ꝓprietatē seu ꝯditionē principiox. s. oīa q̄ fiūt fiūt ex primis ꝯriis p^hs ponit tres suppositiōes: q̄x pri^a est illa: nō q̄dcūqȝ indifferenē est aptū natū agere i q̄dcūqȝ: ſȝ determinatū in determinatū: nec q̄dcūqȝ indifferenē est aptū natū pati a quocunqȝ: ſȝ determinatū a determinato: qȝ ignis nō est aptus natus agere in celum: nec celum est aptum natum pati ab igne: ſȝ ignis est aptus natus agere in aquā: ⁊ ipsa est apta nata pati ab igne. l. e. li. (Sed qȝ in rōne ꝯsiderare q̄r p̄tingat oīa q̄ fiūt fieri ex primis ꝯriis.) Accipim⁹ igr est prius (oīuȝ q̄ sūt). i. oīaȝ entiū nihil. i. nō quodcūqȝ neqȝ facere aptū natū est i q̄dcūqȝ indifferenē: neqȝ pati ptingens a ptingēti. i. quodlibet a quolibet indifferenter.

Notandum s̄m p^hm 2° de aīa ꝙ actus actiuox sunt i paciēte bñ dispositio: ⁊ vniuscuiusqȝ ꝓprius actus in ꝓpria mā: sicut igr ex mā ⁊ for^a fit vnū p essentiā: sic ex agēte ⁊ paciēte fit vnū p oppositionē: cū sit idē act⁹ moti ⁊ mobilis agētis ⁊ paciētis 3° phi. ꝯstat ēt ꝙ nō q̄libet for^a pōt eē in q̄libet mā indifferent: ſȝ determinata in determinata: qȝ for^a hoīs non pōt esse in mā lapidis:

sed i mã carnea ⁊ ossea ⁊ subtilit᷑ organizata: ita q̃ nõ [illegible] tã i determiatã: ⁊ sicut nõ q̃libz mã est apta nata accipere quãlibet formã: sz determiata mã determiataz formã: qr materia celi nõ põt recipe aliq̃ formã inferio℞: nec mã bo℞ inferio℞ formã celi: ita ñ q̃dlibet põt pati a quolz indifferent᷑ sz determiatũ a determiato (Neq3 fit q̃dlibz) Scd̃a suppõ nõ q̃dlibet fit ex quolibet indifferẽt᷑ loquẽdo p se: qr p accidẽs nõ inconuenit q̃dlibet fieri ex quolz: albũ.n.ñ fit ex musico nisi p accñs nec musicũ fit ex nigro nisi p accñs: qm̃ tã albo q̃ nigro accidit musicũ: sz albũ fit ex nõ albo p se ⁊ nõ ex quolz nõ albo: qr nõ ex celo: nec ex aïa: sed albũ fit p se ex nõ albo qd̃ est oppo^m albi.s.ex nigro vl̃ medio colore in quo repit᷑ priua° albi. ¶ Et nõ solũ ĥ verũ in 9rijs positiuis sz ẽt priuatiuis: musicũ.n.fit p se ex nõ musico: sz nõ ex quolz nõ musico: qr non ex dulci vl̃ amaro: sz ex nõ musico in quo repit᷑ priua° musici s.ex imusico vel ex me°: si aliq̃d est me^m inter musicũ [illegible] Neq3 [illegible] accipiat sz accñs: qualr.n.fiet vnq3 albuz ex musico) nisi musicum accñs sit albo (aut q̃lr fiet ex nigro musicũ) nisi nigrũ sit accñs musico ⁊ e9 (sz albũ q̃dẽ fit ex nõ albo).s.p se (⁊ ĥ nõ ex oĩ) non albo (sz nigro aut medijs) colorib9 (⁊ musicũ ex nõ musico) fit p se (sed nõ ex oĩ) nõ musico (sz ex imusico: aut si ipsis aliq̃d est me^m).s.inter musicũ ⁊ imusicum.

Notanduz [illegible] qd̃ est cõe 9rijs ⁊ priuatiõi ⁊ bitui: ⁊ iõ cũ iduxit ex^m de 9rijs.s.albo ⁊ nigro iduxit aliud ex^m de priuatiõe ⁊ bitu: 9riuz g̃ duplr̃ sumit᷑ vz cõiter ⁊ ,ppr̃ie: 9riũ cõiter sumptũ ẽ illud qd̃ alicui opponit᷑ positiue vl̃ priuatiue: ⁊ sic musicũ 9riat᷑ imusico: 9riuz ,ppr̃ie sumptũ ẽ illud qd̃ alt̃i opponit᷑ tm̃ positiue: ⁊ sic 9riat᷑ albũ nigro: cũ g̃ dicit phs oẽ qd̃ fit ex 9rio vel ex me° nõ accipit ipse 9riũ stricte: sz cõit᷑ ad vnũ 9riũ ⁊ priuatiẽ o^m.

Secundo notandũ fm̃ co^{tm} eodẽ p^{to}. q̃ musicus nõ gñat᷑ de oĩ de q̃ dicit᷑ nõ musicus.s.sz ex illo qd̃ ẽ nõ musicũ: ⁊ ẽ natũ recipe musicã: qd̃ est hõ ignorãs musicã.q̃ nullã bz dispositẽ in eã: sz bz potentiã ad addiscẽdũ eã. h g̃ ,ppositio musicũ fit ex musico ẽ vera: non solũ vt li ex dicit habitudinẽ termini a quo: sz ẽt vt dicit hitudinẽ subi: qm̃ musicũ nõ tm̃ fit ex priuatõe musice q̃ est inmusica: sz etiã ex subiecto imusico qd̃ nullũ est nisi homo ignorans musicã: de lapide enim vere dicit᷑ qd̃ est nõ musicus: sz nõ vere qd̃ est imusicus.

Tertio notandũ fm̃ co^{tm} eodez p^{to}. q̃ Ari. notanter 9dictiõalr locutus est di.si sit mediũ inter priuationẽ ⁊ habitũ: qr nõ inter priuationẽ ⁊ habitũ inueni᷑ me^m.sed ad verificãdũ ,ppõnez: te.q̃ omne qd̃ gñat᷑: aut gñatur ex 9rijs: aut ex me°.s. in 9trarijs mediatis: ⁊ in hoc loco non curat q̃ncũq3 sit: siue aliq̃s ponat q̃ iter habitũ ⁊ priuationẽ sit mediũ: aut nõ. Ista est dña iter 9ria ⁊ 9dictoria ⁊ priuatiue opposita: qr iter 9ria dat᷑ tã me^m forme q̃ mediuz subi inter 9dictoria nõ est mediuz forme: nec medium subi: inter vero priuatiue opposita est me^m subi sed nõ mediũ forme: qr lz detur aliq̃d qd̃ nõ est musicuz: nec imusicũ: nõ tm̃ datur aliqua forma media iter musicã ⁊ imusicã participãs nãm extremo℞: ⁊ ita intelligit p^{tos} cũ dicit inter habitũ ⁊ priuationẽ non esse me^m: si tñ quis ponet me^m inter musicũ ⁊ imusicuz: sicut solet poni mediũ inter sanitatẽ ⁊ egritudinẽ.s.neutralitas: [illegible] est dicere omne qd̃ fit fieri ex 9rio vel ex medio: ⁊ mu[illegible]

Circa dicta dubitat ,pp̃ter qd̃ album [illegible] lore p se: ⁊ nõ ex dulci vl̃ amaro: aut musico cũ ita bñ ex dulci vel amaro sit 9iũctuz po° albũ: seu priua° albedinis sicut nigro vel me° colori. Rñdet Egidius q̃ ratio diuersitatis est qr oẽs colores sunt i eodẽ subo p se.s.i supficie: sapores aũt nõ sunt in supficie p se: sed in alia mixtione qualitatuz prima℞.s.in calido ⁊ sicco: aut frigido ⁊ hũido: musica vero est subiectiue i intellectu: ideo albũ fit p se ex nigro vel medio colore: p accñs aũt ẽ ex amaro vel dulci: pro q̃to illud amarũ vel dulce est nigrũ vel me° colore coloratũ. ¶ Istam rñsionez nõ bene pcipio: qr fm̃ eũ rubeũ fieret ex pallido p se: ⁊ musicũ ex gramatico: qr rubedo ⁊ palledo sunt p se subiectiue in supficie: vt musica ⁊ gra° p se in itellectu. ¶ Preterea oẽ per se ẽ de oĩ ⁊ semp p° posterio℞: sz nõ semp gñatur albũ ex nigro vel me° colore: vt q̃n gñat᷑ mixtũ albũ imediate ex elemẽtis: nullum enĩ ele℞ est coloratũ. ¶ Dicẽdũ igit᷑ fm̃ phm.5.phico℞ q̃ factio albi potest esse p subitaz dealbationẽ: sic 9tigit in gñone mixti imediate ex elemẽtis: ⁊ talis nõ est mot9 sz mutatio ibidẽ fz eũ: aut põt eẽ p successiuã dealbationẽ q̃ est vere mot9: ⁊ sic ẽ impossibile albũ fieri: ⁊ nõ fieri ex nigro vel medio colore: ⁊ de tali factione albi loq̃t᷑ Arist. in pñti: qr igit᷑ ipossibile ẽ albũ fieri dealbatione successiua q̃ est verus motus q̃n termin9 a q̃ fit nigredo vel medi9 color: ⁊ hoc ẽ p̃tin9 de dulci amaro ⁊ musico: iõ albũ fit p se ex nigro vl̃ me° colore: p accñs autez ex dulci vel amaro vel musico. Itẽ albũ põt fieri duplr̃ vz p se: ⁊ per accñs: fit.n.per se quãdo fit p ,ppriũ motũ terminatũ ad albedinẽ imediate [illegible] p motũ alienũ vz per motũ alterationis factũ in qualitatib9 primis: aut per motũ localẽ in 9dẽpsatione ⁊ rarefactione: q̃n igit᷑ albũ fit p accñs: sicut in gñone mixti ex elemẽtis: aut in rarefactiõe medietatis albe vl̃ 9dẽpsatiõe medietatis nigre: nõ o3 q̃ fiat ex nigro: aut me° colore: q̃n aũt fit albũ per se semp fit ex nigro: aut medio colore: ⁊ ita intelligit Arist. qr ea q̃ sunt p accñs sũt relinquẽda in sciã speculatiua vt ipse test[illegible] Neq3 igit᷑ corrũpit᷑ Tex. co.44.

Terna suppõ.⁊ ẽ sequẽs ex 2° q̃ nõ q̃dlibet corrũpit᷑ per se in quodlibet indifferẽter nisi forte p accñs vt albũ nõ corrũpit᷑ in musicũ nisi p accñs: corrũpit᷑ autẽ p se in nõ albuz ⁊ nõ i q̃dcũq3 nõ albũ: sz in 9riũ albi qd̃ est nigrũ vel mediũ inter albũ ⁊ nigrũ. ¶ Similiter musicũ corrũpit᷑ in nõ musicũ per se nõ q̃dez in oẽ nõ musicũ: sed in suũ oppositũ.s.inmusicuz: vel in mediũ si inter musicũ ⁊ imusicũ dat᷑ mediũ. Le.li. (Neq3 igit᷑ corrũpit᷑) aliq̃d (in p̃tingẽs pri^m).s.quodlibet p se primo idifferẽter (vt albũ nõ corrũpit᷑ i musicũ nisi forte fm̃ accñs sz corrũpit in nõ albũ ⁊ non in cõtingens [illegible] nõ in quodlibet nõ albũ sed in nigrũ aut mediũ [illegible] aũt musicum corrũpitur in non musicuz ⁊ hoc non in p̃tingens) idest nõ in quodcũq3 non musicuz indifferenter (sed in inmusicũ) corrumpitur: aut si ipsis ẽ aliq̃d medium.

Notanduz fm̃ co^{tm} p^{to}.44. Quod illud i quod aliq̃d corrũpit᷑ p se ⁊ principalr̃ est tm̃ vnũ: scd̃ario vero ⁊ p accñs nihil prohibet vt aliq̃d corrũpat᷑ in plura ⁊ declarat: se

Corr. inque sit corruptio aliud est primum: aliud scdz: et est illud in quo fit corruptio mediate primo: et aliud p accns: differt p accns a scdario: qm scdariu qquo est terminatu: et illud qd est p accns. n. terminatu est. Intedit ptos q corruptio terminat ad 3a ad vnu p se primo ad aliud p se no primo et ad reliquu p accns. ¶ Illd ad qd teriat corruptio p se primo e odictoriu et hoc est tm vnu: qz ois corruptio e de odictorio in odictoriu: nec sumit odictoriu absolute: sz octe p aptitudinez qz dicit phs q musicus corrupit p se in no musicu et no quodcuqz no musicu: sz imusicu. s. in oppositum priuatiuu: ita qd corruptio terminat ad priuatione p se primo: et oniter ad odictoriu: vt dicit priuatione fore priuatio. n. est negatio in subo apto nato. 4. meth. dicit eni phs. 5. phicor. q no albu no mouet ad albedinez nisi p accns vz rone piucti qd mouet p se. s. nigru: aut homo: eo mo quo dicimus q musicus p accns edificat vz rone edificatois: vbi dic ptos qd motus no attribuit terio negato nisi p accns: et cu phs dicit. 5. phicor q gno est de no ee in ee exponit ptos q p no esse no intelligit phs no ee simplr: sz no esse piuctum poe ostat aut qd no esse piuctu poe est priuatio: quare etc. ¶ Illud vero ad qd terminat corruptio p se no prio est oriu: vel mem positiuuz: corrupit. n. albu de necessitate in nigru vel meo colore colorm: io talis termins e plurificabilis: sz no in ifinitu: qz teriats est cu colores sint tm finiti in quos pot corrupi albu: et qz pot intelligi corruptio albi in no albu absqz corruptioe illius in nigru vl in mem: ideo albu corrupit in nigru vel i mediu no prio: sz rone priuationis albedinis q necessario intelligitur in corruptione albi. ¶ Sed illud ad quod terminat corruptio p accns est indeterminatuz qz i ifinita talia pt aliqd corrupi: albu. n. pot p accns corrupi i musicu in gramaticu i dulce i amarz: et sic in infinitu fm q infinita talia accis et piuncta possunt esse piucta priuationi albedinis. ¶ Consimiliter dicat de generatioe qd aliqd dicit fieri ex alio tripl. s. p se primo p se no primo: et p accns: albu fit ex no albo p se prio vt dicit priuatione albedinis: fit ex nigro vel meo colore p se no prio: et ex dulci: amaro: vel musico: p accns illud qd est p se primo est tm vnu: qd est p se no po potest ee multa: sed finita: qd aut est p accns est infinitu.

Sed dubitatur primo: lume corrupi i tenebra et generat ex tenebra: musicu etia gnat ex imusico et corrupitur in imusicu: et tn no dat aliquid ex quo p se no primo fiat generatio: nec aliqd in quid p se no primo fiat corruptio cu nec musicuz nec lume heat otrarium positiuu. ¶ Dicendu q ptos no vult in omni generatione vel corruptione ee vnu terminu a q vel ad quez per se no primo: sed tatu in habentibs otraria positiua: lume aut et musicu no habet otraria positiua.

¶ Secundo dubitatur otra phm inducedo repugnatiam: dixit. n. supra q otraria no fiunt ex alterutris: hic autem dicit q vnu otrarium fit ex alio: et corrumpitur in aliud: ita q album fit ex nigro et eo. ¶ Respondetur dicendo q illa non repugnant pter diuersam acceptionem illius ppositionis ex: tum. n. dicit otraria no fiut ex alterutris li ex dicit habitudine partis: cu vero addit vnu oriu fieri ex alio: iam li ex dicit habitudine termini a quo: vnde vnu cotrarium no potest dici pars alterius: potest tamen generari ad corruptionem alterius siue loquamur de contrarijs positiuis: siue priuatiuis.

Similiter autem hoc) Tex. co. 45. Postq

[illegible]

pluribs q non oe qd gnat gnat ex quolibet indifferenter: sed ex suo opposito nec [illegible] qdlibet indifferet: sed i suu oppositu: ide oniter ostedit in copositis nalibus: q sunt ho equus lapis lignuz: et gnaliter in oibus trasmutationibs in qbus generatur vnu ex pluribs: aut corrupitur i plura: q hec oia p se generat ex suis oppositis et corrupunt in sua opposita: sed hoc latet: nec pter dispones oppositas q sunt nobis note et noiate in simplicibs: et non in copositis scimus. n. q albu opponitur nigro et calidu frigido et musicu imusico: sed nescims quid opponit homini vl equo positiue vel priuatiue: possumus tn hus diffinitiones oppositas noiare cosonantia et incosonatiam ponedo osonatiam loco positiui: et incosonatiaz loco priuatiui: q po dicat q necesse e fieri cosonas ex iconsonati: et incosonans ex cosonati: et corrupi cosonas in icosonatia et incosonatiam corrupi in aliqd aliud no in quo dcuqz indifferenter: sed i suu oppositu. Le. li. (Similiter autez hoc: et in alijs: qm no solu simplicia cor. que sunt: sed etia coposita fm eande se hnt ronez sed pter h in copositis oppositiue dispones non denoiate sunt: latet hoc otingens). i. h otiges vz q ita cotingit in copositis sicut in simplicibus (Necesse est. n. osonas ex icosonati fieri: et incosonans ex cosonati et corrupi cosonans i incosonatiaz: et hac). s. incosonatiam (necesse est corrupi no i otingente). i. no i qualibet dispositionem differenter: sed in opposita.

Notandu fm co[illegible] que gnat gnat ex pl[illegible] vno et sunt illa que non sunt simplicia: sed composita talem habent dispositione in generatione et corruptione. s. qd vnuquodqz generat ex suo orio et corrupit i sibi otrariu. Istud cometu exponit p illud qd ponit ptos pto. 43. q duplex est generatio. s. simplex et composita generatio simplex est illa quo generat vnum ex vno: vbig. vt generatio qua albu fit ex nigro: aut musicum ex imusico: nigru tm est vnu ex quo fit albu et imusicu est tm vnu ex q fit musicu. Similit dicendo ho fit albs aut ho fit musicus itez est generatio simplex cu p illa pponé denotet vnu fieri tm ex vno. s. albu vl musicu solu ex hoie: generatio coposita est illa qua vnu gnat ex pluribus vno vt albuz fit ex hoie nigro: aut musicuz fit ex homine imusico: per qualibet istarum ppositionu denotat vnu fieri ex multis. s. ex subo et opposito: albu. n. fit ex hoie tanq ex subo: et ex nigro tanq ex opposito: et ita fit musicuz: vt pter huc intellectuz possumus adaptare lfe dicendo q Aristo. p simplicia no intelligit formas simplices: nec p coposita ea q fiunt ex ma et forma: sed simplicia intelligit illa que in ppositionibs: dicut enim tm vnu ex vno fieri: et p coposita: quado vnu fit ex multis. s. subo et opposito: et debet signari opposita p cosonans et incosonans: vt dictuz est in copositis naturalibus.

Secundo notandu fm comm eodez pto qd oe compositu fit ex non composito: et no ex quolibet no coposito: sed ex non coposito terminato: et e illud in quo e priuatio ppria illius copositi: et similiter copositum corrupit in non

cōpositū: & nō in quodlibet cōpositū: sed illud ī quo est priuatio istius cōpositionis manifestū est: igit etiā in hoc modo generationis & corruptionis qđ fit ex oppositis ƒm habitū & priuationē. Ex quo pᵗᵒ & in dictis phi sequit qđ nihil generat per se primo ex suo ptradictorio absolute sumpto: nec aliqd per se primo corrumpit in suū ptradictoriū absolute sumptū: sed omnis generatio & corruptio est p se primo inter priuationē & habitū: unde nō vocauit dispōnes oppositas phs cōsonans & nō cōsonans: sed ɔsonans & incōsonans: que sunt opposita priuatiue nō etiā noiauit pᵗᵒ dispōnes oppositas compositū & nō compositum: sed cōpositū & incōpositum: que etiā priuatiue opponūtur. ❡ Itē dicit phs & pᵗᵒ ꝙ dispōnes in oppositis compositezsunt nobis inominate: sed ptradictoria in cōtradictoria sunt nobis inominata: vt homo nō homo lapis non lapis: igit gnātio & corruptio nō sunt prīo & p se īter ptradictoria absolute sumpta sed inter priuatiue opposita (Differt autē nil) ɔsequēter declarat Aristᵉ. in artificialibꝰ idē qđ iā dictū est in nālibus: sicut. n. composita naturalia nō habēt dispositiones oppositas priuatiue nobis notas: ita nec artificialia sint: sicut artificialia ordīe vt ciuitas sine cōpositione: vt domus: īponamus ḡ eis cōsilia noia. s. cōsonantiā & incōsonātiam: & arguamꝰ vt supra: ɔsonans fieri ex incōsonāti: & corrūpi in incōsonātiam: & ꝙ hoc sit verz declarat de domo statua & aliis artificialibꝰ: domus. n. nō fit ex hiis que cōposita sunt: sed diuisa: nec ex quibuscūq diuisis: qz nō ex corporibꝰ celestibus: sed ex hiis in qbus est priuatio. Domus. s. ex lignis: & lapidibꝰ: silr statua: & quodlibet aliud figuratū p artē fit ex nō figurato: & nō ex quolibet non figurato sz ex illo in quo ē priuatio figure. Le. li. (differt aūt nil). i. nō refert etiā priuationis artificialiū (in
Tex. co.46. cōsonantiā dicere). i. noiare (ƒm incōsonātiaz: aut ordinē: aut cōpositionem) sint ista artificialia (Manifestum. n. ꝙ eadem sit ratio. At vero domus & statua: & & quodlibet aliud artificialiū fit: silr domus qdem. n. fit nō ex eo ꝙ cōposita sunt: sz ex eo qđ diuisa sunt h) Ex qbus fit domꝰ (sic & statua & figuratoz aliqđ ex nō figurato fit) & hoz artificialiū. Alia qdem hō alia dato cōpositio quedā sunt. ❡ Notandū ꝙ artificialiuz: alia sunt artificialia ordine: & in terris: vel castris quia ponuntur: & domus vel terre ƒm ordinem prioris & posterioris: alia autem sunt artificialia compositione: vt domus & statua: qz h nō fiunt ƒm ordinez illum. Si querit vtruz generatio artificialiū sit simplex vel composita: dico ꝙ aliqua est simplex: & alia cōposita: simplex est illa que est a pura priuatione ad habitū: vt domificatū est ex indomificato figuratū ex ifigurato: ac etiam que tm̄ ex primit subm & formā: vt domus fit ex lapidibus & lignis: statua fit ex ere cōposita autē est quādo copulat subm cum opposito: vt domus: fit ex lapidibꝰ & lignis indomificatis: & statua fit ex ere infigurato. ❡ Et si aliter phs dicit in ptrariuz generationē sube esse generationē simplicē dicendū ꝙ nō vocat phs generationē sube: generationē simpliciter: sic simpliciter vt opponitur generationi ƒm quid cū qbus stat ꝙ gnātio actiua sit gnātio simplex sube
Tex. co.47. sit gnātio cōpoᵃ ad ītēōnē cōmētatoris (Si ḡ h verz est Dās suppōnibus pmissis & declaratis: vt ꝙ oē qđ fit fit ex cōtrario vel ex medio: & qđ corrūpitur corrūpit in cōtrarium: vel in mediū arguitur intentū. s. ꝙ omnia que fiūt: fiūt ex primis ptrariis. nō omnia que fiūt: fiūt ex cōtrariis vl ex mediis: sed oīa media sunt ex cōtrariis: igit omnia que fiūt: fiūt ex contrariis: & sic omnia que fiūt: fiūt ex cōtrariis primis: minor pz: qm̄ albedo & nigredo fiūt ex quattuor qualitatibꝰ primis que sunt prima ptraria positiua: & qualitates prime fiūt ex suis priuationibus: q̄ sunt prima contraria positiue. Le. li. (Si igit hoc verū ꝙ omne ꝙ fit fiat: & corrūpatur qđ corrūpitur: aut ex cōtrariis: aut in contraria: & in hoz media: media autē ex ptrariis sunt: vt colores ex albo & nigro: quare oīa vtiqz erūt que vere fiunt aut cōtraria aut ex cōtrariis. ❡ Notanda vt iā sepe dictū est ꝙ phs p contrarium: hic nō intelligit solum cōtrariuz positiui: quia lumē fit: & non ex contrario positiuo: nec ex medio: sed īmediate ex tenebra: q̄ ē priuatio luminis: oē ergo ꝙ fit: fit ex priuatione: lz nō omne ꝙ fit fiat ex cōtrario positiuo.

Sed dubitatur quia lz pbatū sit omnia que fiunt fieri ex cōtrariis primis: nō tamē pbatur omne qđ fit fieri ex suis contrariis primus. ❡ Dicendū ꝙ Aristo. loquit hic de hiis que fiūt denoiatiue: modo omne tale fit ex ptrariis primis: quia omne tale fit ex forma & priuatione: sed forma & priuatio sunt cōtraria prima igit omne qđ fit: fit ex ptrariis primis: quia nō fit nisi terminatiue: tamē albū fit ex cōtrariis primis. s. ex albedine: & priuatione albedinis: que lz vt sic nō sint cōtraria priᵃ: in eo ꝙ sunt forā & priuatio sunt ɔ̄ria pria.

Contra predicta arguitur primo ꝙ nō omne ꝙ generat ex suo contrario generatur: & nō ex contrario: quia sube nihil est cōtrarium in predicamētis per Aristo. ❡ Itez omne qđ fit: fit ex ente in potētia ƒm philosophū ī hoc primo: sed omne in potētia cōtrariatur enti: qz idem numero est ens in actu postꝙ fuit ens in potētia: igit nō omne qđ fit: fit ex suo cōtrario. ❡ Ad primū dicitur ꝙ suba generat ex cōtrario nō quidem positiue: sed priuatiue quia generatur ex priuatione materie: phs autem in pdicamētis loquitur de contrario positiuo qđ est cōtrarū. Dicit enim Arist. in hoc primo ꝙ in vnoquoqz pdicamento est vna prima cōtrarietas: qđ nō est intelligendū de cōtrarietate stricte sumpta: que est oppositio inter formas positiuas: sed de ptrarietate large accepta que est oppositio inter formā & priuationem.
❡ Ad 2ᵐ cōceditur omne qđ fit fieri ex ente in potentia tāꝙ ex subo qđ nō contrariat: & qđ fūtum quo tm̄ stat omne quod fit fieri ex cōtrario tanꝙ ex termino.
❡ Secūdo arguit ꝙ mediū inter cōtraria nō componit ex cōtrariis: quia nō stant simul in eodē subo primo ergo nulla forma prima componitur ex hiis: ꝙ patet per Arist. in pdicamentis dicit ꝙ cōtraria sunt illa que vicissim insunt: & mutuo se expellāt. ❡ Itez ex forma diuersaz specieꝫ nō potest fieri vna forma simplex: sed ptraria sunt diuersarū specieꝫ: & colores medii sunt forme simplices ƒz illud auctoris. 6. principiorum: est cōpositio cōtingens simplici & inuariabili essentia cōsistens: igitur &c.

Oppositum videt esse hic de intētione cōmentatoris pᵗᵒ 47. di. ꝙ omnia q̄ sunt inter cōtraria sunt ex contrariis: vt aliquis medius color ex albo & nigro. Magis tamē videt mentio eius & phico ꝙ sicut albedo vel nigredo fit ex qualitatibꝰ primis: nō tanꝙ ex partibus sed tanꝙ ex subo vel fundamēto: ita colores medii sunt ex coloribꝰ extremis: nō tanꝙ ex partibꝰ: sed tanꝙ ex

subo: vel fundamēto: ⁊ sicut nō quelibet mixtio qualitatum primarū est causa coloꝝ extremoꝝ: ita nō quelibet mixtio coloꝝ extremorū est causa medioꝝ colorum: qm̄ tūc vbicūq; esset albedo, vel nigredo remissa ibi esset aliquis medius color qđ est falsum. ¶ Sicut ergo vniuersaliter ꝑmixtionem qualitatū primaruʒ remouet mixtio lucis cū opaco excessiuo: ad hoc ꝙ fiat albedo vel nigredo ꝭm Aristo. in libro de sensu ⁊ sensato: ita requirit moderata mixtio illoꝝ ad hoc qđ fiant colores medij: vbi est ergo multū de luce ⁊ modicū de opaco generat albedo: ⁊ ꝯ̄ autē generatur nigredo: ⁊ medio modo ꝭʒ diuersas mixturas: ⁊ fractiones lucis cuʒ opaco generat rubedo: palledo: viredo: fuscedo: ⁊ ita de alijs.

Ex hiis ꝯclu ꝙ colores medij hn̄t du subʒ in quo ... ex quo ... in quo sūt est materia ⁊ q̄titas: subm ex quo sunt mixtio qualitatum primaꝝ ⁊ mixtio lucis: cum opaco: colores vero medij habēt duplex subiectū in quo vʒ q̄titatem ⁊ materiā: ⁊ triplex subm ex quo. s. fundamentale qđ est triplex mixtio vʒ ꝓpinqua coloꝝ extremoꝝ remota lucis cū opaco: ⁊ remotissima qualitatum primaꝝ. ¶ Cōsimile dicatur de saporibus ⁊ odorib ꝙ extrema fiunt īmediate ex qualitatibus primis: ⁊ media immediate: ex extremis mediate vero ex q̄litatib primis nec q̄libet mixtio sufficit cāre saporē vel odorē: sʒ realiter determinata in determinata materia: vt dicebat de coloribus. ¶ Ad primū dicit ꝙ cōtraria in actu. s. actualitate denoīationis nō stant simul: sed ꝯtraria ī potentia stāt simul quoꝝ nullum denoīat: vel solū alterum: nec de hijs contrarijs locutus est ibi phs: sed tm̄ primo modo: sic qđ nō stant simul ꝯtraria: quoꝝ qđlibet est supra gradum mediū aliud supra gradū medium. ¶ Ad secūduʒ dicit ꝙ solū ꝓbat media nō fieri ex extremis tanq̄ ex partibu⁊ ⁊ illud est cōcedenduʒ nō tamen ꝓbat media nō fieri ex extremis tanq̄ subo vel fundamēto: sicut enim ex formis elementoꝝ fiunt forme mixtoꝝ: ⁊ ex qualitatib primis fiunt qualitates scđe: nō tanq̄ ex partib: sed tanq̄ ex simplicibus principijs: ita sunt colores ⁊ sapores medij extremis: ideo hec ꝓpositio: colores medij cōponūtur ex extremis potest ītelligi in predicatione idēptica vel causali: si in ꝑdicatione causali illa est vera signās media esse ex cōpositione extremoꝝ: si vero in ꝑdicatione idēptica illa est falsa signans extrema tanq̄ partes componere media (Usq; qđ igit) Ista est secūda pars principalis huius capituli in qua phs ponit cōuenientiaʒ ⁊ differentiā antiquoꝝ quo ad ꝯtrarietates principioꝝ naturalium: ⁊ primo ponit cōuenientiam solum scđo differentiā tm̄ ibi (: differūt tamen primo) cōuenientiaʒ ⁊ differentiā) simul ibi (quare est eadem) In hoc igit cōueniunt phi tam antiqui q̄ nō antiqui ꝙ principia rerum sunt cōtraria: nec ad hoc habuerūt aliquam rationē demōstratiuaʒ: sed a sola veritate coacti sunt: sicut enim cōceditur motū esse: aut aliquid esse nō ex aliqua ratione: sed ex sola veritate rei: ita illi cōcesserunt principia naturalia esse cōtraria non ex aliqua ratione demonstratiua: sed ex sola veritate illius ꝓpositionis cui intellectus cogit assentire. Le. li. (Usq; qđ ē igit ad hoc). s. ꝙ principia reꝝ naturaliū sunt cōtraria (fere secuti sunt) omnes antiqui (⁊ alioꝝ plurimi) post illos (quēadmodum diximus prius) omnes. n. antiqui elemēta: ⁊ ab ipsis vocata principia: ⁊ vere sine ratione tamē ponētes cōtraria dicūt tanq̄ ab ipsa veritate coacti. ¶ Notandum ꝙ ex intētione phi principia esse cōtraria apparet ⁊ ē ꝑ se notū: sed ea que sunt ꝑ se nota nō indigēt probatione: qr eis ītellectus stati intellectis terminis assentit: igit frustra laborauit phs ī ꝓbādo principia reꝝ naturaliū eē ꝯtraria. ¶ Rn̄detur ꝙ per se nota quo ad intellectū non indigēt demōstratione: vt aliqđ esse: de quolibet esse vel nō esse: sed per se nota ad sensum ⁊ nō ad intellectum possunt demōstrari: vt ignē esse calidū: seu mobile sursuʒ: ⁊ aquā esse frigefactiuā: seu mobilem deorsum: sʒ ꝙ principia rerum naturalium sunt cōtraria hoc est notum ad sensum: sicut est notum ad sensum aliquid generari ⁊ aliquid corrumpi: vnde ꝙ aliquid mouetur est per se notum: ⁊ tamen potest demonstrari per habere in se principium motus ⁊ quietis ⁊c̄ (Differunt tamen) hic philosophus ponit differentiam antiquoꝝ: qm̄ quidam dixerunt cōtraria priora esse principia: alij ꝙ contraria posteriora: quidam autem ꝙ cōtraria notiora ꝭm intellectū sunt principia: alij vero ꝙ cōtraria ⁊ notiora ꝭm sensum: ita quod circa hoc fuerūt quattuor opiniōes. Prima opinio fuit Parmenidis ⁊ Melissi di. cōtraria priora esse principia. s. calidum ⁊ frigidū: que dixerunt esse ignē ⁊ terram: ⁊ ratio: quia ista contraria debent esse prin que sunt maxime actiua: sed calidū ⁊ frigidum sunt maxime actiua: vt colligit de intentione Aristo. 2. de ge. ⁊ 4. methauroꝝ: igit calidum ⁊ frigidū sunt principia. ¶ Secūda opinio fuit Thalis ⁊ Diogenis di. ꝯtraria posteriora esse principia. s. humidum ⁊ siccū: quia illa debent esse principia que sunt maxīe passibilitatis: sed humidū ⁊ siccū: sunt hui: igit sunt principia ꝓꝯn̄a cū minori per Arist. in locis allegatis: maior autē est nota: qr principiū materiale ex quo alia fiunt: debet esse maxime passiuuʒ. Isti posuerunt rarū ⁊ dempsum esse principia: nec diuiserūt inter rarū ⁊ humidū dempsuʒ ⁊ siccū nam idem dixerūt de humido ⁊ sicco qđ dixerunt de raro ⁊ dēpso. ¶ Tertia opinio fuit aliorum di. paritatē ⁊ imparitatem esse principia: ⁊ ratio quia omnia que generātur fiunt ꝭm aliquem numerū: sed omnis numerus est par vel īpar igit ⁊c̄. maiorē sic declarabant: omnia q̄ fiunt: aut fiūt ꝭm vnitatem solum que dicit numerus in potētia ꝭm Boetium cum ab ipso fluāt omnes numeri: ⁊ sic fiunt illa que habēt esse: aut ꝭm Binarium: ⁊ sic fiūt illa que habēt esse viuere ⁊ sentire: aut ꝭm numerū quaternarium: ⁊ sic fiūt illa que habent esse viuere sentire ⁊ moueri: aut ꝭm numerū quinarium: ⁊ sic fiūt illa que habēt esse viuere: sentire: moueri: intelligere: ⁊ sic ꝯsequenter ꝭm ꝙ intelligere specifim ꝑfectius ⁊ minus perfecte reperit in rebus. ¶ Quarta opinio fuit Emp. ⁊ suoꝝ defensoꝝ di. ꝯcordiam ⁊ discordiā esse principia ⁊ ratio: quia generatio fit per cōuenientiam elemētoꝝ miscibiliū inuicē: corruptio vero per discōuenientiam eorūdem: sed cōuenientia importat cōcordiam ⁊ disconuenientia discordiā: igit cōcordia ⁊ discordia sunt principia. Ecce igit diuersitas antiquoꝝ in ponēdo principia esse cōtraria: ⁊ tam hij qui posuerūt calidum ⁊ frigidū esse principia q̄ hij qui posuerunt humidū ⁊ siccum dixerūt principia cōtraria esse notiora ꝭm sensuʒ alij vero. s. qui dixerūt par ⁊ impar esse principia: aut hij qui posuerūt cōcordiam ⁊ discordiam esse principia determinauerūt principia cōtraria esse notiora ꝭm intellectū. Le. li. (Differūt tamen ab inuicē) antiqui in eo (ꝙ alij quidē priora: alij posteriora accipiūt contraria: ⁊ ꝙ hij quidē notiora ꝭm rationē). i. intellectum

Tex. co. 48.

dicunt esse principia (illi autē) contraria notiora (ſm
[illegible] quidā enim calidū ꝛ
frigidū illi autē humidū ꝛ siccum: alij autē imparem ꝛ
parē: quidam autez ↄcordiam ꝛ discordiā causas po
nūt nominis: hͣ autem ab inuicē differūt ſm dictū mo-
Tex. co.49. duz (Quare est) ↄsequēter ponit phs insimul conue-
nientiā ꝛ differentiā illoꝝ di. ꝙ antiqui loquendo de
[illegible] quodāmodo dixe-
rūt eadē: ꝛ aliquo mō diuersa: dixerūt qdē diuersa: vt
patuit: nā quidam voluerūt calidū ꝛ frigidū esse prin
cipiū: quidā humidū ꝛ siccū: seu rarum ꝛ dēpsum: qdā
paritatē ꝛ imparitatē: quidā cōcordiam ꝛ discordiam
dicunt autem eadē ſm analogiam .i. ſm ꝓportionem
alicuiꝰ coordinationis cōparatiue sumpte: ꝛ in hoc
quadrupl̄r cōuenerunt. ¶ Primo qꝛ omnes dixerūt
ↄtrarioꝝ aliqua esse priora: ꝛ aliqua posteriora: illa
[illegible]
ita ꝙ illi qui dicūt calidū ꝛ frigidū esse prinͣ: omnia
alia cōtraria reducūt ad hͣ ꝓportionalr̄: dicētes par ꝛ
īpar esse pricipia omnia alia ↄtraria reducūt ad pari-
tatē: ꝛ imparitatē tanq̄ posterius ad suū prius: ꝛ ita
dicūt alij ↄsequēter. Le. li. (Quare est) idest ↄtingit an
tiquos eadem dicere quodāmodo: (ꝛ altera ad inui-
cem) circa contrarietatem principioꝝ altera quidem
idest diuersa [illegible]
ꝛ differētijs (Eadem aūt ſm analogiā) idest ſm pro-
portionē (Accipiūt enim ex eadem coordinatione) di
uersaꝝ opationū eūdē moduz loquēdi: dicūt enī oēs
(ꝙ hͣ quidem .n. cōtinent .s. priora cōtraria: alia autem
ↄtinentur de numero cōtrarioꝝ) .s. secūdaria. ¶ Se-
cūdo ↄuenerunt oēs antiqui: in hoc ꝙ cōtrarioꝝ que
dā dixerunt meliora: ꝛ quedā peiora: sic ꝙ ponentes
calidū ꝛ frigidū esse principia [illegible] meliora
humido ꝛ sicco: ꝛ oībus alijs ↄtrarijs: ꝛ iteꝝ īter ista
duo dixerunt calidū melius ꝛ frigidum peius. ¶ Si-
militer ponentes par ꝛ impar esse principia dixerunt
hec esse meliora: ꝛ omnia alia esse peiora: ꝛ iteꝝ inter
ista voluerūt paritatē esse meliorem: ꝛ imparitatē esse
peiorē: ꝛ ita ꝓportionalr̄ dixerunt oēs alij. Le. li. (Sic
igit̄ similiter dicūt: ꝛ aliter: ꝛ melius: ꝛ peius inter con-
traria) ¶ Tertio conuenerunt omnes antiqui: in hoc
ꝙ cōtrarioꝝ qdā dixerunt notiora simpl̄r quedā mi-
nus nota: illi q̄ ponūt principia notiora ſm intellectū
dicunt hec ↄria esse notiora simpl̄r: ꝛ oīa alia minus
nota: ꝛ pictago. ponētes par: ꝛ impar esse prinͣ dicunt
hec ↄtraria eē notiora simpl̄r: ꝛ omnia alia esse minus
nota. Empe. aūt dicit cōcordiā: ꝛ discordiam eē notio
ra simpl̄r: ꝛ oīa alia minus nota. Sil̄r ponētes prinͣ
notiora ſm sensuz: dicūt illa esse notiora simpl̄r ꝛ alia
ↄtraria minus nota: vn̄ Parmenides ꝛ Melissus as-
serūt calidū ꝛ frigidum esse notiora simpl̄r: ꝛ oīa alia
ↄtraria esse minus nota: ponētes aūt raꝝ ꝛ dempsum
seu humidū ꝛ siccū esse principia: dicūt hͣ ↄtraria eē no
tiora simpl̄r: ꝛ oīa alia minus nota. Le. li. (Et hͣ qdē
notiora ſm rationē) ponētes esse prinͣ (vt dictum est
prius dicūt illa esse) notiora simpl̄r: illi autez qui po-
nūt principia notiora ſm sensuz dicūt eodē modo il-
la esse notiora simpl̄r: ꝛ oīa alia minꝰ nota. ¶ Quar
to cōuenerūt omnes antiq̄ in hoc ꝙ ↄtrarioꝝ quedā
dixerūt cōiora: ꝛ quedā minus cōia: ↄtraria cōmunio
ra dixerūt esse nota ad intellectū: vt magnū ꝛ paruum
ↄtraria vero minus cōia dixerūt eē nota apud sensuz
vt raꝝ ꝛ dempsuz: ꝛ rō quia cōtraria cōmuniora sunt
vniuersalia: ꝛ minus cōmūia pticularia vel singula-
ria: sed itellectus est vliuꝫ: ꝛ sensus est singulariū vel
pticulariū: igit̄ ꝛc. ꝛ ꝙ magnū ꝛ puū sunt cōiora q̄ ra
rū ꝛ dēpsuz: qꝛ oē raꝝ ꝛ dempsuz ē magnū vel puū: ꝛ
nō eͦ. Le. li. (Uniuersale qdem .n. ſm rōnem) .i. ſꝫ in-
[illegible]
vniuersalis est sensus autē particulariū: vt magnum ꝛ
[illegible]

Ex predictis sequit̄ ꝙ illud dictuz in
[illegible]
vniuersaliū: ꝛ sensus pticulariū nō fuit sententia Arist.
sed antiquoꝝ. Aliter ↄtradiceret sibi in ꝓlogo vbi de-
terminauit ꝙ vniuersale cū sit quoddā totuz est notiꝰ
ſm sensum q̄ singulare. Illud tamē dictum est ↄcedē-
duz ad bonū intellectum ꝙ vniuersale vl̄r sumptū ſm
suū esse formale qd̄ est esse separatū nō cognoscat nisi
ab intellectu: singulare aūt est notum prius apud sen-
sum q̄ apud intellectum: nec intellectus pōt intelligere
singulare nisi mediāte sensu: vt testatur ↄ^{tor} 3°. de ani-
ma: quia igit̄ intellectus itelligit vniuersale per se: ꝛ sin
gulare mediāte sensu: vt dicit ↄ^{tor} ibi: iō intellectꝰ ē vni
uersaliū: ꝛ sensus singulariū. ¶ Item ꝙ magnū ꝛ par
uuz eēnt nota apud intellectū ꝛ raꝝ ꝛ dempsuz apud
sensum: ꝛ qd̄ magnū ꝛ paruū sunt cōmuniora q̄ raꝝ
ꝛ dempsum: fuit sententia Platonicoꝝ: ꝛ nō Aristo. po
nentiū raꝝ ꝛ dempsuz tm̄ in corporibꝰ naturalibus:
magnū vero ꝛ paruū in naturalibus: ꝛ in mathe. vn-
de ↄ^{tor} ↄ^{to}. 49. dempsuz ꝛ raꝝ comprehēdūtur in cor-
poribus sensibilibꝰ naturalibus: magnū autez ꝛ par-
uuz in corporibus ꝛ naturalibꝰ ꝛ mathematicis. Pla
tonici separabāt corpora mathematica a corporibus
naturalibus di. mathematica corpora esse magna vel
parua: sed nō eē dempsa vel rara (Quod quidē igit̄)
Ultimo phs epilogat circa determinata di. (Quod
quidez igit̄ cōtraria oportet esse principia manifestū)
est ex dictis ꝙ fuit conclusio in hoc capitulo principa-
liter probanda.

Consequens Tex. co.50.
autē vtiq̄) Istd̄ est scd̄m ca
pituluz secūdi tractatus pri
mi phisicoꝝ in quo phs ve
natur numeꝝ principioꝝ
postq̄ manifestauit ↄtrarie-
tatē illoꝝ. Et diuidit illud
capitulum in quattuor ptes
iuxta numerū quattuor ↄclusionum: quaꝝ prima est
illa: nō tm̄ vnum est principiū reꝝ naturalium. Secū
da conclusio nō infinita sunt principia reꝝ naturaliū
ibi (infinita autē) Tertia cōclusio nō tm̄ duo sunt pri-
cipia rerum naturalium ibi (Quoniam autem finita)
Quarta cōclusio tm̄ tria sunt principia reꝝ naturaliū
ibi (Quod quidem igitur) Prima ↄclusio arguit̄ sic
principia sunt cōtraria vt ꝓbatum est in priori capitu
lo: sed in vno solo nō pōt saluari cōtrarietas: qꝛ vel
cōtrariantur sibiipsi: igit̄ impossibile est tm̄ vnuz eē pri-
cipium reꝝ naturalium. Le. li. (Cōsequens autē vtiq̄
erit dicere: vtrum duo: aut tria: aut plura sunt principia
vnū quidem enim impossibile est: quia nō vnum con-
traria plura est) sed ↄ omne principiū reꝝ naturaliuꝫ
est vnum: igit̄ tm̄ vnum est principiū reꝝ naturalium
patet ↄn̄ia ab vl̄i ad suam exclusiuā: aīs est veruꝫ: vt pꝫ
inductiue: igit̄ ꝛ ↄsequēs. ¶ Respōdet̄ negando ↄn̄iā
ad regulā dicit̄ ꝙ intelligit̄ quādo dictio exclusiua expo-
nitur p alietatē: vel negationē infinitantē: quādo aūt

exponitur p notã pluralitatis: vt quãdo addit termi[illegible] cõn numerũ actu vel potẽtia: tunc sibi nõ re[illegible] vniuersalis: si tñ li vnum in cõclusione [illegible] ciperet psideretur hec exclu^a tñ vnũ est principiũ: sicut h: tñ ens est principiũ: si accipit principalr: vt est principiũ numeri: ideo talis exclu^a est falsa (Infinita autem) Secunda pclusio nõ infinita sunt principia rez naturaliũ. Ista pclusio quadruplr pbatur: et primo sic: infinita sunt principia rez naturalium: igit non ptingit aliqd scire: et nihil scitur nisi p omnia sua principia: vt est ostẽsuz primo posterioz: et in plogo phicoz: et illa sunt infinita p te [illegible] ptingit scire infinita: pñs est incõueniẽs: q2 infini tum vt infinitũ est ignotũ. Le.li. (Infinita aũt nõ) sũt principia tñ (qñ neqz scibile qd est). i. aliqd ens erit.

¶ Notandũ q nõ est incõueniens cognoscere infinita tam p sensuz q per intellectũ cõfuse: q2 videns aliquã supficiẽ videt infinita: et audiẽs aliquẽ sonũ audit infinita. s. infinitas ptes eius tam cõicantes q icõmunicãtes: sed distincte est ipossibile cognoscere infinita. s. quodlibet illoz sm ppriam rõnez: ideo infinituz sm q infinitũ est ignotũ. ¶ (Et vna pñetas) scdo sic: in omni genere est ptrarietas vz inter habitũ et priuationẽ: vt pz inductiue: et suba est vnũ genus: igitur in suba est vna ptrarietas: tũc sic: cõtrarietas sube est prima ptrarietas: et cuiuslibet ptrarietatis tñ duo sũt extrema ptraria: igit duo ptraria sube sunt prima cõtraria: sed prima cõtraria sunt prima prin^a: ex priori [illegible] igit solũ duo ptraria sube sunt prin^a: duob^9 [illegible] pñijs nõ respõdent infinita subiecta: igit non infinita sunt principia: pz pñtia: quia ex finitis nõ resultãt isinita. Le.li. (Et vna cõtrarietas in omni genere vno suba autẽ vnũ qddã gen^9 ẽ) igit i suba ẽ vna pñetas.

Notandum sm co[illegible] [illegible] cõtrarietas existẽs in ea. s. in suba est vna: et est principiũ alioz entiuz vnde prima cõtraria pdicamẽti sube aliã prioritatem habent ad alias ptrarietates alioz predicamentoz: nã sicut suba habet prioritatẽ cõmunitatis ad oĩa alia eiusdẽ predicamẽti: q2 cõmunior est: qñtum ad aliqd suũ genus: vel species: et prioritatẽ causalitatis. s. efficientis vel finalis ad oĩa alia predicamẽta. Ista prima contrarietas pdicamenti sube habet prioritatem cõmunitatis ad omnes alias pñetates eiusdẽ pdicamẽti: q2 cõmunior est forma subalis q forma subalis hominis vel aĩalis: et cõmunior est priuatio forme subalis q priuatio forme subalis hoĩs vel aĩalis. Ad contrarietates vero alioz pdicamentoz. s. ad qñtitatez et priuationẽ quãtitatis: ad qlitatẽ et priuationẽ qlitatis hz causalitatẽ efficiẽtis vel finalis: nã sicut suba est finis oĩum alioz pdicamentoz: ita prima ptrarietas sube est finis oĩum aliarũ cõtrarietatum alioz pdicamentoz. Dicit g pño^{r} q in suba est vna ptrarietas. 6. p. que est principiuz oĩum alioz entiũ: est. n. prin^m omnium alioz entiũ eiusdez pdicamẽti in genere cause finalis: et est principiũ omniũ alioz pdicamentoz in genere cause efficiẽtis vel finalis. ¶ Ex qbus sequit q ista prima pñetas de qua loquit Arist. et pño^{r} est oppositio priuatiua iter formã subalem et priuationẽ ei^9: nõ autẽ est oppositio iter formas positiuas: q2 in predicamẽto sube est talis oppositio. Dicit. n. phs 2°. meth. q pñetas pprie dicta: q est inter formas positiuas reducit ad opponem q est inter priuationẽ et habitum. (Et qd ptingit) tertio sic: si nã põt aliqd facere ex prin cipijs finitis qd ponit facẽ ex principijs infinitis: melius est vt faciat hoc ex finitis q ex infinitis: sz nã põt facere omnia ex principijs finitis q ponit facẽ ex principijs infinitis: igit melius est ponẽ prin^a finita q infinita: et p pseques prin^a sunt finita: maior pz: q2 frustra fit per plura qd põt fieri per pauciora: minor vero est nota: nã Empe. ponẽs prin^a finita cõpleuit cãs oĩum singuloz: q2 naturaliũ rõnes assignauit: sicut Anax. ponẽs prin^a infinita. Le.li. (Et qd ptingit facere ex infinitis: melius est facere ex finitis queadmodũ Emp. q ex isinitis queadmodũ Anax. Oĩa nãqz opiat esse Emp. ex finitis queadmodũ Anax. ex infinitis.)

Notandum sm co[illegible] pño. 50. q cũ cõcesserim^9 q nã põt facere ex principijs finitis illud qd facit ex isinitis: melius est et rectius vt hoc faciat ex finitis: et si nõ: tunc natura ageret ociose: qui. n. potest sanare modica actione: ille agit actione artificiali. Si autẽ laborauerit in maiori actione ociose facit: et supflue: et ita de natura sicut de arte. Unde põt sic argui: ita est in nã sicut est in arte: sed in arte nõ sunt prin^a infinita: sz tñ finita: igit et i natura nõ sunt prin^a infinita: sed tñ finita: pz pñtia cũ minori: et maior est nota a sufficiẽti siĩtudine cuz tota natura regat: et ab arte principali ipsius dei: vt dic idẽ pño^{r}. 12. meth. (Amplius sunt alia) Quarto sic nõ oĩa principia sunt pñia: sed solũ ptraria prima: ptraria aũt prima nõ sunt infinita: igit sunt finita prin^a cõtraria: tũc sic: prin^a ptraria nõ sunt infinita: sed semp duobus ptrarijs respõdet vnũ subm et nõ infinita: igit oĩa principia sunt finita: prime pñtie minor est manifesta: quia solũ est vna prima ptrarietas. s. pdicamẽti sube: cuius extrema sunt solũ prima cõtraria: vt patuit in scda ratione: maior vero dclarat. s. q nõ omnia pñia sunt principia: et hoc duplr primo in pñijs positiuis: nã albũ et nigrũ: seu dulce et amarum sunt cõtraria: et tamen non sunt principia: q2 principia nõ debent habere pricipia priora. s. qualitates primas: et fiunt ex alterutris.

¶ Similiter autez dulce et amarũ habẽt pricipia priora: et fiunt ex alterutris: igit nõ sunt pricipia. ¶ Secũdo ostẽditur idem in ptrarijs priuatiue sumptis qñ h priuatio et hec forma sunt cõtraria: et nõ sunt pricipia q2 principia oz semp manere: h autẽ nõ semp manẽt: qñ corrũpitur priuatio in aduẽtu forme et corrũpit forma in corruptione cõpositi. Le.li. (Amplius autẽ sunt alia alijs priora pñia q sunt) prin^a illoz et fiunt altera ex alterutris: vt dulce et amaz et albũ et nigruz: igit h nõ sunt principia: et sic arguit in priuatiuis: principia autem oz manere: sed aliqua priuatiue contraria nõ semper manent: igitur et c.

Notandum sm co^{m} pño. 50. q contrarioruz quedam sunt priora quibusdã: vt sapores et generantur quedaz ex quibusdaz vt sapores ex amaro et dulci: et colores ex albo et nigro: principia aũt sunt illa cõtraria que nõ generant ex alijs: neqz transmutãtur vniuersaliter: pricipia enim debent esse permanẽtia: nõ per transmutabilia: neqz generabilia ex alijs. Prima pars cõmenti est manifesta: qñ nõ solum in genere qualitatis sunt cõtraria priora et posteriora: sed in genere coloris et saporis: albedo et nigredo sunt prima ptraria corporis: ex quib^9 generant colores medij habẽtes etiã inuicẽ pñetatez: palledo enim et fuscedo pp abũdãtiã albi cõtrariant viridi et croceo: in quib^9 dominat nigredo: similiter dulcedo et amaritudo sunt saporis cõ

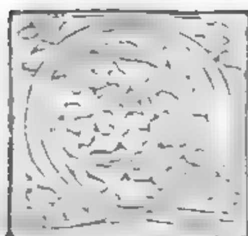
traria prima: ex quibus gnãtur sapores medij inuicem ꝯtrariantes penes abũdantiam seu dominiũ dulcis supra amarũ ⁊ ecõtra. ¶ Secũda pars cõmenti põt esse nota ex eo quia principia: si essent ex alijs: haberent principia priora: ⁊ sic nõ essent principia: nõ etiã sunt vl'r transmutabilia generabilia: vel corruptibilia: imo oportet ea semp manere: alioqn de illis non haberet scientia: qm̃ scientia est necessariorũ ⁊ impossi[illegible] p' post.

Contra predicta arguit: ⁊ primo ꝙ principia [illegible]: forma presupponit materiã ⁊ priuationẽ: ⁊ priuatio presupponit materiã tanꝙ subm eius: ergo pricipia presupponũt alia pricipia. ¶ Secũdo arguit ꝯ illõ qd dicitur principia nõ fiunt ex alterutris: albũ autem ⁊ nigrũ fiunt ex alterutris: qz li ex: aut dicit habitudinẽ partis: vel termini a quo: si primũ: sicut prin^a nõ fiũt ex alterutris tanꝙ ex ptibus: ita albũ ⁊ nigrũ nõ fiũt ex alterutris tanꝙ ex ptibus. Si scdm sic prin^a fiunt ex alterutris. s. forma ⁊ priuatio: sicut albũ ⁊ nigrum. ¶ Tertio arguit ꝙ h priuatio ⁊ h forma sunt prin^a: qz h materia est principiũ hui' indiuidui n'alis: ergo per idem h forma est prin^m eiusdẽ: ⁊ ꝯsequẽt h priuatio est prin^m in generatione illius: dicimus. n. materiã ⁊ formã fortis esse prin^a intrinseca fortis: priuationẽ vero esse principiũ extrinsecũ. ¶ Quarto arguit ꝙ nõ oz prin^a semp manere: qz prin^a sunt ꝯtraria: vt pbatũ est sed vnũ ꝯtrariũ facit ad corruptionẽ alterius: vt colligit a pho in post p̄dicamentis: ⁊ ꝯ^tor dicit in h primo ꝙ adueniẽte forma priuatio corrũpit: ⁊ superi' dixit phs ꝙ albũ corrũpit in nõ albũ: ⁊ cõsonãs in inconsonans. ¶ Ad primũ cõcedo ꝙ prin^a aliqua p̄supponũt alia principia in altero genẽ pricipiãdi: qz forma p̄supponit [illegible] in genẽ [illegible] ⁊ priuatio [illegible] p̄supponit aliud prin^m in eodem genẽ pricipiãdi: qz mã nõ p̄supponit mãm: nec forma formã: nec priuatio priuationem ⁊ lz aliqua forma p̄supponat aliã formã: qz qualitates scde p̄supponũt primas: ⁊ aliqua mã presupponat aliã materiã: qz materia scda p̄supponit primã: tamẽ forma vt forma: ⁊ vt prin^m nõ presupponit formam: nec mã vt sic: ⁊ vt est prin^m presupponit mãm. ¶ Ad 2^m dicit ꝙ li ex vtrobiqꝫ importat habitudinem termini a quo: ⁊ intẽtio phi est ꝙ principia nõ fiũt ex alterutris positiue: quia ea q̃ fiunt ex alterutris positiue reducũtur ad priora cõtraria que fiũt ex alterutris priuatiue: ideo albũ ⁊ nigrũ nõ sunt principia: qz fiũt ex alterutris positiue: quorũ ꝯtrarietas ad priuatiue opposita reducit: propterea forma ⁊ priuatio absolute sumpta sunt principia: qz nõ fiunt ex alterutris positiue: quorũ cõtrarietas ad priorẽ cõtrarietatẽ nõ reducit sicut nec ipsa ad priora cõtraria. ¶ Ad tertiũ ꝯcedo ꝙ hec mã hec forma ⁊ hec priuatio sunt principia tam hui' rei ꝙ gñonis sue: neqꝫ huic cõtradicit phs: sz solum ꝙ hec nõ sunt principia generalia oĩum transmutationũ: ⁊ oĩum rerũ generabiliũ ⁊ corruptibilium de singularibus enim nõ est scientia primo posteriorũ: ideo Aristo. hic nõ tractat de aliquib' pricipijs particulariter sumptis. sz de principijs in generali q̃ sunt mã forma ⁊ priuatio: dicit enim ꝯ^tor. ꝯ^to. 56. hui' quia prima principia deb'ẽt esse cõmunia oĩbus entibus: ita ꝙ mã forma ⁊ priuatio sumpta sub hac cõitate sunt prima principia primitate cõmunitatis: ꝯtracta autẽ aliquo mõ nõ sunt pria tali primitate: nec prima cõtraria predicamẽti sub e sunt prima primitate cõitatis simpliciter sed solũ sunt pria primitate p̄dicationis respectu aliarum cõtrarietatum sui pdti: ⁊ prima primitate causalitatis respectu omniũ aliarũ ꝯtrarietatum aliorũ p̄dicamentorũ. ¶ Ad 4^m sunt plures modi respõdẽdi q̃rũ primus est Lincon. ponẽns formã corporeitatis coeternã materie cui ãnectit priuationem: etiã coeternam: que quidẽ priuatio successiue corrũpitur fm qd generantur forme in materia: ⁊ corporeitas etiã successiue corrũpitur fm ꝙ corrũpuntur forme in materia: nec est incõueniens dicit ipse priuationẽ incompletã manere cum sua forma incõpleta: ⁊ isto modo principia semp manent. Ista expositio est exp̃sse ꝯtra determinationẽ Arist. ⁊ ꝯmẽtatoris in hoc primo ponẽtiũ mãm esse purã potentiã: nec de se habet aliquã formã. Dicit enim ꝯ^tor ꝙ si materia haberet aliq̃ formã inseparabilẽ: sic non posset aliã formã recipe: ⁊. 7. meth. ponit phs qd mã nõ est quid: vel qualis: nec quanta. ¶ Secundus modus est Egidij dicẽ. ꝙ materia põt dupliciter cõsiderari vno modo vt est sub hijs dispositionibus generabilib' ⁊ corruptibilibus: ⁊ sic nõ semp manet: alio modo vt est sine hijs: ⁊ sic semp manet: pariformiter dicat de forma ⁊ priuatione: ꝙ cõsiderando illa: vt sunt ꝯiuncta talibus dispõnibus nõ semp manent: considerata autẽ sine hijs semper manẽt. Ista expositio est satis ꝓpinqua veritati: sed adhuc mihi facit dubiũ: quia subtractis p intellectum dispositionib' generabilibus ⁊ corruptibilibus oĩo tollitur priuatio: qz si nõ sunt tales dispositiões: forma est ingenerabilis ⁊ incorruptibilis: ⁊ per ꝯñs non est priuatio sicut patet de materia celi in qua nõ est priuatio forme: qz nõ hz dispositiões generabiles ⁊ corruptibiles: priuatio enim tollit: aut quia forma est coeterna materie: aut qz nunꝙ est in materia: sed subtractis dispositionibus a materia generabilib' ⁊ corruptibilibus: oportet autem formã semper esse in materia: aut nũꝙ: ⁊ qualitercũqꝫ dicat tollitur priuatio. ¶ Terti' modus ẽ Burlei dicen. principia semp manere ex eo qz nõ fiunt ex alijs in eodem genere principij: nec corrumpuntur in alia in eodem genere principij aliter non essent principia prima. Ista expositio multũ distat tam a lr̃a ꝙ ab intentiõe phi: qm̃ tũc sequitur aliquid semp manere quod tamẽ incipit ⁊ desinit esse: quia hec forma aliquando incipit esse: ⁊ desinit esse: ⁊ semp manet: quia non fit ex alijs in eodem genere pricipiãdi: nec corrumpit in alia in eodem genere: etiã priuatio incipit ⁊ desinit esse: ⁊ tñ semp manet: quia non generatur ex alijs: nec corrumpitur in alia in eodem genere principiãdi: ecõtra autem debet sequi ꝙ ea que sunt ex alijs nõ semper manent: ⁊ sic celum ⁊ elementa nõ semp manerẽt: quia sunt ex alijs. s. ex materia ⁊ forma: nulla etiam species semper maneret: qz est ex alijs in diuersis generibus principiãdi. s. ex genere ⁊ differẽtia ꝯtra determinationẽ phi primo posterio. di. ꝙ spẽs sunt eterne. ¶ Quartus modus est occhã di. ꝙ ideo prin^a semp manent: qz semper in cuiuslibet transmutationis cõceptu diffinitiuo ponũtur tres ꝯceptus: quorũ vnus significat materiã. alius formam ⁊ tertius priuationem: sed hanc expositionẽ puto omnino fuisse cõtra mentẽ phi. quia tũc hec ꝯsequẽtia esset bona nõ in cuiuslibet transmutationis conceptu diffinitiuo ponũtur tres ꝯceptus significãtes materiam formã ⁊ priuationẽ: ergo principia nõ semp manẽt: sed añs est possibile: qz potest esse ꝙ nõ sit aliquis cõceptus diffinitiuus transmutationis [illegible] ꝯsequẽs

est possibile qͦd est absurdū: quia sicut necessarium est
generationem esse: ita necessarium est principia semper
manere. ¶ Dicendū ergo aliter iuxta intētionē Arist.
⁊ cōmentatoris ꝙ principia semp manent: quia semp
manet materia: semp manet forma: semp manet priua
tio: lȝ enim corrūpatur hec materia vel hec forma: vel
hec priuatio: nō tamen corrūpitur materia forma vel
priuatio: vt sunt principia: constat autem illa nō esse
pricipia prima: nec principia vniuersalia omniū trās-
mutationū modo particulari sumpta: vt sunt hec ma-
teria illa forma: illa priuatio: sȝ vlr sumpta: vt sunt ma
teria forma ⁊ priuatio. Sicut ergo generatio ē eterna
nō quidē hec vel illa ſm Aris. 8. phicoꝝ. ⁊ 2°. de ge. ita
materia forma ⁊ priuatio semp sūt: lȝ hec materia hec
forā ⁊ hec priuatio: aliqñ nō sint: ⁊ h expressit ꝯ^{to} ꝯ^{to}
50. cum dixit principia non transmutari vniuersalr. i.
principia vlr sumpta nō transmutātur: bene aūt trās-
mutanꝭ particulariter sumpta seu signata. Ad argu^m
ergo sic respōdetꝭ ꝙ he ꝓpositiones principia semp
manēt: mā forma ⁊ priuatio semp sunt: possunt intel-
ligi ſm suppositionē simplicē: ⁊ sic vere sunt: aut ſm
suppositionē personalē: ⁊ sic nō sunt vere: qꝛ queli-
bet priuatio aliquādo desinit esse: ⁊ forma sibi corre
spōdens etiā corrumpitur: quādo eniȝ dicitꝭ genera-
tio est eterna: aut homo nō generatur: nec generat: sed
sor. ⁊ Plato vt ponit Aristo. primo de ge. nō sunt in-
telligēde ille ꝓpositiones ſm suppōneȝ psonalem: qꝛ
false essent: sed ſm suppōneȝ simplicē: eo modo quo
Tex. co.51. dr homo est species: aīal est genus (Quod qdeȝ igitꝭ)
h Arist. epilogat circa determinata: di. ꝙ qdē igitꝭ neqȝ
vnū prin^m tm̄ sit: neqȝ infinita, sunt: manifestum est ex
hīs) que dicta sunt: ex quo eniȝ prin^a sunt contraria
nō tm̄ est vnum principiū: ⁊ quia cōtraria nō sunt in-
finita sicut nec prin^a ipossibile ē ꝙ prin^a sint infinita.

Circa dicta notanda sunt. 4. documēta Jo-
hānis Buridani contra doctrinā occhā
quoꝝ primum est: ꝙ nullius rei naturalis prin^a sunt
ꝯtraria: quia mā nō cōtrariatꝭ forme: cū recipiat eam:
nec ꝯtrariatꝭ priuationi: qꝛ nihil ꝯtrariatꝭ sibiipsi: nec
forma ꝯtrariatꝭ priuationi: ex quo priuatio nō distin
guitꝭ a mā: bene tm̄ ꝯtrariāꝭ illi termini inuicē forma ⁊
priuatio: sicut illi vidēs ⁊ cecū. ¶ Secūdum documē
tum ꝙ nullius trāsmutatiōis simplicis prin^a intrin-
seca sunt ꝯtr̄ia: pȝ inductiue: naȝ gn̄onis prin^a sunt ma-
teria ⁊ forma q̄ gnātꝭ: ⁊ corruptiōis prin^a intrinseca
sunt mā ⁊ forma q̄ corrūpitur: ꝯstat auteȝ hec nō in-
uicem cōtrariari. Silr calefactionis prin^a intrinseca
sunt subm ⁊ caliditas que nō sunt inuicē cōtraria: fri-
giditatis etiā nō sunt alia prin^a intrinseca q̄ subm ⁊
frigiditas que nō inuicē cōtrariantꝭ. ¶ Tertiū docu-
mentū ꝙ cuiuslibet trāsmutationis cōposite prin^a in
trinseca sunt ꝯtraria: qꝛ generatio ⁊ corruptio faciunt
vnā trāsmutationē cōpositam: quaꝝ prin^a sunt ma-
teria ⁊ forma que generatꝭ: ⁊ forma q̄ corrūpitur: sed
forma genita: ⁊ forma corrupta inuicē ꝯtrariatꝭ. Silr
calefactio ⁊ corruptio frigiditatis sunt due alteratio-
nes facientes vnā mixtā: quaꝝ principia sunt calidi-
tas que acquiritꝭ ⁊ frigiditas q̄ corrūpitur: cōstat aūt
caliditatē ꝯtrariari frigiditati. ¶ Quartū documētū
ad oēm transmutationē requiritꝭ: qͦd de subo trāsmu-
tatiōis vificabiles sint successiue termini ꝯtrā ꝯtrarie
cōiter vel ꝓprie dicta: pȝ ꝯñia: nā in generatione for.
prius verificatꝭ de mā nō informatū forā fortis. ⁊ po
stea vificatꝭ informatū forā forme in corruptione aūt
cōtingit eꝯ. Silr in calefactione fortis prius verifica-
tio illud predicatū nō calidū: ⁊ postea illud ꝑdicatuȝ
calidū: ⁊ ita de alijs. ¶ Primū documentū est ꝯ phȝ
asserentē ꝯtrariuȝ volentem extra animā formā ⁊ pri-
uationē inuiceȝ cōtrariari: qm̄ musicum fit ex imusico
tanq̄ ex suo ꝯtrario: ⁊ corrūpitur in imusicū tanq̄ in
suū cōtrarium: ſm phm in lrā: sed musicū nō fit ex ali
quo ꝯceptu: nec corrūpitur in aliquē conceptū: igitꝭ ex
animā sunt musicū ⁊ imusicū cōtraria. ¶ Item cū di-
cit phs qͦd prima cōtraria nō fiūt ex alijs: neqȝ ex al-
terutris: sed ex hijs oīa: pro quibus supponit li pria
contraria: tu nō potes dicere ꝙ pro ꝯceptibus mētis
quia ex hijs nō fiunt generabilia naturalia: g̊ pro re-
bus extra animā que nō videntꝭ esse nisi forma ⁊ pri-
uatio: nec est possibilis cōtrarietas in terminis nisi sit
ꝯtrarietas in rebus: iuxta illud Arist. 5. metha. modi ꝑdi
candi sunt a modis essendi. ¶ Secūdum etiā docu-
mentū non potest stare: quia illud est intrinsecum ali-
cuius qͦd cadit in diffinitione illius: sicut est pūctus re
spectu linee per Aristo. primo posterioꝝ: ⁊ centruȝ re-
spectu circuli per eūdem. 8. phicoꝝ: sed cōtraria cadūt
in diffinitione trāsmutationis: ergo illa sunt intrinseca
transmutationi. ¶ Itē declaratio illius documēti re-
pugnat ꝓprie opinioni: quia generatio nō est nisi for
ma subalis per eum: ⁊ calefactio nō est nisi caliditas
que acquiritꝭ: constat autem materiā ⁊ formā non esse
intrinseca forme: neqȝ subm ⁊ caliditatem esse intrinse-
ca caliditati. ¶ Tertiū documentū etiā est impossibi-
le quia dato illo: sequitꝭ qͦd forma subalis que genera
tur cōtrariatꝭ forme subali que corrūpitur cōtra phm
di. in ꝑdicamentis qͦd subo nihil est cōtrarium posi-
tiue: ⁊ omne cōtrarium generatur ꝑ se ex suo contrario
ſm Aristo. supra sequitꝭ ꝙ forma ignis genita ex aere
per se generatꝭ ex forma aeris: qͦd est falsuȝ: quia tunc
ex altero elemēto nō posset ignis generari ꝯ phm 2°.
de ge. Deinde cū generatio vnius sit corruptio alteri^s.
ſm phm primo de ge. nō oportet ꝙ sicut caliditas ⁊
frigiditas sunt due forme distincte: ita corruptio frigi-
ditatis: ⁊ generatio caliditatis: sint due mutatōes: qm̄
per eandem mutationem numero acquiritꝭ vnum con
trariū ⁊ alteꝝ corrumpitur: aliter duo motus cōtrarij
starent simul: sicut due forme contrarie ꝯtra phm. 5°.
phicoꝝ. ¶ Quartū documentū est sophisticum ⁊ nō
naturale: quia ⁊ si nulli essent cōceptus: neqȝ possent
esse nō minus cuiuslibet transmutationis essent prin-
cipia cōtraria. Dicit enim phs qͦd antiqui non ratione
sed auctoritate: ⁊ cōmētator ꝙ a natura rei coacti sunt
ponere principia cōtraria: g̊ in natura rei sunt illa cō-
traria quibus assentiūt homines: huic veritati princi-
pia sunt contraria. ¶ Preterea illud documentū sibi
repugnat: cum velint illi de illa opinione quod nihil
de aliquo verificatur nisi terminus de termino. sed il-
lud qͦd subijcitur in transmutatione nō est terminus:
ergo nihil de illo verificatur simul: vel successiue: ideo
dicitꝭ ꝙ a parte rei secluso omni opere intellectus sunt
principia contraria: ⁊ illa sunt forma ⁊ priuatio: que
nō possunt inesse eidem materie simul: sed successiue:
⁊ quod illa sunt intrinseca trāsmutationi: cum nō pos-
sit cōcipi transmutatio nisi illa contraria cōcipiantur
si eniȝ fit mentio de transmutatione in cōmuni: sic eius
principia cōtraria sunt cōmunia. s. forma ⁊ priuatio. si
auteȝ fiat locutio de speciali transmutatione: sic illius
principia intrinseca sunt contraria particularia vȝ hec
forma ⁊ hec priuatio: vt dictum est: quare ⁊c.

Tex. co. 51.

Quoniam aũt finita.) Scđa pclo pbanda est ista: nõ tñ duo sunt principia rerum naturalium. Ista pclo quadrupliciter pbat. Et primo sic: principia rerum naturalium sunt contraria: sed contraria non se invicem transmutant active: aut passive sine subiecto: ergo plura duobus sunt principia: p3 pñtia cum a^a^ et minor declaratur: nam dempsitas non est apta nata facere raritatem: nec econtra: non etiam concordia conducit discordiam vel facit aliud ex illa: nec discordia conducit concordiam: et generaliter nullum contrarium potest aliud facere: nec illud conducere: nisi ponatur aliquod medium quod subiiciatur utrique contrariorum uni in termino a quo: et alteri in termino ad quem. Le. lit. (Quoniam autem finita) sunt principia ideo illa (facere duo tñ: vel non facere duo tñ) sed plura duobus (habet quandam rationem). i. dubitationem (deficiet) i. dubitabit (utique aliquis qualiter dempsitas raritatem facere apta nata sit: aut hec. s. raritas dempsitatem) Similiter autem se habet et alia quecunque contrarietas: non enim concordia discordiam conducit et facit aliud ex ipsa: neque discordia ex illa: sed utraque harum contrarietatum alterum quiddã tertium habet quod subiicitur ambobus contrariis.

Notandum

fm cõmentatorem cõ^to^ 51. quod contrariũ non recipit suum contrarium si non alteratur in eius formã quoniam calidum non recipit ex frigido calidum sibi simile: frigus enim fm quod est frigus non recipit caliditatem: neque alteratur in eam: nullum contrarium fit ex suo contrario: prout ly ex dicit habitudinem subiecti vel partis: quia nullum contrarium est subiectum: vel pars alterius contrarii: sed unum contrarium fit ex alio ut ly ex. dicit habitudinem termini. Et notanter dicit cõmentator contrarium non recipit suum contrarium si non alteratur in eius formam: quia ex quo duo contraria stant simul in eodem subiecto: primo oportet quod unum alterum recipiat: quando enim frigidũ remittitur frigiditas recipit caliditatem: et quando calidum remittitur caliditas recipit frigiditatem: nunquã tamen sic unum contrarium recipit alterum quod alteretur in ipsum: alterari enim ad aliquam formã est esse subiectum illius forme: et ex ambobus fieri unum fm quod non contingit de duobus contrariis. Item dicit cõmentator quod frigus fm quod est frigus non recipit caliditatem ad denotandum quod calidum et frigidum fm aliquos gradus possunt se invicem cõpati: et fm aliquos non possunt invicem cõpati. Si enim frigus fm quod est frigus recipit caliditatem: ergo frigus in summo recipit caliditatem quod est falsum. (Quidam autem) Secũdo sic: aliqua entia sunt composita ex pluribus principiis: sed nihil componitur ex contrariis: ergo preter contraria oportet ponere tertiũ principium ex quo cum altero contrariorum constituuntur entia composita: minor de se est nota. Maior vero probatur testimonio antiquorum quorundam qui parant res naturales ex pluribus principiis constituunt. Le. litte. (Quidam autem et plura principia recipiunt ex quibus parant entia de numero eorum que sunt secundum naturam)

Notandum

primo fm cõmentatorem cõ^to^ 51. quod alteratio contrariorum invicem coegit omnes credere quod omnia corpora sunt composita non simplicia: et quod in eis sunt aliqua plura uno: et maxime prima corpora. s. quattuor elementa. ¶ Prima pars cõmenti p3: quia necesse est omne quod alteratur alteratione corruptiva esse compositum ex duabus naturis quarum una per alterationem abiicitur: et alia recipit terminum alterationis. ¶ Secunda pars cõmenti sequitur ex prima nam si alteratio cogit credere corpora esse composita ibi maxime cogit ubi est maxima alteratio: sed in quattuor elemẽtis est maxima ergo elementa maxime apparent esse composita. s. ex materia et forma.

Secundo

notandũ fm cõmentatorẽ eodem cõ^to^ quod ista principia de quibus perscrutatur sunt cõmunia simplicibus et cõpositis corporibus: phs enim nõ investigat tñ numerum principaliter elemẽtorum: nec tñ numerum principaliter mixtorum: sed in cõmuni principia oĩum illorum. s. materiã formã et privationẽ: que sunt cõmunia tam mixtis quam simplicibus quoniam nullum illorum habet plura principia his: neque sufficiunt pauciora (Adhuc aũt) Tertio nulla substantia predicatur de suo cõtrario: sed aliqua substãtia predicat de aliqua substantia: ergo plura duobus sunt principia: p3 consequentia: quia nihil predicatur de seipso: sicut nihil est prius vel posterius se ipso. ¶ Tria igitur ad minus sunt principia substãtie. s. substantia que subiicitur: et substantia que predicatur: et contrarium illius: maior huius rationis est de se nota et minor declaratur nam accidens predicatur de substantia: ergo per idem substantia predicatur de substãtia: p3 consequentia: quia sicut hec est vera corpus est coloratum: ita hec est vera: homo est animal seu corpus est substantia. Le. li. (Adhuc autem amplius) et de hoc aliquis dubitabit nisi aliquis supposuerit contrariis naturam subiectam (nullius enim videmus eorum que sunt). i. de nullo ente videmus substantiam contrariã predicari. Sed contra inquit philosophus si substantia predicatur de substantia: ergo duo sunt principia substantie: quorum unum subiicitur: et aliud predicatur: et per pñs principii est principium: pñs videtur inconveniens: et p3 pñtia: quia semper subiectum est principium predicamenti: et prius illo. Le. li. (Principium autem nõ de subiecto oportet aliquo: erit enim principium principii.) Ad hoc respondet phs quod non inconvenit principiũ esse principiũ in diversis generibus principaliter: sed in eodem est incõveniens: unde tam materia quam forma est principiũ: et tamen principium est materia forme: et est prior forma: quia subiicitur ei: materialiter enim forma presupponit subiectũ. Le. li. (Subiectum enim principiũ est forme et prius videtur esse predicato: sive illud pdicatũ fuit substãtiale sive accñtale.

Tex. co. 52.

Notandum

primo quod forma est prior materia prioritate perfectionis: materia vero est prior forma prioritate generationis: materia etiã est principiũ forme in genere cause materialis: sed forma est principiũ materie in genere cause formalis: vel finalis: ut colligitur de intentione Arist. 2° physico: materia enim non tñ recipit formam: sed est etiam propter formam tanquam propter finem: cum forma sit perfectio et complementũ materie. ¶ Secundo notandum quod hic per subiectum et predicatum nõ intelliguntur extrema ppositionũ eo modo:

quo dicit phs priº prioꝝ: subiectū est illud de quo aliquid dicit: ⁊ p̄dicatum est illud qđ dicit̄ de alio: vt sor. est Plato: q₂ sicut nō est incōueniens: ⁊ idē p̄dicari de se: vt homo est homo: ⁊ subam de accn̄te vt coloratuꝫ est aial: sꝫ hic intelligitur per subiectū natura recipiēs: ⁊ per predicatū natura recepta: q₂ ꝙ non solum accn̄s recipit̄ in substātia: sꝫ etiā suba recipit̄ in suba: q₂ forma substātialis recipit̄ in materia: ideo nō solū accn̄s predicat̄ de suba: sꝫ etiam suba de suba: nō ꝙ materia sit forma: sꝫ ꝙ materia sit formata.

Sed dubitatur ostendendo ꝙ nō semp subiectum est prius p̄dicato: q₂ quodlibet inferius est subiectum sui supioris ẜm illud. Aris. in p̄dicamentis quādocunqꝫ alterꝫ de altero predicat̄: vt de subiecto: ⁊ tamē nulluꝫ inferius est prius suo superiori: sꝫ magis eꝯ: ẜm illud Aris. in postp̄dicamentis: prius est illud a quo nō cōuertitur subsistēdi ꝯn̄tia. Itēcelum est subiectū intelligētie: ⁊ tn̄ celū nō est prius intelligentia: sꝫ intelligētia est prior celo: ⁊ sustentat celū ẜm cō 2cm in hoc primo. Respondet̄ ꝙ phus nō loquit̄ hic de quolibet subiecto vel p̄dicato indifferenter: sꝫ de subiecto transmutabili ad formā: ⁊ de predicato generabili ⁊ corruptibili in materia: modo nullū inferius in predicamento est trāsmutabile ad suū supius: nec aliqđ supius est generabile vel corruptibile in suo inferiori: celū etiā nō est trāsmutabile ad intelligentiā eius: nec ipsa intelligētia est generabilis nec corruptibilis in celo. (Amplius non esse) Quarto sic: aliqua principia sunt cōtraria: ⁊ aliq̄ principia nō sunt cōtraria: ꝙ plura duobus sunt principia: pꝫ ꝯn̄tia: q₂ de solis duobus nō possent illa duo subcōtraria verificari: sicut nec de duobus hoibꝰ tn̄: ꝙ aliqui homines currūt: ⁊ aliqui homines non currunt: maior huius rōnis est clara: ⁊ minor ꝓbat̄: nulla cōtraria sunt substātie: principia substātie sunt substantie: ꝙ principia substātie non sunt contraria: ⁊ per ꝯn̄s ab inferiori ad suuꝫ superius: aliq̄ principia non sunt contraria: aᵒ pꝫ: q₂ substantia non contrariatur substātie: imo nulli ꝯtrariatur positiue. Sed minor demonstratur: q₂ si nulla principia substātie sunt sube: ꝙ substātia cōposita cōponitur ex nō substātijs: ⁊ ꝯn̄ter nō substātia est prior substātia. Sed hec sunt impossibilia: ⁊ ꝓbat̄ ꝯn̄tia q₂ substātia cōposita cōponit̄ ex suis principijs: sꝫ p te illa pricipia nō sunt substātie: ꝙ cōponit̄ ex nō substātijs. Deinde q₂ nō omne cōponens est prius cōposito necessario nō suba est prius substātia. Le li. (Amplius nō esse dicimus subam ꝯtriā substātie) supple: ꝙ substātia nō cōponit̄ ex principijs ꝯtrijs: sꝫ solū ex principijs que sunt substātie: qualiter ergo ex non substātijs: suba vtiqꝫ erit: aut qūo prius nō substātia: substātia erit) ꝯstrue sic: aut qūo nō substantia prius erit substantia.

Contra predicta arguit̄: ⁊ priº ꝙ substātia ꝯtriatur substātie: q₂. 2. de gene. dicit phus ꝙ ignis ꝯtriat̄ aque: ⁊ aer terre. ¶ Scđo arguit̄ ꝙ aliquid non substātia est prius substātia cōposita: q₂ prius est nō substātia: ⁊ est prior substātia cōposita: sicut etiā est prior sua forma. ¶ Ad priᵐ dicitur qđ sicut homo ⁊ equus nō ꝯtriantur ꝓprie: sꝫ sunt disperata: ita elementa nō substātialr ꝯtriant̄: sꝫ sunt disperata: q₂ nō possunt de se inuicē verificari simul: nec successiue: non in abstracto: nec in cōcreto: q₂ sicut homo nō est equus: nec erit equus: ita nullū elementū est vel erit aliud: albū aūt ⁊ si nō est nigrū: tamē erit nigrum. Si aūt phs vocat elementa ꝯtria: hoc nō est substātialiter: sꝫ qualitatiue: q₂ illoꝝ qualitates quas elemēta sibi naturaliter determināt inuicem vere ꝯtriantur: vt caliditas ⁊ frigiditas: humiditas ⁊ siccitas: substantia ꝙ substātialr sumpta nulluꝫ omnino habet contrarium positiuū sꝫ priuatiuū tn̄. Istam solutionē intendit hic cōmentator cō ͭᵒ. 52. dicens ꝙ nihil ꝓhibet substātiaꝫ cōtrariari substātie ẜm formā: ⁊ nō ẜm subiectū. Alexander aūt inquit ipse dicebat ꝙ in simplicibus substantijs: ⁊ non in cōpositis erat cōtrarietas inducens auctoritatē allegatā li. de ge. ⁊ ꝙ in p̄dicamentis locutus est phs de substātia cōposita: cum dixit substantie nihil ꝯtrariari: melior tamē est expositio cōmētatoris ⁊ est ꝓpinquior littere. ¶ Ad 2ᵐ rn̄detur ꝙ lꝫ priuatio sit aliquo modo prior substātia cōposita generabili ⁊ corruptibili: non tamē est prior substātia cōposita absolute: q₂ nō est prior celo: cū ipm sit perpetuū: nec vnq̄ in sua materia fuit priuatio forme: lꝫ fuerit priuatio: vbi nō etiam est prior substātia que est generalissimū: nec corpore qđ est subalternum: quoꝝ quodlibet est substātia cōposita: cōponitur enim substantia ex actu ⁊ potentia: ⁊ corpus ex genere ⁊ differētia: mō si substātia cōposita cōponitur ex nō substantijs sequit̄ ꝙ aliquid non substantia vniuersaliter est prius substātia composita quod est impossibile: q₂ tale esset accn̄s: cōstat aūt nullum accn̄s esse prius substantijs cōpositis nominatis (Unde si aliquis) Ex predictis Tex. infert Aris. ꝯclonē ꝓbatam: di. qđ si ratio ꝓbans prin cō. 53. cipia esse cōtraria fuit valida in p̄cedenti caplo: ⁊ hec etiā est bona in hoc caplo ꝓbans principia substātie esse substātias ⁊ non inuiceꝫ ꝯtriari: sequit̄ ꝙ principia nō sunt tn̄ duo: sꝫ requirit̄ 3ᵐ qđ subijciat̄ ambobus ꝯtrarijs queadmodū dixerūt antiqui ponentes vnaꝫ naturam mediā quā quidam dixerunt esse aquā: quidam aerem: quidā ignem: ⁊ quidā mediū inter aliqua istoꝝ. Le. li. (Unde si aliquis ⁊ prioreꝫ verā putabit esse rationem) demonstrantē principia esse contraria: hanc etiam putabit: nunc vltimo factam necessarium est si debet saluare vtrasqꝫ ipsas rōnes subesse quoddam tertiū principiū cōtrarijs queadmoduꝫ dicūt antiqui vnam quādam naturam materialem esse principium subiectiuam oēm illam dicentes esse: vt aquaꝫ: aut ignem: aut mediū hoꝝ videt̄ aūt medium.)

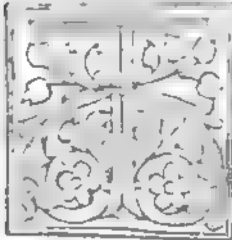
Circa dicta antiquoꝝ phs manifestando cōuenientiā ⁊ differentiā illoꝝ ponit tria documenta: quoꝝ priᵐ est istud antiquoꝝ loquentiū de principio materiali: quidā dixerunt melius: ⁊ quidam peius: dicentes enim illā naturā subiectā esse medium inter elementa melius dixerūt q̄ dicentes istud subiectū esse aliquod elemētoꝝ: qm̄ subiectū materiale omniū debet esse sine cōtrarietate sic qđ nihil ei cōtrarietur: vt possit recipere omnia cōtraria: nullū enim contrariū recipit suū contrariū: sꝫ omnia elementa inuicem contrariant̄: ⁊ tale mediū inter elementa est magis elongatū a contrarietate q̄ aliquod elementoꝝ: ꝙ ponentes illud mediū esse materiale principiū melius dixerunt q̄ ponentes aliquod elementoꝝ. Deinde ponentes illud principiū materiale esse aerem: melius dixerunt q̄ asserentes: illud esse aliqđ alioꝝ trium elemētoꝝ: q₂ q̄litates prime sunt minus sensibiles ī aere: q̄ in aliquo alioꝝ elementoꝝ triuum: vnde principium materiale debet esse minime sensibile: cū corpus quāto est in sensibilibus: tanto magis appropinquat ad naturā principij materialis. Iteꝝ ponentes principiū

materiale esse aquã melius dixerunt ꝙ ponentes illud ignẽ vel terram: q2 contrarietas in elementis medijs est minor ⁊ magis latet ꝙ cõtrarietas in elementis extremis. Le. li. (Videtur autem medium magis esse principium materiale: quã aliquod elementorum: ignis enim ⁊ terra: ⁊ aer ⁊ aqua: cũ ꝯrietatibus cõplexa sunt). i. ꝯiũcta: vnde nõ irrationabilr faciũt illi qui subiectum alterꝫ ab hijs facientes. i. qui sunt facientes subiectũ naturaliũ alterꝫ ab elementis: alioꝝ aũt quidam aerẽ dicũt esse princi^m^ materiale: ⁊ melius dicunt ꝙ ponentes aliqđ alioꝝ elementoꝝ: aer enim minime habet alioꝝ elementoꝝ differentias sensibiles: ꝯõsequenter aũt aquã ponẽtes esse princi^m^ melius dixerũt ꝙ ponentes aliquod elementoꝝ extremoꝝ propter eandem causam.

Notandum [illegible] ꝙ ponẽtes vnũ mediorum. s. aque ⁊ aeris rectius faciũt ꝙ qui ponũt vnũ extremoꝝ: ꝯrietas. n. minus est in medijs ꝙ in extremis. [illegible] ignis habet calidita[illegible] summã que est maxime actiuitatis: ⁊ terra siccitatẽ summã que est maxime resistentie: aqua võ habet frigiditatẽ summã que est minoris actiuitatis ꝙ caliditas summa: ⁊ aer habet humiditatẽ summã que est minoris resistentie ꝙ siccitas summa: principiũ aũt materiale nõ debet esse actiuũ: neqꝫ resistentiuꝫ: ideo quãto aliquid est minus actiuũ ⁊ minus resistentiuꝫ magis appropinquat ad naturã principij materialis. ¶ Dubitat si ꝯrie sensibiles minus sunt in aere ꝙ in aliquo alioꝝ trium elementoꝝ: ⁊ minus in aqua ꝙ in igne vel terra: sequitur aquã esse humidiorẽ aere: ⁊ terrã frigidiorẽ aqua ꝯtra [illegible] aerẽ esse primo humidũ: ⁊ aquam esse primo frigidã. Respondet ꝙ terrã esse frigidiorem aqua aut aquã humidiorẽ aere: potest dupl'r intelligi. s. quo ad gradũ: ⁊ quo ad formã: quo ad gradum illud non est verꝫ: imo ecõtra: aqua est frigidior terra: ⁊ aer est humidior aqua: q2 aqua habet summũ frigiditatis: ⁊ aer humiditatis: terra aũt habet gradũ remissum frigiditatis: ⁊ aqua humiditatis: ⁊ hec fuit intentio phi. 2. de gene. quo aũt ad formam dico: ꝙ terra est frigidior aqua: ⁊ aqua humidior aere: q2 terra habet plus de frigiditate quã tãta aq̃: ⁊ aq̃ hꝫ plus de humiditate quã tantus aer: vbi enim est plus de materia: ibi est plus de forma. Sed in vno pedali terre est plus de m̃a ꝙ in vno pedali aque ⁊ i vno pedali aque ꝙ in vno pedali aeris: di. Aristo. 2. de gene. ꝙ ex vno minimo aque generant decem minima aeris: igit plus est de forma in vno pedali terre: ꝙ in vno pedali aque: ⁊ plus in vno pedali aq̃ ꝙ in vno pedali aeris. ¶ Sed contra si terra habet plus de forma: ꝙ tanta aqua: aut ergo intensiue vel extensiue: nõ intensiue: q2 aqua habet intensionẽ frigiditatis: nec etiã extensiue: q2 tam supponitur illa esse equalia. ¶ Primo respondet negando ꝯñiam: q2 cũ ly plus sit terminus p̄dicamenti quãtitatis nõ habet diuidi per intensionẽ ⁊ extensionem. Sed bene sequit qđ terra extensiue vel numeraliter habet plus de forma ꝙ tanta aqua ꝙ ꝯcedo pro scđa parte. Naꝫ vnũ pedale terre est resolubile in plura minima non cõmunicantia ꝙ vnum pedale aque: ꝫ vnuꝫ pedale terre habet plus numeraliter tam de forma ꝙ de materia ꝙ vnum pedale aque. ¶ Secundo dicitur concedendo ꝯñs ꝙ terra habet plus de forma extensiue ꝙ tãta aqua: ⁊ cum dicitur illa sunt equalia: ꝫ non plus habet extensiue de forma terra quã tanta aqua: negat ꝯñia: q2 habere plus extensiue contingit dupliciter: vꝫ in actu: ⁊ in potẽtia: illud habet plus de forma ex [illegible] quod est actualiter maioris quãtitatis: ⁊ resolubile in plura minima: ⁊ sic non habet vnũ pedale aque. Illud võ habet plus in potentia [illegible] maioris extensionis: sicut est resolubile in plura minima: ⁊ sic vnum pedale terre habet plus extensiue de forma ꝙ vnum pedale aque: q2 põt esse maioris extensionis ⁊ plurium minimoꝝ: ⁊ hoc presupposito ꝙ elementa nõ possunt in infinitum rarefieri: nec in infinitũ cõdempsari: sicut non possunt in infinitũ calefieri vel frigefieri. ¶ Tertio cõcedit ꝙ terra habet plus de forma ꝙ tanta aqua intensiue: non quidem intensione opposita remissioni: sꝫ intensione opposita extensioni: ita ꝙ dat duplex intensio: vna que est modus quãtitatis oppositus extensioni: alia que est modus [illegible] oppositus remissioni: extensio enim in quãtitate idem est ꝙ extensio: ⁊ intensio idem est ꝙ intus tensio: ⁊ sic in dubio maior est intẽsio in aqua ꝙ in aere: ⁊ in terra ꝙ in aqua: tante quãtitatis: sicut etiaꝫ maior est dempsitas. (Sed oẽs vnũ) Tex. cõ. 55.
Scđm documentũ antiqui conuenerũt ⁊ disconuenerunt quo ad ꝯrietatem repertã in principio materiali: omnes enim conuenerũt in hoc ꝙ materiale principiũ figuratur ꝯrietate reperta inter abundantiã ⁊ defectuꝫ sic ꝙ aliquãdo denominat a ꝯrio excellente: aliquãdo a cõtrario deficiente. i. importante defectuꝫ: differũt autẽ q2 quidam figurauerunt illud principiũ raritate ⁊ dempsitate: quidaꝫ aũt vt Platonici magno ⁊ paruo: vt pꝫ ꝙ magnũ ⁊ raruꝫ dicunt excellentiã ⁊ abundantiam: paruũ võ ⁊ dempsum dicunt diminutionẽ ⁊ defectum. Le. li. (Sed omnes antiqui vnuꝫ hoc materiale principiũ cõtrarijs figurauerunt: vt dempsitate ⁊ raritate: aut eo qđ maius ⁊ minus dicunt. s. magno ⁊ paruo: hec aũt sunt omnia excellentie vꝫ ⁊ defectus sicut dictũ est prius. ¶ Ecce ꝙ omnes antiqui ponũt tria principia. s. vnũ materiale ⁊ duo contraria: lꝫ non conueniãt in modo loquẽdi. (Sed videtur) Tertium documentũ antiqui cõuenerunt ⁊ discõuenerunt: quo ad actionẽ ⁊ passionẽ repertaꝫ in materiali principio cõuenerunt eniꝫ in hoc: q2 omnes posuerũt vnũ principiũ materiale pati: ⁊ duo ꝯria in illo: discõuenerũt in alio: q2 aliqui posuerunt duo cõtraria ex parte forme ⁊ vnitatẽ ex parte materie: quidã aũt. s. Platonici posuerunt ecõtra cõtrarietatẽ ex parte materie ⁊ vnitatẽ ex parte forme: quidã enim considerantes vnã materiã variari per diuersas formas posuerũt duo ex parte forme que est principiũ agendi: ⁊ vnũ ex parte materie que est principiũ patiendi. Sed Platonici considerantes ꝙ in vna spẽ distinguunt multa indiuidua per diuisionẽ materie posuerũt vnum ex parte forme que est principiũ actiuum. s. vnã ydeam: ⁊ duo ex parte materie que est principium passiuum. s. magnum ⁊ paruum. Le. li. (Sed videt antiqua esse hec opinio ꝙ vnum. s. superabundantia ⁊ defectus principia rerum sunt: sed non eodẽ modo: sed antiqui duo quidem facere: vnum aũt pati: posterioꝝ quidam aũt contrariũ: vt Platonici: vnum quidem facere: duo võ pati dicunt. s. magnum ⁊ paruum. ¶ Notandum ꝙ ponentes ꝯtrarietatẽ ex parte forme melius dixerunt ꝙ ponentes ex parte materie: q2 materia cum sit pura potentia ⁊ eiusdem rationis per totum: non videtur aliquam includere contrarietatem. forma autem [illegible] in materia habet contrarium [illegible] ꝙ

priuatiuum: dicentes etiã rarũ ⁊ densum esse contraria melius dixerunt q̃ ponentes magnũ ⁊ paruum contrariari: quoniaz idem est magnũ ⁊ paruum: sed nihil est rarum ⁊ densum: si rarum ⁊ densum sunt qualitates insequentes calidũ ⁊ frigiduz: iuxta intentionẽ cõmentatoris. 7. phisico. z: cõtraria aũt nõ verificant de eodem simul: sz bene successiue vt liquet ⁊c̃.

Tex. cõ. 56.

Ria quidez ergo.) Quarta cõclo pbãda est ista: tm̃ tria sunt principia rez naturaliũ [illegible] sunt principia rez naturaliũ ⁊ nõ plura tribus sunt principia rez naturaliũ: ergo tm̃ tria sunt principia rez naturaliũ pz cõñia ab exponentibus ad expositaz: prima pars añtis est pbata in 3ª cõclone tam rõnibus quã opinionibus ⁊ testimoniis antiquoz. ¶ Scd̃a v̈o pars tripliciter pbat: ⁊ pri° sic: frustra fit per plura q̃ põt fieri per pauciora: sz per tria principia solum potest natura pducere res naturales: igit frustra ponunt plura tribus: pz cõñia cuz maiori ⁊ minor declaratur qm̃ in omni trãsmutatione sufficiũt duo cõtraria que sunt termini illius transmutationis cũ vno subiecto: vnum enim subiectuz sufficit ad patiendũ: ⁊ duo cõtraria ad se repellendum. Sed vnũ subiectũ ⁊ duo cõtraria sunt tria: igit ⁊c̃. Le. li. (Tria quidẽ ergo dicere elementa: erit ⁊ ex hoc [illegible] ⁊ ex his [illegible] .i. ex cõsimilibus videbitur vnũ habere quandaz rationem demonstratiuã sicut diximus: plura autez tribus nõ amplius: ad patiendũ quidẽ enim sufficiẽs est vnum cũ duobus contrariis.

Notandum q̃ innũabilia sunt principia rez naturaliũ tam numero q̃ spẽ distincta sicut ⁊ inumerabilia sũt entia naturalia tam numero q̃ spẽ differentia: innumerabiles eniz sunt materie innumerabiles forme ⁊ innumerabiles priuationes: tamen tm̃ tria sunt principia rez naturaliũ non cõmunicantia in demõstratione. s. materia forma ⁊ priuatio: quodlibet enim principiũ alicuius rei naturalis ẽ forma aut materia vel priuatio: ⁊ ita est intelligenda illa propositio philosophi. (Si aũt quattuor.) Scd̃o sic: si q̈ttuor principia sunt necessaria: ergo due erunt cõtrarietates: sz cuilibet contrarietati respondet vna natura subiecta: ergo sex erunt principia. s. q̈ttuor cõtraria ⁊ duo subiecta: sed hoc est incõueniẽs: ⁊ superfluũ: sufficit enim in omni trãsmutatione: vnuz par cõtrarioz: ⁊ vna natura subiecta: q2 vnũ subiectũ potest trãsmutari ab vno cõtrario in aliud absq3 alia contrarietate ⁊ alio subiecto: frustra ergo ponuntur alia principia q̃ tria: sed prima cõñia arguit: si q̈ttuor sunt principia: aut igit illa sunt quattuor cõtraria: ⁊ habet intentum: q2 quattuor cõtraria faciunt duas contrarietates: aut illoz quattuor duo sunt subiecta: ⁊ duo cõtraria: aut vnũ subiectũ: ⁊ tria contraria: si primuz ⁊ cuilibet subiecto respõdet vna cõtrarietas: igitur due sunt cõtrarietates: si 2m ⁊ adhuc in illam trãsmutationem cõcurrit vnũ contrariũ sine alio: ergo 4or sunt cõtraria: ⁊ cõsequenter due cõtrarietates. Le. li. (Si autem quattuor existẽtibus principiis due erunt cõtrarietates oportebit seorsum vtrisq3 esse alterã quandaz naturã mediaz. Si aũt ex inuicem contrariis natura aliq̈d poterit generare ociosa vtiq3 altera cõtrarietatũ erit.

Notandum sm̃ cõmẽtatorẽ cõto. 56. q̃ [illegible] medio est enim simile ei quoquomõ: q2 est in potentia vtrũq3 extremũ: sed tamẽ subiectum est vtrũq3 extremũ pura potentia. Mediũ aũt est vtrũq3 extremuz nõ pura potentia: sed aliqua potentia: in medio enim est vtrũq3 extremũ in actu: sed tamẽ nõ in vltima perfectione: tam mediũ q̃ subiectũ dicitur potentia vtrũq3 extremũ: nõ q2 possit esse aliquod extremũ: sz q2 tam ex subiecto quã ex medio potest fieri vtrũq3 extremũ: sicut enim ex materia ita ex rubeo vel pallido põt fieri albũ ⁊ nigrũ: subiectũ v̈o est pura potentia vtrũq3 extremũ per modũ partis subiecti vel principii: nõ tm̃ in vltima pfectione: q2 nõ in gradu summo: sz in gradu remisso. Ecce q̃ clare cõtor ponit cõtraria manere simul in eodẽ subiecto. ¶ Dubitat de vltima cõñia phi due sunt cõtrarietates: igitur due sunt nature subiecte: cum idem sit subiectum diuersaz contrarietatũ: idem enim subiectũ recipit albedinẽ ⁊ nigredinẽ: dulcedinez ⁊ amaritudinẽ: caliditatẽ frigiditatẽ: humiditatẽ ⁊ siccitatem. Rñdet q2 Aristo. nõ intendit hãc cõñiam absolute valere: duo sunt cõtrarietates: igit duo sunt subiecta: sz hanc: ad vnã transmutationẽ requiruntur due cõtrarietates: ergo illis subiiciunt due nature. Et ratio q2 impossibile est idem subiectũ simul transmutari per se vnica trãsmutatiõe ad duos terminos: vna eniz trãsmutatio nũo requirit vnuz subm̃ numero: mõ si vna transmutatio indiget duabus cõtrarietatibus: illi necessario ⁊ per se corrñderẽt quattuor cõtraria: duo in termino a quo: ⁊ duo in termino ad quẽ: ⁊ sic eadem trãsmutatio necessario ⁊ p se haberet duos terminos a quo: ⁊ duos terminos ad quẽ: quod reprobatur. 1. phisicoz. [illegible] Tertio sic: si plura sunt principia: ergo due sunt cõtrarietates prime: pz cõñia: q2 si quattuor sunt principia necessario sunt quattuor cõtraria: ⁊ duo subiecta vt est pbatuz: ⁊ per cõñs illa contraria non inuicez reducunt: sicut nec illa subiecta: igit cõtrarietates illoz quattuor cõtrarioz sunt eque prime: sz hoc est impossibile: q2 solũ est vna cõtrarietas pri°. s. pdicamẽti substãtie sicut ⁊ ipm̃ pdicamentũ est primũ genus simplr oẽs alie cõtrarietates reducunt ad primã cõtrarietatẽ pdicamenti substãtie tanq̃ in causam: oẽs etiã cõtrarietates pdicamenti substãtie reducunt in vnã primã tanq̃ inferius in suũ superius: aut tanq̃ effectus in causam. Le. li. (Simul autẽ impossibile est plures esse cõtrarietates primas: substãtia enim vnuz quoddã genus entis est ad cuius primã cõtrarietatez reducunt omnes alie cõtrarietates.)

Notandum sm̃ cõmẽtatorẽ cõto. 56. q̃ si prima contraria in vnoquoq3 genere sunt opposita sm̃ esse ⁊ nõ esse: tũc opposita in substãtia sm̃ esse ⁊ nõ eẽ sunt cause alioz oppositoz existentiũ in aliis pdicamentis: ⁊ illa debent esse prima cõtraria: qm̃ hoc nomen prima contraria existentia in vnoquoq3 genere nõ dicitur equiuoce nec vniuoce: sz sm̃ prius ⁊ posterius: ⁊ est vnus modoz nominis ambigui. ¶ Unde pprie loquẽdo de vniuoco ⁊ equiuoco: vniuocũ est illud q̃d importat plura equalr̃ sm̃ eãdẽ rationẽ. Equocũ q̃d importat plura equalr̃ sm̃ diuersas rõnes. Sz ille terminus prima cõtrietas alicuius pdicamenti seu ille prima cõtria existẽtia in aliquo genere significat plura inequalr̃ vz sm̃ prius ⁊ posterius: sicut eniz ens prius sigat subam: q̃ accñs ita pri° cõtrietas pdicamẽtalis prius sigat cõtra-

[illegible] tē primā ƥdicamenti subē quā ƺrietatē primā alicuius ƥdicamēti accidentiū. Silr ille termin⁹ pri^a ƺtraria existentia in aliquo genere sigant oīa pri^a ƺria existentia in aliquo genere: prius tñ sigant pri^a ƺria existētia in genere subē: ꝙ pri^a ƺria existētia in aliquo ge[illegible] ꝓprie vniuoca nec eq[illegible]uoca rōne multiplicis significationis.

Contra ƥdicta arguit ꝙ nō sit incō[illegible] ctis in cō^{to} qꝛ in ƥdicamento subē est vna pri^a ƺrietas .s. inter formā subalem: ⁊ priuationem eius: in ƥdicamento quātitatis est vna pri^a ƺrietas .s. inter quātitatē ⁊ priuationē eius: in ƥdicamēto qualitatis est vna prima ƺrietas cuius termini sunt q̄litas ⁊ priuatio eius: ⁊ sic de aliīs ƥdicamētis: sicut igit̄ decē sunt generalissima: ita decē sunt ƺrietates prime. ¶ Itē prima ƺrietas ƥdicamēti subē est simplr pri^a ƺrietas: sicut ⁊ ipa suba est simplr pri^m ens: ⁊ ƺrietas habitus ⁊ priuatiōis est etiā simplr pri^a ƺria: sicut forā ⁊ priuatio sunt simplr pri^a principia: ꝗ plures sunt simplicit̄ prime ƺrietates. ¶ Ad pri^m dr̄ negando illā ƺñtiā in quolibet ƥdicamento est vna pri^a ƺrietas: igit̄ decē sunt prime ƺrietates: qꝛ arguit̄ a ƀm q̄d ad simplr: sꝫ bene sequit̄ ꝙ decem sunt prime ƺtrarietates decē predicamētoꝝ vl̄ decem generalissimoꝝ. ¶ Ad 2^m dicitur ꝙ ille terminus prima cōtrarietas est termin⁹ equiuocus significans primā ƺtrarietatē primitiue causalitatis: ⁊ primā prime ƥdicationis: ideo vna ps añtis respicit ƺtrarietatē primā primitate causalitatis: ⁊ alia ps añtis respicit cōtrarietatē primā primitate ƥdicatiōis quamobrem negat̄ ƺñtia: quia qualitercūqꝫ suppōit li ƺtrarietates [illegible] qꝛ nō sunt plures prime ƺtrarietates simplr primitate causalitatis: sed vna tm̄ .s. prima cōtrarietas predicamēti subē: nec sunt plures cōtrarietates prime simplr primitate predicationis: sed solū vna .s. habitus ⁊ priuatio: seu forma ⁊ priuatio: cōior enī est forma subalis ⁊ cōmunior ē priuatio quā priuatio forme subalis. ¶ Etiā si opponit̄ p co^{2em} di. ꝙ prima ƺrietas nō dicit̄ vniuoce nec equiuoce: sed ƀm prius ⁊ posterius. Respondet̄ ꝙ aliud nō dicit ƺ^{to}: sed q̄ð prima cōtrarietas ƥdicamēti nō dicit̄ vniuoce: nec equoce: nec etiā prima ƺtraria alicui⁹ generis: modo cōior est prima ƺtrarietas predicamentalis: ꝙ prima ƺtraria generis: ideo pria cōtrarietas est nomē equiuocū: ⁊ alia duo sunt analoga

Tex. co. 50. (Quare in eo) Ex ista rōne Arist. co^2 q̄ð lꝫ in aliquo ƥdicamēto sint plura prin^a ƺtraria quā duo: illa tamē nō differūt genere: sed solū ƀꝫ prius ⁊ posteri⁹: qꝛ illa oīa sunt eiusdē predicamēti ⁊ reducūtur in vnaꝫ: vbi ꝗ. in ƥdicamēto subē sunt hec prin^a cōtraria forma subalis ⁊ priuatio forme subalis forma corporis ⁊ priuatio illius forma aīalis ⁊ priuatio illi⁹: ⁊ sic ƺsequenter modo h̄ omnia differūt ƀꝫ prius ⁊ posteri⁹: qꝛ aliqua sunt priora: ⁊ aliqua posteriora: sed nō differūt genere: quia in quocūqꝫ ƥdicamēto ponit̄ superius ponit̄ suū inferius: ⁊ in eodē predicamēto ponit̄ habitus: ⁊ sua priuatio. Silr in predicamēto q̄titatis sunt hec cōtraria q̄titas: ⁊ priuatio q̄titatis: q̄titas ƺtinua: ⁊ priuatio q̄titatis ƺtinue: corpus ⁊ priuatio corpis: ⁊ sic de aliīs: h̄ oīa differūt ƀm prius ⁊ posterius: sed nō genere: quia sunt eiusdē predicamēti. Etiā dicat̄ de aliīs ƥdicamentis ꝙ in vnoquoqꝫ illoꝝ sunt plura principia ƺtraria quā duo: nō oīa genere: sed ƀm pri⁹ ⁊ posterius: ideo nō sunt plura principia ƺtraria pria quā duo: qꝛ omnia īferiora reducūtur ī sua supiora: ⁊ oīa ƺtraria acci^m in ƺria ƥdicamēti subē. Le. li. (Quare in eo q̄ð prius ⁊ posterius sunt: differūt ab inuicē prin^a tm̄ vniuscuiusqꝫ ƥdicamēti: sꝫ nō genere: semꝑ .n. ī vno genere contrarietas vna est: omnes .n. contrarietates reduci videntur in vnam.

Notanduꝫ ꝙ [illegible] per principia [illegible] ƀm prius ⁊ posterius potest intelligere oīa ƺtraria oīum ƥdicamētoꝝ: p genus quo nō differunt illa prin^a potest intelligere genus pricipīj .s. formā vel priuationē: vnde sumendo oīa ƺtraria omniū ƥdicamentoꝝ illa inuicē differunt ƀm prius ⁊ posteri⁹: qꝛ oēs ƺtrarietates eiusdē ƥdicamenti differūt ƀm prius ⁊ posterius: ⁊ oēs cōtrarietates generalissimoꝝ ad quas reducūtur oēs cōtrarietates oīum ƥdicamētoꝝ etiā differūt ƀm prius ⁊ posterius: qꝛ cōtrarietates respectiue presupponūt absolutas: ⁊ cōtrarietates absolute accñtales presupponūt ƺtrarietatē subalem: igit̄ oīa principia ƺtraria omniū ƥdicamētoꝝ differūt ƀm prius ⁊ posteri⁹: sed nō differunt genere pricipīj: qꝛ q̄ðlibet illoꝝ principioꝝ sunt forā vel priuatio. Hec aūt sunt cōtissima ī gnē pricipīj.

Contra [illegible] ƀm prius ⁊ posterius: qꝛ contrarietas inter formam hominis ⁊ priuationeꝫ eius: ⁊ contrarietas inter formam equi ⁊ suā priuationem non differunt ƀm prius ⁊ posterius sicut nec homo ⁊ equus. Similiter cōtrarietas albedinis ⁊ sue priuatiōis: ⁊ ƺtrarietas nigredinis ⁊ sue priuationis nō differūt ƀm prius ⁊ posteri⁹: sicut nec albedo ⁊ nigredo cū nō ƥcedat ordīe nāe albedo nigredinē: vel eƺ. ¶ Dicēdū ꝙ lꝫ ille ƺrietates inuicē cōparate nō differāt ƀm prius ⁊ posteri⁹: tamē differunt ƀm prius ⁊ posteri⁹ ƺparate ad sua supiora: pōt tm̄ cōcedi ꝙ iste ƺtrarietates differūt ad inuicē ƀm pri⁹ ⁊ posterius nō quidē in essendo: sed ī perfectione: hō .n. est prior equo: ⁊ albedo nigredine prioritate pfectionis: ⁊ hmōi prioritas īter omnes spēs reperit̄: quia nō dātur due spēs eiusdē pfectionis p Aristo. nono metha. sicut nec duo numeri (Quod q̄dem igit̄) phs epilogat. Circa determinata dubitatur ꝙ q̄dem igitur: neqꝫ vnum sit elementum .i. prin^m tantum: neqꝫ plura duobus vl̄ trib⁹ manifestū est hoꝝ aūt vtrūqꝫ .s. vtrū tm̄ vnū sit prin^m: aut vtrū sint duo vel tria tm̄: queādmodum diximus dubitationē multā habet. ¶ Notāduꝫ ꝙ illa ꝓpositio nō plura duob⁹ vel tribus sunt principia est vera: qꝛ si materia forma ⁊ priuatio sunt plura duobus: nō tm̄ sunt plura duob⁹ vel tribus: nā seq̄t hec sunt plura duobus vel trib⁹: ꝗ nulla duo: vel tria sunt tot sicut ista: ab exposita ad alterā exponētiuꝫ: sꝫ ƺñs est falsum. ꝗ ⁊ añs [illegible] tria sunt plura duobus vel trib⁹: quia a pte disiūcti ad totū disiūctuꝫ cōfusum fallit ƺñtia: sicut nō sequit̄ tu differs ab equo: ꝗ tu differs ab homine: vel ab equo: añs est veꝝ ⁊ ƺñs falsum: vt patet per exponentes. Tex. co. 57.

Primum du^m vtruꝫ tm̄ tria sunt principia reꝝ naliū. ⁊ [illegible] ꝙ nō. Primo qꝛ celū est ens naturale: cui⁹ nō sunt illa tria principia ex quo in celo nō est materia: nec priuatio ⁊ 2° mā ⁊ forma sunt etiam nālia quoꝝ: nō sunt illa tria prin^a aliter procederet̄ in īfinitū. ¶ Secūdo q̄ro q̄d intelligis p principia vtruꝫ intrinseca vel extrinseca: aut omnia sil. Si primum vel scōm illa sunt duo et

nō plura: sȝ ſm illa ſunt 4or. ſ. materia ⁊ forma efficiēs ⁊ finis. Itē q intelligis per prina vtrū prina per ſe vel p [illegible]: ſi per accn̄s illa ſunt infinita: vt habet 2o phiſicorum: ſi per ſe illa ſunt tm̄ duo. ſ. materia ⁊ forma: qꝛ priuatio eſt principium per accn̄s ſm Ariſto. in hoc pmo. ¶ Tertio principia ſunt plura: quā tria: igit ⁊ prina pȝ: pa qꝛ multiplicato vno correlatiuo multiplicat ⁊ reliquū añs pȝ inductiue: qm̄ tā genere quā ſpē: ſūt plura principiata quā tria: ⁊ ex hoc pōt argui q innumerabilia ſunt prina: qꝛ innūabilia ſunt prina. ¶ Quarto arguit auctoritate Ariſ. dic. in hoc pmo: q materia ⁊ priuatio ſunt vnū nūo: ⁊ q priuatio eſt nō ens: ex pmo ſequit q priuatio eſt materia: ⁊ ex ſcdo q priuatio non eſt principium: ergo ſolū duo ſunt principia rerum naliuȝ. ¶ Ad pmum dr q ꝙ illa ꝓpoſitio tria ſunt principia rerum naturalium intelligit de reb9 generabilib9 ⁊ corruptibilibus cōpletiue ⁊ denoiatiue: modo celū eſt ingenerabile ⁊ incorruptibile: materia autē ⁊ forma: ⁊ ſi aliquo mō generant ⁊ corrumpunt: hoc nō eſt cōpletiue: nec denominatiue: ſȝ ſubiectiue ⁊ terminatiue. ¶ Ad 2m dicit q illa ꝓpoſitio ſic intelligit: tm̄ tria ſunt prina intrinſeca trāſmutationis rerum naturaliū. ſ. materia forma ⁊ priuatio: ⁊ lȝ efficiēs ⁊ finis ſunt prina per ſe trāſmutationis naturalis: nō tamē ſunt prina intrinſeca: qꝛ in rōne trāſmutationis nō includit efficiēs nec finis: ſed neceſſario includunt materia forma ⁊ priuatio. ¶ Ad 3m negat ꝯña: ⁊ ad ꝓbationē illud nō eſt verum ꝙ multiplicato vno correlatiuo multiplicat ⁊ reliquū: qm̄ plures ſunt filij q patres: ⁊ plures ſerui q dn̄i: tamen tot modis dr vnū correlatiuorum quot modis dr reliquuȝ. Itē ſi multiplr dicit pater multiplr dicit filius: ⁊ ſi multipliciter dicit prinm multiplr dicit principiatū. ¶ Ad 4m dicit q materia ⁊ priuatio ſunt vnū nūo ſubiectiue ſȝ nō idemptitice: ⁊ ꝙ priuatio eſt non ens. ſ. poſitiuū tamen eſt ens priuatiuum: ſed de hijs diſtinctius in ſequentibus dicetur.

Secundum dum vtrū cuiuſlibet trāſmutationis tm̄ tria ſunt prina intrinſeca. ſ. materia forma ⁊ priuatio: q non pmo: oē intrinſecū alteri eſt ps illius vel eēntialr p̄dicat de illo: ſȝ nullū illorum triū eſt ps trāſmutatiōis: neqȝ eſſentialiter p̄dicat de illo: ergo: pȝ ꝯña cuȝ aij ⁊ bor eſt nota: qꝛ per tp̄s eternū materia ⁊ priuatio p̄cedūt tranſmutationē: ⁊ ipa trāſmutatio p̄cedit formā: imo corrupta trāſmutatiōe remanet forma. ¶ Scdo cū dr trāſmutatiōis ſunt tria intrinſeca prina. ſ. materia forma ⁊ priuatio: ly trāſmutationis vtrū ſupponit pro aliquo illorum triū: aut pro cōpoſito: nō pmum qꝛ nō materie: nec forme: nec priuatiōis ſunt illa tria prina intrinſeca: aliter p̄cederetur in infinitū: nō etiā 2m qꝛ cōpoſiti naturalis nō ſunt niſi duo prina per ſe. ſ. materia ⁊ forma ſm phm in hoc pmo. ¶ Tertio ſicut nō intelligit trāſmutatio qn intelligat forma: ⁊ ſubiectū recipiens illā: ⁊ ſubiectum prius nō hn̄s illam: ita neceſſario intelligit ſubiectum poſſe recipe illam: ergo ſi priuatio eſt prinm intrinſecuȝ p idē poa materie eſt prinm intrinſecū: ⁊ ſic ſunt 4or prina. ſ. materia ⁊ forma priuatio ⁊ poa: pȝ ꝯña qꝛ ſicut priuatio: ita poa diſtinguit a materia vt videbit inferius. ¶ Quarto arguit auctoritate Ariſt. di. in. hoc pmo q priuatio eſt prinm per accn̄s: ergo nō intrinſecū ⁊ q ſoluȝ alteruȝ ꝯriorum. ſ. forma vel materia ſufficit facere tranſmutationē quātuȝ ad eius p̄ſentiā ⁊ abſentiaȝ. ¶ Ad pmum nego añs: qꝛ pūctus eſt intrinſecus linee: ⁊ ſubm ꝓprie paſſioni: ⁊ tm̄ pūctus nō eſt pars linee nec eſſentialiter p̄dicat de illo. ſ. in recto: ſimiliter ſubiectuȝ non eſt pars paſſionis: nec eſſentialr in recto p̄dicat de illa: vn̄ generalr omne ꝙ ponit in diffinitione formali alicuius dicitur intrinſecū illi: iō materia forma ⁊ priuatio ſunt intrinſeca trāſmutationi: qꝛ ponunt in diffinitione formali illius: nō tm̄ ſunt partes trāſmutationis: nec eſſentialr p̄dicant de illa. ſ. in recto: ſȝ bene in obliquo vt trāſmutatio eſt i materia trāſmutatio eſt ex priuatione trāſmutatio eſt ad formā. ¶ Ad 2m dr q trāſmutatio nō ſupponit pro aliquo illorum ſicut nō eſt aliquod illorum: ſȝ eſt vnū accn̄s fluēs ſubito vel ſucceſſiue in materia per actionē agētis vt oſtendet ſcdo huius. ¶ Ad 3m dicit negando ꝯñtiā: vn̄ nō ſequit ſicut non intelligit ſymitas qn intelligat naſus: ita nō intelligit ſymitas qn intelligat caro: ergo caro eſt principium intrinſecū ſymitatis ſicut naſus: nec ſequit queadmodū nō intelligitur riſibilitas qn itelligat aial: ergo aial eſt principium intrinſecū riſibilitatis ſicut homo: ſicut eniȝ diffinitur ſymitas p naſuȝ ⁊ nō per carnē: ⁊ riſibilitas per hoiem: ⁊ nō p aial: ita trāſmutatio p materiā formā ⁊ priuationē ⁊ nō per potentiā: iō ſicut naſus eſt prinm intrinſecū ſymitatis: ⁊ non caro: ⁊ hō eſt prinm intrinſecū riſibilitatis ⁊ nō aial: ita materia forma ⁊ priuatio: ſunt prina intrinſeca trāſmutationis ⁊ nō poa. Itē neget añs: ⁊ nō intelligat trāſmutatio: qn itelligat ſubm recipiēs formaȝ: ⁊ ſubm poſſe recipe formā: qꝛ in trāſmutatione deperditiua nō intelligit aliqd illorum: ſȝ ſubm abijciēs formā: ⁊ ipm aliqn̄ nō habiturū illā: lȝ igit de rōne trāſmutatiōis acqſitiue ſit ſubm: recipiēs formā: ⁊ de rōne trāſmutationis deperditiue ſit ſubm abijciens formā: nullū tm̄ illorum ē de rōne trāſmutatiōis ſimplr: ſȝ tm̄ ſubm: forma ⁊ priuatio. ¶ Ad 4m dico q priuatio eſt prinm p accn̄s: nō trāſmutationis: ſȝ rei trāſmutate vel trāſmutabilis: vn̄ ⁊ ſi nō pōt eſſe antixp̄s niſi priuatio ſit prinm illius: nō tm̄ includit in rōne eius: ideo nō eſt prinm illius p accn̄s: ſȝ qꝛ includit in rōne trāſmutatiōis: iō eſt p ſe prinm trāſmutatiōis. Cuȝ aūt dicit phs q ſola forma cuȝ mā facit trāſmutationē: dico q hoc itelligit poſitiue: priuatiue aūt facit priuatio trāſmutationē cū mā: vētus. n. eſt cā poſitiua ſubmerſiōis nauis: ⁊ abſentia naute ē cā priuatiua: vt habet. 2. phi. ¶ Sȝ itē ꝯ ꝯclōnē aliquātulū inſtat: vt Ariſ. intētio pamplius manifeſtet: ⁊ pmo ſic: nō ſolū diffinitio dr prinm intrinſecū diffinitiōis: ſȝ ēt ipm genus: igit nō tm̄ mā forma ⁊ priuatio q̄ ſunt dr̄ie trāſmutatiōis ſūt prina intrinſeca illius: ſȝ ēt genus trāſmutatiōis: vel illud ꝙ ponit loco generis: ⁊ ſic erūt 4or prina intrinſeca trāſmutatiōis añs eſt manifeſtuȝ inductiue: qm̄ nō tm̄ rōnale ē prinm itrinſecū hois: ſȝ ēt aial: nec tm̄ naſus eſt prinm itrinſecū ſymitatis: ſȝ ēt cauitas ⁊ curuitas. ¶ Scdo motus cōiſſime ſūptus: ⁊ trāſmutatio gn̄alr accepta vident ēē noia ſynonima: igit prinm intrinſecū vnius eſt prinm intrinſecū alterius: ſȝ poa eſt prinm intrinſecū motus: cū diffiniat motū dicēte pho 3o phicorum: q motus eſt actus entis in poa ſm ꝙ in poa: igit poa ē prinm intrinſecū trāſmutatiōis: ⁊ n̄ ē aliqd illorum triū: igit ⁊c. ¶ Tertio prinm alicuius eſt illo prius tp̄e vel nāalr nō eſt prinm ſȝ trāſmutatio ordine nāe p̄cedit priuationē vel formā igit alterum illorum nō eſt prinm trāſmutationis: pȝ ꝯa cū aa ⁊ minorē declaro: nā oīs trāſmutatio vel eſt acqſitiua: ⁊ ſic p̄cedit formā: vel ē deperditiua: ⁊ ſic p̄cedit priuationē. ¶ Quarto priuatio eſt negatio i ſubo apto nato p Ariſt. 4. metha: ſȝ aliq ē trāſmutatio in q nō eſt aptitudo ad formā igit nō cuiuſlibet trāſmutationis

priuatio est prin^m: tamen p^a cū a^a. et minor videtur esse nota in trāsmutatiōe deperditiua: q̄ nō acquirit forma: sed tm̄ amittitur: ibi. n. nō est aptitudo ad formā generādā: quia nulla gnābitur: nec ad corruptā: quia corruptū non pōt redire idem nūo p Aris. .2. de ge. ¶ Ad pri^m dicitur q phs cū h nō loquatur metha^e sed tm̄ nālr: nō facit mentionē de principijs idēptificis trāsmutatōis: sed tm̄ de illis q̄ sic inuicē et a trāsmutatiōe realr differūt: et hec sunt illa tria noīata genus aūt trāsmutationis seu illud qd ponit loco generis: est idem essentialr cū trāsmutatione: cū de illa in recto predicet. ¶ Ad 2^m dicitur q motus et trāsmutatio in sua maxi^a cōitate nō sūt noīa synonima cū n̄ hēant eandē diffinitionē. Diffinitur enim motus p actū entis in po^a fm q in po^a: et trāsmutatio p exitū alicu^s ex aliquo in aliud: sed sunt noīa ɔuertibilia nō hñtia eandē ɔnotationē: motus. n. nō exprimit terminū a quo: nec [illegible] per terminū trāscēdentē in genitiuo casu itelligit subm: et p terminū trāscendētē in ablatiuo casu itelligit for^a vel priuatio in termino a quo: et p terminū trāscēdētem in actō casu exprimit forma vel priuatio i tmino ad quē et si arguit sic: motus et trāsmutatio sunt noīa cōuertibilia: et po^a est intrinseca motui: ergo est intrinseca trāsmutationi: negat ɔ^a: quia hō et risibile ɔuertunt: et tm̄ aial est intrinsecū hoī: et nō est intrinsecū risibili. ¶ Ad 3^m dicitur q licet trāsmutatio acqsitiua pcedat formā gnādā et deperditiua priuationē acqrēdā: nulla tm̄ harum trāsmutationum pcedit formā aut priuationem in cōi: q̄ dicunt esse prin^a oium trāsmutationū. Itē priuatio licet acquirat per trāsmutationē deperditiuā tm̄ est abso^te prior illa transmutatione: cū eam p tps eternum precesserit in mā: forma [illegible] et si vt h rōne effect^s sit posterior trāsmu[illegible] tm̄ vt h rōne cāe finalis est illa prior et sic dicitur eē prin^m eius. ¶ Ad 4^m dicitur q in trāsmutatiōe deperditiua manet aptitudo ad formā corruptam: que licet nūq̄ āplius poterit gnāri: nō tm̄ pp hoc illa aptitudo ē frustra: quia poterit gnāri forma eiusdē spēi: in forte enim nō potēte ridere ē aptitudo ad risum: nō q̄dē frustra: quia et si in eo n̄ reducet ad actū ridēdi illa aptitudo: i Platone tm̄ eiusdē spēi reducet ad actū illa aptitudo q̄re et c.

Tex. cō. 57. **S**ic igitur nos dicamus) Istud est 3^m caplm scdi tractatus primi phicorum: i quo Aris. postquā venatus ē numerum et nūm principiorum: inuestigat quidditatē illorum fm ɔuenientia et ordinem: et diuidit in 4^or ptes: in pri^a declarat realis distinctio principiorum an: 2^a ponit eorum necessitas in oī gnāōe: ibi multiplr āt In 3^a exprimit illorum diuersitas in mō principādi: ibi manifestū igit) In 4^a vō ānectit q̄lis sit mā: et ɔditio ei^s ibi (subiecta āt nā) Pri^a pars diuidit in duas ptes: in pri^a ɔtinuat se ad diuidēda cū q̄busdā suppositionib^s. In 2^a vō exequit de intentōe ibi (Determinantes igit hūs) Quantum ad pri^m phs ppōnit intentionē suā: et ordinē pcedēdi dicens q intētionis sue est determinare de oī gnātiōe et de oib^s reb^s gnābilib^s: ordo vō intentionis est pri^o p sic^te cōia videlicet gnātionem et gnābilia in cōi. s. in libro phicorum. Deīn pscrutari ppria vt gnātiones diuersorum corporum naturalium. s. aialium: et plantarum: et sic de aliis: et ēt ipa gnāta in spāli vt puta in spālib^s libris scie nālis. Le. li. (Sic igit nos dicamus pri^m de gnātione et aggredientes: est enim fm naturā cōia prius dicere: et sic p̄nter circa vnūquodq̄ ppria speculari.)

Notandum [illegible] rebus vlibus cōibus: quia ista doctrina est nālis: est. n. doctrina cuius ppōnes accepte in ea sunt maxime: et sine medijs: et nō accidit i ea iteratio. In phia nāli nos pcedimus a notiorib^s nobis: et quia vliora sunt notiora nobis: vt patuit in plo. hu^s libri doctrina nāli pri^s cōsideramus vlia cōia: q̄ particularia: et minus cōia: et cū dicit co^te q ppōnes h accepte sunt maxime non dz intelligi q sunt cōissime: quia sicut hec scia est spālis: ita sua prin^a sunt spālia et non cōissima: sed intelligit q sūt maxime notoria addū et sine medijs: quoniam prin^a huius scie nō pbant: vt quodlibet mouet vel non mouet: non ɔtingit idē moueri et nō moueri aliqd mouet aliqd q̄escit. Et notant dicit q in hac scia nō accidit iteratio ad denotādū cōia pcedere particularia et ppria: quia cū demrātio particularis depēdeat a demrātōe vli: vt hr pri^o posteriorum: si ppria pcederent idē bis diceret. s. ppriū: et sic eēt iteratio i scia nāli qd ē falsū et frustra fit p plā q fieri pōt p pauciora (Dicimus. n. fieri) hoc nōto Aris. ponit tres suppōnes: quarum pri^a est ista aliud fieri ex alio: aut alterum ex altero ɔtingit duplr videlicet simp^r et ɔpo^te: simp^r q̄dē qn̄ ambo extrema sunt simplicia: vt hō fit musicus: aut imusicū fit musicū: ɔpo^te vō qn̄ ambo extrema sūt ɔpo^ta vel saltem vnū: illud. s. ex cui^s q̄libet pte aliquid generat: vt hō imusicus fit hō musicus: aut hō imusicus fit musicus: aut imusicus fit ex hoīe musico. Le. li. (Dicimus. n. fieri ex alio aliud: et ex altero alterum aut simplicia dicētes aut ɔpo^ta) Dico aūt sic hoc est aūt alicubi fieri hoiem musicū: est aūt nō musicū aliqd fieri musicū: aut nō musicū hominē: hominem musicū fieri. Prima duo extrema factionē simplicem dicūt et 3^m factionē cōpositā: simp^r q̄dē igit dico q fit hoiem et non musicū: et qd simplr fit musicū. i. factio simp^r est cū dicim^s hoiem fieri nō musicū: et eum aut aliqd istorum simplr fieri musicū: compositū aūt et qd fit: et qd factum est: cū nō musicū hoiem dicamus fieri aut musicū: aut musicum hominem. Tex. cō. 58.

Notandū pri^o fm co^tm ɔ^to. 58 qd intēdimus p hāc ppōnē ex rem simplicē: aut cōpositā. vz. cū dicimus q hō fit musicus intēdimus q music^s fit ex simplici qd ē hō q est subm musici: et cū dicimus q nō musicus fit musicus: intēdimus q music^s fit ex re simplici q̄ est nō music^s q̄ est priuatio musici: et cū dicim^s q hō nō music^s fit music^s: intendimus q musicus fit ex duobus. s. ex hoīe: et ex nō musico. ¶ Istud cōmētū declarat gnātionē simplicē et cōpositā de q^o co^te fac mētionē. ɔ^to. 44. di. q gnātio simplex est illa: q̄ vnū gnāt ex vno: et ɔpo^ta q̄ vnum gnāt ex plurib^s vno: pri^a diffinitio vīdat in duob^s primis exēplis cū dicebat hō fit music^s nō music^s fit musicus. Scda vō in 3° exēplo: hō nō musicus fit musicus: cum h vnū fiat ex plib^s vno: vbi vō vnū fit tm̄ ex vno: aut ex hoc tm̄ aut ex op^o tm̄. ¶ Sed dubitat de illa ppōnib^s: hō fit hō music^s: imusic^s fit hō music^s vtrū dicat gnōnē simplicē vel cōpositā: nō simplicē: quia nō fit vno ex vno tm̄. imo multa ex vno cū pdicatū dicat duo et subm tm̄ vnū: nō ēt cōpositā: quia nō fit vnū ex plib^s vno cū subm dicat tm̄ vnū s. subm vel oppositū. ¶ Rndet q illa est generatio simplex: quia licet predicatum sit duo non tamen quod [illegible] non enim fit homo ex homine nec ex imusico: sed tm̄ musicus:

fit ex aliquo illoꝝ. Silr si diceret hō immusicus fit hō musicus ista est gnātio ꝯpo^ti: neqꝫ fiunt multa ex mul tis: sed tm̄ vnū ex pluribꝰ vno: ex quo nō fit hō ex ali quo illoꝝ: sꝫ tm̄ musicus.

Secundo notandū fm̄ co^m eodeꝫ ꝯ^to: [illegible] intēdit generationē q̄ attribuit subo: in quo est ge [illegible] ū dixit ꝛ nō musicus fit musicus: intēdit ge nerationē q̄ attribuit oppo^to siue sit ꝯriū siue priua tio: ꝛ cū dixit ꝛ hō nō musicus fit musicus intēdit ge nerationem q̄ attribuit vtriqꝫ. s. subo ꝛ oppo^to. In ge neratione igit simplici illud qđ generat pōt fieri indif ferent ex subo ꝛ oppo^to: vt hō fit musicus: imusicus fit musicus. ¶ In generatiōe aūt ꝯpo^m illud qđ gene ratur fit ex vtroqꝫ. s. ex subo ꝛ oppo^to: vt hō imusicus fit musicus. ꝯ^to2 aūt nō accipit terminū priuatiuū: sꝫ in finitū. s. non musicus: qꝛ cōis est ad ꝯriū positiuū: ꝛ ꝯ triū priuatiuū: siue igit musicus hēat ꝯriū positiuū si [illegible] ñ dr: nō musicus fit musicus. ¶ Hoꝝ [illegible] suppō: alr p̄dicāt oppo^ta inuicē respe [illegible] de subiecto: pꝫ: qꝛ inuicem predi cantur tā in recto q̄ i obliquo: bene. n. dr̄ immusicuꝫ fit musicū: ꝛ ex imusico fit musicū: sꝫ cū subiecto nō p̄di catur nisi in recto: qꝛ nō bene dr̄ ex hoīe fit musicus sꝫ [illegible] hō fit musicꝰ. Te. c. li. ¶ Hoꝝ aūt qđdē. s. opposito ꝝ nō solū dr̄. hoc aliqđ fieri sꝫ ēt ex hoc: vt ex nō musico musicus: hoc autēꝫ nō dicit in omnibus: vt ex homine factus fit musicus.

Notandum fm̄ co^m ꝯ^to qđ hoc ē fm̄ ydioma eoꝝ ꝛ quo dāmō cecidit i hoc tp̄s: hec. n. ꝑpō ex i Arabico: q̄nqꝫ notat oppositū: q̄nqꝫ subiectū: hec aūt ꝑpositio. ab. notat tā agentē q̄ subiectū: oppo^m vō in nr̄o ydioma te: non dicit fieri hoc: sꝫ tm̄ in subiecto: hec autē ꝑposi tio post in nr̄o ydiomate ꝓprie dr̄ de oppo^to ꝛ nō de subiecto: dicimus. n. post nō musicū fit musicū: ꝛ non dicimus q̄ post hoiem fit musicus. Istud cōmentū vr̄ exprimere 3ª ydiomata. s. Grecū: Arabicū: ꝛ cōmētato ris: vꝫ hyspanū. fm̄ ydioma grecoꝝ bñ dr̄ ex immu sico fit musicus: ꝛ immusicus fit musicus: ꝛ homo fit musicus: sꝫ non bene dr̄ ex hoīe fit musicus: fm̄ ydio ma arabicū: sicut bñ dicit ex immusico fit musicus: ita bene dr̄ ex hoīe fit musicus: fm̄ vō ydioma cōmenta toris nō bene dicit immusicus fit musicus: nec habet in vsu dicere ex immusico fit musicus: sꝫ loco illius ꝑ positionis ex ponit illa ꝑpositio post: dicēdo post im musicū fit musicū: ꝛ nūq̄ post hoīeꝫ fit musicum.

Ex predictis pꝫ drīa int̄ ex. ab. ꝛ post qꝛ ex in Arabico notat oppo^m ꝛ subiectū. ab vō notat subiectū: ꝛ efficiens: qꝛ sicē bene dicit formā fieri ab hoc demrāndo agens: ita bene dicit formaꝫ fieri ab hoc demrāndo subiectū: sed post tm̄ notat oppositū: vt post immusicū fit musi cū. Sꝫ dubitat qꝛ in alia suppositiōe dixit ꝯ^to2 q̄ cū di cimus hoīeꝫ fieri musicuꝫ intēdimus q̄ musicus fit ex simplici qđ est hō: ꝛ cū dicimus hoīeꝫ non musicū fi eri musicū intēdimus qđ musicus fit ex hoīe: ꝛ ex nō musico: igit sicut bene dicit hō fit musicus: ita bene dr̄ ex homine fit musicus. Rñdet narratio ñ ꝯcludit neqꝫ Arist. ponit illā suppositionē nisi iuxta cōeꝫ modū lo quēdi grecoꝝ. Ideo dicit ꝯ^to2 q̄ ista drīa est fm̄ voceꝫ ꝛ nō fm̄ rem: ꝛ q̄ hoc quodāmō cecidit tp̄e suo: ita q̄ tp̄e cōmētatoris inceperūt greci vti illa ꝑpositiōe. ex. vt vocaret tam subiectū q̄ oppositū: ꝓcedētes ex hoīe fieri musicum sicut ex immusico: ꝛ hoc est rōnabile: qꝛ forma nō tm̄ fit ex priuatiōe: sꝫ ēt ex mā. ¶ Eoꝝ autē Tertia suppositio In trāsmutatiōe ad formā subiectū manet sub forma ad quā est trāsmutatio: ꝛ nō oppo [illegible] cū ex immusico fit musicꝰ: aut cū ex hoīe immusico fit hō musicus: hō manet: sꝫ nō musicus: nec hō immusi cus. Te. c. li. ¶ Eoꝝ aūt) q̄ fiūt sicut simplicia: dicamus fi eri ꝺ uplr: aliqđ quidē ꝑmanens fit vt hō fit musicus: aliud vō nō ꝑmanēs vt immusicus fit musicus. ¶ Hō qđē enim ꝑmanet musicus factus sꝫ nō manet imusi cū: neqꝫ simplr: vt iaꝫ dictū est: neqꝫ cōpositū ꝑmanet: qꝛ nō ꝑmanet homo immusicus. Tex. co. 59.

Notandum fm̄ co^m ꝯ^to [illegible] tur: ꝛ nō ē pars generati: alteꝝ vō ꝑmanet: ꝛ est pars generati. vꝫ. musicus q̄ generat ex hoīe: ꝛ ex nō musi co: homo. n. ꝑmanet: qñ fit musicus: nō musicus autē non ꝑmanet: cū sit oppositū musico. Tota igit rō cō mētatoris est quare manet subiectū ꝛ nō oppositū: qꝛ subiectū est pars generati: ꝛ oppositū nō est pars ge nerati. Sꝫ ꝯ cū hō fit musicus: aut generat hō: aut mu sica: aut compositū ex hoīe ꝛ musica: si pri^m: igit hō est pars hoīs: si 2^m ergo homo est pars musice: si 3^m igit aliqđ ꝯponit ex substātia ꝛ accñte: ꝛ p ꝯñs aliqđ est qđ nō est substātia: nec accñs: mō hec oīa sunt incō uenientia. Dicēdū quodlibet illoꝝ triū generari: hō eniꝫ generat nō simplr: sꝫ fm̄ qđ: qꝛ est musicus post q̄ non fuit musicus. Etiā generat musica terminatiue qꝛ terminat mutationē: ꝛ est postquā nō fuit: ⁊ eꝫ ge neratur ꝯpo^m ex subiecto ꝛ accñte: qꝛ est postquā nō fuit: sꝫ tale ꝯpo^m nō est ꝯpo^m per se cū nō sit vē vnū sꝫ est ꝯpo^m p accñs: iō sumēdo aliqđ ꝓprie nō sequit ali qđ ꝯpo^m ex substātia ꝛ accñte: aut aliqđ esse qđ nō est substātia: nec accñs: sꝫ qđ aliqđ aut aliqđ ens p accñs cōponit ex substātia ꝛ accñte: ꝛ tale est substātia rōne subiecti: ꝛ accñs i ꝯcreto rōne fore accñtal: ꝛ sic nō est incōueniēs q̄ hō sit pars talis ꝯpositi: cū nō sit pars faciēs ꝯpo^m p se: sꝫ tm̄ p accñs: qñ aūt generat forma substātialis tūc subiectuꝫ est vē pars generati: sicut vē cū sua forā facit cōpositioneꝫ p se. Determinans igit [illegible] Tex. co. 60. Arist. ponit istā cō clusioneꝫ: priuatiō realr distinguit a subiecto genera tiōis: quā ipse triplr ꝓbat: ꝛ pri^o sic: illa realr differūt que sunt vnū nūo: ꝛ plura spē: igit ꝛc. 2° pꝫ: illa realr differūt q̄ sunt vnū nūo: ꝛ pla spē: sꝫ priuatio ꝛ subie ctū generis sūt vnū nūo: ꝛ pla spē: igit ꝛc. qꝛ oīa drīa spē realr differūt: ꝛ hoc declarat: nam subiectū est illud ex quo aliqđ fit: igit subiectū est illud qđ est priuatuꝫ for^a: ꝛ p ꝯñs subiectū ꝛ priuatio sunt idē nūo: ex quo de se inuicē p̄dicant: ꝛ qꝛ illa differūt spē q̄ sunt diuer saꝝ rationū: iō subiectū ꝛ priuatio differūt spē: alia est. eni rō hoīs: ꝛ alia est rō imusici. Te. c. li. Determinans igit hijs ex oībus q̄fiūt: hec est accipe si aliqs intēde rit sicut diximus: qm̄ oꝫ aliud sp̄ subiici qđ fit: ꝛ hoc si nūo est vnū cuꝫ priuatiōe: sꝫ spē nō vnū est. spē eniꝫ dico ꝛ ratione ideꝫ: nō enim idem est homini ꝛ in mu sico esse diffinitiuum.

Notandum pri^o fm̄ co^m ꝯ^to. 60. q̄ oē generatuꝫ sp̄ indiget subiecto aliquo: ꝛ est illud qđ in rei vitate dicit gene rari. s. in tp̄e in quo generat in actu: generatū. n. cōple tū fuit generatū: ꝛ nō est in actu. Hoc cōmētū declarat distinctiōem cōem dicēs q̄ triplr ꝯtingit aliqđ gnāri. s.

terminatiue subiectiue ꝛ cõpletiue: illud generat terminatiue q̃ est terminꝰ gñatiõis primꝰ ꝛ imediatꝰ .s. forma: ꝛ de h loquit prima ps commẽti di. oẽ generatum semp indiget aliquo subo: illud generat subiectiue q̃ est subm gñationis: sic enim illud est album i quo est albedo: ꝛ illud ꝓprie calefit: in quo est subiectiue calefactio: ita illud ꝓprie generat: in quo est subiectiue generatio: de hoc loqtur scda pars cõmẽti di. subm in rei veritate dicit generari. Illud autẽ cõpletiue generat gratia cuiꝰ fit talis generatio: ꝛ illud est compositũ ex subo ꝛ forma: siue fuerit forma substãtialis: siue accñtalis: de isto loquit tertia ps cõmẽti di. gñatũ comple [illegible] quãdo nõ ẽ in actu.

Secundo notandũ fm coᵐᵐ eodem ꝯᵗᵒ [illegible] necessario hꝫ subm: ꝛ est illud q̃ dicit gñari in actu: generatũ aũt completũ fuit generatũ: ꝛ nõ est in actu generatio dupl'r sumit vnoᵒ mãlit: ut icludit formã: ꝛ sic dũ generatio est tam forma q̃ mã q̃ cõpositũ generat in actu: qꝛ tunc quodlibet illoꝝ est in actu. Aliomodo formaliter ut includit motũ: ꝛ sic q̃diu est generatio tamdiu hꝫ subm: q̃ dicit generari in actu: quia tũc est illud subm in actu: ꝛ eodem tpe nõ generat forma: nec compositũ: nisi in poᵃ: quia nõdum est aliq̃ illoꝝ: sꝫ p illũ motũ generationis ambo sunt in poᵃ propinq̃ ad esse: ideo dicit ꝯᵗᵒ q generatũ completũ fuit generatũ: quãdo nõ erat in actu: subm autẽ generat quãdo est i actu. ¶ Dubitat circa illã ꝓpositionẽ phi subꝫ ꝛ priuatio sũt vnũ numero: ꝛ differũt specie: qm̃ q̃cunq sunt vnũ numero sunt idẽ specie: ꝛ quecũq differũt spẽ differũt numero: ut colligit a pho. 5. meth. Rñdet Burleus q in rei veritate illa propositio implicat contradictionẽ: sed intẽtio phi est q̃ subm ꝛ priuatio predicãtur de eodẽ numero: ita q hic accipit actꝰ exercitus pro actu significato. Ista respõsio nulla est: qꝛ ꝛ si nulla predicatio esset: nõ minus subm ꝛ priuatio eẽnt idẽ nũo: deinde si illud vbũ ẽ: sumit hic pro actu signato ꝛ non pro actu exercito sequit illaꝫ esse falsam: subm ꝛ priuatio differũt specie: qꝛ tunc nõ predicarent de eodẽ specie q̃ ẽ est falsũ: qꝛ predicant de eodẽ numero: igit de eodẽ specie. ¶ Dicendũ q̃ aliter q aliqua eẽ idẽ vl' vnuꝫ nũero itelligit: dupl'r .s. simplicit ꝛ subiectiue illa sunt vnũ numero simpl'r que habẽt candẽ realitatem oĩo ut Marcus tullius tunica ꝛ indumentũ: ꝛ hꝫ hoc vadit illa auctoritas q̃cunq sunt idem nũo sunt idẽ specie: illa vero sunt vnũ numero subiectiue q̃ hñt idem subm: aut vnũ est subm alteriꝰ: ꝛ sic ignis ꝛ sua caliditas sunt vnũ nũero: albedo etiã ꝛ dulcedo lactis sunt vnũ numero: ꝛ sic loquit phus. 5. meth. di. illa sũt vnũ numero quoꝝ mã est vna: quia q̃ priuatio est subiectiue in mã vl' in subo: ideo mã ꝛ priuatio seu subm ꝛ priuatio sunt vnũ numero: ꝛ sic aliqua duo sunt vnuꝫ numero ꝛ differũt specie: ut ignis ꝛ sua caliditas seu albedo ꝛ dulcedo lactis: cũ autẽ dicit quecũq sunt vnũ aut idẽ numero sunt idẽ specie: intelligit de vnitate vel identitate nũali sumpta simpl'r ꝛ nõ subiectiue: qualiter sumit in ꝓposito
Tex. co. 60. (Et h quidẽ pmanet) scdo ad ꝯclusionẽ sic illa duo realiter differũt quoꝝ vnũ manet sub vtroq termino trãsmutationis ꝛ nõ reliquũ: sꝫ subꝫ ꝛ priuatio sunt huiꝰ: q̃ ꝛc. maior pꝫ ꝛ mior declarat: nam si ex imusico fit musicus hõ manet tam sub musica q̃ sub imusica: ut pꝫ ex tertia suppõne: sꝫ imusica nõ manet cum musica: nec imusicus cum imusico: nec homo imusicus cũ hoĩe musico p eandẽ suppositi-

[illegible] igit ꝛc. Le. li. (Et h quidẽ pmanet) .s. subm (illud vero nõ pmanet) vꝫ priuatio: nõ oppositũ quidẽ permanet. Homo .n. pmanet musicũ aũt ꝛ imusicum non [illegible] no generationis: ex quo nõ habet oppositũ in ipso generato: subm enim manet: qꝛ nõ habet oppositũ in generato: sꝫ priuatio q̃ est terminus a quo generationis nõ manet: qꝛ habet oppositũ in generato.

Notandum [illegible] dixit Aristo. .s. subm manere in termino gñationis ꝛ nõ oppositũ intelligẽdũ est cõiter in oĩbus ꝑdicamẽtis: ꝛ in ꝑdicamẽto substãtie: in spermate .n. q fit hõ necesse est: ut aliq̃d sit oppo- [illegible] minis: qui fit est opposita rationi spmatis: sꝫ tunc est dubiũ de qua oppositione loquat ꝯᵗᵒ nõ de oppositione priuatiua: qꝛ tam forma hoĩs quã spmatis est positiua. Nõ etiã de oppositione ꝯtraria: quia forme substãtiales: nõ inuicẽ ꝯtrariãtur. ¶ Dicendũ q põt intelligere vtroq modo: primo quidem q̃ ille forme opponunt ꝯtrarie: nec est icõueniẽs ꝯtrarietas virtualis in formis substãtialibus rõne qualitatũ primarũ formaliter ꝯtrariaꝝ: quas forme substãtiales sibi na- [illegible] expulsionẽ vna forma substãtialis corrũpit ꝛ alia generat: ꝛ ita ꝯtingit de forma spmatis que corrũpit loco cuius forma hoĩs generat. Põt etiã loqui ꝯᵗᵒ de oppositione priuatiua: nec incõuenit vnã formã positiuã esse large priuationẽ alterius: vnde priuatio quadrupl'r sumit. ¶ Primo pro carẽtia alicuꝰ cũ aptitudine ad illud eo modo quo dicimus tenebraꝫ esse priuationẽ luminis ꝛ cecitatẽ visus: ꝛ sic loquit Arist. 4ᵒ. metha. di. q priuatio est negatio in subo apto nato de qua priuatione locutus est superius di. q domus fit ex priuatiõe domꝰ: ꝛ ꝯᵗᵒ q ꝯtrarietas prima vniuscuiusq predicamẽti est ꝯtrarietas inter habitũ ꝛ priuationẽ. ¶ Scdo sumit priuatio pro forma diminuta tẽdente ad vlteriorẽ pfectionẽ eo modo quo loquit Albertus in phyca di. quia forma diminuta prefuit i mã: fm esse diminutũ q esse est priuatio materie coagens: ad suã perfectionẽ: sic etiã loquit phus 3ᵒ. phycoꝝ di. tminũ a quo: ꝛ tminũ ad queꝫ repugnare oppõne: q̃ ẽ inter habitũ ꝛ priuationẽ: ut magnũ ꝛ paruũ intẽsum ꝛ remissuꝫ. ¶ Tertio sumit pro altera pte ꝯtrarietatis minoris pfectionis: ꝛ sic loquit Arist. 2ᵒ. de anima di. nigrum esse priuationẽ albi: ꝛ ꝯᵗᵒ vnitatẽ esse priuationem multitudinis. ¶ Quarto sumit pro forma tẽdẽte ad nõ eẽ: ꝛ sic accipit ꝯᵗᵒ h cũ dic formã spmatis eẽ oppositã forme hominis. Ecce q multis modis priuatio est affirmatio ꝛ nõ negatio. ꝛ nihil tñ ꝓprie dicit priuatio nisi negatio i subiecto apto nato Sed ex Tex.
aliquo ¶ Tertio ad ꝯclusionẽ sic illa inuicẽ differũt co..
in quibꝰ variatur modus loquẽdi: sed in subo ꝛ in priuatiõe variatur modus loquẽdi: igit ꝛc. patet ꝯñia: cum maiori ꝛ minor declarat. Primo in naturalibꝰ: nã de priuatiuis ꝓprie dicit q ex hoc fit hoc: nõ proprie q hoc fit hoc: ꝓprie .n. dicit q ex imusico fit musicus: sed nõ ꝓprie dicit imusicũ fit musicũ. De subiectis autem ꝓprie dicit q hoc fit hoc: nam ꝓprie dr homo fit musicus. Secũdo declarat idem in artificialibus: nã bene dicit in artificialibꝰ q ex hoc fit hoc: vꝫ ex ere fit statua ꝛ nõ bene q hoc fit hoc .s. es fit statua: sed in

priuatiuis vtimur vtroqꝫ modo loquēdi:qm̄ ex imusico seu ex hoie imusico fit musicus:vel homo musicus:⁊ etiā imusicus fit musicum:⁊ homo imusicus fit homo musicus. I.c.li. (Sed ex aliq̄ fieri aliqd:⁊ nō h fieri aliqd.s. ꝓprie magis qdē dicat in non pmanētibꝰ idest in priuatiuis: ut ex nō musico musicū fieri:ex homine autē nō fit musicus: at vero ⁊ in pmanētibꝰ aliquādo dicit sil'r intelligendo p permanēs subm:ex ere enim statuā dicimus fieri:nō es statuā:hoc tū ex opposito ⁊ nō pmanēti vtrolibet dicit:ex h hoc:⁊ h h:⁊ nāqꝫ ex imusico ⁊ imusicus fit musicus:vñ ⁊ incōpoꝰ similiter est:⁊ eni ex imusico:hoie ⁊ imusicus homo: dr fieri musicus. Ista 3ªrō fundat i secūda suppōne.

Dubitatur q̄ꝛ i suppositione secūda dicit q i priuatiuis vtimur vtroqꝫ modo loquēdi.s.ex hoc fit hoc:⁊ hoc fit h: ⁊ in subiectis tm̄ vno modo loquēdi.s.hoc fit hoc:nūc autē dicit q ex ere fit statua:⁊ non bene dicit q es fit statua. Respōdet q Aristo.nō plus voluit nisi q i subiectis nunq̄ vtimur vtroqꝫ modo loquendi:qꝛ vbi dicimus qḋ hoc fit hoc:nō dicimus q ex hoc fit hoc:⁊ ecōtra. In priuatiuis autē vtimur vtroqꝫ modo loquendi:⁊ si nō expressit illud de subiectis:hoc est quia vt plurimū dicimus hoc fieri hoc.s.in naturalibꝰ:raro autem dicimus ex hoc fieri hoc:sed occurrit difficultas:sicut enim ex hoie ⁊ albedine fit vnū p accñs:ita ex ere ⁊ forma artificiali cū sit accñs eius:ergo non est ratio quare homo fit albus ⁊ es nō fit statua:⁊ nō est rō quare ex ere fit statua:⁊ nō ex hoie fit albū. Respōdet q ista est causa:qꝛ homo pōt esse albus:sed es nō pōt esse statua:sicut enim hō aial ⁊c̄. ꝯcreta ꝑdicamēti substātie nō supponūt pro subiectis:sed pro toto composito substātiali:ita domus statua ⁊c̄. concreta artificialia nō supponūt pro subiectis:sed pro toto composito accñtali: cū enim dicit hoc est album:predicatū nō supponit pro toto aggregato ex subo ⁊ albedine cū sit ꝯcretū adiectiuū:sed tm̄ pro subo supponit:ió verū est hominē eē albū:sed dicēdo hoc est statua:predicatum supponit pro toto aggregato:cū sit ꝯcretum substātiuū:sꝫ ipossibile est es eē cōpositū ex ere ⁊ figura sicut ipossibile est hominē esse compositū ex homine ⁊ albedine:quia nulla pars est suū totū:⁊ ideo nō est possibile es esse statuā:sicut igit materia nō fit hō:sꝫ ex mā fit hō. Ita es nō fit statua.sed ex ere fit statua.

Contra ꝯclusionē principaliter intentā arguit multipliciter:⁊ primo sic:quocūqꝫ extrinseco materie secluso adhuc mā esset priuata forma:ḡ priuatio materie est mā:pꝫ ꝯñtia:quia si non esset mā ipsa esset extrinseca nature sue:⁊ sic ea remota mā nō denominaretur a priuatione:añs patet:quia in casu illo mā nō haberet formā:sed esset apta nata habere formā. Scḋo mā est priuata infinitis formis generandis:ḡ habet infinitas priuationes:sed nulla istarum est forma substātialis vel accñtalis:ḡ in qualibet materia sunt infinite res inuicē diuise ⁊ distincte:quarū nulla est alteri mediata vel imediata extēsa vel multiplicabil' qḋ ē icōueniēs. ¶ Tertio sit a priuatio forme Antixp̄i:⁊ quero vtrū a sit in tota mā corruptibilium vel solū in aliqua eius pte. Si primū ḡ forma Antixp̄i pōt educi de poᵃ huius totius materie ⁊ ꝯñter potest actuare totā mām corruptibiliū qḋ est impossibile:si fm̄ ḡ nō quelibet mā horū iferiorū est receptiua forme Antixp̄i ꝯtra intentionē p̄hi in hoc primo di. mām esse potentiā ad oēm formā generandā. ¶ Quarto q̄ro vtrū priuatio materie sit diuisibilis:vel indiuisibilis: si primū ergo diuisibile corrūpit in aduētu forme:⁊ p ꝯñs nunq̄ indiuisibil' ꝓducitur aliqua forma. Si 2ᵐ ⁊ cū eadem forma possit de duabꝰ materiis generari: sequit eandē priuationē esse in duabꝰ materiis.s.a.b. quo cōcesso sequit corruptū posse redire idē numero ꝓbatur:nā inducat forma Antixp̄i in.a.mā:⁊ sequitur q in.b.manet adhuc priuatio illius forme cū sua poᵃ respectiua:quia ꝓpter mutationē factā in.a.nō est necessariū aliquā mutationē fieri in.b.sed q̄libet mā hñs priuationē ⁊ potentiā alicuius forme pōt illā recipere ergo ⁊c̄. ¶ Pro hac pte solent allegari auctoritates quarū vnam iā declaraui mā ⁊ priuatio sunt vnum numero:vbi videt dicere ꝯᵗᵒʳ q differentia inter subm ⁊ priuationē est tm̄ fm̄ vocē ⁊.4.metha.di. p̄hus qḋ priuatio vere dicit de mā ⁊ 3º.p̄hicorū ⁊.9.meth.Arist. diuidit ens in actū ⁊ potentiā:cum ḡ priuatio non sit actus:ḡ est poᵃ:sꝫ nō accñtalis:ḡ subalis:⁊ p ꝯñs mā.

Oppositū cōtra [illegible] de intētiōe [illegible] in hoc primo [illegible] ꝓpōnibꝰ quarum prima est q cuiuslibet transmutationis nālis:tria sunt principia mā forma ⁊ priuatio:ꝯstat autē solum duo esse principia:si priuatio eēt mā. ¶ Scḋa propō priuatio opponit forme ⁊ materia non opponit alicui illorū:qꝛ recipit vtrūqꝫ. ¶ Tertia ꝓpositio priuatio est p se nō ens:⁊ mā est p accñs nō ens:sed nunq̄ vnū ⁊ idē est p se ⁊ p accñs nō ens:igit ⁊c̄. ¶ Quarta ꝓpositio materia est ꝓprie subm ⁊ priuatio nō est ꝓprie subm:nō esse ꝓprie ⁊ nō esse ꝓprie nō dicūtur de eodem:cum sint contradictoria. ¶ Quattuor alias ꝓpōnes ponit ꝯᵗᵒʳ in h primo:quarum ꝓprima est q mā est principiū p se compositi nālis ⁊ priuatio principiū p accñs. ¶ Scḋa ꝓpositio mā est ingenerabilis ⁊ incorruptibilis ⁊ priuatio corrūpitur in aduētu forme generande. ¶ Tertia ꝓpositio priuatio accidit materie:ꝯstat aūt q nihil accidit sibiipsi. ¶ Quarta ꝓpō priuatio ē admixta māe:cū igit mā nō sit admixta materie sequit priuationē nō esse mām:etiā sunt auctoritates alibi pro hac ꝯclusione:dicit.n. Aristo. in post ꝑdicamētis q cecitas nō est cecū eē:ḡ priuatio nō est priuatū eē:sꝫ idē est priuatū ⁊ priuatū esse igit ⁊c̄. ⁊.4.meth.dicit p̄hus q priuatio est negatio i subiecto apto nato:sed mā nō est negatio in subo apto nato:ḡ materia nō est priuatio. Item eodē li.di.p̄hus q priuatio habet mām subiectā sibi:⁊ est vna extremitas oppositionis circuētis omne genus entis:sꝫ materia prima nō habet materiā subiectā sibi:ḡ nec alicui opponit:neqꝫ circuit omne genus entis. Harum ꝓpositionum aliquas glosant aduersarii di. tria esse principia transmutatiōis ad hūc intellectū qḋ in cuiuslibet transmutationis ꝯceptu diffinitiuo includūtur tres cōceptus.s.materie forme ⁊ priuationis:forma autem ⁊ priuatio opponūtur ad hūc intellectū:q illa noīa opponūtur forma ⁊ priuatio. Item materie accidit priuatio.i.h predicatio est accñtalis:materia est priuatio vl' priuata. Iste glose nō sunt naturales:sed sophistice ꝯ intētionem Aristo.quia si nullus esset ꝯceptus nō minus essent transmutationes nāles habentes tria principia duo opposita ⁊ duo ñ opposita:sicut ēt subꝫ termini a q:⁊ tmini ad quē:nec ē possibil' ꝯrietas i ꝯceptibꝰ absqꝫ oppōne rerū:qꝛ scie secant queādmodū ⁊ res 3º.de aīa:⁊ modi ꝑdicādi sunt a modis eēndi.5.meth.

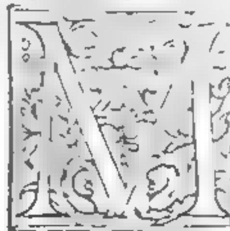
Preterea si priuatio accidit materie:quia illa ꝑdicatio est accñtalis vl p

accidēs: per idē materia accidit priuationi ⁊ substātia accidēti ꝯtra phm in hoc primo ⁊ patet ꝯñia: qꝛ quelibet illarū est p accidēs: aliquod priuatū est materia aliquod coloratū est substātia. Item phus dicit ꝙ domus ⁊ statua ⁊ singula artificialia que generant̄: fiunt ex cōtrario: cōmentator autē ait ꝙ in oib⁹ generabilibus ⁊ corruptibilibus verū est: omne ꝙ generat̄ fieri ex cōtrario. s. homo equus lapis ⁊ huius: sꝫ certuꝫ est ꝙ nomina artificialia ⁊ ꝑdicamēn substātie nō habēt cōtrariū: igitur huiusmodi cōtrarietas est reperienda in reb⁹ extra aiam: neqꝫ possunt dicere: ꝙ habent contrariū large. s. ꝯtradictionē: qm̄ ostēsum est p cōmentatorē ex doctrina Aristo. qd̄ talis factio nō est de ꝯtradictorio in cōtradictoriū absolute: sꝫ ex cōtrario positiuo: vł priuatiue sūpto: dicit. n. cōmētator expresse ꝙ in vno quoqꝫ genere est vna prima cōtrarietas. s. inter habitum ⁊ priuationem.

Notandum primo ꝙ ens dupliciter capitur scdo ter ⁊ stricte: ens cōiter sumptū est obm adequatū intellectus: ⁊ sic diuidit̄ i ens positiuū ⁊ i ens negatiuū: ⁊ de quolibet istoꝝ vēr dicit̄: ens stricte sumptū est illud ꝙ imediate diuidit̄ in decē predicamēta: ⁊ sic nō dicit̄ nisi de ente positiuo: ꝯcedo igit̄ ꝙ priuatio est ens: qꝛ omne qd̄ est in subiecto est ens: sed priuatio est in subo ꝑm Arist. ⁊ cōmentatorē hic ⁊ .4. metha. ḡ priuatio est ens tenendo cum pho ꝙ realiter distinguit̄ a subiecto: nō tñ est ens stricte sumptū: sed tñ cōiter: vt est obm intellect⁹: dicit enim phus. 4. meth. ꝙ priuatio nō est simpliciter ens: nec simpliciter nō ens: sꝫ tenet mediū inter ens ⁊ nō ens: tamē sic ens priuatiuū dicit necessitatē forme ⁊ aptitudinem subiecti ad illam.

Secundo notandū ꝙ accñs dupliciter sumit̄ vꝫ cōmuniter ⁊ stricte: accidēs cōiter sumptū diuidit in accñs positiuū ⁊ in accñs negatiuū: ⁊ sic accipit̄ a Por. tñ dicit accidēs est qd̄ adest: ⁊ abest: preter subi corruptionē: accñs stricte sumptū est illud ꝙ imediate diuidit̄ in. 9. ꝑdicamēta accidentiū iuxta doctrinā Aristo. i ꝑdicamētis diuidentis accidēs in absolutū ⁊ respectiuū: ⁊ isto⁹ nō est ꝯcedendū priuationē esse accidēs: sed bene primo⁹ ex quo priuatio accidit materie ꝑm cōmētatorē ⁊ adest ⁊ abest: tam subo in actu q̄ subiecto in potētia preter corruptionē illius. ¶ Ad primū dicit̄ ꝙ sicut mā celi non priuat̄ forma subali: quia nō hꝫ illius priuationē ānexam: ita mā hoꝝ inferioꝝ secluso oi extrinseco nulla forma priuaret: ⁊ cū dicit in tali casu: ipsa nō hr̄et formā: ⁊ esset apta nata hr̄e formā illud negat̄: vnde nō ē possibilis diffinitio absqꝫ diffinito: ideo nulla esset priuatio: nulla esset negatio in subiecto apto nato: ⁊ ꝯñter in tali materia: nulla esset aptitudo ad formā. ¶ Ad 2ᵐ dicit̄ qd̄ priuatio est multiplicabilis ad oēm pūctū materie: vnde multiplicari nō solū in formis reperit̄: sed etiā in priuationib⁹ ⁊ negationib⁹: ⁊ ꝯñter cōcedo infinitas esse res in mā: quaꝝ nulla est alteri mediata vel imediata positiue: q̄libet tñ illaꝝ priuationū est alteri imediata negatiue: qꝛ inter illas nō dat̄ medium.

¶ Ad 3ᵐ ꝯcedo ꝙ a priuatio est in tota mā corruptibiliū ⁊ in qualibet pte ei⁹: ⁊ qd̄ forma Antixp̄i pōt educi de po⁴ hui⁹ toti⁹ materie: qꝛ sicut multiplicatur priuatio ad oēm ptem materie: ita po⁴ respectiua: nō tñ seqt̄ ꝙ forma Antixp̄i possit actuare totā istā māmꝫ: qꝛ non est possibile totā hāc esse sufficienter dispositā pro introductione forme Antixp̄i: sed soluꝫ sequit̄ ꝙ q̄libet portionē huius materie sibi ꝓportionalē q̄tuꝫ est ex se pōt actuare: nullam tñ actuat nisi eā quā reperit sufficiēter dispositā. ¶ Ad 4ᵐ respondet̄ ꝙ si forma est in diuisibilis priuatio ē idiuisibilis. Si aūt diuisibilis priuatio est etiaꝫ diuisibilis nō positiue: sed negatiue: nō extēsiue: sꝫ multiplicatiue ꝑꝫ qd̄ apparebit in lectione sequēti de intētione pmētatoris: ⁊ cū ꝯcludit̄ ꝙ corruptū pōt redire idem in nūo negat̄ ꝯñia: quia q̄cito corrūpitur priuatio ⁊ potētia respectiua in a tam cito corrūpitur in qualibet alia parte materie absqꝫ mutatione illius ptis. Si. n. relatio potest aduenire alicui: ⁊ corrūpi in illo sine mutatione facta in eo ꝑm Aristo. 5. phycoꝝ ⁊ formari priuationes ⁊ negationes. Sed dubitat̄ phylosophus dixit supra ꝙ albū fit ex nō albo ⁊ nō ex quolibet nō albo: sed solū vbi est priuatio albedinis: si ḡ in qualibet parte materie est priuatio albedinis: ḡ ꝙ albū fit in qualibet parte materie. ¶ Respōdet̄ negādo ꝯñiam: sꝫ solū sequit̄ ꝙ albū ē aptū natum est fieri in qualibet parte materie: fit. n. albū solum ex illa parte materie in qua est priuatio albedinis cōiūcta aliis dispōnibus dispositis facientibus pro generatione albedinis. ¶ Ad auctoritates respōdetur ꝙ illa ꝓpositio mā ⁊ priuatio sunt vnū numero ē exposita iuxta intētionem Aristo. cū vero dicit cōmentator ꝙ inter ea est differētia ꝑm vocē verū est. i. ꝑm diuersum modū loquēdi: quia aliter loqm̄ur de subo ⁊ aliter de priuatione: neqꝫ dixit solum imo oppositū. s. qd̄ etiā differūt ꝑm rem ꝓpter duas rationes textuales. Item cōcedo ꝙ priuatio dicit̄ de mā nō in abstracto: sed i cōcreto: sicut etiā albedo de substātia. Ad diuisionē vero Arist. 3. phycoꝝ ⁊ . 9. meth. dico ꝙ diuidit ens stricte sumptū. s. positiue: ⁊ sic nō dicit̄ de priuatiōe ꝑꝫ potentiā: nec ꝑm actum: cū nō sit actus: nec po⁴: sꝫ sola negatio di. aptitudinē: vt patuit ⁊c̄.

Multipliciter sūt cū dicatur, . Ista est secūda pars principalis huius capituli. in qua Aristo. declarat necessitatē nominatorum pricipioꝝ. ⁊ facit duo. Primo premittit vnaꝫ distinctionē. Secundo exequitur de intēto ibi (Manifestuꝫ quia). Distinctio est ista: ꝙ duplex est generatio. vꝫ simpliciter ⁊ ꝑm quid. generatio simpliciter est generatio substantie. generatio ꝑm quid est generatio accidentis: ⁊ ratio qꝛ generatio terminatur ad esse: vt ponitur in post predicamētis: ⁊ primo de ge. motus autē vel mutatio specificatur a termino ad quē. 5. phycoruꝫ: sꝫ generatio substantie terminatur ad esse simpliciter: ⁊ generatio accidentis terminatur ad esse ꝑm quid. generatio substantie est generatio simpliciter: ⁊ generatio accidētis est generatio ꝑm qd. patet consequentia cū maiori: minor vō declaratur: nā generatio substantie terminatur ad substantiaꝫ: ⁊ generatio accidentis terminatur ad accidens. 2. phycoruꝫ: sed substātia habet esse simpliciter ⁊ accidens tm̄ ꝑm quid di. pho. 7. metaphysice: qd̄ accidens non est ens nisi quia entis. igitur ⁊c̄. Item non solum ex parte forme: sed etiam ex parte subiecti ostenditur generationem simpliciter esse generationeꝫ substantie: ⁊ generationem accidentium esse generationeꝫ ꝑm quid: quia cum generatur forma substantialis ꝯpositiuꝫ substantiale. simpliciter incipit e⁹ quia est po ꝯ non fuit: sed

Tex. co. 62.

cum generatur forma accidētalis ipsum compositum nō simpliciter incipit esse sed cum addito.s. album vel nigrū:calidum vel frigidū:pedale vel bipedale. Le.li. (Multipliciter aūt cū dicatur fieri).s. simpliciter ꝛ ꝭm quid. ꝛ hoꝝ quidē nō simpliciter fieri. vꝫ accidētiū.sed hoc aliquid fieri.i.aliqd fieri hoc:vtputa quale vł quātum. (Simpliciter aūt fieri substātaꝝ solū ꝛ ꝭm quid alia). Notādū ꝙ in generatione substātie generatur cōpositū substātiale:ꝛ in generatiōe accidētis ꝯpositū accidētale:cōstat aūt cōpositū substātiale esse vnū simpliciter cū sit cōpositū p se:cōpositū aūt accidētale est vnū ꝭm quid:cū sit cōpositū p accidēs: sꝫ vnuꝫ ꝛ ens cōuertūtur igitur in generatiōe substantie generaꝫ ens ꝭm quid:ppterea generatio substātie ē generatio simpliciter:ꝛ generatio accidentis est generatio ꝭm quid. (Manifestū qꝛ). Ista distinctione premissa.phus po
Tex. co.62. nit duas ꝯclusiōes:quaꝝ pria est ista:in oī generatione requirit subꝫ. Secūda cōclusio in qualibet generatione reqrit mā forma ꝛ priuatio ibi. (quare ostēsuꝫ). Prima cōclusio tripliciter arguit. ꝛ pria in generatiōe accidētiū nāliū:nā cū fit quātū vł quale aut aliud aliorum predicamētoꝝ accidētiū necessario ponit subꝫ cū nō possum⁹ ymaginari aliquā formā accidētalē nālit incipe esse quin illa adueniat alicui subiecto substātiali qm̄ substātia nō pōt dici de subiecto aliquo:oīa aūt accidētia nālia de nā sua habēt ꝙ dicant de substātia ꝛ qꝺ adueniāt substātie subiecte. Le.li. (Manifestū quia necesse est in qualibet generatiōe subijci aliqd ꝙ fit).i. ꝙ trāsmutat:ꝛ enī quātū ꝛ quale ꝛ ad alteꝝ ꝛ quando ꝛ vbi fiūt in subiecto aliquo: pp qꝺ ē ꝙ sola substātia de nullo alio dicit subiecto:sed alia oīa de suba.

Notandum ꝙ nō est necesse accidens esse subiectū tā substātie ꝙ accidētis:qꝛ forme substātiales nō possūt esse in mā sine dispōnibus accidētalib⁹: neqꝫ q̄litates māles possūt aduenire substātie nisi mediāte quātitate: sꝫ est ipossibile accn̄s alicui inherere nisi substātie:nec in sacramēto altaris albedo ꝛ dulcedo ꝑprie inherēt ꝙtitati sicut neqꝫ informāt quātitatē cum ex hijs nulluꝫ tertiū fiat:sꝫ sūt in ꝙtitate tāꝙ in subo dispōnis actu vł aptitudine:qꝺ.n.illa accn̄tia nō sūt subiectiue i suba. h est miraculose:ꝛ nō naturaliter.

Dubitatur probādo ꝙ nō solū accidēs dicitur de substātia: sed etiā substātia:qꝛ sicut cōpositū recipit formā accidētaleꝫ: ita mā formā substātialē:igit sicut forma accidētalis dicitur de subiecto suo: ita forma substantialis dicitur de subo suo. Preterea qꝺlibet superius dicit de inferiori suo tanꝙ de subo suo.ꝭm Ari.in predicamētis:sꝫ tā supius ꝙ inferius est substātia ꝭm Aristo.in hoc primo:ergo substātia dr̄ de subiecto suo. Ad primū rn̄detur negādo cōsequētiā:qꝛ subꝫ forme accidētalis ē subiectū in actu:sed subꝫ forme substātialis est subꝫ in potentia ꝭm 2ᵐ.2.de aīa: vnde mā nō est ꝑprie sensitiua vel intellectiua:sꝫ ipꝫ cōpositū est huius:nō ergo denominat forme substātialis materiā in qua est subiectiue: sed ipꝫ totū in quo est constitutiue. Ad secūduꝫ dicit ꝙ Aristo.nō loqtur hic de subiecto ꝑdicatiōis.sed de subiecto inhesionis:cōstat aūt nullū supius inherere suo inferiori cū prius sit supius ꝙ inferius p Arist.in post
Tex. co.62. predicamētis. (Quod auteꝫ et substātie). Secūdo declaratur eadē cōclusio in generatiōe formaꝝ substantialiū. ꝛ hoc inductiue:nā in generatione aīaliū spma ē subꝫ:ꝛ in plātis semen ē subꝫ:ꝛ ex quo generant vegetabilia:ꝛ ita in alijs. Et accipit hic phs subꝫ alterationis ꝙ corrūpitur:ꝛ nō subꝫ ꝙ pmanet:qꝛ illud est notum p sensū:subꝫ autē ꝙ pmanet nō cognoscitur nisi p intellectū:ꝛ illud est mā pria. Le.li. (Quod aūt ꝛ substātie ꝛ quecūqꝫ alia simpliciter entia ex quodā subo fiunt cōsideranti:fiet vtiqꝫ manifestū:semp enī est aliqd qꝺ subijcitur:ex quo fit:vt plāte ꝛ alia ex semine).

Notandum [illegible] ꝙ [illegible] albi ꝭm ꝙ est motus indiget principio opposito eiꝰ ꝙ generat:ex quo fit motus:ꝛ tertio subiecto motus:ꝛ similiter est in alijs generationibus ꝛ ptes opposita successiue recedūt a subiecto:ꝛ fiunt in ipo ptes generati. Siliter est in substātia. In spmate enī apud generationem hoīs nō cessant ptes spmatis recedere ꝛ ptes hominis fieri donec forma hūana pficiat:ꝛ hoc si forma hoīs recipit ptitionē. Si aūt negatio nō istud accidit i accidētibus ꝑprijs forme generate. vñ necessario generatio seqtur alterationē. Ecce ꝙ generatio substātie ita īdiget subo ꝛ opposito:sicut generatio accidētium: nā sicut cū ex albo fit nigrū reqritur aliqd ꝙ prio ē album:ꝛ postea nigrū:ita cū ex spermate fit hō.requirit aliquid ꝙ prio est sub forma spermatis:ꝛ postea sub forma hoīs. Et sicut in generatiōe accidētiū ptes ꝯpositi successiue recedūt a subo ꝛ fiunt in eo ptes generati:sir est in substātia:qm̄ ptes spermatis successiue recedunt ꝛ ptes hoīs fiūt donec pficiatur forma humana. Et si arguit forma hoīs est indiuisibilis:ergo non potest pticulariter acquiri. Rn̄det ꝯmētator:ꝙ si forma est ptibilis illa pticulariter acquirit. Si aūt ipartibilis ipartibiliter inducit: sed accidētia ꝑpria illius pticulariter ꝛ diuisibilit acqrunt. ¶ Contra prio de forma numinālis que diuisibilis ꝛ ptibilis est:cū sit forma extēsa:ꝛ tamē subiecto inducit:aliter daret minus minimo in infinituꝫ. Secūdo accidētia ꝑpria alicuius nunꝙ sūt sine illo:vt p3 inductiue.sꝫ accidētia ꝑpria forme indiuisibilis successiue acquirunt ꝭꝫ cōmentatoreꝫ. igitur etiam ipa forma indiuisibilis ꝙ contra euꝫ est. Ad primū dicitur ꝙ nō oīs forma ptibilis acquirit ptibiliter: ita ꝙ vna pars quātitatiua acquiratur ante aliam. Sed omnis forma partibilis in partes actuales que scilicꝫ possunt per se existere acquiritur particularit:ꝛ h est intentio cōmentatoris:sed minimuꝫ naturale nō habꝫ nisi partes potentiales. Ad secundaꝫ dicitur ꝙ accidentia propria sunt duplicia: quedam in fieri:ꝛ quedam in facto esse: accidentia propria in fieri alicuius forme sunt illa que disponunt materiam ad illam formā: sic ꝙ non ad aliaꝫ:ꝛ talia accidentia non semper sunt simul cuꝫ forma:imo precedunt formaꝫ:ꝛ de talibus accidentibus loquitur hic cōmentator. Accidentia vero propria in facto esse non acquirūtur partibiliter: sicut nec ipa forma cuꝫ illa fluat a natura specifica forme. (Fiunt aūt que fiunt). Tertio suadetur eadē ꝯclusio in Tex. co.
generatiōe entiū artificialiū ꝛ ꝭ inductiue. nā corꝫ q̄ fiūt per arteꝫ:quedaꝫ fiunt per transfigurationē hoc est per transmutationeꝫ rei ab vna figura in aliā figurā sicut statua:quedā per appositionem vt fluuius per hoc ꝙ concurrūt diuerse aque:quedaꝫ per subtractioneꝫ partiuꝫ materialiuꝫ:sicut mercurius ex lapide:quedaꝫ autem fiunt ꝭꝫ compositioneꝫ vt domus: adhuc quedaꝫ artificialit fiunt per alterationeꝫ:ꝛ talia non fiunt soluꝫ per arteꝫ:quāuis ars iuuet naturā in generatione taliū:huiusmodi auteꝫ sunt que transmutatur substātialiter:ꝛ in omnibus istis generabilibus est aliqꝺ sub

iectuꝫ: vt inductiue patet. Le. li. (Fiunt autem que fiunt simpliciter), idest vniuersaliter per arteꝫ: alia quidem transfiguratione vt statua: alia vero appositione vt que augmentantur per concursuꝫ multoꝛuꝫ: vt fluuius: alia ablatione vt ex lapide mercurius: compōne auteꝫ vt domus: alteratione vō vt que conuertuntur ſm materiaꝫ: omnia auteꝫ que sic fiunt manifestuꝫ est quoniā ex subiectis fiūt. Istius declaratis potest cōclusio sic demōstrari: in omni generatione naturali vł artificiali requiritur subiectum: sed omnis generatio ē naturalis vel artificialis: ergo in omni generatione requiritur subiectuꝫ: patet consequentia cuꝫ minoꝛi: maioꝛ auteꝫ est inductiue ostensa.

Notandum primo ſm cōmentatorē commento. 63. qď transmutatio substantialis ꝛ transmutatio accidentalis dupliciter ꝯueniūt: p̄mo ī h ꝙ vtraqꝫ ē alteratio eiusdē rei de vna qualitate in aliā: ꝛ de vna dispositiōe in aliam vnde qualitas dupliciter sumitur: scilicet cōmuniter ꝛ proprie. Cōmuniter pro omni forma infoꝛmante vel actuante: ꝛ sic loquitur philosophus in predicamentis cap̄lo de substantia vbi dicit secundaꝫ substantiā significare quale quid: ꝛ Por. in vniuersalibus ꝙ differentia essentialis predicaẗ in quale: qualitas vero proprie sumpta est forma predicamenti quantitatis quā Aristo. diffiniens in predicamentis dicit: qualitas est ſm quā quales dicimur. Et quoniā motus specificatur a termino ad quē. 2. phyſicoꝛuꝫ. ideo alteratio consequenter sumitur cōiter pro oī motu vł mutatione ad formam: ꝛ proprie pro solo motu vel mutatione ad formaꝫ p̄dicamenti q̄litatis: ꝯmentatoꝛ igitur non loquitur de qualitate vel alteratione proprie ꝛ stricte sumpta: sed communiter ꝛ large: concedendo tam generationeꝫ ꝙ augmentationeꝫ esse alterationē: ꝛ taꝫ substātiam ꝙ quātitateꝫ esse qualitateꝫ: vult igitur dicere cōmentatoꝛ ꝙ in hoc conueniunt ambe transmutatiōes quia vtraqꝫ est transmutatio vnius rei: de vna forma in aliaꝫ formaꝫ. ¶ Secundo conueniunt trāsmutatio substantialis ꝛ accidentalis ſm ꝯmentatoreꝫ: quia illud ꝙ defert vtrāqꝫ demonstrationeꝫ est ideꝫ numero ꝛ ē coꝛp⁹ demonstratū. Ubi est intelligenduꝫ ꝙ in eodeꝫ subiecto fundatur modus ꝛ forma ad quaꝫ ē motus: modo non soluꝫ motus substantialis inheret materie: sed etiaꝫ forma accidentalis: alīter in coꝛruptione compositi naturalis coꝛrūperētur omnia accidentia eius contra sniaꝫ phy. 2. de ge. di. ꝙ in elementis habentibus symboluꝫ est facilioꝛ transitus ꝙ in non habentibus: quia in non habentibus coꝛrūpuntur due qualitates p̄ie. in habentibus vō symboluꝫ tantuꝫ vna coꝛrūpitur. Si ergo eadeꝫ qualitas numero manet in generato ꝛ coꝛrupto: opoꝛtet illā inherere materie: que etiā manet. Si igitur taꝫ forma accidentalis ꝙ substātialis est inhesiue in materia: opoꝛtet vtrāqꝫ transmutationeꝫ. scilicet substantialeꝫ ꝛ accidentaleꝫ esse inhesiue in materia: ꝛ hoc intendit ꝯmentatoꝛ di. ꝙ deferens vtrāqꝫ transmutationeꝫ est ideꝫ numero. scilicet materia p̄ia. Et quia materia p̄ia nuda nō subiicitur hijs formis nec trāsmutatiōibus: sed necessario vestitur ꝙtitate per quā recipit omnes formas ꝛ transmutationes. ideo inquit cōmentatoꝛ ꝙ deferēs vtrāqꝫ trāsmutationeꝫ est coꝛpus demonstratuꝫ. idest materia prima deferens vtrāqꝫ transmutationeꝫ est extensa per quantitateꝫ. scilicet interminataꝫ: quā ipse cōmentatoꝛ in de substantia oꝛbis dicit esse coeternaꝫ materie. Sed dicit

[illegible] ꝙ per coꝛpus demonstratum intelligit cōmentatoꝛ aggregatū ex materia ꝛ quantitate interminata: ꝛ hoc est illud ideꝫ numero. qď defert vtrāqꝫ transmutationeꝫ: licet sit subiectuꝫ per accidens: materia vō subiectuꝫ per se. Indubie hec nō potest esse intentio ꝯmentatoꝛis: quia hic non loqueretur de subiecto per accidens nisi loqueretur de subiecto per se cum scientia demonstratiua relinquat ea que sunt per accidens primo posterioꝛuꝫ ꝛ. 2. phyſicoꝛuꝫ. Deinde tale aggregatuꝫ non est proprie coꝛpus cuꝫ non sit coꝛp⁹ p̄dicamēti substantie nec quantitatis nec qualitatis: coꝛpus eniꝫ predicamenti substantie componitur ex materia ꝛ forma substantiali. Coꝛpus predicamenti quātitatis est quantitas triuꝫ dimensionuꝫ: coꝛpus auteꝫ predicamenti qualitatis cōponitur ex composito substantiali ꝛ forma accidentali naturali vel artificiali.

Secundo notanduꝫ ſm cōmentatoreꝫ eodem cōmento ꝙ antiqui qn viderūt ꝙ qn̄ res transmutaẗ ī q̄busdā istis dispositionibus stant nomen ꝛ dispositio eius transmutabantur in quibusdaꝫ non: vocauerunt primuꝫ moduꝫ trāsmutationuꝫ in substantia ꝛ alterationē substantie. Secundaꝫ vō trāsmutationeꝫ in qua neqꝫ nomen rei: neqꝫ eius diffinitio transmutantur vocauerunt alterationeꝫ accidentalem. Differunt autem ille due transmutationes in hoc: quia per substantialeꝫ transmutationeꝫ res acquirunt vel amittunt nomen ꝛ diffinitioneꝫ: non auteꝫ per transmutationeꝫ accidentaleꝫ. Si eniꝫ soꝛtes transmutatur substantialiter: aut de non esse ad esse: sic acq̄rit nomen ꝛ diffinitioneꝫ: quia est homo postꝙ nō fuit homo ꝛ est animal rationale postꝙ non fuit animal rationale. Si auteꝫ transmutatur de esse ad non esse: sic amittit nomen ꝛ diffinitioneꝫ: quia desinit esse homo ꝛ animal rationale postꝙ fuit quodlibet illoꝛum. Si autem soꝛ. transmutatur accidentaliter acquirendo vel deperdendo albedineꝫ non propter hacquirit vel deperdit nomen ꝛ diffinitioneꝫ: quia non minus est homo ꝛ animal rationale.

Cōtra predicta arguitur primo ꝙ non idem numero est subiectum vtriusqꝫ transmutationis nec forme substantialis ꝛ accidentalis: qꝛ dicit phūs primo de ge. ꝙ transmutatio substantialis: ꝛ transmutatio accidentalis differunt per subiecta: ꝛ cōmentatoꝛ secundo de anima ꝙ in hoc differūt forma substantialis ꝛ accidentalis: quia forma accidētalis aduenit enti in actu: ꝛ forma substantialis aduenit enti in potentia. ¶ Secundo arguit ꝙ in trāsmutatione accidentali res acquirunt vel amittunt nomen ꝛ diffinitioneꝫ: quia si soꝛ. transmutatur a nigro in albuꝫ ipse acquirit nomen albi ꝛ suaꝫ diffinitioneꝫ. Si auteꝫ transmutatur ab albo in nigruꝫ: ipse deperdit illud nomen ꝛ illaꝫ diffinitioneꝫ. ¶ Ad primū dicitur ꝙ forma substantialis seu transmutatio substantialis nō habet nisi vnum subiectum inhesionis cuꝫ quo facit compositioneꝫ: videlicꝫ materiaꝫ primaꝫ: forma autem accidentalis ac sua transmutatio habet duplex subiectuꝫ: videlicet propinquuꝫ qď est compositū substantiale ꝛ remotum ꝙ est prima materia: non ergo differunt illa p subiecta isto modo: quod forma substantialis ꝛ sua transmutatio sunt tantuꝫ in subiecto in potentia: ꝛ forma accidentalis: ꝛ sua transmutatio sunt tantuꝫ in subiecto in actu: sed quia forma substantialis nunꝙ aduenit subiecto in actu sed tm̄ subiecto in potentia. forma vō accidentalis nunꝙ aduenit subiecto in potentia qn

adueniat subiecto in actu cū quo facit cōpositū intelligendo p subiectū in actu cōpositū substātiale nō possibile ad vlteriorē formā substātialez. ¶ Ad scōm dicitur ꝙ in casu illo sor. acquirit nomen ⁊ diffinitionē accidentalē seu deperdit aliqđ illoꝝ: ex quibus nō sequitur ꝙ sor. acquirat nomen ⁊ diffinitionē seu deperdit aliqđ illoꝝ: qꝛ a ₰m quid ad simpliciter fallit consequētia: sicut etiā non sequit sor. variat formā vel speciem: hec enī absolute sūpta coniūcta termino substātiali non supponunt nisi pro re predicamenti substantie. Ex predictis sequūtur quatuor correlaria ₰z cōmentatorē in eodē cōmento: quoꝝ primū est qđ prima mā non potest denudari a corpeitate: quia si denudaret a corporeitate inqt ipe tunc hēret ex se formā substātialē: hꝫ conditionalis sic declaratur: si mā denudaret a corporeitate ipa non esset extensa: ipa non posset recipere aliquā formaz substātialez: sicut nec qualitates māles necessario precedentes īductionē forme substātialis: cū igitur mā non possit esse sine forma substātiali: ergo si mā denudaretur a corporeitate ipsa hēret in se formā substātialē insepabilē sibi: sed hoc est inconueniens: qꝛ tunc nullā aliā posset recipere. ¶ Secūdū correlariū ꝙ 3ᵉ dimensiones que videntur insepabiles a mā ⁊ semper manere eedē numero sunt accidentia: qꝛ si essent substātie: tunc nō mutaretur nomē neqꝫ diffinitio istius obiecti in trāsmutatione substātiali: qꝛ istud subiectuz haberet nomen ⁊ diffinitionē insepabilem sibi. ¶ Tertiū correlariū ꝙ subiectū haꝝ dimensionū est ipa mā pria: ⁊ non substātia cōposita: quoniā se habꝫ p modū proprie passionis respectu materie: ⁊ cū sint coeterne sibi ⁊ non ꝯposito: vnde dicit cōmentator ꝙ asserens hāc materiā esse corpus peccat sicut peccauit Auicēna existimās ꝙ subiectū deferens dimensiones sit habens formā in actu. Contra supra dixit cōmentator ꝙ mā est corpus demonstratuz: ⁊ nunc dicit ꝙ non est corpus ista videtur repugnare. Respōdetur ꝙ cōmentator dicit hic materiā non esse corpus vt putauit Auicenna .s. cōpositū ex actu ⁊ potētia substantiali: ibi autez dixit materiā esse corpus demōstratum in predicatione denominatiua. scilicet māzesse corporeā ⁊ extensaz per quātitatē. ¶ Quartū correlariū ꝙ corpus celeste non est in potentia ad aliquā dispositionē substātialē: nec generationē nālez: quia corpus celeste caret hoc subiecto: scilicet mā prima ratiōe cuiꝰ aliquid est in potentia ad dispositionē substantialē: ⁊ quia corpus celeste inquit ꝯmentator caret hꝫ subiecto: ideo caret forma que sustentatur per hoc subiectuz: ⁊ ideo necesse est ꝙ forma corporis celestis sit liberata nec forma corporis cōstituitur per corpus celeste: sed corpus celeste constituitur per illā īquit ꝯmētator. Dubitatur qm̄ in tertio correlario dicit cōmentator ꝙ subiectuz haꝝ dimensionū est pria mā: sed in celo sunt omnes dimensiones: igitur in celo est materia: ⁊ ita apparet contradictio. Respondetur ꝙ cōmentator non dicit in celo nullo modo esse materiā: sed ꝙ in celo non est mā que est subiectū vtriusqꝫ transmutationis: ideo semper loquitur discrete ꝙ corpꝰ celeste caret hoc subiecto: quia ergo in celo non est mā que sit potentia ad formaz substantialez: ideo forma celi non educitur de potentia materie: ⁊ consequenter ordine nature est prior materia celi: propterea forma celi non constituitur per materiaz celi: sed magis econtra. In cōpositis autem generabilibꝰ ⁊ corruptibilibꝰ: qꝛ illoꝝ forme educuntur de potentia materie: ideo ille per materiaz cor-

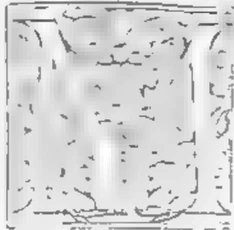
rit p[illegible] Quare [illegible] Secunda conclusio in omni generatione requiruntur tria co.64. principia. scilicet materia forma ⁊ priuatio: probatur in omni generatione generatur cōpositū: vt patuit. igitur in omni generatione est aliqđ ꝙ fit ₰m se totum: scilicet forma ⁊ aliquid ꝙ fit hꝫ dupliciter: scilicet subiectū ⁊ oppositu: verbi gratia in generatione musici generatur musica ₰m se totam ⁊ aliqđ fit hꝫ dupliciter: videlicꝫ subiectum: vt homo fit musicus ⁊ oppositum scilicꝫ in musicum fit musicum. Idem etiam patet in artificialibus: quoniam pp formam artificialem que generatur oportet signare subiectum: scilicet ens aurum vel lapidem ⁊c. oportet signare oppositum: videlicet priuationem ⁊ figurationem inordinationem vel informationem. I.e.li. (Quare ostēsum ex dictis est: quoniam ꝙ fit semper compositum est: ⁊ est quidem aliquid ꝙ fit totaliter. scilicet forma: est autem aliquid ꝙ hoc fit: ⁊ hꝫ dupliciter aut enim subiectum aut oppositum: dico autem opponi quidem non musicum subiici autem hominem. In artificialibus vō infigurationem ⁊ ordinationem: ⁊ informationem oppositum: es autē ⁊ lapidem ⁊ auruz subiectū).

Notandum primo ₰m cōmentatorē ꝙ Aristo. exempla posuit in transmutationibus accidentalibus ⁊ non substantialibus: quia notiora sunt: vnde etiam in generatione substantie aliquid denominatiue generatur scꝫ cōpositū ad cuius generationez concurrit forma q ₰m se totaz incipit esse: ⁊ concurrit subiectuz: scilicet materia prima ⁊ priuatio eiusdez forme substantialis admixta materie. Ex quibus patet ꝙ aliqua est transmutatio, cuius subiectuz est tantuz ens in potentia: vt trāsmutatio substātialis: cuius subiectuz non est nisi materia pria loquendo de subiecto inhesionis. Aliqua vō est transmutatio: cuius subiectū non est nisi ens in actu vt transmutatio artificialis: quia forma artificialis nō est ihesiue nisi in ꝯposito naturali: scilicet ere auro: aut lapide. Aliqua autē est transmutatio: cuius subiectū est īdifferēter tā ens in actu: ꝙ ens in potētia vt trāsmutatio acci. formaruz naturaliū: calefactio enī sicut caliditas est inhesiue: tā in cōposito: ꝙ in materia: licet non equaliter: quia est per se prio in mā: per se aūt nō prio in cōposito: ex quo corrupto cōposito eadē caliditas numero manet in generato. Et si arguitur ꝙ accidens migrat de subiecto in subiectū. negatur consequentia: sꝫ bene sequitur ꝙ desinit informare vnū subiectū in actu incipiendo informare vnū aliud: nec hoc tollit esse per se in cōposito: sed bene per se primo. Unde quia risibile inest homini per se prio non potest inueniri risibile sine hoīe: ⁊ quia inest sorti per se non prio: potest inueniri risibile sine sorte. Ita in proposito caliditas: vel albedo inest materie per se prio: ⁊ ideo non potest aliquod illoꝝ inueniri absqꝫ materia: ⁊ quia cōpetit inhesiue cōposito per se nō prio potest inueniri absqꝫ illo composito. Si autez accidentia aliquo modo dicuntur subiecta: hoc est tantum dispositiue: sola āt substantia est subiectuz inhesionis sicut sola substantia cū forma substantiali vel accñtali facit cōpositū vnū.

Secundo notandum ꝙ cōmentator cōmento.64. mouet vnū dubiū circa dictuz Aristo. oē ꝙ generatur cōponitur ex materia forma ⁊ priuatione: cuz priuatio recedat ⁊ non maneat cuz genito: sed sola materia ⁊ forma ex quibus generatuz cōponitur. Respondet dupliciter cōmenta-

tor. Primo ꝙ Aristo. intelligit de generato incōpleto quod est in via generationis. In tali enī generato exiguntur mā subiectū forma ⁊ priuatio: cū illud habeat partē forme ⁊ partē priuationis: sed generatū cōpletū est precise ex duobus cōpositū: scilicet ex materia ⁊ forma. Secundo respondet cōmentator ꝙ non intelligit philosophus generatū cōponi ex hijs tribus: sed solū cōponi ex materia ⁊ forma: priuatio autē est de dispōe gn̄ati: qr semper aliquid illius ē in materia vsq; ad cōplementū generati. ❡ Dicit tamē breuius ⁊ melius ꝙ Aristo. nunꝙ asseruit generatum cōponi ex hijs tribus: sꝫ oppositū: quia superius probauit priuationē corrūpi ⁊ nō manere in fine generatōis [illegible] concurrere.

Contra istā conclusionē arguitur quadru[illegible] est trāsmutatio: cuius materia non est subiectū [illegible] ⁊c. antecedēs patet de transmutatione facta in intellectu ab errore in scientiam: vel de vna opinione in aliam non est enim materia subiectū naturalis vel artificialis: sꝫ solus intellectus. ❡ Secundo: aliqua est trāsmutatio per quā non acquiritur nec deperditur forma: igitur ⁊c. Antecedens patet de rarefactione ⁊ cōdempsatione. Dicit enī Aristo. 4. physicorū ꝙ rarefactio est partiū dilatatio sine acquisitione alicuius: ⁊ cōdempsatio est partium constrictio sine deperditiōe alicuius. ❡ Tertio: aliqua est transmutatio ad quā non concurrit priuatio. igitur ⁊c. probatur antecedens de motu celi qui est transmutatio localis vbi non est priuatio: quia materia celi est absoluta a priuatione ꝓm cōmentatorē hic: ⁊ in de substantia orbis. ❡ Quarto: omnis transmutatio est subita vl' successiua si subita: ergo est simul cū forma genita ⁊ per consequens non est priuatio: quia vnū oppositorū non manet cum reliquo ꝓm philosophum: vbi supra: si transmutatio est successiua illi est annexa priuatio ⁊ per consequens deficiet forma ꝓpter eandem causā. ❡ Ad primum dicitur ꝙ materia sumitur dupliciter: scilicet cōiter pro omni subiecto motus vel mutationis: ⁊ sic accipit philosophus secundo physicorum cū dicit es esse materiā statue ⁊ argentū fiale. Secundo proprie pro subiecto formarū substantialiū: ⁊ sic accipitur in hoc ꝓio cū dicit materiā eē ingenerabilē ⁊ incorruptibilē: cū ergo dicitur cuiuslibet transmutationis materiā esse subiectū capitur materia cōmuniter ⁊ non stricte: ⁊ sic intellectus est materia intellectionū: ⁊ celū est materia motus localis: ideo philosophus ad tollendū hanc difficultatem nunꝙ nominat materiā sed subiectum ꝙ in plus se habet ꝙ mā proprie dicta. ❡ Ad secundū dicitur quod in rarefactione acquiritur raritas: ⁊ in condempsatione acquiritur dempsitas: ⁊ ad philosophū dicitur ꝙ non ponit ibi tales diffinitiones: quia tunc aqua bulliens non rarefieret: quia acquirit aliquid de nouo: scilicet caliditatē: nec condempsaretur dimissa sue nature: quia necessario acquirit frigiditatē: vult igitur philosophus ibi ꝙ in rarefactione non acquirit aliqua pars noua nec in condempsatione deperditur aliqua pars antiqua: cū quo tamē stat ꝙ acquirit ⁊ deperditur qualitas. ❡ Ad tertiū respondetur ꝙ licet in celo non sit priuatio forme: tamen est priuatio vbi quia continue partes mutant sitū ⁊ acquirunt vbi: quod prius nō habebant: igitur in eis est priuatio situs vel vbicationis: hꝫ colligit de intentione cōmentatoris di. in de substantia orbis ꝙ celum habet potentiā ad vbi: ⁊ non ad formā: constat autē ꝙ vbicūq; est potentia respectiua: ibi est priuatio. ❡ Ad quartū cōcedo ꝙ aliq̄ est transmutatio cui est annexa forma ⁊ non priuatio: ⁊ aliqua cui est annexa priuatio ⁊ non forma nō tamē sequitur qui ad oēm transmutationē ꝯcurrāt forma ⁊ priuatio ad hunc intellectum ꝙ non potest esse aliqua transmutatio quin per illā acquiratur forma ⁊ deperdatur priuatio vel econtra: quare ⁊c.

Manifestum igitur quod si quidē). Ista est tertia pars principalis huius capituli: in qua post manifestationē necessitatis principaliter materie forme ⁊ priuationis declarat illorum diuersitatem in modo principiādi ponendo duas conclusiones: quarū prima est ista solum materia ⁊ forma sunt principia per se cōpositi naturalis. Secunda conclusio priuatio est principium per accidens compositi naturalis ibi. (est autem subiectum). Prima conclusio sic demonstrat. Illa sūt principia per se compositi naturalis: ex qb' per se primo non ꝓm accidens sunt ⁊ fiunt omnia que sunt: sed solū materia ⁊ forma sunt per se primo: ⁊ nō ꝓm accidens sunt ⁊ fiunt omnia que sunt: ergo solum materia ⁊ forma sunt per se principia compositi naturalis. Ista consequentia tenet cum maior ⁊ minor patet: quia rationes eorum que fiunt resoluuntur in rationes materie ⁊ forme: verbi gratia ratio hominis musici resoluitur in rationes hominis ⁊ musici: ideo homo musicus componitur ex homine ⁊ musica. Le. li. (Manifestum igitur ꝙ quidem sunt cāe ⁊ principia eorū que natura sunt: ex quibus tanꝙ ex primis sunt ⁊ fiunt non ꝓm accidens: sed per se omnia que fiunt [illegible] vnūquodq; quidē compositi naturale dicitur ꝓm substantiā ꝙ fiat ex subiecto ⁊ forma primo per se ⁊ non ꝓm accidens: componit enī musicus homo ex homine ⁊ musico quodāmodo: resoluēs enī rationes eorū que fiunt in rationes eorū: scilicet materie ⁊ forme (Manifestū igitur est ꝙ fiūt que fiūt ex hijs). i. omnia que fiunt denominatiue fiunt solum ex hijs: scilicet ex materia ⁊ forma: vnde hic non sumitur fieri large sed stricte: vt solum competit compositis.

Notandum ꝓio quod philosoph' ponit in littera illam particulam sunt ⁊ fiunt cōiūctim: q[illegible] licet priuatio sit principium per se ipsius fieri: non tamen est principiū ipsius esse: sed solū materia ⁊ forma que sunt partes essentiales cōpositi naturalis: priuatio aūt nō est pars: sed corrūpitur in gn̄atōe compositi naturalis. ❡ Secūdo notandū ꝙ Aristo. ponit illam aliam pticulā quodāmodo ad denotandū ꝙ ꝯpositio substantie cū accidēte non est per se compositio: sed per accidens: ꝙ autē Aristo. ponit exemplū de forma accidētali: scilicet de qualitate. hꝫ ideo quia magis notū est ꝓm cōmentatorem cōmento. 65. Sed ꝙ dictū est de qualitate inquit, ipse est intelligendum de substantia. dicuntur enī quodāmodo homo ⁊ musicus partes essentiales hominis musici: quia non stat intelligere hominem musicū quin intelligat hō ⁊ quin intelligat musicū: sꝫ nō econtra sicut contingit de homine respectu partiū sue diffinitionis.

Dubitatur [illegible] istā conclusionem quia [illegible] per se [illegible]

nuntur in diffinitione illius: vt patet inductiue: siue sint partes rei vt genus et differentia: siue non sint partes vt puncta respectu linee: sed materia et forma non ponuntur in diffinitione compositi naturalis: quia quocunque dato illud nõ diffinitur per materiam et formam cũ in diffinitionibus hominis et equi nõ ponatur materia nec forma. Respondetur quod licet materia et forma non ponantur in diffinitione hominis vel equi quia compositũ naturale ẽ illud quod est intrinsece ex materia et forma: nec sequitur quocunque composito naturali dato materia vel forma nõ ponitur in diffinitione eius: ergo nõ ponitur in diffinitione compositi naturalis: arguitur enim a suppositione personali ad suppositionẽ simplicem: conceditur tamẽ quod in diffinitionibus hominis et equi ponitur materia et forma: hoc modo homo est animal compositũ ex corpore et anima intellectiua. Ista est diffinitio naturalis: alia autem scilicet homo ẽ animal rationale est metaphysica: prima enim datur ex partibus realibus: que sunt partes secundum fidẽ et alia datur ex partibus rationis que sunt partes secundum ymaginationem vt patuit in prologo de intentione cõmentatoris. (Est autem subiectum). Secũda

Tex. co.66. conclusio priuatio est principiũ per accidens compositi naturalis: probatur priuatio est principiũ compositi naturalis et non per se: igitur per accidens: patet consequentia cũ maiori per ea que dicta sunt: nam quocunque composito naturali signato generabili et corruptibili: quia de illo fit mẽtio nõ stat intelligere trãsmutationẽ eius per generationem et corruptionẽ quin intelligatur priuatio illius: minor autem declaratur: si enim priuatio est principiũ per se cõpositi naturalis: hoc est ideo: quia est vnũ numero cũ materia que est per se principiũ cõpositi naturalis: sed hoc non arguit intentũ: quia licet materia et priuatio sint vnum numero: sunt tamen duo specie vt patet inductiue: quoniam quelibet materia vt homo aurum: et sic de aliis numerabilis est inter entia positiua: priuatio autem non numeratur nisi inter entia priuatiua: et ex hoc materia est magis ens et magis principium quam priuatio: quia ex materia fit per se: et non secundum accidens compositum naturale: ex priuatione autem per accidẽs: forma etiã quecunque sit illa est vnum ens positiuũ: vt patet tam in artificialibus quam naturalibus: vt ordinatio domus vel alterius artificialis est vnum ens positiuum musica etiã est vnum ens positiuũ: et sic consequẽter discurrẽdo per alias formas que predicantur de subiecto: propterea forma est principium per se: sicut materia et ex

Tex. co.66. ea fit compositũ per se primo non secundum accidens: sicut ex subiecto. Le. li. (Est autem subiectum numero quidem vnum: specie vero duo) homo quidem enim et aurum et omnino materia numeralis est inter entia positiua: hoc enim scilicet subiectum est aliquid magis quam priuatio: et ratio est quia per se et non secundum accidens ex ipso fit quod fit. priuatio autem et contrarietas accidens est: ex quo fit oppositũ: vnũ autem ens est species .i. forma vt ordinatio aut musica aut aliorum aliquid sic predicantium.

Notandum primo secundum cõmentatorem in cõmẽto .66. quod prima materia est aliud a priuatione: quia ita se habet ad res: sicut homo ad musicam: et aurum ad anulum et homo: et aurum: et vlterius materia secundum quod est materia numeratur in entibus: quod non est in priuatione: licet materia nõ sit aliquid in actu sed quod est materia: tamen dignior est vt sit aliud demonstratum quam priuatio et dixit hoc Arist. quia prima materia multum admiscetur cum priuatione: et priuatio etiam differt a materia quoniam generatum est ex materia per se cum sit pars eius: ex priuatione autem aliquid est per accidens cum non remanet: ita quod sit pars generati. ¶ Duas differentias ponit commẽtator ex doctrina Aristo. inter materiam et priuationem: prima: quia materia numeratur inter entia et priuatio inter non entia. Secunda differentia quia materia manet in termino generationis: et efficitur pars generati: priuatio autem non manet: neque efficitur pars generati: sed corrumpitur. In hoc tamen cõmento inueniuntur rationes manifestantes differentiam inter materiam et priuationem: prima ratio: ita se habet materia ad formas naturales: sicut homo ad musicam: et aurum ad anulum: sed homo differt a priuatione musice et aurum a priuatione anuli: igitur materia differt a priuatione formarum naturalium. ¶ Secũda ratio homo et aurum: et vniuersaliter materia secundum quod est materia numeratur inter entia: priuatio autem non numeratur inter entia: ergo priuatio nõ est materia. ¶ Tertia ratio materia est dignior priuatione: ergo non est priuatio: antecedens arguitur materia secundum quod materia ẽ in potentia: priuatio autem nõ ẽ in actu: nec in potentia: ergo dignior est materia quam priuatio. ¶ Quarta ratio illud quod admiscetur alteri nõ ẽ illud: sed materia est multũ admixta priuationi: ergo materia nõ est priuatio. ¶ Quinta ratio materia ẽ pars generati: et priuatio nõ ẽ pars generati: igitur priuatio non est materia.

Secundo notandũ secundum cõmentatorem eodem cõmento quod [illegible] per accidens illud quod ẽ per accidens: et necessariũ: illud enim quod ẽ per accidens aliud ẽ necessarium aliud rarissimũ: sed priuatio est necessaria generationi: quia necessario precedit: sicut cũ attribuitur subiecto generante inuenietur principiũ per accidens. ¶ Duplex est ergo per accidens: scilicet necessariũ et rarum: priuatio: et si ẽ principiũ per accidens nõ quidem rarum: sed necessariũ: vnde cõplete loquẽdo põt dici quod quadruplex est per accidens. scilicet necessariũ frequẽs rarum et equale: per accidens necessariũ ẽ illud quod cõpetit alicui de necessitate vt eẽ coloratũ inest alicui per accidens: tamen necessario: quia necessariũ est albũ esse coloratũ: per accidens frequẽs est illud quod cõpetit alicui vt in pluribus sicut canescere in senectute cõpetit homini per accidẽs: tamen frequẽter: quia vt plurimũ fiunt homines cani in senectute: per accidẽs rarum est illud quod cõpetit alicui vt in paucioribus. scilicet canescere in iuuẽtute cõpetit homini: sed raro. Per accidens autem equale est id quod alicui cõpetit indifferẽter vt currere et sedere insunt homini per accidẽs equale: quia indifferẽter tã illa quam sua cõtradictoria cõpetunt illi.

Tertio notandũ secundum cõmentatorem eodem cõmento quod priuatio vlterius nõ separatur a materia sed quandiu materia admiscetur cũ aliqua forma tamen admiscetur cum priuatione forme opposite illi: licet igitur materia prima aliquãdo separetur ab ista priuatione: et ab illa: et sic de aliis quacunque demõstrata: non tamen separatur vniuersaliter a priuatione cum semper sit in potentia ad aliquam formam generandam: ideo semper est sibi coniuncta priuatio forme generande: quacunque enim forma signata in materia illi respõdet aliqua forma opposita per cuius generationem hec que est in materia corrumpetur: ergo quãdiu non generatur illa forma opposita tandiu manet materia sub priuatione illius forme.

Quarto notandum secundum cõmentatorem eodẽ cõmẽto quod materia nõ habet in se formam propriam neque priuationẽ propriam: nam si hẽret formã propriã: nõ reciperet omnem formam: et similiter si haberet priuationem propriam. Ideo oppositum substãtiale nõ recipit aliam formam: quia habet formam propriam

a qua recipit nomē ⁊ diffinitionem. Ita materia prima nullam aliam formā reciperet: si aliquam propriam haberet dantē sibi nomen ⁊ diffinitionem. Si etiam haberet priuationē ipsa sibi determinaret aliquaʒ formam generandam: qua habita nunꝙ amplius aliaʒ reciperet: qm̄ talis forma: aut fieret coeterna materie eo modo quo forma celi: aut corrūpetur materia ad corruptionem talis forme eo modo quo corrūpitur compositū ad corruptionē forme sue.

Dubitatur si priuatio est principiuʒ p accidēs vtrū in corruptione forme per accidēs adueniat priuatio materie: sicut per accidēs corrūpitur in generatione forme: ⁊ arguit ꝙ non. Primo quia nō eadem priuatio numero: quia aliter corruptum rediret materialiter idem ꝯtra phylosophum. 2°. de genera. nec alia: quia diuerse priuationes sunt diuersarum formarū. Secūdo quia tūc priuationis esset priuatio eo ꝙ materia habebit a priuationē: ⁊ nō habet eaʒ: ergo priuat a priuatiōe. Tertio quia tunc omnis transmutatio esset acquisitiua: eo ꝙ per quamlibet transmutationē acquireret forma: vel priuatio. Quarto qz forma corrupta posset regenerari: ꝓbatur priuatio est negatio in subiecto apto nato: igit̄ subiectū habens aliquā priuationē habet ad formā illius priuationis aptitudinē: ⁊ ꝑ cōsequens potest illam formā recipere alioquin frustra esset illa aptitudo.

Oppositum colligitur de intentione Aristo. in h primo ve[illegible] pra dicebatur ꝙ musicū corrūpitur i imusicū ⁊ albū corrūpitur in nō album: ⁊ non in quodlibet nō albū: sed in id nō album in quo est priuatio albi: ⁊ .8. meth. dicit phylosophus ꝙ materia fit subiectū priuationis per corruptionē dispositionū naturaliuʒ: ⁊ in post predicamētis dicit Aristo. ꝙ ab habitu ad priuationē est possibilis transitus ⁊ nō econtra. Ad primū dicit ꝙ eadeʒ priuatio numero aduenit materie que primo corrūpebatur: nec est incōueniens corruptum priuatiuum idē in numero regenerari: Aristo. autem. 2°. de ge. intelligit de corrupto positiuo per transmutationem materie. Ad 2ᵐ nego vtrāꝗ ꝯsequentiam: sed bene sequitur materia nō habet a priuationem: ⁊ habebit eam quā apta nata est habere: igit̄ priuatur a priuatione: sed negat minor: quia nō est aptitudo nisi ad positiuū: ⁊ ꝯsequēter dicit ꝙ materia: licet sit iam potentia ad a priuationē: nō tamē est in potentia ad illaʒ: quia esse in potentia ad a priuationē est habere aptitudinē ⁊ potentiam respectiuā ad illam: ⁊ hoc est impossibile: quia potētia respectiua non respicit nisi formam: vt colligitur a cōmentatore in hoc primo: potest tamē cōcedi ꝙ priuationis est priuatio: qm̄ priuationis que ē negatio in subiecto apto nato est priuatio: que est forma in materia: dictū est enim supra: quod omnis forma tendens in nō esse est priuatio: ⁊ cōsequenter cōcedatur ꝙ materia est in potētia ad priuationem: ⁊ habet aptitudinem ad illam: sed illa aptitudo: aut potentia non est respectiua: sed tm̄ absoluta. Ad 3ᵐ concedo cōsequentiā: ⁊ cōsequens tm̄ quia denominatio fit a nobiliori transmutatio dicitur acquisitiua vel deperditiua quando acquiritur vel deperdit forma. Ad quartū negatur prima ⁊ vltima cōsequētia: quia non cuilibet priuationi correspondet forma generāda: sʒ solum priuationi que est respectu futuri cui cōiuncta est potētia respectiua que cum sit corrupta: non amplius potest regn̄ari: ex quo est ens positiuū. Item qz priuatio est negatio in subiecto apto nato: cōcedo ꝙ materia habens priuationem forme corrupte habet aptitudinem. s. absolutam ad illam formā que quideʒ aptitudo non est nisi naturalis potentia materie: non tamen potest recipere illam formā: quia nō habet potētiam respectiuam: vnde anteꝗ forma generetur materia habet duplicem aptitudinem. s. absolutam ⁊ respectiuam: ⁊ postꝗ est corrupta: habet solum aptitudinē absolutam (Unde est) Ex predictis Aristo. infert tria correlaria quoꝝ primum est ꝙ principia sunt aliquo Tex. co.67.
modo duo ⁊ aliquomodo tria: patet: nam principia ꝑ se compositi naturalis sūt tm̄ duo. s. materia ⁊ forma: sʒ principia ꝑ se: ⁊ per accidens sunt tria: videlicet materia forma ⁊ priuatio. l. e. li. (Unde est) supple ex dictis ꝙ sicut duo dicenda sunt esse principia: est autem sicut tria. Scōm correlarium principia sunt aliquomodo cōtraria: ⁊ aliquomodo nō sunt contraria: ꝓbatur: pricipia aliqua nō possunt se recipere musicū ⁊ imusicum: aut calidum ⁊ frigidum: aut consonans ⁊ incōsonans: aliqua autem principia se recipiunt. s. materia ⁊ forma: aut materia ⁊ priuatio. Idem enim homo aliquando est musicus: ⁊ aliquando imusicus interdū calidus: aliquando frigidus. l. e. li. (Et est) idest cōtingit etiam principia nō esse cōtraria: ab alterutris enim pati contraria impossibile est: modo vnum principium patitur ab alio: soluitur autem idest hoc declaratur ꝓpter quod aliud est subiectum: hoc enim non est contrarium alicui. Notandū ꝙ pati est dupliciter. s. per corruptionē: ⁊ ꝑ receptionem cōtraria nō patiūtur a se inuicem ꝑ receptionem: quia vnum contrarium non recipit reliquum tanꝗ subiectū suum: sed bene inuicem patiūtur per corruptionem: quia vnū alterū corrumpit. Tertium correlariuʒ principia sunt aliquomodo plura cōtrariis: ⁊ aliquomodo non sunt plura ꝯtrariis patet: nam principia faciētia numerū inter entia positiua non sunt plura contrariis: quia sunt solū duo. s. materia ⁊ forma: principia autem simul facientia ⁊ non facientia numerum inter entia positiua sunt plura contrariis: quia sunt tria scilicet materia forma ⁊ priuatio: vt patet tam in naturalibus quā in artificialibus: quoniā ꝓpter formam: oportet dare subiectum sub priuatione: vt hominem sub imusico: ⁊ es sub infigurato. l. e. li. (Quare neꝗ plura contrariorum sunt principia quodammodo sed duo: vt est dicere nūo .1. nūm positiuuʒ facientia: neꝗ iteꝝ penitus duo: ꝓp id qd̄ alterū est esse ipsis scilicet subo ⁊ priuationi: sed tria: alterum enim est esse homini ⁊ non musico esse: ⁊ infigurato ⁊ eri distinguitur enim subiectum non solum a forma: siue sit naturalis: siue artificialis sed etiam a priuatione illius forme. Ex predictis est soluta questio quam phylosophus dixit superius habere magnam dubitationem: vtrum principia sint tantum duo vel tria dicendo ꝙ aliquomodo sunt tm̄ duo: ⁊ aliquomodo sunt tria: nam principia per se sunt tantū duo: sed principia per se: ⁊ per accidēs sunt tria principia cōtraria sunt tm̄ duo: sed principia contraria ⁊ nō ꝯtraria sunt tria: principia faciētia numerū positiue sunt tm̄ duo: sed facientia positiue ⁊ non positiue numerum sunt tria: sicut dictum est (Quot qui- Tex.
dem igitur) Iam Aristo. epilogat circa determinata: di- co.68.
cens: quot qdē ergo sunt pricipia circa q̄ōnē phycoꝝ

et quo toti: sicut dictum est: et ostensum est: quoniam oportet sub una aliquid contrariis: et contraria duo esse: sed quodammodo alio non necessarium est tria esse principia. Sufficiens erit alterum contrariorum .s. forme positiue facere absentia et presentia eius mutationem in materia: quodlibet enim contrariorum est causa necessariarum transmutationum: sed vnum positiue et reliquum priuatiue: et vnum facit compositionem cum materia .s. positiuum et non reliquum .s. ... priuatiuum.

Circa predicta queritur vtrum possibile sit aliquid fieri de nouo nullo subiecto presupposito. Et arguitur quod sic: primo: quia si non hoc videtur esse propter illam propositionem ab omnibus concessam ex nihilo nihil fit: sed illa propositio est falsa: quia suum contradictorium est verum .s. ex aliquo nihil fit vt tanquam ex subiecto: quia neque ex deo: neque ex celo: fit aliquid subiectiue. ¶ Secundo anima intellectiua fit cum sit forma substantialis hominis et non fit ex subiecto ex quo non fit de potentia materie quod declaratur sic. Illud quod fit de potentia materie eque bene corrumpitur sicut generatur: sed anima intellectiua est incorruptibilis .3°. de anima: igitur etc. ¶ Tertio phylosophus ait primo de generatione quod sicut generatio entis secundum quid est ex non ente quodammodo: ita generatio entis simpliciter est ex non ente simpliciter. ¶ Quarto hec veritas Adam fuisse fiebat: quia illa veritas fuit et non semper fuit: et tamen nullum presupponebat subiectum: quia iam nullum habet subiectum: quocunque enim subiecto non existente non minus: verum est Adam fuisse.

Oppositum probatur Aristo. a secundo capitulo huius tractatus vsque ad locum hunc: quattuor tamen rationes colliguntur a commentatore ex dictis eius in hoc primo commento septuagesimo primo: et .8°. physicorum et primo celi. quibus putauit partem demonstrare affirmatiuam questionis quarum prima est ista: omnis generatio est finis motus: et omnis motus est in aliquo subiecto: ergo omne quod generatur presupponit subiectum: tenet consequentia cum maiori ex determinatione phylosophi primo de genera. minor autem patet ex diffinitione motus assignata a phylosopho .3°. physicorum. ¶ Secunda ratio sequitur aliquid esse transmutatum sine transmutatione data parte negatiua questionis: patet de tali quod fit nullo subiecto presupposito in quo non est transmutatio: neque in aliquo alio. ¶ Tertia ratio sequitur quod aliquid habuit aliquam dispositionem quam nunquam habuit: quia omne quod fit fiebat: vt ostenditur .6°. physicorum: igitur hoc quod fit habuit aliquam dispositionem: sed quod non habuit illam patet: quia neque in se: neque in suo subiecto: si nullum presupponit subiectum. ¶ Quarta ratio antequam res fit possibile est illam fieri quero de illa possibilitate: vtrum sit in subiecto: ex quo debet generari forma et habetur intentum: aut in forma et hoc non: quia illa forma non est: aut in deo: vel in aliqua aliarum intelligentiarum: et hoc iterum non potest stare: quia deus non fit: nec aliqua abstracta intelligentia. Et licet hec concludant in potentiis naturalibus: non tamen absolute: quia si nullum agens naturale potest aliquid producere sine subiecto: tamen agens supernaturale illud non presupponit cum non agat necessitate nature: sed ex sola determinatione voluntatis sue. ¶ Ideo pro solutione rationum commentatoris nostri est notandum quod factio seu productio in plus se habet quam generatio: est enim genus ad creationem et generationem: vnde creatio est productio alicuius nullo subiecto presupposito: generatio autem est productio alicuius ex aliquo subiecto: propterea celum non genuit deus sed creauit: ac primam materiam cum omnibus abstractis intelligentiis: et hoc in primo instanti mundi: creatio enim non presupponit motum: et consequenter non presupponit subiectum: generatio autem presupponit motum loquendo de generatione stricte sumpta que est vera transmutatio ... de generatione ... de qua hic nullam volo facere mentionem: vnde sicut gradus non dicitur intensus nisi quia terminat latitudinem intensiuam: ita nulla productio est generatio: nec corruptio: nec aliquo modo mutatio nisi pro quanto est terminus motus: hanc doctrinam dat expresse commentator .6°. physicorum dicit quod duplex est transmutatio .s. per se: et est hec successiua: et per accidens: et hec est subita que ex se non dicitur mutatio nisi quia est terminus motus: vt generatio vel corruptio que ex se est terminus alterationis: et illuminatio que est terminus motus localis. Ex his potest intelligi quare secundum phylosophum tam in hoc primo: quam in .8. metha. non proprie generatur forma: nec materia sed compositum ... ad hoc quod aliquid proprie generetur: oportet illud per transmutationem incipere esse: et quod illa transmutatio sit in eo: sicut enim nihil proprie mouetur nisi motus sit in eo: ita nihil proprie mutatur: vel transmutatur nisi transmutatio sit in eo: propterea materia non proprie generatur: quia licet in ea sit transmutatio: non tamen incipit esse per illam transmutationem: nec etiam forma proprie generatur: quia licet incipiat esse per transmutationem: non tamen in ea est illa transmutatio: compositum autem est illud quod proprie generatur: quia per transmutationem incipit esse: ex quo est in materia: et hoc supposito generationem esse in primo instanti compositi naturalis. ¶ Prima ratio commentatoris soluta est: quia licet omne quod generatur presupponat subiectum: non tamen omne quod fit presupponit illud. ¶ Secunda ratio consimiliter soluitur dicendo quod si aliquid fit sine subiecto illud non est transmutatum: sicut nec in eo est transmutatio illud tamen est vere factum factione et productione que non est finis motus. ¶ Tertia ratio nihil concludit: quia non sequitur hoc fit: ergo fiebat: et ad phylosophum .6°. physicorum dico quod ipse cepit factionem stricte pro transmutatione. ¶ Quarta ratio soluitur per concedo quod illa possibilitas est vbique: quia antequam sit res vbique est possibile illam fieri: et si nulla res esset nisi deus producturus Antichristum illa possibilitas esset in deo .s. Antichristum fieri: ex quo non sequitur Antichristum fieri: sed solum Antichristum esse futurum: aut posse esse. ¶ Solutis rationibus commentatoris soluuntur argumenta ante oppositum facta: et ad primum dicitur quod concedentes illam ex nihilo nihil fit habent eam negatiuam tenentes li ex nihilo infinite: et li nihil negatiue. Ad hunc intellectum quod nihil fit ex nihilo tanquam ex subiecto: et ita illa stant simul ex nihilo nihil fit: et ex aliquo nihil fit: nec contradicunt: sed contradictorium prime est illud ex nihilo aliquid fit: prout equiualet isti aliquid fit ex nihilo: et contradictorium secunde est illud ex quolibet aliquid fit: cui equiualet ista ex nihilo nihil fit tenendo vtramque negationem negatiue. ¶ Ad 2m dicitur iuxta doctrinam Aristo. et commentatoris quod anima intellectiua non fit cum sit eterna: et secundum eos vnica in omnibus hominibus: nec est verum quamlibet formam substantialem esse eductam de potentia materie: sed tantum formam generabilem

⁊ corruptibile. ¶ Ad tertiū potest dici q̄ phs capit ibi illam prepositionem ex vt dicit terminum a quo: ⁊ non vt dicit subiectum: quādo enim album fit ex nigro: tunc fit ens fm quid: ex non ente fm quid: sed quando generatur animal ex semine fit ens simpliciter: ex nō ente simpliciter. s. ex suo contradictorio: cū generatio est ex negato in affirmatum. i. ex contradictorio negatiuo in 𝔠dictoriū affirmatiuū. 5. physicorum: cōceditur tamen cū phylosopho primo de gene. q̄ genitum simpliciter generatur ex nō ente simpliciter tanq̄ ex subiecto: non q̄ negatio neget vniuersaliter ens: neq̄ vniuersaliter substantiam: sed tm̄ ens in actu: qm̄ verum est omne genitum generari ex non ente in actu: sed tm̄ ex ente in potētia. ¶ Ad quartum dicit q̄ illa veritas Adam fuisse fiebat in aliquo subiecto. s. in deo: qm̄ omnes veritates multiplicabiles ad omnem punctū mundi sunt fundamentalr ⁊ subiectiue in deo: non quidē per inherentiā: ⁊ per informationem: sed p presentiā ⁊ indistantiā: ⁊ essentialem dependentiam: ideo nullam faciūt mutationem: neq̄ cōpositionem in deo: sicut nec relatio cū suo fundamento: vel subiecto fm Aristo. 5. physicorum. Sicut enī in deo sunt [illegible] accidētia respectiua quorum aliqua sunt eterna: ⁊ aliqua incipiūt ⁊ desinunt esse: ita sunt infinite veritates in deo quarum alique sunt eterne: ⁊ alique incipiunt ⁊ desinūt esse: vbi g. relatio qua deus refertur ad mūdū improductū: seu ad creaturam: vt cognoscibilem: vel producibilē ab ipso est eternaliter in deo: relatio autem qua refertur ad hoc: vel ad illud nouiter productū est in deo per inceptionē ⁊ disinitionem: ita hominē esse: aut nullam chymerā esse est veritas eterna in deo: sed te esse: aut Antixp̄m fore est veritas contingens aliquādo incipiēs ⁊ desinēs esse: ⁊ vt hec clarius intelligantur sit hoc.

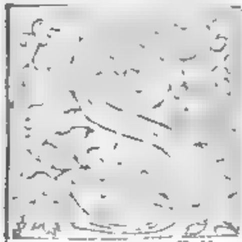
Primum documentū. Si deus nō esset: nullum verū esset complexū: vel incōplexum: patet p illud phylosophi. 2°. metha. deus est primū verū: a quo sunt omnia alia vera: modo deficiente priori deficiunt omnia posteriora: in essentialiter ordinatis: vt colligitur a phylosopho. 8. phisicorum. Item si deus nō esset nullū esset ens: ⁊ si nullū esset ens: nullum esset verum: g̃ si deus nō esset nullum esset verū: patet 𝔠sequētia cū maiori per Aristo. di. primo ce. q̄ deus cōmunicat eē ⁊ viuere quibusdā clari⁹: ⁊ quibusdam obscurius: ⁊ cōmentator. 12. metha. q̄ h̄ machina vniuersi regit ab arte prime cause: minor vero ē phylosophi. 2°. metha. di. q̄ vniuscuiusq̄ dispositio in entitate est sua dispositio in veritate: ita q̄ ens ⁊ verū conuertūtur. Si ergo non esset deus: nō esset verum: nullā chymerā esse: nec Adam fuisse: nec Antixp̄m fore: ⁊ cōsequēter nō esset possibile deū esse: nec contingens hominem esse: cum in nullo esset talis potestas vel contingentia.

Secundum documentū: quelibet veritas separata est subiectiue in deo: pbatur posita creatione mūdi: iste due veritates nullū mūdum esse ⁊ mundū esse fuerunt successiue in deo: ergo ⁊ quelibet alia veritas est subiectiue in deo: antecedēs declarat: nam ante creationē mūdi fuit eternaliter hec veritas nullū mundū esse: sed ipsa non fuit p se existens: quia aliter fuisset deus: igit fuit subiectiue in deo: sed opposita hn̄t fieri circa idem subiectū per Aristo. in post predicamētis: igit h̄ veritas mundū esse iā est in deo subiectiue: ⁊ 𝔠sequēter h̄ veritas homi[illegible] te esse: ⁊ sic de alijs. Et notanter dixi veritas [illegible] tur vniuersalia separata a suis singularib⁹: aut ad modum Platonicorum ponentium vniuersalia in orbe signorum: aut ad modum theologorum ponētiū vniuersalia in mente diuina: ita dantur veritates coniūcte ⁊ veritates separate eiusdem rei: vnde ex quo in materia reperitur quidditas hominis ⁊ equi: ⁊ sic de alijs ideo ab illis fluūt veritates que sunt hominē eē: equū esse huius: ⁊ h̄ nō differunt a veritatibus incomplexis a quibus fluūt per Aristo. di. 7. metha. q̄ in hijs q̄ sunt per se idem est ipsum: ⁊ esse ipsum: ita q̄ idē est homo: ⁊ hominē esse: equus ⁊ equum esse: deinde in mēte diuina sunt q̄dditates in esse itelligibili: di. cōm. 5. meth. q̄ aggregat in se omnes pfectiones a quibus quiditatibus fluūt infinite veritates affirmatiue ⁊ negatiue cōsimiles prioribus.

Tertium documentū q̄ quelibet veritas separata est multiplicabilis ad quēlibet punctum mūdi: ita q̄ iste veritates hominem esse: Cesarem fuisse Antixp̄m fore nullam chymerā eē: sunt in quolibet pūcto mūdi: nam in quolibet puncto mundi verū est hominē eē: igit in quolibet pūcto mūdi ens est hominem esse: ⁊ per cōsequens in quolibet pūcto mūdi est hominē eē: prima 𝔠ña tenet: q2 verū ⁊ ens 𝔠uertuntur. 2°. metha. antecedēs patet: q2 in quolibet puncto mundi scitur hominem esse: ex quo deus in quolibet puncto mūdi scit hominē esse: ergo in quolibet puncto mundi est scitum hominem esse: patet cōsequentia per resolutionem verbi: tunc sic: in quolibet puncto mundi est scitum hominem esse: igitur in quolibet puncto mūdi est verum hominē esse: patet consequentia: quia scitū ⁊ verum cōuertuntur: omne enī scitum est verum ⁊ econtra: dicit enim phylosophus primo posteriorum q̄ nihil scitur nisi verum: vnde sicut tēpus non est subiectiue nisi in mundo: vel in primo mobili: non obstante q̄ multiplicetur ad omnē punctum mundi: vt declarabitur. 4°. physicorum de intētione phylosophi ⁊ cōmentatoris: ita omnes iste veritates multiplicātur ad omnē punctū mundi: non obstante q̄ nō sint subiectiue in deo.

Quartum documentum quelibet veritas separata: aut multiplicabilis est accidens: ⁊ non substātia: patet: quia omne q̄ est: aut est substantia vel accidens per Aristo. diuidentem ens. 5. metha. in substantiam ⁊ accidēs: sed quelibet istarum veritatū est ens: ex quo ens ⁊ verum conuertuntur: vt allegatū est: igitur quelibet istarū veritatum est substantia vel accidens: sed nō substantia: igit accidens: minor est euidens: quia ante creationē mundi fuerūt veritates infinite ⁊ nulla substātia: nec deus. Item accñs est q̄ adest ⁊ abest: p̄ter subi corruptionē fm Porphyriū in vniuersalib⁹: sed tales veritates: ⁊ maxime ille que nō sunt eterne: aliquando sunt in subiecto: ⁊ aliquando nō sunt in subiecto preter corruptionem illius subiecti: igitur sunt accidētia: veritates autē cōiuncte alique sunt substantie ⁊ alique accidētia: vnde hominem esse substantiā ⁊ albedinem esse ⁊ accñs: intelligendo per hominē esse veritatem fluentē a quiditate hominis que est materia: quia veritas fluens a quiditate hominis existente in deo que etiā vocatur hoiem esse: rōne cuius ꝓpositio vera vel falsa dicit est accñs multiplica^m ad omnem punctum mundi: ⁊ ita

sunt ꝯcedēda ħ subcōtraria: hoīez esse est homo: hoīez esse non est homo hominem esse est substantia: ⁊ hominem esse est accidens. Et si arguit̄ ex istis ꝙ nullum deuz esse: ⁊ hominem esse asinum est vbiq̄ȝ: sicut nullā chymerā esse: aut hoīem eē animal dicit̄ esse vbiq̄ȝ: q̄m falsum est nullum deum esse: ⁊ impossibile est hoīem esse asinuȝ: sicut ⁊ vbiq̄ȝ illa vera sunt: negatur consequentia: ideo enim vbiq̄ȝ falsum est: nullum deum esse ⁊ vbiq̄ȝ verū est: deum esse: ⁊ vbiq̄ȝ impossibile est hominē esse asinū: quia vbiq̄ȝ necessariū est nullum hominē esse asinū: nulla igit̄ falsitas multiplicabilis est: sed tm̄ veritas: ratiōe cuius in quolibet pūcto mundi dicūtur falsa nominata complexe sigbilia.

Tex. co 63.

Subiecta aūt natura). Ista est quarta ps principalis huius capituli in qua Aristo. postquā probauit materiā esse principiū per se oīum generabiliuȝ ⁊ corruptibiliū necessario requisitū in omni transmutatione naturali manifestat naturā ⁊ cōditiones ipsius prime materie p duas ꝯclusiones: quarū prima ē ista: materia prima nō est p se cognoscibilis: sed p comparationē ad materiam accidētum ⁊ rerū artificialium. Secūda cōclusio materia prima nō est ens in actu: ȝ penitus in potentia. ibi (Unum quidem igitur) prima conclusio patet: quia si debet notificari prima materia dicetur ipsam esse aliq̄d cuius ꝓportio ad substantiam compositā vel ad formā est sicut ꝓportio cupri ad idolū: aut ligni ad scamnū: ⁊ vniuersaliter sicut se habet informe prius quā recipiat formā: vbiq̄ȝ, sicut se habet homo ad hominē albū: vl' ad albedinē: ⁊ lignū ad scamnuȝ vel ad formaȝ scamni: ita materia prima est vnū tale ꝙ sic se habet ad substantiā compositā ⁊ formā substātialē. T. c. li. (Subiecta autē natura) .s. prima materia scibilis est f̄m analogiā .i. cōparationem ⁊ ꝓportionē: sicut enim ad statuā es aut ad lectulū lignū: aut alioꝝ aliquod habentiū formā: materia ⁊ informe se habet prius quā accipiat formā: sic ipsa se hȝ ad subaȝ que est forma hȝ ⁊ ħ aliq̄d .s. subam ꝯpositā.

Notandum f̄m cōmentatorē cōmēto .69. ꝙ ista nā q̄ est subiecta substātie nō potest intelligi p se: cū non sit aliq̄d in actu habēs quiditatē: sed intelligit̄ f̄m comparationē ꝓpter latentiā sue substātie: ⁊ ista natura dicit̄ in respectu substātie: aut substātie cōgregate ex vtroq̄ȝ .s. indiuidui demōstrati respectu forme: ⁊ est illud p q̄d substātia est demōstrata in actu. ¶ Prima ꝓpositio cōmenti est ista: mā prima nō potest intelligi p se. ꝓbatur nihil potest per se itelligi nisi illud sit motiuū itellect⁹: sed mā prima nō est motiua itellectus: cū nō sit alicui⁹ accidēns: igit̄ ⁊c. Unde intellectus possibilis est pura potētia: vt habet̄ .3. de anima: ideo nō itelligit nisi moueat̄ a speciebus sensibiliū: ȝ materia prima nullā hȝ speciē sensibilē in sensu: q2 substātia nō sentitur nisi p accidēs. 2°. de anima: igit̄ nō pōt p se mouere intellectū ⁊ p ꝯsequēs nō est p se cognoscibilis ab intellectu.

¶ Secūda ꝓpositio mā prima nō est in actu habēs quiditatē. ꝓbat̄: nihil ꝓprie est in actu habēs quiditatem nisi illud sit forma: vel includēs formā: sed materia prima nō est forma: nec includit formā: g̃ ⁊c. ꝯcedit̄ tamē ꝙ materia prima est in actu actualitate presentie: ⁊ habet quiditatem large .s. ꝓpriam essentiaȝ. ¶ Tertia ꝓpositio: materia prima est intelligibilis per comparationē: patet: nam materia prima cognoscitur per hoc q̄d est aliquid se habēs ad substāaȝ: sicut substātia artificialium: sicut enim in artificialib⁹ apparet aliquid informe q̄d postea format̄ forma artificiali: ⁊ illud est substātia .s. lapis aurū vel lignū: ita in naturalibus est aliquid de se informe q̄d post formatur forma substātiali .s. hominis vel equi: ⁊ illud ē prima materia. ¶ Quarta ꝓpositio substātia ad quā comparatur materia prima est substātia composita vel forma substātialis: patet quia prius cognoscit̄ substātia composita ꝙ forma substātialis eo ꝙ sensibilia propria ⁊ cōmunia ducūt in cognitionem substātie composite: cum illa primo cognoscantur p Aristo. 2°. de anima: ⁊ fundētur imediate in substātia composita: deinde forma substātialis ducit in cognitionē materie prime: cū illud prius cognoscatur: quod declaro sic: substantia nō cognoscitur a nobis nisi p sua accidētia p Aristo. i ꝓlogo de anima: ⁊ .2°. de anima: ȝ d determinata accidentia sensibilia consequūtur determinatā formam⁹ ⁊ nō materiā: ideo ratione talium accidētuȝ prius a nobis cognoscitur forma quā materia.

Dubitatur ꝯtra cōclusionē. sicut se habet color ad visum: ita ens ad intellectum: ȝ omne p se inferius ad colorē est p se cognoscibile a visu: igit̄ omne p se inferius ad ens est per se cognoscibile ab intellectu: maior patet quia ens est obiectū adequatuȝ intellectus: sicut color visus: minor vero patet inductiue: q̄m albedo nigredo ⁊ huius per se cognoscūtur a visu. ¶ Tūc sic: omne p se inferi⁹ ad ens est per se cognoscibile ab intellectu: sed mā prima est per se inferius ad ens: quia est essentialiter ens: igit̄ materia prima est per se cognoscibilis ab intellectu. ¶ Respondet̄ negando primā ꝯsequentiaȝ: quia omne p se inferius ad colorem est motiuū ⁊ actiuū: nō autē omne p se inferius ad ens materia: vt dictum est: materia prima nō est alicuius accidētis: deinde illa similitudo nō vl'r tenet: q̄m color sic est obiectū adequatum visus ꝙ mouet visum sub ratione coloris: vt habetur. 2°. de anima: ens autem vt ens nō mouet intellectum: nō obstante ꝙ sit obiectum adequatū: sed vniuersale: vel singulare est illud ꝙ mouet intellectum: vt habetur. 3°. de anima (Unū quidem igit̄) Secūda cōclusio: materia prima nō est ens in actu: sed penitus in po⁴. ꝓbat̄: materia prima est pricipiū informe: igit̄ ⁊c. Tex. co. 64 antecedēs arguit̄ sic: transmutationis substātialis necessario est vnū principiuȝ informe vnum principium diffinitiuū ⁊ vnū principium priuatiuuȝ: ȝ materia prima est principium trāsmutationis substātialis: q2 ipsa est primū in generatione ⁊ vltimū in corruptiōe: ⁊ nō est principiū priuatiuū: quia illud abijcitur: nec principium diffinitiuū: quia illud icipit esse: igit̄ est principiuȝ informe: patet ꝯsequētia cum minori: maior autē est clara ex dictis: vbi est ostēsum illa principia necessario requiri: ⁊ aliquo⁹ eē duo ⁊ aliquo⁹ tria: sunt .n. duo ꝯtraria quib⁹ necessario subijcit̄ vnū tertiū. T. c. li. (Unuȝ quideȝ igit̄ principiū est) .s. prima materia nō sic vnū existens vt forma: neq̄ȝ sic vnū: sicut ħ aliquid .s. substantia composita: vnū autēȝ f̄m ꝙ ratio diffinitiua sumitur: ⁊ ħ est forma (amplius aūt cōtrariū huic) .s. forme priuatio est: cui etiā nō identificat̄ mā: ex quibus sequitur q̄d est pura potētia: hic autem quomodo duo ⁊ q̄uo plura: dictum est: primum quidem igitur dictuȝ

est ꝙ principia cõtraria sunt: posterius autem ꝙ necesse est: ⁊ alia quedam [illegible]

Notandum [illegible] to.69. quod ista natura que est prima materia est vnũ principiũ cõmune omnibus entibus trãsmutabilibus que alterant̃ inuicem: sed nõ est vna in se: ita ꝙ sit substãtia simplex existens in actu: neq; ita vt sit aliquid compositũ ex materia ⁊ forma: nã si haberet formã propriam nullam aliam habẽt recipere ipsa permanẽte: sed statim corrumpẽtur ꝙ cito alia forma generaretur: ⁊ etiam quicquid recipit aliquid non recipit ipsum ſm quod est illud in actu: sed ſm q̃ est in potẽtia. Si igit̃ prima materia inata est recipere oẽs formas: necesse est vt sit i po[illegible] alteratio ⁊ forme essent accidẽtia. ¶ Quattuor rationes facit cõmentator ꝓbãtes primã materiã non esse aliquid in actu habẽs formam ꝓpriam: ⁊ primo sic: materia est principiũ cõmune oĩbus generabilibus ⁊ corruptibilib⁹: igit̃ nõ est aliquid i actu habẽs formã propriã: patet ɔñtia: quia ex opposito ɔsequẽtis sequitur oppositũ añtis: adeo enim nullũ compositũ naturale est cõmune oĩbus generabilib⁹ ⁊ corruptibilib⁹: igit̃ nõ est aliquid i actu habẽs formã ꝓpriã: ita pria materia nõ esset principiũ cõmune oĩbus generabilibus ⁊ corruptibilib⁹ si haberet formã ꝓpriã. ¶ Secũdo si materia prima haberet ꝓpriã formã: nullam aliã reciperet: sed statim corrũperet̃ altera veniẽte: patet ɔsequẽtia: quia ita ɔtigit de omni alio quod habet formã ꝓpriam: ignis enim corrũpit̃ adueniẽte forma aeris: et aĩal corrũpitur adueniẽte forma cadaueris. ¶ Tertio prima materia recipit oẽs formas materiales: nihil autẽ recipit aliud ſm ꝙ habet illud: sed ſm ꝙ est in potẽtia ad ipsum: ergo materia prima ẽ in potentia ad omnes formas materiales: ⁊ p ɔñs nullam hʒ sibi ꝓpriã ⁊ in actu. ¶ Quarto aliter oĩs generatio simpliciter dicta eẽt alteratio: q2 alteratio ẽ circa ens i actu: sʒ omnis generatio substãtialis circa primã mãm existit: ideo si prima materia haberet formã ꝓpriam: oĩs transmutatio substãtialis eẽt alteratio: ⁊ ɔsequenter forma sub̃alis esset accidẽs: q2 adueniret enti i actu.

Contra predictas rõnes arguit̃: ⁊ primo ɔtra primã: qm̃ materia celi est prima mã: cum sit eiusdẽ rationis cũ materia istoꝝ inferiorum: ⁊ tñ nõ est cõmune principiũ oĩbus generabilib⁹ ⁊ corruptibilib⁹. ¶ Scđo arguit̃ ɔ scđam rationẽ: q2 illa data sequit̃ ꝙ nõ possunt esse plures forme substãtiales simul: cuius oppositũ determinat ipse cõmentator. 3. ce. di. quattuor eẽ formas elemẽtoꝝ i mixto ꝑter formã mixti: ⁊ 3. de anima ponit duplicẽ formã substãtialẽ in hoĩe. s. cogitatiuã ⁊ intellectuã. ¶ Tertio arguit̃ ɔ tertiã rationẽ: qm̃ materia celi nõ recipit omnes formas materiales: nec mã hoꝝ inferioꝝ: cũ non recipiat formã quã hʒ: nec formã quã nõ hʒ. ¶ Quarto argui[illegible] incõuenientia ponẽdo primã materiã eẽ potentiã purã: qm̃ generatio sub̃stãtie nõ pot̃ eẽ in materia nuda absq; accidẽtibus: nec forma substãtialis põt aduenire alicui: qui illud sit actuatũ quãtitate: ⁊ alijs dispõnibus qualitatis: imo forma mixti nõ potest aduenire materie ſʒ cõmentatorẽ: quin illa sit actuata formis elemẽtoꝝ.

¶ Ad primũ dicit̃ ꝙ nõ cõcessum ẽ quãlibet materiã primã eẽ cõmune principiũ oĩbus generabilib⁹ ⁊ corruptibilibus: sed tñ materiã admixtã priuationi. Hec autẽ ẽ que nullã sibi formã determinat rõne priuationis: materia autẽ celi nullã habẽs priuationem forme substãtialis eã formã quã habet sibi determinat ingenerabilẽ ⁊ incorruptibilẽ. ¶ Ad 2ᵐ dicit̃ ꝙ cõmẽtator nõ habet ꝓ incõueniẽti in eodẽ simul plures esse formas substãtiales remissas: aut plures eẽ quarum vna est incõpleta: ⁊ alia completa: vt patet in quolibet mixto ex elemẽtis: sʒ ꝙ sint due forme substãtiales simul cõplete in eodẽ: h̃ est impossibile apud eũ: modo si prima materia haberet formã vel ꝓpriam: illa esset completa: ex quo eẽt incorruptibilis sicut mã: ⁊ iterũ forma adueniẽs esset completa: quia esset sicut actus respectu prioris forme: neq; cõmẽtator posuit. 3. de aĩa intellectum eẽ formã substantialẽ hominis: sed tñ aĩam cogitatiuã: voluit. n. vnicũ itellectũ eẽ oĩbus hominib⁹: animã vero cogitatiuã plurificari ad multiplicationem indiuiduoꝝ speciei humane. ¶ Ad 3ᵐ dicit̃ ꝙ cõmẽtator nõ loquit̃ de aliqua speciali materia: sed de materia prima in cõmuni: nec respicit aliquã determinatam mensurã: in qua materia recipit oẽs formas materiales: sed totũ tẽpus eternũ in cuius vna pte materia recipit vnã formã materialẽ ⁊ in alia aliã: ⁊ sic ɔsequent̃ in vna parte tpis materia est in potẽtia ad illã formã quia tũc nõ habet eã: ⁊ in alio tẽpore nõ est in potentia: q2 actualiter habet eam: semp tñ est in potentia ad aliquã. ¶ Ad quartũ dicit̃ ꝙ cõmẽtator hic p ens in a[illegible]t omne illud q̃ est actus: vel q̃ est essentialiter includẽs actũ: forma enim est in actu: ⁊ cõpositũ substãtiale ẽ in actu: sʒ igit̃ forma substãtialis adueniat materie actuate p dispositiones quantitatiuas ⁊ qualitatiuas: aut per formas substãtiales elementoꝝ: nõ tamẽ aduenit enti in actu. s. actualitate formali: quia materia nõ est actus: nec icludit essentialiter actũ: si. n. aliquẽ actum habet: illũ habet extrinsece ⁊ a posteriori: nõ autẽ intrinsece a priori. Et si arguit̃ sic: forma substãtialis mixti aduenit cõposito ex materia ⁊ quãtitate: aut cõposito ex materia ⁊ formis elemẽtoꝝ: sʒ q̃ libet istoꝝ includit essentialiter actũ: igit̃ ⁊c̃. ¶ Dicendũ ꝙ forma substantialis nõ aduenit alicui tali cõposito semp intelligẽdo p inherentiã: aut informationẽ: sʒ tñ prime materie necessario disposite talib⁹ formis: forme aũt accidẽtales bene adueniũt enti in actu. s. cõposito substãtiali p inherẽtiam ⁊ informationẽ (Ex hijs autẽ) Hic Aristo. recapitulat oĩa determinata: dicit̃ quattuor esse manifesta. ¶ Primũ q̃ est differẽtia ɔtrariorum: qm̃ cõtrarioꝝ vnũ est positiuũ: ⁊ alterum priuatiuũ. ¶ Secũdo qũo se habent pricipia ad inuicem: q2 aliqua sunt priora: ⁊ aliqua posteriora: nã mã ⁊ priuatio ꝑcedũt forã: i forma autẽ ⁊ priua⁹ sequũt̃ mãm: ita q̃ ordĩe nature forã ꝓsuppõit priuationẽ ⁊ priua⁹ mãm. ¶ Tertio q̃d est mã: qm̃ materia est illud ex qua aliquid fit: aut que defert trãsmutationẽ ab vno contrario in aliud: vtrũ autem forma sit magis substantia quã materia vel ecõtra nondum est manifestum: sʒ sciet̃ 2°. phicoꝝ. ¶ Quarto quot sũt prin⁹: q2 sũt aliquo⁹ duo ⁊ aliquo⁹ tria ſm diuersitatẽ moꝝ p se: ⁊ p accñs positiue ⁊ priuatiue cõtrarie ⁊ nõ cõtrarie: vt patuit. Tex. co. 70. Te. li. (Ex hijs autẽ) Nũc manifestũ est: que differẽtia ɔtrarioꝝ: ⁊ qũo se habẽt ad inuicem principia: ⁊ quid subiectũ: vtrũ autẽ magis sub̃a spẽs sit. i. forã: aut subʒ nondũ manifestum est. Sed ꝙ prin⁹ tria: ⁊ qũo ⁊ quis modus eorum dictum est: quot quidẽ igit̃ ⁊ que sunt

principia ex his consideretur.

Notandum primo fm cōmentatorē cōmento [illegible] vt cum cōtrarijs sit aliquod subiectū nō in predicamē tis accidētum tm̄:sed in predicamēto substātie. Nā in c uocūqȝ pdicamēto ponūtur ꝯria necesse est aliqd eē subm illoꝝ ꝯuoꝝ:sȝ nō tm̄ in pdicamētis accn̄tiū ponunt ꝯria:sȝ etiaȝ in predicamēto substātie loquendo de cōtrarijs priuatiuis:ꝛ nō positiuis:igit non tm̄ est subiectū ꝯtrarioꝝ pdicamētoꝝ accn̄tiū:sȝ etiā pdicamenti substātie:in predicamētis accidentiū reperiūtur ꝯtraria priuatiua:ꝛ cōtraria positiua:in predicamēto vō substantie non sunt nisi cōtraria priuatiua.s.habitus ꝛ priuatio:quoꝝ materia est subiectū:sicut alioꝝ cōtrarioꝝ in predicamento ꝝ accidentiū.

Secundo notandū fm coᵗᵉᵐ eodem ꝯᵗᵒ ꝙ subiectū substētat formā sȝ ꝙ forma nō potest esse sine subiecto:forma autē sustentat subiectū fm ꝙ est complementū ei ꝛ fm ꝙ subiectū nō potest denudari a forma:forma ꝛ subiectum sunt iuicē correlatiua:ita ꝙ forā dicit respectū ad subm ꝛ subm ad formā:sed nō est possibile vnū correlatiuorum esse sine alio:igit nō est possibile esse subiectū sine forma:nec ecōtra:ꝛ ppter respectus oppositos forme ꝛ subiecti:adhuc se inuicē sustentāt fm ꝙ natura subiecti inclinat in formā ppter pfectionē eius:natura autē forme inclinat in subm tanꝗ in fundamentū.

Tertio notandū fm coᵗᵉᵐ eodeȝ ꝯᵗᵒ ꝙ materia prima nō est demonstratum in actu nisi sit actus vel includēs actū:materia prima nō est actus:nec includens actū:igit nō est demōstratum in actu:iō est mediū inter nō eē simpliciter ꝛ esse i actu accipiēdo medium p abnegationē:quia mā nō est purum nihil:nec ens in actu:sȝ est imediata negationi entis simplicit:ꝛ vadit ad esse forme p receptionē forme

Quarto notandū fm coᵗᵉᵐ eodem ꝯᵗᵒ ꝙ accidit substātie eius.s.prime materie:vt sit in potētia omnes formes:nō ꝙ potētia sit in substantia eius:ita ꝙ sit pars diffinitionis eius:qm̄ si potētia esset in substātia eius:tūc esse eius destrueret ablatione ꝛ pōne ꝛ presentia forme in actu.s.forme ad quam habebat potentiā:vt recipet:ꝛ vlr̄ si potētia eēt in substātia eius:tūc suba eius corrūperet apud generationē ꝛ esset in pdicamento ad aliqd:nō in predicamēto substātie. Et ex hijs igit patet ꝙ ex isto subo: istud subm est suba nō poᵃ:neqȝ priuatio:ps enim substātie est suba:ꝯᵗᵒʳ arguit qdruplr̄ ꝙ poᵃ ad formā nō sit de essentia materie. ¶ Prio qꝛ tūc pōeret i diffōne materie:patet ꝯn̄tia:quia omne qd est de eēntia alicuiᵘ ponit i diffinitione eius:vt patet inductiue:aial eniȝ ꝛ rationale ponūtur indiffōne hominis:qꝛ sunt de essentia eius:ꝛ figura ponit in diffōne circuli:vel trianguli: quia est de essentia eius:sed illud ꝯn̄s est fl̄m:quia de aliquo dicit mā:de quo nō dicit poᵃ ad formā:cū in celo sit materia:que tm̄ nō est poᵃ ad formā:sȝ tm̄ ad vbi vt habet in de substātia orbis. ¶ Scdo sic:si potētia ad formā esset de eēntia materie ꝛ in aduētu forme potentia corrūpitur:igitur in aduentu forme mā corrūpitur: quod est impossibile:quia tunc esset forma sine materia:ꝛ patet ꝯn̄tia:quia corrupta vna parte diffinitionis corrūpitur diffinitum loquēdo de diffinitione quiditatiua:de qua h loquitur ꝯᵗᵒʳ. ¶ Tertio potētia est de pdicamēto ad aliqd:si igit potētia ad formā est in substātia materie:ꝛ de essentia eius:sequit materiaȝ esse de predicamēto ad aliqd:ꝯsequēs falsum:quia est de predicamēto substātie:ꝛ patet ꝯsequētia:quia omne qd est de essentia alicuius tanꝗ pars eius trahit ipsum ad ꝓprium predicamētum sicut aial ꝛ rationale trahūt hominē ad predicamentū substāne:quia sunt partes essentiales eius:vt patuit per ꝯᵗᵉᵐ in ꝓlogo. ¶ Quarto materia est substātia:ꝛ potētia ad formaȝ nō est substantia:igit potentia ad formā non est de essentia materie:patet ꝯsequētia cum minori:quia potentia ad formā est accidēs:cum sit relatio:maior autem arguit qlibet pars substāne est suba:qꝛ suba nō sit ex nō substantijs primo huius:sed mā est pars substātie vt videbitur in 2° phicoꝝ:igit materia est substātia.

Contra illa arguitur probando potentiaȝ materie nō distingui realiter a materia:quia talis potentia cū non sit compositū:nec materia:oportet ꝙ sit forma:sed h est falsuȝ:quia potentia est ad formā:forma autem nō est ad formā. Item si esset forma:tunc cū materia faceret compositionem sicut albedo cū suo subiecto qd est falsum:qꝛ omnis compositio accidētalis presupponit essentialē:vt colligit a comētatore 3°.de aīa:modo mā cui accidit potentia:nullā omnino compositionē essentialeȝ dicit:vt pauloante demōstrauit ꝯmētator. Secūdo si.a.est potentia materie distincta a mā:mā est potētia ad.a.vel igit seipsa:vel alia potētia. Si primū igit pariformiter potest dici ꝙ materia seipsa est potētia ad formā generandā. Si 2ᵐ. pcederet in infinitum. Et cōfirmat omni respectu secluso a materia ipsa:adhuc pōt recipere formam:igit frustra addit talis potentia respectiua.

¶ Tertio actus nō distinguitur a forma:ergo nec potentia a materia:patet ꝯn̄tia:quia cū actus ꝛ potentia sunt correlatiua sicut subiectū ꝛ forma:ita videt se habere potētia respectu subiecti sicut actᵘ respectu forme: antecedēs autem est phylosophi ꝛ cōmētatoris 3°.de anima di.omnē formā esse actum. Et pōt h declarari per similitudinē primi actus:qm̄ quilibet actus prime forme est de essentia prime forme fm cōmentatorem 12.metha.igit per idē qlibet potētia prime materie est de essentia prime materie. ¶ Quarto sequit ꝙ aliqd est eternū a parte ante:ꝙ nō est eternū a parte post cōtra phm primo celi:ꝛ patet ꝯn̄tia:de tali potentia respectiua que dicit corrūpi in aduentu forme:h igit vr̄ fuisse intentio cōmētatoris in de substātia orbis dicentis ꝙ potentia est differētia essentialis materie:constat autē ꝙ differentia essentialis nō differt ab eo cuius est differētia essentialis ꝛ 3°.phycoꝝ dicit phylosophus ꝙ in eternis nō differt esse a posse:sed materia est eterna:igit essentia materie est posse materie:ꝛ p ꝯsequens p locū a ꝯiugatis essentia materie est potētia materie.

Oppositum colligit de intētione cōmentatoris phantis p multas rationes potentiā nō esse de essentia inter quas illa est potissima:qꝛ materia est incorruptibilis:potētia autē corrūpitur in aduētu forme ꝛ causaȝ assignat cōmētator.12.metha.di. Si materia fuerit vna:etiam generans vnū ꝛ potētia vna:tunc illud ꝙ fit erit vnū. Ex quo sequitur corruptū posse redire idem in numero:si nō corrūperetur potētia:qꝛ post corruptionē forme:maneret idem agēs:eadem materia ꝛ eadem potētia:nisi.n.ponatur potentia materie corrūpi in aduentu forme nō est ratio:quare mā potest recipere formam antequā generaretur:quādo p idem possit eandem recipere post suam corruptioneȝ. Itē dicit phylosophus.xi.metha.

q̄ ñ est idē essentia ꝛ potentia alicui: sicut nec color [illegible] colorem: ita potētia supra materiā: ꝛ primo de gene. inquit phylosophus φ materia prima sub quibusdam potētijs est subiectū generationis ꝛ corruptionis.

Notandum [illegible] tur. ¶ Primo pro omni principio actiue vel passiue operationis: ꝛ sic sumit phylosophus. 9. metha. di. φ potētia actiua est principiū transmutādi alterū inq̄tuȝ huius: ꝛ potētia passiua est prin^m trāsmutādi ab altero inq̄tū huius. Isto^o nō differt po^a a mā: cū sit po^a passiua sicut est pricipiū transmutādi ab altero inquantū huius. ¶ Secundo sumitur potentia pro oi ꝑpria passione agentis vel pacientis: ꝛ sic accipit phus potentiā in predicamētis di. caplo de qualitate φ scđa spēs qualitatis est naturalis po^a vel impotētia: ꝛ h̄ distinguitur realiter a materia cum sit ꝑpria passio eius ingenerabilis ꝛ incorr[illegible] neitas est passio medij transparētis p quam ipsuȝ mediū recipit formas intētionales. ¶ Tertio sumit̄ potētia pro omni respectu ad formā generandā: ꝛ sic accipit ꝯ^tor hic cū dicit potentiā corrūpi in aduētu forme ꝛ h̄ iterū distinguit̄ a mā cum multiplicet̄ in infinitū iuxta numerū formarum generandaruȝ: materia aūt manet vnica: di. enim ꝯ^tor. xi. metha. φ ꝑprie potentie a quibus diuersis causat̄ multitudo in entib^9 differūt i materia: alioquin tm̄ vnū esset generatū: nam ex altera ꝛ diuersa potentia in mā inquit ipse generata est alia ꝛ diuersa forma: ꝛ iterū multitudo generatoꝝ entiū est a multitudine potentiarū in mā: quia cū agens sit vnuȝ in mā vna nisi essent plures po^e in mā tm̄ esset vnum actu genera^m. Ex predictis sequit̄ φ in essentia prime materie inueniūtur tres potēne tam generice q̄ predi[illegible] reperit̄ potentia fundamētalis predicamēti substātie: po^a naturalis predicamēti qualitatis ꝛ po^a accn̄talis p̄dicamēti relationis. Prima po^a est subā: ꝛ dicit̄ po^a subiectiua. Scđa est accn̄s absolutū: ꝛ noīatur potentia dispositiua. Tertia vo est accn̄s respectiuū: ꝛ dicit̄ po^a respectiua. ¶ Ad primū ꝯcedo potentiā respectiuam esse formā large loquēdo de forma: nō tm̄ est forma forme generāde: sed materie: nō tm̄ facit compositionē cū ea: sicut albedo cuȝ subo suo: qꝛ albedo ē accn̄s absolutū: ꝛ potētia est accn̄s respectiuū: relatio. n. nullam cōpositionē neq̧ mutationē facit in subo p Arist. 5°. phycoꝝ. ¶ Ad 2^m negat̄ φ materia sit po^a ad. a. ex quo. a. potētia est in mā: nec materia habet respectū ad a. potest tm̄ cōcedi φ materia est po^a respectu. a. ꝛ quia mā nō recipit. a. potentiā cū semp habuerit eā: ideo nō oportet φ seipsa vel alia po^a modus arguēdi deficit: quia p idem ꝓbaret̄ materiā recipere formā substantialē: sine qualitatib^9 primis: nam q̄rit̄ vtrū mā recipit formā substantialē imediate seipsa: vel p aliā formaȝ. Si primū habet̄ intētū: si 2^m aut igit̄ recipit illā formā p aliā formā: ꝛ erit ꝓcedere in infinitū: aut p seipsam imediate: ꝛ erit standū in primis φ seipsa imediate recipiat formā substantialē. Et ad ꝯfirmationē negatur ꝯn̄a: vnde mā prima nuda pōt recipere formā substātialē: nūq̄ tm̄ eam recipit absq̧ qualitatib^9 primis: ita nūq̄ eam reciperet quādo p̄cessisset potētia respectiua. ¶ Ad tertiū dicit̄ negando ꝯn̄am: nec est similitudo: quia actus se hꝫ tanq̄ genus ad formā: aut tanq̄ ꝯuertibile cū ea: potētia autē nō ꝯuertitur cū mā: cum reperiat̄ in trib^9 predicamētis ꝛ materia tm̄ in vno: po^a tm̄ vnica ꝛ reducta ad prin^m substantie: vere dicit̄ de mā sicut ꝯcessum est: cū quo stat potentiā absolutā predi[illegible] omnino a mā differre: nec est sile de prima forma: ꝛ p^a mā: quia prima forma cū nullo facit compositū: materia autem cōponit cum alio tam substātialiter q̄ accn̄taliter. ¶ Ad quartū ꝯcedo ꝯclusionē ꝛ ad phm rn̄det φ itelligit de absolutis que nō depēdēt a futuro ꝛ ad cōfirmationē dico φ differētia essentialis alicuius ꝑprie sumpta est illa a qua imediate fluit essentia ꝛ talis nō reperit̄ in prima materia: differētia vero essentia[illegible] ꝛ h̄ est ꝑpria passio repta in materia q̄ dicit̄ naturalis potētia omnino a mā realiter distincta. ¶ Ad phm cōcedo φ esse materie: est posse materie: ꝛ φ essentia materie: est potētia materie. s. essentialis fundamētalis vel subiectiua: nō tm̄ est potētia dispositiua: nec respectiua: loc^9 tm̄ a ꝯiugatis nō tenet nisi i p̄dicatione essentiali: quia nō sequit̄ albū est dulce: igit̄ albedo est dulcedo bene tm̄ sequit̄ albū est coloratū: igit̄ albedo est color homo est animal: igit̄ humanitas est aīalitas: q̄re ꝛc̄.

Uod autē singulariter). Istud ē capitulum primuȝ: istius secundi tractat^9 primi phycoꝝ. In q̄ phs respōdet ad obiecta antiquoꝝ. s. Parmenidis ꝛ Melisi: ꝛ alioꝝ qui negauerūt ge[illegible] ꝛ corruptionem. Et diuidit̄ in duas partes principales. In prima facit q̄ō dictum est. In secūda reprobat opinionē Platonicoꝝ de principijs ibi (tangentes q̄dē) In prima parte facit duo. Primo manifestat errorem illoꝝ replicādo rationē antiquā. In secūdo aūt soluit illam ibi (nos autē dicimus) Quantū ad primū dicit phus φ antiqui querētes ꝑscrutari natura rerum ſm physicam veritatē nō valētes ꝑpter defectū logice inuenire recedentes a via veritatis ꝑpter infirmitateȝ ingenij: ꝛ ignorantiā suā in logyca diuerterūt in quādaȝ aliaȝ viā falsam ꝛ erroneā dicētes nihil posse generari vel corrumpi ꝑpter hanc rationē: si aliquid fit necessario fit ex ente: vel ex nō ente: nō primū: quia ens esset anteq̄ esset: nec ſm: qꝛ ex nichilo nihil fit: cū in omni factione requirat̄ subm. Deinde venerūt in aliud incōuenienꝭ. s. φ nō sunt multa entia: sed vnū ens tm̄: ponentes enim vnū pricipiū materiale tm̄ ꝛ ex nichilo nihil generari habuerūt dicere illud principiū semp manere vnū ſm substantiā: ꝛ ꝯsequēter φ nō sunt plura entia. s. diuersarum rationū. I. e. li. (Quod āt singularū) idest spāliter sic soluitur ꝛ antiquoꝝ defect^9 idest du^o dicamus post hoc: querētes enim ſm phyam primi. i. antiqui veritatē ꝛ naturā reꝝ diuerterunt vt in vnam quādam aliā viam irēt a via veritatis abscedētes ob infirmitatē: ꝛ dicūt neq̧ fieri eoꝝ que sunt nullū entiū corrūpi: ꝑpter id φ necessariū est fieri q̄ō fit aut ex eo q̄ō est: aut ex eo q̄ō nō est: ex hijs āt vtrisq̧ impossibile est esse: neq̧ ex eo q̄ō est fieri [illegible] neq̧ ex eo φ nō est nihil vtiq̧ fieri cōtigit: subijci enim aliquid oportet: ꝛ sic ꝯsequēter ꝯtingens. i. sequēs ad ista argmētantes: neq̧ esse multa dicūt: sed tm̄ vnū q̄ō est: illi igit̄ talium accipieb āt opinionē ꝑpter ea que dicta sunt. i. ꝑpter rationem iam dictam.

Tex. co. 71. ꝛ 72.

Notandū primo fm co. p°. m q an tiqui dupli arguebāt nihil generari. Primo si aliqd generatur:igit ens vel nō ens: sed q ens nō generat arguebāt sic i secūda figura :oē q generat nō est illud qd est dum generat:ens est illd qd est:igit ens nō generat:cō similiter arguebāt q nō ens nō generat:quia omne qd generat est illud qd est dum generat:sed nō ens nō est illud qd ē:igit nō ens nō generat:cuiuslibet istoꝝ sillogismoꝝ minor ē euidens:maior aūt apparet esse nota ex eo:q2 esse qd generat gñabat:igit in toto tpe generatiōis illud qd generat aliquādo est:ꝛ aliquādo nō est. Itē scđo arguebant sic:si aliqd generat:igit ex ente:vl ex nō ente: nō ex ente:q2 tūc ens esset anteq eēt:nec ex nō ente:q2 tūc aliqd haberet aliquā dispōnē in eo de nouo:quam nūq habuisset:neq simplr.s.in seipso:neq in subo qd est falsuz:q2 omne trāsmutatū trāsmutabat.6.phicoꝝ ꝛ pz p°:de eo qd generat de nouo ex nō ente tanq ex subo. Et ɔfirmat ɔ'or idem sic: si aliqd fit ex non ente: igit aliqd est transmutatū sine trāsmutatione:aut trāsmutatio est in priuatione pz p°:q2 si aliqd generat ex nō ente:aut p aliquā trāsmutationē:aut p nullā. Si p nullā habet prima ps ɔñtis:si per aliquā:ꝛ nulluz est subm:ꝛ ois trāsmutatio est de priuatione in habituz: sequit illā transmutationē esse in priuatione qd est altera ps ɔñtis:ꝛ dicit ɔ'or q quodlibet illoꝝ est inopinabile:siue impossibile:licet moderni accipiant alteꝝ illoꝝ tanq verū:q2 a pueritia sic assueti sunt audire ꝛ ipsa ɔsuetudo est altera nā:ɔcesserūt.n.loquētes sic legis vz de secta machomet creatiōez mūdi di.mūdū eē transmutatū absq trāsmutatione:sicut nos dicim⁹ illuz esse factū ꝛ creatū ꝛ nō per motū:nec p mutationē: sz p simplicē pductionē nullo subo presupposito.

Secundo notādū q ens ꝛ nō ens in proposito nō sunt intelligēda in sua maxīa cōitate tm̄:sed etiā spāliter sunt accipienda pro his:aer ꝛ non aer:ignis ꝛ nō ignis:ꝛ sic de q̄libet alia specie:nam ppt hāc rōnē dixit Anaxa. quodlibet esse in quolibet fm speciē:q2 vidit quodlibet fieri ex quolibet. Et ɔñter dicat q illa ꝑpositio ex in dicta ratione dicit habitudinem subi ꝛ nō termini a quo ad hūc intellectū:si aer generat:igit ex aere vel ex nō aere tanq ex subo:si generat ex aere ꝛ subm generationis preexistit:igit aer preexistit anteq generet qd erat intētum Anaxagore:lz esset ipossibile apud Parmenidez ꝛ Melissum:ꝛ si generat ex nō aere tanq ex subo: igit nō aer.s.priuatio aeris recipit aerē vel formā aeris q apud oēs est ipossibile (Nos autē dicimus) pro solutione illius rōnis Arist. ponit duas distictiones quarū prima est ista ex ente vl ex nō ente fieri aliqd ē dupliciter p se vel p accidēs:sicut.n.medicū facere aliqd: aut pati aliqd eodē modo ens vel nō ens facere:aut pati aliquid:siue ex ente vel ex nō ente fieri aliquid est duplr.s.p se ꝛ p accñs. Sed q medicū facere: vel pati aliquid ɔtingat duplr:vz p se ꝛ p accñs declarat:nā illud medicus p se facit q facit fm q medicus : et illud medicus facit p accñs q facit nō fm q medicus:vbig. medicus p se curat vel medicat:q2 curat aut medicat fm q medicus. Et dato q nō sanet nō minus medicatur p se:q2 agit ut medicus fm artē medicine:medicus aūt p accñs edificat:q2 nō in eo q medicus:sed in eo q edificator edificat. Similiter medicus p accñs fit albus:quia nō in eo q medicus fit albus:sed in eo q niger:aut medio colore coloratus. Te.li. (Nos aūt dicimus quidē ex eo q est:aut ex eo q nō est fieri aliqd: aut q est:aut q nō est aliqd facere:aut pati quodlibet hoc fieri vno qdē modo nihil differt:ut medicuz aliqd facere:aut pati:aut ex medico aliquid eē:aut fieri:quare qm̄ hoc dupliciter dicit manifestū est:qm̄ ex eo q ē: aut ex eo q nō est:aut facere:aut pati) dupliciter est accipere:p qd est:ꝛ q nō est continue Aristo. intēdit ens ꝛ nō ens:edificat quidē igit medicus nō fm q medicus:sed fz q edificator:ꝛ albus fit:nō inq̄tū medicus: sed inq̄tum niger:medicat aūt ꝛ nō medicus fit.i.licet infirmus nō fiat sanus a medico inq̄tum est medicus siue igit sanet:siue nō sanet adhuc medicus p se medicat (Quoniā aūt maxime) Exēplum de medico phs adaptat ad ꝑpositū suū dicēs q sicut ꝑpriissime dicit medicū aliqd facere aut pati aut a medico aliqd fieri.si fm q medicus patiat h:aut agat:si autē alit h erit p accñs ꝛ nō p se:ita ex ente vel ex nō ente fieri aliqd: aut ens vel nō ens facere:aut pati aliquid ɔtingit duplr p se:ꝛ p accñs illud fit ex ente p se q fit ex ente fm q ens:ꝛ illud fit ex ente p accñs q fit ex ente nō fm q ens ꝛ idē dicat de nō ente q illud fit ex nō ente per se q fit ex nō ente fm q hui⁹:ꝛ illud fit ex nō ente p accñs q fit ex nō ente nō fm q hui⁹. Istam distinctionē antiq non pcipiētes errauerūt ꝛ ꝑpter ignorantiā istius distictionis opinati sunt nihil fieri ꝛ oēm generationē auferebāt. Te.li. (Quoniā aūt maxīe ꝑprie dicimus medicū aliqd facere:aut pati:aut fieri ex medico).i.a medico:si fm q medicus h patiat:'aut facit manifestuz' q ex eo q nō est aliqd fieri:maxīe ꝑprie:ꝛ hoc sigt inq̄tū nō est.i.si fiat fz q est q nō ens:q2 illi qdē nō dispicientes.i.nō distinguētes inter p se ꝛ p accñs veritatez dereliquerunt ꝛ ꝑpter hāc ignorātiā intātū ignorauerūt:q nihil opinati sunt fieri:neq esse alioꝝ aliqd p generationē:sed auferre oēm generationē conati sunt. Tex. co.74

Contra predicta de p se ꝛ p accñs arguit: ꝛ primo q medicus p se edificat: q2 iste edificator p se edificat:ꝛ iste edificator est medicus:igit medicus p se edificat:pz ɔñtia:q2 ē sillogism⁹ demōstratiuus:añs est notū dato q idē sit medicus ꝛ edificator. ¶ Secundo arguitur q medicus p accñs curat:quia hic edificator p accñs curat:ꝛ hic edificator est medicus:igit hic medicus p accñs curat: qd ē cōtra determinata:pz ɔñtia cū añte ut supra. Rñdet negādo quālibet illaꝝ ɔñtiaꝝ:q2 ex vna formali: seu p se: ꝛ alia pdēptica:seu p accñs nō sequitur ɔclusio formalis vel p se:sicut nō sequit iste homo p se est aial:ꝛ iste hō est albus:igit albū p se ē aial:nec seqt hoc albū p accñs est aial:ꝛ hoc albū est homo:igitur hō p accñs est aial:quia minor prime ɔñtie debuit esse ista h hō p se est alb⁹:ꝛ scđe ɔñtie hoc albū p se est hō:quoꝝ qdlibet est falsuz:ita in primis duab⁹ ɔñtijs minor ɔtinue debuit esse formalis seu p se:vz hic edificator p se ē medicus q̄ est falsa:cum edificator nō sit medicus sub ratione edificatoris:sed sub rōne medicine. Intelligēduz tm̄ q iste modus arguēdi nō tenet vl':quia nō semp ex ambabus ꝑmissis formalib⁹:aut p se sequit ɔclusio formalis:aut p se:ꝛ maxime qn̄ termini hūt ordinem inuicē:quia nō sequit sor. p se est corruptibilis:ꝛ sor. p se est hō:igit hō p se ē corruptibilis:añs ē verū ꝛ ɔñs falsuz:q2 homo nō ē corruptibil: nisi p accñs:rōne indiuiduoꝝ eo q spēs sunt eterne primo posterioꝝ: sicut nō sequit sor. inq̄tum hui⁹ est corruptibilis: ꝛ sor. inquantū hui⁹ est hō:igit hō inq̄tum hui⁹ est corruptibilis:arguit quodāmodo ex quattuor terminis ex quo

variat specificatio: vñ ly inquãtũ hui⁹ respicit in antecedente rõnẽ singularẽ sortis: ꝛ ĩ ꝯñte rõnẽ cõez hoĩs tñ solũ seqꝫ ꝙ hõ inq̃tũ sor. ẽ corruptibil: q̄ꝛ igiẗ h̄ habeo ꝓ eodẽ ꝑ se iquãtũ ẜm ꝙ huius: iõ si nõ valerẽt hmõi ꝯñtie cũ ly iq̃tũ vꝫ ẜꝫ ꝙ hmõi. Ita cũ ly ꝑ se: ꝛ ꝑ accñs nõ tenẽt dcã argumẽta. ¶ Aduertẽdũ ꝙ ly iquãtũ dupl'r sumiẗ. s. specificatiue ꝛ reduplicatiue: specificatiue teneẗ descriptibiliẗ ꝛ specificat rõnẽ termini cui additur vt hõ iquãtũ hui⁹ ẽ aĩal. i. hõ sub rõne hoĩs est aĩal. Et sic ista ẽ vã medic⁹ iq̃tũ hui⁹ curat: q̄ꝛ medic⁹ curat sub rõne medici: ꝛ equalet isti medic⁹ ꝑ se curat. Reduplicatiue aũt teneẗ expõibiliꝯ ꝛ reduplicat ꝑdicatũ [illegible] reduplicatiue vbi gratia sor. inquãtũ medic⁹ curat: sic expõiẗ sor. curat: ꝛ si aliq̄s ẽ medic⁹ ille curat: vbi pꝫ hãc eẽ falsã: medic⁹ inquãtũ medicus curat: si ly iquãtũ teneẗ reduplicatiue: q̄ꝛ 2ª exponẽs ẽ cõditionalis ĩpossibil. vꝫ si aliq̄s est medic⁹ ille curat: sꝫ cõcediẗ ꝙ medic⁹ iquãtũ medic⁹ est curatiu⁹: q̄ꝛ medicus ẽ curatiu⁹: ꝛ si aliq̄s ẽ medic⁹ est curatiu⁹. Ex hĳs seqꝫ p̄io q̇ ab iferiori ad suũ supi⁹ affirmatiue cum nota reduplicatõis falliẗ ꝯñtia: q̄ꝛ nõ seqꝫ sor. inquãtũ medic⁹ est curatiu⁹: ꝛ oĩs medic⁹ inquãtũ medic⁹ est q̄lis: igiẗ sor. iquãtũ q̄lis est curatiu⁹: añs ẽ verũ: ꝛ ꝯñs falsũ vt pꝫ ꝑ exponẽtes. Secundo seqꝫ ꝙ medic⁹ curat et medic⁹ est curatiu⁹ nõ sũt eiusdẽ mõi dicendi ꝑ se: q̄ꝛ ista medic⁹ ẽ curatiu⁹ est ĩ scdo mõ cũ subm ponat in diffinitõe ꝑdicati: ꝛ cum eo conuertiẗ: sicut ista: hõ ẽ risibil: h̄ võ medic⁹ curat est in q̄rto mõ sicut h̄ hõ ridet ex quo subm vel ĩ subo ẽ ꝑ se cã ꝑdicati eo modo quo loqꝫ Aristo. p̄io posteriorũ exẽplificãs de illa iteremptus iteriit ꝑꝑ iterẽptionẽ ad denotãdũ ꝙ si subꝫ non sit cã ꝑdicati: q̄ꝛ non ꝓpꝛie iterẽptus est cã effectiua sui iterit⁹ sufficit ꝙ ĩ subo sit ꝑ se causa effectiua ꝑdicati: cuiusmõi ẽ interemptio dicẽs trãsmutationẽ q̄ ẽ ꝑ se cã interit⁹. s. effectiua. (Nos aũt ꝛ ipi). Ista distinctiõe pre-

Tex. co.75. missa de ꝑ se: ꝛ ꝑ accñs: phs r̄ndet ad rõnẽ antiquorũ ꝑ duas ꝯclusiões: quarũ p̄ia est ista ex non ente nõ fit aliquid per se: sꝫ solũ ꝑ accñs. Secũda cõclusio ex ente nõ fit aliq̄d ꝑ se: sed soluꝫ per accidens ibi. (Siliẗ aũt). Prima cõclusio arguiẗ quo ad primã ptẽ. nã si ex nõ ente tãq̄ ex subo fit aliq̄d ꝑ se. igiẗ ex nõ ente sub rõne nõ entis fit aliq̄d: pꝫ ꝯñtia a descripto ad descriptionẽ ꝯñs impossibile: q̄ꝛ rõ nõ entis: sicut nec aliq̄ negatio põt eẽ subm entis. Secũda võ ps arguiẗ. vꝫ. ꝙ ex non ente fit aliq̄d ꝑ accñs: q̄ꝛ ex nõ ente aliq̄d fit ꝛ nõ sb rõne nõ entis: igiẗ ex nõ ente ꝑ accñs fit aliq̄d: pꝫ ꝯñtia a descriptione ad descriptum: minor est probata in prima pte cõclusionis. ꝛ maiorẽ arguo: nã ex mã fit aliq̄d ꝛ mã ẽ nõ ens: igiẗ ex non ente fit aliq̄d: tenet ꝯñtia cũ maiori: minor aũt ꝓbaẗ: nã ĩ mã est nõ ens ꝑ se. s. priuatio: igiẗ mã ẽ nõ ens saltẽ ꝑ accñs: patꝫ ꝯñtia: q̄ꝛ oĩs denoĩatio repta in mã denoĩat eã. Le. li. (Nos autẽ ꝛ ipsi dicim⁹ fieri q̄dẽ nihil simpl'r. i. ꝑ se ex eo ꝙ nõ ẽ: sꝫ tñ fieri ex eo ꝙ nõ ẽ: vt ẜꝫ accñs). Sꝫ forte dicẽt aliq̄s ꝯ ex priuatõe fit aliq̄d ꝑ se: ꝛ priuatio ẽ nõ ens ꝑ se: igitur ex nõ ente ꝑ se fit aliq̄d: p̄ia ps añcedẽtis pꝫ: ex dictis in alio capl'o: q̄ꝛ lꝫ priuatio sit p̄ncipiũ ꝑ accidẽs ipsi⁹ facti: tñ est principiũ ꝑ se ipsi⁹ fieri: iõ ex priuatõe fit aliq̄d ꝑ se. Secũda ps añcedẽtis est manifesta. quoniã priuatio ẽ eẽntial'r negatio: lꝫ connotet aptitudinẽ subiecti: igiẗ priuatio est ꝑ se nõ ens. R̄ndet phs: q̇ lꝫ ex nõ ente tanq̄ ex termino fiat aliq̄d ꝑ se: nõ tñ ex nõ ente tanq̄ ex subo fit aliq̄d ꝑ se: sꝫ tñ ꝑ accñs: ꝛ hoc videbaẗ mirabile antiq̄s: ꝑꝑ ignorãtiã illi⁹ distinctiõis. Le. li. (Ex priuatõe enĩ q̇ est q̄dẽ ꝑ se nõ ens nõ inexistẽte subiecto vel parte rei hñ fit aliq̄d tanq̄ ex termino: mirabile aũt videẗ antiq̄s ꝛ ĩpossibile sic fieri aliquid ex eo quod nõ est).

Notandum ẜm cõmẽtatorẽ cõmẽto [illegible] ꝙ priuatio ẽ nõ ens ꝑ se: ꝛ mã est nõ ens ꝑ accñs: p̄ia ps pꝫ: q̄ꝛ oẽ supius essentialiẗ ꝛ ꝑ se ꝑdicaẗ de suo iferiori: ꝯstat aũt ꝙ negatio est supius ad priuationẽ: cũ oĩs priuatio sit negatio: ꝛ nõ ecõtrario: iõ priuatio est ꝑ se ꝛ eẽntial'r non ens idest negatio: neq̄ icõuenit iferius connotare aliq̇ extrinsecũ ꝛ nõ supi⁹: loc⁹. n. ẽ ꝑ se in ꝑdicamẽto q̄ntitatis: sicut tp̄s ꝛ nũerus: ꝛ h̄ oĩa connotãt. s. locus locatum ac tp̄s ꝛ nũerus [illegible] ꝛ quãtitas nõ cõnotat: neq̄ cõtinua neq̄ discreta. Scđa ps cõmẽti etiã declaraẗ: nã sicut accñs positiuũ ꝑdicaẗ de suba nõ in abstracto: sꝫ in cõcreto: q̄ꝛ nõ bñ dicit: hõ ẽ albedo: sꝫ hõ est albus: ita accñs priuatiuũ ꝑdicaẗ de mã nõ in abstracto: sꝫ in cõcreto: nõ ꝙ mã sit priuatio forme: sꝫ ꝙ est priuata forma: ꝛ ꝑ ꝯñs mã est nõ ens in cõcreto: ꝛ sicut hõ est albus ꝑ accidẽs q̄ꝛ illi accidit albedo: ita mã est nõ ens ꝑ accñs q̄ꝛ illi accidit negatio: sꝫ priuatio forme generãde. (Siliẗ aũt). Secũda conclusio ex ente nõ fit aliq̄d ꝑ se: sꝫ tñ ꝑ accidẽs: p̄ia ps Tex. co.76.
arguiẗ q̄ꝛ ex ente sub rõne entis nõ fit aliq̄d: igiẗ pꝫ cõsequẽtia a descriptiõe ad descriptũ seu ab vno conuertibili ad reliquũ. ꝛ añcedẽs declaratur: q̄ꝛ si ex ente sub rõne entis fit aliq̄d tãq̄ ex subo: opꝫ ꝙ ex oĩ ente fiat aliq̄d tanq̄ ex subo: ꝯñs ĩpossibile q̄ꝛ ex deo neq̄ itelligẽtĳs aut celo fit aliq̄d tanq̄ ex subo: ꝛ pꝫ ꝯñtia q̄ꝛ talis rõ specifica dr̄ de oĩ: si. n. hõ sub rõne hoĩs ẽ aĩal: oĩs hõ est aĩal: ꝛ si hõ sub rõne hoĩs ẽ sor. oĩs hõ est sor. Secũda ps cõclusiõis arguiẗ: vꝫ ꝙ ex ente ꝑ accidẽs fit aliq̄d: q̄ꝛ ex ente fit aliq̄d. s. ex mã ꝛ nõ sub rõne entis: vt ꝓbatũ est: igiẗ ꝛc̄. Istã cõclusionẽ Aristo. declarat existẽter di. ponaẗ ꝙ canis genereẗ ex equo tãq̄ ex mã nõ ꝑꝑ hoc dꝫ dici aĩal generari ꝑ se ex aĩali tãq̄ ex subo vt mã: vt est sub forma aĩal: sed ꝑ accñs: q̄ꝛ accidit mãe ꝙ sit sub forma aĩalis: tamẽ ex ea generaẗ aũt vñ hoc aĩal ꝑ se generaẗ: sꝫ ꝑ accidẽs ex hoc aĩali: q̄ꝛ accidit ꝙ mã ex quo generaẗ sit sub forma aĩalis. Le. li. (Siliẗ aũt nec ex eo ꝙ est: neq̄ ꝙ est fieri). i. nõ ꝯtingit ens fieri ex ente nisi ẜm accñs: sic aũt ꝛ hoc fit eodem mõ: vt si ex aĩali aĩal vtiq̄ fiat: ꝛ ex quodã aĩali q̇dã aĩal: vt si canis ex equo fiat: fiet q̄dẽ vtiq̄ nõ solum ex quodã aĩali cãis: sꝫ etiã ex aĩali nõ inquãtũ est aĩal: est enĩ iã h̄. i. aliq̄d eẽt anteq̄ eẽt. Si aũt aliq̄d debeat fieri aĩal nõ ẜm accñs sꝫ ꝑ se: nõ ex aĩali erit ꝑ se: sed ex mã cui accidit forma animalis.

Notandum ẜm cõmẽtatorẽ cõmẽto 76. ꝙ gn̄atio aĩal ex animali ꝛ entis ex ente nõ põt eẽ simpl'r generabile: generabile enĩ trãsmutaẗ ad illud q̇ nõ hꝫ: ꝛ aĩalitas ẽ in generato. Si igitur animal generaẗ ẜm ꝙ est animal: ꝛ animal ex animali ẜm ꝙ est animal: ꝯtingeret aliquid trãsmutari in spẽm eius ꝙ hꝫ in actu: ꝙ est ĩpossibile: sꝫ q̄ꝛ gn̄atio ẽ aĩalis demõstrati ꝯtigit vt sit generatio ex nõ aĩali demõstrato ꝑ accidẽs: ꝛ ex aĩali demonstrato per accidẽs: dicit cõmẽtator 2. 3° de aĩa ꝙ oẽ recipiens dꝫ denudari a nã recepti: igiẗ illud ex quo fit aliq̄d tanq̄ ex subo ꝑ se dꝫ priuari illo vel forma illi⁹ ꝙ fit: cũ igiẗ ens nõ priueẗ entitate nõ põt ens ꝑ se trãsmutari ad ens seu ad entitatẽ: iõ ens nõ fit ex ente ꝑ se tanq̄ ex subo: siliẗ si ex aĩali ꝑ se generareẗ aĩal: igitur

ex mā sȝ q̄ habȝ in se formā aīalis generaret aīal: ꝛ p cōsequēs aliqd mutaret ad aliquā formā: sm q̄ hret eā in actu q̄ est ipossibile: q2 oē recipiēs recapit sm q̄ est in poᵃ: vt supra patuit p ꝯmētatorem. Et q2 accidit materie ex qua generat aīal vt sit sub forma aīalis: sicut accidit illi vt sit sub forma nō aīalis cū rōne priuationis vtriusq₃ forme: aliqñ sit sub forma aīalis: ꝛ aliquādo sub forma nō animalis: vt quādo ē sub forma lapidis vel ligni: ideo accidit animali generari ex animali ꝛ accidit animali generari ex non animali: propterea aīal generat aīal ex aīali ꝛ ex nō aīali p accidēs

Tex. co. 77. (Et si aliqd) Hijs duabꝰ cōclusiōibꝰ demōstratis respōdet ad argumētū āntiquoꝝ cū dr̄ si aliqd generat: igit ex ente aut ex non ente: vbi grā si aer generat: aut igit ex aere vl' ex ñ aere tāq̄ ex subiecto: dicit q̄ nec ex ente: nec ex nō ente p se: sed p accidēs: nec ex aere: nec ex nō aere p se: sȝ p accñs: vñ si aer. a. trāsmutatur ī aerē b. aer. b. p accñs fit ex aere. a. ꝛ p accñs fit ex nō aere. a. q2 fit p se ex mā pria cuiꝰ accidit q̄ sit sub forma aeris ꝛ eidē accidit q̄ sit sub priuatōe forme aeris. Le. li. (Et si aliqd fit ex non ente co q̄ est: neq₃ ex eo q̄ non est fit illud p se: sȝ solū p accñs: q̄ enī est ex eo q̄ nō est supple p se dcm̄ est nobis qd significet: qm̄ iq̄tū nō est vt patuit ī distictōe. ¶ Sed dubitat si ex ente generat aliqd: igit ex oī ente gñat aliqd: pȝ ꝯñia: q2 nō est maior rō de vno q̄ de alio ente: cū ī oībꝰ eq̄lr repiat rō entis. Itē si ex ente generat aliqd: ergo ex nō ente generatur aliqd: pȝ ꝯñia q2 ex opposito seq̄t oppositū ex nō ente generat aliqd: igit ex nullo ente gñat aliqd. Dicēdū sm phȝ negādo quālibet istaꝝ ꝯñiaꝝ: q2 ī cōcedēdo istā ex ente fit ens nō ponit oē ens fieri: neq₃ ex oī ente fieri aliqd: q2 talis ꝓpō cōcedit p accñs ꝛ nō p se: silr cū dr̄ ex nō ente fieri aliqd nō ponit oīno nihil esse illud ex quo fit aliqd: sed solum nō ens p accidēs: sic q̄ iste ꝓpōnes ex ente fit aliqd ꝛ ex ñ ente fit aliqd nō cōcedunt nisi ī p̄dicatōe p accñs. Itē si cōcedunt iste ñ ex ente fit aliqd: nō ex nō ente fit aliqd: dicit phs q̄ nō remouet oē eē: nec remouet oē nō eē: q2 iste negatiue ñ cōcedunt nisi in p̄dicatōe p se: cū qbꝰ stāt iste due ex ente fit aliqd ex nō ente fit aliqd: cū ī equocis ñ sit ꝯdictio ex quo iste negatiue sūt itelligēde in p̄dicatione p se: ꝛ iste affirmatiue in p̄dicatōe per accñs. Le. li. (Amplius aūt eē oē aut nō eē nō remouet) ī cōcedēdo istas negatiuas ī p̄dicatōe p se (vnꝰ q̄dē igit modus hic est) supple soluendi rationē antiquorum.

Contra predicta arguit ꝛ p̄io sic: si ex ente fit ens tāq̄ ex subo: ꝛ semp subm p̄cedit factū: igit ens est añ q̄ fiat: silr si ex non ente fit aliqd tanq̄ ex subo: ꝛ generalr subm alterat in factiōe forme: igit nō ens altratur q̄ ē satis dissonū. ¶ Secūdo q̄ro vtrū id ex quo fit aliqd p se sit ens vel nō ens si ens igit ex ente fit aliqd p se: si nō ens: igit ex nō ente fit aliqd p se: quoꝝ q̄dlibet est negatum. ¶ Tertio ex subo fit aliqd p se: sȝ oē subm est ens: igit ex ente fit aliqd p se: pȝ ꝯñia: q2 est syllogismꝰ in q̄rto tertie: añcedēs ē veꝝ: igit ꝛ ꝯñs. ¶ Quarto quā necessaria ē ista ex mā fit aliqd tā necessaria ē h ex ente fit aliqd. sȝ pᵃ ē p se: igit ꝛ scda: pȝ ꝯñia vel det' cā diuersitatis. ¶ Ad primū dicit q̄ ex vno ente fit aliud ens: vt ex vno aīali aliud aīal p accñs tamē: sȝ ex eodē ente sm numeꝝ nūq̄ fit idē ens sm numeꝝ: sȝ ex aliquo ente fiat idem sm spēm: ꝛ ex hoc nō sequit ens eē añq̄ fiat: sȝ hñ sequitur vnū ens esse anteq̄ aliud fiat: cōcedendo etiā q̄ ex nō ente fit aliqd. s. p accñs: ꝛ ꝯsequēter q̄ nō ens in cōcreto alterat. s. pᵃ mā q̄ dicit ñ ens rōne priuatōis: nō tamē sequit q̄ priuatio vel negatio alteret. ¶ Ad secundū dicit q̄ illud ex quo p se fit aliqd est ens ꝛ non ens: ex quo nō sequitur q̄ ex ente p se fiat aliqd. Nā dictū est supra q̄ ab īferiori ad suū superiꝰ cū nota perseitatis fallit ꝯñia: q2 nō sequit hō per se est risibilis igit aīal per se est risibile: sicut nō seq̄t hō īquantū hō est risibilis: igit hō inquātū animal est risibilis. Et sicut nō sequit hoc est per se risibile demōstrando hoīeȝ ꝛ hoc est albū: igit albū est per se risibile: ita nō sequit ex hoc per se fit aliquid: ꝛ hoc est nō ens: igit ex nō ente per se fit aliqd. ¶ Ad tertiū negat ꝯsequētia: q2 cum dictione reduplicatiua aut perseitatis nō cōtingit syllogizare: sicut nō sequit hō per se est risibilis ꝛ oīs homo est aīal: igit oē aīal per se est risibile: sicut non sequitur omnis homo inquantū huius est risibilis: aliquod aīal est hō: igit aliqd animal inquātū huius est risibile. ¶ Ad quartū negat ꝯñia: vnde q̄ necessaria est illa animal est suba: tā necīa est illa animal est quātuꝫ: aut illa aīal est coloratū: ꝛ tamē pria est per se in primo modo: ꝛ quelibet aliaꝝ est per accidēs. Dubitatur de illa ex mā fit aliqd in quo mō dicendi per se reponit dicit q̄ in scdo mō si ly ex dicit habitudinē subiecti: sicut est ista ex mā fit forma ex eo q̄ subm ponit in diffinitione p̄dicati: ꝛ non est de essentia eius. Si aūt ly ex dicit habitudinē partis: sic est in primo mō: q2 subm ē pars essentialis predicati: sicut etiam ista est in primo mō saltē reductiue aīal est hō per cōuersionē simplicē c2 subm est pars eēntalis p̄dicati: vt pȝ. Et si arguit sic: accidit aīali q̄ sit hō: igit per accñs aīal est hō ꝛ nō per se dicit animal eē hoīem per se si animal est pars hoīs vel diffinitiōis eius. Si aūt est q̄ddā totū ad hominē sic illa est per accidens aīal est hō. (Alius āt).

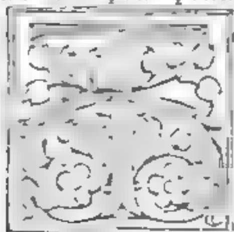
Secūda distinctio pro solutōe dicte rōnis est ista: ens dicit dupl'r. s. in actu ꝛ in potētia. Similit nō ens dupliciter dicit: vȝ in actu ꝛ in potētia. Ex ente igitur in actu ipossibile est aliqd fieri tanq̄ ex subo: q2 sic genitū eēt anteq̄ fieret: sed ex ente in potētia fit aliqd tanq̄ ex subiecto: similiter ex nō ente in actu fit aliquid tāq̄ ex subiecto: sed ex nō ente in potētia nō fit aliqd tanq̄ ex subiecto: oē igit q̄ generat ex subo generat ex illo vt ē in potētia ad formā generati: ꝛ nō vt hȝ formā generati: q2 cū subm generatōis precedat vl'ter ip̄m generatū si generet subiectiue ex illo q̄ hȝ formā generati: sequitur indubie generatū esse anteq̄ fiat. Et ita patȝ q̄ per has distictiones soluūtur dubitationes antiquoꝝ: ꝓpter quas negauerūt generationē ꝛ corruptionem ꝛ oēm mutationē: sed cognita nā prime materie soluitur oīs ignorātia eoꝝ circa generationē ꝛ corruptioneȝ. Le. li. (Alius aūt modus) soluēdi est qm̄ cōtingit eadem dicere. s. ens ꝛ nō ens sm potētiā ꝛ actū hoc aūt determinatū est in alijs per certitudinē magis. s. 9. metha. quare q̄ vere dicimꝰ dupliciꝫ distinguēdo defectꝰ idest dubitationes antiquoꝝ soluūtur propter quas coacti remouent predictoꝝ quedā: vȝ oē fieri ꝛ oē corrūpi: ꝓpter hec enī q2 nesciuerūt distinctiōes nomiatas intātū desiuerūt priores a via in generationem ꝛ corruptionē ꝛ īmutationē: hec enī distinctio vtiq₃ visa natura prime materie: q̄ nō est ens in actu: sȝ in potentia: soluit hāc ignorātiaȝ ipsorum.

Tex. co. 78.

Notandum sm cōmentatorē cōmē. to. 78. q̄ materia prima est mediū iter non esse puꝝ ꝛ eē puꝝ: q̄ dictū non est accipiēdū vt v̄ba sonāt: q2 eē puꝝ ꝛ non eē puꝝ sūt

contradictoria modo iter ꝯtradictoria: non cadit mediuȝ primo posterioꝝ: sed ꝑ non eē puꝝ intelligit pu[illegible] nihil: ꝛ per eē puꝝ intelligit ens in actu.s. forma vel habēs de se formā: constat aūt ꝙ materia non est puꝝ nihil nec ens in actu actualitate formali: ȝ sit ens actualitate ꝑtie. Ex p̄dictis pōt solui rō Parmenidis ꝛ Melissi: quā cōmētator recitat cōmento .71. arguebāt eni ꝙ nec ens nec nō ens generat in scōa figura: sic oē qō generat nō est illud qō est dū generat: ens est illud ꝙ est: igit ens nō generatur. Itē omne ꝙ generatur est illud qō est dū generat: ȝ nō ens nō est illud qō est dū generat: igitur nō ens nō generat. Cū duplex sit generatio: vt dcm̄ est.s. simplr ꝛ ſm qd': si loquuntur de generatōe simplr illa est falsa: oē ꝙ generat nō est illud ꝙ est dū generat: qꝛ i eodē īstāti in quo ē generatio simplr est forma ꝛ cōpositū generatū iuxta cōeȝ modū loquēdi: cū talis generatio nō sit successiua: ȝ indiuisibilis mutatio ac subitus ꝓuētus forme substātialis. Si aūt loqmur de generatōe ſm qd alia maior est falsa: vȝ oē ꝙ generat est illud ꝙ est dū generat: quoniā substātia anteꝗ̄ sit generat dispositiue ꝑ alterationem primā q̄ dicit generatio ſm qd: sed hāc distinctionē ignorauerūt: ꝓpter cuius ignorātiā peccauerunt in mā semp assumēdo vnā p̄missaꝝ falsaȝ: peccauerūt etiam in forma: qꝛ ly dū generat necessario est ps subiecti vel p̄dicati: aut determiatio alicuius illoꝝ: ꝛ nō replicatur in aliqua premissaꝝ: nec in ꝯclusione: cōtra regulas Aristo. primo posteriorum ꝛc̄.

Tex. co.79.

Tangentes quidē). Ista est scōa ps principalis huius quarti capl'i secūdi tractatus primi phycorum. In qua postꝗ̄ phus reprobauit opinionē antiquorum ignorātiū oino nām prime materie soluēdo rōnē illorum. Nūc reprobat duas opiniones quorūdā attingētiū ad nāȝ ipi⁹ p̄e materie: ȝ isufficient ꝛ diminute. Prio igit reprobat primā opionē: 2° scōaȝ ibi. (Quidā āt). Pria ps diuidit i duas: i q̄ꝝ pª pōit duas ꝯfusiōes illoꝝ: i 2ª vō reprobat opionē ibi. (Sȝ h differt) Quātū ad primū dicit phs: ꝙ qdā vȝ successores Parmenidis ꝛ Melissi tāgētes nām prime materie: ȝ isufficiēter opinati sūt ꝙ mā est ꝑ se nō ens ꝙ ꝓbāt duab⁹ rōnib⁹. Quaꝝ prima fuit ex fūdamēto Parmenidis sic: oē ꝙ generat necessario generat ex ente vel ex non ente: ȝ aliqd ꝑ se gñatur: igit aliqd ꝑ se generat ex ente vel ex nō ente: sed nihil ꝑ se generat ex ente: qꝛ ens eēt anteꝗ̄ fieret: igit aliqd ꝑ se generat ex nō ente: tc̄ sic aliqd ꝑ se generat ex nō ente: ȝ oē ex quo aliqd generat est mā: igit mā est ꝑ se nō ens. Le. li. (Tangētes qdem igit ꝛ alteri qdā sunt ipam nām mā: sed nō sufficiēter: primū quidē eni cōfitentur simplr fieri aliqd ex eo qō nō est in quātū Parmenidē recte ē dicere). Secūda ratio erat ista: mā est priuatio: ȝ priuatio est ꝑ se nō ens: igit mā est ꝑ se nō ens. patȝ ꝯña cū minori: ꝛ maior declarat: mā ꝛ priuatio sūt vnū numero: igit sunt vnū rōne: igit nullo mō differūt: ꝛ per ꝯsequēs priuatio est mā ꝛ ecōtra. Le. li. (Postea videt ipsis si vere est vna nūo priuatio cū mā ꝛ po⁹ tm̄ vna esse). i. rō seu diffinitio: qm̄ q̄cūqꝫ sūt vnū nūo sūt vnū spē ꝛ vnū diffinitōe.

Notandum ſm cōmentatorē cōmento .79. ꝙ [illegible] in cognitiōe nāe ipsius .s. prime materie in hoc qꝛ nō distinguebant [illegible] priuationē. Primo [illegible] esse qꝛ cōcedunt argumētū Parmenidis .s. ꝙ qcqd ē p̄ter ens est nō ens: ꝛ ꝙ ens est vnū: scōo vero qꝛ dicūt ipam eē vnū nūero: ꝛ ꝓpt̄ hoc est vna diffinitōe: ꝛ rōne: ꝛ ex hoc seqt ꝙ sit aliqō ens .s. ꝙ si est vna ſm subȝ est vna ſm rōnē: ſm igit primū sermonē concesserunt priuationē esse in suba eius: ꝛ ſm sermonē hūc scōȝ negauerūt priuationē esse in suba eius: qꝛ nō distinxerūt nām eius a natura priuationis. Isti concesserūt duas contradictōes: prima est ꝙ materia ē: ꝛ nō est. Si eniȝ tm̄ vnū est: sic ꝙ oia sūt eiusdē rationis vt ꝯcesserūt cū Parmenide ꝛ Melisso: seqt ꝙ nulla prima mā est: qꝛ ex opposito seqt oppositū: prima materia est: igit forma est: igit plura sūt entia diuersaꝝ rationū: deīn si materia ꝛ priuatio sūt vnū nūero ꝛ vnū ratione: igit materia ē priuatio: ꝛ per ꝯñs materia ē. ¶ Scōa ꝯdictio ꝙ priuatio est in suba materie: ꝛ non ē in suba materie prima pars sequr ex prima ratione: qm̄ si materia prima non ē ipa se hȝ ad priuationē sicut priuatio ad negationē: ȝ negatio ē de eēntia priuationis: igit priuatio ē de eēntia materie: ꝛ ꝯñter ē in suba ei⁹ eo mō quo pars diffinitōis ē in diffinito. Scōa pars sequit ex secūda rōne: qꝛ si materia ꝛ priuatio sūt vnū nūero vnū diffinitōe ꝛ rōne: sequit ꝙ se hñt inuicē sicut tunica ꝛ indumētū: ȝ tunica nō est i indumēto: nec ecōtra cū nullū illoꝝ sit pars diffinitōis alterius: igit priuatio non est in suba materie: nec ecōtra: cū nullū illoꝝ ponat in diffinitōe alterius: ȝ se hñt vt nomina sinonima. (Sȝ hoc differt). Tex. co.79. Cōtra hāc opinionē arguit phs ꝓbando duplr materiā nō esse priuationē: qꝛ materia est non ens ꝑ accñs: priuatio āt est nō ens ꝑ se: mō impossibile est de eodē simul verificari nō ens ꝑ se ꝛ nō ens per accidēs: materia eniȝ iō est nō ens ꝑ accñs: qꝛ sibi ē cōiūctuȝ nō ens ꝑ se .s. priuatio: ȝ priuatio est nō ens per se: qꝛ priuatio ē eēntialiū negatio .4. metha. Le. li. (Sȝ hoc). s. priuatio differt plurimū a materia. Nos quidē eniȝ materiā ꝛ priuationē alterū dicim⁹: ȝ horum hāc quidē nō eē ſm accñs materiā: priuationē autēȝ per se non eē. ¶ Secūdo qꝛ materia est aliqualiter ꝓpe substātiā que est forma cū illā recipiat ꝛ ex hijs fiat vnum compositū: priuatio aūt nullo modo est ꝓpe substātiā que est forma: cū statiȝ corrūpat i aduētu forme. Le. li. (Et hāc qdē ꝓpe substantiā aliqualiter materiam dicimus priuationeȝ āt nequaꝗ̄).

Notandum primo ſm cōmentatorē cōmento .79. ꝙ priuatio non est neqꝫ propinqua neqꝫ remota neqꝫ accidēs est neqꝫ vt sit substantia forma est propinqua substantie composite ꝛ materia ē remota: qꝛ substātia composita fit immediatius ex forma: ꝗ̄ ex materia: cum non a materia: sed a forma suba ꝯposita recipiat nomē ꝛ diffinitionē substātialē: priuatio aūt non dicitur proprie propinqua nec remota substantie composite cum non sit substātia nec accidens supple faciens compositum cum materia aut cū substantia composita: concedit .n. commētator ꝙ priuatio accidit materie ꝛ phs ꝙ omne ꝙ est: est substātia vl' accidens: que nō vā essent nisi priuatio esset accidēs: vult igit dicere commentator ꝙ priuatio non sit substātia neqꝫ accidens [illegible] composito cū priuatio nulli aduēiat nisi materie.

Secundo notādū ſm commētatorē eodē commēto ꝙ ens in potētia est aliqd cui accidit priuatio non in sua suba: priuatio

autem fm q̄ priuatio est non ens per se materie prime: que est ens in potentia accidit priuatio cu3 aliqua materia habeat priuationē ꝛ aliqua nō: ꝛ illa que h3 priuationē aliquādo absoluit ab illa priuatione. s. in aduētu forme: ꝑpterea priuatio non est in substantia materie. i. non ē de eēntia materie: qꝛ materia nūq̄ absoluit ab eo q̄ ē de eēntia eiꝰ: ꝛ oē q̄ est de eēntia materie est ens per se: priuatio aūt fm q̄ huiꝰ est non ens per se. ¶ Et notāter dicit fm q̄ huiꝰ ppt formas imperfectas ꝛ alias tēdētes ad non esse q̄ dnr priuationes: ꝛ tñ sūt entia per se: s3 ille non sūt absolute ꝛ simplr priuationes sed tñ fm quid ꝛ in respectu.

Tertio notādū fm ꝯmētatorē eodē commento q̄ omne hñs materiā est gñabile ꝛ corruptibile: nā i natura materie est priuatio forme: ꝛ si in sua natura esset formata non reciperet formas nisi ens gñaret ex ente quemadmodū si i sua natura esset priuatio simplr: tūc oīno nihil gñaret ex ea: est igit q̄si ꝯposita ex esse ꝛ non esse: cā igit ppt quam omne hñs materiā est gñabile ꝛ corruptibile: qꝛ in natura materie est priuatio forme ꝛ vbi in natura materie nō esset priuatio forme nihil eēt gñabile vl corruptilis. Dupliciē eni cōtingit ex mā nō posse gñari forma3: aut qꝛ in sua nā ē formata: aut qꝛ priuatio ē de eēntia eius. Si eni mā eēt formata ad modū cōpositi nālis: nunq̄ ex ea posset fieri forma: nisi ꝓcederet q̄ ex ente in actu posset gñari ens in actu: qḋ est īpossibile cū ex duobꝰ ex ñtibꝰ i actu nō fiat vnū 3m. 7. metha. Si ēt priuatio eēt de eēntia māe nunq̄ ex ea fieret forma: qꝛ mā nō recipit formā nisi corrūpat priuatio in ea: mō priuatio nūq̄ corrūpet nisi corrūpet mā si esset de essentia eius: nō igit ex mā posset forma fieri. ex p3 q̄ sit ꝯposita q̄si ex eē ꝛ nō eē: notāter dr quasi ne credat ip3 nō eē: q̄ est priuatio eē pte3 materie: s3 q̄ in eēntia māe est admixta priuatio forme eo mō quo dicimꝰ mūdū esse cōpositū ex suba ꝛ accñte: qꝛ h3 suba3 admixtā accñtī.

Quarto notādū fm cōmētatorē eodē cōmēto q̄ corpa celestia nō habent mām oīno: qm̄ eēnt tūc generabilia ꝛ corruptibilia ꝑp mixtionē priuatōis cū nā coꝝ: ꝛ nihil aliud est cā gñationis ꝛ corruptiōis q̄ p̄ria mā: ꝑp nō eē qḋ mixtū est in suba eius. P̄ria pars huius ꝯmēti sequtur ex priori: qm̄ si oē hñs materiā est generabile ꝛ corruptibile: ꝛ corpa celestia nō sūt gñabilia ꝛ corruptibilia: igit nō habēt mā3: scḋa ps ꝯmēti sequit etiā ex priori: qꝛ tā3 habētia mā3 sūt gñabilia ꝛ corruptibilia. sequtur q̄ mā sit cā gñatiōis ꝛ corruptiōis: nō q̄dē absolute sūpta: s3 rōne priuatōis annexe: ita q̄ gñatōis ꝛ corruptionis due sūt cāe: vna positiua. s. p̄ria materia: ꝛ alia priuatiua: v3 priuatio exñs in materia: ꝛ loqtur ꝯmētator hic de cā passiua vl subiectiua: tñ qꝛ nulli dubiū q̄ agēs est ēt cā gñatōis ꝛ corruptōis. Sed hoc est ratiōe materie ad mixte priuationi.

Dubitatur qꝛ cōmētator dixit supra q̄ dimēsiōes fundantur in materia: ꝛ q̄ sūt accñtia māe: nūc aūt dicit q̄ in celo nō est materia oīno. rñdet q̄ duplex ē mā fm eū in de suba orbis. s. mā q̄ est poa ad formā ꝛ mā q̄ ē poa ad vbi. l3 igit in celo nō sit oīno materia. s. q̄ sit poa ad formā: qꝛ cuilibet tali est annexa priuatio: tñ ibi est materia q̄ est poa ad vbi: nisi eni in celo eēt p̄ria materia ip3 nō esset cuiꝰ. ā nec dimēsionatū: qꝛ q̄ntitas ꝛ dimēsio nō fundātur in forma: sed in materia. Dicit. n. ꝯtor sepe ī h p̄rimo q̄ nō pōt esse forma sine materia: nec ecōtra ꝛ ī de suba orbis q̄ dimēsiōes sūt coeterne ī materia: ꝛ si q̄ritur q̄re phs nō soluit rōnes illoꝝ: dicit q̄ eas soluit pmitus. Nā in p̄ria pte huiꝰ capli declarauit phs q̄ nihil fit ex ente p se: s3 solū p accñs: ꝛ ō ibi soluit p̄mā. Aliā aūt soluit in caplo de priuatiōe di. q̄ l3 materia ꝛ priuatio sit vnū nūero: differūt tñ spē ꝛ rōne: qꝛ alia ē rō hois: ꝛ alia est rō immusici. Itē ex rōnibus factis cōtra illas p3 solutio ad obiecta. Si eni materia est non ens p accñs: igit nō materia nō ē nō ens p se: et ꝯñter ea q̄ fiūt ex materia fiūt ex nō ente p accñs: ꝛ nō fiunt ex nō ente p se: ꝛ sic soluta est p̄ria rō: deinde si materia ē ꝑpe suba3 ꝛ priuatio nō sequit q̄ differūt re ꝛ rōne ꝛ p h est soluta scḋa rō illoꝝ. (Quidā autē). Scḋa opīo fuit platonicoꝝ di. materiā primā eē magnū ꝛ puū siue cōiūctū siue diuisi s3 sumātur magnū ꝛ puū. Ita q̄ magnū ē materia: ꝛ puū ē materia: ꝛ ambo simul sīt materia reꝝ naturaliū: ex quo sequit q̄ platonici posuerūt tria principia eē: duo ex pte māe. s. magnum ꝛ puū ꝛ vnū ex pte forme: v3 ydeā sepatā: ꝛ nō cōuenit h trinarius p̄ricipioꝝ cum trinario phi: qꝛ Aristo. ponit materiā ꝛ formā ītrinsecā ꝛ priuationē illiꝰ eē p̄ricipia ī h igit bñ dixerūt qꝛ posuerūt q̄dā naturā subiectā eē p̄ricipiū materiale: l3. n. ponerēt duo ex pte materie: s3 magnū ꝛ puū: h tñ nō reducunt in duas naturas: s3 in vnā: qꝛ ambo sūt de gñe materialis p̄ricipij: s3 in h q̄ nō dixerūt alterā naturā. s. priuationē male dixerūt negātes illā eē p̄ricipiū. Le. li. (Quidā aūt q̄ nō est). s3 mater ā q̄ dr nō ens magnū ꝛ puū dicūt. s. platonici: similiē aūt dicūt si simul vtraq3 aut seorsū vtraq3. s. magnū ꝛ puū ponat: q̄re penitꝰ aliꝰ modus ē h trinitatis quē ponūt platōici ꝛ ille quē posuimꝰ: vsq3 q̄de3. n. ad h puenerūt q̄ o3 q̄dā supponi nā3: hāc tñ vnā faciunt: eteni si aliqs. s. Plato dualitatē facit dicēs magnu3 ꝛ puū ip3 a3. s. dualitatē nihil minus idē facit cū mā: alterā eni dispexit nā3. s. priuationē. ¶ Ex his sequit q̄ hec opinio nō coincidit cū p̄ria: cū illa dixit materiā eē simplr nō ens: h aūt ponit materiā eē magnū ꝛ puū q̄ vere sūt entia positiua: p̄ria posuit priuationē: h aūt asserit priuationē eē p̄ricipiū: si mā ē p̄ricipiū dicit oīno eē idē materiam ꝛ priuationē: hec autem asserit priuationem ꝛ omne principiu3 ꝛ ita prima opio non fuit platonicoꝝ vt cōiter eis īponit: s3 quorūdā alioꝝ quos nō noiat Arist. q̄ dudū fuerūt post āntiquos. s. Parmenidē ꝛ Melissū: sic ēt in hac scḋa opione Platonē nō noiat nec aliquos sub illa denoiatiōe. (Subiecta q̄dē eni). Cōclusio platonicoꝝ fuit ista l3 mā sit p̄ricipiu3: nō tñ priuatio p̄ria3 ptē suadebāt ex eo qꝛ p̄ria materia pmanet in gñato: ꝛ est cā susceptiua forme: sicut eni mater est p̄ricipiū passiuū ꝛ receptiuū in ꝓductiōe filiorū: ita materia p̄ria in ꝓductione gñati est p̄ricipiū passiuū ꝛ receptiuū forme. ¶ Scḋā vō ptē declarabāt qꝛ priuatio multotiēs ymaginat ad maleficiū. s. ad nō eē rei gñate: nec pmanet in genito: qꝛ igit priuatio non manet in gñato: nec est ps gñati: imo ponit nō eē gñati: iō priuatio nō est principiū dicebāt platonici: imo penitus nihil est: s3 est extra totā rōnē entis. Le. li. (Subiecta q̄de3 natura). s. p̄ria materia concā est forme. i. est simul cā cū forma coꝝ q̄ fiūt sicut mater in generatōe filioꝝ: altera vō ps ꝯtrarietatis. s. priuatio multotiēs ymaginabit ad maleficiū ipiꝰ gñati: ꝑtēdēti igit fm intellectū Platonis videbit priuationē nō eē principiū: neq3 etiā penitus ens: s3 ē extra oē ens. (Ex [illegible]). Cōtra platonē arguit Aristo. probādo priuationē eē principiū: ꝛ supponit p̄rio ad oēm gñationē tria con-

Tex. co. 20.

Tex. co. 81.

currẽ de necessitate vnũ ꝙ est q̃ddã diuinũ optimuꝫ ⁊ [illegible] siue ponat̃ priuationẽ eẽ principiũ: siue nõ ponat̃ nõ min⁹ opponit̃ forme. nec hec negauerũt platonici: aliud vero q̃d est aptũ natũ appetere id diuinũ ⁊ optimuꝫ [illegible] diuino ⁊ optimo ⁊ [illegible] forma: aliud q̃dẽ contrariuꝫ esse ipsi dicimus [illegible] tionẽ: aliud aũt aptũ natũ eẽ appetere ipꝫ [illegible] ipsius naturam ⁊ hec materia.

Notandum q̃d forma põt tripliciter [illegible] sic est actus: ⁊ ꝯñter q̃d diuinũ: q2 deus est ac⁹ purus: potest etiã cõsiderari in ordine ad opationẽ nature: ⁊ sic est optimũ: q2 est finis motus ⁊ mutatõis nãe. ¶ Tertio põt cõsiderari in ordine ad materiã: ⁊ sic est q̃d appetibile: q2 est pfectio ⁊ nobilitas mãe. (Quibusdam aũt). Jsta suppõne p̃missa arguit̃ sic: illud pp q̃d materia appetit formã est pricipiũ in generatõe forme: sꝫ pp priuationẽ mã appetit formã: igit̃ priuatio est pricipiũ in gñatione forme: pꝫ cõsequẽtia cũ maiori q2 ex quo mã naturalr̃ appetit formã: illud videt̃ eẽ pricipium in gñatione forme ꝙ est cã illius. Sꝫ minor declaratur: q2 dato opposito sequit̃ ꝙ aliq̃d appetit cõtrariũ ⁊ suiipsius corruptionẽ: pbat̃: materia appetit formã: aut igit̃ formã quã hꝫ: aut formã quã nõ hꝫ: ñ formam quã hꝫ: q2 appetitus est rõne carẽtie: igit̃ materia appetit formã quã nõ hꝫ: quo concesso arguit̃ sic: mã appetit formã quã nõ hꝫ: igit̃ appetit corruptionẽ istius quã hꝫ: igit̃ appetit corruptionẽ sui ipsius: pria ꝯñtia tenet: q2 ĩpossibile est vnã formã aduenire materie q̃n alia corrũpat̃: scõa ꝯñtia ꝺclarat̃: nã si forma q̃ est in materia corrũpet̃ nulla alia posset aduenire materie: cũ materia nõ habeat potẽtiã ad illã formã: pp̃t defectũ priuatiõis admixte materie ex mẽ loquẽdi platonicorꝫ: sꝫ si materia nullã formã hẽret ipa stanꝫ corrũperet̃ igit̃ ⁊c. Necesse est igit̃ dicere ꝙ priuatio est admixta materie: ⁊ est cã appetitus eius: sicut eñi femina appetit masculinitatẽ. s. eẽ vir rõne ipfectõis ⁊ priuatiõis ꝯiũcte: ⁊ turpe appetit bonũ vt̃ pulchritudiẽꝫ nõ q2 ipm sit eẽntialr̃ turpe: sed p accidẽs rõne turpitudinis que est priuatio in illo: ita materia appetit formaꝫ p accñs rõne priuatõis sibi cõiũcte: igit̃ priuatio ẽ pricipiũ. 1. e. li. (Quibusdã aũt). Entibus ꝓm naturã accidit appetere cõtrariũ ⁊ appetere suiipsius corruptionẽ nisi ponat̃ priuationẽ eẽ principiũ: ⁊ neq3 sui ipsi⁹ possibile est materiã appetere spẽm. i. formã quã habet pp nõ eẽ indigẽs neq3 cõtrariũ appetit. s. formam quã nõ hꝫ: corruptiua eñi sũt adinuicẽ ꝯtraria: sꝫ h̃ est materia respectu forme: sicut si femĩa masculũ ⁊ turpe bonum nõ p se turpe est: sed ꝓm accidens.

Notandum prio ꝓm cõmẽtatorẽ cõmẽto. 81. ꝙ materia ꝓm ꝙ accidit ei priuatio ẽ innata appetere se assilari primo principio ꝓm ꝙ põt: ⁊ hoc est appetere receptionẽ forme: ⁊ intelligit [illegible] p appetitũ id ꝙ hꝫ materia de motu ad recipiẽdã formã. Deus est actus purissim⁹ ⁊ materia est pura po⁹ igit̃ eẽntialiter ⁊ intrinsece est infinitũ dissimilis prio principio ꝙ est deus: ⁊ q̃n vnũ quodq3 appetit assilari illi tãtuꝫ quãtum est sibi possibile: cũ sit finis extrinsecus oĩuꝫ ⁊ sũma pfectio: ideo mã pria appetit formã. vt p eã accñtalr̃ extrinsece aliquo mõ assilet̃ primo principio. Et talis appetitus materie ẽ [illegible] materie recipiẽdi formã: que est q̃d diuinum optimum ⁊ appetibile.

Secundo notãdũ ꝓm cõmẽtatorẽ eodeꝫ cõmẽto ꝙ appetitus [illegible] est naturalis sine sensu vt in plãtis ad nutrimẽtuꝫ: ⁊ ali⁹ cũ sensu vt appetitus aĩaliuꝫ ad nutrimentũ [illegible] mã igit̃ est appetitus naturalis ad recipiẽdũ oẽs formas: recipit igit̃ eas alternatiuꝫ: q̃n forma agẽs est pñs [illegible] plãte ꝙ aĩalia appetũt nutrimẽtũ appetitu naturali [illegible] cõsiliis rõnis: q2 appetit⁹ aĩalis ẽ cognitiu⁹ sequẽs sensũ: ⁊ appetit⁹ plãte ẽ nõ cognitiu⁹ sequẽs aĩaꝫ nõ sensitiuã: sꝫ tm̃ vegetatiuã. Appetit⁹ igit̃ quo materia appetit formã nõ est appetit⁹ naturalr̃ cognitiu⁹: sꝫ appetit⁹ naturalr̃ nõ cognitiu⁹. Et lꝫ materia pria simul appetit oẽs formas: q2 ĩdifferẽs est ad quãlibꝫ formã gñandã: nõ tñ põt hẽre simul oẽs formas: sꝫ successiue: ꝓm successiuã dispõnẽ ei⁹ p agẽs naturale pñcipalr̃ applicatũ illi: ita ꝙ nullã formã recipit nisi eã quã agẽs naturale extrahit de potentia eius.

Primum dubiũ videt̃ ꝙ mã nõ appetit [illegible] dato ꝙ ñ hẽat priuationẽ annexã: prio q2 materia nõ hꝫ cõtrariũ vt dictũ fuit ex quo recipit ꝯtraria. Scđo q2 materia celi est absoluta a priuatiõe: ⁊ tñ nõ appetit cõtrariũ. ¶ Ad primũ dr̃ ꝙ sic [illegible] formas positiuas: ⁊ large inter formas priuatiuas: ita largissime reperitur inter ꝯdictoria: vbi gr̃a. albedo ⁊ nigredo sunt cõtraria proprie: lumẽ ⁊ tenebra sunt contraria large: sed esse ⁊ non esse sunt contraria largissime. Dicatur igitur ꝙ licꝫ materia non hẽat ꝯtrium positiuũ nec priuatiuũ: hꝫ tñ ꝯtrũ negatiuũ. s. nõ eẽ: de quo loquit̃ ad pñs phs: supius aũt locutus est de ꝯtrio sũpto primo [illegible] Ad scđꝫ dicit̃ ꝙ mã celi sicut nõ hꝫ priuationẽ ãnexã ita ñ appetit formã: si. n. appeteret formã sicut appetit mã hor ĩferiorꝫ: aut hẽret priuationẽ vt̃ appeteret ꝯtriũ sui. s. nõ eẽ ⁊ sui ipsius corruptionem.

Secundum dubiũ videt̃ ꝙ priuatio nõ sit principiũ nec habꝫ formã nec ẽ cã appetit⁹ mãe: prio q2 mã ꝓꝫ ꝙ hꝫ formã nõ appetit aliã formã: igit̃ eadẽ rõne ꝓm ꝙ est priuata forma nõ appetit illã formã: pꝫ ꝯñtia: q2 alr̃ appeteret suũ ꝯtriũ ⁊ sui ipsius corruptionẽ: ãñcedẽs pꝫ: q2 si mã ꝓm ꝙ hꝫ formã appetit formã: igit̃ mã celi appetit formã: q̃d est ĩpossibile. ¶ Scđo priuatio ꝯtriatur forme: ⁊ vnũ ꝯtriũ nõ est cã appetẽdi reliquũ: igit̃ priuatio nõ est cã appetẽdi formã: tenet ꝯñtia cũ pria parte ãñcedẽtis ex dictis aũt: ⁊ scđa ẽt sequit̃: q2 alr̃ priuatio appeteret sui ipsius corruptionẽ. ¶ Tertio priuatio est p se nõ ens: igit̃ nõ est cã nec principiũ alicui⁹: ⁊ p cõsequẽs nõ appetitus materie: ãñcedens est phĩb. ¶ Quarto sequit̃ ꝙ post corruptionẽ forme mã appeteret formã corruptã: q2 sibi est annexa priuatio illi⁹ forme. ¶ Ad primũ dr̃ ꝙ nõ est similitudo: de forma ⁊ priuatiõe q2 mã est in actu p formã ꝓm cõmẽtatorem [illegible] ⁊ nõ p priuationẽ: modo nihil appetit ꝓꝫ ꝙ est ĩ actu sed ꝓm ꝙ est in potẽtia. ¶ Ad ꝓm rñdet̃ ꝙ [illegible] positiuũ nõ est cã appetẽdi aliq̃d: sꝫ bene ꝯtriũ priuatiuũ ⁊ si ex hoc cõcludit̃ ꝙ aliq̃d appetit suiipsius corruptionẽ negat̃ ꝯñtia: q2 priuatio cũ sit negatio nõ appetit: ⁊ si corrũpit̃ nõ est p accñs in aduẽtu forme. ¶ Ad tertiũ dicit̃ ꝙ priuatio nõ est ens positiuũ: ⁊ tñ ens priuatiuũ: ⁊ illo mõ est principiũ et cã: dicit. n. phus. 2. phycorũ ꝙ absentia naute ẽ cã submersiõis nauis nõ pcedo ꝙ aliq̃d ẽ prim⁹ ⁊ cã forme positiue: aut appetitus positiui: ⁊ tñ illõ ẽ nõ ens: q2 nõ ẽ [illegible] tm̃ nõ ens: sꝫ ẽt aliq̃d positiuũ reqrit̃. ¶ Ad 4m rñdet̃ ꝙ corrupta forma mã ñ

appetit illā: q2 appetit⁹ ñ pueit ex sola pñtia priuatōis sȝ cū h requirit potētia respectiua cōiūcta priuationi.

Tertium dubiū videt q mā non appetat formā. Pmo q2 appetere ē desiderare: sȝ desideriū nō est absq3 cognitiōe vt colligit a pho 7 cōmētatore .2. de aīa: igit mā prīa cognoscat q est absurdū: vn̄ pōt sic argui: mā appetit formā: igit appetitu desiderij vł cōplacētie: sȝ nō est desideriū nec cōplacētia absq3 cognitōe: igit 7c. Secūdo si mā appetit formā: aut igit quā hȝ vł quā nō hȝ: nō primā q2 appetitus est rōne carētie p phm in lrā nec 2ᵐ: q2 tūc appeteret corruptionē illi⁹ quā hȝ: 7 pñter ipfectionē sui: 7 maxime q̄n acquirit forma pfectior [illegible] Ad primū [illegible] est p 2ᵐ dicēdo q ñ oē appetē ē desiderare cū i pl⁹ sc hēat appetit⁹ quā desideriū: mā igit appetit formā nō appetitu isequēte formā apphēsā: sȝ formā ipressā: 7 iste ē mãe nãl absq3 cognitōe: 7 tal est duplex. s. actiu⁹ 7 passiu⁹. Appetit⁹ nãlis actiu⁹ ē ille q̄ iclinat nãlr actiue vt appetit⁹ grauis eēndi deorsū: 7 appetit⁹ leuis eēndi sursū. Appetit⁹ aūt nãl passiu⁹ ē ille q̄ nãlr iclinat vt appetitus ferri ad magnetē 7 mãe ad formā: pȝ igit q illa pñtia nō valet: mā appetit formā: igit appetitu desiderij vel cōplacētie: illud tñ pñs solet pcedi ad hūc intellectū q mā appetit formā appetitu pportionali: appetitui cōplacētie vel desiderij. ¶ Ad scōȝ dr̄ q materia nō pprie appetit formā quā hȝ: sȝ quā nō habȝ: 7 pñter cōcedo q appetit corruptionem forme quā habet: 7 appetit suā imperfectionem non p se: sed p accidens ratione priuationis annexe.

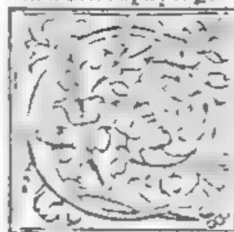
Quartū dubiū videt q aliqd appetat suipsi⁹ corruptionē. Pmo de ligno se mouēte deorsū ad ignē i q̄ cōburit: 7 de fenice q̄ vt hētur in de naturis aīalū: postq̄ diu vixit cōgregat ligna plurimū sicca q̄ magno motu suaȝ alaȝ accendit: 7 scō igne se cōburēdo cōrūpit. Scōo arguit de formis agentib⁹ in sua cōtria vbi fit refractio 7 corruptio agētis: 7 maxie ō calore nãli appetēte corrūpe hūidū radicale: ad cui⁹ destrūctōeȝ sequit corruptio caloris: 7 cōfirmat de appetentib⁹ nimiū cibū potū vel coytum ad quē sequit mors: 7 de hōib⁹ desperatis seipos iterficiētib⁹ vł suspēdētib⁹: ac ēt alijs multis q̄ tedio vite seipos iterimūt: vn̄ Linconień. tractatu suo de reflexionibus dicit circa vnū polū eē quosdā mōtes sup q̄b⁹ sic fit vniformis 7 regularis reflexio radioȝ sol. quod multo tpamēto hōies ibidē exñtes tādiu viuūt q tādem de vita tediū habentes saltant in fluuio subtus montes vt submergātur.

Notandum q capiēdo nãle vt distinguit ō volūtariū duplex est appetit⁹. s. nãlis 7 volūtari⁹. Appetit⁹ natural ē ille q̄ est sine itellectu: 7 volūtari⁹ est ille q̄ ē cū itellectu: appetitu volūtario nō icōuenit aliqd appetere suipsi⁹ corruptionē: sȝ eēt icōueniēs appetitu nãli: 7 ita intelligit phs. ¶ Ad primū dicit q lignū positū sursū nō appetit moueri ad locū sue corruptōis: sȝ q̄ descendat ad ignē i quo cōburat h ē a cāu: fenix aūt prepādo ligna sue cōbustiōis nō appetit se cōburere 7 mori: sȝ facit illud ex instinctu nãe regulata a supiorib⁹ cāis: pp cōtinuationē specificā. ¶ Ad scōȝ dr̄ cōsilr: q nullū agēs nãle appetit ppriā corruptionē: sȝ q corrūpat illud est p accñs: neq3 experiētie pueniūt: q2 si aliq̄ ō appetit dispōnē ad ei⁹ corruptionē: nō tñ appetit q illa sit dispō ad ei⁹ corruptionē: pōt eñ eni appetere añcedēs alicui⁹ cōsequētie bone: 7 nō appetē pñs eiusdē: q2 forte nō appetit illā pñtā eē bonā: aliq̄ igit appetūt multū potare comedere vel copre: q̄ tñ nō appetūt mori: sȝ ad illa excessiue sūpta sequat mors: de alijs aūt se iterficiētib⁹ suspēdentib⁹ 7 mactātib⁹ cōcedo q illi appetūt se nō eē: nō q̄dē appetitu naturali de quo loquit phs: sȝ appetitu volūtario: 7 ita nō icōuenit aliquē appetere se eē: 7 se nō eē diuersis appetitib⁹. s. naturali 7 volūtario. Circa pdicta q̄rit vtrū appetit⁹ materie realr distinguat a materia: arguit q nō: 7 primo sic: materia appetit appetitu cōplacētie vel pportionali qualibȝ formā i ea existētē: si igit appetit⁹ est forma i materia: sequit materiā appetere appetitū suū: 7 cū materia nihil appetat: nisi p appetitū distinctū: oȝ pcedere i ifinitū in appetitib⁹ materie. Scōo q̄ro a quo efficit talis appetit⁹: vtrum a materia vł ab aliquo agēte: nō a materia: q2 ipa nullius est actiuitatis: si ab aliquo agente: igit aliq̄n materia nō appetūt formā. Tertio q̄cūq3 sic se hñt q illa inuicē realr distinguunt vnū pōt esse sine alio: sȝ materia nō pōt eē absq3 appetitu ei⁹: nec ecōtra: igit 7c. Quarto appetit⁹ forme nō realr distinguit a forma: igit nec appetitus mãe: tenet cōsequētia 7 añcedēs arguit: q2 si appetit⁹ forme distinguit a forma: igit tot sūt appetit⁹ quot sūt forme: 7 sequit h pctō q aliqd simul 7 semel appetit ascēdere 7 descēdere calefacere 7 frigefacere humectare 7 desiccare: pȝ ō q̄libet mixto hñte grauitatē 7 leuitatē 7 caliditatē 7 frigiditatē hūiditatē 7 siccitatē: cui pñter rñdet appetit⁹ ascēdēdi 7 appeti⁹ descēdēdi: 7 aliȝ similiter appetitus: vȝ calefaciēdi ifrigidandi humectandi 7 desiccandi.

Oppositum colligit de intēōe Aristo. 7 cōmētatoris Aristo. in lrā q priuatio ē pricipiū ex eo q2 est cā appetit⁹ materie: constat aūt q priuatio nō est cā materie: igit materia nō ē su⁹ appetitus: cōmētator aūt dicit q Aristo. p appetitū itelligit illud q materia hȝ de motu ad recipiēdū formā: sȝ mā nō hȝ seipam: igit 7c. Pro ista pte arguit rōnibus q̄b⁹ phs 7 cōmētator pbauerūt priuationē: aut potētiā ñ pdēptificari materie: 7 primo sic. Qn̄cūq3 aliqua sic se hñt q vno corrupto reliquū manet illa iuicē realr distinguūtur: sȝ manēte materia appetitus corrūpitur: igit materia 7 su⁹ appetit⁹ inuicē distinguūtur: pȝ pñtia cū maiori p Ari. caplo de priuatōe: minor vō colligit a cōmētatore cōmēto. 70. di. q in aduētu forme potentia corrūpit: igit p idem appetit⁹ corrumpit: q2 sicut forma corrupta rediret eadem numero: si non corrūperet potētia: ita si nō corrūperet appetit⁹: materia. n. nullā forā appetit quā ñ sit aliq̄n futura. Secūdo: materia est de pdicamēto substātie: 7 appetit⁹ de pdicamēto relationis: igit nō sunt idem: patȝ pñtia per Aristo. di. primo posterioȝ q pdicamēta sūt [illegible]: maior est Aristo. 7 cōmētatoris in hoc primo: 7 minor ē euidēs: q2 sicut potētia est respectus materie quo pōt recipe formā: ita appetit⁹ est respect⁹ quo materia appetit formā. Tertio materia appetit formā: sȝ appetit⁹ nō appetit formā: igit materia nō est appetit⁹ suus: p⁹ ps añcedētis est phi in lrā: scōa aūt pȝ q2 nihil pdicat de seipo: calefactio enim non calefit nec albedo est alba: igit p idē appetit⁹ nō appetit. Quarto si appetit⁹ esset de eēntia materie: sequit q poneretur i diffinitōe eius: pȝ cōsequētia p cōmētatorē eodē mō arguētē de potētia sed cōsequēs est falsū: q2 tūc de quocūq3 diceret diffiniri [illegible] de eodē diceret [illegible] sed [illegible] dr̄ de mā celi: igitur materia celi appetit formam contra cōmētatorē in de substantia orbis.

Notandum primo q in cĩrca materie hec q̃tuor ordinant. scilicet potentia absoluta priuatio potentia respectiua ⁊ appetitus [illegible] appetitus [illegible] potentiam respectiuã: ⁊ potẽtia respectiua priuatõez: ⁊ priuatio potentiã absolutã: que dicit̃ esse aptitudo posita in diffinitione priuatõis: fluit igit̃ potẽtia respectiua ab essentia materie mediãte potẽtia absoluta: ⁊ appetitus mediãte priuatione: potẽtia absoluta est ingenerabilis ⁊ incorruptibilis: ⁊ coeterna mãe: priuatio corrũpit̃ i generatione forme ⁊ generat̃ in corruptõe eiusdẽ: ita q priuatio est generabil' ⁊ corruptibilis: potẽtia aũt respectiua ⁊ appetit' corrũpunt̃ ⁊ nunq̃ generant̃: sicut nunq̃ generat̃ forma corrupta. Ex his sequitur q lz appetitus dicat materiã potẽtiã ⁊ priuationẽ: tñ est simplex entitas: ⁊ nõ est illa tria vt credidit Burleus: nec aliqd illoꝝ vt docuit Occham di. priuationẽ esse materiã: nec modus ↄplexus rei vt opinat' est Johes Boi chph. dicẽs priuationẽ nihil esse: sz statũ z modũ rei: vz mãm appetere formã: sicut etiã relatio exprimit fundamẽtũ ⁊ t'minũ: ⁊ tamẽ nõ est illa nec aliqd illoꝝ: scilicet simplex entitas pdicamentalis.

Secundo notãduz q cũ appetitus forme sit passio insequẽs formaz aliqñ cognitiuã ⁊ aliqñ nõ cognitiuã: opz appetitum forme distingui a forma sic generalit' in rebus pdicamẽtalib' passio distinguit̃ a suo subo: põit eni Ari. 2. de aĩa appetitiũ sẽsitiuũ distingui a po͡a sẽsitiua di. appetitũ nõ eẽ [illegible] animatoꝝ [illegible] sensitiua: ⁊ q potentie distinguuntur per actus: ita q sicut inuicem distinguuntur appetere ⁊ sentire: ita appetitiua ⁊ sensitiua. Ex hĩs sequit̃ primo: q tot sũt appetitus i aĩali quot sũt potẽtie i illo: qz cuilibet potẽtie rñdet su' appetit': cũ igit̃ pter po͡am sẽsitiuã ⁊ itellectiuã sint alie potẽtie ptiales: tã interiores q̃ exteriores: vt visiua auditiua sensus cõis ⁊ huius realiter differẽtes: sequit̃ q earum appetitus etiã inter se realiter differunt. ¶ Secũdo sequit̃ q tot sunt appetitus i mixto: quot sũt forme in illo: qz cuilibet forme respondet suus appetitus siue sit forma substãtialis siue forma accidẽtalis absoluta. ¶ Tertio sequit̃ q deus non põt pducere aliqd mixtũ qn in illo pducat oppositos appetit': qz nõ potest eẽ aliqd mixtũ qñ i illo sint forme opposite substãtiales vel accidẽtales. ¶ Quarto sequit̃ q aliqui duo appetitus specifice differũt: ⁊ tamẽ eũdez terminũ nũero respiciũt. ¶ Ultimate pz de appetitu lapidis ⁊ appetitu ferri: hĩ eni specifice differũt: sicut ⁊ forme substãtiales a quib' fluũt ⁊ intẽdunt eundẽ terminũ numero scz mediũ mundi. ¶ Ad primuz dr̃ q mã pprie loquẽdo nõ appetit aliquã formã quaz habz: ⁊ dato iuxta cõem modũ loquẽdi q appetat formã appetitu cõplacẽtie nisi prius illã appetierit appetitu desiderij: q non potest cõtingere de formis sibi coeternis. ¶ Ad scõm dicit̃ q sicut lux solis fluit ab eo: aut passio a subiecto absq effectiua illius ab illo pp eternitatẽ vtriusq: ita potẽtia priuatio ⁊ appetitus fluũt ab essentia materie absq cãlitate effectiua alicuius. ¶ Ad tertiũ cõcedo q corrũpitur appetit' sine mã: ⁊ q si mã esset nuda absq priuatiõe ip͡a nullã formã appeteret. ¶ Ad quartum cũ pcludit̃ q idẽ simul appetit ascẽdere ⁊ descẽdere: negatur ↄñia si eni. a. est in loco suo nãli nõ appetit ascẽdere nec descẽdere: ⁊ si est extra habens plus de grauitate nãli: q de leuitate appetit descendere ⁊ nõ ascendere: ⁊ ad pbatiõnẽ hz appetitũ ascendẽdi: igit̃ appetit ascẽdere: negat̃ cõsequẽtia: sicut nõ sequit̃ a. hz leuitatẽ igitur est leue: cõsequẽter dicit̃ q licz. a. hẽat oẽs appetitus correspõdẽtes qualitatibus primis: ex hoc non appetit aliquo illoꝝ appetituũ: qz pter illos appetit' habz pprium corrñdentez forme mixti fm quẽ appetit iuxta naturã illius forme. Sz dubitat̃ de graui existente extra locũ naturalẽ: videtur q hẽat appetitũ respectiuum ad locũ nãlem: quẽ cũ acquirit corrũpitur appetitus: pono igit̃ q iterũ remoueat̃ idẽ graue ⁊ ponatur in loco priori: ⁊ sequit̃ respectuz corruptũ regñari qz iterũ appetit eũdem locũ sicut ante. Rñdetur concedendo appetitũ corrũpi in acquisiõe loci: nõ tamẽ regeneratur in remotione a loco illo: sed generat̃ alius similis: sicut ⁊ alia potẽtia respectiua: nõ tamẽ acquirit nouam priuationẽ: sed eandez numero quã prius pdidit. H tamen difficultas de distinctione rerum magis ad librum methaphẏce ptinet.

Corrũpitur aũt). Postq̃ phs reprobauit opinionẽ dicentiũ materiam eẽ priuationẽ: ⁊ opinionez platonicoꝝ omnino despicientiũ priuationẽ assereñtiũ illã nõ esse: cõsequẽter ex dictis declarat naturã prime materie p cõpationem ad formã: ⁊ ad priuationem: ponẽdo duas cõclusiones: quaꝝ prima est ista. Mã prima p accidens est generabilis ⁊ corruptibilis. Secunda conclusio materia prima p se est igenerabilis ⁊ icorruptibilis ibi. (Inquãtũ autez). Prima conclusio sic arguit̃: omne illud in quo est aliquid fm se corruptibile est per accidens corruptibile: sed in materia est aliquid fm se corruptibile: igitur materia est p accidẽs corruptibilis: maior patet: qz si duo inuicem cõiungũtur qd attribuitur vni p se attribuitur alteri p accidens vt colligitur de intentõe phi primo posteriorum: nam quia edificator ⁊ musicus vniuntur: musicus per accidens edificat: quia edificator per se edificat: minor vo est nota ex dictis: quoniam in materia est priuatio que fm se est corruptibilis. Consimilit' potest argui q materia per accidens est generabilis quia i ea est aliquid per se generabile: scilicet forma: loquendo de eo quod per se generatur tanq̃ per se existens aut pricipalit' denominatur generari: quia hoc est compositum. Le. li. (Corrumpitur autem) ⁊ sic materia prima est quidem vt sic est autem vt non. i. aliquo modo corrumpitur: ⁊ aliquo modo non corrumpitur nec fit: scõm quidem enim q est illud in quo est aliquid q fm se corrumpitur dicitur corrumpi: q enim corrumpitur in hoc. scz in materia ẽ priuatio. Tex. co. 82.

Notandum primo fm commentatorez commento. 82. q materia prima dicitur eẽ corruptibilis: quia priuatio que est in ea est corruptibilis per se: ⁊ ideo esse eius ẽ cã corruptionis: ⁊ nõ esse eius est causa essendi: ⁊ forma corrumpitur in materia propter presentiam priuationis: ⁊ nunq̃ corrumperetur forma in materia si nulla esset priuatio: ideo esse priuationis est causa corruptionis: ⁊ non esse eiusdem est causa essendi: propterea in celo non corrumpitur forma: sed semper existit eadem forma numero qz nulla ibi est priuatio forme.

Secundo notandum fm commentatorẽ eodem commento q fm p͡e

sentiam priuationis forme in ea: scilicet in materia recipit corruptionem: non sm presentiam potentie in ea quia potentia in ea non est corruptibilis per se: ⁊ materia est etiam generabilis per accidens propter presentiam eius quod est per se in ea: ⁊ est actus. Solet dubitari propter quid materia corrumpitur per accidēs ad corruptionē priuationis ⁊ non ad corruptionem potentie. Respōdet cōmētator ꝙ iō qr priuatio corrūpit per se ⁊ potētia per accidens: modo nihil dicitur p accidens rōne alterius p accidens: sed rōne alterius p se mā igit p accidēs corrūpit rōne priuationis ⁊ p accidens gñatur rōne forme: qr sicut priuatio corrūpitur per se ita p se forma generatur.

Contra predicta arguitur ⁊ primo ꝙ mā nō generatur nec corrūpitur cū ipsa nō incipiat nec desinat esse sz sit eterna. ¶ Secūdo arguitur ꝙ priuatio non generatur nec corrūpitur: quia nihil generatur vel corrumpitur nisi ens: sed priuatio est non ens: igitur ⁊c. ¶ Tertio arguitur ꝙ priuatio nō per se corrumpitur: quia priuatio non generatur nec corrumpitur: nisi ad corruptionem vel generationem forme: sed ad corruptionez forme dicitur priuatio per accidens generari: igitur ad generationem forme debet dici per accidēs priuatio corrumpi. ¶ Quarto arguitur ꝙ forma non per se generatur: quia dicit phus septimo metha. ꝙ nihil fit per se nisi compositum: ⁊ ꝙ materia ⁊ forma fiunt per accidens: sicut contingit de statua que dicitur fieri per se: es autem ⁊ figura fiunt per accidens. ¶ Ad primū dicitur ꝙ sicut materia prima non simpliciter generatur nec simpliciter corrumpitur: sed sm quid: ita simpliciter non incipit vel desinit esse: sed quodāmodo ratione discontinuationis partium inuicem aut generationis vel corruptionis forme in ea: verbi gratia si albedo incipit esse in sorte non dicimus sortem simpliciter incipere esse: sed sortem incipere esse album: ⁊ si albedo desinat esse in sorte dicimus sortem desinere esse album: ⁊ non simpliciter sortem desinere esse. Ita in proposito: si aliqua forma incipit esse in materia dicimus materiam incipere esse formatam illa forma ⁊ desinere esse informatam forma precedente: ⁊ consequenter est concedendum ꝙ materia desinit esse priuata illa forma: que noviter generatur: sicut desinit esse in potentia ad illam formam dicit enim commentator commento. 82. ꝙ generatio ⁊ corruptio attribuitur ei transumptiue: eo modo quo dicimus ꝙ dolium acescit quando vinum quod est in eo acescit. ¶ Ad secundum dicitur ꝙ priuatio est p se non ens: ideo non proprie corrumpitur: scilicet corruptione que sit terminus motus: cuius corruptionis ipsa priuatio sit terminus: sed improprie vel large corrumpitur corruptione que est desinitio eius cum non sit postꝙ fuit. Consimiliter in corruptione forme priuatio generatur: non quidem proprie tanꝙ terminus generationis: sed improprie per inceptionem: ⁊ sic nō est inconueniens illud quod est non ens generari vel corrumpi: sicut non inconuenit non ens esse causam vel effectum. dicit enim phylosophus primo posteriorum ꝙ interpositio terre est causa eclipsis: ⁊ secundo physicorum ꝙ absentia naute est causa submersionis nauis: constat autem eclipsim esse effectum priuatiuū ⁊ absentiam naute est causam negatiuam: ⁊ consequenter quodlibet istorum esse non ens ad intellectum Aristo. ¶ Ad tertium negatur consequentia: vnde concedo ꝙ priuatio solum per accidens generatur ad corruptionem forme: non tamen per accidens corrumpitur: sed per se: sicut est per se causa appetit⁹ materie ad formam: forma igitur per se generatur: quia per se est terminus generationis ⁊ intenditur a natura: priuatio etiam per se corrumpitur: quia per se facit materiaz appetere formam: ad cuius generationem necessario priuatio corrumpitur: nec est inconueniens ꝙ priuatio sit causa generationis forme: ⁊ ꝙ generatio forme sit causa corruptionis priuationis: dissimiliter tamen: nam priuatio est causa negatiua ⁊ generatio forme est causa positiua: mā igitur tantum per accidens generatur: ⁊ per accidens corrumpitur: forma per se generatur: ⁊ per se corrumpitur: priuatio per accidens generatur ⁊ per se corrumpitur: potentia autem vel appetitus materie per accidens corrumpitur: ⁊ nec per se nec per accidens generatur. ¶ Ad quartū concedo formam per se ⁊ per accidens generari diuersis respectibus: materia enim per accidens mouetur ad motum totius per Aristo. 4. physicorum: ⁊ per se mouetur cum sit illa cui primo attribuitur moueri vt colligitur a phylosopho octauo physicorum: nō tamen eodem modo: materia eni per se mouetur perseitate quarti modi ⁊ ē mobilis perseitate secundi modi: ipsa autez per accidens mouet accidēte opposito perseitati tertij modi: cum nihil sit p se: tertio modo nisi p se exñs: mā aūt semp est in alio: ita forma per se ⁊ per accidens generatur: per se quidem perseitate quarti modi: ⁊ per accidens accidente opposito perseitati tertij modi cū nunꝙ generet tanꝙ per se existens: sicut nec materia. (Inquantum autez).

Secunda conclusio: materia prima non est per se generabilis nec corruptibilis: prima ps sic arguitur: oē per se generabile presupponit materiam primam tanꝙ subiectum ex quo fit: sed materia prima non presupponit materiam primam tanꝙ subiectū ex quo fit: igitur materia prima non est per se generabilis: patet consequentia cum minori: quia si materia prima presupponit materiam primam tanꝙ subiectum: igitur materia prima est anteꝙ fit: ꝙ est impossibile: ⁊ pz consequentia: quia semper subiectum est prius eo ꝙ generatur: maior autez declaratur ex diffinitione prime mãe, que est ista: materia prima est primuz subiectum ex quo fit aliquid cū insit ⁊ non scdm accidēs: priuatio dicitur primum subiectuz ad differentiā elementoꝝ: quia ⁊ si mixtum est ex elemētis: non tamen primo ex hijs: sed ex prima mā sicut nec vltima resolutio mixti stat ad elemēta: sed ad primam materiā. Secundo dicitur cuz insit ad differentiā subiectoꝝ que corrumpuntur vt cū caro generatur ex sanguine non remanet sanguis ps carnis: materia autem prima semper manet pars compositi geniti. Tertio dicitur non sm accidens ad differentiam priuationis ex qua fit generabile per accidēs ex materia autem prima fit generabile per se cuz sit ps essentialis compositi. Secūda pars conclusionis probatur eodē modo: qm omne ꝙ per se corrumpitur illud corrumpitur in materiaz primā: sed mā prima nō corrumpitur in materiā primam: igit mā prima non p se corrumpitur: pz consequētia cum minori: qr tūc mā prima esset post suaz corruptionē: maior autem est euidens: quia sicut materia prima est primuz in via compositionis ⁊ generationis: ita est vltimum in via resolutionis ⁊ corruptionis. Le. li. (Inquantum autem).

Sm potentiam ⁊ sm essentiā consideratur prima materia non per se generatur nec per se corrumpitur sed in corruptibilem ⁊ ingenitam necesse est eā esse. Se

enim fiat aliquid subiectum aliquid opoztet primum exquo fiat:h autem ꝛ h natura quare erit ante fieri.s. materia:dico enim materiā primū subiectum vnicuiq; exquo fit aliquid cum insit nō fm accidēs:ꝛ si corrūpitur in hoc.s.in materiā pzimaȝ abibit vltimū: quare corrupta erit anteq̄ corrūpatur prima materia.

Notandum primo fm cōmentatorē cōmento.8.q̄ impossibilitas generationis prime materie sic arguitur:si materia prima generata est:ꝛ omne generatum habet subiectū in potentia existens:igitur materia prima habet subiectū in potentia existens:ꝛ subm qd̄ est in potentia est vnū oīum generabilium: igitur prima materia:ꝛ suum subiectū sunt vnuȝ numero:ꝛ omne quod est cū suo subo exquo generat vnum numero est anteq̄ sit: igit prima materia est anteq̄ sit qd̄ est īpossibile. Fundamentum huius rationis consistit in hoc fm cōmētatorē q̄ si prima materia p se generaret ipsa esset eadem numero cū subo exquo generat:pbatur ponēdo q̄ a sit materia genita:ꝛ b subm ei⁹:aut igit a ꝛ b sunt eiusdē rationis:aut diuerse:si eiusdē rationis:aut igit sunt vnū numero:ꝛ habet intentū:aut sunt diuersa numero:ꝛ h non pōt dari:quia nō est ratio quare plus generat a ex b tāq̄ ex subo:quā ecōtra:ppterea nūq̄ duo indiuidua eiusdē speciei pn̄t ex se inuicē generari: tanq̄ ex subiecto:nā vnus hō nō generat ex alio hoīe tanq̄ ex subiecto:nec vnus ignis generat ex alio igne tanq̄ ex subieto. Si aūt dicit q̄ a ꝛ b sunt diuersarum rationū ꝛ a generat ex b tanq̄ ex subiecto:igit a nō est materia prima:patet ꝯn̄tia:qꝛ p̄supponit materiā priorem. ¶ Ex ista ratione sequit q̄ materia celi et materia hoꝝ inferioꝝ sunt eiusdē rationis quia si eēnt diuersaꝝ rōnū vna esset altera eētialr pfectioꝛ: sȝ nihil est altero eētialiter pfectius nisi p differentiā eētialē quā supadditā:igit vna istarū materierū alteri supaddit differentiā essentialē:ꝛ cōsequēter actū essentialem: ꝛ p cōsequēs vna istarū nō est prima materia:ꝛ patet ꝯsequētia:qꝛ prima materia est pura potētia nō includens actū:vt est ostēsum de intētione Aristo.ꝛ cōmentatoris. Jdeo male dicūt illi qui pcedunt in celo eē materiā alteri⁹ rationis a materia hoꝝ inferioꝝ:nec seqt materia hoꝝ inferioꝝ est priuatio ꝛ potētia ad foꝛaȝ in celo autē nō sunt ista:igit ille materie sunt diuersarū rationū:quia eodē medio argueret eandē materiā numero esse alterius rōnis a seipsa:quia materia prima ante generationē forme habet priuationē ꝛ potentiaȝ ad illā formā ꝛ post gn̄ationē forme nō habet aliqd̄ illoꝝ. Et sic arguit sicutste materie sunt eiusdē rationis: igit ꝓprie passiōes sunt eiusdē rōnis:sȝ in materia hoꝝū inferioꝝ est po⁰ ad formā:igit in mā celi est po⁰ ad formā genitā sicut prius erat ad eandē generandam. ¶ Dico igit q̄ sicut materia celi est eiusdē rōnis cum materia hoꝝ inferioꝝ:ita po⁰ passiua illius materie: qua actuat forma celi:est eiusdē rationis cū po⁰ passiua materie hoꝝ inferioꝝ:qua dispositiue recipit omnis forma generāda. ¶ Et hec autē potētia solū accidēt dicit potētia ad formam pro quāto sibi vnit potētia respectiua forme generādē:qꝛ igit in celo non est talis potētia respectiua:ideo materia celi nō est in potentia ad formā:est autē bene in po⁰ ad vbi:quia sibi vnitur potentia respectiua ad locum.

Secundo notandū fm cōmentatorē ꝯ⁰ᵒ eodē q̄ subiectū exquo generant res p se est duplex.s.primū ꝛ fm:ꝛ cōueniūt ista duo subiecta in h q̄ illud q̄ generat:inuenit ex eis p se ꝛ differūt in hoc q̄ primū est in potētia ꝛ scōm in actu aut medio modo īter potentiā ꝛ actū:sicut est dispositio in illo qd̄ generat ex pluribus vno subiecto. Jstud cōmentū dat intelligē duplicē materiā.s.primā ꝛ scōam que cōueniūt in hoc q̄ quelibet eaꝝ est per se subiectū generationis:differūt autem:quia prima materia est tantū in potentia:ꝛ est simplex simplicitate opposita compositioni ex materia ꝛ forma aliter procederetur in infinitū in causis materialib⁹ contra phm̄.2.metha. Secūda autē materia est cōposita ex materia ꝛ forma vt caro ꝛ sanguis:ꝛ est materia in actu ꝓpter formaȝ quā includit:aut mediat inter actum ꝛ potentiā cū nō sit simpliciter in actu:nec simpliciter in potētia:est enīȝ in actu respectu prime materie:ꝛ est in potētia respectu forme mixti:ꝛ h materia secunda est in omnibus que generantur ex pluribus vno subiecto:elemēta enīȝ generantur tm̄ ex vno subiecto quod est materia prima mixta vero generātur ex plurib⁹ vno subiecto.s.ex prima materia:ꝛ ipsis elementis que sunt secunda materia mixti:ꝛ h materia est per se generabilis ꝛ corruptibilis:prima autem materia non generatur:neq; corrūpitur nisi per accidens.

Circa predicta occurrūt quattuor questiōes quarū prima est. vtrum alique materie differant numero:sed arguitur q̄ non: quia differentia numeralis est ratione materie.2⁰.metha.si igitur alique materie differunt numero:semper intelligēdo de prima materia hoc erit per materiam:ꝛ sic due materie differunt per vnam tertiam materiā:ꝛ erit procedere in infinitum.

In oppositum arguit sic:aliq̄ materie differunt quia mā tua nō est mā mea:ꝛ nulle materie sunt diuersaruȝ rationū:vt pbatū est:ergo alique materie solo numero differūt. Respōdet q̄ sicut due intelligētie differunt p formā:ꝛ nō per formā tertiā:sed seipsis differūt:quarum quelibet est forma:ita due materie differūt p materiā nō quidē tertiā:sed seipsis negatiue:hoc modo h materia est:ꝛ illa est:ꝛ hec nō est illa ꝛc. Secūda questio vtrum eadē materia nūero sit positiue sub formis omniū generabiliū ꝛ corruptibiliū:ꝛ arguit q̄ nō: qꝛ materia tua nō est positiue sub formis omniū generabiliū ꝛ corruptibiliū:nec materia mea:aliter eadē materia numero esset in diuersis locis.

Oppositum est allegatū de intentione cōmentatoris ꝯ⁰ᵒ.8⁰. aliter materia prima non esset pura potentia.

¶ Dicēdum q̄ nulla materia numero est positiue sub formis omnium generabilium ꝛ corruptibilium: nec vnquā erit numeraliter ꝛ indiuidualiter sub illis:quia materia huius equi nūquam erit sub forma alterius equi vel asini simul existentis:bene tamen eadē materia numero erit successiue specifice sub formis omniū generabilium ꝛ corruptibilium: quoniā quelibet materia vna numero receptiua forme cum sit eterna aliquando erit sub forma hominis:aliquando sub forma equi:ꝛ sic de alijs:exquo species sunt solum finite. ¶ Tertia questio vtrum eadeȝ materia numero possit generari ex alia mā numero. Et arguit q̄ nō sit incōueniens:quia alia materia numero est sub forma terre:ꝛ alia sub forma aque:igit nō inconuenit qd̄ vna generet ex alia:sicut non inconuenit:quod vnus homo generetur ex alio homine eiusdem rationis:qꝛ

dato illo nõ sequitur ꝙ aliquid sit anteꝙ generetur:sꝫ [illegible]

In oppositum est cõmentator: di. ꝙ [illegible] eadem materia genita:⁊ subm generationis. Rñdeř ꝙ nõ sufficit genitũ ⁊ subm generationis eẽ diuersa:sꝫ vltra requirit̃ ꝙ sint diuersarũ rationũ:q2 genitũ ꝓsupponit ordine nature suũ subm:ea autẽ q̃ sunt eiusdem rõnis nõ se presupponũt ordine nature. Nam si soz. ꝓcessit Platonẽ filiũ suũ hoc nõ fuit essentialiť:q2 Plato potuit sortẽ ꝓcessisse:⁊ ideo vnũ indiuiduũ põt generari ab alio indiuiduo eiusdẽ speciei:nõ aũt ex indiuiduo eiusdẽ spẽi tãꝙ ex subo pp ordinẽ essentialẽ:necessariũ inter genitũ ⁊ subm facientẽ distinctionẽ specificã inter illa. ¶ Quarta qõ vtrũ mã prima sit ꝑ se generabil' vel corruptibilis:⁊ arguit̃ ꝙ sic:q2 põt simpliciť incipe desinẽ esse:nã diuisa vna aqua in duas medietates sicut illa aq̃ simpl'r desinit esse:q2 nõ est ⁊ fuit:ita materia illi⁹ aq̃ nõ est sꝫ fuit:iõ simpl'r desinit eẽ:deinde vniant̃ ille ptes inuicẽ:⁊ pꝫ ꝙ illa materia simpl'r incipit esse sic illa aq̃:q2 nũc ẽ:⁊ nõ imediate añ istãs pñs fuit. In cõtrariũ ẽ phus in lr̃a:di. ꝙ ipsa est ꝑ se ingenerabilis ⁊ icorruptibil':dicit̃ ꝙ nihil ẽ ꝑ se generabile vł corruptibile nisi possit eẽ cõpositũ ex materia ⁊ forma genita:aut nisi possit esse termin⁹ gñonis vel corruptionis:sꝫ materia prima nõ ẽ aliquod tale cõpositũ:nec terminus alicui⁹ trãsmutatiõis:q2 oĩs termin⁹ ꝓsup[illegible] [illegible] plicit[illegible] ꝑm quid incipe vel desinẽ eẽ:illud.n. simpl'r incipit esse ꝙ nunꝙ fuit:⁊ illud simpliciter desinit esse ꝙ nunꝙ erit:illa autem materia que nunc est vnita per inceptionẽ [illegible] nõ [illegible] modo:sicut etiã nõ ꝑ se: sꝫ ꝑ acciñs tñ corrũpitur vel generať iuxta determinationẽ Aristo. in loco isto (De

Tex. co. 83. prin⁹ autẽ) Ista est scða ps hui⁹ lectiõis i qua phus se excusat a perscrutatione formarũ separatarũ:di. ꝙ ꝯsideratio de forma abstracta a mã:vtrũ sit tñ vna: aut plures ⁊ quot ⁊ q̃ sunt nõ ptinet ad phm naturalẽ:sꝫ ad methaphysicũ:ideo [illegible] in sequẽtibus libris sciẽ naturalis diceť de formis generabilib⁹ ⁊ corruptibilib⁹. Et notãter dič phus:vtrũ sit vna:aut plures ⁊ que:⁊ quot sunt:quia lꝫ talis perscrutatio sit metha⁰:tñ cõsiderare illas substãtias separatas ptinet ad naturalẽ:vt testať cõmentator hic. Le.li. (De principio aũt ꝑm speciẽ).i. de principio formali separato:vtrũ vnũ aut plura:aut quot:aut q̃ sint per rectitudinem prime phye.i. metha⁰ opus est determinare:igit̃ i illõ tẽpus reponať aliquid:de phicis aũtem ⁊ corruptibilib⁹ speciebus.i. formis in posterius demõstrandis dicemus.

Notandum primo ꝑm cõmentatorẽ cõmẽto.83.ꝙ forme alie sunt in materijs:alie non in materijs vt declaratũ est in hac sciẽtia:⁊ ideo ꝯsideratio de formis est duarum scientiarũ:quarũ vna.s. naturalis cõsiderat de formis materialib⁹:secũda autẽ de formis simplicib⁹ abstractis a materia:⁊ est illa sciẽtia q̃ cõsiderat de ente simpliciter:ponit Aristo.3⁰. de anima ꝙ sciẽtie secãtur quẽadmodũ ⁊ res:sed forme sunt duplices.s. materiales ⁊ imateriales vt manifestať in sciẽtia naturali:igit̃ due debent esse sciẽtie de formis quarũ vna cõsiderat quiditates formarũ materialiũ:⁊ h est sciẽtia naturalis:⁊ alia cõsiderat quiditates formarũ immaterialiũ:⁊ h ẽ metha⁰ que cõsiderat de ente simpliciter non cõtracto: sed [illegible]

Secundo notandũ ꝑm cõmentatorem [illegible] ens sepatum a materia nõ declarať nisi in hac sciẽtia naturali) probať:nam ꝙ sit aliquod ens sepatum a materia nõ põt ꝓbari nisi ꝑ eternitatẽ motus vt colligit̃ de intẽtione Arist.8. phicorũ:di. ꝙ primus motor [illegible] nẽ:⁊ ꝯsequẽter sepatus a materia:ꝑ hoc ꝙ eternaliť mouet celũ:sed oĩs ꝓbatio que ẽ per trãsmutationẽ ⁊ motum ptinet ad phm naturalẽ:igit̃ ad solũ phm naturalem ptĩet demõstrare subas separatas a materia esse.

Tertio notandũ ꝑm cõmentatorẽ eodẽ cõ[illegible] ꝙ qui dicit ꝙ prima phia nitit̃ ꝓbare entia separabilia eẽ peccat:hec n. entia sũt subiecta prime phylosophie:⁊ vt declaratũ ẽ in posterior ib⁹ analeticis: impossibile est aliquam sciam declarare suum subm eẽ:sed cõcedit ipsum eẽ:aut quia manifestũ ꝑ se: aut q2 est ꝑ se demõstratũ in alia sciẽtia:vnde Auice. peccauit maxime cũ dixit ꝙ prius phus ꝓbat primũ [illegible] sbiecta metha⁰:igit̃ metha⁰ nõ ꝓbat subas sepatas eẽ: nec primũ principiũ esse:patet ꝯña cum minori ⁊ maior est declarata primo posterior ubi habeť manifeste ꝙ omnis ꝓbatio fit ꝑ notiora ⁊ ꝓpť ꝙ vnũquodꝗ tale:⁊ illud magis:sed nihil est notius in scĩa suo subiecto:igit̃ nulla scientia ꝓbat suum subiectum esse:sed ipsum cõcedit:⁊ presupponit tanꝙ ꝑ se manifestum vt sciẽtia naturalis:aut tanꝙ ꝓbatum in alia scientia vt geo⁰ que cõcedit puncta lineas ⁊ suꝑficies esse:nõ tãꝙ per se manifestũ:sed tanꝙ probatũ in scientia naturali 3⁰. phyſicorũ:⁊ primo ce. vbi probať ꝙ nõ cõtingit dare magnitudinem infinitam.

Quarto notandũ ꝑm cõ[illegible] eodeꝫ cõmẽto ꝙ peius est hoc ꝙ dicit Auicenna ꝙ ista sciẽtia accipit a primo phylosopho corpora cõponi ex materia ⁊ forma:⁊ negligẽs est:nec ẽ alia via ad sciendum hoc:nisi ex trãsmutatione existẽte in substantia:sed sicut dicit phylosophus declarat substantiã materie que sit ꝑfecte post cõparationẽ eius ad omnes differentias entiũ ꝑm ꝙ sunt entia:igit̃ impossibile est declarare ipsa esse nisi in hac scientia: dixit igitur Auice. methaphisicũ probare primam materiam esse: ⁊ entia componi ex materia ⁊ forma: ⁊ phylosophuꝫ naturalẽ ab eo ista recipere:⁊ hoc est peius ꝙ ipsa dixit:ideo arguit ꝯtra eum cõmentator:di. ꝙ nõ est alia via ad sciendũ hec.s. corpora componi ex materia ⁊ forma ⁊ ipsam materiã esse nisi trãsmutatione substãtiali:sed omnis ꝓbatio que est ꝑ trãsmutationem pertinet ad physicũ:ideo solus naturalis habet probare corpora cõponi ex materia ⁊ forma: ⁊ ipsam primaꝫ materiã esse:⁊ methaphysicus supponit ista tanꝙ probata in sciẽtia naturali:⁊ vlterius declarat alias proprietates:de materia ⁊ de corporibus ꝑ cõparationẽ: ad alia entia:ad quas nõ potest naturalis phus pertingere vt q õ materia est pura potẽtia:⁊ q õ est nõ gradus [illegible] ponũt ex genere ⁊ differẽtia:⁊ ꝙ aliq̃ sunt eiusdẽ spẽi: ⁊ aliqua diuersaꝝ spẽꝝ ꝑm ꝙ ꝯueniũt in eandẽ dnaꝫ

[illegible]

Contra dicta cōm̄is arguit: ꝛ pº ꝙ substātie [illegible] ens est subm metha. igit nō sube sepate: patet ꝯn̄tia: qꝛ vnī scientie est tm̄ vnū subm p Arist. pº poste. añs aūt ē phi. 4. meth. di. ꝙ est vna scia. s. metha. q̄ ꝯsiderat ens inq̄tū ens: ꝛ h dic cōmētatoꝛ ꝙ pª phia ꝯsiderat d ente simplr. ¶ Scdo arguit ꝙ nō incōuenit aliq̄ sciaꝫ p bare [illegible] ipsa ē subm: ꝛ pº poste. dicit phus ꝙ alique scie despiciūt sua sbiecta: ꝛ aliq̄ nō dspiciūt. i. aliq̄ scie ,pbāt: ꝛ aliq̄ nō ,pbāt. ¶ Tertio arguit ꝙ phus nālis nō ,pbat subas sepatas a mā esse: qꝛ dato illo sequitur metham subalternari nāli scie: ꝯn̄s falsuꝫ: ꝛ ,pbat ꝯª: qꝛ subas sepatas eē ē pūm in methe Fꝫ cōmētatoꝛē: ꝛ illud demōstrat in scia nāli p eū: igit ꝛc. pꝫ ꝯª: qꝛ nō aliter ,pbat vnā sciam altā subalternari. ¶ Quarto arguit ꝙ nō incōuenit tā metham ꝙ nālem sciam ,pbare primaꝫ mām eē: aut subas sepatas esse: qꝛ eadē ꝯclō solet demōstrari in diuersis scientijs [illegible] ad pm ens. [illegible] vel cāuꝫ s; nō ꝯtigit ,pcedē in infim in causis ꝛ cāns: igit est deuenire ad primā cāꝫ: sic. n. ,pbat. 7. phicoꝝ. qd̄ est deueñr: ad pm motoꝛē: p h ꝙ oē ꝙ mouet ab alio mouet: ꝛ nō ꝯtigit ,pcedē in infim i mouētib ꝛ motis. ¶ Ad pm dr ꝙ ens ē subm toti metha: ꝛ suba sepata est subm ptial metha. s. 12. metha. ꝙ q̄dē subꝫ nō ,pbat in pte illa: neq̄ in alia pte metha: ꝛō nullibi vr ,pbare illud subm eē ꝙ in scia nāli. ¶ Ad 2m dr Fm cōm ꝙ nulla scia probat simplr suū subm eē: nec a priori: nec a posteriori: s; Fm ꝙ. s. isti vel illi: ꝛ h p signa vl p effcūs. ¶ Auic. āt dicebat ꝙ metha. ,pbat simplr subas sepatas eē. ¶ Ad 3m negef ꝯª: qꝛ nō est subalterº nisi priūm vnius ,pbet in alia scia a priori vt pꝫ inductiue in oīb scietijs hn̄tib subalternatiōēꝫ: ꝯstat aūt ꝙ illud prim metha subas separatas eē nō ,pbat phus nālis a priori: s; tm̄ a posteriori p motū. ¶ Ad 4m dr ꝯcedendo ꝙ metha ōn̄rat aliqd eē pm prim simplr: ꝛ aliq̄ eē pria cām: s; subas sepatas a mā esse: aut primā māꝫ eē nō demrat: s; illud ꝓsuppōit tanq̄ demrātū in scia naturali: neq̄ cōtoꝛ bene repħēdit Auic. in h ꝙ dixit pm phm ,pbare pm prim esse cū Arist. [illegible] esse. h mō oē qd ē est prim vel principiatū: ꝛ nō ꝯtingit ,pcedere i infim i principians: igit primū prim est: in alijs aūt bn̄ repħendit ꝯtoꝛ Auic. vꝫ in hijs ꝙ metha ,pbat primā materiā eē: aut aliqd cōponi ex materia ꝛ foā: aut subas sepatas a mā esse: cū h nō possit ,pbari nisi p trāsmutationē ꝛ motū: q̄ sunt me phi naturalis: ꝛō pº posterioꝝ ,pbat primā materiā eē: ꝛ corpa naturalia cōponi ex materia ꝛ foā. 8. aūt phicoꝝ ,pbatur subas sepatas a mā eē (Quod q̄dē igit) nūc phus epilogat certa detēiata in h pº di. ꝙ quidē igit sint aliq̄ prin reꝝ nālium: ꝛ q̄ ꝛ quot nūo detēiet a nob sic: vt iam determinatū est. Iteꝝ autē aliud prim faciētes: [illegible] secūdi phicoꝝ.

Notandum primo Fm cōm ꝯtio. 83. ꝙ omne de quo loquit in h libro principalr est pp illud prim. s. qd est primū mouens: ꝛ iste ē primus locus in quo nālis icipit aliq̄ modū essendi ab illo: de quo ꝯsiderat: ꝛ apud illū cessat ꝛ dimisit ꝯsiderationē de eo vsq̄ ad sciam nobiliorem q̄ ꝯsiderat de ente Fm ꝙ est ens. ¶ Liber phicoꝝ traditꝰ est: vt pueniamꝰ ad noticiā primi motoꝛis cognoscēdo aliquē esse primū motoꝛē: ꝛ eūdem esse indiuisibilē imptibilē absq̄ magnitudie: ꝛ a materia sepatū. s. 8º. phicoꝝ a quo naturalis icipit alia pscrutari ptinētia ad alios spāles libꝛos phie naturalis dimittendo ꝯsideratiōēꝫ de q̄dditate primi motoꝛis vsq̄ ad nobilioꝛē sciaꝫ. s. metham q̄ cōsiderat de ente Fm ꝙ ens de quo se nō intromittit phus: sed tm̄ de ente Fm ꝙ est mobile naturale: vel sensibile.

Secundo notandū Fm cōmentatoꝛē eodē [illegible] eius ꝙ estimauit Auice. qm̄ si hic nō demōstraret iste modus entiū. s. sepabiliū: nō esset hic nisi scia naturalis ꝛ doctrialis: vn̄ autē teneat illa ꝯdictiō alis arguit: quia si metha ,pbaret subas sepatas esse illud nō posset ,pbare nisi p motū: s; omnis scia ,pbans p motū est naturalis: igit metha ē naturalis: ꝛ p ꝯn̄s nō sunt nisi due scie speculatiue. s. nālis ꝛ doctrial: vꝫ mathatica.

Tertio notandū Fm cōmentatoꝛē eodē ꝯtº ꝙ antiqui naturales estimabāt ꝙ sciētia naturalis ē prioꝛ oībus sciētijs: dicētes ꝙ subiecta huius sunt prioꝛa oībus entibꝰ: cōsiderabāt eni antiqui ꝙ solū in scia naturali ,pbat entia sepata a materia esse: ꝛ entia sepata sunt prioꝛa oībus alijs entibꝰ: ideo crediderūt sciaꝫ naturalē esse prioꝛē oībus alijs sciētijs: ex quo ,pbat pria entia esse: in hoc tm̄ male dixerūt: qꝛ sciētia probās quidditates illoꝝ prioꝝ entiuꝫ est prioꝛ illa que solū ,pbat esse existē eoꝛūdem: s; igit phia naturalis [illegible] doctrine: tm̄ metha est simplr prioꝛ: videlicet prioꝛitate [illegible] tes: ꝛ ipsa est principās: ꝛ precipiēs: ꝛ omnes alie sciētie sunt pp eā: tanq̄ pp finē Fm phm in ,pheº metha.

Quarto notādū circa illā [illegible] principium ꝙ q̄ttuoꝛ sunt expōnes vt colligit h de intētione cōm. ꝯtio. allegato. Prima expositio est ꝙ p aliud prim itelligit natura: q̄ est pricipiū efficiēs quoꝛūdam motuū naturaliū: de qua deteriat in secūdo libꝛo. ¶ Scda expositio ꝙ p aliud pricipiū intelligit primū prim mouēs ꝙ declarat in fine totiꝰ libri. s. 8. phicoꝝ pp ꝙ prim [illegible] dicitur. ¶ Tertia expositio ꝙ p aliud prim intelligit alius modus determinādi de pricipijs intrinsecis in h: ꝛ qm̄ in primo deteriat materiā ꝛ foꝛmā esse prin reꝝ nāliū: in 2º aūt determinabit ꝙ de illis bꝫ deteriare phus nālis. ¶ Quarta expō ꝙ p aliud prim intelligit [illegible] doctrine [illegible] in 2º. liº. incipit phus deteriare de rebꝰ naturalibꝰ ꝛ artificialibꝰ vt p eas veniat in cognitionē nature: cōstat aūt qd res naturales ꝛ artificiales sunt nob notioꝛes ꝛ initiū doctrie dꝫ eē a notioꝛibꝰ nob: ꝛō prim doctrine i toto liº. dꝫ eē a 2º. phicoꝝ: pōt tm̄ breuiꝰ dici ꝙ phs p aliud prim intelligit prim scdi phicoꝝ: in quo determinat de materia ꝛ foā alr quā in pº: nā in pº deteriatur de materia ꝛ foꝛma vt habēt rationē principij. In secūdo autē determinat de illis vt habent rationē cāe in rebꝰ naturalibꝰ. Item in primo determinat de illis vt sunt principia rerū naturaliū: sed in hoc secūdo determinat de illis vt sunt [illegible] reꝝ naturaliū vt patebit hūc scōm per [illegible] ponendo. Sequitur secūdus phicoꝝ.

Pauli Veneti Augustiniani Phylosophi ac Theologi excellentissimi super octo libros physicorum necnon super cõmento Auerrois diuine admodum expositionis liber secũdus felicissime incipit.

Tex. co. 1.

Orum autem que sunt. Iste est secundus liber physicorum in quo Aristo. determinat de causis postquã determinauit de principijs rerum naturalium: procedit. n. sciẽtia naturalis vt patuit in plogo a cõmunioribus ad minus cõia: q2 cõius principiũ quã causa: cũ omnis causa sit principium: 7 nõ econtra: ideo congruũ est post determinationem principiorum accedere ad determinationem causarum. ¶ Diuiditur igitur liber iste secundus in tractatus tres: quorũ primus agit de causis per se: secundus de causis per accidens ibi (dicitur 7 forma) Tertius autem de operationibus naturalibus vtrum sint a causis per se vel per accidens ibi (Quoniam autem omne) Primus tractatus generali diuisione diuidit in duas partes: quarum prima agit de causis intrinsecis tantũ: secũda de causis intrinsecis 7 extrinsecis simul ibi (Determinatis autem hijs) sed diuisione speciali diuiditur in quattuor capitula: in quorum primo. Aristo. describit naturã p ens habens naturã: 7 ens fm naturam. In secũdo manifestat ea: de quibus dicitur natura ibi (Videt autẽ natura) In tertio declarat artificem: ad quem pertinet consideratio de natura ibi (Quoniam autẽ determinatum est) In quarto ostẽdit: non tantũ naturã esse causaz per se ibi (Determinatis autem hijs) Primum capitulũ diuiditur in duas partes: in quarum prima phylosophus premittit vnã distinctionem. In secũda vero exequitur de intento per cõclusiones ibi (Omnia autem que predicta sunt) Distinctio est illa quod eorũ que sunt: alia sunt a natura: alia vero propter alias causas: verbigratia omnia animalia 7 partes ipsorũ: 7 plante: 7 simplicia corpora vt terra: 7 ignis: aer 7 aqua: omnia hec dicũtur esse a natura: alia vero dicuntur esse propter alias causas. s. ea que sunt a casu vel ab arte: vt monstra tam animata q̃ inanimata: 7 generaliter omnia artificialia 7 lectulus: scamnũ 7 vestes: vt habet in antiqua translatione: cõmentator autem dicit q̄ per alias causas phylosophus intelligit volũtatem 7 casum: cõstat autem q̄ artificialia: licet habeãt causam effectiuam in intellectu: tamen fiunt per voluntatem precipientem intellectui practico vt exeat ad actum in exteriorem materiam: vt colligitur a phylosopho. 3°. de anima. T. c. li. (Eorum autez que sunt alia natura. s. a causa naturali) alia vero propter alias causas que sunt intellectus voluntas 7 casus (natura quidem sunt animalia queq3 7 partes ipsorum: 7 plante 7 simplicia corpora vt terra: 7 ignis: 7 aer: 7 aqua: hec enim esse 7 huius a natura dicimus. ¶ Notandum q̄ rerum naturalium quedam habẽt tantũ esse vt elementa: quedaz esse 7 viuere vt plante quedam esse 7 viuere 7 percipere vt animalia: 7 partes eorum: ideo de hijs Aristo. facit mentionem: non autem de mixtis inanimatis: quoniã illa intelliguntur per corpora simplicia: cum nõ moueantur naturaliter nisi a predominio elemẽtorum: vt determinat Aristo. primo celi: de corporibus autem celestibus facit Aristo. mentionem cum dicit queq3 animalia esse a natura: quoniã corpora celestia sunt quodãmodo animalia fm cõmentatorem in de substãtia orbis (Omnia autez que) Ista distinctione premissa Aristo. ponit quattuor questiones: quarum prima est ista: entia naturalia differũt a rebus artificialibus. Secunda conclusio. Natura est principium et causa mouendi et quiescendi eius in quo est primo 7 per se: 7 non fm accidens ibi (est ergo natura) Tertia conclusio ens habens naturam est id qđ habet in se principiũ motus 7 quietus eius in quo est primo 7 per se: 7 nõ fm accidens ibi (naturam autem habent) Quarta conclusio ens fm naturam est id quod fm se inest enti habenti naturã ibi (fm autem naturaz) Prima conclusio arguit sic: omnia que fm q̄ hmõi habent in se principium motus 7 quietis differũt ab hijs que fm q̄ huiusmodi non habent principium motus in se 7 quietis: sed naturalia fm q̄ huiusmodi habent in se principiuz motus 7 quietis: 7 artificialia fm q̄ hmõi non habent in se principium motus 7 quietis: ergo naturalia differunt ab artificialibus: patet cõsequẽtia: 7 probatur antecedẽs pro qualibet parte: primo q̄ naturalia fm q̄ huiusmodi habẽt in se principiũ motus 7 quietis vt patet inductiue: elementa enim habẽt in se principium motus fm locum: cum ab intrinseco: terra 7 aqua moueãtur deorsum: ignis: 7 aer: mouentur sursum: plãte vero habent in se principium sue augmentationis 7 diminutionis: cum illa augeant 7 diminuant virtute anime dirigentis calorem naturalẽ ad resoluendũ alimentũ: aliqñ in maius q̄ est deperditum: 7 tunc est augmentatio: aliquando in minus: 7 tunc est diminutio: alia nõ habent in se principium alterationis cum ratione difformitatis partium vna agat in reliquam alterando ad gradum intensiorez vel remissiorem. ¶ Secundo arguitur q̄ artificialia fm q̄ huiusmodi nõ habent in se principium motus 7 quietis: quoniam lectulus fm q̄ huiusmodi: aut indumentum fm q̄ huiusmodi non habet in se principium alicuius motus: lectulus enim fm q̄ lectulus nõ habet in se principium motus deorsum: sed per accidens: quoniam lectulus habet in se principium motus deorsum inquãtum lecto accidit q̄ sit ligneus vel lapideus: si enim artificialia non haberent in se naturalia non mouerent sursum vel deorsum: q̄ ergo sic moueant hoc est ratione naturalium que sunt in eis: ideo artificialia fm q̄ huiusmodi non habent in se principium motus 7 quietis. T. c. li. (Omnia autem que predicta sunt). s. naturalia videntur differentia a nõ natura existẽtib⁹ idest ab artificialibus: que quidẽ enim natura sunt omnia habent in seipsis principiũ motus 7 status: hec quidez fm locum vt elementa: illa autem fm augmentum 7 detrimentum vt plante: quedã autẽ fm alterationẽ vt animalia: 7 ptes eorum loquẽdo de animali ꝓprie: vt est suba aĩata sensitiua lectulus autez: aut indumentũ: 7 si aliquod huiusmo-

[illegible] ar[illegible] ⁊ ſm ꝙ quedam ſe[illegible] [illegible] vt aqua ⁊ v[illegible] [illegible] eſt ab arte neq; vero habet in-petum mutationis niſi ꝑ accidens: ſm autem ꝙ contingit ipſis lapideis: aut terreis eſſe: aut mixtis: ex hijs habent tantum principiū motus ⁊ quietis.

Notandum primo ſm cōmentatorē cōmēto primo ꝙ Ariſt. dixit quedā in loco ⁊ in h collocāt. 4. elemēta ⁊ habētia aīas ⁊ corpora celeſtia: ⁊ ſi principiū in iſtis dicatur fere equiuoce: ⁊ tria ſunt ſm cōmentatorē genera naturaliū habētia in ſe principiū motus localis. ſ. elemēta animalia ⁊ corpora celeſtia: licet prinm dicat in iſtis fere equiuoce: ex quo. n. corpora celeſtia habēt in ſe principiū motus circularis ⁊ elemēta prinm motus recti ⁊ animalia prinm motus progreſſiui: neceſſe eſt ꝙ principiū motus dicat in eis equiuoce: v; diuerſis rationib9: neq; ꝓprie principiū motus repit in eis equiuoce: quoniā prīm motus: ⁊ ſi dicat de oībus illis principijs diuerſis rōnibus: oēs ille rōnes concurrunt in vnā rationē cōmunē principij motus: queadmodum rationes ſpecierū cōcurrūt in ratione generis: non ģ principiū motus reperitur in illis ſimpliciter vniuoce: nec ſimplr equiuoce: ſed qſi equiuoce: v; analogice: cū reperiatur in hijs ſm prius ⁊ poſterius: ſicut. n. ordine nature motus circularis ꝓcedit motū rectu; ⁊ motus rectus motū progreſſiuu;: ita motus in cōi prius dicatur de motu circulari: ꝙ de motu recto: ⁊ prius de motu recto ꝙ de motu ꝓgreſſiuo: ⁊ cōſequēter prinm motus localis prius reperit in corporib9 celeſtib9 ꝙ in elemētis: ⁊ in elemētis prius ꝙ in aīalibus: qr corpora celeſtia ſunt naturaliter priora elemētis: ⁊ elemēta ſunt naturaliter priora animalibus.

Secundo notandū ſm cōmētatorē eodem cōmēto ꝙ Ariſto. cum dixit quedā in alteratione intēdit traſmutatiōe; ī ſubſtātia que dicit generatio ⁊ corruptio: ⁊ traſmutationē in qualitate que dicit alteratio ⁊ qſi vtit hoc nomine alteratio hic large: duplicit ergo ſumit alteratio ſm cōmētatorē. ſ. ſtricte ⁊ large: alteratio ſtricte ſumpta eſt motus ad qualitatē: alteratio large ſumpta eſt motus ad ſubſtantiā vel ad qualitatē: ⁊ ſic accipit hic phus intelligens omnia corpa naturalia generabilia ⁊ corruptibilia habere in ſe prinm ſue alterationis generationis ⁊ corruptionis: nihil tamē habet in ſe principium ſue augmētationis ⁊ diminutiōis: niſi vegetabilia: loquēdo ꝓprie de augmētatione ⁊ diminutione q̄ fit ꝑ aīa; virtute caloris nālis: vt hētur primo de ge. ⁊ 2°. de aīa.

Tertio notandū ſm cōmentatorē eode; 3°. qđ id principiū qđ eſt ī alterato ſimplici ⁊ traſmutabili ſimplici eſt aliud a prin° qđ eſt in mobili localiter: ⁊ in augmēto ſm genus ⁊ ī generabilibus ⁊ in alterabilib9 compoſitis: quoniā id qđ ē principiū in cōpoſitis eſt ſm formā: in ſimplicib9 ſm mām: dicit ergo cōmentator ꝙ prinm alterationis ſeu generationis in corporib9 ſimplicibus eſt aliud a principio motus localis in corporib9 mobilib9 localitr: ⁊ ē aliud a principio augmētationis in corporibus vegetabilibus: ⁊ eſt aliud a principio generationis vel alterationis in corporib9 mixtis generabilib9 ⁊ alterabilibus: quoniā principiū alterationis: ſeu generationis in corporib9 ſimplicibus nō eſt niſi māxum ipſa corpora ſimplicia nō alterent: neq; generētur niſi ab extrinſeco ꝑ tranſmutationē materie: ita ꝙ principium paſſiuū habēt intrinſecū: principiū autē actiuū habent extrinſecū: corpo; autem mobiliū localiter: ſeu vegetabiliū: ac etiam mixto; alterabiliū ⁊ generabiliū principiū eſt forma: ſic ꝙ omniu; iſto; motus nāles ſunt a principio actiuo intrinſeco: qđ eſt forma: celum enim ⁊ elemēta mouētur localiter a pricipio intrinſeco actiuo: quod eſt forma: plante etiā ⁊ alia animata augent ab intrinſeco principio actiuo: qđ eſt forma: ⁊ etiā animalia: iterū alterātur ab intrinſeco pricipio actiuo qđ eſt forma: ⁊ cōſequēter in eis vna pars generat: ⁊ alia corrūpitur per principiū actiuū intrinſecū aīali qđ eſt forma: ⁊ idē dicatur de alijs mixtis: ſeu cōpoſitis diſformibus in partib9. ¶ Et dicunt huiuſmodi principia differri ſm genus nō quidē ꝓdicabile: quia materia ⁊ forma que ſunt principia dictarū operationū ſūt eiuſdē generis ꝓdicabilis: ⁊ eiuſdē predicamēti: videlicet ſubſtantie: ſed differunt ſm genus predicandi: quia in alio genere predicādi eſt materia: ⁊ in alio forma: vt patuit primo huius.

Quarto notandū ſm cōmentatorē eodem cōmēto ꝙ h nomē prinm vtitur hic equiuoce pro materia ⁊ forma: ⁊ h eſt quoniā nō inuenit corpus ſimplex quod alteret ex ſe: aut generetur ex ſe: ſicut inuenit animal ſimplex qđ transfert ī loco ex ſe: principiū autem alterationis que eſt ī compoſitis pōt inueniri in ipſo alterato. ſ. principiū mouens vt in alteratione que eſt in aīali ab eis que adueniunt in corpore ſuo: ⁊ ſimiliter in plantis: ⁊ iā expreſſit hoc Ariſt. in libro de gene. ⁊ corruptione. ¶ Iſtud nomē principiū non accipit hic vniuoce pro materia vel forma tm̄: ſed equiuoce pro ambabus diſiūctim: quia nō cuiuſlibet motus naturalis principium eſt tm̄ forma: neq; tm̄ materia: ſed alicui9 principiu; intrinſecū eſt tm̄ materia: ⁊ alicui9 principiū intrinſecum eſt tm̄ forma: vbi ſic elemēta non alterantur neq; generantur per ſe ab intrinſeco: ſed tm̄ ab extrinſeco: ideo nō habent principiū intrinſecum niſi paſſiuū. ſ. materiā: animal autem ſimplex v; corpus celeſte mouet localiter ab intrinſeco: ⁊ animal mixtū. ſ. ſentiens: alterat etiam ab intrinſeco: ideo talium motuū principiū intrinſecū: nō eſt tm̄ materia ſed forma. ¶ Et notāter dicit cōmentator ex ſe: quia corpora ſimplicia bene poſſunt alterari ab intriſeco ꝑ accidēs: ⁊ cōſequēter habere principiū intrinſecum ſue alterationis ꝑ accidēs ſm formā ⁊ nō ſm materiā tm̄: aer enim cōdempſatus ⁊ infrigidatus naturaliter mouet ad maiorem locū a principio actiuo intrinſeco: in quo motu remitteret frigiditas: ⁊ intēderetur caliditas: ſicut minueret dempſitas ⁊ maioraret raritas. ¶ Ex predictis ſequunt quattuor corre° de intētione Egidij ⁊ Burlei: quorum primū eſt ꝙ de ratione corporis naturalis ſm ꝙ huiuſmodi eſt ꝙ habeat in ſe principiū paſſiuū cuiuſlibet ſui motus naturalis: patet: quia nō cōtingit dare aliquod corpus naturale naturaliter motū quin ipſum habeat principiū paſſiuū illius motus vt patet inductiue: ſiue fuerit motus localis: ſiue augmētationis: ſiue diminutionis: ſiue alterationis: ſiue generationis: ſiue corruptionis. Intelligendo per corpus naturale compoſitū ex materia ⁊ forma ſubſtātiali: qđ dicitur ꝓpter corpus celeſte: excludendo motorē qr tale corp9 inqt Burle9 nō habet in ſe principiū paſſiuū motus circularis: ſed ipſum met eſt prinm paſſiuū ſui motus. ¶ Secūm corre° nō eſt de rōne corporis nālis ꝙ hēat in ſe principiu; actiuū ſui motus: qr ē corpus naturale: nāliter motu;

quod nõ habet in se principiū actiuum illius motus vt patet de aqua ⁊ de alijs corporibus simplicibus que naturaliter alterantur generãtur ⁊ corrumpũtur ab extrĩseco tm̃ prin° actiuo: ⁊ licet de rõne grauis aut leuis sit sm ꝙ huius ꝙ habeat in se prin^m actiuum sui motus: sursum vel deorsum: ⁊ de ratione vegetabilis sm ꝙ vegetabile sit ꝙ habeat in se principium actiuū sue nutritionis augmentationis ⁊ diminutionis: non tamen est de ratione corporis naturalis in cõi sm ꝙ huius ꝙ habeat in se principiū huiusmodi actiuum. ¶ Tertium correlarium motus magis dicitur naturalis a principio passiuo intrinseco mobili q̃ a principio actiuo sm ꝙ huiusmodi intelligẽdo per principiū passiuum indifferẽter mãm ⁊ formã: quoniã omnis motus naturalis est naturalis rõne principij passiui: ⁊ nõ quilibet est naturalis rõne principij actiui cū aliquid nãliter moueat ⁊ nõ ab intrinseco actiue: sicut.n. accidit medico ꝙ habeat in se principiū intrinsecum actiuū sue sanationis: ita accidit corpori naturali sm ꝙ hmõi ꝙ habeat in se principiū actiuū sui motus naturalis. ¶ Quartū correlariū grauitas inquãtū est principiū passiuū facit motū grauis deorsum eẽ naturalē: ⁊ nõ inquantū est principiū actiuū: sicut enim de ratione nature nõ est ꝙ id in quo est moueat: sꝫ magis ꝙ id moueat vel quiescat: ita de ratione principij faciẽtis motū esse naturalẽ nõ est ꝙ sit principiū actiuū motus: sed magis passiuū: a quocūqꝫ enim motore graue moueat deorsum si sit appropriatus siue extrinsecus semp motus grauis deorsum est nãlis: quia est sm ꝓpriam inclinationẽ mobilis: nõ ergo motus naturalis grauis deorsum est nãlis ratione principij intrinseci actiui: quia nõ minus esset nãlis sine tali principio: sed rõne tm̃ principij passiui. ¶ Et si arguitur ꝯ Burleū: qm̃ tūc motus violẽtus esset nãlis: ex quo ad nãlitatem motus videt sufficere principiū passiuum.

Respondet ipse ꝙ motus dicit nãlis a principio propinquo passiuo intrinseco mobili: vt quia mobile ĩclinat passiue inclinatione ꝓpinqua ad talẽ motū: propter hoc est talis motus nãlis: illud autẽ prin^m passiuū ꝓpinquū nõ est sola mã prima: sed compositū ex materia prima ⁊ aliqua forma inclinante ⁊ determinãte ad talẽ motum. ¶ Hec oĩa sunt bene dicta ⁊ cõcedẽda preter vltimū correlariū cū hac respõsione que difficultatẽ includūt: nam motus celi est nãlis non tm̃ ratione orbis: sꝫ etiã ratione intelligẽtie mouẽtis: accipiendo celū pro toto aggregato: sed intelligentia non potest habere rationẽ principij passiui in tali motu: cū moueri nõ possit: ꝫ vt habet rationẽ principij actiui: ꝫ aliquod est faciẽs motū esse naturalẽ nõ in eo qđ est principiū passiuū: sꝫ in eo qđ est principiū actiuum.

¶ Itẽ grauitas est ꝑ se ⁊ essentialiter prin^m actiuū: motus est per accñs principiū passiuū: ergo magis facit esse nãlem inquantū est prin^m actiuū q̃ inquantū est principium passiuū: patet ꝯñtia cum prima pte antecedentis: quia ꝓprium est forme agere sm phm primo de generatione. ¶ Secūda autem ps antecedẽtis est nota cū nõ dicatur grauitas principiū passiuū motus deorsum: nisi pro quanto inheret graui: in quo est formalit: ⁊ subiectiue mot⁹: nõ autẽ ĩ grauitate. ¶ Itẽ pono ꝙ aliqua aqua simul proiciat sursum: ⁊ calefiat: ⁊ quero qđ est principiū passiuū ꝓpin^m vtriusqꝫ mot⁹: vtrū materia prima vel ipsa aqua: si materia prima ꝫ nõ est ratio iuxta fantasiã Burlei: quare calefactio sit motus nãlis ⁊ nõ motus localis sursum: si autẽ aq̃ est principiū passiuū ꝓpinquū: sequit ꝙ calefactio aque nõ est motus nãlis [illegible]. quia aqua nõ naturaliter inclinat ad talē motū: neqꝫ forma aque inclinat vel determinat ad talẽ motū quare ⁊c. ¶ Dicendum ergo ꝙ licet motus in cõmuni sit magis naturalis ratione principij passiui q̃ actiui: semper loquẽdo de principio intrinseco: nõ tamẽ motus naturalis in particulari: quoniã motus celi est magis naturalis ratione principij actiui q̃ passiui: ⁊ silr motus localis elemẽtorum: ac etiã nutritionis augmentatiõis ⁊ diminutionis vegetabiliū: natura.n. magis dicitur de forma q̃ de materia ꝑ Arist. in sequẽti capitulo: ⁊.5. metha. ⁊ consequẽter magis dicetur de prin° actiuo q̃ passiuo: ergo si aliqs motus est nãlis ratiõe principij actiui ⁊ passiui est magis nãlis rõne principij actiui q̃ passiui. ¶ Et ad rationē factã ꝓpter qđ calefactio aque est motus naturalis: ⁊ nõ motus eiusdẽ sursum: dico.n. motum esse naturalẽ ad quem nãliter inclinatur forma vel materia mobilis: vnde motus alimẽti ad oẽm differentiã põnis in nutritione ad singulas partes corporis animati: tm̃ ratione materie cū ille ordinet in formã substãtialem: motus autẽ ferri ad magnetẽ est naturalis: tm̃ ratione forme: quia mã nõ inclinat ad illū motum: sed bene forma: motus autem nutritionis vel alterationis in animali est nãlis rõne vtriusqꝫ: cum tam anima q̃ materia inclinet ad illum motū: propterea calefactio aque est motus nãlis rõne materie: ⁊ nõ ratione forme: cū forma aque nõ incline tur ad illum motū: sed ad contrariū: materia autẽ ĩclinatur ad illū motum: ⁊ ad quẽcūqꝫ aliū ordinatū a natura: in generationẽ simpliciter: ⁊ quia motus proiectionis aque sursum nõ ordinat a natura in generationẽ simpliciter: ideo mã non inclinat ad illū motū: nec etiam forma: quia talis motus est violentus: vbi autẽ motus aque sursū esset ordinatus a natura in generationẽ simpliciter: sicut est motus vaporū ⁊ exalationum: concederẽ illum esse naturalẽ ratione materie: Burleus autẽ hãc solutionẽ non dedisset: quia ponebat materiã quãtum est ex se nõ plus ad vnū motum q̃ ad alium inclinari.

Contra dicta cõmentatoris arguit: ⁊ prio ꝙ vegetabilia non habẽt principium intrinsecū passiuū sue nutritionis vel augmentationis: qm̃ principiū passiuū in motu nutritionis vel augmentationis videt esse alimentū alteratū ab anima ⁊ calore naturali vt colligit a pho. 2°. de anima: sꝫ ipsum alimentū nõ est intrinsecū vegetabili cū non est pars eius: ꝫ ⁊c. ¶ Scđo arguit ꝙ animal nõ hꝫ in se prin^m actiuū sue generationis: qꝛ oẽ habẽs in se principiū actiuū sui mot⁹ localis mouet seipsū localiter: et omne habens in se principiū actiuū sue augmẽtatiõis augmẽtat seipsum: ⁊ omne habẽs in se principiū actiuum sue alterationis alterat seipsū: ergo per idẽ omne habens in se principiū actiuū sue generationis generat seipsū: sed impossibile est aliquid generare seipsum: ergo ĩpossibile est aliquid habere principium actiuum sue generationis. ¶ Tertio arguitur sic: ꝙ mixta non habent in se principium actiuū sue alterationis: quia aurum argentum: lapides ⁊ ligna: sunt vere mixta: ⁊ tamen non habent in se principium actiuum sue alterationis: quoniã aliquod est aurū vel argentū: lapis vel lignum vniforme per totū in qualitatibus primis: ergo nullū tale alterat ab intrinseco: patet ꝯñtia quia sile nõ patit a simili ꝑ Aristo. primo de genera.

¶ Quarto arguit sic q̄ aliq̄d corpus simplex hꝫ i se prīn^m actiuū sue alteratiōis: qm̄ aqua cui⁹ vna medietas ē calida ꝛ reliq̄ frigida alterat ab intrin° p actiōeꝫ ꝛ passionē ptiū inuicē: aqua ēt calefacta reducit seipāꝫ ad frigiditatē q̄d nō ptingēt nisi hēret i se prīn^m actiuū sue alteratiōis. ¶ Ad primū dicit iux doctrinā Arist. 2°. de aīa q̄ alimentū: aliqñ est crudū ꝛ dissīle alito: aliquādo ē decoctū ꝛ simile ei: qñ alimentū est crudū tūc nō hꝫ augmētatio: qñ autē ē decoctū tūc fit augmētatio ꝛ mā que erat sub forma alimēti iam est sub forma aliti: ꝛ vbi prius erat prīn^m passiuū extrin^m iam est prīn^m passiuū intrin^m aliti: ꝯ^{tor} autē dicit ibidē q̄ alimentuꝫ in po^a est alimentū crudū: ꝛ tūc nō est ps nutribilis: neq̄ augmentabilis: alimentū autē in actu est alimētuꝫ coctuꝫ: ꝛ est ps nutribilis vel augmētabilis: ꝛ tunc est prīn^m intrin^m passiuū eius q̄d nutrit vel augeť. ¶ Ad 2^m dicit q̄ sicut aliq̄d dicit calefieri vel frigefieri f̄m totū vel f̄m ptē ex doctrina phi. 5. phicoꝝ: ita aliq̄d pōt dici hēre prīn^m intrin^m actiuū sue gñatiōis f̄z totū vel f̄z partē: dico ergo q̄ nihil hꝫ in se prīn^m actiuū intrinsecū sue generatiōis f̄m totū: sed bene f̄m pteꝫ: qm̄ in nutritione generat aliqua ps corporis aīati ab ipsa aīa: ḡ nutribile hꝫ in se prīn^m actiuū intrin^m generatiōis illi⁹ partis. ¶ De corruptiōe ꝯcedit q̄ aīal hꝫ in se prīn^m actiuū intrin^m sue corruptiōis tam f̄m totū q̄ f̄m ptē. ¶ Ad 3^m dicit q̄ cōmentator p cōposita nō intelligit mixta subalit ex elemētis: sed itelligit etherogenea in qualitatib⁹ primis: ita q̄ omne corpus difforme in q̄litatib⁹ primis hꝫ in se prīn^m actiuū sue alterationis intrin^m: qm̄ partes rōne dissimilitudinis possunt se inuicē alterare: aurū aūt ꝛ argētū ꝛ hmōi: ꝛ si sūt mixta subaliter nō tamē q̄litatiue ad intentionē cōmētatoris. ¶ Ad quartū dī q̄ p corpa simplicia nō intelligit cōmentator tm̄ corpa celestia: ꝛ elemēta: sed gnāliter oīa corpora vniformia in qualitatib⁹ primis: siue fuerint elemēta: siue mixta ex elemētis: aqua ḡ partim calida ꝛ ptim frigida lꝫ sit subalit simplex nō tm̄ qualitatiue de qua simplic^{ter} loquit ꝯ^{tor}. ¶ De reductiōe aūt aque calide ad suā frigiditatē fuerūt. 4^{or}. opiniōes famose: quarū p^a fuit Auic. p° sue phice dicēs illam reductiōeꝫ fieri ab intrin° p se: vꝫ a forma aq̄: sed vtrū mediāte instrumento vel sine instrō hoc nō determinauit: ppťea moderni sustinētes illā opinionē diuersificāt i modo loquēdi: nā quidā dicūt formā aq̄ corrūpere caliditateꝫ inductā ꝛ gñare frigiditatē inducēdā: mediante frigiditate formali coextensa caliditati: alij q̄ mediāte frigiditate v̄tuali: q̄ est quedā qualitas insensibilis insequēs formā aq̄. s. generabilis ꝛ corruptibilis cū forma aq̄. ¶ Alij vero sine frigiditate actuali ꝛ v̄tuali: ꝛ penitus absq̄ instrō: qm̄ nō requirit instrm̄ nisi pp distantiā passi ab agente: sꝫ forma subalis aq̄ non distat a mā sua: ḡ pōt eā alterare generādo cōueniēs ꝛ corrūpendo discōueniens absq̄ instrō: ꝛ dicūt ꝯñter q̄ elemēta hñt bene in se prīn^m actiuū sue alteratiōis accedēdo ad suā naturalē dispōneꝫ: sed nō recedēdo ab illa: ꝛ q̄ ita intellexit ꝯ^{tor}. dicēs elementa nō habere in se principiū sue alterationis f̄m formā.

Contra istā opinionē arguit q̄ data illa sequit q̄ aqua calefacta semp se reducit ad frigiditatē sūmā: ꝛ q̄ nō ad maiorē frigiditateꝫ se reducit tpe hyemali q̄ tēpore estiuo. Hec omnia sunt ꝯ experientiaꝫ: ꝛ pbat ꝯñtia: q2 aqua hñs caliditateꝫ vt sex ꝛ frigiditatē vt duo: hꝫ maiorē resistentiā ꝛ minus iuuamentū q̄ hñs caliditatem vt duo ꝛ frigiditatem vt sex: igr̄ si aq̄ pōt seipsaꝫ reducē a frigi^{te} vt duo ad frigi^{tem} vt. 6. corrūpēdo caliditatē vt. 4^{or}. a fortiori poterit se reducē a frigiditate vt sex ad frigiditatem vt octo: corrūpendo caliditatē vt duo: ponat ḡ latitudineꝫ caliditatis eē tm̄ vt octo: ꝛ hr̄ intētū: neq̄ pōt stare glosa cōmēti: q2 sicut elemēta nō hñt in se prīn^m actiuū recedēdi a sua dispōne naturali: ita neq̄ recedēdi a suo loco naturali: ꝛ per cōsequens principiū alterationis elemētoꝝ nō est aliud a prīn° motus localis in corporib⁹ mobilib⁹ localit: cui⁹ oppo^m expsse dicit ꝯ^{tor}. ¶ Scd̄a opinio fuit Egidij dicen. q̄ sicut grauia ꝛ leuia mouēt seipsa sursuꝫ vel deorsuꝫ ad loca sua p accidēs: ita aqua calefacta seipsam ad frigiditatē reducit p accñs: grauitas enim p se diuidit mediū: ꝛ ad diuisionem medij graue descendit deorsum: ḡ graue mouet seipsum p accidēs remouēdo ꝓhibens: ita q̄ forma grauis primo diuidit mediū: ꝛ per accidēs mouet deorsuꝫ cō similiter in ꝓposito imaginabat Egidius q̄ sic grauie naturaliter inclinat esse in loco suo: ita aqua naturaliter inclinat ad frigiditatē: ideo forma aque recipiens caliditatē discōuenienteꝫ sue nature p se corrūpit eam: ꝛ quia ad corruptionē caliditatis sequit generatio frigiditatis: ideo forma aque p accidens se reducit ad frigiditatē remouēdo ꝓhibens. ¶ Ista opinio deficit in fundamēto: qm̄ grauia ꝛ leuia nō mouēt seipsa ad sua loca p accñs: sed per se: inquit. n. cōmentator q̄ corpora simplicia habēt in se principiū sui motus localis f̄z formā: ita q̄ habent in se principiū actiuū sui mot⁹ localis nō per accñs: sed per se: ḡ sicut habēs in se principiū actiuū sue alterationis alterat seipsuꝫ per se: ꝛ habens in se principiū actiuū sue augmentationis auget seipsum p se: ita habens in se principiū actiuū sui motus localis mouet seipsum p se: neq̄ oportet q̄ omne remouens ꝓhibens sit causa p accidēs operationis sequentis: quoniā sol rarefaciendo aerem nubilosuꝫ est causa illuminationis ei⁹ nō per accidēs: sed per se: non obstāte q̄ rarefaciendo sit remouēs ꝓhibens: ita graue est mouēs seipsum p se: nō obstante q̄ sic remouēs ꝓhibens diuidēdo mediū: sic ḡ sol est per se causa tam rarefactionis q̄ illuminationis aeris: ita graue est per se causa tam motus deorsuꝫ q̄ diuisionis medij.

Preterea nō potest vitare hec opinio q̄n aqua seipsam alterat p accidēs semp ad frigiditatē summā: quia sicut graue nāliter inclinatur esse in loco suo: ita aqua calefacta ad frigiditatem summā: ergo sicut graue mouet seipsum p accidēs ad locū suū ita aqua ad frigiditatē summā: neq̄ est impedimentū: q2 si sufficientia a gradu vt duo ad gradū vt sex absq̄ impedimēto a fortiori a gradu vt sex ad gradū vt octo. ¶ Tertia opinio fuit Burlei ponentis illam reductionē fieri tm̄ ab extrinseco: vꝫ a cōtinente: ex quo. n. ista aqua non contrariat sibi: neq̄ pars alteri parti nō poterit ab intrinseco infrigidari: sed tm̄ ab extrinseco: ꝛ dicit cōsequēter q̄ nō est incōueniens aquā reduci ad maiorē frigiditatē q̄ sit frigiditas cōtinentis: ꝛ q̄ frigiditas ꝯtinentis agit vltra gradū proprium: nec illud est incōueniens ratione aptitudinis ꝛ inclinatiōis subiecti: eo modo quo videmus experimētaliter paruū ignē creare magnū ignem ꝓpť dispositionem cōbustibilis: ꝛ quia frigiditas remissior non potest agere frigiditatē intensiorem nisi prius agat gradum cō similem: cōcedit cōsequenter q̄ simile in gradu agit in suū simile: ꝛ ad phylosophū primo de generatiōe q̄ sile nō agit in sile respōdet: q̄ sile i aptitudie nō

agit in sile:sȝ hñs sile i gradu:mõ aq̄ ⁊ aer:lȝ sint sîlia in
gradu:nũq̄ tñ in aptitudie cũ aqua nãliter inclinet ad
frigi[tem]: ⁊ aer ad cali[tem]. ℂ Ista opinio ẽt nõ põt stare
qm̄ tũc a ꝓportione minoris ineq̃litatis ꝓueniret ac-
tio ꝯ phm .7.phicoꝝ: ⁊ ꝓbaẗ ꝯñtia dato q̄ frigiditas
ꝯtinentis sit ut duo: ⁊ caliditas aq̄ vt.6.non.n.genera
biẗ frigiditas quin corrũpaẗ caliditas:cõstat.n.frigidi
tatẽ vt duo eẽ minoris actiuitatis ⁊ resistẽtie q̄ caldi
tas vt.6.ḡ corrũpitur frigiditas vt duo a caliditate vt
.6. ⁊ nõ caliditas vt.6.a frigiditate vt duo. ℂ Deinde
sequiẗ incõueniens adductũ ꝯ alias opiniões:videli-
cet q̄ aq̄ semp reduceret ad frigiditatẽ sũmã:qm̄ ḡdus
vt duo frigiditatis:agit gradũ vt.6.frigiditatis:dũmõ
subȝ sit aptũ natũ:sed aqua nãr iclinaẗ ⁊ habet nãlẽ
aptitudnem ad frigiditatẽ sũmã:ḡ semp alterabiẗ ad
frigiditatẽ sũmã:nec est similitudo de paruo igne: quo
[illegible] ꝑducit primo ignẽ equalẽ sibi ex qui-
bus fit ignis duplus ad primũ: deinde ex ambob[us] fit
ali[us] ignis tãte q̄titatis:ex quo ⁊ prioribus duobus fit
ignis quadruplus ad primũ: ⁊ sic vltra:sed ꝭm eũ nõ i
troducitur aliquis gradus frigiditatis:nisi oẽs gra-
dus caliditatis pri[us] corrũpãtur: ⁊ dato q̄ starẽt simul
caliditas ⁊ frigiditas:nũq̄ gradus frigiditatis coextẽ
sus caliditati corrũpit illã: ⁊ ꝯñter nullũ inducit gradũ
frigiditatis. ℂ Quarta opinio fuit Jacobi de forliuio
dicẽtis illã reductionẽ esse ratione difformitatis ptiũ:
ita q̄ nec mixtũ:nec eẽm põt ab intrin[o] alterari nisi sit
difforme in partib[us] quo ad qualitates primas. Si eni
homo eẽt vniformis p totũ i qualitatib[us] primis nũq̄
alteraret ab itrinseco: ita aq̄ si eẽt vnifor[r] calida nũq̄
efficeret frigida nisi prius fieret difformis i ptib[us]:ignis
ergo dicit ipse calefaciẽs aquã calefacit eã difformiter:
sic q̄ aliq̄ partes sunt calidiores: ⁊ alique minus cali-
de:ideo tales ptes se inuicẽ alterant p frigiditatẽ coex-
tẽsam caliditati: ⁊ sic vna alterã infrigidat: ⁊ cõsequen
ter totũ ad frigiditatẽ alteraẗ. ℂ Ista opinio nõ est be
ne tollerabilis:qm̄ sequitur primo q̄ ista aqua nunq̄
erit frigida:nã quelibet eius ps est calida:licet aliqua i
tensius ⁊ aliqua remissius:ergo p alterationeȝ ptium
inuicẽ ps remissior fiet magis calida: ⁊ pars intensior
fiet minus calida nũq̄ tamẽ fiet frigida. ℂ Secũdo se
quiẗ q̄ ista reductio nõ fiet ab intrin[o] q̄d est ꝯ eũ: qm̄
per actionẽ illaꝝ partiũ inuicẽ ptes intensiores assimi
labũt sibi remissiores vł ecõtra:ḡ aliquãdo ista aqua
erit vnifor[r] calida p totũ:sȝ nõ fit alteratio ꝭm eũ nisi sit
difformitas in ptib[us]:ḡ ⁊c. ℂ Tertio sequiẗ q̄ a ꝓpor
tiõe minoris inequalitatis ꝓuenit actio ponẽdo q̄ ca
liditas partis intẽsioris tñ excedat frigiditatẽ partis
remissioris:q̄ sicut est maioris actiuitatis:ita sit maio
ris resistẽtie:si ergo illa infrigidatio fit per actionẽ fri-
giditatis ptis remissioris in caliditateȝ ptis intẽsioris
habeẗ intẽtũ. ℂ Quarto sequiẗ incõueniens antiquũ.
videlicet illã aquã reduci ad frigiditatẽ sũmã:si.n.gra
dus vt vnũ frigiditatis ptis intensioris hñtis calidita
tẽ vt.7.põt corrũpere quattuor gradus caliditatis par
tis remissioris hñtis caliditatẽ vt.6. ⁊ frigiditatem vt
duo:p idem poterit corrũpere oẽs illos sex: ⁊ sic queli
bet pars remissior efficeret sũme frigida:deinde si gra-
dus vt duo frigiditatis partis remissioris poterit cor-
rũpere caliditatẽ vt.5.partis itẽsioris:poterit etiã cor
rũpere totã caliditatẽ vt.7. ⁊ sic quelibet ps intensior
fiet sũme frigida:arguaẗ ergo sic:qlibet pars intensior
fiet sũme frigida: ⁊ q̄libet ps remissior fiet sũme frigida
ergo [illegible] ℂ Dicendũ ḡ [illegible]
doctrinã cõmentatoris p[us] allegato q̄ ista reductio aq̄
ad frigiditatẽ fit ab intrinseco: ⁊ ab extrinseco:ab intri-
seco quidẽ p accidẽs: ⁊ ab extrinseco p se:nisi.n.illa re-
ductio fiẽt ab extrinseco nõ posset assignari causa ꝓpẗ
quã aqua est frigidior in hyeme q̄ in estate: ⁊ nisi fiẽt
ab intrinseco nõ posset assignari causa ꝓpter quã re-
ducaẗ ad maiorẽ frigiditatẽ q̄ sit frigiditas cõtinẽtis: ⁊
licet extrinsecũ ꝯtinẽs sit infrigidãs p se id tamẽ non ẽ
necessariũ ad infrigidationẽ aque:qm̄ si aqua calida
poneret in vacuo nõ minus reduceret ad frigiditatẽ ñ
q̄dẽ p se:sȝ p accñs sic p accñs corrũpiẗ caliditas:ita ⁊
p accñs generaẗ frigiditas. ℂ Modus ḡ reductiõis ẽ
iste:qm̄ vt testaẗ cõmẽtator in li[o] ce.generãs q̄tum dat
de fora tãtũ dat d̄ loco:ḡ corpa nãlia determinãt sibi
nãliter locũ: nõ tm̄ locũ q̄ est vltima supficies corpo-
ris ambiẽtis locatũ:neq̧ tm̄ locum qui ẽ situs toti[us]:p
respectum ad centrũ mũdi:sed etiã locũ qui est sit[us] par-
tiũ corporis p respectuȝ ad ꝓpriuȝ centrũ quã Arist.in
pñtis vocat põneȝ:qui q̄dẽ locus:aut situs diciẗ ꝓpin
quitas ⁊ distãtia partiũ inuicẽ:aqua ḡ ⁊c. Elemẽta de
terminãt sibi:nõ solũ locũ supficialeȝ ꝯtinẽtis:neq̧ tm̄
locum situalem vniuersi:sed etiã locũ põnis ꝓpriȝ cẽ-
tri determinãdo sibi tantam distantiã: vel ꝓpinquita-
tẽ ptiũ:vltra quã vł citra quã ꝑternãliẗ situatur: ⁊ qm̄
corpa simplicia p cõmentatorẽ hñt in se prin[m] actiuuȝ
sui motus localis:ideo talia corpa cũ fuerint ex hunc
locũ mouenẗ p se ab intrinseco ad locũ illuȝ deducto
i[illegible]pedimẽto. ℂ Aqua aũt cum calefit rarefit extẽden-
do ptes vltra naturalẽ situ eius ⁊ locũ intrinsecũ quẽ
sibi a nã determinat:calefacta ḡ cũ sit extra nãleȝ locũ
eius nãliter inclinaẗ ad illũ:ad quẽ moueẗ per se ab in
[illegible]
ptes inuicẽ: ⁊ qm̄ sub illa densitate nõ põt stare tãta ca
liditas ex nã sua:ideo corrũpiẗ p accñs p motũ loca-
lem ptiũ versus cẽtrũ: ⁊ q̄ ad corruptionẽ caliditatis
sequiẗ necessario generatio frigiditatis:ideo talis aq̄ p
accñs infrigidaẗ tm̄ rõne motus localis: ita cõtingẽt
de aere cõdempsato ⁊ infrigidato q̄d esset ex locũ nãlẽ
eius ad quẽ moueret ab intriseco dilatãdo ptes: ⁊ qm̄
sub tãta raritate nõ potest stare frigiditas:ideo p solũ
motũ localẽ corrũpiẗ p accñs frigiditas: ⁊ p accñs ge
neraẗ caliditas:itẽ dit ergo cõmẽtator corpa simplicia
nõ alterari p se ab intrin[o] sȝ p accñs rõne mot[us] localis.

Contra istam opinionẽ arguiẗ quadrupli-
citer inducẽdo quattuor incõue-
niẽtia quoꝝ primũ est istud q̄ motus localis est alte
ratio ꝯ phm.5.phicoꝝ: ⁊ ꝓbaẗ ꝯñtia:oĩs mot[us] ad q̄li
tatẽ est alteratio:sed motus localis aque vel aeris est
ad qualitatẽ:ḡ ẽ alteratio:pȝ ꝯñtia cũ maiori p Arist.
5[o].phicoꝝ:minor vero sequiẗ ex opinione cũ p motũ
localẽ aq̄ acq̄raẗ frigiditas p mo[m] localẽ aeris acq̄raẗ
caliditas. ℂ Scd̄m incõueniẽs q̄ aliq̄d moueẗ simul
motib[us] ꝯtrarijs ꝯ phm.5.phicoꝝ: ⁊ ꝓbaẗ ꝯñtia:ponẽ
do q̄ a pedale aq̄ sit cõdẽpsatũ ꝑ nãtr ⁊ reliq̄t nãe sue
in casu isto se[t] a rarefieri vt acq̄rat raritatẽ ⁊ locũ ꝯue-
niẽtẽ nãe sue:sȝ ad oẽȝ raritatẽ seq̄ẗ calefactio sic ad oẽȝ
densitatẽ frigefactio ḡ a calefit sed nõ moueẗ a ad lo-
cũ suũ quin moueaẗ ad frigiditatẽ: ergo a fit calefit ⁊
frigefit. ℂ Tertiũ incõueniens q̄ ferrum ignitũ nõ po
test infrigidari ꝯ experiẽtiã: ⁊ ꝓbaẗ ꝯñtia:q̄ nõ videẗ
a quo infrigidaẗ:nõ enim ab extrinseco: cũ ipsum ꝯti-
nens sit calidũ.s. aer maxie tẽpore estiuo:nõ etiã ab i-
trinseco:dato q̄ ferrũ sit vnifor[r] p totũ:cum nullus sit
ibi motus localis. ℂ Quartũ incõueniẽs q̄ aqua ca

lefacta semp se reducit ad frigiditatē suā cōtra experiētiam. ⁊ ꝓbaẜ ꝯña. qꝛ motus localis indifferens est ad oēm gradū caliditatis ⁊ frigiditatis: igiẜ nō est rō q̄re per cū acquiriẜ vna pars latitudinis frigiditatis ⁊ nō tota latitudo ⁊c̄. ¶ Ad primū negaẜ ꝯña. ⁊ ad ꝓbationē dr̄ ꝙ aristo. ītelligit illā maiorē per se ⁊ nō p accidens .i. oīs motus per se ad qualitatē est alteratio: ⁊ ad illū intellectū minor est falsa: q̄m talis motus localis nō per se sed per accidens est ad qualitatē, per se autem est ad vbi vel ad locū. ¶ Ad scd̄m negaẜ ꝯña ⁊ dicitur ꝙ nō ad oēm rarefactionē sequiẜ caliditas: sicut nec ad oēm cōdensationē frigiditas. si eni ex terra īmediate generaẜ aqua cōstat terrā rarefieri ⁊ cōtinue magis infrigidari cū in aqua sit frigiditas sūma ⁊ nō in terra: ⁊ si ecōtra ex aqua īmediate gnātur terra: ipsa aq̄ cōdensatur nō tamē magis frigescit sed remittiẜ frigiditas. dico igiẜ ꝙ tam ad cōdensationē aque quā ad rarefactionē eiusdē intendiẜ frigiditas: si fiat motus versus nālem dispositionē aque: sicut etiā tam ad rarefactionē aeris q̄ȝ ad cōdensationē eiusdē intendiẜ caliditas dū modo alteratio fiat ad nālē dispositionē aeris. ¶ Ad terciū negaẜ ꝯña. ⁊ diciẜ ꝙ infrigidaẜ partim ab extrinseco ⁊ partim ab intrinseco. s. a forma ferri p motū localē: q̄m ferrū ignitū est etiā rarefactū ⁊ p̄ternaturaliter collocatū: ideo seipsū localiter mouēdo lȝ ī percep⁹ per accidēs corrūpit caliditatē: ⁊ per accidens inducit frigiditatē. Et si arguiẜ sic. densitas ferri ē multo maior q̄ȝ densitas aque: ⁊ caliditas ferri est intensior q̄ȝ caliditas aque: sed nō repugnat caliditati ferri stare sub densitate ferri: igitur non repugnat caliditati aque stare sub dēsitate aque ad quā moueẜ per motū localē. diciẜ ꝙ vtriq̄ȝ caliditati repugnat stare sub illa dēsitate: lȝ maiori tempore stet caliditas ferri q̄ȝ caliditas aque: q̄m caliditas ferri est potētior cum habeat plus de forma: ⁊ habet iuuamētū cū ferrū determinet sibi certā latitudinē caliditatis. caliditas autē aque est debilior cū habeat minus de forma sicut etiā minus de mā: ⁊ minus iuuamētū hȝ cū quilibet gradus caliditatis repugnet nāe aque. ¶ Ad quartū negaẜ ꝯña ⁊ dicitur ꝙ si aqua nullū īpedimētū haberet ipsa moueretur ad locū nālissimū suū acquirēdo frigiditatē suā: sȝ impediẜ partim ab intrinseco ⁊ partim ab extrinseco sic ꝙ nō attingit sitū nālissimū: ⁊ tūc nō acquirit nisi frigiditatē remissam aliq̄n maiorē ⁊ aliquādo minorē s̄m ꝙ magis vel minus appropinquat ad illū situm neq̄ȝ vnq̄ȝ infrigidatur ab intrinseco nisi stāte motu locali. lȝ post illū motū possit infrigidari ab extrinseco. Et ista est causa ꝓpter quā aqua aliq̄n se reducit ad maiorē frigiditatē q̄ȝ ante habebat: qꝛ rōne calefactiōis disgregaẜ ab aq̄ plurime terrestreitates q̄ an̄ īpediebāt motū aque ad nālē sitū ei⁹: sȝ post nō īpediūt: quare ⁊c̄.

Circa conclusionem principaliter intentā queriẜ vtrū artificialia distinguanẜ a rebus nālibus: ⁊ arguitur ꝙ nō: primo q̄rēdo vtrū forma domus sit tota in toto ⁊ tota in qualibȝ pte aut tota in toto ⁊ ps in parte: nō primum qꝛ nullū accidēs materiale est s̄m se totū in diuersis partibus. Si scd̄m q̄ro an quelibet pars illius p̄fuit sic ꝙ vna pars p̄ [illegible] de nouo: si primū sequiẜ ꝙ q̄n dom⁹ fit nihil fit de nouo: ⁊ p ꝯñs forma dom⁹ nō distinguiẜ a formis nālibus: nec pōt dari scd̄m: qꝛ tūc q̄ncūq̄ȝ fieret dom⁹ quilibet lapis ⁊ q̄libet lignū acquireret aliquā rē de nouo q̄ȝ prius nō habuit: ꝯñs falsū: qꝛ hoc pōt fieri per solū motū localē: imo aliquod lignū vel lapis pōt fieri pars domus absq̄ȝ aliqua motiōe illius. ¶ Non solū ꝓcedit argumētū in artificialib⁹ q̄ fiunt p cōpositionē: sed etiā in aliīs que fiunt p subtractionē ⁊ transfigurationē: q̄m aliqua talia fiūt per solā diuisionem partiū vel trāspositionē: aut per solū motū localē: ⁊ p ꝯñs nō acquiriẜ aliq̄ forma de nouo. ans aūt p̄ȝ de statua ⁊ mercurio: vel sequiẜ ꝙ in oī segregatione partis a toto q̄ntūcūq̄ȝ pue aliq̄ res noua ꝓduceret ⁊ daretur vltimū instās rei pmanētis s̄m se: ⁊ q̄libet sui: que oīa sūt icōueniētia. ¶ Scd̄o quero de subto forme domus vtrū sit diuisibile vel indiuisibile: nō indiuisibile qꝛ q̄libet forma artificialis est diuisibilis. si diuisibile ⁊ cū illud nō possit esse nisi mā forma vel cōpositū q̄ oīa sunt diuisibilia s̄m trinā dimēsiōē: sequiẜ ꝙ forma artificialis est in ꝓfunditate subiecti ꝯtra cōmētatorē .ii. meta. di. ꝙ nā agit in corpore toto: ars vero in extremitatib⁹ eius. ¶ Et cōfirmatur si forma domus est in subto diuisibili videẜ ꝙ sit in lapidib⁹ ⁊ lignis: ⁊ ꝯñter vna forma accidētalis simplex eēt subiectiue in subiectis specifice distinctis: q̄d est falsū vt iductiue p̄ȝ in oībus. ¶ Tertio queriẜ vtrū forma dom⁹ acquiratur subito vel successiue: nō subito qꝛ tūc tota domus fieret in istāti ꝙ est ꝯtra sensū: nec etiā successiue: qꝛ tūc iductio forme artificialis eēt alteratio: q̄d est falsū cū ad tales formas nō sit motus s̄m Aristo. 7. phycorū. ¶ Quarto. si domus supaddit entib⁹ nālib⁹ aliquā formā ꝓductā p artē: igiẜ illā deus poterit separe ab entibus nālibus sine motu locali: quo posito q̄ro vtrum .a. ꝙ pono eē illa entia colligata sit dom⁹ vel nō: si sic frustra poniẜ res artificialis supaddita, si nō: cōtra. a. hȝ dispōnes priores. s. tectū: parietes ⁊ fundamētū: ex quo nullus in. a. est factus motus localis: igiẜ. a. ē domus sicut prius. ¶ Itē pseruet de⁹ formā dom⁹ lignis ⁊ lapidibus anihilatis ex quo est entitas absoluta distincta ab illis: ⁊ sequiẜ ꝙ aliqua est dom⁹ sine lignis ⁊ lapidibus ⁊ aliīs entibus nālibus ꝙ est īpossibile. ¶ Oppositū colligiẜ de mēte phi di. ꝙ nālia habēt in se principiū sui motus ⁊ quietis: ⁊ non artificialia nisi tm̄ p accidens ⁊ causā assignat cōmētator cōmēto. 2. di. qꝛ nālia subiecta artificialiū: ⁊ in hoc. 2. dicit phs ꝙ es est mā statue ⁊ argētū fiale: q̄d eē nō posset nisi statua ⁊ fiala supadderent aliquā formā artificialē reb⁹ nālib⁹ cū nihil possit eē mā suipsi⁹. ¶ Sȝ rōne arguitur sic. artifex in formādo statuā aut facit aliquid aut nihil: nō est dōm ꝙ nihil qꝛ ars est habitus factiu⁹. 6. ethicorū. ⁊ in hoc scd̄o dicit phs ꝙ policletus est statuam faciēs ex quo sequiẜ ꝙ est aliquid faciēs tanq̄ȝ ab inferiori ad suū superius sine īpedimēto si aūt facit aliquid ⁊ nō rē nālem per cōmētatorē in ꝓhemio phycorū: igiẜ facit rē artificialē: ⁊ per ꝯñs res artificialis nō est res nālis. ¶ Istā rōnē conanẜ soluere defensores ochā dicētes. artificialia nō distingui a nālibus ⁊ hoc quattuor modis: quorū primus est ꝙ artifex simpliciter nihil facit: sed tm̄ s̄m quid: qꝛ facit es eē aliquale q̄le prius nō fuit. facit. n. es esse statuā: q̄d prius non fuit

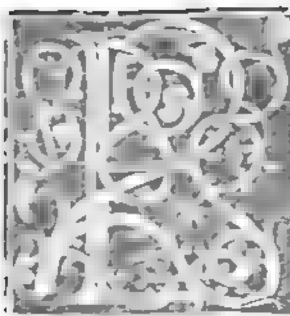
statua. ¶ Cōtra istā rōnē arguit auctoritate Aristo. dicētis .1. phicorum q̄ dupl'r dicit fieri. vz. simpl'r et fm qd. fieri simpl'r est fieri sube: et fieri fm quid est fieri accidētis. si igit artifex facit aliquid fz quid necessario fac aliquod accidēs qd prius nō fuit: igit statua quā artifex format supaddit illud accñs cōposito nāli q̄ est es vl argētū aut aliqd tale. ¶ Scdus modus respōdēdi est q̄ artifex nihil facit sz tm̄ nouā denoiationē: qm̄ p actionez artificis es denoiat statua postq̄ nō denoiabat statua sicut aliquid pōt fieri pedale postq̄ erat semipedale absq̄ acquisitiōe alicui⁹ de nouo: sz tm̄ noue denoiationis. ¶ Cōtra hūc modū etiā arguit querēdo vtrū ista denoiatio sit aliquid aut nihil: si aliquid igit faciēs hāc denoiationē facit aliqd: si nihil igit aliquid es est statua vel pedale postq̄ fuit semipedale: et per nihil q̄ est incōueniēs: nec est verū q̄ aliquid possit fieri pedale postq̄ fuit semipedale nihil acquirēdo: qz acqrit de nouo pedalitatē et extēsionē quā primo nō habebat. ¶ Tertius modus respōdēdi est q̄ artifex facit tm̄ cōplex⁹ signabile: et nullā rē icōplexā ita q̄ nō facit es: sz facit es eē statuā: neq̄ statuā facit: sz facit statuam ad hūc intellectū q̄ illud qd est statua nō facit: sz facit illud qd est statua eē statuā. ¶ Sz cōtra arguit sic. domificatio est mot⁹ et nō deperditiu⁹: igit acqsitiu⁹: sz cuiuslibet motus acqsitiui terminus ad quē ē aliq entitas simplex subalis vel accidētalis vt colligit de mente phi. 5. phicorum. igit faciēdo statuā nō tm̄ fit cōplexe significabile: sz etiā aliqua res simplex. ¶ Quart⁹ modus respōdēdi est q̄ artifex nihil facit nisi nouū motū vel nouū vbi: et pñter nihil noui facit in aere neq̄ i aliqua re nāli absolutū denominās eē statuā: sz tm̄ motū vl respcm̄ loci. ¶ Item hec rñsio nō pōt stare: qz si solum facit motū localē sequit q̄ solus motus localis ē finis intētus ab artifice: qz vbi nihil est actū pter opationē ibi opatio est finis vt dicit phs. 1. ethycorum. nō ēt tm̄ facit nouū locū terminātē motū: qz sic artifex non faceret nec intēderet nisi noua loca vel noua vbi: qd ē incōueniēs. ¶ Pro declaratiōe huius difficultatis sit hec prima cōclusio. quelibet forma artificialis ē accñs et nō suba. pbat. accñs ē illud qd adest et abest preter subiecti corruptionē: sz qlibet forma artificialis adest et abest pter subiecti corruptionē: igit qlibet forma artificialis est accñs et nō suba. pz cōña cū maiori p porphiriū in vlibus. minor vero ē nota iductiue. naz forma dom⁹ seu statue lectuli vel idumenti adest et abest suo subto pter ipsius corruptionē. vñ cōmētator i hoc scdo dicit q̄ forme artificiales sunt accñtia in subiectis naturalib⁹. et itez eodē cōmēto forme artificiales lz sint accñā in corporib⁹ nālibus tñ cōstituūt res artificiales. et .2. de aīa ponēs differētiā iter formā nālez et artificialē dicit q̄ forma nālis est suba: et forma artificialis est accñs. ¶ Scda cōclo. quelibet forma artificialis est accidēs absolutū: et nullaten⁹ respectiuū. pbat. qlibet forma pdicamēti qualitatis est accñs absolutū et nullaten⁹ respectiuū: sed quelibet forma artificialis ē forma pdicamēti qlitatis: igit etc. pz cōña prima parte antecedētis. qm̄ tria sunt pdicamēta absoluta. vz. suba qntitas et qlitas. scda pars añtis declarat ex eo: qz huiusmodi forme artificialiū vident poni in quarta specie qualitatis cū importēt formas et figuras aduenientes extremitatibas quātitatū dicēte cōmētatore. 12. metaphice. q̄ nā agit in toto corpe: et ars tm̄ in extremitate. ¶ Tertia cōclo. quelibet forma artificialis a qlibet forma nāli realr est distincta. pbat. quelibet forma artificialis pducitur tm̄ ab arte: et quelibet forma nālis pducitur tm̄ a nā: sed ipossibile est eādē formā pduci tm̄ ab arte et a nā aut ecōtra: igit etc. tz cōña cū minori. maior aūt est cōmētatoris in phemio. et .1. phycorum. ¶ Itē oīs trāsmutatio realis hz terminū realē: sz edificatio est trāsmutatio realis: igit hz terminū realem et nō aliquā rē nālez: qz illa erat ante q̄ domificatio fieret: igit hz p termino aliquā formā artificialem: tenent ambe cōñe cū prima minori. maior autē colligit a pho .5. phycorum. ¶ Et cōfirmat auctoritate Aristo. in hoc. 2. di. q̄ forma nālis est nā et nō forma artificialis qd pbat ex duob⁹. primo qz forma nālis pducit formā naturalē et nō artificialis artificialē. Scdo. qz ex corruptione forme nālis gnātur forma nālis: et ex corruptione forme artificialis nō generat forma artificialis: qz si quis ponat lectulū in terra vt putresiat gnābit lignuz et nō lectulus vbi cōmētator mouet istā qōnez. quare forma nālis ē principiū germinādi et nō forma artificialis. Rñdet q̄ forma naturalis est suba et forma artificialis accidēs pductū ab arte. Et. 2. de aīa dicit tam phs q̄ cōmētator: q̄ natura disponit materiā naturalem pter formā naturalē tanq̄ pter finē. et intellectus practicus disponit materiā artificialez pter formaz artificialē tanq̄ pter finē: cū igit finis artis non sit finis nature: sequit nullā formā artificialē eē formā naturalē. ¶ Quarta cōclo. qdlibet corp⁹ artificiale a quolibet corpe naturali realiter est distinctū. ista cōclusio sequit ex priori: tamē in speciali arguit sic. qncūq̄ aliqua duo sic se habēt q̄ vno corrupto reliquū manet: ista inuicē realiter differūt: sz quocūq̄ corpe artificiali signato illo corrupto reliquū manet. s. corpus naturale: igit etc. pz cōña cū maiori per Aristo. 1. huius. ca. de priuatiōe. minor vero iductiue declarat: qm̄ corrupta statua remanet es: et corrupta fiala remanet argentum: et corrupta domo remanēt lapides et ligna. vnde scdo de aīa vult phs q̄ corrupta forma dolabre corrumpit dolabra: nō tñ corrūpit ferrū. ¶ Item in hoc scdo dicit phs q̄ es est natura statue: et lignū est natura lectuli q̄ nō eēt verū si statua esset es aut lectulus lignuz. Et. 8. meta. dicit phs q̄ res artificialis nō est substantia: et hec neq̄ suba cōposita cuiusmodi sunt sube naturales: neq̄ separata que nō cōstituit per materiā: et rōnē assignat cōmētator ibidē di. qm̄ ista sunt a natura artificialia nanq̄ ab arte: et naturalia habēt principiū in materia. artificialia aūt in mēte quoniā archa que est in materia est ab archa que est in aīa. ppterea dicit phus. 7. meta. q̄ forma in mente artificis et forma artificiati differunt in hoc: qz forma sine materia que ē in aīa est illud a q cāt qdditas et forma artificiati extra: et est generatiua et motiua ad hoc vt pducat forma in materia: et vocat forma intelligētie eo q̄ est in intellectu. forma vero in materia vocat poesis eo q̄ ipa est facta per formā in aīa. Ecce q̄ ab arte pducit corpus artificiale ex quo ab illa pducit forma artificialis. nō aūt ab arte pducit corpus naturale: nec forma naturalis per cōmētatorē di. in plo. phycorum. q̄ artifex nō pducit naturalia sz artificialia: ¶ Et cōmentator. 2. de aīa vt ponat vlem differētiā inter corpora naturalia et corpora artificialia premitit quattuor differentias inter formā naturalē et formā artificialē di. q̄ prima differētia est: qz forme artificiales sunt accidentia: et forme naturales sunt substātie. vñ forma dolabre vel securis est accidētalis: et forma ferri est substantialis. ¶ Scda differētia: qz substātia nō dicit de arti-

ficiati nisi fm mām: de nāli aūt fm formā. vnde hō est
suba principalr rōne forme: sed si securis aut dolabra
est suba hoc est rōne māe sue. vz. ferri aut ligni. ¶ Ter-
tia differētia cū aufert forma artificialis nō ꝑpter hoc
aufert mā eius: sed cū aufert forma nālis hn̄ aufertur
mā artificialis: ⁊ aliquo mō mā nālis. nā si aufert acui
tas nō ꝑpter hoc aufert ferruz: sed si aufert forma fer-
ri hn̄ aufert ferruz q̄ est mā artificialis: ⁊ aufert alte-
ra pars cōpositi ferri: qz nō manet sub prioribꝰ dispo
sitionibꝰ que est mā nālis. ¶ Quarta differētia est q̄
desinēte forma nāli desinit nomē ⁊ diffinitio subalis i-
diuidui: sed nō cū desinit forma artificialis deperditur
nomē vel diffinitio idiuidui sube. nā corrupta acuitate
adhuc est ferꝝ ⁊ suba corporea demōstrādo idiuidu-
um subale: q̄ fuit mā securis: sed corrupta forma nāli
ferri illud nō est ferrū: nec suba corporea nisi forte eq-
uoce eo modo quo cadauer vel hō pictꝰ dicit homo.
¶ Ex his differētijs ponit cōmētator vlem differētiā
inter corpus nāle ⁊ artificiale di. q̄ indiuiduū sube non
est hoc aliquid nisi p suā formā nō per suā māz. in re-
bus āt artificialibus nihil est hoc aliquid nisi p suam
māz nō per suā formā: ita q̄ ferrū ē hoc aliquid p for-
maz ferri ⁊ nō p māz eius: sz dolabra aut securis ē hoc
aliquid p māz eius que est ferrū: ⁊ nō per formā eius
que est accn̄s artificiale. ¶ Aliqua dubia occurrūt. pri
mūz: si ens artificiale est suba ⁊ corpus vt dicit cōmen
tator. ⁊ nihil est suba nisi mā forma vel compositū ex
his vt colligit de mēte phi. igit ens artificiale est aliq̄
illoꝝ triū: sed nō mā nec forma: igit cōpositū ex his: sz
oē cōpositū ex mā ⁊ forma subali est cōpositū nāle fz
phm in hoc. 2°. igit ens artificiale est ens nāle. ¶ Et cō
firmat. si statua est suba: igit homo: vel equus: lapis:
vel lignū aut aliquid tale. pz ꝯn̄a. qz sic arguebat phs
primo huiꝰ cōtra antiquos di. oia eē vnū: sed q̄libet
illoꝝ est ens nāle: igit statua est ens nāle. ¶ Itez si sta
tua est suba ⁊ ipsa fit ex ere ⁊ figura fm porphirium ⁊
vt cōcessuz est: igit suba fit ex nō substātijs. pz ꝯn̄a. ex
quo figura statue est forma accidētalis p dicta: sz illud
ꝯn̄s est cōtra phm primo huiꝰ. ¶ Preterea si statua ē
corpus: igit de p̄dicamēto sube vel quātitatis. pz ꝯn̄a.
qz in nullo alio p̄dicamēto ponit corpus fm phm in
p̄dicamētis: sz nō ē corpꝰ de p̄dicamēto q̄titatis: cū ta
le nō sit nisi accidēs in abstracto: igit est corpus de p̄di
camento sube: sz oē corpꝰ de p̄dicamēto sube est corpꝰ
nāle: igit statua est corpus nāle. ¶ Rn̄det q̄ suba du-
pliciter sumit. s. vniuoce ⁊ analogice. substātia vniuo-
ce sumpta ē gnālissimū p̄dicamēti substātie: ⁊ sic sumit
phs in p̄dicamētis di. q̄ substātiaꝝ quedā est prima
⁊ quedā scd̄a. ⁊ porphiriꝰ in vlibus diuidēs substātiā
p̄ subaz corporeā ⁊ icorporeā. suba analogice sūpta ē
extra oē p̄dicamētū: ⁊ sic accipit phs substātiā in prin-
cipio scd̄i de aīa di. q̄ de mā forma ⁊ cōposito dr̄ sub-
stātia que est vnū q̄ddaz genus: ⁊ sic accipiēdo substā
tiam dz cōcedi corpa artificialia eē substātias ⁊ statuā
seu indumētū eē substātiā: nō āt primo mō ⁊ lz nihil sit
substātia p̄dicamētalis nisi materia vel forma substā-
tialis aut cōpositū. ex his tn̄ aliquid est substātia ana-
logice sūpta: q̄ nō est aliq̄ illoꝝ. ¶ Et ad cōfirma-
tionē dicit q̄ illa ꝯn̄a tz si substātia sumit vniuoce eo
modo quo accipit phus ꝯtra antiquos. si aūt analogi
ce vt accipit cōmētator. 2. de aīa. fallit ꝯn̄a ⁊ ꝯn̄ter ꝯce-
ditur q̄ substātia fit ex nō substātijs ⁊ substātia nō fit
ex nō substātijs accipiēdo in prima ꝑpōne substātiaz
analogice ⁊ in scd̄a vniuoce eo mō quo accipit phs. 1.

phy corꝝ. ¶ Cōsimiliter dicat de corpore q̄ dupl'r su-
mitur. vz. vniuoce ⁊ equiuoce vel anologice. vniuoce
nō reperit nisi in p̄dicamēto sube vel quātitatis: ⁊ sic
nullū artificiale est corpus. equiuoce v̄o vel analogi-
ce est extra oē p̄dicamentū: ⁊ sic videt de corpe p̄dica-
menti substātie de corpe p̄dicamēti q̄titatis: ⁊ de cor-
pore p̄dicamēti q̄litatis eo modo quo accepit cōmēta
tor. 2. de aīa vt iā allegatū est. ⁊ phs ibidē cū dicit cor-
pora phīca eē magis substātias q̄ corpora artificia-
lia q̄ nō dixisset nisi corpa artificialia distinguerent a
corporibus naturalibus. pz igit q̄ illa ꝯn̄a nō valz sta-
tua ē corpꝰ: igit de p̄dicamēto substantie vel q̄titatis:
cum detur corpus de predicamento qualitatis: ⁊ de
quarta spē vt est ostēsuz. ¶ Scd̄m dubium. sicut ex
subiecto ⁊ albedine fit vnū ens p accidēs: ita ex ere ⁊ fi
gura vt colligit a pho. 7. meta. sz cōpositū ex subo ⁊
albedine nō est ꝓprie albū: sz tn̄ subiectū est ꝓprie al
buz: igit cōpositū ex ere ⁊ figura nō est ꝓprie statua sz
magis ꝓprie es dicit esse statua: igit statua est ens nā-
le. ¶ Itē dicēdo albū currit nō supponit ly albū pro
aggregato ex subiecto ⁊ albedine: sz tn̄ ꝓ subiecto. igi
tur p idē si dr̄ statua mouet nō dz supponē subm ꝓ to
to aggregato sz tn̄ ꝓ subō. ergo es ē statua. ¶ Rn̄det
q̄ nō ē silitudo: qz ex subō ⁊ albedine fit ꝯcretū adiecti
uuz. q̄ pōt idifferēter supponē ꝓ subō ⁊ aggregato fz
exigētiā v̄bi aut termini cui addit: sz ex ere ⁊ figura fit
cōcretū substātiuū q̄ nō pōt nisi ꝓ toto ꝯposito sup-
ponere. v̄. g. ly albū aliqn̄ supponit tn̄ ꝓ subō vt al-
buz currit. aliqn̄ solū ꝓ forma vt albū ē q̄litas. aliqn̄
ꝓ aggregato tn̄ vt albū est ens ⁊ p accidēs. aliqn̄ in-
differēter ꝓ quolibet illoꝝ vt albū generat. subiectuz
eni generat subiectiue ⁊ albedo terminatiue ⁊ totuz ag-
gregatū cōpletiue. nō āt statua pōt sic supponē: nec ali
quis alioꝝ terminoꝝ significātiū ꝯcretiue res artificia
les vt domus: lectulus: scamnū: indumētū: fiala: cultel
lus: dolabra: securis ⁊ sic de alijs. sicut eni ꝯcreta sub-
stātiua p̄dicamēmēti substātie vt hō: aīal: lapis: nunq̄
supponūt ꝓ subō nec ꝓ forma: sz tn̄ ꝓ ꝯposito substā
tiali: ita ꝯcreta substātiua p̄dicamēti q̄litatis nunq̄ sup
ponunt ꝓ subō vel forma: sz tn̄ ꝓ cōposito accidēta-
li. ¶ Et si argꝰ sic. q̄libet forma denoiat suū subiectuz
igit sicut albedo denoiat suū subiectū eē albū: ita for-
ma statue denoiat es eē statuā. negat ꝯn̄a. qz eodē me
dio ꝓbaret materiā primā eē hoiem aīal aut lapidez:
sz bene sequit q̄ es est statuificatū seu figuratū. vn̄ sta
tuificatū ⁊ figuratū sūt cōcreta adiectiua: iō possūt sup
ponere p subiecto ⁊ ꝓ cōposito fm exigētiā termini.
sicut eni ꝯcedit q̄ statua est figurata: ita q̄ es est figura
tum. nunq̄ aūt dz cōcedi q̄ es sit statua nisi in p̄dicati-
one causali. s. q̄ ex ere est statua: aut q̄ es figurat for-
ma statue: ⁊ ad hūc sensuz aliquādo cōcessi illas: es est
statua: argētū ē fiala. ¶ Tertiū dubiū. forme natura-
les ⁊ forme artificiales sunt eiusdem spēi spālissime ⁊
eiusdem rōnis: igit corpa naturalia ⁊ artificialia sūt ēt
eiusdē spēi spālissime ⁊ eiusdē rōnis: ⁊ p ꝯn̄s naturalia
nō differūt ab artificialibꝰ. antecedēs arguit. circulus
est spēs spālissima vt colligit a pho in p̄dicamentis. ⁊
dicit tā de circulo naturali q̄ artificiali igit illi duo cir-
culi sunt eiusdē spēi spālissime: sūt etiā eiusdē rōnis cū
quilibet eoꝝ sit figura a cuiꝰ cētro ad circūferētiā oēs
linee ducte sunt equales. ¶ Itē quelibet forma faciēs
cū suo subiecto ꝯpositū adiectiuū ē forma naturalis:
sed forma artificialis facit cū suo subiecto ꝯpositū ad-
iectiuū: igit forma artificialis est forma naturalis: pz

ꝯña cũ prima parte añtis iducitiue ex dictis in secũdo dubio. vñ caliditas: frigiditas: hũiditas: ⁊ siccitas: albedo: nigredo ⁊ huiusmõi forme naturales faciũt cũ suo subo cõpositũ adiectiuũ. vꝫ. calidũ: frigidũ ⁊ huiusmõi. Scda eni pars añtis declarat. nã forma lectuli est forma artificialis: ⁊ cũ suo subiecto facit cõpositũ adiectiuũ. s. q̃dratũ vel q̃drãgulare. sitr forma cultelli aut dolabre ẽ forma artificialis ⁊ cũ suo subo facit cõpositũ adiectiuũ. vꝫ. acutũ aut icisiuũ. ¶ Ad istud rñdet negãdo ꝙ forme nãles ⁊ artificiales sũt eiusdẽ spẽi ⁊ eiusdẽ rõnis. Et ad ꝓbationẽ negat ꝯña. vñ superficies ẽ spẽs spãlissima p̃dicamẽti q̃titatis ⁊ vere p̃dicat vna cum sua diffõne tã de cõcauo q̃ de ꝯuexo: tã de loco q̃ de locato cũ aliqua superficies sit cõcaua ⁊ alia cõuexa: aliq̃ locus ⁊ aliq̃ locatũ: ⁊ tñ cõcauũ ⁊ cõuexũ nõ sũt eiusdem spẽi: neq; eiusdẽ rõnis: ⁊ q: circulus abstrahit taz a nãli q̃ ab artificiali. neq; in diffõne forme nãlis vel artificialis ponit circulus nec etiã ecõtra: iõ p accidens dicit tam de circulo nãli q̃ artificiali. ¶ Et ad aliã rõnem negat maior. vñ forma substãtialis cũ suo subiecto facit cõpositũ substãtiuũ vt puta hõ: equꝰ ⁊ huiusmõi. forma aũt accidẽtalis nãlis facit cuz suo subiecto tñ cõpositũ adiectiuũ vt calidũ frigidũ ⁊ huiꝰ: forma vero artificialis facit vtrũq;. inq̃tũ. n. est forma artificialis sic nõ facit nisi cõpositũ substãtiuũ. vꝫ. lectulum scalã ⁊ huiusmõi. inq̃tũ aũt coincidit i denoĩatiõe cũ forma accidẽtali nãli sic facit ꝯpositũ adiectiuũ. vꝫ. figuratuz circulare: triãgulare ⁊ huiusmõi: q̃re ⁊c̃. ¶ Ex quibꝰ sequit ꝙ lꝫ circulus qui est a natura ⁊ circulus qui est ab arte sint eiusdẽ spẽi ⁊ eiusdem rõnis: nõ tñ circulus nãlis ⁊ circulus artificialis. dicit. n. phs. 7. phycoꝝ ꝙ linea recta ⁊ linea circularis sũt diuersarũ spẽꝝ ⁊ rõnuz: ⁊ tñ cõstat illã lineã que ẽ recta: ⁊ illã que ẽ circularis eẽ eiusdẽ spẽi ⁊ eiusdẽ rõnis. ista. n. ꝓpõ linea recta ⁊ linea circularis sunt eiusdez speciei. aut ista. circulus naturalis ⁊ circulus artificialis sunt eiusdẽ spẽi hꝫ suppositionẽ simplicẽ per quã demõstrat ꝙ circulus vt naturalis ⁊ circulus vt artificialis sũt eiusdẽ rationis: aut ꝙ linea sꝫ ꝙ recta: ⁊ linea sꝫ ꝙ circularis sũt eiusdẽ spẽi quoꝝ q̃libet est falsus. ¶ Quartũ dubiũ. oẽ qd̃ sm ꝙ huius hꝫ in se principiũ motus ⁊ quietis naturalis est ens nãle: sꝫ aliqd̃ ens artificiale sm ꝙ huiꝰ hꝫ in se principiũ motus ⁊ quietis nãlis: igit aliqd̃ ens artificiale est ens nãle. tꝫ ꝯña cũ maiori p phm in litera. ⁊ minor de serra sic arguẽdo. oẽ ferreũ sꝫ ꝙ huius hꝫ in se principiũ motus ⁊ quietis nãlis: sꝫ serra sꝫ ꝙ huiꝰ ẽ ferrea: igit serra sꝫ ꝙ huiꝰ hꝫ in se principiũ motus ⁊ quietis nãlis. istud argumẽtũ põt fieri de quolibet artificiali determinãte sibi mãm nãlem: eo mõ quo serra determinat sibi ferrũ ⁊c̃. ¶ Rñdet Burleus ꝙ si fiat reduplicatio rõne mãe sic est cõcedẽdũ aliquã rez artificialẽ sm ꝙ huius hr̃e in se principiũ motꝰ ⁊ quietis: ⁊ illud cõcludit rõ. si aũt fiat reduplicatio rõne forme: sic nulla res artificialis sm ꝙ huiꝰ hꝫ in se principium motꝰ ⁊ quietis: sꝫ facta reduplicatiõe gratia forme sic res nãlis sm ꝙ huiꝰ hꝫ in se principiũ motꝰ ⁊ quietis: ⁊ hec est differẽtia quã Aristo. itẽdit iter nãlia ⁊ artificialia. vñ forma artificialis sꝫ ꝙ huiꝰ nõ hꝫ aliquã inclinationẽ actiuã vel passiuã ad aliquẽ motũ: nec ad aliquẽ terminũ motꝰ. ¶ Credo tñ meliꝰ respõdẽdum esse negãdo quãlibet illaꝝ ꝯñaꝝ: q: cũ termino reduplicatiuo vel specificatiuo nõ ꝯtingit bene arguere de forma. vnde nõ sequit. oĩs hõ sm ꝙ huiꝰ est incorruptibilis: sor. sm ꝙ huiꝰ est hõ: igit sor. sm ꝙ huius ẽ icorruptibilis. oĩs hõ sm ꝙ huiꝰ est risibilis. oĩs hõ sꝫ ꝙ huiꝰ ẽ aĩal igit aĩal sꝫ ꝙ hꝰ ẽ risibile. Etiã negatiue fallit ꝯña vt nullũ aĩal sm ꝙ huius est risibile: oĩs hõ sm ꝙ huiꝰ est aĩal: igit nullus hõ sm ꝙ huius est risibilis. arguit eni quodãmõ ex q̃tuor terminis cuz subm ꝯclõnis nõ reduplicet: neq; specificet in aliqua p̃missaruz: ⁊ reduplicet vel specificet in ꝯclõne. ¶ Ad primũ dicit sm Burleũ ꝙ forma domꝰ est tota in toto ⁊ pars in pte: ⁊ ꝙ illa forma nũc primo est: lꝫ ptes p̃fuerint in lapidibꝰ ⁊ lignis sicut aliq̃ aqua nũc p̃io est: cuius ambe medietates p̃fuerũt: dato ꝙ nũc primo vnio facta sit: totũ eni nõ est sue partes. Nõ tñ incõuenit formã domꝰ nũc primo eẽ factã sm se ⁊ q̃libꝫ sui: lꝫ domꝰ facta fuerit successiue: q̃m ignis successiue generat: ⁊ tñ subito iducit forma sꝫ se ⁊ q̃libet sui. sanitas etiã successiue generat: ⁊ tñ subito fit sm se ⁊ q̃libꝫ sui q: ista successio nõ est p partẽ post partẽ ignis: neq; p partẽ post partẽ sanitatis: sꝫ tñ p partẽ post partẽ dispõnis p̃cedẽtis. ¶ Dixi tñ alias ꝙ sicut forma numeri est idiuisibilis simplr̃: ⁊ ꝙ est tota in suis vnitatibꝰ: ⁊ nõ tota in pte: nec pars in parte: ita forma artificialis: ⁊ gnãliter quelibet figura est indiuisibilis simplr̃ p carẽtiã partiũ: ⁊ est tota in toto ⁊ nõ in parte: neq; ps i parte: nec est veꝝ ꝙ per solã diuisionẽ trãsfiguratiõez vel motũ localẽ p̃cise fiant artificialia aliqua: sꝫ necio requirit forma supaddita denominãs illã rez eẽ artificialẽ. nõ etiã icõuenit q̃cũq; parte a toto remota in superficie ꝙ fiat alia figura sicut est alia superficies aut alia linea clausa. Et cõcedo ꝙ rei pmanẽtis indiuisibiliter ꝓducere p solũ motũ localẽ dat vltimũ instãs sui sꝫ se: ⁊ q̃libet sui: neq; de talibꝰ locutus ẽ phs. 8. phycoꝝ. ¶ Ad scdm̃ dicit ꝙ auctoritas cõmẽtatoris clare ostẽdit formã artificialẽ distigui a forma nãli: si forma naturalis sit in ꝓfundo: ⁊ artificialis tñ in extremitate. ⁊ ꝯñter ꝯcedo ꝙ fundat in subiecto diuisibili. s. in superficie. ꝓpterea nõ oꝫ ꝙ habeat ptes diuersarũ rõnũ si fũdatur in subis diuersarũ rõnũ. s. in lapidibꝰ ⁊ lignis: cuz hꝫ sint subiecta remota ⁊ superficies aut linea subm ꝓpinquũ: qd̃ est eiusdẽ rõnis p totũ. ¶ Ad tertiũ respõsum est ꝙ lꝫ domus successiue fiat: tñ forma domꝰ subito acq̃rit: sicut etiaz latitudo q̃litatis successiue fit: ⁊ tñ gradus terminãs latitudinẽ indiuisibiliter gnãtur: sic etiã linea circularis successiue describit: ⁊ tñ circulus subito ꝓducit ad coniũ ꝯtactũ finis cũ principio vt colligit a pho. 7. phycoꝝ. ¶ Ad quartũ duplr̃ respõdet. primo nõ admittẽdo casuz dicẽdo ꝙ sicut deꝰ nõ posset separare quãtitatẽ a re quãta sine mutatiõe partiũ: ita nõ posset separare formã domꝰ absq; mutatiõe locali. Scdo admisso casu dicit ꝙ. a. nõ est domꝰ: sicut nec sor. eẽt albus corrupta eiꝰ albedine: nec figuratꝰ desinẽte figura in eo: ⁊ ad ꝓbationẽ dico ꝙ desinẽte forma domus nihil dicit actu tectũ partis vel fundamẽtũ: sꝫ tñ in potẽtia. ¶ Et ad aliũ casuz dicit ꝙ formã artificialem separi ab oĩbus entibus nãlibus põt duplr̃ imaginari. vno mõ ꝙ sepet sine quãtitate: ⁊ hoc nõ ẽ possibile sine sui corruptiõe. nec deus posset hoc facere sicut nõ posset separare simitatẽ a naso ⁊ ab omni q̃titate: nec figurã circularẽ ab omni linea. alio mõ põt imaginari formã artificialẽ separari ab oĩbus entibus nãlibus: sed nõ a sua quãtitate: ⁊ hoc est possibile per potẽtiam dei: quo admisso nõ sequit aliquã eẽ domũ sine lignis ⁊ lapidibus: q̃m talis forma sepata nõ ẽ domꝰ sicut nec albedo est alba in sacramẽto altaris: sꝫ eẽt q̃dã q̃litas apparẽs domus que tñ fuisset forma domꝰ.

Tex. 3.

Si igitur natura. Scḋa ꝯclusio. Nā est principiū ꝛ cā mouēdi ꝛ q̄escēdi eius in quo ē primo ꝛ p se ꝛ nō ſm accñs. Istam ꝯclusionē Aristo. non expresse ꝓbat: q2 ex differētia assignata īter nālia ꝛ artificialia: ꝛ gnāliter īter nālia ꝛ nō naturalia pōt suffiitēter haberi ꝓbatio isti⁹. cōmētator tñ cōmēto. 3. probat cā sic. oē illud quo nālia primo mouent ꝛ quiescunt est principiū ꝛ cā mouēdi ꝛ quiescēdi eius i quo est primo ꝛ p se ꝛ nō ſm accñs: s3 nā est illud quo naturalia primo mouent ꝛ quiescūt: igit nā est principiū ꝛ cā mouēdi ꝛ quiescēdi eius in quo est primo ꝛ p se: ꝛ nō ſm accñs: ꝛ iste est modus ꝓbandi a posteriori. ¶ S3 a priori ex differētia data in prima ꝯclusiōe inter nālia ꝛ nō nālia Lincon[illegible] aliter ꝓbat et nā3 habere duplicē diffōnē: quarū prima est ista [illegible] quo primo ꝛ p se differūt nālia inq̄tū hu⁹ a nō naturali[illegible] inq̄tū huius: ꝛ hec est diffinitio formal[illegible] ꝛ idemōstrabilis ex quo daꝫ per priora. Scḋa diffō est ista. nā est principiū ꝛ causa mouēdi ꝛ quiescēdi: ꝛ hec diffinitio est mālis ꝛ idemōstrabilis; q2 daꝫ p posteriora diffinito. s. per motū ꝛ quietē que dicunt esse effectus nāe. demōstrat ergo phus ſ3 Linco. diffinitionē mālē nature p diffōnē formalē ꝛ idemōstrabilē sic formādo sylls. oē illud q̄ prio ꝛ p se differūt nālia inq̄tuz h⁹ a nō nālib⁹ inq̄tū h⁹ est primū: ꝛ cā mouēdi ꝛ quiescēdi eius i quo est primo ꝛ p se ꝛ nō ſm accñs: sed nā est illud q̄ differūt primo ꝛ p se nālia inq̄tū hui⁹ a nō nālibus inq̄tuz huius. igit nā est principiū ꝛ causa mouēdi ꝛ q̄escēdi eius in quo ē primo ꝛ p se ꝛ nō ſ3 accñs. Et dicit Linco. q̄ ꝑmisse hui⁹ demōstratiōis sūt idemōstrabiles ꝛ per se note nō quibuslibet s3 assuefactis in sciā nāli. Le. li. (Est igit nā principiū alicuius ꝛ causa mouēdi ꝛ q̄escēdi i quo ē principiū ꝛ p se ꝛ nō ſ3 accñs.)

Notandum primo ſm cōmentatorem commento. 3. q̄ ista diffinitio nature est manifesta hic ꝛ nām eē est manifestum p se vt post dicet Aristo. ꝛ est vnū principiorū istius sciētie: ꝛ nō est declarādū a primo pho: neq3 est ex eis que nō sūt nota p se vt apparet ex verbis Auicē. nisi itēdat q̄ prim⁹ phus oꝫ ꝯtradicere ei qui negat istud principiū eē vbi ꝯtradicit falsis opinionib⁹ iductis de primis principijs. ¶ Prima ppō hui⁹ cōmēti est ista. diffinitio nāe est hic manifesta: qm̄ manifestū est aliq̄d esse principiū ꝛ causaz motus ꝛ quietis nālis. videm⁹ eni experimētatr aial hr̄e huiusmodi principiū sui mot⁹ localis. sicut. n. aliq̄d moueri localr ē p se notū. ad sensum est per se notū aliquid hr̄e in se principiū sui mot⁹ localis. ¶ Scḋa ppō. nām eē est p se notū. p3. nā entia nālia esse est p se notū ꝛ illa moueri ꝛ quiescere est p se notū [illegible] principiū mot⁹ ꝛ quietis illorū eē est per se notū. cōstat aūt idē eē natura ꝛ principiū mot⁹ ꝛ quietis. iō naturā esse est p se notū. vñ natura ꝛ principium mot⁹ naturalis sūt correlatiua vt videbit. 3. hui⁹. modo si vnū correlatiorū ē p se notū ꝛ reliquū ē p se notum di. pho in ꝑdicamētis c. de relatiōe. q̄ si quis diffinite nouit vnū correlatiorū diffinite nouit ꝛ reliquum.

¶ Tertia ppō. naturā eē ē vnū principiorū isti⁹ sciētie. p3 q̄m natura [illegible] p se manif[illegible] vnū principiorū istius [illegible] aliquid moueri ꝛ aliquod eē principiū motus ꝛ quietis. ¶ Quarta ppositio. naturā eē nō est declarādū a pho. p3. q2 nō declaratur naturā eē nisi p motū ꝛ trāsmutationē: s3 oīs declaratio per motū ꝛ trāsmutatiōē ꝑtinet ad ph3 naturalem: igit ad phm naturalē ꝛ nō ad metaphicū q̄ dicitur prim⁹ phs ꝑtinet declarare naturā eē. ꝓpterea male dixit Auic. q̄ ad primū phm ꝑtinet declarare naturā eē nisi itēdat q̄ prim⁹ phs [illegible] negantē hoc principiū sicut ꝯtradicit alijs falsis opinionibus iductis de primis principijs. ¶ S3 dubitat: qm̄ metaphicus ꝓbat principia oīu3 sciētiarū vt colligit a pho primo posteriorū. ꝛ naturā eē est vnū de principijs hui⁹ sciētie p tertiā ꝓpōnē. igit metaphica ꝓbat illud principiū. ¶ Dicēdū q̄ metaphica ꝓbat principia aliarū sciarū si illa ꝓbabilia sūt a priori. vbi autē nullo mō sint ꝓbabilia vt motū eē: ꝛ aliquod quiescēs esse vel tm̄ ꝓbabilia a posteriori vt naturā eē nō oꝫ talia principia ꝓbari per metaphicam.

¶ Secūdo notādu3 ſm cōmētatorē eodē cōmēto q̄ Auic. inducit signū q̄ ista diffinitio non est nota: q2 ia3 declarauit in. 7. ꝛ. 8. q̄ oē motū h3 motorē ꝛ dixit illic q̄ nō est dubiū in hoc nisi de corporib⁹ simplicibus: ꝛ pōt rōcinari sup hoc ex hoc q̄ dic Arist. in. 3. celi ꝛ mūdi: qm̄ eīa habēt grauitatē ꝛ leuitatē. ¶ Arguebat a signo Auic. tribus rōnib⁹. q̄ diffō nature non erat hic manifesta: ꝛ primo sic. aristo. ꝓbat. 7. hui⁹. q̄ oē motū vel h3 motorē: igit nō est p se manifestū aliquid habere principiū sui mot⁹. ¶ Scḋo. aristo. [illegible] q̄ de corporib⁹ simplicibus ē dub[illegible] motorem: ꝛ p ꝯñs est dubiū vtrū habeāt in se principiū motus. ¶ Tertia rō est ista. Aristo. 3. celi ꝛ mūdi declarat eīa hr̄e grauitatē ꝛ leuitatē: ꝛ sic ꝓbat q̄ habēt principiū mot⁹. nō est ergo manifestū q̄ habēt principium mot⁹: ꝛ p ꝯñs diffō nature nō est manifesta ꝛc̄. ¶ Ad hec oīa respōdet cōmētator eodē cōmēto di. q̄ aristo. nunq̄ ꝓbauit corpa naturalia hr̄e in se principiū motus: q2 manifestū est plurima corpa naturalia moueri ex se ꝛ nō ex aliquo extrinseco: s3 ꝓbauit corpa naturalia hr̄e in se principiū mot⁹ distinctū a se ꝯtra platonē di. q̄ aliq̄d mouet seipsu3 primo ꝛ p se. s. aīa. ita q̄ nulla est differētia īter motorē ꝛ mobile. nō ergo ꝓbauit phs. 7. phicorū. oē motū hr̄e motorē: q2 hoc est notu3 p se: s3 ꝓbauit oē motū hr̄e motorē distinctū a se: neq3 dubitauit. 8. phicorū corpa simplicia hr̄e motorē: s3 dixit eē dubiū vtrū habeāt motorē distinctū a se. nō etiā. 3. celi ꝓbauit phs elemēta habere grauitatē ꝛ leuitatē sed declarauit grauitatē ꝛ leuitatē in elemētis nō eē ipa elemēta: ꝛ ꝑnter elemēta moueri a principio distincto a mobili. nemo ergo dubitat eīa hr̄e grauitatē ꝛ leuitatē cū illud sit notū ad sensu3. sed ē dubiū an grauitas ꝛ leuitas distinguant ab eīis. ita in ꝓposito l3 dubitetur aliquid hr̄e in se principiū mot⁹ distinctū a mobili. nemo tm̄ dubitat aliquid hr̄e in se principiū motus cū hoc sit notū ad sensu3: ideo diffō nāe ē manifesta.

Tertio notādū ſm cōmētatorē eodē cōmēto. q̄ l3 diffinitio nature sit manifesta adhuc est demōstrabilis per syllm ypothaicum isto mō. Si naturalia sūt illa que habēt principiū q̄ mouētur ꝛ q̄escūt ex se p se ꝛ nō p accñs: ꝛ natura ē illa qua mouētur ꝛ q̄escūt nece[illegible] vt natura [illegible]

cipiuz quo mouet̃ ⁊ quiescit illud in quo est p se ⁊ pri mo ⁊ nõ p accñs: ⁊ añs in hoc syllõ est manifestũ per se: ⁊ silr pñs. Iste syll's est a posteriori. s. p ipsas res na turales que sũt posteriores simplr ꝙ natura: nobis tñ notiores vt dicit̃ syllus ypotheticus: qz añs est ꝓ positio cõditionalis ⁊ equiualet syllõ caᵒ primitus accepto ad ꝓbãdũ ꝯclusionẽ. ¶ Sz dubitat̃ si ista de mõstratio est a posteriori ex eo qz cõcludit cãm p effe ctum. s. naturã seu principiũ motᵒ ⁊ quietis p natura lia que sunt effectus nature seu ipsius principij motᵒ sequit̃ ꝙ diffinitio data a Linco. fuit materialis: qz da batur p effectũ. s. p naturalia. ¶ Dõm negãdo ꝯñam. illa. n. diffinitio ẽ materialis q̃ dat̃ p effectũ sumptũ lo co generis vel differẽtie: mõ naturalia nõ accipiunt̃ in diffinitiõe nature: vt genus nec vt dĩa: sz tm̃ p mobile determinati aut determinãtis diffinitionẽ. vbi gra. diffi nitio formalis circuli est ista: circulus ẽ figura a cuius cẽtro ad circũferẽtiã oẽs linee ducte sunt eq̃les: ⁊ tñ pri us est circulus ꝙ sit equalitas lineaꝝ a cẽtro ad circũ ferẽtiã. cõstat aũt ꝙ in oĩ diffõne formali ptes sũt pri ores diffinito: ꝙ est intelligẽdũ de partibus se habẽti bus vt genus ⁊ vt dĩa: mõ eq̃litas lineaꝝ nõ ẽ genus neqꝫ dĩa circuli: sz figura ẽ genus circuli. dĩe aũt sũt cẽ truz ⁊ circũferẽtia q̃ dicunt̃ principia circuli ꝑm aristo. 8. phycoꝝ. accipiẽdo aũt naturale vt dĩa diffõnis na tureᵒ dicat̃ ꝙ nõ sumit̃ ibi vt effectus nature: sz vt causa finalis eius: qm̃ natura siue sit forma siue mã est fina liter ꝓpter ipsuz corpus naturale nõ tm̃ in rõne eẽndi sed etiã distinguẽdi cũ eadẽ sint principia vtriusqꝫ. ẽ igi tur natura nõ tm̃ vt sint corpa naturalia: sed etiã vt p illã distinguant̃ a corpibus nõ naturalibus.

¶ Quarto notanduz ꝑm cõmẽtatorẽ eodẽ cõmento ꝙ nõ oꝫ aliquis dicere ꝙ ista diffinitio ꝓpter hoc nõ est ꝯclõ demoⁱˢ. qm̃ dictũ est in priorib' analeticis ꝙ p huiusmõi syllõs hypotheticos nullũ ignotũ decla rat̃ oĩno: sz vtunt̃ ad ꝯfirmãdũ illud qᵭ ẽ manifestuz p se cũ idiget modicula imutatiõe sicut vtitat̃ diuisio ⁊ iductio. Sicut ergo p iductionẽ ꝓbant̃ pricipia ⁊ p diuisionẽ diffõnis nõ obstãte ꝙ principia ⁊ diffõnes sint p se nota: ita p syllm̃ ypotheticũ demõstrari põt diffinitio nãe nõ obstãte ꝙ sit p se nota cũ syll's ypo theticus nunꝙ declaret aliqᵭ ignotũ. ꝙ eni iductio ꝓ bet principia ⁊ diuisio diffinitiões pꝫ p Aristo. 2. po steriorꝝ inuestigãtẽ diffõnẽ p viã ꝯpositiõis ⁊ diuisiõis ⁊ di. ex experiẽtijs singularũ aggnãri vle: qᵭ est prinᵐ artis ⁊ scie. Et cũ ꝓbat̃. prima passio de subto p diffõ nem subiecti ꝯtingit ꝑmissas esse idemõstrabiles que sunt principia formalia illius demõstratiõis: quarum vna ꝓbat̃ iductiue: ⁊ alia p diuisionẽ. vbi gra. oẽ aĩal rõnale est disciplinabile: oĩs hõ ẽ aĩal rõnale: igit̃ oĩs hõ ẽ disciplinabilis. maior ꝓ iductiue sic. hoc aĩal rõ nale est disciplinabile ⁊ illud ⁊ sic de singulis. mior au tem sic declarat̃ ꝑcedẽte diuisiõe ꝑdicamẽtali. oĩs hõ est aĩal rõnale vel aĩal irrõnale: sed nihil qᵭ est hõ est aĩal irrõnale: igit̃ oĩs hõ est aĩal rõnale. ¶ Intelligen dum ꝑm burleũ ꝙ qñ cõmẽtator dicit diffõnẽ nãe esse ꝯclonẽ demõstratiõis ĩtẽdit illud tm̃ in demõstratiõe: qz a posteriori p effectũ vt patuit in suo syllõ ypo thetico: qz a priori illa nõ põt demõstrari ex quo est p se manifesta. ¶ Sz istud est difficile: qm̃ Aristo. ⁊ com mẽtator q̃ñcũqꝫ dicũt aliquã diffinitionẽ eẽ principiũ aut conclusionẽ demonstrationis locunt̃ de demno stratiõe ꝓpter quid a priori: vt pꝫ in singulis. ꝓpterea dixit Linconiẽsis ꝙ nã hꝫ duplicẽ diffinitionẽ: quaruz vna est formalis idemõstrabilis ⁊ principiũ demon strationis: ⁊ alia mãlis demõstrabilis: ⁊ ꝯclõ demon stratiõis h. vꝫ hic assignata: lꝫ eã nõ expsserit cõmenta tor demõstrationẽ a priori ꝓpter quid de q̃ Lincoñ. facit demõstrationẽ: cuiᵒ ꝑmisse lꝫ sint idemõstrabiles tñ ꝓbant̃ p iductionẽ ⁊ per diuisionẽ. h. n. oẽ illᵭ quo primo ⁊ p se differũt naturalia a nõ nãlib' est principi um ⁊ causa mouẽdi ⁊ quiescẽdi eius in quo est primo ⁊ p se ⁊ nõ ꝑm accñs. ꝓbat̃ iductiue. ⁊ alia. vꝫ. nã est il lud quo primo ⁊ p se differunt nãlia a nõ nãlibus. ꝓᵃ p diuisionẽ istoᵒ. nã ẽ illᵭ quo ꝓrio ⁊ p se aut p accñs differunt naturalia a nõ naturalib': sz nã nõ est illud quo p accñs differũt nãlia a nõ nãlib': igit̃ nã est illud quo prio ⁊ p se differũt nãlia a nõ nãlibus.

Dubitatur circa hoc ꝙ dicit cõmẽtator ꝙ nullũ oĩno ignotũ decla ratur p syllogismũ ypotheticũ: qm̃ primũ motorẽ eẽ est de se ignotũ: neqꝫ ante demõstrationez cognoscit̃ ⁊ tñ ꝓbat̃ per syllm̃ ypotheticũ sic: si nõ cõtingit ꝓce dere in infinitũ in mouẽtib' ⁊ motis primᵒ motor est. sꝫ nõ ꝯtingit ꝓcedere in ifinitũ ⁊ mouẽtib' ⁊ motis: igi tur primᵒ motor est. ¶ Rñdet̃ ꝙ iste nõ ꝓprie est syl logismus cathegoricus nec ypotheticus ꝑm cõmẽta torẽ cũ nõ fiat ex trib' terminis sꝫ tñ ex duob' arguẽ do a cõditionali cũ suo añte ad ꝯñs eiusdẽ: sed syllus cõmẽtatoris bene fuit ex trib' terminis. s. nã entia nãlia ⁊ principiũ motus ⁊ quietis: ⁊ dari põt exẽplũ in alijs vt si corpᵒ aĩatũ hꝫ in se primũ principiũ quo nutrit̃ ⁊ aĩa est illud quo primo nutrit̃ corpᵒ aĩatũ necesse est ꝙ aĩa sit primũ principiũ nutritionis ⁊ equiualet sem per talis syll's vni syllõ caᵒ. vꝫ. oẽ illud quo primo nu tritur corpᵒ aĩatũ est primũ principiũ nutritiõis. aĩa ẽ illud quo primo nutrit̃ corpᵒ aĩatũ: igit̃ aĩa est primũ principiũ nutritiõis: ⁊ p talẽ syllm̃ nunꝙ ꝯcludit̃ igno tum simplr: sed illud qᵭ erat notũ ante demõstratiõez fit magis notũ lꝫ in modico ⁊ roborat̃ p talẽ syllz vn de idubie ante formationẽ talis syllogismi ypotheti ci vel cathegorici scit̃ aĩam eẽ primũ principiũ nutriti onis p hoc ꝙ videmᵒ oĩa corpa aĩata nutriri: ⁊ oĩa corpa iaĩata nõ nutriri. Dico autẽ nõ ꝑꝫ accñs. Cõ clusa diffõne nãe ex prima ꝯclone ⁊ eiᵒ ꝓbatione, phs exponit illã particulã illiᵒ diffõnis: nõ ꝑm accñs di. ꝙ p istã pticulã nã differt ab arte medicie que agit in sub iectũ in quo est cũ medicus sanat seipsuz: tunc eni ars medicine ẽ prinᵐ motᵒ sanatiõis eiᵒ in q̃ ẽ prio ⁊ p se cũ ars medicine sit prio ⁊ p se i medico: tñ ars medicie est per accidẽs principiũ sanatiõis eiᵒ in quo est per se. ideo nõ est natura: qz nõ ꝑm ꝙ sanat̃ medicinã hꝫ: sed accidit eũdẽ medicũ eẽ ⁊ sanari. ¶ Et ꝙ accidat medi co sanari ꝓbat phus. nã medicus ⁊ recipiẽs sanitatez diuidunt̃ ab inuicẽ: qz aliqñ medicus nõ sanat̃ ⁊ ali quãdo recipiẽs sanitatẽ nõ estᵒ medicus. ⁊ sicut ꝯtingit de medico ꝙ nõ hꝫ per se principiũ sue sanationis: ita est de alijs que fiunt ꝑm artẽ. nullũ eni ipsoꝝ hꝫ in se ipso ꝑm ꝙ huius principiũ sui motᵒ: sꝫ quecã artificia lia hñt solũ principiũ extrinsecũ sue factiõis: ita ꝙ nũ quã hñt ab intrinseco vt domᵒ ⁊ vnũqᵭqꝫ alioꝝ ma nu icisoꝝ. s. factoꝝ p manũ vt lectulus statua ⁊ huius modi. alia vero artificialia habẽt in se principium sui motus sed nõ ꝑm se ipsa vt medicus ⁊ q̃cũqꝫ ꝑꝫ acci dẽs fiũt cãe sibi ipsis. l. e. li. (Dico autẽ) i. expono (nõ ꝑm accidẽs cũ fiat vtiqꝫ ipsuz sibi causa sanitatis cũ sit medicus sed tñ nõ ꝑm ꝙ sanat̃ medicinã hꝫ: sꝫ accidit eundẽ medicũ eẽ ⁊ sanari. vnde ⁊ diuidunt̃ ab inuicez Tex. cõ. 4.

aliqñ. q̃siliter aũt est ⁊ aliorũ vnũquodq; que fiũt arte. nullũ enĩ ipsorũ hꝫ principiũ factionis in seipso: sed alia quidem in aliis vt ab exteriori vt domꝰ ⁊ aliorũ manu incisorũ vnũquodq; alia aũt in seipis quidẽ) hñt pricipiũ sui motꝰ (sꝫ nõ ꝓm seipsa vt quecũq; ꝓꝫ accñs cãe fiũt vtiq; ipsis [illegible] quod dictũ est

Notandum primo ꝓꝫ cõmẽtatorẽ cõmẽto [illegible] primo ⁊ p se: qm̃ illud qđ ẽ p se ẽ magis vle ꝙ illud qđ ẽ primũ. oẽ enĩ primũ est p se ⁊ nõ oẽ qđ ẽ p se est primũ vt dictũ est in posteriorib9. v.g. qm̃ nauis mouet p se ex prĩo in ipsa [illegible] Dictũ ẽ enĩ ꝑ [illegible] prio posteriorũ ꝙ hr̃e tres angulos eq̃les duob9 rectis [illegible] p se [illegible] sed nõ prio: q2 cõpetit [illegible] p aliud subm. s. p triãgulũ cui cõpetit p se prio: ita in motu locali nauis mouet ab itrinseco p se. s. a themone vel remo: nõ tñ primo sꝫ a nauta qui ẽ extrinsecus. ⁊ si argr̃ ex isto ꝙ aliqđ opatũ manib9 hꝫ in seipso principiũ p se sui motꝰ: cõcedat. nec hoc ẽ ꝯ phm̃: q2 nõ dixit phs nullũ tale hr̃e ĩ se principiũ sui motꝰ: sꝫ nõ hr̃e in se principiũ sue factiõis: q2 nullũ tale gñat a se: nec alterat a se [illegible] medicus [illegible] sanat seipsum.

Sed dubitatur si nauis hꝫ in se principiũ [illegible] motus: igit inq̃tũ est ens nãle vel artificiale: nõ inq̃tuꝫ est ens nãle: q2 nauis nõ est ens nãle nec alicui enti nãli existenti in naui ꝯpetit ille motꝰ: igit inq̃tũ est ens artificiale. ⁊ per ꝯñs aliqđ artificiale inq̃tũ huiꝰ hꝫ in se principiuꝫ sui motꝰ: qđ est ꝯtra determinata in prima ꝯclõne. ¶ Rñdet negãdo primã ꝯñam. vñ medicus hꝫ in se principiũ sue sanatiõis: ⁊ nõ inq̃tũ est ens nãle: neq; inq̃tũ est ens artificiale: neq; inq̃tũ medicus: neq; inq̃tum recipiẽs sanitatẽ: q2 accidit medico ꝙ sanet seipꝫ ⁊ accidit recipiẽti sanitatẽ qđ sit medicus: nõ q̃libet illarum est p se. medicus sanat. infirmꝰ sanat: sꝫ hoc est per accñs: medicus sanat seipsuꝫ: sicut ⁊ ista: infirmꝰ sanat a seipso. Est igit dñꝫ ꝙ nauis hꝫ in se principiũ sui motus: ⁊ nõ inq̃tũ est ens nãle aut artificiale: sꝫ inq̃tuꝫ est tale ens artificiale: sicut graue hꝫ in se pricipiũ actiũ sui motus deorsuꝫ: nõ inq̃tũ nãle vel artificiale: sꝫ inq̃tuꝫ tale ens nãle: sicut. n. aliqđ est ens nãle ⁊ aliqđ artificiale: ita aliquis ẽ motus nãlis ⁊ aliquis artificialis.

¶ Scđo notãdũ ꝓꝫ cõmẽtatorẽ eodẽ cõmẽto. ꝙ ars medicine ⁊ alie artes sunt pate primo ⁊ p se vt agãt in alia a subo in q̃ sũt. artes ergo vt dixit Aũ. sũt duob9 modis: aut ars cuius principiũ est extrinsecũ nectio vt ars edificatoria ⁊ alie artes: quaꝝ subm in qđ agũt est aliud a subiecto in quo iueniant. Et dicit que sũt manu: q2 ps medicine cui accidit agere in suũ subm est ps theorica nõ practica: quia nullus flobotomat in corpore suo. Et circa hoc mouet cõmẽtator dubitationeꝫ de arte saltãdi q̃ ẽ practica: ⁊ tñ agit in subo in quo est. ¶ Rñdet cõmẽtator ꝙ iste sermo nõ est nisi in artib9 ex quib9 ꝓueniũt acta nõ solũ mõ actiões. ⁊ silr ẽ de arte musice que ẽ sine istrõ. ¶ Distinctiões quattuor ponit hic cõmẽtator: quarũ prima est ꝙ artiũ q̃dam agit in subo in quo ẽ vt medicia cuiꝰ subm est corpꝰ humanũ in qđ agit: ⁊ quedam agit in subiecto in quo nõ est vt edificatoria. agit. n. in lignum in quo est ens. ¶ Scđa distinctio artiũ medicinaliũ: q̃dã est theorica vt medicina phica: ⁊ q̃dã practica vt medicina cyrurgica: medicina theorica agit in subo ĩ quo ẽ: sꝫ p accñs medicina aũt practica nec p se nec p accñs agit in subo in quo est: sꝫ tñ in subo in quo nõ est: q2 nemo flobotomat in corpe suo sꝫ in alieno. ¶ Tertia distinctio. practicarũ artiũ: quedã est ex qua ꝓuenit actuꝫ ⁊ actio vt edificatoria ⁊ cyrugica: ⁊ q̃dã est ex q̃ ꝓuenit actio tñ vt saltatiua ⁊ musica sine instrõ. prima ars nõ agit in subto in quo est. scđa agit in subto in quo ẽ de qua nõ intelligit phs ⁊ cõmẽtator. ¶ Quarta distinctio. artiuꝫ musicaliũ q̃dã est instrãlis ⁊ q̃dã nõ istrãlis. musica instrãlis est illa ex q̃ ꝓuenit actũ ⁊ actio vt ars faciendi cytharas ⁊ alia istra musicalia: ⁊ hoc nõ agit in subto in quo est. musica aũt nõ istrãlis est illa ex qua ꝓuenit actio tñ vt cantatiua ⁊ pulsatiua: ⁊ hec est illa que agit in subto in quo est. ¶ Dubitat primo de medicina theorica: qm̃ illa nõ agit in subto in quo est per se vel p accñs: sꝫ medicina practica est illa q̃ agit ĩ subiecto in quo ẽ cũ medicus sanans seipm arte medicine nectio sit practicus. ¶ Scđo dubitat de arte saltatiua ⁊ cantatiua: qm̃ si talis agit in subto in quo est sequit aliquã artẽ eẽ p se principiũ motꝰ eius in quo est. nam sicut forma grauis aut leuis est principiũ per se motus illius in quo ẽ: q2 illud in quo ẽ forma grauis aut leuis mouet p illã formã ⁊ nõ illđ ĩ q̃ nõ est huiusꝰ forma [illegible] mouet [illegible] ars saltãdi vel cãtãdi p illaꝫ arteꝫ ⁊ nõ aliud in quo nõ est illa ars. ¶ Ad primuꝫ dicit ꝙ triplex est medicina. s. theorica tñ q̃ docet scire ⁊ nõ opari: ⁊ practica tñ que docet opari: ⁊ nõ scire: ⁊ theorica ac practica sil̃ que docẽt scire ⁊ opari. qñ ergo cõmẽtator dicit ꝙ medicina theorica agit in subꝫ in quo est: loquit de medicina theorica q̃ est etiã practica: ⁊ qñ dicit ꝙ medicina practica agit tñ in subiectũ ĩ quo nõ est loquit de medicina que est tñ practica.

¶ Ad scđm dicit ꝙ sicut forma artificialis nõ est principiũ motus: sed ẽ principiũ modificationis motus. s. forma nauis aut alteriꝰ corpis sphicitas vl̃ pyramis: ita ars saltãdi vel cantãdi nõ est principiũ motus eius in quo est: sed tñ principiũ modificatiõis motus. graue enim mouet deorsuꝫ duplici principio per se illius motu. s. principali: qđ est forma subalis: ⁊ instrumẽtali: qđ ẽ grauitas. figura aũt nõ est principiũ illiꝰ motus sed tñ modificationis motus. ꝙ enĩ motus ille sit tante vel tãte velocitatis aut tarditatis hoc est ratione figure: ita in motu saltationis ⁊ cantationis principiũ principale est aĩa ⁊ principiũ instrumẽtale est virtus affixa mẽbris: ⁊ qđlꝫ istoꝝ ẽ principiũ p se illiꝰ motꝰ. nõ aũt ẽ primũ talis motꝰ sꝫ tñ modificatiõis eiꝰ cũ nõ ꝓueniat ille motꝰ ab arte sꝫ tñ modus eiꝰ. ꝙ enĩ motꝰ ille fiat tali vl̃ tali mõ hoc ẽ rõne artis pulsatiue aut cãtatiue. ¶ Tertio notãdũ ꝓꝫ cõmentatorẽ eodẽ cõmẽto ꝙ ista diffinitio nãe nõ dicit vniuoce nec equoce sꝫ prius ⁊ posterius: ⁊ in talibus incipienduꝫ est a cõmuniori ⁊ veniendum ad ꝓpria sicut fecit Aristo. in diffinitione motus ⁊ loci. Prima ps cõmẽti est manifesta. quoniã sicut natura nõ dicit vniuoce nec equiuoce de mã ⁊ forma: q2 nõ equaliter eadẽ rõne: neq; equaliter diuersis rõnibus: sed analogice. vꝫ. inequaliter eadem rõne: q2 prius dicit de forma ꝙ de mã vt videbit ifra. Ita diffinitio nature analogice dicit de materia ⁊ forma. s. inequalr ꝓm prius ⁊ posterius: ⁊ nõ vniuoce nec equiuoce ex quo nõ dicit equaliter de illis: sꝫ prius de forma q̃ de materia. Scđa pars cõmẽti declarat: qm̃ in lib. phycoꝝ determinat de motu ⁊ loco in cõi. in li. aũt celi ⁊ mũdi determiat de motu locali ⁊ de loco eiꝰ rum caꝫ semp a cõioribus ad minus cõia ꝓcedat. In hoc aũt scđo phycorũ cõsilr ꝓcedẽdo primo cõsiderat de natura in cõi: scđo aũte in speciali vt hꝫ rationeꝫ

forme ⁊ materie primitus diffiniendo naturam: deinde formam ⁊ materiam. Intendit ergo cõmentator ꝙ preter istam diffinitionẽ nature cõmunem oportet habere ꝓpriam diffinitionẽ materie ⁊ ꝓpriam diffinitionem forme.

Quarto notandum

secundum cõmentatorẽ eodem cõmento ꝙ subiectũ huius libri est natura ⁊ principia naturalia cuꝫ sint cõmunia oĩbus rebus naturalibus: ⁊ ideo in hoc libro non diffinit corpus. neqꝫ aĩa de quibus considerat naturalis sicut fecit hoc in pricipio celi ⁊ mũdi. Iste liber phyficoꝝ est cõissimus in tota phia: natura ideo cõsiderat subiecta cõissima ⁊ passiones cõissimas rerũ generabilium ⁊ corruptibiliũ: ⁊ qꝛ natura ⁊ principia naturalia sunt cõia oĩbus rebus gnãbilibus ⁊ corruptibilibus: ideo in hoc libro diffinit phs naturã ⁊ principia naturalia. s. materiã ⁊ formã: ⁊ qꝛ corpus est subiectuꝫ speciale sicut linea ⁊ supficies: ⁊ ꝓfũditas ẽ passio specialis sicut lõgitudo ⁊ latitudo: ideo talia nõ describit Aristo. hic sꝫ in principio libri de celo ⁊ mũdo. ¶ Ex ꝓdictis sequit primo ꝯm phm ⁊ cõmẽtatorem ꝙ illa tria primũ per se ⁊ nõ ꝯm accidẽs nõ determinãt ideꝫ in diffinitiõe: qꝛ aliter diffinitio esset supflua ⁊ nugatoria cũ oẽ primũ sit per se ⁊ nõ ꝯꝫ accidẽs. vñ ly primũ est determinatio illius termini principiũ: ⁊ ly per se est determinatio illius cõplexi eius in quo est: ⁊ ly non ꝯꝫ accidẽs est determinatio illius termini causa. isto mõ nã est primũ principiũ ⁊ causa nõ ꝯm accidẽs mouẽdi ⁊ quiescendi eius in quo est per se: qꝛ remota illa particula nõ ꝯm accñs ars medicine eẽt vera cũ sibi cõpetat totũ residuũ: qꝛ igit ars medicine est ꝯm accidens primũ principiũ ⁊ causa mouendi ⁊ quiescẽdi eius in quo est per se: ideo non est natura. ¶ Neqꝫ bene dicit Burleus ꝙ ly non secũdum accidens sit determinatio illius verbi est positi primo loco: quia si nulla esset ꝓpositio in mundo ly non secũdum accidens adhuc esset pars diffinitionis nature ⁊ non determinaret illud verbuꝫ est faciens cõpositionẽ diffiniti cuꝫ diffinitiõe.

Sed dubitatur

quia ars medicine est principium primuꝫ sanationis medici in quo est per se: ⁊ ipsa ars medicine est causa non secũdum accidens eiusdeꝫ sanationis: igitur ars medicine est primum principiũ ⁊ causa nõ secũdum accidens sanationis eius in quo est per se: ⁊ cõsequenter est vera cuius oppositũ determinatuꝫ est. ¶ Respõdetur negãdo cõsequentiã: quia ly non ꝯm accidens nõ soluꝫ determinat illuꝫ terminũ causa: sed etiaꝫ respicit totuꝫ sequẽs: lꝫ igitur ars medicine sit causa non ꝯm accidens illius sanationis: tamẽ est causa per accidens sanationis eius in quo est per se quia accidit arti medicine vt sanet illud in quo est per se: ⁊ iõ si ly non ꝯm accidens esset tñ determinatio illius termini causa non habẽdo respectuꝫ ad totuꝫ sequens vt videtur velle Egidius diffinitio nature necessario competeret arti medicine: quod est falsum. ¶ Secundo sequitur ꝙ ly primũ non accipitur in diffinitione nature pro principio propinquo ⁊ immediato vt credidit Linconiensis: quia aliter grauitas ⁊ leuitas esset natura contra determinationeꝫ philosophi in sequenti capitulo. di. naturaꝫ tantum dici de materia ⁊ forma substantiali. ⁊ patet consequẽtia. quia tam grauitas ꝙ leuitas ẽ non secunduꝫ accidens principiuꝫ ꝓpinquũ ⁊ causa motus localis eius in quo est per se. accipitur ergo ly primuꝫ pro principio principali: quod est necessario forma substantialis aut materia: quodlibet enim illorum dicitur principiũ primuꝫ: idest principale. forma enim substãtialis est primũ principiuꝫ actiuum: ⁊ materia est primuꝫ principiuꝫ passiuũ. Ideo ly principiuꝫ et causa nõ accipitur pro forma tantũ: neqꝫ pro materia tantũ sed indifferẽter pro quolibet illoꝝ vt patuit prius ex determinatione [illegible].

Sed dubitatur

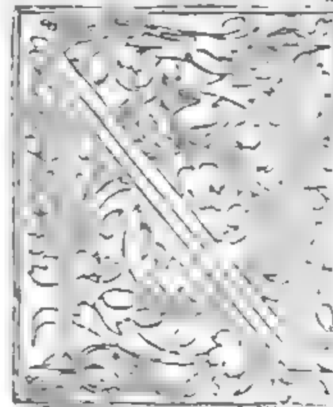
si per principium [illegible] principium principale ⁊ non propinquũ: sequit ꝙ nõ tota diffinitio nature preter illam particulam non ꝯm accidens competit arti medicine contra philosophum in littera ⁊ cõmentatorem. ⁊ probatur cõsequentia: qꝛ ars medicine non est primuꝫ principiuꝫ: idest principale sanationis eius in quo est per se sed anima: sicut ⁊ ipsa est principale principium nutritionis ⁊ augmentatiõis vt ponit Aristoteles scdo de anima. ¶ Respõdetur ꝙ sanatio est ab arte ⁊ a natura: inꝙ̃tuꝫ est a natura sic anima est principale principium ⁊ qualitates prime aut secunde facientes ad remotioneꝫ egritudinis ⁊ introductioneꝫ sanitatis sunt agentia instrumentalia inꝙ̃tum autem est ab arte sic vocatur medicatio secundum philosophuꝫ in sequenti capitulo: ⁊ illius principale principiuꝫ est ars. instrumentale vero est iuuatiuum applicatuꝫ egrotanti per medicuꝫ. quẽadmoduꝫ enim ars edificatoria est principiuꝫ principale edificãdi ⁊ non anima sed tantuꝫ principiuꝫ per accidens applicans actiuuꝫ passiuo: ita ars medicine est principale principiuꝫ tam in subiecto proprio ꝙ̃ alieno mot⁹ sanationis vt est medicatio. ¶ Et si arguitur sic. in motu calefactionis aque ab igne forma substãtialis ignis est principiuꝫ principale: ⁊ caliditas est principium instrumentale: igitur per idem in motu edificationis vel sanationis anima est principale principiuꝫ ⁊ ars istrumentale. Negatur antecedẽs. vnde ex quo forma substantialis ignis est natura ipsa non est principale principium: neqꝫ per se nisi motus eius in quo est: videlicet motus sursum. calefactionis autem sola caliditas est principium pricipale: neqꝫ ad motuꝫ hunc concurrit forma substantialis ignis nisi forte tanꝙ̃ principium per accidens.

Contra diffinitionem

nature quadrupliciter arguitur: ⁊ primo contra primam particulam: videlicet principium ⁊ causa: quia aut principium ⁊ causa inuicem cõuertuntur ⁊ sic supfluit vnum illorum aut principium s plus se habet ꝙ̃ causa: ⁊ tunc sufficeret ponere causaꝫ dimittendo principium. ¶ Secundo arguitur contra secundaꝫ particulam: scilicet mouendi ⁊ quiescendi: quia natura terre non est principium motus: ⁊ natura celi non est pricipium quietis cum necessariuꝫ sit celuꝫ moueri ⁊ terram quiescere vt colligitur a philosopho octauo physicorum. deinde motus ⁊ quies sunt opposita per Aristotelem quinto physicorum. ⁊ idem non est principium primuꝫ ⁊ per se oppositoruꝫ quarto metaphisice. ¶ Tertio arguitur contra tertiam particulam: videlicet eius in quo est: quia celum aut est compositum tantum ex motore ⁊ mobili: aut ex materia ⁊ forma: si primum quodlibet illorum est natura ex quo motus celi est naturalis ratione cuiuslibet illorum: ⁊ tamẽ nullum illoruꝫ est in aliquo cũ ex intelligentia ⁊ orbe nõ fiat aliquod vnũ. Si secundũ: iterũ intelligẽtia est na-

tura celi a qua motus celi dicit nālis et tñ nō ē i aliquo ¶ Quarto arguit contra quartā particulā scz primū et per se et nō fm accidēs: qz ex quo oē qđ est primū est p se et nō fm accidēs et nō ecōtra fm cōmētatorem sufficit ponere in diffōne ly primū excludēdo alias duas determinatōes. qz enim in aiali includit corp⁹ animatū et subā: et in rationali includit sensitiuū et corporeū adeo diffinit homo p aīal rōnale tñ et nō p supiora ad tollendū supfluitatē. ¶ Itē leuitas mouēs vaporē sursum aut exhalationē est principiū illi⁹ motus primo et p se et nō fm accidēs et tñ nō est natura cū sit accidēs. Similiter frigiditas virtualis aque est principiū infrigidatiōis illi⁹ remoto calefaciente et hoc primo per se et nō fm accidēs: et nō est natura cū sit forma accidētalis. nihil enim est natura nisi suba fm phm in sedm capitulo. ¶ Ad primū dicit burle⁹ ex intētiōe auicēne in sua phica qđ diffinitio nature nō est exponēda copulatiue sed disiunctiue vt cōpetat omni nature. et semp isto modo natura est principiū vel causa mouēdi vel quiescēdi eius in quo est primū per se et nō fm accidēs vt per principiū intelligat principiū actiuū et per causā principiū passiuū: et tunc tale principiū est principium motus et quietis in his que mouent et quiescunt: et est principiū quietis in his que nō mouent: et est principium motus in his que non quiescūt. Cōmētator aūt dicit qđ diffinitio nature nō dicit vniuoce nec equiuoce de omi natura sed analogice fm prius et posterius: ideo fm eū licz diffinitio sit intelligēda copulatiue. nō tamē debet verificari de qualibet natura fm se totam sed de aliqua fm totam et de aliqua fm partē, put totuz aut pars diuersis naturis melius poterit ꝯuenire. ¶ Sed mihi apparet qđ diffinitio illa est intelligenda copulatiue fm formā quā aristoteles tradit in littera: et qđ principiū et causa dicuntur indifferēter de principio actiuo et passiuo ita qđ vtrūqz illorum est principiū et vtrūqz illorum est causa: non tamē superflue ponit alterum eorum siue conuertātur siue inequalia sint: qm philosophus ꝯsiderans naturā dici de materia et forma tñ expressit principiū et causam vt daret intelligere non tñ materiam esse principiū motus neqz tantū formā sed ambo: deinde quia in diffinitiōe nature ponunt tres determinationes videlicz primū et per se et non fm accidēs vt eisdē tria determinabilia correspōderēt necesse fuit ponere principiū et causam vt principiū determinaret per ly primū et causa per ly non fm accidens alioquin diffinitio nature cōpetēt arti medicine. nam cū omne principiū sit non fm accidēs ponēdo principiū sine causa frustra poneretur ly non fm accidēs: quo remoto indubie quelibet pars diffinitiōis nature cōueniret medicine. ¶ Ad secundū dicitur qđ licz natura terre nō sit principiū motus fm totum tamē est fm partē. neqz dicit philosophus principiū motus et quietis sed principium mouendi et quiescēdi: quia ad hoc qđ aliquid sit natura nō oportet qđ sit actu principiū motus vel quietis: quia terra exīstēs extra naturalē dispositionē non mota habet naturā et tamē nō mouetur neqz quiescit per illā: sed sufficit qđ illud quod est natura sit aptum natū principiū motū et quietē. Licz enim totum elemētum terre non possit moueri localiter ipsum tamen est mobile localiter. sicut aliquis homo est risibilis qui nō potest ridere: et aliquid est corruptibile quod non potest corrūpi. Unde arguit sic totū elementū terre et a pedale eius exīstēs in supficie sunt eiusdē specie specialissime: igit omnis passio demōstrabilis de a est demōstrabilis de toto elemento terre iuxta doctrinā aristo: in primo posteriorum [illegible] mobilitas loca[illegible] demōstrabilis de a: igitur est demonstrabilis de toto elemēto terre. neqz oportet qđ illa mobilitas seu aptitudo ad motū localem reducatur ad actū in toto elemento terre sed sufficit qđ in aliquo eiusdē speciei. ¶ Item cōcedo naturā celi esse principiū motus et quietis celi: qa fm philosophū et cōmentatorē sexto physicorum celum mouetur fm formā et quiescit fm subiectū: semper enim equaliter distat a centro et semp est in eodē situ: adeo celum semper quiescit fm subiectū: mouetur autē non solum ratione partiū sed ratione totius fm formā describendo diuersa loca formalia circa centrū mundi iuxta fantasiam suā quā habet in loco allegato. Et si arguitur sic: opposita habēt fieri circa idem fm aristotelem in postpredicamētis igitur si celū q[illegible] fm [illegible] [illegible] potest moueri fm subiectū. non valet argumentuz sed sufficit aliquid eiusdē speciei cum illo posse moueri fm subiectū et hoc est verū de infinitis partibus celi que mouentur fm subiectū mutando [illegible] eiusdē speciei cum celo. ¶ Deinde cū dicebatur: motus et quies sunt opposita igitur nihil est principiū per se mot⁹ et quietis: negatur consequentia quia duplex est quies fm philosophū quinto physicorum scz in termino a quo et in termino ad quē. modo natura nō est principium quietis in termino a quo sed in termino ad quē. quies autē in termino ad quē nō contrariat motui sed in termino a quo fm philosophū quinto physicorum. Et si arguitur sic motus et quies in termino ad quē non possunt simul stare sed statim adueniēte quiete cessat motus igitur sunt opposita: negatur consequentia. quia licz motus desinat esse per aduentū quietis in termino ad quē non tamē desinit quies in termino ad quē per aduentū motus sed semper motus ordinat in quietez termini ad quē tanqꝫ in finē suū et in perfectionē mobilis si tam motus qꝫ quies sit naturalis. ¶ Ad tertium dicitur qđ si celum componit ex materia et forma faciente vnū per se tunc motus celi est ab extrinseco et dicit naturalis nō quia intelligētia sit natura celi sed qz intelligētia naturaliter facit motū illū ad quē naturaliter inclinat natura celi: sicut etiā motus ferri ad magnetē est nālis: nō qz faciēs illū motū sit natura illi⁹ sed qz agēs nāliter agit illū motū et natura ferri nāliter inclinatur in illū. ¶ Si aūt ponit celū componi ex motore et mobili iuxta doctrinā cōmentatoris in de substātia orbis sic dicit tā orbē qꝫ intelligentiā esse naturā celi: et cōsiderādo qđlibet illorum esse in aliqđ: nō qdē in aliqđ tertiū qđ sit vnū p secū intelligētia nō informet mām celi sed illud tertiū qđ dr celū ē vnū ens p accidēs nō qdē compositū ex suba et accidēte sz ex duab⁹ subīs facientibus magis vnū qꝫ sit aliqđ cōpositū ex suba et accidēte aliter celū nō esset suba neqz corp⁹ si esset tñ aggregatū sic ex intelligētia et orbe nō fieret aliqđ vnū tertiū. ¶ Ad qrtū dr qđ rō ꝯcludēt si illa oīa determinarēt idē: sz dicitū ē qđ determināt diuersa: nā ly primū ē determinatio illi⁹ termini princi^m et ponit ad differētiā formarum accidētaliū. s. grauitatis et leuitatis et hmōi q licz sint pricipia p se motuū suorum subiectorum: non tñ sūt princi^a prīa. i. pricipalia sed ly p se est determinatio illi⁹ cōplexi eius in quo est: et ponit ad differētiā formarum artificialium. nā licz natura ligni sit nō fm accidēs primū principiū motus deorsū lectuli in quo est nō tñ est nā lectuli: qa natura ligni nō est i lectulo p se sed tñ p accidēs. li nō fm accidēs vero ē determinatio toti⁹ pcedētis: et poni

tur ad differētiā artis medicine q̄ agit in ꝓpriū subiectū vt patuit. Et ad argumētū de leuitate dico ꝙ sic vapor ⁊ exhalatio sūt mixta imꝑfecta sic leuitas est principiū instrumētale ⁊ princi^m principale ē forma subālis. Si aūt iuxta viā cōem vapor est subaliter aqua ⁊ exhalatio terra sic deficit sibi prima ꝑticula ꝑ se: q2 leuitas nō est ꝑ se in terra nec in aqua sed in aere ⁊ in igne. De frigiditate aūt virtuali dicit̄ ꝙ illa nō est principiū infrigidatiōis sed tm̄ forma aque vt patuit: licʒ ꝑ accidens. ¶ Et si arguit̄ de infrigidatiōe vini calefacti ꝙ forma aque existētis in eo dato ꝙ elemēta sint i mixto est principiū primū cū oībus illis ꝯditiōib⁹ ⁊ tm̄ non ē nā vini: Dico ꝙ deficit sibi illa ꝑticula nō ſm accidēs. sicut eñ forma aque ē primū principiū infrigidationis aque in qua est ꝑ se ⁊ hoc ſm accidēs: q2 ꝑ accidēs infrigidat seipam ita ꝑ accidēs infrigidat vinū ratōe motus localis vt supius dictū est. ¶ Jam ꝯ̄ ip̄m diffinitū aliquātulū instat̄ qm̄ forma subālis lapidis est natura ei⁹: ⁊ tm̄ nō est principiū motus nec quietis lapidis: cū mixta inanimata moueant̄ ab elemētis existētib⁹ in illis ſm phm̄ p̄io ce. ¶ Secūdo. forma subālis aque est natura maris ⁊ tm̄ nō est principiū mot⁹ localis e⁹: nā cuilibet corpi simplici inest tm̄ vnus mot⁹ simplex ꝑ aristo. p̄io ce. sed forma aque ē principiū mot⁹ deorsum: igit̄ nō est principiū motus maris q̄ est fluxus vel refluxus. ¶ Tertio. aīa est natura aīalis ⁊ tm̄ non est principiū motus ei⁹: ꝓbat̄: nō est principiū motus localis ei⁹: igit̄ per idē nulli⁹ alterius motus: antecedēs declarat̄. si mot⁹ localis aīalis scʒ ꝓcessiōis vel deambulatiōis esset ab aīa ⁊ ipa ē natura: igit̄ talis motus esset nālis qd̄ est falsum ex quo est tardior in fine q̄ in principio: motus eñ nālis debet esse velocior i fine q̄ in principio vt habet̄ in libro ce. ¶ Quarto. intellect⁹ est natura hoīs cū sit forma ei⁹ ⁊ nō est principiū alicuius mot⁹ eius vel quietis sed tm̄ intellectiōis vt hr̄ a cōmētatore tertio de aīa. Unde aīa vegetatiua ē principiū nutritiōis ⁊ augmētatiōis ꝑ aristo. 2° de aīa. ⁊ aīa sensitiua est principiū motus localis cū ille fiat a fantasia ⁊ appetitu ſm phm̄ tertio de aīa. ¶ Ad primū dicit̄ ꝙ forma subālis lapidis ē natura ⁊ est principiū principale mot⁹ deorsum nō quidē actiuū sʒ passiuū. ⁊ si arguit̄ ꝙ non: q2 materia prima cū sit natura videt̄ esse principale principiū passiuū: dicit̄ ꝙ nō icōuenit vtrūq3 esse principale principiū passiuū sed non eodē mō. Unde mā prima ē primū principiū primitate receptiōis: ⁊ forma lapidis ē primū principiū passiuum primitate inclinatiōis. mā prima recipit motū deorsuʒ sed nō inclinat̄ ad illū motū: forma aūt lapidis inclinat̄ ad illū motū sed nō recipit illū. ¶ Ad secūdū rñdet̄ ꝙ nō oportet formā subālē alicui⁹ esse principium in om̄i motu locali. nā forma aque ⁊ si nō est principiū in motu fluxus ⁊ refluxus maris: est tm̄ principium in motu locali ei⁹ deorsum: ita ꝙ est principiū motus ꝓuenientis ab intrinseco ⁊ nō ab extrinseco. fluxus aūt ⁊ refluxus maris ꝓueniūt ex influētia lune. Ignis etiā habet duplicē motū localē: vnū rectū ꝓuenientem ab intrinseco ⁊ illi⁹ forma ignis est principiū. ⁊ alteruʒ circularē in cōcauo lune ꝓuenientē ab extrinseco scʒ a celo: ⁊ hmōi motus forma ignis nō ē p̄cipiū. ¶ Ad tertiū dicit̄ ſm cōmētatorē in de suba orbis ꝙ motus deorsum est ꝓprius motus corpis: ⁊ mot⁹ circularis ē ꝓpri⁹ mot⁹ aīe: ideo tot⁹ motus aīalis est quasi cōpositus ex motu deorsum ⁊ motu circulari. sicut anial cōponit̄ ex corpe ⁊ aīa ita ꝙ mot⁹ ꝓgressiu⁹ est quasi mediū inter motū deorsum ⁊ circularē. ꝓpterea talis motus est nālis: neq3 oportet ꝙ sit velocior in fine q̄ in principio q2 motus celi est nālis ⁊ tm̄ nunq̄ est velocior. id aūt qd̄ dixit aristoteles in libro celi est intelligēdū de corporibus inaīatis motis sursum vel deorsum q̄ nō fatigant̄: animalia aūt fatigant̄. ⁊ causam assignat cōmētator in de suba orbis: q2 motus anime cōtrariatur motui corpis. ¶ Ad quartū diceret cōmētator ꝙ intellect⁹ nō est forma hoīs ⁊ ꝯ̄ñter nec natura q2 3° de anima dicit ꝙ est vnic⁹ in oībus hominib⁹ non se habēs vt forma sed vt motor applicatus speciei hūane vnitus cuilibet indiuiduo eiusdē spēi ꝑ fantasmata intellecta in actu. ego aūt dico ꝙ intellect⁹ ē vere natura ⁊ forma substātialis hoīs: ⁊ ꝙ est principiū motus localis in homine. nā sicut fantasia ⁊ appetit⁹ sunt principia motus ꝓgressiui in bruto: ita volūtas ⁊ intellectus practicus sunt principia motus ſm locum in hoīe ꝑ aristo. tertio de aīa. nō eñ agēt ars in exteriorem mām̄ nisi mouerentur membra hoīs motu ſm locū facto ab intellectu humano tāq̄ a principali prin°.

Aturaʒ autē habēt ⁊c. Tertia cōclusio ē ista: Habēs naturā est illud qd̄ habet in se principiū mot⁹ ⁊ quietis eius in q̄ est primo ⁊ per se ⁊ nō ſm accidēs. ꝓbat̄: natura est illud qd̄ ē principium motus ⁊ q̄etis ei⁹ in quo primo ⁊ ꝑ se ⁊ nō ſm accidens: igit̄ ⁊c. patet ꝯ̄ñs ꝑ locū a diffōne. Et si queritur vtrū ista sint substātie vel accidētia: respōdet phus ꝙ hec om̄ia sunt substātie scʒ natura ⁊ habēs naturā. qm̄ quelibet natura aut est subiectū quoddā scʒ materia: aut est in subiecto vʒ forma. constat aūt tā formam q̄ materiā esse subam qm̄ ex his fit cōpositū subale ꝑdicamēti sube qd̄ ex nō substātijs fieri nō posset vt ē habitū p̄io h⁹. t.c. li. Nam aūt habēt q̄cūq3 hmōi hñt pricipiū scʒ mot⁹ ⁊ q̄etis ei⁹ in quo ē p̄io ⁊ ꝑ se ⁊ nō ſm accidēs (⁊ sūt hec oīa suba: subiectū ē qddā ⁊ i subiecto est sp nā) ita ꝙ nō est aliq̄ nā q̄ nō sit subiectū qddā vł in subiecto. Et notāter dicit subiectū qddā: q2 nō q̄libet subiectū ē nā sed tm̄ subiectū ꝙ est prima mā. Compositū eñ subale ē subiectū vʒ accidētiū ⁊ nō ē nā sed habens naturam. Tex. cō. 4.

Notandū p̄io ſm cōmēta. cōmēto. 4. ꝙ nā ⁊ habēs nām sc: mā et forma vtrūq3 ē suba. nā eñ q̄ dr̄ mā ē suba quia ē subiecta: nā aūt q̄ ē forma ē suba q̄ est in subiecto ꝙ sustentat̄ ꝑ illā ⁊ hoc intēdebat) scʒ aristo. (cū dixit sp nō q̄s est i subiecto ꝑ qd̄ sustētat̄ sicut accidētia.) In p̄ia pte cōmēti intēdit cōmētator subam equoce dici de forma ⁊ mā. Ideo eñ mā est suba q2 substat forme ⁊ forma ē suba q2 sustētat mām̄: nō qdē isto mō ꝙ forma corrupta mā desinit esse cū ipsa sit eterna sed magis eʒ: quia mā corrupta forma desineret esse sed dr̄ forma sustētare mām̄. i. sursum tenere mām̄ cū mā de se sit in pura potētia ⁊ ꝑ formā efficiat̄ i actu: materia de se nō est quid neq3 determinate speciei: sit autem quid ⁊ determinate

speciē per formā contrahentē ipsam. In secunda parte cōmēti facit cōmētator differētiā inter formā subalē et accidētalē: q₂ forma subalis sustētat subiectū suū et forma accidētalis sustētat a subiecto suo: qm̄ forma subalis dat subiecto suo diffōem ex quo reponit ipm ī determinato genere ⁊ spē. subiectū aūt forme accidētalis dat diffinitiōem forme accidētali: qm̄ forma accidētalis diffinit p subiectū suū: non aūt subiectū p formā accidētalē: intelligēdo de diffinitiōe formali data a priori. ¶ Ex isto cōmēto sequit in celo esse materiā ſm intentionē cōmentatoris q₂ in celo est natura subiecta et natura que sustētat p formā ſm eū in de suba orbis. Unde primo phisicoꝝ dixit ꝙ ille tres dimēsiones vz longitudo latitudo ⁊ ꝓfunditas non sūt sube sed accidentia et nunq̄ sepant a materia: sed in celo sunt iste dimensiones: igit in celo ē materia. Itē in libro in de substātia orbis sic dicit: (Et q₂ declaratū est hoc corpus) scz celeste (esse ingnābile ⁊ incorruptibile appet ꝙ necesse est simplex esse nō cōposituū ex materia et forma: et q₂ est indiuiduū demōstratū et ens demōstratum in actu et habēs vnā figurā et oīa ista sunt in corpe p materiā et sunt ī materia ꝓpter formā necesse ē vt hoc corpus celeste sit materia animaliū celestiū que mouētur circulariter ex se.) Et q₂ aliquis posset obicere: materia ē trāsmutabilis ad formā: sed corpa celestia nō sūt trāsmutabilia ad formā: ideo in illis non ē mā. Rñdet di. (Et vt sit pfectiꝰ modis ceteris materie non ē in eo ex potētiis nisi tm̄ potētia in loco ⁊ ex motu locali nobilius eiꝰ scz circulare queādmodū habet nobilissimā et pfectissimā figurā scz sphericā) Ecce ꝙ materia habet plures modos ⁊ plures potētias scz ad formam et ad vbi licz igit in celo nō sit materia que sit potētia ad formā tm̄ in celo est materia q̄ est potētia ad vbi. ¶ Et si dicit ꝙ in celo bn̄ ē materia sed non materia prima: istud nō soluit: q₂ cōmētator ponit in hoc secūdo duplicē materiā scz primā ⁊ secūdā et semp secundā includere primā: ideo nō pōt poni in celo materia quin ponatur mā prima: qm̄ ipa est p quā inueniunt dimēsiones et figuratiōes in corpe. Uult ergo cōmētator corpus celeste nō cōponi ex materia et forma faciēte vnū p se: sed ex motore et mobili et ex suba et dimēsionibꝰ ita ꝙ corpꝰ celeste ſm eū est materia ī actu p se existēs nullā habēs compositionē nisi cū dimēsionibꝰ et cum motore sibi intrinseco etiā p se existēte q̄ motor dicitur intrinsecꝰ ꝓpter pꝛsentiā ⁊ indistātiā: et extrinsecꝰ quia non facit compositionē cū mā celi tāq̄ ps alicuiꝰ tertij. ¶ Ex eo etiā fuit intētio phi scz ꝙ in celo ē mā. dicit em̄ hic oēm naturā esse subiectū aliqd aut formā in subiecto qd non est intelligendū de subiecto motus vt dicit burl. q₂ tūc quodlibet cōposituū naturale eēt nā ex quo est subiectū motꝰ ꝯ phm di. hic illud nō esse naturā sed habēs naturā. Oportet igit illud intelligere de prima materia. Et septimo phisi. ponit regulariter phs ꝙ forme eiusdē ratiōis habēt subiecta imediata eiusdē rationis: sed dimēsiōes celi ⁊ dimēsiōes hoꝝ inferiorum sunt eiusdē ratiōis sicut etiā linee celi ⁊ linee hoꝝ inferiorū superficies celi ⁊ superficies hoꝝ inferioꝝ: igit subiecta imediata illaꝝ dimēsionū ⁊ quātitatū sunt eiusdē rōnis: sed subiectū imediatū quantatū ⁊ dimēsionū in his inferioribꝰ ē prima materia: igit subiectū imediatū quātitatū ⁊ dimēsionū celi ē pria materia. ¶ Et lz cōmentator tenuerit in celo esse mām tn̄ sua opinio de actualitate ⁊ p se existētia illiꝰ materie nō bn̄ posset naliter sustineri q₂ alter materia celi nō esset natura. ꝯñs cōtra eū: ⁊ ꝓbat ꝯña: q₂ oīs natura est alicuiꝰ in quo est vt patet ex diffōne nature: sed mā celi nō est alicuiꝰ ī q̄ est si est corpꝰ p se existēs vt dicit cōmenta. igit mā celi nō est nā. ¶ Secūdo. oē qd mouet ex se diuidit in ptē mouentē ⁊ ptē primo motā p aristo. 8. phisi. sed celū ex se mouet ſm cōmēta. in de suba orbis: igit celum diuidit in ptē primo mouētē ⁊ ptē primo motā: ⁊ p cōsequēs celū nō est corpꝰ simplex simplicitate materie: vt ponit cōmētator. ¶ Tertio. corpꝰ celeste est p se viuens ⁊ p se appetēs ſm cōmēta. in de suba orbis: sed nihil est p se viuēs ⁊ p se appetēs nisi forma viuēs aut ꝯstitutū essentialr ex forma viuēte: igit corpus celeste est forma viuēs aut cōstitutū essentialr ex forma viuēte sed nō est forma viuēs p eū: igit est aliqd ꝯstitutū essentialiter ex forma viuēte: ⁊ p ꝯñs est corpꝰ cōpositū ⁊ nō simplex simplicitate materie vt ipe dic. ¶ Quarto. corpꝰ celeste ē corpꝰ p̄dicamēti sube vt colligit de intētione sua ⁊ aristo. prio ce. sed oē tale cōponit ex actu ⁊ potētia: igit nō ē simplex simplicitate materie: minor est clara q₂ corpus p̄dicamēti sube ē spēs eiusdē p̄dicamenti: igit cōponit ex genere ⁊ differētia ſm porphiri. in vlibus. ⁊ dicit phs. 5. metaph. ꝙ ens descendit in decem p̄dicamēta p actū ⁊ potētiā. ¶ Dicendū igitur ꝙ corpus celeste nō est natura sed habēs naturā ⁊ ē corpus simplex nō qdē simplicitate opposita cōpositōni ptiū neq̄ cōpositōi ex materia ⁊ forma sed ē simplex simplicitate opposita cōpositōi ex elemētis: cōpōit ergo celū nō tm̄ ex motore ⁊ mobili sed ex vera materia ⁊ forma. nō em̄ est ponendū celū materia tm̄ q₂ cū talis sit in pura potētia nō pōt esse actu suba nisi actuata per formā: nō etiā pōt habere dimēsiones termiatas nisi p formā ſm cōmētatorē ī de substātia orbis: neq̄ pōt poni forma tm̄: q₂ dimēsio et quātitas ⁊ figura et raritas ⁊ densitas nulli forme possunt cōpetere nisi p materiā. in nulla em̄ specie p̄dicamēti substāne poneretur celū nisi cōponeret ex materia ⁊ forma p̄ter intelligentiā a qua recipit motū: que quidē forma est alteriꝰ ratiōis a qualibet forma hoꝝ inferioꝝ: materia autē est eiusdē ratiōis cū materia hoꝝ inferioꝝ lz hec materia sit cōiuncta priuationi ⁊ potētie ad formā nō autem illa. Ponit em̄ aristoteles ⁊ cōmentator secundo de anima ꝙ eadē natura dyaphanitatis est in celo in igne in aere ⁊ in aqua vt per eam: hec omia corpora recipiunt colorē ⁊ lumen ⁊ tamen dyaphanitas inquit cōmentator ibidē in corpibus inferioribꝰ est coniūcta obscuritati. ⁊ in corpibus celestibus semp est cōiuncta lumini: ita materia hoꝝ inferioꝝ variat per formas ratiōe anexe priuatiōis: materia autē celi est semp coniuncta eidē forme virtute intelligētie sibi ꝑpetuo determinādo talē formā vt ꝑpetuo possit mouere celū: non em̄ constituit intelligētia per ipm celū sed ecōtra ipsum corpus celeste est constitutū per ipam intelligētiā iuxta doctrinā cōmētato. primo phisicoꝝ ⁊ in de substantia orbis. ¶ Et queādmodū dictū est de forma lapidis ꝙ in motu deorsū nō se hz nisi vt principiū passiuum ⁊ forma elemēti vt principiū actiuū: ita forma celi ī motu circulari nō se habet nisi vt principiū passiuū ⁊ intelligentia applicata vt principiū actiuū: neq̄ inconueniēs duo esse principia principalia passiua distincta per inclinationē ⁊ receptionē: materia nāq̄ celi recipit illum motum ⁊ forma celi inclinat ad illum inclinatiōe ⁊ naturalitate sibi ab intelligētia attributa.

Notādū secūdo ſm cōmētatorē eodē cōmento ꝙ vtraq̄ natura ē

substātia sed videt̄ ꝙ hoc concedendū est a naturali et accipiendū a pħo scʒ ꝙ natura que dicit̄ de forma est suba: ⁊ vīr cōsiderare de substātia nō est ꝓprium huic sciētie: substātia eñi ⁊ accidēs sunt differētie entis ſm ꝙ est ens: ⁊ apparet illic ꝙ materia est suba in potētia: et forma est illa p quā ens est in actu.) Intēdit cōmentator ꝙ iste ꝓpositōes sunt metaphice ⁊ nō naturales vʒ forma ⁊ substātia materia est suba: forma est act⁹ mā est potētia: forma ē illud p qđ cōpositū est in actu: mā est illud p qđ cōpositū ē in potētia: qm̄ suba ⁊ accidēs ac etiā act⁹ ⁊ potētia sunt differētie entis: nō ad eandē sciam ptinet ꝯsiderare diuisū ⁊ diuidētia: sed metaphisica ꝯsiderat ens inq̄tū ens: vt habet̄ .4. metaph. igit̄ ꝯsiderat ens sub rōne sube ⁊ accidētis act⁹ ⁊ potētie. Iste ergo ꝓpositōes ⁊ si ꝯcedunt̄ a naturali: nō tñ ꝓbant̄ ab illo sed a metaphico: q2 ꝯsiderare vīr de suba actu ⁊ potētia ptinet ad metaphicū ⁊ nō ad naturalē.

Sed dubitatur

quia hec ꝓpositō naturalia [illegible] a nō nālibus inq̄tū huius ē supius ꝓbata a pħo ⁊ eadem ē ꝓbabilis a metaphico cū idē ⁊ diuersum vnū ⁊ multa sunt differētie entis [illegible] suba ⁊ accidēs actus ⁊ potētia. ¶ Secūdo. si actus ⁊ potētia sūt differētie entis ⁊ ens descēdit in decē p̄dicamēta p actum ⁊ potentiā ſm pħm. 5. metaph. igit̄ nō īmediate descēdit in decē p̄dicamēta sed p differētias ad modū generis ī suas species: qđ est cōtra eū ibidē. ¶ Ad primū ꝯcedo ꝙ nō est incōueniēs eandē ꝓpositionē demōstrari in naturali sciētia ⁊ in metaphica qñ termini illius ꝓpositiōis sunt cōes vtriusq3 sciētie sicut materia ⁊ forma nāle ⁊ nō nāle: sed qñ termini nō sunt cōes ꝓpositio demōstrata in vna nō demonstrat̄ in alia lʒ ꝯcedat̄. mō isti termini absolute sumpti suba accidēs actus ⁊ potētia sunt termini metaphici ⁊ nō nāles: ideo nulla dictarū ꝓpositōnū ē demōstrabilis a naturali sed tm̄ a metaphico: ⁊ q2 de suba trāsmutabili ꝯsideratio ē ꝓpria naturali: ideo iste ꝓpositiōes sunt nāles forma ē suba trāsmutās: materia est suba trāsmutabilis: materia est potētia dēferēs trāsmutationē: forma ē act⁹ terminās generationē neq3 pħs nālis ꝯcedit aliquā talē: materia est suba potētialis: forma ē actus subalis nisi p respectum ad motū quaꝝ quamlibet absq3 respectu ꝯcedit metaphisic⁹. ¶ Ad secundū dicit̄ ꝙ quattuor sunt genera differētiaꝝ scʒ subiectaꝝ essentialiū accidētaliū et modaliū. Differētie subie sunt ptes subiectiue generum vel specieꝝ euacuātes adequate nām generis vel spēi: ⁊ sic diuisit pħs secūdo de aīa corpus animatū in plantam bestiā ⁊ hoīeʒ tanq̄ in differētias subiectiuas. Differētie essentiales sunt ille que diuidūt genus ⁊ constituūt speciē: vt rōnale ⁊ irrōnale: sensitiuū ⁊ insensitiuū de quib⁹ porphiri⁹ fecit mētionē in libello de vl'ib⁹ di. Differētia adueniēs generi ꝯstituit speciē. Differētie accidētales sunt ꝓprietates opposite inexistētes ab intrinseco generi vel speciei: ⁊ sic rectū ⁊ curuū dicunt̄ differētie linee: ⁊ par ⁊ impar numeri iuxta doctrinā aristotel primo poste. Differētie modales sunt passiōes diuidētes aliqđ cōmune potētes inesse eidē simpl'r sed modis diuersis: ⁊ sic vult aristo. 5. phicoꝝ ꝙ velox ⁊ tardū: vniforme ⁊ difforme: seu regulare ⁊ irregulare sint differētie motus. aliqs eñi mot⁹ ē velox ⁊ tardus sed nō eodē mō q2 nō respectu eiusdē. ⁊ mot⁹ celi ē vniformis ⁊ difformis regularis ⁊ irregularis diuersimode: vniformis quidem ⁊ regularis q̄ ad tp̄s: ⁊ difformis et irregularis quo ad subiectū. Differētie sumpte primis trib⁹ p̄cedētib⁹ modis nō dicunt̄ de eodē simpl'r q2 nihil ē planta bestia ⁊ hō: nihil ē rōnale ⁊ irrōnale nihil ē par ⁊ impar. ¶ In ꝓposito nō intēdit cōmētator ens aliter diuidi q̄ subiectiue ⁊ modaliter. nā suba ⁊ accidēs sunt ptes subiectiue entis: ⁊ actus ⁊ potētia sunt differētie modales p quas ens descēdit simul ⁊ semel in oīa genera spēs ⁊ indiuidua decē p̄dicamētoꝝ ⁊ q2 nō descēdit p differētias essentiales vel accidētales eo mō quo gen⁹ in spēs: iō dr̄ ens īmediate descendere in decē p̄dicamēta. i. nō p differētias essentiales eo mō quo descendit genus.

Notandum

[illegible] dē cōmēto ꝙ (cōpositū dignius ē habere hoc nomē suba q̄ mā: q2 ē in actu et mā in potētia ⁊ forma habere hoc nomē suba q̄ compositū qm̄ p illā ē cōpositū in actu: ⁊ causa rei dignior est causato: ⁊ oēs iste ꝓpositōes sūt cōes ⁊ essentiales enti: ⁊ ideo ponendū ē hoc in hac scientia potēte.) Iste ꝓpositiōes: cōpositū ē digni⁹ suba q̄ mā: forma ē magis suba aut pfectior cōposito: causa rei ē dignior causato. sūt ꝓpositōes metaphice ⁊ nō accipiunt̄ in sciētia nāli nisi tanq̄ positiōes ⁊ principia q̄ sūt ꝯclusiōes ꝓbate in metaphisica.

Sed dubitatur

q2 videt̄ ꝙ suba magis [illegible] cōposito q̄ de forma: q2 cōpositū includit totā pfectiōeʒ forme ⁊ aliā pfectionē supadditā scʒ materie: igit̄ plus includit de suba: ⁊ p ꝯñs cōpositū ē magis suba ⁊ pfectior suba q̄ forma. ¶ Ad istā difficultatē sūt plīme expositiōes quaꝝ prīa dicit ꝙ sicut q̄litas difformis est intēsior pte remissiori ⁊ remissior pte intēsiori q2 caliditas cui⁹ vna medietas ē vt q̄ttuor ⁊ alia vt octo est tm̄ intēsa vt sex. ita cōpositū qđ cōponit̄ ex ptib⁹ ineq̄ pfectis ē pfecti⁹ pte min⁹ pfecta: ⁊ min⁹ pfectū pte magis pfecta: sed forma ē pfectior mā: igit̄ cōpositū ē magis pfectū mā ⁊ min⁹ pfectū forma: iō forma ē magis suba ⁊ pfecti⁹ ens q̄ cōpositū. ¶ Secūda expositio est burlei di. ꝙ a sit pfecti⁹ b dupl'r ꝯtingit scʒ positiue ⁊ negatiue. positiue q2 maiorē pfectionē includit ⁊ sic cōpositum ē pfecti⁹ forma. Negatiue aūt q2 minorē pfectiōeʒ includit: et sic forma ē pfectior cōposito q2 nō includit impfectionē prīe materie quā cōpositū includit: igit̄ ⁊c. ¶ Tertia expositio ē cōmētatoris in eodē cōmēto di. ꝙ suba digni⁹ dicit̄ de forma q̄ de cōposito: q2 forma est actualior et magis in actu q̄ cōpositū: ideo dicit ꝙ causa rei est dignior causato. possunt igit̄ dupl'r cōpari forma ⁊ cōpositū scʒ absolute ⁊ respectiue. absolute cōpositū ē pfecti⁹ forma nō intēsiue sed extēsiue. Respectiue sūt in rōne cause formalis et effect⁹ formalis sic forma ē pfectior cōposito cū ip̄a forma sit in actu per se et cōpositū p formā. ¶ Quarta expositio ē ista et elicit̄ ex cōmēto priori ꝙ forma sit magis suba q̄ cōpositū intelligit̄ dupl'r: aut q2 magis substat aut q2 magis sustētat. prīo mō tā mā q̄ cōpositū ē magis suba q̄ forma q2 magis substat. Dicit eñi pħs in p̄dicamē. ꝙ prīe sube sūt maxie sube q2 maxie substāt. nā quicunq3 substat gen⁹ vel spēs eadē substat indiuiduū ⁊ non eꝯ. Secūdo mō forma ē magis suba q̄ cōpositū q2 magis sustētat: q2 forma dat nomē ⁊ diffōem subalē: non aūt cōpositū sed tm̄ accidētalē. (Scđm aūt naturam.) Tex. cō. 5.
¶ Quarta ꝯclo ē ista: Ens ſm nām ē illud qđ ſm se inest enti habēti naturā: ꝓbat̄: omē qđ ſm se inest enti hñti nām ē nā vel hñs nām vel eē ſm nāꝫ: scʒ illō qđ ſʒ se inest enti habēti nām [illegible]

illud qd̓ ſm ſe ineſt habẽti naturã eſt ens ſm naturaꝫ ⁊ per ꝯñs ꝯuertẽdo ſimpliciter ens ſm naturã eſt illō qđ ſm ſe ineſt habẽti naturã: minor aũt patet de grauitate ⁊ leuitate ⁊ caliditate ⁊ frigiditate q̄ nõ ſunt natura nec habẽtes naturã idõ dicũt entia ſm naturã. Le.li. Scđm naturã aũt ſũt ⁊ hec) ſcꝫ tã natura ꝙ̄ habẽs naturã (⁊ q̄cunq; his inſunt ſm ipa vt igni ferri ſurſum) ineſt ſm ſe (hoc em̄ ſcꝫ ferri ſurſuꝫ (natura quidẽ nõ ẽ neq; habet naturã ſed a natura ⁊ ſm naturam eſt) Et ꝯñter epilogat phs di. quid quidẽ igit natura ſit dictũ eſt ⁊ quid natura ⁊ ſm naturã.

Notandum

ſm phm in lrã ꝙ ens ſm naturã eſt cõius ꝙ̄ natura ⁊ habẽs naturã: q2 oĩs natura ⁊ oẽ habẽs naturã eſt ens a natura vel ſm naturã ⁊ nõ e͂. ideo ens ſm naturã põt dupl'r accipi ſcꝫ large ꝓ omĩ illo qđ eſt ſm curſuꝫ naturalẽ ⁊ ſic ens ſm naturã in plus ſe hꝫ ꝙ̄ natura ⁊ habẽs naturã. põt etiã accipi ſtricte tñ ꝓ illo qđ ineſt ſm ſe habẽti naturã: ⁊ ſic tm̄ accidẽtia ſunt entia ſm naturã: oĩa tñ ſcꝫ natura habẽs naturaꝫ: ⁊ ens

Tex. co.6. ſm naturã dicũt entia a natura. (Qđ aũt na.) ¶ Circa p̄dicta poſſet aliq̇s dubitare: queſtio q̇d eſt p̄ſupponit qđ em ſi eſt: vt habet 2° poſteriorꝫ: igit prius debuit demõſtrari naturã eſſe ꝙ̄ inueſtigare q̇d eſt natura: patet ꝯña: q2 qđ ſi eſt terminat ꝑ demõſtrationẽ: ⁊ qđ q̇d eſt ꝑ diffõnẽ ꝑ ariſto. primo poſteriorꝫ. Rñdet phs ꝙ ridiculũ ẽ tẽptare demõſtrare naturã eſſe: q2 ridiculũ ẽ tẽptare demõſtrare id qđ eſt ꝑ ſe manifeſtũ: ſꝫ ꝑ ſe manifeſtũ eſt naturã eſſe: igit ridiculũ ẽ tẽptare demõſtrare naturã eſſe: pꝫ ꝯña cũ minori: q2 per ſe manifeſtũ eſt multa entia habere principiũ quo mouent ⁊ quieſcũt ex ſe. maior aũt declarat: nã ſi quis vellet demõſtrare per ſe manifeſtũ nõ diſtingueret inter ꝑ ſe notũ ⁊ non ꝑ ſe notũ: ⁊ eſſet ſimilis ceco a natiuitate qui nõ diſtinguit in colorib⁹ q̇d eſt ꝑ ſe notũ ⁊ qđ nõ per ſe notuꝫ. põt em̄ cecus a natiuitate ſillogizare de colorib⁹: non tñ cognoſcit q̇d eſt p̄ſupponẽdũ ⁊ q̇d demõſtrandum de colorib⁹ ex quo nõ cognoſcit quidditatẽ colorꝫ nec ꝓprietates illorꝫ. Dicit em̄ phs prio poſteriorꝫ ꝙ deficiente aliquo ſenſu impoſſibile eſt habere ſciam de ſẽſibilib⁹ illius ſenſus. Et ex his eſt ſoluta difficultas cõcedendo queſtionẽ q̇d eſt p̄ſupponere queſtionẽ ſi eſt qñ difficile eſt ignotũ: vbi aũt ſit ꝑ ſe manifeſtũ ipſum difficile põt aſſignari ⁊ declarari diffinitio illi⁹ nulla p̄cedente terminatiõe queſtiõis ſi eſt. Le.li. Qđ autẽ natura eſt tẽptare demõſtrari dictũ eſt: manifeſtũ autẽ ẽ) naturã eſſe (qm̄ huiuſcemodi rerꝫ ſũt multa) habẽtia i ſe princi^m^ motus ⁊ quietis (demõſtrare aũt manifeſta ꝑ immanifeſta) ꝙ ꝯtingit tẽptari demõſtrare nãm eſſe (nõ potẽtes iudicare eſt) q̇d eſt (ꝓpter ipm ⁊ nõ ꝓpt ipm cognitũ: ꝙ aũt ꝯtingat hoc pati) ſcꝫ quoſdã non diſcernere inter notũ ⁊ ignotũ (manifeſtũ eſt: ſillogizabit vtiq; aliq̇s cũ nat⁹ ſit cec⁹ de colorib⁹: q̄re neceſſe eſt hmõi de noĩb⁹ habere rõem: nihil aũt intelligere) de eſſentia ⁊ proprietate colorum.

Notandum

primo ſm cõmẽtatoreꝫ cõmẽto. 6. ꝙ ariſto. dixit plura q2 dubiũ eſt de aliquibus vtrũ moueant a ſe aut ex cauſa extrinſeca: ⁊ fortaſſis ꝑ hoc ꝯcediſtimatur ꝙ motor in quibuſdã rebus eſt ipm motũ ſed iſtō ſicut dicim⁹ nõ ẽ dubiũ ꝙ mouent ꝑ ſe ⁊ vtr nõ ẽ dubium ꝙ ſunt plura hmõi naturalia ⁊ ſi non oĩa.) ¶ Si tm̄ dubitat de corpib⁹ celeſtibus ⁊ de igne circulariter moto in cõcauo lune: ⁊ de aere moto impulſiõe vento rum: aut de mari moto flatu ⁊ refluxu verſus quatuor puncta celi: an moueant ab intrinſeco vel ab extrinſeco: nõ tamẽ dubitat de animalib⁹ motis ꝓceſſiue et de inanimatis motis ſurſum vel deorſum ꝙ mouent ab intrinſeco etiã ſi eſt dubiũ de corpibus ſimplicib⁹ vtrũ habeãt motorẽ intrinſecũ diſtinctũ a ſe: nõ tamen eſt dubiũ de mixtis ⁊ maxime de animalibus ⁊ ceteris corpibus animatis que nutriuntur ⁊ augentur. Arguatur ergo ſic: Aliqua naturalia habent in ſe principia q̇bus ex ſe mouentur ⁊ quieſcũt: igitur natura eſt. iſta cõſequentia eſt nota per ſe ſcito ꝙ per naturã importat principiũ primũ mouẽdi ⁊ quieſcendi: ⁊ antecedẽs eſt per ſe manifeſtũ: igitur ⁊ conſequens.

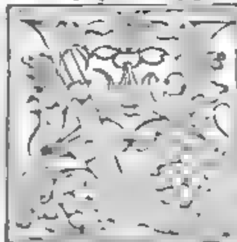
Secundo

notandũ ſm cõmentatorẽ eodem cõmento ꝙ ille qui ẽ cecus oculo vel corde nihil cõprehẽdit niſi verba: cecus em̄ quia caret viſu impoſſibile eſt cõprehendere colores ⁊ ille qui diminuit in natura caret virtute intellect⁹ naturaliſ: quare impoſſibile eſt ipm cõprehendere primas ꝓpoſitiones.) Intendit cõmentator ꝙ de colore habetur duplex cõceptus ſcꝫ ſignãs naturaliter: ⁊ hũc nõ habet cecus a natiuitate. ⁊ ſignãs ad placitũ ⁊ hũc habet cecus a natiuitate per auditũ: ideo dicit ꝙ non cõprehẽdit niſi verba. Differt tamẽ multũ cecus a natiuitate ab eo qui eſt cecus corde: quia ⁊ ſi cecus a natiuitate nullã habet ſcientiã de coloribus tamẽ habere poteſt ſcientiã de ſenſibilibus aliorꝫ ſenſuũ: ſed cecus oculo eſt diminutus in natura ſic ꝙ careat virtute intellectus naturalis licꝫ videat vel audiat nullã tamẽ ſcientiam habere poteſt quia non poteſt cõprehendere primas ꝓpoſitiones in quibus fundant omẽs ſcientie ſicut ⁊ omẽs demõſtratiões per ariſto. primo poſterio.

Contra

predicta arguitur ⁊ primo ſic. ſicut manifeſta eſt hec diffinitio nature ſicut naturã eſſe vt patuit ſupra per cõmẽtatorẽ cõmẽto tertio: ſed diffinitio nature põt demõſtrari per commentatorẽ ⁊ Lincoñ. ibidẽ: igit naturã eſſe poteſt demonſtrari. ¶ Secundo. Natura nõ eſt niſi materia vł forma per ariſtotelẽ in littera: ſed tam formã ꝙ̄ materiam eſſe poteſt demõſtrari vt patuit primo phiſicorꝫ: igitur naturã eſſe poteſt demonſtrari. ¶ Tertio. Nihil eſt manifeſtius eo quod ẽ per ſe manifeſtũ per cõmentatorẽ hic cõmento ſexto: ſed aliquid eſt manifeſti⁹ eo quod eſt naturã eſſe ſcꝫ primũ principiũ: igitur naturã eſſe ineſt per ſe manifeſtũ. ¶ Quarto. Quodlibet per ſe notũ eſt immediatũ vt colligitur a philoſopho primo poſteriorꝫ: ſed hec ꝓpoſitio natura eſt nõ ẽ immediata ex quo habet ꝓpoſitiones priores ſe ⁊ conſeq̄nter mediũ per quod põt ꝓbari: igit hec ꝓpoſitio natura eſt nõ ẽ per ſe nota. ¶ Pro ſolutiõe iſtorꝫ ẽ notandũ ꝙ aliq̇d eſſe ꝑ ſe notũ aut per ſe manifeſtũ cõtingit tripl'r. Primo quidẽ illud eſt ꝑ ſe notũ cui intellect⁹ aſſentit ꝑ notitiã ſenſus: ⁊ ſic ignẽ eſſe calidũ aut niuẽ eſſe albã ẽ per ſe notũ. Secũdo illud ẽ per ſe notũ cui intellectus aſſentit diſcurſu impceptibili vt oẽ totũ ẽ maius ſua pte: aut ſi ab equalibus equalia demas cetera manent equalia. cognito em̄ quid importat noĩe totius ⁊ partis ſtatim intellect⁹ impceptibiliter diſcurrit ꝙ omẽ totũ eſt maius ſua parte ex eo quia continet partem ⁊ aliquid vltra. Tertio illud eſt per ſe notum cui intellectus ſtatim aſſentit ex ſola noticia ſuorum terminorũ: vt de quolibet eſſe vel non eſſe non contingit idem ſimul eſſe ⁊ nõ eſſe. Ex q̇b⁹ ſeq̇t ꝙ eẽ ꝑ ſe notũ nõ ꝯſiſtit i indiuiſibili ſꝫ hꝫ latitudinẽ. ſic em̄ ꝑ ſe verꝫ ꝯtiet latitudinẽ

vt colligit a pħo p̃io poste.qm̃ vez primi modi est magis vez q̃ secũdi modi: ⁊ vez principioz ẽ magis vez q̃ vez ꝯclusionũ iuxta illud: ppter qd̃ vnũqd̃q3 tale ⁊ illud magis.ita aliq̃ sunt p se nota quoz vnũ ẽ altero magis notum.illud enim cui intellectus assentit ex sola noticia terminorum est magis notum q̃ id cui intellectus assentit discursu imperceptibili: ⁊ id cui intellectus assentit discursu imperceptibili est magis notuz q̃ id cui intellectus assentit ex noticia sensus: nisi idem fuerit cognitum per sensum ⁊ per discursum imperceptibilẽ. Dicendũ igit in ꝓposito q̃ nãm esse est p se notum: nõ quidẽ tertio mõ: q2 nõ statim intellect⁹ assentit illi notis terminis sed primo aut secundo modo: ꝑcipit em̃ sensus nãlia habere in se p̃cipiũ quo ex se mouent ⁊ quiescũt. ⁊ q2 idẽ est nã ⁊ principiũ ex se mouendi ⁊ descendi iõ statim intellect⁹ ꝯcedit nãm esse aut simpliciter ex sola noticia sensus aut discursu imperceptibili isto mõ si principiũ est mouẽdi ⁊ descẽdi ex se natura est: sed principiũ est mouẽdi ⁊ quiescẽdi ex se: igit nã ẽ. ¶ Ad primũ ꝯcedo q̃ nãm esse põt demõstrari: nec [illegible] conuenit id qd̃ est p se notũ posse demõstrari: q2 oẽ totum ẽ mai⁹ sua pte est p se notũ. ⁊ tñ illud demõstrauit alacen. 2. sue ꝑspectiue. isto mõ oẽ ꝯtinẽs aliqd ⁊ aliud vltra est mai⁹ illo: oẽ totũ ꝯtinet ptẽ ⁊ aliqd vltra igit oẽ totũ est mai⁹ sua pte. solũ em̃ p se notũ. tertio mõ est simplr indemõstrabile q2 nõ habet ꝓpositiones priores. qd̃libet aũt qd̃ est p se notũ p̃io aut secũdo mõ põt aliq̃ mõ demõstrari cũ habeat ꝓpositiões priores ⁊ notiores: ideo nãm esse põt demõstrari cuz habeat propositiões priores: ⁊ ꝯñter notiores. Neq3 aristo. dicit q̃ nõ sit tẽptandũ demõstrare nãm esse aut q̃ sit ridiculũ demõstrare nãm esse omnino: sed q̃ est ridiculũ tẽptare demõstrare naturã eẽ supple tãq̃ ignotũ aut cũ labore acquisibili. ¶ Sed adhuc est dubitatio ita manifesta est diffinitio nature sicut nãm esse per cõmẽtatoꝛ. igit ita ridiculũ est tẽptare demõstrare diffinitionẽ nature sicut nãm esse: igit cõmẽta. nõ debuit illã demõstrare a posteriori neq3 Linconiẽ. debuit docere demõstrare illã a priore: neq3 pħs debuit eã ꝯcludẽ ⁊ declarare ex differẽtia naturaliũ a nõ naturalibus. Rñdet q̃ diffõ nature h3 aliquas ptes principales sc3 p̃cipiũ ⁊ cã3 mouẽdi ⁊ descẽdi ei⁹ in q̃ est: ⁊ aliquas ptes nõ principales q̃ sunt tm̃. determinatiões partiũ principaliũ. s. primũ p se ⁊ nõ ꝑm accidens. Lic3 igitur diffinitõ nature sit p se manifesta q̃ ad ptes p̃cipales nõ tñ quo ad ptes nõ principales: neq3 q̃ ad determinatiões illaz ptiũ. ꝓpterea dicit Licon. q̃ ista diffinitio est manifesta assuefactis in sciã nãli. Null⁹ ergo demõstrat neq3 docet demõstrare diffinitõnem ꝑm ptes principales neq3 a priori neq3 a posteriori sed bñ ꝑm ptes nõ principales. ¶ Ad secũdũ dr̃ q̃ l3 illud qd̃ ẽ natura nõ sit p se notũ tñ naturã eẽ ẽ p se notũ. stat em̃ q̃ calidũ esse sit p se notũ ⁊ tñ illud qd̃ est calidũ non sit p se notũ q2 nõ incõueniẽt alicui⁹ bone ꝯñe ꝯñs esse p se notũ ⁊ antecedẽs nõ eẽ p se notũ. cõstat aũt q̃ natura signat mãm ⁊ formã ⁊ cõnotat p̃cipiũ mot⁹ seu signat illa ĩplicite ⁊ explicite princi^m mot⁹: ⁊ q2 aliqd ẽ princi^m mot⁹ est p se manifestũ: iõ est p se manifestũ naturã esse. Sicut em̃ aĩa ꝑm auicẽ. 6. nãliũ nõ est nomen absolutũ sed respectiuũ signãs aliqd vt regit ⁊ gubernat corp⁹: ita nã nõ est nomẽ absolutũ sed respectiuũ signãs mãm ⁊ formã vt sũt princi^a mot⁹ ⁊ quietis: ⁊ ꝑm hoc naturã esse est p se notũ. ¶ Ad tertiũ rñdet iuxta distinctionẽ ꝑmissam q̃ aliqd esse p se notũ intelligit dupl̃r v3 simpl̃r. ⁊ ꝑm qd̃. illud est p se notũ simpl̃r quo nihil est noti⁹. illud est p se notũ ꝑm qd̃ q̃ aliqd ẽ noti⁹. qñ ergo cõmẽta. dicit q̃ nihil ẽ manifesti⁹ eo qd̃ est p se manifestũ. loquit de p se manifesto simpl̃r. constat aũt ex dictis q̃ nãm esse ẽ p se notuz ꝑm qd̃. ¶ Ad quartũ dr̃ q̃ sicut nõ qd̃libet p se vez ẽ imediatũ: ita nõ qd̃libet p se notũ est imediatũ sed illud tm̃ qd̃ est p se notũ simpl̃r. ⁊ hec fuit intẽtio pħi. põt tñ distingui de imediato iuxta doctrinã pħi p̃io posterioz sicut de p se noto dicẽdo: q̃ duplex ẽ imediatũ v3 simpl̃r qd̃ nõ h3 mediũ p qd̃ põt ꝓbari. ⁊ ꝑm qd̃ cui⁹ p̃dicatũ inest subiecto nõ p aliud subiectũ aut nõ p aliã cãm vt hõ ẽ risibilis: oẽ aĩal rõnale ẽ disciplinabile. Lic3 igit imediatũ simpl̃r nõ habeat ꝓpositiões priores: tñ imediatũ ꝑm qd̃ põt hr̃e ꝓpositiões priores ⁊ notiores.

Videtur autem nã. Istud est secũdũ ca^m h⁹ primi tractat⁹ in quo pħs inq̃rit que sunt illa de qb⁹ dr̃ natura ⁊ q̃ sũt illa de qb⁹ nõ dr̃ natura ponẽdo [illegible] ꝯclusiões [illegible] p̃ia [illegible] p se informis ẽ na ⁊ suba rerũ naturaliũ. Secũda ꝯclo. Forma subalis est nã rez nãliũ. ibi: (Alio aũt mõ.) Tertia ꝯclo. Forma nãlis ẽ nã ⁊ nõ forma artificialis. ibi: (Ampli⁹ fit hõ.) Quarta ꝯclo. Gnãtio forme subalis ẽ quodãmõ natura. ibi: (Ampli⁹ aũt na.) ¶ Prima ꝯclo dupl̃r arguit ⁊ p̃io sic: Sicut se habet materia artificialiũ ad res artificiales ita materia nãliũ ad res nãles: sed materia artificialiũ ẽ natura ⁊ suba artificialiũ: igit materia nãliũ ẽ nã ⁊ suba rez naturaliũ: sed illa ẽ materia p̃ia p se informis q̃ primo inest vnicuiq3 enti naturali: igit ⁊c. maior patet ex sufficiẽti similitudine. ⁊ minor ẽ clara ex cõi mõ loquẽdi. dicim⁹ em̃ q̃ lignũ est natura lectuli: ⁊ es ẽ natura statue. Et ad hoc adducit signũ antiphon di. illd̃ est de suba ⁊ natura lectuli aut statue qd̃ manet ⁊ generat sibi simile: sed si ꝓiciat lectul⁹ deorsum in terra vt germinet ex eo generabit lignũ ⁊ nõ lectulũ: igit lignũ est suba ⁊ natura lectuli nõ autẽ forma lectuli cum sit accidẽs ꝓueniẽs ab arte. Si igit vnũquodq3 ens naturale se habet ad ꝓpriã materiã. s. es ⁊ auz ad aquã ⁊ ligna ⁊ ossa ad terrã sicut statua ad es ⁊ lectul⁹ ad lignũ: necesse est materiã rez naturaliũ esse subam ⁊ naturã rez naturaliũ. sicut materia artificialiũ ẽ natura ⁊ suba rez artificialiũ. Le. li. Videt autẽ natura ⁊ suba esse eoz q̃ natura sũt) sc3 rez naturaliũ illud (qd̃ ẽ primũ inest vnicuiq3 informabile p seipm) ⁊ hec ẽ prima materia (vt lectuli natura lignũ ẽ statue autẽ es: lignũ autẽ dicit antiphon qm̃ si qs deorsuz ꝓiecerit lectũ et accipiat potẽtiã putrescẽs) ipe lectulus fit (q̃ vtiq3 sit plãta vel gramẽ) ex eo in potẽtia ⁊ nõ vtiq3 fieri lectũ sed lignũ) ꝯtingit (tanq̃ dicat) antiphon (ꝑm accidẽs esse dispositionẽ ꝑm legẽ ⁊ artẽ) .i. tãq̃ dicat antiphon dispositionẽ lecti esse formã accidẽtalẽ ꝑm legẽ artificis ⁊ artem existentem in eo (substãtiam autem entem illam que permanet) dicebãt esse naturã quia ipa est (hoc patiens continue) idest continue manens ⁊ patiens trãsmutationem (si autem ⁊ horum vnumquodq3) nãliũ (ad alteꝝ aliqd) .s. ad suã mãm (idẽ hoc sustinuit) .i. se h3 eodẽ mõ sicut artificialia ad suã mãm (vt es qdẽ ⁊ auz ad aquã) tãq̃ ad suã mãm (ossa autẽ et ligna ad terrã) etiã tãq̃ ad suã mãm (sit aũt ⁊ alioruz

Tx. cõ. 7. a

q̄ habet naturā illā nāturā esse [illegible] substantiam pōz naturā esse.

Notādū fm cōmētato cōmento .x. ꝙ anthiphon ducēbat silogismis in secūda figura arguebat formā artificialē nō esse nāz quoꝝ prim⁹ erat: Nā est illud qđ pmanet: forma artificialis nō ē illud qđ pmanet: igit forma artificialis nō est natura. Secūdus sillogism⁹ fuit iste: Natura ē suba ꝛ forma artificialis nō est suba sed accidēs: igit forma artificialis nō est nā. Ex prima rōne arguebat ꝙ forma nālis nō est nā sicut nec forma artificialis: qꝛ nā est illud qđ pmanet in corruptiōe cōpositi: sed forma nālis nō pmanet in corruptiōe cōpositi: igit forma nālis nō est nā. Et ex secūda rōne ꝯcludebat ꝙ forma nālis nō est suba sicut nec forma artificialis: qꝛ suba est illđ qđ pmanet: sed forma nālis nō pmanet: igit forma nālis nō est suba. Et ꝯñter ꝯcedebat ꝙ mā naturaliū ē tota suba eoꝝ sicut mā artificialiū ē tota suba illoꝝ. vñ arguebat sic: Sicut se hȝ mā artificialiū ad artificialia ita mā naturaliū ad nālia: sed mā artificialiū ē tota sba artificialiū: igit mā naturaliū est tota suba naturaliuȝ. ¶ Duo igit voluit pbare antiphon. primū: ꝙ mā naturaliū est suba ꝛ natura illoꝝ. fm ꝙ forma nāliū nō est suba nec natura eoꝝ. primū est veꝝ ꝛ nō scđȝ. neqȝ accipit phs rōem suā tāqȝ ꝯcludentē secūdū sed tāqȝ cōcludentē primū: nulla tñ suaꝝ rationū valuit: qꝛ non aliqs illoꝝ sillogismoꝝ negatiuoꝝum exq̄ maior non fuit vtis: q̄ si efficeret vtis sp altera pmissaꝝ est falsa. nō etiā sillogism⁹ affirmatiu⁹ cū illa maior non sit vtr intelligēda sed solū quo ad aliq̄ ex qb⁹ possit haberi noticia nāliū ex noticia artificialiū. Cōiter eñ p exēpla artificialiū phs dat intelligere nālia ꝛ maxime primaȝ mām que nō aliter cognoscit fm eū primo phisicoꝝ.

Tex. co. 10. (Unū sane.) ¶ Secūdo arguit eadē ꝯclusio testimōio oīm antiquoꝝ phoꝝ. Nā oēs antiq̄ naturales posuerūt mām esse naturā ꝛ subam reꝝ naturaliū siue ponerēt vnū nāle principiū siue plura. Ponentes eñ aliqđ elemētoꝝ esse mām reꝝ naturaliū .s. ignē aerē aquā vel terrā dicūt illud esse naturā ꝛ subam reꝝ naturaliū. ponētes vero plura elemēta esse materiā naturaliū dicūt illa esse subam ꝛ naturā oīm naturaliū. Et oīm antiquorū motiuū fuit illud: Necesse ē materiā reꝝ naturaliuȝ esse ppetuā ꝛ nō habere trāsmutationē ex se: igit necesse est materiā rerū naturaliū esse subam ꝛ naturā illorū: antecedēs aūt pȝ: qꝛ pria materia nō habet subiectū: alia vero que sunt in materia dixerūt esse accidētia ꝛ passiōes ꝛ infinities generari atqȝ corrūpi. Qꝛ ergo crediderūt ꝙ natura reī oȝ esse pmanēs nō trāsmutabilis ꝛ iuenerūt materiā esse talē crediderūt solā materiā esse naturā entis. pȝ igit ꝙ tā testimonio antiquoꝝ q̄ rōne natura dr de pria materia que ē subiectū vniuscuiusqȝ habētis in se principiū mot⁹ ꝛ mutationis. T c. li. Unū sane) de nūero antiqꝝ (hi quidē terrā illi aūt ignē illi aūt aerē dicūt q̄dā aūt aquā q̄dā vero q̄dā hoꝝ) principia naturalia dicūt (sed aliq̄) vt empe. (oīa hec) elemēta asserūt (naturam esse eoꝝ que sunt: quot eñ) principia (aliqs ipoꝝ) antiquoꝝ (accepit hmōi siue vnū siue multa hec ꝛ tāta dicūt esse subam: alia autem oīa passiōes ipoꝝ) principioꝝ naturaliū (ꝛ habit⁹ ꝛ dispositiōes accidētales (ꝛ hoꝝ q̄dem) principioꝝ (quodlibet esse ppetuū) asserūt (ꝛ dicūt nō esse mutatiōnē ipis ex seipis: alia aūt fieri ꝛ corrūpi infinite vno quidē igit mō natura sic dicit prima vnicuiqȝ subiecta materia habētiū in seipis mot⁹ principiū ꝛ mutatōis) ꝛ ex hoc appet in celo esse materiā ex quo celum habet principium sui motus.

Notandum fm cōmētatorē cōmēto decīo ꝙ ista materia q̄ est natura est materia prima (qm̄ nō prima est cōposita ex materia ꝛ forma: ꝛ qm̄ quia vnūquodqȝ entium habet principiū motus ppriū necesse est ipm habere subiectū ppriū pter subiectū cōe: sed ista nō ē materia prima sed cōposita est: igit habēs naturā nō natura.) ¶ Duas distinctiōes intēdit hic cōmētator quaꝝ pria ē ꝙ duplex est materia .s. prima ꝛ non prima. Materia prima est subiectū oīm generabiliū ꝛ corruptibilium. Materia nō pria ē illa que cōponit ex materia ꝛ forma: vt caro ꝛ sanguis. Secūda distinctio. ꝙ duplex est subiectū .s. ppriū ꝛ cōmune. Subiectū cōe est pria materia. Subiectū ppriū est materia nō prima. Sicut igit quodlibet ens naturale generabile ꝛ corruptibile hȝ ppriū principiū mot⁹ .s. ppriā formā ita habet pprium subiectū .s. ppriā materiā nō primā: ꝛ hoc tā in termio a quo q̄ in termino ad quē. Necesse est eñ generatum generari ex aliquo corrupto qđ dr ppriū subiectū ei⁹ ꝛ ppria materia ei⁹ in termino a quo: ꝛ sic dicim⁹ panē esse ppriā materiā sanguinis ꝛ vinū aceti. In termino aūt ad quē ppriū subiectū ꝛ ppria materia generati ethomogenij est ps distincta specifice ab alia pte vt caro ꝛ sanguis hoīs. mixti aūt homogenij subiectū propriū ꝛ materia ppinqua est cōpositū ex forma subali ꝛ materia elemēti: sed ipi⁹ elemēti subiectū ppriū .i. propinquū: ꝛ materia ppria est cōpositū ex pria materia ꝛ dispositiōib⁹ accidētalib⁹. Materia igit cōposita nō est natura sed est habēs naturā siue cōponatur ex forma substā tali siue accidētali.

Dubitatur primo ꝯtra lrām quia hic dicit aliqs antiquos posuisse terrā esse principiū reꝝ. ꝛ primo de aīa ꝙ oīa elemēta pter terrā iudicē habuerūt. Rñdet ꝙ p antiqs aristote. pōt intelligere solū naturales. ꝛ sic plures phi posuerūt terrā esse principiū nō tñ p se sed cū alio. Parmenides eñ posuit terrā esse princi^m cū igne. empe. cū trib⁹ aliis elemētis. Pōt etiā intelligē famosos hoīes: ꝛ sic hesiod⁹ vt ponit .i. metaph. dixit terrā esse principiuȝ nō tñ fuit phs sed legista. intēdit aūt phs pīo de anīa ꝙ oē elementū solitarie sūptū pter terrā iudicē habuit philosophū naturalem.

Secundū dubiū ꝯ cōmēta. dicit eñ phs in lrā ꝙ res ē natura statue lignū lectuli ꝛ aq̄ eris ꝛ auri ꝛ terra ossiū ꝛ lignoꝝ. cōmēta. aūt dicit ꝙ materia cōposita nō est nā sed habēs nām. cōstat aūt oīa illa noīata esse cōposita nālia. Rñdet ꝙ de nā loq̄ possum⁹ dupr vȝ simpr ꝛ fm quid. simpr loquēdo nihil ē nā nisi pria mā aut forma sbalis. sed fm q̄d mā secūda dr nā ꝛ etiā forma accidētal. mot⁹ eñ deorsū grauis ꝛ sursū leuis dr quodāmodo natura grauis aut leuis: sic etiā generatio dicit quodammodo natura vt videbitur in quarta conclusione. (Alio aūt modo.) ¶ Secūda cōclusio. Forma sub- Tex. co. 11.
stantialis est natura reꝝ naturaliū: pbatur: illud ē natura reꝝ naturaliū a quo dicit res naturalis in actu: sȝ a forma subali dicit res naturalis in actu: igit ꝛc. patet ꝯña cū maiori: qꝛ si materia est natura a qua dicit res naturalis in potētia: a fortiori illud est natura a qua dicit res naturalis in actu. minor aūt sic arguit: Sicut est in artificialib⁹ ita est in naturalib⁹: sed a forma artificiali dicit res artificialis in actu: igit a forma naturali dicit res naturalis in actu. prima ps antecedētis ē eui-

dens a sufficiētī similitudine: ⁊ secunda declarat: q̄ꝛ nihil dicimus esse statuā vel lectulū nisi habeat formā statue aut lectuli. Illud em̄ q̄ᵒ solū est in potētia ad formā lectuli nō habēs formā lectuli: nō dicitur esse actu lectulus nec dicit̄ esse ſm artē: ita simil'r ⁊ in his q̄ sunt ſm naturā nihil dicimus naturale cū nō habuerit formā naturalē in actu sed tm̄ in potētia. verbi gratia. illud quod est in potētia caro aut os nondū habēs formā carnis aut ossis nō dicit̄ esse caro neq̄ꝫ os: nec dicit̄ aliquid esse ſm naturā antequā habeat formā per quā respondet ad questionē querentē quid est. Le. li. Alio autē modo forma ⁊ species que est ſm rationē) idest ſm diffinitionē dicit̄ natura (sicut em̄ ars dicit̄ q̄ᵒ est ſm artē ⁊ artificiosum: sic ⁊ natura q̄ᵒ ſm naturā dicitur ⁊ q̄ᵒ est a natura. neq̄ꝫ aūt illud) .s. lectulū (adhuc dicimus vtiq̄ꝫ habere ſm artē nihil: si potētia tm̄ est lectulus: nondū aūt habet speciē lectuli) idest formā (neq̄ꝫ illud esse ſm artē dicimꝰ neq̄ꝫ in his que natura subsistunt) dicit̄ aliq̄d naturale nisi habuerit formā nālem. (potētia em̄ caro aut os neq̄ꝫ habet adhuc suiipsius naturā prius q̄ꝫ accipiat speciē ſm rationē qua diffinientes dicimꝰ q̄ᵒ) est (caro aut os: neq̄ꝫ natura est) idest neq̄ꝫ aliq̄ᵒ istorꝫ est in natura vel a natura nisi habuerit formā naturalem.

Notandum

ſm cōmentatorē cōmento secūdo q̄ꝛ ſm q̄ꝛ ars attribuit̄ artificiali ⁊ artificiato: similiter natura attribuitur naturali ⁊ naturato. s. qm̄ quēadmodū quidditas artificij est in arte: similiter quidditas naturati ē in natura.) Non accipit cōmentator hic actū ꝓ habitu factiuo qui est forma anime: sed ꝓ forma artificiali in qua est quidditas artificiati sicut in natura que est forma subalis est quidditas naturati: sicut em̄ a forma artificiali accipit̄ nomē ⁊ diffinitio q̄dditatiua artificiati: ita a forma subali sumit̄ nomē ⁊ diffinitio naturati. nihil em̄ dicit̄ homo vel equus: caro aut os: neq̄ꝫ alicui istorꝫ cōpetit quidditatiua diffinitio nisi per formam subalē que dicit̄ forma species ⁊ ratio. forma quidem q̄ꝛ informat materiā ⁊ ponit cōpositū in actu. spēs autē q̄ꝛ reponit cōpositū in determinata specie dans sibi nomen specificū. ratio vero q̄ꝛ tribuit eidē cōposito co-

Tex. cō. 12. gnitionē ⁊ diffinitionē. (Quare alio mō.) ¶ Ex predictis aristoteles concludit duo correlaria quorꝫ primū est istud: Licꝫ tam forma q̄ꝫ materia sit natura non tamē eodē mō: ꝓbatur ex p̄cedētibꝰ sic: Illud a q̄ dicit̄ res naturalis in actu est alio modo natura q̄ꝫ illud a q̄ dicitur res nālis ē in potētia: sed a forma dicit̄ res naturalis i actu ⁊ a materia tm̄ in potētia vt ptꝫ ex dictis igitur eodē modo dicūtur nature. neq̄ꝫ obstat dicē phs si nō sepant̄ ſm esse q̄ꝛ semp sepantur ſm rationē. nunq̄ꝫ em̄ est materia sine forma neq̄ꝫ forma sine materia. nō tamē eodē modo dicit̄ natura de illis q̄ꝛ adhuc separantur ſm rōem cū ratio forme nō sit ratio materie nec econtra. sicut etiā cōpositū nō sepatur ſm esse a materia ⁊ forma cū non sit cōpositū sine materia ⁊ forma neq̄ꝫ ecōtra: sepatur aūt ſm rationē: q̄ꝛ alia est ratō cōpositi ⁊ alia est ratio forme vel materie: ideo nō oportet q̄ꝛ natura dicatur de cōposito si dicitur de materia ⁊ forma cū iam dictū sit q̄ꝛ compositū nō est natura scꝫ homo vel equus sed a natura ⁊ habēs naturā. Le. li. Quare alio modo natura vtiq̄ꝫ erit habentiū in seipsis motus principiū formā ⁊ species) q̄ꝫ materia (que nō separata est) scꝫ forma a materia ſm esse (sed aut) .i. tantū (ſm rationē est) hmōi separatio (q̄ᵒ aūt est ex ipsis) scꝫ ex materia ⁊ forma (natura q̄dē nō est scꝫ a nā vt hō.

Notandum

ſm cōmentatorē cōmento duodecimo q̄ꝛ (materia differt a forma sed nunq̄ꝫ denudat̄ a forma: immo cum sepatur ab vna forma induit aliā: qm̄ si denudaretur ab om̄ibus formis tūc q̄ᵒ nō est in actu esset in actu.) Dicunt enim phi q̄ꝛ om̄e per se existēs est in actu cum sit forma vel habens formā: ideo si materia prima denudaretur ab om̄i forma ip̄a esset in actu ex quo esset per se existēs: ⁊ per consequēs illud q̄ᵒ nō est i actu fieret in actu. ¶ Theologi tamē magis negarēt illam consequentiā: materia prima est denudata ab om̄i forma: igit̄ est in actu vl' per se existēs: q̄ꝛ de potētia diuina antecedēs potest esse verꝫ sine cōsequēte. dato enim q̄ꝛ virtute diuina materia sit sine forma sicut fuit in principio instātī mundi: nō propter hoc est in actu loquēdo de actu formali ⁊ nō p̄sentie cum nō sit forma nec habens formā: nō etiā est per se existens proprie loquēdo cum sit in pura potētia tam sine forma q̄ꝫ cum forma. nec sequit̄: materia prima nō est pars alicuius igitur ē̄st per se existens: quia in casu illo deus supplet vicem forme sustentādo materiā.

Sed dubitatur

quia cōmētator ponit in de substa orbis q̄ꝛ materia celi est actu substātia ⁊ per se existēs ⁊ tamē nō est forma nec habēs formā per euꝫ. Respōdetur q̄ꝛ cōmentator loquit̄ de materia generabilium ⁊ corruptibiliū de qua habet ip̄e ꝓ magno incōueniēti q̄ꝛ posset esse in actu formali: q̄ꝛ si denudaret̄ ab omni forma gnābili ⁊ corruptibili nullā aliā recipet neq̄ꝫ abstractā neq̄ꝫ piūctā materie: sed mā celi lꝫ sit absoluta ⁊ denudata ab oī forma gnābili ⁊ corruptibili ſm cōmēta. tm̄ est suba actu ⁊ p se existēs p formā sepatā cōstituētē ip̄am ac p̄cedentē in ea oēm dimēsionē tā terminatā q̄ꝫ interminatā. (Et magis nā) ¶ Secūdū correlariū. Licꝫ tā forma q̄ꝫ mā sit nā tm̄ forma ē magis nā q̄ꝫ mā: ꝓbat̄ ex p̄cedētibꝰ: Illud est magis nā a quo dr̄ res nālis in actu q̄ꝫ illud a q̄ dr̄ res nālis in potētia tm̄: sed a forma dr̄ res nālis in actu ⁊ a mā tm̄ in potentia: igit̄ magis est nā forma q̄ꝫ mā: ptꝫ ꝯña cū minori: maior aūt est euidēs: q̄ꝛ actꝰ ē prior potētia. 9. metaph. ⁊ magis intendit̄ a nā p auicēnā i sua p̄hica. Le. li. Et magis nā hec est) scꝫ forma (q̄ꝫ mā: vnūq̄ᵒq̄ꝫ em̄ tūc dicit̄ magis esse cū est endelechia) .i. actu (q̄ꝫ cū fit i potētia) forma igit̄ dat magis esse q̄ꝫ mā: igitur est magis nā. Tex. cō. 13.

Notādum

ſm cōmēta. cō mēto. 13. q̄ꝛ aristo. (declarat formā esse digniorē q̄ꝫ mām q̄ꝛ om̄e nō dr̄ esse simpl'r nisi cū fuerit in sua vltīa p̄fectiōe q̄ᵒ est habere formā ⁊ tunc esse est dignꝰ ei q̄ꝫ cū fuerit in potētia.) ¶ Intēdit commēta. duas distinctiōes q̄rꝫ pria est ista: Rerꝫ nālium gnābiliū ⁊ corruptibiliū duplex est p̄fectio. s. pria ⁊ vltima. pria p̄fectio est potētia materie. vltima perfectio ē actualis forme a q̄ res nāles accipiūt suā dignitatē ⁊ nō a pria p̄fectiōe: cū entia nālia sint distīcta i p̄fectōne et dignitate: ⁊ tamē prima materia est eiusdē dignitatis ⁊ perfectiōis in om̄ibus. ¶ Secūda distinctio. duplex est esse rerū naturaliū videlꝫ simpliciter ⁊ ſm quid. Esse simpliciter rerꝫ naturalium est illud q̄ᵒ accipitur ab vltima p̄fectione. Esse aūt ſm quid est illud q̄ᵒ accipit̄ a prima p̄fectione. Entia igitur existētia in vltima perfectione que est p̄fectio forme habent esse simpliciter. Existētia autē in prima p̄fectione que est p̄fectio materie habent esse ſm quid. sed quia q̄ᵒ est simpliciter est

perfectius eo q est fm quid: ideo forma est pfectior & dignior mã. ¶ Sz dubitat. corpa celestia sunt digniora & pfectiora corpib9 hoȝ iferioȝ ex eo: qz sũt generabilia & icorruptibilia: ppetua & eterna: hec aũt corpa generãtur & corrũpunt: sz mã prima est ignãbilis & incorrupnbilis ppetua & eterna. pzio phycoȝ & forma subalis ei9 gnãtur & corrũpit vt est pcessuȝ: igit mã e pfectior & dignior forma subali. ¶ Dõm q corpa celestia nõ sũt pfectiora corpib9 hoȝ iferioȝ rõne eternitatis tñ: sz rõne ipassibilitatis & nobilitatis forme. cõstat aũt q mã est in ifinitũ trãsmutabilis: & de se nullã bz formã. durare. n. p maius tẽpus nõ designat maiorem pfectionẽ: qz tũc multa bruta & multa inaiata eẽnt pfectiora hoie: & pñter nec durare p tps eternũ: qz tũc multa accñtia oẽm formã subalẽ gnãbilẽ & corruptibilem in pfectiõe excederẽt: sz si aliqđ corpus est ipassibile seu maioris pfectiõis in forma illud ẽ pfecti9 corpe passibili & minoris pfectiõis in forma. pfectio aũt materie necio est minor q pfectio forme cũ mã sit potentia: & forma actus cũ mã pficiat per formã & nõ forma p mãȝ. ẽ eni forma finis mãe vt habet in hoc scdo. (Amplius fit hõ.) Tertia pclo. forma nãlis ẽ natura & nõ forma artificialis. pbat. oẽ illud qđ gnãt sibi simile est nã: sz forma nãlis & nõ artificialis gnãt sibi sile: igit &c. pz pña cũ minori. qz forma hois fit ex forma hois sicut hõ ex hoie. hõ. n. genitus fit ex hoie generãte: & forma hois geniti fit ex forma hois generãtis. maior aũt declarat signo antiphõtis di. q nõ forma lectuli: sz lignũ est nã lectuli: qz si lectulus pcĩat in terrã & germinet fiet lignũ & nõ lectulus. I. e. li. (Amplius fit hõ ex hoie: sz nõ lectulus ex lectulo. vñ dicũt antiqui figurã nõ eẽ nãm sz lignũ: qm fiet vtiqz si germinet nõ lectulus sz lignũ. si ergo hec figura est ars) .i. forma artificialis ex qua nõ pueniit sibi (sile sequit q & forma ẽ nã) ex q ẽ illa fit sibi sile (fit. n. ex hoie homo.)

Tex. cõ. 13.

Notandum primo fm cõmẽtatorem cõmẽto. 13. q antiqui cum viderũt q forme artificiales nõ generant ex se inuicem & crediderũt ppter hoc eas nõ eẽ nãs: & estimauerunt q forme nãles nõ gnãnt ex se inuicẽ: opinati sũt vt nullam formã eẽ nãȝ: qđ eni gnãtur ex scãno apud ramificationẽ nõ est scãnũ sz lignũ. Arguebãt eni sic: iõ lignuȝ est nã: qz ex ligno gnãtur lignũ: & forma artificialis nõ est nã: qz ex forma artificiali nõ generat forma artificialis: sz psitr ex forma nãli nõ gnãtur forma nãlis: igitur nulla forma nãlis est nã. maior apparet expimẽtaliter cũ ex ligno generet lignũ in ramificatiõe: nõ autem scãnũ ex scãno. ¶ Cõtra istos antiquos arguit cõmẽtator ppzio fundamẽto. forma nãlis generat formaȝ naturalẽ: igit forma nãlis est nã. pz pña p eos. & añs ẽ manifestũ. qz hõ gnãt hoieȝ: q nõ posset esse nisi forma generaret formã: & si nõ per modũ suppositi: tamẽ p modũ principij & termini: qz forma hois generãtis ẽ formale principiũ p q hõ gnãt: & forma hois geniti ẽ formalis termin9 per quẽ hõ generat. ¶ Secũdo notandũ fm cõmẽtatorẽ eodẽ cõmẽto: q causa ppter q forma nãlis gnãt sibi sile & nõ forma artificialis ẽ: qm forme artificiales sunt accidẽtia in subiectis nãlibus: & forme nãles sũt subẽ: sz forme artificiales lz sint accidentia in corpib9 nãlibus: tñ cõstituũt res artificiales fm q sunt artificiales queadmodũ forme nãles cõstituũt res nãles. si igit nãlia sũt subẽ: nece est vt forme nãles sint subẽ: queadmodũ qz artificialia sz q sũt arti^a sũt accidẽtia. iõ forme artificiales sũt accñtia. Intẽdit cõmẽtator q artificialia sunt subẽ: & artificialia in eo q sunt subẽ nõ cõstituunt p formas artificiales: sz p mãȝ: ĩ eo aũt q sunt artificialia cõstituunt p formas artificiales. ideo artificialia vt sic sunt accidentia sicut nãlia: vt sic sũt subẽ. cõstituit enim substãtia per formã substãtialẽ & accidẽs per formã accidẽtalem.

Sed dubitatur qz sicut forma hominis producit sibi sile ita caliditas pducit sibi sile: & tñ est accñs. ppterea non apparet illa bona rõ: q iõ forma artificialis nõ pducit sibi sile: qz est accidẽs in corpib9 nãlibus. ¶ Rñdet fm cõmẽtatorẽ q lz caliditas pducat sibi sile: nõ tñ generat sibi sile loquẽdo ppzie de generare q est actus virtutis gnãtiue disiuncte pducẽtis sibi simile in spẽ: que quidẽ virt9 repitur in plãtis pducentibus ex se ramos: & in aialib9 pfectis nõ orbatis hñtibus gnãtionẽ vnicaȝ iuxta doctrinã Aristo. 2. de aia.

Et pterea autem nã. Quarta pclo generatio forme subalis est quodãmõ nã. pbat. oĩs motus nãlis denominat a termino ad quẽ: sz gnãtio subalis est mot9 nãlis cũ sit via in nãm: igit generatio subalis denoiatur a termino ad quẽ: sed termin9 ad quẽ est nã vt pbatũ .s. forma subalis: igit generatio est quodãmõ nã. prima pars añtis pbat iductiue. qm calefactio denoiat a caliditate: & frigefactio a frigiditate: & albefactio ab albedine & sic de singulis. Et notãter dicit motus naturalis: qz nõ qlibet mot9 denoiat a termino ad queȝ sed aliqñ a pricipio effectio vt medicatio & edificatio. medicatio eni denoiat a medicatiua & nõ a sanitate. & edificatio ab edificatiua & nõ a forma dom9: sz hi sunt motus artificiales. I. e. li. (Amplius aũt nã dicta sic generatio) cõstrue sic. amplius aũt generatio est sicut nã dicta nã. i. est quodãmõ natura (qz via est in naturaȝ. nõ eni natura) que est generatio aut nasci (est queadmodũ est medicatio dicit nõ imedicatiuã viã sed in sanitatẽ. necesse quidẽ eni est a medicina nõ in medicinaȝ esse medicationẽ. nõ sic aũt natura) que ẽ generatio (se habet ad naturã) que est forma sz q (natũ est) .i. generatio (ex quodã in quoddã venit) .i. ex termino a quo in terminũ ad quẽ (fm q natũ est) .i. fm q ipsuȝ ẽ qđdam nasci (q igit inascit nõ est ex quo denoiatiue sed in q forma itaqz natura est) igit & ipsa generatio est qdãmodo natura.

Tex. cõ. 14.

¶ Notãdũ fm cõmẽtatorem cõmento. 14. q causa in hoc est q trãsmutatio in eis. s. in artificialib9 est de genere eius ex quo fit trãsmutatio magis q de genere ei9 ad q est trãsmutatio: aut ipsaȝ esse de genere eius ex q est trãsmutatio est famosi9 q ipsaȝ esse de genere eius ad qđ est trãsmutatio. Si ergo querit ppter quid trãsmutatio artificialis magis denoiat a principio effectiuo q a termino ad quẽ. Rñdet cõmẽtator: qz magis est de genere principij effectiui q de genere termini ad quẽ: aut qz famosius est ipsaȝ trãsmutationẽ artificialeȝ esse magis de genere principij effectiui q termini ad quẽ. ¶ Et nõ sine causa respõdet sub disiũctione: quia medicatio & medicus nõ sunt eiusdẽ generis: neqz domificatio & domificatiua: qz medicus & domificatiua sunt de prima spẽ qualitatis: medicatio vero & domificatio sunt de genere termini ad quẽ si accipiunt p forma fluẽte & de pdicamẽto passionis vt sumit p fluxũ iuxta doctrinã eius. 3. phycoȝ. ¶ Itẽ nõ oĩs mot9 artificialis denoiat tñ a principio effectiuo. vñ aliquis denoiat tñ a principio effectiuo vt medicatio: videlz a medico vel medicatiua: aliquis tñ a termino ad queȝ

vt sanatio.s.a.sanitate:aliquis vero ab vtroqꝫ vt do-
mificatio vel edificatio.domificatio.n.denoīatur taꝫ a
domo ꝙ̄ a domificatiua:⁊ edificatio denoīat tam ab
edificatio ꝙ̄ ab edificatiua. ¶ Sed dubitat si oīs sana
tio denoīatur a termino ad quē:⁊ aliqua sanatio ē me
dicatio:igit medicatio denoīat a termino ad quē. similr
si oīs medicatio denoīat a principio effectiuo:⁊ aliq̄
medicatio est sanatio:igit sanatio denoīat a principio
effectiuo. ¶ Rñdet negādo ꝯñam vtrāqꝫ:q2 ex maio
ri per se ⁊ minori p accidēs nō sequit ꝯclo per se:lꝫ eni
idē motus numero sit sanatio ⁊ medicatio:tñ sub alia
rōne est sanatio:⁊ sub alia rōne est medicatio:iō acci-
dit sanationi vt sit medicatio:⁊ accidit medicationi vt
sit sanatio ad hūc itellectū ꝙ medicatio aliqñ est sana
tio:⁊ aliqñ nō est sanatio. ¶ Sed dubitat circa ꝯclo-
neꝫ:qm̄ natura est principiū mot⁹ ⁊ quietis ei⁹ in quo
est vt patuit:sꝫ gnātio subalis nō est principiū motus
sed magis finis motus ꝭm cōmētatorē.6.phycoꝝ. igi
tur generatio subalis nō est natura. ¶ Dōm ꝙ forma
subalis est natura p se prio:materia pria ē natura p se
nō prio:⁊ ipsa generatio est natura p accñs ꝓ ꝙ̄to est
mutatio in nām.nō ergo diffiniebat ibi natura p acci-
dens nec quodā mō:sꝫ natura p se ⁊ simplr:ex q̄ sequi
tur ꝙ aristo.hic nō facit vnā rōnē ad ꝓbādū formaꝫ
eē naturā sicut dicit cōmētator:⁊ cōiter alij̄ expositores:q2 phs nunꝙ̄ ꝓbaret id qđ est simplr p id qđ est
[illegible] ꝙ forma
est natura simplr:⁊ generatio ē natura ꝭm qđ:iō pro-
bat scđꝫ ex primo ⁊ nō econtra. ꝓpterea dicit antiqua
trāslatio.nā igit est creatio ꝯcludēdo ex illa dr̄ia inter
motū naturalē ⁊ artificialē in rōne assignata ꝙ genera

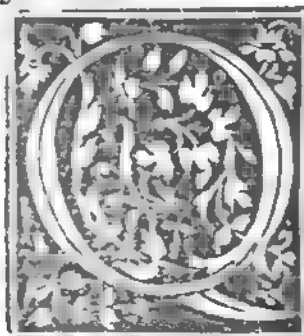
Tex. cō.15. tio est nā.(Sꝫ forma ⁊ natura.) Phus hic soluit vnuꝫ
dubiū poterat fieri ꝯ q̄rtā ꝯclonē.nā cuilibet generationi
forme subalis ē ꝯiūcta priuatio forme ꝯrie cū nō gñet
forma subalis qn altera corrūpat:si igit generatio for
me subalis ē natura:p idē est natura priuatio forme
ꝯrie:qđ videt icōueniēs cū priuatio sit nō ens. ¶ Re-
spōdet phs ꝯcedēdo ꝙ priuatio est quodā mō natu-
ra di.ꝙ taꝫ forma ꝙ̄ natura dr̄ duplr.s.de habitu ⁊ pri
uatiōe:ita ꝙ nō solū habit⁹ dr̄ forma ⁊ natura sꝫ etiā
priuatio:verū est tñ ꝙ nō eodē mō:q2 habit⁹ ē simpli
citer forma ⁊ natura:priuatio aūt ē quodāmō forma
⁊ natura. vtꝝ aūt cuilibet generationi forme subalis
sit cōiūcta priuatio forme ꝯrarie aut nō est ꝯiūcta ali-
bi ꝑscrutabit cū nō sit ꝑsentis speculatiōis. Te.li.(Sꝫ
forma ⁊ natura duplr dr̄.) i.de duob⁹.(Et eni priua-
tio spēs quodāmō est. Si aūt est priuatio ⁊ ꝯtrariū est
aliqđ circa simplicē generationē:aut nō est posterius
ꝯsiderādū est.s.in libro de generatione.

Notandum primo ꝙ illā litterā pri-
uatio quodāmō est spe-
cies cōmētator cōmēto.15.duplr exponit:⁊ primo sic.
forma dr̄ duob⁹ modis.dicit eni de formis ꝑfectis in
esse cū quibus nō cōiungit priuatio:⁊ dicit de diminu
tis cū quibus ꝯiungit aliqua priuatio vt de nigredine
⁊ albedine.albedo.n.ē forma cū q̄ nō ꝯiūgit priuatio
oīno.nigredo eni est forma cuꝫ qua ꝯiungit priuatio
albedinis:⁊ silr videt in oīb⁹ ꝯtrarijs.ꝯtrariū.n.cum
cui ꝯiungit priuatio est vnū eoꝝ de quib⁹ dr̄ forma.
forma ergo dr̄ de ꝯtrario cui nō ꝯiungit priuatio:⁊ dr̄
de ꝯtrario cui ꝯiungit priuatio. Sꝫ est dubiū.sicut eniꝫ
albū generat ex nigro ita albū corrūpit in nigrū ꝭm
phm primo hui⁹:igit sicut nigredini ē ꝯiūcta priuatio
albedinis:ita albedini est ꝯiūcta priuatio nigredinis.
⁊ idē arguit de oībus alijs ꝯtrarijs.s.de caliditate:fri-
giditate:humiditate:⁊ siccitate de:quib⁹ intēdit cōmen
tator dicere ꝙ frigiditati est cōiūcta priuatio calidita-
tis ⁊ nō ecōtra.siccitati etiā est ꝯiūcta priuatio humidi-
tatis ⁊ nō ecōtra. ¶ Deinde sicut albedo ita nigredo
est forma positiua:sensibile ꝓpriū ⁊ sensibile p se:[illegible]
sicut de albedie ita de nigredine forma dr̄ simplr.phs
aūt dicit ꝙ priuatio est quodāmō spēs:igit p priuatio
neꝫ nō itelligit phs ꝯtrariū minoris ꝑfectiōis. ¶ Rñ-
detur ꝭm burleū ꝙ nō est silr:q2 nigredini sic ꝯiungit
priuatio albedinis ꝙ in nigredine nō est albedo for⁹
nec virtualit. in albedine aūt ē virtualr nigredo sicut
gñaliter:qđlibet min⁹ ꝑfectū est vtualiter in suo perfe-
ctiori.deinde cū nigredine est ꝯiūcta priuatio maioris
ꝑfectiōis:⁊ cū albedine nō ē ꝯiūcta priuatio maioris
ꝑfectiōis. ¶ Ista respōsio est dubia:q2 [illegible] cō
mentatoris est ꝙ ꝯtraria se cōpatiant in eodē subiecto
igit in nigredine est formalr albedo:⁊ i frigiditate for
me caliditas:neqꝫ est veꝝ ꝙ cū albedine nō sit ꝯiūcta
priuatio maioris ꝑfectiōis:dato ꝙ rubedo vel alius
medius color sit ꝑfectior extremis. ¶ Dōm igit ali-
ter iuxta doctrinā aristo.2.de aīa. ꝙ duplex est priua-
tio.s.negatiua ⁊ positiua.priuatio negatiua ē negatio
in subto apto nato.priuatio positiua est ꝯtrariū mino
ris ꝑfectionis:⁊ de tali priuatione loquit cōmentator
cū dicit nigredini eē ꝯiūctā priuationē albedinis ⁊ non
ecōtra oīno.i.nigredo est priuatio albedinis. albedo
autē nullo mō est priuatio nigredinis cū nullo mō sit
ꝯtrariū minoris ꝑfectiōis. ¶ Et cū instat dicēdo ꝙ ista
expositio cōmētatoris videt eē ꝯtra [illegible]
ꝙ priuatio est quodāmō spēs:nigredo aūt est simpli-
citer forma. Rñdet ꝙ nigredo pōt absolute ꝯsiderare
⁊ sic est simplr forma:aut p cōparatiōeꝫ ad albedinē:
⁊ sic est forma quodāmō.dicit.n.cōmētator.2.de aīa.
ꝙ si aliqua duo inuicē cōparant:quoꝝ vnū sit magis
perfectū ⁊ reliquū min⁹ ꝑfectū.ꝙ est magis ꝑfectum se
hꝫ vt actus:⁊ ꝙ est minus ꝑfectū vt potētia:sed forma
dr̄ simplr de actu ⁊ ꝭm quid de potētia:igit ⁊c̄. ¶ Se-
cūdo exponit cōmētator illā litteraꝫ di.ꝙ aristo.forte
intēdit ꝙ natura dicit duob⁹ modis de habitu ⁊ pri-
uatiōe exñte in prima materia.ista.n.priuatio quodā-
modo nō est priuatio simplr:imo est sicut forma ma-
terie. Nō intelligit hic cōmētator p priuationē formaꝫ
subalē iperfectiorē vt dicit burle⁹ ꝙ forma terre est pri
uatio forme ignis cū modus iste loquēdi de priuatio
ne reducat ad primū modū iaꝫ declaratū:neqꝫ appa-
ret ꝙ forma terre magis existat in pria materia ꝙ̄ for-
ma ignis:sꝫ itelligit cōmētator p priuationē ipsaꝫ ne-
gationeꝫ for⁹ in subto apto q̄ dr̄ existere in mā:pp ex-
itatē ei⁹ i mā ⁊ aliq̄ mō priuatio simplr ꝓ quāto est
simplr negatio in subo apto nato:⁊ aliquo mō nō est
simplr priuatio ꝓ quāto nō priuat materiā oī forma
⁊ est sicut forma materie:q2 sicut forma generat ⁊ cor-
rumpit in materia:ita ⁊ priuatio. corrūpit.n.priuatio
in materia qñ generat forma:⁊ generat priuatio i ma
teria qñ corrūpit forma. ¶ Ista expositio est melior
prima:q2 per eā meli⁹ saluat littera ⁊ magis exprimi
tur intētio phi:neqꝫ incōuenit ꝙ priuatio sit nō ens:⁊
tñ sit q̄dā mō for⁹ aut sicut forma māe.prio q̄deꝫ:q2
priuatio includit formā in suo ꝯceptu diffinitiuo dicen
te pho.2.elēchoꝝ.ꝙ in nō facere intelligit facere. Se-
cūdo:q2 semp cōiungit forme cū semp cū vna forma
cōiungat priuatio alteri⁹ forme. Tertio:q2 ad moduꝫ
forme ꝑdicat de materia:sicut eni materia est forma-

ta ita est priuata. Quarto: quia sicut generatio vnius forme est corruptio alteri⁹: ita generatio vnius priuationis est corruptio alteri⁹. semp eni cuȝ generat vna forma ⁊ altera corrūpit. generat vna priuatio ⁊ altera corrūpitur. ¶ Ex p̄dictis sequit ꝙ lȝ natura nō dicatur simplr̄ ⁊ p se nisi de materia ⁊ forma substātiali tamē ſm quid ⁊ p accn̄s dicit de aliis. vnde tā generatio ꝙ priuatio est quodā mō natura ſm phm: ⁊ albedo nigredo ⁊ alie qualitates tam prime ꝙ scd̄e dicūtur nature ſm cō[m]ētatorē.

Secundo notādū ſm cōmētatorē codeȝ cōmēto ꝙ priuationē vni⁹ forme cōiungi forme ɔtrarie: manifestū ē in ɔtrariis que sunt in qualitate: ⁊ nō est manifestū quō est in gn̄atione de subā. s. vtrū cū priuatiōe forme subalis cōiungat ɔtrariū aut nō: pscrutādū est post. s. in li. de ge. ⁊ cor. illic. n. declarabit ꝙ priuatio que est in prima mā nō diuiditur a primis ɔtrariis que sunt q̄ttuor qualitates. ⁊ ꝙ ista ɔtraria sunt prima cōtraria oīuȝ que generātur ⁊ corrūpunt. Intēdit cōmētator ꝙ materia prima gn̄abiliuȝ ⁊ corruptibiliū nunꝙ denudat ab altero cōtrariorū qualitatū primarū: ita ꝙ nunꝙ corrūpit caliditas qn̄ generet frigiditas ⁊ ecōtra: nec vnꝙ corrūpit humiditas qn̄ generetur siccitas ⁊ ecōtra. Sȝ loquēdo de aliis ɔtrariis materia pōt denudari a quolibet illorum: qr aliqua est mā in qua non est aliquis color nec aliquis odor: nec aliquis sapor. Si etiā eēt ɔtrarietas in subā materia denudaret a quolibet ɔtrariorū cū aliqua sit materia in qua nō sit forma substātialis equi: nec forma imediate p̄cedens: nec forma imediate sequēs. ¶ Sed dubitat quō ɔtraria qualitatū primarū sunt prima ɔtraria oīuȝ que generant ⁊ corrūpuntur cū in primo huius dixerit cōmētator ꝙ prima ɔtrarietas p̄dicamēti sube sit simplr̄ prima ɔtrarietas. vȝ. inter habituȝ ⁊ priuationē. ¶ Dicēdū ꝙ prima ɔtraria p̄dicamenti substātie sūt simplr̄ prima ɔtraria opposita priuatiue. cōtraria autē qualitatū primarū sūt simpliciter prima ɔtraria opposita positiue: ⁊ ita intelligit cōmētator hic.

Tex. cō. 16.

Quoniam aūt natura.) Istud ē tertiū capitulū huius primi tractatus secūdi phycorū in q̄ Aristoteles d̄termiat ad quē artificē spectat cōsiderare de natura. ⁊ diuidit in duas partes. nā in prima parte ponit differētiā inter naturalē ⁊ mathematicū: aut inter sciētias n̄ales ⁊ mathematicas. In secūda vero exequit de intēto ibi. (Qm̄ natura dupliciter.) ¶ In prima parte phs intēdit quattuor ɔclones quarū prima est ista. Scīa n̄alis ⁊ mathematica cōueniūt in re cōsiderata. Scd̄a ɔclo. sciētia n̄alis ⁊ mathematica differūt in modo cōsiderādi ibi. (De his quidē igit.) Tertia ɔclo. forme n̄ales differūt a formis mathematicis ibi. (Fiet autē vtiq̄.) Quarta ɔclo. scientie naturales differūt a sciētiis mathematicis ibi. (Demōstrant aūt.) ¶ Prima ɔclo dupliciter arguit: ⁊ primo sic. sciētia n̄alis ⁊ geometria cōueniūt in re cōsiderata: sed geometria est mathematica: igit sciētia n̄alis ⁊ mathematica cōueniūt in re cōsiderata. pȝ ɔn̄a cū minori. ⁊ maior arguit. nā geometria cōsiderat de pūctis: lineis: supficieb⁹: ⁊ corporib⁹ vt manifestū est: ⁊ de eisdeȝ cōsiderat phycus ex quo sunt accn̄tia corpis n̄alis. Lege litterā. (Qm̄ aūt determinatū est quot modis dicatur nā. post hoc speculādū est q̄liter differat mathematicus a phyco. Et. n. plana). i. supficies (hn̄t ⁊ firma). i. corpa p̄dicamēti q̄titatis (phyca corpa ⁊ lōgitudīes) .i. lineas (⁊ pūcta de quib⁹ intēdit mathematicus) igitur ɔueniūt in eadē re ɔsiderata phycus ⁊ mathema[tic]⁹.

Notandum ſm cōmētatorē cōmēto .16. ꝙ ista pscrutatio. s. d̄ differētia sciētie n̄alis a mathematica: lȝ ptineat ad logicam: tn̄ mos est vt illud qō est cōe oībus artib⁹ dicatur in logica: ⁊ illud qō est ꝓpriū vnicuiq̄ arti dicatur in illa arte. Intēdit cōmētator ꝙ declarare differētiam sciētiarū tam in spāli ꝙ in gn̄ali ptīet ad logicam iuxta doctrinā Aristo. primo posteriorū tn̄ ex ɔsuetudine auctorū nō declarat in logica nisi differētia in cōi in speciali vero declarat in sciētiis spālibus: sed n̄alis sciētia ⁊ mathematice sunt sciētie spāles: igit ex cōi cōsuetudine oȝ declarari differētia harū sciētiarū in aliqua earuȝ sciētiarū nō in mathematicis: qr ille nō cōsiderant de differētiis rerū: igit in scientia n̄ali talis pscrutatio fieri debet. Lincolniēsis tamē dicit ꝙ ista perscrutatio nō ptinet ad logicā vniuersalē: nec ad phycam: nec ad mathematicā: sed ptinet ad logicā applicataȝ istis. s. phyce ⁊ mathematice ⁊ huiusmodi logica sic accepta est q̄si mediū inter logicā vniuersalē ⁊ quālibet istarū particulariter sūptā. (Amplius astrologia.) Secundo sic astrologia ē sciētia mathematica siue sit altera simpliciter a phyca eo modo quo geometria ⁊ arismetica: siue sit pars subiectiua eius per subalternationē: eo modo quo musica ⁊ pspectiua: ⁊ tamē astrologia ⁊ phyca conueniunt in eadē re ɔsiderata: igit ⁊c. patet ɔsequētia cū maiori. ⁊ mior declarat. nā astrologus cōsiderat quātitatē ⁊ figurā solis ⁊ lune: ⁊ hoc idem cōsiderat phycus: quoniā cōsiderās aliquod subiectū quid est cōsiderat per se accidētia eius: sed quātitas ⁊ figura sunt per se accidentia solis ⁊ lune. ⁊ ipse phycus ɔsiderat quid est sol ⁊ quid est luna: igitur etiā cōsiderat quātitatem ⁊ figurā solis ⁊ lune. Lege litterā. (Amplius astrologia altera est) simpliciter a phyca (aut pars phyce vȝ. subiectiua. Si eni phyci est scī[re] qd̄ sit sol aut luna itelligere. acci[dentiu]m autē que sunt per se nullū icōueniēs est) etiā habere cōsiderationē. ¶ Et cōfirmat ideȝ per quoddā signū: quoniā antiqui naturales ɔsiderabāt de per se accidentibus solis ⁊ lune: ⁊ de terra vtruȝ sit spherica vel non: ⁊ de toto mundo vtruȝ sit sphericus aut non. Lege litterā. (Et aliter quoniā dicētes de natura). s. antiqui (vident ⁊ de figura solis ⁊ lune: ⁊ vtrū spherica sit terra ⁊ mūdus aut non.

Tex. cō. 17.

Notandum ſȝ cōmētatorē cōmēto .17. ꝙ famositas cōgregatur hic duobus modis: quorū vnus est in ipsa re: ⁊ secūdus in ꝓpositione cōtinēte ipsaȝ rem: ⁊ est ꝙ oīs artifex debet cōsiderare de accidētibus sui subiecti. Intēdit cōmētator dicere ꝙ ista ꝓpositio est famosa. phy sicus cōsiderat de figura solis ⁊ lune cuius famositas cōiungitur ex duobus: primo qr omnes naturales ɔsiderātes naturā solis ⁊ lune etiaȝ cōsiderauerūt figuraȝ eius. Secūdo ꝓpter ꝓpositionē famosaȝ collectā primo posteriorū. omnis artifex debet cōsiderare de accidentibus sui subiecti: sed figura est accidēs solis ⁊ lu-

ne.vꝫ.sphericitas:⁊ sol ⁊ luna sunt subiecta phi natu-ralis:sicut ⁊ gnāliter quodlibet corpus naturale:igitur physicus h[illegible] considerare de figura [illegible] solis ⁊ lune

Sed dubitatur primo si considerans subiectum considerat accidētia illius:igit oīs artifex cōsiderans hominē debet cōsiderare de cursu illius ⁊ albedine eius: ⁊ sic de aliis accidētibus infinitis:qđ nō videtur verū.⁊ patet ꝯsequētia.q2 illa sunt accidētia sui subiecti. ¶ Secūdo sequit ꝙ astrologus ꝯsiderās solē ⁊ lunā debet ista cōsiderare ſm ꝙ sunt mobilia īgenerabilia ⁊ īcorruptibilia [illegible] ⁊ patet ꝯsequētia q2 illa sūt accidētia illi⁹ subiti sicut figura aut sphericitas. ¶ Ad primū dicit negādo ꝯsequētiā.q2 phus ⁊ cōmentator loquunt de accidētibus per se ⁊ nō de accidētibus p accidēs cuiusmodi sunt cursus ⁊ albedo.figura autē seu rotūditas est accidēs per se:⁊ si non ꝓseptate forme:tñ ꝓseptate subiecti. Si eni rotūditas non determinat sibi celū solē aut lunā:tamē qđlibet illorū sibi determinat rotūditatē ꝓpter motū cū sit figura maxime habilis ad motū. ¶ Ad scđꝫ dicit ꝙ nō quilibet artifex cōsiderās aliqđ subiectū cōsiderat oīa per se accidētia illius:sed solū ea accidentia que sibi cōpetunt ex determinata rōne sue cōsiderationis. cōsiderat.n. metaphysicus corpus celeste ꝓut cōponit ex genere ⁊ differētia: ⁊ sic ꝯsiderat accidētia que illi cōpetunt ſm istā cōpositionē.phus naturalis cōsiderat idē ꝓut cōponitur ex materia ⁊ forma:⁊ sic cōsiderat accidētia cōpetētia illi ſm hāc cōpositionē.mathematicus autē cōsiderat illud idē ſm qđ cōponit ex partibus quātitatiuis:⁊ sic cōsiderat accidētia que illi cōpetunt ſm hāc cōpositionem:q2 igitur mobilitas est passio sequēs naturā corporis celestis ſm cōpositionē materie ⁊ forme:⁊ īcorruptibilitas est passio sequēs eandē cōpositionē:ſꝫ limitatius.vꝫ.per carētiam priuationis aut potentie ad formā:⁊ nullus artifex cōsiderat celū ſm istā cōpositionē ꝑter phm naturalē:iđ nō oꝫ astrologū cōsiderare talia accidētia:sed bene figurā que cōsequit cōpositionē ex partibus quātitatiuis:⁊ q2 istā cōpositionē etiā cōsiderat physicus ſꝫ alio modo:ideo physicus etiam cōsiderat de figura celi solis aut lune.

Te. cō. 18. De his quidem igit. ¶ Secūda ꝯclusio.sciētia naturalis ⁊ mathematica differūt in modo cōsiderādi patet. quoniā naturalis cōsiderat pūcta:lineas:supficies:⁊ corpora ac etiā figurā solis ⁊ lune:vt sunt termini seu passiões corporꝫ naturaliū:ſꝫ mathematicus cōsiderat ista abstracte.abstrahit.n.per intellectū hec oīa a corpore naturali cōsiderādo puncta:lineas:superficies: corpora: ⁊ figuras nō ꝑcipiendo ipsa subijci ⁊ fundari in corpe naturali.l.e.ii.(De his quidē igitur negociat mathematicus:ſꝫ nō inq̄tū physici corpis termin⁹ ē vnūqđq3:neq3 mathematicus accidētia speculat inq̄tū talibus accidunt:vnde ⁊ abstrahit)ipse mathematicus.

Notandum primo ſm cōmētatorē cōmē.o.18.ꝙ aristo.itēdit per mathematicū hic geometrā ⁊ astrologū.geometra igit cōsiderat de corpore ſm ꝙ est habēs tres dimensiones tm̄.naturalis vero ꝯsiderat de eo ſꝫ ꝙ iste dimēsiones sunt vltima existētia in corpore transmutabili.Et similiter cōsiderat geometra de superficie ſm ꝙ est supficies tm̄.naturalis vero ſm ꝙ ē finis corporis naturalis.⁊ sic etiā cōsiderat de lineis ⁊ punctis. Ista est ergo differētia inter physicū ⁊ geometrā: qm̄ physicus ꝯsiderat hec oīa vt sunt accidentia corporis naturalis cōsiderādo hāc ꝓpositionē. puncta:linee: superficies:⁊ corpora sunt termini aut passiones corporū naturaliū:geometra vero cōsiderat hec oīa abstracte.s.punctū vt est termin⁹ linee:lineā vt ē lōga tm̄. supficiē vt est lōga ⁊ lata:corpus vero vt hꝫ tres dimēsiones accipiēdo hāc ꝓpositionē.oē corpus est lōgū latū ⁊ profūdū:nō cōsiderādo istā.oē corpus est mobile [illegible] oē corpus est cōpositum ex materia ⁊ forma.

Secundo notādū ſm cōmētatorē eodem cōmento ꝙ astrologus qui cōsiderat de pluribus accidētib⁹ corporꝫ celestiū de quibus naturalis cōsiderat:nō cōsiderat de istis accidētibus ſm ꝙ accidūt nature istius corporis sicut naturalis cōsiderat de eis.s.qui cōsiderat de figura lune ⁊ solis ſm ꝙ natura eorꝫ exigit illā figurā: sed ſm ꝙ mens abstrahit eas a motu ⁊ trāsmutatione:qm̄ cōsiderat de figuris eorꝫ ſm ꝙ sunt figure tm̄:nō ſꝫ ꝙ sūt celestia mobilia.Ecce differētia inter considerationem astronomi ⁊ physici.quilibet eni illorꝫ cōsiderat figuram celi sed nō eodē mō:quoniā astrologus ꝯsiderat figurā celi tm̄ vt est passio corporis celestis nō cōsiderādo causā ꝓpter quā sibi competit in aliquo genere cause.physicus vero cōsiderat illā ſm oīa quattuor genera causarū manifestādo celū a natura sua sibi determinare illā figurā ꝓpter motū

Contra predicta arguit:⁊ primo ꝙ geometra nō abstrahit simpliciter a materia:q2.2. posteriorū dicit phus ꝙ ista ꝓpositio.angulus semicirculi ē angulus rectus demōstrat p medietatē duorꝫ rectorū in genere cause mālis:sed illā demōstrationē nemo facit nisi geometra: igit geometra nō abstrahit a materia. ¶ Secūdo arguit ꝙ astrolog⁹ nō abstrahit a motu ⁊ trāsmutatione:quia astrologus cōsiderat de motibus planetarū:igit nō abstrahit a motu planetarū. añs est manifestū.q2 astrologus iudicat ſꝫ distantiā ⁊ ꝓpinquitatē planetarū: qđ eē non posset absq3 motu.⁊c. ¶ Ad primū dicit ꝙ duplex est mā.vꝫ.sensibilis ⁊ intelligibilis.materia sensibilis est substātia vt subiecta qualitatibus sensibilibus vt caro os ⁊ huiusmodi.mā aūt intelligibilis est quātitas ⁊ subiectā dimensionibus ⁊ figuris:cū ergo dicit mathematicū abstrahere a mā.illud est intelligendū de materia sensibili ⁊ non intelligibili.q2 nullo mō a materia itelligibili posset abstrahere cū sit subiectū eius. ¶ Ad scđꝫ dicitur ꝙ astrolologus nō cōsiderat motū in eo ꝙ motus: ſꝫ cōsiderat motū vt in eo ſm velocitatē ⁊ tarditatē reperitur maior vel minor distātia ad inuicē planetarū. vnde ait cōmētator.2.meta. ꝙ subiecta astrologie.s.corpora celestia sunt mota:nō tamē cōsiderat astrolog⁹ in eis ſm ꝙ sunt mota:sed cōsiderat de figuris ⁊ situb⁹ eorꝫ ſm quātitatē motuū:⁊ cōsiderat de quātitate eorum ſm velocitatē ⁊ tarditatē.physicus aūt considerat corpora celestia vt mobilia sunt ⁊ figuras eorꝫ vt sunt in corpore mobili ⁊ distātiā atq3 ꝓpinquitatē planetarū per motū sub rōne motus:differt igit physicus ab astrologo:q2 physicus cōsiderat de motu formaliter ⁊ de quātitate motus mālīter.ecōtra aūt astrologus cōsiderat de motu māliter ⁊ de quātitate eius.s.ſm magnitudinem ⁊ paruitatē formaliter.(Abstracta enim.)Phus h Te. cō. 18.
remouet vnū dubiū:q2 posset aliquis obijcere si mathematicus abstrahit accidētia noiata a corporib⁹ naturalibus:⁊ nō possunt esse abstracta ſm esse a corporibus nālibus igit mathematicus sic abstrahēdo itel-

igit falsum: et per consequens mathematice nō sunt vere sci entie. ¶ Respōdet phs q mathematicus abstrahit illa accidētia s3 q sūt abstrahibilia. ipsa eni nō sūt abstrahibilia a corporib⁹ naturalibus s'm esse sed s3 ratione: q2 cū nō includat in suis cōceptib⁹ corpora naturalia poterūt intelligi absq corporib⁹ naturalibus: et sic vere abstrahunt: neq in hoc mentiunt mathematici. Lege litterā. (Abstracta eni in intellectu a motu sūt) huiusmodi accidētia et a corporibus naturalibus (et nihil differt) cōsideratio mathematici et naturalis q ad veritatē: neq fit mēdaciū (abstrahētiū) ex quo nō cōsiderant aliquod falsū.

Notandum primo s'm cōmētatorē3 cōmēto 13. q aliqua sūt de quibus possibile est cōsiderare s'm q sunt in materijs et s'm q abstrahuntur a materijs: et sunt illa in quibus cōueniūt mathematicus et naturalis: et sunt alia de quibus īpossibile est cōsiderare nisi cū materia: et ista sunt ꝓpria naturalis. Intēdit cōmētator q ista accidentia notata vt punctus linea superficies corpus: figura possunt indifferenter cōsiderari vt sunt in materia naturali et sine illa mā. hec autē caro et sanguis nō possunt intelligi nisi cū naturali materia: ideo priora accidētia sunt cōia mathematico et naturali. alia vero sunt propria naturali cū mathematicus de his nō se intromittat.

Secundo notādū s'm cōmētatorē eodē cōmēto q hoc est cōmune geometre et astrologo cōsiderare aliqua nō s'm q sunt in materia: sed cōsideratio geometra est magis abstracta et magis remota a materia. geometra eni cōsiderat de figura simplici: astrologus vero de figura terminata. s. corporis celestis. Ita q geometra cōsiderat de figura simpliciter nō habēdo respectū ad aliquod determinatū corpus: astrologus autē cōsiderat de figura vt habet esse in determinato corpe. vz. in corpore celesti: et q2 figura est abstractior q figura corporis celestis: sicut etiā est cōmunior: ideo cōsideratio geometre est magis remota et magis abstracta q cōsidera⁹ astronomi.

Tertio notandū s'm Linconiēsē: hic q physicus et purus mathematicus in hoc differunt: q2 predicatum cōclusionis physici est subm cōclusionis mathematici. verbi gratia. sic physicus sillogizat. omne habēs materiā est magnū: omne corp⁹ naturale est habēs materiā: igitur omne corpus naturale est magnū. geometra aūt sic sillogizat. omne quātū est lōgū. omne magnū est quātū: igitur omne magnū est longū. illa igit eadē passio quā physicus demōstrat de corpore naturali est illa eadē de qua geometra demōstrat aliā passionē: sed physicus et mathematicus nō purus cōueniunt rē in subiecto q in ꝑdicato cōclusionis: sed nō per idē mediū. demōstrat enī physic⁹ figurā seu sphericitatē de luna per naturā lune mediate vel īmediate. astrologus vero per effectū eius aut ꝑ aliā causā transcendētē nām lune. sic enī physicus sillogizat. omne corpus naturale habēs cōuexū vniforme est sphericū: sed luna ē huiusmodi: igit luna ē spherica. astrologus autē sic sillogizabit. omne corpus celeste equaliter distās a cētro ē sphericū: sed luna est huiusmodi: igitur luna est spherica.

Quarto notādū s'm Egidiū q physicus et mathematicus cōueniūt et differunt. cōueniunt quidē: quia nullus eorū abstrahit q̄titatē a materia simpliciter. differunt vero: quia physicus non cōsiderat quātitatē sine materia quali et sensibili: mathematicus autē cōsiderat quātitatem sine materia quali et sine materia sensibili. vbi enim est essentialis dependētia prioris ad suū posterius: nō intelligitur posterius quin intelligatur prius: bene autē potest intelligi prius non intellecto posteriori: et quoniā materia precedit quātitatē et quātitas qualitatē sensibilem: quia sensibilis qualitas fundatur in materia mediāte quātitate: ideo non intelligitur quātitas sine materia: sed bene sine materia sensibili. ¶ Istud nō bene intelligo: quia materia est cognoscibilis per accidēs primo huius. et quātitas est per se cognoscibilis. 2. de anima igitur cognoscitur quātitas nō cognita materia. nec est verū vniuersaliter q nō cognoscatur posterius absq suo priori. cognoscit. n. celū nō cognita prima causa: et cognoscitur superficies nō cognita linea: et cognoscitur linea non cognito pūcto: lz enī nō cognoscatur posterius quin cognoscatur prius prioritate ꝑdicationis: tñ cognoscit poster⁹ absq priori prioritate causalitatis: sicut igit metaphysicus cognoscit materiā absq quātitate: ita mathematicus cognoscit quātitatem absq materia. ¶ Dicendū igitur vt super⁹ dictū est iuxta doctrinā cōmētatoris q tres artifices nominati differunt isto modo: quia physicus cōsiderat de sole luna et stellis vt sunt corpora mobilia: et de magnitudine et figura vt sunt passiones corporis naturalis inq̄tū mobile: sed astrologus cōsiderat de eisdē ī eo tm̄ q sunt corpora celestia: et de magnitudine et figura vt sunt accidentia corporis celestis. geometra autē cōsiderat de magnitudine et figura tm̄ s'm q huius: et nō vt sunt passiones istius vel illius.

Sed dubitatur circa illā ꝓpositionē. abstrahētium nō est mēdaciū: quia dicit philosophus. 2. metaphysice. q sicut res se habet ad esse: ita ad cognosci: sed accidētia nominata non possunt esse sine corporibus naturalibus: igitur non possunt cognosci absq corporibus naturalibus: et per cōsequēs abstrahētes illa a corporibus naturalibus mētiunt. ¶ Respōdetur q illa ꝓpositio est intelligēda s'm naturā et non s3 modum intelligēdi nostrū: quia vt determinatū fuit in ꝓlogo. noticia nostra cōiter ꝓcedit ab effectu ad causā et a posteriori ad suū prius: ecōtra autem noticia nature procedit semp a causa ad effectū: et a priori ad suum posterius: ideo natura nō posset cognoscere illa accidentia nisi cognosceret corpora naturalia si corpora naturalia sunt illis priora. Ille tamē modus arguendi non valet apud naturā: sicut neq apud nos: q2 nō sequitur. sicut res se habet ad esse ita se habet ad cognosci apud naturā: sed nō potest esse materia sine quātitate: igitur apud naturā non potest cognosci materia sine quātitate. illa enī ꝓpositio. sicut res se habet ad esse ita se habet ad cognosci: est sic intelligenda q eo ordine quo res est: eo ordine cognoscitur a natura: ita q priora prius cognoscunt apud et posteriora poster⁹. ¶ Intelligendū tamē q duplex est operatio intellectus s'm Aristotelē. 3. de anima. vz. prima et secūda. prima operatio intellectus est simplex intelligentia rei. secūda autē operatio est intelligentia cōpositionis et diuisionis. abstrahē igit lineā vel supficiē aut figurā a corpore sensibili per primā opationē intellectus nō ē mētiri: quia nemo mētitur intelligēdo lineā vel superficiē aut figurā nō intelligendo corpus naturale vel sensibile: aut materiā trāsmutabilē: sed abstrahere per secū

dam operationē intellectus est mētiri.s.intelligēdo aliquod istorū esse sine corpore naturali aut sensibili: et talis abstractio non est mathematica de qua loquitur Tex. cō.19. philosophus in littera.(Latet autē h.)Ex dictis in secunda pclusione et in respōsione ad motiuū reprehendit phus platonicos ponētes ydeas di.eos latere mathematica abstrahi a sensibilibus sm cōsiderationez et non sm esse.probāt enim ista mathematica non separari a sensibilibus sm ratonē:sicut nec separant sm eē ydeale.naturalia vero dicebāt separari sm esse sicut separātur sm rationē ponētes hominē cōmunē ydealē et equū cōmunē ydealē:cōtra quos arguit phs di.forme naturales sunt minus separabiles a materia q̄ forme mathematice:sed forme mathematice nō separant a materia sm esse:igitur nec forme naturales.patet cōsequentia cum maiori.qr forme naturales circūcernunt materiā cū non intelligant sine materia.vz.hō:equus: caro:sanguis:et huiusmodi.forme autez mathematice nō circūcernūt materiā cuz intelligant sine materia.s. punctus:linea:superficies:et figura.minor vero erat cōcessa ab illis.nō eni ponebāt ydeā figurarū nec numerorum neq magnitudinū pp̄ter ordinē essentialez repertum in illis.volebāt enim q qr figure ita ordinate se habent q trigonū est prius tetragono:et tetragonū prius pētagono:ideo vna figura est causa alterius: et ex hoc nō ponebāt ydeā figurarū, similiter binarius est essentialiter prior ternario:et causa eius et ternarius est essentialiter prior quaternario et causa illi⁹.Quapropter nō fuit expediens ponere ydeā numerorum et cōsequēter nec magnitudinū ex quo linea superficies et corpus habent ordinē essentialē inter se:et cōtinuā causalitatez prioris supra suū posterius.s.line:supra superficiem:et superficiei supra corpus. dixerūt enim q sufficit ordo et causalitas repibilis in figuris numeris et magnitudinibus ad hoc q possent diffiniri et esse sciētiam illorum absq eo q ponerentur ydee separate illorum cause existētes. Lege litterā.(Latet autē hoc).s.abstractio sm rationē et nō sm esse(facientes et ydeas dicentes).vz.platonicos(phyca eni abstrahūt)a materia sensibili(cū minus sint abstracta mathematicis.

Notandum sm cōmentatorē cōmēto.19.q manifestū ē q quicquid separat in esse separat ratione et nō cōuertit hoc dictuz est pp̄ter formas mathematicas que separantur sm rationez et nō sm esse cū nunq̄ sint sine materia sensibili:lz nunq̄ habeant candē rationem.

Sed dubitatur pp̄ter primā partem cōmēti: quia duo hoīes separātur sm esse:et non sm rationē cū eadem sit diffinitio omniū hominū sicut eadez est species specialissima. ¶ Respondetur q sicut due species p̄ter diffinitionē et rationez generis habent pp̄rias diffinitiones et rationes:ita duo indiuidua speciei humane aut alterius speciei p̄ter rationē speciei habent pp̄rias rationes īdiuiduales sicut habent pp̄rias formas et pp̄rias materias:neq per rationē semp est intelligēda diffinitio cū quālibet formā phus volet rationez vt ex suis scripturis ē manifestū.(Fiet autē.)Ter- Tex. cō.19. tia cōclusio.forme naturales differūt a formis mathematicis.pbatur.forme naturales diffiniunt per motuz vel per materiā sensibilē: sz forme mathematice nō diffiniunt per motū nec per mām sensibilē:igitur et c̄.q̄libet pars antecedētis est nota inductiue.nā par et īpar: rectū et curuū que sunt accidētia mathematica aut numer⁹ linea et figura q̄ sunt subiā illorum nō diffiniūtur per materiā sensibilē neq per motū:caro autē et os et homo que dicunt formas naturales nō diffiniunt sine motu et materia sensibili.generalr eni quelibet forma naturalis diffinit sicut simitas in cuius diffinitiōe necessario ponit materia sensibilis.vz.nasus:et nō diffinitur sicut curuitas in cuius diffinitiōe nō ponit materia sensibilis. ¶ Potest igit totū añs sic argui. diffinitio formarū naturaliū est sicut diffinitio simi: et diffinitio formarū mathematicarū est sicut diffinitio curui: sed ī diffinitione simi cadit materia sensibilis et in diffinitione curui nō cadit materia sensibilis:igitur forme naturales diffiniunt per materiā sensibilez:et forme mathematice nō diffiniunt per materiā sensibilez. Le.li.(Fiet autē vtiq hoc manifestuz).s.q forme naturales sunt minus separabiles q̄ mathematice: et pseq̄ter differunt ab illis(siquis vtrorūq).s.naturaliū et mathematicarū(tentauerit dicere terminos).i.diffinitiones: (et ipsorū)naturaliū et mathematicarum(et accidētiuz) eorūdē(impar quidezeni et par et rectū et curuū:adhuc autez et numerus et linea et figura sine motu sunt:caro autē et os et homo nō sunt:sed h sicut naris sima: sed nō sicut curuum dicitur.)

Notandum primo sm cōmētatorē cōmēto.19.q manifestū est p se: quoniaz cū diffiniuimus parez vel imparem:et vniuersaliter numerum et accidētia numeri:et similiter magnitudines:et accidētia illorum nō apparebit mā in diffinitione eorūz que est causa transmutationis.vnde numerus sic diffinitur.numerus est multitudo ex vnitatibus aggregata.par est numerus diuisibilis in duas partes nō cōmunicātes equales.īpar ē numerus non diuisibilis in duas ptes īcōicātes eq̄les.linea vō ē lōgitudo sine latitudine et pfunditate. rectū est illud cui⁹ mediū nō discrepat ab extremis.curuū est illud cuius mediū discrepat ab extremis.figura aūt est illud quod termino vel terminis claudit. Ecce q in nulla istarum diffinitionuz ponitur materia trāsmutabilis: lz ponat alia materia intelligibilis vel rationis.

Secundo notandū sm cōmētatorē eodem cōmēto q cū diffiniuimus carnē et os et alia naturalia statim apparebit materia in diffinitione eorum:et vniuersaliter accidētia naturalia nō mathematica sicut curuitas et alia: et induxit exēpluz de simitate: qr manifestū est q in diffinitione eius accipitur nasus cuz dicitur et simitas est nasus cauus.in cauitate autē nō apparet materia.cauitas enim depressio est superficiei.Ex isto cōmēto apparet q aliqua accidētia naturalia sunt mathematica vt linea superficies et figura que īsunt corpori a natura: et aliqua accidentia naturalia nō sunt mathematica vt caliditas et frigiditas:albedo et nigredo.cū ergo dicit in cōclusione q forme naturales differūt a mathematicis:loquitur de formis circūcernētibus materiā sensibilem. ¶ Item cū dic cōmētator.simitas est nasus cauus:accipit cōmētator abstractū pro cōcreto isto modo.sim⁹ est nasus cauus:qm in abstracto sic diffinitur. simitas est nasi cauitas vbi iam pz speciez diffiniri per materiā sensibilē et nō suuz gen⁹ subalternū pp̄inquū ex quo cauitas est genus simitatis. ¶ Item ex vltima parte cōmenti sequit q sicut cauitas est genus simitatis:ita curuitas est genus cauitatis cū ois cauitas sit curuitas et non ecōtra.cauitas eni est depressio supficiei:et aliqua curuitas est supeleuatio supficiei.cauitas ergo nō dici-

tur nisi de superficie iuersa: sed curuitas dicit tam de superficie euersa q̄ inuersa: ideo diffiniēdo cauitatez per suū genus oz dici. cauitas est curuitas depressa seu curuitas iuersa. aquilinitas aūt nasi ē cauitas eleuata seu curuitas euersa. ¶ Dubitat cōtra litterā: qz phs ponit differētiā inter naturalia ⁊ mathematica: ex eo qz naturalia diffiniunt per motū: ⁊ mathematica nō diffiniunt per motū cū locus ⁊ color sint forme nāles ⁊ nō diffiniunt p motū. dicit. n. 4. phycoꝝ q̄ locus est vltimū corpis cōtinētis locatū: ⁊ i lib. de sensu ⁊ sensato. q̄ color est extremitas pspicui in corpe terminato: vbi pz i nulla istarū diffinitionū poni motū. mathematici aūt diffiniūt circulū di. q̄ est figura a cuius cētro ad circūferētiā oēs linee ducte sunt equales: ⁊ q̄ angulus rectus est ille qui cōsurgit ex linea dyametralr cadēte sup lineā rectā: in quib⁹ diffōnibus ponunt termini significātes motū. s. ducere ⁊ cadere. ¶ Rñdetur q̄ phs nō itelligit oēz diffinitionē naturalē dari p terminū significātē motū: sed p terminū significātē mām sensibilē habētez respectū ad motū ꝓ quāto est natura vel icludens nām. ideo cū in diffinitiōe loci aut coloris ponit corpus exprimit terminus significās materiā sensibilez: cū tale corpus sit cōpositū nāle p̄dicamēti subē. Et si mathematici diffiniūt p terminū īportātē motū: nō tñ cōsiderāt illū sub rōne motus: sed tm̄ vt p illū possint exprimere cōditionē diffiniti. sicut eni cōcipiūt rem ita diffiniūt. cōcipiūt. n. absq̧ motu ⁊ mā sensibili: ⁊ ita diffiniūt nō habēdo respectū ad aliqd̄ illoꝝ. econtra autē [illegible] diffiniunt materiā sensibilē habēdo respe-

Tex. cō 20 ctum ad motū: qz sic cōcipit formas nāles. (Demonstrant autē) Quarta cōclusio. sciētie nāles differunt a [illegible] mathematicis. ista ɔclusio sequit ex scđa ⁊ tertia cōclusionib⁹. si eni cōsiderationes sūt diuerse ⁊ obiecta sunt diuersa oz sciētias eē diuersas. habitus enim distinguūtur ex actib⁹ ⁊ obiectis vt colligit a pho. 2°. ethicoꝝ. tm̄ i speciali arguit sic. quelibet scia nō abstracta differt a scia abstracta: sz scie naturales sūt nō abstracte ⁊ mathematice abstracte: igit ⁊c. pz ɔñia cū prima ⁊ vltima pte añtis. ⁊ scđa arguit. vz. q̄ scie naturales sunt nō abstracte: qz sciētie me⁶. s. pspectiua: musica: ⁊ astrologia sūt nō abstracte: igit a fortiori ⁊ naturales sunt nō abstracte. pz ɔñia. qz sciētie medie sūt magis phyce q̄ mathematice. añs declarat ex differētia mathematicarū sciaꝝ cū mediis que ɔtrario mō se habēt qm̄ geometria icipit a nō abstracto ⁊ terminat ad abstractū. perspectiua vero incipit ab astracto: ⁊ terminatur ad nō abstractū. incipit eni geometra a linea phyca sed nō cōsiderat illā vt phyca est sed tm̄ vt linea. pspectiuus vero incipit a linea: sz nō cōsiderat eā vt linea ē sed vt phyca et nālis. Le. ii. (Demōstrāt aūt) scientias nāles eē nō abstractas ⁊ ɔñter differre a mathematicis (⁊ que magis sunt phyca q̄ mathematica pspectiua ⁊ armonica) i. musica (⁊ astrologia: ɔrio aūt quodāmodo se habēt cū geometria. geometria quidē enīz de linea phyca intēdit: sz nō inq̄tū est phyca sed pspectiua. mathematicā quidē lineā sed nō inq̄tū mathematica: sed inq̄tū est phyca.

Notandum

primo ꝫm cōmētatorē cōmēto. 20. q̄ notanter Aristo. dicit quodā mō: qz illa que sunt in cōtraria dispositiōe simpliciter geometrie sūt diffōnes sciētie naturalis. geometria eni cōsiderat de magnitudinibus abstractis a mā: naturalis vero cōsiderat de eis ꝫz q̄ sūt in materia. pspectiu⁹ cōsiderat de eis i dispōne media inter illas duas cōsiderationes. nō eni cōsiderat de linea ꝫm q̄ linea est, simplr vt geometra: nec ꝫm q̄ linea est lignea aut aerea vt naturalis: sed ꝫm q̄ ē visualis. istud. n. esse est mediū inter nālez ⁊ mathematicū: ⁊ sic musicus cōsiderat de ꝓportiōib⁹ numeralib⁹ nō ꝫm q̄ sunt ꝓportiōes numerales: sed ꝫm q̄ sūt sonorum sensibiliū. Istud cōmētū est satis clarū. s. q̄ ɔsideratio geometrica ⁊ phyca simplr opponūt: sicut simplr opponunt simplr abstractū: qd̄ est geometre: ⁊ simplr nō abstractū qd̄ est phyci. ɔsideratio aūt pspectiui ɔtrariatur quodāmodo cōsiderationi geometrice cū hec nō sit simplr abstracta: nec simplr nō abstracta: sz partim abstracta: ⁊ partīz nō abstracta cū pspectiuu⁹ cōsideret lineā: nō inq̄tuz linea est: nec inq̄tū termin⁹ corporis nālis. s[illegible] inq̄tū linea visualis [illegible]

Sed dubitatur

abstractum ⁊ non abstractū sūt contradictoria: sed ɔtradictio est opposito: cui⁹ nō est dare mediū p Aristo. primo posterioꝝ: igit iter ɔsiderationē mathematicā ⁊ naturalē nō dat mediuz. ¶ Rñdetur q̄ lz abstractū ⁊ nō abstractū sint ɔtradictoria: nō tñ ɔtradicūt illa simplr abstractū ⁊ simplr nō abstractū: sz se habēt mō cōtrario: iō dat aliquid de quo nō dicit aliqd̄ illoꝝ: sed medio mō. vz. q̄ nec ē simplr abstractū nec simplr nō abstractū: sic et albū ⁊ ñ albū sūt ɔ̄dictoria iter q̄ nō dat mediū: sz simplr albū ⁊ simpliciter nō albū nō ɔtradicunt sed ɔtrariant: inter que dat mediū: qz aliquid est qd̄ nec est simplr album nec simpliciter nō albū: sed medio mō. vz. partim albuz ⁊ partim nō nō albū [illegible] ⁊c.

Secundo

notādū ꝫm cōmētatorē eodē cōtº q̄ cū Aristo. dicit q̄ pspectiu⁹ ɔsiderat de linea mathematica nō ꝫz q̄ est mathematica: sed ꝫm q̄ est nālis: nō debes intelligere q̄ ɔsideratio eius est cōsideratio naturalis: sz intēdebat q̄ cōsideratio eius est ꝓpinquior cōsiderationi naturali. Ex quo cōmēto videt sequi sciētias medias eē magis naturales q̄ mathematicas.

Contra

p̄dicta arguit ⁊ primo q̄ perspectiua musica ⁊ astrologia nō sunt scientie medie: sed extreme: qz intellectus prius negociatur circa naturalia q̄ circa mathematicalia: ⁊ prius circa mathematicalia q̄ musicalia ⁊ astronomica cū iste sciētie tanq̄ subalternate p̄supponāt subalternātes in quibus ꝓbātur principia illaruz. ¶ Scđo arguit q̄ iste sciētie sunt magis mathematice q̄ naturales: qz numerant iter mathematicas. cū eni querit quot sunt scientie mathematice. rñdet q̄ quinq̧. vz. geometria: arismetica: pspectiua: musica: ⁊ astrologia: ⁊ ista videt sentire phus primo posterioꝝ. ¶ Ad primū dicit q̄ perspectiua musica ⁊ astrologia dicunt sciētie medie ex eo qz subiecta illarū sunt media inter terminos naturales ⁊ mathematicos: nō quidē per abnegationē sed p participationē. nā subiectū pspectiue est linea visualis: ⁊ subm musice numerus sonorus: ⁊ subm astrologie corpus celeste. cōstat aūt q̄ linea numerus ⁊ corpus sunt termini mathematici: visus aūt sonus ⁊ celū sunt termini naturales. Et ex hoc iste sciētie dicunt partim naturales ⁊ partim mathematice. s. rōne subi ɔpositi ex naturali ⁊ mathematico: ⁊ ɔñter rōne cōsiderationis qz icipiūt ab abstracto ⁊ terminant ad nō abstractū. incipiūt. n. a linea numero ⁊ corpe que sunt abstracta: ⁊ terminant ad visuz sonū ⁊ celū que sunt nō abstracta. Dicat igitur ad argumētū q̄ ɔsideratio pspectiua

musica vel astrologia est media ꝑ ꝓparationē ad ↄsi-
deratione phyca ⁊ mathematicā: sed ē extrema ꝑ ꝓpa-
rationē ad opus intellectus eo ꝙ itellect⁹ vt dictū est
prius negociat circa mathematica q̄ ꝑspectiua musi-
ca vel astrologia ⁊ prius circa phyca q̄ mathematica.
¶ Ad scōm dicit ꝙ scie medie sūt magis nāles q̄ ma-
thematice q̄drāplici rōne. Primo rōne euidētie q nō ē
maior q̄ euidētia nālis: qm̄ ↄclō in demōstratiōe nun-
quā est euidētior q̄ copulatiua ꝓmissa⁊: ⁊ nunq̄ aliq̄
copulatiua est euidētior q̄ ps min⁹ euidēs: vt pꝫ indu-
ctiue. copulatiua eni est ↄtingēs ⁊ dubia: cui⁹ vna ps
est nec͞ca vel scita: ⁊ alia ↄtingēs vel dubia: cū igit scien
tie medie subalternent sciētijs mathematicis ⁊ natura-
libus: oꝫ ꝙ euidētia mediarū nō sit maior q̄ euidentia
ↄposita ex mathematica ⁊ naturali: sꝫ euidētia mathe-
matica est maior q̄ naturalis: igit tota euidētia ↄposi
ta nō est maior q̄ naturalis: ⁊ ꝑ ↄn̄s euidētia sciarum
mediarū nō est tāta sicut mathematica⁊: sꝫ est tāta ꝓ-
cise sicut naturalis: aut minor: ⁊ ꝑ ↄn̄s euidētia scia⁊ me
diarū est ꝓpinquior euidētie naturali q̄ mathemati-
ce. ¶ Scōo dicunt scie medie magis naturales q̄ ma
thematice rōne finis. vnūq̄dq̄ eni denoiatur a fine vt
colligit a pho. 2. meta^ce. ⁊. 3. de aīa: scie eni dicunt pra-
ctice vel speculatiue rōe finis: sꝫ finis ad ꝙ terminant
scie medie est nāle ⁊ nō mathematicū: cuꝫ sit nō abstra
ctuꝫ. s. visus son⁹ aut celū: igit ⁊c. ¶ Tertio rōne cōsi-
derationis q ꝓpinquior est ↄsideratiōi naturali. linea
eni ordine nature prius est q̄ sit termin⁹ corpis nālis
⁊ prius est termin⁹ corpis nālis q̄ sit visualis: ⁊ eodē
ordine se habēt ↄsideratiōes inuicē. ↄstat aūt media eē
ꝓpinquiora extrema q̄ inter se: iō ↄsideratio ꝑspecti-
ua ē ꝓpinquior ↄsiderationi naturali q̄ geometrice.
¶ Quarto rōne determinatiōis: qm̄ ↄsideratio me-
dia est cōposita ex ↄsideratiōe mathematica tanq̄ de-
terminabili: ⁊ phyca tanq̄ determinatiōe. vn̄ hō alb⁹
rōne determinatiōnis magis est de p̄dicamēto quali-
tatis q̄ substātia ↄsideratio media est magis phyca q̄
mathematica cū semꝑ determīabile sit mathematicuꝫ
⁊ determinās sit nāle: vt pꝫ inductiue. ¶ Dōm igit ad
argumētū ꝙ ideo scie medie ↄnumerant mathemati-
cis: q2 modus ꝓcedēdi ⁊ demōstrādi in illis ē magis
mathematicus q̄ nālis: aut q2 tales scie imediate adi-
scunt post scias mathematicas: ⁊ cōmuniter docentur
cum scientijs mathematicis.

Tex. cō. 2.

Quoniam autē nā duplr.) Ista est scōa pars hui⁹ ca pituli in q phs mani festat ad quē artificeꝫ spectat ↄsiderare de nā postq̄ posuit dif- rentiā iter mathema- ticū ⁊ nālē ponendo q̄ttuor ↄclōnes: qua- ruꝫ prima est ista. nul lus artifex cōsiderat
formā sine mā nec ecōtra. Scōa ↄclō. ad phycū ptinet
ↄsiderare de mā ⁊ forma ibi. (Si autē ars.) Tertia cō
clusio. ad quēlibet phycū pertinet ↄsiderare de forma
ibi. (Qm̄ ⁊ faciūt artes.) Quarta ↄclō. ad quēlꝫ phy
cū ptiet ↄsiderare de for^a ibi. (Ampli⁹ cor⁊.) ¶ Pria
ↄclō arg^a sic. nā dr de mā ⁊ for^a: sꝫ nullus artifex ↄside-
rat vnā nāꝫ qn ↄsiderat reliquā ⁊ ecōtra: igit nulls artifex
ↄsiderat formā sine mā nec ecōtra. pꝫ ↄn̄a cū pria par-
te aītis ex. 1° . c. hui⁹ primi tractatus: ⁊ scōa declarat
qualis est cōsideratio simitatis est ↄsideratio nature:
sꝫ nullus artifex cōsiderās simū ↄsiderat vnū sine alio
vꝫ. simitatē absq̄ naso vel ecōtra: igit nullus artifex
[illegible]
formā sine mā vel ecōtra. pꝫ ↄn̄a cū minori. ⁊ maior ē
sufficiēs silitudo: q2 sicut simū significat simitatē ⁊ cir-
cūcernit nasuꝫ: ita natura significat formā ⁊ circūcernit
materiā: 1. e. li. (Qm̄ aūt natura duplr est spēs). i. for-
ma ⁊ mā sicut vtiq̄ si de simo quid sit itēdim⁹ ⁊ sic cō-
siderādū) est de natura (quare neq̄ sine mā huiusmo-
di [illegible]
am tm̄. oīs ergo ↄsideratio nature est ꝫm formaꝫ ⁊ ma
teriam simul.

Notandum [illegible]
to. 2. ꝙ cōsideratio de
materia in respectu forme est ↄsideratio naturalis ⁊ cō
sideratio de illa ꝫm ꝙ est vnū entiū est cōsideratio pri
mi phi. oportet naturalē cōsiderare de forma ꝫm ꝙ ē
in materia: ⁊ non ꝫm ꝙ est forma tm̄: ⁊ cōsiderare de
materia ꝫm ꝙ est subm forme nō in illa per se. De ma-
teria igit cōsiderat taꝫ phycus q̄ mathematicus sꝫ nō
eodeꝫ modo: neq̄ ꝫm eadem p̄dicata. cōsiderat enim
phycus materiā ꝑ respectū ad formā formādo ꝓposi
tiones: q̄rum p̄dicata icludūt formā vt ꝙ materia ē
trāsmutabilis ad formā: ⁊ ꝙ mā nō potest denudari a
forma: ⁊ ꝙ materia nullā formā de se habꝫ. metaphi-
sicus aūt cōsiderat materiē ꝑ respectū ad ens ⁊ ad dif-
ferētias entis formādo ꝓpōes i quib⁹ p̄dicat ens vel
dr̄ia entis vt ꝙ mā est ens: ⁊ ꝙ mā est potētia ⁊ ꝙ ma
teria est substātia ⁊ nō accidēs. ¶ Cōsilr dicat de for
ma ꝙ ambo cōsiderāt formā sed nō eodē modo: quia
phycus cōsiderat formā vt est in materia formādo ꝓ
positiōes: quarum p̄dicata includunt materiā vt for
ma generatur in materia ⁊ corrumpitur in materia: ⁊
nō potest esse sine materia. metaphisicus vero cōside
rat formam absolute ꝫm p̄dicata trāscendētia ⁊ diui-
siua entis vt ꝙ forme est ens ⁊ actus ⁊ nō potentia:
⁊ ꝙ est substātia ⁊ nō accidēs vl ecōtra. (Et eni iaꝫ.) Te. cō. 1.
Circa istā cōclusionē phus mouet duas questiones:
quaruꝫ prima est ista. vtruꝫ phia naturalis sit de vna
natura soluꝫ aut de vtrisq̄: idest vtrū philosophia na
turalis sit de materia tantū vel de forma tātuꝫ: aut de
materia ⁊ forma simul. ¶ Secūda questio est ista. da-
to ꝙ philosophia naturalis sit de vtraq̄ natura: vtr⁊
vna ⁊ eadē pars sciētie naturalis cōsideret de materia
⁊ forma: aut vna ↄsideret de materia: ⁊ alia de forma.
Iste due questiones sunt similes istis. vtrū mathema
tica sit de quātitate cōtinua tantū: vel de quātitate di-
screta tm̄ aut de vtraq̄ quātitate simul. Et si est de vtra
q̄ quātitate simul vtrum eadem mathematica cōside-
ret de quantitate continua ⁊ discreta: aut vna mathe-
matica consideret de quantitate continua ⁊ alia de q̄-
titate discreta: sicut contingit de geometria que consi-
derat de quātitate continua: ⁊ de arismetrica que con-
siderat de quātitate discreta. ¶ Harum auteꝫ dubita-
tionum philosophus assignat causaꝫ dicens ꝙ aspi-
cienti in antiquos videbitur ꝙ sola materia sit natu-
ra. Empedocles enim ⁊ Democritus modicum tetige
runt formam. alij autem antiqui non perceperunt for-
mam sed tantum materiam. Et ideo cum solum mate-
ria sit natura ⁊ substantia rerum naturalium secun-
dū antiquos tota consideratio naturalis vel maxima

pars est de materia ⁊ non de forma ſm illos. T. c. li. Et enim iã ⁊ de hoc dubitabit aliqs) primo (qm̄ due nature sunt, scʒ materia ⁊ forma (de qua ē phisica) vtruʒ de altera tm̄ (aut de vtriſqʒ) ſm dubiũ (ſʒ ſi de vtriſqʒ ⁊ circa vtraſqʒ ē phiſica (vtrũ igiť eiuſdē ſit) ptis phie ꝯſiderare de vtraqʒ (aut alteri⁹) ⁊ alteri⁹ ptis (vtrãqʒ cognoſcere. in antiquos q̄dē igiť aſpiciẽtı videť natura eſſe materiei) tm̄ ſic ꝙ nõ forme (ex pte quedã em̄ pns empedo. ⁊ democri. ſpēm). i. formã (⁊ ꝙ aliqd eſt eſſe) ideſt diffinitionē (tetigerunt.

Notandum ꝙ prima ꝯcluſio quia eſt negatiua nõ ſoluit aliq̄m iſtaꝝ queſtionũ expreſſe ſed oēs ſoluunť in ꝯcluſionibus ſequētib⁹ manifeſtãdo tã eundē phm ꝙ eandem partē phie conſiderare de materia ⁊ forma ⁊ nõ eſſe ſimile de metaphiſico ⁊ methametica qr metaphiſic⁹ conſiderat d̄ quãtitate ꝯtinua ⁊ diſcreta ſed nõ eadē methematica. geometria em̄ conſiderat de quãtitate cõtinua et nõ de quãtitate diſcreta: ecõtra ariſmetrica cõſiderat de quãtitate diſcreta ſcʒ de numero et nõ de quantitate
Tex. cõ. 22. continua. (Si aũt ars.) Secũda ꝯcluſio. Ad phiſicum ptinet ꝯſiderare de materia et forma: ꝓbatur dupl'r: et primo ſic: Sicut ſe habet ars ad artificialia ita ſcientia naturalis ad naturalia: ſed eiuſdē artis eſt conſiderare formã et materiã Ars em̄ imitať naturã inq̄tũ poteſt vſqʒ ad certũ terminũ: igiť eiuſdē ſciẽtie naturalis ē cõſiderare materiã et formã. patet conſequẽtia cũ maiori a ſufficiẽti ſimilitudine: quia ars eſt habit⁹ practicus et ſciẽtia nãlis habit⁹ ſpeculatiu⁹: qui habit⁹ mõ conſimili ſe habere videnť circa ſua obiecta. minor vero declaratur inductiue: nã medicina que eſt quedã ars habet ꝯſiderare materiã et formã nõ tamē vniuerſaliter ſed vſqʒ ad certũ terminũ cũ ipſius medici ſit ꝯſiderare ſanitatē que eſt forma ⁊ colerã ac phlegma q̄ ſũt materia propinqua ſanitatis. Similiter ipſius edificatoris ē ꝯſiderare formã domus ⁊ etiã lateres ⁊ ligna que ſũt materia ꝓpinqua domus. ⁊ ita eſt de aliȷs artib⁹. Et notãter dicit vſqʒ ad certũ terminũ quia nulla ars cõſiderat materiã primã ſed ſolũ materiã propiquã: ideo ꝯſiderat materiã vſqʒ ad certũ terminũ circa materiaʒ primã. T. c. li. Si autē ars imitatur naturã eiuſdē autem ſcientie) practice que eſt ars (eſt cognoſcere ſpeciē ⁊ materiam vſqʒ ad hoc). i. vſqʒ ad certum terminũ (vt medicina ſanitatē ⁊ colera ⁊ phlegma in quibus eſt ſanitas. ſimiliter artē ⁊ edificatoris eſt) conſiderare (ſpeciem domus ⁊ materiam qm̄ lateres ⁊ ligna ſunt: ſimiliter aũt ⁊ in aliȷs) artibus. (⁊ phiſice vtiqʒ erit cognoſcere vtraſqʒ naturas ſcʒ materiã ⁊ formã.

Notandũ primo ſm cõmẽta. cõmento viceſimoſecũdo ꝙ (ars aſſimilať nature in hoc: ⁊ ꝯſideratio naturalis oʒ conuenire in hoc actioni nature adeo ꝙ illud qđ eſt notũ apud ipm ē notũ apud naturã qr eſt artifex reꝝ naturaliũ: quare manifeſtũ eſt vt vnius ſcientie eſt ſcire has duas naturas.) Duas ſimilitudines ponit hic cõmentator quaꝝ prima eſt inter artē ⁊ naturã: qm̄ ſicut ars ꝓducit res artificiales ⁊ prius cognoſcit materiã ⁊ formam artificialiũ ita natura ꝓducit res naturales ⁊ prius cognoſcit materiã ⁊ formã naturaliũ. Secũda ſimilitudo eſt inter ꝯſiderationē naturalis ⁊ actionē nature: quia ſicut actio nature nõ poteſt eſſe circa materiam ⁊ nõ circa formã nec econtra: ita cõſideratio naturalis nõ poteſt eſſe circa materiã quin ſit circa formã ⁊ econtra. Intēdit igitur cõmẽtator iſtã rationē: ſicut ſe habet actio nature ad materiã ⁊ formã ita ⁊ conſideratio naturalis. ſed nõ poteſt eſſe actio nature abſqʒ materia ⁊ forma: igiť nõ põt eſſe cõſideratio naturalis abſqʒ materia ⁊ forma.

Notandũ ſecũdo ſm cõmentatorē eodē cõmento ꝙ non debet intelligere ꝙ debes ſcire formam ſimpliciter et materiã ad aliquē terminũ ſicut accidit hoc in aliquibus artificiȷs aliȷs qm̄ accidit hoc artificiũs q̄ ſunt reꝝ particulariũ. Si aũt eſt hic aliqua ars cõis om̄ib⁹ artificiȷs neceſſe eſt vt iſta ars ꝑueniat ad vltima ſubiecta eoꝝ quēadmodũ ſi eſt hic ſciẽtia naturalis cõmunis om̄ibus naturalib⁹ neceſſe eſt ipam ꝑuenire ad ſubiectũ vltimũ entiũ naturaliũ ⁊ formã eoꝝ vltimã.) Iſta eſt differẽtia quã ponit cõmẽtator inter artem ⁊ ſcientiam naturalē: quia ſciẽtia naturalis conſiderat materiam tã propinquã ꝙ remotã: ars vero nõ ꝯſiderat niſi materiã propinquã: ⁊ ratio eſt iſta: quia ſi eſſet vna ars cõmunis oĩbus artificialibus ipſa ꝯſideraret ſubiectũ cõmune om̄ibus artificiatis: ſed nulla eſt ars cõmunis oĩbus artificialib⁹ vt patet ſed tm̄ particularis rerum particulariũ: ideo nulla ars cõſiderat ſubiectũ remotũ ſed tantũ propinquũ ⁊ particulare: ſed quia eſt vna ſciẽtia naturalis cõmunis om̄ibus naturalibus ſcilʒ liber phiſicoꝝ: ideo ſciẽtia naturalis conſiderat non tãtum ſubiectũ propinquũ ⁊ propriũ ſeu particulare ſed etiam ſubiectũ remotũ ac cõmune ⁊ vniuerſale. huiuſmodi aũt ē prima materia que eſt cõmunis om̄ib⁹ naturalibus. ¶ Similiter dicatur de formis ꝙ nulla ars conſiderat niſi formã particularē ⁊ propriã: ſcientia autē naturalis conſiderat tam formã propriã ꝙ cõmunē tam propinquã ꝙ remotã: ⁊ hec eſt vltima forma que eſt deus que dicitur forma vniuerſalis om̄ibus naturalibus: ſicut prima materia eſt ſubiectũ vniuerſale oĩbus naturalibus.

Notandum tertio ſm cõmentatorē eodem cõmento auicennam dixiſſe ꝙ (naturalis nõ loquitur niſi de materia propria ⁊ de prima materia non cõſiderat niſi prim⁹ philoſophus ⁊ peccauit: cum em̄ audiuit in poſterioribus ꝙ nullus artifex demõſtrat cauſas ſui ſubiecti de quo conſiderat: quia ſi demonſtraret eas per res priores illis cauſis tunc ille res erunt de genere ſuperiori: quia illa declaratio erit de alia arte ſuperiori que cõſiderat de genere continẽte ſubiectum illius artis ⁊ cum hoc audiuit eſtimauit hoc eſſe impoſſibile in trib⁹ modis demonſtrationũ ſcilicʒ in demonſtratione ſimpliciter ⁊ in demonſtratõne quia: ⁊ in demõſtratõne propter quid.) Iſtud vltimũ poteſt exponi dicendo ꝙ cõmentator intelligit per demonſtrationē ſimpliciter demonſtrationē vniuerſalē ⁊ per demonſtrationem propter quid demonſtrationē particularē ⁊ per demõſtrationē qr demõſtrationē ab effectu ad cãm ſeu a cauſa remota ad effectũ ⁊ nõ ſicut dixit burle⁹ ꝙ cõmẽtator per demõſtrationē ꝓpter quid itelligit oēm demõſtrationē ꝓcedentē per cauſaʒ immediatã. ⁊ per demõſtrationē ſimpliciter intelligit demonſtrationē potiſſimaʒ ſcʒ aggregãtē in ſe om̄ia genera cauſaꝝ: aut potiſſimũ genus cauſe: quia cũ omnis demonſtratio ſimpliciter ſit iſto modo demõſtratio ꝓpter quid licʒ nõ econtra: illi nõ eſſent proprie tres modi demõſtrationũ ſed ſufficeret dicere illud eſſe impoſſibile in duobus modis ſeu generibus demonſtrationũ vʒ quia ⁊ propter q̄d: iuxta proceſſum ariſtotelis primo poſterioꝝ.

Sed advertendum ꝙ p° in principio secundi posteriorum ponit quattuor questiones: duas simplices videlicz si est ⁊ quid est quia versant circa propositionem de secundo adiacente: ⁊ duas compositas videlicz quia est ⁊ propter quid est quia versantur circa propositionem de tertio adiecente: quarum questionū tres terminātur per demonstrationem videlicet si est quia est ⁊ propter quid est: sed questio quid est terminatur per diffinitionem: Dico igitur ꝙ cōmentator ⁊ auicēna per demonstrationem simpliciter aut simplicē intelligūt demōstrationē terminātē qōem si ē: que dicit qō simplex p quā demōstrat primā mām eē ⁊ primū motorē esse. ⁊ p demōstrationē ppter qd intelligūt oēm demōstrationē terminātē qōez ppter qd ⁊ p demōstrationē qr ē oēm demōstrationē terminātē qōem qr est. aliqn tn̄ demōstratio qr est accipit large vt includit demōstrationē si est iuxta doctrinā aristo. nō ponētis p°io poste. nisi duo genera demōstrationū vz qr ⁊ ppter qd. Isto mō patet tria esse genera demōstrationū stricte loquēdo ⁊ secūdo large loquēdo. [illegible] Motiuū ergo auicene fuit istud fm cōmētatorem [illegible]cipia seu cause subiecti alicui⁹ artis demōstrant [illegible]rio illud est p priora: sed illa priora ptinēt ad sciam supiorē: igit scia demōstrans principia seu causas illi⁹ subiecti ē scia supior ⁊ nō illa cui⁹ subiecti principia demōstrant esse: ⁊ ex hoc volebat auicena ꝙ sic ars nō ↄsiderat subiectū cōe sed tm̄ subiectū ppriū: ita nālis scia ↄsiderat tm̄ mām ppinquā ⁊ nō mām remotā que ē pria mā cū ista sit principiū ⁊ cā subiecti nālis scie qō dicit esse corp⁹ mobile sensibile vel nāle. Istud motiuū excludit cōmētator di. (Et hoc nō ē ita: nō em̄ est hoc impossibile nisi in demōstratiōe simplr ⁊ i demōstratiōe ppter qd: in demōstratōe aūt qr: nō ē hoc impossibile sicut fecit aristo. in demōstratiōe pme materie ⁊ primi motoris in hoc libro.) Nulla ergo sciētia pōt demōstrare suū subiectū neqꝫ cās sui subiecti a priori vz demōstratiōe simplr aut ppter qd: sz bn̄ a posteriori demōstratiōe qr sicut fecit aristo. p°io phisi. demōstrādo primā māni esse. ⁊ 8°. phisi. primū motorez esse. Et sequit in cōmēto (Cū āt cāe subi artis hūerint cās priores tūc demōstratio illaꝝ cāꝝ erit p demonstrationē simplr in arte ↄtinēte illā artē ⁊ erit etiā per signū in illa arte ⁊ totū hoc erit qn̄ cāe subiecti artis latuerint.) Cause igit subiecti alicui⁹ scie habētes cās priores pn̄t demōstrari a priori ppter qd p illas cās i sciētia supiori vz subalternāte: ⁊ eedē cāe pn̄t demōstrari a signo scz p effectū in eadem scia vz subalternata: ⁊ hoc ↄtingit qn̄ cāe nō sūt note: qr si sūt note frustra demōstrarent a priori in scia subalternāte: aut a posteriori in scientia subalternata.

Notandum quarto fm cōmētato. eodē cōmēto ꝙ si demonstratio fuerit ex accidētibus ppriis entis trāsmutabilis erit demōstratio nālis: ⁊ si fuerit de accidētib⁹ ppriis entis simplr erit demōstratio phisica). i. metaphisica. enti trāsmutabili accidūt moueri ⁊ desicere: gnāri ⁊ corrūpi: nutriri augeri ⁊ diminui. enti aūt simplr accidūt act⁹ ⁊ potētia: cā ⁊ causatū: vnū ⁊ multa: ⁊ oīa ista dicūtur accidētia ppria. Tūc igit ē demōstratio nālis qn̄ pcedit ex accidētib⁹ ppriis entis trāsmutabilis. Et tūc est demōstratio metaphisica qn̄ pcedit ex accidētib⁹ ppriis entis simplr. Et ↄcludit cōmēta. eodē cōmēto ꝙ (pria mā nō pōt declarari esse pprie nisi p signū nāle: prim⁹ aūt motor ipossibile ē vt declaret esse nisi p signū nāle. via aūt q̄ pcessit auicena ē via loquētiū: ⁊ sermo ei⁹ sp inuenit qsi medi⁹ inter pipateticos ⁊ loqntes. (Vult ergo cōmētator ꝙ nec mā pria neqꝫ prim⁹ motor pōt demōstrari esse nisi p trāsmutationē ⁊ motū q̄ dicūtur esse signa nālia cū sint effect⁹ reꝝ nāliū. auicena aūt pcessit qsi p viā loquētiū. i. theologoꝝ tenēs qsi mediuz inter pipateticos ⁊ theologos. vn̄ sic arguebat: Si prima cā est prim⁹ motor est: sed pria cā ē ex quo nō pceditur in infinitū in causis: igit prim⁹ motor est. Item si primū causatū ē pria mā ē. sed primū causatū ē qr nō pcedit in infinitū in causatis: igit pria mā ē: ⁊ patet ꝙ [illegible] ⁊ nō esse primā mām ⁊ aliquā esse primā cām ⁊ nō primū motorē ex q multa sūt genera causaꝝ: qr igit metaphisica mediat inter nālē sciam ⁊ theologiā: ⁊ iste modus pcedēdi ē qsi metaphisic⁹: ideo dic cōmētator auicenā inueniri quasi mediū inter pipateticos ⁊ loqntes.

Sed dubitatur cōtra cōmētatorez [illegible] cena pbat aīam esse que ē cā corpis aīati ꝙ ē subiectū libri de aīa: arguit em̄ sic: Videm⁹ aliqua corpa nutriri ⁊ augeri ⁊ nō ratiōe corporeitatis qr multa habent corporeitatem que nō nutriunt neqꝫ augēt: igit rōne anime: ⁊ p ↄn̄s aīa est. Dicēdū ꝙ auicena nō dixit nullam sciam posse demōstrare causas sui subiecti aliquo mō qr ↄcessisset nālē sciam posse demōstrare aīam esse ⁊ primā mām esse: ⁊ cōsequenter primū motorē esse a posteriori per viā trāsmutationis ⁊ motus: sed voluit nullā sciam posse demōstrare suū subiectū esse aut causas sui subiecti esse a priori videlz demōstratiōe simpliciter nec demōstratiōe ppter quid nec demōstratiōe qr per causam remotā: ⁊ hoc est veꝝ. Ideo in hoc nō recte contradixit ei cōmētator sed in alio quia voluit primā materiā esse ⁊ primū motorē esse posse demōstrari pprie a priori in metaphisica qō nō est veꝝ: quia vt dictū est per primā causam esse nō proprie demonstratur primū motorē eē nec per primū causatū esse demonstratur proprie primā materiā esse. (Adhuc autez Tex. co. 3.
cuius causa. ¶ Secūdo arguit philosoph⁹ ad eandē conclusionē sic: Eiusdē sciētie est ↄsiderare finē ⁊ ea que sunt ad finē: sed forma est finis materie: ergo eiusdē sciētie est considerare de forma ⁊ materia: sed ad phisicum ptinet considerare de altero illoꝝ: igitur ad eundem phisicū ptinet considerare de vtroqꝫ scz de materia ⁊ forma: patet quelibet istaꝝ consequētiaꝝ cū qualibet parte antecedētis preter illā: forma est finis materie: que sic arguitur: Oēe vltimū motus habens rationem boni est finis: sed forma est vltimū motus habēs rationē boni: igitur forma est finis ⁊ consequēter finis materie cū materia non appetat illū motū nisi ppter formā: patet consequētia cum minori: quia forma ē terminus generationis ⁊ motus continui alteratōnis existentis in materia. ⁊ ꝙ habeat rationem boni manifestum est quia appetit ⁊ desideratur a mā. maior autem est nota inductiue in cuius subiecto notāter ponitur illa particula habens rationē boni: quia nō esse vltimū motus est finis: mors em̄ est vltimū motus ⁊ tamē nō est finis. Propterea deridēdus est poeta dicens mortem esse finem hominis: sic arguēs: Oē vltimū hominis est finis hominis: sed mors est vltimum hominis: igitur mors est finis hominis. patet em̄ ꝙ maior ē falsa cū nō oē vltimū sit finis sed tm̄ vltimū optimū seu hn̄s rōez boni: mors āt nō ē optī⁹ nec h̄z rōem boni

ram sit priuatio boni scʒ vite. Le.li. Adhuc autem cuiꝰ causa [illegible] [illegible] nis est) materie (ꝛ) est illud (cuiꝰ cā fit) motꝰ materie (q̄ rū em̄ cōtinui motus existētis ē aliqs finis) illiꝰ (motus) illaꝝ rex (hoc vltimū ē) ꝙ est finis motꝰ) ꝛ cuiꝰ causa fit) ille motꝰ (vn̄ ꝛ poeta derisorie apposuit dicere) mortē eē hūc finē cuiꝰ cā factꝰ est hō: vult em̄) phisicus (nō om̄e vltimū finē esse sed optimū). s. qd̄ hʒ rationē boni ꝛ qd̄ est cā gratia cuiꝰ fiūt ea que fiunt.

Notandum ſm cōmenta cō°. ꝛ ꝙ (mors que est vltimum distinguit ab vltimo qd̄ ē finis: i hoc qd̄ vltimū qd̄ est finis est prima quies ad quā veniunt generata: mors aūt venit post illud vltimū qd̄ est finis: ergo primū vltimū ad qd̄ puenit motꝰ gn̄atōis ē finis.) Habēt igit gn̄ata duplex vltimū. s. positiuū ꝛ priuatiuū. Ultimuʒ positiuū ē prima quies ad quā inclinant gn̄ata. Ultimū aūt priuatiuū ē priuatio ꝛ corruptio illiꝰ gn̄ati. Ex quo cōmēto sequit ꝙ nō sp̄ quies ē priuatio motꝰ. Locus em̄ n̄alis gn̄abiliū ꝛ corruptibiliū ē quies illoꝝ ꝛ quelibet q̄litas p̄ria. in sūmo ē quies elemētoꝝ ꝛ felicitas. ꝯīter est quies hoīs ſm cōmētatorē: ꝛ tn̄ nullum istoꝝ ē priuatio sed res positiua melior q̄ sit motꝰ. nō em̄ inclinant gn̄ata in quietē q̄ est priuatio sed in quietē que ē positio ꝛ primꝰ terminꝰ motꝰ: de qua quiete loquit ph̄s secūdo de aīa di. ꝙ quies ē sensibile p se. nulla em̄ priuatio ꝓprie sūpta pcipit p se sʒ tm̄ p accidēs:
Tex. p. aristo. ibidē. (Quā aūt sa.) ¶ Tertia ꝯclo. Ad quē
cō. 24. libet phisicū ptinet cognoscere māꝫ: ꝓbat: sicut se habet ars ad artificialia ita phisica ad n̄alia: sed ad quēlibet artificē ptinet cognoscē māꝫ artificialē: igitur ad quēlibet phisicū ptinet cognoscere māꝫ n̄alē: patʒ ꝯn̄a cū prima pte antecedētis: ꝛ secūdā declarat ph̄s p duas distinctiōes quaꝝ p̄ria ē ista: Artiū quedā ē factiua materie: quedā factiua forme ꝛ q̄dam vsualis. Factiua materie ē illa q̄ māꝫ prepat. Factiua forme ē illa q̄ formā inducit. Et vsualis ē illa que vtit eo qd̄ factū ē. verbi gratia. in ope nauigādi ē dare artē factiuā materie. s. dolatiuaʒ q̄ ligna prepat: ꝛ factiuā forme. s. nauifactiuā que in lignis dolatis formā nauis inducit: ꝛ vsualē vt gubernatiuā que vtit nauifacta. Sic ꝛ in ope domificādi: aliꝰ ē qui ex luto facit lapides ꝛ parat māꝫ domus: aliꝰ ē qui domū astruit: ꝛ aliꝰ ē qui domū inhabitās vtit domo iā facta. Prima ps hꝰ diuisiōis etiaʒ subdiuidit: Nā artiū facientiū māꝫ quedā faciūt materiā simplr: quedā faciūt māꝫ ope se. Ars faciēs materiā simplr ē illa que trāsmutat māꝫ: vt ars faciēdi lateres ex luto ꝛ ars faciēdi vitrū ex lapidibꝰ. Ars faciēs māꝫ ope se ē illa que tm̄ disponit māꝫ absq trāsmutatione vt ars dolatiua lignoꝝ seu incisiua lapidum. Istas duas distinctiōes ph̄s inuicē aggregās intēdit hāc distinctionē ꝙ artiū quedā sūt faciētes māꝫ simpliciter vel ope se: quedā sūt faciētes formā ꝛ quedaʒ sūt vsuales: ꝛ haꝝ artiū secūda ē principalior prima: q2 p̄cipit prime ꝛ nō ecōtra. tertia vero ē principalior aliīs q2 p̄cipit illis ꝛ nō eꝯ. finis em̄ p̄cipit his que sūt ad finē ꝛ nō eꝯ. prima em̄ ars ordinat in secundam ꝛ ambe simul ordinant in tertiā cū ars vsualis vtatur prima ꝛ secunda ꝛ ꝙ oēs hmōi ars vsualis patet. nos em̄ vtimur oībus artificiatis prime ꝛ secūde artis cuʒ simus quodāmodo finis oīm artificialiū. Le.li. Quā aūt faciūt artes māꝫ: alie quidē simplr: alie aūt opero se) quibꝰ addit ars faciēs formā ꝛ vsualis (ꝛ vtimur tanq̄ ꝓpter nos oībꝰ que sūt) per artē) sumus enim et nos quodāmodo ꝛ nos finis) oīm artificialiū cū omnia artificialia fiant ꝓpter nos.

Notandum ſm cōmētatorē cōmēto 24. ꝙ [illegible] modis aut sicut dicimꝰ ꝙ forma est finis materie ꝛ illud ad quod peruenit res ē finis rei: aut sicut dicimus ꝙ illud cuiꝰ ē res ē finis rei ꝛ ſm hoc dicimꝰ ꝙ homo est finis rex creataꝝ ꝓpter ipm̄.) Intēdit cōmentator dare hāc distinctionē ꝙ duplex ē finis. s. trāsmutatōis ꝛ rei trāsmutate. finis trāsmutatiōis ē intrinsecus finis eo mō quo dicimꝰ formā eē finē materie. Finis rei trāsmutate est finis extrinsecꝰ eo mō quo dicimꝰ hoīem esse finē alioꝝ naturaliū gn̄abiliū ꝛ corruptibiliū: ꝛ tm̄ isto mō nos sumꝰ finis artificialiū. ꝓpterea dicit ph̄s quodāmō: ad denotādū ꝙ nos nō sumꝰ finis intrinsecus artificialiū sʒ tm̄ extrinsecꝰ. (Duplr em̄.) ¶ Secū- Tex. cō.
da distinctio ē ista ꝙ duplex ē finis artis vʒ antecedēs 24. et 25.
ꝛ subsequēs. Finis antecedēs ē ille q̄ p̄cipit materie. Finis aūt subsequēs ē ille q̄ p̄cipit forme. Que aūt res sit finis ꝛ quot modis dicat determinatū ē in libro metaph. Et q2 duplex ē finis scʒ p̄cipiēs materie ꝛ p̄cipiens forme necesse ē ꝙ due sint artes cognoscētes imediate materiā ꝛ principātes. artes imediate cognoscētes materiā sūt ille que opant circa māꝫ vt factiua materie et factiua forme. artes aūt principātes quas ph̄s vocat architecticas sūt ille que p̄cipiūt arti inferiori ꝛ subministrāti: nō tamē sunt equaliter principātes q2 vna ē principans simplr scʒ vsualis: ꝛ alia principās quodāmō vʒ factiua forme. ꝛ differūt he artes in hoc q2 vna immediate p̄cipit forme scʒ vsualis ꝛ alia imediate p̄cipit materie vʒ factiua forme. Le.li. Duplr em̄ ē id cuiꝰ causa fit). i. finis (dictū est aūt in his q̄ de p̄ria ph̄ia sunt) idest metaph̄ica (due igit sūt principātes māꝫ ꝛ cognoscentes artes) quaꝝ vna ē q̄ vtit) tm̄ (ꝛ) alia est (actiua) forme (vt architectica) ſm qd̄ (vn̄ ꝛ vsualis architectica qd̄ammodo ē) ipa factiua forme (differūt autē ſm ꝙ hoc q̄dē speciei). i. forme (p̄ceptiua ē architectica) cōstrue sic (differūt aūt) vsualis simplr ꝛ vsualis ſm qd̄ seu architectica simplr ꝛ architectica qd̄ammō (ſm ꝙ h quidē) scʒ simplr (architectica ē p̄ceptiua spēi alia aūt) vʒ architectica seu principās qd̄ammō ē (tanq̄ actiua). i. p̄ceptiua (materiei).

Notanduʒ ſm cōmētatorē cōmēꝰ. 25. ꝙ (artes cognoscētes materiā nō faciētes eā sūt due: vna est que vtit que nō facit formā neq3 materiā sed p̄cipit illi q̄ est sub opari et ista dicit geometria opatiua simplr ꝛ principalis simpliciter: secunda vero est quodāmodo vtēs. i. p̄cipit ꝛ quodāmodo facit.) Sicut em̄ dat duplex astronomia ꝛ duplex musica ſm ph̄m primo posterioꝝ vʒ speculatiua ꝛ practica ita ſm cōmētatorē dat duplex geometria scʒ speculatiua que dirigit in scire. ꝛ practica q̄ dirigit in opari: ꝛ hoꝝ etiā est duplex quedā est simpliciter vtēs ꝛ nō operās formā nec materiā: ꝛ hec ē principalis simpliciter. ꝛ quedā est quodāmodo vtens et quodāmodo faciens ꝛ est minus principalis vt factiua forme. Est enim aliquo modo faciēs ꝓ q̄to inducit formā ꝛ quodāmodo vtens ꝓ q̄to p̄cipit factiue materie: gubernatiua igit nauis est geometria practica vtens simpliciter ꝛ simpliciter principans. sed nauifactiua est vtens ꝛ principans quodammodo: ꝛ dicuntur ambe nō opantes māꝫ sʒ bn̄ cognoscentes illā vʒ Tex.
ligna ex quibus fit nauis. (Gubernator autem.) Istis cō. 25.

[illegible] distinctio nob' premissa pbatur l'ia minor vz q ad quelibet artificem spectat ɔsiderare mām. nā certū est q ars factiua materie sic faciat eam simplr sine opoz cognoscere mām. ars etiā factiua forme ɔgnoscit mām q2 pcipit materie. pcipit eñ q'lis debet esse ligna et q'liter debet disponi q2 nō esset nisi cognosceret mām. Similr ars visualis cognoscit mām eo q vtit mā. Gubernator eñ nauis vtit tota naui et ɔsiter mā nauis ad determinatos effect' sciēs vnā mām et nō aliā eē vtilē et sufficiētē ad tales effect'. Un arguit sic. Gubernator nauis cognoscit formā nauis et formā themōis et ordiat talē formā in determinata mā igit cognoscit mām. Resumat igit rō ɔclusiōis hoc mō: Sicut se hz ars ad artificialia ita se h3 nā ad naturalia sed quilibet artifex cognoscit mām artificialē igit quilibet nālis cognoscit mā3 nālē et p ɔñs ad quēlibet phisicū spectat cognoscere mā3 et ɔsiderare de illa. Le. li. Gubernator aūt nauis q'lis sit aliq spēs) .i. forma (themonis cognoscit et instituit) illā formā in determinata mā igit cognoscit mām (aliud aūt) scz factor materie vel forme) scit ex q ligno et quibus motib' erit nauis aut themon.

Notandū

sm̄ cōmēta. cōmēto. 25. q aristo. (intēdit p totū hoc declarare q mā ē nota in oīb' artib' pricipalib' et nō pricipalib' cū artes sint trib' modis aut opās simplr aut vtēs simplr aut vtēs quodāmō et opans alio mō et omnes sciūt materiā.) Ista distinctio est supius declarata: qm̄ ars opans simplr ē factiua materie. et ars vtēs simplr est illa q pcipit forme et mē. Sed vtēs et opans quodammodo ē factiua forme. qm̄ opat formā et vtit mā iā p aliū artificē pparata. et q2 quilibet istoz artiū cognoscit mām: iō ad quēlibet artificē ptinet cognoscere mām. et ita intēdebat aristo. p totū processū h' textus ɔclusiōis in qua cōmētator. (In his ḋḋe igit.) ¶ Et p dicta phs ponit differētiā inter artē et nām dicēs q ars facit tā mām q formā: nā aūt facit formā et nō mām q2 illa psupponitur actiōi nature. Le. li. In his igit q sūt sm̄ artē nos facim' mām pter op' sed in phisicis) .i. mā a natura perpetua et eterna.

Notandum

sm̄ cōmēta. cō'. 25. q (nō est differētia in hoc [illegible] in cognoscēdo (inter artē et nām: sed ars sicut facit formā facit mām: nā aūt facit formā nō mām cū sit existēs q2 est eterna: et hoc sit inuenit in quibusdā artib' .i. q̄ru3 mā est nālis: qm̄ ars nō facit illā.) Intēdit cōmētator q ars cū disposita nō facit mām sz p trāsmutatōes ars ē trāsmutās fac mā3 vz ars faciēdi [illegible] aut [illegible].

Sed dubitatur

vtrū fiat locutio de mā pria vel de mā secūda. si de mā pria ars nō facit illā sicut nec nā. Si de mā secūda nā facit illā sicut ars imo magis q ars qm̄ ars nō ē nisi cā p accidēs applicās actiuū passiuo: aut remouēs phibēs: nā aūt ē cā p se influēs in effectū. Dicendū ē q cōmētator nō loquit expresse de prima mā vel secūda sed de mā ppria artis vel nature. Un mā pria est mā ppria nature in cōi li3 sit mā cōis isti et illi nature. vtrū etiā ē mā ppria phisice ɔstat aūt artē facere suā mām ppinquā et ppriā nō aūt natura facit suā mām ppriā et ppinquā cū sit ingenerabilis et incorruptibilis primo huius. Ecce ergo conuenientiam et differentiam quam ponit cōmētator inter artē et naturam. Cōueniūt ēnī in cognoscēdo q2 tā ars q nā cognoscit mām et formā. Differūt aūt in operādo q2 ars facit suā mā3

Tex. cō. 6. et nā nō fac suā sz psuppōit. (Empli' co3. ¶ Quae [illegible] ɔclusio. Ad quēlibet phisicū ptinet ɔsiderare de forma: pbat. ad quēcūq artificē ptinet ɔsiderare de vno correlatiuoz ad eundē ptinet ɔsiderare de alio sed ad quēlibet phisicū ptinet ɔsiderare de alio sed igit ad quēlibet phisicū ptinet ɔsiderare de correlatiuo forme [illegible] cū maior eo q ɔsiderās de vno oppositoz habet ɔsiderare de alio. cōstat aūt correlatiua eē opposita p aristo. in postpdicamē. minor vero declarat ex eo nā ad quēlibet phisicū ptinet ɔsiderare de mā p tertiā ɔclusionē: et mā refert ad formā cū sit ad aliud. nā i alia et in alia spē est alia et alia mā scz mā diuersificat ex diuersitate forme q nō posset esse nisi esset ad aliud et esset correlatiuū forme. Le. li. Empli') de numero coz q sūt ad aliud mā est in alia eñ spē alia mā est sed ad quēlibet phisicū pertinet ɔsiderare de mā igit ad quēlibet phisicū ptinet considerare de forma.

Notandum

sm̄ cōmēta. cō'. 26. q aristo. (intēdit declarare q oportet naturalē ɔsiderare de forma q2 ɔsiderat de mā qm̄ mā est de genere relatiōis: dicit eñ in respectu forme et sic videt esse de forma. oportet igit cōsiderantē de mā ɔsiderare de forma: et ɔsiderātē de forma ɔsiderare de mā. Et etiā mā est pter formā: et oportet cōsiderantē de aliquo ɔsiderare de illo pter qd est.) Duas ratiōes facit cōmētator ad pbandū quēlibet artificē ɔsiderare de forma. primo q2 mā et forma sūt de pdicamēto relatiōis et sūt inuicē correlatiua: mō ad eundē artificē spectat ɔsiderare vtrūq correlatiuoz. Secūdo q2 eiusdē artificis est ɔsiderare finē et ea que sunt ad finē sed mā est pter formā tanq pter finē: igitur quilibet ɔsiderās mām habet ɔsiderare formā. sed quilibet phisic' habet cōsiderare materiā: igitur quilibet phisicus habet considerare formam.

Sed dubitatur

si mā est de pdicamēto relatiōis aut igit mā prima aut mā secūda: nō materia pria q2 illa est p reductionē: sm̄ in pdicamēto subē tanq priacipiū illius pdicamēti et nō est p se in aliquo pdicamēto cū nō cōponat ex actu et potētia sed sit potētia tātu3 primo phisicoz. Nō etiā materia secūda q2 talis ē substantia de pdicamēto substātie vz caro sanguis lignu3 et cuprū. Respōdet burle' dupl'r: primo q materia dicitur ad aliqd nō tanq aliquid p se de genere relationis sed tanq aliqd: cui inest relatio per se secūdo mō dicendi per se. hoc eñ est p se secūdo mō materia est ad formā vel materia refert ad formā. Secundo q2 materia pōt accipi vel pillo qd signat p hoc nomen materia: vel pillo absoluto qd est altera pars cōpositi de quo vere pdicat hoc nomē materia. primo mō materia est ad aliquid q2 ē aggregatū ex absoluto et respectiuo. secūdo mō nō est ad aliqd p accidēs sicut hō vel lapis cui accidit q sit subiectū relatiōis. Prima rñsio est dubia q2 si materia nō est de pdicamēto relatiōis q2 sibi inest relatio p se que p se est de pdicamēto relatiōis sequit hoiem et equū et oīa corpa pdicamēti subē esse p se in pdicamēto relatiōis: q2 cuilibet tali inest p se aliq relatō faciēs secūdū modū dicēdi p se. hō eñ p se ē maior sua pte: et equ' ē duplus p se ad suā medietatē et cerebrū ē p se dissile et ineq̄le cordi: et hi secūdo mō dicēdi p se et cetera. ¶ Secūda respōsio ē etiā dubia q2 tale aggregatū ex absoluto et respectiuo nō est mā cū nō sit mā prima nec mā secūda neq cū aliquo faciēs cōpositōnē. Ideo est dicendū q sicut sciētia dicit duo vnū absolutū per modū subiecti et vnū idē p modū forme a quo deno-

minat scīētia ratione cui⁹ est de pdicamēto relatiōis p aristo. in pdicamētis: ita forma ꝛ materia dicunt vnū absolutū ꝛ vnū respectū se habentē p modū forme, ratione cui⁹ mā ꝛ forma inuicē referunt ꝛ sūt p se in pdicamēto relatiōis. ꝛ si sepe ꝯcedit māmꝫ ꝛ formā esse de pdicamēto sub e illud est intelligendū in suppositione ꝑsonali vꝫ illud qđ est materia vel forma est de pdicamēto sub e sicut qñ ꝯcedit a phō in pdicamētis ꝙ sciētia est de pdicamēto q̄litatis ꝛ locus de pdicamēto q̄ntitatis illud intelligit in suppositiōe ꝑsonali vꝫ illō qđ est scīa ē de pdicamēto q̄litatis ꝛ de pma specie: ꝛ illud qđ est locus ē de pdicamēto q̄ntitatis. Sicut igitur ꝯsiderās de sciētia ꝯsiderat de scibili ꝛ ecōtra: ꝛ cōsiderans de loco ꝯsiderat de locato ꝛ ecōtra, ratiōe mutue relatiōis, ita ꝯsiderās de materia ꝯsiderat de forma et ecōtra rōne cōsimilis relatōnis: ꝛ qꝛ phisicus nō cōsiderat materiā vel formā nisi respectiue ideo nō potest ꝯsiderare de materia quin ꝯsideret de forma ꝛ ecōtra. Argumētū tñ nō valuit de forma qñ dicebat materia est de pdicamēto relatiōis: igit materia prima vel secūda. sicut nō sequit animal est gen⁹: igit animal rōnale vel irrōnale est gen⁹: a diuiso eñ ad sua diuidētia non valet argumentū in suppositiōe simplici. nō ꝯcedo tamē ꝙ mā prima ꝛ mā secūda ē de pdicamēto relatiōis p se: sicut nec simile equo nec dissimile boi: qꝛ termini cōpositi nō sūt p se in pdicamēto fm phm ī pdicamētis.

Notandum secūdo fm cōmēta. eodē cōmēto ꝙ (diuersa ī forma diuersificant in mā ꝛ diuersificant in materia propter diuersitatē in forma adeo ꝙ materia animalium alia est a mā vegetabiliū ꝛ materia homis a materia aliaꝝ specieꝝ qꝛ forme sunt alie.) Istud cōmentū exponit burleus di ꝙ duplex est materia scꝫ alteratōis ꝛ cōpositiōis. Materia alteratiōis est illa que ē subiectū alteratiōis pcedētis generationē rei: ꝛ sic panis est mā sanguinis ꝛ vinū aceti ꝛ semē ex quo pducit animal ē materia illi⁹. Materia cōpositiōis ē illa q̄ est ps rei ex qua cū forma cōponit res. ꝛ talis mā est duplex. s. ppinqua ꝛ remota. verbi grā mā ppinqua hoīs vt partes appropriate hoīs. s. mā⁹ ꝛ pes. Dicit ergo ꝙ ī alia ꝛ in alia spē ē alia ꝛ alia mā alteratiōis. nā aliud est semen ex quo generat homo ꝛ aliud est semē ex quo generat equus. Similiter in alia ꝛ in alia specie ē alia et alia materia cōpositiōis ppinqua: nā membra leonis sūt alia a mēbris hoīs: tamē in diuersis specieb⁹ ē eadem mā cōpositiōis remota ꝛ hoc simul fm spēm: sucessiue aūt est eadē fm numeꝝ. Et licꝫ ista distinctō bene exponat [illegible] ꝙ cōmē ū ex quo phs nō [illegible] loq̄tur de prima materia vel secūda sed de materia in cōi: tñ pōt ꝯcedi ꝙ sicut in alia ꝛ in alia specie ē alia ꝛ alia materia secūda tā cōpositiōis ꝙ alteratiōis ita in diuersis specieb⁹ ē diuersa materia pria spē cōpositiōis ꝛ alterationis: nō quidē absolute sumpta sed respectiue: quia nō solū materia secūda dicit ad aliquid sed etiā materia prima: sicut ergo sortes vt ē albus ē alteri⁹ speciei a platone vt est niger: qꝛ albedo ꝛ nigredo sunt diuersaꝝ specieꝝ: ita materia prima vt ē sub forma hominis ē alteri⁹ speciei a materia pria vt est sub forma equi ex quo ille forme sunt diuersaꝝ specieꝝ.

Dubitatur quia ignis ꝛ aqua sunt diuersaꝝ specieꝝ ꝛ tamē nō habēt materiā secūdā cōpositiōis diuersaꝝ specierū cū in illis nō sit alia materia ꝙ mā prima: quādo etiā generant ex aere nō habēt māꝫ secūdā alteratiōis diuersaꝝ specieꝝ ex quo aer corrūpit[illegible] ē eiusdē speciei. Respōdet ꝙ ignis ꝛ aqua nō solū habēt materiā primā sed etiā secundā vꝫ ptes quātitatiuas ꝛ compositū per accidēs ex prima materia ꝛ caliditate vt sic ignis ... [illegible] constat aūt ꝙ ptes quātitatiue aque ꝛ partes quātitatiue ignis nō sunt eiusdē speciei nō etiā cōpositum ex materia pria ꝛ frigiditate ē eiusdē speciei cū cōposito ex materia prima ꝛ caliditate: qñ etiam ignis ꝛ aqua generant ex aere habēt materiā secūdā alteratiōis diuersaꝝ specieꝝ quia nō solū aer est materia secūda sed cōpositum ex aere ꝛ humiditate est mā alteratiōis ignis qꝛ nō solū corrūpit aer sed etiā illud cōpositū: qñ aūt generat aqua corrūpit cōpositum ex caliditate ꝛ aere qđ est materia secūda alteratiōis. constat aūt ꝙ compositū ex aere ꝛ caliditate ꝛ cōpositū ex aere ꝛ humiditate sunt diuersaꝝ specieꝝ. ¶ Usq; ad q̄ntū. Circa predictā conclusionē querit phs ex quo phisicus habet ꝯsiderare de forma ad quē ergo terminum stat sua ꝯsideratio de formis. Respōdet ꝙ sicut ꝯsideratio fabri terminat ad vltimā formā existentē in materia ppter quā ꝯsiderat formam eris ꝛ alias formas materieꝝ artificialiū. ꝛ ꝯsideratio medici terminat ad vltimā formā scꝫ ad sanitatē ppter quā ꝯsiderat oēs alias formas scꝫ nerui carnis ꝛ ossis. ita phisici consideratio terminat ad formā abstractā existētē in materia scꝫ ad animā humanā ppter quā cōsiderat omnes alias formas existētes in materia. ¶ Et ꝙ forma humana sit de ꝯsideratiōe phisici arguit: Omis forma generata ex materia ē de ꝯsideratiōe phisici: sed anima humana ē forma generata ex mā qꝛ hō ꝛ sol generat hominē ex materia: igit ꝛc. alie aūt forme sepate a materia simplr quō sepant: ꝛ quid sūt ad metaphisicū ptinet determinare. l. c. li. Usq; ad quātū ergo) terminum (oportet phisicū cognoscere spēm ꝛ qđ qd est) .i. formā ꝛ q̄ddditatē eius (aut) .i. r̄ndet ꝙ (quēadmodū medicū neruū ꝛ fabrū es) oportet ꝯsiderare (vsq; q̄d) determinat ad id (cui⁹ cā ē vnūquodq;) ꝯsideratū ab illo in illa mā [illegible] ꝛ circa hoc q̄ [illegible] sepata q̄dē spē .i. forme hūane (in mā aūt) sūt hmōi forme ē termin⁹ cōsideratiōis phici (hō eñ hoīem gnāt ex mā ꝛ sol) iō forma hoīs est de ꝯsideratiōe phici (quō eñ hic hēat se sepabilis) scꝫ forma simplr abstracta a mā ꝛ q̄d sit ptie prime) idest metaphice (op⁹ ē determinare).

Notandum pmo fm cōmēta. cōmē. 26. ꝙ aristo. dixit formā hūanā eē in mā [illegible] dicētib⁹ formas sepatas ī [illegible] ꝙ forme nāles sūt in mā.) Dubiū ē istud ppter q̄d phs aīaꝫ hūanā dicit eē abstractā a mā ꝛ eādē esse ī mā. R̄ndet cōmēta. ꝙ forma hūana ē abstracta a mā sed dicit phs eā eē in mā vt ꝯdicat dicētib⁹ scꝫ platonicis formas separi loco ꝛ subiecto. Dixerūt eñ platonici hoīem mori p recessū aīe a corpe ad locū pmij vel supplicij. istā sepatiōnē noluit phs sꝫ oēm formā nālē genitā in mā etiā corrūpi in mā. Egidi⁹ vero dicit ꝙ aīa hūana ē simplr in mā: ꝛ tñ dixit phs eē abstractā p ꝙto nō educit de potētia materie. hurl. aūt inqt ꝙ aīa hūana ē abstracta a mā fm esse ꝛ ē in mā fm operari. ¶ Iste expositiōes vident mihi aliene ab intētiōe phi pria q̄dē expositio nō soluit qꝛ forme celi nō pñt separi a corpib⁹ celestib⁹ sepatiōe platonicoꝝ: ꝛ tñ nō sūt ī mā: ita potuisset ꝯdicere phs platonicis di. aīam hūanā eē simplr abstractā ꝛ n̄ eē ī mā absq; hmōi sepatiōe. Scđa expositio ēt n̄ ē d mēte phi qꝛ. 3. de aīa pōit phs itellectū hūanū eē ingnābilē ꝛ incorruptibilē. Egidius

adit dicta illa incipere esse: deinde si intellectus humanus inci-
pit esse simpliciter in materia: igitur educitur de potentia ma-
terie: patet consequentia quia nullam formam substantialem recipit materia de no-
uo ad quam prius non esset in potentia: aliter enim in mate-
ria esset priuatio et appetitus forme absque potentia quod
est impossibile. non etiam esset verum illud dictum commentato-
ris primo huius videlicet quod potentia corrumpitur in aduentu forme.
¶ Tertia expositio etiam deficit quia tunc intelligentie dice-
rentur esse in materia eo quod sunt abstracte secundum esse et sunt in
materia secundum operationem cum non possint operari absque materia si-
cut nec anime humane. ¶ Ideo datur quarta expositio dicen-
do quod formarum quedam est simpliciter coniuncta materie, scilicet tam per
informationem quam per inherentiam ut forme mixtorum et elemen-
torum. Informant enim materiam pro quanto cum illa faciunt per se vnum
et inherent illi pro quanto dependent ab illa. Quedam autem est for-
ma simpliciter abstracta a materia ut intelligentia celi que non
informat nec inheret: non enim informat cum non sit pars ali-
cuius: neque inheret quia non constituitur per corpus celeste sed
magis constituit corpus celeste secundum commentatorem in de substantia
orbis. Quedam autem est forma que est quodammodo abstra-
cta et quodammodo coniuncta materie ut intellectus humanus.
Est enim secundum philosophum abstractus intellectus humanus a materia secundum
inherentiam cum sit perpetuus et eternus et ingenerabilis et incorru-
ptibilis. est autem coniunctus materie per informationem: quoniam cum
materia facit vnum per se quod est homo: hec tamen difficultas non
est [illegible] speculationis sed magis pertinet ad [illegible] de anima.

Notandum secundo secundum commentatorem
eodem commento quod consyde-
ratio in dispositionibus formarum abstractarum secundum quod sunt
abstracte et de quidditatibus earum est proprietas prime philosophie
non scientie naturalis.) Non ergo se intromittit phisicus de formis
simpliciter abstractis inquirendo quidditates illarum aut proprie-
tates fluentes ab illis quidditatibus sed hoc pertinet tantum ad
metaphisicum ut quod substantie abstracte sunt simplices et intelli-
gentes et composite ex actu et potentia aut ex esse et essentia
potest tamen phisicus inquirere proprietates negatiuas de
illis importantes motum ut quod substantie abstracte sunt immobi-
les infatigabiles et impassibiles secundum quod habetur octauo
phisicorum. non tamen consimiliter procedunt ad inquirendum
has proprietates quia metaphisicus procedit a priori et phisi-
cus a posteriori

Notandum tertio secundum commentatorem eo-
dem commento quod consydera-
tio in esse istarum formarum est in scientia naturali non in pri-
ma philosophia sicut estimauit auicenna: quoniam in ista scientia appa-
ret illud genus formarum esse: deinde prima philosophia considerat
de quidditatibus et de dispositionibus earum.) Intendit commen-
tator quod duplex est consideratio de formis videlicet secundum esse et
secundum quidditatem. consideratio naturalis de formis secundum esse non
determinatur ad animam humanam sed ad substantias abstra-
ctas quoniam de esse talium formarum considerat naturalis. Considera-
tio autem naturalis de formis secundum quidditatem bene terminatur in-
clusiue ad intellectum humanum: quoniam illa est forma vltima
cuius quidditatem et proprietates inquirit naturalis. quidditatem au-
tem et proprietates substantiarum separatarum inquirit metaphisicus.

Notandum quarto secundum commentatorem
eodem commento quod impossi-
bile est aliquam scientiam vniuersalem vel particularem demonstrare su-
um subiectum esse siue per signum siue per demonstrationem
sed non est ita in causis sui subiecti quoniam declarat eas per si-
gnum non per demonstrationem simpliciter.) Hic commentator
assignat causam propter quam phisicus et non metaphisicus pro-
bat [illegible] separata a materia esse [illegible] aliqua scien-
tia possit probare causas sui subiecti esse sicut fecit aristo-
teles probans primo phisicorum causas esse corporis natu-
ralis: non tamen potest probare suum subiectum esse cum illud sit
notissimum in scientia: sed substantia abstracta est subiectum meta-
phisice et si non totius tamen principis: ideo nec a priori nec a
posteriori non per causam nec per effectum non per signum neque
per demonstrationem potest metaphisicus probare substantiam se-
paratam esse sed probatio illius pertinet ad phisicum non a
priori sed a posteriori per transmutationem et motum: vt
docuit philosophus octauo phisicorum.

Sed dubitatur quia sexto me-
taphisice dicitur a
philosopho et commentatore quod eiusdem scientie est considerare si est et quid
est: sed per commentatorem phisicus considerat si est substantia separata:
igitur phisicus etiam considerat quid est substantia separata quod est contra commen-
tatorem. ¶ Item primo posteriorum dicit philosophus quod de subie-
cto oportet precognoscere quid est et quia est: igitur meta-
phisicus non demonstrat quid est substantia separata sed non pro-
bat quid est substantia separata. ¶ Ad primum dicitur quod si ali-
qua scientia inuestigat si est aliquid per causas illius ea-
dem etiam inuestigat quid est illud: et hec est intentio philosophi
et commentatoris sexto metaphisice. non tamen oportet si aliqua
scientia inuestigat si est aliquid a posteriori per effectum tantum
quod illa inuestiget quid est illud: cuiusmodi est scientia naturalis
inuestigans si est substantia separata per effectum tantum. ¶ Ad secun-
dum dicitur quod duplex est quid est scilicet nominis et rei. licet igitur que-
libet scientia presupponat quid est nominis sui subiecti non ta-
men presupponit quid est rei. metaphisica ergo presuppo-
nit quid importatur nomine substantie separate et inuestigat quid est
illa substantia separata vtrum substantia vel accidens: et vtrum sim-
plex vel composita et huiusmodi etc.

Eterminatis autem his. Istud est Tex. cõ. 27.
quartum capitulum pri-
mi tractatus secundi phi-
sicorum in quo philosophus ma-
nifestat non solum naturam
esse causam per se effectuum
naturalium scilicet materiam et formam
que sunt cause intrinsece
sed etiam alias esse cau-
sas per se scilicet efficiens et fi-
nem que sunt cause extrinsece. Et diuidit istud capitulum in
tres partes in quarum prima ponit numerus causarum confuse
declarando naturalem scientiam sed de omnibus causis intro-
mittentem. In secunda ponit numerus causarum distincte ma-
nifestando aliquas conditiones et proprietates causarum: ibi
(Contingit autem.) In tertia parte ponit numerus causarum
distinctissime exprimendo diuersos modos earundem cau-
sarum. ibi. (Modi autem.) Quantum ad primum philosophus ponit du-
as conclusiones quarum prima est ista: Scientia naturalis habet deter-
minare de causis tam secundum esse quam secundum numerum. Secunda con-
clusio. Materia et forma efficiens et finis sunt cause. ibi:
(Uno quidem modo.) ¶ Prima conclusio arguitur sic: Il-
la scientia que est gratia cognoscendi omnes causas habet deter-
minare de causis secundum esse et secundum numerum: sed scientia naturalis est
huiusmodi: igitur scientia naturalis habet determinare de causis tam
secundum esse quam secundum numerum: patet consequentia cum maiori. et mi-
nor declaratur ex eo quia aliter non cognosceremus scientifice
effectus naturales cum cognitio talium presupponat co-
gnitionem omnium causarum resoluendo effectum in causam
primam et non solum est hoc verum de effectibus naturali-
bus compositis ex materia et forma sed etiam de operatio-
nibus naturalibus videlicet de generatione et corrupti-

one: augmētatione ꝛ diminutione: ꝛ de omi phica mutatione: quia de nulla phica mutatione habet scientia nisi omis questio facta de illa reducatur in primam et potissimā causam. Le.li. Determinatis aūt his considerandū est de causis que ꝛ quot numero sint: quoniam enī sciendi gratia hoc negotiū est) videlicꝫ phia naturalis (scire aūt non ante opinamur vnūquodqꝫ ꝙ vel ꝙ accipiamus propter quid idest propter quam causam est (vnūquodqꝫ: hoc autē est accipere primā causam. Manifestū est quoniā ꝛ nobis hoc faciendū est ꝛ generatione ꝛ corruptione ꝛ de omi phica mutatione quatenus sciētes eoꝝ principia) scꝫ effectuū naturaliū ꝛ mutationū (reducere in ipa temptem⁹ quesitoꝝ vnūquodqꝫ.)

Dubitatur propter quid determinatur hic de causis ex quo de illis sufficiēter tractatur secūdo metaph. Respōdetur iuxta doctrinā aristotelis datā in hoc secūdo capitulo tertio: ꝙ nō incōuenit diuersos artifices ſm genus ꝯsiderare idem diuersis ratiōibus, nam geometer considerat de figura absolute ꝛ astrolog⁹ de figura vt est passio corporis celestis: ꝛ phisicus de eadem vt est passio corporis mobilis. Ita speculatio causaꝝ pertinet ad loycum metaphisicū ꝛ phicū. loycus enī secūdo posteriorum considerat causas ſm ꝙ sunt principia sciendi ꝓ quāto sunt media in demōstratione. metaphicus vero ſm ꝙ causa ꝛ causatū sunt differētie entis trāscendenter sumpti. phicus autē inꝙtuꝫ sunt cause motus ꝛ trāsmutationis in corpe mobili. (Uno quidē mō. ¶ Secunda cōclusio. Materia ꝛ forma efficiēs ꝛ finis sunt cause. Prima pars huius ꝯclusionis arguit sic: Illud est causa per quod respōdetur ad questionē querentē ex quo est hoc: sed per materiā conueniēter respōdetur ad questionē querentē ex quo est hoc: igitur materia ē causa. tenet consequētia cū maiori: ꝛ minor declaratur nam dum queritur ex quo est statua vel fiala: respōdetur ꝙ statua est ex ere ꝛ fiala ex argento. constat aūt ꝙ es est materia statue ꝛ argentū est materia phiale: quia materia est illud ex quo aliquid fit cum insit: sed ex ere fit statua ꝛ est in statua ꝛ ex argento fit phiala ꝛ est in phiala: igitur ꝛc. Et nō solū es ꝛ argentū dicuntur esse materia statue ꝛ phiale sed etiā istoꝝ genera vꝫ metallum ꝛ liquabile. nō enī species est materia alicui⁹ quin etiā suū genus sit materia eiusdē. Le.li. Uno quidē mō causa dicitur ex quo fit aliquid cum insit) scꝫ causa materialis (sicut es) est materia (statue ꝛ argentū est causa) materialis (phiale et hoꝝ genera.

Tex. cō. 28.

Notandum ſm cōmentatorē cōmēto vicesimooctauo ꝙ aristoteles (dixit ꝛ est in ea vt faciat differētiā inter materiā ꝛ priuationē.) Statua enī sicut fit ex ere ita fit ex sua priuatione: nō tamē priuatio est materia statue quia nō manet in statua sed corrūpitur in generatiōe statue: es aūt manet: ideo est materia statue. illa ergo particula: cum insit: ponit ad differentiā priuationis.

Sed dubitatur quia tunc panis nō esset materia sanguinis: nec vinū aceti: nec semen esset materia animalis quod est quodlibet est contra cōmentatorē in hoc secundo. ꝛ patet consequētia quia panis nō manet in generatione sanguinis nec vinū in generatione aceti nec semen in generatiōe animalis immo quodlibet illorum corrūpitur ꝛc. Dicendū ꝙ est duplex materia ſm commentatorē vꝫ cōpositiōis ꝛ alteratiōis: ꝛ ſm egidiū manens ꝛ trāsiēs. Materia alteratiōis seu trāsiens nō est ꝓprie materia sed bene materia manēs seu cōpositionis est ꝓprie materia: sicut enī nihil est ꝓprie forma alicuius nisi illud maneat in illo ita nihil est ꝓprie materia alicui⁹ nisi sit in illo. ꝛ hanc materiā descripsit philosophus dicens materia est illud ex quo aliquid fit cū insit idest cū sit in eo: quare ꝛc. (Alio aūt modo. ¶ Secunda pars cōclusiōis arguit scꝫ ꝙ forma est causa: nam illud est causa ꝑ quod cōueniēter respōdetur ad questionē querentē quid est hoc: sed ꝑ formā ꝯueniēter respondetur ad questionē querentē quid est hoc: igit forma ē causa: patet ꝯsequētia cū maiori ex cōi modo loquēdi: ꝛ minor declarat: nā cū querit quid est hoc demōstrādo sortē respondet ꝙ homo ꝛ ꝙ animal rōnale. ꝛ cū querit quid est hoc demōstrādo dyapason: dicit ꝙ est ꝓportio duoꝝ ad vnū. ideo hō dicit forma sortes et animal rationale ꝛ gnāliter diffinitio ꝛ quelibet pars diffinitiōis est forma sui diffiniti: ꝛ ꝯsiter quodlibet supius est forma sui inferioris. Sicut enī homo est forma sortis ita animal est forma hominis: ꝛ corp⁹ animatū est forma aialis ꝛ corpus est forma corporis animati ꝛ substātia ē forma corpis ꝛ gnāliter oīa supiora ad sortē sunt forme sortis. Similiter ꝓportio duoꝝ ad vnum est forma dyapason ꝛ quodlibet suū supius vꝫ numerus ꝛ quātitas: quia ad questionē querentē quid ē hoc respōdetur per quodlibet illoꝝ. ¶ Et describēs aristoteles formā dicit ꝙ spēs ꝛ exemplū est illud quod dat ꝙ quid erat esse. i. esse essentiale ꝛ diffinitiuū. forma enī ſm quod dat esse cōposito dicit spēs: ꝛ ſm ꝙ generat sibi simile est exemplū: ſm vero ꝙ est obiectū intellect⁹ ē quidditas. Le. li. Alio aūt mō) dicit cā (spēs ꝛ exēplū: hoc aūt est rō dici⁹ ꝙ aliqd erat esse vt ei⁹ que est dyapason) scꝫ ꝯsonātie musicalis (duo ad vnū ꝛ omnino numerus ꝛ partes que in diffinitione) sunt.

Notanduꝫ ſm cōmentatorē cōmento .28. ꝙ (diffinitiones componunt ex forma vli que ē gen⁹ ꝛ ꝓpria que ē differētia) Dicit enī gen⁹ forma vlis quia cōpetit plurib⁹ spēb⁹: differētia aūt ē forma ꝓpria quia nō cōpetit nisi vni speciei cū quo stat ꝙ sit forma cōis plurib⁹ indiuiduis existētib⁹ sub illa spē. Rōnale enī est forma ꝓpria hoīs et ē cōis sorti ꝛ platoni. forma aūt ꝓpria sortis aut platonis ē incōicabilis cū sit forma partis ꝛ nō toti⁹. ꝛ quālibet talē formā siue sit cōis siue ꝓpria siue sit cōicabilis siue incōicabilis siue sit forma partis siue toti⁹ aristo. vocat spēm ꝛ exēplū: spēm quidē rōne phoꝝ nāliū ponentiū formā in mā: exēplū aūt rōne platonicorū ponētiū formā esse exēplar ꝛ ideam.

Contra predicta arguit ꝛ primo ꝙ nō quodlibet eiusque⁹ ē forma sui inferioris quia tūc eiusdē effect⁹ essent plures forme subāles ꝙ cōmētatorē in de suba orbis dicit idē subiectū habere plures formas subāles ē impossibile. Secūdo arguit ꝙ differētia nō sit forma quia nō ꝑdicat in qd sed in quale ſm porphi. in vlib⁹. Tertio arguit ꝙ nō quelibet ps diffōnis ē forma quia phs nō solū diffinit ꝑ formā sed etiā ꝑ mām ſm cōmēta. in ꝓlogo h⁹. Quarto arguit ꝙ numerus nō sit forma dyapason quia dyapason est ꝓportio dupla. oīs aūt ꝓportio ē de ꝑdicamēto relatiōis: numerus aūt de ꝑdicamēto quātitatis. ¶ Ad primū dr ꝙ sicut eiusdē effect⁹ sūt ptes effectiue cāe vles ꝛ vna particularis: ita eiusdē effect⁹ sūt ptes cāe formales vles ꝛ vna particularis actualis ꝛ vltimata que dicitur forma ꝑtis scilicꝫ forma informans materiā. forme aūt vles

[illegible] forme tod[illegible] quia nō actuāt p[illegible] sed tō[illegible] hō enim ꝛ animal nō sunt forme alicuiꝰ prīs sortis vł platonis sed sunt forme sortis ꝛ platonis. Ad cōmētatorē aūt dicit ꝙ intellexit de formis vltimatis existētibꝰ in actu ꝛ nō in potētia ad vlteriorē formā, constat aūt oēs formas cōpositi esse in potētia ad vlteriorē formā pter formā vltimā pticularē denominantē pticulariter ipm cōpositū ꝛ ipm collocantē in determiata specie. ¶ Ad secundū dicit ꝙ differētia sicut nō dicit forma nisi inq̄tum cōtrahit genus: ita nō p̄dicat in quid nisi cū genere: vt si querit: quid est homo: rn̄det ꝙ animal rationale. ecce quō p̄dicat in quid: nō per se solitarie sed cū alio sicut nō p se solitarie ē forma sȝ cū alio. ¶ Ad tertiū dicit ꝙ mā ē in genere diffōnū sic forma principaliꝰ tamē forma ꝙ materia sicut principaliꝰ habet esse cōpositū a forma ꝙ a materia. ꝛ ad ratonē dicit ꝙ materia est ps cōpositi ꝛ ps diffinitōis vt est ps cōpositi nō habet rationē forme: sed vt est ps diffinitōis habet rationē forme qꝛ vt sic dat ꝙ quid erat esse ꝛ facit [illegible] esse [illegible] ꝛ [illegible] in [illegible] ¶ Ad quartū dicit ꝙ dyapason dicit duo. s. pportionē ꝛ numerū binariū in quo fundat. ꝛ qꝛ numerꝰ est forma binarij sicut gnāliter quodlibet supius est forma sui inferioris: ideo dicit numerꝰ forma dyapason: nō quidē i eo ꝙ est pportio sed in eo ꝙ fundat in numero binario. aliqn̄ tamē sumit pportio nō respectiue sed absolute: vt videbit tertio huiꝰ. ꝛ sic dyapason est numerꝰ binariꝰ duoꝝ ad vnū quo mō debet dici numeꝝ esse

Tex. formā dyapason. (Amplius vnde.) ¶ Tertia ps cō

cō. 9. [illegible] arguit vt ꝙ efficiens est causa. [illegible] p quē rn̄det ad questionē querētē a quo est hoc: sed p efficiēs rn̄det ad questionē querētē a quo est hoc: igit efficiēs est causa. tenet ꝯn̄a cū maiori: ꝛ minor arguit: qꝛ cū querit a quo est hoc demōstrādo sortē rn̄det ꝙ a platone [illegible] ꝛ a quo est iste motus [illegible] ꝙ a mouēte. Et [illegible] est illud qd̄ est primū. i. principale principiū motus vł mutationis aut quietis vt [illegible] est [illegible] ꝛ pater [illegible] ꝛ omino faciēs facti ꝛ cōmutās cōmutati. Le. li. (Amplius) dicit causa (vnde principiū mutatōnis primū aut quietis est vt cōsiliās causa) est efficiēs cōsiliati (ꝛ pater est causa efficiēs [illegible] ꝛ omino faciēs est causa efficiens facti ꝛ cōmutās est cā efficiēs cōmutati.)

Notandū

Notandū fm egidiū ꝙ duplex est causa vt principalis ꝛ scd̄aria et iteꝝ cā principalis est duplex scȝ vlis ꝛ pticularis. Quantū ad cām principalē dicit phs ꝙ est vna causa vnde primū principiū mutatiōis aut quietis. Quātū ad cām secundariā dicit vt ꝯsiliās. q̄tū ad cām pticularē dicit vt pater filij. cū pater sit cā pticularis filij. q̄tum vero ad cām vlem dicit faciēs facti ꝛ cōmutās commutati: ita ꝙ faciēs facti est causa vlis ꝛ cōmutans commutati est cā vniuersalior cū oē faciēs sit mouēs siue cōmutās ꝛ nō econtra. [illegible] in libro [illegible] de [illegible] ꝙ in [illegible] se habet mouere [illegible] ¶ Ex [illegible] est [illegible] ꝙ [illegible] est [illegible] vȝ cōsi[illegible] coadiuuās disponēs ꝛ pficiēs. Cōmutās est agēs cōposito dās alteri agēti a pposito formā p quā agit. [illegible] coadiuuās est illud qd̄ agit ad [illegible] ꝛ nō ad [illegible] vt sortes [illegible] cū platone natum platonis. Agēs disponēs est illud qd̄ p̄parat materiā: vt dolator ligno ꝝ. Agēs aūt pficiēs est illud qd̄ inducit formā vt domificator vel nauifactor. ꝛ p hoc intelligūtur cā quattuor que ponit phs vȝ cōsiliās pater filij: faciens facti ꝛ cōmutās cōmutati. Dicendū tamen aliter ꝙ agentiū quoddā agit cū ratiōe ꝛ quoddā sine ratione. agēs cū ratione dicit consiliās eo ꝙ consiliū ē actꝰ rationis fm philosophū in ethicis. agentiū sine ratiōe quoddā inducit formā subalē ꝛ quoddā formā accidentalē. Inducēs formā subalē est agēs pficiēs: qd̄ datur intelligi a phō per patrē filij. agētiū formā accidentalē aliud agit formā accidentalē naturalē: ꝛ tale dicitur faciēs facti, aliud aūt agit formā accidētalē artificialē ꝛ tale dicitur cōmutās cōmutati. Inducēs eñ formā accidentalē naturalē nō facit simpliciter sed facit factum puta aliquid esse calidū vel frigidū: albū vel nigrum. Inducens autē formā artificialē est cōmutans cōmutati quia talis forma vt artificialis est ꝛ vt est per se ab arte nō inducit nisi p motū localē ꝛ p cōmutationem diuersaꝝ reꝝ inuicē aut partiū eiusdē vt patet de domo ꝛ statua.

Sed dubitatur

Sed dubitatur quō pater est cā [illegible] cum sepe contingat illos nunq̄ simul esse: deinde quō est causa efficiens cum in [illegible] generatiōis filij nihil in[illegible] in effectū: immo forte tunc maxime distat. Et septimo phisicoꝝ ponit philosophꝰ ꝙ in oī motu mouēs ꝛ motum sunt simul. Respondet ꝙ sortes nō est causa platonis nisi sortes sit: neqȝ plato est effectꝰ sortis nisi plato sit. dato igitur ꝙ ex semine sortis generatus sit plato sic tamē ꝙ nunq̄ simul fuerūt: nō debet concedi sortem esse causam platonis nisi sortes sit: nō tamē oportet platonē esse sed sufficit ꝙ sit vel erit. ꝛ si plato est effectus sortis oportet platonē esse sed nō oportet sorteȝ esse: sufficit eñ ipm esse vel fuisse. Hi eñ termini causa ꝛ effectus amplianc in dictis ppositionibus a parte predicati ꝛ nō a parte subiecti. Neqȝ debet dici sortes causa platonis anteq̄ per virtutē sui seminis disponatur materia pro generatiōne platonis. neqȝ post mortem platonis ipso sorte remanente debet dici sortes causa platonis quia semper sequitur: sortes est causa platonis igitur plato est vel erit. ¶ Item est magna differētia inter has ppositiones sortes est causa efficiēs platonis ꝛ est causa efficiēs platonē. si eñ maxime distat aut si nihil influit sor. in effectū nō debet dici causa efficiens platonem sed bene causa efficiēsꝰ platonis ex quo ambo sunt ꝛ plato generatur a virtute seminis pducta a sorte. semen eñ nō generat platonē ex quo ē corruptum in generatiōe platonis: sed virtus emissa a sorte in semine est illa que generat platonē cum non corrumpitur cū semine sed remanet in materia cum forma genita platōis. ¶ Ex predictis sequitur illos male determinare qui dicunt patrē esse causam filij tantū p accidens applicando actiuū passiuo: quia aristoteles nō loquitur hic de causis per accidens sed per se rerūȝ naturaliū. ideo intelligit patrē filij esse causam per se. non eñ tantū applicatꝰ actiuū passiuo sed etiā est per se causa seminis ꝛ virtutis eius ex quibus per se generat plato. (Adhuc autem:) ¶ Quarta pars conclusionis ar- Tex.

guitur [illegible] ꝙ finis [illegible] causa [illegible] per quod respondet ad questionē querentē propter quid est hoc est causa: sed per finē respōdetur ad questionē querentem propter quid est hoc: igitur finis ē causa: patet cōsequentia cum maiori ex cōmuni modo loquēdi. minor vero est nota: quia si queritur propter quid est deambulatio seu potio medicinalis respōdetur propter sanitatem. ꝛ si queritur propter quid sortes ambulat: respōdetur vt sanetur. oēs enim sic respōdentes opi- cō. 9.

[illegible] assignare causas [illegible] affirmant mihi [illegible] igi tur finis est causa. Et describens finem dicit q finis est il lud causa cuius aliquid fit: ideo sanitas dicitur esse finis qꝛ propter sanitatem fit deambulatio ⁊ medicatio. Le. li. (Adhuc autem) dicitur causa (quemadmodum finis. hoc autem) s. causa finalis (est cuius causa fit) aliquid (vt ambulan di) causa finalis (est sanitas) q probat (propter quid enim ambulat) aliquis (dicimus vt sanetur ⁊ dicentes sic opina mur assignare causam) ¶ Notandum secundum burleum q phus probat magis de fine q est causa q̄ de alijs causis: qꝛ finis est vltimum ⁊ causa videtur esse primum: ⁊ etiam qꝛ aliquis agit propter finem qui non est vt ambulans propter sanitatem acquirendam. ⁊ ideo minus videtur de fine q sit causa q̄ de alijs. Ego autem dico q Aristo. tacuit probationes aliarum causarum gratia breuitatis innuens hanc probationem alijs causis posse applicari mutata .n. questione propter quid in questionem a quo quid ⁊ ex quo habetur probatio alia

Tex. co. 23. rum causarum. (Et quecunque iam. Circa dicta posset ali quis querere vtrum vnius agentis sit vnus finis. Respon det phus q vnius agentis sunt multi fines vnde quecunque inter primum mouentem ⁊ vltimum finem sunt fines. quolibet enim [illegible] est finis eius quod est ante ipsum ⁊ omnia illa in ter media sunt propter vltimum finem. verbi gratia. attenua tio corporis: purgatio: potio: flobotomia: omnia hec sunt fi nes: ⁊ etiam sunt ad finem que sunt propter sanitatem. diffe runt tamen ad inuicem: qꝛ alia quidem sunt opera: alia vero or gana. purgatio .n. corporis potest fieri per opera vt per am bulationem ⁊ exercitium. flobotomia autem fit per organa .i. per instrumenta. Le. li. (Et quecunque iam mouente alio in ter media sunt inter primum mouens ⁊ vltimum finem q est finis simpliciter (fiunt finis) quoddam modo vt sanitatis (maties) .i. attenuatio corporis (aut purgatio aut potio nes aut organa) .i. flobotomia (omnia enim hec finis gratia sunt) qui est sanitas. maties .n. est finis purgationis: ⁊ purgatio est finis potionis: ⁊ potio est finis organo rum que sunt flobotomia: ⁊ organa que sunt floboto mia sunt finis organorum que sunt instrumenta differunt tamen ad inuicem: quoniam alia quidem opera: alia vero or gana .i. aliqua istorum fiunt per opera: ⁊ aliqua fiunt per organa. ¶ Contra predicta arguitur q sanitas intenta a medico non sit causa nominatarum operationum: ⁊ generaliter q nullus finis productus sit causa agentis aut actionis precedentis. quoniam dicitur .5. metaphysice q omnis causa est prin cipium: ⁊ auctor de causis q causa est illud ad cuius esse sequitur aliud. constat autem q finis non est principium sed vl timum: neque ad finem sequitur aliud: sed magis finis sequitur ad aliud. Et in tertia parte huius capituli dicit phs q causa in actu ⁊ effectus in actu simul sunt ⁊ non sunt: quod non contingit de fine cum non sit simul cum motu precedente: neque cum aliqua dictarum operationum. habitibus .n. presentibus [illegible] cessat motus inquit phs. [illegible]

Notandum secundum [illegible] q duplex est finis. s. quo ⁊ gra tia cuius. finis quo est finis non principalis: ⁊ finis gra tia cuius est principalis iuxta distinctionem quam ponit commentator .2. celi. di. q duplex est finis. s. primaria ⁊ secun daria intentione dictus. verbi gratia. intelligentie mouent ce lum propter primam causam tanq̄ propter finem dictum prima ria intentione: ⁊ propter hec inferiora tanq̄ propter finem di ctum secundaria intentione ¶ Duo ergo documenta tradit primum q finis dictus secundaria intentione non est proprie causa: qꝛ sicut medicus per suas medicinas ⁊ per suas operationes intendit sanitatem: ita deus ⁊ intelligentie per corpora celestia ⁊ motus eorum [illegible] hec inferiora vt habetur in metaphysice. si igitur sanitas est causa medici ⁊ suarum operationum. per idem hec inferiora sunt cause dei ⁊ intelligentiarum ac corporum celestium ⁊ motuum ipsorum quod est inconueniens. non est ergo talis finis proprie causa: sed metaphorice eo modo quo dicitur vrina sana tamen ex eo qꝛ est signum sanitatis: ita sanitas est causa operationum precedentium qꝛ est signum intentionis agentis q fuit causa il larum operationum. neque bene dicitur [illegible] vadis ad ecclesiam propter audire missam: aut medicus parat medicinam pro pter sanitatem: cum auditio misse non sit: neque sanitas: sed be ne dicitur: tu vadis ad ecclesiam qꝛ vis audire missam: ⁊ medicus parat medicinam: qꝛ vult sanare: ⁊ nunc assigna tur causa que est. s. volitio: vnde volitio tua est causa ambu lationis ad ecclesiam: ⁊ volitio medici est causa sanatio nis vel medicine. ¶ Secundum documentum q finis dictus primaria intentione est proprie causa cum precedat effectum ⁊ sit communis cum effectus sit nobilior effectu ⁊ huiusmo di finis est deus celi propter quem omnia primaria intentione agunt: ⁊ quem omnia principaliter appetunt: sed aliqua magis ⁊ aliqua minus secundum q magis vel minus possunt illi as similari ex perfectiori ⁊ minus perfecta operatione. intel ligentie enim maxime assimilantur illi quia habent nobilissi mas operationes: ⁊ post intelligentias homines: ⁊ consequen ter magis ⁊ minus assimilantur secundum q perfectius ⁊ minus perfecte operantur. ¶ Ista documenta sunt contra determi nationem Aristo. ⁊ commentatoris. dicit enim phus in litte ra q sanitas est causa finalis deambulationis. commen tator autem q est causa exercitij ⁊ ambo simul q ad in terrogationem factam propter quid ille ambulat. respondet propter sanitatem: ⁊ non dicitur qꝛ vult sanari: cum velle sa nari non dicat causam finalem sed effectiuam. Aristo. autem in tendit respondere per causam finalem ⁊ non effectiuam. ¶ Item in genere cause efficientis preter causam vniuersa lem dat causa principalis particularis: ⁊ in genere cau se materialis preter causam communem assignat propria ⁊ prin cipalis: ⁊ in genere cause formalis preter vniuersalem ⁊ communem assignatur forma particularis principalis: igitur etiam in genere cause finalis preter finem vniuersalem est assi gnare finem particularem proprium ⁊ principalem. non ergo tan tum deus est finis dictus primaria intentione sed multi sunt alij fines particulares dicti primaria intentione. ¶ Dicendum igitur q duplex est finis. s. preueniens ⁊ termi nans actionem agentis. finis preueniens actionem agentis est duplex. s. vniuersalis ⁊ particularis. finis vniuersalis est deus: finis particularis est ipsum agens: ⁊ quodlibet istorum est finis dictus primaria intentione. sicut enim in firmus appetit motum vel potionem propter sanitatem: ita appetit sanitatem propter se. ⁊ hoc intendit commentator cum dicit in de substantia orbis q finis significatione necessa ria significat agens. finis autem terminans actionem agen tis quidam est finis quo ⁊ quidam finis gratia cuius fi nis quo est finis terminans actionem agentis secundum partem vt potio vel purgatio. finis autem gratia cuius est finis terminans totam actionem agentis vt sanitas: ⁊ talis vt respicit actionem agentis est finis dictus primaria inten tione: vt autem respicit intentionem agentis sic est finis di ctus secundaria intentione: ⁊ ipsum agens est finis dictus primaria intentione: ⁊ quia phus mouet questionem re spiciendo actionem agentis ⁊ non intentionem eius ideo re spondet per sanitatem tanq̄ per finem propinquum. ¶ Et sicut sanitas est finis medici: ita hec inferiora sunt finis dei non quidem preueniens actionem sed terminans illam: ex quibus non sequitur q hec inferiora sint causa dei: sed be ne q hec inferiora sunt cause operationum dei ⁊ motuum

edi: sicut sanitas est causa operationis medici. sunt etiā hec inferiora finis dictus primaria intētione vt cōparantur ad actionē intelligentiarū: vt autē cōparantur ad earū intentionē ⁊ appetitū sic sunt finis dictus secundaria intentione. ¶ Auctoritates autē nō cōuincunt: q2 concedo ꝙ finis est vltimū in executiōe: ⁊ principiū in intentione ac in sequela iuxta doctrinā Aristo. circa finē huius secūdi di. ꝙ sicut se habet principium in speculabilibus: ita finis in operabilibus: q2 sicut ex premissis sequit̄ cōclusio ⁊ non ecōtra. ita ex fine sequuntur ea, que sunt ad finē ⁊ nō ecōtra: ⁊ ad hūc intellectū concedatur ꝙ finis est causa ad cuius esse sequitur aliud nō q̄dē in essendo sed in inferēdo. Et sicut ē necessariū ꝙ forma sit principiū transmutationis: ⁊ nūquā sit simul cū transmutatiōe: ita finis est causa actionis agentis ⁊ nunq̄ est simul cū illa actione. phūs aūt di. ꝙ causa in actu ⁊ effectus in actu simul sunt ⁊ non sunt: loquit̄ de causa effectiua ⁊ nō finali. Et sic ille terminus causa supponens pro causa effectiua ampliat a parte p̄dicati ⁊ non a parte subiecti eo modo quo dicitur est: ita supponēs pro causa finali ecōtra ampliat a parte subiecti ⁊ nō a parte p̄dicati: q2 non sequit̄: sanitas est causa ambulationis: igit̄ sanitas est: sed bene sequit̄: igitur ambulatio est: quare ⁊c̄. (Cause quidē) Ultimo phūs epilogat circa determinata di. cause quidem fere tot modis dicunt̄. ⁊ dicit fere ꝓpter causas p accidens s̄m Alexandrū: quia omnes cause assignate sunt cause per se. cōmētator autē inquit ꝙ phūs dicit fere designādo dubietatē q2 nō dū plene ostensū est tm̄ quattuor esse gnā causarū p3 in parte sequēti illud ostēdet.

Tex. cō. 30.

ontingit autem multipliciter.) Ista est scd̄a pars huius capituli in q̄ philosophus postq̄ manifestauit confuse numerū causarū manifestat distincte numerū earū exprimēdo aliquas conditiones causarū: ⁊ ponendo quattuor cōclusiōes: quarū prima est ista. Eiusdē effectus numero multe sūt cause diuersarū rationū per se ⁊ nō s̄m accidēs. Scd̄a cōclusio. cause diuersarū rationū sunt sibi inuicē cause ibi. (Sunt autē quedā.) Tertia cōclusio. vna ⁊ eadē causa numero aliter ⁊ aliter sumpta est causa effectuū cōtrariorū ibi. (Amplius autē.) Quarta cōclusio. tm̄ quattuor sunt genera causarū ibi. (Oēs autē nunc.) ¶ Prima cōclusio arguit̄ sic. eiusdem statue numero es ⁊ statuifica sunt cause per se ⁊ nō s̄m accidens: igitur ⁊c̄. patet ꝯsequētia. ⁊ antecedēs est manifestū: eo ꝙ es est causa materialis statue nō s̄m accidens sed per se cū sit per se subiectū forme statue. statuifica autē est causa effectiua statue nō s̄m accidens sed per se: eo ꝙ statuifica s̄m ꝙ huius agit statuā. statuifica ergo ⁊ es sunt cause statue per se: sed nō in eodē genere cause: q2 es est causa statue in genere cause m̄alis: ⁊ statuifica in genere cause efficientis. Lege litterā. (Cōtingit autē multipliciter dictis causis) s̄m quattuor genera vt patuit (multas eiusdē) effectus (causas esse) per se (⁊ nō s̄m accidēs vt statue statuificor ⁊ es) sunt cause (nō s3 ad alterum) .i. non per accidens (sed s̄m ꝙ est statua: sed non eodē modo sed vt es) est causa quidē (materia. illud autē) .s. statuificor (sicut vnde motus est) in genere cause efficientis.

Notandum s̄m cōmentatorē cōmē to. 30. ꝙ causa statue est cuprū ⁊ agens: sed duobus modis diuersis. cuprum autem s̄m materiā: artifex vero vel ars s̄m agēs: ⁊ similiter figura statue causa s3 formā: ⁊ illud ꝓpter q̄d fuit facta est causa s̄m finem. Ecce ꝙ cōmentator assignat quattuor genera causarū per se eiusdē effect9: scilicet materiā ⁊ formā efficiens ⁊ finē vbi Aristo. nō assignauit nisi duo: videlicet materiā ⁊ efficiens: vnum intrinsecū ⁊ alterū extrinsecū: nec fuit expediens assignare plura: quoniā posita materia ponitur forma: ex quo dicitur relatiue ad formā: ⁊ posito efficiente ponitur finis cum efficiens non agat nisi inclinetur a fine. ¶ Primū dubiū. si ad eundē effectū seu motū numero cōcurrunt per se quattuor cause ꝓpter quid philosophus magis ipsum efficiens vocat. vnde principium motus quā aliquā aliam causam. ¶ Respōdetur ꝙ finis non mouet nisi metaphorice inclinando agēs ad motū. materia autem vt sic nullo modo agit. forma vero est principium seu ratio agendi ⁊ non ꝓprie dicitur agere s̄m ꝙ huius. ipsum autē efficiens est illō quod agit s̄m ꝙ huius ideo vocatur vnde principiū motus. ¶ Secundū dubiū. si ad eundē effectum numero quattuor cause per se concurrunt vtrum equaliter vel inequaliter: non equaliter quia due concurrunt intrinsece ⁊ due extrinsece. deinde omnis causa primaria plus ⁊ prius influit in effectum q̄ causa secundaria per auctorē de causis. ⁊ aristo. 2. physicorū. non etiam inequaliter: quia quāta necessitate vna concurrit tanta necessitate alia concurrit. ¶ Dicendū ꝙ ad generationē effectus tam naturalis q̄ artificialis omnes equaliter concurrunt: sed non ad preseruationē: quia nō requiritur agens neq3 finis: sed bene materia ⁊ forma: ⁊ cum dicitur omnis causa primaria plus ⁊ prius influit in effectū q̄ causa secundaria: illud intelligitur in eodem genere cause. in diuersis autē generib9 omnes cause equaliter concurrunt. (Sunt autē quedā.) Secunda cōclusio. cause diuersarum rationū sunt sibi inuicem cause. patet. quoniā labor est causa sanitatis: ⁊ sanitas est causa laboris: non tamē in eodem genere cause: quia labor est causa sanitatis in genere cause efficientis: ⁊ sanitas est causa laboris in genere cause finalis. In eodem autē genere cause illud non esset possibile. ꝙ enim. a. sit causa effectiua. b. ⁊. b. causa effectiua. a. est impossibile. Lege litteram. (Sunt autē quedā ⁊ ad inuicem cause vt laborare causa est boni habitus): scilicet sanitatis (⁊ hic) bonus habitus est causa (laborādi) s3 nō eodem modo (sed hic quidem): scilicet bonus habitus est (sicut finis alia autem): scilicet laboratio est (sicut principium motus) .i. agens.

Tex. cō. 30.

Notandum s̄m cōmentatorem cō. cōmento 30 ꝙ sicut efficiens est causa finis ⁊ ecōtra: ita materia est causa forme s̄m ꝙ forma non potest inueniri nisi per illā. forma autem est causa materie s̄m ꝙ materia non potest esse in actu ⁊ demonstrata nisi per illam ⁊ precipue prima materia. Hoc dicit cōmentator ad differentiā materie artificialiū: quoniā licet materia naturalis non sit in actu nisi per formā naturalem: tamen materia artificialis est in actu preter formā artificialem cum sit vnum vere compositum ex materia ⁊ forma: videlicet

es aut lignum quod dicitur esse materia statue aut lectuli.

Contra conclusionem arguitur sic in ducēdo quattuor inconuenientia. Primum ꝙ idem respectu eiusdē est prius ⁊ posterius: q̄d implicat contradictionem. sit enim. a. causa. b. ⁊. b. causa. a. ⁊ arguitur sic. quelibet causa est prior suo causato sed. a. est causa. b. ⁊ econtra. igitur. a. est prius. b. ⁊ ecōtra. ¶ Secundum incōueniens ꝙ idem est magis notum ⁊ minus notum respectu eiusdem apud naturam: q̄d iterum implicat. Sicut enim se habet res ad esse ita ad cognosci apud naturaꝫ secūdo metaphysice: sed. a. est prius. b. ⁊ econtra: igitur. a. prius cognoscitur apud naturam quam. b. ⁊ econtra. ¶ Tertium inconueniens ꝙ idem est causa sui ipsius: q̄d maxime repugnat. patet. quia. a. est causa. b. ⁊. b. est causa. a. igitur. a. est causa. a. patet consequentia, quia quicquid est causa cause est causa causati. ¶ Quartum inconueniens ꝙ demonstratio circularis est possibilis contra philosophum primo posteriorum. ⁊ ꝙ illud sequatur patet quia si. a. est causa. b. per. a. potest demonstrari. b. ⁊ si b. est causa. a. per. b. potest demonstrari. a. ¶ Ad primum dicitur ꝙ cum prius ⁊ posterius multipliciter sumantur: videlicet secūduꝫ tempus ⁊ secūduꝫ perfectionem: vt colligitur a philosopho in post predicamentis: ⁊ quinto metaphysice. ⁊ octauo physicorum. non est inconueniens ꝙ idem sit prius ⁊ posterius respectu eiusdem: neqꝫ prius ⁊ posterius sunt opposita diuersimode sumpta. materia enim est prior forma prioritate temporis: ⁊ forma est prior materia prioritate perfectionis. ¶ Et si dicitur cum causa sit prior natura suo causato: sequitur. a. esse prius. b. ⁊ posterius. b. natura vel secundum naturam. ¶ Respondetur ꝙ illud non est incōueniens ex quo natura dicitur dupliciter secundum philosophum in hoc secundo: scilicet de materia ⁊ forma. materia enim est natura prior forma naturalitate materie ad formaꝫ: ⁊ forma est natura prior materia naturalitate forme ad materiam. ¶ Item materia est naturaliter prior forma: quia agens naturale eam in generatione forme presupponit: ⁊ forma est naturaliter prior materia: quia agens naturale prius intendit formaꝫ q̄ materiam. ¶ Ad secundū cōcedo ꝙ idem respectu eiusdem est magis ⁊ minus notuꝫ apud naturam: non quidem in eodem genere cause: sꝫ in diuersis generibus secunduꝫ ꝙ in diuersis generibus causarum quodlibet illorum est altero natura prius eo modo quo dictum est. ¶ Ad tertium negatur consequētia. neqꝫ illa ꝓpositio est vniuersaliter vera. quicquid est causa cause est causa causati nisi in eodem genere cause. ¶ Ad quartum dicitur ꝙ non est inconueniens demōstratio circularis in diuersis generibus causarum: sed bene in eodem genere cause respectu eiusdem ⁊ secundū idem: ⁊ fuit intentio Aristotelis

Tex. primo posteriorum. (Amplius autem.) ¶ Tertia cō-

cō. ꝫ. clusio. eadem causa numero aliter ⁊ aliter sumpta est causa effectuum cōtrariorum. patet. quoniaꝫ nauta per sui presentiam est causa salutis nauis ⁊ per sui absentiam est causa submersionis. constat autem ꝙ absentia ⁊ presentia sunt dispositiones diuerse ⁊ salus nauis ⁊ submersio eiusdem sunt effectus contrarij ⁊c. Lege literam. (Amplius autem.) effectuuꝫ (cōtrariorum est) eadem causa (que enim presens causa huius est). s. effectus positiui (hanc ⁊ absentē) contingit esse (causaꝫ aliquando cōtrarij vt absentia gubernatoris) est causa nauis submersionis cuius erat presentia causa salutis.)

Sed dubitatur si gubernator nauis per sui absentiam est causa submersionis nauis videtur ꝙ in genere cause efficientis sicut in eodem genere est causa salutis nauis: sed illud non est dandū cum nauta absens nihil operetur ad submersioneꝫ nauis. efficiens enī est principium motus secūduꝫ aristotelē in litera. ¶ Itē si gubernator est causa submersionis nauis: aut igitur per se vel per accidens. non per se ex quo non influit in effectum: neque aliquid operatur ad submersionem nauis: non etiam per accidens: quia de talibus causis non loquitur hic philosophus. ¶ Dicendum ꝙ gubernator nauis est causa efficiens per sui absentiam submersionis: licet nihil operetur: quia non est causa positiua illius sed priuatiua. quando enim aliquod agens est aptum natum facere vnum contrariuꝫ illud dicitur esse causa sui contrarij si non operatur contrarium ꝙ aptum natum est agere: ⁊ quia gubernator aptus natus est agere salutem nauis: si non operatur ad illa dicitur causa efficiens per priuationē actionis submersionis nauis. ¶ Et consequenter concedo ꝙ gubernator per sui absentiam est per se causa submersionis: licet nihil influat in effectum ex quo non est causa positiua sed priuatiua. sicut enim aliquis effectus priuatiuus habet duplicem causam per se: vnam positiuam ⁊ vnam priuatiuam vt eclipsis lune cuius per se causa positiua est interpositio terre: ⁊ per se causa priuatiua est absentia solis: ita aliquis effectus positiuus habet duplicem causam per se: vnam positiuam ⁊ aliam priuatiuā vt submersiōis nauis. causa positiua per se est aquarum inundatio: aut flatus ventorum. priuatiua autēꝫ est absentia gubernatoris. (Omnes autē nūc.) Tex.

¶ Quarta cōclusio. tantū quattuor sunt genera causarum scilicet materia ⁊ forma efficiens ⁊ finis. probatur. quattuor sunt genera causarum ⁊ non plura quattuor sunt genera causarum: igitur tantū quattuor sunt genera causarum. patet cōsequentia ab exponentibus ad expositam. prima pars antecedentis est declarata in prima parte huius capituli. ⁊ secunda declaratur inductiue reducendo omnes causas ad ista quattuor genera. Et primo quidē declarantur omnia que sunt cause in genere cāe materialis. nam litere sunt materia syllabarum: ⁊ argentum vel aurum materia vasorum: ⁊ elementa materia mixtorum: ⁊ partes quātitatiue materia compositorum: ⁊ premisse materia conclusionis. cō. ꝫi.

Lege literam. (Omnes autem nunc supradicte cause in quattuor incidunt modos manifestos, causarum (elementa enim) idest litere sunt materia (syllabarum ⁊ materia vasorum) sunt aurum ⁊ argentum (⁊ ignis ⁊ huiusmodi corporuꝫ) simplicium (⁊ partes totius ⁊ suppositiōes) idest premisse cōclusionis sicut ex quo) idest ex materia (cause sunt.)

Notandum primo secūdum cōmentatorem cōmento ꝫ. ꝙ omnia ista conueniunt in hoc ꝙ sunt materia: sed differunt: quoniam quedam sunt materia secūdum compositionem vt littere syllabarum: ⁊ lapides domus: ⁊ q̄dam sunt materia secunduꝫ alterationem, vt panis sanguis: ⁊ quedam secūdum alterationem ⁊ compositionem vt acetum ⁊ mel oximellis: ⁊ quattuor elementa omnium compositorum: ⁊ hec duo sunt fundamenta materie. s. compositio ⁊ alteratio ⁊ tertiū compositum ex eis. Triplex igitur est materia secūduꝫ cōmentatorem

rem: videlicet materia cōpositionis tantū: materia alterationis tantū ⁊ materia compositionis ⁊ alterationis simul. materia compositionis tantū est illa que manet in composito absq̧ alteratione prima ⁊ sic littere dicuntur esse materia syllabarum: ⁊ lapides ac ligna materia domus. nulla enim precedente alteratione fiunt partes materiales compositi. materia alterationis tantū est illa que alteratur absq̧ compositione sic ꝙ illa corrūpitur ⁊ non fit pars cōpositi: ⁊ sic panis ē materia sanguinis ⁊ vinū aceti. corrumpitur enim panis in generatione sanguinis ⁊ vinum in generatione aceti. materia autē cōpositionis ⁊ alterationis simul est illa que alterata ingreditur compositionem: ⁊ sic acetum ⁊ mel sunt materia oximellis: ⁊ quattuor elementa sunt materia mixtorum. non enim corrumpitur acetum nec mel in generatione oximellis: sed bene alteratur ⁊ remanet pars: Similiter elementa nō corrumpūtur in generatione mixti: sed necessario alterantur antequā ingrediantur compositionem.

Secundo notandum sm cōmentatorē eodem cōmento ꝙ aristoteles ꝑ partes ⁊ totū posuit alium modum materie a cōpositione secūdū ꝙ intendebat partes que sunt in potentia non que sunt in actu: aut sm ꝙ intendebat vniuersum congregatum tantum. compositio enim est cōgregatio propria partium. fit enim ex qualitate ⁊ ordine ⁊ positione. In composito reperiuntur partes quātitatiue in actu ⁊ partes quātitatiue in potentia. partes quātitatiue in actu sunt ille quibus nō repugnat per se seorsum existere: ⁊ iste dicuntur partes formales. partes autem in potentia sunt ille quibus repugnat per se seorsum existere ⁊ tales dicuntur partes potentiales. potuit ergo Aristoteles intelligere ꝑ partes totius partes que sunt in potentia ⁊ non partes que sunt in actu. aut potuit intelligere per partes totius eas ex quibus totū ꝓprie componitur habentes ordinē: positionē: ⁊ qualitatē: idest habentes determinatū ordinē prioris ⁊ posterioris: ⁊ determinatā positionem ꝓpinquitatis ⁊ distantie: sursum ⁊ deorsum, ⁊ determinatā q̄litatem: idest distinctionis specificam vt caput manus ⁊ pes. aut determinatā qualitatē: idest distinctam figurā vt ligna lateres ⁊ lapides.

Tertio notandū sm cōmentatorem eodem cōmento ꝙ ꝓpositiones assimulantur materie: quia sunt in potentia: ⁊ conclusio est in eis tanq̄ forma. per ꝓpositiones intelligit cōmentator premissas sylogismi que assimulantur materie: quia sicut materia est in potentia ad formā: ita premisse sūt in potentia ad conclusionē: quoniā cōclusio est tanq̄ forma premissarū. sicut enim partes quātitatiue dicuntur materia totius: ita ipsum totū dicitur forma partium quātitatiuarū: ideo cōclusio est sicut forma ꝓmissarum: q2 ꝓmisse sunt partes quātitatiue ꝯclusionis.

Sed dubitatur quia ꝓmisse sūt cāe effectiue cōclusionis si noticia premissarū gignit scientiam cōclusionis sm Linconiēsem primo posteriorū. igitur non sunt cause materiales conclusionis. patet cōsequentia. quia materia ⁊ efficiens non coincidunt per Aristotelem in hoc secundo. ¶ Dicendū ꝙ ꝓmisse sunt cause efficientes cōclusionis ⁊ cāe m̄ales: non tamen sz idē. premisse enim componunt ex tribus terminis: videlicet ex medio ⁊ extremitatibus: mediū non ingreditur cōclusionem sed bene extremitates: ideo premisse [illegible] q̄ sunt cause effectiue conclusionis ⁊ ratione extremitatum sunt cause materiales: non ergo simpliciter sed sm quid premisse sunt cause effectiue ⁊ materiales conclusionis. ideo dicit cōmentator ꝙ conclusio est in eis tanq̄ forma ad denotandū cōclusionem nō esse simpliciter formā premissarū sed quodāmodo ratione extremitatum. (Harum autem.) Secundo manifestātur omnes cause que sunt in genere cause formalis: di. Tex. cō. 31. enim philosophus ꝙ causarum intrinsecarum quedā se habent vt materia vt dictum est de partibus: ⁊ quedam se habent vt forma: ⁊ sicut ꝙ quid erat esse: quia dant quidditatē ⁊ diffinitionem ipsi composito vt totum compositio ⁊ species. Lege litteram. (Harum autem) causarum intrinsecarum (alie quidem sunt sicut subiectum) i. sicut materia (vt partes. alie autem sunt sicut que aliquid erat esse ⁊ totū cōpositio ⁊ spēs.

Notandum ꝙ huius litere quattuor sunt expositiōes. prima est cōmentatoris cōmēto. 31. di. ꝙ Aristoteles dixit vniuersum: ⁊ compositio: ⁊ forma: ⁊ intendit per formā que est secundū alterationē: aut formā que est sine compositione: ⁊ intendit ꝑ vniuersum aggregationem partis tantū. ⁊ intendit per compositionē cōgregationem istarum triū dispositionū in partibus. s. figure: ordinis: ⁊ positionis. Ubi Aristoteles dicit totū compositio ⁊ species. cōmentator dicit vniuersū cōpositio ⁊ forma. intendit igitur Aristoteles per formā vel speciem formā geniti ex materia alterationis tantū sicut est forma sanguinis vt generatur ex pane aut ex materia alterationis ⁊ compositionis simul vt forma mixti geniti ex elementis. per vniuersum autē seu totum intendit compositū tantū congregatum ex partibus vt status seu cumulus lapidum. per compositionem autem intendit compositū in quo reperiuntur ille tres dispositiones: scilicet figura: ordo: ⁊ positio: ⁊ tunc forma domus aut nauis dicitur forma compositionis. ¶ Secunda expositio est Egidij dicētis ꝙ forma per comparacionem ad intellectum dicitur ꝙ quid erat esse: quia ipsum ꝙ quid est est obiectum intellect⁹ sed per comparationem ad materiam dicitur totū cōpositio ⁊ species aliter ⁊ aliter sm ꝙ materia diuersimode nominatur. materie enim compositionis tantū cuiusmodi sūt lapides ⁊ ligna respōdet forma que dicitur compositio cuiusmodi est forma domus. materie vero alterationis tantū cuiusmodi est cibus alteratus respondet forma que dicitur species vt forma sanguinis: sed materie alterationis ⁊ cōpositionis simul cuiusmodi est mel ⁊ acetū respōdet forma que dicit totū vt forma oximellis. ¶ Tertia expositio est Burlei di. ꝙ sicut materia tripliciter sumitur: ita ⁊ forma. s. compositionis tantū ⁊ alterationis tantū ⁊ cōpositionis ⁊ alterationis simul. formā compositionis tātum vocat philosophus totū vt aceruus. formā alterationis tantū vocat philosophus speciem vt formā sanguinis. formā alterationis ⁊ compositionis simul vocat philosophus cōpositionem vt formā oximellis seu formā domus. ¶ Quarta expositio quā solā puto esse de intentione philosophi ꝯcordat vnā distinctionē quā ponit cōmentator super ꝓlogo physicorum de cōpositione cū ista quā aristoteles ponit hic de forma. dicit enim cōmētator in ꝓlogo phycorū. ꝙ triplex est cōpositio: videlicet generis ex suis speciebus: ⁊ speciei ex genere ⁊ differentia: ⁊ indiuidui ex materia ⁊ forma: ⁊ quia cuilibet compositioni respōdet

forma ideo sicut triplex est ꝯpositio triplex est forma. ¶ Prima igitur cōpositio est generis ex suis spēbus ut corporis aīati ex hoīe bestia ꝛ plāta: ꝛ aīalis ex aīali rōnali ꝛ irrōnali: ꝛ isti cōpōni respōdet forma q̄ dicitur totū: de qua dicit phūs in prima parte huiꝰ capituli q̄ q̄litas ꝛ numerus est forma diapason ꝛ generaliter quodlibet supius respectu sui inferioris: ꝛ q̄ sic debeat noīari pꝫ: q2 oēs veteres q̄dlibet supius vocāt formaꝫ totius iuxta illud porphirij in suis vlibus. genꝰ ē totū spēi ꝛ spēs totū indiuidui. ꝛ primo posterioꝝ vocat ꝑtes q̄slibet ꝑpositionē mediā ī cuius subiectū vel ꝑdicatū est in aliquo toto. i. cuius subiectū vel ꝑdicatū habet terminū superiorē. ꝛ in topicis vocat phūs argumētū a parte ad totū: ꝯñam ab inferiori ad suū superius.

¶ Secūda cōpositio est speciei ex genere ꝛ differētia: eo modo quo dicimꝰ hoīem cōponi ex aīali ꝛ rōnali iuxta determinationē porphirij in vlibus. di. q̄ sicut statua cōponit̄ ex ere ꝛ figura: ita spēs ex genere ꝛ differētia. huic cōpositioni respōdet forma que dicit̄ spēs de qua locutus est phūs in parte supiori di. q̄ diffinitio ꝛ quelibet pars diffinitionis est forma. ꝛ. 7. metaphysice. q̄ partes diffinitionis sunt forme. talis enim forma cōueniēs dicit̄ species seu forma speciei: quoniā immediate cōponit speciem. iuxta illud porphirij in vniuersalibus: differētia adueniens generi cōstituit speciē. large tamen loquēdo quelibet forma vocatur species: sicut large loquēdo quodlibet cōpositum vocat̄ totum.

¶ Tertia cōpositio est indiuidui ex materia ꝛ forma eo modo quo dicimus hominē componi ex corpore ꝛ aīa: aut statuā componi ex ere ꝛ figura. huic cōpositioni respōdet forma que dicit̄ compositio. i. simul ponens partes in composito naturali vel artificiali: ꝛ sic quelibet forma partis dicit̄ compositio siue sit forma naturalis siue artificialis accipiēdo compositionē stricte. quodlibet igitur superius dicit̄ totum seu forma totius: quelibet pars speciei dicitur species seu forma speciei: ꝛ quelibet forma partis dicitur compositio seu forma compositionis de qua fecit Aristoteles mentionem in fine alterius capituli cū dixit artificem cōsiderare formas artificiales vsq̄ ad certū terminū: ꝛ physicum cōsiderare formas naturales vsq̄ ad formā abstractam existentem in materia. ¶ Ex predictis sequitur q̄ eadem forma est totum cōpositio ꝛ species: q2 aīa vt est genus ad vegetatiuā sensitiuā ꝛ intellectiuā est forma totius: vt autem cōponit̄ cum corpore ē forma cōpositionis: vt autē componit̄ cum differētia est forma speciei ex quo oēs partes diffōnis sunt forme.

Sed dubitatur q2 dato illo sequit̄ q̄ punctus est forma linee ꝛ centrū forma circuli: ꝛ dyameter forma semicirculi si partes diffinitionis sunt forme: quia linea est lōgitudo cuius extrema sunt duo puncta. circulus ē figura a cuius centro ad circūferentiā omnes linee ducte sūt equales. semicirculus autē est portio circuli secata dyametro. ¶ Respōdetur concedendo totum. talia enim comparata ad indiuiduum non sunt forme. comparata autē ad speciem vel ad diffinitionē speciei sunt forme: quia vt sic cōstituunt quidditatem, ꝛ faciunt predicari in quid. dicit enī phūs. 7. metaphyce. q̄ vnum ꝛ idem est materia ꝛ forma diuersimode cōparatum. litera enim est materia sille vt ex ea componitur silla: ꝛ est forma sille vt ex ea componit̄ diffinitio sille. cuprum etiā est materia circuli cuprei vt circulus cupreus cōponitur ex cupro: vt autē ingreditur diffinitionē illius sic est forma eius. (Quū autem. Tertio īducuntur oēs cause que sunt in genere cause efficientis vt semen ꝛ medicus ꝛ ꝯsiliās ꝛ omnino faciēs. hec. n. oīa sunt in genere cause efficiētis cū quodlibet istoꝝ sit. vn̄ principium motus status ꝛ quietis. Semē. n. aīaliū agit ad generationē fetus ꝛ medicus ad iductionē sanitatis: ꝛ cōsilians agit ad finē alterius. faciēs aūt inducit formam aliquā nālē vel artificialē. Ie. li. (Semē aūt ꝛ medicꝰ ꝛ cōsiliās ꝛ oīno faciēs oēs huiusmodi sunt cause. vnde principiū mutationis aut status aut motus.) Tex. cō. 31.

Notandum fm cōmētatorē. cōmēto. 31. q̄ sperma aīalium ꝛ semē vegetabiliū: ꝛ medicus sanitatis: ꝛ vir agens acti oīa collocant̄ sub causa que est principiū trāsmutationis ꝛ successionis. ¶ Sz dubitat̄ de hoc q̄ dicit̄ semē est causa efficiēs cū potius videat̄ causa materialis. ¶ Respōdet burleus q̄ semē maris est causa efficiens ꝓlis: ꝛ semē femelle est causa mālis: ꝛ sic nō ē idem qd̄ est causa efficiēs ꝛ causa mālis. ¶ Et si istud hꝫ colorē de semine aīaliū: q2 dant̄ duo talia semina quoꝝ vnū est actiuū ꝛ reliquū passiuū: nō tn̄ solum de semine vegetabiliū de quo dicit cōmētator q̄ est efficiēs: i plātis enī nō assignant̄ duo talia semina quoꝝ vnum sit actiuū ꝛ reliquū passiuū. ¶ Preterea illud qd̄ alterat̄ ꝛ corrūpitur in gnātiōe aīalis est mā alterātiōis fm cōmētatorē: sed semē maris alterat̄ ꝛ corrumpit̄ in generatione fetus: igit̄ semē maris est causa mālis: sic ēt semē plātarū. Ideo dicit̄ q̄ semē siue sit aīaliū siue plātarum est quodāmodo causa efficiēs ꝛ quodāmō materialis. est enī efficiēs ꝑ virtutē influxā a generāte que nō corrūpitur in gnātione plāte vel aīalis: ꝛ est causa mālis per formā ꝓpriā que corrumpit̄ in generatione fetus aut plāte. (Alie aūt.) Quarto iducunt̄ oēs cause quo sunt in genere cause finalis. oīa enī que habent rōnē boni sunt cause finales: siue illud sit bonū exn̄s siue tm̄ apparēs: ꝛ tales cause dicunt̄ potissime: q2 necessitāt oēs alias causas. forma. n. necessitat māꝫ: ꝛ efficiens formā: ꝛ finis necessitat efficiens: ideo necessitat oēs alias causas ꝛ a nullo necessitat̄. Propterea finis est causa potissima: neq̄ est cura si talis finis sit bonum exn̄s aut apparens solū: q2 ex quo necessitat oēs alias causas ꝛ a nullo necessitat̄ dicit̄ causa potissima ꝛ causa causarū. Ie. li. (Alie aūt sunt sicut finis ꝛ bonū aliorum) ex quo appetunt̄ ab aliis (que enī est cuius causa). s. finalis (potissima est ꝛ finis alioꝝ vult esse) tanq̄ nā necessitās oīa alia (differt aūt nihil eadē) causam finalē (dicē bonam) exn̄ter (aut videri bonā) tm̄ q2 ex hoc nō minus mouet appetitū. Tex. cō. 31.

Notadnum primo fm cōmētatorē cōmēto. 31. q̄ ꝓpter qd̄ q2 est nobilius illis que querunt̄ ꝓpter illud ideo est bonū intētū per illas res: ꝛ ideo est causa oīum illarū agēs enī ꝛ materia nō sunt nisi ꝓpter finē ꝛ sic forme nō sunt nisi ꝓpter vltimū finē. Finis ergo est nobilior his que sunt ad finē: q2 appet̄ ab his tanq̄ bonū illorum. vnde tam mā q̄ forma q̄ agēs appetit finē tanq̄ bonū suū: ideo finis dicit̄ causa aliarū causarū ꝓ quanto necessitat oēs alias causas ꝛ a nulla necessitat̄.

¶ Sed dubitat̄. sanitas est finis medici: aut ipsemet medicus est finis sui aut suarū operationū: sed certum est q̄ sanitas cū sit accidens nō ē nobilior medico: neq̄ ipse medicus est nobilior seipso. ¶ Dicendū q̄ licet sanitas nō sit nobilior entitas q̄ medicus: tn̄ est nobilior causa cū modo nobiliori dicat̄ causa de fine rōne

necessitatis q̄ de aliqua alia causa neq; est inconueniēs q idē inq̄tuz finis sit nobilius seipso inq̄tū agēs: sicut nō inconuenit idē inquātū forma ē nobili⁹ seipso inq̄tū materia vel subs. ℂ Secūdo notādū ꝑm cōmētatorē eodē cōmēto q Aristo. descripsit finē per bo̅ᵐ existēs vel apparēs vt descriptio sit cōis reb⁹ volūtarijs ꝛ naturalibus cuz vltimū intētuz in rebus volūtarijs multotiens videt bonū ꝛ nō est in rei veritate. intētū vero in reb⁹ nālibus est bonū verū. Ista est differētia inter finez agētiū naturaliū ꝛ agētiū cū rōne qꝛ finis agētiū nāliuz semꝑ e ̄ verū bonū ex quo dirigunt ad illum finem a directore īfallibili ꝑz cōmētatorē. 12. metaphysice. finis autē agētiuz cū rōne pōt esse indifferēter bonum verū ꝛ apparēs bonū: qꝛ ex quo dirigunt a propria volūtate que est causa errās possunt intēdere ita finē malū sicut bonū: ꝛ ita bonū apparēs sicut bonuz existēs: idō phūs diffiniuit finē per bonū verū vel apparens vt oibus agentibus tā naturalibus q̄ voluntarijs possit cōpetere. (Cause quidē.) Ultimo phūs epilogat circa determinata di. cause quidē igit semꝑ he ꝛ tot sunt spēcita q nō sunt plures cause q̄ iste: que noiate sunt vt arguat sic. oīs causa se habēs aliquo dictoꝝ modoꝝ est materia vel forma efficiēs aut finis: sz oīs causa se habet aliquo dictorū modorū: igitur omnis causa est materia vel forma efficiens aut finis. patet cōsequētia cū maiori. minor autē est notā inductiue. qm̄ omnis causa aut est sicut litere respectu syllabarū: aut sicut materia vasoꝝ: aut sicut elemēta mixtoꝝ: aut sicut partes totius: aut sicut premisse respectu cōclusionis: aut sicut totū cōpositio vel species: aut sicut semē: vel medicus: aut cōsiliās vel faciēs facti: aut sicut illud gratia cuius fit aliquid qđ est bonū verū vel apparens.

Notandum primo circa causam materialē q triplex est materia. s. in qua: ex qua: ꝛ ꝓpter quā. materia in qua tripliciter sumit. primo ꝓ natura pure passiua ꝛ de se informi que est principiū ꝛ finis trāsmutationis naturalis de qua loquēs phūs dicit primo physicorū q ē ingenerabilis ꝛ incorruptibilis: ꝛ primo de ge. q est primū in via cōpositionis ꝛ vltimū in via resolutiōis. ideo dicitur prima materia. scdō pro altera parte compositi substātialis quā vocat cōmētator in hoc secundo materiā ꝓpriaz ꝛ ꝓpinquaz: quoniā ipsa includit primā materiā ꝛ dispositiones quātitatiuas ac qualitatiuas ꝑambulans īmediate ad formā substantialē. Tertio ꝓ subiecto forme accidētalis siue illa fuerit successiua siue ꝑmanēs: siue nālis: siue artificialis: ꝛ sic loquit phūs in hoc scdō q es ē mā statue ꝛ argētū phiale. Materia ex qua etiā est triplex ꝑm cōmētatorē hic. s. alteratiōis tm̄ vt panis sanguinis ꝛ sperma aīalis. cōpositionis tm̄ vt lapides ꝛ ligna respectu domus ꝛ caro ꝛ sanguis respectu hominis. quedā autē compositionis ꝛ alterationis simul vt acetuz ꝛ mel oximellis ꝛ elemēta mixtorum ꝑm q dictum est. Ex quibus sequitur q eadem est materia ex qua ꝛ in qua. nam materia prima est in qua recipiendo formā: ꝛ ex qua constituēdo compositū. Similiter quelibet pars integralis hominis est materia in qua ꝓpter receptionem alicui⁹ dispositionis: ꝛ materia ex qua ꝓpter partialem cōcursum ad cōstitutionem compositi naturalis. Materia autem per quaz iteruz est triplex: scilicet contrahens cōtracta: ꝛ non contrahens nec contracta. materia per q̄ contrahens est indiuidui respectu ꝓprie speciei: contrahit enim speciem ad determinatam rationez indiuidualem de qua materia dicit philosophus primo celi. qui dicit celum dicit formam: ꝛ qui dicit hoc celū dicit materiam. materia per quam contracta est genus determinatum per differentiam. de se enim indifferens est ad omnem suam speciem: sed littera ad vnam per aduentum differentie: ꝛ sic intelligit Linconiensis primo posteriorum. cum dicit genus esse materiam. Sed materia per quam non contrahens nec contracta est entitas minoris perfectionis respectu maioris perfectionis seu remissioris gradus respectu intensioris. dicitur enim ī libro celi. q elementa sunt sicut materia corporum celestium. ꝛ secundo de anima. dicit commentator q quādocunq; duo inequaliter perfecta inuicem cōparantur: quod est perfectius tenet locuz forme: ꝛ quod e ̄ perfectius tenet locum materie.

Secundo notandum circa causam formalem q duplex est forma. s. intrinseca ꝛ extrinseca. forma extrinseca dicitur forma exemplaris causalis vel ydealis: ꝛ sic deus ꝛ intelligentie dicuntur forme. dicitur etiam forma extrinseca generaliter quodlibet perfectius comparatum minus perfecto iuxta dictum comentatoris nuperrime allegatum. Forma intrinseca est duplex secūdum philosophum hic: scilicet totuz compositio ꝛ species. forma autem compositionis est duplex. naz quedam substātialis vt forma hominis vel lapidis: ꝛ quedam accidentalis. forma enim substātialis est illa que dat nomen ꝛ diffinitionem substantialem: ꝛ forma accidentalis ē illa que dat nomen ꝛ diffinitionem accidentalez vt q̄titas ꝛ qualitas. ℂ Item formaruz accidentaliū quedam est naturalis vt caliditas ꝛ frigiditas: ꝛ quedam artificialis vt forma statue vel phiale. ℂ Item formarum naturalium accidentalium queadm materialis: ꝛ quedam spiritualis. forma accidētalis materialis est forma sensibilis vt sensibilia propria ꝛ cōmunia. forma autez sp̄ritualis accidentalis est duplex: quia quedam est intētionalis vt similitudo coloris odoris vel soni in medio vel in sensu vel in intellectu: ꝛ quedā nō intensibilis vt caliditas virtualis vini: ꝛ frigiditas virtualis veneni.

Tertio notandum circa causam efficientez q duplex est efficiens scilicet per se ꝛ per accidens de quo dicetur in parte sequente. efficiens per se est duplex scilicet priuatiuū ꝛ positiuuz. priuatiuū vt absentia solis vel naute. positiuuz autez vt ars vel natura. Item efficientium positiuoruz quoddaz est ꝓprie dictum vt agens inducens effectum: ꝛ quoddam īproprie dictum vt finis. metaphorice enim finis dicitur efficiens pro quāto mouet appetituz agentis. Item duplex est efficiēs ꝓprie dictum: scilicet vniuersale vt deus celuz ꝛ intelligentie ꝛ particulare vt homo de quibus dicit philosophus in hoc secūdo⁹. q sol ꝛ homo generant hominem ex materia. agens autē particulare distinxit philosophus supra cuz dixit: vt consilians ꝛ pater filij: ꝛ faciēs facti: ꝛ cōmutans cōmutati. Item efficientium quoddam est efficiens producens tantuz vt generans hominem vel equum: quoddam efficiens conseruans tantum vt sol respectu luminis in orbe signorum ꝛ quodam producēs ꝛ cōseruans vt sol respectu luminis in luna aut sensibile propriū respectu specici sensibilis existētis ī medio vel in sensu exteriori.

Quarto notandum circa causam finalem q triplex est finis scz generantis generationis ꝛ rei genite. Finis generantis est duplex

scilicet primarius ꝛ secundarius. verbi gratia. finis primarius hominis generātis est perfectio sui aut continuatio specifica. Finis vero secundarius est productio sibi similis in specie: sic loquitur cōmentator secundo celi dicens ꝙ intelligentie mouēt celum duplici fine scilicet fine dicto primaria intētione ꝛ secundaria intētiōe. mouent enim celum propter hec inferiora secundaria intentione ꝛ propter primā causam primaria intentione scilicet propter cōtinuatiōem beatitudinis. Si enim intelligentie non mouerent celum ipse prime cause nō beatifice vnirentur. Finis generatōnis etiam est duplex scilicet quo ꝛ gratia cuius. Finis generationis quo est ille qui ordinatur in alium finem. Finis generationis gratia cuius est ille qui non ordinatur in alium finem eo modo quo loquitur aristoteles hic ꝙ purgatio est finis quo potionis ꝛ sanitas est finis purgationis scilicet gratia cuius. Finis rei genite iterum est duplex scilicet propinquus ꝛ remot⁹. verbi gratia. finis propinqu⁹ hominis geniti est felicitas. remotus autem est assimilatio prime cause. Item finis propinquus horum que genita sunt ꝛ aliorum naturaliū vel artificialiū: generabilium ꝛ corruptibiliū dicitur esse homo. dicit philosophus in hoc secundo ꝙ nos sumus quodāmodo finis omniū artificialiū. ꝛ secundo de anima ꝙ homo ē finis omniū corporum phicorum. Finis autem remotus est perfectio seu decor vniuersi: quoniā ad decorem ꝛ perfectionem mundi illa facta sunt. ꝛ sicut finis generationis erat finis intrinsecus: ita finis rei genite ē finis extrinsecus: quare ꝛc.

Tex. co. 3.

Modi autē causarum. Ista est tertia pars in qua aristoteles distinctissime determinat de causis exprimēdo modos causarum per accidentia causarum quorum principales sunt pauci sed principales ꝛ nō principales sunt multi non tantū reperibiles ī vno genere cause sed in quolibet nominatorum generum. Duo igitur facit philosophus: Nam primo premittit aliquas distinctiones. secundo ponit conclusiones. ibi: (Sed tamen omnes.) ¶ Prima distinctio est ista ꝙ causarum quedam est propria et quedam cōmunis. Causa propria est causa propinqua ꝛ posterior. Causa cōmunis est causa prior ꝛ remota. verbi gratia. medicus est causa propria ꝛ ppinqua sanitatis: artifex autem est causa cōmunis remota atque prior cum prior atque cōmunior sit artifex ꝙ medicus: ꝛ hoc in genere cause efficientis. in genere autem cause formalis: hec est causa propria ꝛ propinqua dyapason ꝛ numerus ac quātitas est causa cōmunis prior atque remota licet prior atque remotior sit quantitas ꝙ numerus: sicut etiam cōmunior est quātitas ꝙ numerus. Text. li. Modi autem causarū numero quidē sūt multi: capitales autem) idest principales (ꝛ hi minores) idest pauciores sunt dicuntur autem cause multipliciter scilicet quadrupliciter vt patuit ꝛ ipsarum similium specierum eiusdem generis cause aliquod est prius ꝛ aliquod est posterius) ꝛ alterius cause altera causa est cōmunior atque prior (vt sanitatis medicus) est causa posterior (ꝛ artifex causa prior (ꝛ dyapason) causa propria est (duplum ꝛ numerus) causa cōmunis (ꝛ semper continentia ad vnūquodque) dicuntur esse cōmunes: ꝛ quanto erit magis continens tanto erit causa cōmunior atque prior.

Notandum secundum cōmentatorem cōmento mixtis in eius cōmento ꝙ semper inuenitur operatio cōmunis ad proprium: cōmune est prius secundum formam aut secundum genus proprio et hec secundum prius ꝛ posterius in vnoquoque specierum causarum scilicet ꝙ prius est quasi cōmune ad posterius: ꝛ prius ꝛ posterius in materijs manifesta sunt ꝛ similiter in finibus: extenuatio enim est finis exercitij ꝛ finis extenuationis est sanitas.) ¶ Prima propositio cōmenti est ista ꝙ in quolibet genere cause inuenitur cōparatio cōmunis ad proprium idest inuenitur causa cōmunis ꝛ causa propria. vnde in genere cause efficientis medicus est cā ppria sanitatis ꝛ artifex est causa cōmunis in genere cause finalis. sanitas est propria causa depositionis cibi: ꝛ bonus habitus est cā cōis in genere cause formalis: duplum est causa propria dyapason: ꝛ numerus est causa cōmunis. In genere vero cause materialis es est causa propria statue ꝛ metallum est causa cōmunis. ¶ Secunda propositio cōmenti ē ista In quolibet genere cause commune est prius proprio secundum formam aut secundum genus. Nam in quolibet genere cause datur causa singularis ꝛ specifica ꝛ generica itaque causa specifica ꝙ generica dicitur cōis respectu cāe singularis: ꝛ ipsa causa singularis dicitur propria respectu cause specifice sicut causa specifica dicitur propria respectu cause generice. constat autem ꝙ causa generica est prior causa propria secundum genus: ꝛ causa specifica est prior sua inferiori causa propria secundum formam. Artifex enim est prior medico secundum genus: ꝛ medicus est prior isto modo secundum formā dato ꝙ medicus sit species specialissima: ꝛ idē dicatur in omnibus alijs generib⁹. ¶ Tertia ppositio commēti. In quolibet genere cause datur causa prior quasi cōis ad ppriā: quia nō oportet ꝙ specie prior sit cōior cōitate pdicatiōis sed sufficit ꝙ sit quasi cōis. i. ꝙ sit cōior cōitate cālitatis. vnde mā prima ē cōior materia secūda nō cōitate pdicatiōis sed magis econtra: quia oēs materie prie sunt eiusdē rōnis ꝛ nō oēs materie secūde: sed dicitur esse cōior cōitate cālitatis quia ad plura se extēdit ꝙ aliqua mā secūda. Similiter sanitas est cā prior ꝙ extenuatio: ꝛ similiter cōior nō quidē cōitate pdicationis sed cōitate cālitatis: quia pluriū est cā sanitas ꝙ extenuatio. Est enim extenuatio cā finalis exercitij: sanitas vero est cā finalis tā exercitij ꝙ extenuatiōis. Consimiliter dicatur in alijs duob⁹ generib⁹ cārum videlicet ꝙ in genere cause efficientis sol ē prior ꝛ cōior hoie nō prioritate ꝛ cōitate pdicatiōis sed magis econtra: quia hō pdicatur de multis ꝛ sol tantum de vno: sed prioritate ꝛ cōitate cālitatis: quia ad plura se extēdit cāliter sol ꝙ hō. In genere autem cāe formalis forma elemēti ē prior atque cōior forma mixti nō prioritate ꝛ cōitate pdicatōis quia de plurib⁹ pdicatur forma mixti ꝙ elemēti sicut etiā plura sunt mixta ꝙ elemēta tā spē ꝙ nūero sed prioritate ꝛ cōitate cālitatis formalis quia ad plura se extēdit forma elementi ꝙ forma mixti: in quocūque enim reperitur forma mixti in eodē reperitur forma elemēti ꝛ nō econtra. ¶ Ex his ergo sequitur ꝙ in quolibet genere cāe ē dare cām priorē ꝛ cōiorē tā prioritate ꝛ cōitate cālitatis ꝙ prioritate ꝛ cōitate pdicatiōis. de cōitate ꝛ prioritate pdicatōis facit phs mētionē ī duobus generib⁹ cārum. s. in genere cāe efficiētis ꝛ in genere cāe formalis quarum vna ē intrinseca ꝛ alia extrinseca dās

intelligẽ eãdẽ prioritatẽ et cõitatẽ iueniri ĩ alijs duob⁹ generib⁹. cõmẽtator aũt facit mẽtionẽ de cõitate ⁊ prio ritate cãlitatis in genere cause materialis ⁊ finalis qua rum vna est intrinseca ⁊ alia extrinseca dans intellige re eandẽ cõmunitatẽ ⁊ prioritatẽ reperiri in alijs duo bus generib⁹ eo mõ quo dictũ est.

Sed dubitatur quia videtur ꝙ in genere cause efficien tis non detur causa cõmunis ſm predicationẽ: qr pri mo de generatiõne dicit philosophus ꝙ homo non ge nerat nec generatur sed sortes vel plato: igitur artifex ĩ cõmuni nihil facit sed iste aut ille medicus. Dicit etiam philosophus primo de anima ꝙ actiones sunt suppo sitoꝝ ⁊ non formaꝝ: quia sicut nõ dicimus animã te xere vel edificare: ita nec velle vel intelligere sed ho minẽ per animã inquit philosoph⁹ ibi. constat aũt vni uersalia esse formas suoꝝ singulariũ vt sepe dictũ ẽ in hoc capitulo de intẽtione philosophi. ℂ Respõdetur ꝙ vniuersalia considerantur dupliciter videlicȝ for maliter ⁊ materialiter. Uniuersalia formaliter sumpta ⁊ abstracte neq̧ agunt neq̧ patiuntur. Materialiter autẽ accepta vt sunt in suis singularibus sic agunt vel patiuntur tanq̃ forme cõmunes superaddite particu larib⁹: aliter nõ dixisset aristoteles superius sol ⁊ ho mo generãt hominẽ. Hec ergo ꝓpositio homo gene rat vel generat̃ est concedẽda in suppositione persona li ⁊ neganda in suppositione simplici: Quãdo ergo di citur actiones sunt suppositoꝝ ⁊ non formarum: idest actiones sunt suppositoꝝ tanq̃ principaliter agentiũ

Tex. co. 33 ⁊ non formaꝝ cum quo tamẽ stat ꝙ actiones sũt for marum tanq̃ principioꝝ agendi. Amplius sicut ac cidens.) ℂ Secũda distinctio. Causaꝝ quedã per se ⁊ quedã per accidens. Causa per se est illa cui ſm ꝙ hu iusmodi competit effectus vt statuificus seu statuã faci ens. Iste enĩ ſm ꝙ huiusmodi facit statuã ideo est cau sa per se. Causa aũt per accidens est illa cui competit ef fectus nõ ſm ꝙ huiusmodi vt policletus. accidit enim statuã facienti policletũ esse sicut accidit policleto esse statuificum: nõ enim policletus vt sic facit statuã sed vt est statuificus: ideo est causa per accidẽs. ⁊ non solum policletus sed etiã quodlibet suum superius vt homo animal. Homo enim vt homo seu animal vt animal non facit statuã: sed si facit illud est inq̃tum statuificus. ℂ Et sicut in causis per se inueniuntur propinquũ ⁊ re motum vt patuit in prima distinctione: ita in causis ꝑ accidens inueniuntur quedã propinquiores ⁊ quedã remotiores: Si enĩ statuificus sit albus ⁊ musicus tũc albũ ⁊ musicũ sunt cause per accidens statue: quia acci dit enim albo ⁊ musico statuificum esse sicut accidit sta tuifico albũ esse aut musicũ. Et harũ causaꝝ per acci dens albũ est causa remotior q̃ musicum cum sit com munior de pluribus enim predicat̃ album q̃ musicũ. musicũ enim nulli competit nisi homini: sed albũ com petit homini ⁊ alteri ab homĩe. ℂ Ex predictis sequi tur ꝙ tam in predicamẽto substãtie q̃ in predicamen to accidentis reperitur causa per se ⁊ per accidẽs. Homo enim per se generat hominẽ ⁊ statuificus per se facit sta tuam. policletus autẽ ⁊ homo ⁊ animal ⁊ albũ ⁊ mu sicum per accidens facit statuã: vbi patet policletũ ho minem ⁊ animal esse predicamẽti substãtie: statuificũ vero album ⁊ musicũ de predicamento qualitatis. Et sicut album est causa remotior per accidens q̃ musicũ ita animal q̃ homo ⁊ homo q̃ policletus: quia de plu ribus predicatur animal q̃ homo ⁊ homo q̃ polic le

tus. Le. li. Amplius sicut accidens) sunt alique cause (⁊ hoꝝ genera sicut statue: aliter policletus ⁊ aliter statu am faciens: quoniã accidit statuam facienti policletũ esse) ideo policletus est causa per accidens statue (⁊ cõ tinentes autem) policletum etiam cause (ſm accidens sunt vt si homo causa sit statue ⁊ omnino animal: Sũt autem ⁊ accidentiũ) causaꝝ (alie alijs longius ⁊ alie magis propius vt si albũ ⁊ musicus causa dicantur statue.)

Notandum primo ſm cõmentatorẽ cõmento trigesimotertio ꝙ (vniuersaliter homo aut aĩal est causa statue per ac cidens quia accidit artifici qui est causa per se ꝙ sit ho mo aut animal.) Illud cõmentũ est valde difficile qr licȝ accidat homini statuificũ esse non tamen vt appa ret accidit statuifico hominẽ esse: quia impossibile est ꝙ aliquis sit statuificus quin sit homo: vnde arguitur sic: Symo non accidit nasus ex eo quia symitas ẽ pro prium naso: non obstãte ꝙ aliquis nasus non sit sy mus: igitur per idem statuifico non accidit ꝙ sit homo quia est propriũ hominis sicut esse medicum per por phirium in vniuersalibus: non obstãte ꝙ nõ quilibet homo sit statuificus. ℂ Dicendum ꝙ non est simile: quia symitas circũcernit nasum distincte significans ⁊ connotãs nasum: statuificus autem aut medicus non circũcernit hominẽ sicut nec ponitur in diffinitiõne eius sicut nasus in diffinitiõne symi. Diffinitur enim statuifi cus per hoc ꝙ ẽ statuã faciens: ⁊ medicus per hoc ꝙ est infirmũ sanans non habendo respectũ ad hominẽ. Quicũq̧ enim facit statuam ille est statuificus: ⁊ qui cũq̧ sanat ĩfirmũ ille est medicus siue sit homo siue nõ homo. ⁊ non dicitur propriũ hominis quia in ei⁹ dif finitione ponatur homo: quia etiam esse bipedem est propriũ homini ſm porphirium ibidem ⁊ tamẽ non diffinitur per hominẽ: sed ideo dicitur proprium quia nulli competit nisi homini: ideo illa consequentia non valet ad intentiõnem cõmentatoris: Impossibile est ali quem esse artificem qui non sit homo: igitur artifex per se est homo. sicut non sequit̃: Impossibile est aliquid es se calidũ quin illud sit substãtia: igitur calidum per se ẽ substãtia. Sicut enim accidit calido ꝙ sit substãtia ita accidit artifici ꝙ sit homo: licȝ tale per accidẽs sit necessa riũ eo modo quo dixit primo huius ꝙ priuatio est ꝑ accidens principium non quidem rarum sed necessa rium.

Notãdum secundo ſm egidiũ ꝙ cau sa per accidens coniungit̃ cause per se tripliciter. Primo ratione rei: ⁊ sic policlet⁹ coniungitur statuifico quia sunt vnũ ⁊ idem ſm rẽ po licletus ⁊ statuificus licȝ differant ratione. Secundo ra tione subiecti: ⁊ sic musicũ coniungitur statuifico: quia musica ⁊ statuifica sunt in eodem subiecto videlicȝ ĩ a nĩa. Tertio ratione determinatiõnis: ⁊ sic risibile coniũ gitur statuifico quia risibile sibi determinat hominem cui competit statuificum esse. Dicit ergo ꝙ propinqui or est ista policletus facit statuam isti statuificus facit statuam q̃ illa musicus facit statuã quia propinquior est connexio realis q̃ subiecti. policletus enim ⁊ statui ficus vniuntur ſm rem: sed statuificus ⁊ musicus vniũt ſm subiectũ. ⁊ hic musicus facit statuã est propinquior q̃ illa albũ facit statuã qr maior ẽ ꝯnexio eiusdẽ subi ecti q̃ diuersoꝝ. ꝯstat aũt ꝙ musica ⁊ statuifica sũt ĩ eo dẽ sub°: nõ aũt statuifica ⁊ albedo cũ statuifica sit ĩ aĩa ⁊ albedo ĩ corpe. hĩc ãt risibile fac̃ statuã est ꝓpinq̃or q̃

illa coloratum facit statuā quia risibile determinat sibi hominē cui competit statuificum esse & color non determinat sibi hominē. ¶ Ista sententia est pulchra sed difficilis quia occulte videtur implicare. Si enim propinquior est illa musicus facit statuā ꝙ illa albus facit statuam: quia forma albi & forma statuifici fundātur in diuersis subiectis & non forma musici & statuifici. per idem illa est propinquior musicum facit statuā ꝙ illa policletus facit statuā: quia forma policleti est in corpore: forma autem musici est in anima in qua est forma statuifici. ¶ Item statuifica musica & albedo nō solum sunt subiectiue in parte compositi sed in toto cōposito per aristotelē primo huius. Forma autem policleti non est subiectiue nisi in materia cū sit forma substantialis: igitur statuificus & musicus vel albus magis conuenit in subiecto ꝙ statuificus & policletus: et per consequēs propinquior est illa album facit statuā ꝙ illa policletus facit statuā. ¶ Deinde non apparet ꝙ policletus & statuificus sint vnum secundum rem quin per idem musicus seu albus & statuificus: quia sicut vna & eadem res numero ē policletus & statuificus: ita vna & eadem res numero est statuificus musicum & album. Et si dicitur ꝙ forme istorum differunt ego dicam ꝙ plus differt forma policleti a forma statuifici ꝙ forma albi vel musici a forma statuifici. magis enim differt forma substātialis a forma accidentali ꝙ due forme accidentales inuicem. ¶ Ideo est aliter dicendū ꝙ accidentia per accidens non competūt substantie secunde nisi ratione prime substātie vt colligitur de intentione Porphirij in vniuersalibus & aristo. in predicamētis. neqꝫ de se inuicem predicantur nisi ratiōe prime substantie per aristotelē primo posteriorum. Si enim albū est homo aut musicū hoc est ratione policleti aut alicuius prime substantie ergo sicut minus est per accidens illa policletus facit statuā ꝙ illa homo facit statuā: & est magis propinqua isti statuificus facit statuā: ita eadē est minus per accidens & magis propinqua illi ꝙ aliqua istarum musicum facit statuā: hoc autem musicū facit statuam etiā est minus per accidens & magis propinqua huic statuificus facit statuam ꝙ hoc album facit statuam illa risibile facit statuam quo musica & statuifica sūt in eodem subiecto primo & non statuifica & albedo neqꝫ statuifica & risibilitas. hoc autē risibile facit statuam est minus per accidens & magis propinqua propositioni per se ꝙ aliqua istarum album facit statuā coloratum facit statuā quia risibilitas est propinquior anime in qua fundatur statuifica ꝙ albedo aut color.

Notandum tertio secundum burleum ꝙ iste propositiones statuificus per se facit statuā: policletus per accidens facit statuā: possunt dupliciter accipi videlicet in sensu composito & in sensu diuiso. In sensu cōposito significant ꝙ talis est per se statuificus facit statuā: & huiusmodi est per accidens: policletus facit statuam: & iste intellectus est verus secundum quē concedit illas philosophus. In sensu autē diuiso significant ꝙ illud quod est statuificus facit statuam per se & illud quod est policletus facit statuā per accidens: & iste non est intellectus aristotelis: quoniam concessa ista statuificus per se facit statuā oporteret illam concedere policletus per se facit statuā per sillogismū expositorium hoc modo iste statuificus per se facit statuā: & iste statuificus est policletus igitur policletus per se facit statuā. & concessa illa policletus per accidēs facit statuam oporteret illam concedere statuificus per accidens facit statuam: sic arguendo: hic per accidēs facit statuam demonstrādo policletum: & hic est statuificus: igitur statuificus per accidens facit statuam. Concedit ergo burleus illa in sensu composito: statuificus per se facit statuā. & negat in sensu diuiso.

Sed contra arguitur sic: Statuificus secundum ꝙ huiusmodi facit statuam: igitur statuificus per se facit statuam. ista consequentia est bona quia [illegible] tenetur [illegible] per se quia arguitur ab inferiori ad suum superius sine impedimēto per aristotelē primo posteriorum dicentē ꝙ in plus se habet per se ꝙ secundum ꝙ ipsum. & antecedens est verū igitur & consequens. ¶ Item sequitur ꝙ hec est falsa homo per se est animal in sensu diuiso contra determinationem aristotelis primo posteriorum. Si enim homo essentialiter & quidditatiue est animal oportet ꝙ per se sit animal: cum in plus se habeat per se ꝙ essentialiter vel quidditatiue: & ꝙ illud sequatur arguitur faciendo hunc sillogismū: homo per se est animal: & omnis homo est coloratus: igitur aliquod coloratū per se ē animal. conclusio est falsa & non minor igitur maior.
¶ Item sequitur ꝙ hec est vera: Triangulus per accidens habet tres angulos equales duobus rectis contra determinationem philosophi primo posteriorum & probatur consequētia sic arguendo: Iste triangulus ligneus per accidens habet tres angulos equales duobus rectis: & iste triangulus ligneus est triangulus: igitur triangulus per accidens habet tres angulos equales duobus rectis. Dicendum igitur concedendo illam Statuificus per se facit statuam siue teneatur in sensu composito siue in sensu diuiso: immo non proprie tenetur aliquo illorum modorum. sicut nec ista: Statuificus secundum ꝙ huiusmodi facit statuam. Nunꝙ enim proprie loquendo est sensus compositus vel diuisus nisi modus determinet verbum principale composite vel diuise vt patet in consimilibus necessario hō est aīal: homo necessario est animal. contingens est hominē currere: hominem contingens est currere. ibi autem nō determinatur verbum principale per aliquod illorum per se secundum ꝙ huiusmodi: sed tantū determinatur subiectum specificando rationem eius & faciendo suppositōnem simplicem.
¶ Et tunc ad argumenta negatur vtraqꝫ illarum consequentiarum quia ex vna predicatōne per se & alia per accidens non sequitur conclusio modificata per se vel per accidens propter mutatiōem suppositōnis. Nam cum dicitur statuificus per se facit statuam: subiectum supponit simpliciter: & cum additur illa minor: statuificus est policletus: iam supponit personaliter: ideo minor debuit esse ista: statuificus per se est policletus: que negatur a philosopho in littera simpliciter negatur illa consequentia: policletus per accidens facit statuam: & policletus est statuificus igitur statuificus per accidens facit statuam: quia arguitur ex quattuor terminis ex quo mutatur suppositio generalis mediū termini cū subiectum maioris supponat simpliciter & subiectū minoris personaliter: ideo minor debuit esse illa: policletus per se est statuificus: que est falsa secundum philosophum & cōmentatorem. ¶ Et si queritur in quo modo dicendi per se est illa statuificus facit statuam. Respondetur. ꝙ in quarto modo: ex quo subiectum exprimit causam effectiuam predicati. Statuificus enim secundum ꝙ habet in se artem statuificam facit statuam secundum cōmentatorē. hic et consequenter illa ē per accidēs in quarto modo: policletus facit statuam.

Contra ista dubitatur: Si enim statuificus per se facit statuam igitur artifex per se facit statuam: patet consequentia ab inferiori ad suum superius affirmatiue sine impedimento ⁊ ex determinatione aristotelis dicentis hic ꝙ si inferius est causa per accidens ꝙ etiam superius est causa per accidens: et si inferius est causa per se quodlibet suum superius est causa per se: sed consequens falsum quia accidit artifici ꝙ faciat statuā cum aliquis artifex nō faciat statuam sed domū. ¶ Itē ignis per se calefacit quia est subiectū caliditatis: igitur per idē policletus per se facit statuā quia est subiectum statuifice: patet consequentia: quoniā sicut caliditas per se calefacit ita statuifica per se facit statuam. ¶ Deinde nō apparet ꝙ sit ordo in causis per accidens scilicet ꝙ vna sit propinquior cause per se ⁊ alia remotior: quia in quibuscūque est ordo illa sunt finita et determinata vt colligitur a philosopho primo posteriorum ⁊ secūdo metaphisice: sed cause per accidēs sunt infinite ⁊ indeterminate per aristotelē in hoc secundo: igitur in eis nō est ordo. ¶ Ad primū dicitur negādo consequentiā quia ab inferiori ad suū superius non valet cōsequentia in suppositione simplici: quia non sequitur homo est species specialissima: igitur animal est species specialissima. concedo tamē ꝙ artifex per se facit statuam. Dixit enī aristoteles in prima distinctione ꝙ artifex est per se causa sanitatis ⁊ nō tantū medicus. Et primo posteriorum inquit ꝙ habere tres angulos equales duobus rectis cōpetit triāgulo per se primo ⁊ figure per se nō primo: Ita in proposito est dicendum ꝙ statuificus per se primo facit statuā ⁊ artifex per se nō primo: ⁊ tūc ad argumētū accidit artifici facere statuā: igitur falsum est ꝙ artifex per se facit statuā: negatur consequētia: Unde vt patuit ex doctrina aristotelis genus potest considerari vt totū speciei ⁊ vt pars speciei: si vt totū sic nō est causa speciei: si aūt vt pars sic est causa speciei per se ⁊ suarum per se operationū. Cū igitur artifex sit genus ⁊ statuificus aut medicus sit species eius: potest considerari artifex vt totū ⁊ sic nō est causa statue nisi per accidēs et potest cōsiderari vt pars statuifici vel medici ⁊ sic ē per se causa sanitatis ⁊ per se facit statuā. ¶ Ad secundum dicitur ꝙ nō ideo ignis per se calefacit quia ē subiectum caliditatis sed quia est per se subiectū caliditatis: policletus aūt nō est per se subiectū statuifice sicut nec lignū est per se materia lectuli nec es per se est subiectum forme artificialis. compositum enī naturale potest esse subiectū per se formarum naturaliū sed nō formarum artificialiū neque artis. ¶ Et cum arguebatur contra ordinē causarum per accidens: dicitur ꝙ causarum per accidens quedam est annexa cause per se vt policletus album ⁊ musicū ipsi statuifico. ⁊ quedā nō est coniuncta cause per se vt aperiens fenestrā qui dicitur causa per accidens illuminationis domus: ⁊ diuellens columnā qui dicitur causa per accidens motus grauis deorsum. Dico igitur ꝙ in causis per accidēs nō coniūctis cause per se nō est ordo. in causis autē per accidens coniunctis cause per se potest esse ordo: nō quidem ratione ipsarum causarum per accidens sed ratione ipsius cause per se: quare ⁊c.

Tex. cō. 34. (Preter omnes.) ¶ Tertia distinctio causarū quedā in actu ⁊ quedā in potētia. Causa in actu est illa que actualiter operatur vt domificās. Causa in potentia est illa que nō actualiter operatur tamē habet aptitudinē ad operandū vt domificator. Ad hoc enī ꝙ aliquis sit domificator non oportet ꝙ actualiter domificet sed sufficit ꝙ habeat artē ⁊ aptitudinē domificandi: sed si aliquis est edificans oportet ꝙ actu domificet. ⁊ quia edificans ⁊ edificator se habent tanquam genera ad domificantē ⁊ domificatorem: ideo edificans est causa in actu ⁊ edificator est causa in potētia. Lectio .li. Preter omnes) nominatas (et proprie) dictas (causas) videlicet communem ⁊ propriā per se (⁊ secundum accidens: alie vero sicut potentes dicuntur: alie vero sicut operantes) actu: (vt edificandi domū edificator est causa) in potentia: (aut edificans) est causa in actu (edificator) que sunt in fieri. ¶ Consimiles diffinitiōnes inquit philosophus ponuntur de effectibus quoniā effectuū quidā propinquus vt hec statua: ⁊ quidam remotus vt statua vel figuratum. Et effectuū quidā per se vt domus: ⁊ quidam per accidens vt hospitiū vel taberna. Item effectuum quidā in actu vt domus quādo facta est: ⁊ quidam in potētia vt domus antequam facta sit. Statuificus ergo ē causa huius statue tanquam effectus particularis: ⁊ est causa statue tanquam effectus cōmunis: ⁊ est causa imaginis seu figurati tanquam effectus cōmunioris: ista statua est effectus propinquus: statua in cōmuni est effectus remotus: ⁊ figuratum in cōmuni est effectus remotior. ¶ Et sicut datur propinquū ⁊ remotū in effectibus cause efficientis ita in effectibus cause formalis: quoniā forma eris est causa huius eris tanquam effectus propinqui: ⁊ eris tanquam effectus remoti. ⁊ materie tanquam effectus remotioris. ¶ Idem contingit in alijs causis licet aristoteles non exprimat. Cor enim seu cerebrū est causa naturalis huius animalis tanquam effectus propinqui: ⁊ animalis tanquam effectus remoti: ⁊ corporis animati tanquam effectus remotioris. Sanitas autem est causa finalis depositionis huius panis tanquam effectus propinqui: ⁊ panis in cōi tanquam effectus remoti: ⁊ cibi in cōmuni tanquam effectus remotioris. ¶ Et non solū datur propinquū ⁊ remotum in effectibus per se sed etiam in effectibus per accidēs. nam statuificus est causa statue fortis per accidens tanquam effectus propinqui: ⁊ statue hominis tanquam effectus remoti: ⁊ statue animalis tanquam effectus remotioris. Consimiliter dicatur de effectibus per accidens aliarū causarum ꝙ in eis datur propinquū ⁊ remotū sicut in effectibus per accidens cause efficiētis. Lectio .li. Similiter autem dicuntur) nominate distinctiones (⁊ in quibus cause sunt) idest in effectibus (vt in his que dicta sunt) de causis (vt huius statue) tanquam effectus propinqui statuificus est causa ⁊ etiam statue (inquantum statue) tanquam effectus remoti (aut ⁊ omnino imaginis) idest figurati tanquam effectus remotioris (et) forma eris est causa (huius eris) tanquam effectus propinqui ⁊ eris (inquantum eris) tanquam effectus remoti (aut omnis materie) tanquam effectus remotioris (⁊ in accidentibus) idest in effectibus per accidens similiter est propinquū ⁊ remotū. Tex. cō. 35.

Notandum secundum cōmentatorem commento trigesimo quinto: ꝙ (faciens statuam dicitur faciens statuam istius hominis ⁊ dicitur faciens statuam vniuersaliter; statua igitur istius hominis est causatum propinquum: statua vero simpliciter est causatum remotum.) Ex quo commento vna cum textu sequitur ꝙ sunt vniuersalia extra animā preter omnem operatiōnem intellectus: medicus autem ⁊ artifex in cōmuni sunt extra animam: ⁊ similiter statua illius hominis ⁊ statua vniuersaliter sumpta sunt extra animā non in anima.

Sed dubitatur propter verum quod ponit philosophus in prohemio metaphisice videlicet ꝙ generationes nō sunt vniuersalium

·sed singularium ⁊ ꝙ medicus non sanat hominē nisi per accidens pro q̄to sanat calliā qui est homo: ergo sequitur ꝙ statuificus non facit per se statuam in communi nec figuratum in communi sed tantum per accidens pro q̄to facit hanc statuam ⁊ per ꝯñs in effectib⁹ per se non reperitur propinquū ⁊ remotū. Dicendū ꝙ si vltima considerātur abstracte aut vt habent rationem totius respectu singulariū sic nō fiunt neq̧ generantur nisi per accidēs eo modo quo loquit̄ cōmētator quinto phisicoꝝ dicens ꝙ sanatus ſm partē sanat̄ per accidens. Si aūt vniuersalia ꝯsiderant̄ vt sunt p̄tes essenti-
Tex. co. 36. ales singulariū sic per se generant̄ ⁊ corrumpunt̄ sicut singularia. (Amplius autē. ¶ Quarta distinctio causaꝝ quedā incōplexa vt policletus vel statuificus: ⁊ q̄dam cōplexa vt policletus statuā faciēs. Vocat enim philosophus causam incōplexā illā que signat̄ nomine simplici cause siue fuerit causa ꝑ se vt statuific⁹: siue causa ꝑ accidēs vt policletus. causam vero cōplexam dicit esse illam que signatur noīe cōposito cause siue sit per se vt statuificus statuā faciens: siue per accidens vt policletus statuā faciēs. Te. li. Amplius aūt) cause (cōplexe ⁊ iste ⁊ ille dicunt̄) scʒ per se ⁊ per accidēs (vt nō policletus tantū neq̧ statuā faciens) dicatur causa cōplexa sed policletus statuā faciens.

Sed dubitatur quia policlet⁹ statuificus seu statuam faciēs cōponitur ex vna causa ꝑ se ⁊ vna ꝑ accidēs igit̄ nec est causa per se nec per accidēs aut est simul cā per se ⁊ per accidens quoꝝ quodlibet est incōueniens. Respōdetur ꝙ si aliqua copulatiua haberet infinitas partes necessarias ⁊ vnā tantū contingentē tota ē contingens: ⁊ si haberet infinitas partes per se ⁊ vnā tantū per accidēs tota est ꝑ accidens: ita si aliqua causa complexa cōponeret̄ ex infinitis causis per se ⁊ vna tantū per accidens tota dicit̄ per accidens. (Sed tamē oēs) ¶ Istis distinctiōibus premissis aristoteles ponit q̄tuor conclusiōes quaꝝ prima est ista. Modi causarū sunt aliquo modo sex ⁊ aliquo mō duodecim. Secunda cōclusio. Causa in actu ⁊ effectus in actu dicunt̄ ad ꝯuertentiā: sed causa in potētia ⁊ effectus in potētia nō dicūtur ad conuertentiā. ibi: Differūt autē.) Tertia conclusio. In omī genere causatoꝝ nō est querēda nec assignēda causa per accidēs sʒ ꝑ se: nō causa cōmunis sed ꝓpria ⁊ prima. ibi: (Oportet autē.) Quarta conclusio. Sicut diuersificant̄ cause ita ⁊ effectus penes vniuersale ⁊ particulare actū ⁊ potentiā. ibi: (Amplius autem alie.) ¶ Prima ꝯclusio est manifesta qm̄ si modi causaꝝ accipiunt̄ ſm primā secundā ⁊ quartā distinctionem illi sunt sex qm̄ tres distinctiones faciūt sex mēbra: omīs eñ causa aut est ꝓpria vel cōmunis: aut per se vel per accidens: aut complexa vel incomplexa. Cōstat autem ꝙ propriū ⁊ cōmune per se ⁊ per accidēs complexū ⁊ incomplexū sunt sex modi causaꝝ. Si autem modi causaꝝ accipiūtur ſm tertiā distinctionē diuidentē singula membra aliaꝝ distinctionū necessario modi sunt. 12. verbi gratia. Si mēbra prime distinctionis diuidūtur per actū ⁊ potētiā resultāt quatuor modi causaꝝ: quoniā omīs causa propria est in actu vel potētia ⁊ omīs causa cōmunis est in actu vel in potentia: causa propria in actu ⁊ causa propria in potentia: causa cōmunis in actu ⁊ causa cōmunis in potētia: exprimūt quatuor modos causaꝝ. ¶ Iteꝝ si diuidūtur membra secunde distinctionis per actū ⁊ potentiā consurgūt quatuor aliī modi causaꝝ: Quoniam omnis causa per se est in actu vel in potētia ⁊ omīs causa per accidens est in actu vel in potentia: ꝯstat autem ꝙ causa per se in actu ⁊ causa per se in potentia: causa per accidens in actu ⁊ causa per accidens in potentia nominant quatuor alios modos causarum. ¶ Preterea si diuidantur membra quarte distinctiōnis per actū ⁊ potentiā iterum ꝯsurgit numerus quaternarius modoꝝ: quia omīs causa complexa est in actu vel in potentia ⁊ omnis causa incomplexa est in actu vel in potentia: certū est autē ꝙ illi sunt quatuor modi causarū vʒ causa complexa in actu ⁊ causa complexa in potentia: causa incomplexa in actu ⁊ causa incōplexa in potentia. Sunt ergo duodecim modi diuidendo omnia membra illaꝝ trium distinctionū per actum ⁊ potentiam. Te. li. Sed tamen omēs he) dicte cause (sunt multitudine quidē sex dicte autem dupliciter: aut enim) dicitur causa (sicut singulare) idest proprium (aut sicut genus) idest cōmune quo ad primā distinctionē (aut) dicitur (causa sicut accidens aut sicut genus accidentis) ꝙ est causa per se quo ad secundā distinctiōnem (aut sicut cōplexe he) cause dicuntur (aut sicut simpliciter dicte) idest incomplexe (omēs enim actum operātes sūt aut ſm potentia) ⁊ ex hoc duodecim sunt modi causarum.

Notandum ꝙ in repetendo secundam distinctionem que fuit ꝙ causaꝝ quedā sūt per se quedā per accidens: philosophus omittit causam per se distinguendo causam per accidens per proprium ⁊ cōmune: aut speciale ⁊ generale quoniā causa per accidens est per se generalis vel specialis: potest tamen dici causa per se genus accidentis idest cause per accidens quoniā omīs causa per accidens est causa per se vel coniuncta cause per se ⁊ non econtra. Aperiens enim fenestrā ⁊ si est causa per accidens illuminationis domus adhuc est causa per se apertionis fenestre: policletus autem album aut musicum dicitur causa per accidens statue pro q̄to coniunguntur statuifico qui est causa per se. (Differunt autē.) Tex. co. 37.
¶ Secunda conclusio. Causa in actu ⁊ effectus ī actu dicuntur ad conuertentiā sed causa in potentia ⁊ effectus in potentia non dicuntur ad conuertentiā: prima pars patet: quia si edificans est edificiū est in edificari ⁊ econtra: ⁊ si nullū edificans est nullū edificiū est ī edificari ⁊ econtra. Similiter si medicans est infirmus est in sanari per medicinā ⁊ econtra: ⁊ si nullū medicās est nullus infirmus est in sanari per medicinam ⁊ ecōtra: Secunda pars etiam est nota quia nō si edificator est edificiū est neq̧ econtra: non etiā si nullus edificator ē nullum edificiū est nec econtra: stat enim domificatorē esse nulla domo existente: ⁊ stat domū esse nullo domificatore existente. Te. li. Differunt autem in tantum) causa in actu ⁊ in potentia (ꝙ operantes quidē) actu (⁊ singulares simul sunt ⁊ nō sunt cum his quoꝝ sūt cause) idest cum suis effectibus (sicut hic medicus cū eo qui sit sanus ⁊ hic edificator cum edificato) in actu (q̄ autem) cause (sunt ſm potentiam non semper) simul sunt cum suis effectibus (corrumpuntur enim nō simul ⁊ edificans in potentia ⁊ suus effectus.

Sed contra non sequitur domificans actu est igitur domus actu est nec econtra: non etiā sequitur hic edificans est igitur hoc edificium est in edificari nec econtra igitur non cōuertantur causa in actu ⁊ effectus in actu. ¶ Dicendum ꝙ aristoteles per causam in actu non intelligit tantum

cām actualiter existentē sed cām applicatā effectui ꝫm actionem. ⁊ per effectum in actu non intelligit effectū actualiter existentē sed effectum actualiter applicatum agenti ꝫm passionem: ideo licꝫ non sequatur edificans est igitur edificium est nec econtra: tamen bene sequitur edificans est igitur edificium est in edificari ⁊ econtra. ⁊ licꝫ non sequatur: nullum edificans est igitur nullum edificium est ⁊ econtra: tñ bñ sequit nullū edificans ē igit nullū edificiū ē in edificari ⁊ eꝯ. ¶ Item per causam singularē actu operantē intelligit philosophus causam particularē contractā per aliquam particularem actionē: ⁊ per effectum particularem in actu intelligit effectum singularem contractū per aliquam particularem passionem: ideo sic non sequitur: hic edificās est igitur hoc edificium est in edificari nec econtra: tñ bene sequit hic edificās ista edificatiōe est: igit hoc edificiū ē in edificari ista edificatōe ⁊ ecōtra. Etiā sequit negatiue hic edificās ista edificatiōe nō est: igit hoc edificiū non est in edificari ista edificatōe: ⁊ ecōtra. ⁊ hoc itelligebat

Tex. cõ. 32. phs dicens (operantes quidē ⁊ singulares simul sūt ⁊ nō sūt. Oportet autē. ¶ Tertia conclusio. In omni genere causatorum nō est querēda nec assignāda cā p accidēs sed p se nō cā cōmunis sed ꝓpria ⁊ prima: patet qꝛ si quereretur quare homo edificat: nō debet rñderi qꝛ est animal albus aut musicus: sed qꝛ est edificator. ⁊ si querit quare hō est edificator nō debet rñderi qꝛ habet artē factiuam: sed qꝛ habet artē edificatiuā. ⁊ hic cessat qō qꝛ assignata est cā ꝓpria ⁊ prima: hō aūt ⁊ albū ⁊ musicū fuerūt cause p accidēs: ⁊ ars factiua lꝫ esset cā p se tamē fuit cōis. edificator aūt est cā per se ⁊ ꝓpria: nō tñ terminat qōem neqꝫ cessat interrogatio qꝛ nō est cā prima idest ꝓpinqua ⁊ imediata sed ars edificādi vel edificatiua aut edificatoria. ¶ Idē etiā ꝯtingit in nālibus: nā si querit propter quid ignis calefacit: nō debet rñderi qꝛ policletus fecit ipm sed qꝛ est calidus. ⁊ si querit ꝓpter quid ignis ē calidus nō debet rñderi qꝛ est qualis sed qꝛ habet caliditatē. ⁊ hic terminat questio: qm caliditas est causa ꝓpria ⁊ prima. calidū fuit causa propria sed nō prima: qualis fuit causa p se sed nō ꝓpria. policletus aūt fuit cā per accidēs. Te. li. Oportet autē causam semp vniuscuiusqꝫ summam querere) .i. potissimā (sicut ⁊ in aliis) artificialibus (vt hō edificat qm edificator est: edificator aūt est ꝫm edificationē) .i. ꝫm artem edificatiuā (hꝫ aūt prima causa est ⁊ sic in omnibus) naturalibus dicatur.

Notandum

ꝫm cōmentatorē cōmento 37. q (oportet intendere principaliter de causis vltimā causam in questione nō vltima in esse ⁊ illa est causa ꝓpinqua: vltima enim in esse est causa remota.) Sanitas vt colligit a phō in prima distinctiōe habet duplicē causam p se in concreto vꝫ medicū ⁊ artificē: ⁊ duplicē in abstracto scꝫ artem factiuā ⁊ artē medicatiuā: quaꝝ causaꝝ ars factiua ē remotissima ⁊ ars medicatiua est ꝓpinquissima: quia nulla alia causa mediat. haꝝ causaꝝ remotissima ē vltima in essendo ⁊ ꝓpinquissima ē vltima in questiōe quia ad illā cessat questio. phus ergo nō debet principaliter intēdere causam vltimā in essendo sed causam vltimā in questiōe quia p illā habet perfecta sciētia de effectu: ⁊ hec vocat causa summa potissima propria ⁊ prima: quia posita ista cā ponit effectus: ⁊ ea remota remouetur effectus. posita enim arte medicatiua i actu ponitur sanari: ⁊ ea remota remouet sanari: sed ars factiua est causa remota qꝛ lꝫ ea remota remoueat sanari vel edificari: nō tamē ea posita ponit sanari vel edificari. Similiter qualitas est cā remota calefactiōis: quia lꝫ remota qlitate remoueat calefactio: nō tamē posita qualitate in actu ponit calefactio sed caliditas est causa ꝓpria ⁊ imediata: quia ea posita vel remota ponit vel remouet calefactio loquendo de caliditate vt se extendit ad caliditatē formalē aut virtualē. ꝓpterea ponit phs prio posterioꝝ q per cām remotā nō cōtingit demōstrare nisi negatiue. per cām aūt ꝓpinquā ⁊ imediatā demonstrat affirmatiue ⁊ negatiue.

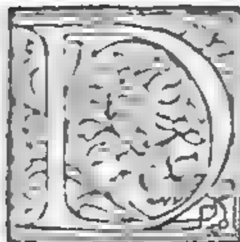
Sed dubitatur

quia phus in prima distinctiōe ponit q causa cōmunior est prior, exēplificās de medico ⁊ artifice: igit causa remotissima in essendo debet dici prima ⁊ nō vltima in questione. Rñdet q aliquid esse altero prius qtū ad ꝓpositū spectat ꝯtingit tripl'r vꝫ prioritate pdicatiōis: prioritate causalitatis ⁊ prioritate ꝓpinquitatis. primis duobus modis est locutus phs in prima distinctiōe: ⁊ vltimo mō loquit hic de priori cū dicit vltimā cām in questiōe esse primā .i. ꝓpinquissimā ⁊ imediatā ad quā stat resolutio etiam questionū. Amplius autem alio. ¶ Quarta conclusio. Sicut diuersificant causeita ⁊ effectus penes vniuersale ⁊ pticulare actū ⁊ potentiā: patet quia causaꝝ vniuersaliū sūt effectus vniuersales: ⁊ cāꝝ pticulariū sūt effectus pticulares: ⁊ causaꝝ in actu sūt effectus in actu: ⁊ cāꝝ in potētia sūt effectus in potētia. Unde artificis in cōmuni effectus est artificiū ⁊ statuifici effectus ē statua: ⁊ istius statuifici effectus ē ista statua. Similiter edificātis qui est cā in actu effectus ē edificari qđ est effectus in actu ⁊ edificatoris qđ est causa in ipo effectus ē domus que ē effectus in potētia. Sicut enim edificator aliquādo edificat ⁊ aliquādo non edificat: ita domus aliquādo fit ⁊ aliquādo non fit. Te. li. Amplius autē alie quidē) cause que sunt (genera sunt generum) effectuū (alie autē singulares) cause sunt effectuū (singulariū vt statue) in cōmuni (statuā quidē faciēs) est causa (hic autē) statuificus (huius) statue est causa. (et potentia quidē) cause sunt effectuū (possibiliū: operantes autē) in actu sunt cause ad operata in actu ⁊c. Tex. cõ. 31.

Notandum

ꝫm cōmentatorem cōmento tricesimo octauo q (opinandū est q particulare est causa particularis ⁊ vniuersale causa vniuersalis ⁊ dixit hoc) aristoteles (preseruando se a platonica opinione scilicꝫ q vniuersalia sunt esse particulariū.) Dixerunt platonici q particulare non est causa particularis neqꝫ vniuersale vniuersalis: sed q vniuersale est causa particularis ita q homo in cōmuni non generat hominē in cōmuni: neqꝫ hic homo illum hominē sed homo in cōmuni quē dicebant esse ydeam generat hunc hominē. aristoteles autē non ponens vniuersalia predicabilia sepata sed coniuncta suis singularibus ponit q vniuersale est prima causa vniuersalis ⁊ singulare singularis: exemplificando in artificialibus: ex consequēti autē vniuersale ē causa singularis ⁊ singulare est causa vniuersalis pro qto vniuersale ⁊ singulare inuicem vniuntur ⁊ de se inuicem essentialiter predicantur. (Quo quidē igitur cāe.) ¶ Ultimo philosophus epilogat circa determinata dicens: (Quot quidē igitur cāe sint numero ⁊ quomodo sint cause (nobis determinatū sit sufficienter) per ea que dicta sunt manifestādo omnia genera causarum ⁊ omnes dispositiones ac modos earundē ⁊ maxime circa causas per se: quia de causis per accidens dicetur in sequenti tractatu.

Tex. co. 4 [illegible]

Dicitur autez fortuna). Iste est scõs tractatus scði phycoꝝ ĩ quo determinat de causis p accidens. Postq̃ phs determinauit in priori tractatu de causis p se: ꝛ q2 cã p accñs maxime reperitur ĩ casu ꝛ fortuna: iõ in hoc scõo tractatu phs agit de casu ꝛ fortuna: ꝛ diuidit in q̃tuor capla: in quoꝝ primo Arist. recitat opiones antiquoꝝ. In 2° inq̄rit diffinitionẽ fortune ꝛ casus ibi. (Primũ quidẽ igitur). In 3° manifestat driã inter casum ꝛ fortunã ibi. (Differt aũt). In 4° ostendit in quo genere cause sũt casus ꝛ fortuna ibi. (Sz modo ꝑ cause). Primũ capl'z diuidit in duas ptes: in quaꝝ prima phs ponit intentionẽ suã ꝛ ordinẽ intentionis. In scõa vo opiniones antiquoꝝ cũ iprobatione ibi. (Quidã enim). Quantũ ad p^am^ ptẽ dicit phs q̃ intẽtionis sue est determiare de casu ꝛ fortuna: ꝛ rõ est ista: q2 ad nãlem phm ptinet cõsiderare de oĩbus causis: sz casus ꝛ fortuna sũt cãe: igit ad phm nãlez pertinet cõsiderare de casu ꝛ fortuna: patz ꝯñtia, cũ maiori ex determiatis in pria pte quarti capituli primi tractatus: ꝛ minor est manifesta: ex eo q2 multa dicim̃ eẽ ꝛ fieri a casu ꝛ a fortuna: cũ enĩz querit propter quid inuenit thesaurũ aut hereditatẽ [illegible] rñdet ppt casũ aut fortunã. Intẽtio igitur Aristo. est determinare de casu ꝛ fortuna: ordo aũt intẽtiõis est inq̄rere in quo gñe cãe sũt casus ꝛ fortuna ꝛ vtrũ sunt idẽ aut diuersa quid est vtrunq3: iõ ordine retrogrado prius inq̄ritur quid est casus ꝛ fortuna: scõo q̃ũo cõueniũt ꝛ qualiter differũt: tertio in quo genere cãe illa collocãtur: ꝛ Le. li. (Dicit aũt fortuna ꝛ casus). de numero cãꝝ ꝛ multa ꝛ eẽ ꝛ fieri dicimus ppt fortunã ꝛ casuz: quo igit numero ĩ hĩs causis supius noiatis est fortuna ꝛ casus cõsiderandũ est: ꝛ vtrũ eadem sunt fortuna ꝛ casus aut altera: ꝛ omnino quid sit fortuna ꝛ casus.

Notandum ɫm ꝯmẽtatorẽ cõmento 14. q̃ pscrutatio de scia vtriusq3 cõtinet in se pscrutationẽ vtrũ sint diuersa aut idẽ. Intẽdit cõmẽtator q̃ ordo intẽtionis opponit ordini executionis: nã pria questio in intẽtione est in quo genere cãe sũt casus ꝛ fortuna: ꝛ vltima qõ est quid est casus ꝛ fortuna. Ordo aũt executiõis p^rio^ inuestigat quid est casus ꝛ fortũa: scõo q̃ũo differunt: tertio vo in quo gñe sunt: iõ dicit ꝯmẽtator q̃ pscrutatio de scia casus ꝛ fortune cõtinet pscrutationẽ de ꝓdẽptitate ꝛ diuersitate eorundem.

Contra predicta arguit: ꝛ p^rio^ q̃ de casu ꝛ fortuna non sit scia: q2 de hĩs q̃ sunt per accidẽs nõ habet scia primo posterioꝝ: sz casus ꝛ fortuna sunt cãe per accidẽs: vt cõcessũ est: igitur de casu ꝛ fortuna nõ hẽtur scia. Secundo arguit q̃ de casu ꝛ fortuna nõ sit scia nãlis: q2 q̃ aliqui sint bene vel male fortunati est cõsideratio astronomica. ❡ Ad primũ dicit q̃ sicut hẽtur scia de corruptibilibus nõ p ꝓpõnes cõtingẽtes sed necessarias: ita hẽtur sciẽtia de hĩs que sũt per accidẽs nõ per ea que sunt per accidẽs sed per se: ꝛ sicut de singularibus habet sciẽtia inquantum vniũtur vlibus: ita de causis per accidẽs habetur sciẽtia inquantũ cõiungũtur causis p se: ꝛ sicut de pticularibus nõ hẽtur sciẽtia in particulari: sed in cõi: ita de hĩs que sũt per accidẽs hẽtur sciẽtia in generali: ꝛ nõ in speciali. [illegible] phs. 6. metha. [illegible] sicut de ente p accidẽs [illegible] per se [illegible] nõ per accidẽs: ꝛ de [illegible] sed verũ ac perfectũ [illegible] de causis p accidẽs habet [illegible] p se ꝛ nõ per accidẽs ❡ Ad [illegible] dicit q̃ fortuna dupliciter sumit. s. ꝓprie ꝛ improprie. Fortuna ꝓprie sumpta est cã per accidẽs in minori pte ꝛ illa est cõsiderationis phyce. Fortuna improprie dicta est fatum idest dispõ cãꝝ celestiuz significatiua boni vel mali in spera actiuoꝝ vel passiuorum: ꝛ hec est cõsiderationis astronomice: ꝛ sic forte locuti sunt antiqui di. in celo tm̃ esse fortunã. i. fatũ. (Quidã enĩ). Ista est scõa ps hu⁹ capl'i in qua phus recitat tres opiniones antiquoꝝ: quaꝝ pria negabat casũ ꝛ fortunã: scõa affirmabat di. fortunã eẽ primã cãz oĩuz ibi. (Sunt autẽ quidã). Tertia dicebat casuz ꝛ fortunam esse occultã ꝛ imanifestã intellectui humano ibi. (Sũt aũt q̃dã). Pria opio arguebat dupl'r casũ ꝛ fortunam nõ esse: ꝛ p^rio^ sic: nihil fit a casu vel a fortuna: igitur casus ꝛ fortuna nõ sunt: patz consequẽtia ꝛ antecedens arguit: nihil q̃ fit a cã determinata fit a casu vl' a fortuna: sed oẽ q̃ fit fit a causa determinata: igit nihil fit a casu vel a fortuna: patet consequẽtia cũ maiori: q2 casus ꝛ fortuna sũt cãe indeterminate: ꝛ minor declaratur exẽplariter: nam h effectus qui est aliquẽ inuenire debitorẽ in foro: quẽ nõ est opinatus inuenire dicit a casu ꝛ fortuna ꝛ est a cã determinata. s. venientez velle emere: nã vadens ad foꝝ determinate intendit aliquid emere. Similit' est in aliĩs effectibus qui dñr esse a casu vel a fortũa. Le. li. (Quidã eniz si sint aut nõ sint casus ꝛ fortuna dubitãt: nihil eni fieri a fortuna dicũt sz omniũ eẽ aliquã cãm determinatã quecũq3 nos dicimus a casu fieri aut fortuna: vt venit a fortuna in foꝝ ꝛ reperit quem nolebat quez nõ est opinatus ante repire dicũt q̃ causa est venientẽ velle emere. Similit' autem ꝛ in aliĩs que a fortuna dicũt semp aliquaz: dñt illi est accipere casuz: sed nõ fortunã.

Notandum ɫm cõmentatorez commẽto. 40. q̃ iste syllogismus cõponitur sic. Si casus est: est cã: sed nõ est causa q2 nõ est terminatus ꝛ cãe sunt terminate: igitur casus nõ est: argumẽtuz cõmentatoris est istud: si casus est ille ẽ causa sed nõ est causa: igitur nõ est: patz consequentia cum maiori: q2 propter nullã aliã rõnez ponitur casus nisi vt sit causa: minor sic arguitur: oĩs causa est determinata casus nõ est determinat⁹: igitur casus nõ est causa: pria pars antecedẽtis tenet inductiue: secũda autem est nota: q2 esse indeterminatũ ẽ ꝓprietas casus ꝛ fortune. Secũdo arguebant sic: si casus ꝛ fortuna sunt de illis determinasset aliquis antiquorum inuestigãs causas generabiliũ ꝛ corruptibiliuz: sed nullus antiquorum inuestigans causas generabiliũ ꝛ corruptibilium aliquid determinauit de illis: igitur illa nõ sunt: patz consequẽtia p locũ ab auctoritate: antecedẽs autem vr' notuz: est igitur icõueniẽs ponere casuz ꝛ fortunam esse si nullus ãtiquoꝝ aliquid dicit de illis. Le. li. (Quoniam si aliquid erit fortuna incõueniens igitur videbitur sicut vere est incõueniens: ꝛ dubitabit vtiq3 aliquis: propt' q̃d nullus antiquoꝝ de generatione ꝛ corruptione causas dicens de fortuna nihil determinauit: sed sicut visuz est nihil opinabitur nec illi esse a fortuna. (Sed mirabile). Hec omnia soluit phus dicẽs Tex. co. 40.
q̃ mirabile est negare casuz ꝛ fortunã [illegible] Tex. co. 41.

derunt casum & fortunā scientes multa euenire preter intentionē agentis: ideo negetur maior prime rationis vz nihil ꝙ fit a causa determinata fit a casu vel fortuna: qz licz omne ꝙ fit fiat a causa determinata: nō tamē fit a causa determinata istius effectus: vnde inuētio debitoris que dicit eē effectus fortuitus vel casualis fit a forte eunte ad forū qui non est causa determinata inuētionis debitoris sed emptionis panis. Le. li. (Sed mirabile hoc videt sicut, vere est mirabile ꝙ casus & fortuna nō sint: multa eni & fiunt & sunt a fortuna & a casu que nō ignorātes fuerūt illi phi): & ad rationē: quoniam est inferre vnūquodqz in aliquā cām determinatā eorū q̄ fiūt sic antiqua .i. prīa ratio dixit dēstruēs fortunā & casuz: tamē horū que fiūt alia eē dixit quidē omnes a fortuna: quia fiunt preter intentionem: alia non quia non fiunt preter intentionem.

Notandum

ꝙ p accidēs idē est ꝙ p aliud. & qz nō proceditur in infinitū in causis: p aliud igit est deuenire ad vnum per se: ꝑpterea omnis cā p accidēs reducit ad aliquā cāz p se: qz igit eadē rīo ē cā duorū effectuū vni⁹ p se & alteri⁹ p accn̄s: vni⁹ ex itētiōe & alteri⁹ pter itētiōez: iō nō tollit fortūa aut casus. p̄p hoc qz effect⁹ fortuit⁹ sive casualis ē a cā p se: ex quo illa cā nō ē cā p se effectus fortuiti: sz

Tex. co. 43. p accn̄s. (Ūn̄ & q̄dāmō). Ad 2ᵐ motiuū rñdet phūs dicens ꝙ āntiqui erat q̄dāmō mēoria faciēda de casu & fortuna & ꝙ illi nō determinauerit de casu & fortūa nō ē rō pbabilis: nec tamē ſtrauns ad [illegible] casū & fortunā ī eē sz magis ē accusatio āntiquorū ꝙ 4ᵃ pbat: & p⁹ sic: oēs artifices determinantes de cāis p se dēbēt determinare de cāis p accn̄s: sz āntiqui determinauerūt de cāis p se: igit determinare debuerūt de cāis p accn̄s: cuiusmōi sūt casus & fortuna p⁹ ps añtis ē nota: qz oēs artifices ꝯsiderātes de vno opposito ꝯ dēbēt ꝯsiderare de reliquo cū opposita dēbeāt fieri circa idē. sz p se & p accn̄s fiunt opponūtur vt docent nā Ari. p⁹ posteriorū: 2ᵃ ps añtis ē nota ēt: qz Empe. determinauit de lite & amicitia & Anaxa. de itellectu tanq̄ de cāis p se. Le. li. (Ūn̄ & q̄dāmō erat facienda mēoria ipsorū) .s. casus & fortūe: dicit .n. q̄dāmō qz de cāis p se sit determinatio simplr̄: & de cāis p accn̄s sit determinatio q̄dāmō. Secūdo qz āntiq ponētes cāz rerū eē litē aut amicitiā vt Empe. aut itellectū vt Anaxa. aut ignē vt Eraclitus: aut aliqd aliquorū corporū simpliciū sic ponūt illud q̄ nō ꝯcedūt nisi p cāz mali: & ideo putant fortunā nō eē aliquā dē cāz cāz: & hoc debuerūt docere & declarare & nō fecerunt: igit diminute locuti sunt. Le. li. (At vero neqz illorū aliqs opinabat eē fortunā aut amicitiā aut bellū .i. litē aut ignē aut itellectū aut aliqd taliū. Tertio aut putauerīt āntiq casū & fortunā eē aliqd aut nihil. Si putauerūt casū & fortunā nihil eē: & multi credūt casū & fortunā aliqd eē: debuerūt facere mētionē de illis declarādo ea nō eē. Si aūt putauerūt casū & fortunā aliqd eē: tūc est magis icōueniēs ꝙ nihil dixerūt de ipsis

Tex. co. 43. sz ea reliquerūt. Le. li. (Incōueniēs igit est siue non putauerūt casū & fortunā siue putātes reliqrūt). & hōc ē magis icōueniēs quā p⁹ᵐ. ¶ Quarto antiq vtebant cāu & fortuna: igit icōueniēs ē & multū accusandi sūt: qz nō fecerūt memoriā de casu & fortuna: a⁹ pbat: nā Empe. dixit aerē nō sp ꝯgregari supi⁹ sz vt ꝯtigit .s. a cāu: & ita vtebat casu: dixit .n. qd aer aliqn̄ mouet sic ī creatiōe mūdi currēs collisit sed ē mouet aliqn̄ sursū: sic mouebat currēs ī mūdi creatōe: & multotiēs mouet aīr sic qd a casu aliqn̄ mouet sursū: dicit ēt Empe. ptes ptes aialiū fieri a cāu & fortuna: [illegible] debuit declarare cāz ꝑ qd aliqe ptes fiūt a casu & aliq nō: & declarare qd est casus & fortuna: ex q̄ ponebat casū & fortunā eē alia a suis pricipijs .s. a lite & amicitia. Le. li. (Et hāc) .s. fortunā fuerūt aliq̄ [illegible] Empe. nō sp aerē ꝯgregari supi⁹ dixit: sz vt cōtigit .i. a casu: dic. n. Empe. ī creatōe mūdi qd sic collisit se aer currēs occurrit: multotiēs aūt aliter & ptes aialiū a fortuna fieri [illegible] voluit vt qn in p⁹ creatōe fiebāt aialia mōstruosa .s. bouigē & verpē & capita sine ceruice. (Sūt āt q̄dā). Scōa opīo fuit ista

Tex. co. 44. ꝙ casus & fortuna nō sūt nisi ī corpib⁹ celestib⁹: sic ꝙ oīa corpa celestia: & q̄bz mot⁹ celi: & oīa q̄ sūt in celo sūt a casu & fortuna nō aūt iste mūdus iferior: neqz aliqd exn̄s i isto mūdo iferiori ē a casu vl̄ a fortuna: & rō potuit eē h̄ cū sūm⁹ pnceps agat p itellectū & volūtatē & sapiētiā. qz sapiētis ē ordinare vt h̄r in pbemio metha. ordo aūt q̄ eē ordinē oīu ꝑuidētiā ab ipo q̄ appellat ꝑuidētia: ab illo aūt ordine egrediēs ī p⁹ cā [illegible] [illegible] Boetiū [illegible] fatū a for [illegible] plocutū: qz ꝙ ī p⁹ cā p ꝑuidētiā cōnect ī secūdis cāis p fatū [illegible]. Si ḡ ordo scđarū cāz [illegible] q̄dā fatū [illegible] fatū magis seruat ī supcelestib⁹ corpib⁹ q̄ ī iferiorib⁹. quāto rō [illegible] magis ꝑuenit [illegible] qz ḡ [illegible] fatū vocāt fortunā [illegible] fortunā posuerūt in mūdo supiori & nō in mūdo inferiori &c. Potuit āt eē alia rō. nā cū fortūa vocat aliqd extra pōnēs nō vidébat eos posse reddere cāz eorū q̄ sūt ī corpib⁹ supcelestib⁹: h̄n aūt eorū q̄ sūt ī corpib⁹ iferiorib⁹ dixerūt casū & fortunā eē in corpib⁹ supiorib⁹ & nō ī hijs iferiorib⁹. Le. li. (Sūt aūt q̄dā q̄ celi huī⁹ qd nos vide⁹ & mūdanorū oīuz) .i. oīuz exn̄tiū ī mūdo supiori dixerūt casuz eē & fortunaz: ac etiam motus corporū celestium oīum a casu eē & fortuna. (A casu eni). Cōtra istā pōnē arguit phūs 4ᵒ: & p⁹ sic: si cīra celū & mot⁹ celi est a cāu: sequit totū mūdum esse a casu: ꝯ⁹ ꝯ eos: & pbat ꝯ⁹. Si celū & mot⁹ celi ē a casu: igit tot⁹ iste mūdus iferior ē a cāu. ꝑz ꝯ⁹ qz ordo mūdi iferioris ē eēntialr̄ ab ordine mundi supioris & oīs vt⁹ mūdi inferioris essentialr̄ depēdet a motu mūdi supioris: iux illud p⁹ metha. nccē ē mūdū hūc iferiorē ꝯtinuari supiorib⁹ latiōib⁹ vt oīs vt⁹ eius gubernet inde cū igit tot⁹ ꝯstet ex mūdo supiori & iferiori: seqt totū mūdū eē a casu: qd ē valde absurdū. Le. li. (A cāu eni) dixit fieri cursū & motū oīuz astrorum & corᵐ celestiū: & ꝯpter discernētē .i. distīguētē & statuētē in hunc ordinē casualiter [illegible] vniuersum.

Notādū

2ᵐ ꝯ²ᵐ ꝯ⁹. 44. ꝙ cū posuerūt ꝙ ex se & casu sit reuolutio corpis celestis & mot⁹ q̄ largit aliis entib⁹ ordinē ꝯtigit eis vt oēs cāe iueniātur ex cāu: ꝙ .n. iuenit ī illo ꝙ ex cāu inuenitur iuenit ex cāu. [illegible] ꝯ⁹ ē iste: oē ꝑueniēs ex eo ꝙ ē a cāu ē a cāu: sz mūd⁹ iste iferior ē ꝑueniēs ab eo ꝙ ē a cāu: igit mūd⁹ iste iferior ē a cāu: patz ꝯ⁹ cū a²ᵃ: b²ᵃ vo sic declarat: mūd⁹ iste iferior ꝑuenit a celo: & motu celi sed celuz & motus celi sunt a casu p opinionē: igit &c. ¶ Sz dubitat qz emptio eqi ex pecunia hita a debitore pter itētionē nō ē a cāu: & tn̄ depēdet ab eo ꝙ ē a casu .s. ex pecunia casualr̄ hita: dato .n. ꝙ qs vadat ad forū cā emēdi equū & casualr̄ iueniat debitorē a q̄ recipiat pecuniā ex q̄ emat equū: pz .n. ꝙ emptio eqi nō ē casualr̄ qz nō ē pter itētiōez: receptio āt pecunie a q̄ ꝑuenit emptio eqi hīta ē casualr̄. Rndet [illegible] p⁹ ꝙ [illegible] de illo qd ꝑuenit eēntialr̄ ab eo ꝙ ē a cāu: emptio aūt eqi nō ꝑuenit eēntialr̄ a pecunia casualr̄ hita: qz iste equ⁹ alia pecūia potuisset emi: mūd⁹ āt iferior eēntialr̄ depē

det a mūdo supiori:cū nō possit p⁹ cā isluere i hūc mūdū iseriorē nisi mediāte motu celi. Scđo pt dici q̄ emptio isti⁹ ē casualis nō qđē p respectū ad cāz ꝓpiquā:q̄ ē sortē velle emē equū:sȝ p respectū ad cāz remotā q̄ ē receptio pecunie a debitore:p⁹ tn̄ rn̄sio ē melior:q2 effectus magis denoiant a cā ꝓpria:q̄ remota:vt ē bitū in

Tex. co. 4⁵. alio capl'o. (Et multū hipz). Scđo arguit phs sic aīalia ⁊ plāte nō sūt a casu:g̊ celū ⁊ ea q̄ sūt in celo nō sūt a casu p3 2⁹ q2 digniora ⁊ pfectiora sūt celū ⁊ ea q̄ sūt in celo [illegible] aīalia ⁊ plātes [illegible] aīalia ⁊ plāte nō sūt a fortuna sȝ a cā determiata vt ab itelligētia vl' nā.nō eni ē a casu q̄ ex semie oliue sit oliua neq̄ a casu q̄ ex semie hoīs fiat hō:tn̄ ex hic oliue nūq̄ fit hō:sȝ tn̄ oliua nec ex semie hoīs fit oliua sȝ tn̄ hō. Le.li. (Et multū hipm q̄ dcūt admirari dignū ē ducētes aīalia qđē ⁊ plātas a fortuna:neq̄ eē:neq̄ fieri:sȝ aut nāz:aut itellectū eē hmōi alterā cāz:nō.n.q̄ncq̄ euenit aliqđ gn̄ari ex sēie vnoquoq̄:sȝ ex tali sēie gn̄at oliua qđē:ex tali aūt hō gn̄at:celū aūt ⁊ alia digniora de numero manifestoꝝ a casu fieri dicūt: hmōi autē diuina cām nullā p sez vnā eē:neq̄ fieri determiatā cāz:⁊ aīaliū ⁊ plātaꝝ quoꝝ sunt cāe per se ⁊ determinate.

Notandū p⁹ s3 2ᵐ 2ᵐ .4. q̄ mirabile ē opinari de corpib⁹ supcelestibus q̄ sūt pricipia istoꝝ.s. vegetabiliū ⁊ aīaliū:⁊ q̄ eis largiunt ordinē ea fieri ex se:⁊ nō hr̄e cāz oīno quam aīalia ⁊ vegetabilia hn̄t. Ista est rō 2ᵘˢ corpa celestia largiunt plātis ⁊ aīalib⁹ ordinē sȝ quē fiūt a cā determinata:ig̊ ēt corpa celestia sūt a cā determiata:p3 2⁹ q2 nihil dat qđ nō hȝ:q̄.n.simplr ē iordinatū nō dat alicui ordinē:si igit corpa celestia sūt a cā determiata: nō ergo sunt a casu vel a fortuna.

Secundo notādū q̄ phs dic̄ nāz ⁊ itellectū q2 op⁹ nāe nō ē op⁹ i[illegible] ligētie:nā.n.non agit nisi rememorata ex supiorib⁹ cāis:q̄ dn̄r itelligētie vt dic̄ 2ᵒᵐ .12.metha. dic̄ ēt phs celestia eē de nūero maīfestoꝝ:q2 sūt magis maīfesta i nā:q̄ hn̄ feriora:aūt illud .2.metha. sic se hȝ ocul⁹ noctue ad lucē solāta itellectus nr̄ ad manifestissima in nā. (Et igit si

Tex. co. 46. sic). Tertio arguit phs:si ita ē q̄ i supiorib⁹ sit cāus ⁊ fortuna ⁊ nō i iseriorib⁹:⁊ magis itollerabile:⁊ dubiū vl' q̄ sit casus vl' fortuna i supiorib⁹:q̄ in iseriorib⁹ dignū eēt qđ declarassent h:⁊ aliqđ hn̄ dixissent de illo rōnib⁹ vl' exēplis:qb⁹ potuissent ondere i celo eē casū vl' fortunā:⁊ h nō fecerūt:igit isufficienter locuti sūt. Le.li. (Et igit si sic se habȝ h ipm q̄ i celo sit casus dignū est ⁊ bene se habȝ aliquid dicere de h ipso rationibus vel exemplis q̄ non fecerūt).

Notandū fm 2ᵒᵐ 2ᵐ .46. q̄ ista cōsideratio nō est ꝓpria huic sciē sic dixit fingēs q̄ ens ē vnū. Sicut igit 2 Parmenidē ⁊ Melissū nō arguebat pure phice ꝓbando nō oīa esse vnū:sȝ metha.tn̄ vl' ptiz phice:⁊ ptiz metha.ita 2 hanc opionē nō hn̄ pt argui phice tn̄:sȝ hn̄ metha. aut mixtī Pzio qđē metha. sic arguit:sic se hȝ pricipat⁹ ad vnū pricipē vt vna dom⁹ ad vnū p̄rēȝita totū vniuersū ad vnū dn̄ȝ:si liberi in regno vl' domo nō licētiant iordinate agere:sȝ bene seruire:igit in toto vniuerso ea q̄ se hn̄t vt liberi nihil iordinatū patiunt:sed celestia se hn̄t vt liberi:igit celestia nō patiunt aliqđ iordinatū:⁊ per ꝯn̄s i eis nō est casus neq̄ fortuna:ista rō est metha. q2 ē ex ordie entiū:quā tradit phs .12.metha.⁊ excedit cōsideratonē nāe. ¶ Scđo arguit rōne mixta. Naȝ motus celi nō hȝ ꝯtrū ⁊ sit a vtute nō organica:igitur motus celi est absq̄ aliq̄ iordinatōe:⁊ p ꝯ⁹ in eo nihil est casuale vl' fortuitū. Ista rō ē ex nā mot⁹ celi:⁊ ptim nālis p quāto ꝯsideratio mot⁹ celi ptinet ad phicū:⁊ ē ptiz metha. inquātū ꝯsideratio itelligētiaꝝ q ad suam vtutē ⁊ subaz ptinet ad metha. neq̄ rōnes facte fuerūt mere nāles:ꝓbare.n.totū vniuersū eē a cāu ex eēntiali depēdētia mūdi iserioris ad mūdū supiorē ē metha.i toto vl' i pte. ꝓbare ēt i mūdo iseriori ⁊ supiori n̄ eē casū vl' fortunā ex ordine quē celestia largiunt aīalib⁹ ⁊ plātis:aut ex maiori pfectiōe supioꝝ q̄ iserioꝝ nō est pure nāle:sȝ ē metha.i toto vl' i pte:q̄re ⁊c. (Qūo eni).

¶ Quarto arguit phs sic. Illa opio est icōueniēs q̄ ē cōtra experiētiā sensus:sȝ h ē hmōi:igit h opio ē icōueniens:mȝ 2ᵃ cū aⁱⁱ:h⁰ᵉ declarat. Nā h opio ponit oīa eē a casu q̄ sūt i mūdo supiori:⁊ nihil eē a casu qđ ē in mūdo iseriori:⁊ h ē ꝯ sensū:cū nihil videamus in celo fieri a casu:sȝ videm⁹ multa fieri a fortuna i hꝯs iseriorib⁹ vn̄ ꝯtrariū debuissent dicē:vȝ q̄ h iseri⁹ sūt multa a fortuna:⁊ q̄ i celo nihil est a fortūa. Le.li. (Qūo.n.stat) dcā pōe eē q̄ aūt i.aliqualr incōueniēs ē q̄ dr̄ ab illis cōtra rōnē:⁊ adhuc icōueniēti⁹ ē dicē h q̄ est ꝯ sensum vidētes i celo nihil qđē a cāu fieri:in hꝯs aūt iseriorib⁹ q̄ nō sūt a fortuna:sȝ eos multa cōtingere a fortuna:⁊ erat illis merito a ꝯrio fieri. Sȝ arguit q̄ in celo sit aliqđ a cāu:q2 eclipsis lune fit i celo:⁊ q̄ fiat a cāu appet ex eo:q2 fit raro:⁊ pter itētionē agētis:cū motio lune n̄ i[illegible] eclipsim lune:sic nec aliq̄s motor celi [illegible] cā sui orbis. ¶ Dicēdū q̄ eclipsis lune nō ē a casu cū sit a cā determiata:nec ē raro p ꝯpatonē ad suā cāz propriā:⁊ imediatā:imo stāte ista cōpatiōe fit sp ⁊ necessario cū nūq̄ sit iterpositio tre qn̄ fit eclipsis:⁊ nectio est eclipsis si ē iterpositio tre:nō effect⁹ fortuit⁹ ⁊ casualis oȝ eē raro:nō solū cōsiderat⁹ absolute:sȝ ēt p respectuȝ ad cāz. Itē motor lune:⁊ si nō itēdit eclipsiȝ lune:tn̄ pcognoscit eclipsiȝ lune:effect⁹ ēt fortuit⁹ vl' casualis nō solū oȝ eē pter itētionē agētis:sȝ ēt pter pcognitionē illi⁹. (Ĉunt aūt qđā). Tertia opio ponit q̄ cāus ⁊ fortuna sūt:⁊ quot sūt cāe:sȝ q̄ ille sūt imanifesta itellectui hūano tāq̄ aliqđ diuinū:⁊ tāq̄ qđ felici⁹ possit hūano itellectui ꝯprehēdi:⁊ q2 sic ponebāt isti casū ⁊ fortunā eē icōprehēsibilia:vidēdū ē an ita sit:⁊ ꝯn̄ter ē cōsiderādū qđ sit casus ⁊ fortuna:⁊ vtrū sint idē vl' diuersa:⁊ ad q̄ gen⁹ cāe reducunt:qb⁹ visis erit manifestū an fortuna ⁊ casus ꝯprehēdi pn̄t ab itellectu hūano:⁊ an h opio veri ꝯcat aut fal. Le.li. (Sūt aūt qđā) q̄bus vr̄ eē qđē cā fortuna imanifesta aūt hūano intellectui tāq̄ diuinū qđā ens ⁊ felici⁹ quā aliqđ ꝯphēsibile p itellectū hūanū:q̄re ꝯsiderādū est qđ sit vtrūq̄:⁊ si idē aut alterū sit ⁊ casus ⁊ fortuna:⁊ qūo i determinatas cās incidūt de numero q̄uoz noiatarum.

Notandum fm 2ᵒᵐ 2ᵐ .4[illegible] q̄ Arist. tacuit istos:q2 iste sermo ē irrōnabil' s. vt sit h cā ignota:a nāli ⁊ [illegible] eoꝝ ē dmōstrādo eis qđ sit cāus. Propē duas cās ñ reprobat h pt eos t ac tertiā opionē sic procedēs reprobat. Pria ē q2 h pō est valde irrōnabil' cū pōat aliquā caȝ eē q̄ nō sit nālr nota itellectui hūano. Scđa cā est q2 i sequēn capl'o reprobat h opio iuestigata hac diffinitiōe casus ⁊ fortune:cū.n.sciet qđ ē casus ⁊ fortūa cuidēter appebit fortunā nō esse imanifestā hōi. Istaꝝ g̊ triū opionum: p⁹ nimis despexit casū ⁊ fortunā: scđa nimis extulit ipsa inquit 2ᵒᵐ cū p⁹ negauerit casum ⁊ fortunā eē:⁊ scđa eis celos attribuerit:3ᵃ āt nimis despexit itellectū hūanū [illegible] pel

Tex. co. 47.

sit ipe intellect⁹ puenire: posita enī ppetuitate mūdi ⁊ itellect⁹ hūani iuxta doctrinā Ari. ⁊ cōmētatorē. 8. phy corū: ⁊ tertio de aīa necesse est quālibet cām eē nālr cognitā ab intellectu hūano: ⁊ si nō in tēpore finito suffi cit q̄ in tēpore īfinito: ⁊ si nullus hō vnq̄ sciuit omnes cās rex: tū oēs hoīes sciuerūt oēs cās rex: ⁊ qr virtus est intus oībus hoībus fʒ cōmētatorē 3° de aīa id ille intellectus nālr oēs causas nouit: quare ⁊c.

Tex. co. 42.

Rimuz quidem igit). Istud est capitm 2m huius secūdi tractat⁹ in quo phs reprobatis opionibus [illegible] inuestigat diffinitionē casus ⁊ fortune ⁊ diuidit in duas ptes: nā in pria pte facit q̄ dictū est In secūda [illegible] manifestat [illegible] pprietates casus ⁊ fortune ibi [illegible]. Pria ps itex ī duas qm̄ prio [illegible] quādā [illegible] secūdo exeqtur de [illegible] ibi [illegible] est). Pria igit distinctio [illegible] q̄ eox q̄ fiūt q̄dā fiūt semp ⁊ consimi mō q̄dā fiūt frequēter: ⁊ q̄dā extra semp ⁊ frequēter: verbi grā: mot⁹ celi fit sp ⁊ eodē mō: qm̄ mot⁹ celi ē eternus ⁊ vniformis: sicut ipe motor celi eternus ē ⁊ infatigabilis: vt hētur. 8. phycox: excessiu⁹ āt calor fit sicut frequēter sole exñte in leone: nō. n. fit semp nec mō cōsili: qr tali tēpore aliqñ est frig⁹ aut remissus calor ex dominatiōe tūc alicui⁹ cōstellatōis: nō pluere āt tpe hyemali fit extra semp ⁊ frequēter: raro. n. ptigit q̄ nō pluat tpe hyemali. Le. li. (Primū quidē igit) opz pmittere qm̄ videm⁹ alia q̄dē semp sic fieri alia aut sic frequēter supple ⁊ alia sic extra semp ⁊ frequēter.

Notandum p° fʒ 2xm 2m. 48. q̄ phs [illegible] incipit diuidere effectus ⁊ nō cās: qr cāta sūt notiora apud nos cāis: ex quorū diuisiōe pōt māifestari diuisio cāx dicēdo q̄ cārū q̄dā est agēs de necessitate vt cā agēs motū celi: q̄dā sicut frequēter: vt cā agēs excessiuū calorē sole exñte i leone: ⁊ quedā extra sp ⁊ frequēter: vt cā agēs magnā siccitatē i tpe hyemali. (Secūdo notādū fm 2xm eodē 2m: q̄ Arist. icipit diuidere res in aliq̄ q̄ sunt sp: ⁊ in alia q̄ sūt in maiori pte: ⁊ cū posuerim⁹ q̄ nō oīa sūt necessaria sequit vt q̄dā sint possibilia ⁊ possibile diuidit i illud qd est pole ī maiori parte: ⁊ in illud q̄ nō possibile ē in maiori pte: sʒ illa q̄ nō sūt necessaria neqʒ possibilia in maiori pte: q̄dā sūt possibilia eqlr: q̄dā in minori pte: 2° sumit p eodē pole ⁊ ptigēs: iux doctrinā Aristo. p° prior: ⁊ qr q̄libet diuisio dʒ eē bimēbris ex determinatiōe Arist. in topicis ⁊ Porphirii in [illegible] 2m diuisionē trimēbrē Arist. reducit ad bimēbrē p hūc modū: entiū q̄dā sūt necessaria: ⁊ q̄dā possibilia: ⁊ entium possibiliū: q̄dā sūt possibilia in maiori pte: ⁊ q̄dā sunt possibilia nō in maiori pte: entiū aūt possibiliū non in maiori pte: q̄dā sūt possibilia eqlr: ⁊ q̄dā in minori pte ex qb⁹ oībus hētur h diuisio trimēbris: entiū q̄dā sunt necessaria ⁊ q̄dā possibilia in maiori pte ⁊ q̄dā possibilia nō in maiori pte: hētur etiā h diuisio q̄drimēbris: entiū q̄dā necessaria q̄dā possibilia ī maiori pte: q̄dā possibilia in minori parte: ⁊ q̄dā possibilia eqlr: ita pt fieri in diuisiōe Arist. q̄ eox q̄ fiūt: q̄dā fiūt semper: ⁊ q̄dā nō semper: ⁊ eox q̄ fiūt nō semper: q̄dā fiūt sic frequēter ⁊ q̄dā fiūt extra semper ⁊ frequēter ⁊ eox q̄ fiūt extra frequēter: q̄dā fiūt eqlr: ⁊ q̄dā i minori parte. Ex [illegible] diui-

s. ē bimēbris [illegible] vna [illegible] sic eox q̄ fiūt q̄dā fiūt semper: q̄dā frequēter: ⁊ q̄dā extra semper ⁊ frequēter: pt ēt fieri vna q̄drimēbris: vt eox q̄ fiūt q̄dā fiūt semper q̄dā frequēter: q̄dā eqlr: ⁊ q̄dā in minori pte. (Manifestū est). Ex hac diuisiōe phs īfert duo correlaria: quox pm̄ ē fortuna nō est cā eox q̄ eueniūt semper vl de necessitate: neqʒ eox q̄ eueniūt frequēter: sʒ eox que eueniūt extra semper ⁊ frequēter. Istud pz ex cōi mō loq̄ndi hoīuʒ: nemo. n. dic motū celi aut excessiuū calorē tēpore estiuo fieri a fortūa: sʒ bñ excessiuū calorē tēpore hyemali. Le. li. (Māifestū ē q̄ neutri hox. s. nec enti necessario: nec enti vt frequēter cā fortuna dr: neqʒ q̄ ē a fortuna cā ē nec ei⁹ qd ex necessitate ⁊ sp: nʒ ei⁹ q̄ ē sicut frequēter: sʒ qm̄ q̄dā fiūt ⁊ extra h. s. ex semp ⁊ frequēter ⁊ omnes h dicunt eē a fortuna.

Tex. co. 48.

Notandum fm 2xm 2m. 48. q̄ Arist. [illegible] pbare casū nō inueniri nisi ī hīs q̄ sūt ī minori pte: ⁊ ponit syllogismus [illegible] casus aut ē in reb⁹ necessariīs aut possibilib⁹ in maiori pte: aut ēt in illis q̄ sūt in minori pte: sʒ nō inuenit in necessariīs nec ī possibilib⁹ in maiori pte: igit necio inuenit ī eis q̄ sūt in minori pte. Et dicit 2tor q̄ huius rōnis Ari. nihil pbauit nisi testio hoīuʒ: sʒ tamen antecedēs vt mihi videt nō ē validū: qr Aui. negaret illud dicēs q̄ in cōtīgētib⁹ equalr repit casus: q̄ nō sunt necēia neqʒ possibilia ī a^a pte: nʒ possibilia ī b^a parte. Jō meli⁹ diceret accipiendo diuisionē phi h mō: casus aut inuenit in hīs q̄ sūt semp: aut inuenit in hīs que sūt frequēter: aut ī hīs q̄ sunt ex sp ⁊ frequēter: sʒ nō repit in hīs q̄ sūt semper: nec ī hīs q̄ sūt frequēter: igit repitur ī hīs: q̄ sūt ex semper ⁊ frequēter. (Māifestū q̄) fm correlariū 2m: cāus quā fortuna ē aliqd ⁊ ī h reprobatur p^a opio negās casū ⁊ fortunā. Istud cor^m arguitur sic: oē illud ē aliqd q̄ ē ex semper ⁊ frequēter: sʒ tam casus q̄ fortuna ē ex semper ⁊ frequēter: igit tā casus q̄ fortuna ē aliqd: pz 2^a cū a^a: ⁊ b^a ē nota ex p° correlario: dicim⁹. n. illa eē a fortūa q̄ sūt ex semper ⁊ frequēter: igit tā casus q̄ fortuna. Le. li. (Nā q̄ fortuna aliqd sit ⁊ casus: hmōi enī a for. dicim⁹ eē q̄ sūt ex semper ⁊ frequēter: ⁊ q̄ a fortūa sit hmōi eē scim⁹ ex sp ⁊ frequēter.

Notandum q̄ ista cōuertūtur vt īnuit Arist. [illegible] eē a fortuna ⁊ fieri ex semper ⁊ frequēter: dicēs q̄ nos scim⁹ ista eē a fortuna q̄ sūt ex semper ⁊ frequēter: ⁊ ista q̄ sūt ex semper ⁊ frequēter: sʒ istud est valde dubiū: qr lʒ oīa q̄ sūt a fortuna sint extra semper ⁊ frequēter: nō tñ oīa q̄ sūt ex semper ⁊ frequēter sūt a fortuna: cōtingētia eniʒ eqlr sūt ex semper ⁊ frequēter: ⁊ nō sūt a fortuna fʒ 2xm h: sicut repoztatio pecunie a debitore quā repoztare itēdebat vadēs ad forū nō est a fortuna fm phz h: ⁊ tñ ē ex semper ⁊ frequēter cū sit pole ī minori parte per cōmētatorē: dicēdū q̄ Ari. accipit h fortunā large: iux cōez acceptiōez hoīuʒ: ⁊ sic idubie cōuertunt illi tmini noiati: accipiēdo ex semper ⁊ frequēter vt importat tm̄ ptingēs ī minori parte fʒ 2xm: postmodū āt loquēs pprie de fortuna fʒ ppriā acceptionē nō cōcederet illos terminos pueriti: iō h loqt tm̄ fʒ cōez modū loquēdi vsqʒ quo ad ppriā determiatio[illegible] pueniret: ⁊c. (Eox aūt).

Tex. co. 49.

[illegible] q̄ [illegible] aliq sūt ppt finez vt gñatio hoīs: alia nō ppt finez: vt fricatio barbe nā in gñatiōe hoīs itendit aliqs finis. s. gñatio specifica vl idiuiduū pducendū: vl aliqd aliud: ī fricatōe āt barbe vl tractu capillox nullus finis itendit. Le. li. (Eox aūt q̄ fiunt alia quidem ppt h fiunt). s. ppter finem. alia vo non

sunt pp finē. ℂ [illegible] per [illegible] quedā sūt nō ppter aliqd ꝛ sunt actiōes ociose: vt sūt fricatio barbe ꝛ casus aut tactus capilloꝝ ꝛ eleuatio festuce. ℂ Sꝫ cōtra pono ꝙ nā agit ppter finē per [illegible] ꝛ tamen actio nāe [illegible] no pluuie aialiū ꝛ plātaꝝ nō est a cogitatiōe nꝫ a volūtate. ℂ Scḋo q: nō videt aliqd agere nisi pp finē: qꝛ oē agens intēdit finem: ꝛ ꝗ tollit finē tollit omnem actionē: ꝛ oēm intellectū practicū vt colligit a pħo 2° metha. ℂ Ad primū nego minorē: dicit cīn [illegible] me tha. ꝙ actio nāe est actio itelligētie: iō sicut oē agēs intēdit finē p cogitationē nō quidē itrinsecā sꝫ extrinsecā vꝫ intelligētie. Actio igit agētis nālis pp finē est a volūtate: ꝛ actio agētis ƒm pposituꝫ est a volūtate ꝛ a cogitatione itrinseca. ℂ Ad scḋꝫ dicitur ꝙ fricatio barbe [illegible] ƒm se ꝛ ƒm respectū ad agēs: si cōsiderant ƒm se tales actiōes nō sūt ppter aliquem finem [illegible] se indifferētes sint: ꝛ nō sint bōe nec male. Si aūt cōsiderantur per respectum ad agēs: sic sunt pp aliquem finē: ꝛ si nō sunt ppter finē deliberatū: tamē sunt pp finem ymaginatū: cū iste opatōes nō sint nisi ymaginatōe p cedēte [illegible] ratū: aut ꝙ ex se nō hñt rōnem bonitatis aut malicie.

Tex. co. 49. (Doꝝ aūt [illegible]) finē aliqua sūt ƒꝫ ppositū vt illa q̄ sūt ab itellectu: alia vō nō ƒm ppositū vt illa que sūt a nā: oīno enī hec. s. tā intellect⁹ quā nā agūt pp finē: ꝛ actio eoꝝ ē pp finē ea enī que sūt p intellectū dr̄ fieri ƒm ppositū: ꝛ ea q̄ sūt a nā sūt non ƒm ppositum: qm̄ nā est actio pueniens ex deliberatōe: ꝯstat aūt ꝙ itellectu ꝯuenit deliberatio ꝛ nō in nā. I. e. li. (Doꝝ aūt q̄ sūt pp finē: alia q̄dē ƒm ppositū alia vō ñ ƒꝫ ppositū: abo āt sūt i hꝫs q̄ sūt ppt̄ h): i. pp finē. Ex ista distinctiōe isert pħs ꝙ tā ea q̄ sūt de necessitate: ꝙ ea q̄ sūt sic frequēter sūt ppt̄ finē: qlibet. n. cā agēs de necessitate: ꝛ agēs vt frequēter agit pp finē: vt pꝫ iductiue: alr̄. n. talꝭ cā frustra aget. Et si q̄rit q̄ sūt illa q̄ sūt pp finē. Rñdet ꝙ oīa q̄ agunt ab itellectu: ꝛ oīa q̄ agūt a nā sūt ppt̄ finē: de nūero quoꝝ q̄ sūt ƒꝫ accñs dr̄ fieri a fortuna: vt videbit ifra. I. e. li. (Quare manifestum) qm̄ in hꝫs que sūt propter ne^m de nūero quoꝝ ea q̄ sūt ƒꝫ accñs dr̄ fieri a fortūa vt videbit ifra. I. e. li. (Quare māifestū: qm̄ i hꝫs q̄ sūt ppter ne^m ꝛ quod sic frequenter sunt q̄dā circa q̄ ꝯtingit ꝙ ē ppt̄ h) i. ppt̄ finē: sꝫ āt ppt̄ h quecūꝗ ab itellectu [illegible] dens fiat a fortuna dicimus esse.

Sed dubitatur

qꝛ videt istō. repu[illegible] ppter finē: h āt dicit ꝙ quecūꝗ agunt ab itellectu: vel a nā [illegible] ri vl a nā. Rñdet ꝙ Arist. itelligit de hꝫs q̄ p se agunt ab [illegible] li. Et notāter dr̄ per se: qꝛ mōstruositas est acta a nā: ꝛ hꝫ rōnē boni vl mali: nō tñ ē ppt̄ aliquē finē qꝛ nō fit a nā per se [illegible] Quarta [illegible]

dā p accñs vt albū: igit ꝯ cāꝝ q̄dā per se: vt respectu dom⁹ domificatoꝛ: ꝛ q̄dā per accñs vt musicū respectu illi⁹: patꝫ 2° qꝛ cā ꝛ cātū sūt dr̄e entis: vt colligit a pħo. 2. metha. Cā per se est illa q̄ est finita ꝛ determiata. Cā aūt p accñs ē illa q̄ ē ifinita vl' idetermiata: vt dom⁹ vl' statua ñ pt̄ puēire nisi a cāis finitis p se: vt puta a domificatore vl' statuifico ꝛ artifice vl' aliq̄ hui⁹ ꝙ sit cōi⁹ artifice: ꝙ ñ ꝯtigit dare i ifinitū: qꝛ i pdicatis q̄ditatiuis nō pcedit i ifinitū p⁹ posterioꝝ: pt aūt puēire ab ifinitis cāis p accñs: vt puta a policleto ꝛ hoie ꝛ aiali ꝛ a musico ꝛ ab albo: ꝛ sic i ifinitū. I. e. li. (Sic. n. ꝛ ꝙ ē). i. ens aliud q̄dē per seipꝫ ē aliud aūt ƒꝫ accñs: sic ꝛ cāꝫ cōtinet eē vt dom⁹ q̄dē per seipꝫ cā ē edificatiua: ƒꝫ accidēs aūt albū aut musicū: per se q̄dē igit cā finita ē: ƒm aūt accñs ifinita: ifinita aūt vni per se accidunt.

Notandū

ƒm [illegible] ter id q̄d agit cāū: ꝛ inter cāꝫ q̄ est per accñs: vt dixerūt expositores: qm̄ cā q̄ est per accñs ē musica aut medi[illegible] q̄ ñ opat i domū oino: nꝫ agit i illā: sꝫ dr̄ per accñs cā: qꝛ accidit cāe agēti [illegible] lud agēs per accñs: qꝛ ex eo fit aliqd per accñs [illegible] lud ppt̄ qd ē. Uult dicē 2° ꝙ duplex ē cā per accñs q̄dā q̄ ƒꝫ ꝙ hui⁹ nihil operat: sꝫ ꝯiūgit cāe q̄ per se aliqd operat: vt musicū vel albū respectu dom⁹: nō. n. operatur musica vl' albedo i domū: nō ēt albū vl' musicū ƒm ꝙ hui⁹ aliqd operat i domū: sꝫ dr̄ cā per accñs domus p quāto domificator ē per se cā dom⁹ cui [illegible] [illegible] In plus [illegible] per accñs quā casus vl' fortuna qm̄ ois cāus vl' fortuna est cā per accñs: ꝛ nō ecōtra: vñ q̄druplex est cā per accñs: q̄dā. n. est cā per accñs remouēs phibēs vt aperiēs fenestrā: ꝛ diuellēs colūpnā super quā firmat pōs: q̄dā autē est cā per accñs applicās actiuū passiuo vt for. ꝓponēs ligna cū igne: ꝛ medicus pparās potionē: q̄dā vō est cā per accñs agēs effectuꝫ nō itentū vt cāus ꝛ fortuna respectu reportatiōis pecunie a debitore: ꝛ q̄dā est cā per accñs: qꝛ ƒm ꝙ huius nihil operat: vt albū ꝛ musicū respectu dom⁹ aut statue: tam prima quā secūda cā aliqd per se operatur de necessitate ꝛ ex intentō aliquē effectū: vꝫ remotionē phibentis aut applicatōꝫ agentiū: sꝫ nō effectū sequentem ad hūc rōne cuius dr̄ cā per accñs: vꝫ illuminationem dom⁹ aut motū descensus pōtis. Tertia aūt cā necessario agit effectū nō itentū ꝛ solū ꝯtigent effectū itentum: qꝛ nō oꝫ ꝙ vadens ad plateā vl' ad forū emat panem queꝫ itēdebat. Quarta autēꝫ cā per accñs neq; necessario neq; ꝯtigent aliqd operat ƒm ꝙ hui⁹ sꝫ tm̄ dr̄ cā per accñs: qꝛ accidit cāe agenti per se. Circa p^m dis̄tinctōꝫ cōmentator cōmento. 48. mouet istaꝫ questionem: vtrum casus ꝛ fortuna reperiant in cōtingentibus equalr̄ recitans duas opiniones: quaꝝ pria est Themistiꝫ dicentis ꝙ moueri ꝛ quiescere sunt ꝯtingētia equaliter: respectu motiue potētie: modo nullus dicet se moueri vel ambulare aut quiescere a casu: igit casus ꝛ fortuna nō reperiunt i cōtīgētibus equaliter. Secūdā opinio est [illegible] ꝙ casus ꝛ fortuna nō solū reperiunt in contingentibus in minori parte: sed ēt in cōtingentibus equaliter: cuius motiuum potuit esse istud Aristo. [illegible]

[illegible] per [illegible] cāe quedā sunt necessarie respectu suoꝝ effectuū: ita q̄ semꝑ ꝓducūt illos effect⁹: ꝛ quedā frequēter ꝛ quedā extra semꝑ ꝛ frequē ter: sꝫ casus nō est cā necessaria nec frequēter: igit̃ ē cā a q̄ ꝓuenit effectus ex semꝑ ꝛ frequēter: sꝫ taꝫ cōtingēs equaliter q̄ in minori pte ꝓuenit extra semꝑ ꝛ frequenter: videt̃ q̄ casus sit in vtroq̄: si. n. iste syllogism⁹ sit diuisiu⁹ cōplet⁹: tūc nō remanet aliq̄d mēbꝛū vlteri⁹ diuidēdū. Et ad rōnē Themistij: r̄ndet Auic. di. q̄ nō incōuenit inuenire vnū q̄ est necessariū vel possibile in aᵃ pte respectu vni⁹ ꝛ respectu alteri⁹ cāuale aut possibile in bᵃ pte: vbi gr̄a ābulare ē cāuale respectu poᵉ motiue [illegible] ad motū ꝛ ad quietē: ꝛ ē necessariū vl possibile in aᵃ parte respectu appetitus: q2 ad appetitum ambulādi semꝑ vel frequēter sequit̃ ambulatio: iō ambulare q̄ est cōtingēs equalr̄: ꝛ si nō est cōtingens respectu appetit⁹ [illegible] cāuale respectu poᵉ motiue ad [illegible]

Contra Auic. arguit cōmētator quadrupl̄r: ꝛ pmo q̄ nō sit possibile aliquid ee necessariū respectu alicui⁹: ꝛ cōtingēs respectu alteri⁹: qꝛ dato illo sequit̃ q̄ aliq̄d eēt in nā q̄ nō est nālr̄ necessariū: nec nāliter cōtingēs: ꝓbat̃: ꝛ sic. a. illud q̄ fm̄ Auic. est necessariū respectu vni⁹: ꝛ cōtingēs respectu alteri⁹: ꝛ arguit̃ sic: oē q̄ est nālr̄ aliquale ē tale respectu cuiuscūq̄: sꝫ. a. nō est necessariū respectu cuiuscūq̄ nec cōtingēs respectu cuiuscūq̄: igit̃. a. nō est nālr̄ necessarium: nec nālr̄ cōtingēs: pꝫ cōña cū bᵃ per Aui. ꝛ aᵃ est nota inductiue: vñ q2 ignis est nālr̄ calidus: iō est calidus respectu cuiuscūq̄: ꝛ q2 aqua est nālr̄ frigida iō est frigida respectu cuiuscūq̄ [illegible] est declaratū [illegible] inductū cōtra Auic. ¶ Scd̄o arguit cōmētator cōtra dr̄iaꝫ quā assignat Auic. inter necessariū ꝛ cōtingēs vt in plurib⁹ [illegible] Auic. q̄ necessariū ꝛ cōtingēs vt in plurib⁹ differūt in hoc: q2 necessariū nō h̄ꝫ īpedimētū ꝛ cōtingēs in plurib⁹ h̄ꝫ īpedimētū: dixit. n. p̄io sue phice: q̄ est h̄ differētia inter semꝑ ꝛ sepe: q2 id q̄d est semꝑ nō h̄ꝫ aduersū cōtrariū īpediens: sed id q̄ est sepe h̄ꝫ aduersū contrarium impediens: si. n. ab eo q̄d est sepe remouerent oīa cōtraria ꝛ īpedientia illud q̄ ē sepe fieret necessariū: vñ fm̄ Auic. cōtingēs in plurib⁹ est aptū natū fꝫ nāꝫ suā semꝑ ꝛ necessario euenire: q̄ aūt nō semꝑ eueniat hoc est rōne īpedimēti. Sed ꝯtra hoc arguit cōmētator dato illo sequit̃ q̄ oē cōtingēs in plurib⁹ ē nālr̄ necessariū: q̄d est īpossibile: ꝛ q̄ illud sequat̃ declaro: nā oē q̄ [illegible] nālr̄ tale: sꝫ oē cōtingēs in plurib⁹ fm̄ suā naturā est necessariū: igit̃ oē cōtingēs in plurib⁹ est nālr̄ necessariū: tenet cōña cū bᵃ p Auic. di. q̄ cōtingēs in plurib⁹ fm̄ nāꝫ suā est aptū natū semꝑ ꝛ necessario euenire: aᵃ est nota īductiue: vñ lꝫ aer sit aliqñ frigidus: tñ dr̄ nālr̄ calidus: q2 fm̄ nām suā est calidus: ꝛ si terra ē aliqñ humida: tñ dr̄ nālr̄ sicca: q2 fm̄ nāꝫ suā est sicca. Jō cōmētator aliter ponit dr̄iaꝫ inter necessariū ꝛ cōtingēs in maiori parte di. q̄ necessariū ē illō in cuius nā nō ē possibilitas deficiēdi: ꝛ ista est cā ꝑ quā necessariū nō h̄ꝫ īpedimētuꝫ: cōtingēs aūt in aᵃ pte est illud in cui⁹ nā est ꝓtās deficiēdi in maiori pte: ꝛ ista est cā ꝑ quā nō h̄ꝫ īpedimētū [illegible] h̄ꝫ īpedimētū: sꝫ iō h̄ꝫ īpedimētū: q2 in nā sua est possibilitas deficiēdi. ¶ Tertio arguit [illegible] cōtra Auic. q̄ in potētia [illegible] cōtingēs equalr̄: ꝛ q̄ ambulare nō sit cōtingēs equalr̄ respectu potētie motiue: q2 [illegible] po [illegible] determinat aut non. si determinatur vꝫ per appetitū: igit̃ ipa nō est cōtingēs equalr̄: sed in maiori pte: q2 [illegible] determinatiōe frequēter agit

illū effectū: si aūt non determinat̃: aut igit̃ agit vel non agit: si nō agit ociosa est illa poᵃ motiua: si agit ꝛ est eq̄liter īdifferēs ad duo opposita: igitur simul ꝛ semel agit duo opposita q̄d est icōueniēs: q2 tūc aliq̄s simul sederet ꝛ ambularet: simul moueret̃ ꝛ quiesceret: ꝛ cōsequēter simul moueret̃ ꝛ nō moueret̃. ¶ Quarto arguit cōmētator cōtra Auic. q̄ casus ꝛ fortuna nō repiunt̃ ī cōtingētib⁹ equalr̄: q2 in nulla poᵃ actiua repit̃ cōtingēs equalr̄ vt ꝓbatū est: sꝫ tā casus q̄ fortuna est poᵃ actiua cū sit cā agēs fꝫ ph̄m: igit̃ ꝛc. Et ad rōnē Aui. dic cōmētator q̄ [illegible] ꝑ quā [illegible] oēs cās agētes: ita q̄ cāꝝ agentiū quedā agūt semꝑ q̄dā frequēter q̄dā extra sꝑ ꝛ frequēter. i. in minori parte [illegible] cōtingēs eq̄lr̄ cū nō det poᵃ agēs equalr̄: sꝫ tm̄ de necessitate: aut in aᵃ pte aut ī minori pte: q2 oē agēs est determinatū ad semꝑ vel ad sepe: si ad semꝑ illud agēs est de necessitate: si ad sepe illud est agēs ī aᵃ pte ꝛ rōne īpedimēti fit agēs in minori pte. Reprobata opinione Aui. dicit cōmētator q̄ casus ꝛ fortuna nō reqrunt̃ in cōtingētib⁹ equalr̄ sicut nec in potētijs actiuis requirtur cōtigēs equalr̄ p se: q2 tūc talis potētia si eēt indifferēs ad esse ꝛ ad nō eē: aut nō agēt: ꝛ sic nā eēt ociosa: aut ageret: ꝛ sic ꝓduceret duo opposita: sꝫ repit̃ cōtingēs equalr̄ in potētijs passiuis: vtputa in poᵃ materie p̄me ꝛ aīe ꝯcupiscibil: vñ tā p̄ma mā quā aīa cōcupiscibil est equalr̄ cōtingēs ꝛ indifferēs ad receptionē duoꝝ oppositoꝝ: recipit. n. nālr̄ p̄ma mā caliditatē ꝛ frigiditatē: ꝛ aīa cōcupiscibil passiōes oppositas: sicut igit̃ poᵃ actiua vt sic nō est equal̄r ad duo opposita. Jta ecōtra potentia passiua vt sic est equal̄r ad duo opposita: ꝓpa. n. posita [illegible] ad mot⁹ oppositos [illegible] sit apta recipe cōtraria applicatiōe agētiū. Et notādū dicit cōmētator q̄ in potētijs actiuis nō repit̃ per se cōtingentia equalitatis: q2 per accñs nō incōuenit: ignis. n. per se ꝓducit caliditatē: ꝛ per accñs frigiditatē: vꝫ per antiperistasim [illegible] caliditatē quā frigiditatē: sꝫ nō per se: ꝓducit. n. frigiditatē per se ꝛ caliditatē p accñs ꝛc. Sꝫ ꝯtra se ipꝫ arguit cōmētator sic: si ī poᵃ p̄me materie est cōtingētia equalitatis ꝛ indifferētia ad duo opposita: aut igit̃ recipit duo opposita: ꝛ h̄ nō: q2 illud ē īpossibile: aut nō recipit: ꝛ sic nā materie p̄me ē ociosa ita arguit̃ potētiā actiuā nō esse equalē ad duo opposita. Jtē si poᵃ passiua est equalr̄ īdifferēs ad recipiendū actiōes cōtrarias: igit̃ in actiōe est cōtingēs equalr̄ ꝛ p cōñs [illegible] in aliqua potētia actiua est indifferentia ꝛ inequalitas ad agendū. Ad primū dicit cōmētator q̄ cōtingentia equalitatis reperta in p̄ma mā nō est poᵃ recipiendi cōtraria p eodeꝫ tp̄e: sꝫ in tempori⁹ diuersis: recipit. n. caliditateꝫ tempore estiuo: ꝛ frigiditatem tempore hyemali: in potentijs aūt actiuis nō reperit̃ cōtingentia eq̄litatis per se nec p eodē tēpore nec p diuersis: ignis [illegible] per se [illegible] i temporib⁹ diuersis per se ꝛ nālr̄ recipit vtrūq̄. Ad 2ᵐ r̄ndet cōmētator negādo cōñam di. q̄ sic passiuū fꝫ q̄ hui⁹ ē cōtigens eq̄lr̄ ꝛ nō actiuū fꝫ q̄ hui⁹: ista passio fꝫ q̄ hui⁹ ē indifferens ꝛ equalis: non autem actio: ꝛ hec sunt que cōmentator ponit sententialiter cōmento. 48.

Contra [illegible] arguit̃ aliq̄d eē necᵐ vl posse ī aᵃ parte respectu vni⁹ ꝛ posse eq̄lr̄ respectu alteri⁹: q2 ambulare est necᵐ vl posse ī aᵃ parte respectu appetit⁹ ꝛ ē posse equaliter respectu poᵉ motiue: cū ipsa sit idifferens ad motū ꝛ ad quieteꝫ: ꝛ ex parte ipi⁹ nō plus ꝓueniat vnū q̄ reli-

cuū ꝙ aūt ꝓducat magis vnū ꝙ reliquū h̄ est rōne ap
[illegible] ¶ Scdo arguit ꝙ [illegible]
nō reprit i potētijs passiuis [illegible]
in po⁴ ad duo opposita:⁊ ois po⁴ pōt reduci ad actū
igit,idē passiuū pōt simul eē sub oppositis ꝙ ē ipossi
bile.¶ Tertio arguit ꝙ in potētijs actiuis reprit cōn
[illegible]
ducere p se duo ꝯria.s.ignē ⁊ aquā:seu caliditatē ⁊ fri
ditatē:⁊ h̄ tā in codē tpe ꝙ i diuersis:potētia ēt moti
ua [illegible]
tia eq̄lr:vn̄ arguit sic:effect⁹ in minori pte pt ꝓuenire a
po⁴ [illegible]
re a po⁴ [illegible]
ad vnū [illegible] raro. [illegible] ambulare ē i po
tentia fortis eq̄lr:⁊ in po⁴ platonis raro:vn̄ ꝙ si sor.
nō possit ambulare nec plato:⁊ si plato posset ambu-
lare:ꝙ ēt sor.posset ambulare:cū magis posset ꝓueni
re [illegible] ¶ Quarto argui
tur ꝙ casus ⁊ fortuna repiunt in cōtingētib⁹ eq̄lr:quia
forte lucrari est cōtingēs eq̄lr:⁊ tn̄,dicim⁹ illū lucrari a
fortuna. Inuētio ēt debitoris i foro est cōtingēs eq̄lr:
⁊ tn̄ est effect⁹ casual' ƀz Ari.h̄ : dicim⁹ ēt ignē casualr cō
burere pānos paupis:⁊ tn̄ cōbustio pānoꝝ paupis ē
cōtingēs eq̄lr:cū nō sit magis dignū h̄ euenire quā su-
um oppositū.¶ Ad primū dicit Bur.ꝙ aliqd eē neces
[illegible]
[illegible]
le:ꝙ.n.absolute aliqd sit necessariū ⁊ ꝯtingēs est ipos-
sibile:ſʒ respectiue in ordine ad cāʒ agētē illud ē verū.
Ista rn̄sio est ƀz opionē Aui.ꝯ quā stat argm̄ ꝯ²ᵐ:qꝛ se
quit aliqd eē in nā ꝙ nō est nālr necm̄:neqꝫ nālr ꝯtīgēs
qꝛ oē nālr necm̄ est necm̄ respectu cuiuscūqꝫ:⁊ oē nālr cō
tingēs est ꝯtīgēs respectu cuiuscūqꝫ:sic oē nālr albū vl
nigrū est albū respectu cuiuscūqꝫ:dicēdū igit ƀm ꝯ³ᵐ:
ꝙ ambulatio nō ꝓuenit nisi a po⁴ motiua detmīata p
appetitū:po⁴ aūt motiua detmīata nō est agēs cōtin-
gens eq̄lr:ſʒ i maiori pte:sic ⁊ ipe appetit⁹ dtermīatus
ab obiecto iclinās poᵃᵐ motiuā ad motū.¶ Ad scdʒ
negat ꝯ⁴ vn̄ mā p⁴ est in po⁴ ad duo opposita duab⁹
[illegible] nō opponūt ſʒ [illegible] simul adc-
quate in eadē mā:iō mā p⁴ simul ē in po⁴ ad duo op-
posita:nō tn̄ pōt eē simul sub illis oppositis : qꝛ illa
opposita nō pn̄t eē:⁊ si ois po⁴ pōt reduci ad actum:
nō tn̄ oēs due po⁴ pn̄t ad act⁹ suos simul reduci:quo
iam tūc due po⁴ duoꝝ oppositoꝝ simul corrūpent ⁊
[illegible] sed
in gradu itēso in quo maxie repugnāt . ¶ Ad tertiuʒ
dicit ꝙ duplex est agēs.s.detmīatū ⁊ idetermīatū. In
agēte determīato nō est ꝯtinua eq̄litas:qꝛ agēs cū de-
[illegible] aut
frequēter:iō agētia mere nālia nō agūt p se opposita:
sed tn̄ vnū:qꝛ determīata sūt:⁊ h̄ ex natura ꝓpria vel
ab itelligētia regulāte:vt grauia ad motū deorsū:leuia
ad motū sursū:ignis ad calefaciēdū:⁊ aqua ad ifridā-
dum.In agēte aūt indetmīato necessario est cōtingēs
[illegible] p
ticulare.Celū.n.de se idetermīatū est:iō agit opposita
rōne determīantiū pticulariū:ita ꝙ cū vno agit calidi-
tatē:⁊ cū alio fridītatē recte:sicut mā ē idifferēs ad duo
opposita ex se idetermīata:ſʒ determīata p agēs trāſ-
mutās eā:mō recipe vnū:mō reliquū:po⁴ etiā motiua
[illegible]
terminata ex se:iō sunt indifferētia ad opposita:⁊ ꝯtin-
gētia equalr:determīata āt agūt alteꝝ oppositoꝝ tn̄

[illegible] ambulādi:⁊ appetit⁹ sedēdi:qꝛ sūt agētia
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] detmīant.n.ab agentib⁹ pticularib⁹: q̄dā vo
determīant tn̄ ab intrinseco sibi coniūcto:vt po⁴ moti
ua ad locū q̄ nō detmīat nisi ab appetitu:q̄dā detmi
nāt pti ab extrīseco ⁊ pti ab itrīseco sibi ꝯiūcto vt ap
petit⁹ sēsitiu⁹.Si.n.pn̄tat sibi vnū obʒ sb̄ rōne ꝯuenie
[illegible] ad
fugā vel ꝓsecutōeʒ.Si aūt pla ⁊ vnuʒ plus moueat ꝙ
reliquū ab illo detmīat appetit⁹ sensitiu⁹:si vō pla ob-
iecta sibi pn̄tant equalr mouētia oino:tc determīat ab
itrinseco tn̄ sibi coniūcto:vʒ ab extimatiua:appetit⁹.n.
canis mot⁹ a duobus cōuenietibus nō detmīat ab ali
quo illoꝝ:qꝛ qua rōne ab vno eadē rōne ab alio : ⁊
sic canis simul mouerēt motib⁹ cōtrarijs:iō dat deter
mīnās itrinsecū ꝙ est extimatiua:q̄dā aūt sūt agētia q̄
determīant ab extrinseco ⁊ ab itrinseco:nō quidē cō-
iuncto:sed a seipis vt volūtas hūana.Si.n.obijcit vo
lūtati aliqd rōne boni vel mali simplr:tūc determinat
ab extrinseco:vt necessitat ad fugā vel ꝓsecutioneʒ. Si
aūt obiectū pn̄tatum non hʒ rōnē boni vel mali : sed
tn̄ ƀm quod volūtas determīat ab intrinseco:vʒ a se-
ipa:⁊ h̄ habʒ ex natura sua:vn̄ si.a.b.pn̄tetur volūta-
ti sub rōne boni ƀm quid:siue equalr:siue inequaliter
moueāt volūtatē:nunꝙ aliq̄ō illoꝝ determiabit ipaʒ
sed ipa seipam libere determiabit ad ꝓsecutionē vnius
⁊ ad fugā alterius idifferēter.Ex p̄dictis sequit ꝙ ꝯ²ᵒˢ
⁊ Auic.nō ꝯriant nisi ƀm vocē in determiando de con
tingētia equalitatis respectu potētie actiue:qꝛ cū Auic.
dicit cōtingētia equalitatis inueniri in potētijs actiuis:
loquit de agētibus indetermiatis:cū vō dicit cōmēta-
tor ꝙ nō reperit talis cōtingētia in potētijs actiuis lo
quitur de agētibus determinatis:⁊ illud est veꝝ:si enī
[illegible]
falsū:qꝛ dicit phus.9.metha. ꝙ potētie rationales sūt
ad opposita:ꝙ est intelligēdū equalr ꝓp libertatē vo
luntatis:deinde causa ⁊ effect⁹ sunt opposita relatiue ⁊
quot modis dicit vnū oppositoꝝ:tot modis dicit re
liquum.Sed quatuor modis dicit effectus:vʒ de neceſ
sitate:in maiori pte:in minori parte : ⁊ equalr: igit tot
modis dicit causa:ita ꝙ aliqua est causa effectiua de ne
cessitate:⁊ aliq̄ in aᵒʳⁱ pte:⁊ aliq̄ i bᵒʳⁱ pte:⁊ aliq̄ eq̄liter:
rō.n.cōmētatoris probās materiā primā aut animaʒ
cōcupiscibileʒ eē in potētia passiua idifferenter ad duo
opposita:probat celū ⁊ potentiā motiuā:ac etiā appe
titum ⁊ voluntatē esse in potentia actiua equaliter ad
duo cōtraria. [illegible] Auic. appareat [illegible]
tia equalitatis inueniri in agente determīato illud est
[illegible]
tingentem equaliter sic,ꝙ a potentia actiua prouenit ef
[illegible]
[illegible]
modo ꝙ agens determīatū sit aptū natū per se pro-
ducere effectus oppositos ,equaliter ⁊ indifferenter : ſʒ
aut necessario vel frequenter vnū eoꝝ producit: ⁊ alte
rum raro vel in minori pte rōnē impedimenti.¶ Ad
quartum respōdet,ꝙ sorteʒ lucrari nō est effectus ca-
sualis nec fortuit⁹:quia talis fit preter itentioneʒ agē-
tis:sor.aūt intendit lucrari:inuentio aūt thesauri pter
[illegible]
[illegible]

casualis: qz talis effect⁹ nõ fit raro: sz contingeret equa
liter aut freqñter: receptio aũt vel repoztatio pecunie
a debitoze pter itẽtõez hñ est effect⁹ casualis: qz fit raro:
sepe.n.iuenit debitozẽ i fozo: sz raro accipit ab illo pecu
[illegible]
[illegible]
equalr: sz fm Auic. est effect⁹ casual ex quo est pter intẽ
tionẽ extra semp ⁊ frequẽter: ⁊ in h est vera repugnan
tia inter cõmentatozem ⁊ Auic. quare ⁊c.

Tex. co. 51.

Icit igitur vam est). Premissis distinctioib⁹ faciẽtib⁹ ad inuestigationẽ casus ⁊ fortune: phus pñter ponit q̃tuoz cõclusiones declarãtes q̃tuoz pticulas ponẽdas in diffinitiõe fortune: quaꝝ pria est ista. Casus ⁊ fortuna sũt in hijs que sũt ꝑpter finẽ. Secunda cõclusio. Casus ⁊ fortuna sũt in hijs q̃ sunt ex sp ⁊ frequẽter ibi. (Hoc aũt). Tertia cõclusio. Fortuna nõ repit nisi in agẽtib⁹ fm ꝓpositũ ibi. (Amp. ãt). Quarta cõclusio. Fortuna est cã p accñs effect⁹ nõ intẽti ibi. (Si aũt ꝓponẽs). Pria cõclusio arguit sic. Ea q̃ sũt a casu vel a fortuna sũt in hijs que sũt pp finẽ: igit casus ⁊ fortuna sũt in hijs que sũt pp finẽ: pꝫ ꝑñtia qz si effect⁹ sũt in agẽtib⁹ pp finẽ: opꝫ illa agẽtia agere pp finem: mõ ea que sũt a casu vel a fortuna sũt in hijs que sũt ꝑpter finẽ: igit casus ⁊ fortuna sũt in hijs q̃ sunt pp finẽ: pꝫ ꝑñtia: qz si effectus sũt in agẽtibus pp finẽ: opꝫ [illegible] tuna sũt effect⁹: ⁊ casus ⁊ fortuna sũt cãe agẽtes vt videbitur: quõ aũt ⁊ qualit differũt nõ est h disputãdũ: sed in sequẽti caplo illoꝝ dñia hẽbit locũ: ãñs phs arguit rõne exẽplari sic: si aliqs creditoz sciẽs debitozẽ suum esse in fozo iret ad fo ⁊ cã illum inueniẽdi ⁊ repoztãdi argẽtũ: nõ vtiqs eẽt ista repoztatio pecunie neqs [illegible] a casu vel a fortuna: [illegible] debitozẽ esse i fozo: neqs itẽdẽs ab illo repoztare pecuniaꝫ vadat ad fo ⁊ cã [illegible] ab illo repoztet pecuniã: certũ est q hmõi effect⁹ est a casu vel a fortuna: ⁊ q sit i hijs q̃ sũt pp finẽ mani^m ẽ: qm̃ tã creditoz q̃ debitoz iuit ad foꝝ pp finẽ: creditoz.n. pp emẽ neciar debitoz pp eũdẽ finẽ: aut pp satisfacẽ creditozi. I.e.li.) Si [illegible] (Hoc) Aliqd fiat tũc illud qd dicitur a casu ⁊ a fortuna fieri est i hijs q̃ [illegible] da posteri⁹ ẽ: nũc aũt h fit mani^m q vtraqs sũt i hijs q̃ sunt pp h.i. pp finẽ: vt cã accipiẽdi argẽtũ venit vtiqs dlatur⁹ pecuniã si sciuerit: ⁊ i h casu repoztatio pecũie nõ ẽ effcũs fortuit⁹: sz si nesciuit creditoz dbitozẽ eẽ i fozo: [illegible] repoztãdi grã pecũiaꝫ a dbitoze: ⁊ tal effcũs ẽ casual cõ [illegible].

Notãdũ fz ꝯ^{tm} ꝯ^o. 51. q̃ i nã exit⁹ ad illũ [illegible] dũ dbitozẽ illic ẽ cã p accñs cũ ñ cogitabat nec itẽde [illegible] a⁹ ad illũ locũ fuit ad h vt iueniret suũ dbitozẽ i illo loco: qz dbitoz ẽ assuet⁹ iueniri illic aut sp aut i a^{ozi} pte ⁊ inuenit illũ [illegible] ... [illegible] vadat creditoz

ad locũ ad quẽ solet accedẽ dbitoz cũ [illegible] di ⁊ repoztãdi pecuniã ẽ [illegible] creditozis ẽ cã p se [illegible] ... Ex ãt vadat creditoz ad locũ ad que ñ solet venire debitoz ⁊ ex h ñ itẽdit istũ iuenire nec repoztare pecuniã [illegible] ẽ cã p accñs suctõis debitozis: ⁊ repoztatio pecũie est [illegible]

Tex. co. 51.

mõ. Hoc at, Ex [illegible] Casus ⁊ fortuna [illegible] sp ⁊ frequẽter: pꝫ nã repoztatio pecũie a dbitoze pter [illegible] ⁊ raro: ⁊ ex sp ⁊ frequẽter [illegible] repoztatio pecunie ẽ a cãu vl a fortuna: igit ⁊c. pꝫ ꝯ^a cũ a^{ozi} maioz ãt ẽ nõ ex cõi mõ loquẽdi. I.e.li. (Hoc ãt ẽ) .s. casus vl fortuna: nꝫ sic frequẽter veniens ad villã repoztãs argentum neqs ex necessitate: sed extra semper ⁊ frequenter.

Notandũ q [illegible] [illegible] tunã ñ repiri i [illegible] raro: [illegible] p ex sp ⁊ frequẽter itelligit raro: vl in h^{ozi} pte. [illegible] gẽtẽ eqlr ⁊ i h^{ozi} parte [illegible]: qz casus ⁊ fortuna [illegible] [illegible] ... [illegible] ex abũdãtia mãe. Szqñ talia ꝑpãt ad cãꝫ efficiẽtẽ ex q ñ sit nata euenire p se: nec sp: nec frequẽter: nec ab ista cã itẽdũt: dñr cãulia siue res illa sit ꝯtigẽs ad vtrũ libꝫ siue raro: sz qz opio ꝯ^{ria} fuit opio Themistij: ⁊ cõiter oiũ posterioꝝ pipatheticoꝝ vt asserit Aui. [illegible] [illegible] sus ⁊ fortũa nõ repiunt i cõtingẽtib⁹ eqlr: sz ũn in cõti[illegible] ... itelligit effectũ ꝯtigẽtẽ ꝑueniẽtẽ raro ⁊ i h^{ozi} [illegible]. Tertia [illegible] fortũa nõ repit ni[illegible]

Tex. co. 52.

[illegible] ... nũo cãꝫ nãlũ: igit ⁊c. pꝫ ꝯ^a cũ a^{ozi}: h^{ozi} ãt ẽ nota qz repoztatio pecunie a dbitoze quẽ creditoz ñ itẽdit repire nõ iuenit i cãis nãlib⁹: sz bñ i agẽtib⁹ fz ꝓpositũ p itellectũ ⁊ volũtatẽ. I.e.li. (Amp. aũt finis repoztatio nõ in seipo cãꝫ) cõstrue sic: amp. repoztatio pecunie nõ ẽ finis cãꝫ i seipo .i. cãꝫ nãlũ hñtiũ i seipsis pricipium mot⁹ [illegible] tuna venire. Sz dubitat q ꝯ^{tor} ꝯ^o. 52. dicit q subꝫ cãus ⁊ cogitatõis sũt idẽ qm̃ subꝫ casus ⁊ volũtatis ẽ idẽ: si igit fortũa ñ repit nisi i agẽtib⁹ fz ꝓpositũ ⁊ fm ꝯ^{tm} casus nõ repit nisi i reb⁹ cognitiuis ⁊ volũtarijs: igit in reb⁹ [illegible] a casu vl a fortuna q [illegible] terminatiõez phi caplo 3° hui⁹ tractat⁹. Rñdet q ꝯ^{tor} p subꝫ cãus ñ itelligit illud circa qd versat cãus sꝫ itelligit fortunam que dicitur subiectum casus idest ps sub [illegible] ... de alio pdicat vt dbo q̃cũqs d eo predicant dñr ois

⁊ de subiecto dicũtur: dicit ꝙ cōmẽtator ꝙ subm casus ⁊ cogitationis ⁊ volũtatis est idẽ .i. fortuna q̃ est subiectũ predicamẽtale casus nõ inuenit absq; cogitatiõe ⁊ voluntate: ⁊ oẽ illud ꝙ hȝ cognitionẽ ⁊ volũtatem põt esse fortunã: ideo fortuna q̃ est subiectũ casus ⁊ cognoscens volũtatem sunt aliquo modo: idẽ cõuertibiliter ẽm cõmentatorẽ: q2 q̃libet tale põt esse cã p accidẽs effectus nõ intẽti (Si aũt ppones) Quarta cõclusio: fortuna est cã p accñs effectus nõ intẽti: pbatur oĩs causa agens ex qua pueniẽ aliquid nõ intentũ est causa p accñs effect⁹ nõ intẽti: sȝ fortuna est hui⁹: ꝗ ⁊c. ps3ᵃ cũ maiori: ⁊ hᵒ2 declarat: q2 vadens ad foꝝ cã inueniẽdi debitorẽ: si ab illo recipiat argentũ nõ reportat pecuniã a fortuna: sȝ bñ si nõ intendit recipere illũ: ⁊ hoc ẽ ꝙ fortũa nõ est cã p accñs effcũs intẽti: sȝ effcũs nõ intenti. Le. li. (Si aũt ppones) est aliqd accipe argentũ ⁊ hui⁹ cã vadat ad villã vel ad forũ: aut semp veniẽs: aut sicut frequẽter reportaturus pecũiaȝ nõ a fortũa ẽ reportatio pecũie: sȝ bñ si nõ p ponẽ: recipe argentũ: nec huius cã iret ad villã vel ad forũ.

Notanduȝ ẽm Burleũ ꝙ sicut eadẽ cã est cã p se ⁊ p accñs respcũ diuersoꝝ effectuũ .s. intẽti ⁊ nõ intẽti: ita idẽ effect⁹ nũo est casualis ⁊ p accñs respectu vni⁹ cãe: ⁊ per se ac non casualis respcũ alteri⁹ cãe: vbi g̃. dato ꝙ creditor vadat ad foꝝ cã emendi necessaria ⁊ nõ cã inueniẽdi debitorẽ: nec reportãdi pecuniã: d̃bitor aũt vadat causa inueniẽdi creditorẽ ⁊ restituẽdi sibi pecunias: in casu isto patet ꝙ reportatio pecũie est effcũs p accñs ⁊ casualis respectu creditoris: est aũt p se ⁊ nõ casualis respectu debitoris. Itẽ ꝯcedit ꝙ aliq̃s effcũs respcũ pluriũ causaꝝ diuisim ẽ p accñs ⁊ casualis: ⁊ tñ respectu eoꝝ siĩ ẽ effectus p se ⁊ nõ casualis: sicut ẽt q̃libet earũ causaꝝ diuisim ẽ cã p accñs isti⁹ effcũs: ⁊ cũ ambe simul sunt p se eiusdẽ effect⁹ ponẽdo ꝙ creditor vadat ad foꝝ [illegible] ꝙ creditor vadẽs ad foꝝ ẽ cã p accñs inuẽtiõis debitoris: ex quo inuenit pter intẽtionẽ vtriusq;: cũ ãbo faciũt vnã cãm sit p se isti⁹ effcũs: qm ãbob⁹ eũtib⁹ ad placeã semp aut frequẽter ꝯtigit ille effcũs qui est inuẽtio debitoris: istoꝝ dictoꝝ pᵐ credo esse veꝝ: sȝ nõ ẽm: sȝ [illegible] diuisim ⁊ nõ ꝯiũctim vt argutũ ẽ: nõ tñ est p se ab illis causis siĩ. Primo q2 ex duab⁹ cãis p accñs non põt fieri vna p se: sicut nec ex duab⁹ ppõnib⁹ p accñs põt fieri vna ppõ p se: dixit .n. supra phs ꝙ policlet⁹ statuificus est cã p accñs: nõ obstãte ꝙ altera ps sit cã per se. Si igit ex vna p se cã: ⁊ altera p accñs nõ fit cã p se: sȝ tñ p accñs: a fortiori nõ fit vna cã p se ex duab⁹ causis p accñs. ❧ Scda rõ si ex illis duab⁹ cãis fiet vna cã p se: agit aliquo q̃tuor moꝝ dicẽdi p se ꝙ nõ ẽ verũ: q2 si illa p se itas ẽ i aliq̃ illoꝝ moꝝ: maxie vr ꝙ in q̃rto: sȝ h nõ: q2 cã i actu ⁊ effcũs i actu siĩ sunt: ⁊ nõ sunt p Arist. in h scdo: ꝯstat aũt illas cãs interdũ siĩ eẽ in actu absq; illo effectu cũ non sp ⁊ de necitate positis illis causis põit ille effect⁹: sȝ tñ frequẽter ẽm Burleũ. ❧ Tertio q2 cã p se est finita ⁊ determinata ⁊ cã p accñs est ĩfinita ⁊ ĩdeteriata ẽm phm in hoc caplo: ꝯstat aũt ꝙ ab ĩfinitis aliis causis põt ille effcũs puenire nõ ꝯcurrẽtib⁹ illis cãis in ĩfinitũ variãdo fine intentũ: põt .n. inuẽtio debitoris puenire a debitore ⁊ creditore vt vadãt ad foꝝ cã emẽdi necessaria ⁊ vt vadãt cã vidẽdi amicos: aut cã ꝑsequẽdi inimicos: ⁊ sic de aliis infinitis. ❧ Quarto [illegible] ab aliqua cã preter intẽtionẽ eius est illi⁹ cause effcũs p accidens p [illegible] ꝯiũctim: vt liq̃t: igit inuẽtio debitoris sic est p accñs a qualȝ illaꝝ cãꝝ diuisim: ita ẽ p accidẽs ab illis causis ꝯiũctim. ❧ Dicẽdũ igit ꝙ ille effect⁹ respectu illarũ causaꝝ tã ꝯiũctim quã diuisim est effect⁹ p accñs ⁊ ꝯtingens: sȝ sic cõtingẽs in hᵒ2 parte respectu vtriusq; illaꝝ causaꝝ diuisim: ⁊ ꝯtingẽs in maiori pte respectu ambarũ causaꝝ ꝯiũctim: iõ q̃libet illaꝝ causarũ diuisim põt eẽ casus vel fortũa respectu istius effectus: sed ambe siĩ nõ possunt eẽ casus: nec fortũa: sed bñ cã per accñs (Manifestũ itaq;) ex deteriatis ꝯclusionib⁹ phus dicit diffõnez fortũe: di. fortũa est cã per accñs extra semp ⁊ frequẽter ẽȝ ppositũ eoꝝ que pp hoc sunt: nõ tñ ponit in lr̃a extra semp ⁊ frequẽter: q2 illud intelligit p cãm per accñs q̃ dr̃ esse h respectu effect⁹ nõ intẽti: ⁊ ex oĩb⁹ particulis nullã declarat nisi istã .s. ẽm ppositũ: dicit ꝙ circa idẽ sunt fortũa ⁊ casus sed [illegible] volũtate deliberãte: igit fortũa est cã per accñs ẽȝ propositũ: nec mirũ si nõ declarat alias particulas: q2 p istã tm differt fortũa a casu. Le. li. (Manifestũ itaq; ꝙ fortuna cã sit ẽm accñs in hiis que ẽm ppositũ eorũ que ppter hec sunt) .i. finẽ: vnde circa idẽ ⁊ intellectus ⁊ fortuna est: ⁊ ppositũ .n. nõ sine intellectu est.

Notandum pᵒ ẽm cõmẽtatorẽ [illegible] ꝙ fortuna ẽ cã per accñs: vt distinguat inter illud ⁊ cãm essentialẽ: ⁊ cũ dixit in reb⁹ que sunt volũtarie intendit in reb⁹ paucioribus q̃ sunt volũtarie: ⁊ est diña qua distinguit [illegible] casus ab eo in quo nõ [illegible] casus ⁊ cũ dixit ⁊ ex eis que sunt ppter aliqd distiguit inter ipsuȝ ⁊ actiões ociosas. ❧ Pᵒ ꝗ ponit cã ẽm accñs vt per hoc distinguat fortuna a cã per se. ❧ Scdo dr̃ ẽȝ ppositũ: vt per h distinguat fortuna a casu: q2 fortũa nõ ẽ nisi in agentib⁹ ẽm rõnez: casus aũt reperit in agentibus carentib⁹ rõne: iõ in paucioribus reperit fortuna quã casus. ❧ Tertio dr̃ i hiis q̃ sunt pp finẽ ad diñaȝ effectuũ q̃ nõ sũt pp finẽ vt fricatio barbe ⁊ [illegible] capilloꝝ. ❧ Quarto autẽ põt addi illa particula ex semp ⁊ frequẽter: seu raro: seu in minori parte ad diñam [illegible] qui siũt de necessitate seu frequenter.

Secũdo notandũ ẽm [illegible] q p [illegible] casus ⁊ ꝯtrã⁹ est ad dicẽdũ illa q̃ sunt volũtarie vt distinguat casum ab eo ꝙ fit ex se: ⁊ forte tacuit hoc q2 notum est ꝙ illud fit ex natura nõ h est sicut illud ꝙ fit ex volũtate Arist. ppter duas causas nõ dedit diffinitionem casus. ❧ Primo quidẽ grã breuitatis: q2 ex diffõne fortune habet diffinitio casus .s. nihil addẽdo omnino diffõni fortune: neq; aliqd remouendo: nisi istam particulã [illegible] semp ⁊ freqñt eoꝝ q̃ pp h sunt. ❧ Scdo vt credat casuȝ ⁊ fortunã i magna parte esse idẽ: ex quo notũ ẽ i rebus nãlibus aliquẽ effectũ fieri raro ⁊ pter itentionez agẽtis sicut in rebus volũtariis.

Contra [illegible] arguit [illegible] nã q̃lȝ agẽs itellectuale est cã p se: sȝ fortũa ẽ agẽs intellectuale: ꝗ fortũa ẽ cã p se: ps3ᵃ cũ maiori iductiue: ⁊ hᵒ2 est Arist. in lr̃a: di. ꝙ circa idẽ sunt fortuna ⁊ itellectus: vnde [illegible] homo est causa per se demõstrando creditorẽ euntem ad forum

causa emendi necessaria nõ intendẽte inuenire debitorem: ꝛ hic homo est fortuna: igit̃ fortũa ẽ cã per se. Jtez q̃libet ps diffinitionis p̃dicat̃ per se de suo diffinito ꝑ Aristo. pº poste. sed causa est pª pars diffinitionis fortune: agitur predicatur per se de fortuna: ꝛ per ꝯñs fortuna est causa per se. ℭ Secũdo arguit̃ ꝯ illam particulã extra semper ꝛ frequẽter: qꝛ videt̃ ꝙ sit superflua cũ omnis causa per accidẽs sit extra semp ꝛ frequẽter: nec Arist. in litera ponit eam in diffinitione: cõtor aũt dicit raro vel i minori pte: ꝛ h ad excludendũ effectus cõtingẽtes equaliter qui sunt extra semp ꝛ frequẽter: ꝛ nõ sunt fortuiti neq̃ a fortũa ẽm cõ[illegible]. ℭ Tertio arguit̃ ꝯ illã particulã ẽz ꝓpositũ: qꝛ vr̃ repugnare pº particule [illegible] cã per accñs [illegible] fortũa est cã per accidẽs h effect⁹: igit̃ fortũa est cã h p̃ter itentionẽ: ꝛ ex alia pte sequit̃: fortũa est cã ẽz ꝓpositũ h effcũs: ḡ fortũa est cã h cõstat aũt hãc repugnare: fortũa est cã h cũ intẽtiõe: ꝛ p̃ter intẽtionẽ. ℭ Quarto arguit̃ ꝯ illã pticulã: eo ꝙ [illegible] effect⁹ nõ vr̃ dici ꝑpter h nisi qꝛ [illegible] ꝑpter ipsũ [illegible] intẽdẽs [illegible] effcũ fortuitũ [illegible] fortuna nõ agit ꝑpter ipsũ: nec intẽdit illũ: igit̃ male posuit illa pticula ꝑpter hoc. ℭ Ad pᵐ cõiter dr̃ cõcedẽdo ꝙ fortũa ẽ cã per se: ꝛ cã per accñs: ẽ. n. cã per se effect⁹ intẽti: ꝛ cã p accñs effcũs nõ itẽti. Sed istõ ẽ difficile: qꝛ Ari. cõsiderat h fortunã ẽm ꝙ est fortũa: sz fortuna ẽz qð hmõi nõ ẽ cã effcũs intẽti: sz tñ effcũs nõ intenti: igit̃ fortuna ẽz ꝙ hui⁹ nõ ẽ cã per se: sz tñ per accidẽs: nec ẽ vez ꝙ semp fortũa sit cã effcũs intẽti: qꝛ for. intẽdens emere panẽ nõ semp emit panẽ eo tpe quo ẽ fortuna: põt. n. recipe pecuniaz a debitore ꝛ reportare absq̃ emptione panis [illegible] dico ꝙ fortuna ẽ cã per acc⁹ ꝛ nõ per se: ꝛ ad argᵐ negat̃ ꝯª: qꝛ maior est ꝓpõ p se ꝛ mi[illegible] per [illegible] i bᵃ ꝑsonalit: ꝛ iõ hºꝛ debuit ẽẽ ista: fortũa ẽ per se agens itellectuale qð negat̃: sic. n. accidit medico ꝙ sit hõ ẽz ꝯ[illegible] ita accidit fortune ꝙ sit agẽs intellectuale: licet forte tale per accidens sit necessariuz.

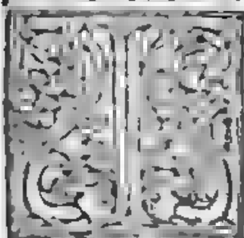
Sed contra non accidit fortune ꝙ sit agẽs ẽm ꝓpositũ: ḡ nõ accidit fortũe ꝙ sit agẽs intellectuale: pz ꝯª: qꝛ idem sunt ꝯuertibilr̃ agẽs ẽm ꝓpositũ: ꝛ agẽs itellectuale: añs ẽ manifᵐ: qꝛ nulla ps diffinitionis accidit suo diffinito. Rñdet̃ ꝙ lz ẽm ꝓpositũ nõ accidit fortũe: tñ oẽ agens ẽm ꝓpositũ accidit fortune: vnde fortũa per se hz ꝓpositũ: sz nõ per se ẽ agẽs ẽm ꝓpositũ: qꝛ fortũa respicit effectũ nõ intẽtũ: ꝛ agẽs ẽm ꝓpositũ effectũ intẽtũ: nõ accidit fortũe ꝙ ꝓueniat aliq̃s effect⁹ intẽt⁹. Cõsilr̃ dicit̃ [illegible] nec̃ãdo ꝯñã ꝑpter cãz dictã: sed debẽt sic argui: h hõ ẽ cã per se: ꝛ h hõ est p se fortũa: igit̃ fortũa ẽ cã p se: sz negat̃ hºꝛ: qꝛ accidit huic homini ꝙ sit fortuna sicut ei accidit ꝙ ab eo ꝓueniat aliq̃s effect⁹ nõ intẽtus. Jtẽ cõcedo q̃libet ptẽ diffõnis per se p̃dicari de suo diffinito: ꝛ ꝙ h est per se: fortuna est cã: ꝯcedo etiã ꝙ fortũa per se est cã: sicut cõcedo ꝙ fortuna per se ẽ cã per accñs: nõ tñ cõcedendũ est ꝙ fortuna est cã per se: nã in pª li per se fuit determinatio cõpositionis toti⁹: ꝛ in secũda isti⁹ termini fortũa: ꝛ in tertia illius termini cã. ℭ Ad 2ᵐ dicit̃ ꝙ lz per accñs ꝛ extra semp ꝛ frequẽter de aliquo dicãtur: qꝛ de effectu fortuito: nõ tñ cõuertũtur: qꝛ aliq̃d est per accñs ꝙ nõ est extra semp ꝛ frequẽter vt illuminatio domus respectu aperiẽtis fenestrã: ꝛ aliq̃d ẽ ex semp ꝛ frequẽter ꝙ nõ est per accñs vt eclipsis solis aut lune: Aristo: aut ꝛ si nõ posuit illã particulã in diffinitione tamẽ dedit

eam intelligere ex secũda cõclusione: cõmentator aũt ponit illã particulã raro ꝛ in hºꝛ parte cõtra Auic. di. ꝙ casus ꝛ fortuna reperit̃ in cõtingẽtib⁹ eq̃lr̃: ꝛ ꝙ illõ tertiũ membrũ diuisionis Aristo. dicit̃ de ꝯtingẽtibus equaliter sicut de cõtingentibus raro. Jntelligendũ ꝙ cõmentator ꝛ Auice. cõueniunt in duob⁹ primis membris diuisionis Arist. ꝛ discõueniũt in tertio: qꝛ quilibet eoꝝ dicit ꝙ phus per semp intelligit causaz vel effectũ necessariuz: ꝛ per frequẽter causaz vel effectũ contingẽtem in maiori parte: sz per extra semper ꝛ frequenter dicit cõmentator nõ intelligi nisi causaz agentẽ vel effectũ in minori parte. Auic. autẽ ꝙ causa ꝛ effect⁹ [illegible] tam cõtingens ad vtrũlibet quã ꝯtingẽs raro. Et quia ambo [illegible] circa diuisionẽ Arist. di. ex modo loquẽdi cõmentatoris nõ det̃ causa agẽs contingẽs equaliter: ꝛ ex modo loquẽdi Auice. detur contingẽs equaliter in casu ꝛ fortuna [illegible] det̃ satis discõueniẽs adeo dici põt aliter ꝙ Aristo. ꝑ semper itelligit cãm vel effectũ necessariũ: ꝛ per frequẽter itelligit causaz ꝛ effectũ ꝯtingẽtẽ tam equaliter quã in maiori parte: quia nõ solum dicat̃ hoiem frequenter canescẽ i senectute: sz etiã frequẽter ambulare ꝛ frequẽter currere vel sedere: que sunt cõtingentia equaliter: sicut canescẽ in senectute est cõtingens in maiori parte: ꝛ per extra semp ꝛ frequẽter dicat̃ phylosophũ intelligere causaz vel effectũ cõtingentẽ in minori parte: ꝛ cõsequẽter ꝙ sicut apud Auice. extra semper ꝛ frequenter diuidit̃ in cõtingẽs raro ꝛ ꝯtingẽs equaliter: ita iã dicat̃ ꝙ frequẽter diuidit̃ in cõtingẽs equaliter ꝛ i maiori parte. ℭ Ad tertiũ dicit̃ ꝙ li per accidẽs ꝛ ẽz propositum nõ repugnãt: quia per accidẽs respicit effectuz nõ intentũ: ꝛ ẽm ꝓpositũ effectũ intentũ: ideo argᵐ nõ ꝓcedit: quia semp arguit̃ respectu h effect⁹: ꝛ i diffõne respiciũt diuersos effectus. ℭ Ad quartũ respõdet̃ eodez modo: ꝙ li ꝑpter hoc supponit pro fine intẽto quẽ nõ dicimus ꝓuenire a fortuna: sed tñ finis nõ intẽtus dicit̃ ꝓuenire a fortuna: vult ergo dicere phus: ꝙ nũq̃ est fortuna quin sit aliquis finis intẽtus: nõ ꝙ fortũa ẽm ꝙ huius intẽdat finẽ: sed ꝙ illud agẽs qð est fortuna intendat finem: ꝛ intendendo finẽ accidit sibi alius finis seu effectus nõ intentus.

Dubitatur cõtra totam diffinitionem fortune quia videt̃ ꝙ cõpetat alteri a diffinito: nam musicus est causa p accidens domus extra semper ꝛ frequẽter ẽm propositũz eorũ que ꝑpter hoc sunt: ꝛ tamẽ nõ est fortuna: igit̃ ꝛc. patet cõsequẽtia cũ minori ex quo ab illo nõ prouenit aliquis effectus nõ intentus maior autem est euidens dato ꝙ domificator sit musicus: ꝙ sit causa per accñs patet per philosophũ in hoc secũdo ꝛ ꝙ extra semper ꝛ frequẽter manifestũ est: qꝛ domificator raro est musicus: etiã ẽm propositũ: qꝛ omnis musicus est agẽs voluntarium: ꝛ quia agit ꝑpter finẽ: ideo etiam illi cõpetit vltima particula. Jtẽ intelligentia mouẽs orbem lune est causa per accidẽs eclipsis lune: extra semp ꝛ frequẽter ẽm ꝓpositum eorũ que ꝑpter hoc sunt: ꝛ tamen nõ est fortuna cum ecli[illegible] nõ sit casus vel fortuna ẽm Aristo. in primo capitulo hui⁹ tractatus. ℭ Respõdet̃ ꝙ equiuocat̃ de causa per accidẽs: quia hic accipit̃ causa per accidẽs vt est producens effectum nõ intentum: neq̃ precognitũ: musicus autem ẽm ꝙ huius nihil operat̃: sed tantũ cõiungitur cause per se ẽm cõmentatorem super cõmẽto. 50. intelligẽtia autem si est causa per accidẽs eclipsis lune: tñ [illegible] eclipsim

futura ẽ: credo tñ ꝙ motor lune nõ sit cã per se: nec p accidẽs eclipsis lũe: cũ nõ sit cã remouẽs ꝓhibens: neqꝫ applicãs actiuũ passiuo: neqꝫ cã ꝯiuncta cause p se: nec agentis effectũ nõ intentũ: cũ nõ minus eclipsaret luna sine motore lũe: quã cũ motore: et ĩmo ꝙ eclipsis nõ hꝫ cãm per accñs [illegible] p se eius effectus p accñs ab infinitis causis possit ꝓuenire ƺꝫ ꝓbm ĩ hoc caplo: eclipsis aũt lune habet determinatas causas [illegible] interpositionem terre ⁊ motorem solis: aut solem ipsum esse in capite vel cauda draconis.

Tex. co. 53.

Infinitas [illegible] causas. Ista est scđa ps huius capituli in qua Aristo. manifestat aliquas ꝓprietates fortune [illegible] [illegible] ctius hẽat tã dictõ casus ꝙ fortune ponẽdo ꝗttuor ꝯclusiones q̃ sunt quasi [illegible] ꝯclusionũ inferentiũ diffinitionẽ fortune: quarũ prima est ista fortuna est causa [illegible] ⁊ indeterminata. ¶ Scđa ꝯº fortuna nõ est cã p se alicuiꝰ effectꝰ ibi (⁊ ẽ vt nihil) Tertia ꝯº fortuna ẽ in hijs q̃ sunt extra rõnẽ ibi (⁊ dicere aliqd) Quarta ꝯº fortuna aliqñ est bona aliquãdo mala ibi (fortuna aũt dicit) Pª ꝯº arguitur sic: ab infinitis causis idẽ effectus fortuitꝰ põt ꝓuenire: igit fortuna est cã infinita ⁊ indeterminata. pꝫ ꝯªꝫ: qr p hoc ꝓbat materiã primã eẽ infinitã ⁊ indetermiatã: qr infinitas formas põt recipere [illegible] declarat: qr repotatio pecunie nõ solũ põt ꝓuenire a creditore eunte ad forũ cã emendi sibi necessaria: sꝫ etiã ab eodẽ eunte ad forũ p cã videndi amicũ aut cã ꝑsequẽdi inimicũ aut causa vidẽdi vel loquẽdi: aut audiẽdi: ⁊ sic de alijs infinitis. Ex ista ꝯclone seqꝫ in pte veritas tertie opionis: di. ꝙ fortuña est hoi imanifesta: qm infinitũ vt infinitũ est ignotũ [illegible] fortuna [illegible] [illegible] [illegible] Le. li. (Infinitas qdẽ igit cãs necesse ẽ eẽ a qbus itaqꝫ fiat qđ est a fortuña) vñ videt fortuna infinita eẽ: ⁊ cõsequẽter imanifesta homini vt dicebat tertia opinio.

Notandum ꝑm cõmẽtũ ꝯºm. 53. ꝙ Arist. intẽdebat p hoc [illegible] re ꝙ cognitio nõ cõtinet casuꝫ: ⁊ ꝙ nulla scia speculatiua ꝑscrutat de illo: cũ nullũ ens intentũ naliter ꝓueniat ex eo: ⁊ entia q̃ sunt ab eo non possunt hr̃e causas terĩatas: ⁊ ideo estimat ꝙ scia eius nõ est teriata apd nos: qm eo ꝙ in se est nõ est teriata: ideo scia eius non est teriata. ¶ Pª ꝓpõ cõmẽti est ista cognitio nõ cõtinet casum. i. nulla causa ꝑcognoscit effectũ casualem. ¶ Scđa ꝓpõ nulla scia speculatiua ꝑscrutat de casu. i. nulla scia speculatiua ꝑscrutat in ꝑticulari de effectibꝰ casualibꝰ. ¶ Tertia ꝓpõ entia q̃ sunt a casu nõ possunt hr̃e causas terminatas. i. ab infinitis causis possunt ꝓuenire. ¶ Quarta ꝓpõ scia casus nõ est terminata apud nos. i. sciẽtia de casu nõ est de reb' terminatis apud nos: ex quo nihil est determinate cã effectꝰ casualis: nulla g̃ scientia speculatiua cõsiderat de causis fortuitis ⁊ casualibus in specialisꝫ bene in cõmuni: videlicet in hoc secũdo physicoꝝ.

Sed dubitatur circa h ꝙ dicit pħs ꝙ fortuna est imanifesta homini [illegible] [illegible] fortune p quã cognoscit si est: ⁊ quid est fortuna. Rñdet ꝙ fortuna est imanifesta homini nõ in cõi sed in ꝑticulari: qr nescit hõ quẽ ⁊ quot sunt ille cãe a quibꝰ põt ꝓuenire effectus fortuitꝰ (Et est vt nihil) Scđa ꝯº fortuna nõ est cã per se alicuiꝰ effectꝰ: ex qua ꝯclone sequit in pte veritas pª opinionis dicẽtis ꝙ nihil fit a fortuna: nã ista ꝓpositio nihil fit a fortuña ꝯtinet h duo: nihil fit a fortuña tãq̃ a cã per se: ⁊ nihil fit a fortuna tanq̃ a cã per accñs: sed ista est vera nihil fit a fortuna tanq̃ a cã per se eo ꝙ nihil est causa p se effectus fortuiti: sicut nec musicus ẽ p se cã domꝰ: igit illa ꝓpositio est in pte vera nihil fit a fortuna quã cõcedebat pª opinio. Et cõfirmat hec ꝓpositio: nihil fit a fortuna cõtinet hãc distinctiuã: nihil fit a fortuna tanq̃ a cã simplr: vel nihil fit a fortuña tãq̃ a cã ꝑm quid [illegible] [illegible] ꝓpositio est in parte vera nihil fit a fortuna: patet ꝯña cum prima parte añtis: ⁊ secundã declaro: nã sicut ens per se est ens simplr ⁊ ens p accñs ẽ ens ꝑꝫ quid: ita cã p se ẽ cã simplr: ⁊ cã p accñs ẽ cã ꝑm qd: sꝫ fortuña ẽ cã p accñs ⁊ nõ p se [illegible] [illegible] nihil fit a fortuña tãq̃ a cã simplr. Ideo dicit pħs ꝙ sicut musicus nõ ẽ simplr cã domꝰ [illegible] fortuna nõ ẽ simplr cã alicuiꝰ. Le. li. (Et ẽ) i. ꝯtingit vt nihil a fortuña videbit vtiqꝫ fieri vt dixerũt antiq pª opinio: oĩa qdeꝫ. n. h recte dicũt: qm rõnabilr dicunt: vꝫ ꝙ fortuna nõ ẽ cã p se: ⁊ ꝙ nihil fit a fortuña tanq̃ a causa simplr. Est qdẽ. n. vt fit a fortuña aliud ꝑm accñs vꝫ ꝑꝫ qđ nõ aũt per se: neqꝫ simplr ꝑm accñs [illegible] effectꝰ casualis: ⁊ est cã vt accñs fortuña: vt aũt simplr nulliꝰ vt domꝰ edificator qdẽ cã ẽ p se: ⁊ simplr: ꝑm accñs aũt tybicen. i. tybicinator vel tubicinator vel musicus tybicinator est pulsator tybie seu lire: tubicinator est pulsator tube aut fistule: musicus vero qui hꝫ artẽ cantandi practicã: vel speculatiuã. Hijs itellectis quibꝰ apparet veritas prime opinionis in parte iam ꝓbat ꝯº que est fundamẽtũ dictoꝝ: ⁊ arguit sic: nulla cã tñ per accñs suoꝝ effectuũ ẽ cã per se alicuiꝰ effectꝰ: sꝫ fortuña ẽ tñ cã per accñs suoꝝ effectuũ: igit fortuna nõ ẽ cã per se alicuiꝰ effectꝰ: pꝫ pª cũ aºꝫ ex quarta distinctione: nã causa per se ẽ finita ⁊ deteriata vt domificator respectu domus: cã aũt per accñs ẽ infinita ⁊ indeterminata: tybicen albũ vel musicũ respectu eiusdẽ: hºꝫ aũt est manifesta ex quo [illegible] effectꝰ fortuitus [illegible] [illegible] cã per se: ⁊ ab infinitis per accñs põt ꝓuenire: vt repotatio pecũie põt ꝓuenire a creditore eunte ad forũ causa videndi aliquẽ amicũ vel persequẽdi aut fugiẽdi aliquẽ inimicũ: aut vt ipsemet videat ab aliquo. Le. li. (⁊ veniẽtẽ ad forũ vel ad villã) si ꝯtingat eẽ cãm referẽdi argentũ: non tñ huius causa veniẽtem infinite sunt enim cause huius effectꝰ fortuiti qui est repotatio pecunie. Etenim venit creditor videre aliqueꝫ volẽs ⁊ p ꝑsequens ⁊ fugiens ⁊ visurus: quodlibet. n. istoꝝ poñit esse causa istius effectus fortuiti.

Notandum ꝑꝫ cõmẽtũ ꝯºm. 54. ꝙ iste sermo est quasi in pª figura: ⁊ vna ꝓpõ eiꝰ est ꝙ illud qđ hꝫ casuꝫ habet causas infinitas. [illegible] q̃ sunt per accñs: ⁊ cõcludit ꝙ casus est cã per accidẽs. Exẽplũ igit qđ induxit de edificatore induxit ad verificandũ maiorẽ ꝓpõneꝫ: ⁊ exẽplũ qđ induxit de debitore ad verificandũ minorẽ. Sillogismꝰ quẽ imẽdit ꝯºꝫ est iste. Omne qđ fit a casu hꝫ causas infinitas: sed cause infinite sunt cãe per accñs: igit casus ẽ cã per accñs: ⁊ dic ꝯºꝫ qđ ẽ q̃si in pª fiª q̃ nõ ẽ ꝓprie in pª fiª cũ nõ seruẽtur formaliter omnes cõditiones pª figure: sꝫ ẽ virtualiter ⁊ reductiue in pª figura isto mõ: omnis cã infinita

Tex. co. 54.

est cā per accñs: casus est cā infinita: igit casus est cā per accñs: aūt verificat de domo et domificatore: q2 dom9 est a domificatore p se: et ab infinitis causis p acc9: vz a policleto: et albo: et musico: et sic de infinitis: hoc vero vificat de debitore: qm inuētio debitoris et reportatio pecūie ab illo ab infinitis cāis p accñs pōt pueīr vt ostsuz est (Et dicē aliqd) Tertia pō. Fortūa ē in hijs q̄ sūt ex rē: pbat rō ē circa ea q̄ sunt semp vl frequēter fortuna aūt ē ex semp et frequēter: igit etc. et ex hoc hr in pte ve [illegible] opionis: di. q i celo sūt casus et fortūa: q2 ibi [illegible] i celo q̄ nō attigit [illegible] humana. [illegible] fortunā [illegible] semp sunt: aut eoz q̄ sic frequēter: fortūa aūt est i hijs q̄ sunt [illegible] Quare qm infinite)

Tex. co. 55. **Circa** predicta phs mouet istā qōnē: dictū est qō fortuna est infinita: q2 infinite sunt cāe a quib9 pōt puenire effect9 fortuit9 [illegible] cā per accñs [illegible] sunt ppinq̄ et q̄dā sunt remote vt patz: querit vtrū q̄ [illegible] tā ppiqua quā remota possit dici fortuna: aut tm̄ cā ppinqua vel tm̄ cā remota: vbi ḡ aliqñ sanitas inducit a casu ad cui9 inductionē cōcurrūt presentia solis et vētoz: et etiā euacuatio maloz humoz seu ablatio capilloz supfluoz: pñtia solis et ventoz est cā remota sanitatis: sz euacuatio maloz humoz seu ablatio capilloz supfluoz est cā ppinq̄ sanitatis est igit qō vtrū q̄libet istaz cāz sit casus vel fortuna: aut tm̄ sit casus vel fortuna p̄sentia solis vel ventoz: aut tm̄ euacuatio humorum seu ablatio capillorum. I. e. li. (Quare qm infinite q̄ nunc sunt cause et fortuna infinita est tm̄ et i q̄busdam deficiet). i. dubitabit vtiq3 aliquis (nūq̄d igit ptigētia). i. ea q̄ sunt p accñs tā ex ppinq̄ quā remota cā vtiq3 fiūt fortuīe. i. sint cā casualis effect9 fortuiti vt sanitatis. Rñdet phs di. q cause remote [illegible] casus [illegible] cāe ppinque nō dicūt casus nec fortuna [illegible] sit infirmus ppter nimiā abundātiam capilloz: vel ppter repletionē malorum humoz: et ipse nō possit euacuari ab huius supfluitate nisi exponēdo se soli: aut vēto: et sic se exponēdo soli et vēto depilaret: aut euacuarēt in eo hūores pñtia solis et vēti diceret cā casualis sanitatis: q2 pducens solē aut ventū nō intēdebat illā sanitatē: depilatio vero: aut euacuatio nō dicēt cā casualis sanitatis: q2 illa depilatio aut euacuatio sit ppter sanitatē: et ad [illegible] frequēter [illegible] cōtra rōnem casus et fortūe. I. e. li. (Aut spūs: aut estus). i. vētus: aut calor solis est casus vel fortūa: sz nō depilari sunt alie alīqs p[illegible] [illegible] q̄ ppie sunt non sunt casus nec fortuna [illegible] q̄ sunt remote.

Notandum primo fm cōtm̄ pto. 55. q cā [illegible] q cā sanitatis casus ē aduētus solis et vēti nō euacuatio: [illegible] ē enī q aduētus venti est cā sanitatis per accñs: euacuatio aūt per se: exēplū igit qō induxit nō est de causis q̄ faciūt dubitare de casu [illegible] de cis q̄ nō faciunt dubitare: vult dicē ptor. q illud exēplū phi nō est absolute verū: qm bene exēplificando tam cā ppinqua quā remota deberet eē cā p accñs: et in casu isto cā remota bene est causa p accñs: vz p̄sentia solis: aut vēti: sed nō cā ppinqua: vz euacuatio: imo est p se causa sanitatis: sed hoc exemplū est cōditionaliter intelligendū dato et p̄suppo sito q quelibet illaz causarū sit per accñs: tunc cā remota est casus: vz [illegible] solis et vēti [illegible] causa ppi qua nō est casus. s. euacuatio humoz. Sz nō bene dicit cōtor [illegible] exēplū Arist. est de causis q̄ faciūt dubitare hic: cū tā causa ppiqua: quā remota sit cā per accñs sanitatis: sicut. n. apitio fenestre est cā per accñs illuminationis domus q̄ est remouēs phibēs tm̄: ita euacuatio maloz humoz est causa per accñs sanitatis: cum nō sit nisi remouēs prohibens.

Secundo notādū fm ptorm̄. eodē pto. q Temistius exponit hoc capitulum [illegible] q Arist. intēdebat [illegible] q cāe casus q̄dā sunt ppinque: et quedā remote: et q hoc intendebat p exēplū [illegible] q cā sanitatis [illegible] quasi intēdit q alterū eoz est ppinq̄us reliquo: et in quibusdā libris inuenit non abradē caput: et fm hoc intēdebat q cause remote q̄ sunt p accñs nō numerantur in causis casus: abradens. n. caput est causa casus remota: sol autez et ventus ē cause ppinq̄. ¶ Textus quē exponebat Temistius hēbat q abradē caput nō est casus: textus autē quem exponebat cōmētator habebat q euacuatio nō ē casus: et iō noua trāslatio insequens [illegible] Temistiū [illegible] nō est casus sed sol aut ventus. Et exponēs Temistius hūc textū dicebat q causaz per accñs q̄dā sunt ppinque: et q̄dā remote: et q cause ppinque sunt casus et nō cause remote: et ita intēdebat Arist. inquit Temisti9: vbi ḡ aduētus solis aut vēti est casus respectu sanitatis: et est causa p accñs sanitatis ppinqua: depilatio aūtē seu abrasio capitis nō est casus: et est cā p accñs remota: imaginabat enī Temistius q abrasio capitis p̄cedit aduentū solis aut venti: ita q post abrasionē sol aut ventus alteret caput et cerebrū inducēdo sanitatē: vnde est sciendū q egritudo pōt puenire imediate ex abūdantia capilloz: et tunc eger pōt se exponere soli aut vēto depilanti ipsum ad cuius depilationē inducit sanitas per remotionē prohibētis: et in casu isto sol et vētus sunt cāe p accñs remote: et quelibet illaz est casus: depilatio aūt seu abrasio est cā per accñs ppinqua: et nō est casus: et ad hūc sensuz vadit expositio cōmentatoris: pōt etiā puenire egritudo ex repletione maloz hūoz imediate: et repletio maloz humoz imediate ex abūdantia capilloz: sic q nō induceret sanitas nisi euacuarētur illi humores: neq3 illi humores euacuarētur nisi abraderet vel depilaret caput: facta igit abrasione et depilatione cōtingat p̄ter intentionē inducēde sanitatis egrū se exponere soli: aut vento alteranti caput et cerebrū: et cōsequenter euacuanti malos hūores ad quoz euacuationē iducit sanitas: in casu isto abrasio vel depilatio est causa remota sanitatis p accñs: q2 si nō prefuisset ista abrasio sol aut ventus nō potuisset euacuare humores ppter impedimētū capilloz [illegible] aūt solis: aut vēti dicit causa p accñs ppinq̄: et ista est illa q̄ est casus: et fm hūc intellectū vadit Temistius cōparando solē aut ventū depilationi: cū qua tm̄ expositione [illegible] q cā remota sit casus et nō causa ppinqua per accñs: quia licet presentia solis aut venti sit causa ppinqua respectu depilationis: adhuc est cā remota respectu euacuationis: et iam dictū est q licet euacuatio sit causa per accidēs: nō tamē est casus: quia semp aut frequenter ad euacuationē maloz hūoz [illegible] sanitas

Tertio notandū fm Egidiū q duplicater est causa per accidens. s. ratione cause et ratione effectus: causa p accñs rōne cause est illa que nihil opatur fm q huius: sz tm̄ cōiungit cause p se vt albū vel musicū respectu dom9: causa aūt per accidēs

rõne effect⁹ ē illa q̃ f̃m q̃ hui⁹ agit effectū ad quē seq̇t effect⁹ quē nō agit vt aperiēs fenestrā respectu illuīationis domus: nō. n. agit illuīationē dom⁹: sȝ agit aperitionē fenestre: ad quā seq̇t illuīatio domus ꝓueniēs effectiue a corpe luīoso: fortuna igit̃ nō est cā p accñs rõne cāe: sȝ rõne effect⁹: q2 fortuna f̃m q̃ hui⁹ est operās aliquē effectū: cā. n. fortuita p se agit aliquē effectū ad quē sequit̃ effect⁹ nō intētus: rõne cui⁹ dicit̃ fortūa ⁊ cā p accñs: vadens. n. ad forū est cā p se ambulationis: ad quē sequit̃ inuētio debitoris respectu cui⁹ dicit̃ fortuna ⁊ cā p accñs: nō aūt respectu deambulatiōis: ideo dicit phus q̃ depilatio nō est casus: nec̄ fortūa: q2 depilatio nullū effectū fac̄ p se: sȝ tm̄ ꝯiūgit̃ cāe p se faciēti effectū: ventus aūt aut calor bñ est fortuna vel casus: q2 f̃m q̃ hui⁹ facit aliquē effectū ad quē p accñs sequit̃ sanitas. Ista expositio bñ declarat lr̃az assignādo rõnē quare depilatio nō est casus: et calor aut ventus est casus: sȝ diuisio facit mihi difficultatē. Quero enī vtrū fortuna f̃m q̃ hui⁹ sit cā p accñs: rõne cāe tm̄ vel rõne effect⁹ tm̄: nō primū vt ipse asserit: nō ēt f̃ȝ: q2 cā p accñs rõne effect⁹ est illa q̃ f̃m q̃ hui⁹ facit aliquē effectū ad quē seq̇t̃ p accñs aū⁹ effect⁹: sȝ fortuna f̃m q̃ hui⁹ nō facit aliū effectum quā fortuitū: igit̃ ⁊c. h⁹ declarat̃: q2 fortuna f̃m q̃ huius nō facit deambulationē: nec aliquē aliū effectū intentū ab eūte ad forum qm̄ vadēs ad forȝ nō est fortūa anteq̄ ab eo prouēiat effectus fortuit⁹. s. inuētio debitoris ⁊ receptio pecūie: sȝ post oēm effectū quē intēdebat creditor pōt cōtingē inuētio debitoris ⁊ acceptio pecūie. igit̃ ⁊c. ¶ Dicēdū igit̃ q̃ triplex est cā p accñs: vȝ rõne cāe tm̄: rõne effectus tm̄: ⁊ rõne vtriusq̄: cā p accñs rõne cāe tm̄ est illa que nihil opat̃ f̃m q̃ huius: vt musicus respcū dom⁹ causa p accñs rõne effect⁹ tm̄: est illa que f̃m q̃ huius operat̃ effectū p se ad quē seq̇t effect⁹ p accñs: vt aperiens fenestrā: vel apponēs ligna ad ignē: cā p accñs rõne vtriusq̄ est illa q̃ f̃m q̃ huius nō agit nisi effectū nō intentū: ⁊ sic casus ⁊ fortuna dicūtur cāe p accidēs Si. n. tēpore quo ꝓuenit effect⁹ vadens ad forȝ aliq̇d operet̃ p se illud idē fortuna opatur p accñs tanq̄ causa cōiuncta cāe p se. Si aūt tūc nihil operat̃ p se: nec fortuna aliquid operat̃ quā effectū fortuitum.

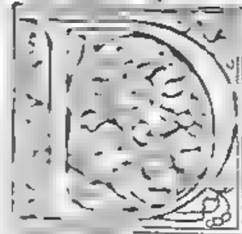
Quarto notandū f̃m Egidiū q̃ duplex est cā p accñs rõne effectus: nā q̄dā est ad cui⁹ effectū p se semp vel frequēter seq̇t effect⁹ p accidēs: ⁊ q̄dā est ad cui⁹ effectū p se raro sequit̃ effect⁹ p accñs: vbi g̃. graue est cā p accñs sui motus deorsuȝ semp vel frequēter: q2 graue p se diuidit mediū ad cuius diuisionē semp vel frequēter mouet p accñs seipm deorsuȝ: vadens aūt ad plateā est cā p se mot⁹ deambulationis ad quē raro sequit̃ effect⁹ p accñs: vȝ inuētio debitoris: aut receptio pecūie. Causa vero p accñs rõne effect⁹ ad quē sequit̃ semp vel frequēter effect⁹ p accñs cū effectu p se dicit̃ causa ꝓpinq̄ p accñs: cā autē p accñs rõne effect⁹ ad quē raro seq̇tur effect⁹ p accñs cū effectu p se debet dici cā per accñs remota: dicit ergo phus q̃ causaȝ per accñs q̄dam sunt ꝓpinq̄: ⁊ q̄dam remote: ⁊ q̃ ꝓpinque nō sunt casus: nec fortuna: sȝ bñ remote: ideo graue motū deorsuȝ: quia est causa ꝓpinqua per accñs nō est casus vel fortuna: creditor autē vadēs ad forū: ex quo est causa remota pōt esse casus aut fortuna. Iterū ista expositio declarat intentionem phi: sȝ exēplū de graui mouēte seipsum deorsuȝ non est ad ꝓpositū: [illegible] tale graue ita p se mouet seipsuȝ deorsum sicut per se diuidit mediū: motus. n. deorsuȝ [illegible] ex diuisione medij nō tm̄ fit a diuisione medij: sed fit a [illegible] graue per se: [illegible] graue nō p accñs sed per se [illegible] motus deorsum [illegible] p accidens nō est effectus primo intētus ab agente: sed mouere deorsuȝ est effectus primo intētus a graui ⁊ magis intētus quā diuisio medij: igit̃ nō est effectus p accidēs grauis: sȝ per se: vnde arguit̃ sic: graue magis intendit motū deorsuȝ quā diuisionē medij: sed diuisio medij est effectus per se: igit̃ a fortiori motus deorsuȝ est per se effect⁹ grauis. Ideo est dicēdū q̃ loco istius exempli debuit poni exemplū de aperiente fenestram: aut de diuellente colūnaȝ: aut de ponēte ligna ad ignē q̃ talis est cā per accñs ꝓpinqua ad quā sequit̃ necessario aut frequenter effect⁹ per accñs cū effectu per se ⁊ tale agens nō est casus: nec fortuna.

Sed dubitatur arguendo q̃ cā remota per accidens nō est casus: ⁊ tamē causa ꝓpinqua est casus ex modo loquēdi temistij: quia depilatio nō est casus: ⁊ tm̄ sol aut ventus est casus dato q̃ depilatio precedat aduētū solis vel venti: ⁊ hoc videt̃ incōueniens: quia Aristo. posuit superius: ⁊ cōmentator hic q̃ quāto causa per accñs est remotior tanto ē magis per accidēs: ⁊ cōsequēter tanto est magis casus aut fortūa. Rñdetur q̃ sicut euacuatio vel depilatio quando est causa ꝓpinqua per accñs nō est casus: nec fortuna: q2 vt sic nullum effectū facit: sed tm̄ vt cōiungit̃ cause p se: ita depilatio vel abrasio cū fuerit causa per se remota nō est fortuna nec casus: ex quo f̃m q̃ huius nullum effectū facit: causa autē remotior bene esset fortūa: aut casus: si f̃m q̃ huius ageret aliquē effectum vt cōtingit de vēto sole aut calore: nec dicit̃ simplr causa ꝓpinqua ventus aut sol nisi respectu depilationis precedentis: sed causa remota rõne euacuationis seu depilationis subsequētis que dicitur causa per accidēs propinqua ⁊ imediata.

Contra causa per accidēs remouens prohibens f̃m q̃ huius agit aliquem effectum: sȝ tam depilatio quā euacuatio est causa per accñs remouēs prohibens: igit̃ f̃m q̃ huius agit aliquem effectum. ¶ Dicendum q̃ sicut causarum per se quedam est principalis: ⁊ quedam instrumentalis: ita causarū per accñs: licȝ igit̃ causa per accñs principalis remouens prohibēs agat effectum f̃m q̃ hui⁹ non tm̄ causa per accñs instrumētalis: aliter ꝓcederet̃ in infinitū: sed dicit̃ esse effectus per se cause per accñs pricipalis ꝓhibētis remouēs. Si igit̃ aliqua talis causa dicitur agere h̄ est tm̄ quia cōiūgit̃ cāe per se (Fortuna autē) Quarta ꝯclusio fortuna est aliquādo bona aliqñ mala. ¶ Ista ꝯclusio sequit̃ ex priorib⁹: nā agenti extra rõnem aliquādo cōtingit bonū aliquādo malum preter intētionē: sed fortuna est in hijs q̃ sunt extra rationē: ⁊ p̄ter intētionē agētis: igit̃ fortuna aliquādo ē bona: ⁊ aliqñ mala: ꝓȝ p⁹: q2 fortūa bona dicit̃ cū bonū aliq̇d euenit p̄ter intētionē: ⁊ dr̄ mala qñ malū aliq̇d euēit p̄ter intētionē: p⁹ ps añtis ē nota ad expiēnā: qm̄ agēs extra rõnē aliqñ inuenit thesauȝ: ⁊ aliqñ frangit sibi tybiā p̄ter intētionē. Scd̄a aūt ps añtis ē declarata in 3ᵃ ꝯclone: ⁊ in alijs p̄cedentib⁹ ꝯclonibus. Tex. co. [illegible] (Fortūa āt bōa q̇dē dr̄ cū bo᷑ aliq̇d euēit: praua āt cū prauū aliq̇d vȝ p̄ter itētionē. Ex ista ꝯclonē phs infert duo [illegible] [illegible]

se: spēs igit̄ ꝛc. p3 ꝯͣ cū a^{te} ꝛ b^{te} declarat̄: ꝙ .n. fortuna sit spēs: p3 ꝑ cōmētatorē supra di. ꝙ fortūa est subiectū casus: ꝛ ꝙ hēat sub se spēs declarat̄: q2 fortūa bona ꝛ fortūa mala sunt spēs eius: ac etiā eufortunium ꝛ diffortuniū: fortuna .n. abstrahit a bonitate: ꝛ malicia magnitudine ꝛ ꝑuitate: bona aūt fortuna includit bonitatē effectus fortuiti: ꝛ mala fortuna maliciā effectus fortuiti: eufortuniū autē ꝛ diffortuniū dicūt excellentiā bonitatis: vel malicie effectus fortuiti: cū .n. euenit aliqđ magnū bonū dicit̄ eufortuniū: ꝛ si cōtingat magnū malū dicit̄ diffortuniū: eufortuniū igit̄ est valde bona fortuna: ꝛ diffortuniū ē valde mala fortūa. Et addit phūs ꝙ cū fere accidit magnū malū: aut magnū bonū dicit̄ eufortuniū: vel diffortuniū: q2 intellectus accipit id qͣ est ꝓpinquū ad hn̄dū tanꝙ͂ esset iam habitū [illegible] in ꝓpinqua dispositiōe ad hn̄dū aliquod magnū bonū [illegible] dicit̄ eē infortunatus: l3 .n. illud bonū nō habuerit: tn̄ quia modicū videbat̄ distare ab ipso intellectus accipit ac si hūisset: ꝛ ꝑdēdo vr̄ illud itellectui ꝑdidisse ꝙ hēbat: ꝛ q2 amittere bonū est quoddā malū: ideo sic ꝓpinquus bono nō ꝯn̄s illud dicit̄ infortūatus: ꝛ cōtra autē q2 dimissio mali ē quoddā bonū ꝓpiquus magno malo si nō cōsequat̄ illud dicit̄ eufortūat^{9}. T. c. li. (Eufortuniū aūt ꝛ diffortuniū cū magnitudīe hn̄tia sunt h). s. bonā ꝛ malā fortunā: vnde cū aliquis est secus magnū bonū: aut est secus. i. iuxta magnū accipe bonū aut distinguē: aut eucōtingere est). i. dicimus istum esse eufortunatū vel diffortunatū: qm̄ sic est dicit itellectus ac si hēret: ꝙ .n. est ꝑm primū bonū. i. ꝙ paꝝ distat a bono [illegible]. ¶ Scđs corrolariū est eufortuniū est incertū: ꝓbat̄: quel3 fortūa ē incerta: eufortuniū est quedā fortuna: ḡ eufortuniū est incertū: p3 ꝯͣ cū b^{ou} ex corrolario precedēti: a^{or} aūt est declarata: fortuna ē ante: ꝙ qlibet effect^{9} nō intēti extra sp ꝛ frequēter: ea aūt q̄ eueniūt raro ꝛ i minori pte sunt icerta: igit̄ quel3 fortūa est incerta. T. c. li. (Amplius incertū eufortuniū rōnabiliter ē: fortūa aūt incerta est neqꝫ .n. sic̄ semp: nec sicut frequēter possibile est eē que sunt a fortuna nihil.

Notandum ꝑm cōmētatorē [illegible] ꝙ fortuu^{9} casus non est circa res: ꝛ dixit h Arist. ne hō decipiat̄ in sua vita mūdana ex hoc ꝙ accidit ei de bonitate casus: nemo d3 igit̄ firmit̄ credē se habiturū magnū bonū: neqꝫ se habiturū magnū malū: q2 talia sunt incerta: ꝛ raro veniūt: posset igit̄ decipi hō si firmiter credēt se ꝯtiue eufortunatum esse ꝓpter magnū bonū aliqđ qđ sibi semel accidit preter intentionē: cōmētator ꝯtīe accipit casum pro fortuna sicut ꝛ antiqua translatio. Ita ꝙ vbi noua translatio dicit fortuna: antiqua dicit casus (Sunt quidē igit̄) vltimo phūs epilogat diffinitionē cōmunē casui ꝛ fortune: di. (Sunt qdē igit̄ ambe cause quēadmodū dictū est ꝑm accn̄s in contingētib^{9} fieri: neqꝫ simplr). i. semp: (neqꝫ sicut frequēter ꝛ eoꝝ quecūqꝫ [illegible] ¶ Notandū ꝙ omne ꝑ se cōpetēs generi ꝑ se cōpetit spēi: ꝛ casus ē genus fortūe: ḡ omne ꝑ se cōpetens casui ꝑ se cōpetit fortune: s3 esse cām per accn̄s extra semp ꝛ frequēter eoꝝ que ꝓpter hoc sunt ꝑ se cōpetit casui: cū sit diffinitio casus: igit̄ etiā ꝑ se competit fortune: non tn̄ est diffinitio cōuertibilis cū fortuna: quia ex quo fortuna supaddit casui intellectū: ideo etiā sua diffinitio debet supaddere diffinitiōi casus: ꝛ hoc ē veꝝ: quia diffinitio casus habet tres particulas ꝛ diffinitio fortune quattuor: videlicet causa ꝑ accn̄s extra semp ꝛ frequēter ꝑm ꝓposita eoꝝ que propter hoc [illegible] per [illegible] particulā quartā ꝛc.

Differt autē) Istud ē tertiū caplm̄ hui^{9} scđi tractat^{9} in quo phūs manifestat differētiā inter casum ꝛ fortunā postꝙ͂ inuestigauit diffōnes ꝛ ꝓprietates eoꝝ: ꝛ diuidit̄ in duas ptes in quarū prima phūs ꝑ rationē logicā ꝛ cōez ꝓbat casum ꝛ fortunā inuicē differre: in scđa aūt probat idē ꝑ rōnes ꝓprias ꝛ naturales ibi (fortuna quidē) In prima pte arguit phūs sic: illa iuicē differūt quoꝝ vnū in plus se h3 quā reliquum: s3 in plus se h3 casus quā fortuna: igit̄ casus ꝛ fortuna inuicē differūt: p3 ꝯͣ cū a^{ou} intellectis terminis: ꝛ b^{or} declarat̄: oīs fortūa ē casus: ꝛ nō ecōuerso: ḡ casus in plus se h3 ꝙ͂ fortūa: p^{9} ꝑs añtis est ꝓbata in p̄cedenti cap. Scđa aūt ꝓbabit̄ in isto vbi declarabit̄ casu3 repiri in carentib^{9} ratione ꝛ nō fortunā. T. c. li. (Differt aūt casus a fortūa: qm̄ casus in amplius ē: qđ .n. est a fortuna est ꝛ a cāu hoc āt nō omne a fortūa). i. nō oē qđ ē a casu est a fortuna. Tex. co. 57.

Notandum ꝑm cōmētatorē ꝙ ex se ꝛ casus [illegible] sunt due spēs: quaꝝ altera ē in reb^{9} volūtarijs: ꝛ scđa i reb^{9} nālib^{9}: s3 vtit̄ vno noīe istaꝝ duaꝝ specieꝝ cōiter ꝛ ꝓprie: ꝛ est ex se: qñqꝫ igit̄ significat casu3 i reb^{9} nālib^{9} tm̄: ꝛ qñqꝫ significat casu3 in reb^{9} nālib^{9} et volūtarijs: casus autē nō significat nisi illud ꝙ fit in reb^{9} volūtarijs tm̄. Casus igit̄ duplr accipitur: v3 cōiter ꝛ ꝓprie: casus cōiter acceptus est idifferēter in reb^{9} naturalib^{9} ꝛ volūtarijs: sed casus ꝓprie loquēdo ē in rebus nālibus tm̄: ꝛ fortuna in reb^{9} volūtarijs solū: ꝛ sicut fortuna diffinit̄ ꝑ quattuor ꝑticulas: ita etiā casus: isto modo casus est cā ꝑ acn̄s extra semp ꝛ frequēter p̄ter propositū eoꝝ que ꝓpter hoc sunt: ꝙ ḡ dicit̄ ꝙ casus est i plus ꝙ͂ fortuna est intelligendū de casu cōiter. Item vt dicebat̄ in fine alterius capl'i ꝯ^{tor} ꝑm suā trāslationem aliter vtit̄ hoc noīe casus ꝛ aliter nos ꝑm nouā trāslationē: q2 cōiter qđ nos appellam^{9} fortunā ipse appellat casu3: ꝛ qđ nos appellam^{9} casu3 ipse appellat ex se: ꝛ hoc ideo forte q2 cā talis effectus latet ꝛ nō est manifestus ꝓpterea appellat̄ ex se quasi nō habeat aliā cā3

Sed dubitatur si casus ē gen^{9} ad fortunā: i quo igit̄ p̄dicamēto ponūt̄ casus ꝛ fortuna: vtrū in p̄dicamēto absoluto vel respectiuo: ꝛ si in aliquo istoꝝ assignet̄ illud. Rñdet̄ ꝙ est i p̄dicamēto relatiōis in quo ponit̄ causa ꝛ effect^{9} in cōi: cā ꝑ se: ꝛ effect^{9} ꝑ se: cā ꝑ accn̄s: ꝛ effect^{9} ꝑ accn̄s: ꝛ q2 nō ponit̄ in predicamēto relationis sine suo correlatiuo: ideo etiā in eodē p̄dicamēto ponūtur casuale ꝛ fortuitū: nō .n. possent poni casus ꝛ fortuna in aliquo predicamēto absoluto ꝓpter cōnotationē extrinsecā quā h3: significat .n. agens ꝛ cōnotat finē intentū: ꝛ finē nō intentū: seu effectū ꝑ se ꝛ effectū ꝑ accn̄s (Fortuna qdē) Ista est scđa ps hui^{9} capituli in qua Arist. ꝑ rōnes ꝓprias ꝛ naturales inuestigat distinctionē inter casum ꝛ fortunā ponēs quattuor conclusiones: quarū prima est ista: tam fortuna quā effectus fortuitus nō reperit̄ nisi in rebus volūtarijs.

¶ Secunda conclusio inanimata bestie ꝛ pueri non

habēt fortunā ibi ꝑ hoc. Tota [illegible] casus reperit in brutis ꝛ ĩ reb⁹ inaiatis ibi (Sꝫ casus) Quarta ꝓclo casus ꝛ fortūa iuicē differūt ibi (quare manifm̄ ē) Prima ꝯ° arguit sic dupli:ꝛ p°: fortūa seu effect⁹ fortuit⁹ nō repit nisi in reb⁹ in qb⁹ ꝯtingit simplr bñ eē:ꝛ simplr hr̄e actū vel opationē:sꝫ tm̄ in reb⁹ volūtarijs ꝯtingit simplr bñ esse:ꝛ simplr hr̄e actū vel opationē: igit tm̄ in reb⁹ volūtarijs repit fortuna: seu effect⁹ fortuitus: pꝫ ꝯ° cū maiore ex cōmuni modo loquēdi:ꝛ hoc declarat. Illud dicit simpliciter bene esse quo non datur melius in tota latitudine entiū: sꝫ rebus voluntarijs nō dat melius in tota latitudie entiū: igit tm̄ in reb⁹ volūtarijs ꝯtingit simplr bñ esse. Itē illud habet simplr actū vel opationē q̄ agit ex se nullo extrinseco dirigente: sꝫ tm̄ res volūtarie agūt ex se nullo extrinseco dirigēte: igit tm̄ in reb⁹ volūtarijs ꝯtingit simplicit habere actū vel opationē: pꝫ ꝯ° cū a°ri: h°r aūt est manifesta: qm̄ naturalia in qbus nō est voluntas magis agūtur quā agant: dirigūt eni a [illegible] infallibili:ꝛ opus nature ē opus intelligētie fm cōm̄ 12°. meth. 1. c. li. (Fortuna quidē est) ꝛ q̄ a fortuna ē quibuscūq bñ ꝯtingere [illegible]:ꝛ omnino actus est: vñ necesse est circa practicā rōnē ꝛ opationē intellect⁹ esse fortunā: ꝯstat aūt q̄ ñ dat rō practica nec opatio itellect⁹ absq volūtate

Notandum

fm comētatorē ꝯᵐ. tx. q̄ qꝛ bonitas casus reperit in reb⁹ volūtarijs: necesse est vt casus sit in reb⁹ volūtarijs nō nālibus. Argm̄ ꝯⁿˢ est istud: fortūa nō inuenit nisi in hijs in qbus pōt repiri bonitas fortūe: sed bonitas fortune nō repit nisi in rebus volūtarijs: igitur fortuna nō reperit nisi in reb⁹ volūtarijs: a°r pꝫ quia circa idē habēt fieri fortūa ꝛ bona fortūa: h°r est declarata: qꝛ bonitas fortune est opatio itellect⁹ practici: que nō reperit nisi in rebus volūtarijs.

Sed dubitatur

si fortuna nō reperit nisi in hijs que simplr habēt bene eē:ꝛ hō nō simplr hꝫ bñ eē: qꝛ dat aliqd melius hoie: igit fortuna nō reperit in hoie ¶ Dicendū q̄ fortuna nō reperit in hoie nisi inqntum volēs ꝛ intelligens: ꝯstat aūt q̄ nihil est pfectius homine inqntū volens ꝛ intelligēs cū nihil sit pfectius volente ꝛ itelligēte fm q̄ hui⁹ (Signū aūt) Scdo arguit ad eandē ꝯclusionē sic: fortuna dicit eē felicitas vł prope felicitatē: felicitas nō repit nisi ĩ reb⁹ volūtarijs sicut nec vt⁹: igit fortūa nō reperit nisi ĩ reb⁹ volūtarijs pꝫ ꝯ° cū a°ri ex cōi mō loquēdi: h°r aūt est clara: qꝛ felicitas ē eupraxia: eupraxia aūt est optīa opatio seu actus [illegible] fm anime [illegible]. Illud argm̄ ē a signo: qꝛ signū fortune ē felicitas: seu ꝓpinquitas ad felicitatē. Et ex hijs cōcludit phus q° ea que nō pñt agē volūtarie p intellectū nihil pñt a fortuna facere: ex quo vt pbatū est fortuna nō repit nisi in reb⁹ volūtarijs. 1. c. li. (Signū aūt ē) q° fortuna nō inuenit nisi in reb⁹ volūtarijs: qꝛ videt fortūa idē esse felicitati: aut ꝓpe felicitatē: felicitas. n. nō est idifferenter quelibet praxis. i. opatio quelibet: sꝫ praxis qdā est. i. valde excellens ꝛ singularis: eupraxia quidē. n. est ipsa fortūa. i. valde bona opatio: quare quibuscūq nō ꝯtingit agē volūtarie: neq a fortuna aliquid facere idē ꝯtingit.

Notandum

primo fm cōm̄ ꝯᵐ. tx. q̄ bonitas casus est fortuitas:ꝛ fortuitas nō reperit nisi in hoie: igit casus nō inuenit nisi in actiōib⁹ hois volūtarijs tm̄: duplex est opatio hois. s. nālis ꝛ volūtaria: nālis vt nutritio: augmētatio: sensatio: volūtaria vt opatio ꝓueniēs ex aliqua [illegible] practica vel speculatiua: aut ex alia [illegible] bone volūtatis [illegible] nō repit nisi in hoie ꝛ nō in quibuscūq opationib⁹ hūanis: sꝫ tm̄ volūtarijs.

Secundo

notandū fm phm̄ [illegible] q̄ duplex est felicitas. s. politica ꝛ cōtēplatiua. felicitas politica ē act⁹ vel habitus intellect⁹ practici:ꝛ felicitas cōtēplatiua ē act⁹ vel hitus itellect⁹ speculatiui: fortūa aūt nō dicit eē ꝓpinqua felicitati cōtēplatiue: qꝛ bona fortūa parū vel nihil sunt organa istius felicitatis: imo talia bona abūdanter possessa magis hui⁹ felicitatē impediūt quā augmētāt: ꝓpterea etiā cōtemplatio tollit fortunā cū viri cōtēplatiui pauca exterius operētur sed fortuna est ꝓpinqua felicitati practice ꝛ politice: diuitie. n. potētia ꝛ alia fortune bona felicitatē politicā decorā reddūt: [illegible] igit phus aut fortunā eē ꝓpinquā felicitati que est qdā opatio vel queda praxis in plus. n. est opatio q̄ bōa operatio: qm̄ felicitas politica nō est indifferēter quelibet operatio humana sed ē eupraxia. i. bōa operatio: ideo talis felicitas nō dicit esse vlr opatio: sꝫ opatio quedā (Et ꝓpter hoc) Scdā cōclusio inaiata bestie ꝛ pueri nō hñt fortunā: pbat: nihil hēt fortunā nisi hñs ꝓpositū: sꝫ inaiata: bestie ꝛ pueri nō habēt ꝓpom̄: igit non hñt fortunā. Et iō neq eufortuniū neq defortuniū ē in hijs nisi fm similitudinem: eo mō quo dixit protarchos lapides illos fortūatos eē ex quib⁹ fiūt altaria: qꝛ honorant ab hoibus:ꝛ illos infortūatos esse q conculant altari. s. quib⁹ ascendit ad altare: qꝛ cōculcant pedib⁹ ꝛ dehonorātur: sꝫ in rei veritate in hijs nō ē ꝓprie ꝛ simplr fortūa: sꝫ tm̄ fm qd: qꝛ nō actiue: sꝫ passiue: eo mō quo dicimus illū hoiem eufortunatū qui nihil intēdens inuenirer thesaurū:ꝛ illū esse infortunatū cui acciderer fractio capitis ex descensu lapidis ꝛ dormienti. 1. c. li. (Et ꝓpter hoc neq inaiatū nihil: neq inaiatū neq bestia nihil facit a fortuna: qm̄ nō hñt ꝓpositū: neq eufortuniū: nec infortuniū inest illis nisi fm similitudinē sicut dixit protarchos eufortunatos esse lapides ex quib⁹ sunt are. i. altaria cū honorēt ab hominib⁹: copulati autē hijs cōculcātur:ꝛ pati aūt a fortuna inest quodāmodo ꝛ hijs: cū agens volūtate aliquid: circa hec agat a fortuna: aliter autē nō est.

Notādū

fm cōm̄ ꝯᵐ. 59°. q̄ fortuitas: aut infortuitas nō attribuitur alicui istorū nisi trāsumptiue fm passiones ꝯtingētes eis ex habētib⁹ volūtatē aut [illegible] lapidib⁹ vt fiant idola glorificata: aut altaria: qm̄ nō hñt casū in actione ꝛ passione: dicūtur ergo lapides ꝛ inanimata fortuita dupliciter: p° methaphorice ꝛ transumptiue inquātū illis exhibet reuerētia ꝛ honor ad modū fortunato ꝝ ¶ Scdo dicit fortuita fm quid inquantū sunt talia passiue: habere. n. aliqd in potentia vel passiue est habere quodāmodo:ꝛ fm quid. Non ē inanimata sunt fortunata actiue q̄ agāt a ꝓposito: sꝫ passiue: quia agentia a ꝓposito aliquid exercēt circa ipsa. s. honorē: quo ēt hoies dicim⁹ fortūatos eē atq felices

Dubitatur

quia videtur q̄ ĩ pueris sit fortuna: quia in eis est intellectus ꝛ volūtas:ꝛ sunt ꝓpe felicitatē. Respōdet q̄ lꝫ in pueris sit intellectus:ꝛ volūtas: nō tamē operantur fm intellectum ꝛ volūtatem:ꝛ cōsequenter nō habent propositum: videlicet deliberationem: nec sunt prope felicitatem cum nōn habeant aliquam actionem vel operationem intellectiuam: aut volitiuam que

sit dispositio ad felicitatẽ: hñt igit pueri fortunã in potentia ꝛ nõ in actu: hoĩes autẽ deliberãtes habẽt fortunã in actu: bestie autẽ ꝛ inanimata neqꝫ in actu: neqꝫ
Tex. co.60. in po⁹ (Sed casus) Tertia ꝯclusio casus inuẽit in bzutis: ꝛ in reb⁹ inanimatis. Prima ps pꝫ de equo fugiẽte de ꝑlio ꝛ veniẽte ad stabulũ: hic .n. veniẽs ab hostibus saluat a casu: qꝛ nõ venit causa salutis: sꝫ ꝓpter cõsuetudinẽ ꝛ noticiã loci [illegible] a comedendũ ꝛ [illegible] saluari a casu: si ista salus sit ꝑter intẽtionẽ: ꝛ accidat i minori pte ex tali fuga. ¶ Secũda pars liquet de tripede cadẽte sup pedes. si .n. tripeda aut scamnũ cadit sup pedes suos: ita vt quis possit sedere sup [illegible] esse a casu: qꝛ nõ cecidit causa sedẽdi: sed vt esset in loco deorsum: neqꝫ sepe cadit illo modo ꝙ habeat aptitudinẽ sedẽdi: sꝫ raro: nõ igit est a casu ꝙ cadat tripeda deorsum: qꝛ ille motus est nãlis: sꝫ est a casu ꝙ cadat supra pedes suos: sic ꝙ habeat aptitudinẽ sedẽdi. L.e.li. (Sed casus ꝛ in aliis aĩalibus est) ab hoĩe: ꝛ inanimatis vt equus iquit venit: qñ saluatus est quidẽ veniẽs nõ salutis autẽ causa venit: sed forte causa cibi. Et tripeda casu quidẽ cecidit: stat quidẽ causa sedẽdi: sꝫ nõ sedendi causa cecidit: sed vt esset in loco deorsum.

Notandum fm Burleũ ꝙ casualitas tripliciter cõtingit primo ex parte cãe tñ: vt si ignis fortis cõburat hoc cõbustibile: accidit enim igni ꝙ sit fortis: sꝫ nõ accidit cõbustibili ꝙ cõburat applicato igne: ideo casualitas ista ẽ ex parte cãe: ꝛ nõ ex parte effectus. ¶ Secũdo ꝯtingit casualitas ex parte effectus tñ: vt in exẽplo Auicẽne. Ignis cõburit pãnos pauperis: nõ .n. casualitas ẽ ex parte cãe: cũ qꝛ nõ accidit igni cõburẽ si applicat passo: sꝫ est casualitas ex parte effect⁹: qꝛ accidit cõbustibili ꝙ sit pãnus paupis. ¶ Tertio ꝯtingit casualitas ex parte vtriusqꝫ vt si creditor vadat ad forũ causa emendi necessaria: ꝛ inueniat debitorẽ ꝑter intẽtionẽ: vadat etiã debitor ad forum nõ causa inueniẽdi creditorẽ: ꝛ [illegible] peccuniã sed ꝓpter aliũ finẽ in hoc exemplo ẽ casualitas ex pte vtriusqꝫ: sic .n. accidit creditori inuenire debitorẽ: ita accidit ꝙ inueniat a creditore: dicit ergo ꝙ agẽs naturale põt casualiter agẽ: sed illa casualitas erat ex parte effectus: ꝛ nõ ex pte cause: cũ nõ accidat igni cõburere: sꝫ accidit cõbustibili ꝙ sit pãn⁹ pauperis. Ista dicta faciũt mihi difficultatẽ: qñ lꝫ accidit igni ꝙ sit for. ꝛ accidit huic cõbustili ꝙ sit pãnus pauperis: nõ tñ aliquod illorꝫ est casuale: qꝛ quodlibet illorꝫ est ꝯtingẽs equalr: cõstat autẽ ꝙ in cõtingentib⁹ equalr nõ est fortuna: neqꝫ casus fm cõmentatorem: deinde illud nõ videt verũ qđ in agẽtibus naturalib⁹ sit casualitas ex parte effectus: ꝛ nõ ex pte cause cũ bruta sint agẽtia naturalia fm cõmentatorẽ: in qb⁹ reperit casualitas ex parte cãe: ꝛ ex parte effect⁹: equus enĩ fm phm in lra casualiter recedit ab hostibus: ꝛ casualit saluat: dato ꝙ hec fiant raro: ꝛ ꝑter intentionẽ. Itẽ videtur ꝙ ipse implicet: dic .n. ꝙ casualitas aliquãdo ꝓuenit ex parte cãe tñ: vt ignis huius rõnis cõburit hoc cõbustibile: cõstat autẽ ꝙ ignis huius rationis est agẽs naturale: neqꝫ apparet ꝙ in agẽtibus naturalib⁹ possit esse casualitas ex pte effectus quin pariter ex parte cãe: si enĩ casualiter ignis cõburit lignũ for. ꝑ idẽ casualit: ignis fortis cõburit cõbustile. ¶ Dicẽdũ igit ꝙ in agẽtibus nãlibus tam cognitis quã nõ cognitis põt esse casualitas ex pte cãe solũ: vt cũ ignis descẽdẽs deorsum cõburit ligna: non enim cõbustio est casualis lignis cũ sit frequẽter: sed [illegible] ignis est casualis

cũ sit raro: ꝛ ꝑter intẽtionẽ: põt etiã eẽ casualitas ex parte effect⁹ tñ: vt celum infrigidat [illegible] nõ .n. est casuale celo infrigidare [illegible] casuale [illegible] infrigidare: põt esse etiã casualitas ex parte vtriusqꝫ vt ignis for. cõburit ligna Platonis: dato ꝙ ignis raro sit fortis ꝛ ligna Platonis (Quare manifestum est) Quarta conclusio casus ꝛ fortuna inuicem differ⁻ Tex. co.61.
 unt: ista cõclusio quadrupliciter demonstratur. primo sic casus est vltier in his que sunt ꝓpter finẽ [illegible] effectus ꝑter intentionẽ: sed fortuna solũ est in his que sunt fm ꝓpositum: patet pñna cum maiori ex cõclusione tertia minor aũt est eadẽ ex prima: ꝛ secũda cõclusionib⁹ [illegible] ergo [illegible] ꝙ casus est vniuersalior in his que sunt ꝓpter finẽ que nõ sunt causa alicuius effectus ꝑ accidẽs sed talis effectus hꝫ causaꝫ [illegible] ꝑ accidẽs aliã ab his que sunt ꝓpter finẽ. L.e.li. Quare manifestũ est ꝙ in his que simpliciter ꝓpter aliquid fiũt .i. ꝓpter finẽ cũ nõ accidẽs cã [illegible] talia que sunt ꝓpter finẽ nõ fuit cã accidẽtis .i. effectus ꝑ accidẽs: neqꝫ alterius effectus ꝑter intẽtionẽ quorꝫ effectuũ nõ [illegible] extra est causa .i. aliqua est causa extra oĩa illa que sunt ꝓpter finẽ tunc a casu dicimus a fortuna aũt fieri eorꝫ quecũqꝫ a casu fiunt propositorꝫ in habẽtibus ꝓpositum.

Dubitatur vtrũ idẽ ꝙ fit a casu sit natũ euenire ab alia causa ꝑ se. Rñdet Burleus ꝙ accipiẽdo casum ꝓprie fm ꝙ inuenit in actionib⁹ naturalib⁹ dicit: illud ꝙ fit a casu nõ est natũ euenire ab aliqua cã per se: qꝛ ꝑ cõmentatorẽ .2⁰. phicorꝫ .c⁰. 46. nulla eadẽ species fit a casu ꝛ a natura accipiẽdo tñ casum cõiter: vt est genus fortuñe sic illud ꝙ fit a casu est notũ fieri per se ab alia causa: vt inuentio debitoris que est a voluntate emẽdi casualiter põt esse ꝑ se ab illa causa .s. a voluntate inueniẽdi debitorẽ. Sed istud est mihi dub^m: qꝛ vt colligit a pho in tertia ꝯclone salus equi est casualis: si recedit ab hostibus cã cõmedẽdi: ꝛ tñ põt habere cãm ꝑ se: quoniaꝫ equus timẽs hostes põt de prelio recedere ꝛ saluari: similiter tripede stare sup pedes in fine motus deorsuꝫ est effectus casualis: ꝛ tñ põt habere cãm ꝑ se: quia ab vno homine in fine motus sic posset locari intendente tripidã stare sup pedes vt posset sedẽ. Et ad cõmentatorẽ dicit ꝙ nulla spẽs a casu est a natura illud ẽ intelligendũ ꝑ se: quia ꝑ accidẽs monstruositas est a casu ꝛ a natura: licet nulla spẽs sit a casu ꝛ a natura: tñ aliquis effect⁹ casualis põt habẽ causaꝫ ꝑ se eo modo quo dictuꝫ est (Signum autẽ est) Scdo arguit ad Tex. co.62.
 eandẽ ꝯclusionẽ sic: vanũ differt a fortuna ꝛ casus est vanũ: aut ꝓpe vanũ: igit casus ꝛ fortuna inuicẽ differunt: pꝫ ꝑ⁹ cũ prima parte añtis: quia fortuna nõ ẽ in his vltier que sunt ꝓpter finẽ vt dictũ est: sꝫ vanuꝫ est vltier in hiis dũmodo sit debitus respectus: vñ si ambulare est causa depositionis cibi: ꝛ nõ deponit cibus ambulatio vana est. Sed si aliqs dicat frustra se balneare: quia sol nõ eclypsat: derisio est: qꝛ nõ est causa ambulatio eclypsis solis: illud ergo est vanum ꝛ frustra qđ est aptũ natũ eẽ causa alteri⁹: ꝛ nõ includit illud cui⁹ causa aptũ natũ semp [illegible] vanũ dicit ꝑ cõparationẽ ad finẽ nõ ad finẽ [illegible] ad finẽ ad quẽ ordinat ideo derisio est: si quis dicat se frustra balneare: qꝛ nõ [illegible] solis [illegible] nõ sit ꝓpter eclypsim solis [illegible] ꝓpter finẽ. L.e.li. (Signũ aũt) est ꝙ casus differt a fortuna: qñ ꝙ vanũ est qđ est ꝓprie casus differt a fortuna: qñ dicit vanum cũ nõ fiat qđ est ꝓpter aliud illius

causam vt ambulare depositionis cā est: si vō non fiat ambulanti depositio sibi frustra dicimus ambulasse ⁊ ambulatio vana tanq̄ hoc fit frustra q̄ aptū natū est alterius cā effectū nō includit illud cuius cā erat aptum natū: qm̄ si aliq̄s balneatū dicit frustra: q2 nō deficit sol: derisio vtiq̄ erit: nō .n. erat hoc pp illō .s. ambulatio, ꝓpter eclipsim solis. Scōa ps antecedētis dupl̄r ꝓbat: vz q̄ casus est vanū aut ꝓpe vanū. P̄rio ex derivatiōe nōis: q2 casus idez est q̄ ꝑ se frustra in greco. Secūdo exēplariť: nā ꝓiciēs lapidē intēdēs ꝑcutere fortē ⁊ ꝑcutiat platonē est simul casus ⁊ vanū: casus q̄dē q2 ꝑcutiť plato ꝓter intētōez: vanū aūt q2 ista proiectio fit ꝓpter ꝑcussionē fortis: ⁊ nō attingiť neq̄ īcluditur ille finis ꝑ illā ꝓiectōez. T. c. li. (Sic igiť q̄ atomatum .i. casus ſm nomē est cū ip̄m frustra fiat apud grecos. cecidit .n. nō ꝑcutiēdi cā lapis) cōstrue sic lapis cecidit nō cā ꝑcutiēdi platonē: sz fortē: ⁊ nō ꝑcussiō fuit vanū: ab eo igiť q̄ automatū .i. casus cecidit lapis: q2 cadit vtiq̄ a quodā: ⁊ ꝑcutiēdi cā fit: vbi ꝑcutiť plato preter intentionē. [illegible] hec ꝓiectio est casus.

Tex. co. 63.

Notandum

ſm ꝯ^{tum} ꝯ^{to} .63. q̄ res q̄ sunt frustra q̄n̄q̄ ex eo nō inueniť aliq̄d: ⁊ tūc dr̄ frustra in rei v̄itate: ⁊ q̄n̄q̄ ex eis inueniť aliq̄d: sz nō sunt ꝓpter illud: ⁊ hoc est illud q̄ deriuať ab isto aduerbio, frustra in ꝑdeomate greco ꝑ aīntēdit ꝯ^{ro2} q̄ res dr̄ frustra dupl̄r: vz simpliciť ⁊ ſz q̄d. Illa res est simpl̄r frustra q̄ nō ē ꝓpter aliquē finē: vt actiōes ociose .s. fricatio barbe ⁊ tact⁹ capilloꝝ. Illa aūt res est frustra ſm q̄d. que ē ꝓpter finē: si nō attingit finē intētū: ⁊ sic deambulatio ē frustra: si nō deponitur cib⁹: ⁊ ꝓiectio ē frustra si nō ꝑcutiť itētū: ⁊ isto mō casus est frustra: ⁊ h̄ est illud q̄ō deriuať apud grecos ab h̄ aduerbio frustra.

Dubitatur

q2 videť q̄ casus ⁊ vanum nō sint idē q2 casus aliquādo attingit finē: vanū aūt nunq̄ attingit. R̄ndeť q̄ casus ⁊ vanū aliquo mō cōueniūt: ⁊ aliquo mō differūt cōueniūt aūt q2 ambo sūt ꝑ respectū ad finē: ⁊ ꝓpter h̄ dicit ph̄s q̄ casus ē vanū vel ꝓpe vanū: q2 respectu cuiuscūq̄ p̄t esse vanū: respectu eiusdē pōt eē casus: ⁊ ecōtra: differūt aūt q2 vanū nō attingit finē intētū: casus aūt attingit finē nō intētū. Intelligēdū q̄ in aliq̄ actōe aliq̄n̄ cōcurrit casus ⁊ vanū: aliq̄n̄ casus ⁊ nō vanū: aliq̄n̄ vanū ⁊ nō casus: aliq̄n̄ nec vanū nec casus: vbi gr̄a si q̄s ambularet ad foꝝ cā deponēdi cibū ⁊ nō inueniēdi debitorē: in isto casu eēt casus ⁊ vanū: si inueniretur debitor ⁊ nō deponeret cib⁹. Si aūt deponeret cibus eēt casus ⁊ nō vanū: sz si nō deponeret cib⁹: nec inueniret debitor eēt vanū ⁊ n̄ casus. vbi āt d̄poneret cib⁹ ⁊ n̄ inueniret d̄bitor n̄ eēt casus nz vanū. Marticie. Tertio arguiť ad eādē ꝯclōnē sic. Casus repit i actōib⁹ me[illegible] ⁊ nō fortuna [illegible] casus ⁊ fortūa [illegible] differūt pz

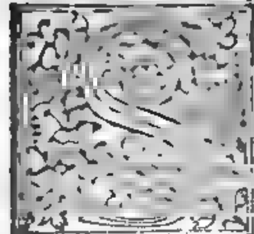
Tex. co. 64.

ꝯ^{ñ} ⁊ a^{ñ} arguiť i gn̄atōe nālī: q2 generať aliq̄d p̄ter nāz scz hō mōstruosus cū sex digitis i vna manu: aut duobus capitib⁹ certū ē q̄ ē casus: qm̄ mōstruositas euenit raro: ⁊ p̄ter itētōez agētis: nō āt ē fortuna: cū nemo dicat mōstruositatē esse a fortuna: oēs .n. in h̄ ꝯueniūt q̄ oīs opatio fortune est opatio aie: cōstat āt mōstruositatem esse a natura non cognoscente. T. c. li. (Maxime āt separatū eē illud q̄ est casus a fortuna i hijs q̄ a nā fiūt: cū .n. fiat aliq̄d ꝯ nāz .s. mōstrū: tūc nō a fortuna sz magis ab eo q̄ per se frustra ē .i. a casu factū eē dicim⁹. ¶ Dubitať vtrū casus possit eē vbi ꝓpri⁹ effectus itēt⁹ euenit. R̄ndet Bur. q̄ ꝓprie loquēdo de casu de[illegible] [illegible] fortunā simpl̄r [illegible] euenit eo mō quo [illegible] est casus vel ꝓpri⁹ effect⁹ intēt⁹ euenit eo mō quo intendit: si .n. euenit ꝓpri⁹ effectus eo mō quo itendit: [illegible] forma ē debito mō inducta in māꝫ per [illegible] nihil est ibi mōstruosū nec casuale: accipiēdo tn̄ casuz large vt est gen⁹ ad fortunā sic pōt eē casus vbi ꝓpri⁹ effect⁹ intēt⁹ euenit: vt pz de creditore eunte ad foꝝ emēte illud q̄ō intēdebat emere: ⁊ inueniēte debitorē quē nō ē opinatus inuenire: in casu isto effect⁹ casualis est similis cū effectu intēto. Ista mīsio videt repugnare exēplis terne cōclusiōis: nā salus eq̄ fugientis ab hostib⁹ cā comedēdi in stabulo est effect⁹ casualis ꝓprie dictus: cū quo euenit effect⁹ itent⁹ eo mō quo itendit .s. comestio i stabulo: stare etiā super pedes suos est casual̄ effect⁹ tripede cū quo euenit ꝓpri⁹ effectus intent⁹ .s. dece in loco deorsum: q2 tripoda ⁊ si nō itendit locū deorsū in eo q̄ ē tripoda: seu ens artificiale: tn̄ intendit locū deorsuz i eo q̄ō est lignea. Si etiā moueret lapis deorsuz ⁊ casualiter iterficeret canez: ibi esset cāus ꝓprie dict⁹ cū quo eueniret ꝓpri⁹ effect⁹ intent⁹: vz moueri deorsuz ⁊ esse i loco [illegible] eo mō quo itendebat vt per lineā [illegible] ⁊ lz casualitas mōstruositatis nō reperiať vbi ꝓpri⁹ effectus intent⁹ ꝓuenit: ⁊ eo mō quo intendit: nō tn̄ tolliť quin in multis alijs actiōibus nālibus casus ꝓprie dictus inueniať vbi ꝓprius effectus intent⁹ euenit. ([illegible] tem). Quarto ad eādez cōclusiōem sic arguit ph̄s: effectus fortuitus semper hz cām extrinsecā: effectus autez casualis interduz hz cām intrinsecā: ergo casus ⁊ fortuna differunt: pz ꝯña cū maior [illegible] minor autem est euidens de mōstruositate q̄ est effect⁹ casual̄ nature: ⁊ hz cām intrinsecā: vz abundātiā vel defectuz materie ratiōe cuius ꝓuenit defectus monstruosus. T. c. li. (Est autem in hoc q̄ est casus ⁊ fortuna alteruz: huī⁹ q̄dem eni .s. effectus fortuiti exteri⁹ est cā: illius vō interi⁹ est causa), scilicet effectus casualis.

Notandum

iuxta doctrinā Aristo. in principio huius scōi q̄ nālia inquantuz hn̄t hui⁹ principiuz intrinsecuz sui motus: artificialia aūt hn̄t principiū extrinsecū scz artē i mēte artificis: iō nālia si sunt casualia hn̄t cām intrinsecaz sue casualitatis: vt si i embriōe per virtutez formatiuaz fiat cāualiter sextus digit⁹ embrio hz in seipso hmōi virtutem circa quā accidit casus. Artificialia vō si sunt casualia habent principiuz extrinsecuz sue casualitatis: ⁊ cōsequenť q̄lībz opatio practica hz principiū extrinsecū: siue sit casualis siue nō. Ideo quilibz effectus fortuit⁹ hab3 cām extrinsecā sui euent⁹ fortuiti cum sit operatio intellectus practici nō intēta ab illo. Et licet oīa naturalia cāualia habeāt in se cām intrinsecā sue casualitatis: nō tamen q̄libet operatio casual̄ ꝓueniens a natura hab3 cām intrinsecā sue casualitatis: mōstruositas eni ⁊ statio tripode super pedes sunt effectus casuales prouenientes a natura: ⁊ habent cāz itrinsecā grauitatem per quā descendebat: ⁊ pedes quib⁹ diciť stare: vt sit apta ad sedenduz: sz interfectio canis seu fractio capitis in descensu lapidis: licz sit effectus casualis prouenient a natura nō tamen hab3 cāz intrinsecā sue casualitatis [illegible] extrinsecā: vz in lapide. Sed dubitatur ponendo q̄ for. [illegible] vt bo[illegible] nō [illegible] sanitatē ⁊ q̄ ex isto motu sanet casualiter: h̄ admisso pz q̄ sanitas fortis est effect⁹ fortuit⁹: qm̄ for. est cā per actiōes sue sanitatis seu euentus fortuiti: vz motus fact⁹ in corpore fortis: in quo etiaz est sanitas inducta. Dicēdū q̄ ph̄s duz loquit de cā in[illegible]

trinseca intẽdit principaliter de cã effectiua: ⁊ mãli: quarum
quelibet est intrinseca casualitati nãe: vt patet de mõstruosi-
tate: nũc aũt ista sanitas est forte pueniẽs p viã euatio
nis: ⁊ tũc nõ h3 cã3 intrīsecã mãlẽ q̃ fuit cã sue sãitatis:
nõ etiã h3 cãm intrinsecã effectiuã: qm̃ cã effectiua p ac
cidẽs istius sanitatis fuit volũtas: cõstat aũt volũtatẽ
esse extrinsecã sanitati: cũ sanitas sit in corpe subiectiue
⁊ volũtas in aĩa: motus aũt fortis: ⁊ si est cã intrinse-
ca effectiua illa est tñ cã instrumẽtalis: ⁊ via ad terminũ
motus de qua nõ intelligit phs. (Quid igit) vltimo
phs epilogat circa determinata dicẽs. (Quid igit sit per
se frustra: v3 casus ⁊ quid fortuna dcm̃ est ⁊ quid diffe
rãt adinuicẽ). Ecce quo differũt adinuicẽ casus ⁊ for-
tuna: nõ qdẽ eo mõ quo differũt hõ ⁊ equus: s3 eo mõ
quo differũt genus ⁊ spẽs: v3 hõ ⁊ aĩal: nõ q hõ non
sit aĩal: sed q2 rõ hominis nõ est ratio aĩalis: ⁊ i aliquo
reperitur aĩal in quo nõ reperitur hõ. Ita differũt casus ⁊
fortuna: nõ quidẽ simplr: sed s3 qd: cũ aliquo mõ sint
idẽ: pro quãto quelibet fortuna est casus: ⁊ aliquo mõ
sunt diuersa inquãtum nõ quilibet casus ẽ fortuna: nec
eadẽ est diffinitio vtriusq3: quare ⁊c.

Tex. co.65.

Ed modo
rum). Istud est capl'm quartũ
huius scdi tractat' scdi phy
corum in quo philosoph' do
cet genus cãe i quo reponũ
tur casus ⁊ fortuna: postq̃
manifestauit conuenietiã ⁊
driam inuicẽ ac suarum diffini
tionum: ⁊ diuidit in quattuor ptes iuxta numerum quattuor
cõclusionũ: quarum prĩa est ista casus ⁊ fortuna sũt cãe
agẽtes. Secũda cõclusio casus ⁊ fortuna sũt posterio-
res intellectu ⁊ nã ibi (qm̃ aũt sunt). Tertia conclusio
casus ⁊ fortuna nõ sunt cãe celi nec celestiũ ibi (Qua-
re si qua) Quarta cõclusio casus ⁊ fortuna nõ augmẽ
tant numerum cãrum ibi (Que aũt sint). Prĩa cõclusio ar
guitur sic intellect' ⁊ nã sunt cãe agẽtes: s3 casus ⁊ fortu
na sũt intellect' ⁊ nã: igit casus ⁊ fortuna sũt cãe agen-
tes: [illegible]
[illegible]
[illegible]
pter alias cãs: minor võ tenet ex determinatis i tertio
caplo cũ dcm̃ est fortunã reperiri in agẽtibus volũtariis
⁊ sm pposituz: casũ võ inueniri tã in hñtibus intellectũ
q̃ in carẽtibus rõne siue cognoscãt siue nõ cognoscãt.
Le. ii. (S3 modorum cãrum in quib' est vñ principiũ mo-
tus). i. efficiẽs vtriũq3 ipsorum est: v3 tã casus q̃ fortuna:
aut .n. eorum que sũt nã causa est aliqd eorum aut eorum que
sunt ab itellectu cã semp est vnũ eorũdẽ: sed eorum mul
titudo est idetermiata sicut ⁊ fines cũ quib' põt eueni-
re casualis effectus aut fortuitus.

Notandum sm cõmentatorem cõ. 65. q omne
q fit casu a cã [illegible] aut a
cã võ [illegible]
bus: s3 ista sunt innumerabilia ⁊ idetermnata q2 casus
fit ex eis p accñs. Nõ ergo itelligit h phs p nãm mãm
aut formã sicut itelligit in principio hui' libri dicẽs nã
est principiũ ⁊ cã [illegible] per
[illegible]
q nõ eadẽ sunt nobis notiora ⁊ nãe. i. agenti naturali
cõ similiter per intellectũ nõ intelligit potẽtia3 intellecti
uam: sed ipm agẽs intellectuale ⁊ volũtariũ: dicim' .n.
[illegible]

rum esse fortunã. Quattuor ppõnes eligũtur de intẽ-
tione phi ⁊ cõmentatoris: quarum prĩa est ista. Casus ⁊ fortuna sũt
cãe agẽtes: que sic declaratur casus ⁊ fortuna sũt cause
⁊ nõ mãles nec formales nec finales: igit sũt cause effi
ciẽtes: patet cõñtia ex sufficiẽti diuisiõe cãrum: maior nota: q2
ad qõnẽ querentẽ ppter quid inuenisti thesaurum: aut fre-
gisti tibiã. Rñdet ppter casum ⁊ fortunã: minor nota p3
nõ enĩ casus ⁊ fortuna sunt cã mãlis aut formalis effe
ctus fortuiti vel casualis: q2 oñsum est in fine alterius
capituli: q quilibet effectus fortuitus est a cã extrinseca
mãli: ⁊ cõsequẽter a cã extrinseca formali: effectus autẽ
casualis: ⁊ si aliqñ est a cã intrinseca mãli aut formali:
sepe tamẽ est simplr a cã extrinseca: non etia3 casus vt
fortuna est cã finalis: q2 si casus ⁊ fortuna sm q hui'
sũt cãe finales ⁊ nõ nisi suorum effectuũ intẽtorum: igit effe
ctus nõ intẽtus sm q hui' h3 cãm finalẽ q est falsum.
Secũda ppositio casus ⁊ fortuna sũt cause agẽtes ide
terminate: pbat sicut mã est ex se indeterminata: ⁊ non
determinat nisi p formã: ita agẽs ẽ ex se indetermina-
tũ ⁊ nõ determiat nisi p finẽ: q2 sicut forma necessitat
materiam: ita finis necessitat agẽs: igit si aliqs refert ad
agẽs ⁊ nõ respicit ipm vt determinatum p finẽ respicit
ipm tanq̃ indeterminatũ: s3 effectus casualis vel fortui
tus cũ pueniat pter intẽtionẽ agẽtis respicit ipm agens
nõ tanq̃ determinatũ p finẽ igit respicit ipm agens tanq̃
indeterminatũ: sed agẽs vt h3 relationẽ ad effectũ for-
tuitũ vel casualẽ est casus vel fortuna: igit casus ⁊ for
tuna sm q hui' sunt cãe agẽtes indeterminate. Tertia
ppositio casus ⁊ fortuna sũt cause agẽtes infinite: pba
tur. Casus ⁊ fortuna nõ sunt absolute: ⁊ cõuertit intel-
lectus ⁊ nã: sed sunt intellect' ⁊ natura: vt determinabi
les p aliquẽ finem a quibus proueniunt in minori pte effe
ctus nõ intẽti: sed intellectus ⁊ nã põt per infinitos fi-
nes determinari: ⁊ cũ quolibet illorum producere eũdẽ
effectũ in minori parte nõ intẽtum: igit casus ⁊ fortu-
na sunt cause agẽtes infinite: verbigratia si sor. vadat
ad forum nõ ppter inuenire debitorẽ: sed ppter aliũ fi
nem nõ debitorẽ: sor. absolute fortuna si inueniat debi-
torem: sed sor. determinatus per aliquẽ finem quẽ intẽ
dit vt sor. volẽs emere: aut fugiens inimicũ: aut volẽs
videre amicum: ⁊ q2 sor. põt per infinitos tales fines
determinari: ideo dicit q casus ⁊ fortuna sũt cause in-
finite: vnde velle emere nõ est casus neq3 fortuna respe
ctu inuẽtionis debitoris: q2 velle emere aut emere ha-
bet rõnẽ finis: nec absolute sor. est cã fortuita vl casua
lis respectu inuentionis debitoris: sed sor. volẽs eme-
re nõ intẽdens inuenire debitorẽ est causa fortuita vel
casualis istius effectus. Quarta ppositio. Casus ⁊ for
tuna sũt cause agẽtes per accñs: pbat: materie vel sub
iecto nõ cõpetit p se ratio agendi nisi ratione forme ⁊
actus: sm illud phi tertio phycorum: oẽ agens agit sm
q est in actu: igitur nisi subiectum determinet p formã
nõ erit cã alicuius actiõis nisi p accñs sed sicut se h3 for
ma ad mam: ita se h3 finis ad agẽs: igit agenti nulla rõ
agẽdi cõpetit per se: nisi inquantũ determinat per finẽ
⁊ si nõ determinat per finẽ nõ est causa alicuius actio-
nis nisi p accidẽs: oĩs igitur effectus subterfugiens in-
tentionem finis causatur ab efficiente per accidens: sed
effectus casuales ⁊ fortuiti subterfugiũt intẽtionẽ finis
q2 sm q huius fiunt preter intẽtionẽ agentis: igit sunt
a causa efficiẽte p accidẽs: verbigratia sicut policlet':
vt determinat p formã artis dicit cã p se statue: cõside
ratus aũt vt policletus tñ nõ est cã p se statue: s3 p acci
dens: ita sor. vt determinat p finẽ qui est emere panem

est cā agens ꝑ se emendo panē: vt aūt non determinat per finē qui est inuētio debitoris est cā agens ꝑ accñs: sed casus ⁊ fortuna ſm ꝙ hui⁹ significāt agēs vt ꝑ finem nō determinat: ergo casus ⁊ fortuna ſʒ ꝙ huius sunt cause agentes per accidens.

Contra predicta arguit: ⁊ primo ꝙ casus ⁊ fortuna habēt rōnem materie: q̄m esse indeterminatū maxime cōpetit māe ſm p̄hm tertio phycoꝝ: sed tā casus ꝙ̄ fortuna est cā indeterminata vt expositū est de intētiōe p̄hi in lr̄a ⁊ ꝯ^{us} ⁊c̄. ¶ Secundo arguit ꝙ casus ⁊ fortuna hn̄t rōnē forme: q2 cāus īportat nām ⁊ fortuna intellectū nō solū in ꝯcreto: sed ēt in abstracto: sed nā ⁊ intellect⁹ in abstracto sūt forme. Igitur ⁊c̄. ¶ Tertio arguit ꝙ casus ⁊ fortuna hn̄t rōnem finis: q2 p̄hus supra dixit ꝙ vadens ad foꝝ insi- [illegible] potest inuenire debitorē aut volens videre amicū aut fugiēs inimicū: aut ꝓsequens eū: sed oīa ista reducunt ad cām finalē: ergo ⁊c̄. ¶ Quarto arguitur ꝙ casus ⁊ fortuna sunt cāe determinate: q2 ois intellectus vel nā est cā determinata: sed tā casus ꝙ̄ fortuna ē intellectus vel nā: ergo ⁊c̄. p3 ꝯn̄tia cū minori ꝑ Arist. in lr̄a: maior aūt fuit determinata in h̄ secūdo cū dicebatur nām eē principiū ꝑ se motus ⁊ q̄etis: ⁊ statuificā eē per se cām statue: ⁊ cām ꝑ se esse finitā ⁊ determinatā. Item oē agēs determinatū per aliquē finē est cā determinata: sʒ tā casus ꝙ̄ fortuna est agēs determinatū per aliquem finē: igit tā casus ꝙ̄ fortuna ē cā determinata: p3 cōsequētia cū maiori ex determinatis in ꝓpōnibus p̄missis: minor v̄o declarat: q̄m tā3 casus ꝙ̄ fortuna importat agēs vt determinat ꝑ finē3: q2 vt dcm̄ est nihil dicit casus vel fortuna nisi intēdat finē: soꝛ. enī nō dicitur cā fortuita vel casualis inuētiōis debitoris: nisi intendat emere vel vēdere ꝓsequi inimicū aut fugere inimicū: vel sic de alio fine determināte intētionē agētis. ¶ Ad primū dicit ꝙ indeterminatio māe ⁊ indeterminatio agētis sūt diuersaꝝ rōnū: mā est. n. indeterminata rōne forme: ⁊ effectus rōne finis: ⁊ sicͭ idetermiatio materie tollit ꝑ formā: ita indetermiatio efficiētis tollitur ꝑ finē: ꝯō illa ꝯn̄tia nō valet mā est indetermiata: ⁊ efficiens est idetermiatū: igit efficiēs est mā: q2 in secūda figura nō cōtingit arguere affirmatiue. ¶ Ad secūdum negatur ꝯn̄tia: lʒ enī casus ⁊ fortuna cōnotēt intellectū ⁊ nām in abstracto: nō tamē dr̄ de illis vel ecōtra nisi in obliquo: vt ꝙ casus est hn̄s nām: ⁊ fortuna est hn̄s intellectū: linea enī includit pūctū: ⁊ nō dicit de pūcto: nec ecōtra in recto: sʒ bene in obliquo: vt linea ē ex pūctis seu pūcta sūt in linea. ¶ Ad tertiū dicit ꝙ fortuna h3 rōnē cause efficiētis: finis tamē coopat ad hmōi casualitatē: q2 agēs nō ageret effectū casualē vel fortuitū nisi intēderet finē: inuētio igit debitoris facta a sorte respicit sortē tanq̄ cā3 efficientē mālit: formalit aūt respicit cām indeterminatā: ⁊ quasi nō eandē inquātū infinitis finibus pōt determinari soꝛ. vt ꝑgat ad foꝛu3 ad qᵒ ꝑgendo ꝑ accidēs inueniat debitorē. ¶ Ad quartum rn̄detur negādo ꝯn̄tiam: q2 ex vna ꝓpōne ꝑ se: ⁊ alia ꝑ accñs nō sequit cōclusio ꝑ se: arguit enī quodāmō ex quattuor terminis ꝓpter mutationē3 suppōnis cū in maiori mediū supponat simplr̄: ⁊ in minori psonaliter: ꝯō minor debuit esse illa tā casus ꝙ̄ fortuna est ꝑ se intellectus aut nā qᵒ est falsū: q2 [illegible] tā casus ꝙ̄ fortune ꝙ sit intellectus aut nā quod est falsu3: q2 accidit tam casui ꝙ̄ fortune vt alias dictum est. Et ad confirmationem nego minorem: v3 ꝙ casus vel fortuna sit agens determinatu3 per aliquē finē: q2 casus vel fortuna vt sic non est agens nisi respectu effectus nō intenti: constat autem ꝙ effectus nō intentus fortuitus vel casualis ab infinitis finibus indifferenter potest prouenire. Et ad argumentū: tā casus ꝙ̄ fortuna īportat agēs vt determinatur per finē: igitur tā casus ꝙ̄ fortuna est agens determinatū per finē: negat cōsequentia: q2 ta3 casus ꝙ̄ fortuna īportat intellectū vel naturā que sūt agentia determinabilia per finē respectu effectus intenti: ⁊ nō respectu effectus nō intenti. Et si arguit sic: intellectus ⁊ natura sūt agētia determinabilia ꝑ finē: sed casus ⁊ fortuna sūt intellectus ⁊ natura: igit casus ⁊ fortuna sunt agentia determinabilia ꝑ finē: negatur cōsequentia vt supra: q2 ex vna ꝓpōne per se ⁊ alia per accidens nō sequitur ꝓpositio per se. (Quoniā autem sunt). Secūda conclusio. Casus ⁊ fortuna sunt posteriores intellectu ⁊ natura: ꝓbatur: omne per accidens est posterius eo ꝙ est per se: s3 casus ⁊ fortuna sūt cause per accidens: ⁊ intellectus ⁊ natura sunt cause per se igitur ⁊c̄. pat3 consequētia cū minori ex determinatis: maior autē pat3 inductiue ⁊ ratione: nā prius ē illud qᵒ est per se ꝙ̄ illud qᵒ est per aliud: cū omne per aliud reducatur ad ꝑ se ne procedat in infinitu3: sed qᵒ est per accidens est ꝑ aliud: igitur prius est illud qᵒ est ꝑ se ꝙ̄ illud quod est ꝑ accidens: dicit ergo p̄hus ꝙ cum intellectus ⁊ natura sint cause eoꝝ quoꝝ sunt cause casus ⁊ fortuna: ⁊ casus ⁊ fortuna sunt cause per accidēs ⁊ natura ⁊ intellectus sunt cause per se: ⁊ nullum per accidens est prius eo ꝙ est per se: sed posterius: sequitur ꝙ casus ⁊ fortuna sunt posteriores natura ⁊ intellectu. Tex. co. 66.

T. c. 6. (Quoniā aute3 sunt casus ⁊ fortuna cāe aliquorum effectuum: quorum vtiq3 necesse est aut intellectus fiat causa aut natura: cum ſm accidens causa aliqua). sc3 casus vel fortuna fiat hoꝝ ipsorum. sc3 effectuu3 casualium vel fortuitorum: nihil autem ſm accidens prius ē hijs que sūt per se: posterius itaq3 est casus ⁊ fortuna intellectu ⁊ natura.

Sed dubitatur si casus ⁊ fortuna sunt posteriores intellectu ⁊ natura: ⁊ omnis casus ⁊ fortuna sunt intellectus ⁊ natura: igitur intellectus ⁊ natura sunt posteriores intellectu ⁊ natura. Respondet Egidius concedendo consequentiā ⁊ consequens di. ꝙ nō inconuenit idē vno modo consideratu3 esse prius ⁊ posterius seipso alio modo considerato. Burleus autem dicit ꝙ non est veru3 de virtute sermonis: ꝙ omne per accidens ē posterius eo ꝙ est per se: q2 ide3 est causa per se vnius effectus: ⁊ causa per accidens alterius: sed deb3 sic intelligi: ꝙ omne per accidens ſm quod est per accidens ⁊ respectu istius cuius est per accidens est posteri⁹ eo ꝙ est per se ⁊ respectu istius respectu cuius est causa per se. Prima responsio est ſm cōmunem modum loquendi: si enim idem est prius ⁊ posterius seipso: ⁊ oē prius est causa sui posterioris: sicut omne posteri⁹ est effectus sui prioris: sequitur idem esse causam ⁊ effectū sui ipsius quod est satis incōueniens. ¶ Secunda responsio est contra litteram ⁊ regulas Aristo. h̄ enī3 omne per accñs est posteri⁹ eo ꝙ est per se iuxta regulas Arist. in logica equiualet huic omne per accidens [illegible] huius est posterius eo ꝙ est per se secundu3 ꝙ huius ⁊ ista est vera de virtute sermōis: igitur ⁊ alia: neq3 debet negari ista de virtute sermonis: casus ⁊ fortuna sūt posteriores intellectu ⁊ natura: quia prius est illud a quo nō conuertitur subsistendi cōsequentia: ſm p̄h3 in post predicamētis [illegible] casus ⁊ fortuna:

sunt: igitur intellectus et natura sunt: et non econuerso: igitur prius est intellectus et natura quam casus et fortuna et per consequens absolute loquendo et de virtute sermonis debet concedi quod casus et fortuna sunt posteriores intellectu et natura. Ideo sicut absolute conceditur quod sor. albus est posterior sor. et risibile est posterius homine: quia semper propria passio est posterior suo subiecto: ita absolute debet concedi quod casus et fortuna sunt posteriores intellectu et natura: et ad argumentum [illegible] consequentia [illegible] sor. albus est posterior sorte: et sor. albus est sor. igitur sor. est posterior sor. risibile est posterius homine: et omne risibile est homo: igitur homo est posterior homine. Et ne appareat multiplicatio inconuenientium: declaro [illegible] consequentias non valere [illegible] nam Aristo. primo priorum: vnde hec consequentia non valet [illegible] homo est bonus [illegible] homo est [illegible] igitur iste faber est bonus quia antecedens est verum et consequens falsum: dato quod iste faber sit bonus homo et malus faber arguitur enim ex quatuor terminis et non concluditur maior extremitas de minori in conclusione [illegible] bonus est [illegible] termini homo in maiori significans hominem: et in conclusione est adiectiuum istius termini faber significans fabrum: [illegible] significans per [illegible] ad [illegible] variatur [illegible] significatio [illegible]. Ideo deberet [illegible] bonus homo: quod conceditur. Consimiliter dicatur in proposito quod illud comparatiuum posterius alterius substantiue est adiectiuum in antecedente et alterius in consequente [illegible] ex quatuor [illegible] do maiorem extremitatem de minori in conclusione: ideo deberet sic argui sor. albus est posterior sor. et sor. albus est sor. igitur sor. est sor. albus posterior sor. Etiam sequitur risibile est posterius homine: et omne risibile est [illegible] homo est [illegible] posterius homine [illegible] sed [illegible] in [illegible] omnis homo est [illegible] iste faber est homo [illegible] iste faber est bonus homo. Et ita erat arguendum in proposito [illegible] Casus et fortuna sunt posteriores [illegible] et omnis casus et fortuna sunt intellectus et natura: igitur intellectus et natura sunt casus et fortuna posteriores intellectu et natura quod est concedendum. (Quare si quam). Tertia conclusio: Tex. co.67. casus et fortuna non sunt cause celi neque celestium: probatur quia dato opposito sequuntur tria inconuenientia [illegible] primum est quod intellectus et natura sunt priores cause [illegible] et natura sunt priores casu et fortuna ex priori conclusione: sed casus et fortuna sunt cause celi secundum antiquos ponentes tantum in celo esse casum et fortunam tanquam casus omnium [illegible] ¶ Secundum inconueniens quod causa [illegible] se multorum aliorum sunt cause causarum celi: nam in[illegible] et natura sunt cause multorum aliorum [illegible] et natura sunt cause causarum [illegible] et natura sunt cause casus et fortune [illegible] fortuna sunt cause celi per opinionem [illegible] ¶ Tertium inconueniens [illegible] mundi superioris [illegible] mundi superioris [illegible] natura sunt cause mundi inferioris [illegible] causis mundi superioris per opinionem antiquorum: sed intellectus et natura sunt cause casus et fortune: igitur cause mundi inferioris sunt cause mundi superioris. Tex. (Quare si quam maxime celi causa est casus: vt dixit vna opinio antiquorum: necesse est prius causam intellectum et naturam esse quam causam celi: et necesse est causas aliorum multorum esse causas causarum celi et huius omnis) i. mundi inferioris necesse est causas esse causas mundi superioris.

Sed dubitatur si in mundo superiori [illegible] a casu vel a fortuna: et ipse mundus superior est per se causa mundi inferioris: sequitur omnia que fiunt in hoc mundo inferiori de necessitate euenire: sicut omnia de necessitate eueniunt que fiunt in mundo superiori: et consequenter [illegible] casus et fortuna. ¶ Notandum quod circa hanc [illegible] opiniones [illegible] omnia fieri a casu vel a fortuna [illegible] de necessitate: alij autem contrarium omnia fieri de necessitate [illegible] a casu vel a fortuna. Alij vero quod aliqua fiunt a casu vel a fortuna et aliqua de necessitate. et quod illa que fiunt a casu vel a fortuna [illegible] a casu vel a fortuna preter intentionem cuiuscunque agentis: non solum particularis: sed etiam vniuersalis. ¶ Sed alij [illegible] nihil fieri de necessitate simpliciter nec aliquid simpliciter fieri a casu: sed omnia que fiunt sunt in potentia: et sub obedientia per se [illegible] et quod illa que dicuntur fieri a casu preter intentionem et [illegible] agentium particularium non fiunt a casu respectu prime cause [illegible] omnia [illegible] cognoscit et ordinat ad [illegible] et est per se causa omnium non de necessitate: sed libere libertate contradictionis: ideo non oportet hec omnia inferiora de necessitate euenire si deus celum et intelligentie sunt per se cause huius mundi inferioris. Aristo. autem di. omnia que fiunt in celo de necessitate [illegible] per aliquam potentiam [illegible] possit impediri [illegible] propter [illegible] a casu vel a fortuna [illegible] generabilium et corruptibilium dicit aliqua fieri necessario et aliqua contingenter: et eorum que fiunt contingenter quedam fieri a casu et a fortuna: quedam autem nec a casu nec a fortuna. Et tunc ad argumentum dicitur quod licet mundus superior sit per se causa mundi inferioris: non tamen propter hoc omnia que fiunt in mundo inferiori de necessitate fiunt [illegible] necessitas requiritur in effectu quanta in causa [illegible] simplicitas et vniformitas: constat enim primam causam esse [illegible] simplicem: tamen primum mobile componitur ex partibus quantitatiuis: motus etiam celi est vniformis et maxime regularis [illegible] inferiorum fiunt difformes et irregulares: non ergo oportet quod redeuntibus sideribus ad eundem situm quod redeat materia consimiliter disposita: et si non redibit materia non redibit idem effectus: ideo non omnia sunt necessaria [illegible] in his inferioribus tam per agens vniuersale quam per agens particulare. (Que autem sunt). Quarta conclusio casus Tex. co.68. et fortuna non augent numerum causarum: probatur tantum quatuor sunt genera causarum in quorum numero ponuntur casus et fortuna: igitur propter casum et fortunam non augetur numerus causarum: patet consequentia cum secunda parte antecedentis [illegible] casus et fortuna [illegible] per [illegible]

nem: sed prima pars antecedentis declaratur: nam tot sunt genera causarum quot sunt responsiones per quas sufficiēter respondetur ad q̄stionē querentem propter quid: sed tantum quatuor sunt responsiones per quas conuenienter respondetur ad q̄onē q̄rentē propter q̄d igitur tantum quatuor sunt genera causarum: tenet cō sequentia cum maiori: quia questio propter quid sem per querit causā: et minor declaratur: nam si queritur in mathematicis: propter quid aliquid est rectum vel cōmēsuratū. R̄ndetur p formā .i. p diffinitionē formalem: dicēdo q̄ rectum est illud cuius medium nō discrepat ab extremis: si eni queritur propter quid ista linea est recta. Respondetur per formam: quia medium non discrepat ab extremis: et si queritur propter quid .a. linea cōmensuratur .b. linee. Respondetur quia .a. linea non excedit .b. lineam nec econtra. Item si queritur propter quid isti certauerūt: respondetur q̄ furati sunt vbi assignatur causa effectiua. Potest etiam assignari causa finalis: vt propter quid isti pugnant. Respondetur vt dominentur. Si autem queritur propter quid h̄ corrumpitur. Respondetur per materiā: scilicet quia componitur ex contrariis: quia igitur non sunt plures modi respondendi q̄ isti quatuor: quorum vnus assignat materiam et alius formam: et alius efficiens: et alius finem: ideo non plura sunt gn̄a cāp q̄ ista quatuor: vt materia et forma efficiens et finis. Le. li. (Que autem sint cause et quod tot sint numero quot dicimus manifestum est: tot enim sm̄ numerum qd̄ propter quid cōprehendit: ideo non augetur numerus causarum per casum et fortunam: aut enim in q̄ quid est reducitur propter quid vltimum .i. in vltimam formam et diffinitionē in imobilibus: vt in mathematicis: in diffinitione enim recti aut cōmensurati aut alicuius cuiusdam rei mathematice reducitur vltimum quod est forma: aut in mouentē primū reducitur questio propter quid vt propter quid certauerunt. Respondetur per causā efficientem: quoniā furati sunt aut alicuius gratia). idest propter aliquē finem reducitur illa questio: vt pp̄ter quid pugnant vt dominentur: aut in hijs que fiunt materia: respondetur per materiā.

Notandum [illegible] mento. 68. q̄ Aristo. intēdit per res imobiles ea que non sunt in materia sm̄ eē aut sm̄ diffinitionem: sicut est diffinitio in mathematicis: ista enim considerant de formis: et ideo cause i eis sūt sm̄ formam: verbi gr̄a questiones accidentes i mathematicis: quando reducuntur ad diffinitionem symetri et assymetri et recti aut circularis aut aliud ab istis. Forme igitur mathematice dicuntur imobiles: quia separantur a materia transmutabili: et si non sm̄ esse: tamen sm̄ diffinitionem: cum in diffinitionibus linee superficiei et figure non ponatur materia transmutabilis sed tantum forma: ideo mathematici: sicut non consi[illegible]

detur quia ab eius centro ad circunferentiam omnes linee ducte sunt equales.

Secundo notandum q̄ Aristo. hic assi[illegible] sarum probando illa esse tantum quatuor: ne aliquis crederet causas per accidens facere diuersa genera causarum a causis per se: ideo ad questionem factam propter quid [illegible] telligere causas per accidens reduci ad causas per se: et in [illegible] accidens. Primo quidē in genere cause efficientis sūt cause per accidens vt ostensum est de Policleto et musico respectu statue et de casu et fortuna respectu sui effectus. ¶ Secundo in genere cause finalis [illegible] est causa ambulationis per accidens: quia accidit ambulationi q̄ fit propter sanitatem: et accidit sanitati q̄ sit effectus ambulatiōis. ¶ Tertio in genere cause formalis inuenitur causa per accidens: nam albedo est p accidens forma hominis: quia accidit homini q̄ sit albus: sicut accidit albo q̄ sit homo. ¶ Quarto in genere cause materialis vt caro et sanguis sunt per accidens materia animalis: eo q̄ accidit animali hēre carnem et sanguinem cum multa sint animalia que nō habent carnem nec sanguinem. (Quod quidem igitur). [illegible] di. q̄ quidem igitur cause huiusmodi: et tot sint: scilicet materia et forma efficiens et finis manifestū ē ex dictis.

Uoniā autem cause). Iste est tractatus tertius secundi phycorum: in quo postq̄ phus determinauit de causis tā per se q̄ per accidens inquirit vtrū operationes naturales sint a causis per se vel per accidens Te. co. 69.

dixerunt enim antiqui naturam non agere propter finem: ideo habebāt ponere operationes naturales euenire a causis per accidens: et non per se: quoniā agēs vt patuit est causa per accidens nisi determinetur per finem. ¶ Diuiditur ergo tractatus iste generali diuisione in duas partes: In quarum prima phs probat q̄ p̄hici est cognoscere omnia quatuor genera causarū. In secunda vō reprehendit antiquos non cōsiderantes causam finalem ibi (Dicendū quidem). Speciali autem diuisione diuiditur in quatuor capitula: quorū primum [illegible] genera causarum: et per quodlibet illorū demonstrare. Secundum reprobat opinionem antiquorum [illegible] ad obiecta antiquorum suadētium naturam agere pp̄ materiam et nō propter finem ibi. (Peccatū autē fit). Quartum vō demonstrat naturā principalius agere pp̄ter finem q̄ propter materiam ibi. (Quō autem ex necessitate). Primum capitm̄ diuiditur in tres partes: quarū prima premittit propositionē probādam per ipm̄. In secunda fundat duas suppōnes quibus intendit probare q̄ p̄hici est cognoscere omnia quatuor genera cāuarum: et per quodlibet illorū demonstrare ibi. (Ueniūt autem). In tertia vō exequitur de intento ibi. (Quare pp̄ter quid). Quantum ad primum dicit phus q̄ quia cause sunt quatuor de omnibus hijs est consideratio [illegible]

formam efficiens ⁊ finē inducendo vnūquēq₃ effectuz naturalem in propter quid.s.in causam suam: dicitur enim quelibet causa propter quid quia ad interrogationez factam propter quid est hoc. Respondet ꝑ quālibet causarum vt visum est in fine precedentis tractatus. Le.li.(Quoniam autez cause quatuor sunt de oībus eas physici cognoscere ⁊ modos inducē propter quid ipsorum effectum demonstrabit phice accipiendo materiam speciē).idest formam mouentem: ⁊ ꝙ est illius causa idest finem.

Notandum ſm cōmentatorem commēto.70.ꝙ oportet naturalem dare in responsione ad querere omnes causas quatuor: quoniaz in scientia naturali apparet materia ⁊ in quo est materia sunt omnes cause. Argumentum cōmētatoris est istud: phus naturalis considerat materiam: igitur cōsiderat omnia quatuor genera causarum: patz consequentia quia vbi est materia ibi sunt omnes cause: nam vbi est materia.s.transmutabilis de qua maxime considerat phus ibi est forma incipiens esse: quia nō stat huiusmodi materia sine forma: ⁊ vbi est forma incipiens esse: ibi est agens producens formam in materia: sed agens non agit nisi propter finē: igitur ibi est finis: ⁊ per consequens vbi est materia ibi sunt omnes cause. Ideo si naturalis cognoscat materiam oportet ꝙ cognoscat omnes causas.

Dubitatur si phicus ideo cōsiderat de omnibus causis quia cōsiderat de materia: ⁊ vbi est materia ibi sunt omnes cause: per idem mathematicus considerat de omnibꝰ causis: quia considerat de forma ⁊ vbi est forma ibi sunt omnes cause: sed illud consequens est contra ipm cōmentatorem di.in prologo physicorum ꝙ mathematicus tantum considerat tria genera causarum: vz formam efficiens ⁊ finem. Respondetur ſm commentatorem eodem prologo ꝙ species habet duplices partes vz ſm fidem que sunt materia ⁊ forma: ⁊ ſm ymaginationem que sunt genus ⁊ differentia: partes ſm fidem faciunt imediate ad transmutationem: ideo phicus diffinit ⁊ demonstrat per materiam ⁊ formaz partis: quā phus vocauit supra formam compositionis: partes autē ſm ymaginationem faciunt imediate ad quiditatez: propterea methaphisicus per tales partes diffinit ⁊ demonstrat: quarum vnam phus superius vocauit formam totius.s.genus: ⁊ aliaz formam speciei: scz differentiam. Concedo ergo ꝙ methaphisicus considerat de omnibus causis: vt habetur secundo methaphysice: ⁊ de causa qualibet aliquid demonstrat: de materia enim ꝙ est potentia ⁊ de forma ꝙ est actus: sed nō diffinit neq₃ demonstrat per quālibet causam sed tantum per finem efficiens ⁊ formam: neq₃ diffinit nec demonstrat per quālibet formam: quia non per formam partis: sed bene per formam totius vel per formam speciei: verbi gratia phicus diffinit hominez per partes ſz fidem: dicit ꝙ est compositum ex corpore ⁊ intellectu: methaphysicus autem ꝑ partē ſm ymaginationem di.ꝙ est animal rationale: ⁊ si physicus aliquam voluerit demonstrare passionem de homine accipiet diffinitionem importantem partes fidei. Si autem methaphysicus de homine aliquaz passionem demōstrare temptauerit accipiet pro medio diffinitionem importātem partes ſm ymaginationem. [illegible] est secunda pars huius capituli in qua [illegible] ponit propositionez quaz probaturus [illegible]

hoc capitulo accedit ad fundamenta suaruz probationum que sunt due suppositiones: quaruz prima ē ista. Forma efficiens ⁊ finis coincidunt in eandez causaz: licet aliter forma ⁊ finis ⁊ aliter efficiens cum illis: nam forma ⁊ finis coincidunt in eandez causaz numero: quia vna ⁊ eadez causa numero est forma hominis generati ⁊ finis generationis: efficiens autem coincidit cuz illis in eandez causaz specie: quoniaz forma hominis generātis ⁊ forma homis generati seu finis generatiōis non sunt vnuz numero: sed bene vnuz specie: sicut etiaz sunt vnuz specie homo generans ⁊ homo genitus. Le.li.(Ueniunt autem tres in vnaz multotiens: ꝙ quidem enim quid est).idest forma (Et ꝙ cuius causa).idest finis.(Una est) Causa numero (Que vō vnde motus principiuz).idest efficiens (Specie eadem est hijs: homo eniz hominez generat) Eundē spē ⁊ non numero.

Notandum primo ſm cōmentatorez cōmento.70.ꝙ accidit in scientia naturali vt tres cause: scilicet efficiens forma ⁊ finis: sint vnuz ſm subiectuz ⁊ plures ſm diffinitionez ⁊ hoc accidit cuz naturalis voluerit reddere causas generationis non causas generabilium. Prima pars cōmenti est manifesta: quia eadez res numero est forma hominis generati: ⁊ finis generationis: ⁊ generans aliam formaz scilicet alterius generati: ideo illa tria sunt idez subiecto: quia verificantur de eodez subiecto numero: differunt autez ratione: quia alia est diffinitio forme ⁊ alia finis: ⁊ alia generantis. Secunda pars cōmenti etiaz declaratur: naz habendo respectuz ad ipsuz generabile absq₃ generatione ⁊ motu illius sunt quatuor cause: due extrinsece: que non sunt eedez numero: ⁊ due intrinsece: que etiaz non sunt eedez numero: nec aliqua extrinseca est eadez numero cum aliqua intrinseca: considerando autez generabile ⁊ generationez simul sic coincidunt illa tria in idez numero: quia vnuz ⁊ idez est forma geniti ⁊ finis generationis ⁊ generans formaz alterius geniti. Et si inducitur philosophus di. ꝙ generans ⁊ forma sunt vnuz specie: verū est respectu eiusdez generationis ⁊ eiusdez geniti: sed respectu pluriumq₃ generationuz ⁊ pluriuum generatoruz illa possunt esse idem numero.

Secūdo notanduz ſm cōmentatorez eodez cōmento ꝙ hoc non est veruz in rebus que non generantur ab equali sibi in specie: nec in finibus reruz generabiliuz: ideo finis generationis est alius a fine generati: verbi gratia: quoniaz finis hominis in generatione est inuenire suaz primaz perfectionem: ⁊ finis eius ſm ꝙ est ens est ipsuz esse in vltima sua perfectione. Duas distinctiones innuit hic commētator: quaruz prima est ꝙ duplex est efficiens: videlicz equale ⁊ inequale. Efficiens equale est efficiens vniuocum scilicet generans sibi simile in specie: efficiens inequale est efficiens equiuocuz: scilicet generans sibi dissimile in specie. Secunda distinctio est ꝙ duplex est finis: scilicet generationis ⁊ rei genite. Finis generationis est forma ad quaz terminatur generatio. Finis rei genite ē vltima perfectio istius: verbi gratia forma hominis generati est finis generationis ⁊ felicitas est finis rei genite: scilicet hominis generati: quando ergo philosophus dicat ꝙ forma ⁊ finis coincidunt in idez numero istud non est verum de omni fine: sed tantum de fine generationis: quoniaz forma ⁊ finis generationis sunt vnum numero: finis autem rei genite non est idem numero nec genere nec specie: cum forma gene-

rati: qm forma hominis generati est substātia: finis autem rei genite: scz felicitas: est accidens. Itē cū dicit phs q efficiens est vnum spē cum forma generati illud non est veruz vniuersaliter de quolibet efficiēte: sed tantum de efficiēte vniuoco [illegible] equaliter generante eniz equiuocū nō est [illegible] specie cū forma genita. Et cū dicit [illegible] q efficiens est idē specie cū fine: iteruz est illud intelligēdum de efficiente vniuoco et de fine generationis non de fine rei genite: cū homo et felicitas nō sunt vnuz spēcie nec vnuz genere: propterea dixit phs notanter q illa tria non semper in idem coincidunt in numero vel specie: sed multotiens. ¶ Dubitatur de materia vtruz coincidat cum aliqua dictorum causarum. Respondetur q materia prima non potest coincidere cum aliqua nominatarū causarum vt de se notum est: materia autē secunda que interduz dicitur materia alterationis aliquādo materia motus localis: et aliquādo materia immutationis itentionalis potest coincidere in idē numero cum aliqua illarū nominatarū causaruz: verbi gratia quodlibet elementū dicitur materia alterationis: et est finis generationis completus et generās aliud elementum et alterans seipm per accidēs: subiectuz autem motus localis aliquādo etiaz est finis generationis: et est agēs in seipm per se scilicet motuz localez vt est ostēsum in principio huius secundi: anima autez intellectiua que dicit materia immutationū intētionalium coincidit cum illis omnibus: ē enim forma hominis: et est finis generationis: et agens in seipsam formas intentionales: et specificas et tale vocat cōmētator agēs spūale [illegible] Et tenetur phicus [illegible] Secunda suppositio: omnia que mouēt mo-
Tex. co. 71. ta sunt phice considerationis: qr habēt in se principiū motus, mouētia autē non mota aliquo modo: qr nō habēt in se principium motus non sunt phice considerationis. vz. deus et intelligētie abstracte: sed sunt considerationis metaphisice. vnde tres sunt sciētie speculatiue: quarū vna ē circa immobilia incorruptibilia. s. metaphisica que ē circa deum: et intelligētias que qdē mouēt et non mouētur. Alia vero ē circa mobilia icorruptibilia vt mathematica que ē circa quantitatē continuam vel discretam: et alia ē circa mobilia corruptibilia: vt sciētia naturalis que ē circa mixta et elemēta. deus enim et intelligētie neqz mouētur neqz corrūpūtur: quātitas autē continua et discreta mouetur ad motuz corporum naturalium: sz non corrumpitur: qr quātitas est coeterna materie fm cōmentatorē in de substantia orbis. mixta autē et elemēta mouētur et corrūpuntur
Te. li. (Et tenetur phicus considerare oīno quecunqz mota mouēt: que aūt non mouētur non amplius phice sunt cōsiderationis: non eniz in seipsis habētia motum neqz principiuz motus mouēt: sed imobilia sunt: vnde tria negocia sunt). s. tres sciētie speculatiue: h quidem circa imobile. s. metha. alia vō circa mobile quidē incorruptibile aūt vt mathe. quedam vō circa corruptibilia vt scientia naturalis.

Notandum primo fm cōmētatorem commento [illegible] q omne q cū mouet mouetur [illegible] in eo quatuor cause [illegible] de sciētia naturali. Ex ista suppositione arguit cōmētator q phici est cōsiderare de omnibus quatuor causis [illegible] considerat ea [illegible] mouēt mota habet cognoscere quatuor causas [illegible] naturalis considerat ea que mouēt mota: ergo naturalis habet considerare quatuor causas: patz cōsequētia cū minori: et maior declaratur ex eo qr omne mouens motuz requirit quatuor causas ex hoc enim q ē motuz requirit materiam [illegible] qr omne mouens et qr mouet [illegible] in effectu [illegible] qr omne mouens mouet propter finem requiritur finis. deinde qr nihil mouet nisi fm q est in actu et nihil est in actu nisi propter formaz requiritur forma.

Secundo notandū fm cōmentatorē eodem cōmento q scientia diuina nō considerat de rebus abstractis tm̄ sed et de rebus existentibus fm q existentia [illegible] considerationē demonstratiuaz intrabit vna natura in duas artes: vt consideratio mathe. et diuina de numero: et similr consideratio mathe. et naturalis in corporeitate: et linea et superficie: hic igitur non intendebat diuidere artes: sz dicere genera entiū que sunt diuersarū naturarū: et cū considerantur inueniuntur sicut dixit tria. Hec ergo littera (tria sunt negocia) dupliciter exponit. Primo q Arist. p tria negocia intendit tres artes speculatiuas distinguēdas ex distinctione rerū: ita q sicut aliqua entia sunt imobilia: et aliqua mobilia incorruptibilia: et aliqua mobilia corruptibilia: ita tres sūt sciētie: quarū vna est circa imobilia: vt metha. et alia circa mobilia incorruptibilia vt mathe. et alia circa mobilia corruptibilia vt scientia naturalis. Istam expositionem reprobat cōmētator dicēs q sciētie non distinguuntur ex distinctione rerū quas considerant: qr metha. non tm̄ considerat sciētias abstractas: sed etiā corpora mobilia sub ratione entis: de quibus est consideratio naturalis: considerat etiaz metha. de numero de quo est consideratio arismetrica: geometria vō considerat de linea superficie et corpore de quibus considerat naturalis. Et ideo cōmētator aliter exponit dicēs q phus p tria negocia nō intendit dare diuersos modos [illegible] speculatiuarum: sz diuersos modos entiū de quibus p se cōsiderāt sciētie: ita q tria sūt gnā entiū circa q̄ sciē speculatiue versant: vz imobilia icorruptibilia: et mobilia icorruptibilia et mobilia corruptibilia. Mihi aūt videt q Arist. intēdat primā expositionē: dicēs. n. q mouētia mota sūt phice cōsiderationis: et mouētia nō mota sūt methaphice cōsiderationis [illegible] cōsiderat mouētia nō mota esse distinctā a phica cōsideratione: p hoc q vna cōsiderat mobilia: et alia imobilia: et declarās distinctionē sciarū ex distinctione obiectorū [illegible] tria sūt negocia quorū vnū est circa imobile: et aliud circa mobile icorruptibile: et aliud circa mobile corruptibile: cōstat aūt q scibilia nō pprie dnr negocia sz scie: qr scibilia nō negociant: sz scie sunt ille q negociant circa scibilia: nō. n. ē bene dicit q imobilia sint circa imobilia: aut q corruptibilia vel icorruptibilia sint circa talia: sz ppriissime dicit scientias esse circa mobilia et imobilia corruptibilia et icorruptibilia. Intēdit igit phs h distinguere scias speculatiuas ex distinctione rerū: eo mō quo loquit tertio de aīa dicēs: [illegible] q distinctio sciarū ē ex distinctiōe subiectorū: ita q sicut sūt tria gnā rerū ita sūt tria genera [illegible] nō qr [illegible] possit cōsiderare h oīa: qr tam scia nālis q metha. considerat oīa mobilia et imobilia: oīa corruptibilia et icorruptibilia: et iō qr nullū istorū considerat in diuersis sciētijs eque principalr: nec eodē modo considerat. n. metha. imobilia principalr: et mobilia non principalr: et [illegible] principalr et imobilia nō principalr: et quodlibz istorum p respectū ad motū. [illegible] considerat quan-

titatē cōtinuā vel discretā principalr ꝛ p modū mēsure
phicus aūt ꝛ metha. nō pricipalr: qꝛ nullus illoꝝ per
modū mēsure: sꝫ phicus vt ē termin⁹ vel passio corpis nā
lis: ꝛ metha. vt ē determiate pfectiōis in ordine reꝝ. Et
si arguit ex his q distinctio sciaꝝ nō est ex distinctiōe
reꝝ: sꝫ tm̄ modoꝝ cōsiderādi: negat ꝯñtia: qꝛ sicut scie
ortū hñt a reb⁹: ita ꝛ modi cōsiderādi a modis eēndi
fm phm̄ qrto metha. sicut ergo res sūt extra aīam: ita
ꝛ modi essendi sunt extra aīam: a quibus sumit distin-
ctio modoꝝ considerandi ꝛ sciētiaꝝ.

Dubitatur cōtra suppositōes: ꝛ videt
q mouētia nō mota sunt
phice cōsiderationis cū octauo phicoꝝ determinet de
p̄io motore: ꝛ p̄io ac in h̄ scd̄o phicoꝝ determiauerit
cōmētator cōtra Auic. q ad phicū ptinet pbare subas
sepatas a mā eē. Rūdet q mouētia nō mota sūt phice
cōsideratiōis quo ad si est: nō sūt quo ad qd est: ꝛ h̄
est intētio Arist. h̄. nō eni hꝫ nālis cōsiderare pdicata p
tinētia ad qditatē primi motoris sꝫ tm̄ metha. vt q est
forma aut act⁹ pur⁹ vel ens nobilissimū: alia sūt pdica
ta habita p motū cōsiderat phicus vt q prim⁹ motor
est imobilis ꝛ ifatigabilis ꝛ mouēs tempore ifinito.

Contra metha. n. docet cognosce qd sit pri
mus motor: fm quā qditas
istius nobis nota eē nō pōt: igit nō aliī cōsiderat me-
tha. de primo motore q̄ phicus cū vterqꝫ illoꝝ p mo-
tum ꝛ p speras mobiles ipm primū motorē attingit.
Dicēdū fm Egidiū q nō solū cōsiderat de mota phic⁹
ꝛ metha. ac et de p̄io motore: considerat. n. phicus de
p̄io motore ꝛ de aliis intelligētiis sepatis rōne mot⁹
si eni posset hēre plenā noticiā mot⁹ absqꝫ noticia pri-
mi motoris nullā mētionē faceret de p̄io motore: ecō-
tra aūt metha. cōsiderat de mota ꝛ de speris mobilib⁹
rōne primi motoris ꝛ aliaꝝ itelligētiaꝝ. Et si nālis sci
entia nō tradit noticiā de qditate primi motoris: hoc ē
qꝛ trāscēdit limites isti⁹ scie: metha. āt ꝛ si nō tradit no-
ticiā de qditate primi motoris h̄ nō ē qꝛ trāscēdit limi-
tes metha. sꝫ qꝛ modicū pticipat a nobis rōne obnubi
latiōis intellect⁹ humani pueniētis ex fantasmatib⁹ si
ne qb⁹ nō cognoscit itellect⁹ hūan⁹. ¶ Quatuor pōit
Egidi⁹ in qb⁹ dubito. Primū q metha. cognoscit p^m
motorē p motū sicut phicus: qm̄ cōmētator tā in p̄io
q̄ in secūdo hui⁹ [illegible] determiauit nullā artē aliqd
cognoscē p motū vel trāsmutationē nisi nālis. Scd̄ꝫ q
phicus cōsiderat de p̄io motore rōne mot⁹ ꝛ nō eco-
traxū octauo phicoꝝ Arist. demōstret eternitatē mot⁹
celi: p eternitatē primi motoris: sicut demōstrat eternita
tem primi motoris p eternitatē motus celi. Tertiū q
si phicus hēret noticiā plenam de mote nullam mētio
nem faceret de p̄io motore: cū tā determinauerit cōmē
tator ad phicū ptinere demōstrare substātias separa-
tas eē: non tamē pp̄ter se: sed pp̄ter methaphysicū ac-
cipientē subiectū a phico. Quartū q sicut phicus: ita
methaphysicus nō cognoscit quiditatē primi motoris
cū [illegible] metaphy[illegible] demōstrare de
prima cā: qm̄ cū deuentū erit ad primā passionē illa
nō poterit demōstrari: si nō poterit haberi diffinitio q-
ditatiua primi motoris aut prime cāe. Ideo mihi vide
tur dicēdum aliter q phicus cognoscit primū motorē
per motū siue plenā siue nō plenam habeat noticiam
motus: tā pp̄ter nobilitatē phie que nobilior est ex no-
biliori subiecto: q̄ pp̄ter adminiculū metha. que nul-
lo modo posset aliquid cognoscere de subiectis sepa-
tis nisi pbaret a phico substantias separatas eē: ex quo

metha. nō potest illud pbare fm cōmētatorē in quali-
bet sciētia opꝫ precognoscere de subiecto qd est: ꝛ qꝛ ē
fm phm̄ in p̄hemio posterioꝝ: metha. autē nō cogno
scit primū motorē p motū: neqꝫ p aliqd aliud semp in
tendēdo sub rōne primi motoris: sꝫ cognoscit primam
cām eē: ꝛ primū ens simplr eē a posteriori: p eē cām
vel causatū aut p se a se vl ab alio vt colligit ex doctri
na Aristo. scd̄o metha. Itē metaphysicus ꝛ si non co-
gnoscit qditatē prime cause p diffinitionē vltime diffe
rētie [illegible] tamē cognoscit p diffinitionē [illegible]
lem cōuertibilē cū diffinito: docet. n. Aristo. scd̄o poste
rioꝝ tripliciter diffinire idē. Primo p genus ppinquū
ꝛ differētiā vltimā vt homo est aial rōnale. Secundo
p genus illud ꝛ ppriā passionē vt homo est aial risibi
le. Tertio p multos terminos: quoꝝ quilibꝫ in plus se
habꝫ q̄ diffinitū: ꝛ oēs simul equalē vt hō est aial gres
sibile bipes: metha. ergo ꝛ si nō cognoscit qditatē pri-
me cāe p primā diffinitionē: ex quo vltima diffa eius
essentialis ē nobis nālr ignota: aut si nō per scd̄aꝫ diffi
nitionē que licet nobis sit nota vt qd deus est illud quo
melius cogitari nō potest: aut actus purissimus: tamē
nō est qditatiua cū detur p passionē: tamē bene cogno
scit metha. qditatē prime cāe per tertiā diffinitionē: non
quidē reptam p viā diuisionis principalis: sꝫ per de-
monstrationē a posteriori. s. q deus est ens primū sim
pliciter vt satis ꝯuincit ex doctrina Ari. scd̄o metha. q
diffinitiōe hita pōt demōstrari p̄ia passio de subiecto
p istā diffinitionem: ꝛ scd̄a per primā: ꝛ sic ꝯñter iuxta
doctrinā Aristo. p̄io posterioꝝ: nunq̄. n. Arist. demō
strasset deū. 12. metha. actū purū nisi prius secūdo me-
tha. inuestigasset diffinitionē quiditatiuam ipsius dei.
(Quare pp̄ter quid). His suppositōibus premissis Tex. c̃. 71.
phus ponit duas ꝯclusiōes: quaꝝ prima est ista: opꝫ
nālem cognoscere omnia quatuor genera causaꝝ. Se
cunda cōclusio per quodlibet genus cause pōt natura
lis aliquid demōstrare ibi. (Et penitus). Prima con-
clusio arguit sic: opꝫ naturalē cognoscere materiā ꝛ
formā efficiens ꝛ finē: igit oportet ipꝫ cognoscere om
nia genera causaꝝ: pꝫ ꝯsequētia: ꝛ antecedēs phs ar-
guit: ꝛ p̄io q opꝫ nālē cognoscere mām formā ꝛ effi
ciens. Secūdo q opꝫ ipꝫ cognoscere finē ibi. (Et qd q
dem). Quantū ad primū arguit sic phs: quicunqꝫ con
siderat de generatione habꝫ considerare primā mate
riam ꝛ formā ꝛ primū mouens: sed naturalis habꝫ
considerare de generatione: igit ꝛc. patꝫ ꝯsequētia cū
minori ex secunda suppōne: nālis. n. considerās mouē
tia mota hꝫ cōsiderare motus ꝛ gñatiōes reꝝ: maior
autē est manifesta: nā quicūqꝫ cōsiderat de gñatione:
habꝫ cōsiderare id qd generat: ꝛ illud qd generat: ꝛ il
lud qd recipit generationē: dicit ergo phs q naturalis
reducens qōnes in pp̄ter quid. i. in causas suas redu
in materiā ꝛ in formā ꝛ in principiū mouēs: qꝛ consi
derātes de generatiōe considerant quid sit ꝛ quid pri-
mum fecit ꝛ quid substituit. 1. c. li. (Quare ab ipso na-
turali pp̄ter quid in materiā reducenti redditur ꝛ in eo
q quid est: scꝫ forma: ꝛ in primū mouens: idest effici-
ens: de generatione enim maxime hoc modo causas
considerant ipsi nāles qd post aliquid fiat: scꝫ forma
ꝛ quid primum fecit [illegible] ꝛ quid substitu-
it: scilicet materia: ꝛ sic semper ꝛ consequēter: quia non
sufficit cognoscere materiam propinquā nec formam
propinquam nec efficiens propinquum: sed etiam re-
quiritur cognoscere materiam remotā ꝛ formam re-
motam ꝛ efficiens remotum. ¶ Dubium vnum soluit

phus posset.n.quis sic argueret:si oportet naturalē cognoscere primū mouens:⁊ ipsum primū mouēs ē mouens nō motū:ergo aliquod mouēs nō motū ē phice pſiderationis:⁊ qd̄ est cōtra sētam supponē. Respōdet phs ꝙ duplicia sunt mouētia:quoddā.n.ē mouēs motū:⁊ istud mouens ē phicū:q2 habet in se prin^m motus quoddā autē est mouēs nō motum:q2 nō habet in se principiū motus:⁊ istud nō est mouens phicū:quādo igit̄ dictū est naturalē cognoscere primū mouēs illud est intelligendū de mouēte moto qd̄ dicit̄ esse primū.i. primū:vnde aliquid pōt dici mouēs primū dupliciẗ aut primitate imediationis:aut primitate actiōis:illō est primū mouēs primitate imediationis iter quod ⁊ motū nō mediat aliud mouēs:⁊ istud est phice cōsiderationis:primū autē mouēs primitate actiōis ē illud qd̄ prius cōcurrit ad actionē ⁊ motū:⁊ tale nō est phice pſiderationis:cū sit motor simplr imobilis:⁊ i tota latitudine entū primū ens simpliciter. Le.li.(Duplicia autē sunt principia mouētia quoꝝ alterū nō phisicū est:nō enim habet motus principiū in seipso:huiusmodi autē est si aliquid mouet qd̄ nō mouet sicut est ⁊ ꝙ penitus imobile est ⁊ omnium primum.

Notandū primo f̄m cōmentatorē cōmēto.[illegible] ꝙ cū perscrutati fuerim^9 in genere aliquo de istis duab^9 causis oportet primo pscrutari de primis causis istius entis actiuis ⁊ passiuis:deinde postea de aliis causis f̄z ordinē donec puenīat ad causas rei ppinquas.s.a p^o motore icipiēdo ⁊ pueniēdo ad vltimū motorē:silr icipiēdo a pri^a mā ⁊ pueniēdo ad vltimam materiā ppriā illi enti de quo pscrutat̄:⁊ ideo oportet in h̄ libro pscrutari de pria mā ⁊ primo motore. Sicut duplex est pcessus cognitiōis effectus:vz quia:⁊ ppter qd̄:ita duplex est pscrutatio causaꝝ.s.q2 est pcessus a causa ppiqua ad cām remotā:⁊ causa minus remota ad cām remotissimā:pscrutatio autē causaꝝ ppter qd̄ est pcessus a causa remotissima ad cām minus remotā:⁊ a causa minus remota ad cām ppinquissimā ⁊ ppriā effectui:⁊ iste duplex effectus seruat̄ tam in causis actiuis quā in passiuis: verbigratia naturalis i cōsiderādo hominis generationem primo cōsiderat carnē:sanguinem:⁊ ossa:deide elemēta ex quibus hec fiūt:vltimo vero primā materiā:⁊ iste est processus quia est ⁊ resolutori^9:nō autē scientificus:huic pcessui subsequit̄ pcessus ppter qd̄ cōpositiuus ⁊ scientificus in quo primo pſiderat̄ materia prima:deinde materia elementoꝝ:vltimo vero caro:⁊ sanguis:⁊ os:que sunt materia ppinqua hominis. Consimiliter dicat̄ in causis effectiuis:ꝙ primus pcessus est q2:quo ascendēdo primo cognoscit̄ agēs particulare:deide agēs vniuersale qd̄ est celū:aut aliq̄ intelligentiarū:di.pho ꝙ sol ⁊ homo generāt hominē vltimo vero agens vniuersalissimū qd̄ est deus:agēs particulare est ppinquū vniuersale remotū:⁊ vniuersalissimū est remotissimū qd̄ dicit̄ primus motor simpliciter imobilis:⁊ omniū primū:a quo incipit secundus processus:⁊ terminat̄ ad agēs particulare:⁊ tūc habet̄ scientifica notitia tā de effectu quā de cā ppinqua.

Secundo notandū f̄m cōmentatorem cōmento [illegible] ꝙ Aristo. intēdebat ꝙ cōsideratio de quiditate istius motoris non est naturalis:sed solūmodo considerat de hoc motore improbādo ipsuꝫ esse tantū. Sicut primus motor aliquo modo est cōsiderationis phisice.s.improbando ipsum esse:⁊ aliquo modo nō est cōsiderationis phisice.s.quo ad quiditatez eius:ita primus motor aliquo modo est naturalis:⁊ aliquo modo nō est naturalis: est.n.naturalis ꝙ mouet:⁊ est nō naturalis i eo qd̄ nō mouet:⁊ ꝙ primus motor nō sit naturalis arguit cōmentator in secūda figura sic:primus motor non habet principiū motus a quo moueat̄:sed motor naturalis habet in se principiū motus per quod mouet:igit̄ primus motor nō est naturalis.

Tertio notandū f̄m cōmentatorē eodem cōmento ꝙ hoc necesse est ꝙ si omnes motores qui sunt sub eo nō mouēt nisi moueātur ab eo:⁊ ipse mouet absq3 eo ꝙ moueatur. Ista est differētia inter primū motorē:⁊ alios qui sunt sub eo:qm̄ primus motor mouet ⁊ nō mouetur. Alij autem motores mouēt ⁊ mouētur:neq3 est possibile illos mouere nisi moueātur:est tamē differētia inter motores secundarios:qm̄ quidā mouent in genere cause efficiētis ⁊ nō mouent nisi in genere cause finalis vt intelligentie abstracte a materia:nō.n.mouēt motu locali:neq3 alterationis:nec motu aliquo alicuius predicamēti:sed dicūtur moueri in genere cause finalis a primo motore: finis.n.dicitur quodāmodo mouēs:⁊ ita mouet primus motor ceteras intelligētias tanq̄ bonum simpliciter ⁊ vniuersaliter perfectū amatum ⁊ desideratum: alij autem motores.videlicet coniuncti materie:mouent ⁊ mouētur nō solum in genere cause finalis:sꝫ efficientis (Et ꝙ quid est. Postq̄ philosophus probauit naturalem cognoscere materiā formā ⁊ efficiēs:cō- Tex. co. 74.
sequenter probat vltimam partem istius antecedētis: videlicet ꝙ oportet naturalē cognoscere finem. Et arguit dupliciter. ¶ Primo sic forma ⁊ finis sunt vnuꝫ ⁊ idem nō solum specie:sed etiam numero:sed oportet naturalē cognoscere formā:igit̄ oportet nālē cognoscē finē:patet cōsequētia:quia generatio est ppter formaꝫ tanq̄ ppter finē:maior est nota ex prima suppositione:minor autem est pbata nuper. ¶ Secūdo arguitur sic:oportet naturalē cognoscere illud propter qd̄ natura agit:sed natura agit propter finē:ergo oportet naturalem cognoscere fineꝫ:patet cōsequētia cū minori ex dicendis in secūdo capitulo:maior autem est manifesta:ex quo naturalis considerat de natura. Le.li. (Et ꝙ quid est ⁊ forma est phisice cōsiderationis)finis enim ⁊ cuius causa fit generatio est idem cū forma igitur finis est phisice cōsiderationis:ex ista ratione cōcluditur secūda ratio:quare quoniam natura ppter aliquod est.s.propter finem:⁊ hanc causam.s.finalem cognoscere oportet.

Notandum f̄m cōmentatorē cōmento.74.ꝙ hec ratio fundatur super hoc ꝙ natura agit omne ꝙ agit ppter aliqd: sicut est dispositio in arte:⁊ h̄ est maximū fundamētuꝫ istius sciētie. ¶ Ratio cōmētatoris est ista:nālis hꝫ cognoscere naturā:igit̄ hꝫ cognoscere omne illud ppter quod agit natura sed natura agit ppter finem:igit̄ habet cognoscere finē:probatur h^o2 sicut se hꝫ ars ad artificialia:ita nā ad nālia:sed ars agit pp finē:igit̄ natura agit pp finē:⁊ h̄ est maximū fundamētū nālis sciētie quia remoto fine remouētur omnes alie cause:eo ꝙ finis est causa causarū ⁊ precedit omnes alias causas: constat autem ꝙ remoto priori remouentur omnia posteriora [illegible] remotis autē causis naturalibus nulla est scientia naturalis.

Sed dubitatur quia primus motor ⁊ primum ens

omniū sunt vnū ⁊ idem numero sm Aristo. in littera: ⁊ tamen physicus cōsiderat de primo motore: ⁊ non de primo ente omniū sm ꝙ huius: methaphisicus autem cōsiderat de primo ente omniū sm ꝙ huius: ⁊ nō de primo motore sm ꝙ huius: ita stat ꝙ forma ⁊ finis sunt vnū numero: ⁊ tamē sm ꝙ huius sunt diuersarum scientiarū. ¶ Dicendū ꝙ non ppter istam rationē tm̄ dicitur phisicum cōsiderare de fine: quia est vnuȝ cum forma: sed quia forma ⁊ finis sunt vnū ⁊ idem sm se: ⁊ sunt vnus terminus generationis: pp quē fit generatio naturalis: ex quo enim naturalis cōsiderat generationē naturalem: oportet ꝙ consideret terminū istius generationis: quia tam forma quā finis est terminus generationis naturalis: ideo naturalis cōsiderat tam finem quā formā: sed non est simile de primo motore: ⁊ primo ente omniū: quia primus motor sm ꝙ huius mouet ⁊ nō primum ens sm ꝙ huius. Intelligendum ꝙ forma terminat actioneȝ intellectus: ⁊ sm hoc dicitur ꝙ quid est terminat etiaȝ appetitum materie: ⁊ sm hoc dicitur forma: finis autem terminat actioneȝ ⁊ intentionē agentis: inquantū terminat actionē agentis dicit finis: inquantū autem terminat intentionē agentis dicitur cuius causa. Ex hȳs pōt talis ratio formari cōsiderans materiam necessario habet ꝯsiderare formā: quia forma necessitat materiaȝ ⁊ terminat appetitum [illegible] per idē considerans agens necessario habet cognoscere finē: quia finis necessitat agens ⁊ terminat intentionē agentis: ac etiam actionē ipsius: sed naturalis cōsiderat agens: igitur considerat ⁊ cognoscit necessario finem. (Et penitus) Secūda conclusio p quodlibet genus cause potest naturalis aliquid demōstrare: pbatur: per causas precedentes motum potest naturalis effectum demonstrare. s. per efficiens: ⁊ p materiam: ⁊ per causas subsequētes motum potest naturalis effectū demonstrare. s. per formam: ⁊ per finē: igitur ⁊c. patet cōsequētia: ⁊ antecedēs arguitur: ⁊ primo quo ad primam partē: nam causarū precedentiū motū quedā inferunt effectū de necessitate: quedam autem vt frequēter: verbigratia in causis efficiētibus ad solē esse in cancro sequitur de necessitate dies esse magnos: sed nō de necessitate dies esse calidos: bene tamē vt frequēter. Similiter ad solem esse in capricorno sequit de necessitate dies esse paruos: sed nō sequitur de necessitate dies esse frigidos: sed bene vt frequēter. Etiam in causis materialibus aliquādo sequitur effectus de necessitate: ⁊ aliquando vt frequēter: vt ad materiā eē compositam ex cōtrarȳs sequitur necessario corruptio effectus: sed ad materiā esse dispositam ad aliquam formam nō sequitur necessario generatio istius forme: sȝ bene vt frequenter. Ex causis ergo precedētibus motum inferētibus de necessitate effectum potest effectus demonstrari: sed nō ex causis inferētibus tm̄ vt frequenter: vnde dies esse magnos potest demonstrari per solem esse in cancro: sed nō dies esse calidos: quia cū effectus iste posset impediri staret in demōstratione pmissas esse veras: ⁊ conclusionē falsam: ⁊ quia demōstratio est syllogismus faciens scire per Aristo. primo posterio. ⁊c. ideo talis effectus sequens de necessitate poterit sic syllogistice demōstrari. quandocūqȝ sol est in cācro dies sunt magni: sed de mense Junȳ sol est in cancro: ergo de mēse Junȳ dies sunt magni. Itē omne habēs materiam admixtā contrarȳs corrūpetur: omne animal habet materiaȝ admixtā contrarȳs: igitur omne animal corrūpetur. Le. ii. (Et penitus ab ipso naturali est reddēdū propter quid sm omne genus cause vt quia ex hoc. s. causa necesse est esse effectū demōstratur per causam: hoc autem. s. effectus est duplex: ex hoc. s. causa: aut simpliciter est idest de necessitate: aut sicut frequenter: ⁊ tunc non demonstratur effectus: ⁊ si de hoc debet fieri: videlicet ꝙ demōstretur effectus per causaȝ oportet ꝙ illud fiat sicut ex ppositionibus: ita ꝙ syllogistice sequit effectus per causaȝ sicut syllogistica cōclusio ex suis premissis. ¶ Scd̄a pars antecedētis cōsequēter declarat: videlicet ꝙ per causas posteriores sine subsequētes motū que sunt forma ⁊ finis pōt naturalis effectū demonstrare: nam p animam intellectiuā potest demōstrari homo: ⁊ p domū possunt demōstrari lapides ⁊ ligna [illegible] hēre pportionabilia: constat autem animā intellectiuā esse formā hominis: ⁊ domū esse finē lapidum ⁊ ligno. Si enim anima intellectiua est homo est: ⁊ si domus ē ligna ⁊ lapides sunt: aut hēre pportionabilia: nec oportet ponere distinctionē priorem de causa inferēte effectū de necessitate ⁊ vt frequēter: quia generalr quelibet causa posterior īfert effectū de necessitate vt liquet inductiue. Le. iii. (Et qm̄ hoc erat ꝙ quid erat esse) Et quoniā forma erat suus effectus erat: ⁊ quia dignius est sic esse sm finē: ideo necesse ē esse ea que sunt ad finem. Et addit philosophus ꝙ et hic nō simpliciter est arguendū dignius: sȝ ad vniuscuiusqȝ substantiam: natura. n. semp facit ꝙ melius ē nō simpliciter: sȝ vt substātia ⁊ natura vniuscuiusqȝ requirit: nō. n. attribuit natura cuilibet rei pfectiones simpliciter meliores: quia nō dat lapidi animā: nec asino intellectū: sed illis cōmunicat pfectiones sibi debitas.

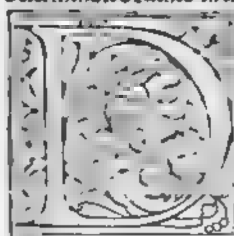
Notandum primo sm cōmentatorē cōmēto. 74. ꝙ de generibus entiū est ꝙ ex agēte sequitur actū necessario: ⁊ hoc est in reb⁹ eternis: ⁊ ꝙ ex agēte sequit actū in aꝰʳ pte ⁊ h est in reb⁹ generabilib⁹ ⁊ corruptibilib⁹. Intendit cōmentator istā distinctionē ꝙ duplicia sunt agentia. s. eterna ⁊ generabilia ⁊ corruptibilia: ex agente eterno necessario sequit suus effect⁹ cū ad pᵐ motorē esse sequit necessario pᵐ motū esse: ⁊ ad celū circulariter moueri: sequit necessario ignē in cōcauo lune moueri circulariter necessario: ex agente aūt generabili ⁊ corruptibili sequit effectus in aꝰʳ parte: vt ex v̄tute generatiua plāte existēte in semine debite posito in terra sequit frequenter gn̄atio plāte: sȝ nō de necessitate: ⁊ ita dicat de alȳs agētib⁹ nālibus hn̄tibus aliquādo eē: ⁊ aliqn̄ nō esse quādocūqȝ debite applicēt passo: nō tn̄ necessario agunt effect⁹ suos: qȝ pn̄t īpediri: sȝ bn̄ agūt illos ī aꝰʳ pte. (Sed cōtra) Aristo. 1ᵒ. posterio. docet demōstrare nō habere dētes in mādibula superiori p habere cornua ⁊ esse lōge vite: in volatilib⁹ p carere colera: sed causa in demōstratione necessario īfert effectū suū: vt habet hic in lr̄a: ⁊ pᵒ posterio ⁊c. igit ⁊c. Respōdet ꝙ habere cornua ⁊ carere colera nō dicūt cām effectiuā: sȝ mālem: modo ꝯˢʳ. dicit solū de agētib⁹ generabilib⁹ ꝙ illa nō inferāt suos effectus de necessitate: materia aūt in generabilib⁹ ⁊ corruptibilib⁹ aliquādo īfert suū effectuȝ de necessitate ⁊ aliqn̄ vt frequēter: sȝ forma ⁊ finis semper ⁊ de necessitate īferūt suos effect⁹: qȝ sequūtur motū: mā aūt ⁊ efficiens pcedunt motū vt est ostensum supra.

Secundo notandū sm cōmētatorē eodē cōmēto: ꝙ si ista q̄ sequūtur sunt causas ī aꝰʳ pte cū fuerit posita est sequit necessario vt cause corr[illegible] q̄m principia in eis sequūtur vltima ⁊ nō conuertunt: verbigrā q̄m si fuerit ꝯ⁹ necesse ē vt

sunt propositiones: ⁊ nō ꝯuertitur. Istud cōmentū est difficile in seq. q2 ad solē eē in cancro vel in leone sequit ꝙ dies sint calidi: non quidē necessario: sed in maiori parte: ⁊ tamen effectus non infert causam: quia non sequitur dies sunt calidi: ergo sol est in cancro vel in leone. Est etiam difficile in exemplo quia magis videtur contingere oppositum: nam si premisse sunt vere: conclusio est vera: ⁊ non econtra: ⁊ si sit locutio tantū de esse existē: ⁊ non de esse vero non apparet vnde valeat ista consequentia: cōclusio est: igitur premisse sunt: ⁊ non econtra. ¶ Dicendum ꝙ cōmētator loquitur de causis sine quib⁹ nō potest ꝓuenire talis effectus: vnde bene sequit oliua est: igit virtus productiua oliue est: quia licet virtus productiua oliue inferat effectum suum tantū in maiori parte: quia tamē nō producitur oliua nisi ista causa cōcurrat: ideo ab effectu ad istaȝ causam est bonum argumentū: non autem sequitur dies sunt calidi: igit sol est in cancro vel in leone: quia dies esse calidos est effectus potēs prouenire ab alia causa ista non cōcurrente. Exemplū etiam ad propositū accipiendo esse pro esse simpliciter ⁊ non esse vero. vnde quia premisse precedunt conclusioneȝ nō sequitur premisse sunt: igitur cōclusio est: bene autē sequitur conclusio est igitur premisse sunt: quia conclusio habet respectuȝ actualē ad premissas sicut effectus ad causam: est enim cōclusio aliquoꝝ conclusio. s. premissarū que dicunt cause effectiue ꝯclusionis rōne mediū: ⁊ cause materiales ratione extremitatū.

Tertio notandū ꝓm cōmentatorē eodem cōmento ꝙ forma est in rebus naturalibus vt ens sit in dispositione nobiliori ꝓm ꝙ est ens nō nobilius simpliciter: nobilius enim in oliuam esse nō est nobilius simpliciter: ⁊ dixit h vt notificet ꝙ forma nō sequitur naturā materie necessario: vt opinati sunt antiqui naturalium: sed natura inuenit eam ꝓpter hoc ꝙ ens sit in sua natura nobilius. Nobilitas igit rerū naturaliuȝ nō habet attendi penes nobilitatē materie vt crediderūt antiqui: quia tunc animatū ⁊ inanimatum homo ⁊ equus essent eiusdem nobilitatis: cum omniū istoꝝ materie sint eque nobiles: sed habet attendi penes nobilitateȝ forme quam natura inuenit vt vnum ens posset esse nobilius altero. Si. n. nulla esset forma substātialis nullū esset ens altero nobilius essentialiter: siue tota materia esset corpus in actu vt posuerunt antiqui: siue esset ens in pura potētia vt docuit Aristo. qm̄ tunc omnia entia naturalia essent eiusdem rationis: ⁊ eiusdem speciei. Et cū dicitur naturam dedisse formam ꝓpter nobilitatem rei: ⁊ vt res esset nobilior materia sua: illud nō est intelligēdū de nobilitate simpliciter: quia nobilitas oliue non est nobilitas simpliciter: sȝ ꝓm quid: cū hō ⁊ equus: ⁊ multa alia aīata tā cognitiua quā nō cognitiua sint oliua nobiliora.

Quarto notandū ꝓm cōmentatorē eodem cōmento ꝙ forma que sequit formam entis nō est dicta nobilior vt forma mathematica: nō enim dicimus ꝙ linee exeuntes a centro circulari ad periferiā sunt equales vt circulus sit nobilior: sȝ h cōtingit nature circuli: ⁊ ideo nobilius nō inuenitur in formis mathematicis: hoc enim. s. nobilitas nō accidit formis nisi ꝓm ꝙ sunt finis. Ista est differētia inter formas rerum naturaliū ⁊ rerū mathematicalium: mixta enim ⁊ elemēta sunt perfecta ⁊ nobilia per suas formas: ⁊ mixta sunt ꝑfectiora elemētis ⁊ animata inaīatis ꝑ formas suas: arguitur enim hominem esse perfectum: quia habet perfectam formā: ⁊ istum esse perfectiorē ⁊ nobiliorem equo: quia habet formā perfectiorem ⁊ nobiliorem: in mathematicis autem non habemus hunc modum loquēdi: quia nō dicimus circulum esse nobilem: quia habet nobilem formā. s. suam diffinitionem: que dicit forma circuli: vt esse figuram, a cuius centro ad circūferentiam oēs linee ducte sunt eq̄les: nec dicimus circuluȝ esse nobiliorem triangulo: q2 forma circuli est nobilior forma trianguli. s. quia diffinitio circuli est nobilior diffinitione trianguli: sed dicimus circulum esse nobilē: aut nobiliorem: quia ita cōtingit in natura circuli ⁊ in natura trianguli. Et licet circulus ⁊ quelibet alia figura sit nobilis ꝓm naturā suā tamen forma circuli ⁊ cuiuscūq3 alterius rei mathematice: que dicitur diffinitio: nō habet rationem nobilitatis: quia nihil dicitur nobile nisi habeat rationem finis: huiusmodi autem diffinitiones nō habent rationē finis: ideo nō sunt nobiles: propterea mā prima non ꝓprie dicitur nobilis: quia nō habet rationem finis: deus autem est nobilissimus: quia maxime habet rationem finis: alia autem inter media dicūtur magis ⁊ minus nobilia inquantum habent minorē ⁊ maioreȝ rationem finis: ⁊ ꝓm hoc forme mathematice diffinibiles ⁊ non diffinibiles possunt dici nobiles ꝓm ꝙ ꝑ artē vel per naturam possunt habere aliquā rationem finis. Ex predictis potest colligi ꝓm cōmentatorē ꝙ penes aliud habet attendi perfectio rei: ⁊ penes aliud nobilitas illius: nam perfectio rei habet attendi penes distantiam a nō gradu entis: nobilitas autem penes rationeȝ finis: ideo si materia prima ac diffinitiones mathematicales nō sunt ꝓprie alicuius nobilitatis: sunt tamē proprie alicuius perfectionis: ex quo sunt entia determinati ordinis in latitudine rerum.

Dicendum q2 de his. Istud est secūdum capitulū huius tractatus in quo phylosophus postq̄ probauit naturalem debere cognoscere omnia genera causarū reprehendit antiquos nō cōsiderātes de omnib⁹ causis: sed tantum de materia despicientes finem. — Tex. co. 75.

Et diuiditur in tres partes in quarum prima phylosophus ponit intentionem suam recitans opinionem antiquorum. In secunda introducit motiua eorum quibus arguebant naturam agere propter materiam: ⁊ non ꝓpter finem ibi (Habet autē oppositionem) In tertia reprobat dictam opinionem ibi (sed impossibile est) Quātum ad primum Aristo. narrans intentionem suam: ⁊ ordinem intentionis recitat opinionem antiquorum: dicens ꝙ primū est dicere quomodo natura agit propter finem: ⁊ postea quomodo se habet in physicis: vtrum operationes naturales magis proueniant ex necessitate materie: an ex necessitate finis contradicendo antiquis opinātibus ꝙ omnes effectus naturales sunt ex necessitate materie ⁊ non ex necessitate finis: verbigratia ꝙ in plātis flores ⁊ folia sunt superius: ⁊ radices sunt inferius: h dixerunt prouenire ex necessitate materie: ⁊ nō propter aliquem finem. s. quia pars calida vel materia calida ⁊ leuis nata est ascendere: ⁊ grauis descendere: ideo cum calidum ⁊ leue ascēdit ad superiora plantarū fiūt folia ⁊ flores: ⁊ cū frigidū ⁊ graue descēdit ad īferius fiūt radices. dicit ꝫ

phylosophus ꝙ omnes antiqui reducunt effectus naturales in causam materialem: vt quoniam calidū ⁊ frigidum sunt nata misceri corporibus mixtis ⁊ calidum est natum ascendere: ⁊ frigidum descendere: ideo vnusquisqꝫ effectuū naturalium est aptus natus fieri ſm exigentiam calidi ⁊ frigidi: principaliter ergo tangebant causam naturalem: ⁊ si aliam tangebant sciebant eam gaudere non molestantes eam: sed tātum materiam sicut Empedocles qui preter naturam posuit causas efficientes. s. litem ⁊ concordiā. Anaxa. autem dixit intellectum esse causam effectiuā. Le. li. (Dicendū quidem igitur primum quoniā natura earum que sunt propter hoc causaruꝫ. i. natura est de numero causarum que sunt propter finem: postea de necessario quomodo se habet in physicis). i. in operationibus naturalibus: vtrum sit necessariū simpliciter vel ex suppositione: in hanc enim causam scilicet materialem antiqui inducūt omnes effectus naturales: qm̄ calidum huiusmodi aptū natum est ascendere ⁊ frigidū descendere: vnūquodqꝫ igit̄ talium. s. effectuū naturalium hec. i. talia naturalia ex necessitate sunt materie: ⁊ fiunt ⁊ nata sunt fieri. Et nāqꝫ: ⁊ si aliam causam dicant quamtuncunqꝫ tangentes fuerint illam modicam de illa facientes mentionem: hi quidem cōcordiā ⁊ discordiam. s. Empedo. dixit esse causas agentes: ille vero intellectum: videlicet Anaxa. dixit esse causam effectiuam: ⁊ assignat cōmentator causam quare modicū tetigerūt causam effectiuā: q2 tantū in creatione mūdi tetigerūt eā: in alijs autē generatiōib⁹ eā dimiserūt.

Notandum ſm cōmentatorē cōmento. 75. ꝙ ista propositio. s. natura agit propter finem est maximū fundamētum in hac scientia ⁊ in scientia diuina: qm̄ si naturalis non concesserit eam negat principiū finale: ⁊ per consequens negat materiā esse propter formam: ex quo sequitur ipsum negare agens: generās enim nō generat nisi propter aliquid: ⁊ similiter mouens mouet propter aliquid: ⁊ similiter si diuinus non concesserit eam non poterit probare ꝙ deus habeat sollicitudinem circa ea que sunt huiusmodi. ¶ Argumentum cōmētatoris est istud: natura non agit propter finem: ergo materia nō est propter formam: ⁊ consequēter agens nō transmutat materiā: quia agens nō trāsmutat materiam nisi ꝓpter formam: aliter agēs agit a casu: aut frustra: ⁊ patet cōsequentia ex quo nō intendit finem. Item si natura non agit ꝓpter finem: deus nullam haberet sollicitudinem de hijs inferioribus: qd̄ est absurdum: patet cōsequētia: quia omnis sollicitudo est propter aliquem finem.

Dubitatur quia videtur ꝙ antiqui nō omnia reducerent in materiam: quia reducebant in calidū ⁊ frigidum: cōstat autem ꝙ calidum ⁊ frigidum dicūt formam: dicebāt etiaꝫ aquā sursuꝫ duci: ⁊ ibi congelari: igit̄ reducebāt in causam effectiuam. Respōdetur ꝙ sicut non ponebant finem: ita nō ponebant formam: videlicet substantialeꝫ: sed tantū materiā esse vnam ens actu: ideo natura nō agebat nisi propter materiam: ⁊ licet calidum ⁊ frigidum dicant formā: non tamē accipiebant illa vt habētis formam: sed tantū vt materiā: nos autem dicim⁹ ꝙ licet includat formā adhuc est materia secūda: videlicet alterationis ⁊ compositionis: ⁊ cū dicebant aquā congelari superius: licet facerent implicite mentionem de agente: nō autem explicite: dico igitur omne fieri ex necessitate materie qd̄ propter finem fit: siue illud includat formā siue non includat: calidum igit̄ frigidū humidum ⁊ siccū: ac etiam graue: ⁊ etiam leue: ex quibus fit aliquid dicit̄ materia iuxta diffinitionē Aristo. i hoc secūdo: dicēs ꝙ materia est illud ex quo fit aliquid cū insit: cū materia alterationis tantū non dicatur ꝓprie materia: sed bene materia compositionis: ⁊ ita dicebāt in artificialibus ꝙ domus nō fit ex necessitate finis: sꝫ materie: vnde ligna ⁊ lapides dicūtur materia dom⁹: ⁊ quia lapides sunt grauiores lignis: ideo ponuntur inferius ⁊ ligna superius (Habet autēꝫ oppositionē) Tex. co. 76.
Ista est secunda pars huius capituli in qua phylosophus tangit tres ratiōes quib⁹ mouebātur antiq ꝓcedere ꝙ natura nō agit propter finem: sed ꝓpter materiam tantū: quarum prima est ista: pluuia nō est ꝓpter finem: sed ꝓpter materiā: igit̄ ⁊c. patet cōsequētia: quia pluuia est operatio nature. s. celi aut Iouis: aut primi motoris: primā parteꝫ antecedētis sic suadebāt: si pluuia esset ꝓpter finem: maxime videret̄ ꝙ esset ꝓpter augmentū messium: sed hoc non: quia non semꝑ prodest messibus ⁊ frumētis: sed aliquando nocet: sicut igitur non pluit vt pereant messes: sꝫ hoc accidit: ita nō pluit vt augeantur messes: sed qd̄ augeātur illud est a casu. ¶ Scdām partem etiā suadebant. s. ꝙ pluuia est propter necessitatē materie: qm̄ vapores subtiliati ⁊ leuificati per calidum mouētur sursum ad mediā regioneꝫ aeris: vbi per frigiditatē ingrossantur ⁊ cōdensantur vsquequo ex hijs fiunt nubes: in quibus tanta frigiditas ⁊ grauitas generatur ꝙ ex illis generatur pluuia que ratione sue grauitatis petit motuꝫ deorsum. Le. li. (Habet autem oppositioneꝫ opinio antiquoꝝ quid prohibeat naturam nō propter aliquid facere). s. propter finem neqꝫ ꝙ melius est facere sed sicut pluit Iupiter non vt frumentū augmentet: sed ex necessitate materie: sursum. n. ductam aquā congelari oportet: ⁊ congelatam deorsum venire: augeri autēꝫ cum fiat pluuia accidit frumentū: similiter si ꝑditū est frumētuꝫ in area idest in campis vel in aceruo nō huius causa pluit vt perdatur: sed hoc accidit. Sicut igit̄ ꝑditio frumēti est a casu: ita ⁊ augmentatio eiusdem: igit̄ pluuia sicut nō est propter perditionē frumēti: ita nō propter augmētum: sꝫ vtrūqꝫ accidit ex necessitate materie.

Notanduꝫ ꝙ antiqui non percipiētes nisi corporalia attribuebant omnes actiones naturales corporalibus: aut ꝙ materia seipsam mouebat ad formam: aut sicut mouebatur ab alio illud erat tantū corporale: ideo dicebāt ꝙ Iuppiter idest secundus planeta: aut orbis eius pluebat nō quidē propter finem: sed quia sic necesse erat eē ex frigiditate ⁊ grauitate inducta in aqua. sicut necesse erat aquam moueri sursum ex caliditate ⁊ leuitate incorporata: ⁊ ita licet ponerēt agens sine distinctū nō distinctuꝫ a mobili: ex quo illud nō agebat propter finem omnis operatio illius erat ex necessitate materie.

Dubitatur vtrum motus sursum aque sit naturalis, aut violentus: ⁊ videtur ꝙ non naturalis: quia motus eius deorsum est naturalis: igitur non motus sursum: patet consequentia quia cuiuslibet corpori simplici tantū vnus est vnus motus simplex per Aristo. primo celi: non etiam talis motus apparet violentus: quia nullum violentum perpetuum ſm phylosophum in loco allegato: constat autem ꝙ perpetuo mouentur vapores sursum. Respondetur ꝙ motum esse naturalem

contingit quadrupliciter.s.per se primo: et per se non
primo: et per accidēs ab intrinseco: et per accidens ab
extrinseco:mot⁹ naturalis per se primo est ille qui in-
est alicui ratione speciei vt motus deorsum elementis:
grauibus: et motus sursum elementis leuibus. Mo-
tus autem naturalis per se nō primo est ille qui ali-
cui competit ratione generis: et sic motus ad omnez
differentiam positionis est naturalis cuilibet corpo-
ri ratione vacui. Sed motus naturalis per accidens
ab intrinseco est ille qui alicui cōpetit ratione sequele: et
sic motus sursuz aque per foramē nauis dicit natura-
lis aque:nam aqua naturaliter mouet ad situz par-
tium cōnaturalē illis: et in tali motu accidit q mouea
sursum: vnde aliquid potest eē in loco naturali qui est
vltima superficies corporis ambiētis locatum: et in lo
co naturali qui est situs:aut distantia totius ad cētruz
mundi: et tamen nō erit in loco naturali qui est situs:
aut positio aut distātia partium inter se per cōparatio
nem ad cētrum ppriȷ corporis. Motus vero natura-
lis per accidens ab extrinseco est ille qui alicui compe-
tit per virtutē impressam ab agēte extrinseco:sicut mo-
tus vaporis et exalationis sursum [illegible] q vapor su sub-
stātialiter aqua et exalatio substātialit terra:a corpo-
re enim calido per verā alterationem imprimit calidi-
tas ad quā cum humiditate vel [illegible] illi coiuncta se
quit leuitas mouens sursum. Manifestū igitur ē aque
motum sursum per caliditatē et leuitatem inductaz esse
naturalē di. phylosopho tertio Ethicorū q motus na-
turalis est ille qui est a principio intrinseco vel extrin-
seco cōferente vim passo: et q cum dicitur primo celi q
cuilibet corpori simplici inest tm̄ vnus mot⁹ simplex:
illud intelligitur per se primo:quia per se non primo:
aut per accidēs cuilibet corpori simplici omnes mot⁹
possunt correspōdere (Quare quid phibet) Secūda
ratio antiquorum erat ista partes animaliū non sunt p-
pter finem:sed ex necessitate materie:igitur natura non
agit propter finē:sed propter materiam:antecedēs ar-
guebāt:nā q dentes anteriores sint acuti et maxilla-
res obtusi hoc nō videtur esse nisi ex necessitate mate-
rie:nō enim dentes anteriores sunt acuti propter hūc
finem vt diuidāt cibum et maxillares vt cōterant:licet
anteriores sint apti diuidere: et posteriores sint apti
cōterere cibum:sed illud fuit a casu ex necessitate mate
rie.s.quia plus de materia iuit ad dentes posteriores
quam anteriores. Et sicut arguit de dentibus:ita ar-
guitur de omnibus aliȷs partibus animaliuz q ille
non fiūt propter aliquem finē: sed tm̄ ex necessitate ma
terie:q enim aliqua fiunt sursum et aliqua deorsum
hoc est propter materiam grauē existentem in partib⁹
inferioribus: et propter materiā leuem existentē in par
tibus superioribus. Le. li. (Quare quid prohibet sic
et partes animalium se habere in natura vt dentes ex
necessitate oriri anteriores quidē acutos aptos ad di
uidendū maxillares autem latos et viles ad conterē-
dum cibum:qm non propter hoc) i. non propter istū
finem hoc fieri cōtingit: sed sic euenire est necessarium
propter materiā:similiter autem est et in aliȷs partib⁹
animalium [illegible] quibus esse videtur q propter hoc idest
propter finem [illegible] facte sunt.

Dubitatur quia videtur q dentes nō
sint partes animaliuz q[illegible]
partes sunt priores toto primo phy. [illegible] an-
[illegible] sunt posteriores. Respondetur q partes in cōmu-
ni sunt priores toto: et etiam partes [illegible] sunt

priores toto:partium autem quātitatiuarum quedā
precedant totū et quedam nō s. in animalibus que ge-
nerātur vt ex superfluo alimēti vt capilli, vngues: et dē-
tes que quidē partes [illegible] post generationem totius
incipiunt esse et hoc mouebātur antiqui dicere den-
tes anteriores aut posteriores nō esse propter finē.s.
propter diuidere et cōterere cibum:quia tūc animalia
semper haberent dentes anteriores acutos et poste-
riores obtusos qđ est falsum:quia aliquando habēt
anteriores sine posterioribus: et aliquādo posterio-
res sine anterioribus: et aliquando nec anteriores nec
posteriores vt in principio vite et in morte prouenien-
te ex senio (Ubicunqꝫ enim) Tertia ratio antiquorum
erat ista:animalia sūt facta ex necessitate materie et nō
propter finem:igit natura non agit propter finem:sꝫ
tantū propter materiā:antecedēs sic arguebāt: omnia
genita a casu sunt facta ex necessitate materie: et nō pro
pter finem:sed omnia animalia sunt genita a casu: igi-
tur etc. patet ꝯña cum maiori inductiue cum omne qđ
est a casu sit preter intentionem: et tantū ex necessitate
materie: vt patet de manu nata cū sex digitis: aut de ho
mine cum duobus capitibus:minorē autem sic decla-
rabant:di. in creatione mundi diuersa animalia consti
tuta fuisse quedam inordinata que erant partim ho-
mo: et partim bos:aut partim vipera: habētia partes
inordinatas indispositas: et huiusmodi animalia pe-
rierunt:alia vero fuerunt ordinata et bene composi-
ta vt ista que videmus: et talia saluata sunt:tunc argue-
bant sic:animalia inordinata facta sunt a casu:igitur
per idem et animalia ordinata: patet cōsequētia:quia
sicut casualiter partes diuersarum animalium cōuene
runt in vnū:ita casualiter partes eiusdē animalis fece-
runt vnum. Le. li. (Ubicūqꝫ enim acciderūt omnia) or-
dinata animalibus (sicut si ppter hoc fiant) i. ac si fie
rent propter finem non tantū facta sunt propter finez
sed propter materiam:nā hec quidem. s. ordinata sal-
uata sunt quod propter se vanum. i. a casu: et constan-
tia idest composita a parte ex suis partibus:quecūqꝫ
vero nō sic ordinata fuerūt perdita sunt: et perduntur
quotidie (quemadmodum Empedo. dixit bouige-
nas) idest animalia composita ex homine et boue (et
viperas) idest animalia composita ex vipera et homi
ne:aut alio animali: et subdit phylosophus quasi epi-
logando: di. (ratio qdē igitur que vtiqꝫ deficiet) i. du-
bitabit aliquis: vtrū natura agat ppter finem hoc est
scilicet vna istarum trium: et si aliqua alia ratio est illa
(huiusmodi est) i. similis vni istarum triū rationum.
Sed occurrit dubium:si esset vnū animal sic compo-
situm ex homine et boue vt opinabatur Emped. vtruz
tale animal esset homo: aut bos: aut simul homo et
bos. ¶ Dicendū q si pars anterior esset figure huma
ne habēs ppietates et operationes similes operatio
nibus hominū: videlicet ridere ratiocinari et huiusmo
di:tūc esset homo: si autem nō haberet huiusmodi ope
rationes esset brutum:nō tamen bos:sed vnum aliud
innominatū. Accidentia enim magnaz partem confe-
runt ad cognoscendū q quid est ꝭm phylosophum in
phemio de anima: et operatio dat cognoscere formaz
ꝭm eundem. 8. metha. Et si queritur de duobus quo-
rum quodlibet haberet partem anteriorem figure hu-
mane: et partes posteriores diuersaruz figuraruz. s. bo-
uis et vipere: vtrum essent eiusdem speciei: aut diuersa-
rum: dico q essent eiusdem speciei sicut iam diceremus
duos homines esse eiusdem speciei: quorum vnus

esset ordinatus in omnibus suis membris ⁊ alius ali-
qua constellatione necessitans haberet pedem equi:
Tex. aut caudam [illegible]. Sed impossibile est
co.77. **Contra** opinionē antiquoꝝ arguit phylo-
sophus [illegible]. Primo sic
omnia que fiūt a natura fiunt a casu: vel ꝑpter finem:
sed illa que fiunt a natura nō fiunt a casu:igit illa que
fiunt a natura fiunt ꝑpter finem: tꝫ ꝯñtia cum maiori
ex opinione antiquoꝝ:⁊ minor declarat sic: quecūqꝫ
fiūt semp vel frequenter nō fiunt a casu:sed illa q̄ fiunt
a natura fiunt semp vel frequēter:igit illa que fiunt a
natura nō fiunt a casu:tenet ꝯñtia cum minori p expe-
rientiam:⁊ p eos:⁊ 2ª exemplariter declarat:nā plu-
uia multotiens in hyeme nō est a casu:quia hoc con-
tingit frequēter. Similiter ꝙ excellēs calor fit sub leo-
ne non est a casu:quia hoc accidit semp vel frequenter.
Sed ꝙ pluat multotiens sub leōe vel ꝙ sit calor excel-
lēs in hyeme h̄ ē forte a casu:qꝛ accidit ī bᵒʳᵘ pte. L.e.li.
(Sed ipossibile est ista hūc hr̄e modū:hec quidē.n.⁊
quecūqꝫ sunt a nā:aut semp sic fiūt:aut sicut frequēter:
sed eoꝝ q̄ sunt a fortūa ⁊ p se vano).i.a casu nihil fit
semp aut frequenter: nec.n.a fortuna:neqꝫ a casu vi-
det pluere multotiēs hyeme:sꝫ forte sub cane: nec cau-
ma.i.magnus calor fit a casu sub cane:sꝫ si hyeme fie-
ret forte diceretur fieri a casu(Si igit videret casu fie-
ri naturalia:aut pp h̄ eē.s.ꝑpter finē:sꝫ ipossibile est h̄
eē:nec a casu:nec per se vano ꝑpter aliquid).i.ꝑpter
finem vtiqꝫ erit ꝙ fit a natura.

Notandum pᵒ fm cōmētatorē cōmē-
to.77.ꝙ ipossibile est vt
ꝯgregatio illaꝝ vtilitatū in oībus mēbris indiuidui
generati fit casu:mēbra.n.⁊ oīa q̄ generāt a nā generā-
tur in aliā dispōne:aut semp:aut in 2ᵒʳᵘ pte:mōstruo-
sa.n.accidūt raro. Syllogism⁹.n.sic cōponit ꝯuenien-
tia.q̄ est inter mēbra est casu:igit cōueniētia illa nō est
casu. Intēdit cōmētator ꝙ p istā rōnez Arist. solute sūt
due vltie rōnes antiquoꝝ:ita ꝙ lꝫ aīalia mōstruosa:
seu ptes mōstruose aīaliū fiāt a casu:nō tñ aīalia or-
dīata:nec ptes illoꝝ. Primū sic arguit:oīa q̄ eueniūt
raro p̄ter intentionē agētis sūt a casu: mōstra eueniūt
raro p̄ter ītentionē agētis:igit mōstra sunt a casu. Se-
cūdo sic declarat:oīa q̄ eueniūt semp vel frequēter nō
sūt a casu:aīalia ordīata:⁊ ptes illoꝝ eueniūt semp vl'
frequēter:igit aīalia ordīata:⁊ ptes illoꝝ nō sūt a ca-
su:ideo dētes nō fiūt a casu:qꝛ semp vel frequēter den-
tes anteriores sunt acuti:⁊ maxillares obtusi.

Secūdo notādū fm cō[illegible] eodē [illegible] ꝙ Ari.
[illegible] pluuia:quia iā notificauit ꝙ descēsus pluuie in hyeme ē in
2ᵒʳᵘ parte:⁊ apud ascēsum canis est in bᵒʳᵘ parte:⁊ ca-
lor ecōuerso:ex quo seqͥt necessario vt pluuia fit ꝑpter
aliqͥd:⁊ etiā apparet ex h̄ sermone ꝙ messes nō crescūt
a pluuia casu:cū h̄ sit in 2ᵒʳᵘ pte:corruptio aūt tritici in
aceruo est in bᵒʳᵘ parte:⁊ h̄ ꝙ pluuia est de necessitate
materie nō facit vt nō fit ꝑpter aliqͥd:⁊ si cōcesserim⁹
ꝙ nō est ꝑpter messes declarabit.n.ꝙ pluuia ē ꝑpter
aliqͥd:⁊ est equalitas generatiōis in elemētis:⁊ si non
corrūpet mūdus:nō fuit ergo necessariū ꝙ Aristo. rñ-
deret ad primā rōnē antiquoꝝ:qꝛ ex rōne iam fcā cō-
tra illos appare solutio illi⁹:pluuia.n.aut est in maio-
ri parte.s.tpe hyemali:aut in bᵒʳᵘ pte:vꝫ tpe estiuo:aut
equalr vtputa aliqͥs tēporib⁹:si in maiori pte ꝑbatur
vel equaliter illa nō est a casu ex diffōne casus:si autē
in bᵒʳᵘ parte vt sole existēte in ca[illegible] tūc est a casu. Et si
arguit sic:pluuia semp fit ex necessitate materie:igitur
semp fit a casu: vel nō ꝑpter finē:negat ꝯᵃ:⁊ cōcedit ꝙ
[illegible] per-
ditio aūt in aceruo est raro:ideo augmentū nō est a ca-
su:bene autē perditio in aceruo fit a casu. Et cōcesso ꝙ
pluuia nō fit ꝑpter augmentū messiū:non sequit quin
sit ꝑpter finē:quia adhuc habet aliū finem:vꝫ equali-
tatem elementoꝝ:si.n.nūquā pluēt corrūperetur mū-
dus:⁊ rō est ista:quia cū semp eleuent vapores ab aq̄
tandē elementum aque deficeret cum sit finitū:⁊ con-
sequēter deficerent omnia mixta:qm̄ mixta fiūt ex om-
nibus elemētis: deficiētibus autē mixtis deficerēt oīa
elementa:quia elemēta sunt finaliter ꝑpter mixta:con-
stat autē ꝙ frustra ponūtur ea que sunt ad finē: si non
potest esse finis:⁊ ita deficeret totus iste mundus infe-
rior si nō plueret. Et ꝙ etiā corrūperetur mūdus su-
perior [illegible] qm̄ motus celi est ꝑpter generationem
⁊ corruptionē [illegible] mundo in-
feriori deficeret motus celi:sed deficiēte motu celi defice-
ret celum:quia frustra quiesceret celū per tempus ima-
ginabile infinitū: corrupto autē celo desinerent intelli-
gentie:quia nō haberēt locuꝫ manēdi:igit a primo ad
vltimū si nō pluēt corrūpētur mūdus:est ergo pluuia
ꝑpter equalitatem elementoꝝ:vt elemēta semper sint
equalia in potētia:⁊ nullū eoꝝ deficiat.

Contra predicta arguitur:⁊ primo ꝙ plu-
uia sub cane non fit a casu:quia ea
que fiūt a causa determinata nō sunt a casu vt patuit:
sed pluuia fit a causa determiāta:aliter astronomi nō
possent iudicare de tali pluuia futura:igit ⁊c. Secūdo
arguitur ꝙ deficiente pluuia non ꝑpter hoc deficeret
elemētum aque:quia sicut semp eleuātur vapores ab
aqua:ita semper eleuātur exalationes a terra:sed exa-
lationes nō regrediūtur ad terram:neqꝫ ex hoc corrū-
pitur elementū terre:igit per idem staret qᵒ vapores
nūquā resoluēntur in aquā:nec ꝑpter hoc deficeret ele-
mentū aque. ¶ Ad primū dicitur ꝙ ratio cōcludit:vn-
de effectuū hic existētium non solum causa est sol:sꝫ ēt
aliq̄ planete:ideo si sol in hyeme nō generat excessiuū
calorem nō ꝑpter hoc in hyeme ille erit casualis: po-
terit enim habere per se causaꝫ ⁊ determinatā:vꝫ mar-
tem vel alium planetā in signis calidis: ⁊ sicut tēpus
hyemale nō est aptum natum ad generationem exces-
siui caloris:ita tempus quo sol est in cane nō est ap-
tum ad generationem pluuie:est enim canis quedam
stella in ore leonis sub qua sol existens tm̄ estum gene-
rat vt vapores per ipsum resoluti nō possint esse ma-
teria pluuie. Si igit tali tempore erit pluuia hoc cōtin-
git ex aliqua constellatione alterius planete in signis
humidis. Sicut igit cauma tempore hyemali non est
a casu:ita nec pluuia tempore quo sol est in cane: neqꝫ
illud exprimit Arist. sumptū in littera:sꝫ dicit forte per
modum dubitationis:verūtamen ꝙ cōmentator dicit
quodlibet illorum esse a casu nō respondendo dubie:
ideo dicitur ꝙ aliquid esse a casu cōtingit dupliciter:vi-
delicet stricte ⁊ large. Illud dicitur eē a casu stricte qᵒ
est raro:⁊ preter intentionē agentis:⁊ sic nullum illo-
rum est a casu:large vō illud dicit esse a casu:qᵒ est ra-
ro:aut preter intentionē agētis:⁊ sic inuentio debito-
ris dicitur esse a casu:dato ꝙ fiat omni die semper:aut
frequenter [illegible] cauma ve-
ro tēpore hyemali:⁊ pluuia sole existente in cane dicū-
tur fieri a casu ex quo illa fiūt raro quātūcūqꝫ fiunt a
causa per se determinata. ¶ Ad scdm dicit ꝙ sicut cō-

tinuaf elementū aque per resolutionē vaporū in plu-
uias: ita cōtinuaf elementū terre per resolutionē exala
tionū in ventos: licet nō ita sensibiliter: q̄ tñ cū q̄. n. ter
ra generef ex aqua: ⁊ aqua ex terra ex hoc nō possent
illa perpetuari: sed necessario deficerēt: ex quo sunt cor-
pora finita: si cōtinue ex illis fiēt vapores ⁊ exala-
tiones ascendētes sursum absq̄ reuersiōe: dicit. n. phs
primo huius q̄ omne corpus finitū cōsumitur per re
secationē partiū finitarū finicies sumptarū (At vero)
arguit phus ad idem sic: ⁊ est cōfirmatio pcedētis ra-
tionis: omnia q̄ sunt semp vel frequēter sunt ppter fi-
nē: sed omnia q̄ sunt semp vel frequenter sunt a natura:
ergo aliqua q̄ sunt a natura sunt ppter finē: pᵃ cū mi-
nori tenet ex cōcessis ab aduersarijs: aᵒʳ autē est pba-
ta inductiue: q̄m pluuia tēpore hyemali est ppter au-
gmentū messiū: calor aūt tempore estiuo est ppter ma
turationē fructuū ⁊ desiccationē frumentorū. T. c. li. (At
vero natura: sunt hmōi omnia) que fiūt semp aut fre-
quēter quēadmodū ⁊ ipsi antiqui firmabāt hoc dicē-
tes (Est itaq̄ pp aliqd). i. pp finē (i hijs q̄ nāsr ⁊ fiūt)

Notandū pᵒ fm cōmentatorē pᵒ. [illegible]. q̄ cū dimēū fuerit huic p-
positioni quā concedūt. s. q̄ res existentes sunt a na-
tura hoc. s. q̄ res existentes sunt ppter aliquid cōclude
tur in tertia figura q̄ quedā eorū que sunt a nā sunt p-
pter aliquid ⁊ est verū: nō. n. omne q̄d est natura ē pp
aliquid. Ex quo ftia figura non concludit ex premis-
sis datis aliter tñ sequif q̄ aliqua q̄ sunt natura sunt
ppter finē: ⁊ h est verū: nō. n. oīa q̄ sunt a natura sunt
ppter finē: mors. n. ⁊ monstra sunt a natura ⁊ nō sunt
ppter finē: vltimus etiā finis est a natura: ⁊ nō est pro
pter finē: aliter nō esset vltimus: imo eēt pcedere in īfi
nitū in finibus [illegible] determinationē [illegible].

Secundo notandū fm cōmentatorē eo-
dem pᵒ. q̄ Anax. dixit q̄ plu-
uia nō est ppter messes: q̄m messes sunt ab arte non a
natura cui respōdet cōmētator dicēs q̄ natura cōplet
multa q̄ sunt p artē: ⁊ ars multa q̄ sunt per naturā. In
tendit cōmētator q̄ rerū naturaliū vel artificialiū que-
dam sunt a natura inchoatiue ⁊ completiue ab arte vt
domus cultellus ⁊ statua: ligna. n. ⁊ lapides: ⁊ ferrū:
⁊ es ex quibᵒ fit domus cultellus ⁊ statua sunt a natu
ra: forma autē domus cultelli aut statue est ab arte: ⁊
quia vnūquodq̄ denoiatur a forma sua: ideo hec oīa
sunt dicenda artificialia ⁊ nō naturalia: quedā autem
sunt īchoatiue ab arte ⁊ termiatiue ac cōpletiue a naᵃ si-
cut sanitas ⁊ messis: ars enim se nō habet ad ista nisi
tanq̄ applicās actiuū passiuo: ⁊ cōsequēter sicut causa
per accidēs: natura aūt est que inducit formā tanquā
causam per se: sed q̄ vnūquodq̄ magis denoiaf a fi-
ne quā a pricipio: ⁊ a causa p se quā a causa p accñs:
ideo sanitas ⁊ messes debēt dici simplr naturalia: ideo
male dixit Anaxa. q̄ messes sunt ab arte nō a natura:
cū messes nō sint ab arte nisi inchoatiue: completiue
autē sunt a natura: postquā. n. per artē granū frumē-
ti positū est in terra ac dimissū nature sue per agēs na
turale cōtinue alteraf vsquequo inducit forma messis
(Amplius in quibuscūq̄) Tertio arguit philosophus
Tex. co. 75. ad idē sic: in qbuscunq̄ est aliqs finis illud q̄d agitur
sit ppter finem: sed in natura est aliquis finis: igitur in
natura illud q̄d agif fit ppter finem: ⁊ cōña cum bᵒʳᵉ
q̄ in natura [illegible] determinatā ⁊ finem. ⁊
aᵒʳ sic pbatur: omne q̄d agitur fm q̄ aptū natū ē agi
ad cōsecutionē finis fit ppter finē: sed in quibusdam

illud q̄d operaf agit fm q̄d est aptū natū agi ad cōse-
cutionē finis: igit in quibusdā est aliquis finis illud q̄d
agit fit ppter finem: ⁊ cōña cum aᵒʳᵉ ⁊ bᵒʳᵉ declaratur:
nō solum de fine primo: sed etiā de quolibet sequente
q̄d indubie agens attingit: si nō phibeat impedimen-
tū: vapor enī mouef sursū nō tm ad cōsecutionē hu-
ius finis qui est esse in media regione aeris sed etiā ad
cōsecutionē finiū sequentiū qui sunt infrigidari graue
fieri deorsum moueri ⁊ messes augeri: aut ēmēta ade
quari: calor etiā fit in aere non solū ad consecutionem
huius finis qui est terrā calefieri: sed etiā ad cōsecutio-
nem finiū sequētium. s. alimentū resolui: plātas genera
ri: fructus augeri ⁊ maturari: nec nō animalia nutriri: h
tamē bᵒʳ exemplariter sic declaraf. Si natura faceret
domū ipsa eam faceret eo modo quo ars ⁊ econtra. si
ars faceret naturalia ea cō similiter pduceret sicut natu
ra: sz ars facit domū fm q̄ apta nata est agi ad cōsecu-
tionē finis: igit similiter ageret natura si faceret domū
sed tam agit naturalia eo modo quo tūc ageret arti-
ficialia: igit tā agit naturalia fm q̄ apta nata sunt agi
ad cōsecutionem finis. T. c. li. (Amplius in quibuscūq̄
finis aliquis est hmōi causa agit q̄ prius ⁊ q̄ cōsequē
ter: ergo sicut agit aliquid naturaliter sic aptū natum
est agi: ⁊ sicut aptū natum est agi si nō vtiq̄ aliq̄d im-
pediat sic agit vnumquodq̄: agit aūt ppter hoc. i. p-
pter finē: ⁊ aptū natum est hmōi causa agi. s. ppter finē
vt si esset domus de numero eorū que natura fiunt sic
vtiq̄ facta esset sicut nūc ab arte est facta) Si autē ea q̄
natura sunt: non solum nā essent: sed ex arte fierēt simi-
liter vtiq̄ fierent fm q̄ apta nata sunt fieri: ppter h̄ q̄ al
terū est alterū. i. altera operatio est ppter alterū effe-
ctū tāq̄ ppter finē (Oīo aūt ars) Quarto arguit phs Tex. co. 76.
ad idē sic: ars iuuat nām ⁊ imitaf eā: sz ars agit ppter
finē: igit ⁊ nā agit pp finē: pᵃ pᵒ cū [illegible] ad experientiā:
⁊ illā etiā pcesserūt antiq̄: ⁊ aᵒʳ declaraf quo ad primā
ptē: q̄ aliquā sanitatē nō posset nā ex se inducere quā
tñ inducit iuuamēto medicine. Et quo ad secundam si-
militer: q̄ sicut sunt in nā aliq̄ priora: ⁊ aliq̄ posteriora
ita in arte: ⁊ sicut in arte priora sunt ppter posteriora:
ita videf in nā. T. c. li. (Oīo aūt res alia q̄dē pficit q̄ nā
nō pōt opari alia vero imitaf. Si. n. q̄ sunt fm artem
ppter hoc sunt). i. pp finē ⁊ maniᵐ. ⁊ q̄ sunt fm natu-
rā: etiam sunt ppter finē. Similiter. n. se hñt in hijs ad
inuicē q̄ sunt fm artem: ⁊ in hijs que sunt fm naturā
posteriora ad priora.

Notandum fz cōᵗᵒʳᵉᵐ pᵒ. 79. q̄ si nā
ageret aliquid pp aliqd
casu: tūc ars nō pficeret diminutionē nature: neq̄ ars
assimilaret in pluribᵒ finis actionibᵒ nature: q̄. n. ina-
tū ē existē casu nō est inatū existē p intētionē: vbiq̄. q̄m
si sanitas pueniret a nā casu: tūc ars nō cōplēt diminu
tionē nature in hrita q̄ sanitates fierēt in aᵒʳᵉ pte ab ea
⁊ silr si sanitas pueniēs ab exitu sanguinis a naribus
i creticis eēt p accñs: ⁊ cē sanitas pueniēs a flobotomia
quā pcipit ars medicie: q̄ vult se assimilari nature, pue
niret p accñs: q̄ igit ars q̄nq̄ ē loco nature ⁊ ars agit
ppter aliqd: necesse ē vt nā agat ppter aliqd. ¶ Ar-
guit cōmētator sic: si quelz opatio nature est a casu: er-
go ars nō pōt iuuare nām: pbaf pᵃ: q̄ ex opposito
sequif oppoᵐ: sequif. n. ars pōt iuuare nām: pono igif
q̄ vna sanitas proueniat a nā ⁊ ab arte: arguif sic: ista
sanitas nō ē a casu: ista sanitas ē operatio nature: er
go aliqua operatio nature nō est a casu: q̄d est ppositum aūtis: pz ꝯsequētia cum minori ex presupposito

⁊ 2ᵐ sic arguit: si ista sanitas est a casu: igitur est ꝑter intentionē agētis: sed ista sanitas est ab arte: igit est ꝑter intentionē agentis qđ est cōtra illos. Itē accipiāt due sanitates quarū vna sit ab exitu sanguinis de narib⁹ in die cretica. s. qñ natura iuuat morbū: ⁊ alia sit ex flobotomia ordinata per medicū: ⁊ arguit sic: quelʒ istarū sanitatū sit ex remotiōe ꝓhibēte ⁊ in 2ᵃ parte: sed sanitas ꝓueniēs ex flobotomia nō est a casu cum sit ab arte: igit per idē sanitas ꝓueniēs ab exitu sanguinis de narib⁹ nō est a casu: sed illa est tm̄ a nā: ergo aliqua operatio ꝓueniēs tm̄ a natura nō est a casu. Et cōcludit ꝯ ͤ. ꝙ si ars agit ꝓpter finē: necesse est qđ etiā nā agat ꝓpter finē (Maxie aūt) Quinto arguit phūs ad

Tex. co. 10. idē sic inductiue ⁊ exēplariter: aranea facit telā ꝓpter finē vt capiat muscā: ⁊ formica colligit grana ꝓpter finē. s. ꝓpter nutritionē tpe hyemali: ⁊ yrundo edificat nidū ꝓpter finē: vʒ ꝓpter gñationē filiorꝫ: ⁊ folia fiūt ꝓpter finē vt coopiant fructū: ⁊ radices gñant deorsum ꝓpter finē. s. cā recipiēdi nutrimentū: sʒ quodlibet istorꝫ agit a nā: igit nā agit ꝓpter finē: pʒ ꝯ ͣ cū aᵒʳᵉ: hᵒʳ aūt ē euidēs: qm̄ talia aīalia: nec arte: neqꝫ q̄situra: nec deliberatione faciūt illa: sʒ appareat qđ deliberate ita agunt: ꝓpter quā cām multi dubitāt vtrū intellectu vel alia v̄tute h̄ aīalia talia ⁊ taliter operent̄: plante aūt ꝙ agāt a nā mani ͫ est cū nō agāt per cognitionē. Le. li. (Maxie aūt mani ͫ est in aīalibus q̄ sunt de numero aliorꝫ ab hoīe ꝙ agāt ꝓpter finē: q̄ nec arte: nec q̄situra. i. discursu: neqꝫ deliberatiua faciūt) vñ dubitāt q̄dā vtrū intellectu: aut quodā alio habitu nāli operēt̄ aranee ⁊ formice ⁊ hui⁹ paulatim aūt sic ꝓcedēti ⁊ in plātis apparēt expediētia quedā facta ꝓpter finē vt folia gr̄a fructuū: vt radices nō sursum: sed deorsuʒ gratia vegetādi: mani ͫ ꝙ hui⁹ cā ē in hijs q̄ nā fiūt ⁊ sunt.

Notandum pᵒ ꝯ ͫ ꝯ ͤ 80 ꝙ cū Aristo. inducit rationes sup hoc ꝙ nā agit ꝓpter aliq̄d ⁊ nō sint naturales: cū sit mani ͫ per se ꝙ nā agit ꝓpter aliq̄d: ⁊ tales rōnes vsitant̄ cū aduersarijs. s. cū negātibus principia nālia. ¶ Hec ergo ꝯ ͦ ꝯ ͫ: natura agit ꝓpter finē nō pōt nāliter simplr̄ demōstrari h̄: cū sit p se mani ͫ: sʒ q̄ttuor rōnes ꝑcedentes fecit Arist. tm̄ ad hoīem. s. ex ꝯcessis ab aduersarijs: supponit. n. Arist. tanq̄ ꝯcessum ab illis in precedētib⁹ ꝙ illa q̄ nō fiunt a casu fiūt ꝓpter aliq̄d: ⁊ ꝙ illa q̄ fiūt semp vel frequēter fiūt a nā: ⁊ ꝙ ars agit ꝓpter finē: ac etiā cognoscēs cū rōne agit ꝓpter finē: q̄ quidē duo vltiā vera sunt: sʒ nō priora: qm̄ fricatio barbe: ⁊ tactus capillorꝫ nō sunt a casu: nec ꝓpter finē: ea etiā que fiūt per artē fiunt semp vel frequenter vt domificatio ⁊ statuificatio: ⁊ tm̄ hec nō fiūt a natura. ꝑsupponit igit phūs ista nō tanq̄ vera sed tanq̄ ꝯcessa ab [illegible] quo [illegible] eo mō quo argui solet ꝯ negantes principia naturalia.

Secundo notandū ꝯ ͫ cō ͫ eodem ꝯ ͦ. ꝙ aīalia noīata faciūt actiōes artificiales nō per artē: neqꝫ per cogitationē: qm̄ si agerēt per cogitationē: tūc transferrētur de aliquo in aliq̄d. ¶ Ista aīalia nō agūt per artē: quia ars est habit⁹ recta rōne factiuus. 6ᵒ. Ethicorꝫ: ⁊ sʒ cōmētator operatiōes istorꝫ vocat artificiales non loq̄t ꝓprie: sed tm̄ per quādam silitudinē: nō etiā agunt q̄situra. i. imaginatione discursiua: nec per deliberationē: ex quo nō habēt volūtatem: neqꝫ intellectū: nō etiā agunt per cogitationē: quia tūc transferrētur de aliquo in aliq̄d. i. agerent p discursū ꝓcedendo ab vno [illegible] sic quedā aranee faciūt telā: ⁊ quedā nō: cuius oppoᵐ experiūtur hoīes: qui [illegible] agūt per cogitationē discurrendo ab vno in aliud nō semp agūt idem ⁊ eodē modo vt mani ͫ est: omnes āt aranee agūt telā: ⁊ eodē mō: oēs yrūdies agūt nidū ⁊ eodē mō: oēs ēt formice colligūt grana ⁊ eodē mō.

Tertio notandū ꝯ ͫ cō ͫ. eodem ꝯ ͦ. ꝙ iste [illegible] cī⁹ est poᵃ inductiōis: ⁊ iste modus iductiōis est dēmōstratiu⁹: qꝛ per cōsiderationē aliquorꝫ particularium acq̄rim⁹ certificationē anteq̄ ꝯpleant̄ particularia oīa ⁊ ꝯ ͫ hoc inductio habebit introitū in demōstratione: iudiciū. n. vle nō acq̄rimus certificationis in plurib⁹ rebus nisi post magnā cōsiderationē de plurib⁹ reb⁹ indiuiduis: ⁊ h̄ diuersificat ꝯ ͫ magis ⁊ minus ꝯ ͫ nām principij ⁊ nām cōsiderātē. ¶ Intendit ergo cōmentator ꝙ ista ꝓpō oīa que sunt a nā sunt ⁊ fiūt ꝓpter finē est verificata per inductionē. Et ad h̄ ponit aliqua documēta quorꝫ pᵐ est istud: modus introductionis est demōstratiuus: vñ duplex est demōstratio vʒ perfecta ⁊ imꝑfecta: demōstratio ꝑfecta est sillogismus faciēs scire ꝓcedens ex primis veris imediate priorib⁹ notiorib⁹: ⁊ causis ꝯclusionis: iuxta determinationē Arist. pᵒ poste. demōstratio imꝑfecta est ꝓcessus singulariū ad ꝯclusionē vlem vel particularē: eo mō quo dicūt logyci sillo ͫ resolutoriū esse demōstratiuū: vt h̄ currit ⁊ hoc est hō: igit hō currit: isto modo inductio est demonstratio. ¶ Scdm docu ͫ inductio hʒ introitū in demōstratione: pʒ quia cuiuslibet demōstratiōis aliq̄ premissarꝫ est vlis: sʒ nō cognoscit illa vlis nisi ꝑcesserit cognitio multorꝫ singulariū per Aristo. in ꝓheᵒ meth 2ᵒ. ⁊ scđo poste. h̄ igit inductio introitū in demōstratione perfecta nō formalr: sed v̄tualiter: nō iclusiue: sed exclusiue: eo mō quo loq̄tur cōmentator in ꝓhemio phicorꝫ: dicit ꝙ singulare nō est prin ͫ scie: sʒ est principiū inq̄sitionis vlis qđ est prin ͫ scientie. ¶ Tertiū documentū non quelʒ vlis est inducenda per oīa sua singularia: sʒ sufficit per vnū: aut per q̄dā: quādo idē est iudiciū de vno singulari: ⁊ quolʒ alio: sic ꝙ nō est maior rō quare predicatum vniuersalis magis insit vni quā alteri: hec. n. oīs homo currit est inducenda p oīa sua singularia: hec vero oīs hō est itellectiuus est inducenda per aliq̄: ⁊ non per oīa: hec vero oīs hō est verificat̄ per iductionē tm̄ vni⁹ singularis. ¶ Quartū documentū aliq̄ vlis cognoscit per plura singularia: ⁊ aliqua per pauciora ꝯ ͫ nām principij: ⁊ naturā ꝯsiderantē: vñ aliqua est vniuersalis cui intellect⁹ statim assentit ex natura suorꝫ terminorꝫ absqꝫ cognitiōe alicuius sui singularis sʒ bene aliorꝫ: vt omne totū est maius sua parte. Aliqua aūt est vlis que req̄rit ex sui natura cognitionē aliquorꝫ singulariū sed paucoruʒ vt oīs ignis est calidus. Aliqua vero nō indiget cognitione oīum suorꝫ singulariū: sʒ bene aliquorꝫ pluriuʒ tanq̄ noīata vt omne reubarbarū est purgatiuū colere. Itē nō omnes hoīes sunt cōsimilis discursus inq̄sitionis: aut solertie. Ideo quidā ad inq̄sitionē seu cognitiōē vnius vlis indigent multis singularibus: aliq̄ autē paucis vt solertes: dicit. n. phūs circa finē primi po[ste]rio[rum] ꝙ solertia est habitus inueniendi mediū ad ꝯclusionē in nō perspecto tpe. Intendit ergo cōmentator ꝙ ista vlis omnia que sunt ⁊ fiūt a natura sunt ⁊ fiunt ꝓpter finē est verificabilis ⁊ cognoscibilis nō necessario per omnia sua singularia sed [illegible] do aranea formica agunt ꝓpter finem: folia: frondes ⁊ radices fiunt ꝓpter finem.

Quarto notādū frē cō^m eodē p^o. q Arist. addit in an. e. iste actiões sunt a nā reseruādo se ne aliqs estimet q iste actiões sint p itellectū: qui.n. ponit q iste actiões sunt p intellectū nō sequit apud ipsū illud pñs. ¶ Argu^m fuit istud h aīa lia agūt pp finē.s. yrūdo: aranea: τ formica: τ h agūt a nā: igit oīa q agūt a nā agūt pp finē: ista p^a nō valēt ni si poneretur illa b^a: qz posset aliqs dicere illa aīalia agē illas opatiões p intellectū τ nō p nām quo posito nō sequeret q oīa q agūt a nā agūt ppter finē: sz bene q omnia q agūt p intellectū agūt propter finē.

Contra predicta arguit q aīalia nō agunt p naturā: qz nō p nām q est mā: vt notū est: nec p naturā que ē forma: qz cū forma illorū sit sensitiua seqt q agūt illa p aliquē sensū q ē falsum: nō.n. p sensū exteriorē: qm aranea facit telā quā nūq vidit: τ formica colligit grana ꝯtra tēpus hyemale: q nūq sensit: nō etiā p sensū interiorē: qz sensus interior nō operat nisi precesserit motio τ cognitio sensus exterioris p Aristo. 2°. de aīa. Itē ea q sunt a nā nō sunt magis vno tpe q alio: grauia.n. non magis vno tpe q alio mouentur deorsū: nec leuia sursum: sz formica colligit grana semp tpe estiuo τ nūq hyemali: τ yrundo determinato tpe facit nidū: igit talia opera nō agūt a natura. ¶ Due sunt opiniões in hac mā. Prima est Egidij dicētis q ista aīalia agūt nōiata opa tm̄ ex instinctu nature: ita q nō p cognitionē pcedentē: ex quo enim quelz aranea facit telā vt capiat muscā: τ quelibz formica colligit grana ꝯtra tēpus hyemale: τ nūq isto rū aīaliū aliqd dissimiliter agit: sz semp eodē mō: videtur has opationes nō posse puenire ab arte vel a deliberatione: τ pñter nō ex aliqua cognitione: sed tm̄ ex instinctu nature. Ista positio est satis rationabilis: qz nō apparet p quā cognitionē possint talia fieri: cū non p cognitionē sensus interioris: neqz exterioris: tm̄ eis ꝯtrariatur cōmētator cōmēto. 20. di. q actio istorū puenit ab imaginatione τ cōprehensione eius qd agit: ex quo.n. talia agūt p naturā q est aīa sensitiua: oportet q p cognitioēz illa fiāt: cū operatio aīe sensitiue nō sit nisi cognitio sensitiua interior vel exterior: aut proueniēs ex tali cognitione vt colligit a pho. 2°. τ 3°. de aīa. ¶ Scda opinio est Bur. di. q aranea formica τ yrundo: τ huiusmodi agūt p cognitionē τ imaginationem nō tamē cognoscūt finē ppter quē agunt: τ ista cognitio potest vocari natura: qz statim a pricipio inest τ nō p acquisitionē alicui^s sensus interioris vel exterioris: nō est ergo talis cognitio acquisita sed inata: nō operatio volūtatis τ intellectus: sed sensus: τ dicit prudētia naturalis.s. cognitio futurorū ex istictu nature. Ista opinio ē dubia ppter duo. Primo qz si aranea antequā faciat telā cognoscit illā p istā cognitionē innatam p idē faciendo telā debet cognoscere muscā ppter quā agit: τ ita videt quodāmodo implicatio q talis cognitio innata sit cognitio futurorū: τ nō cognoscāt finem ppter quē agunt. Secūdo quia talis cognitio nullo modo videt dicenda prudētia: qz vt habet in pbe. me thaphysice aīalia habentia memoriā sunt prudentia: ita q prudentia est cognitio futurorū p memoriā: sz yrundo nō facit nidum neqz aranea telā: neqz formica colligit grana per memoriā sed tm̄ ex instinctu nature: talis cognitio nō est prudentia. Itē prudentia vt colligit a philosopho 6°. ethicorū nō est circa necessaria: sz circa possibilia aliter se habere: igit prudentia brutorū est tm̄ circa ea que possunt sic τ aliter agi: τ sz ea que ha

bēt naturali instinctu: nec sūt p cognitionē innatā non sunt cōsequentia hoc modo: qz ꝯsequūtur totam speciē: τ ad ea que ꝯtrectantur...
...agantur respectu talis non est prudentia. ¶ Dicendū igitur aliter fm cōmentatorē q certa animalia agunt huiusmodi opera p cognitionē τ imaginationē. Primo quidē reperit cognitio innata que est quidā habitus operatiuus τ cognitiuus insequēs naturam talis animalis quo habitu cognoscit tam opabilia quam fi nē: sicut eodē habitu operat tam finem q ea q sunt ad finem nō tamen cognoscit aliquid isto☐ actualiter ante suā opatiōnē: sed habitualiter nō distincte: sed ꝯfuse: rā talis habitus est ars cū non sit acquisitus: sed innatus: nec per eū talia animalia difformiter agūt: sed vniformiter: ars.n. est de prima specie qualitatis: habitus autem talis potest dici de secūda: videlicet naturalis potentia: τ huiusmodi est habitus ad saltandū: τ ad currēdū. ¶ Secūdo requirit imaginatio: qm aranea nūq faceret telam: nec yrūdo nidū nisi precederet imaginatio non quidē tele: aut nidi: sed loci: τ eorū que presentialiter obiiciūtur: habēs igitur aranea aut yrundo cognitionē innatam: τ imaginationē acquisitam exit ad opus cognoscendo illud distincte p propriā imutationem: τ nūq per cognitionē innatā: sicut.n. habēs artē texendi: suendi: vel filandi: aliquādo agit effectum artis non cognoscēdo terminū actus: nec distincte: sed tantū habitu τ cōfuse: ita aranea dum operat telam: aut yrūdo nidum nō distincte cognoscit ipsum: sed tantū habitualiter τ cōfuse. Postquā autem opus operatū est illud distincte cognoscit per nouā imutationem sensus exterioris τ interioris. Itē prudentia dupliciter sumit scilicet pprie τ cōmuniter. Prudētia pprie dicta ē recta ratio agibiliū. 6°. ethicorū: τ hoc nō reperitur nisi ī hominibus. Prudētia cōmuniter dicta est noticia futurorū: p memoriā fm philosophū in pbemio metha. τ hoc requirit in omnibus aīalibus habentibus memoriam perfectā vt homo: equus: canis τ huiusmodi ac etiā memoriam imperfectam vt sunt aīalia nominata in brutis: igit est prudentia non tamen respectu eorum ad que inclināt naturali instinctu: sed respectu cōtingentium ad que possunt dissimiliter se habere.s. q formica grana cōgreget: τ reponat in hoc loco: aut in illo vel accipiat ex hoc loco: aut ex illo: τ hoc ex memoria loci vbi granū primū reposuit τ cumuli a quo primo grana recepit. Similiter dicat de aranea q ex prudentia facit telam in hoc loco vbi est maior copia muscarum: τ yrūdo facit nidum vbi difficilior est accessus. Prudentia igit nō est ponenda in brutis respectu eorū ad que naturaliter inclinātur: vtputa yrūdo respectu nidi: aut aranea respectu tele: aut formica respectu grani: sed respectu loci a quo recipit vel reponit: videlicet foramine cuius habet memoriā ex priori apprehēsione. ¶ Ex predictis sequit q superflue ponit Bur. triplicē prudentiā.s. rationalē: animalē: τ naturalē: dicit q animalis est noticia futurorū per memoriā: τ naturalis noticia futurorū ex instinctu nature τ q prudentia naturalis insequit totam speciē: τ animalis nō insequit totam speciē: ponēdo cōsequenter in aīalibus memoriā.s. naturalē per quā faciunt telā vel nidū: τ animalē per qua faciūt in tali: vel in tali loco: cū ō prudentia nō ī cludente memoriā nūquam phylosophus fecerit mētionem: nō est ergo nisi duplex prudentia.s. naturalis: τ rationalis: qua quelibet includit memoriā τ nulla caret: insequit tota speciem. ¶ Ad primū dicitur q

hec animalia faciūt talia opa per sensuʒ interiorē: ⁊ exteriorē: ita ꝙ nō possunt talia operari nisi concurrat imaginatio ſm cōmentatorē: ⁊ cōsequēter sensatio exterior: ⁊ quia tales sensationes nō cōcurrunt nisi tanꝙ causa ꝑ accidēs: ⁊ tanꝙ causa sine qua nō: ideo loquēdo de principio formali per se ⁊ imediato: dico ꝙ huiusmodi animalia agunt ista nō ꝑ sensum interiorem vel exteriorē: sed per quendā habitū cognitiuū ⁊ causalem insequētē formā per modū ꝓprie passiōis nō fundatum in aliquo sensu interiori: vel exteriori: neqʒ in aliquo organo corporali: sʒ tm̄ in eēntia aīe sensitiue. ¶ Ad 2m dicitur ꝙ licet ea que sunt a natura nō fiant magis vno tempore ꝙ alio i rebus nō cognitiuis: tn̄ in rebus agētibus per cognitionē innatā: vel acquisitam oppom cōtingit vbi dicit Bur. ꝙ huiusmodi animalia agūt in determinātē ipsum ex virtute influxa a celo. Ego autē dico ꝙ illa eadē virtus inata q̄ inclinat ad talia opera faciēda: etiā inclinat ad determinata tēpora: sicut. n. cognitio innata inclinat araneā facere telam nō ꝓpter hoiem: sed ꝓpter muscā: ita inclinat formicā colligere grana cōtra hyemē ⁊ nō cōtra estatem: ⁊ cōsequēter inclinat colligere illa tēpore estiuo: ⁊ non hyemali. Neqʒ huiusmodi virtus inata est tm̄ in hījs animalibus respondēdo: sʒ etiam in alījs tam ꝑfectis ꝙ imꝑfectis: delphinus. n. per talē virtutē innatā fugit cōtra tēpestatē: ⁊ catus ꝑsequit mures (Et qm̄ natura)
Tex. co. 8.1 ¶ Sexto ⁊ vltimo arguit phus contra antiquos sic: duplex est natura. s. materia ⁊ forma: forma autē ⁊ finis sunt vnū ⁊ idē: igit agens ꝓpter formā agit ꝓpter finē: patet cōsequētia cum maiori ex secundo capitulo primi tractatus: hoc vero fuit declarata in primo capitulo huius tertij tractatus: nūc arguit sic: omne agens ꝓpter formā agit ꝓpter finē: sed materia ē agēs ꝓpter formā: igitur natura est agēs ꝓpter finē. l. e. li. (Et qm̄ natura duplex est: alia quidē sicut materia: alia vero sicut forma: finis autē h. s. forma ꝓpter finem aūt alia sunt hec vtiqʒ erit causa cuius grana natura agit)

Notandum primo ſm cōmentatorē cōmēto. 8. ꝙ forma est finis in generatione: ⁊ oia que sunt ante finē sunt propter finē: necesse ē vt oia q̄ sunt ante formā sint ꝑp formā. ¶ Imēdiate arguere cōmētator ꝙ natura agit propter formā: qm̄ finis est ille grana cuius oia fiunt q̄ sunt ante finē ꝑ diffinitionē finis: sed gratia forme fiūt omnia q̄ sunt ante formā: sʒ natura agit ea que sunt an̄ formā: igitur natura agit ꝓpter formā.

Secundo notandū ſm cōmentatorē eodē cōmēto ꝙ necesse est vt forma sit finis in generatione: qr sequit ab agēte: aut semper: aut in maiori parte: ⁊ sequit ex hoc: vt materia sit ꝓpter formā. ¶ Arguit cōmentator sic: omne ꝙ seqt ab agente semper: vel in maiori parte est finis: sed forma sequitur ab agente semꝑ vel in maiori parte: ergo forma est finis: que ꝯcesso oꝫ ꝯcedē maiʒ eē ꝑp formā: ergo ma est ꝓpter finē: sʒ forma est finis igitur ⁊c.

Peccatum autē fit) Istud est capitulū tertium huius tractatus in quo philosophus soluit in speciali motiua antiquorum. Postꝙ soluit i generali reprobādo opinionē illorū: quattuor. n. fuerūt motiua principalia.

¶ Primū monstra nō fiunt ꝓpter finē: sed monstra fiunt a natura: igit natura non agit ꝓpter finem. ¶ Secūdū motiuū ea que fiunt a casu nō fiunt ꝓpter finem: sed natura multa facit a casu: igit illa natura nō agit ꝓpter finem. ¶ Tertiū motiuū illa que fiūt ex necessitate materie nō fiunt ꝓpter finē: sed omnia q̄ fiunt a natura fiunt ex necessitate materie: igit nihil quod fit a natura: fit ꝓpter finē. ¶ Quartū motiuū nihil agit propter finē nisi cognoscat ⁊ deliberet: natura non cognoscit: nec deliberat: igit nō agit ꝓpter finē. Ista quattuor motiua remouēs phylosophus ponit quattuor cōclusiones quarū prima est ista. ¶ Peccatū in actionibus naturalibꝰ nō tollit naturā agere ꝓpter finē. ¶ Secūda cōclusio generationes animaliū nō fiunt a casu: neqʒ a fortuna ibi (Amplius necesse) Tertia cōclusio nō omnia que fiunt ex natura fiunt ex necessitate solū materie ibi (Omnino autē) Quarta cōclusio naturam nō deliberare nō tollit ipsā agere ꝓpter finem ibi (incōueniens autē) Prima cōclusio arguitur sic: simile est de arte ⁊ de natura: sed peccatū in actionibus artificialibꝰ nō tollit artē agere ꝓpter finē: ergo peccatū in actionibꝰ naturalibꝰ nō tollit naturam agē propter finē: patet ꝯsequētia cū 2a ex determinatis: ⁊ hoc declaratur: nam grāmaticus ⁊ medicus agunt ꝓpter finem: ⁊ tamen in actionibus eorū contingit error ⁊ peccatum: nā grāmaticus quādoqʒ scripsit nō recte: ⁊ medicus quādoqʒ dedit potionē nō rectā: ita i naturalibus est. ¶ Dicendū ꝙ natura agit ꝓpter finē nō obstante ꝙ in actionibus naturalibꝰ sint mōstra: peccata: ⁊ inordinationes in substātijs ergo que ſʒ Empedoclē in principio sunt bouigene aut vipere: si ille substantie aut illa naturalia nō erāt possibilia venire ad aliquē finem vel terminū: hoc nō erat quia natura nō ageret ꝓpter finē: sed illa naturalia facta sunt talia aliquo principio corrupto: sicut. n. iam in semine ꝓpter corruptionē potest cōtingere monstrū ⁊ peccatū: sic ab initio quādo facta fuerūt bouigena cōtingebant talia monstra ꝓpter corruptionē alicuius seminis vel alterius principij. l. e. li. (Peccatū autē fit ⁊ in hījs que ſʒ artē: scripsit enim nō recte grāmaticus ⁊ potauit medicus nō recte potationē: quare manifestū ꝙ cōtingit ⁊ i hījs que ſm naturā sunt. Si igit sunt quedā ſm artē in quibus ꝙ recte fit ꝓpter aliquod fit: in quibus ēt peccatur: alicuius gratia agūtur: sed fallit. Similiter vtiqʒ ⁊ in phisicis ⁊ mōstra sunt peccata illius ꝙ ꝓpter aliquod est. Et in substātijs ergo que sunt a principio bouigena. Si enim ad aliquē terminū ⁊ finem possibilia erunt euenire corrupto principio aliquo facta sunt: sicut nunc semen corrupto fiet monstrum per corruptionem principij.

Notandū ſm cōmentatorē cōmento 8. quod actio recta in arte est actio inducēs ad finē intentum sine aliquo impedimento. Peccatū autem in ea est quādo nō inducit ad illū finē querēdū: sed ad aliuʒ nō intentū. Similiter est de peccato nature: ⁊ de eius rectitudine. Est igitur actio nature recta ſm cōmentatorē quādo venit ad finē intentū: ⁊ peccatū nature est quando natura nō venit ad finem quē intendit: sed ad finē nō intentū. Ex quo cōmēto sequitur ꝙ antiqui ꝯcludebant oppositū opinionis eorum cōcedentes peccata accidere in natura: peccatū. n. error ⁊ inordinatio nō sumit nisi per cōparationē ad finē: ex hoc. n. quis recte ⁊ ordinate agit: quia debito modo finē cōsequitur: ex hoc autem agit inordinate: q̄a

debito fine priuatur: qui ergo tollit finē tollit peccatum errorē et inordinationē nature: ex eo enim dicimus artificem peccare: quia intēdit vnū: et facit aliud: ita natura peccat: quia itendit vnū finē et ad finē nō intentū peruenit.

Contra predicta arguitur. et primo quod monstra nō sunt producta a casu. quia secundum cōmentatorem .2°. physicorum comento .46. impossibile est quod eadem species fiat a casu: et a natura: sed homo mōstruosus et nō monstruosus sunt eiusdē speciei specialissime: cū quilibet illorum sit homo: igitur non sunt a casu et a natura: sed homo nō monstruosus fit a natura: igitur et homo mōstruosus fit a natura: et per consequens nō a casu. ¶ Secundo arguitur quod natura intendit monstrū: quia natura intēdit finē sue actionis: sed mōstrum est finis actionis nature: igitur intendit monstrū. Et confirmatur: quia si natura nō intenderet mōstrum: tūc non cōtinuaret: nec impleret eius productionem: ita quod completis quinque digitis nō faceret sextum: et postquam fecisset illum non nutriret et augeret opposita: quod apparent ad experientiam. ¶ Notandū quod descriptio monstri est ista. Mōstrū est effectus proueniēs cum dispositione discōueniente raro et in minori parte: sicut cum quis nascitur cum sex digitis in vna manu: aut duobus capitibus: aut cū vna manu tantū: vel cū vno pede tantū: aut sine oculis et sine pedibus: intelligendo per dispositionē discōuenientē habitū positiuū includentem priuationem perfectionis debite. Cause monstruositatis sunt quatuor. Prima est defectus materie: et hoc secundum totum vel secundum partē: tunc enim est secundum totum defectus materie in mōstruositate: quando indiuiduū secundum seipsum totū deficit a cōmuni quantitate vt homo nimis paruus habēs tamē proportionē omniū mēbrorum: tūc vero est defectus secundum partem quādo indiuiduū secundum se totum nō deficit a cōmuni quantitate: sed bene pars eius: vt si homo cōmuniter magnus haberet manū nimis paruā: aut pedē nimis breuem: per comparationē ad totum: aut si esset natus cū quatuor digitis tantū: aut solū cum vna manu: aut sine manibus vel sine pedibus: vel aliquo alio mēbro careret. Interdū vero ptingit mōstruositas ex defectu materie vtroque modo tam secundum totū quam secundum partem sicut cōtingit de homine nimis paruo et cū hoc carente vno membro vel pluribus eo modo quo dictum est. ¶ Secūda causa monstruositatis est abūdantia materie: et hoc secundum totum vel secundum partē: tunc est abūdantia materie secundum totum in mōstruositate quādo indiuiduū secundum se totū excedit cōmunem quātitatem hominū: vt sunt gigantes: habētes tamen debitam proportionē membrorum: tūc autē est abūdantia materie in monstruositate secundum partem tantū: quando indiuiduū non excedit debitam quantitatem secundum se totum: sed bene secundum partem: aut quia habet vnum mēbrum indispositū in magnitudine: aut quia habet plura quam deberet habere vt homo natus cum duobus capitibus: aut quatuor pedibus: aut sex digitis in vna manu. Interdū autem contingit vtrobique scilicet quod est abundantia materie secundum totum et secundum partem: vt si esset vnus homo nimis magnus habēs duo capita: aut sex digitos in vna manu. ¶ Tertia causa mōstruositatis est dispositio agentis ad passum tam instrumentalis quā principalis vt si esset vna hora cōstellatio pro generatione canū contingeret hominem nasci cum facie habente similitudinē canis. Et etiam si semine est excessiua caliditas generātur homines masculi et mulieres barbate. Si autē sit excessiua frigiditas generātur viri muliebres et imberbes: qui dicūtur monstruosi. ¶ Quarta causa mōstruositatis est materia cōnexio aliquando proueniens ex parte corporis: et aliquādo ex parte aie. Ex parte corporis quidē quando mōstrum infectū esset: aut nimis abundaret: tūc enim generātur homines leprosi qui dicūtur mōstruosi. Ex parte autē anime: quando ex forti imaginatione mulieris proueniret effectus discōueniens: dicit enim Albertus quod vna mulier peperit puerum habentē caput arietis colorata colore albo et nigro: ex imaginatione quā habuit ad illud animal. ¶ Ad primum dicitur quod sicut inuentio debitoris vel reportatio pecunie est a casu et ab agente intellectuali: ita mōstrū est a casu: et a natura: et cum cōmentator dicit nullā speciem esse a casu et a nā: intelligitur per se: mōstrum autē et mōstruositas est a natura per accidēs pro quanto producit effectum quē non intendebat. Et tunc ad argumentum homo mōstruosus et nō monstruosus sunt eiusdē speciei specialissime: sed homo nō mōstruosus est a natura per se: igitur homo monstruosus est a natura per se: negatur consequentia: licet enim ille homo qui est monstruosus sit a natura per se: nō tamen homo mōstruosus est a natura per se: nec sequitur iste homo est a natura per se et iste homo est monstruosus: igitur homo monstruosus est a natura per se: quia ex vna per se: et alia per accidens nō sequitur conclusio per se: sed minor debuit esse ista: hic homo est mōstruosus per se: quod est falsum: quia accidit ei quod est monstruosus. ¶ Ad 2m sunt plures modi respōdendi quorum primus est quod natura vniuersalis intendit mōstrū: sed nō natura particularis: quia mōstruositas prouenit preter intētionem nature particularis: sed nō preter intentionē nature vniuersalis: deus enim et intelligētie intendūt mōstrū sub ratione mōstruositatis propter decorē vniuersi. ¶ Secundus modus est respōdendi quod natura particularis intēdit monstrum nō principaliter: sed minus principaliter: quia enim melius est agere quā nō agere: natura nō potens ordinate agere: neque attingere finē intentū contentatur inordinate agere et attingere finem nō intentum. ¶ Tertius modus respondendi est quod natura particularis intendit monstrū non formaliter: sed materialiter: mōstrū enim dicit duo vnū materiale quod est indiuiduū predicamēti substātie: et vnū formale quod est mōstruositas. Primū intendit natura: et non scdm.

¶ Quartus modus respōdendi est quod natura monstrū intēdit: sed nō intendit mōstrū. sicut aliquis venientē cognoscit et nō cognoscit venientē: monstrū enim intēdere est intēdere illā rem que est monstrū: sed intēdere mōstrū est intēdere rem sub rōne mōstruositatis quod nō facit natura. ¶ Ad primū argumentum ergo dicit negando primā istam: natura intēdit sue generationis finē: sed mōstrū est finis generationis nature: ergo natura intēdit monstrū sed tantū sequitur quod mōstrū intendit natura et hoc cōceditur: et propterea natura cōtinuat suā operationē in generatione mōstri: quia licet nō intēdat monstruositatē tamē intendit subiectū monstruositatis: et licet nō intēdat producere: nec nutrire sextū digitum: tamē intendit producere et nutrire hoc indiuiduū predicamēti substātie quod est sextus digitus nō enim accidit nature quod producat hunc digitū: nec accidit huic digito quod sit sextus digitus: sed accidit nature quod ab ea producatur sextus digitus: licet accidit huic digito quod sit sextus digitus (Et propter hoc necesse) Secūda cōclusio generationes animaliū nō fiunt a casu. Ista cōclusio est tripartita prius probatur et primo Tex. co. 83.

sic illa que sũt debite ⁊ ordinate nõ fiunt a casu: sꝫ generationes animaliũ fiunt debite ⁊ ordinate: ergo ⁊c. pꝫ ꝯsequẽtia cũ maiori ex determinatis in tractatu de casu ⁊ fortuna: ⁊ h° declaratur: nã in generatiõe animalis oportet primo fieri semẽ: ⁊ facto semine nõ statim est animal: sed oportet primo ipsum semẽ fieri molle: vt ex eo natura melius possit operari: requirit̃ ergo in semine debitus ordo ad hoc ꝙ ex eo generet̃ animal. T. c. li. ¶ Amplius autẽ nature necesse est semẽ fieri pri⁹ sed nõ statim animalia sunt facto semine. Et molle debet esse nã primũ ꝙ semẽ erat antequã ex illo fiat aĩal.

Notandum fm commentatorẽ cõm͂to. 83. ꝙ cum posuerim⁹ ꝙ omne aĩal generatũ ex spermate nõ generat̃ ex nõ spermate sequitur necessario vt generatio eius ex spermate sit per se ⁊ necessaria: ergo generatio ex spermate nõ est a casu: ⁊ cũ posuerimus ꝙ aĩal habens necesse ẽ vt sperma precedat ipsum: sperma igit̃ naturaliter est prius illo aĩali: ẽ igit̃ causa eius per se: ⁊ cum cõcesserimus ꝙ ex spermate nõ fit subito: sed in tẽpore terminato: apparebit ꝙ initiũ istius motus est a re terminata. s. a spermate ⁊ ad rem terminatam. s. aĩal ⁊ ptransit sup media terminata: ⁊ totũ denotat ꝙ generatio eius ex spermate est p se. ¶ Tria motiua facit cõmentator sup prima rõne Aristo. ꝙ animalia nõ generant̃ a casu: quorũ primũ est: animal necessario generat̃ ex spermate ⁊ nõ generat̃ ex nõ spmate: ⁊ illud qð generat̃ necessario ex aliquo nõ generat̃ casualiter ex eo ẽ aĩal nõ generat̃ a casu. ¶ Scðm motiuũ spma ẽ naturaliter prius aĩali: ẽ est per se causa illius: ⁊ p ꝯsequẽs nõ fit a casu. ¶ Tertiũ motiuũ aĩal nõ generat̃ ex spmate subito: sed tẽpore terminato: ⁊ p media terminata habẽtia principiũ ⁊ finẽ terminatũ: que autẽ fiũt a casu nõ sic fiunt primo. ¶ Primo dubitat̃ ꝯtra lr̃am ꝙ licet habeat̃ ex illa ꝙ aĩalia aliqua nõ fiãt a casu ea scilicet q̃ generant̃ ex semine: illud tamẽ nõ cõcludit de aliis aĩalibus. s. de illis que nõ generãtur ex semine: sꝫ per putrefactionẽ: videt̃. n. ꝙ mures rane ⁊ huiusmodi que nõ habẽt generans vniuocũ generẽtur a casu. ¶ Secũdo dubitat̃ cõtra cõmentũ: q: ex illis motiuis sequit̃ ꝙ homo mõstruosus nõ generat̃ a casu: q: necessario generat̃ ex spermate: ⁊ nõ generat̃ ex nõ spermate: ⁊ necesse est ꝙ sperma sit naturaliter prius homine monstruoso: nec generat̃ homo mõstruosus subito ex spermate: sed tẽpore terminato ⁊ p media terminata habẽtia terminatum principiũ ⁊ terminatum finẽ. ¶ Ad primũ dicitur ꝙ licet animalia genita equiuoce ab agente inequali nõ generẽtur ex semine aĩalis: tamen generãtur ex semine: necesse est. n. virtute celi qualitates primas primo trãsmutare materiã: vt ex ea fiat semen: quo facto ex illo debite ⁊ ordinate generãtur talia animalia equiuoca: ideo nõ fiunt a casu cũ fiãt semper aut freq̃ter ⁊ ex causa determinata. ¶ Ad scðm dicitur ꝙ cõmentator intelligit omnia illa antecedẽtia cũ nota pꝛecitatis specificãte rationẽ ppꝛiã ⁊ determinatã esse: vt aĩal per se generatur ex spermate: ⁊ per se ⁊ prius animali: ⁊ animal per se generat̃ tempore terminato per media terminata: cõstat autẽ nullũ istorũ cõuenire homini mõstruoso: nõ enĩ homo mõstruosus generatur p se ex spermate: sicut. n. accidit homini ꝙ sit monstruosus: ita accidit homini vt monstruoso ꝙ generet̃ ex spermate ⁊ ꝙ habeat sperma prius eo: ⁊ ꝙ generetur tempore terminato ⁊ per media terminata.

Tex. co. 83. ¶ Amplius ⁊ in plãtis. Secũdo arguit̃ ad eandẽ conclusionẽ sic: plante nõ fiunt a casu: igitur nec animalia: patet cõsequentia: quia natura est magis sollicita circa animalia ꝙ circa plantas cum minor distinctio ⁊ determinatio reperiatur in plãtis quã in animalib⁹: antecedens probatur: quia nõ dantur vitigene ⁊ oliuigene in plãtis sicut bouigene ⁊ viripe in animalibus quemadmodum posuit Emp. vnũ in plãtis dant vitigene aut oliuigene aut nõ: si concedit quod detur hoc est contra experientiaꝫ cum nũquã fuerit aliquod compositũ ex vite ⁊ homine: nec ex oliua ⁊ alio animali. Si autẽ dicatur ꝙ nõ dãtur: oppositũ sequit̃ ex opinione sua: si enĩ datur animal compositũ ex homine ⁊ boue: quia omne animal fit a casu per eã per idẽ datur planta composita ex vite ⁊ homine: aut ex oliua ⁊ vipera: ex quo per illum quelibet planta fit a casu. T. c. li. Amplius ⁊ in plantis inest ꝙ propter hoc ⁊ generatio propter finẽ ⁊ nõ a casu: minus autẽ dearticulatũ est illud ꝙ reperitur in plantis q̃ ꝙ in animalibus: vtrũ igit̃ in arboribus fiunt sicut bouigene ⁊ viripere in animalib⁹ sic vitigene ⁊ oliuipere: aut nõ: inconueniens enĩ est si ponitur: sed tamen oportet illa ponere si quidẽ in animalibus viripera est plãta composita ex vite ⁊ boue: oliuipa est plãta cõposita ex oliua ⁊ vipera.

Notandũ fm cõmentatorẽ com͂to. 83. ꝙ si hoc ꝙ dicit Empedocles est verũ ꝙ quedã vacca fuerit cuius superiora fuerũt hominis ⁊ inferiora vacce: tunc p locũ a maiori necesse est vt vitis generetur cuius superiora sunt oliua: ordo. enĩ in animalibus est magis q̃ in vegetabilibus hoc enim inopinabile est vt sit vitis cuius superiora sunt oliue: cõsequentia quã facit cõmentator est ista aliquod est animal qð est compositũ ex vacca ⁊ homine igit̃ aliqua est planta composita ex vite ⁊ oliua: patet cõsequentia cũ maiori: quia magis incõueniens est ꝙ dicitur animal sic compositum: q̃ planta sit composita: cum sit maior ordo in animalibus quã in plãtis cõ similẽ consequentiã intendit translatio antiqua: sic scribẽs: verũ sicut in vaccis generatur vacca cuius superiora sunt homines. sic ⁊ in vite generat̃ vitis cuius superiora sunt oliua aut nõ: hoc enim est inopinabile: sed oportet vt hoc esset in animalibus: si ita est: consequentia autẽ quã facit trãslatio noua est ista: aliqð est animal compositũ ex boue ⁊ homine: igit̃ aliqua est planta composita ex vite ⁊ homine: que consequentia nõ potest teneri per locũ a maiori: neq̃ per locum ab equali: vel a simili cũ sit maius incõueniens reperire plantaꝫ compositam ex homine ⁊ vite q̃ animal compositum ex homine ⁊ boue: magis enim cõuenit homo cũ quolibet animali q̃ cum aliqua plãta: ideo est aduertendũ fm phylosophũ. 4°. metha. ꝙ maius ⁊ minus dicitur per comparationẽ ad simpliciter: sꝫ aliter in positiuis: ⁊ aliter in priuatiuis. Illud. n. dicit̃ magis bonũ ꝙ magis accedit ad bonũ simpliciter: ⁊ illð minus bonũ qð minus accedit ad bonũ simpliciter: illud autẽ est magis malum nõ qð magis accedit ad malũ simpliciter: cũ non detur tale fm phylosophũ. 4°. metha. ex quo omne malum est fundatum in bono: sed quia magis recedit a bono simpliciter: ⁊ illud est minus malum: qð minus recedit a bono simpliciter. Cũ igitur in natura detur maius ⁊ minus ordinatum ⁊ magis ac minus inordinatũ oportet dare simpliciter vnũ quod sit regula omniũ agẽdorũ ordinate ⁊ inordinate magis ⁊ minus in natura: ⁊ h̃ non videtur esse nisi finis: ita quod illud est magis ordinatum

q magis accedit ad finem: et illud minus ordinatum quod minus accedit ad finem: et illud magis inordinatum q magis recedit a fine: et illud minus inordinatū qd minus recedit a fine: igit secluso fine nulla inuenitur ordinatio nec inordinatio in natura. sed Empedo. tollebat finem in natura: igit fm eum nihil erat ordinatū: vel inordinatū in natura: igit non magis inordinata erat plāta composita ex homine et vite: q animal cōpositum ex homine et boue: igit ꝯsequentia quā Arist. facit in noua translatione tenet per locum a simili: vel equali. Ex predictis sequitur q phylosophus non negat monstra in plantis: si. n. in animalibus sunt monstra a fortiori in plantis: licet non sint ita nota in plātis sicut in animalibus: ex hoc quia magis sunt note partes organice animaliū q plantarū: ideo defectus et superfluitas magis cognoscitur in animalibus q in plantis: sed Aristo. negat monstra in plantis qualia posuit Empedo. in animalibus: vt q esset plāta composita ex parte hominis: et ex parte vitis: aut composita ex parte vipere et ex parte oliue: nō etiam est plāta cōposita ex vite et oliua: sicut nō est animal compositū ex homine et boue: nec ex vacca et vipa.

Tex. co. 84. (Adhuc oportebat) Tertio arguit phylosophus ad eandē conclusionē sic: illud q fit a causa determinata nō fit a casu: sed generationes animaliū fiunt a causis determinatis: igit generationes animaliū non fiūt a casu: tenet cōsequentia cū maiori: ex determinatis in secūdo tractatu: et minor declaratur ex eo quia nō ex quocunqꝫ semine indifferēter fit quodcūqꝫ aial: sꝫ ex semie determinato: aial determinatū vt ex semie hois hō et ex semie equi equus: et sic de aliis. T. c. li. Adhuc oportebat et i seminib' fieri vt ꝯtingit) .i. oportebat ex quolibet semine cōtingenter et indifferenter quodlibet aial generari.

Notandū fm cōmentatorē cōmēto. 84. q si gñatio vniuscuiusqꝫ speciei esset casu: et casus est causa nō terminata: possibile esset vt vna species generet a quolibet semine: et a qualibet elemento ꝝ mixtione: et h est cōtra sensum: consequētia cōmentatoris declarat: si quelibet species generatur a casu: igit nulla species per se vel per accidēs sibi aliquam materiā determinat: patet cōsequētia: non enim per se: quia tunc nō fieret a casu: non etiā per accidens: quia si aliquid per accidēs determinat sibi aliquam materiam ex qua generatur: igit ratione alicui' q sibi per se illam materiā determinat: patet cōsequentia: cū omne per accidēs reducatur ad aliquid per se ex determinatione facta in quarto capitulo secūdi tractatus: si igit aliquid determinat sibi materiā p se ex qua generatur: igit nō quelibet species generatur a casu: q est oppositū antecedētis: tūc arguit sic: nihil per se vel per accidēs determinat sibi materiā ex qua generatur: igit quelibet species generatur indifferēter ex quolibet semine: et ex qualibet mixtione elementoꝝ: quia si aliqua species generatur ex aliquo semine et non ex alio et ex aliqua mixtione elementoꝝ et nō ex alia: sequitur illam per se vel per accidēs determinare sibi aliquam materiā quod est oppositū antecedētis: et ita patet cōsequentia cōmentatoris: quelibet species generat a casu: igit quelibet species ex quolibet semine et ex qualibet mixtione elementoꝝ potest generari.

Sed dubitatur primo cōtra tertiū: si enim illa q fiunt a causa determinata nō fiūt a casu vt homo mōstruosus fit a causa determinata: quia nō ex quolibet semine potest fieri sed tantū ex semine hominis: igit homo monstruosus nō fit a casu. ¶ Secūdo dubitatur cōtra cōmentum declarādo quod nō omne qd fit a casu potest indifferēter fieri a quacūqꝫ causa: nam inuenio debitorem in foro quando q est a casu: et tamē nō potest fieri indifferenter a quacūqꝫ causa: quicquid enim creditor faceret nisi iret ad forum: vel ad locū vbi est debitor non inueniret debitorem: igit nō omne qd fit a casu potest fieri a quocūqꝫ indifferenter: ppterea nō sequitur si animalia fiunt a casu quod ppter hoc possunt fieri ex quolibet semine: et ex qualibet mixtione elementorum indifferēter. ¶ Ad primum dicitur q quelibet premissarum in sillogismo Aristo. est intelligenda cū nota perseitatis: quia illa que sunt per accidēs sunt relinquēda in sciētia speculatiua: vt habetur. 5°. physicorum: demonstratio etiā non est ex premissis per accidens sed per se primo posterioꝝ: ideo illa maior est sic intelligēda: illud q fit p se a causa determinata nō fit a casu sub qua debet sumi illa minor: homo mōstruosus fit per se a causa determinata qd est falsum: si enim fit a causa determinata hoc est per accidēs ratione indiuidui substantialis q fit a causa per se cui nō est cōiuncta per accidēs monstruositas. ¶ Ad argumentum dicitur q aliquid fieri ab agente casualiter intelligitur dupliciter. s. intendēte vel non intendente finē: illud qd fit a casu ab agente intendēte finem nō potest a qualibet causa fieri vt probatum est: illud autē quod fit ab agente nullū finem intēdente iuxta opinionē Emped. a qualibet causa necessario potest fieri: quia non magis ab vna q a reliqua: ex quo nullam sibi determinat sicut nec aliquā intendit finē sicut dixerūt antiqui. (Omnino autē) Tertia conclusio nō omnia que sunt a natura sunt tantum ex necessitate materie. Istam cōclusionem probans phylosophus dicit q ponentes oppositū illius deseruerūt naturā et omnia que sunt a natura. Et arguit sic: illa que mouentur continue a determinato principio intrinseco ad determinatū finem: nō sunt tātū ex necessitate materie: sꝫ multa naturalia sunt huiusmodi: igit etc. patet ꝯsequentia cū maiori: quia illa que sunt tantū ex necessitate materie nō determinant sibi determinatū principium: neqꝫ determinatū finem sui motus: vt sunt mōstra et peccata nature: h'° vero liquet inductiue: nā grauia continue mouētur deorsum a determinato principio. s. a grauitate ad determinatū finem: videlicet ad locum deorsum ita q nō est idem finis omniū corporꝝ naturaliū: sed diuersa corpora naturalia determinat sibi diuersos fines quos naturaliter et semp attingunt nisi impediātur: grauia igitur sibi determināt locum deorsum: et istū semper attingūt nisi impediātur: et leuia sibi determināt locum sursum: et istum semp attingunt nisi impediantur. T. c. li. (Omnino autem destruit sic dicēs) videlicet q omnia sunt tātum ex necessitate materie que natura quidē sunt et natura: natura quidē enim sunt quecūqꝫ a quodam in seipsis principio continue mota accedunt ad aliquem finem: ab vno quoqꝫ autem nō idem finis procedunt vnicuiqꝫ neqꝫ contingēs indifferenter: semp tamen ad eundem finem venit res naturalis nisi aliquid impediat q autem est finis illud est cuius causa est natura et q ppter hoc idest ppter finē suas naturalia: tollens igit finem destruit naturā et ea que sunt a natura.

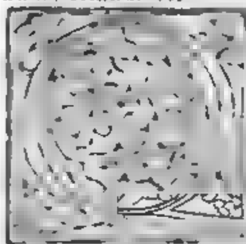
Notandum fm cōmentatorē cōmēto 84. q illud principium est ex primis principiis scientie naturalis et nō e contra

naturalem loqui de eo cum negante ipsum scdm q᷒ est naturalis: sed sm q᷒ est primus phylosophus: aut sm q᷒ est disputator: hec ergo propositio natura agit propter finem est vnū de primis principijs sciētie naturalis: et quia nulla sciētia specialis probat sua principia vt colligitur a phylosopho tam primo physicorum ꝗ̄ primo posterio. ꝛc. Ideo phus sm q᷒ est naturalis nō debet illam pbare negāti eam: sed sm q᷒ est methaphysicus: aut logicus: quoniā tam logica ꝙ methaphysica probat principia scientiarum specialiū: vt
Tex. co. 85. habet videri primo posterio. ꝛc. (Fieret vtiqꝫ) Ad istam rationem posset aliquis dicere ꝙ licet illa que sunt a natura procedant a determinato principio ad determinatum finē: tamen hoc est a casu: ꝛ per accidēs: ꝛ preter intentionem: sicut si aliquis extraneus venisset ad nos non intēdens balneari: recedit balneatus: videtur ꝙ venit propter finem hunc propter quem tamē nō venit: sic natura procedit a determinato principio ad determinatum finem tanꝗ̄ agat propter istum finem: nō tamen agit propter illum finem: sed ille finis euenit a casu. ¶ Cōtra istam respōsionē arguit phylosophus sic: ea que sunt semper vel frequenter non sunt a casu: sed naturalia mouentur ab intrinseco determinato principio ad determinatū finem semꝑ vel frequenter: igitur illa nō mouent a casu determinato principio ad determinatum finem: patet consequentia cum minori ad experientiā: maior autem est declarata tractatu secūdo. Le. li. (Fieret vtiqꝫ a fortuna) illud forte diceret aliquis sicut dicimus a fortuna venit extraneus ꝛ balneatus abscessit idest recessit: cum tanꝗ̄ propter hoc idest propter hunc finem veniens egerit: nō propter hoc autem venit ꝛ sm hoc accidēs est ꝙ recesserit balneatus.

¶ Sed cōtra fortuna enim est causarum que sm accidens quemadmodum ꝛ prius diximus est extra semper ꝛ frequenter: sed cum hoc semper aut sicut frequenter fiat: non sm accidens neqꝫ a fortuna est: in physicis autem semper sic est nisi aliquid impediat (Inconueniens autē) Quarta conclusio naturam nō deliberare non tollit ipsam agere propter finem: probatur: simile est in arte ꝛ in natura: sed aliqua ars agit propter finem: licet non deliberet: igitur natura agit propter finem: licet non deliberet: et cōsequētia tenet cū maiori ex sufficienti similitudine: minorem autem declarat cōmentator de arte texendi ꝛ suendi que agit propter finem absqꝫ deliberatione. Le. li. (Inconueniens
Tex. co. 86. autem est nō opinari propter aliquod fieri nisi videat mouens deliberatiuū. ꝛ tamē ars quidē nō deliberat.

Notandum

sm comentatorē cōmēto. 86. ꝙ Aristo. dicit h in artibus que nō vtuntur cogitatione: vt texere ꝛ suere: non sicut ars medicine ꝛ nauigandi: licet igitur aliqua ars agat propter finem absqꝫ deliberatione vt ars suendi ꝛ texendi: nō tamen quelibet: medicina enī ꝛ gubernatiua nauis non agūt absqꝫ cogitatione ꝛ deliberatione: possumus etiam dicere ꝙ citharizās postquā plene est adeptus artem citharizādi non deliberat: neqꝫ cogitat in citharizādo de sua citharizatione: si enim nō tangeret cordā quin deliberaret tolleret consonātia: quia nimiū tēpus mediaret inter tactū vnius corde ꝛ alterius (Et nanqꝫ) vnum dubium excludit phylosophus: posset enim aliquis dicere ꝙ non est similitudo quo ad hoc inter artem ꝛ naturam: quia ars est principium extrinsecum: natura autem est principium intrinsecum: ideo non oportet si ars agit propter finem ꝙ etiam natura agat ꝑpter finem. ¶ Contra istam respōsionem arguit probando ꝙ esse principium intrinsecum non tollit agere propter finem: quia si nauifactiua esset in ligno ipsa consimiliter ageret sic modo: sed iam agit ꝑpter finem: igitur tūc ageret propter finem: tūc arguitur sic: si nauifactiua esset in ligno ipsa ageret propter finem: ꝛ tunc esset principiū intrinsecum: igitur esse principium intrinsecum nō tollit agere ꝑpter finem: ꝛ per ꝯsequēs licet natura sit principiū intrinsecum nō ex hoc remouetur ab ea agere propter finem. Le. li. (Et nanqꝫ si esset in ligno nauifactiua similiter vtiqꝫ natura fecisset) .i. tunc ita egisset sicut natura iam agit quare si in arte inest propter aliquid .i. propter finem ꝛ in natura inest agere propter finem. (Manifestum est) Secundo arguitur ad idem sic: natura assimilatur arti qua quis agit in seipsum .s. medicus in sanando proprium corpus: sed medicus in sanando seipsum agit propter finem: igitur etiam natura agendo in propriam materiam agit propter finem. Sicut igitur in artificialibus esse principium intrinsecum nō tollit artem agere propter finem: ita in naturalibus esse principiū intrinsecū nō tollit naturam agere propter finem. Le. li. (Manifestum est autem maxime cū aliquis medicatus fuerit ipse seipsum: huic quidem enim assimilatur natura. Deinde phylosophus epilogat dicens ꝙ quidē igitur causa natura sit sicut propter aliquod manifestum est ex determinatis. ¶ Notandum ꝙ actio nature ꝛ actio artis qua medicus sanat seipsum quodāmodo sunt similes: ꝛ quodāmodo non: sunt enim similes in hoc q᷒ quelibet earum est a principio intrinseco: ꝛ quelibet earū est ꝑpter finē. In alio autem sunt dissimiles: quoniā actio medici qua sanat seipsum est a medico per accidens: quia accidit medico ꝙ sanet seipsum: actio autē nature nō est a natura sm accidens: sed per sextum natura sit per se principium motus eius in quo est. vt habitum est in principio huius secundi ꝛc.

Tex. co. 87. Quod autem ex necessitate) Istud ē quartum capitulum huius tertij tractatus secūdi physicorū in quo phylosophus inquiret vtrum necessitas operationum naturaliū sit necessitas simpliciter: vel ex suppositione: postꝗ̄ probauit naturam agere non tantū propter materiam: sed ꝑpter finem: diuiditur in duas partes in quarum prima ponit opinionem antiquorū in secunda probat opinionem ibi (Sed cum non sine) Questio igitur est ista: vtrum necessitas operationum naturalium sit necessitas simpliciter vel ex suppositione: in qua questione Aristo. exprimit duplicem necessitatem .s. materie ꝛ finis: necessitas simpliciter est necessitas materie: necessitas autem ex suppositione est necessitas finis: ꝛ hoc declaratur tam in naturalibus ꝙ in artificialibus: vnde si animal est necesse ē ꝙ habeat materiam .s. carnem: ossa: ꝛ huiusmodi: aut propositio nabilia: nō autē si animal est necesse est ꝙ habeat oculos: nec necesse est ꝙ videat: necesse est tamē ꝙ habeat oculos si debet videre. Similiter grauia ꝛ leuia extra locā naturalia necessario simpliciter habēt materiam sed nō necessario simpliciter mouētur sursū vel deorsum: neqꝫ necessario simpliciter sunt in suis locis sꝫ ne-

cessarium est ea moueri sursum vel deorsum. si debent esse in suis locis. Item in artificialibus non est possibile serram esse quin habeat materiam: non tamen de necessitate est ferrea: nec de necessitate diuidit dura: gubernare etiam necessario habet materiam: sed non necessario habet nauim: nec necessario nauigat: sed necessario habet nauim si debet nauigare: quia igit materia tam in naturalibus q̄ in artificialib⁹ pcedit motum: finis aūt ⁊ ea q̄ sunt ad finē sequūtur motū. ⁊ ex hoc agentia possunt impediri: ne attingāt finem: neq₃ ea q̄ sunt ad finē: ideo necessitas materie est necessitas simpliciter: ⁊ necessitas finis est ex suppōne. Dixerunt ergo antiqui q̄ necessitas operationū naturaliū non est ex suppositione. s. ppter finē: sed simpliciter: videlicet ex materia: ⁊ arguebāt sic: necessitas operationum naturaliū est sicut necessitas operationū artificialiū: sz necessitas operationū artificialiū est ex materia ⁊ non ex fine: igit̄ ꝯ similiter est dicendū de necessitate naturaliū: q̄ est ppter materiā ⁊ nō ppter finē: pz ꝯsequētia cum maiori ex sufficienti similitudine: h⁹ autem liquet apparenter: nā domus est operatio artificialis: ⁊ videtur puenire ex necessitate materie quoniā grauia sunt inferius. s. lapides ⁊ leuia sursum. s. ligna: ⁊ medio modo se habētia. s. partim grauia ⁊ partim leuia sunt in medio v₃ puta lutū vel cementū. 1. e. li. (Quod autem ex necessitate) in naturalib⁹: verum ex suppōne. i. ex fine: accipitis autē ⁊ simpliciter. i. ex materia: nūc quidē. n. opinātur antiqui: q̄ ex necessitate in generatione eē quēadmodum vtiq₃ si aliquis murū esse ex necessitate existimet: quoniā grauia quidem deorsū: sz ferri apta nata sunt leuia autē supereminēt: vnde lapides quidem deorsum in fundamentū: terra aūt sursum: ppter autē leuitatē supereminent ligna: leuissima. n. sunt.

Notandū fm cōmentatorē cōmēto 8?. q̄ natura ista testea. si nā nō intendisset custodiā: deberet descēdisse in eis pars testea. Arguit cōmentator sic: si natura agit tm̄ ex necessitate materie: igit̄ nō agit ad salutem aialis: ꝯsequēs falsū quia in aialibus habētibus testā natura dedit testā ppter salutē ⁊ nō ppter materiā: quia si ppter materiam tantū nō debuisset esse testa superius sed inferius. Idē etiam pōt dici in artificialibus qm̄ in domib⁹ grauiora ponuntur super leuiora: ⁊ hoc ppter salutem leuiorū: lateres. n. ponūtur sup ligna ne putrefiant ligna a pluuia (Sed tamē nō) Ista est secūda pars hui⁹ capituli in qua phus manifestat pprium opinionē ponēs istam cōclusionē: necessitas operationū naturaliū licet sit ex materia: est tamē principaliter ppter finē. Istā cōclusionē Aristo. tripliciter pbat: ⁊ primo rōne similitudinis quā habet operatio naturalis cū operatione artificiali. ¶ Secūdo ratione similitudinis quā habet finis cū principijs speculabilib⁹ ibi: est aūt necessariū. ¶ Tertio ratiōe similitudinis quā habet finis cū medio demōstratiuo ibi (Et finis hui⁹ causa) Primo ergo arguit phus sic: talis est necessitas opationū naturaliū qualis ē necessitas opationū artificialiū: sz necessitas opationū artificialium: lz sit ex mā est tm̄ propter finē principaliter: igit̄ necessitas operationū naturaliū lz sit ex materia est tm̄ principaliter ppter finē: ꝯ̄ pz ꝯñas cū maiori a sufficienti similitudine allegata p antiquos: ⁊ h⁹ declarat inductiue: nā domus necessario est ex materia. s. ex lignis ⁊ lapidibus: sed nō est principaliter ppter ista: sed principaliter ppter finē: videlicet ppter abscōdere possessa: vel ppter defēdē a nocumentis

Tex. cō. 88.

impressionib⁹: q̄ phūs accidentis est principaliter propter illud p q̄ rñdet ad q̄onem querente ppter qd est hoc: sed ad q̄onem q̄rentē ppter qd est domus: nō respōdet ppter ligna vel ppter lapides: sed rñdet ppter abscōdere possessa: aut ppter defensionē hoīum a nocumentis: impressionibus: igit̄ domus principalr est ppter finē ⁊ nō ppter materiā. Itē serra est etiā opus artificiale necessario includēs materiā. s. ferrū: vel aliquod aliud: nō tamē est principalr ppter ferrū. sed ppter finem. s. ppter diuidere dura: quia ad q̄onem querentem ppter quid est serra nō respōdetur ppter ferrū: sz propter diuidere dura. 1. e. li. (Sed tamē nō sine hijs qdem materialib⁹ principijs factū est opus naturale vel artificiale: nō tamē ppter hoc nisi sicut ppter materiam: vt domus nō ppter materiā facta est: seu eā abscōdendi ipsa possessa ⁊ saluādi ea ac hoīes: similiter aūt ⁊ in alijs oībus tam nālibus q̄ artificialib⁹ in quib⁹ propter aliq̄ est. s. finis: nō sine quidē habētibus necessariam materiā sunt: nō tamē ppter h principalr sed aut idest solū sicut ppter materiā: sed ppter aliud. i. ppter finē sunt principaliter vt ppter quid serra hmōi est: respōdetur quatenus hoc sit. s. finis ⁊ ppter hoc. i. propter diuidere dura principaliter: sed in illud q̄ est cui⁹ causa. s. finis impossibile est fieri nisi ferrea est serra: necesse igit̄ ferreā esse: si serra erit: ⁊ opus ipsius erit: ⁊ cōcludit cōclusionē principaliter intentā. Ex suppositiōe igit̄. i. ex fine est principalr illud q̄ necessariū est in naturalibus: sed nō vt finis sic illud cui imponit̄ necessitas: in materia. n. q̄ necessariū est nō est illud q̄ imponit necessitatem fini: q̄ autē cuius causa idest finis in rōne est. i. est illud in quo est ratio necessitans.

Notandum hic fm cōmētatorē cōmento. 88 q̄ illa que inueniūtur in reb⁹ naturalib⁹ de necessitate nō ppter aliquod vt mors aialis: sunt ppter materiā: ⁊ illa q̄ inueniūtur in eis ppter aliq̄ sunt ppter formā ⁊ dispōnē: ⁊ iō nō sunt necessaria simplr. ¶ Ista est distinctio quā intēdit cōmentator q̄ opationū naturaliū q̄dā est ppter finē ⁊ quedā nō ppter finē. Operatio ppter finē ē ppter formā ⁊ dispōnem ⁊ talis opatio nō est simplr necessaria: sicut nō est simplr necessariū q̄ attingatur finis vt oculus ad vidēdū: vel auris ad audiēdū. Opatio vero naturalis nō ppter finē est ppter materiā: ⁊ talis est necessaria simplr vt motus aialiū necesse est ecōtra animalia mori ex quo habēt materiā compositā ex cōtrarijs. Et quia antiqui viderūt q̄ nālia essent ex necessitate materie existimabāt omnia esse ex necessitate materie. ¶ Cōtra quos arguit cōmentator eodē cōm. di. si forme sequerētur materiā ex necessitate: tunc omnia essent necessaria. Ista cōditionalis sic arguit̄ posita causa necessaria: necessario ponit̄ effectus: sed forme naturales tam substātiales q̄ artificiales nullam habent cām preter materiā fm antiquos: igit̄ posita materia ponuntur oēs forme tam substātiales q̄ accidētales: sed necessario ponit̄ materia: ergo necessario ponūtur ille forme: et ita q̄ sicut nō generat̄ neq₃ corrūpit̄ materia: ita nō generat̄ nec corrūpitur aliqua forma materie: ⁊ per cōsequens omnia sunt necessaria: si forme sequūtur materiā de necessitate.

Contra cōmentatorē arguit̄: quia mors ⁊ corruptio sunt ppter aliq̄ finem generatū corrūpendo suū cōtrarium intēdit corruptionem istius ppter formā generandā: cū forma generāda nō possit esse in materia quin corrumpatur precedens

pparatio corruptio est pp aliquē finē: vt pp formā generandā. Nā dispōnes p̄cedentes formā in mā recuirunt esse pp formā tanq̄ pp finē: quia nō pōt forma induci in mā dn̄ p̄cesserint ille dispōnes: sed nō pōt forma introduci in materiā quin p̄cesserit corruptio: igiť corruptio est ꝑpter formā generandā tanq̄ ꝑpter finē: ⁊ h̄ videť fuisse sententia Arist. primo de generatione dicēs ꝙ corruptio vnius est generatio alterius .i. pp generationē alterius tanq̄ ꝑpter finē. Itē rōnes iste cōuincūt morē ⁊ corruptionē ac potētiā ad nō eē ⁊ similia esse ꝑpter finē. Sed vtrū principaliter ꝑpter finē: an propter materiā nō cōcludūt: ⁊ ideo dicit Egidius ꝙ effectuū naturaliū quidā sunt pricipalr intēti a natura: vt generatio rerū ⁊ cōseruatio earū ac cōplementū. ⁊ quidam nō principalr intēti vt mors ⁊ corruptio: effectus principaliter intēti a natura sunt ꝑpter materiā ⁊ propter finē principaliter tamē ꝑpter finē ⁊ nō ꝑpter materiā: ecōtra autē effectus nō principaliter intēti a natura sunt principalr pp materiā ⁊ nō pp finē: lʒ sint necessarij pp vtrūqȝ. Bur. aūt dicit ꝙ ois effectus naturalis qui ē pp finē: ⁊ pp materiā est pricipaliꝰ pp finē q̄ ꝑpter materiā: ideo corruptio mors ⁊ poᵃ ad nō eē licet sint ex necessitate materie: tn̄ sunt pricipalr pp finē. Et ad cōᵐ. di. ꝙ mors aialiū nō ē pp aliqđ. Rn̄dendū ꝙ illud ē sic intelligēdū mors nō est pp aliqđ .i. mors nō est pp finē q̄ sit operatio eius. Intētio ḡ Bur. ē quod mors ⁊ corruptio sit pp finē p se pᵒ: ⁊ Egidij ꝙ per se nō pᵒ. Mihi aūt videť ꝙ mors nō sit pp finē p se pᵒ: nec p se nō primo: sʒ tn̄ per accn̄s: sicut. n. musicus ē cā p accn̄s statue ⁊ euacuatio humoꝝ ē cā p accn̄s sanitatis: qꝛ cōiungiť cāe per se: ita mors est p accn̄s propter finē: qꝛ cōiūgitur ei qđ est p se ꝑpter finē .s. generationi forme aut dispōnibꝰ [illegible] ad generationē forme: ⁊ ita intēdit pᵒˢ. cū dicit ꝙ mors nō est propter aliud .i. mors nō est p se pp aliquē finē: cū .n. [illegible] sm̄ ꝙ huius icludat rōnē optimi sm̄ Arist. in hoc secūdo oportet ꝙ ea q̄ sunt per se ad finē includāt rōnē boni: mors aūt nō icludit rōnē boni cū sit priuatio vite. Itē corruptio dupľr sumiť: vʒ priuatiue ⁊ positiue ⁊ corruptio priuatiue sumpta ē priuatio forme corrupte: ⁊ hoc nō est ꝑpter finē nisi p accidēs: corruptio positiue sumpta est mutatio de esse ad nō esse: eo mō quo loquiť p̄hus. v. p̄hico [illegible] ꝙ mutatiōis tres sunt species .s. generatio: corruptio ⁊ motus: ⁊ sic sumēdo corruptionē cū sit res positiua .s. ipsa mutatio qua corrūpitur forma precedēs: ⁊ generať noua: nō incōuenit ꝙ sit per se ꝑpter finē: nō tamē per se primo: sed p se non primo: ⁊ siue accipiať positiue: siue priuatiue semp est principalr ꝑpter materiā ⁊ nō propter finē. Ideo enī serra ē [illegible] pricipalr pp finē ⁊ nō pp materiā sm̄ Aristo. ⁊ cōmētatorē: qꝛ ad qōnem querentē ꝑpter qđ serra est [illegible] nō respōdeť ꝑpter mām .s. qꝛ est ferrea: sed per finē .s. vt diuidat durā: ita mors ⁊ corruptio est pricipaliter ꝑpter materiā ⁊ nō ꝑpter finē: qꝛ ad qōnē querētē ꝑpter quid moriť aial: aut corrūpiť ignis nō respōdeť per finem: sed p materiā .s. qꝛ habet mām compositā ex cōtrarijs. Sed cōtra generatio est per se primo ꝑpter finē ⁊ generatio est corruptio: dicēte p̄ho primo de generatione ꝙ generatio vnius ē corruptio alterius: igiť corruptio est p se primo ꝑpter finem.

¶ Secūdo corruptio luminis in medio nō est ꝑpter finē p se: vel p accidēs: tum ad illā nō sequaľ aliquis effectus rōne sui: neqȝ ratione cāe cōiuncte. ¶ Ad primū negaľ cōsequētia: quia minor debuit esse illa generatio est p se corruptio ꝙ est sim: imo est per accidens corruptio: licet tale per accidēs sit necessariū. ¶ Ad secundū dicit ꝙ sum locutus de corruptione ꝑprie dicta q̄ est corruptio substantie: aut forme hn̄tis ꝯtrariū qm̄ natura ordinaľ ad eē forme sequētis: lumē autē nō habet cōtrariū (Est autem necessariuʒ) Secundo arguit p̄hs sic ad eandē cōclusionem [illegible] Tex. cō. 89.

principia in speculabilibꝰ: ita finis in operabilibꝰ: sed in speculabilibus necessitas cōclusionum est principaliter propter principia ⁊ nō propter materiam: igitur ī operabilibꝰ necessitas eoꝝ que sunt ad finē principaliter est ꝑpter finē ⁊ nō ꝑpter materiā: tenet cōsequētia ⁊ declaratur antecedētis prima pars: nā in speculabilibus si premisse sunt vere que dicūtur principia demonstrationis conclusio est vera: ⁊ non ecōtra: ⁊ si conclusio nō est vera premisse nō sunt vere: ⁊ nō ecōtra: verbigratia: huius iste syllogismus omnis figura rectilinea habens angulū extrinsecū equiualentē duobus oppositis intrinsecis: habet tres angulos equales duobus rectis: sed omnis triangulus est figura rectilinea habens angulum extrinsecum equiualētē duobus oppositis intrinsecis: igitur omnis triāgulus habet tres angulos equales duobus rectis: huius syllogismi si premisse sunt vere ⁊ cōclusio est vera ⁊ nō econtra: qꝛ nō si conclusio est vera premisse sunt vere: nā ex veris nō sequitur falsum: sed bene ex falsis sequiť veruʒ: vt habetur primo prio. Similiter si cōclusio non est vera premisse nō sunt vere: ⁊ nō ecōuerso ꝑpter eandē causam. Ita etiam cōtingit in operabilibus ꝙ si finis est: necesse est illa eē que sunt ad finē: ⁊ non ecōtra: ⁊ si nō sunt ea que sunt ad finē finis nō est: ⁊ nō econtra: si enī domus est necessario sunt lapides ⁊ ligna: non tamen si sunt ligna ⁊ lapides domus est. Etiam si non sunt ligna ⁊ lapides domus nō est: non autem econtra si domus nō est: nō sunt ligna ⁊ lapides. ¶ Secunda pars antecedentis etiam declaratur ꝙ necessitas conclusionum est principaliter propter principia: ⁊ nō ꝑpter materiā: quia ad questionē querētē propter quid cōclusio est vera in syllogismo demonstratiuo nō respōdetur quia habeat maiorem ⁊ minorē extremitatem: sed respōdetur quia premisse sunt vere: ita in operabilibus si queritur ꝑpter quid sint lapides ⁊ ligna nō respōdeť ꝑpter materiā: sed ꝑpter domū: aut propter aliū finē: ⁊ si queriť propter quid est domus nō respōdetur propter ligna ⁊ lapides: sed propter reseruationem rerū ⁊ defensionē hominis. Le. li. (Est autem necessarium ⁊ in doctrinis) .i. in speculabilibꝰ ⁊ ī hijs que sm̄ naturam fiūt quodāmodo similiter: quoniaʒ enim rectus hic est .i. quoniam hic triāgulus est rectilineus necesse est triangulū duobus rectis equales habere tres angulos: sed nō si hoc est illud est .i. non si ista conclusio sit vera: illud añs est veruʒ: sed si hoc nō est ille rectus nō est .i. si ille triangulus nō habet tres angulos eq̄les duobꝰ rectis: iste triangulus non est rectilineus habens angulum extrinsecum equiualentem duobus oppositis intrinsecis (In hijs autē que fiunt propter h̄) .i. ꝑpter finē ꝯtingit ecōtrario (Si finis .n. erit aut est) necessario qđ autē finis ē aut erit: aut ē. Si vero nō sunt ea que sunt ad finē et finis nō est sicut ibi cū non sit ꝯclusio priᵐ nō erit: sʒ h̄ finis: ⁊ cuius causa se habet vt principiū in speculabilibus. [illegible]

Notandum sm̄ cōmentatorē: cō. [illegible] ꝙ [illegible] quodāmō: quia ꝙ [illegible] in doctrina sequuť [illegible]

conclusio que ē posterior in scīa ꝑ tp̄s sequit̄ ex propositionibus que sūt priores in esse. Cōclusio ergo in demonstratione ⁊ ea que sūt ad finē aliquo mō sunt similia: ⁊ aliquo mō sūt dissimilia: ⁊ pn̄ter pricipia ī demonstratione: ⁊ finis in operabilib⁹: aliquo mō sunt similia: ⁊ aliquo mō nō sunt silia: sunt. n. silia in hoc: q2 sicut ex principijs sequit̄ ꝯclo ⁊ non ēꝯ: ita ex fine sequunt̄ ea que sūt ad finē ⁊ non ecōuerso. Sūt aūt dissimilia: q2 principia sūt priora tpe ꝯclone: finis aūt est posterior tpe hijs q̄ sūt ad finē: ꝓpterea dicit phs ī litte ra q in operabilibus ꝯtingit ēꝯria in doctrinis ⁊ in speculabilibus ex prioribus in eē ꝯcludimus posteriora in eē: in operabilib⁹ āt [illegible] q ex posteriorib⁹ ī esse concludimus priora in esse.

Sed dubitatur in exēplo Arist. qm̄ primo posterior2 determinat ipse oēm demrationē eē ex necijs: ⁊ q non stat ꝯclusionē esse verā vel neciam qn̄ premisse sint vere ⁊ necie: cōstat aūt ī syllogismū assignatū eē demratiuū tantū: vt colligit̄ ab eo primo posterior2: igit̄ si ꝯclo est vera ꝓmisse sūt vere: ⁊ ꝓmisse si nō sunt ve ꝯclo nō ē va. Rn̄det q Arist. primo posterior2 [illegible] de demratione [illegible] tm̄ cāz ⁊ effectū: aut tm̄ diffōnē ⁊ sbz: h āt syllogismus demratiuus ꝓter illa tria icludit determiatiuū mediū. s. hr̄e angulū extrinsecū equiualentē duob⁹ oppositis intrisecis: qd̄ quidē nō ē diffinitio triāguli: nec causa [illegible] passiōis: sz ē tm̄ cā cognoscēdi illā passionem inee triāgulo: iō nō ponit̄ tanq̄ mediū in demōstratione: nec tanq̄ aliq̄ extrēitatū: sed tm̄ vt determinatiuū mediū. s. figura rectilinea trib⁹ angulis ꝯtēta: ideo ratione istius declaratiōis ꝯclonē esse verā ābabus ꝓmissis exn̄tibus falsis: q2 stat triāgulū hr̄e tres angulos equales duob⁹ rectis: ⁊ cū hoc qd̄ nullus triangulus: nec aliq̄ figura rectilinea hēat angulū extrinsecū. Item pōt dici q Arist. nullū hic fecit syllogismū: sz tm̄ enthimema: vz hic triāgulus ē rectilineus: igit̄ triangulus hz tres angulos eq̄les duob⁹ rectis: vbi pz q si pricipiū est verū ꝯclo est vera: ⁊ non ēꝯ: q2 a superiori ad suū inferius sit fallacia ꝯn̄tis: pōt. n. esse q triangulus habeat tres angulos: ⁊ q nō sit triāgulus: non tn̄ eēt inconueniens dicē q Aristo. posuit illud grā exēpli tm̄ iuxta illud in libro elencor2: exēpla ponim⁹ non vt ita sint: sed vt sentiant addiscentes: sed q̄litercūq3 dicat̄ in speciali intentio Aristo. fuit q si ꝓmisse syllogismi sunt vere ꝯclusio sit vera: ⁊ nō ecōuerso (Principiū. n.) hic Arist. rn̄det vni tacite qōni: posset eni alid̄s dicē ad pricipia sp̄ debent seq̄ vltīa: q2 ī doctrinis videmus q ad principia sequunt̄ vltīa: ⁊ non ēꝯ: sed ea q̄ sūt ad finem sunt principia ⁊ finis est vltimū: igit̄ ad ea que sunt ad finē dz seq̄ finis ⁊ nō ēꝯ. Rn̄det phs q duplex est principiū. s. actionis ⁊ rōcinationis seu cognitiōis: lz igit̄ ad principiū actionis nō sequat̄ vltimū: bn̄ tn̄ ad principia rōcinatiōis: vbi grā lapides ⁊ ligna sūt pricipia actionis. s. edificatiōis dom⁹: ipsa aūt domus est vltimū ī actione: ꝯstat aūt q ad lapides ⁊ ligna nō sequitur domus affirmatiue sed bn̄ negatiue: q2 n̄ sequit̄ lapides ⁊ ligna sunt: igit̄ domus ē: sed bn̄ sequit̄ ligna ⁊ lapides nō sunt: igit̄ domus nō est. Ecōuerso aūt sequit̄ affirmatiue ⁊ nō negatiue: q2 bn̄ sequit̄ domus ē: igit̄ lapides ⁊ ligna: sed nō sequit̄ dom⁹ nō ē: ergo lapides ⁊ ligna non sūt. Itē ferrū ē principiū actionis serre: ad qd̄ non sequit̄ serra affirmatiue sz negatiue vt liquet: serra aūt est vltimū in actione ad quā sequit̄ ferrū affirmatiue ⁊ nō negatiue. Et ita dicat̄ in alijs q̄ sunt principia actionis q ad illa nō sequunt̄ sua vltīa sed bn̄ ecōuerso: ad principia aūt cognitionis seu rōcinationis sequūt̄ vltima vt dictū est affirmatiue: sed non negatiue: ecōuerso autē negatiue ⁊ non affirmatiue: vn̄ ad principia assignata sequit̄ supius affirmatiue q triangulus hēt tres angulos equales duobus rectis q dr̄ eē vltimū in ratiocinatione sicut premisse sūt principia in cognitione: negatiue aūt non sequit̄ ad istud vltimū: econtra autē ex isto vltimo qd̄ est ꝯclo demratiōis sequunt̄ negatiue illa principia: non aūt affirmatiue: vt patuit: hīs intellectis arguit̄ sic: ad principia rōcinationis sequuntur vltima: sed finis est pricipium ratiocinationis cum sit primū ī itentione: ⁊ ea que sunt ad finē sunt vltīa in ratiocinatione sicut sunt vltima in intentione: igitur ad finem debent sequi ea que sūt ad finē ⁊ non ēꝯ semper intelligendo affirmatiue: q2 negatiue contingit contrarium vt ostensum est. 1. c. li. (Principium enim ⁊ hoc. s. finis non actionis sed rōcinationis ibi autem ratiocinationis) vbi demonstratur triangulum hr̄e tres: act⁹ enim. i. actiones in materiam exteriorem non sunt ibi: quare si erit domus hec. s. ordinata ad finem necesse ē fieri aut existere: aut esse: aut oīno materiam aliq̄ necesse est esse cum propter hoc. i. propter hunc finē illa materia sit: vt lapides ⁊ lateres necessariū sit esse si domus est: non tamen propter hoc est finis aliquid illorū cū sit vltimū in ratiocinatione: sed aut. i. solū se habet sicut materia: neq3 domus propter hoc. i. propter aliqd̄ istorum tanq̄ ꝓpter finem: omnino tamen si nō sint lapides ⁊ lateres nec ferrum non erit: neq3 dom⁹: neq3 serra: hec quidē. s. dom⁹ nō erit: nisi sint lapides: illa vero. s. serra non erit nisi ferrum sit: neq3 ibi enim scilicet in speculabilibus principia sunt superi⁹ noīata nisi sit triangulū hr̄e tres angulos eq̄les duob⁹ rectis.

Notandum primo ſm cōmentatorē ī cōmento. 8. q Aristote. dixit q finis non est pricipium operationis: sed cogitationis: ⁊ preseruat se ne quis dicat nos videmus q ad quedam principia sequuntur vltima ⁊ sunt principia doctrine: ⁊ hoc est compositum ī natura. Rn̄sio ad hoc ē qd̄ hoc n̄ ē prin^m opatiōis sed pn̄^m cognitionis (ſmo āt ē de pricipijs opationū) Istd̄ ē dubiū q tāgit cōmentator: videm⁹ q non solū ad principia doctrine sequitur vltimum. s. conclusio: sed etiā ad principia naturalia sequitur vltimum qd̄ est finis. s. cōpositum naturale: nam ad materiam ⁊ formam que sūt pricipia naturalia: sequitur principium naturale: vt pz: tā affirmatiue q̄ negatiue. Respondet cōmentator q illa principia nālia non sunt principia actionis: sed cogitationis: forma. n. nō ꝓcedit actionē agentis sed ē terminus illius actiōis: mā aūt ꝓcedit actionē: iō ad māz nō sequit̄ cōpositū: hoc aūt illō: sed bn̄ ad formā: [illegible] mā ⁊ forma collectiue sūpta sūt principia cognitionis ⁊ rōcinationis: nō aūt sūt prin^a actōis. Ex qb⁹ [illegible] mā ⁊ for^a ⁊ cōpo^m sūt iuicē prin^a ⁊ vltīa rōcinatiōis [illegible] in eodem genere ratiocinandi: constat enim q ex materia ⁊ forma sequitur compositū naturale: ideo materia ⁊ for^a sūt prin^a ⁊ ꝯpo^m nāle ē vlti^m ī rōcinatiōe. Etiā ad cōpōnē nālē sequūt̄ mā ⁊ for^a: iō ꝯpo^m ē principiū rōcinatiōis: ⁊ forma ⁊ mā sūt vltīa: diuersitas āt cōsistit in hoc: q2 in rōcinatione pp̄ q̄d mā ⁊ forma sūt principia ⁊ cōpositū vltimū: in rōcinatione āt q2 ē cōpositū est principiū ⁊ mā ⁊ forma sunt vltīa: qn̄ igitur tā finis q̄ ea q̄ sunt ad finē sequunt̄ [illegible] lo2 ꝑ alter2 demrari: sz ī diuersis gn̄ib⁹ demrationū.

Secundo notandum ſm cōmentatorē ī eodem cōmento q̄ accidit q̄ð
ex principio cogitationis ſequat̄ illud pp̄ quid: q2 prī
cipium in cogitatiōe eſt finis in opatione: ⁊ finis in co
gitatione eſt principiū in opatione. ¶ Prima ps hu/
ius cōmēti declarat̄: nā aliqñ ad principia cogitatio/
nis ſequit̄ finis: ⁊ aliqñ non ſequit̄ finis: ergo accidit
principio cogitationis q̄ð ex illo ſequat̄ finis: añs eſt
probatū: nam aliqñ ad ea que ad finē ſūt ſequit̄ finis:
aliqñ aūt non ſequitur finis: ſed magis ē̄ ad finē ſe/
quantur ea que ſunt ad finem. Scða pars capituli eſt
manifeſta: qm̄ primū q̄ð occurrit in cogitatiōe medici
eſt ſanitas: deinde diſcurrens per quē modū poſſet i/
duci reperit q̄ p̄ deambulationē: aut potionē: aut per
flobotomiā: ⁊ tunc p̄cipit alterum iſtorū fieri: quo fa
cto deficiente cā egritudinis inducitur ſanitas: ecce q̄ð
finis eſt pricipiū in cogitatione: ⁊ vltimū in opatiōe:
⁊ ea que ſunt ad finē ſunt principia in opatione: ⁊ vlti
Tex. cō. 90. mum in intentione (Manifeſtū igitur) Ex predictis
Ariſt. infert duo correlaria: quoꝝ primū eſt q̄ neciū
in phyſicis eſt ſicut mā: ⁊ motus mā: p3 naꝫ ſicut mā
⁊ motus mā recipiunt neceſſitatē a forma: ⁊ non ē̄:
cum ad formā ſequitur mā ⁊ motus mā de neceſſita/
te: non aūt neciō ſequitur forma ad mām ⁊ ad motū
materie: q2 pōt occurrere impedimentū: ita in phyſicis
neceſſitas operationū nālium ⁊ precipue intentorū a
natura prouenit ex fine: ⁊ nō ē̄: cū ad opationes na
turales non ſequat̄ finis de neceſſitate: ſed ad ipſū fi/
nem neciō ſequunt̄ opationes nāles tanquā ea q̄ ſūt
ad finē. 1. c. li. (Manifeſtū igit̄ eſt q̄ eſt neciū in phy
ſicis illud q̄ ſicut mā dr̄ ⁊ motus qui ipſius mā eſt)

Notandum q̄ ariſt. non ſine cā dicit in phyſicis: q2 i mathe/
maticis neceſſitas non eſt ex fine cū neceſſitas i demō/
ſtrationibus mathematicis nō proueniat ex ꝯcluſiōe
ſꝫ ex principijs: vt patuit: non ēt conſiderat mathema
ticus aliquid ſub rōne boni aut finis: ridiculū. n. eēt di
cere q̄ triangulus hꝫ tres angulos ⁊ non q̄tuor pp̄ ta
lē finē: aut q2 meli⁹ ⁊ digni⁹ ē ipſū hr̄e tres q̄ 4ᵒʳ: quic
quid. n. demonſtrabit de triāgulo hoc eſt q2 ſic cō pe/
tit nāe illius: ⁊ pp̄ iſtā cām demōſtrationes mathema
tice dr̄ eē tm̄ per formā procedūt. n. p̄ diffōnē ſubiē:
aut paſſionis non exprimētē māꝫ: neqꝫ finē: neqꝫ agēs:
ſed tm̄ formā: cū diffō dicat̄ forma p̄ Ariſt. in hoc. 2ᵒ. ⁊
7ᵒ metaphyſice: nālis āt q2 ꝯſiderat opatiōes nāles:
per reſpectū ad finē iponentē neceſſitatē oībus alijs
cauſis demonſtrat p̄ oīa q̄tuor gñā cāꝝ: ⁊ ad q̄ōnes
reſpōdet per oīa gñā cāꝝ: metaphyſicus aūt nūquā
reſpōdet niſi p̄ vnū genus cāe. ſ. p̄ formā: vt pp̄ quid
triāgulus hꝫ tres āgulos rñdet geometra p̄ formā tm̄
ſcilicet p̄ diffōnē trianguli: q2 eſt figura rectilinea trib⁹
lineis tm̄ ꝯtenta: ⁊ ſi querit̄ pp̄ quid triāgulus hꝫ tres
angulos equales duob⁹ rectis: rñdet itēꝝ p̄ diffōnē: ⁊
formā tm̄: q2 triāgulus ē figura rectilinea hñs extrin/
ſecum angulū equalentē duobus oppoſitis intriſecis.
Tex. cō. 91. (Ex vtreqꝫ) Scðm correlariū ad phicū p̄tinet conſi/
derare de mā ⁊ fine: magis tm̄ de fine q̄ de mā. Prima
pars eſt ſupius p̄bata in p̄io capl̄o huius tractat⁹: nā
ad phicū p̄tinet ꝯſiderare oēs cās: ſz tam mā q̄ finis
eſt cā: cū opationes nāles neciō dependeāt a mā ⁊ a fi
ne igitur ⁊c. Scða ps ſequit̄ ꝯñter: nā phyſicus hꝫ ma
gis ꝯſiderare q̄ magis hꝫ rōnē cāe: ſꝫ finis magis hꝫ
rōnem cāe q̄ mā: cū mā ſit pp̄ finē: ⁊ non ē̄: eſt. n. fi/
nis cā materie: aūt mā eſt cā finis: igit̄ phyſicus magis
habet conſiderare de fine quam de materia. 1. c. li. (Ex
vtreqꝫ. ſ. tā mā quā finis: phyſico dicēde ſūt cāe (ma/
gis aūt quecuius cā) .i. finis (ē ꝯſiderāda ab eo cā enī
hec) .i. finis eſt cā pp̄ quā mā eſt: ſed nō hec. ſ. mā eſt cā
finis. ¶ Sed ꝯ felicitas eſt finis hoīs: ⁊ tñ phyſicus ñ
habet magis conſiderare de felicitate q̄ de mā cū de fe
licitate illa ꝯſideret moralis aut metaphyſicus. Rñde
tur per ea que dicta ſūt ſupra q̄ duplex ē finis. ſ. p̄pin
quus ⁊ remotus: aut finis gñatiōis: ⁊ finis rei genite:
aut finis intrinſecus: aut finis extrinſecus: lꝫ igit̄ nō de
beat phyſicus magis ꝯſiderare de fine remoto: aut ex
trinſeco: aut de fine rei genite: q̄ de mā: tñ magis habet
conſiderare de fine p̄pinquo ⁊ intriſeco q̄ eſt finis ge/
nerationis q̄ de mā: ⁊ hec eſt intentio phi (Ex finis)
Tertio ad eandē ꝯclonē arguit phs ſic: neceſſitas ope
rationū nālū eſt pricipaliter ab illo a quo ſumit̄ prin
cipaliter diffō rei: ſed a fine ſumit̄ pricipaliter diffō rei:
ergo neceſſitas opationū nālū eſt principalr̄ a fine: p3
conſequētia cū maiori eo q̄ diffō ē mediū i demōſtra
tione a quo accipit̄ neceſſitas demōſtrationis ⁊ ꝯclu/
ſionis: vt hētur. 2ᵒ. poſteriorꝝ: ⁊ minor declarat̄: nā ab
illo ſumit̄ principalr̄ diffō rei ad cuius eē ſequit̄ neciō
rē eē aut fieri: ſꝫ a diffōne data p̄ finē ſeqt̄ neciō rē eē vł
fieri: igit̄ a fine ſumit̄ pricipalr̄ diffō rei: p3 ꝯña cū pri/
ma pte añtis: ⁊ ſcða oñdit̄ inductiue tā i artificialib⁹ q̄
in nālibus: nā domus hꝫ duplicē diffōnē vnā acceptā
a mā. ſ. aggregatū ex lapidibus: ⁊ lignis: ⁊ aliā a fine:
videlicet coopimentū tegens a nociuis: mō ex p̄ia dif
finitione nō ſequit̄ neciō domus: neqꝫ ſm eē: neqꝫ ſm
fieri: q2 nō ſequit̄ aggregatū ex lignis ⁊ lapidibus eſt
aut fit: igit̄ domus eſt: aut fit: ſed bñ ſequit̄ coopimētū
tegens a nociuis eſt aut fit: ergo domus ē aut fit de ne
ceſſitate. Itē ira hꝫ duplicē diffōnē vnā acceptā a mā. ſ.
ebulitionē ſanguinis i corde: ⁊ aliā ſūptā a fine: vꝫ ap/
petitū vindicte: ꝯſtat aūt q̄ nō ſequit̄ de necitate ebuli
tio ſanguinis in corde ē: aut fit: igit̄ ira ē: aut fit: ſꝫ bñ ſe
quit̄ appetit⁹ vindicte ē aut fit: ⁊ ira ē aut fit: ita dicat̄
de ſanitate: ⁊ de hoīe: ⁊ de qualibet alia re nāli q̄ habita
diffōne data p̄ finē ſp̄ ſequit̄ ex illa diffōne ſanitatē eē:
aut fieri: hoīeꝫ eē: aut fieri: ⁊ ſic de alijs de necitate. 1. c.
li. (Et finis q2 eſt illud cuius cā) alia fiunt: ⁊ pricipiū
aliorꝝ: iō a fine ē ſumēda pricipalr̄ necitas opationū
nāliū: ſicut a fine ſumit̄ pricipalr̄ diffinitio rei: a diffōne
eni ⁊ rōne ē necitas demōſtratiōis: ſicut in his que fꝫ
artē: qm̄ ſi dom⁹ talis ē: vꝫ coopimentū tegēs hoc opꝫ
fieri ⁊ ē ex necitate. ſ. domū ſi ē vel fit: coopimentū te/
gens: ⁊ qm̄ ſanitas hec ē: demōſtrādo diffōnē datā p̄
finē. hoc opꝫ fieri ex necitate ⁊ eē. ſ. ſanitatē ſi ſua diffō
eſt aut fit. Sic ⁊ ſi hō hoc ē demōſtrādo diffōnē ſum
ptā a fine: neceſſe ē hoc eē: aut fieri. ſ. hoīeꝫ: ſi illa diffō ē
aut fit: ſi aūt aliō ab hoīe. ſ. lignū ē hoc demſtrando ſuā
diffōnē finalē: neceē ē ⁊ h̄ eē aut fieri ſi illa diffō ē aut fit.

Notanduꝫ ſm cōmētatorē cō. 91. q̄ q2 diffō domus ē ꝯtinēs co/
operiēs defendēs a calore ⁊ frigore neceē ē vt ſit com
poſita ex tecto ⁊ pietē: ⁊ q2 diffō hoīs eſt aīal rōnale:
neceſſe ē vt ſit cōpoſit⁹ ex carne ⁊ oſſe: q2 diffō ſanita/
tis ē diſpō in mēbro quo ꝫ agit ſuā actionē i mēbro:
neceſſe ē vt iſta diſpō ſit cōplexio: intēdit ꝯ⁹ iſtā rōnē
diffō data p̄ mā accipit necitatē a diffōne data p̄ finē:
igit̄ necitas rei ē pricipalr̄⁹ a diffōne finis q̄ a diffōne
mā: p3 ꝯñtia: ⁊ añs declarat̄ i trib⁹ noīatis a phō ha/
bētib⁹ diffōnē formalē ⁊ mālē. Itē ſp̄ mālis domūs ſit p̄
formalē. vt oī ꝯtinēs coopiēs defēdēs a calore ⁊ frigore

est compositum ex tecto et parietibus: sed domus est huius modi: igitur domus est composita ex tecto et parietibus: vbi demonstratur de illo maius per finalem. Item hoc aial ratio nale est cōpositū ex carne et osse: ois hō est aial rōna le: ergo omnis homo ē cōpositus ex carne et osse. Item omnis dispositio mēbri qua mēbrum debite agit suā actionem est cōplexio mēbri: sed sanitas est dispositio mēbri qua membrum debite agit sm suam actionem igitur sanitas est complexio mēbri: in qualibet istarum demonstrationum concluditur diffinitio materialis per formalem quam commentator accipit tanq̄ ex prime tom fine. Ex predictis sequitur q̄ aliter accipitur hic finis: et aliter in secunda ratione: nam in secunda ratiōe accipiebatur finis tanq̄ principium concludendi et demonstrandi ea que sunt ad finem: in hac autem ratione accipitur tanq̄ conclusum necessario ex sua diffinitione formali: et non ex sua diffinitione materiali: et tanquā quiddam diffinibile de quo demonstratur diffinitio materialis per formalem seu finalem: domus enim est finis lapidum et lignorum: ideo demonstrat lapides et ligna: et est propter alium finem: scilicet propter defensionem a nociuis: per quem finem demonstratur domus determinatione terminante questionem: et demonstrat lapides et ligna seu tectum et parietes demōstratione terminante questionem propter quid. Fortalis autem. Circa predicta possit aliquis dubitare

Tex. co. 91. ex quo necessitas operationum naturalium non est ex materia tantum: nec ex fine tantum: sed ex materia et fine: licet principalius ex fine quam ex materia. Utrum materia ingrediatur diffinitionem formalē sicut finis. Respondet philosophus q̄ aliqua est diffinitio data per formam in qua necessario ponitur materia tanquā pars: et hoc in quibus finis non completur: nisi per materiam et formam: verbi gratia finis serre qui ē diuisio ligni seu durorū non completur nisi per materiam et formam: non enim perficitur diuisio durorum nisi serra habeat dentes duros: et nō habet dentes duros nisi sit ferrea: ideo oportet q̄ in diffinitione serre data per formā ponatur materia. Si enim dicatur q̄ serra est instrumentum habens dentes: non completa ē diffinitio nisi addatur ferreum isto modo: serra ē instrumentum ferreum habens dentes. Ecce quomodo materia ingreditur diffinitionem datam per formam: sed hec materia est pertinens ad speciem: et non materia indiuidualis. Te.c.li. (Fortassis autem in rōne necessariū est) ponere materiam: determināti enim idest diffinienti opus serrandi: qm̄ est diuisio huius: scilicet lignorum et durorum: hoc autem non erit nisi habeat dētes huiusmodi: videlicet duros: hij autem non erunt bene duri nisi ferrei sint: sunt ergo et in diffinitione quedam partes vt materia.

Notandum primo sm cōmentatorē commento. q̄ q̄ diffinitiones continent genera et differentias: sunt forme vniuersales: omnes forme proprie: et est declaratum q̄ materia sequitur necessario ex forma: et rectum est vt diffinitiones in hac sciencia sint principia apparentie necessitatis materie: et rectum est vt in quibusdam diffinitionibus: non sequitur necessario ex positione diffinitionis sed etiam necessaria in diffinitione idest pars. Serra habet duplicem diffinitionem quarum quelibet datur per formam cōmunem et propriam. scilicet per genus et differentiam. quarum vna infert materiam. sed non includit materiam tanq̄ partem: vt diffinitio sumpta a causa finali: scilicet instrumentum diuidendi dura: alia vero infert materiam et includit: vt instrumentum ferreum habens dentes: ferrum enim est materia serre: et ingreditur diffinitionem serre. vt pars illius: non igitur quālibet diffinitionem ingreditur materia: vt pars: sed aliquam adeo ex predictis per hoc soluitur quasi dubitatio ostendēs per hoc non necessario materiam ingredi quālibet diffinitionem sed aliquam.

Secundo nota q̄ non solum diffinitio data per formam dicitur formalis neq̄ omnis diffinitio data per materiam dicitur materialis: sed generaliter quelibet diffinitio imponens necessitatem dicitur formalis: et quelibet cui imponitur necessitas dicitur materialis: quia igitur finis imponit necessitatem omnibus aliis causis. diffinitio data per finem dicitur formalis respectu omnium aliarum: et omnes alie dicuntur materiales respectu eiusdem: et quod principaliter est a forma: et ex consequenti a materia: ideo in doctrinis procedentibus ex causa finali necessitas demonstrationis est principaliter ex diffinitione finis: consequenter vero ex aliis diffinitionibus tanquam se habentibus per modum materie: ex quo patet rationē necessitatis ex multis demonstrationibus posse sumi: tamen principaliter ex parte finis. Cum enim operari se habeat vt finis respectu forme: et forma respectu materie: diffinitio sumpta ex operari erit principalis respectu diffinitionis sumpte ex forma: et diffinitio sumpta ex forma principalis respectu diffinitionis sumpte ex materia necessitas demonstrationum naturalium principaliter est ex fine: cum ipsum illud quod imponit necessitatē se habeat vt finis.

Dubitatur contra dicta ostendēdo aliquam operationem naturalem non prouenire principaliter ex materia: neq̄ ex fine: nam corruptio luminis in medio est operatio naturalis: et non est principaliter ex fine: cum non ordinetur ad aliquem finem: nec principaliter ex materia: quia et si materia esset intransmutabilis adhuc lumen corrumperetur in illa: sicut patet de corruptione luminis in luna: in qua non est materia transmutabilis. Pro declaratione huius difficultatis sit hec prima conclusio: omnis operatio intenta a natura est principalius ex fine quam ex aliqua aliarum causarum: patet quia finis est causa causarum: et imponit necessitatem omnibus aliis causis: et a nulla alia recipit necessitatem: et vt ostensum est semper per finem principaliter respondetur ad questionem querentem propter quid est hoc. ¶ Secunda cōclusio sicut aliqua priuatiua sic et aliqua positiua operatio est principaliter propter materiam: patet de morte et corruptione et mōstruositate: quelibet enim istarum est principaliter propter materiam: cū ad questionem querentem propter quid est aliquid istorum respondeatur per materiam. ¶ Tertia conclusio aliqua operatio priuatiua principaliter dependet ab agente: et non ex parte materie vel finis: patet de corruptione luminis in medio que principaliter dependet a corpore luminoso: de illuminatione autem non dico idem: quia licet principalius dependeat a corpore luminoso quam ex materia: tamen principaliter est propter finem.

¶ Quarta conclusio necessitas aliquius operationis positiue est principaliter ex parte forme et non alterius cause: patet de operatione mathematica in qua non consideratur nisi forma ad quam si sequatur materia intelligibilis: illa tamen in mathematicis non accipitur vt materia: sed vt forma quare et c.

Pauli Veneti [illegible] Philosophi ac Theologi excellentissimi sup octo libros physicoꝝ necnō super cōmento Auerrois diuine admodū expositionis Liber tertius felicissime incipit.

Tex. cō. 1.

Quoniam autē natura) Iste est tertius liber physicoꝝ in quo Ari. postq̄ determinauit de principiis ꝛ causis corpis mobilis determinat de passionibus eiusdē intrinsecis: que sūt motus ꝛ infinitū: ideo diuiditur i duos tractatus in pmo phs determinat de motu. In 2° vero de infinito ibi [illegible] Primus tractatus diuidit in tria capitula: in quoꝝ primo phs venatur diffōnē formalē motus in scdo inuestigat diffōnē materialē ibi [illegible] In tertio manifestat illud in quo est motus subiectiue ibi(ꝛ dubiū aūt) Primū capitulū diuidit in quatuor ptes in quaꝝ pma phs pbat q̄ ad physicum ptinet determinare de motu: ꝛ de passionibus [illegible] motū in scda diuisiōes [illegible] facientes ad diffōnē formalē motus ibi(Primuz āt) In tertia manifestat dictā diffōnē motus ibi(nō ē aūt mot⁹) In quarta p rōnes pbātes singulas ptes diffinitionis eandē diffōnē ꝯcludit ibi (q̄ autē sit [illegible]) In pma pte ponit phs tres ꝯclones quaꝝ pma ē ista: ad nālē ptinet cognoscere quid ē motus. Scda conclusio ad nālē spectat cōsiderare de infinito ꝛ ꝯtinuo ibi(determinātibus aūt) Tertia ꝯclo ad nālē spectat considerare de loco vacuo ꝛ tpe ibi(Adhuc aūt) Prima ꝯclo arguit sic ad nālem ptinet cognoscere illud sine cuius cognitione non cognoscit nā: sed sine cognitione quid ē motus nō cognoscitur nā: igit ad nālē ptinet cognoscere quid ē motus: pꝫ ꝯña cū maiori: q2 hec scia est de nā: minor aūt declaratur ex eo q2 nā diffinit per motū: vt patuit in pricipio scdi: ꝯstat autē q̄ diffō [illegible] ignorata aliqua pte diffōnis ignorat diffinitū: nō .n. scitur quid ē hō nisi sciatur qd est aīal ex eo q̄ aīal est pars diffōnis hoīs: ꝛ non tñ est diffiniens: immo ēt diffinitū: ita motus est ps diffōnis nature: bñs ēt diffōnem propriā: qua ignorata ignoratur quid ē motus: ꝛ ꝯñter ignorat nā. [illegible] (qm āt natura est principiū motus ꝛ mutationis) vt patuit i diffōne ei⁹: scia āt nobil. f nālis de nā ē: oꝫ ñ ignorare [illegible]

Notandum fm cōmentatorē cō primo q̄ Ari. primū principium nāle potuit declarare antequā pscrutaretur de motu [illegible] principiū aūt q̄ ē primū motor non potuit pscrutari nisi post pscrutationē de motu [illegible] ad phm ptinet demōstrare [illegible] per transmutationē ꝛ motū [illegible] est trāsmutatio inter formas oppositas ꝛ vnum oppositoꝝ non ē aliud scimus q̄ ē vnū subiectū [illegible] manens sub formis oppositis: igit non pōt pscrutari pma mā quin pscrutetur motus. Iō aduertendum q̄ de motu habet duplex noticia .s. si est ꝛ qd est ꝛ prima pcedit scdam q2 prius scit motum esse q̄ quid ē motus: pscrutatio de prima mā non potuit fieri absq̧ cognitione motus quo ad si ē: sed bñ potuit fieri absq̧ noticia motus quo ad qd est: ꝛ q2 motū esse est positum principiū huius scie: iō ꝓsupponit a pho motū eē: vt determinat pmo physicoꝝ [illegible] non ergo fit perscrutatio de motu quo ad si ē sed tñ de motu quo ad qd ē: ꝫ q2 pscrutatio de mā pcedit perscrutationē motus quo ad quid est: iō bñ dixit commentator q̄ Arist. potuit pscrutari ꝛ declarare primū principiū māle antequā pscrutaret de motu: nō āt pōt declarare primū motorē nisi pri⁹ pscrutet de motu qd sit: q2 vt videbit. 8°. physicoꝝ ñ pbat primū motorē esse: nisi p eternitatē motus: eternitas aūt mot⁹ pbat per eternitatē mobilis psupposita diffōne motus hic tradita q̄ motus est actus mobilis: quero ēdo vtꝝ mobile incepit eē aut sit eternū: si incepit eē: ꝛ non nisi per motū: nec fuit motus absq̧ mobili: igit añ mobile fi gnatū fuit mobile: si mobile est eternū: aut igit sp mouebat ꝛ hētur intentū: aut icepit moueri sic q̄ nunquā ante fuit motus. Si incepit moueri: igit aliq̄ fuit cā q̄re non prius mouebat: que necio auferebat añ principiū motus: sed nō potuit illa cā auferri nisi p motū: igitur añ istū motū fuit motus ꝛc.

Dubitatur [illegible] principiū ꝛ cā motus p diffōnē nature: sed pōt cognosci cā ignorato effectu: q2 pōt cognosci terra diametraliter poni iter solē ꝛ lunā nō cognita eclipsi: igit pōt cognosci nā ignorato motu. Itē naturā eē est p se manifestū p Arist. ꝛ cōmētatorē scdo huius: sed illud qd ē p se manifestū non ignorat quocunq̧ alio ignorato. Dōꝫ q̄ ignorato motu quo ad si est: ignorat nā quo ad si est: ꝛ ignorato motu quo ad quid ē ignorat nā quo ad qd est: nō tñ ignorato motu quo ad quid ē ignorat nā quo ad si ē: vl q2 ē: q2 nesciendo quid ē motus scit nām eē: ꝓpō tñ Ari. [illegible] vera: vt vba sonāt: q2 hoc vbū ignoro ꝛ qdlꝫ suū pricipiū: virtute negationis iclusē distribuit absolute terminū sequentē: iō ignorato motu necio ignorat nā: q2 si ignoratur motus: nō cognoscit mot⁹: ꝛ si non cognoscitur motus: nulla noticia cognoscit mot⁹: ꝛ p ꝯñs simpliciter ignorat nā. Ex qbus sequit q̄ ex diffōne nāe data in scdo: nō cognoscit quiditatiue nā: q2 non cognoscitur qd est nā: nisi cognoscat quid ē motus: sed nōdū cognitū est qd ē motus: igit nondū cognitū ē quid est natura. ¶ Ad primū dr q̄ qñ cā dicit respectū ad causatū: non cognoscit cā quin cognoscat effectus: ꝛ maxime si causatū igredit diffōnē cāe: sicut i ꝓposito: vñ quia pater dicit respectū ad filiū non cognoscit pr: quin cognoscat filium: nā aūt dicit respectū ad motū: iō non cognoscit nā nisi cognoscat motus. ¶ Ad fm dr q̄ lꝫ naturā esse sit p se manifestū nō tñ cognoscit nā: quin cognoscat aliqd .s. motus: vñ motū eē est p se manifestuꝫ: ꝛ tñ nō cognoscit mot⁹: quin cognoscat mobile pp respectū quē hꝫ mot⁹ ad mobile: ꝛ q2 mobile ponit in diffōne mot⁹ (Determinātib⁹ āt) Scda ꝯ° ad nālē spectat ꝯsiderare de ꝯtinuo ꝛ ifinito: pbat: ad nālē ptinet ꝯsiderare de motu [illegible] ꝯsiderare ꝯñtia ad motū: [illegible] scia est vniuersalis [illegible] ꝯsiderare [illegible] ad nālē ptinet considerare ꝯñtia ad motū sed ꝯtinuū ꝛ ifinitū sunt cōsequentia ad motū: igitur ad nālē ptinet ꝯsiderare de continuo ꝛ ifinito: tenet ꝯñtia ꝛ minor declaratur: qm motus est de numero cōtinuoꝝ ꝛ in diffōne continui

ponitur infinitū cum dr̄ ɔtinuū est illud q̄ est diuisibi
le in infinitū. I. c. li. Determinātibus aūt de motu ten
tandum est eodē aggredi mō ⁊ de his que ɔ̄siter sūt in
motu. Ɔtinuū ⁊ infinitū. videt aūt motus dr̄e de nu
mero ɔtinuo ꝫ. sed infinitū apparet primū in ɔtinuo vñ
⁊ diffinientibus ɔtinuū contingit primū indigē multo
tiens ratiōe infiniti cū i infinitū diuisibile ɔtinuū sit)

Notandum fm cōmētatorē cōmē
to primo q̄ Arist. dixit
multotiens q̄ ista diffō ɔtinui apud dicētes ipsū non
componi ex ptibus indiuisibilibus est cōcessa. dicētes
autē q̄ ɔtinuū cōponit ex ptibus indiuisibilibus non
concedunt hanc diffōnē ⁊ forte dixit hoc q̄ continuū
pōt hrē aliā diffōnē vt in qua dr̄ ɔtinuū est illud in cu
ius medio potest poni terminus cōis duabus ptib⁹
duas cās assignat cōmētator quare phus dicit in lrā
multotiens. Prima cā ē q̄ non oēs ɔcedūt istā diffō-
nem ɔtinuū est diuisibile in infinitū tenentes enī conti
nuum cōponi ex ptibus indiuisibilib⁹ vt Platonici
non ɔcederēt istā diffōnē. Alij aūt vt nāles sustinētes
continuū non cōponi nisi ex ptibus diuisibilibus ɔce
derent illā. Scdā cā est q̄ ɔtinuū non solū hʒ diffōnē
expressā: sed et vnā aliā in pdicamētis vʒ continuū ē
illud cuius ptes copulāt ad aliquē terminū cōez: quā
omnes ɔcedūt tā tenētes quā nō tenentes ɔtinuū cō-
poni ex indiuisibilibus. Dixit ergo Arist. multotiens
ad denotandū ɔtinuū nō semp diffiniri p infinitū: sed
multotiens intelligendū fm phm pmo physicoꝝ q̄
partes sunt priores toto: ⁊ qm̄ ɔtinuū ē qddā totū:
ideo ɔtinuū diffinit per ptes: ⁊ hoc dicit fm q̄ dupli
partes cōparant ad totū [illegible] ptes cōpari ad totū
fm viā cōpositionis: ⁊ sic diffinit ɔtinuū p ptes copu
latas ad vnū terminū cōem in pdicamētis ⁊ fm viā
resolutionis [illegible] diuisibile in infinitū
⁊ qm̄ cōpositio [illegible] diffō ɔtinui data
in pdicamētis est [illegible] ⁊ ɔ̄r est diffō for-
malis ⁊ principiū demōstrationis: hec aūt hic assignata
est posterior: ⁊ mālis: ⁊ ɔclo demōstrationis (Adhuc aūt)

Tex. cō.2 Tertia cōclusio: ad nālē spectat ɔsiderare de loco: va
cuo: ⁊ tpe. Ista ɔclo arguit sic: pmo ad nālē spectat cō
siderare de his que sequūt motū fm veritatē: vel fm
existimationē: sed locus vacuū ⁊ tps ɔsequūt motum
fm veritatem vel fm existimationem igit ⁊c. pʒ ɔña
cum maiori ex probatione alterius cōclusionis: ⁊ mi
nor declaratur: qm̄ locus ⁊ tēpus consequūt motum
fm veritatē: vacuum autē fm existimationē antiquo
rum: impossibile est enī motum esse ⁊ maxime localē
absq3 loco ⁊ tpe: nullus enī motus est localis: nisi sit
in loco: vel circa locū: nec aliquis est motus qn nō sit
velox vel tardus: ⁊ ɔ̄r fact⁹ in magno vel paruo
tempore iuxta diffōnem velocis ⁊ tardi positam. 6°.
physicorum. I. c. li. Adhuc autem sine loco ⁊ vacuo ⁊
tempore impossibile est esse motum: ideo ad eundem
artificem spectat determinatio motus loci vacui: ⁊ tē
poris. ¶ Secundo sic: ad naturalem pertinet con-
siderare passiones communes omnibus rebus na-
turalibus: sed locus: vacuum: ⁊ tēpus sunt passiones
cōmunes omnibus rebus nālibus: igit ad nālem spe
ctat considerare de loco: vacuo: ⁊ tempore: pʒ cōsequē
tia cū minori: maior aūt liquet ex determinatis in pro
logo: dictū est. n. q̄ naturalis habet procedere argu-
mentatiue ⁊ determinatiue a cōioribus ad minus cōia
tanq̄ a notioribus nobis: ⁊ q̄ liber physicorū est pri
mus inter omnes libros naturales: ideo in hoc libro

determinandū est de his [illegible] passionibus cō hie
omnibus naturalibus [illegible] motus. locus:
vacuum: ⁊ tempus. I. c. li. [illegible] igit est q̄ [illegible]
per hoc q̄ dictum est in [illegible]
est de illis rebus ⁊ pp [illegible]
[illegible]
est [illegible] posterior ⁊
āt de proprijs speculatio erit i libris specialibus: ⁊ q̄
de cōmunibus passionibus in hoc libro.

Notandum fm cōmentatorē cōmē
to scdo q̄ q̄ sūt subiecta
istius cōsiderationis ⁊ sunt cāe cōes: ⁊ accidētia cōia:
que apparēt ex diffinitiōe nature. ¶ In hoc libro igit
determinatur de cāis cōibus: vʒ de materia ⁊ forma i
cōmuni non de aliqua materia: nec de aliqua forma:
in speciali: q̄ de his in libris particularibus determi-
natur: non etiā hic considerantur passiones proprie ⁊
speciales corporum naturaliū: sed cōmunes que ap-
parent ex diffinitione nature. s. motus: ⁊ quies: ⁊ conse
quenter alie que insequūt istas: vʒ continuum ⁊ infi-
nitū: locus: vacuum: ⁊ tempus. (Primū autē) Iste Tex. co.3
est secunda pars huius capituli in qua phs premittit
quasdam diuisiones facientes ad declarationē diffini
tionis motus: quarum prima est ista: de numero entiū
quoddā est actu tm̄: ⁊ quoddā potentia tm̄: quā diui-
sionē vna cum duabus sequētibus inde Egidius po-
nit Arist. ad declarandum diffinitionem motus di. mo
tus est actus entis in potentia fm q̄ in potentia. nam
per istam primam diuisionē scitur quid est motus: vʒ
q̄ est actus: per secundā autem diuisionem: que ē q̄ en
tium in actu quoddā subā vel quātitas: aut qualitas:
aut aliquid aliorum predicamentoꝝ hēt cuius entis
tanquā subi est motus. s. q̄ est entis in potentia: vnde
motus ad quantitatē: est quanti in potentia: ⁊ motus
ad qualitatem est qualis in potentia: ⁊ motus ad vbi
est motus locati in potentia. Per tertiam vero diuisio
nem q̄ relatiuoꝝ quedam dicunt per superabundan
tiam ⁊ defectum: ⁊ fundantur in quantitate: vt duplū
⁊ dimidiū: qdaʒ vō dicunt fm actiuum ⁊ passiuū aut
mobile ⁊ motiuū ⁊ fundantur in actiōe ⁊ passiōe: aut
in dependētia mobilis ad motiuū. ¶ Declarat parti
cula tertia motus. s. respectu cuius tanquā termini est
motus: ad qd ipm mobile est in potentia: qui quidem
respectus de predicamento relationis fundat i actiōe
⁊ passione seu in depēdentia mobilis ad motiuū: ista
sunt bene dicta: sed ex his non declaratur prima diui-
sio quid Arist. intelligit per ens tm̄ actu ⁊ per ens tan
tum potentia: motus. n. si est actus: nō tm̄ est tm̄ actus
cum sit actus admixtus potentie per Arist. in hoc ter-
tio: sibi etiam motus ⁊ si est in potentia non tm̄ est, tā
tum in potentia cum componatur ex motore: ⁊ mobi
li fm Arist. sexto physicoꝝ: propterea dicit Burleus
aliter ponēdo duas diuisiōes: quaꝝ prima est ista q̄
ens sumat tripliciter: primo pro obiecto intellectus: ⁊ sic
omne intelligibile est ens: scdo p eo cui nō repugnat exi
stere ⁊ sic chymera non ē ens [illegible] tertio pro
eo q̄ hʒ eē existere: ⁊ sic ātixp̄s nō est ens nec aliqd q̄
non sit actu pñs. Scda diuisio q̄ triplex est potētia. s.
potentia ad eē eo mō quo dicim⁹ ātixp̄ʒ eē in potētia:
⁊ potētia ad formā ɔiunctā trāsmutationi eo mō quo
dicimus [illegible] in potētia q̄ iā mouet ad albedinē ⁊c
[illegible] ad formā [illegible] forma [illegible] eo
mō quo [illegible]
dinis est i po⁹ ad [illegible]. Dicit ergo Burleus q̄

in hac diuisione p ens in actu debz intelligi ens quiescens sub forma: et p ens in potentia debz intelligi ens q trāsmutatur ad formā ad quā est in potentia: ita q ens diuisuz hic est ens sūptū tertio modo. s. ens in effectu habēs esse existere. Ista iterū elegāter sunt posita: sed nō declarāt diuisionē Arist. qm̄ ens quiescēs sub forma nō est ens tm̄ actu: cū ex potētia et actu cōponatur: ens etiā qd trāsmutat ad formā nō est ens tm̄ potētia: cū sit in actu actualitatis pñtialitatis et forme substātialis. Preterea cū primū mēbruz prime diuisionis Aristo. diuidat in secūda diuisiōe p decē pdicamenta pz q multa sūt entia predicamentorū: quorū nullum est ens quiescēs sub forma: cū multa sint entia principalia non habentia formam: aliter esset procedere in īfinitū: ergo phus per ens in actu nō intelligit ens quiescens sub forma. ¶ Dicēdū q ens dupl'r sumit: vz stricte et large: ens stricte sumptū est actu actualitatis pñtialitatis et exñtie: et sic accipiūt loyci ens cū dicūt ipsuz de nullo verificari mediāte hoc verbo est nisi de eo q est: et q sequit formaliter: hoc est ens: ergo hoc ē. Isto modo nō diuidit hic ens cū aliqd sit ens qd nō sit tātum actu nec tm̄ potētia: sed cōpositū ex actu et potentia: vt pz de quolibz ente p se i pdicamēto exñtis. Ens large sūptū est illud cui nō repugnat vel cui nō phibitū esse existere: et sic accipiūt metha. ens cū dicūt ens eē subiectum metha. et naturales cū asserūt illud eē obiectū itellect⁹: nulla enim pluuia aut rosa existēte cōcedimus illā eē ens: ex quo de illa hētur scia et diffinitio: et dicit phs prio posteriorū q de nō ente nō ē scia: et isto mō accipit h cū diuidit ens i ens tm̄ actu et ens tm̄ potētia. Intelligit ē phs sic h p ens tm̄ actu illd qd actualiter et pñtialit existit: et p ens tm̄ potētia q iā nō existit sz poterit esse et existere: ita q accipit h potētia nō p potentia ad formā: sz p potentia ad esse: et sic ens diuidit p imediata: et p membra disuñctiz cōuertibilia cū eo: cū omne ens sit ens tm̄ actu vel tm̄ po^a: et ecōtra: sicut. n. nō dat mediū iter esse et nō esse: ita nō dat mediū iter ens tm̄ actu actualitate exñtie: et ens tm̄ po^a potentialitate ad esse. l. c. h. (Primū āt sicut dicim⁹ de motu determiandū ē: dein ō ɔsequētib⁹ motū. Est igit aliqd qd endelechia). i. actu tm̄ est: aliud aūt tantuz potentia.

Notandum [illegible] tertio q Aristo. cum voluit diffinire motū icepit p⁹ diuidere ens fm actū et potētiā: et sunt duo gñā extra q nō pōt motus eē aut nō eē mediū inter illa. Motus aūt aut est tātū actus aut potētia tantum aut partiz in actu et partiz in potentia: neqz dicitur actū et potentiā esse genera pprie: cū oē genus pprie sit cōpositū ex actu et po^a: et nullū genus est in diuersis pdicamētis: actus aūt et potētia nō cōponunt ex actu et potētia: et inueniunt in oibus pdicamētis fm cōmētatorē in ꝓlogo de aia: sed dñr genera large rōne communitatis sue ad oia pdicamēta: sicut et ens dr qdaz genus: ex quo est subiectū metha. nō quidē pdicabile sed subiicibile. ¶ Contra dicta arguitur: et primo q ens nullo mō diuidit in ens actu actualitate exñte: et ens potētia potētialitate ad eē: q2 oē diuisuz vlr dicit de [illegible] nullū ens i potētia ad eē est [illegible] declarat quonia q est po^a [illegible] nō est [illegible] q est potētia [illegible] nō est [illegible] q est potētia ens nō est ens. ¶ Secūdo arguitur q ens large sumptū nō est obiectū adequatum intellectus: q2 aliquod est intelligibile qd non est ens: nec potest esse ens. s. chymera et hyrcoceruus [illegible] de um esse et hominem esse lapidem: oportet enim obiectum adequatuz intellectus predicari de omni intelligibili ab intellectu. ¶ Ad primum dicitur q nō est similitudo: quia ens diuidit in ens actu: et ens potētia: non autem album diuiditur in actu album: et potētia albuz neqz antixp̄s in actu antixp̄m: et potētia antichristum neqz album vel antichristus est terminus distrahens sicut ens ɔmunissime sumptū: sequit. n. hoc est albū vl antixp̄s: igit h est: sed nō sequit antixp̄s est ens: igitur antixp̄s est: cū a tertio adiacēte ad scōz adiacēs nō valeat arg^m cū termino distrahente: supposito adhuc q illud vbū est tā in añcedente q in ɔsequente accipiatur eodēmō. ¶ Ad scōz negeẗ ɔña: vñ aliqd est visibile qd nō est nec pt esse color. s. magnitudo et suba: et tñ color est obm adeqtū visus: vñ fm phz et ɔ^{ent} scdo de aia: visus pcipit colorez p se prio et magnitudinez p se nō prio: et subaz ac tenebrā p accñs: et tamen color est obm adequatū visus: q2 pcipit hec oia sub rōne coloris: et p ɔceptū coloris ppriū vel cōem. Ita itellectus pcipit tā possibilia q ipossibilia: tā entia q nō entia: et tñ ens est obm adequatū itellect⁹: q2 illa oia pcipit sub rōne entis et p ɔceptū entis ppriū vel cōez [illegible] modo vz [illegible] nec diuersē nō opz ɔcedere oē itelligibile esse ens et hoiez eē asinum est ens et hmōi absurda: q cōcedit Burle⁹. (Eteni [illegible] Tex. co. [illegible] endelechia [illegible] est suba et [illegible] quā [illegible] pdicamento [illegible] q [illegible] diuisiōe entis in ens actu et i ens potētia [illegible] accipit primū mēbrū [illegible] diuisiōis et [illegible] i decē pdicamēta: excludēdo ab hac diuisiōe ens i potētia [illegible] q ens in po^a potētialr ad esse nō est suba nec [illegible] neqz qlitas neqz aliqd alicui⁹ alteri⁹ pdicamenti. l. c. h. (Eteni endelechia). i. eorū q sunt actu. (Hoc qdē h aliquid). i. substantia: aliud vō quantum: aliud vō quale vel aliorum entis predicametorū.

Notandū [illegible] tertio q Aristo. [illegible] entia diuidunt i decē pdicamēta: ad h q vult et declarare q mot⁹ iuenit in qtuor eorū tm̄. Sicut igit mot⁹ nō collocatur sub quolibet mēbro prie diuisiōis: q2 nō sub ente in po^a: sz tm̄ sub ente i actu: ita nō collocat sub quolibet mēbro scde diuisiōis: sz tm̄ sub qtuor mēbris cuz nō sit mot⁹ nisi i qtuor pdicamentis. s. in suba qtitate qlitate et vbi. Et si alleget phs q'rto phycorū di. q tātū in trib⁹ pdicamētis repit. s. qtitate qlitate et vbi: determinās q in suba nō est mot⁹. Dicit q loqtur ibi stricte de motu: vt distinguit ɔtra gñationē et corruptionē: h aūt large [illegible] eo mō quo accepit motū i postpdicamētis dicēs q mot⁹ sex sūt spēs vz gñatio et corruptio augmētatio et diminutio alteratio et mot⁹ locat. ¶ Dubitat circa hāc diuisiōez scdaz [illegible] phs ens i decē pdicamēta et postea [illegible] diuidit p actū et po^{am} [illegible] ens i actu nō diuidit in decē pdicamēta [illegible] diuidēs et diuisū respectu eiusdē qd nō appet posse. Rñdet Burle⁹ [illegible] q [illegible] est diuidens et diuisū respectu eiusdē: q2 qtitas ɔtinua diuidit p qtitatē hñtē positionē in ptib⁹ cuiusmōi ē supficies linea et corp⁹: et p qtitatē carētē pōne i ptib⁹. Et qtitas carēs pōne i ptibus diuidit p qtitatē ɔtinuā cuiusmōi est tps: et p qtitatē discretā cuiusmōi est nūer⁹ vel oratio. [illegible] pōne in partibus diuidit quantitatez continuas et diuiditur per quantitatem continuam: non ergo inconuenit dicit ipse q idem respectu eiusdem sit diuidens

⁊ diuisum: vbi mēbra diuisionis accepta sub distinctione non conuertuntur cū diuiso: vbi aūt cōuerterent istud esset incōueniēs: sʒ sic nō est in diuisione iā facta qz nō oīs quantitas cōtinua est quātitas carēs positiōe in ptibus: neqʒ oīs quātitas carēs positione in ptibus ē quātitas cōtinua. Et ita cōtingit in diuisione entis in actu in decē pdicamēta: qz nec oē ens actu ē in aliquo decē predicamētoꝝ: nec oē qꝫ est in aliquo pdicamētorum est ens actu: qz nulla rosa existēte adhuc rosa ē in predicamēto sube. Ista respōsio est mihi dubia quoniam cū generalit vt colligit ex doctrina Arist. in topicis oē diuisuʒ sit cōius ⁊ prius quolibet suo ꝑ diuidētium: si idē est diuidēs ⁊ diuisuʒ respectu eiusdē: sequit idē esse prius ⁊ cōius aliquo certo signato ⁊ eē posterius ⁊ minus cōe respectu eiusdē que idubie repugnāt. Et cū dicit qꝫ nō oē ens actu est in aliquo decēʒ pdicamētoꝝ istud imediate est cōtra diuisionē Arist. dicētis qꝫ eoꝝ que sūt in actu aliud substātia aliud quātuꝫ: ⁊ sic de aliis: ppterea ad pūm mihi videt aliud dicendū: .s. qꝫ sic ens sumit stricte ⁊ large: ita ⁊ pdicamēta: pdicamentū eni stricte sumptū est coordinatio reꝝ actualit existētiū: pdicamētuʒ aūt large sumptū est coordinatio reꝝ tā actualiter qꝫ possibiliter existētiuʒ: ⁊ sic sūt in pdicamēto nō soluʒ ea que sunt: sʒ etiaʒ ea que nō sunt dūmodo sint possibilia esse aut habeāt quiditatē in pdicamēto: quādo ergo Arist. diuisit ens in decē pdicamenta quinto metha. accipit ens large ⁊ pdicamenta: nūc aūt cū diuidit ens in actu in decē pdicamēta accipit pdicamēta stricte: ex quo sequit qꝫ nō est idē diuidens ⁊ diuisuʒ respectu eiusdē: nā ens actu diuidit decē pdicamēta large sumpta ⁊ diuidit in decē predicamēta stricte sumpta: cōstat aūt qꝫ predicamēta large sumpta nō sunt pdicamēta stricte sumpta. Et ad motiuū factū de quātitate cōtinua ⁊ quātitate carēte positiōe in ptibus dico qꝫ nō est idē diuidens ⁊ diuisū respectu eiusdem: vnde si diuidit aīal p rōnale dicēdo aīaliū aliō rōnale: aliud irrōnale. ⁊ iterꝫ diuidit rōnale per aīal: dicendo rōnaliuʒ quoddā est aīal ⁊ quoddā est nō aīal: certū ē qꝫ nō idē ē rōnale diuidēs ⁊ rōnale diuisū: cū rōnale diuisū sit cōe ⁊ prius rōnali diuidēte. Et i pposito illud qꝫ diuidit quātitatē prīmā est magis cōe qꝫ illud qꝫ diuiditur ꝑ quātitatē cōtinuā: cū dicat quantitas cōtinua: alia est quātitas habēs positionē in ptibus: ⁊ alia carens positiōe in ptibus: itelligit qꝫ quantitatis cōtinue: alia est quātitas cōtinua habēs positioneʒ in ptibus: ⁊ alia est quātitas cōtinua carens positiōe in ptibus vt tēpus: cū vō dicit quantitatis carētis positione in ptibus alia cōtinua: alia discreta. Ecce qꝫ non accipit diuidens primū: sed vnū cōius: debuisset. n. dici quātitatis ꝯtinue carētis positiōe in ptibus alia cōtinua alia discreta: vbi patʒ hanc diuisionē falsaʒ esse.

Contra pdicta arguit: ⁊ prio qꝫ ens actu nō diuidatur in decem predicamēta: qz aliquod est ens actu: qꝫ nō est substātia: nec quātitas nec aliud alterius predicamēti: videlicet pūctus: ⁊ vnitas gradus ⁊ angulus: deus etiam ⁊ mā prima nō videtur esse in aliquo predicamēto cuʒ nō componātur ex actu ⁊ potentia: ⁊ tamē actu sunt entia actualitate existentie ⁊ presentialitate. ¶ Secundo arguitur qꝫ pdicamētū large sumptū nō est coordinatio rerum indifferēter tā existentiū qꝫ possibiliū ad eē: quoniam nunc antichristus esset homo ⁊ rosa esset substantia nulla rosa existente sicut quodlibet illoꝝ dicitur esse ens accipiēdo ens large. ¶ Ad primuʒ dicit qꝫ cuʒ philosophus dixit omne ens actu esse substantiam vel quantitatem vel aliquid alioꝝ: intelligit omne tale ens esse in predicamēto substantie vel quātitatis: aut in aliquo alioꝝ predicamētoꝝ: qz per istā diuisionem nō vult philosophus pbare motum esse substantiā vel quantitatē vel aliqd de quo predicetur in recto generalissimuʒ alicuius predicamenti: sed solū motum esse in aliquo predicamētoꝝ ⁊ nō in quolibet: sed sm in quatuor predicamentis vt dicit cōmentator: pūctus igitur ⁊ vnitas licʒ nō sint quantitates tamen sunt in predicamēto quantitatis per reductionē. Similiter gradus ⁊ angulus: ⁊ si nō sunt qualitates: tamen sunt reductiue in predicamēto qualitatis tanqꝫ principia istius predicamenti: deus autē ⁊ materia prima sūt substantie: nō tamen substantie predicamētū substantie per se: sed tantū per reductionē: tanqꝫ principia istius predicamēti. ¶ Ad secundū dicitur iuxta cōmunem modum loquēdi antiquoꝝ qꝫ illud verbū est dupliciter accipitur: vno modo vt dicit esse existere: ⁊ sic non conceditur aliqua istaruʒ propositionū: ⁊ alio modo vt dicit esse essentie: ⁊ sic conceditur quelibet illaruʒ propositionum: ⁊ tunc debʒ negari quelibet talis cōsequentia antichristus est homo: igit antichristus ē: rosa est substantia: igitur rosa est: qz in antecedēte rōne predicamenti semp illud verbuʒ dicit esse essentie: ⁊ in consequente accidens esse existentie cum predicetur sm adiacens. (Sed eius qꝫ ad aliquid). Tertia diuisio ē ista relatiuoꝝum quoddā dicit sm habundantiā ⁊ defectū vt dupluʒ ⁊ dimidiuʒ: ⁊ oīa que referuntur modo numeri: ⁊ quoddā dicitur sm actiuuʒ ⁊ passiuuʒ vt pater ⁊ filius: ⁊ oīno vt motiuū ⁊ mobile ⁊ calefactiuū ⁊ calefactibile: qꝫ aūt motiuū ⁊ mobile sint relatiua patꝫ: qz mobile est a motiuo: mobile ⁊ motiuū ē mobile motiuū. Illa autē dicuntur esse correlatiua que seinuicē respiciunt sub habitudine genitiui vel ablatiui casus sm philosophum in predicamētis capitulo de relatiōe. l. c. li. (Sʒ eius qꝫ ad aliqd), .i. ipsuʒ relatiuuʒ: etiaʒ diuiditur aliud quidē sm habundantiā ⁊ defectum dicitur aliud autem sm actiuum ⁊ passiuuʒ: ⁊ omnino motiuū ⁊ mobile: motiuum enim motiuum mobilis est ⁊ mobile a motiuo est mobile.

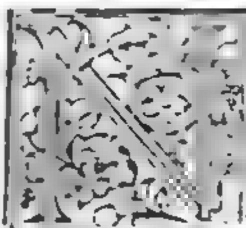
Notandum primo sm cōmentatorem cōmento tertio qꝫ agens dicitur in respectu patiētis ⁊ patiens in respectu agentis ⁊ induxit hoc Aristo ad declarandū qꝫ motus est actio motoris in motū: ⁊ qꝫ non habet esse nisi ī moto. ⁊ ideo accipit rem motam quasi differentiam motus. Dupliciter sumit actio: vno cōmuniter pro omni operatione proueniente ab agēte: eo modo quo loquitur philosophus primo de anima dicēs operationes sunt supposito: ꝝ: ⁊ pprie per respectū agentis ad passum eo modo quo dicit cōmentator hic qꝫ agens dicitur in respectu patientis: quando ergo commentator dicit qꝫ motus est actio motoris in motum: non accipitur proprie actio ⁊ stricte: sed communiter: qz actio stricte sumpta non est in moto: sed in mouente. Item dicit cōmentator qꝫ res mota est quasi differentia motus: quoniā motus sic diffinitur motus est actus mobilis inquantum mobile: vbi ly actus tenet locum generis ⁊ ly mobilis per qꝫ importatur res mota tenet locum differentie: ita qꝫ res mota nō est proprie differētia: sed est quasi dr̄ia: nā dr̄ia proprie sumpta debʒ aduenire generi ⁊ debet esse pars spēi sm Porphiriuʒ in vniuersalibus nunc aūt res mota nō est ps motus cū sit subm eius:

neqꝫ aduenit actui: sꝫ actus magis aduenit rei mote: cū subm nō aduenias formē [illegible] sed magis [illegible] aduenit subo.

Secundo notandū ꝑm cōmētatorē cō mēto [illegible] q̄ phūs p agēs ꝛ patiēs itelligit relatiuū: qḋ inuenit in p̄dicamēto agē ꝛ pati: relatiuū sumit dupliciť: vꝫ mālitẽ ꝛ formaliť: relatiuū mālitẽ sumptū est subm vel fundamētū relationis: ꝛ sic dicim⁹ duo alba eē relatiua. q2 sūt subiecta vl' fūdamēta duaꝝ similitudinū res .n. alba vtputa homo vel lignū est subm similitudinis: albedo aūt est fundamētū. Relatiuū aūt formaliť sumptū est illud qḋ includit relationē vt sile ꝛ equale: ꝛ pr̄ ꝛ filius: qn̄ ergo cōmētator dicit q̄ agēs ꝛ patiēs sūt relatiua inuēta in p̄dicamēto actiōis ꝛ passiōis accipit relatiua n̄ formaliť sꝫ mālitẽ p subiectis seu fūdamētis relatiuoꝝ. Uñ paternitas ꝛ filiatio fundantur in actione ꝛ passione ꝛ subiectant in agente ꝛ patiente.

Tertio notandū ꝑm cōmētatorē eodē cōmēto q̄ mouens ꝛ motū sunt pleniora: q̄ agens ꝛ patiēs: q2 omne agēs est mouēs ꝛ nō econuerso. vbi est intelligēdū q̄ agēs ꝛ patiēs dupl'r sumūtur: vꝫ large ꝛ stricte: large oē illud dicit agēs q̄ efficit aliqḋ de nouo: ꝛ oē illud dicit patiens q̄ recipit aliqḋ de nouo: ꝛ sic agēs ꝛ mouēs sūt cōuertibilia: ac etiā motum ꝛ patiēs. Stricte aūt agēs ꝛ patiēs dñr esse illa que se inuicē trāsmutant p abiectionē cōtrarij: ꝛ h̄ proprie dicitur alterās ꝛ alteratū: vt colligit a phō ꝛ cōmētatore p2io de generatiōe: ꝛ sic sunt īferiora ad mouēs ꝛ motū: deus .n. mouēdo celū pprie mouet ꝛ nō pprie agit: ꝛ celū pprie mouet nō tamē agitur.

Dubitatur cōtra dicta: ꝛ p2io circa litterā nā cū tres sint modi relatiuoꝝ ꝑm phm. 5°. metha. quoꝝ primus est ꝑm numeꝝ ꝛ passiōes numeri. vt duplū ꝛ dimidiū. Secūdus ꝑꝫ actionē ꝛ passionē vt calefactiuū ꝛ calefactibile: seu pater ꝛ filius. Terti⁹ ꝑm mēsurā ꝛ mēsuratū vt scia: ꝛ scibile: seu sensus ꝛ sensibile: quare Arist. fecit mētionē tm̄ de duobus p2imis. ℭ Secūdo arguitur contra vltimum cōmentū: nā generaliter spēs ē perfectior genere cū includat genus ꝛ differētiā superadditā illi: sed agens ꝛ patiēs sunt spēs mouentis ꝛ moti: vt colligitur a cōmentatore: igitur agēs est perfectius q̄ sit mouens ꝛ patiēs q̄ motum. ℭ Ad primū dicitur q̄ phs fecit mentionē de tertio mēbro relatiuorum cum dixit motiuū ꝛ mobile esse relatiua: quoniā motiuū dicitur esse mēsura mobilis quo ad velocitatem ꝛ tarditatem in motu: que habꝫ attēdi penes proportionē motiuorum ad sua mobilia. vt h̄etur septio physicoꝝ. ℭ Ad scðꝫ dicit q̄ absolute loquēdo genus est iperfecti⁹ spē tamē ꝑm quid pōt esse ꝑfectius ratiōe alicui⁹ cōtēti sub eo: verbi grā aīal absolute loquēdo ē iperfecti⁹ equo: tamē ꝑm quid est ꝑfectius rōne alicuius cōtenti .s. hominis. Ita mouēs ꝑm q̄ hm̄ ⁹ est imꝑfectius agente est tamē ꝑfectius rōne alicuius cōtenti .s. primi motoris q̄ cōtinetur sub mouēte ꝛ nō sub agēte. Similiter motū ꝑm q̄ huius nō est tāte perfectiōis sicut patiēs: tamen ꝑm aliq̄d [illegible] sub eo est ꝑfectius celū cui continetur sub moto ꝛ est ꝑfectius q̄ aliqḋ cōtentū sub patiēte pprie ꝛ stricte loquēdo. Itē diceret Porphirius q̄ gēnus est totū speciei [illegible] vt est pars spēi est imꝑfectius spē. vt aūt est [illegible] est ꝑfectius [illegible] [illegible] sub aliquo genere [illegible] spēm continet genus ꝛ [illegible] quā [illegible] rōne [illegible] integrū q̄ est ꝑfectius sua parte quacunqꝫ signata.

On est autē (Tex. to. 4.) motus). Ista ē tertia pars huius capituli in qua phs manifestat diffinitionē motus ex diuisiōibus assignatis declarās in quot ꝛ in q̄bus generib⁹ ac spēbus p̄dicamentoꝝ ponit motus per tres cōclusiones: quaꝝ prima ē ista. Quatuor sūt genera p̄dicamētoꝝ in q̄bus tm̄ inuenit motus .s. substātia quātitas qualitas ꝛ vbi. ℭ Secunda cōclusio tot sunt spēs motuū quot sunt spēs terminoꝝ ad q̄ ibi. (Unūquodqꝫ autē). Tertia cōclusio q̄ motus est actus entis in potētia ꝑm q̄ in potētia ibi (Diuisio autem). Prima cōclusio arguit sic motus est de eodē genere cū termino ad quē sed tm̄ quatuor sūt genera p̄dicamētoꝝ in q̄bus est termin⁹ ad quē .s. substātia: quātitas qualitas ꝛ vbi: igit tm̄ quatuor sunt genera in q̄bus repitur tm̄ motus: ꝑꝫ cōsequētia cū maiori: q2 motus specificat ꝛ denoīatur a termino ad quē vt ꝓbatur quinto physicoꝝ: minor aūt est manifesta: qm̄ in p̄dicamēto subē repitur forma substāalis q̄ est terminus ad terminū ad quē: ꝛ in p̄dicamēto quātitatis inuenitur quātitas q̄ est terminus ad quē augmētatiōis ꝛ in p̄dicamēto qualitatis inuenit qualitas q̄ est terminus ad quē alteratiōis: ꝛ in p̄dicamēto vbi repitur locus q̄ est termin⁹ ad quē motus localis: in nullo autē alio p̄dicamēto repitur aliqua forma que sit p se terminus motus: cū omne qḋ mouet moueatur p se ad substātiā vel ad quātitatē vel ad qualitatē vel ad locū ꝛ nō ad aliquā aliaꝫ formā alterius predicamēti, vt videbitur quinto physicoꝝ. Le. li. (Nō est autē motus p̄ter res). i. extra p̄dicamētū termini ad quē mutat .n. semp illud qḋ mutat aut ꝑm subam aut ꝑm quātitatē aut ꝑm qualitatē aut ꝑm locum.

Notandum ꝑm cōmentatorē cōmento. 4°. q̄ motus est i pluribus vno p̄dicamēto: ꝛ iste sermo bñ cōponit sic: motus est in moto ꝛ motū est in pluribus vno p̄dicamēto: igit motus est in pluribus vno p̄dicamēto. Ubi dicit Burleus q̄ cōmentator p motū nō intelligit rē que mouetur .s. ipm mobile. sed rē acquisitā p motum: scilicet terminū ad quē. Sed mihi videt q̄ cōmentator per motū in quo est motus intelligit ipm mobile: nō quidem mālitẽ sumptū sed formaliter: dicit enī phus .5°. physicoꝝ q̄ alterius ꝛ alterius motus est aliud ꝛ aliud subm: nō quin vnū ꝛ idē numero subijciat diuersis motibus sed semp ex alio ꝛ alio motu fit alia ꝛ alia denominatio mobilis: ita q̄ sicut inuicē distinguūtur calefactio ꝛ frigefactio: sic calefactibile ꝛ frigefactibile que dñr subiecta calefactiōis ꝛ frigefactiōis formaliter sumpta: ita in ꝓposito bicubitū ꝛ tricubitū: album ꝛ nigrū graue ꝛ leue que dñr mobilia formaliter sumpta sunt diuersoꝝ p̄dicamentoꝝ: igitur etiā motus q̄ sunt in istis rebus motis sunt etiā diuersoꝝ p̄dicamētorum: ꝛ ex hoc patꝫ bonitas ꝯñie cōmentatoris: motus est in moto. ꝛ motū est in pluribus vno p̄dicamēto: igitur motus est in pluribus vno p̄dicamēto. (Cōmune aūt). Hic phus excludit opinionē quorundā antiquoꝝ di. motuꝫ nō esse in aliquo decē nominatorum predicamētoꝝ: sed facere ppriū predicamentū: cui⁹ generalissimū est motus habēs sub se imediate duo genera subalterna nō se habētia ꝑm sub ꝛ supra. scꝫ mo-

tu3 ad vbi ⁊ motu3 ad formā: motus ad vbi h3 sub se
tres spēs subalternas: v3 motu3 circularē: motū sursum
⁊ motū deorsū: ⁊ quelibet istaꝝ spēꝝ h3 sub se spēs spe
cialissimas: nā sub motu circulari cōtinet motus ab ori
ente in occidēs ⁊ motus ab occidēte ī oriēs. Sub mo
tu sursū cōtinet motus ad ꝯcauu3 lune: ⁊ motus ad cō
cauum ignis: sed sub motu deorsu3 cōtinent motus ad
cōcauū aeris: ⁊ motus ad ꝯcauū aque. Secūdū vo ge/
nus subalternū collocatū imediate sub motu est mot⁹
ad formā ⁊ c. ⁹ spēs subalterne sunt tres: v3 mo. ⁊ ad sub
stantiā: mot⁹ ad q̄titatē ⁊ motus ad qualitatē: sub mo
tu ad subam ꝑtinent spēs specialissime. s. motus ad for
mā hoīs: motus ad formā equi: ⁊ sic de aliꝭ. Sub mo
tu ad quātitatē ꝑtinent motus s̄m longitudinē: motus
s̄m latitudinē. ⁊ mot⁹ s̄3 ꝓfunditatē: q̄ om̄s spēs spe
cialissime: s3 sub motu ad q̄litatē ꝑtinent alie multe spēs
specialissime. s. calefactio ⁊ frigefactio dealbatio deni/
gratio: ⁊ ꝙ mot⁹ nō sit in aliquo decē p̄dicamētoꝝ no
miatoꝝ arguebāt sic: mot⁹ diffinit sic ꝑ actū entis ī po
tētia s̄m ꝙ in po ⁊ nullus mot⁹ alicui⁹ p̄dicamēti diffi
nitur ista diffinitiōe: ig ī est dare motū in cōi extra oē p̄
dicamētū noiatū cui ꝯuertibilit cōpetit dcā diffinitio.
Itē in post p̄dicamētis ponit ꝙ mot⁹ sex sūt spēs. s. ge/
neratio corruptio augmētatio diminutio alteratio ⁊
motus localis: sed nullius predicamenti motus habet
sub se has species vel liquet: igit extra omnia decem pre
dicamēta oz dare motū in cōi faciētē ꝓpriū predicamē
tū: sub quo sūt ꝓprie ⁊ determiate spēs: hāc opionē ex
cludit phs dicēs ꝙ nihil cōe vniuocū repit ꝙ nō sit in
p̄dicamēto sube vel quātitatis vl q̄litatis vel alteri⁹ p̄/
dicamēti s̄m ꝙ est dcm̄ in suppōne scd̄a: iō si in motib⁹
repit aliq̄d cōe vniuocū illud nec̄io est in aliq̄ p̄dicamē
to: ⁊ nō est extra p̄dicamēta noiata: sic nec sūt extra p̄/
dicamēta noiata tmini ad q̄s vadūt illi mot⁹. Et notant
dr aliq̄d cōe vniuocū q2 extra p̄dicamēta repiunt cōia
multa. s. ens canis forma mot⁹ ⁊ hmōi: s3 nō sunt vni/
uoca vniuocatōe ipoztāte vnā nām: s3 equiuoca vel ano
loga dicētia solū vnū ꝯceptū vel vnā vocē: nō aūt vnā
naturā cōicatā multis: non ḡ negat qn mot⁹ in cōi sit
extra oē p̄dicamētū: s3 dicit ꝙ nihil cōe cōitate vniuo/
catiōis est extra p̄dicamēta noiata: ⁊ ita mot⁹ siue sit ꝑ
ticularis siue sit cōis cōitate vniuoca necessario est in
aliquo illoꝝ quatuor p̄dicamētoꝝ. I e. li. (Cōe aūt in
hīs p̄dicamētis: cōitate vniuoca: nullū est accipe sicut
dicim⁹ ꝙ nec h. s. suba nec quātū nec quale sit nec alioꝝ
p̄dicamētoꝝ nullū: quare nec mot⁹ nec mutatio nullius
erit extra ea p̄dicamēta q̄ dcā sūt: cū nihil sit extra p̄di
cta vt supponebat in secunda diuisione).

Notandū

prio s̄m cōmētatorē ꝯmento quarto ꝙ mot⁹ est nō ī alia nā
a p̄dicamētis: ⁊ vt dicat vniuoce: ⁊ itēdit Arist. declara
re qm̄ mot⁹ nō dr vniuoce: iō nō h3 diffinitionē dicta3
vniuoce: s3 s̄3 pri⁹ ⁊ posteri⁹: s3 tñ tales diffinitōes itrāt
in artib⁹ demōstratis. Motus igit dicit⁹ vniuoce s̄3 cō
mētatorē nec̄io est in aliquo p̄dicamēto: s3 mot⁹ nō di/
citus vniuoce. s. in sua maxia cōitate non est in aliquo
p̄dicamēto [illegible] nec sua diffinitio ē vniuoca signi[illegible]
[illegible] equalit: s3 ē anologa signās plā s̄m pri⁹ ⁊ posteri⁹
[illegible] mot⁹ ꝙ diffinitio mot⁹ pri⁹ motū localē ꝙ
aliquē aliū motū: sic natura ꝓpri⁹ signat formā ꝙ mate
[illegible] equiuocatio vel analo
[illegible] nō [illegible] qn tales diffinitōes igrediant demōstra/
[illegible] conceptus [illegible]
[illegible] ad [illegible] equiuocatio [illegible]

ad [illegible] demōstratonē: mo/
tus aūt significat plā: vno ꝯceptu ⁊ vna rōne: l3 s̄3 pri⁹
⁊ posteri⁹: nō tamē vna natura ad modū geneꝝ ⁊ spē
rum cōpetit suis īferiorib⁹: nec h tollit igressū ad demō
strationē: q2 sufficit vnitas conceptus ⁊ rationis.

Secundo

notādū ꝙ ꝯ[illegible] mouet vnā du
[illegible] ꝙ Arist. dicit ꝙ
mot⁹ est in plurib⁹ vno p̄dicamēto: q2 dictū est ī libro
p̄dicamentoꝝ ꝙ mot⁹ est de p̄dicamēto passiōis: igit
mot⁹ aut nō est in plūb⁹ p̄dicamentis aut p̄dicamētum
passionis cōputari non debet intre p̄dicamēta. Rñdet
cōmentator dicēs ꝙ motus dupl' sumit. Uno modo
ꝓ forma diminuta q̄ nō differt a termino ad quē: nisi
sicut imꝑfectū a ꝑfecto: ⁊ sic mot⁹ est de eodē genere cū
termino ad quē. Alio modo ꝓ via ad [illegible] terminu3: ⁊
sic est de genere passiōis: mot⁹ sūpt⁹ prio modo est for/
ma fluēs: mot⁹ aūt sūptus scd̄o modo est fluxus for/
me. s. trāsmutatio coniūcta cū tpe: ⁊ dicit cōmentator
ꝙ iste modus accipiendi motū est famosior: ali⁹ aūt. s.
prim⁹ est verior: ⁊ dicit cōmentator ꝙ ista distinctio de
motu habet locu3 in quatuor generibus noiatis: ita ꝙ
motus in suba potest accipi dupliciter. s. pro forma flu
ente: ⁊ sic est de predicamento substantie: aut pro flu
xu forme: ⁊ sic est de predicamēto passiōis. Similiter
motus qui est in quantitate qualitate ⁊ vbi pōt dupli
citer sumi: aut ꝓ forma diminuta tendēte ad vlteriorē
ꝑfectione3: aut pro fluxu istius forme. s. pro trāsmuta/
tione coniuncta cū tpe: primo modo est de aliquo illo
rū predicamētoꝝ: ⁊ scd̄o modo de p̄dicamēto passiōis.
Istā distinctionem ponit cōmentator sub aliꝭ verbis
quinto physicoꝝ dicēs ꝙ duplex est motus. s. s̄m ma
teriam ⁊ s̄m formā: motus s̄m materiā apud eū est for
ma diminuta que nō differt a termino motus: nisi sicut
imꝑfectū a ꝑfecto: motus aūt s̄m formā apud ipm est
ipa acquisitio forme. scilic3 fluxus vel trāsmutatio con
iuncta cum tempore.

Contra

predicta arguitur: ⁊ primo ꝙ [illegible]
[illegible] di
minuta: nā quinto metha. dicunt phs ⁊ cōmentator ꝙ
motus est per se quantitas: sed forma per se fluēs non
est per se quantitas cū sit in quatuor predicamētis nec
motus qui est fluxus forme est ꝑ se quātitas cu3 sit in
p̄dicamento passionis: igit motus h3 tertiā acceptionē
s̄3 ꝙ est ꝑ se ī predicamēto quātitatis. Itē arguitur ꝙ
dicta distinctio est superflua: q2 dicit ꝯmentator septimo
physicoꝝ ꝙ mediū ⁊ via inter potentiā ⁊ actu3 est de
genere actus qui est complementu3: q2 si potentia est eiu[illegible]
dem generis cū actu a [illegible] mediū inter illa: ⁊ cū me/
dium plus conuenit cū extremis q̄ extrema inter se: s3
motus qui est fluxus s̄m cōmentatorem hic est via ad
terminum ad quē: igitur motus qui est fluxus est de eo
dem genere cū termino ad quē: ⁊ per cōsequens est for
ma fluēs. ¶ Secundo arguitur ꝙ nō in quolibet qua
tuor generꝫ est forma diminuta vl imꝑfecta tendēs ad
vlteriorē ꝑfectionē: q2 nō in predicamēto substātie nec
quantitatis nec vbi est aliqua forma suscipiens magis
⁊ minus: ⁊ maxime in motu locali: p3 ꝙ nō est aliqua
talis forma diminuta tendēs ad vlteriore3 ꝑfectione3
q2 in quolibet instāti mobile est in alio ⁊ alio, vbi: nec
vbi precedens est imꝑfectu3 respectu sequentis. Item si
motus localis est eiusdē nature cum ipso vbi: ⁊ cū ipso
vbi q̄d est terminus ad quē istius motus subito [illegible]
ratur ⁊ [illegible] per instans sequit motu3 localē [illegible]
⁊ nō manere nisi per instās: ꝙ implicat contradictionē.

¶ Tertio arguitur ꝙ forma fluens ⁊ terminus motus non tantū differunt sicut perfectū ⁊ imperfectū: q2 ea que nō differunt nisi sm magis ⁊ minus perfectū sunt eiusdē speciei specialissime: vt patz de albedine intensa ⁊ remissa: igit motus qui est forma imperfecta semp esset eiusdē speciei cū forma ad quā est motus: ⁊ sic albedo ⁊ nigredo essent eiusdē speciei dato ꝙ prius corrūpatur tota nigredo ꝙ [illegible] albedo [illegible] ꝙ albedo esset speciei eiusdē cū qualitatibus primis: dato ꝙ ex quatuor elemētis fieret vnū mixtū album. ¶ Quarto arguitur ꝙ motus qui est fluxus forme seu trāsmutatio coniuncta cum tempore nō sit motus sm formā q2 cum res verius habz esse a forma ꝙ a materia: sequitur ꝙ motus qui est fluxus est verior motus ꝙ motus qui est forma fluens: contra commentatorem di. hic ꝙ modus accipiēdi motum pro forma fluente est verior ⁊ modus accipiēdi motum pro fluxu forme est famosior. ¶ Ad primum concedit Burleus motum tripliciter sumi. s. pro forma fluente: ⁊ sic est de eodem genere cū termino ad quē: pro fluxu forme: ⁊ sic est de pdicamento passionis: ac etiā pro duratione istius fluxus ⁊ sic est de predicamento quātitatis: cum sit tempus vt colligitur a pho quarto physicorum: commētator aūt nō accipit hic nisi duo mēbra motus: q2 illa duo sufficiebant pro responsione ad questionem introductā: mihi aūt pro nūc videtur ꝙ superfluat illud tertium mēbrū quoniā tempus nullo modo est dicendū motus: vt patet ex [illegible] de motu: ⁊ ad pꝛimum di. s. membra. ꝙ motus est per se quātitas: ista ppositio est intelligēda in pdicatione causali: videlicet in motu tanꝙ in subiecto est per se quātitas. s. tēpus: nam vt ostēdetur quarto physicorum tēpus est passio motus: igitur in motu est per se tempus: ⁊ consequēter in motu est per se quātitas tenendo cū Burleo ꝙ tempus est passio intrinseca motus: sed tenendo ꝙ est passio extrinseca dicatur ꝙ ex motu est per se tempus ⁊ quātitas: de hoc tamen dicetur in quarto huius. Et cū arguitur ꝙ ista distinctio est superflua: quia via inter actū ⁊ potentiā est de genere actus: Respondet ex distinctione commētatoris posita de motu ibidē ꝙ duplex est via. s. sm formam ⁊ sm materiā: via sm formā est de predicamēto passionis: cum sit transmutatio ad formam: via autē sm materiam est de predicamēto actus: seu termini ad quem: ⁊ talis via aliquādo est eiusdem speciei cum termino motus: vt quādo ex nigredine fit immediate albedo: aliquādo diuersarum specierum: vt quando ex nigredine primo fit palledo vel rubedo: deinde albedo: loquitur ergo commētator hic de via sm formam: quinto physicorum sm materiā: dicit enim ipse ibi ꝙ ire ad calorem est quodāmodo calor. ¶ Ad secūdum dicitur ꝙ commētator per formam diminutā vel imperfectā non intelligit formam intēsibilem vel remissibilem: sed formam possibilem ad vlteriorem formam tanꝙ ad actum quietationis: siue maneat: siue non maneat: ideo omnia vbi precedentia vltimum vbi in motu locali dicūtur forme diminute ⁊ imperfecte tendētes ad vlteriorem perfectionem. s. ad vltimum vbi in quo mobile descit: nec est inconueniens ꝙ motus localis fiat in instāti loquendo de motu locali quī est forma fluens. s. ipsum vbi qd continue acquiritur: sed bene est inconueniēs de motu locali quī est fluxus seu transmutatio coniuncta cum tempore. ¶ Ad tertium dicitur ꝙ licet aliquādo [illegible] qū variāt spēm: vn magis pfectū aial ⁊ min9 pfectū aial sunt eiusdē speciei: ⁊ etiam magis perfectum animal ⁊ minus perfectum animal sunt diuersarum specierum: vir enim ⁊ mulier sunt eiusdem speciei: ⁊ vir est magis perfectum animal ⁊ mulier est minus perfectū animal homo autem ⁊ equus sunt diuersarum specierum ⁊ homo est magis perfectum animal ⁊ equus minus perfectum animal: ita in motu aliquādo perfectū ⁊ imperfectum sūt eiusdem speciei: ⁊ aliquādo diuersarū specierum. ¶ Ad quartū dicitur ꝙ motus sm formam est verior motus ꝙ motus sm materiam: licet motus sm materiam sit verior entitas: sicut etiam est magis ens ⁊ maioris perfectionis: quelibet enim forma substantialis est verius forma ⁊ natura ꝙ aliqua intelligentia celi: non tamē est verius ens: sed econtra cum sit maioris perfectionis ⁊ entitatis: dicit enim philosophus 2° metha. ꝙ vniuscuiusqꝫ rei dispositio in entitate est sua dispositio in veritate: ⁊ ad commētatorem di. ꝙ modus dicēdi formā fluentē eē motū ē verior ⁊ alter ē famosior. Respondeo ꝙ istum modum esse veriorem intelligitur dupliciter: aut veritate fundata in veriori ente: aut veritate fundata in veriori motu: primo modo ille motus est verior ⁊ non scdo. (Vnūquodqꝫ autem). Secunda conclusio: tot sunt species motuum quot sunt species terminorum ad quē. Ista conclusio sequitur ex priori: si enim motus est de eodem genere cum termino ad quem: igitur quot sunt genera terminorum ad quem tot sunt genera motuum: ⁊ consequenter quot sunt species terminorum ad quem: tot sunt species motuum: verbigratia in generali in predicamento substantie sunt duo termini ad quem: scilicet forma substantialis ⁊ priuatio forme substantialis: ideo in predicamento substātie sunt duo motus: videlicet generatio ⁊ corruptio in predicamento quantitatis sunt duo termini ad quem scilicet quantitas maior ⁊ quantitas minor: seu quantitas perfecta ⁊ quantitas imperfecta: ⁊ consequenter duo motus videlicet augmentatio ⁊ diminutio. In pdicamento qualitatis sunt etiam duo termini ad quem s. forma qualificans ⁊ oppositum illius: ⁊ ita sūt duo motus: videlicet alteratio ad formam qualitatis ⁊ motus oppositus illi: licet non habeant determinata nomina. In predicamento vbi sunt duo termini ad quem videlicet locus sursum ⁊ locus deorsum: et ita sūt duo motus: scilicet motus sursum et motus deorsum: aut motus grauis et motus leuis: seu locus grauium et locus leuium. Et sicut tantum sunt quatuor motus sm genera generalissima: et octo sm genera subalterna: ita possunt vltra multiplicari sm species subalternas et species specialissimas: vt videbitur quinto physicorum videlicet generatio hominis et generatio equi: corruptio hominis et corruptio equi sunt diuersarum specierum predicamenti substantie. Similiter calefactio et frigefactio dealbatio ⁊ denigratio sunt etiam diuersarum specierum predicamenti qualitatis: ⁊ ita de aliis dicatur continue multiplicando species motuum ad multiplicationem terminorum ad quem. T. c. li. (Vnūquodqꝫ autem dictorum quatuor predicamentorum dupliciter inest omnibus contentis in illo: vt hoc aliquid: scilicet substantiam: aliud quidem enim forma ipsius. aliud vero priuatio: ⁊ sm qualitatem: hoc quidem enim album: illud vero nigrum: sm quantitatem: aliud quidem perfectum aliud natura imperfectum. Similiter autem sm loci mutationem: hoc quidem sursum: illud vero deorsum: aut aliud quidem in quo locatur graue: aliud vero in quo locatur leue: quare motus ⁊ mutationis tot

sunt species quot et entis: scilicet termini ad quem.

Notandum secundum commentatorem commento quinto quod Aristo. cum posuit quod diffinitio motus est ambigua: quia invenitur in pluribus quam uno predicamento incepit determinare etiam quod non propter hoc solum est motus talis: sed etiam quia motus invenitur in unoquoque genere motus in duo: unum nobilius: et aliud vilius: motus enim qui est in eodem genere de viliori oppositorum ad aliud nobilius est nobilior et qui est econverso est vilior ut motus de non esse ad esse: et de esse in non esse: ita quod secundum commentatorem non solum distinctio motuum habet attendi penes distinctionem terminorum ad quem: sed etiam nobilitas motuum habet attendi penes nobilitatem terminorum ad quem: ita quod ille motus est altero nobilior cuius terminus ad quem est nobilior: et ille est vilior cuius terminus ad quem est vilior igitur generatio est nobilior corruptione: quia terminus ad quem generationis scilicet forma substantialis est nobilior termino ad quem corruptionis que est privatio forme substantialis: dealbatio etiam est nobilior quam denigratio quia albedo est nobilior nigredine. ¶ Ex quibus habetur secundum commentatorem quod tam motus quam diffinitio motus est ambigua dupliciter: Primo quia motus est in pluribus predicamentis. Secundo quia in eodem predicamento est aliquis motus prior et aliquis posterior: aliquis perfectior et aliquis imperfectior.

Contra predicta arguitur: et primo quod distinctio et nobilitas motuum non habet attendi penes distinctionem et nobilitatem terminorum ad quem: nam quero de motu celi si habet terminum aut non: si non habet terminum et distinguitur a quolibet alio motu: ergo distinctio motuum non habet attendi penes distinctionem terminorum ad quem: si habet terminum: sequitur quod tam motus ad quantitatem quam motus ad qualitatem est nobilior motu celi contra determinationem Aristo. octavo physicorum: et probatur consequentia: quia terminus motus localis est ubi: constat autem quod tam quantitas quam qualitas est perfectior quam sit ubi: sicut generaliter quodlibet absolutum quolibet respectivo est nobilius. ¶ Secundo arguitur quod generatio et corruptio non sunt motus predicamenti substantie: nec calefactio et frigefactio predicamenti qualitatis: nam commentator dicit super commento tertio quod agens et patiens sunt de predicamento agere et pati igitur per idem generans et corrumpens generatum et corruptum sunt de predicamento actionis et passionis: sed in quocumque predicamento ponitur concretum in eodem ponitur abstractum: igitur generatio et corruptio sunt de predicamento actionis et passionis: et consequenter calefactio et frigefactio: sicut calefacere et frigefacere calefieri et frigefieri secundum Aristo. in post predicamentis. ¶ Ad primum dicitur quod motus celi habet terminum non secundum totum sed secundum partem: secundum quem terminum diffinitur a quolibet alio motu et cum concluditur quod motus ad quantitatem et ad qualitatem essent nobiliores motu celi: negatur consequentia: unde commentator non vult quod generaliter nobilitas motus attendatur penes nobilitatem termini ad quem: sed tantum comparando invicem motus eiusdem predicamenti: ita quod si in predicamento substantie sunt duo motus: quorum unus habet nobiliorem terminum quam alius: ille est nobilior qui habet nobiliorem terminum: et ita generaliter de quolibet alio predicamento. Comparando autem motum unius predicamenti ad motum alterius predicamenti non attenditur nobilitas illorum penes nobilitatem terminorum ad quem sed penes nobilitatem subiecti sui: et quia motus celi habet nobilius subiectum quam aliquis alius motus ad qualitatem vel ad quantitatem: sicut etiam habet nobiliorem finem qui est conservatio mundi inferioris cum mundo superiori: ut colligitur a philosopho primo metaphysice ideo est nobilior ceteris motibus. ¶ Ad secundum dicitur quod commentator quod generatio et corruptio dupliciter possunt accipi aut pro motu secundum materiam: et sic etiam de predicamento passionis. Similiter calefactio et frigefactio secundum materiam sunt de predicamento qualitatis sicut caliditas et frigiditas que acquiruntur. sed secundum formam: ut sunt quedam fluxus et transmutationes coniuncte cum tempore sunt de predicamento passionis.

Sed contra commentatorem arguitur. Primo quod motus secundum formam non potest esse in predicamento passionis: quia antepredicamenta non sunt in aliquo predicamento: nec postpredicamenta: sed motus secundum formam est postpredicamentum secundum philosophum in postpredicamentis: igitur motus secundum formam non est in aliquo predicamento: et consequenter nulla species eius: videlicet generatio corruptio augmentatio diminutio alteratio et motus localis. Item nullum absolutum est in aliquo predicamento respectivo semper intelligendo per se: sed motus secundum formam est ens absolutum: sicut tempus quod est passio eius per Aristo. quarto physicorum predicamentum autem passionis est predicamentum respectivum: ergo motus secundum formam quicunque signatus non est in predicamento passionis. ¶ Secundo arguitur contra commentatorem quod philosophus cum dixit quod motus est de eodem genere cum termino ad quem: et quod tot sunt species motus quot sunt species terminorum ad quem: non est locutus de motu secundum materiam: sed tantum de motu secundum formam: quoniam tam in prima quam in secunda conclusione loquitur de motu quem vult diffinire in tertia conclusione: sed in tertia conclusione non diffinit nisi motum secundum formam: igitur et in minori declaratur: philosophus non intendit hic diffinire motum per accidens: sed motum per se: motus autem secundum materiam est motus per accidens: quia accidit forme diminute: scilicet albedini vel nigredini: caliditati vel frigiditati quod sit motus: et quod sit actus entis in potentia secundum quod in potentia: hoc autem non accidit motui secundum formam: quoniam fluxus seu transmutatio coniuncta tempori est essentialiter et per se motus et actus entis in potentia secundum quod in potentia. Item Aristo. diffinit hic istum motum de quo est locutus in omnibus libris sequentibus: constat autem inductive quod nunquam loquitur in libris sequentibus de motu secundum materiam: sed de motu secundum formam: unde in hoc tertio loquens de successione motus in tractatu de infinito dicens quod motus consistit in successione nunquam habens suum esse totum simul: non loquitur de motu secundum materiam cum ille habeat totum suum esse simul: sed de motu secundum formam cuius nulla pars preterita manet cum parte futura: et quarto physicorum loquitur de motu ut est subiectum temporis: constat autem quod motus secundum materiam non est subiectum temporis: sed motus secundum formam: quinto autem physicorum dicit philosophus quod ad motum non est motus sed ad motum secundum materiam est motus: scilicet ad formam diminutam vel imperfectam: non autem ad motum secundum formam: et sexto physicorum dicit Aristo. quod motus dividitur divisione subiecti et temporis: et septimo physicorum quod velocitas in motu habet attendi penes proportionem motorum ad mobilia: et autem competunt motui secundum formam: et non secundum materiam: et sic for-

ma diminuta non diuidatur diuisione temporis: neq̃ in ea sit velocitas neq̃ tarditas: octauo autem physicorum dicit Aristo. motum esse eternum iuxta eternitatē temporis ⁊ motum localem esse primum motuū: quorum nullum videtur cōpetere motui ſm materiam: sed bene ſm formam: igitur Ari. hic non loquitur de motu ſz mām ſz de motu ſz formam: quia ea que sūt per accidens sunt relinquēda in sciētia speculatiua ſm phm̄ quinto physicorum. ¶ Dicendum igitur ꝙ motus tam in cōi ꝙ in speciali est post predicamentum ⁊ nō est per se in aliquo predicamento: sed tantum per reductiōem ratione termini ad quē nō per modum principij sicut est punctus vel vnitas in predicamento quātitatis: sed per modum vie aut mediā veniendi ad rem per se existentē in predicamento. Et ē magna differentia inter hos sermones: in quatuor predicamētis est ꝑ se motus ⁊ mot⁹ est ꝑ se in quatuor ꝑdicamentis. Prima .n. propositio significat ꝙ quatuor sūt predicamenta ad que est per se motus. Secūda autem significat ꝙ de motu verificatur per se ⁊ in recto generalissimū alicuius illorum quatuor predicamentorum ꝙ est ipossibile: ⁊ cum Aristo. dicit motum nō esse preter res ad quas est motus intelligit motum nō habere ꝓprium predicamentū a predicamento termini ad quē: sed esse in eodē predicamento cum illo: licet reductiue cū quo tamen stat ꝙ facit ꝓprium post predicamentum sicut habitus ⁊ priuatio prius ⁊ simul. Et si phūs dixit in predicamentis ꝙ motus est de predicamēto passionis locus est tantū ſm famositatē: sicut quando dixit locum esse speciē quantitatis distinctā a superficie: nec est sustinendus cōmentator di. motum ſm materiā diffiniri hic a pho ⁊ motum ſm formā tā de predicamento passionis: neq̃ in aliqua cōclusione determinauit difficultatē ſm mentē propriā: sed ſm intentionem cōmentatoris dico ergo ꝙ tā motus ſm formam ꝙ ſm materiā est de eodē genere cū termino ad quem: licet non eodē modo: quia motus ſm materiā est per se de eodem genere cū termino ad quē: cū forma diminuta sit per se in predicamento sicut forma cōpleta: motus autē ſm formam nō est per se in aliquo genere vel predicamento: sed tm̄ reductiue est eiusdē predicamenti ⁊ eiusdē generis cum termino ad quē. ¶ Ad argumentū ergo tantū de generatione ⁊ corruptione: calefactione ⁊ frigefactione potest faciliter responderi: dicēdo ꝙ omnia illa possunt dupliciter accipi: videlicet absolute ⁊ respectiue. Si absolute aut importāt motū ſm materiam aut ſm formam si ſm materiā: ⁊ sic generatio ⁊ corruptio sunt per se in predicamento substantie: ⁊ calefactio ⁊ frigefactio ꝑ se in predicamento qualitatis: si aūt ſm formam: tunc generatio ⁊ corruptio sunt reductiue in predicamēto substantie: ⁊ calefactio ⁊ frigefactio sunt reductiue in predicamento qualitatis per se autem sunt in predicamento motus omnia illa accepta ſm formam. Si vero generatio ⁊ corruptio calefactio ⁊ frigefactio accipiantur respectiue aut igitur actiue aut passiue: si actiue omnia illa sunt in predicamento actionis si passiue illa sunt in predicamento passionis: respectus enim quo generās generat dicitur generatio actiua: ⁊ respectus quo genitum generatur dicitur generatio passiua. Similiter respectus quo calefaciens calefacit dicitur calefactio actiua ⁊ respectus quo calefactum calefit dicitur calefactio passiua: ⁊ ita dicatur de alijs. (Diuisio autem).

Tex. co. 6 Tertia conclusio ꝙ motus est actus entis in potentia ſm ꝙ in potentia probatur: vnūquodq̃ predicamentum diuiditur in actum ⁊ potentiam: sic ꝙ in vnoquoq̃ predicamento datur forma que est actus ⁊ subiectum forme: quod est ens in potentia: sed motus nō est ens in actu per primam diuisionem: ⁊ est forma predicamētalis per secundam diuisionem: ⁊ duas primas conclusiones: igitur motus est actus entis in potentia: patet consequentia cum minori: ⁊ maior est clara: nam predicamentum substantie diuiditur per actum ⁊ potentiam cum in predicamento illo sit forma substantialis que est actus ⁊ materia que est potentia: predicamentum quantitatis diuiditur in actum ⁊ potentiam: quoniam quantum quod est generalissimum diuiditur in quantitatem que est actus ⁊ subiectum quantitatis qd̄ est ens in potentia. Similiter predicamentum qualitatis diuiditur in actum ⁊ potentiam: quia quale q̄d est generalissimum istius diuiditur in qualitatem: que est actus ⁊ subiectum qualitatis qd̄ est potentia: ⁊ non accipitur hic potentia vt in prima diuisione: quia ibi accipiebatur potentia pro potentia ad esse: hic autem accipitur potentia pro potentia ad formam. Tunc arguitur sic: motus est actus entis existentis in potentia sed motus dicit respectū potentialem ad terminum motus vt colligitur ex tertia diuisione: igitur motus est actus entis in potentia ſm ꝙ in potentia. I. ſm ꝙ est in potentia ad terminum motus. I. e. li. Diuisio autem cum sit ſm vnūquodq̃ genus predicamentale: hoc quidem esse habet vt endelechia) .i. actus: aliud autem potentia: scilicet subiectum actus potentia existētis endelechia ſm ꝙ huius est motus est: construe sic. Motus est endelechia existentis in potentia ſm ꝙ huius. ¶ Istā cōclusionem in qua exprimitur diffinitio motus probat phūs etiam inductiue: ⁊ primo in motu ad qualitatem: nam alteratio est quidam motus: ⁊ est actus alterabilis inquantum alterabile: sed alterabile inquantum alterabile est ens in potentia inquantum huius: igitur alteratio est actus entis in potentia inquantum in potentia. Secundo in motu ad quantitatem quoniam augmentatio est qdā mot⁹ ⁊ ē act⁹ augmētatōis ſz ꝙ hui⁹ sed augmētatio ſz ꝙ hui⁹ ē ens in po^a inquantum huius: igitur augmentatio est actus entis in potentia ſm ꝙ huius. Idem est iudicium de diminutione: quoniam diminutio est actus diminuibilis inquantum diminuibile: igitur est actus entis in potentia ſm ꝙ in potentia: ⁊ licet augmentatio ⁊ diminutio sint motus ad quantitatem nō tamen eis competit vnum nomen cōmune: sicut omnibus motibus predicamēti qualitatis ꝙ dicitur alteratio. Tertio in motu ad substantiam: nam generatio est quidam motus ⁊ est actus generabilis inquantum generabile. sed generabile inquantum generabile est ens in potentia ſm ꝙ huius: igitur generatio est actus entis in potentia ſm ꝙ huius. Quarto in motu ad vbi: quia loci mutatio est quidam motus: ⁊ est actus mobilis localiter inquantum mobile localiter: sed mobile localiter inquantum huius est ens in potentia ſm ꝙ in potentia igitur loci mutatio est actus entis in potentia ſm ꝙ in potentia. I. e. li. (Ut alterabilis quidem inquantum est alterabile: alteratio est actus augmentabilis autem ⁊ oppositi) .i. diminuibilis ſm ꝙ huius augmentatio ⁊ diminutio est actus: nullum enim cōmune nomen vtriusq̃ .s. augmendi ⁊ decrescendi generabilis autem ⁊ corruptibilis ſm ꝙ huius generatio ⁊ corruptio est actus loco mutabilis inquantum huius: loci mutatio est etiam actus.

Notandum primo ſm commentatorem commento sexto: ꝙ

Aristo. addidit in diffinitione ſm ꝙ eſt in potentia: q̄a omne motum ſm ꝙ eſt in actu ⁊ habet potentiam habet duas perfectiones perfectionem .ſ. in actu non ſm ꝙ eſt motum ⁊ perfectionē ſm ꝙ eſt in potētia que dicitur motus. Omne ergō mouet per ſe habꝫ duas perfectiones: vnā ſm quā dicitur eſſe in actu ⁊ ſm quā non dicitur moueri: ⁊ hec eſt forma ſubſtantialis: ⁊ aliā ſm quā dicitur moueri: ⁊ dicitur eſſe in potentia: ⁊ hec dicitur motus. Aliter tamē exponit cōmentator hāc diffinitionē motus cōmento .9°. di. ꝙ motus eſt actus entis in potētia ſm ꝙ eſt in potentia .i. motus eſt actus exeuntis de potētia ad actū inquātū exit de potentia ad actū: vbi dicit' l[illegible]conie . ꝙ hec diffinitio demōſtrari nō poteſt: motus eſt exitus de potentia ad actū: h' aūt bene eſt demōſtrabilis .ſ. motus eſt actus entis in potentia ſm ꝙ in potētia. Ex predictis ſequitur primo ꝙ mobile aliter eſt in potētia quando mouetur: ⁊ aliter anteꝗ̄ moueatur: nam quando mouetur eſt tantū in vna potētia .ſ. ad terminū motus: ſed anteꝗ̄ moueat eſt in duplici potentia: vꝫ in potentia ad motū: ⁊ in potentia ad terminū motus. Secūdo ſequitur ꝙ motus tres ſunt diffinitiones: quarū vna eſt ſimpliciter formalis .ſ. actus exeuntis de potētia ad actū: ⁊ hec ſimpliciter indemōſtrabilis: alia eſt ſimpliciter materialis videlicet actus mobilis inquantū mobile: ⁊ eſt tantum concluſio demōſtrationis. Alia vō eſt partim formalis ⁊ partim materialis: vꝫ actus entis in potētia ſm ꝙ in potentia: ⁊ eſt principiū demōſtrationis reſpectu ſecūde ⁊ cōcl'o dmōſtratiōis reſpectu p̄. Sic arguēdo oīs actus exeuntis de potentia ad actū ſm ꝙ huiuſmodi eſt actus entis in potētia ſm ꝙ in potentia: ſꝫ mot' eſt actus exeuntis de potētia ad actū ſm ꝙ huius: igitur motus eſt actus entis in potētia ſm ꝙ in potētia. Itē omnis actus entis in potētia ſm ꝙ in potētia eſt actus mobilis inquantū mobile: ſed motus eſt actus entis in potētia ſm ꝙ in potentia: igitur motus eſt act' mobilis inquātū mobile.

Secundo notādū ſm cōmētatorē eodē cōmēto ꝙ diffinitio motus eſt cōmūnis motui nouo ⁊ eterno: ⁊ ſimpliciter etiā apparet ex hac diffinitiōe cōtinuatio motus: motus enī quādo quieſcit eſt pfectio eius ꝙ eſt in actu. Prima ps cōmenti eſt manifeſta qm̄ motus celi eternus eſt actus entis in potentia ſm ꝙ in potētia: ita ꝙ eſt actus celi ad terminum ad quē: nō reſpectu totius motus: ſed ptis tm̄ ſic ꝙ licꝫ toti' motus celi nō ſit aliq̄s terminus ad quē tamē motus diurni aliquis eſt terminus ad quē. Secūda ps cōmenti declarat a cōmentatore di. ꝙ augmentatio et plēs alterationes nō ſunt motus cōtinui: quia adueniēte pfectione ſm ꝙ̄ mobile eſt in actu ceſſat motus: augmentatio enī pueri aut plante a principio vſq; ad finē nō eſt mot' cōtinuus: ſed cōponit ex plurib' motibus ⁊ quietibus inquit cōmentator: ita ꝙ habet partes diſiunctiuas inter quas cadūt quietes: nō enim ſemp augetur puer aut plāta a principio vſq; ad finē ſed aliquādo ſic ⁊ aliquādo nō: aliquando in quolibꝫ tēpore ſenſibili tēporis appareret ſenſibilis augmētatio ꝙ eſt falſū. Alique enī alterationes nō ſunt continue vt alterationes animaliū ⁊ plantarū a principio vſq; ad finē: alique tamē alteratiōes ſunt continue vt alteratio aque ab igne ⁊ alteratio terre ab aere. Aliqui etiā motus locales ſunt cōtinui a principio vſq; ad finem vt motus localis celi ⁊ elemētorū: cū in qualibet parte ſenſibili temporis appareat ſenſibilis alteratio vel motus localis.

Tercio notandū ſm cōmentatorē cōmento eodē ꝙ planta nō exiſtit cōtinue in augmēto ⁊ alteratione quia videmus aliqua augeri p annū vno digito ⁊ tamē ōrꝫ eſt vt ille digitus diuidatur per oēs partes illius anni: quoniā minimū temporis ſenſibile nō haberet ex eo partē ſenſibilē: cōmentator probat ꝙ in nullo tēpore eſt poſſibilis augmentatio cōtinua: quoniā ſi augmentatio digitalis quātitatis fieret adequate in anno: tūc cuilibet parti anni correſponderet aliqua pars iſtius digitalis quantitatis qd̄ eſt falſū: quia tunc cuilibet parti ſenſibili anni correſponderet pars ſenſibilis iſtius quātitatis digitalis: cuius oppoſitū habetur ad experientiā: nā minimo tempori ſenſibili nō correſpondet aliqua pars ſenſibilis illius digitalis quātitatis cū in tali tēpore minimo non oportꝫ illud augeri. ¶ Sed dubitatur quia dato modo arguēdi cōmētatoris ſequit ꝙ nō ſit poſſibilis motus localis continuus: quo ptranſeatur adequate in anno digitalis quantitas: cōſequens falſum: ⁊ probatur cōſequentia: quia tunc oporteret ꝙ cuilibet parti ſenſibili anni correſpōderet vna pars ſenſibilis ſpacij pertranſiti digitalis quātitatis. ¶ Dicendū ꝙ vera augmentatio de qua loquitur cōmentator hic nō eſt niſi corporum animatorū iuxta doctrinam Ariſto. primo de generatione ⁊ ſecūdo de anima: que quidē augmentatio includit duo: videlicet extenſionē que ē maioratio partiū animati ⁊ generationē que eſt cōuerſio nutrimenti in naturā aliti: ꝙ aūt augmentatio ſit continua dupliciter poteſt intelligi .ſ. continuatione extēſionis ⁊ cōtinuatione generatiōis: Primo modo nō inconuenit aliquam augmentationē eſſe continuā: ſicut enim aliquis motus localis eſt continu' ⁊ aliqua alteratio eſt cōtinua vt habetur quinto phyſicorū: ita aliqua augmentatio eſt continua .ſ. quantitate extenſionis: nam aliqd̄ eſt tempus in quo adequate acquiritur hec extenſio aliqua alicuius mēbri cum medietate iſtius temporis medietas extenſionis ⁊ in quarta parte temporis quarta pars extenſionis: ⁊ ſic in infinitum. neq; oportet ꝙ cuilibet parti ſenſibili temporis cōpetat aliqua pars ſenſibilis iſtius augmentationis neq; quantitatis acquiſite. Augmentatio autē continua cōtinuitate generationis ē impoſſibilis: quoniam ſi i aliquo tempore eſt aliqua augmentatio continua continuitate generationis: ⁊ quelibet generatio ſit in inſtanti per quam ſubito acquiritur vnum minimum naturale per cōmentatorē ſexto phyſicorū: igitur in tempore illo ſignato generantur infinita minima nō communicantia iuxta numerum infinitum inſtantium [illegible]: ⁊ per conſequens in tempore illo generatur corp' infinitum: igitur cuilibet parti ſenſibili iſtius temporis correſpōdet pars ſenſibilis rei [illegible] digitalis quātitatis: implicat ergo ꝯtradictionē aliquid augeri i vno anno augeri adeq̄te digitali quantitate loquendo de augmentatione continua continuitate generationis: quoniam illud [illegible] eſſet finitum ⁊ infinitum: ſed nō implicat augeri augmentatione continua continuitate extenſionis: eo modo quo dictum eſt. Itē duplex eſt alteratio ſm cōmentatorē primo phyſicorum .ſ. alteratio que eſt tranſmutatio in qualitate ⁊ alteratio que eſt tranſmutatio in ſubſtantia. alteratio que eſt tranſmutatio in qualitate poteſt eſſe continua: neq; oportet ꝙ cuilibet parti ſenſibili temporis acquiratur aliqua ps ſenſibilis qualitatis: alteratio' autem que eſt tranſmu

tatio in substantia non potest esse cōtinua: propter causam dictam: quando ergo commentator dicit q planta nō existit continue in alteratione loquitur de alteratione que est transmutatio in substantia ⁊ non de alteratione que est transmutatio in qualitate. Item duplex est alteratio in qualitate s'm commentatorem: vna ... vna s'm quam acquiritur qualitas successiue: ⁊ alia s'm quam acquiritur qualitas subito. Alteratio primo modo potest esse continua: sed non secūdo modo: quia tunc in fine tēporis esset acquisita vna qualitas infinite intensionis: quando ergo commentator dicit q alteratio non potest esse continua loquitur de alteratiōe qua acq̄rit q̄litas subito: ⁊ nō successiue.

Tex. cō. 7. Uod autem sit hec). Ista est quarta pars huius capituli in qua p'hus postq̄ p'bauit diffinitionem formalem motus coniunctim: ⁊ tam inductiue q̄ ex quibusdam premissis quibusdam diuisionibus ⁊ cōclusionibus probat eam diuisim ex probatione cuiuslibet partis sue ponendo tres conclusiones: quarum p[a] ē ista. Mot[9] ē actus alicui[9] entis. Sc'da ɔclo mot[9] ē act[9] entis i po[a] ibi: (q'm āt quedam). Tertia ɔclo motus est actus entis in potentia s'm q in potentia ibi. Sed potentia existētis). Primo arguitur sic illud est actus alicuius entis per quod aliquod ens est in actu sed per motum aliquod ens est in actu: igitur motus est actus alicuius entis: patet consequentia cum maiori: ⁊ minor declaratur ... inductiue: ⁊ p[o] in mobilib[9] iāiatis s. in actu edificari: s; edificatio ē mot[9]: ⁊ ip̄z edificabile est aliquod ens: igitur per motum aliqd ens est in actu: similiť per statuficationem aliquod ens in actu est scilicet eo dum est actu fieri statua: ⁊ statuficatio est motus: igitur ⁊c. ¶ Secundo arguitur eadē minor in rebus mobilibus animatis anima intellectiua nam per doctrinationem addiscens est in actu: ⁊ p medicationem infirmus est in actu: sed tam doctrinatio q̄ medicatio est motus: ⁊ tam addiscens q̄ egrotans est aliquod ens: igitur per motum aliquod ens est in actu. ¶ Tertio arguitur illa minor in mobilibus animatis anima sensitiua: quoniam per saltationem animal saltans est in actu: ⁊ per voluptationem animal appetens est in actu sed tam saltatio q̄ voluptatio est motus: ⁊ tam saltans q̄ appetens est aliquod ens: igitur per motum aliquod ens est in actu. ¶ Quarto arguitur eadem minor in rebus mobilibus animatis anima vegetatiua: quia per augmentationem ⁊ diminutionem augmentabile ⁊ diminuibile est in actu. s. in actu augeri ⁊ diminui: sed tam augmētatio q̄ diminutio est motus: ⁊ tam augmentabile q̄ diminuibile ē aliquod ens: igitur per motum aliquod ens est in actu q erat probandum. T. c. li. (Quod autem sit hoc). s. act[9] entis motus ab hinc videlicet ex dicendis manifestum est cum edificabile inquantum huius ipsum dicimus esse actu scilicet quando edificatur: ⁊ hec est edificatio per quam edificabile est actu in edificari: similiter autē ⁊ doctrinatio ⁊ medicatio ⁊ voluptatio ⁊ adolescentia idest augmentatio ⁊ senectus .i. diminutio.

Notandum sc'dm commentatorem commento septimo q edificatum non dicitur esse edificatum quando cessat ab edificatione: neq; quando nō dum edificatur: sed dū edificatur: ⁊ illud est perfectio edificati. Uult dicere cōmentator q mobile nō mouetur in termino a quo nec in termino ad quem: sed continue inter terminum a quo ⁊ terminum ad quem ideo motus nō est perfectio mobilis anteq̄ mobile moueatur: neq; postq̄ mobile motum est: sed tantum dum mouetur: propterea motus est actus incompletus: quia mobile anteq̄ moueatur est in actu completo: ⁊ postq̄ motum est iterum in actu cōpleto: dum tamen mouetur est in actu incompleto: tam ex parte motus q̄ ex parte forme acquirende per motum: cum mobile nunq̄ habeat totum motum simul: neq; totam formam ad quam est motus: sed continue dum mouetur aliqua pars forme est acquisita mobili ⁊ aliqua est acquirenda. (Quoniam autem quedā) Tex. cō. 8.
Secunda conclusio motus est actus entis in potentia pro demonstratione huiusmodi conclusionis philosophus premittit istam suppositionem q tripliciter aliquid est in actu ⁊ potentia: primo respectu eiusdem in diuersis temporibus: quoniam vnū ⁊ idem nūero respectu eiusdem frigiditatis est potentia frigidum tempore estiuo ⁊ actu frigidum tempore hyemali. Secundo respectu diuersorum in eodem tempore: quoniam in eodem tempore ⁊ eodem instanti eadem aqua numero est actu frigida ⁊ potentia calida. Tertio respectu eiusdem ⁊ in eodem tempore: nam aqua agens in ignē est in actu respectu ignis: cum omne agens agat s'm q est in actu: ⁊ eadem aqua in eodē tempore repassa ab igne est in potētia respectu eiusdem ignis cum oē patiēs patiatur s'm q est in potētia. T. c. li. (Quoniā autem q̄dam eadem sūt ⁊ potētia ⁊ actu quāuis nō simul autē sed in diuersis tēporibus aut nō s'm idē: sed bene in eodem tēpore: sed vt calidū: potētia quidem frigidum aut endelechia) i. actu multa iam agūt ⁊ patiūtur adinuicē in eodem tēpore ⁊ respectu eiusdem.

Notandum s'm cōmentatorē cōmento octauo q cib[9] ē agēs in corpus s'm q ē patiens in actu ⁊ patiēs ab ipso s'm q est corpus in potētia: licet igitur idē respectu eiusdē sit in actu ⁊ in potentia: nō tamē eodem modo: aqua enim s'm q est frigida in actu agit in ignē: sed nō s'm q est frigida in actu patiť ab igne: s; s'm q ē calida in potentia. Sicut etiā cibus agit in stomachū s'm q est patiens in actu: nō autem eo modo patiť a stomacho: sed s'm q ē corpus alterabile in potentia. ¶ Sed dubitatur quia actus ⁊ potentia sunt valde opposita s'm cōmentatorem in prologo de anima: igitur nō verificantur de eodem respectu eiusdem. ¶ Dicendum q potentia rec pit actum ⁊ actus est perfectio potentie: ideo actus ⁊ potentia s'm se nō opponuntur: sed tantum s'm suos modos ita q impossibile est alicui illa duo competere respectu eiusdem ⁊ eodem modo. (Omne enim erit). Ista suppositione premissa arguit philosophus conclusionem sic: motus est actus corporis phīci quod mouet ⁊ mouetur: sed omne quod mouetur est in potentia: igitur motus est actus entis in potentia: patet consequentia cum minori ex suppositione cum omne mouēs moueat s'm q est in actu: ⁊ omne motum moueatur s'm q est in potentia: maior autem arguitur sic: omne agens physicum in agendo repatitur: igitur per idem ens mouens physicum in mouendo mouetur: patet consequentia: quia omne mouens physicum aut mouet s'm qualitatem aut s'm quantitatem aut s'm locum sed quecunq; ... in mouendo mouetur ... per

motuz phicuz mouens cōmunicās in materia cū passo ¶ Et notāter dicit phicuz: qr nō oportet oē mouens moueri: quibusdaz tamē visuz est oē mouens moueri: sed vtruz illud sit verum aut non nō est presentis considerationis: sed octauo phicoruz illud perscrutabitur manifestando aliquod esse mouēs quod nullo modo potest moueri: nec p se nec per accidēs. Le. li. (Omne enim agēs phicuz erit simul actiuū ⁊ passiuū: ergo ⁊ mouēs phice mobile erit: oē eniz huiusmodi mouet cū mouetur ⁊ ipsum: sed vt mouetur est in potētia: igit motus est actus entis in potentia. videtur quidē igitur quibusdā eo moueri mouēs: sed de hijs quidez ex alijs dicendis oibus octauo phicoꝝ ⁊ manifestū quō se hūt est eni' quoddā de numero mouētiū ⁊ immobile(.

Notandum

ẜm cōmentatorē cōmēto octauo q̄ illō oē mouēs mouetur sine hac determinatione. s. vt sit cōpositum ex actu ⁊ potētia nō est veꝝ. Nō est ergo veꝝ absolute q̄ oē mouens mouetur: sed bene oē mouens cōpositum ex actu ⁊ potētia. s. ex materia ⁊ forma mouet: ⁊ hoc intellexit phs cū dix oē mouēs phicū i mouēdo moueri. ¶ Dubitatur cōtra cōclusiōez: si motus est actus entis in potētia: ergo qō mouet ad substātiaz est potēna substātia qō mouet ad quantitatez est potētia quātū: ⁊ qō mouetur ad qualitatem est potentia q̄le: ꝯn̄s falsuz: qr mā prima que mouet ad substantiā nō est potētia substātia: sed actu substātia: cum ex non substantia nō fiat substātia primo physicoꝝ. Illud etiā q̄ mouet ad quātitatem vel ad qualitatez est actu quātum et quale igit nō est potētia aliquod istoruz. ¶ Respōdetur qō hic nō accipitur potētia pro potētia ad esse: sed pro potentia ad formā: ideo cōcedo q̄ materia prima que ē actu substātia actualitate existētie est potētia substantia. s. est in potētia ad substātiaz forme: ideo materia prima nō est substātia forme: neqꝫ est sub substātia forme ad quā est in potētia: illud etiā qō mouetur ad q̄ātitatez vel qualitatez est actu quātuz ⁊ quale: ac etiaz est potētia quantū ⁊ quale: ex quib⁹ nō sequitur q̄ nō sit quātum nec quale: cum hic nō sit potentia ad esse sed potētia ad formā: ideo bene sequitur qō illud qō mouetur ad quātitatez nō est quantū illa quantitate ad quā est in potētia: ⁊ illud quod eo mouet ad qualitatez nō est quale illa qualitate ad quaz mouetur vel ad quaz est in potētia. (Sed potētia existētis). Tertia ꝯclusio motus est actus entis ẜm q̄ est in potētia: probatur: mot⁹ est actus entis existētis simul in actu ⁊ potētia: sed nō est actus entis vt est in actu: igitur est actus entis vt est in potētia: patz cōsequentia cum maiori ex probatione secūde conclusionis: ⁊ minor exēplariter declaratur nā cuz es mouet ad formaz statue motus ē act⁹ eris inquantū est in potentia ad formā ⁊ nō inquantuz es ē actu es: qr si motus esset actus eris inquātuz es ē actu es: sequeret q̄ es q̄diu esset es moueret ad formā statue q̄ est falsuz: sicut eniz es semper est sub forma eris: quia est actu es per formā illaz: ita semp esset sub motu ad formā statue: si p illuz motuz es esset actu es. Le. li. (Sed potētia existētis cuz endelechia ens agat aut ipz aut aliud inquātū mobile motus ē): cōstrue sic: cū ens endelechia agat. i. actu moueat aut seipz aut aliud motus est actus potētia existētis inquātū mobile. i. inquātum est potētia existēs. (Dico aūt hoc. s. inquātū sit) i. inquantum in potentia. (Est enim es potentia statua: sed tamē ex non ens endelechia idest actus ⁊ inquātum es est motus est.

Tex. cō. 19.

Notandum

ẜm cōmētatorē ꝯmento ... q̄ ꝑfectio cupri in ... ⁊ ẜm qō est cuprū nō est motus: qm̄ tūc quiditas eius esset in motu. i. motus eēt de q̄ditate cupri: vn̄ qr intellectus est ꝑfectio hois ẜm q̄ hō est actu hō: idō intellect⁹ est de quiditate hois: ita si motus eēt ꝑfectio cupri inquātuz cuprū est cuprū in actu: tūc motus eēt de q̄ditate cupri: qō est falsum: qr tūc cuprum semp moueretur. ¶ Dubitatur: qm̄ dato illo mō arguēdi motus eēt de quiditate entis in potētia: nā si sequit mot⁹ est act⁹ eris inquātū es: igit motus ē de quiditate eris: ita oz sequi motus ē actus entis in potētia ẜm q̄ in potētia: igitur motus est de q̄ditate entis: qō est falsū: qr ens in potētia est subiectū motus: mō nulla forma est de q̄ditate sui subiecti. R̄ndet Burle⁹ q̄ p ens in potētia pōt intelligi aut subm mot⁹ ⁊ sic ens in potētia nō igredit diffinitionē mot⁹: aut aggregatū ex subo ⁊ motu: ⁊ sic ē ps diffinitōis mot⁹: ac ēt de quiditate eius dicit eē motus sicut albedo dicitur de q̄ditate albi. ¶ Et si arguit ꝯ eū qm̄ tūc diffinitū poneret in sua diffinitiōe R̄ndet primo q̄ nō ē incōueniēs diffinitū abstractū poni in sua diffinitiōe cōcretiue: cū noti⁹ sit cōcretū q̄ abstractū: verbi grā vt symitas ē cauitas symi. ¶ Scdō q̄ diffinituz est motus ẜm māz ⁊ mot⁹ igrediēs diffinitionē est motus ẜm formā: idō nō idē est diffiniēs ⁊ diffinitū. Ista respōsio est difficilis: primo qr illa accidētia q̄ diffiniunt p suba sua nō diffiniunt p ens cōpositū ex subo ⁊ diffinito: vt cū dicit symitas est nasi cauitas: aut color ē extremitas ꝑspicui in corpe termīato: ⁊ sic de alijs. Secūdo qr h̄ diffinitio eēt simplr mālis: qr daret p effectum diffiniti: nā sicut aggregatū ex subo ⁊ albedine est effectus formalis albedinis: ita aggregatū ex subo ⁊ motu ē effect⁹ formal' mot⁹. ¶ Tertio qr mot⁹ diffinit p subm suū: cōstat aūt q̄ cōpositū ex subo ⁊ motu nō est subz motus. ¶ Quarto qr tale ꝯpositū nō est in po^a ad terminū motus: imo corrūpitur tale subm sicut corrūpitur motus adueniēte termīo motus. Preterea nō est veꝝ q̄ symitas diffiniatur per cauitatē symi: sed per cauitatē nasi: nec est veꝝ q̄ hic diffiniatur mot⁹ ẜm materiam vt ostēsuz est supra: cū tā motus q̄ diffinitio motus cōpetat motui ẜz materiā p accidēs. ¶ Dicēdū igitur aliter cōcedēdo q̄ motus est de quiditate entis in potētia. omne eni q̄ predicatur p se de alio aut igreditur diffinitiōez illius ⁊ est de quiditate eius vt colligitur de mēte cōmentatoris tertio de aīa: constat autē q̄ ens in potētia diffinitur p motū: dicēdo ens in potētia est illud qō est mobile ad formaz: neqꝫ est incōueniens q̄ motus diffiniatur p ens in potētia ex diuersis generibus diffinitionū: diffinitur eni homo p risibile a posteriori ⁊ risibile p hoiem a priori: ita motus diffinitur p ens in potētia a priori ⁊ ens in potētia per motuz a posteriori: nō igitur ens in potētia qō ponitur in diffinitione motus est cōpositum ex motu ⁊ subiecto mot⁹: sed est tantum subiectum motus. (Non enim idem). Contra conclusionem posset argui sic: actus ⁊ potentia sunt idem: sed motus est actus entis ẜm q̄ est in potentia. igitur motus est actus entis ẜz q̄ est in actu. Respondet phus q̄ licz actus ⁊ potentia sint idem subiecto: qr vnuz ⁊ idē est in actu ⁊ in potētia: nō tamē sunt idem inter se simpliciter ⁊ ẜm rationē q̄ ipse tripliciter probat. Primo q̄ si actus ⁊ potētia sunt idē simpliciter ⁊ ẜm rationez: sequit q̄ esse eris in actu est simpliciter esse eiusdē in potētia ad formā statue: sed motus est actus eris vt est in potētia ad formā statue: igitur mo-

tus est actus eris vt est actu eo quod est reprobatum .i.e. li. (Non enim idem est en esse simpliciter ⁊ potentia alicui mobili: quoniam si idem esset simpliciter ⁊ ſm rationē esset vtiqꝫ ens inquantū est endelechia) .i. actus motus non est autem idē quemadmodū dixi .i.

Secundo arguit philosophus ad idē sic potentie ad contraria nō sunt eedē inter se: igitur actus ⁊ potentia non sunt eadē inter se: patet consequentia: quia magis videntur conuenire due potentie ꝙ actus ⁊ potentia: cum idē sit subiectum potentiarum ad contraria siue sit humiditatis: siue sanguinis: probatur antecedens si potētie ad cōtraria essent eedē inter se: videlicet potentia ad sanitatem ⁊ potentia ad egritudinē sunt simpliciter eedē inter se igitur vna corrupta reliqua corrumpitur: sed adueniente sanitate corrumpitur potentia ad sanitatē: igitur corrumpitur potentia ad egritudinē: igitur nunq̄ inducatur sanitas quin inducatur egritudo: ⁊ ecōtra ꝙ esse nō posset nisi sanitas ⁊ egritudo essent idē. .i.e. li.) (Manifestum autē est ⁊ in cōtrarijs: posse quidē enī sanari ⁊ posse laborare alterū est. Etenim si laborare quidē ⁊ sanari idē esset: subiectū autē ⁊ sanabile ⁊ infirmū siue humiditas siue sanguis idē est.

Notandum ſm commentatorem commento decimo: ꝙ potentie contrariorum sunt contrarie. Istud commentum non potest intelligi de contrarijs mediate: quoniam in subiecto sunt simul potentie ad albedinem ⁊ nigredinem: cum aliquid sit subiectum in quo non est albedo nec nigredo: ⁊ in eodem poterit esse tā albedo q̄ nigredo: sed intelligitur illud commentum de contrarijs immediate: nunq̄ enim sunt simul potentie ad sanitatē ⁊ egritudinem: quoniam potentie ad sanitatem semper est coniuncta egritudo: ⁊ potentie ad egritudinem semper est coniuncta sanitas: ex quo sanitas ⁊ egritudo sunt contraria ⁊ immediata.

Contra duo dicta in littera arguitur primo ꝙ potentie ad contraria sunt eedem: quia nono methaphysice. ⁊ quinto Ethicorum dicit philosophus ꝙ eadem est potentia contrariorū. ¶ Secundo arguitur ꝙ non est idem subiectum potentiarū ad contraria: quia dicit commentator hic ꝙ potentie ad contraria sunt contrarie: modo contrariorum non est idem subiectum. ¶ Ad primum dicitur ꝙ duplex est potētia: videlicet receptiua ⁊ respectiua de potētia receptiua loquitur philosophus nono metha. ⁊ quinto Ethico. cū dicit ꝙ eadem est potētia ꝯtrariorum: de potentia autē respectiua loquitur hic cū dicit ꝙ potentie ad cōtraria nō sunt eedē: semper enī in aduentu forme potētia respectiua corrumpitur ſm cōmentatorem primo physicorū. ¶ Ad scḋm dicitur ꝙ potētiarū ad cōtraria mediata est idē subiectū simul: quō simul ⁊ pro eadē instāti aliquid est in potētia ad albedinem ⁊ nigredinē. Potentiarū autē ad cōtraria īmediata nō est idē subiectū simul: sed bene successiue: q2 nihil simul est in potētia ad sanitatē ⁊ egritudinē: sꝫ successiue illud ē necessariū. ¶ Tertio ad idē arguit philosophus sic: color ⁊ visibile nō sunt idē inter se: igitur nec actus ⁊ potentia: patet consequentia quia color est actus perspicui terminati ⁊ visibile dicit potentiam videndi: antecedens declaratur: si enī color ⁊ visibile essent idem simpliciter ⁊ ſm rationē: igitur oē visibile esset color ⁊ sic magnitudo ⁊ substātia esset color: qḋ est falsū: ⁊ patet ꝯsequentia: q2 illa sunt visibilia. s. magnitudo p se ⁊ substātia per accidēs per Aristo. secūdo de aīa. .i.e. li. (Quoniā autē nō est idē actus ⁊ potentia quemadmodum nec color ⁊ visibile idē).

Notādum ſm cōmētatorē cōmēto decimo ꝙ aliqd esse in actu ⁊ in potētia nō est idē: quia subm illius non est idē sicut color ⁊ visibile nō sunt idē: ⁊ si subm sit idē certū est ꝙ albedo ⁊ dulcedo nō sunt idē: tamen subm est idē scilicet lac. Similiter idē est subm coloris ⁊ visibilitatis sicut idē est subiectū albedinis ⁊ similitudinis: ⁊ tamen color nō est visibilitas sicut nec albedo est similitudo: color enī ⁊ albedo sunt entia absoluta predicamēti qualitatis: visibilitas vero ⁊ similitudo sūt entia respectiua predicamēti relationis: sꝫ nō dicant cō similes respectus: similitudo enī est respectus actualis: ⁊ visibilitas est respectus aptitudinalis cū dicat tātū aptitudinem ⁊ potētiā ad visionē. (Possibilis inquātū). Ex predictis philosophus infert tria correlaria: quorū primū est diffinitio motus quā probatum est diuisum per partes: scilicet motus est actus entis in potētia ſm ꝙ in potētia. .i.e. li. (Possibilis inquātū est possibile endelechia manifestū ꝙ sit motus): cōstrue sic: ex hijs manifestū est ꝙ motus sit endelechia .i. actus entis in potentia inquātum in potētia. ¶ Secūdū correlarium motus est per se actus entis in potentia ⁊ per accidens actus entis in actu: prima pars patet: ex quo actus entis in potētia est pars diffinitionis motus: quelibet enī pars diffinitionis per se predicatur de diffinito: per Arist. primo posteriorū. Secūda est etiā manifesta ex dictis. Accidit enī tā actui q̄ enti in actu ꝙ moueatur cū aliquis sit actus qui nō possit moueri: scilicet actus purus: ⁊ aliqd mouetur ꝙ non est ens in actu: scilicet prima materia. .i.e. li. (Quod quidē igitur motus est hoc per se): scilicet actus entis in potentia manifestum est ⁊ ꝙ accidit Tex. cōi.
tunc moueri cum est endelechia. idest cū aliquid est in actu vel ipse est actus. ¶ Tertiū correlarium motus nō est actus entis anteq̄ mobile moueatur: neqꝫ postq̄ mobile motū est: sed tantū dū mobile mouetur: patet: cōtingit enim vnūquodqꝫ artificiale aliquando operari ⁊ aliquando non operari: vt patet de domo statua ⁊ huiusmodi: constat autem ꝙ edificatio non est actus domus neqꝫ alterius edificabilis anteq̄ edificabile edificetur: non etiā postq̄ domus vel aliud edificabile edificatum est: sed solū dū ipsū edificabile est in edificari: sed edificatio non est motus: igitur motus non est actus mobilis anteq̄ moueatur nec post: sed tātū dū mouetur: ⁊ sicut argutū est de edificatione: ita de omnibus alijs motibus: scilicet de doctrinatione medicatione saltatione voluptatione augmentatione diminutione. .i.e. li. (Et nec prius ⁊ nec posterius est motus vt ostēsum est: contingit enim vnūquodqꝫ qdem artificialium quandoqꝫ operari: aliquando autem non vt edificabile ⁊ edificabilis actus inquantū est). idest inquantū actualiter edificetur edificatio est aut hec est edificatio actus alicuius edificabilis aut domus: sed cū domus sit facta: non amplius edificabile est in fieri: edificatur autem edificabile quod est in fieri: necesse est ergo edificationem esse actum edificabilis dum edificatur: edificatio autem motus quidē est aut non eadem conuenit ratio in alijs motibus.

Contra diffinitionem motus quadrupliciter arguitur ⁊ primo comparando genus ad differentiā: nā in qualibet diffinitione genus se habet vt materia: ⁊ differentia vt forma: sed in diffi-

nitionemotus illud qd ponitur loco differentie se habet vt materia: igitur illa diffinitio non est bene data: patet consequentia cum maiori: per Porphirium in vniuersalibus: ⁊ Aristotelem. in topicis: ⁊ minor est clara: quoniam actus qui ponitur loco generis dicit formaꝫ ⁊ ens in potentia ꝙ ponitur loco differentie dicit materiaꝫ. ¶ Secundo arguitur contra illaꝫ diffinitionem comparando determinationeꝫ ad suuꝫ determinabile: videlicet illam particulam fm ꝙ est in potētia ad totuꝫ precedens: si enim motus est actus entis ĩ potentia: fm ꝙ in potentia: igitur quanto aliquid est magis in potentia tanto magis est subiectū motus: sed maxime in potentia est materia prima: igitur maxime subiectum motus est prima materia contra determinationem cōmentatoris octauo physicorum di. ꝙ si eēt dare materiaꝫ omnino primaꝫ per se existentē non posset subijci motui neqꝫ transmutationi. ¶ Tertio arguitur contra eandem diffinitionem comparando ipsam ad suum diffinitum: quia aliquid est actus entis in potentia fm ꝙ in potentia: qd tamen non est motus: videlicet tempus ⁊ albedo remissa tendens ad vlterioreꝫ perfectionem: tempus enim ex quo est res successiua sicut motus nunꝗ habēs omnes suas partes simul est actus entis in potentia fm ꝙ est in continua tendentia ad aliquod aliud: albedo etiam signata est act⁹ entis ĩ po⁹ fm ꝙ est in potētia ad vlterioreꝫ albedineꝫ. ¶ Quarto arguitur contra diffinitionem dictaꝫ comparando diffinituꝫ ad diffinitioneꝫ: nam aliquis ē motus qui non est actus entis in potentia fm ꝙ in potentia: probat generatio simpliciter dicta qua generatur minimuꝫ naturale est motus ⁊ non est actus entis in potentia fm ꝙ in potentia: igitur ⁊c. patet consequentia cum maiori per Aristo. ⁊ cōmentatorem ponentes motum in quatuor predicamentis connumerando generationem ⁊ corruptionem alijs motibus: ⁊ minoreꝫ declaro: nam in instanti generationis minimi naturalis materia que est subiectum generationis non est in potentia ad formam minimi cum pro illo instanti habet illam formam fm se: ⁊ quālibet eius partem: igitur in illo instanti illa generatio non est actus entis in potentia vt est in potentia ad formam: nec etiam ante illud instans cum illa generatio non duret nisi per instans ⁊ non sit nisi subitus prouentus forme substantialis. ¶ Ad primū respondetur fm phm septimo metha. ꝙ hec est differentia inter substantiam ⁊ accidens quoniam substantia diffinitur per genus importans materiam: ⁊ per differentiam importantem formam Accidens autem quia diffinitur per subiectum suum modo contrario diffinitur: scilicet per genus exprimēs formam: ⁊ per differentiam exprimentem materiam: verbi gratia. simitas sic diffinitur: simitas est cauitas nasi: vbi patet cauitatem esse formam que est genus symitatis: ⁊ nasum esse materiam qui est differentia symitatis: sicut enim differentia adueniens generi constituit speciem: ita nasus adueniens cauitati constituit symitatem. ¶ Ad secundum negatur consequentia: non enim dicitur subiectum motus in potentia fm ꝙ in potentia: vt omnino intelligatur illud non esse in actu cum dicitur sit subiectum motus partim esse in actu ⁊ partim in potentia fm ꝙ huius ad denotandum motum non esse perfectum alicuius ratione qua illud est in actu: ⁊ aliquam habet actu perfectionem: sed tantum ea ratione qua ipsum est in potētia ad vlteriorem perfectionē. Ad tertium dicitur ꝙ licet tempus sit actus entis ĩ potentia nō tantum vt est in potētia: scilicet ad terminū ad quem tempus ens: sine sit duratio mūdi [illegible] duratio motus nō dicit nisi successionem partium: ita ꝙ nō includit in sua ratiōe respectum potētialem ad terminuꝫ motus: quem respectum indubie circōcernit motus cum dicitur fm ꝙ in potētia: albedo etiā remissa ⁊ si ē actus entis in potētia tendentis ad vlteriorem perfectionem nō tamen est actus istius entis vt est in potētia ad illam perfectionem. Accidit enim albedini remisse vt sit dispositio albedinis intensioris. Ad quartum respondetur ꝙ in instanti minimi naturalis non est generatio fm formam: sed tantum generatio fm materiam: que est forma substantialis minimi: sed immediate ante illud instans est generatio fm formam illius minimi: ita ꝙ in instanti in quo incipit illud minimum esse nō est generatio: quā cōmētator vocat motuꝫ fm formaꝫ: sed immediate ante illud instās est illa generatio cōiūcta potētie ad formam: sicut enī corpus diuidendū prius diuidetur ꝗ ipsum erit diuisum ⁊ spatium pertranseundū prius pertransietur ꝗ ipsum erit pertrāsitum: ita illud minimuꝫ prius generabitur ꝗ ipsum erit genitum ⁊ sicut corporis diuidēdi prius erit diuisio vltime superficiei ꝗ ipsa erit diuisa: ita minimi generādi pri⁹ erit generatio ꝗ ipsum erit genitum: dato igitur ꝙ illud minimum incipiat esse in. a. instāti: concedo ꝙ in. a. generabitur: ⁊ ante. a. generabitur illud minimum in. a. instāti generatione que erit motus fm materiam: ⁊ immediate ante. a. instās generabitur generatiōe que erit motus fm formam: ipsa autem forma minimi nō proprie generabitur in. a. instāti: quia nō generatiōe fm materiaꝫ aliter procederetur in infinitum: nec generatione fm formam: quia tunc nō erit illa generatio: sed bene proprie incipiet esse: loquēdo igitur de generatione que est motus fm formam sit hec prima propositio. Aliquid erit ⁊ non est: ⁊ illud non incipit nec incipiet esse: patet de generatione formali istius minimi: Si enim ista generatio inciperet esse oporteret ꝙ in aliquo instanti: constat autem ꝙ ista generatio nec in. a. instanti nec in aliquo alio incipiet esse: bene autem in aliquo instanti desinet esse videlicet in. a. instanti. ¶ Secunda propositio aliquid erit ⁊ non per tempus nec per instans: patet de illa formali generatione: non enim erit per instans: ex quo non erit in. a. instanti nec in aliquo instāti precedenti aliter illud minimum inciperet esse ⁊ non per formalem generationem existentis ex illo instanti: neqꝫ immediate ante illud instans. ¶ Tertia propositio aliquid erit ⁊ impossibile est illud esse: patet de illa generatione que erit in quolibet tempore terminato ad. a. instans ⁊ impossibile est istam generationem esse aliter motus non esset actus entis in potentia fm ꝙ in potentia: quoniaꝫ pro illo instanti oporteret necessario formam illius minimi esse aliter res permanens non dependens a successiua inciperet esse per remotionem de presenti ⁊ consequenter rei permanentis daretur vltimum sui esse quod est contra philosophum octauo physicorum. ¶ Quarta propositio aliquid subito erit ꝙ non erit instantaneum sed temporale: patet de illa formali generatione que subito erit: videlicet immediate ante. a. instans ⁊ non erit instantanea: qꝛ in nullo instanti erit: sed temporalis: quia erit in quolibet tempore terminato ad. a. recte sicut diuisio vltime superficiei corporis diuidendi in nullo instāti erit: sed in quolibet tēpore terminato ad istās in quo illud corpus erit primo diuisū: ⁊ si aliquando cō-

desiñ generationem ſm formam esse in istanti locutus suz ſm communez moduz loquendi aut accipiendo instans pro subito. ¶ Sed loquendo de generatõe que est motus ſm materiã sit hec prima ꝓpositio: aliquis motus est in termino ad quẽ: patet de materiali generatione: ⁊ si cõmẽtator dixit motũ nõ esse in termio a quo nec in termino ad quẽ locutus est de motu ſm formaz quãdo termini distãt: vñ generatio ſm formã: ⁊ si nõ est in termino ad quẽ: tamẽ ẽ in termino a quo: ex quo ꝓcedet imediate de nõ esse ad esse. ¶ Scõa ꝓpõ aliqd mouetur ad formã ꝙ habz: pz de mã istius minimi, nã in. a. instãti a mouet ex quo in ea est mot⁹ ſm materiam: ⁊ nõ nisi ad formã illius minimi quã tunc habet. ¶ Tertia ꝓpositio aliqd mouet ad formã ad quã nõ est in potẽtia: pz vt supra: ⁊ si cõcludit ꝙ alicuius motus dat primũ ⁊ vltimũ instãs sui esse cõcedat de motu ſz mãz ad hũc intellectũ ꝙ aliq̃ forma ẽ mot⁹ ⁊ nũq̃ fuit motus nec vnq̃ erit mot⁹. ¶ Quarta ꝓpõ aliqs motus est act⁹ entis ſm ꝙ ẽ in actu: pz de gñatiõe ſm mãm: illa enĩ est act⁹ materie ſm quã habz formã ⁊ ſz quã ẽ in actu ꝑ illã formã. Ideo vt dicebat supra diffinitio hic data nõ potuit diffinire motũ ſm mãz: sed tm̃ ſm formã. ¶ Hec oĩa dcã sũt iuxta distictõez cõmẽtatoris datã de motu ſz mãz ⁊ ſz formã tenẽdo cũ eo ꝙ nulla põt esse gñatio cõtinua: ⁊ q̃libet gñatio subito hz eẽ: ⁊ ꝙ forma minimi in instãti icipit esse ſz se: ⁊ q̃olibet fuit: ⁊ ꝙ gñatio ⁊ corruptio sũt mot⁹ ꝑ se: lz indiuisibiles sint ⁊ ꝙ diffinitio mot⁹ ita illis sicut alijs cõpetit ⁊c. Sed diceret Burleus ꝙ nulla illoꝝ ꝓpositionũ est cõcedẽda: ⁊ ꝙ in instãti minimi inceptiõis nãlis est vtraq; gñatio tã ſm formã q̃ ſz materiã nulla tamen illaꝝ ẽ motus nisi tendat ad vlteriorẽ perfectionẽ. Ex ista determinatiõe sequit ꝙ cuilibet generatõi siue sit ſm formã siue ſm materiã accidit ꝙ sit motus: qr cuilibet illaꝝ accidit vt ad vlteriorẽ ꝑfectionẽ vadat quo cõcesso sequitur ꝙ in predicamẽto subẽ nõ ẽ motus per se large loquendo de motu: cõtra phm̃ ⁊ cõmentatorem hic di. ꝙ in quatuor predicamẽtis ẽ motus: ⁊ patz cõsequentia: sed si nec gñatio nec corruptio ẽ motus ꝑ se: sequitur ergo ꝙ generatio ⁊ corruptio nõ sunt species motus: cũ nullũ genus accidat sue spẽi: sed illud ẽ contra phm̃ in postpredicamẽtis di. ꝙ motus sex sunt species. s. generatio ⁊ corruptio ⁊c. Sustinẽdo igit diffinitionem motus vz ꝙ generatio ſm formã est motus per se oẽs ille ꝓpositiones sunt concedende que dicte sunt de formali generatõe: tenendo etiaz oẽ cõpositum substantiale generari in eodẽ instanti in quo incipit eẽ ⁊ ꝙ motus dicitur de qualibet generatiõe materiali sicut formali oportet concedere alias propositiones dictas de generatione ſm materiaz: vbi autez nõ concedĩtur aliquaz generationẽ esse motuz nisi tendat ad vlteriorem perfectionẽ: non oportet concedere aliquam de propositionibus pertinentibus ad generationem ⁊ corruptionẽ ſm formã esse motus ꝑ se ⁊ generationẽ ⁊ corruptionem ſm mãz esse motus per accidens.

Tex. cõ. 12.

Quod autez bene dictum). Istud est secundum capitulum huius tractatus: in quo philosophus inuestigat diffinitionẽ materialẽ motus: postq̃ venatus est diffinitionem formalem ponendo quatuor conclusiones: quarum prima est ista: diffinitio data de motu est bene assignata. Secunda conclusio motus non est alteritas: nec inequalitas nec non ens ibi. (Manifestum autem). Tertia conclusio motus est actus imperfectus ibi. (Et motus quidem). Quarta conclusio motus est actus mobilis inquantum mobile ibi. (Mouetur autem). Prima conclusio arguitur sic. Illa diffinitio est bene assignata per quam excludũtur errores contingentes circa diffinitum ⁊ in qua assignatur debitum genus ⁊ debita differentia diffiniti: sed diffinitio data de motu est huiusmodi: igitur diffinitio data de motu est bene assignata: tenet consequentia cum maiori: ⁊ minor declaratur: quod enim per istam diffinitionem excludantur errores contingentes circa diffinitum: scilicet circa motum manifestabitur in secunda conclusione: ⁊ ꝙ in ea ponatur debitum genus ⁊ debita differentia motus: manifestum est ex dictis: ex quo enim motus non soluz ponitur in vno predicamento: sed in pluribus vno predicamento: patet ꝙ non potest diffiniri per aliquod genus alicuius predicamenti: nec per aliquam differentiam alicuius predicamenti oportet igitur accipere vnum genus ⁊ vnaz differentiam extra omnia predicamenta: sed non videtur ꝙ aliud genus possit accipi q̃ actus: neq; alia differentia q̃ ens in potentia cum ista dicantur de omnibus predicamentis: nimis enim difficile esset: immo impossibile inquit cõmentator ad assignare genus vel differentiam: 1 e. li. (Quod autem bene dictum sit motum esse actum entis in potẽtia ſm q̃ i po⁴: manifestuz est ex illis ex quibus alij de ipso motu dicunt ꝙ per hanc diffinitionem reprobantur: ⁊ ex eo ꝙ non facile est diffinire aliter ipsum motum: neq; enim motum in alio genere q̃ in genere actus ponere potest vtiq; aliquis: nec aliquam aliam differentiam q̃ ens in potentia potest motui quispiam assignare).

Notanduz ſm commentatorem commento duodecimo ꝙ ista diffinitio est manifesta per se: sed tamen debet inueniri per aliquam earum viaꝝ quibus inueniuntur huiusmodi generis diffinitiones aut per viaz diuisionis aut per viam compositionis: diffinitiones enim ignote naturaliter necesse est vt quis in eis vtatur syllogismo: aut in declarando diffinitionem ⁊ diffinitum esse: quando ignotum fuerit vtrunq; aut in declarando ꝙ diffinitio est diffiniti quando diffinitum fuerit manifestum per se ⁊ diffinitio ignota. Aristoteles igitur in declarando diffinitionem motus vtitur tribus: scilicet diuisione inductione ⁊ via accepta a contrario. ¶ Istius commenti quatuor sunt propositiones: quarum prima est ista. Diffinitio per se manifesta potest inueniri per viam diuisionis aut compositionis: patet: nam ista est per se manifesta animal rationale: quia ad experientiam per sensum percipimus hominem sentire ⁊ ratiocinari: ⁊ tamen inuenitur per viam diuisionis ⁊ compositionis iuxta doctrinam Aristotelis in topicis: ⁊ secundo posteriorum. Diuisio enim entis in decem predicamenta ⁊ in substantiam corpoream ⁊ in incorpoream: ⁊ sic continue descedendo vsq; ad diuisionem animalis componendo differentiam cum genere habz animal rationale quod est diffinitio hominis. ¶ Secunda propositio si taz diffinitio q̃ diffinitum est naturaliter ignotum vtrunq; per syllogismum probabitur esse: verbi gratia dato ꝙ deus sit ignotus: aut diffinitio dei ac vtrunq; poterit declarari per syllogismum

hoc modo si prima causa est deus est. sed prima causa est igitur deus est: sic quidem probauit philosophus septimo et octauo phisicorum primum motorem et secundo methaphisice primum in entibus esse: diffinitio autem declarauit actus purus: sed illud quo melius cogitari non potest probabitur hoc modo. Et primum in entibus est actus purus est: sed primum in entibus est igitur actus purus est: iuxta processum philosophi in metaphisica. Theologi autem a iam diffinitionem sic arguerent. Ens infinite perfectionis est illud quo melius cogitari non potest: sed deus est infinite perfectionis est: igitur illud est quo melius cogitari nõ potest. ❧ Tertia propositio: diffinitio est naturaliter ignota et diffinitum naturaliter notum de diffinitio potest demõstrari diffinitio per illud quod minus notum quia eclipsis est naturaliter nota: diffinitio autem eclipsis est naturaliter ignota videlicet priuatio luminis in luna obiectu terre cum diffinitum cognoscatur per sensum: diffinitio autem per solum intellectum demonstrabitur igitur illa diffinitio de eclipsi hoc modo quãdocumque terra interponitur inter solem et lunam tunc est priuatio luminis in luna obiectu terre: sed quãdo cumque est eclipsis tunc terra ponitur inter solem et lunam igitur quãdocumque est eclipsis tunc est priuatio luminis in luna obiectu terre. ❧ Quarta propositio licet diffinitio data de motu sit per se manifesta adhuc debet inueniri per viam diuisionis aut compositionis: prima pars patet: nam per se manifestum est ad sensum quod aliquid actualiter mouetur ad perfectionem quam non habet et quam aptum natum est habere: et etiam per se manifestum est actum entis in potentia esse secundum quod in potentia ex consequentia da antecedens et consequens sunt idem conuertibiliter non terminis. Secunda vero pars est manifesta ex eo quod Aristo. non solum per viam diuisionis inuestigat diffinitionem sed etiam per inductionem et per viam acceptam a contrario: primus enim diuisionibus tribus in secunda parte capituli primi Aristo. et illis diuisionibus in tertia parte eiusdem capituli conclusit diffinitionem motus et statim post probauit eam inductiue de alteratione est actus in potentia secundum quod in potentia augmentatio diminutio: generatio et corruptio: et motus localis est actus entis in potentia secundum quod in potentia. In tertia vero conclusione quarte partis illius capituli probauit illam diffinitionem per viam acceptam a contrario illo modo motus est actus entis secundum quod est in actu vel secundum quod est in potentia: sed non est actus entis secundum quod est in actu: igitur est actus entis secundum quod est in potentia. Manifestum autem. Secunda conclusio motus non est alteritas nec inequalitas neque non ens. Nam conclusionem ponit philosophus contra tres opiniones antiquorum quorum quidam dixerunt motum esse alteritatem: alii dixerunt ipsum esse inequalitatem: alii vero posuerunt ipsum esse nõ ens. Arguit ergo philosophus dupliciter cõtra illos et primo sic omne illud in quo est motus mouetur: sed nõ omne illud in quo est alteritas vel inequalitas aut non ens mouetur: igitur motus nõ est alteritas aut inequalitas nec non ens. patet consequentia cum maiori eo quod quelibet forma denominat suum subiectum: sed motus est forma mobilis cuius sic actus illius per diffinitionem motus: igitur quilibet motus denominat mobile moueri: minor vero est nota eo quod multa sunt que nõ mouentur in quibus reperitur alteritas et inequalitas et nõ ens: aliqua enim sunt inequalia et altera inuicem in quibus reperiuntur nõ entia: que tamen mouentur. Te. 11.

Manifestum autem antecedentibus ad opiniones antiquorum quemadmodum ponunt quidam ipsum alteritatem et inequalitatem et quod non est. idest quod non ens. eueniens esse motum nihil enim sunt que si mullum mouetur necessarium est moueri nec si altera sunt neque si inequalia nec si non sunt. sed sunt non entia.

Sed dubitatur quia illo fundamento posset probari quod motus non est ens. probatur quia omne illud in quo est motus mouetur sed nõ omne illud in quo est ens mouetur igitur motus non est ens. et sic probaretur quod homo non est animal. quia omne illud quod est homo est risibile sed non omne illud quod est animal est risibile ergo homo non est animal. Respondetur quod non est simile: quoniam ipsi ponebant motum diffiniri per alteritatem inequalitatem et non ens: constat autem quod in quocumque reperitur diffinitio in eodem reperitur diffinitum et econtra et si ab aliquo remouetur diffinitum ab eodem remouetur diffinitio. Et ita in proposito cõsequentie nunc facte valerent si ens esset diffinitio motus et animal esset diffinitio hominis: semper enim tenet huiusmodi conclusionem in terminis conuertibilibus. Sed nec mutatio. Secundo arguit philosophus sic quãdocumque aliquid equaliter respicit duo opposita non magis diffinitur per vnum illorum oppositorum quam per reliquum sed motus equaliter respicit hec tria et eorum opposita igitur motus non magis diffiniri debet per alteritatem quam per suum oppositum: nec magis per inequalitatem quam per equalitatem: nec magis per non ens quam ens tenet consequentia cum maiori et minor est nota. quia motus non magis incipit ab his quam a suis oppositis nec magis terminatur ad ista quam ad sua opposita. Te. 12. Sed nec mutatio neque in hec. scilicet alteritatem inequalitatem et nõ ens magis neque ex hijs magis est quam ex oppositis. Tex. cõ. 12.

Notandum secundum philosophum quinto physicorum quod motus denominatur et specificatur a termino ad quem: et ita motus non magis terminatur ad alteritatem quam ad suum oppositum nec magis ad inequalitatem quam ad suum oppositum nec magis ad non ens quam ad suum oppositum adeo motus non magis debet diffiniri per aliquod illorum trium quam per suum oppositum. Ipsi autem antiqui non considerantes hoc: sed tantum quod in motu alterationis ipsum mobile fit alterum et in motu augmentationis inequale quia continue fit maius aut minus et in motu locali nunquam manere ptes simul et quod in nullo instanti est pars preterita motus neque futura dixerunt motum esse alteritatem inequalitatem et non ens. Causa autem. Isti ponebant predicamenta positiua et priuatiua collocantes quaedam in predicamento positiuo et motum in predicamento priuatiuo dicentes motum esse priuationem tantum et consequenter motum non debere diffiniri per positiuum sed per priuatiuum scilicet per inequalitatem alteritatem et non ens quod autem motus sit priuatio arguebant sic: motus est quid indeterminatum igitur est priuatio cõsequentia erat bona apud eos quia credebant omnia positiua esse determinata et nihil esse indeterminatum nisi priuatiuum: antecedens sic arguebant: motus non est simpliciter in actu neque simpliciter in potentia igitur est quid indeterminatum antecedens probatur quando aliquid est simpliciter in actu tunc nõ mouetur et quod est simpliciter in potentia etiam nõ mouetur quod cum habet fieri puta aliquam Tex. cõ. 14.

quantitatem vel qualitatem non mouetur ad illam: ⁊ quod est simpliciter in potentia respectu illius: ita ꝙ nihil habet de illa quantitate nec de illa qualitate non mouetur ad illam: latuit enim eos actus medius inter potentiam ⁊ actum qui est perfectio entis in potentia ſm ꝙ in potentia: hec autem fuit causa propter quam dixerunt motum esse priuationem non collocantes ipsum in aliquo predicamento substantie vel quātitatis aut qualitatis: ⁊ sic de alijs: neqꝫ in aliqua coordinatione positiua: sed tantum priuatiua. T.c.li. (Cum autem in hoc ponere). idest propter quam ponebant motum sic diffiniri ⁊ quod determinatum videtur quoddam esse motus: alterius autem coordinationis a predicamentis positiuis ponebant principia ⁊ ex eo quod sunt priuatiua indeterminata sunt in quibus ponebant motum: neqꝫ enim hoc scilicet substantiam: neqꝫ tale: idest qualitatem nec vnum ipsorum predicamentorum dixerunt motum esse: quia neqꝫ in aliquo aliorum predicamentorum posuerunt motum: videtur autem indeterminatum esse motū causa est: quia neqꝫ in potentia, eorum que sūt generum neqꝫ in actu est. i. contingit ponere ipm. Et ratio neqꝫ enim possibile est quantitatē moueri ex necessitate: cōstrue sic: neqꝫ ex necessitate est. i. cōtingit moueri illud qđ possibile est quantitatem. i. id qđ est in potētia ad quātitatem: neqꝫ actu quātum est.

Notandum

primo ſm cōmentatorem in comento. ꝙ motus cum sit de rebus que nō permanent: videtur nō habere diffinitionem: diffinitiones enī sunt rerum permanentium vt innate sunt res pmanere apud suas diffinitiōes: ⁊ potentia istius sermonis est ex duabus affirmatiuis in secunda figura: ⁊ vtraqꝫ ppositio est falsa: motus. n. habet diffinitionem vt declaratū est ⁊ priuationes etiam quodāmodo habent diffinitiōes. In secūda figura sic arguebant antiqui priuatio est nō habens diffinitionē ⁊ motus est nō hñs diffinitionem: igitur mot⁹ est priuatio: maiorem sic arguebant nihil habet diffinitionē nisi sit ens: sed priuatio est nō ens: igitur priuatio est non habens diffinitionem: minorem vero sic declarabant: res q̄ diffiniūtur debēt permanere apud suas diffinitiōes ⁊ nō deserere suas diffinitiones: motus autem cū nō sit permanēs nō potest manere apud suam diffinitionē: ideo dicebāt nihil proprie diffiniri nisi res permanentes: ⁊ quia motus non est res permanēs: ideo nō pprie diffinitur: sed quodāmodo describitur per alteritatē inequalitatem ⁊ nō ens. ¶ Respōsio istorum dupliciter peccauit: inquit cōmētator: scilicet in forma quia arguebant ex duab⁹ affirmatiuis in secūda figura ⁊ in materia: quia vtraqꝫ pmissarum est falsa. motus enī habet diffinitiōem, vt est ostēsum in alio capitulo: ⁊ priuatiōes etiam quodāmodo habēt diffinitiōes: eo modo enī habēt diffinitiōes que sunt entia: sed nō sunt entia simpliciter: sed quodāmodo cum priuatio sit negatio in subiecto apto nato: per Arist. quarto methaphi. ergo ⁊c.

Secūdo

notādum ſm cōmētatorē eodem cōmēto ꝙ pytagorici opinabant ꝙ principia rerum diuidūtur in duas partes cōtrarias: ⁊ ꝙ vna pars continet magis illa opposita que sunt in capitulo priuatiōis: ⁊ alia pars cōtinet illa que sūt magis in capitulo habitus: ⁊ ponebāt in vna parte decem: scilicet bonum ⁊ equale par ⁊ vnum ⁊ dextrum ⁊ lumen ⁊ masculum ⁊ motū ⁊ ratiōem ⁊ quadratum ⁊ opposita [illegible] in capitulo priuatiōis: que omnia apud [illegible] sunt in altera [illegible] parte [illegible] ⁊ motus nō est in capitulo entis: ergo est in capitulo priuatiōis: que est nō equale: ⁊ aliud vt habetur videri primo meta. pytagorici posuerūt decem cōtrarietates ex quibus habuerunt decem principia positiua rerum ⁊ decem priuatiua ⁊ fuerūt cōtrarietates iste finitum ⁊ infinitum par ⁊ impar vnū ⁊ plurale dextrum ⁊ sinistrum masculinum ⁊ femininum quies ⁊ motum rectum ⁊ curuū lux ⁊ tenebra bonum ⁊ malum quadratum ⁊ quadrāgulare altera parte longius. Ita ꝙ semper prima pars contrarietatis erit positiua ⁊ secunda priuatiua. quicquid igitur ponebant in predicamento positiuo ⁊ motum in priuatiuo dicentes ipsum esse nō ens ⁊ alteritatem ⁊ inequalitatem. Hij quidem pytagorici totum vniuersum diuidebant in quattuor gradus: quorum primus erat esse cui attribuebant tres contrarietates. scilicet finitum ⁊ infinitum par ⁊ impar vnum ⁊ plurale. i. multa: finitum enim ⁊ infinitum ponebant in primo loco tanq̄ passiones communes entis transcendenter sumpti: par ⁊ impar in secundo loco: quia sunt passiones numeri: vnum autem ⁊ multa in tertio loco vt opponuntur in numero habentia causalem dependentiam a pari ⁊ impari. Secundus gradus vniuersi est viuere seu esse viuens cui duas adaptabant contrarietates: scilicet dextrum ⁊ sinistrum masculinum ⁊ femininum: primo quidem reperitur vita in celo in quo sunt naturaliter omnes differentie positionum: quarum principales sūt dextrū ⁊ sinistrum: eo ꝙ sol incipit a parte dextra moueri in oriente supra nostrū emisperium terminando motum suum de die in occidente que est pars sinistra celi: deinde reperitur vita in hijs inferioribus cui est coniūcta masculinitas: ⁊ femininitas: he nāqꝫ passiōes non sunt nisi habentium vitam. Terti⁹ gradus vniuersi est moueri seu eē motiuum cui applicabant etiam duas alias contrarietates. s. quietem ⁊ motum rectum ⁊ curuū quies enim ⁊ motus sunt cōmuniora q̄ motus rectus ⁊ curuus: ideo preponūtur: rectum autem ⁊ curuum nō solum reperiuntur in magnitudine: sed etiam in motu que maxime competunt mobili ſm locum: quoniam tale non solum motu recto: sed etiam ad omnem differentiam positionis mouetur: motiuum autem ſm locum ponit Aristo. secundo de anima gradum perfectiorem vite. ¶ Quartus gradus vniuersi est cognoscere seu esse cognitiuum cui adaptabant tres vltimas contrarietates. videlicet lucem ⁊ tenebram bonum ⁊ malum quadratum ⁊ quadrangulare altera parte longius: in cognitione enim tria reperiuntur. s. cognitio appetitus ⁊ habitus operatiuus: ratione cognitionis ponebant lucem ⁊ tenebram: nam lux est cognitionis principium tenebra vero ignorātie ascribitur: rōe appetit⁹ ponebāt bonum ⁊ malum quia appetitus tendit in bonum ⁊ recedit a malo: ratione autem habitus operatiui ponebāt quadratum ⁊ quadrangulare altera parte longi⁹: quoniam potissimus habitus operatiuus ē ars a qua pueniunt artificialia principaliter: ⁊ vt plurimum ſm figuram quadratam ⁊ quadrangularem: quadratum enim est figura quattuor angulorum rectorum ⁊ quattuor laterum equalium: quadrangulare autem altera parte longius: est figura quattuor angulorum rectorum ⁊ quattuor laterum quorum semper opposita sunt equalia ⁊ immediata sunt inequalia: quare ⁊ cetera. (Et motus quidem). Tertia conclusio motus est actus imperfectus. Istam conclusionem phylosophus ponit vt sit responsiua ad rationem antiquorum quam iste [illegible] probat ⁊ primo sic quelibet perfectio alicuius. Tex. cō. 16.

iperfecti fʒ q̄ est iperfectū est actus iperfectus: sed mo-
tus est perfectio alicuius iperfecti fʒ q̄ est iperfectū igi-
tur ⁊c. pʒ pñtia cuʒ maiori: ⁊ minor sequit ex diffinitiōe
motus si enim motus est actus entis in potētia fm q̄
est in potentia ad vlteriorem perfectionem oportet q̄
motus sit perfectio illius imperfecti fm q̄ imperfectum
⁊ quia motus est actus imperfectus: ideo difficile est
cognoscere quid sit motus. Le. li. (Et motus quidem
actus quidam videt esse: imperfectus autem: cā est qm̄
imperfectum quod possibile ē actus) construe sic: cau-
sa quare motus est actus iperfectus est qꝛ mot⁹ est act⁹
illius cui⁹ oē est iperfectū ⁊ possibile .i. potētiale ad vl-
teriorē pfectionē: ppt h̄ igr̄ difficile ē ip̄ accipē qd sit.

Notandum q̄ difficultas cognitōis ex duob⁹ pōt puenire ali-
quādo ex pte obiecti: ⁊ aliqñ ex pte potētie ex pte ob-
iecti quidē qñ obiectū est modice entitatis: ⁊ sic cū diffi-
cultate cognoscit pria materia motus ⁊ relatio: ex p-
te autē potētie quādo obiectū de se est magne entita-
tis: ⁊ de se bñ cognoscibile: sed ipsa potētia est debilis:
aut ipedita: ⁊ sic cū difficultate cognoscūtur intelligen-
tie sepate dī. pho in phemio metha. q̄ vniuersalia sunt
difficilia ad cognoscendū: ⁊ scdo metha. q̄ sicut se ha-
bet oculus noctue ad lucē solis: ita itellect⁹ nr̄ ad ma-
nifestissima in natura. cognitio ergo itelligētiaꝝ est dif-
ficilis ex defectu intellect⁹ hūani: cognitio vō mot⁹ est
difficilis ex defectu ipsi⁹ motus modicā habentis enti-
tatem. (Aut. n. in priuationē). Secūdo arguit phs sic
necessario mot⁹ est pura priuatio vl̄ pura po^a: aut act⁹
pfectus vel act⁹ iperfectus: sʒ motus nō est pura priua-
tio nec pura po^a nec actus pfect⁹: igitur est actus iperfe-
ctus: tenet pñtia cū maiori ex sufficiēti diuisiōe: ⁊ minor
arguitur: nō. n. est pura priuatio cū p motū ñ sp moueā-
tur mobile ad non ens: imo sepe mouet ad ens: nō eti-
am est pura potētia cū mobile existēs in pura po^a non
moueatur: nō etiā est actus pfectus ⁊ cōpletus cū nūq̄
motus habeat oēs suas ptes simul: nec illud qd̄ acqui-
ritur p motū sit in mobili totū simul: sed vna ps est ac-
quisita ⁊ reliqua acquirēda: iō cū difficultate cogno-
scitur motus qd sit: sicut cū difficultate cognoscit illud
qd̄ nō est: ⁊ licʒ sit difficile cognoscere motū quid sit:
nō tamē est ipossibile: cū mot⁹ sit actus in po^a fʒ q̄ in
potētia ⁊ sic actus iperfect⁹. Le. li. (Aut enī in priuatio-
nem necesse est ponere motū aut in potentiā purā aut
in actū simplicē cōpletū ⁊ perfectū: horꝝ aūt nullū vi-
detur cōtingēs) .i. possibile neq̄ conueniens: relinquet
reliquit igitur p̄dictus: modus actū quidē quendā esse
motū: sed huius actū qualē diximus .s. iperfectū in cō-
pletū ⁊ diminutū: ⁊ pp hoc difficile quidē videre ē qd
sit motus: cōtingentē aūt esse illā cognitiōē ⁊ nō im-
possibilē manifestū est ex dictis.

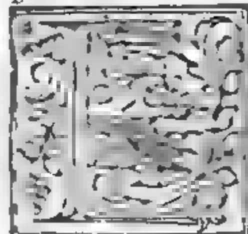
Notandum fʒ Linconien. q̄ h̄ ē ter- tius secūda mot⁹ con-
clusa a pho .s. motus est actus iperfectus: puto tñ illud
nō esse verū qꝛ aliqd est actus iperfectus q̄ nō est mo-
tus .s. albedo vel caliditas vt vnū ac etiā relatio ⁊ aliā
respectus .sʒ [illegible] cōclusionē vt ostēderet
antiquis motū nō esse actū purū in potentiā purā
sed actū admixtū potētie per quē ipsū mobile est par-
Tex. co. 16. tim in actu ⁊ partiʒ in potentia. (Mouet aūt). Quar-
ta cōclusio motus est actus mobilis inquātū mobile.
Istā cōclusiōem sic arguit phs: motus est actus mouē-
tis ⁊ mobilis: sed nō est actus mouentis inquātū mo-
uens igitur est actus mobilis in quātū mobile: tenet cō-
sequentia cū maiori: qꝛ motus est actus eius q̄ mouet
⁊ mouet: dictum est enim supra q̄ omne mouens phicū
mouetur .s. mouens in potētia: cuius imobilitas est qui-
es .s. q̄ aliquādo mouet ⁊ aliquādo nō mouetur: ⁊ cū
cessat a motu: imobilitas est vera quies: minor vō de-
claratur dupliciter. Primo qꝛ mouēs nō mouetur ni-
si inquātum tangit ⁊ patit: sed accidit mouēti q̄ tangatur
⁊ patiatur: qꝛ aliqd̄ est mouēs qd̄ nō tāgitur nec pati-
tur .s. primus motor: igitur accidit mouēti q̄ moueatur
Le. li. (Mouetur aūt ⁊ mouēs omne physicū sicut di-
ctum est cū sit potētia mobile ⁊ cuius imobilitas quies
[illegible] aliqñ sic ⁊ aliqñ nō huic imobilitas q-
es est adhuc enī agere dicitur per se mouēs qꝛ agere in-
quātū huiusmōi ipsū mouere est hoc aūt .s. actionē ⁊ mo-
tum facit tactu: quare simul agēs et mouens: quare simul agit
et patitur: vñ motus actus mobilis est inquātū mobi-
le accidit aūt hoc tactu motui .i. accidit motiuo q̄ tan-
gatur quare simul agit et patitur agēs nō autē patitur
inquātū agens sed inquātū mobile. ¶ Secūdo argu-
it phus illā minorē sic oē mouens mouet fm q̄ est in
actu: et si mouetur hoc est fm qd̄ est in potentia: sed mo-
tus est actus entis vt est in potētia: et nō vt est in actu
igit mot⁹ nō est actus mouentis inquātū mouēs: pʒ cōse-
quentia cū minori ex determinatis in alio capitulo. Et
maior tenet inductiue: nā oē mouens aut mouet fʒ sub-
stātiā: aut fm quātitatē: aut fm aliqd̄ aliorꝝ predica-
mentorꝝ: si mouet fm substātiā ipsū est mouēs in actu
p formā substātialē hoīs. Si autē mouens mouet fm
quātitatē: videlicet q̄ sit actu quātū: ⁊ q̄ sit in actu p
quātitatē: si vō mouet fm qualitatē opʒ q̄ sit actu q̄-
le: ⁊ q̄ sit in actu p qualitatē: calidū enī actu ⁊ nō ca-
lidum in potētia pducit caliditatē. Le. li. (Spēs aūt). Tex.
idest actus ⁊ forma semp existimabitur aliqua mouēs co. 7.
aut enī hoc est .s. substātia aut qualis aut quāta q̄ erit
principiū ⁊ cā motus: cū moueat vt actu hō facit ex po-
tentia existente homine hominem.

Notandum fm cōmentatorē com- mento. 17. q̄ oē q̄ mo-
uet ex eis q̄ mouēt in potentia quādo cessat a motu ⁊
cessatio eius fuerit vā qes nō mouet nisi moueatur: ⁊
tale mouens ⁊ motū sūt illa quorꝝ mā est eadē vt de-
claratū est i libro pygeneos: ⁊ iō corpa celestia nō mo-
uent ab illis q̄ mouent. ¶ Due pditōes reqrūtur ad h̄
q̄ mouēs i mouēdo moueat fʒ phʒ ⁊ pᵐᵃ: pᵃ est h̄ q̄
tale mouēs aial sit mouens i po^a: ita q̄ aliqñ moue-
at: ⁊ aliqñ nō moueat: in q̄ pditōe itelligit q̄ mouens
⁊ motū debeat cōicare in mā: sic q̄ eadē sit mā mouen-
tis ⁊ moti: ad hūc itellectū q̄ mā mouētis possit eē sub
forma moti ⁊ ecōtra fʒ [illegible] vel fʒ [illegible] qꝛ celū
de⁹ ⁊ itelligētie nō sic cōicāt cū mā in hijs iferiorib⁹ iō
nō opʒ q̄ in mouēdo h̄ iferiora moueant ab illis: mā
enī horꝝ iferiorꝝ non pōt esse sub forma celi: nec mate-
ria celi potest esse sub forma horum inferiorum. Se-
cunda cōditio est q̄ cessatio a motu mouētis sit vera q̄-
es: ita q̄ cū mouēs cessat a motu vere q̄escat: ⁊ qm̄ ve-
ra quies nō cōpetit vere nisi corporibus fm cōmenta-
torē hic. Ideo nō oportʒ formas substantiales in mo-
uendo moueri ab aliquo suo moto: nec oportet sensi-
bilia propria vel communia moueri ab aliquo quan-
do mouent sensus exteriores: quoniam talia post ces-
sationem a motu non vere quiescunt cum nō sint cor-
pora. Carentibus igitur illis duabus cōditionibus ē
mouens mouetur: nec opʒ q̄ omne tale mouens ali-
quod motū moueatur ab illo: qꝛ forte motum tamē

differt a mouēte q nō habet potentiā agēdi in ipsū: sʒ sufficit q oē hmōi mouēs moueat ab aliquo moto: ita q si ignis mouet parietē a tēdo ipsū nō opʒ igitē mo ueri a pariete: sed sufficit eū moueri ab aere imediato si bi: nō etiā opʒ hmōi mouēs moueri motu eiusdē spēi: qꝛ aliqđ mouens pōt mouere localiter: ⁊ pōt mouere motu augmētationis vel diminutiōis absqʒ eo q mo ueatur tali motu: sed sufficit q moueat ab aliquo suo moto: siue sit eiusdē spēi vel generis vel alterius speciei vel generis non est cura.

Secundo notandū ſm cōmentatorē eo dem cōmēto q Aristo. induxit hāc differētiam ad hoc vt diffiniat motū per istā aliam diffinitōem q̄ est notior prima: sʒ prima magis de mōstrat substātiā mot⁹: ista. n. est differētia materialis prima aūt est ſm formā. Prima ppositio cōmēti ē ista q mobile est differētia motus: pbatur subiectū forme accidētalis est differētia illius: vt patuit de naso qui est differētia symitatis ⁊ pspicuo qđ est differētia coloris: q̄libet eni istoꝝ adueniēs generi cōstituit spēm: sʒ mo bile est subiectū motus: igit mobile est differētia mot⁹. ¶ Secūda ppositio: mobile cōstituit diffinitōem mo tus: pbatur eiusdē est differētia cōstituit diffinitōem sed mobile est differētia mot⁹: igit mobile cōstituit differē tiaʒ motus. Sicut. n. ens in potētia: qꝛ est differētia mo tus: cōstituit diffinitōeʒ primā motus: ita mobile cōsti tuit secūdā diffinitōem motus: ex quo est differētia mo tus. ¶ Tertia ppositio: diffinitio secūda est notior pri ma: pʒ cōsequētia qꝛ differētia secūde diffinitiōis est no tior differētia prie diffinitōis: noti⁹ est. n. mobile q̄ ens in potētia: sicut noti⁹ ē aliqđ moueri q̄ ens esse in potē tia ad vlteriorē pfectiōeʒ. ¶ Quarta ppō: pria diffini tio magis declarat quiditatē mot⁹ q̄ scđa diffinitio: p batur: diffinitio data p dr̄iaʒ formalē magis declarat q̄ditatē diffiniti q̄ data p differētiaʒ materialē: sʒ prima diffinitio dat p dr̄iaʒ formalē mot⁹: ⁊ scđa p dr̄iaʒ mā lem eiusdē tc. pʒ dr̄ia cū maior: vnūquodqʒ eni magis hʒ q̄ditatē a forma q̄ a mā: ⁊ minor declarat: dr̄ia posita in pria diffinitōe est prior motu. s. ens ſm q in po⁴: dr̄ia aūt in scđa diffinitōe posita est posteri or motu vʒ mobile inquātū mobile: igit est dr̄ia mālis ¶ Ex hijs q̄ pʒ q p⁴ diffinitio dicit formalis: ⁊ scđa mālis: qꝛ pria dat p priora simplr diffinito: scđa vō datur. p differētiā posteriorē diffinito: licʒ eni subiectuʒ motus sit prius motu: tamē subiectū motus vt inclu dit respectū actualē ad motuʒ est posteri⁹ motu: mā. n. est prior quātitate: tū quātitas est prior mā quāta: ita illud quod mouetur est prius motu: tamen motus est prior mobili inquantum mouetur.

Contra dicta in cōclusione de actiōe ⁊ re actione: ac ēt in commēto dubita tur q ſm phm hic mouēs est in actu ⁊ motū in po⁴: ⁊ vnūquodqʒ mouet ⁊ agit ſm q est in actu: ⁊ mouet ac patit ſʒ q est in po⁴: igit nullū mouēs patit a suo mo to. Itē po⁴ motoris debʒ excedere potētiā rei mote per Aristo. scđo celi ⁊ in de motu aīaliū. Si igit idē respe ctu eiusdem est mouens ⁊ motum idem respectu eius dem est excedens ⁊ excessū quod est incōueniēs: quia tunc a pportiōe minoris inequalitatis procederet actio. Rādit Burleus ad hāc difficultatē cōcedēdo q idem est mouēs ⁊ motū in actu ⁊ in po⁴ n respectu eiusdē: sʒ rōne diuersoꝝ: vnde q si ignis agit in aquā ⁊ repatitur ab illa nō ſm eādē qualitatē agit ⁊ patitur sed ſm ca liditatē agit ⁊ ſm siccitatē patit: aqua vō ſm hūiditatem agit ⁊ ſm frigiditatē patit. Ista rn̄sio est cōtra de terminationē Aris. in libro de generatiōe ponētis actio nem ⁊ reactionē nō tātū in elemētis nō hn̄tibus sym boluʒ: sed ēt i hn̄tib⁹ symbolū: ignis. n. agēs in aerem nō agit nec patit ſm caliditatē: sʒ tn̄ ſm siccitatē remit tendo hūiditatē aeris: nec pōt dici siccitatē ignis agere ⁊ nō pati: qꝛ tunc nō oē mouēs moueret positis hijs duabus cōditōibus expressis in lrā. Etiā si ponat aq̄ frigida in calidā certū est q frigida remittit in frigidita te ⁊ calida in caliditate: q nō esset nisi caliditas ageret in friditatē ⁊ remitteret ab illa: ħ tn̄ difficultas magis spectat ad librū de gn̄atione: nec ħ mouetur ħ difficul tas: nisi vt habeatur completa noticia littere. Dicen dum igit q idē est mouēs ⁊ motū in actu ⁊ in poten tia respectu eiusdeʒ ⁊ ſm idem: sed non eodem modo vn̄ q̄libet qualitas pria est actiua ⁊ passiua: iō calidi tas respectu friditatis in actu est inq̄tū actiua: ⁊ in po⁴ inq̄tū passiua: ignis ergo agit in aquā nō inquātum passiu⁹: sed iquātū actiu⁹: ⁊ patit ab aq̄ nō iquātū acti uus: sʒ inquātū passiu⁹: licʒ ergo mouēs nō moueat a moto inquātū motū: tn̄ mouens inquātū mobile mo uetur a moto inquātum motiuū: ⁊ ita cōcedo q calidi tas excedit friditateʒ: ⁊ ecōtra sʒ nō eodē mō: caliditas eni vt actiua excedit friditatē vt passiua ⁊ friditas vt actiua excedit caliditatē vt passiua: sic. n. maior ē acti uitas caliditatis: q̄ est resistētia friditatis. ita maior est actiuitas friditatis q̄ sit resistētia caliditatis: ⁊ lʒ min⁹ agat in mai⁹ tn̄ agit a pportione maioris ieqlitatis: ex quo maior est actiuitas minoris q̄ resistētia maioris. Et si ex hijs cōcludit q ignis nūq̄ assimilabit sibi aquā qꝛ cōtinue fiet actio ⁊ reactio iter illa duo: dr̄ q Aristo. nō vult oē mouens in tota sua actiōe moueri suppositis illis duab⁹ cōditiōib⁹: sʒ in pricipio tm̄ dato q ma ior sit actiuitas passi q̄ sit resistentia agentis: ex quo eni ignis applicat⁹ certe aque ē simplr potētior aqua lʒ in principio patiat: tn̄ in pcessu tn̄ debilitat vtutē aq̄ quod frigiditas est minoris actiuitatis q̄ sit caliditas ignis resistentie tc.

Et dubiū au tem). Istud est tertiū capitu lum hui⁹ primi tractat⁹ tertij physicoꝝ: in quo ex pdictis manifestat subiectū mot⁹ cō parādo ipm: tā ad motoreʒ q̄ ad mobile ⁊ diuidit i ptes: in q̄ꝝ p⁴ facit q dcm est In secūda vō mouet dubitationē de actiōe ⁊ passiōe. vtrū sint ideʒ vel diuersa: ⁊ in quo sūt subiectiue: vtruʒ in agente ⁊ patiēte ibi. (Habʒ aūt defectum). In pria parte phus ponit duas conclusiones: q̄ꝝ pria est ista. Motus est in mobili tanq̄ in subiecto. Scđa pclusio. Motus est actus motiui ⁊ mobilis ibi. (Motiui au tem). Prima conclusio arguitur sic: omnis actus mo bilis proueniens a mouente est subiectiue in mobili: sʒ motus est actus mobilis proueniens a mouente: igitur motus est subiectiue in mobili: patʒ consequen tia cum maiori per ea que dicta sunt: quoniam mouēs ſm q huius proprias opationes non recipit in seipo igitur opʒ q recipiātur i mobili: minor vō est euidens: quoniā mobile ſm q huius est in potētia nō ab eo sʒ q hui⁹ nō pcedit motus sed a mouēte. Ex hoc est solu tum dubiū antiquoꝝ querētium in quo est mot⁹ subie ctiue: vtrū in mouēte vel in moto: ⁊ patʒ q in moto: ex

quo mot⁹ ē act⁹ entis in potētia fm q in potētia. ⁊ est actus mobilis inquantū mobile. l. e. li. (Et dubiū aūt manifestū est ipsoꝝ antiquoꝝ per ea que dcā sunt q ē motus ī mobili tanq̄ in subiecto: actus. n. hui⁹) . s. mobilis. (Et ab hoc . videtur a mouente eē motus.

Contra istā cōclusionem arguit sic: si motus est sui actus in mobili ⁊ moto subiecto mouerentur oīa accidētia illius p Arist. quarto physicoꝝ: igit motus mouet: contra determinationem phī quinto physicoꝝ: secūdo sequit q in aliquo est motus q̄d nō mouetur cōtra phm in precedēti capitulo: ⁊ pbat consequētia de puero nūc primo nato: cuius mā cōtinue ante hoc ñ mouebatur: ⁊ ptinue post hoc mouebitur: in puero quidem est motus ⁊ nō mouetur: q2 omne q̄d mouet prius mouebatur. 6. physicorum. Tertio descendat terra versus centrū mundi: ⁊ q̄ro vtrum motus ille sit subiectiue in terra vel in materia terre: nō in terra: q2 septimo physicoꝝ dicit cōmentator q opoꝛtet agēs agere in rē fm se totaz distinctaz cōstat aūt motū illū esse a forma terre: cuius illa est pō etiā in mā: q2 tunc materia nāliter descēderet: ⁊ cōsequenter reinclinaret motui cōtrario: nec esset indifferēs ad oēm motuz: que oīa sūt falsa. Quarto si motus successiuus est subiectiue ī mobili: p idē mutatio īdiuisibilis: q̄d cōcesso: sequit aliqd moueri q̄d nūq̄ mouebat nec vnq̄ mouebit ꝯ phz sexto physicoꝝ: ⁊ pbatur consequētia: q2 subiectū istius mutationis mouetur: vt suppono: ergo illa mutatio mouetur ⁊ nunq̄ mouebatur neq3 mouebitur: q2 nō fuit neq3 erit. Ite3 sequit q indiuisibile est diuisibile: quoniā mutatio localis celi durans solum pro hoc instanti est indisibilis: q2 se habet vt punctus in linea: ⁊ est diuisibilis q2 est subiectiue in toto celo: q quidē fm se ⁊ quālibet eius partē ē mutatum hac mutatione. ¶ Ad primuz dicit q nō incōuenit motū moueri p accidēs ad motū sui subiecti: sicut nō incōuenit motuz esse subiectuz motus p accidēs quito physicoꝝ. Et si arguit sic alteratio non alteratur: neq3 augmētatio augetur: igitur motus localis nō mouetur localiter: negatur consequētia: q2 nō si aliq̄d subiectum alteratur vel augetur: opꝫ omne q est in eo alterari vel augeri: sed bene opꝫ oē q est in eo moueri localiter: si ipm mouetur localiter: ideo nō soluz motus localis: sed ēt motus alterationis ⁊ augmētationis mouetur localiter p accidēs ad motū sui subiecti. ¶ Ad secundum cōcedo cōclusionem: nō tamen esset possibile in aliquo esse motū subiectiue ⁊ nō moueri neq3 incipere moueri: ⁊ hec est intētio Aristo. ibi: ⁊ cōcesso q puer incipiēs eē mouet: nō opoꝛtet concedē q mouebatur fm se totum: sed sufficit q mouebat fꝫ partē. Et ita determinat phus sexto physicoꝝ di. Omne q fit pri⁹ fiebat fm totum vel fm partē: sufficit enī sibi q nō datur motus p inceptionez de psenti: sed q ante oē motū fuit motus. ¶ Ad tertiuz cōcedo q ille motus est subiectiue tam in terra q̄ in prima materia: ideo forma terre inducēs illum motū agit eum in reꝫ distinctā a se: ⁊ fꝫ totū ex quo agit illum in materia ⁊ cōsequenter in toto mobili. Et cōcedo illam materiā naturaliter moueri deoꝛsum: nō tamē reinclinat motui sursū: quia talis naturalitas nō prouenit ex inclinatione passiua materie: sed ex inclinatione actiua forme: materia nāq3 prima īdifferens ē ex sui natura ad omnē motum nō oꝛdinatū in formā substātialem. ¶ Ad quartū cōcedatur cōclusio īducta de eo q per accidēs mouetur: non aūt de eo q per se mouet: ⁊ ꝯsequenter dicatur q sicut gradus latitudinis qualitatis est indiuisibilis intēsiue ⁊ diuisibilis exten͂ siue rōne subiecti vel quantitatis in qua extenditur: sic mutatio subita est indiuisibilis diuisione tēporis: q2 nō habet partē pteritā nec futurā: ⁊ est diuisibilis diuisione subiecti sic q est tota in toto: ⁊ pars in parte: nō tamē manēs neq3 in toto neq3 in parte nisi per instans. Motum autem . Secunda ꝯclusio motus est actus motiui ⁊ mobilis. Istam cōclusionez phīlosophus dupliciter pbat. Et primo sic: idē est act⁹ motiui ⁊ mobilis: sed nō videtur alius actus q̄ motus: ergo ⁊c. patet consequētia cum minori: ⁊ maioꝛ arguitur idem est actus agentis ⁊ patientis: sed omne agēs est motiuū: ⁊ omne patiens mobile: igitur idem est actus motiui ⁊ mobilis: patꝫ consequētia cum secūda parte antecedētis. maioꝛ aūt est clara inductiue: quoniā calefactio est actus calefaciētis ⁊ calefacti: ⁊ frigefactio est act⁹ frigefaciētis ⁊ frigefacti: ⁊ sic de aliis. l. e. li. (Motiui aūt actus nō alius est ab actu mobilis: opꝫ enim q̄dem esse actum vtriusq3) . s. taꝫ motiuo q̄ mobili. Motū quidē enī est in ipso posse pati: mouēs āt ī ipo operari ⁊ actiue vel agere sed est ipsuꝫ mouēs actiuū mobilis.

Notandum fm cōmentatoꝛeꝫ cōmēto. ⁊ q sicut actio agētis ⁊ patiētis est vna in subiecto ⁊ duo in diffinitione. Similiter est de motoꝛe ⁊ moto: eadē enī calefactio nūero est agētis ⁊ patiētis: ita q de eodē subiecto: veꝝ est dicere hec est actio agētis ⁊ patiētis: tamē fꝫ diuersas rōnes ⁊ diffinitiones: est enī actio agētis inquantū est ab agēte: ⁊ est actio patientis inquātū recipit in passo (Quare similiter . Secūdo sic: qualis est habitudo vnius ad duo ⁊ duoꝛum ad vnum ⁊ ascendētis ⁊ descendētis: talis est habitudo motiui ad mobile: sed idē spatiū est vnius ad duo: ⁊ duoꝝ ad vnū: ⁊ descendentis ⁊ ascendētis: igit idē mot⁹ est motiui ⁊ mobil: patꝫ cōsequētia: q2 mot⁹ fit ī spatio ⁊ ex ꝓpoꝛtiōe maioris ad minus ⁊ minoꝛis ad mai⁹. pꝛia ps añcedētis est nota: q2 sicut inuicē sūt coꝛrelatiue duplū ⁊ dimidiū rōne vni⁹ ⁊ duoꝝ: aut ascēdēs ⁊ descēdēs: sicut ascēsus ⁊ descēsus: ita inuicē referūtur coꝛrelatiue motiuū ⁊ mobile vt patuit in p⁰ capto hui⁹ primi tractat⁹. Scḋa ps añcedētis ex se ē manifesta: q2 idē īteruallū nūero est īter locū ascēdētis ⁊ locū descendētis: p eādem enī lineam nūo mouet ignis ad ꝯcauū lune ⁊ terra ad mediū mūdi. l. e. li. (Quare silr vn⁹ vtriusq3 act⁹ ē sicut idē spaciū ē vni⁹ ad duo ⁊ duoꝝ ad vnū: ⁊ ascēdētis ⁊ descēdētis

Notandū p⁰ fm ꝯmē ꝯ⁰. 18. q ꝓpoꝛtio primi ad fꝫ est alia a ꝓpoꝛtiōe scḋi ad p^m: ꝓpoꝛtio. n. inter vnū ⁊ duo eadē fm q est inter duo ⁊ est duo fꝫ q est ꝓpoꝛtio vni⁹ ad duo: q est dimidiū: est alia a ꝓpoꝛtiōe duoꝝ ad vnū q est duplū. Intētio ꝯ^us ē q ꝓpoꝛtio tripl'r sumit. s. mālr tm̄: foꝛmaliter tātū: ⁊ ptim materialr ⁊ ptim foꝛmalr: ꝓpoꝛtio accepta materialr tātū nō ē nisi spaciū īterceptū int maius ⁊ min⁹: aut inter eq̄lia: ⁊ sic ꝓpoꝛtio duoꝝ ad vnū re ⁊ rōne est ꝓpoꝛtio vni⁹ ad duo: q2 spatiū int duo ⁊ vnū re ⁊ rōne est spaciū int duo et vnū: et inter vnū ⁊ duo. Pꝛopoꝛtio accepta foꝛmalr tātū est hitudo maioꝛis ad min⁹: vl equalis ad equale: ⁊ sic ꝓpoꝛtio duorū ad vnū nullo mō est ꝓpoꝛtio vni⁹ ad duo: q2 ꝓpoꝛtio vni⁹ ad duo est ꝓpoꝛtio maioꝛis ieq̄litatis: ⁊ ꝓpoꝛtio vni⁹ ad duo ē ꝓpoꝛtio minoꝛis ineq̄litatis. Cōstat āt q ꝓpoꝛtio maioꝛis ieq̄litatis nō est ꝓpoꝛtio minoꝛis ineq̄litatis cū nunq̄ sit eadē relatio duoꝝ ꝯ cōpositoꝝ. Sēp. n. variato termio ⁊ fūdamēto variat relatio

⁊ q2 vnum nō est duo: neq3 ecōtra: ideo habitudo seu relatio vnius ad duo nō potest esse habitudo seu relatio vnius ad duo aut duo ꝑ aut vnum hmōi aūt habitudo vel relatio dicitur ꝓportio. Proportio autē accepta partim formalit᷑ ⁊ partim materialiter est spaciū interceptū inter maius ⁊ minus aut inter equalia: vt est ab vno in aliud vel econtra ⁊c. ⁊ sic ꝓportio duorum ad vnū ⁊ ꝓportio vnius ad duo sunt idē subo: ⁊ differunt ratione: sunt. n. idē subiecto: q2 idē spaciū numero est inter duo ⁊ vnū ⁊ inter vnū ⁊ duo: differūt aūt ratione q2 illud spatiū vt est a duobus ad vnū nō est illud spatiū vt est ab vno ad duo: sicut mobile vt ē in .a. pūcto nō est illud mobile vt ē in .b. pūcto ꝫ Aris. q̄rto phisico ꝓ . . . pūctus . . . b pūct⁹ . q̄d est ipossi.

Secundo notādum fm cōmentatorem eodē cōmento ꝙ ascēsus ⁊ descensus sunt idē fm ꝙ sunt motus inter duo: quoniam in respectu supioris dicit᷑ ascēsus ⁊ i respectu iferioris dicitur descēsus: diffinitio tamen nō est eadē ascēsus ⁊ descensus: lꝫ ambe sint idē fm subiectū. Intētio cōmentatoris est vt supra ꝙ ascēsus ⁊ descēsus pnt importare materiā tantū: aut formā tantū: aut partim formā: ⁊ partim materiā. Si iportant materiā tantū: sic ascensus ⁊ descēsus sūt idē re ⁊ ratiōe: q2 linea p quā fit ascensus re ⁊ ratiōe ē linea p quā fit descēsus. Si iportat formā tm̄: sic nullo modo ascēsus ē descensus: sicut nullo modo motus sursū ē motus deorsū: cū sint motus cōtrarij: neq3 aliquo mō relatio que refert sursū ad deorsū: est relatio que refert deorsū ad sursū. Si vō iportat formā ⁊ materiā similit᷑ est cōcedendū ꝙ ascēsus ⁊ descensus sint idē fm subm: ⁊ differūt ratione: qm̄ eadem est linea numero p quā fit ascensus ⁊ descensus: linea tamen vt per eā fit ascensus nō est linea vt p eā fit descensus: sicut neq3 linea vt incipit ab .a. pūcto ē linea vt icipit .a. b. pūcto: neq3 linea vt terminat᷑ ad .a. punctū est linea vt terminat᷑ ad .b. pūctū: aliter .a. pūctus esset .b. pūctus: q̄d est ipossibile. Dicit aliter Burleus ꝙ cōmentator forte in suo ydiomate per ascensū intelligit recessū ⁊ p descensū . . . recessus ⁊ accessus sunt idem subo: quoniā idē motus numero ē accessus ⁊ recessus: sꝫ nō sunt idē ratione: q2 mot⁹ dicit᷑ recessus vt est a termino a quo: ⁊ dicit᷑ accessus vt est a termino ad quē: ⁊ ista expositio etiā satisfacit cōmento: sicut idē intēsū est ⁊ remissū fm subm: non aūt fm rationē: eadē. n. albedo numero est intēsa ⁊ remissa: sed diuersis rationib⁹: est. n. intēsa vt distat a n̄ gradu ⁊ est remissa vt est ꝓpinqua nō gradui. Hec eni sunt. ¶ Sꝫ cōtra: dicta dubitat᷑ si idē est spatiū duo ꝝ ad vnū ⁊ ecōtra ⁊ ascendētis ⁊ descēdentis: igit᷑ numerās a duobus ad vnum numerat ab vno ad duo: ⁊ motū ascendendo mouet descendēdo: similiter si eadē ē calefactio agētis ⁊ patientis: ⁊ idē est motus motiui ⁊ mobilis: igit᷑ si patiens calefit agens calefit: ⁊ si mobile mouet᷑ mouens mouet: que oīa sunt iconueniētia. Respōdet phs negādo quālibet illa ꝝ consequētia ꝝ di. ꝙ lꝫ sunt idē fm subm nō tamen sunt idem fm rationē: ita ꝙ licet idē sit spaciū inter duo ⁊ vnū ⁊ inter vnū ⁊ duo: tamē spatium vt incipit a duobus nō est spatium vt terminatur ad vnum: ⁊ spaciū vt incipit ab vno nō est spaciū vt terminat᷑ ad duo. Similiter eadē est linea p quam mouetur ascendēs ⁊ descendēs: tamen linea vt terminatur in sursū non est linea vt terminat᷑ in deorsū: . . . eadem calefactio numero est agentis ⁊ patientis: sꝫ nō eadem rōne. Calefactio. n. vt ē agentis dicit᷑ calefacere ⁊ vt est patientis dicit᷑ calefieri. Cōsimiliter dicat᷑ de mouente ⁊ moto: ꝙ idē motus numero est actus vtriusq3: sed ratio est alia. Motus. n. vt est a mouente dicit᷑ mouere ⁊ vt est a mobili dicit᷑ moueri. 3. c. li. (Hec. n. sūt quidē vnum fm subiectum. ratio autem non est vna. Similit᷑ est in mouente ⁊ moto).

Notandum fm cōmentatorē cōmēto . . . ꝙ . . . est de moto ⁊ moto q̄m actio facta inter illa ē eadē: sꝫ in respectu alterius dicit᷑ mouere ⁊ in respectu reliqui dicit᷑ moueri ⁊ sunt valde opposita: lꝫ eni idē sit mouens ⁊ q̄d mouet᷑ ⁊ idē sit mouere ⁊ moueri: tamē mouere ⁊ moueri dicūtur opposita rōne respectuū oppositoꝝ. s. actionis ⁊ passionis: q̄ reperiunt in motu: p quo ꝝ vnū. s. p actionē motus dicit᷑ mouere ⁊ p aliū dicitur moueri scilicet per passionem. ¶ Sed dubitat᷑ cum diffinitio significet q̄ditatē rei: ⁊ vna res nō hꝫ nisi vnam quiditatem: quomodo hꝫ multas diffinitōes. Respōdet q̄d eadem quiditas est multipliciter in multis reb⁹ ⁊ ꝑ h hꝫ multas diffinitōes: humanitas. n. est quiditas hoīs coniuncta nō . . . rōnabilitati ⁊ aīalitati: sꝫ ēt disciplinabilitati ⁊ risibilitati: ideo vt coniungit᷑ rōnabilitati hꝫ vnā diffinitionē. s. aīal rationale vt coniungit᷑ disciplinabilitati hꝫ aliā diffinitionē aīal disciplinabile: vt vō coniungitur risibilitati hꝫ aliā vtputa animal risibile: ita spaciū iter .a. ⁊ .b. coniungit᷑ .a. ⁊ coniungit .b. vt piūgit᷑ .a. hꝫ vnā diffinitionē vt piungit .b. hꝫ aliā diffinitionem: cū igitur q̄ditas eo modo se offerat itellectui: quo modo repit᷑ in reb⁹ itellect⁹ pn̄ter format diuersas diffinitiones correspondētes diffinitionib⁹ ⁊ modis quos inuenit in rebus.

Circa predicta de motu occurrit questio: vtrum . . . motus . . . ꝙ nō. Primo q2 oē ꝙ est: est in instāti: motus est i istāti igit᷑ motus nō est: patet cōsequētia cū maiori: minor vō est Arist. sexto physico ꝝ: argui᷑ tm̄ illa minor sic: si motus est i istāti ⁊ motus est finitus ⁊ successiuus: igitur motus est finitus ⁊ successiu⁹ i istāti: cōsequēs ipossibile: q2 si motus est finitus i istāti: igit᷑ finiētia motus sunt i istāti: ⁊ p cōsequens eiusdē motus duo mutata eē aut duo fines sūt in eodē instāti ꝙ est ipossibile. Similiter si motus est successiu⁹ i istāti: igit᷑ motus hꝫ ptes in ipso succedentes in instanti: ꝙ non est possibile data indiuisibilitate instātis. Scdo sic: si motus est aut fuit: sequit᷑ quod aliq̄d est vel fuit: ⁊ tamen pōt esse ꝙ illud nunꝙ fuit cōtra determinationē Aristo. septimo Ethicoꝝ di. hoc solo priuat᷑ de⁹ genita facere ingenita: ⁊ ꝓbatur cōsequētia ꝙ iste motus horalis est aut fuit demōstrando motū quo mouen᷑ in tota hac hora: ⁊ tm̄ potest eē ꝙ iste motus horalis nunꝙ fuit: q2 pōt esse ꝙ tu nō mouebaris p istā horā: ex quo moueri p totā hanc horā dependet a voluntate tua. Tertio sequit᷑ ꝙ a ꝓportione equalitatis fit motus cōtra phm secundo celi ⁊ octauo physico ꝝ: ⁊ ꝓbatur cōsequentia ponendo ꝙ a mobile continue fuit motum ⁊ continue mouebitur in aliquo medio minoris resistētie ꝙ ipm fuit pōnē: ⁊ ꝙ p hoc instāti tantū sit tanta resistētia medij q̄nta po . . . a. ⁊ argui᷑ sic .a. imediate ante hoc mouebatur ⁊ imediate post hoc mouebit᷑: igit᷑ iā mouet᷑: pꝫ consequētia q2 necessario isti motus duo horales cōtinuātur si tpa in quibus fiunt illi motus cōtinuant᷑: sed tanta est resistētia quāta actiuitas: igit᷑ a ꝓportione equalitatis fit mot⁹. Quarto sequit᷑ q̄d lībꝫ mobile localiter continue infinite velocitatis moueri ꝓbatur ⁊ pone ꝙ

in tota hora futura a mobile pertransibit pedale spatium: et sequitur quod immediate post hoc pertransit nullum spatium: quia immediate post hoc erit pertransitio totius spatij semper. n. est totus motus si est aliqua pars motus: et dato quod in prima medietate hore mouebitur velocitate vt quattuor: et in secunda mouebitur velocitate vt. 8°. sequitur quod continue per totam istam horam. a. mouebitur vniformiter et difformiter: quia continue mouebitur motu prime aut secunde medietatis et motu totius hore: sed motus prime medietatis semper erit vniformis: ac etiam motus secunde medietatis et motus totius hore erit difformis: igitur continue mouebitur motu vniformi et difformi. Notandum quod istud dubium inductum est non propter opinionem Zenonis et Parmenidis et Melissi negantium simpliciter motum sed propter opinionem quorundam modernorum dicentium nullum motum esse propter rationes primas: sed bene motum fuisse vel forte aut posse esse: et quod hec fuit intentio Arist. et cum allegatur contra eos aliquid talium: motus est in mobili: motus est actus mobilis: aut entis in potentia: motus est actus imperfectus: aut actus motiui et mobilis dicunt omnes istas intelligendas esse de preterito et futuro: et ita glosant omnes alias propositiones philosophi et commentatoris que videntur inferre motum esse. Ista opinio interimit seipsam quoniam negantes motum esse loquuntur et loquentes affirmant motum esse: dicunt. n. quod impossibile est aliquem hominem loqui vel ambulare: et quod non est possibile aliquid calefieri vel frigefieri quod est nimis dissonum et contra communem modum loquendi. Arist. etiam primo physicorum non probasset primam materiam esse neque septimo et octauo physicorum probasset primum motorem esse: quia talia non possunt probari nisi per transmutationem et motum secundum commentatorem: constat autem quod talis de presenti non potest demonstrari per aliquam propositionem de preterito vel futuro: Ideo hec opinio est relinquenda et soluende sunt rationes. ¶ Ad primum dicitur quod sicut indiuisibile mouetur per accidens ad motum diuisibilis: ita motus finitus ac successiuus et diuisibilis in partes est diuisibilis in instanti indiuisibili per accidens ratione sui mutati esse: quod est per se in instanti: et cum philosophus dicit. 6°. physicorum quod motus non est in instanti loquitur per se et non per accidens et licet concedatur quod motus finitus et successiuus sit in instanti: non tamen necesse est concedere motum esse finitum et successiuum in instanti: conceditur. n. quod tempus calidum et pluuiosum est in celo nullum tamen tempus est calidum vel pluuiosum in celo cum in celo nulla sit pluuia neque caliditas. ¶ Ad secundum conceditur conclusio et ad probationem dicitur. hoc solo priuatur deus genita facere ingenita. Videtur quod licet deus nullum genitum faciat ingenitum: tamen aliquod genitum potest facere non esse genitum: dummodo illud esse genitum non dependeat a futuro: nunc autem hunc motum fuisse demonstrando totum motum horalem dependet a futuro: dixi tamen alias in loycalibus quod totus motus horalis est: non tamen fuit nec erit sed tamen pars eius: ille tamen modus loquendi in physicis non est vtendus. ¶ Ad tertium negatur consequentia: et ad probationem qua arguitur. a. iam moueri negatur consequentia: et cum dicitur hos motus inuicem continuari sicut et tempora in quibus fiunt: dicendum quod duplex est continuatio: scilicet per se et per accidens continuatio per se est illa que prouenit ex proprio copulatiuo partium inuicem: continuatio autem per accidens est illa que prouenit ex copulatiuo alicuius alterius gratia: continuatio superficiei est continuatio per se: quia prouenit ex linea que est proprium copulatiuum partium superficiei: continuatio albedinis et nigredinis in eadem superficie est continuatio per accidens cum prouenit ex continuatione superficiei et non proprio: ita in proposito illi motus continuantur per accidens ad solam continuationem temporis secundum quod proprium continuatiuum temporis quod est instans: non autem super proprium continuatiuum motus quod est mutatum esse. Pro hoc intelligendo non mouetur. a. quia nullum est

mutatum esse continuans illos duos motus ex quibus sequitur quod illi motus sunt continui per accidens et discontinui per se: quare propter ex his non fit vnus motus. ¶ Ad quartum negatur consequentia ad probationem est quod licet illa tota pertransitio sit immediate post hoc erit non tamen per quam immediate post hoc pertransiet pedale spatium: immo nullum spatium immediate post hoc pertransiet per totam horam: sed in tota hora pertransiet totum spatium et in medietate hore medietatem spatij et sic in aliis partibus proportionabiliter. Et in casu illo dicitur quod. a. non continue per totam horam mouebitur: quia in medio instanti non mouebitur. ex quo motus prime medietatis et motus secunde medietatis non continuantur intrinsece et per se sed tamen extrinsece et per accidens ad continuationem temporis: et concesso. a. moueri per totam horam: et in medio instanti: dico quod nunquam mouebitur simul vniformiter et difformiter: Ista in prima medietate hore quam in secunda mouebitur motu vniformi et difformi: vnde tam in prima quam in secunda medietate hore mouebitur tamen vniformiter: in medio autem instanti mouebitur precise difformiter: quia mouebitur tamen motu difformi composito ex motibus illarum medietatum: et hoc posito quod illi motus per se continuentur per proprio mutato esse.

Secundum dubium vtrum motus localis differat a mobili loco et spatio et arguitur quod non inducendo quattuor inconuenientia concessa parte affirmatiua. ¶ Primum inconueniens quod per totum celum est in infinitum intensus motus extensus: quia ab eterno fuit motus in celo vniformiter in acquiri: et nullus desinebat esse: igitur etc. probatur consequentia cum maiori: et minor declaratur: quia nullus motus celi corrumpebatur a suo contrario: nec propter defectum sui subiecti vel agentis quia subiectum et agens eternaliter fuerunt: nec illi motui aliquid contrariatur: immo sequitur quod subito inducitur totus motus localis ex quo non habet resistentiam sicut lumen in medio. ¶ Secundum inconueniens quod motus celi est infinite potentie: quia motus celi horalis est aliquante potentie cum sit productiuus caliditatis primo metheororum: et diurnus in duplo maioris potentie et sic in infinitum: omnis enim effectus producibilis a motu vnius hore potest produci a motu vnius diei et plusquam in duplo maior. ¶ Tertium inconueniens est quod aliquod agens naturale agit fortius in partem remotam quam in propinquam: quoniam velociorem motum inducit in parte distante baculi reuoluti a manu tua quam propinquam manui tue: et quod illud sit inconueniens patet in alteratione et in motu locali intelligentie mouentis velocius partes equinoctiales celi vbi dicitur esse: quam partes polares vbi dicitur non esse. ¶ Quartum inconueniens quod motus localis habet partes intensiuas quod non est concedendum quia terminus eius ad quem scilicet vbi non habet partes intensiuas: et quod illud sequitur probatur quadrupliciter Primo quia motus localis est intensus: et omnis intensio fit per additionem partis ad partem in eodem subiecto. Secundo mouente. a. b. mobile: igitur motus vt duo per totam horam si in medio instanti adueniret vnum aliud mobile duplicans tamen. a. motum. b. mobilis: tunc foret alius motus superadditus priori motui ex quibus fieret motus in duplo intensior. Tertio quia in medio instanti hore erit 3a medietas motus et pars 4a quarta eiusdem motus: et pars 8a: et sic in infinitum: et hoc in eodem mobili. Quarto quia si in 2a medietate moueretur. b. gradu vt 4or: et in prima solum gradu vt vnum: tunc moueretur in quadruplo velocius: et pariter a proportione quadrupla: omnis proportio quadrupla componitur ex duobus duplis equalibus: igitur motus in medietate componitur ex duobus partibus intensiue equalibus. Nota quod istud dubium introductum est propter opinionem dicentium motum localem non distingui a mobili: et propter opinionem gregorij de arimino dicentis motum localem non differre a spatio vel loco

contra quas opiniões arguit̃ ⁊ maxīe ꝯ ocham multi plicit̃ ⁊ pᵒ sic: Si deus anichilaret oīa ꝑter vltimam sperā motā sicut iā mouet̃: sic ipsa se hēret ꝯtinue intrinsece aliter ꝙ primo igit̃ ꝯtinue acquireret aliquā aliẽtatē: sed non acquireret se nec aliquā partē de nouo: igitur ꝯtinue acquirēt motū a se distinctū ꝑ quē diceretur aliter se hēre quā prius ⁊ posterius sed nunc ita mouet̃ sicut tunc igit̃ iā acquirit motū localē a se distinctū. Et confirmat̃ deus posset oīa ānichilare ꝑter mūm primū motū ⁊ vltimā sperā ⁊ ipsā mūm mouere versus vltimam sperā: si igit̃ ille motus eēt mū ⁊ ille mot᷒ ē actus vt est habitū ex determinatiōe phī sequit̃ mūm eē actū contra phm ⁊ ꝯᵗᵘᵐ pᵒ physicoꝝ. Scḋo dato illo sequitur ꝙ motus rectus est motus circularis ⁊ motus vniformis est motus difformis ꝯ phm. 5ᵒ. physicoꝝ: ⁊ ꝓbatur ꝯña dato ꝙ vnum spericum vnif̃ ⁊ difformiter moueat̃ sursū vel deorsū ⁊ ipsū ꝯtinue moueat̃ circulariter vniformiter circa centrū ꝓpriū vt pꝫ per pūā ꝓiectā: tunc per illā opinionē illa pila ē motus rectus ⁊ circularis ⁊ ꝯñter vniformis ⁊ difformis: imo sequit̃ ꝙ motus alteratiōis est mot᷒ localis ponēdo ꝙ aliq̄ albedo simul moueat̃ localiter ⁊ intēdat̃. hec. n. albedo per opinionē est motus alteratiōis ac localis ex quo mouet̃ localr. ¶ Tertio sequit̃ ꝙ aliquis mot᷒ localis est indiuisibilis ꝯ phm 6ᵒ. physicoꝝ ⁊ ꝓbat̃ ꝯña: quia aliq̄d indiuisibile mouet̃ localr. Et ꝙ motus terre sursum non est ei violētus ꝯ Arist. 5ᵒ. physicoꝝ: ⁊ pꝫ consequētia: q2 terra nō ē violēta terre: ⁊ ꝯñter ꝙ motus dat̃ pᵐ instās ꝯ phm. 6ᵒ. physicoꝝ: ⁊ pꝫ ꝯña: q2 mobilis dat̃ pᵐ instās: imo sequit̃ ꝙ nullū mixtū pōt nāliter localr moueri nisi moueat̃ motibus ꝯriis. s. formis elemētoꝝ ꝯriis que dicūt eē motus ꝑ opinionē ex quo mouet̃. ¶ Quarto sequit̃ ꝙ añ oēm motū localem finitū fuit motus ꝯ phm. 8ᵒ. physicoꝝ ⁊ ꝓbat̃ ꝯña: quia nō añ oē mobile finitū fuit motus cū añ pᵐ mobile nihil fuerit: ⁊ sequit̃ ꝙ nihil pōt ꝓducere nouū motum localē: sicut null᷒ gñat sacerdotē ꝙ ē ꝯ totā phiam ⁊ probat̃ ꝯña. Nā si ꝓduceret̃ nouus motus ꝓduceretur nouū mobile ꝙ moueret̃: ⁊ sic nō oē ꝙ mouetur prius mouebat̃ ꝯ phm 6ᵒ. physicoꝝ: imo sequit̃ ꝙ hñs motū nō mouet̃ fm se nec fm aliq̄d sui ꝯ phm in hoc 1ᵒ ⁊ pꝫ ꝯña: q2 hñs mobile nō mouet̃ aliquo. s. prim᷒ motor: ⁊ sequit̃ ꝯñter ꝙ aliq̄s ē mot᷒ localis infinite intēsionis. Nā moueat̃ vnū mobile vniformiter gradu vt octo in quo sit caliditas vt 4ᵒʳ: ⁊ cum q̄lꝫ grad᷒ illius caliditatis moueat̃ vt 8ᵒ. sequit̃ ꝙ in eodem subo adequate sunt infiniti grad᷒ mot᷒ nō cōicātes quoꝝ q̄lꝫ ē vt. 8ᵒ. Pro ista ꝯᵒne ē expsse. Arist. 4ᵒ. topycoꝝ di. neq̧ superabundātia ē superabūdās: neq̧ vehementia vehemens eodēadmodū nec disciplina disciplinatā. nec mot᷒ mobile: ⁊ in hoc 3ᵒ dixit phs ꝙ mot᷒ ē actus entis in poᵃ 2ᵐ ꝙ in poᵃ ⁊ ꝙ ē act᷒ mobilis inq̄tū mobile ⁊ ꝙ ē in mobili subiectiue ⁊ ꝙ est act᷒ motiui ⁊ mobilis ⁊. 6ᵒ. phycoꝝ ꝙ mot᷒ diuidit̃ diuisiōe mobilis ⁊ tpis ⁊ 7ᵒ phycoꝝ ꝙ motus localis ⁊ alteratiōis nō inuicē cōparant̃ quoꝝ nullū ꝯuenit mobili loco vl spatio: ⁊ ita oīa arᵃ ꝓbātia motū localē nō eē mobile [illegible] ꝓbare motū localē nō eē locū neq̧ spatium. Et ex predictis sequit̃ primo ꝙ mot᷒ localis nō ē aliq̄s respect᷒ cōpiect᷒ vt dicit Joānes [illegible]: q2 nulli absoluti ē passio alicui᷒ respectiua sed tps ē aliq̄d absolutū de ꝑdicato q̄litatis per arist. in ꝑdicamentis igit̃ nō est passio alicui᷒ respectiui sꝫ tps ē passio mot᷒ ꝑ arist. 4ᵒ physicoꝝ: igit̃ motus non ē aliq̄d respectiuū. Scḋo sequit̃ ꝙ mot᷒ localis non est aliquis motus indiuisibilis vt opinati sūt plures moderni: q2 phs in hoc 3ᵒ ponit motū eē de numero continuoꝝ ⁊ ꝙ ꝯsistit in tpe vnū post aliud [illegible] agonisticus. Tertio sequit̃ ꝙ mot᷒ localis nō ē aliq̄d accidēs fixū in subo vt opinati sūt multi: pꝫ q2 si sic: ꝗ tale accidēs ꝯtinue est in mobili vel solū dū mouet̃ non primo: q2 tūc in aliquo eēt mot᷒ ꝙ ñ moueret̃ ꝯ phm ⁊ ꝯria eēnt sic tā positiua quā priuatiua ꝯ phm 5ᵒ. physicoꝝ ⁊ pᵒ pñtis. Nec 2ᵐ q2 q̄ro vtꝝ mot᷒ localis hore subito ꝓducat̃ vel successiue: si subito ꝗ nihil posset difformiter moueri in hora ꝙ est [illegible]: si subito hēra totū illū motū. si successiue igit̃ nihil posset vniformiter moueri in hora: q2 ꝯtinue hēret motū intēsiorē ⁊ intēsiorē. Quarto seq̄t ꝙ mot᷒ localis ē accñs successiuū fluxibile in subo pꝫ ex dictis de motu ꝙ ē act᷒ entis mobilis ⁊ subiue in mobili: igit̃ ē forma mobilis ⁊ nō substantialis: igit̃ accñtalis ⁊ ꝙ sit successiua pꝫ per phm ipsū in hoc 3ᵒ ponentē differentiā inter ꝑmanēs ⁊ successiuū di. ꝙ successiui ptes inuicē succedūt ⁊ nō manēt sil̃ ⁊ dat exemplū de motu tpe ⁊ ludo agonistico. Ex illa ꝯᵒne sequit̃ ꝙ cū phs dicit motū eē in mobili subiectiue, illa ꝑpō in ñ dicit hitudinē ꝑdicatiōis vt glosāt hoīes ꝯ [illegible] opinionis sꝫ hitudinē [illegible]: si diceret̃ sc̄ȧ de hitudinē ꝑdicatiōis eq̄ eēt ꝯcedendū ꝙ mobile ē in motu sicut ex: q2 mobile ita ꝑdicat̃ de motu sicut mot᷒ de mobili. ¶ Ad pᵐ dr̃ ꝙ mot᷒ localis corrūpit̃ ꝑ accñs amouens [illegible] sil̃ ⁊ illa de causa nō subito pōt induci sic lumē. ¶ Ad 2ᵐ ꝯcedo ꝙ motus celi est infinite vtutis in duratiōe: nō aūt itensiue neq̧ extensiue: nec aliud probat phs de pᵒ motore. 8ᵒ: physicoꝝ. Ad 3ᵐ ꝯcedo ꝙ agens nāle agit maiorē motum in remotiorē q̄ in ꝓpinquū: ⁊ ad dictū cōe dr̃ ꝙ illō intelligit̃ de forma itensibili ⁊ remissibili qualitatiua. ¶ Ad 4ᵐ negat̃ ꝯña ⁊ dico ꝙ itensio q̄litatis attenditur penes illō sꝫ itensio mot᷒ localis attendit̃ penes maiorē velocitatē ⁊ ꝓportionē: nec ꝓprie dr̃ mot᷒ localis intensus: sꝫ velox vel tardus: vt vult phs. 4ᵒ. ⁊. 6ᵒ. physicoꝝ. Itē in casu posito de. a. ⁊. b. dr̃ ꝙ nūq̄ extenderet̃ motus illoꝝ duoꝝ agentiū: sꝫ produceret̃ mot᷒ vnus nō hñs ptes itēsiuas idētenter product᷒ a quolꝫ illoꝝ. Itē dico ꝙ in medio istāti hore nō erit dupla medietas nec aliq̄ ps eiusdē: sꝫ tūc erit tot᷒ motus ꝯposit᷒ ex pᵃ ⁊ 2ᵃ medietate ⁊ totus mot᷒ cōposit᷒ ex vltia. 4ᵃ. pte medietatis ⁊ pᵃ 4ᵃ 2ᵉ medietatis: nec dicunt̃ tales motus extensi: q2 cōicant̃ ⁊ vn᷒ est ps alterius. Itē dr̃ ꝙ nulla proportio [illegible] formalr in ptes cū sit indiuisibilis: sed tm̄ virtualr rōne fundamēti ⁊ terminoꝝ inter q̄s sunt alie proportiōes minores [illegible] proportio motus cū quelibet proportio sit accidens respectiuum ⁊ omnis motus accidens absolutum.

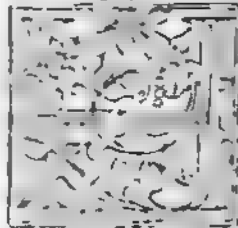
Tertium dubiū vtrum motus alteratiōis augmentationis vel diminutionis vel a q̄litate vel a quātitate q̄ acquirit̃ realr sit distinct᷒ ⁊ arguit̃ ꝙ nō. Primo q2 alr ad vnū termⁿ numero eēnt duo mot᷒ distincti nūo ⁊ spē: pꝫ ꝯña: q2 forma fluens ⁊ fluxus dr̃nt nūero ⁊ spē: sꝫ ꝯñs est ꝯ phm q̄nto physicoꝝ: di. ꝙ impossibile est vt due alteratiōes vnius rei ducāt ad vnā formā: vbi ꝯᵒᶻ inopinabile est ꝙ motus diuersi inducant̃ ad eūdē finē: ⁊ res. n. diuerse inducunt ad diuersos fines. ¶ Scḋo oīs for᷒ q̄ ab agente ꝑ actionem [illegible] est for᷒ fluens sed oīs fluxus est [illegible] oīs fluxus est for᷒ fluens ⁊ si [illegible] ꝙ oīs fluxus est for᷒ fluens ⁊ nō e [illegible] arguitur sic: forma fluens acq̄rit̃ ꝑ fluxū in extrīsico subo post q̄ non

inbesse ⁊ ille fluxus iterum est forma fluens: igitur vel sic in nouo subo p alia fluxu ⁊ erit pcedere in infinitu. ¶ Tertio alteratio vnius hore cu non sit eterna aliqn corrumpetur: ⁊ n i istanti: q2 nullus mot9 e p se i istanti: igit i tpe aut in tpe in q erit: vel in tpe in q no erit: no in tpe i q n erit: q2 in tali tpe ille motus erit simplr corrupt9 vl simpliciter gnandus: nec i tpe in q erit: q2 tuc aliqd p vna tota hora ptinue gnaret ⁊ corrupet: cu non sit ro qre motus ille corrupit p corruptione alicui9 ptis qn gnet per gnatione alterius ptis. Ite no appet a q corrupat talis fluxus ptius: ⁊ vn ptinue p alio: ⁊ alio instanti sit alius ⁊ alius grad9 idiuisibilis: qm si tuc aliqd alteret in hora vni9 difformi latitudo alterationis coponeret ex idiuisibilib9 .s. ex gradib9 ptinue noui gnatis ⁊ corruptis. ¶ Quarto frustra fit p plura q pt fieri p pauciora: sz oia eq bn possum9 saluare no ponedo hmoi fluxu sicut ponedo igit ⁊c. maior e arist. p9 physico 2 ⁊ minor arguit. Na ex hoc q aliqd depdit aliqua forma qua hz n o3 q acqrat aliqua re noui i sz depditio quatitatis no e sine alteratione igit aliquid pot alterari absq eo q aliqua re noua acqrat ⁊ p3 iter pot acqure aliqua qlitate absq acqsitione alteri9 rei possibile est et q aliqua perdat aliq quatitate absq acqsitione noue rei: igit p ide pot acqrere aliq quatitate absq alia acqsitione: frustra g ponit augmetatio vel diminutio distincta a quatitate. Ite pot applicari ad motu locale: ex b9 enim q aliqd corp9 est i vno loco: ⁊ postea in alio sine quiete media ⁊ sine alia re ponit illd corp9 moueri: g motus localis no est hmoi fluxus. Istud dubiu tactu e pp opinione Ocha: Gregorij ⁊ Joanis Buridani di. motu alterationis nihil esse nisi qlitate q acquirit vl deperdit: ⁊ motu augmentationis vel diminutionis no distingui a quatitate q acquirit vl depdit. ¶ Cotra qua ponez arguit. Primo sic alteratio: augmentatio: ⁊ diminutio e p se act9 entis i po9 2m q i po9: sz nulla quatitate vel qlitate data illa no est p se actus entis i po9 2m q in potentia: igit quacunq qtitate vel qlitate data illa no est alteratio: nec augmetatio: neq diminutio: p3 p9 cu3 maior ex determiatis a pho circa diffonem mot9: mior aute est euidens: q2 qcuq qlitate vel quatitate signata accidit sibi q sit dispo ad vlteriore for.m. ¶ Scdo ad nulla motu e p se mot9 s.m arist. 5. physicoz: sz ad qlz qualitate q acqrit aut qtitate est p se mot9 s.m arist. ibidem: igit nulla qlitas vel quatitas est motus: ⁊ p pns nulla qlitas est alteratio nec aliq quatitas est augmentatio vel dimi9. ¶ Tertio qlz qlitas aut qtitas est res permanens: null9 motus est res pmanens: igit nulla qlitas vel qtitas est mot9: p3 p9 cu miori p aris. i hoc 3. ⁊ maior est clara: q2 cuiuslz qlitatis ⁊ qtitatis ptes manent sil. ¶ Quarto arguit sic spaliter d qlitate: nlla qlitas p se hz diuisibilitate3 p ari. p9 physicoz: sz qlz motus p se hz diuisibilitate3 s.m phs in hoc 6. ⁊ in 4. physicoz cu sit de nuero ptinuoz: igit nulla qlitas est motus. Pro declaratione hui9 difficultatis e p9 sciendu q sicut duo mot9 locales eiusdez ronis no pnt iuice coextendi: q2 mot9 localis n hz ptes itensiuas: sz bn diuersaz rationu: q2 motus rect9 ⁊ circularis iuice3 coextendut in motu pilee: qbus tn no fit vn9 mot9: ita nulli duo motus augmentationis eiusdez ronis diminutionis iuicem coextendut: sz bn diuersaz ronu: vn augmetatio ⁊ diminutio coext ... rarefactione ⁊ condensatione iuicez coextendut: vt p3 in pio rarefactione ... fectione ⁊c. Et hoc io q2 dimensiones ad quas vadunt sut diuersaz ronu ⁊ iuicez coextendut. io motus augmetationis vel diminutionis no hz ptes itensiuas: sicut nec motus localis sed solu successiuas ⁊ extensiuas. Motus aut alterationis pter has ptes itensiuas: sic q termini ad que du due illuminationes adiuice extedut: sicut duo lumina pueniētia a duob9 luminosis ex qb9 sit vna illuminatio itesior: sicut ex duob9 luminib9 vnu3 lume intensius. Ecia due calefactiones iuice coextedunt: sicut due caliditates puenietes sil ex duob9 calidis ex quib9 fit vna calefactio: imo eadez calefactio nuero puueniens tn ab vno calido hz ptes intesiuas sic su9 terminus ad que. ¶ Scdo no.m q lz aliq mot9 eiusdem speciei inuice coextedunt vt ptes calefactiones vel illuminationes: ⁊ aliq diuersaz specie3: vt mot9 rect9 ⁊ motus circularis: ⁊ aliq diuersoz gneru ⁊ pdicamētoz: vt mot9 localis alterationis ⁊ augmetationis: q aliqd sil mouet illis trib9 motib9: no tn e posse aliquos mot9 diuersoz tepoz inuice coextendi siue coicent siue no coicent. Si enim aliqd calefiat p vna hora tota calefactio p9 medietatis no pot coextedi calefactioni 2. medietatis: sicut no pnt sil ee: ⁊ si tota calefactio sil est cu pte eiusde ppor.ta ex 2. medietate p9 medietatis ⁊ p9 medietate 2. medietatis no pp hoc coextedunt ille calefactiones: q2 ps no proprie coextedit toti: ⁊ maxie q2 tps mensurans tota calefactione e duplu ad pte signata. Ex pdictis sequit: Primo q nulla alteratio e res alterabilis: nec aliq augmentatio e res augmetabilis: q2 dato opposito alteratio esset augmetatio 3 phm 5. physicoz: ⁊ p3 p9: q2 eadem res nuero augetur ⁊ alterat etia3 augmetatio eet diminutio: q2 ide augeretur 2.m vna dimsione3 ⁊ diminueret s.m alia. dicit n. phs supra q altera9 e accns alterabilis inqtu hui9: augmetatio act9 augmetabilis inquantu hui9: ⁊ diminutio act9 diminuibilis iqtu hui9: sz nihil e act9 suiipsi9 igit ⁊c. ¶ Scdo seqt q aug9 vl diminutio aut alteratio e accns absolutu ⁊ n respectiuu3 patet: q2 mot9 localis e accidens absolutu3 vt patuit: ⁊ nunc p ide mot9 noia sunt absoluta: p3 p9: q2 termini istoz motuu sut absoluti ⁊ res ad que mot9 localis e in respectiuus: sz spatiu sup q fit sit abso.m: dt n. phs p9 metaphysice q mensura ⁊ mensuratu debet ee vniugenea vt pmanens mensurat pmanete: ⁊ successiuu successiuo: igit absolutu mensurat absoluto: sz tps e mensura cuiuslz mot9 p arist. 4. physicoz: ⁊ tps e absolutu: q2 de pdicamto quatitatis s.m ari. ibide arguit ois motus e ens absolutu. ¶ Tertio seqt q alter9 aug9 ⁊ diminutio sut accia fluxibilia in subo: p3 q2 n si subest neq accntia pmanentia ex dictis: igit sut acc9 fluxibilia: dicit eni phs circa fine hui9 tertij q tpis ⁊ mot9 ps accepta non manet: ⁊ 4. physicoz dicit q ipole e duo tpa no coicantia esse sil: sz tps est passio mot9: vt asserit ibide: igit ipole est duos mot9 esse sil diuersoz tepoz no coicantiu. ¶ Quarto sequit q ois mot9 formalr sumptus diffinitur a q re pmanete. Et notat duo formalr sumptus: q2 p9 in hoc 3. ⁊ 5. physicoz ponit duplice motu .s. formale q est fluxus ⁊ mate q est ... fluxu ⁊ de ma mot9 s.m eu: mo talis motus est res permanens: sz motus formalis de q sit metio in pni e res successiua. ¶ Ad p.m pcedit p9 ⁊ p9 loquedo de duob9 motibus: quoz vn9 est formalis: ⁊ reliqu9 e malis: sed loquedo de ambob9 motib9 formalib9 ... ⁊ p9 no pcedit illud. ¶ Ad 2.m dr q mot9 e forma fluens successiua ⁊ no forma fluxu pmanens ... cometator cu noiat forma fluente: qua vult Arist. non acquiri nec p fluxu pcedente d no pcedit a termino a q ad terminum ad que3: nec ab extremo ad extremu ...

...medium q Arist. 5° physicorum: nec procedit in infinitum: quia iste fluxus non acquirit p ... fluxu cu sit inmediatus termino ad mobile n. no potest moueri ab a puncto ad b punctum ... prius ... spatium intermedium: et no p aliud spatium. ¶ ... est q successiua ... corrupi. Et cu queritur a quo corrumpitur motus precedens. Dico q a motore per accns: sicut n. agens pedale p ... corrumpit pedalitatem pp accns pp repugnantia qua hz ad diminutionem sequentem: ita alterans continue corrumpit alterationem precedentem pp repugnantiam qua hz ad esse sic cu sequente: in fine aut corrumpit tota pp cessationem ab opere ... ad quietem: et ita dicatur de aliis motibus. Item procedendo q in alteratione vniformi continue e alius et alius gradus: sicut aliud et aliud mutatum ... gradibus: sicut nec motus aliqis ex mutatis est. ¶ Ad 4^m negatur minor: q no solu ... nec ... conuenientia nisi ponatur talis fluxus: vnde ex sola acquisitione vel deperditione qlitatis vel quantitatis n fieret alteratio: augmentatio: vel diminutio. sz requirit fluxus tanq via: et mediu scdm 3^{am} in hoc: 3° ro aut de motu locali eq conuincit q ad motu localem no requiritur motor sicut q no requiritur fluxus: io sicut actio ponitur motor: ita actio ponitur fluxus. ¶ Quarto vtrum gnatio et corruptio et alie mutationes indiuisibiles a formis q gnant et corrumpunt realiter distinguantur et arguitur q no. Primo qz sequeretur q plures mutationes sunt sil in eodem subo adeqte ad eundem terminu nuero: p^m e inconueniens sicut de punctis: et scds 3 phm 5° physicorum: et pbatur p^a: qz sil sunt mutatio terminans inclusiue alterationem et gnatio forme ignis: q mutationes sunt ad forma ignis. ¶ Scdo sequitur q ma non imediate recipit forma subalem 3 p^{am} scdo de aia: et pz pntia: qz recipit prius illaz mutationez q si procedit queritur a quo postea corrumpitur cu no maneat nisi per instans. Utru p illo instanti sit forma subalis: aut post: si primu no prius recipet ma mutationem q forma subalem: si scdm cuiuslz forme subalis daretur vltimu no esse q no est dcz. ¶ Tertio positis pter agente ma et forma: sic q forma sit nunc in ma postq non fuit in illa: ponitur materia esse mutata ad formaz: sed p hoc q forma non fuit prius i ma no ponitur alias res ab agente ma et forma: igitur ad saluandu transmutationem no ... ponere ... quarta distincta ab agente ma et forma. ¶ Quarto sequitur q forma subalis no successiue iducitur nec successiue corrumpitur: si gnatio et corruptio sunt mutationes indiuisibiles: pns falsum: qz forma subalis inducitur vel corrumpitur p alterationem facta in ma: sed hmoi alteratio prius fit i pte propinqua agenti qua i pte remota: igitur qcuqs forma substatiali inducta in aliq pte mae prius illa: vl aliqua pars eius inducebatur in ma minori. Hanc snia3 vr ponere phs 7° physicorum di. q velocitas e in gnatione et corruptione sicut in motu: vbi di. 3^{or} q gnatio e equalis generationi si sit in tpe equali: pstat aut q velocitas et tarditas: eqlitas et ineqlitas tepoz no attribuuntur aliqb^s mutationibus nisi ... sit diuisibilis ... tpis. Et p° phycorum dic 3^{or} q sicut in gnatione albi oppositum corrumpitur ... in aliis gnationibus subalis: in spermate. n. indt ipse apud gnationez hois no cessat partes successiue corrumpi: et ptes hois gnari: donec forma humana ... ponit 3^{or} successione i generatione et corruptione subali. In ista ma pp rones adductas di ... q mutatio i motu locali no e nisi mobile: vt indiuisibile mouet. Et 3^{or} aut q e spatiu

indiuisibile acquisitum: et vna cu Buridano dicunt q generatio no est nisi forma q gnatur: et corruptio nihil forma q corrumpitur: et q ois mutatio sit diuisibilis siue sit ad subam siue ad forma subalem. Burleus aute subtiliter considerans separat oez mutationem ab his dicens qualz talem esse indiuisibilem et momentanea sic q no manet nisi p instans: sitn in ma cu forma q gnatur. ¶ Contra istos arguitur: et p° q nulla mutatio e mobile q mutatur. Na si mutatio in motu locali e mobile q mutatur: et e dare p^m mobile q mutat ante q no fuit aliq mutatio: nec aliqd mutatu esset: igitur datur p^a mutatio an qua fuit aliq mutatio nec aliqd mutatu 3 determinationem arist. 6°. phycorum. Ite si mutatio vel mutatu esset e mobile q mouetur aut q mutatur et continue p totu motu est ide mobile 5° physicorum ... continue i ide mutatu esset et eade mutatio p totum motu q est ... phm 6° physicorum ... q i quolz motu est aliud et aliud mutari ... et aliud et aliud mutari. Eade ar^{ta} sunt motu localem no esse spatiu q acqritur neqz locus. ¶ Scdo arguitur q gnatio vel corruptio forme substatialis no sit illa forma substatialis: na qncunqz aliqua duo sic se hnt q vno corrupto reliqu manet ... corrumpitur gnatio manente forma substatiali: a igitur illa no sunt ide: pz p^a cu maiori p arist. p° physicorum: minor vero e euides: qz forma nuc p° genita cras erit: et tn cras no erit aliq gnatio illius: neqz sui compositi. Ite si gnatio e forma que gnatur: et corruptio forma q corrumpitur: igitur gnatio gnatur: et corruptio corrumpitur 3 phm 5° physicorum di. q gnationis no est gnatio neqz corruptiois corruptio: psilr dicatur de illuminatione q non e lume multiplicatu: et q mutatio q acquiritur aliquis gradus qlitatis no e ille gradus cum ta lume: q quilibet gradus qlitatis e res pmanes p tps: et no illuminatio nec aliqua mutatio. ¶ Tertio arguitur q nulla mutatio est motus successiuus: qm terminus vltimatus motus no e successiuus motus: sz mutatio e terminus vltimatus motus igitur et c. maior pz: qm eoipso q aliquis terminus motus e successiuus pp diuisibilitatem ptiu non est terminus vltimatus: mior at e arist. et 3^{tia} 6° physicorum. ¶ De gnatione at et corruptione dicit 3^{or} ibide: q illa trasmutatio que est in suba no e in tpe: et q finis transmutatiois est idiuisibilis: di. q p fine transmutationis itelligit gnationem et corruptionem. ¶ Quarto arguitur q nulla mutatio terminans i quiete est i instanti inceptionis sue forme: qm gnatio vt pbatu fuit supra: no est in istanti inceptionis forme minimi vel alterius sube icipientis esse: qz tuc motus no esset actus in po^a 3^m quod in po^a: et cu forma subalis e prius corrumpet qua erit corrupta: sicut prius gnabit qua erit genita: no potest esse corruptio in instanti: definitiois forme sed imediate an illud instans. Et q ide sit dcz de aliis mutationibus indiuisibilibus: arguitur ponendo q a mobile moueatur triplici motu adeqte in hora. s. locali alterationis et augmentationis: sic q in fine hore desinat sub gradu caliditatis: vt 4^{or} et quantitate pedali et loco bipedali. Et arguitur sic. a acquiret gradu: vt quatuor caliditatis et pedale quatitatis. et locu bipedale: aut igitur i fine hore: aut ante fine hore: no in fine qz tuc desinet: igitur an fine: sed certu est q termini motiui acquiruntur idiuisibiliter per Arist. 6°. physicorum: igitur acqsitiones illoz terminoz: et pnter mutationes ad illos erunt indiuisibiles an instans illoru terminoz. Ista vr fuisse determinatio aristo. 6°. physicorum demonstratis oez transmutationem esse i tempore: di. q non solu illud vez e de transmutatione affirmata ex affirmato ... de trasmutatione negata ex

affirmato: ⁊ affirmati ex negato: que sunt generatio ⁊ corruptio: vbi ꝯ^{rio} oē transmutatū trāsmutabat: añq̄ sit transmutatū siue in qualitate: siue i quātitate: siue in subā. Et lz gñatio ⁊ corruptio dicat eē in tpe: non tñ mensurat tpe: sed mensurat instāti: non quidē p se: sz p accidens rōne sui termini ad quē icipiēs eē i illo instāti fm se ⁊ q̄lz sui. Et notāter dixi nulla mutatio terminās i quietē: qr mutatio copulās ptes motus est i instāti cū suo termino ad quē: sed q̄ est simplr finis motus nō ē in instanti: nec sit cū termino ad quē: sicut igit q̄lz instans est finis tpis pteriti: ⁊ initiū futuri: ita quelz mutatio indiuisibilis instātanea est finis pcedētis mot⁹ ⁊ initiū futuri. Et sicut corpis diuidēdi adeqte in hora futura pria superficies iā nō diuidit: nec est diuisa: sed imediate post hoc diuidet ⁊ erit diuisa: superficies āt media i medio instāti hore diuidētis: ⁊ imediate post illō istās erit diuisa: superficies aūt vltia in fine erit diuisa: ⁊ añ finē diuidētis: ⁊ ex hoc diuisio prie superficiei iā nō est. sed imediate post hoc erit: diuisio medie spēi i medio instāti erit: ⁊ nō añ nec post. Diuisio āt vltie superficiei erit añ finē: ita calefactionis icipiētis ab hoc instanti ⁊ terīate ad finē hore iā nō est aliq̄d mutari: ⁊ aliq̄d mutatum esse: lz nullū erit ⁊ illud: ⁊ in medio instāti erit aliq̄ mutatio ⁊ aliq̄d mutatū esse: in fine aūt erit mutatū eē: sed non mutatio: neq̄ mutari: in quolz tpe terīato ad finem hore erit mutatio seu mutari istius mutati esse: q̄ erit in fine hore. ¶ Intelligendū q̄ p mutatū eē aliqñ intelligit illud q̄ est mutatū: aliqñ illud ad q̄ aliud ē mutatū: interdū vō ipsa mutatio vel mutari: illud q̄ ē mutatū est indiuisibile: illud aūt ad q̄ est aliqd mutatum ⁊ ipsa mutatio vel mutari est idiuisibile: ⁊ sepe accipitur vnum p alio: sed de his magis 6° physicorū. ¶ Ad p^{m} dr q̄ est incōueniens mutatiōes diuersoꝝ istantiū esse sil: non tñ est incōueniēs diuersas mutationes esse simul in eodē subo diuersaꝝ rōnū: non tñ ille mutationes sunt sp sil simultate istātanea: sz aliqñ sūt simul simultate tpis idiuisibilr mēsuratis: sicut gñatio ignis ⁊ gñatio caliditatis: vt. 8°. ¶ Ad 2^{m} negat ꝯña per idē. n. pbaret q̄ alteratio nō diffinit a forma substantiali: qr nō pōt induci forma subalis: nisi mediāte alteratione ⁊ q̄litatibus primis: vult. n. ꝯ^{rio} q̄ mā imediate recipit formā subalē: qr nō mediante aliq̄ forma subali in actu: corrūpunt autē hmōi mutatio a gñante per accidens: aut qr cessat ab actione: aut qr repugnat illi mutatū esse sil cū alia mutatione vel cū q̄te. ¶ Ad tertium dr q̄ eodē argumento pbaret formā subalem nō differre ab alteratiōe sic pbat illā nō differre a generatione. Jō dico q̄ positis illis trib⁹ pōise nihil transmutatur: nisi. n. pōat gñatio i mā: ⁊ alteratio q̄tūcū q̄ poneret forma subalis nō pp hoc transmutaret mā de necessitate illa ponunt. ¶ Ad 4^{m} rñdet q̄ aliq̄ forma subalis pp magnitudinē subi successiue gñat: ⁊ aliqua successiue corrūpitur: nulla tñ gñatio est successiua: nec aliqua corruptio: qr for^{a} subalis q̄ successiue gñat vel corrūpit non gñat nec corrūpit successiōe ꝯtinua: sz dil continua: ⁊ lz alteratio prius fiat in pte ppinqua quā remota: non tñ eo ordine inducitur forma subalis: qm̄ requirit dispō alterationis idetermaita mā ⁊ magnitudine. Ad pbz ⁊ ꝯ^{rium} dr q̄ velocitas ⁊ tarditas: eq̄litas ⁊ inequalitas sunt in gñatiōe ⁊ corruptiōe illud non ē intelligendū p se: sed tñ p accñs rōne alterationis cui est ꝯiūcta gñatio vel corruptio: ita q̄ illa gñatio est velocior que est ꝯiūcta alteratiōni velociori⁹ alterāti mīz dicuntur ēt generationes vel corruptiones equales: aut inequales que coniunguntur alterationibus equalib⁹ vel inequalibus: ⁊ hunc modū respondendi intendebat cōmētator 6°. physico⁊ q̄ motus generationis ⁊ corruptionis est cōpositus ex transmutatione inequalitatis ⁊ trāsmutatione in suba. Jtez concedo q̄ forma ignis successiue corrūpetur: tamen illius datur aliq̄ p primo corrupta ⁊ aliqua vltimo corrupta: scōm q̄ ipse ponit pmo physico⁊ de minima carne ⁊ 6° ⁊ 7° physicorum de minio aere ⁊ de minio ignis: ⁊ si aliquādo dixi generationē vel aliam transmuationē esse in termino ad quē illud locutus sum tñ fm famositatem.

Abet autē defectū. Jsta ē secunda pars pricipalis capituli in quo mouet duas dubitationes circa actionē ⁊ passionem que sūt respectus insequentes motum: ⁊ ptinet quatuor pticulas: in quaꝝ prima mouet questiōes in secunda arguit ꝯ illas questiōes ibi (Sed si hoc) in 3ª respondet ad quālibet illarū q̄onum ⁊ ad obiectiōes factas contra illas per cōclusiones pbabiles tñ ⁊ cōditionatas ibi (aut. n. neq̄) in q̄rta rñdet ad ambas q̄stiones simul p conclusiones necias ⁊ manifestas ibi (omnia autem) Quantū ad primā particulā Ari. mouet duas q̄ones quarum prima est ista. Utrū actio ⁊ passio sint vnū ⁊ idē actus: ista q̄ō mota est ppter ea que dicta sunt in pria pte huius capituli: dictū. n. ē q̄ idem est actus agentis ⁊ patiētis: ꝯstat aūt q̄ propria operatio ⁊ proprius finis agentis est actio ⁊ propria operatio ⁊ proprius finis patientis est passio: ideo 1^{m} hoc videtur q̄ actio ⁊ passio sunt vnus ⁊ idē actus ⁊ non dñt nisi fm rationem: sicut agere ⁊ agi a ut mouere ⁊ moueri fm q̄ dictum est. Le. li. (Habet aūt defectum. i. dubitationem rōnalem necesse ē. n. forassis eē) quoddā vnum actū actiui ⁊ passiui: hinc quidē actio illinc autem passio: opus. n. ⁊ finis huius quidem. s. agētis est actio: illius aut. s. patiētis ē passio. (Quoniā igitur) 2^{a} q̄ō vtꝝ actio ⁊ pa^{o} sint i agēte: vl pa^{te}: aut actio in agēte ⁊ pa^{o} i pa^{te}: quartū nō pōt dari nisi equioce. s. q̄ passio sit in agente ⁊ actio in patiente: qm̄ tunc omne agens pateretur: ⁊ omne patiens ageret. Et notanter dicit nisi equiuoce: quia equiuocando de actione ⁊ passione vocando effectum agentis passionem ⁊ effectum patientis actionem sic non esset incōueniēs actionem esse in patiente: ⁊ passionē in agente. Le. li. (Quoniam igitur vtraq̄ sunt motus. s. actio ⁊ passio) siquidem alteri. i. diuersi motus sunt necessario in aliquo: sunt autem enim vtraq̄ in patiente ⁊ moto: sunt autē in agente vtraq̄: aut actio quidē in agente: passio aūt in patiente est. Si autem oportet hanc. s. que est in patiente actionem vocare ⁊ eā que est in agente passionē dicere equiuoce vtiq̄ fit (sed si hoc) [illegible] secūda pa particule in qua philosophus arguit contra quālibet istarum questionum: ⁊ primo contra scdam q̄ actio ⁊ passio non sunt in agente neq̄ in patiente: non enī sūt in agente: qr per idem motus esset in mouente: quo dato sequitur vnum istoꝝ: aut q̄ in omne mouens: aut q̄ in aliquo est motus q̄ non mouetur: quorum q̄libet est inconueniens: non enim omne mouens mouetur: quia primus motor non mouetur: neq̄ in aliquo est motus quin illud moueatur: cum motus sit act⁹ entis in potentia scdm q̄ in potentia ⁊ q̄ sequatur alteꝝ

illorum manifestum est. Le.li. (Sed si hoc est) ꝙ actio ⁊ passio sunt in agente: sequitur ꝙ in mouente motus erit: eadem enim ratio in mouente ⁊ moto: quare aut omne mouens mouebit: aut habens motum non mouebitur. Jam probatur ꝙ actio ⁊ passio non sūt in patiente: q2 tunc doctio ⁊ doctrina ēēnt in addiscente: quo cōcesso sequitur primo ꝙ aliquis est actus alicu⁹ qui non est in eo q2 doctio est actus docentis ⁊ non est in eo: sed in adiscēte: scdo ꝙ aliquid mouetur diuersis motibus ad eundem terminum: nam adiscens mouet ad scientiam .s. doctrinatione ⁊ doctione que dicunt diuersi motus: doctio .n. est motus docentis: ⁊ doctrinatio est motus adiscentis. Le.li. (Si aūt vtraq3 i motu) sunt ⁊ in patiente: ⁊ actio ⁊ passio: ⁊ doctio ⁊ doctrina: cum duo sint in adiscente .s. doctio ⁊ doctrina. Primuz quidem sequitur ꝙ act⁹ vniuscuiusq3: nō in vnoquoq3 erit: cuius est actus: postea inconueniens est per duos motus simul moueri ad eundem terminum: quedam nāq3 erunt alterationes due vnius .s. adiscentis ⁊ i vnā spēm .i. formam: sed ipossibile est illud si vnus erit factis argumentis contra scdam questionē arguit philosophus contra primā inducēdo quatuor inconuenientia data parte affirmatiua illius questionis quoꝝ p^m est ꝙ diuersorum scdm spēm idem est actus numero: ⁊ ꝙ istud sit inconueniens: pz: q2 distinctio actuum prouenit ex distinctione cāꝝ: si igitur cause distinguuntur specie: videtur ꝙ effectus differant spē: ⁊ ꝙ illud sequatur pz: q2 idē est actus agentis ⁊ patientis .s. actio ⁊ passio: sed agens ⁊ patiens sunt diuersaruz spēꝝ: vz ignis ⁊ aqua: aut tra ⁊ aer: igit ⁊c̃. Le.li. (Si vnus erit act⁹) scilicet agentis ⁊ patientis: vz actio ⁊ passio: sz irrationabile est: qm̄ sequitur duorum alterorum 2^m speciem eundem ⁊ vnum esse actum. Secundum inconueniens est ꝙ doctrina ⁊ doctio sunt vnum ⁊ idem: q2 doctio ē actus agentis ⁊ doctrina est actus patientis. Silr actio est actus agentis ⁊ passio actus patientis ⁊ ꝙ illud sit inconueniens: pz: q2 actio ⁊ passio: doctio ⁊ doctrina: sunt diuersorum p̄dicamentoꝝ: igitur n̄ de se inuicē predicantur: predicamenta enim sunt ipermixta: vt habet primo posteriorum Le.li. (Et erit siquidem doctio ⁊ doctrina idem ⁊ passio ⁊ actio) Tertium inconueniēs ꝙ docere ē adiscere: ⁊ agere pati: ꝙ istud sequatur manifestum est: si .n. idem est actus agentis ⁊ patientis: sz actus agentis est agere: ⁊ actus patientis est pati: igitur agere est pati. Etiam si idez est actus docentis ⁊ adiscētis ⁊ actus docentis est docere: ⁊ actus adiscētis ē adiscere: igitur docere est adiscere: sed hec sunt inconuenientia: quia sicut actio ⁊ passio: doctio ⁊ doctrina: sunt diuersorum predicamentoꝝ: ita agere ⁊ pati: docē ⁊ adiscere: valde .n. inconueniens est ꝙ calefacere sit calefieri: ⁊ frigefacere frigefieri: ⁊ cōburere sit ꝯburi. Le.li. (Et docere cum adiscere idem ⁊ agere cuz pati) data parte affirmatiua qōnis. Quartū incōueniens est: ꝙ necesse est omnē docentez discere: ⁊ omnē agentē pati: ꝙ istud sit inconueniens manifestū est: ⁊ qd illud sequatur arguitur: qñcunq3 aliqua sunt vnum ⁊ idem: si vnum eorum cōpetit alicui necessario alterum eoꝝ cōpetit eidē: sed docere ⁊ discere sunt vnum ⁊ idem: vt probatum ē ⁊ docere cōpetit docenti: igitur adiscere etiam competit docenti: sed necium est omnē docentē docere: igitur manifestum est oēm docentē adiscere. Consimiliter arguitur ꝙ necesse est omnē agentez pati: ex quo agere ⁊ pati sunt vnum ⁊ idem: ⁊ agere cōpetit necessario agē[illegible]

Tex. co. pati necessario cōpetit [illegible] Le.li. (Quare necesse ē oem docentem discere: ⁊ agentem pati: si idem est actus agētis ⁊ patientis (aut neq3 (Ista ē tertia particula in qua philosophus per conclusiones [illegible] respōdet ad has questiones ⁊ ad inconuenientia adducta: quarum prima est ista: nō ē incōueniens actū vnius eē in alio. ¶ Secunda cōclusio: non est inconueniēs diuersorum in specie eundem esse actum nūero materialiter ⁊ plures formaliter ibi (neq3 .n.) ¶ Tertia conclusio nō est necesse agentem pati: si agere ⁊ pati sunt idez ibi (neq3 necesse) ¶ Quarta conclusio nō est necesse si actio est passio ꝙ agere sit pati ibi (at vero) Prima conclusio suadetur sic: doctio est actus docētis: ⁊ est in adiscente: igitur actus vnius est in alio: antecedēs declaratur ex eo q2 doctio ⁊ doctrina videntur esse vnuz ⁊ idem: sed doctrina est in adiscente: igitur doctio est in adiscente: non eo modo quo effectus dicitur esse in cā: sz eo⁹ q̄ for^a ē in subo: ita ꝙ doctio nō ē act⁹ decisus ⁊ separatus ab adiscente: sz ē act⁹ docētis recept⁹ i adiscente Le.li. (Aut .n. .i. soluit ad qōnes dōo pbabilr) ꝙ neq3 alterius actū in altero esse incōueniens est: est .n. doctio actus docentis in quodam tamē alio ab ipso est ⁊ nō decisus: neq3 separatus ab eo: vz in adiscente: sz ē actus huius .s. docentis receptus in hoc .s. in adiscente.

Notandum ꝙ tenendo actionē ⁊ passionem esse in patiēte solutum est ar^m factum in ꝯtrariuz. Dicebatur .n. sequi p⁹ actum alicuius nō esse in eo: secundo ꝙ aliquid mouetur diuersis motibus ad eundē terminū: p^m cōceditur i conclusiōe: 2^m vero nō ꝯceditur: q2 lz adiscēs moueba tur ad sciaz doctione ⁊ doctrinatiōe: nō tamē diuersis motibus: ex quo idem actus nūero qui est docētis est adiscentis: lz diuersis rōnibus dicatur doctio ⁊ doctrinatio: dicitur .n. doctio vt est a doctione: ⁊ dicitur doctrinatio vt est in docente. Cum ergo dicitur i cōclusiōe nō est incōueniens actum vnius esse in alio: pz ꝙ act⁹ non est in eo cuius est actus: ⁊ ꝙ recipiēs illum actum non mouetur diuersis motibus: lz moueatur ad eūdez terminum diuersis denoīationib⁹ Neq3 .n. Secunda conclusio non est icōueniens diuersoꝝ in spē eūdē actū eē numero [illegible] qm̄ necesse est actu ipsius agentis recipi i patiente: sed agens ⁊ patiens sunt diuersarū spēruz: igitur ⁊c̃. ⁊ lz idem actus nūero sit diuersoꝝ in specie: non tamen est idem 2^m eandē rōnē recte: sicut agēs ⁊ patiēs sunt vnum ⁊ idē numero vt patuit: q2 vnū ⁊ idē numero agit ⁊ patit: sed nō 2^m eandem rationē: q2 agēs agit vt est in actu: ⁊ patiens patit vt est in potentia: ita idez actus numero est diuersoꝝ i specie .s. agētis ⁊ patiētis: tamen ratio est diuersa: vt .n. est ab agente dicitur actio ⁊ vt est in patiente dicitur passio. Le.li. (Neq3 .n. vnum duoruz) diuersoꝝ in spē prohibet nihil eundē eē actuz non sicut esse idem rōne ⁊ diffōne: sz sicut est ꝙ potētia passiua est agens: non tñ eadem rōne. ¶ Notandū ꝙ ex duobus in potentia tñ: aut in actu tñ: non pōt fieri vnum: sed bene ex duobus quoꝝ vnū est in actu ⁊ reliquum in potentia: [illegible] duorū quoruz vnum ē in actu ⁊ reliquū in potētia cōpetit idē effectus duob⁹ quorum vnum est agens ⁊ reliquū patiens: competit idem act⁹: duo .n. quorum qdlibet est in actu tñ: vel in potētia tñ: non agunt inuicem: sed tamen duo quoꝝ vnuz est in actu ⁊ reliquum in potentia: ideo illorum est vnū ⁊ idem act⁹: licet rō sit diuersa: ⁊ ex hoc solutū ē primū inconueniens adductum contra primā questionem: tenendo ꝙ actio ⁊ passio .s. sint vnus ⁊ idem actus agētis ⁊ patiētis (Neq3 necesse) Tertia ꝯ⁹ nō ē necē agentem Tex. co. 2

pati sed agere. Si agere ⁊ pati sunt idem: patet: q2 adhuc agere ⁊ pati distinguuntur rōne: sicut mouē ⁊ moueri: non .n. sic se hñt sicut tunica ⁊ vestimentū: que sūt idem re ⁊ ratiōe: sed sicut via a thebis ad Athenas ⁊ ab Athenis ad Thebas: q2 eadē sūt re ⁊ diuersa rōne sicut .n. nō sequit: eadē ē via a thebis ad athenas ⁊ cō: igitur quicunqꝫ mouet a Thebis ad Athenas mouet ab athenis ad thebas: ita non sequit agere ⁊ pati sūt vnum ⁊ idē: igitur oē ꝙ agit patit vel cō. Cōsilr nō sequitur docere ⁊ adiscere sūt vnum ⁊ idē: igitur quicūqꝫ docet adiscit ⁊ cō: q2 lꝫ docere ⁊ adiscē mãliter sint idē: differunt tñ formalr: q2 alia est rō formalis vni9 ⁊ alia est ratio formalis alterius. Le. li. (Neqꝫ .n. necesse ē docentem adiscere) Si docere ⁊ adiscere sunt idē (neqꝫ si pati ⁊ agere idem est: necesse est agentē pati nō tamen concedit agere ⁊ pati esse idēꝫ tāꝙ illa duo rōnem esse vnam ꝙ quid erat esse dicentē: sicut tunice ⁊ indumēti: sed sicut vie a Thebis ad athenas ⁊ ab athenis ad a thebas quēadmoduꝫ dictū est prius) vꝫ in prima pte huius capituli (non .n. oīa que sunt eadem sunt ī quolꝫ modo eisdē: sed solū ea quibus cē) diffinitiuū est idem competit gñaliter eisdē sic ꝙ cuicūqꝫ cōpetit vnū cōpetit alterum ⁊ cō. ¶ Ex ista pclone solutū est 4m inconueniens .s. necium ē docentē adiscere ⁊ agētem pati ꝙ illud nō sequit data pte affirmatiua prime qōnis .s. ꝙ idem est actus agentis ⁊ patiētis: ⁊ ꝙ agere ⁊ pati sunt idem: ⁊ docere ⁊ adiscere sunt idem: q2 lꝫ illa sint eadē: differunt tñ rōne: adeo nō cuicūqꝫ competit vnuꝫ eoruꝫ eidem competit alteruꝫ (At vero) ¶ Quarta pº nō est necesse si actio est passio ꝙ agere sit pati pꝫ: nam idem est spatium duorum distantiū: ⁊ tamē distare vni9 nō ē distare alterius: igitur per idem stat ꝙ actio sit passio: ⁊ tamen ꝙ agere non sit pati: pꝫ pñia: q2 actio ē sicut spatium inter agens ⁊ patiēs: ⁊ passio est sicut spatiuꝫ inter agens ⁊ patiens: pstat autem ꝙ idem est spatium ab .a. in .b. ⁊ .a. b. in .a. añs autem ē manifestuꝫ eo ꝙ idē est spatium inter celū ⁊ terram: ⁊ tamē distare vni9 nō est distare alterius: sicut nec distantia a celo ad terram: est distātia a terra ad celum: distantia .n. est relatio que diuersificat diuersificatis teris: sicut silr tudo ⁊ eqlitas: dissimilitudo ⁊ ineqlitas: sꝫ celum ⁊ terra non sūt eadē igitur nec distātie eorum sūt eedem. Consimiliter dicit de aliis: ꝙ lꝫ doctio ⁊ doctrina sint idē: tamē docere ⁊ adiscere non sunt idem: q2 docere includit respectū docentis ⁊ adiscē respectū adiscentis: constat autem ꝙ respectus docentis nō est respectus adiscentis. Le. li. (At vero neqꝫ si doctio ⁊ doctrina idem est) debet ppterea inferri ꝙ ⁊ adiscere ⁊ docere idem est: sicut neqꝫ: si spatium vnum aliquorum distātiuꝫ sit idē ꝙ propter hoc ⁊ distare hinc illuc: ⁊ inde huc vnum ⁊ idem est. Ex ista conclusione est solutum tertium incōueniens: pcesso .n. ꝙ idem est actus agentis ⁊ patiētis: ⁊ ꝙ actio ē passio sicut ꝙ agens ē patiēs non pp hoc est cōcedēdū agere ⁊ pati idem esse aut docere ⁊ adiscere. ¶ Notanduꝫ ꝙ istorum quatuor que adducta fuerūt tāquā incōueniētia pcessa parte affirmatiua qōnis vnum illoruꝫ ē simpliciter pcedendum: vꝫ ꝙ diuersoruꝫ in spē est idē act9. Alterum est simpliciter negādum .s. necesse est agentem pati: ⁊ docentem adiscē. Alia vero duo recipiūt indifferentiam .s. actio est passio: ⁊ agere est pati: pꝫ .n. indifferenter qōlibet istorum pcedi: ⁊ qōlibet istorum negari: ⁊ potest illa pcedi actio ē passio negata illa agere ē pati ⁊ cō. scdm diuersas acceptiones: ideo phs huiusqꝫ determinate locutus est: sed tamen probabiliter.

Dubitatur si idem est spatium duorum distantium: ⁊ eadem est via a thebis ad athenas ⁊ cō. quare distare vnius non est distare alterius. Respōdetur ꝙ distare potest dupliciter sumi: vꝫ in cōcreto ⁊ in abstracto. Si i concreto conceditur ꝙ distare vnius est distare alterius: q2 spatium quo .a. distat a .b. est spatium quo .b. distat ab .a. Si in abstracto: ⁊ tm̄ respectiue sic distare vnius nō est distare alterius: sicut nec distātia vnius est distantia alteri9. Ex predictis sequit de intentione phi: ꝙ distātia nō ē tantum spatiū inter res distantes: vt opinant moderni dicentes ꝙ distātia qua celum distat a terra nō ē nisi spatium trium elemētorum: vꝫ ignis: aeris ⁊ aque mediantium inter celū ⁊ terram: sed distantia est relatio fūdata in rebus distantibus: sicut paternitas vel filiatio in suba: equalitas vel inequalitas in qūtitate: ⁊ similitudo vel dissimilitudo in qualitate. ¶ Pro hac pōne arguitur. Primo sic: si distātia inter celum ⁊ terram est tantum spatium intermediū: sequitur ꝙ infinitum modicum distat aliqua pars terre a celo: q2 distantia tota inter terram: ⁊ tantam partem celi oppositam sibi ē dupla ad distantiam primarum partium pportionabiliū terre: ⁊ ptis sibi oppoite celi: ⁊ qdrupla ad distātiā secundarū partium pportionabiliū: igitur infinita modica distātia est inter aliquam partem terre ⁊ celuꝫ: igit infinite propinqua est aliqua pars terre celo: sed oēs res sūt ita propinque: sicut alique partes earūdeꝫ: igit celum ⁊ terra sūt infinite ppinqua: ⁊ ita de oībus reb9 distantibus erit dicēdum. ¶ Secūdo sequitur ꝙ quātūcūqꝫ propinqu9 sit aliquis pūctus celo maior distātia est inter ipsum ⁊ celum: ꝙ īter terram ⁊ celum: q2 totum spatium circūquaqꝫ cōtentum īter ipsum ⁊ celuꝫ ē maius ꝙ totum spatium interceptum inter terram ⁊ celuꝫ. Unde sequitur generaliter ꝙ pportionabiliter 2m ꝙ vnum corporum distātium a celo est reliquo mai9: sic per minorem distātiam distat a celo vbicūqꝫ fuerit. ¶ Tertio sint .a. ⁊ .b. duo corpora colūnaria se tangētia in extremo finito: ⁊ protēdatur in īfinitum scdꝫ alia extrema: sic ꝙ ī infinitū distent aliqua pedalis .a. b. ⁊ sequitur ꝙ in infinitum magna distantia recta est inter propinquissima .a. ⁊ .b. q2 infinitū magnū spam rectū ē inter medietatē lōgitudinalem .a. ⁊ medietatem longitudinalem .b. ꝙ medietates sūt imediate: ex quo se tangunt in duobus extremis. ¶ Quarto si distātia ē spatium interceptum: igitur proportionabiliter sicut diminuitur spatium diminuitur distantia: igitur si inter .a. ⁊ .b. quadrata sit aer pedalis qui diminuatur ad subduplum triangularē per contactus angulorum .a. b. foret distantia illa diminuta ad subduplum: igitur ⁊ denominatio qua .a. ⁊ .b. dicuntur distare: ⁊ cuꝫ tūc forēt immediata ꝙuis nō sine medio inter illa: igitur aliqua immediata distarent: ꝙ homines alteri9 opiniōis non concedunt (Omnino autem) ¶ Ista est quarta parti- Tex. cō. 22.
cula huius partis huius capituli in qua philosoph9 respondet ad questiones motas in principio. Primo p duas conclusiones necessarias ⁊ manifestas: quaruꝫ prima est ista: actio ⁊ passio proprie loquendo nō sūt vnus actus: pꝫ q2 dato opposito agere esset pati: ⁊ cōsequenter omne agens pateretur: quorum qōlibet est īconueniens: similiter doctio nō est doctrina: quia tunc docere esset doctrinari: ⁊ p consequens qlibet docens doceretur ⁊ doctrinaretur que sunt absurda. Et notēter dicit philosophus proprie: q2 actio ⁊ passio dupliciter sumuntur .s. pprie ⁊ respectibus [illegible]

⁊ passionis ⁊ improprie pro omni operatione absoluta ꝓueniēte ab agente ⁊ recepta in passo: isto mō actio est passio: sed non primo mō ex hoc solutuz est argumentum pro pte affirmatiua qōnis cum dicebatur idē est actus agentis ⁊ patientis: sed propria opatio agentis est actio ⁊ propria opatio patientis est passio: igit actio ⁊ passio sunt idez actus: negatur minor ꝓprie loquendo de actione ⁊ passione: qꝛ propria opatio tam agentis quā patientis est res absoluta acta ab agente: ⁊ recepta in patiente: actio autez nō agitur: neqꝫ passio: quia aliter esset procedē in infinitū. Le. li. (Omnino autem dicere est neqꝫ doctio cum doctrina neqꝫ actio cuz passione idem proprie est.

Sed dubitatur quia phs videt dicere in littera ꝙ vtraqꝫ sunt motus. s. actio ⁊ passio: ⁊ ꝙ actio ⁊ passio sunt vnus motus: igitur actio est passio ⁊ ꝯr̄ter doctio est doctrina: hec difficultas textualis multas habet expositiones quaꝝ prima est Egidij di. ꝙ actio ⁊ passio non ita con realiter differunt: sed sunt idem cum motu: qui vt est ab agente dicitur actio: ⁊ vt est a patiente dicitur passio: faciunt autem distincta predicamēta ratione diuersorum modorum essendi: significandi: intelligendi: sic ꝙ sufficit realis distinctio suorum terminorum vna cum diuersa ratione intelligendi ad hoc ꝙ faciant predicamenta distincta: ⁊ qꝛ motus scōm ꝙ huius non dicit respectum ad mouens: nec ad mobile: sed tm̄ ad formam inducendam per motum: ideo motus materialiter est in predicamento actionis ⁊ passionis: formaliter autem est de eodē genere cū forma ad quaz ē iste mot⁹.

Contra istam expositionem arguitur sic: illa realiter differunt quorū vnum est in alio: sed tam actio q̄ passio est in motu per phylosophum in secunda conclusione: igitur tam actio q̄ passio differunt a motu. hanc sententiam determinatiui simplicius in predicamentis di. ꝙ actio non est mot⁹. ¶ Primo qꝛ actio est motus perfecti habens in se perfectionem suam: motus autem est actus imperfecti habēs ad aliud pfectiōez. ¶ Secūdo qꝛ actio nō ē act⁹ agētis ſm ꝙ est in potentia: sed motus est actus mobilis vt est in potentia. ¶ Tertio qꝛ motus habet cōtrarium admixtum actus ⁊ potentie: sed actus non habet huiusmodi admixtionem. ¶ Quarto qꝛ motus est in discursu indeterminatus diuisibilis in infinitū: actio autem habet totum suum esse simul absqꝫ diuisiōe: ⁊ ē in natura determiata. ¶ Secūda expō est Ochā: di. actionem ⁊ passionem esse formā que inducitur per motuz: ita ꝙ caliditas que inducitur est actio ⁊ passio: est quidem actio: vt est ab agente ⁊ passio vt recipitur in patiente: neqꝫ actio ⁊ passio sunt predicamenta distincta extra animam: sed tantū in anima pro quanto sunt diuersi conceptus habentes diuersas diffinitiones mentales. Et cum dicit phylosophus: ꝙ actio non est passio. Respondet ꝙ illud est intelligenduz cum nota perseitatis. i. actio non est per se passio: illa propositio non est per se actio est passio.

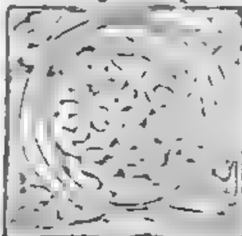
Contra istam expositionem arguitur sic: quecunqꝫ aliq̄ duo sic se hñt ꝙ vnuz manet, altero non manente illa non sunt idem: sed forma acquisita per motum manet: non manente actione vel passione: igitur actio vel passio est forma inducta per motum: patet consequentia cum maiori per philosophum primo physicorum: ⁊ minor liquet: qm̄ cum passum est assimilatum agenti: non amplius est actio vel passio: ⁊ tamen manet caliditas vel frigiditas acqsita per motum. Item ponit philosophus 5°. physicorum ꝙ ad actionem ⁊ passionem non est motus: ⁊ ꝙ ad formam acquisitam per motuz est motus. s. ad caliditatem ⁊ frigiditatem: igitur actio ⁊ passio non sunt forma acquisita per motū. ¶ Tertia expositio ē Burlei: di. ꝙ actio ⁊ passio tripliciter sumitur. s. materialiter tantum: formaliter tm̄: ⁊ pro aggregato ex materiali ⁊ formali. Primo mō actio ⁊ passio sunt vnum ⁊ idem realiter: qꝛ sunt vnus motus. Secundo differunt omnino: qꝛ sunt duo respectus fundati in motu quorum vnū respicit agens ⁊ aliud respicit patiens. Tertio mō sunt vnus motus in suppositione personali: sed non sunt aliquis motus in suppositione simplici: sicut sor. alb⁹ ⁊ sortes musicus sunt idē homo in suppositione personali: sed nō simplici: quia aggregatum ex sorte ⁊ albedine seu ex sorte ⁊ musica nō est homo. Ista expositio multum rationabiliter incedit: qꝛ per eam possūt glosari omnia dicta Arist. ⁊ cōmentatoris in hac materia: sꝫ mihi videtur ꝙ deficiat in hoc ꝙ ponit agens ⁊ patiens solū referri respectib⁹ pūri relatiōis: ⁊ ꝙ actio ⁊ passio sunt in motu: non autem in agente est aliqua actio que sit respectus de p̄dicamēto actionis. Unde arguitur sic: in eo est formaliter actio de p̄dicamēto actionis in quo est formaliter quiditatiua ratio illius: sed q̄ditatiua rō actiōis que est eē a quo aliō est formaliter in agente ⁊ non in passo: nec tantum in motu: quia nihil productum in passo est a quo aliud sed est id ꝙ ab alio: igitur actio est formaliter in agente. Item non minus opponuntur actio ⁊ passio quā relationes consequentes actionem ⁊ passionem: sed paternitas ⁊ filiatio que sequuntur actionem ⁊ passionem secundū philosophum 4° metaphysice non possunt esse in eodem subiecto nec in eodē supposito: igr̄ nec actio ⁊ passio: sꝫ passio est in patiente: igitur actio est in agente: tenet prima consequentia cum minori: aliter. n. nō dicuntur oppositi: maior ꝯ declarat̄. ex eo qꝛ respectus actionis ⁊ passionis sunt respectus mutui ⁊ coppositi ex quorū ꝯpositione tāq̄ ex per se causa ⁊ imediata oritur oppositio relatiua in relationibus scōi modi iuxta determinationez Arist. 5°. metaphysice: de hoc tamen plenius videbitur in conclusione sequenti. ¶ Quarta expositio est ꝙ sicut mot⁹ sumitur dupliciter. s. formaliter ⁊ materialiter ꝯm cōmentatorez ī hoc tertio ⁊ quinto physicorum: ita actio ⁊ passio dupliciter assumuntur: vz materialiter ⁊ formaliter: actio materialiter sumpta est īdifferenter quelibet opatio actius siue sit motus siue sit forma acq̄sita per motuz de qua loquitur philosophus in primo de anima: di. ꝙ actiones sunt suppositorum actio formaliter sumpta est respectus ſm quez aliud est formaliter agens vel instrumentum agētis: ⁊ sic accipit philosophus ⁊ auctor sex principiorum actionē cum dicunt ipsum esse distinctuz ab aliis: isto° actio non est mot⁹: neqꝫ forma inducta per formam neqꝫ passio. Consimiliter dicatur de passione: ꝙ passio materialiter sumpta ē generaliter quelibet operatio patientis ſꝫ quā patitur: siue sit motus: siue mutatio: siue sit forma recepta per motum vel per mutationem: de qua permutatione loquitur phylosophus in predicamentis: di. ꝙ tertia species qualitatis est passio vel passibilis qualitas: ⁊ isto mō passio mālíter sumpta est actio materialiter sumpta. Passio vero formaliter sumpta est respectus ſm quem aliquid formaliter patitur: seu in aliquo recipitur de qua lo-

quitur phylosophus ⁊ auctor sex principiorum cum dicunt passionem esse predicamentū distinctū ab alijs ⁊ passio nō est actio: nec aliqua forma absoluta: dicit. n. autor sex principiorum q passio est effectus illatio q actiōis: ⁊ phylosophus hic in litera q actio proprie non est idem cum passione vbi phylosophus innuit distinctionē assignatam. ❡ Ad dubium igitur dicitur q Aristo. nūquam determinate dixit actionem ⁊ passionem esse motum: aut actionē ⁊ passionem eē vnum motum: sed solum arguitiue: ⁊ inquisitiue circa qōnes motas vt patuit: ⁊ licet agentis ⁊ patientis sit idem actus: nō tamen actio ⁊ passio sunt ille actus: cū actus agētis ⁊ patiētis sit res absoluta ⁊ actio ⁊ passio sunt respectus distincti ab omnibus rebus absolutis: si cui insunt. ❡ Secunda conclusio actio ⁊ passio non sunt in agente: neqꝫ in patiente: sed in motu. Ista cōclusio sequitur ex dictis: si enim actio ⁊ passio essent in agente: omne agens pateret: ⁊ si actio ⁊ passio essent in patiēte: omne patiens ageret: necesse est igit q sint in motu qui est actus agētis in passuꝫ ⁊ actus patientis in agēte: qui actus idem est realiter vtriusqꝫ: sed est alius ratione inquantum motus vt est actus agētis nō est motus vt est actus patiētis. 1 e. li. (Sed illud cui insunt hec) scilicet actio ⁊ passio est motus ⁊ nō agēs neqꝫ patiēs q enim est huius agētis in hoc passum ⁊ qd est huius patiētis ab hoc agente necesse est eundē esse actum: ratione tamen alterum est.

Dubitatur si actio ⁊ passio sunt in motu a formaliter actio debet eē in agente ⁊ passio in patiēte: cum agens proprie agat ⁊ patiēs proprie patiatur: motus autē nō pprie agat: nec proprie patiat. Respondet per quattuor propositiones quarum prima est ista. Actio materialiter sumpta est subiectiue formaliter in patiēte: ⁊ nō in agente. Ista cōclusio est de intentione phylosophi in hoc capitulo di. q si motus esset formaliter in mouēte oē mouens mouet: aut in aliquo esset motus q nō moueret quelibet igitur talis actio est subiectiue in patiente: siue fuerit actio imanens vt intellectio ⁊ volitio siue fuerit actio transiens vt calefactio: aut frigefactio caliditas aut frigiditas. Scda ꝓpositio actio formaliter sumpta nō est subiectiue in patiente: ꝓbatur omnis forma denominat suū subiectum aliqua denominatione intrinseca q̄tumcūqꝫ denominet aliud in quo nō est formaliter denominatione extrinseca: sed passum denominat passuꝫ per passionē: igit denominat agēs per actionē: ⁊ per ꝯsequēs omne patiēs agit qd est falsum: ꝫ consequētia cū minori: a°r autē liquet: quia scientia: lꝫ denominet denominatione extrinseca ipsum scibile: tamē denominatione intrinseca denomiat scientē quē formaliter perficit: vnde potest sic argui actio est formaliter in patiente: igit omne patiens agit: seu in aliquo est actio formaliter q nō agit: tenet cōsequentia cū falsitate cōsequentis iuxta argumentum Aristo. factum hoc motu. ❡ Tertia ꝓpō actio formaliter sumpta est subiectiue in agente. Ista propositio quadrupliciter arguit: ⁊ primo ratione sic necessaria dispositio in eē vel fieri ad susceptionem alicuius forme est in eodē cum illa forma vt colligitur a phylosopho. 5. phyficoꝝ: sed actio est fundamentū relatiōis sequētis vel necessaria dispositio ad susceptionem illius per Aristo. 5. metha. igit in eodem est formaliter actio in quo est relatio sequens videlicet paternitas: sꝫ paternitas est subiectiue in patre igitur actio respectiua est subiectiue in illo. Itē agēs quod est perfectius quando agit q̄ quando non agit aliquid acquirit in seipso formaliter: sed agens naturale perfectius est quando agit q quando nō agit: igit quando agit habet aliud in se quod nō habet quādo nō agit: sed hoc nō videtur esse nisi actio de genere actionis a°r patet: ⁊ b°r est Aristo. 4°. metheoroꝝ ⁊ cōmentatoris secūdo celi: ⁊ arguitur auctoritate Aristo. di. 9°. metha. q in diuersis actus precedit potentiam: sed in eodem potentia precedit actum: igitur potentia actiua: ⁊ actio sunt in eodem: sed potentia actiua est in agente: igitur actio est in agente. Item primo ethycoꝝ dicitur q honor est in honorāte: ⁊ non in honorato: quia honorans operatur honorem quemadmodum gradiens gressum. ❡ Tertio arguitur auctoritate cōmentatoris di. 9°. metha. manifestum est q abscisio cultelli est in cultello ⁊ actio manus est in manu sicut calor est in igne: ⁊. 9°. metha. actio artis carpentatoris est in carpentatore. ❡ Quarto arguitur auctoritate Auicēne di. secundo physicoꝝ dicunt aliqui q motio ⁊ motus sunt vna essentia: ⁊ in patiente: sed dicemus subtiliori modo: ⁊ q veritas rei sic se habet q mouere est dispositio mouēns non moti: ⁊ operatio moti ad mouentem est dispositio moti non mouentis. Ecce quā plane ponit Auicena actionem esse in agente ⁊ nō in patiente. ❡ Quarta propositio tam actio q̄ passio formaliter sumpta est in motu subiectiue. Istam propositionem ponit expresse Aristo. in ꝯclusione di. q motus est illud cui insunt actio ⁊ passio ⁊ cōmentator dixit superius q motus est mouere ⁊ moueri: sed motus non potest mouere nisi per actionem exeūtem in eo: neqꝫ moueri nisi per passionem exeūtem in eo: igitur in motu est actio ⁊ passio: non tamen illa actio que est in agente: neqꝫ passio que est in patiēte: quia ꝯm Simpliciū in p̄dicamētis actio que est in agente: ⁊ passio que est in patiente hn̄t eē indiuisibile totum simul manens per tempus: actio autem ⁊ passio que sunt in motu habent esse successiuum ⁊ fluxiuum vt motus: agens igitur denominatur agēs ab actione exeunte in eo formaliter: ⁊ patiens denominatur patiens a passione exeunte in eo formaliter ⁊ quia motus est indifferenter instrumentum agendi ⁊ patiendi: ideo habet in se actionē formaliter ⁊ instrumentum agendi ⁊ passionem cōsimiliter vt est instrumentum patiendi. Unde ꝯm phylosophum ⁊ cōmentatorem in hoc capitulo si a distat a b distare vnius non est distare alterius ⁊ preter has duas relationes: oportet ponere alias duas in spatio intermedio super quod fit motus cum motus qui fit ab a in b nō est motus qui fit a b in a ita in proposito est dicendū de motu intermedio: alias tamē nullā feci mētionē de huiusmodi actione ⁊ passione repertis in motu: qr tunc cōsideraui tantū motum absolute: ⁊ nō vt est instrumentū agentis ⁊ patientis. Et si queritur ꝓpter qd phylosophus nō determinauit actionē esse in agēte ⁊ passionē in patiente: si in hijs sunt actio ⁊ passio sicut in motu. Respōdetur quomodo nō feci mentionem de passione patientis: quia manifestū est p se passionē eē in patiente: de actione autem agētis nō feci mentionē in determinatione questionū: quia illa nō est necessaria in omni motu: post separationē enim lapidis a manu proijcientis remanet motus in lapide ⁊ non manet actio in proijciente.

Sed dubitatur si actio materialiter sumpta est in paciẽte:igit̃ illa denominat patiens:igit̃ omne patiẽs agit:⁊ si negat̃ ꝯñtia:arguat̃ de actione formali que est in motu subiectiue:⁊ motus est subiectiue in patiente:igitur actio formaliter sumpta est in patiẽte:⁊ ꝑ cõsequens omne patiẽs agit. Item arguitur ꝙ actio non est agẽtis: quia tũc sequit̃ ꝙ omne agẽs prius agit in se ꝙ̃ in passum:⁊ cõsequẽter ꝙ omnis potentia actiua esset potentia passiua:ꝙ nõ est dicendũ de primo motore. ¶ Ad primũ dicitur ꝙ actio materialiter sumpta denominat patiẽs:nõ quidẽ agere:ſ; alia denominatione vt q̃d est calidũ vel frigidum:aut aliq̃d tale:actio formaliter sumpta est in motu subiectiue:nõ autẽ in paciente:⁊ ad argumentũ negat̃ ꝯñtia:sicut nõ sequit̃ similitudo est fundamẽtaliter vel subiectiue in albedine ⁊ albedo est fundamẽtaliter vel subiectiue in quãtitate:igit̃ similitudo est subiectiue vel formaliter vel fundamẽtaliter in quãtitate. ¶ Ad 2m negat̃ ꝯñtia:⁊ dicit̃ ꝙ sicut generatio nõ ꝓprie generat̃:igit̃ ita actio non ꝓprie agit̃:ideo nullũ agens agit ꝓprie actionẽ suam: sed bene elicit eã ⁊ prius ꝙ̃ agat in passum:⁊ ꝯsequenter ꝯcedo oẽm potẽtiã actiuã esse receptiuã:nõ tñ passiuam:cũ huius respectus possint aduenire alicui absq; mutatione facta in eo iuxta doctrinã Aristo. 5. physicorum (Quod quidẽ igit̃) Ex predictis Aristo. epilogãdo infert duo correlaria:quorũ primũ est istud. Scda diffinitio motus est notior ꝙ̃ prima:ꝓbat̃ illa diffinitio est notior per quã sciũtur oẽs diffinitiones specierum cõtentarũ sub motu:sed ꝑ scdam diffinitionẽ motus sciũtur oẽs diffinitiones omniũ specierum cõtentarum sub motu:nõ autẽ per primã:igit̃ ⁊c. aᵃ patet: ⁊ bᵃ declaratur. Prima diffinitio motus est actus entis in potentia ſm ꝙ in potẽtia:ꝑ quã nõ habetur statim diffinitio alterationis ⁊ augmẽtationis:sed bene ꝑ secũdam diffinitionẽ que est actus mobilis inq̃ntum mobile:statim.n.scit̃ ꝙ alteratio est actus alterationis:siue alterabile:⁊ augmẽtatio est actus augmentabilis inquantum augmentabile. Le.li. (Quod quidem igitur motus sit ⁊ vniuersaliter ⁊ ſm partem) .i. subiectiuam dictũ ẽ:⁊ ex hoc scda diffinitio mot⁹ ẽ notior:nõ.n. manifestũ est ex secũda diffinitione q̃do determinabit specierum vnaqueq; ipsius:⁊ per ꝓpriã diffinitionẽ: alteratio quidẽ.n. alterabilis ſm q̃d ẽ alterabile endelechia .i. actus est (Ampli⁹ autẽ) Scdm correlariũ diffinitio motus dabilis per causã effectiuã est notior etiã quã prima diffinitio:ꝑ; quia ꝑ ipsã sciũtur oẽs diffinitiões omniũ motuũ in pticulari:verbigr. hec est diffinitio motus dabilis ꝑ cãm effectiuã .s. motus est actus actiui ⁊ passiui potẽtia inq̃tum huius:qua habita statim habẽt diffinitiões pticulares .s. domificatio est actus domificatiui:⁊ domificabilis potẽtia inq̃tum hui⁹:medicatio est actus medicatiõis ⁊ medicabilis potẽtia inq̃tum huius ⁊ sic de aliis. Le.li. (Amplius autẽ noci⁹ est ꝙ potẽtia actiui ⁊ passiui inq̃tum huius est motus) cõstrue sic. Amplius autẽ nocius est ꝙ motus est actiui ⁊ passiui in potẽtia ſm ꝙ in potẽtia ꝙ̃ q̃d est actus entis in potẽtia:sed ꝙ in potẽtia simpliciterq; ⁊ verũ ſm vnũquodq; .i. tam in gñali ꝙ̃ in speciali:q̃m edificatio aut modificatio est hmõi actus eodẽ autẽ mõ dicetur ⁊ de aliis motibus singulis. ¶ Notandũ ꝙ de motu in toto isto tractatu pᵒ habemus diffõnes:quarũ prima ẽ Lincon. s. motus ẽ exit⁹ de potẽtia ad actũ. Scda mot⁹ est entis in potẽtia ſm quod in poᵃ. Tertia motus est actus mobilis inq̃tum mobile. Quarta motus est actiui ⁊ passiui potẽtia inq̃tum huius:⁊ accipit̃ hec diffinitio ex isto tertio caplo in quo diffinitum est motum esse agentis actum motoris ⁊ mobilis:⁊ ꝙ idem est agentis ⁊ patientis.

Tex. cõ. 13.

Quoniã autẽ de natura ⁊c.) Iste est secũdus tractatus terti⁹ physicorum in quo Arist. determinat de infinito postꝙ̃ determinauit de motu:⁊ diuidit̃ in quattuor capitula: quorũ primũ recitat opiniões antiquorum. Scdm reprobat illas ibi (hꝫ autẽ dubitationem) Tertiũ determinat q̃do est:⁊ quomodo non est finitũ ibi (Quod quidẽ igit̃) Quartum manifestat causas finitatis ⁊ infinitatis in reb⁹ ibi (ſm rõnes autem) Primũ cam diuiditur in duas ptes. In prima facit ꝙ dictũ est. In secũda vero ponit rationes antiquorum ꝓbantiũ infinitũ esse ibi (Rationabiliter autẽ) In prima parte phus ponit istam ꝯclusionẽ: ad sciẽtiã naturalem pertinet cõsiderare de infinito:ꝓbatur dupliciter: ⁊ primo sic: ad sciẽtiã naturalẽ pertinet cõsiderare de magnitudine motu ⁊ tẽpore:igit̃ ad eandẽ pertinet cõsiderare de per se passionib⁹ illorum:sed vnicuiq; istorũ per se competit finitũ vel infinitũ:igit̃ ad sciẽtiã naturalem spectat cõsiderare de finito vel infinito:cũ igitur oppositorum eadẽ sit disciplina:sequit̃ ꝙ ad sciẽtiã naturalẽ spectat cõsiderare de vtroq;:vꝫ tam de infinito ꝙ̃ de finito. Et lꝫ sciẽtia naturalis ꝯsideret de infinito ⁊ finito:nõ tamẽ omne cõsideratũ in sciẽtia naturali ẽ finitũ vel infinitũ:cõsiderat.n. in sciẽtia naturali de pũcto ⁊ qualitate quorum nulli forte competit finitũ vel infinitũ:eo ꝙ finitum vel infinitũ quantitati cõgruit:vt fuit habitũ primo physicorum: nullus autem punctus nec aliqua qualitas est q̃ntitas:⁊ si aliqua qualitas ẽ quanta:vtputa albedo vel caliditas:⁊ cõsequẽter finita vel infinita:hoc est ꝑ accidens. Le.li. (Quoniam autẽ de natura sciẽtia est circa magnitudines:⁊ tẽpus ⁊ motum:quorum vnũquodq; necesse:aut finitum:aut infinitũ esse:⁊ si nõ oẽ finitum sit: aut infinitũ vt passio .i. qualitas:aut pũctũ:talium .s. finitum ⁊ infinitũ forsitasse nullũ necesse est in altero horum esse .s. in puncto vel passione: cõueniens vtiq; erit de natura negociationem considerare si est: aut non est:⁊ si est quid est.

Tex. cõ. 14.

Notandũ ſm cõm 2m ꝙ opposita quorum poᵃ ẽ poᵃ ꝯtriorum nõ diuidit̃ ſm verum ⁊ falsum:nisi de eo q̃d inatũ est recipere illa .i. nõ de quocũq; dicit̃ semp alterũ ꝯtrariorum: quia nõ oẽ q̃d est albũ vel nigrũ:nec omne q̃d est calidũ vel frigidũ:cecũ aut vidẽs:finitũ:aut infinitũ:ſ; semper alterum eorum verificat̃ de eo q̃d est innatũ recipe illa ꝯtraria:loquẽdo de ꝯtrariis imediatis:q2 aliq̃d est receptiuũ albedinis vel nigredinis:dulcedinis aut amaritudinis ꝙ nõ est albũ vel nigrum:nec dulce vel amarum. Si ẽ aliq̃d est receptiuũ caliditatis:aut frigiditatis:visionis:aut cecitatis:opoꝫtet ꝙ illud sit calidũ:aut frigidũ:vidẽs aut cecũ:⁊ q2 pũctus nõ ẽ natr⁹ recipe finitatẽ vel infinitatẽ:ideo de pũcto nõ oꝫ verificari finitum:aut infinitum. Et notãter dicit phus forsasse loquẽdo sub dubio:quia finitũ ⁊ infinitũ dupliciter sumit̃:videlicet vt sunt differentie quantitatis:⁊ vt sunt differentie entis:⁊

sunt ꝓprie q̄titatis non dicuntur aliquomodo de puncto: de qualitate autem nō dicuntur nisi per accidens: sed vt sunt differētie entis: sic dicitur de puncto ⁊ passione per se. quia omnis punctus est infinitus non quidem priuatiue cum non sit aptus natus finiri: sed negatiue cum nō sit finitus: passio autem qualitatiua est per se finita vel infinita semp intelligendo trāscendenter. Similiter cōceditur in numero p̄ƚali ꝙ aliqua pūcta sunt finita: ⁊ aliqua infinita: sicut ꝙ aliqua pūcta sunt duo ⁊ aliqua tria: ⁊ sic in infinitum: nō quidē accipiēdo finita vel īfinita: duo vel tria vt sunt ꝓdicamēti quantitatis s; tātum vt sunt differētie entis.

Contra predicta arguit: ⁊ primo ꝙ ad philosophum naturalem non spectat considerare de infinito q̄m infinitum s̄m ꝙ infinitum est ignotum: primo physicoꝝ: deinde nō considerat nisi de mobilibus ⁊ naturalibus vt colligitur a phylosopho. 3°. physicoꝝ: infinitum autē nō est mobile neq; naturale vt videbitur in hoc tertio. ¶ Scḋo arguitur ꝙ finitum ⁊ infinitū non sunt passiones magnitudinis motus ⁊ temporis: quia aliquid est magnū ꝙ nō est finitum nec infinitum: vt linea circularis. Item si finitum ⁊ infinitum sunt passiones temporis: igitur prius phylosophus debuit determinare de tempore q̄ de infinito. ¶ Ad primum dicitur s̄m phylosophū in hoc tertio ꝙ duplex est infinitū. s. in actu: ⁊ in potentia: infinitum in potentia s̄m ꝙ huius est notum cum cōceptu proprio ⁊ positiuo: sed infinitū in actu nō est notum tali cōceptu: sed solum ꝑ cōceptum finiti: quia rectū est iudex sui ⁊ obliqui: primo de anima. Ideo naturalis per se primo cōsiderat de finito: ⁊ ex cōsequenti de infinito: nō etiam est verum ꝙ cōsideret tantū de mobilibus ⁊ naturalibus: quia cōsiderat de hijs ⁊ suis oppositis: concedo tamē ꝙ ꝯsiderat p° de mobilib⁹ ⁊ naturalibus ex cōsequēti vero de suis oppositis. ¶ Ad secūdū dicit ꝙ linea circularis est finita nō quidē actu: sed potētia: ⁊ ex hoc habet infinitos terminos. s. infinita puncta: quoꝝ quodlibet illoꝝ est principiū ⁊ finis eiusdē linee. ¶ Ad aliud dicit ꝙ finitum ⁊ infinitū prius sunt passiones motus q̄ tēporis ⁊ prius insunt motui q̄ tempus insit motui. Ideo determinatio

Tex. cō. 5. de infinito debet precedere determinationem de tempore (Signū aūt) Secūdo arguit phylosophus eandem ꝯclusionē a signo sic: omnes phylosophi qui rationabiliter locuti sunt de infinito fecerūt mentionem: igit ad scientiam naturalē pertinet cōsiderare de infinito: aūs autem manifestū est inductiue: ⁊ s̄m hoc phylosophus manifestat opiniones antiquoꝝ: di. infinitū esse: ⁊ ipsum esse principiū omniū eoꝝ que sūt: quoꝝ quidā naturaliter locuti sunt vt Anaxago. ⁊ Democritus: quidam vero nō naturaliter vt Plato ⁊ pythagoras: primo. n. phylosophus recitat opinionē nō naturaliter loquētiū: secūdo vero opinionē naturaliter loquentiū: quibus recitatis videbitur manifeste omnes antiquos qui rationabiliter locuti sunt mentionē fecisse de infinito. l. c. li. (Signum autē ꝙ huius sciētie propria consideratio de ipso infinito est omnes enī qui videntur rationabiliter tetigisse phylosophiam huiusmodi. s. naturalē fecisse mentionē de isto. s. de infinito ⁊ omnes tanq̄ principiū ponūt eorū que sunt. i. entiū. (Et hij quidem) Primo igitur opinio hic nō naturaliter loquētiū: videlicet Platonis ⁊ pythagoricoꝝ ⁊c. de infinito: esse substantiam rerū ⁊ nō esse aliquod accidēs: sed ens per se ex quo sunt: ⁊ fiunt omnia: ⁊ licet

in hoc ꝯuenerint: in alijs tamē plurimū differebant: ⁊ primo in hoc ꝙ pythagorici posuerūt infinitum tam in sensibilibus: q̄ in nō sensibilibus ⁊ nō extra celū. Plato vero tam in sensibilibus q̄ in nō sensibilibus ⁊ nō econtra celum: dixit. n. pythagoras infinitum esse nō quidem intra celum: quia omne qḋ est intra celum clauditur terminis: infinitum autem nō clauditur terminis: neq; posuit infinitum in rebus intelligibilibus: cū talia sint sine quātitate: infinitum autem est primū: posuit ergo infinitum extra celum in rebus tantū sensibilibus ⁊ maxime s̄m quantitatem discretam: di. extra celum esse numerum infinitum sensibiliū. Plato autē nihil posuit extra celum: dixit tamen infinitum esse in rebus tam sensibilibus q̄ insensibilibus: posuit. n. infinitum in ydeis quas dixit non esse infra celum: neq; in celo: neq; extra celum: neq; in tempore: neq; in loco cū sint abstracte a materia loco ⁊ tēpore. l. c. li. (Et hij quidem quēadmodum pythagorici ⁊ Plato per se: ⁊ nō sicut accidens alicui alteri. sed sicut substātiam esse ipsum infinitū preter ꝙ pythagorici quidē in sensibilibus tm̄ dicunt esse infinitum: neq; abstractum faciunt numerum intelligētiarū: ⁊ esse extra celū infinitū) Plato vero extra celum dicit nullū esse corpus neq; ydeas eo ꝙ nunq̄ sint ipse tamē infinitū ⁊ in sensibilibus: ⁊ in illis. s. ydeis esse dicit (Et hij quidem) Secūdo differebāt pythagorici ⁊ Plato quia pythagorici posuerunt tantū vnum infinitū: seu vnam tantū radicē infinitatis: videlicet numerū parem. sed Plato posuit duo

infinita: seu duas radices infinitatis. s. magnum ⁊ paruum: duabus quidē rationibus moti sunt pythagorici ponere numerū parem esse radicem infinitatis. Primū fuit: quia omne diuisibile i duas medietates est diuisibile in infinitū: q̄m vtraq; illarum medietatū iterū diuisibilis est in duas medietates: ⁊ sic in infinitū: vnde dixerunt numerū parem esse conclusum sub impari quia finit ⁊ terminatur per numerū imparem: q̄m binarius clauditur vnitate ⁊ trinario. ¶ Secunda ratio fuit a signo: quia numerus par variat species numerorum incipiēdo ab vnitate: nō autem numerus impar: verbi gr̄a. accipiantur ordinate numeri pares: hoc modo. 1. 3. 5. 7. 9. ⁊ sic vltra in īfinitū: vt patet ꝙ hij aggregati semp faciunt eandem speciē numeri. s. quadratam: vnde. 1. ⁊. 3. faciunt quattuor que sunt numerus quadratus: Iterum. 1. 3. ⁊. 5. faciunt. 9. que sunt numerus quadratus: deīde. 1. 3. 5. 7. faciūt. 16. que sunt numerus quadratus: ⁊ sic in infinitum: dicebant ergo ꝙ sicut gnomones nō alterant quadratū in figuris variādo speciem: sed tantū augumentāt. Ita gnomones in numeris esse vnitatem nō variant species numeroꝝ: sed tantū augumentāt: intelligēdo per gnomones numeros impares additos numero quadrato. Numerus autē par bene variat species numerorum: quia si ordināntur sicut numeri pares. 1. 2. 4. 6. 8. semper consurgit alia species numeri: vnum. n. ⁊ duo faciunt tria que sunt numerus triangularis: sed vnū ⁊ duo quattuor faciunt. 7. que nō est numerus triangularis: sed septagenus: ⁊ ita de alijs cōiter suo modo. Ecce vnde mouebātur pythagorici ponere numerū parem esse radicem infinitatis. ¶ Primo quia omne diuisibile in infinitum est illud qḋ est diuisibile in duas medietates.

¶ Secundo quia tantū numerus par variat species numerorum in infinitum. Plato autem posuit duas radices īfinitatis: vz magnū ⁊ paruū. di. magnū esse cām augmēti ī infi^m: ⁊ paruū esse cām diminutiōis ī infi^m.

Tex. cō. 6.

Le.li.(Et hij quidem)scilicet pythagorici infinitum esse parem dicūt:hic quidem enim numerus par comprehensus ꝛ sub impari reclusus attribui hijs que sunt.s.entibus infinitatem:signum autem huius est ꝙ contingit in numeris:circumpositis enim gnomonibus circa vnum ꝛ extra aliquando quidem aliam fieri speciem:vt in numeris paribus:aliquando autem vnam tantū vt in numeris imparibus. Plato autem duo infinita posuit.s.magnum ꝛ paruum. ¶ Notandum ꝙ gnomon est supplementum quadrati nō alterans quadratum:sed tantū augens ipsum vt habetur 6°.geometrie. Sicut igit reperitur in figuris ꝓprie quadratum qđ est figura quattuor angulorum rectorum ꝛ quattuor costarū equalium:in numeris vero reperit transumptiue ꝛ est numerus constitutus ex ductu alicuius numeri in seipsum semel:vt.4.9.16.ꝛ.c. Ita in figuris proprie reperiuntur gnomones que sunt supplementa quadratorum preseruantia continue eandem naturam specificam:transumptiue autem est in numeris non variantes species numerorum:sed tantum augentes:ideo pythagorici numeros impares vocauerūt gnomones:quia additi numero quadrato nō alterant ipsum:sed tantū augēt:verbigrā.si.5.adduntur quattuor:q̄ sunt quadratum numeri fient.9.que sunt quadratum maius:nō autem alia species numeri:ꝛ si 7.adduntur scđo quadrato.s.nouem fient.16.que sunt aliud quadratum maius tamē eiusdē speciei.

Dubitatur ꝛ primo circa dicta pythagore quia vt videtur infinitas: nō tantū reperit in numero pari:sed etiā in numero impari:quia omne qđ est diuisibile in duas medietates ē diuisibile in infinitum:ita omne qđ est diuisibile in.3s. tertias partes est diuisibile in īfinitum:ꝛ sicut latitudo pariū numerorū procedit in infinitū:ita latitudo numerorū impariū ꝓcedit in infinitū. ¶ Secūdo dubitatur circa dicta Platonis:nam Plato ponebat oē corpus componi ex indiuisibilib⁹:ꝛ nihil posuit extra celum:igit posuit nec magnū:nec paruū esse causas infinitatis in rebus:ex quo ſm eū diuisio cōtinui nō procedebat in infinitum:neqꝫ augmentū corporum poterat ascendere in īfinitū. ¶ Ad primū dicit pythagorā cōcessisse infinitatē in numero impari:sicut in numero pari:sed dixit radicē infinitatis tātū inueniri in numero pari. Si.n.omne qđ est diuisibile in tres tertias est diuisibile in īfinitum:illud prius est diuisibile in duas medietates:igit nihil est diuisibile in infinitū nisi quia ipsū est diuisibile in duas partes medietatis:ois.n.numer⁹ impar includit numerū parem ꝛ nō ecōtra:ideo si infinitas inuenit in numero impari:hoc est rōne sui paris. Item pythagoras ꝯcessit latitudinē infinitā numerorum impariū:sicut numerorum pariū:ꝛ infinitos numeros impares eē diuersarū rationū:sicut īfinitos numeros pares ꝛ tam numeros impares ꝙ numeros pares esse principia rerū:sed noluit numeros ipares vnq̄ eē pricipia rerum generabiliū ꝛ corruptibiliū diuersarū rationū:sed semp eiusdem rōnis cōtinue ꝯstituētes formā quadrati:numeros vero pares dixit ꝯstituere res diuersarū specierū ꝛ infinitū ad modū figurarum. ¶ Ad 2m dicit ꝙ licet Plato nō ponēt diuisionē ꝯtinui ꝓcedere in īfinitū:tamē dixit paruū cām eē infinitatis cōcedens pūctū eē infinitū in paruitate:ꝛ licȝ nō ꝯcedēt corpora augeri in īfinitū:tn̄ dixit magnū cām esse infinitatis [illegible] cōcessit [illegible] corpus eē [illegible] in magnitudine cōcessit etiā materiā primā esse infinitā in magnitudine nō quidem extē[illegible] sed in duratione:licȝ n̄ poneret creationē mundi:tamē posuit ante illam tp̄s infinitū cōfusum absqꝫ ordine:ꝛ materiā primā fuisse p tempus īfinitum īformē obscurā ꝛ tenebrosam. In ydeis autem posuit īfinitum inq̄tum dixit primā ydeā esse perfectionis infinite:eternā atqꝫ necessariā per tēpus infinitum [illegible] omniū aliarū ydearū atqꝫ totius mundi sensibilis. His ergo modis posuit magnū ꝛ paruū esse causas infinitatis in reb⁹. Et nō sicut dicit cōmentator Egidius ꝛ Burle⁹:ꝛ cōmuniter alij expositores ꝙ ipse voluit paruum esse causā infinitatis inq̄tum est diuisibile cōtinuū in īfinitum:ꝛ magnū esse causā infinitatis inq̄tum ꝯtinuū augmētabile in īfinitū(De natura autem)Secunda opinio fuit naturaliter loquētiū:dicētiū infinitū eē accidēs fundatū in quodā quadā substātia que est prin^m rerum:verbigrā.ponētes aquā:aut aerem:aut medium inter illa esse infinitum:ponūt infinitū existere in substātia:ꝛ in natura illius rei:ꝛ esse accidens illius:cōueniunt ergo omnes naturaliter loquētes in hoc:ꝙ si infinitum est:illud est accidēs existēs in alio vt in subiecto. Nō tamen omnes loquētes de infinito dicunt infinitū esse:quia ponētes elemēta esse finita numero:ꝛ magnitudine:vt Empedo. nō ponūt infinitū esse:sed qui ponūt elemēta eē infinita numero:vt Anaxagoras ꝛ Democritus habēt ponere corpus infinitū cōtinuum vel cōtiguū per contactum infinitorum elemētorum. Anaxago. vero habet ponere corpus cōtinuū infinitū:cōpositū ex partibus infinitis diuersificatis ſm figuram ordinē ꝛ positionē. Le.li.(De natura aūt).i.naturaliter loquētes omnes semp subijciūt alterā quādam naturā infinito dictorum elementorum.i.principiorum vt aquā:aut aerem:aut medium horum: finita autem facientiū elementa nullus infinita facit:quicūqꝫ autem infinita faciunt elementa ſm numerū sicut Anaxagoras ꝛ Democritus:hic quidē ex silibus partib⁹ scilicet Anaxago. ille.n.ex omni semine figurarum:videlicet Democritus per tactū cōtinuū [illegible]

Notandum ſm cōmentatorē cōmento [illegible] ꝙ cum [illegible] positum hic esse infinitas partes existētes simul:necesse est vt ex eis fiat vnum corpus ſm cōtactum infinitū: loquitur cōmentator de partibus eiusdem quātitatis nō cōmunicantes illud necessario esset infinitum cum non posset cōsumi per subtractionē partiū finitarū finities sumptarum. Ex predictis sequitur ꝙ ponētes vnū tantum elementum potuerūt ipsum ponere infinitum:sed ponētes plura elementa siue dicerēt ea esse finita numero:siue infinita necessario habuerūt dicere ea esse finita magnitudine:quia si aliquod eorum fuisset infinitum:totum occupasset nullū aliud permittēs secum esse elementū(Et hic quidem)Et vt appareat differentia inter Anaxagoram ꝛ Democritū Aristo.in summa ponit opiniones eorum:ꝛ primo opiniones Anaxago. que cōsistit in quattuor documētis:quorum primū est istud quodlibet est in quolibet:vidit enim Anaxago. fieri quodlibet ex quolibet:ꝛ ex hoc posuit:mixtionē omniū partium mundi simul:nō quidem ſm indiuiduum:sed ſm speciē:ita ꝙ in qualibet parte mundi est ignis:ꝛ aer:aurū ꝛ argētū:caro ꝛ os:ꝛ sic de alijs:credit.n.quālibet generationem esse vniuocā ꝛ nihil generari nisi ex suo simili in specie. Le.li.(Et hic quidē).s. Anaxag. dixit mundi quamlibet partē esse simul mixtā toti:ex eo ꝙ vidit q̄libet rē ex q̄libet re fieri. ¶ Secūdū docu^m ꝙ aliq̄n oia simul erātita ꝙ sic iā ī vno

Tex. cō.17.

Tex. cō.2

individuo sunt omnia confuse.s.in ista carne hoc os: hic sanguis hec terra: hec aqua: ita aliquãdo omnia individua habuerũt esse simul et confusum: ita q nihil distinguebatur: neq segregabatur ab alio: nõ quidem hõ ab equo: neq caro a boue. Le.li.(Huic.n.s.Anax. videtur et simul aliquãdo omnes res simul firmare esse: vt hec caro: et hoc os: et sic quodlibet et oia itaq et simul. ¶ Tertiũ documentũ aliquod fuit principiũ segregationis oium: ita q sicut iam ex vno individuo segregant omnia: sic ex vno materiali principio segregabant oẽs species et oia individua.s.homo et equus et huiusmodi: nõ quidem simul: sed successiue: ex huiusmodi.n.corpore q erat chaos cõfusum fiebat generatio nõ tantũ huius vel illius: sed omniũ indifferenter. Le.li.(Principii.n.nõ solum in vnoquoq .i.in vnaquaq re particulari disgregatiõis: sed omniũ tam vniuersaliũ quantitatum: qm omne q fit ex huiusmodi fit corpore: omniũ est generatio: ex illo chaos confuso infinito preter q nõ simul. ¶ Quartum documentum generatio rerum facta est ab intellectu cognoscente et segregante: huiusmodi.n.chaos cõfusum: cũ nõ habuerit nisi rationem principij materialis: nõ potuit seipsum nec aliquid sui deducere de potẽtia ad actum. Ideo fuit necessarium assignare vnũ principiũ effectiuum q extraheret generabilia et corruptibilia de potẽtia ad actum: Hoc autẽ fuit intellectus cognoscẽs omnia existẽtia in illo chaos confuso et segregans omnia ab eo: et ea inuicẽ distinguens: nõ tantũ semel: sed semp in toto tempore infinito eterno: nõ quidem a parte ante ex quo ista segregatio incepit: sed a parte post: quia nunq desinet. Le.li.(Et quoddã principiũ effectiuũ esse oportet generationis. Hoc autẽ est vnum q ille).s.Anax.vocat intellectum: interius aũt ex principio quedã materiali operatur intelligens: quare necesse est simul ante omnia esse in illo chaos cõfuso et incipere moueri aliquando per segregationem.

Sed dubitatur contra Anax.querẽdo de intellectu segregante: vtrum fuerit ante primũ instans: aut nõ: si fuit: quare prius nõ segregauit: si nõ fuit: a quo igitur producebat: et sequitur aliqd generari: tamen nõ fuit cõtra opinionẽ illius. Respõdet Anax.q iste intellectus perfuit per tẽpus eternũ: et causa propter quam nõ prius segregauit fuit ista scdm eum: quoniã iste intellect9 nõ debuit segregare anteq perficeret illud chaos confusum q debebat eẽ materiale primũ oium generabilium et corruptibiliũ: et quia p tempus infinitũ egit illud chaos: tunc primo cõplendũ omnia ex quibus res debebant generari: ideo tũc primo incepit distinguere et segregare(Democritus autem) posita opinione Anax. phs recitat opinionẽ Democriti ponẽtis quattuor. P° infinita corpora indiuisibilia esse principia que vocauit prima elementa. ¶ Scdo q nullũ illorum corporum indiuisibiliũ potest fieri ex alio: qm prima principia nõ sunt ex alterutris.. ¶ Tertio q ex omnib9 illis corporibus indiuisibilibus sit vnũ corpus cõtinuũ infinitũ. ¶ Quarto q ex illo infinito per segregationẽ talium corporũ indiuisibilium fiunt alia specie et numero differentia. Aristo. tamẽ hec omnia reducit ad duo documẽta quorum primum est istud. Corpora indiuisibilia que dicũt prima principia nõ fiũt ex alterutris. Scdm documẽtũ corpora indiuisibilia infinita cõstituũt vnum corpus infinitum qd est principiũ omniũ aliorum qualitercunq differant: et hoc propter diuersitatẽ partiũ illius in-

Tex. cõ. 19.

finiti in figura positiõe et ordine. Le.li.(Democrit9 autẽ nihil alterum ex altero fieri primorum principiorum dicit: sed tamẽ ipse cõmune corpus infinitum cõstituit ex atomis omniũ est principiũ magnitudine scdm partes et figuras differens. Et epilogãdo concludit cõclusionem intentã in principio di. quod quidẽ igit cõuenientis sit physicis hec speculatio de infinito manifestum ex hijs est q vtiq nũc dicta sunt. Ex pdictis patet cõuenientia et differẽtia Anax. et Democriti. quilibet.n.istorum posuit infinitũ esse: et illud esse accidẽs in sub stãtia: sed Anaxa. dixit infinita principia similiũ rationũ eẽ ex illo infinito et in eodem habere esse cõfusum et indistinctum. Democritus autẽ voluit corpora indiuisibilia esse sup prima principia et ex hijs cõstitui illud corpus infinitum in eodẽ hñre esse distinctum et separatum vt possit reddi ratio diuersitatis generabiliũ et corruptibiliũ.

Tex. cõ. 30.

Rationabiliter autẽ) Ista est secũda pars huius capituli in qua phus postq recitauit opiniões antiquorum de infinito manifestat ea in quibus omnes cõueniunt: et facit duo qm primo facit q dictũ est. ¶ Secũdo inducit rationes quib9 mouebãtur ponere infinitum esse ibi(Esse autẽ aliquid infinitũ) quantũ ad primum phylosophus ponit quattuor conclusiones in quibus cõueniũt cõmuniter oẽs antiqui: quarũ p³ est ista. Si infinitum est illud est principiũ. ¶ Secũda cõclusio si infinitũ est illud est ingenitũ et incorruptibile ibi(Amplius autẽ) ¶ Tertia cõclusio si infim est illud omnia continet et gubernat ibi(Et continere omnia) ¶ Quarta cõclusio si infim est illud est quoddã diuinũ ibi(Et hoc esse diuinũ) P³ cõclusio arguit sic omne qd est: et nõ est frustra est principiũ vel ex principio: sed si infinitũ est illud est: et nõ est frustra: igit si infinitum est illud est principiũ vel ex principio: tũc arguitur sic: si infinitũ est illud est prim vel ex principio: sed si infinitũ est illud nõ est ex principio: qr haberet finem: et cõsequẽter nõ esset infinitum: igit si infinitũ est illud est prim. Le.li.(Rationabiliter autem: et prim ipsum infim ponũt omnes) antiqui: neq.n.frustra possibile est ipsum esse: si illud est: neq aliam inesse potentiã: aut virtutem cõtingit illi nisi sicut prim: omnia.n.prim sunt: aut ex principio: infiniti autem nõ est principiũ: esset.n. vtiq finis ipsius. ¶ Notandũ qd cõmentator cõmento.30. probat dupliciter infinitũ nõ habere principium dato q esset: qr si haberet principiũ: aut igit principium finitũ: vel infinitũ: nõ principiũ finitum: qr principium alicuius principiati debet illud excedere magnitudine: aut virtute: sed finitum nõ excedit infinitũ magnitudine nec virtute: nõ etiã infinitũ habet prim infinitũ qm tũc eẽnt duo infinita simul qd est impossibile: infinitũ.n.totum occupat: et nõ permittit aliud infinitũ esse. ¶ Secundo arguit cõmentator sic: si infinitũ habet prim: igit intrinsecum vel extrinsecũ: nõ extrinsecũ: quia tũc esset finitũ: nõ etiam intrinsecum: qr tũc tale necessario eẽt materia vel forma: et cõsequenter materia vel forma esset infinita q nõ est dicendũ. Egidius etiam pbat duobus rationibus infinitũ nõ habere prim: quarum prima est ista si infinitum haberet prim: igitur p naturam: aut p intellectum: et p cõsequẽs esset notum: vt a phis ... primo physico p... q infinitum scdm q infinitũ ẽ ignotum

tum: et probatur ꝯñtia: si. n. haberet' prin^m per intellectum: pz ꝙ illud esset notum: et ꝙ idez sequatur si haberet principiū per naturā: pz quia natura nō agit nisi rememorata ex superiorib' causis q̄ dicuntur intelligentie ſm cōmentatorē [illegible] Secūda ratio est ista si infinitū haberet principiuz: ergo hz virtutem participatā et diminutā qd est falsuz: quia si infinitū est ipsum haberet virtutē [illegible] pedale [illegible] determinate virtutis: et in illo erunt infinita pedalia non cōicantia: igit in eodē esset infinita virtus ꝓueniens ex infinitis partialib' virtutib' infinitoꝝ pedaliuz. Ecce differētia inter ratiōes Egidij et cōmentatoris qz Egidius loquit de prin^o factionis qd est prin^m effectiuū: et ꝯ^{tor}. de prin^o magnitudinis qd est prin^m terminatiuū.

Contra

predicta arguit: et p^o ꝙ infi^m hz principiū factionis qm tp̄s et mot' sunt infinita [illegible] bn̄t prin^m factiōis cū ambo facta sunt ab itelligētia mouēte celū. ¶ Secūdo arguit ꝙ [illegible] hz prin^m magnitudinis [illegible] qm totū tp̄s ꝑteritū est infinitū: et totū tp̄s futuꝝ est īfinitū et quodlibet [illegible] hz terminū [illegible] finis ꝑteriti: et initiū futuri. Item sit vnū corpus infi^m ꝑ imaginationē: cuius vna medietas sit a et altera b cōiuncte ꝑ c lineā: et pz tam a q̄ꝫ b eē corpus infinitū: quorū quodlibet hz principiū magnitudinis [illegible] c linea: et pz tam a q̄ꝫ b esse corpus infinitū quoꝝ quodlibet habet principiū magnitudinis: videlicet c lineā. ¶ Ad primū dicit ꝙ hic nō fit mētio de infinito ſm durationem: aut successionē: sz de infinito ſm extensionē et permanētiam [illegible] de prin^o effectiuo [illegible] terminatiuo: ꝯcessisset. n. Anaxa. chaos infinituz eē effectiue ab intelligētia cognoscente et segregāte nō quidē in aliquo instāti: nec in aliquo tēpore finito: sz in toto tēpore ꝑterito infinito. ¶ Ad 2^m dicit ꝙ duplex est infinitū .s. simpliciter ꝙ nō hz prin^m neqꝫ finez: et ſm q̄d ꝙ habet prin^m et nō finez: aut hz finez et non prin^m: loquit ꝑ phūs h̄ de infinito simplr̄ et nō de infinito ſm q̄d: constat autez ꝙ tp̄s ꝑteritū aut futurū: aut a vel b nō ē nisi infinituz ſm q̄d: casus tn̄ implicat ꝯdictionez: ꝙ. n. sit aliqd corpus simplr̄ infi^m hn̄s medietatē est ipossibile: nā omne corpus hn̄s medietatē est duplū ad quālibet illaꝝ: omne autez corpus hn̄s ꝓportionē finitā ad aliquā suaꝝ partiū ē tn̄ finituz (Amplius autē) Secūda ꝯclusio si infinituz est: illud est ingenitū et incorruptibile: ꝓbat: omne ꝙ generat hz prin^m in magnitudie: qn̄ generatio icipit: et finē quādo gn̄atio est cōpleta: sed si infinituz est illud nō hz prin^m neqꝫ finē in magnitudie: igit si infinitū est illd ē ingēitū: pz ꝯñtia cū minori ꝑ rationē infiniti: a^{or} autem pz quia nō est aliqua generatio que nō sit finita. Itē omne ꝙ corrūpit hz finē in termino sue corruptionis: et si infi^m est illud nō habet finem in terio sue corruptionis: igit si infinitū est illud nō corrūpit [illegible] nō est corruptibile. Le. li. Amplius autē et ingenitū et icorruptibile sicut quoddaz prin^m: quod cūqꝫ. n. fit necesse est accipere finē: et finalitas ois ē corruptiōis [illegible] omne ꝙ gn̄at aliqn̄ corrūpit [illegible] nō hui' prin^m [illegible] principiū.

Sed dubitatur

ꝙ tā mot' q̄ꝫ tp̄s ē infinitū [illegible] quodlibet [illegible] gn̄at et corrūpit. Itē pono ꝙ in qualibet parte ꝓportionabili hore [illegible] vnum lapidem pedalē [illegible] et [illegible] in hora sequēte eo ordine corrūpā [illegible] lapides pedales quo ordie genui: et pz [illegible] prime hore fuisse infinitū esse genitū: et i fine scđe hore infi^m esse corruptuz. ¶ Ad p^m dicit ꝙ nec tp̄s nec mot' ꝓprie generatur: neqꝫ de tali infinito loquit h̄ phūs: sz de infinito ꝑmanēte ſm extensionez. ¶ Ad aliud dicit ꝙ lz nō implicat ꝯdictionē infi^m gn̄ari vel corrūpi: tn̄ illud nō est possibile nāliter: et lz Anax. cōcessit infi^m esse factū: non tn̄ eē genitū: nec corruptibile. In pl^s. n. se hz factū q̄ꝫ genitū: cuz oē genitū sit genitū de nouo: nō autē oē factū est factuz de nouo: vt pz de effectib' coeternis suis cāis. Et lz apud Anax. fuisset icōueniēs aliqd fieri de nouo nullo subiecto ꝑsupposito. Tamē cōcessisset aliqd factuz esse ab eterno nullo subiecto ꝑsupposito .s. chaos [illegible] infinitū [illegible] ab intelligētia cognoscēte ꝯgregāte et segregāte etc̄. (Et cōtinere oia) Tertia cōclusio si infinituz est illud ꝯtinet et gubernat oia: ista cōclusio [illegible] ex prima: nam si infinituz est: illud est prin^m: et si infi^m ē principiū: ipsuz cōtinet et gubernat oia: cum principio cōpetat cōtinere et gubernare. Hāc tamē cōclusionem nō ꝯcedunt oēs antiqui: sz solū illi qui nullā cām posuīt extra infi^m: vnde Anax. qui infinitū posuit ex cām effectiuā .s. intelligētiā agentē: et Empe. qui ꝑter causam materialē posuit litē et cōcordiā nō dicerēt illas dignitates .s. continere et gubernare oia cōpetere infinito: sz cause effectiue: cū nō sit de ratione principij materialis ꝯtinere et gubernare: sed magis principij effectiui. Le. li. (Et ꝯtinere oia et omnia gubernare ipsuz infinitum necesse est) sicut affirmāt quicūqꝫ nō faciūt extra infinitū aliquā cām vt intellectū aut ꝯcordiā iuxta opinionem Anaxago. et Empedo. ¶ Notanduz ꝙ cū dicit Anax. posuisse intellectuz esse extra infi^m non accipit extra vt dicit dr̄iam situs: sz vt dicit dr̄iam īfiniti: ita ꝙ preter infinituz posuit intellectū. Empe. autē nō posuit infinituz: sed [illegible] liti et cōcordie: vnde ꝯtinere cōpetit forme et gubernare agenti: ꝯtineri autē et gubernari materie: et quia infinitū ponēdo causaz agentē extra ipsuz nō habet nisi rōnez materie: ideo sibi nō competit ꝯtinere et gubernare: sed tm̄ cōtineri et gubernari (Et hoc esse diuinuz) Quarta ꝯclusio si infinitū est illud est quoddā diuinuz: pz ex secūda cōclusione: nam si infinituz est illud est ingenitū: et incorruptibile: sz si infinitum est ingenitum et incorruptibile ipsum est quoddā diuinuz sicut cōcedit Anaximandros et alij quā plures naturales phi. Le. li. (Et hoc) .s. infinitum necesse est esse diuinuz: imortale. n. est et incorruptibile sicut assignat Anaximādros et plurimi phicoꝝ (Esse autez aliqd) Istis cōclusiōib' premissis in quib' cōuenerūt cōmuniter oēs antiqui phūs facit Tex. cō. 31. rationes [illegible] quib' mouebant ponere infinituz et cōsequenter sibi tribuere dignitates antedictas. Arguebāt enim sic: si infinituz est illud est prin^m ingenerabile et incorrupibile oia cōtinēs et gubernās: et habens esse diuinū: sed infinituz est: igit infinituz est prin^m ingenerabile et incorruptibile oia continēs et gubernās: et habēs esse diuinuz: patet ꝯñtia cum maiori ex quattuor ꝯclusionib' precedētibus: et minorē quinqꝫ rationibus arguebāt: et p^o sic: tempus infinituz est: igit aliquod corpus infinituz est: patet ꝯñtia: qz tēpus est passio alicui' corporis: modo infinitas nō competit forme nisi cōpetat subo [illegible] est infinita [illegible] manifestū qm ante oē [illegible] omne [illegible] Le. li. (Esse autez aliquod infinitum [illegible] maxime [illegible] ex tempore: hoc enim infinitum est.

Notandum ſm cōmentatorē cōmē. to. 31. ꝙ ratio illa que eſt nota per ſe: ⁊ accidit ei ꝙ fuit ꝓbabilis eſt de tempore: nullus. n. poteſt intelligere tempus eſſe finitum: neqꝫ ī initio: neqꝫ in fine. Iſta ꝯſequētia eſt per ſe nota ſm cō mētatorē: tempus eſt: igiť infinitum eſt: ⁊ rōnem aſſi gnat: qꝛ nullus pōt intelligere tp̄s eſſe finitum in prin cipio: ſic ꝙ ante illō nō fuit tēpus: nec in fine: ſic ꝙ poſt illud nō erit tēpus: ⁊ ad hoc aſſignat duas rōnes: qua rū prima eſt iſta ꝙ ĩpoſſibile eſt tēpus generari vł cor rūpi: igiť tp̄s eſt īfinitū: ꝓbať añs: ſi poſſibile ē tp̄s ge nerari vel corrūpi ponať in eē: ⁊ arguiť ſic: oē ꝙ gene rať vel corrūpitur: generať vel corrūpiť ī iſtāti p̄nti: ſꝫ tp̄s generať vel corrūpiť: igiť tp̄s gñať vel corrumpiť ī iſtāti p̄nti: ſꝫ de rōne iſtātis p̄ntis ē ꝙ ſit finis p̄teriti ⁊ initiū futuri: igiť tp̄s fuit ⁊ erit: ⁊ p ɔ̄ñs nō gñať neqꝫ corrūpiť ad hūc intellectū ꝙ nō ſimplr incipit vel deſi nit eē. ¶ Scḋa rō eſt iſta cuiuſlibet gñari vel corrupti extrema excedūtur a tp̄e: ſi ē tp̄s generať vel corrūpiť extrema tp̄is excedūť a tp̄e ꝙ īplicat ɔtradictionē lo quēdo de toto tp̄e: añs aūt ꝓz: quia ſi aliqd gñať verū eſt ꝙ prius illud nō fuit: ⁊ ſi aliqd corrūpiť: verū eſt ꝙ illud poſterius nō erit: ſed prius ⁊ poſterius ſunt dr̃e tp̄is: igiť cuiuſlibet ꝙ generať vel corrūpitur extrema excedūtur a tēpore eius.

Secundo notādū ſm cō. eodem cō mento ꝙ vt dicit Ariſto. oēs antiqui ɔueniūt in hoc ꝙ tēpus ſit eternū p̄ter Platonē. ¶ Iſtud cōmentū declarat quō acciderit rōni facte ꝙ ipſa fuerit ꝓbabilis: hec. n. ɔ̄ntia tp̄s eſt: igiť infinitū eſt eſt p ſe nota: qꝛ ſtatim intellecto qd ĩportatur noĩe tp̄is ⁊ infiniti ītellect⁹ aſſentit illi diſcurſu ĩperceptibili: ⁊ qꝛ Plo credidit tp̄s nō eē eternū: ideo apud Platonē iſta rō erat tm̄ ꝓbabilis: ⁊ p ɔ̄ñs accidit illi rōni ꝙ fiat ꝓ babilis ſicut Ploni ꝙ crediderit tp̄s ⁊ mūdū incepiſſe eē. Aduertendū tñ ꝙ tp̄s ſumiť dupliciť: vno⁰ vt ē paſ ſio ſucceſſiua motus: ⁊ ſic tp̄s incepit eē ſm Plonem. Alio⁰ vt eſt duratio mēſuratiua alicui⁹: ⁊ ſic ante p̄ⁿ in ſtans mūdi fuit tp̄s ſm eū ꝙ ipſe vocauit ſeculum. Ali aūt ɔceſſerūt tp̄s ꝓprie ſūptū īfinitū eē: ⁊ ſemp fuiſſe: ⁊ qꝛ antiqͥ dixerūt infinitū eē nō ſolū ſm ſucceſſionē: ſed etiā ſm ꝑmanētiā. Ideo ī hac p̄ᵃ rōne nō ſolū ponunt infinitatē ex p̄te tp̄is: ſed ēt ex p̄te corporis mēſurati tē pore (Et in magnitudinibus) Scḋo arguebat ſic aliq̄

Tex. cō 32. magnitudo ē augmētabilis in īfi^m: igiť infi^m ē: ꝓz ɔ̄ntia quia in augmētatiōe additio ē p̄exiſtētis: nō. n. genera tur mā ſimplr de nouo: neqꝫ quantitas: añs ſic argue bāt: aliqua magnitudo eſt dīminuibilis ī īfi^m: igiť ē au gmētabilis ī īfinitū p ɔ̄ñs. quia augmētatio ⁊ dī minutio ſūt mot⁹ oppoſiti ⁊ p̄hico ꝯ: ⁊ oppoſiti hñt fieri circa idē vt habeť in poſt p̄dicamētis: añs ē mani^m: qm̄ qlibet magnitudo eſt diuiſibilis in infinitum iuxta doctrinaꝫ mathꝫ qui vtūť infinito in diuiſiōe ɔtinui vel magni tudinis: ſicut ēt in augumētatione: di. ꝙ lꝫ lineaꝫ in ɔti nuū ⁊ directū ꝓtrahere in infi^m. I. e. li. (Et in magnitu dinib⁹ diuiſione) i. ⁊ ex diuiſione magnitudinis ī īfini tas magnitudines ꝓbať infinitū eē: vtunť. n. mathe. ī finito tam in diuiſiōe ꝙ in augmentatione.

Notandum ſm cōmentatorē ɔ^o. 32. ꝙ diuiſio mēſuraꝝ in in finitū ſemp in duo media eſt prin^m maximū inter ma thꝯs: ⁊ videť notū p ſe: ſed qui ponit ꝙ magnitudi nes cōponūtur ex magnitudinib⁹ indiuiſibilib⁹ nō cō cedit hanc diuiſionem. hec ēt ꝓpoſitio magnitudo eſt diuiſibilis in infinitū eſt maximū principiū apud ma thematicos: ⁊ eſt ꝓpoſito p ſe nota: tñ qui cōcedunt magnitudinē non componi ex diuiſibilibus: aliꝗ vō qui dicūt componi ex diuiſibilib⁹ nō eſt p ſe nota.

Dubitatur ſm cōmentatorē hic: vtrum iſtud principiū magnitudo eſt diuiſibilis in infi^m ſit p ſe nota in ſcientia naturali: vel debeat demōſtrari in ea. ¶ P^a reſpōſio cōmenta toris eſt ꝙ illud prin^m eſt p ſe notū in ſciētia naturali ⁊ nō demōſtrať in ſcia naturali: ſed ſupponiť: hec tamen ꝓpoſitio magnitudo nō componiť ex indiuiſibilibus bene mōſtratur. 6. p̄hicoꝝ: ⁊ licꝫ iſta ꝓpoſitio ſit p ſe no ta: tamē mathꝯs credit ꝙ debeat demōſtrari in ſciētia naturali. Iſta reſpōſio eſt inſufficiēs. P^o ꝙ in ſcientia naturali tā dubia eſt illa magnitudo eſt diuiſibilis in infinitū ꝙ illa magnitudo nō componiť ex indiuiſibili bus: ⁊ ſi p^a eēt p ſe nota: intellectus ſtatim aſſentiret notis terminis ex diſcurſu ĩperceptibili. ¶ Scḋo quia geometra non credit illā demonſtrari in ſcientia natu rali: ꝗa cōcedēt geometriā ſubalternari ſcie nāli qḋ eſt falſum: credit igiť geometra iſtā eē p ſe notā: ⁊ nulli bi demōſtrari vt colligiť a p̄ho p^o poſterioꝝ. Alia re ſpōſio cōmētatoris eſt iſta: ꝙ illud prin^m mathemati cū: magnitudo eſt diuiſibilis in infinitū nō eſt p ſe no ta: ſed demōſtrať. 6. p̄hicoꝝ. Et iſta reſpōſio ē ſufficiēs qm̄ illi⁹ ꝓpoſitiōis demōſtratio eſt iſta. Magnitudo aut ē diuiſibilis in ſemp diuiſibilia: aut ſtat diuiſio ad indiuiſibilia: ſi magnitudo eſt diuiſibilis in ſemp diui ſibilia: ⁊ omne qḋ eſt diuiſibile in ſemp diuiſibilia ſit diuiſibile in īfinitū: igiť magnitudo eſt diuiſibilis in in finitū: ſcḋm autem nō datur: vꝫ diuiſio magnitudinis ſtat ad indiuiſibilia: qm̄ tunc magnitudo cōponereť ex indiuiſibilibus qḋ eſt reprobatum. 6. p̄hicoꝝ. (Ampli⁹ ſic) Tertio arguebat ſic: generatio eſt ꝑpetua: igiť illud ex quo ſit continua generatio eſt infinitum: ꝓbatur cō ſequētia: nā ſi id ex quo eſt ɔtinua generatio eēt finitū: tūc p cōtinuā cōſumptionē ei⁹ tandē nō eēt ipſum: nec aliqd fuit: ⁊ ita deficeret generatio. I. e. li. (Amplius ſic) vtiqꝫ ſolū cōtingit ſi īfinitū ſit: ſi autē nō eſt infinitū vi detur oīo deficere generatio ⁊ corruptio.

Notandum ſm cō. 3°. 32. ꝙ iſta ra tiocinatio eſt neceſſaria: ſꝫ nō eſt nota p ſe: ſed tm̄ cōceſſa eſt ei qui dicit gñonē eē ex ente ⁊ corruptionē eē in nō ens. Suppoſito igitur ꝙ generatio fiat p ablationē alicu⁹ partis ab aliquo toto: ⁊ corruptio ſit deſinitio in nō ens: ita ꝙ poſt cor ruptionē nihil corrupti maneat: ſequiť formalr genera tio eſt eterna: igiť in īfinitū eſt: adeo iſta ratio eſt neceſſa ria ſupple ɔditionalr ⁊ ex ſuppōne: nō autē ē p ſe no ta: qm̄ añs iſtius ɔ̄ntie eſt veꝝ: ⁊ ɔ̄ñs falſum: ſicut etiaꝫ ⁊ ipſa ſuppōſa falſa eſt: nō. n. generatio fit p ſubtractiōeꝫ p̄tis ab aliquo toto: neqꝫ corruptio ſit in nō ens: īmo ī ens. ſ. in p^m mā: vt hꝫ p^o hui⁹: ⁊ p^o de ge. quare ⁊c̄. (Am plius īcludēdo) Quarto arguebāt ſic: oē finitū teriať ad aliud: igiť id ad ꝙ fit terminatio eſt finitū vel īfini tū: ſi infi^m hꝫ intētū: ſi finitū igiť teriať ad aliō: ⁊ ſic erit ɔcedē in infi^m quo ɔceſſo ſeqť adhuc infi^m eē. ſ. ex ɔpo ſito ex omnib⁹ hiꝭ finitis: añs principale videť eē ve rū iductiue: terra. n. qꝛ ē finita teriať ad aliō. ſ. ad aquā ⁊ aqua: quia eſt finita terminať ad aliud. ſ. ad aerem: ⁊ ſic de aliis: nihil. n. terminať ad ſeipſum: igiť ſi oē finitū terminaťoꝫ vt teriať ad aliud. I. e. li. (Amp. includēdo) i. terminādo ſi^m ſp ad aliud aliō oꝫ ut ſint ⁊ teria nꝫ re necē eſt nullū terminū eē via^m ꝓp includē. i. fini

τ terminari necesse est alterum ad alterum.

Notandum fm cōmētatorē cō. ... q ista ratiocinatio: τ est hec q eā mat q finitū finit per aliud extra ipsuz est ideo rō famosa falsa: q: hec ... vnde q: aliquod finitū finit per aliquod extra ipsuz quodlibet elementū: τ aliqd ē finitū q nō finit p aliqd extra ipsuz: vt vltia spera ideo accidit finito q finiat per aliqz extra ipsuz ppterea illa ppositio: oē finitū finit per aliqd ex ipsuz τ si ē famosa tñ est falsa: nō.n. dicit finiri quia finitur p aliquod extra ipsuz: sed q: hz finē τ terminū quo finitur: τ hoc est de rōne cuiuslibet finiti: omne.n. corpus finitū finit supficie: oīs ēt supficies finita finit linea: τ oīs linea finita finit pūcto: vt colligit a pho in predicamētis (Maxie aūt) Quinto arguebāt sic: intellect⁹ intelligit infinitū: igit infinitū est: pz pñia: quia intellect⁹ nō decipit in imaginatione: sicut nec sensus in cognitio neaīs est mani^m: quia itellectus intelligit nūm infinitum τ magnitudines mathas pcrabi in infinitū: τ eē celū esse vacuū: seu spaciū infinitū. Ista ē illa rō q cōiter oībus facit magnā dubitationē de infinito: nō solū de eo: quia oēs imaginātur vacuū infinitū esse extra celū sed q: intellectus cū sit pura po^a nihil intelligit nisi ex administratione sensus: cōstat aūt q sensus nō cognoscat nisi id qd est: igit intellectus nō intelligit nisi id qd est sed intellectus intelligit infinitū vt declaratū est: igit infinitū est. .l. e. li. (Maxime aūt τ magis pprie q cōmunē). i. cōiter facit dubitationē oībus est istud: ppter id.n. q intellectū nō est deficere. i. decipi in imaginatione: τ numerus ifinitus videt esse: τ mathe. magnitudines infinite vident eē: τ qd est extra celū vacuū seu spatiū infinitū: qm intellectus intelligit hec oīa. Ex ista ratione cōcludebāt antiqui q extra celū est corpus ifinitū: τ mūdū infiniti: qm extra celū est vacuū infinitū: cū nō sit ratio quare sit vacuū plus h q ibi extra celum: igit extra celū est locus infinitus: cū idem sit vacuz τ locus: sed nō est rō quare in vno loco est corpus locatū: quin in quolibet: igit extra celū est corpus infinitum locatū a loco infinito. ¶ Consimiliter arguit q extra celū sunt infiniti mūdi: quia extra celū ē infinitū vacuū: τ in vna pte vacui pōt eē mūdus. s. iste mūdus qui iā est: igit in ifinitis ptibus vacui possunt esse infiniti mūdi: pz pñia: quia nō est rō quare in vna pte vacui pōt esse mūdus: τ nō in alia: tūc arguit sic: extra celum possunt eē infiniti mūdi: igit extra celū sunt infiniti mūdi: pz pñ^a: quia in eternis nō differt esse τ posse: cōstat autē mūduz: quicūq sit ille esse quoddā ppetuū τ eternū. .l. e. li. (Infinitū aūt vacuū: cū sit extra celū corpus ifinitū videt eē τ mūdi infiniti: quid.n. magis vacuū hic quā ibi: quare si quidē in vno loco τ vbiq esse magnitudinē corpoꝝ necesse ē) Similiter autem τ si vacuū ē finitū: τ locus ifinitus: τ corpus ifinitū necesse est esse: q fuit primū pbādū: ad q sequit scdm: vz q ifiniti sunt mundi: quia possunt esse infiniti mūdi: pungere n̄ t posse ab esse nihil differt in perpetuis.

Notandum fm cōmētatorē cōmēto ... q possibile in reb⁹ eternis quas nō cōtinet tēpus est necessariū: q autē ē possibile vt sit τ nō sit est in idiuiduis specieꝝ q cōtinet tēpus. Rerū igit fm cōmētatorē quedā pñnētur a tēpore: τ quedā nō cōtinēt a tēpore: in reb⁹ cōtētis a tēpore nō est idē possibile τ necessariū: quia nō sequit possibile est antixpm eē: igit necessariū est antixpm eē: sed i reb⁹ nō cōtentis a tēpore: idē est possibile τ necessariū bene.n. sequit possibile est deū τ intelligētias esse: igit necessariū est ... extra celū ... cō ... a tpe quocūq signato extra celū: sequit possibile est h esse: igitur necessariū est hoc esse.

Contra illam propositionē ... in ppetuis nō differt eē τ posse ... quadrupliciter τ p° sic: tēpus futurū incipiēs a medio instanti crastine diei pōt eē: τ tamē nō est: igit τc. pz cōsequētia: quia ipsuz erit ppetuū. ¶ Secūdo mā prima ē ppetua fm phm p° huius: τ tñ differt in ea eē τ posse: sicut sua potentia a sua eēntia per cōmētatorē ibidem. ¶ Tertio aīa intellectiua est ppetua fm cōmentatorē 3°. de anima: tñ nō sequit possibile est istā animā intellectiuā eē demōstrando aīaz antixpi: igit illa aīa intellectiua est. ¶ Quarto deus τ intelligētie sol τ lūa sunt perpetua: τ tamē non sequit deus ... intelligentie possunt facere hoc vel illud: igit faciūt hoc vl' illud: sol potest eē in oriente: igit sol est in oriente: luna pōt eclipsari: igit sol eclipsat. Rūdet Burleus q istā ppositionem in ppetuis nō differt eē τ posse nō ponit ... reiterando rationē antiquoꝝ ponētium ifinitos mundos esse in vacuo extra celū: τ ppter hoc ista propositio nō est allegāda tanq auctētica: cum nō sit ppō Aristo. sed antiquoꝝ. Tamen mihi apparet q illa sit propositio famosa: nō solū de itētione antiquoꝝ: sz etiā Arist. nā vt ipse probat pmo celi: quicqd habet potentiā vt semp sit futurū: habuit potētiā vt semp sit preteritū: ita q fm eū ingenerabile τ incorruptibile puertūtur: neq in materia prius potuit esse q fuit: si igit aliquid erit ppetuū illud necessario est: q: aliter aliqd eēt generabile τ nō corruptibile qd est ɔ eum. ¶ Ad p^m est respōsum p cōmentatorē dicētez q in reb⁹ nō cōtentis a tēpore idē est possibile τ necessariū: constat aūt q tēpus futurū cōtinet a toto tēpore: cū sit pars eius: hec ḡ propositio i perpetuis nō differt eē τ posse intelligit de ppetuis nō cōtentis a tēpore: neq p modū mēsure: neq per modū partis a toto. ¶ Ad 2^m dicit q duplex ē potentia. s. essentialis τ accidētalis: po^a essentialis est illa que diuidit ens de qua dicit phs. 5. metha. q ens diuidit per actū τ potentiā: po^a accidētalis est illa que diuidit aliquod genus pdicamentoꝝ accidentiū de qua dicit phs in pdicamētis q scda spēs qualitatis est naturalis po^a vel impotētia: τ pmo phicoꝝ cōmētator q adueniēte forma potentia corrūpit: l: igit potentia accidētalis differt a materia: non tamē po^a essentialis Aristo. tamē in ppositione ... nō intendit ... cem cōparare esse τ posse rerū ppetuarū: sz ad tempora tm fm idenptitatē τ diam: intendens q tempus in quo res ppetua pōt esse nō est aliud a tempore in quo res ppetua est. ¶ Ad 3^m dicit q de intētione Aristo. τ cōmētatoris ē q aīa intellectiua in tota specie humana nō sit nisi vna: τ q ista anima q erit antixpi iaz sit: τ ita sequit fm eos hec aīa intellectiua erit: igit h aīa intellectiua est: tenēdo tñ opinionē fidei q vera est dicatur q anima intellectiua continet a tempore: τ si non fm essentiam: tamē fm esse informatiuū materie. Cōstat autem illā propositionem nō intelligi in hys que cōtinentur a tempore vt dictū est. ¶ Ad 4^m respondetur q nō concludit: quia Arist. nō dicit q in perpetuis nō differt agere τ posse agere: aut pati: aut posse pati: aut esse hic vel ibi: a posse esse hic: vel ibi: sed q in perpetuis nō differt eē τ posse: ita q bene sequit quocūq perpetuo demonstrato: hoc potest esse: igit hoc est: nō autē de tertio adiacēte cū quocūq pdicato vt patuit.

Tex. cō. 32.

Abet autem dubitationē) Istud est scōm capitulū huius tractatus in quo prius reprobat opiniones antiquorū: et diuiditur in quattuor ptes: quarū prima ostendit conclusionem de infinito esse rationabilē. ¶ Secunda ostēdit q nō sit possibile infinitū esse ad motū loquēdi antiquorū ibi (separatū quidē) ¶ Tertia arguit q nō possit eē infinitū ad modū loquēdi naturalium ibi (Sed fortassis) ¶ Quarta demonstrat q nullo° sit possibile aliquod corpus sensibile esse actu infinitū ibi (oportet autē de omni) ¶ P° pars hui° capli diuiditur in duas particulas in quarū p° prius facit q dictū est. In secūda vō ponit aliquas distinctiōes de infinito ex quib° colligit equiuocatio dicēdo ibi (Primū igit) Quantū ad primā particulā dicit prius q psideratio de infinito h3 magnā dubitationē. Si.n. ponitur infinitū nō esse accidūt incōueniētia adducta in rōnib° antiquorū. Si autē ponit esse accidūt alia impossibilia vt videbit. Et ponēdo infi^m eē contingit querere: vtrū sit suba per se existēs vel accidēs alteri inexistēs: aut neutro modo: ita q infi^m sit multitudine: aut magnitudine: nō tñ est suba vel accidēs: et 13 talia sunt cōsiderāda maxime tñ ad physicū ptinet cōsiderare: vtrū possibile sit aliq magnitudinē esse actu infinitā. Te.li. (Habet autē dubitationē) de infinito cōsideratio: et neqz infinitū nō eē ponētibus multa ipossibilia accidūt adducta p antiquos: et esse autē infinitū ponētib° alia accidūt incōueniētia (Amplius autem) si infi^m est qualiter est: vtrū sicut suba: aut sicut accidens p se alicui nature: aut neutrū: et nihilominus est infi^m: aut sunt infinita magnitudine autē est psiderare maxime physici: si est magnitudo sensibilis infinita. ¶ Notandū qre Arist. dicit maxime: quia consideratio de infinito absolute: vtrū sit suba vel accidens ptinet ad metha. ex quo ens qd est subm metha. diuidit in subam et accñs: respectiue autē p comparationē ad motū et ad materiā sensibilē ptinet ad physicū: cōsiderat ĝ physicus de infinito: vtrū sit suba mobilis: et vtrū sit accñs sensibile: et ideo ad illū maxime ptinet psiderare si est aliqua magnitudo sensibilis infinita (P° igit) Isto premisso Aristo. ponit duas distictiones tollētes equiuocationē de infinito: quarū p° est ista. Infi^m sumit quadrupli p° qd ē de se ipertrāsibile vt pūctus: sicut.n. vox dicit inuisibilis q nō habet colorē quo possit videri: ita etiā punctus est ipertrāsibilis: qz nō habet magnitudinē per q possit fieri mot° cū sit simpliciter idiuisibilis. ¶ Secūdo accipit infinitū pro eo q habet de se magnitudinē absqz principio et fine: et sic linea carens extremis dicitur esse īfinita. ¶ Tertio p eo q pōt pertransiri: 13 cū difficultate: et sic via lōga dicit eē infinita. ¶ Quarto pro eo qd est ex se pertrāsibile: tamē nō p3 ptransitus īpedimēti: et sic pfunditas maris dicitur esse īfinita. Te.li. (Primū ergo determinādū quot modis dicit īfinitum vno quidē et ī modo q īpossibile est transire .s. pūctus ex eo q nō est aptū transiri vt est vox inuisibilis: aliter autē transitū habēs incōsumabilē vt linea carens extremis aut q vix est pertransibile vt via longa: aut q aptum natum est habere pertransitionem: non tamen habet transitum: aut finem pertrāsitionis vt profunditas maris.

Notandum fm cōmētatorē cōmēto 34. q primus modus est priuatio quo aliquid dicit carere illo q nō ē inatū habere sicut dicit dō esse incorporeū: quia nō h3 corporeitatē: neqz est inatus habere corporeitatē: sic punctus est infinitus: qz nō habet finitatē. Tertius autē et quartus modus sunt trāsumpti: accepti ex secūdo modo accipiēdi infinitū: qui est modus pprius quō loqt Aristo. h: et est locutus in pcessu de infinito.

Contra predicta arguit: et p° q pūctus sit ptrāsibilis: q linea est ptrāsibilis: igit et pūctus: p3 p°: qz mediū est illud in quo mobile prius venit quā in extremū 2°. physicorū: cōstat autē pūctos mediare iter partes linee fm Arist. 6°. physicorū. Secūdo arguitur q nulla sit imaginabilis linea carēs extremis: qm linea est longitudo cui° extrema sunt duo pūcta. fm Arist. i pdicamētis quā diffinitionē pfirmat Aristo. p° posteriorū dī. lineā esse ex pūctis primomodo dicēdi p se. ¶ Ad p^m dicit q sicut punctus nō mouet per se3 p accñs fm phm 6°. hui° ad motū sui subiecti: ita nō ptransibilis est p se3 p accñs ad ptransitionē linee cui° est priuatiuū partiū. ¶ Ad 2^m dicit q linea dupli psideratur: v3 absolute: vt est linea et respectiue vt h3 rōnē mēsure. Primo° nō repugnat linee infinitas et carentia extremorū: et sic diffinit linea ē qtitas cōtinua carēs latitudine et pfunditate. Secūdo modo repugnat linee ifinitas: seu carētia extremorum: qz infinitū vt infinitū ē ignotū p°. physicorū: mēsura autē vt sic est nota. 10. metha. (Amplius et infi^m) Secūda distinctio infinitū sumit tripliciter. Primo° fm diuisionē: vt cōtinuū. Secūdo° fm appositionē vt numerus. Tertio vtroqz modo vt tps: dicit.n. ptinuū diuisibile in infi^m: numerus autē augmētabilis in infi^m: tps autē est infi^m diuisione: cū sit de numero cōtinuorū et infinitū appositiōe cū sit de numero discretorū vt videbitur 4°. hui°. Te.li. (Amplius et infinitum omne: aut fm appositionē. aut fm diuisionē. aut vtroqz modo.

Notādum fm cōmentatorē cōmento 34. q illud dicit eē infinitum fm qd actus semp seruat potentiā: et sic inuenit infi^m i numero et magnitudine et i tpe: in numero.n. nō inuenit vltima appositio: neqz i magnitudīe iuenit vltima diuisio: neqz in tpe vltimū istās (Separatū qdē) Ista ē secūda ps huius capituli in qua pmissis distinctionib° de infinito Aristo. reprobat opiniones antiquorū ponēs quattuor pclusiones: quarū prima est ista infinitū nō est suba a sensibilib° sepata. Secunda cōclusio infinitū nō est accidēs a sensibilibus sepatū ibi (Si autē fm accidēs) Tertia pclusio infi^m nō est suba actu ens: que sit prin^m rerū ibi (Manifestū autē) Quarta cōclusio infinitū quātū carens extremis nō est p se pricipiū ibi (Sed ipossibile) P° cōclusio arguit sic: si infinitum est suba a sensibilib° sepata: igit infinitū nō est magnitudo: neqz multitudo: p3 pña: quia magnitudo et multitudo sunt accidētia sensibilia: tūc vltra infinitū nō ē magnitudo: neqz multitudo: igit infinitū est indiuisibile: pseqūs est impossibile: qz si est indiuisibile nō est infinitū nisi forte infinitū acciperet p eo qd est de se ipertrāsibile eo modo quo dicimus vocē esse inuisibilē: 3 sic nō accipit in pposito: neqz ipsi antiqui ita acceperūt infinitū: sed pro eo q totū occupat carēs extremis: p° autē est manifesta: qz ex opposito sequit oppositū: et quia nisi infi^m est suba: ideo infi^m est magnitudo vel multitudo: p3 p° quia diuisibilitas nulli cōpetit nisi ra

tiōe q̄titatis ꝯtinue vel discrete: vt patuit p°. phyſicoꝝ. Le. li. (Separatū quidē igit esse infinitū a sensibilib⁹ ꝗ sit aliqd ens) .i. subam infinitū ipossibile est. Si nāqꝫ infinitū ē suba separata a sensibilib⁹: neqꝫ magnitudo: neqꝫ multitudo est: suba autē separata est ipsuꝫ infi^m ꝛ nō accidēs sensibile dicūt antiq: ꝗ isi^m diuisi^e ꝛ idiuisibile erit diuisibile. n. aut magnitudo: aut multitudo erit. Si aūt indiuisibile est: nō infinituꝫ est: nisi sicut vox iuisibilis: ſꝫ neqꝫ sic dicūt affirmātes esse infinituꝫ: neqꝫ nos q̄rimus de tali infinito: sed sicut intransibile est aliqd quā tū carens extremis. ¶ Notandū ꝙ ista ꝓpositio suba est magnitudo vel multitudo pōt accipi tam in predicatione idēptifica: q̄ causali: si in predicatione idēptifica: ꝑdicatū est intelligendū in cōcreto ꝛ nō in abstracto vꝫ suba est magna vel multa: si autē in predicatiōe causali predicatuꝫ tunc est accipiendū abstracte: ꝛ subm in obliquo. Istomodo est in suba est magnitudo vel multitudo. (Si autē ſm accidēs) Scḋa ꝯclusio infinitū nō est accidēs a sensibilib⁹ separatū. Primo arguit ꝙ infinituꝫ nō sit accidēs: quia tūc infinituꝫ ſm ꝙ hui⁹ non esset principiuꝫ reꝝ qḋ est ꝯ eos: sed rōne in qua eēt sicut inuisibile p se nō est prin^m locutionis: ſꝫ p accidēs ratione vocis: si. n. inuisibile p se esset prin^m locutionis igit pūcta ꝛ alia indiuisibilia in quibus nō est visibilitas essent principia locutiōis ꝙ nō est veꝝ: sed dicit inuisibile p accidēs principiū locutiōis: q2 vox cui accidit inuisibilitas est prin^m locutiōis. Le. li. (Si autē ſm accidēs est infinituꝫ nō erit vtiqꝫ elementū) .i. principiū eoꝝ q̄ sunt ſꝫ qḋ est infinitū: sicut neqꝫ iuisibile est pricipiū locutionis q̄uis vox sit inuisibilis. ¶ Scḋo arguit ꝙ infinituꝫ nō sit separatū a sensibilib⁹: q2 passio est minus separata q̄ subm: sed subm infiniti non est separatū a sensibilibus: igit infinitū nō est separatū a sensibilib⁹: ꝯꝫ ꝯn̄tia cū maiori: ꝛ minor declarat: subiectū infiniti est magnitudo vel multitudo cū infinitas nō inueniat nisi in quātitate cōtinua vel discreta: sed nec magnitudo: nec multitudo separat a sensibilib⁹: cū ipsa sint sensibilia cōia cōiuncta sensibilib⁹ ꝓprijs: vt ꝫ videri secūdo de aīa. Le. li. (Amplius quō cōtinget aliqd) separatū a sensibilibus esse ipsuꝫ infinituꝫ si quidē nunc cōtingit ꝛ numerū ꝛ magnitudinē separi: quoꝝ per se est passio quedā infinitū: adhuc. n. minus necesse est infinitū separi q̄ numeruꝫ ꝛ magnitudinē. ¶ Notādum ꝙ iste due cōclusiones principaliter ꝓcedunt ꝯ Platonem asserentē infinituꝫ esse sepatuꝫ a sensibilib⁹: ponebat ipse quidem infinituꝫ in ideis que separant a sensibilib⁹ cum sint itelligētie ſm ipsuꝫ abstrahētes a loco ꝛ tempore. (Manifestuꝫ autē) Tertia cōclusio: infinituꝫ nō est suba actu ens que sit principiuꝫ reꝝ: ꝓbat ista cōclusio: ꝛ p° sic: si infinituꝫ est suba actu ens q̄ sit principiuꝫ reꝝ: ita ꝙ infinituꝫ nō dicit de subo aliquo: sequit ꝙ ideꝫ est infinituꝫ ꝛ eē ifiniti: sicut idē est substātia ꝛ esse substātie: sed quelꝫ pars substātie est suba: igit quelꝫ ps infiniti est ifinita: ꝯn̄s est ipossibile: quia tunc plura infinita eēnt simul: ꝛ se inuicē penetrarēt ꝙ reprobat 4°. huius. Le. li. (Manifestuꝫ autē est ꝛ ꝙ nō contingit ifinituꝫ eē sicut actu ens: ꝛ sicut subaꝫ ꝛ pricipiuꝫ: erit. n. quodlibet ipsi⁹ acceptuꝫ infinituꝫ: si partibile est ipsuꝫ infinituꝫ: infinito. n. esse: ꝛ infinituꝫ ideꝫ est si suba in infinituꝫ est: ꝛ nō de subo aliquo dicit ipsuꝫ infinituꝫ. ¶ Scḋo querit vtruꝫ infinituꝫ sit diuisibile vel indiuisibile: nō indiuisibile cum ipsuꝫ sit magnū ꝛ quantū: si [illegible] est diuisibile in infinita quoꝝ quodlibet est infinitū: igit multa sunt ifinita ex quib⁹ fit vnū infinitū: ꝯn̄s est impossibile: q2 cū omne totū sit maius sua parte aliquod infi^m aliquo infinito esset maius: ꝛ inter aliqua duo ifinita esset aliqua ꝓportio quorum nullū est cōcedendū. Le. li. (Quare auteꝫ indiuisibile est infinitū: aut in ifinita est ipsuꝫ diuisibile: multa auteꝫ esse infinita idē impossibile est) Tertio si infinitū esset suba actu ens que sit prin^m reꝝ: igit ita se haberet infinitū sicut iam se ꝫ aer ꝑꝫ ꝯn̄ia: quia aer est suba actu ens principiū reꝝ cum simplicia corpa sint prin^a mixtoꝝ: sed q̄libet pars aeris est aer: igit q̄libet pars infiniti eēt infinita si ipsuꝫ esset principiū reꝝ: ꝯn̄s est falsū cū nullū infinitū sit altero minus: necesse est ꝗ dicere infinituꝫ ꝙ illi ponūt subam actu ens nō esse principium neqꝫ habere ptes: ſꝫ esse indiuisibile ꝛ impartibile. Le. li. (At vero sicut aeris pars aer est: sic infiniti infinitū eēt pars: siquidē) infinitū est suba ꝛ principiuꝫ impartibile: igitur ꝛ indiuisibile infinitum.

Contra predicta arguit ꝛ p° ꝙ rō p^a nō valeat: q2 dato illo modo arguēdi sequitur ꝙ homo nō sit suba actu ens: igit ideꝫ est homo ꝛ hoīs esse sicut suba ꝛ substātie esse: sed q̄libet ps substātie est substātia: igit quelibet ps hoīs est homo qḋ est falsum. Secūdo arguit ꝙ suba ꝛ substātie eē nō sit idē quia dicit 3°. de aīa ꝙ aliud est magnitudo ꝛ magnitudinis eē ꝛ aqua ꝛ aque esse: sicut igit in accidētib⁹ nō ē idem ipsuꝫ ꝛ esse ipsuꝫ: ita ꝛ in substātijs. Tertio arguit ꝙ aliquod infinitū ꝫ partem infinitā: q2 motus est infinitus: ꝛ tēpus est infinitū quoꝝ quodlibet ꝫ ptem infinitā .s. totū preteritū: aut totū futurū tp̄s. Quarto arguit ꝙ nō q̄libet ps aeris est aer: q2 materia aeris nō est aer: nec forma aeris est aer: ſꝫ tam materia q̄ forma aeris est pars aeris: igit ꝛc̄. ¶ Ad p^m dicit ꝙ pythagorici cōtra quos vadit illa 3^a ꝯclusio nolebāt infinitum nō esse nisi de ꝑdicamēto substātie: ꝛ esse eiusdē rationis p toti: aliter nō esset principiū: sed principiatū: homo aūt ꝛ si est de ꝑdicamēto substātie: nō tn̄ est substātia vnigenea i oībus ptibus: ſꝫ est suba mixta cōposita ex elemētis. ¶ Ad 2^m dicit ꝙ phus. 7°. metha. dicit ꝙ in hijs q̄ sunt p se idē est ipsuꝫ: ꝛ esse ipsuꝫ: ꝛ in hijs q̄ sunt p accidēs: nō est idē ipsum: ꝛ eē ipsum: vbi phs intelligit p se ipsuꝫ quiditatē ꝛ diffōnē rei cōstat auteꝫ ꝙ in substātijs que dicūtur eē per se idē est ipsum ꝛ esse ipsuꝫ: cum tā diffinitio q̄ quelꝫ pars eius dicat in recto de diffinito vt inductiue ꝑꝫ diffiniēdo hoīeꝫ: al' ꝛ hui⁹. In hijs autē que sunt p accidēs nō est idē ipsuꝫ ꝛ esse ipsum: qm̄ accidētia diffiniūtur p subiecta sua: que non idēptificātur accidētib⁹ sicut ꝑꝫ de albo symo ꝛ huius ꝛ de tali esse loquit Aristo. hic cū dicit ꝙ idē est substātia ꝛ esse substātie: ꝛ infinitū ꝛ esse infiniti: si infinitū est per se ꝛ essentialiter substātia. In tertio autē de aīa non accipit esse pro esse quiditatiuo ꝛ diffinitiuo: ſꝫ pro esse indiuiduali dās intelligere alia esse principia ex quib⁹ cōstituit magnitudo: aut aqua in cōmuni: ꝛ alia esse ex quib⁹ cōstituit indiuiduū magnitudinis seu indiuiduū aque: aqua. n. ꝛ magnitudo cōstituūtur tm̄ ex ptibus eēntialib⁹ ꝛ q̄litatiuis: ſꝫ idiuidua illaꝝ cōstituūt ex ptibus integralibus ꝛ quātitatiuis: ideo aliud est magnitudo ꝛ magnitudinis esse: ꝛ aliud est aqua ꝛ aque esse idest ex alijs principijs est aqua: vel magnitudo: ꝛ ex alijs est indiuiduū aque vel magnitudinis. ¶ Ad 3^m dicit ꝙ nō est incōueniens vnū infinitū habere infinitas partes: quaꝝ quelibet sit infinita: ſꝫ est incōueniens aliquid infinitū q̄libet partē esse infinitā: ꝛ hoc seqret ex opinione antiquoꝝ: non etiam incōuenit infinitum

habere partē infinitā:sed q̄ꝺ aliq̄ꝺ infinitū habeat ptē infinitā:⁊ ꝙ oē totū sit maius sua parte est inconueniens ipsi aūt cōcedebāt illud infinitū ꝙ ipsi ponebāt eē principiū ⁊ cōtinere ⁊ excedē omnia alia:⁊ cōsequēter oībus suis partibus elementis:q̄ꝺ est impossibile.

¶ Ad quartū dicitur quod philosophus hic de partibus loquitur sicut ⁊ ipsi antiqui qui nō loquebantur de partibus essentialibus vel qualitatiuis:sed tantuꝫ de partibus integralibus ⁊ quantitatiuis:⁊ ad hūc intellectum verum est quod quelibet pars aeris est aer.

Tex. cō.32. (Sed impossibile). Quarta cōclusio:infinituꝫ ꝙtū carens extremis nō est per se principiū:probatur:infinitum actu nō est p se principiū:sed īpossibile est aliq̄ꝺ esse infinitū actu qn sit infinitū carēs extremis:⁊ econtra:igitur ⁊c. pꝫ cōsequentia cū minori:⁊ maior arguitur.illud q̄ꝺ cōpetit alicui tantū rōne alterius nō cōpetit sibi p se:sed esse principiū cōpetit infinito tm̄ ratione alterius:igitur esse principiū nō cōpetit infinito per se sed tantū per accidens:prima ps antecedētis est nota inductiue:vnde qꝛ domificare competit musico vel albo tantū ratione alterius:ideo illi nō cōpetit per se secūda pars antecedētis patet ex dictis:naꝫ esse principium nō competit infinito nisi qꝛ competit aeri aut pari in quo reperitur infinitum:sicut esse principiuꝫ domificandi nō competit musico vel albo nisi quia competit domificatori in quo reperit̄ musicum vel album. Lege litterā.(Sed impossibile est actu esse infinitum quia sit quātum carens extremis:quātitatē enī aliquā sine extremis necesse est esse in illo:ꝫ accidēs ergo est infinitum:principiuꝫ igitur etiā accidit quanto carenti extrema eē principiū:sed si sic est ꝙ infinituꝫ sit in alio dictum est ꝙ non contingit ipsum dicere principiū:sed illud cui accidit.s.aerem aut par).

Notandum ꝙ Pythagorici cōtra quos vadit Aristo. dixerunt numeꝝ pareꝫ esse principiū reꝝ:aliꝫ auteꝫ dixerūt aerem esse principiū reruꝫ:ideo esse principium reꝝ cōpetit nūero pari per se iuxta opinionē pythagoricoꝝ ⁊ aeri per se cōpetit iuxta opinionē alioꝝ:nō igitur esse principiū reꝝ cōpetit p se infinito:sed tantum per accidens ratione sui subiecti. Ex predictis philosophus reprehendit pytagoricos di. ꝙ incōuenienter locuti sunt cōcedentes infinituꝫ ꝼm ꝙ huius esse substātiam ⁊ ꝼm ꝙ huius esse diuisibile cū ex quolibet istoꝝ sequatur cōtradictoriuꝫ alterius:si enī infinituꝫ ꝼm ꝙ huius est substātia ipsum ꝼm ꝙ huius nō est diuisibile:⁊ si ꝼm ꝙ huius est diuisibile ipsum ꝼm ꝙ huiꝰ non est substātia:quoniā substātia ꝼm ꝙ huius nō est diuisibilis:sed ꝼm ꝙ est quāta:tripliciter ergo peccauerunt pythagorici:prio qꝛ dixerunt infinitū ꝼm ꝙ huius eē substātiā ⁊ nō est veꝝ:qꝛ infinitū ꝼm ꝙ huius est q̄tum ⁊ nō substantia:secūdo qꝛ dixerūt īfinitū ꝫ ꝙ huius esse principium reꝝ quod iteꝝ nō est veꝝ:quia eē principium reꝝ cōpetit sibi rōne substātie:tertio ꝙ infinitum ꝼm ꝙ huiꝰ est suba ⁊ ꝫ ꝙ huiꝰ est diuisibile ⁊ partibile cū accidat infinito esse substātiā ⁊ accidat substantie diuisibilitas. Lege li. (Quare icōuenienter vtrūꝙ enūtiant dicētes sicut pythagorici dicūt:simul.n. subaꝫ faciunt infinitum ⁊ partiūtur).idest diuidunt illud.

Notandum ꝼm cōmētatoreꝫ cōmē. to.38. ꝙ si infinituꝫ esset accidens essentiale quibusdā spēbus quātī nō contingeret eis ista redargutio:est enī aliq̄ꝺ elementū ꝼm accidēs quāds illud accidēs fuerit essentiale vt dicimus ꝙ ignis ⁊ aqua sunt elemēta ꝼm primas qualitates. ¶ Istud sic intelligo ꝙ ignis vt ignis est principiū calefactionis ⁊ calidū vt calidū est principiū calefactiōis ⁊ ignis inquātū calidus est principiū calefactionis:⁊ hoc idē:qꝛ caliditas est accidēs essentiale ignis:similiter aqua vt aqua ⁊ frigidū vt frigiduꝫ ⁊ aqua vt frigida est principiū frigefactiōis:qꝛ frigiditas est passio essentialis aque. Ita in pposito si infinitū esset accidēs essentiale aut ppria passio alicuius substātie quāte.s. aeris aut paris potuissent pythagorici cōcedere ꝙ illa substantia ꝼm ꝙ huiꝰ esset principiū reꝝ ⁊ ꝙ infinitū ꝼm ꝙ huius esset principiū reꝝ ⁊ ꝙ aer vel par ꝼm ꝙ infinitū est principium reꝝ:cōstat aūt ꝙ infinitū nō est accidēs essentiale neqꝫ ppria passio alicuius substātie cū accidat substātie extēdi in infinituꝫ.

Dubitatur primo cōtra litterā:qꝛ videtur subam ꝼm ꝙ huius esse diuisibilē loquēdo de substātia p se predicamenti substātie:qꝛ oīs talis substātia aut est genus aut spēs aut indiuiduū:si genus:illud cōponit̄ ex actu ⁊ potentia:si spēs:illud cōponit̄ ex genere ⁊ differētia:si indiuiduū illud cōponit̄ ex esse ⁊ eēntia:sed oē cōpositum ex aliquibus est diuisibile:in illa igitur suba pdicamentalis ꝼm ꝙ huiꝰ est diuisibilis. ¶ Secūdo dubitatur cōtra cōmētuꝫ:qꝛ nō videtur caliditas ⁊ frigiditas eē accidētia ppria aque ⁊ ignis:qꝛ competūt aliꝫ duobus elemētis:ac etiā mixtis. ¶ Ad primū dicitur q̄ꝺ sicut finitū ⁊ infinitū stricte loquēdo sunt differētie quātitatis:large aūt sunt differentie entis ita diuisibile ⁊ indiuisibile ppꝛie ⁊ stricte sūt passiōes predicamēti quātitatis:large autē ⁊ cōmuniter sunt passiōes entis:⁊ sic p se cōpetunt tā substātie ꝙ qualitati. ¶ Ad secūduꝫ dicitur ꝙ caliditas ꝼm Cōmētatorē est accidēs essentiale ignis p se prio ⁊ aeris p se nō primo:⁊ frigiditas ē accidens essentiale aque p se prio ⁊ terre p se nō primo:si aūt talia accidētia p se cōpetunt mixtis hoc est ratione elementoꝝ existentiū in illis:sicut lōgitudo p se cōpetit superficiei ⁊ corpori rōne linee reperte in illis.

Sed fortassis). Ista ē tertia pars pricipal huius capituli:in qua Aris. pbat nullū īfinitum eē ad modū loquēdi nāliū:⁊ facit duo:nā prio manifestat qualr oꝫ eē cōsiderationē nālis de īfinito:secūdo exequit̄ de intēto ibi (Rōnabiliꝰ quidē). Tex. cō.39. Quātū ad pm̄ dicit phs ꝙ ista questio vtrum infinitū sit est forte magis vtis ꝙ sit nālis cōsideratio de īfinito:ponēdo.n.īfinitū in mathematicis vt posuerunt pythagorici:⁊ ponēdo infinitū in intelligibilibꝰ.s. in ydeis vel in aliꝫ intelligētiꝫ separatis vt posuerant Platonici:videt̄ ꝙ ista questio sit vtilior ꝙ sit cōsideratio nālis de infinito:cū ad nālē phm nō spectet cōsiderare de īfinito in mathematicis vtrū sit dare magnitudinē īfinitā:neqꝫ de īfinito in intelligibilibꝰ vtrum sit dare aliquā subaꝫ sepatā infinitā:sed solū vtrū sit dare aliq̄ꝺ corpꝰ sensibile actu infinitū cū sua inq̄sitio nō sit de magnitudine ꝼm ꝙ huiꝰ neqꝫ de suba separata ꝼm ꝙ huius:sed de corpe sensibili ꝼm ꝙ huius. ¶ Et

notāter dicit phūs fortassis loquēdo sub dubio: qz licet ad eū nō ptineat absolute cōsiderare de infinito in mathematicis neqꝫ de infinito in intelligibilib⁹: tamē respectiue habēdo respectū ad corpora nālia ꝛ sensibilia que necessario essent infinita si eēt infinitū in mathematicis vel in intelligibilib⁹: ad phm nālem etiā pertinet cōsiderare de tali infinito: vñ qz magnitudo vł numerus nō est sine mā sensibili: necessario aliqȯ eēt corpus sensibile īfinitū si aliqua eēt magnitudo īfinita: ꝛ qz effect⁹ est īfinit⁹ si cā est īfinita: iō si aliqua suba sepata esset infinita effect⁹ aliqs nālis esset īfinitus: ꝛ qz ad nālem ptinet ꝓbare nullū corpus sensibile eē actu infinitum: neqꝫ effectū aliquē nālē esse actu infinitū. Jō ꝑ quādā colligātiā ꝓbat etiā nullā magnitudinē eē actu infinitā neqꝫ aliquā subaꝫ sepataꝫ a sensibilib⁹ eē actu infinitā. I. e. li. (Sed fortassis h̄ quidē est vłis questio magis si cōtingit in mathematicis infinitū esse ꝛ in intelligibilib⁹ ꝛ in nullā habētibus magnitudinē). Nos aūt intēdimus de sensibilibus principaliter de quibus facimus sciam nālem vtrum in ipsis est aut nō est corpus infinitum in augmentum.

Notandum ꝑm cōmētatorē cōmento. 19. ꝙ perscrutans vtrū [illegible] in intellectis aut in quātitate ꝑz ꝙ est nō immanifesta est scie diuine que pscrutatur de īfinito in itellectis ꝑm qȯ sūt intellecta. s. ꝑz ꝙ sūt abstracta a mā: ꝛ pscrutat de īfinito ꝛ mēsuris ꝑm ꝙ sunt abstracta a mā: ꝛ est principiū ꝙ ponit mathematicus. s. īfinitū eē in trib⁹ mēsuris: possibile enī est apud ipm lineā exire in īfinitū: ꝛ sitr supficiē ꝛ corp⁹: nālis vȯ perscrutatur de infinito ꝙ accidit mēsuris ꝑm ꝙ sūt in mā: nālis igitur nō cōsiderat de oī infinito absolute sūpto qz nō de magnitudine īfinita: neqꝫ de nūero infinito: neqꝫ de itelligētijs īfinitis sūptis ꝑm se: sed considerat de corpore sensibili īfinito: ꝛ de magnitudine īfinita ꝛ nūero īfinito vt est mēsura in mā: vtrū igit sint aut nō sint talia īfinita pscrutat nālis: metaphysicus vȯ pscrutatur de īfinitate lineaꝝ supficieꝝ ꝛ corpoꝝ vt sūt mēsure abstracte a mā: ꝛ cōsequēter de nūero ꝛ substātijs sepatis vtrū talia sint finita vel īfinita: mathematicus vȯ. s. geometra vel arismetic⁹ nō pscrutat vtrū linea sit īfinita aut nūer⁹ vel nō: sꝫ psupponit lineā ꝛ supficiem posse eē īfinitā ꝛ corp⁹ ac numeꝝ posse eē infinituꝫ ad hūc itellectū: ꝙ quacunqꝫ magnitudine data cōtingit signare maiorē in īfinitū ꝛ quocūqꝫ numero dato cōtingit ymaginari maiorē in infinitū. (Rōnabiliter qdem). Tex. cō. 40. Ostēso ꝙ phici cōsideratio est principalit de infinito sensibili ꝛ minus principaliter de īfinito mathematico vel intelligibili: cōsequēter ꝓbat nullū tale īfinitum eē ponēs quinqꝫ cōclusiōes: quaꝝ prima est ista: nullū est corp⁹ actu īfinitū sensibile vel itelligibile. Secūda cōclusio: nullus est nūerus actu īfinit⁹ cōiūct⁹ vel sepatus ibi. (At vȯ). Tertia cōclusio: īpossibile est mixtum ex elemētis eē actu īfinitū ibi. (phici aūt). Quarta cōclusio: īpossibile est aliqȯ corp⁹ simplex esse actu infinitū ex quo elemēta generantur ibi. (At vȯ neqꝫ). Quinta ꝯclusio: īpossibile est aliqȯ corp⁹ simplex elemētare eē actu īfinitū ibi. (Neqꝫ igitur). Prima cōclusio arguit sic: nullum cōtētū vna vel plibus supficieb⁹ est actu īfinitū: sed oē corp⁹ tā sensibile ꝙ intelligibile ē cōtētū vna vel plibus supficieb⁹: igit nullū corp⁹ sensibile vel intelligibile est actu infinitū: pꝫ cōsequētia cum maiori: qz actu infinitū caret terminis: iō nō ꝯtinet ab aliqua supficie neqꝫ ab aliqbus supficieb⁹: minor vȯ est nota ex diffinitiōe corpis data i pdicamētis: q̄ a Cōmētatore sic arguit: oē corp⁹ figuratū est ꝯtētū vna vł pluribus supficiebus cū figura sit illud ꝙ termino vel terminis claudit: sed oē corpus tā sensibile ꝙ intelligibile est corp⁹ figuratū vt [illegible] igit oē corp⁹ taꝫ sensibile ꝙ intelligibile est cōtētū vna aut plurib⁹ supficiebus. I. e. li. (Rōnabiliter quidē igit). i. logyce speculātibus ex hmōi que dicitur in logyca: videbit nō eē vtiqꝫ corp⁹ infinitū. (si enim est corpis rō). i. diffinitio (Quod planitie). i. supficie ē determiatū: nō erit vtiqꝫ corpus infinitum neqꝫ intelligibile neqꝫ sensibile.

Notanduꝫ primo ꝑm cōmētatorē cōmento. 40. ꝙ qui concessit corpus īfinitū eē nō cōcessit ipm habere figurā: ꝛ h̄ videtur manifestū ꝑ se: cognito enī quid īportat noīe infiniti ꝙ est ens sine fine ꝛ quid īportat noīe figure: ꝙ est illud ꝙ termīo vel terminis claudit statiꝫ itellectus assentit huic nullū corp⁹ infinitū est figuratū ꝛ dissentit suo cōtradictorio tanꝙ īplicāti formalit cōtradictionem. ℭ Ex isto cōmēto sequit hāc rōnē factā fuisse logycā: qz nō fuit demōstratiua: sed tm̄ ꝓcessit ex ꝓbabilibus: ꝓbabile enī est ꝙ oē corp⁹ est figuratū ꝛ terminatū vna vel plurib⁹ supficieb⁹: sꝫ nō est ꝑ se notum neqꝫ demōstrabile: ꝛ ꝙ ille ꝓpōnes nō sūt itelligēde de oī corpe absolute: sꝫ tm̄ de corpe finito: ꝛ cōsequēter qȯ diffinitiōes que dātur cōiter de linea supficie ꝛ corpore nō sunt itelligēde nisi de quātitate finita: vꝫ. linea est lōgitudo sine latitudine ꝛ ꝓfūditate: cui⁹ extrema sunt duo pūcta: supficies est latitudo ꝛ lōgitudo sine ꝓfūditate: cui⁹ extrema sūt due linee: corp⁹ est lōgitudo latitudo ꝛ ꝓfūditas: cui⁹ extrema sūt due supficies: ista ergo ratio est logyca: quia ꝓcedit ex probabilibus tantum ꝛ ex [illegible] in logyca.

Secundo notādū ꝑm cōmētatorē co[illegible] ꝙ oē corp⁹ aut hꝫ sphericā figurā aut nō: ꝛ iō si posuerim⁹ h̄ esse corpus infinitū nō esset veꝝ dicere h̄ esse ipm sphericū aut non sphericū: sicut nō est veꝝ dicere pūctū esse sphericū aut nō sphericū. Sed cōtra de quolibet dr̄ alteꝝ cōtradictorioꝝ incōplexoꝝ: igit tam de corpe finito ꝙ infinito tā de pūcto ꝙ de linea verificat sphericū vł nō sphericum. ℭ Dicēdū ꝙ Cōmētator nō intēdit diuidere figuratū ꝑ sphericū ꝛ nō sphericū negatiue sed positiue: isto mō figuraꝝ q̄dā est figura spherica ꝛ q̄dā est figura nō spherica: figuratoꝝ aliȯ figuratū sphericū ꝛ aliud figuratū nō sphericū: ꝛ sic diuidēdo pꝫ nullā parteꝫ diuisionis cōpetere pūcto aut corpi īfinito.

Contra [illegible] arguit ꝑ rō īplicat cōtradictionē aliqȯ corpus infinite lōgū terminari duab⁹ supficieb⁹ ꝑm lōgitudinē. s. ea pte q̄ ipm est īfinitū: igit nō īplicat cōtradictionē aliqȯ corp⁹ eē simpliciter īfinitū terminatū vno aut plurib⁹ supficieb⁹: ꝛ cōsequēter eē figuratū: añcedēs declarat: ꝛ assigno vnū corp⁹ colūnare pedalis quātitatis: cuius pria media ꝛ vltima supficies sint. a. b. c. diuidēdo ipm in īfinitas ptes ꝓportiōales icipiēdo. a. b. vsus. a. ꝛ vsus. c. ymaginādo lineā gyratiuā cōpositā ex oīb⁹ lineis gyratiuis oīuꝫ ptiū ꝓportiōabiliū: iuxta casū cōmunē: ꝛ quia nō dat linea absqꝫ supficie nec supficies absqꝫ corpe: sequit huic linee gyratiue īfinite corrñdere vnā supficiē ꝛ vnū corp⁹ īfinitū ꝑm lōgitudinē terminari duob⁹ supficieb⁹ ea pte qua ipꝫ est īfinitū. s. a. ꝛ. c. supficiebus terminātib⁹ totū corp⁹ colūnare. ℭ Rñdet ꝙ nō est incōueniēs aliqȯ quātū curuū infinitū ꝑm lō

gitudinē siue sit linea siue supficies siue corpus termi-
nari p accñs ea pte q̄ ipm est īfinitū terminis toti⁹ cor-
poris:cuius illud īfinitū est ps seu accñs:sicut etiā eius-
dem corpis colūnaris oēs ptes ꝓportionales signa-
te terminant p accñs.a.c.supficiebus:nō aūt terminā-
tur p se:q2 nō dat pria nec vltima ps ꝓportionat toti-
us corporis colūnaris:sz dat pria ps ꝓportionalis
cuiuslibet medietatis:sz ꝙ aliqd tale infinitū terminet
p se aut termino ꝓprio est īpossibile:sz loquēdo de īfi-
nito recto nō est possibile tale terminari p se vel p acci-
dēs siue fuerit linea siue supficies siue corp⁹:tō cū con-
cludebatur in argumēto ꝙ aliqd corp⁹ infinitū simpli-
citer poterat terminari vna aut plurib⁹ supficieb⁹:nega-
tur cōsequētia:q2 signato corpore īfinito simplr neces-
se est signare lineā rectā īfinitā simpliciter:cōstat aūt ta-
lē nullo mō terminari:igit nec corp⁹ simpliciter īfinitū
pōt terminari. ¶ Ex p̄dictis sequit p2io ꝙ linea gyra-
tiua signata in corpe colūnari est aliquo mō finita ⁊
aliquo mō īfinita:est eni infinita p se ⁊ finita p accidēs
sibi supficies illis corrñdens est īfinita termino ꝓprio ⁊
finita termino alieno. Corpus ēt illis corrñdens est fi-
nitū p accidēs ⁊ termino alieno.s.totius corpis colū-
naris ⁊ infinitū p se cum nō terminet termino ꝓprio.
¶ Secūdo sequit ꝙ alicui⁹ corpis finiti sm oēz dimē-
sionē infinite sūt ptes:quaꝝ quelibet est īfinita sm lō-
gitudinē:patet:q2 in corpe colūnari signato sūt yma-
ginabiles īfinite linee gyratiue:quaꝝ q̄libz eēt infinita
sicut ista iā signata:sz nō pauciores sūt supficies nz cor-
pora q̄ linee:igit illis infinitis lineis gyratiuis corrñ-
derēt īfinita corpa:quoꝝ qdlibet esse infinitū sm lōgi-
Tex. co.41. tudinē ē ps corpis colūnaris.(Et vō).Secūda con-
clusio:nullus nūerus est actu īfinit⁹ cōiūctus vel sepa-
tus:ꝓbatur ois nūerus ⁊ oē habēs numeꝝ est nume-
ratum vel nūerabile:si ergo aliqs nūerus est īfinitus
ille est nūerat⁹ vel nūerabilis:sz oē nūerabile pt nūera-
ri:igit aliqs nūer⁹ īfinit⁹ ē nūerat⁹ vel pt nūerari:quoꝝ
qdlibet ē īpossibile sic ē īpossibile aliqd īfinitū eē aut
posse eē ptrāsitū.l.e.li.(Et vō nec nūerus sic est: sicut
sepatus a sensibilib⁹ aut cōiūctus sensibilib⁹ ⁊ īfinit⁹)
nūerabile eni est oē illud ꝙ est nūerus aut habēs nūe-
rū.Si ergo nūerabile possibile est numerari ⁊ transire
vtiqz possibile erit infinitum.

Notandum sm Cōmētatorē cōmē-
to.41 ꝙ forte ista ꝓposi-
tio est de gñe ꝓpositionū notaꝝ p se.s.ꝙ ois nūerus
est nūeratus.s.ꝙ oē nūeratū in potētia cū fuerit ī actu
possibile est vt sit nūeratū in actu:sed ista ꝓpō est cōis
nō essentialis:ꝙ aūt infinitū īpossibile est vt sit nume-
ratū in actu manifestū est per se. ¶ Quatuor ꝓpōnes
ponit Cōmētator:quaꝝ pria est ista:h ꝓpō:ois nūe-
rus est nūeratus vel nūerabilis est ꝓpō p se nota : ꝓ-
batur:illa ꝓpō est p se nota cui ītellectus statiz assentit
notis terminis:sed intellectus huic statim assentit scito
quid īportat nomie numeri:igit ⁊c̄.pz cōsequētia cum
maiori:⁊ minor declarat:nā scito ꝙ noīe numeri īpor-
tatur multitudo ex vnitatib⁹ aggregata statiz ītellect⁹
cognoscit ꝙ multitudo duaꝝ vnitatū est nūerata vel
nūerabilis ⁊ multitudo triū vnitatū est numerata vel
numerabilis:⁊ sic de alijs:igit statim assentit isti : ois
nūerus est nūeratus vel nūerabilis. ¶ Et notāter di-
cit Cōmētator forte:q2 dicētes aliquē numeꝝ eē actu
infinitū nō cōcederēt oēm numeꝝ esse numeratuz vel
numerabilē:⁊ ex hoc ista rō est etiā logyca sicut pria:
q2 nō est demōstratiua simpliciter:sed ꝓcedit ex ꝓba-
bilibus tm̄. ¶ Scda ꝓpō:manifestū ē p se ꝙ īpossibi-
le est īfinitū eē actu nūeratū:q2 si īfinitū eēt actu nūera-
tū īfinite eēt vnitates actu sepate ⁊ īfinite eēnt cōcepti⁹
mētales corrñdētes illis īfinitis vnitatib⁹:quoꝝ qdli-
bet est īpossibile:cognito nāqz qd īportatur noīe infi-
niti ⁊ nomie huiusmōi ꝙ est eē actu numeratū statiz intelle-
ctus assentit illi:īpossibile est infinitū esse actu numera-
tum. ¶ Tertia ꝓpositio:oē numeratū in potētia cum
fuerit in actu possibile est vt sit numeratū in actu:pz:nā
due medietates cōtinui seu tres tertie aut quatuor q̄rte
sunt numerata in potētia:q2 eo mō sunt nūerata quo
modo sūt multa:sed sunt multa in potētia:q2 possūt in-
uicem separi ⁊ fieri multa actu p diuisionē cōtinui:igit
sunt nūerata in potētia:sed possibile est ꝙ sint nūera-
ta in actu sicut possibile ē illa eē actu plura. ¶ Quar-
ta ꝓpositio:h ꝓpō ois nūerus est nūratus vel nūera-
bilis est cōis ⁊ nō eēntialis huic scie:pz:q2 ista ꝓposi-
tio nō accipit tantū in scia ista:sed ēt in logyca metha-
phīca ⁊ arismetrica indifferenter.Jō ista rō est logyca:
q2 accipit ꝓpositionē nō ꝓpriā huic scie sz cōem mul-
tis:pz:igit has duas cōclusiōes textuales esse ꝓbatas
logyce:q2 aut ex ꝓbabilib⁹ tm̄ aut ex determinatis in
logyca aut ex ꝓpōnibus cōibus diuersis scientijs : sz se-
quētes cōclusiōes tm̄ p rōnes phīcas ꝓbabūtur.

Dubitatur circa illā propositionē:ois
nūerus est nūerat⁹ vel nūe-
rabilis:q2 nūerus oium pūctoꝝ aut oium ptiū ꝓpor-
tionabiliū cōtinui nō est nūeratus nec nūerabilis cum
sit infinitus. ¶ Rñdetur ꝙ duplex est nūer⁹:vz actua-
lis ⁊ potētialis:numer⁹ actualis est multitudo reꝝ inui-
cem sepataꝝ vt nūer⁹ duoꝝ hominū vel triū equoꝝ:
nūerus potētialis est multitudo reꝝ nō inuicē sepata-
rū:⁊ talis aliqñ est finit⁹ vt nūer⁹ duaꝝ medietatū cō-
tinui:⁊ aliqñ īfinit⁹ vt nūerus oiuz ptiū ꝓportionabili-
um cōtinui aut oium pūctoꝝ linee:qñ ergo phūs dicit
oēm numeꝝ esse nūeratū vel nūerabilē:loquit de nūe-
ro actuali ⁊ nō potētiali cū nūerus actuat nō sit nisi fi-
nitus:ꝓpterea dicebat in cōclusiōe ꝙ nullus nūer⁹ si-
ue cōiūctus siue sepatus est actu īfinit⁹:q2 ꝙ aliqs nu-
merus sit potētia īfinit⁹ nō est icōueniēs.(Phīce aūt). Tex.
Tertia cōclusio:īpossibile ē mixtū ex elemētis eē actu co.42.
infinitū:ꝓbat:necesse est elemēta eē finita multitudine
⁊ ꝯtraria ⁊ eqpollētia:igit īpossibile est mixtū ex illis
eē actu īfinitū:pz ꝯñtia:q2 si mixtū ex elemētis eēt actu
īfinitū vnū elemētoꝝ eēt īfinitū magnitudine reliquis
exñtib⁹ finitis sm magnitudinē:igit illud īfinitū corrū-
peret subito alia finita cū infiniti ad finitū nō sit aliq ꝓ-
portio:⁊ p ꝯñs elemēta nō eēnt finita multitudie neqz
cōtraria neqz eqpollētia:qd est opposituū añcedētis:⁊
pz illud antecedēs tanq̄ famosum ⁊ ab oibus cōces-
sum:necesse enim est elemēta eē tantū.4.⁊ si erūt plura
erūt tantū sm aliquē numeꝝ finitū:vz.5.vel.6.⁊ sic vl-
tra:necesse est etiā elemēta eē contraria vt inuicē agant
⁊ repatiātur:alr ex illis nō fieret mixtū : necesse est etiā
vt sint equipollētia sic ꝙ inuicē mutuo resistāt agēdo
⁊ patiendo vt nō subito aliquod coꝝ ab altero cor-
rumpatur.Lege litteram.(Phīce autem magis q̄ lo-
gyce cōsiderātibus ex hijs infra dicendis videbit nul-
lum corp⁹ sensibile esse actu īfinitū: neqz eniz composi-
tum).idest mixtum ex elementis:possibile est esse infi-
tum neqz simplex compositum quidem non erit infini-
tum corpus si finita sunt elementa multitudine:necesse
enim plura esse ⁊ equare semper contraria ⁊ non esse
vnum ipsorum infinitum.

Notandum q nō sine cā plus p̄supponit elemēta eē finita multitudine: qz si eēnt īfinita multitudie nō oportēt aliq̄d miscibiliū eē īfinitū ad hoc q cōstituerēt infinitū mixtū: qz ex īfinitis multitudine. finitis tamē magnitudine resultat corp⁹ īfinitū: sed si elemēta sūt finita multitudine nūq̄ ex eis resultabit īfinitū mixtū nisi vnū eorum sit īfinitū aut aliqua aut oīa īfinitatē recipiāt. (Si nāq). Ad istā rōnē possent eē due respōsiōes: quarū quālibet phus excludit: 7 pria est ista q q̄uis vnū elementū sit īfinitū 7 alia finita: nō pp̄ter hoc sine p̄portiōe elemētū īfinitū excedit elemēta finita: 7 p cōsequēs nō subito corrūpūtur elemēta finita ab elemēto īfinito. videm⁹ eni q aliquādo in maiori corpe est minor virtus sicut in magno aere ē minor virtus q̄ in puo igne: iō stabit virtutē elemēti īfiniti nō maiorē eē virtute elemētū finit. ℂ Istā rñsionē excludit phs dicēs q q̄uis virtus maioris corpis aliquādo excedat a virtute minoris corpis: tamē tāta pōt fieri additio maiori corpori q virt⁹ eius excedet virtutē corpis minoris: 7 p consequēs si mai⁹ corp⁹ fiat infinitū virt⁹ eius in īfinitū excedet vtutē corpis finiti: verbi grā: posito q aer. a. sit duplus ad. b. ignē in magnitudine: 7 subduplus in virtute: 7 pz q si duplabit. a. fiet equalis vtutis cū. b. 7 si iterum duplabit fiet in duplo maioris virtutis: 7 iterū si duplabit fiet in quadruplo maioris virtutis: 7 sic in infinitū: igit si. a. maiorabit in īfinitū: vtus sua in īfinitū excedet virtutē. b. 7 patz cōsequētia: qz vbicūq maior magnitudo arguit maiorē virtutē ibi īfinita magnitudo arguit īfinitā virtutē: pz igit q si magn⁹ aer 7 puus ignis adequētur in potētia: nō tamē īfinit⁹ aer 7 finit⁹ ignis: sed necesse est potētiā aeris infiniti excedere sine p̄portione potētiā ignis finiti 7 aerē īfinitū subito corrūpere ignē finitū. J. e. li. (Si nāq quātūcunq deficiat potētia que ī vno corpe finito maiori ē a potētia alterius corpis minoris: tamē potētia īfiniti corpis īfinitū excedit potētiā finiti corpis: vt si ignis finit⁹ sit: aer aūt īfinitus: est aūt equalis ignis equali aeri in potētia q̄tūcunq duplicat⁹ 7 multiplicat⁹ fuerit aer ille: solū aūt numerū quēdā habēs). i. finitū: tamē manifestum q infinitum excellit 7 corrumpit finitum.

Text. cō. 42.

Notandū q nō est possibile corpus infinitū potētiā eē tm̄ finitā: qz aliter duo corpa eiusdē rōnis essent equalis potentie: quorū vnū eēt finitū 7 reliquū infinitū: imo corpus finitū esset maioris potētie q̄ corp⁹ infinitū: pbatur 7 posito q. a. sit aer īfinitus potētie vt decē: 7. b. aer finitus potētie vt vnū: 7 pz q potētia. a. est decupla ad potentiā. b. augeat ergo. b. ad decuplū: 7 pz. b. adhuc esse finitū 7 eē tāte potētie sicut. a. augeat iterū. b. ad centuplū: 7 manifestū est iterū. b. manere finitū: 7 potētia maiori supra primā 7 secūdā potentiā: 7 consequēter fieri maioris potētie q̄ a in quā p̄portiōe voluerimus: sz hec sūt incōueniētia. ℂ Sed cōtra: possibile est de potentia dei aut p ymaginationē mathematicā q. a. pedalis q̄titatis f̄m oēm dimēsionē p rarefactionē fiat infinitū absq acq̄sitiōe forme aut materie de nouo quo admisso. a. eēt factū corpus īfinitū simpliciter 7 nō eēt maioris potētie q̄ anteq̄m potētia insequit formā: sz eadē esset forma numero in corpe finito 7 infinito: igitur eadē potētia numero eēt in corpe finito 7 īfinito: sz in corpe finito esset tm̄ potētia finita: igitur in corpe infinito esset tm̄ potētia finita. ℂ Respondetur q istud nō vadit ad intentionē Aristotelis: qz phus loquit de augmento facto p acquisitionē noue forme: 7 in casu isto fit maioratio p solā acquisitionē extēsionis: nō tamen debet admitti casus qz occulte implicat cōtradictionem: sequit eni primo illo casu admisso q. a. est tantum finite potētie 7 est infinite potētie: q si tantū finite potētie manifestū est: qz nō habet nisi eandē formā q̄ habebat in principio: 7 q sit infinite potētie arguit: infinita sūt pedalia eiusdē equalia nō cōicātia: quorū q̄dlibet est determinate potētie: igit potētia pueniens ex hīs oībus est infinita. ℂ Secūdo sequit q corp⁹ simpliciter finitū est īfinitū: qz posito q iterū. a. cōdēsetur ad pedalē quātitatē: 7 arguit sic. a. cōponitur ex illis ptibus oino: ex quib⁹ cōponebat ante sed pri⁹: vz quādo erat infinitū cōponebatur ex īfinitis ptibus equalibus nō cōicātibus igit iā cōponit ex infinitis ptib⁹ equalib⁹ nō cōicātibus: 7 p cōsequēs. a. ē infinitū 7 ē finitū f̄m oēm dimēsionē: vt pz: igit 7c. (Unūquodq aūt. Secūda respōsio ad eandē rationē est ista: q in mixto infinito oīa elemēta sunt infinita magnitudine sic: q in mixto illo est terra infinita aqua infinita aer īfinitus 7 ignis infinitus: ideo nullū elemētorū subito ab alio corrūpit 7 manet multitudo finita 7 cōtrarietas 7 equipollētia. ℂ Istā responsionē remouet phs sic arguēdo: corpus infinitū est illud q̄d est vndiq expansum: si igit q̄dlibet elemētorū est corpus īfinitū in mixto: q̄dlibet elemētorū est vndiq expāsum: 7 p cōsequens plura corpora: videlicet oīa elemēta sunt simul 7 seinuicē penetrant q est falsū. J. e. li. (Unūq̄dq autē elemētorū infinitū eē īpossibile est: corp⁹ eni penitus ē habēs dimēsionē trinā: infinitū āt interminate distās est). i. occupat oēm distātiā sine termino: quare īfinitū corp⁹ diquaq distās erit 7 accidet pētratio corporū. Text. cō. 43.

Notandū f̄m cōmentatorē cōmento. 43. q cū aliquid fuerit cōpositum ex duobus necesse est vt diffinitio illius cōpositi sit cōposita ex diffinitionibus illorū duorū: sed diffinitio corpis est illud q expāditur ad oēs ptes 7 diffinitio infiniti est illud q nō habz finē: ideo diffinitio corpis infiniti est illud q̄d extēditur in infinitū ad omnes ptes. Cōmētator intēdit probare istā cōsequētiā corpus est quātū habēs tres dimēsiones: 7 īfinitū est quātum sine fine: igitur corpus infinitū est quātū hñs tres dimēsiones sine fine: quia cū aliquid cōponitur ex aliquibus diffinitio cōpositi cōponitur ex diffinitionibus vtriusq cōponētiū: verbi gratia. si hō albus cōponitur ex homine 7 albo diffinitio homīs albi cōponetur ex diffinitione vtriusq: nā diffinitio hominis est aīal rōnale 7 diffinitio albi ē disgregatiuū visus: iō diffinitio hoīs albi est aīal rationale disgregatiuū visus: si igit diffinitio corpis est quantū habens tres dimensiones: 7 diffinitio infiniti est quantum sine fine: oportet q diffinitio corpis infiniti sit quātum habēs tres dimēsiones sine fine: 7 sic est pbata consequentia 7c. Eandē cōsequētiam confirmat Cōmentator probando corpus infinitū esse infinitum in oībus tribus dimēsionibus: qz aliter vnū infinitū esset altero mai⁹ ponēdo duo esse infinita f̄m lōgitudinē 7 pedaliter lata tūc aggregatū ex illis ambobus est quodlibet illorum maius cū oē totum sit mai⁹ sua pte. ℂ Sed Burleus dicit has rōnes esse pbabiles 7 nō demonstratiuas cōcedens corpus infinitū solū f̄m longitudinem esse corpus infinitū: 7 ad primā rationē dicit q diffinitio corpis infiniti cōponitur ex diffinitionibus partiū nō illo modo corpus infinitū est illud q habz tres di

mensiones extēsas in infinitū: sed isto modo corpus infinitū est illud ꝙ est extensū in infinitū habēs tres dimēsiones. ¶ Ad secūdaꝫ cōcedit ꝙ vnū infinitū est altero maius ex ea pte qua vtrūqꝫ est finitū: ita ꝙ si.a.sit infinitū ſm logitudinē ⁊ bipedaliter latū.b.vo.sit infinitū ſꝫ lōgitudinē ꝯ ſꝫ tm̄ pedalr latū ꝯcedit ꝙ.a.ē maius.b. ¶ Prima istaꝝ responsionū videt repugnare rōni Aristotelis: qm̄ Aristo. arguit eo modo quo arguit cōmētator: ꝙ corpus est illud ꝙ hꝫ tres dimēsiones ⁊ infinitū est illud ꝙ est vndiqꝫ distās: igitur corpus infinitū est illud ꝙ hꝫ tres dimēsiones vndiqꝫ distantes: ⁊ p ꝯñs erit penetratio corpoꝝ: si qōlibet elemētū est infinitū. ¶ Ecce ꝙ rō Aristotelis cōcluderet si nō valeret rō cōmētatoris: quia posset dici qōlibet elemētū esse infinitū tm̄ ſm longitudinē, nec ex hoc haberetur penetratio corpoꝝ. Itē si corpus infinitū ſm lōgitudinē tantū est extēsuꝫ in infinitū vt ipse dicit: igit illud corpus est extēsuꝫ sine fine: ⁊ p cōsequēs est extēsum nō habēs finē ꝙ est cōtra eū psupponētem illud corpus esse finitū ſm latitudinē. neqꝫ rō sui fūdamenti tenet: qꝛ nō sequit istud corpus est extēsuꝫ sine fine lōgitudinis: igit istud corpus est extēsū sine fine: sicut nō sequitur tu es extēsus sine quātitate fortis: igitur tu es extēsus sine quātitate tu vides sine oculo platonis: igitur tu vides sine oculo. ¶ Secūda respōsio etiam est dubia: qꝛ ostēdo in casu illo.a.nō esse maius.b. quoniam ex.b.pōt fieri vnū corp⁹ oino: ita magnū sicut.a. absqꝫ rarefactiōe ⁊ additiōe alicui⁹ de nouo pbatur: ⁊ pono ꝙ oia pedalia.b.sint alba ⁊ nigra sic ꝙ semper inter duo alba mediet vnū nigrū: ⁊ econtra: ⁊ auferat deus oia alba a nigris cōtinuādo alba ⁊ cōtinuando nigra: ⁊ patet ꝙ facta sunt duo corpora infinita ſꝫ longitudinē: quoꝝ qōlibet est pedaliter latum. cōtinuet ergo deus hō duo corpora ſm latitudinē sic: ꝙ vna lōgitudo infinita sit totaliter alba ⁊ alia totaliter nigra: ꝙ quidē corp⁹ vocet.c. ⁊ manifestū est.a.c. corpora eē eqlis oino ſm oēm dimensionē absqꝫ rarefactiōe ⁊ additione alicuius de nouo. Neqꝫ iteꝝ valet rō sui fūdamenti: qꝛ nō sequit.a.est maius.b. ſꝫ latitudinē: igitur .a.est maius.b. sicut nō sequit tu es maior forte: igitur tu es maior homie. tu es albus ſm dētes: igit tu es albus vtrobiqꝫ: arguit argumentū quid ad simpliciter. ¶ Dicēdū igit cū Cōmētatore ꝙ nullū est corpus infinituꝫ nisi hēat tres dimēsiones extēsas sine fine: ⁊ ꝙ nec.a.nec.b.est corp⁹ infinitum: nec sequitur vtrūqꝫ illorum est infinitū ſm lōgitudinē: igitur vtrūqꝫ illoruꝫ est infinitū: qꝛ arguit argumētū quid ad simpliciter: ⁊ cōceditur ꝙ nullū infinitū est altero mai⁹ siue sit ifinitū simplr siue ifinitū ſm qd: ⁊ ꝯñter ꝙ nō oē totū est maius sua pte loquēdo large dō toto ⁊ pte q̄titatiua. ⁊ si illa ppositio dr cōis animi cōceptio hoc est accipiendo totū pprie p toto finito ⁊ ptē p pte quātitatiua.

Sed dubitatur circa rōnem phi: qꝛ ꝙ oia elemēta sint simul ⁊ seinuicē penetrēt nō est incōueniēs: imo necessariū posita opinione Cōmētatoris tertio celi: ꝙ elemēta sint formaliter in mixto. ¶ Rūdetur ꝙ lꝫ forme substātiales elemētoꝝ sint in mixto ad queꝫ itellectum cōceditur elemēta esse formalr in mixto: tamē elemēta nō sunt actu in mixto: sed potentia tantum iuxta doctrinā Aristotelis circa finē primi de gene. ita ꝙ nulla ps mixti est ignis nec aliqua est terra aqua vel aer: sed ponēdo mixtū infinitū necessario se penetrarēt elemēta in actu cū iam aliqō elemētū sit actu ignis ⁊ aliquod actu aqua ⁊ aliqō actu aer ⁊ aliquod actu terra: ⁊ talis penetratio elemētoꝝ in actu est rōnabilis autē ꝙ talis penetratio elemētoꝝ in actu est incōueniēs. (Et vo neqꝫ). Quarta cōclusio: īpossibile Tex.
est aliqō corpus simplex eē actu infinitū: ex quo elemē cō. 44.
ta generātur. ¶ Istā ꝯclusionē Aristoteles ponit contra quosdā antiquos asserētes preter elemēta contraria esse vnū corpus simplex infinitū ex quo generant oia elemēta nō cōcedētes aliqō elemētoꝝ esse infinitū. Et rōnem assignabāt: qꝛ si aliqō illoꝝ esset actu infinitum cū ipsa inter se sint cōtraria oia alia elemēta statiꝫ corrūperētur ab illo elemento infinito: ꝙ aūt quattuor elemēta sint cōtraria manifestū est ex suis qualitatib⁹ primis: nā ignis ē calidus ⁊ siccus: aqua frigida ⁊ humida: aer calidus ⁊ humidus: terra frigida ⁊ sicca: qbus qualitatib⁹ oia hec elemēta inuicē agūt ⁊ patiunt: ne igitur corrūperētur tria elementa ab vno voluerūt ponere aliqō elemētoꝝ infinitū: ſꝫ vnū aliud quintuꝫ corpus simplex: ꝓpter cui⁹ infinitatē cōtinuat ꝑpetua generatio elemētoꝝ ex illo tāq̄ ex mīa principio. Lege litterā. (At vo neqꝫ vnū cōtingit infinitū corpus esse ⁊ simplex neqꝫ sicut dicūt quidā ꝙ extra elemēta ē vnū corpus simplex ifinitū ex quo alia generātur neqꝫ simpliciter illud est ponēdū: sunt enī quidā qui hoc faciunt infinitū: sed nō aerē aut aquā quatin⁹ nō alia corrumpātur ab ifinito ipsoꝝ: hñt enī adinuicē cōtrarietatē vt aer quidē humidus: aqua autē frigida: ignis vo calidus quoꝝ si eēt vnū infinitū corrūperentur vtiqꝫ iā alia: nunc dñt aūt alteꝝ esse ab ētis infinitū ex quo hō sunt: vꝫ elemēta. Sed cōclusionē arguit sic phus: oē ꝙ generatur ex aliquo resoluit in illud: nullū autē elemētoꝝ resoluit i aliqō corp⁹ simplex ꝙ nō sit aliqō q̄tuor elemētoꝝ: igitur nullū est corpus simplex ex quo generātur elemēta: pꝫ cōsequētia cū maiori: qꝛ principium mālē debet eē primū in via cōpositionis ⁊ vltimum in via resolutiōis: minor aūt liquet ad experientiam: non enī videm⁹ aliqō corpus simplex aliud ab elemētis in qō resoluātur elemēta: sed tantū videmus elemēta resolui ⁊ corrūpi in seinuicē vt terrā in aqua ⁊ aquā in aerē: ⁊ aerē in ignē: ⁊ econtra. ¶ Ista rō nō tātum pbat tale corpus nō esse infinitū: qꝛ in alia cōclusione illud p rōnē cōmunē sibi ⁊ alijs elemētis pbabitur: sed pbat nō esse oino tale corpus infinitū quintuꝫ ex quo elemēta generātur. Lege litteram. (Impossibi- Tex.
le est aūt esse hmōi corp⁹: nō quia infinitū. de hoc enī cō. 45.
cōmune quidā dictū est ⁊ de omni sitr corpore simplici ⁊ aere ⁊ aqua: ⁊ quolibet alio elemēto: sed qꝛ nō est h⁹mōi corp⁹ sensibile extra vocata elemēta: oē nāqꝫ ꝙ ex quo est tanq̄ ex mā ⁊ resoluitur in hoc: quare eēt vtiqꝫ hō pter aerē ⁊ ignē ⁊ terrā ⁊ aquā in qō resoluerētur hō omnia elementa: videtur āt nullū elementuꝫ in tale corpus medium resolui.

Notandum ꝙ phs p̄io celi pbat quintū corp⁹ simplex esse: vꝫ celuꝫ: ideo nō negat hō phus quintū corpus simplex aliud ab elemētis: sed negat aliqō essentiale corpus simplex ex quo elemēta generant tanq̄ in mā supponēs ppositionē suā cōmunē in tota phia ꝙ nō sunt ponēda plura quādo oia apparētia possūt saluari p pauciora nisi p rōnē vel experientiam manifestētur illa pluralitas nō est ponēdū tale corp⁹ simplex ex quo elementa generātur cum oia apparētia saluētur sine illo neqꝫ illud ponēdū cogat rō vel experientia. (Neqꝫ igi- Tex.
tur ignem). Quinta cōclusio: ipossibile est aliqō cor- cō. 46.
pus simplex elemētare eē actu infinitū. pbatur: aliqō

elementū esset actū īfinitū .s. ignis vel aqua aer aut terra illud qđ esset infinitū oīa alia corrūperet: patz cōsequētia: q2 oīa elemēta habent cōtrarietatem: ꝛ posito vno elemento īfinito ꝑm magnitudinē alia necessario sunt finita magnitudine vt patuit in ꝓbatōe tertie conclusionis: nūc sic. vnū elemētū oīa alia corrūpit: igitur vnū elemētum oīa alia resoluit in sui nām: ꝛ ꝑ consequens oīa elemēta sunt ꝛ fiūt vnū elemētū iuxta doctrinā Eraclit di. oē aial resolui ꝛ cōuerti in ignē. Lege litterā. (Neq3 igit ignē neq3 aliō elemētoꝝ nullū cōtingit infinitū esse aliqđ: oīno aūt posito illo ꝛ ꝑter illud ꝙ infinitū sit aliqđ elemētū: sequit de necessitate ꝙ aliqđ ipsoꝝ īpossibile est eē: nā ꝛ si infinitū sit aliqđ elemētū necesse est oīa elemēta aut esse aut fieri vnū aliquid ipsoꝝ sicut dicit Eraclitus oīa fieri aliqñ ignez). ¶ Ex ista rōne pōt ꝓbari cōclusio quarta: vz ꝙ non sit aliqđ corp⁹ simplex actu infinitū ex quo elemēta generātur: q2 cū illud sit infinitū ꝛ oīa elemēta finita illud corrūperet oīa elemēta ex eo: q2 oībus elementis cōtrariat qđ ꝓbatur sic: oē ꝙ mutat ex ꝯtrarijs in contrariū mutat: si ergo oīa elemēta mutāt ex illo corpore simplici: ꝑz ꝙ illud sit cōtrariū oībus: pz cōsequētia ꝛ añcedēs est clarꝫ inductiue: nā ꝙ mutat sic ꝙ fiat calidū mutat ex frigido: ꝛ ecōtra: ꝛ ꝙ mutat sic ꝙ fiat siccū mutat ex hūido: ꝛ ecōtra. Le. li. (Eadē aūt rō est ꝛ de vno corpe simplici infinito vt faciūt extra elementa phisici nominati in quarta conclusione: omne enim mutatur ex contrario in contrarium vt ex frigido in calidum). Tex. cō. 47.

Notandum ꝑm cōmētatorē cōmento. 46. ꝙ ponēs vnū elementoꝫ eē infinitū cōtingit ei mūdū fuisse corruptum necessario: ponēs aūt oīa esse finita: sed ꝙ in aliquo eorum est potētia excedēs que exigit corruptionē alioꝝ vt eraclitus dixit de igne nō cōtradicit h: sed h declarabitur cū declarabit ꝙ īpossibile est mūdū corrūpi nālr. ¶ Duas cōditionales ītēdit cōmētator: quaꝝ prima est affirmatiua. si aliqđ elementū est infinitū illud oīa alia corrūpit: pz q2 cōtrariat oībus alijs elementis ꝛ est potētie infinite: ꝛ ex h sequit necessario corruptio mūdi: q2 corrūperētur ptes principales mundi q̄ sunt elemēta: ꝛ pñter corrūperet celū: q2 nō moueretur motus eni celi est ꝑpter equalitatē elemētoꝝ ꝛ ꝯtinuationē ipsoꝝ: cōstat aūt ꝙ deficiēte fine deficiūt ea que sunt ad finē. ¶ Secūda cōditionalis est negatiua: vz nō ꝑ aliqđ elemētū excedit oīa alia in potētia: oīa alia corrūpit: q2 ignis excedit potētia ꝛ virtute oīa alia elementa: nō tamē corrūpit illa: q2 regulant a celo: ꝛ hoc declarat in libro celi: vbi ꝓbatur celū nō posse corrumpi: ꝛ oīa elemēta esse eterna: si tamē ignis eēt infinit⁹ necessario alia corrūperet: q2 nō regularet a celo ex quo celū nō esset. ¶ Primum dubium videt ꝙ phus non sufficient ꝓbauerit nullū corp⁹ simplex esse infinitū: q2 licet sufficient ꝓbauerit de corpibus simplicib⁹ hñtib⁹ cōtrarietatē: nō tamē de alijs: posset eni dici corp⁹ celeste eē infinitū: qđ est corpus simplex vt hētur primo celi. ¶ Secūdum dubiū videt ꝙ rō Aristotelis non ꝓbet sufficient nullū eē corp⁹ simplex ex quo elemēta generātur ꝑ hoc ꝙ oē ꝙ mutat ex aliquo mutat ex illo tanꝙ ex cōtrario cū mā mutetur ex calido in frigidū: ꝛ tamē nō ex suo cōtrario: forma etiā mutat ex mā ꝛ nō ex suo cōtrario cū nulli cōtrariet materia. ¶ Ad primum dicit ꝑcedēdo ꝙ phus nō demōstrat simpliciter nullū corpus simplex esse infinitū sed tm̄ quo ad hominem cōtra antiquos di. oē corpus simplex esse elementum aut mediū inter elemēta nō distinguētes inter celū ꝛ cetera elemēta: cōcesserūt eni celum esse de natura alicuius elemēti: ꝛ q2 nōdum inuestigauit phus nām celi: ideo h nō ꝓbat simpliciter nullū corp⁹ simplex eē infinitum: sed tm̄ cōtra antiquos: in libro aūt celi: vbi ꝑscrutabitur nām illi⁹ tractaret quōnem hāc declarādo celum nō esse corpus infinitū. ¶ Ad secūdū dicit ꝙ illud ꝙ mutatur ex aliquo tanꝙ subm ex termino a quo aut tanꝙ termin⁹ ad quē ex subo nō mutetur ex illo: sicut ex suo cōtrario: oē tamē ꝙ determinatiue mutatur ex aliquo tanꝙ termin⁹ ad quē ex termino a quo necessario mutatur ex illo tanꝙ ex suo cōtrario: ꝛ q2 antiqui voluerūt oīa elemēta fieri ex illo corpore simplici infinito terminatiue tanꝙ terminus ad quē ex termino a quo: īō oportuit eos cōcedere oīa elemēta fieri ex illo sicut ex suo cōtrario: ꝑptera illud erat contrarium cuilibet elemento: quare ꝛc.

Portet autē de omni). Ista est quarta ps huius capituli: in qua phs ꝓbat rōnibus generabilibus nullū corpus īfinitū eē: postꝙ ꝓbauit idē rōnibus ꝓpalibus: ꝛ facit duo nā primo ꝯtinuat se ad dicēdā: 2° exequit de intēto ibi. (Aptuz eni). Quātū ad primum dicit phus ꝙ postꝙ ostēsum est rōnibus nālib⁹ nullū esse corp⁹ infinitū mixtū vel simplex cōsequēter etiam rōnibus phicis magis tamē vlibus est demonstrandū nullū oīno posse esse corpus sensibile actu infi. Le. li. (Oportet aūt de oī corpe ex hijs infra dicendis cōsiderare si cōtingat aut nō contingat corpus sensibile esse infinitū: ꝙ aūt oīno īpossibile sit infinitum esse sensibile ex hijs manifestum erit que in hac parte dicentur. (Aptum eni). Jam phus exequitur de intēto ponēs quinq3 cōclusiones: quaꝝ prima est ista. Impossibile est aliqđ corpus homogenū esse actu infinitum: secūda cōclusio: īpossibile est aliqđ corp⁹ etherogenū eē actu infinitū ibi. (Si aūt dissimile). Tertia cōclusio: īpossibile est aliqđ chaos esse corp⁹ infinitū ibi (Anaxa. aūt). Quarta conclusio: īpossibile est aliqđ corpus tāgibile esse actu infinitū ibi. (Oīno aūt manifestum). Quinta cōclusio: īpossibile est simplr aliqđ corpus eē actu infinitū ibi. (Simplr aūt). ¶ Pro demonstratione prime cōclusiōis phus premittit duas suppositiones: quaꝝ prima est ista: omne corpus sensibile est aptum natum esse in loco. ¶ Istam suppositionem phus nō ꝓbat: quia erat famosa: deinde quia eam manifestabit quarto huius di. omnia corpa tam mixta ꝙ elemēta ꝙ etiā corpora celestia esse in loco sic ꝙ cuilibet corpori sensibili: inquit cōmentator competit locus naturalis in quo quiescit si fuerit in eo: ꝛ ad quem mouetur si fuerit extra eum deducto impedimento. Lege litteram. (Aptum eni natū est omne sensibile alicubi esse). ¶ Secunda suppositio: cuilibet corpori sensibilis idem est locus totius ꝛ partis. ¶ Ista suppositio ē manifesta īductiue: nā idē est locus nūero to Tex. cō. 48.

tius etiā terre ⁊ vni⁹ glebe ei⁹: ita. n. mouetur ad mediū mundi vna gleba terre sicut tota terra ⁊ idem est locus tocius ignis ⁊ vnius scintille eius. s. cōcauum lune ad ꝙ vtrunqꝫ illoꝝ moueretur: si esset extra deducto impedimento. Le. litte. (⁊ locus aliquis ē vniuscuiusqꝫ) corporis sensibilis (⁊ idem ptis ⁊ omnis). s. tocius (ē vt tocius terre ⁊ vnius glebe ⁊ ignis ⁊ scintille.) ¶ Istis suppositiōibus pmissis phs dupliciter pbat cōclusionē primā ⁊ primo sic. si esset aliqḋ corpus homogenum. i. eiusdem rōnis ⁊ eiusdem spēi per totum ꝙ esset actu infinitum illud necessario esset immobile: aut semper moueret. tenet cōsequentia querendo vtrum tale corpus sit mobile vel imobile si imobile hr̄ prima pars cōsequentis. si mobile ⁊ cum nō sit ratio q̄re moueretur vno tempore ⁊ nō alio: ex quo ponitur ipsum esse infinitum ⁊ eiusdem rōnis: igit semper moueretur ꝙ est scḋa pars ꝯñtis: sed illud ꝯsequens est impossibile ꝓ qualibet pte: non. n. tale corpus esset immobile ex quo esset in loco per primā suppositionē. omne enī ꝙ est in loco est mobile localiter motu recto vel circulari nō etiā semper moueretur: q2 non in sursuꝫ nec in deorsum: neqꝫ in aliquo alio loco ex quo illud corpus ponitur esse infinitū totū occupans qḋ. n. mouet sursuꝫ vl deorsum est extra illuꝫ locū qḋ vō mouet in loco ꝯtinetur a loco: corpus aūt infinitū nō pōt ab alio cōtineri neqꝫ eē extra locū rōne sue ifinitatis. Le. lit. (quare si quidem sit eiusdem speciei in oībus suis partibus illḋ corpus infinitum (aut imobile erit aut semper mouebitur ⁊ hoc impossibile est: quid eniꝫ magis deorsuꝫ aut sursum aut alicubi) quasi dī. nullibi mouebit: q2 non ē rō qua magis sursum q̄ꝫ deorsum nec ecōtra: nec est ratio quare plus in vno loco q̄ꝫ in alio. ¶ Dico autē) scḋo arguit phs sic accipiatur vna gleba infiniti nominati: ⁊ pꝫ ꝙ ipsa est in aliquo loco ꝑ primā suppositionē: igit ipsa est mobilis ⁊ non motu circulari: sicut nec totum ipsum infinitum: igitur motu recto tunc arguitur sic illa gleba mouebitur motu recto: ⁊ idem est locus sui ⁊ tocius corporis infiniti per secundā suppositionē: igitur illa gleba mouebitur ad locū infinitum qḋ est īpossibile. Et ꝙ illud sit impossibile declarat querendo vtrum illa gleba occupabit totū locum infinitum aut solum partem si totū locum infinitum quomodo occupabit illum cum illa gleba sit finita. si autem ptem tātum queratur: in vna pte erit quies aut motus illi⁹. si enī in vna parte quiescit per idem in qualibet si poneret in illa cū oēs partes loci sint eiusdem rōnis: sicut omnes ptes corporis infiniti: ⁊ per cōsequēs illa gleba nunq̄ꝫ mouebitur: q2 non esset ratio ꝓp q̄ꝫ moueretur ab vna pte ad aliam ptem: ex quo oēs partes sunt eiusdem rationis. Etiam si in aliqua parte vel ad aliq̄ꝫ partem moueatur nunq̄ꝫ quiescet: nam cum omnes ille partes sint eiusdem rationis si moueretur ad vnam moueretur ad quālibet: ⁊ locus est infinitus non potens acq̄ri in tempore finito: igitur talis pars semper mouebitur ⁊ nunq̄ꝫ quiescet ꝙ non est imaginabile de mobili motu recto. Le. lit. (Dico autem vt si gleba sit alicubi vbi ipsa mouebitur: locus eniꝫ infinitus erit cognati sibi corporis infiniti: cuius ipsa est ps ad quā mouebitur (vtruꝫ igitur continebit. i. occupabit (totum locum) infinituꝫ (⁊ quomodo) si autem occupabit solum parteꝫ) que igitur) est illa pars (⁊ vbi mansio ⁊ motus ipsius: aut vbiqꝫ manebit) si quiescet in aliqua pte (non ergo mouebitur: aut vbiqꝫ mouebitur) si mouebitur ad aliquā partem (non ergo stabit). s. quiescendo.

Notandum fm cōmentatorem commēto. 43. ꝙ corpus celeste ꝙ non mouetur recte nō continet in hac declaratione: nondum enim declaratum est vtrū sit hoc corp⁹ habens naturā extra naturam aut nō: ⁊ ideo Aristo. iterat hanc questionē in li. ce. ⁊ mū. illic enim erit sermo cōmunis simpliciter cum illic declarabit numerū specierum corporum simplicium. Et ideo potest itelligi per corpus sensibile non quolibet sensu sed tactu. corpus eniꝫ celeste est sensibile visu fm partes eius lumiosas ⁊ est non tangibile omnino: declaratum est igitur ex hoc sermone vniuersaliter ꝙ impossibile est corpus simpliciter tangibile infinitum eē siue sit elementum siue nō.) Ecce fm cōmentatorem ꝙ philosophus non probat hic vniuersaliter nullū corpus sensibile esse infinitum sed tantum nullum corpus mobile motu recto ⁊ nullum corpus sensibile sensu tactus esse actu infinitū. corpus autem celeste non mouetur motu recto sed circulari: neqꝫ sentitur tactu: sed tantum visu: ideo hic nō probatur tale corpus nō esse infinitum cum non sit declarata nā illius vtrum sit natura elementorum vel extra naturam elementoꝝ: in libro autem celi. ꝓbabitur illud non esse infinitum cuꝫ demonstrabitur generaliter nullum corpus sensibile esse actu infinitum siue sentiatur visu siue tactu.

Circa predicta dubitatur ⁊ primo contra tertiam suppositionem: q2 si idem est locus tocius ⁊ partis ⁊ locus est equalis locato per Arist. 4. huius. igitur pars ⁊ totum sunt equalia. patet consequentia quia q̄cunqꝫ sunt equalia vni tertio sunt equalia inter se.

Secundo dubitatur cōtra primā rationem q2 non videtur incōueniens aliquid esse immobile aut semper moueri: q2 terra est immobilis ⁊ celum semper mouetur. ¶ Ad primum dicit Burleus: ꝙ duplex est pars. s. continua ⁊ discontinua: partis continue ⁊ sui tocius idem locus: sed non vtriusqꝫ per se: tocius q̄dem per se ⁊ partis per accidens: partis autem discōtinue idem locus per se ⁊ tocius: ita ꝙ scintilla ignis discontinua non situatur naturaliter nisi occupet totum cōcauum ignis ⁊ si ꝑ imaginationem nō esset in concauo lune: nisi vna scintilla ignis illa se extenderet quousqꝫ repleret totum cōcauū lune: concedit igitur ꝙ locus ⁊ locatum per se sūt equalia non autem locus ⁊ locatum per accidens. ¶ Sed contra illud ꝙ dicitur de parte discōtinua arguit: nam dato illo sequitur ꝙ ignis est naturaliter mobilis ab intrinseco per solum motum localem ad maiorem raritatem q̄ꝫ sit raritas summa. consequens est absurdum: ⁊ probatur consequentia remouendo a concauo lune totum elementum ignis per imaginationem preter vnū pedale. constat autem id pedale habere raritateꝫ summam ⁊ per extensionem in toto concauo acquirere ab intrinseco per solum motum localem maiorem raritatem. ¶ Et consequenter sequitur ꝙ vnum minimum aeris est aptum natum extendi per totum concauum ignis ⁊ venire naturaliter ab intrinseco ad maioreꝫ raritatem ⁊ consequenter ad maiorem leuitatem q̄ꝫ sit leuitas ⁊ raritas ignis que omnia male consonant.

¶ Item sequitur ꝙ vnū minimū ignis ⁊ totū elementum ignis sūt aut erūt eq̄lia remouēdo ꝑ imaginationeꝫ totū elemētū ignis a cōcauo lune ꝑter vnū minimū. cū igit ꝑ eū loc⁹ sit eq̄lis locato ꝑ se ⁊ tā elemētū ignis q̄ꝫ illud minimū ꝑ se locat ab eodem cōcauo habet intētū cū q̄cūꝫ

sint equalia vel tertio sint equalia inter se. ¶ Dicendū igitur q sicut pars quandoqȝ est in loco per accidens ratione tocius: ita econtra totum interdum est in loco per accidens ratione partis: dicimus eni hoīez eē in aq̄ si hȝ pedes in aqua. ꝯsimiliter dicaṫ de pte loci q sicut ps loci aliqñ dicitur locare totū per accidēs: ita īterduȝ totus locus dicit locare aliquid per accñs rōe ptis sue Ideo si vna scintilla ignis eēt in concauo lune remoto toto elemēto ignis nō oporteret illam extēdi p totum ꝯcauum: sed maneret in determinata pte ꝯcaui locāte illam p se ꝛ totum cōcauuȝ per accñs: neqȝ vult phs q̄ gle bam infiniti moueri ad totū locum corporis infiniti: sed sufficit q ad illum fm se totuȝ vel fm ptem vt patuit rōne. Idem igitur est locus naturalis tocius ꝛ ptis siue fuerit ps ꝯtinua siue discōtinua: ꝛ dr locus per se tocius p accñs aūt tam partis ꝯtinue q̄ discōtinue: locus enim locans adequate totū est per se locus illius: ꝛ per accñs est locus ptis continue rōne tocius locati: locās aūt ptem discōtinuam nō adequate iterum est locus p accñs illius non rōne alterius locati: sed rōne sue ptis locantis: locus igitur per se ꝛ locatum p se sūt equalia. Sed locus per se ꝛ locatū p accñs non sunt eq̄lia: neqȝ locus per accñs ꝛ locatum per se sunt eq̄lia. ¶ Ad secundū dr q lȝ non sit incōueniēs aliquid esse imobile: aut aliquid semp moueri tñ incōueniēt aliqđ esse corpꝰ infinitum similis rōnis ꝛ illud esse imobile: aut semper moueri: ex eo. n. qꝛ illud corpus est nāle ipm est mobile: ꝛ qꝛ ipsum est infinitum nō pōt semper moueri: adeo quoddāmodo implicat ꝯdictionem aliqđ esse corpus nāle infinitum. Et si dr terram eē corpus naturale ꝛ tñ esse imobilem: illud est sane intelligendū. s. q terra non pōt moueri fm se totam cū quo stat q ipsa pōt moueri fm partem: corpus aūt infinitū est simpliciter imobile tam fm totum q̄ fm ptem vt patuit. ¶ Si aūt dissi-

Tex. cō. 49. mile) scđa ꝯclo. impossibile est aliqđ corpus etherogenum esse actu infinitum. Istam ꝯclonem phs tripliciter ꝓbat: ꝛ primo sic. si aliqđ est corpus etherogenū. i. diuersarum rōnum in ptibus: sequiṫ q loca partium sūt dissimilia: pȝ ꝯña quia iam loca ptium mundi sunt dissimilia: qꝛ mundus est corpus etherogenū diuersarum rōnum: ꝛ ita cōtingeret si aliqđ esset corpus etherogenum infinitum: tunc arguit sic. loca ptium sunt dissimilia: igitur illud corpus non est vere vnū: sed vnum tantum p contactum queādmodū lapides ꝛ ligna auruȝ ꝛ argentum inuicē aggregata non faciunt vere vnū. sȝ tm̄ p cōtactū sed illud cōsequens est cōtra oēs opinantes infinitum esse. dū illud esse principiū ex quo fiūt omnia. Le. lit. (si aūt dissimile est omne). i. si aūt ipsum totum infinitum est dissimile in suis ptibus (dissimiles ꝛ loci sunt ꝛ principium q̄dem) incōueniens est (nō vnuȝ corpus oīs est). i. q non tota magnitudo īfinita ē vnū corpus ꝓprie (sed aut). i. solum (in tangendo partes se ad inuiceȝ.)

Notandum fm cōmentā. commēto 49. (q ꝯtingit dicentibꝰ hoc q totus mundus non sit vnus: qꝛ continetur ab vno corpore sed est vnus fm ꝯtactū tm̄) ponētes corpus etherogenum infinitum habēt dicere illud esse totum mundum: ꝛ qꝛ tale infinitum nō est aliqđ vnū corpus ꝓprie: sed tm̄ per contactū: ideo totū mundum habent dicere non esse vnum: neqȝ contineri vno corpore sed esse vnum tātum per cōtactum. ¶ Sed forte arguitur q idem habet ponere Aristo. nam elementa nō sūt vnum nisi p cōtactum: ꝛ corpa celestia nō sunt vnum: nisi per cōtactum: igitur totus mūdus nō est vnus nisi per cōtactum. ¶ Rñdetur negādo ꝯñam: qꝛ animal ē vere vnum: ꝛ tñ caro sanguis os ꝛ nerui non sunt vnū nisi p contactum. si enim hijs ptibus nō superadderetur forma aīalis: ex hijs non fieret vere vnum: ita lȝ elementa ꝛ corpa celestia sint discōtinua: tñ ex hijs fit mūdus qui est vere vnū ratione vnius forme superaddite que dicit eē anima mundi. hāc philosophus vocat pumā cām secūdo metaphisice ꝛ octauo huius: dicit esse primum motorem nō mobilem p se neqȝ p accidens ꝛ existere in circūferentia primi mobilis: illud aūt infinituȝ etherogenum nullam formā habere facientem partes etherogenas ac discōtinuas esse vere vnū cū rō infiniti sit magis rō mãe q̄ forme vt videbit ī hoc. 3°. ¶ Postes aūt scđo arguit phs ad ꝯclonē sic. si esset aliquod corpus infinitum dissimiliū partium: aut ille ptes ex q̄bus ꝯponitur sūt finite vel infinite fm spēm: sed nullo istoꝝ modoꝝ: igiṫ ꝛc: pȝ ꝯña, cum pª pte āñcedētis ꝛ secūdam declaro ꝛ prio q ille partes nō sunt finite fȝ spēm: nam impossibile est q ex finitis fm spēm constituatur aliqđ infinitū: nisi vnum illorum sit infinitū fȝ magnitudinem cū ex finitis magnitudine ꝛ multitudine non possit cōstitui infinitum fm magnitudinē: sed illđ est impossibile. s. n. vnum corpus sensibile simplex eēt infinitū reliquis existētibus finitis: illud oīa alia statī destrueret ꝓpter ꝯrietatem q̄ haberet ad illa. elementa eni ex q̄bus ꝯstituitur mixtū sunt ꝯria: ꝛ ꝯria agūt ꝛ patiuntur ad inuicem: ideo antiq fugierūt ponere hꝰmōi corpus infinitū alterū extremoꝝ elementoꝝ vt igneȝ aut terram: inter q̄ magis apparet ꝯrietas: sed posuerunt infinitum esse vnum elementoꝝ medioꝝ. s. aereȝ aut aq̄ aut mediū inter ista. media. n. minus habēt de ꝯrietate ꝛ videnṫ esse quasi mā extremorum: hñt tñ ad vtrūqȝ extremorum rationem extremi: nam respectu vnius extremi sunt sursum ꝛ respectu alterius dr̄ deorsum. Nec potest dici ptes illas ex quibus ꝯponitur infinitū esse finitas multitudine ꝛ infinitas magnitudine: quia ostensum est supra non posse eē duo talia īfinita simul Le. lit. (Postes aūt aut et finita hē erūt: aut īfinita spē) describēdo partes etherogenas īfiniti signati (ꝛ finita q̄dem esse non possunt) erūt alia q̄deȝ finita: alia vō nō sic oē). i. totum (infinitum est vt ignis aut aqua) illđ necessario (corruptio alijs ꝯrijs eēt sicut dictum est prius Et ꝓpter hoc nullus vnum ꝛ infinitum ignē fecit: neqȝ terram phisiologoꝝ: sed aut aerem aut aquā aut ipsorum medium: qꝛ locus vniuscuiusqȝ). s. tā ignis q̄ t're (manifestus erat ꝛ determinatus hic) cum ignis dicaṫ simplr̄ sursum: ꝛ terra simplr̄ deorsum. (hec aūt). s. aer ꝛ aqua (se habēt ad ambo) vȝ ad ignem ꝛ terrā (sursum ꝛ deorsum: vnde aer ꝛ aqua respectu terre dicūtur sursum: ꝛ respectu ignis dicuntur deorsum. ¶ Probato q partes infinite dissimiles non possunt esse finite secundum speciem ꝓbat consequenter philosophus q non possunt esse infinite secundum speciem: quia si partes ille essent infinite secundum speciem loca illarum partiuȝ essent infinita secundum speciem: nam cuilibet corpori simplici inest vnus motus simplex secundum speciem ꝛ consequenter vnus locus secundum speciem: adeo illis infinitis partibus distinctis secundum speciem infinita loca correspondercnt ꝛ infinita elementa. sed istđ consequens est impossibile: quia fm commentatorem omnis locus aut est sursuȝ aut deorsum: aut ante aut retro aut dextrum aut sinistrum: vt ꝓbatur in libº ce. ¶ Neqȝ posset dici elemēta eē tm̄ finita: ptes aūt etero

Tex. cō. 44.

genas esse infinitas fm spem ex quibus componit infinitum ad tollendum infinitatē locorum: quia licet plura sint mixta fm spem quam elementa: tamen si mixta essent infinita fm spem necessario elementa essent infinita: quia ex finitis vnitatibus non possunt fieri combinationes infinite: vt hz videri primo posteriorum. Le.lit. (Si autem infinita et simplicia sunt) illa ex quibus cōponitur infinitum (et loci infiniti et elemēta infinita erunt: si autem hoc impossibile) est. s. quod loci sint infiniti: sequitur quod et loci finiti sunt et totum finitum esse necesse est.

Notandum fm cōmentatorem commento. 43. quod ignis nō habet nisi leuitatem tamen que est cā motus ad superius: et locus eius est terminatus: similiter terra nō habet nisi grauitatem que est cā motus ad iferius: et locus etiā eius est finitus: sunt igitur valde contraria aqua autem et aer habet vtrunque. s. grauitatem et leuitatem: aer. n. est grauis in loco ignis et leuis in loco. aque et in grauitate assimilantur aque et in leuitate assimilantur igni. et similiter est dispositio de aqua: aqua autem est grauis in loco ignis et leuis in loco terre.) Ecce fm cōmentatorē quod terra non mouetur nisi deorsum: et ignis tamen sursum aqua vero et aer idifferenter sursum et deorsum: quia terra nō hz nisi grauitatē: et ignis tamen leuitatē: aqua vo et aer grauitatē et leuitatē. ideo maxie cōtrariant ignis et terra: medio autem mō aqua et aer propter quā causam forte dixerunt antiqui: inquit cōmentator aquam et aerem esse infinita: quia loca eorum non sunt terminata: quibus cōtradicit ipse cōmentator di. quod cum extrema sint terminata et finita: vt ipsi dixerunt multo magis media erunt finita. ¶ Ex isto cōmento inferunt aliqui quod tam aqua quam aer habet duas qualitates motiuas quarum vna est grauitas per quā mouet deorsum: et alia est leuitas per quam mouetur sursum. ¶ Sed istud nō potest stare: quia sicut aqua habet frigiditatem sine caliditate: ita hz grauitatem sine leuitate et aer sicut habet humiditatem sine siccitate: ita hz leuitatem sine grauitate. Cum enim qualibet qualitas motiua generetur ex mixtione duarū qualitatum primarum si tam in aqua quam in aere eēnt scde qlitates motiue quarum vna esset grauitas: et reliqua leuitas: necessario tam in aqua quam in aere eēnt tres aut quattuor qlitates pe 3 doctrinam Aristo. 2° de ge. ¶ Dicendū igitur quod qlitas motiua aque est absolute grauitas et nō leuitas: et qlitas motiua aeris est absolute leuitas et nō grauitas respectiue tamen denoīatur denoīatiōe sui oppositi. cerebrum. n. est absolute calidū: tamen dr frigidū respectu cordis: ita aqua ē absolute grauis dr tamen leuis respectu terre: et aer est absolute leuis dicitur tamen grauis respectu ignis.

Sed dubitatur circa hoc quod dicunt Aristo. et cōmentator quod aqua et aer hñt loca indeterminata: ignis vo et terra hñt loca determinata: nā sicut terra nō mouetur: nisi ad mediū mundi et ignis ad cōcauum lune: ita aqua non mouetur nisi ad supficiem aeris et aer ad supficiē ignis: vz cōcauā: igitur aer et aqua ita bñ hñt loca determinata: sicut ignis et terra. Rñr quod locus sumitur dupliciter. vz absolute et respectiue: si absolute pcedatur quod aer et aqua hñt loca determiata. respectiue autem habent loca indeterminata: quoniam tam aer quam aqua respectu terre dr in loco sursum: et respectu ignis in loco deorsum: ita quod indifferenter dicūtur sursum et deorsum pro respectum ad elemēta extrema: ignis autem et terra tam absolute quam respectiue habent loca tantum determinata eo quod ignis non dicitur esse aliquo modo deorsum: sed tantū sursum: terra vero nullo modo dicitur sursum: sed tantū deorsum. ¶ Impossibile enim est tertio ad eandem pclusionem arguit phylosophus: omne corpus est finitū Tex. cō. 43. sed omne corpus etherogenū est corpus: igitur. omne corpus etherogenum est finitum et per consequens nullum est corpus etherogenum infinitum. secunda pars antecedentis est nota: et prima arguitur omne equale alicui finito est finitum: sed omne corpus est equale alicui finito: igitur omne corpus est finitum. tenet psequentia cum maiori ex terminis: et minor declaratur. omnis locus est finitus: sed omne corpus est equale suo loco igitur omne corpus est equale alicui finito. prima pars antecedentis patet inductiue: nam locus ignis est finitus et locus aeris est finitus: et sic de aliis. secūda autem pars antecedentis probatur per rationem ducentem ad impossibile: si enim aliquod ē corpus quod non est equale suo loco: et omne corpus est in loco secūdum antiquos: igitur aliquod est corpus quod est maius aut minus suo loco non minus: quia tunc inter corpus illud et locum daretur vacuum: nec maius: quia tunc aliqd esset corpus quod non esset natum esse in loco fm se totum. scilicet fm partem per quam excederet locum. Le.lit. (Impossibile enim est non comparare locum et corpus) fm eqlitatem (neque enim locus omnis maior est quam quantumcunque contingerit esse corpus) quod est (simul) cum illo (similiter autem neque infinitum erit corpus: neque corpus maius quam locus: aut enim vacuum erit) aliquid inter corpus et locum: aut corpus est aliquod (quod nusquam) fm se totum (aptum natum est esse) quorum quodlibet est impossibile.

Notanduz fm cōmentatorem commento. 49. quod (infinitū nō dicitur equale: neque maius neque minus.) Siue igitur vtrunque sit infinitum simpliciter siue vtrunque sit infinitum fm quid siue vnum sit infinitum simpliciter et alterum fm quid: nunquam aliquod illorum est equale alteri maius aut minus immo proprie loquendo nullum infinitum est maius aliquo finito: quia quod est altero maius proprie loquendo excedit ipsum in aliqua determinata proportione. infiniti autem ad finitum nulla est proportio. Ideo equalitas et inequalitas maioritas et minoritas sunt relatiōes proprie fundate in quātitate finita et non in quātitate infinita.

Dubitatur quia non videtur verum quod omnis locus sit finitus quia centrum mundi est locus terre: et non est finitum cum sit punctus indiuisibilis: constat autem fm philosophum in hoc tertio quod punctus non est finitus nec infinitus. ¶ Respondetur secūdum auctorem sex principiorum quod duplex est locus. videlicet simplex et compositus. locus simplex est illud quo aliquid locatur: locus compositus est illud quod aliquid locat: locus simplex est centrum mundi: locus vo compositus est superficies locans: aut situs penetrans locatum: et omnis talis locus est finitus et equalis locato de quo loquitur Aristoteles hic.

Anaxagoras autem,) tertia conclusio impossibile. ē aliquod chaos esse corpus infinitum. Ista cōclusio ponitur cōtra Anaxagoram di. aliquod corpus infinitū eē: et illud esse qddā chaos confusum: quod qdē p° ex probationibus precedentium conclusionum arguitur sic: omne Tex. cō. 50.

corp⁹ qđ ē in loco mouetur aut quiescit: nullum chaos infinitum est in loco nec mouetur nec quiescit: igitur nullum chaos infinitum est corpus ⁊ per ꝯñs nō cōtingit esse aliqđ chaos ꝙ sit corpus infinitū. prima ps antecedentis est nota ex dictis ac ēt scđa: nullū. n. chaos infinitum est in loco ex ꝙ oīs locus est finitus: nō ēt mouetur: q₂ nō motu recto nec circulari: ⁊ ꝯñr nō quiescit: q₂ non nālīter nec violēter cu₃ nulla sit causa sue qētis.

¶ Ad hanc rōnem rñdebat Anaxa. dī. 2° primū ꝙ infinitum fulcit ⁊ sustētat seipsum: q₂ ipsum est in seipso ⁊ non in alio cum non sit possibile aliqđ continere ipm infinitū: ⁊ ex hoc cōcedebat ꝙ īfinitū non h₃ locum distinctum a se sed ipm est locus sui ipsius ꝭm ꝙ infinitum qescit nālīter: q₂ vbi aliqđ quiescit: ibi natum est qescere nālīter: sed infinitum qescit: q₂ nō pōt moueri: igitur infinitum qescit nālīter. ⁊ ꝯñr dicebat ꝙ sicut infinitas est cā ꝓpter ꝙ ipsum infinitū non pōt moueri: ita ē cā ꝓpter ꝙ necessario qescit. sicut ergo infinitas est causa sue imobilitatis: ita est cā sue qetis. Le. lit. (Anax. autem incōuenienter dicit de infiniti mansione). s. de loco ipsius ⁊ de illius qete (fulcire. n. ipm seipsum dicit infinitum: hoc aūt est: q₂ in seipso est aliud. n. cōtinet nihil: dicit ēt infinitum nālīter qescere tanꝙ) sit necessariū ꝙ (vbi vtiq₃ aliqđ sit aptum natū sit ibi eē.) ¶ Hoc aūt non.) Contra dicta Anaxa. arguit phs ⁊ primo ꝙ nō vbi aliqđ est ibi illud aptū natum est eē: q₂ aliqđ est in aliquo loco violēter. s. terra sursum ⁊ ignis deorsū vbi tñ non aptū natum est esse. Ideo nō plus ꝓbauit infinitum qescere nālīter ꝙ violēter cu₃ aliqđ quiescat vbi ipsum aptum natū est quiescere: vt terra deorsū ⁊ ignis sursum: ⁊ aliquid qescit vbi nō est aptum natū quiescē vt grauia sursum ⁊ leuia deorsum. Le. lit. (hoc aūt non verum est: erit. n. aliquid alicubi vi). i. violentia (⁊ non vbi natum est esse.)

Notandum ꝭm cōmenta. commento co ꝙ nō sequit si ponatur quiescens vt sit quiescens nālīter imo rectius est vt sit qescens violēter ponit. n. ꝙ cā quietis eius est in infinitum: q₂ non h₃ locum ad quem mouet. q. igitur caret motu violēter nō nālīter.) debuit ergo Anaxa. ꝭm cōmentatorem potius dicere infinitū qescere violenter ꝙ nālīter. si. n. ignis poneret in centro mundi non habēs locum ad quē moueret nō diceremus ignē ibi quiescere nālīter sed violēter cum ista carentia motus nō esset ex nā ignis: sed ꝓpter defectum loci. ita si infinitū quiescit o₃ dici illud qescere violēter: cum carētia sui motus non sit ex nā ipsius ex quo est mixtū vel elementū: sed ꝓpter defectum loci ad quē debent moueri. ¶ Si igit

Tex. cō. 51. ꝙ maxime.) scđo arguit phs ꝯ Anaxa. ꝙ īfinitas non est cā quietis di. ꝙ l₃ infinitum nō moueatur: q₂ ipsum fulcit seipsum: ⁊ sic imobile simpliciter: q₂ est in seipso non tñ infinitas est per se cā quietis. ꝓbat: illud ꝙ accidit quiescenti non est per se cā quietis: sed īfinitas accidit qescēti: igit īfinitas nō est ꝑ se cā qetis p₃ ꝯsequētia cum maiori ex terminis: ⁊ minor sic arguitur. illud accidit quiescenti quo posito vel non posito non min⁹ corpus quiescit: sed siue ponatur siue non ponatur infinitas non minus corpus quiescit: igitur infinitas accidit quiescenti: prima pars antecedentis est nota ex primo posteriorum. Ideo enim album accidit risibili: q₂ siue ponatur album siue non ponatur non minus homo est risibilis. secunda pars antecedentis etiam liquet cū multa iam quiescant quorum nullum est infinitum. vnde breuiter si infinitas esset per se causa quietis nihil ꝑ se quiescere: qđ non esset infinitu₃ cum nō inueniat per se effectus absq₃ sua causa per se: oportet igitur aliam causam assignare quietis ꝙ infinitatem. Le. lit. (Si igitur ꝙ maxime non mouetur totum: quia in seipso namq₃ fulcitur) ⁊ quia (in seipso est immobilem esse necesse est: sed quare non aptum natum sit moueri) assignando causam sue quietis (dicendum est: non enim sufficiens est sic dicentem euadere: erit enim vtiq₃ ⁊ quodlib₃ aliud non motum) propter istam causam. s. infinitatis ꝙ non est verum (sed) illud (aptum natum esse) motum ꝓpter aliam causam (nihil prohibet.) Istam rationē Aristo. exēplariē cōfirmat. constat enim ꝙ terra quiescit in medio mundi existens tantum finita ⁊ non mouetur sursum: sicut neq₃ moueretur sursum si eēt infinita: igitur eadem causa quiesceret si esset infinita qua iam quiescit: sed iam infinitas non est causa sue quietis immo grauitas. igitur terra si esset infinita sola grauitas esset causa sue quietis ⁊ non infinitas. Si igitur terra quiescit in medio mundi non quia infinita: sed quia grauis. non quia non habet locum ad que₃ moueatur sed quia non potest localiter moueri: ita infinitum nō fulcit ipsum seipsum: nec quiescit in seipso ratione infinitatis: sed ꝓpter aliam causam. Si etiam infinitum est imobile hoc non est quia non habet locum ad quem mouetur: sed quia per naturam suam non est aptu₃ natum moueri. Lege litteram. (Quoniam terra non fertur) sursum (neq₃ si infinita esset coercita tamen) idest coadunata (a medio: sed non quia non) habet (aliud vbi) quo (nitatur) moueri (manebit in medio: sed quia non apta nata est) sic moueri (sed tamen licebat vtiq₃ dicere: quia fulcit seipsam) idest facit seipsam quiescere: (si ergo neq₃ in terra) hec causa est cum sit infinita: sed quia grauitatem habet: (graue autem) ratione grauitatis (manet in medio: similiter ⁊ infinitum manet vtique in seipso) immobiliter ⁊ quiescenter) ꝓpter quandam aliam causam: sed non quia infinitum est ⁊ fulcit ipsum seipsum) tanꝙ non habens locum ad quem moueat.

Notandum ꝙ duplex est corpus. s. mathematicum ⁊ naturale: corpus mathematicum est ꝙtitas trine dimensionis: corpus vō naturale est substantia materialis ꝙtitate ⁊ qualitate sensibili disposita: huic duplici corpori correspondet duplex locus: videlicet mathematic⁹ ⁊ naturalis: locus mathematicus est situs seu ordo partium quantitatis quem Aristo. in predicamētis vocat positiōe₃ locus autē naturalis est superficies aut situs vna cum dispositione qualitatiua preseruatiua locati. Ex quibus sequitur ꝙ licet terra vt quanta sit in loco mathematico non tamen vt quanta est in loco naturali: sed vt qualis. s. vt grauis: ⁊ quia ratio infiniti quantitati congruit ꝭm Aristo. primo huius. ideo neq₃ terra neq₃ aliquid aliud vt est infinita est in loco naturali ⁊ quia quies ⁊ motus nulli cōpetūt ratione ꝙtitatis. s₃ rōe q̄litatis: iō licet infinitū ꝭm ꝙ infinitum sit in seipso tanꝙ in loco mathematico non tamen ꝭm ꝙ huius est in se tanquam in loco naturali: neq₃ secūdum quod infinitum quiescit: sed propter aliam causam ꝙ Anax. nesciuit assignare ꝓpter ea īcōueniens fuit positio sua qr ⁊c.

¶ Similiter autem manifestum) tertio arguit philosophus contra Anaxagoram quod infinitum non quiescit in seipso tanquam in loco nam totius ⁊ partis loca sunt similia ⁊ eiusdem rationis: sed esse in seipso est locus totius infiniti ꝭm Anaxago. igitur eē in seipo est

locus ptiū infiniti ⁊ per ꝯsequēs si infinitū qescit in seipso tanꝙ in loco q̄ ꝺēt ps qescit in seipsa tanꝙ in loco ꝙ est ꝯ Anaxa. ꝺi. nullā partē infiniti fulcire seipsam: neq̄ qescere in seipsa sed in toto. Le. lit. (Similiter autem manifestū ꝙ sic q̄libet ps indigebit manere) sicut infinitum in seipsa (sicut. n. infinitū in seipso manet se fulciens). i. sustinēs ⁊ sustentans (sic ⁊ si q̄libet ps accipiat in seipsa manebit: tocius. n. ⁊ ptis similes loci sunt sic terre tocius ⁊ glebe deorsum ⁊ oīs). i. tocius (ignis ⁊ scintille sursum: q̄re si infiniti locus) est esse (ꝙ in seipso ⁊ idem ptis) infiniti erit locus (manebit ergo in seipso quelibet pars infiniti.)

Notandum ꝺm cōmē. cōmento. 52. ꝙ loc⁹ pt terre q̄n ē separata p se est idem in specie cū loco tocius ⁊ silr ē dispositio in alijs elemētis: locus. n. quē q̄rit gleba est idē in spē cum loco quē q̄rit tota terra si erit extra cētrū mediū eni mundi nō diuersificat ꝺm ꝙ est mediū in respectu tocius ⁊ ptis: sed diuersificat in magnitudie ⁊ puitate. s. ꝙ locus in quo est totum est maior loco ī quo est pars: ⁊ silr locus quē q̄rit totus ignis ⁊ est vt maxime distat a medio ⁊ est idem cū illo quē q̄rit scintilla. Et oꝫ silr intelligere de aere ⁊ de eius ptibus ⁊ d̄ aqua ⁊ suis ptibus: sic igitur intelligenda est ista ppō. di. ꝙ locus tocius ⁊ partis est idem.) Ecce ꝺm cōmentatorem ꝙ nō est idem locus numero tocius ⁊ ptis discōtinue vt dicit burleus: sed est idem loc⁹ spē. ¶ Sed differt elementū terre ab alijs elementis: qm̄ idem numero est locus tocius terre ⁊ ptis eius discōtinue. s. centꝝ mundi: si ambo fuerint extra illō ⁊ successiue mouebūtur ad medium mundi: sed est dr̄ia tm̄ in magnitudine ⁊ paruitate: qm̄ locus quē occupat tota terra. s. determinatus situs mundi: aut supficies aque vel aeris ē maior q̄ locus quē occupat ps: cetera aūt elementa occupant totā superficiē corporis cōtinentis q̄ nō occupat ps discōtinua: sed tm̄ partē illius superficiei. Et cā diuersitatis est ista: qꝛ terra est magis in loco p centrū q̄ per circūferentiā. cetera v̄o elemēta sunt magis in loco per circūferentiam q̄ per centrū: Ideo locus primarius elementi terre est centrū mundi locus aūt primarius aliorum elementoꝝ est superficies ꝯcaua corporis ꝯtinentis (Oino aūt). 4. ꝯclo. impossibile est aliq̄d corp⁹ tangibile esse actu infinitū. Istam ꝯclōnem phs dupliciter pbat p̄mittēdo vnā suppositionē ꝙ oē corpus tangibile est graue aut leue ⁊ si graue est mobile deorsum: si est leue est mobile sursum: hec suppositio est experimētaliter nota qua cōcessa manifestum erit hoc non stare simul: aliquod corpus tangibile est actu infinitum: ⁊ omne corpus tangibile scilicet graue aut leue est mobile ad locum sursum vel deorsum. Le. lit. oino autē manifestum est ꝙ īpossibile est simul dicere īfinitū corpus tangibile esse (⁊ locū quēdam corporibus eē) ad quē illa corpa mouenē sursum vel deorsum: si p qꝛ (oē corpus sensibile sensu tactus aut grauitatē hꝫ aut leuitatē ⁊ si graue qdem in medium nā hꝫ ferri: si v̄o leue sursū. ¶ Ista suppositiōe p̄missa arguit phs p̄mo sic: si aliq̄d est corpus tangibile actu infinitum vtrū illō est simplr graue: sicut terra: aut simplr leue sicut ignis: aut vtrunq̄. s. graue ⁊ leue in respectu: sicut mediū inter terram ⁊ ignem. vꝫ aqua aut aer. nō pōt dari ꝙ illud sit simplr graue: qꝛ tunc nihil esset leue ⁊ p̄ñr nihil eēt mobile sursum: nō etiam pōt dari ꝙ illud sit simplr leue: qꝛ tunc nihil esset graue ⁊ p̄ñr nihil eēt mobile deorsum. si aūt daē tertiū. vꝫ ꝙ illud est graue ⁊ leue in respectu tanꝙ medium inter duo extrema eo mō quo dictū est tā aq̄ q̄ aerem eē graue ⁊ leue q̄ritur tunc q̄ūo diuides istud medium ab extremis si ip̄m est infinitū: aut q̄ūo istius infiniti vnū extremū est sursum ⁊ reliquū deorsum: aut q̄ūo eiusdem infiniti aliqua sunt vltima ⁊ ip̄m est medium. hec aūt oīa repugnāt rōni infiniti. Le. lit. (necesse enim) est (⁊ infinitū corpus) tangibile eē graue aut leue simplr aut vtrūq̄ respectiue (impossibile āt aut oē). s. totū eē (vtrūlibet. vꝫ simplr graue aut simpliciē leue (aut mediū vtrūq̄ sustinere) ad similē aque ⁊ aeris (q̄ūo. n. diuides) infinitū ab extremis (aut q̄ūo infiniti erit hoc q̄dem sursum (vꝫ ignis (illud aūt deorsum). s. terra aut q̄ūo erit (vltimū) illius (aut) qualr ip̄ꝫ erit (medium) inter vltima.

Notandum ꝺm cōmen. cōmen. 53. ꝙ (impossibile est ēt dicere ꝙ medietas eius est grauis ⁊ in loco īferiori ⁊ alia medietas leuis ⁊ in loco supiori qm̄ īpossibile est diuidere infinitū in duo equalia nam vtraq̄ ps erit īfinita ⁊ sic ps eēt equalis toti: ⁊ ēt corpus infinitū eēt extra corp⁹ infinitum: ⁊ corpus infinitum oꝫ esse infinitūꝫ in oībus dimensionib⁹. ¶ Quatuor incōueniētia inducit cōmentator: si infinitū hēret duas medietates. primū incōueniēs ē ꝙ duo infinita eēnt equalia: ⁊ cū eq̄litas sit relatio fundata solū in q̄titate finita ⁊ ꝙ illud sequatur manifestum est qꝛ nō staret illud corpus hēre medietates duas ⁊ non esse duplum ad quālibet earū: ⁊ p ꝯñs illa duo infinita essent equalia. ¶ Secundū incōueniens ꝙ ps est eq̄lis toti. vꝫ q̄libet illaꝝ medietatum. vn̄ arguitur sic. q̄libet medietas est eq̄lis vel ineq̄lis toti: sꝫ nulla illaꝝ medietatum est ineq̄lis toti cum sit infinita. igitur quelibet illarum medietatum est inequalis toti. ¶ Intelligendū ꝙ lꝫ sit incōueniens ptem q̄titatiuam esse eq̄lem toti tamen est incōueniens ptē q̄titatiuā non esse minorē toto ⁊ h̄ q̄n vtrunq̄ est īfinitū. ¶ Tertium incōueniēs ꝙ vnū corpus infinitū est extra aliō corpus infinitū: qꝛ q̄libet illarū medietatū est extra aliam ⁊ ꝙ illud sit incōueniens. pꝫ qꝛ corpus infinitū totum occupat: igiē nihil est extra ipsū. ¶ Quartū incōueniens ꝙ aliq̄d est corpus infinitū ꝙ nō est infinitū in oībus suis dimēsionibus. vꝫ q̄libet illarū medietatum. ⁊ ꝙ illud sit incōueniens pbauit p⁹ superius. di. diffinitionem corporis infiniti eē cōpositā ex diffōnibus suaꝝ ptium. ¶ Amplius oē. 2° arguit phs ad eandē ꝯclusionem sic. omne corpus tangibile est in loco: nullum infinitum est in loco: igitur nullum infinitum est corpus tangibile: maior patet inductiue nam omne corpus tangibile est graue aut leue: cōstat autē omne corpus graue aut leue eē in loco: vt pꝫ discurēdo p singula mixta ⁊ elementa: minor aūt declaraē qm̄ species ⁊ differentie loci. s. sursum deorsum ante retro dextrum ⁊ sinistrum sunt determinate situ ⁊ positione non tantum quo ad nos sed etiam quo ad celum ⁊ totum vniuersum: dextrum enim in celo est oriens sinistrum occidens: sursum est polus meridionalis: deorsum septentrionalis ante hemisperiū superius: retro hemisperiū inferius. ipsum autem infinitum non est determinatū: nec quo ad nos: nec quo ad totum vniuersū cū īfiniē dicat q̄d īdeterminatū: igiē nullū corp⁹ tāgibile īfinitū ē in loco. Le. lit. (Amplius oē corpus sensibile sensu) tactus (in loco est loci aūt species ⁊ differētie) sunt (sursum ⁊ deorsū: ante ⁊ retro: dextrorsū ⁊ sinistrorsū ⁊ h̄ non solum ad nos) distincta situ (⁊ pōe sunt sed in ipso toto) vniuerso ēt (determinata sunt: impossibile aūt

Tex. cō. 53.
Tex. cō. 54.

infinito hoc esse.

Contra predicta arguit cōmentator commento .54. ⁊ primo ꝙ non sūt .6. differentie specifice loci. q2 2° ce. ꝓbat phs ꝙ loca naturalia sunt tantum duo .s. sursum ⁊ deorsum. vnde arguit cōmētator sic: si intellexēimus per superiꝰ locū ignis ⁊ aeris ⁊ per inferius locum terre ⁊ aque: vt dicit themistius ⁊ alij expositores dextrū ⁊ sinistrū ante ⁊ retro non sunt loca naturalia in mundo: sed tantū loca elementorum que non sunt nisi duo. vꝫ sursum ⁊ deorsuꝫ ¶ Et si aliquis diceret ꝙ absolute nō sunt nisi due differentie specifice loci: sed respectiue quo ad nos sunt .6. arguit cōmentator ꝙ illud non soluit: q2 Aristo. iā expressit hic ꝙ iste differentie sūt nāliter non positōe. i. nō in ordine ad nos vel ad res aīatas que sunt h. ¶ Secundo arguit ꝯ° ꝙ iste sex dr̄ie non sunt .6. ptes loci cōsequentes .6. partes corpoꝝ nāliū quarū vna est sursum ⁊ alia deorsum ⁊c. q2 cum istud nō sit verum nisi de corporibus aīatis sequitur ꝙ Aristo. tm̄ ꝓbare voluit nullum corpus aīatum esse actu infinitū qd̄ est falsum. ¶ Tertio arguit ꝯ° ꝙ iste dr̄ie non sunt distincte in mundo: q2 tunc mundus esset per se in loco ꝙ est falsum. q2 .4. huius declaratur ꝙ mundus nō est in loco nisi per accidens. ¶ Pro declaratione huius difficultatis est notandū p° ꝙ dr̄ie positionū repetiunt̄ nāliter in oībꝰ corporibus: sꝫ nō eodē mō: qm̄ in qbusdā repiūt̄ nāliter absolute: ⁊ in quibusdam naturaliter respectiue in aīalibus enim repertunt̄ naturaliter absolute pp distinctas virtutes repertas in partibus illoꝝ q̄bus sūt principia diuersoꝝ motuū. illa enim pars que est principium augmenti dicitur sursum ⁊ opposita dicit̄ deorsum: illa vero que est principiū motus ſm locum dicit̄ dextra ⁊ opposita sinistra: sed illa que est principiū sensationis dicitur ante ⁊ sua opposita dicitur retro. repeniūtur etiam iste differentie naturaliter absolute in imaginibus ⁊ idolis animaliū: nam q̄litercūq3 vertat̄ imago aut idolum hoīs semp manet idem sursum ⁊ deorsum dextrū ⁊ sinistrū: silr̄ in mundo ⁊ in celo repiūtur nāliter absolute huiusmodi dr̄ie: q2 secluso oī respectu ad nos vel ad cetera aīata nō minus in celo est aliqua ps sursum. s. polus meridionalis ⁊ aliqua deorsuꝫ. vꝫ polus septētrionalis ⁊ aliq̄ dextra vt ps orientalis ⁊ aliqua sinistra vt ps occidētalis ⁊ aliqua an̄ vt nostrū hemisperiū ⁊ aliqua pꝰ vt alterū hemisperiū. Repeniūtur igitur dr̄ie positionū nāliter absolute in oībus corporibus aīatis siue sint aīata per eēntiam vt aīalia ⁊ plante siue per siīem vt imagines ⁊ idola illoꝝ siue per participationeꝫ vt mūdus ⁊ corpa celestia. ¶ Sꝫ nāliter respectiue repiūtur in corpibus simplr̄ inaīatis tam per eēntiam q̄ per siītudinem q̄ per participationem in lignis enim ⁊ lapidibus nō inuenit̄ sursum vel deorsum: dextrū vel sinistrum: ante aut retro nisi p respectum ad corpa aīata: illa. n. pars lapidis aut ligni dicitur sursum que supponitur parti sursum celi: aut q̄ respicit partem sursum aīalis ⁊ illa est dextra que supponit̄ parti dextre celi: aut que respicit ptē dextrā aīalis

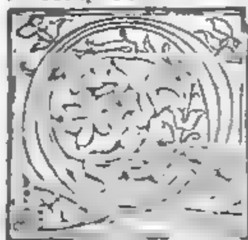
Secundo notandū ꝙ lꝫ dr̄ie positionū inueniātur absolute nāliter i oībus corporibus aīatis non tm̄ eq̄liter nam in plātis ⁊ in aīalibus que nō mouentur ſm locuꝫ sunt tm̄ due nāliter absolute. vꝫ sursum ⁊ deorsum: q2 nāliter absolute habent partem q̄ est principium augmenti ⁊ nutrimenti ⁊ partem oppositam: alias aūt differētias non habent nisi respectiue: q2 non hn̄t partem que sit principium motus ſm locum: neq3 habent ptem q̄ sit principium motus sensatiōis cum plante nullū sensum habeāt ⁊ aīalia affixa petris tm̄ sensum tactus. in oībus vero aīalibus hn̄tibus preter tactū ⁊ gustum aliquem alium sensum exteriorem inueniuntur nāliter absolute oēs .6. differentie positionum.

Tertio notandum ꝙ iste .6. differentie positionum non habent consimilem cōsecutionem in corporibus animatis per eēntiam vel similitudinem ⁊ in corporibus animatis per participationem tantum vt mundus ⁊ celum. verbi gratia differentie positionum reperte in animalibus cōsequunt̄ partes animalium. ideo enim aliqua pars loci continētis animal est dextra: quia cōtinet partem dextram animalis: ⁊ aliqua est sinistra quia continet partem sinistram animalis qualitercunq3 enim moueatur: aut se habeat animal semper manet idem dextrum ⁊ idem sinistrum partes autem loci aut situs continentis celum aut mundū nō ꝯsequunt̄ ptes celi aut mundi: q2 eadē ps celi aut mūdi q̄ est in oriente erit in occidente: ⁊ que est in meridie erit in septentrione: ideo eadeꝫ pars numero celi vel mundi: aliquando erit dextra ⁊ aliquando sinistra aliquando ante ⁊ aliquando retro: sed consecuntur extrema trium dimensionum mundi scilicet longitudinis latitudinis ⁊ profunditatis ⁊ habent originem a tribus punctis immobilibus mundi que sunt puncta polorum ⁊ centrum vniuersi a quibus immediate fluunt ille tres dimensiones: quia igitur extrema trium dimensionum sunt sex: ideo in celo ⁊ in toto mundo inueniūtur sex nominate differentie positionum.

Quarto notandum ꝙ locus hꝫ duplicem respectum. vꝫ respectū ad totū ⁊ respectuꝫ ad partem. si habet respectuꝫ ad totum sic sūt tantū duo loca naturalia. videlicet sursum ⁊ deorsum: si autē dicit respectum ad partem sic sunt .6. loca naturalia: videlicet sursum deorsum: dextrum ⁊ sinistrum: ante ⁊ retro que quidem sunt partes vnius loci totalis. Ex quibus sequitur ꝙ est duplex sursum ⁊ duplex deorsum. videlicet sursum ⁊ deorsum importantia totum ⁊ sursum ⁊ deorsum importantia partem. Et consequenter concedatur ꝙ aliquod est sursum cuius partes sunt sursum ⁊ deorsum: nam celum est sursum ex quo ē locus ignis cuius sunt partes polares. quarū vna dicitur sursum ⁊ alia deorsum. ¶ Ad primū respondet cōmentator ꝙ differentie specifice loci sunt tm̄ due. videlicet sursum ⁊ deorsum: differentie vero loci que sunt partes loci supposite partibus corporum nāliū sunt .6.

Sed dubitatur sicut sursum ⁊ deorsuꝫ sūt species loci: ita vr̄ ꝙ dextrū ⁊ sinistꝝ an̄ ⁊ retro oīa. n. dn̄r loca. ¶ Rn̄r ꝙ si locus dicit tm̄ respectū ad totū nō sunt nisi due spēs loci si aūt importat respectū ad ptē sic sunt sex spēs loci: ita ꝙ vnū ⁊ idem erit ps subiectiua ⁊ integralis loci. loqtur ergo ꝯ° de dr̄iis specificis loci vt locꝰ importat rn̄spectū ad totū: ⁊ vt dr̄ia dicit ptē subiectiuā ⁊ nō integralē. ¶ Ad ſm negat ꝯ° ꝯñam qm̄ iste sex dr̄ie positionū q̄ sunt sex ptes loci: lꝫ nō inueniant̄ absolute nisi in corporibus aīatis tm̄ in oībꝰ corporibꝰ inueniunt̄ nāliter ⁊ hoc absolute vel respectiue. ¶ Ad tertiū rn̄det ꝯ° ꝙ lꝫ mundus non sit in loco per se: tm̄ q2 iste differentie loci sunt per se in partibꝰ mundi: ideo mūdꝰ est in loco ratione ptium: sed istud magis declarabitur .4. huius vbi ostendet̄ mundum p se esse in loco nō cō

Tex. co. 55. stante q mundus sit i loco per accidens. (Simpliciter autem. Quinto decimo omne q est i loco est simplr aliquod corpus esse actu infinitum. Istam pclonem phs probat ex 2a ratione pcedentis pclonis sic: nullum corpus ifinitum e in loco: oe corpus est in loco: igit nullum corpus est infinitum. Ista pntia est bona: ans est necuz: igit r pns e necessarium: r si sic ipossibile est aliqd corpus ee actu i finitum. Scda ps anns est nota r coter pcessa ab antiquis. Primaz vero pbat phs dupliciter r pmo sic. Si aliqd corpus infinitu est in loco: igit aliquis locus e infinitus: pns e ipole: qz ipole e aliquem locu ee ifinitu: vt patet inductive de quolz loco corporis simplicis aut mixti r p diffone loci: pna tz: qz no e ymaginabile corpus infinitum ee in loco finito. Le.li. (Simplr aute si) quia e ipossibile locu esse infinituz: in loco aut oe corpus est: ipossibile est infinitu ee aliqd corp. ¶ Scdo arguit phs ipossibilitate istius pns sic: nullu vbi e infinitum: igitur nullus locus est ifinitus: pz pna: ab vno conuertibili ad reliquu: qz oe q est alicubi est in loco: r omne q e i loco est alicubi. antecedes pbat exeplariter. Ideo .n. nullu quantu est infinitu: qz nullu bicubitu est infinitum: nec aliqd tricubitu est infinitu: r sic de aliis speciebus qntitatis: hec .n. oia significant quatitate: ita i proposito nullu vbi e infinitu qz nullu sursum est infinitum: nec aliqd deorsuz e infinitu: r sic de aliis driis positionuz que signat per vbi. Sz q nullu istorum sit infinitum arguit: pptera nullu bicubitu nec aliqd tricubitum est infinitu: qz terminat: sed oe sursuz r oe deorsum terminat: r pnter qdlz aliud vbi aliarum dnarum positionis: vt liquet ergo rc. Breuiter igitur arguitur sic impossibile e aliqd vbi ee infinitu: igitur ipossibile est aliquem locu ee infinitu p pnam ab vno puertibili ad reliquu: ans est verum: vt pbatu est: igit r pns. Le.li. (Et vero q alicubi est r in loco est q in loco est alicubi e. Si igit nec qntitate possibile est infinita ee: quantuz .n. aliqd erit vt bicubitu aut tricubitu: h .n. signant quantum sit in loco: qz alicubi) .i. q nullus locus est infinitus: qz nullu vbi est infinitu: hoc aut: vz contentuz sunt r hic aut sursu aut deorsu aut in aliq alia distantia: idest differentia positionu (q sunt sex: horum aut vnuqdq terminus aliquis est io nullu vbi e infinitu ¶ Sed dubitatur quid Arist. hic intelligit per dnas loci: vtrum ptes subiectiuas loci: aut partes integrales loci. Si ptes subiectiuas loci hoc vr repugnare dictis in alia pclone quonia dnie loci sut sex: r ptes subiectiue tm due: vz sursum r deorsum. Si ptes integrales vr exemplum no ee ad ppositu: qz bicubituz r tricubitum sunt spes quatitatis r no ptes integrales. Rndetur fm q colligit a comentatore co. 55. q vtrasq ptes pot phs itelligere: pmo quide p dnas loci pot intelligere ptes subiectiuas que sunt vel spes loci: aut vbi: pcededo q sex sunt spes loci: aut vbi: r q sex sut vbeitates distincte spe: vz sursu: deorsu. dextru: sinistruz: ante retro: r si dictuz est q spes loci non sunt nisi due: illud est itelligenduz accipiedo locuz stricte: vt dixit tm respectuz ad totuz: accipiendo at large vz vt dicit indnter respectuz ad totum: vel pte: sic sunt sex spes loci. ¶ Scdo pot phs per dnas loci intelligere ptes integrales loci: aut vbi: r neget q exeplum no sit ad ppositum. r pnter dico q sicut albedo vt duo: r albedo vt tria non sunt spes albedinis sed tm ptes integrales: ita bicubituz r tricubituz non sunt spes quatitatis sed tm ptes integrales eiusde .n. quatitatis bicubitum r tricubitum sunt partes integrales: sic pedalis r bipedalis: species .n. qntitatis continue no sunt nisi qnqz videlicet linea superficies corpus locus r tempus sed … comentator: r hic leuis sustineat hanc expositionez r no primaz: tn pot coniunci primaz potius q fam esse pro intentione phi: dicenz Ari. i littera scde rationis precedentis pclusionis loci aute r differentie sursuz r deorsuz ante r retro dextrum r sinistru. Ecce q iste sex differentie sunt spes loci fm phm: nec est incoueniens dicere q phus per differentias loci intelligat indifferenter tam partes subiectiuas q integrales loci vel vbi: cuz aliquando sit necessarium idez esse partez integralez r subiectiuam. ossa .n. caro r sanguis sunt partes taz subiectiue q integrales corporis animati: ita sursum r deorsum: dextrum r sinistrum ante r retro sunt partes loci vel vbi taz subiectiue q integrales. ¶ Sed partes subiectiue necessario sunt diuersarum ronu: sed iste sex differetie sunt eiusdem rationis: igitur non sut ptes subiectiue: patet consequentia cum maiori: minor autem declaratur. Na locus cum sit superficies aut vbi est eiusdem rationis in omnibus suis partibus integralibus sed iste sex differentie sunt partes integrales loci aut vbi igitur sut eiusdem rationis. ¶ Dicendum q lz superficies que e sursum r superficies que est deorsum sint eiusdem rationis: tamen sursum r deorsum differunt specie: propter respectus quos includut propinquitates r distantie a centro vel ad centrum mundi. Ita in proposito lz ille sex partes loci que sunt sursuz r deorsuz sint eiusde rationis: tn sursum r deorsum: dextrum r sinistrum: ante r retro sunt diuersarum rationum: qz non soluz significant illas partes loci aut vbi: sed etiam conotant diuersos respectus ad determinatas partes corporum animatorum seu ad distincta extrema dimensionuz mudi qui quide respectus sunt diuersarum ronum. ¶ Ex precedentibus pz q phs non solu pbat q ipossibile est aliqd corpus tangibile esse actu infinitum: sicut dicit 2os. Egidius r Burleus: sed pbat simplr de omni corpe sensibili: sicut bn pz ex vltima pclone r eius pbatione: r ita dixit in tertia pte huius capituli q intentio sua erat probare q non contingit dare corpus sensibile actu infinitum. In libro aute celi r mundi descendens ad specialiore mat pbabit q celu no sit infinitu r q no pueit dare corpus circulare infinitum: nec quouismo figuratu rc.

Quod quide Tex. co. 56.

q nur. Istud est 3m capitulum huius scdi tractat' in q phs manifestat quo ifinitum e r quo infinituz no est postq probauit ronibus antiquoruz infinitu ee: r suis ppriis ronibus infinitu no ee. Diuidit aut istud capitm i duas ptes pricipales: in quarum pria phs declarat si e infinitu: in scda vo quid e infinitu Ibi (accidit aut cotrariu) In pa pte ponit 4or pclones quaz pa e ista. Infinitu aliquo e: r aliquo no e. ¶ Secunda 2a Infinitu i pmanetib' r succe' … aliquo' conuenunt r aliquo' disconueniunt Ibi (alrat) ¶ Tertia 3a Infinitu fm appone r infinitu fz diuisione … Ibi q at e ¶ Quarta 4a lz magnitudo sit diuisibilis in infinitu i ptes eiusde pportionis no tn i ptes eiusde qntitatis Ibi … ¶ Prima 1a e manifesta quo ad illa pte ifinitu aliquo no e: qz ifinitu actu non est. i. cares extremis hns oes ptes suas sit: vt ex dictis est manifestu. Sed q infinitu aliquo sit arguit: qz

si infinitum nullo modo est: sequuntur multa impossibilia: primũ q̄ tp̄s non est infinitum: sed habet principium ꝛ finem: scđm impossibile q̄ alique magnitudines non sunt diuisibiles ĩ magnitudines .s. vltime ptis continui ad quas stat vltima diuisio cõtinui: si nullo° ponitur infinitũ: tertium ĩpossibile q̄ numerus non est augmentabilis in infinitũ: ex quo augeť nũerus p diuisionē continui. Si igitur ita est q̄ nõ põt dari infinituʒ in actu: neq̧ põt dari q̄ infinituʒ nullo mõ est necium: sequitur q̄ infinitũ aliquo mõ ē ꝛ aliquo mõ nõ est q̄ fuit probandũ. Le. li. (Q̇ḋ quidē igitur actu nõ sit corpus infinitũ) manifestũ est ex his rõnibus auicē. q̄ at si non sit infinitũ simplr .i. nullo mõ multa ĩpossibilia accidunt manifestũ est: tpis .n. q̇ḋdã principiuʒ ꝛ finis: ꝛ magnitudines [illegible] ĩ magnitudines. Et numerus non erit infinitus per appositionem vnitatis: cum aũt determinatis his sic neutro mõ videtur cõtingere ob hoc: vʒ est manifestũ: q̄ sic quidē est: sic aũt nõ est ipsum infinitum. (Dicit igiť) istã pclusionem Arist. declarat ponens hanc distinctionē q̄ aliquid põt dici infinitũ: vʒ actu ꝛ potentia. Infinitũ actu dr̄ esse q̄tũ totum simul carens extremis: ꝛ tale ĩpossibile est esse. Infinitũ in potentia est illud q̄ nõ hʒ vltimũ in diuisione vł ĩ appõne aut in duratione ꝛ sic necesse est infinitũ esse: si pcesserimus additionē nũeroꝝ in infinitũ. ꝛ diuisionē magnitudinũ in infinitũ: ꝛ durationem tempoꝝ aut motus in infinitũ. Impossibile .n. est dare ptem magnitudinis indiuisibilē: ꝛ dare maximum numeruʒ finitum ꝛ dare vltimuʒ instans tpis aut motus celi. Le. li. (Dicitur eē infinitũ) aliud quidē potentia aliud vero actu: ꝛ infinitũ quidem est appõne in numeris: est aũt ꝛ ablatione idest diuisiõe in magnitudine: magnitudo aũt q̄ quidē actu non sit infinita: dictum est: diuisione autem est. Non .n. est difficile interimere ĩdiuisibiles lineas .i. destruere positionē dicentiũ lineas aliq̄s eē ĩdiuisibiles: relinquit igiť po^a^ eē infi^m^.

Notandum

[illegible] q̄ infinitũ [illegible] in additione nũeroꝝ ꝛ hoc notũ est p se: sed in diuisiõe magnitudinis indiget declaratiõe. Tempus aũt esse infinitum latet pp hoc q̄ suba tpis latet: nõ q2 infinitũ non ē per se manifestũ in tpe: ꝛ forte tacuit hoc .s. infinitũ eē in tempore in potentia: q2 est manifestũ ꝛ post declarabitur in motu vbi declarabiť motũ eē eternũ. Tria incõuenientia concludit phs dato q̄ infinitũ nullo mõ sit. Primũ est ꝯ nãles: vʒ q̄ tp̄s nõ sit infinitũ. Scđm cõtra geometras q̄ magnitudo nõ est diuisibilis in infinitum. Tertiũ ꝯ arismetricos q̄ numerus nõ est augmentabilis in infinitũ: q2 igiť hec sũt incõueniẽtia ꝛ impossibilia posset aliquis dubitare pp quid. Aristo. non probauit ĩpossibilitatē istoꝝ pbãdo tp̄s infinituʒ esse: magnitudinē esse diuisibilē in infinitũ. ꝛ numeꝝ eē augmentabilē in infinitũ. Rñdet cõmẽtator: q̇ḋ phs non probauit nũeꝝ esse augmentabilē in infinitũ: q2 illud est per se notũ: cognito .n. quid importať nõie numeri statim intellectus assentit huic: quocũq̧ nũero dato cõtingit dare maiorē. Non aũt pbauit magnitudineʒ esse diuisibilē ĩ infinitũ q2 illud indiget magna declaratione pscrutanda .6. huius tp̄s võ nõ pbauit eē infinituʒ.

¶ Primo q2 tp̄s esse infinitũ est manifestũ per se: sicut mãifestũ est instans eē p^m^ tpis futuri ꝛ finem preteriti.

¶ Scđo q2 diffinitio subalis tpis nondũ ē nõ sʒ manifesta fiet 4° huius per q̄ scietur tempus infinituʒ esse.

¶ Tertio q2 [illegible] tempo[illegible] demonstrabitur 8. huius declarabitur motũ esse eternum (non opʒ aũt)

¶ Contra hanc distinctioneʒ posset aliquis arguere: omnis potentia est reducibilis ad actũ [illegible] esset illa potẽtia: sed infinitũ in potentia ē: igiť possibile est esse actu infinitũ. Rñdet phs q̄ duplex est potentia. Ad actũ cõpletũ ꝛ ad actũ nõ cõpletum. Potentia ad actum cõpletũ est illa que respicit mãm vel formã ĩ facto eē sic q̄ habito illo actu nihil illius actus vel forme vlterius est in potentia: sicut est potẽtia lapidis ad formam statue: ꝛ potentia seminis ad formã hois: posita .n. in actu forma statue aut hois: nihil illius forme est ĩpotentia ad eē: cũ habeat totũ suuʒ eē simul. Potentia aũt ad actũ incõpletuʒ est illa que respicit actum vel formaʒ in fieri sic q̄ habito illo actu sp remaneat potentia ad aliquid istius actus vel forme sicut ē potentia diei ꝛ agonis: iã .n. est potentia ad diē crastinũ q̄ cum ad actũ venerit semp remanebit potentia ad aliq̄d illius diei: nam q̄ñcũq̧ est aliqua dies sicut istius aliq̄ pars ē [illegible] futura. Sił potentia ad agonem .i. ad ludũ agonisticũ q̄ fieri solebat in mõte olimpio est potentia ad actũ incõpletũ: q2 cũ est in actu ille ludus semp aliquid illius remanet ĩ potẽtia hmõi potentia inueniť gñaliter in omni motu pro prie sũpto: ꝛ in oĩbus aliĩs actibus ꝛ formis hñtibus nãm successiuoꝝ. Dicẽdo igiť ad rõnē negando pñtiaʒ: q2 potẽtia infiniti nõ est potentia ad actũ cõpletũ sed ad actuʒ incõpletũ: potentia .n. ad tp̄s infinitũ nunq̄ reduceť ad actum completũ sic q̄ sit aliq̇ḋ tp̄s infinitũ cuius nihil est in potentia ad eē: imo q̄ñcũq̧ est aliq̇ḋ tp̄s: necesse est aliquid ipsius subsequať q̄ non est nisi ĩ potentia ad infinitã diuisionē ptinui ē potentia ad actũ ĩcõpletũ q̄ nunq̄ ptinuũ erit ita diuisum: q̄n semp maneat diuidendum. Le. li. (Non opʒ aũt potentia ens accipe ĩfinitũ) construe sic: nõ oʒ ãt accipe ĩfi^m^ ens ĩpo^a^ (Sicut si possibile hoc statuã eē) idest sicut aliquid est in potẽtia ad formã statue (q̄ ꝛ erit hoc statua sicut infinitũ q̄ est in potentia aliq̄ñ erit actu: sed q̄m multipliciter eē ē) idest contingit aliquid eē in potentia q̄ postmodũ ē ĩ actu: (quẽadmodum dies ꝛ ago in semper aliud est aliud fieri sic ꝛ infinitũ est ꝛ nãq̧ in his ꝛ potẽtia est ꝛ aliud actu: olimpia .n. i. ludi qui fiunt in monte olimpio) sũt ꝛ ĩ posse agonē fieri ꝛ ĩ eo q̄ fit) .i. psistũt ĩ posse fieri ꝛ in fcrõ eē cũ sp taliũ ludoꝝ vna ps sit ptã ꝛ a^a^ futura. Tex. cõ.57.

Notandum

primo [illegible] cõmentatore [illegible] cõmento [illegible] q̄ cum dicimus infinitum non eē in actu: opʒ intelligere hoc q̄ infinitum non ē in re nisi fʒ potestatem siue potentiã existentem in ea: quẽadmodũ dñe substantiales plurium rerum que conseruant suũ eē in coniunctione potentie cum eis: vt in rebus quarum esse est in motu. Reruʒ .n. quedam sunt in puro actu: vt hõ demonstratus ꝛ quedam sunt fʒ q̄ potentia admisceť cum actu: ita q̄ si potentia non fuerit non erit actus: vt dies. Duas distinctiones innuit hic pᵒʳ prima ē q̄ reꝝ quedam includunt in suis rationibus eẽntialibus potentiaʒ: ꝛ quedam nõ includunt potentiam in suis rationibus eẽntialibus: res includens potentiam in suis rõnibus eẽntialibus sunt ille quarũ eē consistit in fieri ad [illegible] motus ꝛ tempus: ago: sonus: bellum: ꝛ huiusmodi: ꝛ talia si sũt in potentia ad eē: non sunt reducibilia ad actum completum: res non includentes potentiam in suis rationibus sunt ille: quarum esse non consistit in fieri: sed pñt habere totum suum esse simul: vt homo ꝛ statua: ꝛ talia: si sunt in potentia simul ad esse sunt reducibilia ad

actū completū: q2 infinitū repertuz in tēpore numero ⁊ i magnitudie nō ē hīc totū simul: ꝑ nō potē tia ipsius nō est reducibilis ad actū cōpletū. ¶ Secū da distinctio aliqd dr̄ eē i actu dupl'r. s. in actu puro ⁊ i actu admixto potētia. Illud dicit esse in actu puro cu ius nihil est in potētia ad eē vt hō: ⁊ nō accipitur h̄ pu ritas ꝑ puritate excludēte oēm potētiam simpliciter: q2 talis non reperit nisi in deo: sed ꝑ puritate excludente potē tiaz ad esse: ⁊ talis reperit in homine demōstrato actualiter existēte: cū ille nō sit i potētia ad eē neqꝫ ali quod istius necessariū cōmunicū ei aut sue pti. Illud di citur eē in actu admixto potētia cuius aliqd est necessa rio in potētia ad esse: sic ꝙ illud nō est nisi aliqd eius sit in potētia ad esse: vt dies ⁊ agō: nō igitur dicēdum ē in finituz nullo mō esse actu: qm̄ infinitū est in actu permi xto potētia. sed est dicēdum infinitū nō esse in actu puro. s. excludēte potētiam ad esse.

Secundo notandum fm̄ cōmentatorem pro cōmento eodē ꝙ ens dicit de illo ꝙ est in actu puro: ⁊ de illo ꝙ est in actu mixto in potētia vt de illis quoꝝ esse est in motu. Similiter infi nitum est de hoc gn̄e aut s3 spēs eius aut accidēs. Ens ergo nō dicitur de illo ꝙ est simpliciter in potētia: s3 be ne de illo ꝙ est in actu puro aut in actu admixto potē tia. s. de hoīe ⁊ de motu: quoꝝ quilibet ē ens: ⁊ sub isto genere ꝙ est ens in actu permixto potētia cōtinetur inf nitum tanq̄ spēs eius: qm̄ infinitū esse est ens in actu ꝑ mixto potētia: ⁊ nō ecōtra: ⁊ si aliquis dixerit illud nō esse genus cū sit terminus cōplexus includēs trāscen dens: dicatur tūc ꝙ est accidēs entis in actu permixto pō^a sicut modus: sicut eniz diuisibilitas ita infinitas ē passio quātitatis. ¶ Sed cōtra dicta arguit sic. Sicut aliqua est potētia ad infinituz tēpus futuꝝ: ita aliqua ē potētia ad infinitos dies futuros: sed p̄ia potētia pōt reduci ad actū ꝑ verificationē istius: infinitū tēpus ē igi tur secūda potētia pōt reduci ad actū ꝑ verificationem istius: infiniti dies sūt: quo cōcesso: sequit̄ cōsequēter ꝙ infinite hore sūt ⁊ infinita instātia sunt: igitur potētia tē pis est reducibilis ad actū completuz. Respōdet ꝙ lo quēdo de potētia respectiua nulla est potētia ad infini tos dies futuros: sicut eni totuz tempus futuꝝ nō erit infiniti dies futuri: cū totū nō sit sue ptes: ita ꝙ potētia ad totū tēpus infinitū futuꝝ nō est potētia ad infinitos dies futuros: sed infinite sūt potētie ad finitos dies futu ros: quaꝝ quelibet reducet ad actū: ille tamē nō redu centur ad aliquē actū: q2 nulla dies futura poterit cor respōdere oībus illis potētijs: sed oēs ille potētie redu centur ad infinitos actus: nō quidē simul: sed successiue: [illegible] po tentie [illegible] de reducibiles simul ad ali [illegible]. Secūda cō clusio [illegible] in pmanētibus ⁊ infinitū in successiuis: [illegible] discōueniūt. Prima ps [illegible] sicut in magnitudine [illegible] pma nēs semp [illegible] gn̄atōe hominū: [illegible] accipit aliud [illegible] in magnitudine ꝙ in tēpore ⁊ in mo [illegible] accepti nō est scōm acceptū: nec [illegible] accepti: ⁊ sic vltra in infinitum. Et sicut in magnitudine q̄libet acceptā est cōtinue fi [illegible] in tempore ⁊ in ge neratiōe successiua q̄libet acceptū est pcise finituz: licet vnū acceptū nō sit alteꝝ acceptū: vtrobiqꝫ. n. p̄ia ps

Tex. cō. 58.

ꝓportionalis ē finita: ⁊ secūda est finita: ⁊ sic i infinituz. [illegible] in hoīb^9). i. i generatōe hominū ⁊ i diuisiōe magnitu dinū accipit: ac eā cōsimiliter: oīno quidē. n. sic ē infini tū [illegible] accipiē do ⁊ acceptū qdē sp ē finitū: s3 sp alteꝝ ⁊ alteꝝ. ¶ Se cūda ps cōmētatoris ēt declarat vz ꝙ infinitū i pmanē tibus ⁊ infinitū in successiuis aliquo mō discōueniunt qm̄ infinitū in successiuis nō ē hoc aliqd vt hō vel do mus hñs oēs suas ptes simul: s3 sicut dies ⁊ agō non hn̄tes suas ptes simul [illegible] in di uisiōe successiui: cui^9 eē est fieri ⁊ nō factū esse p̄imū di uisuz nō manet cū scōo diuiso: nec scōm cū tertio: ⁊ sic in infinitū: sed ꝯsistit ipm successiuū in cōtinua gn̄atōe ⁊ corruptōe ptiū semp ꝓcedētiuz ad aliā ⁊ aliā ptē i infini tū nō potētē manere cū pte sequēte: s3 i finitū: cū i pma nētibus cōtrario mō se h3: qm̄ in magnitudibus. p̄ia ps accepta in diuisiōe manet cū scōa: ⁊ ambe cū tertia ⁊ sic in infinitū: nō aūt corrūpūtur ptes magnitudinis: sicut corrūpunt ptes gn̄ationis hoīs ⁊ tpis in infinitū: ⁊ sic ꝙ nō ꝯtingit ptē acceptā manere cū pte accipiēda Tex. ti. (Quare infinitū nō oꝫ accipe sicut hoc aliqd). i. sicut pmanēs aut hoīez aut domū: sic dies ⁊ agō q̄b^9 esse nō sic suba quedā facta est. i. quoꝝ eē nō ꝯsistit in facto esse ad modū sube: s3 semp a generatione ⁊ corru ptione suaꝝ ptiū sūt: s3 in semp alteꝝ ⁊ alteꝝ absqꝫ ꝑ manētia ptiū acceptaꝝ simul. Sed in magnitudibus qdē pmanēte accepto hoc accidit. i. hoc accidit in ma gnitudib^9 vt acceptū maneat cū accipiēdo. In hoīb^9 aūt. i. in gn̄atiōe successiua hominū ⁊ in tēpore corru ptis sic vt nō sit deficere. Cōstue sic: in gn̄atōe aūt ho minū ⁊ in tēpore cōtingit ⁊ nō sic deficē. i. ꝙ ꝓcedat in infinitū corruptis sic ptib^9 ꝙ nunq̄ vna mās̄it cū alia

Notandum [illegible] ti ē qm̄ pōt aliqs accipe ab eo aliquid post aliud in intellectu ⁊ indifferēter siue illō qō imaginat ex hoc fue rit actio mētis vt ē dispositio in diuisiōe [illegible]: aut fuerit ex aiaz sicut ē dispositio in motu: ⁊ illud ꝙ mēs accipit semper ex infinito ē finitū: s3 ē aliud ab eo ꝙ accipit i pterito: qm̄ igit ista actio mētis fuerit i aliquo entiū dicet ipm eē infinitū. Cōmētator docet arguē ali qd eē infinitū hoc mō: intellectus pōt aliqd acc pe ab isto: ⁊ iteꝝ aliqd aliud nō pri^9 acceptū: ⁊ sic i infinitum ergo hoc ē infinitū: siue illud ꝙ intellect^9 ymaginatur fuerit actio mētis vt magnitudo: siue fuerit dispō extra aiam vt mot^9: nō vult dicere cōmētator ꝙ motus sit dispō extra aiam: ⁊ magnitudo actio mētis: q2 eque bene ē magnitudo [illegible] cō siderant ab aia ꝑ diuisionē aliqñ ē extra aiam sicut cō siderat ab aia: ⁊ aliqñ nō ē extra aiaz sicut ꝯsidera tur ab aia: sed tm̄ in aia: verbi gr̄a: aia accipit partes mot^9 successiue accipiēdo vnā sine reliqua: ⁊ sicut acci pit in seipsa: ita ꝯtigit ex aiaz: qm̄ ptes mot^9 inuicē succe dūt: ⁊ qn̄ vna ē alia ñ ē: accipit ēt ptes magnitudi suc cessiue [illegible] magnitudo extra aiaz: qm̄ magnitudo extra aiam est ens pmanēs cui^9 q̄libet ps ē cū aia. Magnitudo igit accipit fm̄ ptes nō simul existētes: s3 inuicē succeden tes nō ē nisi actio aie. (Qō aūt) tertia ꝯclusio: infini tū fm̄ appositionē: ⁊ infinitū fm̄ diuisionē q̄dāmo do sunt idē: ⁊ q̄dāmodo nō sunt idē. Prima ps sic ꝓbat: quel3 magnitudo ē diuisibilis in infinitū ⁊ oē ꝙ diuidit ab vna magnitudie pōt alteri apponi: igit ⁊c. Tex. cō. 59.

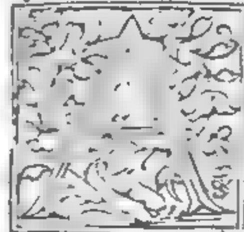
Uerbi gratia. pono q. a. et b. sint duo pedalia: et arguitur sic: infinite ptes sūt diuisibiles et sepabiles ab. a. s. prima ps pportionalis: et secūda: et tertia: et sic in infinitū: et quelibet istarū ptiū pōt addi. b. igit infinitū fm appōnē b. et infinitū fm diuisionē a. sunt qōdāmodo idē: pz. pña ex quo idē numero apponit. b. et diuidit ab. a. Secūda ps etiā arguit: qz illa duo infinita non sunt simpliciter idē cū fiunt mō ptrario: infinitū enī fm appositionē fit p augmētationē: et infinitū fm diuisionē fit p diminutionem. ꝯstat aūt augmētationē et diminutionē eē modos oppositos. Etiā īfinitū fm appositionē vadit in vnū: infinitū aūt fm diuisionē vadit ī multa: sz vnū et multa sunt opposita: igit infinitū fm appositionē: et infinitū fm diuisionē in magnitudinibus fiūt econuerso mō opposito et ptrario le. li. (Qō autem ē infinitū fm appositionē qōdāmodo ē: et q ē infinitū fm diuisionē et ēt qōdāmodo nō est idē: infinito enim fm appositionē fit ecōuerso et mō cōtrario id qō fit infinito fm diuisionē. Scōm enim q diuisum videt in īfinitū ire multa: sic appositōez videbit ire in infinitū ad deterius cum vnum.

Notandum q magnitudo pōt tripliciter considerari. Primo vt est in quātitate tm̄: et sic infinitū appositiōe et infinitū diuisione sunt idē fm pportionem et nō fm quātitatē: qm̄ quātitati fm q huius nō repugnat diuidi ī infinitū: et augeri in infinitū fm oēm pportionē. sicut ergo magnitudo est diuisibilis fm pportionē duplam quadruplam octuplam: et sic in infinitū: ita est augmētabilis fm quālibet illaꝝ pportionum: et qz fz istas pportiones quātitas diuisa ptinua ē minor quā quātitas apposita: iō infinitū appositiōe et infinitū diuisione in magnitudinibus sunt idē fm proportionem et nō fm quātitatē. ¶ Scdo pōt ꝯsiderari magnitudo vt est in mā simpliciter: et sic infinitū appositiōe et infinitū diuisiōe sunt idē fm quātitatē: et nō fm pportionē: qm̄ isto mō magnitudo ē diuisibilis in infinitū fm oēm pportionē: sz nō est augmētabilis in infinitū fm oēm pportionē: cū detur maximū in mā: et reꝝ in nā: et qz qōlibet diuisū ab vna magnitudine pōt apponi alteri magnitudini: iō ꝯsiderādo magnitudinē: vt ē ī mā simpliciter infinitū appositione et i[illegible] diuisiōe sunt idē fm quātitatē: et nō fm pportionē: loquēdo de pportiōe geometrica. ¶ Tertio pōt ꝯsiderari magnitudo vt est in mā quali: et sic infinitū appositōe et īfinitū diuisiōe sunt idē fm quātitatē et fm pportionē: qm̄ repugnat magnitudini vt est in tali mā diuisio in īfinitū ac etiā augmētatio in infinitū: tā arismetrice q̄ geometrice: cū sit dare minimā carnē: pzio huius: et oīum natura cōstātiū terminata est rō magnitudinis et augmēti secūdo de aīa (Infinita enī). Quarta cōclusio: licet magnitudo sit diuisibilis in infinitū in ptes eiusdē proportionis: nō tñ in ptes eiusdē quātitatis. Pria ps declarat accipiēdo aliquā magnitudinē finitā a q̄ auferat pº medietas: 2º medietas dimidij: tertio medietas remanēcie: et sic in infinitū ita q qualis est pportio ptis pzio diuise ad ptē scdo diuisam: talis sit pportio ptis scdo diuise ad ptē tertio diuisaꝝ: et sic deinceps in infinitū: et pz q nunq̄ cōsumabit hec finita magnitudo signata: qz semp seruabit eadē pportio: vz dupla in q̄libet illarū diuisionū. Si etiā magnitudo finita signata diuidatur: pzio in duas medietates: scdo in q̄tuor q̄rtas: tertio in octo octauas: et sic in īfinitū: nō cōsumabit h̄ magnitudo: qz cōtinue seruabit eadē pportio dupla: qualis enī est pportio ptis pzio ablate ad ptē secūdo ablatam [illegible] pportio ptis secūdo [illegible] ad ptē tertio ablatā: et sic vltra. le. li. (In finita. n. magnitudie). Construe sic. In magnitudine enī finita si accipies aliqd determinatū. i. determinatā ptē accipiet eadē rōne) idest eadē pportiōe: sed nō eādē aliquā magnitudinez imo ptinue maiorē rōne accipiēs. i. eadē pportiōe non trāsibit finitū. i. nō cōsumabit finitū p talē diuisiōez in ptes eiusdē pportiōis. ¶ Secūda ps cōclusiōis ēt declaratur: vz q magnitudo nō est diuisibilis in īfinitū in ptes eiusdē quātitatis: qm̄ diuisio magnitudis in ptes q̄ et finicies accepte ꝯsumūt oēz magnitudinē finitā nō pcedit in īfinitū: sed ptes finicies accepte eiusdē q̄titatis diuise a magnitudine cōsumūt oēm magnitudinē finitā: igit diuisio magnitudis in ptes eiusdē quātitatis nō pcedit in īfinitū: tenet pña cū maiori: qz post cōsūptōem totiº magnitudis nō pōt magnitudo vlterius cōsumi vel diuidi: minor āt est nota īductiue: nulla enī est magnitudo finita q̄ tādē nō deficiat si ab ea multotiēs auferat quātitas vniº palmi vel alia determinata quātitas. le. li. (Si vō sic augmētet rōnē). i. pportionē v: sp eādē aliquā sit accipe magnitudinē: ille [illegible] trāsibit: pp illō q oē finitū remouet quolibet finito. i. qōlibet finitū cōsumet p ablationē finitā ptis finite determinate quātitatis.

Notandum primo fz phz in lra q in [illegible] magnitudis fz ptes eiusdē q̄titatis auget et maiorat pportio q nō ē intelligēdū de pportiōe maioris sz minoris īeq̄litatis: verbi grā accipio vnā magnitudinē decē pedū a q̄ auferatur pzio vnū pedale: deiñ vnū aliud pedale: et sic cōsequēter vsqz ad cōsumationē totiº: et pz q cōtinue minoratur pportio maioris īeq̄litatis: qm̄ in pria subtractiōe totiº ad ptē ablatā est pportio decupla ī scda subtractiōe totiº ad ptē ablatā est pportio nonupla [illegible] 3ª subtractiōe totiº ad ptē ablatā est proportiōis maioris octupla: et sic ꝯñter pcedēdo pz minoratio maioris inequalitatis: sz ꝯparādo ptē ad totū maiorat cōtinue pportio minoris īeq̄litatis: nā in pª subtractōe ptis ablate ad suū totū est pportio subdecupla: in scda subtractione ptis ad suū totū ē pportio subnonupla: ī 3ª subtractōe ptis ad suū totuz ē pportio suboctupla: et sic vt supra nūerando notū ē q maiorat ptinue pportio minoris īequalitatis: qm̄ quēadmodū nona ps alicuius magnitudis est maior q decima: et octaua est maior q̄ nona: et sic ꝯñter vsqz ad vnitatē: ita pportio subnonupla est maior q̄ subdecupla: et pportio suboctupla est maior q̄ subnonupla: et sic ꝯñter maiorat pportio vsqz ad sbduplā q̄ etiā maior ē q̄ subtripla. ¶ Scdo notādū pzio elēcoꝝ et q̄nto ethi. q ptes eiusdē q̄titatis sunt duplices: vz cōicātes et icōicātes: ptes cōicātes sūt ille q̄rū est aliq̄ ps cōis: ptes incōicātes sūt ille q̄ꝝ nō ē aliq̄ ps cōis: verbi grā accipio vnū bipedale cuiº vna medietas sit. a. et alia. b. signādo vnū pedale ī medio accipiēs medietatē. a. et medietatē. b. q quidē pedale sit. c. et pz q. a. et. b. sūt ptes incōicātes: qz nulla ps. a. ē. b. nec ecōtra: sed. a. c. et. b. c. sunt ptes cōicātes: qz aliqua ps. a. est ps. c. et aliqua ps. b. est ps. c. quādo ergo phus dicit q nulla magnitudo finita est diuisibilis in infinitas ptes eiusdē quātitatis loquit de ptibus incōicātibus: et nō de ptibº cōicantibus: qz pedale signatū est diuisibile in infinitas ptes: quaꝝ quelibet est pedalis quātitatis cū in eo sunt oēs ille partes eiusdē quātitatis: q declaratur ponēdo q vnū aliud pedale moueat sup to-

cum nominatū bipedale adequate in hora: ⁊ p₃ ꝙ in quolibet instāti istius tēporis erit in spatio sibi equali ⁊ in alio ⁊ ī alio īstāti erit ī alio ⁊ in alio spatio sibi eq [illegible] in illa hora [illegible] ꝙ in bipedali ptrāsito sūt infinite ptes eq̄les mobili: sed quoniam mobile ē pedalis quātitatis: igit in bipedalibus sūt infinita pedalia: sed illa sūt cōicātia. Nō igit incōuenit magnitudinē finitā hr̄e infinitas ptes eiusdē quātitatis [illegible] hr̄e infinitas ptes [illegible] quarū q̄libet [illegible] cū nō possit cōsumi p ablatonē [illegible] necessario eēt īfinita. Et notāter dico eiusdē quātitatis simplicit: q₂ si [illegible] pedali [illegible] diuisibile in [illegible] in ptes eiusdē pportōis [illegible] diuisibile in infinitū in ptes: quarū quelibet est pedalis quātitatis f₃ lōgitudinē ⁊ [illegible] diuisibile in īfinitū in ptes eiusdē quātitatis q̄dāmō sed nō simplicit: cū semp pria ps pportionalis sit maior scda ⁊ scda maior ꝙ tertia ⁊ sic in infinitum.

Contra p̄dicta arguit: ⁊ p̄io ꝙ nō quelib₃ magnitudo finita est diuisibilis in īfinitū ī ptes eiusdē pportōis: accipiēdo vnā magnitudinē .7. pedū a q̄ p̄io auferat ps quatuor pedū: secūdo ps duoꝝ pedū: vltimo vō ps̄ vni⁹ pedis: ⁊ p₃ in 3ª subtractōe cōsūptū esse totū corpus finitū septē pedū₃ seruata semp eadē pportiōe: nā qualis est pportio q̄tuor ad duo talis est pportio duoꝝ ad vnum .s. dupla. ¶ Secūdo arguit ꝙ aliq̄ magnitudo finita est diuisibilis in īfinitū ī ptes eiusdē q̄titatis simplicit: q₂ vnum pedale ē diuisibile ī duas medietates q̄ sūt eiusdē quātitatis simplicit ⁊ ē diuisibile in 3ª ternas q̄ sūt eiusde₃ quātitatis simplicit: ⁊ ē diuisibile in q̄tuor q̄rtas q̄ sūt eiusdem quantitatis simplicit cū quelibet illaꝝ sit alteri eq̄lis f̄m oēm dimēsiōe₃: ⁊ sic in īfinitū ⁊c. ¶ Ad primū negat ꝯña illa. Istud corp⁹ .7. pedū nō est diuisibile in īfinitū in ptes eiusdē pportōis f̄m istā designatiōnē pportionabiliū p̄iū: igit nō est diuisibile in īfinitū in ptes eiusdē pportōis: s₃ est fallacia ꝯñtis cū arguitur ab īferiori ad suū supi⁹ negatiue: l₃ igit nulla magnitudo finita sit diuisibilis in īfinitū in ptes eiusdē pportionis designādo p̄mā ptē improportionabilē maiorē quā sit medietas q̄libet: tn̄ magnitudo finita ē diuisibilis in īfinitū in ptes eiusdē pportōis faciēdo p̄mā ptē pportiōabilē eē medietatē toti⁹ aut ptē minorē medietatis: semp eni remanet aliq̄d diuisibile ī duas medietates seruās p̄cedētē pportōem. Sed in casu isto accipiebat p̄ia ps pportionabilis maior ꝙ sit medietas vt notū est. ¶ Ad scōm negat ꝯña: q₂ arguitur a pluribus suppositionib⁹ determinatis ad vnā determinatā: ex eo ꝙ ly eiusdē quātitatis in cōsequēte stat determinate neq₃ confūditur ab illo sincathegoreumate infinitū cū [illegible] sicut nō sequi [illegible] aliq̄ ps huius magnitudinis ad aliā partē hab₃ pportionem duplā ⁊ aliqua ps hui⁹ magnitudinis ad aliā partem h₃ pportiōem quadruplā: ⁊ sic in infinitū: igit aliq̄ ps huius magnitudinis ad aliā ptē h₃ pportiōem infinitā bene cōcedo tn̄ ꝙ infinitā pportiōem h₃ aliqua ps huius magnitudinis ad aliā ptē: ⁊ ꝙ infinitas ptes eiusdem quātitatis simplicit h₃ hoc pedale ⁊ ꝙ in infinitū est diuisibilis hec magnitudo in ptes eiusde₃ quātitatis simplicit: hec tamē magnitudo nō est diuisibilis in infinitū in ptes eiusdē quātitatis simplicit: q₂ oporteret signare illā quantitatē qua signata p₃ ꝙ si due medietates alicuius pedalis sūt istius quātitatis: ꝙ non tres tertie nec quatuor quarte nec sic de aliis sunt isti⁹ quātitatis sed minoris. ¶ Ex quib⁹ sequit ꝙ nō omnia pedalia sīt eq̄lia: sicut nec sūt eiusdē q̄titatis simplicit sit eni .a. pedale f̄m oēm dimensiōem ⁊ .b. pedale f̄m longitudinē tn̄. p₃ ꝙ .a. est maius .b. igitur .a. nō est equale .b. nec sequit .a. est equale .b. f̄m longitudinē: igit .a. ē equale .b. quia arguitur .a. f̄m quid ad simpliciter.

Aliter quidē [illegible] igitur). Postꝙ phus manifestauit modū quo infinitu₃ est vel nō est: ⁊ qualiter infinitas repit in diuisiōe magnitudinis [illegible] corelaria ex dictis: quoꝝ p̄mū est [illegible] quodāmodo est in potētia ⁊ quodāmō in actu. ¶ Secūdum corelariū: l₃ magnitudo sit augmētabilis in īfinitum f̄m q̄d: nō tn̄ est augmētabilis simpliciter in infinitū ibi. (f̄m appositiōe₃). ¶ Tertiū corelariū nō cōtingit magnitudinē esse in potētia oi magnitudine finita maiorē ibi. (Quare excellē). ¶ Quartū corelariū diminutio ⁊ augmētatio in infinitū dissimiliter inueniūtur in magnitudie ⁊ nūero ibi. (qm̄ ⁊ plo). ¶ Primū corelariū p₃ ex p̄ia cōclusiōe. Nā infinitū inuenit in magnitudine potētia f̄m diuisiōem: q̄m magnitudo ē diuisibilis in īfinitū nūꝙ pueniēdo ad vltimā diuisionem: s₃ quacūꝙ data dabilis est alia in infinitū. Nō et infinitū datur simplicit in actu neq₃ in numeris: neq₃ ī magnitudine: sed est infinitu₃ in actu permixto potētia eo modo quo dicimus diem aut agonē esse in actu: ita ꝙ dies aut agō actualiter est: cui annexa est potētia ad partē futurā: sicut igit mā est partim in actu ratiōe formarum quibus subiicitur: ⁊ partim in potentia ratiōe infinitaꝝ formaꝝ generandaꝝ: quib⁹ est actualis: ita infinitū in diuisiōe magnitudinis ē quodāmō in actu inquātū in magnitudine aliq̄ diuisio facta est ⁊ est in potētia inquātū infinitis aliis diuisiōibus pōt diuidi nō potest igitur infinitū f₃ ꝙ huius venire ad actū cōpletum sicut finitū f₃ ꝙ huius: sed omne suū esse ī actu est incōpletu₃ ⁊ admixtū cū potētia. Te. ll. (Aliter quidem igit nō est infinitū nisi sicut dcm̄ est. Si autē est infinitum potētia ꝙ et diuisiōe: ⁊ actu aut est sicut diē esse dicimus ⁊ agonē: ⁊ potēna sic ē sicut materia ⁊ nō per se exit ad actum completū sicut infinitum.

Notandum f̄m cōmētatorē secūdo de anima [illegible] qua duo adinuicē cōparātur: quoꝝ vnu₃ est⁹ magis pfectum ꝙ reliquu₃ illud q̄d est magis perfectū habet rationē forme: ⁊ illud q̄d est minus pfectu₃ h₃ ratiōem materie: sed finitum est magis perfectum ꝙ infinitum: cum finitum sit cōpletu₃ ⁊ infinitū incōpletum: igitur finitum habet rationē forme: ⁊ infinitū hab₃ rationem materie: sicut igitur cōtingit inuenire formā actuare aliquam materiā nō potentē actuare alia₃ materiā sicut est forma celi: ita ꝯtingit inuenire finitu₃ terminatū tantum intrinsece nō potens extrinsece terminari sicut ē suprema spera: sicut mā est in potentia ad oēs formas: nō tamen est possibile ꝙ materia hēat oēs formas simul: sed tn̄ successiue vnā post aliā: ita magnitudo ē in potentia ad oēm diuisiōem cuiuscunq₃ ptis sue: nō tamen est possibile ꝙ oēs partes eius sint simul diuise. Sed cōtra [illegible] est de [illegible] magnitudo

potest esse diuisa ſm oēs suas ptes:ſ3 poti posito in eē
nullū sequitur inconueniēs:igitur posito in eē q̄ ma-
gnitudo sit diuisa ſm oēs suas ptes nullu3 sequit in-
conueniēs:⁊ per consequēs possibile est magnitudinē
esse actu diuisam ſm oēs suas ptes. ¶ Dicendū q̄ dif
ferentia est inter ꝑpositōem possibilē ⁊ de possibili: h
eni est possibilis:antichristus ē hō:⁊ hec ē de possibili
antichristus potest eē asinus. Et itē ꝑpositionu3 de
possibili queda3 est de sensu cōposito vt possibile ē an
tichristū esse:⁊ quedā in sensu diuiso vt antichristū pos
sibile est esse:lic3 igit ꝑpōne possibili posita in eē nullū
sequit incōueniēs:ſ3 posita in eē ꝑpositiōe de possibili
sequit incōueniēs:tā in sensu cōposito q̄ in sensu diui-
so:quelibet eni illa4 est de possibili in sensu diuiso: al-
bum pōt esse nigrū:vtrūq3 cōtradictorio4 duo4 pos-
sibile est eē ve4:⁊ tamē incōueniēs est ponere aliqua3
ea4 in esse:cū quelibet ista4 sit ipossibilis:albū est ni-
grum:vtrūq3 duo4 cōtradictorio4 pōt esse ve4. Iste
vō sunt de possibili in sensu cōposito:possibile est ho-
minem esse asinū:possibile est nullū deū esse: ⁊ tamen
quelibet illa4 incōuenienter poneret in eē cū quelibet
illa4 sit ipossibilis: hō ē asinus: nullus deus est:vbi m̄
cōcederet aut cōcedēda esset ꝑpositio de possibili i sen
su cōposito illa posita in esse nullū sequeret incōueni-
ens:cōstat q̄ illa ꝑpositio magnitudo potest esse diui-
sa ſm oēs suas ptes est ꝑpositio de possibili in sensu
Tex. cō.60. diuiso:iō nō op3 ea3 ponere in esse.(Scōm appositio
nem).Scōm correlariū:lic3 magnitudo sit augmētabi
lis in infinitū ſm q̄d: nō tamen est augmētabilis in in
finitū simplicit:pria ps sequit ex tertia cōclusione:qm̄
infinitū appositiōe ⁊ infinitū diuisiōe sūt quoddāmō
ide3:igit aliqua magnitudo est augmētabilis in ifinitū
ad ifinitā diminutiōe3 alteri9:sic q̄ q̄cunq3 augmētatio
ne data cōtingit dare aliā p quā auctū fiet mai9:sicut q̄-
cunq3 diminutiōe data cōtingit dare aliā p quā dimi-
nutū fiat min9:cū a quacūq3 magnitudine diminuta cō
tingat aliq̄d accipe nō pri9 acceptū. S3 q̄ talis augmē
tatio nō sit ifinita ſm q̄d:p3:q2 per tale3 augmētationē
nō augeret magnitudo i toto tpe eterno ad digitalē q̄-
titatē. Le.li.(Scōz appositiōe3 igit sicut ifinitū po9 ē q̄
idē dicim9 q̄odāmō ci q̄ ē ſm diuisiōe3 sp q̄dē.n. ali-
quid ipi9 diminuti extra ē accipe ⁊ illud addere magni
tudini augēde). ¶ Scda ps conclusionis ēt declarat:
nā si aliq̄ magnitudo est augmētabilis in ifinitū sim-
pliciter:igit illa magnitudo est augmētabilis ad duplū
ad triplū ad quadruplū:⁊ sic in infinitū:⁊ p ɔ̄ns qua-
cunq3 magnitudine data cōtingit dare maiorē: ⁊ aliq̄
est magnitudo q̄ posset excellere oēm magnitudinē fini
tam:q̄d est falsum:q2 nulla magnitudo posset excelle-
re totā magnitudinē mūdi. lic3 igit magnitudo sit diui-
sibilis in infinitum simpliciter:sic q̄ quacūq3 data cō-
tingit dare minorem: non tamen illo modo magni-
tudo est augmētabilis ſ3 ꝑportionē geometricā: ſ3 tm̄
ſm ꝑportiōe3 arismetricā apponēdo vni magnitudini
q̄ est subtractū ab alia. Le.li.(Nō tamē excellit omnē
determinatā magnitudinē aliq̄d augmētabile sicut ex
cellit aliq̄d diminuibile oē determiatū in puitate ⁊ erit
minus per diuisione3).

Notandu3 q̄ cōmētator cōmento .60. mouet duas q̄ōnes: qua4
prima est ista ꝑpter q̄d magnitudo est diuisibilis in ifi
nitum ⁊ nō augmētabilis in infinitū cu3 magnitudini
nō videt vnū magis q̄ aliud repugnare. ¶ Scda q̄ō
ꝑpter quid nālis negat illā omni:magnitudine data
cōtingit dare maiorē cū sit pricipiū in geometria: sicut
illud omni:magnitudine data contingit dare minore3.
¶ Ad primā q̄ōne3 rn̄det cōmētator assignādo prio
rōnem vtriusq3:deīn cām diuersitatis:vn̄ arguit sic cō
mētator. Si magnitudo nō esset diuisibilis in infinitu3
diuisio necessario cessaret ad nihil vel ad idiuisibile q̄
est incōueniens ꝑ qualibet pte: qm̄ tum magnitudo:
aut cōponeret ex nichilo aut ex idiuisibilibus:⁊ q̄ al-
terū sequatur pōt sic argui q̄rēdo vtrū diuisio magni-
tudinis cesset ad aliq̄d aut ad nihil:si ad nihil habetur
primū incōueniēs:si ad aliq̄d aut igit ad aliq̄d idiuisi
bile vel diuisibile:nō ad aliq̄d diuisibile pp iplicatiōe3
cōtradictiōis:cū omne diuisibile possit vlteri9 diuidi er
go ad aliq̄d indiuisibile q̄ fuit scd3 icōueniēs. Cōsimi
liter p ratiōe3 ducētē ad ipossibile arguit commētator
nullā magnitudinē esse augmētabilē in ifinitū: semper
intelligēdo de augmētatione in infinitū simpliciter q2
dato opposito sequit q̄ posse ē aliquā magnitudinē eē
actu infinitā:q̄ ipe arguit sic:si magnitudo est augmē-
tabilis in ifinitū:igit in magnitudine est po9 ad esse in
finitū:sed frustra est illa po9 que nō est reducibilis ad
actū:igit possibile est aliquā magnitudinē esse actu ifi-
nitam:p3 ɔ̄ntia q2 bene sequit in aliis:verbi grā. In ali
quo est potētia ad eē hoīem vel ad esse cuprū:igit pos
sibile est aliq̄d esse hoīem vel actu cuprū.(Secūdo as-
signat cōmētator cām diuersitatis pp quid augmēta-
tio in ifinitū nō cōpetit magnitudini ⁊ diuisio in ifini-
tū cōpetit illi di. q̄ diuisio ⁊ diminutio est rōne mãe:au
gmētatio aūt rōne forme:ſ3 mã nullā sibi quātitatē de
terminat neq3 in magnitudine neq3 in paruitate:forma
aūt sibi determinat certā q̄titatē tā in magnitudine q̄ in
puitate:iō magnitudo est diuisibilis in ifinitū:nō autē
augmētabilis in ifinitū. Dicit.n.sic cōmētator: diminu
tio ē ire ad nihil cui9 cā ē mã. Additio ē ire ad eē cui9 cā
ē forma:⁊ ifinitas iuenit p mãm: sic finitas p forma3
vn̄ q2 mã est ex se ideterminata:forma aūt determiata
iō ifinitas iuenit p materiā ⁊ finitas per formam.

Sed dubitatur sicut magnitudini ſm q̄ est in ma
teria repugnat crescere in infinitū:ita magnitudini ſm
q̄ est in materia repugnat diminui in infinitū: q2 sicut
quelibet res nālis est determinata magnitudine: ita ⁊
puitate. ¶ Rn̄det cōmētator q̄ magnitudo diminuit
in infinitum siue cōsideret ſm q̄ est in materia:siue cō
sideretur ſm q̄ est in ymagine:⁊ q2 cōmentator posu-
it minima nālia:iō nō loquitur hic de materia quali:ſ3
de mã simpliciter:magnitudini.n. vt est in materia qua
li:sicut repugnat crescere in infinitum: ita repugnat di-
minui in ifinitū:vt aūt est in mã prima abstrahendo a
materia quali:sic nō repugnat magnitudini augeri vl
diminui in infinitum:ex quo tamē nō sequit q̄ magni-
tudo est augmētabilis in infinitū:q2 augmētatio est ra
tione forme cū igit aūt q̄ forme repugnat augmētum
in infinitum. ¶ Ad secūdam questionē respōdet com
mentator di. q̄ aliter cōsideratur magnitudo a geome
tra ⁊ aliter a naturali:cōsiderat autem geometra ma-
gnitudinem abstracte ſm propriam rationē:nālis aūt
cōsiderat eā vt est in materia quali:⁊ vt est termin9 aut
passio corporis nālis:⁊ q2 magnitudini ſm q̄ hui9 nō
repugnat augmētatio in infinitū sicut nec diminutio in
infinitum aut vni q̄ repugnat vt est terminus vel pas-
sio corporis nālis:ideo geometra cōcedit q̄ quacūq3
magnitudine data cōtingit dare maiore3:quacūq3 ma
gnitudine data cōtingit dare minorem. Naturalis vō

illud negat: q2 nō cōtingit dare magnitudinē maiorē q̄ sit magnitudo mūdi: neq3 lineā maiorē q̄ sit dyameter mūdi. Intelligēdū q2 commētator ponēs minima nālia nō cōcederet istā: magnitudo est diuisibilis in īfinitum: loquēdo de diuisibilitate que est p separationē ptis a parte: sed tn̄ loquēdo de diuisibilitate q2 est per designationē ptis extra ptē: geometra vtrūq3 cōcederet: ex quo nulla illaꝝ diuisibilitatū repugnat rationi magnitudinis.

Dubitatur querēdo vtrū ista ppō sit vera vel falsa omni magnitudine data cōtingit dare maiorē. Si vera: quare eam negat phūs: si falsa: quare eā pcedit geometra: q̄ro ergo ppō falsa est principiū in geometria: ⁊ qualiter potest vti demōstrator ppōnibus falsis. Rn̄det cōmētator q2 illā ppōnē nō simpliciter cōcedit geometra: q̄cū q3 magnitudine data cōtingit dare maiorem: sed ad hūc itellectū quacū q3 magnitudine data cōtingit dare maiorē p ymaginationē: neq3 ista ppō: q̄cū q3 magnitudine data ptingit dare maiorē ē pri^m i geometria: s3 ista: q̄cū q3 magnitudine data cōtingit ymaginari maiorem: sicut etiā hec nō sūt principia geometrie: pūct^9 motus causat lineā: linea mota causat superficiē: supficies mota causat corpus: cū iste ppōnes sint de capl̄o ppōnum opinabiliū: sed ista sūt principia: cōtingit ymaginare pūctū p suū motū cāre lineā ⁊ lineam per suū motū causare supficiē: ⁊ supficiē per suū motū causare corpus. Potest tamē dici q2 sicut corpus est de pdicamēto substātie: ⁊ corpus est de pdicamēto quātitatis: ⁊ illud corpus q2 est de pdicamēto substātie nō est illud q2 est de predicamēto q̄titatis: nec ecōtra: ita nālis negat q2 quacū q3 magnitudine data cōtingit dare maiorem: ⁊ geometra cōcedit q2 quacū q3 magnitudine data cōtingit dare maiorē: ⁊ q2 ppositio negata a phō nō est ppositio cōcessa a geometra: sed vna cōsimilis: vn̄ illud verbū dare est equiuocū ad illud verbū ymaginari: ⁊ ad illud verbū esse. Iō in ppositiōe geometre accipit p illo verbo ymaginari: ⁊ in ppositiōe phi pro illo verbo esse: sed iste ppositiōes nō sūt eedē: quacū q3 magnitudine data cōtingit eē maiorē: ⁊ quacū q3 magnitudine data cōtingit ymaginari maiorē: igit ppositio quā negat phūs nō est illa quā cōcedit geometra.

Contra dicta cōmētatoris arguit. Primo q2 diuisibilitas ⁊ īfinitas nō est ratiōe mā: q2 magnitudo si esset sepata a materia nō eēt minus diuisibilis in īfinitū: celū etiā est diuisibile i īfinitum fm̄ q2 phūs hic loquit de diuisiōe: ⁊ tamē in celo nō est mā fm̄ cōmētatorē. ¶ Secūdo arguitur q2 diuisibilitas ⁊ īfinitas nō est magis ratiōe mā q̄ forme: q2 sicut mā habz infinitas partes: ita forma habz infinitas partes: ⁊ sicut materia est diuisibilis in īfinitū, ita forma est diuisibilis in īfinitū. ¶ Tertio arguit q2 augmētatio nō est magis ratiōe forme q̄ mā: q2 in augmētatiōe sicut additur de forma plus: ita addit plus de mā: cū nō detur forma sine mā. ¶ Quarto arguit q2 diminutio nō vadit in nihil: quia sicut terminus ad quē augmētabilis ē quātitas maior: ita t̄min^9 ad quē diminutiōis est quātitas minor: iō sicut augmentatio vadit ad eē: ita diminutio vadit ad n̄ eē. Ad ista rn̄det Burleus q2 cōmētator nō itelligit p materiā ⁊ formā ptes essentiales cōpositi nālis: sed p materiā intelligit partes quātitatiuas: ⁊ per formā ipm totū: q2 quidē cōstat ex hijs ptibus quātitatiuis: iō diuisibilitas ⁊ īfinitū sunt in magnitudine ratiōe mā: i. partiū quātitatiuaꝝ: ⁊ augmētatio ē ratiōe forme. i. totius: q2 totū est ad quē terminatur augmētatio sicut diuisio ad ptes quātitatiuas. Sz mihi videt q2 ipe loquat de mā ⁊ forma vt sūt partes essentiales cōpositi nālis: q2 statim infra eodē cōmento dicit: cōsideratio nālis de mēsura ē fz q2 est finis ⁊ existēs in materia: cōsideratio vo geometre fm̄ q2 est abstracta a materia: vbi patz q2 nō loquit cōmētator de mā mathe. sed de mā naturali. Itē cōmētator nō cōsiderat magnitudinē abstracte: q2 sic nō sibi repugnat augmētum in īfinitum: sed ꝯsiderat illā vt est i mā nāli: ⁊ vt est i mā naturali diuisibilitas ⁊ īfinitas sibi ꝯpetit ratiōe mā prime: cui accidit magnitudo: i qua ordine nature prius ꝯuenit diuisibilitas ⁊ īfinitas partiū q̄ in magnitudine: nō quidē diuisibilitas ⁊ īfinitas que sūt passiōes quātitatis: sed que sūt passiōes entis: sicut igitur prius est mā q̄ magnitudo: ita pri^9 sūt ptes materie q̄ partes magnitudinis: licz prius magnitudo habeat partē extra partē q̄ materia: ⁊ cōsequēter habeat prius diuisibilitatē ⁊ īfinitatem extēsiuam q̄ materia. ¶ Ad primū dicit negādo ꝯn̄tiā: vn̄ nō sequit si forma substātialis esset sepata a mā ipa nō dependeret a mā: igit nō depēdet a mā: q2 cōditionalis nihil ponit in eē: iā eni in sacramēto altaris diuisibilitas ⁊ infinitas magnitudinis est rōne mā: lz sit sepata a mā: qm̄ deus supplet ibi vices mā prie: nō q̄dē quo ad iherētiā: sed ad sustātatiōnē. Et cū dicit celū ē diuisibile i īfinitū ⁊ nō hz mām illud neget: neq3 voluit cōmētator in celo nō eē mā cū oppositū determinauerit i d̄ sub̄a orbis: sz q2 in celo nō est mā q̄ sit po^a ad eē. ¶ Ad scd̄z negatur itez cōsequētia: q2 forma ⁊ si hz īfinitas ptes ⁊ est diuisibilis in īfinitū sicut mā: tn̄ recipit hec oīa a mā: recipit eni forma a mā multitudinē ptiū: ⁊ a quātitate extēsionē: ita ⁊ augmētatio. ¶ Ad tertiū ēt negat ꝯn̄tia vnde gn̄atio est ratione forme ⁊ nō mā: ⁊ tn̄ nunq̄ generatur forma sine mā: ita augmētatio est pricipaliter ratiōe forme aut q2 forma exigit tātā quātitatē ad suū esse: aut q2 requirit tātam magnitudinē ad suā operari corruptio. n. diuisio ⁊ diminutio ⁊ hmōi iportātia priuationem sūt principaliter pp̄ter mām vt ostēsum ē secūdo huius: augmētatio vo nutritio ⁊ gn̄atio ⁊ ea que importāt positiuū esse sūt principaliter pp̄ter formā: vt colligit de itētiōe Aristo. ibidē: ⁊ primo de gene. ⁊ scd̄o de aīa. ¶ Ad quartū dicit q2 licz diminutio vadat in aliquid q2 est terminus ad quē cuius rōne cuius aliquid habz esse actuale q2 prius hēbat eē potētiale. s. ps diuisa a toto adhuc vadit in nihil pro quanto per diuisionem corrūpitur totum ⁊ generatur multa: cōstat autem q2 terminus corruptiōis est nihil: ⁊ ipa multa sūt nihil cū nō sint aliquid sed aliqua. (Quare excellere). Tertium correlariū: nō cōtingit magnitudinē esse i potētia omni magnitudine finita maiorē. ¶ Istud correlarium sic arguitur ex dictis: quātācū q3 cōtingit esse in potētia tātum cōtingit esse in actu: si igitur cōtingit esse in potētia magnitudinē omni magnitudine finita maiorem: sequit q2 cōtingit esse in actu magnitudinē omni magnitudine finita maiorē: ⁊ per cōsequēs cōtingit eē magnitudinem simpliciter īfinitā actu: iuxta opinionem antiquoꝝ dicētium q2 extra celū est aliqd̄ corpus īfinitum: cuius substātia est aer aut aqua aut aliqd̄ medium: sed hoc probatū est esse īpossibile. Nō igitur cōtingit aliquā magnitudinē actu vel potētia esse omni magnitudine finita maiorē: sicut nō cōtingit actu vel potentia crescere aliquā magnitudinē in īfinitum simpliciter: sed solū fm̄ quid vt dicebatur in secūdo correlario

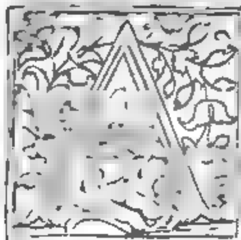
ꝙ aliquid est augmētabile in infinitum ⁊ ecōtrario diuisi-
bile per oppositionē diuersoꝝ ab aliqua magnitudine.
T.e.li. Quare excellere eē ꝫm appositionem neqꝫ pos-
sibilia possibile est esse.si quidē nō est ꝫm actū eē .i.
ꝫm quantitatē actu infinitā sicut dicit phūs extra corpus
mūdi esse infinitū corpus: cuius substātia est aer aut ali
quid huius.s.aqua aut mediū inter elemēta sꝫ si nō pos
sibile est infinitum corpus actu eē sic manifestū ꝙ neqꝫ
potētia vtiqꝫ erit ꝫm appositionem sed aut.i.solū dein
est econtrario diuisioni.

Notandum ꝫm phīm primo celi ꝙ iste alius mūdus nō pōt eē
qꝛ tota mā possibilis est euacuata i hoc mūdo: ita ꝙ
nō est possibile ꝫm eū aliquā māiam fieri de nouo:⁊ cū
quātitas cōsequat māiam ꝫm cōmētatorē olim de sub-
orbis dimēsiōes sūt coeterne i materia nō est possibile
aliquā ꝗtitatē esse totalit̄ nouā ꝫm phīz: ppterea nō pōt
esse a[illegible] magnitudo a[illegible] q̄ sit magnitudo totꝰ mūdi ⁊
ꝓpter nō est possibilis augmētatio i infinitū sic ꝙ qua-
cūqꝫ magnitudine data possit eē maior. Si.n.augmēta
tio posset pcedere in infinitū oportet aliqd corpus infini-
tum ex cuius subtractiōe partiū aliud corpus posset
maiorari in infinitū:⁊ si aliqua magnitudo pōt esse infi-
nita iā est illa magnitudo infinita:qꝛ i eternis nō differt
eē ⁊ posse ꝫ phīz i h 3° nō sicut sequit̄ h mā pōt eē:igit̄ h
mā ē.ita seqt̄ h ꝗtitas seu magnitudo pōt eē:igit̄ h ꝗtitas
seu magnitudo ē:qꝛ h nō pono differētiā inter magnitu-
dinem ⁊ quātitatē cōtinuā. Ex isto notabili sequit̄ ꝓ-
pter quid magnitudo est diuisibilis in infinitū:⁊ nō au-
gmētabilis in infinitū:qꝛ iā est tota mā possibilis p quā
pōt fieri diuisio magnitudinis in infinitū:sꝫ nō est tota
mā possibilis p quā magnitudo pōt augeri in infinitū ⁊
nō sit aliqua possibilis pter illā ex qua cōpōit mūdus.

Dubitatur cōtra modum arguēdi phī: qꝛ seqt̄ p eū quacūqꝫ ma-
gnitudine finita aliq̄ pōt esse maior:igit̄ possibile ē ali
quā magnitudinē oī magnitudine finita eē maiorē. Et
sequit̄ per eū magnitudo pōt crescere in infinitū:igit̄ pos
sibile est aliquā magnitudinē eē actu infinitā:igit̄ p idē
sequit̄ quacūqꝫ magnitudine finita aliqua pōt eē minor
igit̄ possibile est aliquā magnitudinē quacūqꝫ magni
tudine finita esse minorē. ⁊ cōsequēter sequit̄ magnitu
do pōt diuidi in infinitū:igit̄ possibile est magnitudinē esse
actu diuisā in infinitū quelibꝫ n. istaꝝ cōsequētiaꝝ vi-
detur tenere eodē fūdamēto:vꝫ possibili posito in esse
nullū sequit̄ impossibile. Rn̄det ꝙ quelibꝫ ꝯña phī est bo
na:nā sicut ex oībus ptibus magnitudinis fit vna ma
gnitudo:ita ex oībus ptialibus possibilibꝫ ad augmē-
tū fit vna possibilitas:⁊ qꝛ oīs vna poꝰ est reducibilis
ad actū io bn̄ sequit̄ magnitudo pōt crescere in infinitū
igit̄ possibile est aliquā magnitudinē eē actu infinitā.ali
qua magnitudo pōt eē maior oī magnitudie finita:igi
tur possibile est aliquā magnitudinē eē maiorē oī ma-
gnitudine finita. Et qꝛ nihil cōponit̄ ex ptibus diuisio
nis nulla est possibilitas cōposita ex oībꝫ ptialibꝫ pos-
sibilibus ad diuisiōē: ppterea nō sequit̄ magnitudo
pōt diuidi in infinitū:igit̄ possibile est magnitudinē esse actu
diuisam in infinitū nec sequit̄ oī magnitudine data pōt
dari minor:igit̄ possibile est aliquā magnitudinē eē mino-
rē oī magnitudine:neqꝫ vllibi arguit̄ respectu vniꝰ possi
bilitatis sꝫ plurium mō licꝫ vna oīs poꝰ possit reduci
ad actū nō tamē oēs plures potētie possunt simul redu
ci ad actum. Et cōcedo ꝙ rō phī fūdatur i hoc ꝙ possi
bili posito i esse nullū sequit̄ impossibilitatem quo fiat

ꝙ positis in esse multis possibilibus bn̄ sequit̄ impossi-
bile:exēplū antichristū eē ⁊ antichristū nō esse sūt duo pos
sibilia:qbus positis i esse sequit̄ impossibile. Quoniā
aūt ⁊ plato. Quartū correlariū augmētatio ⁊ dimi- Tex.co.
nutio in infinitū dissimiliter inueniūtur i magnitudine:⁊
numero:ꝓꝫ qꝛ magnitudo est diuisibilis in infinitū:⁊
nō est augmētabilis in infinitū.numerus aūt ecōtra au-
gmētabilis est in infinitū ⁊ nō diuisibilis in infinitū:qꝛ
ex quo nūerus causat per diuisiōem cōtinui:quocūqꝫ
numero finito dato pōt dari maior:nō aūt minor qꝛ
nō datur nūerus minor binario. ❡ Illud correlariū
vadit cōtra platonē ponētē duplex infinitū.s.ꝫm au-
gmētum ⁊ diminutiōem di.ꝙ sicut cōtingit aliqd auge
ri in infinitū:ita cōtingit diminui in infinitū ⁊ ecōtra:sed
nō cōsequēter locutus est in magnitudibus ⁊ nūeris:
qꝛ numeꝝ nō ponit infinitū ꝫm diuisiōem neqꝫ ꝫm au-
gmētum di.vnitatē eē minimū in nūeris ⁊ decē esse ma
ximū in numeris. T.e.li. (Qm̄ ⁊ plato p hoc).s.p au-
gmētatiōem ⁊ diminutiōem infinita duo fecit.s.magnū
⁊ paruū:qꝛ.n.in augmētū videt̄ excellere magnū ⁊ in
infinitum abire paruū ⁊ ad nichilatiōē.i.ad diminutiōē
faciēs tamē duo infinita illis cōuenienter nō vtitur:neqꝫ enim
in nūeris ꝙ ꝫ diuisiōē infinitū est:vnitas.n.minimū ē
neqꝫ i augmētum vsqꝫ namqꝫ decem facit numeꝝ pla-
to:⁊ hoc est inconueniens.

Notandum ꝙ plato nō dixit diuisiōem pcedere in infinitū
in magnitudine sic ꝙ nūqꝫ cessaret diuisio qꝛ posuit cō
tinuū cōponi ex indiuisibilibus:sꝫ voluit diuisiōē i ma
gnitudinibus pcedere in infinitum ꝫm paruitatē.i. pce-
dere ad infinite paruū s ad pūctū posuit etiā nūeꝝ pce-
dere tm̄ vsqꝫ ad decē.s.nō accipiēdo priꝰ acceptū: post
aūt decē pcedebat in infinitū accipiēdo prius acceptū:
semp enī post numeꝝ denariū aut accipietur ille mul-
tiplicatus aut adiunctus alteri numero precedenti vo
cando vnitatem numerum.

Accidit autē cōtrarium). Ista est secūda Tex.cō.
pars pricipalis huius capi
tuli in qua phūs inuestigat
quid est infinitū postꝙ inue-
stigauit si est infinitum semp
enim questio quid est rebꝰ
ignotis presupponit̄ qōnē
si est ꝫm Aristo.scdo posterioꝝ. Ad cuius inuestigatio-
nem Aristo.ponit quatuor cōclusiōes:quarum prima
est ista. Infinitum est illud cui semp aliquid est extra.
❡ Secūda cōclusio infinitum est illud cuius quātitatē
accipiētibus semp extra aliquid est accipere ibi. (Infi-
nitum quidem). ❡ Tertia cōclusio:infinitum nō est il-
lud cuius nihil est extra ibi. (Cuius autē). ❡ Quar
ta cōclusio:infinitū nō est illud ꝙ oīa cōtinet ibi. (Qm̄
huic). Daꝝ cōclusionum prime due sūt affirmatiue ap
probātes duas diffinitiones datas de infinito a phō.
Alie vo sūt negatiue reprobātes diffinitiōes de infinito
datas ab antiquis. ❡ Prima cōclusio cōtrariat̄ diffi
nitionibus antiquoꝝ dicētium ꝙ infinitū est illud cuiꝰ
nihil est extra:que quidē cōclusio declarat̄ p signū eo
rūdē antiquoꝝ di.annulos eē infinitos:qꝛ quacūqꝫ p
te accepta de annulo adhuc cōtingit aliquā aliā acci-
pere extra illā:⁊ hoc est signū ꝙ infinitū est illud cuiꝰ sp
est aliud extra. ❡ Illud tn̄ exēplū nō est oīno simile:
neqꝫ cōueniēs de infinito ⁊ annulo vel circulo:sed qꝛ

dāmodo est simile: ⁊ quodāmodo nō. Similitudo in hoc cōsistit ꝙ sicut quacūqꝫ pte īfiniti accepta cōtingit accipere aliā ptē extra: ita quacūqꝫ pte annuli vel circuli accepta cōtingit accipere aliā ptē extra: dissimilitudo vō ī alio apparet: qꝛ quacūqꝫ pte accepta ab īfinito cōtingit aliā partē accipere nō prius acceptā. In annulo vō aut circulo si debꝫ fieri, pcessus īfinitus: lꝫ cōtinue quacūqꝫ pte data cōtingat aliā extra accipe: tñ fiet cū reiteratōe sic ꝙ sepe eadē ps reaccipiet prius accepta. T.c.li. (Accidit autē cōtrariū eē), i. cōtrario modo diffiniri īfinitū ꝙ sicut dicūt antiq: nō enī cui⁹ nihil est extra illud est īfinitū vt ipi diffiniūt: sed semp cuius aliquid est extra hoc īfinitū est. Signū aūt est: ⁊ nāqꝫ annulos īfinitos dicūt ⁊ habēt suppōnē, i. ac si ꝑsupponāt: qꝛ semp est extra accipe: sed sūt fm similitudinē quādā dicētes nō tamē ppꝛie: opꝫ aūt ⁊ hoc esse acceptum ī eo ꝙ est īfinitū ⁊ nō ꝙ est aliquādo idē recipi: in circulo aūt nō fit sic: sed semp ꝙ est cōsequēter solū solū alteꝝ est, i. ps imediata pti q̄ se habꝫ ꝯsequēter ad illā: licꝫ semp sit alia ⁊ distincta: tamē sepe accipitur: ꝙ fieri nō debet in eo ꝙ est infinitum.

Notandum fm cōmētatoꝛem cōmēto .6: ꝙ tale exēplū recessit ī isto tēpoꝛe: qꝛ nō est notū nedū vt sit famosū: sꝫ in tēpoꝛe eius fuit famosū: ita ꝙ nemo dicebat tēpoꝛe cōmētatoꝛis annulū seu circulū eē īfinitū: cū tūc illud nō esset veꝝ neqꝫ famosū. tēpoꝛe aūt Aristo. cōcedebatur annulum esse infinitum aut circulum: non tanq̄ verum, sed tanq̄ famosum.

Secundo notādū fm cōmētatoꝛē eodē cōmēto ꝙ annulus aut circul⁹ nō est veꝝ infinitū: ī īfinito enī vero duo exigūtur. scꝫ vt hoc ꝙ semp īuenit ex eo aliqd extra illud sit ei nālīter nō pōne: ⁊ ꝙ illud ꝙ īuenitur extra illud sit aliquid ꝙ nunq̄ fuit prius: ⁊ hoc non est in circulo: sed infinitum in circulo est fm iterationem ⁊ reuolutionem ⁊ nō fm nouitatē: duplex igit̄ est īfinitū fm cōmētatoꝛē: vꝫ verū ⁊ nō veꝝ. Infinitū veꝝ debet hēre duas cōditiones: quaꝝ pꝛia est ꝙ quacūqꝫ pte ei⁹ accepta semp sit aliqd accipe extra: ⁊ hoc nō solū fm ymaginatōēꝫ: sed etiā fm rē: ꝙ dicitur ppter mūdū qui est finit⁹: ⁊ tamē quacūqꝫ pte capta extra istā. s. extra mūdum: per ymaginatiōem potest aliqd accipi. Scđa cōditio ꝙ illud accipiēdum extra nō sit prius acceptū: ita ꝙ nō accipiat̄ idē bis fm iteratiōem: ideo tā tēpus q̄ motus celi est verum īfinitū: qꝛ cuilibet illoꝝ cōpetūt iste cōditiones. Infinitū nō veꝝ est illud cui deficit scđa cōditio: ideo taꝫ annulus est īfinitū nō veꝝ q̄ circulus: qꝛ ī eis nō īuenitur semp aliqd extra totū prius acceptū: sed ꝙ ī illis semp pōt accipi aliqd extra: hoc est fm iteratiōem ⁊ nō fm nouitatē. Sꝫ cōtra tā annulus q̄ circulus est qđdā cōtinuū: igit̄ quacūqꝫ pte accepta remanet alia in īfinitum diuisibilis: igit̄ quacūqꝫ pte accepta pōt alia accipi extra illā in īfinitū absqꝫ reiteratiōe: pꝫ ꝯña: qꝛ quacūqꝫ parte accepta tot⁹ residui pōt accipi pꝛia ps pꝛoportionabilis ⁊ deinde scđa pars ꝓpoꝛtionabilis: ⁊ sic in īfinitū: ⁊ p cōsequēs tā textus q̄ cōmētū est dubiū: cū pbetur tā annulū q̄ circulū esse veꝝ īfinitū. Rñdet ꝙ Aristo. illa pꝛia diffinitiōe solū diffinit īfinitum carens extremis: iuxta modū loquēdi antiquoꝝ: alioquin nō dedisset diffinitōēꝫ sꝫiā oppositū cuius dicit in littera: ⁊ cōsequēter loquit̄ de ptibus sicut ipi loquebātur nō qđ eiusdē ppoꝛtiōis sed eiusdē q̄titatis. Ad hūc intellectū īfinitū est illud cuius semp est aliqd extra, i. infinitū est illud cuius ē aliq ps extra q̄ sp est aliqua alia eiusdē quātitatis: ⁊ ita itelligit cōmētatoꝛ cū dicit illud esse veꝝ īfinitū cuius quacūqꝫ parte accepta cōtingit aliā extra accipere absqꝫ reiteratiōe. s. eiusdem quantitatis: constat autem hoc non posse fieri in annulo neqꝫ in circulo. (Infinitum quidem). Secūda cōclusio īfinitum est illud cuius quantitatem accipiētibus semp aliquid extra est accipere. Ista cōclusio sequit̄ ex pꝛioꝛi: licꝫ ibi diffiniat̄ īfinitum carēs extremis: hoc aūt īfinitū, qualitercūqꝫ sumptū. s. tā carēs q̄ nō carēs extremis: tā veꝝ q̄ nō veꝝ: siue fuerit īfinitū cōtinuū: siue infinitū discretū: nā quocūqꝫ tēpoꝛe accepto finito restat aliquid ad accipiēdū: ⁊ q̄buscūqꝫ diuisiōibus magnitudis acceptis īfinite alie restāt accipiēde: ita ꝙ ista cōclusio est nota inductiue. T.c.li. Infinitū quidē igit̄ hoc est cuius fm quātitatem accipiētis: semper est aliquid recipere extra). Tex. co.63.

Notandum pꝛimo fm cōmētatoꝛē cōmēto .63. ꝙ Aristo. dixit in quātitate: qꝛ īpossibile est īuenire aliqd extra illud in qualitate semp. ¶ Istud cōmētū dupliciter exponitur pꝛimo ꝙ coꝛpus dupliciter consideraf. scilicet vt quātum: ⁊ vt quale. Si consideratur vt quantum: sic diuisio procedit in infinitū: ⁊ quacunqꝫ pte accepta cōtingit aliā extra illā accipere nō prius acceptā. Si aūt cōsideraf vt quale ⁊ vt nāle: sic nō pcedit diuisio in īfinitum: qꝛ talis diuisio cessat ad minima nālia. ¶ Secūdo exponit̄ ꝙ licꝫ in qualitate sint īfinite ptes sicut in quātitate: nō tamē cōtingit semp accipe vnā extra reliquā sicut in quātitate: cū ptes intēsiue qualitatis sint in eodē subo pꝛimo intēso: intēsio enī fit per additionē ptis ad ptē in eodē adequato subo: ⁊ per hoc datur intelligi ꝙ hic diffinit̄ īfinitū stricte sumptū ꝙ est passio quātitatis ⁊ nō īfinitū large acceptū ꝙ est passio entis.

Secundo notādum fm cōmētatoꝛē eodem pꝛimo ꝙ illa diffinitio infiniti est manifesta ex eo ꝙ declaratū est ꝙ infinitū est fm potētiā nō fm actū. Intēdit cōmētatoꝛ istā cōclusionem posse pbari ex pcedētibus sic: oē ꝙ est in potētia nō reducibili ad actū puꝝ est illud cuius quātitatē accipiētib⁹ sp est aliqd extra accipe: sed īfinitū ē illud ꝙ est in potētia nō reducibili ad actū puꝝ: igit̄ infinitum est illud cuius quātitatē accipiētibus semp aliqd extra est accipere: maioꝛ patꝫ: qꝛ omne tale est in potētia admixta actui: minoꝛ vō est declarata vbi ostēsū est infinitum esse sicut diem ⁊ agonem.

Dubitatur qꝛ motus celi est īfinitus: cuius est aliqua quātitas. s. totum tēpus eternum extra quā nihil est accipere. Similiter si esset vnū coꝛpus īfinitum in actu accipiēs totam quātitatē suā extra illā nihil posset accipere. Rñdetur ꝙ phūs nō loquitur de quātitate infinita: qꝛ cū illa sit ignota nō ingredit̄ diffinitiōem: sed loquit̄ de quātitate finita tñ ad hunc intellectum: infinitum est illud cuius quātitatē finitā accipiētibus semp aliquid extra ē accipere. (Cuius aūt). Tertia cōclusio: īfinitū nō est illud cuius nihil est extra, pbatur: omne cuius nihil ē extra est finitū: igit̄ ⁊c. pbatur sic añcedens: oē totū ⁊ pfectū est finitū: sed omne illud cuius nihil est extra ē totum ⁊ perfectū: igit̄ omne illud cui⁹ nihil est extra ē finitum: p declaratōē añcedētis [illegible] pꝛimo pbat ꝙ oē illud cuius nihil est extra est totū [illegible] rem pticularē que est ps mūdi [illegible] cū [illegible] ps de est, ei quā nata est hēre vt hoiē eē totū: quādo sibi nul

la ps deest ptinēs ad eē.eius:dicim⁹ et archā esse totā cū ei nulla ps deest requisita ad suū esse: ⁊ cuz aliquid deest ptinēs ad suū esse nō dicim⁹ illud eē totū: ⁊ sicut est de rebus pticularib⁹ q̄ sūt partes mūdi:ita ē de toto mūdo:qui ꝓprie dicit̄ totū cū cōtineat oīa:nā tot⁹ mūdus est illud extra ꝙ nihil est:sicut.n.totū pticulare est illud cuius nihil est extra de sua suba:sic totus mūdus est illud cuius nihil est extra aut extra ꝙ nihil est:neqꝫ de sua suba neqꝫ de aliena:sic ergo tā de toto mūdo ꝙ de ptibus mūdi illud cui⁹ nihil est extra est quoddam totū. Te.cō.(Cuius aūt nihil est extra hoc pfectuz est ⁊ totū:sic eni diffinim⁹ totū:cui eni nihil abest ptinēs ad suū esse:vt hoīem totū aut archā totā. Sic aūt singl'e ē aliqd totū:sic ⁊ illud,est totū ꝙ ꝓprie est) .s. mundus vt ꝙ gn̄aliter illud dicit̄ totū cuius nihil est extra: cui⁹ aūt absentia nihil ē extra aliqd illud nō oē.i. totuz est cū ab sit aliqd pertinēs ad eius esse. ¶ Secūdo declarat phus ꝙ oē illud cuius nihil est extra est pfectū:qꝛ totuz ⁊ pfectū sūt penitus idē:aut ꝯñia ſm naturā ita ꝙ sūt inuicem cōuertibilia:aut perfectū est sicut genus totius:cū oē totū sit perfectū:⁊ nō ecōtra:quelibet eni suba simplex est pfecta ⁊ nō est totū cuz nō hēat ptes: arguatur igit̄ sic:oē illud cui nihil deest ꝙ natū est hēre est pfectū vt patꝫ p diffinitōem pfecti:sed oē totū est illud cui nihil deest ꝙ natū est hēre:igit̄ oē totuz est pfectum: et arguit̄ sic: oē totuz est pfectū:sed oē illud cui⁹ nihil est extra est totū vt ꝓbatū est:igit̄ oē illud cuius nihil est extra ē perfectū. Te.cō.(Totū aūt ⁊ perfectum: aut idē penitus sūt aut ꝓximū ſm nām est totū ipi perfecto:tanq̄ iferius suo superiori:⁊ sic hētur minor pricipalis ratiōis. ¶ Tertio arguit phus qd oē totū ⁊ pfectum est finitū ꝙ fuit pria pars añcedētis pricipalis: nam omne perfectū est finituz:sed omne totū est perfectum:igit̄ oē perfectū est finitū:tenet ꝯñia cū minori:⁊ maior arguit̄ sic:oē habēs finē est finitū:oē perfectum est habēs finē:igitur oē perfectū est finitū:maior pꝫ: qꝛ oē habēs finē habꝫ terminū:⁊ oē habēs terminū ē terminatū ⁊ finitū:minor aūt videt̄ tenere ex eo qꝛ perfectum idē est ꝙ cōpletū:oē aūt cōpletuz habꝫ finē ⁊ terminum. Reassumat̄ ergo ratio pricipalis sic:oē totum ⁊ perfectū est finitū:sed oē illud cuius nihil est extra est totum ⁊ finitū:igitur oē illud cuius nihil est extra ē finitum.patꝫ ꝯñia cū qualibet pte añcedētis ex dictis et qbus sequit̄ ꝙ illud cuius nihil est extra nō est diffinitio infiniti:sed magis finiti:⁊ ita habet̄ tertia cōclusio pricipaliter probāda: vꝫ infinituz nō est illud cuius nihil est extra aut infinituz nō est illud extra ꝙ nihil est. Te.cō. (Perfectū aūt nullū habēs finez. Cōstrue sic nullum nō hñs finē est pfectū:finis aūt termin⁹ est:quare ⁊c.

Notandum ſm cōmētatorem cōmēto.65.ꝙ si extra oē ⁊ totum īuenitur aliqd:sequitur necessario corpus inueniri actu īfinitū:⁊ si separatū fuerit extraneū:tūc totum erit pticulare:⁊ nō erit totuz in rei vītate:⁊ si fuerit nō extraneum nō erit totuz neqꝫ pticulare neqꝫ totale. ¶ Tres cōditionales facit cōmētator:quaꝝ prima est ista. Si aliquid est extra totū mūdum necessario aliqd est corpus actu īfinitū. Ista cōditionalis sic declarat̄:si extra mūdum est aliquid:sit ergo illud.a.⁊ arguitur sic:omne ꝙ est:est mūdus vel ps mūdi:qꝛ mūdus oīa cōtinet:sed.a.est ⁊ nō est mūdus:igitur est ps mūdi: ⁊ per cōsequēs nō est extra mūdum:sed ex presupposito aliquid est extra mūdum:igitur illud est aliud ab.a.sit ergo illud.b.⁊ arguitur cōsimiliter:ꝙ preter.a.⁊.b.opꝫ assignare vnum aliud ꝙ erit.c.⁊ sic in īfinituz ꝙ nō cōtingeret nisi aliqd esset corpus actu īfinituz. ¶ Secūda cōditionalis cōmētatoris est ista:si extra mūdum est aliqd nō de substātia mūdi:mūdus est totuz pticulare ⁊ nō totus mūdus pꝫ cōsequentia ideo hō vel statua est totū pticulare:⁊ nō totus mūdus:qꝛ extra hominē est aliqd nō de substātia hoīs:⁊ extra statuaz est aliquid nō de substātia statue:ita si extra mūdum esset aliquid nō de substātia mūdi mūdus esset quoddā totum pticulare ⁊ nō totus mūdus. ¶ Tertia cōditionalis cōmētatoris est ista si extra mūduz ē aliquid de substātia mūdi:mūdus nō est totuz pticulare neqꝫ totale: ꝓbatur si extra hoiez vel statuā esset aliquid pertinēs ad subam suaz indubie homo vel statua nō esset totum pticulare neqꝫ totū totale:et pari ex dictis ita si extra mūdum esset aliquid ptinēs ad subam mūdi:ipe mundus nō esset totū totale:neqꝫ totum particulare.

Dubitatur cōtra illaz ꝓpositiōem cōcessam a phō ⁊ cōmētatore: oē illud cuius nihil est extra ē finituz:qꝛ extra totū motuz celi nihil est ⁊ extra totū tēpus eternū,a parte añ:⁊ a parte post nihil est:⁊ tamē nullū eoꝝ est finitū. Rñdetur ꝙ phus ponebat illā ꝓpositiōem cōtra antiquos loquēdo ad modū eoꝝ de ente: vꝫ de eo ꝙ ē in actu cōpleto ad hūc intellectū:oē illud qd est in actu cōpleto extra ꝙ nihil est:est īfinituz:cōstat aūt ꝙ nec motus celi nec tēpus est in actu cōpleto ⁊c (Unde melius) ex predictis phus reprehēdit Melissuz ⁊ Pythagoraz ponētes totum esse infinitū:⁊ primo Melissum comparādo cum Parmenidi di.ꝙ opinādum est Parmenidem ponentem totū esse infinitū:dixit eni Parmenides totū finiri a medio ꝙ est eque distans ab extremis: ⁊ per hoc intēdebat mūdum esse sphericum:si enim omnia extrema mūdi equaliter distant a medio:necessario mūdus est sphericus:deinde increpat phus ⁊ Pythagoram ponentem extra mundum corpus esse infinitum contiguum aut cōtinuum isti mūdo sicut filum filo di.ꝙ non contingit extra mundum aliquid infinitum esse coniunctum,mundo sicut filum filo:quia aliter mundus non esset totus mundus. Ecce ergo differentiam inter Parmenidem Melissum ⁊ Pythagoram:nam Parmenides,dixit totum mundum esse finitum:⁊ nihil esse extra mundum. Melissus vō dixit totum munduz esse infinitum. Pythagoras vō dixit totum mundum esse finitum:⁊ extra mundum esse corpus infinitum,continuum vel contiguum mundo:sicut filum filo:fuit enim prouerbium antiquorum ꝙ quādocunqꝫ aliqua duo erant cognata:⁊ ꝯsequenter se habentia dicebantur inuicem coniungi:sicut linum lino aut filum filo. Te.cō. (Unde melius opinandum Parmenidem Melisso dicere:hic quidem).scilicet Melissus infinitum totum dicit:totum autem finiri a medio eque pugnans .idest eque distans dicit Parmenides: non enim sicut linuz lino.idest filum filo est continuare omni ⁊ toti.i.mundo infinituz vt asserit Pythagoras. (Quoniā hinc). Tex. cō.65.

Quarta conclusio:infinitum non est illud ꝙ omnia continet. Istam conclusionem phus ponit cōtra antiquos diffinientes infinitum per continere omnia di.ꝙ infinitum est illud ꝙ omnia continet ⁊ omnia in seipso habet ꝙ ipsi arguebant: sic infinitum habet rationem totius:sed totum continet omnes suas partes : ⁊ habet oēs suas partes in seipso:igitur infinitum oīa continet ⁊ omnia in seipso habet : patet consequentia cum minori:maior autē videtur tenere ex eo quia extra in-

finitū nihil est. Le. li. (Quoniā hinc accipiunt dignitatem et regulam antiqui de infinito q est omnia continens et oīa in seipso habens propter id q bȝ similitudinem quandā cū toto. Est. n. infinitū ꝯtra opinionem antiquoꝝ. Arguit phs quadrupliciter ꝓbando infinitū nō habere rōnem totius quo ꝓbato: habebit quarta ꝯclusio q infinitū nō est illud q oīa ꝯtinet. Arguit ergo primo phus sic: illud q est totū in potentia et nō totū in actu nō bȝ rōem totius: sed infinitū est totū in potētia et nō totū in actu: igit infinitū nō habet rōnem totius: tenet ꝯsequētia cū maiori et minor arguit sic. Sicut se bȝ materia ad totū per generationē ita infinitum ad totū p appositionē: sed materia prima nō est totū in actu: sed solū totū in potentia: cū nō sit quid nec qualis nec quanta: igit infinitū nō est totū in actu: sed ī potentia: prima pars antecedētis est nota ex sufficienti similitudine nā sicut ex aliqua pte materie fit vnū totū ꝯpositum nāle per generationē: ita ex aliqua pte infiniti fit vnū totū ꝯpositū actu per appositionē. dictū. n. est q magnitudo est diuisibilis in infinitū et q infinitū diuisione et infinitū appositione sunt idē licet ꝯtrario mō fiant: ꝯstat aūt q illud q diuidit ab vna magnitudine pōt alteri apponi et fieri vnū ꝗtum maius ꝙ prio erat. Le. li. (Est. n. infinitū sicut perfectionis materia magnitudinis et est illud q potētia est totū actu vero nō diuisibile est aūt secundū et ad diminutionē sui et ad oppositam appositionē alterius cū in diuisione magnitudo vnū diminuat alteꝝ augeatur et c. ¶ Notandū q materia prima dicit materia perfectiōis magnitudinis: qm in materia prima fundant forme substātiales: et alie accidentales generabiles et corruptibiles mediante ꝗntitate et magnitudine: ideo tales forme sunt pfectiões magnitudinis sicut perfectiōes materie: nō enim voluit dicere phus materia magnitudinis ne per materiā intelligeretur pars quātitatiua magnitudinis: sed dixit materia perfectiōis magnitudinis vt daret itelligere primā materiā cui assimilat infinitū. (Totū autem). Secūdo arguit phus sic: illud q est totū rōne alterius nō habet rationē totius sed infinitū est totum rōne alterius: igit infinitū nō habet rōnem totius: ptȝ ꝯsequentia cū maiori et minor declaratur nā totū finitum et infinitū sunt vnum et idē: cum et idem pedale numero sit totū finitū et īfinitū: est enim totū quia sibi nihil deest pertinēs ad esse eius: et etiā finitū quia terminat vna aut pluribꝰ superficiebus et est infinitū inquantū ꝯtinet infinitas partes: et est diuisibile in īfinitū. Si igitur infinitum ē totū hoc nō est ratione sui: sed rōne finiti in quo includit ratio totius. Le. li. (Totum aūt et infinitū) sunt idem ideo infinitū nō fm se: sed fm aliud est totū. s. rōne finiti.

Notandum fm cōmentatorē cōmento. 66. q subiectum recipiens infinitatē q est materia nō est totum neq finitū p se sed p aliud. s. per formam. Intendit cōmentator talē rationem: primū recipiēs est materia et primū receptū est infinitas. s. magnitudo hñs infinitas ptes cū diuisiones sint coeterne in mā: sȝ mā nō est totū neq finitū p se sed p aliud. s. p formā: igit etiā infinitū nō est totū neq finitū p se: sed p aliud. s. p formā q̄ bȝ rōnem finiti sicut igit mā ex se interminata finit aūt et terminat p formā ita bȝ diuisionē interminatā que etiā forma finit et terminat. (Et nō ꝯtinet). Tertio arguit phus sic: totū bȝ rōnē ꝯtinētis: et nō ꝯtenti: sȝ infinitū: bȝ rōem ꝯtēti et nō ꝯtinētis: igit infinitū nō bȝ rōem totius ptȝ ꝯña cū maiori: dicit. n. totū qȝ ꝯtinet ptes siue sit totū pticlare siue sit totū vniuersale: minor vo declarat nā infinitū fȝ q huius ē indeterminatū: q aūt est īdeterminatū pōt terminari: sed ꝯstat q determinās est ꝯtinēs et determinatū est ꝯtentū. Le. li. (Et nō ꝯtinet sed ꝯtinet ipm infinitū inquantū est infinitum).

Notādū fm cōmentatorē cōmento. 66. q subiectū infiniti q est mā nō ꝯtinet sȝ ꝯtinet in composito ex mā et forma: et forma ꝯtinet illud: et qȝ infinitū accidit materie fm q materia dixi q ꝯtinet sed fm q infinitū. i. fm q est mā. Ratio cōmētatoris est ista: mā que est subiectū infiniti nō ꝯtinet: sȝ ꝯtinet: igit infinitū fm q huius indeterminatū est: igit infinitū fm q huius nō ꝯtinet: sed ꝯtinet: antecedēs ē manifestū qȝ materia ꝯtinet in ꝯposito: et ꝯtinet a forma et ꝓbat ꝯsequētia: nō enim materia nō ꝯtinet: sed ꝯtinet qȝ indeterminata ē: sȝ infinitū fm q huiꝰ indeterminatū est: igit infinitū fm q huius nō ꝯtinet: sed ꝯtinet: ab eodē. n. ꝯtinet diuisio interminata materie a quo ꝯtinetur ipsa mā. (Unde ignotū). Quarto arguit phs sic: totū fm q huius est notū: sȝ infinitū fm q huius ē ignotū igit infinitū nō bȝ rōnem totius: ptȝ ꝯña cū minori ex primo huius et pōt declarari ex prima mā: que dicitur esse ignota ex eo q ē infinita et īdeterminata hñs formā propriā: sed indifferens est ad infinitas: et maior ē clara inductiue siue accipiat totū integrale siue accipiatur totū essentiale siue totū in modo siue totum diffinibile. Le. li. (Unde ignotum ē ipm infinitū inquātum īfinitum sicut prima mā spēm. n.) idest formā nō bȝ mā.

Notandum fm cōmentatorē cōmento 66. q subiectū recipiēs infinitū ꝯclusum est in toto: ideo existit in alio. i. in composito nō est existens per se sed fm q recipiet infinitū et hoc ē fm q ē materia: vnde qȝ materia prima ē conclusa in toto nō existēs p se neq in alio tanꝙ in subiecto: sed sub alio. i. sub forma: ideo mā fm q huius nō est nota: cognoscit āt p formā: arguat ergo sic: mā nō ē nota p se ex eo qȝ ipsa ē infinita: igit infinitū fm q huius est ignotū. Et addit cōmētator eodē cōmēto q prima materia nō dicit de subiecto neq ē in subiecto et c. q in hoc differūt forme substātiales et accidētia a materia. s. q sunt in subiecto aut dicunt de subiecto: mā aūt ē ipm subiectū: q neq dicitur de subiecto neq est in subiecto tamen ista tria. s. materia forma et accidētia ꝯueniunt ī hoc q nullum istoꝝ inuenit nisi in alio in cōposito: et ꝯcludit cōmentator q materia inuenitur per formā fȝ q forma ē perfectio eius: forma aūt ē inuenitur per materiam fm q materia ē subiectū eius: et similiter accidētia inueniūtur isto modo per materiā fm q materia est subiectum illoꝝ. (Ergo manifestū. Ex predictis phs cōcludit duo correlaria quorum primū est q infinitū magis habet rationem partis quā rōnem totius quia infinitū est sicut materia vt patuit: et materia magis habet rōnem partis: ꝙ totius cū semper dicatur esse pars siue sit materia prima que ē pars cōpositoꝝ nāliū: siue materia scōa que ē pars ꝯpositoꝝ artificialiū sicut es q dicit mā statue: et argētū phiale. Le. li. (Ergo manifestū ē q magis ī ptis rōne sit īfinitū ꝙ in totius ratione): pars. n. mā ē totius sicut es statue. (Quoniā ꝯtinet) scōȝ correlariū infinitū habȝ magis rōnē ꝯtenti quā ꝯtinētis: istud correlariū ponit cōtra Platonē dicentē infinitū hře rōnem ꝯtinētis: dixit. n. Plato q tam magnum quā puum ē infinitum: et q ipsa terminant et continent tam res sensibiles quā etiam intelligibiles. ¶ Contra quē sic arguit phus: si infinitū fm q infini

Tex. co. 66.

tum ꝯtineret illa in quibus reperit infinitas: cū infinitas sm Platonē reperiat in rebus intelligibilib⁹ sequitur ꝙ infinitū sm ꝙ infinitū ꝯtineret intelligibilia ꝙ est impossibile: nā infinitū sm ꝙ infinitū est ignotū ⁊ incertum. intelligibilia aūt sm ꝙ intelligibilia sunt nota et certa: igit si infinitū sm ꝙ infinitū ꝯtineret intelligibilia ignotum ꝯtineret notū ⁊ certū: ꝙ est incōueniēs: impossibile. n. est indeterminatū cōtinere ⁊ determinare. T. c. li. (Quoniā si ꝯtinet in sensibilibus ⁊ intelligibilibus magnū ⁊ paruū: vt dixit Plato ponēs qōlibet illorū infinitū oportuit ꝯtinere intelligibilia ipsuz infinitū: incōueniēs aūt ⁊ impossibile ignotū ⁊ indeterminatū cōtinere ⁊ determinare.

Contra predicta arguit ⁊ primo ꝙ infinitū sm ꝙ huius hz rōnem totius. q: infinitū sm ꝙ huius habet partes: ⁊ omne hñs ptem sz ꝙ huius est totū: igitur ⁊c. Itē mā prima est infinita sm cōmētatorē: sed mā prima est qōdam totū hñs partes simul existētes ⁊ nō solū aliquas imo oēs quas habere pōt: igit ⁊c. ¶ Secūdo arguit ꝙ infinitū hz rōez ꝯtinētis: ⁊ nō ꝯtēti: quia dicit cōmētator hic ꝙ sbm recipiēs infinitatē est materia: igit infinitas est forma materie: sed forma hz rōnem ꝯtinētis sm eū: igit ⁊c. Preterea totū tēpus est infinitū: ⁊ totus motus celi est infinitus: ⁊ hic sm ꝙ huius nō ꝯtinet sed ꝯtinet: igitur ⁊c.

¶ Notandū p° sm Egidium ꝙ siue ponatur infinitū in actu vt posuerūt antiqui siue in potētia vt phus sp dicit infinitū quid q̄ huius q: de ratione totū est habere partes oē infinitū est qōdā totū. Sed loquēdo de infinito sm veritatē accidit infinito ꝙ sit totū: cum vt infinitū est magis habeat rōnem partis q̄ rōem totius. Sicut enim in motu aliquid est acceptum: ⁊ aliquid restat accipiendū: ⁊ talia magis sumūtur respectu accipiēdi quā respectu accepti: sic infinitū quia dicit actū in fieri: vt ponit in actu aliquid est acceptum ⁊ aliqd restat accipiēdum: rōne accepti dicit qōdā totū cū acceptū sz ꝙ huius dicat qd finitū: rōne aūt accipiēdi hz rōez ptis cū igit infinitū magis dicat rōne accipiendi q̄ rōne accepti sm ꝙ huius infinitū magis habet rōnem partis q̄ totius. Sed ista sunt dubitabilia primo quidē apparet ꝙ motus ⁊ illa que dicūt actū in fieri magis dicūtur ab accepto q̄ ab accipiēdo: qm̄ motus cū ponit i actu dicit esse in actu respectu accepti: ⁊ in potentia respectu accipiēdi: sed vnūqōqꝫ magis denoīatur ab eo ꝙ est i actu q̄ ab eo ꝙ est in potētia igit ⁊c. Secūdo videt ꝙ infinitū nō habet magis rōnem partis quam toti⁹: q: sicut illud ꝙ est acceptū de infinito nō magis habz rationem partis quā totius: ita ⁊ accipiēdum non magis habet rōnem partis quā totius: ⁊ si accipiēduz magis habet rōem partis quā totius per idē ⁊ acceptū magis hz rationē partis q̄ totius: ex quo tamē acceptū quam accipiendū est pars quātitatis infinite.

Secundo notandum sm Burleum ꝙ infinitum sumitur dupliciter scilicet materialiter ⁊ formaliter: infinitū materialit est prima materia: infinitum autem formalit est quantitas mãe cui per se cōpetit diuisibilitas in infinitū ⁊ materie rōe quantitatis: dicit ergo ꝙ illa quattuor que Arist. attribuit infinito. s. ꝙ nō est totum sm se: sed sm aliud: ⁊ ꝙ sm ꝙ huius nō continet: sed ꝯtinetur: ⁊ ꝙ est ignotum sm ꝙ huius: ⁊ ꝙ magis habet rationē partis quaʒ rationem totius cōmentator exponit de materia prima. Sed accipiendo infinitum formaliter dicit primuʒ sic esse intelligendum: infinitum non est totum sm se: sed sm aliud idest infinitum non est totum in actu puro sz sm aliud scilicet sm partem que est in actu puro. Secūdum vero sic intelligit: infinituʒ scdm ꝙ huius nō continet sed continetur: idest illud ꝙ est actu de infinito nō continet sed continetur cum sit pars. Tertium auteʒ sic exponit scilicet infinitum sm ꝙ infinitum est ignotum idest infinitum non potest esse notum scdm qōlibet acceptum ⁊ accipiendum. Sed quartū scilicet infinitū magis habet rationem partis quaʒ totius sic glosat: idest illud ꝙ est actu de infinito est ps. ¶ Prima expositio est dubia quia tempus est infinitum ⁊ tamen nulla pars eius est in actu puro. Secunda est diffinibilis quia in diuisione continui pars diuisa cum sit per se existens magis continet quā cōtineatur. Tertia est incerta: quia cuiuslibet magnitudinis diuise ⁊ diuidēde quelibet ps accepta ⁊ accipienda potest esse nota. Quarta cōtradicit sibi ipsi: quia in diuisione continui illud ꝙ est acceptum magis habet rationem totius q̄ partis: nec est verum ꝙ cōmentator exponat illa quattuor attributa infinito de materia prima: sed probat illa quattuor cōpetere infinito exemplificando de materia cui omnia illa competunt ratione sue infinitatis. Dicendum igitur ꝙ Arist. loquitur de infinito vt infinitum est habendo respectum ad antiquos sepe specificando rationem infiniti: vt bene patet in littera: cui scdm rationem infiniti attribuunt omnia illa: infinitum quidem ⁊ si dicitur totum non scdm ꝙ infinitum: sed sm ꝙ finitum: cum ideʒ numero sit finitum ⁊ infinitum: totum enim proprie loquendo finitur ⁊ terminatur. Infinitum ēt sm ꝙ infinitum est interminatum: qōlibet interminatum scdm ꝙ huius est terminabile cum terminatum ⁊ interminatum opponantur priuatiue: sicut igitur terminans sm ꝙ huius habet rationem continentis ⁊ non cōtenti: ita terminatum scdm ꝙ huius habet rationem contenti ⁊ non ꝯtinentis: ⁊ quia ex cognito ⁊ cognoscente fit vnū per actum cognitionis: per Arist. scdo de anima: infinitum scdm ꝙ huius non potest esse cognitum. scilicet p proprium conceptum: cum anima cognoscens sit finita: constat autem ꝙ ex finito ⁊ infinito non potest fieri vnum: scilicet quorum vnum se habeat vt patiens: ⁊ vt materia reliquum sic se habeat: vt agens: ⁊ vt forma. Deinde quia dictum est infinitum sm ꝙ huius eē interminatum ⁊ omne interminatū scdm ꝙ huius posse terminari cum nunq̄ interminatum termineτur quin sit pars alicuius: ideo infinitum dicit rationem partis. ¶ Ad primum dicitur ꝙ duplex est totum. scilicet in actu: ⁊ in potentia: totum in actu est ens per se existens habens partem: totum in potentia est ens habens partes non per se existens: concedo ergo ꝙ infinitum habz rōnem totius nō quidē in actu sed in potētia Arist. aūt loquitur de toto in actu: ⁊ q: infinitū habet rationem partis in actu ⁊ rationem totius in potentia: ⁊ vnūqōqꝫ magis dicatur ab eo ꝙ est in actu quam ab eo ꝙ est in potentia: ideo infinitum magis habet rationem partis quā totius. Illud enim ꝙ actualiter est pars alicuius dicitur pars in actu: ⁊ ꝙ non est pars sed erit pars dicitur ps in po^a. Et ita dicitur de materia ꝙ est totum in potentia ⁊ non in actu: ⁊ si arguitur de motu ⁊ tēpore que sunt infinita: ⁊ nō hñt rōem ptis dicit ꝙ Aristo. loquit de infinito ad modū loquēdi antiquorū de infinito esse principiū naturale ex quo fiūt oīa. ¶ Ad sm scdo ꝙ īfinitas ē forma materie nō ī eo ꝙ infinitas: sz in eo ꝙ est magnitudo infinita: ⁊ cum arguitur de tēpore aut motu infinito ꝙ ista continēt ⁊ cōtinētur: dictum est

q p̄hus nō loquatur de tali infinito sed de infinito vt i
finitum est habēs ratiōem principij: cui fm q huius
attribuuntur ille quattuor conditiones quas philoso
phus nominauit in littera.

Tex. cō.67.

Ecundum rationem.) Istud est quar-
tum capitulū huius secūdi
tractatus tertij physicoꝝ i
quo p̄hus assignat causas
finitatis ⁊ infinitatis in re-
bus postq̄ ostendit qualit
⁊ quid est infinitū. ⁊ diuidi
tur in duas partes: in prima facit q dictū est. in secūda
respōdet ad rōnes antiquoꝝ ibi (reliquū āt) : in pria
parte ponit quattuor questiones quaꝝ prima est ista
licet magnitudo sit diuisibilis in infinitū: non tamē est
augmētabilis in infinitū sic q excellat oēm magnitu-
dinē. ¶ Secūda ↄclusio: sicut magnitudo terminat ad
maximū ita numerus terminatur ad minimū ibi (rōna
biliter aūt.) Tertia conclusio: sicut magnitudo est di-
uisibilis in infinitū: ita numerus est augmētabilis in i
finitum. ibi (plus autē.) Quarta cōclusio: nō eodem
modo inuenit infinitū in magnitudine motu ⁊ tempo
re. ibi (infinitū aūt). Prima cōclusio arguit sic: diuisio
est ratiōe materie. ⁊ augmētatio est ratiōe forme: sꝫ ma
teria est ex se infinita infinitate ptium integraliū: forma
autem est ex se finita finitate quantitatis ⁊ magnitudi
nis: igitur magnitudo est diuisibilis ⁊ nō augmētabil
in infinitū: prima pars antecedētis est nota: q2 diuisio
vadit ad partes materie que ↄtinet: ⁊ augmētatio ad
formā que ↄtinet: minor vero pꝫ ex eo quia seclusa oi
magnitudine adhuc materia haberet īfinitas partes i
tegrales: forma aūt est finita ex eo q2 determinat sibi
certā quātitatē fm naturā suam q̄ nō potest preterire:
nō enim posset musca esse sub quātitate hoīs neqꝫ hō
sub magnitudine celi. Le. li. (Secūdum rōnem autem
accidit: ⁊ fm appositōem nō esse videri infinitū sic vt
oēm excellat magnitudinē in diuisiōe aūt esse ↄtingit i
finitū: ↄtinet. n. sicut materia intus infinitū). s. infinite p
tes materie: ↄtinet aūt species: ⁊ forma.

Notādū fm Burleū q p̄hus p speciem ⁊
formā intelligit totū: ⁊ p materiā
partē quātitatiuā: partes. n. integrales sunt cause quare
diuisio magnitudinis ↄcedit in infinitū: ex quo. n. nul-
la ps est totū quacūqꝫ parte accepta extra illā pōt alia
accipi in infinitū sed q2 totū nō est pars in ↄcedendo
ad totū ↄtingit deuenire ad aliqd totū q nō est nec eē
pōt pars. Sed vt dixi supra exponēdo cōmētatorē mi
hi videt q Arist. p materiā intelligat materiā primā: ⁊
per formā aut speciē formā substātialē: q2 ipse nō cōsi
derat magnitudinē abstracte: sed vt est in materia nāli:
magnitudini enim vt est abstracta a materia sicut nō
repugnat diuisio in infinitum: ita nec sibi repugnat au
gmētatio in infinitū: recipit igit magnitudo diuisionē
rōne materie nālis: ⁊ augmētū rōe forme nālis. Deide
sicut quacūqꝫ parte data ↄtingit dare minorē p diuisio
nem. Ita quocūqꝫ toto signato augmētabili p apposi
tionē prīs diuise ꝫ cōtingit signare aliqd totū cui' illd
est pars: sicut tñ ↄcedit in infinitū in partibus p diui
sionē: ita ↄcedit in infinitū in totis p appositionē: nō
sic tamē q excedat oēm magnitudinē: nō per formam
nō intelligit p̄hus totū: sed formam nālem: sicut etiam
per materiam intelligit materiā naturalē: ⁊ ita videtur

intelligere cōmentator hic cōmēto. 67. dicēs in hoc q i
finita nō est in actu ex forma ⁊ etiā hoc q infinitum ē
in potētia est materia: ⁊ cū finitas accidit ei ex forma:
⁊ īfinitas est ex materia recte ↄtingit vt magnitudo nō
possit ꝑtransire oēm mensurā in additione q̄ñ si hoc
esset tunc possibile esset inuenire formam infinitā. (Ra- Tex. cō. .3.
tionabiliter aūt. Secunda cōclusio: sicut magnitudo
terminat ad maximū: ita numerus terminat ad mini-
mū: ita q sicut magnitudo est diuisibilis in infinitū: ita
ecōtra numerus est augmētabilis in infinitū. Et sicut
datur maxima magnitudo. s. magnitudo mūdi: ita da
tur minimū in numero. s. vnitas indiuisibilis: ideo l di-
uisio numeri nō ↄcedit in infinitū: q arguit sic: illa di
uisio nō ↄcedit in infinitū: que terminat ad indiuisibi
le: sed diuisio numeri terminat ad indiuisibile igit ⁊c.
maior pꝫ de se qm̄ cū indiuisibile nō possit diuidi oīs
diuisio terminata ad indiuisile cessabit. Sed minor ꝓ
batur nā diuisio numeri terminat ad vnitatem: vnitas
autem indiuisibilis est: cum homo sit vnus homo: et
nō multi homines: numerus autē est plura vno: q aūt
diuisio numeri terminetur ad vnitatem manifestuꝫ est:
quia duo. 3a. ⁊ quilibet alius numerus cōponitur ex
vnitatibus: igitur quilibet numerus est resolubilis in
vnitates cum vnūqdqꝫ resoluatur in ea ex quibus cō
ponitur: ⁊ per consequens diuisio terminatur ad vnita
tem ex quo vnitas non est vlterius diuisibilis. Le. li.
(Rationabiliter autem est ⁊ in numero quidē ad mi-
nimū esse terminū ad plus autem semꝑ oēm excedere
multitudinem: in magnitudinibus autem ecōtrario in
minus quidem excellere omnē magnitudinē: sed in ma
ius non est magnitudinem infinitā: causa autem est: q
numerus terminatur ad numerum: q2 vnum ad q ter
minatur numerus est indiuisibile qdcunqꝫ vnuꝫ: vt ho
mo vnus homo: ⁊ nō multi homines numerus autē
est vno plura ⁊ quelibet excellentia vnitatem sunt q̄-
dam species numeroꝝ: quare necesse est stare ad indi-
uisibile: duo nāqꝫ ⁊ tria denominatiua nomina sunt:
ab vnitate: ⁊ similiter alioꝝum numeroꝝ vnusquisqꝫ
cum numerus diffiniatur per vnitatem: ⁊ duo dicitur:
quia continēt duas vnitates: ⁊ tria quia continēt tres
vnitates: ⁊ sic de aliīs.

Notandum primo fm cōmentatorē
commento. 68. q omne
vnum est indiuisibile: vt vnus homo vnus equus: est
enim indiuisibile in illa specie: ideo vnum simpliciter
scilicet numerale est etiam indiuisibile: ⁊ duas distictio
nes intēdit hic cōmētator quaꝝ prima est q duplex ē
vnum videlicet transcendēs: ⁊ numerale: vnum tran-
scendens est vnum q conuertitur cum ente: ⁊ q pari
passu descendit in decem predicamēta cum ente: fm cō
mentatorem. x. metha. de quo fit mentio cum dicitur
homo est vnus homo equus est vnus equus: vnum
numerale est illud q est principiū numeri: ⁊ nō est per
se in aliquo predicamēto: sed tñ reductiue in pdicamē-
to q̄titatis: ⁊ tale dicit vnū simplr: q2 cū vnū dicat idi
uisionē a se. 4. metha. tale vnū est maxie indiuisum a
se per carētiam partium: sicut punctus: dicitur enim pri
mo posterioꝝ q vnitas est magis abstracta q̄ pun-
ctus loquendo de vnitate que est principium numeri:
⁊ subiectum arismetice. Secunda distinctio: duplex est
indiuisibile: videlicet simpliciter: ⁊ fcdm quid indiuisi-
bile simpliciter est illud q est vnum per carētiam par-
tium: vt punctus. Indiuisibile vero fm quid est ..ud
q est vnum ex partibus indiuisione opposita multa-

tudini: ⁊ tale dicit cõmentator eſſe indiuiſibile in ſpecie, vt vnus homo vnus equs: ſicut enim homo eſt vnus homo: et non multi homines: et equus eſt vnus equus ⁊ non multi equi: ſic tam homo quam equus eſt vnum ⁊ non multa: ex quo vnum opponitur multo q̃rto metha. homo igitur non dicitur indiuiſibilis ſimpliciter q2 habet partes: ſed indiuiſibilis in ſpecie aut ſm quid indiuiſione oppoſita multitudini: vnum aũt ꝙ eſt principiũ numeri ẽ ſimpliciter idiuiſibile per carentiam partium.

Secundo notãdum ſm cõmẽtatorẽ eodem cõmẽto ꝙ numerus ẽ coacerius vnitatũ: numerus enim cõpoſitus eſt ex indiuiſibilibus: duo enim ⁊ tria ſunt res indiuiſibiles: ⁊ non ſunt q̃titas continua: ⁊ cauſa eſt ꝙ vnum indiuiſibile eſt: q2 omnis res eſt vna per formã ſuã: ⁊ forma eſt indiuiſibilis per ſe. Nõ loquiẽ cõmẽtator de omni re: q2 multe ſunt res indiuiſibiles que nõ habẽt formas: ſed loquitur de rebus habẽtibus formas: ꝙ quelibet illarum eſt vna per formã ſuã: cum quelibet forma ſit ex ſe indiuiſibilis. Si aũt recipit diuiſibilitatẽ hoc eſt a mã: vel a q̃titate. Ex iſto ꝯmento infert Burleus vna cũ textu ꝙ numerus nõ differt a rebus numeratis: ex quo numerus eſt aceruus vnitatum ſm cõmẽtatorem ⁊ numerus eſt plura vno ſm phm: ⁊ cũ dicit cõmentator numerũ eſſe cõpoſitũ nõ debet intelligi ꝓprie: ſed tm̃ eo modo quo exercitus dicitur componi ex multis hoibus: ⁊ cũ dicit cõmentator vnitatem cõponẽtez numerũ eſſe indiuiſibilẽ exponit de indiuiſibili indiuiſione oppoſita multitudini ⁊ nõ de indiuiſibili indiuiſione oppoſita cõpõi: q2 vnũ cõponens numerũ .ſ. vnus homo vel vnus equus. licet nõ ſit multa tamẽ cõponitur ex partibus: ⁊ cũ arguiẽ cõtra eum quia tũc diuiſio numeri ita ꝓcederet in infinitũ ſicut diuiſio magnitudinis: q2 cum deuenitur ad vnũ .ſ. ad vnũ hoiem vel ad vnũ lapidẽ adhuc illud eẽt diuiſibile i ifinitũ. ¶ Rñdet ꝙ diuiſio numeri ceſſat ad indiuiſibile nõ quidẽ indiuiſione oppoſita cõpoſitiõi: ſed indiuiſiõe oppoſita multitudini. Sz ꝯtra illud ꝙ eſt vnũ ſimpliciter eſt indiuiſibile ſimpliciter: ex quo vnũ dicit in diuiſionez a ſe: ſed vnũ numerale ad ꝙ terminatur diuiſio numeri ẽ vnũ ſimpliciter ꝑ cõmentatorẽ hic: igitur vnũ ad ꝙ terminatur diuiſio ꝯtinui eſt indiuiſibile ſimpliciter. Itez quero vtrum diuiſio numeri terminetur ad indiuiſibile ſimpliciter. vel ad indiuiſibile ſm quid ſi ad indiuiſibile ſimpliciter habetur intẽtum ſi autem ad indiuiſibile ſm quid ſequiẽ ꝙ diuiſio magnitudinis terminatur ad idiuiſibile: q2 diuiſio magnitudĩs terminaẽ ad partes magnitudinis quaꝝ quelibet eſt vnũ: ⁊ nõ multa quelibet .n. pars diuiſa eſt indiuiſibilis idiuiſione oppoſita multitudini: licet nõ ſit idiuiſibilis indiuiſione oppoſita cõpoſitiõi. ¶ Dicẽdum igiẽ ꝙ vnitas numeralis eſt ſimpliciter indiuiſibilis ſicut pũctus: et qꝺ numerus eſt forma etiã idiuiſibilis ſupaddita vnitatibꝰ ſic ꝙ vnitates nõ ſunt cõponẽtes numerũ tanq̃ partes: ſed tañq̃ ſubiecta numeri: ⁊ cũ phus dicit numerum eſſe plura vno intelligit illam propoſitiõem i predicatione caſuali .i. numerus eſt i pluribus vno, aut ex pluribus vno: ſimiliter cũ dicit cõmentator qꝺ numerus eſt coacerius vnitatum. ideſt numerus eſt aggregatio vnitatum: ⁊ ita eſt intelligenda diffinitio numeri di. ꝙ numerus ẽ multitudo ex vnitatibꝰ aggregata. ¶ Amplius autem. Tertia concluſio: ſicut magnitudo eſt diuiſibilis in infinitũ ita numerus eſt augmẽtabilis in infinitũ. ꝓbatur: numerus cauſaẽ ex diuiſione cõtinui ⁊ magnitudinis: igiẽ ſi magnitudo eſt diuiſibilis in ifinitum numerus eſt augmẽtabilis in ifinitum: antecedẽs eſt manifeſtũ: quia binarius cauſaẽ ex diuiſiõe cõtinui in duas medietates: ⁊ ternarius cauſaẽ ex diuiſiõe ꝯtinui in tres tertias: ⁊ q̃rtarius ex diuiſione ꝯtinui i quattuor quartas: ⁊ ſic in ifinitum. Et licet numerus ſit augmentabilis in ifinitũ ſicut magnitudo eſt diuiſibilis in infinitũ: nõ tamẽ numerus põt eſſe actu infinitus: ſicut nec magnitudo põt eẽ actu diuiſa i ifinitũ: ideo vtrũq3 iſtoꝝ diciẽ eſſe infinitũ potẽtia tm̃ ⁊ nõ actu: ita ſicut diuiſio magnitudinis excellit in paruitate omnẽ determinatã magnitudinẽ: ita augmẽtatio numeri excellit in multitudĩe oẽz determinatũ numerũ: neq3 ſepabilis eſt numerus a diuiſiõe magnitudinis: neq3 vnq̃ inuenitur infinitus cõplete: ſed eſt in cõtinuo fieri ſicut tempus et motus le. li. In plus aũt ſemꝑ intelligere eſt augmẽtuz in numero: infinite .n. ſunt deciſiões .i. diuiſiões magnitudinis: quare potẽtia quidẽ eſt actu vero nõ infinituz tam in numeris quã in magnitudinibus: ſed ſemꝑ excellit augmẽtũ numeri oẽm multitudinẽ determinatez: ſed nõ ſepabilis eſt hic numerus deciſionis .i. numerꝰ ꝓueniẽs ex diuiſione ꝯtinui nõ eſt ſepabilis continuo neq3 manet infinitas illius in actu cõpleto: ſed fit ſemꝑ ideſt ſemꝑ eſt in fieri ſicut ⁊ tempus ⁊ numerus temporis videlicet motus.

Notandum primo pꝰm dicere augmẽtũ numeri excellere oẽm multitudinẽ determinatã: q2 nõ excellit oẽm multitudinẽ ſimplr. ſ. multitudinẽ oium pũctoꝝ: aut oium ꝯtiuz ꝓportionabiliũ ꝯtinui ſꝫ hẽ oẽz multitudinẽ finitã ⁊ terminatã: ꝓpterea dicebat Linconiẽ. ꝙ aliq̃s ẽ numerus quo nõ poterat eſſe aliq̃s numerus maior: ⁊ qui erat diuiſibilis in ifinitũ ſicut magnitudo vz numerus i finitoꝝ pũctoꝝ lineꝝ: illo .n. nũero nõ ẽ poſſibiẽ aliq̃s numerus maior: ⁊ diuidiẽ in infinitũ ſicut linea i duas medietates in tres tertias in quattuor quartas ⁊ ſic in infinitũ. Hec tm̃ multitudo: ⁊ ſi eſt ꝓprie multitudo: nõ tm̃ eſt ꝓprie numerus: q2 numerus eſt multitudo reruz inuicem ſepataꝝ ꝑ ſe exiſtentiũ: pũcta aũt ⁊ partes cõtinui nõ per ſe exiſtunt.

Secundo notãdũ ꝙ phs dicit hũc numerum eſſe iſepabilem a diuiſiõe ꝯtinui ⁊ nõ dicit numerũ abſolute: q2 ſicut vnum ſũmiẽ dupliciter vz vt cõuertitur cuz ente: ⁊ vt eſt pricipiũ numeri: ita numerus ſũmitur dupliciter vz vt cõuertitur cuz multitudĩe: ⁊ vt eſt forma ꝑdicamẽti q̃titatis: primo mõ numerus ſeparatur a magnitudine: ⁊ a diuiſiõe cõtinui: quia due intelligentie faciũt numerũ binarium: ⁊ tres intelligẽtie numerũ ternariũ: primo mõ quelibet intelligentia ſeparatur a continuo ⁊ magnitudine: ſed ſcõo modo nõ ſeparatur numerus a continuo neq3 a magnitudine: ſed eſt ſubiectiue in pluribus continuis: aut magnitudinibus: ⁊ de hoc numero loquitur philoſophus cum dicit ꝙ non ſeparabilis eſt hic numerus deciſionis: tamẽ proprie loquendo plures intelligentie non faciunt proprie numerum licet faciũt proprie multitudinem: numerus enim proprie ſumptus eſt quantitas diſcreta reperta in continuis per ſe exiſtẽtibus.

Tertio notandum ſm Egidium ꝙ vnum ꝙ eſt principium numeri: ⁊ continuum ſũt vnum ⁊ idem ſecundum formam ⁊ perfectionem: ſed differunt tantum ſecundum rationem quoniam continuum eſt perfectiuum alicuius per reſpectum

ad partes cum in sua diffinitiõe ponantur partes quã do sic diffinitur: cõtinuũ est illud cuius partes copulã tur ad vnum terminum cõem: vnum vo ꝙ est principium nũeri ẽ pfectio alicuius non dicens respectum ad ptes: cũ in diffinitiõe vnius nõ ponãtur ptes. Sed cõtra arguitur pbando quemlibet numerum cõponi ab infinitis vnitatibus semper loquendo de vnitate que est principium numeri: ꝛ cõsequẽter quẽlibet numerũ esse actu infinitũ nã quilibet numerus cõponitur ex vnitatibus ſm cõmentatorẽ hic: sed quelibet vnitas est cõtinuum ſm Egi. igitur quilibet numerus cõponit ex multis cõtinuis: tũc sic: quilibet numerus cõponitur ex multis cõtinuis: sed omne cõtinuũ cõponitur ex infinitis cõtinuis: igitur quilibet numerus cõponit ex infinitis cõtinuis: omne aũt cõtinuũ est vnitas que ẽ principium numeri p Egidium: igitur oĩs numerus cõponitur ex ĩfinitis vnitatib᷒ q̃ sunt pricipia nũeri ꝙ est valde absurdũ. Itẽ sequit quẽlibet numerũ esse diuisibilẽ in ĩfinitum: qꝛ quilibet numerus est diuisibilis in vnitates ſm cõmẽtatorẽ: ꝛ quelibet vnitas est cõtinuum ſm Egidiũ: igit quilibet numer᷒ est diuisibilis in cõtinua: tũc arguitur sic: quilibet numer᷒ est diuisibilis in cõtinua: omnia cõtinua sunt diuisibilia in infinitũ: igitur quilibet numerus est diuisibilis in infinitũ. ¶ Dicendũ igitur ſm phm primo posteriorũ ꝙ sicut numerus est magis abstractus q̃ magnitudo: ita vnitas q̃ est principiũ numeri est magis abstracta q̃ pũctus qui est principiũ magnitudinis: sed pũctus est simpliciter indiuisibilis. igitur vnitas que est principiũ numeri ẽ simpliciter indiuisibilis: nõ igit est vnitas primũ neqꝫ quãtitas: sed est pfectio cõtinui ꝛ fluit a continuo: sicut passio a subo: quãdo igit diuiditur vnũ cõtinuũ in duas medietates: prima vnitas corrũpitur ꝛ due generãtur: sicut fiũt aliqua duo in actu que primitus fuerunt in potẽtia: ꝛ sicut a cõtinuo sepato fluit vnitas: ita ab vnitate fluit numer᷒ tanq̃ passio eius: nõ tamẽ ab vna medietate tm̃: sed a pluribus: ita ꝙ binarius est perfectio ꝛ forma duaꝝ vnitatũ: ꝛ ternarius triũ vnitatum ideo nõ sepatur numerus principalis a cõtinuo: sicut nec vnitas que est principium numeri.

Quarto notãdum ſm cõmẽtatorẽ cõmento. 68. ꝙ est differẽtia inter has duas additiões: qm̃ additio in continuo est ex forma: in quãtitate discreta ẽ ex mã: ꝛ diuisio in eis est ecõtrario qm̃ diuisio in numero est ex forma ꝛ in magnitudine ex mã. Ex isto cõmẽto infert Burleus ꝙ numerus nõ est aliqua forma supaddita rebus nũeratis: qꝛ aliter additio numeri pcederet ad formã: ꝛ cũ allegatur contra eũ phs dicẽs in predicamẽtis numerũ esse p se in pdicamẽto quãtitatis: ꝛ cõsequẽter esse formã quãdam sicut cõtinuum. Respõdet ꝙ phus loquitur in predicamẽtis ſm famositatẽ tm̃ ꝛ ſm opionẽ alioꝝ: vñ Simplicius dicit sup pdicamẽta ꝙ Aristo. in libro pdicamẽtorum secutus est Architã in tm̃ ꝙ nõ mutauit verbũ: ꝛ cã huius potest esse inquit Burleus: qꝛ de illo cuius mã nõ est declarata: sed restat declaranda est loquendum ſm famositatem ꝛ ſm opinionem communem modo natura numeri non erat declaranda a pho in predicamẽtis: sed in libris sequẽtibus: sed istud nõ potest stare: qꝛ Aristo. nõ solum in predicamẽtis dixit numerum esse in predicamẽto quãtitatis: sed etiã quinto metha. vbi loquitur ſm propriã opinionẽ: neqꝫ est credẽdũ Simplicio: qꝛ tũc predicamenta nõ dicerentur predicamẽta Aristo. sed Archite: sed magis est credendum cõmẽtatori ꝛ Themistio ꝛ aliis pipatheticis qui dicũt illa eẽ pdicamẽta Aris. ꝛ nõ Archite. Por. ẽt q̃ fuit Platonicus dicit illa esse predicamẽta Aristo. in principio suorum vniuersaliũ asserẽs se tractaturum vniuersalia iuxta doctrinã predicamẽtorum Aristo. ꝛ licet in predicamentis multa dixerit ſm opinionẽ aliorum etiã multa dixit ſm opinionem propriam: ideo enim variauit de loco in predicamẽtis ꝛ quarto physicorum: qꝛ in predicamentis locutus est de loco ſm famositatem: sed de numero nõ variauit. ¶ Dicendum igitur ꝙ additio in numero vadit ad formam mathe. de qua nõ considerat cõmentator: sed nõ vadit ad formam naturalem: qꝛ illa corrumpitur quemadmodum ꝛ in diuisiõe cõtinui: ꝛ sicut compositio cõtinui vadit ad formam naturalẽ: ita diuisio numeri vadit ad talẽ formam: faciendo ex quatuor aquis duas aquas: ꝛ iterum ex duabus aquis vnam aquã: ꝛ sic debet intelligi illud dictum commẽtatoris: videlicet ꝙ additio in cõtinuo ꝛ diuisio in numero sunt ex forma: diuisio vero in continuo ꝛ additio in numero sunt ex materia: diuisio enim continui ꝛ appositio numeri procedunt ad esse materie naturalis: ꝛ ad non esse forme naturalis: appositio autem cõtinui ꝛ diuisio numeri procedunt ad esse forme naturalis.

Contra predicta arguitur: ꝛ primo ꝙ numerus nõ causatur ex diuisione cõtinui: quia in instanti generationis hominis ꝛ equi causatur numerus binarius: ꝛ tamen nõ per diuisionem continui: immo magis per compositiõem. ¶ Secundo arguitur ꝙ numerus nõ est augmẽtabilis in infinitum: quia si omnia corpora naturalia essent diuisa in minima naturalia nõ posset amplius crescere nũer᷒ qm̃ illa minima nõ eẽnt ampli᷒ diuisibilia. ¶ Ad primum dicitur ꝙ philosophus nõ dicit omnem numerum causari ex diuisione continui: sed ꝙ numerus est augmentabilis in infinitum per infinitam diuisionem continui. ¶ Ad secũdum ꝙ si illa minima nõ sint diuisibilia in infinitum per separationem partis a parte tamen sint diuisibilia per designationem partis extra partem: neqꝫ philosophus loquitur nisi conditionaliter de augmento numeri in infinitum supposito ꝙ magnitudo sit diuisibilis in infinitum. ¶ Dicendum igitur ꝙ magnitudo considerat a philosopho vt est ĩ materia naturali includente formam substãtialem: ꝛ alias dispositiones qualitatiuas: ꝛ sic nõ est diuisibilis in infinitum per separationem partis a parte: ꝛ sic consequenter nõ est augmentabilis numerus in infinitum per additionem partis ad partem: cõsideratur etiam a philosopho magnitudo vt est in materia prima: ꝛ sic est diuisibilis in infinitum sicut materia per separationem partis a parte: ꝛ cõsequenter numerus est augmẽtabilis in infinitum per additionem partis ad partẽ: nunq̃ autem magnitudo est augmentabilis in infinitum vt est in prima materia: cum iam sit tota materia possibilis. (In magnitudinibus autem). Ex predictis Aristo. infert cor. ꝙ in infinitum in magnitudine ꝛ ĩ numero contrario modo se habeat ſm appositionem ꝛ diuisionem: patet: quia numerus est augmentabilis in infinitum ꝛ nõ diuisibilis in ĩfinitum: econtra autem magnitudo est diuisibilis in infinitum ꝛ nõ augmentabilis in infinitum: quia philosophus arguit sic. quãtumcunqꝫ contingit magnitudinem esse in potentia tm̃ cõtingit eẽ i actu: sed nõ cõtingit infinitã magnitudinẽ eẽ in actu: qꝛ iã eẽt aliqd maius: mõ igit nõ cõtingit in Tex. cõ. 69.

finitam esse magnitudinē in potentia: et per consequens magnitudo nō est augmentabilis in infinitum sic q excedat omnem magnitudinem. Te. li. (In magnitudinibus autem cōtrarium est ei q est in numero: diuiditur enim in infinitum cōtinuum: in maius autem nō est infinitum: quātum eni3 cōtingat potentia esse in actu contingit tantum esse: quare quoniā infinita est nulla magnitudo sensibilis nō contingit omnis excellentia esse magnitudinis determinate). Construe sic: nō contingit aliquā excellētiam esse oīs magnitudinis. i. nō contingit aliquid excellere omnē magnitudinē finitā: esset. n. vtiqȝ aliqd celo maius.

Notandum q commentator cōmento 69 mouet istā questionem: propter quid vȝ ista cōsequētia: magnitudo ē potentia infinita: igit magnitudo est actu infinita: et tamē nō sequitur numerus est potentia infinit⁹: igitur numerus est actu infinitus. Respondit cōmentator q cā diuersitatis est ista: quia nulla est potentia ad omnes additiones numeri: sicut enim nulla vnitas componitur ex omnibus vnitatibus numerorum: ita nulla potentia componitur ex omnibus potētijs ad omnes illas additiones: sed q2 quelibet magnitudo cōponitur ex suis ptibus: igit datur vna potētia cōposita ex omnibus potētijs ad oēs additiōes magnitudinis: et qm̄ quelibet vna potētia aliquādo ponitur in actu: nō autem oēs potētie pñt poni simul in actu: iō optime sequitur magnitudo est po⁹ īfinita: igit aliqua magnitudo ē aut erit infinita: et nō sequit nūerus est potētia infinit⁹ igitur nūerus est aut erit actu īfinitus. ¶ Sed ꝯ ymaginabile est q .a. sit vnū corpus cui pria die futura fiet additio vni⁹ pedalis: et in scd̄a die fiet additio alteri⁹ pedalis: et sic in īfinitū: et pȝ q .a. maioꝝabit in infinitū et tñ nūqȝ erit actu īfinitū. Rūdet q ista additio pōt ymagīari p gnatiōnē noue quātitatis: et sic ista cōsequentia nō valet: magnitudo ē potētia īfinita: igit magnitudo est aut erit actu īfinita: et potest ymaginari p solā subtractionē ab aliquo corpore: et sic īdubie sequit magnitudo est potētia īfinita: igit iam est aliqua magnitudo infinita in actu: q2 nō posset fieri tāta subtractio per tēpus infinitū ab aliquo corpore: nisi ipm̄ esset actu infinitum: et qm̄ theologi concedūt deū posse creare infinitas quātitates de nouo simpliciter et infinitas materias iō negarent illā consequentiā. Arist. aūt ponēs materiam primā esse īgenerabilē incorruptibilē: et psequēter quātitatē ac magnitudinē eius habȝ cōcedere illam cōsequētiā: ex quo talis additio nō fieret per generationem noue quātitatis: sed p subtractiōem tñ. (Infinitū aūt). Quarta ɔclusio: infinitū nō inuenitur ꝟm prius et posterius eodē modo in magnitudinib⁹ motu et tempore: pbatur: oē q inuenit in multis ꝟm prius et posterius nō eodē modo inuenit in illis: sed infinitū repitur in magnitudine motu et tēpore ꝟm prius et posterius: igit et infinitū nō eodē modo inuenit in illis. pȝ cōsequētia cū maiori: et minor declarat: qm̄ infinitū inuenitur in motu: q2 reperit in magnitudine et reperit in tempore: q2 reperit in motu: qm̄ sicut magnitudo est causa motus ita motus est cā tēporis et sic cōtinuitas mot⁹ est ex cōtinuitate magnitudinis: ita cōtinuitas tēporis est ex cōtinuitate motus: sed infinitū reperit in cōtinuo ꝟm q huius: ergo repit in quolibet illoꝝ: et ꝟm pri⁹ et posterius: q aūt infinitū nō repitur in tēpore: nisi quia reperit in motu: nec reperit in motu nisi q2 repit in magnitudine: et q magnitudo est diuisibilis in infinitū nō

Te. cō. 70.

hic pbatur: sed presupponit: in sequētibus aūt libris illa probabunt vȝ quarto et sexto hui⁹. Te. li. (Infinitū aūt nō idē est in motu et in magnitudine et tēpore tāqȝ vna quedā natura: sed posterius vel ꝑ prius dicit actepta: sed posterius dicit et ꝟm prius: vt motus quidem est infinitus: q2 prior est magnitudo infinita in q̄ mouetur aliqd aut alterat aut augmētatur: tēpus aūt propter motū est infinitū: nūc quidē eni vtimur hijs ꝑ modum suppositionū absqȝ probatiōe: posterius autē tētabimus dicere. i. declarare quō se habēt inuicē: et quid est vnūquodqȝ istoꝝ: et quia omnis magnitudo sit in magnitudines diuisibilis.

Notādū ꝟm ɔmētatorē commento 70. q dabimus cāȝ ꝑ quā semp mensura diuidit in diuisibile: et h̄ signat q diuisio mēsure semp nota est ꝑ se: et q cā ei⁹ īdiget demōstratiōe: nō sicut qdā existimāt q geometra accipit h̄ eē a nāli. Intēdit dicere cōmētator q ex eo q2 phus dicit magnitudinē eē diuisibilē in īfinitū nō h̄ pbādū eē: sed postea dat itelligere illā ppōnē eē ꝑ se notā: magnitudo ē diuisibilis ī īfinitū: et q cā illi⁹ declarabit in .6. phycoꝝ cū pbabitur magnitudinē nō cōponi ex īdiuisibilib⁹: et nō est dep sicut crediderūt qdā antiqui q geometra accipit illā ppōnē a nāli: imo cā psuppōit tāqȝ ꝑ se notā. ¶ Ex isto ɔmēto soluit rō. pbās geometriā subalternari phie nāli. Solet. n. sic arguere: iō pspectiua subalternat geometrie: q2 principia pspectiue demōstrāt ī geometria: igit ꝑ idē geometria subalternat phie nāli: q2 pricipia isti⁹ demōstratur in scia nāli: vȝ cōtinuū est diuisibile in īfinitū: de pūcto ad pūctū cōtingit rectā lineā ducere. Rūdetur q nō iō pspectiua subalternat geometrie: q2 principia pspectiue demōstrant in geometria: sȝ iō q2 pspectiuus psupponit sua principia eē demōstrata ī geometria: qd nō ɔtingit de geometra: nō eni psupponit aliqd suū pricipiū eē pbatū alibi: sȝ psupponit qdlibet suum principium esse per se notum. (Nō remouet). Circa dicta mouet phus vnū dubiū et soluit: posset. n. aliqs dicere q aliqͣ est magnitudo actu īfinita aliī negans magnitudinē esse actu infinitā vȝ lineā vel supficiē destruit psideratiōē mathe. di. q cōtingit lineā ptrahere in īfinitū: et q linee paralelle in īfinitū ptrahunt et nūqȝ cōcurrūt. Rūdet phs q negātes īfinitū ī actu nō destruūt cōsiderationē mathe. quia nō negāt ea qbus vtuntur mathe. non eni vtuntur mathe. magnitudine īfinita: sed tantum magnitudine finita: licȝ tantum quantum velint. s. ꝟm oēm ppōrtiōem et maxie q2 frustra vteretur linea īfinita cū oēs suas dmōstratōes possint saluare in linea finita: eedē. n. pportiōes sūt in linea parua et in linea magna: neqȝ. n. opȝ q geometra hēat magnitudinē īfinitā: sȝ quātācūqȝ magnitudinē ab alia voluerit secare: q2 poterit vnā lineā ab alia secare ꝟm pportiōnē decuplā et cētecuplā: et sic in īfinitū absqȝ magnitudine īfinita: cū in qlibet magnitudie finita seruent oēs pportiōes: nihil igit ad mathe. vtrū linea vel alia magnitudo sit finita vel īfinita sȝ multū differt in reb⁹ esse talē magnitudinē finitā vel īfinitā. Te. li. (Nō remouet aūt rō h̄ neqȝ mathe. a ɔsideratiōe). Cōstrue sic: nō remouet mathe. a cōsideratiōe sua h̄ rō dcā de īfinito: auferēs sic aliqd eē in actu īfinitū vt actu sit in augmētum trāsibile: neqȝ. n. sic īdigent infinito in actu mathe. nec q vtūtur infinito: sed solū eē quācūqȝ velint finitā magnitudinē maxie magnitudini finite ꝟm eādē sect secari rōnē. i. pportiōnē quātācūqȝ magnitudo sit altera. i. quātumcūqȝ altera magnitudo sit magna:

Te. cō. 71.

quare ad demonstrādum quidem illo mō quo mathe maticū demōstrāt nihil differt utrum linea sit finita vel infinita: esse autem in existentibus erit magnitudinib⁹ constitue sic: sed esse infinitum actu in magnitudinibus existentibus erit magna differentia.

Notandum fm cōmētatorē cōmēto 71. q mathematici pos-sūt ponere mēsurā maiorē celo: et h accidit eis: qz non cōsiderāt de mēsura fz q ē finis corpis nālis: sz fm q est nō in corpe: vñ qz mathe. abstrahūt magnitudinē a corpe nāli ponūt magnitudinē maiorē mūdo: nō fm rē: sz fm ymaginatiōē: neqz i demōstratiōe mathe. vtū-tur aliq tali pmissa: aliq linea recta est maior dyametro mūdi: neqz iste linee recte distātes ptēdunt in infinitū: si eēt linea recta qdrupla ad semydiametrū mūdi illa eēt in duplo minor dyametro mūdi. Et si linee recte distā tes in infinitū ptēdunt nunq cōcurrerēt: pstat aūt q ad veritatē pditionalē nō reqrit veritas añcedētis vel cō-

Tex. cō. 72. sequētis. (Qm̄ aūt esse). Ex pdictis ifert Arist. q si in-finitū est cā ipz est cā vt mā: pño qz qtuor sūt genera cā rū: vz mā et forma: eff. ciēs et finis: sz si ifinitū est cā: non pōt eē cā vt forma: qz forma est ex se finita: neqz vt effi ciens: qz sic eēt infinite virtutis: et subito ageret effectuz infinitū: neqz vt finis qz repugnat ifinito simpliciū rō finis: igif necessario ifinitū si eēt cā ipm eēt cā vt mate-ria. Le. li. (Qm̄ aūt cāe diuise sūt in quadrifariā). i. in q tuor modos: manifestū q sicut mā ifinitū cā ē. ¶ Se-cūdo quelibet priuatio si est cā est vt mā: sz infinitū est priuatio: igif si ifinitū sit cā est cā vt mā: maior patz: qz priuatio semper ē annexa mãe vt patuit: pño bui⁹ mi nor vō est nota: qz infinitū dicit priuationē finis sicut idiuisibile dicit priuatiōez diuisibilis: et qz qlibet pri-uatio est in subo: ideo subm ifiniti est corp⁹ cōtinuū sensi-bile. Le. li. (Et q ifinitū sit sicut mā pz: qz eē quidē diffi nitiuū ei⁹ ipi infinito priuatio est: cui⁹ p se subm cōtinuū et sensibile est). Tertio ondit idē p qndā signū: nā om nes anti ponētes ifinitū tanq mā: vt pla to qui posuit magnū et puū eē mā: et illi qui posuerunt mā eos esse mām rerū: et gnaliter oēs alij q locuti sūt de infinito acceperūt eū vt mā: ppterea incōueniēter lo-cuti sūt dicētes ifinitū esse pūnēs et nō cōtētū: cū de rō-ne mãe sit cōtineri et nō p inere. Le. li. (Uident aūt om nes alij sicut mā vtētes ifinito. vñ). i. pp quā cām. (In cōueniēs ē cōtinēs ipm facere sed nō contentum).

Notandum fm cōmētatorē cōmēto 72. q manifestum ē q cā ifiniti est mā: et q si infinitū sit cā erit cā sicut mā: qm̄ q ditas infiniti est priuatio finis: et cā priuatōis est mā sz subm isti⁹ priuatōis nō est mā absoluta a forma sz sub iectū ē corp⁹ nāle sensibile compositū ex mā et forma fm q est mōstratū: nō fm q est formatū. Ubi dicit Burle⁹ q cōmētator p mā itelligit ptes quā titatiuas: et p formā totū: sz illud nō pōt eē: qz subm in finiti est ppositū ex mā et forma fm cōmētato. ē: cōstat aūt q cōpositū ex ptib⁹ quātitatiuis et toto nō ē subm ifiniti. ¶ Dicēdū igif q sicut mā pria est cā oium priuā ōnū: ita est cā ifinitatis illarū priuā: ideo tā infini tas q ps quātitatiua bz rōnē mãe: ppterea cōmētator p mām intelligit mām primā: et p formā formā subalē. ¶ Propōnes quatuor ponit h cōmētator. ¶ Prima ē q quiditas infiniti est priuatio finis. i. in rōne quidita-tiua ifiniti icludit finis priuatio. Infinituz eni signat quātitatē cōnotādo priuatiōem finis: neqz hic accipit priuatio p negatiōe in subo apto nato: qz aliter ifinitū esset aptū natū esse finitū: sed accipit p negatiōe alicui⁹ existēns in subo: eo mō quo dicit esse vnū priuatiuum multitudinis: et indiuisibile esse priuatiōnē diuisibilis. ¶ Secūda ppositio: subz infiniti nō est mā abstracta a forma: pz: qz nō inuenit mā sine forma: sicut nō inue nitur forma sine mā: per cōmētatorē: antiqui aūt nō p cipiētes formā posuerūt māz sine forma eē subm ifini-ti. ¶ Tertia ppositio corp⁹ sensibile cōpositū ex mā et forma est p se subm ifiniti: pz qz mā nō recipit infinitatē absqz forma subali: et absqz quātitate pñua et sine alijs dispōnibus quātitatiuis facientibus ad esse forme. Nō ergo intēdit cōmētator q mā nō sit subz ifi niti: sz q subz ppinquū p se et in actu ē ipm ppositū sub stātiale. ¶ Quarta ppositio: ppositū ex mā et forma nō ē subm ifiniti fm q est formatū: sz fm q ē mōstratū: pz: qz forma fm q bui⁹ est finita: ergo nihil ē ifinitū fz q formatū: sed tm fm q est mōstratū. i. fm q ē quantuz et dimēsionatū: est igif infinitas passio corporis natu-ralis per materiam et quantitatem: quare &c.

Reliquuz au tē est). Ista est secūda pars huius capituli in q Arist. sol uit rōnes antiquorū: postq pbauit nullū eē actu ifinitū: et facit duo: qz primo pmittit se ad dicēda: secūdo exequitur ibi. Neqz eni Quā- Tex. co. 73.

tum ad primū dicit phus q vltimū faciēdū in hoc ter-tio libro et in hoc 2° tractatu est soluere rōnes antiquo rū qb⁹ arguebāt nō soluz posse esse ifinitū: qz tāle rōnes vere sūt et pcludūt verū. i. q ifinitū ē tā i pte q i diuisio ne magnitudis: sz alie qb⁹ arguebāt aliqd eē actu ifini-tū: quarū aliq peccāt i forma: aliq i mā: in forma qdem qz accipiūt aliq necessaria pcludēdo falsū: in mā vō qz accipiūt aliq falsa: quorū pria et pdictoria sūt vera: vt pa tebit i recta: ē rōnū. Le. li. Reliquū aūt est aggredi rō-nes antiquorū fz qs rōnes ifinitū eē videt nō solū po⁹ qz tale ifinitū ē: sz sicut dclaratū ē. s. nullū corp⁹ eē actu ifinitū: alia qdē ipor nō necessaria sūt argumēta q pec cāt in forma. Alia vō bñt quasdā veras pūtates. i. ve ra pria et pdictoria suarū pmissarū: et ex h peccāt in mā.

Notandum fm cōmētatorē cōmēto 73. q qdam illorū sermo-nū sūt veri: sz nō sequit ex eis illud q videt seq: et qdā sī falsi et hñt dictiōes veras. ¶ Tres fuerūt rōnes pbā tes infinitū esse in actu. Prima fuit ista: generatio ē eter na: et nunq deficit: ergo aliqd est corpus actu infinitū. Ista rō peccat in forma: qz quelibet premissarum ē ve-ra: et cōclusio falsa: et ratio erat ista: aliquid est finitum et omne finitū finitur ad aliud: igif infinitū est: vtraqz hec ratio peccat in forma: qz quelibet pars antecedens est vera et cōclusio falsa. Tertia ratio erat h: cōtingit yma ginari spatiū infinitū: et semp ymaginatio est vera: igi-tur infinitum spatiū est: aut sic: intellectus itelligit ifini-tuz corpus extra mundū: et intellectus nunq decipitur igitur extra celuz infinitū corp⁹ est. iam isti sermōes pec cant in mā semper cum accipiāt vnā premissarū falsaz. (Neqz. n.). Quinqz fuerūt rōnes pbātes infinituz esse nō tamē oēs soluit phus: qz nō duas primas que p-babant infinitū ex pte tēporis: et ex pte diuisiōis ma-gnitudis: qz cōcluserūt tm infinitū esse in po⁹ q ē necm et verū: sz soluit phs tres seqntes pbātes ifinitū i actu: q rum prima est ista: generatio est ppetua et nunq deficit

igitur aliqđ corpus est actu īfinitū:patet cōsequētia:qz si illud corpus esset finitū ex quo fit generatio tādem cōsumeretur p cōtinuā ablatiōem ab illo. Respondit phūs negādo cōsequentiā ex eo. qz generatio vni⁹ est corruptio alterius ⁊ ecōtra:si eniz mā geniti nō eēt mā corrupti id bene sequeret:sed qz eadē mā numero ē generati ⁊ corrupti:nō tamē semel sed īfinicies:iō stat tātum corpus finitū esse ⁊ generationē esse eternā. Te.li. (Neqꝫ eni vt generatio nō deficiat necessariū est īfinitum esse actu sensibile corpus:cōtingit eni alterius) .i. alicuius corruptionem alterius generationem esse cū hoc ꝙ omne finitum sit. [illegible]

Notanduz fm cōmētatorē commēto. 73.ꝙ generatum qz occupat locū corrupti:nō est necesse ex hoc ꝙ gñatio ē īfinitū locū eē īfinitū:qm si loc⁹ pcedat gñatū:⁊ gñatū ē factū successiue in īfinitū:⁊ generatio generati non sit corruptio alteri⁹:tūc nece ē locū eē īfinitū. Intēdit dicē cōmētator ꝙ si semp in generatiōe remaneret locus prior ⁊ etiā nou⁹ locus generaret opoteret necessario locū eē actu infinitū:⁊ cōsequēter in eo esse corp⁹ sensibile actu infinitū:etiā si semp fieret generatio ⁊ nihil corrūperetur ex oībus rebus generatis:tādē fieret aliqđ actu īfinitum:sed qz generatio vnius est corruptio alterius:⁊ in eodē loco nūero in quo aliquid gñatur:aliquid corrumpitur:nō oꝫ ponere locū īfinitū neqꝫ corpus īfinitum ad hoc ꝙ generatio sit eterna ⁊ nunꝙ deficiat. Ex isto loco accipitur ꝙ gñatio ⁊ corruptio sūt vna mutatio numero:sicut eniz idē est motus localis numero quo recedit ab vno loco ⁊ acceditur ad aliū locū:⁊ idē est motus alteratiōis numero quo deꝑditur vna qualitas ⁊ acquirit forma ꝯtraria: ita eadē est mutatio numero qua acquirit vna forma subalis ⁊ alia corrūpit.

Contra pdicta arguit:⁊ prio ꝙ generatio ⁊ corruptio nō sit eadē mutatio [illegible] neqꝫ spē nō [illegible] ē eadē mutatio nūo qz si nūc gñat ignis ex aqua in hoc instanti est corruptio aque:⁊ imediate ante hoc instās fuit generatio ignis vt supra determinatum est in declarādo diffinitionē motus:nō sunt ēt eedem mutatiōes spē:qz gñatio ⁊ corruptio sunt rōnes opposite p Aristo. quinto physicoꝝ. ¶ Secūdo arguitur ꝙ nō semp aliqđ corrūpitur quādo aliqđ gñatur:nec ecōtra. qz aliquādo gñatur lumē vel spēs aliqua sensibilis in medio absqꝫ corruptione alicuius:⁊ aliquādo corrūpit aliqđ istoꝝ absqꝫ gñatione noue forme. Similiter in nutritiōe corrūpitur forma substātialis nutrimēti:⁊ nulla gñatur:qz forma pcedēs nutri actuat mām nutrimēti:⁊ ī diminutiōe vera gñatur aliqua forma.s.alicuius elemēti vel alterius corpis subtilis absqꝫ corruptiōe forme pcedētis:aliter nō maneret idē animal:nisi modico tēpore:ī trāsmutatiōe ēt corporum nālium gñatur vnū ⁊ nō corrūpitur reliquū: qz gñatur mixtū ex elemētis absqꝫ corruptiōe elemē [illegible] elemēta manēt formaliter in mixto ⁊ corrumpitur idē in elemēta absqꝫ gñatiōe coꝝ. ¶ Ad primū dicitur ꝙ accipiēdo gñationez pro subito puentu forme substātialis aut cōpositi nālis:⁊ corruptiōem pro subita desinitiōe forme subalis vl cōpositi nālis:sic in eodē instāti nūero est gñatio ⁊ corruptio:qz in eodē instāti est inceptio vni⁹ ⁊ desinitio alterius:sed accipiēdo generationē pro mutatiōe ad subam:⁊ corruptiōez p mutatione ab esse sube ad nō esse eiusdē:sic tales mutationes nō sunt in aliquo instāti:sed iduisibiliter in tēpore:sic ꝙ quando gñat ignis ex aqua sicut imediate añ hoc fuit gñatio ignis ⁊ nūc primo ignis ē genitus. Ita imediate añ hoc fuit corruptio aq:⁊ nūc prio aq ē corrupta ⁊ sic cōcedit [illegible] corrūpi accipit gñatio ⁊ corruptio ꝓ inceptiōe ⁊ desinitione:⁊ cū allegatur phūs quinto huius di. ꝙ generatio ⁊ corruptio sūt mutatiōes opposite illud itelligitur respectu eiusdē ⁊ nō diuersoꝝ. Unde gñatio hominis ⁊ corruptio eiusdē sunt mutatiōes opposite sed generatio cadaueris ⁊ corruptio hoīs nō sunt mutatiōes opposite. ¶ Ad scdm cōcedit ꝙ nō semp gñatio vnius forme est corruptio alterius:nec ecōtra siue sit forma substātialis siue accidētalis:nisi sint forme imediate aut ꝯtrarioꝝ:nunꝙ eni gñat caliditas qn corrūpat frigiditas ⁊ ecōtra:⁊ nūꝙ gñatur forma vnius elemēti:qn altera corrumpat:⁊ ecōtra:neqꝫ hic phūs loquit de gñatiōe ⁊ corruptiōe formaꝝ sed cōpositoꝝ:qz forma fm phm septimo metha. nō ꝓprie gñatur nec corrūpitur sed cōpositū:nunꝙ igitur gñatur aliqđ cōpositū quin aliud corrūpatur:⁊ ecōtra si gñatur mixtū imediate ex elemētis [illegible] mo de [illegible] sed in actu manet [illegible] in potētia:ita ꝙ ignis desinit esse ignis:⁊ aqua desinit eē aq ⁊ aer desinit esse aer:⁊ terra desinit esse terra:sed manēt forme subales elemētoꝝ in ꝓprijs materijs absqꝫ denominatiōe ꝓpter aduētū forme mixti actuātis ⁊ denominātis. Itē in corruptiōe mixti imediate in elemēta gñantur elemēta:nō ꝙ generētur forme substantiales elemētoꝝ:qz prefuerūt in mixto:sed illud ꝙ erat po ignis fit actu ignis:⁊ ꝙ erat po aq fit actu aq:⁊ hī intēdit phs cū dic elemēta eē ī mixto ī po:⁊ vñ forme elitorum existētiū in actu ad suas materias hūt duplicē vnionem:vz inhesionis ⁊ īformatiōis. Pria vnio facit elemēta in potētia:⁊ scda facit ea in actu:⁊ qz in mixto habētiātū vnionez ihesionis:iō in mixto sunt in potētia:cū aūt corrūpitur mixtū forme elemētoꝝ que nō erant in mixto nisi potentia fiunt in actu fm formationem ⁊ denominatiōem. [illegible]

Sed dubitatur de hoīe ⁊ equo ⁊ [illegible] tur absqꝫ corruptiōe alicuius precedētis: dicit ꝙ licet nō corrūpatur vnū tāte quātitatis quātū est homo vl equus quādo hō vel equus gñatur:tñ corrūpitur aliqđ vnde ptes hoīs vel equi nō subito generātur cū toto:sed successiue successiōe tamē discōtinua p minima nālia:⁊ sicut generat vnū minimū:ita corrūpitur aliud vz seminis vel nutrimēti:iuxta doctrinā cōmētatoris dicentis prio huius ꝙ in generatiōe hoīs nō cessant ptes spermatis recedere ⁊ ptes hoīs aduenire donec pficiatur forma hūana:datur igit aliqđ minimū ad cuius gñatiōem gñatur hō vel equus:qđ quidē minimū gñatur ex alio minimo corrupto in eodē loco sicut dicit cōmentator:hoc tamē magis ptinet ad librū de generatiōe. (Amplius tāgi). Secūda rō probās aliquid Te. cō.74
esse infinitū actu fuit ista:aliqđ corpus finitū est:⁊ oē corpus finitū finit ad aliud:igit īfinitū corp⁹ est:pbatur cōsequētia:qz si oē corpus finitū finitur ad aliud accipio illud aliud:⁊ qro vtrū sit finitū vel īfinitum:si infinitū hr intētū:si finitū iterꝝ finit ad aliqđ:⁊ sic:aut illud est īfinitū vel oꝫ pcedere in īfinitū in corporib⁹ finitis ⁊ finiētibus:⁊ qualitercūqꝫ dicat habet intētū. Respōdet phs ꝙ differētia est iter finiri ⁊ tāgi:qz oē [illegible]

spera finitur τ nō finit aliquo extrinseco sibi:sed intrinseco vt sup [illegible] est accidat igit finito φ tangat sicut accidit illi φ habeat corpus extra se. Ad argumentū igit negatur ꝯña:τ cū dicit accipio illud aliud τ quero vtrū sit finitū vel infinitū dicit φ est finitum τ φ est vltima supficies celi:que quidem supficies est etiā finita nō aliquo extrinseco sibi:sȝ aliquo intrinseco videlicet aliqua linea circulari:τ nō tm̄ vna imo infinitis designādis per intellectū. Iterū que liber linea circularis vltime spe est finita τ finit non aliquo extrinseco:sed intrinseco tm̄ vȝ puncto eiusdē linee τ nō tant uȝ vno sed infinitis in potētia iuxta infinitas designatōes intellectus:qm̄ a quolibet illoꝝ puncto ꝓ pōt intellectus describere lineā circularē vltime spere punctus aūt nec est finitus nec infinitus. T. c. li. (Amplius tangi τ finiri alterū est hoc quidē. n.)scilicet tāgi ad aliquid extrinsecū ratio est cuiusdā. s. tacti vel tangibilis tangit. n. oē tangens aliquid extrinsecū sibi τ de numero finitoꝝ alicui accidit φ tangat:finitū autē nō ad aliqđ est extrinsecū sibi neqꝫ tangere ꝯtingenti cōtingens est. i. neqꝫ tangere cōpetit cuilibet corpori indifferenter.

Notandum ꝫm cōmētatorē cōmēto [illegible] φ ꝯtactus a[illegible] est a finitate:ꝯtactus. n. dicit in respectu alterius rei:finitas enim dicit in respectu sui ipsius:vnde dicit φ corpus finitū est illud φ ꝯtinet in vno termino aut terminis q̄ sunt sue supficies nō superficies corpoꝝ extraneoꝝ:oē enim tangens est finitum. Sed nō est oē finitū tangēs. Ecce ꝫm cōmētatorē φ finitum est quasi genus ad tangens cū oē tangēs sit finitū τ nō ecōtra mūdus. n. ē finitus:τ nō est tangēs:τ nō accipit hic tactus ꝓ potētia tactiua que est vnus sensuū exterioꝝ iuxta determinationē Arist. scđo de anima:sed accipit hic ꝓ cōtinuatione vel ꝯtiguatiōe corpoꝝ inuicē eo modo quo [illegible] ꝯtinua vel ꝯtigua:ꝓpterea cōmētator vt ponat int̄ tactū vitalem τ tactum non vitalem differētiā ꝯtinuationē aut ꝯtiguationē corpoꝝ inuicē nō vocat tactū sed ꝯtactū:anima. n. tangit ꝓprie ignē sicut ꝓprie vide colorem:sed nō ꝓprie ꝯtangit si. n. a. ꝓprie cōtāgit. b. opꝫ nō solū. a. tangere. b. sed etiā. b. tangere. a. ꝯstat autem φ tāgit ignē anima τ nō tāgitur ab igne sicut videt colorē τ nō videt a colore. ¶ Sȝ dubitat si oē tangēs ē finitum:τ non ecōtra:vtrū ꝯtangēs τ finitū seu ꝯtactus τ finitas sint eiusdē ꝑdicamēti vel diuersoꝝ. Rñdetur φ ꝯtactus cū sit cōtinuatio vel cōtiguatio corpoꝝ est respectus de ꝑdicamēto relatiōis:sicut vnio τ applicatio reꝝ ad inuicē τ ꝯsequenter ꝯtangēs τ cōtactū sunt relatiua eiusdē predicamēti:finitū aūt τ infinitū nō sūt ꝑ se in aliquo predicamēto sicut dicit Egidius hic illa esse ꝑ se in predicamēto qualitatis:τ esse q̄litates quantitatis ꝯtinue vel discrete:sed sunt reductiue de ꝑdicamēto quātitatis:cū nō sint genera neqꝫ spēs eiusdē predicamēti ex quo indifferēter cōpetunt quātitati continue τ [illegible] τ remissiuȝ sunt modi ꝑdicamēti q̄litatis. Sicut igit intēsio τ remissio nō sunt q̄litates sȝ modi q̄litatū denominātes illas itēsas vel remisas:τ ex hoc nō sūt i aliquo ꝑdicamēto ꝑ se sȝ tm̄ reductiue in pred camēto qualitatis rōne illoꝝ quoꝝ sunt modi:ita finitas τ infinitas nō [illegible] ꝯdenominātes illas esse finitas vel infinitas tam ꝫm quātitatē ꝯtinuaȝ quā discretā:τ ex hoc nō sunt in aliquo predicamento per se:sed tantum [illegible]

to quātitatis ratione quātitatis continue τ discrete: [illegible] quātitates [illegible] nō [illegible] sunt quātitatē [illegible] aūt a qualitate. Stat. n. ꝑ ymaginē aliquā quātitatem esse nulla qualitate existēte ex quo prior nā est quantitatis φ qualitatis:sed nō stat ꝑ ymaginationē aliquā quātitatē esse illā τ nō esse finitā nec infinitā:τ nō sequitur ratio infiniti quantitati ꝯgruit ꝑ phm primo hui⁹ [illegible] vel species illius ꝑdicamēti:quia sicut ꝓpria passio diffinit ꝑ subiectum suū ita modus diffinit ꝑ suū modificatū:cum dicatur etiā q̄dāmodo passio illius:finitas igit τ infinitas sunt modi τ passiones q̄titatis in q̄ sūt subiectiue sicut accidēs ꝓpriū in subiecto τ forma in materia [illegible] quātitas. Intelligētie aūt.) Tertia rō ꝓbans infinitū in actu fuit ista ꝯtingit ymaginari extra mūdū spaciū infinitū locum τ vacuū infinitū τ corpus infinitū:igit infinitū corp⁹ ē. Rñdit phūs negādo ꝯñam di. φ nō optet semꝑ credere intelligentie τ ymaginationi:iā. n. nō est in re augmētatio infinita:neqꝫ diminutio infinita:sed tm̄ in anima pōt enim aliqs intelligere τ ymaginari vnūquēqꝫ nostrum maiorē quā [illegible] aliquis nīm maior φ sit:τ licet sensus exterior nō decipiat circa ꝓpriū obiectū qꝛ nunq̄ cognoscit nisi in p̄sentia sensibilis tm̄ bene decipit sensus interior ac etiā intellectus:qꝛ q̄libet coꝝ cognoscit in absentia sensibiliū:τ pōt discurrere [illegible] sensatis:sȝ hec nō sunt [illegible] ad libꝛū de anima. T. c. li. (Intelligētie autē τ ymaginationi credere incōueniēs est nō. n. i re habūdātia τ defectus ē) s. augmentatio τ diminutio in infinitū:sȝ i intelligētia:vnūq̄qꝫ enim nīm vtiqꝫ intelligeret aliquis multiplicē. i. multiplicatio [illegible] in infinitū sed nō ꝓpter hoc extra alam aliquid est sicut ꝯsiderat ab aīa aut est tantā magnitudinē quā hēmus q̄uis intelligit aliquis sed qm̄ est i re sicut aīa itelligit vel ymaginat hoc accidit cum nō sit necessarium:sed cōtingens.

Notandum ꝫm cōmētatorē cōmēto 75. φ pōt aliquis ymaginari nos esse extra ciuitatē:sed nō sequit ex sua ymaginatione nos esse extra ciuitatē:sȝ cū fuerimus extra ciuitatem tūc ymaginatio eius erit vera:τ erit accidens enti: ymaginatio. n. sequit ens:sed nō ens ymaginationem accidit igit ymaginationi φ ita sit in re sicut est in aīa cū aliqñ ē ita. s. cū sum⁹ extra ciuitatē τ q̄s ymaginat nos esse extra ciuitatē:τ aliqñ nō est ita. s. cū sumus i ciuitate:τ qs ymaginat nos esse extra ciuitatē. Vñ ymaginatio sequit rem extra aīaȝ sicut quāta q̄lis τ vbi ꝑs esse res tanta talis τ ibi pōt ymaginari:sed res nō sequtur ymaginatōem qꝛ nō opꝫ rē talē τ tātam τ alicubi esse i re quātā qualē τ vbi itelligit anima vel ymaginat.

Contra [illegible] extra [illegible] bito ipm necessario est infinitū ꝫm ꝯmētatorē:qm̄ de⁹ extra mūdū posset creare vnū lapidē tm̄ τ illū elōgare a celo:igit ꝯtinue lapis ille plus distaret a celo:igit tūc esset spaciū interceptū inter celū τ lapidē [illegible] re. [illegible] creat [illegible] mūdū [illegible] τ dimensa sed [illegible] pono [illegible]

Tex. cō 75.

illos tres mūdos creari: igit iā est illud spaciū. Itē nō minus ponit spaciū iā ex mūdū quā poneret inter latera celi: si oīa essent annichilata: que nūc sunt infra cōcauū lune: sed si sic esset adhuc inter latera celi esset spaciū τ distātia ex quo se se nō tangerēt sed manerēt cōcaua. Rūdet admittēdo hec oīa de potētia dei: qz vā sūt licet ea nō admitteret Arist. qui infinitatē diuine potentie nō cognouit: τ cōcedo illū lapidē cōtinue plus distare a celo ex quo nō sequit aliqd esse spaciū inter celum τ istū lapidē qm̄ talis distātia qua celū distat a lapide nō est distātia absoluta neqꝫ mālis: sed tm̄ respectiua existēs subiectiue in lapide: creatis etiā tribus mūdis cōcedo quattuor superficies [illegible] distare [illegible] per aliqd interuallū: sed tm̄ distātia respectiua repta in illis superficiebus: nō tm̄ eadē numero sed alia τ alia ſm diuersitatē superficiez: semp. n. variato fundamēto variatur relatio dixit. n. supra phūs in hoc tertio φ duoꝝ distātium distare vnius nō est distare alterius. Si. n. tota spera actiuoꝝ τ passiuoꝝ esset annichilata eēt cōcedendū duas medietates celi inuicē distare: nō tm̄ distantia vt dicit cōiter sed distantia recta: nō quia aliq̄ esset linea recta inter duas medietates celi: sꝫ qz aliqua posset esse: modo respectus distātie ita dicit rectus nulla linea recta existēte sicut aliqua existēte dūmodo iter puncta distātia sit trahibilis linea recta: τ si cōceditur inter latera celi in casu isto esse aliquā distātiam nō dꝫ intelligi aliqd esse spaciū vel interuallū inter illa: quia ly inter nō sic significat in hīs terminis: sed solū φ latera celi aliqua distātia differūt sicut dicimus inter duos hoīes esse differētiam nō φ differētia duoꝝ hoīum sit aliqd medians inter duos hoīes: sed φ sit aliqua differētia qua differūt inuicē duo hoīes. (Tpus aūt). Unū dubiū soluit phūs: dictū est quidē φ nō dēmus credere intelligentie dicēti infinitū esse corpus in actu neque ymaginationi asserenti infinitū esse spaciū extra celum sed cōtra sequit anima ymaginat [illegible] tempus igit infinitū tpus est: τ sequit aīa intelligit infinitū motum esse: igit infinitus motus est: etiā sequit anima intelligit vel ymaginat magnitudinē esse diuisibilē in infinitum igit magnitudo est diuisibilis in infinitū: igit per idem sequit aīa ymaginat infinitū esse corpus in actu τ intelligit infinitū eē spacium extra mūdū: igit infinitum corpus est in actu: τ īfinitū est spaciū extra mūdū. Rūdet phūs negādo ꝯñam qz tempus τ motus necessario sunt infinita iā ſm rem quā ſm ymaginationem nō quidē infinita in actu sed in potētia sic φ nūq̄ pars accepta remanet cū parte accipiēda: magnitudo autē τ si est diuisibilis in infinitū in partes eiusdē ꝓportiōis nō tn̄ in partes eiusdē quātitatis. sicut etiā nō est augmentabilis in infinitū sic φ excellat oēm magnitudinē finitam: sicut igit aīa intelligens magnitudinē eē augmentabilē in infinitū simplr aut diuisibilē in īfinitū in ptes eiusdem quātitatis ymaginat falsum: ita si ymaginat aliqd esse corpus actu infinitū aut extra mūdū esse spaciū ipsa ymaginat illud φ nō est nec pōt eē. [illegible] Tempus aūt τ motus infinita sunt ſm intelligentiā τ ſm rem nō quidē actu sed potētia nō pmanente accepto cū accipiendo Magnitudo aūt neqꝫ diuisione in pte eiusdem quantitatis neqꝫ intelligibili augmētatione sic φ excedat oēm magnitudinē in infinitū vadit. Consequenter phūs epilogat circa determiata de infinito dicēs. Sꝫ de īfinito quidē quō ē τ quō nō ē τ qd est dictū est.

Contra dicta arguitur φ magnitudo non est diuisibilis in infinitū in partes eiusdem ꝓportionis qm̄ datur vltima pars ꝓportionalis [illegible] φ est ordo essentialis si dat primū datur vltimū: sed datur ordo essentialis in ptibus ꝓportionalibus ꝯtinui cōtinue fluēdo eandē ꝓportionem: τ datur primū. s. prima pars ꝓportionalis: igit etiam datur vltimū. s. vltima pars ꝓportionalis. Sed ratione arguit illud sic ponēdo φ. a. τ. b. incipiāt moueri sup. c. spacio. a. ꝯtinue velocius. b. sic φ in fine cuiuslibet ptis ꝓportionalis. a. expectet. b. quero igit vtruꝫ. a. τ. b. eque primo veniēt ad finem. c. spacij: aut. a. prius b. nō potest dici φ simul quia. a. ꝯtinue velocius mouebitur φ. b. si igitur. a. prius veniat quā. b. ad fineꝫ. c. spacij habetur intentū quia. a. expectabit. b. in finem cuiuslibet ptis ꝓportionalis vsqꝫ ad finē. c. spacij: igitur in finē. c. spacij dabitur vltima pars ex quo nō vlterius mouebitur. a. nec. b. Iterū sit. a. vnum corpus longum cuius pars ꝓportionalis sit totaliter alba: τ scōa totaliter nigra: τ tertia totaliter alba: τ quarta totalit nigra: τ sic in infinitum versus. b. superficiē terminantem ꝓportionales ptes minores: deinde pono φ tu tāgas. b. superficiē: τ quero vtrum tangis aliq̄ partē albā: vl nigram si aliquā partem albā τ vltra illā non est aliq̄ pars ꝓportionalis: igit illa est vltima: si aliqua nigra Arguitur eodem modo: si dicitur φ nō tangis aliquaꝫ partem albā: nec aliquā nigram. ¶ Contra tu tangis quālibet partem. a. terminatam ad. b. superficiem: sꝫ quelibet talis est alba vel nigra: qm̄ quelibet talis si habꝫ plus de albedine est alba τ si habet plus de nigrediē est nigra. ¶ Ad primum dicitur φ partes ꝓportionales continui nō essentialiter ordināur ex quo sunt eiusdem rationis τ non per se existunt: neqꝫ prima pars ꝓportionalis est prima simpliciter in cōtinuo: sed tātuꝫ ſm quid p designationē ad placitū: quia quacūqꝫ data prima pte ꝓportionali infinite alie possunt signari prime. Et ad rōem dicitur φ. a. τ. b. simul τ eqꝫ primo venient ad finem. c. spacij: non obstante φ. a. continue velocius mouebitur τ in fine cuiuslibet partis proporionalis expectabit. b. quia sicut minorabuntur partes proportionales in infinitū ita minorabunt in īfinitum expectationes: sic φ in fine. c. spacij nulla restabit expectatio: quapropter eque cito venient. a. τ. b. ad finem. c. spacij. ¶ Ad tertium concedo φ tu non tāgis aliquam partem proportionalem albam: nec aliquaꝫ partem proportionalem nigram: tamen bene tangis īfinitas partes albas: τ infinitas partes nigras. Unde totum. a. est album: quia prima pars proportionalis eius est totaliter alba cum sit medietas eius: τ totum residuum componitur ex albo τ nigro: scōa medietas a. terminata ad. b. est nigra: quia eius prima pars proportionalis est nigra τ residuum ex albo τ nigro: sed quarta ps a terminata ad. b. est alba: quia prima eius pars proportionalis est totaliter alba: τ totum residuum componitur ex albo τ nigro: quinta vero pars a. est nigra: quia prima pars proportionalis eius est nigra: τ totum residuum ꝯponitur ex albo τ nigro: cū igitur contingat isto modo assignare infinitas partes albas τ infinitas partes nigras terminatas ad. b. sequitur φ tangendo. b. superficiem tu tangis infinitas partes albas τ infinitas partes nigras. quare τc.

Explicit super tertio.

Lec. [illegible]

¶ Incipit liber quartus.

Similiter [illegible] est quartus liber physi. in quo Arist. determinat de passionibus extrinsecis corporum naturalium que sunt locus et tempus postquam determinauit de passionibus intrinsecis que sunt motus et infinitum. Et diuiditur in .3. tractatus: in quorum primo determinat de loco in secundo de vacuo. Ibi eodem autem modo. In tertio autem determinat de tempore. Ibi consequens autem est. Primus tractatus diuiditur in quattuor capitula: quorum primum inuestigat si est locus. Secundum ostendit quid non est locus ibi quoniam autem aliquid. Tertium querit quid est locus. ibi quid autem forte. Quartum manifestat qualiter entia sunt in loco. Ibi cum quid igitur. Primum capitulum diuiditur in duas partes in quarum prima probat locum esse. In secunda vero arguit locum non esse in secunda. Et vero se habet. In prima parte Arist. ponit duas conclusiones: quarum prima est ista: ad physicum pertinet considerare de loco. Secunda conclusio necesse est locum esse ibi et quidem igitur. primam conclusionem probat Arist. quadrupliciter et primo sic per rationem famosam ad physicum pertinet considerare de eo quod est necessarium omnibus rebus naturalibus: sed locus est necessarius omnibus rebus naturalibus: igitur ad physicum pertinet considerare de loco: patet consequentia cum maiori: minor vero fuit antiquorum opinantium locum esse necessarium cuilibet enti. dicebant enim omnia entia esse alicubi. in loco et rationem assignabant: quia omne quod non est non est in loco: vt patet inducendo: tragelaphus quidem non est in loco quia non est: et phygax non est in loco: quia non est: igitur per eos omne quod est illud est in loco et consequentia videtur tenere ex eo quia sicut negatio est cum negatione sic affirmatio est cum affirmatione. Le. [illegible] Similiter autem necesse est physici et de loco sicut de infinito considerare si est an non aut quo est et quid est et enim omnes que sunt omnes opinantur alicubi esse) idest in nullo loco: quod enim non est nusquam est. idest in nullo loco est: vbi enim est tragelaphus aut phygax. q.d. nullibi quia nullum illorum est tragelaphus idem est quod hircoceruus: et phygax idem est quod chimera secundum quod habetur in antiqua translatione.

Notandum primo secundum commentatorem commento primo quod Arist. non intendit perscrutari de loco an est secundum demonstrationem sed dyalecticam. locum enim esse est per se notum sed cum perscrutatur secundum dyalecticas quasdam dubitationes occurrunt huic questioni: que faciunt dubitare in loco an est vtrum sit de genere entium per se aut de genere entium per aliud. Sicut enim motum esse est per se manifestum ita locum esse est per se notum. videmus enim aliqua moueri sursum: et aliqua moueri deorsum: et quia propositio de secundo adiacente per se nota non demonstratur ideo non demonstrat Arist. locum esse: sed tantum perscrutatur dyalectice de loco arguendo locum esse et locum non esse propter difficultates localis occurrentes inuestigando diffinitionem loci. considerato enim quod est locus querit dyalecticus in quo predicamento est vtrum in predicamento absoluto aut respectiuo: et vtrum sit per se in predicamento aut per accidens: et vtrum sit corpus: vel aliquid corporis alicuius predicamenti: et vtrum sit procedere in infinitum in locis aut sit standum ad aliquem primum locum: et sic de multis aliis que faciunt dubitare locum esse. Sicut enim propositio motus est: est per se notum tamen multe questiones possunt circa ipsam fieri inducentes dubitationem de esse eius vtrum motus sit substantia vel accidens et si est accidens vtrum sit absolutum vel respectiuum et si absolutum vtrum permanens: vel successiuum: et si successiuum in quo predicamento est et vtrum per se aut per accidens aut per reductionem.

Secundo notandum secundum commentatorem commento eodem quod antiqui opinabant ipsum esse necessarium inesse cuilibet enti: et causa istius opinionis est quia cum viderunt quod illud quod est non ens vt chymera et hircoceruus non est in loco existimauerunt quod sequitur secundum conuersionem quod omne quod est ens est in loco sed declaratum est in logica quod non tenet ista conuersio: sunt enim entia que non sunt in loco: antiqui non percipientes nisi sensibilia crediderunt nihil esse ens nisi sensibile et corporeum concedentes ens et corpus inuicem conuerti: et quia omne corpus est in loco concluserunt omne ens esse in loco sic arguendo nullum non ens est in loco: igitur omne ens est in loco sed certum est quod illa consequentia non valet: quia antecedens est verum: et consequens falsum: cum multa sunt entia que non sunt in loco. Locus et intelligentie separate: peccat enim illa consequentia per fallaciam consequentis arguendo a positione consequentis ad positionem antecedentis: sicut non sequitur nihil quod non est animal est homo: igitur omne quod est animal est homo: nullum non ens est locus: igitur omne ens est locus: concludit enim inferius de suo superiori vniuersaliter affirmatiue: patet autem talem rationem peccare per fallaciam consequentis vt supra etc. Et de motu).

¶ Secundo arguit physicus ad illam conclusionem sic ad quemcumque pertinet considerare de motu locali pertinet considerare de loco: sed ad physicum pertinet considerare de motu locali igitur ad physicum pertinet considerare de loco: patet consequentia cum maiori quia motus localis includit in sua ratione locum: et minor declaratur nam ad physicum pertinet considerare de motu vt patet in secundo et tertio huius. igitur ad physicum pertinet considerare de illo motu qui est communissimus et prior: sed motus localis est communissimus: quia omne mobile ad quantitatem vel ad qualitatem est mobile motu locali et non econtra celum enim est mobile motu locali: et non ad qualitatem neque ad quantitatem: est etiam motus localis prior aliis motibus vt videtur .8. huius: igitur ad physicum pertinet considerare de motu locali. Le. [illegible] (De motu quidem communis maxime et magis proprius secundum locum est quem vocamus loci mutationem ad physicum pertinet considerare ergo et de loco).

Notandum secundum commentatorem commento primo quod motus localis est communior motuum: scilicet quem nullum est ens naturale et prior eorum secundum tempus et causam vt post declarabit. Quattuor dignitates attribuit commentator motui locali. Prima est quod est communissimus: quia in quocumque reperitur motus alterationis: augmentationis: vel diminutionis: generationis: vel corruptionis: reperitur motus localis: et non econtra: quia in corporibus celestibus reperitur motus localis et non aliquis nominatorum. Secunda dignitas quod extra motum localem non est aliquod ens naturale ita quod in quolibet ente naturali est reperire motum localem intelligendo per ens naturale compositum ex materia et forma excludendo ex hoc intelligentias quibus nullus motus potest competere: et si argueret de totali mundo aut de elemento terre quod est ens naturale et non mouetur motu locali: dicitur quod si non mouetur secundum totum sufficit quod mouetur secundum partem. Tertia dignitas quod motus localis est prior tempore aliis motibus: quia motus localis est perpetuus et primus [illegible] sine illo motum aliquem incipere esse et desinere est [illegible] primabus [illegible] cessat motus adeo desinit motus ad quantitatem habens quantitatem et desinit motus ad qualitatem [illegible]

qualitate: et sic de singulis. Quarta dignitas est q motus localis est causa oium alior motuū: nō.n.est generatio: vel corruptio: augmentatio: vel diminutio: absq alteratione: et nō est alteratio: absq applicatione agentis ad passum: et nō est applicatio agentis ad passum absq motu locali: igitur motus localis est causa oiu alior motuū: sed hec magis fient manifesta .8°. huius. (Habet aūt multas). Tertio arguit phus ad eandem cōclusionē sic: ad phisicum ptinet cōsiderare de illa passione nāli circa quā occurrūt multe dubitatiōes: sed locus est huiusmodi: igit et c. Patet cōña cū maiori et minor declaratur tam ex esse loci: quā ex quiditate eiusdē. Nam ex quibusdā que cōpetūt loco vt esse pseruatiuū locati: et esse illud ad q mouētur corpora nālia apparet locum esse: et ex quibusdā etiā que cōpetunt loco apparet locū nō esse: vt locum eē equalē locato: et cōtinere locatum: et ex quiditate etiā loci apparēt dubitatiōes qualiter sit diffinibilis locus cū nō eadem rō loci cōpetat oibus que sunt in loco: aliter enim elemēta sunt in loco et aliter celum est in loco et aliter vltima spera est in loco sm q videbitur infra. Lē. li. (Habet aūt multas dubitationes quid forte sit locus: nō.n. videt eadem rō loci cōsiderātibus ex oibus que insunt). i. ex omnibus hijs que sunt in loco.

Tex. cō. scd̄i.

Notandum

sm cōmentatorē cōmento scdo q causa difficultatis quiditatis eius est q cū cōsiderabimus de illo nō inueniēmus ipsum vnū dictū vniuoce in oibus corporibus nālibus: sed .q. dictū modo dubitatiuo .i. multipliciter: et scire quiditatē huiusmōi entiū est difficile: qz appropinquat ei q nō hz cōem nām: et ideo latet et diffinitio cōis declarat hāc nāz cōez. ¶ Ppositiōes quattuor ponit hic cōmētator ex quibus apparet difficultas in cognoscēdo quiditatē loci: quar prima est ista: locus nō dicitur vniuoce: sed multipliciter in oibus corporibus nālibus: pz cū nō vno et eodē modo oia corpora nālia sint in loco: elementa.n. sunt in loco sm totū celū est in loco p partes et vltima spera est in loco per centrū. Itez elementa sunt per se in loco quibus totus orbis celestis habēs orbē superiorē est per accidens i loco p se: sed vltima spera est per se in loco p accidēs: et hec oia inferius declarabunt: iō locus nō inuenit i oibus corporibus nālibus vniuoce: sed multipliciter. ¶ Scda ppositio difficile est scire quiditatē loci: pbatur. Ideo difficile est scire quiditatē nature: qz natura nō eodem mō: nec sm eandē rōnem tm̄ cōpetit oibus naturis: cōpetit.n. prius forme q materie: et cōpetit forme vt est principiū actiuū: et materie vt est principiū passiuum. difficile est etiā scire quiditatē forme: qz nō eodez modo neq sm eandē rōnem simpliciter cōpetit oibus formis: cōpetit.n. forme substantiali primo et forme accidentali ex cōsequenti: cōpetit etiā forme substātiali vt aduenit enti in potētia: et forme accidentali vt aduenit enti in actu. Sed locus nō eodem modo neq sm eandem precisam rōnem cōpetit oibus locis sicut neq oibus locatis qz prius cōpetit loco nāli q violento: et loco nāli: vt est pseruatiuū locati: loco aūt violento vt est destructiuū illius: ppterea difficile est scire quiditatem loci. ¶ Tertia ppositio loc⁹ appropiquat ei q nō hz nām cōez: pbatur: aliquid est simpliciter vniuocū: scilicet q cōpetit multis sm vnicā rōnem: vt homo et quelibet spēs specialissima: aliud est equiuocū simpliciter q importat multa solū diuersis rōnibus vt canis et acutea. Aliquid aūt est partim vniuocū et partim equiuocū vt aīal et quodlibet genus indifferenter: et tale reperit i duplici differentia: nā quoddā est q importat oia sua significata eque primo vt aīal: et color: et tale dicitur ppinquū vniuoco simpliciter: quoddā vero q importat illa sm prius et posterius vt numerus et figura: et hoc dicit esse ppinquū vniuoco simpliciter: qz igit locus est genus importans sua significata sm prius et posterius: ideo dicitur esse ppinquū equiuoco simpliciter: et qm equiuocum simplr nō hz aliquā nām cōem: et cū nō sit diffinibile: iō locus dicit appropinquare sibi q nō hz nām cōmunē. ¶ Quarta ppositio: nā loci est nā cōis declarata p diffinitiōem cōem .i. natura loci est nā generis declarata per diffinitiōem genericā: pz quia locus nō est spēs specialissima: sed genus cōtinēs locū sursum et deorsum ante et retro dextrū et sinistrū: iō illa diffinitio debet eē generica cōpetens multis spēbus sicut diffinitio mot⁹ et nature: ex quo apparet q cū cōmentator dixit locuz dici nō vniuoce sed multipliciter in corporibus naturalibus noluit dicere locū esse equiuocum simpliciter quia tunc nō cōpeteret ei diffinitio: sed voluit dicere locū nō eodez modo: neq vna rōne tm̄ inueniri in corporibus naturalibus: sed diuersis modis: et diuersis ratiōibus et hoc expressit cū dixit quasi ad denotandū locū non esse equiuocū simpliciter: sed quodaz mō. (Amplius āt). Quarto ad candē cōclusionē arguit phus sic: ad physicum ptinet cōsiderare de illo q nō est pdubitatū neq bene exquisitū ab antiquis: sed locus nō est predubitatus neq bene exquisitus ab antiquis: igit ad physicū ptinet cōsiderare de loco: patet cōña cum maiori qz antiqui nō versabant nisi circa nālia: et minor est nota: qz nullam dubitatiōem mouerūt circa locum neq bene diffinierunt locū: di locū eē illud q ē necessariū in eē cuiuslibet entis cū ista diffinitio nō sit bona: sed est alia danda ad quā ppter suā difficultatē: et illor ingenij ruditatem nō potuerunt attingere. Le. li. (Amplius autem neq habemus nihil). i. aliquid ab alijs pdecessorib⁹ neq pdubitatū neq bn̄ exquisitū de hoc ē ab antiqs.

Notādum

sm cōmentatorē cōmento scdo q huiusmodi diffinitiones difficile inueniunt per regulas dantes diffinitiones que sunt diuisio et cōpositio et demōstratio vbi dicit Burleus q cōmentator intelligit demōstratiōem nō demōstrationē simpliciter que est ex prioribus simplr sed p demonstratiōem intelligit demōstratiōem a signo que est ex posterioribus accidētibus: substātie.n. et quiditates rez naturaliū nō possunt sciri a nobis nisi ex posterioribus et accidētibus vt dicit cōmētator sexto metha. Sed illud nō credo ego eē de intētione cōmentatoris: qz cōsuetum est scdo et tertio huius nālem inuestigare diffinitiones p demōstratiōes a priori cōcludēdo demōstratiue diffinitionē mālem p formalē vt patuit de diffinitiōe motus et nature. Ideo diffinitio loci cum sit mālis poterit p formalē demōstrari: vnde prius est locus quā sit terminus cōtinētis. Antiqui.n. ponebāt locum: et nō dicebāt eū eē terminū cōtinentē. si.n. deus annihilaret totā celū remanēte superficie cōcaua lune ipsa esset locus elementorum: et tn̄ nō esset terminus cōtinentis. Si igit sic argueret ois superficies cōtinēs per se primo est terminus cōtinentis imobilis primū: sed locus est superficies cōtinēs p se primo: igit locus est terminus cōtinentis imobilis primū: demōstraretur diffinitio materialis per formalem. Et licet diffinitiones naturales inuestigent a posteriori per effectum adhuc per hanc inuestigationem possunt a priori per causam inuestigari et p aliam

diffinitionem demonstrari iuxta doctrinam Arist. scdo de aia primo investigātes diffinitionē nālem anime a posteriori p effectū deinde a priori demōstrative simpliciter p diffinitionē formalē: qñ aūt dicit cōmentator ꝙ substantie ⁊ quiditates reꝝ naturaliū nō possūt sciri a nobis nisi ex posterioribus ⁊ accidētibus vult dicere cōmētator ꝙ nos nō possumus habere noticiam scientificam taliū nisi ꝓcesserit noticia effectuum ⁊ accidentiū. Et hoc est verū q2 nec methaphisicus: nec phūs potest ꝓcedere a priori nisi prius ꝓcesserit a posteriori. Quia igitur in capitulo de motu ꝑter hos modos hōiatos cōmētator dedit quartū investigandū diffinitionem alicuius .s. inductionem. Ideo dicit ꝙ quattuor sunt regule dantes diffinitionē .s. inductio cōpositio: divisio ⁊ demōstratio: verbi gratia hec diffinitio homis aial rōnale: potest quadrupliciter investigari. Primo per viā inductiōis sic iste homo ē aial rōnale: ⁊ iste homo est animal rōnale ⁊ sic de aliis: igit ois homo est animal rationale. Scdo investigatur illa diffinitio per divisionē: fcā. n. divisiōe illius generis animal per rōnale: ⁊ irrationale: ⁊ ꝯcessa illa: nihil ꝙ est homo ē aial irrationale: arguat sic: ois hō ē animal rōnale vel animal irrationale: sed nihil ꝙ est homo ē aial irrationale: igit ois homo est aial rationale. Tertio investigat eadem diffinitio p viā cōpositiōis divisio. n. toto ꝑdicamēto substantie incipiēdo ab ente: q2 differētia adveniens generi ꝯstituit spēm: accipiat illa differētia rōnale ⁊ aggregetur generi animal. sic ꝙ cōponat vnū ex genere ⁊ differētia: vbi genus teneat locū materie: ⁊ differētia locū forme: ⁊ habebit diffinitio hoīs. Quarto investigat hmōi diffinitio p demōstrationē tam a priori quā a posteriori primo quidē a posteriori sic: omne animal disciplinabile ē aial rōnale: ois homo est animal disciplinabile: igit ois homo est aial rōnale: deinde a priori isto modo: oē aial ordinatū ad felicitatē est animal rōnale: ois hō est animal ordinatū ad felicitatem: ergo ois homo est aial rōnale: ⁊ quia locus iequiter ⁊ diversis rōnibus ꝯtinet sua signata ideo sua diffinitio est ambigua: ⁊ quasi equivoca ꝑpterea cum difficultate pōt ipsa ⁊ quelibet sibi similis investigari p divisionem: aut ꝯpositiōem aut demōstrationē: cum non inveniat genus supra locū nisi cū difficultate divisibile in duas differētias quaꝝ vna sit ꝯvertibilis cū loco ⁊ ꝯsequēter cum difficultate pōt haberi ꝓprietas loci: q2 igit divisio ⁊ ꝯpositio ꝑsupponit differētias: dēmonstratio aūt a priori presupponit genus ⁊ demōstratio a posteriori ꝓpriam passionē: ideo cū difficultate poterit investigari loci diffinitio aliquo istoꝝ modoꝝ: sed per viā inductiōis facilius poterit hoc fieri ꝑpterea cōmentator facit mētionē de inductione. (Quod quidem igitur) Scdā cōclusio: necesse est locū esse. Istā cōclusionē phūs quadrupliciter arguit ⁊ primo sic: necesse est illud esse ꝙ ꝯtinet successive plura corpora: sed locus est huiusmodi: igitur ⁊c. pꝫ ꝯsequentia cū maiori: ⁊ minor declaratur: qm vas successive ꝯtinet aerem ⁊ aquā primo quidē aerem: scdo aquā: ⁊ iterū aerem sic ꝙ nunꝙ continet adequate simul aerem ⁊ aquā cum sit impossibilis penetratio corpoꝝ. Le. li. (Quod quidem igit locus sit videtur ex transmutatione locali manifestum esse vbi nāꝗ nō est aqua hic exeunte sicut ex vase iteꝝ aer inest. Ex ista ꝯclusione phūs infert locū esse distinctum a corporibus locatis qm illud in quo aliqua corpa sibi mutuo succedūt est distinctū ab illis: sed in loco corpora locata sibi mutuo succedunt: igitur locus est aliquid distinctum ab illis: pꝫ ꝯsequentia cū maiori minor autē est declarata: qm in eodē loco in quo est aer erit aliquod corpus .s. aqua p ꝯmutationē ⁊ trāsmutationē localē. Le. li. Quādo aūt eundē locum ꝙ aer hꝫ aliquod aliud corpoꝝ determinat .s. aqua aut vtrūꝫ hoc vꝫ locus ab hos que sunt ⁊ cōmutāt successive alterū ab illis cuiusl esse videt in quo. n. aer est nūc aqua in hoc prius erat ꝗre manifestū est ꝙ erat locus aliquid ⁊ receptaculum alteꝝ ab vtrisꝗ in ꝙ ⁊ ex ꝗ mutatū ē q̄ sub ꝫ illoꝝ).

Notandum fm cōmentatorē cōmēto tertio ꝙ illud in quo mō est aer: iam in eo prius erat aqua. ⁊ tamen est fixum recipiens prius successionē istoꝝ duoꝝ: ⁊ hec duo corpa nō sunt fixa: sꝫ successiva: ergo ē aliud necessario a corporibus accidētibus in hoc ꝙ est fixū cū hoc ꝙ ē famosum est notū per se. Ecce argumētū cōmentatoris cōtinens aeris ⁊ aquā est fixū: sed aer ⁊ aqua sunt successiva: ⁊ fluxibilia: igit ꝯtinens aerem ⁊ aquam nō est illa neꝗ aliquod illoꝝ. ¶ Dubitatur quia videt velle cōmētator ꝙ idem locus numero sit successive aeris ⁊ aque ⁊ ꝙ illud nō sit tm̄ famosum: sed etiā per se notū: sꝫ cōtra locus aque existētis in vase est aggregatū ex superficie vasis: ⁊ ex superficie aeris: sed impossibile est illud aggregatum eē locū aeris cū exitu aque necessario corrūpatur superficies aeris locās particulariter aquā. Rūdet ꝙ cōmentator loquit de corpore locāte ⁊ nō de superficie: cōstat aūt ꝙ non corrūpit vas sed manet successive ꝯtinens aerē ⁊ aquā. ⁊ si loqueret de superficie locāte sufficit ꝙ manet idē locus numero fm ꝑtem ⁊ si nō fꝫ totū. Ex isto loco accipit vnū famosum vꝫ ꝙ sicut trāsmutatio qualitativa facit cognoscere mām̄ata trāsmutatio localis facit cognoscere locū: ideo eundē locū numero ꝯtinere plura corpora successive est per se notū sicut per se notū est ad experiētiam illa corpora localiter transmutari. (Amplius autē). Scdo arguit phūs ad istam cōclusionem sic: necesse est illud eē ad ꝙ movent corpora naturalia: sed ad locū movent corpora naturalia: igit necesse est locū eē: pꝫ ꝯsequentia cum maiori ⁊ minor est nota ad experiētiam qm ad locum sursum movent levia: ⁊ ad locū deorsum movent gravia. Ista tertia ratio ꝓbat primo locū eē aliquid q2 aliquid est ad ꝙ moventur corpora simplicia: videlicet ignis sursum: ⁊ terra deorsum. Scdo ꝓbat locum eē ꝯservativū locati vnūquodꝗ. n. corpus naturale nō ꝓhibitum movetur ad locum suū vt ignis sursum: ⁊ terra deorsum: ⁊ nō ad quēcūꝗ locū indifferent sed ad determinatū vt terra ad mediū mūdi: ⁊ ignis ad ꝯcavū lune: ꝙ non eēt nisi locus ille haberet quandā potentiā naturalē cōvenientem ipsi locato per quā illud ꝯservaret in loco illo. Tertio probat plures eē spēs loci: vꝫ sursum ⁊ deorsum: ante ⁊ retro: dextrum ⁊ sinistrū: qm sicut corpora naturalia differunt specie ita virtutes ꝯservative ad ꝗs movent differunt specie: sꝫ loca nālia includūt illas virtutes naturales: igit loca naturalia differūt specie. Le. li. (Amplius autem loci mutationes physicoꝝ corporum ⁊ simpliciū vt ignis ⁊ terre: ⁊ talia nō solum ostēdunt ꝙ aliquid est locus: sed etiam habeat quādam potentiam locus: fertur. n. vnūquodꝗ in locum suū nō prohibitum hoc quidem sursum illud vero deorsum hec autem sunt loci partes ⁊ species sursum ⁊ deorsum ⁊ relique sex dimensionum [illegible] differentie [illegible].

Notandum fm comentatorem commēto quarto ꝙ sursum ⁊ inferius sunt partes loci quas [illegible] fm ꝙ ge

Tex. cō. 4.

[illegible]us diuiditur in suas differẽtias specificas: ⁊ dixit sũt partes loci que sunt species illius ne aliquis intelligat per partes [illegible] ſm quantitatẽ nõ ſm formam: [illegible] ꝙ ſm cõmentatorẽ sex differentie compositionũ nõ solũ sunt partes quantitatiue: sed etiã partes subiectiue loci: dictũ ẽ.n. in tertio libro ꝙ locus potest tripliciter accipi. Primo vt dicit tm̃ respectũ ad totum: ⁊ sic non sunt nisi due species loci: vz sursum ⁊ deorsum: que nõ sunt partes quantitatiue loci. Scd̃o vt dicit tm̃ respectũ ad partem: ⁊ sic sunt sex species loci que sunt etiam ptes quantitatiue loci .s. sursum ⁊ deorsum dextrum ⁊ sinistrum ante ⁊ retro. Tertio vt dicit indifferẽter respectũ ad totum ⁊ ad partem: ⁊ sic sunt octo species loci quarum due sunt tm̃ partes subiectiue .s. sursum ⁊ deorsum ⁊ alie sex sunt simul partes subiectiue ⁊ partes quãtitatiue ita ꝙ datur duplex sursum ⁊ duplex deorsũ: vnũ quidẽ ꝙ est tantũ pars subiectiua [illegible] aliud vero ꝙ ẽ pars subiectiua: ⁊ pars quantitatiua: ppterea dicit phus in littera: hec autem sunt loci partes species sursum ⁊ deorsum ⁊ relique sex distantiarum ad denotandum octo

Tex. cõ. 5. esse species loci. (Sunt autem). Et si aliquis dubitaret vtrum iste noiate species loci sint in mundo ex natura rei vel tm̃ per respectum ad nos. Rñdit phus ꝙ sunt i mundo ex natura rei ꝙ ipse probat sic: species loci videlicet sursum ⁊ deorsum: ante ⁊ retro dextrũ ⁊ sinistrum que sunt tm̃ per respectum ad nos nõ semp manẽt eedẽ in eodem [illegible] ꝙ nunc est sursum vel dextrum p respectũ ad te: fiet deorsum: vel sinistrum te mutato: sed huiõi species semp manent in vniuerso qualitercunq; vertamur vel cõuertamur: igit̃ nõ sunt iste species loci tm̃ per respectũ ad nos sed ex natura rei i toto vniuerso: nõ tñ in qualibet parte mundi sunt indifferenter oẽs iste species loci: sed sunt in determinatis ptibus mũdi. In natura igitur determinatũ est sursum ⁊ deorsum ita ꝙ illud tm̃ dicitur sursũ ad ꝙ mouetur ignis ⁊ alia leuia ⁊ illud tm̃ dicitur deorsum ad ꝙ mouetur terra: et alia grauia: que quidẽ loca non differun tm̃ situ ⁊ positione sed differunt etiã potẽtia ⁊ virtute: quia vt dictũ est talia loca habent potẽtias ⁊ virtutes naturales diuersarum rõnum. Le. li. (Sunt aũt huiusmõi nõ solũ ad nos dextrorsum ⁊ sinistrorsum sursũ ⁊ deorsũ nobis quidẽ.n. semp idem manet ꝙ dicit̃ per respectũ ad nos sed ſm positionem quocũq; vertamur fit aliquid ⁊ aliud ppter quod idẽ multotiens fit dextrum ⁊ sinistrum sursum ante ⁊ retro in natura aũt determinatum est seorsum vnũquodq; nõ enim qm̃ cõtingit sursum est) idest nõ enim quelibet pars mundi est indifferẽter sursum: sed vbi fertur ignis ⁊ leue: simlit̃ deorsum nõ q2 contingit .i. nõ vbiq; est deorsum: sed vbi sunt habẽtia grauitatẽ ⁊ terrena tãquã nõ positione solũ dicta: sed potentia ⁊ virtute. (Ostendunt autẽ). Confirmat phs dicta sua exemplo rerum mathematicaliũ sic: iste differentie positionis aliter cõpetunt rebus naturalibus aliter rebus mathematicis sed res mathematice nõ habent has naturalr̃ differentias positionũ: sed tm̃ per respectum ad nos: q2 in eis illud est dextrũ ꝙ respicit in nobis ptem dextrã: ⁊ illud est sinistrum ꝙ respicit in nobis partem sinistram: igit̃ res naturales habent istas differentias positiõis naturaliter in mũdo ⁊ nõ tantũ per respectũ ad nos. Le. li. (Ostendunt autẽ ⁊ mathematica ꝙ dictum est cũ.n. nõ sunt in loco ſm se sed tm̃ ſz positionem ad nos habent dextra ⁊ sinistra: quare solũ est [illegible] positionẽ per respectũ ad nos nõ habentia natura) idest naturaliter horum vnũquodq; idest quãlibet dictarum positionum.

Notãdum primo ſm cõmentatorẽ cõmento quinto ꝙ superius ⁊ inferius sunt duobus modis alia.n. sunt que sunt in respectu ad nos absq; eo ꝙ habent esse extra aĩam in se ⁊ alia que habent esse naturaliter. Iste ergo differentie sursum ⁊ deorsum: dextrum ⁊ sinistrũ: ante ⁊ retro dupliciter sumũt̃ .s. naturalr̃ absolute ⁊ respectiue ad nos primo modo nunq̃ variant̃: neq; transmutant̃ ad trãsmutationẽ nostram: sed semp manẽt eedem ⁊ sic reperiuntur in mundo ⁊ in celo. Sed scd̃o modo variantur ad transmutationẽ nostram ſm ꝙ successiue respiciunt diuersas partes nostras ⁊ sic reperiunt̃ in corporibus inanimatis: quando ergo dicit cõmentator ꝙ sursũ ⁊ deorsum habent esse in aliquibus respectiue ad nos absq; eo ꝙ hñt esse ex aĩa: nõ oz intelligi ꝙ differentie positionũ reperte in respectu ad nos nõ sint ex aĩa: q2 tales differentie sunt respectũ extra aĩam sunt in rebus inanimatis: sed ꝙ tales differentie nõ sunt in rebus seclusa aĩa. vnde si deus annichilaret totũ mundũ p̃ter vnũ lapidẽ i eo nõ eẽt aliq̃ dña positionũ .s. sursum ⁊c̃. Si autem annichilaret totũ mundũ p̃ter hominẽ vnũ in eo essent oẽs differentie positionũ. Si vero annichilaret totũ mundũ preter vnũ hominẽ ⁊ vnum lapidẽ tam in isto homine quã in illo lapide essent omnes differentie positionũ: sed nõ eodẽ modo quia in isto hoĩe essent naturaliter absolute ⁊ in illo lapide tantũ respectiue: scilicet per respectum ad diuersas partes isti⁹ hominis: ita ꝙ i ea parte lapidis que obijcitur dextre pti hominis causatur respectus dextreitatis: ⁊ in ea parte [illegible] causat respec⁹ sinistreitatis.

Secundo notadũ ſm cõmẽtatorem eodẽ cõmento ꝙ ista loca non sunt contraria in loco tãtũ .s. quia sunt in duobus extremis vnius linee recte longissime: sed ⁊ cũ hoc sunt contrarie ſm potentiam. Res enim quarum substantie sunt similes contrarijs habent substantias ꝯtrarias aliquo modo Intendit cõmentator ꝙ sursum ⁊ deorsum duplicit̃ cõtrariantur videlicet ſm situm ⁊ potentiã. Scd̃m situm quidẽ quia sunt extrema vnius linee recte longissime .s. ꝯtracte a centro mundi ad cõcauũ lune ſm potentiã autem quia habent virtutes cõtrarias similes locatis ꝯtrarijs terra quidẽ ⁊ ignis sunt cõtraria: ideo virtutes preseruatiue illorum sunt etiã ꝯtrarie qm̃ virtus preseruatiua ignis est sibi similis: ⁊ cõueniens: terre autem ẽ disconueniens: ⁊ virtus preseruatiua terre est conueniens ⁊ similis terre: sed igni discõueniens. Et cũ dicit cõmẽtator lineam ꝯtractã a centro mundi ad concauum lune esse lineam rectam longissimã nõ loquitur simpliciter quia dyameter mundi ac etiam totius spere elementorum est linea recta longior q̃ linea signata: sed intẽdit ꝙ illa ẽ linea recta lõgissima extremorum cõtrariorum: nõ extrema dyametri mundi seu dyametri spere elementorum nõ contrariantur neq; cõtrarietate situs neq; contrarietate virtutis.

Tertio notandum ſm cõmentatorẽ eodem cõmento ꝙ partes existentes in corporibus mathematicis nõ sunt ptes existẽtes in eis extra intellectum scd̃m ꝙ sunt mathematica sicut est dispositio i corporibus naturalibus .s. quoniã inueniũtur in eis partes sex distincte ſm naturam ⁊ hoc in animato in inanimato autem nõ inueniuntur hec: sed sunt res que estimantur in eis estimatione tantum: ita ꝙ extra animam non sunt sicut sunt in anima. Prima pro-

positio cõmenti est ista: differentie positionũ nõ reperiuntur in corporibus mathematicis sm q mathematica sunt: pz quia corpa mathematica sm q huius considerant sm q quanta ⁊ nõ sm q qualia: constat aũt q quãtitas sm q hui⁹ ⁊ si habet partem extra partez nõ tamen hz partem dextram neqz partẽ sinistraz cuz ista diuersitas priuz pueniat ex diuersa virtute motiua que nõ reperitur in quantitate sm q huius. Secunda propositio cõmenti: differentie positionũ inueniuntur in corporibus naturalibus sm q sunt corpora aĩata patet quia in talibus corporib⁹ inuenit diuersitas virtutum facientiũ ad diuersos motus: illa enim pars taz in animali quã in celo a qua incipit motus dicitur dextra: ⁊ opposita sinistra: alie etiam diuersis rõnibus et virtutibus dicuntur sursum ⁊ deorsum ante ⁊ retro vt dixi in tertio libro. Tertia ppositio cõmenti: differentie positionũ nõ inueniũtur i corporibus nãlibus sm q sunt inanimata: pz quia sicut quãtitas in eo q huius nõ habet sursum neqz deorsum ita nec lapis neqz lignum: hec. n. sunt corpora homogenea eiusdẽ rationis per totũ nõ habentia diuersas virtutes in diuersis ptibus sm quas diuersi motus possint illis corrñdere. Quarta ppositio cõmenti differẽtie positionũ inueniuntur in corporibus mathematicis ⁊ nãlibus in aĩatis sm extimationẽ: ⁊ tamen sm q sunt extra animaz. Istam ppositionẽ sic intelligit Egidius dicens. Ideo aliqđ corpus mathematicũ esse dextruz: quia ymaginamur illud ex parte dextra: vel esse sursum: quia ymaginamur illud eẽ in aere: vel in igne: aut deorsum eẽ qr ymaginamur illud esse in medio mũdi: vel in terra. Credo q illud sit verũ attribuẽdo differentias positionũ toti ita q corpus mathematicũ nõ est sm se totũ sursũ vel deorsum dextrum aut sinistrũ: ante aut retro: nisi sz estimationẽ ⁊ ymaginationem cũ corpis mathematici aliqua pars est sursum: ⁊ aliqua deorsum: ⁊ aliqua dextra: ⁊ aliqua sinistra: preter oẽs ymaginatiões sm q aliam ⁊ aliam partez respicit aliquis: loquit ergo cõmentator de differentijs loci nõ sm q sunt vbi: sed sz q sunt positiones: ⁊ nõ loquit de differentijs positionuz sm q attribuunt parti: sed sm q attribuuntur toti: ex predictis patet puenientia ⁊ differentia inter corpa mathematica: ⁊ nãlia inanimata: quo ad differentias notatas: conueniunt. n. in eo q sicut differentie positionum toti nõ competũt corporibus mathematicis nisi sm extimationẽ: ita non cõpetunt corpibus nãlibus nisi sm ymaginationem: conueniunt etiam qr sicut differentie positionũ attribute parti inueniunt in corporibus mathematicis pter psiderationem anime: semper tamen per respectũ ad partes animati: ita ⁊ in corporibus inanimatis. Sed differunt in alio quia corpa naturalia grauia ⁊ leuia habẽt vbi. s. loca totalia nãlia pter oẽm considerationem aĩe ⁊ preter oẽm respectũ ad animata: que quidẽ loca nõ habẽt corpora mathematica: hoc aũt vbi. s. loca totalia nãlia sũt sursũ ⁊ deorsũ.

Quarto notandum sm cõmentatorẽ eodẽ cõmento q [illegible] in eis q̃ sũt preter superius ⁊ inferius q̃ sunt distincta naturalr q intendit ut p hoc q sunt partes nõ sm q sunt vbi q non est ita de superiori ⁊ inferiori: inueniuntur. n. in eis aliqđ distinctũ sm q est vbi ⁊ sm q est pars. Intẽdit dicere cõmentator q nõ eodem modo inueniuntur iste differentie. s. sursum ⁊ deorsum in corporibus nãlibus ⁊ alie quattuor. s. ante ⁊ retro: dextrũ ⁊ sinistrum: quia dextrum ⁊ sinistrũ ante ⁊ retro nõ inueniuntur in mundo sm q sunt vbi: sed tñ sm q sunt partes: sursuz aũt ⁊ deorsum inueniunt in mundo sm q sunt vbi ⁊ sm q sunt partes. duo enim sunt loca totalia mundi ad q̃ mouent grauia ⁊ leuia ⁊ hec duo [illegible] loca naturalia elementorum sursum ⁊ deorsum [illegible] loca [illegible] que sunt partes [illegible] differentias positionum. s. ante ⁊ retro dextrũ ⁊ sinistrũ quibus etiaz ãnumerãt sursuz ⁊ deorsum: vt dicũt tñ respectũ ptis.

¶ Ex predictis sequit q licet in spera elementorũ inueniatur sursuz ⁊ deorsum que sunt vbi naturaliter absolute tñ in eis nõ inuenitur sursum ⁊ deorsum que sunt positiones nisi respectiue: prima pars pz qr secluso oĩ respectu corporis animati in spera elemẽtorũ inuenitur superius ⁊ inferius ⁊ ipsorũ elemẽtorũ quedaz sunt sursum ⁊ quedã deorsum. Scđa pars declarat qr ex quo in celo sunt distincte sex differentie positionũ qđlibz elementũ est diuisibile in sex partes: quarũ vna respicit ptem dextram celi: ⁊ dicitur dextra: alia respicit partem sinistrã celi: ⁊ dicit pars sinistra. Alia respicit partẽ anteriorẽ ⁊ dicit pars anterior. Alia partẽ posteriorez et dicitur pars retro. Alia partem sursum ⁊ dicit pars superior. Alia partẽ celi deorsũ ⁊ dicitur ps inferior.

Contra predicta arguitur ⁊ primo qđ sursum ⁊ deorsum nõ sunt species loci: qr locus nõ est nisi superficies corpis ambiẽtis locatũ vt videbitur infra: sed superficies est spẽs specialissima per Arist. in predicamẽtis: igit ⁊c. Scđo arguit q locus ad quẽ mouet ignis nõ est simpliciter sursum quia ignis nõ altius mouetur q̃ ad cõcauũ lune: sz supra cõcauũ sunt plura alia magis sursuz: vz alij orbes planetarũ ⁊ vltima spera. Tertio arguit q corpa mathematica sunt corpora naturalia qr naturalis considerat de corporibus mathematicis vt patuit in scđo huius ⁊ nõ psiderat nisi de naturalibus: igit corpora mathematica sunt naturalia. Quarto arguit q sex differentie positionũ nõ sunt distincte in mũdo naturalr absolute quia si sunt in mundo absolute aut igitur in eo q animatũ: vel inanimatũ: nõ in eo q inaĩatum p cõmentatorẽ supra neqz in eo q animatũ quia in fine quinti cõmẽti dicit cõmẽtator q iste partes nõ sunt sex distincte in mundo. s. in celo sm q est inanimatuz. Ad primũ rñdit Burleus qđ accipiẽdo locum pro supficie corporis ptinentis sic sursuz ⁊ deorsum nõ sunt species loci: sed accipiendo locũ p corpore locante: aut p virtute pseruatiua locati sic sursum ⁊ deorsum sunt species loci: qr plura sunt corpora locantia diuersarũ spẽrum ⁊ plures virtutes locantes diuersarũ rõnum. Sed ista responsio est dubia quia cõmentator dixit commento scđo q diffinitio loci est difficile cognoscibilr ex eo q locus nõ dicitur vniuoce: sed multipliciter: constat aũt phz nõ diffinire nisi locũ qui est supficies ideo dicit q licet superficies sit species specialissima: tñ locus est genus cõtinens sub se species: qr pter superficiẽ includit respectum rõne cuius dicit genus q̃uis. n. nihil sit sciens nisi homo nõ ppter hoc scientia est species specialissima sicut hõ: imo ẽ genus pdicamẽti qualitatis: ⁊ licet loc⁹ includat q̃ttuor in rõne ptinẽtis. s. corpus locãs supficiẽ locãtẽ virtutẽ nãlem pseruatiuã ⁊ respectũ ptinẽtie seu ppinquitatis: vel distãtie: tñ locus nõ dicit nisi duo intrinsece [illegible] q ẽ supficie ⁊ [illegible] respectus ptinẽtie. Ad sm dicit q aliud est dicere loc⁹ simpliciter sursum et locus simplr sursum in spera elemẽtorũ. pcauũ vltimũ spere ẽ loc⁹ simplr sursum: qr ẽ locus maxie distans a centro mũdi. pcauũ lune [illegible]

pliciter sursum in spera elementorum: quia concauū lune maxime distat a centro mūdi in spera elementorum: et sic intelligit philosophus cum dicit locū ad quē mouetur ignis esse simpliciter sursum. Ad tertiū dico quod corpora naturalia sunt composita ex materia et forma substantiali vna cū dispositionibus qualitatiuis et quantitatiuis: corpus aūt mathematicū est accidens predicamēti quātitatis triū dimēsionū: et nego quod physicus nō ɔsideret nisi de rebus naturalibus ꝓprie loquendo de rebus nālibus: quia phūs ɔsiderat de natura et de ente ꝯm nām quorum nullum est res nālis. Ad quartū quod iste sex differētie positionū sunt in mundo et in celo absolute ꝯm quod est animatū nō quidem simpliciter quacūque anima quia tunc oē animatū haberet naturaliter illas sex partes quod est falsum de plantis que nō habent naturaliter absolute nisi sursum et deorsum sed ꝯm quod est animatū anima sensitiua vel intellectiua: et ita intelligitur dictū cōmentatoris sex differētie positionū inueniuntur in corporibus nālibus ꝯm quod sunt aniata scilicet anima sensitiua vel intellectiua. (Amplius vacuū).

Tex. cō. 6. Tertio ad ɔclusionē principaliter intentam arguit phūs sic vacuū est igitur locus est: patet ɔña per diffinitionē vacui que est ista: vacuū est locus priuatus corpore: quā est antiquorum ideo ista rō est tm̄ famosa per quā vna cum aliis sequitur locū esse aliquid et omne corpus sensibile esse in loco esse. Te. li. (Amplius vacuū affirmātes locum dicūt esse: vacuū enim erit vtique locus priuatus corpore quod quidē igitur sit aliquis locus preter corpora locata et oē corpus sensibile in loco per hec que dicta sunt aliquis ɔcipiet.

Notandum ꝯm cōmentatorē cōmento sexto quod ista ratio est famosa et accidit ei quod fuit nō vera sicut accidit duabus precedentibus: quod cum hoc quod fuerunt famose fuerunt vere dicere. n. vacuū esse et quod est locus sine corpore est famosum ꝓpter estimationē. Ista ratio et due precedētes aliquo modo ɔueniūt et aliquo modo differunt ɔueniūt quidē in famositate: quia earum quelibet est famosa: sed disɔueniūt in veritate quia due prime fuerūt vere non peccantes in materia nec in forma accipientes vera et ɔcludētes vera: hec aūt ratio nō est vera: quia licet concludat vera tm̄ peccat in materia accipiēs duo falsa. s. vacuū esse et vacuū esse locus priuatus corpore.

Secundo notandū ꝯm cōmentatorem eodē cōmēto quod est necessariū in estimatiōe eius qui generāt mundū ꝯm totū. s. vacuum precedere: necesse est enim vt locus precedat corpus: et ideo loquētes nostre legis dicūt vacuū esse quia generāt mūdum. Argumentū cōmentatoris est istud: oē quod gñatur gñatur in loco: sed mundus generatur per opinionē sarracenorum igitur mundus generatur in loco: sit ergo ille locus a et queritur vtrū generetur: aut nō: si generatur: et oē quod generatur generatur in loco: igitur a generatur in alio loco: et sic erit precedere in infinitū in locis: quod nō est dicendū si a locus nō generatur: igitur fuit ante generationē mundi: et tūc nihil fuit locatū: igitur tūc fuit vacuū: ꝓpter istam rōnem dicunt sarraceni de quorum lege fuit cōmentator: ante generationem mūdi fuisse vacuū. Sed xpiani licet ɔcederēt oē genitū generari in loco nō tm̄ dicerēt oē factū fieri in loco quia ɔcedūt primā materiā factam esse in primo instanti mūdi: nō tm̄ in aliquo loco: et si ɔcedūt mundum factū fuisse in loco per se aut per accidēs aut per centrum: nō tm̄ dicūt mundū ꝯm se totū esse per se in loco loquendo de loco ambiente: et ɔtinēte. Et vltra ɔcederēt quod deus pōt facere vnū corpus sphericū a magnitudine huius mūdi ꝑimū ꝯm se totū quod nullo mō esset in loco neque ꝯm se totū neque ꝯm partes sed per accidēs neque per centrum. Sed cōtra pono quod deus moueat tale corpus sphericū motu recto: aut motu circulari: et patet quod quilibet illorū motuū est localis: igitur aliquis locus est et per ɔñs illud corpus ē factū aliquo modo in loco. Itē faciat deus quattuor talia corpora se inuicē ɔtāgentia indiuisibiliter in quattuor pūctis: et patet quod illa distāt ꝯm quattuor superficies inter quas necessario ponitur vacuū: igitur iā dicēdū est ante creationē mūdi fuisse vacuū. Ad primū ɔcedo illud corpus moueri tā circulariter quā motu recto nō tm̄ mouetur in loco: nec ad locū: nec circa locū: ideo talis motus nō dicitur localis nisi in potētia cū nō sit sursum neque deorsum neque a dextris: neque a sinistris: neque ante: neque retro ꝓpter defectū differentiarum positionū. Ad ꝯm dicitur quod si deus annichilaret oīa que sunt infra cōcauū lune necessario faceret vacuū nō ꝓprie inter latera concaui lune sed ipsum ɔcauū esset vacuū: ita in casu isto deus faceret vacuū nō quidē ꝓprie extra latera illorum corporum sphericorum sed faceret illas quattuor superficies esse vacuū et si cōcederetur inter latera illa esse vacuū deberet concedi ad hunc intellectum illa quattuor latera esse vacuum inter que poterat esse locatum (videtur autē). Quarto arguit philosophus ad eandem conclusionem per rationem aliam famosam sic omne quod non est: non est in loco igitur omne quod est: est in loco: et per consequens locus est: patet consequentia primo aucto. omnium antiquorum tam naturalium quam non naturalium dī. quod sicut non esse in loco est passio cuiuslibet non entis ita esse in loco est passio cuiuslibet entis. Exiodus enim licet non esset naturalis adhuc posuit locum precedere locatum dī. quod in ipsa prima factione mundi primo factum fuit quoddam chaos et quoddam receptaculum: deinde in illo chaos terram esse factam latam et spaciosam vt in ea possent esse animalia: et alia necessaria terrestria tanquā esset necessarium prius esse receptaculum omnibus entibus. Te. li. (Uidetur autem vtique et Exiodus recte dicere facere primum chaos: dicit quidem igitur omnium primum chaos factum postea vero terram latam tanquā indigere primum esse receptaculum his que sunt) idest entibus omnibus propter illud quod opinati sunt quemadmodum multi omnino alicubi et in loco esse.

Notandum ꝯm cōmentatorem cōmento sexto quod dixit Homerus quod inane idest vacuum fuit primo: quia estimabat quod vulgus estimat: scilicet quod omnia entia indigent loco quoniam estimant quia cum illud quod non est ens non est in loco sequitur quod illud quod est ens est in loco et ista est quarta ratio famosa et accidit ei quod est falsa et hoc est vnum eorum quod mouit Homerum ad dicendum hoc: tamē quod maxime induxit eum ad hoc est estimatio cōmunis omnibus: scilicet quod vacuum debet precedere generationem mundi. Duo igitur mouerunt Exiodum seu Homerum concedere vacuum precessisse mundum primum fuit cōmunis estimatio vulgi asserentis et habentis tanquā principiū vacuū fuisse ante generationēm mundi: secundum fuit argumentum factum: videlicet nullū non ens est in loco: igitur omne ens est in loco: et licet ista ratio sit famosa tamē fuit falsa peccans in forma arguens a positione consequentis ad positionem antecedentis cum multa sint entia que non sunt in loco. (Si autem huiusmodi) hunc modum loquendi antiquorum de loco increpat philosophus dicens quod ratio illa sequitur quod potentia loci est mirabilis: et prio- Tex. cō. 7.

oium q est absurdū: q illud sequat arguit: illa potētia est mutabilis ꝛ prīa oium que oibus alijs est prior: ꝛ oia alia cōseruat ꝛ que potest esse sine alijs ꝛ nō ecōtra: sed potētia loci est huius sm Expiodū: igitur ꝛc. Le. li. (Si autē hmōi est locus vt dicit Expiodus mirabilis quidē vtiqꝫ erit potētia loci ꝛ prīa oiuꝫ sine quo nāqꝫ aliorꝫ nullū est: illud aūt sine alijs necesse est esse primū. nō enim perdit loc⁹ hēc q̄ sunt in eo corruptis.

Notandum sm cōmentatorē ꝫ cōmēto. ꝛ. q qm locus nō corrumpitur p corruptiōem eius q est in eo: ergo necesse ē vt sit primū. i. prior nāliter nō sm naturā tātum sꝫ sm tēpus. Illud dicitur esse prius sm naturā tātum q non excedit in duratiōe eo mō quo subm est prius sua propria passione: illud autē est prius sm tpe q precedit ꝛ excedit in duratione: ꝛ sic se habꝫ locus sm Expiodū qꝛ nō solum est cā eorꝫ que sunt sed etiā excedit tēpore illa que sūt: cum factus sit ante gnatiōem mūdi ꝛ semper maneat quibuscūqꝫ in eo corruptis.

Sed dubitatur qꝛ phus dicit in littera Expiodū recte dicere: ppter quid iprobat dictū eius: rñdetur q nō dicit phus simpliciter Expiodū recte dicere: sed q videt illum recte dicere: nō tamē recte dixit nisi in hoc q posuit locū esse preseruatiuū locati: dicēs eni ante gnatiōeꝫ mūdi esse locū ꝛ vacuū: ꝛ q oibus corruptis remanet vacuum ꝛ locus ꝛ q omnia necessario sunt in loco in hijs omnibus male dixit.

Tex. co. 8.

T nota sed habet). Ista est scda ps huius capituli: in qua phus arguit cōtra secundam cōclusionē p rōnes famosas pbando locū nō esse: ꝛ hoc p sex rōnes: quarū prima est ista: si locus est querit quid est locus: ꝛ i quo pdicamēto est vtrū sit corp⁹ vel qdā alia nā: ꝛ nō videt q sit alia nā q̄ corpus: qꝛ si ē necessario hꝫ tres dimēsiōs: vꝫ lōgitudinē latitudinē ꝛ pfūditatē: quo dato sequit q ipoīe est locū esse: aliter duo corpa eēnt simul ꝛ seinuicē penetrarēt q est ipoīe: ꝛ q illud sequat manifestū est: nā locus est equalis locato: ꝛ tā locatū q̄ loc⁹ est corp⁹ ex quo vtrunqꝫ hꝫ tres dimensiōes: ergo ꝛc. Le. li. At vo sed hꝫ defectū ꝛ dubitationē. Si est locus quidē vtrū sit moles qdā corpus idest qdā nā corpalis aut quedā altera nā: querēdū est enī gen⁹ ipius primū distātias quidē. i. dimēsiōes habꝫ tres lōgitudinis ꝛ latitudinis ꝛ pfūditatis: qb⁹ determinatur corpus oē: ipossibile autē est corpus esse locuꝫ in eodem nāqꝫ. i. simul esset duo corpora.

Notādum primo sm cōmentatorē cōmento octauo q opꝫ prio pscrutari o gnēꝛ sub quo collocatur loc⁹ qd sit res. n. que sūt ignorate diffinitiōis perscrutādum est prio de gnē eius: ꝛ postea de differētia quādo vtraqꝫ ps diffinitionis fuerit ignota. s. genus ꝛ differentia sicut est dispositio in loco. Intēdit cōmētator q aliquādo res est ignota tā sm genus q̄ sm differentiā: qꝛ nescimus in quo genere est nec per quas differētias terminatur ꝛ cū hoc cōtingit si istius rei quiditatē ꝛ diffinitiōem habere volumus: querēdum est primo genus: quo hito inuestigāda est differētia: qꝛ igit locus est ignotus tā sm genus q̄ sm differentias opꝫ inuestigare: hec omnia vt cognoscamus quiditatē ꝛ diffinitiōem eius.

Secundo notādum q̄ hec rō nō pbat locū nō esse nō concludēt nisi cōtra ponētes locū esse spatiū inter latera cōtinentis q necessario habēt cōcedē simultatē penetrationū corporum de pdicamēto quātitatis q est magnū inconueniens: duo eni pūcta nō possūt se penetrare neqꝫ due linee neqꝫ due supficies: igitur neqꝫ duo corpa de pdicamēto quātitatis: ꝛ notāter dico de pdicamēto quātitatis: qꝛ nō incōuenit plura de pdicamēto substātie seinuicem penetrare: ponētes eni elemēta immixta hēt cōcedere oia quatuor elemēta ꝛ ipm mixtū seinuicē penetrare ꝛ esse in eodē loco: nō etiā inconuenit duo corpora se penetrare: quorꝫ vnū est de predicamēto substantie ꝛ reliquū de pdicamento quātitatis: imo illud ē necessarium: cū sit necesse cuiuslibet corporis nālis quālibet partē esse lōgā latā ꝛ pfundā lōgitudine latitudine ꝛ pfunditate predicamēti quātitatis. nō tñ inconuenit duas dimensiones diuersarum rationū seinuicē penetrare cū eadē superficies est longa ꝛ lata: ꝛ quelibet pars eius extenditur longitudine ꝛ latitudine: sed q due dimensiones aut duo corpora eiusdem rationis seinuicem penetrent est impossibile: nō enim possūt se penetrare due lōgitudines neqꝫ due latitudines: neqꝫ due profunditates: ꝛ consequēter neqꝫ duo corpora pdicamenti quantitatis. ¶ Sed forte arguitur q due superficies seipsas inuicem penetrant: ꝛ consequenter due dimensiones eiusdem rationis: quia superficies concaua lune ꝛ superficies cōuexa ignis videntur seinuicem penetrare: cum ad omnē pūctum seu partem vnius sit aliquid alterius ꝛ econtra. Respondetur q illud non sufficit: sed cum hoc requiritur inseparabilitas sic q nō inuicem separentur neqꝫ vnum sit extrinsecū alteri loco nec subiecto q non contingit de illis superficiebus: cum quelibet illarum ab altera separetur: ꝛ sit alteri extrinseca ratione diuersorum subiectorum in quibus fundantur. (Amplius si vo). Secunda ratio ad idem Tex. co. 9.
est ista nullius corporis ē aliquis locus neqꝫ receptaculum: igitur nullius locus est: patet consequentia: qꝛ non propter aliam causam ponitur locus nisi vt sit receptaculum corporis: antecedens probatur: si enim alicuius corporis esset locus aut receptaculum per idem superficiei linee ꝛ puncti esset locus: patet consequentia quia sicut plura corpora succedunt in eodem loco: ita plures superficies plures linee ꝛ plura puncta: vbi eni prius erant superficies ꝛ linee ꝛ puncta aque ibi postmodum erant superfices ꝛ linee ꝛ puncta aeris: sed illud consequens est falsum: quia si superficiei ꝛ linee ꝛ puncti est locus: igitur locus puncti est punctus: sꝫ omnia duo puncta inuicem supposita sunt vnum: igitur idem punctus locat seipsum: ꝛ sic idem est locus ꝛ locatum q est falsum. Le. li. (Amplius si vo corporis locus est ꝛ receptaculum: manifestum qm ꝛ superficiei erit locus ꝛ reliquorū terminorum: scilicet linee ꝛ puncti: eadem enim consonat ratio de istis ꝛ de corpore vbi nanqꝫ prius erāt aque planicies). idest superficies erunt iterum superficies que sunt aeris: at vero dicimus: quoniam neqꝫ vnam habemus puncti ꝛ loci puncti quare si neqꝫ ab hoc scilicet a puncto est locus alterum neqꝫ ab aliorū nullo: neqꝫ est aliquid preter vnū quodqꝫ istorū: locus itaqꝫ si locus puncti non differt a puncto per idem locus linee non differt a linea: neqꝫ locus superficiei differt a superficie: neqꝫ locus corporis consequenter differt a corpore.

Notandum ſm commentatorem cōmē. 30. ꝙ deceptio ē in hoc ſermone famoſo: qꝛ accipit illud ꝙ ē per ſe a loco eius ꝙ eſt per accidēs: trāſlatio enī ſupficierū ⁊ vlr vltimorū ⁊ vniuerſalr̄ ſucceſſio eorū ſemper ē vbi accn̄s ꝙ nō eſt ita in corporibus: ⁊ ideo non ſequit̄ ſi corpꝰ debet habere locū per ipſam ſuā trāſlationem: ꝙ etiā ſuperficies hēat niſi in primo aſpectu ⁊ ſm famā vel formā. Intēdit cōmētator ꝙ ſuperficies linee ⁊ pūcta nō mouentur niſi per accidens: ideo non habent locū niſi per accidens. ſcilicet ratione corporum quorum ſunt termini: ⁊ qꝛ corpora mouentur localiter per ſe: ideo corpora ſunt in loco per ſe: ſi igitur cōceſſum erit ſuperficiē per ſe moueri aut per ſe eſſe in loco: hoc non erit niſi ſm famoſitatē: aut qꝛ ſuperficies eſt forma p quā aliquid dicitur eſſe in loco.

Dubitatur primo ꝙ corpus nō mouetur per ſe: nec eſt in loco per ſe: qꝛ corpus eſt ita accidens ſicut ſuperficies linea aut pūctus: igitur ſi ſupficies nō mouetur per ſe: nec eſt ī loco per ſe: ſicut nec pūctus aut linea: per idē corpus non per ſe mouetur nec per ſe eſt in loco. ¶ Secūdo arguitur ꝙ ſuperficies eſt per ſe in loco: qꝛ ſicut corpus cōtinens locat rōne ſuperficiei cōcaue: ita corpus cōtētum locatur rōne ſuperficiei cōuexe: igitur ſi ſuperficies corporis cōtinētis per ſe locat a pari ſuperficies corporis contenti p ſe locat̄: ⁊ ꝯſequēter eſt in loco per ſe. ¶ Ad primū cōcedatur ꝙ corpus de predicamēto quantitatis nō per ſe mouetur nec per ſe eſt in loco ſicut nec ſupficies linea aut pūctus: ſed corpus de predicamēto ſubſtantie eſt illud ꝙ p ſe mouetur: ⁊ ꝙ p ſe eſt in loco rōne cuius oīa iſta mouētur ⁊ ſunt in loco. ¶ Ad ſcḋm cōcedatur ꝙ corpus ꝯtinens locat ratione ſupficiei cōcaue: nō tamē corpus cōtentū locatur ratiōe alicuius ſuperficiei: ſed tamē ratiōe ſui: qꝛ vbi fluens a ſuperficie ambiēte nō recipitur ſubiectiue niſi in corpore cōtēto: nō quidē in materia nec in forma eius nec in aliquo accidente: neqꝫ in aliqua pte corporis locati: ideo omnia iſta ſunt in loco per accidens ratione totius corporis naturalis contenti.

Secundo notādum ſm commētatorem quarto phyſicorū ꝙ in mathe. nō eſt differētia inter cōtinua ⁊ ꝯtiguata ita ꝙ in mathe. nō poſſūt eſſe due linee imediate: neqꝫ due ſupficies: ſicut enī due aque nō poſſūt eſſe cōtigue qn̄ ſtatī fiāt cōtinue: ita magnitudo totius mūdi que iā eſt diſcōtinua cuius multe ptes ſunt ꝯtigue ſi ſepentur a formis naturalibus ſtatī fieret ꝯtinua: ⁊ omnes ſuperficies que iā ſunt imediate fierēt vnū: ſic ꝙ ſuperficies ꝯuexa aque ⁊ ſuperficies ꝯcaua aeris fierēt vna ſuperficies: ⁊ ſuperficies ꝯuexa ignis ⁊ ſuperficies ꝯcaua lune fierent vna ſuperficies: ⁊ ſic de aliīs ꝯtiguis ſuperficiebꝰ: ⁊ h ideo quia mathe. ſm ꝙ huiuſ nō habēt formā nālem terminantem ⁊ diſtinguētem. Sed in naturalibus differūt cōtinua ⁊ ꝯtiguis: quia a nālibus ratiōe forme naturalis que ſeparat terminat ⁊ diſtinguit: remanent vltima corporū ſe tangentium.

Sed dubitatur ſi. a. ⁊. b. ſupficies imediate ſiāt vna ſuperficies aut igit̄. a. ſit. b. aut. b. ſit. a. aut. a. ⁊. b. ſiunt vnū tertiū: nullū iſtorum poteſt dari abſqꝫ corruptione alicuius ſuperficiei: quo ꝯceſſo: querit̄ a quo corrūpitur illa ſuperficies: ⁊ ſi aliqua alia generatur a quo generatur cum quātitas nō ſit de virtutibꝰ actiuis neqꝫ paſſiuis: ſed Ariſto. in hoc quarto reſpondet ꝙ. a. nō ſit. b. nec. b. ſit. a. ſed. a. ⁊. b. ſiunt vna 3ª ad habēdū intellectum ꝙ ex. a. ⁊. b. ſit vna 3ª ſic ꝙ. a. ⁊. b. corrumpantur ⁊ vna 3ª generatur: ⁊ cum queritur a quo fit iſta corruptio aut generatio: dico ꝙ ſicut motus alique ptes generātur neceſſario ⁊ alique corrumpuntur a motore ꝓpter repugnantiā partiū motus ad eſſe ſimul ex natura motus: ita corruptio illarum ſpērum ſit a copulante eas inuicē vel a ſegregante magnitudinē a formis nālibus ꝓpter repugnantiā illarū ad eſſe ſimul ex natura ꝯtinēte: ⁊ quia natura pūctorum linearum ⁊ ſuperficierum ⁊ natura permanētiū ⁊ nō ſucceſſiuorū: licet illis repugnet imediatio ex nā ꝯtinētis: nō tamē ex natura formarū nāliū: ideo talia poſſūt eſſe imediate: nō in eodem ꝯtinuo: ſed in diuerſis ex determinatione formarum nālium. Et ſicut applicans duas aquas inuicem aut duas ſupficies: duas corrumpit ⁊ vnam generat: ita diuidēs aquā in duas medietates aut aliā ꝗtitatem vnū indiuiſibile copulās corrūpit ⁊ duo alia gn̄at vt duo pūcta aut duas lineas aut duas ſupficies. (Quid enī forte). Tertia rō fuit iſta: omne ꝙ eſt aut eſt elemētum aut ex elītis: ſed locus nō eſt elementum: neqꝫ ex elemētis: igitur locus nō eſt: maior eſt famoſa: ⁊ minor arguitur: omne ꝙ eſt elementum vel ex elemētis ē de numero corporeorum aut incorporeorum: cū omne ꝙ eſt ſit corporeum vel incorporeum: ſed locꝰ non eſt de numero corporeorū: quia tunc eſſet penetratio corporum ex quo locus eſt equalis locato: neqꝫ de numero incorporeorū cum ſit quedam magnitudo: ergo locus non eſt elementum neqꝫ ex elementis. I. e. ii. (Quid enim forte ⁊ ponemus eſſe locum: neqꝫ elementum enim neqꝫ ex elementis poſſunt eſſe huiuſmodi habentia naturā loci neqꝫ corporeorū neqꝫ incorporeorum: magnitudinem quidem habet locus: ideo non eſt de numero incorporeorū: corpus autem nullum eſt locus: aliter eſſet penetratio corporum: ⁊ confirmatur locum non eſſe ex elementis: quia non ex elementis ſenſibilibus neqꝫ ex elementis intelligibilibus: non quidē ex elementis ſenſibilibus: quia illa ſunt corpora ⁊ ex corporibus: locus autem non eſt corpus ne fiat corporum penetratio: non etiam ex elementis intelligibilibꝰ quia ex illis nulla fit magnitudo: locus autem eſt magnitudo. I. e. ii. (Sunt autem ſenſibilium quidem corporum elementa corporea: locus autem non eſt corpus: ideo non eſt ex elementis ſenſibilibus neqꝫ ex intelligibilibus: ex intelligibilibus autē elementis nulla fit magnitudo: ſed locus eſt magnitudo: igitur ⁊ cetera.

Notandum ꝙ antiqui non percipiētes niſi ſenſibilia ⁊ naturalia neqꝫ ſciētes diſtinguere inter materiam corporum celeſtium ⁊ elementorum conceſſerunt omne ens elementum eſſe aut ex elementis: apud quos iſta propoſitio erat famoſa: ⁊ non obſtante ꝙ fuerit famoſa ipſa fuit falſa: quia nec deus nec aliqua intelligentia nec aliquod celeſte corpus eſt elementum vel ex elementis conceditur tamen locum eſſe elementum ⁊ locum eē ex elementis: quoniam ignis eſt locus aeris ⁊ aer eſt locus aque: quorum quodlibet eſt elementum: aggregatum etiam ex aere ⁊ aqua eſt locus terre: cum non contineatur terra ab aqua tantum nec ab aere tantum: ſed ab ambobus: conſtat autem tale aggregatū eſſe ex elementis: conceditur etiam aliquē locum eſſe corpus ⁊ aliquē nō eſſe corpꝰ: concauum enim lune nō ē corpꝰ ⁊ ē locus ignis: celū vo eſt corpꝰ ⁊ ē locꝰ oīū elrorū vt

ex hoc habetur penetratio corporum: quia locus non
ponitur iter latera corpis cōtinētis vt ymaginabātur
antiqui sed extra totuz cōtētum: tamē imediate imed-a
tione cōtiguitatis ⁊ nō continuitatis vt videbit infra.
Tex. co.11. (Amplius vtiqz). Quarta rō est ista: omne q̄ est aut ē
causa vel effectus: sz locus nō est causa nec effectus: igi
tur locus nō est: pz cōsequētia cū maiori: ⁊ minor de-
claratur: q̄ eni locus nō sit effectus pz ex eo: qz motus
corporis est ad locū tanq̄ ad cōtinēs ipm ⁊ perficiēs
ipm in esse: sed ista nō est cōditio effectus: imo videtur
esse opatio cāe. Et q̄ locus nō sit causa arguitur: ⁊ pri
mo q̄ nō cā materialis: qz ex materia cōstituitur res
in esse: ⁊ est ps locati: locus aūt nō cōstituit rē in eē nec
est ps locati. ¶ Secūdo q̄ nō sit cā formalis: quoni
am tūc res corrūperetur quādo mouetur ad locum si-
mul quādo trāsmutatur ad formā ⁊ omnia essent eius-
dem spēi quibus cōpeteret idē locus sicut oīa sūt eius-
dem spēi quib⁹ cōpetit eadez forma. ¶ Tertio arguit
q̄ nō sit causa efficiēs: qz locus est termin⁹ mot⁹: nihil
aūt efficitur a termino suo: motus eni naturalis corpo
rum nō fit a loco sed a principio intrinseco ad ipm lo-
cum. ¶ Quarto arguitur q̄ locus nō sit cā finalis: qz
forma ⁊ finis sūt idez vt fuit probatū secūdo huius: sz
locus nō est forma vt ostēsum est: igitur nec finis: dein
de magis videtur locus ꝓpter locata quaz locata ꝓp
locū: igitur locatuz magis habz ratiōez finis q̄ locus.
Te. c. li. Amplius vtiqz aliqs ponat hoc q̄ re sūt .i. enti
bus cām esse locū: neqz eni vna causa inest ipi de quatu
or: neqz eni sicut materia eorum que sunt tātum: neqz
eni ex ipo loco cōstituta sunt entia sicut materia: neqz
sicut spēs: ⁊ ratio .i. forma ⁊ quiditas eoꝝ que sūt neqz
sicut finis neqz sicut mouens ea que sunt.

Notandum ſm commentatorem cō-
mēto .li. q̄ locus est tāq̄
finis extrinsecus in corpibus simplicibus nō compo-
sitis. ¶ Duplex est finis ſm cōmētatorez: videlicet in-
trinsecus ⁊ extrinsecus: locus nō est finis itrinsecus: qz
ille est forma que generatur: sed est finis extrinsec⁹: nō
quidē omniū: qz nō cōpositorū vtuz ed simplicium
vnde sicut corpoꝝ simpliciū quedā mouētur ad locū
tanq̄ ad finē .s. elemēta: quedaz nō mouētur ad locum
tanq̄ ad finē vt corpora celestia: ita corpoꝝ cōposito
rum: quedā mouentur ad locū tanq̄ ad finez vt mixta
inanimata que nō mouētur nisi ad motuz elemētorum
dominātiū in ipis: ⁊ quedā nō mouentur ad locū tāq̄
ad finē vt cōposita animata: quādo ergo cōmētator di
cit q̄ locus est finis in corpibus simplicibus nō cōpo
sitis: loquitur de corpibus simplicibus elemētarib⁹: ⁊
de corpibus animatis cōpositis. ¶ Et notanter dicit
cōmētator tanq̄ vt det intelligere tātum similitudinem
cause ⁊ nō verā ratiōem cause: locus eni nō habz pro-
prie ratiōem alicuius cause: sed tm̄ mathe. ⁊ similit: adi
narie: dicit eni locus habere ratonē materie inquātuz
locus quātum est ex se est idifferens ad oē locatum si-
cut materia ad oēm formā: dicit etiā habere ratōez for
me pro quāto locus est determinati situs sicut forma
est determinate speciei: dicit etiam locus habere ratio-
nem efficiētis inquātum necessitat corpa localia sicut
agēs. Ultimo dicit locus habere rationem finis: qz si-
cut entia mouētur ad finē: ita mouētur ad locū: nō ta-
men habent proprie rationem finis sicut habent pro-
prie rationem termini: finis eni vt est habitū secūdo hu
ius habz rationē boni: locus autē vt sic non habet ra-
tonē boni nec mali: qz locus dicit superficiem ⁊ respe-
ctum cōtinētis: cōstat autē nullum illoꝝ includere ra-
tionem boni vel mali: nō etiam mouētur ad locuz vt lo
cus ē: sz ꝓpter virtutem preseruatiuā existentez in loco
(Amplius ⁊ ipse). Quinta rō est ista ⁊ fuit ratio Zeno Tex.
nis si locus est cōtingit procedere in infinitū in locis ⁊ co.12.
locatis: sed nō contingit procedere in infinitū in locis
⁊ locatis: igitur locus nō est: patz cōsequentia a condi-
tionali cū destructione cōsequētis ad destructionez an
tecedētis: minor est de se nota: ⁊ maior sic arguitur: oē
ens est in loco: si igitur locus est ens: locus est in loco
sit igitur .a. locus in loco .b. Et replicetur idē añcedēs:
omne ens est in loco: sed .b. est ens: igitur .b. est in loco
sit ergo ille locus .c. ⁊ pz necessario processus infinitus
in locis ⁊ locatis: qz .a. locat .a. b. ⁊ .b. a. c. ⁊ .c. a. d. ⁊ sic i
infinitum. Te. c. li. (Amplius ⁊ ipse locus si est aliquid
eoꝝ que sunt alicubi erit. Zenonis enim opinio quereret
quandam ratōez .i. quandam rationabilē questionē.
Si enim omne q̄ est in loco est manifestū qm̄ loci ⁊ lo
cus erit: ⁊ hoc in infinitum procedet.

Notandum ſm cōmentatorem com
mento .11. q̄ ista est que-
stio Zenonis ⁊ deceptio est in ea in duobus locis ima-
iore. scilicz ꝓpositione dicente q̄ omne ens existēs i ali
quo est in loco aut q̄ omne ens est in loco. Secunda
aūt est dicēs q̄ locus est in aliquo: ista eni ꝓpositio ē
equiuoca ⁊ dicitur multipliciter vt postea declarabit
Aristo. locus eni est in aliquo ſm q̄ accidēs est in sub-
iecto: ⁊ res est in loco sicut aqua in vase. Arguebat igi-
tur Zeno hoc modo oē existens in aliquo est in loco. sz
locus est existens in aliquo: igitur locus est in loco vel
sic: oē ens est in loco: sed locus est ens: igitur locus est
in loco in qua ratiōe patz maiorē esse falsam: qm̄ deus
⁊ intelligētie sunt entia: ⁊ nō sunt in loco: sunt etiā existē
tia in aliquo .s. in celo ⁊ non sunt in loco: minor autem
est equiuoca: quia aliter res locata est in aliquo. ⁊ ali-
ter locus est in aliquo: est enim res locata in aliquo si
cut in loco vt aqua in vase: locus autem est in aliquo
sicut in subiecto: quoniam locus est superficies corpo-
ris ambientis modo quelibet superficies cū sit accñs
est in aliquo subiecto. Sed forte dubitatur: quia dato
illo sequitur q̄ locus est in aliquo tanq̄ in loco: quia
si locus est subiectiue in corpore locante ⁊ corpus lo-
cans est in aliquo tanq̄ in loco: vt patz de quolibet ele
mento preter terram ⁊ de quolibet orbe celesti preter
vltimam speram: igitur locus est in aliquo tanq̄ in lo
co. Respondetur concedendo q̄ locus est in loco. non
quidem per se sed per accidens ratione corporis i quo
est: sicut eniz accidit corpori locanti q̄ sit in loco: ita ac
cidit loco q̄ sit in loco. Intentio autez cōmentatoris
est q̄ locus est per se in aliquo tanq̄ in subiecto: nō au
tem est per se in aliquo tanq̄ in loco. Et si dicitur locus
est supficies: sz supficies nō ē p se in sbo: sic loc⁹ non est
per se in subiecto negatur q̄ superficies non sit per se in
subiecto: qz superficies est per se accidens: omne autem
accidens est per se in subiecto: nec sequitur superficies
est in subiecto ratione corporis: igitur non est per se in
subiecto: sicut non sequitur color est in corpore ratiōe
superficiei: igitur color non est per se in corpore: color
enim est in corpore mediante superficie per Aristotelez
in hoc quarto ⁊ est extremitas perspicui in corpore ter
minato ſm phm in libro de sensu ⁊ sensato. (Ampli-
us sicut). Sexta ⁊ vltima ratio est ista si locus ē hoc Tex.
ideo contingit: quia omne corpus est in loco ⁊ in co.13.
omni loco est corpus: sed locus est equalis locato: ita

q nō maior neqꝫ minor: igitur ad augmentationē vel diminutionem locati: sequitur augmētatio ⁊ diminutio loci: sed istud cōsequens est falsum: qꝛ dato illo sequuntur duo incōuenientia. Primū q loc⁹ ē corpus: qꝛ nihil augetur neqꝫ diminuit nisi corpus: ⁊ q illud sit inconueniēs pꝫ: qꝛ alias esset penetratio corpoꝝ. Scḋꝫ incōueniens q ad cuiuscūqꝫ corpis augmētationē vel diminutionem: sequitur augmētatio vel diminutio totius vniuersi: qꝛ si. a. augetur: aut igitur cōtinetur ab aliquo aut nō: si nō ꝯtinetur ab alio illud est mūdus vel vltima spera: ⁊ per cōsequens mūdus augetur: si continetur ab aliquo sit illud. b. ⁊ patet q. b. augetur: quero igitur si. b. cōtinetur ab aliquo aut nō. ⁊ q naliter tunc q dicatur probabo totuꝫ vniuersuꝫ augeri: similiter si. a. diminuitur: queratur vtrū contineatur vel nō: si nō cōtinetur igitur totuꝫ vniuersuꝫ cōtinet: si cōtinet igit totum suū continēs etiā diminuit sit id. b. ⁊ cōtinue arguatur cōsimiliter. Te. li. (Amplius autē sicut oē corpus in loco est: ⁊ sic ⁊ in omni loco corpus: quomodo igitur dicemus de his que augmentantur necesse est enī ex his simul augeri locū cū ipsis: neqꝫ enī minor neqꝫ maior locus ē vniuscuiusqꝫ) deinde epilogat phs circa obiecta di. per hoc quidem: non solum quid est: sed etiam si est dubitare necesse est.

Notandum q sicut locus est in loco per accidens: ita augetur vel diminuitur per accidens ad augmētum ⁊ ad diminutionem corpis locantis aut corporis locati: nō tamen est necessariū locū semper maiorari vel minorari ad augmētū vel diminutiōem corporis locati: qꝛ pono q. a. sit vnū corpus orbiculare q fiat sphericū: sic q concauum continue diminuatur vsqꝫ ad nō esse: nulla mutatione existente in superficie conuexa: ⁊ patet tale corpus cōtinue augeri: quia cōtinue maioratur profunditas absqꝫ minoratione aliarum dimensionuꝫ tamen locus nō maioratur: sicut neqꝫ maioratur superficies cōuexa: vbi autē cōcauitas. a. continue maioret sic q. a. fieret maioris spissitudinis absqꝫ alia mutatione in superficie cōuexa deberet cōcedi locatum cōtinue minorari ⁊ ipꝫ locuꝫ nō minorari. Itē ex eodē fundamento sequitur locatū cōtinue maiorari ⁊ locū semper diminui ponendo q. a. corpus orbiculare pedalis spissitudis per diminutiōem ꝯcauitatis fiat cētipedalis spissitudinis: ⁊ q superficies cōuexa tantū insensibiliter minoratur: ⁊ patet locuꝫ diminui ad diminutiōem conuexe superficiei. a. tamē locatū continue augetur cū in infinitum quodāmodo acquiratur plus de pfūditate quā deperdatur de aliis dimēsionibus: si aūt ecōtra fieret q sͧficies cōuexa, isensibiliter augeretur ⁊ diminueretur ꝓfunditas a cētipedali ad pedale ꝑ augmētum cōcaui indubie tale corp⁹ cōtinue diminueretur: ⁊ tamē locus augeretur: sed qꝛ phs nō dicit locū eē equalē locato nisi ꝓm sͧficiē cōuexaꝫ locati: nō generat si augetur vel diminuitur locatū ꝓm istaꝫ superficiem necessario augetur vel diminuitur locus: quare ⁊c.

Te. co. 14. Uoniaꝫ autem). Istud est scḋm capitulum hui⁹ primi tractat⁹: in quo phus inuestigat qd est loc⁹ ponit ꝙ probat aut locus esse ⁊ diuidit i duas ptes pri cipales in qua ꝛ prima que rit vtrū locus sit mā vl forma arguendo ad vtraqꝫ partem. In secūda vō parte ponit vnaꝫ distinctionē declarātem modos essendi in aliquo: ex ꝙ manifestat locuꝫ nō eē formā neqꝫ materiam. In prima pte phus facit tria. Primo pmittit vnā distinctionē. Secūdo arguit locuꝫ eē formā aut materiam ibi (Si igitur est). Tertio probat locū nō eē aliquod illoꝝ ibi. (Merito aūt). Quantū ad primum pmittit hanc distinctiōem q sicut duplex est ens vꝫ ens per se ⁊ ens per accidens ita duplex est locus: videlicet per se ⁊ per accidens: locus per se est locus proprius. locus p accidens est locus cōis ita q ille est locus p se ⁊ ppri⁹ alicuius in quo est aliquid primo ꝙ nō locatum ratiōe alterius loci: ille autē est p accidens ⁊ cōis qui locat ratiōe alterius loci: verbi gratia. nos dicim⁹ q aliquid est in celo: quia est i aere cōtēto a celo: ⁊ q est in aere qꝛ est in terra cōtenta ab aere: ⁊ q est in terra: quia est in hoc loco cōtēto a terra qui quideꝫ locus nō amplius cōtinet ꝙ ipm locatuꝫ ⁊ iste est locus p se ⁊ proprius: omnis vō alia sunt per accidēs ⁊ cōmunia Te. li. (Qm̄ autem entium aliquid quideꝫ ꝓm se ⁊ aliquod ꝓm aliud dicitur simpliciter ⁊ locus alius quidem cōmunis in quo omnia). i. plura corpora sunt: alius vō ppri⁹ in quo p⁹ est aliquod locatuꝫ: dico aūt qm̄ tu nunc in celo es: quia in aere: hic autē in celo ⁊ in aere: qꝛ in terra. Similiter autē in hac quia in hoc loco qui continet nihil plus ꝙ te.

Notandum ꝓm commentatorem cōmento. 14. q quedam attribuuntur rei primitus: ⁊ quedaꝫ secundo propter primum: ⁊ hoc intendebat cum dixit per se: ⁊ alio modo ⁊ ista est dispositio loci: quoniam alius est cōmunis ⁊ alius proprius ⁊ corpus non attribuitur loco cōmuni nisi propter hoc q attribuitur proprio. ¶ Sed dubitatur vtrum conuertantur locus proprius ⁊ locus per se aut locus communis ⁊ locus per accidens. ¶ Dicēdum q non: quia concauū lune est locus per se elemēti ignis: ⁊ tamen non est locus proprius eius: quia cōtinet multa alia: quoꝝ nullū ē ps neqꝫ passio ignis. scꝫ alia tria elementa ⁊ omnia elementata. Aqua ēt est locus cōmunis piscium cum non solum locet pisces sed etiam alia: videlicet lapides ⁊ ligna: nō tamen est loc⁹ per accidens piscium. quia nō locat eos ratione alicui⁹ alterius loci extrinseci ab illo. Et ideo potest did q triplex est locus: videlicet per se primo: ⁊ per se non primo: ⁊ per accidens: locus per se p⁹ ē ille q locat nō rōne alterius loci: ⁊ sic superficies aeris ambientis immediate ⁊ adequate lapidem est locus illius per se primo locus per se non primo est ille qui locat ratione tātum alterius loci intrinseci sibi: ⁊ sic aer dicitur esse locus lapidis signati ratione superficiei tangentis lapidem: locus per accidens est ille qui locat ratione alterius loci extrinseci sibi vt elementum ignis dicitur esse locus eiusdem lapidis: locat enim istum ratione aeris contēti ab eo. Aristoteles tamen accipit per se ⁊ per accidens tanꝙ opposita immediata vt locus per se sit ille qui primo locat: locus vero per accidens qui ex consequēti locat: siue locet ratione intrinseca siue extrinseca loci. hoc q manifestat Cōmentator in commento allegato. ¶ Ex pdictis sequitur primo quod omnis locus proprius est locus per se: ⁊ non econtra: nam concauum lune est locus per se elementi ignis: ⁊ non ē locus proprius eius quia multa alia locat extrinseca igni. Secundo sequitur q omnis locus per accidens est locus cōis ⁊ nō ecōtra. Si enim est locus p accidens: ꝯꝑ

necessario q locet plura: vnum per se et aliud per accidens: et per consequens est locus cōmunis: nō tamen omnis locus cōis est locus p accidens: quia aqua est locus cōis piscium: et tamen nō est locus per accidens alicuius illorum: q2 locat pisces p superficies intrinsecas sibi. ¶ Tertio sequit q idē nūero ē locus ppri9 et loc9 cōmunis et locus per accidēs: licet nō respectu eiusdem locati: sed diuerso: ptz de cōcauo lune: est enī locus proprius totius spere elemētorū: cū locet sperā illā: et nihil aliud q nō sit pars aut passio eiusdē spere: est et locus cōmunis oībus elemētis et locus p accidens cuiuslibet aeris et elemēti aque. ¶ Quarto sequit q duplex est locus ppri9: vz per se primo et per se nō primo: celū enī est locus ppri9 totius spere elemētorū: et etiā concauum lune cū quodlibet illorum cōtineat illā sperā: et nihil aliud q nō sit pars vel passio eiusdē spere: sz nō eodē modo: q2 cōcauū lune cōtinet eādem sperā per se primo: et celū per se nō primo: cū etiā contineat ratione alterius loci intrinseci illi.

Contra predicta arguitur: et primo q cōcauum lune nō est locus per se elemēti ignis: q2 oīs locus per se alicuius ē loc9 p accidēs cuiuslibet sue ptis: sed ɔcauū lune est loc9 p se totius spere elemētorū vt cōcessū est: igitur est locus per accñs cuiuslibet partis eius: sed elementū ignis est pars spere elementorum igitur et c. ¶ Secūdo arguitur q cōcauū lune nō est locus ppri9 totius spere elementorum: q2 omnis locus proprius est locus per se primo: sed concauum lune nō est locus per se primo totius spere elementorum igitur et c. patet cōsequentia cū maiori: et minor arguitur: impossibile est aliquem locum esse locū per se primo duorum locatorum: sed concauum lune est locus per se primo elementi ignis vt ē cōcessum: igitur nō est locus per se primo totius spere elementorū.
¶ Ad primum dicitur q duplex est pars: videlicet cōtinua et discontinua: licet igitur locus per se alicuius totius sit locus per accidens cuiuslibet sue partis cōtinue non tamen est locus per accidēs cuiuslibet sue partis discontinue: constat autem elementum ignis partē discontinuam esse et per se existentem totius spere elemētorum. ¶ Ad scðm dicitur q licet sit impossibile eundē esse locum proprium diuersorum locatorum: non tamen ē impossibile eundem esse locū per se primo duorum locatorum: vnde nō sicut locus per se se hēt vt genus ad locum proprium: ita locus per se primo: neq se habent per ordinē locus proprius locus per se primo: et locus per se: nō enim omnis locus proprius alicuius est locus per se primo illius et econtra: sicut oīs locus p se p° alicu9 ē loc9 p se illi9 et econtra: dcm̄ est. n. q cōcauum lune est per se primo locus elti ignis et nō locus proprius: et q celū est locus ppri9 totius spere elementorū et tamē nō est locus per se primo: nullum ergo ordinē nec conuertibilitatem habent locus proprius et locus per se primo: cū aliquis locus proprius alicuius non sit locus per se primo illius: et aliquis locus per se primo alicuius non sit locus proprius eiusdem. (Si igitur locus). Ista distinctione premissa Aristo. probat locum esse materiam et formā rationibus antiquorum: et primo q est forma semper loquēdo de loco proprio et per se: non autem de loco cōmuni aut per accidens: arguitur ergo sic: locus est vltimū continens et terminans: sed forma est vltimum continens et terminans: igitur locus est forma: maior patet q[...] de ratione loci proprii et per se. Est enim

locus vltima superficies corporis ambientis locatū: terminat autem vtrū q et ex hoc est continens locatum: terminat autem corpus locatum ex[...] scilicet corpus locans inclusum: et corpus locatum exclusum que etiam iste conditiones competant forme materialis: est cum ipsa sit vltimum in generatione et continuet materiam: et sit ratio determinandi dimensiones materie: sicut enim materia est indeterminata ad formam: ita dimensiones materie sunt indeterminate ad terminos quantitatis: forma igitur que determinat sibi certam quantitatem ex materia sua limitat dimensiones materie ad certos terminos et ex hoc habet rationem terminandi. T. c. li. (Si igitur est locus primum cōtinens vnūquodq corporum terminus quidem vtiq erit: quare videtur species et forma vniuscuiusq locus esse quo determinatur magnitudo: et materia magnitudinis. hoc enim est vniuscuiusq terminus: sic quidem igitur ɔsiderātib9 locus vniuscuiusq spēs ē et forma).

Notandum fm comentatorem commento. 14. q deceptio in hoc sermone duplex est: quoniam finis dicitur de loco et forma equiuoce: et etiā argumētatio est de duabus affirmatiuis in secunda figura: hec igitur ratio forma est terminus et locus est terminus: igitur locus est forma: dupliciter peccat primo per fallaciā equiuocationis eo q equiuoce sumitur terminus: cum in prima premissa supponat pro termino intrinseco: et in secunda pro termino extrinseco. Secundo deficit per fallaciam consequentis: quia procedit ex pure affirmatiuis in secunda figura. (Secundum autem). Secundo arguitur q locus est materia: q2 locus est ex se indeterminatus: materia autem est etiam ex se indeterminata: igitur locus est materia: maior patz quia accepta magnitudine, que est locus alia nullum locatum sibi determinat: sed ad quodlibet est in potentia et indifferens receptaculum: minor etiam est euidens: quia formā nullam sibi determinat materia: sed est indifferens ad quālibet et q hoc sit verū patet: quia accepta vna spera aut aliquo alio corpore si remoueant ab illo omnes termini quātitatis continue: et omnes passiones qualitatis nihil remanet nisi materia pria omnino absq forma, et absq termino ideo ex se est infinita et indeterminata: finitur autem et determinatur per formam. T. c. li. (Secundum autem q videtur esse locus distantia magnitudinis). idest spatium inter latera magnitudinis continentis: hec autem distantia altera est a magnitudine continente et determinatur per illam: hec autem scilicet materia ē cōtenta sub specie. idest sub forma et diffinita sub plano. idest superficie et termino. idest linea aut figura: est autem huius materia aliquid indeterminatum ex se et infinitum: cum autem remoueātur termini et passiones spere aut alterius corporis et relinquit nihil preter mām.

Tex. cō. 15.

Notandum fm commentatorem cōmento. 20. q qui existimat dimensiones esse locum debet estimare q materia est locus: et causa in hoc est quoniam dimensiones sex non sunt corpus determinatum et forma est determinans dimensiones et materiam [...] terminum et vltimum: verbi gratia superficies continentes corpus: et sic estimatur q dimensiones sunt materia: quia conueniunt in hoc q determinantur a forma et in se non sunt determinate. ¶ Tres fuerunt opiniōes antiquorum de loco: prima dicit q locus est forma [...] q est mā tertia q est spatiū separatū aut dimensio inter latera corporis cōtinentis: et hec opinio ymaginabat q sex

differentie loci scilicet sursum et deorsum ante et retro dextrum et sinistrum sunt quedam distantie de se indeterminate in potentia ad recipiendum quecunque corpora et per corpora recepta determinantur sicut materia est de se indeterminata et in potentia ad quamlibet formam per quam determinatur. Dicit modo commentator quod tenentes locum esse dimensionem separatam habebant dicere materiam esse locum per istam rationem: materia est de se indeterminata et determinatur per formam dimensio est de se indeterminata et determinatur per formam: ergo dimensio est materia sed dimensio est locus ergo locus est materia sicut deducebant per hoc quod forma simul determinat materiam et dimensionem dando sibi terminos: scilicet superficies. Ista ratio tamen duplici peccat primo per fallaciam consequentis arguendo ex parte affirmativis in secunda figura. Secundo per fallaciam equivocationis: quia equivocatur de dimensione nam duplex sit dimensio scilicet opinione antique primo scilicet dimensio materie inseparabilis ab ea: et dimensio sive latera continentis separabilis a locato licet enim dimensio materie determinatur per formam non tamen dimensio separata determinatur per formam locati sed per magnitudinem continentis.

Secundo notandum secundum commentatorem eodem commento quod est necesse ut materia sit dimensio in potentia: quoniam cum abstulerit a materia ultimam et figuram non remanebit in ea nisi dimensio non determinata scilicet quod est corpus in potentia: et cum sit determinatur per ultimam scilicet superficiem fit corpus in actu. ¶ Duas propositiones ponit commentator que repugnare videntur: scilicet materia est dimensio in potentia et materia carens ultima habet dimensionem non determinatam quia si materia est dimensio non habet dimensionem: et si habet dimensionem non est dimensio. Ideo dicitur quod illa propositio materia est dimensio in potentia est intelligenda in predicatione causali: quia in materia est dimensio in potentia: sicut enim materia prima dicitur esse in potentia respectu formarum nam similiter in materia prima est corporeitas de predicamento quantitatis: que dicitur esse in potentia respectu omnium superficierum: et sicut materia prima fit in actu per formam advenientem sibi ita corporeitas materie fit in actu per superficiem terminantem eam: et sicut materia prima si spoliaretur ex forma non esset nisi in potentia: ita si spoliaretur termino et figura: eius corporeitas esset tantum in potentia.

Tertio notandum secundum commentatorem eodem commento quod cum vidit Aristo. quod dimensio non separatur a materia nec dicitur esse quin quando a materia auferatur superficies nihil remanet nisi dimensio sed ista dimensio est in ea in potentia: et cum determinatur per superficies fit dimensio in actu scilicet corpus: et cum aufertur superficies fit dimensio in potentia. Prima propositio commenti est ista: dimensio non separatur a materia nec secundum esse nec secundum quantitatem patet quia materia non invenitur absque dimensione: neque dimensio absque materia adeo non separatur dimensio a materia secundum esse non etiam secundum quantitatem: nam quanta est dimensio tanta est materia et econtra: et si dimensio est terminata in actu materia est terminata in actu eodem termino: et econtra si dimensio est terminata in potentia: materia est terminata in potentia et econtra. ¶ Advertendum tamen quod impossibile est esse aliquam dimensionem non terminatam sicut est impossibile privari materiam omni forma sed cum privatur una necessario informatur altera: sicut dimensio cum perdit unam superficiem statim terminatur alia: sed pro tanto dicitur dimensio in potentia seu non terminata: quia est indifferens et in potentia ad infinitas superficies quibus potest terminari. sicut materia prima est in potentia ad infinitas formas quibus potest actuari. ¶ Secunda propositio dimensio materie aliquando est in potentia et aliquando in actu est enim in potentia respectu superficiei generande terminantis dimensionem: et postquam generata est dicitur esse in actu respectu illius semper tamen manet in potentia respectu aliarum. Et queritur quid intelligit hic commentator per dimensionem. Respondet Burleus quod intelligit profunditatem materie: que per diversas latitudines seu superficies potest terminari. Sed mihi videtur quod intelligit corpus seu corporeitatem predicamenti quantitatis cui insunt tres dimensiones scilicet longitudo latitudo et profunditas: quarum quelibet est ex se interminata et terminatur alii per superficiem et quod non accipit hic commentator dimensionem formaliter pro ipsa extensione quam trine continue que dicitur esse modus seu passio illius: sed materialiter pro ipsa corporeitate cui insunt ille tres dimensiones: sicut enim termino physico accipit distantiam materialiter et non formaliter cum dicit quod eadem est distantia ab athenis ad thebas et a thebis ad athenas: ita hic accipit materialiter pro corporeitate que est primo in materia mediante qua sunt ille tres dimensiones in materia: de quibus loquitur in de substantia orbis: cum dicit dimensiones esse eternas in materia: scilicet longitudinem latitudinem et profunditatem.

Quarto notandum secundum commentatorem quod proprium est materie ut habeat dimensionem in potentia: et locus antequam existat in eo locatum secundum Aristo. et in veritate est dimensio in potentia. ¶ Duplex est potentia scilicet ad esse sicut est potentia ambulandi: et ad formam sicut est potentia prime materie prima per commenti fit mentio de potentia ad formam quia dimensio materie est aliquid in rerum natura potens recipere superficiem. Sed in secunda parte commenti fit mentio de potentia esse: quia secundum Aristo. et veritatem locus iam non habens locatum nihil est: quia aliter daretur vacuum sed erit aliquid: quia aliquando generabitur aliqua superficies continens locatum que iam non est.

Sed dubitatur si proprium est materie habere dimensionem in potentia: igitur dimensio in potentia est propria passio materie: et per consequens materia diffinitur per dimensionem in potentia: et econverso. Respondetur negando ultimam consequentiam: unde subiectum et propria passio convertibilis cum illo bene esse inter se diffiniunt: sed materia prima non convertitur cum dimensione in potentia: ex quo in celo est prima materia absque dimensione in potentia cum eternaliter sit dimensio celi eidem termino terminata. Unde Plato. ¶ Rationem iam dictam philosophus confirmat auctoritate Plato. di. in Thimeo locum et materiam esse idem propter similitudinem illorum: quia sicut materia successive recipit diversas formas: ita locus successive recipit diversa corpora. Arguebat ergo sic Plato in Thimeo: locus et receptaculum sunt unum et idem: igitur de quocunque dicitur receptaculum de eodem dicitur locus sed receptaculum dicitur de materia cum sit receptaculum formarum: igitur locus dicitur de materia: et per consequens materia est locus et locus materie; et licet diceret locum receptaculum et materiam esse idem: non tamen de receptaculo similiter locutus est in scriptis et in scolis verbotenus: quia in scriptis videlicet in Thymeo dicit materiam et receptaculum esse idem: sed in scolis et dogmatibus verbalibus dicit receptaculum esse magnum et parvum: que etiam locum esse tenent ex parte materie semper tamen concessit locum et receptaculum esse idem. Et subdit philosophus omnes aliis

antiquos a Platone cōcessisse locū esse aliquid: nō tamē inuestigauerūt quid est locus: sed quid esset locus solus Plato conatus est dicere. Le. li. (Unde Plato mām ꝛ locū idē dicit esse in Thymeo: receptiuū enī ꝛ locū vnū ꝛ idē dicit: alio vō modo ibi) .i. in Thymeo receptiuū ꝛ in dictis nō scriptis dogmatibus: tamē locū ꝛ receptiuū idē retulit: dicūt quidē eni oēs esse aliquid locū: quid aūt est h solus: vz Plato conat⁹ ē dicē.

Notandum ꝙ Plato nō posuit differētiā īter corp⁹ mathe. ꝛ naturale: ꝛ q: voluit corpus mathe. cōponi ex superficiebus ꝛ ipas dimēsiōes superficierū esse materiā corporis mathe. cōsequēter dixit dimēsiōes esse materiam corporis nālis: ꝛ q: dimēsio est qd īdeterminatū: tam ſm esse ꝙ ſm quātitatē: ꝛ maxime dimēsio que est spatium īter latera corpis cōtinētis: ꝙ quidē spatiū vocauit locū: idō dixit locū habere ratiōem materie: ꝙ enī tale spatiū sit īdeterminatū ſm esse manifestū est: q: ipm spatium aliquādo est aereū quādo cōtinet aerē: aliquādo aqueū ꝛ aliquādo terreū aut igneū quādo cōtinet terram vel ignē: ꝛ sic de aliis locatis a qbus determinat ſm esse: ꝙ etiā sit īdeterminatū ſm quātitatē pꝫ: q: ex se nō habꝫ terminū vltimū: sꝫ determinat p latera cor-

Tex. cō.16. poris cōtinētis. (Merito aūt). Postꝙ pl̄us pbauit locū esse formā aut māz: nā in cōtrariū arguit locū nō esse aliqd illorū ponēdo duas cōclusiōes: quarū prima est ista: difficile est cognoscere locū si locus ē forma aut mā. ¶ Secūda cōclusio īpossibile est locū esse materiā aut formā ibi. (At vō). Prima cōclusio arguit sic: qñcūqꝫ aliqua sūt idē: difficile est cognoscere vnū illorū si difficile est cognoscere reliquū: sꝫ difficile ē cognoscere tā formā ꝙ materiā: igit difficile ē cognoscere locū: si locus est mā aut forma: pꝫ ꝯsequētia cū maiori: ꝛ minor declarat ex duobus: prio q: mā ꝛ forma: cū sint principia rerū nālium hnt altissimā speculatiōē quēadmodū ꝛ alia pricipia in genere cāe efficiētis ꝛ finalis. ¶ Secūdo q: nō pōt cognosci forma sine mā: nec mā sine forma: sed difficile est cognoscere ambo simul: igit difficile est cognoscere tā materiā ꝙ formā. Le. li. (Merito aūt ex hiis intēdētib⁹ ex qbus ponit locus eē forma aut mā: videt vtiqꝫ difficile cognoscere quid ē loc⁹: sꝫ quidē horū quodcūqꝫ ē siue mā siue spēs ꝗ .i. forma: hec eni altissimā habēt speculatiōē ꝛ sine re inuicē nō facile est cognoscere ipsa.

Notandum ſm cōmētatorē cōmēto 16 ꝙ cōsiderare de quiditate loci hoc modo īducit ad sciēdū que sūt cause vltime entiū: materia eni ꝛ forma sūt principia simplicia entiū: ꝛ scire quiditatē principiorū vltimorū est difficile: ꝛ etiā scire formā absqꝫ mā ꝛ materiā absqꝫ forma impossibile est: ꝛ scire alterū nō potest esse nisi sit sciētia alterius. ¶ Prima ppositio cōmēti est ista: cōsideratio de loco quo ad formam vel materiā inducit ad sciētiam vltimarū causarū: patꝫ: nā sicut deus ꝛ intelligentie sunt cause vltime quo ad nos: sꝫ sint prime quo ad naturam: ita mā ꝛ forma sunt cause vltime rerū naturaliū in via resolutiōis sicut sunt prime in via cōpositiōis: igitur ponēdo locū esse materiā aut formā consideratio de quiditate eius necessario inducit ad sciētiam vltimarum causarū: nō quidē omniū: quia nō prime cause ꝛ intelligētiarū: sed causarū vltimarū que sūt principia simplicissima intrinseca rerū naturaliū. ¶ Secūda ppositio difficile est scire quiditatē principiorū vltimorū pbatur: oīs nostra noticia depēdet a sensu iuxta determinationē phi tertio de aīa: igitur difficile est scire quiditatem eorū que nō possūt esse cognita p sensū: sꝫ principia vltimata: siue sint forma ꝛ mā: siue deus ꝛ intelligentie nō possūt esse cognita per sensū: cū nō sint sensibilia ppria nec cōia nō sensibilia per se nec per accñs: igitur difficile est scire qditatē alicuius istorū. ¶ Tertia ppositio īpossibile est cognoscere formā absqꝫ materia vel ecōtra: ꝛ pbatur mā ꝛ forma inuicē dependēt in esse: ꝛ sūt inuicē correlatiua vt est determinatū scdo huius: sed relatiua sūt simul natura ꝛ cognito vno relatiuorum necessario cognoscitur reliquū: ꝛ si quis diffinite cognouit vnū relatiuorū diffinite nouit ꝛ reliquū p Aristo. in predicamētis: igitur nō potest cognosci forma sine mā: nec ecōtra: ppterea male exponūt Aristo. di. ipm voluisse primo phycorū formā esse cognoscibilem per seipsam ꝛ materiā per analogiā ad formam. ¶ Quarta ppositio nō est possibilis sciētia materie absqꝫ sciētia forme: nec ecōtra: pbatur: nō ē possibilis sciētia absqꝫ cognitione: sed nō potest cognosci forma absqꝫ materia: nec ecōtra ex tertia ppositiōe: igitur ꝛc. Ex hiis apparet ppter quid est difficile cognoscere locum quiditatiue ponēdo ipm esse formā aut materiā. Unde dicit cōmētator hic ꝙ ista difficultas que accidit in cōsideratiōe loci est per accidēs: q: nō accidit ex intrinseca quiditate loci: sed accidit ex hoc ꝙ ponitur locus esse forma aut materia que sunt omnino extrinseca a quiditate loci.

Sed dubitatur trāsmutatio facit cognoscere materiam per Aristo. prio phycorū: ꝛ operatio formā per eundē secūdo de anima: ꝛ octauo metha. sed possibile est esse trāsmutationē materie absqꝫ operatiōe forme: ꝛ ecōtra: igitur possibile est cognoscere materiā sine forma ꝛ ecōtra. Respōdetur cōcedendo ꝙ possibile est cognoscere māz esse sine forma: ꝛ ecōtra sed nō est possibile cognoscere quiditatē materie sine forma: nec quiditatē forme sine materia: ꝛ de tali cognitiōe qditatiua loquitur cōmētator hic: sicut etiā possū cognoscere vnū correlatiuorū nō cognoscendo reliquum: sed nō possū cognoscere quiditatem vnius correlatiui sine alio: cū vnūquodqꝫ correlatiuorū includatur in diffinitione alterius. (Et vō). Secūda cōclusio īpossibile est locū eē formā aut māz. Istā cōclusiōem pl̄us quadrupliciter Tex. cō.17.
pbat: ꝛ primo sic: mā ꝛ forma nō separantur a locato: sꝫ locus separat a locato: igit locus nō est mā nec forma: tenet cōsequētia cū maiori q: mā ꝛ forma sūt partes locati: modo nulla pars separat a suo toto: minor autē est nota ex determinatis: nā in eodē loco in quo nūc ē aer pri⁹ fuit aq̄ ꝛ ecōtra: trāsmutāt enī loca corpa nālia sic: ꝙ corpa nālia iā sūt in vno loco, ꝛ postea in alio loco ꝛ in quo est vnū postea erit aliud ꝙ nō esset verū nisi locus separetur a locato. Le. li. (At vō). ꝙ īpossibile sit qōlibet horū eē locū nō difficile videre: spēs quidē enī ꝛ mā non separātur a re: locū aūt contingit: in quo nāqꝫ loco aer erat in hoc iterū aer fit sicut diximus superius transmutatis inuicem aereqꝫ ꝛ aqua ꝛ aliis corporibus similiter. Ex fundamēto huius probationis pl̄us infert duo correlaria: quorum primum est istud nulla pars locati neqꝫ aliqua passio eius est locus: patet: nam ideo materia non est locus neqꝫ forma: quia nulla earum separatur a locato: locus autem separatur a locato sicut vas separatur a suo contento: nec est differentia inter locum ꝛ vas: nisi quoniam locus est immobilis: Uas autem secundum quod huius

est mobile:sed nulla pars locati neq aliqua passio eius separatur a locato:igit nulla pars locati nec aliqua eius passio est locus. T.c.li. (Quare neq pars neq habitus).i.passio accidētalis locati est locus:q2 nullū tale separatur a locato:sed separabilis ē locus ab vnoquoq:⁊ videt eni huius aliqd esse locus vt vas: etenī vas est locus trāsmutabilis:vas aūt nihil est rei cōtēte:igitur nec locus est aliqd rei locate. ¶ Secūdum correlariū locus nō eodēmodo remouet a mā ⁊ forma:pz: lz eni locus remoueat a mā ⁊ forma p hoc q locus separatur a locato ⁊ nō mā nec forma:tamē est alia differētia per quā remouet a mā:dicit eni locus nō esse forma ꝓpē cām dictā.s.q2 locus est separabilis ⁊ nō forma:sed ꝓpē aliā cām:dicitur etiā locus nō esse mā:vz q2 locus cōtinet ⁊ mā cōtinetur. T.c.li. (Sed q quidē igit q separabilis est locus a re:sic quidē nō est spēs).i.forma:fm autem q cōtinet sic quidē alter a materia est.

Notandum primo fm cōmētatorē cōmēto.17.q forma nō separatur a mā per se.ita q mutet de mā in materiā:sz q corpa mutātur de loco ad locū:sed separatio forme i mā est eius corruptio. ¶ Duplex est separatio forme a mā: scz per se ⁊ per accidēs. Separatio forme a mā p se ē trāsmutatio forme de mā in mām absq gnatiōe ⁊ corruptione alicuius corpis nālis:eo mō quo trāsmutātur de loco ad locuz corpa nālia:⁊ talis separatio est īpossibilis:imo si sic separet forma ipa statī corrūperetur: qm ipa adueniret māe preter gnatiōez alicuius corporis nālis:⁊ per cōsequēs nō esset ps alicuius neq hēret sbstētamītū: igit subito desineret eē. Separatio forme a mā per accidēs est trāsmutatio forme de mā in materiā per gnatiōez aut corruptiōez alicuius corpis naturalis:⁊ talis separatio est possibilis vt pz in nutritiōe per quā cōtinue in corpe aīato aliqua ps corrūpitur:⁊ aliqua gnatur manēte cōtinue eadē forma nūero:de hac separatiōe nō loquitur cōmētator:sed de pma vt pz cū dicit formā nō separari a mā p se ita q mutetur de mā in formā fm q corpa mutātur de loco in locum.

Notandum fm cōmētatorē eodē cōmēto 17 q aliq pōt q̄rere,qm locus nō pōt dici separari nisi fm opinionē dicētium vacuū esse:fm autē opinionē Aristo. nō separatur a locato:sed corrūpitur:vltimum enim aeris i quo est aqua quādo aqua trāsfert ab eo ⁊ intrat in ipm aliud corpus corrūpitur illud vltimū ⁊ fit aliud. ¶ Dubitatio igitur quā mouet cōmētator est ista:due sūt opiniones famose de loco:quaꝝ prima est antiquoꝝ:dicētiū locū esse vacuū ⁊ esse quoddā spatiū separatū inter latera corporis cōtinētis. ¶ Secūda est Aristo. di.locū esse vltimū corpis cōtinētis:licz igit locus separetur a locato fm opinionē antiquoꝝ:nō tamē fm opinionē Arist. q2 illud q corrūpitur nō dicitur separi:cōstat aūt locū corrūpi in trāsmutatiōe locali corpoꝝ inuicē:aqua eni existēs in aere tanq in loco nō potest trāsferri i aliū locū quin corrūpatur supficies in qua pmo erat:sed talis supficies dicit loc⁹ igit loc⁹ corrūpit. Rndet cōmētator dupliciter:pmo q illa ꝓpositio locus est separabilis a locato est famosa ⁊ nō vera nec est inconueniēs ⁊ ꝓpositiōe falsa vti modo sit cōcessa ab aduersario. ¶ Secūdo respōdet q alia est separatio forme ⁊ alia est separatio loci:nunq eni separatur forma a locato qn corrūpitur locatū:sed locus separatur a locato absq corruptiōe locati:intēdit igitur phus q locus est separabilis a locato sine corruptiōe locati:sed forma nō est separabilis a locato absq corruptiōe locati. Dicit aū tem dici q si accipitur locus p corpore locāte:sic locus separatur a locato absq corruptiōe eius [illegible] si trāsfertur aqua de vno vase in aliud corpus locās est vas vna cū aere ambiēte aquā quoꝝ nullū corrūpitur. Si aūt accipitur locus p vltimo corpis cōtinētis:sic locus separatur a locato:⁊ si nō fm totū:tamē fm partē:vnde in casu priori aggregatū ex supficie vasis ⁊ supficie aeris est locus aque:modo nō corrūpitur supficies vasis:licz corrūpatur supficies aeris. Mihi aūt videt q phus loquitur de loco cōi vt locus est ⁊ nō de loco vt est supficies huius vel illius corpis:accidit eni loco q gnetur vel corrūpatur in trāsmutatiōe corpis de loco ad locū:corpa eni celestia ⁊ elemētū ignis mouentur de loco ad locū:⁊ si nō fm totū:tamē fm partē absq corruptiōe alicuius loci possibile est eni aquā trāsferri de vno vase in aliud vas absq corruptiōe supficiei aeris faciēdo foramē in fūdo ex quo exeat aqua in aliud vas:in casu isto pōt cōtingere q supficies aeris locans aquā cōtinue sequatur aquā vsq ad cōplemētū effusionis illius absq corruptiōe eiusdē supficiei locātis. Uidetur aūt Secūdo arguit phus ad istā cōclusionem sic:oīs locus est extra locatum:sed nec mā nec forma est extra locatū:igitur locus nō est: nec mā nec forma:tenet cōsequētia cū matori:q2 cū ponimus aliquod in loco ponim⁹ duo:quoꝝ vnū est itra aliud:⁊ reliquū extra illud:locatū eni est intra locū: q2 cōtinetur ab eo:⁊ locus est extra locatū:q2 cōtinet ipm:minor aūt est de se nota:q2 nulla pars alicuius est extra suum totum:sed tā mā q forma est ps locati:igit nō materia nec forma est extra locatū. T.c.li. (Uidetur aūt semp q est alicubi:ipmq esse aliquid q est in alio:⁊ alter aliquid esse q est extra ipm). vz locus. Ex fūdamēto huius ratiōis phus increpat Platonē in eo q dixit locum esse pticipatiuū oīum ⁊ esse quid commune oībus entibus. Si eni locus est extra locatū ⁊ id q est cōe omnibus entibus nō est extra oīa entia:igitur locus non est quid cōe oībus entibus. Deinde si opz digressionē facere:querat ab eo quare nō sunt in loco ydee ⁊ nūeri vt ipe asserit si locus est pticipatiuus oīum ⁊ oībus rebus cōis siue ponat locū esse magnū ⁊ paruū vt in scolis docuit:siue ponat locū esse materiā vt in Thymeo scripsit. T.c.li. (Platoni aūt dicēdum est motiuū tactū:⁊ si opz trāsgredięteS dicere).i.digressiōem facere:queratur ab eo quare nō in loco spēs.i.ydee ⁊ nūeri sūt:⁊ hoc si vere pticipatiuū est locus oīum siue magno ⁊ paruo existente participatio.i.loco siue materia vt in Thymeo scripsit.

Notandum fm cōmētatorē primo [illegible] q cōtingit ei accidere q forme sūt in loco cū iaz diffinuit locū q est cōe ⁊ cōcessit oībus entibus:⁊ hoc cōtingit Platoni nisi vocauerit locū cōem fm trāsumptiōem:q2 assimilatur materie:⁊ similiter erit diffinitio rectorica nō demonstratiua quomodocunq igitur fuerit non potest Plato vitare viciū. Arguit cōmētator cōtra Platonez sic: cum Plato diffinivit locū dicens q locus est quid cōe omnibus entibus:aut intellexit diffinire locum vere: aut trāsumptiue ⁊ similitudinarie. Si vere ad hunc intellectum q locus est illud in quo sūt omnia nō potest euitare cōtradictionē:q2 ipse cōcessit numeros ⁊ ydeas nō esse in loco:⁊ ex hac diffinitiōe sequit numeros ⁊ ydeas esse in loco. Si aūt intellexit diffinire locū trāsumptiue ⁊ similitudinarie ad hunc intellectū q sicut mā est

cōis oībus:ita ꝛ locus sic ꝙ sicut mā oīa recipit dum-
modo illa sint apta esse in mā:ita locus oīa recipit dū
modo illa sint apta esse ī loco:sed ītez nō potest euita
re viciū:qꝛ ista diffinitio sic itellecta est rethorica ꝛ nō
demōstratiua:igit̄ tali diffinitōe vti n̄ debuit Plato vt
Tex. co. 14. pꝫ in sciētia nāli:quare ꝛc.(Amplius quō.)Tertio ar-
guit phūs ad eādem ꝯclusiōem sic:corpora nālia mo-
uētur ad loca sua:sed nihil mouet̄ ad suā materiā nec
ad suā formā:igitur nec forma nec mā est locus : tenet
cōsequētia cū maiori:qꝛ grauia mouētur ad loca deor
sum.s.terra ꝛ aqua ꝛ leuia ad loca sursū:vꝫ aer ꝛ ignis
minor vō est nota ex duobus:qꝛ nihil mouetur ad il-
lud ꝙ habꝫ:sed ad id ꝙ nō habꝫ:secūdo qꝛ nihil mo-
uetur localit̄ nisi ad locū in quo reperit̄ sursū vel deor
sum loquēdo de hīs que mouētur in spera elemētoꝝ
sed in mā vel ī forma nō repitur sursuꝫ nec deorsum:igi
tur ꝛc.Le.li.(Amplius quō ferentur in sua loca corpa
nālia si locus esset mā aut spēs) .i. forma : īpossibile
enī est cuius nō est mot⁹.i. id ad ꝙ nō est motus neqꝫ
sursuꝫ neqꝫ deorsū locū eē:quare querēdus in hmōi
locus est ad ꝙ est mot⁹ localis:cuius differētia loci est
sursū vel deorsum.Istā rōnem cōfirmat Aristo.sic:im-
possibile est mobile moueri ad aliquem locum qn̄ mā
ꝛ forma ipsius moueatur ad aliū locū quia motu toto
mouetur quelibꝫ ps eius:si igitur locus est forma vel
mā:igitur locus mouet̄ ad locū:ꝛ cū oē ꝙ mouetur ad
aliquē locū sit aliquādo in loco:sequit̄ ꝙ locus est in
loco ꝛ ꝙ loci est locus:q̄ vident̄ absurda.Le.li.(Si āt
in ipso mobili locus est:opꝫ enī si quidē dicere in mobi
li esse locū si loc⁹ aut forma aut mā est erit locus in lo-
co:trāsmutatur.n.simul cū re ꝛ mouētur ꝛ spēs).i.for
ma ꝛ infinitū.i.mā:nō enim semp in eodē loco manet
mā ꝛ forma:sed vbi vtiqꝫ res mobilis est ibi semp est
mā ꝛ forma:quare loci est locus.

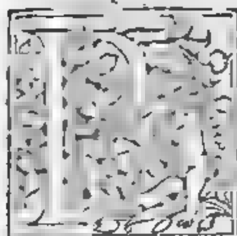
Notandum ꝙ commentator cōmen
to.20.arguit ꝙ ista ꝓpo-
sitio mā ꝛ forma mouētur ad motum cōpositi sit falsa
aut ꝙ nō sit ad ꝓpositū Aristo. querēdo de quo motu
loquit̄ phūs vtrum de motu per se aut de motu ꝑ acci-
dens.Si de motu ꝑ se ad hūc intellectū ꝙ mā ꝛ forma
mouētur ꝑ se ad motū cōpositi:ꝛ cōsequēter sunt in lo
co ꝑ se:pꝫ ꝙ illa ꝓpō est falsa:qꝛ nihil per se mouet̄ nec
aliquid est ꝑ se in loco nisi sit corpus:mā aūt ꝛ forma
nō sunt corpa sed ptes corpis.Si aūt phūs loquit̄ de
motu ꝑ accidēs ad hūc intellectū ꝙ mā ꝛ forma mouē
tur per accidēs ad motū cōpositi ꝛ cōsequēter sunt ī lo
co ꝑ accn̄s sic rō phi non est ad ꝓpositū:qꝛ sicut nō est
incōueniēs ꝙ mā ꝛ forma moueātur per accidēs ꝛ sint
in loco per accidēs:ita nō incōuenit ꝙ locus ꝑ accidēs
moueat̄ ad locū.s.ad motū sui subiecti:ꝛ ꝑ accidēs sit
in loco:vꝫ ad locū sui subiecti:siue ad locatiōem eiusdē
subiecti.Rn̄det cōmētator ꝙ phūs loquit̄ de motu per
accidēs:ꝛ ꝙ per accidēs dr̄ dupliciť:vꝫ semp ꝛ raro.Et
ꝙ illud qd̄ est per accidēs semp ingredit̄ demōstratio-
nem:nō aūt illud ꝙ est per accidēs raro:ꝫ igitur mā ꝛ
forma moueātur per accidēs ad motū cōpositi illud ē
semp:quia nunq̄ mouetur compositū quin moueatur
mā ꝛ forma sed locū moueri ad motū sui subiecti est ra
ro:intēdit igitur Aristo. hāc demōstrationem mā ꝛ for-
ma semp mouētur ad motuꝫ illius in quo sunt: sed lo-
cus nō semp mouetur ad motum illius in quo est:sꝫ ra
ro:igitur locus nō est materia nec forma.

Contra predicta arguitur : ꝛ primo qd̄ illa
ꝓpositio mā ꝛ forma mouētur ad
motum cōpositi nō ingredit̄ demōstratiōem:qꝛ nulla
demōstratio est ex hīs que sūt per accidēs primo po-
steriorꝝ:sed illa ꝓpositio est per accidēs:qꝛ cōcedit cō-
mētator mām ꝛ formā moueri per accidēs ad motum
cōpositi:igit ꝛc.¶ Secūdo arguitur ꝙ ista ꝓpositio
ingredit̄ demōstratiōem locus est in loco:qꝛ ista ꝓpo-
sitio mā ꝛ forma sunt in loco cōpositi igreditur demō
strationem ex eo qꝛ nunq̄ cōpositum est in loco qn̄ in
illo loco sit forma ꝛ mā:sed nunq̄ subm loci est in lo-
co qn̄ in eodeꝫ loco sit locus:igitur ꝛc.¶ Tertio argui
tur ꝙ locus semp mouetur ad motuꝫ illius in quo est
qꝛ accidēs semp mouetur ad motū sui subiecti:sed loc⁹
est accidēs illius in quo est:igitur ꝛc.¶ Quarto argui
tur ꝙ locus nunq̄ mouetur:qꝛ dicit phūs in diffinitio-
ne loci ꝙ locus est imobilis:ꝛ cōmētator in fine com-
menti allegati dicit ꝙ locus fm̄ ꝙ locus est imobil̄ na
turalit̄ ꝛ eēntialit̄.¶ Ad primū respōdet Burle⁹ ꝙ ra-
tio Aristo.est demōstratiua cū sit ex necessarījs:sed nō
est essentialis:qꝛ accipit illud ꝙ est per accn̄s:lꝫ nō sit
per accidēs raro:sed semp ꝛ cōsequēter dicatur ad phꝫ
primo posteriorꝝ:ꝙ ipse intelligit nullā demōstratiōeꝫ
esse ex hīs que sūt per accidēs raro:cū quo stet aliquā
demōstratiōem esse ex hīs que sunt per accidēs semp
ista respōsio videtur repugnare determinationem phi
primo poste.di.oēm demōstratiōem esse ex necessarījs
ꝛ ex hīs que sūt per se:ꝛ iō nō sufficit premissas esse ne-
cessarias:sꝫ vltra opꝫ illas esse ꝑ se:hec enī est necessa-
ria oīs triāgulus lapideus hꝫ tres angulos equales
duobus rectis:ꝛ tamē nō igreditur demōstratiōem:qꝛ
ē ꝑ accn̄s:accidit.n.triāgulo ꝙ sit lapide⁹ ꝛ accidit lapi
di ꝙ sit triāgularis.¶ Dicēduꝫ igitur ꝙ lꝫ mā ꝛ forma
moueātur per accidēs ad motum ꝯpositi:hec tamē ꝓ-
positio est per se:materia ꝛ forma mouētur ad motuꝫ
compositi:ideo ingreditur demōstrationem.¶ Dictū
est enim secūdo huius ꝙ hꝫ ꝓpositio fortuna est causa
est ꝓpositio per se nō obstāte ꝙ sit causa per accidens:
demōstratio igitur Aristo.nō ꝓcedit ex hīs que sūt ꝑ
accidēs aliquo modo:sed tātum ex hīs que sunt ꝑ se.
¶ Ad secūdum dicitur ꝙ illa ꝓpositio locus est in lo-
co est per accidens:quia accidit loco esse in loco:ꝫ nō non
ingreditur demōstratiōem:ꝯsequenter illa nō ingredit̄
demōstrationem:mā ꝛ forma sūt in loco ꝯpositi qꝛ acci
dit ꝯposito ꝙ sit ī loco tenēdo ꝙ celū ꝯponit̄ ex mā ꝛ
forma.Et ꝯcesso ꝙ ista ꝓpositio sit ꝑ se mā ꝛ forma sē
in loco compositi:nō ꝓpter hꝫ ista est per se locus est in
loco sui subiecti:qꝛ aliquis est locus qui nō est in loco
sui subiecti.s.concauum vltime spere.¶ Ad tertium di-
citur ꝙ licꝫ accidētia sibi manētia cuꝫ subō moueant̄ ad
motū eius:ea tamē que statiꝫ corrūpunt̄ nō mouentur
ad motū istius:modo locus frequēter corrūpit̄ ad mo
tum localē sui subiecti:aer enī locās te mouet̄ localiter
flāte vēto ꝛ nō mouet̄ supficies locās te:qꝛ illa statim
corrūpitur ꝛ alia noua gn̄atur per vnionem prius inui
cem que pri⁹ te locāt ꝛ separātem aliaꝝ inuicē incipien
tium te locare.¶ Ad quartū dicit̄ ꝙ intētio cōmētato
ris ꝛ phi est ꝙ locus nō sit mobilis per se:tamē bn̄ est
mobilis per accidēs:ideo notāter dicit cōmentator ꝙ
locus fm̄ ꝙ locus nō est mobilis nāliter:neqꝫ essentia
liter.i.per se:mouetur igit̄ locus inquātum est accidens
corpis mobilis:sed nō mouetur fm̄ ꝙ locus.vt mani
festabo infra.(Amplius cum ex aere).Quarto arguit Tex. co. 2.
phūs ad eādem conclusiōem sic:locus non est forma:
igitur per idē nec mā:patet ꝯsequentia qꝛ esse locū ma-
gis competit forme ꝙ materie:cum dicatur ratio [illegible]

sit cōtinere sicut locus:mā aūt nō cōtinet sed cōtinet:ante cedēs arguitur:si eni locus esset forma:sequit' q quando ex aere fit aqua vel ecōtra semp corrūpitur locus: pz ↄsequētia qz semp corrūpitur forma:cū nō maneat eadē forma in genito ⁊ corrupto:sed cōsequēs est falsum:qz nō apparet cuiusmodi sit corruptio loci:cū semper dicatur aquā generari in eodē loco in quo corrumpitur aer ⁊ ecōtra. Le.li. (Amplius cū ex aere fit aqua sequit q pditus est locus atq corruptus:siquidē spēi inerat).i.si ita est q loc⁹ ⁊ forma erāt idē:nō eni in eodem loco q fit corpus:cōstrue sic:nō eni corpus q fit idest q generat est in eodē loco.i.eiusdē formeꝫ:cuius erat corruptum:sed falsū est q locus corrūpatur:q igitur corruptio loci quasi dī. nulla:deinde epylogat philosophus dicēs:ex quib⁹ igitur necessariū est locū esse aliquid itez:ex quib⁹ vtiq dubitat aliquis de substantia ipsius dictum est.

Notandum q cōmētator ↄmēto.21. dī.q ista rō pōt fieri de mā sicut de forma:vñ potest queri vtrū quādo ex aere fit aqua vel ecōtra corrūpatur locus vel nō. Si corrumpitur locus:dicēdo q aqua generat in minori loco q fuit aer:⁊ ecōtra aer generat in maiori loco q fuit aqua:sequit q locus nō sit mā:qz materia est igenerabilis ⁊ icorruptibilis. Si aūt nō corrūpitur loc⁹:dicendo q in eodē loco generat aqua in quo corrūpitur aer:⁊ ecōtra:sequit q loc⁹ nō sit forma:qz necessario forma aeris quādo ex illo generat aqua corrūpitur ⁊ forma aque quādo ex illa generat aer:cū gñatio vnius sit corruptio alterius:primo de generatione.

Tex. cō.22.23

Post hoc autem). Ista est secūda ps huius capituli in qua describit phs modos essendi in vt cōcludat locū nō esse formam nec mām:⁊ facit duo:nā primo facit q dictū est:secūdo mouet vnā dubitationē circa distinctionē modoꝝ eēndi ibi. (dubitabit āt aliqs) ¶ Quātum ad primū dicit phus q octo modis cōtingit aliquid esse in aliquo. Prim⁹ modus est quo pars est in toto siue fuerit ps essentialis siue itegralis aut q̄titatiua:dicimus eni materiā ⁊ formā esse in ↄposito ⁊ digitū esse in manu:cōstat aūt materiā ⁊ formā esse partes essentiales cōpositi ⁊ digitū esse partē integralē ⁊ quātitatiuā man⁹. Le.li. (Post hoc aūt accipiēduꝫ est quot modis aliud in alio dicit:vno quidē igit modo: sicut digitus in manu:⁊ oino pars in toto). ¶ Secūdus modus essendi in est q totū dicitur esse in suis ptibus cū totū nō sit extra suas ptes:sed in suis ptib⁹: ex quo eni ptes taꝫ diuisiue q̄ collectiue sumpte hñt rationem māe:oꝫ ipm totū habere rōneꝫ forme:sed quelibet forma ē in mā sua:iō totū est in ptibus. Le.li. (Alio vo modo sicut totū in ptibus:nō eni preter partes est totū). ¶ Tertius modus essendi in ē quo inferi⁹ est in suo supiori:dicit eni inferi⁹ ps subiectiua ⁊ supius totū in modo:sꝫ quelibet ps ē in suo toto:iō qlibet iferi⁹ ē in suo supiori vt homo in aiali:⁊ generaliter quelibet spēs in suo genere. Le.li. (Alio modo sicut hō in aiali: ⁊ oino spēs in genere). Quartus modus eēndi in est quo supius est in suo inferiori ⁊ ps spēi in diffinitiōe eius:quelibet eni ps dicitur esse in suo toto:modo gen⁹ ⁊ qlibꝫ ps spēi est ps diffinitiōis spēi:dicim⁹.n.animal est in hoīe:⁊ tā aial q rōnale que sunt ptes homīs esse in diffinitiōe homīs que est aial rōnale. Le.li. (Alio vo modo sicut genus in spē:⁊ oino pars speciei in speciei rōne).i.diffinitiōe. ¶ Quint⁹ modus eēndi in est quo forma est in subo siue fuerit forma substātialis:siue accidē:alis:siue illud subm fuerit subm in actu siue in potentia:dicim⁹ eni sanitatē esse in calidis ⁊ frigidis tanq in sbo ⁊ formā subalē eē i mā. Le.li. (Adhuc āt sicut sanitas in calidis ⁊ frigidis: ⁊ oino spēs in mā). ¶ Sextus modus essendi in est quo effectus est in sua causa: siue fuerit cā simpliciter siue fm quid:eo mō quo dicitur regnū grecoꝝ aut possessiōes istoꝝ esse in rege: qz est in potestate regis : ⁊ oino oē motuꝫ esse in pmo motiuo:cū sit effectus eius. Le.li. (Adhuc sicut in rege que sūt grecoꝝ ⁊ oino motū i pmo motiuo). ¶ Septim⁹ modus essendi in est quo ordinata in finē sunt in illo: eo modo quo dicim⁹ bona per participationē esse i bono simpliciter:sicut in optimo ⁊ hoīeꝫ in felicitate tanq in fine:idē etiā dicim⁹ de eltis:vt q aqua sit in frigiditate sūma:⁊ ignis in caliditate sūma tanq in fine. Le.li. (Amplius sicut in optimo:⁊ oino in fine:hoc autē est cuius cā fit).i.finis grā cuius. ¶ Octauus modus ⁊ maxime ppriius essendi in est quo cōtentum est in continente:sicut aqua in vase ⁊ locatū in loco : ppriissime eni.a.est in.b.si.a.cōtinetur.a.b.⁊ est imediatū.b.⁊ discontinuū ipsi.b.sed iste modus nō inuenitur nisi vbi ē cōtinētia locati ad locū ⁊ existētis in vase ad ipꝫ vas: ideo iste modus est ppriissimus. Le.li. (Oīum aūt maxime ppriuꝫ est sicut in vase:⁊ oino in loco).

Notandum q sufficiētia istoꝝ modorum pōt sic haberi: nam omne q est in aliquo aut est in eo fm totuꝫ ⁊ partem: aut fm cām ⁊ cātum. Si fm totū ⁊ partē:aut igitur totum ⁊ partē realē:⁊ sic hētur primus ⁊ secūdus mod⁹. aut fm totū ⁊ partē rōnis:⁊ sic hētur tertius ⁊ quart⁹ modus. Si aūt aliquid est in aliquo fm cām ⁊ causatū aut igitur fm cām mālem:⁊ sic hētur quintus modus aut fm efficientē:⁊ sic hētur sextus modus:aut fm cāꝫ finalē:⁊ habetur septim⁹ modus:aut fm cām formalē: ⁊ hētur octauus modus. ¶ Uas enim respectu sui cōtenti ⁊ locus respectu sui locati hꝫ ratiōem forme : cum de ratiōe forme sit cōtinere ⁊ determinare:que etiā vasi ⁊ loco cōpetūt. (Dubitabit aūt). Premissa sufficientia modoꝝ essendi in aliquo. Arist. mouet ⁊ soluit vnā dubitatiōem vsitatā apud grecos fm quā posset ostēdi ptes eē noīatos modos essendi in. Questio igit est ista vtrū cōtingat vnū ⁊ idē eē i seipso aut nō:si sic igit est dare aliquē modū essendi in preter aliqueꝫ noīatorum. Si nō:aut igitur omnia nusq sunt:sic q nihil est in aliquo aut si est in aliquo illud necessario sit in alio a seipso. Le.li. (Dubitabit aūt aliquis vtrū vnuꝫ ⁊ idē aliqd esse in seipso cōtingat aut nihil:sed oīa aut nusq sūt aut necessariū est omne q est in aliquo in alio eē). Tex. cō.24.

Notandum fm cōmentatorē cōmento.24.q Aristo. incepit pscrutari de quodā modo signatōis q vsitabatur apud eos. Dicebāt eni aliquid eē in se:verbi gratia. hominēꝫ esse in se ⁊ dolium in se:⁊ qz iste modus erat famosus apud eos:⁊ est ali⁹ a nūeratis:⁊ facit estimare aliqd eē in se:⁊ sic locus rei nō esset aliud ab ipsa re. Sicut iam nos dicimus deū esse in seipso:qz nō est extra seipsum ita dixerūt greci hoīem esse in seipso ⁊ amphorā esse in se:⁊ cōseqūēter omne q est in mūdo esse in seipso:⁊ qz nihil est in seipo aliquo alio mō ab vltimo essendi in

si illi modi essent suff.cieter enumerati aliqd eēt in seipo octauo mō essendi in: ⁊ sic locus nō distingueret ab illo cuius est locus cū nihil distinguat a seipo. (Dubitatur aūt). Pro respōsione ad istā questiōem phus pmittit hāc distinctiōem φ aliqd eē in aliquo ɔtingit dupliciter: vʒ ſm se ⁊ ſm aliud ē illud in aliquo ſm se φ ē in eo nō rōne alicuius alteri⁹ eo mō quo dicimus ignē esse in cōcauo lune. Illud vō est in aliquo ſʒ aliud qd est in eo rōne alterius: ⁊ sic dicimus hoīeʒ esse in aqua si habʒ tm̄ pedes in aqua. l.e.li. (Dupliciter autē hoc est). s. aliqd eē in aliquo aut aliqd eē in seipso: aut ſm se aut ſm aliud. (Cū eni sint). Ista distinctiōe premissa phus ponit quatuor ɔclusiōes: quarūʒ prima est ista aliquid est in seipso ſʒ aliud. Secūda ɔclusio: īpossibile est aliqd eē in seipso primo ibi: (Primū autem nō). Tertia ɔclusio īpossibile est aliquid eē in seipo per accidens ibi: (Et vō neqʒ). Quarta ɔclusio licʒ omne φ est sit in aliquo: nō tamē oē φ est: est in loco ibi. (Qd aūt Zeno.). Prima ɔclusio dupliciter arguit: ⁊ prio de toto cōtinuo: nā totuʒ est ī ptibus ⁊ ptes sūt in toto: igitur totū est in toto rōne partiū: antecedēs est manifestū ex descriptiōe modorum essendi in: ⁊ patet cōsequētia: qr totuʒ denomiatur denoīatiōe ptiū: dr̄.n. corp⁹ album: qr habʒ supficiē albā: ⁊ homo sciēs qr habʒ partē scientem: vʒ aīam. Si igit totū est in seipso rōne partium igitur totū est in seipso ſm aliud φ fuit pbandū: ⁊ patet cōsequētia: qr qlibet ps est aliud a toto. l.e.li. (Cū eni quidē sunt ptes totius faciētis vnū cōtinuuʒ: ⁊ hoc in illis). i. totū in partib⁹. (⁊ illa in hoc) vʒ partes ī toto dicetur totū in seipso: dicit aūt ⁊ ſm ptes vt album qr supficies alba ⁊ sciēs qr ratiocinatiuū. i. quia habet partem ratiocinatiuam scientem.

Notādum

φ cū phus dicit totuʒ denominari a dispōne partis vt corpus eē album si supficies est alba nō intēdit supficiem eē partē corporis: qr vt ondetur sexto huius corpus nō ɔponitur ex supficiebus sicut nec supficies ex lineis. sed lo quit tm̄ exēplariter ⁊ ɔditionaliter: vʒ supposito φ supficies eēt pars corpis nō habētis albedinem nisi in supficie eēt ɔcedendū illud corpus eē albū: qr illa supficies eēt alba. ¶ Sed cōtra si tu non hēres albedinē nisi in dētibus ⁊ hēres nigredinē in cute p totum: cōcederet te eē nigrū: ⁊ nō te esse album: aliter duo cōtraria simul verificarētur de eodē: igit nō semp totū denominat a dispōne partis. ¶ Dicēduʒ φ totū semp denominat a dispōne partis simpliciter vel cū determinatiōe. Si eni dispō partis est ppria illi totū simpliciter denomiat denomiatōe illius partis: sor. eni ē absolute symus ⁊ crispus si habʒ nasū symū ⁊ caput crispum cū symitas ⁊ crispitudo solū illis ptibus ɔpetat: si aūt dispō partis sit cōis ⁊ indifferēs tā illi φ aliis ptibus totū denominat a dispōne partis cū determinatione: ideo quia albedo ⁊ nigredo sunt dispōnes partiuʒ in cōmuni ⁊ indifferēter totuʒ nō dicitur simpliciter album si habʒ tātum albedinē in vna parte nec simpliciter nigrum si nō habʒ nisi nigredinē in vna parte: sʒ cū determinatiōe: vt φ tu es albus ſm dentes: ⁊ φ ille est niger ſm pedes. (Amphora quidē). Secundo arguit phus istam ɔclusionem de toto discōtinuo accipiēdo vnum totū habēs ptes discōtinuas: vʒ aggregatuʒ ex amphora ⁊ vino: ⁊ pʒ φ amphora nō est in amphora tanφ in loco nec vinum est in vino tanφ in loco: sed amphora vini est in amphora vini tanφ in loco: non quidē ratiōe totius: sed ratiōe partis eo φ vinū est in amphora tanφ in loco: licʒ igitur vinū sit in vino ratione suarum partiū ⁊ amphora sit in seipsa ratiōe partium: nullū tamē ipsorum est in seipso tanφ in loco ratione partis: cū nulluʒ istorum sit locus alicuius sue partis neqʒ aliqua ps alicuius istorum est locus alteri⁹ ptis eiusdem: sed qr aliqua ps totius aggregati ex amphora ⁊ vino est locus alterius partis. s. amphora: ideo amphora vini est in amphora vini tanφ in loco ratiōe partis. l.e.li. (Amphora quidē igitur nō erit in seipsa neqʒ vinum in seipso tanφ in loco vini aut amphora erit in seipsa tanφ in loco rōne partis: φ nāqʒ est in aliquo vʒ vinum ⁊ in quo est aliud videlicet amphora vtraqʒ eiusdem aggregati partes sunt: sic quidem igitur contingit aliquid esse in seipso.

Notandum

ſm cōmentatoreʒ commento. 24 φ iste modus trāsumptiuus vsitatur in oībus ydiomatibus. s. vt aliquid dicatur gr̄a sue partis: sed ista trāsumptio nō est vsitata apud arabes. s. dicere rōnabile eē in se: ⁊ si ſm suum ydioma deberet eē: qm̄ totuʒ apud eos disponit per dispōneʒ partis. ¶ Due sūt trāsūptiōes inquit ɔmētator: quarum vna ē vsitata apud oīa ydiomata. s. φ totum denominat a dispōne partis. Alia aūt nō est vsitata apud arabes: vʒ φ totū est in seipso: sed tm̄ in rei veritate deberet eē vsitata: vn̄ arguit cōmētator sic apud arabes totū denominat a dispōne partis sed pars est in toto igitur totum est in toto.

Sed dubitatur

si amphora vini est in amphora vini ⁊ amphora vini est amphora: igitur amphora ē amphora vini semp intelligēdo tanφ in loco: ɔsequēs est falsum: igitur ⁊ antecedens. Respondetur negando consequētiam qr variatur mediū: cū eniʒ dr̄ amphora vini ē ī amphora vini subiectū supponit p vino ⁊ non p amphora: ⁊ cū dr̄ amphora vini ē amphora: tūc suppo nit pro amphora ⁊ non pro vino: hec enim ppō amphora vini est in amphora vini signat φ vinum amphore est in amphora vini. (Primum aūt nō). Secūda cōclusio īpossibile est aliquid eē in seipso prio: hāc cōclusionē phs qdruplr pbat: ⁊ primo exēplariter sic: albedo nō est in corpore prio: nec sciētia in homine primo: igitur nihil' est in seipso primo: antecedēs est manifestum: qr albedo est in corpore ratiōe superficiei: ⁊ sciētia est in homine rōne anime: ⁊ ɔsequentia probatur ideo eni albedo nō est in corpore prio: qr est in eo ratione alterius: ⁊ scia nō est in homie primo: qr est ī eo ratione alterius. Si etiam totū est in seipso ratiōe alterius vʒ ratōe ptis: igitur a pari nihil est in seipso p°. Si igitur aliquid dr̄ esse in seipso: hoc nō est nisi a dispositione partis sicut ⁊ alie appellatōes ⁊ denominatōes totorum perueniūt a dispositione partiū. homo eniʒ denoiat albus ab albedine que est in supficie: ⁊ denominatur sciēs a scientia que est in anima: ⁊ totuʒ aggregatuʒ ex amphora ⁊ vino dicit eē in seipso a dispōne ptis ⁊ hoc quādo sunt partes vnius aggregati: quarum vna est cōtinens ⁊ alia contēta: qr si essent seorsum inuicem sic φ vinum nō esset in amphora nō cōcederet φ amphora vini esset in amphora vini. l.e.li. (Primū autē nō contingit aliquid esse in seipso: sed aliquid est in seipso vt albū in corpore: superficies eniʒ in qua est primo albedo est in corpore: scientia autē in anima ſm hanc autem). s. ſm partes sunt appellatiōes ⁊ denominationes cū partes sint in homine. s. superficies in qua ē albedo ⁊ anima in qua est sciētia: amphora aūt ⁊ vinuʒ Tex. cō. 25.

rum seorsum sint nō sunt partes: ꝓpterea nūc nō bñ dicitur ꝙ amphora vini est amphora vini. Simul autē sūt ꝓpter q̄ cum sint ptes erūt idē i seipso vt albū i homine: qm̄ in corpe ⁊ in hoc. s. in corpore qm̄ in supficie in hoc aūt vz in supficie: nō amplius ſm aliud est: sed primo. Istā ratiōem phus sic cōfirmat: quādocūq; aliquid est in aliquo prio: oz illa eē diuersaꝝ speꝝ naturarum ⁊ potētiaꝝ: sed nihil est alterius nature a seipso neq; alterius spēi aut potētie: igit̄ nihil est in seipso primo: patet ꝯsequētia cū minori ⁊ maior pz inductiue ex dictis: nā albedo ⁊ supficies sūt diuersaꝝ speꝝ naturarū ⁊ potētiaꝝ: q2 albedo est primo in supficie ⁊ scia ⁊ aīa sunt diuersaꝝ naturaꝝ speꝝ ⁊ potētiaꝝ: q2 scia est primo in aīa. ⁊ sic de aliis. Le. li. (Et altera spē hīt ⁊ alterā naturā hīs vnūqdq; ⁊ potētiā supficies ⁊ albu.)

Notandum ꝙ lz sciētia sit prio i anima: nō tamē albedo est prio in supficie: sed prio in corpe: cū nō tm̄ superficies sit alba: sed totū corpus ſm oēm dimēsiōez: loquitur aūt phus tm̄ exēplariter ⁊ ex suppositiōe admittendo opinionē antiquoꝝ ꝙ color nō ē nisi i supficie: iuxta illud color est extremitas pspicui in corpe terminato.

Tex. cō. 26. (Neq; igitur). Secūdo arguit phus ad istā ꝯclusiōem inductiue discurrendo p oēs modos essendi in. Nihil eni est in seipso prio tanq̄ pars in toto: neq; sicut totū in pte: neq; sicut genus in spē: neq; sicut spēs in genere: ⁊ sic de aliis modis eēndi in ⁊c. Nullibi. n. dictū est ꝙ totū sit in toto neq; ꝙ ps sit i pte: sed gñaliter si aliqd est in aliquo illud est i alio a seipso. Le. li. (Neq; igit̄ inductiue cōtra ꝯsiderātibus nihil in seipso videmus ſm nullū determinatoꝝ modorum). ¶ Sed forte dubitatur: q2 per idē sequit̄ ꝙ nihil est aliquo mō in seipso ꝙ est cōtra primā ꝯclusionem: ⁊ pz ꝯsequētia: q2 ille modus nō est noīatus in distinctiōe modoꝝ essendi in: dicendū ꝙ ille modus est nomīatus: nā in ꝯtinuis aliqd est in seipso nō eo modo quo totū est in sua pte: sed eo mō quo ps est in toto cū dicat̄ esse in seipso tm̄ rōne ptis: in discōtinuis aūt aliquid ē in seipso eo mō quo locatum est in loco. Nā amphora vini est i amphora vini ex eo ꝙ vinū est i amphora. (Et rōne). Tertio arguit phus ad eādem qōnēz p diffinitiōez ei⁹ ꝙ est in eē alicui prio: nā illud est in aliquo prio ꝙ est in eo: ⁊ nō per aliud: si igit̄ amphora vini est i amphora vini primo: opz ꝙ amphora vini sit i amphora vini: nō p aliud: sed vinū est prio in amphora: igit̄ vinū est amphora vini: pz ꝯsequētia q2 impossibile est duo eē prio i eodem: ⁊ ita hēbit̄ ꝙ vinū est vinū ⁊ amphora: ⁊ ꝯsequēter ꝙ amphora est vinū ⁊ amphora. Le. li. (Et ratiōe) idest diffinitiōe eius ꝙ est primo manifestū est ꝙ impossibile est aliqd esse in seipso prio: opz eni vtraq; vtrūq; esse vt amphora vas: ⁊ etiā vinū. Si v̄o primo cōtingit ⁊ ipsum in seipso esse.

Dubitatur ꝙ totū est spera ꝙ elementi ignis est loc⁹ p se prio duorum locatoꝝ: vz elemēti ignis ⁊ toti⁹ spere elemētorū: q̄ duoꝝ nullū est reliquū: igit̄ cōsimiliter stat ꝙ amphora vini sit prio amphora vini: ⁊ etiā ꝙ vinū sit primo in amphora: ⁊ tm̄ ꝙ vinū nō sit in amphora vini. Respōdetur ꝙ ista ꝓpō aliqd est loc⁹ p se prio duoꝝ locatorum pōt dupl' intelligi. Uno mō ꝙ ly per se prio sit determinatio illius termini duoꝝ locatoꝝ: aut ꝙ sit determinatio illi⁹ termini loc⁹: p⁹ mō illa ꝓpō ē īpossibilis: q2 nō ē possibile aliqua duo eē eq̄ prio in aliquo loco: sed s̄cḋo mō illa ꝓpō est vera: q2 cōcauū lune p se primo nō rōne alterius loci est loc⁹ duoꝝ: neq; ex hoc debet cōcludi qōlibet illoꝝ duoꝝ esse p se prio in concauo lune: solū eni elemētū ignis est p se prio in ꝯcauo lune: tota aūt spera elemētoꝝ est in cōcauo illo p se nō prio: q2 rōne ptis ꝙ est elemētū ignis: cetera aūt elemēta ⁊ mixta sūt p accidēs in loco illo: q2 rōne alteri⁹ locati extrinseci illi: vz rōne ignis. (Quare siqdē). Quarto arguit phus ad istā cōclusiōem p diffinitionē ei⁹ ꝙ est in esse alicui ſm ꝙ hui⁹ vel inquātū tale isto mō: illud ꝙ cōuenit alicui nō inquātū tale nō cōuenit ei primo: sed nulli inquātū idē conuenit esse in seipso: igit̄ nihil est in seipso prio: patz ꝯsequētia cū maiori ex doctrina Aristo. prio poste. ⁊ minor declarat̄: nā alia est diffinitio eius ꝙ est in alio: ⁊ alia est diffinitio ei⁹ in quo est aliud: sicut alia est diffinitio recipiētis: ⁊ alia est diffinitio recepti: sed eē in seipso dicit recipiēs ⁊ receptū: igitur nulli inquātū idē cōuenit esse in seipso: pz cōsequētia q2 nulli inquātū idē cōpetit eē recipiēs ⁊ receptū: cū. n. vinū est in amphora Amphora nō recipit vinū inquantum amphora est vinū: sed inquātū amphora est amphora: nec vinū est in amphora inquātū vinū est amphora: sed inquātū vinū est vinū contētū ab amphora. Le. li. (Quare siquidē maxie in alterutris eēnt partes totius. s. ꝙ vna eēt in alia amphora quidē accipiet vinū nō ſm ꝙ vinū est amphora: sed inquā ipsa est amphora ⁊ vinū inerit in amphora nō inquātū amphora est vinū: sed inquātum illud amphora. i. inquātū vinū cōtinet̄ ab amphora: ſm eē qdē igit̄ diffinitiuū ꝙ alterꝝ sit recipiēs ⁊ receptū manifestū est: alia nāq; est ratio eius ꝙ in quo. i. in quo est aliud ⁊ alia illius q̄ in hoc. i. ꝙ est in alio.

Notandum ꝙ Burle⁹ habet nihil eē in seipso prio ex hoc qm̄ illud ꝯpetit alicui prio ꝙ alteri cōpetit p ipm ⁊ nō ecōuerso: p aliud ꝯm doctrinā Aristo prio posterioꝝ: igitur si aliqd eēt in seipso prio nihil esset in illo nisi ꝙ eēt ipsū ⁊ p cōsequēs si amphora vini esset in seipsa prio vinū nō esset in amphora nisi vinū eēt amphora vini. Ista respōsio est difficilis: q2 data illa: sequit̄ ꝙ totū elemētum ignis nō est prio in ꝯcauo lune neq; totū vinū est in amphora p⁹: ⁊ gñaliter nihil hñs partes ē i aliquo prio: qm̄ tunc quicquid esset in cōcauo lune esset totum elemētū ignis ⁊ quicqd eēt in amphora vini esset totū vinū que oīa sunt falsa. Ergo dicit Burle⁹ ꝙ duplex est primitas. s. adequatiōis ſm q̄ aliqua duo cōuertunt̄: sicut hō ⁊ risibile: ⁊ primitas oppositiōis que opponitur ei ꝙ est p aliud siue illud aliud sit extrinsecū siue intrinsecū. Aliter igitur loquit̄ de primo phus prio posterioꝝ: ⁊ aliter hic: loquitur enim ibi de prio primitate adequatiōis ſm ꝙ subm ⁊ predicatū inuicē cōuertunt̄ ⁊ de quocūq; dicitur vnum dicitur reliquū: ⁊ sic eēt impossibile aliquod quātum esse in loco aliquo prio: q2 cum partes istius eēnt in eodē loco: necessario quelibz illaꝝ partiū esset suum totū: hic aūt loquitur de primo primitate oppositionis ſm ꝙ opponit̄ ei ꝙ est p aliud: ⁊ sic nō opz si. a. primo inest. b. ꝙ de quocūq; dicatur. a. de eodē dicitur. b. Sed neq; illud est necessarium vz ꝙ si aliquid cōpetit alicui primo primitate adequationis ⁊ couertibilitatis ꝙ de quocūq; dicitur vnū ꝙ de eodē dicitur reliquum: q2 lōgitudo cōpetit linee primo primitate adequatiōis vt colligitur a pho prio posteriorum: ⁊ tamē nō omne lōgum est linea: neq; oīs longitudo est in linea: q2 lōgitudo superficiei nō est in linea: visibile etiā inest colori prio primitate adequa

tionis per cōmētatorē secūdo de aīa: τ tamē aliqd est visibile qꝫ nō est color neqꝫ colorarū. s. taꝫ motus qꝫ figura. ¶ Dicēdum qꝫ ad hoc qꝫ aliquid cōpetat alicui prīo pmitate cōuertibilitatis vel adequatiōis: non opꝫ qꝫ de quocūqꝫ verificat vnū verificet reliquū. sꝫ suf ficit qꝫ uncit sibi. τ nō p aliud. τ qꝫ nō repiat vnuꝫ sine reliquo neqꝫ dccōuerso data de lr prīo a prīo in poste. sonat illud qꝫ illi dicūt: dicit eni phus qꝫ si. a. cōpetit primo. b. opꝫ qꝫ. a. cōpetat. b. nō p alterū τ alterū per. b. ex quo nō sequit qꝫ si de aliquo dicat. a. de eodē dr b. vel ecōtra: lōgitudo igitur ꝯpetit lineę prīo pmitate ꝯuertibilitatis: qꝛ nusqꝫ repit lōgitudo sine linea: nec ecōtra: neqꝫ alicui cōpetit lōgitudo nisi ratiōe lineę: visibilitas ēt cōpetit colori per se prīo pmitate adequationis: qꝛ nō est repibilis visibilitas absqꝫ colore neqꝫ color absqꝫ visibilitate neqꝫ aliqd est visibile nisi ratiōe coloris. At vō neqꝫ. Tertia ꝯclusio: ipossibile est aliquid esse in seipō p accidēs ratione alicuius extrinseci: qꝛ si aliqd est in seipō p accidēs ratiōe alicuius extrinseci: sit igit qꝫ amphora sit in seipā ratiōe vini extrinseci sibi τ cōtenti ab ea: τ arguatur sic: nihil ē in seipō ratione alterius nisi vtrūqꝫ hēat eūdē modū essendi in: sꝫ amphora est in seipā eo mō quo pars est in suo toto: igitur vinū est in amphora eo mō quo ps est in suo toto: sed istud nō est poīe nisi vinū subingrediat partes amphore: igit vinū subintrat ptes amphore: τ p consequēs duo corpa seinuicē penetrāt qꝫ est ipossibile: prima cōsequētia tenet cū minori ex dictis: nō eni amphora est in seipā nisi qꝛ ptes amphore sunt in amphora: sed maior declarat: vꝫ qꝫ nihil sit in seipō ratiōe alteri⁹ nisi vtrūqꝫ hēat eūdem modū essendi in: qm̄ ista ꝯña nō valet ps est in toto τ totū ē ī pte: igitur ps est in pte nec sequit regnū est in rege: τ rex est in camera: igitur regnū est in camera: sed est fallacia accidētis: cū varietur modus essendi in. Ita nō sequit vinum est in amphora τ amphora est in seipā fm aliud: vꝫ per ptes: igit vinum est in amphora fm aliud: qꝛ variat modus eēndi in: vinū eniꝫ est in amphora eo mō quo locatū ī loco vel ꝯtentū in vase: amphora aūt est in seipā: eo mō quo ps est in suo toto. Si igit amphora est in seipā ratione vini opꝫ qꝫ seruet idē modus eēndi in: sꝫ amphora est in seipā p modū partis in toto: igit vinū est ī amphora p modū partis in toto qꝫ non posset esse absqꝫ penetratiōe corpoꝝ. s. vini cū ptibus amphore. Le. li. (At vō neqꝫ scdꝫ accñs ꝯtigit aliqd esse in seipō: simul eni duo corpa in eodē erunt: ipā eni amphora ī se erit. Si cuius nā receptiua est in hoc ꝯtingit in seipō ꝯstrue sic: si hoc vꝫ amphora cuius nā est receptiua alteri⁹ cōtingit in seipō: adhuc illud cuius receptio vt si vini est receptio vinū est in amphora): deīde epylogat circa determinata di. qꝫ quidē igit ipossibile sit aliqd esse in seipso p accidēs: τ maxime in seipō prīo manifestū est.

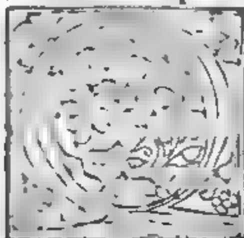
Notandum qꝫ per accidēs dupl'r sumitur Uno mō vt opponitur ei qꝫ est prīo: τ sic est ꝯcedendū aliquid eē in seipō p accidēs cū aliquid sit in seipō p aliud. i. per partem. Alio modo accipitur vt opponitur ei qꝫ est per se: τ sic nihil est in seipō p accidēs: qꝛ omne qꝫ ꝯpetit alicui ratione ptis dicitur illi ꝯpetere per se: nō eniꝫ dicimus grauia τ leuia moueri per accidēs: nō obstāte qꝫ moueantur p aliud: sed dicimus ea moueri per se: qꝛ mouētur p partē: sedēs āt in naui mouetur per accidēs: qꝛ ad motum alicuius extrinseci: τ isto modo nihil est in seipō p accidēs: qꝛ omne qꝫ est in seipō est in seipso p partē: τ

sic accipit phus in hac tertia ꝯclusione: quare τc. (Quod aūt Zeno. . Quarta ꝯclusio est hec: qꝫ omne qꝫ est sit in aliquo: nō tamē omne qꝫ est est in loco: pꝫ per diuisionem modoꝝ essendi in: nā omne qꝫ est: aut est pars: aut est totū aut vle aut pticulare aut cā aut causatum: sed ex dictis est manifestū partē esse in toto: τ totū in pte τ vle in particulari: τ particulare in vli: τ causatum esse in causa: τ causam in causato aut aliquo alio: si. n. detur aliquid qꝫ nō sit in aliquo maxime videtur qꝫ deus τ intelligētię: sed hoc nō. qꝛ sunt in mundo tanqꝫ ptes eius: intelligētię aūt sunt in prima causa tanqꝫ in fine: τ ipā prima causa est in circūferētia primi mobilis per Aristo. octauo huius tanqꝫ in mā nō per informationem τ inherentiaꝫ: sed per operationē presentiā τ distantiam. Ista ꝯclusio soluit rōnem Zenonis ꝓbantis locum nō esse isto modo: si locus est necessario est ī aliquo: τ oē qꝫ est in aliquo est in loco: igitur si locus est locus est in loco: τ eadē ratiōe ille locus erit in alio loco: τ sic in infinitū: qꝫ est impossibile: qꝛ nō datur processus in locis infinitus. Respōdit phs negādo illam minoreꝫ omne qꝫ est ē in loco: qꝛ vltima spera de⁹ τ intelligentię nō sunt in loco. cōceditur tamē omne qꝫ ē eē in aliquo: τ qꝫ locus est in aliquo nō tanqꝫ in loco: sed tanqꝫ accidens in suo subiecto: eo modo quo dicimus esse sanitatem in calidis τ humidis: τ calorem esse ī corpore: nō vt locatum in loco: sed vt accidens in subiecto aut formā in materiā. Le. li. (Quod aūt Zeno. opposuit: qꝛ si locus est aliquid in aliquo erit soluere nō est difficile: nihil eni prohibet in alio esse primo locuꝫ: nō tamē in illo sicut in loco: sed sicut sanitas quidem in calidis τ humidis: calor autē in corpore est sicut passio: qꝛ nō necesse est in infinituꝫ abire).

Notandum fm cōmentatoreꝫ commento. 28 qꝫ ista solutio possibilis est fm Aristo. dicentē qꝫ locus est superficies corporis cōtinētis: supficies. n. ē forma in corpore: qui vō ponūt locū esse dimensiones existentes in quib⁹ disponitur locatum non potest euadere rationes Zenonis. Ponētes igitur locum esse superficiem faciliter soluunt Zenonis argumenta: qꝛ dictum est omneꝫ locum esse in aliquo: nō autem omnem locum esse in loco: sed sustinētes locum esse spatium inter latera ꝯtinentis necessario habent ponere processum infinitum in locis: quoniam locus acceptus pro spatio separato hꝫ tres dimensiones: τ consequenter est corpus: sed omne corpus est in loco per opinionem illorum: igitur locus est in loco. τ sic in infinitum. (Illud autem manifestum). Ex predictis Aristo. infert qꝫ locus nō est forma neqꝫ materia respondendo simpliciter τ absolute ad qōnem cum querebatur vtrum locus sit forma aut materia. quia locus fm determinata non est ps locati neqꝫ in illo: sed in corpore locante: materia autem τ forma sunt intrinseca locato: τ partes eius: igitur τc. comparatur enim locus ad locatum. sicut vas ad aquam: constat autem qꝫ vas non est magis neqꝫ est aliquid illius Le. li. (Illud autem manifestum quoniaꝫ nihil est vas eius quod est in ipso: alterum enim primo τ qꝫ est τ in quo est. idest locatum qꝫ est in aliquo τ locus in quo est aliquid sunt diuersa primo idest extra se: autem propter qꝫ non erit vtiqꝫ neqꝫ materia neqꝫ species locus: sed alterum: illius enim aliquid hoc in existenti τ materia τ forma: construe sic materia τ forma est aliquid hoc illius in existentis illius cui inexistunt. Hec quidem igitur sint opposita).

Notandum q sicut ex distinctiõe modorum dicendi in soluitur ratio Zenonis dicēdo locum esse in aliquo: nō quidem tanq̄ in loco: sed tanq̄ in subiecto: ita soluitur dubitatio de loco: dum querebatur vtruȝ sit materia aut forma: quia ex vltimo membro ipsius diuisionis patet q locus est extra locatuȝ ⁊ non aliquid illius: ⁊ ex primo membro q materia ⁊ forma non sunt extra locatum sed sunt aliquid illius cuȝ sint ptes eius: igit̃ ⁊c.

Tex. co. 30.

Uid autem forte). Istud ē tertiū capitulum huiꝰ primi tractatus in quo phs inuestigat qd est locus: postq̄ inuestigauit quid nō est locꝰ: ⁊ diuidit in tres ptes. In prima phus manifestat cōditiones loci. In secunda venat̃ genus eius ibi. (Iam igit̃ manifestū). In tertia venatur dr̃iam ponēdam in diffinitiōe illius cōcludens hmōi diffinitiōēȝ ibi. (Uidet̃ aūt magnū). In prima parte phs facit tria: pmo premittit quasdā suppōnes: scdo anectit quedā pambula ibi. (Suppositis autem hijs). Tertio cōcludit duas ɔclusiōes ibi. (Quoniam aūt dicimꝰ). Quātū ad primū phus premittit q̄tuor suppōnes: quaꝝ prima est ista: locꝰ cōtinet locatum: ⁊ nihil est eius: ita q nō est pars locati neq̄ accidens eius: ⁊ p hoc differt locus iuxta cōmētatorē a materia ⁊ forma ⁊ vacuo: locus enī nō est aliqd locati: ⁊ tā materia q̄ forma est aliqd locati: locus etiā cōtinet locatum: sed vacuū nihil cōtinet. Le. li. (Quid aūt forte sit locus sic fiet vtiq̄ manifestū: accipiamꝰ āt de ipo quecūq̄ videntur vere ẜm ipm in eē ipsi: dignificamus igitur locū esse primū q cōtinet illud cuius locꝰ est: ⁊ nihil eē rei locate ptingit locum esse.

Notandum q phus cum dicit locū nihil esse locati nō loquitur de omni locato simpliciter: sed de locato suo: ita q locus nihil est sui locati: vn̄ elemētū ignis est locus: ⁊ tota spera elemētoꝝ est locatū: cuius elemētū ignis est pars: ideo locus est ps locati. Silr concauū ignis est locus: ⁊ ipe ignis est locatū: cuius supficies ɔcaua est accidens: ideo locus est aliquid locati: non tamen est aliquid sui locati. (Amplius autem). Secunda suppositio: locus est equalis locato patet: si enim locus eēt maior locato: igitur in aliqua proportione: igitur esset dabile aliquid maius locato ⁊ minus loco: ⁊ per consequens inter locum ⁊ locatum esset vacuum. Si autem locus eēt minor locato: igit̃ in aliqua pportione, ppter quam daretur aliquid maius loco: ⁊ minus locato: ⁊ per cōsequens alique partes locati excederent ipsum locū ⁊ subintrarent ipsuȝ corpus locans penetrantes aliquas partes eius q est impossibile: arguatur ergo sic: locus ⁊ locatum sunt duo quanta: quorum nullum est altero maius neq̄ minus: igitur quodlibet eorum est alteri equale. Lege li. (Amplius autem primum) scilicet locum proprium neq̄ maiorem neq̄ minorem esse cōtinentis suo locato: sed equalem.

Notanduȝ q philosophus non loquitur de loco materialiter sumpto q est corpus locans: quia tale vt plurimuȝ est maius locato: celum enim est maius elemento ignis ⁊ elementum ignis est maius elemento aeris: sed loquitur de loco formali qui est superficies corporis locantis ẜm quam corpus locans continet locatum: non enim loquitur philosophus de equalitate simpliciter ẜ omnem dimensionem: quoniam locatum habȝ tres dimensiones: locus autem duas: videlicet longitudinem ⁊ latitudinem: ideo locus non est equalis locato simpliciter: sed ẜm superficiem conuexam: ⁊ primo locataȝ que simpliciter est equalis loco proprio: indiuisibile enim ea parte qua ipsum est indiuisibile non facit maius aliter magnitudo componeretur ex indiuisibilibꝰ: sed superficies est indiuisibilis ẜm profunditatem: igitur superficies concaua locanti ⁊ superficies conuexa locati non faciunt maiorem extensionem q̄ vna earuȝ ⁊ per consequens quelibet earum est alteri simpliciter equalis: non e tam loquitur philosophus de quolibet loco respectu cuiuslibet sui locati: sed de loco per se primo ⁊ locato non per se primo: constat enim q concauum lune est locus terre ⁊ est maius terra ẜm longitudinem ⁊ latitudinem: sed non est maius superficie conuexa ignis: ideo proprius locus ⁊ proprium locatum semper sunt equalia ẜm superficies immediatas: ⁊ hoc notat philosophus cum dicit primum.

Sed dubitatur quoniam superficies locans continet superficiem locatam: ⁊ non continetur ab illa: igitur est maior. Item duorum circulorum equalium ideȝ eēt centrum q est contra doctrinam mathe. ⁊ probatur cōsequentia: quia idem est centruȝ superficiei ɔuexe ignis ⁊ concaui lune: sed ille due superficies sunt equales per concessum: igitur ⁊c. ¶ Ad primum negatur ɔsequentia: nam quodlibet compositum naturale ɔtinet suas partes essentiales ⁊ non continetur ab aliqua illaꝝ: ⁊ tamen non est maius aliqua illarum. Accidit enim superficiei que est locus q contineat superficiem que est locata: q enim vna contineat ⁊ alia contineatur hoc est ratione corporum quorum vnum continet ⁊ reliquum continetur. Si enim deus superficiem ɔuexam ignis faceret concauum lune: ⁊ econtra superficiem concauam lune faceret ɔuexum ignis: illa que iam continet tunc ɔtineretur ⁊ econtra. ¶ Ad secundum dicitur q mathe. abstrahunt magnitudinem a materia naturali: ⁊ vt sic non est possibile duo puncta esse immediata neq̄ duas lineas neq̄ duas superficies esse imediatas: ⁊ consequenter non est possibile duorum circulorum equalium esse idem centrum. Naturalis auteȝ cōsiderat magnitudinem vt est in materia naturali: ⁊ vt determinatur per formam naturalem: ⁊ consequenter concedit duo puncta esse immediata ⁊ duas lineas: ⁊ duas superficies esse immediatas non in eodem corpore sed in diuersis: ideo non habet pro inconuenienti q duorum circulorum inequalium sit idem centruȝ. (Adhuc autem). Tertia suppositio locus est separabilis a locato: q̄uis enim locus contineat locatum: ⁊ propter hoc dicatur non deficere locato: tamen locus separatur a locato: ⁊ in hoc locus differt a materia ⁊ forma ẜm commentatorem: quia ista non separantur a locato: locus autem separatur a locato. Le. li. (Adhuc autē neq̄ deficere contingit locum vnicuiq̄ suo locato ⁊ separabilem esse ipsum est necessariuȝ).

Dubitatur quia materia est ingenerabilis ⁊ incorruptibilis vt est demonstratum primo huius: ⁊ ipsum locatuȝ ē corruptibile ex quo componitur ex contrarijs: sed incorruptibile potest separari a corruptibili: igitur materia est separabilis a re cuius est materia: ⁊ per consequēs

separabilitas non distinguit locum a materia. Respondit Egidius q materia dupliciter potest considerari vz fm essentiam & fm esse: fm essentiã est igenerabilis & incorruptibilis: & sic separatur ab eo cuius est materia: sed fm esse generatur & corrũpitur: & sic nõ separatur ab eo cuius est materia sed corrũpitur cũ eo: locus autẽ separatur a locato tã fm esse q fm essentiaz: quia cum locus non sit in locato potest corrumpi locatum manente loco.

Contra istam responsionem arguit Burleus dicens eã implicare contradictionem vel qz nihil potest manere sine suo esse: dicere igitur materiam manere fm essentiam & nõ fm esse est cõcedere duo contradictoria. Item queritur de esse materie: vtrũ sit mã vel aliud a materia: si mã & mã manet fm essentiam: igitur manet fm esse: si aliud a mã: vel igitur substãtia aut accidẽs: sed nullum illorum: qz quocũqz dato si a materia illud remoueretur mã haberet suum esse. Et iõ dicit Burleus q locus est sepabilis a locato sic q locatum põt manere: & si nõ maneat in eodez loco: sed verũ est q sepatio loci a locato est eius corruptio: dr enim accidẽs separari a suo subo quando corrumpitur nõ corrupto subo: & per hoc differt locus taz a materia q a forma: qz h cõpositum nõ potest manere sine hac materia & sine hac forma: sed h locatum põt manere sine h loco. Ista respõsio min⁹ soluit q respõsio Egidij. Primo qz ostensum est supra locũ separari a suo locato absqz corruptione illius. Scdo quia h compositũ demonstrando vnũ animatũ durabit per centũ annos: & tamẽ h materia nõ durabit per decẽ fm eum: qm propter cõtinuuz fluxuz & refluxuz partiũ variabitur materia oĩno eadẽ forma numero cõtinue manente: vt ipse testatur tam h q in primo de generatione. Neqz argumenta sua cõuincunt cõtra Egidiuz: qz fz Egidium duplex est esse: vz esse essentie & esse existentie q ẽ esse modificatum & particularizatum sine quo esse potest eẽ materia lz nõ sine primo esse. ymaginatur enim Egidius q sicut materia pria per quãtitatem acquirit extensiõem que nõ est materia neqz quantitas neqz extensio quãtitatis: sed quidã modus materie: ita p formam substantialẽ acquirit quẽdam modũ particularẽ & qõdam eẽ singulare q est nõ materia nec forma: sed tñ modus mãe: & quoniã talis modus essendi generatur & corrumpit igitur mã generatur & corrũpitur fm esse: nunqz aũt fz essentiã. Et quãdo arguitur vtrũ tale esse sit materia vel aliud a mã: dr q est aliud a materia ex quo nõ sequitur fm Egidium q sit suba vel accidẽs sed bene q sit suba vel accidẽs aut modus sube vel accidentis. Sed sustinendo vniuersalia ydẽptificari suis singularibus: qz idẽ est homo & h homo: & per esse intelligẽdo rõnem induidualẽ iuxta illud Aristo. tertio de aĩa. Aliud ẽ magnitudo & magnitudinis eẽ & aqua & aque esse: dr q esse materie ẽ idẽ materie realiter & diuersum rõne: & nõ sequit esse materie est mã: sed mã sp manet fm essentiã: õ semp manet fm esse: sicut nõ sequitur sor. est hõ & hõ semp manet: igitur sor. semp manet. Ideo dr q suppõ Aristo. est clara in terminis: qz loc⁹ est extra locatũ & est diuisus a locato: ppterea sepatur a locato: mã aũt nõ est extra illud cuius est mã: neqz diuiditur ab illo eo modo quo locãs & locatum inuicez diuiduntur. (Adhuc aũt). Quarta suppositio differentie loci sunt sursum & deorsuz fm quas corpora nãlia mouẽtur ad loca sua: & quiescunt in illis: corpora eniz grauia si fuerint extra locũ naturalẽ mouẽtur ad illuz deorsum: & in eodẽ quiescũt deducto impedimẽto: similiter leuia mouẽtur ad locũ sursum si nõ impediantur & quiescũt in illo. Et per h differt locus a vacuo seu a spatio separato: qz tales differẽtie loci nõ sunt in illo.

Te. li. (Adhuc aũt oẽm locum habere sursum aut deorsum necesse est & ferri nã & manere vnũquodqz corporum in proprijs locis: hoc autem facere contingit: aut sursum aut deorsum.

Notandum q licet per quãlibet istarum suppositionũ aliquo mõ excludãtur oẽs false opiniones de loco: tamẽ directe & mediate p quãlibet istaꝝ vna falsa opinio reprobatur. ¶ Quatuor eñi fuerũt false opiniões de loco: quaꝝ pria dixit locũ nõ eẽ: que quidẽ opinio excluditur per primã suppõnem dicẽs locũ cõtinere locatum: si eñi nihil esset locus ille nõ cõtineret neqz cõtineretur. ¶ Secũda opio dixit locũ eẽ spatiũ sepatũ iter latera corpis: que quidẽ opinio excluditur per scdaꝫ suppositionẽ di. locũ esse equalẽ locato. Si eniz locus est equalis locato: & est tale spatiũ habẽs tres dimẽsiões iuxta opinionẽ antiquoꝝ: sequit penetratio corpoꝝ. ¶ Tertia opinio posuit locuz esse mãm cõsiderãs locũ esse indifferẽtem ad receptiõem plurium corpoꝝ: sicut mã prima ad receptiõẽ plurĩũ formaꝝ successiue: quã quidẽ opinionẽ excludit tertia suppositio dicẽs locatũ separari a locato & esse extra illud: mã aũt nõ separatur ab illo cui⁹ ẽ mã neqz ẽ extra illud. ¶ Quarta opinio asseruit locũ esse formã ppter h quia vidit locum cõtinere locatum sicut forma mãm: & h opinio excluditur per quartam suppositiõem dicentẽ sursum & deorsum esse differẽtias loci fm quas mouẽtur & quiescunt corpora nãlia in locis suis: cõstat autem nihil moueri sursum vel deorsum ad suã formã. (Suppositis autez hijs) Premissis antedictis suppositionibus phs annectit via preambula: quoꝝ primũ est istud. cuiuslibet Tex. cõ. 31. perfecte diffinitionis quatuor sũt pprietates: prima q per ipsam diffinitiõem sciatur quid sit diffinitũ: scda ppietas q p ipsaz soluãtur difficultates circa diffinitũ: tertia pprietas q per ipsam appareãt cãe accidẽtium que insũt diffinito: quarta pprietas q p ipsam appareat cã difficultatis & discordie in opinionib⁹ circa diffinitum: & tũc vnũquodqz pulcherrime est diffinitũ qñ habẽs sua diffinitio has cõditiones: hõ eniz nõ perfecte diffinitur nisi per diffinitionẽ illam sciatur quid est hõ & soluãtur difficultates circa hoiem: & per illã apparẽant cause accidentium que sunt in hoiẽ: & cõsequẽter per eandẽ manifestẽt cã difficultatis & discordie in opinionibus circa hoiem si aliqua sunt huius. Ex qbus sequitur q tũc hẽbitur pfecta diffinitio loci quãdo per illaz sciatur quid ẽ locus & soluãtur difficultates circa locuz & per eam appareãt cãe accidentiũ sensibiliũ que sunt in loco: & cõsequẽter manifestabit per illã cã difficultatis & discordie in opinionibus antiquoꝝ circa locum.

Te. li. (Suppositis aũt hijs reliqua considerãda sunt oportz autem temptare intentionem sic fieri) .i. intendere de loco & venari diffinitionez eius vt quid sit locus primo reddatur: secundo & questiões opposita soluantur: tertio & que videntur inesse loco insint: quarto & amplius discordie causa & oppositorum circa locum manifesta erit. Sic igitur vtiqz pulcherrime demonstratur .i. manifestatur vnũquodqz.

Notandum primo fm cõmẽtatorem cõmẽto. 31. q diffinitiões cõplete sunt inate reddere causas oĩuz accidentium in re

existentium sed nõ cõuertũt.s.qm̃ nõ omne ex quo redducitur cause accidentiũ est vera diffinitio: et ideo estimatur q̃ hec est regula destruẽs diffinitiões nõ verificãs. Duplex est diffinitio s̃m cõmẽtatorẽ quedã cõpleta et quedã incõpleta. diffinitio cõpleta ẽ illa que reddit causas omniũ accidentiũ diffiniti. diffõ icõpleta ẽ illa q̃ nõ reddit cãs oĩuz accñtiũ diffiniti: verbi gr̃a. homini cõpetunt multe passiones: nõ quidẽ ex vna cãũ: sed ex oĩbus: qm̃ disciplinabile cõpetit sibi per formã risibile per materiã. esse generatiuũ hoĩs competit sibi per causã effectiuã: et esse beatificabile per causã finalem: ideo non erit diffinitio cõpleta hoĩs nisi in ea assignent̃ omnes cause per quas iste passiones isunt homini: sed iste passiones isunt homini per omnia quatuor genera causarum: igitur diffinitio completa hominis integratur ex omnibus quatuor generibus causarum per quã omnia accidẽtia ꝓpria hominis poterũt demõstrari. vz. homo est aĩal rationale: ꝓductum ab homine: ordinatũ ad felicitatẽ. quelibet autẽ diffinitio hominis que non includit omnia quattuor genera causarũ dicitur esse icompleta: quia per illã nõ reddũtur cause omniũ accidentiũ subiecti vt homo est aĩal rationale seu aĩal ordinatũ ad felicitatẽ: quelibet istarum diffinitionũ est bona: nulla tamen earũ est completa. ¶ Et sequit̃ in cõmento q̃ aliqua est regula destruens diffinitiones nõ verificans: ita q̃ bene sequit̃ negatiue: ista oratio non reddit causas omniũ accidẽtium subiecti: igitur non est vera diffinitio .i. completa: sed non sequitur affirmatiue. hec oratio reddit causas omniũ accidentiũ subiecti: igitur est completa diffinitio: quoniã demõstratio includens diffinitionẽ cõpletam hominis: aut eã accipiens tanq̃ mediũ aut principium demõstrationis reddit causas omniũ accidentium ꝓprioꝝ hominis: et tamẽ nõ est diffinitio: q2 demonstratio significat esse vel nõ esse: diffinitio autẽ nõ significat esse vel non esse per phm̃ primo posterioꝝ. ¶ Sed cõtra aut cõmẽtator loquit̃ de oĩbus accidentibus indifferẽter: aut de accñtibus ꝓpriis si de oĩbus accidentib9 idifferẽter illud nõ est verũ q̃ diffõ cõpleta reddat causas omniũ accidentiũ subiecti: quia diffinitio completa hominis nõ reddit causã aliquã propter quã homo est albus vel niger: currẽs aut sedẽs si cõmẽtator loq̃t̃ de accñtib9 ꝓpriis tm̃. iterũ illud nõ ẽ verũ: quia diffinitio completa hoĩs non reddit causã ꝓpter quã hõ est medicus: simus autẽ crispus: bipes aut canus. ¶ Dicẽdũ q̃ cõmẽtator nõ loquit̃ de accidentibus cõibus sed ꝓpriis et nõ de quibuslibet accidentibus ꝓpriis sed tm̃ cõuertibilib9 cũ diffinito. vnde cõmentator facit mẽtionẽ tãtũ de illis accidentib9 que per diffinitionẽ cõpletã possunt demonstrari: hec autem sunt accidentia propria cõuertibilia.

Secundo notandũ s̃m cõmentatorem eodem cõmento q̃ ꝓpriũ est vt ex diffõne data appareat difficultas accidẽs i hoc et hoc est ꝓpriũ diffõnibus reꝝ diffinibiliũ diffiniri: et ista tria sũt necessaria in diffõne q̃rẽda in hoc loco: qm̃ si vnũ eoꝝ diminuit̃ aut oĩno erit diffinitio: aut si erit nõ erit pfecta. ¶ Duo documẽta dat hic cõmentator. primũ q̃ ꝓpriũ est rerũ diffinibiliũ diffiniri vt p earũ diffinitionẽ appareat causa difficultatis et soluant̃ oẽs difficultates et obiectiones circa diffinitũ: qđ quidẽ est sic intelligẽdũ q̃ p diffinitionẽ cõpletã oẽs difficultates accidẽtes ꝓpter ignorãtiã diffinitiõis possunt solui: nõ tamẽ oẽs difficultates simplr̃ possunt solui cognita diffõne cõpleta. possũ enĩ scire q̃ homo est aĩal rõnale ꝓductũ ab hoĩe ꝓpter beatitudinẽ: nõ sciẽdo reddere causam ꝓpter quã peius odorat hõ ceteris aĩalibus: et hz meliorẽ tactũ: neq̃ sciẽdo ex hac diffinitione vtrũ homo habeat tm̃ vnã formã aut plures: et an sit vnius speciei tm̃ aut pluriũ. ¶ Secũdũ documentum q̃ diffinitio inuestigãda de loco dz habere ista tria .s. q̃ p diffinitionẽ soluant̃ questiones accidẽtes circa locũ: et per eadẽ appareat causa accidentiũ sensibiliũ in loco: et iterũ q̃ per illã diffinitionẽ appareat difficultas que accidit circa locũ: quibus habitis erit inuestigata diffinitio cõpleta loci: et vbi vnũ eoꝝ deficeret aut nõ eẽt diffinitio vel eẽt icõpleta. (Primũ q̃. Tex. co. 32.

dem igit̃.) Secũdũ pambulũ. tres sunt motus facientes cognoscere locũ esse. vz. localis augmẽtatiõis et diminutiõis: q2 per quẽlibet istoꝝ acquirit̃ locus: p motũ enĩ localẽ acquirit̃ locus equalis loco priori. p motum augmẽtatiõis acquirit̃ locus maior: et p motũ diminutionis acquirit̃ locus minor: et q2 celũ semp mouetur localr̃ opinati sunt multi celũ maxime eẽ in loco. arguat̃ ergo sic. ille motus facit cognoscere locũ eẽ per quẽ mutat̃ locus: sed p quẽlibet istoꝝ motuũ mutatur locus: igit̃ quilibet istoꝝ motuũ facit cognoscere locũ esse. pꝫ pñs cũ maiori. minor est declarata. T. c. li. (Primũ quidẽ igit̃ oꝫ intelligere q̃ nõ quereret̃ locus nisi motus aliquis eẽt s̃m locũ: ꝓpter hoc enĩ et celũ maxime in loco esse opinant̃) antiqui eo (q̃ semp in motu est. huius aũt aliud quidẽ est loci mutatio. aliud vero augmẽtũ et detrimẽtũ: et nãq̃ i augmẽto et detrimẽto trãsmutat̃: et q̃ pri9 erat hic iteꝝ trãsmutat̃ imai9 aut i min9.

Notandum primo s̃m cõmẽtatorẽ cõmẽto. 32. q̃ Aristo. dexit ꝓprie motũ et nõ quietẽ: lz vtrũq̃ significet locum esse: q2 motus est notior quiete: quies enĩ est priuatio et motus habitus. Intẽdit cõmẽtator q̃ lz quies significet locũ nõ tamẽ facit scire locũ esse. prima pars ẽ nota: q2 oĩa duo priuatiue opposita significant idem: sed motus et quies sunt priuatiue opposita: igit̃ significãt idẽ: et per pñs quies significat locũ ex quo motus significat locũ nõ tamẽ quelibet quies significat locum sicut nõ quilibet mot9 significat locum. motus enĩ alterationis nõ significat locũ: igit̃ nulla quies opposita illi: et q2 oĩs motus s̃m locũ siue sit pure localis: siue sit augmẽtatiõis siue diminutiõis significat locũ: iõ quelibet quies opposita alicui illoꝝ motuũ significat locũ. Scđa ps etiã pꝫ. nã motus alterationis nõ facit cognoscere locũ: q2 per illũ nõ acquirit̃ locus: sed per nullam quietem acquiritur locus: igitur nulla quies facit cognoscere locũ eẽ.

Secundo notandum s̃m cõmentatorem eodem cõmento q̃ celũ habere locũ latet. estimat̃ enĩ: qđ mouet̃ in loco dz mutare locũ s̃m totũ: et ideo opinatus est Auicena q̃ nõ habet motũ in loco: et ponere q̃ mouet̃ s̃m partes et non s̃z totũ est iopinabile: et iõ zeno negauit ipsũ moueri vt post dicet̃. Due fuerunt opiones de motu celi. vna fuit Auic. di. celũ nõ moueri i loco: et rõ sua erat ista. oẽ qđ mouet̃ i loco mutat locũ s̃z totũ: s̃z celũ nõ mutat locũ s̃z totũ: igit̃ nõ mouet̃ in loco. Alia opio fuit zenõis di. celũ nõ moueri: q2 si mouet̃ aut igit̃ s̃z totũ aut s̃z partes: nõ s̃z totũ: q2 s̃z totũ nõ mutat locũ: neq̃ s̃z partes: q2 iopinabile est aliqđ moueri s̃z ptes et nõ s̃z totũ. ¶ S3 ambo isti decepti sũt: qm̃ celũ mouet̃ localr̃ tã s̃z totũ q̃ s̃z ptes. vñ totũ celũ mouet̃ localr̃ s̃z for

mã ⁊ nõ ſm ſubiectũ quia nõ mutat ſitũ: mutat tamen locum deſcriptũ circa centrũ mundi vt videbitur ſexto phiſicoꝝ. partes autem celi mouentur localiter taʒ ſm formã ꝙ ſm ſubiectum quia mutant ſitum ac etiam lo-
Tex. cõ. 32. cum deſcriptũ circa centrũ mundi. (Eſt autem qđ mo-uetur.) ¶ Tertiũ preambulũ eoꝝ que mouẽt quedaʒ mouentur per ſe ⁊ quedã per accidens. illa mouentur per ſe que mouentur ſuis motibus tanꝙ per ſe exiſtentia. illa vero mouentur per accidens que mouentur ad motũ alterius: ⁊ taliũ quedã ſic mouentur per accidẽs ꝙ poſſunt moueri per ſe vt partes quãtitatiue ⁊ clauus infixus in naui. quedã autem non poſſunt moueri per ſe vt accidentia tam abſoluta ꝙ reſpectiua. Sciẽtia enĩ ⁊ albedo: ſimilitudo ⁊ equalitas nõ poſſũt niſi per accidens moueri ſicut non poſſunt per ſe exiſtere: Mutãt enim locũ ex eo tantũ quia ea in quibus ſunt mutãt locum. Te.litt. Eſt autẽ quod mouetur aliud quidẽ per ſeipm actu aliud quidẽ vero ſm accidens eſt: ipſius autem ꝙ ſm accidens eſt alia quidem ſunt contingentia moueri per ſe vt partes corporis ⁊ in naui clauus: alia vero non contingentia ſed ſemper ſm accidens vt albedo ⁊ ſcientia: hec eniʒ ſic tranſmutant locũ quia ĩ quo ſunt tranſmutãtur) ſm locum.

Notandum primo ſm cõmentatoreʒ cõmento triceſimo ſecundo ꝙ ariſtoteles per iſtam diuiſionẽ mobilis (intẽdit innuere ꝙ motum qđ neceſſitate habet locum ẽ motuʒ eſſentialiter: ⁊ ꝙ hoc fecit homines percipere locum eſſe eſſentialiter.) ¶ Aliquid eſt dupliciter in loco videlʒ per ſe ⁊ per accidens. Illud quod eſt per ſe in loco mouetur per ſe: ⁊ quod eſt per accidens in loco mouetur ꝑ accidens. ⁊ ſicut illud quod mouetur per ſe facit cognoſcere locum eſſe per ſe: ita quod mouetur ꝑ accidens facit cognoſcere locum per accidens.

Notandum ſecundo ſm cõmentatorem eodem commẽto ꝙ (iſta diſpoſitio omniũ formarum que exiſtũt ĩ ſubiecto) ſcʒ ꝙ non poſſunt per ſe moueri. ariſtoteles dicit accidentia non poſſe per ſe moueri: cõmẽtator vero ꝙ nulla forma ſubſtãtialis poteſt per ſe moueri. De materia autẽ non faciunt mentionẽ: ⁊ iſta eſt cauſa: quia concedendũ eſt materiã per ſe moueri ex quo non mouetur ad motum alicuius prius moti ⁊ ſibi primo competit ratio mouendi paſſiue. Sicut enĩ forma primo mouet ita materia primo mouet: igit ſicut forma ꝑ ſe mouet: ita materia ꝑ ſe mouet: cũ ĩ plus ſe habeat ꝑ ſe ꝙ prĩo. ſm phm primo poſte. ¶ Nõ igit mouet materia ꝑ ſe ꝑſeitate tertĩ modi tanꝙ id qđ eſt ꝑ ſe exiſtẽs ſed ꝑſeitate q̃rti modi tanꝙ id cui cõpetit rõ mouẽdi. ideo dicit phs in lr̃a ꝙ eoꝝ q̃ mouent aliud quidẽ mouet per ſe ipm actu ad denotãdũ hanc diſtinctionẽ ꝙ eoꝝ q̃ mouent ꝑ ſe q̃dã mouent ꝑ ſe in actu ⁊ q̃dã in potẽtia. illud dicit ꝑ ſe moueri in actu qđ mouet tanꝙ ꝑ ſe exiſtens: id aũt mouet per ſe in potẽtia cui primo attribuit ratõ mouẽdi paſſiue: ⁊ h̃ eſt prima materia. neqʒ incõuenit materiã moueri ꝑ ſe ⁊ ꝑ accidẽs: mouet enĩ ꝑ ſe ꝑſeitate quarti modi: ⁊ mouet ꝑ accidẽs put ꝑ accidẽs op-
Tex. ponit ei qđ eſt ꝑ ſe tertĩ modi. (Qm̃ aũt dicĩ⁹.) ¶ Dic-
cõ. 33. tis ꝑmiſſis phs ponit duas cõcluſiones quaꝝ prima eſt iſta: Locus prim⁹ nõ eſt corpus locãs nec locus cõis. Secũda ꝯcluſio. Locus nõ eſt cõtinu⁹ ſed diſcõtinuus locato. ibi: (Cũ quidẽ igit.) ¶ Prima ꝯclõ arguitur ſic: Loc⁹ prim⁹ eſt eq̃lis locato: ſed corp⁹ locãs nõ ẽ eq̃le locato neqʒ loc⁹ cõis: igit loc⁹ prim⁹ nõ ẽ corpus locans nec loc⁹ cõis. prima ps antecedẽtis declarat: naʒ tu es in celo q2 tu es in aere: ⁊ tu es in aere q2 tu es in iſta ꝑte aeris circũdãte te: ⁊ tu es in iſta ꝑte aeris q2 tu es in ſuꝑficie vltima ei⁹: conſtat aũt iſtã ſuperficiẽ vltimã eſſe equalẽ locato ⁊ eſſe locũ primũ quia non locat ratione alterius loci ſed alia ratione illius ſcʒ pars aeris totus aer ⁊ celũ: igit locus primus eſt equalis locato. Secũda pars antecedẽtis eſt etiã nota inductiue qm̃ totus aer eſt corpus locans te: ⁊ cõcauũ celi eſt locus cõmunis quoꝝ nullũ eſt tibi equale: ⁊ ita de aliĩs. Te.li. Qm̃ aũt dicimus eſſe ſicut in loco in celo quia ĩ aere: hic aũt in celo ⁊ in aere nõ autẽ omni) idest nõ ꝓpter quãlibet eius partẽ (ſed propter vltimã ipſius continens in aere eſſe dicimus: ſi enim omnis) idest totus aer eſſet locus (non equalis erit vniuſcuiuſqʒ locus et vnumquodqʒ locatũ: videtur autẽ huiuſmodi primuʒ in quo eſt) idest videt autẽ locum primũ eſſe illud in quo eſt locatum nõ ratione alterius loci.

Notandum ſm cõmentatorem cõmẽto triceſimotertio ꝙ ex cõcluſione iam probata ſequit alia concluſio vʒ vltimus finis eſt locus: ſic arguendo: Locus eſt equalis locato ⁊ vltimus finis eſt equalis locato: igitur vltimus finis eſt locus. ⁊ dicit commentator ꝙ licet iſte ſillogiſmus fit ex duabus affirmatiuis in ſecunda figura: tamen eſt bonus quia arguitur in terminis conuertibilibus. ſicut etiam bene ſequitur: riſibile eſt animal rationale: ⁊ homo eſt animal rationale: igitur homo eſt riſibilis.

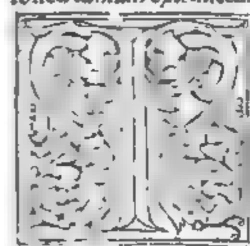
Sed dubitatur quia videt ꝙ locus ⁊ vltim⁹ finis nõ cõuertant q2 nec omnis locus eſt vltim⁹ finis neqʒ omĩs vltimus finis eſt loc⁹: concauũ enĩ lune eſt locus ⁊ tñ nõ eſt vltim⁹ finis eius ſed ſuꝑficies ꝯuexa orbis lune videt eſſe vltimus finis ei⁹. Similiter aliquis ẽ vltimus finis qui nõ eſt locus ſcʒ extremũ lune aut ſuꝑficiei. ¶ Reſpondet ꝙ cõmentator nõ loquit de quolibet fine indifferẽter ſed tñ de vltimo fine corporis locantis intelligẽs corpus locãs habere duplicẽ finẽ ſcʒ primũ ⁊ vltimũ. finis primus eſt ſuꝑficies conuexa. finis aũt vltimus eſt ſuꝑficies cõcaua tangens ipm locatũ. (Cũ quidẽ igit.) ¶ Secũda ꝯcluſio. Locus nõ eſt cõ- Tex.
tinuus ſed diſcõtinu⁹ locato. Iſtã ꝯclonẽ phs tripliciter ꝓbat: ⁊ prĩo ſic: Loc⁹ ẽ eq̃lis locato: igit nõ eſt cõti- cõ. 34.
nuus ſed diſcõtinu⁹ locato: ꝓbat ꝯña q2 ex oppoſito ſequit oppoſitũ. nã ſequit: locus eſt cõtinuus locato: igit nõ eſt equalis ſibi: ꝓbat ꝯña q2 ſi locus eſt continuus locato videt ꝙ ſe habeat ad ipm ſicut pars ad totũ: ſed ps nõ eſt eq̃lis toti immo omĩe totũ eſt maius ſua ꝑte: igit loc⁹ nõ ẽ eq̃lis locato: ponẽdo igit locũ eẽ in locato nõ poſſum⁹ dicẽ locatũ eẽ ĩ loco ſʒ magis locũ eẽ ĩ eo vt ps ĩ toto. ponẽdo aũt locũ eẽ extra locatũ poſſum⁹ dicere ipm nõ eẽ maiorẽ locato ſʒ eq̃. ẽ etiã corpus locãs tãgit locatũ. vltra enĩ corpa ſe tãgẽtiũ ſũt ſic ſimultate ꝯtact⁹ nõ neceſſario ſũt eq̃lia. Te.li. Cũ q̃dem igit nõ diuiſũ ſit ꝯtinẽs ſed ꝯtinuũ nõ dicim⁹ eẽ in illo ſicut in loco ſʒ ſicut ps in. cũ vero diuiſũ ſit ⁊ ꝯtactũ in prĩo quodã vltimo ꝯtinẽtis qđ neqʒ ps ẽ ipſius qđ eſt in ipo neqʒ maius diſtantia ſed equale: in eodem eniʒ) idest ſimul ſunt vltima contingentiũ.)

Notãdum prĩo ſm cõmẽtatorẽ commẽto .34. ꝙ ariſto. intẽdebat ꝑ hoc diſtinguere inter locatũ eſſe ĩ corpe qđ ẽ vbi eius ⁊ inter partem eſſe in toto ex hoc quod prius poſuit: qm̃ aliquid eſſe in loco eſt ſicut aquã eſſe in vaſe.)

Intendit cõmentator ꝙ ista est differẽtia inſ locũ esse ĩ corpore:⁊ partem esse in corpe:q2 locus est in corpore ꝙ est vbi illius ꝙ quidẽ est separatũ ab eo:eomõ quo aqua est in vase:sed ps est in corpe ꝙ est totũ respectu illius:⁊ nõ separaſ ab illo. Sed est difficultas quõ corpus locans est vbi corpis locati:cũ vbi sit respectus ⁊ accidẽs intrinsecũ locato:corpus aũt locans sit substãtia intrinsecum locato:dicendũ ꝙ sicut albũ sumiſ aliquando in cõcreto aut aliqñ ꝓ subiecto:⁊ aliqñ ꝓ forma:ita vbi aliqñ sumiſ in abstracto:⁊ est respectus ĩ re locata:aliqñ vero sumiſ in cõcreto:⁊ est idem ꝙ res locans.⁊ sic corpus locans dicitur vbi.

Secundo notandũ ſm cõmẽtatorem eodem cõmento ꝙ ↄtinens dicit de tribus de fine ↄtingenti:⁊ nõ ↄtingenti ⁊ de forma:⁊ equalitas fallitur in fine nõ ↄtingenti:⁊ est vera de contingenti:⁊ dicere aliquid in loco sicut aqua in vase est verum de fine ↄtingenti:⁊ nõ ↄtingenti:⁊ fallitur in forma. Duas distinctiones intẽdit cõmẽtator quaꝝ pria est ista:duplex est ↄtinẽs:vz intrinsecum ⁊ extrinsecum: ↄtinens intrinsecũ est forma:siue per formam intelligamus formã substãtialẽ:siue ipm totũ:siue supficiẽ conuexam ipsi⁹ totius. Cõtinens vero extrinsecũ est finis corporis continentis sicut est superficies concaua lune. ¶ Scda distinctio ꝙ duplex est finis cõtinẽs s. contingens:⁊ nõ ↄtingẽs:finis ↄtinẽs cõtingẽs est ille qui est immediatus locato sicut est cõcauũ lune respectu ignis finis ↄtinens nõ contingẽs est ille qui est remotus a locato sicut est ↄcauũ lune respectu aeris:vel aque:quando igitur dicit locus est equalis locato ista ꝓpositio ẽ vera de loco qui est finis ↄtingẽs ⁊ nõ de loco qui ẽ finis nõ ↄtingens:cõstat.n. superficiẽ ↄcauã lune:⁊ cõuexam ignis esse equales. Sed superficies concaua lune ⁊ superficies cõuexa aeris nõ sunt equales:sed vna est altera maior:qñ etiam dicit ꝙ aliquid est in loco sicut aqua in vase ista ꝓpositio est vera de omni loco continẽti siue fuerit ↄtingens siue nõ.i. siue fuerit ↄtangens siue nõ ↄtangens:sed nõ est vera de forma:q2 nihil est in sua forma:sicut aqua in vase qualitercũq3 fiat locutio de forma. ¶ Ex ꝑdictis cõmẽtator infert tres cõditiones loci:quaꝝ prima est ↄtinentia:qm̃ locus est continens locatũ:⁊ per hoc differt locus a vacuo:ꝙ ymaginantur antiqui esse spaciũ inter superficies corporis ↄtinẽtis:cũ tale spaciũ:vz inter latera vasis nõ ↄtineat aquam:sed magis cõtineatur tã ab aqua:quã a vase. ¶ Scda cõditio est imediatio qm̃ locus est imediat⁹ locato cũ ipsum tangat: illa.n. sunt imediata que se inuicem tangũt ſm phm. 2°. huius ⁊ per hoc differt locus ꝓprius:siue locus per se primo a loco cõi:cũ talis conditio nõ cõpetat loco cõi:sed bñ ꝓprio. ¶ Tertia ↄditio est diuisio:qm̃ locus est diuisus a locato:cũ locatuz sit in loco:sicut aqua in vase:⁊ per hoc nõ differt locus ꝓprius a loco cõi:q2 hec cõditio tam loco ꝓprio:ꝙ loco cõi cõpetit:differt aũt bene a forma:q2 forma nõ separatur ab eo cuius est forma:siue fuerit forma sbalis siue accidẽtal' siue totũ habens partes quãtitatiuas siue supficies ↄuexa eiusdẽ totius. (Et cũ ↄtinuũ). Scdo arguit phus ad illã ↄclusionẽ sic:si locus eẽt ↄtinẽs locato sequiſ locatũ nõ moueri in loco:sz cũ loco:pz ↄñã: q2 si aliqd moueſ ipm moueſ cũ oi eo ꝙ est ↄtinuuz ei siue fuerit mã siue forma siue accidẽs:cũ moto aliquo moueant oĩa que sunt in eo:sed illud ↄñs est falsuz:q2 nõ oz locũ moueri si locatũ moueſ:siue.n. moueat siue nõ moueat loc⁹ ñ min⁹ moueſ locatũ:vt pz de aq̃ circularit mota ĩ vase descẽte. Te. li. (Et cũ ↄtinuũ quidẽ sit ipz locãs locato nõ cũ illo moueſ:sz cũ illo diuisũ aũt ĩ illo:⁊ siue moueat ↄtinens siue nõ vel minus moueſ ipsum continuũ. Amplius cũ). Tertio arguit phus ad illã ↄclusionem sic:quãdo ↄtentũ nõ est diuisum a continente tũc dicit eẽ in eo sicut pars in toto:⁊ qñ est diuisum a ↄtinente dicit esse in eo sicut ↄtentũ in vase:sed locatũ est in loco sicut ↄtentũ in vase:⁊ nõ sicut ps in toto:igiſ locus nõ est ↄtinuus:sed discõtinuus locato:tenet ↄñã cũ maiori:q2 qñ ↄtentũ nõ est diuisum a continente tũc est sicut visus in oculo que est pars formalis ⁊ sicut manus in corpe que est pars mãl:qñ autez diuiditur a continẽte tũc est sicut aqua in amphora:⁊ vinũ in cypho:minor vero est nota:q2 manus nõ mouetur in corpe:sed cũ corpore:locatũ aũt nõ moueſ cũ loco: sed in loco sicut aqua nõ moueſ cum amphora sed in amphora. Te. li. (Amplius cũ nõ diuisum sit ↄtentum a ↄtinẽte sicut pars in toto dicit vt sicut ĩ oculo visus ⁊ in corpore manus:cũ aũt diuisum est contẽtum a cõtinẽte sicut pars in toto dicitur vt sicut in oculo visus ⁊ in corpore manus:cũ autem diuisum est ↄtentũ a continente tunc sebz vt in cado aqua ⁊ in cypho vinũ:manus quidẽ enim corpore mouetur aqua aũt in cado.i. in vase vel in amphora).

Notãdum ꝙ ex hĩs ↄclusionibus apparent ↄditiones loci diffinibilis:ex prima.n. conclusione habeſ ꝙ locus hic diffinibilis nõ est quilibet indifferenter:sed tm̃ ꝓprius et imediatus locato: ex scda aũt conclusione habetur ꝙ locus hic diffinibilis non est aliquid intrinsecum locato:sed tantum extrinsecum.

Am igitur. Te. cõ.

Ista est scda ps huius capituli in qua phus inuestigat genus loci postꝙ inuestigauit ↄditiones ⁊ ꝓprietates illius ⁊ duo facit qm̃ primo ꝑmittit vnã suppositionem scdo sequiſ de intẽto ibi (horum autem). Suppositio est ista locus necessario videtur esse vnũ istoꝝ quattuor.s. mã vel forma:aut spaciũ separatũ inter latera corpis ↄtinẽtis:aut superficies ipsius ↄtinẽtis pz:q2 de loco nõ fuerũt nisi quattuor opiniones quaꝝ prima dixit locũ esse materiã:scda ꝙ locus est forma. Tertia ꝙ est spaciũ separatũ:quarta ꝙ est termin⁹ corpis cõtinẽtis:ideo inuestigando genus loci non apparet quid possit esse locus nisi vnum istorum quattuor. Te. li. (Iam igitur manifestuz ex hĩs dictis est quid locus:idest que res est locus fere enim q̃ttuor sunt quorum necesse est locum vnum aliquid esse aut enim forma:aut materia est:aut spacium aliqꝺ in medio extremorum:aut extrema si non est spacium nullum preter interpositi corporis magnitudinem): idest si inter latera continentis nullum est spacium preter magnitudinem corporis contenti.

Notanduz ꝙ philosophus dicit locũ esse forte vnum ex quattuor:quia nondum est plene manifestum ꝙ istorum est locus:ideo sub dubitatione loquitur:dicit etiam conditionaliter si non est spacium preter interpositi corporis magnitudinem: quia si esset tale spacium indubie illud esset locus:non est ergo negandum inter latera corporis continentis esse spaciuz:quia inter illa latera

est spacium magnitudinis corporis locati: sed negādū est inter huiusmodi latera esse spacium separatum triū dimensionum preter dimensiones corporis locati sicut opinabantur antiqui. (horum aūt). Ista suppositione premissa phylosophus ponit quattuor cōclusiones quarum prima est ista: locus nō est forma corporis locati. Scđa ꝯclusio locus non est spacium separatum ibi. (Sed ex eo). Tertia conclusio locus non est materia ibi. (Et materia aūt). Quarta conclusio locus est terminus ꝯtinentis ibi. (Erit igitur nihil). Prima cōclusio arguitur sic: si locus esset forma locati corporis hoc esset ꝓpter istam rōnem: forma continet ⁊ locus continet: igitur locus est forma: sed ista ratio nulla est: quia forma ꝯtinet tanꝗ terminus intrinsecus: ⁊ locus tanꝗ terminus extrinsecus: vnde arguitur sic: forma est terminus corporis ꝯtenti ⁊ locati: sed locus ē terminus corporis contenti ⁊ locati: igitur locus non est forma corporis locati: patet ꝯña quia sicut corpus locās nō est corpus locatum: ita nihil corporis locātis est aliqđ corporis locati. Le. li. (Horum aūt ꝙ tria): scilicet formam aut materiā: aut spacium non contingat locū esse manifestum est: ex dictis ⁊ dicendis: sed ꝓpter id ꝙ cōtinet videtur forma esse locus: in eodem enim. i. simul sunt extrema continentis ⁊ contenti: sunt quidem igitur vtraqꝫ termini sed nō eiusdem: sed species quidem rei contente est terminus: locus autem continentis corporis est terminus. ¶ Notandum ſm cōmentatorē commento. 39. ꝙ antiqui dixerunt locum esse formam propter hoc ꝙ locus estimatur continere: ⁊ forma estimatur continere etiam scꝫ superficies corporis locati: quia dicitur in diffinitione corporis: ꝙ est illud ꝙ continet a superficie vna aut superficiebus: cōmentator innuit duplicem formam continentem ipsius locati. s. formā substantialē ⁊ accidentalem: forma substātialis continet materiam: ⁊ forma accidentalis: videlicet superficies conuexa locati ꝯtinet omnes partes quantitatiuas eiusdē ⁊ ex hoc dicitur continere ipsum locatum iuxta diffinitionem corporis que dicit corpus est illud ꝙ continet vna aut pluribus superficiebus: ⁊ qualitercūqꝫ accipiatur patet rōnem antiquorum nō valere. Et forte ꝑ formam quam dixerunt esse locum intellexerunt ipsaꝫ superficiem terminantē corpus locatum ⁊ non aliquam formam substantialem. (Sed ex eo ꝙ). Scđa conclusio locus non est spacium separatum inter latera corporis continentis. Istam conclusionem phūs tripliciter probat ⁊ primo sic. Si locus sit huiusmodi spacium hoc videtur esse propter istam rōnem: illud est locus ꝙ manens idem numero diuersa corpora recipit successiue: sed spacium separatum inter latera corporis continentis est huius: patet ꝯsequentia cum maiori ⁊ minor apparet ex eo quia spacium separatum inter latera vasis successiue recipit aquam vinum ⁊ aerem: ipso semꝑ manente eodem numero: sed ista ratio peccat in materia: quia accipit vnum falsum: vꝫ inter latera corporis continentis esse vnum spacium separatum preter ipsuꝫ locatum: ⁊ dimensiones eius ꝙ non est verum: qꝛ tūc dimensiones se inuicem penetrarent: ideo inter latera corporis continentis omnino nihil est: nisi ipsum corpus contentum faciens latera distare: aut pars vel passio eiusdem. Le. li. (Sed ex eo ꝙ mutatur multotiens manente continente contētū: ⁊ diuisum construe sic: sed ex eo ꝙ contentū: ⁊ diuisum mutātur multotiens manente continente eodem numero: vt ex vase cum exit aqua intrat ibi aer ⁊ extra ipsum medium inter latera cōtinentis esse videtur spacium separatum ⁊ cōsequenter locus tanꝗ aliquid sit preter corpus ꝙ transfertur ad illum locum ⁊ ex illo loco hoc autem non est: videlicet tale spacium sed contingens inadu... sed intrat locum tangendo ipsum corpus corūqꝫ transferuntur ⁊ que se apta nata sunt attingere ⁊ esse imediata preter hic spacium separatum aliter esset penetratio.

Tex. co. [illegible]

Notandum primo ſm cōmentatorē commento. 36. ꝙ videtur ꝙ significatio vulgaris huius prepositionis in quando dicunt aliquid esse in loco est circa vacuum: ꝙ vulgus intelligit in vase: ⁊ si fuerit demonstratum ꝙ nihil est vacuum: tunc locus necessario est continens extraneum. sed quia vulgus nō percipit hoc non posuit hoc nec posuit hanc significationem huic prepositioni in: ⁊ ideo ista opinio est valde apparens. Uulgus enim non percipiens aliqđ sensibile inter latera vasis dicit inter latera illa esse vacuum: ꝙ quidem dicunt recipere aquam ⁊ vinum: ⁊ esse locum illorum: ⁊ quia vulgus non percipit demonstrationem qua demonstratur nullum vacuum esse: semper credit vacuum esse: ⁊ nunquā concedit aquam esse in vase tanquā in loco: sed esse in spacio interposito tanquā in loco: propterea ista opinio est valde apparēs: qꝛ est ꝯformis credulitati vulgi.

Secundo notandum ſm cōmentatorem eodum cōmento ꝙ si essent hdimensiones in quas caderet corpus locatum contingeret vt quilibet locus esset locus cuiuslibet corporis ⁊ sic ignis nō esset proprius superiori: ⁊ terra inferiori ⁊ causa in hoc est quoniam in dimensionibus abstractis a vacuo non sunt differentie quibus diuersificantur: sed natura eorum est consimilis: fines. n. corporum diuersificantur ſm diuersitatem naturarum corporū: vnde in eis inuenitur superius ⁊ inferius: ⁊ ideo corpora mouentur ad sua vltima ꝓpria: vt ꝑficiantur per illa: ⁊ vt tangant illa. Argumentum cōmentatoris est istud si esset locus tale spaciū separatū ⁊ abstractū a qualitatibus sensibilibus illud esset eiusdē rōnis ⁊ vniꝰ in oībus suis ꝑtibus: ⁊ per ꝯñs quilibet locus esset locꝰ naturalis cuiuslibet corpis: quia nō est ratio ꝙ vna pars sit magis locus nālis alicuius ꝙ alia: ⁊ ita locus nālis ignis nō magis erit sursum quā deorsum: ꝙ est ꝯtra experientiā. quia igit correspondent diuersitati naturarum correspondent loca diuersarum naturarum: adeo mouent ad illa: vt tangant illa: ⁊ ꝑficiant per illa: hec aūt nō fierēt si locus esset spacium separatū. (Si aūt aliqđ). Scđo arguit phūs ad istā ꝯclusionem inferendo ꝙ infinita loca ꝯcurrunt ad cuiuscunqꝫ corporis locationem ꝙ ē absurdum: ⁊ ꝙ illud sequatur arguitur: qꝛ nō potest esse talis dimensio nisi penetret locatū: ⁊ diuidat ipsum in infinitas partes: ⁊ ꝯsequenter quelibet habet suū locū ꝓprium in quo locatur per se primo: cū enim aqua ⁊ aer trāsmutantur inuicē in eodem loco sicut tota aqua est in toto loco: ita medietas aque erit i medietate loci: ⁊ tertia ps aque in tertia parte loci: ⁊ sic in infinitum: ⁊ sicut totus locus penetrat totam aquam: ita medietas loci penetrat medietatem aque: ⁊ tertia pars tertiam partē: ideo sicut tota aqua habet locum ꝓprium ⁊ per se: ita quelibet pars aque habet locum proprium ⁊ ꝑ se: sꝫ infinite sunt partes aque: igitur infinita sunt loca ꝓpria ⁊ per se. Le. li. (Si aūt aliquid esset spacium aptū natum per se existens ⁊ manens in eodem loco: idest ⁊ manens continue idem locus infiniti vtiqꝫ essent loci trāsmutāte enim aere ⁊ aqua idem faciēt omnes partes

in toto q2 quidē oīs).i.tota aqua in vase.

Notandum ꝙ cōmentator ꝯmento.37. probat quālibet partem locati esse in loco per se tenendo locum esse spacium separatum querendo vtrum medietas aque existentis ī vase sit in loco per se:aut in loco per accidens:si in loco per se per idem quelibet pars aque est in loco per se:⁊ consequenter infinita sunt loca per se ad locationem aque. Si autem medietas aque est in loco per accidens hoc videtur ex eo quia locus eius est pars loci aque:sed etiam locus aque est pars loci totius mundi igitur tota aqua nō est in loco per se:⁊ ꝯsequenter nihil est in loco ꝑ se nisi totū vniuersum ꝙ est valde absurdum.(Simul aūt).Tertio arguit phūs ad eandē conclusionem inducēdo aliō incōueniēs:vz ꝙ locus habz locū per se ⁊ ꝙ multa sunt loca simul:si.n.locus est tale spaciū separatū:igitur si vas cū aqua localiter transmutat̄ etiā locus localit̄ trāsmutat̄:pz ꝯña q2 sicut manet ꝯtinue idem vas numero ita eadem distātia numero inter latera vasis: pono igit̄ ꝙ vas cū aqua localiter trāsmutetur sequit̄ aggregatū ex vase ⁊ aqua:⁊ ex spacio ꝯtento inter latera vasis recipi in aliꝗs dimensionibus.s.in dimēsionibus que sunt inter latera ꝯtinentis totū aggregatū:igit̄ quelibet pars huius aggregati recipitur ꝑ se in aliqua pte totius dimēsionis locantis totum aggregatū:sed spaciū ꝙ est inter latera vasis ē ps huius aggregati:igit̄ per se recipit̄ in parte totius dimēsionis:sed spaciū receptum inter latera vasis est locus ⁊ dimēsio in qua recipit̄ etiā est locus:igit̄ locus ē per se in loco:⁊ q2 talia duo se inuicē penetrant ideo plura loca sunt simul:ꝙ erat ꝓbandū.Te.ci.(Simul aūt erit locus transmutās localiter vna cū vase,quare erit loci alius locus ⁊ multi loci simul erunt.

Notādum ſm cōmētatorē cōmēto.37. ꝙ nō solū ꝓbat̄ plura loca esse simul ponēdo locū esse spaciū separatū:sed etiā infinita loca esse simul ꝓmissis duabus suppositionibus sequētibus ex illa opinione quaꝝ prima est:si loc⁹ mouetur ſm locū eadē rōne spaciū in quo recipit̄ poterit moueri ſm locū ⁊ recipi in alio spacio:sicut.n. trāslato vase transfertur spaciū inter latera vasis:ita translato corpore in quo recipit̄ vas transfert̄ spaciū ꝯtentū īter latera corporis ꝯtinētis vas. Scđa suppositio si talia spacia sunt loca oportet illa remanere inter latera corporis ꝯtinētis qñ corpus ꝯtinēs trāsfertur de loco ad locū:sicut spacium inter latera vasis manet vase transmutato. Istis suppositiōibus ꝓmissis arguit̄ sic:ī quolibet instanti tpis mēsurantis motum fit trāsmutatio ī nouū locū ⁊ instātia ī tpe sunt infinita ⁊ oīa illa manēt simul sicut spaciū īter latera vasis manet vase trāsmutato:igit̄ infinita loca sūt simul:pria ps antecedētis pz ꝙ nihil mouet̄ ad locū in quo est:scđa est nota ꝙ tēp⁹ non componit̄ ex indiuisibilibus:tertia vero est manifesta ex scđa suppositione.(Non est aūt).Cōtra phm posset aliquis arguere inducēs ꝯsimilia incōuenientia primū ꝙ infinita loca sunt:q2 cū nō solū totū sit in loco sed etiā quelibet pars eius ⁊ infinite sunt ptes toti⁹ existentis in loco:igitur infinita loca sunt. Scđm inconueniens ꝙ locus est in loco ⁊ ꝙ multa loca sunt simul quia qñ transmutat̄ localiter vas in quo est aqua:aut aer:aut partes aeris vel aque loc⁹ aque vel aeris trāsmutatur localiter:⁊ per ꝯñs mouetur ad locū:igit̄ loc⁹ est in loco ⁊ cū locus et locatū sint simul sequit̄ ꝙ multa loca sint simul. Ad primū respondet phūs negando ꝯsequentiam:quia partibus nō respōdet distinctus locus a loco totius imo idē numero est loc⁹ toti⁹ ⁊ partis:licet nō eodē modo:est.n.locus per se totius:⁊ loc⁹ per accidens partiū:neqꝫ partes mouent̄ ad alia loca quā totum imo ad eundē locum numero ad quem mouetur totū mouentur partes:⁊ sicut totum mouetur per se ⁊ partes per accidens:ita totū mouetur per se ad locum:⁊ partes per accidens ad eundē locū. Te.ci.(Nō est aūt alius locus partis in quo mouetur cum totum vas transmutatur:sed idē). Ad ſm respondet phūs ꝙ quādo vas transmutat̄ cum aqua nō mouetur ad locum qui est est pars loci totius vniuersi:vt crediderūt antiqui:sed ad locū per se qui nō est pars alicuius loci ⁊ iste est locus per accidens aque ⁊ cuiuslibet pūs eius ⁊ per ꝯsequens est locus ꝑ accidēs loci ī quo est aqua scz superficiei ꝯcaue vasis:nec est inconueniēs ꝙ locus sit in loco per accidēs:nunꝗ tñ sequit̄ ꝙ duo loca sint simul q2 locus in quo est aqua per se ⁊ locus in quo ē vas per se nō sunt simul imo distant per totā profunditatem vasis. Te.ci.(In quo enim est cū mutatur aer ⁊ aqua aut partes). Construe sic cū enim mutat̄ vas in quo est aer aut aqua aut partes aque mouētur omnia ista simul cum loco aeris vel aque ad eundē locum: sz nō in quo sunt loco.i.nō sunt per motū in loco qui est pars loci qui est locus totius celi:idest mundi. ¶ Notandum ꝙ antiqui ponebant mundū esse in loco adequato sibi ſm tres dimensiones sic ꝙ totus mundus erat in toto loco mundi ⁊ quelibet pars mundi erat in loco qui est pars loci mundi:ideo quia vas est pars mundi volebant ꝙ locus vasis esset pars loci totius mundi. Ponendo autē opinōem Arist. ꝙ locus est vltimum corpus ꝯtinētis nō debet cōcedi ꝙ locus ī quo est vas sit pars spacij in quo est totus mundus aut celum:cū totus iste mundus nō sit in aliquo spacio quid sit per se locus eius nec vltimū totius aque in quo est terra est pars concaui celi in quo est totus mundus inferior. ¶ Contra ꝓdicta arguit̄ ⁊ primo ꝙ locus ē spacium separatum:quia in ꝓdicamētis capitulo de ꝗtitate ponit phylosophus quinqꝫ species quantitatis continue:videlicet lineam superficiem corpus tempus ⁊ locum volens particulas loci copulari ad eundem terminum ad quem particule corporis:ꝙ non esset nisi loc⁹ poneretur spacium separatum penetrans corpus scđz tres dimensiones. Secundo arguitur ꝙ non est idem locus totius ⁊ partis:quia alia est superficies tangens totum locatum ⁊ alia tangens partem:aggregatū enīz est superficie aeris:⁊ superficie aque est locus tot⁹ elementi terre:⁊ vna illarum superficierum est tantum locus partis. Ad primum dicitur ꝙ Arist. illud dixit scđz famositatem:tunc enim famosum erat locum esse spacium separatum ⁊ in materia predicamentorum nō debuit Arist. tractare materiam loci:ideo sufficiebat sibi loqui de loco scđm opinionem communem. Ad scđm dicitur ꝙ superficies tangens partem locati non est locus:sed pars loci:de locatione aūt terre dicitur ꝙ habz tria loca per se:videlicet aggregatum ex illis duabus superficiebus ⁊ quālibet illarum superficierum:aggregatum enim est locus totalis:⁊ quelibet illarum est locus partialis:ex quo enim nulla illaruz superficierū est pars alicuius superficiei ⁊ continet ideo est locus:⁊ q2 non continet totam terram propterea est locus partialis.(Et materia autem). Tertia conclusio locus non est materia alicuius corporis. Istā ꝯclusionē phs dupliciter probat ⁊ primo sic:si locus esset materia hoc ꝯtingeret Tex. co.

per istam rõnem illud q recipit diuersa successiue ē materia: sed locus recipit diuersa successiue: igitur locus est materia: minor ē euidēs: qꝛ vas recipit successiue aquā et aerē. et maior declaratur tā in transmutatiõe substātiali quā accidētali: qꝛ eadē materia numero successiue recipit formā substantialē aque: et formā substātialem aeris: idē etiā subiectū numero successiue recipit albedinem et nigredinē mollicie: et duricie: cū idem fit nūc album: et postea nigrū: et iam durum: ante vero molle. sꝫ illa ratio nõ valet: qꝛ peccat in materia: si maior ppositio intelligit vniuersaliter: vꝫ oē illud qḋ recipit diuersa est materia. Si aūt quelibet pmissaꝝ intelligit ꝑticulariter illa ratio peccat in forma: qꝛ ex mere indefinitis vel ꝑticularibus nihil sequitur et per ꝯñs est falsa ꝯña differt. n. multū receptio materie a receptione loci: qm̄ materia nõ recipit diuersa corpora actu: locus aūt recipit diuersa corpora actu. s. aquā et aerē: materia etiam sic recipit diuersa successiue: q illud q nunc est aqua prius erat aer: et ecõtra: locus vero sic recipit: q vbi nunc est aqua prius erat aer: et ecõtra. Le. li. (Et materia autem videt vtiqꝫ eē locus si i quiescēti quod est materia aliquis ꝯsiderat et nõ separato sed cõtinuo rei que transmutat de forma in formā. Sicut enim si alterat aliqḋ est hoc nūc idē vtiqꝫ albū. nūc aūt nigrū: et nūc qḋē durꝫ nūc aūt molle vñ aūt dicimus aliquid esse materiā: sic etiā locus p talē quēdā videt esse fantasma: verūtamē illud quidē nõ est verꝫ qm̄ q nunc est aqua prius erat aer locus aūt vbi nunc est aqua ibi erat aer). ¶ Notādum q phus dicit locū assimilari materie quiescenti nõ separate: sꝫ ꝯtinue rei transmutabili: qꝛ locus vt sic est imobilis: et idē vas quiescēs recipit successiue aerem et aquā: ita materia quiescēs per solū motū alterationis recipit diuersas formas ꝓpterea magis põt ꝓbari locum esse materiā accipiendo eā quiescētē q locatū motā. Et qñ phus di. illud q nūc est aqua prius erat aer intelligit in predicatione cāli. s. illud q nūc est aqua fit ex illo q prius erat aer: seu illud q nūc ē sb forma aque:

Tex. co. 6. prius erat sub forma aeris. (Sed materia). Scḋo arguit phus ad eandē ꝯclusionē sic materia non separatur a re cuius est materia neqꝫ ꝯtinet illā: locus vero separatur a re cuius est locus: et ꝯtinet illam vt ex determinatis est manifestū: igit locus nõ est materia. Le. li. (Sed materia quidē sicut dictū est in prioribus neqꝫ diuisa ē a re neqꝫ ꝯtinet locus aūt vtraqꝫ) vꝫ diuidit a re et ꝯtinet illam. (Si igit nihil). Quarta ꝯclusio locus est terminus corporis ꝯtinentis ꝓbat locus est materia vel forma aut spaciū separatū distinctū a dimēsionibꝰ locati: aut terminus corporis ꝯtinētis: sed non est forma: nec materia nec spaciū separatū et distinctū a dimēsionibus locati: igitur locus est terminus corporis ꝯtinētis: pꝫ ꝯña cū prima parte antecedentis ex suppositiõe premissa: scḋa aūt ps antecedētis est ꝓbata in tribꝰ cõclusionibus ꝑcedētibus. Et qꝛ oē ꝯtinens dicit per respectū ad ꝯtentū subiūgit phus ꝯtentū in loco q ē illḋ q est mobile fm loci mutationē: sicut. n. locus vt sic est imobilis locati ita locatū vt sic est mobile fm locum. Le. li. (Si igitur nihil horum trium locus ē neqꝫ spēs neqꝫ materia neqꝫ spaciū aliqḋ q semp est alterꝫ ꝑter illḋ q est rei distāns illud q semp est aliud a magnitudie rei ꝯtente in loco habēns partes distantes: necesse est locū esse reliquū quattuor: vꝫ terminū ꝯtinētis: dico autē ꝯtentum corpus quod mouet fm loci mutationem).

Notandum primo q locus accipit octo modis primo pro corpore locante et sic accipit locum phus in capitulo sequenti cum dicit aerem eē locum aque: et aquā eē locū aeris: et celum esse locū ignis: scḋo p superficie vltima corporis locantis eo modo quo supra phs accepit locum dicēs. Tu es in celo tanq̄ in loco quia tu es i aere tu es in aere: quia tu es in hac parte aeris: et tu es i hac parte aeris tanq̄ in loco: qꝛ tu es in hoc vltimo aeris. Tertio accipitur locus p origine loci eo modo quo dicit cõmentator in hoc quarto q centrū est locus celi: et in primo ce. et mundi q mediū mūdi est locus celi: et sic loquitur de loco auctor sex principioꝝ dicens q locꝰ simplex est origo et ꝯstitutio loci cõpositi. Quarto accipit locꝰ p vbi fluēte a loco ꝯposito quē locū ꝯpositū auctor sex principioꝝ vocat superficiem ambientē locatum: et sic loquitur de loco cõmentator in hoc quarto dicens q sursum et deorsum sunt partes subiectiue loci qui est vbi. Quinto accipitur locus p vbi fluente a loco simplici quem auctor sex principioꝝ vocat centrū mundi et sic loquit de loco. Simplicius sup predicamenta di. q locus fm ꝓprium caracterē est de predicamēto vbi quomodo etiā loquit Boetius dicens q locus per oē corporis spaciū diffunditur. Sexto accipitur locus p virtute ꝯseruatiua locati de quo loquit Porphyrius dicens q locus est principiū generationis: et phs supra de eodem loco dixit q est illud ad q corpora naturalia mouētur. Septimo accipitur locus pro spacio attractiuo seu ꝯseruatiuo multoꝝ eo mõ quo dicimus plateā esse locum emptionis: seu venditionis: seu q talis vicus est locus mercatoꝝ de quo loco intelligit Porphyrius cū dicit patriā eē locū. Octauo accipitur locus pro magnitudine subiecta alicui rei nõ occupanti spaciū circa quē maxime apparet oppositio ipsius: et sic loquitur phus primo ce. et mū. et octauo physicoꝝ di. q celū vel suprema spera est locꝰ dei: et licet multis aliis modis potest accipi locus tñ phus nõ loquitur hic nisi de loco qui est superficies corporis ꝯtinentis locatum cū inuestigat genus loci di. locus est terminus ꝯsequētis: oīs enim locus sic sumptus est terminus ꝯtinentis: et non ecõtra: nam vltima superficies conuexa celi est terminus ꝯtinētis et tñ nõ est locus.

Secundo notandum fm Burleū q sic loquendo de loco vt accipit phus hic locus dupliciter accipitur vno modo pro eo q hoc nomen locus significat: alio mõ pro eo q hoc nomen locus denominat: primo modo locus est aggregatum per accidens ex superficie ambiente locatum et ipsa ꝯtinentia que est respectus locantis ad locatum. Scḋo mõ ē tñ superficies ambiēs locatū: qm̄ nihil denominat locus nisi talis superficies: põt igit fm eū locꝰ dupliciter supponere: vꝫ simplr et ꝑsonalr: suppõe simplici supponit p illo aggregato. sꝫ suppositiõe ꝑsonali nõ supponit nisi p superficie ambiēte: et qñ dicit q accipiēdo locū p tali aggregato ipm nõ ē p se in aliquo ꝑdicamēto sicut nec ipm aggregatū cum sit ens p accidēs accipiēdo aūt p superficie sic ē de ꝑdicamēto q̄titatis et c. Sꝫ istud ē difficile qm̄ tūc pꝫ equale et simile nõ esse de ꝑdicamēto relatõis p se fm doctrinā Arist. i ꝑdicamētis: et ꝓbat ꝯña qm̄ pꝫ si accipit p eo q significat [illegible] ē aggregatū ex sbā et ꝯtinuatẽ cū tale aggregatū nõ sit in predicamēto p se sequit parte in nullo eē predicamēto p se: si aūt accipit p eo q denominat [illegible] q denominat sit in predicamēto substantie p se sequit [illegible] esse in ꝑdicamēto substantie p se: ꝯñs [illegible] arguit de equali q si accipit p eo q hoc nomē equale significat [illegible] nõ est i

aliquo predicamento sicut nec aggregatum ex quātitate: ꝛ qualitate: si aūt accipiť ꝑ eo ꝙ hoc nomē denominat sic est in predicamēto quātitatis: idē videť de simili ꝙ accipiendo ꝑ toto aggregato ipsum nō est ī aliquo predicamēto: sed accipiēdo ꝑ eo ꝙ hoc nomē simile d̄nominat sic est in predicamēto qualitatis: quia sicut eq̄litas est propria passio quātitatis: ita similitudo q̄litatis ſm phꝫ ī predicamētis. ¶ Dicendū igiť ꝙ sicut nihil est pater nisi substantia: ꝛ nihil est simile vel equale nisi quantū vel quale: ꝛ tñ pater equale ꝛ simile sunt ꝑ se predicamēti relationis: ꝛ nullius alterius: ita licet nihil sit locus nisi sup̄ficies tñ locus nō est per se alicuiꝰ ꝑdicamēti nisi relationis. Sicut. n. pater importat duo videlicet substātiā ꝛ p̄nitatē: subam quidē per modū s̄biecti ꝛ materie: p̄nitatem vero per modū actus ꝛ forme: sic etiam equale importat q̄titatem per modū subiecti ꝛ equalitatē ꝑ modū forme. Simile etiā īportat q̄litatem per modū materie ꝛ similitudinē ꝑ modū forme ita locus duo importat vnū. s. in recto ꝑ modū subiecti ꝛ materie vꝫ superficiē: aliud vero in obliquo per modū actus ꝛ forme. s. ꝯtinētiam: ꝛ q2 a forma fit d̄nominatio cū ipsa ꝯtrahat mām ad determinatā speciem vt colligitur a pħo scđo phycoꝝ: ꝛ scđo d̄ anima: iō locus est per se d̄ ꝑdicamēto relationis sicut ꝛ ipsa ꝯtinētia: ꝛ hoc innuit pħus cū dicit locum esse terminū ꝯtinentis: vbi patet tam terminū q̄ ꝯtinens esse per se ꝛ essentialiter de predicamento relationis.

Contra predicta arguitur ꝑbando locum nō esse superficiē quadrupliciter ꝛ primo sic: illud ꝙ diffinitur ꝑ sup̄ficiē nō est superficies: sꝫ locus diffinitur ꝑ superficiē: igiť nō est sup̄ficies: ptꝫ cōsequentia cum maiori: q2 idem nō diffinit seipsū: minor vero patet ex diffinitiōe loci data a pħo quo ad suū genus ꝛ differentiam [illegible] locus est terminus cōtinētis. s. corporis: constat aūt tr̄m corporis eē superficiē. Scđo vbi causať effectiue ex circūscriptiōe [illegible] sꝫ vbi nō causať effectiue ex circūscriptiōe superficiei: igiť locꝰ nō est superficies: pꝫ ꝯña cū maiori per auctoritatē auctoris sex principiorum ꝛ minor colligitur a cōmentatore in hoc quarto di. ꝙ quātitas nō est de potētijs actiuis. Tertio locus est terminus motus localis: sed sup̄ficies ꝯtinētis nō est terminus motus localis: igiť ista superficies nō est locus: prima pars antecedētis arguiť naꝫ terminus motus alterationis est qualitas ꝛ terminus motus augmētatiōis est quātitas: igiť per idē terminꝰ motus localis est locus. Scđa pars antecedētis etiaꝫ declarať nā terminus motꝰ oꝫ eē aliqđ intrinsecū mobili vt patet inductiue in motu alteratiōis augmētationis ꝛ diminutionis: sed sup̄ficies ꝯtinētis nō est intrinseca mobili localiter: sed magis extrinseca vt patuit: igitur ꝛc̄. Quarto corpora nālia mouentur nāliter ad sua loca [illegible] quā hn̄t cū suis locis: sed corpora naturalia nō hn̄t ꝯuenientiā magis cū vna sup̄ficie q̄ cū alia: igiť ꝛc̄. maior est Arist. supra in hoc quarto: ꝛ minor est euidens ex quo oēs sup̄ficies sunt eiusdem rōnis. Et ꝯfirmať: loca naturalia corpoꝝ simplicium distinguunt spēm ſm pħm tractatu de infinito: ꝛ cōmētator idē asserit primo celi: sꝫ nulla superficies ab alia [illegible] predicamētis: igiť ꝛc̄. Ad primū dicit ꝙ eo mō arguēdi possit ꝑbari hoīem nō eē aīal: q2 illud ꝙ diffinit ꝑ aīal nō est aīal: sed hō diffinit ꝑ aīal igiť hō nō est aīal [illegible] ꝙ diffinit [illegible] ꝑ hoc habet ꝙ [illegible]niat seipm q2 semꝑ est alius ꝯceptus diffiniti ꝛ aliꝰ diffinientis: tñ nō est verū ꝙ locus diffiniať ꝑ sup̄ficiē: licet enim diffiniať ꝑ illud ꝙ est sup̄ficies nō tñ diffinit per sup̄ficiē cū in diffinitiōe loci nō ꝯponať ꝯceptus superficiei: sed ꝯceptus termini ꝯtinentis: sicut hō licꝫ diffiniať per illud ꝙ est homo nō tñ diffiniť ꝑ hoīem quia diffinitionē hoīs nō ingrediť ꝯceptus hoīs: sed ꝯceptꝰ animal rōnal. Ad scđꝫ negeť ꝙ vbi nō causeť ex circūscriptione superficiei: ꝛ q̄n dicit ꝙ quātitas nō est de virtutibus actiuis: dico ꝙ cōmentator nō intelligit q̄titatē nō esse de virtutibus actiuis ꝑ abiectionē ꝯtrarij ꝛ per modū alteratiōis: tñ per motū localē ꝛ spūalem potest esse de virtutibus actiuis. Ad tertiū dicitur ꝙ motus alterationis ꝛ augmētatiōis hꝫ terminū vnū ꝛ ille est intrinsecus mobili: motus aūt localis hꝫ duplicem terminum vnū intrinsecū sibi qui dicitur vbi ꝛ aliū extrinsecū qui dicitur locus: ꝛ q2 vbi etiā vocať locus ideo mobile q̄n localiter mouetur [illegible] duplicē locū. vnū [illegible] secum ꝛ aliū extrinsecū qui est sup̄ficies corporis locātis. Ad quartū negeť minor ꝙ corpa nālia nō hn̄t maiorem ꝯuenientiā cū vna sup̄ficie q̄ cū alia: lꝫ. n. essentialiter nō magis ꝯueniāt cū vna sup̄ficie quā cū alia tñ accidētaliter magis ꝯueniūt inquantū vna sup̄ficies hꝫ virtutē ꝑseruatiuā vnius corpis nālis: ꝛ nō alterius: ꝑꝑ quaꝫ cām ignis habet ꝯuenientiā cū superficie celi: ꝛ nō cum superficie aque: terra aūt hꝫ ꝯuenientiā cū sup̄ficie aque ꝛ nō cū superficie celi cū in sup̄ficie cōcaua celi inueniať virtus preseruatiua ignis: ꝛ nō terre: ecōtra aūt in sup̄ficie aque inueniť virtus preseruatiua terre ꝛ non ignis. Et ad ꝯfirmationē dicit ꝙ licet nulle due superficies distinguātur specie: tñ aliqua loca distinguunť specie: licet omnis locus sit sup̄ficies: q̄uis. n. nihil esset album: vel nigrū nisi homo adhuc albū ꝛ nigrū essent diuersaruꝫ specierū: lꝫ nulli hoīes essent diuersaꝝ spēꝝ: ita locꝰ sursum: ꝛ locus deorsum sunt diuersaꝝ spēꝝ: lꝫ oēs sup̄ficies sint eiusdē speciei: dicit. n. pħus. 7. physico. ꝙ linea recta: ꝛ linea curua sūt diuersarum spēꝝ: non obstante ꝙ oēs linee sint eiusdē speciei: ꝛ hoc iō: q2 rectitudo ꝛ curuitas sunt diuersaꝝ spēꝝ: ita in ꝑposito cū locꝰ vltra superficiem dicat respectū: ꝛ locus naturalis vltra superficiem ꝛ respectū dicat virtutē preseruatiuā locati: ꝛ aliqui respectus sunt diuersarū rōnum ac etiam virtutes preseruatiue differant specie: ideo loca sunt diuersarum specierum.

Videtur aūt. Ista est tertia pars huius capituli in qua pħus inuestigat [illegible] ponendi in diffinitiōe loci ꝛ ꝯñr totā diffinitionē illius postq̄ inuestigauit genus loci cū [illegible] ꝛ ꝓprietatibꝰ ponēs tres cōclusiōes quaꝝ prīa est [illegible] graue atq3 difficile ē cognoscē locū. Scđa ꝯ locꝰ sꝫ ꝙ [illegible] ē imobil [illegible]. Tertia ꝯclusio locꝰ est terminꝰ ꝯtinētis imobil: primū ibi (q̄re terminꝰ). Prīa ꝯclusio tripl̄r arguiť ꝛ prio sic locꝰ vr̄ eē mā vel forma [illegible] cognoscē [illegible] forma [illegible] cognoscē locū [illegible] cū mio [illegible] nō cognoscať mā vel forma. nisi ꝑ discursuꝫ maior āt ē declarata supꝰ ex eo. n. ꝙ locꝰ ꝯtinet: ꝛ forma ꝯtinet: locꝰ vr̄ eē forꝰ: ꝛ q2 locꝰ recipit successiue diuersa corpa sicut mā [illegible] formas [illegible] locꝰ eē mā [illegible] magnū aliqđ ꝛ difficile [illegible] lo

cus ⁊ ꝓpter hoc nō apparet materia ⁊ forma. (Et ꝓpter hoc). Scḋo arguitur sic: locus videtur esse spaciū separatū inter latera corporis continentis [illegible] est cognoscere tale spaciū: igitur difficile est cognoscere locum: pꝫ ꝯsequentia cū minori: q2 difficile est cognoscere aliqḋ esse spaciū mediū inter latera corporis cōtinentis preter ipsum locatū cum suis ptibus dimensionibus: ⁊ alijs suis accidētibus: maior aūt est declarata superius qm̄ in quiescente ⁊ cōtinente vt puta in vase videnẗ corpa transferri videlicet aer ⁊ aqua: ⁊ q2 vas quiescit corporibus transmutatis estimamus medium quiescere qḋ est inter latera vasis ⁊ ipsum esse qḋdam spacium inter latera vasis recipiens successiue huiusmodi corpora transmutata. Le. li. (Et ꝓpter hoc quidem qḋ in quiescēte ⁊ ꝯtinēte trāsmutatio eius qḋ fertur ꝯtingere enim videẗ spaciū mediū aliquid aliud a motis magnitudinibus [illegible] preter magnitudines motas. (Proficit aūt). Tertio arguiẗ sic: locus videẗ eē vacuum: sed difficile est cognoscere vacuū: igiẗ difficile est cognoscere locū: pꝫ ꝯsequentia cū minori: q2 inpossibile est vacuū esse vt videbiẗ: maior aūt declaraẗ nā ꝓpter hoc qḋ aer est inuisibiĺ estimat vulgus aerē existentem in cypho esse vacuū: dicimus .n. cyphum eē vacuum si nō sit in eo aqua: nec vinū: nec aliqḋ corpus sensibile a nobis. Le. li. (Proficit aūt aliquid) .i. iuuat ad credēdum locū eē vacuū: ⁊ aer incorporeus eē videẗ: vt .n.
Tex. 44 nō solū terminus vasis eē locus sed qḋdā mediū tāq̄ vacuū. (Est autem sicut). Scḋa cōclusio locus sꝫ qḋ huius est imobilis: pbaẗ imobilitas est differentia loci [illegible] locus est per se imobilis: pꝫ ꝯña q2 sicut genus pdicaẗ per se de sua specie: ita differētia de eadē sm̄ phꝫ primo posterio. ⁊ antecedēs arguiẗ illud est differētia loci per qḋ locus differt ab alijs cū quibus maxie conuenire videẗ: sed per imobilitatē locus differt ab hijs cū quibus maxie cōuenire videẗ: igiẗ imobilitas ē differētia loci: patet ꝯña cū maiori quia illud p qḋ species differt ab alia specie eiusdē generis [illegible] cū qua maxime ꝯuenit est differentia eius: vt inductiue manifestū est: minor aūt declaraẗ nā locus maxime cōuenit cum vase vt pꝫ: cum tā locus q̄ vas recipiat successiue diuersa corpora in actu: ⁊ vtrūq; sit separatū ⁊ imediatū suo ꝯtēto: ⁊ qḋ p imobilitatē differat a vase est manifestum: quia nō apparet aliud per qḋ possint differre nisi quia vas vt sic est locus mobilis: ⁊ locus vt sic est vas immobile qḋ quidem exemplariter manifestatur nam cum mouetur aliquid in continente moto vt puta nauis in flumine: magis vtitur ꝯtinuitate moto tāq̄ vase quā tanq̄ loco qḋ non contingit propter aliā causam nisi quia mobilitas est de rōe vasis ⁊ imobilitas dicitur de ratione loci. Le. li. (Est aūt sicut vas locus transmutabilis sicut locus vas imobile vnde cū quidem in eo qḋ moueaẗ ⁊ muteẗ qḋ intus vt in flumine nauis tanq̄ vase vtitur magis q̄ loco continenti vult aūt imobilis locus eē). Ex ista conclusione phus infert correlarie qḋ totus fluuius magis habet rationem loci quam pars eius: cum toti fluuio magis competat ratio imobilitatis quam parti: dicimus enim eundeꝫ fluuium continue manere partem autem recedere: ⁊ non manere: manet enim totus fluuius continue in eodem [illegible] pars semper variatur [illegible]. Le. li. (Unde ois) [illegible] totus fluuius magis locus est q̄ pars eius qua [illegible] totus.

Notandum sm̄ cōmentatorem commento. 44. qḋ vas est mobile ⁊ continens essentialiter: locus vero est continens ⁊ immobilis per accidens: ⁊ significat qḋ locus est immobilis essentialiẗ hoc ē qḋ locus est illud ad qḋ mouetur res ⁊ quiescit in eo: ⁊ si aliquid moueret ad motum rem tunc motus eius esset ociosus ⁊c̄. Prima propositio commēti est ista vas est mobile per se: probatur finis vasis est vt porteneẗ res in eo de loco ad locum: sed nō possunt res portari de loco ad locum sine motu: igitur mobilitas est de ratione vasis. Scḋa propositio commenti est ista: locus est mobilis per accidens patet quia locus est superficies corporis locantis: sed moto aliquo corpore mouetur per accidens quelibet superficies eius: igitur ⁊c̄. Unde concauū ignis moueẗ qḋ est locus aeris: ⁊ concauū lune mouetur qḋ est locus ignis: sed hoc est per accidens ratione alterius. Tertia ꝓpositio locus est imobilis per se: patet quia nihil est mobile per se nisi corpus vt habetur sexto physicorum: sed locus non est corpus: igitur non est mobiĺ per se ⁊ hoc est signum qḋ corpora naturalia moueneẗ ad sua loca ⁊ quiescunt in illis qḋ non esset verum si locus eēt mobilis per se. Quarta propositio si locus esset mobilis motus corporis ad ipsum eēt ociosus ad hunc intellectum: si aliquid moueretur ad rem motam eadem specie motus ⁊ eadem velocitate motus eius eēt ociosus: quia nunquā posset attingere rem motam. Et notanter dico eadem specie motus: quia ignis mouetur ad concauum lune motum: ⁊ tamen motus eius non ē ociosus cum attingat illud concauū: ⁊ hoc ideo quia illi motus sunt diuersarum rōnum cum vnus sit rectꝰ alius circularis: dixi etiam eadem velocitate quia stat qḋ a. ⁊ b. moueāntur motu recto ⁊ qḋ a. moueatur ad b. ⁊ tamen motus eius non sit ociosus: quia a. contigit b. dato qḋ a. moueatur sursum velocitate vt .8. ⁊ b. moueatur sursum velocitate vt .to.

Contra predicta arguitur ⁊ primo contra litterā probando qḋ totus fluuius minus habet rationem loci quā pars eius: quoniam Arist. dixit supra qḋ tu es in aere quia tu es in ista parte aeris: igitur ista pars aeris magis habet rationē loci quā totus aer: ⁊ per consequens ista pars fluuij in qua est nauis magis habet rōnem loci: qḋ totus fluuiꝰ quoniam nauis locatur in toto fluuio ratione partis. Scḋo arguiẗ ꝯtra cōmentū: probando qḋ locus nō est mobilis p accidens quia dato illo sequiẗ qḋ ad vbi nō est per se motus ꝯtra phm̄. 5. huius ⁊ ꝓbatur ꝯsequētia ideo .n. ad relationē nō est p se motus sm̄ Arist. ibidem q2 pōt noviter aduenire alicui absq; mutatiōe [illegible] in eo: sed vbi pōt nouiter aduenire alicui absq; mutatiōne facta in eo si locus est p accidēs mobilis: igiẗ ⁊c̄. ꝓbaẗ minor si .n. locus moueẗ ad motū corporis igitur possibile est te quiescēte qḋ tu sis ꝯtinue in alio ⁊ i alio loco: sicut in alia ⁊ in alia superficie: sed vbi causatur i locato ex descriptiōe loci per auctorem. 6. principiorum igitur variato loco semper variatur vbi absq; mutatione facta in re. Ad primū diciẗ qḋ fluuius vt locat nauim potest dupliciter ꝯsiderari vno mō vt hꝫ rōnem ꝯtinētis alio mō vt hꝫ rōnem differētie loci. Sed si ꝯsideraẗ vt hꝫ rōnem ꝯtinētis sic pars fluuij magis est locꝰ nauis quā totus fluuius. Si vero ꝯsideraẗ vt hꝫ rōnem differētie: que est imobilitas sic totus fluuius magis habet rationem loci q̄ pars: quia magis competit sibi immobilitas quā parti [illegible] philosophi. Ad secundum [illegible] qḋ in loco [illegible] considerare [illegible]

loco est superficies continentis: formale autē est ordo ad totum vniuersum seu distantia a pol. ⁊ a centro mūdi: locus igitur est mobilis quo ad suū materiale p accidens: quo aūt ad formale nō est mobilis per se nec p accidens: dicit .n. nauis ligata ad stipitem in fluuio continue esse in eodem loco: licet ꝯtinue sit in alia ⁊ in alia aqua fluuij ex eo quia continue eūdē ordinē habet ad totum fluuiū: ciuitas etiam cōtinue est in eodē loco: licet cōtinue variet aerem ⁊ supficiem: ⁊ hoc ideo qz habet semp eandē distantiā a centro: ⁊ a polis mundi: ita sursum ⁊ deorsum que dicūtur loca mūdi licet possint moueri ſm suū materiale ꝙ est superficies: nō tn̄ scdm suū formale ꝙ est ordo ad totū vniuersum seu distantia a polis: ⁊ a centro: sicut igitur totū vniuersum scdm suā substantiā non mutat locum neqꝫ situm per se vel per accidens: non etiam poli neqꝫ centrum mundi possunt aliquo modo moueri: ideo talis ordo vel distantia nō pōt moueri per se vel per accidēs: ⁊ p cōsequēs locus ſm suū formale nō pōt aliquo modo moueri.

Contra Egidiū arguit Burleus sicut nō stat per potentiā dei neqꝫ p intellectū aliquid esse absqꝫ suo formali: sed p potētiam dei aut per intellectū stat aliquid esse in eodem loco in quo prius: variato ordine vniuersi: ⁊ distantia a centro ⁊ a polis mundi: igitur distantia ⁊ ordo nō sunt formalia in loco: patet ꝯn̄a cum maiori quia nō stat p dei potentiam neqꝫ per intellectū ꝯsiderantē hoīem esse absqꝫ anima neqꝫ album esse absqꝫ albedine: minor vero declarat: quia si p potentiā dei: aut per intellectū ꝯsiderantē stat totum mūdū moueri motu recto .s. a corpore quiescēte in aere quo posito a continue est in eodē loco ex quo quiescit quiete apposita motui locali: ⁊ tn̄ habet continue aliū ordinē ad totū mundū ⁊ aliā distantiā a centro: ⁊ a polis: item talis ordo vel distantia vel est in locante vel in locato: si in locāte: igit mouet ad motū locantis: celū enim locans ignem: vel cōcauū eius mouetur circulariter ⁊ ꝯtinue hꝫ eundem ordinē ad totū vniuersum ⁊ eandē distantiā a centro mūdi: igit huiusmōi ordo ⁊ distantia videt moueri simul cū celo. Si autē illud formale est in locato: quero igit si illud formale remanet in locato aut nō: si remanet igit mouet per accidens: si nō remanet aut igit incipit esse in alio subiecto: aut corrūpitur: si incipit esse in alio subiecto: igitur accidens migrat de subiecto in subiectū: ꝙ est possibile si aūt corrūpitur tō nō semp manet idē ordo numero ad totū vniuersum: neqꝫ eadem distantia numero a cētro ⁊ polis ꝙ est cōtra Egidiū. Ideo rn̄dit Burleus ꝙ locus nō est mobilis per se cū nō sit corpus: sed est mobilis per accidens ad modū locātis: neqꝫ est ponēdū tale formale in loco cū ipsa superficies sit locus formalis. Ad rōnem dicit ꝙ nunqꝫ acquiritur vbi absqꝫ mutatione illius cui aduenit: ⁊ licet vbi causet a loco non tamen oportet ꝙ variato loco varietur vbi: qz nouum vbi nō causatur a nouo loco nisi locus nouus habeat alium ordinem aut sitū ad totū celum spericū: ⁊ ad polos immobiles: causat .n. vbi a loco nō absolute: sꝫ ſm ꝙ locus est in tanta distātia vel tanta ad orbem ⁊ ad polos: ita ꝙ vbi primo causatū in aliquo corpore cōseruatur postea in eodē corpore quiescēte ab illo loco successiue: ⁊ sic habetur ꝙ nō sequit est nouus loc⁹ igit est nouū vbi: sed bene sequit est alius locus in alio ordine vel distantia maiori aut minori ad orbē terrarū ⁊ ad polos igitur est nouum vbi. ¶ Contra Burleū arguitur ex fundamento suo ꝯ rōnum contra Egidium ⁊ primo sic si deus moueret totū mundū motu recto preter a corpus quiescens in aere ipsum a continue est in eodem loco in quo primo erat ſm eū: ⁊ tamē variaretur cōtinue supficies locans ⁊ distātia ad orbē ⁊ ad polos: ⁊ ad centrū: igitur vbi nō variatur ad variationem oīum istoꝝ vt ipse asserit. Scdo si deus annichilaret totū mundū preter vnū vas plenum aqua quiescēs: huiusmodi aqua haberet idē vbi ꝙ primo hēbat ⁊ tn̄ nulla esset distantia a centro: nec a polis: posset ēt totū annichilare preter vnum pedale aeris: ⁊ vnā muscam motā in illo aere: que indubie ꝯtinue haberet nouum vbi absqꝫ distantia nominata. Tertio qn̄ variat superficies locans corpus quiescens vtrū ordo seu distantia existens in supficie corrūpat aut maneat ī alia superficie: si corrūpitur ⁊ cōtinue nou⁹ ordo generatur ⁊ noua distātia igit ꝯtinue generat nouū vbi p eum: et tamen corpus locatū nō mouet igitur alicui pōt aduenire nouū vbi absqꝫ facta mutatione in eo. Si vero ille ordo aut distantia incipit esse in alia superficie: igitur accidens migrat de subiecto in subiectū ꝙ est ꝯtra eum. Quarto sicut qn̄ se hꝫ ad tēpus: ita vbi ad locū: sꝫ sp ad variationem tpis variatur quādo: igit semp ad variationem loci variatur vbi: generaliter .n. si variat vestimentū aut vestitum variatur habitus: ⁊ si variatur agens aut patiens variatur motus: ⁊ si variat tēpus aut tēporale variatur qn̄: igitur per idem si variatur locus aut locatum variat vbi: ⁊ ita est intētio auctoris sex principioꝝ. ¶ Dicendū igitur ꝙ licet sursum ⁊ deorsum includant ordinē ad totū vniuersum: aut distātiā a centro vel a polis: nō tamē locus in cōmuni aliqd illorum includit vt dicit Egidius: qz vt dictū est: de⁹ posset annichilare totū mundū preter vnā amphorā plenam vino in cuius superficie tanqꝫ in loco esset illud vinum nullo existente ordine ad vniuersū: neqꝫ distantia a centro vel a polis: nihil est igit de rōne formali loci nisi superficies ⁊ ꝯtinētia vna cum immobilitate ⁊ immediatione vt exprimit Arist. in diffinitiōe loci. Et ad rōnem dicit ꝙ sicut duplex est locus ſm auctorem sex principioꝝ .s. simplex qui est centrū mundi: ⁊ cōposit⁹ qui est superficies locans: ita est duplex vbi vnū fluēs a loco simplici ⁊ iste est situs totius mundi coextēsus mundo ſm omnē dimēsionē: aliud est vbi fluens a loco composito: ⁊ istud est subiectiue in re locata: non habens extensionē in ea: sed est indiuisibiliter in re locata. Sicut igitur nō ad quālibet qualitatē est per se motus: sed ad aliquā sic: ⁊ ad aliqꝫ nō: ſm phūm .7. physicoꝝ ita nō ad quodlibet vbi est per se motus. sed tn̄ ad vbi ꝙ est situs fluens a centro ⁊ a polis mundi: qz tale non potest nouiter aduenire alicui absqꝫ mutatione noua facta in eo ad vbi vero fluens a superficie ambiente locatū nō est per se motus cum possit aduenire alicui absqꝫ mutatione facta in eo sicut relatio. ¶ Contra predicta arguitur ⁊ primo ꝙ ad nullum vbi sit per se motus: quia si a corpore quiescente in aere deus moueret totum mundum motu recto vna cū elemēto aeris ꝯtinue .a. haberet aliud ⁊ aliud vbi tam simplex quā cōpositū absqꝫ mutatione sui: quia ꝯtinue .a. esset ꝓpinquius centro habens aliam ⁊ aliam supficiē ambientem. Scdo arguitur ꝙ nō sit talis situs coextensus mūdo quia tunc dimensiones eiusdem rōnis se inuicē penetrarent ⁊ haberet opinio antiquoꝝ de loco ꝙ est spacium separatū: que omnia sunt ꝯtra Arist. ī hoc quarto. Tertio arguit ꝙ talis situs non fluat a centro mundi: quia tunc talis situs maneret perpetuo sicut centrum

mundi ⁊ per cõsequens accidens migraret de subiecto in subiectũ: qm̃ ille idem situs numero in quo tu es aliquid postea erit. ¶ Quarto arguit ꝙ talis sit᷒ nõ sit de predicamẽto vbi: sed relationis: qr distãtia est respectus de ꝓdicamento relationis: vt pꝫ: sed situs nõ videtur esse nisi talis distãtia qua aliquid distat a cẽtro mũdi: igitur ⁊c̃. ¶ Ad primũ dico ꝙ illud non sequit: sed solum sequit ꝙ deus potest facere ad nullũ vbi eẽ per se motum: qr in casu isto. a. corp᷒ quiescens eẽt cõtinue in alio ⁊ in alio loco: ⁊ in alio ⁊ alio vbi tam simpliciter ꝙ composito absq; mutatiõe sui sed per solã mutationem alterius: si. n. illa rõ esset valida ꝓbaret ꝙ ad nullam q̃litatẽ ẽ ꝑ se motus: qr quelibet talis ꝑ potẽtiam dei potest aduenire alicui sine mutatiõe facta in eo: sufficit. n. ꝙ talis qualitas seu vbi nõ possit nãliter aduenire alicui absq; mutatiõe facta in eo: cũ eniꝫ dicitur ad vbi vel ad albedinẽ est per se motus talis ꝑseitas ẽ secundi modi ⁊ non primi: ideo per potentiã dei aut per intellectũ põt vnum ab alio separi. dicimus. n. hoiem esse per se risibilem ⁊ ꝑ se corruptibilẽ ⁊ tñ deus põt facere ꝙ homo non sit risibilis nec corruptibilis. ¶ Ad scõm negat ꝯñã: lꝫ. n. sit᷒ mundi habeat omnes dimẽsiones: non tñ est dimensio: sed recipit illam a corporitate mundi: sicut et mã mundi non est dimẽsio sed dimẽsionata ꝑ q̃titatem mundi: antiqui aũt ꝓter dimensionem corporis locati ponebant aliã dimensionem spacij separati q̃ ego non pono: sed dico ꝙ sicut materia ⁊ forma ⁊ alia accidẽtia illaꝝ dimensionãtur ꝑ dimensionem q̃titatis: ita situs nõ hꝫ aliam extẽsionẽ q̃ hꝫ ipm̃ corpus locatum. ¶ Ad tertium ꝯcedo situ᷒ mundi ⁊ q̃libet eius partem ꝑpetuari cum cẽtro mundi: nec ꝓpter hoc sequitur migratio accidẽtis de subiecto in subiectũ: ex quo situs est imobilis tam per se q̃ ꝑ accidens cõceditur tñ ꝙ variet subiectũ nõ quidem primarium sed secũdariũ. sicut enim q̃titas est subiectiue i materia prima per se primo ⁊ ex hoc ꝑpetuat sicut materia prima: ita situs tam ſm totũ q̃ ſm parteꝫ est per se primo subiectiue in mũdo ⁊ ꝑpetuatur cũ mundo: ⁊ sicut q̃titas est per se nõ primo i cõposito ⁊ ex hoc ẽ successiue in diuersis ꝯpositis: ita situs est per se non p̱rio in partibus mundi: ⁊ variat successiue huiusmõi subiecta absq; variatione sui. Et sicut nõ sequitur q̃titas est adequate in cõposito: igitur est subiectiue per se primo in composito: ita nõ sequitur medietas situs mũdi est adequate in medietate mundi: igitur est per se primo subiectiue in illa medietate. ¶ Ad quartũ rñdet ꝙ duplex est distantia. vna ꝓueniens ab intrinseco positis terminis distãtibus ⁊ hec est relatio q̃ generatur ⁊ corrumpitur ſꝫ ꝙ corpora sunt ꝓpinquiora ⁊ magis distantia inuicem: ⁊ est subiectiue in corporib᷒ distantib᷒ sicut similitudo in corpore simili: ⁊ huiusmodi distãtia potest per accidens moueri sicut similitudo: vñ orbis lune ⁊ vltima sphera semper eq̃liter distãt eadem distãtia relatiua: que quidẽ distantia mouetur ad motũ illorum orbium: alia aũt est distantia ꝓueniens ab extrinseco solum. s. a centro mundi: ⁊ h̃ est situs mundi faciẽs distinctũ predicamentũ ab alijs: ⁊ h̃ ñ põt moueri per se nec per accidẽs: sicut neq; totus mundus mutat sitũ per se vel per accidens. ¶ Quare terminus. tertia ꝯ᷒ locus est terminus ꝯtinẽtis imobilis primũ. ista ꝯ᷒ sequitur ex ꝓcedentibus. ꝙ eni locus sit terminus primus ⁊ imediatus locato habet ex prima parte huius capituli: ⁊ ꝙ locus sit terminus cõtinentis hẽ ex secunda parte eiusdem capituli: ꝙ aũt locus sit terminus imobilis manifestatum est in tertia ꝑte huius capituli. s. in cõclusione ꝓcedente. Tamẽ exẽplariter declarẽt singula per [illegible] ꝙ locus sit imobilis: [illegible] ⁊ primo qr duo maxime vocamus loca. vꝫ centrum mũdi ⁊ cõcauum lune cum istis similia ad que maxime localiter mouẽtur corpora [illegible]: ⁊ hec sunt imobilia: nam centrum mundi est simpliciter imobile: concauum aũt orbis lune est imobile ſm subiectum cũ non possit moueri sursum nec deorsum: neq; mutare situm cũ sit semper in equali distantia a centro mundi: ⁊ ꝓpter istã immobilitatem leuia mouent sursum: ⁊ grauia deorsum: si. n. cõcauum lune moueret sursum ad ipm̃ non mouerent corpora leuia: qr talis motus eẽt ociosus: si etiam centrum mundi moueretur deorsum ad illud nõ mouerẽtur corpora grauia: qr iteruꝫ eẽt ociosus motus ille ſꝫ cõmentatorem: ⁊ tũ nõ possent corpa nãlia attingere finem suum. Le. lit. ¶ Quare terminus cõtinentis imobilis primũ h̃ ẽ locus' sit ꝯuersio isto modo'. locus est terminus cõtinentis imobilis primũ: ⁊ hec ẽ diffinitio loci: ⁊ ꝓpter hoc qr locus est imobilis (mediũ celi) idest centrum mũdi ⁊ vltimũ quo ad nos. s. cõcauum orbis lune (circularis loci mutatiõis). i. ꝙ circulariter localiter mouet (videt esse) locus (hoc q̃dem sursum). s. concauũ (illud v̾o deorsum) vꝫ centrum (maxime oĩbus ꝓprie). i. hec duo inter oĩa maxime vident esse loca (quia hec q̃dem semper manet). s. centrum (circulo. n. vltimum). i. cõcauum ꝙ circulariter mouet (similiter se hñs manet) cũ q̃te ⁊ imobilitate (quare qm̃. i. ꝓp q̃ imobilitatem (ꝙ leue q̃dem). est sursum fertur natura q̃d v̾o graue deorsum mouetur.

Notandum p̱rio ſm cõmentatorem cõmento. 41. ꝙ Aristote. (dedit diffinitionẽ in qua ꝑficiunt oẽs differentie determinantes naturã loci: ⁊ dixit vltimã superficiem continentem ⁊ per primã suppositã corpi: primũ ergo ẽ differentia ꝑ q̃ differt cõtinens eq̃le ab inequali: ⁊ per h̃ ꝙ dixit imobilis essentialiter distinguit finis extraneus a fine naturali. s. que est simul locato.) diffinitio igit q̃ phs intendit ſm ꝯmẽtatorem est ista. locus est vltimũ cõtinentis imobile primum intelligẽs per vltimũ superficiem cõtinentem corpus locatum: ⁊ per primũ equalitatem superficiei locãtis ad superficiem locatiuã: ꝙ vna alteri supponatur absq; excessu alicuius illaꝝ: ꝑ hoc aũt ꝙ dixit Aristo. imobile voluit distinguere finẽ extrinsecum corporis locati a fine intrinseco. i. superficiem extrinsecam q̃ est corporis locãtis a superficie intrinseca corporis locati: qm̃ nunq̃ mouetur locatũ quin moueat superficies intrinseca eius: nõ auteꝫ oportet ꝙ moueatur superficies extrinseca. s. que est in corpore locante.

Secundo notandum ſm lincoñ. ꝙ duplicia sunt loca. quedam sunt ingenerabilia ⁊ incorruptibilia vt concauũ orbis lune ⁊ alia cõcaua aliorum orbium cõtiguorum celi: ⁊ hec dicuntur esse semper eadem numero ⁊ esse immobilia quo ad augmentum ⁊ diminutionem: cuꝫ nullo modo possint augeri vel diminui: alia autem sunt loca generabilia ⁊ corruptibilia vt loca mixtorum ⁊ elementorum aliorum ab elemento ignis: ⁊ huiusmodi loca dictorũ elementorum sunt mobilia ſm augmentum ⁊ diminutionem: ita ꝙ aliquando sunt maiora ⁊ aliquãdo minora: sed quia tam maioratio q̃ diminutio est imperceptibilis per sensum dicimus huiusmodi loca esse immobilia ſm augmentum ⁊ diminutionem quẽadmodum ⁊ loca celorum. Ecce ſm philosophum cõmenta

torem ⁊ lincoln. q locus est aliquo modo mobilis q autem dicatur immobilis. hoc est quadrupliciter primo quia locus est immobilis per se cum non possit moveri tanq̄ per se existens cum hec sit cōditio corporis: secundo quia est immobilis essentialiter cum locus secūdum q huius non sit mobilis: per hoc enim dicitur locus a vase. tertio quia nō debet moveri motu mobilis ad ipsum vt non sit ociosus motus: neq̄ etiam augeri vel diminui ad augmentum vel diminutionem locati. quarto quia non oportet q moveatur ad motum locati: licz enim interdum moveatur ad motum locati: vt quando movetur amphora cum vino: non tamen illō est necessarium cum sepe experiamur aquā moveri in vase quiescente. (Quod quidem enim) secundo ostenditur q locus est terminus continens quia due sūt superficies ad que moventur corpora naturalia: vna ad

Tex. co. 42. medium que dicitur deorsum locans medium mundi q est terra: ⁊ alia a medio que est sursum: ⁊ vltimū quo ad nos corporum celestium. q autem quelibet istarū sit terminus continentis manifestum est quia superficies infima simpliciter est terminus aque continētis terras ⁊ superficies simpliciter sursuz in tota sphera elemētorum est terminus continentis .s. celi q dicitur continere ignem ⁊ cetera elementa: quia igitur taz locus sursuz q̄ deorsum est quidem continens propterea locus videtur esse superficies continens sicut vas. Te. lit. (Quod quidem enim ad medium cōtinens terminus deorsum ⁊ ipsum mediuz) cōstrue sic: q quidem enim est terminus cōtinens ea que moventur ad medium: ⁊ ipm medium est deorsum .s. superficies aque q vo ad vltimū sursum est ⁊ ipsum vltimū) .i. q vero est terminus continens ea que moventur ad vltimū ⁊ etiaz est continēs ipsum vltimum sursum est: nam cōcavum celi est sursuz q continet ea que moventur ad vltimū ipsum: ⁊ etiam continet ipsum vltimum. videlicet ignem (⁊ propter hoc planum videtur esse quoddam idest superficies. ⁊ sicut vas locus ⁊ continens.

Notandum fm cōmentatorem com mēto. 42. q [illegible] quererit hunc finem fm q est medium totius non fm q est finis aque: ⁊ si non tunc terra moveretur ad aq̄ vbicūq̄ fuerit finis eius sicut ferrum movetur ad magnetem vbicūq̄ fuerit: ⁊ hoc non sentitur in aqua.) Nō igitur movetur fm cōmentatorem terra ad concavum aque fm q est concavum aque: sed fm q est continens medium mundi: ⁊ fm q est in tanto situ ⁊ tali ordine vniversi. si enim terra moveretur ad concavū aque secūdū q huius igitur vbicūq̄ poneretur illud concavum terra moveretur ad ipsum sicut ferrum ad magnetem: ⁊ per consequens si poneretur aqua in cōcavo lune terra moveretur ad concavū aque q non est veruz. (Amplius simul.) Tertio ostenditur q locus est continēs primū nam simul sunt locus ⁊ locatum videlicet simultate cōtactus ⁊ imediationis: quia nihil mediat inter locum ⁊ locatum: locus igitur nō est quelibet superficies corporis continentis: sed est illa que est simul cum locato ⁊ que primo ⁊ imediate attingit ipsum: nec igitur hic diffinitur quilibet locus indifferenter quia non locus communis neq̄ per accidens neq̄ materialis: sed tantum locus proprius ⁊ formalis. Te. lit. (Amplius simul cuz re) locata (quodāmodo locus ē: sil .n. finis ē ipsius locati ⁊ locus dicit phs qdāmō quia non sunt simul simultate subiecti locus ⁊ locatum: neq̄ sunt simul simultate temporis: sed tantum simultate contactus.

Notandum fm cōmentatorem com mēto. 42. q Aristo. [illegible] intendit q locus ⁊ locatum sunt relativa ⁊ relativa sunt insimul ⁊ cum alterum aufertur ⁊ reliquum ⁊ hoc non invenitur nisi in loco qui est finis: finis enim non invenitur nisi quando invenitur illud cuius est finis ⁊ deficit per suum defectum: ⁊ si locus esset inane nō esset necessarium in suo esse locatum esse: ⁊ tunc inveniretur locus sine locato: ⁊ forte inducit rationem qua declarat q locus debet esse permanens cum permanētia corporis in eo. ¶ Duas expositiones dat cōmentator ad illam literaz: locus ⁊ locatum sunt simul quarum prima est expressa: videlicet locus ⁊ locatum sunt simul simultate contactus cum nihil mediet inter illa. secunda expositio est q locus ⁊ locatum sunt simul simultate nature eo q locus ⁊ locatum sunt relativa ⁊ relativa sunt simul natura per Aristo. in predicamētis sic q posito vno ponitur reliquum ⁊ interempto vno interimitur alterum. constat autem q si locus est locatum est ⁊ econtra. ¶ In hoc cōmento ponuntur quattuor propositiones quarum prima est ista: locus ⁊ locatū sunt correlativa probatur illa sunt correlativa que se invicem respiciunt sub habitudine genitivi vel ablativi casus per Aristo. in predicamentis: sed locus ⁊ locatum sunt huiusmōi: quia locus est locati locus ⁊ locatuz est loci locatum ⁊ dicuntur ad cōvertentiam vt manifestum est. ¶ Secunda propositio: simultas nature non competit nisi loco qui est finis corporis locātis: patet quoniam si ille finis est locatum est ⁊ econtra: ⁊ non deficit ille finis nisi propter defectum corporis locati: si enim non est corpus locatum non amplius est ille finis.

¶ Tertia propositio: impossibile est locuz esse vacuum patet nam locus ⁊ locatum cōvertuntur: sed non convertuntur vacuum ⁊ locatum cum quodlibet illorum inferat negationem alterius: quia non sequitur. vacuuz est: igitur locatum est: sed magis sequitur q locatum non est. neq̄ sequitur. locatum est igitur vacuū est: sed magis sequitur q vacuum non est. ¶ Quarta propositio. locus semper est permanens cum permanentia corporis in eo. ista propositio non est sic intelligēda q semper manente eodem corpore maneat idem locus vel econverso: sed q ista simul manent continue tanq̄ convertibilia locus est ⁊ corpus est in loco: cum ex qualibet istarum altera sequatur: locus igitur ⁊ locatuz semper manent simul non fm esse particulare ⁊ individuale: sed secundum esse cōmune ⁊ vniversale ⁊c. ¶ Ex predictis patet q locus non est de predicamento q̄titatis vt posuerunt antiqui neq̄ de predicamento vbi vt dicunt plures moderni: sed de predicamento relationis: ⁊ sicut omnia correlativa includunt duos respectus qbus se mutuo respiciunt: ita locus ⁊ locatum: locus enī continet ⁊ locatum continetur: ideo locus ⁊ locatuz dicunt duplicem continentiam. quarum vna est in loco ⁊ est quasi continentia activa ⁊ altera est in locato ⁊ est quasi continentia passiva. iuxta modum loquendi antiquorum peripateticoruz. Contra diffinitionem loci arguitur probando q locus non sit vltimum corporis continentis: quia dato illo sequitur primo q aliquid continue est in alio ⁊ in alio loco: ⁊ tamen nō movetur localiter. consequens est falsum: quia locus est finis motus localis: modo finis motus non acquiritur alicui nisi per motum. ⁊ probatur consequentia: quia domus non movetur localiter ⁊ tamen continue est in alio ⁊ in alio loco: quia cōtinue est in alio ⁊ in alio vl

timo aeris ex repercussione ventorum. ¶ Secūdo sequitur ꝙ aliquid continue est in eodem loco proprio ⁊ tamen mouetur localiter motu recto. consequens est impossibile: quia si est continue in eodē loco proprio igitur quiescit in illo ⁊ per consequens non mouetur: ⁊ patet consequentia dato ꝙ vas plenum aqua moueatur sursum vel deorsum: continue enim aqua manet in eodem vltimo vasis. ¶ Tertio sequitur ꝙ est impossibile redire ad eundem locum numero a quo locatum recedit: qđ videtur impossibile ⁊ ꝓbatur cōsequentia: si enim aliquod corpus existens in aere recedat a loco suo locus ad quem mouetur est totaliter nouus ⁊ prior locus corrūpitur: quia partes aeris occurrunt ⁊ corrumpitur illud vltimum ꝙ prefuit: sed corruptum non potest reddire idem in numero per philosophum secūdo de genera. igitur ⁊c. ¶ Quarto sequitur ꝙ quilibet flatu suo potest vnam domū immo vnam ciuitatem remouere a loco suo: quia per solum flatum suum potest facere illam domum ⁊ illam ciuitatem esse in alio vltimo aeris ⁊ consequēter esse in alio loco ex quo locus est vltimum corporis continentis.

Notandum ꝙ ockā exponens diffinitionem loci datam a philosopho dicit ꝙ locus non est nisi corpus locans sm infinita vltima que sunt infinite partes eius tangētes locatum: ⁊ ꝙ non datur aliquod tale vltimum ꝙ sit superficies indiuisibilis secundū profunditatem: quia cum omne accidens habeat subiectum substantiale daretur aliqua substantia longa ⁊ lata sine profunditate. Et concedit consequenter aliquid cōtinue moueri motu recto in eodē loco proprio. s. pisces in aqua ⁊ aues in aere non tamen in omni eodem loco proprio: quia cum infinita sint loca propria cuiuslibet locati: sicut ⁊ infinite partes tangentes ipsum locatum continue pisces ⁊ aues variant loca ꝓpria partium tangendum: licet continue sint in eodem loco proprio: videlicet in eadem aqua aut aere totali: neqꝫ habet pro inconueniēti ꝙ aliquid moueatur motu recto: ⁊ tamen semper maneat in quolibet suo loco proprio: vt patet đ aqua mota simul cum vase: sed non manet in quolibet suo loco cōmuni: quia continue variantur partes aeris tangentes vas que dicunt loca cōmunia aque. ¶ Cōtra istā determinationem arguitur quoniā sequitur primo ꝙ est impossibile aliquod locatum habere locum primū contra philosophum ⁊ cōmentatorem in hoc quarto ⁊ ꝓbatur consequentia. locus primus alicuius locati est illud ꝙ locat non ratione alterius loci: sed quocūqꝫ corpore locante assignāte illud locat ratione alicuius sue partis immediate locato: igitur nullus est locus primus locati: si locus non est nisi corpus locans: aut pars eius. ¶ Secūdo sequitur ꝙ locus non est vltimū corporis continentis cōtra diffinitionem datam de loco ⁊ probatur consequentia: quia nullū corpus est vltimū corporis continentis: nec aliqua pars: quia quacunqꝫ parte data illa non est vltima cum vltra illam sint signande infinite per diuisionē illius versus corpus locatum. ¶ Tertio sequitur ꝙ locus non est equalis locato contra vnam de cōditionibus loci datam a philosopho in prima parte huius capituli: ⁊ ꝓbatur consequentia: quia datur aliquod corpus locans ꝙ non est equale suo locato: neqꝫ aliqua pars eius: dicit enī philosophus ꝙ si totus aer esset primus locus rei que est in aere locus ⁊ locatū nō essent equalia qđ est incōueniens apud ipsum. ¶ Quarto sequitur ꝙ locus ē mobilis tam per se ꝙ per accidens contra philosophum ⁊ cōmentatorem: ⁊ ꝓbatur consequentia: quia corpus locans est mobile per se ⁊ partes illius sunt mobiles per accidens. Dicendum igitur ꝙ philosophus hic nō diffinit locum cōmunem neqꝫ per accidens neqꝫ materialē sed formalē ⁊ ꝓprium cui tantum cōpetunt singule partes diffinitionis loci: ⁊ iste est superficies vltima corporis locantis immediata locato ⁊ indiuisibilis secundum ꝓfunditatem: ratione cuius alia dicuntur locare ⁊ ipsa locat non ratione alterius: licet igitur locatū possit habere infinita loca materialia ⁊ infinita tam propria ꝙ communia per accidens tamen non habet nisi vnum formale ⁊ primum locantem secūdum duas dimensiones tantum: ⁊ quia tale accidens est in subiecto ratione corporis: ideo non habet subiectum adequatum ꝓpterea non inuenitur substantia longa ⁊ lata sine profunditate. ¶ Ad primum respondet burleus ꝙ domus quiescens: licet sit in alio ⁊ in alio loco sm numerum semper tamen est in eodem loco per equiualentiā ad incohoandum vel terminandum motum localem. vnde non omne ꝙ se habet aliter ꝙ prius respectu loci mouetur: sed omne ꝙ se habet continue aliter ꝙ prius respectu quiescentis sm ꝓpinquitatem ⁊ distantiā localē ad illud mouetur localiter. ¶ Sed mihi videtur ꝙ sit equiuocatio de loco: quoniam vt patuit supra loquendo proprie de loco duplex est locus. videlicet absolutus qui est superficies locans de quo data est diffinitio ⁊ respectiu9 qui est situs mundi: aut partis eius đ quo dicit simplicius super predicamenta ꝙ locus sm ꝓpriam caracterem est de predicamēto vbi: ⁊ boetius ꝙ locus p oē corpus diffundit. dico igit ꝙ domus quiescens licet sit in alio loco supficiali ꝙ p9 erat: nō tn̄ in alio loco situali cū sit in eodem situ numero in quo p9 erat. ¶ Deinde q2 stat sm eum totū mundū moueri motu cōtinuo cū qualibet pte eius: vltra nihil esset descēsū: iō non oꝫ id ꝙ mouet localr se hr̄e aliter ꝙ prius ad aliquid descens: ꝯcedo ergo ꝙ si aliqđ est in alio loco ꝙ primo erat: siue sit locus situalis siue supficialis ⁊ nō p motū alterius ꝙ id mouet localr: iō locus ⁊ si est finis motus localis nō tn̄ oꝫ motū quo acqrit locus eē in locato: sed sufficit ꝙ in alio. ¶ Ad secundum rn̄det burleus cōcedēdo ꝙ aliqđ mouet localr motu recto ⁊ tn̄ est in eodem loco ꝓprio: sed tale non mouet per se sed per accidens ad motū cōtinuitatis aqua. n. in casu illo mouetur per accidens ad motum vasis. ¶ Sed ꝯ possibile est ꝙ locatum sit maioris pōderis ꝙ locans igitur potius mouet vas ad motū cōtenti ꝙ ꝯ. si enī magna copia aq̄ descēdat cū vesica nō apparet ꝙ aq̄ moueat per accn̄s ad motū vesice: sed magis econtra. ¶ Iō cōcedo ꝙ aliqđ cōtinue mouet per se motu locali recto: ⁊ tn̄ cōtinue est in loco ꝓprio supficiali: sed non in loco ꝓprio situali: iste. n. est ille locus sm quē aliqđ dr̄ quiescere aut moueri. ¶ Ad tertiū rn̄det burleus ꝙ loquēdo de loco hn̄te esse subiectiue in aere vel in aq̄ sic nō est possibile aliqđ corpus reddire ad eundē locum numero a quo recessit: sicut non est possibile ꝙ diuersa corpora succedāt sibi inuicem in eodē loco numero totali existente in aere vel in aqua sm cōmen. supius cōmento. 18. ¶ Sed q2 ibidē declaraui ꝙ aq̄ pōt exire locum aggregatum ex supficie vasis ⁊ aeris absqꝫ corruptione supficiei locātis aeris per vnū foramen aut plura: ita cōsimiliter poterit redire ad eundem locū numero a quo exiuit: ⁊ dato ꝙ tale nō posset reddire ad eūdem locum numero superficialem h̄ n̄ tamen ad eūdē

locum numero situalem: sicut etiam ꝛ si plura corpa non pnt inuicem succedere in eodem loco supficiali tñ bene succedunt in eodem loco situali. ¶ Ad quartuz rñdet burleus ꝙ lz nullus per flatū suum possit mouere domum vel ciuitatē a loco in quo est tñ per flatum suum pōt facere tam domū ꝙ ciuitatē eē in alio loco. ego autem dico ꝙ pōt facere domū vel ciuitatem eē in alio loco superficiali: sed nō in alio loco situali sic neqꝫ p flatū suum potest mouere centrum mundi.

Tex. cō. 43. Ubi quidem igitur. Istud est quartū capitulū huius partis tractatus i quo phs manifestat loca ad q̄ ꝛ in quib⁹ ꝛ circa q̄ mouent corpora nālia declarādo diuersos modos eēndi in loco: vt ex h apparēat discōne ꝛ diuersitates antiquoꝝ in mō loquēdi de loco nescientiū videre ꝛ distinguere modos diuersos essendi in loco: sed credentiū oīa vniuersaliter ꝛ mō cōsimili esse in loco. diuidit igitur istud capitulū in duas ptes in quarū prima facit ꝙ dictū est in secūda soluit rationes antiquoꝝ pbantiuz locum non esse ꝯcludens cām pp quā corpa nālia mouentur ad sua loca ꝛ quiescunt in illis: ibi manifestum autem ¶ In prima parte phs facit duo: ꝛ primo pmittit aliquas distinctiōes. scdo vo infert aliquas ꝯclones ibi (oē autem) ¶ Quantū ad primū premittit tres distinctiones quaruz prima est ista: aliqd dicitur esse in loco dupliciter. vz fm totum ꝛ fm partem: illud dr esse in loco fm totum extra ꝙ est aliqd corpus ambiens: illud vero est in loco fm ptem cuius aliqua pars est in loco verbi gfa si aqua eēt totum vniuersum ipsa nō esset in loco fm totum: qz extra totā aquā non esset aliqd corpus ambiens: sed eēt in loco fm partem qz haberet aliquas partes seinuicem cōtinentes: quarū vna moueretur in alia: sicut iam vna sphera cōtinetur ab alia ꝛ mouetur in illa. ¶ Et per istam distinctionē dat phs intelligere vniuersum nō esse in loco fm totum: sed bñ fm partes: qz extra totum vniuersum nihil est: sed ipsi⁹ vniuersi alique ptes sunt seinuicem locātes quaꝝ vna ab alia cōtinet ꝛ in illa mouet. Le. lit. (cui quidem igit corpori inest aliquid extra corpus cōtinens ipsum hoc in loco est fm totum (cui vo non) est aliqd corpus extra cōtinens ipsum (minime) est illud in loco fm totū (vñ ꝛ si aqua fiat huiusmodi) s. totum vniuersum (ptes quidem mouentur ipsius: cōtinentur. n. sub inuicem) ideo ipsa non fm totum sed fm ptes eēt in loco. ¶ Ex ista distinctione Aristo. infert primo ꝙ aqua in cāu isto aliquo mō moueret ꝛ aliquo mō non moueretur: moueretur enim circulariter: sicut iam mouet totū vniuersuz circulariter nō autem moueret motu recto: qz nō mutaret situm neqꝫ locum in quo est sicut nec iam totū vniuersum mutat situm aut locum fm se totū. Le. lit. (omne autē). s. tota aqua (est tanqꝫ mouebit: est aūt tanquā nō) mouebitur (sicut qdem enim tota simul locū non mutat circulariter aūt mouebit) ¶ Secūdo infert phs ꝙ aqua in casu isto hēret partes tripliciter motas: qdā enim mouerent sursum. s. que haberēt raritatem cōiunctam leuitati: qdam deorsum. vz que hērent densitatem cōiunctam grauitati que aūt nō haberent h⁹mōi raritatem vel densitatem non mouerētur sursum nec deorsum: sed circulariter sicut iam cōtingit in toto vniuerso ꝙ elementa leuia mouent sursum: elementa grauia mouentur deorsum corpora aūt celestia que non sunt grauia nec leuia mouentur circulariter. Le. lit. (partiū enim hic locus). s. est aliquis locus (ꝛ sursum qdem ꝛ deorsum nō circulo aūt: quedam alia vo sursum ꝛ deorsum quecunqꝫ habent densitatem ꝛ raritatem.

Notandum ꝙ cōmentator cōmēto. 43. mouet vnā dubitatōnem de vltima sphera vtrū sit in loco aut non: si est in loco quis est locus eius cuz nihil sit extra vltimā spheram ambiens: si nō est in loco quō igitur mouet localiter. ¶ Circa hāc difficultatem cōmentator introducit q̄tuor opiniones quarū prima est Joannis grāmatici. di. vltimā spheram nō esse in loco q̄ sit aliqua superficies seu corpus ambiens ipsam: sed in loco qui est vacuum extra mundum. ¶ Istam opinionē ꝯᵗᵒʳ dupliciter excludit. primo ex dictis propriis: dixit. n. Joānes grāmaticus ꝙ vacuum nō est separabile a corporib⁹: sed est imbibitum corporibus. cōstat aūt vacuum separari a corporibus si vltima sphera est in vacuo extra illam. ¶ Secūdo qz ex hac opiniōe seqtur vltimā spheram esse in loco per se ꝙ est contra phm di. in tertia distinctione ꝙ anima ꝛ celum sunt in loco per accidens. ¶ Secūda opinio est Themistij di. ꝙ totum celuz est in loco per partes ꝛ etiā vltima sphera est in loco p partes: sed non eodem modo: quia totum celum est in loco per partes discontinuas: quarum vna alteram locat: que quidem partes sunt orbes celestes: sed vltima sphera est in loco per partes continuas non se locantes: sed solum dicitur esse in loco per partes versus concauum motas circa cōuexum sphere īmediate contētē. vnde arguebat sic themistius: eo modo vltima sphera est in loco quomodo ipsa mouetur localiter: sed mouetur localiter nō fm totum: sed fm partem cum nunquā mutet situm fm totū sed fm partem: igitur vltima sphera est in loco fm partes ꝛ non fm totum. ¶ Contra istam opinionem arguit ꝯᵗᵒʳ quadrupliciter ꝛ p⁰ inferēdo ꝙ totum celum est dupliciter in loco p ptes. s. p partes discōtinuas q̄ sunt orbes seinuicem locātes ꝛ p partes ꝯtinuas circa cōuexū ignis: iō. n. vltima sphera per ptes cōtinuas est in loco: qz hz ptes circa cōcauū motas circa ꝯuexū sphere sequētis: sz totū celū hz ptes cōtinuas cōcauas motas circa cōuexum ignis: igitur ꝛc. ¶ Secūdo arguit cōmentator ꝙ nō stat vltimā spheram moueri fm ptes ꝛ nō fm totū qz totū nō est aliud a suis ptibus: igit si mouet fm ptes mouet fm totum Et nō intēdit dicere ꝯᵗᵒʳ ꝙ totū simpliciter loquēdo nō sit aliud a suis ptibus: sed ꝙ nō est aliud quo ad motū ꝛ deteriā ꝙ si q̄libet ps mobilis mouet aut q̄escit totum necessario mouet vel quiescit. ¶ Tertio arguit ꝯᵗᵒʳ vltimā spherā moueri fm se totam qm̄. 6. huius phs ꝯ zenonem dicit ꝙ vltima sphera ꝛ si non mouet fm se totam transmutatione subiecti tamen mouetur secūduz se totam transmutatione forme: non enim mutat situm secundum subiectum: sed mutat formam circa centrum mundi: ꝛ hoc fm totum ipsum autez vniuersum inquit cōmentator non mouetur fm se totum transmutatōne subiecti nec transmutatione forme sed tantum mouetur per partes ¶ Quarto arguit cōmētator vltimā spheram non esse in loco p partes: qz illud ꝙ attribuit alicui ratione partis non attribuitur illi per accidens: sed

ultima sphera est in loco per accidēs per Aristo. in tertia distinctiōe huius capituli. Et qz ad hoc rñdebat temistius di. q Aristo. accipit hic per accidens large vt ē cōmune ad per accidens ꝓprie ⁊ ad partem. arguit cōmentator cōtra eū di. q Aristo. hic ſumit tres modos essendi in loco. vz per ſe per partes ⁊ p accidens. igitur distinguit modū essendi in loco per accidēs a mō essendi in loco per partes.

¶ Tertia fuit opinio auēpache di. ultimā spheram esse in loco qui est ſuperficies cōuexa eius ponens differentiā inter corpora mobilia motu recto ⁊ corpora mobilia motu circulari. di. q corpora mobilia motu recto mouentur ad aliqd extra ſe: iō loca eorum debent esse ſeparata ab illis. corpora autē mobilia motu circulari nō mouentur ad aliquid extra ſe ideo nō oportet q hēant loca ſeparata: ſed ſufficit illis pro loco ſuperficies cōuexa. ⁊ ad diffinitionem datam de loco a pho. respondebat q nō diffiniuit niſi locum corporū mobilium motu recto.

¶ Cōtra istam opinionem arguit cōmentator quadrupliciter: ⁊ primo inferendo q tam ultima sphera q̄ totum celum est in loco per ſe cōtra phm. di. q totum celum est in loco p partes ⁊ ultima sphera est in loco per accidens ⁊ q illud ſequatur manifestum est: qz tam ultima sphera q̄ totum celum habet ſuperficiem cōuexam.

¶ Secūdo arguit cōmentator ſic. locus est equalis locato: ita q omnes ſuperficies loci ſunt equales omnib' ſuperficiebus locati. quelibet ſuperficies que est pars loci est equalis alicui ſuperficiei que est pars ſuperficiei conuexe locati: ⁊ econtra quelibet pars ſuperficiei cōuexe locati ē equalis alicui ſuperficiei que est pars loci: ſed ſuperficies cōuexa corporis rotundi nō est equalis alicui alteri ſuperficiei eiuſdem corporis: ſed maior cū nulle due ſuperficies in eodem corpore ſint imediate.

¶ Tertio arguit auctoritate Aristo. hic di. q omne corpus extra q nihil est non est in loco ⁊ q corpora naturalia ſunt in loco tribus modis. vz essentialiter per partes ⁊ per accidens: corpora mota motu recto ſunt in loco essentialiter ⁊ per ſe: totum autem celum est in loco per partes ⁊ ultima sphera est in loco per accidens.

¶ Quarto arguit cōmentator ſic. locus cōparatur ad locatū ſicut vas ad cōtentum in eo ſm phm: ſed ſuperficies conuexa non cōparatur ad ſuum cōtentum ſicut vas ad illō q est in vase: ſed magis ſicut pars ad ſuum totum: aut ſicut paſſio ad ſuum ſubiectum: igitur talis ſuperficies non est locus.

¶ Quarta fuit opinio Alexandri. di. q ultima sphera non est in loco per ſe nec per accidēs q ipſe arguebat ſic: ultima sphera eo mō est in loco quomodo mouetur localiter: ſed ultima sphera non mouetur localiter per ſe vel per accidens. igitur ultima sphera nullo modo est in loco. ꝓbatur minor ⁊ primo q ultima sphera non mouet per ſe: qz ſi mouetur per ſe aut ſm totum aut ſm partem: nō ſm totum: quia tunc ultima sphera mutaret locum ſm ſe totam nō etiam moueatur per ſe ſm partem: qz tunc aliqua eius pars moueretur per ſe q est impoſſibile cum non ſit per ſe existens. deinde non apparet q ultima sphera quieſcat ſz ſe totam ⁊ moueatur ſm partes.

¶ Cōſimiliter arguebat q ultima sphera non mouetur per accidens: quia non ſecūdum totum nec ſecundū partem: non quidem ſecundum totum: quia tunc per accidens ſecundum totum mutaret ſitum non etiam per accidens ſecundum partem: quia tūc aliqua eius pars moueretur per ſe q est impoſſibile cum non ſit cōtinuatam: neqz poſſit ſeparari a toto.

¶ Et ex hijs concludebat Alexander q motus ultime sphere non est localis: qui in diffinitione eius non ponitur locus neqz in diffinitione loci ponitur motus: ⁊ conſequenter non omne corpus est in loco: quia non accipitur corpus in diffinitione loci: neqz in diffinitione loci accipitur corpus.

¶ Iſtam opinionem excludit cōmentator di. q licet in diffinitione corporis non ponatur locus tamen in diffinitiōe motus localiter ponitur locus. vnde ratio cōmentatoris est iſta omne q mouetur localiter est in loco per ſe vel per accidens: ſed ultima sphera mouetur localiter: quia non motu ad quantitatem neqz ad qualitatē. igitur ultima sphera est in loco per ſe vel per accidēs: neqz arguit cōmentator ultra hanc opinionem: quia hec ratio demōſtrat ⁊ maxime quia philoſophus ponit illam in loco per accidens.

¶ Respondet igitur commentator di. q ultima sphera non est in loco per ſe neqz per partes ſz per accidens ⁊ per centrum q ipſe arguit ſic. per illud est ultima sphera in loco per q est quieſcens fixa ⁊ immobilis: ſed per centrum est ultima sphera quieſcens fixa ⁊ immobilis: igitur ultima sphera est in loco per centrum: patet cōſequentia cum maiori: quia ratione illius ultima sphera est in loco ratione cuius est quieſcēs ita quod eadem est cauſa ultime sphere essendi in loco ⁊ quieſcendi ſecundum totum quāuis enim motus localis faciat cognoſcere locum tamen locus magis est attribuendus corporibus naturalibus propter quietem q̄ propter motum cum quies ſit finis ⁊ perfectio motus: neqz corpora naturalia mouentur ad loca ſua: niſi vt quieſcant in illis. minor vero est nota: quoniam centrum est cauſa propter q̄ ultima sphera quieſcit ſm ſe totam cum nunq̄ plus aut minus diſtet a centro: ideo ratione centri ſibi competit quies fixio ⁊ immobilitas non loquendo de quiete oppoſita motui ſecundum locum ſed de quiete oppoſita motui ſecūdum ſubiectum cum ultima sphera ſemper maneat in eadem diſtantia: neqz vnquam ſecundum ſe totam mutet ſitum.

¶ Sicut igitur totum celum dicitur esse in loco per partes quia habet partes que ſunt in loco per ſe: ita ultima sphera est in loco per centrum: quia habet centrum q est in loco p ſe. ſexto huius aūt centrum vocat cōmentator elementum terre ratione cuius dicitur celum aut ultima sphera esse in loco per accidēs. vnde dicit cōmentator (omne quod inuenitur in alio per accidens inuenitur in eo propter aliquid habens illud per ſe) non ergo ultima sphera esset in loco per accidens ratione centri: niſi centrum esset in loco per ſe: neqz est illud intelligendū inquit burleus de omni eo q est per accidens in alio: qz currere ⁊ ſedere inueniuntur per accidens in aliquo ⁊ in nullo per ſe: ſed illud est ſic intelligendum. omne q inuenitur in aliquo per accidens. ſ. improprie ⁊ non ſecundum cōmunem modum loquendi inuenitur in eo per aliquid habens illud proprie ⁊ ſecundū vſum loquendi: modo centrum dicitur locus improprie ⁊ non ſecundum cōmunem modum loquendi: ſuperficies autem dicitur locus ꝓprie ⁊ ſm cōmunem modum loquendi a quo tranſumptiue centrū dicitur locus: quia ſicut locus proprie habet quietare ⁊ imobilitare locatū: ita centrum habet immobilitare ⁊ quietare totum celum ⁊ ultimā spheram: ⁊ talem locum non diffiniuit hic philoſophus inquit cōmentator.

¶ Mihi aūt videtur q cōmentum est intelligendū ſm q verba ſonāt cōcedendo q currere ⁊ ſedere ſunt in aliquo per ſe nō q ſint proprie paſſiōes alicui' ſed cōpetūt p ſe pleytate terminoꝝ qz hō of p ſe currere ⁊ p ſe ſedere qū ñ currit nec ſedet ad

sursum vel sessionem alterius: ⁊ ita intelligit cōmenta. cū dīc vltimā sphærā esse in loco ꝑ centꝝ ⁊ ꝑ accñs rōne centri ꝙ est in loco per se vnde esse in loco competit terre: non q2 sit passio eius: sed q2 terra est in loco non ratione alicui⁹ alterius. ¶ Circa dicta ꝯ²ᵒ mouet vnū dubiū: si vltima sphera est in loco ꝑ accidēs: igitur mouetur per accidens: sed omne per accidēs est posterius eo ꝙ est per se: igit vltima sphera posteri⁹ mouet quodaz alio ꝙ mouet per se: qđ est impossibile cū sit causa oīum alioꝝ motuū ₣m phm. 8. huius. ꝓ solutione huius difficultatis ꝯ²ᵒ ponit q̄tuor documenta quoꝝ primū est istud. omne motū indiget aliquo ꝗescente: vt declaratum est in libro đ motib⁹ aīalium ⁊ rō nam oē motum aut mouetur motu recto aut motu circulari: si mouetur motu recto tūc indiget aliquo ꝗescēte: aut ꝗescente simpliciter vt corpora grauia: aut ꝗescente quiete opposita illi motui vt corpora leuia: corpa. n. grauia indigent medio mundi ꝙ est simplr imobile: corpora aūt leuia indigent ꝯcauo lune ꝙ lꝫ moueatur motu circulari: tñ quiescit qete opposita motu recto: si āt aliqđ mouetur motu circulari illud indiget aliquo ꝗescente. vꝫ elemento terre cum ipsa opa celestia moueant circa elementum terre ꝗescens: ideo ponitur scđo ce. ꝙ si celum mouet necesse est terrā quiescere. ¶ Secūdum documentuꝫ. ꝗescens requisitum ad motū aliqñ est loc⁹ per se: ⁊ aliqñ locus per accidens. verbi grā cōcauum lune est quiescens requisitum ad motū localem ignis: ⁊ eiusdem est locus per se: centrū autem qđ est terra est quiescens reqsitum ad motum celi ⁊ est locus eius per accidens vt dictum est. ¶ Tertium documentuꝫ. mot⁹ localis per se non indiget loco ꝑ se: sed quies ꝑ se indiget loco per se: quoniā quies est finis motus localis ⁊ locus naturalis magis attribuit corporibus ꝓpter qetem ꝙ ꝓꝓ motum. ¶ Quartū documentuꝫ. elementa mouentur ad locū vel in loco ꝗescente ꝓꝓ similitudinē cōtinentis: ⁊ cā istius mot⁹ est extra rem motā: sed corpora celestia mouētur circa corpus quiescens ⁊ cā illi⁹ motus non est aliquid extra nām illorum corporum mouentur: igitur mixta ⁊ elementa vt acquirant aliq̄ perfectionem ꝙ non habent: corpora vō celestia vt ꝓseruent eā ꝙ habent. ¶ His ꝑmissis rñdet cōmentator ad difficultatē ꝙ vltima sphera sicut mouet per se: ita per se est in loco: sicut. n. elementa sunt ꝑ se in loco: q2 determinant sibi locum: ita vltima sphera est ꝑ se in loco: q2 determinat sibi locum nō q̄dem locuꝫ in quo moueatur: sed locum circa quē mouetur. ⁊ dicit cōmētator ꝙ accidit cuilibet orbi cōtento ꝙ sit in loco ambiente

Tex. cō. 44. ipsum: sed non sibi accidit ꝙ hēat locū circa quē mouetur: ideo vltima sphera ēt si est in loco per accidens est tñ per se in loco illo vt infra magis declarabitur. (Sicut aūt dictū) Scđa distinctio coꝝ que sunt in loco q̄dam sunt in loco ₣m actum ⁊ q̄dam ₣m potentiā. verbi gratia accepto corpe homogēo in oībus suis partibus sicut est aqua terra aut lapis quelibet ps q̄titatiua dicit esse in loco ₣m potentiā: q2 cum nulla ꝑ se existat est in loco ad locationē totius: ⁊ q2 partes ille possunt a toto separari ꝑ diuisionē eiusdeꝫ in multas partes facientes collectionē aceruū aut cumuluꝫ: ideo possunt esse per se existentes ⁊ ꝯñr in loco ₣m actum. Intēdit igit phs accipere primū membꝝ prime distinctōis ⁊ ipsum diuidere ꝑ actum ⁊ potentiā isto mō. eorū que sunt in loco ₣m totum q̄dam sunt in loco ₣ꝫ totū actu. s. que hñt superficiem vndiq3 ambientē: ⁊ quedam sūt in loco ₣m totum in potentia. videlicet que non habēt superficiem ambientem ꝓpriam: sed pñt habere sicut sunt partes q̄titatiue corporis homogenei ⁊ eiusdem rationis. T. c. lit. (Sicut aūt dictum est alia q̄dem sūt in loco ₣m potentiam: alia vō ₣m actum: vnde cū q̄dem continuum sit ꝙ est similis partis ₣m potentiā in loco partes sunt. cum autem separata quidem sunt tangunt aūt sicut collectio) i. mō congregatiuo ₣m actum sunt.

Notandum

₣m cōmentatorē tem commento 44. ꝙ (corpus cōsimilium partium dum non diuiditur partes sunt in loco in potentia ⁊ cum diuiditur tūc partes eius sunt in loco in actu: si igitur separātur partes erunt in diuersis locis actu: ⁊ si non separātur sed erūt cōtingentes erūt in vno in actu loco: ⁊ tunc erunt quasi medium inter illud ꝙ est in potentia pura ⁊ actu puro. ⁊ intendit declarare per hoc ꝙ totum non est in loco actu aut potētia: ⁊ similiter celum.) Intendit cōmentator hanc diuisionem ꝙ eorum que sunt in loco quedaꝫ sunt in loco actu puro ⁊ quedam potentia pura: ⁊ quedam partim actu ⁊ partim potentia. partes continue in toto consimilis rationis sunt in loco potentia pura: quia nō per se existunt ⁊ possunt per se existere: partes autem discōtinue ⁊ distantes sunt in loco actu puro: quia quelibet illarum partium habet propriam superficiem ambientem: partes autem discontinue se tangentes sunt in loco partim actu ⁊ partim potentia: in actu quidem: quia per se existunt: in potentia vero quia nulla illarum habet propriam superficiem ambiētem: sed datur vna superficies ambiens cōmunis omnibus talibus partib⁹. ¶ Et dicit cōmentator ꝙ philosophus per hanc distinctionem dedit intelligere totum vniuersum non esse in loco actu vel potentia ⁊ similiter celum: vniuersum q̄dem non ambitur aliqua superficie locante nec ambiri potest: ideo non est in loco actu vel potentia: celum etiam siue accipiatur pro toto aggregato omnium orbium siue pro vltima sphera non est in loco actu vel potentia cum non habeat nec habere possit supficiem ambientem locantem ipsum.

Sed dubitatur

circa hoc ꝙ dicit cōmentator ꝙ ꝑtes discōtinue seinuicē tangentes nō sūt in loco actu puro: q2 pono ꝙ lapis diuidat in mille ꝑtes facientes cumulum ⁊ cū ꝑ Aristo. scđo de aīa: duo corpa dura nō possint se imediate tangere q̄n mediet aqua aut aer sequitur ꝙ qlibꝫ illaꝝ ꝑtium hēt ꝓpriuꝫ locū ⁊ ꝑ ꝯñs esse in loco puro actu. ¶ Rñdetur ꝙ ꝯ²ᵒ loqtur cōditionaliter supposito ꝙ tales ꝑtes seinuicem imediate tangant absq3 aliq̄ intermedio: sicut iam se imediate tangūt elementa vel corpa celestia in quo casu nō ē possibile aliq̄ illarum partiū hēre locum adequatū. [illegible] a. ⁊. b ꝑtes se imediate tangunt ⁊ hñt loca adequata in aere: ergo ꝙ a. locet supficie aeris ⁊ supficie. b. ⁊ eꝯ ꝙ. b. locetur vna alia supficie aeris: ⁊ superficie. a. quo cōcesso idem eēt locans ⁊ locatum eiusdē: qđ est impossibile: nā aliqua supficies. a. locaret supficiem. b. sibi imediatā ⁊ eꝯ eadē supficies. b. locaret illā eandem supficiem. a. (Et alia q̄dem) tertia distictio coꝝ que sūt in loco q̄dam sunt in Tex. cō. 45.
loco per se ⁊ q̄dam sunt in loco per accidens: illa sūt in loco ꝑ se que sunt in loco non rōne alicuius alterius: vt oīa mobilia motu recto motu augmentatiōis ⁊ diminutiōis: celum aūt nō est isto mō in loco cum nō sit in loco ₣m se totum: neq3 ambit aliqua supficie locante: sed dr eē in loco ꝑ ꝑtes: q2 hꝫ aliq̄s ꝑtes discōtinuas. s. orbem signorum ⁊ orbes planetarū quaꝝ quelibꝫ

pter vltimam spheram continetur ab alia & locatur ab illa. vt sphera lune a sphera mercurij & sphera mercurij a sphera veneris: & sic pñr vsqz ad orbem signorū q̄ dicit vltima sphera quo ad nos & supprema quo ad naturā ac prima simplicit pmitate causalitatis. Illa āt sunt in loco per accidēs que sunt in loco rōne alicuius alterius: vt aīa & celum: partes enim alicuius toti⁹ sunt in eodem loco in quo est ipsum totū: sed aīa est ps aīalis ideo rōne aīalis existētis per se in loco est aīa in loco per accidens: celum aūt est in loco per accñs nō obstante q̄ sit in loco per partes quarū vna ab alia continet: ipsum. n. celum circulariter mouet circa centr̄: sed ipsum centrū est in loco per se: igitur celum est in loco per accñs rōne centri. T. e. lit. (Et alia qdem per se sunt) in loco (vt omne corpus aut fm loci mutationem: aut augmentum mobile alicubi per se: celum aūt sicut dictū est non est alicubi totum: neqz in aliquo est) per se (si qdem nullum cōtinet ipm corpus fm aūt q̄ mouetur) locatur fm diuersas partes discontinuas (sic & locus est partibus: altera. n. ab altera habita partium est). s. contenta (alia vō fm accidēs) sunt in loco (vt anima & celum: ptes enim in loco) in quo est totum (quodāmodo oēs sunt in eo enim q̄) partes celi mote (circularit sunt continet vna aliam vnde mouet circulariter solū q̄ sursum est) cōstrue sic: vnū q̄ sursum est supra omnia elementa nō mouetur nisi circulariter: ideo est in loco per accidens non obstante q̄ sit in loco per partes.

Notandum fm cōmentatorem com mento. 45 q̄ sphere continente (lz sint in loco simpliciter hoc tñ ē eis per accidēs sphera eni3 nō est īnata moueri in sphera: & vlt in continente & non est ita de illo q̄ mouetur motu recto: mobilium. n. quedam sunt in loco per se & qdam sunt in loco per accidens: vt colores & accidentia que sūt in loco qr subiectum eor̄ est in loco: & ppe istum modum dicimus q̄ celum est in loco per accidēs. s. qr aliqua eius pars est in loco. s. centrum & illor̄ que sunt in loco vō qdam sunt per se & sunt illa que mouentur motu recto & quedam per accidēs & sunt sphere celestes cōtente.) ¶ Intendit cōmentator istam diuisionem q̄ eor̄ que sunt in loco: quedā per se sunt in loco per se: quedā per accidens sunt in loco per accidens: quedā per se sunt in loco per accidēs & quedam per accidēs sunt in loco p se. ¶ Primo quidem aliqua per se sunt in loco p se vt mobilia motu recto. s. grauia & leuia: hec enim sūt in loco per se: qr sunt in vltimo corporis cōtinentis nō rōne alterius: sunt etiam per se in loco: qr determināt sibi nāliter locum ad quē mouētur si sunt extra illum & in q̄ naturaliter quiescunt si sunt in illo: quo remoto nō mouerentur nec quiescerent naturaliter: & iste est locus sursū leuium & locus deorsum grauium. ¶ Scdo aliqua p accidens: sunt in loco per accidens: vt colores sapores & alia accidentia: sunt enim in loco per accidens: quia sunt in loco ratione subiecti sunt etiam per accidens in loco: quia accidit illis esse in loco cum nullum sibi determinent locum. ¶ Tertio aliqua per se sunt in loco per accidens: vt celum planetarū & vltima sphera: qḋlibet enim istorum per se est in loco: qr quodlibet istorum per se mouetur localiter: vnum ab oriente in occidens & reliquū ab occidente in oriens iuxta cōmunem modum loquēdi. & q̄ sit quodlibz istor̄ in loco per accidens manifestum est: qr quodlz istorum est in loco p centrum. ¶ Quarto aliqua p accidens sunt in loco p se. vz omnes orbes planetar̄. h enim sunt in loco per se qr quilibet orbis planetarum est in vltimo orbis superioris tangentis ipsum non ratione alterius: & q̄ per accidens sit in tali loco manifestum est: qr accidit cuilibet orbi planetarum cōtineri ab alio orbe sicut n. vltima sphera per se est in loco & per se mouetur localiter & per se quiesceret quiete opposita motui fm subiectū ita quilibet orbis planetarum si non cōtineretur ab alio non minus esset naturaliter in loco & naturaliter moueretur & naturaliter quiesceret quiete opposita motui fz subiectum. ¶ Ex predictis sequitur q̄ iste determinatiões per se & per accidens possunt determinare verbum aut locum & fm q̄ diuersa determinant faciūt diuersas significationes in ppositiõe vt patuit: qr aliud est dicere hoc per se est in loco seu hoc est per se in loco: & aliḋ hoc est in loco per se: cū enim li per se vel per accidens p cedit illum terminū in loco intelligitur q̄ sit determinatio verbi: cum autem aliquod illorum postponitur eidem termino datur intelligi q̄ sit determinatio loci.

Secundo notandum fm cōmen. eodē cōmento q̄ (anima est in loco: qr subiectum q̄ est corpus est in loco & celum etiam fm totum est in loco: qr centrum eius est in loco: & isti sunt duo modi eius q̄ est per accidēs attribuere accidēti rei illud q̄ attribuitur rei: aut attribuere toti illud qḋ attribuitur parti.) Intendit cōmentator hanc diuisionem q̄ aliqḋ dicitur esse in loco per accidēs dupliciter: aut ratione totius: aut rōne partis: ratiōe totius ē anima in loco. s. ratiōe corporis: qḋ cōmētator vocat subiectum anime non quidem inhesionis: sed denominatōnis: ratione autem partis totum celum est in loco per centrum: cum centrum dicatur pars celi. ¶ Ubi aduertendum q̄ cōmentator loquitur hic large de toto & pte intelligens per totum omne continens & per partem omne cōtentum: & sic accidētia dicuntur ptes corporū quia continentur a corporibus, locatum etiam dicitur pars locantis: quia cōtinetur ab illo & quia centrū mūdi continetur a celo: ideo dicitur pas celi: & quia centrū mundi est in loco per se, ppterea celum est in loco p accidens ratione centri. ¶ Ex predictis sequitur primo q̄ aliter vltima sphera est in loco & aliter totum celum & aliter celum planetarū. vltima sphera est tm̄ in loco p accidens ratione centri: ita q̄ nō est in loco per se nec ī loco per partes pprie loquēdo de parte: totum autem celum est in loco per accidens rōne centri: & per partes quia habet partes seinuicem locantes: celum vō planetarum est tripliciter in loco. videlicet per accidens ratione centri: & per se quia est in vltimo suppreme sphere & per partes qr habet partes quarum vna ab altera locatur. ¶ Secundo sequitur q̄ aliter pars continua est in loco & aliter pars discōtinua pprie dicta & aliter ps discontinua impropie dicta: pars enim cōtinua nō est in loco nisi per accidens & fm potentiam: pars discōtinua est in loco per se & secundū actum vt quilibet orbis planetarum non tamen est per se in loco illo. pars autem discontinua impropie dicta cuiusmodi est centrum, videlicet elementum terre est per se in loco per se cum sit ratione sui in aliquo vltimo & determinet sibi naturaliter illud vltimum secundum quod est in determinato situ & ordine vniuersi. ¶ Omne autem non) Ex his distinctionibus premissis philosophus ponit quattuor conclusiones quarum prima [illegible] dus non est in loco per se vel per accidens. Secunda conclusio. omnia que sunt in mundo sunt in celo. ibi (& propter hoc. Tertia conclusio celum est locus elementa

totum fm vltimam superficiem concauam. ibi (est autem locus) Quarta conclusio: mundus non procedit in infinitum in locis et locatis ibi (et propter hoc) Prima conclusio arguitur: et primo quod mundus fm se totum non est in loco per accidens: quia mundus fm se totum non mouetur localiter per accidens: igitur non est in loco per accidens. patet consequentia: quia eo modo aliquid est in loco quo modo ipm est localiter mobile antecedens arguitur: quia totius mudi alique partes mouentur circulariter vt corpora celestia et alique motu recto vt elementa ma. et alique quiescunt vt terra cum mixtis in ea igitur mundus secundum se totum non mouetur per accidens. ¶ Secundo arguit quod mundus fm se totum non est in loco per se: quia omne quod est in loco per se habet aliquid extra continens: sed mundus secundu se totum non habz aliquid extra continens igitur etc. Et licet mundus fm se totum non sit in loco per se vel per accidens tamen est in loco per ptes quae hz ptes se inuice locantes. vz mixta: et elementa et corpora celestia. Le. lit. (idem autem) idest vniuersuz (non alicubi) est per se vel per accidens (quod enim alicubi) est ipsumque aliquid et adhuc aliquid oportet esse extra hoc in quo continetur (extra autem) illud quod est omne et totum) videlicet vniuersum (nihil est.)

Notandum fm comentatorem commento. 41. quod (Auicenna opinatur quod corpus celeste non est in loco: neque per se neque per accidens: dixit enim quod motus rotudi non est translatio: sed motus in situ et non est necessarium vt in motu secundum situm sit motum in loco.) dixit ergo Auicena quod celum non est in loco per se vel per accidens: quia non mouetur localiter per se vel per accidet sed tantum situaliter non fm totum: ita quod totum celuz acquirat nouum situm: sed fm partem: quia partes variant situs suos fm diuersas differentias positionum

Contra Auicenam argait comentator quadrupliciter et primo sic. non reperitur motus nisi in tribus predicamentis. videlicet in qtitate qualitate et vbi fm Aristo. quinto phisicorum: igitur non reperitur motus in situ. ¶ Secundo. locus est prior situ et accipitur in diffinitione eius: igitur non est possibile quod sit motus fm situm et non secundu locum ¶ Tertio quia manifestum est quod motus sphere e motus localis quod apparet in partibus mutantibus locum. ¶ Quarto quia Aristo. sexto huius dicit quod celu mutat locum secundum forma et non fm subiectum: non quidem secundum subiectuz: quia manet semper equaliter distans a centro fm formam describendo diuersa conuexa formalia in elemento terre. videlicet conuexu terre: vt incipit ab. a. puncto: et conuexum terre vt incipit a. b. puncto: et sic vltra. constat autem quod conuexum terre vt incipit ab. a. puncto non est conuexum terre vt incipit a. b. puncto nec econtra. ¶ Repugnat igitur extremaliter commentator et Auicena cum dicat commentator celum moueri localiter et non situaliter: Auicena autem quod sit naturaliter et non localiter: mihi autem videtur quod mouetur vtroque modo: partes enim celi non tantum mutant locum: sed etiam situm: et dato per imaginationem quod totus mundus esset continuus motus: tamen circulariter non posset dici talem motum ee localem eo modo quo loquitur Commentator de motu locali: sed esset motus situalis tantum: quoniaz partes mundi et si non mutarent locum tame mutarent situm procedendo ab oriente in occidens: et a meridie in septentrionem. ¶ Ad primum argumentum commentatoris negatur consequentia: quia sicut reperitur duplex positio vna de predicamento quantitatis et alia faciens distinctum predicamentum ab aliis secundum philosophum in predicamentis: ita reperitur duplex situs vnus de predicamento vbi et alius de predicamento positionis: ad situm de predicameto positionis no est per se motus: sed bene ad situm de predicamento vbi. ¶ Ad secundum dicitur quod duplex est locus secundum auctorem sex principiorum. videlicet locus simplex qui est centrum mudi: et qui dicitur locus quo et locus compositus qui est superficies locans et dicitur locus qui: licet igitur locus simplex sit prior situ no tamen locus compositus: quia in casu priori de continuatione mundi necessario esset situs absque loco neque in diffinitione situs ponitur locus compositus sed locus simplex. ¶ Ad tertium concedo quod motus celi est localis et quod partes celi mutant locum: et ex hoc oportet concedere eundem locum esse etiam situalem: quia partes mutant situm. ¶ Ad quartum concedo quod totum celum mutat locum secundum formam et non secundum subiectum: et ex hoc habetur quod celum secundum totum non mutat situm: sed bene secundum partem: ideo secundum partem mouetur situaliter. ¶ Ex predictis patet quod due rationes Egidii quas facit contra Auicenam non concludunt: quarum prima est quia motus cum sit successiuus non reperitur in eo quod est indiuisibile secundum philosophum quinto et septimo phisicorum: sed situs consistit in indiuisibili cum non sit nisi ordo partiu in loco qui ordo ex qualibet mutatione tollitur: igitur motus non est in situ: ¶ Ista ratio soluta e: quia licet situs de quo loquitur Egidius consistat in indiuisibili cum sit de predicamento positionis: tamen situs de quo loquitur Auicena est forma respectiua diuisibilis secundum omnem dimesionez iuxta diuisionem mundi et cuiuslibet partis eius. ¶ Secunda ratio Egidii est ista: cum ratio situs sumatur a loco non potest alicui competere situs: nisi illi aliquo modo competat locus per se et per consequens cum mutatio facta secundum situm insequatur mutationem factam secundum locum non poterit aliquid moueri secundum situm quin moueatur secunduz locu. ¶ Hec ratio iterum soluta est: quia ratio situs no sumitur a loco composito: sed a loco simplici et secundum hoc conceditur quod omnis motus situalis est motus localis non quidem locatione accepta a loco composito: sed locatione accepta a loco simplici: sed quia iste modus loquendi non est in vsu: nullus motus dicitur localis: nisi qui est ad locum vel circa locuz superficialem. ¶ Et propter hoc) Secunda conclusio omnia que sunt in mundo sunt in celo: probatur omnia elementa et omnia mixta cum suis accidentibus et formis sunt in celo tanquam locata in loco: et omnes sphere celestes sunt in celo tanquam partes in toto et omnes substantie immateriales seu intelligentie separate sunt in celo vt forme in materia ipsum etiam celum est in seipso non quidem per se primo sed fm aliud. vz fm partes eo modo quo dicebatur supra quod amphora vini est in amphora vini: et no plura istis sunt in mundo igitur omnia q sunt in mudo sut in celo. Lege litteram (Et propter hoc quod nihil est extra celuz omnia in celo sunt: celuz enim quod omne fortassis est) costruc sic celum enim fortassis est illud in quo est omne supra contentum a mundo. Tex. co. 45.

Notandum ꝙ Aristoteles dicit for- tasse: q: nondum certum est esse aliquod corpus ꝙ sit alterius nature ab istis inferioribus: ideo illud relinquit sub dubio. ¶ Sed dubitatur: quia ista conclusio videtur repugnare prioribus dictis: nam dictum est ꝙ vltima sphera est in loco per accidens: igitur vltima sphera est in vltimo continentis per accidens: patet cõsequẽtia a diffinito ad partem diffinitionis: tunc sic: vltima sphera est in vltimo continentis per accidens: igitur extra vltimã spheram est aliquod vltimum in quo ipsa est p accidẽs: sed illud vltimum est in mũdo ⁊ nõ in celo: igitur nõ omnia que sunt in mũdo sunt in celo. ¶ Item dictũ est ꝙ vltima sphera mouetur localiter: igitur hz aliquod vbi: sed vbi causatur ex circũscriptione loci sm auctorẽ sex principiorum: igitur vltima sphera circũscribitur loco: sed ille loc⁹ est in mũdo ⁊ nõ in celo: igitur ⁊c. ¶ Ad primum dicitur ꝙ sicut illa consequẽtia nõ valet: celum est in loco per partes: igitur est in vltimo continentis per partes: ita nõ sequitur: vltima sphera est in loco per accidẽs: igit est in vltimo cõtinentis per accidens: hec enim propositio: celum est in loco p partes: signat sm cõmunem modum loquẽdi ꝙ celũ hz partes que sunt in loco per se: ⁊ hec: celum est in vltimo continẽtis per partes: signat ꝙ celum continetur ab aliquo vltimo in quo sunt partes p se: ita i proposito h propõ: vltia sphera ẽ i loco p accñs: signat sm cõez modũ loquẽdi ꝙ vltia sphera hz centrũ ꝙ est in loco p se: vz elemẽtũ terre: hec autẽ: vltima sphera est in vltimo continentis per accidẽs: signat ꝙ vltima sphera cõtinetur ab aliquo vltimo in quo ipsa est ratione alterius. ¶ Et ad argumentũ dicitur ꝙ nõ bene arguitur a diffinito ad partem diffinitionis cum talibus determinatõibus: vnde nõ sequitur: tu habes faciem albam sm dentes: igitur tu habes faciem albam sed bene sequitur ꝙ dẽtes sũt albi: ita bene sequitur: vltima sphera est in loco per accidens: igitur centrum mũdi est in vltimo continentis: sicut etiã sequitur celum est in loco per partes: igitur partes celi sunt in vltimo cõtinentis. Semper tamẽ habeatur distinctio cõmentatoris de eẽ in loco p accñs: quoniam ly per accidens potest dicere rõnẽ ꝯtinẽtis eo mõ quo dicim⁹ ptẽ vel passionem esse in loco per accidẽs ratiõe totius aut ratione contenti: eo modo quo dicimus hominem esse in aqua per accidens si habet pedes in aq̃: ita in ꝓposito non concedatur ꝙ vltima sphera sit in loco per accidens si ly per accidens exprimit rationem continẽtis: sed concedatur illa si exprimit rationẽ contenti. ¶ Ad secundum cõceditur ꝙ vltima sphera est in aliquo vbi ⁊ ꝙ vbi causatur ex circũscriptione loci: ex quibus nõ sequitur vltimam spheram circũscribi loco: q: dictũ est duplex esse vbi vnum: videlicet proueniens a loco simplici: ⁊ aliud proueniens a loco cõposito: vltima sphera est in vbi proueniente a loco simplici: ⁊ non a loco composito: quare ⁊c. (*Est autem locus*). Tertia cõ-

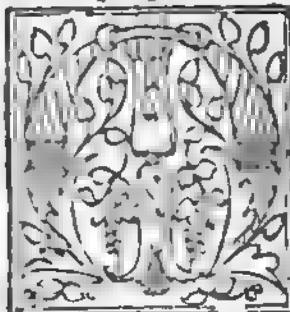
Tex. cõ. 44. clusio: celum est locus elementorum sm vltimam superficiem concauam: probatur: celum est locus elementorum: ⁊ non sm se totum: neq3 sm aliquam eius partem: igitur sm vltimam superficiem concauam: scilicet que est superficies ꝯcaua orbis lune: maior patet: q: celum continet elementa: ⁊ nõ eo modo quo totum continet partem: igitur eo modo quo locus continet locatũ: minor declaratur: quoniam locus est equalis locato sm longitudinem ⁊ latitudinem: sed celum sm se totum ⁊ sm quãlibet eius partem est maius tota sphera elementorum tam sm longitudinem ꝙ sm latitudinem: igitur celum non est locus elementorum sm se totum neq3 sm partem. Lege litteram. (*Est autem locus*) elementorum (*non celum*) sm seipsum (*sed celi quoddam vltimum tangens mobilis corporis terminus quiescens est sm se locus elementorum.*)

Notandum ꝙ concauum orbis lune est terminus intrinsecus totius celi ⁊ sm hoc est terminus corporis mobilis nõ quiescens sed motus: quia concauum orbis lune necessario mouetur motu circulari quo mouetur celũ: est etiam terminus extrinsecus cuiuslibet corporis mobilis moti ad ipsum infra spheram elementorum ⁊ sm hoc est terminus quiescens: quia non mouetur aliquo motu elementorum: sed necessario caret omni tali motu sicut ⁊ centrum mundi vt ipsa elementa ad hec loca possint moueri. (*Et propter hoc*). Quarta conclusio. mũdus non procedit in infinitum in locis ⁊ locatis: probatur terra est in aqua tanq̃ in loco: ⁊ aqua est in aere tanq̃ in loco: ⁊ aer est in igne tanq̃ in loco: ⁊ ignis est in celo tanq̃ i loco: celũ autem non amplius est in loco: ex quo extra celum nihil est: igitur ⁊c. Lege literam. (*Et propter hoc quidem terra in aqua: hec vero in aere: hic autem in ethere: ether in igne: hic vero in celo: celum autem nõ amplius in alio*)

Notandum ꝙ philosophus loquitur de loco per se: ⁊ nõ de loco per partes: neq3 de loco per accidens: quia totum celum est in loco per partes ⁊ vltima sphera est in loco per accidens ratione centri nullum tamen illorum est in loco per se. ¶ Sed arguitur cõtra illud ꝙ dictũ est: vz ꝙ vltima sphera est in loco p accñs rõe cẽtri: q: omne ꝙ ẽ i loco p alterũ ẽ in loco illi⁹: sz vltia sphera nõ est in loco cẽtri: igit non est in loco per centrũ: maior patet: nam quia anima est in loco per corpus: ideo est in loco corporis: sed minor declaratur: nam locus centri videlicet terre est superficies aque: constat autem supremam spheram non esse in superficie aque. ¶ Secũdo: si centrum moueretur circulariter cum celo non minus vltima sphera esset in loco sicut localiter moueretur: sed in casu illo vltima sphera non esset in loco per centrum: igitur iam non est in loco per centrum: patet consequentia cum maiori: ⁊ minor declaratur: q: vltima sphera non est in loco: nisi quia vltima sphera mouetur circa centrum quiescens per Commentatorem. ¶ Tertio: illud ꝙ est per accidẽs potest nõ esse: vt colligitur a philosopho primo posteriorum ⁊ octauo huius: sed vltima sphera non potest non esse in loco: sicut non potest non moueri localiter sm philosophũ octauo huius: igitur vltima sphera non est in loco per accidens. ¶ Quarto: primum in vnoquoq3 genere est maxime tale sm philosophum secundo metaphysice sed vltima sphera est primum locatum: igitur est maxime locatum: ⁊ per consequens non est in loco per accidens. ¶ Ad primum responsum est supra negando illam: omne ꝙ est in loco per alterum est in loco illius: quia ly p potest dicere habitudinem continentis: ⁊ sic illa propositio est vera: ad quem sensum conceditur quod anima est in loco per corpus: ⁊ potest dicere habitudinẽ cõtenti: ⁊ sic nõ est vera: quoniam homo habens pedes in aquam est in loco per alterum: videlicet in superficie aque: ⁊ tamen non dicitur esse in illa superficie. ¶ Ad secundum dicitur quod mundus habet duplex centrum: videlicet mathematicum: ⁊ hoc est simpliciter indiuisibile ⁊ naturale ꝙ est elementum terre: dato igitur ꝙ centrum naturale moue

retur circulariter:non ꝓpter hoc moueretur centrū ma
thematicum:ideo adhuc motus vltime ſphere eſſet mo
tus localis ⁊ ipſa vltima ſphera diceretur eſſe in loco
per centrum:non quidem naturale:ſed mathematicū.
Et ſi arguitur ſic. vltima ſphera tunc eſſet in loco p cen
trum:igitur tunc centruꝫ eſſet in loco:negatur conſequē
tia:quia in caſu illo vltima ſphera non eſſet in loco ſu
perficiali per centrum:ſed tantum in loco ſituali:philo
ſophus tamē diceret ꝙ centruꝫ naturale non poſſet ali
quo motu moueri:dicit enim ipſe in libro de motibus
animalium ꝙ omnes dij non poſſent mouere terram.
¶ Ad tertiuꝫ dicitur ꝙ duplex eſt per accidens: vꝫ vt
diſtinguitur contra neceſſariuꝫ:⁊ tale poteſt non eſſe:⁊
vt diſtinguitur contra per ſe aut primo:⁊ tale non po-
teſt non eſſe:animal enim per accidens eſt coloratum
⁊ tamen non poteſt non eſſe coloratū. ¶ Ad quartū
negatur vltima conſequentia:ſed ſolum ſequitur ꝙ vl
tima ſphera non per accidens eſt in loco:qđ eſt cōcedē
dum:ſicut enim per ſe mouetur localiter:ita per ſe eſt in
loco cum ſibi naturaliter determinet tam centrum ma-
thematicum ꝙ naturale:quorum quodlibet dicitur lo-
cus eius: vbi tamen totus mundus eſſet continuus aut
terra circulariter moueretur non eſſet terra locus celi
neqꝫ vltime ſphere:ſed ſolum centrum indiuiſibile ma
thematicum:ꝙ enim terra iam dicatur locus elemento
rum ⁊ corporum celeſtium hoc eſt propter ſuam imo
bilitatem ꝙ recipit a cētro indiuiſibili mūdi: quare ⁊c.

Tex. co. 47.

Anifeſtū autem). Iſta eſt ſecun-
da pars huius capitu-
li:in qua philoſophus
aſſignat cauſam ꝓpter
quam corpora natura-
lia mouentur ad loca
ſua ⁊ quieſcunt in illis:
poſtꝙ declarauit diuer
ſitateꝫ modorum ſēn-
dii in loco. Et facit duo:
nam primo ſoluit rationes antiquorum probantium
locum non eſſe. Secundo ſubiungit aliquas concluſio
nes aſſignantes cauſas motuum ⁊ quietum naturali-
um ibi. (Et fertur). Primo igitur philoſophus ſoluit
rationē vltimā que fuit iſta:ſi omne corpus eſt in loco
⁊ in omni loco eſt corpus:igitur locus augetur ad au-
mentum loci:ſed conſequens falſum:quia dato illo ſe
quuntur duo inconuenientia:primum ꝙ eſt poſſibilis
penetratio corporum:quoniam omne qđ augetur eſt
corpus:igitur locus eſt corpus ſi locus augetur:⁊ per
conſequens penetrat locatum cum locus ſit equalis
locato. Secundum inconueniens eſt ꝙ ad augmenta-
tionem alicuius locati ſequitur augmentatio totiꝰ vni
uerſi:quia tunc augetur locus:⁊ conſequenter illud qđ
continet locum etiam augetur: ⁊ ſic conſequenter vſqꝫ
ad vltimam ſpheram. ¶ Ad iſtam rationem reſpon-
det philoſophus negando conſequentiam:ſtat eniꝫ lo
catum augeri abſqꝫ augmento loci:vbi dicit Commē-
tator ꝙ corpus locans aliquando non poteſt condē-
ſari neqꝫ rarefieri:ſicut eſt celuꝫ ⁊ tunc non oportet lo-
cum augeri ſi augetur locatum:aliquando vero corpus
locans eſt rarefactibile ⁊ condenſibile vt aer vel aqua
⁊ tunc locus poteſt augeri:ideo accidit loco ꝙ augea-
tur per augmentum locati:cum aliquando augeatur ⁊
aliquando non:⁊ ſi augetur non hoc eſt in eo ꝙ cor-
pus:quia non augetur niſi per accidens ad augmētuꝫ
corporis locantis eo modo quo accidētia augētur ad
augmentationem ſuorum ſubiectorum. Et loquitur cō
mentator large de augmentatione vt ſe extēdit ad au-
gmentationeꝫ ꝓprie dictam que eſt per intus ſumptio-
nem alimenti conuerſi in naturam aliti:⁊ ad augmen-
tationem improprie dictam que eſt rarefactio per elon
gationem partium abſqꝫ acquiſitione partis de nouo.
Lege litteram. (Manifeſtuꝫ auteꝫ ex hijs) eſt que dcā
ſunt:quoniaꝫ ⁊ dubitanōes omnes ſoluūtur antiquo
rum ſic vtiqꝫ dicto loco ꝙ eſt terminus continuitatis:
neqꝫ eniꝫ ſimul augmentari neceſſe eſt locuꝫ ad augmē
tū locati. (Neqꝫ puncti). Scđo ſoluit philoſophus ſe
cundam rationem que fuit iſta:ſi locus eſt receptaculū
alicuius corporis per ideꝫ locus eſt receptaculū ſuper
ficiei linee ⁊ puncti:quia ſicut diuerſa corpora ſuccedūt
in eodeꝫ loco:ita diuerſe ſuperficies linee ⁊ puncta: ⁊ p
conſequens puncti eſt locus ſi alicuius corporis ē lo
cus. ¶ Reſpondet philoſophus negando conſequē-
tiam loquendo de loco per ſe:puncta enim ſunt in lo-
co per accidens:ſed nō ſunt in loco per ſe:hꝫ tamen ra-
tio inquit Cōmentator procedit contra ponentes lo-
cum eſſe ſpatium ſeparatuꝫ:quia ſicut ponunt totū ſpa
tium penetrare totum locatuꝫ:ita habent ponere ſuper
ficies loci penetrare ſupficies locati: ⁊ linee lociꝰ lineas
locati:⁊ puncta loci puncta locati:⁊ conſequenter ſicut
quelibet pars locati habet ſuū propriū locuꝫ: ita que-
libet ſuperficies ⁊ linea hꝫ ſuum propriū locū:⁊ conſe
quenter pūcta locati habent ſua ꝓpria loca: vꝫ puncta
loci:igiť pūcti neceſſe eſt locuꝫ eſſe. Lege litteraꝫ. (Neqꝫ
pūcti eſſe locum per ſe eſt neceſſariū. Neqꝫ ſcđo). Ter
tio ſoluit philoſophus primaꝫ rationē que fuit iſta: ſi
locus eſt opꝫ ꝙ ſit corpus ⁊ eſt equalis locato:igiť lo
cus ⁊ locatuꝫ ſeinuiceꝫ penetrant:⁊ per cōſequens duo
corpora ſeinuiceꝫ penetrant, ⁊ ſunt ſimul. Negat philo
ſophus illā conſequentiā:locus eſt:igiť locus eſt cor-
pus:qꝛ locus nō eſt ſpatiuꝫ ſepatuꝫ neqꝫ mediū aliqđ
inter latera corpis cōtinentis:ſed eſt ſuperficies cōtinē
tis intra quā nihil eſt niſi corpus locatū cū ſuis parti-
bus dimēſionibus ⁊ alijs accidentibus. Le. li. (Neqꝫ
duo corpora in eodeꝫ loco). i. ſunt ſimul (neqꝫ ſpatiuꝫ
aliqđ neceſſe eſt) eſſe corporeuꝫ loci medium: corpus
autem quodcūqꝫ (locatum eſt illud mediuꝫ): ſed non
ſpatiuꝫ corpis aliud aſſignatur. (Et eſt locus). Quar
to ſoluit philoſophus quartaꝫ rationem que fuit Ze-
nonis. oē ens eſt in loco:ſi igitur locus eſt ens opꝫ qđ
ſit in loco ⁊ erit ꝓcedere in infinitū. ¶ Reſpondet phi-
loſophus negando antecedēs:licet eniꝫ oē ens ſit in
aliquo:nō tamen oē ens eſt in loco:ideo cōceditur qđ
locus eſt in aliquo non tanꝙ locatum in loco: ſed tā-
quam forma in ſubiecto ⁊ tanꝙ terminus alicuius fi-
niti in illo finito:non igitur omne ens eſt in loco: ſed
bene omne corpus eſt in loco: vt oſtenſum eſt. Lege
litteram. (Et ē locus alicubi). ideſt in aliquo (non ſi-
cut in loco autem:ſed ſicut terminus infinito: non eniꝫ
omne quod eſt in loco eſt):ſed mobile corpus.

Notandum quod duas ali
as ratio
nes fecit Ariſtoteles quas non ſoluit: videlicet omne
quod eſt ipſum eſt elementum vel ex elementis:ſed lo
cus non eſt elementum nec ex elementis: igitur locus
non eſt. ¶ Iſtam rationem non expreſſe ſoluit: quia
iam ſoluta eſt. Dictum eſt enim quod locus non eſt
corpus:ſed terminus corporis:ideo non eſt elemētuꝫ

nec ex elementis: alia ratio fuit: quia omne ꝙ est causa vel causatum: sed locus non est causa nec causatum: igitur locus non est: ista ratio partim soluta est: ⁊ magis soluetur in conclusionibus sequentibus vbi ostendetur locum habere rationem cause finalis. (Et fertur igi-
Tex. cō. 48. tur). His rationibus solutis philosophus assignans causas motuum ⁊ quietum naturalium: ponit quattuor conclusiones: quarum prima est ista: corpora grauia ⁊ leuia naturaliter feruntur ad loca sua. Secunda conclusio. corpora grauia ⁊ leuia naturaliter quiescunt in locis suis ibi. (Et manet igitur). Tertia conclusio. corpora grauia ⁊ leuia respectu suorum locorum habent habitudinem partis ad totum ibi. (Si igitur idem). Quarta conclusio. corpora grauia ⁊ leuia aliquando tangunt sua loca: ⁊ aliquando copulantur illis ibi. (Unde ⁊ hijs). Prima conclusio arguitur sic. corpora grauia ⁊ leuia naturaliter feruntur ad ea que illorum sunt saluatiua ⁊ non corruptiua: sed loca grauium ⁊ leuium sunt illorum saluatiua ⁊ non corruptiua igitur corpora grauia ⁊ leuia naturaliter feruntur ad loca sua: patet consequentia cum maiori: cum vnumquodque inclinetur ad salutem suam: propterea enim mouetur ferrum ad magnetem: quia reperit in eo virtutem preseruatiuam: minor vero arguitur sic. loca grauium ⁊ leuium sunt eiusdem nature cum illis: igitur sunt illorum saluatiua ⁊ non corruptiua: patet consequentia: ⁊ antecedens probatur: omne ꝙ sequitur aliud ⁊ tangit ipsum non per violentiam est eiusdem nature cum eo: sed corpora naturalia grauia ⁊ leuia secuntur sua loca ⁊ tangunt illa non per violentiam: igitur sunt eiusdem nature cum illis: propterea talia loca ⁊ loca sunt impassibilia inuicem: que autem seinuicem tangunt ⁊ non sunt eiusdem nature sunt actiua ⁊ passiua inuicem. Lege litteram (Et fertur igitur in suiipsius locum vnumquodque rationabiliter: cui enim consequenter inest per motum: ⁊ ꝙ tangitur ab illo non vi). idest per violentiam proximum est illi per conuenientiam ⁊ naturam (⁊ simul apta nata impassibilia sunt: que vero tanguntur) a seinuicem extra proximitatem conuenientie illa (⁊ actiua ⁊ passiua sunt ad inuicem).

Notandum primo sm Commentatorem commento. 47. ꝙ causa in hoc ꝙ corpus mouetur ad loca propria est ꝙ vltimum corporis continentis conuenit cum vltimo rei mote: ⁊ hoc non inuenitur in vacuo: in vacuo enim non est natura neque vnigena neque diuersa. ¶ Imaginatur Commentator ꝙ quemadmodum in ferro ⁊ in magnete reperitur virtus eiusdem rationis que est completa in magnete ⁊ incompleta in ferro: propter quam causam ferrum mouetur ad magnetem tanquam imperfectum ad suam perfectionem: ita in vltimo corporis continentis ⁊ in vltimo corporis contenti est virtus eiusdem rationis completa in vltimo continentis ⁊ incompleta in vltimo contenti: ⁊ quia imperfectum ⁊ incompletum naturaliter mouetur ad suum complementum ⁊ ad suam perfectionem: ideo corpora mouentur ad loca naturalia: ⁊ quia in vacuo non est virtus eiusdem neque diuerse rationis cum locato naturali: ideo ad vacuum non mouentur corpora naturalia nec ipsorum corporum naturalium vacuum potest esse locus. Et sicut virtus magnetis conueniens cum ferro non est aliqua qualitas sensibilis: sed qualitas occulta ⁊ immanifesta: ita virtus existens in loco conseruatiua locati non est aliqua qualitas prima: sed qualitas occulta influxa a celo: si enim in elementis non esset aliqua virtus preseruatiua locati ꝙ qualitas prima non esset ratio propter quam aer moueretur ad concauum ignis quin per idem recederet ab illo: quia sicut in concauo ignis est vna qualitas simbola conseruatiua aeris: videlicet caliditas: ita est vna disimbola corruptiua aeris: scilicet siccitas: deinde ignis preseruatur in concauo lune non per aliquam qualitatem sensibilem: sed insensibilem ⁊ spiritualem influxam a celo: igitur per idem quodlibet aliud elementum preseruatur in suo loco per virtutem occultam spiritualiter prouenientem a celo.

Secundo notandum sm Commentatorem eodem commento ꝙ cum res vnigene fuerint continue non agunt in seinuicem: ⁊ cum fuerint contingentes agunt adinuicem in se. ¶ Commentator respondet ad vnum dubium possibile fieri contra philosophum: dicit enim philosophus ꝙ locus naturalis ⁊ locatum naturale sunt apta nata impassibilia esse ꝙ non apparet verum cum elementa seinuicem naturaliter locent: ⁊ tamen quodlibet illorum ab alio pati potest: vt habetur secundo de gene. ¶ Respondet Commentator ꝙ cum res vnigene fuerint continue non agunt in seinuicem: ⁊ cum fuerint contingentes agunt ad seinuicem: ita ꝙ locus ⁊ locatum cum fuerint continua non agent neque patientur inuicem: cum autem erunt discontinua agent ⁊ patientur inuicem. ¶ Ubi aduertendum ꝙ est duplex continuatio: videlicet sm qualitatem ⁊ sm quantitatem: continuatio sm qualitatem est illa qua corpora immediata sunt consimilia in omnibus qualitatibus primis: continuatio sm quantitatem est illa qua vltima sunt vnum: ex quo sequitur ꝙ continua sm quantitatem possunt esse discontinua sm qualitatem vt si esset vna aqua cuius vna medietas sit calida ⁊ reliqua frigida: possunt etiam discontinua sm quantitatem esse continua sm qualitatem vt lapis ⁊ terra: vult ergo dicere Commentator ꝙ si locus ⁊ locatum fuerint continua sm qualitatem non inuicem agunt si autem fuerint discontinua sm qualitatem bene inuicem agunt: non quidem sm qualitatem manifestam vel occultam in qua conueniunt: sed sm qualitatem in qua non conueniunt.

Contra conclusionem arguitur. superficies aque est locus naturalis terre: ⁊ tamen terra non mouetur ad illam superficiem: igitur corpora grauia non mouentur naturaliter ad sua loca: patet consequentia cum maiori per philosophum in littera: ⁊ minor declaratur: quoniam si vna portio terre poneretur in centro mundi remoto omni impedimento ipsa non moueretur ad superficiem aque. Si etiam totum elementum aque poneretur in concauo lune: indubie terra non moueretur ad aquam: igitur ⁊c. ¶ Item si poneretur in centro mundi vna portio ignis ⁊ tolleretur totum elementum terre: illa non moueretur ad concauum lune: ⁊ tamen concauum lune est locus naturalis ignis: igitur ⁊c. patet consequentia cum minori: ⁊ maior arguitur: quia si illa portio ignis moueretur sursum: ⁊ non est ratio quare magis ad vnum punctum celi quam ad alium cum equaliter distat a celo vt supponitur: igitur talis portio divideretur in infinitum vt ad infinita puncta celi infinite partes mouerentur: quod est impossibile: quia tunc talis ignis esset diuisus in infinitum ⁊ non esset vltra diuisibilis contra doctrinam Aristotelis tertio huius. ¶ Pro solutione h[...] ponende sunt due [...] quarum prima accipitur ex parte locorum: ⁊ est ista ꝙ duplex est locus [...] per se ⁊ per accidens locus [...] per se est ille ad quem locatum moueretur vbicunque poneretur locus ille recte sicut ferrum ad magnetem: ⁊ huiusmodi est concauum celi respectu ignis ⁊ centrum mundi respectu terre: locus

naturalis per accidens est ille ad quē locatum mouetur solum in determinato situ mundi: ⁊ huius est superficies concaua aque respectu terre ⁊ superficies concaua aeris respectu aque: ⁊ superficies concaua ignis respectu aeris: non enim mouetur terra ad aquam vbicunqꝫ ponitur: sed tantum in determinato situ: non etiam moueretur aer ad concauum ignis: si poneretur ignis in situ aque: sed tantū ad determinatum situ͞ mūdi penes distātiā a cētro: ⁊ hoc determinauit cōmentator supra commento. 42. dicens q̄ graue querit hunc finem s͞m quod est medium totius non s͞m quod est finis aque: aliter terra moueretur ad aquam vbicunqꝫ fuerit sicut ferrum ad magnetem. ¶ Secunda distinctio est ex parte elementorum: videlicet q̄ elementorum quedaꝫ sunt in loco magis per centruꝫ q̄ per circunferentiaꝫ: ⁊ quedam econtra magis per circunferentiam q̄ per centrū: illa dicuntur esse in loco magis per centrum q̄ per circunferentiaꝫ que recedunt a circunferentia ⁊ mouentur ad centrum vt elementa grauia: illa autem sunt magis in loco per circunferentiam que recedunt a cētro ⁊ mouentur ad circunferentiā vt elementa leuia. ¶ Istis duabus distinctionibus premissis sit hec prima propositio. omnia elementa sunt in loco naturali per centrum: probatur: omnia elemēta naturaliter inclinātur vt medium eorum sit medium mundi ⁊ ipsorum naturalis locatio cognoscitur per respectum ad centruꝫ: igitur ⁊c. ¶ Secunda propositio. omnia elementa sunt in loco naturali per circunferentiam: patet: quia s͞m philosophum ⁊ Commentatorem superficies aque est locus naturalis terre: ⁊ superficies aeris est locus naturalis aque: ⁊ superficies ignis est locus naturalis aeris ⁊ superficies celi est locus naturalis ignis. ¶ Tertia propositio. terra ⁊ aqua sunt in loco magis per centruꝫ q̄ per circunferentiam: patet: quia mouentur a circunferētiis ad centrum: terra enim recedit ab omni circunferentia ad centrum mathematicum indiuisibile: aqua auteꝫ recedit a superficie aeris ⁊ a superficie ignis ad centruꝫ naturale quod est terra: ⁊ dato q̄ vna portio aque poneretur in centro ipsa moueretur sursum nec principaliter propter superficiem concauam aeris: sed principaliter propter superficiem conuexam terre in qua est magis virtus cōseruatiua aque. ¶ Quarta propositio. aer ⁊ ignis sunt magis in loco per circunferentiam q̄ per centrum: patet: quia ambo mouentur a centro ad circūferētiā ignis quidē ad superficiē cōcauā celi ⁊ aer ad supficiē cōcauā ignis: ⁊ dato q̄ ponerē aliq̄ portio aeris in cōcauo lune deducto īpedimēto ipsa mouerē deorsum recedendo a concauo lune: non tamē propter hoc moueretur ad centrum mundi mathematicū vel naturale: quia non moueretur nisi ad superficiem concauā ignis. ¶ Ad primum dicitur q̄ omne elementum habet duo loca naturalia vnū primariū: ⁊ vnū secūdariū: locus primarius elementorum grauium est centrū ⁊ secundarius est circunferentia: locus vero primarius elementorum leuium est circunferentia: ⁊ secundarius est centrum: propterea portio terre existens in centro mundi non mouetur ad superficiem aque: quoniam centrum mundi est locus primarius terre: ⁊ non superficies aque: ⁊ propter eandem causaꝫ non moueretur terra ad concauum aque si aqua poneretur in celo: ⁊ non tantum propter istam causam: sed etiam propter aliam dictam in prima distinctione: quoniam concauū aque non est locus per se naturalis elementi terre: sed tantum per accidens inquantum est in determinato situ vniuersi ⁊ habet virtutē conseruatiuaꝫ terre. ¶ Ad secundum dicitur q̄ concauum lune nō habet vniformiter ⁊ equaliter virtutem conseruatiuam ignis ī quolibet puncto illius cum magis preseruetur ignis sub equinoctiali q̄ sub polis: ideo in casu illo moueretur illa portio ignis tantum ad illam partem celi in qua magis esset virtus preseruatiua illius: ⁊ dato q̄ in quolibet puncto concaui celi esset equaliter virtus conseruatiua illius: quia opus nature est opus intelligentie s͞m Commentatorem duodecimo metaphysice: ideo ab intelligentia celi determinaretur motus eius ad vnam tantum partem celi: neqꝫ in casu isto ignis esset in loco suo naturali: licet centrum mundi sit locus omniuꝫ elementorum: quia non dicitur centrum mundi locus elementorum qualitercunqꝫ locatorum: sed tantum in determinato situ ⁊ ordine vniuersi. (Et manet igitur). Secunda conclusio. corpora grauia ⁊ leuia naturaliter quiescunt in locis suis: ista conclusio dupliciter arguitur: ⁊ primo sic: sicut se habet locatum ad locum suum: sicut pars ad totum: sed pars naturaliter quiescit in toto: igitur locatum quiescit in loco suo quodcunqꝫ fuerit illud graue aut leue: patet consequentia cum minori ad experientiam: videmus enim partem aque naturaliter quiescere in aqua ⁊ partem ignis naturaliter quiescere in igne: cum talis pars mouetur ad totum: ⁊ cum fuerit continua illi nō amplius mouetur: sed quiescit: maior autem declaratur eodem fundamento: sicut enim pars q̄ primo continuatur toti non amplius mouetur sed quiescit in illo: ita locatum q̄ primo vnitur vel continuatur suo loco: non amplius mouetur sed quiescit in illo vt patet inductiue de quolibꝫ mixto vel elemento moto ad locum suum. Lege litteraꝫ. (Et manet igitur natura), idest naturaliter. (In proprio loco vnūquodqꝫ rationabiliter: ⁊ namqꝫ hec pars vniuersi), scilicet elementum est (in toto loco sicut diuisibilis pars ad totum est vt cum aque aliquis moueat partem aut aeris), idest cum aliquis seperat partem aque ab aqua aut partem aeris ab aere: ⁊ demittat illaꝫ sue nature: patet illam moueri ad suuꝫ totuꝫ ⁊ in illo quiescere. (Sic autem). Secundo arguitur sic: sicut se habꝫ materia ad formam: ita locatum ad locum: sed materia naturaliter quiescit sub forma: igitur locatum naturaliter quiescit in loco: patet consequentia cum minori: quia vnūquodqꝫ naturaliter quiescit sub sua perfectione: forma autem est perfectio materie: maior autem declaratur: quoniam sicut materia continetur ⁊ forma continet: ita locatum continetur ⁊ locus continet: ⁊ sicut materia perficitur per formam: ita locatum per locum mediantibus qualitatibus consimilibus conseruantibus ipsam locatuꝫ: verbi gratia: aer est locus aq̄ perficiens illam in humiditate ⁊ in alia qualitate spirituali ⁊ continens eam: ideo aqua est sicut materia aeris: ⁊ aer est sicut forma aque. Lege litteram. (Sic autem ⁊ aer se habet ad aquam) sicut materia ad formā (vt materia enim) est aqua (hic autem): scilicet aer est sicut (species), idest forma: aqua quidem materia aeris: aer autem sicut quidam actus ipsius. (Aqua enim). Et quia posset aliquis dicere quod sicut aqua ē in potentia vt fit aer: ita aer est in potentia vt fit aqua: propterea non magis est aqua materia aeris: ⁊ aer forma quam econuerso. ¶ Istud excludit philosophus dicens q̄ licet vtrūqꝫ sit in potentia respectu alterius: nō tamē eodē modo: q̄uo aūt vtrūqꝫ sit in potētia respectu alterius manifestatur in libro de gene. vbi etiam vide

Tex. co. 49.

bilite ꝙ semper elementum continens est formalius cō
tento:tamen quia tempus exigit vt aliquid dicatur ad
presens:ideo ꝙ hic incerte proponitur ibi certius ma-
nifestabitur:considerantur igitur aqua ⁊ aer in fieri ⁊
in facto esse: in fieri quodlibet eorum est materia alte-
rius:⁊ q̄libet eorum est potentia respectu alterius: sꝫ
in facto esse aqua semper est vt mā ⁊ aer vt forma: pri
mo quia aqua cōtinet ⁊ aer continet:secundo qꝛ aqua
perficitur ⁊ aer perficit:tertio quia aqua mouetur ad
aerem ⁊ nō aer ad aquā:quarto qꝛ aer est perfectior
aqua vt colligitur a pho secūdo de gene. modo quā-
docunqꝫ duo inuicem comparantur:quoꝝ vnum est
altero perfectius ꝙ est magis perfectuꝫ se habet vt for
ma ⁊ ꝙ est minus perfectum se habꝫ vt materia:inquit
Cōmentator secūdo de anima:⁊ ex hijs patet ꝙ alio
modo est in potētia aer respectu aque ⁊ alio modo aꝗ
respectu aeris ⁊ ꝙ multo magis est potētia aque respe
ctu aeris q̄ aer respectu aque:ideo absolute loquendo
debꝫ dici ꝙ aqua se habet vt materia respectu aeris: ⁊
aer vt forma respectu aque. Lege litterā. (Aqua enim
potentia est aer:aer vō potentia est aqua: alio modo
determinādum autē de hijs posterius est).s. in libro
de gene. sed propter tempus expostulans est necesse q
dem dicere:incerte autēꝫ nūc dictum tunc erit certius.

Notanduꝫ ſm Cōmentatorem com-
mento. 49. ꝙ aqua creata
est in potentia primitus ⁊ prima intentione vt fit aer:
aer vō est quasi in potentia ꝑpter formam materie:⁊
causa in hoc est:quia aer est quasi perfectio aq̄ ⁊ ignis
aeris ⁊ continens est nobilius contento ſm hoc etiaꝫ
manifestum est ꝙ alterum est quasi priuatio:⁊ alteruꝫ
quasi forma:⁊ alterum quasi generatio:⁊ alteruꝫ qua
si corruptio. ¶ Prima propositio cōmenti est ista. aq̄
prima intentione creata est vt sit materia aeris:pꝫ quia
imperfectiora prius fiunt vt sint materia perfectorum
elementa enim fiunt vt sint materia mixti ⁊ embrio pri
us fit vt sit materia animalis: sed aqua est imperfecti-
or aere cuꝫ contineatur ab illo ⁊ recipiat perfectionem
ab illo:igitur aqua prima intentione fit vt sit materia
aeris:⁊ consimiliter dicatur de aere respectu ignis:ꝙ pri
ma intentione factus est aer vt sit materia ignis:⁊ hoc
ꝑpter nobilitatem ignis cum generaliter continēs na-
turale sit nobilius ⁊ perfectius suo cōtento:⁊ nō acci-
pitur hic materia pro materia compositionis:sed pro
materia alterationis:quia dum generatur aer ex aqua
corrumpitur aqua:⁊ similiter dum generatur ignis ex
aere corrūpitur aer. ¶ Secunda propositio. aer ē po
tentia aqua ꝑpter formam materie:probatur:materia
aeris est vna numero omniuꝫ generabilium ⁊ corru-
ptibilium:sicut ⁊ quelibet alia materia cui est annexa
priuatio ⁊ potentia ad formaꝫ vt declaratum est p̄lo
huius:igitur materia aeris est in potentia ad formam
aque:⁊ per consequens aer est in potentia vt ex eo fiat
aqua:hec enim propositio aer est potētia aque ꝑpter
formaꝫ materie intelligit sic:aer est in potētia vt ex eo
fiat aqua ꝑpter ratione formalē materie repte sub for
ma aeris:rō enim formalis materie aeris ⁊ omnium
aliorū elemētoꝝ est vt sit in potētia ad omnē formā.
¶ Tertia ꝑpositio. quodlibꝫ elemētū ꝯtinens est q̄si
perfectio elemēti ꝯtēti qꝛ quodlibet elemētuꝫ cōtinēs se hꝫ
vt forma ⁊ quodlibꝫ elementū contētū se hꝫ vt mate-
ria vt probatum est. Et notāter dicit quasi:qꝛ aer nō est
simpliciter pfectio aque nec ignis est simpliciter pfectio
aeris cū illud ꝙ est simpliciter ⁊ absolute pfectio alicu
ius sit intrinsecū illi:aer aūt est extrinsecus aque ⁊ ignis
aeri:aliter nō est locus eius. ¶ Quarta ꝑpositio:q̄d
libet elementum cōtinens se hꝫ vt habitus ⁊ genera-
tio:⁊ q̄libet elementū contentum se habꝫ vt priuatio ⁊
corruptio: probatur. quādocūqꝫ aliqua duo cōtrarian
tur cōtrariū maioris pfectionis se hꝫ vt habitus ⁊ cōtra
rium minoris pfectionis vt priuatio p Aristo. secūdo
de anima di. ꝙ nigruꝫ est priuatio albi:sed omnia ele
menta inuicē contrariantur ⁊ semper elementum conti
nens est pfectius cōtento:igitur quodlibet elementum
continēs se hꝫ vt habitus:⁊ quodlibet cōtentū se habꝫ
vt priuatio. ¶ Item corruptio est rōne materie ⁊ ge-
neratio rōne forme:igitur illud ꝙ tenet locum materie
se habet vt corruptio:⁊ ꝙ tenet locuꝫ forme se hꝫ vt ge-
neratio:sed q̄libet elementum contentum tenet locū ma
terie:⁊ q̄libet elementū continēs tenet locū forme vt
probatū est:igitur q̄libet elementū continēs se habet
vt generatio:⁊ q̄libet cōtentū se habet vt corruptio.

Contra cōclusionē arguitur elementa non
quiescere in locis suis:quoniā ele-
mentū ignis semper mouetur circulariter in cōcauo lu-
ne ⁊ elementū aeris cōtinue mouetur in cōcauo ignis
motu delationis ex impetu vētorum:elementū aque etiā
continue mouetur in cōcauo aeris aut motu descensus
ex parte fluuioꝝ aut motu fluxus ⁊ refluxus ex parte ma
ris:terra aūt videtur moueri sursum cōtinue ⁊ versus
nostrū hemisperiuꝫ aut versus oppositū: quoniā luce
solis ⁊ alijs influentijs frigefactiuis celi apparet vna pars
terre fieri grauior ⁊ alia leuior:igitur cōtinue pars gra
uior pellit leuiorē vsquequo mediuꝫ grauitatis totius
terre fuerit medium mundi. ¶ Item arguitur de parte
elementi ponendo quod. a. sit vna portio terre discon
tinua posita in superficie aque infra quam sit terra to-
taliter perforata vsqꝫ ad aliud hemisperiū:⁊ patet q̄d
recedet. a. portio terre a superficie aque ad centrum ter
re non obstante quod superficies aque sit locus natu
ralis suus:⁊ cum prima medietas. a. incipiet tangere
centrum mundi ipsa incipiet moueri sursum versus ali
ud hemisperiū recedendo a centro mundi:⁊ tamen cē
trum mūdi est locus naturalis illi⁹ prime medietatis:
cum idem sit locus totius ⁊ partis per Aristotelem ter
tio huius. ¶ Ad primum dicitur ꝙ philosophus lo-
quitur de quiete opposita motui ad illum locum:mo-
do ignis in concauo lune mouetur circulariter ⁊ non
motu recto:ideo cum mouetur ad concauū illud mo
tu recto: sequitur ꝙ ibidem quiescit quiete opposita
motui recto:⁊ ita quiescit aer in concauo lune non ob-
stante quod moueatur motu delationis:⁊ sic etiam ma
re quiescit quiete opposita motui ad suum locum non
obstante quod moueatur motu fluxus ⁊ refluxus:flu
mina aūt mouent deorsū recedēdo a loco minus na-
li ad locum magis naturalem:videlicet ad centruꝫ:nō
quidem ad centrum indiuisibile mathematicum: sed
ad centrum diuisibile naturale quod est terra pura: in
cuius conuexo naturalissime quiescit aqua. ¶ Sed
totum elementum terre nunq̄ mouetur aliquo motu:
licet continue partes fiant magis ⁊ minus graues.
Imaginandum est enim centrum grauitatis terre diui
dere partes terre modo cōsimili in grauitate sicut duo
pondera equalis sunt equilibra:constat autēꝫ quod si q̄d
libet istorum ponderum ponderat vt duo:⁊ aer infe-
rius resisteret vt tria:non propter hoc vnum alterum
eleuare si ei adderet pōdus vt vnū imo neqꝫ eleua-
ret si adderet pōdus vt duo vel vt tria si enim adde-

ptur vnum vel duo sic ꝙ fieret pondus vt tria vel vt quattuor ⁊ cuȝ resistentia sit vt quinq;: quia aer resistit vt vnū ⁊ pondus alterius brachii vt duo: sequitur ꝙ fieret motus a proportione minoris inequalitatis. Si autem illud pondus fieret vt .5. adhuc non descenderet: quia tunc fieret motus a proportione equalitatis: ita contingit de duabus partibus terre eque grauibus ꝙ si vna fiat grauior ⁊ alia leuior: non propter hoc pars grauior pellit leuiorem sursum: quia non solum vna pars alteri resistit: sed etiaȝ aer vel aqua circundans. ¶ Ad secundum dicitur ꝙ .a. non quiescit in superficie aque: sed mouetur ad centrum mundi: quia est magis in loco per centrum q̄ per circunferentiam: ⁊ non incōuenit corpus naturale recedere a loco minus naturali ad locum magis naturalem: concedo etiam aliquam partem .a. naturaliter moueri sursum recedendo a centro: non quideȝ per se: sed per accidens ad motuȝ totius: pars enim continua toti non appetit vt medium eius sit medium mundi: sed vt medium totius sit medium mundi: ideō per accidens mouetur sursum quando totum .a. mouetur deorsum. ¶ Sed contra sequitur ꝙ motus deorsum vna pars est motus sursum ꝙ est impossibile: ⁊ probatur consequentia: quia totius .a. vna pars mouetur sursum ⁊ alia deorsum: igitur in vna parte .a. est motus sursum ⁊ in alia motus deorsū: sed totum .a. non mouetur nisi motu deorsuȝ: igitur totius motus deorsuȝ vna pars est motus sursū. ¶ Respondetur negando consequentiaȝ: si eniȝ alicuius corporis vna quarta esset nigra ⁊ totum residuum albuȝ diceretur totum esse albuȝ ⁊ illius albedinis nullā partem diceremus esse nigram: licet illius corporis aliqua pars esset nigra: ita in proposito .a. in casu isto nō mouetur nisi deorsum: neq; motus ille habet aliquam partem que sit motus sursum: licet aliqua pars .a. moueatur motu deorsum. (Si igitur idem). Tertia conclusio

Tex. co. 47 corpora grauia ⁊ leuia respectu suorum locorum habent habitudineȝ partis ad totum: probatur: materia est vt pars ⁊ forma vt totum: sed quodlibet elementū contentum habet rationem materie: ⁊ quodlibet elementum continens habet rationem forme: igitur qōlibet elementum contentum dicit rationem partis: ⁊ qōlibet continens dicit rationem totius: patet consequentia cum minori ex dictis: ⁊ maior declaratur: nam per materiam compositum dicitur esse in potentia tantum ⁊ per formam dicitur esse in actu: sed pars est in potentia ⁊ totum in actu: igitur materia se habet vt pars ⁊ forma vt totum: verbi gratia: aqua componitur ex materia ⁊ forma: ⁊ dicitur esse in potentia ratione materie ⁊ in actu respectu forme: sed aqua non dicitur esse aliquod totum: nisi vt est in actu: ideo materia aque habet rōnē ptis ⁊ forma eiusdem habet rationem totius. Lege litterā. (Si igitur idem materia ⁊ actus). idest si idem est ex materia ⁊ forma: aqua enim vtraq;: quia componitur ex materia ⁊ forma: (Sed hoc quideȝ potentia). scilicet materia: illud vō actu: videlicet forma habebit sicut pars quodāmodo ad totum vnūqōq; elementum contentum: ⁊ bene dicitur quodammodo quia elementum contentum non est pars elementi cōtinentis: sed est sicut pars.

Notandum ſm commentatorem ex cōmento .47. ꝙ cum aqua fuerit composita ex materia ⁊ forma vtrunq; dicitur aqua: quoniam materia dicitur aqua in potentia: ⁊ forma dicitur aqua in actu: manifestum est ꝙ materia est tanq̄ pars ⁊ forma tanq̄ totum: quoniam hoc nomen res dicitur de parte in potentia: ⁊ de toto in actu ⁊ cum ista sit dispositio continentis de contento: manifestum est ꝙ continens ita se habet de contento: sicut pars de toto: ⁊ est etiaȝ alia causa in similitudine que est inter illa. ¶ Prima propositio commenti est ista: non solum aqua est aqua sed etiam ma aque est aq̄: ⁊ forma aque est aq̄ probat aqua est d'nalis denoīatiue aq̄ per materiam ⁊ formam: quia quocunq; illorum substracto aqua non esset aqua: sed nihil dat ꝙ non habȝ igitur tam materia q̄ forma aque est aqua: sed non eodem modo: quia materia est aqua in potentia ⁊ forma est aqua in actu: iste tamen propositiones sunt intelligende in predicatione causali: videlicet materia est potentia ex qua fit aqua ⁊ forma est actus ex quo fit aqua. ¶ Secunda propositio. materia est tanq̄ pars ⁊ forma tanq̄ totum: patet: quia materia cum sit in potentia non facit aliquid esse totuȝ: sed forma cū sit actꝰ facit aliquid esse totum: nunq̄ enim est aliqua materia que non sit pars alicuius: sed bene est aliqua forma que non est pars alicuius: videlicet ipsum totum habens partes quantitatiuas. ¶ Ex hīs propositionibus probat Cōmentator cōtinens habere rationem totius ⁊ contentum rationem partis: primo quia contentum dicit materiam ⁊ continens formam: secundo quia sicut materia naturaliter ponitur in toto: ita contentum naturaliter locatur in continente: videlicet terra in aqua ⁊ aqua in aere ⁊ aer in igne: ⁊ ignis in celo.

Contra istam secūdā similitudinem quam facit cōmentator arguitur elementa nō situari nāliter in suis locis: quoniaȝ terra primo nō locatur nāliter in centro mundi cum medium eius magnitudinis non sit medium mundi: nec mediuȝ grauitatis cuȝ continue maior sit grauitas ex vna parte centri q̄ ex alia: non etiam locatur nāliter in superficie aque: cuȝ ipsa superficies aque non circundet totam terram neq; sit locus infimus ꝙ tamen oporteret si terra nāliter locaretur in illa superficie. ¶ Secūdo arguitur ꝙ ignis non locatur nāliter in concauo lune: quoniā ibi sunt dispositiōes illi contrarie: scilicet virtus lune que est generatiua frigiditatis ⁊ corruptiua caliditatis: videtur enim lunā dominari aque ⁊ illā augere: sub polis etiā est maxima frigiditas propter elongationē solis vbi corrumpitur ignis: ⁊ per consequens non vndiq; sub concauo orbis lune ignis nāliter locatur. ¶ Iteȝ philosophus ⁊ Commentator volunt ꝙ locus ⁊ locatum sint vnigenea: ita ꝙ conueniāt in aliqua qualitate: modo non apparet in qua qualitate conueniāt cum in celo nō sit aliqua qualitas prima. ¶ Ad primū dicitur ꝙ terra nāliter locatur in centro mūdi: neq; oportet ꝙ medium magnitudinis terre sit medium mundi: sȝ sufficit ꝙ medium grauitatis eius sit medium mundi: nec est verum ꝙ continue sit maior grauitas ab vna parte centri q̄ ab alia: quia si in vna parte supra centrum inducitur leuitas in alia etiam supra centrum potest induci proportionaliter grauitas: non tamen est inconueniens terram non naturaliter locari naturaliter cēt: quia stat ꝙ per tempus medium grauitatis terre non sit medium mundi. Et tunc stat terram violenter locari: postq̄ erat naturaliter locata absq; motu locali eius vt dato ꝙ per alterationem vna pars fieret grauior ⁊ alia leuior: ⁊ econtra stat terram naturaliter locari postq̄ erat violenter locata absq; motu locali: dato ꝙ per aliā alterationem ille partes fierent eque graues

¶ Item concedo ꝙ terra nãliter locatur in superficie aque. nec oportet illam superficiem ambire totã aquã terram ex quo terra est magis in loco per centrum q̃ per circunferentiam: ⁊ quia locus dicitur equiuoce de loco mensurante qui est centrum mundi: de loco ambiente qui est superficies continens: ideo conceditur ꝙ tam centrum mundi q̃ superficies aque est locus infimus: licet enĩ superficies concaua aq̃ habeat locũ inferiorem qui dicitur locus mensurans: non tamen habꝫ locum inferiorem qui dicatur locus ambiens. ¶ Ad secundum dicitur ꝙ aqua naturaliter locatur in aere ⁊ aer in igne non obstante ꝙ ibi sint dispositiones contrarie locãtis: ita licet in concauo lune sint dispositiones contrarie: igitur adhuc naturaliter locatur in concauo illo propter alias dispositiones preseruatiuas repertas in concauo cum quibus habet naturalitatem ⁊ conuenientiam ignis: virtus tamen lune non contrariatur igni: sed magis conuenit cum non generet aquã licet augmentet ⁊ tumefaciat. ꝙ contingit per virtutem calefactiuam. Et licet ignis ⁊ concauum lune non conueniant in aliqua qualitate prima: tamen conueniunt in qualitate insensibili ⁊ occulta: sicut terra ⁊ centrum mundi dicuntur non conuenire in aliqua qualitate prima: sed bene in qualitate occulta influxa a celo. (Unde ⁊ hijs). Quarta conclusio corpora grauia ⁊ leuia aliquando tangunt sua locata ⁊ aliquando copulantur illis: ista conclusio sequitur ex precedentibus: quoniam aliquando elementa contenta non transmutantur in elementa continentia ⁊ aliquando transmutantur in illa: igitur aliquando tangunt sua loca ⁊ aliquã do copulantur illis: patet consequentia: quia illa dicũtur seinuicem tangere proprie: quorum vltima sunt simul ⁊ non sunt vnum: illa autem inuicem copulantur ex quorum vno fit reliquũ: quando igitur ex aqua nõ fit aer neqꝫ ex aere ignis locus ⁊ locatum seinuicem tãgunt: quando vero ex aqua fit aer ⁊ ex aere ignis: tunc locus ⁊ locatum inuicem copulantur. Lege literam. (Unde ⁊ hijs tactus inest): videlicet elementis se locãtibus ⁊ non transmutantibus. (Copulatio autem cuꝫ vtraqꝫ actu vnum fiant). scilicet ꝙ locatum conuertatur in locum vel econtra: ⁊ non loquitur hic philosophus de loco formali: naꝫ qui est superficies: sed de loco materiali qui est corpus continens: deinde epilogat circa determinata de loco dicens. (Et de loco quidem ⁊ quoniam est: ⁊ quid est dictum est.

Circa ea que dicta sunt de virtute pseruatiua elementi in loco suo influxa a celo contingit dubitare: si enim celuꝫ conseruaret terram in loco naturali per influentiam multiplicatam ab eo in spheram terre: sequitur ꝙ terra naturaliter deberet ascendere: consequens falsum: ⁊ cõsequentia tenet: quia agens corporeum agens per contactum fortius agit prope se q̃ distanter a se: ergo influentia conseruatiua terre est fortior prope celuꝫ q̃ in loco terre: sed terra naturaliter inclinatur esse vbi melius potest preseruari: igitur ⁊c. ¶ Secundo sequitur ꝙ ignis non conseruatur naturaliter in concauo lune: ꝙ est contra dicta: ⁊ probatur consequentia: quia influentia cõseruatiua aque multiplicatur a celo ad totã spheram aque: sed nulluꝫ agens corporeum agit in distãs nisi prius agat in propinquum: igitur virtus conseruatiua aque multiplicatur per totaꝫ spheram ignis: igitur ipsa est corruptiua ignis in propria sphera: sicut ẽ generatiua aque. ¶ In hac difficultate sũt due opiniones: quarum prima est Burlei di. ꝙ virtus preseruatiua terre est fortior versus centrum mundi q̃ in aliquo alio loco: ⁊ cum dicitur omne agens naturale agit fortius in propinquum q̃ in remotum: verum est ceteris paribus: modo virtus preseruatiua elementi est fortior vbi magis elongatur a contrario: ⁊ quia partes centrales terre sunt puriores ⁊ maxime elongate a cõtrario terre: ideo ibi est fortior ⁊ vigorosior influentia preseruatiua terre. Et ista est causa dicit ipse quare virtus preseruatiua aeris magis influit igni q̃ aque: quia ignis est magis elongatus a contrario aeris q̃ aqua ⁊ consequenter quia ignis magis contrariatur aque q̃ aer: ideo influentia preseruatiua aque fortius recipitur in aere q̃ in igne: quia vero terra maxime distat a cõtrario aque ꝙ est ignis: ideo ibi magis recipitur influentia preseruatiua aque q̃ in aere: dicit enim philosophus secundo celi ꝙ aqua mouetur naturaliter infra terram si non impeditur: ⁊ illud est manifestum ad sensum ꝙ esse non posset nisi in terra esset virtus conseruatiua aque: non tamen ex hoc debet concludi terram esse locum aque: quia de ratione loci est continere ⁊ non contineri: terra autem non continet aquam: sed continetur ab ea.

Sed dubitatur quia data ista positione: sequitur ꝙ aqua est simpliciter grauis sicut terra cõtra Burleum ⁊ Cõmentatorem tertio huius di. cõmento. 49. ꝙ terra est simpliter grauis ⁊ aqua est grauis ⁊ leuis in respectu ita ꝙ dicitur grauis respectu elementorum leuium ⁊ leuis respectu terre: quia si poneretur in centro mundi ascenderet ad superficiem aque: ⁊ probatur consequentia: quia centruꝫ mundi maxime elongatur a contrario aque: videlicet ab elemẽto ignis: igitur ibi est maxime virtus preseruatiua aque: ⁊ per cõsequẽs inclinatur ad centruꝫ mundi sicut terra: q̃d non esset nisi esset simpliciter grauis. ¶ Item sequitur ꝙ aer ẽ simpliciter leuis sicut ignis: iterum contra eũ ⁊ commentatorem eodem commento di. ꝙ ignis est simpliciter leuis ⁊ ꝙ aer est grauis ⁊ leuis in respectu: leuis quidẽ respectu terre ⁊ aque ⁊ grauis respectu ignis: quoniam si poneretur in cõcauo lune descẽderet ad concauum ignis: ⁊ pbatur cõsequẽtia: quia concauum lune maxime distat a cõtrario aeris ꝙ est terra: igitur ibi maxime est virtus preseruatiua aeris: igitur ad concauum lune maxime inclinatur aer: quare ad illuꝫ mouetur naturaliter sicut ignis: quare ⁊c. ¶ Scḋa opinio est Marsilij de inguen. scḋo de ge. di. ꝙ qꝛ caliditas est maxime actiuitatis ⁊ minime resistẽtie: ideo multiplicatur virtus preseruatiua ⁊ productiua caliditatis. vsqꝫ ad elementum aque exclusiue: ⁊ qꝛ frigiditas est minoris actiuitatis q̃ caliditas ⁊ maioris resistentie: ideo influentia frigiditatis multiplicatur per totam spheram elementorum vsqꝫ ad centrum mundi. ¶ Et sicut humiditas est actiuior quam siccitas ⁊ minus resistens: ita virtus humiditatis est actiuior ⁊ ad minorem distantiam multiplicatur: videlicet per tria elementa vsqꝫ ad terram exclusiue: virtus autem productiua ⁊ conseruatiua siccitatis ad maximam distantiam multiplicatur: sicut ⁊ ipsa siccitas est maxime resistẽtie: videlicꝫ per totam spheram elementarem vsqꝫ ad centruꝫ mundi. Et ponit Marsilius quod quelibet istarum influentiarum quanto est propinquior celo tanto est fortior ⁊ vigorosior: non tamen propter hoc debet moueri terra ad concauum lune: quia ⁊ si ibi est maxime

virtus preseruatiua sui tamen in concauo lune est virtus preseruatiua sui contrarij maioris actiuitatis q̄ sit virtus terre: ⁊ consequenter virtus preseruatiua aque non debet corrumpere elementum ignis: quia virtus preseruatiua ignis est fortior q̄ virtus preseruatiua aque. ¶ Sed ista opinio est dubia: quia si in centro mundi esset ignis ⁊ vna portio terre poneretur in cōcauo lune non minus moueretur ad centrum mundi non obstante ꝙ virtus corruptiua esset maior q̄ virtus conseruatiua: ita in proposito si virtus preseruatiua terre est maxima in concauo lune ad illud debꝫ moueri terra quātūcunqꝫ influentia sui contrarij sit actiuior: non enim cognoscit terra: ideo mouetur ad locum sue maxime virtutis: non habēdo respectum ad suum contrarium. ¶ Item sequitur ꝙ media regio aeris nō semper deberet esse frigida: consequens falsum: ⁊ probatur consequentia: quia ibi est influentia productiua caliditatis que est maioris actiuitatis ſm eum quam influentia productiua ⁊ conseruatiua frigiditatis.

¶ Ideo tenendo positionē cōmētatoris ꝙ grauitas aque ⁊ grauitas terre non sunt eiusdem rationis: cum vna earum sit grauitas simpliciter ⁊ alia in respectu: ⁊ consequenter ꝙ leuitas aeris ⁊ leuitas ignis non sunt eiusdem rationis cum leuitas ignis sit leuitas simpliciter ⁊ leuitas aeris in respectu: ⁊ consequenter ꝙ aqua existens in centro mundi indiuisibili moueretur sursum ad superficiem aque: ⁊ aer in concauo lune positus remoto impedimento descenderet ad superficiem concauam ignis: oportet dicere sustinendo vltima locantium ⁊ locatorum esse vnigena per virtutem insensibilem vt dictum est supra de intentione cōmentatoris ꝙ virtus preseruatiua elemēti non diffunditur per plura elementa adequate: sed tantum per vnum vna cum suo loco indiuisibili ad quem mouetur. Imaginādum est enim ꝙ sicut caliditas non obstante ꝙ sit eiusdem rationis in omnibus suis partibus adhuc producit membra ⁊ virtutes diuersarum specierum: quia agit vt instrumentum anime: ita a suprema superficie celi multiplicatur vna influentia generalis vsqꝫ ad centrum mundi continuatiua mundi inferioris cū mūdo superiori: non quidem cōtinuatione ſm quantitatē sed ſm qualitatem vt ex hoc totus mundus dicatur vnum continuum: de qua continuitate loquitur phūs primo metheororum dicens: necesse est hunc mundū inferiorem continuari superioribus lationibus vt omnis virtus eius gubernetur inde. Hec quidem virtus non obstante ꝙ sit eiusdem rationis: per totum tamen quia regulatur ab intelligentia celi producit diuersas virtutes particulares: tam in mundo superiori q̄ in mundo inferiori. diuersarū rationum producit ergo primo in mundo inferiori virtutem preseruatiuam elementi ignis incipientem inclusiue a concauo orbis lune ⁊ terminatam exclusiue ad concauū aeris sic ꝙ gradus summus est in concauo lune, ⁊ gradus remissus est in concauo ignis. ¶ Secundo producit huiusmodi influentia generalis virtutē preseruatiuam aeris: iterum vniformiter difformiter incipientem inclusiue a cōcauo ignis ⁊ terminatā exclusiue ad cōuexū aq̄ sic ꝙ grad⁹ sūm⁹ ē ī ɔcauo ignis ⁊ grad⁹ remissus ē ī ɔcauo aeris. ¶ Tertio qꝛ aqua mouet ad duplicē locū: videlicet ad locum ambientem qui est superficies concaua aeris: ⁊ ad locum mensurantem qui est conuexum terre: ideo ab huiusmodi influentia multiplicatur virtus preseruatiua aque incipiens inclusiue a concauo aeris ⁊ terminata inclusiue ad conuexum terre pure: propterea mouetur aqua infra terram: non quidem infra terram puram: sed infra terram permixtam: ⁊ quoniam aqua est magis in loco per centrum q̄ per circūferentiam: ideo non multiplicatur ista virtus vniformiter difformiter incipiendo a gradu intensiori: sed a gradu remissiori sic ꝙ in concauo aeris est gradus remissus huius virtutis ⁊ in conuexo terre est gradus summus.

¶ Quarto quia elementum terre iterum habet duo loca ad que mouetur: videlicet centrum mundi ⁊ concauum aque: ⁊ est magis in loco per centrum q̄ per circūferentiam: ideo virtus preseruatiua sui incipit inclusiue a concauo aque ⁊ terminatur inclusiue ad centrū mundi sic ꝙ gradus remissus est in concauo aque ⁊ gradus summus est in centro mundi in quo non potest esse virtus preseruatiua alterius elementi. nec est verum ꝙ dicit Burleus ꝙ semper de ratione loci sit continere: qꝛ ⁊ si illud sit de ratione loci ambientis: non tamen de ratione loci mensurantis: immo de ratione loci mensurantis est ꝙ contineantur sicut de ratione loci ambientis est ꝙ contineat. ¶ Ad primum dicitur ꝙ omne agens actione proprie dicta que consequitur verum motum ceteris paribus fortius agit in partē propinquam q̄ in partem remotam: sed agēs actione spirituali potest agere fortius in partem remotam q̄ in propinquam ⁊ maxime quādo talis actio regulatur a virtute cognitiua ⁊ intellectiua: intelligentia enim mouēs primum mobile excellentiores virtutes agit in orbe solari q̄ in orbe Martis Iouis aut Saturni neqꝫ inconuenit influentiam generalem celi remissiorem esse prope centrum q̄ in circumferentia: ⁊ tamen agere maiorem ⁊ intensiorem virtutem in centro q̄ in circumferentia: nam caliditas animalis est maior in corde q̄ in cerebro: ⁊ tamen plures ⁊ notabiliores virtutes atqꝫ operationes facit in cerebro q̄ in corde. ¶ Ad secundum responsum est: quoniam in elemento ignis non est virtus preseruatiua aque: ⁊ dato ꝙ esset: non propter hoc corrumperet ignem: quia talem virtutem nō pono esse causam effectiuam: sed tantum finalem: ita ꝙ talis virtus nihil habet generare neqꝫ corrumpere sed tantum preseruare neqꝫ talis virtus est causa finalis primaria elementi: sed magis secundaria sicut enim terra naturaliter inclinatur esse in superficie aque ⁊ in centro mundi: naturalius tamen in centro mundi q̄ in superficie aque: ita naturaliter mouetur ad centrū mūdi propter situm deorsum: ⁊ propter virtutem preseruatiuam: naturalius tamen mouetur propter situm q̄ propter virtutem: vt colligitur a Commentatore commento. 42. huius quarti dicens quod terra non querit finem aque propter se: sed propter medium mundi. Si enim nulla esset virtus preseruatiua terre; non minus terra moueretur ad centrū mundi: posito enim quod tota virtus terre esset in concauo lune: ⁊ in centro nulla: ⁊ quod vna portio terre poneretur in concauo lune: certum est ꝙ recederet ab illa virtute ⁊ moueretur ad centrum: ⁊ hoc est signum quod naturalius inclinatur ad situm q̄ ad virtutem preseruatiuam eius. Idem dicatur de igne quod principaliter appetit situm sursū ⁊ minus principaliter virtutem preseruatiuā sui: si namqꝫ tota virtus preseruatiua ignis poneretur in centro: non propter hoc ignis moueretur ad centrum: sed si esset in centro recederet ab illa virtute ⁊ moueretur ad concauum lune vbi esset tantum situs ad quem inclinatur ⁊ cetera.

Tex. co. 50.

Odē autem modo. Iste est secundus tractatus quarti physicorum: in quo phūs determinat de vacuo. postq̄ determinauit de loco: ⁊ diuiditur in quatuor capitula: quorum primū narrat modos ⁊ rationes tā negātium q̄ affirmantiuz vacuum esse. Secundū capitulū ponit significatiões ⁊ descriptiones vacui: quibus soluit rationes ꝓbantiuz vacuum esse ibi. (Ad quale autē). Tertiū capitulū ꝓbat nullum vacuū esse sepatuz a corpibus ibi. (Quoniā autē nō est). Quartū capitulū demōstrat nullū vacuū esse inhibitū corporibus ibi. (Sūt autē quidaz). In primo capitulo phūs ponit tres cōclusiones: quarū prima est ista: ad phūm nālem ptinet cōsiderare de vacuo. Secūda cōclusio. negātes vacuū esse diminute ꝓbant illud nō esse ibi. (Incipere aūt). Tertia cōclusio. affirmātes vacuū esse maiorē euidētiā ostēdunt q̄ negātes illud ibi. (Sed affirmātes). Primā cōclusionē phūs dupliciter ꝓbat: ⁊ primo sic ad phm nālez pertinet cōsiderare de loco: igit̄ ad eundē ptinet cōsiderare de vacuo: pz cōsequētia: qꝛ oppositoꝝ eadē est disciplina: sicut enī visus est albi ⁊ nigri luminis ⁊ tenebre p Aristotelem secūdo de aīa: ita quelibet sciā cōsiderās vnū oppositorum cōsiderat reliquū: sed locus ⁊ vacuū sunt opposita: ergo sciētia nālis cōsiderās de loco etiā hz cōsiderare de vacuo: ⁊ qm̄ vt patuit tractatu primo huiꝰ quarti physicus cōsiderat de loco si est ⁊ quid est: ⁊ qualiter ē: ideo physicus hz etiā cōsimilis cōsiderare de vacuo: videlicet si est: ⁊ qd est: ⁊ quale est. Lege li. (Eodē aūt modo accipiendū est phicū ꝯsiderare de vacuo: ⁊ si est aut nō: ⁊ quomodo est ⁊ qd est sicut ⁊ de loco.

Notandum fm cōmētatoꝛē cōmē to. 50. q̄ Aristo. incepit ab interrogatione p quid sit: ⁊ post induxit īterrogationē p vtrū: qꝛ opꝫ ꝑscrutari primo qd significet h nomen vacuū: qm̄ quid est interrogat ad sciēdū significationem noīs: ⁊ ista interrogatio p̄cedit interrogatioēs per vtrū sⁱ interrogationibꝰ simplicibus. Interrogatio aūt quid sit que interrogatur de diffinitione est post īterrogationē p vtrū. ℂ Intelligēdū h q̄ textus antiq̄ translationis quā exponit cōmētatoꝛ est iste: opꝫ nālē cōsiderare de vacuo ⁊ ꝑscrutari de ipō qd sit: ⁊ vtruz sit an nō: ⁊ quō: vbi phūs p̄mittit qōnē quid est vacuum qōni si est vacuū: in noua aūt trāslatiōe repit̄ cōtrariū vꝫ q̄ qō si est p̄cedit qōnez quid est vacuū. Jō dubitatur cōtra antiquā trāslationē cū qō si est p̄cedat qōnē quid est iuxta determinationē phi secūdo posterioꝝ: quare igit̄ dicit phūs q̄ opꝫ prio ꝑscrutari qd est vacuum: deinde si est vacuū. ℂ Rñdet cōmētatoꝛ q̄ cū q̄tuoꝛ sint qōnes due simplices: vꝫ si est: ⁊ qd est: ⁊ due cōposite. s. qꝛ est ⁊ pp quid est: vt hētur secūdo posterioꝝ: q̄libet qō simplex est duplex: vꝫ si est noīs: ⁊ si ē rei: qd est noīs: ⁊ qd est rei: verbi grā in processu demōstratiuo: prio querit̄ vtrū h nomē deus aliqd significet aut nihil: ⁊ ꝓbato q̄ aliqd significat: scđo querit̄ qd est illud q̄ h nomē deus significat: quo habito: vꝫ q̄ est illud quo melius cogitari nō pōt: tertio querit̄ vtrū deus sit ⁊ demōstrato q̄ deꝰ est: qꝛ nō cōtingit p̄cedere in inuestigatione causa ⁊ cāto: quarto queritur quid est deus inuestigando diffinitionem exprimentem quid rei ipsius dei. Ecce quomodo cōparando nomē ad seipsum aut rē ad seipsaz semp qō si est p̄cedit qōnē quid est: prius enī querit̄ si nomē significat q̄ qd nomē significat: ⁊ prius querit̄ si res est q̄ qd est res: cōparādo aūt nomen ad rem qō qd noīs p̄cedit qōnē si est rei: prius enī q̄ritur qd nomē significat q̄ sit res. ℂ Dicit ergo cōmentatoꝛ q̄ phūs debuit p̄mittere qōnē quid est vacuū qōni si est vacuū loquēdo de qōne interrogāte qd p nomen ipo: talis qō tamē querēs si vacuū est p̄cedit qōnē interrogātē qd ē vacuū. i. diffinitionē exprimētē qd rei. (Et nāq̄). Scđo arguit phūs sic q̄cūq̄ aliq̄ habent cōsimilē fidē ⁊ credulitatē cōsiderās de vno habꝫ cōsiderare de alio: sed locus plenū ⁊ vacuū hñt similē fidē ⁊ credulitatē: igitur cōsiderās de vno istoꝝ hꝫ cōsiderare de oībus aliīs: sꝫ physicus cōsiderat de loco ⁊ pleno vt patuit prioꝛi tractatu: igitur ⁊ hꝫ cōsiderare de vacuo: prima ꝯsequētia tenet cum maioꝛ ex se: minoꝛ aūt est famosa: dixerūt eniz antiq̄ locū plenū ⁊ vacuum esse vnū ⁊ idē in re ⁊ differre tm̄ rōne: locus eniz cū hꝫ in se corpus: cuius erat receptiuꝰ dr̄ plenū: cū vo priuat̄ tali corpe dicit̄ vacuū. Lege litterā. (Et nāq̄ similē habēt credulitatēq̄ ⁊ fidez locus ⁊ vacuū p ea q̄ opinātur antiqui: vt enī locū quēdaz ⁊ vas vacuū ponunt dicētes: videt̄ aūt esse plenū quidē cū habꝫ molem corpoꝛalē: cuius susceptiuū est: cū vo priuatuz est dicūt illō eē vacuū tāq̄ idē q̄dē sit vacuū ⁊ plenū ⁊ locus: esse aūt diffinitiuū ipsis nō idez: ita q̄ illa tria sunt idem realiter: ⁊ differunt ratione ⁊ diffinitiōe).

Notandum fm cōmētatoꝛē cōmē to. 60. q̄ p̄ antiquis. s. antiqs̄ ponētibus vacuū esse q̄ locus ⁊ plenū ⁊ vacuum sunt idē fm subiectū ⁊ diuersa fm diffinitionem vbi dicit Burleus q̄ cū phūs ⁊ Cōmentatoꝛ dicūt aliqua esse idē numero vel idē fm subiectū ⁊ diuersa fm diffinitionē accipiūt actū exercitum p actu significato. i. accipiūt illud verbū est pro illo verbo significat aut p̄dicatur: vnde h est falsa de virtute sermonis īquit ille: aliqua sunt idē numero vel fm subm ⁊ habēt diuersa esse vel diffinitiones: sed intellectus illius ꝓpositionis est iste: aliqua predicātur de eodez subiecto fm numeꝝ: ⁊ tamen habēt diuersas diffinitiōes exprimentes quid nominis. ℂ Sed mihi videt̄ q̄ illa ꝓpositio est vera fm q̄ verba sonāt: vnde albuz ⁊ musicū sunt idem numero: ⁊ idē fm subiectū: qꝛ idem numero est album ⁊ musicum: ⁊ idē est subm in actu cui insūt albedo ⁊ musica: differunt tamē fm esse diffinitiuuz: qꝛ alia est ratio albi: ⁊ alia est rō musici. Etiā homo ⁊ animal differunt ratione ⁊ diffinitione: qꝛ alia est ratio hoīs ac diffinitio ⁊ alia animalis: ⁊ tamen sunt idē numero quia vnum ⁊ idem numero est homo ⁊ aīal: sunt etiā idem fm subiectū: qꝛ in eodez subiecto recipit̄ humanitas ⁊ animalitas: indiuiduus eniz predicamēti substātie cum se habeāt per modū materie iuxta doctrinam Aristotelis primo ce. dicens q̄ qui dicit hoc celum dicit materiam recipiūt subiectiue omnia genera ⁊ species predicamenti substātie: ꝓpterea dicit phūs in predicamentis capitulo de substātia: q̄ prime substātie sunt maxime substātie: ⁊ q̄ sunt magis substātie q̄ genera ⁊ species eiusdē predicamēti: qꝛ cuicunq̄ substat genus aut species eidē substat indiuiduū ⁊ nō econtra.

Contra predicta arguitur: ⁊ primo q̄ ad ad phm nālē pertinet cōsiderare de

vacuo: qz ad phycum non pertinet cõsiderare nisi de motu & mobili: & de passionibus istorum vt colligitur a phoseum [illegible] sed vacuũ nõ est motus neqz mobile nec passio motus vel mobilis: igitur &c. ¶ Itez phycus nõ cõsiderat nisi ea de quibus põt esse sciẽtia cuz ipossibile sit vacuum esse & de non ente nõ est scia per Aristotelem primo posteriorum. ¶ Scdo arguitur q locus & vacuũ nõ dicũt eandẽ rẽ supposito q possit esse vacuum: qz vacuũ si esset necessario eẽt equale simpliciter corpori locabili in ipso: locus aũt nõ equatur locato nisi fz duas dimẽsiones p Aristo. in hoc quarto. ¶ Ad primum dicitur q sicut visus cognoscit lumẽ per se & tenebram p accidẽs ex doctrina Aristo. secundo de aia: ita phycus psiderat de motu & mobili: & de oibus passionibus istorum p se: sed de priuationibus eorũdem vt de infinito & vacuo cõsiderat p accidẽs. Et si de vacuo non habetur sciẽtia p ppositiones cathegoricas affirmatiuas: tamẽ de illo bene habetur sciẽtia p ppositiões negatiuas & priuatiuas vt q nihil est vacuũ: & q ipossibile est vacuum esse. Etiã si nõ habetur sciẽtia de illa p ppositiones ponẽtes in esse affirmatiuas: tamẽ bene habetur scia de illo p ppositiões affirmatiuas nõ ponẽtes in esse vt si vacuũ esset corpora mixta mouerẽtur i ipo & nõ corpa simplicia: & si vacuũ esset alidd posset moueri velotius in pleno q̃ in vacuo. ¶ Ad secundũ dicitur q duplex est eqlitas fm cõmẽtatorẽ cõmẽto. 43. videlicet cõtinẽtie & cõmẽsurationis: equalitas continẽtie est illa fm q̃ aliqua duo equaliter cõtinẽt fm quẽ modum diceremus circulũ equari quadrato si vtrũqz eqliter cõtineret: & isto modo locus est equalis locato: qz tãtum cõtinet locus quãtum est locatũ precise: & si superficies cõuexa locati separaretur a locato ipsa tãtuz precise cõtineret quãtum cõtinet iam locus: equalitas cõmẽsurationis est illa fm quã aliqua duo sunt simpliciter eadem mensura mensurabilia sic q sunt eadem mensura mensurabilia secundum omnem dimensionem: & sic sunt equalia locus & superficies conuexa locati: quando ergo philosophus dicit locuz eẽ equalem locato dicit cõmẽtator q loquitur de equalitate cõtinentie: & nõ cõmensurationis: ex quo eni ipsuz locatuz habet tres dimẽsiones: locus aũt solũ duas inter ea non potest esse equalitas cõmẽsurationis. Intelligẽduz tamen q sicut vnũ & idem numero successiue est videns & cecũ aut luminosuz & tenebrosuz: ita si posset eẽ vacuum idem numero esset locus & vacuũ: ponẽdo enim vacuũ spatiuz separatũ ad modũ antiquorum diceremus illud spatiuz esse locũ quãdo aliquid cõtineret & eẽ vacuum quãdo nihil cõtineret: & sic tãz locus q̃ vacuum esset equale locato equalitate cõmensurationis: quia nullum alterum excederet fm aliquã dimẽsionẽ: sicut iam non se excedunt forma & materia in eodẽ composito neqz albedo & dulcedo in lacte: ponẽdo aũt possibilitatem vacui & tenẽdo opinionẽ Aristotelis de loco q locus ẽ supficies vltia corporis pntinẽtis: deberemus dicere vacuũ esse supficiez priuatã corpe vt si per ymaginationem nihil esset intra concauum lune diceremus illud concauũ esse vacuum: & illud esse equale locato actu vel potẽtia nõ equalitate cõmensurationis sed cõ-

Tx. co. 51. tinentie. (Incipere autez). Secũda conclusio. negantes vacuũ eẽ dimimute, pbãt illud nõ esse: circa quã conclusionem phus facit quatuor: primo continuat se ad dicẽda: secũdo facit rationẽ Anaxago. & suorum sequacium pbantiũ vacuum nõ eẽ ibi. (Aliq̃ quidẽ). Tertio. recitat opinionẽ contra quã procedit Anaxa. ibi. (Homines autẽ). Quarto manifestat Anaxago. cum suis sequacibus diminute processisse in pbando vacuuz nõ esse ibi (Igitur h nõ oportet). Quantuz ad primum dicit phus q in tractãdo de vacuo: oportet primo considerare opinionez dicẽtiũ vacuum esse. secũdo opinionez dicentiũ vacuum nõ esse: tertio autẽ cõmunes opiniones tam dicentiũ q̃ nõ dicentiũ vacuum esse fm quas dabuntur [illegible] & descriptiones vacui ex quibus demonstrabitur veritas questionis vtrum vacuum est vel non est. Lege litteram. (Incipere autem [illegible] considerationem accipiẽtes ea que dicũt affirmãtes esse vacuum: & iterũ que dicũt affirmãtes nõ esse vacuũ: & tertio cõmunes opiniones describentes vacuum de ipsis). idest ab ipsis affirmãtibus & negãtibus vacuum.

Notandum fm Cõmentatorẽ cõmento. 51. q principiuz perscrutatiõis naturalis est preponere sermones dyalecticos sermonibus demonstratiuis & sermones eorum qui ponunt vacuum & qui destruũt ipsum sunt tales & maxime sermones eorum qui ponũt ipsm. Phus primo posteriorum ponit differẽtiã inter dyalecticum & demonstratiuum di. q dyalecticus accipit vtrã q partem contradictionis: demõstratiuus autẽ tantuz vnã: vz veram & necessariam: & consequẽter ponit differentiã inter syllogismũ dyalecticum & demonstratiuũ dicens: q syllogismus dyalecticus pcedit ex probabilibus tantũ syllogismus autẽ demonstratiuus procedit solũ ex necessariis: & per se notis: adeo sermones antiquorum fuerunt sermones dyalecticiqz nõ processerunt nisi ex pbabilibus: & qz ex magis probabilibus processerunt affirmantes vacuum esse quã di. illud non esse vt videbitur: ideo melius determinauerunt de vacuo: omnes tamen reprobandi sunt: quorum opiniones sunt primõ recitande & preponende sermonibus demonstratiuis de vacuo cum precedat syllogismus probabilis syllogismum demonstratiuũ fm ordinem Aristotelis datum in logyca determinãtes prius de syllogismo pbabili q̃ demonstratiuo: vltimus eniz liber logyce est liber posteriorum in quo determinatur de syllogismo demonstratiuo. (Aliq quidez igitur). Secundo phus recitat rationẽ Anaxago. & suorum sequaciũ probantium vacuum nõ esse: arguebant enim sic: si vacuũ est illud est corpus in quo est aer: patz cõsequẽtia: quia cõmuniter nihil dicimus esse vacuũ nisi illud in quo est aer: dicimus eni scyphuz esse vacuuz & phyalaz esse vacuam quando nihil est illo nisi aer: sed illud cõsequẽs est falsum: cuius falsitatem pbabant hoc modo: vacuum est illud in quo nihil est: sed aer est aliquid: igitur illud nõ est vacuum in quo est aer: patet consequentia cum maiori: dicebant per diffinitionẽ vacui: & minorem declarabant duplici signo: quorum primum erat istud. accipiantur duo vtres inflati: quorum vnus fortiter ligetur & alter debiliter & ambo cõprimantur: in isto casu per tactum sentimus ex vtre debiliter ligato exire aerem & ex vtre fortiter ligato nihil exire: sed facere resistentiam cõprimenti: tunc arguitur sic: omne sensatum per tactum est aliquid: & omne fortiter resistens est aliquid: sed aer sentitur per tactũ & fortiter resistit cõprimenti: qz non videtur quid aliud sentiatur per tactum aut resistat comprimenti: igitur aer est aliquid.

¶ Secundũ signum erat istud. accipiatur eclipsedra. instrumẽtũ s. plenũ aq̃ hñs pl'a foramia infra & vnuz tantum supra bene obtusum: & patet q aqua non descendit per foramina inferiora: aperto aũt supiori ap-

patet manifeste aquã statim descendere ⁊ exire foramina inferiora ex eo: qr obtuso foramine superiori aer appetens intrare ecclypsedrã conabat intrare p foramia inferiora: ⁊ qr nõ est possibilis penetratio corpo⁊ impediebat exitũ aque: aperto autẽ foramine superiori ingreditur p illud foramen ⁊ aqua p foramina inferiora: arguebat ergo sic: omne impediens descensum aque est aliquid: sed aer impedit descensum aque de ecclypsedra in casu illo: igit aer est aliquid. Lege litterã. (Illi quidẽ igitur tẽtantes monstrare: qr non est vacuũ: nõ ꝙ homines volunt dicere hoc arguunt). i. non arguunt cõtra positiones omnium dicentium vacuũ esse: sed peccãtes dicunt illud non esse sicut Anaxago. ⁊ qui hoc modo arguunt insufficiẽter ⁊ diminute: demõstrãt enim ꝙ aliquid est aer litigãtes per vices ⁊ demõstrantes ꝙ aer fortis est resistendo cõprimenti ⁊ accipientes in ecclypsedris aquã perforatis sub ⁊ supra.

Notandum ꝙ aer nõ impedit aquã a descẽsu suo clauso superiori foramine: qr si nõ impedit eo aperto etiã non impedit eo clauso: qr in rebus nãlibus semper manet idẽ appetitus: ideo si aer infra ecclypsedrã nõ appetit intrare foramina inferiora apto superiori: ita nec appetit illo clauso: ⁊ si illo clauso impedit descẽsũ aq̃ p idẽ et ⁊ aperto: sꝫ causa ppt quã nõ descendit aqua est horror vacui: natura enĩ abhorret vacuũ: ⁊ qr non posset aqua descendere ⁊ exire ecclypsedrã clauso foramine superiori: nisi relinqueret vacuũ: ideo nõ descendit: aperto autẽ superiori foramine aer põt tantũ intrare quãtum aqua exiret: õ qr nõ relinquitur vacuũ ppter exitũ aque: necesse est aquã cũ sit grauis nõ hñs impedimentũ deorsum descendere ⁊ exire ecclypsedrã. (Homines autẽ). Tertio narrat phus opinionẽ antiquo⁊ dĩ. omne illud est vacuum in quo est aer: contra quã opinionem pcessit anaxago. arguebãt enim sic: vacuũ est illud in quo nihil ẽ: sꝫ aer nihil ẽ: igit vacuũ ẽ illud in q̃ ẽ aer: tenet ꝯsequentia cũ prima parte antecedẽtis per diffinitionẽ famosam vacui: ⁊ secũdã partẽ sic declarabant: oẽ ens est corp⁹ sensibile: sed aer non est corpus sensibile: igit aer nõ ẽ ens: ⁊ per consequens nihil est: isti enĩ nõ percipientes nisi sensibilia nihil esse dicebãt nisi sensibile: ⁊ qr aer videbatur eis insensibilis ppt remissionẽ qualitatum prima⁊ reperta⁊ in illo ex sua raritate: ppterea dicebãt aerem nihil esse. Lege litterã. (Homines autẽ volũt vacuũ esse spatiũ in quo nullũ corpus sensibile est iuxta communẽ modũ loquẽdi: opinantes autem omne ꝙ est ẽe corpus dicũt omnino in quo nihil est hoc esse vacuũ: vnde plenũ aere vacuũ est dicũt ipsi.

Notandum ꝙ licet aer sit min⁹ sensibilis ceteris elemẽtis quia habꝫ qualitates primas minus sensibiles: tamẽ est sensibilis tam a sensu visus q̃ a sensu tactus: percipit enim lumen aeris visus inquit philosophus secundo de anima: sed non percipitur forma quin percipiatur subiectũ: igitur aer sentitur a visu: sentitur etiam a tactu: videlicet tempore hyemali per suã frigiditatẽ ⁊ tẽpore estiuo per suã calliditatem. (Igitur hoc non opꝫ).

Tex. co. 52. Quarto arguit philosophus anaxago. diminute probare vacuum nõ esse: ⁊ ex hoc habebitur veritas conclusionis secũde arguitur enĩ sic multis modis ponit vacuum esse: sꝫ anaxagoras tantum contra vnum illorum modorum probat vacuum non esse: igitur diminute probat illud non esse: patet consequentia: quia probare tantum in vno est diminute probare: antecedens declaratur: nam de vacuo fuerunt quatuor opiniones: quarum prima fuit ꝙ vacuum est illud q̃d est plenũ aere: qr vacuũ ẽ illud in q̃ nõ ẽ corp⁹ sensibile: sꝫ aer nõ ẽ corp⁹ sensibile: dixerũt igit illud eẽ vacuũ i q̃ ẽ aer. secũda opinio fuit ꝙ vacuum est q̃ddam spatium separatum a corporibus receptiuum corporum ⁊ distinguens corpora adinuicem: tertia opinio posuit vacuum esse imbibitum corporibus: et omne corpus habere multa foramina plena vacuo: quarta opinio asserit extra celum esse vacuũ infinitum: quia igitur multe fuerunt opiniones de vacuo ad destruendũ vniuersaliter vacuum esse non sufficit improbare tantum primam opinionem arguendo aerem esse aliquid vt fecit anaxago. sed opꝫ vlr probare nullum esse tale spatiũ separatum vel inseparabilem a corporibus receptiuũ corporis ⁊ priuatũ omni corpore: ⁊ hoc siue tale spatium sit imbibitum corporibus sicut posuit Democritus ⁊ Leucippus siue sit extra totum mundum continuatum toti mundo vt dixerunt pythagorici: ⁊ ita patꝫ ꝙ anaxago. ⁊ fautores eius non contradicunt simpliciter ponentibus vacuum esse: sed tantum quibusdam illis: videlicet de prima opinione. Lege litteram. (Igitur hoc non oportet). idest non sufficit mõstrare: quia est aliquid aer: sed oportet mõstrare: quia non est alterum spatium a corporibus neq; separabile ab omni corpore: neq; quod sit actu separatũ quod distinguat omne corpus vt sit non continuum alteri corpori: sicut Democritus ⁊ Leucippus ⁊ alij multi physiologorum dixerunt: aut ⁊ si aliquid extra omne corp⁹ est cum sit continuum mundo: hi quidem igitur nõ ꝓposita ad problema contradicunt dum queritur vtrũ vacuum est: ista enim questio est illud problema cui non contradicunt anaxago. ⁊ sequaces ex quo nõ phauerunt nullum vacuum: sed tantum illud non esse vacuum in quo est aer.

Dubitatur circa experientiã assignatã ab anaxago. de ecclypsedra: quoniam si ecclypsedra esset plena aqua ⁊ aere: sic, quod vna medietas esset aer ⁊ alia aqua obtuso foramĩe superiori exiret aqua: igitur per idem si esset plena aqua absq; aere: patet consequentia vel detur causa diuersitatis. ❡ Item aqua in casu isto est extra locum naturalem ⁊ non habet prohibẽs igitur debet moueri ad locum suum: patet consequentia per ea que dicta sunt in vltimo capitulo alterius tractatus: ⁊ antecedens est manifestum. ❡ Ad primũ dicitur negando consequentiã ⁊ causa diuersitatis est: quia aer faciliter condensatur ⁊ rarefit: non autẽ aqua. Si enim vas est plenum aqua nihil potest illi addi: si autem est plenum aere potest illi addi multũ de aqua ⁊ hoc est signum quod aer faciliter condensatur ⁊ non aqua: ita econtra si ecclypsedra ẽ plena aqua obtuso foramine superiori non potest aliquid exire: quia nõ faciliter rarefit: si autem vna pars fuerit aeris aqua exibit: quia aer est faciliter rarefactibilis. ❡ Ad secundum dicitur quod aqua in casu illo habet prohibens non quidem extrinsecum sed intrinsecum: appetit enim aqua descendere appetitu speciei ⁊ appetit cõiungi corpori appetitu generis: ⁊ quia prius est genus q̃ species: ideo prius appetit aqua coniungi corpori q̃ descẽdere: sed ex descensu aque daretur vacuum inter aquã ⁊ vas: ideo ne detur vacuum appetitus generis prohibet illum descensum. (Sed affirmantes esse). Textus conclusio. affirmantes vacuum esse maiorem cui Tex. co. 53.

dentiam ostendunt quam negantes illud esse: patet ex quinque rationibus quibus arguunt vacuum esse: quarum prima est ista: si vacuum non est: sequitur quod non est possibilis motus localis: consequens est contra experientiam: videmus enim aliquid moveri de loco ad locum ⁊ aliquid augeri quod fieri non posset absque motu locali: ⁊ consequentia probatur: quia ex opposito sequitur oppositũ quoniam sequitur motus localis est: igitur aliquid movetur localiter: igitur illud recipitur in pleno aut in vacuo: non in pleno: quia non est possibilis penetratio dimensionum: neque duo corpora esse in eodem loco proprio: igitur illud quod movetur localiter recipitur in vacuo: ⁊ per consequens vacuum est. ¶ Sed quod non possint plura corpora esse in eodem loco proprio arguitur: quia si possunt esse duo per idem ⁊ infinita: quod arguitur sic: duo corpora non possunt simul esse in eodem loco proprio quin seinvicem penetrent: sed non possunt duo corpora seinvicem penetrare quin pari ratione ⁊ tria ⁊ quatuor: ⁊ sic in infinitum: igitur si duo corpora sunt in eodem loco proprio per idem ⁊ infinita poterunt esse in illo quo concesso philosophus inducit duo inconvenientia: quorum primum est quod locus parvissimi corporis potest recipere maximum corpus: probatur: ⁊ sit .a. granum synapis: ⁊ .b. maximum corpus: ⁊ arguitur sic .b. potest dividi in minima equalia .a. ut presuppono sed locus .a. potest recipere omnia illa minima igitur potest recipere .b. patet consequentia: quia .b. nõ componitur nisi ex illis minimis. ¶ Secundum incõveniens quod in eodem loco sunt multa equalia ⁊ inequalia: probatur: ideo enim conceditur eundem locũ posse recipere plura corpora simul: quia illa possunt seinvicem penetrare ⁊ dimensiones unius non cedunt dimensionibus alterius: ⁊ per consequens dimensiones duarum partium .b. possunt seinvicem penetrare: ⁊ triũ ⁊ quatuor: ⁊ sic in īfinitũ absque divisiõe .b. igitur locus .a. absque divisione .b. recipiet .b. facta penetratione partium .b. ad equalitatem .a. in quo casu patet .a. ⁊ .b. esse in eodem loco proprio: igitur sunt equalia: ⁊ quod sint inequalia manifestum est: quoniam .a. est equale uni numero .b. sed omne totum est maius sua parte: igitur .b. quolibet suo minimo est maius: ⁊ per cõsequẽs .b. est maius .a. Lege litteram. (Sed affirmantes esse) vacuum (magis dicunt) evidenter quam negantes illud (unum quidem) argumentum est (quia motus secundum locum non erit) quod est falsum: (hic autem est loci mutatio ⁊ augmentum: non enim videbitur utique motus esse nisi sit vacuum: plenum enim impossibile est recipere) id quod movetur localiter: (si vero recipiat: ⁊ sunt duo in eodem: continget utique ⁊ quelibet simul esse corpora: differentiam enim propter quam utique quod dictum est non erit dicere): si autem conceditur infinita posse simul esse (continget) quod (⁊ parvissimum accipiet maximum: multa namque parva) faciunt (quod magnum est: quare si multa equalia contingit in eodem esse: ⁊ multa inequalia): etiam contingit in illo esse.

Notandum quod

ex ista ratione habetur unus modus quo christi corpus est in sacramento altaris: nam licet dimensiones non possint per naturam seinvicem penetrare: tamen bene possunt per potentiam dei: quoniam christus exivit sepulcrum clausum ⁊ intravit ad discipulos Januis clausis propterea dimensiones partium christi possunt seinvicem penetrare sic quod sub eadem parte hostie est totus oculus ⁊ totus pes ⁊ tota manus: ⁊ totum caput: et igitur xp̃s secundum se totum cum omni quantitate ⁊ dimẽsionibus cum quibus erat in cruce in qualibet parte actuali hostie non communicante cum alia parte: quantitas enim est coeterna materie ⁊ dimensiones interminate sunt coeterne in materia secundum Commentatorem in de substantia orbis: ideo in qualibet parte actuali hostie est tota quantitas christi cum omnibus suis dimensionibus: ex quo in qualibet tali parte est tota materia eius. (Melissus quidem). Ex fundamento huius rationis negavit Melissus motum localem esse dicens nihil esse mobile localiter: quoniam si aliquid movetur localiter illud recipitur in pleno aut in vacuo: sed non in pleno: quia non est possibilis penetratio corporum nec in vacuo: quia natura abhorret illud: igitur nihil omnino est possibile moveri localiter. Lege litteram. (Melissus quidem igitur ⁊ demõstrat quod omne est immobile ex hijs) que dicta sunt in hac ratione. si enim movebitur aliquid necesse esse vacuum dicit: vacuum autem non) est de numero (eorum que sũt) Et epilogat circa istam rationem philosophus dicẽs: (uno quidem igitur modo ex hijs demonstrant) aliqui (quod aliquid est vacuum. Tex. cõ.54.

Notandum secundum

Commentatorem commento quinquagesimo quarto quod Melissus cecidit in peius vacuo: quia negavit motum esse: eodem argumento probarunt antiqui vacuum esse quo probavit Melissus nullum motum esse: ⁊ peius dicit Melissus quam dixerant antiqui: quia peius est negare motum quam concedere vacuum. (Alio vero modo). Secunda ratio fuit ista: nos experimentaliter videmus quedam corpora condensari ⁊ constringi sic quod occupant minorem locum: quam primo occupabant intantum quod vinum ita potest constringi in dolio vel in utribus quod dolia tantum reciperent de vino recipiendo utres simul cum vino quãtũ reciperent de vino sine utribus: tũc arguebãt sic: quãdo corpus aliquod condensatur partes moventur versus centrum totius corporis: aut ergo una pars recipitur in alia parte: ⁊ tunc plures partes se penetrarent quod est impossibile aut pars sic mota versus centrum recipitur in vacuo: ⁊ habetur intentum. Lege litteram. (Alio vero modo) probatur vacuum esse: (quia videtur quedam) corpora (coeuntia) idest subintrantia ⁊ calcantia se adinvicem intantum ut ⁊ vinum dicunt cum utribus recipere dolia tanquam in ea que sunt vacua idest plena poris vacuis: coeunte idest subintrante parte densato corpore. Tex. cõ.55.

Notandum

quod due erant opiniones de vacuo: quarum una ponebat vacuum separatum a corporibus ⁊ alia vacuũ imbibitum corporibus: prima rõ facta est per illos qui dixerant vacuum esse separatum ⁊ receptivum corporum. ¶ Secunda autem facta est per illos qui dixerant vacuum esse imbibitum corporibus, idest corpora habere porositates vacuas ⁊c. (Amplius autem). Tertia rõ fuit ista: si augmentatio est vacuum est sed augmentatio est igitur vacuum est. patet consequẽtia cum minori: ⁊ maior arguitur: nam si augmentatio est aliquid augetur: ⁊ si aliquid augetur in eo recipitur nutrimentum: aut igitur in pleno aut in vacuo: non in Tex. cõ.55.

pleno: quia tunc plura corpora essent simul ⁊ seinuicem penetrarent: igitur in vacuo: ⁊ hoc est propositum. Lege literam. (Amplius autem ⁊ augmentum videtur omnibus fieri per vacuum: alimentum quidem corpus est: duo autem corpora impossibile simul esse.

Notandum secundum Commentatorem commento quinquagesimo quinto: quod hec sunt tres rationes: quarum vna est ex motu translationis: ⁊ secunda est ex densitate ⁊ raritate: ⁊ tertia est ex nutrimento: ⁊ impossibile quod sequitur secundum estimationem est vnum: scilicet corpus penetrari: quelibet igitur istarum rationum est ducens ad impossibile negato vacuo: videlicet quod corpora seinuicem penetrant ⁊ in hoc conueniunt omnes iste rationes: differunt autem: quia prima loquitur de motu locali ⁊ de augmentatione improprie dicta que dicitur rarefactio in qua nihil acquiritur de nouo quod sit pars corporis mobilis. ¶ Secunda autem ratio fundatur in diminutione improprie dicta que vocatur condensatio qua aliquid fit minus absque corruptione ⁊ deperditione alicuius partis: tertia autem ratio facit mentionem de augmentatione proprie dicta que fit in nutritione per acquisitionem partis de nouo.

Tex. co. 56. (Testimonium autem). Quarta conclusio fuit a signo: quoniam vas plenum cineribus tantum recipit de aqua quantum reciperet idem vas: si in eo non essent cineres quod non esset possibile: nisi in cineribus essent aliqua foramina vacua in quibus recipitur aqua. ¶ Item ista ratio vna cum secunda est eorum qui posuerunt vacuum imbibitum corporibus: sicut prima cum tertia fuit illorum qui dixerunt vacuum esse spatium separatum. Lege literam. (Testimonium autem ⁊ quod est de cinere faciunt ad probandum vacuum). (quod recipit tantum aque) vas plenum cineribus (quantum vas vacuum) ⁊ solum plenum aere.

Notandum quod Commentator commento quinquagesimo sexto dicit quod antiqui non sunt hoc experti: videlicet quod vas plenum cineribus tantum recipiat de aqua quantum vacuum: tamen si ita est sicut dicunt due cause possunt assignari: quarum prima est: quoniam in cineribus est multus aer inclusus qui exit subintrantibus partibus aque: secunda causa ⁊ est melior dicit Commentator: videlicet quod quedam partes aque corrumpuntur: ⁊ similiter quedam partes cineris desinunt esse: quod patet ex isto signo quia nunquam poterit extrahi a cineribus tanta aqua quanta infundebatur: neque cineres desiccati replebunt vas vt ante. (Esse autem affirmant). Quinta ratio fuit ista: si diuisio ⁊ distinctio rerum est vacuum est: sed diuisio ⁊ distinctio rerum est: igitur vacuum est: patet consequentia cum minori: maior autem tenet autoritate pytagoricorum dicentium: quod causa diuisionis ⁊ distinctionis entium sic quod res non se tangant est vacuum: opinabantur enim infinitum esse vacuum extra celum ⁊ quod celum tanquam vnum animal respirat ex spiritu infinito. idest ex vacuo: ita quod celum respirat de illo vacuo intra se respiratione infinita ex qua inspiratione illud vacuum penetrat totum mundum ⁊ distinguit ac diuidit res separando illas inuicem per contactum: ⁊ quia distinctio est primo in numeris propter hoc posuerunt vacuum primo esse causam distinctionis ⁊ diuisionis numerorum: ⁊ consequenter aliarum rerum. Lege literam. (Esse autem affirmant ⁊ pytagorici vacuum ⁊ ingredi ipsum celum a celo ex infinito spiritu tanquam respirans. ⁊ vacuum dicunt esse illud quod determinat naturas tanquam sit vacuum separatio quedam eorum que sunt consequenter). idest proxima ⁊ determinatio eorundem ne se tangant immediate: (⁊ hoc esse primum in numeris). idest hanc separationem dixerunt primo esse in numeris: vacuum enim determinare naturam ipsorum numerorum ⁊ aliorum entium volebant: deinde epilogat philosophus circa has rationes dicens: (ex quibus quidem igitur alii dicunt esse vacuum: alii vero non dicunt fere tot): ⁊ huiusmodi sunt rationes procedentes ad vtranque partem.

Notandum quod pytagorici considerantes in mathematicis omnia contigua esse continua: ⁊ consequenter totum mundum esse vnum ⁊ continuum ex parte rerum mathematicalium dederunt causam distinctionis ⁊ separationis rerum ex parte vacui dicentes celum esse quoddam magnum animal attrahens per suum anhelitum multum de illo infinito vacuo quod ipsi dicebant esse extra celum: ⁊ quasi ex infinito spiritu emittebat huiusmodi vacuum ad hec inferiora causando distinctiones rerum: ⁊ quia numeri secundum eos erant principia rerum: ideo in eis prius per vacuum causabatur distinctio: ⁊ per numeros deriuabatur ad alia: quare ⁊c.

D quale autem). Istud est secundum capitulum huius secundi tractatus: in quo philosophus ponit comunes descriptiones vacui: vt possit destruere vacuum esse: ⁊ diuiditur in duas partes: in prima parte facit quod dictum est: in secunda vero soluit rationes antiquorum probantium vacuum esse ibi. (Neque vna necessitas). In prima parte philosophus ponit tres descriptiones vacui: quarum secunda incipit ibi. (Alio autem modo) tertia ibi. (Quorum autem de loco). Tex. co. 57.

Prima descriptio vacui antiquorum fuit ista: vacuum est illud in quo nihil est quam descriptionem apparenter suadebant sic: vacuum est illud in quo non est aliquod corpus: igitur vacuum est illud in quo non est aliquod ens: ⁊ per consequens vacuum est illud in quo nihil est: prima consequentia tenet per eos ex hoc: quia ens ⁊ corpus conuertuntur cum omne corpus sit ens: ⁊ omne ens sit corpus: secunda vero consequentia iterum tenet ab vno conuertibili ad reliquum: quia non ens ⁊ nihil conuertuntur: antecedens autem arguebant ex eo: quia omne corpus est in loco: igitur illud videtur esse vacuum in quo non est aliquod corpus. Lege litteram. (Ad quale autem se habeat). idest ad quam partem declinandum sit oportet accipere quid significet nomen vacui: videtur autem aliquibus vacuum locus esse in quo nihil est: huius autem causa est: quia omne quod est corpus opinantur esse autem corpus in loco est: vacuum autem in quo nullum corpus est: quare sicubi non est corpus nihil esse hic opinantur illi. (Corpus autem). Ex probatione huius diffinitionis inferebant vnam aliam conuertibilem cum illa: videlicet

vacuū est illud in quo nō ē aliqd graue aut leue quā ꝓbabant sic: oē corpus tangibile habēs grauitatē aut leuitatem est graue aut leue: sed oē corpus est corpus tangibile habēs grauitatē aut leuitatē: igiť omne corpus est graue aut leue: pz ɔsequentia cū maiori: minor aūt erat eis famosa: videbať eniz eis ꝙ graue ꝛ densū inuicem cōuerterentur: ꝛ consequenter leue ꝛ raꝝ: ꝛ qꝛ omne corpus est raꝝ vel densū: ideo cōcludebāt omne corpus esse graue aut leue: aut oē corpus esse corpꝰ tangibile habēs grauitatē aut leuitatē. Tūc arguebāt cōsequenter: oē corpus est graue aut leue: sed vacuum est illud in quo nō est corpus: igiť vacuum est illud in quo nō est aliquid graue aut leue. Lege litterā. (Corpus aūt iterum omne opinātur esse tāgibile: hoc autē ꝙ habeat grauitatē aut leuitatē). Accidit igiť ex syllogismo hoc esse vacuū in quo nihil est graue aliquid aut leue. hoc ꝗdeꝫ igiť ex syllogismo sicut prius diximꝰ accidit.

Notandum ꝙ isti quatuor diffinitiones ponebāt inuicē conuerti: prima erat: vacuū est illud in quo nihil est: secūda diffinitio: vacuū est illud in quo nō est aliqͦd corpus: tertia diffinitio: vacuū est illud in quo nō est aliqͦd corpus tāgibile habēs grauitatē aut leuitatē: quarta diffinitio: vacuū est illud in q̄ nō est aliqd graue aut leue: ꝛ pñter quelibet rō ꝓcedēs contra vnā istaꝝ diffinitionum procedit cōtra oēs ꝺm fantasiā illoꝝ volētium istos quatuor terminos cōuerti: videlicet ens corpus: corpus tāgibile habēs grauitatē aut leuitatez ꝛ aliqd graue aut leue. (Sed incōueniēs est).

Contra istas diffinitiones arguit phūs: ꝛ primo sic: si vacuū est illud in quo nihil est aut illud in quo nō est aliqͦd corpus: sequitur punctū esse vacuū: pz cōsequētia: qꝛ punctus est illud in quo nihil est cū sit indiuisibile simpliciter: sed consequens est falsū: qꝛ vacuū est spatiū receptiuū alicuius corporis sensibilis ꝺm illos: sed pūctus nihil pōt recipere ꝓpter suā indiuisibilitatē: igitur pūctus nō est vacuum. Lege litteram. (Sed incōueniens est si punctū vacuum sit: oportet enī locū esse illud ꝙ est vacuū in quo loco corporis sit spatiuz tangibilis). i. qui locus sit spatium receptiuum corporis tangibilis.

Dubitatur quia videtur pūctus esse vacuū cū sit locus in quo nihil est: si enim est aliquis locus ꝛ in eo nihil est: opz locum illū esse vacuū: sed centrū mundi indiuisibile est locus p ea que dicta sunt tractatu ꝑrio in quo nihil est igitur ꝛc. ¶ Respōdetur ꝙ duplex est locus vz mensurans ꝛ ambiēs: locus mēsurās diciť locus simplex ꝓpter suaz indiuisibilitatē ab auctore. 6. principioꝝ: ꝛ ab aliīs dr̄ locꝰ quō qꝛ talis locus est ille: quo cognoscuntur oīa elementa ꝛ corpora celestia naturaliter locari: locus vͦo ambiēs est locus cōpositus ꝺm auctorem sex principioꝝ cū sit supficies cōposita ex ptibus quātitatis ꝛ ab aliīs dr̄ locus qui supra q̄ est locans ꝛ cōtinens: si igitur esset aliqs locus ambiēs in quo nihil esset ille esset vacuū: sed nō si est aliquis locus mensurans in quo nihil est ille est vacuū: phūs cōuer dū loqť de loco intēdit de loco ambiente ꝛ nō mensurāte. (Sic igitur videtur). Secundo arguitꝰ phūs contra dictas descriptiones accipiendo vnam earum magis famosam: vz vacuū est illud in quo non corpus tangibile habēs grauitatē aut leuitatē: ꝛ ponat ꝙ aliqͦd sit spatiū habēs in se coloratū vel sonabile: ꝛ nullū corpus tangibile qͦd poterit pangere de actu qͦd apud eos nō erat tangibile: ꝛ queritur vtrum illud spatiū sit vacuū aut nō. si est vacuū. cōtra. vacuū est illud in quo nō est aliquod corpus: sed in illo spatio est aliquod corpus: vz visibile aut sonabile: igitur illud spatiū nō est vacuum si aūt dicitur ꝙ illud spatiū nō est vacuū. cōtra. vacuū est illud in quo nō est corpus tangibile habens grauitatem aut leuitatē: sed in illo spatio nō est hmōi corpꝰ igitur illud spatiū est vacuum: oēs iste cōsequētie tenēt cū suis antecedētibus ex ꝓpriis diffinitionibus ꝛ diffinitionibus illoꝝ antiquoꝝ. Lege litterā. (Sic igitur videt dici vacuū: vno quidē mō nō plenū sensibili corpe ꝺm tactū: sensibile autē ꝺm tactū est grauitatē habēs aut leuitatē: vnde ꝛ sic dubitabit aliqs qd vtiqꝫ dicat si hēat hoc spatiū colorē aut sonū). i. coloratū aut sonabile vtrum vacuum an non ꝛ qualitercunqꝫ dixerint sequitur contradictio.

Dubitatur vtrum omne tangibile sit graue aut leue: ꝛ videtur ꝙ nō de celo qͦd est tangibile cū sit raꝝ vel densū modo raritas ꝛ dēsitas sūt sensibilia cōmunia que ꝑcipiunť a ꝑibus sensibus: ꝛ maxime a tactu vt colligiť a phō secūdo de aīa ꝛ ab alacē ac vitulione in suis ꝑspectiuis ꝛ tamē celū non est graue neqꝫ leue ꝺm phm̄ primo celi. ¶ Respōdeť ꝙ raritas ꝛ densitas que sequūtur calidū ꝛ frigidū iuxta doctrinā cōmētatoris septio huiꝰ sūt sensibilia cōmunia: sꝫ raritas ꝛ densitas celi non sequūtur aliquā qualitatū primaꝝ: ideo illa nō ꝑcipiunť nisi a visu mediāte luce q̄ ē sensibile ꝓpriū: imo si aliqs hēret manū in cōcauo lune nūq̄ sentiret illud: q̄uīcūqꝫ infra orbē nō posset extēdere brachiū ꝓpter soliditatē celi. (Aut manifestū). Tertio arguit phūs cōtra illas diffinitiones sic: vacuū est terminꝰ priuatiuꝰ signās negationē cū aptitudine: igiť nō tātū illud est vacuū in quo nō recipitur corpus tāgibile: qꝛ in celo nō recipiť corpus tāgibile: ꝛ tamē celū nō est vacuū: sed illud in quo nō recipiť corpꝰ tāgibile: ꝛ est aptū natū recipere corpus tāgibile: ꝛ p cōsequēs diminute recipiūt vacuū: ꝛ iā tenēdo opinionē eoꝝ: debet igiť videri si spatiū signatum nō habēs corpus tāgibile est aptū natū habere corpus tāgibile aut nō: si nō habet corpus tāgibile ꝛ est aptū natū habere corpus tāgibile ipm est vacuū si aūt nō est aptū natū habere corpꝰ tāgibile illud non debet dici vacuū. Lege litterā. (Aut p sed manifestū est si quidē illud spatiū nō habēs corpus tāgibile acciperet corpꝰ qͦd tangit). i. sit aptū natū accipere corpꝰ tāgibile: necesse est illud vacuū esse: si vͦo nō est aptū natuz accipere corpꝰ tāgibile minime est illud vacuuz. (Alio aūt modo). Secūda descriptio vacui alioꝝ antiquorum fuit ista: vacuū est illud in quo nō est aliqd demōstratū suba corpalis vel accñs: ꝛ ex hoc dixerūt platonici vacuū esse māꝫ: nā qꝛ opposita habēt fieri circa idē ꝛ ipsi dixerūt locū esse mām: ideo cōsequēter mām primā dixerunt esse vacuū. Lege litterā. (Alio aūt mō dixerūt aliī). s. vacuū esse illud in quo nō est hoc aliqd neqꝫ substantia aliqua corporea: neqꝫ accidens: vnde dicunt quidā. s. platonici vacuū esse corporis mām. (Omne quidem). ¶ Cōtra eos arguit phūs eodē argumento quo supra ꝓbauit mām nō esse locū: quoniā materia nō separať ab illo: cuiꝰ est materia: vacuum autem separatur ab illo cuius est locus per opinionem illorum: igitur vacuū non est materia. Lege litterā. (Qui quidem ꝛ locum dicentes idem hoc esse). scilicet materiam non bene dixerunt. (Materia quidem enim non separabilis est a rebus: vacuū āt querūt sicut sepabile.

Tex. cō. 58.

Tex. cō. 59

Notandum quod contra hanc opinionem procedit primum argumentum factum contra aliam descriptionem, probando punctum esse vacuum: quoniam punctus est illud in quo non est substantia corporalis neque accidens propter suam indivisibilitatem. (Quoniam autem de loco). Tertia descriptio vacui est ista: vacuum est locus privatus corpore: ista descriptio est philosophi quae sequitur ex destructione aliarum descriptionum: una cum determinatione precedente de loco: in qua ostensum est quid est locus: et quid non est locus: unde arguitur sic: vacuum est illud in quo nihil est: aut est illud in quo non est aliquid demonstratum substantia corporalis aut accidens: aut est locus privatus corpore: sed vacuum non est illud in quo nihil est: nec est illud in quo non est aliquid demonstratum substantia corporalis aut accidens: igitur vacuum est locus privatus corpore: patet consequentia cum maiori a sufficienti divisione: et minor est probata in reprobatione illarum descriptionum. Lege litteram. (Quoniam autem de loco determinatum est et vacuum necesse est esse locum sicut privatum corpore: locus autem quomodo est: et quomodo non est dictum est.

Tex. co. 60.

Sed dubitatur quia si vacuum est locus privatus corpore: igitur vacuum est: patet consequentia a tertio adiacente ad secundum adiacens: imo videtur quod implicet illa diffinitio contradictionem: quia illud quod est locus est plenum corpore et illud quod est privatum corpore non est plenum corpore. ¶ Item omnis diffinitio est principium demonstrationis secundum philosophum in prologo de anima: et primo posteriorum: sed hoc non est principium demonstrationis cum de vacuo nihil possit affirmative demonstrari: igitur etc. ¶ Ad primum dicitur quod non accipitur ibi illud verbum est pro actu exercito: sed pro actu signato .i. vacuum significat idem quod locus privatus corpore neque valet argumentum a tertio adiacente ad secundum adiacens cum termino distrahente: quia non sequitur Cesar est mortuus seu privatus vita: igitur Cesar est: propterea non implicat illa diffinitio contradictionem sicut nec ista propositio Cesar est homo mortuus: licet omnis homo vivat: et nullum mortuum vivat: supponit enim ly homo non pro homine qui est: sed qui fuit. ¶ Ad secundum dicitur quod sola diffinitio exprimens quid rei est principium demonstrationis: hec autem est diffinitio exprimens quid nominis que precognoscitur ante demonstrationem iuxta doctrinam Aristotelis in prologo posteriorum. ¶ Ex ista descriptione Aristo. infert primo quod vacuum non est spatium separatum a corporibus neque ibibitum corporibus ut dixerunt antiqui: quoniam vacuum est locus privatus corpore: sed locus non est spatium separatum a corporibus: nec ibibitum corporibus: igitur etc. patet consequentia cum maiori per descriptionem vacui: et minor est manifesta ex determinatis: quoniam omne spatium est corpus sive sit separatum sive inseparabile: locus autem non est corpus cum sit superficies carens profunditate. Lege litteram. (Manifestum est quoniam sic dicunt) .i. spatium vacuum non est neque separatum neque inseparabile .i. ibibitum corporibus: vacuum enim non corpus: sed corporis spatium volunt esse antiqui quod implicat: quia tale spatium cum habeat ex se trinam dimensionem oportet illud esse corpus. ¶ Secundo infert philosophus quod eadem ratione posuerunt antiqui vacuum propter quam ponitur locus: sicut enim ponitur locus ut mobilia moveantur ad locum et recipiantur in illo ne fiat penetratio corporum: ita ponebant vacuum ut mobilia reciperentur in vacuo ad tollendum penetrationem corporum: et sicut locus est causa motus localis: ita dixerunt antiqui vacuum esse causam motus localis: ita quod non solum vacuum est propter motum localem: sed etiam motus localis est propter vacuum. Lege litteram. (Unde et vacuum videtur aliquid esse quia et locus aliquid est: et propter hoc acceptum est vacuum propter quod acceptus est locus: et propter

Tex. co. 61.

enim motus qui est secundum locum et locum dicentibus esse aliquid preter corpora incidentia: et hijs qui vacuum) .i. dicentibus locum esse separatum a locatis: et ponentibus vacuum ponere motum localem propter ponderationem: causam autem motus opinantur esse vacuum: sicut in quo movetur: tum mobile: hoc autem erit quare locum quidem dicunt esse talem: et propter istam causam propter quam dicunt vacuum dicentes locum esse: quia apud illos idem est locus et vacuum.

Sed dubitatur si motus localis est propter vacuum et vacuum est propter motum localem: sequitur quod idem est causa et effectus respectu eiusdem in eodem genere cause. ¶ Respondetur negando consequentiam: cum enim dicitur vacuum aut locum esse propter motum localem ly propter dicit causam finalem: cum vero subiungitur quod motus localis est propter locum aut vacuum .i. est causa cognoscendi locum aut vacuum: quia non cognoscitur locus neque vacuum nisi propter motum localem. (Neque autem una.) Ista est secunda pars huius capituli in qua ex descriptione vacui solvit rationes antiquorum: ad primam cum dicebatur nisi vacuum sit non est possibilis motus: negatur consequentia: et tunc ad argumentum: si motus est: igitur illud quod movetur recipitur in pleno vel in vacuo: primo negatur consequentia: quia aliquid movetur motu alterationis quod tamen non recipitur in pleno nec in vacuo: quia non mutat situm: sed hoc Melissus ignoravit: quia non percepit nisi motum localem: secundo conceditur quod illud quod movetur localiter recipitur in pleno: non tamen propter hoc est possibilis penetratio corporum: quoniam unum corpus cedit alteri corpori .i. aqua vel aeri: si enim non cederet corpus corpori indubie esset penetratio corporum: modo ista corpora condensibilia et rarefactibilia cedunt corporibus subintrantibus: ideo non oportet ponere aliquod spatium separatum preter corpora recipientia et recepta: videmus enim quod si proiciatur lapis in aquam statim generantur circulationes aque ad denotandum quod una pars aque cedit lapidi: et iterum alia cedit illi: et sic ultra per certum spatium. Lege litteram. (Neque autem una necessitas est si motus est esse vacuum: omnino quidem igitur omnis motionis nequaquam vacuum est terminus aut locus: unde et Melissum latuit: altera rique contingit plenum absque eo quod recipiat in loco: aut in vacuo: sed neque secundum motum locum .i. neque propter motum localem oportet ponere vacuum: quia simul subingredi adinvicem contingit diversa corpora si nullum spatium separabile sit preter corpora mota. Et hoc manifestum est etiam in continuorum revolutionibus, idest circulationibus sicut in hijs que sunt humidorum. Et si arguitur ex isto quod proiecto lapide in aquam totum elementum aque movetur: et consequenter aer et ignis usque ad celum: quia semper una pars aliam pellit: negatur consequentia: et dicitur quod in tali motu est dare aliquid quod tantum pellit sic quod non condensatur nec rarefit: videlicet lapis et aliquid quod tantum condensatur sic quod non pellit: videlicet ultima pars terminans circulationes aqueas: et aliquid quod pellit et condensatur: videlicet quelibet pars signata inter lapidem et ultimam partem: si enim aqua non condensaretur neque rarefieret indubie una parte mota tota moveretur: sed quia est condensibilis et rarefactibilis una pars aliam pellit cum condensatione: et sicut continue remittuntur impulsiones: ita continue minoratur condensatio usque ad certum punctum ultra quem non vadit condensatio. (Contingit autem). Secunda ratio fuit ista: in condensatione partes corporis moventur versus centrum: et nulla pars aliam ingreditur ne sit penetratio corporum: igitur partes ille que moventur

Tex. co. 62.

Tex. co. 63.

versus centrum recipiuntur in vacuitatibus existentib⁹ intra illud corpus. ¶ Respondet philosophus negā do consequentiam di. ꝙ contingit condensationem fieri absq₃ presentia vacui: quoniam quedam partes corporis condensati dissoluuntur ⁊ exeunt a toto: in quarum locis recipiuntur alie partes ipsius corporis qđ condensatur: verbi gratia cum aqua comprimitur reuertitur in minorē quantitatem: quia partes a corpore commixto cū aqua dissoluūt̄ ⁊ exeūt: in quarū locis succedūt alie ptes aque: ⁊ hoc fit apparet in lana ⁊ lino atq₃ spōgia: sicut igit̄ quādo cōprimit̄ spōgia ptes aeris vel aque exeunt ⁊ ptes spōgie appropinquāt: ita dum cōprimit̄ aqua ptes aeris recedūt ⁊ ptes aq̄ succedunt. Lege litterā. (Cōtingit aūt densari nō in vacuum sed ꝓpter id ꝙ ea que insūt corpi cōdensato eiabūtur vt aqua collisa) .i. cōpressa aerē qui inest contingit exire ⁊ partes aque illius locum subintrare.

Notandum ẜm cōmētatorē cōmēto ꝙ possibile est ꝙ densitas accidit nō ꝓpter exitū ptiū: sed ex alteratione tātū qñ corpus maioris quantitatis transfertur in minorē quantitatem: duplex est condensatio ẜm Commentatorē .s. vera ⁊ apparens tantum: condensatio vera est mutatio corpis de maiori quātitate in minorē quātitatē absq₃ exitu alicui⁹ ab ipso: vt quādo aqua cōdēsatur post calefactionē: ⁊ talis cōdensatio nō fit p solū motū localē: sꝫ p alterationē: cōdensatio aūt tātū apparēs est ꝯstrictio ptiū alicui⁹ corpis p exitū alteri⁹ ab illo sicut est cōdēsatio spōgie: nō enī spōgia a q̄ exeūt ptes occupat minorē locū ꝙ̄ pri⁹ ẜm veritatē: qꝛ prius nō occupabat totū locū cū ptes exeūtes ptē loci occupauerint lꝫ appareat ꝙ occupet minorē locū ⁊ sit minoris q̄titatis ꝙ̄ ante: qđ tamē nō est verū: ⁊ talis cōdēsatio fit p solū motū localē (Et augmētari). Tertia rō fuit ista: augmētatio fit aduenīēte corpeo: aut igit̄ illud corporeū recipit̄ in pleno aut in vacuo: nō in pleno: qꝛ nō est possibilis penetratio corpoꝝ: igit̄ in vacuo. ¶ Respōdet phs ꝙ cōtingit aliqđ augeri p alterationē nullo extrinseco aduenīēte: vt cū aqua trāsmutatur in aerē auget̄ aqua per alterationē ⁊ nō p aliqđ extrinsecū corporeū aduenīēs. Lege litterā. (Et augmētari aliquid cōtingit nō solū igrediēte aliquo extrinseco corpeo: sꝫ ⁊ alteratiōe vt si aqua fiat aer.

Notandum ẜm cōmētatorē cōmēto .63. ꝙ istud tex. augmētum trāsumptiue: augmētū enī in rei veritate non est nisi in aīato. ¶ Intēdit cōmētator istā distinctionē ꝙ duplex est augmētatio .s. vera ⁊ trāsūptiua: augmētatio vera est maioratio corpis aīati p cōuersionē alimēti in maiores ptes ꝙ̄ est deꝑditū: augmētatio trāsūptiua est maioratio corpis inaīati p alterationē absq₃ acq̄sitiōe ptis de nouo: ⁊ sic augētur elemēta grauia qñ ex eis gñant̄ elemēta leuia. ¶ Cōsimilr̄ dicat̄ de diminutione ꝙ duplex est diminutio .s. vera ⁊ trāsūptiua: diminutio vā ē miōratio corpis aīati p maiorē resolutiōeꝫ ptiū ꝙ̄ fuit restauratio: diminutio trāsūptiua est minoratio corpis inaīati p alterationē absq₃ deꝑditiōe alicuius partis: ⁊ sic diminuūtur elemēta leuia: qñ ex illis debēt generari elemēta leuia. Et si prius talis diminutiō dicta est cōdensatio vera: nō tamē diminutio vera sicut maioratio elemētoꝝ p alterationē dicit̄ vera rarefactio: nō tamē vera augmētatio. ¶ Ex p̄dictis seq̄tur ꝙ sicē duplex est cōdēsatio .s. vera qñ ex aere fit aq̄ ⁊ apparēs tantū vt quādo ptes spongie aut lane constringuntur per solū motū localē: ita duplex est rarefactio: vꝫ vera quādo ex aqua fit aer ⁊ apparens tantuꝫ quādo ptes spōgie aut lane dilatātur per solū motum localē. Et sicut duplex est augmētatio .s. vera ⁊ trāsumptiua: ita duplex est diminutio: vꝫ vera ⁊ transūptiua: augmētatio ⁊ diminutio vera nō reperit̄ nisi in corpibus aīatis: augmētatio aūt ⁊ diminutio trāsūptiua inuenitur in corpibus inaīatis p alterationē eo modo quo dictū est. (Oīno āt). Quarta rō erat de vase pleno cineribus tātū recipiēte de aqua quātū sine illis ꝙ̄ Aristo. nō soluit sed īducit difficultatē vna cū rōne tertia tāgēte verā augmētationē: ponēdo enī vacuū ibi bitum corpibus: sequit̄ ꝙ vera augmētatio fit nullo corporeo aduenīēte aut ꝙ duo corpa seinuicē penetrant: aut ꝙ nō cuiuslibꝫ qđ auget̄ quelibet ps auget̄: ⁊ ꝙ sequatur alterū istoꝝ arguit̄ querēdo vtrū vera augmētatio fiat aliquo corpeo aduenīente aut nullo: si nullo habet̄ primū incōueniēs: si aliquo corpeo: aut igit̄ recipitur in aliqua pte aut in nulla: si in aliqua pte duo corpa seinuicē penetrāt et hētur scḋꝫ incōueniēs: si aūt nō recipitur in aliqua pte: sequit̄ ꝙ nō cuiuslibet qđ augetur quelibet ps auget̄: imo nulla ps auget̄: qđ ē tertium incōueniēs. ¶ Cōsimilr̄ arguat̄ de cinerib⁹ vtrū aqua recipit̄ in aliq̄ pte cineꝝ aut in nulla: si in aliqua pte: igitur est penetratio corpoꝝ: si in nulla: igitur totū vas est vacuū: ⁊ nihil hꝫ de cinerib⁹: nō enī est ymaginabile tātā aquā ingredi illud vas nisi totū vas sit vacuum aut sit penetratio corpoꝝ. ¶ Dicit ergo phus ꝙ ista rō seipsaꝫ īpedit: dicit̄ enī aliqua rō seipsaꝫ īpedire qñ ita fit cōtra ꝓpriā opinionē: sicut cōtra alienaꝫ: ⁊ ita nō demonstrat hr̄ ratio vacuum esse: sed tantum petit solutionē cōmunis difficultatis facte tam cōtra ponentes vacuum ꝙ̄ cōtra non ponentes vacuum .s. quomodo fit vera augmētatio: vtrū aliquo corporeo aut nullo: ⁊ si aliquo corporeo vtrū recipiatur in aliqua parte aut in nulla: ⁊ si recipit̄ in aliqua pte vtrum per penetrationem vel sine penetratiōe: similiter de aqua recepta in cineribus vtrū recipiatur in aliqua parte aut in nulla: ⁊ quō in aliqua pte aut in nulla. Lege litteram. (Omnino aūt ⁊ que est de augmēto: ratio ⁊ in cinere diffuse aque ipsa seipsam īpedit: aut enim nō auget̄ qđ libet) .i. aliqua pars acti aut non corpore extrinsecus aduenīente: aut contingit duo corpora in eodem esse. Dubitationē igitur volūt cōem soluere: sed non demōstrant vacuum: quomodo aūt omne corpus necesse ē vacuum: sed demōstrant potius quomodo opꝫ totuꝫ corpus esse vacuum si penitus aliquid augetur ⁊ augetur p vacuū: eadem autem ⁊ in cinere ratio est. Tex. cō. 63.

Notandum ꝙ phus has rationes de augmēto ⁊ de cineribus hic non soluit: quia earum solutio spectat ad librum de generatione. In primo enim de generatione declaratur modus quo fit vera augmētatio: scilicꝫ per intus sumptionem alimenti conuersi in naturam aīati per maiores partes quam fit deperditum: ⁊ tunc ad argumentum dicitur quod alimentum non recipitur in vacuo: sed in pleno: quoniam in corpore viuente sunt quedam partes porose: ⁊ quedam non porose: partes porose sunt plene aere aut alio subtili corpe in quibus recipitur alimentum: neq₃ est penetratio corporum: quia illa corpora subtilia cedunt alimento ⁊ exeunt a corpore augmentabili. ¶ In secundo autem de generatione manifestatur modus alterationis generationis ⁊ corruptionis elementorum per primas

qualitates contrarias mediantibus quibus ex quolibet elemento potest alterum generari cu͂ omnia elementa habeant contrarietatem in duabus qualitatibꝰ primis: aut in vna: que quidem contrarietas ⁊ consequenter actio ⁊ reactio inuenitur in mixtis secundum predominia elementorum: quia igitur aqua est frigida ⁊ humida ⁊ cineres cum sint de natura terre sint frigidi ⁊ sicci agunt inuicem ⁊ patiuntur secundum humiditatem ⁊ siccitatem que inuicem contrariantur: ideo alique partes aque corrumpuntur a siccitate cinerum ⁊ alique partes cinerum corrumpu͂tur ab humiditate aque: ⁊ signu͂ adducit co͂mentator quoniam si comprimuntur cineres nunq͂ tanta aqua exibit quanta infusa est ⁊ postq͂ cineres desiccati fuerint non amplius replebunt vas. ecce quomodo vas non recipit tantum de aqua quanta est continentia cinerum cum alique partes aque corru͂pantur. non etiam illud vas est plenum cineribus tantum cum illis sit admixtus multus aer qui petit exitum in subintroitu aque. ¶ Ultimo epilogat philosophus circa responsiones ad rationes antiquorum. di. quod quidem igitur ⁊ ex quibus demonstrant vacuum soluere facile sit manifestum est.

Contra dicta

de vacuo solent fieri duo motiua quorum primum est de duobus lapidibus planis seinuicem co͂tingentibus absq͂ medio alterius corporis: quorum vnus incipit ab altero eleuari: ⁊ patet ꝙ imediate post hoc nihil erit in centro illorum lapidum quoniam immediate post hoc illi lapides non se tangent in centro cum vnus eorum erit ab alio eleuatus: neq͂ ibi erit aliquis aer supposito quod isti lapides sint in aere: quia motus non potest subito fieri. 6ᵒ phisicorum: igitur immediate post hoc in centro erit vacuum. ¶ Secu͂dum motiuum est ꝙ phyala plena aqua calidissima posita in aere frigido bene clausa ⁊ coopta sic ꝙ nullus aer possit ingredi: ⁊ patet ꝙ illa aqua infrigidabitur ⁊ condensabitur acquirendo minorem locum: igitur in aliq͂ parte phyale remanebit vacuum. ¶ Ad primum potest dici non admittendo positum: quia ait philosophꝰ secundo de anima ꝙ non est possibile duo corpora dura seinuicem imediate tangere in aere vl' in aqua: ⁊ hoc dixit philosophus: ne cogeretur concedere vacuum posse esse: aut motum indiuisibiliter fieri: tamen quia illud non implicat contradictionem admisso casu concedo quod aer immediate post hoc erit in centro illorum lapidum. nec est inco͂ueniens motum fieri subito loquendo large de motu vt se extendit ad omnem tra͂smutationem tam subiecti quam successiuam: non tamen est illud possibile de motu proprie dicto qui me͂suratur tempore: ideo proprietalis exitus de potentia ad actum dicitur mutatio ⁊ non motus. ¶ Consimiliter respo͂detur ad vnum argumentum ꝙ solet fieri ꝙ corpore quadrato posito in aqua cuius vna superficierum est equilibrata superficiei aque: quod quidem incipit descendere ⁊ simpliciter cooperari aqua: in quo casu arguitur ꝙ latera aque aut imediate post hoc erunt vnita vel diuisa: si diuisa habebitur vacuum. si vnita motus fiet subito: istud vltimum est co͂cedendum loquendo de motu large. ¶ Ad secundum co͂ceditur quod illa aqua infrigidabitur non tamen propter hoc co͂densabitur: nec est necessarium ꝙ ad omnem infrigidationem sequatur condensatio: quia cum ex terra generatur aqua continue magis infrigidatur materia: non tamen condensatur sed rarefit. ⁊ si in casu illo condensabitur aqua propter raritatem ⁊ maiorationem loci repugnantem nature illiꝰ necessario frangetur phyala vt subintraret aer ⁊ hoc a principio intrinseco ad declinandum vacuum ¶ Ex ista responsione soluitur difficultas de folle optime clauso per totum: cuius latera se immediate tangu͂t absq͂ alio corpore contento condensibili aut rarefactibili. dicendo ꝙ nulla potentia naturalis posset vna͂ partem ab altera eleuare: aut si eleuaret necessario fra͂geretur corium vt subintraret aer: quare ⁊c.

Quoniam Tex. co͂. 64. autem no͂ est vacuum Istud est tertium capitulum huius secundi tractatus in quo philosophꝰ destruit vacuu͂ postq͂ soluit ad rationes antiquoru͂ dupliciter peccauerunt antiqui primo quia nesciuerunt quid importatur nomine vacui. secundo quia co͂cesserunt vacuum esse: ppterea philosophus reprobatis descriptionibus vacui datis per antiquos assignans veram descriptionem vacui reprobat vacuum esse in quo etiam peccauerunt. Ideo diuiditur istud capitulum in tres partes in quarum qualibet probat nullum vacuum esse q̄ꝺ sit dime͂sio separata a corporibꝰ naturalibus. Prima igitur pars ꝓbat nullum vacuum separatum esse rationibus sumptis ex parte motus ⁊ quietis. Secu͂da rationibus sumptis ex parte velocitatis ⁊ tarditatis in motu ibi. (Amplius aute͂ ⁊ ex his. Tertia ꝓbat idem rationibus sumptis ex parte naturalitatis vacui ibi: (⁊ per se autem considerantibus. ¶ In prima parte philosophus ponit quattuor co͂clusiones quarum prima est ista. vacuum no͂ est causa finalis motus s'm locum. Secunda co͂clusio. vacuu͂ non est dimensio separata receptiua corporis. ibi (⁊ q͂ modo lazerit) Tertia ꝯclusio. si vacuu͂ est tollitur ois motus localis ibi (accidit aut. Quarta co͂clusio ipossibile est vacuum ee͂ ꝙ sit spaciu͂ ibi (deinde quonia͂ omnis motus.) Prima co͂clusio arguitur dupliciter ⁊ primo sic. diuersorum corporum naturalium diuersi su͂t motus locales naturales vt ignis motus sursum ⁊ terre motus deorsum: igitur isti motus habent diuersas causas finales. patet consequentia: quia diuersorum secundum speciem non potest esse eadem causa finalis proxima ⁊ immediata: si enim motus sursum ⁊ deorsum eadem esset causa finalis proxima non esset ratio quare magis ignis quam terra moueretur sursum: ⁊ quare magis terra quam ignis moueretur deorsum: sed in vacuo non sunt diuerse nature per quarum vnam possit esse vnus motus ⁊ per aliam motus contrarius cum separetur ab omni virtute naturali: igitur vacuum non est causa finalis motus secundum locum: cuius opposi͂tu͂ dixerunt antiqui. l. e. lit. (Quoniam autem non est vacuum sic diuisum) idest separatum (sicut quidam dicu͂t dicemus iterum. Si enim est vniuscuiusq͂ loci mutatio aliqua simplicium corporum natura vt ignis quidem sursum terre autem deorsum ⁊ ad medium quod est ce͂trum mundi) manifestum est quod non vacuum erit causa loci mutationis ⁊ consequenter non est causa alterius motus (cuius igitur) motus causa erit vacuum

videtur autem esse motus secundum locum: huius autem causa non est) vt est probatum: igitur nec alterius motus erit causa vacuum.

Notandum primo ſm cōmentatorē cōmento. 64. ꝙ Aristot. (in primis sermonibus declarauit ꝙ vacuū non est cā formalis motus: ⁊ in hoc sermone declarauit ꝙ nō est cā finalis) dupliciter antiqui ponebāt vacuū propter motum: primo vt esset de ratione formali motus sic ꝙ non posset fieri motus absq; vacuo. Secundo vt esset cā finalis motus: sic ꝙ corpora mobilia mouerentur ad vacuum tanꝙ ad finem nālez. primum est superius reprobatū rñdendo ad rōnes antiquorum vbi ostensum est motum alterationis fieri absq; vacuo ⁊ motū localem ⁊ motum rarefactionis ⁊ ꝯdensationis ⁊ motum augmentatiōis ⁊ diminutiōis. Secundū autem hic reprobatur ostendendo vacuū non esse cām finalem motus ex quo est eiusdem nature per totū ⁊ corpora simplicia cum suis motib⁹ sunt diuersaꝝ naturaꝝ. Si enim vacuū esset causa finalis motus ad ꝗcunq; partem vacui corpus nāle moueretur semper cōsequeretur finem propter quem moueretur ex quo vacuum esset eiusdem nature per totum.

Secundo notandū ſm Cōmen. ꝙ (Alexander exponit hunc locum: ita ꝙ si nā sit cā translationis corpoꝝ naturalium vacuum nō est causa translationis: ⁊ cum nō fuerit causa alterius non erit ens oīno.) Expositio Alexandri fuit ista ꝙ Aristo. per cām intelligit causam effectiuā sic ꝙ vacuum non est causa effectiua motus localis: sed natura corporis mobilis: ita ꝙ natura ignis est cā mot⁹ sursum ⁊ natura terre est cā motus deorsum: ⁊ si vacuū non est causa effectiua motus non est ꝯsequēter aliqua alia causa motus .s. finalis formalis vel materialis: ⁊ per cōsequens non est. pꝫ cōsequentia: q2 non ponunt antiqui vacuum: nisi vt sit causa.

Tertio notandū ſm cōmentatorem eodem cōmento ꝙ (ista ꝯdictio est propria ponentibus vacuum: q2 est cā agens translationis ad superius non ponentibus ipsum esse cām materialem translationis.) Intendit cōmentator ꝙ implicat ꝯdictionem corpora naturalia diuersis motibus naturalibus moueri ſm speciem ⁊ vacuum esse cām effectiuā omnium illorum motuum: sed non implicat contradictionem corpora naturalia sic moueri ⁊ vacuū esse cāz materialez illorū motuum. ℂ Primum patet q2m iam medium mundi non potest esse cā omnium motuū localium naturalium: nec etiam cōcauū lune: ⁊ hoc ideo quia medium mundi est eiusdem rationis ⁊ concauuz lune est idem ſm speciē: sed si vacuū eēt ipsum esset eiusdem rationis in omnibus suis partibus: igitur nō posset esse causa effectiua diuersoꝝ motuum ſm speciez: implicat igitur diuersos esse motus ſm speciem ⁊ vacuuz esse causam effectiuam illoꝝ. ℂ Secundū etiam declaratur: nam ponentes vacuum esse causam materialem motus localis non ponunt vacuū esse causam nisi per ꝙ adaptatur motus siue causam receptiuā mot⁹ ⁊ mobilis moti in ipso vacuo cum quo stat pluralitas motuum diuersorum in specie: sicut iam materia prima est eiusdem rationis per totum: ⁊ tamen in diuersis partibus habet formas diuersarum rationum.

Quarto notandū ſm cōmentatorem eodem cōmento ꝙ (apparet ex hoc sermone bene ꝙ vacuum nō est locus: q2m si vacuum esset locus in quo non erat corpus: ⁊ transferret̄ ad ipsum corpus essent in eo superius ⁊ inferi⁹: sed in eo nō sunt superius ⁊ inferius: igitur non est locus: ⁊ cum nō fuerit locus non erit ens: quoniam in diffinitione eius dicitur quod est locus) arguit cōmentator sic. vacuuz non est locus: igitur non est ens. patet cōsequētia: quia locus ponitur in diffinitione vacui: antecedēs pbatur: nam si vacuum esset locus in eo mouerent̄ diuersa corpora motibus diuersis tam secūdum speciem ꝙ contrarijs ⁊ per consequens in eo essent inferius ⁊ superi⁹ quod est falsum cum sit eiusdem rationis per totum. ℂ Sed dubitatur quia dato per imaginationem qḋ intra concauum lune nihil esset nisi vacuum: adhuc in eo assignaretur superius ⁊ inferius: nam illa pars vacui esset superius que esset iuxta concauum lune: ⁊ illa esset inferius que esset prope centrum mundi. ℂ Respondetur ꝙ inferius ⁊ superius possunt dicere tantū situm mundi: ⁊ sic in vacuo esset superius ⁊ iferius: aut situm mundi vna cum virtute preseruatiua corporum naturalium: ⁊ sic non esset in vacuo sursum ⁊ deorsum ſm quem modum loquūtur philosophus ⁊ cōmentator de superiori ⁊ inferiori in vacuo ⁊ non alio modo ℂ Ex predictis sequitur ꝙ vacuum esse causam finalem formalem aut effectiuam vna cum diuersitate motuum secundū speciem implicat cōtradictionem non tamen implicat cōtradictionem ipsum esse causam materialem motus: vt dictum est: tamen impossibile est vacuum esse aliquo modo vt ex sequentibus rationibus apparebit ꝓpterea bene dicit philosophus in littera ꝙ postꝙ supra probauit vacuum non esse. videlicet causam formalē: iterum probabitur illud non esse causam finalem ⁊ cōsequenter illud nullo modo esse. ℂ Amplius sicut.) Secundo arguitur ad eandem conclusionem sic. dato quod vacuum sit causa finalis motuum naturalium localium: sequitur vnuz istorum: aut quod nullum corpus naturale positum in vacuo mouebitur aut quod aliquid simul mouebitur motibus contrarijs. vtrunq; est inconueniens antiquis ⁊ probatur alterum illorum sequi: nam posito corpe naturali in vacuo queritur vtrum mouetur ad aliquam partem vel ad nullam: si ad nullā: igitur non mouetur: qḋ est primum incōueniens. si ad aliquam: ⁊ cum non sit ratio quare plus ad vnam partem mouetur quam ad aliā igitur mouetur ad quālibet partem vacui ⁊ per consequens mouetur motibus contrarijs: qḋ fuit secūdū inconueniens. Te. lit. (Amplius sicut aliquod velut loc⁹ priuatum corpore cum sit vacuum) vt patet ex diffinitione vacui: (quomodo mouebitur positum in ipo corpus) aut igitur motibus contrarijs aut nō mouebitur (non enim iam in omne) .i. non mouebitur ad quālibet partem: igitur ad nullam. ℂ Istam rationem applicat philosophus ad locum. di. quod eadem est ratio de loco ⁊ de vacuo: si enim locus ponatur dimensio separata a corporibus naturalibus tūc corpus positum in loco: aut non mouebitur omnino neq; sursuz neq; deorsum: aut mouebitur simul sursum ⁊ deorsuz ⁊ ita simul mouebitur motibus contrarijs: quia non est ratio quod moueatur ad vnam partem ⁊ non ad aliam cum in dimēsiōe separata nulla sit specifica partium diuersitas. Te. lit. (Eadem autem ratio) facta contra vacuum sit (Et ad locum esse opinantes separatuz inquit fertur quod fertur quō .n. mouebit̄ positūz) corpus in eo: (aut manebit) sp sine motu: aut mouebitur (⁊ desursū ⁊ deorsū) sit motib⁹ ꝯrijs (⁊ ĩ vacuo cōsi

Tex. cō. 65.

eadem rõe inerit vacuum .n. locum faciunt esse dicto.

Notandum ꝙ ista ratio differt a p̄ma p̄mo quia in p̄ma ratione accipitur vacuum tantū vt habet ratiõem finis in hac vero secunda ratione vt habet rationem finis ⁊ medij. Secũdo quia in p̄ma ratione comparatur vacuum ad diuersa mobilia. in hac vero secũda comparatur vacuū ad idem mobile propterea dicit cõmentator hic cõmento. 65. ꝙ in p̄ma ratione accipitur vacuum vt non habet cõuenientiam cum re mota: in hac vero vt habet cõuenientiam sicut locatum cũ suo loco. ⁊ intendit inquit cõmentator philosophus hanc diuisionē si vacuum esset corpus positum in eo aut vbiqꝫ quiesceret: ꝙ nõ est dicendum: aut moueretur motibus contrarijs: qđ ẽ impossibile: aut diuideretur ad diuersas ꝑtes vacui: cuius oppositum experimur. duas partes diuisionis inq̄t cõmentator posuit Aristo. tertiã aũt non posuit: q2 sequit̃ ex dictis. vñ q2 partes vacui sunt eiusdem rõnis non apparet ꝑ quid moueretur vna pars corporis n̄ālis ad vnam ꝑtem vacui ⁊ alia ad aliam. ¶ Ex predictis infert cõmentator duo incõuenientia ꝯ ponentes tam vacuum ꝙ̃ locum esse dimensionẽ separatã. p̄mũ incõueniens ꝙ cum ipsi interrogant de cã ꝑ ꝙ̃ quedam corpora mouẽtur in vno loco ⁊ q̄escunt in alio non p̄nt dare cãm: dimensiones eniꝫ q̄ abstrahunt a materia inquit ipse non habebũt potentiam nedum vt habeant potentiam nõ cõsimilem: ita ꝙ faciant quietem in aliquo motũ ⁊ motum in alio. ¶ Secũdum incõueniens ꝙ q̄ñ interrogãtur de differentijs q̄bus locus diuidit̃ in superius ⁊ inferius non possunt dare aliqđ ex dimensionibus cũ ille sint separate a m̄ã ⁊ ab omni virtute n̄āli: ⁊ totum hoc est cõtrariũ ei: qđ accidit dicentibus locum esse vltimũ continẽtis: q̄ñ cum huius modi locus ꝯiungatur materie naturali hꝫ in se virtutẽ ꝓpter ꝙ̃ mouent̃ ad ip̄m corpora

Tex. co. 65. n̄ālia. ¶ Et q̄ño iam erit. Secũda ꝯclo vacuum non est dimensio separata receptiua corpꝭ ꝓbat̃ dupliciť ⁊ p° sic: si vacuũ est dimẽsio sepata receptiua corporis: igitur si corpus ponat̃ in vacuo aut in loco: qđ idẽ est quelibet ꝑs corpꝭ erit per se in loco sicut ⁊ totũ corp° ꝯñs falsũ: q2 lꝫ pars separata a toto sit per se in loco: non tñ ꝑs ꝯiuncta: lꝫ sit ꝑ se in toto. ꝑs ergo ꝯiuncta est per se in toto ⁊ ꝑ accñs in loco: sed ꝯñs arguit̃: nam si corpus recipit̃ in vacuo aut in loco sepato dimensiue: igitur sicut totus locus penetrat totũ corpus: ita medietas loci medietatẽ corpꝭ: ⁊ tertia ꝑs loci tertiã ꝑtẽ corporis: ⁊ sic in infinitũ: igitur nõ est rõ ꝑ ꝙ̃ totũ corp° ẽ per se in loco q̄n eadem rõne q̄libet ꝑs corpꝭ sit etiaꝫ ꝑ se in loco. Le. lit. (Et q̄ño iam erit corp° in loco aut in vacuo: nõ .n. accidit) ꝑtem eẽ in loco (cũ totũ positũ sit sicut in sepato loco ⁊ sufferẽte), .i. recipiẽte (corpe: ꝑs .n. nisi seorsum ponat̃ non erit in loco: sed in toto ꝑ se (Amplius) Scđo arguit̃ sic: locus nõ ẽ dimẽsio separata receptiua corpꝭ: igitur nec vacuũ ꝓꝫ ꝯñs: q2 idem est locus ⁊ vacuũ per diffinitionẽ vacui: añs aũt est ꝓbatum tractatu p° vbi est oñsum non solum incõueniens adductũ in p̄ña rõne: sed ẽt aliud maius. vꝫ ꝙ est possibilis penetratio corpoꝝ p̄dicamẽti q̄titatis: ⁊ ꝙ duo puncta sunt imediata: ⁊ due linee ⁊ due suꝑficies ĩ eodem corpe: ⁊ ꝙ punct̃ est locus ac linee ⁊ superficiei que oĩa sunt falsa. Le. lit. (Amplius si non est locus dimensio separata neqꝫ vacuum erit dimensio separa-

Tex. co. 66. ta. ¶ Accidit autem) Tertia ꝯclusio: si vacuũ est tollit̃ omnis motus localis. ꝓbatur: vacuũ non habet differentiam in suis partibus sed est eiusdeꝫ rationis in toto ⁊ in qualibet parte: igitur corpus positũ in vacuo non habet maiorem conuenientiam cum vna parte vacui ꝙ̃ cum alia: nec vna pars vacui magis habet virtutem attractiuam ꝙ̃ alia: ergo non est aliqua ratio quare corpus positum in vacuo magis moueatur ad vnã partem ꝙ̃ ad aliaꝫ: sed nõ potest simul moueri ad omnem partem: igitur corpus positum in vacuo necessario quiescit in illo ⁊ per consequens posito vacuo necessario tollitur omnis motus localis: qđ erat probãdum: non ergo ꝓpter motum localem debet poni vacuum vt dixerunt antiqui. ¶ Ista ratio cõfirmatur ex similitudine quorundam. di. terram ideo quiescere in medio mundi: quia equaliter trahitur a circumferentia celi ex omni parte: non enim apparet quare magis ad vnam partem celi ꝙ̃ ad aliaꝫ debeat moueri: igitur per idem habent ponere ꝙ corpus vbicũqꝫ ponatur in vacuo debet quiescere cum non magis ad vnam partem ꝙ̃ ad aliam debeat moueri ex quo nulla pars magis quam alia habet virtutem attractiuaꝫ corporis. Et ita apparet ꝙ isti ponentes vacuum non poterãt ponere motum ⁊ ponentes motum necessario habebant negare vacuum: ideo manifestam cõtradictionem implicabant dicentes: vacuum esse ꝓpter motum localem. Le. lit. (Accidit autem dicentibus esse vacuum tanq̄ necessarium: si quidem erit motus contrarium magis esse: si aliquis intendat non contingere moueri nihil: si sit vacuum: sicut enim propter similitudinem dicentes terraꝫ quiescere sic ⁊ in vacuo necesse est quiescere: nõ enĩ quo magis ⁊ minus mouebitur corpus positum in eo potest apparere (secundum enim ꝙ vacuum est nõ habet differentiam.)

Notanduꝫ ſm cõmentatorem cõmento. 66. ꝙ Aristo. (non intẽdebat verificare sermonem eorum de terra: sed intendebat ꝙ cum fuerit positum in cõtinente potentia attractiua continget: vt res posita quiescat in medio.) Exemplum ergo philosophus adductũ de terra. vꝫ ꝙ ipsa quiescit in medio mundi ꝓpter equalem ⁊ vniformeꝫ attractum celi non est verum: q2 non quiescit in medio mundi ꝓpter illam causam sed ꝓpter grauitatem summam aliter quiesceret violẽter: vbi tamen in concauo orbis lune poneremus virtutem attractiuaꝫ terre ⁊ in ipsa terra non poneremus naturalẽ inclinationẽ ad esse in medio mundi deberemus assignare causam q̄etis terre in medio esse attractum equalem ⁊ vniformeꝫ celi. ¶ Intelligendum ꝙ terrã quiescere in medio ꝓpter attractũ celi intelligitur dupliciter. s. positiue ⁊ negatiue: positiue quidem sic ꝙ in celo sit virtus attractiua terre sicut in magnete est virtus attractiua ferri: negatiue autem sic ꝙ in celo non est aliqua virtus attractiua terre ꝓpterea quiescit terra: q2 non est ratio quare plus ad vnã parteꝫ ꝙ̃ ad aliam moueri debeat: ⁊ isto modo est intelligendũ cum dicitur corpus positum in vacuo quiescere: quia eq̄liter attrahitur a vacuo non quod in vacuo sit virtus attractiua corporis: sed quia in vacuo non est differentia neqꝫ virtus propter ꝙ̃ ad aliq̄ partem vacui debeat moueri corpus.

Contra predicta arguitur probando ꝙ posito vacuo non tolleretur motus localis ⁊ p̄mo sic: tractus corporum naturalium a locis naturalibus fit a vacuo: igitur ⁊c. antecedens patet ex cõmuni modo loquẽdi: illud tñ sic arguitur: q2 si nõ q̄rit̃ a quo fit ille

motus utrum ab intrinseco vel ab extrinseco nõ ab intrinseco: quia non videtur q aq debeat moveri sursum ab intrinseco et ignis deorsum: qr cuilibet corpori simplici inest tantum unus motus simplex per Aristo. primo ce. non etiam ab extrinseco quoniam talis motus esset violentus cum sit motus tractus ut colligit a philosopho. 7° phisicorum. ¶ Secũdo sic posito vacuo adhuc celum moveretur circulariter: et si ignis esset in medio mundi adhuc moveretur ad cõcauum lune: igit nõ tolleretur mot⁹ localis posito vacuo. Neqz ratio philosophi videtur tenere: quia per idem iam tolleret motus localis ex quo omnia loca sunt eiusdem rationis sicut et omnes superficies. ¶ Ad primum dicit Egidius q tractus corporum naturalium non fit ab intrinseco sed ab extrinseco: videlicet a virtute celi: sicut enim magnes attrahit ferrum ut sibi illud uniat: ita celuz habẽs virtutẽ regulatiuaz totius sphere elementorum et omnium partium eius attrahit corpora naturalia ne propter vacuum maneant dissuta. ¶ Ista responsio est difficilis quoniam cum celum sit agẽs mere naturale semper attraheret: idem enim inquantum idem semper est aptum natum facere idem ut habet a philosopho secũdo de generatione. deinde cum secũdum egidium null⁹ motus factus ab extrinseco sit naturalis: nisi agens extrinsecum conferat virtutem passo per q moveatur sed tur motum terre sursum esse violentum si fiat propter declinare vacuũ. patet consequentia quia non imprimitur terre aliqua virtus celi per quaz moveatur sursum: ideo enim motus lapidis sursum est violentus: quia fit ab agente non cõferente vim passo: motus autẽ vaporum sursum est naturalis: quia fit ab extrinseco conferẽte passo virtutem motiuam. ¶ Dicendum igitur aliter quod tractus corporum naturalium a suis locis naturalibus non fit a vacuo positiue: sed tantum negatiue idest talis motus fit ne cõtingat vacuum: unde motus tractus aliquando fit a tota specie ut quando magnes attrahit ferrum aliquando a calido ut quando sol attrahit vapores sursum: aliquando a vacuo tantum ut quando aqua movetur post aerem attractuz p anhelitum in fistula: aliquando a vacuo et calido simul: ut quando caro subingreditur ventosam accenso igne in stupa: tunc enim ignis calefacit aerez et posita ventosa supra carnem ignis ille cõstringitur et aer infrigidatur occupans minorem locum quã ante: ideo ne fit vacuũ fit attractio carnis una cum caliditate inducta inflante carnem seu tumefaciente. ¶ Est igitur dicendum ad secundum quod tractus qui dicitur fieri a vacuo fit ab intrinseco et est motus naturalis competens cuilibz corpori ad omnem differentiam positiõis: et cum dicit philosophus primo ce. quod cuilibet corpori simplici inest tantum unus motus simplex illõ est intelligendũ p se primo et a natura speciei: sed per se non primo et a natura generis cuilibet corpori simplici omnes mot⁹ possunt competere considerantur enim corpora simplicia in eo quod sunt elementa determinate speciei: et sic illis non competit nisi unus motus: considerãtur etiam ut sunt corpora naturalia: et sic illis competũt omnes motus indifferenter naturaliter ab intrinseco ad tollendũ vacuum. ¶ Ad secundum dicitur quod si celum poneretur in vacuo ipsum non moveretur: et dato quod infra celum non esset nisi vacuum separatuz ad intellectũ antiquorum celum circulariter moveretur non quidez in vacuo: sed supra vacuum: si etiam ignis nullum haberet locum preter vacuum separatum ignis nunquã moveretur in illo. q autem in casu illo moveatur a centro mundi ad concauum lune: hoc est quia concauum lune est suus locus naturalis et non vacuum separatũ occupans totam spheram elementorum. ¶ Et cũ dicitur q per idem iam tollitur omnis motus localis: negatur: et licet omnes superficies sint eiusdem ratiõis nõ tamen omnia loca ut supra ostensum est etiaz: quãuis omnis locus sit superficies tamen superficies est species specialissima predicamenti quãtitatis et locus est gen⁹ predicamenti relationis propter respectum quem superaddũ superficiei sub quo genere cõtinentur loca diversarum rationum. videlicet locus terre locus ignis et sic de aliis elementis. ¶ Deinde quoniam omnis mot⁹) Tex. cõ. 67
quarta conclusio. impossibile est vacuum esse quod sit spacium separatum. pro demonstratione huius conclusionis Aristo. premittit istam suppositionem. si motus violentus est necesse est motum naturalem esse. probatur omnis motus est naturalis aut violẽtus: sz posterior est motus violentus q motus naturalis: igitur si motus violẽtus est necesse est motũ naturalem esse. patet cõsequentia: qr non reperitur posterius simpliciter absqz priori. maior est euidens: quia illa divisio datur per immediata cum non detur motus qui nõ sit naturalis aut violentus: minor autem declaratur: nam si alicui corpori potest inesse motus violentus eidez potest inesse motus naturalis et non econtra: quia celo inest motus naturalis et non potest illi inesse motus violentus: igitur prior est motus naturalis quã violẽtus. patet consequentia: quia prius est illud a quo non convertitur subsistendi consequentia: ut est declaratum in postpredicamentis et quinto metaphisice capitulo de priori. si igitur motus naturalis est prior motu violẽto necesse est motum violentum motu naturali esse posteriorem. Ex quibus infert philosophus q si nulli corpori phisico inest motus sm naturam nulli corpori phisico inest aliquis alius motus. patet quia ordie nature prius est motus secundum naturam q aliquis alius motus: sed remoto priori removetur posteri⁹: igitur si nõ est motus sm naturam non est aliquis alius motus in corporib⁹ nãlibus. Le. lit. (Deinde qm ois motus aut violentus aut sm nãm est: necesse ãt est: si qdẽ sit violẽtus esse: et cum qui est secundũ naturã violẽtus qdem enim) qui extra naturam posterior est eo qui est secundum naturam: quare si non secundum naturaz est unicuiqz phisicorum corporum motus: neqz aliorum erit motuum neqz unus.

Notandum secundum commentatorem cõmento. 67. q per istam suppositionem declarat philosophus vacuum non esse (et prima suarum propositionum est q omnis motus aut naturalis aut violentus: idest extra naturam et est manifesta per se: secunda autez q omne habens motum extra naturam habet motum naturalem ista etiam est manifesta per se: quod enim est extra naturam non intelligitur nisi in respectu eius quod nõ est extra naturam quoniam dispositio in hoc est sicut dispositio in habitu et privatione: quoniam habitus prior est privatione in re que caret habitu et hec propositio ut mihi videtur non conceditur ab Auicena et est fatuitas in illo: et cum posuit has duas propositiones conclusit quod illud quod movetur in vacuo necessario movetur motu naturali.) ¶ Prima ppositio cõmenti est ista: hec propositio omnis motus aut est naturalis aut extra naturam est per se manifesta: patet qr

fundatur in primo principio de quolibet esse vel non esse: quelibet enim disiunctiua facta ex partibus contradictoriis: et quelibet cathegorica de predicato disiuncto terminorum contradictorio que dicitur per se nota: vt tu es homo vel tu non es homo: tu es lignum aut non lignum ex eo quia fundatur in primo principio quod est propositio per se manifesta: sed ista propositio omnis motus aut est secundum naturam: aut non est secundum naturam est propositio disiunctiua facta ex partibus oppositis: igitur est propositio per se nota. ¶ Secunda propositio commenti est ista: hec propositio omne habens motum extra naturam est aptum natum habere motum secundum naturam est propositio per se manifesta. patet quoniam motus secundum naturam est sicut habitus et motus extra naturam sicut priuatio cum non cognoscatur motus extra naturam nisi per respectum ad motum secundum naturam: sed habitus prior est priuatione etiam in ea re que caret habitu: igitur si in aliquo est motus extra naturam in eo est aptitudo ad motum secundum naturam. ¶ Tertia propositio commenti est ista. hec propositio habitus est prior priuatione non est concessa ab Auicenna et est fatuitas in illo imaginabatur enim Auicenna quod in materia prima prius est priuatio forme quam forma generanda et in quolibet generabili et corruptibili non esse precedit esse: igitur priuatio est prior habitu: sed fuit fatuitas in Auicenna inquit commentator quoniam priuatio diffinitur per habitum: constat autem partes diffinitionis precedere diffinitum: igitur habitus est prior priuatione. ¶ Quarta propositio commenti est ista: si aliquid mouetur in vacuo illud necessario mouetur motu naturali: ista propositio patet: quia ex his duabus propositionibus. omnis motus est naturalis aut violentus: omne motum extra naturam est aptum natum moueri secundum naturam concludit philosophus omne motum in vacuo necessario moueri motu naturali: quoniam si non detur: igitur quod aliquid moueatur in vacuo et non motu naturali: et arguitur sic omnis motus est naturalis aut violentus per primam: sed istud mobile quod mouetur in vacuo non mouetur motu naturali: igitur mouetur motu violento: tunc sic. omne motum motu violento est aptum natum moueri motu naturali per secundam propositionem: sed hoc mouetur motu violento: igitur est aptum natum moueri motu naturali. s. in vacuo: sed iam mouetur sicut tunc moueretur ex quo in vacuo non est differentia specifica partium: igitur iam mouetur motu naturali.

Contra predicta dubitatur: et primo quod motus naturalis non est prior motu violento: quoniam nullum posterius inuenitur sine suo priori: sed motus violentus inuenitur sine motu naturali: igitur etc. maior patet inductiue: quoniam non inuenitur linea sine puncto: nec numerus sine vnitate: nec homo sine animali: et hoc ideo quia punctus est prior linea et vnitas numero: et animal est prius homine: minor autem est nota ad experientiam: quoniam in lapide moto violenter non reperitur motus naturalis. ¶ Secundo arguitur quod motus naturalis et motus violentus non opponuntur priuatiue: quia priuatiue opposita habent fieri circa idem per Aristo. in postpredicamentis. id enim quod est videns potest fieri cecum et id quod est cecum potest aut potuit esse videns: sed motus naturalis et motus violentus non sunt circa idem: quia aliquid mouetur naturaliter quod non potest nec potuit moueri violenter scilicet celum: igitur etc. ¶ Tertio arguitur quod motus violentus non cognoscitur per respectum ad motum naturalem: quia secundo de anima dicit philosophus quod motus est sensibile per se loquendo de motu locali non tantum naturali: sed etiam violento: quia stat visum cognoscere motum violentum nunquam cognoscendo motum naturalem. ¶ Quarto arguitur quod habitus non sit prior priuatione per rationem Auice. quoniam priuatio materie precedit habitum qui est forma generanda et generaliter non esse precedit esse in rei genitis sicut etiam potentia precedit actum iuxta determinationem commentatoris primo huius dicit. quod adueniente forma potentia corrumpitur. ¶ Ad primum dicitur quod non inuenitur motus violentus absque motu naturali. nec sequitur in lapide est motus violentus et non motus naturalis: igitur inuenitur motus violentus sine motu naturali: sed solum sequitur quod in aliquo inuenitur motus violentus in quo non inuenitur motus naturalis: necesse est enim motum naturalem esse. s. motum celi et contingens est motum violentum esse: adeo non potest inueniri motus violentus sine motu naturali. ¶ Et si arguitur sic. in quocunque reperitur linea in eodem reperitur punctus quia punctus est prior linea: et in quocunque reperitur numerus in eodem reperitur vnitas: quia vnitas est prior numero et in quocunque inuenitur homo in eodem inuenitur animal: quia animal est prius homine: igitur per idem in quocunque inuenitur motus violentus in eodem inuenitur motus naturalis: si motus naturalis est prior violento. ¶ Respondetur negando consequentiam propter equiuocationem prioritatis sumptam in antecedente et in consequente: quoniam punctus est prior linea: et vnitas numero et animal est prior homine prioritate intrinseca et diffinitiua: sed motus naturalis est prior motu violento prioritate extrinseca. videlicet originis et causalitatis: punctus enim est intrinsecus linee: et vnitas numero et animal est intrinsecum homini: motus autem naturalis est extrinsecus motui violento etc. ¶ Ad secundum concedo quod priuatiue opposita habent fieri circa idem non tamen in quocunque reperitur vnum illorum in eodem est reperibile alterum. vnde lumen et tenebra opponuntur priuatiue: et tamen in sole inuenitur lumen in quo non potest inueniri tenebra. similiter etiam motus et quies sunt opposita priuatiue: et tamen in aliquo inuenitur motus in quo non potest inueniri quies. videlicet in celo: et in aliquo inuenitur quies in quo non potest inueniri motus. s. in terra: sed sufficit quod in aliquo possit inueniri tam motus quam quies; et in aliquo possit inueniri tam lumen quam tenebra: ita in proposito non oportet quod in quocunque inuenitur motus naturalis in eodem possit inueniri motus violentus: sed sufficit quod in aliquo et hoc est verum tam de mixtis quam de elementis que aliquando mouentur naturaliter et aliquando violenter. ¶ Ad tertium dicitur quod sicut linea que est curua non cognoscitur per respectum ad lineam que est recta tamen linea vt est curua cognoscitur per respectum ad lineam: vt est recta secundum illud Aristo. primo de aia rectum est index sui et obliqui: ita motus qui est violentus non cognoscitur per respectum ad motum qui est naturalis tamen motus vt est violentus cognoscitur per respectum ad motum vt est naturalis: quia violentum dicitur respectum ad naturalem: sicut curuum ad rectum: nec est inconueniens duo inuicem habere oppositionem: quorum vtrumque dicat respectum ad

reliquum & non econtra: euruũ enim dicit respectũ ad rectum & non econtra: & violentum dicit respectum ad naturale: & non econtra: neq; hoc est inconueniens in relatiuis se habentibus per modum mensure & mensurati: vt colligitur de mente philosophi quinto metaphisice. ¶ Ad quartum dicitur secundum philosophum secundo de anima: & nono metaphisice quod licet in eadem potentia precedat actum & priuatio habitum & negatio affirmationem: tamen simpliciter loquendo actus precedit potentiam: & habitus priuationem & affirmatio negationem: prius est enim deus ꝙ materia prima & prius forma celi quam aliqua priuatio forme & prius esse quam nõ esse. ¶ Sed est difficultas in cõmento: quia dicit cõmentator quod habitus est prior priuatione in re que caret habitu: quod non est verum de materia prima carente habitu forme generande in qua priuatio precedit illum habitum: in ceco etiam nato non apparet ꝙ habitus precedat priuationem, cum nunquam in illo sit habitus videndi: quare &c. Dicendum quod cõmentator loquitur de prioritate habitus in eodem in quo est priuatio: non quidem in esse existẽti: sed aptibili: prius enim est aptitudo ad motum naturalem quam ad motum violentum: & hoc in eodem corpore naturali: prius etiam in eodem oculo siue videat siue non videat est aptitudo ad visionem quã ad cecitatem: & ita in materia prima prius est aptitudo ad formam generandam ꝙ sit priuatio isti⁹ forme. ¶ At

Tex. cõ. 67. vero motus.) Ista suppositione premissa Aristote. probat conclusionem videlicet ꝙ non est possibile vacuũ esse & hoc quattuor rationibus quarum prima est ista si vacuum est nullus motus naturalis est: sed aliquis motus naturalis est. igitur nullum vacuum est. patet cõsequentia cum minori ex suppositione: & maior arguitur omne quod mouetur motu naturali mouetur ĩ aliquo in quo est superius & inferius: sed in vacuo nõ est superius nec inferius: igitur si vacuum est nullus mot⁹ naturalis est. patet cõsequentia quia vacuum ponitur propter motum: vt dixerunt antiqui: prima pars antecedẽtis est nota de mobili motu recto: & secũdam partẽ philosophus dupliciter probat & primo sic illud ꝙ est infinitum non habet superius: nec inferius: sed vacuum est infinitum si ipsum sit: igitur vacuũ non habet superius nec inferius. patet cõsequentia cum maiori ex determinatione tertio huius: & minor arguitur: quoniam si vacuũ est ipsum necessario est corpus cum habeat tres dimẽsiones: igitur recipit in alio loco: & ille locus est dimẽsio separata secundum ponentes vacuum. igitur ẽ corpus & per consequens recipit in alio loco & ille in alio & sic in infinitum. igitur locus est infinitus: sed locus & vacuum sunt idem per antiquos. igitur vacuum est infinitum. ¶ Secũdo arguitur eadem secunda pars antecedentis: videlicet quod vacuum non habet inferius & superius. nam in vacuo non est diuersitas naturarum sed superius & inferius differunt naturaliter & sunt diuersarum naturarum: igitur in vacuo nõ sunt superius & inferius. tenet consequentia cum maiori ex eo: quia sicut illius quod est simpliciter nihil non est diuersitas naturarum sic illius ꝙ est priuatio nõ est diuersitas naturarum: sed vacuum est priuatio corporum naturaliũ igitur in vacuo non est diuersitas naturarum: minor autem declaratur: nam vna loci mutatio differt naturaliter ab alia vt motus sursum naturaliter differt a motu deorsum: sed diuersitas motuum est ex diuersitate terminorum vt videbitur quinto huius: igitur sursum & deorsum differunt naturaliter & sunt diuersarum naturarum. ¶ Ex quibus concludit philosophus quod antiqui ponentes vacuum necessario habent negare motum naturalem secundum locum: & si concedunt motũ naturalem secundum locum necessario habent negare vacuum. I. e. lit. (At vero motus natura) idest naturalis (quomodo erit in vacuo cum nec vna sit differentia secundum vacuum & infinitum) sit ipsum vacuum (secũdum quidem enim quod infinitum est nihil erit sursum neq; deorsum neq; medium: secundum autem quod vacuum est nil differens sursum & deorsum: sicut enim nullius) idest illius ꝙ nihil est (neq; vna est differentia sic & non entis) idest priuationis (vacuum autem cũ non sit aliquid & priuatio videtur) esse. (Et natura autem loci mutatio differens) idest vna loci mutatio est ab alia naturaliter differens (quare erunt que sunt natura differentia) idest ergo sursum & deorsum sunt naturaliter differentia (si igitur) vacuum est (non est natura nusꝙ nullius loci mutatio) idest null⁹ est motus naturalis secundum locum (aut si hoc est) videlicet motus naturalis secundum locum (non est vacuum).

Notandum secundum commentatorem cõmento. 67. quod (signum huius quod hic sunt vbi diuersa naturaliter est quoniam hic sunt motus diuersi naturaliter: causa enim in diuersitate motuum est diuersitas naturalis locorum & natura rerum motarum.) ¶ Prima propositio cõmenti est ista: diuersitas locorum naturalium arguitur ex necessitate motuum localium naturalium. vnde quia motus naturalis terre & motus naturalis ignis sunt diuersarum naturarum: ideo arguimus loca ad que sunt illi motus. videlicet sursum & deorsum esse diuersarum naturarum: & dicitur talis argumẽtatio a signo quia proceditur ab effectu ad causam: non quidẽ materialẽ formalẽ vel effectiuam sed tantum finalem: locus enim est causa finalis motus ad ipsum. ¶ Secunda propositio commenti est ista diuersitas motuũ naturalium arguitur ex diuersitate mobilium & locorum: vnde quia ignis & terra sunt mobilia diuersarum naturarum: ideo motus illorum sunt diuersarum naturarum: quia etiam loca ad que sunt illi motus sunt diuersarum naturarum: ideo illi motus sunt diuersarum naturarum: arguere diuersitatem motuum ex diuersitate mobilium est arguere a priori per causam effectiuam sed arguere diuersitatem motuum ex diuersitate locorum est arguere a posteriori per causam finalem.

Sed dubitatur primo: si enim ex diuersitate motuũ arguitur diuersitas locorum & econtra: igitur demonstratio circularis est possibilis contra determinationem Aristotelis primo posteriorum. ¶ Secundo si ex diuersitate mobilium arguitur diuersitas motuum: igitur motus ferri & lapidis deorsum non sunt eiusdem rationis: consequens contra philosophum primo ce. & patet consequentia: quia lapis & ferrum sunt diuersarum naturarum. ¶ Ad primum dicitur ꝙ non est impossibilis demonstratio circularis in diuersis generib⁹ demonstrationum. s. quia & quid nunc autem demonstrat diuersitas locorum ex diuersitate motuũ dẽmõstratiue quia. s. a posteriori per effectũ: demõstrat aũt diuersitas motuũ ex diuersitate locorum demõstratiõe propter quid. vel a priori per cãm. ¶ Ad secundum negatur consequentia: quia commentator loquitur de mobilibus motis non ad motũ aliorum corporum naturalium cuiusmodi sunt omnia ele-

menta ⁊ corpora celestia. mixta autem mouentur ad motum elementorum dominantium in ipsis vt determinat Aristo. primo ce. cuiusmodi sunt lapis ⁊ ferrum: ⁊ quia in eis dominatur terra: ideo illi motus sunt eiusdem rationis. ¶ Amplius nunc) secunda ratio ad eandez cõclusionem est ista. si vacuum est nullus motus violen-

Tex. co. 72 tus est: sed aliquis motus violẽtus est: igitur nullũ vacuum est. patet cõsequentia cum minori ex suppositiõe premissa: ⁊ maior declaratur: nã in vacuo non potest fieri motus violentus: igitur si vacuum est nullus motus violentus est. patet cõsequẽtia per aduersarios dicentes vacuum esse ꝑpter motum localem sic ꝙ nõ potest fieri aliquis motus localis naturalis aut violẽtus nisi fiat in vacuo: antecedens probatur: nam impossibile est aliquid moueri sine motore: sed ꝓiectum mouetur post separationem a manu ⁊ sagitta mouetur post separationem a corda: igitur quodlibet illorum ab aliquo motore mouetur: sed non a manu nec a corda: quia mouens ⁊ motum sunt simul: vt ꝓbatur. 7°. huius: igitur quodlibet illorum mouetur ab aere vt omnes cõcedunt: constat autem in vacuo nullum eẽ aerem: igitur nullus illorum motuũ potest fieri in vacuo. ¶ Et ꝙ omnes concedant motum ꝓiecti post separationem a manu ⁊ sagitte a corda fieri ab aere: manifestũ est quia omnes cõueniunt in hoc ꝙ causa motus ꝓiectiõis est aer: aut per antiperistasim. i. per successionem: ita ꝙ quãdo ꝓiectum vacuat locum suum succedit ei aer in eodem loco qui aer succedens mouet proiectum: ⁊ iterum succedit alius aer qui iterum mouet ꝓiectum: ⁊ sic ꝓcedendo donec quiescat: ⁊ hec fuit opinio platõis vt inquit hic cõmentator: aut per delationez sit ille motus: sic ꝙ aer est primo cõiunctus expellẽti qui aer motus ab expellente defert expulsum postꝙ expellens separatur a loco proiecti: ita ꝙ non est alius ⁊ alius aer pellẽs proiectum: sed idez aer expulsus a manu vel corda ac motus velociori motu ꝙ sit motus ꝓiecti: cõtinue mouet ꝓiectum donec quiescat. ¶ Ex predictis ergo patet ꝙ in vacuo non potest fieri motus violẽtus vel mot⁹ ꝓiectionis: nisi dicatur ꝙ aliquid vehitur in vacuo eo modo quo equitans transfertur super equũ: aut secundum ꝙ animal natat in aqua: aut sm̃ ꝙ volatile trãsfertur in aere: sed istud non poni potest: quia in vacuo non est aliquod vehens vel deferens. Le. lit. (Amplius nunc quedem proiecta mouentur proiectiuo non tangente). s. post separationem a proiciente (aut propter antiperistasim). i. per repercussionem ⁊ cõtra pulsionem succedentis in loco proiecti (sicut quidam dicunt: aut ex eo ꝙ pellit pulsus aer velociore motu ꝙ) sit (latio pulsi secundum ꝙ fertur in ꝓprium locum: in vacuo autem null⁹ horum contingit esse: neqꝫ erit ferri: sed aut ꝙ vehitur) idest in vacuo non erit aliquis motus: nisi forte portationis qui iterum eẽ non poterit cuz in vacuo nõ sit portans neqꝫ vehens.

Notandum sm̃ cõmentatorem commento. 72. ꝙ (expulsum non habet in se principium motus cum motus eius sit violentus purus: aer vero habet in se principium motus per potentiam leuitatis que est in aere per ꝙ innatus est cum aliquo motu adueniente moueri ad superius. s. quod causa in motu lapidis post separationem proicientis non est successio aeris sed translatio ipsius aeris ⁊ hec est sententia Aristo. vt declaratum est in libro ce. ⁊ vltimo istius libri.) ¶ Due sunt opiniones de causa motus proiecti post separationem a proiciente: quarum prima est platonis. di. quod motus proiecti fit ab aere succedente eo modo quo pellitur lignum ab aqua in proiectione lapidis in aquam: lapis enim proiectus in aquam causat vnam circulationem pellẽtem lignum: deinde causatur alia circulatio in loco in quo primo erat lignum iterum pellens lignum: ⁊ sic consequenter continue remissius ⁊ remissius vsqꝫ quo quiescit lignum: ita ꝙ motus ligni a principio vsqꝫ ad finez non est ab aliqua vna circulatione: sed a multis succedentibus in loco ligni. cõ similiter dicebat de lapide moto sursum: quod cum primo separatur lapis a manu ne fiat vacuũ succedit aer i loco lapidis: a quo recedit: qui aer pellit lapidẽ sursũ: ⁊ ne fiat vacuũ succedit ali⁹ aer: ⁊ iterum pellẽs lapidẽ sursũ remissi⁹ tñ ꝙ prim⁹ aer: ⁊ sic prius pellitur lapis ab alio ⁊ alio aere succedente: lz remissius ⁊ remissius vsqꝫ quo quiescit lapis: ⁊ istuz modum dicebat plato fieri per antiperistasim. idest per contrapulsionem succedentium corporum in loco proiecti.

¶ Secunda fuit opinio Aristotelis vt colligitur ex determinatione ipsi⁹ octauo phisicorũ ⁊ quarto ce. di. quod motus proiecti fit per pulsionem ⁊ delationem: ⁊ hec ab aere vno velocius moto quam sit motus proiecti ad locum proprium eo modo quo moueretur lapis a syphō velociter moto sursuz: a quo postea expelleretur extra. vbi dicit cõmẽtator quod motus lapidis est motus violentus purus: motus autem aeris pellẽtis seu defferentis lapidem est motus naturalis: quia motus lapidis fit tantum ab extrinseco nõ conferente vim passo: motus autem aeris fit primo ab extrinseco ⁊ ab intrinseco: scilicet quando coniungitur expellenti. ab extrinseco quidẽ: quia ab ipso expellẽte ⁊ ab intrinseco: videlicet a sua forma leuitatis: postquam autem separatur aer a proiciente non mouetur nisi ab intrinseco: ita quod aer non solum mouetur naturaliter deorsum: sed etiaz sursum: ⁊ ad omnem differentiam positionis in proprio elemento: ⁊ hec a forma sua secundum virtutem: aut impetum receptum a proiciente.

¶ Sed dubitatur si aer mouetur motu velociori ꝙ ꝓiectum tunc statim aer separabitur a ꝓiecto ⁊ per consequens non mouebit ꝓiectum: quia mouens ⁊ motum debent esse simul. ¶ Respondet Burleus ꝙ philosophus ⁊ cõmentator per velocius intelligũt fortius: vñ aer mouetur motu velociori ꝙ proiectum. i. motu fortiori. ¶ Egidius aũt dicit ꝙ motus aeris est velocior ꝙ motus ꝓiecti: nõ tamen separatur ab eo ⁊ dat duo exempla primũ est de lapide posito in circulo qui circulus si ꝓiciatur in altũ ⁊ fortiter vertatur lapis simul vertetur cum circulo ⁊ semp stabit in eadez pte circuli: quod ideo cõtingit: quia motus circuli ẽ velocior ꝙ sit motus lapidis deorsum: ideo ille motus ĩpedit motũ lapidis nõ permittẽs ipsum moueri deorsum: sed facit eũ moueri secundum motũ circuli. ¶ Secũdum exemplũ est de scutella plena aqua que si repente vertatur: ita ꝙ versio scutelle sit velocior ꝙ descensus aque deorsum per huius versionem aqua a scutella nõ caderet: ideo inquit ipse: quia motus aeris est velocior ꝙ sit mot⁹ ꝓiecti in ꝓpriũ locum ꝓpterea non permittit corpus proiectum cadere: sed pellit ipsum. ¶ Prima responsio est aliquantulum dubia: quoniam aer non separatur a lapide: neqꝫ lapis ab aere: ideo si non velocius mouetur aer quam lapis nec etiam fortius: si enim proiceretur sursum vas plenum aqua nemo diceret vas fortius moueri quam aqua. deinde si fortius mouetur aer quam lapis: aut igitur fortius mouetur aer sursum quam lapis deorsum: aut

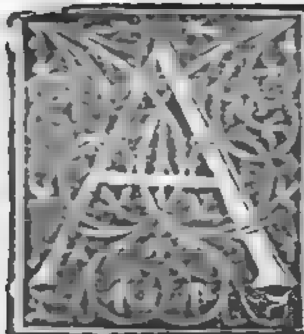
fortius mouetur aer sursum q̄ lapis sursum. primũ nõ potest dari: q2 tunc lapis simul moueret̃ sursum ⁊ deorsum. non ẽt ꝯm quia necessario aer separaret̃ a lapide. ¶ Secunda responsio solum declarat causam ꝓpter q̄ non descendit lapis positus in circulo: ⁊ aqua in scutella quoniam ꝓpter velocitatem motus vẽsionis vtrũq3 illorum habet ꝓhibens ne descendat: sed non declarat quomodo mouetur lapis sursum ab aere: vbi non est aliqua versio neq3 motus circularis aeris: sed tantum rectus iuxta imaginationem cõmentatoris in quo motu non apparet maior velocitas aeris quã ꝓiecti. ¶ Ideo dico ꝙ philosophus per motum velociorem aeris ⁊ motum tardiorem ꝓiecti intelligit aerem motũ per maiorem distantiam ⁊ proiectum per minorẽ: aut aerem habere maiorem potentiã ad motum sursum q̄ lapidem ad motum deorsum: aliquando enim potentia aeris motiua sursum est maior q̄ potentia lapidis motiua deorsum ⁊ tunc lapis mouetur sursum: aliquã do potentia aeris motiua sursum est tanta precise q̄ta est potentia lapidis motiua deorsum: ⁊ tunc non mouetur lapis sursum nec deorsum: quandoq3 vero potẽtia aeris motiua sursum est minor q̄ potentia lapidis motiua deorsum: ⁊ tunc lapis mouetur deorsum. hec tamen materia diffusius determinabitur octauo hui⁹.

Tex. cõ. 69. ¶ Amplius nullus. tertia ratio ad eãdem conclusionem est ista. si vacuum est nulla quies naturalis est: s3 aliqua quies naturalis est: igitur nullum vacuum est. patet consequentia cum minori: quia aliquis ẽ motus naturalis ex priori suppositiõe: igitur aliqua est quies naturalis: patet cõsequentia: quia omnis motus naturalis est ꝓpter quietem naturalem ⁊ maxime in motibus rectis verificatur illud: maior autem sic arguit̃: nullum corpus ꝙ mouetur si post suum motũ ponatur ĩ vacuo naturaliter quiesceret in illo: igitur si vacuum est nulla quies naturalis est: patet cõsequentia per aduersarios dicentes naturã ordinasse vacuum ꝓpter quietem sicut ꝓpter motum: antecedens arguitur corp⁹ naturale positum in vacuo: aut quiesceret naturaliter in q̄libet parte: aut in nulla: sed non quiesceret naturalit̃ in qualibet parte: igitur in nulla parte vacui naturaliter q̄esceret. patet consequentia cum secũda parte antecedẽtis: quia vnum corpus naturale non q̄scit nisi in vno loco naturali: prima pars antecedẽtis declaratur: quoniam nullum corpus naturale q̄scit naturaliter in aliquo loco nisi ꝓpter cõuenientiam q̄ hab3 in loco illo vt patuit: sed nullum corpus naturale h3 magis conuenientiam cum vna p̃te vacui q̄ cum alia: cũ3 omnes partes vacui sint eiusdem rationis: igitur quodlibet corp⁹ naturale positum in vacuo aut nãliter quiesceret in q̄libet p̃te aut in nulla. ¶ Et ex isto cõcludit ph̃s ꝙ corpus naturale positum in vacuo: aut quiescet in quacũq3 parte ponatur: aut mouebitur in infinitum: nisi per aliquod fortius ĩpediatur. istam cõsequentiam declarat cõmentator sic: nam aut quodlib3 vbi in vacuo est naturale illi corpori aut nullum cũ non sit ratio propter q̄ vnum sit naturale ⁊ nõ reliquũ. si quodlib3 fuerit naturale: tunc corpus naturale in quocũq3 vbi q̄escit naturaliter. si nullum fuerit naturale tunc a quolib3 mouebitur naturaliter: ⁊ ita vel semper quiescet vel semper mouebitur. L e. lit. Amplius) posito vacuo (nullus habebit dicere aliquid ꝓpter quid) .i. aliquã causa3 ꝓ quã illud ꝙ (mouetur stabit alicubi) .i. quiescet in aliq̄ parte vacui naturaliter post motum (quid enim magis hic quã ibi: quare aut quiescet) vbicunq3 ꝓponatur (aut in infinitum necesse est ferri: nisi aliquod impedierit maius.) ¶ Et notãter dicit philosophus: nisi aliquid impedierit maius quia quantũcunq3 corpus esset natum semper ferri aut moueri. si ei occurreret aliquod impedimentum maioris potẽtie q̄ illud sisteret motũ eius.

¶ Amplius autem nunc) quarta ratio ad predictam conclusionem est h. si vacuum est: nulla quies violẽta Tex. est: sed aliqua quies violenta est: igitur nullum vacuu3 cõ. 70. est. patet cõsequentia cum minori: quia motus violentus est ex premissa suppositiõe: igitur aliqua quies violenta est: cum motus violentus terminetur per quietẽ violentã vt manifestabitur quinto huius. sed maior arguitur. nullum corpus quiescit in vacuo violenter: igit̃ si vacuum est nulla quies violenta est. patet consequẽtia per antiquos ponentes vacuum ꝓpter quietem ta3 violentam q̄ naturalem sicut ꝓpter motu3 antecedẽs declaratur quoniã nullum corpus potest moueri violenter in vacuo: igitur nec potest quiescere violenter in vacuo. patet ꝯsequentia q2 motus violentus terminatur per quietem violentã. antecedens arguitur. nam iõ corpus dicitur violenter moueri: quia continens cedit illi ⁊ mouetur ad partem loci discõuenientem sibi: sed vacuum ꝙ est cõtinens ꝯm antiquos non cedit corpori naturali: neq3 illud corpus mouetur ad partem loci discõuenientem sibi cum omnes partes vacui sint eiusdem rationis ⁊ nulla dicat̃ disconuenire locato: igitur ĩ vacuo non potest aliquod corpus violenter moueri. ¶ Ex predictis philosophus ꝯcludit ꝙ in vacuo nõ potest esse aliqua quies naturalis aut violenta: q̄a omnis quies potest esse terminus mot⁹: sed in vacuo nullus motus potest terminari per quietem: quia cum omnes partes vacui sint eiusdem rationis aut quelibet habet cõuenientiam cũ corpore posito in eo: aut disconueniẽtiã. si cõueniẽtiã ⁊ cũ non sit ratio: quare illud corp⁹ mouetur ad vnã partem vacui quin moueat̃ ad aliam igitur semper cum est motũ ad vnam partem mouetur ad aliam. si autem quelibet pars vacui habet discõuenientiam cum corpore posito in eo: igitur a qualibet illarum partium recedit ⁊ per cõsequens semper mouet̃. L e. lit. Amplius autem nunc) quidem in vacuu3 ob id ꝙ cedit ferri videtur) construe sic. amplius autem illud videtur ferri violẽter in vacuum. i. incõtinens propter id ꝙ ipsum continens cedit ei ⁊ mouetur ad partem loci discõuenientem ei. (In vacuo autem vbiq3 similit̃ est huius). i. omnes partes sunt eiusdem rõnis neq3 ipsu3 vacuum cedit (quare vbiq3 ferretur) corpus positũ in vacuo: ideo nulla quies potest esse in vacuo.

Notandum ꝯm cõmentatorem commẽto. 70. ꝙ (plures motus apud expulsionem impellentis erũt in aliqua parte ⁊ non in alia propter diuersitatem partium in aptatione. s. quia mouetur ad partem que est magis apta.) Intendit cõmentator ostendere ꝙ vacuum esse destruit illa que sensibiliter apparent in motu violento. Experimur enim mobile motum violenter non semper moueri ad illam partem ad quam proicitur a mouente: vt patet de corpore subtilitate figure quod si proiciatur non mouetur directe in illam partem ad quam ꝓicitur: ⁊ hoc si proiectio fiat secundum latitudinem immo magis mouetur in partem sui accuminis: quia facilius accumini quam lateri cedit prohibens. posito autem vacuo illud nullibi cedit: aut vbiq3 equaliter cedit ideo proiectum semper moueretur versus partem proiectionis: quod est falsum: quare ⁊c̃.

Tex. com.

Mplius autē ex his. Ista ē secūda pars hui⁹ capituli in qua phs ꝓbat īpossibilitatē vacui rōnib⁹ sumptis ex pte velocitatis ꝛ tarditatis in motu. postq̄ in pria ꝓbauit idē rōnibus sumptis ex pte nāliatis ꝛ violētie mot⁹. Et facit duo qm̄ pmo premittit duas suppositiōes. scḋo exequitur de intento ibi. (Id ergo in quo est. a.) ¶ Prima igitur suppositio est ista: quod due sunt cause velocitatis ꝛ tarditatis in motu grauiū ꝛ leuium. s. diuersitas mediȷ in raritate ꝛ densitate ꝛ diuersitas mobil' in grauitate ꝛ leuitate: pꝫ nam velocius mouetur lapis in aere q̄ in aqua: quia aer est rarior ꝛ subtilior: aqua autem densior ꝛ spissior: velocius ēt mouetur terra in aere q̄ aqua: qꝛ terra grauior est aqua ꝛ aqua leuior terra. ¶ Et notanter dicitur in motu grauiū ꝛ leuiū: quia in celo est velocitas ꝛ tarditas motus: ꝛ tñ ibi nulla illarum causarum inuenitur cū celum non sit graue aut leue: neq̧ moueatur in medio raro vel denso: sed circa medium rarū aut densum. Le. lit. (Amplius autē ꝛ ex hijs) que dicent (manifestum est q̄ dicitur.) vꝫ nullum vacuum separatum esse) videmus. n. idem graue ꝛ leue corpus velocius ferri ꝓpter duas causas: aut in differendo). i. aut ſm differentiā mediȷ: (p q̄d) fertur in raritate ꝛ densitate) vt per aquā aut terram aut aerē: aut in differendo q̄d fertur). i. aut potest esse causa ſm differentiam mobilis (si alia sint eadem). i. si medium sit vniuoce (ꝓpter excellentiā grauitatis aut leuitatis) ipsius mobilis.

Notandum ſm cōmentatorem commento. 71. q̄ si corp⁹ fuerit idem aut fuerint duo equalia in declinatione diuersitas erit ſm id in quo mouent. verbi grā qm̄ idem corpus velocius mouet in aere q̄ in aqua: ꝛ similiter duo corpora equalia in grauitate ꝛ figura ꝛ magnitudine: si autē corpora fuerint diuersa: ꝛ mouent in eodē medio: tunc diuersitas in motu erit ꝑ diuersitatem in grauitate ꝛ leuitate. s. q̄ grauius eorum erit velocius.)

¶ Tres regulas ponit cōmentator quarū prima est ista. si aliquod mobile diffor mi mouebitur in velocitate ꝛ tarditate: diuersitas ꝓueniet ex parte mediȷ in raritate ꝛ densitate: patet qꝛ non apparet quomodo idē mobile possit moueri velocius ꝛ tardius ī medio vniformiter raro aut vniformiter denso: ꝛ hoc loquendo de mobili moto ſm naturam elementi manēte cōtinue sub eadem dispositione ex parte grauitatis ꝛ leuitatis magnitudinis ꝛ figure: qꝛ vna portio terre in medio vniformi simpliciter posset veloci⁹ ꝛ tardius moueri variata in grauitate ꝛ leuitate: aut magnitudine vel figura. posset etiā idem aial ex appetitu intrinseco velocius ꝛ tardius moueri in eodem medio vniformi simplicit' non variata grauitate neq̧ magnitudine neq̧ figura: qꝛ non mouetur per naturā elementi sed per naturam anime. ¶ Secūda regula: si duo mobilia consimiliter disposita in grauitate magnitudine ꝛ figura difformit' mouebuntur diuersitas ꝓueniet ex diuersitate mediȷ: pꝫ qꝛ non apparet quō in medio vniformi talia mobilia difformit' mouerent' ꝛ vnū altero velocius. Et notanter cōmentator exprimit magnitudinem ꝛ figuram: quia duo corpora eq̄liter grauia ꝛ equaliter magna difformiter mouentur in medio vniformi dato quod vnum esset quadrate figure ꝛ reliquum circularis aut pyramidalis figure: duo etiam corpora eq̄liter grauia ꝛ equaliter figurata difformiter mouētur in medio vniformi. dato quod vnum sit altero maius: corpus enim maius aut quadrate figure habet maiorem resistentiā q̄ corpus minus aut rotunde vel pyramidalis figure: qꝛ plures partes in actu resistūt corpi maiori q̄ minori ꝛ corpi q̄drato q̄ pyramidali aut spherice figure. ¶ Tertia regula si plura mobilia difformiter mouebuntur in eodem medio vniformi diuersitas ꝓueniet ex parte mobiliū in grauitate aut leuitate magnitudine aut figura: illud est manifestum: qꝛ nō apparet vnde illorum mobilium vnū velocius alio moueretur in eodem medio vniformiter denso aut vniformiter raro: nisi esset diuersitas ex parte mobilium sic q̄ vnum esset altero grauius aut leuius: maius aut min⁹ melioris aut peioris figure facientis ad motum. Et intelligitur ista regula de mobilibus motis per naturam elementi ꝛ non per naturam anime: vt iam est expſsuꝫ. ¶ Hoc quidem) secūda suppositio est ista. causa propter quā mobile velocius mouetur in vno medio quā in alio est: quia vnum mediū magis resistit mobili q̄ aliud magis enim resistit mobili aqua q̄ aer: quia facilioris diuisionis est aer quā aqua cum densior atq̧ crossior sit aqua q̄ aer: ꝛ magis resistit mobili mediū contra motum q̄ medium quiescens: vt patet de nauticis magis resistit aqua contra mota q̄ quiescens. plures enim partes in actu ꝛ maiores diuidit mobile quādo medium contra mouetur q̄ quādo quiescit. est etiā facilioris diuisionis mediū quiescens q̄ contra motū quia medium quiescens tantum resistit: sed mediū cōtra motum non tantum resistit: sed etiam agit ꝯtra mobile. Le. lit. (Hoc quidem) medium (per quod fertur) mobile (causa) est tarditatis mot⁹ (quia impedit) mobile (maxime quidem) impedit mobile mediū (q̄ cōtra fertur: postea autem ꝛ manens). i. mediū quiescēs resistit: sed non tantum sicut contra motum (magis autem resistit medium (quod non facile diuiditur: huiusmodi autem crossius est) atq̧ densius ꝛc.

Notandum quod medium al quando iuuat mobile ad motum aliquando impedit mobile a mobili: quando enī medium mouetur versus eam partem versus quā mouetur mobile: tunc iuuat mobile ad motum ꝛ magis quando velocius mouetur quam mobile quam quādo eque velocit' aut minus velociter mouetur: vt patet de naui mota ab aere flante ꝛ in aqua cum ea descēdente: quando autem medium quiescit aut contra mouetur: tunc impedit mobile a motu ꝛ magis quādo cōtra mouetur quam quādo quiescit. ¶ Ex predictis sequitur quod tertia regula cōmentatoris posset habere instantiam nisi sane intelligeretur. stat enim plura mobilia difformit' moueri in medijs vniformitatib⁹ ī raritate ꝛ densitate: ꝛ tamen diuersitas non prouenit ex parte mobilium: neq̧ in grauitate neq̧ in raritate neq̧ in magnitudine neq̧ in figura: dato quod duo mobilia consimiliter disposita omnino in grauitate magnitudine ꝛ figura moueantur in duobus medijs simpliciter vniformitatibus in raritate ꝛ densitate pter h̄ q̄ vnū illorum mediorum quiescat ꝛ alterum moueatur con-

tra mobile: ideo intelligit cōmentator de medio vnifor
mi consimiliter se habente per totū motū respectu am-
borum mobilium: ꝓpterea omnia que dicta sunt de cā
velocitatis ⁊ tarditatis motus sunt intelligēda cū ista
additione ceteris existentibus paribus que possunt
mobile ꝓmouere ad motum aut ipsum impedire a mo
tu. ¶ Id ergo in quo est.a.) Istis duabus suppositio
nibus premissis phs demōstrat vacuū non esse ⁊ hoc
demonstratiōe ducente ad īpossibile cōcludēdo quat-
tuor incōuenientia: quorū primum est ꝙ aliquis mot⁹
potest fieri in non tempore: secundū inconueniens qꝺ
aliquod mobile equevelociter mouebitur in pleno si-
cut in vacuo ibi.(sed si per subtilissimum. Tertium in-
cōueniens ꝙ aliqua duo equevelociter mouentur: ⁊ ta
men motus vnius ad motum alterius nulla est ꝓpor-
tio ibi(manifestum est igitur.) Quartum incōueniens
ꝙ in eodem spacio vniformi mobilia difformia ⁊ ineq
lia equevelociter mouentur. ibi(sm autē hoꝝ. ¶ Pri
mum incōueniens arguitur sic. moto aliquo mobili ꝑ
media difformia qualis est ꝓportio medij ad mediuꝫ
in raritate ⁊ densitate: talis est ꝓportio motus ad mo
tum in velocitate ⁊ tarditate: ⁊ temporis ad tempus in
longitudine ⁊ breuitate: sed vacui ad plenum nulla est
ꝓportio in raritate ⁊ dēsitate: igitur motus facti in ple
no ad motum factuꝫ in vacuo nulla est ꝓportio in ve
locitate ⁊ tarditate: ⁊ ꝯsequenter tēporis ad temp⁹ nul
la est ꝓportio in longitudine ⁊ breuitate. sed motus fa
ctus in pleno fit in tēpore: igitur motus fact⁹ in vacuo
fit in non tēpore: pꝫ consequentia quia ex opposito se-
quitur oppositū: si enim motus fact⁹ in vacuo fit in tem
pore ⁊ motus factus in pleno fit in tēpore: igitur tēpo
ris ad tempus ⁊ motus ad motū est aliqua ꝓportio:
⁊ cōsequēter vacui ad plenū est aliqua ꝓportio quod
est oppositum minoris. ¶ Patēte cōsequentia philo
sophus ꝓbat q̄libet partem antecedentis ⁊ primo pri
mam ex fundamento suarū suppositionū: nam qualis
est ꝓportio aeris ad aquam in raritate ⁊ densitate ta-
lis est ꝓportio motus facti in aere ad motū factum in
aqua in velocitate ⁊ tarditate: ⁊ tēporis ad tempus in
longitudine ⁊ breuitate: quia sicut aer est in decuplo
rarior aqua: ita motus factus ab aliquo mobili in ae-
re est in decuplo velocior motu facto ab eodeꝫ mobi-
li in aq̄: ⁊ tēpus per quod illud mobile mouetur in ae
re est in decuplo minus q̄ tēpus per qꝺ idem mobile
mouetur in aqua. Et sicut arguitur de istis ita de q̄buſ
libet alijs medijs difformibus que ꝑ aliqꝺ mobile de-
beant pertransiri ꝙ semp seruatur eadem ꝓportio tē-
poris ad tēpus ⁊ motus ad motū ⁊ medij ad mediuꝫ
semp intelligendo ceteris paribus que possunt iuua-
re: aut impedire motū: ita ꝙ si mediū ad mediū est pro-
portio dupla in raritate ⁊ densitate etiam motus ad
motū est ꝓportio dupla in velocitate ⁊ tarditate ⁊ cō-
sequenter tēporis ad tēpus est ꝓportio dupla in longi
tudine ⁊ breuitate: ⁊ sic inductiue sm omnem ꝓportio
nē. ¶ Ponamus igitur ꝙ.a. sit mobile: qꝺ mouebitur
per.b. aquā in.c. tempore ⁊ in.d. aereꝫ per.e. tempus ⁊ pa
tet ꝙ qualis est ꝓportio.b. medij impediētis ad.d. me
dium impediens in velocitate ⁊ tarditate: talis est pro-
portio motus.a. facti per.b. ad motum eiusdem factuꝫ
ꝑ.d. in velocitate ⁊ tarditate ⁊ oē talē ꝓportio.c. ad.e.
in quibus fiunt illi duo motus ⁊ hoc in longitudine ⁊
breuitate. Le. lit.(Id ergo in quo est.a.s.)mobile(mo-
uebitur per.b.)medium aqueū(ꝙ in quo.c. tempus)
idest tempus in quo mouebitur.a. per.b. sit.c.(per ip-
sum autem.d.)medium aereum etiam moueatur idem
mobile quod(cum sit subtilius).b.(si equalis longitu
do est ipsius.b. que est ipsius.d. sm analogiam) idest
ꝓportionem(impedientis corporis)mouebitur ipsuꝫ
a.(Sit enim.b. quideꝫ aqua.d. vero aer q̄to igitur sub
tilius aer aqua ⁊ incorporalius tanto citius.a. per.d.
mouebitur q̄ per.b. habet igitur eandem rationem).i.
ꝓportionem. qua quidem).i. propter quaꝫ(distat aer
ab aqua)in raritate ⁊ densitate secundum quam pro
portioneꝫ se habet(velocitas)motus facti in aere(ad
velocitatem)motus facti in aqua(quare si dupliciter
subtile)est magis aer q̄ aqua(in duplici tempore) id-
est in duplo maiori tempore(quod est ipsum.b. transi
bit)a. mobile(quam.d. ⁊ erit in quo est.c. tempus du-
plex in quo est.e.)idest ⁊ tempus.c. erit duplum ad tē-
pus.e.(Et semper iam quantuncꝫ medium(sit incor-
poralius ⁊ minus impeditiuum)mobilis(⁊ bene diui
sibilius)est illud medium: per quod fertur mobile: citi
us mouebitur ipsum mobile. ¶ Uacuū autem) ꝓba-
ta prima parte antecedentis. videlicet ꝙ qualis est pro
portio medij ad mediuꝫ talis est proportio motus ad
motum ⁊ temporis ad tempus probat philosophus
secundam partem.s. quod vacui ad plenum nulla est
proportio in raritate ⁊ densitate sic quod vacuum nō
excellit plenum in raritate vel densitate nec econtra ꝙ
arguitur sic. quandocunqꝫ aliqua duo comparātur in
aliquo tertio secundum magis ⁊ minus: ita qꝺ vnum
illorum excedit aliud in illo tertio. illud in quo fit com
paratio necessario competit vtriqꝫ comparatorum: sed
vacuum non est rarum neqꝫ densum: igitur nō excedit
plenum: neqꝫ exceditur ab eo in raritate ⁊ densitate. pa
tet cōsequentia cum minori ex quo vacuum est separa
tum a dispositionibus naturalibus secundū antiquos
maior autem patet inductiue: si eniꝫ.a. excedit.b. aut ex
ceditur ab illo in caliditate vel albedine oportet vtrun
qꝫ illorum esse calidum aut albuꝫ: propterea numerus
non excedit non ens in aliquo tertio: neqꝫ excedit ab
illo: quia non datur aliquid in quo cōueniant numer⁹
⁊ non ens in quo aliquod illorum excedatur ab alio.
¶ Et confirmatur: omne excedēs diuiditur in excessuꝫ
⁊ in id per quod excedit sicut numerus quaternarius
excedit ternarium per vnum: ideo diuiditur in ipsuꝫ ter
narium qui exceditur ⁊ in vnum per ꝙ fit excessus: ma
gis etiam excedit duo q̄ tria: ⁊ iterū magis vnum quā
duo ꝓpterea diuiditur in omnia ista: sicut ex hijs om-
nibus componitur: non autem excellit nihil: quia non
diuiditur in nihil: neqꝫ linea excedit punctum: quia nō
diuiditur in punctum: sed vacuum nō diuiditur in ple-
num neqꝫ secundum se neqꝫ secunduꝫ rarum ⁊ densum
cum non contineat aliquod illorum: igitur vacuū nō
excedit plenum: nec exceditur ab illo ⁊ per consequēs
vacui ad plenum nulla est ꝓportio: quo ꝯcesso sequit
quod motus factus in pleno nullam ꝓportionem ha
bet ad motum factum in vacuo: sed motus factus in
pleno fit in tempore: igitur motus factus in vacuo fit in
non tempore ꝙ fuit in principio ꝓbandum. Le. lit.(va
cuum autem nullam habebit rationem).i. ꝓportiōem
(qua excellatur sub pleno) vel excellat plenū(sicut ne
qꝫ nihil ad numerum) est aliqua ꝓportio vel excessus
Et cōfirmatur(si enim quattuor tribus excellunt vnū
pluri aūt duo).i. magis excellunt duo quā tria(⁊ ad-
huc vnum pluri quā duobus).i. adhuc magis excellit
vnum quam duo(nihil autem non amplius habꝫ ra-
tionem qua excellunt)ipsum quattuor(necesse est eniꝫ

nibil excellens in excellentiam: .i. in id per quod fit excessus: ⁊ id quod exceditur: quare si quattuor habēt ꝓportionem ad nibil (erunt quattuor quantūcunque excellentera ⁊ nibil) erit excessum quod est falsum quia non componit quattuor (vnde neque linea punctum excellit nisi componatur ex punctis: similiter autē vacuum ad plenum nullam possibile est babere rationē) idest ꝓportionem (igitur neqꝫ motum) pleni contingit babere ꝓportionem ad motum vacui ⁊ per ꝯsequens motus vacui fit in non tempore si motus pleni fit in tēpore: ⁊ quod illud sit incōueniens manifestum est sexto huius vbi probatur omnem motum esse in tēpore.

Notandum

ſm cōmentatorem commento .71. ꝙ auempacbe negauit illam ꝓpositionē: qualis est proportio medīj ad medium in raritate ⁊ densitate talis est ꝓportio motus ad motum in velocitate ⁊ tarditate ⁊ temporis ad tempus in longitudine ⁊ breuitate: quia tunc null⁹ motus esset in tempore: nisi propter medium impediēs qđ ipse duplicit probabat esse falsum primo quia celū mouetur in tempore sine resistentia medīj secundo qꝛ tūc grauia ⁊ leuia semper mouerentur violenter: quia motus illorum est in tempore ꝓpter resistentiā medīj impedientis motum ⁊ violentātis mobile. ¶ Dicebat ergo auempacbe quod nō qualis est ꝓportio medīj ad medium in raritate ⁊ densitate talis est ꝓportio motus ad motum in velocitate ⁊ tarditate: sed talis est ꝓportio tarditatis accidentis motui in vno medio ad tarditatem accidentem motui in alio medio: imaginabatur enim auempacbe quadruplicē motum .s. naturalem diminutionis additionis: ⁊ aggregatum motus naturalis secundum eum est motus ꝓueniēs ex sola resistentia mobilis ad motorem distinguendo medium cōtra mobile: qui quidem motus est successiuus ⁊ in tempore dato quod medium non resisteret cuiusmodi est motus celi: ⁊ cuiuslibet elementi subtracta resistētia medīj. ¶ Motus diminutionis ē motus tarditatis proueniens ex resistentia medīj verbi gratia dato quod mot⁹ naturalis elementi sit velocitatis vt .4. quo absqꝫ resistentia medīj potest in hora spacium bipedale ꝑtransire pono tunc quod medium tantum illi resistat quātū mobile. ⁊ patet ꝙ illud elementum non pertransiret in hora nisi pedale motu velocitatis vt duo: nā ex quo resistentia est duplata oportet tam spacium ꝙ motum subduplari: talem ergo motū dicebat auempacbe esse diminutionis ⁊ tarditatis accidentem motui naturali. ¶ Motus additionis est motus velocitatis proueniens ex applicatiōe potentie ad potentiam verbi gratia dato quod mobili moto naturaliter motu velocitatis vt .4. pertranseundo in hora bipedale adderet̄ vna alia potentia tante actiuitatis tunc velocitas motus ⁊ spacium pertranseundi duplarentur sicut duplata est potentia ⁊ pertransiretur quadripedale in hora motu velocitatis vt .8. velocitatem igitur vt quattuor superadditam motui naturali: dicebat auempacbe esse motum additionis. ¶ Motus aggregat⁹ est motus compositus ex motu naturali ⁊ motu additionis vt iam est explicatum de motu: vt .8. proueniente ex applicatiōe potentie ad potentiam: motum igitur vt .4. prouenientem ex sola resistentia mobilis vocabat auempacbe motū naturalem motum vero vt .2. prouenientem ex resistētia medīj dicebat esse motum diminutū. motum autē vt .4. ꝓuenientem ex applicatione potentie nominabat motum additum. sed motū compositum ex motu naturali ⁊ motu additio appellauit ipse motum aggregatum. ¶ Istis stantibus arguebat auempacbe sic. si qualis est proportio medīj ad medium in raritate ⁊ densitate talis est proportio motus ad motum in velocitate ⁊ tarditate: igitur qualis est ꝓportio resistentie ad resistentiam talis ē ꝓportio motus sensibilis ad motum sensibilem. patet consequentia quia arguitur ab vno cōrelatiuo ad reliquū intelligendo per motum sensibilem totum motū in actu: qui ſm se totum est perceptibilis a sensu: quia non aliud videtur intelligere cōmentator per motum sensibilem formando rationem auempacbe. ⁊ qđ illud sit falsū arguit auempacbe isto modo: si qualis est ꝓportio resistentie ad resistentiā talis est ꝓportio motus sensibilis ad motū sensibilem: ⁊ qualis est ꝓportio resistentie ad resistentiā talis est ꝓportio tarditatis ad tarditatē vt declaratum est: igitur q̄lis est ꝓportio tarditatis ad tarditatem: talis est ꝓportiō motus sensibilis ad motum sensibilem: sed tarditas est motus diminutus a motu naturali: igitur qualis est ꝓportio diminuti ad diminutum talis est ꝓportio remanentis ad remanens ꝯñs est falsum: igitur aliqua pars añtis est falsa: sed non illa tarditas est motus diminutus a motu naturali: neqꝫ illa q̄lis est ꝓportio resistentie ad resistentiā: talis est ꝓportio tarditatis ad tarditatem vt ex ꝑambulis auempacbe videt̄ esse notū igit̄ illa est falsa: qualis est ꝓportio resistentie ad resistentiā talis est ꝓportio motus sensibilis ad motum sensibilem: qđ voluit ꝓbare auempacbe. ¶ Et qđ illud consequens sit falsum. vꝫ q̄lis est ꝓportiō diminuti ad diminutum talis est ꝓportio remanentis ad remanens manifeste apparet in numeris ⁊ magnitudinibus sint enī a. ⁊ b. duo numeri aut magnitudīes eq̄les. vꝫ vt .4. sic ꝙ ab .a. diminuat̄ vnum ⁊ ab ipso .b. diminuant̄ duo ⁊ patet ꝙ non qualis est ꝓportio diminuti ad diminutum talis est ꝓportio remanentis ad remanens: quia diminuti ad diminutū est proportio dupla .s. duorum ad vnum ⁊ remanentis ad remanens est ꝓportio sexquialtera. videlicet triū ad duo. ¶ Non etiam oportet ꝙ qualis est ꝓportio additi ad additum talis sit ꝓportio tocius resultantis ad totū resultans: quia si addantur .4. a. magnitudini aut numero: ⁊ .b. solum addātur duo ꝓportio additi ad additum est dupla .s. 4. ad duo: ⁊ tocius resultantis ad totum resultans est sexquitertia. videlicet .8. ad .6. ꝓpterea dicebat auempacbe ꝙ non qualis est ꝓportio tarditatis ad tarditatem talis est ꝓportio motus sensibilis ad motum sensibilem sicut non qualis est ꝓportio diminuti ad diminutum talis est proportio remanentis ad remanens: neqꝫ oportet quod qualis ē ꝓportio velocitatis superaddite ad velocitatem superadditam motui naturali quod talis sit proportio motus aggregati ad motum aggregatū ex quo non qualis est proportio additi ad additū talis est proportio tocius resultantis ad totum resultās

Contra

opinionē auempacbe arguit commentator quadrupliciter ⁊ primo sic: si non qualis est ꝓportio resistentie ad resistentiā ex parte mediorum talis est motus ad motū ⁊ temporis ad tempus: sed tantum tarditatis accidētis in vno medio ad tarditatem accidentem in alio medio sequitur omnem motum factum in vacuo esse motum successiuum factum in tempore contra philosophum hic di. quod motus factus in vacuo fieret in non tempore. ⁊ patet consequentia: quia omnis motus factus in vacuo proueniret ex resistentia mobilis ad motorē [illegible]

fantasiam auempeche. ¶ Secūdo sic. mobilia omnino equalia in medijs equaliter resistentibus omnibus conditionibus existentibus paribus equevelociter moventur vt experimentaliter est notum: igitur eisdem cōditionibus existentibus paribus sola resistētia diversificata diversificantur motus in velocitate ⁊ tarditate secundum illam proportionem: consequentia tenet: quia si equalitas mediorum in raritate ⁊ densitate omnibus alijs conditionibus existentibus paribus est per se causa equalitatis motuū in velocitate ⁊ tarditate: per idem diversitas mediorum in raritate ⁊ densitate est per se causa diversitatis motuū in velocitate ⁊ tarditate: ⁊ per cōsequens qualis est proportio mediorū in raritate ⁊ densitate talis est proportio motuū in velocitate ⁊ tarditate: quia in causis per se ⁊ adequatis q̄lis est proportio cause ad causam talis est ꝓportio effectus ad effectum. ¶ Tertio sequitur illam regulā nō esse veram quam philosophus ponit. 7° phisicorum. videlicet si aliquis motor movet aliquod mobile per aliquod spacium in aliquo tempore: ille movebit medietatem illius mobilis per illud spaciū in medietate illius temporis intelligendo per mobilem totum resistens ⁊ per medietatem mobilis medietatem totius resistentie: quia secundum auempeche non qualis est ꝓportio resistentie ad resistentiā talis est proportio motus ad motum ⁊ temporis ad tempus: sed solum tarditatis ad tarditatē: cū ergo medietas mobilis in duplo minus resistat potentie motoris q̄ totum mobile non oportet quod qualis est ꝓportio medietatis mobilis ad totum mobile in resistētia q̄ talis sit proportio tēporis in quo movetur medietas mobilis ad tempus in quo movetur totum mobile: ex quo secūdum auempeche ꝓportio temporis ad tempus non est nisi sicut ꝓportio tarditatis ad tarditatem. ¶ Quarto sequitur q̄ omnis motus sensibilis ⁊ in actu graviū ⁊ leviū ē motus non naturalis: quia omnis talis fit ex resistentia medij: aut ex applicatione potentie ad potentiā: modo secundum auempeche motus ꝓveniens ex resistentia medij non est naturalis sed diminutus a motu naturali etiam ꝓveniens ex applicatiōe potentie ad potētiam non est naturalis sed superadditus motui naturali: nec est dare duplicem motum quorum vnus sit naturalis ⁊ alius superadditus: quia cum nunq̄ moveātur corpora gravia ⁊ levia absq̄ resistentia medij: tūc in eodem corpore simul ... motus videlicet naturalis diminutus ⁊ additus atq̄ aggregatus: quod nō concederet auempeche. Et ita auempeche nō potest ponere corpora gravia ⁊ levia inanimata posse moveri motu naturali nisi in vacuo quod est absurdum ⁊ contra sentētiam Aristo. ¶ Ideo cōmentator pro solutione rationum auempeche docet veras causas successiōis in motu. vi. omnem motum ꝓvenire secundum excessum potentie motoris supra rem motam: ⁊ q̄ diversitas motuum in velocitate ⁊ tarditate ē secundum ꝓportionē repertam inter potentiam activam motoris ⁊ potentiā resistitivam rei mote: que quidem resistentia inter motorem ⁊ rem motam inquit cōmentator tripliciter contingit: primo ex parte moti tantum sicut est in motu corporum celestium in quibus non est resistentia: nisi mobilis ad motorem. secundo ex parte medij tantū: sicut est in motibus corporum simplicium graviū ⁊ leviū nam in illis res mota per se non dividitur in motorem ⁊ rem motam in actu: cum prima materia que est mota a forma elementi non sit in actu ⁊ cōsequenter non resistat motori. tertio ex parte vtriusq̄. videlicet tam moti q̄ medij: sicut est dispositio in animalibus que moventur in aere vel in aqua: motor enim est anima cui resistit medium ⁊ corpus animalis cum motus anime sit motus circularis. Sed motus ꝓveniens ex appetitu ad omnem differentiam positionū. motus autem corporis animalis fit tantum deorsū ex inclinatione elementi dominantis in eo. triplex igitur est causa successionis in motu. videlicet resistentia mobilis ad motorem: resistentia medij ad motorem ⁊ resistentia vtriusq̄ ad illū.

¶ Ex predictis declarat cōmentator que mobilia indigent medio in suis motibus ⁊ que non di. quod illa in quibus res mota ex se dividitur in motorem in actu ⁊ rem motam in actu non necessario indigēt medio ex quo habent resistentiam intrinsecam sufficientē ad motum: sed si indigent medio inquit cōmentator illud erit per accidens. s. propter inspirationem ⁊ expirationem sine quibus non poterit motum manere sed non requiritur per se ꝓpter motum: illa vero que moventur ex se inquit cōmentator ⁊ non dividūtur in motorē ⁊ rem motam in actu necessario indiget medio: ⁊ hec sunt corpora gravia ⁊ levia: aliter moverentur in non tempore inquit cōmentator cum nihil sit illic quod resistat potentie motive ⁊ ille motus in non tempore eēt motus naturalis eorum: ⁊ cum non sit possibile motum naturalem perpetuo impediri: aliquando movebuntur in non tempore. s. in vacuo quod est impossibile cū omnis motus fit in tempore. Et propter hoc sequitur aliud incōveniens dicit commentator quod aliqua duo corpora equevelociter moventur: quorum vnum est altero gravius ceteris paribus patet de duobus inequegravibus motis sine medio. ¶ Ad primam rationem auempeche patet responsio ex dictis commentatoris negando illam cōsequentiā: qualis est proportio medij ad medium: talis est proportio motus ad motum ⁊ temporis ad tempus: igitur nullus motus est in tempore nisi propter medium impediens quia celum movetur in tempore absq̄ impedimento medij: ⁊ nō repugnat animali moveri in vacuo ex sola resistentia mobilis ad motorem: neq̄ sequitur motum gravium ⁊ levium factum in medio esse violentum: quia licet mediū impediat motum a certa velocitate non tamen impedit motum simpliciter: immo non posset esse talis motus absq̄ medio: licet etiam medium resistat mobili: ⁊ eū violenter ne sit in termino motus non tamen tollit naturalitatem motus cū motus ille fiat naturaliter ab intrinseco movente mobile ⁊ dividente medium. ¶ Ad secūdum respondet cōmentator negando vltimam consequentiam di. ⁊ causa istius erroris fuit estimare quod tarditas ⁊ velocitas sunt motus additi motui ⁊ diminuti ab eo sicut linea que additur linee aut diminuitur ab ea: quam dissimilem declarans ait quod non est simile de additione ⁊ diminutione in quantitatibus mathematicis ⁊ in motibus: quoniā quando ex quantitate mathematica diminuitur aliqua quantitas in actu remanet residua quantitas in actu: sed quando in motu naturali accidit diminutio: tunc motus naturalis nō habet esse nisi in potentia ē quod quidem non ⁊ sic intelligendum quod in motu diminutionis sit motus naturalis sed eo modo quo magis perfectum dicitur esse potentia in minus perfecto: vt mixtum in elemento ⁊ animal in planta ⁊ magnum in parvo. Si enim in motu diminutionis essent duo motus scilicet motus naturalis ⁊ motus tarditatis tunc idem mobile moveret duo

bus motibus per se ad eundem terminum contra philosophum quinto phisicorum. ¶ Unde auempeche non debuit ponere quod in motu facto in medio resistenti sit aliqua pars motus naturalis: aut quod in motu illo maneat aliquid de motu naturali: sed sicut paruus homo dicitur homo diminutus respectu magni hominis non quia paruus homo sit pars magni hominis: sed quia deficit a quantitate magni hominis: ita motus tarditatis proueniens ex resistentia medii non dicitur esse diminutus a motu naturali: quia est pars motus naturalis remanentis post diminutionem: sed quia est minor et imperfectior quam motus naturalis. Ita velocitas non dicitur esse additio motui naturali sic quod fiat vnus motus cuius vna pars sit motus naturalis: et alia motus velocitatis: sed dicitur motus superadditus: quia est maior et perfectior eo modo quo linea bipedalis dicitur superaddi linee pedali: quia continet tantum et plus et hoc posito motiuo opinionis auempeche.

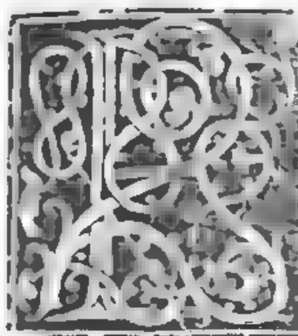
Contra dicta tam in commento quam in littera arguitur et primo quod non omne excedens diuiditur in excessum et in excellentiam: sicut neque componitur ex excesso et ex eo quo fit excessus: quia vna intelligentia excedit aliam et tamen non componitur ex illa neque diuiditur in illa: similiter vnum lignum excedit aliud lignum et non componitur ex illo et vna albedo excedit aliam albedinem in quam non diuiditur nec ex qua componitur. ¶ Secundo arguitur quod medium plenum rarum vel densum impedit motum naturalem: quia graue aut leue motum in aliquo medio pleno si poneretur in medio subtiliori velocius naturaliter moueretur: igitur ista velocitas quam haberet in medio subtiliori est sibi naturalis: et istam velocitatem non habet in medio densiori: igitur medium densum impedit velocitatem naturalem et consequenter impedit motum naturalem. ¶ Tertio arguitur quod successio grauium et leuium simplicium aliunde prouenit quam ex resistentia medii: quia si a. et b. pondera inequalia ponantur in equilibri sic quod a. plus ponderet quam b. patet quod a tardius mouetur quam si in medio simpliciter poneretur absque b. igitur non solum resistit a. medium: sed etiam b. et per consequens successio non tantum prouenit ex resistentia medii: sed etiam ex resistentia b. etc. ¶ Item dicit commentator hic. videlicet commento. 71. quod vniuersaliter res mota est contraria motori: igitur in motu grauium et leuium simplicium materia contrariatur motori igitur illi resistit et per consequens successio in motu illorum prouenit non tantum ex parte medii: sed etiam ex parte mobilis. ¶ Quarto arguitur quod successio proueniens ex parte mobilis et medii non tantum competit animali quia mixta inanimata habent resistentiam tam intrinsecam quam extrinsecam: igitur successio in motibus illorum prouenit ex parte mobilis sicut ex parte medii. dixit enim commentator quod omne motum ex se si diuiditur in motorem in actu et rem motam in actu habet resistentiam ab intrinseco ex parte mobilis: sed quodlibet mixtum inanimatum diuiditur in motorem in actu quod est forma substantialis mixti et rem motam in actu quod est compositum ex materia et 4. formis elementorum: igitur quodlibet tale habet resistentiam ab intrinseco ex parte mobilis. ¶ Ad primum dicitur quod illa propositio: omne excedens diuiditur in excessum et in excedentiam aut illa: omne excedens aliquid componitur ex illo debet intelligi de excessu quantitatiuo vel reducibili ad excessum quantitatiuum. videlicet: omne excedens aliquid secundum quantitatem componitur ex illo quod exceditur vel ex aliquo consimili: et illo per quod exceditur et hoc est verum vniuersaliter in omni excessu quantitatiuo tam discreto quam continuo: in excessu autem perfectionali vel qualitatiuo illud non habet locum: et hoc sufficit ad intentionem philosophi hic quo tam excessus in raritate et densitate reducitur ad excessum quantitatiuum: si enim ex denso fiat rarum illud occupabit maiorem locum quam antequam: quod est de ratione quantitatis. ¶ Ad secundum dicitur quod sicut medium non impedit mobile a motu: sed tantum a termino motus: ita non impedit motum a velocitate naturali: sed bene ab ista vel ab illa velocitate naturali: sicut enim mobile non mouetur tantum si esset medium: ita nullus motus grauium et leuium simplicium esset velox aut tardus nisi esset medium: nec sequitur: medium impedit mobile ab ista velocitate naturali: igitur impedit mobile a motu naturali: quia velocitas naturalis non est motus naturalis sed tantum passio vel differentia eius. ¶ Ad tertium dicitur quod commentator locutus est de resistentia per se et non de resistentia per accidens medium est resistentia per se in motu corporum simplicium grauium et leuium b. autem et quodlibet aliud contra motum est resistentia per accidens: quia accidit corpori simplici quod sibi resistat aliquod tale: sed non sibi accidit quod illi resistat medium cum non possit fieri aliquis motus alicuius corporis simplicis grauis aut leuis absque resistentia medii. ¶ Et ad commentatorem dicitur quod non ponit illam propositionem absolute: sed illam: res mota vniuersaliter est similis quodammodo motori et contraria alio modo: vnde in motu alterationis et in motu ad quantitatem mouens et motum sunt similia in materia et contraria secundum formam vt habetur primo de generatione. in motu autem animalium et corporum celestium mouens et motum sunt similia in proportione cum mouens sit perfectio moti et contraria secundum actum et potentiam cum omne mouens moueat secundum quod est in actu et omne motum moueatur secundum quod est in potentia. 3. phisicorum: et isto modo concedo quod in omnibus grauibus et leuibus inanimatis tam simplicibus quam mixtis mouens et motum sunt similia secundum proportionem et contraria secundum actum et potentiam si tamen per motorem intelligatur mobile et per rem motam medium sic motor et res mota sunt similia in materia et sunt contraria in qualitate. videlicet in grauitate et leuitate densitate et raritate vel saltem [illegible] secundum actum et potentiam. ¶ Ad quartum respondetur quod commentator non dixit successionem prouenientem ex resistentia mobilis et medii solum competere animali sed dedit exemplum de animalibus et non de mixtis inanimatis: quia illud est per se manifestum in animalibus et non in mixtis inanimatis. Est tamen differentia inter animalia et mixta inanimata: quo ad primum motorem et primum motum quia in animalibus primus motor est anima et primum motum est corpus animalis in mixtis autem inanimatis primus motor est forma elementi dicto philosopho primo celi quod mixta inanimata mouentur ad motum elementi dominantis in illis et dum prima materia est primum motum et totum residuum preter formam elementi mouentem est secundum motum: successio igitur in motu animalium proueniens ab intrinseco est ex parte primi moti quod est corpus animalis et non ex parte vltimi moti quod est materia quia licet materia sit contraria motori non tamen est resistentia [illegible] formam sed secundum actum et potentiam: sed in motu mixtorum inanimatorum successio proueniens ab [illegible] non

est ex parte primi moti quod est materia:sed ex parte vltimi moti quod est cōpositum ex materia ⁊ forma substantiali mixti vna cum tribus formis elementorum. ¶ Dubitatur adhuc circa dicta:primo dato ꝙ terra simpliciter moueatur in aere equeuelociter motu cum ipsa: aut velocius:quid est ibi causa successionis in motu cum illa successio non videatur prouenire ab intrinseco ex quo terra est corpus graue simplex non etiam ab extrinseco cum non diuidatur medium ab ipso corpore graui sed magis videatur promouere ad motum illius.

Respondetur ꝙ causa successionis illius motus est resistentia extrinseca medij non quidem per modum diuisionis sed per moduz condensationis:quoniam in tali motu vna pars medij aliam pellit ⁊ condēsat. si enim aer mouetur equeuelociter cum terra tam aer quam terra pellit aliquas partes aeris deorsum. si autem velocius mouetur aer quam terra partes aeris tantuz pellunt se inuicem:⁊ quia terra mouetur cum aere:ideo resistentia vtriusqꝫ est ex parte medij. ¶ Secundum dubium cum dicitur corpus celeste resistere motori quid intelligitur per corpus celeste: vtrum materia prima dimensurata ⁊ hoc non quia illa nulli resistit vt dictum est: aut forma extensa sine materia ⁊ iterum non quia illa non inclinatur in motum contrarium motoris sꝫ inclinat ad eundem motum ad quē motor. aut per corpus celeste intelligitur compositum ex materia ⁊ forma celi preter intelligentiam mouentem. ⁊ istud est contra intentionē cōmentatoris di. inde substantia orbis quod celū nō componitur ex materia ⁊ forma:sed tantum ex motore ⁊ mobili. ⁊ dato quod componeretur ex materia ⁊ forma adhuc non resisteret motori:quia non inclinaretur in motum cōtrarium:sed ad eundem ad quē motor dicimus enim corpus animalis resistere anime quia inclinatur in motum cōtrarium:⁊ alteram partem mixti inanimati resistere forme elementi dominantis:qꝛ secundum se vel aliquid quod inclinatur in motum contrariū constat autem quod talis inclinatio cōtraria secundū totum vel secundum partem non inuenitur in corpore celesti.

Respondetur quod ponendo corpus celeste esse compositum ex materia ⁊ forma: aut esse formam tantum dimensionatam ⁊ extensam: non ideo dicitur corpus celeste resistere motori; quia inclinetur in motum cōtrarium:sed quia naturaliter ab intrinseco determinat sibi tantam velocitatem ⁊ tarditatem: sicut minimū naturale aeris aut ignis existens in sua naturalissima dispositione resisteret comprimenti:non quia inclinetur in motum contrarium:quia non inclinatur ad motum cōdensationis vel rarefactionis:sed quia naturaliter ab intrinseco determinat sibi tantam raritatem ⁊ densitātem tantam magnitudinem ⁊ paruitatem ⁊ nō maiorē nec minorem. nec bene potest fieri cōparatio inter corpus celeste ⁊ corpus animalis:aut alteram partez mixti inanimati:quia quēadmodum illa corpora sunt diuersarum rationum:ita sunt diuersarum inclinationuz Si poneretur corpus celeste esse materiam extensam ⁊ in actu absqꝫ forma substantiali non diceremus illam resistentiam prouenire ex parte mobilis ratione materie:sed ratione forme circularis cui repugnat naturaliter ab intrinseco subito circulariter trāsmutari sicut corpus opacum dicitur resistere lumini nō rōne materie

⁊ opacitatis neqꝫ opacitas resistit lumini:quia inclinet in formam contrariam sed quia repugnat nature sue recipere lumen. Et consequenter diceretur quod licet successio in motu celi proueniat ex resistentia figure tamen determinata velocitas ⁊ tarditas motus celi prouenit ex natura intrinseca motoris non potentis celum velocius aut tardius mouere. Ideo male dicitur cōmuniter quod successio in motu celi ⁊ velocitas ac tarditas prouenit ex libera voluntate anguli seu intelligentie mouentis orbem cum naturaliter loquendo celum ex necessitate mouetur ⁊ non libere libertate contradictionis secundum Aristotelem ⁊ commentatorem.

Tex. co. 72.

Esi per subtilissimum) postꝙ philosophus demonstrauit primum inconueniēs posito vacuo: videlicet quod motus potest fieri in non tempore: cōsequenter demonstrat secunduz inconueniens. videlicet quod aliquod mobile equeuelociter mouebitur in pleno sicut in vacuo ⁊ quod istud sit inconueniens manifestum est quia ponatur illud mobile in medio quantumcunqꝫ subtilissimo:⁊ in tempore quantūcunqꝫ paruo semper velocius mouebitur in vacuo ꝙ in pleno:quoniam vacuum exuperat omnem rationez pleni in motu cum in pleno quantūcunqꝫ raro ⁊ subtili habeatur resistentia extrinseca:in vacuo autez nihil resistit extrinsecum modo implicat contradictionem mobile nullam habere resistentiam in vacuo ⁊ aliquā in pleno:aut maiorem in pleno quam in vacuo ⁊ tamen equeuelociter moueri in vtroqꝫ. ¶ Et quod illud inconueniens sequatur posito vacuo arguitur nam cuz omnis motus fiat in tempore:⁊ nullus possit fieri in non tempore pono ꝙ .a. mobile pertransibit vacuum .b. pedalis quantitatis in hora:⁊ accipio .c. plenum. scilicet aerem vel aquam etiam pedalis quātitatis ⁊ quero vtrum .a. poterit pertransire .c. in hora aut nō. si poterit ponatur in esse ⁊ habetur intentum quia illud quod pertransit spacia equalia in temporibus equalibus equeuelociter mouetur in vtroqꝫ illorum vt declaratur sexto phisicorum. si autem dicitur quod .a. non poterit pertransire .c. in hora ⁊ poterit pertransire .c. vt suppono: sit igitur quod in centum horis pertransibit .c. ⁊ arguitur sic .c. medium est subtiliabile in infinituz:igitur potest ad centuplum subtiliari:igitur .a. potest pertransire .c. in hora. patet consequentia:quia qualis est proportio medij ad medium in raritate ⁊ densitate talis est proportio motus ad motum in velocitate ⁊ tarditate:⁊ temporis ad tempus in longitudine ⁊ breuitate. si igitur .a. poterit pertransire .c. in hora ponatur in esse ⁊ habetur inconueniens probandum quod aliquod mobile equeuelociter mouebitur in plēo sicut in vacuo ex quo pertransibit .b. .c. spacia equalia in equali tempore:quorum vnum est plenum ⁊ reliquum vacuum.

¶ Casus tamen philosophi stat per hunc modum. ꝙ .z. sit vacuum equale .b. aeri aut .d. aque quod pertrāsequitur ab .a. mobili in .3. tpe ⁊ sequitur ꝙ .3. tpe est minus

.r.tempoꝛe in quo.b. vel.d.pertransientur ab ipso.a. mobili si in vacuo sit motus velocioꝛ q̄ in pleno: tūc arg⁹ sic gnātr. ad mioꝛationē dēsitatis ⁊ maioꝛationē raritatis ceteris paribus sequitur velocitas motus: igitur si medium.b.vel.d.rarefieret ꝓpoꝛtionalr sicut .i.est minus.e.tempoꝛe:aut daretur.c.coꝛpus subtilius .d.in ea ꝓpoꝛtione q̄.e.est maius.i.inequali tempoꝛe pertransiret.a.mobile.z.vacuum ⁊.b.vel.d.ponat igitur illud in esse ⁊ habetur intentū. Lege litterā.(Sed si per subtilissimuz medium in tali tātoq̄ paruo tēpoꝛe(fertur)aliquod mobile si contingat illud ferri(p vacuum omnez exuperat rationem)ex quo in pleno est resistentia ⁊ non in vacuo.(Sit enim.z.vacuuz eq̄le autem magnitudine his que sunt.b.⁊.d.a.igitur si transibit ⁊ mouebitur per.z.in quodam quidem tempoꝛe q̄d est.i.sed in minoꝛi q̄ in quo est.e.)q̄ est tempus pertransitionis.b.vel.d.(⁊ hanc habebit rationem)ideſt ꝓpoꝛtionem(vacuum ad plenum sed in tanto tēpoꝛe q̄tū est in quo est.i.ipsi⁹.d.a.trāsibit subtilius:ideſt in eq̄li tempoꝛe in quo.a.transibit.z.transibit vnum spacium subtilius q̄ sit spaciū ipsius.d.(trāsibit autem)plenuz ⁊ vacuum equeuelociter(si sit aliquid)aliud coꝛpus(subtilitate differens ab aere in q̄ est.z.)comperatum(ſm hanc ꝓpoꝛtionem quaz habet tempus in quo est.e.ad tempus in quo est.i.Si enī tanto subtilius est coꝛpus in quo est)spacium(.c.ipso .d.q̄tum exuperat.e.ipsum.i.transibit econtra velocitate in tanto)tempoꝛe.a.mobile.c.spacium(q̄tum)est (.i.)quēadmodum ipsum exuperat.e.q̄ in quo est.a. si feratur)construe sic: quēadmodum ipsum.e.exuperat.d.spacium:quod est illud in quo est.a.motū ⁊ hoc (si ferat).a.supꝛa.c.spacium in ea ꝓpoꝛtione velocius mouebitur q̄ supꝛa.d.in qua ꝓpoꝛtione.e.tempus est maius.i.tempoꝛe.(Si igitur nulluz sit coꝛp⁹) in spacio(in quo est.z.)vacuum(adhuc velocius)mouebitur.a.in.z.vacuo q̄ in.c.pleno ex quo in vacuo nō est resistentia(sed erat)motum.a.in tempoꝛe(in quo est.i.)vt pꝛobatum est(quare inequali tempoꝛe transibit:q̄d est plenuz ⁊ vacuū:sed impossibile est.

Notandum pꝛimo q̄ iste textus cōmuniter est coꝛrupt⁹: q2 tam loco vacui q̄ loco pleni subtilioꝛis.d.in ea ꝓpoꝛtione in qua.e.tempus est maius.i.ponitur.z.q̄d tamē fieri non debet:sed loco pleni subtilioꝛis.d.poni debet .c.sicut loco vacui ponitur.z.aliter littera est confusa ⁊ inintelligibilis. vnde ab illo textu.Si enī tanto ad illuz:si igitur continue debet poni.c.⁊ non.z.cuius tamē oppositum cōmuniter fit.

Secundo notandum ſm cōmentatoꝛē cōmēto .72. q̄ ita est de subtilitate ⁊ spissitudine sicut est de diuisione linee ⁊ superficiei:quoniā quēadmoduz linea ſz q̄ est linea potest diuidi in infinitū q̄d tamen est impossibile ſm q̄ est linea terrestris aut ignea:ita de subtilitate potest intelligi ꝓcessus in infinitum ex sua natura:scilicet ſm q̄ est subtilitas simpliciter:non ſm q̄ est subiectum subtilitatis coꝛpoꝛis mobilis. Sicut igitur linea ſm q̄ huius potest diuidi in infinitum:non autē vt est linea naturalis:ita raritas ſm q̄ huius est subtiliabilis in infinitum:non autē in eo q̄ est passio coꝛpoꝛis naturalis.

Sed dubitatur cuz dictum sit.2⁹ de anima q̄ omniū natura constantiū terminata est ratio magnitudinis ⁊ augmenti. videtur q̄ hec ꝓpositio sit falsa:mediuz potest subtiliari in infinitum.aut ista:vnum medium potest fieri alio subtilius in quacūq̄ ꝓpoꝛtione:⁊ per cōsequens demonstratio nulla est quā facit Aristo. cum demonstrationē non ingrediantur nisi ꝓpositiones vere vt manifestatur pꝛimo posterioꝛū. ¶ Respondet cōmentatoꝛ di.q̄ ꝓpositio posita est falsa possibilis ⁊ ex falso possibili nō sequitur impossibile: ⁊ hoc modo declarationis vtitur multotiens aristoteles ⁊ etiā plato:⁊ est vera declaratio quando non ponitur falsum in ea ſm q̄ est falsum impossibile:sed ſm q̄ ē falsum possibile. Duas distinctiones intendit hic cōmentatoꝛ vna cum cōmento superioꝛi:quaruz pꝛima est ista. duplex est falsum.s.possibile vt aut.chꝛistus est:⁊ impossibile vt homo est asinus.potest igitur ingredi demōstrationē ꝓpositio possibilis falsa sed non ꝓpositio impossibilis falsa. ¶ Secunda distinctio est ista: ꝓpositionuz falsaruz possibiliuz quedā est simplex ⁊ quedā multiplex.ꝓpositio falsa possibilis simplex est illa que non habet nisi vnuz sensum: ⁊ ille est falsus vt tu curris.ꝓpositio falsa possibilis multiplex est illa que habet duos sensus: quoꝛum vnus est verus ⁊ alius falsus:vt linea potest diuidi in infinitum. hec eniz ꝓpositio est falsa:quia non potest diuidi linea nisi cum coꝛpoꝛe naturali: sed non potest diuidi coꝛpus naturale in infinituz:igitur nec linea.est tamen falsa possibilis multiplex:quia habet duos sensus.vnuz verum:scilicet linea ſm q̄ linea potest diuidi in infinituz.⁊ aliuz falsuz:videlicet linea ſm q̄ naturalis potest diuidi in infinitum:⁊ talis ꝓpositio potest ingredi demōstrationez:non ſm sensuz falsuz:sed ſm sensuz verum. Ita in ꝓposito licet hec ꝓpositio sit falsa mediū potest subtiliari in infinitum:non tamen est impossibilis sed est falsa possibilis:non simplex: sed multiplex habens duos sensus:quoꝛuz vnus est mediuz ſm q̄ raruz vel densum potest subtiliari in infinitum. Secūdus sensus est:mediuz ſm q̄ igneū vel terreū pōt subtiliari in infinitū:ille sensus est falsus:⁊ alius est ver⁹. secūduz q̄ ingreditur ꝓpositio illa demonstrationem. ¶ Dubitatur circa demonstrationez aristotelis ꝓbando q̄ posito vacuo aliquid potest ita velociter moueri in pleno sicut in vacuo ponendo q̄ a cōcauo ignis ad centruz mundi totuz sit vacuuz:⁊ q̄ in cōcauo lune sit vnuz mixtum ex quattuoꝛ elementis habens tantū vnuz graduz grauitatis terre:⁊ vnuz aque:⁊ vnū gradum leuitatis aeris:⁊ vnuz tantū leuitatis ignis:⁊ descendat illud mixtuz per totaz spherā ignis resistentez: vt vnuz cuz dimidio:⁊ deinde per totuz vacuuz in quo deberet esse sphera aeris.⁊ patet q̄ per totaz spheram ignis illud mixtuz mouetur a ꝓpoꝛtione dupla: quia mediuz resistit vt vnuz cuz dimidio:⁊ tres gradus trahunt deoꝛsum:scilicet terre: aque: ⁊ aeris: non autem ignis:pꝛesupposito q̄ nulluz elementuz trahat sursum vel deoꝛsum in ꝓpꝛia sphera:sed trium ad vnum cum dimidio est ꝓpoꝛtio dupla:igitur ⁊c.cum autem illud mixtum venerit ad vacuuz aeris iteruz mouebitur ab eadez ꝓpoꝛtione:quoniā tantuz resistet vnus gradus ignis ⁊ duo trahēt deoꝛsum:videlicet gradus grauitatis terre ⁊ aque:non autez resistet neq̄ trahet deoꝛsum gradus leuitatis aeris ex quo erit in ꝓpꝛia sphera:sed duoꝛuz ad vnuz est ꝓpoꝛtio dupla:igitur continue tam in pleno q̄ in vacuo ferabitur eadē ꝓpoꝛtio potentie motiue supꝛa suaz resistentiaz: ⁊ cōsequēter eadez velocitas:igitur illud mixtuz equeuelociter mouebitur in pleno sicut in vacuo. ¶ Respōdetur cōmu-

niter concedendo conclusionez adductaz: vnde nō solū est concedendū tale mixtuz ꝺm philosophiaz iam currentez equeuelociter moueri in pleno ⁊ in vacuo: immo velocius moueri in pleno ꝙ̄ in vacuo ponēdo in casu priori ꝙ elementū ignis non resistat nisi vt vnuz in quo casu moueretur illud mixtuz per totuz elementum ignis a proportione tripla: ⁊ in vacuo aeris tantum a ꝓportione dupla: cū in toto elemento ignis sit tantuz resistentie vt vnuz: ⁊ tres gradus triuz inferiorū elementoruz trahant deorsum. in vacuo autez aeris illud non mouetur nisi a ꝓportione dupla: cū solū aq ⁊ terra trahatur deorsuz: ⁊ tantū ignis resistat: sed intētio Aristotelis est ꝙ nō est possibile aliquod corpus simplex equeuelociter moueri in pleno ⁊ in vacuo: qz in pleno habet resistentiaz: sed in vacuo nullaz: si etiaz fuerit aliquod mixtuz habēs in aliquo medio resistentiam tam intrinsecaz ꝙ̄ extrinsecaz non variata resistentia intrinseca impossibile est illud equeuelociter moueri in pleno ⁊ in vacuo: quia si non variatur resistentia intrinseca semper maiorem resistentiaz habet in pleno ꝙ̄ in vacuo ceteris paribus: ⁊ ꝯsequenter tardius mouetur in pleno ꝙ̄ in vacuo: ⁊ ita intendit phūs. ❡ Et notāter dico non variata resistentia intrinseca: quia si variaretur staret vt supra aliquod mixtū equeuelociter moueri in pleno sicut in vacuo: ⁊ etiaz velocius nō obstāte ꝙ in pleno haberet resistentiā taz intrinsecam ꝙ̄ extrinsecaz: ⁊ in vacuo tantū intrinsecaz. pono ꝙ a concauo aeris ad mediū mundi totū sit vacuū. ⁊ a cōcauo aeris ad cōcauuz celi totuz sit plenuz: ⁊ ꝙ in concauo ignis sit. a. mixtuz qđ debeat descendere per totuz elementum aeris resistentie vt vnuz: qđ quidē mixtum cōponatur ex quattuor gradib⁹ grauitatis terre ⁊ duobus aque habens tantuz vnuz graduz leuitatis aeris ⁊ vnuz leuitatis ignis. In casu isto. a. mouetur ꝑ aerez a ꝓportione tripla: quia resistentia est vt dupla: cū nō resistat aer nisi vt vnuz ⁊ ignis vt vnuz. sex autez gradus trahunt deorsum: videlicet quattuor terre: ⁊ duo aque: sed sex ad duo est ꝓportio tripla: igitur in toto medio aeris. a. mouetur a ꝓportione tripla. in vacuo autem aque mouentur tantuz a ꝓportione dupla: qz non trahunt deorsum nisi quattuor gradus terre: ⁊ trahūt sursuz resistendo solū duos gradus: videlicet vn⁹ aeris ⁊ vnus ignis: ⁊ hoc contingit ꝓpter variationē resistentie ab intrinseco cum in toto elemento aeris habeat. a. mixtuz tm̄ resistentiaz vt vnuz intrinsecā: in vacuo autez resistentiaz vt duo intrinsecam sic ꝙ maioratur resistentia intrinseca ⁊ minoratur potentia motiua cum potentia motiua in elemento aeris sit vt sex: ⁊ in vacuo aque sit tantuz vt quattuor. stante igiť eadez resistentia intrinseca ⁊ nō minorata potentia motiua impossibile est aliquod mixtuz equeuelociter aut velocius moueri in pleno ⁊ in vacuo.

Contra predicta arguitur probando iterum aliquod mobile moueri: ita velociter in pleno sicut in vacuo manente eadem potentia motiua omnino ⁊ eadez resistentia intrinseca eo modo quo dictum est. Et suppono ꝙ omnia mixta consimilis compositionis equeuelociter mouerētur in vacuo: sed non in pleno. primuz patet. nam ex quo essent consimilis mixtionis consimilis esset ꝓportio motiue potentie supra resistentiam in vno sicut in alio ex quo non haberent resistentiā nisi intrinsecam. constat autez ꝙ cōsimilis velocitas ꝓuenit ex consimili ꝓportione. secundū vero declaratur: ⁊ sit. a. vnuz mixtū grauitatis vt octo: ⁊ leuitatis vt quattuor. b. vero grauitatis vt quattuor ⁊ leuitatis vt duo. ⁊ patet ꝙ sunt cōsimilis mixtionis. ponatur igitur ceteris paribus ī medio resistente vt. i. ⁊ sequitur. a. velocius descendere ꝙ̄. b. quia a maiori ꝓportio potentie motiue supra resistentiam. nam computando resistentiam intrinsecaz ⁊ extrinsecam simul tota resistentia. a. est vt quinqꝫ: ⁊ potentia motiua vt octo. tota vero resistentia. b. est sicut tria: ⁊ potentia motiua vt quattuor: sed maior est proportio octo ad quinqꝫ ꝙ̄ quattuor ad tria cum sit sexquitertia: ⁊ altera suptripliens quintas: igitur ⁊ cetera. ❡ Isto supposito pono ꝙ. a. moueatur in pleno ⁊. b. in vacuo. Et quero vtrum. a. ⁊. b. equeuelociter mouētur: aut. a. tardius. b. si equeuelociter mouentur: habetur intentum. nam ponatur. a. in vacuo ipsum equaliter mouetur cum. b. per suppositionem ⁊ in pleno etiam equaliter mouetur: igitur. a. equeuelociter mouetur in pleno ⁊ in vacuo. Si autem tardius mouetur. a. in pleno ꝙ̄. b. in vacuo sit: igiť ꝙ. a. in ꝓportione dupla: ⁊. b. in proportione quadrupla. ⁊ arguitur sic. contingit assignare vnuz mixtum consimilis mixtionis cū. a. qđ velocius mouebitur in eodem medio ꝙ̄. a. per suppositionem: igitur per eandem suppositionem contingit assignare vnum mixtum consimilis mixtionis motum in eodem medio in duplo velocius. a. ⁊ consequēter a ꝓportione quadrupla. sit ergo illud. a. ⁊ ponatur in vacuo: ⁊ arguiť sic. c. in pleno mouetur a ꝓportione quadrupla ⁊ in vacuo mouetur a ꝓportione q̄drupla tantuz: ex quo est eiusdez mixtionis: cum. b. igitur. c. equeuelociter moueť in pleno sicut in vacuo qđ erat ꝓbandum. ❡ Confirmatur idem ex fundamento demōstrationis philosophi. nā qđlibet istoruz mobilium positum in vacuo mouetur a ꝓportione quadrupla vt suppositum est. ponatur igitur aliquod eorum in pleno. ⁊ quero vtrum illud moueatur a ꝓportione quadrupla aut non: si sic habeť intentuz: si non sic: igitur qđ illud moueatur a ꝓportione dupla. ⁊ arguitur sic. medium est subtiliabile in infinitum: igiť potest subtiliari ad duplum. ponatur igitur ꝙ sic subtilietur: ⁊ sequitur illud mixtuz moueri a ꝓportione quadrupla. nam qualis est ꝓportio mediū ad medium in raritate ⁊ densitate: talis est ꝓportio motus ad motū in velocitate ⁊ tarditate: sed medium subtiliatum ad duplum est in duplo rarius ꝙ̄ primo erat: igitur velocitas est dupla ad priorem: sed prima velocitas fuit dupla: igitur ista est quadrupla. patet ꝯña. qz ꝓpor⁹ quadrupla est dupla duple. Et his rationibus nō tantum ꝓbatur ꝙ mobile aliquod equeuelociter mouetur in pleno sicut in vacuo: immo ꝙ velocius ponendo. c. in quadruplo velocius moueri ꝙ̄. a. aut medium ad quadruplū rarefieri. ❡ Ad primū casum respondet Burleus concedendo ꝙ. a. tardius mouetur ꝙ̄. b. admittendo ꝙ. a. moueatur a ꝓportione dupla in pleno: ⁊. b. a proportione quadrupla in vacuo ⁊ concedit ꝙ. c. consimilis mixtionis tam cum. a. quā cum. b. potest in duplo velocius moueri ꝙ̄. a. ⁊ consequenter quod potest moueri a proportione quadrupla: ⁊ cuz ponitur ꝙ moueatur a proportione quadrupla non admittit hoc cum priori casu di. ꝙ licet vtrūqꝫ illorum sit possibile: illa tamen non sunt compossibilia. ❡ Et ita responderet ad secundum casum di. admittendo ꝙ. b. in duplo velocius moueatur in vacuo ꝙ̄ in pleno: ⁊ consequenter concederet ꝙ. b. potest in duplo velocius moueri ꝙ̄ iaz moueatur in pleno per subtiliatio-

gem medij. cum autem ponitur ꝙ medium subtilietur ad duplum in quo moueatur .b. non admitteret hoc cum priori casu: quia indubie his admissis sequit̃ idem mobile equeuelociter moueri in pleno sicut in vacuo stante eadem resistentia intrinseca ⁊ potētia motiua: qđ est impossibile. ¶ Iste modus respondēdi est magis sophisticus q̃ naturalis cum satisfaciat solum ſm regulas obligationum. vnde dato isto modo respondendi sequitur ꝙ ratio Aristotelis non fuit demonstratiua: quoniam cõ similiter responderet ad rationem Aristotelis concedendo ꝙ .a. in duplo velocius mouetur in vacuo .z. q̃ in pleno .d. concedēdo ꝙ .c. est medium in duplo subtilius q̃ .d. ⁊ cum ponit philosophus .a. moueri in .c. pleno non admittitur iste casus cum priori casu dicendo ꝙ quelibet est possibilis quilibet illorum casuum sed non sunt inuicem compossibiles. ¶ Dicendum igitur aliter ꝙ lʒ ratio philosophi non sit simpliciter demõstratiua: tamen fuit demõstratiua contra antiquos concedentes motum pleni esse comparabilem motui vacui in velocitate ⁊ tarditate quod quidē implicabat contradictionem. sicut enim vacui ad plenum nulla est proportio: ita motus facti in pleno ad motũ factũ in vacuo nulla est ꝓportio: posito igit̃ vacuo dicatur ꝙ licet motus facti in vacuo sint inuicem comparabiles in velocitate ⁊ tarditate: sicut iam inuicem comparantur motus facti in pleno: tamen motus facti in pleno: ⁊ motus facti in vacuo non sunt inuicem comparabiles in velocitate ⁊ tarditate: sicut nec iam inuicem comparantur motus celi ⁊ motus elementorum cum resistentia in motu celi proueniat ex parte mobilis: ⁊ resistentia in motu elementorum ex parte medij secũdum cõmentatorem. ⁊ septimo physicorum dicit philosophus ꝙ motus rectus ⁊ circularis non sunt comparabiles in velocitate ⁊ tarditate: quia spacia super quibus fiunt non sunt inuicem comparabilia secundũ equalitatem vel inequalitatem: videlicet linea recta ⁊ circularis. posito igitur vacuo est concedendum .a. mobile moueri in vacuo a proportione quadrupla ⁊ in pleno a proportione dupla: ⁊ a ꝓportione quadrupla: ⁊ a proportione centupla ⁊ sic in infinitum secundum subtiliationem medij: non tamen mouet̃ .a. in vacuo tardius q̃ in pleno: neq̃ velocius q̃ in pleno: neq̃ equeuelociter sicut in pleno cum tales motus non sint inuicem comparabiles in velocitate ⁊ tarditate: sicut nec proportiones illorum motuum in maioritate ⁊ minoritate: licet enim proportio quadrupla reperta ĩ vacuo sit maior proportione dupla ĩuenta in vacuo: nõ tamen est maior neq̃ minor proportione reperta in pleno sicut neq̃ vacuum est maius vel minus pleno non enim possunt comparari secundum equalitatem ⁊ excessum plenum ⁊ vacuum sicut nec comparantur inuicem punctus ⁊ linea aut numerus ⁊ nihil vt posuit aristoteles in littera.

Ex predictis patet ꝙ non sequitur .a. mobile non potest in vacuo moueri nisi a proportione quadrupla ⁊ in pleno potest in infinitum velociter moueri: igitur potest velocius moueri in pleno q̃ in vacuo. nullus enim motus potest esse velocior motu celi: ⁊ tamen aliquis motus potest in infinitum velocior: scilicet motus alterationis ⁊ motus celi nõ potest esse nisi finitus: ⁊ hoc ideo quia tales motus non sunt inuicem comparabiles vt videbitur septimo physicorum. (Manifestum est
Tex. co. 73. igitur.) ¶ Tertium incõueniens est istud. aliqua duo equeuelociter mouentur: ⁊ tamē motus vnius ad motum alterius nulla est proportio: ꝙ istud sit inconueniens manifestum est. quia sicut cuiuslibet temporis finiti ad quodlibet tempus finitum est aliqua proportio: ⁊ cuiuslibet linee recte ad quālibet lineam rectam est aliqua proportio: ita cuiuslibet motus ad quemlibet motum comparabilem in velocitate ⁊ tarditate est aliqua proportio: ⁊ ꝙ illud sequatur arguitur. nam concesso illo impossibili: scilicet ꝙ idem mobile equeuelociter mouebitur in pleno ⁊ in vacuo: ⁊ consequenter ꝙ idem mobile in temporibus equalibus pertransibit duo spacia equalia: quorum vnum est plenum ⁊ reliquum vacuum vt probatum est sequi data positione antiquorum de vacuo. pono igitur ꝙ istud mobile sit .a. ⁊ .b. sit vnum aliud mobile consimiliter dispositum omnino substantialiter quantitatiue ⁊ qualitatiue: sicut .a. ita ꝙ sicut tempus in quo pertransibit .a. vacuum erit equale omnino tempori in quo pertransibit plenum: ita .b. mobile sit equale omnino a mobili qđ moueatur in pleno tante subtilitatis omnino quāte subtilitatis erit plenum in quo mouebitur .a. ⁊ patet ꝙ .a. ⁊ .b. iam mouentur equeuelociter: ⁊ ꝙ motus .a. ad motum .b. nulla sit proportio. arguitur. nam qualis est ꝓportio medij ad medium in raritate ⁊ densitate talis est proportio motus ad motum in velocitate ⁊ tarditate: sed vacui ad plenum nulla est proportio in raritate ⁊ densitate: igitur motus ad motum nulla est proportio in velocitate ⁊ tarditate. Lege litterā. (Manifestum est igitur ꝙ si fuerit aliquod tempus in quo vacuum quodlibet fertur) idest in quo mobile quantum fuerit illud fertur per vacuum (accidet hoc impossibile inequali enim) tempore (accipietur ⁊ ꝙ plenum est trāsire aliquod ⁊ vacuum) vt probatum est quo concesso (erit enim ⁊ aliquod analogum corpus) tam plenum quā mobile comparabile (alterum ad alterum vt tempus) ita ꝙ sicut tempus est equale tempori: ita plenum pleno: ⁊ mobile mobili (sed sicut in capitulo) .i. in summa (est dicere palam accidentis) idest huius inconuenientis ꝙ duorum equeuelociter motorum motus vnius ad motũ alterius nulla est proportio (causa est: quia motus quidem ad motum omnis proportio est) idest cuiuslibet motus ad quēlibet motum est aliqua proportio (in tempore enim est) omnis motus) (temporis autem omnis est ad tempus) quodlibet aliqua proportio (finitis vtrisq̃ vacui autem ad plenum nõ est) aliqua proportio: ⁊ epilogans philosophus circa inconuenientia adducta ait (secundum quidem igitur ꝙ differunt media) scilicet plenum ⁊ vacuum (per que feruntur) mobilia (hic contingunt) inconuenientia nominata.

Notandum primo secundum cõmentatorem cõmento .73. ꝙ vniuersaliter ꝓpositiones ex quibus hoc impossibile est sunt due: quarum altera est quoniā quilibet motus habet ꝓportionem ad quēlibet motum: quoniam quilibet est in tempore: ⁊ quodlibet tempus habet ꝓportionem ad quodlibet tempus cum fuerit finita. altera vero est ꝙ vacuum non habet ꝓportionem ad plenum. Uult ergo cõmentator ꝙ ex his duabus ꝓpositionibus. cuiuslibet motus ad quēlibet motum est aliquo ꝓportio. ⁊ vacui ad plenum nulla est ꝓportio sequuntur generaliter omnia incõuenientia adducta: ⁊ sicut non loquitur philosophus vel cõmentator de ci tempore cum dicit ꝙ cuiuslibet temporis ad quodli

bet tempus est aliqua ꝓportio: sed solum de temporibus finitis vt asserunt: quia temporis finiti vel infiniti ad tempus infinitum nulla est ꝓportio: ita nõ loquũtur de quolibet motu: quia septimo physicorum declaratur motum alterationis non esse comparabilē motui locali: neq₃ motū localem rectum motui circulari: sed tantum de motu locali elementorum: quia de nullo alio facit mentionē. constat autē ꝙ cuiuslibet motus localis elementi ad quēlibet motū localē elementi est aliqua proportio.

Secundo notandũ ſm burleum ꝙ raritas ⁊ densitas dupliciter accipiuntur. vno modo vt sūt qualitates insequētes calidum ⁊ frigidū iuxta doctrinam cõmentatoris septimo physicorum. ⁊ sic non oportet ꝙ qualis est proportio medij ad medium in raritate ⁊ densitate ꝙ talis sit ꝓportio motus ad motum in velocitate ⁊ tarditate. Alio modo accipiuntur raritas ⁊ densitas vt sunt positiones insequentes quãtitatem: seu relationes fundate in quãtitate: scilicet distantia ⁊ propinquitas partium quãtitatis: ⁊ isto modo qualis est proportio medij ad medium in raritate ⁊ densitate talis est proportio motus ad motum in velocitate ⁊ tarditate. ¶ Primū istorum est dubium. nam qualis est proportio medij ad mediū in raritate ⁊ densitate insequentibus calidum ⁊ frigidū talis est proportio medij ad medium in raritate ⁊ densitate in sequentibus quãtitatem: vt patet inductiue: sed qualis est proportio medij ad mediū in raritate ⁊ dēsitate insequentibus quantitatem talis est proportio motus ad motum in velocitate ⁊ tarditate secundum Burleum: igitur a primo ad vltimum qualis est proportio medij ad medium in raritate ⁊ densitate insequentibus calidū ⁊ frigidum talis est proportio motus ad motum in velocitate ⁊ tarditate: quod est contra eum. ¶ Secundū autem non videtur esse verum quoniam dato illo sequitur ꝙ vacui ad plenum est aliqua proportio in raritate ⁊ densitate contra philosophum in littera. ⁊ probatur illud sequi: quoniam vacuum secundum opinionem antiquorum erat spaciū separatum ⁊ quãtitas continua trium dimensionum separata ab omni forma naturali: sed cuiuslibet quãtitatis alique partes sunt ꝓpinque ⁊ alique remote ⁊ distantes: sed secundum burleum raritas ⁊ densitas sunt distantia ⁊ propinquitas partium quãtitatis: igitur dato vacuo illud esset rarum vel densum: ⁊ per cõsequens esset comparabile pleno in raritate ⁊ densitate ⁊ cetera. ¶ Item sequitur ꝙ pedale ignis ⁊ pedale terre sunt equaliter densa vel equaliter rara: quia habēt partes eque distantes ⁊ eque propinquas. quibuscunq₃ enim partibus signatis in vno illorum propinquis vel remotis contingit assignare in alio partes cõsimiliter ꝓpinquas ⁊ consimiliter distantes. ¶ Dicendum igitur aliter ꝙ rarum ⁊ densum vt sunt positiões vel relationes aut qualitates tangibiles ꝓprie loquēdo dicunt materiam per comparationem ad quãtitatem. vnde rarum est illud quod habet modicū de materia sub multa extensione: ⁊ densū est illud quod habet multum de materia sub modica extensione: quod vniuersaliter est verum in elementis ⁊ mixtis ⁊ corporibus celestibus. in elementis enim ⁊ mixtis inuenitur vtraq₃ raritas ⁊ densitas tam absoluta ꝙ̃ respectiua. in celo autem non inuenitur raritas vel densitas absoluta: cum ibi non sit caliditas neq₃ frigiditas: sed reperitur raritas ⁊ densitas respectiua cū ibi sit in aliqua parte celi modica materia sub multa extensione: ⁊ in aliqua parte multa materia sub modica extensione: sʒ posito vacuo ad modum loquendi antiquorū ipsū nullam materiam haberet: neq₃ etiam extensionem insequentē quãtitatem corpoream cum vacuum nõ esset corpus per antiquos: igitur tale vacuum nullo modo esset rarum vel densum. ꝓpterea nulli cederet nec alicui resisteret. ponendo autem vacuum iuxta opinionem Aristotelis illud esset densum ⁊ rarum: ⁊ alteri corpori cederet ⁊ resisteret: quoniam illud esset corpus concauum nihil actu continens seu superficies corporis continentis in potentia. si enim nihil esset inter elementum ignis ⁊ centrum mundi. illud elementum diceretur vacuum ⁊ esset rarū: ⁊ cederet ac resisteret corpori moto in eo: ⁊ diceretur corpus motū in eo simul moueri in pleno ⁊ in vacuo: quoniam illud elementū diceretur plenum ratione superficiei conuexe: ⁊ vacuū rõne superficiei concaue.

Sed dubitatur ostendendo ꝙ non qualis est proportio medij ad medium in raritate ⁊ densitate talis sit proportio motus ad motum in velocitate ⁊ tarditate qualitercunq₃ accipiatur rarū ⁊ densum ponēdo ꝙ .a. medium sit resistentie vt duo: ⁊ .b. medium vt vnum: ⁊ mobile sit potentie vt octo. ⁊ patet quod mobile mouebitur per .a. mediū a proportione quadrupla: ⁊ per .b. medium a proportione octupla: sed proportio octupla non ē dupla quadruple: imo minor ꝙ̃ dupla: igitur velocitas motus facti in medio .a. non erit dupla ad velocitatē motus facti in medio .b. ⁊ tamen medium .a. est duplum ad medium .b. in raritate vel densitate: sicut etiā resistentia est dupla vt suppono. ¶ Respõdetur ꝙ illa regula Aristotelis est intelligenda ceteris paribus: videlicet seruata semper eadem proportione in resistentijs ⁊ proportionibus: ita ꝙ si resistentie ad resistentiā est proportio dupla: ⁊ proportionis ad proportionem est proportio dupla: tunc velocitatis ad velocitatem est proportio dupla: ⁊ si resistentiarum inuicem fuerit proportio tripla vel quadrupla: ac etiam ꝓportionū necessario motus ad motum erit consimilis proportio in velocitate ⁊ tarditate. (Secũdū autē hoꝝ. ¶ Quartū īcõueniens qd̕ seqt̃. posi o vacuo ē istd̕ qd̕ in eodē spacio vni- Tex. co. 74
formi mobilia difformia ⁊ ineq̃lia eq̃ueℓr mouentur qd̕ istd̕ sit īcõueniēs appʒ ad sensū. videm⁹. n. corpa nãlia grauia ⁊ leuia ī eodē medio vni⁹ diffor² mouen: aut rõe grauitatis vł leuitatis ceteris pibus: aut rõne figure ⁊ plũbum velocius mo³ deorsū ꝙ̃ palea tãte magnitudis ⁊ fi^c ꝯsilis: q² hʒ maiorē grauitatē magis īclinãtē deorsū: ⁊ magis diuidētē mediū. lapis ēt figure sphericę vł pyramidał veloci⁹ dscēdit ꝙ̃ lapis q̃drat⁹ tãte magnitudis ⁊ grauitatis: q² min⁹ sibi resistit me^m. Et ꝙ illd̕ seq̃t posito vacuo arg^t: qm̃ ineq̃litas motuū ꝓueīt: aut q² vnũ mobile hʒ maiorē resistētiã intrisecã ꝙ̃ aliđ: aut q² hʒ maiorē resistētiã extrīsecã: sʒ posito in vacuo quibuscũq₃ duob⁹ grauib⁹ ineq̃lib⁹ in magnitudine grauitate ⁊ figura dũ mõ sint corpa simplicia nullũ illoꝝ hʒ aliquã resistētiã intrinsecã vel extrinsecã: igit̃ oĩa illa eq̃ueℓr mouent: ⁊ hoc ī spa^o vni^t. q² vacuũ cũ sit separatũ a q̃litatib⁹ ⁊ corpib⁹ nullas habet diuersitatē in partib⁹ ex pte raritatis vel dēsitatis spacij mudinis aut subtilitatis. Lc.li. Secũdũ ãt hoꝝ q̃ ſõunt excellētiã hsũt) ꝯstrue sic. Pʒ ãt excellētiã hoꝝ mobiliũ

q̄ ferunt in medio: hec sūt incōueniētia. vʒ ꝙ in medio vni⁹ mobilia diffor⁹ eq̄lr mouent ⁊ ꝙ nō veloci⁹ dscēdit magis graue q̄ꝫ minus graue neqꝫ veloci⁹ ascēdit magis leue q̄ꝫ minus leue ceteris paribus (aialia eniꝫ maiorem inclinatōnem habentia aut grauitatis aut leuitatis si alia similiter se habēt figuris) idest q̄ꝫtū ad figuras (citius ferentia per equale spacium finitum ſm rationem) idest proportionem (quam habent magnitudines ad inuicem) in grauitate ⁊ leuitate (quare et ꝑ vacuum) etiam debent inequaliter moueri (sed impossibile est) ꝙ per vacuum inequaliter ferantur (propter quam enim causam feretur velocius) quasi di. per nullam (in plenis quidem enim ex necessitate) vnum alio velocius mouetur (velocius enim diuidit ex fortitudine maius: aut enim figura diuidit aut inclinatione quā habet ꝙ fertur) naturaliter sursum vel deorsum (aut ꝓiectum) violenter (equeuelocia ergo omnia erunt) in vacuo (sed impossibile est.)

Notādum ſm cōmentatorem cōmento septuagesimoquarto ꝙ (potest aliquis dicere forte ꝙ ex hoc non accidit impossibile quoniam hoc non accidit graui ⁊ leui nisi qa sunt impedita a motu naturali: sed responsio ad hoc ē responsio predicta scilicʒ ꝙ graue et leue non impediatur a medio in quo mouetur: neqꝫ motus eius in medio est violentus sed naturalis). ¶ Responderet igitur auempache ad istam rationem di. ꝙ non est inconueniens in vacuo inequaliter grauia equeuelociter moueri quia non habent resistentiam nisi intrinsecam ex applicatione motoris ad mobile facientem motuꝫ naturalem: ⁊ quia eadem est proportio motoris ad mobile in grauiori ⁊ leuiori: adeo ambo equeuelociter mouentur in vacuo: in pleno autem inequaliter mouētur ratione mediꝫ impedientis mobile a motu naturali. ¶ Istud vltimum soluit cōmentator dicens ꝙ commento septuagesimoprimo dictum est ꝙ medium nō impedit graue neqꝫ leue: neqꝫ motus eius in medio est violētus sed naturalis, medium igitur non impedit mobile a motu immo iuuat mobile ad motum: quia subtracto medio non esset motus corporum simplicium grauium ⁊ leuium ita ꝙ medium est causa sine qua talis motus esse non potest sed bene impedit medium ipm mobile a termino motus sic ꝙ non permittit eum esse subito in termino motus. Preterea motus grauiū ⁊ leuium est naturalis ⁊ non violentus: quia grauia ⁊ leuia naturaliter inclinantur esse in terminis suorum motuum ad quos naturaliter mouentur a principio intrinseco naturaliter diuidente mediuꝫ. (Quod
Tex. cō. 75. quidem si vacuum sit.) ¶ Ex predictis demonstrationibus concludit philosophus ꝙ si vacuum est contingit ponentibus illud esse dicere contrarium illius ꝙ coegit eos concedere vacuum esse. motus enim coegit eos dicere vacuum esse loquendo de vacuo separato concedentes hanc conditionalem: si motus est vacuuꝫ est: sed ex demonstrationibus iam factis patet ꝙ si vacuum separatum est motus non est. dixerunt igitur antiqui ꝙ vacuum est ⁊ ꝙ illud est spaciū separatū. primum remouetur hic probādo motū non esse si vacuū est: secundum vero fuit remotum in tractatu de loco ꝓbando locum non esse dimensionem separatā quaꝫ ipsi antiqui dixerunt esse vacuum. Le. li. (Quod quidem si vacuum sit accidat contrarium) q̄ꝫ illud propter qđ ipsi antiqui (probant vacuum maximū esse ex dictis est: hi quidem igitur opinantur vacuum esse siquidem erit ſm locum motus discretum) idest separatum (ſm se hoc autem idem est a quod est locum dicere esse aliquod separatum sed hoc ꝙ sit impossibile esse dictum est prius.)

Notandum ꝙ rationes facte ex parte velocitatis ⁊ tarditatis in motu sunt quattuor demonstrationes ducentes ad impossibile quarum prima comparat ideꝫ mobile aut plura indifferenter ad diuersa media. Secunda comparat tantum idem mobile ad diuersa media. Tertia comparat diuersa mobilia ad diuersa media semper intelligendo vnum plenum ⁊ alium vacuum. Quarta autem comparat diuersa mobilia ad idem mediuꝫ scilicʒ vacuum: ideo tres prime rationes probant vacuū non esse ex diuersitate mediorum. quarta vero probat vacuum non esse ex diuersitate potentiarū motiuarum vt asserit cōmentator cōmēto septuagesimoquarto.

Contra predicta arguit multipliciter grauia ⁊ leuia simpliciter moueri in vacuo semper loquendo de motu successiuo ⁊ de vacuo ad modum intelligendi antiquorum: ⁊ primo sic: Impossibile est aliqđ mobile transire ab extremo ad extremum nisi prius veniat ad medium: sed omne prius veniens ad medium q̄ꝫ ad extremum mouetur successiue ⁊ in tempore: igitur graue simplex aut leue moueretur in vacuo: patet consequentia quia tale vacuum haberet medium ⁊ extrema. Secundo admisso vacuo sit. a. terra pura in concauo lune: ⁊ .b. ignis simplex in centro mundi debens ascendere per eandem lineam imaginatiuam per quaꝫ descendet. a. ⁊ quero vbi obuiabunt inuicem a ⁊ b nō in centro nec in concauo: quia a incipit recedere a concauo ⁊ b a centro. Si in medio vacui igitur prius venient ad medium q̄ꝫ ad extremum ⁊ per consequens successiue mouebuntur. Tertio. a. non est in centro ⁊ erit in centro vtrum per motum vel per mutationem subitaꝫ: si per motum habetur intentum: si per mutationem subitam ⁊ omnis talis est terminus motus per cōmentatorem sexto phisicorum: igitur a erit in centro per motum. Quarto ponantur in medio vacui due terre simplices in equilibri quarum vna sit altera grauior, ⁊ patet ꝙ terra grauior mouebitur successiue deorsum sicut terra minus grauis mouebitur successiue sursuꝫ. ¶ Iā auctoritatibus idem suadetur: Dicit enim philosoph⁹ in hoc quarto tractatu de tempore ꝙ prius ⁊ posterius in motu sunt ex priori ⁊ posteriori magnitudinis: sed vacuum esset magnitudo habens partem priorem ⁊ posteriorem: igitur transitus factus in vacuo haberet prius ⁊ posterius ⁊ per consequens esset mot⁹ successiuus. Dicit etiam quinto phisicorum ꝙ medium est illud in quod continue mutans prius venit q̄ꝫ in extremum: quod non esset verū nisi transitus mobilis in vacuo esset successiu⁹. ¶ Item sexto huius dicit ꝙ omne mobile prius pertransit equale sibi q̄ꝫ maius se: ⁊ .7. huius ꝙ mobile velocius motum in eodem tempore pertransit plus de spacio et .8. huius ꝙ omne mobile quod mouetur est continue in loco sibi equali. que nō essent vera nisi in vacuo fieret mot⁹ successiu⁹.

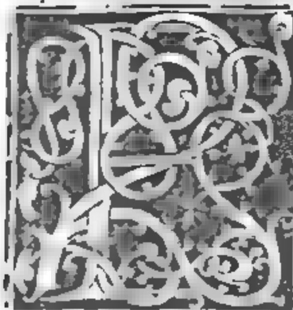
Notandum ꝙ est vna opinio famosa dicens corpora simplicia moueri successiue in vacuo non propter aliquaꝫ resistētiā intrinsecā vel extrinsecā positiuā sed tm̄ priuatiuā et negatiuam que est incompossibilitas essendi simul in termino a quo ⁊ termino ad quem: sicut enim gradus

contrarij forme sunt incompossibiles eidem subiecto simul: ita diuerse partes spacij equales mobili sunt incompossibiles ipsi mobili: cum sit impossibile idē corpus simul esse in diuersis ptibus spacij distantibus equalibus corpori: igitur sicut propter incompossibilitatem graduum forme est alteratio mot⁹ successiuus ita propter incompossibilitatē partium vacui respectu mobilis erit mutatio localis mot⁹ successiuus. ¶ Ista opinio non est tenenda quia immediate repugnat determinationi aristotelis. Dicit enim philosoph⁹ ꝙ vacui ad plenum nulla est proportio: ideo motus factus in vacuo fieret in non tempore: ꝛ cōmentator determinauit supra causam successionis in motu esse resistentiam prouenientē ex parte mobilis: aut ex parte medij: aut ex parte vtriusqꝫ. sed in vacuo non esset talis resistentia subtracta omni resistentia accidentali: igitur in vacuo non esset motus successiuus corporum simplicium. Sicut igitur illuminatio medij fit subito propter carentiam resistentie per aristotelem secundo de anima. ita mutatio localis subito fieret in vacuo exquo nulla ibi esset resistentia. ¶ Preterea hec opinio non potest signare certum gradum velocitatis in tali motu: quoniam quocunqꝫ dato cum duplo intensiori ꝛ quadruplo ꝛ sic in infinitum: non propter hoc mobile esset simul in termino a quo ꝛ in termino ad quem: ꝛ ꝑ consequēs quodlibet mobile simplex in vacuo ī infinitum velocius moueretur: ꝛ consequenter nullum graue simplex posset velocius descendere ꝙ aliud minus graue que omnia repugnant huic opinioni. ¶ Dicendum igitur corpora simplicia in vacuo nullam habere mutationem nisi subitam ꝛ indiuisibilem nō tamen instantaneam ita ꝙ si terra simplex ponatur in vacuo extra centrum mundi remota inclinatione essendi simul cum alio corpore statim incipit descendere ad centrum per remotionem de presenti sic ꝙ immediate post hoc erit in centro ꝛ in nullo instanti primo erit in illo sed in quolibet tempore terminato ad hoc instans: ideo non simul est in termino a quo ꝛ in termino ad quem sed successiue: non quidem successione mensurata tempore vel instanti sed successione subita eo modo quo dicimus quodlibet tempus terminatū ad hoc instans succedere huic instanti: ꝛ diuisionem linee incipientis diuidi per remotōnem de presenti succedere instanti presenti. nec est simile de gradibus incōpossibilibus ꝛ partibus vacui: quia gradus īcōpossibiles inuicem resistunt cū sint gradus formarum contrariarꝫ. partes autem vacui non resistunt mobili ideo potest subito esse in omnib⁹ partib⁹ vacui sicut subito in oībus partibus determinati aeris est eadem species visibilis numero: est tamen differentia in hoc quia illa species in aliquo instanti est in oībus illis partibus: mobile autem non potest esse in aliquo instanti in pluribus partibus vacui equalibus ei sed tm̄ in quolibet tempore terminato ad certum instans. ¶ Ad primum dicit burleus ꝙ quando fit transitus ab extremo ad extremū per motum successiuum mobile necessario prius venit ad medium: sed quando fit subito illud non oportet. vnde inquit ipse: mobile in vacuo est prius in vno extremo vacui deinde in alio absqꝫ eo ꝙ pertranseat aliquam partem vacui. ¶ Istud ego non bene intelligo ꝙ aliquod mobile sit in concauo lune ꝛ erit in centro inter quod ꝛ concauū est aliqua magnitudo ꝛ tamen non pertransibit aliquam partem magnitudinis medie: cōcedo igitur ꝙ tale mobile pertransibit totum vacuum ꝛ quamlibet partem magnitudinis eius: ꝛ cum dicitur omne mobile transiens ab extremo ad extremū prius venit ad medium: verum est si transitus ille fiat per motum successiuū: vbi autem fiat per mutatōnem subitam non oportet. ¶ Ad secundum dico ꝙ a ꝛ b obuiabūt sibi in medio vacuo: non quidem in aliquo instanti primo sed immediate post hoc vtrūqꝫ erit in medio ī quo mouebuntur per tempus propter resistentiā inuicem ꝛ in instanti separatōnis a incipiet esse in centro ꝛ b ī cōcauo. ¶ Et si arguitur sic: A et b immediate post hoc erunt in medio vacui ꝛ immediate post hoc mouebuntur motu successiuo: igitur immediate post hoc erunt in medio vacui per motum successiuum: negatur consequentia quia a ꝛ b subito pertransibunt ambo spacia vsqꝫ ad illud medium: neqꝫ intelligo per medium aliquod indiuisibile sed aliquam partem vacui eque distantē a centro ꝛ a concauo cuius vnam medietatē immediate post hoc occupabit a ꝛ aliam immediate post hoc occupabit b. ¶ Ad tertium respondetur ꝙ a erit in cētro per mutationem subitam: ꝛ dico ꝙ illa propositio cōmentatoris omnis mutatio est terminus motus: est intelligenda de mutatione facta in pleno ꝛ non in vacuo. Unde quia aristoteles ꝛ cōmentator negant vacuum non oportet concedere omnes auctoritates eorum admisso vacuo sicut neqꝫ concessissent antiqui. ¶ Ad quartum responsum est ꝙ corpora simplicia mouentur successiue in vacuo dūmodo habeant aliquam resistentiam extrinsecam per se vel per accidens. Si enim poneretur in vacuo aqua pura aut sphera terrea super tabulam transuersaliter extensam indubie vtrūqꝫ illorum successiue moueretur quia haberent resistentiam tabule a motu deorsum per semidiametrum mundi. Si etiam a concauo ignis ad centrum mundi totum esset vacuum ꝛ poneret̄ vna portio terre simplicis partim in vacuo ꝛ partim in igne motus eius esset successiuus propter resistentiam partis mote per ignem. ¶ Ex predictis solute sunt auctoritates. vnde cōcedo ꝙ prius ꝛ posterius in motu sunt ex priori ꝛ posteriori magnitudinis: non tamen propter hoc oportet quālibet mutationem factam super aliquam magnitudinem vel in aliqua magnitudine habere partes posteriorem ꝛ priorem nisi quando fit cum resistentia. Concedo etiam ꝙ medium est illud in quo mobile cōtinue mutās prius venit ꝙ in extremum: sed pertransitio vacui non est mutatio continua sicut neqꝫ successiua. Et cum sit locutio hic de prioritate accipitur prioritas pro prioritate temporis ꝛ non pro prioritate nature: quia indubie mobile subito motum a concauo lune ad medium mundi prius est in medio ꝙ in extremo non quidem prioritate temporis sed nature: cum naturaliter terminus magnitudinis presupponat medium eiusdem. Consimiliter dicatur ad alias auctoritates ꝙ omnes intelligende sunt de mobili motu cum resistentia.

Sed dubitatur de animali vtrum posset moueri ī vacuo motu successiuo: ꝛ videtur ꝙ sic exquo habet resistentiam intrinsecam. dixit enim cōmentator supra cōmento septuagesimoprimo ꝙ quando res mota ex se diuiditur in motorem in actu ꝛ rem motam in actu nō necessario indigent medio. ¶ In oppositum arguitur Nam animal non potest moueri nisi habeat magnitudinē corpalē cui innitat̄ vt pꝫ inductiue: sꝫ ī vacuo nō ē aliq̄ magnitudo corpalis cui possint inniti animalia:

igitur in vacuo non possunt moueri. ¶ Respondetur ꝙ animalia possunt moueri in vacuo motu recto. vnde si animal poneretur in concauo lune descenderet successiue versus centrum mundi a grauitate mouente ipsum motu terre ex quo haberet resistentiã intrinsecam aliorum elementorum: moueretur etiam motu progressiuo currendo ⁊ saltando supra terram in vacuo dato ꝙ totum quod est infra celum esset vacuum pter elementum terre: sed nõ posset moueri animal in vacuo motu volationis aut natationis sic ꝙ pisces non possent natare: neq͂ aues volare sicut possent homines ⁊ equi ambulare. nõ eñ haberent in vacuo pisces ⁊ aues firmamentũ membrorũ: sed bene homines ⁊ equi calcantes terrã sustinẽtẽ ⁊ supportãtẽ illos.

Tex. cõ. 76.

Et per se autẽ cõsiderãtib⁹. Ista est tertia pars huius capituli in qua phs rationibus sumptis ex natura vacui probat impossibilitatem vacui postq̃ pbauit idẽ per naturã motus ⁊ ex parte velocitatis ⁊ tarditatis in motu. Et facit quattuor rationes quarũ scda incipit ibi. (Et vero cubus.) Tertia ibi (Amplius aũt.) Quarta ibi (Amplius oportet.) ¶ Prima ratio est ista: Si vacuũ esset ad hoc eum ordinasset natura vt esset receptiuũ corporis infra se. sed vacuũ nõ est receptiuũ corporis infra se: igitur vacuũ nõ est: patet cõsequẽtia cũ maiori ex opinione antiquorũ. ⁊ minorẽ sic arguit phus: Omne receptiuũ corporis infra se tantũ cedit corpori recepto q̃tum est corpus receptũ infra ipsum. sed vacuũ non cedit alicui corpori: igitur vacuũ non est receptiuũ alicui⁹ corporis infra se: patet consequẽtia ⁊ pbatur antecedens quo ad ambas eius partes: ⁊ primo prima inductiue Si eñ corpus cubicũ ponatur in aqua tñ cedit de aqua illi corpori q̃tum est illud corpus: ⁊ si ponatur in aere tñ de aere cedit q̃tum est illud corpus cubicũ. Et vniuersaliter quãdocunq͂ vnũ corpus mouetur de vno loco ad aliũ locũ necessario tñ corp⁹ cedit corpori moto localiter q̃tum est illud corpus motum nisi forte cedens condẽsetur: vt si corpus cubũ recipiatur in terra necessario terra cedit deorsum: ⁊ si recipitur in igne necessario ignis cedit sursum. Si autẽ recipitur in aere vel in aqua necessario cedit ad vtranq͂ partẽ: ⁊ sic de aliis consequẽter. T. c. li. Et per se aũt) idest per naturã vacui (considerantibus videbitur vtiq͂ dictũ vacuũ) separatũ nõ esse (sicut vere) significat hoc nomen (vacuũ: Si eñ in aqua si ponat aliquis cubum distabit tanta aqua q̃ta est cubus: sic est in aere sed sensui immanifestũ est) quia non videt aer sicut aqua (⁊ semper igitur in omni corpore habenti transmutationẽ) localẽ ad aliquod corpus (ad quod est aptũ natũ mutari necesse est) corpus recipiẽs (nisi coeat) idest condensetur per tantum spaciũ (transmutari aut deorsum semper si deorsũ est motus sicut terre: aut sursum sicut ignis: aut in vtraq͂) idest ad vtrãq͂ partẽ sicut aer ⁊ aqua ⁊ hoc sine corp⁹ cubum (aut quale aliquid) idest qualecunq͂ aliud corpus (sit impositum.) ¶ Probata prima parte antecedentis videlicz ꝙ omne receptiuũ corporis infra se tantum cedit corpori recepto q̃tum est corpus receptũ infra ipsum. Probat pphs secundã partem antecedentis videlicz ꝙ vacuum nulli corpori cedit quoniam nihil alicui cedit nisi sit condensabile aut localiter mobile: vacuũ autem non est condensabile neq͂ localiter mobile cum non sit corpus: igitur nulli cedit sed penetrat ipsum omne corpus positum in eo ⁊ aqua tanq̃ si aqua non cederet ligneo cubo nec aer necessario ligneus cubus penetraret aerẽ ⁊ aquã ⁊ pertransiret illa absq͂ cessione. T. c. li. In vacuo autẽ hoc quidem impossibile est) scilicz ꝙ cedat corpori (nullum enim corpus est) vacuũ (sed per vacuũ equale spacium transire videtur) ⁊ penetrare (quod quidem erat prius) positum) in vacuo tanq̃ si aqua nõ cederet ligneo cubo nec aer sed omnia transibunt per ipsum) cubum ligneũ per penetrationem.

Notandum ꝙ sicut situs qui est passio mundi non cedit corpori quia non potest condẽsari neq͂ moueri localiter: ita vacuum si esset nulli cederet propter defectum condensationis ⁊ motus localis. Si enim poneretur corpus cubum in aqua vel in aere ipsum recipitur in eodem situ numero in quo primo erat aqua aut aer cedens: sed est differentia in hoc quia situs est entitas respectiua nullam habens de se dimẽsionem: vacuũ autem separatum: si esset iuxta fantasiam antiquorũ esset entitas absoluta de predicamẽto quantitatis habens de se longitudinẽ latitudinẽ ⁊ profunditatẽ: ita ꝙ si deus annihilaret omnia corpora que sunt infra concauũ lune maneret vacuum cum his dimensionibus. Nos autem non ita dicimus de situ mundi: immo in casu isto nullus maneret situs quoniã situs non habet proprias dimensiones sed habet partẽ extra partem ratione dimensionum corporis locati ideo dimẽsiones situs ⁊ corporis locati in eo non seinuicem penetrant ex quo nulle sunt dimẽsiones situs distincte a dimensionibus corporis: sed bene seinuicem penetrant dimensiones vacui ⁊ corporis naturalis posito vacuo.

Sed contra nulle dimensiones eiusdẽ rationis possunt seinuicem penetrare: sed dimensiones corporis ⁊ vacui sunt eiusdem rationis: igitur non possunt seinuicem penetrare: ⁊ per consequens vacuum cederet corpori cubo posito in eo: patet consequentia cum maiori: quia nulle linee possunt se inuicem penetrare neq͂ aliqua superficies: igitur per idem longitudines linearum nõ possunt seinuicem penetrare: neq͂ latitudines superficierum: minor vero declaratur quoniã longitudo corporis ⁊ lõgitudo vacui videntur esse eiusdem rationis cum principiũ immediatũ vtriusq͂ sit eiusdẽ rationis scilicet punctus aut linea. Similiter latitudines illorum apparẽt esse eiusdem rationis quoniã linea in vtroq͂ est eiusdẽ rationis aut superficies quorum vnum necessario est immediatum principium latitudinis in corpore ⁊ in vacuo. ¶ Respondetur ꝙ sicut longitudo linee nõ est eiusdem rationis cum longitudine superficiei: ita nec lõgitudo alicuius istorum est eiusdem rationis cum longitudine vacui. Longitudo enim linee fundatur in linea ⁊ est passio eius: longitudo autem superficiei non fundatur in linea sed in superficie: nec est passio linee sz superficiei licz non competat superficiei nisi ratione linee. Remota enim linea nulla est lõgitudo superficiei. Habet igitur linea tantum vnam dimensionem que est passio eius videlicz longitudinem: superficies autẽ habet duas dimẽsiones que sunt passiones eius vz lõ

gitudinē ꝛ latitudinē. corpus aūt habet tres dimēsiones que sunt passiōes eius quarū nulla est eiusdē rationis cū dimēsionib⁹ linee ꝛ superficiei scʒ longitudinem latitudinē ꝛ profunditatē neqꝫ aliqua istarū est eiusdem ratiōis cū dimēsionib⁹ vacui. ꝛ cū dicit ꝙ idē est principiū vtriusqꝫ longitudinis negat: Punctus eñ est principiū linee ꝛ lōgitudinis eius: nō autē est principiū longitudinis vacui cū in vacuo nō sint puncta proprie scʒ alia indiuisibilia copulantia ꝛ terminātia innomiata. Et si dixerūt ꝙ particule loci copulant ad eundē terminum ad quē particule corpis loquebant de termino extrinseco: quia terminus intrinsecus illic erat ignotus

Tex. cō. 76 ꝛc. (At vero cubus.) ❡ Secunda ratio ꝓbans vacuum nō esse premittit vnā suppositionē vʒ ꝙ cubus receptus in vacuo habeat dimēsionē equalē vacuo quam occupat nō est ſm ꝙ cubus est calidus vel frigid⁹: grauis aut leuis: sed habet hoc ex suis dimēsionib⁹: qḋ patet ex eo qm̄ si a cubo separent oēs qualitates sensibiles ꝛ poneret in aqua vel in aere manētibus solis dimensionib⁹ eius: adhuc faceret tm̄ de aere vel de aqua cedere q̄tum est ꝓpriū totū corpus cubicū. Licʒ eñ cubus nō possit separi ab omib⁹ qualitatib⁹ sensibilibus scʒ a calido: frigido: graui ꝛ leui sicut nec a materia in q̄ necessario est aliquod istorum: tamen quia nō includit ista in sua ratione potest per intellectū separi ab his oībus remanētibus tm̄ dimēsionibus: que cum faciant cedere partes aeris aut aque sequit ꝙ cubus non inq̄tum qualificatus sed inq̄tum dimēsionatus partes corpis facit cedere in quo ponit. Le. li. At vero cubus habet tantā magnitudinē q̄tā continet vacuū: ꝛ si calidum est aut frigidū aut graue aut leue) siue nō sit aliquod istorū vnde (nihil min⁹ alterū in esse ab omibus passionibus est) construe sic: siue cubus habeat istas qualitates siue non habeat nō minus est alterū in esse diffinitio ab omibus passionibus qualitatiuis (ꝛ si nō diuisibile sit) realiter ꝛ in actu a qualibet passione qualitatiua (dico aūt corpus lignei cubi) esse hui⁹ qḋ separatur diffinitiue: lʒ nō realiter a passionib⁹. Ista suppositione premissa arguit philosophus sic: Si cubus esset separatus a calido ꝛ frigido graui ꝛ leui ꝛ generaliter ab omibus qualitatibus tangibilibus vel sensibilibus ipse cubus esset corpus ex eo quia habet tres dimensiones: igit vacuū est corpus nō obstāte ꝙ separetur ab omibus qualitatibus ex eo quia habet tres dimensiōes. tunc arguit sic: Tam cubus q̄ vacuū est corpus quia habet tres dimēsiones: sed vacuū non cedit cubo posito in eo immo sunt simul ꝛ seinuicem penetrant: igit duo corpa seinuicē penetrāt qḋ est incōueniens: quia si duo corpora seinuicē penetrant per idem tria possunt seinuicem penetrare ꝛ quattuor ꝛ cōsequēter infinita: quod est absurdum ꝛ impossibile. Le. litt. Quare ꝛ si) cubus (separetur ab omibus alijs) q̄ nō sunt de sua ratione intrinseca (vt neqꝫ graue neqꝫ leue sit continebit equale vacuū ꝛ in eadem erit que est loci ꝛ vacui parte equale sibi ipsi sicut nunc quid igitur differebit idest quid faciet non esse simul cubi corpus ab equali vacuo ꝛ loco) quasi di. nihil: immo simul erūt ꝛ seinuicē penetrabūt (ꝛ si duo hmōi sunt) simul (propter quid nō quodlibet in eodē erit idest propter quid nō erūt simul oīa corpa ꝛ seinuicē penetrabūt (vnū q̄dem igitur hoc incōueniēs ꝛ impossibile est.

Notādum ſm cōmentatorē cōmento 76 ꝙ dimēsiones penetrāt se adinuicē scʒ dimēsiones cubi in dimēsiones vacui nō est ſm ꝙ est cubicū calidū aut frigidum aut graue aut leue sed hoc habet ex sua essentia scʒ ex sua natura: essentia eñ eius est alia natura a suis accidētibus ꝛ impossibile est vt separent ab eo in esse sed in imaginatione tm̄: ꝛ dixit hoc ad declarandū ꝙ impossibilitas penetrationis corporū accidit eis ex suis terminis mathematicis nō ex suis accidētibus sensibilibus.) Intēdit cōmentator hanc rationē: Qualitates seinuicem penetrant tam eiusdē q̄ diuersarū rationū: sed termini mathematici nō possunt seinuicē penetrare neqꝫ eiusdem neqꝫ diuersarū rationū: igit impossibilitas penetrationis corporū nō ꝓuenit ex qualitatibus sed ex suis terminis mathematicis: patet consequētia cū minori: qm̄ duo puncta nō possunt seinuicē penetrare: neqꝫ due linee: neqꝫ due superficies: nō etiā possunt seinuicē penetrare punctus ꝛ linea neqꝫ linea ꝛ superficies: maior autem est nota qm̄ in eodē lacte seinuicē penetrāt frigiditas ꝛ humiditas: albedo ꝛ dulcedo que sunt diuersarū rationū: etiā seinuicē penetrāt in lacte due partes intensiue albedinis que sunt eiusdē rationis: ꝛ due partes intensiue dulcedinis que etiā sunt eiusdē rationis: ꝛ non solum est hoc verum de qualitatibus solo numero differentibus facientibus vnū totum sed etiam non facientibus vnum totum: quoniā in eodē medio seinuicē penetrant plura eiusdem rationis lumina diuersorū corporum lucidorū non facientia vnum lumen: sicut neqꝫ corpora lucida faciūt vnū corpus lucidū.

Contra predicta arguitur probādo ꝙ cessio ꝛ resistentia in motu locali grauiū ꝛ leuiū ex pte medij nō ē rōe q̄ntitatis ꝛ suarū dimēsionū: quoniā superius dixit cōmentator tractatu isto ꝙ quātitas non est de virtutibus actiuis ꝛ passiuis: ꝛ nuperrime dixit philosophus ꝙ qualis est proportō medij ad mediū in raritate ꝛ densitate talis est proportio motus ad motū in velocitate ꝛ tarditate: igitur raritas ꝛ densitas sunt principia cessionis ꝛ resistētie: sed nulla raritas vel densitas siue sit absoluta siue respectiua est quātitas vel dimēsio quantitatis: igitur nec quātitas nec dimensio quātitatis est principiū cessionis et resistentie in motu locali. ❡ Secūdo sic: Maioris resistentie est vnum pedale aque q̄ vnum pedale aeris: sʒ tanta quantitas precise est in quolibet illorū: igitur resistentia in motu locali facta in illis non est tm̄ ratione quantitatis ꝛ suarum dimensionū: patet consequentia cum maiori ꝛ minor declaratur: nam si maioris quantitatis est pedale aque q̄ pedale aeris: aut igitur intensiue vel extensiue: non intensiue quia non intenditur nec remittitur quantitas per aristotelē in predicamentis. non etiam extensiue: quia tantā extensiōem precise habet vnum q̄tum reliquū supposito ꝙ sit quodlibet illorū pedale ſm omnē dimēsionē. ❡ Tertio pono ꝙ deus annihilet omnē substantiā ꝛ qualitatē tot⁹ sphere elementorum absqꝫ deperditione ꝛ variatione quātitatis vna cum a pedali terremoto per quantitatē aque ꝛ p quantitatē aeris ꝛ quero vtrū a equeuelociter moueatur in quantitate aeris ꝛ in quātitate aque: aut tardius in quantitate aque q̄ in quantitate aeris. Si equeuelociter ꝛ vt constat tardius mouebatur in aqua q̄ in aere ante annihilationē vt suppono: igitur non tantū resistit quantitas sed etiam substātia. Si autem dicitur ꝙ a tardius mouetur in quantitate aque q̄ in quantitate aeris. ❡ Contra nulla illarum quantitatum est altera densior vel rarior: igitur motus erit equeuelox: patet consequentia ex quo a nullam resistentiam habet

pter extrinsecā: difformitas enī motuum corpoꝝ simpliciū puenit ex diuersitate medioꝝ in raritate ⁊ dēsitate p Aristotelē ⁊ Cōmentatorē in secūda pte huius capituli: antecedēs arguit: quoniā oīs raritas ⁊ dēsitas: aut est qualitas cōsequēs calidum ⁊ frigidū aut respectus d̄ multitudinē mīe p cōparatonē ad quātitatez sed q̄ abet illaꝝ quātitatuz est absoluta taz a mā q̄ ab oī qualitate p casuz: igit nulla illaꝝ quātitatū est rara vel dēsa: ⁊ p cōsequēs nulla eaꝝ est altera dēsior vel rarior. ¶ Quarto pono ꝙ deus annichilet totā quātitatem hui⁹ mūdi inferioris p̄ter quātitatē .a. terre partē magnitudinis vni⁹ grani milij absq̄ annichilatiōe ⁊ corruptiōe alicuius subet: ⁊ pono .a. in aliqua parte aque vel aeris: ⁊ quero vtruz cedat illi: aut nō: si cedit illi ⁊ nō per quātitatē habet intentū: si nō cedit: igit totus mūdus inferior recipitur in quātitate grani milij pz consequētia: q2 si aliqua ps aque vel aeris recipit in .a. ⁊ vbicūq̄ est vna ps mundi inferioris: ibi est q̄libet cū non hēat partē extra partē ppter defectū quātitatis: igit quelibet ps huius mūdi est simul cū .a. ⁊ cōsequēter totus iste mūdus recipitur in .a. ¶ Itē ponat .a. in cōcauo lune incipiēs descēdere deorsū: ⁊ quero vtrū mouebitur successiue aut subito erit in cētro: si mouebitur successiue: igitur resistētia puenit aliūde quam ex parte quantitatis: si subito erit in centro: igitur ad quantitatem nō est motus cōtra philosophuz quinto huius: ⁊ probatur cōsequentia: q2 si .a. subito erit in centro: igitur imediate post hoc .a. ⁊ totus mundus inferior erunt simul: igitur imediate post hoc totus mūdus inferior erit quātificatus quātitate .a. ⁊ iaz nō est quantificatus aliqua quātitate: igitur subito absq̄ motu acquiret totā quantitatē .a.

Ad primuz responde

tur ꝙ Cōmētator intelligit q̄titatē nō ēe de virtutib⁹ actiuis ⁊ passiuis per abiectionē cōtrarij cuz quo stat ꝙ sit de virtutibus actiuis ⁊ passiuis per expulsionez alicuius a loco suo: ꝙ enī vnū corpus aliud expellat a loco suo: hoc est rōne quātitatis tanq̄ cause formalis: tā in expellēte q̄ in expulso. Et cū arguit qualis est pportio mediij ad mediū in raritate ⁊ dēsitate: talis ē pportio mot⁹ ad motū in velocitate ⁊ tarditate: igit raritas ⁊ dēsitas sūt principia cessiōis ⁊ resistētie: negatur cōsequentia: sed solū sequit ꝙ quantitas est hmōi principiū vt substat raritati ⁊ dēsitati. [illegible]

Ad secundum respon

detur ꝙ in pedali aque est maior quantitas q̄ in pedali aeris: ⁊ si nō extēsiue tamē intēsiue: nō quidē intēsione opposita remissioni: sz intēsione opposita extēsioni: plus enī est de mā in pedali aque q̄ in pedali aeris: ⁊ cū quātitas nunq̄ separet a mā: sequit ꝙ plus ē de quātitate in pedali aque q̄ aeris: ⁊ hō ē signuz: q2 ex vno pedali aq̄ possūt fieri decem pedalia aeris absq̄ acqsitione quātitatis de nouo. Et q2 dimēsio interminata nō separat a quātitate .s. lōgitudo latitudo ⁊ pfunditas: sed tantū separat dimēsio terminata: vz pedalitas vel bipedalitas: adeo potest cōcedi ꝙ quātitas aq̄ est etiā maior extēsiue quātitate aeris signati: ⁊ ꝙ hz plus de lōgitudine latitudine ⁊ pfunditate: sicut habz plus de quantitate: nō tamen est maior extensiue extensione terminata: cū taz sit q̄ aq̄ sit solū pedalis q̄titatis.

Ad tertium

dicitur quod admisso illo casu .a. tardius mouetur in quāntitate aque quam in quantitate aeris: ⁊ cum dicitur ꝙ nulla illaꝝ quantitatum est rara vel densa: negatur cōmuniter loquendo de raritate ⁊ densitate: vnde sicut materia dupliciter sumitur .s. large vt se extendit ad materiā sensibilē ⁊ intelligibilē ⁊ stricte vt tantū significat materiam sensibilē tam primā q̄ secundam: ita raꝝ ⁊ dēsuz dupliciter sumūtur .s. cōmuniter ⁊ pprie: raꝝ enim ⁊ dēsuz pprie ⁊ stricte sumpta important materiā sensibilē in cōparatione ad quātitatē ⁊ sic in casu illo nulla illaꝝ quantitatū est rara vel dēsa: raꝝ aūt ⁊ densuz cōmuniter aut large accepta important materiā in cōmuni p respectū ad extensionē: ⁊ sic quātitas aque est dēsior quātitate aeris: q2 habz plus de materia sub equali extensiōe: nō quidē plus de materia sensibili: sed de mā intelligibili: vz de quantitate: ⁊ talis raritas ⁊ densitas vocat a phō ⁊ Cōmentatore subtilitas ⁊ spissitudo nō intelligendo per subtilitatez illud quo aliquid est longū habēs modicā latitudinē ⁊ pfunditatē eo modo quo acus: q2 subtile isto modo sumptū opponitur grosso ꝙ supple habet magnā latitudinē ⁊ pfunditatez: sed accipit subtilitas vt conuertitur cū tenuitate opposita spissitudini. ¶ Ad q̄rtuz admisso illo casu dicō ꝙ nihil cedit .a. ⁊ concedo totuz mundum hunc inferiorem recipi in quantitate .a. non tamen proprie penetrat .a. quia non tantum est sub q̄titate .a. immo etiam occupat totum situm ymaginabilem inter celum ⁊ medium mundi. Et consequenter cōcedo quod .a. subito erit in centro: nec ex hoc sequitur quod ad quantitatem non est motus: quia licet hic mundus inferior immediate post hoc erit sub dimensionibus .a. non tamen erit extensus neq̄ quantificatus. Intellectus enim humanus est sub dimensionibus corporis: ⁊ tamen non est quantus nec extensus: similiter species sensibilis eadem numero est sub quātitate aeris ⁊ sub suis dimensionibus: ⁊ tamen nō est quanta neq̄ dimensionata. (Amplius autem). Tertia ratio probans vacuum non esse per naturam vacui est ista. cubus separatus ab omni qualitate sensibili conuenit cum omni corpore in dimensionibus: quoniam cubus sicut ⁊ quodlibet aliud corpus hz tres dimensiones: sed vacuum habet tres dimensiones p antiquos: igitur cubus conuenit cum vacuo in omnibus dimensionibus: tunc arguitur sic: cubus conuenit cum vacuo in omnibus dimensionibus: igitur frustra ponuntur dimensiones vacui vt recipiant dimensiones cubi tanquam locus locatum: probatur consequentia: nam si dimensiones cubi indigent alijs dimēsionibus in quibus localiter recipiantur: videlicet dimensionibus vacui: quero vtrum iste dimensiones indigeant alijs dimensionibus vel non: si indigent alijs dimensionibus per idem ille indigent alijs: ⁊ erit procedere in infinitum in dimensionibus se locantibus: Si autem dimensiones vacui non indigent alijs dimensionibus per idem nec dimensiones cubi indigēt alijs dimensionibus: pz cōsequētia cum nō possit dari ratio diuersitatis. Lege litterā. (Amplius aūt manifestū est: q2 h hz cub⁹ transmutat⁹ in vacuo: qd etiā oīa alia corpa habent: vz tres dimensiones: quare si a loco) .s. a vacuo nihil differt cubus quo ad oēs dimensiones: quid opz locum facere corpibus ⁊ dare eis dimensiones alias extra vniuscuiusq̄ rei nālis corpus, idest magnitudinem: si impassibile est corpus .i. separatū a passionibus: nihil enim confert si alterum circa ipm cubum equale spatium hmōi sit trium dimensionum: Tex. cō. 77.

Notandum hic fm Cōmentatorē cōmento. .. ꝙ corpꝰ indiget dimēsionibus: sed nō duobus modis dimensionum. s. dimēsionibus quibus constituatur et dimēsionibus in quibus subiiciatur: et intēdit per hoc innuere ꝙ equalitas loci nō est equalitas fm dimensionē: sꝫ equalitas ptinentis: quoniaꝫ ex hoc ꝙ locus est equalis et equale est dimensiones estimauerūt locum eē dimensiones: et modus deceptionis in hoc est equiuocatio in hoc nomine equalitas. Cū igitur corpus fm Cōmentatorem habeat dimēsiōes tā intrinsecas p quas constituitur inesse ꝙ extrinsecas in quibus recipit prime dimensiones sunt necessarie cuilibet corpori et nō alie: quoniā vltima sphera nō habet dimensiones intrinsecas et nō extrīsecas: modo ꝙ eq̄litas loci sit eq̄litas cōmensurationis: sed tantū continentie: qꝛ cum locus sit superficies non potest commensurari corpi locato: nā superficies habet duas dimēsiones tantū: corpus autem habet tres dimensiones. Ideo ratio antiquorum non valuit quando sic arguebant: locus et locatuꝫ sūt equalia: sed locatum habet tres dimensiones: igitur et locus habet tres dimēsiones: et hoc ppter equiuocationem illius termini equalitas significantis equalitatem continentie et equalitatē cōmensurationis. (Amplius opꝫ). Quarta ratio pbans vacuū nō esse per naturam vacui est ista: si vacuum esset illud sentiretur a nobis per aliquē sensū: sed vacuum nō sentitur a nobis per aliquē sensum: igitur vacuū nō est: patet consequentia cū minori: et maior arguitur: nā omne habēs tres dimensiones sentitur a nobis p aliqueꝫ sensuꝫ: sed vacuum habet tres dimēsiōnes si est: igitur vacuum si est sentitur a nobis p aliquē sensuꝫ: secūda ps antecedentis est antiquorum: et prima declaratur: qꝛ si nō omne habēs tres dimēsiones sentitur a nobis per aliqueꝫ sensum: maxime videt de aere: sed hoc nō: qꝛ licet non percipiamus aerē per visum ppter defectuꝫ coloris: tamen cum pcipimus per tactuꝫ sentientes tēpore estiuo eius caliditatē et tempore hyemali eius frigiditatē. Sicut si pisces essent ferrei eiusdeꝫ coloris cuꝫ aqua simpliciter: et si nō sentiremus eos p visuꝫ: tamen eos perciperemus p tactum sentiētes eius duritiē ꝙ nō hꝫ aqua. Lege litterā. (Amplius opꝫ manifestū esse quale vacuum sit in hīs que mouentur in ipso: nūc autem nusꝗ̄ extra mundū ex quo nō percipitur p aliquē sensuꝫ: aer autem aliquid est: non videtur aūt neq; aqua si essent pisces ferrei: tactu enī est discretio illius qḋ tāgitur). s. taꝫ aeris ꝙ piscium. Et epilogat phūs circa determinata dicēs quod quidem igitur nō separatum sit vacuum: ex hīs manifestum est.

cō. 78. Tex. 1

Notandum fm Cōmentatorē cōmento. 78. ꝙ aer sentit fm tactum esse corpus: et si fm visuꝫ estimetur nihil eē cum non habeat colorem: et visus comprehendit colorata: et similiter reputaretur si spissitudo esset in duritie ferri. Iudicare enim de tangibili non est per sensum visus: sed per sensum tactus.

Dubitatur q̄m̄ aer pcipit eē corpꝰ p tactū: qꝛ tactus pcipit q̄litatē tāgibilē eiꝰ. s. caliditatē vel frigiditatē: sꝫ visus pcipit q̄litatē visibilē eiꝰ. s. lumen p phūm secūdo de aīa: igit aer pcipit eē corpꝰ p visū. Itē vapor pcipit eē corpus p visū rōne luminis icorpati sue dēsitati: sꝫ dēsior eēt aer si eiꝰ spissitudo eēt in duritie ferri ꝙ sit vapor: igit si spissitudo aeris eēt in duritie ferri: eēt pciperet eē corpus p visū: dūmō actuaret lumie. ¶ Ad primū negatur cōsequētia: lꝫ enī visus pcipiat aerē rōne luminis: nō tamē pcipit aerē eē corpꝰ: qꝛ nō terminat visū cū sit corpus trāsperēs: hō aūt terminat tactuꝫ: quādo enī videtur aer pcipit aliqḋ vltra aerē. sꝫ q̄n tāgit aer nō oꝫ ꝙ pcipiat aliqḋ vltra aerē p tactū. ¶ Ad scḋm dr ꝙ Cōmētator loquit cōditionalit: vꝫ si aer eēt spissus in duritie ferri: et eēt corpꝰ trāsparēs sicut iā nō terminās visum nō pciperet eē corpꝰ: et hoc iō qꝛ nō hēret colorem terminātem visū: de quo loquit phs in li. de sen. et sen. di. color est extremitas perspicui in corpore termīato.

Tex. cō. 78.

Sunt autem quidam). Istud est quartū capitulum huius secūdi tractatus quarti physicorum: in quo phūs reprobat opinionem antiquorum di. vacuū esse in hīs corporibus: et diuidit in duas partes. In pria facit qḋ dictū est. In secūda destruit radicē opinionis soluendo motiuum super quo fundabatur dicta opinio ibi. (Qm̄ autē vacuum). In prima pte phūs facit duo: nā primo narrat motiuū opinionis: secūdo destruit opinioneꝫ ibi. (Si quidem igitur). Quantū ad primū dicit philosophus ꝙ quidā videntes in rebus nālibus rarum fieri densum et densuꝫ fieri rarum cōcesserunt vacuū esse imbibitū corporibus faciētes istā rationē: si nulluꝫ vacuuꝫ est nō ē possibilis cōdensatio vel rarefactio: sed possibilis est condēsatio vel rarefactio: igitur vacuum est: pꝫ consequentia cū maiori dicebāt: quoniaꝫ si aliqḋ cōdensat partes cōstringūtur et nulla alterā recipit: qꝛ non est possibilis penetratio corporum: igitur ptes ille recipiunt in foraminibus vacuis: et per cōsequens vacuū est: minorem aūt arguebant plurima incōuenientia adducentes negata rarefactione et cōdensatione: si nāq; nō est possibilis cōdensatio vel rarefactio: sequit primo. vnū istorum: aut ꝙ impossibile est motus rectus aut ꝙ vno motu. s. motu recto totū vniuersū mouetur: qḋ vtrūq; istorum sit inconueniēs et cōtra experientiā manifestuꝫ est et ꝙ sequatur alterum istoruꝫ arguitur querēdo vtruꝫ sit possibilis motus rectus aut nō: si nō est possibilis motus rectus habet vnum inconueniētium: si est possibilis motus rectus: ponatur ergo aliqḋ corpus moueri motu recto: et pꝫ si nō sit possibilis rarefactio vel condēsatio qḋ illud corpus expelleret aliud corpus p spatium sibi equale: et illud aliud corpus: iterum aliud corpus p spatiū equale sibi: et qꝛ nō est possibilis penetratio corporum: oporteb it etiaꝫ celū cedere corpi moto: ex quibus sequitur totū vniuersuꝫ moueri: qḋ est aliud incōueniens: lꝫ illud cōcesserit Siccos phūs. Lege litteraꝫ. (Sunt aūt quidam qui p rarum et densuꝫ opinātur manifestum esse qḋ sit vacuū: siquidem enī nō est rarum et densum: neq; coire). i. subintrare et calcari possibile est ptes corporum nālium: si aūt hoc concedatur: vꝫ ꝙ non est possibilis cōdensatio vel rarefactio: aut oīno motus rectus non erit aut mouetur totū vniuersū sicut dixit Siccos. ¶ Scḋo sequit negata cōdēsatiōe et rarefactiōe aut ꝙ nulla gñatio est aut ꝙ sp gñat eq̄le ex eq̄li vtrunq; est inconueniens et contra experientiā: experi

mur enī aliquid generari: ⁊ aliquando maius generari ex minori: vt quando generatur aer ex aqua: ⁊ aliquando minus ex maiori: vt quādo generatur aqua ex aere: ⁊ ꝙ alterum sequatur arguitur: querendo vtrū aliquis generat aut nihil: si nihil generat habetur primum inconueniēs: vz ꝙ nulla generatio est: si aliquid generatur: aut igitur genitum occupat tm̄ locuz precise quantū illud ex quo generatur aut maiorez vel minorem locū: si tm̄ locū p̄cise h̄r scōz inconueniens: nō aūt potest dari ꝙ occupet maiorem vel minorē locū negata rarefactione ⁊ condensatione nisi vno moto totum vniuersum moueatur per augmentū vel diminutionez qḋ nō est danduz: si igitur fiat aqua ex aere vel ecōtra necesse est genitum semper esse equale ei ex quo generatur: aut oportebit esse vacuū ex necessitate: nō eniz videtur corpus cōculcari vel extendi nisi posito vacuo ibi: bito: ita ꝙ in cōdensatione partes ingrediantur foramina vacua diminuēdo illa: ⁊ in rarefactione partes recedant abinuicem augēdo foramina vacua. Lege litteram. ¶ Sic negata condensatione ⁊ rarefactione: sequitur nihil generari: aut ꝙ inequale semp̄ ē mutare aquā ⁊ aerem: dico autez sic vt si ex aqua clari factus sit aer simul ex equali aere: tantūdem aquā fieri aut vacuum esse ex necessitate: cōculcari. n. vel extēdi nō ꝯtingit aīr.

Notandum ꝙ si multa lapides bene inuicem ꝯiguarentur nō posset vnus per impulsum moueri localiter quin oēs mouerentur: ⁊ hoc ideo q: lapides per impulsum non condensantur neq; tendunt in seipis: igitur si tales eēnt singule partes vniuersi ꝙ nō inuicem coirent neq; constringerētur: oporteret ꝙ qui vnā partez impelleret totum vniuersum moueret tā in motu ad vbi quando mobile mouetur motu recto q̄ in motu ad formā quādo generatur maius ex minori vel econtra: propterea isti antiqui concesserunt istaz consequentiam tanq̄ manifestaz vacuum non est: igitur nihil potest condensari vel rarefieri: quia non viderunt alium modum condēsationis nisi ex eo: quia partes subintrāt foramina vacua infra corpus qḋ condensatur. nec viderūt aliū modum rarefactionis nisi per exitū partium de talib⁹ foramib⁹ vacuis seiucē elōgādo īfra corp⁹ rarefactibile.

Contra predicta arguitur: ⁊ primo qḋ condensatio non sit possibilis. Secundo quod rarefactio non sit possibilis supponēdo cū philosopho ⁊ Cōmentatore ꝙ si aliquod corpus est rarefactibile in infinitum per subtiliationem partium eius: quod etiaz est condensabile in infinitum per constrictionem partium eiusdē. ¶ Isto supposito arguitur primo sic: terra non potest condensari: igitur per idē nec aliquid aliud ⁊ per cōsequens condensatio nō est possibilis: probatur antecedens. si enī terra potest condensari: igitur potest condēsari ad duplū triplū quadruplū: ⁊ sic in infinitum: patet cōsequētia: quia ipsa potest subtiliari in infinitum sicut ⁊ qḋlibet corpus graue aut leue ex determinatis in alio capitulo: sed consequēs est falsum: qm̄ terra pura posset esse dēsior q̄ sit: ⁊ consequēter grauior: ⁊ per cōsequens moueri ad locū magis deorsum q̄ sit mediū mundi: qḋ est ymaginabile: ⁊ pz cōsequentia per ph̄m. 4. celi di. ꝙ generans tm̄ dat de loco q̄tuz de forma. ¶ Secūdo aqua pura nō potest cōndēsari igitur ⁊c̄. p̄batur antecedēs si aqua pura potest condēsari: igitur potest esse frigidior q̄ sit: cōsequens est falsū qm̄ aqua pura est frigida in sūmo iuxta determinationem Aristo. secundo de generatione: ⁊ patet cōsequētia per Cōmentatorem septimo physicoz di. ꝙ raruz ⁊ densum sunt qualitates consequentes calidū ⁊ frigidum. ¶ Tertio sic. aer ⁊ ignis non possunt condēsari: igitur ⁊c̄. p̄batur antecedens: q: aliter sequitur qḋ ex vno pugillo aeris possunt fieri centū pugilli ignis ⁊ ꝙ ex vno pugillo ignis pōt fieri vnus pugillus aeris. contra ph̄um secundo de gene. di. ꝙ ex vno pugillo aeris fiūt decē pugilli ignis: ⁊ ex pugillo ignis fit decima pars vnius pugilli aeris: ⁊ ꝙ sequatur qḋlibet illoruz arguitur: nā ex decē pugillis aeris possunt fieri centum ignis: per Aristo. secūdo de gene. sed ex decem pugillis aeris potest fieri vnus pugillus aeris per condēsationem: igitur ex vno pugillo aeris possūt fieri centū pugilli ignis. ¶ Itē ex decem pugillis ignis pōt fieri vn⁹ pugillus aeris per ph̄um secūdo de gene. sed ex decem pugillis ignis potest fieri vnus pugillus ignis per cōdensationem: si ignis potest condensari: igitur ex vno pugillo ignis pōt fieri vn⁹ pugillus aeris qḋ erat probandum. ¶ Quarto sic. nihil potest eē dēsius quā primo erat: igitur ⁊c̄. p̄batur antecedēs: nā dēsius dicitur esse illud cuius partes ꝓpinquius iacēt: sed quocunq; dato ptes non ꝓpinquius iacēt q̄ ante: qm̄ quocunq; dato partes sunt imediate tā ante condensationem q̄ post: sed ea que sunt imediata nō possunt esse ꝓpinquiora: igitur ⁊c̄. ¶ Ad primū dicitur ꝙ terra pura s̄z ꝙ est corpus naturale nō potest condensari neq; acquirendo densitatē absolutaz neq; respectiuā: bene āt s̄m qḋ est corp⁹ p̄t condēsari ad hūc intellectuz ꝙ illi nō repugnat condēsari in infinitum: ⁊ tunc ad argumētum: terra potest fieri dēsior: igitur grauior: negatur cōsequentia: quoniam concesso ꝙ grauitas consequatur densitatem absolutā: nō tamē consequitur densitatem respectiuam: mō si terra pura fieret densior p̄ talez motum nō acquireretur dēsitas absoluta: sed tantuz respectiua. ¶ Ita dicatur de igne puro ꝙ nō potest naturaliter rarefieri tātuz: si rarefieret violēter non acquireret raritatem absolutā: sed tantū respectiuam: ⁊ consequēter non intenderetur caliditas: sed potius remitteretur. ¶ Ad secundū respondetur consimiliter ꝙ aqua pura ⁊ si pōt condensari: nō tamen pōt esse frigidior: ⁊ cū dicitur densum cōsequitur frigidū sicut raz calidū mō ex maioratione effectus debemus arguere maiorationem cāe: si igitur densitas est effectus frigiditatis cum maioratur densitas maioratur frigiditas: respōdetur: ꝙ dēsitas absoluta est effectus frigiditatis: nō tamen solius frigiditatis: sed frigiditatis cū humiditate ⁊ frigiditatis cū siccitate: ideo nō opz frigiditatez intendi si intenditur densitas quādo ex aqua debet fieri terra: sz sufficit ꝙ intendatur siccitas. ¶ Ad tertiuz concedo ꝙ ex vno pugillo aeris possūt fieri centum ignis: ⁊ ꝙ ex vno pugillo ignis potest fieri vnus pugillus aeris: ⁊ ad ph̄um respondetur ꝙ ipse loquitur de pugillis aeris ⁊ ignis existēbus in sua nālissima dispositione ad hūc intellectū ꝙ accepto vno pugillo aeris puri: ex illo possunt fieri decem pugilli ignis non communicantes ⁊ non plures: ⁊ signato vno pugillo ignis puri ex illo non potest fieri nisi decima pars vnius pugilli aeris. ¶ Ad quartum respondetur ꝙ corpora habent duplices partes: videlicet mediatas ⁊ immediatas [illegible] igitur in condensatione partes immediate non [illegible] ꝓpinquiores. bene tamen fiūt ꝓpinquiores ptes mediate. ¶ Deinde arguit ꝙ rarefactio [illegible] [illegible]

qui non habet subiectum adequatum contra philo-
sophum sexto physicorum: ⁊ probatur consequentia
accipiendo vnum corpus sphericum: cuius rarefactio
incipiat a centro versus circunferentiam: sic tamen q̄ð
circunferētia maneat imobilis absq̧ aliq̄ rarefactione
in casu isto h̄ rarefactio nō habet subiectum adequatū
⁊ h̄ rarefactio est aliquis motus: igitur aliquis motus
nō habet subiectum adequatū: patet cōsequentia cum
minori: ⁊ maior declaratur: naʒ si h̄ rarefactio hʒ sub-
iectum adequatū aut igitur partē totius corporis sphe
rici aut ipm totuʒ corpus sphericū: non partē: q2 qua-
cunq̧ parte data que rarefit maior illa rarefit: nō etiaʒ
totum ex quo superficies vltima nō rarefit. ¶ Secun
dum incōueniēs q̄ð aliqua est rarefactio que nō est ad
maiorem quātitatē neq̧ ad maiorē locū f̄m phʒ in se
cuenti pte huius capituli: ⁊ probat consequentia in ca
su posito q̄m per istaʒ totaʒ rarefactionē illud corpus
sphericū nō fit maius neq̧ acquirit maiorē locū abso
lutum vel respectiuū cū semper sit in eodē loco superfi
ciali: ⁊ in eodē loco situali. ¶ Tertiū inconueniens q̄
aliquis motus pōt fieri in instāti cōtra determinatio-
nem phi. 6. huius: ⁊ probatur illud sequi: nā in termīo
rarefactionis ipʒ rarefactū occupat maiorē locū quā
ante. igitur maior locus acquiritur in instāti: patʒ cōse
quentia: q2 occupatio maioris loci fit in instāti: tunc sic
maior locus acquiritur in instāti: igitur recessus corpo
ris circūstantis fit in instāti: sed recessus corpis circūstā
tis est motus: igitur motus est in instanti. ¶ Quartuʒ
incōueniens q̄ aliquid simul mouetur motibus con-
trarijs cōtra phm quinto hui᷒: ⁊ p̄batur illud sequi po
nendo aliq̄ð corpus f̄m se: ⁊ quālibet eius partē rare-
fieri f̄m lōgitudinē ⁊ condensari f̄m latitudinē: vt pa-
tet de corigia ꝓtracta in lōgū cuius quelibet ps fit stri-
ctior ⁊ lōgior: tunc sic: rarefactio ⁊ cōdensatio sūt mo-
tus ꝯtrarij: sicut augmētatio ⁊ diminutio: sed illud cor
pus simul rarefit ⁊ condēsatur f̄m se: ⁊ quālibet ei᷒ p-
tem: igitur simul mouetur motib᷒ cōtrarijs. ¶ Ad pri
mum dicitur q̄ ille motus rarefactiōis est adequate in
toto corpe spherico: nō tamen ꝓpter hoc debet illud
corpus sphericū f̄m se totuʒ rarefieri: q2 rarefactio nō
terminatur ad superficiē cōuexam inclusiue: sed tantuʒ
exclusiue: neq̧ ille motus est tantū rarefactio: sed etiā ē
cōdensatio: ideo illud sphericū f̄m se totū nō rarefit nʒ
condensatur: licet infinite partes eius rarefiant ⁊ infini
te cōdensentur: quelibet enī pars incipiēs a centro ter-
minata citra sup̄ficiē cōuexam rarefit ⁊ nō cōdensatur
cum quelibet talis f̄m se totā continue sit in loco maio
ri: quelibet aūt pars incipiens a superficie conuexa ter-
minata ad aliquē punctū supra centrum condēsatur ⁊
nō rarefit cū sit continue in eodē loco sup̄ficiali ⁊ semp
in minori loco situali ex quo ꝓfunditas continue mi-
noratur: sed quelibet ps terminata duobus superficie-
bus intra centrum ⁊ superficiē vltimā f̄m se totā rare-
fit ⁊ condēsatur: rarefit quidē f̄m longitudinē: q2 conti
nue maioratur linea a pūcto sue sup̄ficiei cōuexe ad pū
ctum oppositū eiusdē superficiei: ⁊ ex hoc quelibʒ ta-
lis pars continue est in maiori situ f̄m longitudinē: cō
densatur aūt huiusmodi pars f̄m profunditatē: quo-
niam linea ꝓtracta a superficie conuexa ad superficiem
cōcauam eiusdem partis continue fit minor: ⁊ ex h̄ que
libet talis pars semper est in minori situ f̄m profundi-
tatem. ¶ Ad secunduʒ negatur illud sequi: ⁊ dicitur q̄
licet illa rarefactio non sit ad maiorem locum: totius
tamen est ad maiorem locum partis: scilicet incipientis
a centro ⁊ terminātis citra circunferentiaʒ vltimam: si
cut etiam idem motus est ad minorem locum partium
incipientium a superficie conuexa ⁊ terminatarum ad
aliquam aliam superficiem supra centrum. Et si ex hijs
concluditur motum localem esse in aliquo subiecto nō
moto localiter: concedatur illud non esse inconueniēs
de motu locali qui est simul condensatio ⁊ rarefactio
illud tamen non esset verum de motu locali qui non
est rarefactio nec condensatio neq̧ de motu locali qui
est rarefactio tantum aut condensatio tantum. ¶ Ad
tertium negatur illud sequi: ⁊ tunc ad argumentum in
instanti termināte rarefactionem illud corpus rarefa-
ctum occupat maiorem locum quā ante: igitur maior
locus acquiritur in instanti: negatur consequentia: vn-
de locus ille non acquiritur in aliquo instanti loquen
do de loco superficiali: sed in quolibet tempore termi-
nato ad illud instans: prius tamen acquiritur ille loc᷒
quā ille sit acquisitus cum sit acquisitus in instanti ter
minante rarefactionem: ⁊ tamen illud instans acquira
tur: non quidem per tempus nec per instans: sed ī quo
libet tempore terminato ad instans signatum: loquen
do autem de loco respectiuo qui est locus situalis: sic
ille acquiritur in determinato tempore: videlicet in to-
to tempore rarefactionis per partem post parteʒ. Et si
arguitur sic: istud rarefactum occupat maiorem locum
quā ante: igitur per aliquid vel in aliqua proportione
negatur consequentia cum sit comparatio vnius ad in
finita: vnum enim tantum locum occupat ⁊ infinita oc
cupauit siue fiat mentio de loco absoluto siue respecti-
uo: conceditur tamen q̄ð illud corpus occupat maio-
rem locum quā ante per aliquid ⁊ in aliqua propor-
tione: non tamen datur ille excessus neq̧ proportio
cum stet confuse tantum. ¶ Ad quartum negatur ite-
rum illud sequi: ⁊ dicitur q̄ð condēsatio ⁊ rarefactio nō
sunt motus contrarij nisi respiciant eandem dimensio
nem: sicut etiam non sunt motus contrarij augmenta
tio f̄m longitudinem ⁊ diminutio f̄m profunditatem:
ista igitur cōsequētia nō valet: hoc rarefit ⁊ condensa-
tur: igitur mouetur motibus contrarijs: sed bene sequi
tur: hoc rarefit ⁊ condensatur f̄m eandem dimensionē
igitur mouetur motibus cōtrarijs: sed antecedens non
conceditur in casu illo: immo tantum quod illud rare
fit f̄m longitudinem ⁊ condensatur f̄m profundita-
tem. (Si quidem igitur). Postq̄ philosophus narra- Tex.
uit motiuum antiquorum cogens illos ad ponenduʒ cō. 30.
vacuum imbibitum corporibus: consequenter destru-
it opinionem illam ponens duas conclusiones: qua-
rum prima est ista: non est dare vacuum imbibitum se
paratum a partibus corporis. Secunda conclusio. nō
est dare vacuum imbibitum coextensum partibus cor
poris ibi. (Si autem non est). Prima conclusio argui
tur sic: si est dare vacuum imbibitum corporibus sepa
ratum a partibus corporis: sequitur quod est dare di
mensionem separatam que est locus ⁊ vacuum: sed h̄
est reprobatum superius: per eandem enim rationem
per quam ostendetur q̄ non est aliquod vacuum sepa
ratum extra corpora nec locus habens dimensiones
alias a dimensionibus corporum potest probari q̄
non est aliquod corpus hoc modo raruʒ quod habe
at in se foramina vacua distincta f̄m situm ab aliq̄s
partibus corporis. Lege literaʒ. (Si quideʒ igitur ra-
rum dicunt multa vacuum separata habens): cōstrue
sic: si quidem igitur antiqui dicunt vacuum esse rarum
habens multa separata foramina a partib᷒ corporis

manifestum est q̄ sic neq̄ vacuū cōtingit esse separabile a corporibus simpliciter: sicut nec locū contingit esse separabilē habētem aliquod vacuū sui ipsius) .i. habentē in seipso rationē vacui: nec raro℞ sic cōtingit habere talia foramia vacua vt ponūt illi ātiq̄ posteriores.

Notandum ꝑm cōmētatorē cōmento. 80. q̄ Aristote. vult destruere vacuum esse alio modo a predicto: in predicto enī destruxit vacuū esse ex penetratione dimēsionum inuicē: ⁊ hoc cōtingit etiā in raro: qđ est tale: cum aūt dixit queadmodū est īpossibile aliquā dimēsionē existere per se: vult destruere ipm̄ alio modo: dimēsiones enī sunt vltima: ⁊ vr̄ accidentia que nō possūt existere per se. ¶ Duo fuerūt genera antiquo℞: quidā .n. vt priores dixerunt vacuū esse dimensionē separatam a corporibus nālibus: cōtra quos est argutū super⁹ ꝓbando penetrationē dimēsionum: aliī vō vt posteriores dixerūt vacuū esse dimēsionē imbibitā corpib⁹ cōtra quos ꝓceditur nō de penetratione corpo℞ sicut cōtra alios priores: q2 tale vacuū imbibituz duz partes corporis cōdensantur recipit illas ptes: ⁊ cum tale vacuum habeat tres dimēsiones: sicut partes que in eo recipiuntur sequitur penetratio corporuz. Procedit etiam ⁊ alia ratio: vz q̄ accidens per se existit: quoniā tale vacuū est accidens cū sint tres dimēsiōes ⁊ nō est in aliquo subiecto cū in nullo recipiatur: sed magis alia Tex. cō. 81. in eo: vz partes corpis condēsari. (Si autē nō est). Secunda cōclusio nō est dare vacuū imbibitū coextēsuz partibus corporis. ¶ Ista conclusio ponitur contra opinionem dicentiū vacuum esse imbibitū corporibus nō separatum sed coextensum ptibus corpis: que quidem opinio est minus impossibilis q̄ illa que ponit vacuum separatum: quoniā illa habet concedere accidens esse sine subiecto: h autem nō concedit illud. Et licet sit minus impossibilis: tamen ex illa sequūtur duo inconuenientia partim simpliciter: ⁊ partim contra illos: quorum primū est: q̄ vacuuz nō est causa omnis motus localis: sed tantuz motus sursū qđ est ꝯtra eos nā vacuū ꝑm illos est cā raritatis: raꝝ autem cui admixtum est vacuū est leue: sed leue est tantuz cā motus sursum: ⁊ nō cuiuslibet motus localis: igitur ⁊c̄. vt arguatur sic: vacuum est cā raritatis: ⁊ raritas est cā leuitatis ⁊ leuitas est cā tantuz motus sursuz: igitur vacuū est cā tantū motus sursū. Lege literā. (Si autē nō separabile: sed tamen est aliquid vacuuz: minus quidē impossibile est q̄ dicere illud esse sepatuz: tamē sequuntur inconueniētia: cōtingit aūt primū q̄ nō oīs motus est causa vacuum: sed qui sursum est: rarum enim leue: vnde ignem raruz esse dicunt).

Sed dubitatur qm̄ vacuum est locus priuatus corpore: per Aristotelē in hoc tractatu: igit̄ melius dixerunt ponētes vacuum esse dimēsionē separatā a corporibus q̄ dicētes vacuū esse dimēsionem coextensam corpibus. ¶ Respōdetur negando consequentiā: sed solum sequit̄ q̄ formalius locuti sunt de vacuo ponentes illud esse sepatum q̄ asserentes illud esse coextensuz corpibus: illi enī locuti sunt de vacuo formaliter: ⁊ isti naturaliter: tamen peius dixerunt cū ex opinione illorum sequatur accidens esse sine subiecto: ⁊ per se existere q̄ nō sequitur ex opinione istorum: ⁊ illud est maximuz Tex. cō. 81. incōueniens. (Postea motus). Secunduz inconueniens q̄ vacuū nō est causa motus: sicut locus in quo: sed sicut motor applicatus mobili: qđ neruz est contra eos ⁊ q̄ illud sequatur arguitur: nā locus in quo aliquid est nō necessario mouetur cū illo: neq̄ oz q̄ moueat illud: vacuum autem necessario mouetur cū mobili ex quo est coextensuz illi: ⁊ necessario mouet illud cū sit causa motus sursum vt in alia ratione ostensū est nā idem est vacuū ⁊ rarum per illos ⁊ raritas est cā leuitatis ⁊ leuitas mouet mobile sursū: igitur vacuū mouet mobile sursum: ⁊ per consequens vacuum se habz tanq̄ motor applicatus mobili eo modo quo vires moti sursum mouēt eodē motu res alligatas eis: ⁊ ita ꝑm hanc opinionē videtur q̄ vacuuz admixtū corpori leui moueat illud sursuz. Lege literā. (Postea aliud inconueniēs est q̄ mot⁹ causa nō est sic vacuū: sicut locus in quo est idm̄ mobile: sed sicut vires in eo qđ feruntur ipsi sursuz ferunt continuuz) .i. illis coniunctum mobile sic vacuum fert sursum ipsum leue.

Notandum q̄ ponentes vacuū immixtum corporib⁹ contradicebāt positioni sue: q2 tunc vacuū non esset illud in quo esset motus vt ipsi dicebant: sed esse aliquid trahens mobile: faceret igit̄ ad motuz per hunc modum quia faceret corpus esse rarum per quā raritatez traheretur sursuz: vnde Cōmētator cōmento. 81. isti dicūt qđ leue est illud in quo est multū vacuū: ⁊ q̄ causa leuitatis eius est vacuū. (Quāuis qualiter). Tertiū incōueniens q̄ cōtingit ꝓcedere in infinituz in vacuis: qđ est cōtra eos: ⁊ contra veritatez: ⁊ q̄ illud sequat̄ arguitur Tex. cō. 81. si vacuum sit imbibitum corpibus vndiq̄ commixtū cū corporibus: tūc moto vno corpore localiter mouebitur vacuū cōmixtum cū corpore: sed omne qđ mouetur localiter habet locuz: igitur vacuū habet locū: ⁊ per idem ille locus cū sit vacuuz ꝑm illos habet aliuz locū: ⁊ sic in infinitū: igit̄ ꝓceditur in infinitum in vacuis: pz consequentia ex quo idem est locus ⁊ vacuū per illos. Lege literam. (Quāuis qualiter) .i. qua ratione potest motus esse vacui: eadem ratione potest esse ⁊ locus vacui: vacui enī sit vacuum in qđ fertur ipsuz mobile: ita q̄ vacuū ad qđ mouetur corpus nō solū ē vacuum corpis: sed etiam est vacuuz vacui: ⁊ sic in īfinitū.

Notandum q̄ si vacuū esset imbibitum corporibus ⁊ coextensum illis necessario esset pars aut accidens illorum cōstat autez partes ⁊ accidentia corpo℞ mobiliū moueri ad eundē locuz ad quē feruntur ipsa mobilia: ideo vacuum necessario mouetur ad aliū locum ⁊ ad aliud vacuum. (Amplius quomodo). Quartū inconueniens q̄ plenum est cā motus deorsum: qđ istud sit inconueniēs manifestū est: q2 nō plenū sed graue dicitur esse causa motus deorsuz: ⁊ q̄ sequatur arguitur: nam motuum cōtrario℞ sunt cause cōtrarie: sed motus sursum ⁊ motus deorsuz sūt cōtrarij: igitur cāe illo℞ sunt cōtrarie: tunc arguitur sic: cāe illo℞ motuū sunt contrarie: sed vacuū est cā motus sursum per illos: igitur plenum est causa motus deorsum: patet cōsequentia: quia plenum ⁊ vacuū sunt opposita. Lege literam. (Amplius quomodo) .i. quaz causam assignant in graui ferri deorsum quasi dicat nullam preter plenum. Tex. cō. 82.

Notandum ꝑm cōmētatorē cōmento 82 q̄ [illegible] qm̄ cū dixerūt q̄ cā leuitatis est vacuū nō possūt dicere qđ cā sit grauitatis: qm̄ si dixerit ipsū eē plenū cōtingit vt nō inueniatur graue simplr̄ neq̄ leue simplr̄: sed grauius ⁊ leui⁹ vt dictū est in. 4. celi: illic enī cōtradictū ē illis ꝑfectiōe. Cōmētator vult ꝓbare q̄ plenū nō ē cā mot⁹

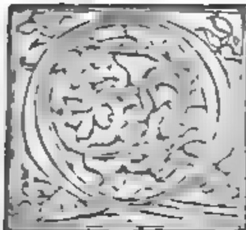
deorsuz:qꝛ nihil est ita plenū quin in eo sit aliqd de vacuo nec aliqd ē ita vacuū qn̄ i eo sit aliqd de pleno ſm illos:si ergo plenuz est causa motus deorsū:⁊ vacuum cā motus sursū:tūc plenū ⁊ graue sūt omnino idē:⁊ cōsequēter vacuū ⁊ leue sunt omnino idē:cū ergo nihil sit simpliciter plenū nec simpliciter vacuū:sequit ꝙ nihil ē simpliciter graue nec simpliciter leue:sed quocūqꝫ graui dato est dare grauiꝰ ⁊ quocūqꝫ leui signato est assignare leuius:quoꝝ opposita sūt manifesta quarto celi.(Et manifestū est). Quintū incōueniens ꝙ aliquid

Tex. co. 82. potest moueri in nō tēpore contra determinationē factam quinto huiꝰ:⁊ ꝓbatur illud sequi:nā si vacuū sit ibibitū corporibus:⁊ cā motus sursū:tunc quāto aliqd est rarius ⁊ magis vacuū:tāto velocius mouebit sursum:ergo si aliqd sit puꝝ vacuū illud mouebit sursum in nō tēpore:qꝺ declaratur per candē rationē per quā ꝓbatū est supius:ꝙ posito vacuo motus grauiū ⁊ leuium facti in illo siūt in nō tēpore:qꝛ sicut motus facti in vacuo ad motū factū in pleno nulla est ꝓportio in velocitate ⁊ tarditate:ita motus puri vacui ad motum pleni nulla est ꝓportio in velocitate ⁊ tarditate:sꝫ cuiuslibet motus facti in tēpore ad motū factū in tēpore est aliqua proportio in velocitate ⁊ tarditate:igitur motus puri vacui erat in nō tempore. ¶ Intendit enī philosophus hāc rationem qualis est ꝓportio mobilis ad mobile in grauitate ⁊ leuitate:talis est ꝓportio motus ad motū in velocitate ⁊ tarditate:sed pleni ad purum vacuū nō est aliqua ꝓportio:igitur motus facti a pleno ad motuz factū a vacuo nulla est ꝓportio: patet cōsequentia cū maiori ex prima suppositiōe Aristotelis in alio capitulo:vꝫ ꝙ due sūt cause velocitatis ⁊ tarditatis in motu grauiū ⁊ leuiū s. diuersitas medij in raritate ⁊ dēsitate:⁊ diuersitas mobilis in grauitate ⁊ leuitate:minor aūt est declarata in eodē capitulo: ex quo pleni ⁊ purum vacuū ꝓ natura opposita sunt:tunc sic:motus facti a pleno ad motū factū a vacuo nō est aliqua ꝓportio:sed motus factus a pleno fit in tempore:igitur motus factus a vacuo fit in nō tempore:patꝫ consequētia:qꝛ cuiuslibet temporis finiti ad quodlibꝫ tēpus finitum est aliqua ꝓportio sicut cuiuslibet linee finite ad quālibet lineam finitaꝫ:nō autem tēporis ad nō tempus est aliqua ꝓportio:sicut nec linee ad pūctū aut numeri ad nō ens vt est declaratum ibidē. Lege literam.(Et manifestum est:quoniam quanto vtiqꝫ rarius ⁊ magis vacuum sit magis sursum fertur: ⁊ si sit omnino vacuū velocissime vtiqꝫ fertur ⁊ in non tempore:fortassis autem hoc impossibile est). Scꝫ vacuum moueri:ratio autēꝫ eadem prius in vacuo sunt omnia sine motu:sic ⁊ vacuum ꝙ sine motu: incomparabiles enim sunt velocitates pleni ⁊ vacui.

Notandum ſm Commentatorem cōmento.82.ꝙ si nō fuerit concessum nobis ꝙ motus vacui est nō in tempore:probabimus qꝺ impossibile est inueniri aliqꝺ motum compositum ex vacuo ⁊ pleno quod pertransit cum solo vacuo idem spatium in eodem tempore qꝺ est valde inopinabile:sit igitur.a.purum vacuum ⁊.b. compositum ex pleno ⁊ vacuo:⁊ quero vtrum.a. possit moueri in nō tempore:si sic:habetur intentum: si nō pono igitur qꝺ moueatur in hora a proportione quadrupla:⁊ ꝙ.b.etiam moueatur adequate in illa hora aut igitur.b.equeuelociter mouetur cum.a.aut non: si sic:habetur intentum ꝙ aliqua duo equeuelociter mouentur:quorum vnum est purum vacuum ⁊ reliquum compositum ex pleno ⁊ vacuo:si tardius mouetur.b. ꝙ.a.sit igitur ꝙ in proportione dupla:⁊ patet ꝙ .c. in duplo rarius.b.etiam compositum ex pleno ⁊ vacuo in duplo velocius mouebitur ꝙ.b. igitur a ꝓportione quadrupla:⁊ per consequēs equeuelociter mouebitur sicut.a.⁊ habetur conclusio intēta:sed ꝙ illud sit inopinabile manifestum est:qꝛ purum vacuuz est rarissimū ⁊ leuissimum:compositum aūt ex pleno ⁊ vacuo est minus rarum ⁊ minus leue:igitur in eodem medio nō poterunt equeuelociter moueri.

Contra predicta arguitur:⁊ primo qꝺ ratio philosophi non valet:qꝛ dato illo modo arguēdi:sequitur ꝙ purum graue ⁊ purum leue mouetur in non tempore:quia grauitas est causa motus deorsuꝫ igitur quanto aliquid est grauius tanto velocius mouetur deorsum:igitur purum graue mouebitur in nō tēpore:⁊ idem potest argui de puro leui:scilicet nihil habente de grauitate sicut purum graue nihil habet de leuitate. ¶ Secundo arguitur ꝙ ratio Commentatoris non tenet:qꝛ per eandem rationem protest probari ꝙ si motus grauis sit in tempore ꝙ equeuelociter mouebitur purum graue ⁊ compositū ex graui ⁊ leui:ponēdo.a.esse purum graue ⁊.b.compositum ex graui ⁊ leui vt ponebatur de vacuo ⁊ composito ex pleno ⁊ vacuo. ¶ Ad primū negatur consequentia:quoniā antiqui ponebant ꝙ sicut mediū vacuum nulli resistit: ita nihil resistit vacuo moto in quo nullum est plenū:propterea talis motus necessario fieret in nō tempore: cuꝫ nullam resistentiā haberet neqꝫ intrinsecā neqꝫ extrinsecam:graue aūt aut leue puꝝ necessario habet resistētiam extrinsecā:ideo nō potest moueri in nō tempore ¶ Ad secundum dicitur qꝺ impossibile est graue purum ⁊ compositū ex graui ⁊ leui equeuelociter moueri ceteris paribus in raritate ⁊ dēsitate medij magnitudine ⁊ figura mobiliū:qm̄ cū cetera sint paria semper maiorem resistentiam habet mixtum ex graui ⁊ leui ꝙ purum graue:cum puruꝫ graue nō habeat resistentiā nisi extrinsecā:mixtum aūt habet resistētiā intrinsecam ⁊ extrinsecā:vbi tamen cetera non essent paria aut ex pte medioꝝ aut ex parte mobiliū equeuelociter posset moueri mixtū sicut simplex:imo velocius data dispitate ex pte medioꝝ in raritate ⁊ dēsitate aut ipoꝝ mobilium in magnitudine ⁊ figura:sed hoc nō poterāt dicere antiqui:ex quo per eos vacuo moto nullum medium resistebat quare ⁊c. ¶ Sed aduertendū ꝙ illa ꝓpositio qualis est proportio mobilis ad mobile in grauitate ⁊ leuitate:talis est ꝓportio motꝰ ad motum in velocitate ⁊ tarditate est intelligēda ceteris pibꝰ: vꝫ seruata eadē ꝓportione in mobilibꝰ ⁊ ꝓportionabilibus:qꝛ si in medio vniformiter resistētie vt.1. moueat.a. grauitatis vt.8.⁊.b.grauitatis vt.4.nō ꝓpter hoc velocitatis ad velocitatē erit ꝓportio dupla sicut grauitatis ad grauitatē ē ꝓportio dupla:nā cū.a.moueat a ꝓportiōe octupla:⁊.b.a ꝓportione q̄drupla ⁊ ꝓportio octupla est minor ꝙ dupla quadruple:opꝫ ꝙ velocitas.a.sit minor ꝙ dupla velocitati.b.necesse ē enī ꝙ.a. sit grauitatis vt.16.si dꝫ i duplo velociꝰ moueri ꝙ.b.qꝛ proportio .16. ē dupla quadruple:⁊ nulla alia ītra illam cū solū illa cōponatur ex duabꝰ q̄druplis:oē enī cōpositū ex duobus eq̄libus:⁊ pcise duplū ad qꝺlibꝫ illoꝝ:⁊ oē cōpositū ex duobꝰ ineq̄libus est magis ꝙ duplum ad partem minorem ⁊ minus ꝙ duplum ad partem maiorem:vt videbitur septimo huius.

Tex. cō. 83.

Uoniaz autem vacuuz). Ista est scḋa ps huiꝰ capituli in qua phi losophus soluit motuz antiquoꝝ: ꝛ facit duo: qm̄ primo manifestat ī quo bn̄ ꝛ in quo male dixerunt: scḋo soluit rōnē illoꝝ destruendo fundamētū ipsoꝝ ibi. (Nos aūt dicimus). Quātum ad primū dicit phs ꝙ ponēdo vacuū esse male dixerūt siue ponerēt illud separatū siue imbibitū siue dicerent illud ꝑ se existere siue coextēsuz ꝛ īmixtū corporibus nālibus: cū probatuz sit rōnibus ostēsiuis ꝛ ducētibus ad īpossibile nullū tale vacuū esse: in ponēdo aūt rarefactionē ꝛ condēsationez bene dixerunt: alioquin sequūtur illa incōueniētia que illi adducūt. s. ꝙ nullus est motus ad formā aut ad vbi. aut ꝙ semper generaꝛ equale ex equali: aut ꝙ vno moto celum turbatur recedēs a loco suo vel penetrās aliqḋ corpꝰ que omnia sunt incōuenientia. Et ꝙ ista sequatur: manifestum est: nā queritur vtrū sit possibilis motus ad formā aut nō: si nō est possibilis motꝰ ad formā: habetur primū incōueniens: si est possibilis motus ad formam: pono igitur ꝙ ex aqua generet̄ aer: ꝛ quero vtrū aer sit equalis aque ex qua generat̄: aut maior. si equalis habet̄ tertiū icōueniēs ꝙ semper equale generabitur ex equali: certū enī est quod est maior aer genitus ꝛ occupans plus de loco ꝙ̄ aqua corrupta: ꝙ si concederet negādo rarefactionē ꝛ condensationem: opꝫ ꝙ aer genitus pellat tm̄ corpus ꝑ tm̄ spatiuz ꝛ illud iterū aliud per tm̄ spatiuz vsqꝫ ad celū quo cōplexo celū necessario turbabitur aut ꝑ recessuz a loco suo: aut ꝑ penetrationē corpis vltimo depulsi. Consimiliter arguatur de motu ad vbi querēdo vtrū talis sit possibilis aut nō: si nō est possibilis habetur scḋz incōueniens: si est possibilis: ponatur igitur qḋ aliqḋ moueatur motu recto: ꝛ pꝫ negata rarefactione ꝛ condensatione ꝙ istud pellit corpus ꝓpinquū sibi: ꝛ istō vsqꝫ ad celum turbando celum per recessum a loco suo aut per penetrationē corpoꝝ: ꝙ iteꝝ est quartuz incōueniens. Et nō soluz sequit̄ hoc in motu locali recto: imo in quolibet alio motu preter motū circularez siue sit motus delationis siue sit motus progressiuus siue volationis: siue natatōis: tm̄ aūt in motu circulari illud nō sequeretur. Multa enī mixta ꝛ elemēta mouerētur circulariter: ac etiā ipm̄ celuz absqꝫ pturbatione celi: lꝫ nulla in tali motu sit rarefactio vel cōdēsatio vt patꝫ: isti igit̄ videntes necessitatem rarefactionis ꝛ condensationis cōcedebant vacuū esse ībibituz corporibus expertis foraminū vacuoꝝ aut expus raritatē partiū corporis. l. e. li. (Quoniā aūt vacuū quidē nō dicimus esse: ideo male dixerūt ponētes vacuum: alia vō nec dubitata sunt ab illis in quibus bene dixerūt. s. aut motus nō est nisi currat raritas ꝛ dēsitas aut turbabit celū. aut semp equalis aqua ex aere ꝛ aer ex aqua erit: manifestū enī qꝛ plus aer ex aq̄ s. necesse igitur nisi calcat . . . dēsitas sit ꝛ raritas aut depulsuz ꝙ habetur vltimuz vsqꝫ ad celū tumultuari facere ipm̄ celū. i. aut vltimū depulsū faciet celū accipere tumultū penetrādo ad corpus simul recedēdo a loco suo aut alibi alicubi circulariꝫ mutare ex aere in aquā vt oē corpus vniuersi totius ꝙ generatur equale sit corrupto aut nihil moueri: semper enī trāsmutato hoc accidet. s. ꝙ celum turbabitur ꝛ tumultuabitur nisi circulariter circūstet. i. nisi moueatur circulariter: nō semper aūt in circulū loci mutatio: sed in rectū est. hij quidem igitur ꝓpter hoc vacuū aliquid dīt eē.

Notandum ꝙ si ex aqua generatur aer in maiori quātitate ꝙ̄ sit aqua absqꝫ rarefactiōe ꝛ cōdēsatione necessario sequit̄ turbatio ꝛ tumultus celi ex penetratiōe corporis aut ex recessu a loco suo per elōgationē a medio mūdi. si aūt ex aere generet̄ aqua: sequit̄ turbatio celi aut ratione vacui derelicti inter celū ꝛ corpora insequentia aquam: aut ratione proximitatis sue ad centrū mūdi relinquendo locum priorez: cōstat autez hec omnia eē inconueniētia: iō autez necessario est rarefactio ꝛ cōdēsatio. (Nos autez dicimus). Postq̄ phs manifestauit in quo bene ꝛ in quo male dixerūt antiqui. psequēter soluit motū eorum destruendo ꝓpria fundamenta ex tribus suppositionibus declarans primo huiꝰ: Tex. cō. 84. quarum prima est ista: eadē materia numero est subiectum contrariorum successiue dictum: est eniꝫ ibi qḋ ad omnez trāsmutationez sufficit vnuz subiectum cuz duobus ꝯtrarijs: quorum vnū est in termino a quo: ꝛ reliquum in termino ad quē: eadē igitur materia numero est calidi ꝛ frigidi: albi ꝛ nigri successiue: ꝛ similiter alioꝝ ꝯrioꝝ aliaꝝ ꝯtrarietatuꝫ. l. e. li. (Nos autē dicimus ex subiectis). Ex presuppositis primo huiꝰ: quoniā est materia vna ꝯtrarioꝝ ꝛ calidi ꝛ frigidi aliaꝝ contrarietatuꝫ. ¶ Secūda suppositio: illud ꝙ est in actu fit ex ente in potentia: pꝫ: quia actu calidꝰ nō fit ex actu calido: sed ex potentia calido: neqꝫ actu frigidꝰ fit ex actu frigido: sed ex potentia frigido. s. tanq̄ ex subiecto cuꝫ motus sit actus entis in potentia ꝑꝫ ꝙ in potentia vt est determinatū tertio huius. l. e. li. (Et ex eo ꝙ potentia est actu ens fit). ¶ Tertia suppositio lꝫ materia nunq̄ separetur ab vtroqꝫ ꝯtrariorum: tamē quidditas materie est alia a quidditate vtriusqꝫ contrarij: prima pars patꝫ: qꝛ prima materia semper ē sub a caliditatis vl frigiditatis: humiditatis aut siccitatis: cū enim desinat habere caliditatez: incipit habere frigiditatez: ꝛ econtra ꝛ cū desinit hēre hūiditatē: incipit hēre siccitatē: ꝛ ecōtra. ꝛ secūda pars ē nota: qꝛ materia nō est caliditas nec frigiditas: nō humiditas nec siccitas: cum quelibet istarum corrumpatur: non aūt materia cum sit ingenerabilis ꝛ incorruptibilis ex primo huius. l. e. li. (Et non separabilis quidē materia prima est ab vtroqꝫ contrarioꝝ: eē aūt quidditatiuū illorum alterum est).

Notādum ꝙ phs cum dicit materiā nunq̄ separari ab vtroqꝫ contrariorum: nō loquitur de omni materia: qꝛ materia celi separatur ab omni ꝯtrario: sed loquitur de materia generabilium ꝛ corruptibilium: neqꝫ loquitur de omnibus contrarijs: qꝛ aliqua est materia generabilium ꝛ corruptibilium, que est separata ab albedine ꝛ nigredine: dulcedine ꝛ amaritudine: sanitate ꝛ egritudine: sed loquitur de ꝯtrarijs actiuis ꝛ passiuis vt sūt calidū ꝛ frigidū humidū ꝛ siccū: ꝛ hijs necessario adiunctis: vꝫ graui ꝛ leui: raro ꝛ denso. (Et vna numero). Hijs suppositionibus premissis phs ponit quatuor cōclusiones: quaꝝ prima est ista: rarefactio non est acquisitio partis ad totuz: nec cōdensatio est deperditio partis a toto. ¶ Secūda conclusio rarefactio non est acquisitio corporis extrinseci ad foramina: neqꝫ condensatio est deperditio corporis extrinse-

ti a forāminibus ibi. (Sicut enim). Tertia conclusio rarefactio nō est recessus partiū a foraminibus: neqꝫ cōdēsatio est accessus partiū ad foramina ibi. (Nec enim). Quarta cōclusio: rarefactio est motus materie ad maiorē quātitatē ꝛ condēsatio est motus materie ad minorē quātitatē ibi. (Quare ꝛ magnitudo). Prima cōclusio dupliciter arguitur: ꝛ primo sic eadē materia nūero ē successiue subm cōtrarioꝝ per primam suppositionē cū eadē mā nūero sit successiue subꝫ albi ꝛ nigri: calidi ꝛ frigidi: sed raꝝ ꝛ densū sūt cōtraria: igit eadē mā nūero est successiue subm raritatis ꝛ dēsitatis: ꝛ ꝑ ꝯsequēs in rarefactione nō acquirit aliqua ps de nouo: sicut neqꝫ ī calefactiōe vel dalbatōe: neqꝫ in cōdensatōe deperditur aliqua pars antiqua: sicut neqꝫ in frigefactiōe vel denigratione: aliter nō eadem materia oīno esset duoꝝ contrarioꝝ successiue: sꝫ variaretur ꝑ additionē partis ad totū: vel per subtractionem ptis a toto. I. c. li. (Et vna nūero materia sit ptingat. trāsmutatio est coloris. s. albi ꝛ nigri: ꝛ calidi ꝛ frigidi: est igit ꝛ corpis mā ꝛ magni ꝛ parui: eadē manifestum est ꝛ ꝯsequēter rari ꝛ densi.

Notandum ꝙ ista cōclusio pcedit cōtra quosdā dicentes rarefactionē esse acquisitionē partis ad totuꝫ ꝛ cōdēsationē esse deperditionem partis a toto: eo mō quo dicimus vnū esse rarefactum in calore ꝛ sapore ex appositione aque ꝛ eē cōdensatuꝫ in eisdē ex subtractione aque: dicit aūt aqua ps vini: qꝛ post infusionē nō apparēt accidētia aque sed tm vini: dnt etiā folia arborum rarefieri ex appositōe nutrimēti excedentis ptis ꝛ faciētis latitudinē folioꝝ: condēsari aūt ex deperditione nutrimēti faciēte approṗinquationē partium inuicē: sed patet ꝙ nullus istoꝝ motuū est vera rarefactio vl condēsatio: qm̄ primus motus est motus localis quo inuiceꝫ vniūtur aut separātur aqua ꝛ vinum: secūdus aūt est motus ad verā quantitatē: sed rarefactio vl condēsatio ꝓprie sumpta est motus ad qualitatem. s. ad raritatē vel ꝯdēsitatē. (Cū enim). Secundo arguitur ad eadē cōclusionē sic: cū ex aqua fit aer vel ecōtra illud qḋ est ens in actu fit ex ente in potētia per scḋaꝫ suppositionē: vꝫ ex materia exñte sub forma aq vel aeris: sed certū est ꝙ cū ex aq generet aer mā exñs sub vtraqꝫ forma nullā partē acquirit nouā: ꝛ cū ex aere fit aqua nullā ptē illa mā ꝺdit antiquā alit nō eadē mā nūero subiiceret ꝯtrarijs successiue qḋ est cōtra primā suppōnē: igit in rarefactōe nō acquirit aliq ps toti neqꝫ in cōdensatōe remouet aliqua ps a toto: pꝫ ꝯsequētia: qꝛ ex aqua nō generat aer absqꝫ rarefactione: neqꝫ ex aere generat aqua absqꝫ cōdensatione sicut igit mā in generatiōe aeris ex aqua aut aque ex aere nullā p̄tē acquirit vel ꝺdit: sed eadeꝫ mā nūero q est potētia ad formā aque vel aeris fit actu sub forma aque vel aeris: ita in rarefactione ꝛ cōdensatione illḋ ꝙ est potētia raꝝ vel densuꝫ fit successiue actu raꝝ vel densū absqꝫ acquisitiōe ꝛ ꝺditione partis. Itē eadē quātitas nūero. s. linea vel supficies pōt fieri magna postꝙ fuit pua: ꝛ ecōtra pōt fieri parua postꝙ fuit magna absqꝫ acquisitione ꝛ ꝺditiōe ptis: vt pꝫ primo dilatādo coriū ſm longitudinē: deinde ſm latitudinē igitur per ideꝫ aer existēs in magna quātitate pōt fieri aqua existēs in minori quātitate: ꝛ econtra aqua existens parua pōt fieri aer magnus absqꝫ acquisitione ꝛ deperditione partis materie: ꝛ hoc ideo: qꝛ mā ē potentia vtrūqꝫ cōtrarioꝝ nō quidē alia ꝛ alia: sed vna ꝛ eadem numero oīno. I. c. li. (Cū eni ex aqua aer fiat eadē materia nō accipiēs ad aliquid ab extrinseco tanꝙ partē eius facta est). i. trāsmutata est ad formaꝫ aeris: sed illud ꝙ mā aque erat in potētia actu facta est ꝛ iteꝝ aqua ex aere: similit aliqādo qdē ꝯuenit quātitateꝫ mutari in magnitudinē ex puitate: aliqādo in paruitatē ex magnitudine absqꝫ acquisitiōe ꝛ deperditione ptis. Similiter igit ꝛ cū multus aer exñs in minori fit male. i. fit in minori quātitate aque ꝛ ex minori aq fit maior aer potentia cum sit materia vtraqꝫ. i. mā cū sit po[a] vtrūqꝫ ꝯtrarioꝝ fit actu vtrūqꝫ ꝯtrarioꝝ.

Notandum ſm cōmentatorē cōmento. 84. ꝙ raꝝ ꝛ densuꝫ sūt ꝯtraria in quātitate cū trāslatio corporis ex raritate ad dēsitatē est trāslatio de maiori ꝙtitate ad minorem: ꝛ ecōuerso: sequit ex eo vt mā rari ꝛ dēsi sit eadeꝫ ꝛ qḋ idē corpus trāsferatur de minori quātitate ī maiorem nō aliqua quātitate actu adueniente ex qua fit maius sꝫ fit maius ex eo qḋ est in potētia aliqd nō ex illo qḋ est in actu. Et similit quādo fit minus nō exeunt ab eo ptes in actu: sed mā tūc denudat a termino maioris quātitatis ꝛ recipit terminū minoris: eodem mō quo recipit calidū ꝛ frigidū ꝛ alia ꝯtraria. Prima ꝓpositio cōmenti est ista: raꝝ ꝛ dēsuꝫ sūt cōtraria in quātitate nō intēdit cōmentator inquit Bur. ꝙ raritas ꝛ dēsitas sint de ꝑdicamēto quātitatis: qꝛ raꝝ ꝛ dēsum sūt qualitates cōsequētes calidū ꝛ frigidū ſm cōmentatorē. 7. huius: sed itēdit ꝙ raritas ꝛ dēsitas sūt fundate in quātitate. Ista expositio est dubia: qꝛ per idem albū ꝛ nigrū calidū ꝛ frigidū essent ꝯtraria i ꝙtitate qꝛ fūdātur in quātitate: deīde cōmentator ꝓbat istam ꝓpositionē sic: trāslatio corpis ex raritate in dēsitatē est trāslatio de maiori quātitate in minorē: ꝛ ecōuerso: sed maioritas ꝛ minoritas sūt contraria in ꝙtitate: igit raritas ꝛ dēsitas sūt contraria in quātitate. Dicēduꝫ igit ꝙ sicut maioritas ꝛ minoritas sūt respectiue de predicamēto relatiōis: ꝛ tamē sunt cōtraria in ꝙtitate quia sūt passiōes opposite cōsequētes quātitatē: sicut etiā equalitas ꝛ inequalitas: ita raritas ꝛ dēsitas sunt ꝑ se de predicamēto relationis: ꝛ tamē dicūtur cōtraria in ꝙtitate qꝛ sūt passiōes opposite oppositiōe relatiua insequētes quātitatē: cū nulla sit ꝙtitas q̄ nō sit rara vel dēsa: sicut nulla est ꝙtitas q̄ non sit magna vel pua: eqlis vel ineqlis: neqꝫ loquit ꝯmētator eodē mō ħ de raro ꝛ dēso: ꝛ. 7. hui[9] qꝛ ibi accipit raꝝ ꝛ dēsū absolute: ħ āt respectiue. Scḋa ꝓpō: rarefactio est mot[9] de minori quātitate in maiorē quātitateꝫ nulla ꝙtitate actu adueniēte: pꝫ: nā eadē est mā rari ꝛ dēsi: igit eadē est quātitas rari ꝛ dēsi: pꝫ ꝯñtia: qꝛ ꝙtitas est insepabilis a mā: vt ipe cōmētator determinat p[o] hui[9]: ꝛ ī de sb̄a orbis: sic igit eadē mā nūero absqꝫ acqsitiōe alicui[9] ptis ita absqꝫ acqsitiōe alicui[9] ꝙtitatis mouet ex dēsitate ī raritatē: cū ergo dicit ꝙ rarefactio est de minori ꝙtitate ad maiorē ꝙtitatē: illḋ ē sic itelligēdū rarefactio ē de minoritate ꝙtitatis ad maioritatē ꝙtitatis seu ꝺ minori extēsiōe ꝙtitatis ad maiorē extēsionē ꝙtitatis: vꝫ ꝺ pedalitate ad bipedalitatē vl tripedalitatē. Cōsilr dicat de ꝯdēsatōe ꝙ ꝯdēsatio nō ē deperditio ꝙtitatis nec mäe: sed est motus de maiori ꝙtitate ad minorē quātitatē. i. de maiori extēsiōe ꝙtitatis ad minorē extēsiōem quātitatis seu de maioritate quātitatis ad minoritatē quātitatis. ¶ Tertia ꝓpositio: in condēsatiōe mā denudat a termino maioris ꝙtitatis ꝛ recipit terminū minoris ꝙtitatis ꝑ terminū ma

ioris aut minoris quātitatis nō debꝫ intelligi pūctus linea aut supficies: q2 sicut in ꝯdēsatione ꝛ rarefactiōe manet eadē mā ꝛ eadē q̄titas nūero: ita manēt eadeꝫ puncta nūero eedē linee ꝛ supficies nūero: sꝫ p terminū quātitatis itelligit ꝯmētator dimēsiōeꝫ terminataꝫ ꝯueniētē ex terminis q̄titatis .s. pedalitatē bipedalitatē tripedalitatē ꝛ hmōi: cōstat autē qꝺ sicut in rarefactiōe deꝑdit vna dimēsio terminata ꝛ acq̄rit alia: ita in cōdēsatiōe: si igit aliq̄d cōdensat a bipedalitate ad pedalitatē mā deꝑdat bipedalitate q̄ dr̄ termin⁹ maioris q̄titatis ꝛ recipit pedalitatē q̄ dr̄ termin⁹ minoris quātitatis: ecōtra aūt conuenit in rarefactiōe.

Contra p̄dicta arguit. ꝛ p̄mo qꝺ raꝝ ꝛ dēsum nō sunt ꝯtraria q2 contraria nō verificātur de eodē simul p Aristo. in post p̄dicamētis sed raꝝ ꝛ dēsum verificātur de eodē cuꝫ ideꝫ sit raꝝ ꝛ dēsuꝫ: dicit enīꝫ aqua rara respectu terre ꝛ dēsa respectu aeris. ¶ Secūdo arguit q rarefactio non est motus ad maiorē quātitateꝫ: q2 sequit rarefactio ē motus ad maioreꝫ q̄titatē: igit rarefactio est mot⁹ ad quātitateꝫ: pꝫ ꝯn̄tia ab iferiori ad suū supius affirmatiue sine ipedimēto: sed ꝯn̄s ē falsū: igit ꝛ añcedēs. qꝺ cōsequens sit falsū arguit: qm̄ si rarefactio ē mot⁹ ad quātitatē aut igit ad quātitateꝫ preexn̄teꝫ: ꝛ hoc nō q2 nihil mouet ad id qꝺ hꝫ vel ad quātitateꝫ nouā: ꝛ istud nō p̄t dari ex determiātiōe ph̄i ꝛ cōmētatoris. ¶ Tertio arguit q rarefactio nō terminat ad maioritatē q̄titatis: q2 maioritas est relatio vt cōcessū est: sꝫ ad relationem nō est p se mot⁹ vt habet. 5. phycoꝝ: igit ꝛc̄. Et sir̄ arguit de cōdensatiōe q cōdensatio nō est motus ad minoritatē q̄titatis cū minoritas sit relatio.

¶ Quarto arguit q rarefactio nō t̄miat ad extēsionē quātitatis: q2 rarefactio ꝛ cōdensatio sūt mot⁹ oppositi: igit hn̄t terminos oppositos: ꝛ p ꝯn̄s si rarefactio terminat ad extensiōem quātitatis cōdēsatio terminatur ad intēsiōeꝫ quātitatis q⁹ est falsū: qm̄ quātitas nō intēdit neq3 remittit: sicut nō suscipit mai⁹ vel minus p Aristo. in p̄dicamētis. ¶ Ad p̄mū dicit q cōmētator loquit de ꝯtrariis large intelligēdo p contraria nō tm̄ ea que nō possūt de eodeꝫ simul verificari: sed etiā illa que nō pn̄t simul verificari de eodeꝫ respectu eiusdeꝫ: eodē mō quo dicim⁹ magnū ꝛ pūū esse cōtraria aut intensuꝫ ꝛ remissū: aliq̄d eni est magnū ꝛ paruū intēsū ꝛ remissū: sꝫ nō respectu eiusdē: ita loquit de cōtrarietate cōmētator cū dicit raꝝ ꝛ densū esse cōtraria: vn̄ cōcedit q aqua est rara ꝛ densa: sꝫ nō respectu eiusdē aqua eni cōpata ad terrā hꝫ modicū de mā sub multa extēsiōe: cōpata aūt ad aereꝫ hꝫ multuꝫ de mā sub modica extensiōe: cū ex vno minimo aq̄ possint fieri decē minima aeris. ¶ Ad scōm negat ꝯn̄tia neq3 sp̄ tꝫ argumētū ab iferiori ad suū supi⁹ affirmatiue ꝛ maxime quādo arguitur a suppōne simplici ad suppōnē simpliceꝫ vel ꝑsonaleꝫ: q2 non sequit hō est spēs specialissima: igit aīal est spēs specialissima hō fm̄ q huius est risibilis: igit animal hꝫ q hui⁹ est risibile: ita nō sequit rarefactio est ad maiorē quātitatem: igit est ad q̄titateꝫ sicut non sequit albedo est ad quātitateꝫ albā: igit albedo est ad quātitatē: añcedēs eni significat q albedo est ad cōpositū ex quātitate ꝛ albedine aut qꝺ est ad albedinē exn̄teꝫ in quantitate. ¶ Cō similiter hec ꝑpositio rarefactio est ad maiorē quātitateꝫ significat q rarefactio est mot⁹ ad cōpositū ex maioritate ꝛ quātitate: aut qꝺ est mot⁹ ad maioritatem q̄titatis: quoꝝ quodlibet est cōcedenduꝫ. ¶ Ad tertiū dicit q duplex ē rarefactio. s. p se ꝛ p accidēs: rarefactio p se est illa que est ad raritatē absolutā: rarefactio p accidens est illa que est ad raritatē respectiuā: sicut igit motus p se est ad terminū p se: ita motus p accidens est ad terminū p accn̄s: sicut igit ideꝫ mot⁹ numero est calefactio ꝛ sanatio: calefactio p se: ꝛ sanatio p accn̄s: ꝛ ex hoc calefactio hꝫ terminū p se vꝫ caliditatē ꝛ sanatio hꝫ terminū p accn̄s: vꝫ sanitatē: ita ideꝫ motus nūero est motus localis p se terminat⁹ ad terminū p se. s. vbi: ꝛ rarefactio ꝑ accidens hn̄s terminū p accidens. s. raritatē aut maioritatē respectiuā. ¶ Ad quartum ꝯcedit q cōdensatio est ad itensiōeꝫ q̄titatis: ꝛ negatur q q̄titas nō itendat vn̄ intensio accipit dupliciter: vno mō vt opponit remissioni: ꝛ sic ꝯdēsatio non est ad itensiōeꝫ q̄titatis: alio mō vt opponit extēsioni: ꝛ sic ꝯdensatio est ad itensiōem quātitatis: dr̄. n. q̄titas itēdi. i. itus tendi: qn̄ multa mā ē sub modica extensiōe: ꝛ isto mō itensio ꝛ extēsio sūt correlatiua: sic raritas ꝛ dēsitas magnitudo ꝛ puitas: (sic. n.). Scōa cōclusio rarefactio nō est acq̄sitio corporis extrīseci ad forāmina: neq3 ꝯdensatio est deꝑditio corporis extrīseci a foraminib⁹: istā cōclusionē ph̄s ꝓbat dupliciter p̄o sic: calidū fieri pōt ex frigido absq3 acq̄sitione alicui⁹ corporis extrīseci ad foramina ꝛ frigidū pōt fieri ex calido absq3 deꝑditiōe alicui⁹ corporis extrinseci a foraminibus: igit p ideꝫ densū pōt fieri raꝝ absq3 acq̄sitiōe corporis extrinseci ad foramina: ꝛ raꝝ pōt fieri densuꝫ absq3 deꝑditiōe alicui⁹ corporis extrinseci a foraminib⁹ pꝫ ꝯn̄tia: q2 sicut mā non sepat a calido ꝛ frigido: ita nec raro ꝛ denso p tertiā suppositioneꝫ: sicut igit ideꝫ nūero q est po^a calidū ꝛ po^a frigidū: ita idē nūero q est po^a raꝝ ꝛ po^a ē dēsū: igit si est po^a calidū fit actu calidū ꝛ po^a frigidū fit actu frigidū absq3 acq̄sitiōe ꝛ deꝑditiōe alicui⁹ corporis extrinseci: ita po^a raꝝ ꝛ po^a densuꝫ fit actu densuꝫ absq3 hmōi acq̄sitiōe ꝛ deꝑditio corporis extrinseci. Item ex minus calido fit magis calidum absq3 acq̄sitione alicui⁹ calidi extrinseci: ꝛ ex minus frigido fit magis frigidū absq3 deꝑditiōe alicui⁹ calidi extrinseci. igit per ideꝫ minus raꝝ pōt fieri magis raꝝ absq3 acq̄sitiōe alicui⁹ rari extrinseci ꝛ minus densū pōt fieri magis densū absq3 deꝑditiōe alicuius rari extrinseci: pꝫ ꝯn̄tia p eandē suppositionem tertiaꝫ qm̄ sicut calidū ꝛ frigidū sūt necessario annexa materie: ita raꝝ ꝛ densuꝫ: ꝛ p ꝯsequens in rarefactiōe nō requiritur subintroitus corporis extrinseci ad foramina neq3 in cōdensatiōe est necessaria expulsio corporis extrinseci a foraminib⁹. Le. li. (Sicut eni ex frigido calidum: ꝛ ex calido frigidū eademq3 erit po^a subiectiua absq3 acquisitiōe ꝛ deꝑditiōe corporis: sic ex calido remisso fit magis calidū nullo facto in mā calido q non esset calidū: quando erat minus calidū: ꝛ ita apparet de raro ꝛ denso).

Notandum fm̄ cōmentatorem commento. 84. q mā eadeꝫ corporis: q2 trāsfert̄ de paruitate in magnitudineꝫ non fit in ptibus extrinseci aduenientib⁹ ad foramina neq3 trāslatio eius de magnitudine ad paruitateꝫ est in partibus existentib⁹ ab illis foraminibus: ꝛ est manifestū in doliis fisciis ex musto: quoniā mustum fit maioris quātitatis nullo extrinseco adueniente: ꝛ vir manifestum est in aere quādo rarefit ex calore ꝛ cōdensatur ex frigore. ¶ Ex isto cōmento patꝫ q ista conclusio p̄cedit contra opinionē quoꝝdā dicentiū raritateꝫ ꝛ cōdensationem fieri ad modū maiorationis ꝛ mino-

rationis spógie aut lane:hꝫ eniꝫ spógia foramina qbus augetur si subingredit̃ aer ⁊ diminuit:⁊ si exprimitur idẽ:sed ista nõ est vera rarefactio:neqꝫ vera condẽsatio:sicut neqꝫ rarefit lana si illi icludit̃ lumẽ neqꝫ cõdensatur si ab illo remouet̃ lumẽ:videmus eniꝫ ad experientiã mustũ maiorari in dolio bene clauso vsque quo scindit̃ doliũ ⁊ aquã rarefieri in vase bñ cooꝑto ex caliditate vsquequo frãgit illud vbi pꝫ nullũ extrisecũ corpus forãibus aduenire. Siłr cũ aqua ꝯgelatur nõ cõdensat̃ absqꝫ exitu alicui⁹ corꝑis ab illo.

Secundo

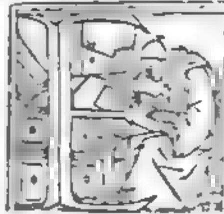
notãduꝫ ẜm cõmentatorem eodeꝫ cõmẽto ꝙ caliditas fit ab illa caliditate in actu ꝙ nõ inuenit̃ in quãtitatẽ.scꝫ q2 nõ fit ꝑ aliã quãtitatẽ ẜm viã generationis:cũ non sit quãtitas de vtutibus actiuis:sed sequit̃ potentias actiuas ⁊ opiniones earꝫ.s.calidi ⁊ frigidi.distinguit hic ꝯmẽtator trãsmutationẽ ad quãtitatẽ a trãsmutatione ad qualitatẽ:qm̃ in trãsmutatiõe ad qualitatem vna qualitas fit ab alia effectiue:qm̃ vna caliditas fit ab alia caliditate in actu ⁊ vna frigiditas ab alia fridi tate in actu:sed in trãsmutatiõe ad quãtitatẽ nõ fit vna quãtitas ab alia quãtitate in actu ꝑ generationem ab agẽte:sed insequit̃ trãsmutatiõem qualitatũ primaruꝫ. Sed intelligẽdũ ꝙ cũ cõmentator dicit in trãsmutatione ad qualitatẽ vnã qualitatẽ ab alia fieri effectiue nõ intelligit ꝙ semꝑ qualitas ad quã est trãsmutatio fiat a qualitate cõsilis spẽi:q2 in albefactiõe albedo nõ fit ab albedine neqꝫ in denigratiõe nigredo fit ex nigredine neqꝫ semꝑ in calefactiõe caliditas fit a caliditate vt quãdo generat̃ caliditas a corpore luminoso.sed sufficit ꝙ in oĩ trãsmutatiõe ad qualitateꝫ dat̃ q̃litas agẽs ⁊ q̃litas facta ab illa ꝙ nõ ꝯtigit i aliq̃ trãsmutatiõe ad quantitateꝫ.⁊ duo dubia tãgit hic cõmentator: quorũ primum est ꝙ põt aliquis dicere caliditateꝫ fieri ex frigiditate:⁊ ecõuerso nõ est sicut quãtitatẽ maioreꝫ fieri ex minori:⁊ ecõuerso qm̃ ipossibile est ymaginari ꝙ caliditas augmẽtet̃ ex frigiditate cũ sint ꝯtraria sꝫ possibile est magnũ augmẽtari ex ꝑtib⁹ ꝑuis additis.magnum ⁊ paruũ lꝫ sint opposita possibile est alterꝫ augmentari ex altero:⁊ nõ est ita de cõtrarijs que sũt in qualitate. Rñdet cõmentator ꝙ cũ Aristo.pcipit hanc obiectioneꝫ ponit ad exẽplũ ꝙ est magis sensibile:⁊ dicit ꝙ cũ ex minus calido fit magis calidũ nõ aduenit aliq̃d calidũ extrinsecũ in actu preexñs:sꝫ ad ideꝫ nũero ꝙ prius erat min⁹ calidũ fit magis calidũ nullo extrinseco preexñte adueniẽte in actu: nũc aũt sicut magis calidum ⁊ min⁹ calidũ se hñt adinuicẽ in q̃litate sic mai⁹ ⁊ min⁹ se hñt adinuicẽ in quãtitate. Sꝫ mihi videt̃ ꝙ ambo exẽpla sint ad ꝓpositũ phi:q2 phs intẽdit ꝯpare calidũ ⁊ fridũ raro ⁊ dẽso.⁊ magis ⁊ min⁹ calidũ magis ⁊ min⁹ raro:iõ sicut caliditas ñ auget̃ ex friditate nec ecõ:ita raritas ñ auget̃ ex idẽtitate nec ecõtra:⁊ sicut caliditas auget̃ ex caliditate:⁊ frigiditas ex frigiditate:ita raritas ex raritate ⁊ densitas ex dẽsitate accipiẽdo rarꝫ ⁊ dẽsũ vt sũt q̃litates ꝯtrarie ꝯsequẽtes calidũ ⁊ frigidũ. ❡ Secũduꝫ dubiũ posset aliqs dicere caliditas crescit ex caliditate adueniẽte extrinseca:igit̃ ꝑ ideꝫ q̃titas crescit ex q̃titate adueniente extrinseca. ❡ Rñdet ꝯmentator ꝙ additio caloris agentis in calorẽ corꝑis nõ est ẜm additionẽ partis in toto ⁊ siłr partis mãe in materiã:sed ẜm additionẽ actionis agẽtis.i.passionẽ patiẽtis:qñ calor agẽtis vigorabit̃ crescit calor patiẽtis nõ ẜm partiũ calidarꝫ extrinsecarũ additionẽ cũ ad patiẽtẽ nõ trãsferat̃ aliqua ꝑs ab agente. ❡ Ex isto ꝯmento inferũt Egidius ⁊ Bur.ꝙ augmentũ caliditatis nõ fit ꝑ additionẽ partis ad ptẽ vtraqꝫ remanẽte:sed ex maiori vigoratiõe agẽtis ⁊ meliori dispõne subiecti ẜm q̃d igit̃ magis dñabit̃ calefaciens calefactibili:ita maior caliditas iducet. Sꝫ illud nõ est de intẽtione cõmẽtatoris:vꝫ ꝙ augmentũ caliditatis nõ fiat ꝑ additionẽ ptis ad partẽ:cũ iã dtermi nauerit ꝙ sicut crescit quãtitas ꝑ additionẽ pluriũ q̃titatũ inuicẽ:⁊ hoc in augmẽtatiõe ꝓprie dicta: ita crescit caliditas ꝑ additionẽ pluriũ caliditatũ partialiuꝫ inuicẽ. Intẽdit igit̃ ꝯmẽtator ꝙ augmentuꝫ caliditatis nõ fit ꝑ additionẽ mãe calide ad mãm calidã neqꝫ per additionẽ q̃titatis calide ad quãtitatẽ calidã neqꝫ ꝑ trãslationẽ ab extrinseco:ita ꝙ aliqua caliditas in calefaciẽte trãsferat̃ ad ipm calefactibile:sꝫ fit ẜm additionẽ actiõis agẽtis in passionẽ patiẽtis:ita ꝙ cũ vigoratur calefaciens fit in ipso calefactibili caliditas intensior ab intrinseco mãe ẜm ꝙ caliditas alia ⁊ alia educit̃ de potẽtia mãe ⁊ agregat̃ priori caliditati in eodem subo ꝓrio ⁊ adequato. (Sicut quidẽ). Secũdo arguit phus ad eadẽ cõclusiõem sic:ex maiori circulo fit minor circulus absqꝫ deꝑditiõe alicui⁹ corꝑis:⁊ ꝯsequẽter ex minori curuitate fit maior curuitas absqꝫ acquisitione alicuius ab extrinseco:igit̃ ꝑidẽ ex maiori raritate põt fieri minor raritas:⁊ ecõtra absqꝫ acqsitione ⁊ deꝑditiõe alicuius extrinseci ad foramina vł a foraminib⁹:pꝫ ꝯñtia:q2 sicut curuũ ⁊ rectũ sũt passiones linee:ita rarꝫ ⁊ dẽsuꝫ sũt passiões quãtitatis: sicut ergo ex magis curuo fit mai⁹ curuũ:⁊ ecõtra nõ ꝑ additionẽ vel subtractionẽ alicui⁹ extrinseci aut ptis quãtitati que nunc fit curua ⁊ prius erat recta: sꝫ q2 mã q̃ erat in potẽtia magis curua fit actu sub maiori curuitate:⁊ ecõtra:ita cuꝫ ex magis raro fit min⁹ rarꝫ ⁊ eꝯ nõ acquirit̃ vel deꝑdit aliq̃d extrinsecũ:sed solũ materia que erat in potẽtia.ad maiorẽ vel minorẽ raritatẽ fit actu sub maiori vel minori raritate. Le.lꝫ. (Sicut quidem neqꝫ maioris circuli circulatio ⁊ cõnexitas si fiat minoris circuli eadẽ cũ sit aũt alia:siue sit eadẽ circulatio siue alia in nullo alio).i.in nulla alia pte factus est ambitus ꝙ nõ esset ambit⁹.i.factũ est aliq̃d curuuꝫ ꝙ nõ esset curuũ sꝫ rectũ:non eni deficiẽdo.i.subtrahẽdo vel in raritate ⁊ densitate rectitudine ⁊ curuitate.

Notandum

ẜm cõmentatorẽ cõmẽto.84.ꝙ aqua erat minoris caliditatis:⁊ postea fit maioris in qualibet pte sua rum ptiũ nõ in ptib⁹ aliq̃bus ꝓprijs.siłr est arc⁹ circuli qui cũ incuruat̃ fit maioris incuruatiõis in qualibꝫ pte.nõ ita ꝙ aliq̃ ptes recte erãt in eo q̃ fiũt maioris incuruationis:sed in qualibet partium eius recipit incuruationeꝫ. ❡ Prima propositio commenti est ista q̃to circulus est minor: tanto incuruatio est maior:⁊ econtra:quanto est maior circulus: tanto incuruatio est minor: ita ꝙ minor circulus habꝫ circumferentiaꝫ magis curuam:⁊ maior circulus minus curuaꝫ.ꝙ declaratur protrahendo.a.b.lineas equales cõtingentes circulum maiorẽ ⁊ minoreꝫ:⁊ pꝫ ꝙ minus distant partes maioris circuli ab.a.linea q̃ꝫ partes minoris circuli.a.linea.b.ꝙ nõ esset nisi minor circulus haberet circũferentiam magis curuam: si igitur ex aliquo corꝑe spherico aereo fieret corpus sphericũ aqueũ q2 ex multo aere fit modica aqua minorẽ sphærã haberet aꝗ̃ aer ⁊ minorẽ curuitateꝫ. Ex quibus sequitur ꝙ sicut rectitudo linee nõ est linea:q2 rectitudo corrũpitur remanente linea quando incuruat̃:⁊ ita curuitas circuli

nõ est circulus: qm̃ minorato circulo maiorat curui tas. ¶ Secũda ꝓpositio nõ semꝑ cõtrariũ fit ex suo cõtrario: pꝫ qꝛ curuitas ⁊ rectitudo ꝯtrariant: ⁊ tamẽ nõ semꝑ curuitas fit ex rectitudine: qꝛ duꝫ incuruat arcus circuli aliqua curuitas fit: ⁊ nõ fit ex rectitudine cũ in nulla pte arcus sit aliqua rectitudo: qm̃ cũ incuruatur arcus circuli: quelibꝫ ps icuruat sicut cũ calefit aliqua aqua: quelibet ps calefit: ⁊ si allegat dcm̃ phi. 5°. huius di. oẽm motuꝫ esse de contrario in ꝯtrariuꝫ. Dicitur ꝙ loquitur de contrario large vt ibi videbitur: ⁊ ex hoc voluit phs ⁊ cõmẽtator ꝙ nõ est necessariũ rarum fieri ex dẽso: qm̃ potest fieri magis raꝝ ex min⁹ raro absqꝫ dẽsitate sicut magis curuũ ex minus curuo sine rectitudine. (Nos enim scintille). Tertia ꝯclusio rarefactio nõ est recessus partium a foraminibus: nec cõdensatio ẽ accessus partiũ ad foramĩa: ꝓbatur cum ex denso fit raꝝ quelibet ps rarefit: ⁊ cuꝫ ex raro fit dẽsuꝫ quelibet ps ꝯdensatur: igitur conclusio vera pꝫ cõsequentia: qꝛ si rarefactio ⁊ ꝯdensatio fierẽt per recessum partiũ a foraminibus vel per accessum partium ad foramina nõ fieret rarefactio ⁊ ꝯdensatio ſꝫ oẽs ptes: sꝫ solũ ſꝫ ipsa foramia: añcedẽs declarat: nã sic i igne ñ ẽ accipe aliquã magnitudinẽ ita modicã vt magnitudinẽ vni⁹ scintille in qua nõ est caliditas ⁊ claritas: ita cũ ignis generatur ex aqua aut calidũ ex frigido ex additione prioris caloris ad posteriorẽ q̃libꝫ ps calefit: ⁊ nõ tm̃ aliq̃ sic: ⁊ aliq̃ ñ: ⁊ per ꝯsequẽs cũ raꝝ generat ex denso: quelibet ps rarefit: sicut quelibet ps calefit ⁊ cũ dẽsũ gñet ex raro: q̃libet ps ꝯdẽsat sic q̃libꝫ ps frigescit. Le. li. (Neqꝫ eni scintille est accipe aliquã magnitudinẽ i q̃ ñ ⁊ caliditas ⁊ albedo). i. claritas inest sic: igitur ⁊ ꝓcipue calor postq̃ calori adũgitur in calefactione ⁊ rarefactione ſm quelibet partẽ.

Notandum ſm ꝯmentatorẽ commento. 84. ꝙ transmutatio corporis de magnitudine in paruitatem non fit per carentiam partiuꝫ exeuntiũ a foraminibus vt fingunt dicentes vacuum esse: quoniã si ita esset contigeret ꝙ corpus calidũ nõ esset calidũ ſm omnes partes: similiter albũ sed solũmodo esset calidũ ſm ipsa foramina. ¶ Ex isto cõmento patet istaꝫ cõclusionẽ procedere contra antiquos ponẽtes foramina vacua alie aũt cõclusiones processerunt contra ponẽtes foramina plena: antiqui dixerunt in rarefactione ⁊ ꝯdensatione nihil acquiri vel deperdi: sꝫ tm̃ fieri accessum ꝑ recessum partiuꝫ: alij aũt dixerunt partẽ acquiri vel deperdi aut aliquod extrinsecũ corpus. (Quare ⁊ magnitudo). Quarta ꝯclusio rarefactio est motus materie ad maiorẽ quãtitatẽ absqꝫ acquisitione materie vel quãtitatis ⁊ ꝯdensatio est mot⁹ materie ad minorem quãtitatẽ absqꝫ deperditione materie vel quãtitatis: probatur circulus puus potest fieri magnus ⁊ econtra absqꝫ acquisitiõe ⁊ deperditione materie vel quãtitatis: calidũ etiaꝫ potest fieri frigiduꝫ: ⁊ econtra absqꝫ acquisitione ⁊ deperditione materie vł quãtitatis vt declaratum est: igitur corpus sensibile potest fieri magnũ ⁊ paruũ absqꝫ acquisitione ⁊ deꝑditiõe materie vel quãtitatis: sed raꝝ ⁊ densuꝫ sunt corpora sensibilia rarefactio est ad magnitudinẽ: ⁊ cõdẽsatio ad paruitatẽ: igit ex denso põt fieri raꝝ: ⁊ econtra absqꝫ acquisitione ⁊ deperditione materie vel quãtitatis: sicut igitur corpus sensibile põt fieri magnuꝫ ⁊ paruuꝫ ex sola potentia materie ad magnitudinẽ ⁊ paruitatẽ ita raꝝ põt fieri dẽsuꝫ: ⁊ ecõtra ex sola potẽtia materie ad raritatẽ ⁊ dẽsitatẽ. Le. li. (Quare ⁊ magnitudo ⁊ puitas sensibilis corpis est nõ accipiẽte aliq̃d materia dũ ꝯtrabitur vel extẽditur: sed qꝛ potẽtia est materia vtriusqꝫ). i. sed qꝛ mã est in potẽtia ad vtrunqꝫ: vꝫ ad magnitudinẽ ⁊ paruitatẽ: (ita idẽ ẽ dẽsũ ⁊ rarũ). i. ex eodẽ fit dẽsuꝫ ⁊ raꝝ: (⁊ vna mã ipsaꝝ ẽ) i potẽtia ad raritatẽ ⁊ dẽsitatẽ. ¶ Ex predictis soluta est ratio antiquoꝝ di. si vacuũ nõ est nõ possibilis est ꝯdensatio vel rarefactio cũ illi motus nõ fiãt per accessuꝫ partium inuicẽ ad foramina neqꝫ per recessũ partiũ a foramib⁹: sicut neqꝫ maioratio ⁊ diminutio circuli: neqꝫ calefactio ⁊ frigefactio: sed eo qꝛ mã est in potentia ad raritatẽ ⁊ dẽsitatẽ: sicut ad magnitudinẽ ⁊ paruitatẽ caliditatem ⁊ frigiditatem.

St autem dẽ Tex. cõ. 85

sum). Ex predictis taꝫ in hoc capl̃o ꝙ in toto tractatu. Aristo. isert quatuor correlaria: quoꝝ p̃mũ est istud ex graui põt fieri leue: ⁊ ecõtra absqꝫ acq̃sitiõe ⁊ deperditiõe corporis extrinseci: ꝓbat istud correlariũ dupliciter: ⁊ p̃io sic ex dẽso põt fieri rarũ: ⁊ ecõtra absqꝫ acq̃sitione ⁊ deꝑditione alicuius corpis extrinseci: igitur per idẽ ex graui põt fieri leue: ⁊ sic econtra absqꝫ acquisitiõe ⁊ deperditione corporis extrinseci: pꝫ consequentia: qꝛ ex dẽsitate sequit grauitas ⁊ ex raritate leuitas. Le. li.. (Est autem densum quideꝫ graue raruꝫ aũt leue).

Notandũ ꝙ p̃hus nõ loquit de omni raro ⁊ dẽso: sed tm̃ de raro ⁊ dẽso que sunt cõiuncta calido ⁊ frigido: qꝛ celuꝫ est raꝝ ⁊ dẽsuꝫ: ⁊ tamen nõ est graue neqꝫ leue. Si etiam quãtitas eẽt sepata a mã ⁊ ab omni qualitate ipsa esset rara vel densa: ⁊ nõ esset grauis neqꝫ leuis. (Amplius sic). Secũdo ad ideꝫ arguit sic: dũ circulus icuruatur fit minor circulatio ⁊ maior curuitas ſm q̃libet partẽ circuli: nõ acquirẽdo aliquã circulationẽ vł curuitatẽ extrinsecã: sicut etiã ignis ſm q̃libet partẽ intẽditur in caliditate nõ acquirẽdo aliquã caliditatẽ extrinsecã: sed illud tm̃ ꝓuenit ex materia que est in potentia ad caliditatẽ ⁊ frigiditateꝫ ⁊ rectitudinẽ ⁊ curuitatẽ: ita cũ ex denso fit raꝝ fit aliquid leue: ⁊ cũ ex raro fit dẽsum fit aliquid graue absqꝫ acquisitiõe extrinseca grauitate aut leuitate: sed ex sola constrictione ⁊ extensione materie potentialis ad grauitatẽ ⁊ leuitatem: sicut ad raritateꝫ ⁊ densitatẽ. Le. li. (Amplius sic circuli circulatio cõiuncta in minus nõ accipit concauum: sicut nec aliã accipit concauitatẽ: sed ad ideꝫ concauum ꝙ erat extensuꝫ conductũ est in seipso ꝑ cõstrictionem: sicut ⁊ ignis quodcũqꝫ. i. quãtãcunqꝫ parteꝫ eius aliqs accipiat eẽ). i. tũc extra calidũ sic ratione. i. totuꝫ raꝝ vel dẽsuꝫ fit graue aut leue coniunctiõe aut desensione. i. constrictione ⁊ dilatatione eiusdem materie nõ acquirẽdo illaꝫ materiã vel quãtitatẽ ⁊ consequenter nullã grauitateꝫ vel leuitateꝫ extrinsecã: sed tãtum intrinsecam de potentia materie.

Notandũ ꝙ licet maneat continue ideꝫ circulus sicut ⁊ eadẽ linea circularis: nõ tamen manet cõtinue eadẽ circulatio: quia circulatio est motus: ideo opꝫ ꝙ continue varietur circulatio: sicut variatur motus: in alia enim ⁊ alia parte tẽporis est alius ⁊ alius motus: ideo alia ⁊ alia cir-

tulatio: ⁊ consequẽter alia ⁊ alia curuitas: q2 si varia-tur motus etiã variatur terminus motus: neqꝫ ista curuitas venit ab extrinseco: sed tm̄ ab intrinseco de potẽtia materie ⁊ quãtitate: (duo enĩ sunt). Secũdum corelarium ex duro põt fieri molle ⁊ econtra absqꝫ acq̄sitione ⁊ depditiõe materie vel quãtitatis: ꝓbatur ex denso duo sequuntur vꝫ graue ⁊ durꝝ: ⁊ ex raro duo alia cõtraria hijs: vꝫ leue ⁊ molle: cũ graue ⁊ durũ dicantur eẽ densa ⁊ leue ac molle videatur esse rara sed ex denso põt fieri rarꝝ: ⁊ econtra: ⁊ ex graui põt fieri leue: ⁊ econtra absqꝫ acquisitiõe ⁊ deperditione materie ⁊ quãtitatis: igitur per idẽ ex duro põt fieri molle: ⁊ econtra absqꝫ acquisitiõe ⁊ deperditione materie ⁊ quãtitatis. Et si ex hijs arguitur ex dẽso sequit̃ durũ igitur oẽ ꝙ est altero dẽsius est altero rarius: negatur cõsequentia: lꝫ enim illud sequat̃ in hijs que sunt eiusdem rationis: nõ tamẽ in his que sũt diuersarꝝ rõnuꝫ qm̄ plumbũ est densius ferro: nõ tamẽ durius: sꝫ econtra ferrũ est durius plũbo. Le. li. (Scđo sũt ab vtraqꝫ denso ⁊ raro: graue enĩ ⁊ durꝝ denso vident̃ esse cõtraria rara leue ⁊ molle: dissonat autem graue ⁊ durum in plumbo ⁊ ferro.

Notandũ ꝙ causa ꝓpter quã plumbum ẽ grauius ferro ⁊ nõ durius est: q2 plumbũ plus hꝫ de sicco terrestri ꝙ ferrꝝ ⁊ min⁹ de hũido aqueo digesto: vnde aqueũ qđ dominatur in oĩbus metallis nõ est bene digestũ in plũbo: ꝓpter qđ nõ reddit ipm̄ bene cõpactuꝫ ⁊ coagulatum: in ferro aũt est bene digestũ: iđ ferruꝫ est duri⁹ plũbo. Ex hoc tamẽ nõ debet inferri quãlibet duritiẽ prouenire ex digestione hũidi aquei: q2 celuꝫ dicitur eẽ durum ⁊ solidũ: ⁊ tamẽ in eo nulla est mixtio qualitatũ primarꝝ nec aliqua digestio hũidi: sicut enĩ raritas ⁊ dẽsitas celi est alterius rõnis a raritate ⁊ densitate horum inferiorꝝ: ita durities celi est altera in essentia a duritie horꝝ iferiorꝝ: ⁊ ab altera cã dicit̃ ꝓuenire. (Ex dictis igitur. ¶ Secũdum argumẽtuꝫ vacuũ nõ est spatium sepatuꝫ nec ibibituꝫ corpibus simpliciter vel ꝑm quid actu vel potẽtia: pꝫ per rões factas contra oẽs positas opiniones ponẽtes vacuũ: nisi quis vellet dicere materiã esse vacuũ ⁊ eẽ illud vacuũ quo graue ⁊ leue mouẽt localit̃: mã. n. ꝑ se vacua: q2 ꝺ se nullã formã hꝫ ⁊ sic ẽ cã mot⁹ localis inq̄tũ est cã grauitatis ⁊ leuitatis a quibus ꝓuenit motus localis. Le. li. (Ex dictis cõcluditur manifestũ est ꝙ nec discretũ). i. sepatuꝫ ẽ vacuũ nec simpliciter nec ĩ raro. i. ibibitũ nec po^a nec actu nisi aliquis vellit penitus vocare vacuũ causa istius ꝙ fertur: sicut aũt etiã grauis aut leuis materia que huius erat vacuum.

Notandum ꝙ antiqui posuerũt vacuum ex pte medij: ⁊ isti dixerunt vacuũ esse spatiũ separatũ: simpliciter enim actu: alij aũt posuerũt vacuuꝫ ex pte mobilis ⁊ fuerũt diuersi: nã quidã dixerũt illud esse ibibituꝫ corporib⁹ sepatis tamẽ a ptibus corpis quidã dixerũt illud esse cõmixtuꝫ partib⁹ corporis: quidã vo voluerũt materiam eẽ vacuuꝫ: ⁊ oẽs isti dixerunt vacuũ esse ꝑm quid ⁊ in potẽtia: quarꝝ opinionũ nulla est substẽtabilis nisi illa que ponit materiã esse vacuũ: sed tũc nullus eq̄uoce loquit̃ de vacuo. (Dẽsuꝫ enĩ). Quartũ corelarium: materia est mobilis localiter ꝑm grauitatẽ ⁊ leuitatem ⁊ est mobilis alteratiue ꝑm durꝝ ⁊ molle pꝫ q2 grauitas ⁊ leuitas sũt equalitates motiue localit̃ ⁊ durum ⁊ molle est nãlis potẽtia vel ipotentia: cũ enĩ densum ⁊ rarũ quodãmodo se teneant ex parte mãe: ⁊ duplex contrarietas sumat̃ a raro ⁊ dẽso: vꝫ graue ⁊ leue durꝝ ⁊ molle ꝑm hãc duplicẽ contrarietateꝫ mã est cã duplicis motus ꝑm quidẽ grauitatẽ ⁊ leuitatẽ est causa motus localis: sed ꝑm durꝝ ⁊ molle est cã alterationis. Le. li. (Densuꝫ enĩ ⁊ rarꝝ) sunt cõtraria in mã iportantia grauitatẽ ⁊ leuitatẽ ꝑm hãc contrarietatẽ mot⁹ localis ẽ ipa actiua: ꝑꝫ aũt durꝝ ⁊ molle mã est cã passiõis ⁊ ñ passiõis: ⁊ ñ loco mutatiõis sꝫ alteratiõis magis: deinde phs epilogat cõtraria determinata di. Et de vacuo quidẽ qñ ⁊ qũo nõ ẽ determinatũ ꝑ hꝫ mõ. ¶ Notãdũ ꝙ durꝝ cuꝫ sit magne resistẽtie cũ magna difficultate diuidit̃ ⁊ alterat̃: ideo mã ꝑm duritiẽ dicit̃ esse cã nõ passionis: molle aũt: q2 est modice resistentie faciliter diuidit̃ ⁊ alterat̃ ꝓpter hꝺ materia ꝑꝫ mollitiem dicit̃ esse cã passionis: omniuꝫ. n. trãsmutationũ factarꝝ in cõposito mã est quodãmodo rõ ⁊ pricipiũ

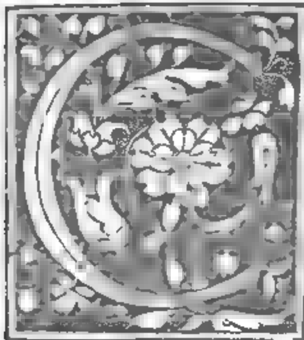
Circa predicta occurrũt duo dubia: quorũ primũ ẽ est vtrũ rarefactio vel cõdensatio sit augmẽtatio vel alteratio aut motus localis. ¶ Et arguitur primo ꝙ augmẽtatio q2 ois mot⁹ ad quãtitatẽ est augmẽtatio: sed rarefactio est motus ad quãtitateꝫ: igit̃ rarefactio est augmẽtatio: pꝫ consequẽtia cũ maiori. 5°. huius sed ꝓbatur minor: naꝫ quantitas est ꝑ se occupatiua loci ꝑm Arist. in hoc quarto ⁊ cõmentatorẽ primo de ge. capĩo. de tactu. sed ipꝫ rarefactũ occupat maiorẽ locũ: quã añ: igit̃ ipꝫ rarefactũ hꝫ maiorẽ raritatẽ ꝙ añ ꝙ ñ eẽt verꝝ nisi rarefactio esset ad q̄ntitatẽ acq̄sitã. ¶ Scđo arguit̃ ꝙ rarefactio ẽ alteratio: q2 ois mot⁹ ad qualitatẽ est alteratio: sed rarefactio est motus ad qualitatẽ: igit̃ rarefactio ẽ alteratio pꝫ ꝯñtia per Aristo. tertio hui⁹: ⁊ ꝓbatur minor auctoritate ꝯmẽtatoris. 7°. phicorꝝ di. ꝙ rarꝝ ⁊ densuꝫ sunt qualitates cõsequentes calidũ ⁊ frigidũ: tertio arguitur ꝙ rarefactio est motus localis: quia omnis motus ad vbi est mot⁹ localis: ⁊ rarefactio est motus ad vbi: igit̃ rarefactio est mot⁹ localis pꝫ ꝯñtia cum maiori ꝑ phꝫ. 5°. huius: ꝓbat̃ minor nõ põt acq̄ri maior locus nisi acq̄ratur vbi: sꝫ rarefactio est motus ad maiorẽ locũ: igit̃ rarefactio est mot⁹ ad vbi. Quarto arguitur ꝙ rarefactio nõ ẽ augmẽtatio nec alteratio nec motus localis: qm̄ motus specificat̃ a termino ad quẽ sed aliq̄ est rarefactio cui⁹ termin⁹ ad quẽ nõ est quãtitas nec qualitas nec vbi: igit̃ ⁊c. pꝫ ꝯñtia cũ maiori. 5°. huius: ⁊ ꝓbatur minor: qm̄ si ignis cui⁹ rarefieret terminus ad queꝫ istius rarefactionis nõ esset quantitas ꝑ ea que dicta sunt: nõ etiã qualitas: q2 per istaꝫ rarefactionẽ nõ acquirẽtur caliditas: sed potius depderetur nõ etiã vbi: q2 nõ acquirẽt̃ locus si nõ acquirẽt̃ quantitas: ⁊ cõfirmat̃ autoritate Aristo. di. in predicamẽtis ꝙ rarꝝ ⁊ densuꝫ vident̃ significare quãdã positioneꝫ partiũ: cuꝫ igitur motus specificet̃ a termino ad quem: sequit̃ rarefactionẽ ⁊ condensationẽ eẽ de predicamẽto positionis ⁊ nõ de predicamento quãtitatis qualitatis nec vbi. Pro solutione oium istorꝝ dico ꝙ rarꝝ ⁊ densũ dupl'r sumũtur: vꝫ absolute ⁊ respectiue: si absolute: ⁊ sic sunt q̄litates cõsequentes calidũ ⁊ frigiduꝫ si respectiue aut dicũt multitudinẽ aut paucitatẽ mãe ꝑ cõparationẽ ad extẽsionẽ: ⁊ sic ptinent ad predicamẽtum relationis ⁊ ĩportãt dispositionẽ partiũ in toto ꝑ cõparationẽ ad locũ: ⁊ sic sunt de predicamẽto põnis: hoiem enĩ sedentẽ dicimus condẽsatuꝫ: q2 partes ꝓpinquius iacẽt: ⁊ stãtẽ dicim⁹ rarefactuꝫ quia partes remotius iacent ⁊ si alias dixi nullã esse raritatẽ respe

[illegible] sed cũ absolutã [illegible] opinionẽ auctoris sex principioꝝ: nũc autẽ sequor opinionẽ cõẽs [illegible]. ❡ [illegible] q si p rarefactionẽ acquirit raritas absoluta [illegible] rarefactio [illegible] augmẽtatio aũt ꝛ motus localis p accñs: sicut eñi albefactio ẽ alteratio p se: q2 albefactio est p se ad q̃litatẽ.s. ad albedinẽ: ita rarefactio est alteratio p se: q2 est per se ad raritatẽ que est qualitas: sicut eniꝫ albedo ꝛ nigredo successiue inducuntur p alterationẽ ꝛ denigrationẽ: ita dẽsitas ꝛ raritas p condensationẽ ꝛ rarefactionem: ꝛ q2 ad acquisitionẽ raritatis: seq̃t acquisitio maioritatis quãtitatis ꝛ loci: iõ talis motus dicit augmẽtatio ꝛ motus localis p accidẽs nõ quidẽ per accidẽs raꝝ sed necessariũ. Si võ per rarefactionẽ nõ acquirit raritas absoluta sed respectiua tũc rarefactio est p se motus localis: ꝛ p accidẽs augmẽtatio: nõ aũt est alteratio p se aut p accidẽs: sunt eñi tãtuꝫ tres termini motuum p se: vꝫ q̃titas qualitas ꝛ vbi p Aristo. 5°. hui9 sed in tali motu nõ acquirit quãtitas nec qualitas: sꝫ vbi: igit rarefactio in casu isto est p se motus localis: ẽ aũt per accidẽs augmẽtatio: q2 per modũ sequele acquirit extensionem ꝛ maioritatẽ quãtitatis: ꝛ qm̃ per taleꝫ rarefactionẽ nulla quãtitas acquirit p se vel per accidens: iõ talis motus non ẽ alteratio p se vl' p accñs. ❡ Ad primũ dicit q rarefactio nõ est mot9 ad quãtitatem: q2 nõ ad quãtitatẽ antiquã cuꝫ nihil moueatur ad id qd̃ hꝫ: neq3 ad quãtitatẽ nouã cũ illa sit coeterna mãe nõ potẽs acquiri absq3 mã: constat aũt p phꝫ rarefactionẽ non esse motũ ad materiã. Itẽ quelibet ps rari ẽ rara: ꝛ quelibet ps rarefacta rarefit fm̃ Aristo. in littera: igit si rarefactio esset ad nouã quãtitatẽ quelibet ps rarefacti esset ad nouã quãtitatẽ: ꝛ per ꝯsequẽs tota quãtitas precedẽs corrũpetur vel due q̃titates inuicem coextẽderẽtur: vꝫ quãtitas noua ꝛ quãtitas antiqua [illegible] quodlibet [illegible] incõueniẽs. Rñdetur [illegible] negãdo istã ꝯñiã rarefactũ hꝫ maiorẽ q̃titatẽ q̃ pri9 habuit: igit habet aliã quãtitatẽ q̃ prius habuit: sicut eñi non sequit tu es maior hõ q̃ prius fuisti: igit tu es alius hõ q̃ prius fuisti: cõcedo igitur q rarefactio ẽ augmentatio nõ per se: sed per accidẽs: nõ ꝓprie: sed improprie dicta. ❡ Ad scd̃ꝫ dicit q sicut idẽ est raritas ꝛ densitas ita duplex est rarefactio ꝛ condensatio. scilicet absoluta ꝛ respectiua: rarefactio aut condensatio absoluta est alteratio: sed rarefactio vel condensatio respectiua nõ est alteratio sed motus localis di. respectũ ad acquisitionem multitudinis aut paucitatis materie in ordine ad extẽsiõeꝫ. ❡ Ad tertiuꝫ responsũ est q rarefactio est motus localis: rarefactio eñi absoluta est mot9 localis per accidẽs: ꝛ rarefactio respectiua est motus localis p se: ex quo nullus respectus p̃ter vbi põt esse termin9 per se mot9 iuxta determinationem phi. 5°. hui9. ❡ Ad q̃rtũ rñdet q talis rarefactio ignis puri est p se ad vbi: ꝛ p accñs ad relationẽ neq3 icõuenit motũ aliquẽ denoĩare ẽt a termĩo p accidens vt sanatio: cõstat. n. q ad sanitatẽ nõ est mot9 p se per phꝫ. 5°. hui9 iõ mot9 ille q est simul calefactio ꝛ sanatio, denoĩatur a termĩo p se q est caliditas: ꝛ a termĩo p accidẽs q est sanitas. Et ad ꝯfirmationẽ dr̃ q nõ est icõueniẽs motũ eẽ p accñs ad relationẽ: ꝛ ad rõnẽ fm̃ q determinat phs. 5°. hui9. ❡ Scd̃ꝫ dubiũ vtrũ raritas ꝛ dẽsitas sint qualitates distincte a sub̃a ꝛ q̃titate. Et arguit q nõ: p̃io sic: oĩs qualitas inherẽs põt aduenire suo sub̃o absq3 motu locali: sꝫ raritas ꝛ dẽsitas nõ possũt aduenire alicui absq3 motu locali: igit ꝛc. ma-

[illegible] de caliditate ꝛ frigiditate albedine ꝛ nigredine ꝛ aliis qualitatib9 que aduenire [illegible] subiectis absq3 motu locali [illegible] rarefit absq3 occupatione maioris loci: ꝛ nihil condensatur absq3 [illegible] loci: ꝛ deperditione maioris. Scd̃o maior [illegible] rarefactio [illegible] ꝛ rarefiat mã [illegible] formationis ꝛ oẽs q̃litates sẽsibiles: igit aere rarefacto toꝫ sẽt raritates q̃t sũt rara: qd̃ ẽ ĩpoẽ q2 cũ q̃libet raritas [illegible] extẽsio aut sibi [illegible] q̃dã extẽsio: seq̃t q ĩ eodẽ ꝯposito sũt plẽs extẽsiões ꝛ dimẽsiões eiusdem rõnis se penetrãtes q est incõueniens. Tertio sequitur q raritas ꝛ dẽsitas sunt forme ꝯtrarie: sicut albedo ꝛ nigredo q est falsuꝫ: q2 tunc nihil esset raꝝ ꝛ densũ: sicut nullũ est albũ ꝛ nigrũ: cui9 oppositũ cõiter dr̃: vꝫ q aer ẽ dẽsus ꝛ rar9: ẽ. n. dens9 respectu ignis ꝛ rar9 respectu aq̃. Quarto seq̃t q raritas ꝛ dẽsitas se hñt vt habitus ꝛ priuatio: sicut albũ ꝛ nigrũ: patꝫ cõsequentia q2 semp duoꝝ cõtrarioꝝ illud q est maioris pfectionis se habꝫ vt habitus ꝛ q est minoris pfectionis vt priuatio iuxta doctri. commẽtatoris scd̃o ꝛ tertio de aĩa: sꝫ istud cõsequens est falsũ: non enim raritas se hꝫ vt habit9: [illegible] raritas dicit paucitatẽ materie: ꝛ dẽsitas multitudinẽ mãe: constat autẽ q maioris pfectiõis est multitudo q̃ paucitas: nõ etiã põt dici q densitas se hꝫ vt hit9 ꝛ raritas vt priuatio: q2 raritas est cõsequẽs calidi: ꝛ densitas frigidi per cõmẽtatorẽ. 7°. huius: sed caliditas est perfectior frigiditate igit ꝛc. ꝛ oppositũ ẽ determĩatuꝫ supra ex ĩtẽtiõe ꝯmẽtatoris. 7° hui9. Et ex hoc pono duas cõclusiões: quarũ p̃ia ẽ ista: tã raritas q̃ densitas est a qualibet substantia realiter distincta: pbat rarefactio ẽ mot9 recipiens denoĩationẽ a termino ad quẽ fꝫ phꝫ. 5°. hui9: igitur raritas est termin9 ad quẽ rarefactiõis: sꝫ nulla sb̃a est termin9 ad quẽ rarefactiõis: ex quo ad illã nõ est p se mot9 fm̃ [illegible] igit ꝛc. Idẽ argumẽtũ fit de dẽsitate: qm̃ densitas est termin9 cõdẽsatiõis ꝛ nõ aliq̃ substãtia: Itẽ ponit Aristo. in lr̃a q graue ꝛ duꝝ: sequit dẽsuꝫ ꝛ leue ac molle sequit raꝝ sed grauitas ꝛ leuitas sũt cõtraria: ac etiã duꝝ ꝛ molle: igit dẽsuꝫ ꝛ raruꝫ sunt cõtraria: sed sub̃e nihil est cõtrariũ p Aristo. in p̃dicamẽtis: ꝛ. 6°. hui9. Scd̃a ꝯclusio nlla raritas vl' dẽsitas ẽ q̃titas: pbat ĩ oĩ rarefactiõe acq̃rit raritas: ꝛ ĩ oĩ ꝯdẽsatiõe acq̃rit dẽsitas: sꝫ nõ ĩ q̃cũq3 rarefactiõe vl' ꝯdẽsatiõe acq̃rit q̃titas: igit ꝛc. tꝫ ꝯñia cũ maiori: ꝛ minor est declarata in lr̃a cũ nũq̃ acq̃rit q̃titas absq3 mã: cõstat aũt in rarefactiõe ꝛ cõdẽsatiõe nõ acq̃ri nec depdi mãꝫ: sꝫ eadẽ mã nũero fꝫ ptꝫ sit successiue rara ꝛ densa absq3 acq̃sitiõe ꝛ depditiõe mãe. Itẽ ꝯtra dicit h ꝯte. 86°. q raritas ꝛ dẽsitas nõ sũt de p̃dicamẽto q̃titatis: qm̃ si eẽnt: tũc nõ sequerẽt ex eis iste q̃litates ꝯrie. s. grauitas ꝛ durities: leuitas ꝛ mollities. ❡ Dicendũ igit q nulla raritas est sub̃a vl' q̃titas: sꝫ aliq̃ raritas ꝛ dẽsitas sũt q̃litates ꝛ aliq̃ raritas ꝛ dẽsitas sũt relatiões aut põnes iuxta famositatẽ iã currẽtẽ antiq̃9: tñ cõcedebat raritatẽ ꝛ dẽsitatẽ eẽ accñtia absoluta ꝛ nõ respectiua: vñ auctor sex ꝓricipioꝝ dic q raritas ꝛ dẽsitas sũt q̃litates ꝛ nõ põnes ꝛ phs in p̃dicamẽtis dicit fm̃ q tũc erat famosũ q illi sũt maximi ꝛ potiores q dicũt raꝝ ꝛ dẽsũ asperꝝ ꝛ leue eẽ q̃litates: quã opinionẽ ẽt tenui alibi. ❡ Ad primũ nego q oĩs q̃litas iherẽs possit ꝯuenire alicui absq3 motu locali qm̃ figure nõ adueniũt sb̃o suo absq3 motu locali nec caliditas sũma nec frigiditas sũma cũ nõ iducat caliditas summa absq3 calefactiõe neq3 frigiditas sũma absq3 rare-

factiōe vl cōdēsatiōe:cōstat āt nullā eē rarefactionem vel cōdēsationē absq motu locali. ¶ Ad scōz dr q ē vna raritas oīu zillo℞ nec ē icōueniēs eadē accipiēte p̄la demōstrari: qm̄ soz.mā sua ⁊ q̄titas denoīant ea dē albedie. Sic albedo ⁊ dulcedo ⁊ mā lactis dr q̄ ta eadē q̄titate nūero:⁊ tn̄ pcedo q aliq̄ raritas sit extēsio:q2 raritas ē q̄litas eīo aut pō:extēsio āt ē passio vl mod⁹ q̄titatis nisi forte extēsio accipet relatiue vt opp̄ō... accipiēdo p eodē raritatē ⁊ extēsiōez ... ōez:q̄r ñ accipit h. ¶ Ad 3m dr q loq̄ndo de raritate ⁊ dēsitate absoluta nihil ē raz ⁊ dēn sicut nihil est albū ⁊ nigrū lz raritas ⁊ dēsitas inuicē cōpatiātur:sicut albedo ⁊ nigredo in eodē subō accipiēdo tn̄ relatiue dēsitatē ⁊ raritatē sicut magnitudinē ⁊ puitatē:pcedo q idē est densū ⁊ raz:nō tn̄ respectu eiusdem:⁊ ad hūc intellectū cōcedit aerē esse densū ⁊ raz vz respectu ignis ⁊ aq̄. Rn̄det quātitas absoluta tz locū habit⁹ ⁊ dēsitas illi opposita tenet locū priuatiōis qm̄ raritas absoluta est a nobiliori.s.a caliditate ⁊ attribuitur viliori bus eītis.s.aque ⁊ terre:accipiēdo aūt raritatē ⁊ dēsitatē relatiue:sic dēsitas se hz vt habit⁹:⁊ vt positiuū raritas aut vt priuatio s̄m q probatū est:q2 densitas dicit multitudinē mãe ⁊ raritas paucitatē in materie:quare ⁊c̄.

Tex. cō. 87.

Onsequēt āt ē). Iste est terti⁹ tractat⁹ .4. phycoꝝ in quo Aristo. determiat de tpe postq̄ determinauit de loco vacuo:⁊ diuiditur in sex capitula:quoꝝ primū q̄rit si tēpus ē s̄m qd est tēp⁹ ibi:(Quid aūt est tēpus). Tertiuz soluit rōnes factas in prīo caplō pbātes tēpus nō eē ibi. (Et sicut motus). Quartū detmiat de mēsurabilitate temporis manifestādo ea q̄ sūt ⁊ q̄ nō sūt in tēpore tāq̄ i mēsura ibi:(Minim⁹ āt nūer⁹). Quītū determiat de causalitate tēporis declarās ea quoꝝ tēpus est causa ibi (Ipm aūt nūc). Sextum determiat de potētialitate ⁊ actualitate tēporis exprimēs id qd̄ est māle ⁊ formale in tpe ibi. (Dignū aūt cōsideratiōe). Primū caplm diuidit in tres ptes. In pria pte ph̄s ꝯtinuat se ad dicēda. In scōa pte arguit ph̄us nō esse de nūero entiū ibi. (Quod q̄dē igit). In tertia pte q̄rit vtrū idē istās numero maneat p totū tēp⁹ ibi:(Ampli⁹ aūt). Quēadmodū dicit ph̄s. (Consequēs aūt est). dictis de loco ⁊ vacuo agredi de tpe. Primū aūt bn̄ se hz opponere de ipso tēpore ⁊ p extrinsecas rōnes vtrū eoꝝ q̄ sūt ē: ⁊ vtrū tēp⁹ sit de numero entiū aut nō entiū: postea q̄ nā ipsius.i.qd tēpus est:⁊ que diffinitio isti⁹. Intentio igit phi est determiare de tpe in hoc tractatu:ordo aūt intētiōis est primo tractare de existentia eius;scōo de natura ⁊ quidditate eius.

Tex. cō. ...

Notādum

s̄m cōmētatorē ... q ... sermones ... vocat sermones extraneos:⁊ phiaz q̄ cōponit ex istis vocat phiam extraneā:qm̄ tp̄s esse manifestū est p se: qm̄ s̄m hāc perscrutationē inueniūt plures sermōes qui definiūt suū eē:sicut.n.motū eē est p se manifestum q2 sensus pcipit aliqd moueri:ita tēpus esse est per se manifestū:q2 sensus apprehēdit aliquid durare ⁊ hēre prius ⁊ posteri⁹ ... iprobare motū eē:q2 illud est principiū in ph̄ia nālis: ita ad illū nō spectat pbare vel reprobare tēpus ... tēpus esse est vnū principioꝝ nālis phie. Ad loycū igitur pertinet iprobare ⁊ pbare ista cū sit artifex cōmunis viā hn̄s ad vtrūq partē ꝯdictiōis siue fuerit ppositio p se nota siue nō:ppterea dicit ph̄s rōnes pbātes tēpus nō esse:esse extraneas:⁊ cōmentator talē phiaz esse extraneā:q2 pcedit nō per rōnes ppriās.s.phycas sed per rōnes extraneas.i.loycas. (Quod q̄dē igit). Ista est scōa pars hui⁹ capituli:in qua ph̄s duab⁹ rōnibus pbat tēp⁹ nō esse:⁊ prīo sic:oē compositū ex nō entibus ipossibile est illud esse tēpus cōponit ex non entibus:⁊ nō entib⁹:igit temp⁹ ipossibile est eē:pz consequētia cū maiori ⁊ minor declarat:qm̄ oē temp⁹ cōponitur ex tēpore preterito ⁊ futuro ... tēp⁹ sit finitū siue ifinitū:sz nullū tp̄s pteritū ē:neq aliqd̄ tp̄s futuꝝ est vt liquet:alioqn ifinita tēpora eēnt simul eq̄lia nō cōicātia:qd̄ est ipoīe. Le.li. (Quod q̄dē igit oīno sit tp̄s aut vix aut obscure poterit q̄s scire tp̄s esse ex hīs sequētib⁹ rōnib⁹ aliq̄s vtiq cōcipiet h q̄dē tp̄s pteritū qd̄ est ps ipi⁹ tpis presentis factū ē:⁊ nō ē illud nō futuꝝ ⁊ nōdū ē:ex hīs āt finitū ⁊ ifinitū ⁊ sp acceptum tp̄s pn̄s ꝯponit. Ex hīs āt q̄ nō sūt ꝯpositū impoīe eē vl participare aliqn̄ subam.i.rōnē essendi.

Notandum

prīo s̄m cōmētatorē cō ... q ... bus loycis nō iducit pcipue aliqd eē vl nō eē sz extra... deceptio i hoc sermone ē:qm̄ ita ē de motu ... q̄lib ps demōstra... q ... iā deficit:⁊ ex h qd̄ nōdū est. Intēdit ꝯro⁹ q rō loyca vel dyaletica nō ē demōstratiua sz tm̄ pbabilīō illa ñ aggrauat sciaz p quā iudicet:sic esse vel sic nō eē:sz aggrauat opiōnē p quā itēle extimat sic eē vl nō sic eē:ppterea rō iā scā ñ ē demōstratiua cū sit rō dyaletica,pbabilis ... ē eē nō ē necīa nec p se nota:sz tm̄ pbabil falsa:nā mot⁹ ē vt patuit.3⁰.hui⁹:⁊ tn̄ ꝯponit ex ñ entib⁹.s.ex motu pterito ⁊ ex motu futuro:quoꝝ nullus ē. Ista ē nā successiuoꝝ qd̄ eoꝝ eē ē eoꝝ fieri:sic igit pcedit motū eē ex q̄ pcipit p sensū tāq̄ sensibile cōe vt hz videri scōo ḋ aīa lz ꝯponat ex non entib⁹:ita est pcedēdū tp̄s eē licz nō sit aliq̄ ps pterita vl futura:ex qb⁹ cōponit ista:ñ ... maior ē falsa ... nō entib⁹ ipoīe ē illud eē

Tex. cō. ...

Secūdo

notādū s̄m ꝯrm eodē ꝯto q talia nō ... ꝯponit ex actōe aīe i eo qd̄ ē i eis ex aīa;⁊ entia ꝯpleta sūt illa in q̄ꝝ eē nihil fac aīa vt post declarabit de tpe.s. qm̄ ē de nūero entiū:quoꝝ act⁹ ꝯplet p aīaz:⁊ erit de entib⁹ ... q̄ si aīa ñ eēt:ñ eēnt nisi i po⁴. ¶ Duas distinctiōes itēdit h̄ cōmētator:quaꝝ pria ē ista entiū q̄dā sūt ꝯpleta q̄dā icōpleta:entia ꝯpleta sūt illa q̄ habēt totū suū eē sit seclusa oī ꝯsideratiōe aīe vt hō lignū lapis ⁊ talia q̄ hn̄t oēs suas ptes sit siue cōsideret siue nō cōsideret aīa:entia icōpleta sūt illa q̄ nō hn̄t totuz suū eē sit nisi p aīaz vt mot⁹ ⁊ tp̄s ipoīe:e.n.ptē pteritam mot⁹ aut tpis eē simul cū pte futura extra animaz si āt sūt sit:h est tm̄ ex ope aīe:dicit.n.ph̄us.3⁰.de aīa q aīa ē quodāmō oīa:⁊ q oīa sūt q̄dāmō i aīa:nō s̄m eē reale:sz s̄m eē itētionale:q2 lapis dic ipe nō ē i aīa sz spēs ei⁹:q2 igit cōcept⁹ mot⁹ pteriti ⁊ cōcept⁹ motus futuri:ac etiam conceptus temporis preteriti ⁊ futuri

sunt simul in anima mediantibus quibus anima cōsiderat partes talium successiuorū in instāti presenti ac si eēnt simul: ideo partes temporis ⁊ motus sūt simul ex opere intellectus nō autem ex opere nature. secūda distinctio entium incōpletorum quedā sunt in actu secluso omni opere intellectus: ⁊ quedam nō sunt ī actu nisi ex opere intellectus. verbi gratia motus est ens incompletum cum nō habeat totum suum esse simul ⁊ ē in actu absq3 operatione anime: quia siue anima consideret siue nō consideret nō minus celum mouetur localiter: ⁊ elemēta alteratiue. Tempus autem vltra hoc q2 est ens incōpletum non hʒ esse in actu: nisi ex ope intellectus: seclusa. n. operatione anime: tempus nō habet esse nisi in potentia vt videbitur capitulo secundo huius tractatus tempus enim cum sit mēsura numeralis motus sm prius ⁊ posterius: Duo includit videlicet durationem successiuam ⁊ mutatiōem motus: sed est impossibilis numeratio absq3 cōsideratiōe anime: igitur impossibile est tempus eē in actu absq3 operatōne anime. (Adhucāt) scđo arguit sic si tempus est ⁊ ñ indiuisibile: igit diuisibile. igit hʒ in actu omnes suas partes vel aliquas ꝯñs falsum pro vtraq3 parte: quia omnis pars temporis est preterita vel futura: quarū nulla est. Et si dicitur qđ habet vnā partem in actu. s. istans pñs. Cōtra arguitur q2 nullum instās est pars temporis q2 omnis pars mensurat: ⁊ cōponit totum: sed instans non mensurat: nec componit totum: vt videbitur. sexto huius igitur nullum instans est pars temporis. Et si adhuc autem omnis rei diuisibilis siquidē est ⁊ ptibilis necesse est cū est aut oēs aut quasdam partes esse temporis: aut alie facte sunt ptes alie nō future sunt. Est autem nihil tempus cū sit diuisibile in partem preteritam ⁊ futuram tm̄ ipsū nūc aūt non est pars tēporis mēsurat enim pars: ⁊ componi oʒ totum ex partibus: tps autem nō videtur cōponi ex nūc ut videtur omnibus.

Tex. cō. 89. Notandū sm cōmentatorem cōmēto . 89. q2 iste sermo est ēt lopcus ⁊ componitur sic omne habēs partes necesse est vt partes eius sint omnes in simul aut quedam. si fuerit ens ⁊ tempus habet partes quarum nulla inuenitur in actu igitur tempus non est. Ista rō est iterum logica: q2 procedit ex probabilibus tm̄: qm̄ maior nō est vera ad hūc intellectū omne habens partes necesse est vt habeat omnes ptes aut aliquas in actu. vnde tēpus non habet nisi partem pteritam futuram vel pñtem: ps pterita vel futura non est. ideo nō est in actu: pars p̄sens etiā non est in actu ad intētionem ꝯmētatoris: q2 nō hʒ totū suum esse simul ⁊ maxime q2 instans nō est pars tēporis. Sed arguit tēpus nō eē: replicando iterū rōnes philosophi ⁊ primo sic. si tēpus est aliqua pars ipsius est. Sed tēporis nō est aliqua pars: igitur nullū tempus est. patet ꝯña cū minori q2 de tempore nō hētur nisi instās p cōmētatorem: ⁊ probatur maior: q2 si tp̄s est: ipsū est aliqđ diuisibile: sed cuiuslibet diuisibilis aliqua pars est igit si tēpus est: aliqua pars ē. 2° oē ens ē materia vel forma aut ꝯpositū: sed tempus nō est aliqđ istorum. igit tēpus nō est: pʒ ꝯña cū maiori: ⁊ minor declarat non . n. tēpus est materia: vel ꝯpositū. vt cōstat ⁊ quod nō sit forma arguit. omnis forma est actus p Ari. 2° phisicorum ⁊ scđo de aīa: sed tempus nō est actus sm ꝯmētatorem di. hic q2 tēpus nō est in actu: nisi p aīaʒ igitur ⁊c. Tertio omne ens est in anima vel extra animam sed tp̄s nō ē in aīa: vl extra aīaʒ. igit tp̄s nō est. pʒ ꝯña

cū maiori ⁊ mior declarat: nō eni tp̄s ē in aīa: cū sit q̄titas ꝯtīua p Ari. in p̄dicat.: aīa aūt nō est q̄ta [illegible] ēt tp̄s ex aīam q2 tp̄s ē de nūc [illegible] esse ꝯpletur p aīam: sed nullū tale hʒ eē [illegible] ⁊c. Quarto oē q2 est necessario ē ī tpe: vel in instāti: sʒ tp̄s nō ē in tpe: vl in istāti igit neq3 tp̄s nō ē. pʒ ꝯña cū maiori famosa: ⁊ minor declarat nō. n. tp̄s est in tpe: q2 nihil est in seipso: nec ēt ē in instāti: q2 nō ē sicut totū in pte: nec ē ꝯ: nec sicut pticule in vli: nec ē ꝯ ita de aliis modis eēndi. Innoīans a phō in tractatu de loco ⁊ rñsione ad has difficultates pō duas ꝯclōnes: quaꝝ pria ē ista ad hoc qđ tp̄s sit nō sufficit aliqđ idiuisibile eius eē: pʒ: q2 dato opposito sequit plura tpa eē simul quorū nullū ē ps alteri° ꝯ phm in tractatu hoc ⁊ pbat ꝯ°. q2 si suffic adeē tpis exñtia alicui° sui idiuisibilis cū sit iam idiuisibile tā tpis pteriti q̄ futuri vʒ instās copulans illa duo tpa inuicē: igit insil sūt pteritū ⁊ futuꝝ tēpus: sed nullū illoꝝ est ps alteri° igit ⁊c. 2° ꝯ° ad hoc q2 tps sit sufficit qđ sit aliqđ idiuisibile ei° ꝯtinuās ptē pteritā cū futura ipsius pʒ q2 nō dicim° eē tp̄s pteritū nec futurū nō obstāte q2 cuiuslibet illoꝝ sit aliqđ idiuisibile: sed bñ dicim° tp̄s pñs esse q2 tamē est aliquod indiuisibile eius: copulans preteritum cum futuro. ⁊ si arguitur sic hoc instans copulat preteritum cum futuro: igit pteritū ⁊ futuꝝ est: negat ꝯ°: q2 illud verbū copula: ē termin° ampliatiu°. Ad primū dr qđ que cūq3 pte pñti dato ipsi° infinite ptes sūt ⁊ infinite ptes nō sūt: qm̄ illius sūt infinite ptes quarū q̄libʒ hʒ instās copulās ptē pteritā cū pte futura: ⁊ q̄libʒ istaꝝ dr tēpus pñs eiusdē ēt infinite ptes nō sunt tam pterite q̄ future quaꝝ q̄libet termiatur ad instās pñs p moduʒ finis. aut pricipij. ad hoc eni qđ aliqđ tp̄s dicat ps tpis pñtis suffic istās eē terminās aliqđ illoꝝ tēpoꝝ: aut copulās ptē pterītā cū pte futura. vñ dato q2 a. sit istās pñs ⁊ b. pricipiū hore pñtis ⁊ c. finis. dico q2 nullū tps pteritū incipiēs a. b. ⁊ terminatū añ a. est ps tpis pñtis. lʒ fuerit ps ei°. nullū ēt tp̄s futurū terminatū ad c. ⁊ incipiēs ab aliquo instāti futuro est ps hore pñtis: lʒ forte erit ps ei°. sed q̄libet tps qđ fuit post. b. aut q2 erit añ c. copulatū ad hoc instās pñs q2 est a. dicat esse ps hore pñtis q2 lʒ ēt tp̄s incipiēs ab aliquo instāti post b. vel añ. c. hñs ptes copulatas p a. instās dr eē pars hore pñtis. Et si arguit sic tp̄s pteritū vel futuꝝ est ps tpis pñtis. igit tp̄s pteritū vel futurū est ne° ꝯ° sʒ suffic qđ aliqđ indiuisibile ei° sit vʒ instās pñs. vñ ille terminus ps est aliquātulū āpliatiu°: ⁊ p̄cipue qñ suppōit p successiuo nec sequit aliq̄ ps tpis pñtis est igit quelibet ps tpis pñtis ē. aliq̄ ps tpis pñtis nō ē igr nulla ps tpis pñtis est. nec illa rª quā ponūt lopci ē vīr vera . s. q2 ab indefinita. vel particulari vel adiacente ad suam vniuersalē ē bonū arᵐ affir. ⁊ negatiue. q2 nō seqt aliqđ pteritū est. igit oē pteritū est. aliqđ futurū nō est igit nullū futurū est. ⁊ hoc quia pteritū ⁊ futuꝝ sūt termini āpliati: ita iste t'mi° ps supponēs p tpe preterito vel futuro. Ad sm dicit q2 tp̄s est forma nō subalis. sʒ accñtalis cū sit passio mūdi aut primi mobilis ⁊ ꝯñter ꝯcedo q2 tp̄s est actus sicut mot° nō quidē act° pfect° ⁊ ꝯpletus: sʒ act° impfect° ⁊ incōplet° sm determinationem Aristo. iij. hui° Et ad ꝯmētatorē di. q2 tp̄s nō est in actu nisi p aīaʒ. i. tp̄s ñ hʒ eē ꝯpletū. neq3 totū suū eē sil nisi p aīaʒ. sʒ dubitat quō tp̄s ē forma cū hēat ptes diuersarū rōnū. s. pteritā futurā ⁊ pñtem cū for° sit inuariabil eēntia sm aucto. 6. pri. duplr rñdet qđ sicut oēs ptes linee sūt eiusđ rōis ⁊ oēs ptes superficiei sūt eiusđ rōis

⁊ omnes partes corporis sunt eiusdem rōnis:ita oēs [illegible] tas cōtinua sicut linea supficies corp⁹ ꝯm phm ī pdica m̄tis:⁊ lȝ nulla pars pterita sit presens vel futura: aut eꝫ non tn̄ sunt diuersarū.quia pars preterita fuit presens ⁊ futura ⁊ pars futura erit presēs ⁊ preterita:ps autem presens fuit futura:⁊ aliquando erit preterita ⁊c. Ad tertiuȝ dicit ꝙ tp̄s est ptiȝ in aīa ⁊ partim extra aīam:quo ad suū formale eē ꝙ ē numeratio aīe est in aīa:quo aūt ad suū eē materiale:ꝙ est duratio successiua est extra aīam:sicut visum vel intellectuȝ quo ad suū formale est videri vel intelligi est in aīa ⁊ quo ad suū mãle quod est lapis vel lignū est extra aīam.cum vō dicit cōmentator ꝙ tp̄s nō ꝯpletur nisi per animā id est quodā ex suū q̄ eē actuale recipit ab aīa nō tn̄ seqtur ꝙ tp̄s non sit extra aīam sicut.n. visuȝ ⁊ intellectū dnr̄ esse extra animam : q2 mãlia ipsoꝝ extra animā: ita tp̄s est extra aīam:q2 suum mãle est extra aīam vȝ duratio successiua. ¶ Ad quartū rn̄dȝ Auicenā negās illā oē q̄ð est ūlð ē in tpe vel in istāti scðo sue phie dicit q̄ð tp̄s nō est in instāti:sed est qn̄ instans est ita q̄ð simul sunt tp̄s ⁊ instans:sed mihi vr̄ cōcedēdum ꝙ oē ens est in tpe vel ī instāti q2 si non maxime videret de deo ⁊ de īteligētijs que nō dnr̄ eē in tpe vel in istanti: sed ista nō obstant:q2 declarabitur infra deū ⁊ ꝗlibȝ intelligentiarū esse in tpe ⁊ in instāti:q̄ð aūt tempus sit in tpe manifestū est:nam oē tēpus est finitū vel infinitum.si finitum ꝯ ipsum est pars tpis:sed quelibet ps ē in suo toto.ergo oē tempus finitum est in tēpore:tempus etiā infinituȝ est in tpe:q2 totū est in sua pte ꝑ Aristo.in hoc quarto tractatu de loco sed tpis infiniti aliqua pars est tp̄s:ergo tp̄s infinitū est in tpe.vȝ in tpe finito. Etiā est cōcedendū oē temp⁹ eē in instāti q2 omne tp̄s finitum est in instanti tanꝗ in mēsura ⁊ omne tempus infinitū est in instāti tanꝗ in mensura nō totius sed partis dixit enī phs in loco preallegato ꝙ amphora vini est in amphora vini rōe partis:sed tēporis infiniti aliqua ps est in istāti igit̄ tp̄s infinitū est in aliquo mō instanti ibi. ¶ Similiter ꝯcedat̄ ꝙ instās est in instanti:vnde sicut albū sumitur dupliciter vȝ mãliter ꝓ subiecto albedinis: formaliter ꝓ ipsa albedine: ita instās dupliciter sumitur vȝ mãliter ⁊ in ꝯcreto ꝓ subiecto termini tēporis ⁊ formaliter in abstracto ꝓ ipso termino tpis.cōcedo ergo ꝙ instans mãliter sumptum est in instāti formaliter sumpto tanꝗ mēsuratuȝ in sua mēsura.qm̄ mundus aut primū mobile ꝙ dicit̄ esse materiale instans in instāti:sicut homo vel equus instās vero formaliter sumptū est in instanti materiali sicut accidēs in subiecto. Et tunc ad argumētum qn̄ dicit̄ q̄ð nō apparet quō tp̄s sit in instāti aliquo illorum modoꝝ eēndi. Jn. Rn̄. ꝙ Aristo.recitauit modos famosos tm̄:aut ꝙ tp̄s est in instāti eo mō quo aliqd est in suo principio aut fine. ¶ Amplius aūt ista est tertia ps hui⁹ capi.in qua phs mouet istā questionē vtrum instās q̄ð est finis tpis preteriti ⁊ initiū futuri maneat idem ꝑ totum tp̄s.⁊ arguit phs primo ad partē affirmatiuā scðo ad partē negatiuā ibi.at vō pro pte affirmatiua arguit sic.si ꝯtinuū ē aliud ⁊ aliud instās et instans corrumpi:sed impossibile est instās corrūpi:igitur impossibile est ꝙ ꝯtinue sit aliud ⁊ aliud instans ⁊ per ꝯsequēs idem instans numero manet ꝑ totum tēpus:pȝ ꝯn̄a ⁊ pbat̄ antecedēs ꝓ qualibet parte prio ꝗdem pbat phs primā partem añcedentis sic.si cōtinue est aliud ⁊ aliud instās ⁊ nullum instās corrūpit̄ igitur plura instātia sunt simul ꝯn̄s impossibile.nō.n. possibile est aliqua intrinseca tpi esse simul:nisi vnum eoꝝ alterum ꝯtineat:vn̄ hora:dies:mensis:⁊ ann⁹ sūt simul:q2 annus cōtinet mensem:⁊ mēsis diem:⁊ dies horā:sed nunꝗ sunt simul due hore:neqȝ duo dies:neqȝ duo menses:neqȝ duo anni:q2 vna dies nō cōtinet aliā:neqȝ mensis mensem:neqȝ annus annuȝ:arguat̄ ergo sic.impossibile est aliqua intrinseca tēpori esse simul:nisi vnum eoꝝ alterū contineat:sed nullū instās pōt aliud cōtinere ꝓpter indiuisibilitatē instantis.igit̄ īpossibile est plura instantia eē simul. T.e.li. (Amplius aūt ipsum nunc igit̄ ꝙ vi. determinat̄ preteritū ⁊ futurum).i.distinguere vnum ab alio cum sit finis pteriti ⁊ initium futuri:vtrū vnum ⁊ idem semꝑ maneat aut aliud ⁊ aliud nō facile est scire si ꝗdem enim semꝑ alterum ⁊ alterū nulla aūt eoꝝ que sunt in tpe:alia ⁊ alia pars simul est que non cōtinet:alia vō ꝯtineatur sicut min⁹ tempus sub pluri.i.sub maiori:ipsum nunc q̄ð nō est pri⁹ aūt fuit necesse aūt est corrūpi aliqn̄:⁊ ipsa ꝗdem nunc.i.instātia simul ꝗdem ad inuicem nō erūt corruptum aūt necesse est prius ipsum instans ꝓbata prima pte antecedēns vȝ ꝙ si ꝯtinue est aliud ⁊ aliud instans oȝ instans corrūpi ꝓbat phs secūdam.s.ꝙ impossibile est instās corrūpi qm̄ si instās corrūpit̄:aut igitur qn̄ est:aut qn̄ nō est:nō qn̄ est:q2 tunc simul instans esset ⁊ nō eēt ꝙ est implicatio ꝯdictiōis ⁊ patet ꝯn̄a quia oē ꝙ corrūpitur nō est. Si dicitur ꝙ instās corrumpitur quādo non est:aut igitur in instāti priori vel ī instāti posteriori:non in instanti priori:quia tūc corrumperetur anteꝗ esset:ꝙ est impossibile nec in instanti posteriori:quia si in instanti posteriori aut igit̄ in instāti mediato vel imediato:non in instanti mediato:quia illa duo instantia sunt immediata vt ꝓbatur .6.huius nec in instanti mediato:quia tunc illud instās corrumpēdi maneret per totum illud medium.cuȝ ergo in illo medio sint infinita instantia:sequitur ꝙ instans corrumpendi maneret simul infinitis instantib⁹ ⁊ ita plura instantia eēnt simul ꝙ est impossibile. T.e. li. Jn eodem quidem igitur nunc ipsum instans corruptum esse impossibile est propter hoc ꝙtum est in alia autem nunc corrumpi prius nec non continet sic.n.impossibile est se habere ad inuicem ipsa nunc vt vnum sit consequenter alteri sic enim impossibile est habita.i. immediata eē ipsa nunc vt punctum est punctō si quidem igitur in eo instanti ꝙ commune est.i.immediato non corrumpitur sed in alio.s.in instāti mediato ī medijs nunc que sunt finita simul ⁊ instans corrumpendi hoc autem impossibile est.

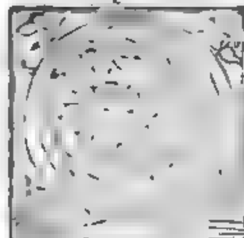
Notanduȝ ꝙ sicut nihil est in diuersis locis:nisi illorum locorum vnus alium cōtineat:qm̄ si tu es in aere ⁊ in igne ⁊ in celo tanꝗ in loco:celū continet ignem ⁊ ignis aerem:ita nihil est in diuersis temporibus nisi illorum temporum vnum contineat ⁊ aliud contineatur.non enī tu es in tempore preterito vel futuro sed tu es in infinitis temporibus presentibus inuicem communicantibus tam in hoc instanti ꝗ in se ipsis cum hoc instans infinitorum temporum presentium copulet.partem preteritā ⁊ partē futuram nam sint infinita tempora presentia quorum quilibet est pars alicuius temporis presentis:⁊ sicut in eadem linea:nō possunt duo puncta esse imediata:ita nec duo instantia ī eodeȝ tempore ⁊ vbi eēt possibile 2⁰ tempora nō conicantia esse simul:sicut est possibile duas lineas nō ꝯmunicantis eē simul possibile plura instā

tia esse simul sicut iam plura puncta sunt simul: et possibile [illegible] instantia [illegible] immediata in diversis temporibus sicut iam sunt 2° pūcta imediata in diversis lineis. (At vero in oppositū arguit philosophus probādo dupliciter q nō [illegible] manet idem instans per totum tempus et primo sic nullum cōtinuū finitū hz vnū terminū tm̄: sed tp̄s est cōtinuum finitum: ergo nō hz vnū terminū tm̄ patet pñā cum minori: qm̄ hora est cōtinuum finitū: et dies ē cōtinuum finitū: maior pz inductive. nam linea est continuum finitum: et non hz vnum terminū tm̄: sed duos terminos vz duo pūcta: et supficies est vnum cōtinuum finitū: et nō hz vnum terminū tm̄: sed plures. s. duas lineas: et sic de alijs cōtinuis finitis igit̄ etc. tūc arguitur tēpus non hz vnum terminū tm̄ sed plures. cū igitur instans sit terminus temporis oz tp̄s finitū finiri duobus instantibus: sed impossibile est 2° īstantia eē simul. Igitur nullum instans manet per totū tēpus. [illegible] Et vo neq; nunc sp idem est possibile: nullius enim divisibilis finiti vnus terminus est pcipue nec si ī vno sit cōtinuum: nec si in plura. i. siue sit cōtinuū ꝑm vnā dimēsionem vt linea siue ꝑm plures dimēsiōes vt supficies et corpus. ipsum autem nūc terminus est tēporis et tempus est accipere finitum.

Notādum ꝑm cōmētatorē cōmento. [illegible] q nō invenitur cōtinuū aliquod finitum hñs vnū finem sed saltem duos: qm̄ linea hz duos fines et supficies quattuor et corpus. 6. intēdit cōmentator de finito simpliciter et nō ꝑm quid qz totum tp̄s preteritum vl futurum est finitum et nō hz nisi vnum terminū. s. instans psens: quodlibet tm̄ tēpus finitum simpliciter hz duos terminos tm̄ sic linea et nō hz multitudinē terminorū sicut supficies et corpus. linea. n. terminatur tm̄ duob° terminis vz duobus punctis: superficies terminat̄ 4°r terminis vz duabus lineis et duobus punctis corpus aūt terminatur. 6. termīs: vz duabus supficieb° duab° lineis: et duob° punctis. qcqd. n. est terminus termini ē terminus: terminati. hz igit̄ linea terminos ꝓpinquos tm̄ vz duo puncta: superficies terminos ꝓpinquos et remotos termini ꝓpinqui sunt due linee: et termini remoti sunt duo puncta: corpus aūt hz terminos ꝓpinqs remotos et remotissimos: due supficies sūt termini ꝓpinqui corporis: due linee termī remoti: et duo puncta termī remotissimi. (Amp̄ si.) duo arguit phīs ad idē inferendo duo incōuenientia dato q p totū tp̄s maneat idem istās: primū incōueniēs est qd ea q̄ fuerunt ante mille ānos sunt simul cū hīs que sūt hodie. pbat̄. oīa q̄ sunt in eodē instāti sunt simul: sed ea q̄ fuerunt ante mille annos et ea q̄ sunt hodie sunt aut fuerūt in eodē instāti. igit̄ etc. 2m incōueniēs q nihil fuit alio prius nec posterius pbat̄ oē qd fuit altero prius fuit illo prius in aliquo instāti: sed nullū instās fuit prius alio instanti: sed si idem instās manet p totum tp̄s igitur nihil fuit altero prius et p idem nihil erit altero posterius si nullum instās erit post aliud instans: sed idem instans semper manebit. [illegible] Amplius si simul est ꝑm tp̄s nec prius nec posterius in eodē instanti vel nō vt nūc construe sic amplius si illud est simul ꝑm tēpus et nec prius nec posterius cū alio q est in eodem tpe et in eodem instāti in illo simul sūt que in annū sunt millesimū hījs que sunt hodie et nec prius nec posterius nihil aliud alio: deinde epilogat circa has opiniones di. de hījs qdem igitur que insunt ipsi octogin. sit ex pte tēpis et ex parte instantis.

Notādum q [illegible]

tur in eodem instāti et oīa que sunt in eodē instāti sunt simul igitur omnia sunt insimul q est impossibile. Et p omnia intelligit cōmentator oīa que sunt et omnia q̄ erunt et que fuerunt: ppterea est dicēdum q non manet idem instans per totum tempus sed qd sicut continue est aliud et aliud tempus: ita cōtinue est aliud et aliud instās et q [illegible] tur et corrumpitur temp° et tūc ad argumētum si instās corrumpit̄ aut igit̄ qū est aut igit̄ quādo non est, dico q instans corrumpit̄ quādo est et tūc ad argumētum omne q corrūpitur nō est ne: vnde sicut illud q ē generabile [illegible] rumpitur q ipsum sit corruptum. tenēdo qd generatio et corruptio sit motus per se iuxta doctrinā Aristotelis et cōmētatoris 3° hui° tenendo autem q generatio non sit motus: neq; corruptio: sed tm̄ mutatio terminans motum oz cōcedi generabile generari in eodē instanti in quo hz genitū esse corruptibile: corrūpi in eodē instanti in quo ipsū est primo corruptū. Et sic illud qd corrumpitur nō est: instans vo non corrumpitur. i° quia non per mutationem terminātem motum sed tm̄ per simplicem diffinitiōem ideo instās simul est et corrumpitur vnde notādum q tā generatio q̄ corruptō sumit̄ dupliciter vz ꝓprie et cōiter: gñātio ꝓprie sumpta est mutatio de nō eē ad esse terminans motum alterationis de qua dicit phs primo de generatiōe: qd si generatio est impossibilis alteratio est impossibilis et tali generatiōe generantur mixta et elemēta corruptio ꝓprie dicta est mutatio de eē ad non esse terminans alterationem iuxta determinationem scdo de generatiōe et sic nō generatur nec corrūpitur instans vel tēp° sic loquitur philosoph° tertio methaph. di. q multa qñq; sunt et qñq; non sunt absq; generatione et corruptōne. generatio cōmuniter dicta est inceptio qua aliquid est postq̄ non fuit: corruptio cōmuniter dicta desinitio q̄ aliquid non est postq̄ fuit aut qua aliquid ē, postq̄ n erit et sic generantur indiuisibilia vz puncta linee et supficies et cōiter instātia et tpa. instās ergo pñs simul generat̄ et corrūpitur: qz simul incipit et desinit eē expo [illegible] nec erit. Sed 2° qm̄ oē q gñatur vel corrumpitur gñatur vel corrūpitur in aliquo instāti sed instās nō gñatur nec corrūpitur in aliquo instāti: qz nō in seipso instanti nec in alio: igit̄ instās nō gñatur nec corrūpitur. ¶ Dicēdū q maior necēa est nā ꝓcedit tm̄ q oē q generat̄ vel corrūpitur gñatur vel corrūpitur in tpe vel in instāti et sic gñatur vel corrūpitur instās nō in aliq̄ instāti loquendo formaliter de instanti: sed corrumpit̄ in tempore. quodlibet etiam tempus q generatur vel corrumpit̄ generatur et corrumpitur in tēpore nō quidem in tempore contento, sed in tpe continente qr etc.

Quid autem est tēpus. Istud est ꝑm capi [illegible] phs querit quid est tempus [illegible] quesiuit si est tempus [illegible] rum prima investigat quidditatem tpis scda vo diffinitionem [illegible] qm̄ aūt q mouet. In pria parte philosophus recitat q̄ttuor opiniones de tpe quaꝝ pma ponit tp̄s eē revolutionē celi seu circulationem cōple-

tam celi. scda ponit tps e ipsum (celu ibi totius) aut. tertia ponit tempus esse motum indifferenter ibi. Qm autem videtur qrta poit tempus esse passionem motus. ibi at vo neqz. vnde nec ex doctrina antiquo nec ex doctrina philosophi habita in libris pcedentibus scitur quidditas tporis sed tn et hoc vltimo tractatu illud scietur prima igitur opinio posuit q tempus e tota reuolutio seu circulatio pleta celi ita q nulla ps reuolutois diurna e tps sz tps a tota reuolutio diurna e tps. ¶ Contra quā opinionē arguit philosophus dupliciter primo sic: quelibet pars tporis est tepus nulla pars reuolutionis diurna est pars tpis et per cosequens tempus no est reuolutio diurna no eni est possibile aliq habentia ptes idemptificari quin et partes idemptificentur pz cosequētia cu maiori mior aut e opinabilis nam tps e tota reuolutio diurna p opionē: sz nulla ps reuolutois diurne est tota reuolutio diurna qr nulla ps est suu totu igit nulla pars reuolutionis diurne est tempus. Te. li. quid aut est tepus et quipsius nri simpliciter et ex traditis ab antiquis manifestu est et de qbus. s. ex illis que attingimus aduenientes pri ad precedētes libros. qdam enim totius qdez celi motum dicunt. alij autem ipsam substātiam quauis enim pars circulationis sit qdam circulatio et pars temporis quodda tempus est circulatio aut tota non est. ps circulationis est que accipitur: sed non circulatio tota Notādum q ratio antique translationis est hec quelibet pars temporis est tēpus: nulla pars reuolutōis est reuolutio: intelligēdo per reuolutionē totam reuolutionem diurnam igitur reuolutio no est tēpus: omētator autem. 93. omēto arguit sic: quelibet pars reuolutionis diurne est tempus. s. dies et nox nulla pars reuolutionis diurne est tempus reuolutio diurna. igitur reuolutio diurna non est tempus. ¶ Contra modum arguēdi antiq translationis dubitat: qr dato illo mo arguēdi sequitur q homo no sit substantia hois et q annus no sit tempus: qr quelibet pars substātie e substantia. nulla pars hois est homo. igit ho no est substantia. Item quelibet pars temporis est tps nulla ps anni est annus: igitur annus no est tēpus. Rādetur q ille modus arguēdi tz in termis puertibilib' na bene sequitur quelibet pars risibilis est risibilis. n' ps hominis est homo igit homo no est risibilis et ita valerent ambo argumēta si substātia et homo puerterētur aut tēpus et annus ideo argumētum pcedit 9 illā opinionem. qr posuit tps et reuolutionē diurnā puerti sic ponimus hoiem et risibile puerti. (Amplius aut) secudo arguit phus 9 eandez opinionez sic si tps est reuolutio pleta celi. ergo si plures eēnt celi plura eēnt tēpora no omunicātia. pz pña qr pluriu celo p'ls eēnt reuolutiões plete intelligēdo per celum totu aggregatum ex oibus orbibus inuicē ordinatis: sed pña est falsum: qr est vna ditionalis cuius añs est opinabile et pñs iopinabile sm ometatorem ponētes eni plures mūdos eē opinātur plures celos null' vnq opinatus est plura tpa esse simul: quo nullum est cotinens reliquu. Te. li. (Ampli' aut) si plures essent celi similiter eēt tēpus cuiuslibet illoru motus pletus quare multa tempora simul non essent communicantia.

Notanduz sm comentatorem omētorem quod homo est comunis isti opinioni oñdiu q motus est tēpus celi et partes eius sunt ptes temporis et est opinio platonis et e sufficientior oibus. opinio ergo iprobata posuit q tēpus est copleta reuolutio celi. Plato aut dixit tēpus esse motu celi sic q totum tempus est totus motus celi et ps temporis est pars motus celi: que qdem opio platonis fuit sufficiētior alijs pter opionē Arist. et no obstāte q fuerit sufficiētior adhuc ista scda ro ita pcedit 9 opinionem platonis sicut 9 aliam sic arg' tempus est motus celi ergo si plures eēnt celi simul eēnt plura eēnt tempora simul pz pña qr cuiuslibet celi eēt vnus motus: sed psequens est falsum qr est vna coditionalis cuius añs est opinabile: et psequens inopinabile. ¶ Dubitabat hic comentator cum ista pposito sit dubitabilis tēpus est motus celi: et ista non sit possibilis naz sm imaginationem: plures sunt celi: videtur q illa propositio impossibilis plura sunt tempora non sequitur ex ista dubitabili. tempus est mot' celi: sed ex ista impossibili plures sunt celi. Rñdz omentator dicens q qñcunqz aliqd antecedit ad aliud semper posito illo ponitur aliud et multiplicato vno multiplicatur aliud siue illud sit possibile siue impossibile Uerbi gratia qr ad ortum solis sequr dies: ideo sequitur generaliter ortus solis est in ista hora. ergo dies e in ista hora siue sit possibile siue impossibile ortum solis esse in illa hora. qr etiā volare antecedit ad habere alas: ideo sequitur hoc volat ergo habet alas: lz sit impossibile illud volare. Ita in pposito qr pluralitas celorum antecedit ad pluralitatē motus celi: et pluralitas motus celi ad pluralitatem temporis ponēdo tempus esse motum celi. ideo sequitur plures sunt celi. ergo plura sunt tempora. quia qcquid sequitur ad cosequens sequitur ad antecedens. ¶ Ex quibus patet q illa ppositio impossibilis plura sunt tempora no sequitur ex ista dubitabili tempus est motus celi: sz ex ista impossibili plures sunt celi data opinione. hec tn conditionalis si plures sunt celi plura sunt tempora: sequitur ex ista dubitabili tempus e motus celi. et qm illa coditionalis est impossibilis antecedēs sit opinabile apud platonicos ponētes creationem mundi deumqz alium mundum posse creare et consequens inopinabile apud omnes: ideo hec ppositio est impossibilis tempus est motus celi.

Sed dubitatur qm tempus necessario est passio celi aut motus celi: sed multiplicato subiecto multiplicat passio et si plures sunt celi plures sunt motus celi. igit si plures sunt celi: plura sunt tempora. Ista difficultas habet duos modos rñdendi quorum primus est egidij dicentis q ponentes tēpus esse motum celi dicebāt quēlibz motum cuiuscuqz sphere celestis esse tempus. constat autem q plures sunt sphere celestes: et plures motus celi. ideo etiam plura sunt tempora si tempus est motus celi. Arguebat ergo Aristoteles sic tempus est motus celi. ergo si plures sunt celi plura sunt tempora. consequens est falsum. ergo et añs q pña sit falsum pz: qr est vna ditionalis cuius añs est verum et pñs falsuz. Mod' iste rñdēdi no vr eē de intētōe Ari. quis ometator dicat rōcinatio phi ponit ex vna ppōe dubitabili. s. tps est motus celi: et vna ppōe iposibili. s. plures sūt celi q no eēt vnu si p celum intelligeret qlibet spherā celestē et p motū celi indifferent quēlz motū sphere celestis. et exponēs ometator intm añtis illius dditōalis: si plures sunt celi plura sūt tpa dicit sic si plures eēnt celi vt dicūt antiqui ponentes plures mundos eēt nunc plura eēnt tempora. ..... ph' igit p celū non intelligit quālibet spherā celestē: sz

agregatū ex oibus orbibus. scd's modus respōdendi
est burlei di. q in dubio si plures essent celi plura eēnt
tēpora: qr multiplicato subiecto multiplicat accñs
eius et q consequens est ita opiabile: sicut antecedēs:
et q illam cōditionalem nō induxit Aristo. tanq incō
uenientem apud platonicos dicētes antecedēs eē pos
sibile et cōsequēs impossibile. vnde tps dupliciter acci-
pitur scd burleū p°. vt est passio celi: et sic si plures eēnt
celi plura essent tēpora: qr multiplicato subiecto multi
plicatur passio. aliomodo vt est mēsura motus celi: et
sic illa cditionalis nō vz: qr nō multiplicatur mēsura
multiplicato mensurato idem enim est numerus de-
cem hoium et decem equorum scd Aristo. infra: et quia
platonici acceperūt tempus non in ratione passionis
sed in ratione mēsure di. tempus ideo eē motū celi: qa
tam motus celi q tēpus est mēsura oium motuū par-
ticularium pptera negauerūt illā cōditionalez si plu
res sunt celi plura sunt tēpora. Dec rñsio est aliquātuz
dubia qm sic inqt cōmentator. Si ergo eēnt plures ce
li vt dicunt qdam antiqui dicētes plures mūdos esse:
tunc necesse esset vt motus qlibet illorum eēt tempus
ex quo sequeret plura tempora esse insimul q est im-
possibile et ista rōcinatio cōponit ex ppositione dubi
tabili et alia que videt impossibil nisi scd ymaginatio
nem et est illa in qua ponit plures celos eē. Ex quib⁹
verbis cmētatoris apparet q phus nō inducit illam
cōditionalem tm cōtra platonicos: sed cōtra oēs po-
nentes tempus eē motum celi: neq cōsequens illi⁹ cō-
ditionalis est incōueniēs tm apud platonicos: sz apd
omnes ponētes multitudinē mundorum de facto aut de
possibili aut scd imaginatiōez: vult enim cmētator il-
lam esse possibilem scd imaginatiōez plures sunt celi:
et illaz eē similiter impossibilē plura sunt tēpora simul
loquēdo semp de simultate tpm non cōmunicantium
ita q ad similia plures sunt celi: aut plures sunt mūdi
nō ppter hoc est cocedēdū plura tēpora simul eē: qdā
n. antiqui concesserūt plures mūdos simul eē: et plato
nici voluerūt plures mūdos simul posse eē: sicut iam
xpiani credūt: nulli tn vnq cocesserūt q sit possibile plu
ra tpa simul eē. Item nō tm apud platonicos sed etiā
apud Aristotelē nō oportet mensuram multiplicari si
multiplicant mensurata. ergo illa cditiōalis si plures
sunt celi plura sunt tēpora. vt tēpus est mensura mot⁹
celi: nō solum est contra platonicos sed cōtra Aristo.
et veritatē et p cñs demrātio Arist. ducēs ad ipossibi-
le non fuit tm cōtra hominē: sz fuit demōstratiua omnino
cōtra opinionem ponētem tpus eē motum celi. ¶ Di-
cendū igitur q siue accipiatur tps vt passio siue vt mē
sura hec ppositio plures sunt celi: aut plures sunt mū
di est opinabilis. i. digna opiari: hec aūt plura tempo
ra sunt: est inopinabilis. i. nō digna vt aliqs opinetur
eam cōcesso enim q plures sunt mundi et plures sūt
primi motus: nō tn ppter hoc oz concedi q plura sūt
tempora: qm tempus est passio mundi siue sit vn⁹ mū
dus tm siue sint plures sicut risibilitas est passio ho-
minis siue sit vnus homo tm siue plures: et sicut iam
tempus multiplicatur ad oēm punctum istius mundi
qr idem tempus numero est in celo et in terra in occi-
dente in oriente. ita si eēnt plures mundi idem tempus
numero multiplicaretur ad oia puncta oium mundo
rum. vnde scd cōmentatorem ponentem. iij. de anima
vnicum intellectum in oibus hominibus deberet dici
q idem intellectus numero est in oibus hominib⁹ hu
ius mundi et oium aliorū mundorum: ita q non mul
tiplicaret intellectus humanus ad multiplicationem
mundorum sicut non multiplicatur ad multiplicationez
hoium. ita idem tempus numero. s. eadez hora nume-
ro idem mēsis numero idem ānus numero eēt in quo
libet istorum mūdorū et multiplicaretur ad oia pūcta
eorum dicitur enim tēpus passio mūdi in cōi et nō passio
istius mundi nisi proqto iste mūdus est ois mund⁹
possibilis. ¶ Ex predictis pz q opinio ponēs temp⁹
esse motum celi est bifur^ca qm quidem dixerūt tēpus
esse totum motum celi. i. completam reuolutionem celi
ad hūc intellectum q tēpus et cōpleta reuolutio celi cō
uertunt cōtra quos pcedunt amberōnes philosophi.
Alij vo vt platonici dixerūt tps eē motum celi ad hūc
intellectū q totum tps est totus motus celi: et pars tē-
poris pars motus celi intelligēdo p celum agregatū
oium orbium celestium: et per motum celi motus illi⁹
aggregati cōtra quos processit scd'a ratio tantum.
(Totus aūt) scd'a opinio fuit q tempus ē sphera, to-
tius mundi. i. ipsum totū celum cuius ratio fuit ista. ce-
lum continet oia: et tempus cōtinet oia. ergo tempus
est celum. Cōtra quā opinionē nō arguit phus cū sit mani
feste falsa et cōtra eā pcedunt argumēta facta cōtra primaz
opinionem: sed dicit q stultius est q dicat p hanc opi-
nionem quā csiderare et cprehēder impossibilia que
sequūtur ex illa opinione. qm dato illo modo arguen
di seqtur q homo est asinus: et q accñs est substantia
et generaliter q quodlibet est qdlibet sic arguēdo alis
est asinus et aliqs est hō ergo hō ē asin⁹. aliqd ē sub-
stantia et aliqd est accidens. ergo accñs est substantia
cōstat autem q h sunt mere impossibilia que sequun-
tur ex illo mō arguēdi quā sint aliqua alia impossibi
lia sequētia ex opinione. vz q tempus est celum. Ideo
stultius est q dicat per istam opinionē suadēdo eā q
csiderare tanq vera impossibilia q sequūtur ex illa opi
nione i. e. li. totius autez sphera visa est qdez accñnbus
sine ratione p tempus quia in tēpore omnia sunt et in
toti⁹ sphera omnia sunt. Est aūt stultius q dicitur per
hanc opinionem quā q est. i. quam sit stultum de hoc
impossibilia considerare sequētia tanq vera.

Notādum primo scd cōmentatorem cō-
mento. 94. q isti decipiebā-
tur in hoc q due affirmatiue nō cludunt in scd'a figu
ra et etiā dicere oia in tempore eē et in sphera mūdi nō
significat idem et sic smo eorum est ex falsis ppositōib⁹
et figure incōstantis: et qr cclusio eorum est impossibi-
lis per se et et sillus eorum est falsus scd formā et mate-
riam. Ratio igit istorum dupliciter peccabat scdm cō-
mentatorem primo per fallaciam csequentis arguen-
do ex puris affirmatiuis in scd'a figura. secūdo per fal
laciam equocatiōis quia aliter celum ctinet oia et aliter
tps: celū eni cōtinet oia mēsura tāq locus locatum: tē
pus vero sicut mensura mensuratum: ideo vltra hoc q
conclusio eorum est per se impossibilis: videlicet q
tempus sit celum: sillogismus illorum deficit tam in for
ma quā in materia: in forma quidez qr arguit p figu-
rā incōstantē et inutilē. s. per scd'am figurā affirmatiue:
in mā vo qr arguit ex ppōib⁹ falsis: neq eni celū cti
net oia: neq eni tps cōtinet oia: cū de⁹ et itelligētie nō
ctineant a mūdo: nec a tpe: sed magis ctinēt illa. scdo
notandū q impossibilia sequētia ex hac opiōe sūt ista
primū q deus est in omni tempore et celum in nullo
tempore. qr deus est in omni celo et celum nō est in ce
lo. s. scd se totum imo seqtur q totum celum nō potest
moueri in tempore: qr nō potest moueri in celo cū di-

catur moueri tm̃ circa centrum mũdi. scdo impossibile scdm omne factum fuit per tempus eternū. ⁊ omne tale semper fuit. qm̃ omne factum fuit per celum ⁊ ipsū celum est eternum omne: ⁊ omne ẽt factum fuit in omni celo: sed omne tempus est celum: ergo fuit in omni tempore ⁊ per ꝯsequens semper fuit. ¶ Tertiū impossibile ē ꝙ annus nõ est maior mense: nec mẽsis maiore die vel hora q2 tam hora quã dies ꝙ̃ mensis ꝙ̃ ãnus est celum ſm hanc opinionem modo celum nõ ē maius celo ⁊ ita sequitur ꝙ nihil potest moueri p horā precise q2 omne ꝙ mouetur per horam mouetur p diem mensem ⁊ annum ex quo vnum est reliquū sic arguendo: hoc celum est annus ⁊ idem celum est dies: ergo dies est annus. ¶ Quartũ impossibile ꝙ oẽ tps est finitum: q2 omne celum est finitum: ⁊ omne tp̃us est celum per hanc positionem: ⁊ ꝯsequẽter sequit ꝙ temporis multe partes sunt simul: quarum nulla alteram includit: q2 celi multe sunt partes simul existẽtes nõ se inuicem includẽtes: cum sit res permanens ⁊ sic habetur ꝙ tempus preteritum manet cum tempore futuro: q2 celum preteritū manet cum celo futuro neq3 aliquod ē istãs ꝙ sit finis temporis preteriti ⁊ iniciũ futuri: q2 nullum est instans qd̃ sit inicium ⁊ finis mundi futuri: aut finis mundi preteriti. Et non solum hec impossibilia immo ⁊ infinita alia sequũtur ex hac opinione ꝙ nõ solum illi veteres immo ⁊ multi moderni tenent. (Qm̃ autem videtur) Tertia opinio fuit ista ꝙ tempus est idē ꝙ motus cõmuniter accipiẽdo motũ ita ꝙ omnis motus est tempus siue sit localis siue ad q̃titatem siue ad qualitatem ⁊ hec opinio est dignior aliis inquã p̃hus: melius eni dicit tempus esse motum ꝙ̃ esse completam reuolutionem celi aut ipsum celum: q2 impossibile est imaginari tempus nisi cum motu: ⁊ multotiẽs id qd̃ sequit rē credit eẽ res. Contra istam opinionem arguit p̃hus dupliciter ⁊ primo sic nullus motus est vbiq3: sed tempus est vbiq3. ergo tẽpus nõ est motus. patet ꝯña cum minori: q2 motus ad formã nõ est vbiq3: sed indeterminato subiecto. v3 in ipo mobili generatio eni ⁊ alteratio ⁊ augmẽtatio est in subiecto tm̃ ꝙ generat alteratur vel auget similiter mot⁹ localis: non est vbiq3 sed tm̃ in subiecto qd̃ mouetur localiter: aut in loco in quo fit ille motus: minor autẽ sit euidens: q2 tempus similiter se h3 apud oĩa nõ eni est dicendum ꝙ tempus sit in celo ⁊ non in terra: aut ꝙ dentur diuersa tempora in diuersis partibus mũdi sint diuersi motus: sed illud idem tempus numero ꝙ est in celo est in terra ⁊ ꝙ est in oriente est in occidẽte: ⁊ in meridie: ⁊ in septentrione. Le li. Qm̃ aũt videtur maxime motus esse ⁊ mutatio q̃dam tempus ꝓpter ꝓpinquitatem illorum hoc ꝯsiderandum est videlicet vtrum tempus sit motus. Et arguit ꝙ nõ vniuscuiusq3 quidē. ergo mutatio ⁊ motus in ipso propter alteratione ⁊ augmentum mutato est solum aut vbiq3 fortasse est. i. aut forte motus est tantũ indeterminato vbi vel loco sicut ipsum ꝙ mouetur ⁊ transmutãs est tempus autem similiter ⁊ vbiq3 ⁊ apud omnia est.

Notãdum scdm cõmẽtato cm̃ ꝯmẽto .96. ꝙ Aristoteles conclusit in scda figura ꝙ tempus non est motus sic mot⁹ ñ est vnus in omni loco: ⁊ apud quodlibet ⁊ tempus ē vnum in omni loco ⁊ apud quodlibet igitur mot⁹ nõ est tempus. Ecce ſm p̃hm ⁊ ꝯmentatorem ꝙ tempus multiplicatur ad omnem punctū mũdi: non ãt mot⁹ sed est indeterminato subiecto. per hoc distinguitur tẽpus motu. Egidius autem ⁊ burleus dicunt ꝙ temp⁹ habet duplicem habitudinem s. forme ad subiectum ⁊ mensure ad mẽsurata ſm primam habitudinem tempus nõ est vbiq3: sed tm̃ in primo motu tanq̃ in subiecto suo. ſm v° habitudinẽ mẽsure ad mensurata dicit eẽ vbiq3 qm̃ omnia transmutabilia mensurat motus autem non dicit aliquam habitudinē mensure ad mensuratum: sed tantũ forme ad materiã vel ad subiectũ ideo nõ dicitur motus eẽ vbiq3. Et sup addit Burleus aliam causam propter ꝙ̃ tempus dicitur vbiq3 ⁊ non motus quia tempus relinquit in qualibet re temporali suum: quando ergo est in qualibet re temporali per suum effectum: motus autem non habet aliquem effectum in qualibet re temporali: tempus ergo dicitur eẽ vbiq3 non formaliter: sed tm̃ causaliter ⁊ mensuratiue Ista determinatio non saluat litteram neq3 ꝯmentum quoniã motus primus est mensura omniū aliorum motuũ ſm philosophum in isto tractatu. immo nõ solum motus mensuratur tempore sed etiã tempus mẽsuratur motu vt videbitur. ergo motus primus vt h3 rationem mensure ita videtur esse vbiq3 sicut tempus Nec sufficit dicẽ ꝙ tp̃s icludit respectũ mẽsurabilitatis ñ autẽ motus qm̃ q̃titas continua ita bene videtur eẽ in omnibus suis mensuratis sicut q̃titas discreta licet quãtitas discreta dicat respectu mẽsurationis ⁊ nõ q̃titas continua cum q̃titas continua sit per se mensura continuorum sicut q̃titas discreta discretorum: l3 non sit eadem perseitas. linea enim est per se mensura perseitate scdi modi. Et numerus est per se mensura perseitate primi modi. Et ita in proposito lic3 tempus includat resp^m mẽsurationem ꝙ̃ nõ includit primus motus tamen primus motus est per se mensura successiuorum: sicut tempus: licet non eadem perseitate: quia primus motus est p se mensura perseitate secundi modi ⁊ tempus est per se mensura perseitate primi modi cum diffiniatur a priori per numerum. si ergo tempus vt mensura est vbiq3 per idē ⁊ motus. preterea in speciali cõtra burleum impossibile est aliquẽ effectum ꝓuenire ab aliqua passione alicuius subiecti quin proueniat etiam ab illo subiecto ꝓpter dependentiam ⁊ ordinem essentialem vt patet inductiue. non enim potest prouẽire aliqua operatio arisibili vel discipliabili quin eadem proueniat ab homine: ⁊ hoc ideo quia risibile ⁊ discipl̃e est propria passio hoĩs. homo ergo a tempore potest fluere quando in temporalibus rebus quin etiã fluat a primo motu: si tẽpus sit passio primi motus ⁊ per cõsequens si tempus est causaliter vbiq3 per suum effectum peridẽ motus. Itē per motum celi continue in qualibet parte mundi generantur noue influentie vt colligitur a philosopho primo metheororum ⁊ scdo de generatiõe ergo ratione talis causalitatis motus celi est vbiq3 sicut tempus ⁊ remanet difficultas vt antẽ in ratione Aristo. ¶ Dicendum ergo lr̃a ⁊ cõmentum sunt intelligẽda sicut iacẽt ⁊ l3 dicatur tempus passio motus: nõ tamen oportet motum esse vbiq3 si tempus est vbiq3: aut tp̃s nõ esse vbiq3 si motus nõ est vbiq3: q2 tempus nõ est passio intrinseca motus sed extrinseca. Sicut eni eclipsis est passio intrinseca lune ⁊ extrinseca terre: q2 non potest competere lune nisi per terram. ita tempus est passio intrinseca mũdi: ⁊ extrinseca motus. q2 non pot̃ cõicari mundo: nisi per motum: nõ ergo ꝓprie dr̃ tp̃s eẽ in aliq̃ motu tanq̃ in subiecto: sed ꝓprijssime dr̃ tp̃s esse in mundo tanq̃ in subiecto: ⁊ qm̃ mundus est vbiq3

fm se vel fm aliqd sui ideo hec passio tps fluit a mūdo ad oēm punctū et⁹ p multiplicatiōez ita q sic ipe ... numero multiplicat ad oēs ... rum ad oīa puncta mediū inter oclm ⁊ astru ita idem tēpus multiplicat a mūdo ad oīa puncta et⁹ simplr ⁊ mō ꝯsimili. (Amplius aūt) scōo arguit phs ꝯ eandez opiniōez sic oīs mot⁹ est velox vel tard⁹: nullū tps ē velox vel tardū: ergo nullū tps est motus: pz pña cū pūa parte añcedētis. qm quēlibet motū ꝯparam⁹ alteri motui in velocitate ⁊ tarditate: ⁊ silr quālibz mutatiōnē nō faciēdo ad pñs dñam inter motū ⁊ mutatiōnē dicimus eni vnū motū esse alio velociorem vel tardiorē: aut eque velocē. 2ª vō ps añcedētis arguit. naz velox ⁊ tardū diffiniunt tpe: sed tps nō diffinit tpe. ḡ tps nō est velox nec tardū minor est euidēs cū in diffinitione tpis nō ponat velox nec tardū. maior vō ē nota qm velox sic diffinit velox est id q ptransit longū spaciū in breui tpe: ⁊ tardū sic diffinit. Tardū est illud q ptrāsit breue spaciū in longo tpe. ecce quō ponit tp stam in diffinitiōe tardi q in diffinitiōe velocis ... Ampli⁹ aut mutatio qdē ... velocior aut tardior est tps aūt nō est velox aut tardū: tardū eniz ⁊ velox tpe determinant. i. diffiniunt: velox qdem q in pauco tpe multū mouet. Tardū aūt q in multo tēpe paucū mouet tps aūt nō determinat tpe neqz quo q̄tū aliqd ē neqz quo q̄le. ... q est quātū neqz q est q̄le qd qdē igit tps non est motus manifestū est nihil aūt differat nobis dicere in pñti motū aut mutatiōez

Notanduz

primo fm ꝯmētatorē ꝯmēto. 96. q Arist. dic nz quo q̄tū aliqd est neqz quo quale nō intēdit q in tpe ē quodāmō q̄tū ⁊ quodāmō quale: qm tps est q̄tū nō q̄le: sz intēdit q ipm ... vt aliqd diffiniat ... neqz fm q̄le ... neqz fm q̄tū in motu ... qm velocitas ⁊ tarditas q sūt in eo sūt q̄le ⁊ diffiniūt per tps ⁊ silr p q̄tū q ē in eo diffinit p tps cū dr q mot⁹ magnus est in tpe magno ⁊ puus in paruo tpe. Ista ē dña fm cōmentatorē īter tps ⁊ motū ⁊ velox aut tardū qm tps ē q̄tū ⁊ nō quale nā vt pz tps est magnuz vel paruū ⁊ nō velox vel tardū: velox aūt ⁊ tardū est quale ⁊ nō q̄tū: cū velocitas ⁊ tarditas sint modi accidētales ipsius mot⁹: sed ipse motus est q̄lis ⁊ quāt⁹ cū sit magnus vel puus velox vel tardus. tps igitur nō diffinit tpe siue sit q̄tum siue sit q̄le: qz nihil diffinitur se ipo velox aūt ⁊ tardū bñ diffiniunt tpe vt pz ac ēt motus in eo q q̄tus dr⁹ motus magnus est ille qui sit in magno tpe ⁊ motus pu⁹ ē ille q fit in puo tpe. Intelligendū q cū ꝯmētator dicit velox ⁊ tarduz esse q̄le mot⁹ nō intēdit q sūt qualitates fūdate in motu: sed q sunt modi aut passiōes accidētales motus: sicut intēsum ⁊ remissum dñr modi vel passiones q̄litatis. Ex isto ꝯmēto soluit vna difficultas possibilis fieri ꝯ lrām pbando illā rōnez nō tenere: qz pari rōne pbaret hoiem nō esse risibilē: qz risibile diffinitur hoie: ⁊ hō nō diffinit hoie. Rñdetur qz lz rō Aristote. nō teneat simplr tñ tz ꝯtra opiōnē di. tps ⁊ motū esse oīo idez dixit. n. hec opinio q hec tria tps motus ⁊ velox vel tardū: nō solū sunt cōuertibilia imo sunt sinonia nō dña nisi ex pte noīuz ꝯ quē intelim pcedit scōa rō qz noīa sinoīa bñt eandē diffinitiōem oīno vt tunica ⁊ vestimētum: sed illa. 3ª nō bñt eandē diffinitionem oīno: qm velox ⁊ tardū diffiniunt tpe ēt motus magnus ⁊ motus puus diffiniūtur tpe: sed tps nō diffinit tpe: neqz acceptū vt q̄tum: neqz acceptū vt quale.

Secūdo

notandū q Auicena fecit 4ºr rōnes ... nō esse motū quaz p⁹ est ista tps est q̄titas ⁊ motus nō ē q̄titas. ergo tps nō est motus. ¶ Scōa rō duo motus non cōmunicantes sunt simul: sed nō possunt esse simul duo tpa nō ꝯmunicantia: ergo tps nō ē motus. ¶ Tertia rō dñe motus distinguuntur a differentijs tpis: ergo ⁊c. pz pña añs pbat nā dñe motus sūt velocitas ⁊ tarditas: dñe vō tpis sunt cito subito momētū paulo ante. ¶ Quarta rō mot⁹ velox fit in breuiori tpe: ⁊ nō in breuiori motu ⁊ mot⁹ tardus fit i lōgiori tpe ⁊ non in longiori motu: ergo tps nō est motus pz pña qz ... aliqua ... de quo ... q dicit vnum eoz. de eodem dicet alterū vt pz inductiue ¶ Ratio aūt ponentiū tps esse motū fuit ista fm Auicenam oē illud in cuius nā est q hēat ptem pteritam ⁊ ptem futuram est tps: sed in nā motus est q hēat ptez preteritam ⁊ partē futuram: ergo motus est tempus. ¶ Ad istā rndz Auicena ne⁹ maiorē di. q i nā diluuij aut belli troyani est q habeat ptem pteritā ⁊ partē futuram ⁊ tñ nullum illoz est tps. sed illud dr eē temp⁹ in cuius nā est p⁹ ⁊ essentialit q hēat ptem pteritā ⁊ ptem futuram. qd non contingit in motu. lz enim mot⁹ habeat p se partem pteritam ⁊ futurā: non tñ primo ⁊ eēntialiter. sed rōne tpis: nullus enim motus est preteritus vel futur⁹: qz fuit in motu preterito vel futuro: sz qz fuit in tpe preterito vel futuro: nullus ēt motus hz prius ⁊ posterius rōne sui: sed rōne tpis in quo prio ⁊ eēntialiter inuenit prius ⁊ posteri⁹. ¶ Ista rnsio est sufficiens dato q tps sit passio intrinseca motus: sed credendo ꝯrium dico q sicut tps de sui nā hz partē porem ⁊ posteriorem ita ⁊ motus: vñ sicut magnitudo non accipit suas ptes a motu sed magis ꝯ. ita motus non accipit partem pteritam vel futuram a tpe: sed ꝯ. tēpus accipit a motu fm phm in hoc capitulo: neqz dicunt partes motus esse in partibus tēporis: qz sunt a tēpore: sed qz mensurāt a partibus tēporis: si eni nullum tempus eēt tempus ⁊ aliqd mobile moueret motus illius haberet ptem pteritam ⁊ futurā sicut iam ergo pteritio ⁊ futuritio prium motus nō dependet a ptibus tēporis pteritis ⁊ futuris. (Et vō neqz 4º) opio de tpe ē Arist. ponentis duas ꝯclusiones quaruz. prima est ista. tempus nō est sine motu: scōa ꝯclusio tempus est passio motus ibi accipiēdum aūt prima ꝯclusio arguit sic. tempus nō est sine illo: sine cuius pceptione nō percipitur tempus: sed sine perceptione motus nō percipitur tēpus: ergo tempus nō est sine motu patet pña cuz maiori qz ea que nō separantur in cognitione non separantur in esse: vt inductiue liquet minor autem declarat dupliciter ⁊ primo sic. si nō intelligimus motum in nobis neqz in alijs: aut si intelligimus postea accidit obliuio: nō sentiemus neqz cōprehēdemus tempus omnino: q patet p testimoniū illorum qui dicuntur fabulose dormiuisse in sardo apud deos multis annis absqz perceptione temporis: quia non perceperunt motū copulabāt eni istās expergefactionis instāti quo dormire ceperunt nō percipientes tempus medium: quia non perceperunt motum: aut si aliqū perceperūt vel imaginati sunt ex grauitate somni obliti fuerunt. ¶ Intelligendum q in prouincia assie est vna ciuitas dicta Sardo in qua secundum fabulosam hystoriam viri septem quingentis ānis dormierunt habentes animas separatas ... ribus apud deos ex quorum consortio tantam

delectationē perceperūt q nō senserūt motū neq3 tempus: sed expgefacti visū erat eis nō apposuisse tēpus in dormiēdo sed in instāti surrectiōis: hoc iō q2 nō pcipientes motū auferebāt tēpus mediū copulātes primam instās. vltimo instāti dormiēdi. Te. ci. Et vo neq3 sine motu est tēpus: cū enim nihil nos ipi mutamur fm intelligētiam aut latet nos eē trāsmutans nō videt in nobis fieri tēpus: sicut neq3 qui i sardo fabulabātur dormire apud heroas). i. apud deos: cū expgisciūtur copulāt em nūc pmū posteriori nūc: et vnū faciūt ambo illa nūc remouētes ea ppter insensibilitatem motus ipm modū tēpus. Secūdo arguit phus eandē minorē: v3 q nō percipit tēpus nisi percipiatur motus: qm si nō eēt nisi instās nullū eēt tēpus ex eo q nullū eēt mediū iter duo instātia: ergo p idē si nō pciperetur nisi nūc nō pciperet tēpus q2 nō cōprehēderetur mediū inter duo istātia: s3 si nō pcipit motus nō cōprehēditur mediū iter duo instātia: ergo si nō pcipitur motus nō pcipit tēpus: qm ergo nos nō pcipim neq3 ymaginamur motū determinatū et finitū et inter duo extrema: s3 estimam nullū motū factū eē i nobis neq3 in alijs: et q nos sum inuicē in instāti: tūc accidit nobis nō sentire tēpus: cū autē sentimus et discernim motū: tunc dicim fieri tēpus q2 cognoscimus instātia variari: et non esse tm in vno instāti indiuisibili. Te. ci. Tanq ergo si nō eēt mediū nūc: sed idē et vnū instās et tm eā nō erat tēpus. i. non eēt tēpus sic et qm latet alter eē: nūc nō videt mediū eē tēpus. Si igit ita est: sequitur q nō opinari esse tēpus tunc accidit a nobis cū nō diffinimus. i. discernimus: nec vnā mutationē: s3 in vno indiuiduo videtur anima manere: cū aūt sentimus et determinamus. i. discernimus motū tūc dicim fieri tēpus manifestu3: q nō ē sine motu: v3 sine mutatione tēpus. Ex p dictis phus epilogādo cōcludit: q igitur neq3 motus neq3 sine motu tēpus est: manifestum est prima ps patuit in reprobatione tertie opinionis. Secūda aūt est probata i hac pte cōclusiōe.

Notandum primo fm cōmētatorē3 cōmento q Galien credidit q Aristoteles intēdebat q nos nō cōprehendimus tēpus nisi cū mouemur: quoniā per ymaginationē cōprehēdimus motum. et ptradixit Aristo. quia multotiens cōprehendimus res quiescentes et mouemur: cū omnis ymaginatio sit mot: vt quādo cōprehendimus polos mundi et centru3. Credidit ergo Galienus phm h intendere q quādocunq3 mouemur fm ymaginationē q tunc percipimus tēpus: ptra quē arguit Galienus sic: multotiens cōprehendimus res quiescens tātum. s. polos mundi et centrum et tamē tūc mouemur cum omnis ymaginatio sit motus. Respondet cōmentator dicens q Aristoteles non intendebat nisi q nos non sentimus tempus quādo non sentim motum: nō intendebat igitur Aristo. q ad motu3 ymaginationis: necessario sequitur perceptio temporis: s3 q non percipitur tēpus absq3 perceptione motus.

Secundo notandum fm commentatorem eodem cōmento q tempus non ymaginatur sine motu: et potest motus ymaginari extra tempus in hoc q mot precedit tempus naturaliter: et q tempus accidit motui: licet sint consequentia se complete: prima propositio commenti est h3 licet non cognoscatur tempus sine motu: tamen potest cognosci motus sine tempore. patet: nam sicut se h3 res ad esse: ita se h3 ad cognosci: sed motus est naliter prior tēpore: et tēpus naturaliter posterior motu ergo potest cognosci motus sine tēpore: et nō econtra. Secūda propositio est h: l3 motus sit prior tēpore: tamē motus et tēpus inuice3 conuertuntur: ita q si est tēpus est motus et econtra: nō tamen debet intelligi q vbicūq3 est tēpus in actu ibi sit motus: quoniam in centro terre est tēpus et nō motus aliquis in actu: et hoc ideo contingit: q2 l3 tempus sit accidens motus: nō tamē est subiectiue in motu: sed tantu3 in mundo.

Tertio notādum fm cōmentatorē3 eodē cōmento q accidit multotiēs dormiētibus multum et etiā eis qui faciunt opus delectabile sit eis tempus breue: q2 delectatio prohibet ipos cōprehendere motū: et econtrario eis qui laborāt. Non oēs dormiētes pcipiūt p sensū tēpus breue: q2 nō sōniantes nullū tēpus percipiūt: somniātes aūt percipiunt breue tēpus: etiā si multū dormiāt: q2 occupati ad sensibilia que apparēt modicū tēpus percipiunt: ppē quā cām etiā existes longo tēpore in delectatione modicū tēpus percipiūt: q2 p illū motū cōprehendunt: iō lōgū tēpus: illis videt breue: laborātes aūt et in afflictione positi cōprehendūt ptinue magnā trāsmutationem in seipsis: iō tēpus breue illis longū apparet.

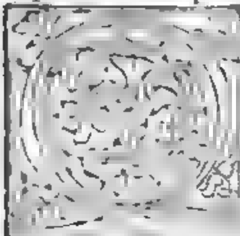
Quarto notādū fm Themistiū sup tertio de aīa q sensus et fantasia i perceptibiles sunt oino tēporis: et maxime tēporis pteriti et futuri: sed ppriū est intellect aut potētie q est supra fātasiā pcipere tēpus preteritū et futuru: et intēdit Themistius p virtutē supra fantasiā extimatiuam vel memoriā: et p subm ipa3 virtutē exteriorē: non ergo tm p intellectū pcipit tēpus: s3 et per memoriā vel extimatiua3: dicit. n. phs in libro de memoria et reminiscētia q oē aial hñs memoriā pcipit tēpus. Sed dubitat: q2 p phm scdo de aīa motus est sensibile cōe: ergo pcipitur mot ab aliquo sensu exteriori fm ptē preteritā et futurā: s3 ista sunt de rōne tēporis: ergo sensus exterior: et pñter fantasia pōt pcipere tēpus nō tm vt psens s3 et vt pteritū et futuru. Itē dicit cōmētator infra q tps nō cōprehēditur nisi ex cōprehensiōe motus: p intellectum ergo tēpus nō cōprehenditur ab aliquo sensu interiori. Ad primū dicit q sensus exterior nō pōt cognoscere motū nisi piūgatur extimatiue discurrēti et cōsiderāti mobile fuisse et fore in diuersis sitib: et sic excludēdo extimatiuā ipossibile est sensū exteriorē: aut fantasiā cognoscere tēpus aut motū. pōt etiā psiderari tēpus et mot vt habēt rōnē preteriti tm: aut futuri tm aut pñtis includētis pteritū et futurū. primis duobus modis nō est possibile sensū exteriorē aut fantasia3 cognoscere tēpus pteritū vel futuru: qm nulla talis virtus aliqd psiderat: nisi p modū pñtis: s3 tertio mō sensus exterior pōt cognoscere tēpus ac etiā fantasia sicut enī cognoscit aliqd moueri: ita cognoscit aliquid durare. Et si querit vtrū sit tēpus sensibile ppriū vel cōe: dicat q cōe. neq3 obstat si nō est aliqd illo5. s. determinato5 a pho 2° de aīa v3 magnitudo finita numerus motus vel quies: q2 alia multa sunt sensibilia cōmunia que nō sunt aliqd illo5: sed reducūtur ad illa vt grauitas et leuitas: densitas et raritas: asperitas et leuitas: ita tēpus reducitur ad motū. Ideo male di. Bur. q nō percipitur tēpus nisi per subm interiorē: v3 memoriā extimatiuā aut cogitatiuā q2 eodē fundamēto probaret motū nō pcipi p sensū exteriorē sicut ipemet q precedit cōtra determinationē phi scdo de anima. Ad scdm dicit q sicut tēpus nō cōprehēditur a

sensu nisi ex cõprehẽsiõe motus cõprehẽsi. per sub̃in ita nõ cõprehẽdit ab itellectu nisi ex cõprehẽsiõe motus cõprehẽsi p intellectũ: ⁊ hec est intẽtio Cõmẽtatoris.q̃re ⁊c̃.(Accipiẽdũ aũt.)Scḋa cõclusio. tẽpus est passio motus.pbat.tẽpus est aliq̇d motus:⁊ non est pars motus.ergo est passio motus.p̃bãa cũ minori.qm̃ quelibet pars motus est motus:ſʒ tẽpus nõ est motus. Ex obiectiõibus factis ↄtra tertiã opinionez:ergo nõ est pars mot⁹.maior aũt sic arguit. q̃ñcunq̃ aliqua duo simul necessaria pcipiunt: aut sunt idẽ:vel vnũ est aliq̇d alterius:sed tp̃s ⁊ motus sũt necessario pcipiunt ⁊ nõ sunt idẽ ergo vnũ est aliquod alterius ... hoc q tẽpus ⁊ motus simul necessario pcipiunt. que quidẽ ppositio manifestat ... motu ... in motu extra aiam qm̃ ... in tenebris nullũ motũ pcipiens exterioré ... motũ imaginatiõis pcipit tp̃s. Idẽ etiã pʒ in motu extra aiam:qm̃ pcipiẽs motũ ad formã:vel ad vbi statim pcipit tẽpus.⁊ loquit hic phs nõ de pceptiõe itell's.q2 itell's p abstractionẽ põt pcipere motũ sine tp̃e:vt paulo añ dixit Cõmẽtator.sed loquit de pceptione sensus: ideo dicit sit enĩ motũ ⁊ tẽpus sentim⁹.ecõtra etiã nõ pcipit tẽpus q̃n pcipiat motus.arguat ergo sic.motus est aliq̇d tp̃is: vel tp̃s est aliquid mot⁹:sed motus nõ est aliquid tp̃is cũ sit eo prior:⁊ causa ipsius.ergo tp̃us ẽ aliq̇d mot⁹. Te. li.(Accipiẽdũ aũt qm̃ querim⁹ quid sit tẽpus lune incipiẽtibus quid motus est)cõstrue sic.quoniã sũt q̃rimus q̇d sit tẽpus lune i.a motu icipientibus accipiendũ ẽst q tẽpus est quid motus.i.q tẽpus est aliqd mot⁹.Simul.n.motũ sentimus ⁊ tẽpus ⁊ nãq̃ si sint tenebre:⁊ nihil p corp⁹ patiamur ab extrinseco. motus aũt aliq̇s in aĩa fit subito.simul videt fieri q̇dda3 tẽpus.ac vero cũ tẽpus videt fieri aliq̇d simul:⁊ motus aliquis fieri videt:quare aut motus in recto:aut motus in genitiuo aliquid est tẽpus.qm̃ aũt nõ ẽ motus in recto:necesse est motus in obliq̃ aliquid tp̃s esse.

Notandum primo q Cõmentator cõmẽto.45. pbat tẽpus esse accidẽs motus p hũc modũ ex quo tẽpus est aliquid motus.aut ergo est causa motus:aut aliquid sequẽs motũ:sed tempus nõ est causa motus cũ nõ appareat in diffinitiõe motus sed magis ecõtra. ergo tẽpus est aliquid sequẽs motũ:⁊ p ↄ̃ñs est accñs mot⁹ nõ quidẽ separabile: sed inseparabile: ⁊ ex hoc tempus dicit passio motus. ¶ Dubitat hic Cõmẽtator vtrum tempus sequatur omnem motũ indifferenter aut solum motum imaginationis: aut motum primi mobilis tñ iuxta doctrinã Aristo. dicit q tẽp⁹ sequitur motũ corporis celestis ⁊ capit cõtinuationem ab eo.Et arguit q nõ quẽlibet motum indifferẽter:quoniam tũc multiplicat tẽpus ad multitudinẽ motuum q est falsuʒ.nõ etiã est ↄ̃ñs tñ motus imaginationis qm̃ tẽpus eẽt in aĩa ⁊ nõ extra aĩam: q̇d nõ est dõm. Apparet etiã q nõ sequit primũ motũ: q2 tunc ceci a natiuitate ⁊ incarcerati nõ percipiũt tẽpus cũ nõ pcipiant motũ illũ.Respõdet Cõmẽtator q tẽpus ẽ cõsequẽs oẽm motũ sed nõ eodẽ modo. cõsequit enim passio ⁊ eẽnalr primũ motũ.s.motũ corporis celestis per se aũt ⁊ nõ primo est ↄsequẽs omnẽ aliũ motũ. ideo nõ multiplicat tẽpus ad multiplicationẽ motuum:ex quo nõ ĩsequit passio: ⁊ eẽntialr quẽlibet motum.⁊ qm̃ primus motus est tñ vnus que3 primo ⁊ essentialr ↄsequit.ideo tẽpus est tñ vnũ. Ex ista vult cõmẽtator q sicut ad perceptionẽ cuiuslibet mot⁹.sequit pceptio tẽporis.ita ad pceptionẽ cuiuslibet motus ... ex ... propositionibus:quarũ prima est ista. Q̃uãdocũq̃ percipimus aliquẽ motũ:tũc pcipim⁹ nos in trãsmutabilitate que quidẽ ppositio nõ est sic intelligẽda q q̃ñcũq̃ percipimus aliquẽ motũ q̇d nos tũc pcipimus non trãsmutari:sed q quãtũcunq̃ pcipimus aliquẽ motũ q̇d tũc nos pcipimus non consistere alicui trãsmutationi. ¶ Scḋa ppositio est ista. Q̃ñcũq̃ pcipimus nos esse in esse trãsmutabili:tũc pcipimus motũ per quẽ sumus in esse trãsmutabili:q̇d quidẽ nõ est intellectus determinate ⁊ in particulari:sed cõfuse ⁊ in vli q2 ceci ⁊ icarcerati quãtitate pcipiũt sese eẽ in esse trãsmutabili ⁊ nõ pcipiũt distincte ⁊ i pticulari illũ motũ p quẽ sũt in eẽ trãsmutabili vt bñ pʒ. ¶ Tertia ppositio est ista. Q̃ñcunq̃ pcipimus motũ per quẽ sumus in esse transmutabili:tũc pcipimus motũ celi. patʒ ex quo sumus in esse trãsmutabili.primo ⁊ eẽntialr per illũ.si.n.quiesceret celũ inquit ↄmẽtator nos nõ essemus in eẽ trãsmutabili. ¶ Quarta ppositio est ista. Q̃ñcũq̃ pcipimus motũ celi:tũc pcipim⁹ motũ quẽ tẽpus primo cõsequit.pʒ.q2 motus celi est ille motus quẽ tẽpus primo ⁊ essentialr ↄsequit:ex qua ppõne sequit q q̃ñcunq̃ pcipimus motũ p tẽpus. primo cõsequit q nos percipimus primũ motũ: ex quo ille ẽ primus mot⁹ simplr. Arguit ergo a primo ad vltimũ hoc modo. Q̃uãdocũq̃ pcipimus aliquẽ motũ nos pcipimus nos esse in esse trãsmutabili: ⁊ q̃ñcũq̃ nos pcipimus nos esse in esse trãsmutabili nos pcipimus motũ per quẽ sumus in esse trãsmutabili. Et q̃ñcũq̃ pcipimus motũ per quẽ sum⁹ in eẽ trãsmutabili nos percipimus motũ celi.⁊ q̃ñcunq̃ pcipimus motũ celi nos pcipimus motũ quẽ tẽpus primo ↄsequit. Et quãdocũq̃ nos pcipim⁹ motũ quẽ tp̃s primo ↄsequitur nos pcipimus primũ motũ.ergo a primo ad vltimũ.q̃ñcunq̃ percipimus aliquẽ motũ nos pcipim⁹ motũ primũ q̇d erat pbãdum.

Secundo notanduʒ q pter opiniones de tempore recitatas fuerũt alie quatuor opiniones:quarũ duas recitat Auicẽ.2. sue phie.harũ ergo opinionũ prima fuit q tẽpus est aggregatio momẽtorũ:⁊ ideo cũ agnouerimus momenta cognoscemus tẽpus. Ista opinio nõ põt stare: q2 momẽtũ aut est ens:aut mutatũ esse:aut mutatio indiuisibilis:aut pars motus.cõstat aũt tẽpus nõ p se esse aggregationẽ ... neq̃ mutationũ indiuisibiliũ:qm̃ tẽpus nõ cõponit ex indiuisibilibus:vt est demõstratũ.6.huius. si aũt momẽtũ est pars motus:tũc tẽpus esset motus:q2 est h̃ reprobatum. ¶ Scḋa opinio fuit:q tẽpus est substãtia eterna:⁊ rõ erat ista: q2 oẽ q̇d est de se necesse eẽ est substantia eterna:sed tẽpus est de se necesse eẽ:cũ tanta sit necessitas tẽporis:q qui nitit destruere tẽpus : ponat tẽpus. si enĩ destruit tẽpus:ergo nõ vel ante vel post: sed iste sunt differẽtie tẽporis : ergo destructo tẽpore ponit tẽpus. ¶ Preterea dicit hec opinio : q tẽpus nõ est posterius motu sʒ prius:⁊ põt eẽ sine motu ⁊c̃. Hec opinio etiã deficit:q2 si est substantia eterna:aut ergo celũ:aut alteri intelligẽtia abstracta nõ celuʒ: vt pbatũ est.nec aliqua itelligẽtia abstracta: q2 tẽpus ẽ quãtitas cõtinua:⁊ habet partẽ pteritã ⁊ futurã fm phm.nulla autẽ substãtia abstracta habet parteʒ aut ↄtinuitatẽ aliquã ppter suã idiuisibilitatẽ. ¶ Tertia

opinio fuit: ꝙ tēpus est q̇ḋlibet: ꝛ ꝙ tēpus est numerus motus ſm prius ꝛ posterius: modo anima qualibet re posita per aliam aiaꝫ qualibet re pti aliā rem mensurare ſꝫ prius ꝛ posterius. Ista opinio est ipossibilis: q2 tunc ideꝫ esset mēsura ꝛ mensuratū respectu eiusdeꝫ: ꝛ locus atq3 ignotius ꝙ illud: ꝛ tēpus eēt trāscendens sicut ens tpe q̇ḋ ē cōtra determinationē Aristotelis in p̄dicamētis dicētis: ꝙ tēpus est species quātitatis ꝯtinue. ¶ Quarta opinio posuit: ꝙ tēpus nihil est: sed est modus rei: aut cōplexe significabile. vꝫ. durare: aut ꝙ aliquid durat. sicut. n. motus nihil est: sed tm̄ motus rei vel ꝯplexe significabile: vtputa aliquid moueri. Sed hec opinio iterū nō valet: q2 Aristoteles dicit ꝙ tēpus est aliquid motus: ꝛ cōmētator ꝙ ē accidens motus: nō eni posset esse tēpus per se in aliq̄ predicamēto si esset modus rei [illegible] cōplexe significabile iuxta doctrinā Aristo. in ante predicamētis dicens singulū aūt incōplexoꝝ aut significat substātiā vl̄ qualitatē: aut aliquod p̄dicamētoꝝ alioꝝ: q̄re ꝛc̄.

Quoniaꝫ aūt ꝙ mouetur). Ista est secūda pars huius capituli in qua phus inuestigat quātitateꝫ cōplexā ꝛ diffinitiuaꝫ tēporis postꝙ inuestigat quātitateꝫ incōplexaꝫ eiusdeꝫ ponens quattuor cōclusiones quarū prima est ista. Cōtinuitas tpis est a cōtinuitate motus. ¶ Scḋa cōclusio. Prius ꝛ posterius tēporis sunt a priori ꝛ posteriori motus ibi (. Prius eni.) ¶ Tertia cōclusio. Tēpus est ꝯn̄s motū rōne prioꝝ ꝛ posterioꝝ i motu ibi. (At vero.) ¶ Quarta cōclusio. Tēpus est numerus motus ſꝫ prius ꝛ posterius ibi. (Quādoquidē ergo.) ¶ Prima cōclusio arguit sic. Sicut se hꝫ motus ad magnitudinē: ita tēpus ad motū: sed cōtinuitas motus est a cōtinuitate magnitudinis. ergo cōtinuitas tēporis est a cōtinuitate motus. patet ꝯn̄a cū maiori. q2 sicut nō esset mot⁹ si nō esset magnitudo: ita nō esset tēpus si nō esset mot⁹. minor aūt declarat. naꝫ oē q̇ḋ mouet: mouet ḋ q̇daꝫ in quodā: ita ꝙ semp̄ duꝫ mouetur est partiꝫ in termino a quo: ꝛ partiꝫ in termino ad queꝫ magnitudinis: supra quā mouet: sed oīs magnitudo est continua. ergo motus cōtinet ex cōtinuitate magnitudinis: ꝛ per ꝯsequēs cōtinuitas motus est a cōtinuitate magnitudinis. T. c. li. (Quoniā aūt omne q̇ḋ mouet mouet ex quoddā in quodā: ꝛ oīs magnitudo cōtinua est ideo sequitur magnitudinē motus: ꝓpter id eniꝫ q̇ḋ magnitudo cōtinua est ꝛ motus cōtinuus erit. quapropter. quātū eni motus tantū ꝛ tēpus videt fieri. ita ꝙ tāta est magnitudo tpis quāta est magnitudo motus.

Notandum ſm cōmētatorē ꝯmento. 99. ꝙ causa cōtinuationis eius est cōtinuatio motus queadmodū causa cōtinuationis motus est mēsura super quā est motus ꝛ signū eius ꝙ cōtinuatio accidit ei ex cōtinuatiōe motus qm̄ quātitas tēporis sequit etiā quātitatē motus .i. qm̄ equalis ei: vbi dicit Burleus ꝙ sicut substātia ē formaliter quāta per quātitatē sibi inherentē: ꝛ quātitas nō est quāta per substātiā vbi mouet sic motus est quātus duratiue sibi cōtinuus vel extensus ſꝫ durationē formaliter per tēpus sibi inherēs: ꝛ nō econuerso: nec māliter. Sed istud nō potest stare cū cōmento. q̄ṁ si cōtinuatio motus est causa cōtinuatiōis tēporis: ꝛ cū causa sit prior suo effectu p Arist. in post p̄dicamētis. ꝛ. 8. huius. ergo cōtinuatio motus prior ē quā cōtinuatio tēporis: ꝛ per ꝯn̄s motus nō est cōtinuus: neq3 extensus duratiue per tēpus: sed per ꝓpriā quātitatē. ideo dicit cōmētator ꝙ quātitas tēporis sequit quātitateꝫ motus: ꝛ ꝙ est equalis ei ad denotandū quātitateꝫ motus nō esse quātitatē tēporis. Dicēduꝫ ergo ꝙ sicut quātitas magnitudinis supra quam fit motus est alia a quātitate motus: ꝛ cōtinuatio magnitudinis est alia a cōtinuatione motus: ita cōtinuatio motus ꝛ quātitas illi⁹ distinguit a cōtinuatiōe tēporis ꝛ quātitate illius: ꝛ sicut motus est passio extrinseca magnitudinis: ita tēpus est passio extrinseca motus. fūdat eni subiectiue magnitudo i substātia supra quā fit motus. ꝛ ipse motus i mobili ꝛ tēpus in mundo. sed differt motus in hoc a magnitudinē ꝛ tpe: qm̄ magnitudo nō hꝫ quātitateꝫ preter partes eius: neq3 tēpus hꝫ aliā quātitatē preter partes eius ſm quā dicatur quātū: sꝫ motus p̄ter suas partes habet ꝓpriaꝫ quātitateꝫ successiuaꝫ que dicit duratio motus ſꝫ quā motus est cōtinuus: ꝛ est ꝓpria passio eius illi inherens sicut lōgitudo linee: ꝛ latitudo superficiei.

Contra predicta arguit. ꝛ primo ꝙ continuitas motus nō est a cōtinuitate magnitudinis: qm̄ graue motuꝫ a cōcauo lune ad centruꝫ mundi absq3 impedimēto mouet motu continuo: ꝛ tm̄ magnitudo in qua vel supra quā fit motus nō est ꝯtinua cū elemēta nō ꝯtinuent. possꝫ etiā aliq̇d mouere super decē lapidibus discōtinuis motu continuo. ¶ Secūdo arguit ꝙ cōtinuatio magnitudinis supra quā fit motus nō est causa cōtinuationis mot⁹: q2 nō videt in quo genere cause. ens etiā est motus cōtinuus: qui nō fit supra aliquā magnitudinē: sicut est calefactio vel infrigidatio corporis facta simul ab intrinseco quo ad oēs partes subiecti. Si etiā deus anihilaret totā sphērā elemētoꝝ: ꝛ totū celū ꝯtinuaret motus eius esset continu⁹: sicut etiaꝫ continu⁹ esset mot⁹ lapidis a concauo ad centrū: ꝛ tm̄ nullus istoꝝ motuuꝫ fieret supra aliquā magnitudinē. ¶ Ad primū dicitur ꝙ continuū dupliciter diffinit a pho. vno mō .i. ꝛ 6. hui⁹. ꝙ est id q̇ḋ est diuisibile in infinitū. alio mō in predicamētis. continuū est id cui⁹ partes copulantur ad vnū terminū quē. dico ergo ꝙ cōtinuitas mot⁹ est a continuitate magnitudinis nō intelligēdo per cōtinuitateꝫ magnitudinis copulationē partiuꝫ magnitudinis ad vnū terminū quē: sed diuersitateꝫ in infinitū vnde indubie si magnitudo supra quā fit mot⁹ nō esset diuisibilis in infinitū mot⁹ non esset ꝯtinu⁹. ¶ Ad scḋꝫ dicit ꝙ continuitas magnitudinis est causa cōtinuationis mot⁹ in genere cē mālis: nō ꝙ magnitudo illa sit materia ex qua: vel i qua mot⁹: sed est mā supra quā sicut est ad quē est materia ad quā: ꝛ forma media inter terminū a quo ꝛ terminū ad quē ē mā p quā in motu alterationis ſꝫ ꝙ colligit a cōmētatore. 5. huius. Sic ergo aliqua est materia alicuius que tm̄ est extrinseca illi: ita aliqua est forma vel passio alicui⁹ extrinseca illi. ideo nō miruꝫ si tēpus est passio mot⁹: ꝛ tamē est extrinsecū motui: sicut mot⁹ est passio magnitudinis supra quā fit: ꝛ tamē est extrinsec⁹ illi magnitudini. Iteꝫ nō intēdit phus omnē cōtinuationē cuiuscunq3 mot⁹ esse a continuitate magnitudinis: sed loquitur de motu qui necessario indiget tali magnitudine: sicut est mot⁹ aīalis vel elementi fact⁹ necessario in ma

gnitudine vel supra magnitudinẽ. loquit ergo tm̃ de motu locali ſm cõmẽtatorẽ hic ⁊ nõ de quolibet motu locali: sed tm̃ de illo qui fit supra magnitudinez necessario ꝯcurrẽtẽ ad ullũ motũ: ⁊ ideo causa vlis cõtinuitatis motꝰ nõ est magnitudo supra quã fit motus sed est continuatio actionis motoris: vt colligit a philosopho octauo huiꝰ. Ex quibꝰ sequit ꝙ cõtinuatio motꝰ facti supra magnitudinẽ hʒ triplicẽ causam. vʒ. effectiuaʒ materialẽ ⁊ formalez. continuatio. n. actiõis motoris est causa effectiua ꝯtinuitatis motꝰ ⁊ cõtinuatio magnitudinis est causa materialis. ꝯtinuatio vero quãtitatis motꝰ est causa formalis eiusdez ꝯtinuationis: ⁊ nõ tẽpus: vt dicit Burleꝰ. imo cõtinuatio motus est cã mãlis ꝯtinuatiõis tpis: nõ sic suba est causa mãlis ꝯtinuationis quãtitatis. sed sicut magnitudo ẽ causa mãlis ꝯtinuationis motꝰ. (Prius enĩ.) ¶ Secunda ꝯclusio. Prius ⁊ posteriꝰ sunt a priori ⁊ a posteriori motꝰ. pbat. sicut se hʒ motus ad magnitudinem: ita tẽpus ad motũ: sed priꝰ ⁊ posteriꝰ motꝰ sunt a priori ⁊ posteriori magnitudinis. ergo ⁊c̃. pꝛ ꝯña cũ maiori ⁊ minor declarat: qm̃ priꝰ ⁊ posteriꝰ sunt primo ⁊ principalr in magnitudine rõnis positiõis ⁊ situs. qꝛ. n. vna pars magnitudinis est posita ⁊ situata ante aliã: ideo in magnitudine reperitur principiũ medium ⁊ vltimũ: ⁊ qm̃ mobile priꝰ est in principio magnitudinis ꝙ̃ in medio: ⁊ prius ĩ medio ꝙ̃ in vltimo. ideo motꝰ necessario habet priꝰ ⁊ posterius ex priori ⁊ posteriori magnitudinis. Le. li. (Prius enĩ ⁊ prius in loco) .i. in spacio ⁊ in magnitudine supra quaʒ fit motus principiũ sũt. (Hic aũt locus põne ⁊ situ habet partẽ priorẽ ⁊ posteriorẽ.) quoniã aũt ĩ magnitudine primũ ⁊ vltimũ est necesse cũ in motu priꝰ ⁊ posterius esse ꝓportionalr his que sunt ibi. s. in magnitudine. At vero ⁊ in tẽpore est prius ⁊ posteriꝰ ꝓpter id quod sequit semper alterum ipsoꝝ. ita ꝙ tempus semꝑ est ꝯñs motum.

Notandum ſm cõmẽtatorẽ cõmento. 99. ꝙ prius ⁊ posterius inueniunt in mensura in qua fit motus primo: ⁊ est illa que est in situ: necesse est vt in motu inueniatur prius ⁊ posterius: ⁊ si nõ habeat situm quoniã ps motus que est in parte mẽsure priori ſm initiuz ex quo ẽ motus necesse est vt sit prior motu qui est in parte cõsequẽte mensurã. Est ergo differẽtia ſm cõmẽtatorez inter prius ⁊ posterius que inueniunt in magnitudine: ⁊ que inueniunt in motu: qꝛ prius ⁊ posteriꝰ repta in magnitudine sunt ſm positionẽ ⁊ situz cuz vna pars sit altera prior ex ordine positionis ⁊ situs. in motu aũt sunt prius ⁊ posterius ſm durationẽ: non ſm situ cũ nõ maneãt in luce prius ⁊ posterius temporis: sic prius ⁊ posterius motꝰ. Ex quibꝰ sequit ꝙ prius ⁊ posteriꝰ tẽporis sunt mãliter a priori ⁊ posteriori motus: sicut prius ⁊ posteriꝰ motus sunt mãlr a priori ⁊ posteriori magnitudinis: nõ tamẽ sunt in eodem subiecto: qꝛ prius ⁊ posteriꝰ magnitudinis fundãtur in magnitudinẽ: prius ⁊ posteriꝰ motus fundãtur in motu: prius ⁊ posterius tẽporis fundant in tẽpore. (Est aũt prius.) Ex ista cõclusione infert Arist. corrolarie: ꝙ priꝰ ⁊ posterius que sunt partes motus licet sint idez subiecto: tamen differũt rõne. prima ps patet. qꝛ quelibet pars motꝰ est motus: siue fuerit ps presens: siue futura: siue ꝑterita. Scda vero est nota: qꝛ prius ⁊ posteriꝰ ⁊ motus habẽt diuersas diffinitiones. sicut enĩ albũ ⁊ dulce sunt idẽ subiecto: qꝛ idez lac est albũ ⁊ dulce: ⁊ differunt rõne: qꝛ alia est ratio albi: ⁊ alia est ratio dulcis: ita prius ⁊ posteriꝰ in motu sunt idẽ motus subiecto: qꝛ idẽ motus ẽ prior ⁊ posterior: respectu diuersoꝝ. [illegible] idẽ motus quidem ẽ prior ⁊ quãdo erat posterior: rõnes tamẽ [illegible] prioris ⁊ posterioris ⁊ motus. Le. li. (Est autẽ prius ⁊ posterius de numero ipsoꝝ que sunt in motu: ꝙ quidem prius ⁊ posteriꝰ ens) .i. existens in motu. motꝰ est tamẽ esse diffinitiuũ ipsi: priori ⁊ posteriori: alterũ est ⁊ non motus.

Notandum ſm cõmẽtatorẽ cõmento. 99. ꝙ prius ⁊ posterius que sunt in motu habẽt quiditatẽ aliã a quiditate motus: lʒ sint cũ motu idẽ subiecto: qm̃ prius ⁊ posteriꝰ cũ fuerũt accepta ſm ꝙ sunt in subiecto: tũc erũt partes motꝰ: cũ aũt fuerint cõsiderata ſm diffinitionẽ ⁊ quiditatẽ: tunc prius ⁊ posteriꝰ erũt aliud a motu: quoniã motus est in quãtitate: prius ⁊ posteriꝰ sũt in numero: quoniã enĩ motꝰ habet partẽ priorẽ ⁊ posteriorem quarũ quelibet est motꝰ: ⁊ quelibet ẽ in eodez subiecto in quo est motꝰ. ideo prius ⁊ posteriꝰ in motu sunt idẽ subiecto cũ motu tam predicatione ꝙ̃ inhesione. predicatione quidẽ: qꝛ quilibet illoꝝ est actus. inhesione vero: qꝛ tam motꝰ ꝙ̃ quelibet pars eius est in mobili subiectiue. differunt autẽ prius ⁊ posterius a motu ſm quiditatẽ: cũ alia sit diffinitio quiditatiua vnius: ⁊ alia alterius: ⁊ aliter significat motus ⁊ aliter prius ⁊ posterius: cũ motus significet aliquid ꝙ̃tũ successiuũ. prius aũt ⁊ posterius importãt numeri ordinatiõem sicut hec aduerbia: ante ⁊ post: quẽ numerum non importat motus. ¶ Contra cõclusionẽ arguit ꝙ prius ⁊ posteriꝰ temporis nõ sunt a priori ⁊ posteriori motus: quoniã vna pars motus dicit alia prior: qꝛ est in priori parte tẽporis ⁊ nõ ecõuerso. nõ eniʒ dicit vna pars tẽporis alia prior: qꝛ est in priori parte motus. ergo prius ⁊ posteriꝰ motus sũt a priori ⁊ posteriori tẽporis ⁊ nõ ecõtra. Item si prius ⁊ posterius tẽporis sunt a priori ⁊ posteriori motus: ⁊ cũ motus habeat partẽ priorẽ ⁊ posteriorẽ: nõ solũ ſm durationẽ: sʒ etiã ſm situ: qꝛ diuidit determinatiõe mobilis ſm phm̃. 6. huius. igit tẽpus hʒ partẽ priorez ⁊ posteriorẽ ſm situ ⁊ durationẽ: quo cõcesso sequit ꝙ plura tẽpora sunt simul nõ cõmunicãtia sicut plures sunt simul partes motus nõ cõicãtes: ⁊ ꝙ tẽpus nõ est vbiqꝫ: cũ nulla ps diuisa ab alia situaliter ẽ vbiqꝫ hec aũt sunt cõtra determinationẽ phi. ¶ Ad primuz ergo dõʒ. ꝙ sicut tẽpus est formalis mẽsura motus ⁊ nõ ecõuerso: ita partes tẽporis formaliter mẽsurant partes motus ⁊ nõ ecõtra. ideo sicut dicimꝰ motũ eẽ in tẽpore tanꝙ̃ in mẽsura: ⁊ nõ tẽpus esse in motu: ita partes motus dicimus esse in ptibus tẽporis tanꝙ̃ in mensura ⁊ nõ ecõtra. ⁊ istud est signũ manifestãs tẽpus nõ esse subiectiue in motu: neqꝫ partes temporis esse in partibus motus: qꝛ tunc ꝓprie dicit partez priorem temporis esse in parte priori motus ⁊ partem posteriorẽ temporis esse in parte posteriori motꝰ. generaliter enĩ formaz accidens ⁊ passionez ꝓprie dicimus inesse in subiecto: neqꝫ est incõueniens prius esse in suo posteriori tanꝙ̃ in mensura sicut nõ est incõueniens prius esse in suo posteriori tanꝙ̃ in loco. mundus enĩ est in loco situali: ⁊ tamẽ prior est mũdus q̃libet situ eius: ita mundus est in tẽpore tanꝙ̃ in mensura: ⁊ tamẽ est prior tempore: ita pars motus nõ obstante ꝙ precedũt ordine nature partes tẽporis ad-

hec sunt in partibus tēporis tanq̄ in mensura. ¶ Ad
scdm respondet q comentator dicit tempus esse passio i-
trinseca motus: sed q2 est extrinseca. ideo prius ꝛ po-
sterius tempus non accipiunt a quolibet priori ꝛ po
steriori motus: sed tm̄ a priori ꝛ posteriori ſm dura-
tionē motus: ergo q2 mediat inter magnitudinē ꝛ tē-
pus. ideo habet vtriusq3 prius ꝛ posterius: vt cū qli-
bet eorum possit conuenire: ꝛ a quolibet differre ma-
gnitudo eniz habet prius ꝛ posterius tm̄ ſm sitū tem
pus: aut solū ſm durationē: sed motus habet prius ꝛ
posterius tam ſm situz q̄ ſm durationē. (At vero.)
¶ Tertia conclusio. Tempus est ꝯsequēs motū rōe
prioris ꝛ posterioris in motu. probat ratione illi⁹ tē
pus est ꝯsequēs motū: quo cognito cognoscit temp⁹
ꝛ quo non cognito non cognoscitur tempus: sed co-
gnito priori ꝛ posteriori i motu cognoscit tempus: ꝛ
eo non cognito non cognoscitur tempus. ergo ꝛc. pa
tet ꝯn̄a cū maiori. ex eo: quia ostensum est supra q tē-
pus est ꝯsequēs motū: ex hoc q simul cognoscimus
motuz ꝛ tempus. minor vero declarat. naz tūc cogno
scimus tempus ꝛ dicimus tempus fieri quādo cogno
scimus motū ꝛ discernimus i. sic tunc accipiendo ex-
trema illius: ꝛ mediū tanq̄ diuersa: ita q anima dicat
duo nunc extrema esse diuersa: ꝛ mediuz inter illa qđ
est tempus esse diuersuz ab illis. determinat eniz tem-
pus instanti: vt pbatur. 6. huius. ad presens aūt illud
supponat. i. e. li. (At vero vt tēpus cognoscimus cum
diffinimus). i. discernimus (motū prius ꝛ posteri⁹ il-
lius determinātes). i. distinguētes ꝛ tūc dicimus fieri
tempus quādo priorum ꝛ posteriorum in motu sensuz
percipimus). i. sensationē cognoscim⁹ (determinam⁹
aūt). i. cognoscimus tēpus (in accipiēdo aliud ꝛ aliō
ipsum nūc ꝛ mediū ipsorum cognoscimus esse alte-
rum) ab illis nunc (cum eniz altera extrema medij in-
telligimus: ꝛ duo dicat aīa ipsa nunc hoc quidem pri
us: illud vero posteri⁹: tunc ꝛ hoc q mediat dicim⁹ eē
tempus. determinandū enim ipso nunc tempus eē vi-
detur ꝛ supponatur) hoc presens.

Notandum ſm cōmētatorē cōmē-
to. 100. q sequitur ex
hoc sermone q motus diuisus per duo instantia pri-
us ꝛ posterius est ipsum tempus. s. scdz q est diuisus:
ꝛ cōpositio istius sermonis est sic. motus terminatur
ad duo instantia: ꝛ q terminat ad duo instantia est tē
pus. ergo motus ſm q terminat ab istis duobus in-
stantibus est tempus. nō dicit cōmētator q motus sit
tempus: q2 illud est impossibilis: sed q motus ſm q
est diuisus: ꝛ terminat⁹ p duo istantia ē tps. i. si motus
terminaretur duobus instantibus motus esset tēpus
sic arguendo. Omne illud est tempus quod terminat
duobus instantibus: sed motus terminatur duobus
instantibus. ergo motus est tempus. constat autez q
minor est falsa: quoniā vnūquodq3 cōtinuū3 habet p
prios terminos: linea eni terminatur pūctis: ꝛ super-
ficies lineis: ꝛ corpus superficiebus: ꝛ tēpus instanti-
bus: ꝛ motus mutatis esse: vt habet. 6. huius. si enim
superficies ꝛ corpus terminarent oīno eisdez terminis
superficies esset corpus: ita si motus ꝛ tēpus termina
rentur simpliciter eisdez terminis motus esset tempus:
sed termini ꝓprij ꝛ imediati tēporis sunt instantia. iō
si mot⁹ terminaret oīno instanb⁹ motus esset tēpus:
ꝛ hec est intentio cōmētatoris. Alibi tamē dixi q illa
ꝓpositio erit intelligēda in predicatione causali. s. in
motu diuiso: vel ex motu diuiso per duo instantia est

tempus iuxta expositionē Burlei: qm̄ tunc nō erat lo-
cus neq3 tempus exponēdi hoc cōmentuz. ¶ Contra
illaz cōclusionē arguit. tēpus est cōsequēs motū
maxime videt q primuz motuz ſz cōmētatorez. sed q
illud sit falsuz quadrupliciter arguit: ꝛ primo sic. Tē-
pus est cōsequēs illuz motuz: quo cognito cognoscit
tēpus: ꝛ quo nō cognito nō cognoscit tēpus: sed tem-
pus cognoscit nō cognito primo motu. ergo tempus
nō est cōsequēs primū motū. patet ꝯsequētia cū maio
ri per phz ꝛ cōmentatorē: ꝛ minor est clara de cecis ꝛ
incarceratis antentatiue. ipsi eniz cognoscūt tempus ꝛ
nō cognoscūt primū motuz: videlicet motuz celi. Et si
dicitur q cognoscūt primū motū cōfuse ergo deberēt
etiaz cognoscere confuse tēpus. ꝯsequēs ē falsuz: q2 di
stincte cognoscūt prius ꝛ posterius tēporis. ꝛ patet cō
sequētia. ex quo cognitio tēporis depēdet ex cogniti-
one motus q̄ prius cōsequit. ¶ Scdo. si tēpus ē cō-
sequēs primū motū. ergo si plures essent primi mot⁹
plura essent tēpora. ꝯsequēs falsuz ergo ꝛ an̄s. q cō-
sequēs sit falsuz arguit. naz ꝯsequēs est vna cōditiona-
lis: ꝛ aliquid antecedit ad antecedēs qđ nō antecedit
ad ꝯsequēs. naz sequit. plures sunt mūdi: ergo plures
sunt primi motus: ꝛ nō sequit. plures sunt mūdi: ergo
plura sunt tēpora: p phm ꝛ cōmētatorē. ¶ Tertio. ce
lo quiescente adhuc tēpus esset. ergo nō est ꝯsequens
primū motū. antecedēs pbat. si celū quiesceret adhuc
staret aliquid moueri localr vel quiditatiue: quo posi
to tēpus esset: quoniā motus ille esset velox aut tar-
dus: sed in diffinitiōe velocis ꝛ tardi ponitur tēpus p
Aristotelē in hoc. c. ergo tempus esset. ¶ Quarto. tē-
pus magis depēdet a motu solis q̄ a motu primi mo
bilis. ergo nō est ꝯsequēs primū motū primo ꝛ essen-
tialr: vt ostendit cōmētator. pbat an̄s. naz partes tē-
poris magis depēdent a motu solis q̄ a motu primi
mobilis: vtputa dies: mēsis: ver: autūnus: annus. q̄e
scente etiā primo mobili: ꝛ moto sole ponerent hec tē
pora. quiescente autē sole: ꝛ moto primo mobili non
ponerent hec tēpora. ¶ Ad primū dicit q ceci ꝛ icar-
cerati antentatiue percipiunt primū motū: lz nō percipi-
ant illuz motū esse primū motū: aut motū celi. ideo p-
cipiunt illū motū cōfuse: ꝛ tēpus distincte: neq3 est icō
ueniens illud: neq3 perceptio temporis dependeat ex
perceptione motus. perceptio eniz magnitudinis de-
pendet ex perceptione coloris: ꝛ perceptio grauitatis
ex perceptione motus: ꝛ perceptio asperitatis ex pce-
ptione si°. ꝛ aliquādo percipit distincte magnitudo:
grauitas ꝛ asperitas ꝛ cōfuse pcipit color: mot⁹ ꝛ fi-
gura. ¶ Ad scdm negat ꝯsequētia. ex quo tēpus non
est ꝯsequens primū motū tanquā passio intrinseca il-
lius. facit eniz phus illaz ꝯsequētiā cōtra ponētes tem
pus esse motuz celi. vnde in dubio ꝯsequētia teneret
si tempus esset motus celi: aut passio intrinseca ei⁹. Et
si arguat sic. tēpus est passio intrinseca mūdi. ergo si
plures essent mundi plura essent tempora. neget cōse
quētia. sicut nō sequit. risibilitas est passio intrinseca
hominis. ergo si plures sunt hoīes plures sunt risibi
litates. sed solū sequit q si plures sunt homines plu-
ra sunt risibilia. ita etiā sequit tempus est passio intri-
seca mundi igitur si plures essent mundi plura essent tē-
poralia. Intelligendū q tempuus est ꝯsequens mo-
tum in nullo mundo esset tēpus: nisi in eo esset motus
ideo si deus crearet illuz mūduz sine motu in eo nō es-
set tēpus: sed mēsuraret duratio illius mūdi eternita
te: aut euo; vbi autē in eo eēt motus quicunq3 eēt ille

ſtatī ad omnia puncta illius mundi multiplicaret tē-pus, nō ergo pōt eſſe tēpꝰ abſq; motu: neq; abſq; mū-do. ſi eni deus anihilaret totū mundū preter vnū la-pidem motū localiter vel alteratiue nullū eſſet tēpus. aut ſi faceret quieſcere totū mundū moto lapide ex-tra mundū nullū eſſet tēpus. ¶ Ad tertiū dicit. ꝙ tpſ licꝫ cōſequat per ſe primo motū celi: tamē eſt ꝯſequēs per ſe omnē motū. ideo ſi celū quieſceret: ⁊ mouētur la-pis in mūdo tempus eſſet. ſed eſt difficultas. dato ꝙ in mūdo nullus eēt motus: ⁊ ꝙ extra mundū mouēt lapis: vtrū ille motus eēt velox vel tardus: nō eſt di-cendū ꝙ nō eſſet velox vel tardus q: velocitas ⁊ tar-ditas ſunt differētie motus. ſi autē eēt velox vel tar-dus. ergo tēpus eēt. patet ꝯſequētia. q: in diffinitione velocis ⁊ tardi ponitur tempus. ¶ Reſpōdetur ꝙ ſi-cut homo diffinit per riſibile materialiter a poſterio-ri dicēdo: hō eſt aīal riſibile a qua per intellectū aut potentiā dei poteſt ſeparari: ita velox ⁊ tardū diffini-untur tempore materialiter a poſteriori a quo per in-tellectū vel dei potētiā illa poſſunt ſeparari. ideo ī ca-ſu illo aliquis motus eſſet velox aut tardus: ⁊ aliqs alio velocior vel tardior: ⁊ tamē nullū eſſet tempꝰ: ſi-cut ſi hō ſepararet a riſibilitate: aliquis homo eēt: ⁊ ⁊ nullum eſſet riſibile: ⁊ ſicut animal riſibile eſt dif-finitio hominis: ⁊ poteſt eſſe ꝙ non iā ſit diffinitio ho-minis ita pertranſire multū ſpaciū in modico tēpo-re: ⁊ modicū ſpaciū in multo tempore ſunt diffinitio-nes velocis ⁊ tardi ⁊ poteſt eſſe ꝙ non ſūt diffinitio-nes illorū. Item pōteſt dici ꝙ tempus ſumit dupli-citer: videlicet cōiter ⁊ proprie. tempus cōmuniter ſum-ptum eſt duratio ſucceſſiua habens prius ⁊ poſteriꝰ: ⁊ ſic quelibet duratio motꝰ eſt tempus: tempus pro-prie ſumptū eſt duratio ſucceſſiua mundi habēs pri-us ⁊ poſterius. ille ergo motus fieret in tēpore nō ꝓ-prie ſumpto: ſed tm̄ cōmuniter. duratio eni motus di-citur tempus: quia menſurat motū ſicut tēpus: ſed il-lud eſt improprie. nihil enī eſt tēpus ꝓprie niſi dura-tio ſucceſſiua mūdi: de quo tēpore loquit tm̄ philoſo-phus in predicamentis cum ponit illud eſſe ſpeciem ſpecialiſſimā predicamenti quātitatis ſub genere con-tinui. tempus autē improprie dictū nō eſt per ſeī ali-quo predicamēto: ſicut nec motus: ſed tamē per redu-ctionē: nec eſt incōueniēs aliquā eſſe quātitatē q̄ non eſt per ſe in predicamēto quātitatis illa videlicet que eſt cōſequēs motū primo ⁊ eēntialiter ab intrinſeco. ¶ Ad quartū dicitur: ꝙ hoc nomē tēpus tripliciter in genere contrahitur ad cōnotandū ſicut ⁊ termini per ſe vel per accidens ipſo inferiores: quādoq; eni cōno-tant exiſtentiā ſolis aut lune in aliquo ſigno zodiaci: vt annus: menſis: ſeptimana: ⁊ dies naturalis. Aliqn̄ cōnotant actus ⁊ diſpoſitiones ſublunares: vt tēpus ſerenū: tempus peſtilentiale: tempus ſeminādi: tempꝰ metendi. interdum vero connotant ſimul ſituationē alterius iſtorū planetarū cū diſpoſitione ſubluna-ri: vt ver: eſtas: autumnus: hyems: ac etiam dies ar-ti. qui dicitur tēpus per quod ſol durat in aliquo emi-ſpherio: ⁊ nox tempꝰ per quod ſol abeſt ab aliq̄ emi-ſpherio. Dico igitur ꝙ tempus et quelibet pars tēpo-ris abſolute ſumpta magis dependet a motu primi mobilis q̄ a motu ſolis: tamen alique partes tempo-ris vt connotant exñtiā ſolis in aliquo ſigno zodia-ci: vel in aliquo emiſpherio magis depēdēt a motu ſo-lis: vt dies: menſis: annus ⁊ huiuſmodi. hec enī ſpor-tant vnū principale ſignificatū: ⁊ vnū cōnotatum ſm̄ [illegible] a mo-tu primi mobilis: ⁊ ſcḋm connotatū magis dependet a motu ſolis. ¶ Ex illa diſtinctione ſequit: ꝙ licꝫ omne tēpus tam accidentaliter q̄ eēntialiter ſūptū ſit vbiq; non tamen econtra. prima pars patꝫ. quia quelibet hora: ⁊ quilibet annus eſt vbiq; tempus ſeminandi: ⁊ tempus metendi: eſt vbiq; ver: eſtas: autūnus: ⁊ hy-ems eſt vbiq;: ita ꝙ ſi nobis eſt tempus metendi vel ſeminandi: illud idē tempus eſt vbiq;. ſecūda pars ē nota: quia neq; eſt vbiq; eſt tempus ſerenū: neq; vbi-que eſt tempus pluuioſum: nec vbiq; eſt tempꝰ ſemi-nandi: neq; vbiq; eſt tempus metendi. illud enim tem-pus quod eſt nobis ſerenū eſt aliis pluuioſū: ⁊ qḋ ē nobis eſtas eſt aliis autūnus: ⁊ quod eſt nobis dies eſt aliis nox. nec ſequitur. hic non eſt dies: igitur dies [illegible] nox ibi eſt. ſic non ſequitur: deus creans eſt hic: ergo hic eſt deus creans: quoniā talia aduerbia faciunt appella-tionem. (Cum quidē igitur). ¶ Quarta concluſio. Tempus eſt numerus motus ſm̄ prius ⁊ poſterius. Tex. cō. ioi.
iſta concluſio manifeſtat diffinitionē temporis quā Ariſtoteles probat de diffinito. primo ex parte diffe-rentiarum que ſunt prius ⁊ poſterius. ſecundo ex par-te generis quod dicitur numerus ibi. (Signū autē.) Primo arguit philoſophus ſic. tempus eſt numerus motus ſm̄ illud. in motu autē cognito cognoſcit mo-tus: ⁊ nō cognito non cognoſcitur motus: ſed cogni-to priori ⁊ poſteriori in motu nō cognoſcitur motus. ergo tempus eſt numerus motus ſm̄ prius ⁊ poſteri-us. patet ꝯſequētia cū maiori. ⁊ minor declarat: quo-niam quādo cognoſcitur vnū nūc non cognoſcendo prius ⁊ poſterius in motu: aut ſi cognoſcimꝰ duo nūc tanquā idem nunc: ita ꝙ nō cognoſcamus ea vnū vt prius: alterū vt poſterius: ſed vt inſimul non videtur fieri tempus: quia non videtur fieri motus. cum autē percipimus prius ⁊ poſterius: tunc dicimus tempus fieri: quia tunc percipimus motū. Te. li. (Quādo qui-dem ergo tanq̄ vnum) tm̄ ipſū (nunc ſentimus) ⁊ nō ſit non prius ⁊ poſterius. in motu autē quoniā ima-ginamur videre [illegible] prioris autē ⁊ poſte-rioris alicuius non videtur tempus fieri nullum: q: neq; motus. cum autē prius ⁊ poſterius cū tunc dici-mus tempus fieri ſicut ⁊ motū. Hoc enim eſt tempus numerus motus ſꝫ prius ⁊ poſterius.) ¶ Ex ꝓba-tione iſtius concluſionis ſequitur ꝙ tempus non ſit motus: ſed eſt numerus motus ſm̄ ꝙ motus habet numerum. ſ. ſecūdū prius ⁊ poſterius. Unde arguit ſic. nullus numerus cuiuſlibet motus eſt motus: ſed tempus eſt numerus cuiuſlibet motus: igitur tempus nō eſt motus. patet cōſequētia cū minori per diffini-tionem temporis maior autem eſt euidens: quia ali-ter idem eſſet numerus ſuiipſius: quod eſt inconueni-ens. Te. li. (Non ergo motus tempus eſt ſed eſt nume-rus motus ſꝫ ꝙ numeri habet motus.)

Notandum primo ſm̄ Commentato-rem [illegible] ꝙ Ari-ſtoteles intendit per hunc motū nō quēlibet motū ſꝫ motū per quē videmꝰ res quieſcentes eſſe in tranſ-mutatione eterna: ⁊ quaſi tranſlatas: quia ſunt in trāſ-mutatione [illegible] mo-tus qui eſt determinatio generis ſupponēs pro omni motu: ⁊ motus qui eſt determinatio differentiarū ſup

ponens pro motu celi sm cōmentatorē quo res quie scentes sunt in transmutatione eterna:idest consistūt transmutationi eterne per continuam acquisitionem. secundus quando proueniens a tempore per ipsum motum celi:⁊ ex hoc res quiescentes videntur quasi mote:quia sunt in celo transmutabili aquo continue fluit in rebus quiescentibus huius secundus quando notanter ergo dicit Cōmentator:quasi translatas:q: res quiescentes non mouentur:sed apparent moueri propter continuam acquisitionem noue rei.

Notandum secundo sm Cōmentatorem:ꝙ diffinitio temporis est numerare numeri motum sm prius ⁊ posterius:idest comprehensio numerati motus:⁊ numeratio numeri motus.⁊ ex hoc ē numerus eius. ¶ Intendit Cōmentator ꝙ sicut pannus mensuratur dupliciter:scilicet intrinseca per propriam quātitatem:⁊ extrinseca:scilicet per vlnam:ita motus mensuratur duplici mensura:videlicet intrinseca que est sua quātitas successiua:⁊ extrinseca que est tempus.⁊ quoniam ratio mensure primo inuenitur in numeris:ideo tam duratio motus que est quātitas successiua motus quaʒ duratio mundi que est quātitas successiua mundi dicitur numerus:ideo motus mensuratur duplici numero:vʒ intrinseco ⁊ extrinseco. aliquid ergo mensurat ⁊ non mensuratur:videlicet tempus:⁊ aliquid mensuratur:videlicet duratio successiua motus per quam tēpus mensurat motum.hec enim duratio motus mensurat motum:⁊ mensuratur a tempore.ideo bene dicit Cōmentator ꝙ tempus est numerare numeruʒ motus seu ꝙ est numeratio numeri motus cum tempore sit illud quo numeratur numerus motus. Cum autem dicitur ꝙ tempus est comprehensio numerati motus. intelligit ꝙ tempus est comprehensum per numeratum motum:scilicet per numerū diuisum priori ⁊ posteriori in motu:nec est in querendo tempus comprehendi per motum ⁊ motum per tempus vt infra ostenditur.(Signum autem.) ¶ Secunda probatur con-

Tex. co.102. clusio ex parte generis:videlicet ꝙ tempus sit numerus motus.nam illud est numerus motus quo iudicamus motum magnum ⁊ paruum:maioreʒ vel minorem:sed tempore iudicamus motum magnuʒ vel paruum:maioreʒ vel minoreʒ.ergo tempus est numerus motus.patet cōsequentia cum maiori:quia numerus est illud quo iudicamus ad plus aut minus.minor autem est manifesta.nam cum queritur propter quid aliquis motus est magnus:⁊ aliquis paruus.respōdetur ꝙ fit in magno tempore vnus illorum:⁊ alius in paruo.⁊ propter quid vnus motus est alio maior.respondetur ꝙ fit in maiori tempore. Le.li.(Signū autē est ꝙ tp̄s ē numer⁹ motus plus quidē enim ⁊ minus numero iudicamus:motū autem plureʒ:pluremqʒ ⁊ minoreʒ dicimus tempore:numerus itaqʒ quidem tempus est.

Notandum ꝙ cum numerus motus sit quasi genus tēporis ⁊ prius ⁊ posterius quasi differentia illi⁹ sʒ cōmentatorem.probatis ambabus partibus de tempore probata est tota diffinitio:non quidem demonstratiue:sed tn̄ a signo:⁊ ex cōmuni modo loquendi:q: dicit Linconiensis hic ꝙ ista diffinitio non est de⁹ p°. sed est diffinitio exprimens quid nominis qua nulla notior potest inueniri cuʒ omnes audientes hoc nomen tempus statim intelligāt ꝙ importatur hoc nomine tempus quicquid sit illud est mensura motus sʒ prius ⁊ posterius.(Quoniaʒ autem numerus.) Dubium vnuʒ excludit philosophus:quoniā posset qs istare:aut nulla quātitas cōtinua est numerus:tempus est quantitas continua.ergo tempus non est numer⁹. tenet ɔsequentia.⁊ quelibet pars antecedentis colligitur a philosopho in p̄dicamentis cap°. de quātitate. Respōdet philosophus ꝙ numerus dupliciter sumitur:quoniaʒ aliquis est numerus quo numeramus vt binarius ⁊ trinarius:⁊ aliquis est numerus numeratus:scilicet virga decem palmorum:licet ergo tempus non sit numerus quo numeratur:tn̄ est numerus numeratus.propterea argumētuʒ nō valet si certe sumit numerus in maiori:⁊ in ɔclusione:quia tunc arguitur ex quatuor terminis:si tamen in maiori accipitur numerus pro numero numerato:aut pro numero cōmuniter accepto ad numeruʒ numeratuʒ:⁊ ad numerum quo numeramus.sic negatur illa maior:⁊ dicat ꝙ Aristoteles in predicamentis accipit numerum pro numero quo numeramus:hic autē pro numero numerato. Le.li.(Quoniaʒ autem numerus est dupliciter.nāqʒ ꝙ numeratur:⁊ quod est numerabile numerum dicimus ⁊ quo numeramus.tempus auteʒ est ꝙ numeratur:⁊ nō quo numeramus.est auteʒ alteruʒ quo numeramus:⁊ quod numeratur.)

Notandum primo secundum Cōmentatorem.cōmento.102. quod omne per quod numerātur omnia:autē numerus simpliciter:⁊ hoc est numerās non numeratū equaliter:aut aliquis numerus alicuius generis.⁊ huic accidit ꝙ sit numerans ⁊ numeratuʒ.alio modo ⁊ ista sunt illa que numerantur per vnitates existentes in illo genere:non per vnitateʒ simplicem:⁊ tempus est in hoc genere:scilicet ꝙ sit numerans ⁊ numeratū. Duplex ergo est numerus:videlicet simpliciter ⁊ sʒ quid. numerus simpliciter est ille quo omnia numeramus consimilis denominationis:vt binarius trinarius.binario enī numeram⁹ oīa duo:videlicet duos hoīes duas quātitates:duas q̄litates ⁊ sic de alijs.ternario vero numeramus omnia tria:⁊ q̄ternario oīa quatuor.ideo talis dicitur numerus simpliciter.numerus auteʒ sʒ quid est ille quo numeramus ea tm̄ que sūt alicuius determinati generis:vt vlna:seu virga decem palmoruʒ.tali eniʒ numero non numeramus omnia: sed tm̄ panos:⁊ ea que sunt illius generis.tempus ergo non est numerus simpliciter sed sm quid ⁊ determinati generis:quia tempore nō numeramus omnia sed tm̄ motum:⁊ habentia ordineʒ ad motuʒ. ¶ Ex his concludit Linconiēsis qd̄ Aristoteles dicēs tempus esse numerum numeratuʒ non intelligit per hoc ꝙ in diffinitione temporis accipiatur pro numero numerato:ita ꝙ sit sensus diffinitionis.tempus est numerus numeratus a motu:sed potius intelligit temp⁹ eē numeruʒ numerantē motuʒ:sed intelligit ꝙ preter hoc ꝙ tempus est numerus numerans motuʒ vt dictuʒ est in diffinitione temporis tempus ēt ē numeratus a motu:⁊ ita tempus non est numerus quo primo ⁊ per se numeramus.numerus enim inquit Linconiensis quo primo ⁊ per se numeram⁹ est collectio ex vnitatibus puris quo numeramus lineas ⁊ tempora:deinde per lineas numeratas numeramus alias quātitates continuas:⁊ per tempora numerata numeramus motus

⁊ alias durationes successiuas. Et ratio Linconiēsis potuit esse ista. quoniaȝ fm philosophuȝ decimo metaphisice. primo ratione mensure inuenitur in quantitate discreta: deinde transfertur ad quātitateȝ cōtinuaȝ. nam quantitas continua non mensurat: nisi vt habet rationem quātitatis discrete linea enim absolute sumpta non mensurat: sed linea reducta ad quātitateȝ discretā: puta ad numeruȝ determinatū: vt linea decem palmaruȝ habet rationeȝ mensure. linea etiaȝ deceȝ palmarū non mensurat: nisi fm q semel: vel bis aut ter replicatur in panno vel in alia quantitate continua. constat autē q ista dicunt quātitateȝ discretaȝ actu vel potentia. semel eniȝ dicit vnitateȝ que est potentia. omnis numerus bis dicit binarium: ⁊ ter dicit ternariuȝ. vult.n. philosophus decimo metaphisice. q quātitas discreta accepit rationeȝ mensure a quantitate discreta. ideo quantitas discreta est numerus simpliciter: ⁊ quātitas cōtinua est numerus fm quid sicut quātitate discreta numeramus per se primo: ⁊ quātitate continua per se non primo. ¶ Dubitat hic Cōmentator ex quo tempus est numerus numeratus sicut numerus numerās quare nō dixit Aristo. in diffinitione. tempus est numeratum motus sicut tempus est numerus motus. Respondet Cōmentator q dicit q diffinitio nō debet dari per ea que sunt per accidens distincto: sed tm̄ per ea que insunt diffinito per se modo: licet tempus numeretur tam a numero simpliciter quaȝ a motu: tamē accidit sibi q moueat ab aliquo illoruȝ sed illi non accidit q numeret tempus. ergo per se numerat ⁊ per accidens numeratur: ideo debet diffiniri per numerū ⁊ nō per numeratuȝ dicendo tempus est numerus mot⁹ ad innuenduȝ q tempus est per se mēsura numeralis motus. si auteȝ numeratur aut mensuratur a motu hoc est per accidens vt patebit.

Secundo notanduȝ fm Cōmentatoreȝ eodem cōmento q numerus motus: alius est partium motuum fm q sunt insimul: ⁊ alius est fm q inueniuntur in eis prius ⁊ posterius. i. numerus priorum ⁊ posteriorum existentium in motu. Intēdit cōmentator q motus habet duplices partes fm duplicē diuisionem videlicet temporis ⁊ subiecti. partes diuise diuisione subiecti sunt simul. partes autē diuise diuisione tpis nō sunt simul: sȝ vna est prior alia posterior. Propterea no eodeȝ nūero numerātur partes que sunt simul: ⁊ partes que nō sunt simul. partes que sūt simul numerantur numero simpliciter videlicet binario ternario, quaternario ⁊ huiusmodi. partes autem que non sunt simul numerant numero fm quid videlicet tempore fm q in eo inuenitur prius ⁊ posterius mensurans partem preteritam ⁊ futuram mot⁹: ita q tempus non est numerus motus fm partes simul existentes: sed fm partes non simul existentes. Dicit enim supra cōmentator cōmento .ioi. q tempus est numerus motus: idest numerat motum per suas partes priores ⁊ posteriores fm q sūt priores ⁊ posteriores: non fm q sunt insimul. vnde quia numerus simpliciter habet suas vnitates simul. ⁊ tempus non habet suas partes simul. ideo numerus simpliciter numerat partes motus simul existentes: ⁊ tēpus numerat partes motus non simul existentes.

Tertio notandum fm Cōmentatorem eodeȝ cōmento. q cum dicimus ipsum esse numeruȝ motus idest vnum cuiuslibet motus cum sit impossibile imaginari: nisi fm q numerat motum ⁊ interduȝ est per prius ⁊ posterius existentia in motu per cuius inuenitur tempus primo: ⁊ est ille per quem intelligimus transmutari: idest nos intransmutabili: quoniam si esset tempis esset per se prioris ⁊ posterioris in quolibet motu: tunc tempus multiplicaretur per multiplicationeȝ motuuȝ: aut non habebit esse nisi solūmodo in mente. Cōmentator ergo exponēs diffinitionem temporis dicit q cum tempus diffinitur p numeri motuȝ fm prius ⁊ posterius. ly motus supponit pro quolibet motu: ⁊ ly fm prius ⁊ posterius nō supponit pro quolibet priori ⁊ posteriori cuiuscū que motus: neqȝ pro priori ⁊ posteriori temporis: sed tm̄ pro priori ⁊ posteriori primi motus ad hunc intellectum q tempus est numerus cuiuscunqȝ motus fm prius ⁊ posterius primi motus. q eniȝ ly prius ⁊ posterius nō possint stare pro priori ⁊ posteriori cuiuscunqȝ motus: sed tm̄ motus primi. manifestuȝ est: q2 tempus nō est cōsequens primo ⁊ essentialiter quēlibet motum: sed tm̄ primuȝ motum: ⁊ q nō supponat pro priori ⁊ posteriori temporis arguit cōmentator quia dato illo sequitur vnuȝ istoruȝ: aut q temp⁹ multiplicatur ad multitudineȝ motuuȝ: aut q tempus non est nisi in anima quoꝝ quodlibet est inconueniens: ⁊ q sequatur vnuȝ istoruȝ declaratur: quoniā si tempus est numerus cuiuslibet motus fm prius ⁊ posterius temporis: aut igitur fm prius ⁊ posterius existētia in anima vel extra animaȝ. si in anima habetur vnuȝ inconueniēs q tēpus nō habet eē nisi in anima. si extra animam ⁊ cum tale prius ⁊ posterius indifferenter respiciat omneȝ motuȝ. ergo tempus est numerus cuiuslibet mot⁹ fm prius ⁊ posterius cuiuscunqȝ motus: ⁊ per cōsequens primo ⁊ essentialiter numerat quemlibet motum ergo multiplicatur ad multitudineȝ motuum quod est alteruȝ incōueniens. ¶ Sed contra Cōmentatoreȝ arguitur sic. Si tempus est numerus cuiuslibet motus fm prius ⁊ posterius primi motus est aliquis motus: sed primus motus est aliquis motus ergo tempus est numerus primi motus fȝ prius ⁊ posterius primi mot⁹ qd̄ est impossibile: quia tempus vt inquit Cōmentator non est numerus alicuius motus fm partes simul existentes: sed fm partes preteritas ⁊ futuras. ideo si tempus eēt numerus primi motus fm prius ⁊ posterius eiusdem motus: tunc tēpus numeraret partes preteritas ⁊ futuras primi motus fm easdeȝ partes ⁊ per cōsequēs idem respectu eiusdē ⁊ fm ideȝ esset numerus ⁊ numeratuȝ: quod est absurdum. ¶ Dicenduȝ ergo q sicut numerus simpliciter numerat alias res numerabiles: non per vnitates rerum numerabilium: sed per primas vnitates: ita tēpus numerat quēlibet motuȝ: non per partes alicui⁹ motus: sȝ per proprias partes preteritas ⁊ futuras. intelligenda est diffinitio temporis sic. tempus est numerus cuiuslibet motus fm prius ⁊ posterius qui inuenitur in tempore: ⁊ nūc ad argumentuȝ dicitur q tēpus est numerus cuiuslibet motus per prius ⁊ posterius temporis extra animaȝ ex quo non sequitur q tempus multiplicetur ad multiplicitatem motuuȝ: aut q sit cōsequēs quēlibet motum primo ⁊ essentialiter: quoniaȝ tempus est passio mundi: ⁊ mensura motus in eo q est passio mundi: ⁊ cōsequēs tm̄ primuȝ motuȝ inquātuȝ nō est mensura motus non est consequēs aliqueȝ motuȝ: quia vt sic indifferēs est ad omneȝ mo

tum.constat autem ꝙ mẽsura est prior mensurato ꝫ ꝙ huius ⁊c.

Tex. co.103.

Et sicut motus.) Istud est tertium capitulum huius tractatus ĩ quo philosophus respõdet ad difficultates tactas de tẽpore ⁊ instanti ĩ primo capitulo. postq̄ ĩuestigat quid est tempus tã grauitate quã diffinitiue. Et diuiditur istud capitulum in duas partes. ℂ In prima facit quod dictum est. ℂ In secunda comparat instans tempori manifestans naturam illius ꝭm ea que dicuntur de instanti ibi. (Manifestũ autẽ est.) ℂ In primo capitulo huius tractatus querebatur primo vtruȝ tempus sit arguẽdo id nõ esse. ℂ Secundo querebatur vtruȝ idem instans maneat per totuȝ tempus arguendo ad vtranq; parteȝ. propterea philosophus responsurus ad ambas difficultates ponit duas cõclusiones: quaruȝ prima est ista. Tempus est de numero successiuoruȝ. Secunda conclusio. Instans aliquo modo manet idem per totum tempus ⁊ aliquo modo non ibi. (Ipsuȝ autẽ nunc.)

Prima conclusio dicitur sic. Motus est de numero successiuorum: ergo per idem ⁊ tempus. patet consequentia. quia sicut motus consistit in fieri vnum post aliud ita ⁊ tempus: cum tempus sit numerus motus vt est declaratum ante. antecedens aũt ẽ manifestũ tertio huius. non tamen ex hoc oportet cõcludi ꝙ tempus sit motus: quia vt dictum est supra tempus vbiq; est ⁊ apud omnia idẽ non autẽ motus cuȝ ille motus q est in vna parte mundi non sit in alia: ⁊ ille qui est in capite non sit in pede: ⁊ ille qui est sursum non sit deorsuȝ: ꝙ autẽ tempus sit vbiq; ⁊ ante omnia idẽ manifestuȝ est: qm̃ instans est vbiq; ⁊ idem apud omnia. ergo per idem ⁊ tempus. patet cõsequentia. quia instans est mensura intrinseca temporis ꝭm prius ⁊ posterius. antecedẽs patet. quia dato opposito plura instantia essent simul ꝙ est impossibile. est ergo idem instans numero ꝫ suam essentiam in celo ⁊ in terra apud orientales ⁊ occidẽtales: licet ratio sit diuersa: quia alia est ratio instãtis vt est in celo: ⁊ alia vt ẽ in terra: ⁊ alia vt est apud oriẽtales: ⁊ alia vt est apud occidentales sicut alia est ratio instantis vt est finis: ⁊ alia vt est principiuȝ: licet idem instans numero sit finis preteriti: ⁊ initium futuri temporis. Le.li. (Et sicut motus semp aliud ⁊ aliud est successiue sicut ⁊ tempus non tamen sunt ideȝ quia motus non est vbiq; idem: sed tempus est vbiq; idem et ratio ꝙ autem simul omne tempus idem est construe sic. illud quod est omne tempus habet simul ꝭm se totum: videlicet instans idem est vbiq; ipsuȝ enĩ nunc quod est in tempore ꝭm se totuȝ simul idem est vbiq; quicquid. erat.s. secunduȝ essentiaȝ esse autem diffinitiuuȝ ipsi instanti alterum est ipsum autem nũc tempus mensurat ꝭm ꝙ prius ⁊ posterius.

Notandum primo ꝭm Cõmentatorem commento .103. ꝙ Aristoteles intendebat per hoc dissoluere questioneȝ predictam inesse temporis dicens ꝙ si tempus est necesse est vt omnes partes: aut quedaȝ sunt simul: ꝫ nõ est ita. posuit ergo hoc ꝙ rectuȝ est dicere ꝙ partes eius inueniuntur quedã post alias non in simul: sicut est dispositio in partibus motus. Soluta est ergo ratio illa negando consequentiam. tempus est ergo omnes eius partes aut alique sunt simul: quia motus est ⁊ tamen non habet omnes suas partes simul: nec aliquas: ⁊ non loquitur Cõmentator de partibus communicantibus: quia tam motus q̄ tempus habet infinitas partes que sunt simul: videlicet cõmunicantes: sed loquitur de partibus non cõmunicantibus: quia nulla pars preterita motus est simul cum parte futura: neq; aliqua hora vel dies est simul cum alia ad eẽ enim successiuorum sufficit existentia alicuius indiuisibilis copulantis preteritum cum futuro. Et ex hoc est etiam soluta alia ratio cum dicebatur. illud quod componitur ex non entibus impossibile est esse: tempus componitur ex non entibus. ergo tempus impossibile est esse. negatur prima pars antecedentis: quoniam motus est ⁊ tamen componitur ex non entibus: scilicet ex preterito ⁊ futuro. ⁊ si arguatur sic. instans copulat non entia: ergo non entia sunt. negetur ꝯsequentia. sed sufficit aliquod esse ad quod terminantur. illa nõ entia. dixi enim supra ꝙ ista verba. copulat. componitur. determinant. sunt verba ampliatiua.

Sed dubitatur si eniȝ existentia tẽporis assimilatur existentie motus: ⁊ motus alique partes sunt simul non cõmunicantes: vt patet de duabus medietatibus motus fundatis in duabus medietatibus mobilis ergo temporis alique partes sunt simul nõ cõmunicantes. ℂ Respondetur negando cõsequẽtiam. quia philosophus ⁊ Cõmentator non assimilant motum et tẽpus quo ad instantiaȝ simpliciter: sed tñ in duratione ⁊ successione. motus enim diuiditur diuisione temporis: ⁊ diuisione mobilis: ideo habet aliquas partes simul non cõmunicantes. tempus autem non diuiditur diuisione mobilis sed tantuȝ ꝭm durationem. Et si dicitur ꝙ frustra ponitur diuisio motus in suas partes per diuisionem mobilis ⁊ temporis: cuȝ eedẽ sint partes diuise diuisione mobili ⁊ diuisione temporis. hoc negetur. sicut enim idem corpus numero potest diuidi ꝭm longitudinem ⁊ latitudinem ⁊ tamen partes diuise ꝭm longitudinem non sunt partes diuise ꝭm latitudinem: ita idem motus numero diuiditur diuisione mobilis ⁊ temporis: nec partes vno modo diuise sunt partes alio modo diuise. quelibet enim pars motus diuisa diuisione temporis est preterita vel futura. quelibet auteȝ pars motus diuisa diuisione mobilis est presens composita ex motu preterito: ⁊ motu futuro.

Notandum secundo ꝭm Cõmentatorem eodeȝ cõmento.

q motus differt a tempore: quia motus non est idem apud illa que mouentur insimul: et tempus est idem illis qui sunt in tempore insimul: et causa in hoc est q tempus est idem: quoniam instans q est agens tempus est idem in omni motu cum fuerit demonstratum, secundum esse eius diuersa. s. per prioritatem et posterioritatem. Dicit Burleus q tempus idest duratio primi motus est vbique simul: quia tempus non est diuisibile nisi secundum longitudinem durationis: et ideo non est vna pars temporis apud existentes in oriente: et alia pars apud existentes in occidente. propterea tempus est idem apud omnes res existentes in tempore: sed non est sic de primo motu: quia motus extenditur ad extensionem primi mobilis secundum longum latum et profundum et ideo alia pars primi motus est apud existentes in oriente: et alia apud existentes in occidente: et ideo bene dicit philosophus: et commentator inquit ipse q tempus est idem apud omnes et non motus. ¶ Ista expositio est satis dubia quoniam tam Aristoteles q commentator vult probare tempus esse de numero successiuorum ad instar motus non habens partes suas simul sicut nec motus: ergo nullus eorum considerat motum secundum q diuiditur diuisione mobilis: neque secundum q habet diuersas partes simul vnam in oriente et aliam in occidente: sed tantum vt diuiditur diuisione temporis in partes inuicem succedentes: sed considerando motum hoc modo idem motus numero est apud omnes: ergo differentia Aristotelis et commentatoris non fuisset sufficiens. Item quando quod relinquitur a tempore in rebus temporalibus non diuiditur diuisione mobilis: sed tantum temporis: et tamen nullum quando quoniam vbique est sicut nec subiectum illius: ergo similiter contingeret de tempore si esset subiectiue in primo motu aut in primo mobili et non multiplicaretur ad omnem punctum mundi. ¶ Dicendum ergo consequenter ad precedentia q nullus motus est vbique: nec apud omnia que mouentur neque apud omnes res existentes in tempore sicut neque subiectum motus: tempus autem est vbique ad omnia puncta mundi multiplicatum sicut et vbique instans agens tempus. i. constituens tempus per copulationem partium preteritarum cum futuris: ita q sicut idem instans numero terminat infinita tempora preterita et infinita futura et non diuersificatur nisi in ratione cum alia sit ratio eius vt est post omnia tempora preterita: et alia sit ratio eius vt est ante omnia instantia futura ita idem instans numero demonstratum. s. presens in quolibet puncto mundi per presentiam et indistantiam: licet sub alia ratione sit hic et instantia ibi quatenus etc.

Ipsum autem nunc.

secunda conclusio instans aliquo modo manet idem per totum tempus: et aliquo modo non manet idem probatur instans secundum rem manet idem per totum tempus: et secundum rationem est diuersum in quantum est in diuersis temporibus: ergo conclusio vera tenet consequentia et antecedens probatur premittendo duas suppositiones quarum prima est ista: sicut se habet magnitudo ad motum ita motus ad tempus patet ex priori capitulo quoniam sicut motus est consequens magnitudinem ita tempus est consequens motum. l. c. li. (ipsum autem nunc est quidem sicut idem est vero sicut non idem secundum quidem secundum quidem enim q in alio et in alio tempore est. Alterum est hoc vero diffinitiuum esse erat enim nunc alterum inquantum enim q cum ens est indifferenter. s. hoc vel illud ipsum autem nunc idem est per totum tempus) ad cuius probationem sit hec prima suppositio. Sequitur enim sicut dictum est magnitudinem motus: hunc autem scilicet motum tempus consequitur sicut diximus. Secunda suppositio sicut se habet mobile ad motum: ita punctus ad lineam: patet quoniam sicut per mobile cognoscimus motum et prius posterius in motu: ita per punctum cognoscimus lineam: et prius et posterius in linea: et sicut mobile per suam actionem facit motum: ita punctus per suum fluxum facit lineam: et sicut mobile est principium et finis motus: ita punctus est principium: et finis linee. l. c. li. (Et similiter igitur puncto q fertur. i. puncto est simile q fertur: scilicet mobile quo motum cognoscimus et prius in ipso et posterius.)

Istis suppositionibus

hec premissis arguit philosophus sicut se habet mobile ad motum: ita se habet instans ad tempus: sed mobile secundum rem manet idem per totum motum: diuersum autem secundum rationem siue fuerit punctus siue lapis: siue aliquod aliud: ergo instans secundum rem manet idem per totum tempus diuersum autem secundum rationem patet consequentia: et probatur antecedens pro qualibet parte et prima primo sic sicut se habet mobile ad motum: ita punctus ad lineam per secundam suppositionem: et sicut se habet punctus ad lineam ita instans ad tempus ex communi processo omnium ergo a primo ad vltimum sicut se habet mobile ad motum: ita instans ad tempus: secunda pars antecedentis etiam arguitur. Nam sicut coriscus secundum rem est idem in foro et in theatro et tamen coriscus in foro est alius a corisco in theatro: vt dicunt sophiste et loyci: quia alia ratione est choriscus in foro et alia in theatro: ita mobile secundum rem manent idem per totum motum aliter motus non esset vnus: est diuersum ratione: quoniam mobile in motu pertransit diuersas partes spacii: et acquirit diuersa vbi: ideo mobile est aliud vt est supra vnam partem spacii: et aliud vt est supra aliam: et aliud vt est in hoc vbi: et aliud vt est in alio vbi. l. c. li. (Hoc iam mobile quodcunque ens sit idem est per totum motum secundum rem.) Aut enim punctum aut lap. : aut aliud: aliud huius est ratione autem aliud est sicut sophiste accipiunt alterum choriscum in theatro esse et choriscum in foro: et hoc ergo in eo q alibi et alibi est alterum.) ¶ Et confirmatur eadem maior videlicet q sicut se habet mobile ad motum ita nunc ad tempus quoniam sicut se habet magnitudo ad motum ita motus ad tempus per primam suppositionem igitur idem sicut se habet mobile ad instans: ita instans ad tempus patet consequentia: quia sicut per magnitudinem cognoscitur motus et per motum tempus: ita per mobile cognoscitur instans et per instans cognoscitur tempus: q patet: quia per mobile cognoscitur prius et posterius in motu que sunt antecedentia ad instans et ipsum instans est mensura temporis secundum prius et posterius: nunc arguatur sic sicut se habet mobile ad instans ita instans ad tempus: sed sicut se habet

mobile ad motum ita se habet ad instans ꝗ instans: qz mobile sicut est causa motus: ita est causa instantis: ergo sicut se habet mobile ad motum ita se habet instans ad tempus ꝙ fuit probandum. Cũ ergo mobile sit idẽ ſm esse in toto motu diversum autem ſm rationem cũ sit in alia ⁊ alia parte spacii i alio ⁊ alio ubi: ita instãs est idem ſm rem in toto tempore: diversum autem ratione propter diversitatem partium temporis ſm prius ⁊ posterius in quibus est ipsum instans. i. e. li. (Est autem ꝙ fertur) .i. mobili sequitur ipsum nunc sicut tẽpus motum eo enim ꝙ fertur .i. mobili cognoscimus prius ⁊ posterius in motu: ⁊ consequenter cognoscimus instans ſm autem ꝙ in tẽpore est numeralis prius ⁊ posterius ipsum nunc .i. facit cognoscere tempus qm̃ ipsum nunc est illud quo tempus est numerabilis ſm prius ⁊ posterius: quare ⁊ in his .i. in mobili ⁊ instanti simile contingat ꝙ quidem ens nunc est .i. ꝙ quidem nunc est ens presens idem est in toto tempore sicut mobilis in toto motu prius enim ⁊ posterius est i tempore sicut ꝙ in motu esse dicitur diffinitum mobilis alterius est sicut ⁊ instantis ſm enim ꝙ in tempore est numeralis prius ⁊ posterius: ipsum nunc autem alterum est diversum.

Notandum ſm cõmentatorem cõmento xci. ꝙ translatum quod agit motum est causa inesse instantis ꝙ agit tempus quemadmodum tempus sequitur motum .i. ꝙ motus est causa eius quia est subiectum illius quẽadmodum magnitudo est causa motus qz est subiectũ motus. Ex isto cõmento patet ꝙ tempus nõ est passio intrinseca motus sed extrinseca sicut nec motus dicitur passio intrinseca magnitudinis supra quã fit motus sed tñ extrinseca: neqz magnitudo dicitur subiectum in hesio motus: aut motus temporis: sed tñ est subiectũ dispositionis supra ꝙ: vel circa ꝙ: aut propter ꝙ: magnitudo est dispositio necessaria supra quã fit motus ⁊ motus est dispositio necessaria circa quam fit tẽpus cum tempus dicatur fieri circa motum vel propter motum. ¶ Dubitatur circa octavum tam in prima quã in secunda conclusione ꝙ instans est mensura temporis ſm prius ⁊ posterius cum instans non sit comparabile tempori in magnitudine ⁊ in parvitate neqz finities vel infinities sumptum potest reddere tempus. Respondetur ꝙ est mensura vz perfectionis adequationis replicationis ⁊ terminatõis. ¶ Prima mẽsura est perfectionis: ⁊ est illa que excedit mensuratũ in perfectione per cuius propinquitatem ⁊ distantiã cognoscitur magnitudo perfectõis mẽsurati ⁊ sic albedo est mensura omnium colorum ⁊ homo omnium animalium .i. imperfectione qz per accessum ad albedinẽ: vel recessum ab illo dicitur quilibet alius color magis vel minus perfectus ⁊ dicitur symia perfecti⁹ animal quam canis: qz propinquior est homini ⁊ sic loquitur philosophus .x. metaphysice dicẽs ꝙ in unoquoqz genere dare est unum ꝙ est meta ⁊ mensura omnique sunt in genere illo. ¶ Secunda mensura est adequationis ſm quam mensuram ⁊ mensuratum sunt equalia eo modo quo locus ⁊ locatum sunt equalia ⁊ sic quarta plena vino est mensura adequata illi⁹: qz non excedit: nec exceditur in longitudine ⁊ latitudine. ¶ Tertia mensura est replicationis ſm quam mensuratum est maius: sed per replicationem cognoscitur magnitudo eius eo modo quo quarta est mensura amphore aut dolii. quarta enim plena est mensura adequationis illius sed virtute replicationis amphore vel dolii ẽ mensura replicationis. ¶ Quarta mensura est terminationis .s. in extra cognoscitur quantitas terminati a qua cuius eo modo quo dicimus punctum esse mensurã linee qz punctus terminans lineam dat cognoscere eã esse pedalem: aut bipedalem et sic instans mensurat tempus: quia instans facit cognoscere tempus unius hore ⁊ duarum horarum: non tamen unum instans unũ sed duplicatum sicut nec unus punctus cũ sed duplicatus facit cognoscere magnitudinẽ linee. Prima ergo mensura excedit mensuratum. Secunda non excedit nec exceditur. Tertia exceditur a mensurato. Quarta autem non est comparabilis suo mensurato in magnitudine vel parvitate: ⁊ sic est soluta difficultas. ¶ Et notum autem. Ex predictis Aristoteles infert ꝙ instans est magis notum quam tempus qm̃ sicut se habet mobile ad motum ita instans ad tempus: sed mobile est magis notum ꝙ motus cum mobile maneat: ⁊ non motus: ergo per illud instans est magis notum ꝗ̃ tempus. i. e. li. Et notum autem maxime hoc est instans .i. respectu tempus ⁊ motus est in loco propter id ꝙ movetur in loco ⁊ loci mutatio ad locum propter id ꝙ fertur ad locum ideo mobile est notius motu. Hoc aliud enim ꝙ fertur .i. ipsum mobile est aliquid permanens: motus autẽ non est permanens. Deinde philosophus epilogat circa determinata concludendo secundam conclusionem dicit est quidem igitur sicut idẽ ipsum ꝙ nunc dicitur semper est autem sic non idem ⁊ nanqz est similiter ꝙ fertur .i. mobile quodãmodo idẽ in toto motu: ⁊ quodãmodo non idem. Tex. cõ. 104.

Notandum ſm cõmentatorem cõmento 104. quod motũ est notius motu ꝙ est demonstratum ⁊ motus non est demonstratus .i. aggregatis insimul: sed mens facit ipsum ⁊ motus est notior tempore sequitur ꝙ translatũ ꝙ agit motum sit notius instanti cuius proportio ad tempus est sicut proportio translati ad motum. commentator primo probat ꝙ mobile est notius motu: qz mobile ẽ aliõ demõstratum omnes partes simul motus autem non est aliud demonstratum habens suas partes simul nisi in anima pro quãto in anĩma cõsiderat plures partes simul ⁊ simul habet cõcept⁹ plurium partium temporis. ¶ Secundo arguit cõmentator ꝙ mobile est notius instanti sic arguendo qualis est proportio mobilis ad motum talis est proportio instantis ad tempus: ergo a coniuncta proportione qualis est proportio motus ad tempus talis est proportio mobilis ad instans sed tempus est notius tpe ergo mobile est notius instanti. Circa solutionem secunde questionis dupliciter probando ꝙ non manet ſm rem idem instans numero per totum tempus per rationem Aristotelis: qz omne tempus finitum terminatur duobus instantib⁹: si ergo idem instans manet per totum tempus plura instantia essent simul ⁊ cõsequenter ꝙ ea que fuerunt ante mille ãnos ⁊ ea que sunt iam fuerunt in eodem instanti: ⁊ ꝙ vel fuit alio prius neqz posterius ex idem instans numero manens in toto tempore omnia mensurat. ¶ Ad istam dubitationem sunt plures modi respondendi quorum primus est avicene secundo sue phisice dicentis: ꝙ instans sumitur dupliciter primo pro illo ꝙ circundatur tempore preterito ⁊ futuro ⁊ sic non ma-

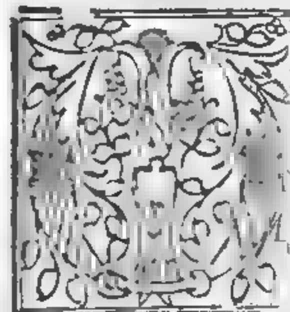
net idem in toto tempore et secundum neque secundum diffinitionem. Alio modo pro extremitate termini imobilis facientis fluxum: et sic idem instans numero manet per totum tempus secundum rem. Est autem aliud secundum rationem sicut continue extremitas primi mobilis facit alium et alium fluxum rem in alio et in alio tempore. Secundus modus respondendi fuit egidij dicentis quod idem instans manet per totum tempus secundum essentiam et non secundum esse. quia continue variet instans sicut variatur tempus tamen essentia instantis continue manet sicut manet continue essentia temporis intelligendo igitur per rem essentiam et per diversum secundum rationem vt patet.

Tertius modus respondendi fuit burlei dicentis quod idem instans secundum substantiam manet in qualibet differentia temporis successiue cum idem instans numero sit primo futurum deinde preteritum. est autem diversum ratione. quia aliter debet diffiniri secundum quod est presens: et aliter secundum quod est preteritum. et aliter secundum quod est futurum.

Quartus modus respondendi fuit ocham dicentis quod idem instans manet secundum equiualentiam in toto tempore sicut manet idem locus secundum equiualentiam locato quiescente et variato corpore continente. est autem diversum secundum rationem inquantum quocunque instanti dato ipsum est finis preteriti: et inicium futuri: constat autem quod alia est ratio finis: et alia est ratio principij. In dubie quelibet istarum consimilium glosat illam propositionem: instans secundum rem manet idem per totum tempus et est diversum ratione sed nulla est propinqua intentioni aristotilis nec prima. Dicit enim philosophus quod sicut se habet mobile ad motum et punctus ad lineam ita nunc ad tempus. constat autem quod mobile non est aliquid motus neque punctus describens lineam est aliud linee descripte: ideo etiam nunc seu instans. de quo hic loquitur philosophus: non est aliquid intrinsecum temporis: sed extrinsecum causans tempus sicut mobile motum et punctus lineam ad modum loquendi methecorum. Unde comentator comento allegato sic inquit Instans agit tempus sicut translatum translationem et punctus mensuram: vt geometre dicunt: quoniam cum mouetur facit mensuram: constat autem quod nullus punctus alicuius linee facit illam lineam sed punctus extrinsecus illi: verbigratia dato quod sphericum mouetur super plano: quoniam ipsum sphericum non tangit planum nec in puncto dicunt geometre quod punctus sphericum per suum motum facit lineam. Dicendum ergo quod sicut album dupliciter sumitur. scilicet formaliter et materialiter: formaliter est albedo. et materialiter est subiectum albedinis. ita nunc seu instans dupliciter sumitur. videlicet formaliter pro termino intrinseco temporis: et sic non manet idem motus numero per totum tempus secundum rem neque secundum rationem: aut materialiter pro subiecto instantis: et sic manet per totum tempus secundum rem et non secundum rationem: quoniam subiectum instantis est mundus sicut est subiectum temporis a quo fluit tempus sicut a mobili motus: et a puncto descriptio linee: sicut igitur mobile causat motum et est subiectum eius et punctus causat descriptionem linee et est subiectum eius: dicit philosophus siue sit punctus siue lapis. ita mundus causat tempus et est subiectum eius: et per consequens sicut idem mobile manet per totum motum diversificatum tantum in ratione et idem punctus in numero in toto suo fluxu habens diversas rationes secundum diversa puncta causata ita mundus manet idem secundum rem in toto tempore eterno: variatur autem secundum rationem cum mundus vt est in a tempore non sit mundus vt est in b tempore: non igitur primum mobile neque extremitas primi mobilis est subiectum instantis quin tunc motus et tempus quoniam ad omnem punctum mundi est aliquid mundi sicut ad omnem punctum mundi multiplicatur idem instans numero et tempore. Ratio autem aristotilis soluta est quoniam illa procedit equiuoce et accipit enim instans formaliter: et hic accipitur materialiter. vnde conceditur quod aliquod instans secundum rem manet per totum tempus et aliquod non manet per totum tempus et conceditur quod omnia que fuerunt et ea que sunt fuerunt in eodem instanti naturali. sed non formali quia fuerunt in eodem mundo non tamen in eodem indiuisibili continuatio et diuisio partium mobilis. nunquam tamen sequitur quod nihil fuit altero prius vel posterius ex quo infra instantia formalia fuerunt successiue et nunquam simul. Contra determinationem factam a philosopho in conclusione huius capituli. et in duabus partibus precedentibus alterius capituli de differentia inter tempus et motum arguitur probando tempus esse motum quadrupliciter. et primo sic tempus est actus entis in potentia secundum quod in potentia tempus est motus patet consequentia a diffinitione ad diffinitum et antecedens arguitur. nam tempus est de numero successiuorum esse infir. vnum post aliud sicut motus per aristotilem in prima conclusione igitur tempus est in continua potentia et successione sicut motus et subiectum ipsius est in continua acquisitione: sicut subiectum motus: ergo tempus est actus entis in potentia secundum quid in potentia. Secundo omnis latio solis super terram est motus. sed tempus est latio solis super terram ergo tempus est motus: patet consequentia cum maiori minor vero arguitur sic. dies est latio solis super terram secundum philosophum in libro. ce. sed omnis dies est tempus ergo etc. Tertio tempus est prius et posterius motus per aristo. in alio capitulo. sed prius et posterius motus sunt partes motus per comentatorem. ergo tempus est pars motus: sed quelibet pars motus est motus. ergo tempus est motus. Quarto nihil est mensura extrinseca omnium motuum nisi primus motus per aristotilem in fine huius quarti. sed tempus est mensura extrinseca omnium motuum per comentatorem determinantem et exponentem diffinitionem temporis ergo tempus est primus motus. Et confirmatur auctoritate philosophi dicentis. x. metaphisice quod mensura et mensuratum debent esse vnigenita: quia vox mensuretur voce. et numerus numero: ergo per idem motus mensuratur motu sed motus mensuratur tempore, ergo tempus est motus. Ad primum dicitur quod diffinitio motus est sic intelligenda motus est actus entis in potentia ad terminum ad quem secundum quod est in potentia ad illum mouetur: licet tempus consistat in potentia et successione sicut motus: non tamen est ad aliquem terminum ad quem. Item cum motus sit actus inperfecti. tertio huius oportet subiectum eius esse in potentia ad vlteriorem perfectionem acquisibilem sibi: sed mundus non est in potentia ad aliquam perfectionem acquisibilem sibi licet partes mundi sunt in huius potentia: quia mundus est simpliciter perfectus per aristotilem primo celi. ergo tempus non est actus entis in potentia secundum quid in potentia patet consequentia. Quia tempus est actus et perfectio mundi. Ad secundum dicitur quod illa

Tex. co. ioi

ꝓpositio est falsa de virtute sermonis dies est latio so
lis super terrã intelligit in predicatione causali videli
cet dies est ex latione solis super terram aut in signi
ficatione temporali. s. dies est quando est latio solis
super terrã, dictum est enim supra: quia dies significat
principaliter tempus vel partem temporis: sed cono
tat motum solis super terram. Ad tertium respondet
cõsimiliter ꝓcedẽdo ꝙ tempus est: ⁊ posterius mot9:
ad hunc intellectum ꝙ tempus est ex priori et poste
riori motus intelligendo ꝫm durationem quoniam si
motus haberet omnes suas partes simul nullũ esset
tempus. Ad quartum dicitur ꝙ primus motus est mẽ
sura materialis omnium aliorum motuum temp9 au
tem est mensura formalis ex eo enĩ ꝙ tempus est pñs
primũ motũ essentialr ⁊ prio ⁊ nõ aliquẽ aliũ motũ
ideo primus motus dicitur mensura omnium aliorũ
motuũ, non tamen eo modo quo tempus. quia tem
pus est mensura formalis: ⁊ pannus est mensura ma
terialis. tempus est mẽsura per se prius: ⁊ motus pri
mus est mensura nõ per se ita ꝙ ex se non habet pri
mus motus rationẽ mensure: sed illam recipit a tem
pore: sicut magnitudo aut figura est ꝑ se visibilis nõ
tamẽ habet visibilitatem a se sed a colore: ideo color
est visibilis per se primo ⁊ magnitudo aut figura per
se. Nota primo per aristotelẽ secũdo de anima. Et ad
confirmationem respondet burleus ꝙ mensura ⁊ pri
mũ mensuratum sunt vnigenita ⁊ eiusdẽ nature: si enĩ
non sunt eiusdem nature vlna ⁊ pannus tamen sunt
eiusdem nature illud quo9 vlna mensurat: ⁊ illud quo
pannus mensuratur: primo quantitas vlne ⁊ quanti
tas panni quibus fit mensuratio sunt eiusdem rationis
⁊ nature: ita licet motus ⁊ tempus non sunt eiusdem
nature tamen tempus ⁊ primũ mensuratum in motũ
sunt vnigena ⁊ eiusdem nature: dic cõtra ꝙ tempus ẽ
mensura motus per quantitates accidentes motui.
Sed arguitur ponendo ꝙ a sit minimum tẽpus men
surans. ⁊ b motus mensuratus ab eo. Et quero vtrũ
b sit primum mensuratum ab ipso a scilicet aliquid a
liud: si primum9 mensuratum stat difficultas vt ante
si datur aliud mensuratum vtrum illud sic sit quanti
tas motus distincta a tempore: aut est pars ipsiuʒ a tẽ
pore: si primum ergo tempore non est passio intrinse
ca motus: sed est contra eum: ⁊ patet consequentia: q2
due quantitates successiue non possunt se inuicem pe
netrare: sicut nec due permanentes: si autem dicitur ꝙ
a est primum mensuratum: aut igitur a se vel a pte sua
mensuratur: si non a se propter inclinationẽ contradi
ctionis: igitur a parte sua mensuratur a tempus ⁊ per
consequens a tempore non est mẽsuratũ tempus mẽ
surans quod est contra suppositum immo erit proce
dere in infinitũ in mensuris quod est contra philosophũ
decime metaphisice dicentem ꝙ in9 genere quocunqꝫ
mensure est deuenire ad vnam indiuisibilem simpliciter
sicut in numeris. Aut ad vnum indiuisibile ꝫm institu
tionem humanam vt in continuis. Dicendum igitur
ꝙ mensura ⁊ mensuratum non debent esse sic vnigẽa
ꝙ sint eiusdem speciei specialissime neqꝫ subalterne: im
mo neqꝫ opꝫ ꝙ sint eiusdẽ generis principalis q2 mo
tus celi mensurat motũ alterationis ⁊ augmẽtationis
⁊ tamen non est in eodem genere pricipali cũ aliquo
illorũ ẽt vox mensuratur voce ⁊ non sunt eiusdeʒ spe
ciei specialissime omnes voces per aristoteleʒ. 2. de ani
ma binario etiã numeratur quaternarius: ⁊ non sunt
illi numeri eiusdem speciei specialissime: sed intẽtio9 ari
stotilis est ꝙ sunt vnigena in denominatione ⁊ in vo
catione: ita ꝙ quantitas discreta mensuratur quantita
te discreta: ⁊ quantitas continua quantitate continua
⁊ res permanens re permanente: ⁊ res successiua re suc
cessiua, ideo concedo ꝙ motus non est prius mẽsura
tus tempore: sed duratio motus primo mensuratur tẽ
pore que est vnigena cum tempore: cum dicitur quã
titas quã cõmentator exprimit: cũ dicit: mensura mo
tum per quantitatẽ accidentem motui. non igitur tem
pus est quantitas accidens motui: sed est quãtitas ac
cidens mundo: sicut igitur burleus põt pannum men
surari a quantitate extrinseca sibi intrinseca vlne ꝑ q̃
titatem intrinsecam sibi: ita debuit ponere de motu ꝙ
mensurat a tempore tanquã a quantitate extrinseca si
bi ⁊ intrinseca mundo per vnam aliam quantitatẽ in
trinsecam sibi in qua est essentialiter prius ⁊ posteri9
ꝫm durationem sicut in tempore: differũt autẽ in alio
quoniã licet duratio motus sit essentialiter ⁊ ex se mẽ
sura illius9 motus cuius est passio: non tñ est essentialr
mensura omnium motuuʒ tps autem est passio ⁊ per
se mensura omnium motuum.

(Manifestum autẽ est.) Ista est secũda pars hu
ius capti. in qua philo
sophus determinat de
motu per cõparationẽ
ad tempus manifestan
do naturam eius ⁊ cõ
ditiones. Postq̃ respõ
dit ad questiones mo
tas de instanti. ⁊ tẽpo
re ponens quatuor cõ
clusiones. quarum pri
ma est. ista instans ⁊ tempus inuicem consequuntur.
Secũda ꝯclusio motus continuat ⁊ diuidit temp9 ibi
⁊ continuũ. Tertia cõclusio nullum instans est ps tẽ
poris: sed est passio ⁊ numerus tẽporis ibi est adhuc
Quarta cõclusio instans secundum ꝙ tres est solius
temporis: ⁊ ꝫm ꝙ numerus est aliorum a tẽpore ibi
(Siquideʒ eniʒ.) Prima questio arguit sic: sicut se ha
bent inuicem motus ⁊ mouetur loquendo de motu
locali: ita se habent inuicem numerus motus: ⁊ nume
rus illius ꝙ mouetur. sed motus ⁊ id quod mouetur
inuicem conuertuntur. ergo numerus motus: ⁊ nume
rus eius quod mouetur inuicem conuertuntur: patet
consequentia cum maiori. quia qualis est ꝓportio mẽ
suratorum inuicem. talis est proportio mensurarum.
minor est euidens: quia sequitur motus est: ergo illud
quod mouet est ⁊ ecõtra tam affirmatiue q̃ negatiue
tunc arguitur sic. Numerus motus ⁊ numerus ei9 qd
mouetur: inuicem conuertuntur. sed tempus est nume
rus motus. vt patuit. ⁊ instans est numerus quod mo
uetur non quidem numerus diuisibilis sed indiuisi
bilis: eo modo quo vnitas dicitur numerus ⁊ mensu
ra omnium numerorum in actu: ergo tempus ⁊ istãs
inuicem consequũtur. ꝙ si tempus est motus est ⁊ ecõ
tra. Te. c. li. Manifestum autem est ꝙ nisi tempus sit ip
sum nunc nõ erit. Sicqꝫ ipsum nunc non erit tempus
non erit. simul enim est sunt sicut quod fertur loci nu
mero: sic ⁊ numerus qd fertur: qui est eius: ⁊ qd est loci
nũeratõis tps qdẽ ei ẽ loci nũeratõis nũer9 ipm aũt
nũc ⁊ qd fert est nũerus vt vnitas nũeri. Notãdũ ꝙ

sic vnitas est principium numeri:ita punctus est principium linee:⁊ instans est principium temporis adeo sicut vnitas est mensura numerorũ:ita punctus est mẽsura linee:⁊ instans mensura temporis:sed non eodẽ modo:quia vnitas est mensura replicationis numeri quia bis sumpta facit numerum binariũ ⁊ ter sumpta facit ternariũ.sed instans ⁊ punctus est mensura tãtũ terminationis temporis ⁊ linee nõ per multitudinem in infinitum:sed per duplicationem:quoniam duo pũcta mensurant vnam lineam ⁊ duo instantia vnum tẽpus.Instans autem sumptum vt vnum dicitur mensura mobilis inquantum sicut instãs habet totum suũ esse simul ita mobile habet omnes suas partes consimul:ideo instans dicitur mensura mobilis quo ad esse partium quia omnes partes mensurate sunt simul in eadem mẽsura.¶ Cõtra predicta instatur. Et primo ꝙ instans ⁊ tẽpus non inuicẽ cõuertuntur. Quoniam Instans est prius tempore:sicut punctus linea. Itẽ motus ⁊ numeratũ esse non cõuertunt:ergo per idem nec instans et tempus patet consequentia:⁊ sicut se habet numeratum esse ad motũ:ita instans ad tempus antecedens est manifestum:quia in fine motus est numeratum esse:⁊ non motus. Dicendum si conuerterentur tempus ⁊ motus:⁊ infinita tempora sunt:ergo infinita instantia sunt quod est impossibile. Secũdo arguitur q̃ instans non est numerus mobilis:q² omnis numerus est plura per aristotilem dicentem in predicamentis ꝙ numerus est multitudo. deinde nõ est numerus mobilis cũ nõ sit mensura eius dissimilitudo per omnes mensuras non enim est mensura perfectionis neq̄ additiõis neq̄ replicationis neq̄ terminationis ipsius mobilis ⁊c. Ad primũ dicitur ꝙ prioritas istãtis ẽm̃ prioritas nãe.iõ nõ tollit ↄuertibilitatẽ ↄuertitur enim subiectũ cũ sua passione:⁊ diffinitio cũ suo diffinito non obstante ꝙ subiectum sit prius passione ⁊ diffinitio suo diffinito:neq̄ obstat obiectio de numerato esse:instans copulat partes temporis non autem omne numeratum esse: copulat pars motum. Dicendũ cum dicitur ꝙ infinita tempora sunt:⁊ nõ est nisi vnum instans:dico ꝙ illud nõ tollit conuertibilitatem:quoniam homo ⁊ humanitas conuertuntur. ⁊ tamen plures sunt homines:⁊ non est nisi vna humanitas.⁊ hec ratio quia omnes homines habent esse per eandem humanitatem:ergo quia omnia tempora que sunt habent esse:per hoc instãs p̃sens ideo non existẽte nisi vno instanti infinita tempora sunt videlicet cõicantia. Ad secundũ dicitur ꝙ philosophus in predicamẽtis loquitur de numero simpliciter:⁊ nõ de numero ſm quid p applicationem ad certum genus entis.cõcludo tamen ꝙ instans est aliquo modo plura tam respectu temporis q̃ respectu mobilis.respectu temporis est plura ratione.cum alia sit ratio p quam est finis preteriti:⁊ alia est ratio per quã est principium futuri:respectu autẽ mobilis est plura virtualr Vñ sicut vnitas est virtualiter est virtualiter omnis numerus q² in ea continentur omnes numeri virtualiter ſm boetiũ.ita instans est virtualiter plura:quia partes plures instantis continenẽ in instanti ſm omnem numerum:quoniã due partes mobiles sunt i instanti:⁊ tres sunt in eodem instanti ⁊.4.⁊ sic in infinitũ:⁊cũ dr̃ ꝙ nõ apparet cõmodi mensura sit mot⁹ mobilis dicitur q̃ est mensura adiectionis:non ꝙ instãs sit tantum q̃tum est mobilis:sed quia instans habet totũ suum esse simul sicut mobilis. potest etiã dici mẽsura terminationis non intrinseca sed extrinseca.q² terminat totã durationẽ mobilis. Et cõtinuũ. Secunda conclusio instans continuat ⁊ diuidit tempus probatur instans materialiter sumptum continuat ⁊ diuidit tempus ⁊ instans formaliter sumptum continuat ⁊ diuidit tempus ergo conclusio vera: probatur antecedens p qualibet parte. ⁊ pro primo: sicut se habet mobile ad motũ ita instans materialiter sumptũ ad tempus.sed mobile continuat ⁊ diuidit motum. ergo instans materialiter sumptum diuidit ⁊ continuat tẽpus: patet consequentia cum maior ex alia lectione ⁊ minor declaratur quoniã vnitas motus est ex vnitate mobilis non enim motus est vnus neq̄ continuus nisi mobile maneat idem a principio vsq̄ ad finem si enim aliud mobile esset a principio ⁊ aliud in fine non esset idem motus numero neq̄ cõtinuus:sed defecisset motus primi mobilis in aduentu secũdi. mobilis:ipso primi mobili cessante a motu. similiter diuisio motus est a mobili.q² mobile habet determinare partem priorem ⁊ posteriorem mot⁹ sicut partibile diuidit mediũ vel diuisit spacium prius transeũdo vno partẽ quã aliam. Te.li. Et continuum iam tempus est ipsi nunc: i.per ipsum instans:⁊ diuiditur ſm ipsum:nunc sequitur enim hec ad loci numerationem:⁊ ad id q̃ fertur ⁊ motus, enim loci numeratio vna est ab eo ꝙ fert. quia vnum ⁊ nõ quodcũq̄ eius indifferenter in principio ⁊ in fine motus ⁊ naturã deficiat motus si variabitur mobile:sed autẽ ratione.i.soluz erit aliud mobile ſm rationem:q² mobile vt est in vno puncto spacij non est idem mobile:vt est in alio puncto spacij:⁊ nanq̄ determinat priorem ⁊ posteriorem motũ: hoc scilicet mobile motũ successiue. Notandum ſm commentatorem cõmẽto.cv.ꝙ cũ in hoc ꝙ translatio cui accidit tempus est vna:⁊ cotinua est quoniã est vnius translati,existentis in aliqua hora:⁊ non in alia:quoniam translatum cũ deficit inesse in aliqua hora deficit motus inesse.s.quãdo priuatur motus:⁊ similiter quando quiescit. Ad hoc ergo ꝙ motus sit vnus requiritur ꝙ mobile sit vnum a principio vsq̄ ad finẽ motus.⁊ si motus dicitur esse continuus requiritur continuitas mobilis:non quidem in suis partibus:q² mobile discontinuari facit motum continuum:sed requiritur mobilis continuitas in essendo in toto tẽpore motus q² cum primo deficit mobile. cũ primo deficit motus:non tamen sufficit ad continuitatem mot⁹ ꝙ mobile maneat idem per totum tempus:quoniam si mobile a moueret in vna medietate hore tantũ:⁊ b mobile in alia medietatem non esset motus vnus neq̄ continuus in tota hora:licet quodlibet illorum mobiliũ esset a principio vsq̄ ad finem motus:sed requirit cõtinuatio actiõis in toto tempore: cõtinuitas ergo motus dependet a continuitate actionis mobilis in aliq̃ tempore:⁊ nõ a continuitate partium mobilis. Sequitur autem. probata prima parte antecedentis:videlicet ꝙ instans materialiter sumptum cõtinuat ⁊ diuidit tẽpus:iam probatur secũda pars.s.ꝙ instans formaliter acceptum continuat ⁊ diuidit tempus:nam sicut se habet punctus ad lineam:ita instans formaliter sumptũ ad tempus:sed punctus continuat ⁊ diuidit lineam ergo instans formaliter sumptum cõtinuat ⁊ diuidit tẽpus patet ↄñia cũ maiori ⁊ sexto hui⁹:minor autẽ est declarata in predica.ptes eñ linee copulãt ad punctũ ideo punctus ↄtinuat lineã:⁊ q² punct⁹ est finis vnius ptis linee.⁊ principiũ alterius.iõ punct⁹ diuidit lineã cõ

similiter dicatur de instanti ꝙ continuat tempus copulantes partes inuicem, diuidit autem pro quanto est finis temporis preteriti ⁊ inicium futuri. [illegible] sequitur ex hoc ꝙ amodo ad punctū ⁊ punctum enī continuat longitudinē. ⁊ terminat ⁊ diuidit. Est enim terminus quoddā principiū illius aut finis. ¶ Notandum primo ꝺm cōmentatorem cōmento .cv. ꝙ punctus continuat lineam cum intelligitur differētia communis ⁊ diuidit illā cū intelligit principiū vnius linee ⁊ finis alterius, tam punctus ꝙ mot⁹ ꝺm cōmētatorē est vnū ⁊ multa: vnum realiter inquātū sit indiuisibile ⁊ multa rōe cū sit principiū ⁊ finis diuersoꝝ inq̄tū motus est vnū aut punctus sic continuat inquantū est plura sic diuidit. Secūdo notandū ꝺm cōmentatorē eodē cōmēto: ꝙ ista actio que est diuidere ⁊ distinguere est pūcti principaliter ⁊ instātis: linea non solū diuiditur ⁊ cōtinuat a puncto intrinseco: sed etiā a puncto extrinseco scidēte illā: ⁊ quoniā omnis actio principalius attribuit puncto intrinseco cū se habeat per modū forme: punctus autem extrinsecus per modū materie: cū sit subiectum descriptionis linee: ita cōtinuatio ⁊ diuisio tpis ē pricipali⁹ ab istāti formaliter sūpto ꝙ a mūdo quia subiectū eius q̄m instās formaliter sumptum est intrinsecū temporī: ⁊ se habꝫ vt forma respectu eius: mundus autem se habet tanꝙ materia. Tertio notandū ꝺm cōmētatorē eodē cōmento ꝙ punct⁹ inuenitur in actu super lineā ⁊ instans inuenitur potētia in motu cū sit īpossibile demōstrare idem instās bis. Intelligit cōmentator punctū esse in actu ⁊ instās in potētia: q2 punctus permanet per tempus ⁊ nō instās ⁊ quocūq; puncto demonstrato potest hec ꝓpositio esse vera per tempus hic punctus est sed quocūqꝫ instanti demōstrato: hec nō pōt esse vera per tempus hoc instās est ideo punctus pōt bis demōstrari ⁊ nō instans: q2 bis possum proferre aliquē talem hic punctus est cōtinue enunciās verum semper demonstrando eundem punctum ⁊ idem instans. si enim prima vice valeat: sed non possum bis ꝓferre aliquē talē hoc mouens est enuncians verum semper demonstrando eundem punctum ⁊ idē mouens: si enī prima vice hec erit vera hoc instans est secūda vice illa erit falsa ⁊ ecōtra. ¶ Sed cūꝫ sic. ¶ Contra similitudinem datam inter punctum ⁊ instans posset quis obijcere: si mouens habet in tempore sicut punctus in linea: sed liceat mensurare magnitudinem per vnum pūctum: ergo tēpus mēsurat motum per vnum instans: consequens autē est falsum: q2 necessario sunt accipiēda plura instātia terminantia tempus ad hoc quod mensurat motum. ¶ Respondet phs ꝙ nō omnimoda similitudo inter pūctum ⁊ instans: sed tantū quo ad diuisiōēꝫ ⁊ continuatiōēꝫ. Propterea notanter dicebatur in ꝯclusione ꝙ instans quodāmodo habet conformitatēꝫ ad tempus ⁊ non simpliciter: causa autem quare vna linea pt mēsurare magnitudinem per vnum punctum: ⁊ non tempus potest mēsurare motum per vnum instans est q2 punctus est res permanens ⁊ potest accipi bis instās aut non est res permanens nec potest accipi bis quoniaꝫ instās dependet a motu mobili: ⁊ q2 motus nō est res permanens: sed successiue habens cōtinuatiue aliam ⁊ aliam partem ⁊ continue deperdens partem acquisitam: ideo continue est aliud ⁊ aliud instans. neqꝫ potest aliquod instans permanere per tempus neqꝫ vnum instans cū alio instanti: sic potest vnus punctus manere cum alio puncto. Ex his patet quare linea est numerus per vnum punctum ⁊ tempus nō est numerus per vnum instans: q2 punctus est res pmanēs ⁊ potest bis demonstrari: ⁊ potest esse principiū ⁊ finis eiusdem linee: instans autem non est permanens nec potest bis demonstrari. ⁊ ex hoc non est possibile ꝙ sit principiū ⁊ finis eiusdem temporis. [illegible] sic ꝙ accipiat aliquis aliquod [illegible] duobus vtens vno bis demōstrādo necesse est stare ꝑ tempus ⁊ esse rem permanentē vt si principiū ⁊ finis linee idem punctū erit: ipsum autē nunc propter id qδ mouetur successiue qδ fertur localiter in medio vel in spacio semper alterū est. quare tempus numerus est motus per instans non sicut linea eiusdē pūcti: q2 ⁊ principiū ⁊ finis eiusdem linee idem punctus est: sed sicut vltima eiusdē magis .i. sed est magis numero: propter instantia extrema que sunt indiuisibilia ⁊ non sicut partes temporis: ꝑpter quod dictum est .i. causa dicta est: quia instans non est res permanens sicut pūctus: medio vel puncto tanꝙ duobus vtitur aliquis bis demonstrando: idem ergo quiescere accidit ipsi puncto per temp⁹

Notandū ꝺm cōmentatorē cōmento .cvi. ꝙ punctus est causa numeri linee. quemadmodū instans est causa numeri temporis. sed pūctus ꝺm ꝙ est quiescens est causa numeri linee inquantum accipit principiū vni⁹ linee ⁊ finis .ꝫ. istās vero quia impossibile est ipsum quiescere est impossibile vt sit causa numeri tēporis hoc modo. s. idem instans ita ꝙ sit finis preteriti ⁊ principium futuri quoniā si ita esset: tunc esset possibile idē mot⁹ demōstrari bis ⁊ hoc accidit instanti cū fuerit imaginatū sicut punctus ⁊ fuerimus imaginati tempus: sicut lineaꝫ ⁊ ideo necesse est vt instans mensurat tempus: saltem ꝑ duo instantia prius ⁊ posteri⁹ ⁊ ambo fint sient eiusdē temporis quemadmodū duo puncta sunt fines eiusdem linee. Tota intentio cōmentatoris est ꝙ instans ē mēsura temporis nō aliqδ vnum: sed duo quorum vnū habet principium alicuius temporis ⁊ reliquū est finis eiusdem temporis sicut duo puncta mensurāt lineā: quorum vnum est principium ⁊ alius finis eiusdem linee: ⁊ in hoc non differūt punctus ⁊ instans: sꝫ in alio differunt: quoniam idem punctus numero potest mensurare lineam non autem idē numero instans. Unde duplex est linea videlicet recta ⁊ circularis: q̄rum quelibet est diuisibilis ⁊ continua ⁊ magis punctus medi⁹ linee recte mēsurat illā ꝺm diuisibilitatē ⁊ continuitatem cognoscendo scḋm punctum medium copulare duas medietates linee: ꝑ quod est aliud cōmune illis ⁊ diuidere easdem medietates ꝑ hoc ꝙ est principiū vnius ⁊ finis alterius. Iste vero punctus nō mensurat lineā rectā ꝺm magnitudinem sꝫ puncta extrema: quia per solum punctum medium nunquā sciremus quantum est illa linea vtrum pedalis vel bipedalis: sed bene per puncta extrema: linee autē circularis punctus accepte quicumqꝫ sit ille potest mensurare continuitatem et diuisibilitatem ⁊ magnitudineꝫ linee. continuitatem quidē: q2 copulat partes inuicem diuisibilitatem vero qδ est principium vnius partis ⁊ finis alterius: magnitudinem autem potest mensurare pro quanto est principium ⁊ finis eiusdem linee. Sed has conditiones non habet instans. ¶ Primo enim nō potest mensurare tēpus eo modo ꝗ punctus lineā circularem cum nō sit possibile aliquod mouēs esse principium ⁊ finem eiusdem temporis nō etiā eo modo quo punctus mensurat lineam rectā quoniam

in mensurando lineam rectam accipit anima mediũ punctũ Primo vt est principiũ vnius linee. Scdo autẽ vt ẽ finis alteri⁹ vt eiusdẽ ita ꝙ inter ambas ꝯsideratiões med[illegible] tẽpus [illegible] q̃ in secũda anima venit: ⁊ ex quo punctus est res permanens sed hoc nõ potest [illegible] consideraret primo hoc instãs esse finẽ preteriti ⁊ postea qd̃ est principiũ futuri subito istãs transit. Quapropter i secũda cõsideratiõe nõ est verũ ꝙ illud mouens sit principiũ tẽporis futuri cũ illud instãs nõ sit. Et si ex his cõcluditur ꝙ anima p nullũ istãs ꝯpotest cognoscere diuersitatẽ ⁊ contrarietatẽ temporis: negetur ꝯsequentia: q2 licet nõ possit cognoscere per hoc qd̃ istãs est principiũ vnius temporis ⁊ finis alterius tẽporis tamẽ cognoscit per hoc ꝙ istãs fuit p incipium alicui⁹ temporis ⁊ finis alterius: aut ꝙ erit principiũ alicui⁹ temporis ẽt ⁊ finis alterius. Sed continuitatẽ ⁊ discõtinuitatẽ linee cognoscat anima per istãs: nõ tantũ de preterito vel futuro sed etiã de presenti vt probatũ est cum sit ens permanẽs. ❡ Est adhuc. ❡ Tertia conclusio instans nõ est pars tẽporis: sed est passio ⁊ numerus temporis. Prima pars arguit̃ sic. Sicut se habet numeratũ esse in motu: ⁊ pũctus in linea ita istãs in tẽpore: sed numeratũ esse non est pars motus neqȝ pũctus est pars linee: ergo istãs non est pars temporis patet cõsequentia. antecedens autẽ p qualibet parte manifestabit̃ secundo huius vbi probabitur quãlibet partem motus esse motũ. ⁊ quamlibȝ partẽ linee esse lineã: ⁊ ꝙ vnius linee pars sunt due linee: ⁊ nũq̃ duo puncta. Secũda pars ꝯclusiõis arguit̃. Nã istãs est aliquid temporis sicut numeratũ esse est aliqd motus ⁊ pũctus est aliquid linee: sed istãs oĩno est pars temporis vt probatũ est: ergo est passio tẽporis. Tertia pars ꝯclusionis etiã arguit̃. Quoniã omnis mensura alicuius est nũerus illius vt probatũ est: sȝ instãs est mensura tẽporis ex predictis in priori ꝯclusiõe ergo instãs est nũerus [illegible] ꝙ nulla pars tempus nec temporis est quẽadmoduȝ neqȝ [illegible] partes motus sicut neqȝ puncta sunt partes linee. Linee enĩ due partes vnius linee sunt fm quod est: igit̃ qd̃ est instãs ipsum nunc nõ est tẽpus: sed accidit tempori tanq̃ passio illius. Secũdum vero ꝙ numerat tempus: sic ẽ numerus illius. ❡ Notandũ ꝙ tẽpus ⁊ linea habent sua indiuisibilia nominata: quoniã indiuisibilia temporis dicũtur istãtia ⁊ indiuisibilia linee dicunt̃ pũcta: sȝ motus ⁊ quantitatis motus indiuisibilia sunt inominata proprie loquẽdo tamẽ cõmuniter indiuisibilia motus vocant̃ numerata esse. ⁊ indiuisibilia quantitatis motus possunt dici momenta puncta igitur ⁊ omnia numerata esse ⁊ momẽta nõ sunt partes alicuius sed tantũ termini accidentia ⁊ passiones nominatoꝝ. Sed dubitatur primo quõ instãs est mensura tẽporis cũ mensura ⁊ mensurata debẽt esse vnigena sic ꝙ quantum mensurat̃ quanto vt puto permanẽs permanenti: ⁊ successiuũ successiuo. Secũdo quomodo istãs est passio tẽporis vel accidens eius cũ prius sit istãs q̃ tẽpus [illegible] Ad primũ dicitur ꝙ illa ꝓpositio mẽsura ⁊ mensuratũ sunt vnigena: non debet intelligi de mensura perfectionis vel terminationis: sed de mensura additionis vel replicationis que fit per extensionẽ mensure ad mensuratum.

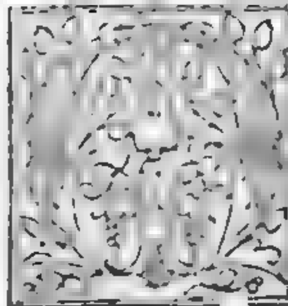
❡ Ad secũdum dicit̃ ꝙ motus est principiũ ⁊ finis cõ cõtinuatiuũ ⁊ diuisiuum: p aristo. ⁊ cõmẽtatorẽ ⁊ vt principiũ ⁊ vt cõtinuatiuũ non est passio neqȝ accidens tẽporis: q2 vt sic precedit tempus vt autem finis: aut diuisiuum: sic est posterius tempore: ⁊ dicit̃ esse passio vel accidens eius nõ tamẽ tẽpus est subiectum istãtis: sicut neqȝ linea est subiectũ puncti: q2 talia non habent [illegible] per accidens [illegible] ratione illorum quorum sunt principia: ideo numerus est subiectũ instãtis. sicut tẽporis ⁊ materia prima est p accidens subiectũ punctoꝝ linearũ ⁊ superficierum ratiõe corporis: cuius hec omnia sunt principia: sȝ aliqua sunt propinquiora: ⁊ aliqua remotiora fm ꝯrietatẽ supra. ❡ Termini qdẽ ei. Quarta ꝯclusio instãs fm ꝙ terminus est solius tẽporis: ⁊ fm ꝙ numer⁹ est aliorũ a tẽpore. Prima pars arguit sic. Quelibȝ passio alicuius in eo ꝙ est passio est tantum illius cuius est passio: sȝ istãs fm ꝙ est t̃min⁹ tpis est passio tẽporis: ergo istãs fm ꝙ est termin⁹ esȝ alicuius alterius a tẽpore tũc tẽpus esset illud aliud patȝ ꝯsequẽtia per cõmentatorẽ ꝓbantẽ supra tẽpus esse motum: sed motus terminatur ad entia. ad que terminatur tẽpus termini igitur generalr̃ est tantũ illud cuius sunt termini. Secũda pars cõclusionis declarat̃ [illegible] ꝙ numerus decẽ equorũ nõ sit subiectiue nisi in decẽ equis tamẽ in eo ꝙ numerus est etiã aliorũ ab equis q2 numero denario existente in decem equis non tantum numerant̃ decẽ equi: sed etiã decẽ canes. ⁊ decẽ lapides ⁊ decẽ ligna ⁊ dato ꝙ numerus decẽ equorum esset motus: ac nõ esset motus numerus decem canum aut decẽ lapidũ: aut decẽ lignorũ. Ita i ꝓposito istãs ⁊ si nõ sit nisi passio tẽporis tamen est numerus aliorum a tẽpore: q2 istãs nõ tantũ numerat tẽpus sȝ etiã alia a tempore videlȝ motũ ⁊ id quod mouet. Tex. Termini quidẽ enim illius solum sunt cuius sunt termini numerus autẽ qui est illorum equoꝝ decẽ alibi ⁊ alibi est. i. est aliorũ ⁊ aliorũ ab illis decem equis. Notandũ ꝙ in tota hac parte huius capti phs demõstrauit. 4. ꝓprietates istãtis videlȝ ẽe cõtinuatiuũ ẽe diuisiuũ esse tantũ ⁊ esse verum ex quibus. Arestotiles declarauit naturã ⁊ substãtiã istãtis: vt inquit cõmẽtator cõmẽto. ci v. modo quidẽ p diffinitionẽ formalẽ datã a priori simpliciter: sed per diffinitionẽ materialem datã a posteriori per ꝓprias passiones. Isto mõ istãs est continuatiuũ ⁊ diuisiuũ tẽporis. Aut isto modo instãs est terminus ⁊ nũerus indiuisibilis tẽporis. Quod quidẽ ergo. Ex predictis phus epilogãdo cõcludit diffinitionẽ tẽporis dicẽ ꝙ quidẽ ergo tempus numerus motus fm prius ⁊ posterius sit ⁊ cõtinuatiuũ cõtinui. i. passio ꝯtinua motus cõtinui nanqȝ manifestũ est. Contra diffinitionẽ temporis dicit: ⁊ primo ꝙ tempus non sit numerus: q2 si tẽpus est numer⁹ ergo binarius vel trinarius aut aliquis alius numerus patet cõsequentia a genere ad omnes suas species [illegible] sumitur: sed consequens est falsum: q2 omnis binari⁹ ⁊ omnis ternarius ⁊ generaliter omnis numerus est quantitas discreta. per aristotilem in predicamentis: tẽpus autem est quantitas continua per aristotilem hic in littera. Item si tempus est numerus ⁊ nõ est numerus quo numeramus per aristo. in. q̃. cõmẽto ergo est numerus numeratus: sed consequens est falsuȝ: q2 si est numerus numeratus: aut ergo est res inquantuȝ numerata: aut non inquantum numerata non est dicẽdum ꝙ sit res inquantũ numerata ꝙ sit motus qui numerat̃ a tpe neqȝ est res inq̃tũ nõ nũerata q2 nũerus inquantũ nõ nũerat⁹ est q̃titas discreta tempus

autem non est quãtitas discreta. Secũdo arguitur ꝙ
tempus nõ sit numerus motus: q2 omnis numerus
est notior numerato. Sed tempus non notius mo-
tu ergo ⁊c. patet cõsequẽtia cũ maiori ꝑ cõmentato-
rem hic: ⁊ ꝓbatur minor: nã motus est prior tempore
materialiter ſm phm ⁊ cõmentatorem: ergo mot⁹ est
notior tempore quo ad naturam patet consequentia
per phm. ij. methꝭ dicẽ. ꝙ sicut res se habz ad esse ità
se habet ad cognosci. Etiam motus est notior tem-
pore quo ad nos: q2 nos nõ percipimus tẽpus: q2
nec ꝑcipimus motum ſm phm ⁊ cõmentatorem ar-
guitur ergo sic motus est notior tempore tam quo ad
nos ꝙ̃ quo ad naturã: ergo tẽpus non est numerus
motus. Item si tempus est numerus motus: ergo est
numerus cuiuſlibet motus: tenet ↄsequẽtia per cõmẽ-
tatorẽ ⁊ ↄsequẽs est falsum: q2 non est numerus toti⁹
motus eterni cũ ille sit igno⁹ rõe sue īfinitatis. Tertio
arguitur ꝙ tẽpus sit numerus motus ſm prius ⁊ po
sterius: nã prius ⁊ posterius q̃ cadũt in diffinitiõe tẽ
poris vtrũ sint partes motus vel partes tẽporis: aut
indiuisibilia mot⁹ tpis. s. cõposita vel nũerata esse: pri
mũ nõ põt dari: q2 prius ⁊ posterius tpis sunt [illegible]
tẽpus ergo nõ [illegible] tempus [illegible] ↄsequẽtia: q2
diffinitio datur causa īnotescẽdi per aristotilẽ in tho-
pi. Quarto arguit ↄtra totã diffinitionẽ cõparando
eã ad diffinitum: q2 nullũ absolutũ debz diffiniri per
respectũ sed tempus est absolutũ ⁊ prius ⁊ posterius
sunt respectiua: ergo tempus nõ debet diffiniri ꝑ pri⁹
⁊ posterius: patet ↄsequẽtia cũ maiori: q2 diffinitio cõ
stat ex genere ⁊ differentia ſm phm ⁊ porphirium mi
nor autẽ est euidens q2 prius dicit respectum ad po-
sterius tempus aũt est de predicato quãtitatis. ſm ar-
stotilẽ in predic. Preterea non omne tempus est nu-
merus motus ſm prius ⁊ posterius: ergo illa diffini
tio nõ est bona: patet ↄsequentia: q2 quelibet diffini-
tio cõpetit cuilibet contento sub diffinito: antecedens
est manifestũ de tempore infinito tam ex parte ante ꝙ̃
a parte post: tale eñ tẽpus non est numerus: nec men
sura alicuius: cũ omnis numerus sit notus: ⁊ omnis
mẽsura sit nota: tempus autẽ infinitũ non est notũ cũ
infinitũ ſm ꝙ infinitũ sit ignotũ per aristotilẽ prima
huius. ad primũ neget ↄsequẽtia: q2 non accipit hic
numerus ꝓ numero simpliciter: sz ꝓ nũero ſm quod
applicato determinato generi entiũ vt dicebat supra
⁊ ↄsequenter potest concedi ꝙ tempus est numerus
numeratus: nõ inquantũ numeratus: ex quo non se-
quitur ꝙ sit quantitas discreta: dicit enim cõmẽtator
superius ꝙ tempori est essentiale materiale ⁊ accidit
tempori quod mouetur. ⁊ licet ista cõditio etiã cõpe-
tat numero simpliciter nõ tamẽ tꝑs est numerus sim-
pliciter: q2 hec cõditio cõpetat tempori ſm certum ⁊
determinatũ genus entis cõpetit autẽ numero simpli-
citer ſm omnia entia ↄsimilis denominatiõis vt supe
rius declaratũ est. Itẽ concesso ꝙ tempus est res nu-
merata inquantũ numerata: non sequit ꝙ sit mot⁹ q2
motus numeratur ꝑ se ab anima: ⁊ cum dicit cõmẽta-
tor ꝙ accidit tempori numerari: illud est intelligendũ
a motu. Ad secũdũ dicitur ꝙ motus apud naturã ali
quo modo est notior tempore ⁊ aliquo modo tem-
pus est notius motu. Sicut aliquo modo motus est
prior tempore. ⁊ aliquo modo tempus est prius mo
tu: prioritate enim materie ad formã motus est prior
tẽpore: ⁊ prioritate forme ad materiã tꝑs ẽ pri⁹ mo-
tu: sed prioritas forme ad materiã est prioritas sim-
pliciter: prioritas aũt materie ad formã est prioritas
ſm quid ideo quo ad naturã tempus est simpliciter
notius motu: motus autẽ tantũ ſm quid. Sed q̃ ad
nos dicit ꝙ motus dupliciter cõsiderat. Uno modo
vt recipiat quãtitatẽ a spacio. Aliomodo vt recipiat
diuersionẽ a tẽpore: nõ quidẽ simpliciter: q2 si nullum
tꝑs esset nõ vnus haberet motus suã diuersitatẽ in ꝑ
tes priores ⁊ posteriores. Sed quo ad nos q2 cũ di-
uisio tẽporis sit nobis magis nota: ꝙ̃ diuisio motus
Nos diuidimus motũ dicere temporis. Primo mo-
do motus est notior tẽpore quo ad nos: dicim⁹ eñ
aliquãdo motũ esse longũ: non q2 sit in longo tẽpo-
re: sed q2 in longo spacio: Sed secũdo modo tempus
est notius motu quo ad nos: dicit enim cõmẽtator in
hoc tractatu ꝙ semper in principio mensuramus nu-
meratũ per numerũ. Sed cũ acciderit nobis obliuio
cognoscimus numerũ per numeratũ: verbigratia. Si
aliqs moueat ab a loco ad b locũ: ⁊ obliuiscat quã
titatis temporis: in quo habeat ille motus: ⁊ post re-
incipiat motũ tante velocitatis cognoscẽs illũ factũ
esse in vna hora. In casu isto per cognitionẽ mot⁹ ve-
niet in cognitionẽ tẽporis: cõcludẽs ꝙ tꝑs in quo fi-
ebat primus motus fuit vna hora. Dicendũ ergo ꝙ
si quantitas spacij est magis nota ꝙ̃ duratio tempo-
ris: motus potest esse notior tẽpore sibi: vt patet cõ-
muniter in motu horologij quo mẽsuramus tꝑs per
motũ. Si autẽ duratio motus erit notior quantitate
spacij: tunc tempus erit notius motu: ⁊ mẽsurabilius
motu ⁊ tpe: nisi accidat obliuio: ⁊ q2 accidit motui
ꝙ fiat in spacio: vel sup quantitatẽ spacij: nõ autẽ ac-
cidit sibi ꝙ fiat in tẽpore: ideo accidit motui mensura-
re tẽpus: nõ autẽ accidit tẽpori numerare ⁊ mensura-
re motum. Et ad confirmationẽ cũ dicebat tempus
est mensura motus: ergo est mẽsura cuiuslibet motus
neget ↄsequẽtia: neqꝫ cõmentator intelligit talẽ ↄse-
quẽtiã: nisi cũ imitatiõe termini ꝓcedentis: sicut eñ ille
terminus motus restringit illũ terminũ numerus: ita
ille terminus numerus restringit illũ terminũ motum
vt nõ supponat: nisi ꝓ motu numerabili. Intendit er-
go cõmẽtator ꝙ tẽpus est numerus cuiuslibet motus
numerabilis: cõstat aũt motũ infinitũ nõ esse nume-
rabilẽ. ¶ Ad tertiũ respondet cõmentator ꝙ prius
⁊ posterius posita in diffinitione tẽporis sunt prius ⁊
posterius primi motus: quoniã illũ motũ tꝑs primo
essentialiter consequitur: quam responsionem acce-
ptãs egidius ꝓ parte illa arguit sic. Cũ prius ⁊ poste-
rius tꝑs diffiniantur tẽpore si tẽpus diffiniret priori
⁊ posteriori que sunt partes tẽporis: esset circulatio in
diffinitionibus. Burleus dicit ꝙ possunt esse indiuisi-
bilia tẽporis determinantia tempus: quoniã tꝑus nõ
cognoscitur nisi per duo: nũc quorũ vnum est prius ⁊
reliquũ posterius: ⁊ ſm phm: ⁊ cũ dicitur indiuisibile
non cognoscitur: nisi per priuationẽ diu[illegible] respõ
det ꝙ licet aliquid diuisibile sit magis notũ ꝙ̃ indiuisi
bile: tamẽ ens indiuisibile est magis notũ ꝙ̃ tẽpus hic
diffinitũ q̃d est duratio successiua cuius extrema sunt
actu numerata. Contra cõmentatorẽ arguebã supra
ꝙ tũc tẽpus esset numerus primi motus ſm ptes pri-
mi motus se mẽsurantes q̃d est falsum: que ratio etiã
potest fieri cõtra egidiũ: si eñ tẽpus est numerus cu-
iuslibet motus per partes primi motus: ergo ps mo-
tus īmediate mensuratur a partibus suis: ⁊ nõ a tem-
pore q̃d est cõtra eũ neqꝫ sua ratio valet. q2 ꝑ idẽ. ꝓ-
barẽ ꝙ tẽpus nõ diffinit priori ⁊ posteriori motus cõ

tra cū ꝛ prius ꝛ posterius motus diffiniūtur tēpore cū pars prior motus sit illa que est in priori parte mot⁹ ꝛ pars posterior que est in posteriori pte tpis si igitur tempus ēt diffinitur priori ꝛ posteriori sequitur circulatio in diffinitiōibus. Burleus aūt solum cōcludit ꝙ tempus numeratur instāti non autem ꝙ prius ꝛ posterius posita in diffinitiōe temporis sicut instātia indiuisibilia temporis qm̄ tempus est mēsura adequationis motus sic ꝙ mot⁹ tot⁹ mensuratur toto tempore ꝛ pars preterita motus parte preterite tēporis ꝛ ps futura motus parte future temporis. ¶ Dicēdū ergo cum phō.6.hui⁹ ꝙ temp⁹ ꝛ mot⁹ similiter cum diuidūtur.ita ꝙ totum,scḋm toti ꝛ pars parti sed tempus est mensura motus.ergo mensurati motū ſm partes suas mensurādo partes mot⁹ ideo prius ꝛ posteri⁹ temporis sunt partes tēporis ꝯnotādo extrema īdiuisibilia que dicūtur mensurare temp⁹ terminatiue:ꝛ tūc ad argumentū nemo ꝙ pri⁹ ꝛ posteri⁹ temporis sint ipsum tempus quia totum nō est sue partes:ꝛ dato ꝙ prius ꝛ posterius tēporis sint ipsū tempus nō seqtur ꝙ idē diffiniat seipsum sicut nō seqẗ.hō diffinit aīali rōnali: sed omne aīal rōnale est.hō ergo hō diffinitur homie seu idem diffinit seipsum. Et ad rōnē Egidij di.ꝙ nō ē incōueniens diffinitio circularis in diuersis generib⁹ diffinitionū quaꝝ vna est formalis ꝛ a priori alia vero mālis ꝛ a posteriori sic enī diffinitur homo risibilis ꝛ ecōtra cū ergo partes sint priores toto ꝛ totū posterius ptibus poterit totū diffiniri suis partib⁹ diffinitione data a priori ꝛ partes poterunt diffiniri toto diffinitione data a posteriori. ¶ Sed ꝯ istud videt esse phs 7⁹ metaphisice dicēs ꝙ ptes q̄titatiue nō ponuntur in diffinitiōe toti⁹ quātitati vt semicircul⁹ nō ponit in diffinitiōe circuli:nec manus in diffinitiōe sui tocius sed magis eꝯ cōstat autem ꝙ ptes tēporis sunt partes quātitatiue temporis. Rñdetur ꝙ si aliqḋ est totū cui accidit q̄titas:vt homo vel circulus ptes q̄titatiue illius nō ingrediūtur diffinitionem totius:ꝛ ita intelligit Aristo.7⁹ metaph⁹.si aūt aliquid est p se ꝛ eēntialiter q̄titas partes quantitatiue non ingrediūtur diffinitionem tocius vt pꝫ per Aristo.diffinientē continuū in pdicamētis p suas partes q̄titatiuas.constat aūt ꝙ tēpus est essentialiter q̄titas.ideo pōt diffiniri p partes q̄titatiuas. ¶ Ad quartū respondet Auicēna ꝙ licꝫ tēpus non sit relatio prioꝝ ꝛ posteriorum tn̄ per se recipit relationem prioꝝ ꝛ posterioꝝ ſm durationem. ideo talis relatio est passio tēporis qua ppter seqẗ ꝙ ista nō sit diffinitio pure q̄dditatiua sed exprimens q̄d nā ꝛ data per addi⁹ eo mō quo diffinit subiectum per ppriam passionem ꝛ sic nō est incōueniēs terminum vnius pñti diffiniri p terminū alterius pdicamēti ꝛ absolutū diffiniri per respectum. ¶ Oppositū dic burle⁹ ꝙ pri⁹ ꝛ posteri⁹ possunt dupliciter accipi vno modo ſm ꝙ sunt relationes ꝛ sic nō cadat in diffinitiōne tēporis.alio modo vt sunt nōmina inordinabilia importātia numerū ordinabilē qualem important ista nomina:primū scḋm ꝛ tertiū:ꝛ sic cadūt in diffinitione temporis:ꝛ hoc videt inuere ꝯmētator di.ꝙ prius ꝛ posterius cum sint accepta ſm ꝙ sint in subiecto sunt partes motus ꝛ cum fuerint introducta ſm q̄titatem ꝛ diffinitionem sunt aliud in motu.qm̄ motus est in q̄titate ꝛ pri⁹ ꝛ posterius sunt in numero:sed aliter pōt dici ꝙ sicut locus ſm suum esse naturale ꝙ est superficies est de predicamento q̄titatis ꝛ ſm suum esse formale ꝙ est continentia de predicamento relationis:

ita tempus ſm suum esse materiale ꝙ est q̄titas successiua est de predicamento q̄titatis ꝛ suum esse formale ꝙ est numeratio est de predicamento relatiōis:ita numerus ſm suum materiale esse ꝙ est multitudo vnitatum est de predicamēto q̄titatis sed ſm suum esse formale ꝙ est numeratio earūdem vnitatum est de predicamento relationis ꝛ per cōsequens diffinitio temporis est pure q̄titatiua data per genus ꝛ differētiam eiusdē predicamenti cum diffinito ex quo tam tempus q̄ numerus quā prius ꝛ posteri⁹ ſm suum eē formale est d̄ predicamento relationis. ¶ Ex fundamento hui⁹ responsionis soluitur ratio de tempore infinito cui non cōpetit diffinitio temporis dicēdo ꝙ tēpus dupliciter accipitur:vꝫ mālīter ꝛ formaliter temp⁹ materialiter acceptum idest ꝙ duratio successiua numerabilis per aīam habens prius ꝛ posteri⁹:sicut enim hoc nomen vlna nō tm̄ sit virgam certe q̄titatis sed virgam vt reductam ad certum numerū.s.virgam duorum pedum: vel quattuor cubitorum:aut decē palmorum ita eē tēpus non tm̄ significat duratiōem successiuam habentem prius ꝛ posterius:sed causa significat vt reductaꝫ ad certum numeꝝ per animam:annus enī est duratio duodecim mensium:ꝛ mensis est duratio quattuor septimanarū ꝛ septimana est duratio.7.dierum ꝛ dies ē duratio.24.horarum hora vō est determīata pars tēporis numerata vel numerabilis per⁹ duo extrema.

Tempus igitur significat durationem successiuam numerabilem ppetuaꝫ habentem prius ꝛ posteri⁹:ideo tempus formaliter sumptum includit numerū ꝛ extrema cum non sit nūabile neqꝫ habeat extrema numerabilia per animam:ideo tempus infinitum hoc nō diffinitur:sed tm̄ temp⁹ finitū cū diffiniatur temp⁹ formaliter sumptum ꝛ non materialiter ipsum autem temp⁹ infinitum nō est tempus nec materialiter acceptum.

Inim⁹ autem numerus. Istud est quartū capitulū huius tractatus in quo philosophus manifestat ea que mensurantur.ꝛ que non mensurantur.a tēpore postquaꝫ declarauit temp⁹ ee numerum motus ſm pri⁹ ꝛ posterius ꝛ diuiditur in tres partes in quarum prima philosophus manifestat pprietas temporis concludēs tempus esse mensuram mot⁹ ꝛ motum esse mensuram temporis. In secūda parte ḋclarat tempus esse mensuram q̄titatis motus ꝛ aliorū,transmutabilium a motu declarando positiua que nō sunt in tempore ibi(qm̄ autē est.) In tertia parte pbat tempus mensurare quietem ꝛ alias priuationes: ꝛ negationes ostendens que priuatiua ꝛ negatiua nō mensurantur tempore ibi qm̄ autem est tempus. In prima parte philosophus ponit quattuor conclusiones quarum prima est ista lꝫ in tempore sit vnum ſm multitudinem non tamē est vnum ſm magnitudinem secūda conclusio q̄uis tempus sit longum vel breue paucum vel multum non tamen est velox vel tardum ibi manifestum autem in tertia conclusio.licet tempus sit idem respectu omnī temporalium non tamen partes sunt eedem ibi ꝛ idem autem quarta conclusio nō solum tempus.est mensura motus sed etiam mot⁹ est

mensura temporis (ibi non solum autem) Prima conclusio arguitur sic in quolibet continuo est vnum ſm multitudinem ⁊ non ſm magnitudinem sed temp⁹ est continuum igitur in tempore est vnum ſm multitudinem: ⁊ non ſm magnitudinem patet cõsequentia cũ minori ⁊ tertio capitulo in quo declaratum est temp⁹ esse de numero cõtinuorum ex parte motus ⁊ ex parte instantis. maior autem patuit secundo capitulo in q̃ declaratum est tempus non esse numerum simpliciter quo numeramus: sed numerum ſm quid numeratum numerus simpliciter est ille quo omnia numerantur cõsimilis denominationis vt binarius ⁊ trinarius ⁊ talis aliquãdo est aliqđ vnum simpliciter vt vnitas ⁊ quãdoq̧ est minus numerus simpliciter vt binari⁹ vel dualitas. numerus ſm quid est ille quo aliqua solũ nũerãtur determiati gẽeris vt vlna q̃ mẽsurat pãni ⁊ oia q̃ mẽsurãt cõmestibilia ⁊ pĩta q̃ mẽsurant potabilia de quoꝝ numero est tempus quo mensurantur motus ⁊ alia transmutabilia. Et in tali numero inuenitur aliquo modo minimũ ⁊ aliquo modo non inuenitur quidem minimũ ſm multitudinem .s. vnũ ⁊ duo cum ipsa sit vna ⁊ in ea sint due medietates sed nõ inuenitur minimum ſm magnitudinẽ quoniam linea est diuisibilis in infinitum sic q̧ quarumcũq̧ magnitudine data contingit dare minorem: vt declaratum est tertio huius ⁊ demonstrabitur secũdo phisicorum idem etiam contingit in supficie corpore ⁊ motu ⁊ q̧ in quolibet tali inuenitur minimum ſm multitudinem .s. vnitas ⁊ dualitas: sed non minimum ſm magnitudinem consimiliter in tempore est dicenduꝫ q̧ in eo inuenitur minimum ſm magnitudinem ex quo omne temp⁹ est diuisibile in infinitum. T.e.li. minimus autem numerus qui simpliciter quidem dualitas est quidem aut numerus est qui est quidem. sic autem temp̃ nõ idest in quo inuenitur minimum quodã modo ⁊ alio modo nõ inuenitur minimum vt linea minima multitudine quidẽ est due vt vna magnitudine quidem non est minima. sed propterea diuiditur omnis linea actu vel potentia in minorem lineam quare simpliciter ⁊ temp⁹ manifestum quidem est ſm numerum vnum tempus esse aut duo ſm vero magnitudinem non est minimuꝫ temp⁹.

Notandum ſm cõ[illegible] q̧ [illegible] q̧ est numer⁹ alicuius possibile est ſm q̧ est numerus vnitatum indiuisibilium in illo genere inueniri minimum eius ⁊ secundum q̧ est numerus alicuius cui accidat diuisio in ĩfinitũ nõ inuenitur minimũ in eo duplex igit̃ est numerus videlicet simpliciter ⁊ ſm quid in numero simpliciter datur minimum simpliciter quo nihil est minus: neq̧ ſm multitudinem neq̧ ſm magnitudinem vt vnitas mathematica numerus ſm quid est numerus applicatus alicui materie cõtinue determinati gñis ⁊ talis numerus est quãtitas continua in eo q̧ est numer⁹ sic habet minimum .s. vnitateꝫ: in eo auteꝫ q̧ est q̃tum continuũ vel q̃titas continua non habet minimum.

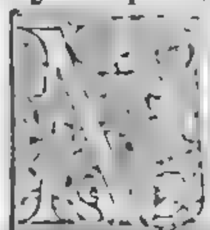
Contra ista dicta dubitatur ⁊ primo q̧ in q̃titate continua nõ inuenitur minimum ſm multitudinem quia quocũq̧ dato illud est diuisibile in infinitum cum sit continuum sed quelibet pars est minor suo toto ergo quocunq̧ numero dato ſm multitudinem aliquid est minus eo. scđo dicitur q̧ frustra ponitur talis nũerus applicatus mẽ continue. quoniã talis numerus est q̃titas continua vel q̃tum continuuꝫ de cuius quantitate contingit dubitare ergo talis numerus est mensurabilis ⁊ cognoscibilis p̃ aliã q̃titatem tanq̃ per mensuram priorem ⁊ erit procedere in infinitum ⁊ per hoc proba[illegible] q̧ [illegible] continua potest mensurari quoniam quãtitas cõtinua nõ mensuratur nisi per q̃titatem cõtinuam que quidẽ mẽsura vt cognoscatur oportet q̧ mensuretur per aliam mensuram ⁊ sic in infinitum ⁊ per consequens nõ poterimus certificari de aliqua quantitate continua: nisi simus certificati de infinitis q̧ non cõtingit. ¶ Ad primum dicitur q̧ lꝫ in nullo continuo detur minimũ simpliciter tamen datur minimum cum determinatione .s. scđm multitudinẽ q̄libꝫ enĩ continuũ mundi tam p̃manens quã successiuum est minimuꝫ scđm multitudineꝫ. cum ipsum sit vnum ⁊ non tamen est minimum secundũ magnitudinem q̃tum sit paruum. ⁊ per hoc dico ad argumentum concedendo q̧ quocunq̧ [illegible] dato in continuo ſm multitudinem q̧ illud est diuisibile in infinitum non quidem ſm multitudinem: sed ſm magnitudinem ⁊ consequenter q̧ quocũq̧ modo dato in continuo aliquid est minus eo modo ſm multitudineꝫ .s. ſm magnitudinem. nulla enim pars alicuius continui est minor suo toto ſm multitudinem q̃m quelibet pars est ita vna sicut totum est vnum non aũt est vnus vno. Et si due medietates alicuius continui sunt partes ſm multitudinem non tamen sunt partes vnius: quia vnum est indiuisibile sed sunt partes maioris multitudinis: videlicet quaternarie ⁊ senarie. nulla ergo pars est minor suo toto in ratione multitudinis: sed tantũ in ratione magnitudinis. neq̧ vnum vt sic est diuisibilis sed tantũ vt magnum vel continuuꝫ. ¶ Ad ſm respondet philosophus decimo metaphisice di. q̧ quia continuum est diuisibilis in infinituꝫ iđ in continuis non est dare vnam ⁊ minimam mensurã ſm naturam: sed tantũ ſm institutionem hominũ vbi dicit cõmentator q̧ quia in quantitate continua non inuenitur aliquod indiuisibile per naturam q̧ possit esse mensura continuorum videlicet adequationis vel replicatiõis. ideo homines volentes mensurare quãtitates continuas acceperunt vnum indiuisibile per institutionem sicut in ponderibus ideo accipiunt vnum indiuisibile ſm subiectum .s. granum milij vel sinapis prima igitur mensura in discret[is] est indiuisibilis simpliciter sed prima mensura in continuis est aliquod indiuisibile ſm subiectũ vel ſm institutionem. ideo in continuis non est tanta certitudo sicut in discretis ex quo prima mensura indiscreta est indiuisibilis ſm naturaꝫ .s. vnitas: in continuis vero est indiuisibilis ſm institutionem humanam circa quã potest esse error. si enim vlna sit mensura panni ⁊ palma sit mensura vlne ⁊ digitus sit mensura palme non habens priorem mensuraꝫ. circa talem mensuram potest esse error quia digitus vnius hominis est maior quã digitus alterius: ⁊ palma vnius quã palma alterius ideo non est omnimoda certitudo in mensurando vlnam. ¶ Dicendum igitur ad secũdaꝫ q̧ assignato numero in continuis q̧ sit numero ⁊ mensura continuorum .i. indiuisibilis ſm institutionem humanam ideo non habet mensuram priorem ſm institutionem q̃uis possit habere sicut đ illa quantitate potest dubitare: et dato q̧ dubitetur de eius quantitate non oportet cognoscere quantitatem illius per aliam quantitatem mensurandam quia forte illđ est minimũ ſꝫ sensum sed per institutionẽ humanaꝫ assignatur illi ratio sue quantitatis ſm quam potest aliaꝫ mensurare. ¶ Sed adhuc dupliciter quia

accidēs: per idē materia accidit priuationi ⁊ substātis accidēti ꝯtra ph̄m in hoc primo ⁊ patet ꝯn̄tia: q2 quelibet illaruȝ est p accidēs: aliquod priuatū est materia aliquod coloratū est substātia. Item ph̄us dicit ꝙ domus ⁊ statua ⁊ singula artificialia que generant̄: fiunt ex cōtrario: cōmentator autē ait ꝙ in oib⁹ generabilibus ⁊ corruptibilibus verū est: omne ꝙ generat̄ fiat ex cōtrario. s. homo equus lapis ⁊ huius: ȝ certuȝ est ꝙ nomina artificialia ⁊ p̄dicamēn substātie nō habēt cōtrariū: igitur huiusmodi cōtrarietas est reperienda in reb⁹ extra aīam: neq3 possunt dicere: ꝙ habent contrariū large. s. ꝯtradictionē: q̄m ostēsum est p cōmentatorē ex doctrina Aristo. q̄ talis factio nō est de ꝯtradictorio in cōtradictoriū absolute: ȝ ex cōtrario positiuo: vl' priuatiue sūpto: dicit. n. cōmētator expresse ꝙ in vnoquoq3 genere est vna prima cōtrarietas. s. inter habitum ⁊ priuationem.

Notandum primo ꝙ ens dupliciter capitur. s. cōiter ⁊ stricte ens cōiter sumptū est obm adequatū intellectus: ⁊ sic diuidit̄ i ens positiuū ⁊ i ens negatiuū: ⁊ de quolibet istoꝝ vēr dicit̄: ens stricte sumptū est illud ꝙ īmediate diuidit̄ in decē predicamēta: ⁊ sic nō dicit̄ nisi de ente positiuo: ꝯcedo igit ꝙ priuatio est ens: q2 omne q̄ est in subiecto est ens: sed priuatio est in subo ſm Arist. ⁊ cōmentatorē hic ⁊ . 4. meth a. ḡ priuatio est ens tenendo cum ph̄o ꝙ realiter distinguit̄ a subiecto: nō tn̄ est ens stricte sumptū: sed tn̄ cōiter: vt est obm intellect⁹: dicit enim ph̄us. 4. meth. ꝙ priuatio nō est simpliciter ens: nec simpliciter nō ens: ȝ tenet mediū inter ens ⁊ nō ens: tamē sic ens priuatiuū dicit necessitatē forme ⁊ aptitudinem subiecti ad illam.

Secundo notandū ꝙ accn̄s dupliciter sumit̄: vȝ cōmuniter ⁊ stricte: accidēs cōiter sumptū diuidit̄ in accn̄s positiuuȝ ⁊ in accn̄s negatiuū: ⁊ sic accipit̄ a Por. tn̄ dicit accidēs est q̄ adest: ⁊ abest: preter subi corruptionē. accn̄s stricte sumptū est illud ꝙ īmediate diuidit̄ in. 9. p̄dicamēta accidentiū iuxta doctrinā Aristo. i p̄dicamētis diuidentis accidēs in absolutū ⁊ respectiuū: ⁊ isto⁹ nō est ꝯcedendū priuationē esse accidēs: sed bene primo⁹ ex quo priuatio accidit materie ſm cōmētatorē ⁊ adest ⁊ abest: tam subo in actu ꝙ̄ subiecto in potētia preter corruptionē illius. ¶ Ad primū dicit̄ ꝙ sicut mā celi non priuat̄ forma sub ali: quia nō h3 illius priuationē ānexam: ita mā hoꝝ inferioꝝ secluso oī extrinseco nulla forma priuaret̄: ⁊ cū dicit̄ in tali casu: ipsa nō hr̄et formā: ⁊ esset apta nata hr̄e formā illud negat̄: vnde nō ē possibilis diffinitio absq3 diffinito: ideo nulla esset priuatio: nulla esset negatio in subiecto apto nato: ⁊ ꝯn̄ter in tali materia: nulla esset aptitudo ad formā. ¶ Ad 2m dicit̄ q̄ priuatio est multiplicabilis ad oēm pūctū materie: vnde multiplicari nō solū in formis reperit̄: sed etiā in priuationib⁹ ⁊ negationib⁹: ⁊ ꝯn̄ter cōcedo infinitas esse res in mā quaꝝ nulla est alteri mediata vel īmediata positiue: q̄libet tn̄ illaꝝ priuationū est alteri īmediata negatiue: q2 inter illas nō dat̄ medium.

¶ Ad 3m ꝯcedo ꝙ a priuatio est in tota mā corruptibiliū ⁊ in qualibet pte ei⁹: ⁊ q̄ forma Antixp̄i pōt educi de po^a hui⁹ toti⁹ materie: q2 sicut multiplicatur priuatio ad oēm ptem materie: ita po^a respectiua: nō tn̄ sequit̄ ꝙ forma Antixp̄i possit actuare totā istā mām: q2 non est pcedentie totā hāc esse sufficienter dispositā pro introductione forme Antixp̄i: sed soluȝ sequit̄ ꝙ q̄libet portionē huius materie sibi ꝓportionalē q̄ntuȝ est ex se pōt actuare: nullam tn̄ actuat nisi eā quā reperit sufficienter dispositā. ¶ Ad 4m respondet̄ ꝙ si forma est indiuisibilis priuatio ē īdiuisibilis. Si aūt diuisibilis priuatio est etiaȝ diuisibilis nō positiue: sed negatiue: nō extēsiue: ȝ multiplicatiue ſȝ q̄ apparebit in lectione sequēti de intētione ꝯmētatoris: ⁊ cū ꝯcludit̄ ꝙ corruptū pōt redire idem in nūo negat̄ ꝯn̄tia: quia q̄cito corrūpitur priuatio ⁊ potētia respectiua in a tam cito corrūpitur in qualibet alia parte materie absq3 mutatione illius ptis. Si. n. relatio potest aduenire alicui: ⁊ corrūpi in illo sine mutatione facta in eo ſm Aristo. 5. phycoꝝ ⁊ formaliter priuationes ⁊ negationes. Sed dubitat̄ ph'losophus dixit supra ꝙ albū fit ex nō albo ⁊ nō ex quolibet nō albo: sed solū vbi est priuatio albedinis: si ḡ in qualibet parte materie est priuatio albedinis: igit̄ albū fit in qualibet parte materie. ¶ Respōdet̄ negādo ꝯn̄tiam: ȝ solū sequit̄ ꝙ albū ē aptū natum est fieri in qualibet parte materie: fit. n. albū solum ex illa parte materie in qua est priuatio albedinis cōiūcta aliis dispōnibus dispositis facientibus pro generatione albedinis. ¶ Ad auctoritates respōdetur ꝙ illa ꝓpositio mā ⁊ priuatio sunt vnū numero ē exposita iuxta intētionem Aristo. cū vero dicit cōmentator ꝙ inter illa est differētia ſm vocē. verū est. i. ſm diuersum modū loquēdi: quia aliter loq̄mur de subo ⁊ aliter de priuatione: neq3 dixit solum īmo oppositū. s. q̄ etiā differūt ſm rem ꝓpter duas rationes textuales. Item cōcedo ꝙ priuatio dicit̄ de mā nō in abstracto: sed i cōcreto: sicut etiā albedo de substātia. Ad diuisionē vero Arist. 3. phycoꝝ ⁊ 9. meth. dico ꝙ diuidit ens stricte sumptū. s. positiue: ⁊ sic nō dicit̄ de priuatiōe ſȝ potentiā: nec ſm actum: cū nō sit actus: nec po^a: ȝ sola negatio di. aptitudinē: vt patuit ⁊c̄.

Uniuersaliter Tex. co. 6.

aūt cū dicatur). Ista est secūda pars principalis huius capituli. in qua Aristo. declarat necessitatē nominatorum principioꝝ. ⁊ facit duo. Primo premittit vnaȝ distīctionē. Secundo exequitur de intēto ibi (Manifestuȝ quia). Distinctio est ista: ꝙ duplex est generatio. vȝ simpliciter ⁊ ſm quid. generatio simpliciter est generatio substantie. generatio ſm quid est generatio accidentis: ⁊ ratio q2 generatio terminatur ad esse: vt ponitur in post predicamētis: ⁊ primo de ge. motus autē vel mutatio specificatur a termino ad quē. 2. phycoꝝ: ȝ generatio substantie terminatur ad esse simpliciter: ⁊ generatio accidentis terminatur ad esse ſm quid. generatio substantie est generatio simpliciter: ⁊ generatio accidētis est generatio ſm q̄d. patet consequentia cū maiori: minor v̄o declaratur: nā generatio substantie terminatur ad substantiaȝ: ⁊ generatio accidentis terminatur ad accidens. 2. phycorum: sed substātia habet esse simpliciter ⁊ accidens tn̄ ſm quid di. ph̄o. 7. metaphysice: q̄ accidens non est ens nisi quia entis. igitur ⁊c̄. Item non solum ex parte forme: sed etiam ex parte subiecti ostenditur generationem simpliciter esse generationeȝ substantie: ⁊ generationem accidentium esse generationeȝ ſm quid: quia cum generatur forma substantialis ꝯpositū substantiale. simpliciter incipit esse quia est post non fuit. ed

cum generatur forma accidētalis ipsum compositum nō simpliciter incipit esse sed cum addito .s. album vel nigrū: calidum vel frigidū: pedale vel bipedale. L.e.li. (Multipliciter aūt cū dicatur fieri). s. simpliciter ꝛ ꝫ quid. ꝛ hoꝝ quidē nō simpliciter fieri. vꝫ accidētiū. sed hoc aliquid fieri. i. aliqd fieri hoc: vtputa quale vl' quātum. (Simpliciter aūt fieri substātiaꝝ solū ꝛ ꝫm quid alia). Notādū ꝙ in generatione substātie generatur cōpositū substātiale: ꝛ in generatiōe accidētis cōpositū accidētale: cōstat aūt cōpositū substātiale esse vnū simpliciter cū sit cōpositū p se cōpositū aūt accidētale est vnū ꝫm quid: cū sit cōpositū p accidēs: ſꝫ vnuꝫ ꝛ ens cōuertūtur igitur in generatiōe substantie generatꝛ ens ꝫm quid: ꝓpterea generatio substātie ē generatio simpliciter: ꝛ generatio accidentis est generatio ꝫm quid. (Manifestū qꝛ). Ista distinctione premissa. phūs ponit duas ꝯclusiōes: quaꝝ pria est ista: in oī generatione requirit subꝫ. Secūda cōclusio in qualibet generatione reqrit mā forma ꝛ priuatio ibi. (quare ostēsuꝫ).

Tex. co. 62.

Prima cōclusio tripliciter arguit. ꝛ pria in generatiōe accidētiū [illegible] cū sit quātū vl' quale aut aliud aliorum predicamētoꝝ accidētiū necessario ponit subꝫ cū nō possum⁹ ymaginari aliquā formā accidētalē nālit incipe esse quin illa adueniat alicui subiecto substātiali qm̄ substātia nō pōt dici de subiecto aliquo: oīa aūt accidēta nālia de nā sua habēt ꝙ dicant de substātia ꝛ qꝺ adueniāt substātie subiecte. L.e.li. (Manifestū quia necesse est in qualibet generatiōe subīci aliqd ꝙ fit). i. ꝙ trāsmutatꝛ: ꝛ eniꝫ quātū ꝛ quale ꝛ ad alteꝝ ꝛ quando ꝛ vbi sūt in subiecto aliquo: pp qꝺ ē ꝙ sola substātia de nullo alio dicit subiecto: sed alia oīa de suba.

Notandum ꝙ nō est incōueniēs accidens esse subiectū tā substātie ꝙ accidētis: qꝛ forme substātiales nō possūt esse in mā sine dispōnibus accidētalib⁹: neqꝫ qlitates māles possūt aduenire substātie nisi mediāte quātitate: ſꝫ est īpossibile accn̄s alicui inherere nisi substātie: nec in sacramēto altaris albedo ꝛ dulcedo ꝓprie inherēt ꝙ titati sicut neqꝫ infōrmāt quātitatē cum ex hīs nullum tertiū fiat: ſꝫ sūt in ꝙtitate tā ꝙ in subo dispōnis actu vl' aptitudine: qꝺ. n. illa accn̄tia nō sūt subiectiue i suba. h est miraculose: ꝛ nō naturaliter.

Dubitatur pꝛīdo ꝙ nō solū accidēs dicatur de substātia sed etiā substātia: qꝛ sicut cōpositū recipit formā accidētaleꝫ ita mā formā substātialē: ergo sicut forma accidētalis dicitur de subiecto suo: ita forma substantialis dicitur de subo suo. Preterea qꝺlibet superius dicit de īferiori suo tanqꝫ de subo suo. ꝫm Phm in predicamētis ſꝫ tā supius ꝙ inferius est substātia ꝫm Aristo. in hoc primo: ergo substātia dr̄ de subiecto suo. Ad primū rn̄detur negādo cōsequētiā: qꝛ subꝫ forme accidētalis ē subiectū in actu: sed subꝫ forme substātialis est subꝫ in potentia ꝫm 2ᵒᵐ. 2. de aīa: vnde mā nō est ꝓprie sensitiua vel intellectiua: ſꝫ ipꝫ cōpositū est huius: nō ergo denominat forme substātialis materiā in qua est subiectiue: sed ipꝫ totū in quo est constitutiue. Ad secūduꝫ dicit ꝙ Aristo. nō loquitur hic de subiecto pꝺicatōis. sed de subiecto inhesionis: cōstat aūt nullū supius inherere suo inferiori cū prius sit supius ꝙ inferius p Arist. in post predicamētis. (Quod auteꝫ et substātie). Secūdo declaratur eadē cōclusio in generatiōe formaꝝ substantialiū. ꝛ hoc inductiue: nā in generatione aīaliū spma ē subꝫ: ꝛ in plātis semen ē subꝫ: ꝛ ex quo generant vegetabilia: ꝛ ita in aliīs. Et accipit hic phs subꝫ alterationis ꝙ corrūpitur: ꝛ nō subꝫ ꝙ pmanet: qꝛ illud est notum p sensū: subꝫ autē ꝙ pmanet nō cognoscitur nisi p intellectū: ꝛ illud est mā pria. L.e.li. (Quod aūt ꝛ substātie ꝛ quecūqꝫ alia simpliciter entia ex quodā subo fiunt cōsiderāti: fiet vtiqꝫ manifestū: semp enī est aliqd qꝺ subīcitur ex quo fit: vt plāte ꝛ alia ex semine).

Tex. co. 62.

Notandum primo ꝫ[illegible] ꝙ quēadmodū generatio albi ꝫm ꝙ est motus indiget principio opposito ei ꝙ generatꝛ: ex quo fit motus: ꝛ tertio subiecto motui: ꝛ similiter est in aliīs generationibus ꝛ ptes oppositi successiue recedūt a subiecto: ꝛ fiunt in ipo ptes generati. Silr̄ est in substātia. In spmate enī apud generationem hoīs nō cessant ptes spmatis recedere ꝛ ptes hominis fieri donec forma hūana pficiatꝛ: ꝛ hoc si forma hoīs recipit ptionē. Si aūt negatio nō istud accidit i accidētibus ꝓpriīs forme generate. vn̄ necessario generatio sequitur alteratiōnē. Ecce ꝙ generatio substātie ita īdiget subo ꝛ opposito: sicut generatio accidētium: nā sicut cū ex albo fit nigrū reqritur aliqd ꝙ prīo ē album: ꝛ postea nigrū: ita cū ex spermate fit hō. requirit aliquid ꝙ prīo est sub forma spermatis: ꝛ postea sub forma hoīs. Et sicut in generatiōe accidētiū ptes oppositi successiue recedūt a subo ꝛ fiunt in eo ptes generati: silr̄ est in substātia: qm̄ ptes spermatis successiue recedunt ꝛ ptes hoīs fiūt donec pficiatur forma humana. Et si arguit forma hoīs est indiuisibilis: ergo non potest pticulariter acquiri. Rn̄det ꝯmētator: ꝙ si forma est ptibilis illa pticulariter acquirit. Si aūt ipartibilis ipartibiliter inducit: sed accidētia ꝓpria illius pticularit ꝛ diuisibilit acqrunt. ¶ Contra prīo de forma numi nālis que diuisibilis ꝛ ptibilis est: cū sit forma extēsa: ꝛ tamē subiecto inducit: alr̄ daret minus minimo in infinituꝫ. Secūdo accidētia ꝓpria alicuius nunqꝫ sūt sine illo: vt pꝫ inductiue: ſꝫ accidētia ꝓpria forme indiuisibilis successiue acquirunt ꝫ cōmentatoreꝫ. igitur etiā ipa forma indiuisibilis ꝙ contra euꝫ est. Ad primū dicitur ꝙ nō oīs forma ptibilis acquirit ptibiliter: ita ꝙ vna pars quātitatiua acquiratur ante aliam. Sed omnis forma partibilis in partes actuales que scilicꝫ possunt per se existere acquiritur particularit: ꝛ h est intentio cōmentatoris: sed minimuꝫ naturale nō habꝫ nisi partes potentiales. Ad secunduꝫ dicitur ꝙ accidentia propria sunt duplicia: quedam in fieri: ꝛ quedam in facto esse: accidentia propria in fieri alicuius forme sunt illa que disponunt materiam ad illam formā: sic ꝙ non ad aliaꝫ: ꝛ talia accidentia non semper sunt simul cuꝫ forma: imo precedunt formaꝫ: ꝛ de talibus accidentibus loquitur hic cōmentator. Accidentia vero propria in facto esse non acquirūtur partibiliter: sicut nec ipa forma cuꝫ illa fluat a natura specifica forme. (Fiunt aūt que fiunt). Tertio suadetur eadē ꝯclusio in generatiōe entiū artificialiū ꝛ ē. inductiue. nā eoꝝ q̄ fiūt per arteꝫ: quedaꝫ fiunt per transfigurationē hoc est per transmutationeꝫ rei ab vna figura in aliā figurā sicut statua: quedā per appositionem vt fluuius per hoc ꝙ concurrūt diuerse aque: quedaꝫ per subtractioneꝫ partiuꝫ materialiuꝫ: sicut mercurius ex lapide: quedaꝫ autem fiunt ꝫ compositioneꝫ vt domus: adhuc quedaꝫ artificialit fiunt per alterationeꝫ: ꝛ talia non fiunt soluꝫ per arteꝫ: quāuis ars iuuet naturā tn̄ generatione taliū: huiusmodi auteꝫ sunt que transmutātur substātialiter: ꝛ in omnibus istis generabilibus est aliqꝺ sub

Tex. co. 63.

tempus est numerus transmutati ⁊ transmutatum est idem secundum diffinitionem ⁊ subiectum prius vero ⁊ posterius diuersificantur secundū diffinitionem scilꝫ in prioritate ⁊ posterioritate ꝯmentator hic ponit differentiam inter numerum simpliciter: quoniam est numerus mathematicus ⁊ tantum secundum quid qui ē tempus quoniam numerus simpliciter est idem subiecto ⁊ diffinitione quoniam sicut binarius aliquādo est presens aliquando preteritus ⁊ aliquando futurꝰ ita idem binarius numerus est preteritus pn̄s ⁊ futurus ⁊ mēsurat indifferenter p̄terita ⁊ futura sicut p̄sentia eodem enim binario existēte in duobus digitis meis possum numerare duos homines qui iaꝫ sunt ⁊ duos qui fuerunt: ⁊ qui iā erunt ⁊ quia nō sunt sed non est ita de tempore licet enim idem tempus numero aliquando sit presens aliquando preteritum: ⁊ aliquando futurum nullum tamen tempus presens est preteritum vel futurum nec econtra nec aliquod tempus preteritum est futurum vel econtra: ideo prius ⁊ posterius in tempore licet sint idem subiecto tam inhesionis quā predicationis tamen differunt diffinitione cum nullū prius temporis sit preteritū nec econtra. ❡ Sed dubitatur circa hoc ꝙ dicit commentator tempus est numerus transmutati ⁊ transmutatum est idem secūdū subiectum ⁊ diffinitionem quā ꝯmentator intelligit per transmutatum aut rem habentem totum suum esse simul ⁊ sic illius tempus non est numerus sed instans aut rem habentem successiuum ⁊ sic continue illud trāsmutatum licet sit idem subiecto est aliud diffinitione: vt prius dicit philosophus ⁊ cōmentator de mobili moto loco. respondetur ꝙ commentator loquitur de transmutato vt habet esse successiuū non secundum suam essentiam sed propter motum existentē in eo ꝙ in dubio est aliud ⁊ aliud ratione se[illegible] diuersas partes spacij sed loquitur hic de diuersitate diffinitionum secundum prioritatem vt fatetur in cōmento ad hunc intellectum ꝙ sicut idem transmutatum aliquando est presens aliquando preteritum ⁊ aliquando futurum ita idem transmutatum aliquando est presens preteritum ⁊ futurum sic ꝙ de eodem transmutato numero vere dicuntur omnia illa preterita diuersorum temporum ꝙ non contingit de alieno tempore nꝫ de aliquo priori ⁊ posteriori temporis secūdo notandum secundum cōmentatorem eodeꝫ cōmento ꝙ ex proprio numero simpliciter hoc ꝙ nō multiplicatur per multiplicationem suorum subiectorum ⁊ ꝙ subiecta multiplicantur ⁊ ꝙ illud ꝙ est numerus quodammodo ⁊ numeratum alio modo sicut est dispositio in tempore accidit ei vtrumqꝫ. s. multiplicari per multiplicationē subiecti: ⁊ adiuuari per formam. s. f̄m ꝙ est numerus. prima pars commenti huius declaratur duabus distinctionibus quarum prima est ista duplex est subiectum. s. in quo ⁊ circa qd̄ verbi gratia mobile est subiectum motus in quo est magnitudo est subiectum motus. circa ꝙ alia distinctio et ꝙ numerus simpliciter potest dupliciter accipi vno modo naturaliter ⁊ alio modo mathematice. s. binarius ternarius ⁊ huiusmodi. dico ergo ꝙ numerus simpliciter naturaliter acceptus necessario multiplicatur ad multiplicationē subiecti in quo quoniam alius est binarius in duobus digitis meis ⁊ alius in duobus equis sed non multiplicat̄ ad multiplicationem subiecti circa ꝙ quoniam eodem binario duorum digitorum meorum possuꝫ numerare duos homines duos canes duos equos ⁊ sic in infinitū ipsa enim numerata dicūtur subiecta circa que est ipse numerus. numerus autem simpliciter mathematicus [illegible] prius non multiplicatur ad multiplicationem subiecti in quo sicut nec circa ꝙ: ꝙ quoniā cum talis numerus sit acceptus abstrahat ab omni subiecto indifferens est aliud omne subiectum ideo sibi non repugnat esse in quolibet subiecto siue denominationis ita ꝙ binario non repugnat esse subiectiue in duobus hominibꝰ in duobus equis in duobus canibus ⁊ generatur in omnibus q̄titatis que sunt duo ⁊ ita dicatur de reliquo ꝙ illud repugnatur esse in omnibus quantis que sunt tria ⁊ hoc non tantum numeraliter sed etiam subiectiue loquendo de binario vel ternario eodeꝫ numero. secunda pars cōmenti declaratur accipiendo vnum numerum numeratum videlicet duos homines numeratos in duobus digitis ⁊ numerantes duos canes numerus ergo duorum hominuꝫ quodāmodo multiplicatur ad multiplicationem subiecti videlicet numeratorum ⁊ aliquo modo non multiplicatur quia numeratur per formam multiplicatur quidem quoniam su[illegible] sicut equi numerati sunt duo ita homines numerantes sunt duo non multiplicatur autem quia per eandē formam binarij existentem in duobus hominibus possum numerare non tantum duo canes sed etiam duos equos ⁊ duos boues: ergo etiam numero numerata duorum hominum possum hec omnia numerare. sed hec sunt plura q̄ duo. ergo isto modo non multiplicatur numerus numeratus ad multiplicationem subiecti seu numeratorum ⁊ hoc modo dicitur variari per formā que est numerus simpliciter. ❡ Sed dubitatur quia secundū hoc sequitur ꝙ tempus multiplicatur ad multiplicationem sui subiecti ꝙ est falsum si fiat locutio de subiecto in quo cum de subiecto circa ꝙ ⁊ patet consequentia quia tempus est numerus numeratus. respondetur negando consequentiam: vnde cōmentator non dicit omnem numerum numeratū multiplicari ad multiplicationem subiecti sed aliquē numerum sic multiplicari in quo inuenitur dispositio temporis; videlicet ꝙ numerat ⁊ numeratur ⁊ est ille qui iuuatur per formam numeri simpliciter in tempore autem non inuenitur numerus simpliciter.

Quarto notandum secundum commentatorem eodem cōmento ꝙ prius ⁊ posterius in tempore sunt idem in omnibus motibus non multiplicata per multiplicationem eorum sicut est dispositio in instanti ⁊ causa in hoc est quoniam est prius ⁊ posterius in motu continenti totuꝫ: ⁊ ideo omnia sunt in tempore: quia sunt in spera mundi vnde quidam estimauerunt tempus eē speram aut mundum. ❡ Intendit cōmentator ꝙ sicut numerus simpliciter mathematice sūptus non multiplicatur ad multiplicationem subiectorum siue accipiatur subiectum in quo siue circa ꝙ ita nec tempus nec motus ad multiplicationem motuum immo si essent plures mundi aut plures primi motus ⁊ in quolibet illorum esset subiectiue in omnibus [illegible] mundis causa autem propter quā tempus est instans ⁊ prius ac posterius in tempore sunt numeraliter ⁊ mensuratiue in omnibus motibus est quia instans ⁊ tempus et prius ac posterius in tempore sit quelibet pars temporis est consequens essentialiter primum motum quia est regula ⁊ mensura omnium aliorum motuum ⁊ ex hoc conceditur omnia esse in tempore seu in spera celesti quia omnia sunt in primo motu ⁊ ex hoc arguebant quidaꝫ antiqui tempus esse mun

dum seu speram celestem que omnia sunt in tempo-
re sicut omnia dicuntur esse in mundo aut in spera cele
Tex. sti. (Amplius aūt vnū dubiū remouet philosophus
cō. li. posset enī aliquis arguere contra cōmentatorem q
aliquod tempus presens vel preteritū est futurū quo
niam tempus presens redibit videlicet annus in quo
sumus iam quoniā annus presens diuiditur in quat-
tuor tempora videlicet ver estatem autumnum hyemē
sed hec omnia redibūt ergo etc. Respōdet philosophus
q hec non reddibunt secundū numerū sed secundum
speciem quoniā tempus est consequens primum mo-
tum primo et essentialiter. constat autem q motus pri-
mus non redibit secundum numerū sed secundū speci-
em si enim sol iam mouetur sub ariete et postea moueā-
tur sub eodem signo reddit ita motus non numero s3
specie sic et tempus reddit idem specie isto modo rede-
unt ver estas autumnus et hyems non eodem nu-
mero sed specie quoniam sol non eundē numero mo
tum fecit bis in ariete neqz in cancro neqz in libra neqz
in capricorno. Te. c. li. amplius sicut contingit motū eē
eundem et vnum iterum et iterum sic contingit tempus
aut hyemē aut ver aut autumnū. s. secundum speciem
et non secundum numerum.

Notandum q philosophus mouet et soluit istā dubitatōem propter platonem dicentem omnia debere reddere eodem numero post magnum annum quē dicebant esse tempus triginta sex milium annorum: omnia enim depēdent dicebat ipse a motu orbis signorum qui cum nō moueatur non vno gradu in centū annis sequitur completam reuolutionem illius orbis fieri adequate in tēpore triginta sex milium annorū q̄ tempore completo celum iterum incipiat moueri eodem motu numero quo prius motum est et consequenter omnia corpora redirent tam permanentia quam successiua. Ista opinio non est vera quoniā in fine tanti temporis nō essent omnes planete in principio arietis et potest demōstrari ex tabulis ptholomei a quo signo intelligit omnis motus superiorum corporū secundum ipsum ptholomeum ergo in fine talis anni non essent omnia corpora priora in eadem dispositione numero in qua fuissent in principio eiusdem anni q est cōtra fundamenta platonis: amplius potest argui cōtra eum querēdo vtrum necessario vel cōtingenter docebit illos scholares quos prius docuit in eisdem scholis aut non: si necessario ergo peribit liberum arbitrium si contingēter ergo oppositum poterit contingere et per consequēs celum poterit aliter se habere q iterum est contra eū. Item quero vtrum anima intellectiua humana naturaliter reuertetur ad corpus aut violenter si naturaliter ergo naturaliter mouebitur a beatitudine ad miseriam q non est dicendū si violenter ergo violenter informabit corpus et cum tunc cōsimiletur animo se habebit etiam corpore sicut nunc sequitur q iam violenter informat corpus humanum q est contra eum et ve
Tex. ritatem etc. (Non solum autem) quarta cōclusio non
cō. lii. solum tempus est mensura motus sed esse motus ē mē
sura temporis istam cōclusionē philosophus tripliciter probat et primo sic tempore cognoscimus ac determinamus motum et motu cognoscimus et determinamus tempus ergo etc. patet consequentia cum prima parte antecedentis ex quo tempus est numerus motus secunda autem declaratur quoniā aliquādo mot⁹ est nobis notior quā tempus et magis cognoscimus quantitatem motus quā quantitatem temporis dicimus tempus esse multum vel paucum quia motus fuit longus aut breuis cōsequenter enim per modū horologii cognoscimus horas diei et hec ideo quia ille motus est nobis certior. Te. c. li. Non solum autē motū tempore metimur sed motu tempus propter diffiniri ad inuicem: id est propter hoc q quodlibet illorum cognoscimus per reliquū tempus quidem enim determinat motum cū sit numerus ipsius: motus aūt et tempus dicimus multum aut paucum esse tempus motu mensurantes.

Notandum secūdum cōmentatorē cōmento .lii. q tempus mensurat motū quia hoc est essentiale ei et motus mensurat tempus quia hoc est accidens ei nec est vt vtrūq mensuret reliquū quia paucitas et multitudo determinantur in eo per reliquū et omne q determinat per aliud est mēsuratū per illud nos comprehēdimus tēpus esse magnū q nos cōprehendimus q mot⁹ quē sequitur tempus est magnus licet enim tempus mensuret motū et econtra non tamen eodē modo quoniam tēpus est mensura motus per se cū sit per se et essentialiter numerus: motus aūt est mensura tēpis per accidens: quoniā accidit sibi q sit nūer⁹ nō eni diffinitur mot⁹ per nūerū neqz numerus per motū tēpus autē diffinitur per numerū: ideo illi per se cōpetit eē mensurā nunquā eni mēsuramus per quātitatē cōtinuā non puti in ea reperitur ratio numeri: vnde .10. geometrice probatur q omnes quantitates cōmensurabiles sic se habent q proportio vnius ad alterā est sicut proportio nūeri ad numerum sed tēpus includit numerū ergo etc. (Sicut et numerabili secūdo arguit philosophus ad eandē cōclusionē sic sicut se habet numerus simpliciter ad sua numerabilia ita numerus secundū quid ad sua numerata: sed numerus simpliciter est mēsura suorū mutabilium et ecōtra. ergo numerus secundū quid est mēsura suorū numeratorū et ecōtra sed tēpus est nūerus scdm qd et motus est suū numeratū ergo tēpus est mensura mot⁹ et ecōtra pz quelibet istarū ꝯsequētiarū cū suis antecedētibus pter hoc q nūerus simpliciter est mensura suorū mutabiliū et ecōtra: qm̄ numerū ꝺnominatiue cognoscimus .10. equos et esse decē equos possim⁹ agnoscere numerū denariū q determinat hic nam sciens numerare: vsqz ad decē et ignorās numerū equorū pōt per numerū denariū sibi notū decē argentorū suorū nūerare decē eqs, sciēdo q illi ea sunt decem quos videt sciens aūt illos equos esse decē et nesciens cōputare vsqz decē illis equis poterit cognoscere numerū denariū cōputādo vnū equū et iterū aliū equū quousqz numeraret omnes equos adeo cōtingit de tēpore et motu. Te. c. li. Sicut et numerabili numerū mēsura eius sic motum mēsuramus tēpore: numerus quidem equorū multitudinē agnoscimus iterū aūt vno equo equorū numerum ipsum similiter aūt in tēpore et in motu est tēpore quidē motū motu aūt tēpore mensuramus.

Notandum fm cōmentatorē cōmento .lii. q cū dubitamus de nūero tunc numeramus ipm per numeratū vt accidit numerātib⁹ qm̄ signāt nūeros digitis vbi grā si qs sciret se habere digitos decē et nesciret cōputare vsqz ad decē posset ex ipsis digitis q̄ sunt qdam nūerabilia cognoscere numerū denariū in aliis rebus vz in equis si semper pro vno digito acciperet vnū equū: et cōcludit cōmentator q vtrūqz numerat reliquū: sed nō eodē mō qm̄ numerus numerat numeratū essentialiter et numeratū nu

merat numerum per accidens .s. ex parte nrã .s. quādo numerabilia sunt nobis notiora numero. Et si arguit ex hīs q idem magis notū et minus notū est respectu eiusdem si numero cognoscitur numeratū et ecōtra. rñ detur negādo cōsequentiā: quia non dicitur q aliquis simul eodem modo cognoscat numerū per numeratū et numeratū p numerū: sed q successiue in diuersis partibus simul autem plures cognoscūt numerū per numeratū: et econtra secundū q vni est notior numerus q numeratum alijs vero est notius numeratū quā numerus. (Et hoc rōnabiliter) Tertio ad eandē conclusionē arguit philosophus sic sicut se habet motus ad magnitudinē ita tēpus ad motū sed motus est mensura magnitudinis et ecōtra: ergo tempus est mensura motus et ecōtra patet consequentia cum maiori eo q sicut motus est consequens magnitudinē: ita tēpus est cōsequens motū minor aūt habetur ad experientiā qm quādoq per motum cognoscimus magnitudinē: quādoq vero econtra dicimus aliquando viam esse longā: quia motus ē lōgus et aliquando dicimus motum esse longū qz via est longa: cognoscens enim magnitudinē motus et modo magnitudinē vie mensurat quantitatem vie p quātitatē motus: cognoscens autem magnitudinē vie et nō magnitudinē motus mensurat quantitatem motus per quantitatem vie. Le. li. Et hoc ratōnabiliter accidit imitatur enī magnitudinē quidē motus hunc aūt .s. motū imitatur tēpus eo q quanta et continua diuisibilia sūt ppter qd enim magnitudinē esse huius .s. cōtinuam et diuisibilē indiffinitā motus hoc sustinet i. habet consequēter quātitatem et diuisibilitatē indiffinitā motus h sustinet .i. habet cōsequēter cōtinuitatē et diuisibilitatē infinitam ppter motū aūt tps est cōtinuū et diuisibile in infinitum et mēsurans magnitudinē motu: et motu magnitudinē multa enī dicimus esse viā si pcessus .i. motus erit multus et hunc .s. motū dicimus esse multum si via multa fuerit sic igit tēpus dicitur esse magnū si motus est magnus et motū dicimus esse magnū si tps ē magnū.

Notandum

primo fm cōmentatorē commento .iii. q tempus dicitur motum in habēdo ista .s. quia est quātum discretū quodāmodo et continuū alio mō ita q ista sunt in tēpore ppter hoc q sunt in motu. Intēdit cōmentator q omne cōtinuū habet rationē discreti. ideo tam motus q tēpus habet rōnē cōtinui et discreti rōnem quidem continui inquantū hz partes copulatas ad vnū terminum cōē: rationē vero discreti inquantū habet multitudinem vnitatū fm quas in quolibet illorū inueniūtur due ptes vel tres ptes et sic in infinitū fm aliquē aliū numerū et qz in quocūq inuenit rō discreti inuenit ratio mensure ideo sicut motus mēsuratur a tēpore ita tēpus pōt mēsurari a motu. et maxime qz cōtinuitatē et discretionē accipit tempus a motu.

Secundo

notandū fm cōmentatorem eodem commento q tā in hoc q accidit tempori q mensurat per motū est qz motus est causa inesse eius fm q est subiectū illius. vñ quia accidit forme et passioni mēsurare per subiectū eius ideo accidit tempori mēsurari p motū qm motus est subiectum tēporis cum sit cā ppter quā tēpus habet rōem cōtinui et discreti ac mensurare et nō accipit hic subiectū pro subiecto i quo se pro subiecto certa q eo mō quo dicitū est ante de magnitudine respectu motus.

Tertio

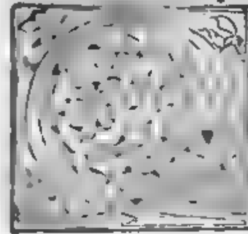
notandū fm cōmētatorē eodē cōmēto q nō eodē modo tēpus et motus seinuicē mēsurant qm modū mēsurare ipsum est accñs motui tempus autē mensurare motū est illi essentiale cū essentia eius sit mensurare motū. Intendit cōmentator istam rationem quod dubet genus [illegible] de essentia sue speciei sed nūerus motus est genus tēporis. ergo est de essentia tēporis: et per cōsequēs essentiale est tēpori mēsurare et numerare motū: sed numerus motus nō est genus motus: nec pōt ibi compi essentialiter ergo accidit motui mensurare tempus.

Quarto

notandū fm cōmentatorē eodem cōmento q substātia motus non ē in mēsuratiōe spacij sicut substātia tēporis est in mēsuratione motus. commentator excludit vnam dubitationem: quoniā potest aliquis sic arguere sicut motus est consequens spacium: ita tempus est consequēs motum: sed tempus est essentialiter mensura motus ergo motus est etiā essentialiter mensura spacij. Respōdet cōmentator negādo cōsequentiā: qz in diffinitione substantiali et essentiali tēporis ponit mensurare motum cū dicitur tempus et numerus motus: sed in diffinitione motus nō ponit mensurare spaciū vt pz quia tertio physicorum diffinitur motus tertio huius vt motus ē actus entis in potētia fm q in potētia: aut motus est actus mobilis inquantum huius.

Contra

predicta arguit et primo q motus est p se mensura tēporis qm in quocunq reperitur per se rō discreti in eodē reperit per se ratio mēsure vt colligit a philosopho .x. metha. sed in motu reperit p se rō discreti vz multitudo vnitatum et dualitas et ternitas partiū: sicut etiā p se repitur ratio continui: ergo in motu repitur p se rō mēsure. ¶ Secundo arguit q motus est essentialiter mēsura magnitudinis sicut tēpus motus quoniā sicut motus est passio extrinseca magnitudinis ita tēpus est passio extrinseca motus ergo cōsimiles modi mensurādi inueniūtur in ambobus. ¶ Ad primū dicitur q sicut linea p se est mēsura nō tamē est p se mēsura panni: qz accidit linee mēsurare pānum sed est p se mēsura cōtinui pmanentis ita motus est p se mēsura cōtinui successiui: nō tñ tēporis neq huius vel illius cōtinui et cū dicō lineam motū et tēpus per se mēsurare nō intēdo eandē p septatem qm tēpus est mensura p se pseitate primi modi motus autē et linea p se mēsurat pseitates secūdi modi tō si cōmentator diceret motū esse mensurā per accidens illud est intelligendū q est mensura p accidens tēporis aut q est mēsura per accidēs put accidēs opponitur ei q est per se pseitate primi modi. ¶ Ad secundū dicit q nō est similitudo oīno qm tēpus ē passio motus essentialiter: et p se sed motus est passio magnitudinis p accidens qm accidit motui q fiat sup magnitudinem pōt enim eē aliquis motus successiuus tā ad ver. quā ad formā que nō fiat supra aliquā magnitudinē ideo accidit vtriq illorū q sit mensura alterius: et qz motus essentialiter depēdet a mobili sicut tēpus a motu ideo in diffinitione motus ponit mobile sicut in diffinitiōe tpis ponit motus quare &c.

Quoniā

autē est [illegible]

Ista est scda ps hui⁹ capituli in qua phs ostēdit eē tps mensurā [illegible] motu postq manifestauit [illegible] [illegible] ponēs quattuor cōclusiones

quarū prima est ista:tēpus est simul mēsura motus ⁊
accñtium motus.secūda ꝯclusio tēpus est mēsura trās
mutabiliū aliorū a motu ibi manifestū aūt.tertia con
clusio omnia que sunt in tēpore cōtinentur a tempore
ibi quoniā autē.quarta ꝯclusio entia eterna ꝺm ꝙ sūt
eterna nō sunt in tempore ibi qꝫ māifestū est prima cō
clusio determinat:⁊ primo quo ad motū mēsurandi
⁊ replicationē quoniā sicut vna linea potest mensura/
ri vno cubito ꝑ replicationē ita ⁊ motꝰ linee enī quinq̧
cubitorū mensurat̄ cubito ꝑ hunc modū q̄m cubitus
quo extenditur vni parti linee quinq̧ cubitorū deinde
illa pars mensurata replicat̄ quinquies in suū totū no
tificant quātitatē totius linee:ita motus quinq̧ hora/
rum mēsuratur vna hora quoniā motus vnius hore
mensuratur vna hora deinde ille motus replicatꝰ qn/
quies notificat quantitatē motus. Et sic per partē mē
suratam cubito aut hora debet intelligi pars aliquota
que aliquotiens sumpta reddit suum totū adequate:li
nea enim quinq̧ cubitorū cū dimidio nō potest men/
surari vno cubito:qꝫ cubitus qualitercūq̧ replicatus
reddit aut plus aut minus quā sit linea quinq̧ cubito
rum arguatur ergo sic cubitus mēsurans lineā quinq̧
cubitorum per replicationem simul mensurat lineam
⁊ omnia accidentia linee ergo per idem hora mensu/
rans motum quinq̧ horarum simul mensurat illum
motum ⁊ accidentia eius ⁊ per consequens tempus
quo ad modum mensurandi per replicationem simul
est mensura motꝰ ⁊ accidentiū.motus itaq̧ nō prius
mensurat motū quā accidētia motus:nec ecōtra sed si/
mul. T.c.li.quoniā autem est tēpus mēsura ⁊ mēsura mo
tus ⁊ eius ꝙ est moueri mēsurat enī vno modo sicut
motū in determinando quēdā motū qui est pars to/
cius motus quo mēsurabit totū sicut longitudinē cu/
bitus in determinādo aliquā magnitudinē q̄ remittit
totum.secūdo arguitur ꝙ tēpus est mensura motus ⁊
accidentiū motus quo ad motū mensurandi per ade/
quationē quia tam motus quā esse motus mēsurātur
tēpore per adequationē patet ꝯsequentia quia esse in
tēpore est mēsurari tēpore.ergo esse adequate in tēpo
re est adequate mēsurari tēpore constat autem ꝙ esse
motus ⁊ alia accidētia motus sunt simul cū motu. er/
go tempus mēsuratione adequatōis simul mensurat
motum ⁊ esse motus ⁊ alia accidētia motus. T.c.li.⁊ ē
motu in tēpore esse mensurari tēpore ⁊ ipsum ⁊ eē eiꝰ
simul enī ⁊ motū ⁊ esse motus mensurat ⁊ hoc est ipsū
in tēpore esse mensurari ipsum esse ita ꝙ motum esse in
tempore est suum comensurari tempore:ideo tempus
simul mensurat vtrūq̧.

Notandum ꝺm burleū ꝙ philoso/
phus per esse motus in
telligit quidditatē motꝰ:tēpus enī inquit ipsū mensu
rat motū ⁊ q̄dditatem motus cū quiditas motus cō/
sistit in habēdo partē priorem ⁊ posteriorē ⁊ ad hoc
videtur declarare Egydius ⁊ maxime cū habeatur in
antiqua trāslatione ꝙ tempus mensurat simul motū
⁊ essentiā motus. Cōtra burleū dupliciter.qꝫ ipsemet
dicit ꝙ motus nō habet partem priorē ex se ⁊ posteri/
orem:sed omnes partes simul cū non repugnat mobi
li subito maiori:ꝙ autem habeat partē priorē ⁊ poste
riorem hoc est ratione temporis a q̄ recipit durationē
successiuā aliquo non existente motus haberet omnes
partes suas simul ⁊ nullā priorē nec posteriorē: ergo
falsum est ꝙ quidditas motus cōsistit in habēdo par
tem priorē ⁊ posteriorē. Item cōmentator dicit hic ꝙ
tempus mensurat de motu vtrūq̧.s.quantitatem ⁊ esse
⁊ hoc accidit motui sed quātitas motꝰ nō accidit mo/
tui ergo per esse motus nō intelligit philosophus nec
ꝯmentator quidditatē motus.dicendū ergo ꝙ philoso
phus per esse motus intelligit quantitatē motꝰ ꝑ ipsā
durationē motus habentē essentialiter partem priorē
⁊ posteriorem ⁊ nullas partes simul:per motū autem
intelligit passionē successiuā fundatā in motu de qua
dicit tertio huius ꝙ actio ⁊ passio non sunt in agente
nec in paciēte:sed in motu vbi inquit cōmentator ꝙ in
motu est mouens ⁊ moueri:⁊ quoniā motus dicit respe
ctum ad mobile ⁊ nō ad motionē qui respectus ē mo
ueri quo refertur motus ad mobile ideo nō fecit philo
sophus mentionē de mouere sed tm̄ de moueri sicut ⁊
antiqua translatio di.tēpus mensurat motū ⁊ moueri
Cū vero dicit cōmentator ꝙ tempus mēsurat quantita
tem ⁊ esse motus ⁊ ꝙ vtrunq̧ accidit motui nō accipit
hic quantitas pro duratione motus:sed pro longitu/
dine motus opposita breuitati vnde quēadmodū lit
tera habet duplicē longitudinē vnā absolutā que dici
tur ꝓpria passio eius ⁊ aliā respectiuā oppositā breui
tati relatiue:ita motus habet duplicē longitudinē vnā
absolutā que dicit̄ ꝓpria passio ꝺm durationē succes/
siuā motus ⁊ aliā respectiuā que dicitur longitudo re
latiua opposita breuitati ⁊ sic omne ꝙ ē mēsura linee
mensurat consequēter ambo accidētia sua:ita omne ꝙ
mensurat motū mensurat durationē eius ⁊ longitudi
nem eius relatiuam ideo bene dicit cōmentator ꝙ am
bo vtrūq̧ accidit motui.i.vtrunq̧ est accidens motꝰ
cū duratio sit successiua sic propria passio eius ⁊ lon/
gitudo respectiua sit relatio sequēs motū mediāte du
ratione eius. Et quoniā propria passio ingreditur dif/
finitionem sui subiecti videtur essentialis eius:ideo anti
qua translatio dicit tempus mensurare motum ⁊ essen/
tiam eius non intelligens per essentiā quidditatem mo
tus quia cum illa abstrahat ab hoc ⁊ nunc vt colligi/
tur a philosopho ⁊ cōmentatore tertio de anima nō
mensuratur loco neq̧ tempore sed per essentiam pas/
sionem essentialem motuū q̄ tempus essentialiter mē/
surat videlicet ipsam durationem motus a qua motꝰ
recipit partibilitatem secūdum prius ⁊ posterius sicut
enim prima materia est extensa per quantitatem fixā
habens partem extra partem per illam quantitatem
que posita ponitur huius extēsio materie ⁊ qua remo
ta remoueretur illa extensio ita ꝙ omnes partes ma/
terie essent simul ita motus habet extensionem dura/
tionis ⁊ partem extra partem per suam quantitatem
successiuam qua posita ponitur extensio motus ⁊ qua
remota tolletur extensio motus secundum duratio/
nem ⁊ omnes partes existētes in simul ita ēt linea ha/
bet partem extra partem per suam longitudinem abso
lutam quā si deus anichilaret manente linea partes
linee non essent separate:sed simul omnes ꝑpetuatim.
Ex dictis apparet de intētione phi ⁊ cōmētatoris ꝙ tē/
pus mensurando motū mensurat simul omnia accidē/
tia eius:ita ꝙ quattuor sunt depressa ab illis que mē
surātur tēpore videlicet motus quātitas motꝰ moueri
ipsius motus ⁊ lōgitudo motus opposita breuitati.
¶ Sed dubitatur q̄m sic di.cōmentator eodē ꝯmēto.
Intētio eius ꝙ dicimus ꝙ motus est in tpe est ꝙ motꝰ
mensurat̄ per tēpus q̄m mensurat ipsum nō eē ipsius
⁊ ita apparet ꝯdictio in cōmento vꝫ ꝙ tempus nō mē
surat eē motus ⁊ mensurat quātitatem ⁊ esse motꝰ.vi/
detur ꝙ ly esse nō eodē mō in ambabus ꝓpositōibꝰ

accipitur: cum eniz dicit commentator q tempus non
mensurat esse motus accipitur ibi esse vt dicit existenti
am motus: cuiz vo subiungit q tempus mensurat quā
titatem esse motus accipitur ibi esse pro duratione mo
tus: constat autez motuz notiorez esse quo ad suuz esse
existere q̄ tp̄s: econtra autē tempus quo ad suaz dura
tionem et quantitatē est notius motu: ideo tempus nō
mensurat esse existere motus: sed mensurat esse quāti
tatiuum et durationem eius.

Contra commentator eodez cōmento ait quē
admodum hic cubitus est notior
apud nos q̄ id q mensuratur per cubituz: ita pars tē
poris debet esse notior q̄ mot⁹ q mensuratur per par
tem: et ista pars temporis debet sciri per notius motu
um et priorez illoz qui est motus diurnus: ex quo cō
mento patz q motus est notior tempore: nō tantuz f3
esse existere: sed etiaz f3 quantitatez .s. motus diurnus
qui est notior et prior aliis motibus: qui de modo mē
surandi loquitur cōmentator cuz dicit q cubitus ē no
tior apud nos q̄ illud q mensuratur per cubituz et pa
temporis q̄ motus mensuratus per partez. Dicenduz
vt prius dictum est q non inconuenit tempus mensu
rare motuz: et econtra: sed nō eodez modo: tempus .n.
mensurat motuz formalr tanq̄ mensura per se et essen

Tex. co. 115. tialis motus: sed ipse motus mensurat tempus mate
rialiter tanq̄ mensura per accidens seu accidentalis tē
poris. (Manifestuz autez). Secunda conclusio tem
pus est mensura transmutabiliuz alioruz a motu: pro
batur transmutabilia alia que motu sunt in tempore:
igitur mensurantur tempore: istaz consequentiā Arist.
probat premittendo duas distinctiones: quaruz pria
est ista: aliqd dr̄ esse in tempore dupliciter: aut quia est
quando tempus est: eo modo quo dicimus duz et in
telligas esse in tempore: aut quia est in tempore tanq̄
in numero: eo modo quo dicimus motuz et quantita
tem esse in tempore. I. e. li. (Manifestuz autez q est in
aliis trāsmutabilibus a motu): hoc est in tempore eē
mēsurari eoz esse sub tempore: in tempore eni eē duo
rum est alteruz vnuz q esse tunc quādo tempus e: vnuz
autez sicut quedā dicimus: quia in numero sunt: secun
da distinctio aliud esse in numero dupliciter contingit
primo sicut ad numez: secundo sicut numeratuz in nu
mero: verbi gratia binarius et ternarius ē aliquid nu
meri: quia est pars numeri: superfluū et par est aliquid
numeri: quia passio numeri: vnitas vero est aliquid
numeri quia est principium numeri: sed duo homi
nes et decem equi sunt in numero: non sicut aliquid
numeri: aut sicut numeratum in numero .. Si igitur
ita est quod aliquid est: et sic in numero aut sicut ali
quid numeri: aut sicut numeratum in numero et temp⁹
est numerus vt probatum est: sequitur q aliquid est in
tpe dupliciter⁹ videlicet: aut sicut aliqd tēporis aut nu
meratum a tempore: verbi gratia preteritum et futurū
est aliquid temporis: quia est pars temporis: sicut bi
narius et ternarius est pars numeri: longum vel bre
ue ē aliquid temporis: quia est passio temporis: sicut
superfluum et par est passio numeri: instans autē ē ali
quid temporis: quia est principium eius sicut vnitas
numeri: ipse autem motus est quantitas motus est in
tēpore: non sicut aliqd temporis: sed sicut numeratuz
a numeris. I. e. li. (Hoc autez) scilicet esse in numeris
significat aut sicut partem numeri et passionem et om
nino est numeri est aliquid aut q est ipsius numerus:
ratio quia numeratum ab illo: quoniam autem nume

rus tempus est: ipsum quidem nunc et q prius et qui
cunq sunt huius: scilicet longum aut breue: sic in tem
pore sunt sicut i numero vnitas et superfluitas: et par h
quidem numeri aliquid: illa vero temporis aliquid sūt
Istis duabus distinctionibus premissis philosoph⁹
probat dupliciter illam consequentiam transmutabi
lia sunt in tempore: ergo mēsurantur a tempore: et pri
mo sic si transmutabilia sunt in tempore tempus ē nu
merus: ergo transmutabilia sunt aliquid temporis vt
numerata a tempore: patet consequentia per secundaz
distinctionem: sed transmutabilia non sunt aliquid tē
poris: ergo transmutabilia sunt numerata a tempore:
minor declaratur: quoniam ita se habent transmuta
bilia ad tēpus sicut numerata ad numez: et locata ad
locum: sed numerabilia sunt sub numero: et non sūt ali
quid numeri et locata sunt sub loco et nō sunt aliquid
loci: ergo transmutabilia sunt sub tempore et non sunt
aliquid temporis: sicut igitur numerata mensurantur
a numero et locata mensurantur a loco: quia numera
ta sunt in numero et locata in loco ita transmutabilia
mensurantur a tempore: quia sunt in tempore. I. e. li.
Res autem transmutabiles in numero sicut in tempo
pore sunt). i. sunt in tempore sicut in numero: si autem
hoc est continentur sub numero: sicut que sunt in loco
sub loco: et non sūt aliqd numeri sicut nec locata sunt
ad loci. ¶ Secundo arguit philosophus eandem cō
sequentiam sic si transmutabilia sunt in tempore: aut
ergo sunt in tempore: quia sunt quādo tempus ē aut
sunt in tempore sicut in numero: patet consequentia p
pter vnam distinctionez: sed transmutabilia non sunt in
tempore: quia sunt quando tempus igitur sunt in tem
pore tanq in numero: et per consequens numerantur
et mensurantur a tempore: minor declaratur: nam si
transmutabilia sunt in tempore: quia sunt quando tē
pus sequuntur multa inconuenientia: videlicet q res
mota ē in suo motu: et loc⁹ i suo locato: et celū i grana
milij et granū quodlibet i q libet: qm̄ res mota ē qn̄ ē su⁹ mo
tus et loc⁹ qn̄ ē suū locatū: et celū qn̄ ē in granū milij: et
granū quodlibet ē qn̄ ē quodlibet. I. e. li. (Manifestū aūt Tex. co. 116.
e: qm̄ nō ē i tpe eē: eē qn̄ tp̄s ē: sic neq in loco eē: et mo
tu: qn̄ mot⁹ ē: et loc⁹: si .n. erit q ē in aliq oēs res erūt in
quolibet et celum: quādo .n. miliū est et celum est.

Notandum fm commentatorez cō
mēto .115. q res attribui
tur numero aut sicut aliquid q accipitur in diffinitiōe
numeri: aut sicut aliquid in cuius diffinitione accipitur
numerus: scilicet accidētia essentialia: aut sicut illa quo
rum vtrūq accipitur in diffinitione alterius: et sūt cor
relatiua que sunt in numero vt dupluz et dimidiuz: aut
sicut numeratuz attribuitur ei. Duas distinctiones in
tendit cōmentator: quaruz prima est ista eoruz que sūt
in numero quedaz sunt intrinseca numero: et quedam
extrinseca vt numerata. Secunda distinctio eoruz que
sunt intrinseca numero: quedā diffiniunt numeruz: que
dam diffiniuntur a numero: et quedaz seinuicez diffini
unt consequētia numeri: exemplū primi genus et dif
ferentia numeri sunt intrinseca numero quia diffiniunt
euz vt vnitas et multitudo: exempluz secundi paritas
et imparitas sunt intrinseca numero quia diffiniuntur
per numeruz: sunt eniz proprietates numeri: exempluz
tertii vt duplum et dimidium: hec enim sunt relatiua
consequentia numerū et seinuicem diffiniunt: quoni
am duplum diffinitur per dimidium: et dimidium per
duplum. ¶ Duo ergo precedunt numerū: videlicet ge

nus et differentia: et duo consequuntur numeri: scilicet accidens absolutum: et accidens respectivum. ¶ Ex isto commento sequitur quod ea que sunt intrinseca tempori sunt in tempore per accidens: patet: quoniam partes temporis et accidentia eius tam absoluta quam respectiva sunt in tempore per accidens ipsa autem transmutabilia sunt in tempore per se: partes enim temporis tam integrales quam diffinitive non sunt in tempore ut habent rationem temporis: sed sunt in tempore ut habent rationem totius: accidentia etiam absoluta et respectiva non sunt in tempore ut habent rationem temporis: sed ut habent rationem subiecti: instantia consimiliter non sunt in tempore ut habent rationem temporis: sed ut habent rationem presentis et terminati quoniam instans est principium et finis temporis: sed ipsa transmutabilia sunt in tempore ut habent rationem temporis que est numerare et mensurare secundum prius et posterius: idem enim est triangulus et principium figurarum: et tamen habere tres angulos equales duobus competit triangulo per se: et principio figurarum per accidens. Similiter idem est superficies et locus: et tamen linea est per se in superficie et per accidens in loco: sola autem locata per se non obstante quod sint extrinseca loco sunt per se in loco: ita partes temporis vel numeri aut accidentia vel principia eorundem non sunt in tempore vel in numero secundum quod huius: sed ut habent rationem totius vel subiecti aut rationem presenti et terminati.

Contra predicta arguitur: et primo quod ille modus arguendi non tenet hoc est in tempore: ergo hoc est in tempore: quia est dum tempus est aut quia sit in tempore tanquam in numero: quia eadem ratione sequeretur tu es in instanti: quia tu es dum instans est aut quia tu es in instanti tanquam in numero: antecedens enim est verum: et consequens falsum: non enim tu es in instanti: quia tu es dum instans est: quia aliter celum esset in grano milii: neque etiam tu es in instanti tanquam in numero cum instans propter quam indivisibilitatem non habet rationem numeri. ¶ Secundo arguitur quod omnia sunt in tempore tanquam in numero: quoniam instantia sunt numerus temporis: et tempus est numerus numeratus per ipsa: igitur ipsa instantia sunt in tempore tanquam in numero. ¶ Ad primum dicitur quod consequentia quam facit philosophus tenet gratia materie ex eo quia tempus est faciliter divisibile et habet rationem numeri: instans autem non est divisibile nec habet rationem numeri. Et si queritur quam essendi in ipsa transmutabilia sunt in tempore dicitur quod ultimo modo: videlicet sicut contentum est in continente: sicut enim locatum est in loco et aqua in vase: ita motus vel transmutabile est in tempore. ¶ Ad secundum dicitur negando consequentiam. Unde aliam habitudinem habet tempus ad res transmutabiles: et aliam habitudinem habet ad instantia: habitudo enim temporis ad res transmutabiles est habitudo numeri ad numerata: habitudo autem temporis ad instantia est habitudo numerati ad numerum: ideo quia non proprie numerus ut habet rationem numeri est in rebus numeratis: sed econtra: propterea res transmutabiles sunt in tempore tanquam in principato et terminato per illa: et quoniam unaqueque res melius diffinitur per priora quam per posteriora ut est numerus numerans per posteriora et numerus numeratus per priora: ideo melius diffinitur tempus per numerum numeratum quam per numerum numerantem. Et licet tempus claudatur inter duo instantia: quorum unum est prius et reliquum posterius: tamen secundum naturalem numerum quodlibet illorum precedit tempus: ita quod intellectus temporis presupponit intellectum cuiuslibet illorum instantium: propterea diffinitur per talia instantia: et per res temporales: sunt ergo instantia in tempore tanquam in toto diffinibili: aut in principato et terminato: non autem sunt in tempore tanquam in numero. (Sed hoc quidem). Ex predictis Aristoteles infert correlaria quod esse cum tempore seu quando tempus est dicit habitudinem accidentalem ad tempus: sed esse in tempore dicit habitudinem essentialem ad tempus: quoniam accidit hanc consequentiam esse bonam hoc est in tempore: seu quando tempus est: ergo tempus est in quo est: et hec demonstrata enim re transmutabili contenta a tempore et dependente ab illo: tenet, argumentum gratia materie: quoniam demonstrata una re extra mundum seu ipso deo absque respectu inceptionis et definitionis ac causalitatis antecedens est verum et consequens falsum: ideo cum tempore seu quando tempus est dicit habitudinem accidentalem ad tempus: sed quia sequitur formaliter hoc est in tempore: ergo tempus est in quo est hoc: sicut etiam sequitur hoc est in motu: ergo motus est in quo est hoc: ac etiam sequitur hoc est in loco: ergo locus est in quo est hoc, propterea in tempore dicit habitudinem essentialem ad tempus. i. e. li. (Sed hoc quidem accidit). i. accidit illam consequentiam esse bonam: hoc est quando tempus est: ergo tempus est in quo est illud. Illud autem necesse est consequi: videlicet hoc est in tempore: ergo tempus est in quo est hoc. Et et quod est in tempore necessario sequitur esse quoddam tempus quando et illud est: sicut et et quod est in motu sequitur esse tunc motum in quo illud est.

Tex. co. 116.

Notandum secundum commentatorem commento. 116. quod Aristoteles intendit declarare differentiam inter consecutionem essentialem et accidentalem: ista consecutio est per accidens cum fuerit milium erit celum: et similiter dicere cum fuerit tempus erit homo et cum fuerit homo erit tempus: consecutio autem necessaria est ut semper sequeretur ex esse alicuius in tempore esse temporis proprie illius rei non esse temporis: similiter et ista consecutio est necessaria cum aliquid fuerit in motu erit motus proprius eius. ¶ Prima distinctio commentatoris est ista: duplex est consecutio: una essentialis et accidentalis: consecutio essentialis est ista: cuius oppositum consequentis repugnat formaliter et essentialiter antecedenti ut homo est: ergo animal rationale est: celum est: ergo corpus simplex est: consecutio accidentalis est ista: cuius contradictorium consequentis non formaliter et essentialiter repugnat antecedenti ut milium est: ergo celum est: igitur homo est: ergo tempus est: et econtra: non enim repugnat nature milii non esse celum neque nature hominis non esse tempus: neque temporis nullum esse hominem: si igitur aliqua istarum consecutionum tenet hoc: et quoniam per accidens ratione necessitatis consequentis. ¶ Secunda distinctio principalis est hic duplex est tempus. scilicet tempus commune et tempus proprium alicuius quod tempus commune simpliciter est duratio successiva mundi habens prius et posterius: et dicitur duratio temporis commune simpliciter: quia omnes motus et omnia transmutabilia mensurat multiplicatque ad omnem punctum mundum tempus proprium alicuius est duratio partis mundi habens prius et posterius: et dicitur tempus proprium alicuius: quia est in uno tantum et non in alio: verbi gratia sicut a loco superficiali ex illius circumscriptione ad locatum generatur respectus ubicationis fundatus in re locata: ita in tempore ex illius adiacentia ad res temporales genera-

raliter respectus quandolitatis fundatus in re transmutabili secundum quem respectum res temporalis dicitur esse hodie et fuisse heri et fore cras. Et sicut respectus vbicationis est in determinato subiecto: ita respect⁹ quandalitatis est in determinato subiecto: ita quod non in alio et talis respectus dicitur tempus proprium alicui⁹ secundum commentatorem: quia licet tempus simpliciter sit idem vbique: non tamen tempus proprium alicuius quod est ipsum quando derelictum a tempore ex adiacentia illius ad res temporales. Sicut ergo quelibet istarum consecutionum est essentialis: tu es in loco: ergo tu habes proprium hoc est in motu: ergo habet proprium motum: ita sequitur hoc est in tempore: ergo habet proprium tempus quod non est tempus simpliciter demonstrato homine vel equo est enim impossibile tam naturaliter quam apud intellectum aliquid esse in tempore tanquam in mensura extrinseca quando habeat propriam durationem aut absolutam: sicut est duratio motus: aut respectiuam sicut est duratio partus fluens a tempore. Et ista est causa propter quam tempus non solum mensurat res successiuas: sed etiam permanentes non in eo quod permanentes sunt: sed in eo quod habent durationes successiuas quas commentator alibi vocat transmutationes: ipsa ergo transmutabilia in eo quod habent omnes suas partes simul mensurantur instanti: in eo autem quod habent durationes successiuas siue moueantur siue non moueantur mensurantur tempore. (Quoniam autem est). Tertia conclusio: omnia que sunt in tempore continentur a tempore. Istam conclusionem philosophus dupliciter probat et primo sic: omne quod est in numero continetur a numero: ergo omne quod est in tempore continetur a tempore: patet consequentia quia tempus est numerus: sicut enim quocunque numero dato contingit dare maiorem: ita quocunque tempore dato mensurante aliquam rem contingit dare tempus mai⁹ illa re mensurata: vnde breuiter potest sic argui inductiue: omne quod est in numero continetur a numero: et omne quod est in loco continetur a loco: et generaliter si aliquid est: est in aliquo et continet ab illo: ergo omne quod est in tempore continetur a tempore. Tex. co. 11. (Quoniam autem est sicut in numero esse in tempore accipietur aliquid plus: tempus enim ei quod est in tempore sicut accipit plus de numero omni eo quod est in numero: vnde necesse est omnia que sunt in tempore contineri sub tempore sicut sint alia quecunque in alio sunt vt que sunt in loco sub loco.

Tex. co. 117.

Notandum quod commentator commendo [...] philosophum velle hic probare quod omne quod est in tempore exceditur a tempore: quoniam omne quod est in aliquo numero exceditur a numero ex duobus extremis: omne quod in tempore exceditur est in eo tanquam in numero: ergo omne quod est in tempore exceditur a tempore ex duob⁹ extremis: neque commentator intelligit quod omne quod est in tempore exceditur ab eodem tempore in duobus extremis aut omne quod est numero exceditur ab eodem numero in duobus extremis: quia illud est impossibile: datur enim tempus equale mensurato: et numerus equalis numerato: hora enim non excedit motum horalem neque binarius duo numerata: sed intendit commentator quod omne existens in numero exceditur ab aliquo numero scilicet a numero maiori in duobus extremis: duo enim numerata exceduntur a ternario in duobus extremis et tria numerata exceduntur a quaternario in duobus extremis: et sic de aliis numeratis semper assignando illis maiorem numerum: ita omne quod est in tempore exceditur a tempore quod non quidem a tempore minori vel equali: sed a tempore maiori: ita quod mot⁹ horalis exceditur a tempore duarum horarum et motus duarum horarum exceditur a tempore trium horarum de motu autem infinito non potest dici proprie quod sit in tempore nisi secundum partem cum talis motus non mensuretur tempore finito vel infinito: nulla etiam pars infinita illius motus mensuratur tempore et continetur tempore et exceditur a tempore.

Contra predicta arguitur et primo quod non omne quod est in tempore continetur a tempore: quia per idem omne quod est in instanti continetur ab instanti quod est falsum: quia instans. Etiam autem multa que sunt in instanti sunt indiuisibilia. ¶ Secundo arguitur quod non omne quod est in numero continetur ab illo numero: quoniam duo numerata numero binario existente in illis non continentur ab illo numero cum quia numerus et numeratum sunt equalia: tum quia forma non continet illud cuius est forma: sed magis pertinet ab illo: albedo enim non pertinet album sed album pertinet albedinem: ita numer⁹ qui est formaliter in rebus numeratis non continet res numeratas: sed magis econtra. ¶ Ad primum dicitur quod omne existens in instanti continetur ab instanti formaliter aut virtualiter inquantum instans est causa vt ea que sunt in tempore continentur a tempore nec proprie dicitur instans mensura pro quanto mensura dicit rationem numeralem: sed dicitur esse mensura rerum permanentium inquantum habet totum suum esse simul sicut res permanens. ¶ Ad secundum quod ea que sunt in tempore non solum continentur a tempore maiori: sed etiam tempore equali sicut locatum a loco suo proprio: non enim inconuenit duorum equalium vnum esse mensuram alterius: concedendo etiam quod duo numerata continentur a numero binario existente formaliter in illis: et cum dicitur quod omne habens formam continet suam formam concedendo: propterea dicitur quod binarius vt est forma determinati subiecti non continet illud subiectum sed magis continetur ab illo: vt autem est numerus sic non respicit determinatum subiectum: adeo sicut mensurat et numerat ea in quib⁹ sunt: ita pertinet illa: non quidem in eo quod forma vel habitus: sed in eo quod numer⁹ et mensura. (Et pati iam). Secundo arguit philosophus ad eandem conclusionem sic: quod omne quod patitur ab aliquo continetur ab illo: sed ea que sunt in tempore patiuntur a tempore: ergo ea que sunt in tempore continentur ab illo: patet consequentia cum maiori: quia effectus continetur cum sua causa: et generaliter quodlibet dominans a suo predominanti: minor autem est nota ex omni modo loquendi dicimus enim res publice fieri et senescere et mori et obliuisci propter tempus sed non dicimus res regenerari nec aliquid adiscere propter tempus non est ergo aliquod bonum neque nouum neque factum propter tempus nisi forte per accidens: sed aliquid bene est putrefactum et antiquatum et corruptum propter tempus: cum tempus non sit causa generationis nisi per accidens: per se autem est causa corruptionis: et ratio est ista: nam tempus est numer⁹ motus: et motus est causa per se corruptionis: quia motus per se facit distare a termino a quo autem distare importat corruptionem. Tex. co. 11. (Et pati iam aliquid contingit a tempore ea que sunt sub tempore sicut et consueuimus dicere quod calefacit) id est putrefacit tempus et senescunt

omnia sub tempore ⁊ obliuiscitur propter tempus: sed non diuiditur neq nouum factus est neq vetus corruptionis enim causa per se est tempus numerus: etenim motus est ipsum tempus: motus enim distare facit ꝙ est a suo esse ⁊ a natura sua.

Notandum fm commentatorem cõmento .117. ꝙ motus naturaliter habet vt per ipsum auferatur res a sua substantia: ⁊ ista ablatio per se inducit corruptionem: rei licet inducit generationem in rebus generatis per accidens ex motu: igitur inuenitur generatio per accidens ⁊ corruptio per se ⁊ ex tempore inuenitur vtrũq per accidens: licet enim in conceptu motus includatur tam terminus ad quem ꝙ terminus a quo: tamen in omni motu de necessitate sequitur deperditio termini a quo nõ autem sequitur necessario acquisitio terminum ad quem accidit ergo motui ꝙ acquirat terminus ad quẽ sed non accidit motui ꝙ deperdatur terminus a quo: ideo motus est per se causa corruptiõis: ⁊ per accidẽs generationis: ⁊ quoniam tempus est numerus mot⁹: ⁊ passio de necessitate: ⁊ per se consequens motũ: ideo temp⁹ etiam per se dicitur causa corruptionis ⁊ per accidens generationis.

Sed dubitatur quoniam philosophus dicit in litera ꝙ tempus est per se causa corruptionis. ⁊ cõmentator inquit ꝙ tempus est per se causa per accidens vtriusq: scilicet generationis ⁊ corruptionis. Respondetur ꝙ per accidens dupliciter accipitur: vno modo vt opponitur ei ꝙ est primũ: alio mõ vt opponitur ei ꝙ ẽ p se: accipit ꝯtor per accidens vt opponitur ei ꝙ est primo ⁊ non vt opponitur ei ꝙ est per se: ⁊ ita hic nõ repugnat tempus est causa corruptionis mõtus: ergo est primo ⁊ per se causa corruptionis ⁊ tempus p se non primo: scilicet ratione motus: quomodo autem hoc verum sit declarabitur magis in sequenti capitulo. (Quare manifestum est). Quarta conclusio entia eterna

Tex. cõ. 117. na fm ꝙ sunt eterna non sunt in tempore. ¶ Istam cõclusionem philosoph⁹ dupl'r probat ex fũdamẽto rationum probantium tertiam conclusionem ⁊ primo sic: omnia que sunt in tempore continentur a tempore: ⁊ mensurantur tempore: sed entia eterna fm ꝙ sunt eterna nõ sũt eterna: pz ꝯñtia cũ maiori ex precedenti ꝯclusione: ⁊ minor declaratur: quoniam eterna fm ꝙ sunt eterna non habent principium neq finem: ea autem que continentur ⁊ mensurantur a tempore habent principium ⁊ finem: scilicet sue durationis: quoniam temp⁹ nõ mensurat neq continet nisi sit terminatum duobus extremis vt patuit: ergo ⁊c. 1. c. li. (Quare manifestum ẽ). quoniam ea que semper sunt fm ꝙ semper sunt in tempore: neq enim continentur sub tempore neq mensuratur esse eorum sub tempore. Signum autem: duo arguit philosophus ad eandem conclusionem per rationem sumptam a signo sic omnia que sunt in tẽpore patiũtur a tẽpore: sed entia eterna fm ꝙ huius nõ patiũtur a tẽpore: ergo ⁊c. pz consequentia cũ maiori ex secunda ratione alterius conclusionis: minor autem est euidens quoniã entia eterna fm ꝙ huius sunt ingenerabilia ⁊ incorruptibilia. 1. c. li. (Signũ aũt huius ꝙ entia eterna non sunt in tempore est quoniam neq patiuntur nihil a tempore tanq̃ non entia) i. non existẽtia in tempore.

Notandum fm cõmentatorem cõmẽto 117. ꝙ Aristo. p ro r entia in tẽpore innuit separata a materia: corpora enĩ celestia licet non sint in tẽpore fm ꝙ tẽpus nõ continet illa tñ sunt coexistẽtia cũ tpe. i. ꝙ esse eorum ẽ ꝙ in motu ẽ existens cũ esse tẽporis coexistentis cũ quantitate: res autẽ separate nõ habent continentiam: nec coexistentiã vnde dicit Bur. ꝙ esse in tẽpore est tripliciter: primo sic: coexistẽtia entabilia: ⁊ hoc est existere quãdo tẽpus existit: ⁊ sic omne ꝙ est in tẽpore. i. etiam deus q̃ intelligentie coexistentia entitatiua. Secũdo modo aliquid dicitur esse in tẽpore coexistentia quãtitatiua: ⁊ sic sunt in tempore corpora celestia ⁊ non substantie separate: sũt. n. corpora celestia in tẽpore: q2 coexistunt cũ tẽpe coexistentia quantitatis cum quantitate: q2 sunt simul simultate quantitatis cum tempore: nam quantitas celi nõ separatur fm locum a tẽpore. Tertio modo aliquid dicitur esse in tempore: sicut in numero vel in mensura: ⁊ sic non sunt in tẽpore nec corruptibilia: deus enim ⁊ intelligentie ⁊ corpora celestia hoc modo non sunt in tẽpore: cum non possit eorum eternitas nũerari neq mẽsurari tpe. Sed quia philosophus non dicit absolute entia eterna non esse in tẽpore: sed cũ specificatiue videlicet entia eterna fm ꝙ sunt eterna non sunt in tempore arbitror ꝙ de intentione sua fuerit ꝙ deus ⁊ intelligentie aliquo modo sint in tempore tanq̃ in numero: ⁊ in mensura: ⁊ generaliter corpora celestia alia: que omnia ingenerabilia ⁊ incorruptibilia: quoniam in quocunq inuenitur esse transmutabile successiuum accidentale respectiuum: non per mutationem factam in illis: sed in suis causatis successiue productis: ⁊ successiue corruptis: ergo deus ⁊ intelligentie sunt in tempore tanq̃ in numero ⁊ in mensura ⁊ a fortiori corpora celestia sunt in tempore: illo modo cum in ipsis sit trãsmutatio absoluta per mutationem factam in ipsis: ⁊ non solum in suis causatis: licet ergo non sunt in tempore fm suas substantias: sed fm accidentiã absoluta vel respectiua successiue variabilia in ipsis: ea autem que generantur ⁊ corrumpuntur sunt in tempore substantialiter ⁊ entitatiue: ex quo patiuntur a tempore. Eterna ergo vt eterna non sunt in tempore: sed vt habent inceptionem ⁊ desitionem accidentium in ipsis: sic sunt in tempore tanq̃ in nũero ⁊ in mensura.

Sed dubitatur arguendo ꝙ deus ⁊ intelligentie fm suum esse naturale ⁊ absolutum sunt proprie in tẽpore: quia mundus habet propriam durationem successiuam qua alia mensurantur: sed quelibet duratio dei vel alterius intelligentie est prius illa: ⁊ per consequens eius mensura ergo multo magis deus habet propriam ⁊ priorem durationem ⁊ successiuam: ergo eius duratio est tempus prius enim naturaliter est volitio dei qua vult mundum continuare duratione talem quã est talis duratio: ⁊ quãprimo est talis dei volitio est illa successiua: ergo prius naturaliter est tempus q̃ duratio talis mundi. Respondetur negando consequentiam: instantaneã enim prius tẽpore ⁊ est mensura terminantis eius: ⁊ tamen non est mensura: non tamen successiua sed instantanea: quia non mensurat adequate formaliter: sed solum terminatiue effectiue: iuxta modum loquendi theologorum concedatur etiam ꝙ prius naturaliter est volitio dei qua vult mundum continuare durationem suam quam est talis duratio: ⁊ nego ꝙ talis dei volitio sit successiua: ⁊ est instantanea instanti eternitatis licet p illam successiue moueat celum.

est q principia cōtraria sunt: posterius autem q necesse est [illegible] celestia.

Notandum secundum comentatorē cōmento .63. quod ista natura que est prima materia est vnū principiū cōmune omnibus entibus trāsmutabilibus que alterant̄ inuicē: sed nō est vna [illegible] simpliciter existens in actu: neq3 ita vt sit aliquid compositū ex materia et forma: nā si haberet formā propriam nullam aliam habēt recipere ipsa permanēte: sed statim corrumpēretur q̄ cito alia forma generaretur: et etiam quicquid recipit aliquid non recipit ipsum secundum quod est illud in actu: sed secundum qd est in potētia. Si igit prima materia inata est recipere oēs formas: necesse est vt sit i potentia omnes forme: et vt nō habeat in substātia sua ꝓpriā formā que est materia: et etiā si esset aliqd exñs in actu .i. habens formā: tūc generatio in substātia eēt alteratio et forme essent accidētia. ¶ Quattuor rationes facit cōmentator ꝓbātes primā materiā non esse aliquid in actu habēs formam ꝓpriam: et primo sic: materia est principiū cōmune oībus generabilibus et corruptibilib⁹ igit̄ nō est aliquid i actu habēs formā propriā: patet ꝯñtia: quia ex opposito ꝯsequētis sequitur oppositū añtis: ideo enim nullū compositū naturale est cōmune oībus generabilib⁹ et corruptibilib⁹: igit̄ nō est aliquid i actu habēs formā ꝓpriā: ita pria materia nō esset principiū cōmune oībus generabilibus et corruptibilib⁹ si haberet formā ꝓpriā. ¶ Secūdo si materia prima haberet ꝓpriā formā: nullam aliā reciperet: sed statim corrūperet̄ altera veniēte: patet ꝯsequētia: quia ita ꝯtigit de omni alio quod habet formā ꝓpriam: ignis enim corrūpit adueniēte forma aeris: et aial corrūpitur adueniēte forma cadaueris. ¶ Tertio prima materia recipit oēs formas materiales: nihil autē recipit aliud secundum q habet illud: sed secundum q est in potētia ad ipsum: ergo materia prima ē in potentia ad omnes formas materiales: et p ꝯñs nullam h3 sibi ꝓpriā et in actu. ¶ Quarto aliter oīs generatio simpliciter dicta eēt alteratio: q2 alteratio ē circa ens i actu: s3 omnis generatio substātialis circa primā māz existit: ideo si prima materia haberet formā ꝓpriam: oīs transmutatio substātialis eēt alteratio: et ꝯsequenter forma subalis esset accidēs: q2 adueniret enti i actu.

Contra predictas rōnes arguit̄: et primo [illegible] prima [illegible] materia celi est prima mā: cum sit eiusdē rationis cū materia istoꝝ iferiorum: et tñ nō est cōmune principiū oībus generabilib⁹ et corruptibilib⁹. ¶ Scdo arguit̄ ꝯ scdam rationē: q2 illa data sequit̄ q nō possunt esse plures forme substātiales simul: cuius oppositū determinat ipse cōmentator .3. ce. di. quattuor eē formas elemētoꝝ i mixto pter formā mixti: et .3. de anima ponit duplicē formā substātialē in hoīe .s. cogitatiuā et intellectiuā. ¶ Tertio arguit̄ ꝯ tertiā rationē: qm̄ materia celi nō recipit omnes formas materiales: nec mā hoꝝ inferioꝝ: cū non recipiat formā quā h3: nec formā quā nō h3. ¶ Quarto arguit̄ ꝯ quartā rationē inducēdo eadē incōuenientia ponēdo primā materiā eē potentiā purā: qm̄ generatio substātie nō potest eē in materia nuda absq3 accidētibus: nec forma substātialis pōt aduenire alicui: qui illud sit actuatū quātitate: et aliis dispōnibus qualitatiuis: imo forma mixti nō potest aduenire materie secundum cōmentatorē: quin illa sit actuata formis elemētoꝝ.

¶ Ad primū dicit̄ q nō cōcessum ē quālibet materiā primā eē cōmune principiū oībus generabilib⁹ et corruptibilib⁹ [illegible] priuationi. Hec autē ē que nullā sibi formā determinat rōne priuationis: materia autē celi nullā habēs priuationē forme substātialis eā formā quā habet sibi determinat ingenerabilē et incorruptibilē. ¶ Ad 2ᵐ dicit̄ q cōmētator nō habet pro incōueniēti in eodē simul plures esse formas substātiales remissas: aut plures eē quarū vna est incōpleta: et alia completa: vt patet in quolibet mixto ex elemētis: s3 q sint due forme substātiales simul cōplete in eodē: h est impossibile apud eū: modo si prima materia haberet formā vel ꝓpriam: illa esset completa: ex quo eēt incorruptibilis sicut mā: et iteꝝ forma adueniēs esset completa: quia esset sicut actus respectu prioris forme: neq3 cōmētator posuit .3. de aīa intellectum eē formā substantialē hominis: sed tñ aīam cogitatiuā: voluit .n. vnicū itellectū eē oībus hominib⁹: animā vero cogitatiuā plurificari ad multiplicationē indiuiduoꝝ speciei humane. ¶ Ad 3ᵐ dicit̄ q cōmētator nō loquit̄ de aliqua speciali materia: sed de materia prima in cōmuni: nec respicit aliquā determinatam mensurā: in qua materia recipit oēs formas materiales: sed totū tēpus eternū in cuius vna pte materia recipit vnā formā materialē et in alia aliā: et sic ꝯsequent̄ in vna parte tpis materia est in potētia ad illā formā quia tūc nō habet eā: et in alio tēpore nō est in potentia: q2 actualiter habet eam: semp tñ est in potentia ad aliquā. ¶ Ad quartū dicit̄ q cōmētator hic p ens in actu intelligit omne illud qd est actus: vel qd est essentialiter includēs actū: forma enim est in actu: et cōpositū substātiale ē in actu: l3 igit̄ forma substātialis adueniat materie actuate p dispositiones quantitatiuas et qualitatiuas: aut per formas substātiales elementoꝝ nō tamē aduenit enti in actu .s. actualitate formali: quia materia nō est actus: nec icludit essentialiter actū: si .n. aliquē actum habet: illū habet extrinsece et a posteriori: nō autē intrinsece a priori. Et si arguit̄ sic: forma substātialis mixti aduenit cōposito ex materia et quātitate: aut cōposito ex materia et formis elemētoꝝ: s3 qdlibet istoꝝ includit essentialiter actū: igit̄ etc. ¶ Dicendū q forma substantialis nō aduenit alicui tali cōposito semp intelligēdo p inherentiā: aut informationē: s3 tñ prime materie necessario disposite talib⁹ formis: forme aūt accidētales bene adueniūt enti in actu .s. cōposito substātiali p inherētiam et informationē (Ex hīs autē) Hic Aristo. recapitulat oīa determinata: dicit q̄ttuor esse manifesta. Tex. co. 70. ¶ Primū q̄ est differētia ꝯtrariorum: qm̄ cōtrarioꝝ vnū est positiuū: et alterum priuatiuū. ¶ Secūdo quō se habent pricipia ad inuicē: q2 aliqua sunt priora: et aliqua posteriora: nā mā et priuatio pcedūt forā: i forma autē et priua⁹ sequūt̄ mām: ita qd ordie nature forā ꝓsuppōit priuationē et priua⁹ māz. ¶ Tertio qd est mā: qm̄ materia est illud exqua aliquid fit: aut que defert trāsmutationē ab vno contrario in aliud: vtrū autē forma sit magis substantia quā materia vel ecōtra nondum est manifestū: s3 sciet 2°. phicoꝝ. ¶ Quarto quot sūt prin⁹: q2 sūt aliquo⁹ duo et aliquo⁹ tria secundum diuersitatē mōꝝ p se: et p accñs positiue et priuatiue cōtrarie et nō cōtrarie: vt patuit.

T. c. li. (Ex hīs autē) Nūc manifestū est: que differētia ꝯtrarioꝝ: et quō se habēt ad inuicē principia: et quid subiectū: vtrū autē magis suba spēs sit .i. fora: aut sub3 nondū manifestū est. Sed q prin⁹ tria: et quō et quis modus eorum dictum est: quot quidē igit̄ et que sunt

principia ex hoc cōsideretur.

Notandum primo fm cōmentatorē cōmento .xo. q necesse ē vt cum cōtrarijs sit aliquod subiectū nō in predicamētis accidētium tm̄:sed in predicamēto substātie. Nā in quocūq; p̄dicamēto ponūtur 2ria necesse est aliqd ee subm illorū 2rioꝝ:sz nō tm̄ in p̄dicamētis accn̄tiū ponunt 2ria:sz etiaz in predicamēto substātie loquendo de cōtrarijs priuatiuis:ꝛ nō positiuis:igit non tm̄ est subiectū ꝯtrarioꝝ p̄dicamētoꝝ accn̄tiū:sz etiā p̄dicamenti substātie:in predicamētis accidentiū reperiūtur ꝯtraria priuatiua:ꝛ cōtraria positiua:in predicamēto vo substantie non sunt nisi cōtraria priuatiua.s.habitus ꝛ priuatio:quoꝝ materia est subiectū:sicut alioꝝ cōtrarioꝝ in predicamento ꝑ accidentiū.

Secundo notandū fm coᵐᵐ eodem ꝯᵗᵒ q subiectū sustētat formā sz q forma nō potest esse sine subiecto:forma autē sustentat subiectū fm q est complementū ei ꝛ fm q subiectū nō potest denudari a forma:forma ꝛ subiectum sunt iuicē correlatiua:ita q forā dicit respectū ad subm ꝛ subm ad formā:sed nō est possibile vnū correlatiuorum esse sine alio:igit nō est possibile esse subiectū sine forma:nec ecōtra:ꝛ ꝓpter respectus oppositos forme ꝛ subiecti:adhuc se inuicē sustentāt fm q natura subiecti inclinat in formā ꝓpter pfectionē eius:natura autē forme inclinat in subm tanq̄ in fundamentū.

Tertio notandū fm coᵐᵐ eodez ꝯᵗᵒ q materia prima nō est demonstratum in actu nisi sit actus vel includēs actū:materia prima nō est actus:nec includens actū:igit nō est demōstratum in actu:nō est mediū inter nō ee simpliciter ꝛ esse i actu accipiendo medium p abnegationē:quia mā nō est purum nihil nec ens in actu sz est imediata negationi entis simplicit:ꝛ vadit ad esse forme p receptionē forme

Quarto notandū fm coᵐᵐ eodem ꝯᵗᵒ q accidit substātie eius.s. prime materie:vt sit in potētia omnes formē:nō q potētia sit in substantia eius:ita q sit pars diffinitionis eius:qm̄ si potētia esset in substātia eius:tūc esse eius destrueret ablatione ꝛ pōne ꝛ presentia forme in actu.s.forme ad quam habebat potentiā:vt reciperet:ꝛ vlr̄ si potētia eēt in substātia eius:tūc suba eius corrūperet apud generationē ꝛ esset in p̄dicamento ad aliqd:nō in predicamēto substātie.Et ex hijs igit patet q ex isto subo: istud subm est suba nō poᵃ:neq; priuatio:ps enim substātie est suba:ꝯᵗᵒᵉ arguūt q̄druplr̄ q poᵃ ad formā nō sit de essentia materie. ¶ Prio qz tūc pōeret i diffōne materie:patet ꝯn̄tia:quia omne qd est de eēntia alicuiᵘˢ ponit i diffinitione eius:vt patet inductiue:aial enī ꝛ rationale ponūtur in diffōne hominis:qz sunt de essentia eius:ꝛ figura ponit in diffōne circuli:vel trianguli: quia est de essentia eius:sed illud ꝯn̄s est flm̄:quia de aliquo dicit mā:de quo nō dicit poᵃ ad formā:cū in celo sit materia:que tn̄ nō est poᵃ ad formā:sz tn̄ ad vbi vt habet in de substātia orbis. ¶ Scdo sic:si potētia ad formā esset de eēntia materie ꝛ in aduētu forme potentia corrūpitur:igitur in aduentu forme mā corrūpitur: quod est impossibile:quia tunc esset forma sine materia:ꝛ patet ꝯn̄tia:quia corrupta vna parte diffinitionis corrūpitur diffinitum loquēdo de diffinitione quiditatiua de qua loquimur ꝯᵗᵒ ¶ Tertio potētia est de p̄dicamēto ad aliqd:si igit potētia ad formā est in substātia materie:ꝛ de essentia eius:sequit materiaz esse de predicamēto ad aliqd:ꝯsequēs falsum:quia est de predicamēto substātie:ꝛ patet ꝯsequētia quia omne qd est de essentia alicuius tanq̄ pars eius trahit ipsum ad ꝓprium predicamētum sicut aial ꝛ rationale trahūt hominē ad predicamentū substātie:quia sunt partes essentiales eius:vt patuit per ꝯᵒᵐ in ꝓlogo.

¶ Quarto materia est substātia:ꝛ potētia ad formaz nō est substantia:igit potentia ad formā non est de essentia materie:patet ꝯsequētia cum minor:quia potentia ad formā est accidēs:cum sit relatio:maior autem arguit q̄libet pars substātie est suba:qz suba nō fit ex nō substantijs primo huius sed mā est pars substātie vt videbitur in 2ᵒ. physico ꝝ:igit materia est substātia.

Contra ista arguitur probando potentiaz materie nō distingui realiter a materia:quia talis potentia cū non sit compositū:nec materia:oportet q sit forma:sed h est falsuz:quia potentia est ad formā:forma autem nō est ad formā. Item si esset forma:tunc cū materia faceret compositionem sicut albedo cū suo subiecto qd est falsum:qz omnis compositio accidētalis presupponit essentialē:vt colligit a comētatore 3ᵒ. de aīa:modo mā cui accidit potentia:nullā omnino compositionē essentialez dicit:vt paulo ante demōstrauit ꝯmētator. Secūdo si .a. est potentia materie distincta a materia est potētia ad .a. vel igit seipsa:vel alia potētia. Si primū igit pari forma pōt dici q materia seipsa est potētia ad formā generandā. Si 2ᵐ procedere in infinitum. Et cōfirmat omni respectu secluso a materia ipsa:adhuc pōt recipere formam:igit frustra addit talis potentia respectiua.

¶ Tertio actus nō distinguitur a forma:ergo nec potentia a materia:patet ꝯn̄tia:quia cū actus ꝛ potentia sunt correlatiua sicut subiectū ꝛ forma:ita videt se habere potētia respectu subiecti sicut actᵘˢ respectu forme: antecedēs autem est phylosophi ꝛ cōmētatoris 3ᵒ. de anima di.omnē formā esse actum. Et pōt h declarari per similitudinē primi actus:qm̄ quilibet actus prime forme est de essentia prime forme fm cōmentatorem 12.metha.igit per idē q̄libet potētia prime materie est de essentia prime materie. ¶ Quarto sequit q aliqd est eternū a parte ante:q nō est eternū a parte post cōtra phm̄ primo celi:ꝛ patet ꝯn̄tia:de tali potentia respectiua que dicit corrūpi in aduentu forme:h igit vr fuisse intentio cōmētatoris in de substātia orbis dicentis q potentia est differētia essentialis materie:constat autē q differentia essentialis nō differt ab eo cuius est differētia essentialis a 3ᵒ physicoꝝ dicit phylosophus q in eternis nō differt esse a posse:sed materia est eterna:igit essentia materie est posse materie:ꝛ ꝯsequens p locū a coniugatis essentia materie est potētia materie

Oppositū colligit de intentione cōmentatoris ꝓbantis p multas rationes potentiā nō esse de essentia inter quas illa est potissima:qz materia est incorruptibilis:potētia autē corrūpitur in aduētu forme ꝛ causaz assignat cōmētator 12.metha.di. Si materia fuerit vna:etiam generans vnū ꝛ potētia vna:tunc illud q fit erit vnū. Ex quo sequitur corruptū posse redire idem in numero:si nō corrūperetur potētia:qz post corruptionē forme:maneret idem agēs:eadem materia ꝛ eadem potētia:nisi .n. ponatur potentia materie corrūpi in aduentu forme nō est ratio:quare mā potest recipere formam antequā generaretur:quādo p idem possit eandem recipere post suam corruptionez. Itē dicit phylosophus .xi. metha.

Secundo infert philoſophus ꝙ ea que non poſſunt moueri vel quieſcere non ſunt in tēpoꝛe: quoniā eſſe in tēpoꝛe eſt menſurari in tēpoꝛe: ſed illa non ſunt mē ſurabilia tēpoꝛe cū tempus non ſit menſura niſi motus ⁊ quietis ⁊ mobiliū ac quieſcentium ſeu reducibilium ad aliquod iſtoꝝ. Te. c. li. (Quare quecunqȝ neqȝ mouentur neqȝ quieſcūt neqȝ ſunt in tempoꝛe: in tempoꝛe enim eſſe eſt menſurari tempoꝛe: tempus autem motus eſt).

Notandum prīo ſm cōmentatoꝛē cō. iiij. ꝙ mota ſemper vt orbis ſimiliter quieſcētia ſemper vt terra nō ſunt in tempoꝛe cū tempus nō excedat ipſa. Sic igitur nō ſunt in tēpoꝛe illa q̄ nunq̄ mouentur neqȝ vnq̄ quieſcunt ita nō ſunt in tēpoꝛe illa que ſemper mouentur aut ſemper quieſcunt nam ea que ſunt in tempoꝛe exceduntur a tempoꝛe: ea vō que ſemper mouentur aut ſemper quieſcunt nō exceduntur a tempoꝛe ex quo nō habent principiū neqȝ finē ſui motus ⁊ quietis.

Secundo notandū ſm commentatoꝛē cōmento. iiij. ꝙ tēpus menſurat ens ſm ꝙ eſt motū aut quieſcens nō ſimpliciter: ſed ſm quantitatē accidentalē motui ⁊ quieti: tēpus igitur non menſurat aliquid ſm ꝙ eſt ſubſtātia aut quātum aut quale ſm aliquid motū rei permanētis ſed tēpus menſurat entia ſm ꝙ ſunt mota vel quieſcentia ⁊ nō menſurat illa ſm motū ⁊ quietē ſed ſm quātitatem accidentalē motui ⁊ quieti: ita ꝙ tēpus menſurat motū ⁊ ea que mouentur per quātitatē accidentalē motui. ſ. per durationem motus ſucceſſibilia fluentem a natura motus: per motū pꝛopꝛie paſſionis menſurat etiā quietē ⁊ ea que quieſcunt nō per ipſā quietē ſed per quantitatē accidentalē quieti. ſ. per durationē ſucceſſiuam eius derelictā in rebus tēpoꝛalibus ex adiacentia tēpoꝛis ad res tēpoꝛales ⁊ tranſmutabiles.

Tertio notandū ſm cōmentatoꝛē eodē cōmento ꝙ quia menſurans debet eſſe de genere menſurati: ſequitur ꝙ oē ꝙ menſuratur a tēpoꝛe menſuretur ſm ꝙ eſt motū aut quieſcens: linea enim menſuratur per lineā ⁊ coꝛpus per coꝛpus ⁊ ſuperficies per ſuperficiē. Nō intendit cōmentatoꝛ ꝙ mēſura ⁊ menſuratū ſint eiuſdē predicamēti: qꝛ tēpus ē de predicamento quantitatis: ⁊ duratio rei tēpoꝛalis que menſuratur tēpoꝛe ē de predicamēto quādo ⁊ duratio motus: que etiā menſuratur tēpoꝛe eſt de predicamento paſſionis ſi motus eſt illius predicamēti vt ponit cōmentatoꝛ hic: ſi autē nō eſt in predicamēto nō ꝑ reductionē etiā ſua duratio per reductionē eſt eiuſdē predicamenti: ſed intendit cōmentatoꝛ ꝙ mēſura ⁊ mēſuratū ſunt eiuſdē generationis. i. eiuſdē denominationis quo ad genus permanentiū ⁊ ſucceſſiuoꝝ: ita ꝙ menſura ſit permanens ſi menſuratū eſt permanens ⁊ mēſura ſit ſucceſſiua ſi mēſuratū eſt ſucceſſiuū ⁊ ex.

Sed dubitatur quomō tp̄s menſurat quietē p quātitatē accidentalē quieti cū quies nō ſit quantitati: ex quo eſt priuatio motus ⁊ quō quies menſuratur tempoꝛe cū non ſit ens permanens nec ſucceſſiuū: ſed neceſſario in ſubiecto apto nato. Reſpondet Burleus ꝙ illa ꝓpoſitio eſt falſa de virtute ſermonis quies menſuratur tēpoꝛe cū ſit non ens accipiendo quietē pꝛo priuatione motus: ſed eā cōcedunt phūs ⁊ cōmentatoꝛ ad hūc intellectū ꝙ p tp̄s poteſt cognoſci quādiu aliquod coꝛpus quieſcit aut priuatur motu. ¶ Ego autē dico ꝙ quies tā priuatiua q̄ poſitiua nature de menſuratur tēpoꝛe nō per ſe: ſed per accidens vt poſuit phūs in pꝛima concluſione ſicut enī a loco ſuperficiali fluit reſpectus derationis receptus ſubiectiue in re locata per ſe exiſtēte ⁊ nō in aliqua eius pte quo reſpectu locus ille locat totū per ſe ⁊ quēlibet partē per accidens ⁊ vna cū quolibet accidente illius vt fuit declaratum pꝛīo tractatu huius quartiꝫ ita a tēpoꝛe fluit reſpectus quā dolitatis receptus ſubiectiue in re tēpoꝛali per ſe exiſtēte: ⁊ nō in aliqua parte vel accidente illius quo reſpectu menſurat totū per ſe ⁊ quālibet ei⁹ partē vna cū omnibus accidentibus per accidens: ſiue ſint accidentia abſoluta ſiue reſpectiua ſiue poſitiua ſiue priuatiua: ⁊ quoniā quies poſitiua eſt accidēs quieſcentis ⁊ quies priuatiua eſt accidens priuatiuū quieſcentis: ideo tempus per accidens mēſurat vtrāqȝ quietē: menſurat ergo tempus hominē vel equū ſm ꝙ habet eſſe durationē tranſmutabilē per ſe ⁊ per quālibet partē ⁊ omnia accidentia eius per accidens: ⁊ h̄ per durationē reſpectiuā fluentē a tempoꝛe in homine vel equo: que quidē duratio ita habet ſucceſſionē ⁊ incōpoſſibilitatē partiū: ſicut tēpus: ſed eſt differentia quia tempus eſt entitas abſoluta ⁊ duratio hominis vel equi eſt entitas reſpectiua ſicut locus qui eſt ſuperficies eſt ens abſolutū: ⁊ vbi ab eo pꝛoueniēs eſt ens reſpectiuū: ⁊ ſicut locus ſeparatur a locato: ita ꝙ non eſt ſubiectiue in locato, ita tempus: ſed in coꝛpoꝛe locante: ſic tempus non eſt ſubiectiue in homine vel in equo neqȝ in aliqua parte mundi: ſed tantum in mūdo continente oīa. ¶ Ex predictis ſequitur ꝙ ille terminus quantitas in ſua maxima qualitate non eſt genus alicuius predicamenti: ſed eſt genus extra predicamentum analogum vel equiuocum cum dicatur indifferenter de quantitate permanente, ⁊ quantitate ſucceſſiua motus: quelibet enī duratio ſucceſſiua ⁊ non ſolum de quantitate ſucceſſiua predicamenti quantitatis que eſt tempus: ſed etiam de quantitate ſucceſſiua predicamenti quando ⁊ de quidditate ſucceſſiua motus: quelibet enī duratio ſucceſſiua dicitur quantitas ſiue ſit duratio abſoluta ſiue reſpectiua ſm commentatoꝛem: licet foꝛte non eque pꝛopꝛie: duratio enī ſucceſſiua mundi pꝛopꝛie eſt quantitas cum ſit per ſe de predicamento quantitatis: duratio autem ſucceſſiua motus non ita pꝛopꝛie eſt quantitas cum non ſit de illo predicamento: eſt tamen magis pꝛopꝛie quantitas q̄ duratio rei tempoꝛalis: quoniā duratio motus eſt abſoluta entitas ⁊ duratio rei tempoꝛalis eſt entitas reſpectiua. (Manifeſtum igitur). Tertia concluſio ꝓpterea non entia non ſunt in tempoꝛe neqȝ menſurantur tempoꝛe pꝛobatur tempus eſt per ſe menſura motus: ⁊ per accidens quietis vt manifeſtum eſt ex determinatis: igitur nihil eſt in tempoꝛe neqȝ aliquid menſuratur tempoꝛe niſi mobile vel quieſcens aut aliquid iſtoꝝ ſed pꝛopterea non entia non ſunt mobilia: neqȝ quieſcentia neqȝ aliqua illoꝝ ergo illa non ſūt in tempoꝛe neqȝ menſurantur tempoꝛe: minoꝛ declaratur: quoniam hominem eſſe aſinum ⁊ dyametrū eſſe commenſurabilem coſte: iſta ſunt pꝛopterea non entia cum ſint pꝛopterea falſa ⁊ impoſſibilia: conſtat autem ꝙ h̄ non ſunt mobilia nec quieſcentia neqȝ partes vel accidētia mobiliū ⁊ quieſcētiū qꝛ ſi nulla eēnt mobilia vel quieſcentia non minus eſſet impoſſibile hominem eſſe aſinum: ⁊ dyametrum eſſe commenſurabilē coſte: arguatur ergo ſic tempus nō eſt menſu

Tex. cō. 120.

ra nisi mobiliū ꝛ qescentiū ꝛ accidentiuꝫ illoꝝ: sed ꝓpterea nō entia nō sunt mobilia nec quiescētia nec accidentia illoꝝ: ergo tēpus nō est mēsura: ꝓpterea nō entiū: ꝛ per cōsequēs ꝓpterea nō entia nō sunt in tempore neqꝫ mēsurātur tēpore ꝙ erat probādum. Te. li. (Manifestū igit̃ qm̄ neqꝫ ꝙ nō ē oē). i. id ꝙ nunq̄ est ens in tēpore erit: vt quecūqꝫ nō cōtingit aliter se hēre quā sicut dyametrū lateri symetrū. i. quā sicut dyametrum eē cōmēsurabilē coste: oīno enī si mensura est tēpus motus per se: alioꝝ aūt ſm̄ accidēs vꝫ quietū tā positiuaꝝ ꝙ priuatiuaꝝ: manifestū est ꝙ quoꝝ esse mēsurat hȳs oībus erit esse in moueri ꝛ quiescere que nō possūt cōuenire ꝓpterea nō entibus.

Sed dubitatur [illegible] ꝓpo [illegible] priuatio motus: priuatio aūt est nō ens ꝑ Aristo. pmo hui⁹. Rñdetur ꝙ illa ꝓpositio quies semꝑ nō ens dupliciter pōt intelligi vno mō ꝙ quies semꝑ est non ens: ꝛ sic illa ꝓpositio est falsa: qꝛ oīs quies est semꝑ existēs vt qes terre aut aliquādo existēs ꝛ aliquādo nō existēs vt quies termināns motū: alio mō pōt intelligi illa ꝓpositio quies semꝑ est nō ens. i. quies semꝑ est necessario in subiecto apto nato. ꝛ ad hunc intellectum dico ꝙ aliquis qes semꝑ est nō ens vt quies terre ꝛ h̄ nō mensuratur tēpore: ꝛ aliqua quies nō semꝑ est nō ens. i. non semꝑ est necessario ꝛ priuatio vt qes termināns motū: cū illa qes aliqñ sit: ꝛ aliquādo non sit: ꝛ talis mensurat̃ tēpore qꝛ continet̃ a tēpore ꝛ exceditur ab illo in duobus extremis: phus tamē cū dixit ꝙ ꝓpterea nō entia nō mensurātur tēpore: intendebat ꝙ ea que ꝓpterea nō sunt existētia nō mensurātur tempore sicut hominē asinū ꝛ dyametrū esse cōmensurabilem coste. (Quecūqꝫ quedā). Quarta cōclusio ea que aliquādo sunt ꝛ aliquādo nō sunt mensurātur tēpore: ꝓbatur oīa generabilia ꝛ corruptibilia mensurātur tēpore oīa generabilia ꝛ corruptibilia aliquando sunt ꝛ aliquādo nō sūt: ergo ꝛc. pꝫ ꝯña cū minori: ꝛ maior declarat̃ oīa que excedūtur a tēpore ꝛ patiūtur a tēpore mēsurātur a tēpore sed oīa generabilia ꝛ corruptibilia exceduntur a tēpore cū semꝑ sit tempus ꝛ nō semꝑ sint generabilia ꝛ corruptibilia: patiūtur etiam a tēpore qꝛ antiquātur ꝛ putrescūt: ꝛ corrūpuntur a tēpore vt ꝓpatuit ꝛ nō solū de aliquibus tm̄ que quādoqꝫ sunt ꝛ quādoqꝫ nō sunt sic arguendo oīa que excedūtur a tēpore mensurantur tēpore: sed oīa que aliquādo sūt ꝛ aliquādo nō sunt mensurātur tempore. Te. li. (Quecūqꝫ quidē ergo generabilia ꝛ corruptibilia sunt ꝛ oīno quidē que aliquādo quidē sunt: aliqñ nō sunt: necesse est in tēpore esse: est enī quoddā tēpus plus ꝙ excellit esse ipsoꝝ ꝛ mensurat substam eorūdeꝫ sicut durationeꝫ.)

Tex. co. lxo.

Notandū ſm̄ cōmentatorē cōmento lxo. ꝙ generabilia ꝛ corruptibilia nō solum esse mēsuratur tempore sed etiā nō eē: qꝛ tam esse ꝙ nō esse taliū excedit̃ a tēpore ex vtraqꝫ parte. Et si dicit̃ de priuatiōe sor. taꝫ generādi ꝙ corrupti: ꝙ illa nō mensuratur tēpore qꝛ non exceditur a tēpore vtraqꝫ parte cū sit īfinita in preterito vel in futuro. Respōdet cōmentator ꝙ priuatio sor. generādi hꝫ duplex sbꝫ: vꝫ ꝓpīquū ꝙ est spma cōmixtuꝫ sanguini mēstruo ꝛ remotū ꝙ est prima mā: licꝫ ergo priuatio sor. generādi vt est in prima mā nō mensuret̃ tempore: sicut nec ipa prima mā: tamē vt est in mā secūda: ꝛ i subiecto ꝓpinquo bene mēsuratur tēpore queādmodum ꝛ ipm̄ sperma cōmixtū sanguini mēstruo mēsurat̃ tēpore: priuatio aūt sor. corrupti qꝛ nō est subiectiue nisi in prima [illegible] tempore. Intēdit ergo cōmentator ꝙ priuationes ꝛ negatiōes vt sunt in pria mā nō mēsurātur tēpore: sic neqꝫ excedūtur a tempore: vt autem sunt in mā secūda aut in aliquo subiecto generali ꝛ corruptibili: sicut excedūtur a tēpore: ita mēsurātur tēpore: sicut quātitas vt est forma materie prime non mensuratur tempore: vt autem est forma cui mensuratur tempore. ¶ Cōtra commentatorem dicit̃ ꝙ priuatio corrupti mēsuratur tēpore: qꝛ priuatio generādi mensuratur tēpore: sed aliqđ corruptū est regenerādū: ergo ꝛc. minor declaratur: qm̄ ex aere corrupto generatur ignis [illegible] aqua cōtinua si fiat discōtinua corrūpitur: ꝛ qm̄ regenerat̃ cōtinuitatibus ptib⁹ primo diuisis. Rñdet cōmentator ꝙ priuatio sequentes cāe rei respectu nullius subiecti mensuratur tēpore: qꝛ cuꝫ ea nō coniūgitur possibilitas essendi rem nisi in reb⁹ reciprocatis. Intēdit cōmētator ꝙ in elemētis que ex seinuicē generātur ꝛ corrūpuntur priuatio rei corrupte mensuratur tēpore nō respectu indiuiduū sed ſm̄ spēm qꝛ corruptuꝫ nō pōt reuerti idē in numero vt hꝫ ſecūdo de generatiōe: ꝛ tūc talis priuatio vt respicit spēꝫ hꝫ subm ꝓpinquū: vꝫ elementum ex quo aliud generat̃ ꝙ quidē mensuratur tempore. ¶ Sed ad instātiaꝫ de qua discōtinua, dicit̃ ꝙ illa nō ꝓprie corrūpitur sed desinit eē: ꝛ qꝛ iteꝝ incepit esse: concedo ꝙ priuatio illius mensuratur tempore tā ante desinitionē ꝙ ante inceptionem. Secundam nō rōne subiecti remoti ꝙ est pria mā: sed rōne subiecti ꝓpinqui ꝙ est quelibet illaꝝ ex q̄bus constituit̃ aq̄ anteq̄ aūt simpliciter generaret̃ aqua subm priuationis eius ꝓpinquū fuit illud ex quo generabat̃. (Ipsorum aūt). Ex predictis Aristo. infert duo corrrelaria quoꝝ primū est ꝙ nō entia que cōtinent̃ a tēpore mēsurātur tempore ex vtraqꝫ parte pꝫ: quoniā nō entium que cōtinētur a tēpore quedā sunt p̄terita vt Homer⁹ ꝛ Cesar q̄dā sunt futura vt ecclypsis ꝛ antichristus: ꝙ enim ista cōtineātur a tēpore: manifestuꝫ est: qꝛ habuerunt vel habebunt inceptionē ꝛ desinitionem: ꝛ ꝙ mēsurentur tēpore ex vtraqꝫ parte. Declaratur qm̄ Cesar ꝛ Homerus mensurātur tempore preterito finito ex omni tempore ꝛ ecclypsis futura ꝛ antichristus mensuratur tēpore futuro finito etiā ex vtraqꝫ parte: si enim inspexeris tm̄ vnam partē videbis eā esse finitā. si autem ambas videbis ambas eē finitas. Te. li. (Ipsoꝝ āt). que nō sunt quecūqꝫ continet tēpus: alia quedā erunt vt Homerus: aliquādo erat: alia vō erūt futuroꝝ aliquod ad quecūqꝫ tēpora diutsim mēsuranda cōsideres cōtinet ꝛ mensurat tēpus ex vtraqꝫ per se: ꝛ si aliquid ambo coniunctim cōsideres vtraqꝫ cōtēta ꝛ erāt ꝛ erunt in tempore finito terminato ex vtraqꝫ parte.

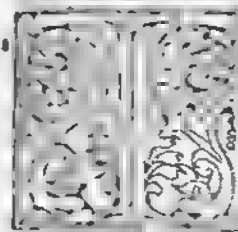
¶ Secūdum correlariū nō entia que nō continētur a tēpore non sunt in tempore p̄ñti preterito vel futuro: qm̄ esse in tempore est mēsurari tēpore: sed ista nō mēsurātur tempore presenti neqꝫ p̄terito neqꝫ futuro: cum nō contineātur a tēpore: ergo illa nō sunt in aliqua illorum tēpoꝝ: hic aūt nō entia sunt illa quoꝝ oppōsita semꝑ sunt: vnde qꝛ semꝑ est dyametrū esse incōmēsurabilem coste nunq̄ est dyametrū esse incommēsurabilem coste: sicut ergo dyametrū esse incōmensurabilē coste nō continetur a tēpore neqꝫ mensuratur tēpore: neqꝫ est in tempore p̄ñti preterito vel futuro: qꝛ semꝑ

est nō ens: ergo que semꝑ sunt aut semper nō sunt nō continent a tempore neq; mensurātur tēpore neq; sunt in aliquo tēpore. ea vero que aliqñ sunt ⁊ aliqñ nō sunt: vtputa generabilia ⁊ corruptibilia cōtinent a tēpore ⁊ mēsurant tēpore ⁊ sunt in aliquo tēpore. vz. p̄senti preterito vel futuro. T. c. li. quorū autē nō cōtinet. cōstrue sic. id autē qđ est ꝯenumeratio illorū quorū nō ꝯtinet tēpus nō est neq; erat neq; erit in aliquo tēpore. sunt autē huiusmodi eoꝝ que nō sunt quorūcunq; opposita semꝑ sunt vt a sinceron .i. incōmēsurabilem esse dyametꝝ: semꝑ est ⁊ nō erit hoc in tēpore. ergo in sinceron .i. cōmēsurabilē esse dyametrū erit in tēpore. vñ semꝑ nō est dyametꝝ eē cōmēsurabilez coste: qꝛ ꝯtrariū est ei ꝙ semꝑ est vz dyametrū esse incōmēsurabilē coste. quorūcunq; aūt ꝯtrariū nō semꝑ est: hec aūt possunt eē ⁊ nō eē ⁊ est generatio ⁊ corruptio eoꝝ. Ideo talia cōtinent a tēpore ⁊ mēsurant tempore ⁊ sunt in tempore.

Notandum ꝯm cōmētatorē cōmēto. 120. ꝙ causa in hoc ꝙ tp̄us terminat istarū rerū priuationes: ita ꝙ possumus dicere ꝙ tot anni sunt elapsi a tēpore est hoc ꝙ tēpus terminat. illa intēdit cōmētator ꝙ nō esse rei sequens suū eē mensurat tēpore medio inter hoc instās p̄sens ⁊ tēpus in quo illa res erit: ita ꝙ possumus dicere tanto tempore nō fuit illa res ⁊ istud videt repugnare cōmēto superiori in quo dixit cōmētator ꝙ priuatio generādi mēsurat tēpore: nō aūt priuatio corrupti. Respōdet ex isto cōmēto ꝙ priuatio corrupti pōt cōsiderari vt est in mā prima: ⁊ sic nō mensurat tēpore: aūt ꝯm ꝙ terminauit esse ipsius corrupti: ⁊ sic mensurat tēpore. s. illo tēpore quo incepit definitionez corrupti ⁊ terminatur ad hoc instans p̄sens.

Sed dubitatur circa literā. si enī nō ens est in tēpore ergo nō ens est: sed oē qđ est ens: ergo non ens est ens ꝙ īplicat cōtradictionē. Etiā si diametrū eē cōmēsurabilē coste est nō ens: ergo dyametrū esse cōmēsurabilem coste est: cuius oppositū ponit in littera vz ꝙ dyametrū eē cōmēsurabilē coste nunꝙ est. Respondet Burleus ꝙ de virtute sermonis hec est falsa ⁊ icludēs opposita nō ens est in tēpore sicut ē ista que sequitur ex illa. nō ens est ens: sed ꝑ istā. aliquod nō ens ē in tempore: intelligit phūs ꝙ aliquod nō ens est aptum natū in tēpore. ¶ Cōtra quorūcūq; duoꝝ oppositorū si vnū est in tēpore ⁊ reliquū est in tempore ꝯm phm in littera: sed te esse ⁊ te nō esse opponunt: ⁊ te eē in tēpore: ergo te nō esse. etiā aliqñ est in tēpore: sed te nō eē est nō ens. ergo nō ens est in tēpore. sicut ergo h nō implicat opposita te eē i tēpore: ita nec ista te nō esse in tempore. ¶ Item si nō ens est in tēpore adhuc intellectuz ꝙ nō ens est aptuz natuz esse in tēpore: sed nō datur aptitudo absq; potentia. ergo possibile est nō ens eē in tempore: ⁊ ꝑ ꝯsequēs illa nō implicat cōtradictionē nō ens est in tēpore. ¶ Propterea cōcedo illam. nō ens est in tēpore accipiēdo negationez infinite: ⁊ ꝯñter cōcedo ꝙ nō ens est ens accipiēdo ly ens a parte subiecti noialiter: ⁊ a parte p̄dicati participialiter. i. aliquod nō ens est existens: ⁊ ita accipit phūs in littera. talia enī dicunt eē nō qꝛ sint entia positiua: sz qꝛ sunt existentia in rerū natura. ⁊ ꝯsequēter concedo ꝙ dyametrū eē cōmēsurabilez coste est nō ens ex quo nō sequitur ꝙ dyametrū esse cōmēsurabilē coste sit qꝛ ly nō ens ē ter⁹ ampliatiu⁹ ē mortuū ⁊ corruptū. io a

tertio adiacente ad secūdū adiacens in talib⁹ [illegible].

Ipsum autē nūc. Tex. Aliud dicit co. I. I.
capitulū huius tractatus in quo phūs determinat de causalitate tēporis: ⁊ diuidit in tres ptes. In prima declarat quosdā terminos ꝑtinētes ad tp̄s ⁊ ad ea q̄ sūt tp̄is. In 2ª pōit tp̄s hr̄e cāsalitatē super res [illegible] ibi. (Nūc [illegible] autē dia.) In 3ª pte [illegible] ex determinatis omnē nūerationē eē in tp̄e ibi. (Dis autē nobis.) In prima parte sunt sex termini declarādi: quoꝝ primus est nūc qđ quidez dupl'r accipit ꝯm phm vz p̄prie ⁊ trāsūptiue. nūc p̄prie sumptū est indiuisibile cōtinuatiū ⁊ diuisiuū partiuz tēporis cōtinuat eniz partē p̄teritā cū parte futura: ⁊ diuidit vnā a reliq̄ cū sit finis partis p̄terite ⁊ p̄cipiū partis future. vñ sicut se hz pūctus in linea mathematica: ita nūc p̄prie dictū ꝙ est instās ad tēpus: sed pūctus est indiuisibile cōtinuatiuū ⁊ diuisiuū partiū linee. ergo istās est indiuisibile ꝯtinuatiuū ⁊ diuisiuū partiū temporis. sicut enī est vnū ⁊ plura. vnū quidez realiter ⁊ plura rōne cuz sit principiū ⁊ finis: ⁊ ꝯm ꝙ est vnū ⁊ idē copulat partes linee inuicē. ꝯm aūt ꝙ est plura diuidit partes linee ab inuicē vz ꝯm ꝙ est principiū vnius ⁊ finis alterius: ita instās est vnū realiter ⁊ plura rōne cuz alia rōne sit principiuz vnius tēporis: ⁊ alia rōne sit finis alterius. si ergo ꝙ est vnū sic copl'at partes tēporis inuicē. ꝯm vero ꝙ est plura addit vnam ab alia faciens vnā partē esse p̄teritā ⁊ aliaz futurā. Et lz in his que dicta sunt cōueniāt instans ⁊ pūctus in alio tamē differunt: quoniā instans est tm̄ in potētia. pūctus vero est in actu ⁊ dicit instans in potētia nō qꝛ nō sit ⁊ possit inesse: qꝛ est i fluxu ⁊ nō manet ꝑ tēpus: pūctus autez manet per tp̄us. ideo dicit pūctus in actu. in hoc ergo differūt pūctus ⁊ instās sed in alio cōueniūt: qꝛ sicut punctus est quodāmodo idē ⁊ quodāmodo nō idez ita ⁊ instās. dicit enī pūctus vt copulat ⁊ nō idē vt diuidit: ita instās est idē vt copulat partē p̄teritā cū futura: ⁊ est nō idē vt diuidit vnā ab alia. T. c. li. (Ipsuz autem.) Nūc est cōtinuatio tēporis vt dictū est prius. cōtinuat enī tēpus p̄teritū ⁊ futurū: ⁊ oīno termin⁹ temporis est. Est enī hui⁹ quoddā principiuz. s. tp̄is futuri illius aūt finis vz tēporis p̄teriti: sed hoc. s. qđ est principiū ⁊ finis nō sicut in puncto manēte mai⁹ est. diuidit autē potētia et inq̄tū quidē hui⁹ est semper alterū est ipsuz nūc. inquātū aūt copulat semꝑ idez est sicut in mathematicis lineis nō semꝑ idez punctū intellectu est ꝯm diuisionē diuidētiū enī semꝑ. Aliud est ꝯm aūt ꝙ copulat vnū idē penitus est sicut ⁊ ipsuz nunc sic ⁊ ipsum nūc aliud quodā tēporis diuisio ꝯm potētiam est: aliud autē ꝯm ꝙ est terminus vtrorūq; [illegible] est autē idē ⁊ ꝯm idez diuisio ⁊ vnitio esse autē [illegible] est hoc quodaz ergo sicut diuidit. i. hoc ꝙ diuidit est Tex. vnus maioꝝ tēpoꝝ nūc. (Aliud autē.) Nunc trāsūco. I. [illegible]
ptiue sumptū est [illegible] p̄sens vel [illegible] vel futurum ꝑpinquū huic instāti p̄senti: ita ꝙ nūc nō solū dicit de tēpore p̄senti: sed etiā de p̄terito ⁊ futuro propinquo hui⁹. naz dicit ꝙ sor. venit [illegible] ⁊ ꝙ venit nūc si venit hodie autē [illegible] re ꝑpinquo huic istāti ꝙ notāter [illegible] bellū troianuz seu diluuiū factū est nūc nō obstāte ꝙ aliquod tēpus imediatū huic instāti sit cōtinuū illi tē

pore: et hoc ideo quia tempus illud in quo fuit factum bellum troianum seu diluuium est multum remotum ab hoc instanti. Similiter non bene dicitur quod antichristus seu dies iudicij erit nunc quia tempus illud erit minus distans ab instanti presenti vt si diceretur veniet nunc: quia veniet hodie: et venit nunc: quia hodie venit secundum illud. i. in troia facta non sunt nunc: neque diluuium factum est nunc: tamen tempus quod est nunc ... est ... quia non est tempore.

Notandum secundum commentatorem commento ... quod ... que est ... copulatio non est bene manifesta sicut in puncto. et causa in hoc est: quia punctus acceptus in linea est fixus demonstratus bis et instans non est fixum nec demonstratur bis nec instans: quia non est fixum: ideo est in potentia et punctus: quia est fixus esse in actu. Duas differentias ponit commentator inter instans et punctum. quarum prima est: quia punctus potest bis demonstrari: non autem instans: bis enim hec propositio est vera hoc est demonstrando punctum vnum: sed hec numquam est vera nec semel hic est demonstrando idem instans Secunda differentia est quia punctus est in actu cum sit fixus et instans in potentia cum sit fluens. sunt etiam et alie differentie sequentes ex his videlicet quod duo puncta possunt esse in medio. neque in eodem tempore neque in diuersis. Et etiam idem punctus principium et finis eiusdem linee et ... in circulari idem autem instans non est principium et finis alicuius temporis sed tamen diuersorum. ¶ Contra diffinitionem motus arguitur primo quod instans non est continuatiuum partium temporis quia continuitas temporis est ex continuitate motus per Aristotelem supra ergo continuitas temporis non est ex continuitate instantis. ¶ Secundo arguitur quod instans non est diuisiuum partium temporis: quia partes temporis sunt immediate. ergo vel mediat inter illas partes et per consequens nihil diuidit vnam partem ab alia. ¶ Ad primum dicitur quod continuitas temporis est ex continuitate motus: et ex continuitate instantis: sed non eodem modo. est enim continuitas temporis ex continuitate instantis materialiter et ex continuitate instantis formaliter. ¶ Ad secundum negatur consequentia. quia instans cum sit indiuisibile sicut non facit mutatus ita non tollit mediatio et maxime quia est ... partes ... preterite et future. (Ipsum autem tunc.) Secundus terminus declarandus est tunc cuius descriptio est ista: tunc est tempus determinatum duobus nunc per comparationem ad instans presens. patet. nam cum dicitur troia fuit tunc intelligitur tempus troie fuisse terminatum duobus instantibus per comparationem ad distantiam temporis inter vltimum instans et instans presens: ita quod cum dicitur troia fuit: tunc ly tunc significat tempus troie connotando tria instantia quorum vnum fuit principium illius temporis et aliud finis eiusdem temporis: et hoc instans presens inter quod et vltimum instans troie mediat aliud tempus. similiter cum dicitur antichristus erit tunc denotatur quod antichristus erit in aliquo tempore terminato duobus instantibus. s. primo et vltimo: inter quorum primum et hoc instans presens mediabit aliud tempus. Textus commenti .113. (Ipsum autem) tunc tempus determinatum per prius nunc. est vt tunc destructa est troia: tunc erit diluuium. oportet autem tunc includi ad ipsum nunc per comparationem ad instans presens et sic enim quantum aliquod. i. aliqua distantia ab hoc tempore presenti in illud tunc et erat ad preteritum: quia de preterito dictum est quod troia destructa est tunc: aut quod diluuium factum est tunc.

Notandum secundum commentatorem commento .113. quod necesse est vt tempus terminetur de quo interrogatur quando per instans presens. s. distantia eius ab eo. verbi gratia: cum dicitur quando fuit capta ylion: et dicitur in tali die talis mensis: talis anni. dies enim diffinitur per mensem: et mensis per annum: et annus per distantiam ab instanti presenti: et sic dies in qua capiebatur terminatur per instans quod est eius principium: et instans quod est eius ... per ... ab instanti ... et similiter si captio fuerit in quinque horis aut sex tamen ille terminantur per tria instantia. vbi antiqua translatio habet quando noua habet tunc adde notandum quod eadem est signatio illorum terminorum quando et tunc. quilibet. n. illorum terminorum significat tempus terminatum duobus instantibus per comparationem ad instans presens connotando distantiam temporalem inter instans presens et vltimum instans illius temporis si est preteritum. aut primum eiusdem temporis si est futurum: sed est tamen differentia in hoc: quia per quando interrogatur: et per tunc respondet vt si queritur quando fuit capta troia. respondetur tunc. s. tali hora: talis diei: talis mensis: et talis anni: vt determinet hora per diem: et dies per mensem: et mensis per annum: et annus per totum tempus inter medium et inter vltimum instans captiuitatis et instans presens.

Sed dubitatur quia verum est dicere quod talis ... medium fuit tunc: aut erit tunc demonstrato instanti preterito vel futuro. ergo ly tunc non semper signat tempus determinatum duobus instantibus. similiter verum est dicere quod tu fuisti quando ego fui vbi ly quando non significat tempus preteritum terminatum duobus instantibus per comparationem. et instans presens connotando distantiam temporalem inter medium: quia tu fuisti tota hora preterita et ego fui eadem hora. ergo tu fuisti quando ego fui. Respondetur quod sicut nunc sumitur dupliciter videlicet pro instanti indiuisibili continuatiuo et diuisiuo partium temporis: ac etiam pro tempore presenti vel preterito aut futuro propinquo huic instanti: ita tunc sumitur dupliciter aut pro instanti preterito vel futuro in potestate secundum distantiam ad instans presens: aut pro tempore circundato duobus instantibus per comparationem ad instans presens: sicut igitur vnum est dicere quod tu es nunc siue li nunc supponit pro instanti siue pro tempore. ita verum est dicere quod troia fuit tunc siue ly tunc supponat pro instanti preterito siue pro tempore circundato duobus instantibus. sed verum est quod iste modus loquendi non erat in vsu tempore Aristotelis et commentatoris: quia ex communi modo loquendi temporibus illorum non accipiebatur tunc pro instanti: sed tamen pro tempore. ¶ Et ad argumentum de ly quando quod non importat tempus determinatum duobus instantibus. Respondetur quod ly quando dupliciter accipitur: videlicet interrogatiue et relatiue aut ... et aduerbialiter ... interrogatiue aut aduerbialiter ... significatione ... relatiue aut ... non habet ... significatione ... aliquam dependentem ab instanti vel a tempore. hec enim propositio tu fuisti quando ego fui significat quod tu fuisti in aliquo tempore vel instanti in quo ego fui. (Si vero neque.) Textus commenti .114. Contra descriptionem de ly tunc posset aliquis sic instare de quolibet tempore verificatur tunc et quodlibet tale est finitum. et quodlibet tempus finitum deficiet. ergo tempus similiter deficiet: vel non omne tunc determinatur duobus instantibus. i. e. li. (Si vero neque tempus est quod non sit tunc. i. si nullum est tempus de quo non dicatur tunc omne erit tempus finitum. aut ergo deficiet tempus omnino aut non importat quod tunc determinatum duobus instantibus. ¶ Ad istam obiectionem respondet philosophus dicens quod tempus numquam deficiet ita quod ipsum est infinitum tam a parte ante quam a parte post. et per consequens non de quolibet tempore verificatur tunc cuius oppositum accipiebatur in antecedente quod autem tempus numquam deficiet probat philosophus dupliciter: et primo sic. Si motus est perpetuus tempus est perpetuum: sed motus est perpetuus. ergo tempus est perpetuum. minor probabitur .8. huius. et maior liquet ex eo quia tempus est consequens motum. sicut semper erit motus semper erit tempus: ita quod si idem motus numero continue erit idem tempus numero continue erit. si autem conti-

inuo erit alius et alius motus cõtinue erit aliud et aliud et aliud tẽpus. i.e. li. [illegible] ergo aut idẽ multis manifestũ est: ita q̃ si motus semper est opoztet q̃ sit alius et alius cõtinuo. aut idẽ multotiens [illegible] idẽ enim vnus et idẽ sic motus aliquando erit et tẽpus vnũ et idẽ [illegible] erit idẽ motꝰ neq̃ idẽ tẽpus.

Notandum primo fm cõmentatorẽ cõmẽto. 124. q̃ si nõ deficit tẽpus hoc ẽ ppter hoc q̃ tẽpus fit [illegible] aliud et aliud q̃ infinitas tẽpozis est ppter generationẽ et cozruptionem ppetuã in partibꝰ sicut est dispositio in motibꝰ psequẽtibus et indiuiduis gñabilibus. aut est idez sed vnum infinities fm q̃ sphericũ cozpus mouet circulariter. Intelligit cõmẽtatoz quod motũ esse perpetuũ potest dupl'r intelligi. vno mõ q̃ sint infiniti motus sibi inuicẽ succedẽtes ex quibꝰ nõ fit vnus motus: sicut generatio et cozruptio succedũt adinuicẽ circa eandẽ materiaz in indiuiduis generabilibꝰ et cozruptibilibꝰ. alio modo põt intelligi motũ esse ppetuũ p circulationem: seu reciprocationẽ eo modo quo motus celi est ppetuus: et qualitercũq; intelligat tẽpus est perpetuũ si motus est ppetuus. [illegible] tẽpus esse diuersarũ rationũ si motus ẽẽt tñ vnus vnitate aggregatõis ex motibus diuersarũ rationũ. negatur pñs. qz iam determinatũ est tẽpus ẽẽ passionez intrinsecã mũdi et nõ motus. ideo nõ bz tẽpus variari in genere: neq; in specie si motus sint diuersarũ spẽꝝ et diuersoꝝ generũ cuz tẽpus sit species spãlissima pdicamẽti quãtitatis p Aristo. in predicamẽtis.

Secundo notandũ fm cõmẽtatorẽ eodem cõmẽto q̃ tẽpus nunq̃ deficere manifestũ est p se. quod enim deficit in aliquo tẽpoze deficit: et si tẽpus deficiet: tunc erit tẽpus aliud a tẽpoze [illegible] põt auferre [illegible] eo q̃ñ ponet aliqđ tẽpus: imo qui auferet tẽpꝰ ponet ipsuz necessario. Ratio cõmẽtatozis est ista: oẽ qđ deficit in aliquo tẽpoze deficit. si tẽpus deficit in aliquo tẽpoze deficit sit ergo illud tẽpus a. in quo tẽpus deficit et quero vtrũ a deficit [illegible] ergo in alio tẽpoze deficit et sic est pcedere in infinitũ. [illegible] ergo ponẽs tẽpus deficere necessario ponit tẽpꝰ. (Quoniam autẽ.) ¶ Scđo phus ad idẽ pbãdo q̃ tẽpus nõ deficit: sed q̃ ipsuz est perpetuũ ex omni parte qm nõ datur primũ nec vltimũ instãs tẽpozis. ergo tẽpus ẽ ppetuũ. añs pbat. quodlibet instans est finis tẽpozis pteriti et principiũ futuri: sed in quolibet tẽpoze sũt infinita instãtia. ergo nõ dat primũ: nec vltimũ instans tẽpozis. pz pña cũ minozi. 6. huius: et declarat maioz exemplariter sic: ita se bz instans ad tẽpus sicut punctus ad lineã circularẽ: sed quilibet pũctus in linea circulari est principiũ vniꝰ linee et finis alteriꝰ. ergo idem mouẽs in tẽpoze est principiũ vnius tpis et finis alterius. i.e. li. Quoniam aũt ipsum nõ principiuz et finis est sed nõ eiusdem sed preteriti quidẽ finis futuri autẽ principiũ habebit sic circulus quodãmodo: ita q̃ sicut circulus nõ bz primũ nec vltimũ punctũ: ita tp's nõ bz primũ nec vltimũ instans. Duo diuersa possibilia fieri cõtra hãc rõnez excludit phus. primo q̃ põt argui q̃ nullũ instans est finis tẽpozis pteriti: et initiũ futuri: quia cũ instans nõ possit esse fm idem principiuz vnius tẽpozis: et finis alterius sequit q̃ instans est diuisibile in duas partes per quarũ vnã est finis tẽpozis pteriti: et per aliã finis tẽpozis futuri. Deinde arguit q̃

nõ [illegible] punctus ad lineã circularẽ quonaz [illegible] pũctus numero linee circularis est finis et principiũ [illegible] ita instãs est principiũ et finis [illegible] ¶ Ad pzimũ [illegible] phus q̃ [illegible] [illegible] instans [illegible] principiũ et finis [illegible] tempoze [illegible] corpus sphericũ fm totũ cuius mẽꝰ superficies inter [illegible] et [illegible] cõuexa respectu centri cõtẽti ab eo: et est cõcaua respectu circũferẽtie cõtinẽtis eã: licz nõ fz eadẽ rõnez: cũ alia sit ratio cõcaui et alia sit ratio cõuexi: ita idem instãs indiuisibile simpl'r est finis tẽpozis pteriti et initiũ futuri: licz videat eẽ aliud et aliud ppter diuersas rõnes principiũ et finis. i.e. li. (Et in eodẽ cozpe spherico ambitus .i. cõcauũ et planũ .i. cõuexũ sunt idẽ sicut etiã tempus semp in principio et fine. i. sic etiã tẽpozis idẽ est principiũ et finis licz sit diuersa ratio: et ppter hoc videt semper esse aliud [illegible] est principiũ [illegible] finis tẽpozis. ¶ Ad scđz dubiũ respõdet phus dicẽs q̃ est possibile aliquod instãs esse principiũ et finẽ: quoniã si sic esset: tunc de eodẽ dicerent opposita: quoniã esse principiũ vnius tẽpozis et finẽ eiusdẽ tẽpozis sũt opposita: qz si nõ sic. ergo q̃ instãs psens sit principium et finis eiusdẽ tẽpozis: et cũ instans psens sit principiũ et finis eiusdem tẽpozis: et cũ istãs pñs sit principium tẽpozis futuri et finis preteriti sequit q̃ tẽpus pteritũ sit futurũ q̃ includit opposita. nam si aliquod est futurum illud erit: et si aliqđ tẽpus est pteritũ illud nõ erit cum iam sit cozruptũ: ergo aliquid erit et nõ erit q̃ includit opposita. Intelligit ergo phus dicere q̃ licz punctus circuli et mouẽs quodãmodo similet nõ tamẽ [illegible] pozis includit opposita: sed eundẽ punctũ linee circularis esse principiũ et finẽ eiusdem linee numero nõ includit opposita: qz linea est res permanẽs et linea pertransita manet cũ pertrãseunda: et idem pũctus potest demõstrari bis nõ autẽ h' sunt in tpe cum tẽpus sit de numero successiuoꝝ: et nunq̃ pars pterita manet cum parte futura neq; idem instans [illegible] ambo. i.e. li. (Non enim semp .i. nunq̃ est tẽpozis eiusdẽ principium et finalitas ipsum nũc simul enĩ et fz idẽ opposita verificarent de eo. cõcludit ergo phus intentum dicens et nõ deficiet itaq; tẽpus semp enim in principio est tẽpus: idest nunq̃ dat principiuz tempozis anteq̃ nõ [illegible]

Notandum fm cõmentatorẽ cõmẽto 125. q̃ dispositio instantis est sicut dispositio puncti qui est in circulo: nõ puncti qui est in linea recta. pũctus enĩ qui est in linea recta põt imaginari principiũ linee absq; eo q̃ sit finis linee alterius. et similiter potest imaginari finis linee absq; eo q̃ sit principiũ alterius. instãs vero fm q̃ ẽ prius nõ põt imaginari nisi distiguẽs inter duo tpa .s. pteritũ et futurũ: sicut est dispositio in puncto ponit in circulo: et ista dispositio linee circuloꝝ cuz puncto imaginato cũ ea necessario sequit motũ circularẽ. Sz theologi dicunt q̃ tẽpus assimilet in circulo in hoc q̃ sequit motũ circularẽ et cõ similia tẽpoza circulariter reuertuntur videlicet hyems: ver: estas: et autũnus tñ simpl'r magis assimilat linee recte quã circulari: quoniam tẽpus cõsistit in quadã longitudine durationis ad modũ linee recte: et nõ ad modũ linee curue: et sicut

Tex. cõ. 125.

nullus pũctus linee recte est principiũ et finis eiusdem temporis sed diuersorum: et per ɔñs sicut daf primus et vltimus pũctus linee recte ita potest dari primũ et vltimũ instãs tẽporis. Nec est verũ q nõ possit imaginari instans nisi sm q distinguit inter duo tẽpora: quoniã sicut pũctus est principiũ linee: ita instãs est principiũ tẽporis: ita q ordine nature prius ẽ instãs quã tẽpus: sicut prius est pũctus q linea. sicut igit pũctus nõ hz de sui natura q copulet et diuidat partes linee: sed solũ q sit cõtinuatiuus et diuisiuus partiũ linee: ita istãs nõ habet ex sui natura q ɔiũgat et distinguat partes tẽporis: sed tm q sit cõtinuatiuũ et diuisiuum partiũ tẽporis: et ita sonat diffinitio instantis. cõcedũt ergo theologi et bene q datur primũ et vltimũ instãs tẽporis: et tũc ad argumentũ cõmentatoris. omne qd corrũpitur in aliquo tẽpore illud nõ est necessariũ: sicut nõ est necessariũ q omne quod corrũpit corrumpitur in aliquo instanti: ũ nõ in se nec in alio: ita tempus corrũpitur et nõ corrũpitur in aliquo tẽpore: immo loquẽdo de corruptiõe ꝓprie dicta: illud potest contingere: quoniã deus extra celũ potest creare vnũ hominẽ corrũpẽdũ ab intrinseco: cuius corruptio nõ

Tex. cõ. l. 6. esset in aliquo tẽpore. (Ipsũ aũt iam.) ¶ Terti⁹ terminus declarãdus est iam cuius descriptio est ista: iã est tẽpus paruũ preteritũ vel futurũ ꝓpinquũ istãti presenti. patet. nam dũ querif quãdo venisti ad villam. bene respõdet. iam veni. et dũ querit. quãdo ibis ad scolas bene respõdet. iam ibo. intelligẽdo ly iam tẽpus paruũ pteritũ vel futurũ ꝓpinquũ huic instanti presenti. Ubi aũt intelligeret tẽpus remotũ ab hoc instanti nõ esset cõueniẽs rñsio sicut nõ ɔueniẽter dicit q iã destructa est trois: aut q iam dies iudicij erit: et hoc ꝓpter magnã distãtiã ... L.c. li. (Ipsum autẽ iam ꝓpe est presenti athomo) .i. in diuisibili nũc pars futuri tẽporis q nec ꝓcul est ab ipso nũc qñ vadis iam ibo: qz ꝓpe est tẽpus. in quo futurum est et pteriti tẽporis q nõ ꝓcul est ab ipso nũc vt quãdo vadis iam iui. ylion autẽ destructũ iã nõ dicimus: qz ꝓcul est multũ ab ipso nunc.

Notandum q vbi noua translatio habet ... antiqua translatio habet esse quã dictã exponit ɔmẽtator sicut nos exponimus iam dicens questionẽ querẽtẽ qñ vt quãdo ambulabit sortes. respõ. ecce ambulabit semp connotãdo paruũ tẽpus ꝓpinquũ instãti presenti. (Ipm

Tex. cõ. l. l. autẽ mõ.) ¶ Quartus terminus declarãdus est modo cuius descriptio est hic. mõ est tempus paruũ pteritum ꝓpinquũ instanti presenti vt quãdo ambulasti. respõdet modo ambulaui: et rñsio est cõueniẽs. si de ꝓpinquo ambulasti: si autẽ dudũ ante instãs presens ambulasti nõ ẽ ɔueniẽs respõsio. de futuro autẽ si qrams quãdo ambulabis nõ ɔueniẽter rñdetur mõ ambulabo: sed iam: qz mõ nõ importat futurũ tẽpus sed hñ pteritũ. Jam vero significat vtrũqz tẽpus. L.c. li. (Ipm autẽ modo ꝓpe presenti vt est pars pteriti vt qñ venit. rñdet mõ si sit tẽpus ꝓximũ presenti nũc.

Notandum sm cõmentatorẽ ɔmento ... paulo ante est quãdo ꝓpinquũ instanti presenti: sed nõ nisi pars temporis pteriti q nõ est in esse: quoniã est pars pteriti et futuri. s. ꝓpinqua instãti presenti. verbi gratia. dicere qñ venit sor. rñdet paulo ante: qz aduẽtus suus fuit propinquius instanti presenti. vbi ergo. noua translatio hz mõ: antiqua hz paulo antẽ q dictionẽ vt pz in cõmẽto cõmẽtatoris ... ꝓpinquũ huic instãti: vt paulo ante tm tẽpus pteritũ: ita iam significat vtrũqz tẽpus: et mõ significat solum tẽpus pteritũ propinqui instãti presenti. Et hoc est intelligendũ sm ydioma grecorum qz nullũ ydioma nrm mõ dicif de tẽpore futuro sicut preterito propinquo huic instãti: quoniã sicut bene dicif: mõ ambulat sor. ita bene ... (Olim aũt.) Quintus terminus declarãdus est olim: cuius descriptio est ista: olim est tẽpus pteritũ remotũ ab hoc instãti. nã si queritur quãdo fuit troya cõueniẽter respõdit q olim. sed si qritur quãdo tu fuisti nõ cõueniẽter dicif olim. tẽpus. n. quo fuit troya est multũ distãs ab hoc instãti: sed tps quo tu fuisti nõ fuit multũ distãs ab instãti presenti. L.c. li. (Olim aũt est tẽpus preteritũ q procul est ab instãti presenti.

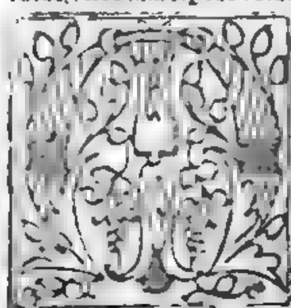
Notandum sm cõmẽtatorẽ cõmento. l27. q pridem et antiquitus significat quãdo remotũ ab instãti presenti et sunt pars tẽporis pteriti. Ecce variatio inter nouam et antiquã trãslationẽ: quoniã vbi noua trãslatio habz olim antiqua translatio habet pridem. et antiquitus significãtia idem: et eodẽ modo sicut olim iuxta expositionẽ cõmẽtatoris: ita q pridem antiquitus et olim nõ inueniunf in tẽpore futuro: sz tm preterito remoto ab hoc instãti. (Repẽte autẽ.) ¶ Sextus termin⁹ declarandus est repẽte cuius descriptio est hec. repente ẽ tẽpus ipercepibile pteritũ vel futurũ propinquũ vel remotũ instãti presenti. verbi gratia vt si querif quando aut qualit venit spũs sanctus in apostolos. rñdef repẽte. Et si querif quãdo et qualit erit dies iudicij. rñdetur repẽte. Ecce q significat tẽpus pteritũ vel futurũ indifferẽter remotũ ab hoc instãti. significat etiã idẽ tẽpus preteritũ vel futurũ propinquũ huic instãti vt si querif quãdo et qualiter fuit illuminata ista dom⁹. respondef repente. et quãdo et qualiter disputabit sortes. respõdet repẽte. L.c. li. (Repẽte aũt q in sensibili tẽpore est propter paruitatem.

Notandum sm cõmẽtatorẽ cõmento. l... q subito ... de velocitate q loco illius termini repente positi in noua translatione ponit in antiqua translatione hec dictio subito et dicit ɔmẽtator q significata omniũ istarum dictionũ sunt quasi species eorumque significat hec dictio quãdo. oĩa enĩ sunt quãdo. i. inducunf in rñsionem ad quãdo. quattuor sunt dictiones significantes tempus ... et repẽte. quibus respõdent alie secũ cõuertibiles i antiqua translatione. s. ecce: paulo ante: pridem: vel antiquit⁹: et subito. Dicit ergo cõmẽtator q significata oĩm istarũ dictionũ sunt quasi species significati huius termini quãdo. quoniã quodlibet istorum est quãdo: et nõ ecõtra. cũ in respõsione per quodlibet istorum accipiatur quãdo vt patuit. Et notãter dicit cõmẽtator q sũt quasi species illius: quoniã cũ tempus sit species specialissima et oĩa tempora sunt eiusdem rationis infra tẽpus non inueniunf nisi indiuidua per se. si autẽ inueniunf aliqua magis et minus cõmunia rõe diuersarum cõnotationũ. illa vero faciũt diuersas species tẽporum per se: sed tm per accidẽs eo modo quo dicef hominẽ

album ꝛ hominē nigrū ē diuersarum specierum.

Sed dubitatur contra commentatorem dicentē ꝙ subito significat aliquid esse in tempore insensibili .i. est in tempore valde veloci cū superius determinat phūs ꝙ tempus non est velox vel tardum. Respōdetur ꝙ equiuocatꝰ de veloci: quoniā superius accipit velox ꝛ tardū vt sunt passiones motus. hic aūt commentator accipit velox vt est passio temporis significans idem ꝙ breue vt subito significat aliquid eē in tēpore valde veloci .i. in tēpore valde breui.

Tex. cō. 1 8.

[M]utatio autem oīs. Ista est secunda pars huius capituli in qua philosophus determinat de causalitate tēporis postꝙ declarat diuersas [illegible] pluriū terminoꝝ importantiū tempus: ꝛ facit duo: quoniā primo pꝛemitit duas suppositiones. Secūdo ꝓbat duas ꝯclusiones ibi. (Manifestū igitur.) ¶ Prima suppositio est ista ꝙ oīs mutatio ē remotiua a natura ꝛ substantia rei hoc est oīs trāsmutatio aliquid aufert de substantia transmutati: quoniam suppositionē cōmētator declarat dicens. omnis transmutatio naturaliter aufert substātiā transmutati inquātum specie transmutatio fuerit in loco .i. in omni transmutatione preterita in motu locali corrumpitur substantia vel inducitur dispositio ad corruptionem substātie. non enim oportet ꝙ in omni motu ad formaꝫ vel ad quātitateꝫ corrumpatꝰ substantia: sed sufficit ꝙ iducitꝰ dispositio ordinata ad corruptionē sube. Te. c. li. (Motatio autem oīs a natura ꝛ substātia rei remotiua est.) ¶ Sed dubitatꝰ de illuminatione mediꝫ ꝛ de alteratione sensus vel intellectus quarū quelibet est mutatio alia a motu locali: ꝛ tamē per nullā illarū corrumpitur substātia neqꝫ inducitꝰ dispositio ad corruptionē substantie. similiter albefactio ꝛ nigrefactio sunt vere alterationes: ꝛ tamē nulla illarū corrumpit substātiaꝫ transmutati: neqꝫ est dispositio ad corruptionem eiusdem. Respondetꝰ ꝙ duplex ē mutatio: videlicet proprie ꝛ improprie dicta mutatio. ꝓprie dicta est illa que per se vel per accidens est necessario inter terminos positiuos vt motus ad vbi vel ad formam habentē formaliter vel virtualiter cōtrariū in materia ꝙ dico ꝓpter formā substātialeꝫ quelibet formaliter ꝯtrariū i materia habet tamē virtualiter .s. qualitates appositas cōtrarias qualitatibus quas sibi naturaliter determināt: aut formā substātialē existētē sub illis qualitatibus. Et lꝫ generatio ꝛ corruptio substātie nō sint mutationes per se inter terminos positiuos: tamē qꝛ sunt per accidēs de necessitate inter illos: ideo sunt mutationes ꝓprie dicte. Mutatio aūt improprie dicta est illa que nec per se nec per accidēs est necessaria inter terminos positiuos vt illuminatio ꝛ generatio quelibet mutatio sensus vel intellectus. ¶ Dicendum ergo ꝙ phūs loquitꝰ de mutatione ꝓprie dicta ꝛ non improprie dicta intēdens ꝙ oīs mutatio ꝓprie dicta aliquid remouet a substātia trāsmutabili .s. substātiale vel accidētale positiuū. cum autē dicitꝰ ꝙ albefactio ꝛ denigratio nō corrūpunt substātiā rei: neqꝫ sunt dispositiones ad corruptioneꝫ substātie hoc negatur: qꝛ [illegible] nō sunt [illegible] per se [illegible] pro quā [illegible] qualitati [illegible] que per se est dispositio ad corruptionem substantie actu vel potētia. [illegible] de illuminatione medii ꝛ de alterationibus intētionalibꝰ factis in sensu vel in intellectu nō procedit ꝯ cōmētatorē: sicut nec cōtra phm̄: qꝛ ambo loquunt de mutatione propria. (In tēpore autē scd̄a suppositio. omnia que generantꝰ ꝛ corrumpuntꝰ generantur ꝛ corrumpunt in tēpore. patet: quia nihil generatur vl corrumpitꝰ absqꝫ motu [illegible] omnē motū eē i tempore ex dictis ꝛ ex dicendis: qua propter quidam magis attēdētes ad generationē quā ad corruptionē reruꝫ dixerūt tempus esse sapientissimū esse .i. tempus esse causam sciētie: sapientie ꝛ doctrine. Alij autē ecōtra magis attēdentes ad corruptionē quā ad generationē rerū: vt pyctacus paroiꝰ ꝛ sui sequaces dixerūt tēpus esse in disciplinabile .i. esse causam obliuionis ꝛ ignorantie magis quā doctrine ꝛ sciētie ꝛ i hoc pyctacus illo melius ꝛ rectius locutꝰ ē vt videbit in sequētibus se. Te. c. li.) In tēpore aūt oīa fiunt ꝛ corrūpūtur vnde ꝛ alij quidā ipsum tēpus sapiētissimū dicebant [illegible] paroi [illegible] scunt homines propter tēpus ꝛ i hoc fuit tēpore rectius dicēs. (Manifestū igitꝰ) Istis suppositionibus premissis Aristoteles ponit duas cōclusiones quarū prima est ista. Tēpus est magis cā corruptionis quaꝫ generationis. ¶ Secūda cōclusio. Tempus est causa per accidens tam corruptionis quā generationis ibi. (Et vero) Primā cōclusionē phūs dupliciter probat ꝛ primo sic. Motus est magis causa corruptionis ꝙ̄ generationis. ergo etiam tempus est magis causa corruptionis quam generationis. patet cōsequētia. quia tempus est cōsequēs motum ꝛ passio illius. ꝛ antecedens arguitꝰ. quoniaꝫ motus est causa corruptionis per se ꝛ generationis per accidēs [illegible] motus per se [illegible] per accidēs quodāmodo appropinquare ad esse dicit generationem. ergo motus per se est causa corruptionis ꝛ per accn̄s generationis. Te. c. li. (Manifestū igitur quoniam tempus corruptionis magis erit per se causa ꝙ̄ generationis sicut dictuꝫ est prius. destructiuū enīꝫ mutatio per se est. generationis autē ꝛ ipsius esse scd̄m accidēs.

Tex. cō. [illegible]

Notandum scd̄m cōmentatorē [illegible] 128. ꝙ transmutatio nō est causa generationis ꝛ esse nisi per accidens. esse enim nō est essentialiter in aliquo ente nisi ex causa generante ꝛ agente que est aut natura aut anima aut intellectu. esse autē forme rei generante ex trāsmutatione rei precedente que dicitur generatio est per accidēs quoniā illa transmutatio in rei veritate aufert formaꝫ transmutati que est cōtraria forme generali essentialiter. est ergo causa forme generabilis per accidēs ꝛ corruptibilis per se. Istud cōmētū exponit Egidius dicēs ꝙ sicut calor dupliciter cōsideratꝰ: videlicet vt calor: ꝛ sic est per se cōsumptiuus in infinitum: ꝛ ad instrumentū anime ad agendū: ꝛ sic est per se nutritiuus ꝛ augmentatiuus: ita motus dupliciter cōsideratꝰ: videlicet absolute ꝛ ꝯtracte vt ē instrumentis agentis sic est p se causa generationis. verbi gratia. si albū alteretꝰ scd̄m ꝙ album necesse est ꝙ corrumpatꝰ albedo: sed nō est necesse ꝙ generatur rubedo: nec est necesse ꝙ generetꝰ paledo. ꝙ autē ex illo motu generetꝰ rubedo ꝛ nō paledo

vel ecōtra: hoc est ratione agētis dirigētis illum motum in vnaꝫ formā ⁊ nō in aliā. Similiter transmutatio aeris necessario includit corruptionē forme aeris: sed nō necessario includit aliquā specialem formaꝫ illi cōtrariam. accidit enī illi transmutationi ꝙ per eaꝫ generetur forma ignis ⁊ accidit eideꝫ ꝙ per eā generatꝰ forma terre vel aque. ꝙ autem per illam trāsmutationem generetur magis hec forma ꝙ̄ illa hoc est ratione generantis determinantis motū illum ac specialem formam. Aliter exponit illud cōmentuꝫ burleus distinguēdo motū [illegible] ꝙ motus dupliciter sumitur. primo pro forma fluente: ⁊ sic est per se causa generationis ⁊ per accidens corruptionis. Secundo per fluxum forme ⁊ sic est per se causa corruptionis ⁊ per accidēs generationis ꝙ ipse declarat sic. ī nullo motu alio a motu locali nō est successio: nisi ratione forme ꝯtrarie forme generandi: quoniā forma generandi subito induceretꝰ nisi haberet ꝯtrariū in mā. Ideo talis motꝰ est ꝑ se causa effectiua istrumentalis forme abijciende: ⁊ ꝑ ꝯñs cā forme generāde cū nō sit cā forme generande: nisi qꝛ est causa forme cōtrarie abijciende: ⁊ ꝑ cōsequens motus fluxus est per se causa, corruptionis ⁊ per accidens generatiōis. ¶ Sed mihi videtur ꝙ motus siue accipiatur in cōmuni siue in particulari sit per se causa generationis sicut corruptionis: quoniā nulla diffinitio includit causam per accidens: sed tm̄ causaꝫ per se: vt colligitur a philosopho in thopicis ⁊ in posterioribus: sed diffinitio motus includit motuꝫ tanquā causaꝫ termini ad quē ⁊ generationis ipsius. ergo motus est per se causa generationis. patet cōsequētia cuꝫ maiori. ⁊ minor declaratur: quoniā diffinitio motus data a philosopho tertio huius est ista. motus ē actꝰ entis in potentia scḋm ꝙ in potentia: ⁊ diffinitio data a cōmētatore est hec: motꝰ est generatio partis post partem termini ad quē tendit res mota: in quibus diffinitionibus est manifestuꝫ ꝙ motus accipitur tanꝙ̄ causa effectiua termini ad quē. Item generatio caliditatis est primo ⁊ per se a calefaciente tanꝙ̄ a causa principali. ergo est per se primo a calefactione tanꝙ̄ a causa instrumentali: ⁊ ꝑ ꝯsequēs generatio caliditatis ē a trāsmutatione ⁊ a motu per se non primo. patet cōsequētia: quia omne quod cōpetit speciei per se primo competit generi per se non primo vt habetꝰ primo posteriorum. si eniꝫ homo est ab homine per se primo necessario est ab animali per se non primo: ⁊ si triangulus est causa per se primo equalitatis triuꝫ anguloruꝫ ad duos rectos oportet ꝙ figura sit causa per se non primo eiusdeꝫ equalitatis. dicitur eniꝫ primo posterioruꝫ ꝙ habere tres angulos equales duobus rectis inest triangulo per se primo ⁊ n̄ per se non primo. Dicendum ergo ꝙ motus ⁊ transmutatio possunt dupliciter accipi videlicet in cōmuni ⁊ in particulari. si in cōmuni sic est primo ⁊ per se causa corruptionis ⁊ per se nō primo causa generatiōis sicut per se primo facit distare ⁊ per se nō primo facit appropinquare cuꝫ recessus a termino a quo sit causa accessus ad terminuꝫ ad queꝫ inquātuꝫ eniꝫ est motus absqꝫ corruptiōe termini a quo sed [illegible] est motus absqꝫ [illegible] termini ad quem. ideo dicitur instans primo ⁊ per se causa corruptionis ⁊ per se nō primo causa generationis ⁊ ex hoc dicitꝰ motus magis causa corruptionis quaꝫ generationis. Si aūt sumitur motus in particulari cōtracte per terminū ad quem vel a quo: aut per respectū in potestateꝫ aliquē illoruꝫ terminoruꝫ: dico ꝙ aliquando est causa per se non primo generationis ⁊ aliquando corruptionis [illegible] ad terminuꝫ ad quē. ideo est per se primo causa generationis caliditatis ⁊ per se non primo causa corruptionis frigiditatis. ⁊ idem dicatur de albefactione nigrefactione ⁊ frigefactione: aliquādo non est causa per se primo corruptionis: ⁊ per se nō primo generationis vt transmutatio ex albedine vel ex caliditate cū includat expresse terminū a quo ⁊ nō terminū ad quē. ꝓpterea exempla egidij non cōuincunt: quoniā alteratio albi scḋm ꝙ huius ⁊ si est per se causa corruptionis albedinis. est etiaꝫ per se causa generationis nigredinis licet sit per accidens causa generationis albedinis vel paledinis. similiter transmutatio aerum: ⁊ si non est ꝑ se causa generationis aque: nec sit per se causa generationis ignis tamen est per se causa generatiōis corporis. cō similibus enim exemplis probari posset ꝙ aliqua transmutatio est per se causa generationis ⁊ non corruptionis ꝙ est cōtra eum: quoniā alteratio ad albedinem est per se causa generationis albedinis ⁊ per accidens causa corruptionis rubedinis vel paledinis similiter transmutatio ad formā ignis dicit expressam generationē ignis: ⁊ accidit illi vtruꝫ fiat ex aere vel ex aqua. Et ideo cuꝫ omnis motus sit per se de contrario in cōtrariuꝫ scḋꝫ philosophum primo ⁊ quinto huius. necesse est ꝙ omnis motus sit per se causa corruptiōis termini a quo: ⁊ generationis termini ad quē: lꝫ nō eodem mō: quoniā motus in cōi est causa corruptionis per se primo ⁊ generationis per se nō primo: motꝰ autem in particulari aliquādo est causa generationis ꝑ se primo ⁊ corruptiōis per se nō primo. aliquādo autem econtra vt ostensuꝫ est. nec ratio Burlei cōuincit quoniā lꝫ [illegible] forme motus ad formaꝫ [illegible] ratione forme contrarie: non tamē sequitꝰ ꝙ sit causa per accidens forme generande: quoniaꝫ tam motus ꝙ̄ corruptio forme contrarie ordinātur in formaꝫ generandā ⁊ hec videtur esse intentio Aristotelis hic ꝙ tempus est magis per se causa corruptionis quā generationis ꝙ ipse probat ex eo ꝙ motus est magis per se causa corruptiōis ꝙ̄ gnātiōis q̄ ꝓpō nō eēt vera nisi motꝰ esset per se causa vtriusqꝫ. ⁊ si philosophus aut cōmētator dicit motum esse causaꝫ per accidens generationis intelligit illam ꝓpositionē vt per accidens opponitur ei ꝙ est primo ⁊ non opponitur ei ꝙ est per se.

¶ Ex predictis possunt formari quattuor rationes probantes motuꝫ esse per se causa generationis primo ⁊ in sua diffinitione inducitur motus vt causa generationis termini ad quē. ¶ Secūdo quia generatio caliditatis est per se a calefactione: ergo est per se a motu. ¶ Tertio quia omnis motus est per se de termino a quo ad terminū ad quē. ¶ Quarto quia motus est magis per se causa generatiōis ꝙ̄ corruptiōis.

¶ Contra predicta dubitatur ꝓbando ꝙ motus est magis causa generationis ꝙ̄ corruptionis: quia motus specificatur a termino ad quē scḋm philosophū quinto huius: ⁊ est magis ꝓpter generationem termini ad quem ꝙ̄ corruptioneꝫ termini a quo cum natura principaliter agat ꝓpter finem per Aristotelē. 2. huius ⁊c.

¶ Respōdetꝰ negando quālibet istaruꝫ ꝯsequētiaruꝫ: quoniā motus deorsuꝫ specificatur a loco deorsuꝫ: ⁊ motus sursum a loco sursum: ⁊ tamen quilibet illorū motuum est magis causa diuisionis medij ꝙ̄ essendi in loco sursum vel deorsum cuꝫ ad quēlibet taliū motuuꝫ de necessitate sequatur diuisio medij ⁊ nō ex[illegible]

in loco naturali. Similiter deambulatio est magis ꝓ pter sanitatem ꝙ ꝓpter depositionē cibi: ⁊ tamē ē magis causa depositionis cibi ꝙ sanitatis cū prius ⁊ frequētius ad dealbationē sequatur depositio cibi ꝙ sanitas. (Signū aūt. ¶ Secūdo arguit phūs ad candem cōclusionē per rationē sumptam a signo: sicut tēpus est magis causa illius ꝙ fit ex sola transmutatione tēporis quā illius ꝙ requirit aliud agēs ꝑter tempus: sed corruptio fit ex sola transitiōe temporis ⁊ generatio requirit preter tempus aliud agens transmutans. ergo tempus est magis causa corruptionis ꝙ generationis. patet ꝯsequētia cum maiori. minor aūt apparet ex eo: quia cum quis moritur senio non apparet alia causa ꝑteritum tempus. ideo talem corruptionē maxime dicimus sub tēpore fieri. cum autē quid generatur necessario multa agentia transmutantia preter tēpus cōcurrūt. Te. c. li. (Signū aūt sufficiens q2 fit quidē nihil nisi moueat ipsū quoddāmodo ⁊ agat aliquid aliō preter tempus. corrūpitur autem aliquid ⁊ cum nihil moueat illud preter tempus: ⁊ hanc maxime solemus dicere sub tēpore corruptionē.

Notandum primo secūdū cōmentatorem cōmento. lxx. ꝙ signū ꝙ generatio non attribuitur tempori ⁊ attribuitur ei corruptio est: ꝙ generatio quia est in re ex causa extrinseca sensibili. ideo semper attribuitur illi esse corruptio vero quia est de essentia rei absqꝫ eo ꝙ habet causā extrinsecam sensibilis ideo homines attribuunt ipsam tempori. Ex isto cōmento patet ꝙ non intendit philosophus nec cōmentator corruptionem aliquā fieri absqꝫ agente mouente ⁊ transmutante cum illud non sit possibile. moriens enim senio corrumpit ab intrinseco transmutante materiam cum fit actio ⁊ reactio īter qualitates primas: sed solū intelligit philosophus ꝙ in corruptione non recipitur aliquod agens extrinsecum sensibile preter tempus: in generatione autem requiritur aliud agens extrinsecum sensibile preter tempus tam vniuersale quā particulare: tā principale ꝙ instrumentale. ꝓpter quam causam homines attribuunt corruptionē tempori ⁊ non generationē. ideo si tempus est causa tā generationis ꝙ corruptionis oportet ꝙ sit magis causa corruptionis ꝙ generationis.

Notandum secundo secundū cōmentatorem eodem cōmento ꝙ corruptio est duobus modis: modo qui corrūpitur ex alio: scilicet extrinseco: ⁊ modo qui corrumpitur ex se: scilicet quoniā causa corruptiōis in eo est in se. ⁊ ideo qui mortuus est gladio non dicitur corrumpi ex tempore. ⁊ qui mortu9 est ex se vita humana cōpleta dicitur ꝙ eius corruptio est ex tempore. Distinctio quā intendit cōmentator est ista ꝙ duplex est corruptio videlicet naturalis ⁊ violenta. Corruptio naturalis est illa que fit ab intrinseco vt mors ex senio ꝓueniens. Corruptio violenta est illa que fit ab extrinseco vt interfectio vt strāgulatio: licet ergo corruptio violenta non attribuatur tempori: quia illa hꝫ trāsmutās extrinsecum preter tempus: tamē corruptio naturalis attribuitur tempori: quia illa non habet trāsmutans extrinsecum preter tempus. sufficit enim tēpus ad corruptionē naturaliter vnā cum natura intrinseca rei.

Sed dubitatur quia videtur ista distinctio implicare ꝯdictionē cū ex illa sequatur corruptionē elemēto ꝑ attribui tempori ⁊ nō attribui tpi cū quelibet transmutatio elementorum sit naturalis habens alterās ⁊ corrumpens extrinsecum. Respōdetur ꝙ philosophus ⁊ cōmentator loquebātur de calliditate temporis tantū fm famositatē ⁊ modū cōmunē loquendi hominū ⁊ quia homines cōmuniter nō loquūtur de omni corruptione: sed tm̄ de corruptione animaliū cū dicunt tempus esse causā corruptionis. ideo cōmentator nō distinguit hoc nisi corruptionē hominū vel animaliū. (At vero) ¶ Secunda cōclusio. Tempus est causa ꝑ accidens tam corruptionis quā generationis. probatur: tempus nō est causa generationis vel corruptionis nisi ratione motus cuius est passio ⁊ mensura extrinseca. ergo accidit tempori ꝙ sit causa generationis vel corruptionis cum nō influat in effectū: sed motus. Te. c. li. (At vero sed neqꝫ hanc. s. corruptionem facit temp9 sicut nec generationem: sed accidit in tēpore fieri ⁊ hāc mutationē ⁊ illam. Deinde epilogat philosophus circa determinata tam in hoc capitulo ꝙ in precedentib9 di. ꝙ tēpus est ⁊ quid est ⁊ quot modis dr̄ ipsū nūc ⁊ qd ipsū ꝙ nūc ⁊ quādo ⁊ quid olim ⁊ quid repente dictū est.

Notandum secundo cōmentatorem cōmento. lxx. ꝙ illud nō agit corruptio rei nō est tempus: sed tempus sequitur agentē corruptionē rei essentialiter. ⁊ est trāsmutatio: quoniā necesse est vt transmutatio sit in tempore. ¶ Sed est dubiū si tempus nō agit corruptionem secundū cōmentatorem. sed est causa per accidēs corruptionis per Aristotelem in hac secūda cōclusione. quomodo ergo cōtradixit sibiipsi. ¶ Dicendū in prima ꝯclusione ꝙ tempus est magis causa per se corruptionis ꝙ generatiōis. ⁊ in altero capitulo ꝙ est cā corruptionis per secum. dicamus res senescere ⁊ mori ꝑpter tempus. Respōdet egidius ꝙ tempus per accidens corrumpit ⁊ per accidens generat: tamen magis per accidens generat ꝙ corrumpit: quia corrūpit ratione motus in quo est ⁊ non generat ratione motus in quo est: ideo commentator ait supra ꝙ tempus generare est pure per accidens: sed quia corrumpat nō est pure per accidens nō corrumpat: ⁊ igitur nō est pure per accidens debet dici quoddāmodo per se. Burleus vero dicit ꝙ aliquid dicitur agere in aliud tripliciter. primo q2 trāsmutat illud. secūdo quia applicat ei cōtrarium agens: sicut homo dicitur comburere domū applicans ignem domui. tertio quia ꝑ ipsū continuatur applicatio cōtrarii agentis in ipsum ⁊ fit mora applicationis: ⁊ sic dicitur tempus agere in res existētes in tempore ⁊ esse per se causā corruptionis. ¶ Sed quia ostensū est motū esse per se causam generationis sicut corruptionis. ideo tēpus ratione motus nō magis corrumpit ꝙ generat vt dicit Egidius. ⁊ quia tēpus nō tm̄ cōtinuat actionē agentis ad corrumpendū: sed etiam ad generandū. ideo si tempus est per se causa corruptiōis cuius oppositū dicit Burleus. Dicendū ergo ꝙ intentio Aristo. ⁊ cōmentatoris est ꝙ tempus non est causa nisi per accidens tam generatiōis quā corruptiōnis pro quāto est passio essentialis motus in qua est omnis motus generatio ⁊ corruptio. Et si in priori capitulo Aristoteles dicit tempus esse causam per se corruptionis: ⁊ cōmentator ꝙ erat pure causa per accidens generationis: ⁊ nō pure causa per accidens corruptionis intendebant tm̄ loqui fm famositatē ⁊ cōmunē modū loquendi ipsū. Et notāter ex primis philosophus dicens: ⁊ pa

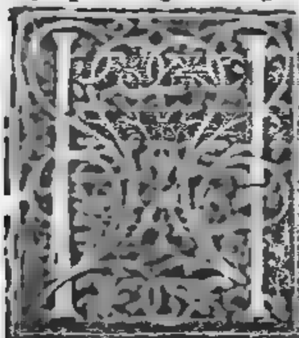
illam aliquid sub tempore sicut consueuimus dicere. cum vero dixit in prima cōclusione huius partis q̄ tēpus est magis causa per se corruptionis quā generationis. Respōdeo q̄ illam cōclusionem Aristotelis soluit conditionaliter: videlicet si tempus est per se causa generationis ꝛ corruptionis est magis causa per se corruptionis q̄ generationis: ꝛ ita intellexit phus ꝛ cōmentator cōmēto allegato Si trāsmutatio attribuitur tēpori. Alio modo essentiali. dignius ē ꝛ ꝓpinquius .s. rei essentiali vt attribuat ei corruptio q̄ generatio: ita q̄ si tēpus trāsmutat essentialiter ꝛ per se dignius ꝛ ꝓpinquius est q̄ corrūpat per se q̄ q̄ generat per se sicut dictū est de motu q̄ motus primo ꝛ per se corrumpit generat autē per se ꝛ nō primo. sicut enim in his que sunt per accidēs inuenit magis per accidēs ꝛ minus per accidēs fm Egidiū ꝛ Burleū: ita in his q̄ sūt per se inuenit magis per se ꝛ minus per se iuxta doctrinam Aristotelis primo posteriorum. Necesse est ergo dicere q̄ motus corrūpit per se primo ꝛ nō generat per se nō primo. tēpus autē corrūpit ꝛ generat per accñs tm̄ tanq̄ causa sine qua nō. sicut enim substātia sentit per accidēs. nō q̄dē p accñs raro sȝ p accñs de necessitate tanq̄ cā sine qua sensibilia ꝓpria ꝛ cōmunia nō possunt sentiri: ita tēpus per accidens generat ꝛ corrūpit tanq̄ causa necessaria sine qua motus nō potest generare nec corrumpere sicut nec esse.

Contra predicta arguitur ꝓbando motū nō esse causam per se corruptionis quo ꝓbato habebit tempus nō esse causam per accidens generationis nec corruptionis: quoniā mot⁹ celi nō est causa corruptionis alicuius rei: sed q2 per eū cōducitur stella que est per se causa corruptionis illi⁹ rei. vt colligit a pho. 2. celi. ¶ Itē corruptio nō est p se intenta ab aliquo agente fm cōmētatorē. 12. metaphisice. ergo nihil est per se causa corruptionis.

Notandum fm Burleū q̄ quia cē corruptibile a ra existens de necessitate corrumpit ꝛ non omne generabile necessario generabit. ideo dicitur motus magis esse causa corruptionis q̄ generationis siue sit motus celi siue alius. neq̧ dicit p se cā pfeytate ꝓprie dicta. sed p se .i. necessaria. Et ad phm di. primo celi. q̄ omne generabile necessario generabit. Rñdet q̄ duplex est generabile ꝛ corruptibile .s. potētia propinqua ꝛ potentia remota generabile potētia ꝓpinqua est illud cui⁹ materia est ita disposita q̄ nō potest impediri quando de ea ducat forma generāda. generabile potētia remota est illud cuius materia nō est remota disposita quando possit impediri forma generāda ex ea: corruptibile potentia ꝓpinq̄ est illud q̄d est actu existēs corruptibile. potētia remota est illud q̄d nōdū est genitū oē ergo generabile ꝛ corruptibile potētia ꝓpinqua necessario generabitur ꝛ corrumpet: sed nullū generabile vel corruptibile potentia remota necessario generabitur aut corrūpetur. ¶ Ista dicta sunt mihi difficilia primo quidē. nam si motus est causa per se corruptionis q2 est causa necessaria: sequit q̄ anima ꝛ quelibet pars locati ꝛ pūcta: ꝛ linee ꝛ generaliter omnia accidentia illius sunt per se in loco cōtra doctrinā Aristo. in hoc quarto tractatu de loco. ꝛ patet ꝯsequētia: quia sunt de necessitate in loco: ꝛ ꝯsequenter q̄ substātia est sensibilis per se: ꝛ q̄ color ꝛ odor per se cōcurrunt ad nutrimētū ꝛ augmentū cōtra determinationē Aristo. scdo ꝛ tertio de aīa. ꝛ patet ꝯsequentia. q2 substātia ē sensibilis de necessitate: ꝛ color ac odor necessario cōcurrunt ad nutritionē ꝛ augmētationem. ¶ Secundo motus celi est magis causa corruptionis q̄ generationis per eū: ꝛ motus celi est tm̄ causa per accidēs corruptionis horū inferiorum vt ipse cocedit. ergo mot⁹ celi est causa per accidēs generationis hoꝝ inferiorū q̄ est absurdū cum sit per se istrumētum celi q̄ est p se cā principalis generationis horum inferiorū. dicit enī philosophus primo methaurorum. Necesse est mundū hūc inferiorem cōtinuari superioribus lationibus vt ois virtus eius gubernetur inde q̄ nō esset verum nisi motus celi esset per se causa generationis horum inferiorum perseytate ꝓprie dicta. ¶ Tertio arguit q̄ motus nō est magis causa corruptionis q̄ generationis data illa distinctione de generabili ꝛ corruptibili quoniā cū philosophus dicat primo celi q̄ omne generabile necessario generat: ꝛ omne corruptibile necessario corrūpet: vtrū loquat de gnābili ꝛ corruptibili potētia ꝓpinqua vel remota: sȝ potētia remota q̄libet illarum ꝓpositionum est falsa: si potentia ꝓpinqua quelibet illarum ꝓpositionum est vera: ꝛ per consequens tanta necessitate generabile generabit quāta necessitate corruptibile corrumpetur. ergo motus nō est magis causa corruptionis q̄ generationis q̄d est contra philosophum ꝛ contra eum. ꝛ patet ꝯsequentia. quia nō aliam causam assignat quare motus est magis causa corruptionis q̄ generationis q̄ est contra philosophum ꝛ contra eum. ꝛ patet consequētia. q̄ nō aliam causam assignat quare motus est magis tam corruptionis q̄ generationis: nisi quia corruptibile necessario corrūpet ꝛ nō generabile necessario generabit. ¶ Quarto arguitur q̄ corruptibile remotum necessario corrumpetur q̄ est contra eum: quia corruptibile remotum est omne illud quod nūdum est genitū fm eum: tunc arguitur sic. omne generabile ꝓpinquum necessario generabitur. ꝛ omne quod necessario generabitur necessario corrumpetur. ergo omne generabile ꝓpinquū necessario corrumpet. patet cōsequētia cum maiori per Burleum. minor vero est Aristote. primo celi. tunc arguitur sic. omne generabile propinquū est corruptibile remotum fm ipsum: quia nōdum est genitum: ergo corruptibile remotum necessario corrumpetur q̄ ipse non concedit. Ideo est dicendum vt premisi. q̄ sicut calefactio ꝛ frigefactio est per se causa generatiōis ꝛ corruptionis ꝛ magis generationis quam corruptionis: quia exprimit respectum tam ad ipsum agens quam ad ipsum terminum ad quem generandum ita motus celi est per se causa generationis ꝛ corruptionis horum inferiorum ꝛ magis generationis q̄ corruptionis: quia exprimit se esse instrumentum celi q̄ quidem est causa generationis horum inferiorum per se primo ꝛ corruptiōis per se non primo: licet motus in cōmuni sit magis causa corruptionis q̄ generationis vt dictum est. ¶ Ad primum respondetur q̄ licet motus celi sit causa per accidens alicuius generationis ꝛ corruptionis que est specialis. operatio stelle tamen est per se causa generationis ꝛ corruptiōis q̄ ē opposito totius celi sicut copulans ligna inuicem est causa per accidens combustionis lignorum ꝛ causa per se illius applicationis ꝛ multorum aliorum motuum: ¶ Item dicitur q̄ si motus celi tm̄ applicaret agēs passo sic q̄ non esset instrumentum agentis indubie esset causa per accidens generationis ꝛ corruptionis ꝓuenientis ab illo agente mō nō tm̄ ꝓducit stellam mo

tus celi ad locum actionis sed ēt remanet instrm̄ eius ad agendū: ideo sicut stella est causa prima generatio nis ⁊ corruptionis ita motus celi ē causa instrumenta lis eiusdem temporis non per accidens sed per se. sol enim conducit vapores ⁊ exalationes ad mediam re gionem aeris vbi se inuicem alterant generādo ⁊ cor rumpendo ⁊ tamen non dicitur sol cā per accidens il larum actionum: sed cā per se cū sit cā vniuersalis eēn tialiter preordinata illis causis particularibus: simili ter grauitas ⁊ leuitas non obstante ꝙ remoueant ꝓ hibens diuidendo mediū adhuc dicuntur eē ꝑ se mo tus sursum ⁊ deorsum: ⁊ non cause per accidens sicut apiens fenestrā dicit eē cā ꝑ accidens illuminationis domus ⁊ sic de alijs ideo qꝛ diuiso medio remanēt in strā ꝑ se grauiū ⁊ leuiū. ¶ Dicēdū nego ꝙ corruptio nō sit ꝑ se intenta ab aliquo agēte qm̄ corruptio ignis est per se intēta ab aqua ⁊ eō ⁊ corruptio frigiditatis est per se intēta a caliditate. si enim per se ꝯriant quali tates primo necesse ē ꝙ quelibet illaꝝ per se intendat corruptionē alterius. ⁊ ad cōmen. di. ꝙ nihil est per se cā corruptionis dico ꝙ itelligit nihil eē per se cām cor ruptionis tanꝙ effectus vltimate intēti ab illo. ꝓcedat igit ꝙ aliquid ē cā corruptionis ꝑ se nō primo ⁊ nihil est cā corruptōis ꝑ se primo ad itellectū datū: ⁊ ita in tendit cōmentator ignis enim agit in aquā ꝓpter ge nerare similē sibi ideo ignis intēdit primo ⁊ per se ge nerare sibi silē ⁊ ꝑ se nō primo corrūpere aquā ꝑpea est ꝑ se primo cā gnātōis ⁊ ꝑ se nō pⁱo cā corruptōis.

Tex. cō. 129.

His autem nobis. Ista est. 3ᵃ. ps huius capituli in qua phs ex determinatis ꝯcludit oē mutationē ⁊ oē ꝙ mouet neces sario eē in tpe ⁊ ē. 3ᵃ. ꝯclusio huius capitu li quā Aristoteles ꝓ bat dupliciter ⁊ pⁱo sic oīs trāsmutatio ve locior aut tardior ne cessario ē in tpe sꝫ oīs trāsmutatio ē velocior aut tar dior ergo oīs trāsmutatio ē ī tpe pꝫ ꝯñā ⁊ añs decla rat ex descriptiōe velocioris ⁊ tardioris: vñ velocius est illud ꝙ motu regulari ptrāseūdo idē spaciū prius venit ad terminū ad quē: tardius vero ē illud ꝙ motu regulari ꝑtrāseūdo idē spaciū posteri⁹ venit ad termi nū ad quē primo dicit motu regulari: qꝛ aliqua duo mobilia eque. primo recedūt a termino a quo ⁊ eque pⁱo accedūt ad terminū ad quē: ⁊ ꝯtinue ꝑ totū tps ī eque velociter mouent pꝫ dato ꝙ a mobile tam icipit moueri ⁊ mouebit ꝑ totā horā futurā. vnif difformit a nō gradu vsq ad gradū vt supra b vero etiam ici piat moueri ⁊ eque cito definet moueri: sꝫ ꝙ ꝯtinue mo uebit vnif gradu vt. 4. ⁊ pꝫ ꝙ. a. b. mobilia ꝑ totā ho rā mouebūt ī eque velocior qꝛ a ꝑ totā primā medie tatē tardi⁹ mouebit ꝙ. b. ⁊ ꝑ totā 2ām veloci⁹ moue bit ꝙ. b. ⁊ ꝙ eque cito veniēt ad terminū ad quē mani festū ē: qꝛ oīs latitudo vnitur difformis incipiēs a nō gradu ⁊ terminata ad certū gradū suo medio gradui corrñdet: sꝫ. a. mouebit latitudine vnif difforme icipiē te a nō gradu ⁊ terminata ad gradū vt ⁊ cui⁹ gradus medi⁹ ē vt. 4. igit tm̄ spaciū ptrāsibit ꝑ ise ac si moue ret vnif gradu vt quatuor sꝫ. b. ꝯtinue mouebit vnif gradu vt qūor igit tm̄ spaciū ptrāsibit ꝑ ise. d. ꝙtū ꝑ trāsibit. b. ī hora: ⁊ ꝑ ꝯñs eque cito veniēt ad suos ter minos ad quē ptrāseūdo spacia equalia. ¶ Scdo dr̄ in diffinitōe velocioris ⁊ tardioris ptrāseūdo idem spaciū a spacia equalia ⁊ eiusdē rōnis qꝛ ꝑ trā. ⁊ ꝑ spacia diuersaꝝ rōnū nō eēnt illi mot⁹: neqꝫ illa mo bilia cōparāda ī velocitate ⁊ tarditate vt si. a. mouere tur motu locali: ⁊. b. motu alterationis: vel augmēta tiōis: aut si a mouere motu locali recto ⁊. b. motu cir culari nō enim inuicē cōparantur quātitas ⁊ qualitas neqꝫ linea recta ⁊ linea circularis a ergo velocius: aut tardius mouet quā. b. aut eque velociter si ꝙlibet illo rum mouetur motu recto: aut ꝙ libet illorū mouetur motu circulari: aut ꝙ libet illorum mouetur motu au gmentationis ⁊ sic de alijs. Tertio dicitur in diffinitio ne velocioris prius venit ad terminum ad quē: qꝛ si eque cito. a. veniret ad terminum suum sicut. b. non ve locius moueretur sed eque velociter: ⁊ si tardius veni ret tardius moueretur: intendit ergo philosophus ꝙ velocius est illud ꝙ in minori tempore pertrāsit equa le spaciū ⁊ tardius est illud ꝙ in equali tempore per transit minus spaciū ⁊ eque velox est illud ꝙ in equa li tempore pertransit equale spaciū. arguatur ergo sic omnis transmutatio velocior: aut tardior est in tem pore: sed omnis transmutatio est velocior aut tardi or ergo omnis transmutatio est in tempore: maior est nota ex diffinitione velocioris ⁊ tardioris minor autem est euidens inductiue cum quacunqꝫ transmu tatione data contingit dare vnam aliam que prius: aut posterius venit ad terminum suum Te. c. li. ¶ His au tem nobis sic determinatis manifestum est ꝙ omnem mutationem ⁊ omne ꝙ mouetur necesse est moueri in tempore: velocius enim ⁊ tardius dicimus ꝯm om nem dimensionem in omnibus enim sic videtur dico autem velocius moueri prius transmutans in subie ctum ꝯm idem spacium ⁊ ꝙ ꝯm regularem motū mo ueatur vt in loci mutatione si vtraqꝫ ꝯm circulationem moueretur: aut vtraqꝫ ꝯm respectum similiter ⁊ au tem ⁊ in alijs.

Notandum ꝯm cōmentatorē cōme. ꝙ oīs transmutatio ⁊ oīs mot⁹ ē in tpe ⁊ videt ipm intēdere ꝑ motū trāf lationis ꝓprie: ⁊ ꝑ trāsmutationē oīs mēs motuū ⁊ si intēdebat ꝑ motū illud ꝙ intēdebat ꝑ transmutatio nē tūc vteret verbis synonimis ꝙ displicet expositō rib⁹. Intēdit ergo phs ꝑ motū localē ⁊ ꝑ transmutatio nē oēm motū ad formā tam pñti subē quam presenti qualitatis si enim intelligeret idē simpliciter per motū ⁊ transmutationē tunc eēt nugatio in modo loquēdi qꝛ acciperent tm̄ noīa synonima quenō igrediūtur de mōstrationē: neqꝫ acceptātur ab expositoribus. Sed dubitat circa diffinitionē velocitatis ponēdo ꝙ sor. ⁊ plato moueant sup spacia equalia. a. b. sor. in duplo velocius quā plato: ⁊ ꝙ in fine suorum spacium qui libet illorum desinat esse ꝑ remotionē depsenti ⁊ pꝫ ꝙ sor. velocius mouetur quam plato motu regulari: ⁊ spacia sunt eiusdē rōnis: ⁊ tamē nō prius veniēt ad terminū ad quē plato: cū null⁹ illoꝝ erit ī termino ad quē. Rñdet ꝙ regla Ari. ē itelligenda ꝯdītōa atī. s. dato ꝙ vtrunqꝫ mobiliū maneat in fine spacij seu in termi no ad quē. propterea dicit in regula pertranseundo idem spacium a spacia equalia ⁊ nō in casu isto sor. nō pertransibit a nec plato pertransibit b ex quo nullus illorū manebit in fine spacij. Et si arguitur sic sor. per

transibit quodlibet punctum intrinsecum a ergo pertrãsibit a negatur consequentia oportet enim ꝙ sit in ultimo puncto a si debet pertransire a neqꝫ est verum in casu isto ꝙ for. pertransibit quãlibet partem a imo infinitas pertransibit ꝛ infinitas non pertransibit: pertransibit enim quãlibet partem incipientem a primo puncto: nullam autem partem pertransibit terminatam ad ultimum punctum. (At vero prius.) secundo arguit philosophus eandem conclusionem sic: omne prius ꝛ omne posterius est ĩ tempore: in qualibet trãsmutatione est prius ꝛ posterius. ergo quelibet transmutatio est in tempore: patet consequentia cum minori: qꝛ cuiuslibet transmutationis una pars est prior ꝛ altera posterior ꝛ maior declaratur quoniam nihil dicitur alio prius vel posterius nisi ſm distantiã quã habet ad instans presens sed instans presens est finis unius temporis ꝛ principium alterius. Igitur sicut instans presens est in tempore: ita distantia ab ipso instanti presenti est ĩ tempore: sed prius ꝛ posterius distantiam includunt ab ipso instanti presenti ergo prius ꝛ posterius sunt in tempore. I.e.li. (At vero prius in tempore est prius enim ꝛ posterius dicimus ſm ꝙ habet ad ipsum nunc distantiam: ipsum autem nunc preteriti ꝛ futuri terminus: est quare quoniaꝫ ipsa nũc in tempore sunt ꝛ prius ꝛ posterius in tempore erit ĩ quo enim est ipsum nunc ꝛ ipsius nunc distantia). i. ĩ quo est ipsum nunc in eo est distantia ipsius nunc.

Notandum ꝙ cõmentator cõmẽ [illegible] ex his duabus rationibus facit unam in hac forma in omni transmutatione vera invenitur velocius ꝛ tardius in eo invenitur prius ꝛ posterius ꝛ omne in quo invenitur prius ꝛ posterius est in tempore ergo omnis transmutatio est in tempore sive finis transmutationis fuerit de genere illius sive de alio genere dupliciter accipit motus ſm cõmentatorem tertio huius. i. pro forma fluente ꝛ pro fluxu illius forme. i. pro caliditate ut est in fieri ꝛ pro calefactione: si dicitur motus pro forma fluente sic motus ꝛ terminus eius sunt eiusdem generis. i. caliditas: ut est in acquiri ꝛ caliditas ultimo acquisita sunt enim ambe caliditates de predicamento qualitatis si vero accipitur motus pro fluxu sic sunt diversorum generum motus ꝛ terminꝰ eius qm̃ calefactio ſm cõmentatorem est de predicamento passionis caliditas autem est de predicamento qualitatis sed qualitercunqꝫ accipitur motus vel transmutatio sive pro forma fluente: sive pro fluxu illius forme omnis motus ꝛ omnis transmutatio est in tempore sic arguẽdo a primo ad ultimum: in omni transmutatione vera sunt velocius ꝛ tardius ꝛ in quacunqꝫ est velocius ꝛ tardius est prius ꝛ posterius quia velocius est ꝙ prius pertransit equale ꝛ tardius est ꝙ posterius pertrãsit equale sed in quocunqꝫ est prius ꝛ posterius illud est in tempore ex quo prius ꝛ posterius sunt differentie temporis ergo omnis transmutatio est in tempore intelligendum ꝙ philosophus ꝛ cõmentator non loquuntur de omni priori ꝛ posteriori sed tantuꝫ de priori ꝛ posteriori ſm durationeꝫ habentia enim prius ꝛ posterius ſm situm vel magnitudineꝫ non sunt proprie in tempore sicut non proprie mensurãtur tempore cũ sint entia permanentia: sed dicuntur esse in instanti.

¶ Dubitatur arguẽdo ꝙ potest inveniri prius ꝛ posterius sine tempore ponendo ꝙ deus destruat mundum ꝛ omne tempus ꝛ creet unum angelum quo creato ipsum annihilaret sicut enim deus hoc potest facere in tempore ita potest facere sine tempore quomodo igitur utruꝫ ille angelus simul est ꝛ non est aut prius habet esse quam non esse non potest dari primum quia illud repugnat primo principio si datur ſm habetur intentum. Idẽ debemꝰ argui de tempore ꝛ mũdo querendo utrum simul habeat esse ꝛ non esse aut prius esse quam non esse si primum duo contradictoria sunt simul natura pro eadem mensura adequata si ſm habetur intentuꝫ. Respondet Burleus ꝙ loquẽdo de simultate temporis naturalis ꝛ de priori ꝛ posteriori temporis naturalis sic ille angelus nõ simul est ꝛ non est neqꝫ prius neqꝫ posterius sed loquendo de simultate eternitatis ille angelus simul est ꝛ nonꝰ ẽ ꝛ omnia cõtradictoria que fuerunt vera fuerunt simul vera simultate eternitatis non tamen sequitur ꝙ duo contradictoria sint vera in eadem mensura adequata quia eternitas non ẽ mensura adequata alicuius partis contradictionis intelligendo per mensurã adequatam illaꝫ que est mensura unius contradictorii ꝛ nõ alterius nec est inconveniens ꝙ duo ꝯtradictoria sint vera in eadem mensura dummodo illa mensura non sit adequata alicui illoruꝫ. Sed theologi aliter dicũt ponentes differentiam inter eternitatem euum ꝛ tempus quoniam eternitas ſm boetiuꝫ quinto de consolatione est duratio immutabilis tota simul ꝛ dicitur primo duratio ĩmutabilis quia claudit contradictionem aliud adeo esse in eternitate vel eternitate mensurari proprie loquendo de eternitate. secundo dicitur tota simul qꝛ implicat contradictionem deũ fuisse aut fore in eternitate cum sit mensura indivisibilis non habens prius nec posterius. Evum auteꝫ est duratio mutabilis tota simul ꝛ hac mensura mensurantur intelligentie separate ꝛ intellectus humanus que quideꝫ durando licet non habeat prius ꝛ posterius essentialiter tamen mutabilis est sicut ꝛ quelibet creatura propter dependentiam quam habet ad deũ ꝛ sic loquitur auctor de causis dũ dicit intelligentias ꝛ animas hominum esse creatas in evo supra tempus ꝛ ꝙ sunt huius entia tot sunt entia habentia ordinem inter se sicut ꝛ illa entia. Tempus vero est duratio mutabilis successiva habens prius ꝛ posterius ꝛ hoc ideo qꝛ depẽdet essentialiter a motu cuꝫ nõ sit tempus si non sit motus neqꝫ eꝫ ſm philosophũ ita ꝙ celũ si necessario movet necessario est in tempore ꝛ omnia inferiora si necessario veterascunt aut habent esse transmutabile necessario sunt in tempore ꝛ econtra si possibile est celum nõ moveri ꝛ res inferiores nõ sic veterascere vel moveri possibile est ipsa non esse in tempore sed in evo. ¶ Dicendum igitur ad difficultatem ꝙ sicut est triplex duratio vꝫ temporis evi ꝛ eternitatis sicut igitur non est possibile aliquid esse ꝛ non esse in eodem instãti temporiꝫ nec est possibile duo contradictoria esse simul vera simultate instanti temporis ita non est possibile aliud esse ꝛ non esse in eodem instanti evi aut eternitatis neqꝫ est possibile duo contradictoria esse simul vera simultate evi vel eternitatis implicat enim contradictionem aliquod non eternum esse in eternitate tanꝙ in mensura iõ angelus ille non esset in eternitate sicut nec in tpe sed esset in evo ꝛ cum queritur utrum angelus ille hꝫ simul esse ꝛ nõ esse aut prius eẽ quaꝫ nõ eẽ dico ꝙ habet prius esse ꝙ non esse: unde licet in nullo instanti inveniatur prius ꝛ posterius tamen unum instans est altero prius ꝛ posterius instans enim eter-

nitatis est prius instanti cui ⁊ instans cui est prius instanti temporis semper prioritate nature ⁊ causalitatis in tempore autem vnum instans est altero prius prioritate successionis. Propterea si instans eternitatis non est prius neq; posterius suo nō esse tñ istans cui ⁊ tpis pōt eē prius ⁊ posterius suo nō esse. Et ita non inconuenit aliud esse prius vel posterius ꝙ non sit differentia temporis sicut aliqua potest esse duratio vel instans extra omnem rationem temporis. Et sicut secundum philosophum esse rei generabilis ⁊ corruptibilis mensuratur tempore sed solum non esse vt est perpetuum in materia non mensuratur tempore ita non esse angeli mundi aut temporis nulla mensura mensuratur licet esse eiusdem aliqua mensura mensuretur difficultas ergo procedit equiuocando: quia philosophus stricte capit prius ⁊ posterius admodum loquendi naturalium ratio autem tacta procedit s̄m considerationem mathemathicam vel theologicā accipiendo prius ⁊ posterius preter considerationem naturalem. (Contraria autem.) vnū3 dubium remouet hic philosophus posset enim aliquis dicere si prius ⁊ posterius inueniūtur in tempore per comparationem ad instans presens vtrum consimiliter inueniantur in tempore preterito ⁊ futuro per comparationem ad instans presens respondet philosophus ꝙ non consimiliter inueniuntur immo ꝙ prius ⁊ posterius contrario modo dicuntur de tempore preterito ⁊ futuro: quoniam illud tempus preteritum dicitur esse prius ꝙ est longius ab instanti presenti ⁊ illud dicimus posterius in preterito ꝙ est propinquius presenti instanti dicimus enim ꝙ homerus prius fuit q̃ plato ⁊ ꝙ resurrectio christi fuit posterius incarnatione qm̄ tempus in quo fuit homerus fuit magis distans ab hoc instanti q̄ q̄ in quo fuit plato ⁊ tempus in quo resurrexit christus fuit minus distās quā tempus in quo incarnatus est. Sed contrarium contingit in futuro quoniam in tali tempore id dicitur eē prius ꝙ est propinquius presenti instanti ⁊ id posterius ꝙ est remotius a presenti instanti prius enim erit antixp̄s q̃ dies iudicij: quia tempus in quo erit antixp̄s minus distans erit ab instanti presenti q̃ tempus in quo erit iudicium ⁊ festum ascensionis erit posterius festo resurrectionis: quia tempus in quo erit festum ascensionis erit magis distans ab hoc instanti quam tempus in quo erit festum resurrectionis l. c. li. Contrarie autem prius dicitur ⁊ s̄m preteritum tempus ⁊ futurum in preterito quidem enim prius dicimus ꝙ longius est ab ipso nunc posterius autem ⁊ ꝙ prope est in futuro autem prius quidem ꝙ propinquius est ipsi nunc posterius autem ꝙ procul deinde concludit philosophus cōclusionem intentatā ex secunda ratione di. quare quoniam prius in tempore est vt ad omnem autem motum sequitur prius manifestum est ꝙ omnis mutatio ⁊ motus omnis in tempore est.

Notandum ꝙ cōmentator cōmento 4. mouet illud dubium cum multe sint transmutationes que fiunt in non tempore vt illuminatio totius orientis a sole ⁊ totius domus a candela ⁊ factio rei generate in actu quomodo igitur omnis transmutatio est in tempore sumus enim inter hec duo inquit cōmentator: aut ꝙ sensus peccat in iudicando illas mutationes subito fieri: aut ꝙ demonstratio Aristotelis non est vniuersalis sed ꝙ tantum tenet in quibusdam motibus ⁊ transmutationibus in quibus inuenitur velocitas ⁊ tarditas. ¶ Respondet cōmentator ꝙ transmutatio dupliciter dicitur de transmutatione per se ⁊ per accidens. transmutatio per se est transmutatio diuisibilis transmutatio per accidens est transmutatio indiuisibilis terminans transmutationem diuisibilē de qua non loquitur Aristoteles sed solum de transmutatiōe per se que est vera transmutatio. ¶ Egidius autem dicit ꝙ mutatio sumitur dupliciter vno modo vt includit totum motum precedentem ⁊ sic quelibet mutatio est diuisibilis habens partem priorem ⁊ posteriorem velocitatem ⁊ tarditatem alio modo vt est terminus instans precedentis et sic est indiuisibilis non mensurato tempore sed in instanti.

Contra predicta arguitur ⁊ primo ꝙ transmutatio indiuisibilis est transmutatio per se: quia generatio est transmutatio indiuisibilis s̄m commen. ⁊ ē trāsmutatio p se q2 est ad terminū per se posuit enī3 ph̄us tertio huius motum in quatuor predicamentis connumerando predicamentum substantie. ¶ Secūdo arguitur ꝙ transmutatio sb̄e non est in instanti quoniam in eodem instanti in quo substantia incipit esse non est sua generatio sed immediate ante illud instans cum igitur non sint duo instantia immediata sequitur ꝙ generatio substantie nō est ī instanti ꝙ enim non sit generatio in instanti inceptionis sub̄e ostensum fuit tertio huius ⁊ maxime q2 philosophus quinto huius ponens differentiam inter motum ⁊ generationem dicit ꝙ mouetur est ⁊ ꝙ generatur non est. sensu ⁊ intellectu fiunt transmutationes indiuisibiles nō terminantes aliquē motum diuisibilē3 vt colligitur a philosopho secundo ⁊ tertio de anima de sensatione ⁊ ītellectione. ¶ Quarto arguitur ꝙ illuminatio medij mensuratur tempore: quia in tali mutatione sunt plura mutata esse .s. plura puncta s3 cuilibet mutato eē correspondet vnum instans ergo illi mutationi correspondent plura instantia sed non sunt plura instantia absq; tempore igitur illuminationi medij correspondet tempus pro mensura. Item si in illuminatione medij sunt plura mutata esse ⁊ inter omnia duo mutata esse cadit motus medius secundum philosophum sexto huius ergo illuminatio medij est motus successiuus ⁊ per consequens mensuratur tempore. Item medium potest successiue illuminari sicut esse potest successiue disponi ad receptionem luminis: sed omnis successio fit in tempore ergo ⁊c̄. ¶ Ad primū3 respondet Burleus ꝙ generatio substantie est transmutatio per se ratione termini ad quem qui est ens per se scilicet substantia sed ratione nominis transmutationis non est transmutatio per se: quia hoc nomen transmutatio significat primo ⁊ principaliter mutationem successiuam habentem prius ⁊ posterius ⁊ ideo non dicitur de generatione primo sed solum per accidens ⁊ ex consequenti. Ista responsio potest esse dubia: quoniam motus primus significat motum localē3 q̃ motū3 alterationis vel augmentationis s̄m cōmentatorem tertio huius ⁊ tamen tam alteratio quā3 augmētatio est motus per se ita transmutatio licet significet principaliter mutationem successiuam ⁊ minus principaliter subitam adhuc poterit esse ꝙ mutatio subita sit per se transmutatio. dicendū3 igit̄ s̄m cōmentatorē: ꝙ duplex ē trāsmutatio .s. p se ⁊ p accidēs. trāsmutatio

p se ē illa q̄ ē p se de positiuo ĩ positiuū ⁊ q2 generatõi ⁊ talis necessario est successiua transmutatio: per accidens est illa cui accidit q̄ sit de positiuo in positiuum ⁊ quia generationi substantie ⁊ cuilibet alteri mutationi indiuisibili accidit q̄ sit de positiuo ĩ positiuū: cū sit p se de ẽrio in ẽrium ẽm philosophum quinto huius igitur generatio substantie ⁊ quelibet alia mutatio indiuisibilis est transmutatio per accidens scilicet ratione motus precedentis sicut etiam ratione talis mot⁹ ē mutatio idiuisibilis de positiuo ĩ positiuū: tō negat illa cõsequētia: hec mutatio est ad per se terminum: ergo est transmutatio per se: sed deberet sic argui hec mutatio est per se de positiuo in positiuum: ergo est transmutatio per se: philosophus autem tertio huius ponens motum in quattuor predicamentis locutus est de motu large hic autem magis stricte.

¶ Ad scḋm dicitur q̄ aliqua mutatio indiuisibilis est in instanti ⁊ aliqua non vt illuminatio mediĳ ⁊ inductio alicuius gradus fit in instanti. generatio autē ⁊ corruptio substantie non sunt in instanti: vnde in eodem instanti in quo medium primo est illuminatum in eo instanti illuminatur: ⁊ in eodē instanti simul ducitur aliquis gradus ⁊ est primo inductus ⁊ maxime in continuatione motus: sed non simul aliqd generatur ⁊ habet genitum esse: imo prius generatur q̄ sit genitū ⁊ prius corrumpitur quam sit corruptum: talis ergo mutatio non est in instanti: sed in quolibet tempore terminato ad instans inceptionis vel desinitionis sbē: neq̧ inconuenit aliquam mutationem non mensurari tempore nec ĩstanti: sed sufficit motū q̄ terminat mensurari tempore: vel dicatur q̄ sicut punctus non est in subiecto per se: neq̧ in loco per se sed per accidens ratione alterius: ita aliqua talis mutatio indiuisibilis non est in tempore per se ʒ per accidens ratione motus precedentis: ratione cuius simul cū illo mensuratur tempore. ¶ Ad tertium dicitur q̄ philosophus ⁊ cõmentator non loquūtur hic de mutatione intentionali sed reali: non de motu qui fit ratione anime: sed ratione corporis ⁊ materie: vnde dicit philosophus secundo de anima q̄ talis mutatio: aut nõ est motus aliquo modo: aut si est motus aliquo modo: hoc est alterius generis quam sit diffinitum in hoc libro. ¶ Ad quartum dicitur q̄ sicut non est nisi vnū lumen in actu ⁊ ĩfinita ĩ potētia que sunt partes eius: ita non est nisi vna illuminatio in actu ⁊ infinite illuminationes in potentia que sunt partes illius ⁊ consequenter non est nisi vnum illuminatum in actu ⁊ infinita illuminata in potentia que sunt partes totius illuminati: concedatur igitur in illuminatiõe mediĳ sunt ĩfinita mutata esse sicut infinita pūcta illuminata his tamen oĩbus nõ correspondet nisi vnum instans: q2 hec omnia sunt mutata esse in potentia ratione vnius totius mutati esse q̄ mensuratur instanti. ¶ Et cum arguitur q̄ inter omnia duo mutata esse, cadit motus medi⁹ istud non est verum: vnde sicut motus dupliciter diuiditur. s. diuisione mobilis ⁊ diuisione tēporis ita mutata esse dupliciter diuiduntur: aut diuisione punctorum mobilis: aut diuisione ĩstantiū tēporis. primo modo non cadit motus inter duo mutata esse sed. secundo modo ⁊ ita intelligit philosophus sexto huius: cum vero subiungitur q̄ medium potest successiue illuminari idem conceditur ⁊ consequenter q̄ aliqua illuminatio potest mēsurari tempore non tamen quelibet: quarum ⁊c̄.

Dignum aũt ɔsideratione. Illud est tertiū ⁊ vltimū ca. huius tractatus tertĳ quarti phisicorū. ĩ quo postq̄ phs determinat de causalitate temporis sicut res temporalia consequenter [illegible] tatem anie supra tempus declarans diuersitatē mensurationis in tempore ex diuersa numeratiõe recepta ab anima. Et diuiditur istud capitulum in duas partes in quarum prima philosophus ostendit dependentiam temporis ab anima vna cū identitate eius ⁊ actiua mensuratione illius. In secunda exprimit numerum temporis alium esse a numero motus ex passiua mensuratione ipsius temporis ibi (qm̄ autem loci numeratur.) In prima parte Aristotiles ponit tres conclusiones quarum prima propter quid tempus est vbiq̧. Secunda ɔclusio vtrum tempus dependeat ab anima ibi. (Utrum autē.) Tertia ɔclusio vtrū tempus sit numerus ⁊ mensura cuiuslibet motus ibi. (dubitabit autem.) ¶ Ad primam ɔclusionem cum queritur propter quid tempus videtur esse in terra in mari ⁊ in celo ⁊ generaliter in omnibus rebus. respondit philosophus q̄ ideo tempus ē et est vbiq̧: q2 tempus est passio quedam: vel habitus: vel numerus ipsius motus: constat autem motum esse vbiq̧ vʒ ẽm actum: vel ẽm potentiam: q2 arguitur sic vbicunq̧ inuenitur esse in loco ibi inuenitur motus ẽm actū vel ẽm potentiam ʒ vbicūq̧ ĩuēit eē ĩ loco igit̃ vbicūq̧ inuenit motus actū vel potentiā patet ɔña cum maior inductiue: nam quocunq̧ dato q̄ est in loco illud mouetur actu: vel est potentia mobile: minor fuit declarata tractatu primo huius quarti vbi est ostensū omne corpus esse in loco per se vel per accidens

Tex. cõ. 130.

Le. li. (Dignum autem consideratione est) quomodo ergo se habet tempus ad animā querendo tria ⁊ primo propter quid in omni re videtur esse tempus ⁊ in terra ⁊ in mari ⁊ in celo: aut. l. respondetur q2 tempus ipsius motus passio quedam est vel habitus: aut numerus existēs hic aũt mobilia oĩa ĩ loco aũt sunt oĩa tp̄s aũt ⁊ motus simul sunt ⁊ ẽm actū: ⁊ ẽm potētiā.

Notandum primo [illegible] q̄ tempus [illegible] in terra ⁊ in mari: ⁊ in celo: q2 est accidēs motui ⁊ forma eius cum sit numerus illius. s. quoniam numerus est accidens numerati. Ex isto cõmento concludit tam egidius quam Burleus q̄ tempus est passio intrinseca motus licet non consimiliter dicant. Egidius enim tenet q̄ motus ⁊ tempus sunt idem materialiter ⁊ realiter sed differūt formaliter ⁊ ratione. Ita q̄ sunt vna ⁊ eadem res habens diuersas rationes recte sicut motus actio ⁊ passio sunt materialiter idem differunt autem formaliter inquantū alia est ratio motus ⁊ alia actionis ⁊ alia passiõis: ita tempus ⁊ motus sunt materialiter idē: ⁊ q2 alia est ratio motus ⁊ alia est ratio temporis ideo formaliter differunt ⁊ dicitur tempus esse passio motus nõ q2 sit alia res a motu: sed q2 sunt diuersorum predicamentorū ⁊ ratio temporis presupponit rationem motus: dicimus enim q̄ vnū est passio entis ⁊ tamen vnum ⁊ ens non dñt diuersas realitates: ʒ tñ diuersas rationes. Burleus autē sustinet q̄ tempus est passio intrinseca motus per q̄ motus est quantus ⁊ sicut alia est ratio motus ⁊ alia temporis: ita alia est realitas motus ⁊ alia temporis sicut generaliter alia est realitas subiecti alia sui accidentis: sed mihi videtur q̄ intentio cõmentatoris sit q̄ tēpus

sit passio intrinseca mundi ꝙ cum dicit ꝙ tempus exi-
stit in terra ⁊ in mari ⁊ in celo sed est passio extrinseca
motus cum sit accidens motius ⁊ non possit inesse
modo nec per motum: est enim tempus forma mo-
tus sicut numerus numerati per cōmentatorē: sed cō
stat numerū esse formam extrinsecam numerati cū nu
mero quinqꝫ digitorum meorum numerentur quinqꝫ
homines ⁊ quinqꝫ canes: ergo tempus est forma ex-
trinseca motus. ¶ Secundo notandum ſm cōmen-
tatorem eodem cōmento: ꝙ cū tempus est numerus
rerum mobilium ⁊ numerus inueniatur in numerato
⁊ ista omnia .s. terra ⁊ celū ⁊ mare naturaliter habēt
moueri necesse est ꝙ tempus inueniatur in eis: vbi di-
cit Burleus ꝙ tp̄s inuenit̄ in oībus ī quib⁹ īuenit̄ mo
tus actu vel potētia: ita ꝙ vbi ē mot⁹ in actu ibi ē tp̄s
in actu vbi motus in potentia ibi tempus in potentia
sed ego credo ꝙ tempus sit vbiqꝫ in actu sufficit ꝙ ab
actu moueat̄ ⁊ ꝙ vbiqꝫ sit mobile modo sint partes
centrales terre ⁊ si non possunt moueri aliquo motu
tamen sunt mobiles motu locali ita ꝙ habent aptitu
dinem ⁊ potentiā ad motum localē. Si enim totū ele
mentum terre poneretur extra locum naturalem cer-
tum est ꝙ moueretur ad locum naturalem per cā gra
uitatem ⁊ potentiam ꝙ habet: neqꝫ oꝫ ꝙ illa potentia
⁊ aptitudo ponatur in actu illo indiuiduo: sed sufficit
ꝙ in alio eiusdem speciei: vnde media regio aerum ha
bet naturalem potentiam ⁊ aptitudinē ad esse humi-
dum ⁊ calidum ⁊ tamen non potest esse naturaliter ca
lida neqꝫ oportet ꝙ illa potētia vel aptitudo vnq̄ re
ducatur ad actum in media regione aerum sed sufficit
ꝙ in alio indiuiduo eiusdē speciei ⁊ hoc contingit qꝛ
aliquis est aer actu humidus ⁊ calidus. ¶ Tertio no
tandum ſm cōmentatorem eodem cōmento, ꝙ tem-
pus non inuenitur in omnibus his eodē ordine qm̄
primo inuenitur in celo ⁊ in aliis: secūdo propter hoc
ꝙ inuenitur in celo ⁊ inuenitur in quiescente: propter
hoc ꝙ inuenitur in motu tēpus ergo qꝛ est consequēs
motū celi primo ⁊ essentialiter: ideo primo inuenitur
in celo: ⁊ qꝛ est consequens omnem alium motum per
se non primo ideo tempus inuenitur: secundo in om-
nibus aliis a celo que actu mouentur: tertio autem in
uenitur in quiescentibus propter hoc qꝛ in eis est po-
tentia ad motum ideo non inuenitur tempus proprie
in subiectis separatis qm̄ in illis non inuenitur mo-
tus actu vel potentia per se vel p accidēs. ¶ Quarto
notandum ſm cōmentatorem eodem cōmento ꝙ est
ex istis rebus motum in potentia ⁊ est illud ꝙ est qui
escens tempus inuenitur in eis in potentia ⁊ ꝙ est mo
tum in actu tempus inuenitur in eo in actu. Non inten
dit cōmentator ꝙ tempus nō sit actu nisi in rebus mo
tis actu qm̄ tunc tempus nunq̄ esset actu in terra: inten
dit cōmentator ꝙ tempus in actu inuenitur ex illo ꝙ
est motū in actu: ⁊ tempus in potentia inuenitur ex eo
ꝙ est motum in potentia: aut quiescens: ita ꝙ si nihil
moueretur: sed omnia corpora quiescerent nullum eēt
tempus nisi in potentia: efficitur autem tempus in actu
per motum in actu. Contra predicta arguitur primo
ꝙ tempus non sit vbiqꝫ qꝛ si tempus est ad omnem
punctum mundi ⁊ ad omnem partē mundi est quā
titas permanens sequitur ꝙ plures quantitates sunt
inuicem coextense ꝙ est falsum. Item sequitur ꝙ acci-
dens migrat de subiecto in subiectum: nam tempus ē
vna res que iam est in isto homine corrumpens eum
faciendo ipsum tabescere ⁊ senescere vt patuit per Ari

stotilem ex cōmuni modo loquendi ⁊ post modū erit
[illegible]
[illegible] agitur etiam imo tempus moueretur lo-
caliter ad motum sui subiecti sicut ⁊ alia accidentia tā
multiplicata quā extensa ꝙ est inconueniens. ¶ Se
cundo arguitur ꝙ tempus nō sit passio intrinseca mū
di: qꝛ aliter sequitur ꝙ mundus non est essentialiter ⁊
per se diuturnus vel duraturus: ꝙ est falsū: qꝛ est per
se ⁊ essentialiter eternus ſm philosophū ⁊ probatur
consequentia: nā si tempus est passio accidentalis mū
di: ergo mundus durat per aliꝙ accidens inherens il
li sicut homo est quantus vel albus per accidens su-
peradditus illi: sed homo non est per se: neqꝫ essen-
tialiter quantus: aut albus: ergo mundus non est per
se: neqꝫ essentialiter diuturnus vel duraturus. Item si
mundus durat per tempus nunq̄ per accidens super
additum illi ⁊ tempus etiam durat cum sit quantitas
successiua habens prius ⁊ posterius agitur per aliam
durationē ⁊ sic erit procedere in infinitum in duratio
nibus temporalibus ⁊ erunt infinita tempora simul
[illegible] que sunt inconuenientia. ¶ Ad pri
mum dicitur negando consequentiā: qꝛ licet tempus
sit diuisibile ſm longitudinem durationis non tamen
est diuisibile ſm situm ideo cum nullo habet extensio
nem. Et si arguitur sic tempus est passio motus celi ex
tensi impossibile est rem diuisibilem ⁊ extensam per se
agere rem multiplicatam ad omnem punctum mundi
igitur tempus non est sic indiuisibile ⁊ multiplicatum
negat̄ consequētia: qꝛ licet tempus sit passio motus ce
li non tamen agitur a motu celi per se sed ab intellectu
mouente celum: motus tamen est causa sine qua non
fieret nec multiplicaretur tempus: deinde cum conclu-
ditur ꝙ accidens migrat de subiecto in subiectū nega
tur consequentia vnde primo modo vnicū intellectū
omnibus hominibus dicitur illū nouiter actuare pla
tonem desinendo actuare sortē ⁊ tamen non migrat
de subiecto in subiectum cum non moueatur: sed desi-
nit actuare sortē per desinitionē sortis ⁊ incipit actua
re platonem per inceptionem platonis: ita in sorte est
tempus ⁊ idē aliquando erit in platone per multipli
cationem non tamen migrat sicut nec moueri potest:
nec intelligo ꝙ tempus sit in sorte vel in platone: aut
in aliqua parte mundi subiectiue: sed solum mensura-
tiue per presentiā ⁊ indistantiam mensurando dura-
tiones illorum: ⁊ cum dicitur tempus moueri sicut su
biectum eius respondetur ꝙ nullum est subiectum in-
hesionis temporis nisi mūdus qui non mouetur: nec
per se: nec per accidens sicut nec .3⁰. puncta eiusdem vi
delicet centrum mundi ⁊ puncta polaria celi. Et dato
ꝙ tempus esset subiectiue ī celo non propter hoc mo-
ueretur tempus: qꝛ accidens non mouetur ad modū
subiecti nisi habeat esse fixum in subiecto vel saltem di
uidatur diuisione subiecti: sed tempus non habet esse
fixum in subiecto: neqꝫ diuiditur diuisione subiecti: er
go non mouetur ad motum sui subiecti etiam. ¶ Ad
secūdū dicitur ꝙ sicut homo est essentialiter animal:
⁊ non essentialiter eternus vel diurnus neqꝫ duratu-
rus: sed solū per se in secundo modo est mundus eter
nus diuturnus ⁊ duraturus eo ꝙ passio predicatur
de subiecto suo: ⁊ si Aristotiles concederet mundum
essentialiter esse eternum vel duraturum non sumeret
essentialiter stricte vt dicit perseytatem primi modi: sed
solū cōiter vt dicit pseytatē in cōi: ⁊ licet mund⁹ sit du
ratur⁹ p aliꝙ accn̄s supadditū non tn̄ est p accidens

duraturus sicut sor. est albus vel quantus qz duratio mundi est accidens proprium ⁊ albedo aut quantitas est accidens cōmune. ¶ Cum autem concluditur processus infinitus in durationibus mundi ⁊ in temporibus non cōmunicantibus dico q illud non sequitur quoniam sicut quantitas continua permanens est per se quanta ⁊ non per aliq aliud. quia per se mensurat extensiones aliorum ita tempus per se durat ⁊ non per aliud formalr: quia per se mensurat omnis alias durationes. (¶ Utrum autem) secunda questio est ista vtrum tempus dependeat ab anima ad q̄ respondet philosophus per duas conclusiones quarū prima est ista: tempus dependet ab anima ad quez respondet philosophus quo ad suū esse formale. secunda cōclusio tempus non dependet ab anima quo ad suū ēē materiale ibi: (sed aut hoc.) Primam ꝯsequentiam arguit philosophus sic impossibile est vnum esse impossibile est tempus esse qz tempus est essentialiter numerus ⁊ si impossibile ē numerantem esse impossibile est numerum esse qz numerus est illud quo aliud numeratur: vel ad numerabile ⁊ si impossibile est animam esse. s. intellectiuam impossibile est numerantem esse qz numeratio non potest fieri nisi ab intellectuali ergo ēt vt arguitur sic a primo ad vltimum si impossibile est animam intellectiuam esse impossibile est numerantem esse ⁊ si impossibile est numerantem esse impossibile est numerū esse ⁊ si impossibile est numerum esse impossibile est tempus esse: ergo de primo ad vltimum si impossibile est animā ēē s. intellectiuam impossibile est tempus ēē ⁊ per consequens tempus dependet ab anima quo ad suum esse formale q ē numeratio: vel nūerabilitas. Tex. c. li. Utrū autem cū non sit anima erit vtiq tempus aut non dubitabit vtiq magister respondet di. impossibile cū sit numerantem esse aliqd construe sic cū sit impossibile aliq numerantē ēē est impossibile ⁊ numerabile aliq quare manifestum est qz neq numerus poterit ēē: numerus enim aut q numeratur ē aliqd numerabile. Si autem nihil ad aptum natū est q̄ anima numerare ⁊ anime intellectus possibile est tempus ēē aīa si nō sit.

¶ Notandum s̄m Burleum q ꝯsequentia Aristotelis non solū tenet cū numero īpossibilitatis isto mō sed impossibile est animam ēē impossibilitate est tempus ēē sed ēt tenet sine nota impossibilitatis: qz bn̄ sequitur nulla anima est ergo tempus non est ex eo qz tēpus significat tm̄ quantū hec oratio quantitas successiua per quam aīa numerat ⁊ mensurat motum ita q hoc nomen tēpus significat vnum copulatū ex quātitate successiua ⁊ ex aīa ⁊ ex actuali numeratione motus ab aīa: cum enim aīa actu mensurat motum copulantur adinuicē aīa ⁊ motus ⁊ quantitas p quā aīa mensurat motū ⁊ actio aīe que quidē actio est formale ī significato tpis sicut ī significato huius orōnis lapis visus a me formale est ipsa visio que copulat lapidem visui meo ⁊ illud cōmentator videtur intelligere cū dicit hic cōmento. 131. q numerus est actio numerātis in numerato. i. illud q hec vox numerus ī actu numeratus significat ē actio numerantis q̄ actio copulat adinuicē numerantē ⁊ numeratū. ¶ Ista determinatio est inductiua in multis primo quidē qz non videtur hanc consequentiam ēē bonā nulla aīa est igitur nullum tp̄s est sicut nec istā nulla aīa est igitur nullus numerus est qz numerus non tm̄ dicit actualē numerationē: sed ēt aptitudinalem s̄m philosophū di. in littera q numerus est quo aliqd numeratur: vel est numerabile igit hec ꝓpositio tp̄s est non significat quātitatē successiuā p quā aīa mensurat motum sed p quā aīa pōt mensurare motū propterea phs procedit per notā [illegible] ⁊ non p ꝓpositionē de inesse simpliciter: scd̄o non videt q tp̄s significet aliq copulatum ex q̄titate successiua ⁊ ex anima ⁊ ex numeratione actuali motus ab anima qm̄ tp̄s vel ēēt sicut nec illud copulatū ꝯ philosophū di. tp̄s aliud ēē motus ⁊ q est passio vel habitus motus ⁊ contra cōmentatorē di. tp̄s ēē accidens ⁊ formā motus imo tp̄s in nullo p̄dicamento ēēt neq foret quantitas successiua: neq continua sicut: neq illud aggregatum vel copulatū. Tertio non apparet que numeratio que ē actus aīe sit formale in tp̄e qm̄ materiale tp̄s est simpliciter extra animam. s. duratio successiua habens prius ⁊ posterius numeratio aūt ꝓpria est tm̄ in aīa cōstat aūt q nihil existens subiectiue in anima est subiectiue in aliquo existente extra animam: ergo nihil existens in anima est formale alicuius existentis extra aīam. Quarto nō est verū q visio sit formale in significato huius orōnis lapis visus a me qz īpossibile est aliquid ēē absq suo formali: sed aliquis lapis ē visus a me ⁊ tamen nulla est visio lapidis in eo non igit visio est formale in significato illius orōnis lapis visus a me: sz ē formale ī potētia visiua ipse aūt respectus visibilitatis bn̄ ē formale in significato illius orōnis. Dicendū igit q sicut verū dicit respectū ad intelligendū ⁊ bonū ad appetitiuū qz verū est ens apphēsibile per itellectū ⁊ bonū est ens desiderabile per appetitū ⁊ tamē aliud ē bonū ⁊ verū nullo intelligēte nec aliquo desiderante: ita numerus ⁊ tp̄s dīt respectū ad aīam numerantē ⁊ mensurantē non obstāte q tp̄s ⁊ numerus ē nulla aīa mēsurāte vel numerāte qm̄ talis respectus nō est respect⁹ actualis sed aptitudinalis sicut ē respectus veri ⁊ boni visibilis ⁊ intelligibilis: nulla enim aīa existēte adhoc aliud est visibile ⁊ intelligibile: sed nō actu: quia s̄m Aristotilem. secundo de anima sensus in actu ⁊ sensibile in actu conuertuntur ⁊ sunt simul ideo nihil est actus visibile vel intelligibile quādo actualiter videatur: vel intelligatur: ita numerus ⁊ tempus non sunt ī actu nisi sit actualis numeratio anime sunt autē in potentia quando non est actualis operatio anime tamē quelibet illarum est vera tempus est numerus est siue sit anima: siue non sit anima. Et ista videtur ēē intētio cōmentatoris di. cōmento allegato q tempus in actu non erit nisi anima sit in potentia erit licet anima non sit. Et ad cōmentatorem di. q numerus est actio numerantis in numerato illud est sic intelligendum numerus importat actionem numerantis in numerato non q illa actio sit in numerato subiectiue: sed tm̄ terminatiue eo modo quo dicimus visionem ēē subiectiue in oculo ⁊ terminatiue in lapide sic etiā tempus importat mensurationem anime non quidem actu sed potentia tm̄ siue ergo sit anima siue non sit non vnus tempus est eo q instans ⁊ tempus conuertuntur s̄m philosophum in hoc. 4°. sed nulla anima existente instans est igitur etiam nulla anima existente tempus est sed si nulla anima potest esse nullum potest esse tempus neq numerus sicut nihil potest esse verum vel visibile aut intelligibile. Sed aut hoc secunda conclusio tempus non dependet ab anima quo ad suum esse materiale probatur materiale tempus ē duratio successiua habens prius ⁊ posterius: sed hoc nō

dependet ab aia igitur et cp3 cõsequentia cũ maiori et
minor declarat:na posito motu ponitur duratio suc-
cessiua habens prius et posterius cũ prius et posteri-
us tpis sicut ex priori et ex posteriori motus sed mot⁹
nullomodo dependet ab aia qm motus est siue aia
possit esse siue nõ possit esse igitur et duratio successiua
habens prius et posterius est sine anima sit siue īpos
sibile sit ipsam esse l.c.li. Sed aut. Dubitabile hoc
q vt causam eius est tempus .i. illa res que est tempus
non dependeat ab anima. vt si contingat motum esse
sine anima:prius aũt et posterius in motu sunt absq
anima tempus autem h sunt fm q numerabilia sunt
h propositio h sunt tempus .s. prius et posterius ī mo
tu est intelligenda in probatione causali .i. ex his vide
licet ex priori et posteriori motus est tempus.

Notandum primo fm cõmentato-
rem cõmento .iii. q esse
temporis est in potentia propter subiectum propriu3
et esse eius in anima est in actu quãdo anima egerit il
lam actionem in subiecto pparato ad recipiendũ illa3
actionem que dicitur numerus. intendit cõmentator q tps
aliquando est in actu et aliquando in potentia tẽpus
in actu est quando aia numerat subiectũ tpis q ē mo
tus tẽpus aũt dicitur esse in potentia quando subiectũ
propriũ tpis est v3 motus et aia nullũ actũ numerãdi
h3 circa motum sicut igitur visibile actu est quando co
lor actualr videtur ab aia et visibile potentia est quã
do color non actu videtur:sed põt videri ab aia: ita
tẽpus actu est quando motus mensuratur et numerat
actualiter ab aia. est aũt in potentia quando non mẽ
suratur nec numeratur ab aia s3 põt numerari et men-
surari sicut et vel ē subiectũ vel pdicatũ actu:neq3 aliõ
est scĩs actu nisi aia habeat actualẽ psideratione3: sed
oĩa h dicuntur potentia talia seclusa psideratione aie.
Et quando cõmentator dicit q actio aie est ī subiecto
preparato ad recipiendũ illã actionẽ q̃ est numerus
non intendit q actio aie que est numerus vel numera
tio sit subiectiue in motu vel in moto tanq̃ accidens in
subiecto: q2 actio aie tm̃ ī aia ē subiectiue s3 p subiectũ
pprium vel preparatum ad recipiendum actionẽ aie
intelligit subiectum circa q est numeratio aie et recipit
actionẽ aie non subiectiue:sed terminatiue eo mõ quo
color recipit visionẽ. ¶ Secundo notandũ fm cõmẽ
tatorẽ eodẽ cõmẽto q ista pscrutatio de tpe est magis
philosophica quã naturalis et inducit ipsa3 in hoc lo
cõ q2 est cã in ipsum latere .s. q2 est diminutũ in se. phi-
losophus igit q2 principaliter psiderat de tpe fm suũ
esse materiale et methaphisicus principaliter fm suu3
esse formale. Ideo ista qõ vtrum tẽpus dependeat ab
aia est magis methaphisica quã naturalis ex quo tẽ-
pus non dependet ab aia fm suum esse materiale sed
tm̃ formale Aristoteles tamẽ induxit istã qõne3 ad de
notandũ tẽpus habere eẽ diminutum sine aia nume-
rante qm existente numeratiõe aie tẽpus est in actu ea
aũt non existente ipsa est in potentia sed esse in poten
tia ē eẽ diminutũ sicut eẽ in actu est eẽ cõpletum. Et li
cet tẽpus significet numerationẽ aie vltra durationẽ3
successiuã nihil tm̃ ē temp⁹ nisi duratio successiua sicut
et videns significat visionẽ et ipsum visibile et tamen
nihil est videns proprie loquendo nec animal. Item
pono q a conuertatur cũ hoc cõplexo lapis visus et p3
q a significat lapidem et visionem et aiam videntem
propter respectum visibilitatis includentẽ3 hec omnia
et tamen nihil est a nisi lapis ideo non d3 dici q visio
sit in a formale q2 visio est formale potentie visiue:
sed visibilitas dicens respectum actualem vel aptitu-
dinalẽ est formale a. (¶ Dubitabit aũt.) Tertia que Tex.
stio vtrum tempus sit numerus cuiuslibet motus ad cõ.iii
quam respondet philosophus q sic ponendo tertia3
conclusionem huius capituli v3 tempus est numerus
cuiuslibet motus quam ipse probat sic tempus est nu-
merus cuiuslibet motus facti in tempore s3 omnis mo
tus fit ī tempore ergo tempus est numerus cuiuslibet
motus patet consequentia cum maiori q2 esse in tpe
est esse in loco et sicut in numero vt ostensu3 est supra
minor vero declaratur inductiue qm omne q̃ augetur au
getur in tempore et omne q alteratur:alteratur in tem
pore:et omne q mouetur localiter mouetur localiter
in tempore tempus ergo non est numerus vnius mo
tus tm̃ sed ē numerus cuiuslibet motus continui .s. ha
bentis successionẽ3 et continuationẽ in suis partibus q
ideo dicit philosophus propter motus indiuisibiles
et instantaneos quoru3 tempus non est numerus l.c.
li. Dubitabit autem aliquis et qualis motus sit tem
pore numerus vtrum alicuius tm̃ vel cuiuslibet aut)
i. respondetur q cuiuslibet:et naturam sit in tempore:
q2 omnis motus et augmẽtatur et alteratur in tempo
re et fertur localiter in tempore fm igitur q motus est
sic est vniuscuiusq3 numerus vnde tempus motus sim
pliciter numerus est continui sed non eiusdem ita q
tempus est simpliciter numerus motus: et non alicu-
ius determinati solum.

Notandum fm cõmentatorem com
mẽto: q tempus licet sit
numerus cuiuslibet motus tamen non eodem modo
sed fm prius et posterius qm est numerus aliorũ mo
tuum preter motũ translationis qm est numerus trã
lationis qm si translatio non esset tempus non esset si
alteratio non esset:neq3 augmentatio:neq3 generatio:
neq3 corruptio:et esset hic translatio tm̃ esset tempus:
et si de modis translationis non esset translatio circu-
laris non esset tempus et de circulari velocioris circu
lationis .s. motus diurnus tempus igitur et si ē nume-
rus cuiuslibet motus tamen attribuitur eis principali
ter et secundario. Tres distinctiones intendit cõmenta
tor in hoc cõmento quarũ prima est q duplex est mo
tus .s. ad vbi et ad formam motus:ad vbi est motus
localis motus ad formam ē motus de pdicamẽto sbẽ
quantitatis et qualitatis omnibus his motibus attri
buitur tempus sed principaliter motui locali [illegible] p[illegible]
cipaliter vero motui ad formam siue fuerit generatio
siue alteratio:siue augmentatio:vel diminutio. ¶ Se
cunda distinctio duplex est motus ad vbi v3 rectus et
circularis motus rectus est motus elementorum sur-
sum et deorsum motus vero circularis est cõmuniter
corporum celestium:cuilibet istorum motuum attri-
buitur tempus sed principaliter motui circulari min⁹
vero pricipaliter motui recto. ¶ Tertia distinctio du
plex est motus circularis .s. velocissimus motus circu
laris velocissimus motus et diurnus .s. totius celi
ab oriente in occidens:motus autem circularis nõ ve
locissimus est motus alius circularis a motu diurno
et huius inuenitur in oĩbus octo orbibus celestibus
.s. in orbe signorum et septem orbibus planetaru3 mo
tis ab occidente in oriens iterum cuilibet istorum mo
tuum attribuitur tempus sed motui diurno velocissi
mo principaliter attribuitur [illegible] vero ex [illegible] et
nõ pricipaliter. Intẽdit ergo cõmẽ. q tps attribuit prio

motū diurno secundo motibus orbium planetarū ⁊ signorū. tertio motib⁹ rectis. quarto motibus ad formā. s. augmētatōis ⁊ alteratiōis. ℂ Ex p̄dictis sequitur primo sm̄ cōmen. q̄ si esset tm̄ motus localis absqȝ motu ad formā tp̄s esset ⁊ non ecōuerso pȝ ex quo motui ad formā attribuitur tp̄s propter motū localē Secūdo sequitur q̄ si esset tm̄ motus circularis celi sine motu recto tp̄s esset: ⁊ non econtra pȝ qꝛ tp̄s nō attribuitur motui recto: nisi qꝛ attribuit̄ motui circulari. Tertio sequitur q̄ si tm̄ motus diurnus eēt absqȝ alio motu circulari tp̄s esset ⁊ non ecōtra pȝ ex quo tp̄s attribuitur principaliter motui diurno ⁊ alijs motibus circularibus ⁊ consequenti pp̄ motū diurnū. ℂ Sed dubitatur qm̄ dictū est supra q̄ tp̄s est pn̄s oēm motum sic q̄ quocūqȝ motu dato per exclusionē cuiuscunqȝ alterius tp̄s esset: ergo posito q̄ esset motus ad formā sine motu locali esset tp̄s. Et si esset motus rectus absqȝ motu circulari eēt tp̄s ⁊ pariter si esset motus circularis absqȝ motu diurno esset tp̄s. Respōdetur q̄ sine dubio tp̄s esset quocunqȝ motu posito in mundo: sed intētio cōmē. est q̄ posito solo motu ad formā vel posito solo motu recto mund⁹ non esset: cū igitur tp̄s sit passio mundi sequitur q̄ tp̄s non esset: q̄ autem nō sit mūd⁹ posito tm̄ motu ad formā vel motu recto arguitur qꝛ sequitur tm̄ motus rectus est: aut tm̄ motus ad formā est igit̄ nullus ē motus circularis ⁊ p̄ ꝯsequēs celū non est pȝ ꝯsequentia qꝛ motus circularis est passio inseparabilis a celo ꝯstat aūt q̄ deficiēte passione deficit subiectū sȝ celum est pars principalissima mundi ergo si celum non esset mūdus non esset. ℂ Similiter si omnia elementa mouerentur ⁊ oēs orbes celestes: ⁊ nullus esset motus diurnus primus motor nō esset sm̄ cōmē. qꝛ frustra poneret̄ prim⁹ motor absqȝ primo motu deus enim est in circunferentia primimobilis qꝛ ibi est sua maxima operatio. s. mot⁹ diurn⁹ velocissim⁹ sm̄ phm̄. 8°. huius constat autem q̄ si deus non esset: aut primus motor: nullus mūdus eēt eo q̄ sicut ex oībus elementis particulariter acceptis sit vnum mixtū p̄ formā supadditā formis elementorū: ita ex oīb⁹ speris elemētorū ⁊ corporū celestiū sit vnus mūdus vnitate primi mobilis se habētis p̄ modū forme quapropter ⁊ habes phorū primus ⁊ aliorū plurimi tp̄m deū vocauerunt aīam mundi. Intentio igitur cōmen. ⁊ sua ꝯsideratio erit tm̄ naturalis ⁊ non theo⁹. neqȝ diuina qm̄ ꝓcedere debuit: q̄ nō est tanta dependentia essentialis inter motus īuicē neqȝ tanta colligantia inter celū ⁊ motū circularē vel diurnū qn̄ deus posset imobilitare celū motibus remanentibus elementorū in quo casu tp̄s esset ⁊ nullus esset motus diurn⁹ neqȝ circularis: neqȝ frustra poneret̄ primus motor si non esset primus motus sicut non frustra ponit̄ aīal si aliquando non mouet̄: neqȝ frustra ponitur homo si aliquando non intelligit. (Sed est nunc) ꝯ conclusionē arguit philosophus ꝓbando q̄ tp̄s nō est numerus cuiuslibet motus: qꝛ si tp̄s est numerus cuiuslibet motus: ⁊ ꝯtingit duo mobilia simul moueri: ⁊ i equali tp̄e igitur tp̄s numer⁹ ē duorū motuū simul existentiū: sȝ alterius ⁊ alterius motus est alius ⁊ alius numerus: ergo plura sunt tp̄a simul non cōcantia l. e. li. Sed est i. cōtingit moueri vnū mobile ⁊ aliud ēt cū illo quorū vtriusqȝ motus erit numerus diuersus alterꝫ ⁊ alterū igitur tp̄s erit ⁊ simul duo tp̄a equalia erunt. (ℂ Aut non) [illegible] tp̄s similiter est numerus enim motuū tam equaliū quā inequaliū taȝ simul existentiū quā non simul existentiū: ⁊ tūc ad rōnem dicit [illegible] simul [illegible] mot⁹ equales sunt simul: qꝛ tp̄s n̄ multiplicat̄ ad multiplicationem motuū [illegible] plures sunt [illegible] plures sunt motus qꝛ ad [illegible] numeratorū nō sequit̄ multiplicatio numerorū nā septem canes ⁊ septē equi [illegible] idem est numerus septē canū ⁊ septeȝ equorū qm̄ numero quinario quinqȝ digitorū meorum mihi noto numerabo. 5. canes ⁊. 5. equos ⁊ numero [illegible] numerabo septē canes ⁊ septē equos non igit̄ multiplicat̄ tp̄s ad multitudinem motuū ex quo tp̄s est numerus motus cui q̄tūcūqȝ motus sint diuersi vt si vnus sit velox alius tardus ⁊ si vnus sit motus alteratiōis ⁊ alius sit augmētatōis: aut si vn⁹ sit motus localis rectus ⁊ alter circularis sp̄ tp̄s est idē dūmodo illi motus simul fiāt qm̄ numerus est idē apud oīa numerata seu equalia ⁊ simul existentia l. e. li. (Aut non). i. rn̄det q̄ nō sunt tp̄a equalia simul si mot⁹ equales sint simul oē nāqȝ tp̄s vnū similiter ⁊ simul est. i. oē tp̄s vnū vnitate numerali est motus oīum motuū simul existentiū ⁊ equaliter se habentiū: spēs aūt. i. sm̄ spēm est numerus eorū qui sunt simul ⁊ qui nō simul sunt. Si. n. ⁊ hi sunt canes illi vero equi vtrūqȝ hn̄tē si idē numerus sic enim ⁊ motuū simul terminatorū. i. simul existētiū ⁊ equaliū ideȝ tp̄s est sed hic velox fortassis alius vero non ⁊ alius quidē loci numeratio est hic aūt alteratio tp̄s aūt idē est tamen siquidē numerus equalis sic ⁊ simul alterationis ⁊ loci numerationis ⁊ propter hoc motus quidem alteri sunt ⁊ seorsum sunt tēpus aūt vbiqȝ idē qꝛ ⁊ numerus vnus ⁊ idē vbiqȝ ē qui ē equaliū ⁊ simul.

Notandum primo sȝ cōmen. cōmē. 103. q̄ tēpus sequitur hunc motū. s. circularem ⁊ iste motus accipitur in diffinitiōe eius ⁊ ipsuȝ mensurat illū nō sm̄ q̄ numerus mensurat numeratū. s. q̄ numeratū nō accipitur in diffinitione numeri istud commen. hȝ duas difficultates quarū prima est cū tēpus sit numerus cuiuslibet motus quare magis ponitur in diffinitiōe tp̄is motus circularis seu motus diurnus quā quilȝ alius motus ⁊ precipue qꝛ tēpus esset dato q̄ in mundo nullus esset motus circularis: sȝ tm̄ rectus aut alius motus ad formā. ℂ Secūda difficultas ē qꝛ apparet ex hoc cōmēto q̄d tēpus sit subiectiue in primo motu si mensurat illū tanq̄ forma in re alios vero motus tanq̄ numerus numeratū suū. ℂ Ad primā difficultatē dicitur q̄ sicut diffinitio motus cōpetit cuilibet motui tm̄ tamen prius motui locali: quam alijs motibus p̄ cōmentatorē tertio huius ita q̄ in diffinitione motus includit̄ motus localis principaliter ⁊ min⁹ principaliter alij motus includunt̄ sic ēt est dicendū de tp̄e q̄ diffinitur p̄ oēm motū tamen principaliter p̄ motū primuȝ ⁊ ex consequenti p̄ alios motus ⁊ rō colligit̄ ex cōmen. qm̄ tēpus ꝯsequitur hunc motū principiū alios aut rōne illius. ℂ Ad scdaȝ difficultatē respondetur q̄ non intendit cōmen. tp̄s esse formā intrinsecā motus primi: sed q̄ queādmodū quantitas ꝯtinua ⁊ numerus primo mensurat subiectū in quo est formaliter ⁊ ꝯsequēter alia numerata vt numerus quinqȝ digitorū meorū primo mēsurat subiectū in quo est formaliter ⁊ cōsequenter alia numerata vt numerus quinqȝ digitorū meorū primo mēsurat quinqȝ digitos meos ⁊ sario quinqȝ canes ⁊ quinqȝ equos ⁊ ita tēpus primo mensurat motū primū deinde alios ⁊ rōem assignat qm̄ si

ent subiectuz numeri principaliter ponitur in diffinitione numeri: et nō alis numerata: ita motus primus principalr ponit̄ i diffinitōe tpis et nō aliq̄s alioꝝ motuū.

Secūdo notādū fm Burleū q̄ nūerus q̄druplicit̄ accipit̄. Primo p̄ reb⁹ numeratis: et sic multiplicatur nūerus ad mltiplicationem numeratoꝝ: q2 si multiplicant̄ vnitates multiplicantur nūerata. Secūdo p̄ actione anime numerātis: et sic iterū multiplicatur nūerus ad multiplicationē numeratoꝝ: quia multiplicatur actus anime ad multiplicationem obiectoꝝ. Tertio accipit̄ numerus pro forma existēte i reb⁹ nūeratis: et sic multiplicatur ad multiplicationē numeratoꝝ in eo q̄ forma: nō autē in eo q̄ nūerus: q2 si multiplicatur subiectū multiplicat̄ forma. Quarto accipitur nūerus fm q̄ est quoddā cōmune per q̄ rñdetur ad questionē querentē de aliquibus q̄ sunt illa cuius modi sūt duo tria quatuor etc. et siue tale cōe ponatur in aīa: siue extra animā illud nō multiplicatur ad multiplicationē nūeratoꝝ: q2 nō multiplicatur ad multiplicationē nūeratoꝝ q2 nō multiplicatur supius si non multiplicat̄ iferi⁹ superius si multiplicatur inferius: vbi gratia binarius aut ternari⁹ in cōi denotatus per ista noīa duo et tria dicitur de binario duoꝝ hominū et duoꝝ equoꝝ: et sic de omnib⁹ q̄ sunt duo similiter ternarius in cōi: siue fuerit in mente siue extra animā verificatur de omnib⁹ que sunt tria: et sic forte intelligit phūs di. q̄ idē est numerus septē canum et septē equoꝝ. Sed magis acipiēdo ad intentionem et ad modū loquendi phi et cōmentatoris dimittendo numeꝝ in cōi: q2 de tali nō loquit̄ hic phūs sicut nec de tēpore in cōmuni: dico q̄ triplex est numerus: vz intentionalis mālis et formalis: numerus intētionalis est aīa numerans per intētiones reꝝ alicuius multitudinis cōputans vnitates: et sic accepit numerū Plato cū diffiniuit animā di. q̄ est nūerus seipm mouens vt testatur Aristo. primo de anima ex doctrina eiusdem platonis in thimeo: numerus mālis est multitudo vnitatuz transcēdentiuz vel mathematicaliū: et sic due intelligentie duo homines duo colores due vnitates principales sunt diuisiui: numerus binarius et coniunctim numerus octonarius: et sic videt̄ loqui de numero phūs secundo de anima q̄ numerus est sensibile cōmune: numerus formalis est quātitas indiuisibilis denominās formaliter aliqua eē arismetrice plura tm̄ ab vnitatib⁹ arismetricis fluit numer⁹ qui est indiuisibilis forma realiter distincta a qualibꝫ suaꝝ vnitatū et ab illis simul in q̄bus subiectiue fundatur: et nō i aliquā illaꝝ: q2 sicut denominat illas vnitates eē plures ita denominat quālibet illaꝝ vnitatuz eē multa: et sic loquit̄ phūs de numero cū dicit hic q̄ idē est numer⁹ septem equoꝝ: et septē canū: sed in parte secūda huius capituli loquit̄ de numero predicabili di. q̄ idē est numerus decē ouiū et decē canuz. Intentionalis igit̄ numerus qui dicit̄ numerus numerans non multiplicatur ad multiplicationē numeratoꝝ q2 eadē indiuisibilis aīa infinita numerabilia pōt numerare: sed nūerus materialis qui est numerus numeratus multiplicatur ad multiplicabilē numeratoꝝ vt dictū est: numerus autē formalis qui est numerus quo numeratum⁹ in eo q̄ est forma phīca multiplicatur ad numerationem numeratoꝝ: qm̄ semper ex aliis et aliis vnitatib⁹ fit alius et alius nūerus formalis in eo vō q̄ est forma mathematica nō multiplicatur ad multiplicatōē numeratoꝝ: q2 vt dictuz est numero quinario quinq̄ digitoꝝ meoꝝ possuz numerare omnia que sūt q̄nq̄ et numero denario decē digitoꝝ meoꝝ possuꝫ nūerare oīa que sunt decem etc. ¶ Contra ea que dicta sunt de numero formali vel mathematico: arguitur illū nō esse formā indiuisibilē: q2 dato illo: sequitur primo q̄ nullus nūerus ē altero maior: sicut nec aliqua vnitas mathematica est altera maior: consequens incōueniens q2 ternarius est maior binario: et patet consequētia si quilibet nūerus est forma indiuisibilis. ¶ Secūdo sequitur q̄ nullus nūerus cōponitur ex nūeris: et consequenter nulla proportio ex proportionibus si nūerus est forma indiuisibilis: sed consequens est falsum: quia quaternarius componitur ex duobus binariis et proportio quadrupla ex duab⁹ duplis. ¶ Tertio sequit̄ q̄ vbi sunt duo nūeri sunt actualiter infiniti nūeri: q2 acceptis binario et ternario erūt tres nūeri. s. binarius ternarius et dualitas fluēs ex illis duobus nūeris: qm̄ ex illa dualitate fluente et quolibet alioꝝ numeroꝝ resultat alius binari⁹: et sic in īfinitū. Quarto sequit̄ q̄ dualitas est pars dualitatis accipiendo duos quaternarios in quib⁹ sunt quatuor binariū: nō igit̄ duo ex illis binariis ex quib⁹ tum duobus aliis resultāt duo quaternarii tanq̄ ex partibus suis: et patet q̄ dualitas binarioꝝ est pars dualitatis quaternarioꝝ: et per cōsequēs pars est equalis toti: et minor nūerus maiori q̄ est īpossibile. ¶ Ad primū concedo q̄ oīs numerus formaliter sumpt⁹ est accidēs indiuisibile absolutū predicamēti quātitatis ex quo nō sequit̄ q̄ nullus nūerus est altero maior: quoniā magnitudo numeri habet attendi penes multitudinē vnitatum: constat autē q̄ plures sunt vnitates in vno numero q̄ in alio: et cū dicitur cōmuniter de intentiōe phi sexto huius q̄ indiuisibile additū diuisibili vel indiuisibili nō facit maius debet intelligi de quantitate seu magnitudine continua: et nō discreta. ¶ Ad secūdum cōcedo q̄ nullus numerus componitur ex numeris neq̄ ex vnitatibus tanq̄ ex partibus: si quilibet nūerus dicitur componi ex vnitatibus tm̄ tanq̄ ex subiecto: et consequenter cū proportio sit relatio indiuisibilis fundata in nūero nulla proportio cōponitur ex proportionibus tanq̄ ex partib⁹ et cū dicit̄ quaternarius fit ex duobus binariis illud negatur loquēdo de nūero formali: illud tamen concedit̄ ad hūc intellectuz q̄ ternarius fit ex aliquib⁹ vnitatib⁹ ex quib⁹ sūt duo binarii: ita q̄ quatuor vnitates collectiue sūpte faciunt q̄ternariū et diuisiue accepte faciūt duos binarios: vñ due vnitates faciunt vnū binariū: et due alie faciūt alium binariū: negat̄ et̄ q̄ proportio quadrupli fiat et̄ formaliter ex duab⁹ duplis: tāq̄ ex partib⁹: sed tm̄ mālit̄ ad hūc itellectū ea in q̄b⁹ fūdant̄ due proportiōes duple sūt ptes vni⁹ i quo fūdat̄ proportio q̄drupla. ¶ Ad tertiū dr̄ q̄ sicut duo alba sūt silia duab⁹ silibus quas fūdant ipse tamē silib⁹ nō sunt siles sic in reb⁹ que nūerantur extra aīaꝫ est aliq̄s nūerus formalr̄ q̄ q̄uis sit vere vnus vnitate cōuertibili cū ente et opposita multitudini: tñ ille nūer⁹ formaliter sumpt⁹ nō est vnitas mathematica nec nūerus nūeratus: sꝫ est p̄cise id quo res subtracte ei mālr̄ sūt plura: et iō nō procedit̄ in infinitum: q2 igit̄ vnitas formal̄ binarii: et vnitas formalis ternarii nō sunt vnitates que sūt principia nūeroꝝ: iō nō faciūt aliū nūeꝝ qui sit dualitas: q2 dualitas ē numerus resultans ex duab⁹ vnitatib⁹: quaꝝ quelibꝫ est

principiū nūeri. ¶ Ad quartū dr q duo quaternarij nō sūt duo dualitate vnitatū mathematicalū: sed sūt duo dualitate vnitatū: quarum qlibet est ens et vna trāscendit: nulla est ergo dualitas pprie et formaliter sūpta duorum quaternariorum sed solū trāscēdēter sūpta: et h dualitas est illi duo numeri quaternarij. Dicat igit ad argumentū q nulla dualitas mathematica est ps dualitatis mathematice: sed bene dualitas transcendentis: quo dato nō sequit q ps sit equalis toti neqz q minor nūerus sit eq̄lis maiori: qr lz quelibet dualitas mathematica sit eq̄lis cuilibet dualitati mathematice: nō tamē cuilibet dualitati simpliciter: qr aliqua est dualitas transcendēs: cuius dualitas predicamentalis seu mathematica est pars.

Voniaz autem lo- [illegible]

[illegible] ... qua p pria est istarum: ... mensurat tempore. ¶ Secunda cōclusio temp9 mensurat motu circulari primo ibi. (Mensuratur aūt). Tertia cōclusio lz motuū succedētium eadē sit mēsura: nō tamē est idē temp9 ibi (dicit autem recte). Prima conclusio arguitur sic: motus localis mēsuratur motu locali: et maxime mot9 circularis mensuratur motu circulari: ergo tempus mensuratur tempore: non quidem tempore infinito: sed tempore finito neqz quocunqz tempore finito: sed quoddam finito et determinato: quia non mensuratur tempus tempore maiori: sed tempore minori: antecedens autem et consequentia tenēt ex eo: quia vnumquodqz numeratur et mensuratur quoddam proximo sui generis vel speciei: vnitates eniz numerātur vnitate et eque econuerso. Te.c.li. (Quoniam autem loci mutatio mensuratur loci mutatione et huius est circularis que mensuratur mutatione circulari: numeratur quidem vnūqdqz vno quoddam proximo vnitates vnitate eque non econuerso: sic et tempus tempore quoddam finito.

Notandum secundum commentatorem commento .[illegible] q cum fuerit positum quod tempus est numerus cuiuslibet motus et fuerit positum quod hic est prior motus ceteris motibus: sequitur vt tempus istius motus sit prius ceteris temporibus et numerans illa. Intendit commentator hanc distinctionem: q duplex est punctus: videlicet simpliciter et scdm quid. Tempus simpliciter est duratio successiua mundi et huius tempus est numerus cuiuslibet motus et quietis et multiplicatur indiuisibiliter ad omnem punctum mundi: de quo dixit supra philosophus q est vbiqz in celo in terra in mari. Tempus scdm quid est duratio successiua motus: et tale tempus non multiplicatur indiuisibiliter ad omnem punctum mundi: sed plurificatur subiectiue: ita q est subiectiue in motu: et quot sunt motus: tot sunt talia tempora cuz sit quantitas motus de qua dixit supra commentator q tempus mensurat motuz per quantitatem accidentem motui: quia igitur motus circularis diurnus est prior omnibus alijs motibus: et mensurat omnes alios motus: ideo etiam tempus istius motus est prius temporibus omniū aliorum motuum: et mensurat omnia tempora illorum motuum: ex quibus sequitur q plura sunt tempora non communicantia sicut plures sunt motus simul non communicantes: sed talia tempora non sunt tps simpliciter [illegible]

Sed dubitatur primo quia [illegible] est motum mensurari tempore: constat autem tempus et motum non esse eiusdem generis nec eiusdē speciei: numeratiōis etiam duos equos nūero duorum digitorum qui equi non sunt eiusdē generis neqz speciei cuz numero generario digitorum. ¶ Secundo dubitatur probando q tps mēsurat tpe maiori: qm sepe nu[illegible] graduū celi iuenim9 ambitū toti9 terre ignotū: vt pz in tractatu de spa: vñ scito nūero graduū celi: et ēt scito q leuce in ambitu terre corrñdent gradui celi pōt sciri q leuce sūt in circuitu terre: sic ergo pz q p q̄titatē celi mēsuram9 q̄titatē terre q multo minor ē q̄titate celi: ita ēt posset pbari motū puū posse numerari et mēsurari motu maiori. ¶ Ad primū dr q phs nō dicit nihil vnq̄ mēsurari et nūerari nisi suo primo: sz asserit oē mēsuratū posse mēsurari suo primo: stat igit bñ aliqd mensurari duab9 mēsuris: quarum vna ē eiusdē spēi cū illo: et alia nō eiusdē spēi: et p hoc declaratur illa ppō Ari.io.metha. di. mensura et mēsuratū sūt vnigena et eiusdē spēi: sz q ois mēsura et aliqd suū mēsuratū sūt vnigēa: et oē mēsuratū ē vnigenū alicui sue mēsure. s. actu po9 vel aptitudine. ¶ Ad scdm rñdet q nō ē silitudo qr q̄titas celi et q̄titas terre sūt sil9 et phibitr iuicē corrñdēt duo: et iaz mot9 ineq̄les nō cōicātes sīt sil: quorum ptes iuicē corrñdēt: sz nō ē posse duo tpa ieq̄lia eē sil nō cōicātia: io nō pōt min9 tps mēsurari maiori tpe: sic minor mot9 maiori motu: et minor q̄titas maiori q̄titate. Et si q̄rit cuiusmodi mēsura est ista cū nō appeat pfectōis nec adeq̄tiōis nec replicatōis nec tminatōis: rñdet q ē mēsura adequatiōis: nō qdē formalit p coextēsiōem mēsure cū mēsurato: sz vtualit p corrñdētiā ptiū mēsure cū ptibus mēsurati. (Mēsurat āt). Scda pclo tps mēsurat motu circulari: p9 istā pclonē Arist. q̄drupl'r pbat: et p9 sic mot9 mēsurat tpe: et tps mēsurat motu vt detiatū ē supra: sz mot9 mēsurat detminato tpe: vz tpe pñte pm motū: g9 tps mēsurat detmiato motu. s. motu circulari p9 q ē mot9 diurn9. Te.c.li. (Mēsurat āt sic dixim9 tpsqz motu et mot9 tpe) h āt ē qr detmiato motu et tpe mēsurat motusqz q̄titas tpis: ita q detmiato tpe mēsurat motus et determinato motu mensurat q̄titas tēpis. Te. cō.[illegible]

Notandū [illegible] adētal: et mot9 mēsurat p tps p9 et eēntialit. Ecce q nō silr mēsurat mot9 tpe: et tps motu: qm accidit tpi q mēsuret motu: sz nō accidit motui q mēsuret tpe: imo mēsurat tpe p9 et eēntialit q dr ad denotādū q si motus mēsurat motu vl alia mēsura q̄ nō sit tps illa nō ē mēsura eēntial p se: et p9 mot9: sz aut ē mēsura accñtal aut est mēsura p se nō p9. ¶ Secūdo notādū scdm pcom eodē pco q p tps pōt mēsurari q̄titas mot9 et q̄titas tpis. s. p tps istu9 mot9 primi mēsurat q̄titas tpis toti9 et q̄titate motuū [illegible] vnū q ē q̄titas toti9 vniuersi et aliud q ē q̄titas mot9 et dic q tps q ē q̄titas primi mot9 mēsurat q̄titatē tpis

Tex. co. 133. totꝰ vniuersi ꝛ mēsura q̄ntitatē oīuʒ alioꝝ motuū:(Et [illegible] argūt [illegible] ad eadē ɔ̄clōnē [illegible] mēsurat alio motu [illegible] mēsura oīuʒ alioꝝ motuū [illegible] rus notissimꝰ: sʒ primꝰ motꝰ circularis ē huiꝰ: gᵒ tp̄s mēsurat pᵒ motu circulari: pʒ ɔ̄ᵃ cū aᵃ ꝛ bᵒ declarat: [illegible] primꝰ motꝰ circularis [illegible] mēsura oīuʒ alioꝝ motuū: arguit: q̄m pᵐ i vnoq̄q̄ gn̄e ē mēsura oīum alioꝝ illius gn̄is vt pʒ [illegible] motꝰ circularis primꝰ ē pᵐ i toto gn̄e motuū: vt ōndet. 8ᵒ huiꝰ igit motꝰ circularis primꝰ ē mēsura oīuʒ alioꝝ motuū: ꝛ ēt n̄ue notissimꝰ: est.n. n̄ue q̄ mēsurat ꝛ q̄ sit notissimꝰ ɔ̄uinc̄ ex eo q̄ ē maxᵉ regularis: aliȷ̄ āt motꝰ n̄ sīt notissimi sic nec regulares: augᵒ.n. ꝛ alteratio n̄ sīt motꝰ regulares cū sint aliȷ̄ velociores ꝛ aliȷ̄ tardiores. Motꝰ ēt locales recti n̄ sīt regulares q̄ sīt velociores i fine q̄ i princᵒ si sīt nāles: si āt violēti velociores i princᵒ q̄ i fine ceteris pibꝰ: motꝰ ēt circulares aliȷ̄ a motu diurno n̄ sīt ita regulares sic ille cū retardant [illegible] ab illo ꝛ n̄ e⁹. L.e.li. [illegible] q̄ pᵐ ē i vnoq̄q̄ gn̄e [illegible] mēsurā [illegible] latio q̄ regularis: pᵒ ē mēsura maxᵉ q̄ n̄ue huiꝰ circulatōis notissimꝰ ē: alteratio q̄dē igit n̄ʒ augᵒ n̄ sīt regulares loci āt mutatio ē regularis ꝛ maxᵉ circulatio pᵐ (vn̄ ꝛ vr̄). Tertio arguit ph̄s illā ɔ̄clōnē ex opiōne Platonicoꝝ di. tp̄s eē motꝰ celi: ex eo: q̄ sic tp̄e mēsurant aliȷ̄ motꝰ [illegible] a motu celi mēsurat aliȷ̄ motꝰ [illegible] tp̄e mēsuratur aliq̄ motu: o q̄ motꝰ celi sit ille q̄ mēsurat tp̄s: vn̄ breuit̄ arguit sic. tp̄s ē motꝰ celi ꝑʒ platonicos: sʒ motꝰ celi mēsurat motu celi: q̄ n̄ mēsurat aliq̄ alio motu cū sit mēsura oīuʒ alioꝝ motuū: gᵒ tp̄s mēsurat a motu celi. ꝛ ille ē motꝰ diurnꝰ circularis pᵐ igit tp̄s mēsurat motu circlari pᵒ. L.e.li. (vn̄ ꝛ vr̄ q̄busdā platonicis eē tp̄s ipe) .i. celi motꝰ q̄ h.s. motu celi mēsurāt: ꝛ aliȷ̄ motꝰ ꝛ tp̄s h mō ɔ̄piter mēsurant. ¶ Notādū q̄ ph̄s n̄ approbat platonicos i eo q̄ dixerūt tp̄s eē motū celi: sʒ i eo q̄ ɔ̄cesserūt tp̄s mēsurari motu celi attēdētes.n. tp̄s mēsurabāt horaʒ diē septianā mēsē ꝛ ānū motu celi (Propter h āt). Probat ph̄s ɔ̄clōnē eādē ex cōi mō loquēdi hoīuʒ dicētiū oēs res hūanas fieri ꝛ currē ꝑʒ q̄dā circulū q̄ circulū dn̄t eē rotā fortūe: cuiꝰ cā ē q̄ tp̄s ɔ̄sequit motū circularē ꝛ mēsurat motu circulari: ꝛ ēt mēsurat tp̄ʒ motū circularē: ꝛ iō si tp̄s ē circulare pp motū circularē q̄ seq̄t dn̄t oīa hūana atq̄ mūdana currē ꝑʒ q̄dā circulū oīa ēt hn̄ta motū nālē dixerīt moueri ꝑʒ q̄dā circulū ꝛ ɔ̄piter gn̄atōeʒ ꝛ corruptōeʒ dixerīt eē circulares: ꝛ h iō q̄ oīa ista mēsurāt tp̄e ꝛ accipiūt primꝰ ꝛ finē i tp̄e: [illegible] tp̄s mēsurat motu circulari [illegible] ꝛ tp̄e motꝰ circularis mēsurat tp̄e. L.e.li. (Prop h āt) q̄ tp̄s mēsurat motu circlari ꝛ ɔ̄suetū dici accīt tp̄s circlare eē dn̄t.n. hoīes ꝑʒ quēdā circulū eē hūanas res ꝛ alioꝝ motuū hn̄tiū nālē ꝛ gn̄atiōnē ꝛ corruptiōnē: h āt h q̄ oīa h tp̄e iudicant ꝛ accipiūt finē ꝛ primꝰ i tp̄e: sic si ꝑʒ quādā circulatōeʒ sit: ꝛ tp̄s enī tpʒ vr̄ circulꝰ q̄dē: h āt ab h q̄ huiꝰ loco mutatōis: vʒ circularis mēsura ē ꝛ mēsurat tp̄ʒ tp̄s ab huiꝰ mutatōe circulari. ¶ Ex p̄dictis recapitulādo itēꝝ dic̄ ph̄s: q̄ iō res dn̄r fieri ꝑʒ circulū: q̄ tp̄s ē q̄dē circulꝰ: ē āt tp̄s q̄dē circulꝰ q̄ mēsurat circlatōē: nihil.n. q̄ mēsurat ē simplr ex nāʒ sue mēsuratōis [illegible] tp̄s [illegible] mēsurare vt [illegible] tp̄s ē circulare n̄ o ēē ex mēsurā circulare [illegible] mēsurat motu q̄ motꝰ mēsurāt tp̄s ꝑʒ dn̄e circularis. L.e.li. (Quare dicē eē reꝝ q̄ fiūt circulū construe sic) q̄re dicē eē quēdā circulū tp̄a reꝝ q̄ fiūt dicē ē tp̄is eē q̄dā circulū: h āt ē: q̄ mēsurat circulatio: ex.n. motū.i. ex nāʒ mēsure nihil aliō a tp̄e vr̄ eē q̄ mēsurat sʒ autē oino mers [illegible] totū h ē itelligēdū i p̄dicamēto [illegible] totū eē ex [illegible] huc mēsurat. ¶ Notādū q̄ [illegible] p̄ mēsura [illegible] mēsurare [illegible] mēsura q̄ d [illegible] vni⁹ [illegible] mēsurare [illegible] principalr ꝛ secūdario totū igit tp̄s cū pᵒ tp̄e mēsurāte cuiusmōi ē istoꝝ duorū mōꝝ. Dubitatio [illegible] ista duplex ē mēsura.s. vniuoca ꝛ equoca: mēsura vniuoca ē illa q̄ mēsurat oīa sua mēsurata eq̄lr̄ ita q̄ nō principalr vnū ꝛ secūdario reliquū vt vlna respectu pānoꝝ ꝛ n̄ue respectu n̄uabiliū: mēsura equoca ē ista q̄ ieq̄lr mēsurat sua mēsurata.s. vnū principalr ꝛ reliquū secūdarie vt tp̄us q̄ dr̄ equoce mēsurare motꝰ principalr [illegible] mēsurat motuʒ ad vbi ꝛ scd̄ario motū ad formā. ¶ Dubitat ɔ̄ᵒ cū iueniat totum tp̄us ꝛ primꝰ sic iuenit totꝰ motꝰ: ꝛ primꝰ motꝰ totꝰ n̄uerꝰ: ꝛ primꝰ n̄ue: q̄uo se hʒ totū tp̄s ad pᵐ tp̄s vtrū vniuoce vel equoce: sic ēt ɔ̄tigit q̄rē de motu ꝛ n̄uero: vt pʒ. R̄ndet ɔ̄ᵒ di. q̄ si tp̄s seq̄ret oēʒ motū tūc pᵐ tp̄s cū aliȷ̄s tpibꝰ diceret principalr ꝛ secūdario queadmodū motꝰ q̄ seq̄t: ꝛ cū aliȷ̄s motibꝰ principalit. Si āt tp̄s totū sequit motū rotūdū: tūc primū tp̄s erit idē cū alio tp̄e q̄ mēsurat vniᵘ: sic ē dispō in vniᵘ cū n̄uero. R̄nsio ɔ̄ᵒ ē ista q̄ tp̄s pt duplr ɔ̄siderari: vno mō vt ē p̄ns oēʒ motuū: ita q̄ tot sūt tp̄a quot sīt motꝰ: ꝛ sic tp̄s dr̄ de pᵒ tp̄e ꝛ aliȷ̄s tpibꝰ equoce.i. analogice ꝑʒ priꝰ ꝛ posteriꝰ: q̄m sic motꝰ principalr dr̄ de pᵒ motu q̄ ē motꝰ diurnꝰ ꝛ secūdario de aliȷ̄s motibus: sic tp̄s principalr dr̄ de pᵒ tp̄e q̄ ē p̄ns pᵐ motū: ꝛ secūdario de aliȷ̄s. Si āt ɔ̄siderat tp̄s vt ē p̄ns tm̄ motū diurnū celi: sic idē ē totū tp̄s ꝛ pᵐ tp̄s vniᵘ dr̄ de pᵒ tp̄e ꝛ toto tp̄e: ꝛ ɔ̄piter totū tp̄s vniᵘ mēsurat pᵒ tp̄e: sic totū ꝑ se eo mō q̄ dicimus q̄ vniᵘ mēsurant vniᵘ ꝛ n̄uerꝰ [illegible] Dr̄ āt recte). Tex. co. 134.

Tertia ɔ̄clusio [illegible] motuū succedētiū eadē ē mēsura: q̄ tn̄ ē idē tp̄s: pbat: idē ē n̄uerꝰ decē ouiū ꝛ decē caniū: ꝛ tn̄ nō ē idē n̄uerꝰ denariꝰ illoꝝ ouiū ꝛ illoꝝ caniū: gᵒ p idē eadē ē mēsura diuersoꝝ motuū iuicē succedētiū: ꝛ n̄ ē idē tp̄s illoꝝ motuū: pʒ ɔ̄ᵃ q̄ sic n̄uerꝰ se hʒ vt genꝰ ad denariū: ꝛ denariꝰ se hʒ vt sp̄es ad denariū ouiū: ꝛ ad denariū caniū: ita mēsura se hʒ vt genꝰ ad tp̄s ꝛ tp̄s vt sp̄es ad [illegible] q̄ sīt tp̄a motuū iuicē [illegible] pbat: nā eq̄lateꝝ ꝛ gradatꝰ sīt eadē figura ꝛ nō sīt idē triāgulꝰ cū ɔ̄tinue arguit sub eadē fiᵃ dn̄e ꝛ nō sub eadem dn̄a triāguli: gᵒ p idē denariꝰ decē ouiū ꝛ denariꝰ decē caniū [illegible] q̄ sic fiᵃ ē genꝰ triāguli ꝛ triāgulꝰ sp̄es eq̄lateri ꝛ gradati. ita n̄uerꝰ est genꝰ denariȷ̄ ꝛ denariꝰ ē sp̄es denariȷ̄ ouiū ꝛ denariȷ̄ caniū. L.e.li. (Dr̄ āt recte q̄ n̄uerꝰ q̄dē idē [illegible] n̄ eq̄lis vterq̄ sit n̄uerꝰ: vʒ denariꝰ: decē āt nō idē) .i. nō ē idē denariꝰ ouiū ꝛ caniū: sic neq̄ decē eadē sīt.i. sic nec decē oues eadē sūt decē canibꝰ: sic neq̄ triāguli idē q̄ ē eq̄lateꝝ ꝛ gradatꝰ.i. sic nʒ triāguli q̄ sīt eq̄lateꝝ ꝛ gradatus sīt idē triāgulꝰ: ꝛ tn̄ eadē fiᵃ ē q̄libet illoꝝ triāguloꝝ: q̄ vterq̄.s. gradatꝰ ꝛ eq̄lateꝝ triāguli sunt eiusdē dn̄e fiᵉ. Et q̄ posset aliq̄s dubitare q̄uo eq̄lateꝝ ꝛ gradatus sīt eadē fiᵃ ꝛ nō sūt idē triāgulus cū eq̄lr ɔ̄tineatur sub triāgulo: sic sub fiᵃ ad tollēdū h dubiū Arist. illud pbat: ita illa sūt idē alicui q̄ nulla dn̄a dn̄t ab illo ꝛ illa nō sūt idē q̄ ab illo aliq̄ dn̄a dn̄t: sʒ eq̄lateꝝ ꝛ gradatꝰ nulla dn̄a dn̄t a fiᵃ: ꝛ aliq̄ dn̄a dn̄t a triāgulo: gᵒ eq̄laterꝰ ꝛ gradatꝰ sīt eadē fiᵃ ꝛ nō idē triāgulꝰ pʒ ɔ̄ᵃ cū aᵃ ꝛ bᵒ declarat diuidēdo tn̄ figurā q̄ triāgu[illegible]

angulũ q̃drãgulũ ⁊ hui⁹:cõstat aũt q̄ eq̃latez ⁊ grada [illegible] [illegible] circuli neq̃ q̃drãguli [illegible] [illegible] lat[illegible] vt gradatio nõ [illegible] [illegible] d[illegible] triã[illegible] [illegible] eq̃latero:g⁹ eq̃latez ⁊ gradat⁹ a triãglo aliq̃ dr̃ia dr̃nt ex q̃ nõ ptinent sb eadẽ dr̃ia triãguli:⁊ p ɔ⁹ eq̃latez ⁊ gradat⁹ nõ sũt idẽ triãgul⁹ q̄ fuit pbãdũ. Le.li. (Idẽ.n. dr̃ alicui a q̃ nõ dr̃nt dr̃ia:sz nõ ẽ idẽ illi a q̃ dr̃nt dr̃ia: vt triãgul⁹ a triãgulo dr̃ia dr̃:alteri q̃dẽ.n.triãguli sũt [illegible] sc̃ sc̃ sc̃. n. sic dr̃dit q̃m h q̃dẽ tal' vt circul⁹:alia vo̾ hu ius vt triãgul⁹:hui⁹ aũt.s.triãguli:alia q̃dẽ eq̃latez:alia vo̾ hui⁹.s.gradat⁹:s̃r̃ q̃dẽ igit̃ eadẽ:⁊ h sũt vz eq̃latez: ⁊ gradat⁹:triãgul⁹.n.ẽ q̃lib3 illoꝝ:triãgul⁹ aũt nõ idẽ ẽ ex q̃ nõ ptinent sub eadẽ dr̃ia triãguli. ❡ [illegible] de nũo.q̄ denari⁹ decẽ ouiũ ⁊ denari⁹ [illegible] [illegible] nõ sb eadẽ dr̃ia denarij:cũ.n.diuidit̃ nũs p binariũ ter nariũ:⁊ sic i ĩfinitũ:ɔstat dnariũ eẽ vnã dr̃iaz nũerii q̃ ptinent denari⁹ ouiũ ⁊ denari⁹ canũ:cũ aũt diuidit̃ dna rius p suas dr̃ias idiuiduales:ipo̾le ẽ q̄ denari⁹ ouiũ ⁊ denari⁹ canũ sb eadẽ dr̃ia ɔtineant:sic ẽ ipo̾le decez oues eẽ decẽ canes aut nũez denariũ ouiũ eẽ nũez de nariũ canũ:cũ sp varieẽ fo̾ra ad variationẽ sbiecti. Ita ẽt ɔtigit de tpe q̃m mẽsura diuidit i mẽsurã successiuaz ⁊ mẽsurã pmanẽtẽ:tp̃s aũt diuidit̃ i pñs p̃ritũ ⁊ futuꝝ.pti nent sb eadẽ dr̃ia mẽsure:vz sb mẽsura successiua:⁊ nõ ɔtinẽt sb aliq̃ dr̃ia tp̃is cũ p̃teritũ ñ vifice [illegible] pñti vl' fu turo [illegible] p̃teritũ ⁊ futuꝝ sũt eadẽ mẽsura motuũ [illegible] nõ aũt idẽ tp̃s. Le.li. (Et nũs iã sũr.ñ.n. dr̃t a nũero:dr̃ia nũer⁹ hoꝝ vz ouiũ ⁊ canũ:decẽ aũt nõ idẽ ẽ).i.nũeri ouiũ ⁊ canũ:iõ sũt eadẽ decẽ:nõ idẽ dnari us. In q̃b⁹.n.dr̃ eẽ aliq̃s illoꝝ nũeroꝝ illa dr̃nt:h q̃dẽ enĩ sũt canes:alia vo̾ eq̃:deĩ epilogat ph̃s circa determina ta i tractatu de tpe dĩ. Et de tpe q̃dẽ ipõ ⁊ d circa ip̃i ɔ ptĩs.i.ppͥetatib⁹ ⁊ passiõib⁹ itẽtõez.i.sz itẽtõez ⁊ ɔsi deratõez nr̃az:dcm ẽ ⁊c. ❡ Sz dubitat̃:q: vr̃ q̄ ph̃s i hac pctõne:nõ loquit̃ ad ppositũ:q: hz ɔsi⁹ de tẽpe ⁊ nũero vt hñt rõnẽ mẽsure:⁊ nõ vt hñt rõnẽ cõis p̄dica bil'. Itẽ nõ vr̃ veꝝ q̄ eq̃latez ⁊ gradat⁹ sint vna sñ ⁊ nõ vn⁹ triãgul⁹:q̃m pticipatiue spẽi p'es hoĩes sũt vn⁹ hõ ⁊ p Por.i vlib⁹:igit̃ p idẽ pticipatiue spẽi p'es triã guli sũt vn⁹ triãgul⁹: vñ arguit̃ sic:eq̃latez ⁊ gradat⁹ sũt vna sñ:g⁹ sũt vn⁹ triãgul⁹ vl' vn⁹ circul⁹ vl' vn⁹ q̃drat⁹ vl' sic d singul:pz ɔ⁹ a gñe ad oẽs suas spẽs disiũctiz acce ptas:sic.n.arguit ph̃s p⁹ hui⁹ ɔ̃ Parmenidẽ ⁊ Melis sũ dĩ.si oĩa sũt vna sba:g⁹ oĩa sũt vn⁹ hõ vl' vn⁹ equ⁹ vl' vna aĩa:tũc sic eq̃later⁹ ⁊ gradat⁹ sũt vn⁹ circul⁹ vel vn⁹ triãgul⁹ vl' vn⁹ q̃drãgul⁹ vl' sic de aliĩs:sz eq̃latez ⁊ gra dat⁹ nõ sũt vn⁹ circul⁹ nec vn⁹ q̃drãgul⁹ nec sic d aliĩs:g⁹ sũt vn⁹ triãgul⁹. Rñdet̃ ad p^m q̄ ph̃s vult ondẽ nõ solũ tp̃s ⁊ nũez hr̃e rõnẽ mẽsure pticularit̃ accepte:sz ẽt vlr q̃ñ ad iterrogatõez factã de aliq̃b⁹ p iterrogatõez tp̃is aut nũeri rñdet̃ p aliq̃d cõe vt hz rõnẽ mẽsure:vbi grã si q̃rit̃ q̃t sũt illi canes rñdet̃ decẽ:⁊ q̃t sũt illi eq̃ rñdet̃ de cẽ:⁊ sic de aliĩs p aliq̃d cõe ad denariũ decẽ canũ ⁊ de cẽ equoꝝ. Et ñ q̃rit̃ q̃to tpe fuit So̾z.rñdet̃ vno ãno ⁊ q̃to tpe fuit Plo:rñdet̃ vno ãno ɔtinue rñdet̃ p aliq̃d cõe ad tp̃a i q̃b⁹ So̾z.⁊ P'a: vz tp̃us i q̃ fuit So̾z.fuerit ali [illegible]

endo illas ppões i recto idubie ar^m tz q̄ si eq̃latez ⁊ gradat⁹ sũt vna sñ gñe vl' spẽ vl' nũero p idẽ sũt vn⁹ tri angul⁹ gñe spẽ vl' nũero:sz Ari.accipit illas ppões in obliq̃ ⁊ q̃dãmõ i p̄dicatiõe cãli vt eq̃latez ⁊ gradat⁹ dr̃nt i vna dr̃ia diuisiua sñ:⁊ ñ ɔueniũt i aliq̃ dr̃ia triã guli:de ãbab⁹ etenĩ v̾e dr̃ aliq̃d ɔtẽtũ sb sñ:sz de illl' nõ dr̃ aliq̃d ɔtẽtũ sub triãgulo. ❡ Ex p̄dictis sequit̃ p⁹ q̄ nũer⁹ fo̾ralit̃ sũpt⁹ siue accipiat̃ i cõi siue i pticulari nõ ẽ aliq̃ vni^tes sũpte mathe. vl' p̄dicamẽtales:pbat̃:q̃lib3 nũer⁹ dr̃t specifice a q̃libet.sua vni^te:sz nulla vnitas dr̃t specifice ab alia nec ãbe sil' ab aliq̃ illaꝝ:g⁹ ⁊c̃.pz ɔ⁹ cũ b^or ⁊ a^o dclarat̃:nã sic pũct⁹ ẽ pͥn^m q̄titatis ɔtinue: ita vnitas q̄titatis discrete.sic g⁹ q̃lib3 q̄titas cõtinua specifice dr̃t a pũcto ita q̃lib3 nũer⁹ ab vni^te. Scd̃o seq̃ tur q̄ null⁹ nũer⁹ fo̾ralit̃ sũpt⁹ ẽ res nũerate vl' nũera biles:pbat̃:q: dato opposito sequunt̃ p'a icõueniẽtia p^m q̄ vnitas q̃ ẽ pͥn^m nũeri ẽ diuisibil' i ĩfinitos nũe ros ⁊ q̄ binari⁹ nõ ẽ nũer⁹ idiuisibil' imo min⁹ nũer⁹ [illegible] q̃ oĩa sũt ɔ̃ d̃mia tõnẽ ph̃i i isto 4° ⁊ pz ɔ⁹ q: res nũerate cũ hẽant cõti nuitatẽ sũt diuisibiles i ĩfinitũ p̃z ph̃z.3° ⁊.6°.hui⁹:Scd̃z icõueniẽs q̄ aliq̃ duo binarij sũt diuersaꝝ spẽꝝ ⁊ tñ bi nari⁹ ⁊ ternari⁹ sũt eiusdẽ spẽi spãlissime ɔ̃ doctrinã Ari. io.⁊.9.metha.⁊ pbat̃ ɔ̃ña q: duo⁹ hoĩes ⁊ tres hoĩes sũt [illegible] opposite nõ hñtes supra se spẽz sũt eiusdẽ [illegible] q̄.a.b.sint duo ɔtinua eiusdez rõnis:tũc.a.b [illegible] dẽ spẽi cũ.a.sz.a.⁊.a.b.sũt spẽs opposite ñ hñtes supra se [illegible] uenieẽs q̄ aliq̃ ẽ spẽs p se p̄dicamẽti q̄titatis:de q̃ ñ vi [illegible] oĩs q̄titas ẽ aliq̃d:sz q̄titas discreta ñ ẽ aliq̃d p opiõ nẽ ɔ̃iã:ergo q̄titas discreta nõ est q̄titas: a^or patz q: trãscẽdẽs gñalit̃ vificat̃ de oĩ gñalissimo vt colligit̃ a pho.z.metha. Infinita ẽt alia icõueniẽtia sequunt̃ q̃ di mittũtur grã breuitatis vz q̄ nũer⁹ par ẽ nũer⁹ ipar: ⁊ q̄ binari⁹ ẽ tnari⁹ dnari⁹:⁊ sic de oĩ alio nũero ⁊ q̄ se nari⁹ ẽ nũer⁹ ipfect⁹ q̃ ẽ binari⁹ ⁊ q̄ finit⁹ nũer⁹ ẽ ĩfinit⁹ nũerus q̃ oĩa sũt absurda ⁊ ɔ̃ria pͥn^a nãlia ⁊ mathe. ❡ Cõtra istã põnẽ q̃drupli istat̃:⁊ p⁹ sic:oẽ accñs ab solutũ stat eẽ sine suo sub̃o:ñ igit̃ nũer⁹ ẽ accñs abso lutũ supadditũ vnitatib⁹ ⁊ reb⁹ nũeratis vt dic̃ h põ stat ip̃m eẽ sine suo sub̃o q̄ ẽ falsũ:q: nõ vr̃ q̃d fo̾ret ⁊ vbi fo̾ret:⁊ ex alio q: omne ɔ^m absolutũ stat dissolu[illegible] ptib⁹ remanẽtib⁹:po̾at g⁹ q̄ nũs resoluat̃ i suas vni^tes ⁊ sed' q̄ aliq̃ vnitates mathe.sũt ex q̃b⁹ ñ resultat aliq̃s nũs q̄ ẽ ipo̾l'. Scd̃o accñs cui⁹ eẽ nẽctio ẽ i ptib⁹ disti ctis realit̃ ẽ fo̾ralit̃ accñña p'a:sz nũs ẽ hui⁹ igit̃ ⁊c̃.a^or pz q: accñña nũerant̃ p sua subiecta saltẽ nãlit̃: ⁊ b^a pbat̃ q: fo̾ra nũeri aut determinat̃ sibi p suã ppͥã rõnẽ eẽ i ptib⁹ vt p'a sũt:⁊ hr̃ itẽtũ:aut põt eẽ i vno vt vnu ẽ siue i ptib⁹ vt vnũ sit:⁊ tũc fo̾ra nũeri poterit eẽ i q̃dã vni^te q̄ ẽ ipo̾le. Tertio vbicũq̃ est ps alicui⁹ ibi ẽ illa res:sz nũs ẽ res ergo vbicũq̃ ẽ aliq̃ ps vl' vnitas alicu ius nũi ibi ẽ ille nũs:ɔ⁹ ẽ ipo̾le q: tc̃ aliq̃d agẽt aliq̃d absolutũ:⁊ cũ ñ eẽt cũ illo eẽntialit̃ nec istrumẽtalit̃ in q̃lib3 pte mũdi:g⁹ ⁊c̃. Quarto ex supficie exñte rõne ⁊ ex alia exñte h nõ sit aliq̃d accñs:g⁹ ex ill' supficieb⁹ nõ resultat aliq̃s nũs:a⁹ pz:q: ex ptib⁹ exñtib⁹ i actu ñ sit aliq̃d vnũ p Arist.7°.metha. Illud tñ pt argui po̾le q̄ .a b c d e.f. sic sex sube i q̃b⁹ sũdat̃ ⁊ senari⁹ icipiũt mo ueri ad.s.dr̃ias põnis oppositas q̃usq̃ tãgãt.6.pũcta mũdi max⁹ distãtia:⁊ sequit̃ q̄ senari⁹ sit mouebit̃ mo tibus ɔ̃riĩs vl' us oẽz dr̃iaz põnis:⁊ cũ nullũ ei⁹ subz:sie

mouebit g° aliquo accñs aliud mouebit quod sua subest q est ipossibile. ¶ Ad p^m negatur a^s: qz finitas e accñs absolutum r nõ stat ee sine nãa sbã: q est accñs absolutum r nõ stat ee sine qntitate et q nũs qz circuscernũt dimiatam subz nõ stat nũz ee sine vnitatibus: r cum poss e q vnitates sint absq nũo: lz istud sit ipossibile sic q sit hõ sine risibilitate: tñ qz nõ iplicat õdictõez admittatur: r pñter dr q ille vnitates sũt nũs mathematic° q nõ distinguũt a reb° nũeratis: ex qb° nõ fit aliqs nũs mathematicus pdicamẽti qntitatis. ¶ Ad 2^m negatur p^a ps añcedẽtis. qz de rõne alicui° fore accñtal e ee i ptib° actu distictis tãq i suo p se p° adeqto subo: r cũ dr q accñtia nũerant p subiecta sua: verũ e p sua subiecta totalia r adeqta: nõ at p ptes subiecti: nõ at ptes vni^tis sũt vnũ subz adeqtũ nũi: r nõ aliq vnitatũ p se. ¶ Ad 3^m negatur a^s: qz lz vbicuq e ps alicui° ibi e illud: ido nõ si gñat aliq vnitas ibi e nũs. sz est i oib° vnitatib°: sic igit ñ oẽs vni^tes sũt sũptesi i qubet pte mũdi i q e aliq illaz vnitas: ita nec nũs: iõ nõ seqtur q a illd agat aliqd absolutũ r nõ sit ei co ẽtialiter nec istrumẽtaliter: qñ qs agẽs vnitatẽ nõ agit nũz: cũ nõ fluat nũs adeqte ab aliq vni^te: sz a ptib° sit. ¶ Ad qrtũ negatur a^s: qz lz ex illis supficieb° nõ õponat nũs tãq ex ptib° ex q e fora idiuisibilis p carẽtiã ptiũ: tñ ex ill sit nũs. r ad phz dr q accidit lz ex vt dic circũferẽtiã ptis r nõ subi: nũc at dr nũs fieri subiectiue ime^te ex suis vnitatib° idiuisibilib° mathe. me^te nõ ex supficieb°. Et pñser quẽter dr q nũs senari° fluẽs ab illis .6. vnitatib° nõ mouetur ad aliquã dñiaz põnis: sic nec oẽs vni^tes sũt sumpte: qz ñ sũdat i aliq illaz: sz i oib° sũt: nec e icõueniẽs nũz senariũ ee i .6. ptib° mũdi max° distãtiã: lz ñ sit i aliq illaz p ptiũ: sic e i oib° ill sex vnitatib° r i nlla illaz. r c.

¶ Incipit liber quintus.

Tx. c 1

Trãsmutatur aũt) Iste e qnt° phycoz: i q Ari. dimiat de õdictõib° r pprietatib° mot°: postq dimiauit de pricipijs r passiõib° corpis mobil: r diuidit i tres tractat°: i quoz prio phs dimiat de spẽb° r ptib° subiectis mot°. i scdo pscrutat° õdctitate r distinctõe motuũz ibi. (Post h at). In 3° võ de õtrietate motuũ r qetum ibi. (Amplius at determiando). Prim° tractat° pñter diuidit in tria capla: quoz p^m separat ea q sũt p se i motu ab hijs q sũt p accñs r fm mutatõez cõit dcaz distinguit in suas spẽs ibi. (Qm ois mutatio). Tertiuz võ caplm motuz ppie dcm diuidit i suas ptes subiectiuas ibi. (Si igit pdicamẽta). Primũ caplm diuiditur. 4 ... ea q sũt p accñs ex ... nõ solũ a motu: sz et a cõsideratõe phyca: q scda icipit ibi. (Est aũt r i mouẽte). tertia ibi. (Quoniã aũt est). qrta ibi. (Est aũt r i illis). Prima igit distictio e ista: eoz q mouẽtur: qdã mouẽtur fz accñs: quedã mouẽtur per partẽ: r qdã fz seipz. primũ illud mouet fm accñs q mouetur ex eo: qz est cõiũctũ illi q mouet p se: r sic ambulat music° fm accñs: neq. n. ambulat fz q music° cum musica nõ sit prin^m deambulatõis: sz fm q est aial pcessiuũ aliq processiuũ fm q hui° hz in se princi^m deambulationis vt hz videri tertio de aia: accidit g° musico vt ambulet: q at ambulet h est qz idẽ est musicus

r aial pcessi^m isto mõ oia mouent ptes: r accñtia corpoz ... ex eo ... mouẽt p se. Sz aũt mouet p pte q mouet ex eo ... mouet ... cor: ... egrotare: sz illi° egrotat pect°: sz illud mouet fz seipz primũ q mouet ab itrinseco fm qualibet pte eius: vt inaiatũ motũ sursũ vl deorsũ aut aiatũ vsus aliquaz dñiaz põnis. Et notãter dicit ab itrinseco: qz exñs i naui mouet fz qualibz pte ei°: r tñ nõ mouet fz seipz p^m qz mouet ad motũ extrinseci. s. nauis r s hdit phs q fz aliũ r aliũ motũ est aliud r aliud mobile: primũ aliõ eni primũ mobile i alteratõe r aliud i augmẽtatione alterabile. n. e p^m mobile i alteratõe r augmẽtabile in augmẽtatiõe r nõ cõtingit i alijs mob°. I. e. li. (Trãsmutat aũt trãsmutãs). i. trãsmutabile oẽ aliud qdẽ fz accñs: vt cũ dicim° musicũ ambulare: qm accidit musicũ eẽ h q ãbulat: (h at). i. aliud i aliud hmõi vz i sanitatẽ aut i egritudinẽ cõtingit mutari: nõ fz totũ r simpliciter dr mutari q dcũq fm ptes dñr: sanat. n. ocul° aut thorax. i. pect°. (h at). s. ocul° r pect° ptes toti° corporis sũt. Est at aliqd q nõ fz accñs mo^r nz fz ptes: sz i eo q ipm mouetur p^m: r h e fm seipz mobile: fz at aliũ motũ: r aliqd aliũ e mobile vt altabile: sic r altatõis motu sanabile r calefactibile alterum est.

Notandum ... di ... trãsmutat ... nõ trãsmutat ex eo nisi vna p ... iste mot° reducat ad ... e p accñs r qñ mediũ ... q e p accñs. r illud q e p se: p s. n. põt moueri p se qñ distinguit a toto q e ipossibile i mẽsura aut i albedine. ¶ Intẽdit p^{tor} istã distinctõez p accñs sũt dupli. s. large r stricte: p accñs large sũptũ e illõ q õpetit alicui p aliqd aliõ: r sic grauia r leuia mouent p accñs: qz mouent p pte: sz p accidẽs stricte sũptũ e illõ q õpetit alicui p nihil itrisecũ sibi: r sic mouet exñs i naui r accñs i sbo. Et qm p se r p accñs opponũt r qt modis dr vnũ oppositoz tot mõis dr reliquũ: iõ p se et dupli acci: vz p se p^o r p se ñ p^o ... õpetit alicui p se p^o qz õpetit ... p aliqd aliud itrisecũ sibi: r sic dr alicui õpetẽ mo^{tu} r mo^{tu}. nõ. n. aial mouet vl mo^r p se p°: qz mouet r mo^r rõe ptis: sz mouz r mo^r p se ñ p°: qz mouz r mo^r p aliqd aliõ itrisecũ sibi: aia at e illa q p° mouet r aliq ps organica aialis p° mo^r. Accipiẽdo g° p accñs large: r p se vt e idẽ q p se p°: sic ñ dat mediũ int p se r p accñs: r isto° moueri fz pte reducit ad mo^m q e p accñs: qm tale mouet p aliõ. ñ. n. dat me^m int moueri p aliõ: r ñ moueri p aliõ accipiẽdo at p accñs stricte r p se vt e idẽ q p se p^m seu p se p° sic moueri fz pte e me^m int p se r p accñs: qz tale ñ mo^r p se p°: ex q mo^r p aliõ ñ mo^r p accñs: ex q ñ mo^r p aliq õ extrisecũ sibi: sz p itrisecũ: vz p pte r ita ac ... ¶ Scdo notã ... p° attribuit mot° gra ei° q ñ e natũ mo^{tu}. s. qli^{ter} vt cũ dicim° q music° currit r medic° scribit ... mot° gra ei° q inatũ e mo^{tu}. Ista e dñia int mo^{tu} p accidẽs r mo^{tu} p pte qz mo^{tu} p accñs attribuit alicui rõe alicui° q nllo° pt p se mo^{tu}: vt cũ dicim° musicũ p accñs currẽ aut medicũ p accñs scribẽ: h. n. accidẽ^{tae} e rõne musice r medicie q ñ pt p se mo^{tu}: sz mo^{tu} fz pte attribuitur alicui rõe alic° q pt p se mo^{tu}: qz attribuit toti rõe ptis q qdẽ sepata a toto pt p se mo^{tu}. ¶ Sz dur qz etia mouet p pte. s. p p^{am} maz r tñ p^a mã nõ pt sepata p se mo^{tu}. Ille et q sanat oculo mo^r p pte: r tñ ocul° ñ pt p se mo^{tu} qz ñ pt separi a toto sic q reaneat ocul°: dic. n. phs. 2° õ aia q ocul° mo^{ttu} ñ e ocul° nisi equoce. Rñ

ꝙ phs ⁊ ꝯᵗʳᵃ ñ itelligūt h̃ ꝑ ptē aliquā eēntialē ptē cō
positi: ſ; q̄titatiuā ad hūc itēᵐ ꝙ moᵘ ꝑ ptē ē moᵘ mo
tu alicuiꝰ q̄titatis q̄ motu ñ moᵗ aliq̄ pte q̄titatiua: nā in
teᵗ ꝯᵗʳᵃ q̄l; talē ptē poſſe ꝑ ſe moᵘ ꝑ ſepatōez a toto: ſ;
ꝙ ſibi ñ repugnat iquātū ē ps q̄titatiua ꝑ ſe moᵘ ꝑ ſe-
patōez a toto ſic lia: ⁊ ſi ñ ē diuiſibilē i iſinitū iquātū lia
nāl: ⁊ tñ diuiſibilē i iſinitū iquātū lia mathe. id gᵒ: ⁊ ſi ñ ē
veꝝ i aīalib' pfectis: ē tñ veꝝ i aīalib' ipfectis ⁊ uniꝑtiſ
⁊ eētis hñtib' ptes q̄titatiuas potes ſepari a toto ſbalr
⁊ q̄litatiue. ℭ 3ᵒ notāᵐ ſ; ꝯᵗᵉᵐ eodē ꝯᵗᵒ ꝙ iſti tres mōi
ſueniūt i eis q̄ mouēt i loco ⁊ i altaᵒᵉ maīfeſte. Ita ꝙ ē
māiᵐ tā i motu locali: q̄ altatōis aliqd moᵘ ſ; accñs
⁊ aliqd moᵘ ꝑ ptē: ⁊ aliqd moᵘ ſ; ſeip̄; pᵐ: muſicꝰ .n.
ꝑ accñs ambulat: ⁊ hō moᵗ localr ſ; ptē ſi tñ pes aut
manꝰ mutet ſitū ⁊ currit ſ; ſeip̄; pᵐ: q2 moᵗ ab itriſeco
ſ; q̄l; ptē eiꝰ. Idē ēt ꝯtiᵗ i motu altatōis qm̄ medicꝰ ſa
nat ꝑ accñs ⁊ iſirmꝰ ſanat ꝑ ptē: ſi ñ ſit ſanaᵗ i alia pte
q̄ i oculo vl i pectore: ſanat āt ſ; ſeip̄; qñ curat a feb.
Cōſilis diuiſio ptꝯcedi i aliȷs motib': vñ medicꝰ auget
ꝑ accñs ⁊ ſoꝛ. auget vl dimiᶻ ꝑ ptē ſi aliq̄ ps augēt vel
dimiᶻ ⁊ nō alia ꝓpoꝛᶻ: pꝛo āt auget ſ; ſeip̄; pᵐ ſi eius
oēs ptes ꝓpoꝛᶻ augēt: ita ēt dicat de gñaᵒᵉ ⁊ coꝛrupᵒᵉ
ꝙ aliqd gñat ꝑ accñs: ⁊ aliqd ꝑ ptē: ⁊ aliqd gñaᶻ ſ; ſe
totū pᵐ: mīmū .n. nāle gñaᶻ ⁊ coꝛrūpᶻ ſ; ſe totū pᵐ cō
poᵐ āt gñat ⁊ coꝛrūpᶻ ꝑ ptē ſi i eo gñat aut coꝛrūpit
mīmū nāle: medicꝰ āt gñat ꝑ accñs ⁊ muſicꝰ coꝛrūpit ꝑ
accñs. ℭ Quarto notāᵐ ſ; ꝯᵗᵉᵐ eodē ꝯᵗᵒ ꝙ motū ꝑ ſe
diuidit i duo: ſ; Ari. ñ idiget i h̃ loco diuidē motū ꝑ ſe i h̃
duo: ſ; i ſe ⁊ i. 8ᵒ. huiꝰ faciet h̃ ⁊ ꝯtētꝰ ē i hȷs trib' mōis
.ſ. moᵐ ꝑ accñs ⁊ moᵐ ſ; ptē: ⁊ motū ꝑ ſe ad ōſtandū
ꝙ ſmo eiꝰ ñ ē niſi ō motu ꝑ ſe: qm̄ nlla ars ꝯſiᵈᵗ ō mo
tu ꝑ accñs. Inteᵗ ꝯᵗʳᵃ ꝙ ꝑ ſe motū ꝑ ſe diuidit i motū ſ;
ſe totū pᵐ ⁊ motū ſ; ptē: ita ꝙ vtrūq; illoꝝ moᶻ ꝑ ſe
eſt: q̄ vtrūq; moᶻ ab itrinſeco q̄ diuiſionē faciet. 7ᵒ. ⁊. 8ᵒ.
huiꝰ: h̃ āt fec diuiſionē trimēbꝛē ad denotādū ꝙ ipe i h̃
ſᵒ. itēᵗ loq̄ de eo ꝙ moᶻ ſ; ſeip̄; pᵐ ⁊ ñ ō eo ꝙ moᶻ ſ; ꝑ
tē vl ꝑ accñs: ⁊ maxᵉ ō illo ꝙ moᶻ ꝑ accñs tm̄: cū nlla
ars ꝯſiderēt ō illo ꝙ qdē ē itēᵐ eēntialr: qm̄ cū oppoſitū
eadē ē diſciplina: illa ſcīa ꝯſiderat de moto ꝑ accñs q̄
ꝯſiᵈᵗ de moto ꝑ ſe: ſ; ñ eodēᵒ q2 phīa nāl ꝯſiᵈᵗ eēntialr
de moto ꝑ ſe accñᶻ āt de moto ꝑ accñs. ℭ S; dubitat
q2 ſi motū ſ; ptē moᶻ ꝑ ſe: igr̄ ps moᶻ ꝑ ſe ꝯ ꝯᵗᵉᵐ di. ꝙ
ſepata a toto moᶻ ꝑ ſe: ñ āt ꝯiūcta: ⁊ p; ꝯⁿ ꝑ Ari. di. pᵒ
poſterioꝝ: ꝑꝑ qd̄ vnūq̄dq; tale ⁊ illō magis. Rñᶻ ꝯce
dēdo ꝙ ps moᶻ ꝑ ſe: ñ qdē pſeitate ſrȷ de qua loᶻ ꝯᵗʳᵃ
ſ; pſeitate. 4. mōi eoꝝ q̄ dicimꝰ mā; moᵘ ꝑ ſe: ⁊ coꝛpꝰ aīa
lis moᵘ ꝑ ſe. ℭ Cōtra p̄dcā arᶻ ⁊ pᵒ ꝙ totū ñ oꝫ dici
moᵘ ꝑ h̃ ꝙ aliq̄ eiꝰ ps moᶻ: qm̄ tc aliqd ſit ⁊ ſemel mo
uēt motib' ꝯtrȷs: dato ꝙ alicuiꝰ vna ps augeat ⁊ alīa
dimiᶻ vna ps moueat ſurſū ⁊ alia deoꝛſū vna pſ cale
fiat ⁊ alīa frigefiat: i caſu iſto ſit ⁊ ſemel auget ⁊ dimiᶻ
mouet ſurſū ⁊ deoꝛſū caleſit ⁊ frigeſit: ſ; ꝙ caleſit i tmī
no calefactionis erit calidum: ⁊ ꝙ frigeſit in termino
frigefactōis erit frigidū: igr̄ idē ꝑ eodē i iſtāti erit frigi
dū ⁊ calidū ꝙ ē ipoſſe. ℭ Scdō arᶻ ꝙ ñ altiꝰ ⁊ altius
[illegible]
idē ſucceſſiue erit ſb; motū ꝯtrarioꝝ iuꝫ doctri. Ari. di. in
poſt p̄dicamētis ꝙ opᵗᵃ hñt fieri circa idē ſb; ⁊ ꝙ ꝯtrīa
ſt illa q̄ viciſſī; iſūt eidē ſbō ⁊ mutuo ſe expellūt ⁊ ta;
pᵒ huiꝰ q̄ pᵒ de ge. vult phs ꝙ vna ē mā nūo oīu; trāſ
mutationū nāliū. Et 3ᵒ huiꝰ dic phs ꝙ motꝰ ē actꝰ entis
i poᵃ ſ; ꝙ i poᵃ: ſ; idē mobile ē i poᵃ ad diuerſos ter
mīos motuū: igr̄ idē mobile pt eē ſb; diuerſoꝝ motuū
⁊ ꝯᵗʳᵃ. lo. metha. dic phs ꝙ idē ē ſb; calefactōis ⁊ frige
factōis. ℭ Ad pᵐ dr̄ ꝙ duplex ē diſpō: v; deīmiata ⁊
idēīmiata. Diſpō deīmiata ē illa q̄ attribuit deīmiate
pti coꝛpis vt ſimitas ⁊ criſpido: ⁊ tal abᵗᵉ ⁊ ſimplr ō-
noiat totū ſic ptē: eq. n. hñ dr̄ ſoꝛ. ē ſimꝰ ⁊ pilō ē criſpuſ
ſic naſuſ ē ſimꝰ ⁊ caput ē criſpū: ⁊ ꝯñter motꝰ ad talē di
ſpōnē ſimplr ⁊ abᵗᵉ ōnoiat totū ſic ptē: ſi. n. caput pilo
nis criſpat abᵗᵉ ⁊ ſimplr ē ꝯᵐ pilonē criſpari. Diſpō i-
deīmiata ē illa q̄ cuilib; pti coꝛpis idifferent pt ꝯpetē:
vt caliditas ⁊ frigiᵈⁱᵗᵃˢ albedo ⁊ nigꝛedo: ⁊ tal denoiat
ptē abᵗᵉ ⁊ totū ſ; qd: vñ ethiops nō oꝫ dici ſimᶻ albꝰ
ſ; albꝰ ſ; dētes n;illō ē calidū: cuiꝰ vna cēteſiā ē cala ⁊
totū reſiduū fridū ſ; ē cal; ſ; illā ptē: ita dicat de motu
ꝙ motꝰ tal ptiſ ad hmōi diſpōnē ſimᶻ ōnoiat ptē ⁊ to
tū ſ; qd: iō ñ oꝫ ꝯcedē i cāu illo ꝙ h̃ mobile ſimᶻ caleſit
vl frigeſit moᶻ ſurſū ⁊ deoꝛſū auget ⁊ dimiᶻ: ſ; ꝙ ē qd
libet iſtoꝝ ſ; qd: v; ſ; ptē. ℭ S; dubitat qm̄ ſāitas ē
diſpō idēīmiata: ⁊ ꝯñter ſanari ē motꝰ idēīmiatꝰ: ⁊ tñ
dic phs ꝙ ē dicēdū ſimplr aliqd moᵘ vl ſanari ſi tñ
oculo vl pectoꝛe ſanat. Silr ſi alicuiꝰ coꝛpis plꝰ q̄ vna
medietas ē adeq̄te calida vl alba totū dr̄ ſilr cal; vl al
bū vt colligit a phō. 6ᵒ. huiꝰ ⁊ tñ caliditas: ⁊ albedo ſt
diſpōnes idēīmiate. Rñᶻ ꝙ ñ ē dēm diſpōnē idēīmia
tā [illegible] denoiare totū ſimplr ſi iueniant i vna pte ⁊ ñ
i alia: ſ; ꝙ diſpō deīmiata ſp denoiat totū ſimplr de-
noiando ptē. Diſpō idēīmiata aliqñ denoiat ptē ſim
plr ⁊ totū ſ; qd: ⁊ h̃ qñ diſpō idēīmiata ē i mioꝛi pte
q̄ ſua opᵗᵃ: vbi āt ſit i moꝛi pte q̄ ſua opᵗᵃ abᵗᵉ ⁊ ſimᶻ
denoiat totū ſic ptē: ⁊ ſi tal diſpō idēīmiata ſit i mio-
ri pte coꝛpis abſq; ſua opᵗᵃ i alia pte: illa abᵗᵉ ōnoiat
totū ſic ptē: vbi grā dato ꝙ vnū coꝛpꝰ ſit magnū q̄titᵗᵉ
mōtis hñs vnā ptē mīmā calidā ⁊ albā ⁊ nl̄ lā aliā ca
[illegible]
[illegible]
ſimplr fridū ⁊ nigrū: ⁊ ſ; qd cal; ⁊ albū. Et ita ē acci-
piēda itētio phi de ſāitate ⁊ ſanatōe oculi vl pectoꝛis ꝙ
tal ſimplr mouet: ⁊ ſanat ſic oculus vl pectꝰ ſupᵉᵒ ꝙ
egritudo i nlla alia pte inueniat: q2 vbi ſāitas iducēt
i oculo ⁊ egritudo i pectoꝛe nō dēbēt ꝯcedi illū ſimplr
ſanari [illegible] ſ; ptē.
ℭ Ad ſ; ſt multi mōi rñdēdi. Primꝰ ē Lincolnieñ. dr̄
ꝙ duplex ē ſb; motꝰ .ſ. māle ⁊ formale: ſb; māle ē coꝛ-
pus p̄dicamēti ſube recipiēs motū ⁊ nō ſpecificās rō-
nē receptōis motꝰ vt lapis vel ignis: ſubiectū aūt foꝛ-
male motꝰ eſt coꝛpus p̄dicamēti ſube ſpecificās rōne;
ſ; m ꝙ recipit motꝰ: vbi grā coꝛpus ſ; m ꝙ quātū ē ſub
iectu; motꝰ localis ⁊ ſ; ꝙ pficit. 4. qualitatib' primis
eſt ſub̄m alteratiōis: ⁊ ſ; ꝙ eſt vegetatiuū eſt capax au
gmētatōis ⁊ diminutōis: igit alteriꝰ ⁊ alteriꝰ motus ſit
idē ſb; māle: nō tñ idē ſub̄m foꝛmale: qm̄ coꝛpꝰ vt eſt
quantum nō eſt coꝛpꝰ actuatum q̄litatib' primis neq;
coꝛpꝰ vt vegetatiuū. Iſta reſponſio eſt aliquātulū dif-
ficilis: q2 licz ſpecificet ſub; motꝰ in gñali: nō tñ in ptiᵘ
q2 ꝑ hoc nō hēbitur ꝙ eſt ſub; foꝛmale calefactōis ⁊
ꝙ eſt ſub̄m foꝛmale frigefactōis: ⁊ ꝙ eſt ſub̄m foꝛma-
le ſanatiōis: de quib' phs facit expꝛeſſa; mētionē i lr̄a
deinde nō apparet veꝝ: ꝙ ſub̄m foꝛmale alteratōis ē
coꝛpus vt pficit. 4. q̄litatib' primis: q2 alteratōis ceīto
rū nullū eſt ſub̄m ꝙ perficiat. 4. qualitatibus primis.
[illegible]
tus: v; ꝑ ſe: ⁊ ꝑ accñs ⁊ ꝙ variat ſb; ꝑ ſe ad variatio
nē motꝰ: nō āt ſub̄m ꝑ accñs: ꝑ ſe eni; eſt ꝙ calefactibi
le caleſiat ſanabile ſanet augmentabile augeat: iō ꝑ ſe
variatur mobile ad diuerſitatem motuū. Per accidēs
aūt loquēdo idem mobile mouet diuerſis motibus
per accñs enim augmētabile ſanat dealbat denigrat
Iſta rñſio pt hrē inſtātiā: q2 pꝛia mā eſt ꝑ ſe ſub̄m gñā

ctōis et corruptōis et cōpositū in actu est p se subm calefactiōis: et frigefa.is et lz p accñs augmētabile sanet vel dealbet: vel denigret nō tñ per accñs calefactibile frigefit: neqz p accñs desiccabile humectat: sicut nō p accñs calidū fit frigidū: neqz p accñs siccū fit humidū: ois enim mot⁹ p se et nō p accñs est de cōtrario in cōtrariū fm phz p̄io h⁹ et in hoc cōm. Terti⁹ mod⁹ rñ. est burlei di. q duplex est subm vz pfectū et cōstitutū p motū subz pfectū p motum est illud q presupponitur motui: et manet idē numero sub vtroqz t̄mio mot⁹ subm cōstitutū p motū est illō q nō psupponit motui: nec māet in fine mot⁹ vbi gr̄a lux hz duplex subm vz pfectū p lucē q est ipm dyaphanū: et subm cōstitutū p lucē q est ipm lucidū. s. cōpositū ex diaphano et luce ēt similitudis subm pfectū est nasus subm aūt cōstitutū est simū [illegible] nasus: lz igit diuerso⁊ motuū inqt burle⁹ sit idē subm pfectū nō tñ idē subm cōstitutū. sicut enī cōpositū ex lacte et albedine nō est cōpom ex lacte et dulcedīe ita cōpom ex subo pfecto et motu locali: nō est cōpom ex eodē subo et motu aug.is vel alteratiōis iō sp est diuersum subz cōstitutū mot⁹ lz sit idē subm pfectū. Ista rō est aliqñtu dubia et forte in ppria vñ sic cōpom ex mā et for.a subali nō ppzie dr subm for.e subalis: ita cōpom ex subo et accidēte nō est ppzie subz accñtis cū subm sit pri⁹ sua for.a ppzie loquēdo tale āt cōstitutū est posteri⁹ qm ptes sūt priores toto p Aristo. p⁹ h⁹. Preterea subm mot⁹ ō q̄ aristo. h lo.e mouet p se et est subm p se tale āt aggregatū ex subo pfecto et motu nō mouet p se nec ē subm p se sed ens p accñs cōpom ex subo et accñte. 4⁹ mod⁹ rñ. ē q duplex est subm mot⁹ vz ppinquū et remotū subz ppinquū mot⁹ est illō q recipit motū: et exprimit in diffinitōe mot⁹: vt po.a calidū et po.a frigidū remotū aūt ē illud q recipit motū: et nō exprimit in diffinitiōe mot⁹ vt lapis aut lignū. vñ phs. 3° h⁹ ponit duplicē diffinitionē mot⁹ [illegible] mot⁹ est act⁹ entis in po.a fm q in po.a: q ipse declarauit p singulos mot⁹ [illegible] mot⁹ ē act⁹ mobilis inqtū mobile q ēt declarauit p diffinitiōes pticulares [illegible] est act⁹ generabilis inqtū generabile. corruptio est act⁹ corruptibil' inqtū h⁹ altatio est act⁹ alterabil' inqtū h⁹ aug. est act⁹ augm.is inqtū augment.e. Ex qb⁹ seqt: q subz ppiquū calefa.is est po.a calidū et subz ppiquū frigefa.is ē po.a frigidū et sic de alijs q ad primā diffinitionē mot⁹: q āt ad 2.am subz ppiquū calefa.is est calefactibile subm ppiquū frigefactōis ē frigefactibile cū diffiniat calefactio p actū calefactibil' inqtū calefcibile et frigefactio p actum frigefactibil' inqtū h⁹. ita dicat in alijs motib⁹ q subz ppiquū dealbatiōis est po.a albū seu albefactibile et subz ppiquū nigrefactiōis ē po.a nigrū seu nigrefactibile lz. igit q sit subm rēotū pluz motuū: tñ subm ppiquū ē sp diuersuz vñ lz idem reale sit po.a albū. et po.a frigidū calefactibile et frigefactibile et tñ po.a albū et po.a nigrū seu calefactibile et frigefactibile sūt diuersarū rōnū sicut albū et nigz calefactio et frigefactio [illegible] modū loquēdi [illegible] q duplex est subz mot⁹ vz absolutū et respectiuū: subm absolutū mot⁹ est illud q recipit motū et nō exprimit respectum aliquē ad motū neqz ad terminū mot⁹ vt hō et equus lapis et lignū subm aūt respectiuū est illō q recipit motū et exprimit respectū ad motū vel ad terminū motus v. gr̄a calefactibile et frigefactibile dicūt respectū ad motū calefactionis et frigefactiōis: sed po.a calidū et po.a frigidū dicūt respectū ad terminū mot⁹ vz ad caliditatem et frigiditatē. ¶ His dictis p3 solutio rōnis adducte in cōtrariū cū oibus auctoritatib⁹ cōcludēdo q plurium motuū [illegible] remotū et absolutū nō aūt ppiquū vel respectiuū. Est ēt plurium motuū idem subm māle et nō formale iux modū loquēdi lincon. intelligēdo p subm māle subz remotū vel absolutū et p subm formale subm ppinquuz et respectiuū: neqz subiectū māle remotū: vel absolutū dz dici subm p accñs vt colligit ab Egydio sed est subm p se [illegible] formale ppinquū aut absolutū est aliquod cōpositū vel cōstitutū p accñs: vt dicit burle⁹: sed est tñ subm pfectum habēs respectū ad motū: vel ad terminū mot⁹. Pōt tñ dici q Aristo. nullā in lr̄a facit mētionē de subo mot⁹ vt subm mot⁹ est: di. q alteri⁹ et alteri⁹ mot⁹ sit aliō et aliō subz: sed tñ loqt de mobili primo di. q fm alteꝝ et alteꝝ motū est aliō mobile prim et exēplificat vt altabile sanabile et calefcib.e q oia sūt diuersaꝝ rōnum diuersitate respectuū qs includunt nō obstāte q de eadē re oia verificent. albū enī et calidū de eodē dicunt et tñ sunt diuersarū rationum et diuersarum specierū sicut et ipsa caliditas et albedo quas includunt sunt diuersaꝝ rōnum et specierum quietis.

(Est āt et in mo.re) fa distin.o ē ista et ē cōformis priori distinctōi q mouentiū qddā est mouēs fm accñs qddaz p ptē: et qdaz fm seipm pri.m mouēs fm accñs est illud q mouet ex eo tñ: q2 est cōiūctū mouēti p se: vt albū p accñs edificat: accidit enī albo q edificet et accidit edificāti albū eē: sed q2 illud ē albū et edificans iō albuz p accñs edificat: q2 edificans vel edificator per se edificat. Mouens aūt fm ptem est illō q mouet ex eo: q2 aliqd ei⁹ ps mouet: et sic hō pcutit q2 man⁹ pcutit. Mouēs aūt fm seipm pri.m est illō q mouet fm q h⁹ et sic medic⁹ sanat: qm fm q est medic⁹ et fm q hz arte medicine sanat. T. c. li. Est aūt et in mo.re sitū aliud qddā eniz fm accidens mouet aliud vo fm partē in eo q huius aliqua pars mouet aliud vo per seipsum primū vt medicus quidem sanat manus autem percutit etc. Tex. cō. [illegible]

Notandum [illegible] medicus. s. motor p se v. gr̄a medicū sanare aliū ab īfirmitate: et motor p accñs v. gr̄a music⁹ sanās est se: qm accidit musico vt sit medic⁹: aut medic⁹ sanās se: medic⁹ nō sanat p se nisi aliū cū res artificiales nō agāt in se: nisi p accñs cōtrario ei q dictū est in diffinitiōe nāe aliud aūt q dr mouere: q2 ps ei⁹ mouet vt cū dr for. mouet hoc podus: lz nō moueat nisi manū tñ cō.o pōt hāc dr̄ia3 īter artē et nāz ex eo q2 nā p se agit in subo in q est p se: ars āt agit p accñs in subo in quo est p se: medicina enī ē p se in medico: sed nō p se sanat medicū alioqn ars eēt nā sed ars sanat p se aliū: p se a subo suo: music⁹ aūt nō sanat seipm ita aūt illi sanare aliū. Intelligēdū fm burleū q iste ppōnes medic⁹ p se sanat: music⁹ p accñs curat sūt intelligēde nō in sensu diuiso: sed cōposito vz medicus p se sanat p accñs music⁹ curat ad huc itel. [illegible] q talis ppō est p se medic⁹ sanat: et ista est p accñs musicus curat: si enī medic⁹ p se sanat: et ipse est music⁹: igr musicus p se sanat. Si ēt music⁹ p accñs curat et ipse est medic⁹ igit medic⁹ p accñs curat. Et ita ille ppōnes implicāt tente in sensu diuiso Sed meli⁹ dr q ille sūt vere siue accipiant in sensu diuiso siue i sensu cōposito: neqz cōtie facte tenēt pp defectū minoris q deret cōtiac accipi [illegible] est p se medicus quaꝝ qlibet est falsa. q2 accit medico q sit musicus et accidit musico q sit medicus hec ta-

men difficultas est ad presens relinquenda q2 de hoc [illegible] dictum est p̄mio ⁊ scd̄o huius.

Uoniam [illegible]
Tex. co. 1. [illegible] causa ad motu [illegible]
[illegible] vz mouens ⁊ mobile
⁊ tēpe ⁊ t̄min⁹ a quo t̄min⁹
ad quē manim̄ ē q2 oīs mo
t⁹ ē a q̄dā in q̄ddā.i.ex t̄mi
no [illegible] ad quē [illegible]
dicit ꝯ^{ot} q̄ phs p̄supponit
hic oēm motu; eē a t̄mio in t̄minū;aut q2 est p se mai^m aut q2 est famosum:⁊ posterius declarādū.s.in fine.6. phicoꝝ supplet ēt phs tanq̄ famosū;⁊ 3° h⁹ p̄batum [illegible] in po^a ꝟ3 q̄ in po^a ⁊ p actū mobilis inq̄tū mobile:q̄ [illegible] p̄supponit tanq̄ p̄batū alibi inq̄t ꝯ^{ot} nā in tractatu d̄ tpe declaratū est oēm motū eē in tpe:sed in.6.h⁹ illd̄ de monstret.7° v̄o h⁹ p̄bat oēm motū h̄re motorē:illa ergo.5.s.motor mobile tpe t̄min⁹ a q̄ ⁊ t̄min⁹ ad quem reqruntur ad motum q̄ quidem non probat hic: sed p̄supponit:aut tāq̄ p se mani^m aut famosum aut alibi declaratū ⁊ p̄batū. l.c.li. Qm̄ ē aūt aliud mouēs p̄rimū est autē ⁊ aliud q̄ mouet ad huc in q̄ tpe est.i.reqrit tps in quo est mot⁹ ⁊ p̄ter h.s.p̄ter motorē ⁊ mobile [illegible] ad quē omnis enim motus a quodam in quiddam est.

¶ Notādū f̄m ꝯ^{om} ꝯ° 3° q̄ p̄ri^m q̄nq3 est synoni^m ei q̄ est p se:⁊ q̄nq3 dr̄ magis p̄prie ⁊ illd̄ q̄ mouet nō pp aliū motorē ⁊ silr̄ p̄ri^m dr̄ duob⁹ h̄js modis.s.de illo q̄ est p se:⁊ de illo q̄ mouet p se:nō in eo q̄ est alia ps que est p̄ricipiū motuū in ipso:sed hic intēdebat p motū in ipso:sed hic intēdebat p motū p̄rimū illud q̄ ē p se simplr̄. ¶ Distinctio ꝯ^{us} est q̄ p̄rimu3 duplr̄ sumit vz large ⁊ stricte. P̄rimū large sūptū est synonimū ei q̄ est p se:ita q̄ oē p̄rimū est p se:⁊ eꝯ:oē p se est p̄ri^m. ⁊ sic est ꝯcedendū q̄ oē p se mouēs est p̄ri^m mouēs:⁊ oē per se motū est p̄rimū motū ⁊ sic nō accipit Aristo. p̄ri^m in p̄posito:cū dicit in oī motu eē p̄rimū mouens ⁊ p̄ri^m motū. P̄rimū aūt p̄p̄rijssime ⁊ stricte sumptu3 est illud q̄ f̄m se totū est tale:⁊ nō pp aliqd aliud q̄ est tale:ita q̄ p̄rimū mouēs dr̄ eē illud q̄ est mouēs f̄3 se totū ⁊ nō est mouēs pp aliū motorē:p̄ri^m aūt motum dr̄ eē illud q̄ est motū f̄m se totū:⁊ nō est motū pp aliud motū sic q̄ nō moueat ad motum alteri⁹ motū siue fuerit ps intrīseca motū siue aliud motū extrinsecū ⁊ intendit Aristo.inq̄t ꝯ^{ot} loq̄ de p̄rio cum dicit in oī motu eē p̄rimū mouēs ⁊ p̄rimū mobile. (Alterū eni ē.) Iux hāc distinctionē Aristo. ponit.4.ꝯclones respicientes tria membra illi⁹ inclusa in diffinitiōe mot⁹ vz mobile t̄minū a quo:⁊ t̄minū ad quē:quarū ꝯclonū p^a ē ista mobile distinguit a t̄mio a quo:⁊ a t̄mio ad quē.scd̄a ꝯ° mot⁹ est in mobili:vt in subo:⁊ nō in termio ad quē ibi mot⁹ aūt.3^a ꝯ° mot⁹ poci⁹ denoiatur a termio ad quē q̄ a termio a quo:ibi sic ē mouēs.4^a ꝯ° termini motuū sunt imobiles ibi q̄cq̄d igit p̄ria ꝯclo arguit sic oē q̄ mouet recedit a termio a quo ⁊ accedit ad t̄minū ad quē:s3 nullū mobile recedit a seipso;neq3 accedit ad seipsum:cu3 nō distinguat a seipso.igit nullū mobile est t̄minus a quo vel terminus ad quē ⁊ p ꝯn̄s distiguit a quolз illorū maior t3 ex distictiōe 3^a in qua suppositū ē oēm motū esse ex quodā in q̄ddā:hāc tn̄ ꝯclonē Aristo.exē plarit d̄clarat di.q̄ si lignū frigidū fiat calidū mobile est ip̄3 lignū ⁊ frigiditas est t̄min⁹ a quo:caliditas v̄o est t̄min⁹ ad quē ꝯstat āt q̄ lignū nō est caliditas n3 frigiditas cū lignū sit sub̄a ⁊ caliditas ⁊ frigiditas sūt accidētia. l.c.li. (Alterū.n.est q̄ p̄ri^m mouet).s.mobile:⁊ in q̄ mouet.vz t̄min⁹ ad quē ⁊ ex quo mouet.s.t̄mius a quo vt lignū ⁊ calidū ⁊ frigidū horū aliud q̄dē mobile est.s.lignū. aliud v̄o in q̄.s.t̄mius ad quē.q̄ ē caliditas ⁊ illud ex q̄.i.t̄min⁹ ad quē q̄ est frigiditas.

¶ Notādū f̄m ꝯ^{em} ꝯ^{ro} 3° q̄ illud q̄ mouet p se mai^m est ip̄m eē aliqd ab alio:ad q̄ mouet:⁊ ipsa alietas est ei p° ⁊ eēntialr̄ p accn̄s v̄o ē remotū:vt illud q̄ mouet ⁊ illud ad q̄ est mot⁹ sicut ide3 ⁊ silr̄ est de illo ex q̄ est mot⁹.s.q2 ēt est aliū a moto.hui⁹ ꝯ^{ni} sūt.4.expōnes q̄rū p^a est Egidij q̄ duplex est subm motus.s.p se p° vt po^a albū.⁊ p accn̄s aut ex ꝯn̄ti vz non albū di.ergo illud q̄d mouet p se p° est aliū a t̄mio ad que3 qm̄ po^a albū est aliū ab albo sed idē q̄ mouet p accn̄s aut ex ꝯn̄ti nō est aliū a t̄mio ad quē:q2 tā nigrū q̄ nō albū [illegible] dit p albū vtrū albū in ꝯcreto, vel in abstracto si in cōcreto ꝯstat q̄ po^a albū erit albū:sic nigrū vel nō albū igit si motū p accn̄s vel ex ꝯn̄ti nō dr̄t a termio ad que3 neq3 ēt motū p se:si aūt p albū itelligit albedinē in abstracto:certū est q̄ ita distiguit nigrū:seu non albū ab albo sic po^a albū ⁊ p ꝯn̄s nō magis distin⁹ motū p se p° a termio ad q̄d:quē motū p accn̄s vel ex ꝯn̄ti.2^a expō burlei est di.q̄ illd̄ ad q̄ est mot⁹.s.q̄titas q̄litas aut loc⁹ nō p̄nt moueri p se:s3 bn̄ p accn̄s ad motū sui subi iō illud q̄ mouet p se dr̄t a t̄mio ad quē sed non illud q̄ mouet p accn̄s:qm̄ q̄titas q̄ mouet p accn̄s est q̄titas:⁊ q̄litas q̄ mouet p accn̄s est q̄litas. ¶ Sed dubitat si aliqd sit sūme nigrū:⁊ d̄beat fieri albū d3 f̄3 burleū totā nigredinē dep̄di anq̄ iducat aliq̄s grad⁹ albedis ⁊ postq̄ est itroduct⁹ aliq̄s grad⁹ albedis si dealbefactio ꝯtinuari nūq̄ remāet grad⁹ p̄cedens cū gradu sequēte igit illd̄ q̄ mouet p accn̄s seu sit q̄titas seu q̄litas nō [illegible] est an̄ finē mot⁹:sed t̄min⁹ ad quē ē solū in fine motus. Et āt dicēt q̄ in ꝯtinuatōe albefactiōis albedo mouet p accn̄s ad modū subi dato q̄ moueat localr̄ ⁊ sic illd̄ q̄ mouet localr̄ p accn̄s ⁊ t̄mius mot⁹ ⁊ alteratōis sūt idē. Istd̄ iterū n̄ p̄t stare:q2 f̄3 eū ꝯtie ē alia ⁊ alia albedo f̄m se ⁊ q̄lз sui:ita q̄ in motu ad albedinē nulla albedo manet p tps f̄m se vel aliqd sui.3^a expō est eiusdem burlei di.q̄ mobile ⁊ terminus motus nunq̄ sunt idem essentialiter cum sint in diuersis predicamētis tn̄ [illegible] esse idem accn̄talr̄ q2 in fine mot⁹ faciūt vnū [illegible] nā in fine mot⁹ inq̄d ipse t̄min⁹ ad quē erat motus est subiectiue imobili faciens vnum per accidēs cu3 eo.iste modus loquendi ver⁹ est:sed nō vr̄ expōnē ꝯmētū:q2 dicit ꝯ^{ot} q̄ motū p se dr̄t p° ⁊ eēntialr̄ a t̄mino mot⁹:sed motū p accn̄s:⁊ illud ad q̄d est mot⁹ sūt idē ꝯstat aūt q̄ subm mot⁹ q̄ fact idē p accn̄s cū termio ad quē nō mouet p accn̄s sed p se.4^a expō est q̄ illud q̄ mouet p se est aliud a termio ad quē p° ⁊ eēntialr̄:⁊ illud q̄d mouet p accn̄s est p̄ri^m ⁊ eēntialr̄ idē cū t̄mino ad quē v̄.gr̄a.pō q̄ lignū motū localr̄ calefiat adeq̄te in hora futura a nō gradu caliditatis ad gradū sūmū ⁊ p3 f̄m opiōne3 ꝯ^{us} p q̄ p° incipit calefactio tā p° incipit aliq̄ caliditas induci:⁊ ꝯtie sicut p̄cedet calefactio ita ꝯtiue iducit caliditas sic q̄ sp māebit caliditas iducta cū caliditate iducēda icāu isto liq̄t q̄ lignū p se motū tā localr̄ q̄ altatiue dr̄t p° ⁊ eēntialr̄ a t̄mio ad quē illud aūt q̄ mouetur per accidens vz caliditas [illegible]

que postꝙ̄ introducta est ↄtinue mouet per accñs ad motū subi sui:⁊ pᵒ ⁊ eēntialr idē cū termīo ad quē qm̄ caliditas remissa ⁊ caliditas sūma sūt pᵒ ⁊ eēntialr idē cū termio ad quē:qm̄ caliditas remissa ⁊ caliditas sūma sūt pᵒ ⁊ eēntialr idē cū sint eiusdē spēi spālissime:⁊ faciāt vnā q̄litatē nūero ex q̄ grad⁹ p̄cedēs manet cū gradu sequēte. In eodē casu pz ꝙ frigiditas sūma ↄtīe successiue remittit.igit ↄtīe p tota horā aliq̄ frigiditas remissa mouet localr p accidēs ad motū ligni:sed frigiditas remissa est pᵒ ⁊ eēntialr idē cū frigiditate sūma cū sint eiusdē spēi.igit illud qḋ mouet p accidēs ē idē pᵒ ⁊ eēntialr cū t̄mino a quo:illud tn̄ ꝙ mouet p se vz lignū est aliud pᵒ ⁊ eēntialr ab illo termīo.s.a frigiditate sūma. Forte posset aliqs istare di.ꝙ ista expō vr̄ ex̄nea ab intēnōe ↄᵒᵢᵒ.qm̄ ↄᵒᵉ vr̄ loq̄ d̄ moto p se:⁊ moto p accñs respectu eiusdē mot⁹ ⁊ eiusdē termī ad quē.ↄstat āt ꝙ caliditas remissa mouet p accidēs motu locali:⁊ nō motu alteratōis quo motu mouet lignū p se ad caliditatē sūmaz. Rn̄r ꝙ caliditas remissa ēt mouet p accidēs motu altatōis:qm̄ intēdit p accidēs ad intētōez subiecti:⁊ alterat p accñs ⁊ calefit p accñs:⁊ ꝙ p accñs caliditas fit intēsior ⁊ calidior:sᵗ.n.accñtia mouentur p accñs in motu locali ⁊ in motu alteratiōis aug^{io} ad motū subi p idē ⁊ in motu alteratōis. ¶ Mot⁹:fa ↄᵒ mot⁹ est in mobili vt i subo ⁊ nō in t̄mio ad quē.ꝓbatur mot⁹ ē in eo ꝙ mouet:sed t̄min⁹ ad quē nō mouet igit ⁊c.pz ↄn̄a cū maiori:qm̄ q̄lz for^a ē i eo ꝙ denoiat: caliditas eni est in eo ꝙ est calidū ⁊ albedo i eo ꝙ ē albū:⁊ sic de aliīs formis.igit idē mot⁹ ē in eo ꝙ mouet minor āt ē euidēs qm̄ nō q̄titas nec q̄litas nec locus mouet:sed subm mouet. Est igit mot⁹ in ligno:⁊ nō in for^a ad quē est mot⁹. Te.li. Mot⁹ āt mat[illegible] ꝙ i ligno n̄ in spē est.i.in for^a q̄ est termius mot⁹:nō eni mouet nz mouet spēs.i.qualitas aut locus aut q̄tum hoc.

Notandum pᵒ [illegible] q̄ illud ex[illegible] q̄ mag[illegible] ponit p motuz ⁊ res mota:⁊ seq̄t ipm illḋ ad ꝙ ē motus:cū illud sit finis mot⁹:⁊ seq̄t illa illḋ ex quo ē motus cū ab h̄ sepat res mota ⁊ trāsfertur ab eo. Intēdit ↄᵒᵉ ꝙ tria includūtur in motu.s.mobile t̄mius ad quē ⁊ termin⁹ a q̄.⁊ nō eq̄ pᵒ:nz eodē mō:qm̄ illud ꝙ p̄rio icludit in motu est res mota:⁊ ꝙ 2ᵒ includit ⁊ termin⁹ ad quē ⁊ qḋ 3ᵒ icludit.est t̄min⁹ a q̄.illḋ igit ꝙ ē digni⁹ in motu est res mota:q: in illa ē subiectiue mot⁹ ⁊ magis exp̄mit in diffinitōe mot⁹ q̄ aliqd aliḋ. Deide ad rē motā seq̄tur t̄min⁹ ad quē:qm̄ ab illo specificat motus ⁊ ē finis mot⁹:⁊ ad ipm accit res mota. vltimū vo est t̄min⁹ a q̄ cū ab illo nō denoiet mot⁹:neq̄ ad illum accedat res mota:sed ↄtīe p̄cedat. ¶ Scḋo notādum ẜm ↄmēta. eodē ↄᵒ ꝙ mot⁹ ↄstituit in suba ei⁹ ex istis trib⁹ cāis.s.de cāis ex̄ntib⁹ in eo nō ex̄ntib⁹.⁊ iō nō numerauit motorē:aut tp̄s q: tempus est de accidētib⁹,⁊ motor de cāis extrinsecis.⁊ ↄᵒᵉ p subaz mot⁹ intēdit diffinitōnē [illegible] mot⁹ [illegible] ↄstituit a p̄rior ex trio⁹ [illegible] tanꝙ̄ ex p̄ncipiis itrinsecis q̄ sunt mobile terius ad quē ⁊ t̄min⁹ a q̄ cū eni d̄r mot⁹ est act⁹ ētis in po^a: ẜm ꝙ in po^a itelligit ꝙ mot⁹ est act⁹ entis in po^a ẜz ꝙ est in po^a a t̄mio a q̄ ad terminū ad quē ⁊ cū d̄r mot⁹ est act⁹ mobilis inq̄tū exit a t̄mio a q̄ ⁊ vadit ad t̄minū ad quē sicut igr̄ pūcta sūt itrinseca linee:nō ꝙ sint ptes linee ⁊ centrū ē intrisecū circulo:nō ꝙ sit ps circuli: sed q: pūcta ingrediunt diffinitōez eēntialē linee:⁊ cētrū [illegible] circuli ita mobile ⁊ t̄min⁹ ad quē ⁊ termin⁹ a q̄ dn̄r eē itrinseca motui ⁊ ↄstitu^{ta} subaz eius nō ꝙ sint ptes mot⁹ aut sube mot⁹:sed q: igrediunt diffinitōnē eēntialē ⁊ subalē mot⁹ tāꝙ̄ p̄rin^a formalia ei⁹ motor āt ⁊ tp̄s lz sint eq̄ necessaria motui sicut mobile t̄min⁹ a q̄ ⁊ t̄min⁹ ad quē tn̄ dn̄r extrīseca motui:q: n̄ igrediunt diffinitōez mot⁹. ¶ Tertio notādū ẜz ↄ^{xm} eodē ↄ^{to} ꝙ cū Aristo.dicit for^a nō mouet nz mouet.intēdit formā subalez q̄ est finis gn̄onis:⁊ q̄litates que sūt fines mot⁹ altatiōis. Intēdit ↄᵒᵉ ꝙ trāsmutatio sit in .4.p̄dicamētis sic ⁊ illa q̄ acq̄runt p trāsmutatōez.s.sba q̄titas q̄litas ⁊ vbi vt asseruit.3ᵒ h⁹ q̄ q̄dē nō mouent cū in hīs nō sit mot⁹ subiectiue sed in motu nō ēt aliq̄ talis for^a acq̄rēda p motū mouet:sed ipm efficiēs aut mouēs:q: finis:vt sic nō hz rōez efficiētis nec mouētis ꝓp̄rie:sed methaphorice:ex eo q: necessitat agēs:sicut agēs formā ⁊ mām:duo igit sūt q̄ nō mouēt.s.forma subalis:⁊ q̄litas inq̄tū sūt for^e ↄpositi nālis:⁊ inq̄tuz p̄cedūt motū.inq̄tū āt sūt finis mot⁹:sic nō mouēt nec mouent:itelligit ḡ phs p spēm q̄litatē ⁊ p h̄ formā sbalē vt exp̄mat t̄mios diuz motuū cū dicit spēs aut locus aut q̄tū aut hoc. (Sed est mouēs).3^a ↄclo mot⁹ poti⁹ denoiat a t̄mio ad quē:q̄ a t̄mio a q̄.ꝓbat motus poti⁹ denoiat ab eo ꝙ acq̄rit q̄ ab eo ꝙ deꝑdit: sed acq̄rit t̄min⁹ ad quē ⁊ d̄ꝑdit termin⁹ a q̄:igit ⁊c.pz ↄn̄a cū minori:⁊ maior est nota:q: digni⁹ est ꝙ motus denoietur ab eo ꝙ est q̄ ab eo ꝙ nō est si vadit in esse cū digni⁹ sit eē q̄ nō eē. Et notant dico si vadit in esse: q: corruptio nō denoiat ab eē sed a n̄ eē:q: vadit ad nō eē.ↄstat āt ꝙ t̄min⁹ a quo p motū accipit nō esse et termin⁹ ad quē accipit eē. Ista ↄclo pōt iductiue ꝓbari vt innuit phs:nā gn̄atio denoiat a termio ad quē.s.a for^a subali:⁊ cor⁹ denoiat a t̄mio ad quē vz a p̄ncipio for^e subalis. calefactio denoiat a caliditate tanꝙ̄ a termio ad quē ⁊ fri^o a fri^{te} ⁊ albefactio ab albedine ⁊ sic de aliīs. Te.li. Sed est mouēs ꝙ mouet:⁊ in ꝙ mouet de necessitate in oī motu magis āt in ꝙ q̄ ex q̄ mouet: i.magis a t̄mio ad quē q̄ a termio a q̄ denoiat mutatio vñ cor⁹ in nō eē mutatio est q̄uis ex esse mutat:ꝙ corrumpitur ⁊ generatio in esse q̄uis ex nō esse licet igitur corruptio sit ex esse tamen denominatur a non esse:q: nō eē est t̄minus ad quē ⁊ lz gn̄atio sit ex nō eē tn̄ denoiat ab eē q: eē est su⁹ t̄min⁹ ad quē. Cōtra istā ↄclonē arguit.⁊ pᵒ ꝙ mot⁹ magis d̄noiat a mobili q̄ a termino ad quē.qm̄ vnūq̄dq̄ denoiat a diffinitiōe sua: sed magis diffinit mot⁹ p ↄparationē ad mobile q̄ p cōparatiōnē ad t̄minū ad quē.vt p̄z in ambab⁹ diffinitionib⁹ mot⁹ igit ⁊c.2ᵒ arguit ꝙ mot⁹ magis dz denoiari a t̄mio a q̄ quā ad t̄minū ad quē qm̄ mot⁹ est p se cā corruptibil⁹ ⁊ p accñs gn̄atiōis p phm.4.hui⁹ qm̄ p se fac distare ⁊ p accñs ap[illegible] sic vnūq̄dq̄ magis denominat ab eo ꝙ ē p se:q̄ ab eo ꝙ est p accñs.igit ⁊c.
Ad primū d̄r ꝙ vnūq̄dq̄ magis denoiatur a for^a q̄ a mā:sed t̄min⁹ ad quē se hz in diffinitiōe mot⁹ vt forma ⁊ mobile vt mā igit mot⁹ poti⁹ denoiatur a t̄mino ad quē:q̄ ab ipso mobili:lz exp̄ssius ponat mobile in diffinitiōe:q̄ termin⁹ ad quē tn̄ magis ↄpat mot⁹ ad t̄minū ad quē q̄ ad mobile qm̄ t̄min⁹ ad quē pōit in diffinitiōe mot⁹ tanꝙ̄ dr̄ia vltima necessitās oēs p̄cedentes dās d̄noiationē ipsi motui q̄ddicatiuā ⁊ essentialē.
Ad scḋm d̄r ꝙ lz mot⁹ in cōi sit magis cā corruptionis q̄ gn̄ationis tn̄ motus in spāli est magis cā gn̄atiōis q̄ corruptiōis vt fuit ꝓbatū.4.huius. Et dato ꝙ oīs motus eēt per se cā corruptionis ⁊ p accñs gn̄ationis nō tamen ꝓꝑ hoc termin⁹ ad quē se hz accipit in motu qm̄ motus magis intendit generare quā corrumpere

Tex. 65. ⁊ vnūquodq; magis denoiat a fine q̄ ab aliquo alio. Quod quidē igit̄ ... termino ... istā ꝯclo pꝫ p diffinitionē mot᷒ positā .3. hui᷒ .s. mot᷒ ē actus entis in potētia ſm q̄ in potētia aut mot᷒ ē act᷒ mobilis inquātū mobile: vñ arguit̄ sic oē illud est im mobile q̄ nō ē pfectibile p motū sed termi motuū nō sūt pfectibiles p motū igit̄ termi motuū sūt imobiles pꝫ ꝯña cū vtraq; pte añtis ex diffinitiōe mot᷒ locus eni scia ⁊ calor ⁊ alie passiōes ad q̄s est mot᷒ aut ex qbus est mot᷒ imobiles sunt ⁊ maxime inq̄tū sūt termi motus: q2 vt sic nō pñt moueri p se vel p accñs inquātuꝫ āt nō sūt termini motuū: sed sūt accñtia mobil' sic pñt moueri p accñs ⁊ ad motuꝫ mobile. Te. li. q̄ qdē igit̄ motus sic dictū est prius tertio huius species autem ⁊ locus ⁊ passiones in que mouentur res mote immobilia sunt vt scientia calor.

¶ Notandū q̄ sicut duplex ē for᷒ .s. real' ⁊ intētōalis calor est for᷒ realis: sed cognitio caloris est for᷒ intentiōalis ita mot᷒ ad calorē ē mot᷒ realis: ⁊ mot᷒ ad cognitionē calor' ē mot᷒ intētiōal' intelligit̄ g̃ phs q̄ oēs termi motuū sūt imobiles siue fuerit for᷒ reales vt loc᷒ ⁊ calor: siue fuerit for᷒ intētōales vt cognitio ⁊ sciaꝫ dicitur enim 2° de aīa sensuꝫ pati ⁊ alterari a sensibilib᷒ ⁊ 3° de aīa intē^m pati ab intelligibili ⁊ moueri a fantasmatib᷒. Et dubitabit circa dcā phs mouet vnā dubitationē ⁊ solu᷒: du^o ē ista vtrū passiones q̄ sūt tmi motuū sint mot᷒. Rñ. phs q̄ nō q2 albedo ē q̄dā passio ... motū ⁊ nō est mot᷒ q̄ ... arguit sic si albedo ē mot᷒: ⁊ ad albedinē est mot᷒ igit̄ ad motū ē mot᷒ q̄ est falsuꝫ vt videbit̄ ifra. Jō forte meli᷒ dr̄ q̄ albedo ñ est mot᷒: sed albefactio ē mot᷒. Te. li. Et dubitabit aliq̄s si passiōes q̄ sūt termini motuū mot᷒ sūt. Rñ. di. albedo aūt passio ē: erit eni in motu mu^o .i. ad motū erit mot᷒ si albedo ē mot᷒: sꝫ fortassis nō ē albedo mot᷒.

¶ Notādū ſm ꝯ^{tem} ꝯ^{to} .5. q̄ q2 passiōes di albatio. videtūt .s. ſm magis ⁊ min᷒ ⁊ pp trāsmutationē sequētē illas estimat̄ q̄ albedo est mot᷒ ⁊ sic mot᷒ ad illaꝫ erit mot᷒ ad motū: ⁊ q2 mani^m est q̄ albedo ē for᷒ descens ⁊ q̄ fingit ipsaꝫ moueri nō est loquēdū ... sed dignū ē vt albificatio sit mot᷒ nō albedo .i. sed appet p se q̄ albificatio sit mot᷒ ñ albedo ad quā ē mot᷒ albificatōis. ¶ Cā igit̄ ſm ꝯ^{tem} pp q̄ estimat̄ q̄ albedo ... ⁊ h᷒ passiōes sūt mot᷒ q2 recidūt ⁊ rmittunt̄ ad intētiōēs ⁊ remissiōeꝫ mot᷒ ⁊ successiue acqrūtur: ⁊ depdunt̄ qb᷒ ille passiōes acqrunt ⁊ depdūtur. Rñ. ꝯ^{or} q̄ ista estimatio est falsa qm̄ tūc ad motū esset mot᷒ q̄ ē ipo^r albedo .n. est for᷒ descēs: q2 sic ñ mouet̄ ita nō est mot᷒ nꝫ ē lōgitudo in hac scia cū illo q̄ dic̄ albedinē eē motū aut moueri: ⁊ h dicit ꝯ^{or} pp theologos di. albedinē in sacro altaris moueri ad motū sacerdot' ⁊ nō ad motū subi substālis cū nullū tale hēat q̄ qdeꝫ nō ē do^m in scia nāli phice bñ loq̄ndo ⁊ ꝯcludit ꝯ^{or} q̄ est dignū q̄ albificatio sit mot᷒ ⁊ nō albedo vñ antiq̄ trāslatio sic hꝫ dign᷒ est q̄ albificatio sit mot᷒ nō albedo: noua āt trāslatio dicit: sed fortassis ñ ē albedo mot᷒ sed albatio. Et notāt̄ dicit fortass̄ q2 nōdū est māi^m passiōes motuū nō eē mot᷒ sꝫ in sequētib᷒ fiet notum.

¶ Sed dubitat̄ q̄ 3° h᷒ dixit ꝯ^{or} q̄ mot᷒ sūmit̄ dupl' .s. p for᷒ fluēte ⁊ p fluxu for᷒ igit̄ nō solū albefactio ē mot᷒ sꝫ ēt albedo. ¶ Dicēdū ſm ꝯ^{tem} in ꝯ^{to} allegato q̄ albefactio est mot᷒ p se albedo aūt nō ē mot᷒ p se sꝫ p accñs qm̄ accīt albedi q̄ successiue acqrat̄ p motuꝫ ⁊ q̄ sit i ꝯtiua tēdētia ad pfectiōē albedinē cū tal' successio nō sit p nām albedis sed p nām sui ꝯ̄rij resistētis īductiōi albedis: albedo igit̄ vt albedo ñ ē mot᷒ nꝫ vt mot᷒ tmin᷒ ē mot᷒: sed albedo vt ē in fieri p ptē añ ptē aut p partē p᷒ ptēiō accīt albedi q̄ fiat p ptē añ ptem aut p ptē p᷒ ptem iō accidit albedi q̄ sit mot᷒. Et si arguit̄ sic albefactio est ad albedinē ⁊ albedo est mot᷒: igit̄ mot᷒ est ad motū negat̄ ꝯña. q2 albefactio ē ad albedinē vt albedo vel ē termin᷒ mot᷒: nō āt ē ad albedinē vt ē in fieri ppea albefactio nō ē ad motū: minor igit̄ h᷒ argumēti ... ē ea albedo ē p se mot᷒ q̄ ē falsuꝫ: q2 igit̄ ea q̄ sūnt p accñs motui sūt relinquēda i hac scia: vt testat̄ phs i fine h᷒ ca. iō nō absolute ē cōcedendum q̄ albedo ē motus: sed cū addit^{to} videlicet albedo vt ē for᷒ fluēs ē mot᷒: sed q2 albefactio est p se mot᷒ iō absolute ꝯcedit̄ albefactionē eē motū: ⁊ h intēdebat ꝯ^{or} dicēs dignū est vt albi^o sit mot᷒: nō albedo q̄ qdē declarās aīt p se appꝫ q̄ albi^o sit mot᷒ nō albedo. Ex his appet q̄ altera nō est for᷒ q̄ acqrit̄ vel depdit̄: ita q̄ albefactō ñ ē albedo q̄ acqrit̄ nec calefactō caliditas q̄ acqrit̄ q̄ ē ꝯ̄ multos modernos pte ꝯ̄riaꝫ suscipiētes. (Est aūt ⁊ in illis). 4. dio est ista tminorū mot᷒ ali᷒ ſm ptē ⁊ ali᷒ ſm se totū p^m. v. grā de termio ad quē nā dealbatio ē ad rē itellectā p accñs q2 accīt illi q̄ acqrit̄ p dealbationē q̄ sit res itellecta q̄ ē ad colorē ſm ptē: q2 p dalbatōeꝫ nō acqrit̄ ois color: sꝫ tm̄ ps ei᷒ vꝫ albedo iō albefactio ē ad albedinē p se prio cū p albefactōeꝫ acqrat̄ albedo ſm se ⁊ nō rōe alteri᷒ idē ēt pꝫ in motu locali qm̄ mot᷒ ē ad athenas ad tminū ad quē p se p^m ⁊ idē mot᷒ est ad europā ſm pteꝫ q2 ciuitas athenaꝝ nō ē tota europa: sed ps: ē āt ille mot᷒ ad rē visaꝫ vel itellectā p accñs: q2 accidit illi q̄ p illū acqrit̄ motū localē q̄ sit res visa vel itellecta. Cōsimilis distictio ē itelligēda de termio a q̄ calefactio .n. ē a fri^{to} p se p^o ⁊ a q̄litate tāgibili ſm ptē ⁊ are visa vl' intellecta p accñs mot᷒ ēt localis athen ad athenas ē a theb p se p^o ⁊ ab europa ſm ptē: ⁊ are visa vel itellectā p accñs. Te. li. Est āt ⁊ in ill' .s. in termis motuū ⁊ q̄ est ſm accñs ⁊ q̄ est ſm ptē: ⁊ q̄ est ſm aliō ⁊ q̄ p^o ⁊ ñ ſꝫ aliō: aut q̄ sit albū in id q̄ itelligit mutat̄ sꝫ accñs colori eni accidit itelligi in colorē āt q2 ps albū colora ē ⁊ in europā ē mot᷒ q̄ ē in athenas ſm ptē q2 pars europe athene sūt: i albū āt colorē ē albefactio per se. Deinde phs epilogat circa determiata. di. q̄uo qdē igit̄ p se mouet̄ ⁊ q̄uo ſm accñs ⁊ q̄uo ſm aliqd aliud: ⁊ q̄uo ipm pmū i mouente ⁊ in eo q̄ mouet̄ māifestuꝫ est ⁊ q̄ mot᷒ nō in spē sed in eo q̄ mouet̄ ⁊ mobili ſꝫ actū sit. Dubitat̄ cū itelligibile sit ppria passio entis ⁊ visibile colori ⁊ oē q̄ hꝫ rōeꝫ entis ē p se itelligibile ⁊ oē q̄ hꝫ rōēꝫ coloris ē p se visibile: sed albedo hꝫ rōēꝫ entis ⁊ coloris. ita q̄ est p se ens: ⁊ p se color pfectate p mi mōi igit̄ albedo ē p se itelligibil' ⁊ visibil' ⁊ p ꝯña albefactio est p se ad itelligibile ⁊ visibile. Jdē arguit̄ de motu locali q̄ est ad athenas vel ad europā aut ad cordubā ⁊ hyspaniā iux ex^m ꝯ^{oris}: q̄ ois talis mot᷒ ē p se ad itelligibile. cū in quolibꝫ isto ꝝ q̄ ē tmin᷒ mot᷒ icludat̄ rō entis. Rñ. q̄ albedo dupl' cōsiderat̄ vno᷒ absolute ⁊ sic est p se visibil': ⁊ p se intelligibil': q2 vt sic includit rōeꝫ entis ⁊ rōeꝫ coloris. alio᷒ respectiue vt ē tmin᷒ trāsmutatōis ⁊ vt sic nō hꝫ rōeꝫ entis: nꝫ colori imo vt est termin᷒ trāsmutatōis sibi accīt q̄ sit color: aut ens ⁊ p ꝯña vt est tmin᷒ trāsmutatōis nō ē p se visibil': neq; p se intelligibilis. Jō ista ꝯña nō valet albefactio est per se ad albedinem: ⁊ albedo est per se visibilis ⁊ per se intelligibilis igitur albefactio est per se ad visibile vel intelligibile: q2 albefactio nō est ad al-

pedinē vt albedo est ens aut color:sed vt albedo ē ter
minus et adeo minor debuit esse ista albedo vt est ter
minus albefactiōis est p se intelligibilis ꝛ visibilis ꝙ
negat ꝛ ita rñdet ad exemplū ō motu locali ꝙ lꝫ athe
ne ꝛ corduba seu europa ꝛ hyspania hñt rōnem itelle
ct⁹ sicut ēt rōeꝫ entis tñ vt termināt motū localē. (Se
Tex. cō. 69. cundū qd igit) his intellectis phs ponit duas ꝯclones
quaꝝ prima est ista. ea que p accñs attribuunt motui
sunt relinquēda in scia nali. Scda ꝯclusio ea q̄ p se at
tribuūt motui sūt ꝯsiderāda p se in scia nali ibi. (Que
vo pria ꝯclo arguit sic ea q̄ sunt infinita ꝛ idetermiata
sūt relinqnda in scia nali:sed ea q̄ attribuunt motui p
accñs sūt ifinita ꝛ idetmiata:igit ea q̄ attribuunt mo
tui p accñs sūt relinqnda in scia nali:ꝫ ꝯña cū maior
ꝙ nulla ars nꝫ scia ꝯsi⁹t ō ifinit] ꝛ idetmiat]cū q̄libet
ars ꝛ scia sit finita ꝛ determinata:minor autem est eui
dens quoniā omnis motus potest esse ex ifinitis per
accidens ꝛ ad infinita per accidens:nam dealbatio est
ex dulci ꝛ amaro ꝛ ad dulce ꝛ amarum per accidēs:si
militer motus localis est ex albo ꝛ nigro stante ꝛ qui
escente per accidens ꝛ etiam ad omnia ista ꝛ infinita
consilia.s. visibile audibile intelligibile per accidens.
Le. li. Secundū quidē igitur accidens mutatio dimit
tatur in scientia naturali in omnibus eniꝫ est ꝛ semper
ꝛ omni.i. semper ꝛ omni tempore omnis mutatio po
test esse infinitis ꝛ ad infinita.

Notanduꝫ secundū commentator:ē cō mento.6 ꝙ Aristo:eles in
tendit per id ꝙ est per accidens illud ꝙ est cōmune ei
ꝙ est per accidens ꝛ ei ꝙ est secundum partem:ita ꝙ
philosophus excludit a sua consideratione tam illud
ꝙ simpliciter per accidens attribuitur motui:q̄ ꝙ at
tribuitur motui secundum partem:non enim conside
rat philosophus vtrum album fiat ex dulci vel ama
ro musico aut grāmatico:non etiam considerat vtrum
fiat ex colore aut ex qualitate vel ex ente:sed vtrum fi
at ex nigro vel medio colore ꝛ qualiter fiat ex illo. Et
cum loquitur philosophus ꝛ cōmentator de eo ꝙ est
per accidens non intendunt nullam scientiam specula
tiuam considerare de tali ꝙ in secundo huius est deter
minatum de casu ꝛ fortuna que sunt esse per accidens
ꝛ in sexto metaphisice determiatur de ente per accidēs
sed intendunt nullam scientiam speculatiuam conside
rare de hijs que sunt per accidens communiter ꝛ in ge
nerali. ¶ Item cum dicit cōmentator ꝙ philosophus
excludit a sua consideratione ea que sunt secundū par
tem intelligit de hijs que attribuuntur alicui s'm partē
ex eo sic ꝙ non attribuunt toti absolute:quoniā de il
lis non cōsiderat ars nꝫ scientia cum sint infinita:infi
nite enim sunt partes ex quarum dispositionibus non
denominatur totum simpliciter ꝛ absolute vbi tamē
dispositio partis competat toti simpliciter ꝛ absolute
de illa considerat scientia speculatiua vt patet septimo
huius de scientia ꝛ virtute:ꝛ octauo huius ō motu pri
me partis motꝫ in alia. (Que vero) secūda conclusio
ea que per se attribuūtur motui sunt consideranda in
scientia naturali:patet quia illa sunt finita ꝛ determi
nata cuꝫ omnis motus habeat fieri circa mediata aut
circa contraria aut circa contradictoria:vt patet indu
ctiue:calefactio enim habet fieri circa album ꝛ nigrum
aut circa album ꝛ non album:aut circa albū ꝛ aliquā
do alium medium coloreꝫ:constat autem ista esse fini
ta ꝛ determiata:ꝛ per eandē rōnem pōt pbari ꝙ hec sci
entia cōsiderat de mobilitate p se ꝛ mobili p se cū ista
sint finita ꝛ dterminata nō āt ꝯsi⁹t de mobilitate per acci
dēs videlicet de mobili per accidens cum ista sint infi
nita ꝛ indeterminata vt liquet:lignum eni est per se sub
iectum calefactionis ꝛ ignis est per se calefaciens:albū
autem ꝛ nigrum dulce ꝛ amarum grossum ꝛ durū pos
sunt esse subiecta istius calefactionis:sed per accidens
sicut ēt ignis sortis ꝛ ignis platōis:ꝛ genit⁹ hic aut ibi
potest esse calefaciens illud lignum sed tale agens sem
per est per accidens:quia accidit igni calefacienti lignū
ꝙ sit sortis ꝛ platonis genitus hic aut ibi sicut accidit
ligno ꝙ sit album vel nigrum dulce aut amarum. Le.
li. Que vera mutatio non secundum accidens est non
in omnibus indifferenter sed in contrarijs medijs ꝛ
in contradictione:huius autem fides ex inductione est
procedendo p omnis motus ꝛ mutationes.

Notandum secundum commentato:em eodem commē
to sexto ꝙ omnis motus est de contrario in contrari
um:aut de medio in contrarium aut de non esse in esse
aut de esse in non esse ex inductione. Albefactio enim
est de contrario in contrarium:si est ex nigro in albuꝫ
ꝛ est de medio in contrarium:si est ex rubeo vel palido
in album:rubefactio autem est de contrario in mediuꝫ
si est ex albo vel nigro in rubeum:si autem sit ex pali
do vel fusco in rubeum:tunc erit ex medio in medium:
generatio autem et corruptio sunt de contradicto.in
contradictorium:scilicet de non esse ad esse aut de esse
ad non esse ꝛ ex hijs habetur ꝙ philosophus ꝛ com
mentator accipiunt hic motum large:vt inuenitur in
.4. predicamentis videlicet in subia quantitate q̄litate
ꝛ vbi. ¶ Ex medio autem contra dicta posset aliquis
dubitare probando ꝙ media inter contraria non pos
sunt esse per se termini alicuius motus:quoniam om
nis mot⁹ ē de contrario in contrarium:aut de contradi
ctorio in contradictoriū vt videbitur in sequenti capi
tulo sed media non contrariantur neqꝫ contradicunt
extremis igitur nullus modus est per se ex medio vel
ad medium. Respondet philosophus negando mino
rem ꝙ media non contradicant:nec contrarientur ex
tremis immo contrariantur extremis ꝛ si non simpli
citer sicut extremum extremo tamen quodammodo p
comparationem ad vtrunqꝫ extremorum ita ꝙ media
contrariantur extremis ꝛ extrema contrariantur me
dijs per comparationem illorum inuicem vt palidum
comparatum albo est nigrum:ꝛ comparatum nigro
est album sicut etiam vox media est quodammō sub
tilis ꝛ q̄dāmō grossa aut grauis:ꝯpata eni ad vocē sub
tilem simpliciter est grauis:comparata autem ad vo
cem simpliciter grauem est subtilis:ita fuscum vel pa
lidum ꝛ si non est album vel nigrum simpliciter tamē
est album respectu nigri:ꝛ nigrum respectu albi. Le. li.
¶ Ex medio autem aliquid per se mutat vtitur enim
ipso sicut ꝙ est contrarium ad vtrunqꝫ extremum:est
enim quodammodo medium vltima.i. extrema vnde
ꝛ hoc scilicet medium ad illa scilicet ad extrema ꝛ illa
ad hoc quodammodo dicuntur contraria:vt media
vox dicitur grauis comparata ad vltimam videlicet
ad subtilissimam ꝛ dicitur subtilis comparata ad ex
tremā vocem in grauitate ita ꝛ fuscum album dicitur
comparatum ad nigrum ꝛ nigrum ꝯparatū ad albū.

Notandum s'm cōmentatorem ꝯmē to.6. ꝙ in medio [illegible]

extrema in media dispositione ꝼm hoc vtrunqꝫ extremum est ꝯ͞triū simplicibus duobus verbi gratia color palidus qui medius est inter albū ⁊ nigrū que sūt duo extrema ⁊ in eo est albatio ⁊ nigratio .s. quodāmodo pōe secūdum v͠o ꝙ habet in se de albedine in po^a est contrariū nigredini que est in actu ⁊ secūdū ꝙ habet in se de nigredine modo medio inter actū ⁊ potentiam est cōtrarium albedini in actu ꝼm extremū cōmētator assignat cām quare mediū ꝯ͞triatur vtrīqꝫ extremo: ū q̄n [illegible] ꝯ͞triatur nigredini ⁊ e contra ꝼm medium inter albedinē ⁊ nigredinē vt puta paledo cōponitur ex albedine ⁊ nigredine igiꝉ per albedinem ꝯ͞triatur nigredini ⁊ per nigredinē ꝯ͞triatur albedini. Et q2 posset aliquis dicere si paledo ꝯponitur ex albedine ⁊ nigredīe. igiꝉ ꝙ est palidū est albūm ⁊ nigrū negatur ꝯsequentia qm̄ in paledine inquit ꝯmentator non sūt albedo ⁊ nigredo simpliciter in actu. nec simpliciter in potētia: sed quodāmodo sunt partiꝫ in actu ⁊ partim in potētia. non quidē in paledine sunt albedo ⁊ nigredo simpliciter in actu: qm̄ forma que ē simpliciter in actu: simpliciter denominat suū subm: sed illud ꝙ est simpliciter palidū non est albū nec nigrum. igiꝉ ⁊c. nō etiā in palidine sunt simpliciꝉ in potētia albedo ⁊ nigredo: qm̄ forma in potētia non est simpliciter ꝼm se neqꝫ secūdum aliq̄ꝙ eius partem: sed tm̄ pōt esse eo modo quo dicimus ꝙ nigredo est potētia in sūmo albo ⁊ firmitas est potētia in sūmo calido: sed in paledine est realiter aliquis gradus albedinis ⁊ aliq̄s gradus nigredinis: igitur ⁊c. oꝫ igitur ꝙ medio modo inter actū ⁊ potentiā sit albedo ⁊ nigredo in paledine dicitur ergo albedo ⁊ nigredo esse quodāmodo in actu in paledine: q2 sunt actualiter in illa ⁊ nō actu simpliciter denominant subiectū illius ⁊ quodāmodo in potētia: q2 non habent esse completū. [illegible] ⁊ quodāmodo possibile ⁊ materiale respectu paledinis.

Secundo notandū ꝼm cōmentatorem eodem cōmento ꝙ cum propositio di. ꝙ omnis trāsmutatio ē de cōtrarijs in ꝯ͞tria fuerit intellecta ꝙ hoc ꝯ͞triū dicitur de illo de quo intelligitur maius ⁊ minus. s. id ꝙ est in potētia: tunc nō indigetur ista expositione: ⁊ verificabitur ꝙ omnis trāsmutatio est de ꝯ͞trio in ꝯ͞triū. Ista ꝑpositio omnis motus est de cōtrario in ꝯtrariū dupliciter exponitur ꝼm cōmentatorem primo ꝙ omnis mot^9 est ex extremo vꝉ ex medio: sed mediū cōtrariatur vtrīqꝫ extremoꝝ per id ꝙ habet in se de vtroqꝫ extremoꝝ nō actu sed potētia igitur omnis motus est ex ꝯ͞trio in cōtrariuꝫ secūda expositio est ꝙ ꝯ͞triuꝫ dupliciter sūmitur. s. stricte ⁊ large: stricte non dicitur nisi de extremo: large v͠o dicitur tam de extremo q̄ꝫ de medio. Primo mō non omnis motus est de ꝯ͞trio in ꝯ͞triū: sed bene secūdo modo ⁊ ita loquitur Aristo. vnde prio ce. ꝯmētator distinguit de triplici ꝯ͞trietate di. ꝙ quedaꝫ est ꝯ͞trietas extremi ad extremum ⁊ illa est perfectissima: vt ꝯ͞trietas que est inter album ⁊ nigrū ⁊ quedā est ꝯ͞trietas medij ad extremum: ⁊ hec est minus perfecta vt ꝯ͞trietas que est inter album ⁊ rubeum: aut inter nigrū ⁊ palidū. Et quedaꝫ est ꝯ͞trietas medij ad mediū vt ꝯ͞trietas que est inter palidum ⁊ rubeum aut inter fuscū ⁊ viride: ⁊ est imꝑfectissima: cū ergo dicit phs ꝙ omnis motus est de ꝯ͞trio in ꝯ͞triū. non loquitur de ꝯ͞trio sumpto precise vno istorum modorum: sed de ꝯ͞trio cōmuniter vt se disiunctim extendit ad q̄ꝫlibet istarum ꝯ͞trietatū: quomodo aūt manent cōtraria extrema in medijs dictum fuit primo [illegible] in hoc quinto.

Contra predicta arguiꝉ ⁊ p^o ꝙ vnus mot^9 non terminatur ad duos terminos quorū vnus est per accidēs ⁊ alius per se. q2 dato primo sequitur ꝙ idem motus numero est motus per se ⁊ motus per accidēs: cōsequens est impossibile q2 tūc de illo motu cōsideraret ⁊ nō ꝯsideraret sciētia naturalis ⁊ pꝫ cōsequētia quia motus specificatur a termino ad quē [illegible]. ¶ Secundo arguitur ꝙ motus ad albedinem ⁊ nigredinē nō est ex ꝯ͞trio nec ex medio quia interdū ex elementis generatur mixtum album ⁊ aliquādo nigrum: cōstat autem ante gn̄ationem istius mixti nullū precessisse colorē medium vel extremū cuꝫ in elemētis nō sit color.

¶ Ad primū dicitur ꝙ sicut non incōueniꝉ eundē terminum motus esse terminū per se ⁊ p accn̄s ita nō inconuenit eundē motū esse per se ⁊ p accidens: albedo eniꝫ est terminus per se albefactiōis ⁊ terminus p accidens rubefactiōis ⁊ palidatiōis: in eo aūt ꝙ est terminus p se sic est phisice ꝯsiderationis: in eo aūt ꝙ est terminus p accidēs nō est phisice ꝯsideratiōis: ita motus est per se motus rōne termini per se ⁊ per accidēs rōne termini p accn̄s: primo modo ē ꝯsideratiōis phisice: ⁊ secūdo modo excluditur a consideratione naturali.

¶ Ad secundū dico ꝙ albedo aliquādo est terminus per se motus aliquādo est terminus per accidens loquendo de motu ꝓprie. q̄ncunqꝫ igitur est aliquis motus ad albedinē tanq̄ꝫ p se ad terminū: semꝑ iste mot^9 est ex cōtrario vel ex medio. quādo autē est motus ad albedinem tanq̄ꝫ ad terminū p accidēs: tunc nō opꝫ ꝙ sit ex cōtrario vel ex medio modo: in generatiōe mixti motus ꝑcedentes sunt inter qualitates primas per se quoꝝ quelibet est ex ꝯ͞trio in ꝯ͞triū sunt aūt illi motus ad albedinem vel nigredinē: ⁊ generaliꝉ ad quēcūqꝫ alium colorem mediū tm̄ p accidens. Ex quibus seq̄tur ꝙ aliq̄n albefacio est motus per se: ⁊ aliquando albefacio est motus per accidēs: quaꝝ quelibet terminatur per albedinem. pꝫ de duabus alterationib^9 quarum vna terminaꝉ ad albedinem per se: ⁊ alia p accn̄s sicꝉ enim calefactio qua īducitur sanitas dicitur sanatio ita frigefactio ⁊ humectatio q̄ īducitur albedo diciꝉ albefactō ⁊ ꝯsequēter calefactio ⁊ d̄siccatio qua inducitꝉ nigredo debet dici nigrefactio cum iaꝫ sit ꝯcessuꝫ motū posse denominari tam a t̄mino p accn̄s q̄ꝫ per se.

Quoniam autem omnis mutatio. Istud est ꝼm capitulaꝫ huius primi tractatus in quo Aristo. diuidit mutationē in cōmuni in species suas ⁊ diuiditur in duas partes in quarum prima ꝑmittit vnam suppositionem cuꝫ q̄busdam distinctionibus: in secūda probat aliquas cōclusiones sequentes ex dictis distinctionibus ibi ꝙ autem simpliciter.

¶ Suppositio est ista ꝙ omnis mutatio est a quodā in quādaꝫ. ista suppositio pꝫ ex q̄bus noīs hui^9 termini mutatio: nam hoc nomē designat ꝙ sit aliquod p^9

aliud ⁊ ipsa mutatio monstrat ꝙ fit aliud prius ⁊ aliud posterius q̄ dū enim manet aliq̄d eodem mō non dī mutari: sed quādo vno modo est prius ⁊ alio modo posterius sic ꝙ habet in se diuersitatē tunc competit ei mutari: ipsum ergo nomē mutatiōis ostēdit ꝙ in omni mutato fit dare aliq̄d prius: ⁊ aliud posterius. igitur omnis mutatio est a quodā in quidā. .Le.li. qm̄ aūt omnis mutatio est a quodā in quiddā. māifestat etiam vtiq̄ nomē mutationis. post eniꝫ aliud aliq̄d ⁊ aliō q̄dē prius aliō aūt mōstrat posteri⁹ ipa mutatio.

Notandum

ſm ꝯmentatorem ꝯmēto septimo ꝙ est hñ manifestum per se ꝙ omnis transmutatio est de aliquo in aliquid quoniā dum res fuerit in eadem dispōne. tunc illic non erit transmutatio: cum igitur transmutatur: erit hoc quoniā transfertur in aliquā dispositionem: ab alia dispositione. Jsta ꝑpositio dicit per se manifesta cui intellectus statim assentit notis terminis sed cognito quid importatur nomine trāsmutationis ⁊ hui⁹ transcendētis aliquid intellectus stati assentit huic ꝑpositioni omnis trāsmutatio est de aliquo in aliquid igitur ista propositio est per se manifesta. ¶ Et istud ꝯmentū est expresse contra illos qui dicūt ꝙ per transmutationem q̄ñq̄ nihil nouū acq̄ritur: sed ꝙ res trāsmutata manet continue sub eadem dispōne a pricipio vsq̄ ad finem. ꝯstat aūt ꝙ ipsi nesciunt q̄d significatur nomine trāsmutationis vt innuit cōmētator hic. Sed dubitatur qm̄ illuminatio medij ac de perditio luminis in medio est q̄dam mutatio ⁊ tñ non est de aliquo in aliquid: quia talis mutatio nō est nisi de tenebra in lumen: vel de lumine in tenebram. constat autē tenebrā nihil esse. Similiter sensatio ⁊ intellectio sunt quedam mutationes per Aristo. di. secūdo ⁊ tertio de anima ꝙ sunt alterationes quedam: ⁊ tamē non sunt ex aliquo in aliquid: quia tam sensus q̄ intellectus est potentia pure passiua vt habetur a philosopho ibidem ⁊ est intellectus ante suum intelligere sicut tabula rasa in qua nihil est depictum inquit Aristo. tertio de anima etiam generatio ⁊ corruptio sunt mutationes ſm Aristo. in hoc capitulo ⁊ nulla earuꝫ est de aliquo in aliq̄d quia generatio est de non esse ad esse: ⁊ corruptio de esse ad non esse: cōstat autem ꝙ ipsum nō esse nihil est quare ⁊c. Respondetur ꝙ ens ⁊ aliquid dupliciter summunt videlicet stricte ⁊ large: ens ⁊ aliquid stricte sumpta diuiduntur immediate in decem predicamenta ⁊ sic nihil est ens vel aliquid nisi positiuū: ⁊ isto modo non omnis mutatio est de aliquo in aliquid: Ens autem ⁊ aliquid large sumpta diuiduntur immediate in positiuū ⁊ priuatiuū: ⁊ sic quelibet priuatio est ens ⁊ aliquid: ⁊ hmōi: ideo quia īportāt intrinsece ⁊ essentialiter aptitudines ⁊ subiectum que sunt vere entia positiua. licꝫ ipsa priuatio sit essentialiter necessario di. philosopho decimo methaphisice ꝙ priuatio est necessario in subiecto apto ⁊ sic accipiūt philosophus ⁊ cōmētator aliquid quoddā quiddā cum dicit philosophus ꝙ omnis mutatio est a quoddā in quidam ⁊ commentator ꝙ omnis transmutatio est de aliquo in aliquid. ¶ Et ad instātias cōsequenter dicitur ꝙ quelibet illarū mutationum est ex priuatiōe in habitum: aut ex habitu in priuationem: tenebra enī est aliq̄d large accipiēdo aliquid ⁊ priuatio qua sensus vel intellectus est in potētia ad sensationē: aut ad intellectionē ⁊ etiā aliquid cū philosophus dicit ꝙ intellectus ante suū intelligere est sicut tabula rasa in qua nihil est pictum cōceditur cum quo stat ꝙ tunc in intellectu sit priuatio ex quo est pura potentia in genere intell[illegible] sicut materia ꝑ[illegible] in genere formarū naturaliū per cōmentatorem tertio de aīa ⁊ q2 pictura ⁊ scriptura īportāt aliq̄d positiuū nō sequitur in intellectu ante suū intelligere nō est aliq̄d pictū vel scriptū. igitur tunc in intellectu nō est aliquid. Deinde cū instat de gñatione ⁊ corruptiōne ꝙ gñatio est a nō esse ad esse: ⁊ corruptio ab esse in [illegible] dicendū [illegible] ea q̄ determinata sunt p⁹ hui⁹ ⁊ [illegible] in hoc cap⁹ ꝙ nō accipit ibi nō eē vt dicit negatiōeꝫ tm̄ sꝫ vt dic negatiōnē in subiecto apto nato: talis aūt necessario ē priuatio. ꝯstat aūt priuatiōnē eē aliq̄d large accipiēdo aliq̄d vt dictū est. ¶ Mutabit mutans. Jsta sup pōne ꝑmissa. phs ponit. x. distinctiōes quaꝝ prima est hec ꝙ q̄druplicíter cōtingit opinari vel ymaginari mutationem eē ex quoddā in quiddā aut ex suba in subm: aut ex subo in nō subm: aut ex nō subo in subm: aut ex nō subo in nō subm: intelligendo per subm aliq̄d affirmatū: ⁊ p nō subm aliq̄d negatiuū: aut p subꝫ aliquid positiuū: ⁊ p negatū aliq̄d priuatū ad hūc int^m ꝙ oīs mutatio est ab affirmato in affirmatū: aut ex affirmato in negatū: aut ex negato in affirmatū: aut ex negato in negatū: vel ad hūc aliū inte^m ꝯuertibilē cū illo: oīs mutatio: aut est ex positiuo in positiuū aut ex positiuo in priuatiuū: aut ex priuatiuo in positiuū: aut ex priuatiuo in ꝑuatiuū. .Le.li. Mutabit mutās q̄drifarie. i. oē ꝙ transmutat. 4. modis transmutatur: vt hꝫ antiq̄ trāslatio: aut enī ex subo in subm: aut ex subo in nō subm: aut ex ñ subo in nō subm: dico aūt subꝫ ex affirmatiōe motuum. i. intelligo p subm illud ꝙ significat p affirmationem: vt habꝫ alia littera.

Notanduꝫ

ſm phm. 2. meta. ꝙ est diā inter subm ⁊ m̄m: q̄m m̄ nō hꝫ nisi rōeꝫ pōe ⁊ ex hoc magis hꝫ nō eē q̄ esse: subm vō dicit aliq̄d in actu: ⁊ aliq̄d exñs sub for^a iō hñ dicit phs: ꝙ p subꝫ itelligit aliq̄d affirmatū. i. aliq̄d exñs sub negatiōe ⁊ priuatiōe. (Quare necesse) ex ista distictiōe Aristo. primā ꝯclonꝫ hui⁹ capti. s. ꝙ tres sunt tm̄ spēs mutationū in gñe: vꝫ ex subo in subm ⁊ subo in nō sbꝫ ⁊ ex nō subo in subꝫ pbat oīs mutatio aut est ex subo in subm: aut ex subo in nō subm: aut ex nō subo in non subm: aut ex nō subo in subm: sed nulla est mutatio ex nō subo in nō subm et pꝫ ꝯña cū maiori ex prīa distinctiōe ⁊ minor arguit oīs mutatio est de opposito i. [illegible] positū: vꝫ ex ꝯrio in ꝯriū: aut ex ꝯdictorio in ꝯdicto: vt pꝫ ex determinatōe alteri⁹ capli. sꝫ nō subm ⁊ nō subm nō opponunt ꝯrie nec ꝯdictorie: q2 vificant de codeꝫ cū idē sit: nō albū: ⁊ nō nigrū: nō calidū ⁊ nō frigiduꝫ igit nulla est mutatio ex nō sbo in nō subm: sed ex sbo in subꝫ est aliq̄ mutatio q̄ dr̄ mot⁹. s. calefactio q̄ est ex frigido in calidū: ⁊ dealbatio q̄ ex nigro in albū. Jteꝝ ex nō subo in subm est aliq̄ mutatio q̄ dr̄ gñō cuꝫ gñō sit ꝓcessus de nō eē ad esse: corruptio āt cū sit ꝓcessus de esse ad nō esse ⁊ mutatio de subo in nō subm. Daꝝ igitur mutationū vna est de ꝯrio in ꝯriū. s. motus. alie vō due sunt de ꝯdictorio in ꝯdictoriū. .Le.li. quare necesse ex hīs q̄ dicta sunt tres esse mutatiōes. s. in sbo ꝙ .i. ex subiecto in subm ⁊ ex subo in non subm: ⁊ ex non subo in subiectum: que enim est ex non subiecto in nō subiectū: nō est mutatio pp hoc ꝙ nō est ſm ꝯpositionem. i. pp hoc ꝙ nō est ibi positio seu oppositio vni⁹ ꝯtra aliq̄d neq̄ enim contradictione inter nō subiectuꝫ ⁊ non subiectum neq̄ contraria est forma vnius forme alterius vt liquet.

Notandum ſm ꝯmētatorem ꝯmento. 7° ꝙ Aristo. intelligit ꝑ non eſſe in actu ꝙ eſt eſſe in po^a ⁊ vlr nō eſſe ꝙ eſt ꝓprium prime mãe non negationem ſimpliciter: negatio enī ſimpliciter ſignificat nō eſſe ſimplr ⁊ nō eē ſimpliciter nō recipit trāſmutationē. Iſtam diſtinctionem intelligit cōmentator ꝙ duplex eſt nō eē: vꝫ nō eē ſimpliciter: ⁊ nō eſſe cōiunctum po^e qm̄ ergo phs dicit ꝙ gñatio eſt a nō eſſe ad eſſe: ⁊ corruptio ab eſſe in nō eē non intelligit ipſe ꝑ nō eſſe negationē ſimplr: qꝛ negatio ſimplr ſumpta non pōt eē terminus trāſmutatōis eo ꝙ termin^9 trāſmutatōis dicit̄ eſſe finitus ⁊ determinat^9: negatio autem ſimplr ſumpta eſt infinita ⁊ indeterminata: qm̄ nō albū aut non calidū de infinitis dicitur ⁊ nō de aliq̄ determinate intelligit ergo phs ꝑ nō negationē ꝯiunctam po^e .i. priuationē que includit potentiā cum dicat ſubm aptuꝫ natum: qm̄ talis negatio cū ſit finita ⁊ determinata pōt eſſe termin^9 trāſmutationis priua^o eniꝫ de finitis dicit̄ ſicut hꝫ determinatū ſubiectū vt pꝫ inductiue de tenebꝛa cecitate ⁊ ſurditate.

¶ Duas ꝓpōnes in hac diſtinctiōe ponit ꝯ^or quaruꝫ p^a eſt ꝙ nō eſſe cōiunctum po^e eſt nō eſſe in actu .i. priuatio eſt neceſſario in actu: nō ꝙ priuatio ſit aliq̄s act^9 ſeu ens in actu: ſed ꝙ priuatio eſt neceſſario includens reſpectū ad actū cum dicat ſubm aptū natum recipere formā: priuatio igit̄ forme ſubalis icludit reſpectū ad for^m ſubalē ⁊ priuatio for^e accñtalis includit reſpectū ad formā accñtalem. Scḋa ꝓpoſitio eſt ꝙ nō eſſe coniunctum pōe eſt ꝓpō ſitū prime mãe .i. priuatio principaliter attribuit̄ prīe mãe ꝙ declarat̄ ſic illi principalr attribuit̄ priuatio cui pricipalr attribuit̄ po^a ſꝫ materie p^e principalr attribuit̄ po^a ſemꝑ loquendo de po^a receptiua igit̄ materie prīe principalr attribuit̄ priuatio: pꝫ ꝯña cum maiori ex quo priuatio eſt negatio coniuncta po^e minor autē eſt clara eo ꝙ deus eſt act^9 purus ⁊ p^a mã eſt po^a pura oīa aūt que ſunt infra deuꝫ ⁊ primā mãm cōponuntur ex actu ⁊ potētia. Ex qbus ſequitur quod lꝫ priuatio ſit neceſſario ſignificās ſubiectuꝫ ⁊ formā genitā vel generandā: nō tñ ꝯſimiliter ſit for^a ex ſubiecto ⁊ ex priuatiōe ſit enī ex ſubō tāq̄ ex illo ꝙ recipit formā manēs idem ſub vtroq̄ termino trāſmutationis ſit aūt ex priuatione tāq̄ ex termio a quo neceſſario deficiēte in gñatiōe forme. Iuxta illud ꝯmētatoris p^o huius aduenīēte forma priuatio corrūpitur.

¶ Sed dubitat̄ circa hoc ꝙ dictū ē: vꝫ ꝙ nō ſubiectuꝫ ⁊ nō ſubiectū nō pñt eſſe termini trāſmutatiōis: qm̄ in calefactione reperit̄ duplex priuatio .ſ. priuatio caliditatis in termino a quo ⁊ priuatio frigiditatis in t̄mio ad quem ſed oīs priuatio eſt negatio: vt dictuꝫ eſt igit̄ in termino a quo inuenit̄ nō calidū: ⁊ in t̄mio ad quē inuenit̄ nō frigidū ⁊ ꝑ ꝯñs nō calidū ⁊ nō frigidū ſūt termi alicui^9 tranſmutatiōis: ⁊ ſic arguit̄ de hac trāſmutatione. ita de q̄libet alia igit̄ aliqua trāſmutatio eſt ex nō ſubiecto in nō ſubm. Rñr ꝑ ea q̄ dicta ſunt in priori cap^o ꝙ nō loq̄mur hic de tranſmutatiōe vt ē trāſmutatio ꝑ accñs: nꝫ de termīs trāſmutatōis vt ſūt termini ꝑ accñs: ſed ſolū ꝺ tranſmutatiōe ⁊ termīs ſuis vt dñt ꝑſeytatē ſm ꝙ ꝯſiderat de illis ſcīa nālis ꝯcedo ergo ꝙ aliqua trāſmutatio eſt ex nō ſubō in nō ſubm: nō ꝑ ſe ſed ꝑ accñs: ita ꝙ calefactio eſt ex nō calido in nō frigidū: ⁊ albefactio eſt ex nō albo in nō nigrū ⁊ ꝙ gñatio cadaueris ex hoīe eſt ex nō cadauere in nō hoīem nō q̄dam ꝑ ſe: ſed ꝑ accñs. Dixit enī phs p^o huius ꝙ album eſt ex nō albo: ⁊ nō ex quolibet nō albo ſed ex nigro vel ex medio colore: ⁊ ꝙ muſicus corrūpit̄ in nō muſicū: ⁊ nō in quolibet in nō muſico: ſed in nō muſico ad denotandū oppoſita ꝯrīe ⁊ priuatiue eē per ſe t̄mīos mutationū nō aūt oppoſita ꝯdictorie ꝓprie loquēdo de ꝯdictorio: vt excludit priuationē. (Ex non ſubō q̄dem) ſecūda diſtinctio eſt iſta gñatio q̄ dr̄ mutatio de nō ſubō in ſubm eſt duplex vꝫ gñatio ſimplr ⁊ gñatio ſm q̄d: gñatio ſimplr eſt gñatio ſube vt gñatio hoīs vel equi: gñatio ſm q̄d eſt gñatio accñtis vt cum albū ſit ex nō albo: dr̄ gñatio ſube gñatio ſimplr ꝓꝑ duo p^o rōne termini ad quē. qm̄ terminus ad quē gñationis ſube eſt ens ſimplr cū ſit ſuba terminus ad quē gñationis accidētis eſt ens ſm q̄d cū accidētis eē ſit in eſſe ⁊ accñs nō eſt ens: niſi qꝛ entis per phm. 7° metha. ſcḋo rōne ſubiecti denoīantis: qm̄ in gñatione forme ſubalis ſubm denoīationis ita ſimplr incipit ſicut ipſa forma in gñatione aūt forme accidētalis ſubꝫ denominatiōis nō ſimplr incipit eſſe: ſed ſm q̄d cum addi^o verbi grā cum gñatur ſor: aut brunellus forma ſicut forma illa ſimplr incipit eē: ita ꝙ eſt ⁊ nō fuit: ita ſor ⁊ brunell^9 ſimplr icipit eſſe ſic ꝙ eſt ⁊ nō fuit. cū aūt gñatur albedo in ſorte: ⁊ nigredo in brunello verū eſt dicerē ꝙ illa albedo vel nigredo incipit eē non tñ ꝓpt̄ hoc ſor: aut brunellus incipit eſſe: ſed q̄libet illoꝝ incipit eſſe ſm q̄d: cum addi^o: vꝫ ſor. incipit eē alb^9 ⁊ brunellus incipit eſſe niger. .l. e li. Ex nō ſubō q̄dem igitur in ſubm mutatio ſm ꝯdictionē gñatio eſt alia quidem ſimplr ſimplex. alia v̄o q̄dam cuiuſdā vt ex non albo in album gñatio q̄dem huius eſt: que v̄o ex non eē ſimpliciter in ſubaꝫ gñatio ſimpliciter eſt ſm q̄ fieri ⁊ non fieri ſimpliciter dicimus.

Notandum p^o ſm ꝯmentatorem ꝯmento [illegible] ꝙ tranſmuta. o q̄ eſt a ſubō in ſubm .ſ. de ꝯrio in ꝯrium pōt collocari in tranſmutatiōe q̄ eſt de non ſubō in ſubm: ⁊ de ſubō in nō ſubm. Ita ꝙ eſt poſſibile ſm ꝯmentatorem ꝙ oīs tranſmutatio q̄ eſt de ꝯrio in ꝯrium ſit de ꝯdictorio in ꝯtradictorium: ſeu de priuatiōe in habitū: ⁊ de habitu in priuationē ꝙ enim trāſmutat̄ de nigro in albū trāſmutatur de nō albo in album: ⁊ de nigro in nō nigruꝫ Iſtud ꝯmētum eſt difficile: qm̄ tunc ſpēs mutationis ħ diſtincte inuicē nō eēnt oppoſite: imo inuicem coincidarent ſi de ſe inuicem predicant̄: ꝙ vr̄ eē cōtra determinationem Ariſto. in hoc loco. Rñr ꝙ ꝯmētator in hoc cōmento non dicit expreſſe motū collocari in trāſmutatione que eſt gñatio vel corruptio ſed formā dicit ꝙ eſt poſſibile ad denotandū hanc diſtinctiōeꝫ ꝙ gñatio ⁊ corruptio dupliciṫ ſūmitur. vꝫ cōīter ⁊ ſtricte: gñatio cōīter dicta eſt mutatio de non eſſe ad eſſe ⁊ corruptio cōīter accepta eſt mutatio de eſſe ad nō eſſe iuxta diffinitiones datas de generatiōe ⁊ corruptiōe a phō in poſt p̄dicamentis: generatio autem ꝓprie ⁊ ſtricte ſūpta eſt mutatio per ſe primo de eē ad non eſſe. eſt ergo poſſibile motū ꝓprie dictū eſſe gñationeꝫ ⁊ corruptionem large ſūptā: ſed non eſt poſſibile motum ꝓprie ⁊ ſtricte ſumptū eē gñationem ⁊ corruptionē ſtricte ſumptā eo mō quo phs accipit hic: qm̄ mot^9 ꝓprie dictus eſt per ſe primo de cōtrario in contrariū ⁊ nō eſt ꝑ ſe primo de ꝯdictorio in ꝯdictoriū: neq̄ de priuatiuo in poſitiuū neq̄ de poſitiuo in priuatiuū. gñatio aūt ſtricte ſumpta vt hic accipit̄ eſt p^o ⁊ per ſe de priuatione in habitū ⁊ corruptio de habitu in priuationē. Sicut enī mot^9 pōt ſe habere vt gen^9 ad gñationē ⁊ corruptionē vt patuit. 3° phiſi. ex diffinitiōe mot^9 data a phō ꝙ ē

actus entis in po⁹ fm q in po⁹ita gñatio ⁊ corruptiõ
pñt se hrẽ vt genus ad motũ ꝓprie dictũ iuxta diffini-
tionẽ datam de mobili a p° 3° phisicoꝝ di. q motus
est gñatio ptis p⁹ ptem termini ad quẽ tẽdit res mota
nõ igitur ꝯsilr accipit mot⁹ hic ⁊ 3° phisico ꝝ: q ibi ac
cipit large hic aũt stricte: neqꝫ ꝯsilr accipit gñationẽ cõ
mentator 3° phisico ꝝ in diffone allegata: ⁊ Aristo. hic
q ibi ꝯ°r accipit gñationem large hic aũt stricte.
¶ Secũdo notandũ fm ꝯmentatorẽ eodẽ ꝯ°. q illa
q̃ opponunt fm ꝯrietatẽ pñt opponi fm priuationẽ
⁊ habitũ ⁊ fm affirmationẽ ⁊ negationẽ possibile est
ẽt dicere in eis q̃ opponunt fm ꝯrietatem illa trasmu-
tari de subiecto in nõ subiectũ verbi grã de albo in nõ
albũ sicut dicimus hoc de suba. s. sicut dicimus aliq̃d
transmutari de hoie in non hoiem: ⁊ silr dicimus q trãs
mutatur de non subo in subm in acci^{te}. verbi grã d nõ
albo in albũ sicut dicimus substantiã transmutari de
non hoie in hoiem. Prima ꝓpõ huius ꝯmẽti est ista
illa que opponũtur fm ꝯrietatẽ pñt opponi fm pri-
uationẽ ⁊ habitum ⁊ fm affirmationẽ ⁊ negationem
nõ intendit ꝯmentator q opposita ꝯrie sint opposita
priuatiue: aut ꝯdictorie: sed q illa que opponunt fm
ꝯrietatem per se primo pñt opponi fm priuationẽ ⁊
habitũ ⁊ affirmationẽ ⁊ negationẽ ex ꝯsequẽti pro q̃
to semp in ꝯrijs inueniunt opposita priuatiue ⁊ op-
posita ꝯdictorie: vbicũqꝫ enim inuenit album ⁊ nigrũ
ibi inuenit albũ: ⁊ priuatio albi ac ẽt albũ ⁊ nõ albũ
cũ prior ⁊ cõior sit oppositio priuatiua q̃ ꝯria ⁊ op-
positio ꝯdictoria q̃ oppositio priuatiua vel ꝯria vbi
cunqꝫ enĩ inuenit posterius seu minus cõe inuenit pri
us ⁊ magis cõe. Scđa ꝓpõ est q possibile est dicere il-
la que opponunt fm ꝯrietatẽ trãsmutari d subo in nõ
subiectũ: ⁊ de nõ subo in subm pꝫ qm̃ sicut nos dicim⁹
aliq̃d trãsmutari d hoie ĩ nõ hoiem ⁊ ecõtra cũ ex nigro
fit albũ possumus dicere illud trãsmutari de nõ albo
in albũ: ⁊ si ex albo fit nigꝝ possumus dicere ex albo
fieri nõ album cũ semp opposita tã priuatiua q̃ nega
tiua includãt in oppositione ꝯria. ¶ Et si ex his ꝯclu-
ditur q motus est gñatio ⁊ corruptio negat ꝯña stri-
cte loquẽdo de gñatione ⁊ corruptõe: q non sequitur
quelibet gñatio est trãsmutatio de non esse ad esse sed
motus est transmutatio de non esse ad esse igitur mo
tus est generatio nec sequitur quelibet corruptio ẽ trans
mutatio de esse ad non esse sed mot⁹ est de esse ad non
esse igitur motus est corruptio q: ex affirmatiuis nõ cõ-
tingit sillare ⁊ in scđa figura eodem. n. argumẽto ꝓbaret
hoiem esse asinũ sic arguẽdo ois asinus est aial ⁊ hõ
est animal. igit hõ est asinus ꝓpterea dixit ꝯ°r in alio
ꝯmẽto q transmutatio que est de subo in subm. s. de ꝯ-
rio in ꝯrium põt collocari in trãsmutatõe q̃ est de non
subo in subiectũ põt esse genus ad motũ ⁊ ad gñatio-
nem: trãsmutatio vo de subiecto in nõ subiectũ põt
esse genus ad motũ ⁊ corruptionẽ: ⁊ notãter dici põt
q sicut gñatio ⁊ corruptio pñt accipi large ⁊ stricte: ita
trãsmutatio de nõ subo in subiectũ ⁊ transmutatio de
nõ subiecto in non subiectũ pñt accipi ẽt large ⁊ stricte
Tex. co. large se hñt vt genus stricte vo ꝯuertunt cũ gñatione
⁊ corruptiõe d q̃bus loq̃tur Aristo. hic. ⁊ ista est cã pp
q̃ ꝯ°r semp loq̃tur de possibilitã ĩ hoc q̃ in priori ꝯmẽ
to. (Que vo ex subo.) 3ª distinctio est ista q̃ ex subo in
nõ subm. s. corruptio duplr dr q̃dam est corruptõ sim
pliciter ⁊ q̃dam est corruptio fm qd corruptio simpli
citer est corruptio sube corruptio fm q̃d est corruptio
accñtis eodẽ mõ sicut dictũ est de gñatione dr. n. corru

ptio sube corruptio simplr p° q p istã ens simplr desi-
nit esse vꝫ sube corruptio aũt accidẽtis est fm q̃d quia
ista desinit esse ens fm q̃d vꝫ accñs scđo dr corruptio
sube corruptio simplr: q per istã simplr desinit eẽ sub-
iectũ denoiationis cũ enĩ corrũpit forma subalis ab-
solute ⁊ simplr ꝯpositũ desinit esse. cum aũt corrũpit
forma accñtalis nõ simplr desinit esse subm denoiatio
nis sed cum addi^{to}. s. tale vel tale tm̃ vel tm̃ ita q p de-
finitionẽ pedalitatis aut albedinis sortis sor nõ desinit
esse: sed desinit esse pedalis aut albus. i. e. li. ¶ Que vo
mutatio est ex subo in nõ subm corruptio est simplr q̃
dam que est ex suba in nõ esse est q̃dam aũt est fm q̃d
que est in oppositam negationẽ forme accñtalis sic q
gñatio q̃ est in suba dictum in generatione.

Notandum

primo fm [illegible] q gñatio q̃ est in suba dici
tur gñatio simplr q est in ente simplr nõ in aliquo en-
te ⁊ q est d nõ ente aliquo in aliqd ens ⁊ est accñs dr
gñatio aliqua nõ gñatio simplr: q est in aliquo ente
nõ in ente simplr si transmutatio fuerit in eẽntia indiui
dui demõstrati. s. indiuidui sube donec fiat nõ illud in-
diuiduũ dr corruptio simplr cũ aũt fuerit de aliquo ac
cidẽte donec fiat non illud accñs dr aliqua corruptio:
nec corruptio simplr ¶ Ecce q ꝯmẽtator a[illegible]
dictã añ: q̃re gñatio sube est gñatio simplr ⁊ gñatio ac
cidẽtis est gñatio q̃dam: q suba est ens simplr ⁊ acci-
dens est ens q̃dam pp q̃ eãm ẽt corruptio sube ẽ cor
ruptio simplr ⁊ corruptio accñtis est corruptio q̃daꝫ.
Intelligendũ fm burleũ q ista ꝓpositio ꝯ^{ti} nõ est va
. s. dum corrũpit aliqd indiuiduũ sube illud idiuiduũ
fit nõ illud idiuiduũ ita q sor. dum corrũpit fit nõ sor.
q siue sor. fit siue nõ fit semp sor. est sor. dignt⁹ enĩ est
q idẽ ꝑdicet de seipso q̃ q ꝯdictoriũ de ꝯdictorio: iõ
ꝯ°r p nõ illud indiuiduũ itelligit priuationẽ for^{e} illius
idiuidui: ⁊ intẽdit q cũ fuerit trãsmutatio in eẽntia idi-
uidui sube. donec priuatio sue forme fiat in mã. tunc est
corruptio simplr sic q sor. dũ corrũpit fit nõ sor. ⁊ lꝫ
hoc vltimũ verũ est: tñ ꝓpõ ꝯ^{ti} est absolute ꝯcedenda
vꝫ hoc indiuiduũ fit nõ hoc idiuiduũ. sic q sor. dũ cor
rũpit fit nõ sor: ⁊ lꝫ dignius sit q idẽ ꝑdicet de seipso
mediãte hoc vbo est: nõ tñ me^{te} hoc vbo fit. nã postq̃
sor. fact⁹ est: nõ bñ dr sor. fit sor. sed bñ ĩ corruptiõe ci⁹
dicatur sor. fit non sor. non q aliquando sor. fit non
sor. sed eo modo quo dicimus a q̃ fieri ignem: quia
ex aq̃ fit ignis ita sor. fit nõ sor. q ex sor. fit non sortes
vꝫ cadauer q est nõ sor. ⁊ sic locut⁹ est ꝯ°r in priori ꝯ^{to}
di. q aliq̃d trasmutat de hoie in non hoiem ⁊ de non
hoie in hoiem. ¶ Secũdo notandũ fm ꝯmẽtatorem
eodẽ cõmento q intelligẽdum est in hoc loco p nega-
tionem priuationẽ que nõ est ꝓpria huic alicui subo: ⁊
p affirmationẽ esse. cũ ergo dr q gño ẽ a nõ esse ad eẽ:
⁊ corruptio ab esse in non esse: non oꝫ intelligi negatio
simplr: sed negatio ꝯiuncta põe ⁊ aptitudini que dicit
priuatio sicut p esse intelligit affirmatio. s. forme ⁊ ha-
bitus. Et dicit ꝯ°r q priuatio nõ est ꝓpria huic subie-
cto. s. indiuiduo substantie qm̃ illud q est ꝓprium ali
cui nõ semper est in alio: sed est in eo cuius est ꝓprium
priuatio autem sor. aut forme eius nunq̃ est in sorte:
q habitus ⁊ priuatio nũq̃ sunt simul: sed priuatio for
me sor. est in eo ex quo gñatur sortes: aut in eo ĩ q cor
rumpit sor. ¶ Contra predicta arguit ⁊ primo q taꝫ
generatio ⁊ corruptio est de subiecto in subiectũ quo-
niam gñatio vnius est corruptio alterius ⁊ ecõtra fm
phm primo de generatione: ita q nunq̃ generat vnuꝫ

positiuũ: quãdo corrumpatr aliud positiuũ: ⁊ econtra
vt bene patet inductiue tam in mixtis ꝙ in elementis.
Idem arguit̃ de generatione ⁊ corruptione ꝫm qd̓ est
generatio accidẽtis ⁊ corruptio ꝫ quod est corruptõ
accidẽtis ꝫm phm in littera: ꝯstat aũt ꝙ generatio acci
dentis puta caliditatis vel albedinis est ð subo in sub
iectũ semp intelligendo per se. Scd̓o arguit̃ ꝙ mot' ẽ
per se de nõ subiecto in subm: ⁊ de subo in nõ subiectũ
.s. de priuatiõe in habitũ ⁊ de habitu in priuationẽ: qꝛ
aliter sequitur ꝙ alicui' trãsmutatiõis .4. sũt principia
intrinseca contra determinationem philosophi p' hui'
⁊ pbatur ꝯña quoniã si motus est per se de positiuo
in positiuum: ⁊ cuiuslibet trãsmutationis subm forme
⁊ priuatio sunt principia intrinseca: igit̃ .4. sũt pricipia
intrinseca mot' vꝫ subm ⁊ forma in termino a q̃ ⁊ for/
ma in termio ad quẽ ⁊ priuatio isti' forme. ¶ Ad pri
mum dicitur ꝙ licꝫ quelibꝫ gñatio simplr̃ sit: ⁊ similiẽ
quelꝫ corruptio simplr̃ sit necessario de subo in subm:
⁊ de positiuo in positiuũ non tñ est p se de subo in sbꝫ
si enĩ gñatio ignis est p se de subo in subm cuꝫ p se di/
cat finitũ ⁊ determinatũ oꝫ dare aliqd̓ subm determia
tum ex quo semp gñaret̃ ignis ꝙ est falsum qm̃ ignis
ex quolibet alio elẽto põt gñari ⁊ ẽt ex infinitis mixtis
põt fieri vñ calefactio est per se de subo in subm datur
aliqd ex quo semp fit calidũ .s. frigidũ: ⁊ qꝛ albefactio
est motus per se de subo in subm iõ datur nigrum actu
vel pot' ex quo semp gñatur album. Item dr̃ ꝙ sicut
gñatio simpliciter dicta est subitus ꝓuentus for' suba
lis: ita gñatio ꝫm qd est subitus prouentus forme acci
dẽtalis ꝫm opinionem ꝯmentatoris iõ calefactio vel
frigefactio ꝫm qd inducit successiue. caliditas vel frigi
ditas non dr̃ gñatio ꝫm qd loquẽdo stricte de gñatio
ne ⁊ per se: mutatio autem indiuisibilis ꝫm quid indi/
uisibiliter ꝓducit qualitas .s. sanitas: aut albedo ⁊ ni/
gredo in gñatione mixti ex elemẽtis: ⁊ gñatur quelibꝫ
mutatio indiuisibilis ꝫm ꝙ inducit aliqs termin' mo
tus: qui est accñs ꝫm ꝙ gñatio: lꝫ igitur gñatio ꝫm qd
sit gñatio accidẽtis nõ tñ q̃libet mutatio p quã acqrit̃
accñs est corruptio ꝫm qd: illa aũt per quã diuisibilit̃
⁊ successiue successione ꝯtinua deꝑditur accñs non est
corruptio ꝫm qd ⁊c. ¶ Ad ꝫm dr̃ ꝙ motus est per se
prio de subiecto in subm ⁊ per se non p° de nõ subo in
subm vt nõ subm dicit priuationẽ ⁊ est p accñs de non
subo in subm vt nõ subm dicit negationẽ tñ: ita ꝙ cale
factio est per se prio de frigiditate in caliditatẽ. Et cum
arguit̃ ꝙ cũ alicuius trãsmutatiõis essent .4. principia
intrinseca negat̃ illud loquẽdo de principijs ꝓximis
⁊ immediatis vñ transmutationis vt transmutatio est
principia ꝓxima ⁊ imediata sũt subm forme ⁊ priua°
tñ motus autem vt motus est tria sunt principia ꝓxi
ma intrinseca ⁊ imediata vꝫ subiectũ cum duobus for
mis ꝯrijs: ⁊ qm̃ transmutatio ⁊ genus ad motum esse
intrinsecum transmutationi est intrinsecum motui: ⁊ qꝛ°
priuatio est intrinseca transmutationi ideo etiã est itrin
seca motui: sed non eodem modo qm̃ priuatio est itrin
seca transmutatiõi per se primo. ⁊ motui per se nõ pri/
mo ⁊ sic enim passio competens generi primo ⁊ per
se competit speciei: per se non primo: ita differẽtia ꝯpe/
tẽs generi per se primo competit speciei per se non pri
mo: sensitiuum enim siue accipiatur vt passio animalis
siue vt differentia essentialis eius p° ⁊ per se compens
alicui ⁊ per se non primo hoĩ ⁊ equo: ideo si priuatio
est principiũ intrinsecum motus non tamẽ sequitur ꝙ
motus .4. sunt principia intrinseca per se primo cũ eniꝫ

tria dñr esse principia motus vel transmutatiõis semp
debet intelligi de principijs ꝓximis ⁊ immediatis que
dicãtur principia per se primo: omnis enim differẽtie
positiue omniũ generum predicamẽti substantie supra
hominem: ⁊ omnia illa genera de quibus porphirius
facit mentionem sunt intrinseca huiusmodi nõ tamen
dicuntur principia proxima ⁊ immediata: sed solũ im
mediatum genus ⁊ vltima differentia cõstitutiua hoĩs
Item dicatur ꝙ sicut Aristo. di. primo huius omne ꝙ
generatur generari ex ꝯtrario: ⁊ omne ꝙ corrumpitur
corrumpit̃ in cõtrarium accepit cõtrarium large vt est
quodam cõmune ad cõtrarium positiuuꝫ ⁊ ad priua/
tioneꝫ negatiue sumptã ꝫm expositionem ꝯmẽtatoris
ibidem: ita cum asseruit cuiuslꝫ trãsmutationis priua/
tionem esse principiũ accepit priuationem large vt est
quodam cõmune ad priuationẽ que est negatio in sub
iecto apto nato ⁊ ad formã positiuã que corrũpitur
in termino a quo iuxta modum dicendi ꝯmentatoris
ibidem ꝙ forma spmatis ⁊ priuatio forme generãde:
⁊ ꝙ ita accepit phs priuationem cõmuniter patet ex su
is exemplis dicit enim ꝙ album fit per se: ex nõ albo:
⁊ non ex quolibet non albo: sed ex illo in quo est pri/
uatio albi: vꝫ ex nigro: aut medio colore ⁊ ꝙ musicum
fit per se ex non musico: ⁊ nõ ex quolibet non musico:
sed ex immusico vt patet ꝫm Aristo. ꝙ non tñ in mu/
sicum dicit̃ priuatio: sed etiã nigrum: ⁊ ita patet ꝙ sicut
generatiõis ⁊ corruptiõis priuatio stricte sumpta est
principiũ ita motus: priuatio large sumpta est princi/
piũ: in calefactõe enim frigiditas dicit̃ priuatio: ⁊ in fri Tex. cõ. 8.
gefactione caliditas est priuatio ideo cuiuslibet trans/
mutatiõis sunt tñ tria principia .s. ꝓxima ⁊ imediata:
vꝫ subiectũ forme ⁊ priuatio ad intellectuꝫ datum ⁊c.
(Si igitur ꝙ non est) .4. distinctio est ista non ens sũ/
mitur tripliciter. primo pro eo ꝙ nõ habet ẽẽ nisi ꝫm
ꝯpositionem ⁊ diuisionẽ vt chimera ⁊ hoĩem esse asi/
num nullum istoꝝ habet aliquod esse extra animam
sed tñ pene animã componentem ⁊ diuidentem. Dicit
enim anima ꝙ chimera est ens opinabile: ⁊ ꝙ chimera
non est aliqua nã: ⁊ ꝙ hominem esse asinum est falsuꝫ
⁊ hoĩem esse asinuꝫ est intelligibile. Secũdo accipitur
non ens pro eo ꝙ habet ẽẽ in potentia opposita ei ꝙ
est ens in actu vt antixp̃s ⁊ generaliter quodlꝫ indiui
duum predicamẽti substãtie generandũ: tale enim est:
sed est in potentia opposita ei ꝙ est ꝫm actum: qꝛ iam
non est actu ⁊ aliquãdo erit actu: ꝙ non contingit de
chimera: neqꝫ de illo complexo significabili hominẽ
esse asinum. Tertio accipitur non ens pro ente negatio
alicuius .9. predicamentoꝝ accidentiuꝫ .s. pro eo ꝙ est
non ens tale vel tñ vt non album nõ pedale nõ bonũ
¶ Horum igitur nõ entiũ: neqꝫ primũ neqꝫ scd̓m põt
aliquo modo moueri: vnde motus est actus entis ac/
tualiter existentis vt est probatum tertio huius mo/
do neqꝫ nõ ens p° mõ: neqꝫ secũdo modo existit: quia
non existit chimera neqꝫ hominẽ esse asinum neqꝫ anti
xp̃m: ideo nõ est possibile tale non ens moueatur p se
vel accidens sed non ens sumptum tertio modo mo/
uetur per accidens: ⁊ nunꝙ̃ per se. vnde non albuꝫ nõ
mouetur ad albedinem per se: vt subiectum cum negatio
non sit per se subiectum motus non etiam vt terminus
quia albefactio non est per se ex negatione albi: sed ex
priuatione mouetur: igitur ad albedinem tanꝙ̃ subie/
ctum per se vt homo aut lignum tanꝙ̃ autem termin'
nigrum vel priuatum albedine. ideo non album mo/
uetur ad albedinem: ⁊ per accidens tanꝙ̃ subiectuꝫ vt

terminus eo q idem est homo et non album: et idem est nigrum et non album. Le. li. (Si igitur q non est) id est non ens dicitur multipliciter et neqz q est secundum compositionem et diuisionem contingit moueri: neqz q est secundum potentiam q est ei q est simpliciter secundum actum oppositum est hoc quidem enim non album aut non bonum: tamen contingit moueri secundum accidens erit enim homo non album que quidem per se mouebitur ad albedinem: ideo non album per accidens mouebitur ad albedinem.

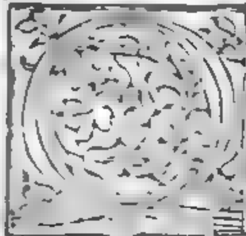
Notandum

secundum commentatorem in commento .8. q generatio transmutationum sunt duo. s. de subo in subiectum: et de non subo in subm: et de subiecto in non subiectum et est illud q dicitur generatio et corruptio quoniam generatio et corruptio numerantur in vna specie specierum transmutationis sicut motus numeratur de superiori ad inferius et de inferiori in superius in vna specie: et est translatio recta: et sicut transmutatio de albedine in nigredinem et econtra numerantur in vna specie alterationis: imaginatur commentator q transmutatio se habeat tanq genus generalissimum q quidem immediate diuiditur in duo genera subalterna videlicet in transmutationem de contrario in contrarium. que dicitur motus et in transmutationem de contradictorio in contradictorium que dicitur generatio et corruptio: et sicut motus diuiditur in species que sunt motus ad formam: et motus ad vbi: ita generatio et corruptio diuiditur in generationem et corruptionem simpliciter et generationem et corruptionem secundum quid: et sicut motus sursum et motus deorsum qui sunt motus contrarij continentur sub eadem specie motus que dicitur motus rectus: ac etiam albefactio et denigratio quia sunt motus oppositi continentur sub eadem specie motus que dicitur alteratio inter album et nigrum: ita generatio et corruptio qui sunt mutationes opposite continentur sub eadem specie transmutationis que dicitur mutatio de contradictorio in contradictorium.

¶ Sed dubitatur quid philosophus intelligit per non ens in actu q est ens in potentia: Egidij prima responsio est dicit q Aristo. intelligit illud q est subiectum generationis. s. materiam primam que quidem secundum q est in potentia non potest moueri q ipse simpliciter probat primo ex parte motus. quoniam omne q mouetur est subiectum motus qui est actus mobilis igitur omne q mouetur est quodammodo in actu: non igitur est simpliciter in potentia. ¶ Secundo arguit idem ex parte mobilis: quia omne q mouetur partim est in termino a quo et partim in termino ad quem: igitur omne q mouetur participat de actu et forma vtriusqz termini: igitur non est omnis in potentia. Tertio ex parte mouentis: quia nullum mouens mouet nisi cum refi. 4. huius: sed ens in potentia secundum q huius non restringitur ens secundum q est in potentia non mouetur. bene autem transmutatur transmutatione indiuisibili. ¶ Contra secundum philosophum 3° huius motus est actus entis in potentia secundum q in potentia: et omne q mouetur, secundum q est in potentia: igitur materia prima. et omne q mouetur mouetur secundum q est in potentia. Item si aliqua materia prima esset absoluta ab omni forma simpliciter: et mouetur in naui ipsa moueretur ad motum nauis: et esset simpliciter: nec valet si dicitur q intelligitur de eo q mouetur per se q tale non est simpliciter in potentia quia Aristo. dicit tale non ens nullo modo posse moueri: nec per se nec per accidens.

¶ Item philosophus dicit q tale non ens est in potentia opposita ei q est secundum actum: sed materia prima non opponitur ei q est secundum actum: q vnum oppositorum non recipit reliquum constat autem q materia prima recipit id q est secundum actum. Secunda responsio est burley dicentis. q per non ens in actu potest intelligi tam prima materia q terminus generationis: vnde prima materia non mouetur tanq subiectum propinquum generationis: terminus autem generationis non mouetur. quia non est: et ad argumentum factum q materia prima non opponitur enti in actu. respondet q licet non opponatur in essendo materia et actus sicut albedo et nigredo tamen opponuntur in predicando sicut albedo et sapor quia non possunt inuicem predicari cum nulla materia sit forma: sicut nulla albedo est sapor etc. ¶ Hec responsio est difficilior q prima: quoniam cum 4. sint genera oppositionum, secundum Aristo. in postpredicamentis: non apparet in quo genere apponantur materia: et forma: quia non contrarie nec contradictorie: nec priuatiue: nec relatiue et maxime accipiendo absolute materiam et formam. ¶ Item sequitur q magis opponatur sor. et plato q color et sapor: et q albedo et nigredo: quia sor. et plato non possunt esse simul: nec se inuicem predicare: color autem et sapor possunt esse simul ac etiam albedo et nigredo. ¶ Nec est verum q sapor non predicetur de colore: quia licet hoc non sit possibilis color est sapor tamen hec est necessaria coloratum et saporosum: et isto modo etiam probatur forma de materia videlicet materia est formata: si enim sapor non predicaretur de colore ex eo quia nullus color est sapor per idem non quantitas nec qualitas: nec relatio predicaretur de substantia q est contra determinationem philosophi in tota loyca et philosophia et patet consequentia quia nulla substantia est quantitas: nec qualitas: nec relatio: nec sic de aliis predicamentis. Item non sufficit dicere materiam non moueri tanq subiectum propinquum motus: quoniam per illud ac non ens tertio modo sumptum etiam non mouetur cuius oppositum ponitur in littera: et patet consequentia: quia tale non ens non est subiectum propinquum motus. Dicendum igitur secundum commentatorem q Aristotiles intelligit per non ens in actu q est ens in potentia indiuiduum predicamenti substantie q non est aliud demonstratum siue sit compositum siue forma: tale enim non potest moueri per se nec per accidens ad hunc intellectum q non est possibile non ens in actu q est ens in potentia moueri per se vel per accidens q sic notanter dicitur in sensu composito: quia in sensu diuiso illa propositio est falsa: quia antixps potest moueri per se: et anima eius per accidens quorum quelibet est non ens in actu et ens in potentia.

¶ Nunc argumenta Egidij conuincunt solum enim probant q est impossibile totale subiectum motus esse simpliciter in potentia: ita q nullum actum habeat non autem probat nihil posse moueri existens simpliciter in potentia: quia vt ostensum est arguendo contra eum stat aliquid moueri per accidens existens in potentia simpliciter etc.

Uot autem

Tex. co. 8.

simpliciter. Ista est secunda pars huius capituli in qua ex fundamento premissarum distinctionum ponit philosophus quatuor conclusiones quarum prima est ista generatio non est motus secunda conclusio generatio non est quies ibi. similiter autem tertia conclusio corruptio non est motus ibi: neqz iam quarta conclusio solum mutatio que est ex subiecto in subiectum est motus ibi quoniam autem. Primam con-

clusionem Aristo. probat sic omne ꝙ mouetur est illud ꝙ generatur non est: igitur illud ꝙ generatur non mouetur ⁊ per consequens generatio non est motus: prima pars antecedẽtis patet ex vltima distinctione in qua est ostensum illud nullo modo moueri ꝙ simpliciter non est hoc aliud demonstratũ tanꝙ p̄sentialiter existens: vt chimera: vel antixp̄s: secũda pars antecedẽtis tenet ex differẽtia que est inter illud ꝙ generatur per accidens ⁊ simpliciter: quia illud ꝙ generatur per accidens est ens .s. prima materia ꝙ autem gñatur simpliciter est non ens: vt colligitur ex prima ⁊ secũda distinctione in q̄bus ostenditur generationẽ esse trãsmutationem de non esse ad esse vnde arguitur sic generatio est transmutatio de non eẽ ad esse igitur illud ꝙ generat vadit de non esse ad esse: patet ꝯsequentia p aliã diffinitionem generationis datam cõmuniter generatio est ꝓcessus de nõ esse ad esse: tunc oportet igitur ꝙ illud ꝙ generatur vadat seu procedat de nõ esse ad eẽ tunc arguitur sic illud ꝙ generatur vadit de non eẽ ad esse: sed illud ꝙ est non vadit de nõ esse ad esse: igit id ꝙ est nõ generatur: ⁊ per cõsequẽs si aliquid generat illud nõ est. Le. li. ꝙ autem simpliciter nõ hoc aliud est presentialiter existens hoc nullo modo mouetur impossibile enim est ꝙ nõ est moueri: si autem h̄ verũ est ⁊ generationẽ motũ impossibile erit: fit enim ꝙ nõ est fit enim ⁊ ꝙ maxime fm accidens fit est ens: videlicet prima materia: q̄ dicitur maxime fieri ⁊ generari p accidens primo huius: sed tamẽ verũ dicere ꝙ est ꝙ nõ est de eo ꝙ fit simpliciter ꝙ est ꝙ non est, i. non ens.

Notandum primo fm cõmentatorem cõmento. 8. ꝙ cũ dicimus ꝙ iste homo non albuz fit album possibile est vt transmutatio attribuatur hic ad nõ esse per accidẽs .s. per suum subiectum ꝙ est ens in actu ad non esse vero existens in substantia. s. ex qua fit transmutatio simpliciter impossibile est vt attribuatur trãsmutatio per accidens nedum per se: quia subiectum eius est ens in potentia ⁊ ens illic in actu non est idem demõstratum in duabus extremitatibus eiusdem motus. quoniam nõ aer quando fit aer accidit quando aqua, verbi grã corrumpitur: deinde succedit ei aer. ergo hic nõ est idez subiectum forme aque ⁊ aeris: super ꝙ succedant forme sibi sicut album ⁊ nigrum succedunt sibi in indiuiduo demo^{10}. ¶ Duas rationes facit hic cõmentator ꝓbans generationẽ non esse motũ quarum prima est ista motus attribuitur per accidens termino negato: igitur generatio nõ est motus: tenet ꝯsequentia ⁊ probatur prima pars antecedẽtis nam cum homo nõ albus fit albus motus dealbationis attribuitur per accidens non albo: qui est terminus a quo negatus qm̄ non album mouetur per accidẽs ad albedinez .s. rõne subiecti in actu ꝙ est homo per se motus ad albedinẽ. secũda pars antecedẽtis etiã declaratur: videlicet ꝙ generatio non attribuit p accidens termino negato: qm̄ cum ex aqua fit aer terminus negatus ẽ nõ aer: cui nõ attribuit gñatio per accidens: qm̄ hec est falsa nõ aer generatur per accidẽs: qm̄ si non aer generatur p accidens hoc est rõne subiecti generationis: ꝙ generatur per se: sed subiectũ generationis ex quo generatur aer est aqua igitur aqua per se generatur: ꝯsequẽs ẽ falsuz quia aqua nec p se nec p accñs generatur imo corrũpit aer aũt est ille qui per se generatur. secũda ratio ꝯmentatoris est ista: illud ꝙ mouetur manet sub vtroq₃ termino transmutationis idẽ numero ens in actu: s₃ illud ꝙ generatur manet sub vtroq₃ termino generationis: idem numero ens in actu: igitur illud ꝙ generatur nõ mouetur ⁊ consequenter generatio non est motus maior tenet inductiue. qm̄ si aliud albefit idez numero ens in actu: primo est nigrũ ⁊ postea albũ: minor autẽ declaratur. nam si ex aqua generetur aer: l₃ eadem materia numero maneat sub forma aque: ⁊ sub forma aeris: istud non est subiectum actu: sed in potentia nullum autem subiectum actu idem numero manet sub vtroq₃ termino generatõis nõ quidez a qua: quia nõ est in termino ad quem cum corrũpatur: neq₃ aer cum non fit i termino a quo ex quo generatur.

¶ Secundo notandũ fm ꝯmẽtatorem eodẽ ꝯmento ꝙ causa in hoc ꝙ gñatio in substantia non est motus est qm̄ generatũ in ea est non ens simpliciter ⁊ est ens in potentia: qm̄ transmutatur ⁊ exit de potentia in actum: ꝙ non est ita de generatione accidentũ trasmutatum eniz in ea est in actu. ¶ Ista est tertia ratio quã ꝓbat cõmentator ꝙ generatio substantie nõ est motus: quia subiectuz motus est ens simpliciter in actu subiectũ aũt generationis nõ est ens in actu: sed in potentia ergo. ⁊c̄. patet cõsequẽtia cum maiori inductiue in omni motu acquisitionis accidentũ idem enim ꝙ est subiectum albefactionis vel calefactionis semp est in actu: v₃ compositũ ex materia ⁊ forma substantiali minor autem est nota quia subiectũ generationis .s. differens transmutationez est tm̄ prima materia que nõ est ens in actu: sed pura potẽtia ⁊ ista est causa propter q̄ materia non potest moueri per se cum nõ sit in actu ꝙ quidem nõ est intelligendũ de actualitate presentie tm̄ formali. di. enim cõmentator hic ꝙ quia ens prie materie admiscetur actus omnino impossibile est vt moueatur v₃ per se tanꝙ subiectum propinquum ⁊ immediatuz motus. Ex predictis sequitur ꝙ philosophus in ratione q̄ fecit per illud ꝙ generatur: non intelligit subiectũ generationis ꝙ est prima materia: vt asserunt Egidius ⁊ Burleus: sed per id ꝙ generatur intelligit compositum substantiale predicamenti substantie: quoniã illd̄ nõ est quando generatur: materia autem prima ẽ quãdo generatur: ideo in ratione illa quã fecit Aristo. omne ꝙ mouetur est illud ꝙ generatur non est. igitur illd̄ ꝙ generatur non mouetur: minor esset falsa nisi subiectũ supponeret pro composito substãtiali nec sequitur materia non est ens in actu: igitur materia nõ est: sicut nõ sequitur: deus nõ est ens in potentia. igitur de⁹ non est. Sicut igitur philosophus cum dicit omne ꝙ mouetur est. loquitur de eo ꝙ per se ⁊ proprie mouetur ⁊ ñ de eo ꝙ mouetur per accidẽns: quia tale excluditur a consideratiõe naturali: ita cũ dicitur illud ꝙ generatur non loquitur de eo ꝙ est per se: ⁊ proprie generatur solum autem compositũ est illud ꝙ proprie ⁊ per se generatur dicit phs. 7° metaphisice ꝙ mã gñrat p accñs ⁊ forma generatur per accidens ipsum aũt compositum generatur per se. Contra istam expositionem arguitur nam cũ rei permanentis detur primũ instans secundũ philosophũ. 8. huius põ ꝙ a. sit for. aut vnum minimũ naturale ꝙ incipiat esse per positionẽ de presenti: ⁊ quero vtrum a. generetur aut non: si a non generatur: sed generabatur vtrum in tempore vel instanti si in instanti igitur duo instãtia sunt immediata si in tempore igitur generatio non est subitus prouentus forme cuius oppositum est dictum. Item posito ꝙ forma a. non possit induci nisi per ꝯ^{m} b. vt. 4. caliditatis: ita ꝙ per nullam remissionem ⁊ arguitur sic. generatio

a. non precedit generationem. b. sed generatio. b. est in hoc instanti igitur generatio a. est in hoc instanti et per consequens a. generatur in hoc instanti in quo ipsum est: minor videtur esse nota: quia pro hoc instanti inducitur genus vt. 4. caliditates. ¶ Ad primum dicitur quod a. non generatur nec generabat pro aliquo instanti semper loquendo de generatione per se: sed in tempore generabatur ex quo non sequitur quod generatio non sit subitus prouentus forme: quia a in nullo tempore adequate generabatur sed in quolibet tempore minuto ad hoc instans presens: et consequenter concedatur quod a. generabatur: et tamen nunquam fuit ita quod a generatur et quod a generabatur: et nunquam erit ita quod a. generatur immo non est possibile quod a. generetur et istud potest declarari in simili de diuisione linee ponendo quod vnum agens continue diuiserit vnam a quam vsque ad hoc instans presens cuius b. superficies: aut linea vltima sit non primo diuisa: sic tamen quod continue viuebantur partes diuise nunc primo terminate ad c. lineam vel superficiem nouiter genitam: et sequitur quod nec b. linea diuiditur pro hoc instanti: nec c. linea generatur pro eodem instanti quia omnino cessat motus diuidentis et maxime ponendo quod ipsum diuidens iam desinat esse per remotionem de presenti: et sequitur quod b. linea diuidebatur: et in nullo instanti diuidebatur: sed in quolibet tempore terminato ad hoc instans presens similiter c. linea fiebat: et in nullo instanti: sed in quolibet tempore terminato ad hoc instans presens. ¶ Sed loquendo de generatione large sumpta: aut per accidens inquantum motus per se denominatur a termino ad quem per accidens potest concedi: aliquid generari per totum vnum tempus et pro quolibet instanti illius temporis dicimus enim quod alteratio prima ad sanitatem est sanatio: et quod continue durante illa alteratione corpus sanandum sanatur non obstante quod sanitas indiuisibiliter inducitur in fine istius motus: ita si per calefactionem vel humectationem induci debet aliqua forma substantialis: ille motus potest continue vocari generatio a termino ad quem per accidens: et continue stante illo motu verum est illud generandum generari. ¶ Ad secundum queritur vtrum b. gradus sit mutatum esse in actu: vel in potentia si in actu sic quod continet motum: sed sit finis motus omnino sic dico de illius generatione sicut de generatione a. quod generatio b. gradus non est pro hoc instanti: sed immediate ante instans presens: neque inconuenit aliquam esse talem mutationem non mensuratam tempore vel instanti sufficit enim motum terminatum per ipsam mensurari tempore: et id quod incipit esse per illam mensurari instanti. ¶ Si autem b. gradus est mutatum esse in potentia sic quod continet motum preteritum cum futuro. sic dico quod simul generatur. et habet genitum esse: quoniam pro hoc instanti generatur et habet genitum esse sicut lumen sensato vel intellectio: simul fit et habet factum esse et in casu isto necessario generatio a. precedit generationem b. neque inducitur forma in a. per generationem b. sed per quamlibet latitudinem caliditatum terminantium ad b. gradum vt 4. et si ex hiis arguitur quod per idem aliqua linea in corpore diuidendo simul diuiditur et habet diuisum esse: negatur consequentia vnde prima linea corporis diuidendi immediate post primum instans diuisionis diuidebatur et fuit diuisa ita quod non prius diuidebatur quam fuit diuisa et fuit tamen diuisa in quolibet instanti post primum et in nullo tamen fuit primo diuisa: diuidebatur autem in quolibet tempore terminato ad primum instans et in nullo tempore adequate: vltima autem linea prius diuidebatur quam fuit diuisa quoniam illa fuit primo diuisa in vltimo instanti et in quolibet tempore terminato ad illud instans diuidebatur et in nullo instanti quelibet autem linea inter primam et vltimam pro aliquo instanti diuidebatur ex quo continuabatur motus et in nullo instanti fuit primo diuisa: si enim diuidens iam esset supra mediam lineam deberet precedi quod illa diuisio est: et quod illa linea diuiditur pro hoc instanti: non tamen pro isto instanti est diuisa: quia tunc simul esset et non esset: sed immediate post hoc erit diuisa non tamen in aliquo instanti primo. ¶ Et ita habet quod diuisio prime et vltime linee non mensurabatur instanti tamen cuiuslibet alterius linee diuisio mensurabatur instanti: ita non inconuenit quod generatio alicuius gradus caliditatis vel frigiditatis albedinis vel nigredinis mensuretur instanti: quando scilicet talis gradus est mutatum esse in potentia: et generatio alicuius consimilis non mensuretur instanti. vt quando talis gradus est mutatum esse in actu etc. (Similiter autem) secunda conclusio generatio non est quies ista conclusio sequitur ex priori quoniam si generatio est quies sequitur eadem inconuenientia que sequitur si generatio est motus vt arguatur sic quod generatio est motus igitur quod generatur mouetur sed quod generatur non est: igitur quod non est mouetur et quod istud sit inconueniens ostenditur nam omne quod mouetur est in loco illud quod non est non est in loco quia non est alicubi igitur quod non est non mouetur ista consequentia est bona antecedens est necessarium: igitur et consequens est necessarium sed illa propositio illud quod non est mouetur est contradictorium huius igitur illa propositio est impossibilis et inconueniens. ¶ Si igitur hec propositio est inconueniens illud quod non est mouetur per illud hoc est inconueniens illud quod non est quiescit et ita sequatur ratio opposito generationis arguitur quoniam si generatio est quies igitur quod generatur quiescit: sed illud quod generatur non est igitur illud quod non est quiescit. t. c. li. ¶ Similiter autem et quiescere non est generari: hec igitur accidit inconuenientia quam ante et maxime quod aliquid mouetur quod non est. Et enim si omne quod mouetur in loco est quod autem non est non est in loco esset enim alicubi.

Notandum secundum Egidium quod illud quod simpliciter est in potentia: vt materia non potest esse in loco primo: quia locus est equalis locato. 4. huius sed materia vt est simpliciter in potentia non est equalis alicui quia proprium est quantitati secundum eam vel inequale dici: igitur etc. secundo quia de ratione loci est habere sursum et deorsum vt patuit in. 4. huius materia autem vt est simpliciter in potentia non habet aliquam differentiam positionis. tertio quia illud quod est in loco mouetur naturaliter ad locum suum et naturaliter quiescat in illo materia autem vt est simpliciter in potentia nullam rationem habet per quam debeat ad aliquem locum moueri vel in aliquo loco quiescere. Et concludit Egidius quod sicut prime materie non competit esse in loco: ita in non competit moueri localiter et consequenter nullo alio motu. ¶ Iste rationes probantur materiam non posse esse in loco per se: sed non probant eam non posse esse in loco per accidens: probant etiam primam materiam non posse per se moueri aliquo motu perseytate tertii modi et denominationis simpliciter sed non probat materiam non posse per se moueri perseytate. 4. modi vnde arguitur sic materia per se transmutatur ad substantiam quia ipsa est subiectum primum et immediatum generationis igitur per idem transmutatur per se ad qualitatem quia ipsa est per se subiectum primum et immediatum alterationis quod quidem dupliciter arguitur primo quia generatio [illegible] est per

se ꝛ immediate subiectiue in materia prima igitur p idē ꝛ alteratio patet ꝯsequentia quia in eodeꝫ subiecto sūt motus ꝛ terminus motus incipiēs esse per motū vt pꝫ inductiue in omnibus aliis: naꝫ in eodem subiecto primo est caliditas ꝛ terminus caliditatis frigiditas ꝛ terminus frigiditatis ꝛ sic de aliis. secūdo caliditas ꝛ frigiditas sunt primo ꝛ imediate in materia prima agitur per idem calefactio ꝛ frigefactio patet ꝯsequētia ꝛ añcedens arguitur. quia si caliditas ꝛ frigiditas eēnt subiectiue tm̄ in composito sequitur ꝙ accidens migrat d̄ subiecto in subiectū aut ꝙ ex aqua ꝛ igne nō potest generari aer cōtra determinationem philosophi 2° de ge. ꝛ pbatur pn̄a naꝫ si aer gn̄atur ex aqua ꝛ igne aut igitur caliditas ignis aut humiditas aque manet in aere aut nō: si manent in aere: ꝛ primo nō fuerūt subiectiue nisi in igne ꝛ in aqua igiť migrarūt de subiecto in subꝫ. ℂ Si aūt nō manerēt nō apparet a quo generať aer: q2 generans ꝛ genitū debent esse simul sicut mouens ꝛ motū per phm. 7° huius mō q̄n sunt ignis ꝛ aqua ꝛ q̄litates illoꝝ nō est aer ꝛ quādo est aer cum qualitatibus suis nō est aliquod illoꝝ. Iteꝫ qualitates prime educūtur de potentia materie: sicut forma substātialis igitur eque sunt in pria materia subiectiue sicut forma substātialis: ꝛ p̄cipue q2 forma sub̄alis educiť de po^a materie p q̄litates primas: ꝯstat aūt ꝙ educens ꝛ eductum ex quo sūt inuicē debēt eē in eodē sub̄o ꝛ non in diuersis intelligēdo primo ꝛ imediate. ℂ Dicēdū igiť ꝙ forma sub̄alis ꝛ q̄titas ꝛ q̄litas p^a vel secūda puenienes ex illa sunt subiectiue in p^a m̄a ꝛ ꝯñter oīs mot^9 ꝛ transmutatio ad istas formas: motus ēt localis est in prima m̄a subiectiue ex quo in motu elemēti for^a est p° mouēs ꝛ m̄a prio mota: termin^9 aūt prius imediatus motus localis q̄ est situs puenies a loco simplici nō est subiectiue in p^a m̄a: q2 nō incipit eē per motū: sꝫ est subiectiue in mūdo eternalř iuxta eternitatē triū pūctoꝝ imo biluū mundi. Et ista est cā pp ꝙ phs in distiguēdo de nō ente in. 4^a. distinctiōe prie ptis hui^9 capři nō fecit mentionē de pria m̄a nō obstāte ꝙ ipsa sit aliquo mō nō ens vꝫ nō ens in actu: q̄m ipsa aliquo mō mouetur p accn̄s ꝛ aliq̄ mō mouetur p se cū sit p se sb̄ꝫ motus nō tm̄ nego q̄m ꝯpositū sit ēt subm p se sed nō eodē mō q2 m̄a est subm p se prio ꝛ ꝯpo^m p se nō p°. (Neqꝫ iam corruptio) 3^a ꝯ° corruptio nō est motus pbatur nihil ꝯriať motui nisi motus vel q̄es sed corruptio nō ꝯriatur motui vľ q̄eti: igitur corruptio nō est mot^9 ista pn̄a ꝛ si nō tꝫ gr̄a forme q2 non seq̄tur nihil ꝯriať motui nisi motus vel q̄es: sed motus celi nō ꝯriatur motui vel quieti igiť motus celi nō est motus: tn̄ valet gr̄a materie ex eo q2 corruptio hꝫ ꝯrios mot^9 aūt celi ñ hꝫ ꝯrium prima ps antecedētis vꝫ ꝙ nihil gn̄atur motui: nisi motus vel quies declarabiť in hoc. 5. scd̄a autē ps antecedentis arguitur sic corruptio est ꝯria generationi vt patet ex diffinitionibus illarum sed gn̄atio nō est motus nec quies per primā ꝛ secūdam ꝯclusionē igiť corruptio nō ꝯriatur motui vľ quieti patet pn̄a q2 vni tm̄ vnum est ꝯrium. Le. ti. Neqꝫ iam corruptio motus est ꝯrium quidem eniꝫ motui motus aūt quies est corruptio autem generationi cōtrarium est.

Tex. co. 8.

Notandum f̄m ꝯmentatorē ꝯmēto .8. ꝙ corruptio nō ē motus: q2 est gn̄ationi cōtraria impossibile eni est vt illō ꝙ est motus sit ꝯrium ei ꝙ nō est motus ꝛ intēdit hic per quietem priuationeꝫ motus ꝛ situs cōponitur sic ꝯria corruptio est quies: ꝛ quies est priuatio mot^9 igitur cōtraria corruptio est priuatio mot^9 ꝛ ꝯria sūt sub eodē gn̄e ipossibile est vt alteꝝ sit sub priuatiōe ꝛ alterū sub habitu q̄m priuatio ꝛ habitus nō sūt sub eodem genere ꝛ propositio q̄ dicit ꝙ ꝯtraria sunt in eodem genere est famosa ꝛ verificabitur in prima pltis. ℂ Cōmentator intendit secūdo probare primū ꝙ corruptio non sit motus ꝛ arguitur sic impossibile est ꝙ motus ꝯriatur nō motui: sed corruptio ꝯriatur nō motui: quia ꝯriatur gn̄ationi igitur corruptio nō est mot^9 Iꝫ est ꝙ corruptio nō est ꝯria quieti sic arguēdo: si corruptio est ꝯria quieti ꝛ q̄es est priuatio motus f̄m aristo. hec igiť corruptio ꝯriatur priuationi motus ꝙ est falsum quia cōtraria sunt in eodeꝫ genere vt est famosum ꝛ pbatum imediate sed corruptio ꝛ priuatio motus non sunt in eodem genere: quia corruptio est in genere habitus ꝛ priuatio in genere priuationis igiť ꝛc. ℂ Sed dubitatur quia ex primo modo arguēdi pōt pbari ꝙ motus non cōtrariatur motui q̄m impossibile est ꝙ motus ꝯrietur non motui: sed motus contrariatur non motui. s. quieti vt videbitur in hoc. 5. igitur ꝛc. ℂ Ex scd̄o mō arguēdi pōt pbari ꝙ mot^9 ñ ꝯriať q̄eti: q2 ꝯria sūt in eodē gn̄e: sꝫ mot^9 ꝛ q̄es nō sūt in eodem genere cum motus sit in genere habitus ꝛ quies in genere priuationis. ℂ Respondetur ꝙ ꝯmentator loquitur hic de contrarietate ꝓprie sumpta que nō inuenitur nisi inter formas positiuas q̄ ꝯrietate ꝯriatur motus motui ꝛ non motus quieti sed corruptio generationi cum dicit phs in hoc. 5. ꝙ motus contrariatur quieti loq̄tur de contrarietate large sumpta reperta nō tantum inter habitum ꝛ habitum sed etiam inter habitum ꝛ priuationem: cōtraria ergo ꝓprie sumpta sūt in eodem genere per se videlicet albedo ꝛ nigredo in genere coloris dulcedo ꝛ amaritudo in genere saporis: priuatiue autem opposita sunt in eodem genere p accidens quoniam in eodem predicamento ꝛ in eodeꝫ genere in quo est habitus p se est priuatio p accn̄s

Contra predicta arguitur ꝛ primo ꝙ generatio ꝛ corruptio simpliciter dcta est motus quoniā quādo forma substātialis corrumpitur aut corrūpitur ab intrinseco vel ab extrinseco si ab intrinseco illa successiue corrūpitur sicut caliditas aque remoto calefaciente: sed ab extrinseco ꝛ cum omne agens extrinsecum prius agat in partem propinquam quam remotam igitur prius corrumpitur forma substantialis in parte propinqua q̄ in parte remota ꝛ per consequens corruptio forme substantialis est successiua: sed materia nunquam est sine forma substātiali igitur sicut corrumpitur successiue forma vna ita generatur alia igitur generatio ꝛ corruptō sunt mutatiōes successiue ꝛ cōsequēter quelibet illaruꝫ est motus. ℂ Et potest experientiis haberi intentum: quoniam in aliquibus cor est primū viuēs ꝛ vltimuꝫ moriens plāte etiam successiue generantur f̄m earuꝫ partes qualitatiuas vt ad sensum potest. ℂ Secundo arguitur idem de generatione ꝛ corruptione secundum quid quoniam illuminatio medii est generatio secundum quid ꝛ deperditio luminis in medio secundū q̄d est corruptio f̄m quid cum quelibet istarū mutationū sit generatio accidentis de ꝯdictorio in ꝯdictorium: ꝛ ꝙ quelibꝫ istarū mutationū sit motus mani^m videtur quia earū quelꝫ sit successiue in medio aut pp primam ꝛ successiuā mutationem mobilis aut pp successiuam dispositionem medii. ℂ Confirmantur hec omnia auctoritatib^9 Aristo. ꝛ p^tis di. n. phs in p° predicamentis

ꝙ motus sex sunt species inter quas enumerat generationem ⁊ corruptionem: ⁊ tertio ꝙ motus est actus entis in potentia ꝯm ꝙ in potẽtia vbi dicit phs ⁊ cõmentator ꝙ in. 4. pdicamẽtis est motus. s. in sub͠a q̃titate q̃litate ⁊ vbi: assignãdo mot⁹ pdicamẽtis sbꝫ: vꝫ gñatione ⁊ corruptionẽ. ⁊ cõmẽtator describẽs motũ dicit in eodẽ tertio hu⁹ ꝙ mot⁹ est gñatio ptis post ptẽ illius pfectiõis ad quã vadit: igit p conuersionẽ simplicẽ gñatio ẽ mot⁹. ¶ Ad primũ tenẽdo viã pri⁹ dico ꝙ nõ q̃libet forma sub͠alis successiue gñat neq3 successiue corrũpit vt pꝫ de forma minimi: q̃ subito icipit ⁊ desinit eẽ ꝯm se: ⁊ q̃dlibet sui siue alteratio fiat ab intrinseco siue ab extrinseco: ⁊ lꝫ agẽs extrinsecũ pri⁹ agat in vnã ptẽ q̃ in aliã p alteratiõnẽ: nõ tamẽ per inductionẽ forme sub͠alis: sꝫ eque pzio inducit formã in tota mã ꝯm se ⁊ quodlibet sui alteratio igit tã in gñatiõe q̃ in corruptione est successiua: tñ generatio ⁊ corruptio sũt mutationes indiuisibiles. Et ad experientias pcedo ꝙ animalia ⁊ plãte successiue gñantur ⁊ successiue corrũpũtur: nõ tamẽ ppter hoc est aliqua generatio vel corruptio successiua: qm̃ aĩalia ⁊ plante successiue generantur ⁊ corrũpuntur: non quidẽ successione continua sꝫ discontinua ⁊ intrinsecata ꝙ nõ est dare aliquã vnã generationẽ sꝫ aliquã vnaꝫ corruptionẽ que cõtinue successiue generatur vel corrũpatur animal: lꝫ detur aliqua vna alteratio cõtinua: pzimo. n. generatur vnũ minimũ aĩalis vl plãte ⁊ nõ subito generat aliud minimũ sed p tẽpus disponit mã scdi minimi anteq̃ in illo inducatur forma substantialis: ⁊ sic successiue cum interpellatione vsq3 ad generationẽ vltimi minimi: ex quo cum precedẽtibus minimis generatur animal siue plãta: ⁊ ita sit in corruptione ꝙ prius corrumpitur vnuꝫ medium: deinde aliud ⁊ aliud semper cum intercisione ⁊ interpellatiõe temporis: nõ est igitur aliq̃ vna gñatio vel corruptio qua generatur vel corrũpitur plãta aut aĩal a principio vsq3 ad finẽ: sꝫ tot sunt gñatiões ⁊ corruptiões q̃t sunt mĩma nãlia. ¶ Ad secũdũ dicit ꝙ illuminatio medij nõ est motus: neq3 ẽt depditio luminis in medio est motus nõ obstãte ꝙ successiue fiat q̃libet illarũ mutationũ. vñ gñatio ꝯm q̃ dẽt per se subiẽs prouẽtus forme accidẽtalis: nõ illuminatio medij per se indiuisibiliter ⁊ subito fit: ex quo nõ habet contrarium: si autẽ fit successiue hoc est per accidẽs ratione motoris aut medij: ita ecõtra deperditio luminis ĩ medio subito fit loquẽdo per se: sed per accidens illi mutationi accidit ꝙ fiat successiue: loquitur eniꝫ Aristo. hic de eo ꝙ competit mutationi per se: ⁊ non per accidens.

¶ Ad auctoritates adductas respõdetur ꝙ motus sumitur tripliciter. s. stricte ⁊ large ⁊ largissime seu pprie cõiter ⁊ cõissime: mot⁹ stricte ⁊ pprie sũptus ẽ mutatio p se terminata duob⁹ ꝯrijs: ⁊ sic loquit de motu phus in hoc. 5°. cũ dicit motũ eẽ ex subo in subiectũ: mot⁹ large ⁊ cõiter sũptus est mutatio alicuius tendẽtis ad vlteriorem perfectionẽ: ⁊ sic locutus est de motu Aristo. tertio huius di. motum esse actuꝫ in potentia ꝯm ꝙ in potentia: ⁊ ꝙ motus est actus mobilis inquantũ mobile ⁊ phs ⁊ cõmẽtator ibidẽ dicunt ꝙ motus est in. 4. predicamentis: sed motus communissime ⁊ largissime sumptus est mutatio acquisitiua perfectiõis in aliquo ⁊ sic locutus est Aristo. de motu in predicamentis di. ꝙ mot⁹ sex sunt spẽs: vꝫ generatio corruptio augmentatio diminutio ⁊ alteratio ꝯm locum mutatio: cuꝫ autem dicit cõmentator tertio huius ꝙ motus est generatio partis post partem non accepit ibi generationem stricte sed large vt dictum est supra. ¶ Ex predictis sequitur primo ꝙ q̃libet alteratio facta in qualitatibus primis est motus pprie dictus. pꝫ q̃m quãlibet ꝯtrariarũ est p se de ꝯrio in ꝯriũ vt calefactio frigefactio humectatio ⁊ desiccatio. Secũdo sequit ꝙ nõ q̃libꝫ alteratio facta in qualitatib⁹ secundis pueniẽtib⁹ ex primis est mot⁹ pprie dict⁹ sicut dicitur supra pꝫ q2 aliqua est dealbatio ⁊ aliqua denigratio que fit subito: vꝫ quãdo mixtũ albũ vel mixtum nigrũ generat immediate ex elemẽtis: dealbatio tamẽ ⁊ denigratio successiue facta est motus pprie dict⁹. Tertio sequit ꝙ inductio alicuius gradus est motus cõiter dictus: ⁊ inductio alterius est motus cõissime acceptus. Inductio. n. gradus terminãtis motum in quiete est motus cõmuniter dictus: quia talis mutatio nõ est simul in gradu acquisito: ita ꝙ non sunt simul acquisitio ⁊ acquisitũ esse: inductio autẽ gradus continuantis motũ est motus cõmunissime sumptus: q2 talis inductio est mutatio coniuncta mutato esse. Quarto sequitur ꝙ illuminatio medij ⁊ generaliter quelibet imutatio sensus vel intellectus per quã fit sensatio vel intellectio est motus communissime sumptus cum mutatio ⁊ mutatum eẽ simul sint p eodem instãti: vñ q2 motus cõiter dict⁹ includit potẽtiã excludẽtẽ actũ q2 potẽtia calidũ vel albũ nõ est calidũ neq3 albũ: ideo mutatio q̃ simul ẽ cũ acq̃sito nũq̃ est mot⁹ cõmuniter dict⁹: sed tantuꝫ cõissime sumptus. (Quoniaꝫ autẽ motus). Quarta conclusio sola mutatio que est ex subiecto in subiectuꝫ est motus: pbat: tres sunt spẽs mutationum in gñe ⁊ nõ plures vt est declaratuꝫ in pria distinctiõe hui⁹ capli. s. ex nõ subiecto in subiectũ: ⁊ ex subiecto in non subiectum: ⁊ ex subiecto in subm: sed mutatio a non subo in subm nõ est mot⁹ per primã ꝯclusiõeꝫ huius secũde ptis: q2 illa gñatio neq3 mutatio a subo in nõ subꝫ ẽ motus p tertiã ꝯclusiõeꝫ eiusdẽ ptis cũ illa mutatio fit corruptio: relinquit ergo ꝙ sola mutatio que est a sbo in subm fit motus ad hũc intellectũ ꝙ oĩs mot⁹ est pzimo ⁊ per se a subo in subm: ⁊ oĩs mutatio que est primo: ⁊ p se a subo in subꝫ est mot⁹ intelligẽdus p subiecta cõtraria extrema aut media iter illa cõtraria. Te. li. (Qm̃ aũt motus mutatio quedã est: mutatiões autẽ tres sũt dicte): harũ aũt que sũt ꝯm gñationẽ ⁊ corruptionẽ nõ sunt motus: h aũt sũt ꝯm contradictionẽ necesse est ex subo in subꝫ mutationem motũ esse soluꝫ subiecta aũt inter que est motus sunt cõtraria aut media. Et notãter inquit phus dico de subiecto in subiectũ ⁊ nõ de cõtrario in cõtrariũ aut de affirmato in affirmatũ quia mutatio que est de priuatione in habitũ dicitur esse de cõtrario in cõtrariũ: qm̃ priuatio dr̃ contraria habitui: dictũ enĩ est pzio huius ꝙ oĩs mutatio est de cõtrario in ꝯriũ: ꝙ quidẽ est declaratũ in substãtijs ⁊ accidẽtib⁹ tã nãlib⁹ q̃ artificialib⁹ ⁊ ꝙ ĩ vnoq̃q3 pdicamẽto est vna ꝯrietas: ⁊ p⁹ ꝯria. s. habit⁹ ⁊ priuatio: nõ oĩs mutatio q̃ est de ꝯtrario in ꝯriũ est mot⁹ nõ ẽt q̃libet q̃ est de affirmato in affirmatũ est mot⁹ q2 motus qui est de nudo in vestitum est de affirmato in affirmatũ cum nudũ significetur noĩe affirmato: sicut album ⁊ nigrum: nõ tamen est motus: sed mutatio de priuatione in habitum: quoniaꝫ nudum: ⁊ si significatur nomine affirmato: tamẽ est priuatio vestiti: sed dicitur ꝙ omnis mutatio de subo in subm est motus ad hũc intellectum ꝙ oĩs mutatio est motus que est per se de termino positiuo in tminuꝫ positiuũ sub quo ꝯ quolibꝫ ẽ subm in actu. Te. li. (Et priuatio eni). ponit

Tex. cõ. 9.

cõtrarium habitus ꝛ mõstratur affirmatiõe aliquãdo ip̃a priuatio vt mediũ sicut ꝛ album nigrum.

Notandũ p̄io ſm cõmẽtatoꝛẽ cõmẽto nono: ꝙ intelligendũ ẽ hic p̄ cõtrariũ illud ꝙ eſt cõe duobus: ꝛ dedit cãm ꝑꝑ quaȝ vtit̃ h̃ cõtrario large: ꝛ ẽ ꝙ affirmatões ꝯrie diuidunt̃ in hoc duo. ſ. in verã cõtrarietatẽ ꝛ in priuationẽ ꝛ habitum: quãdoq3 eñi priuatio significat̃ p̄ affirmatiõeȝ vt cuȝ dicim⁹ ſoꝛ. eſt nudus ꝙ eſt affirmatio ſignãs priuationẽ quẽadmodũ cũ dicim⁹ ſoꝛ. eſt niger aut albus eſt affirmatio q̃ ſignãt habitũ: tres diſtinctões intendit hic ꝯmẽtatoꝛ: quaꝝ p̄ꝛia eſt iſta duplex eſt contrarietas. ſ. vera ꝛ non vera. Cõtrarietas vera eſt oppoſitio inter habitum ꝛ habitũ: vt oppoſitio q̃ eſt inter albũ ꝛ nigrũ: aut inter calidũ ꝛ frigidũ. Contrarietas nõ vera eſt oppoſitio inter habitũ ꝛ priuationeȝ vt oppoſitio que eſt iter lumẽ ꝛ tenebꝛã: aut iter viſuȝ ꝛ cecitatẽ. Sc̃a diſtinctio ꝯtrariũ accipit̃ dupl̃r. ſ. ſtricte ꝛ large: ꝯtrariũ ſtricte ſũptũ eſt illud ꝙ opponit̃ alteri tm̃ poſitiue vt albũ ꝛ nigrũ cõtrariũ large ſũptum eſt illud ꝙ opponitur alteri poſitiue aut priuatiue vt lumẽ ꝛ tenebꝛa. ¶ Tertia diſtinctio duplex ẽ affirmatio: quedã eſt ſignãs affirmationẽ: ꝛ q̃dã eſt ſignãs priuationẽ: verbi grã ſoꝛ. eſt albus: iſta eſt affirmatio ſignificãs priuationẽ cũ ſit ꝓpoſitio affirmatiua: cuius alteꝝ extremũ eſt priuatiuũ acceptũ poſitiue: qñ ergo ph̃us dicit priuationẽ eſſe contrariã habitui: loquit̃ de cõtrario large vt eſt cõe duobus. ſ. habitui ꝛ priuationi: ꝛ cũ dicit ꝙ nudũ mõſtratur affirmatiue: intẽdit de affirmatione ſignificãte priuationẽ ꝛ nõ de affirmatione ſignificante affirmationem.

Secũdo notãdum ſm cõmentatoꝛem eodem cõmento ꝙ manifeſtum ẽ p̄ ſe ꝙ tranſmutatio que eſt motus in rei veritate eſt iter oppoſita mediata ꝛ inter priuationẽ ꝛ habitũ non eſt mediũ. Duplicia ſunt oppoſita ſm cõmentatoꝛẽ. ſ. mediata ꝛ imediata. oppoſita mediata ſunt illa iter q̃ eſt mediũ foꝛme: aut ſm magis vt albũ ꝛ nigrũ: oppoſita imediata ſũt illa iter q̃ nõ eſt mediũ foꝛme: neq3 ſm magis ꝛ minus vt lumẽ ꝛ tenebꝛa: oĩs ergo mot⁹ req̃rit mediũ inter extrema nõ q̃dem mediũ ſm foꝛmam: ſed mediũ ſm magis ꝛ minus: mediũ eñi ſm foꝛmam differt ſpecifice ab vtroq3 extremo: ſm cõmentatoꝛẽ. 6. huius. ſ. rubedo ab albedine ꝛ nigredine: ſed medium ſm magis ꝛ minus eſt eiuſdẽ ſpẽi cũ altero extremo vt albedo remiſſa cũ albedĩe ſũma ꝛ nigredo vt. 4. cũ nigredo vt. 8. qñ igitur extrema non hñt medium foꝛme ſm foꝛmã aut ſm magis ꝛ minus inter illa nõ p̃t eſſe motus: qñ aũt habent mediũ foꝛme ſm foꝛmã aut ſȝ magis ꝛ minus bene inter illa poteſt eſſe motus.

Contra predicta arguit̃ ꝙ nõ oĩs motus eſt de cõtrario in cõtrariũ loquẽdo de motu ꝓp̄ꝛie ꝛ de cõtrario ſtricte accepto: quoniam⁹ dealbatio que eſt ab albedine vt duo ad albedinẽ vt. 8. eſt verus motus ꝛ nõ eſt de contrario in cõtrariũ igitur ẽt p3 conſequentia cum maioꝛi: ꝛ minoꝛ ex d̃terminatione ph̃i in h̃. 5°. di. ꝙ aliquis motus põt eſſe inter foꝛmas eiuſdem ſpẽi exẽplificans de iſto motu. Secũdo ſic: argumẽtatio eſt ver⁹ mot⁹ ꝛ ꝓp̄ꝛie dict⁹: ꝛ tñ nõ eſt de cõtrario in ꝯꝛium: igit̃ ꝛc. maioꝛ eſt ph̃i h̃ q̃nto: ꝛ minoꝛ eſt nota: ex eo. q2 augmentatio eſt a minoꝛi q̃titate ad maioꝛẽ quãtitatem conſtat aũt ꝙ q̃titas maioꝛ ꝛ q̃titas minoꝛ nõ ꝯꝛiant̃ cum ſint eiuſdẽ ſpẽi. ¶ Tertio mot⁹ aĩalis ꝓgreſſiu⁹ ẽ ver⁹ mot⁹ cũ ſit ad vbi: ꝛ nõ de cõtrario in cõtrariũ cũ ſit inter loca cõſimilis ꝛ̃tutis ꝛ q̃titatis: mot⁹ etiã elemẽti ſurſũ vel deoꝛſuȝ eſt verus mot⁹: ꝛ nõ eſt de ꝯtrario in cõtrariuȝ: quoniã cõtraria mutuo ſe expellũt per Ariſto. in poſtp̄dicamẽtis: ſurſũ autẽ ꝛ deoꝛſuȝ in mũdo non mutuo ſe expellũt. ¶ Quarto mot⁹ celi eſt ver⁹ motus p̄ Ariſto. 8°. huius: ꝛ tamẽ nõ eſt de ꝯtrario in cõtrariũ: q2 ſi eſſet de cõtrario in cõtrariũ: tũc motus fact⁹ e cõtrario eſſet illi cõtrarius ꝙ eſt cõtra determinationẽ ph̃i p̄ꝛio ce. di. motui circulari nullũ motũ eſſe cõtrariũ. ¶ Pro ſolutiõe iſtoꝝ oĩuȝ notãdũ ꝙ cõmẽtatoꝛ. 10. metha. p̄ter cõtraria priuatiue ſũpta ponit triplicia ꝯtraria poſſibilia di. ꝙ quedã ſũt ꝯtraria actiua ꝛ paſſiua inuiceȝ: ſicut caliditas ꝛ frigiditas quedã nõ ſũt actiua nec paſſiua: ſed ſuccedũt inuicẽ eidẽ ſubõ vt albedo ꝛ nigredo alia vero ſunt q̃ nõ agunt nec patiũtur inuicẽ neq3 inuicem ſuccedũt in eodẽ ſubõ ꝛ ſurſũ ꝛ deoꝛſuȝ: ꝛ ꝯſequẽter alie differẽtie poſitionũ quib⁹ põt ſubiungi quartũ mẽbꝛũ vȝ ꝙ aliqua ſunt contraria que nõ ſe excludunt in eſſendo: ſed tm̃ in p̄dicãdo: vȝ quãtitas maioꝛ ꝛ quãtitas minoꝛ: qualitas intẽſioꝛ ꝛ qualitas remiſſioꝛ: h̃ ſunt in eodẽ ſubiecto ſimul: ſed nõ denominant ſimul idem ſed ſucceſſiue. ¶ Recolligendo igitur h̃ in vnũ: dicendũ ꝙ duplicia ſunt ꝯtraria: vȝ in eſſendo ꝛ predicãdo: iſta ſunt cõtraria poſitiua in eſſendo q̃ nõ poſſunt in eſſe eidẽ ſubõ ſimul: ſed ſucceſſiue vt albedo ꝛ nigredo caliditas ꝛ frigiditas vltra gradũ me^m: ꝯꝛia aũt in p̄dicãdo ſunt illa q̃ nõ pñt ſimul de eodẽ ſubõ ſimpliciter p̄dicari: ſed ſucceſſiue intelligẽdo per ſubiectum: ſubm in actu vt ſurſũ ꝛ deoꝛſuȝ ante ꝛ retro: dextrum ꝛ ſiniſtrum: quãtitas maioꝛ ꝛ quãtitas minoꝛ: qualitas intenſioꝛ ꝛ qualitas remiſſioꝛ: nunq̃ eniȝ ſimul predicãtur de eodeȝ ſurſuȝ ꝛ deoꝛſuȝ: ſed ſucceſſiue: neq3 ſimul predicantur de eodẽ adequate pedale ꝛ bipedale albedo vt. 2. ꝛ albedo vt. 4. ideo talia dicũtur inuicẽ p̄dicari contrariuȝ in eſſendo: ſed in predicando. ¶ Ad p̄ꝛimuȝ concludo ꝙ albefactio que eſt ab albedine vt duo ad albedineȝ vt. 8. eſt verus motus: ꝛ nego ꝙ non ſit de contrario in contrariuȝ: cũ in termino a quo habeat duplex cõtrariũ: vȝ in predicãdo ꝙ eſt albedo vt. 2. ꝛ in eſſendo ꝙ eſt magnitudo coniuncta albedini vt duo: que quideȝ nigredo ſucceſſiue coꝛrumpitur: ſicut ſucceſſiue inducitur albedo a gradu vt duo ad graduȝ vt. 8. ¶ Ad ſecunduȝ concedo ꝙ augmentatio ꝛ diminutio eſt verus motus: ꝛ ꝙ eſt a cõtrario in contrariuȝ ſufficiens ad motuȝ. vȝ a contrario in contrariũ in predicando: licȝ non a contrario in contrariuȝ in eſſendo: ꝛ hoc dato ꝙ nõ coꝛrũpatur q̃titas minoꝛ in termino a quo: ſed de hoc infra. ¶ Ad tertiuȝ dicitur ꝙ motus aĩalis: ac etiã elemẽti eſt verus motus localis: lȝ nõ ſit a contrario in cõtrariũ in eẽndo: ſufficit eñi ꝙ ſit a cõtrario in contrariũ in p̄dicãdo ¶ Ad quartũ cõcedo motũ celi eẽ veꝝ motũ ꝛ eẽ de cõtrario in ꝯꝛiũ in p̄dicãdo: vȝ ab ante ꝛ retro ꝛ a dextro i ſiniſtrũ: nõ tamẽ h3 aliquẽ motuȝ ꝯtrariũ: quia nullus põt eſſe mot⁹ celi facto ꝯtrario mõ ad termios cõtrarios: nõ. n. motus p̄ꝛimi mobilis q̃ eſt ab oꝛiente in occidẽs cõtrariat̃ motui eiuſdẽ mobilis q̃ eſt ab occidẽte in oꝛiens: licet illi motus ſint a termĩs cõtrarijs ad terminos ꝯꝛios: quia nõ fiunt mõ ꝯꝛio p̄ eandẽ viam cũ motus ab oꝛiente in occidens fiat per meridieȝ ꝛ mot⁹ ab occidente in oꝛiens fiat per ſeptentrionem nõ etiam contrariatur motus p̄ꝛimi mobilis motib⁹ planetaꝝ: licet motus p̄ꝛimi mobilis fiat ab oꝛiẽte in

occidēs: ꝛ motus planetaꝝ ab occidēte in oriēs: quia nō fiunt per vias cōsiles: nec sup eisdē polis cū mot⁹ primi mobilis fiat sup polis mūdi: ꝛ motus planetarum super polos zodiaci: ꝛ hic accipit primuꝫ mobile pro orbe signorum [illegible] loquendi.

Te. co.

I igitur p̄dicamēta). Istud est tertiū capitꝫ hui⁹ tractat⁹ in quo ph̄s distinguit motū p̄prie dictū in suas p̄tes subiectiuas: ꝛ diuiditur in duas partes principales: in q̄rū primo ph̄s manifestat p̄dicamēta in q̄bus nō est mot⁹. In scd̄a vero cōcludit q̄ sūt illa predicamēta in q̄bus est p̄cise ꝛ adequate mot⁹ ibi. (Qm̄ aūt neqꝫ subo). In prima parte ponit q̄tuor cōclusiōes: quaꝝ prima est ista in tribus p̄dicamentis est p se mot⁹. s. in q̄titate qualitate ꝛ vbi. Secūda cōclusio ad subaꝫ nō est per se mot⁹ ibi. (Scd̄m subaꝫ aūt). Tertia cōclusio ad relationē non est p se mot⁹ ibi. (Neqꝫ est in ad aliq̄d). Quarta conclusio ad actionem ꝛ passionē nō est p se motus ibi. (Neqꝫ agētis). Primā cōclusionē nō p̄bat ph̄s sꝫ solum ei cōcludit data distinctiōe predicamētoꝝ i subam i q̄titatē qualitatē relationē actionem passionem quādo vbi ponē ꝛ habitū: ex determinatis in [illegible] capl̄o sequit̄ veritas cōclusiōis formādo rōneꝫ cōmētatoris sic in illis p̄dicamētis est p se mot⁹: in q̄b⁹ sunt cōtraria ꝛ media: sed in q̄titate qualitate ꝛ vbi est p se motus: pꝫ cōsequētia cū maiori: cū de rōne motus p̄prie dicti sit q̄ sit ex ꝯrio vel ex medio: minor aūt declaratur: q̄ enī in p̄dicamēto qualitatis sint ꝯria ꝛ media manifesta: non tm̄ media scd̄m magis ꝛ min⁹: sed et̄ scd̄m formā cū inter albedineꝫ ꝛ nigredinē mediat rubedo viredo ꝛ fuscedo: in p̄dicamēto vbi etiā sūt ꝯria ꝛ media scd̄m magis ꝛ min⁹. lꝫ magis lateat scd̄m cōmētatorē hic: q̄ īuenit̄ sursū ꝛ deorsū magis sursū ꝛ min⁹ sursuꝫ magis deorsū ꝛ min⁹ deorsū: in p̄dicamēto qualitatis: etiā inueniunt̄ cōtraria positiua: ꝛ si nō in essendo tm̄ in p̄dicando vt q̄titas maior ꝛ q̄titas minor: ꝛ si ph̄s dicit in p̄dicamētis q̄ quātitati nihil est cōtrariū: loq̄tur de cōtrario in essendo: ꝛ non de ꝯrio in p̄dicando. Le. li. (Si igit̄ p̄dicamenta diuisa sunt suba ꝛ q̄litate ꝛ vbi: ꝛ quādo et ad aliq̄d ꝛ q̄titate ꝛ facē ꝛ pati necc̄ē terminū eē mot⁹ q̄titatis ꝛ q̄litatis: ꝛ scd̄m locuꝫ.

Notandum q̄ cōmētator cōmento [illegible] mouet [illegible] dubitationem cū mot⁹ sit de p̄dicamēto passiōis scd̄m Ari. in p̄dicamēto: q̄uō ḡ ponit euꝫ in trib⁹ alijs p̄dicamētis: vꝫ in quātitate qualitate ꝛ vbi. Et ad hoc recitat duas opiones r̄ndētes ad difficultatē: quaꝝ prima dicit q̄ motus dupl̄r cō[illegible] vꝫ scd̄m q̄ mot⁹ est ꝛ q̄ recipit̄ i mobili [illegible] mot⁹ accept⁹ scd̄m p̄priā cō[illegible]ratiōnē mot⁹ est in trib⁹ p̄dicamētis noiatis: q̄ i illis pōt īueniri forma descēs ꝛ forma trāsmutata: mot⁹ āt scd̄m q̄ recipit̄ i mobili ē in p̄[illegible]dicamēto passiōis cū [illegible] receptio sit in p̄dicamēto passiōis. ¶ Cōtra istā opinionē arguit cōmētator sic: receptio est po^a ad rē: sed potētia ad rē est de eodē genere cū illa re: igitur motus scd̄m q̄ recipit̄ i mobili est in tribus p̄dicamētis. s. in quātitate qualitate ꝛ vbi: cū in quolibet istoꝝ p̄dicamētoꝝ sit illa res ad quā est motus. Secūda opinio fuit q̄ mot⁹ siue accipiat̄ vt mot⁹ siue vt recipit̄ est de p̄dicamēto passiōis: sꝫ mā motus ē in trib⁹ p̄dicamētis ītelligēs p mā mot⁹ ipꝫ terminū ad quē: q̄n ergo Ari. dicit q̄ mot⁹ est in trib⁹ p̄dicamētis intelligit q̄ mā motus ē in tribus predicamētis.

Contra istā opionē arguit cōmētator sic: potentia ē in eodē gn̄e cū actu: igit̄ multo forti⁹ mediū iter potētiā ꝛ actuꝫ oꝫ esse in eodē gn̄e cū actu: q̄ maior est cōueniētia medij ad extremū q̄ extremi ad extremū: sꝫ mot⁹ est mediū inter actū ꝛ potētiā: igit̄ mot⁹ est in eodē gn̄e cū termino ad quē. Iō r̄ndet cōmētator di. q̄ mot⁹ dupl̄r sumit̄: vno mō scd̄m q̄ ē via aut mediū: ꝛ sic est de gn̄e termini ad quē q̄ ire ad calorē est quodā nō calor ꝛ ire ad frigus est quodā nō frigus: alio mō accipit̄ mot⁹ vt est forma in mā: ꝛ sic ē de p̄dicamēto passiōis: vel aliter inq̄t cōmētator: mot⁹ accipitur dupl̄r: vꝫ scd̄m māꝫ ꝛ scd̄m formā: mot⁹ scd̄m māꝫ est forma fluēs tēdēs ad vlteriorē p̄fectōeꝫ: ꝛ sic est de eodeꝫ gn̄e cū termino ad quē: nā caliditas vt est in acq̄ri ꝛ vt tēdit ad p̄fectiorē caliditatē est de gn̄e caliditatis vltio acq̄rēde: mot⁹ aūt scd̄m formā est trāsmutatio cōiūcta cuꝫ tp̄e diuiso ad diuisionē tp̄is vt calefactio ꝛ frigefactio ꝛ sic est de p̄dicamēto passiōis. ¶ Hee due distinctiones coincidūt inuicē: ꝛ cū illa quē posuit. 3°. hui⁹: vꝫ q̄ motus dupl̄r accipit̄ aut p forma fluēte: ꝛ sic est de eodem gn̄e cū termino ad quē aut p fluxu forme: ꝛ sic est de p̄dicamēto passiōis. ¶ Cōtra p̄dicta arguit̄: ꝛ primo q̄ cōmētator iplicat h̄ ꝛ tertio phycoꝝ: q̄m. 3°. hui⁹ dixit q̄ mot⁹ vt est via aut mediū ē de p̄dicamēto passionis: h̄ aūt dicit q̄ mot⁹ vt est via aut mediū ē de p̄dicamēto termini ad quē. ¶ Scd̄o arguit̄ q̄ act⁹ ꝛ potētia nō sūt eiusdē gn̄is: q̄rēdo q̄d cōmētator ītelligit p po^am vtrū po^am subiectiuā vel respectiuā: si po^am subiectiuā illa ē de p̄dicamēto sube cū sit p^a mā aut ꝯpositū substātiale: si respectiuā illa est de p̄dicamēto relatōis: act⁹ aūt ad quē est talis po^a est de p̄dicamēto q̄titatis q̄litatis vl̄ vbi: igit̄ po^a nō est de gn̄e actus. ¶ Ad p^m dī q̄ sic duplex ē mot⁹ scd̄m cōmētatorem māl̄r ꝛ formalit̄ sūpt⁹: mot⁹ māl̄r sūpt⁹ ē forma fluēs ꝛ formalit̄ ē flux⁹ forme: ita duplex est me^m seu via īter terminū a q̄ ꝛ terminū ad quē. s. scd̄m formā: ꝛ scd̄m māꝫ: me^m seu via scd̄m māꝫ est forma fluēs: ꝛ sic est de eodem genere cum termino ad quem: medium aūt seu via scd̄m formā ē de p̄dicamēto passiōis iuxta ītentionē cōmētatoris cū g° cōmētator dicit. 3°. hui⁹ q̄ mot⁹ vt est via aut me^m est de p̄dicamēto passiōis loquit̄ de me° ꝛ via scd̄m formā: cū aūt dicit h̄ q̄ ē de eodē gn̄e cū tmīo ad queꝫ loquit̄ de me° aut via scd̄m māꝫ. ¶ Ad scd̄m r̄ndet Bur. q̄ po^a de q̄ h̄ loquit̄ cōmētator est po^a subiectiua: q̄ illa ē i eodē gn̄e cū actu p̄prio vt calefactibile iquātū calefactibile ē in eodē gn̄e cū calore: ꝛ si tūc arguit̄ q̄ mot⁹ nō est me^m īter po^am ꝛ actū: q̄ nihil mediat īter po^am subiectiuā ꝛ suū actū: r̄ndet q̄ liceꝫ nihil mediet in p̄ficiēdo: tm̄ aliq̄d mediat in disponēdo: ꝛ sic est mot⁹ me^m inter potētiā ꝛ actū: ꝛ ꝯsequēter dicit q̄ alteratio disponēs ad formā subalē est eiusdē generis indirecte ꝛ per reductionem cū forma subali: sicut via cū termino vie.

Sed dubitatur scd̄m hāc r̄nsionē: [illegible] vt calefactibile ē de p̄dicamēto relatōis scd̄m ītētōeꝫ ph̄i 5°. metha. calor aūt est de p̄dicamēto q̄litatis scd̄m eūdeꝫ in p̄dicamētis [illegible] adhuc [illegible] q̄ act⁹ ꝛ po^a nō sūt eiusdē gn̄is. Itē difficile ē intelligere q̄uō alteratio est p reductionē de p̄dicamēto sbe q̄m oē q̄

est per reductionẽ in aliquo pdicamẽto nõ est p se in aliquo alio pdicamẽto: vt pz inductiue: nã qz deus ꝛ pria mã sunt in pdicamẽto sube per reductionẽ: idõ nõ sũt p se in aliq pdicamẽto: nz pũct⁹ ꝛ vnitas nz angul⁹ ꝛ gradus sũt p se in aliq pdicamẽto: qz pũct⁹ ꝛ vnitas sunt p reductionẽ de pdicamẽto quãtitatis: ꝛ gradus ꝛ angulus sunt per reductionẽ de pdicamẽto qlitatis sed alteratio nãliter sũpta est per se de pdicamẽto qlitatis: ꝛ alteratio formaliter sũpta est p se de pdicamẽto passiõis fm ꝯtem: igit nulla talis alteratio ẽ reductiue de pdicamẽto substãtie. Jdõ est dicẽdũ q cõmẽtator nõ loquit de po^a subiectiue neqꝫ de potẽtia respectiue sed p po^am intelligit tminũ a quo cui est cõiuncta potẽtia respectiua sic p actũ [illegible] tminũ ad quẽ: frigidũ enĩ est potẽtia calidũ ꝛ nigrũ est potẽtia albũ: idõ in calefactiõe potẽtia est in eodẽ genere cũ actu: ꝛ silr in albefactione: qz albũ ꝛ nigrũ sunt eiusdẽ generis: ac etiã calidũ ꝛ frigidũ: idõ motus: qz mediat inter terminũ a quo ꝛ terminũ ad quẽ dr̃ esse de genere actus fm ꝯmẽtatorẽ loquẽdo de motu vt est mediũ fz materiã ꝛ nõ fm formã. Et q termin⁹ a quo ẽ dicat potentiã ꝛ terminus ad quẽ dicat actũ declarat ex mẽte cõmentatoris di. secũdo de aia q quãdocũqꝫ aliqua duo inuicez cõparãtur: quoꝝ vnũ dicit pfectionẽ ꝛ reliquũ ĩperfectionẽ illud q dicit pfectionẽ tenet locũ actus ꝛ q dicit ĩperfectionẽ tenet locũ potẽtie: sed termin⁹ ad quẽ motus cõpatus termino a quo dicit pfectionẽ: qz acquiritur: ꝛ termin⁹ a quo dicit ĩperfectionẽ: qz deperdit: igitur in quolibet mobili termin⁹ ad quẽ dicit actũ: ꝛ terminus a quo dicit potẽtiã: cõstat aũt q talis potẽtia ꝛ talis termin⁹ ad quez sunt eiusdẽ generis: qm̃ oĩs motus est de cõtrario in cõtrariũ aut ex medio in cõtrariũ aut ex ꝯtrario in mediũ: aut ex medio in mediũ fm cõmentatorẽ: oĩa aũt h sunt eiusdẽ pdicamẽti vt pz. (Secundũ subaz aũt). Secũda cõclusio ad subam nõ est

Tex. cõ. 10.

per se motus: pbat oĩs mot⁹ est de cõtrario in ꝯtrarium: vt pz ex dictis: sed sube nihil est cõtrariũ: igit ꝛc. pz consequẽtia cũ maiori: minor aũt est euidẽs inductiue loquẽdo de ꝟo cõtrario q est forma positiua: de quo loquit Aristo. fm cõmentatorẽ. Dicit. n. hic cõmẽtator q Aristo. intendit hic per contraria mediata: quorum vtrũqꝫ est forma ꝛ habit⁹ ꝛ habẽt media. Jta q phus nõ loquit hic de cõtrarietate cõiter sũpta que est inter habitũ ꝛ priuationẽ: qz idubie talis cõtrarietas est in pdicamẽto sube: ꝛ in quolibz alio pdicamẽto: sz loquitur de cõtrarietate: cui⁹ extrema sũt forme positiue habentes mediũ: vz fm formã aut fm magis ꝛ min⁹ vt ẽ declaratũ in alio capl̃o: oĩa eniz cõtraria habẽtia media fm formã hñt mediũ fm magis ꝛ min⁹ ꝛ nõ econtra. Le. li. (Secũdũ subaz ãt nõ est motus ꝓpter nullũ entiũ substantie contrariũ esse).

Notandũ q cõmẽtator cõmẽto. 10. mo[illegible] nem cõclusiõis: videt enĩ inquit cõmẽtator q substãtie sit aliqd cõtrariũ: qz dcm̃ est in libro de gñatiõe q ignis ꝯriat aque in q cõmẽto recitat duas opiniones respõdẽtes ad difficultates: quaꝝ pria ẽ Alexãdri dicet q lz substãtie cõposite nõ sit aliqd cõtrariũ: tñ sube simplici que ẽ forma substãtialis elementi est aliquid cõtrariũ; quãdo ergo Ari. dixit tã hic q̃ in libro pdicamentoꝝ q substãtie nihil est ꝯtrariũ intẽdebat de substãtia fm subm. i. de suba composita in libro de generatione: cũ dixit ignẽ cõtrariari aque ꝛ aquã terre intẽdebat fm formã. s. que ẽ forma in mã. ¶ Cõtra Alexãdrum arguit cõmẽtator dupl'r: primo qz si sube fz formam esset aliqd cõtrariũ: pbatio Ari. nulla esset: qz assumeret falsũ ad pbandũ q ad subaz nõ est per se motus: vz nihil cõtrariat substãtie: ex quo substãtie fz formam est aliqd cõtrariũ. ¶ Secundo arguit q forme substãtiales elemẽtoꝝ nõ sunt inuicẽ cõtrarie: ꝛ quoniam elemẽta nõ cõtrariantur nisi fm qualitates primas sed qualitates prie nõ sũt forme substãtiales elementoꝝ: igit ꝛc. patz cõsequentia cũ maiori: qz remotis qualitatib⁹ primis nulla eẽt actio neqꝫ passio inter elta: minor aũt est nota: qz prime qualitates nõ sunt forme subales imixtoꝝ: igit neqꝫ in eltis: tenet ꝯñtia qz nõ est possibile aliquã formã eẽ vni⁹ pdicamẽti ĩ vno ꝛ alteri⁹ in alio mõ si caliditas eẽt forma ĩ vno: ĩ vno eẽt de pdicamẽto sube: ꝛ ĩ alio de pdicamẽto qlitatis. ¶ Scda opio fuit Temistij [illegible] q ignis nõ [illegible] ꝯriatur aq cũ nõ trãsmutet in aquã nisi p me^m. Ari. ãt loqtur de hijs q ꝓprie ꝯriant: ꝛ pp hoc credidit Temisti⁹ q ista ꝯñtia eẽt bona in suba est ꝯrietas loquẽdo de vera ꝛ ꝓpria ꝯrietate: igit in sba motus. ¶ Cõtra Temistiũ arguit ꝯ^tor dupl'r: ꝛ prio q ignis põt imediate trãsmutari in aquã qm̃ Ari. 2°. de ge. pbat q õlibz eltm ꝛ q õlibet aliud posse trãsmutari: si enĩ ignis põt imediate trãsmutari in aerẽ p corruptõez siccitatis sue ab hũiditate aeris p idẽ poterit ime^te trãsmutari ĩ aquã p corruptõez sue siccitatis ꝛ caliditatis ab hũiditate ꝛ frigiditate aq. ¶ Scdo arguit istã ꝯñtiã nõ valẽ: ĩ sba ẽ ꝯrietas igit ĩ suba ẽ mot⁹: qm̃ si in suba ẽ ꝯrietas: aut igit fz formã: aut fz subz: si fz formã sic q forme subales eltoꝝ sũt ꝯrie: igit subz ulti⁹ mutatiõis est ens ĩ po^a tm̃. s. pria mã: ꝛ p ꝯñs talis mutatio nõ est mot⁹ cũ ex determinatis mot⁹ reqrat subz in actu. Si aũt dr̃ q est cõtrarietas in suba fz subz: vz q subalia ꝯposita ꝯriãtur adhuc nõ est mot⁹ in sba: qm̃ terminus mot⁹ aliqd oz esse cõe sic q idẽ subz in actu maiorat sub vtroqꝫ termino motus: sz in trãsmutatiõe ad subam ĩpossibile ẽ aliqd cõpositũ subale ens in actu manere sub vtroqꝫ termino trãsmutatõis: vt pbatũ est: igit ꝛc. Rñdet igit ꝯmẽtator di. q ĩ sba nõ est ꝯrietas fz formã nec fz sbz ꝛ cũ phus dixit in libro pogeneos. i. in libro de ge. q ignis ꝯriat aq ꝛ aqua terre non intẽdebat aliqd elementũ alteri subaliter ꝯriari: sed tm̃ accidẽtaliter: vz in q litatib⁹ primis idõ in [illegible] primis est p se mot⁹. ꝛ nõ in suba: dicat igit q nulla suba alteri ꝯriat formaliter: sed tm̃ virtualiter rõne [illegible] primaꝝ. ¶ Ex dictis cõmẽtatoris appet q ista ꝯclusio in suba nõ est p se motus: dupl'r pbat: sz in suba nõ est ꝯrietas: igit ꝛc. vñ optime sequit negatiue: in suba nõ est ꝯrietas: igit in suba nõ est mot⁹: lz nõ seqtur affirmatiue in suba ẽ ꝯrietas: igit in suba est mot⁹ vt ẽ argutũ ꝯtra Temistiũ. ¶ Secũdo pbat p rõnẽ ostẽsiuã sic nulla gñatio vel corruptio est mot⁹ oĩs trãsmutatio ad subaz ẽ generatio vł corruptio: igit nulla trãsmutatio ad subaz est mot⁹: pz cõsequẽtia cũ minori: maior aũt liqt: qz subz gñatiõis ꝛ corruptiõis est ens in po^a: subm aũt mot⁹ est ens in actu. (Neqꝫ ẽ in ad aliqd). Tertia ꝯclusio ad relatõez nõ est p se mot⁹: pbat ad illud nõ est p se mot⁹ qz põt nouiter acqri alicui absqꝫ mutatiõe fcã in eo: sz relatio est hui⁹: igit ꝛc. tenet ꝯñtia cũ maiori: qz termin⁹ per se mot⁹ semp oz esse in eodẽ in quo est motus cum motus sit actus entis in potentia fm q in potẽtia. 3°. huius: minor ꝟo declarat qz si solus Sor. fit albus: deinde nascatur plato albus Sor. fit similis platoni per solam mutationẽ factã in platone: igit similitudo q est re-

latio acqrit sorti qescēti oīno per solā mutationē factā
in alio:cōmētato: aūt exēplificat de colūna que est in
dextro sortis:deinde in sinistro eiusdē p solū motū lo/
calē sortis dexteritas igit ⁊ sinisteritas sūt relatiōes
aduenietes colūne qescēti p solā mutationē factā i sor
te ad vbi sicut sil'itudo ⁊ dissil'itudo sunt relatiōes po/
tentes aduenire sorti p solā mutationē factā in platone
ad qualitatē.s.ad albedinē ⁊ nigredinē queadmoduȝ
etiā equalitas sūt relatiōes potētes aduenire platoni p
solā mutationē factā in cicerone ad quātitatē.s.ad q̄ti
tatem equalē:⁊ ad quātitatē maiorē ⁊ minorē:ex qui
bus cōcludit ph's q ad relationē est mot⁹ p accn̄s qm̄
p motū acquirit relatio vtriusq correlatiuorū p accn̄s:
quoniaȝ accidit sorti qescēti q acquirat sil'itudinē: si
eni plato nō mouet ad albedinē:nulla acquireret sorti
quiescēti q acquirat sil'itudo:cū et a plato moto sil'itu/
do q2 si sor.nō eēt albus ⁊ plato moueret ad albedinē
nō ꝓpter hoc ad colorē in nullo q̄ in sor.⁊ platone. Te.
li.(Neq est in ad aliqd).i.in relatiōe motus p se con/
tingit eni altero mutāte.i.per solā mutationē alteri⁹ ve
rum esse relatio neȝ fieri in suo correlatiuo alterꝫ nihil
mutans.i.nulla existēte mutatiōe in altero correlatiue
quare s'm accidēs motus horum est qui est in predi/
camento relationis.

Notandum

p'mo s'm cōmētato:ē cō
mento.10.q id q trans/
mutatur ad relationē trāsmutatur se qescēte per trans
mutationē sui correlatiui: verbi grā qm̄ colūna que ē
in dextro sor.vertit ad sinistrū quādo sortes trāsfertur
in loco trāsmutatio igit in colūna est p accidēs:sȝ trās
mutatio relatiua que ē in sorte sequit verꝫ motū.s.trās
slationē in loco.Due igit sunt relationes s'm cōmēta/
torēȝ acquisite p motū localē sortis:quarꝫ vna est ter
minus motus:lȝ p accidēs.s.illa que est in sorte moto
localiter ⁊ alia nō est termin⁹ mot⁹:illa vȝ que ē in co/
lumna quiescente.

Sed dubitatur

q2 videt' cōmēta
tor includere cō/
tradictionē:cū dicit illud q trāsmutat ad relatōēȝ trās
mutatur se qescēte per trāsmutationeȝ sui correlatiui si
qescit qūo trāsmutat:⁊ si trāsmutat qūo quiescit:nō ēt
videt q vertat colūna moto sorte localit cū ipa sim/
pliciter quiescat.Itē dicit ph's q relatio aduenit alicui
absq mutatione facta in eo:igit maledicit cōmētator
aliqd trāsmutari ad relationē p trāsmutationē sui cor
relatiui.¶ Respōdet q indubie cōmētator īproprie
loquit cū dicit colūnā verti aut rē quiescentē trāsmuta
ri p solā acquisitionē relationis:iō dicit q aliquid mu
tari cōtingit dupl'r.ꝓprie ⁊ īproprie:ꝓprie quidē si ac/
quirit formā absolutā aut vbi formale: īproprie vō
si acquirit tm̄ relationeȝ vel aliā formā respectiuā:vo
luit ergo cōmētator oēȝ acquisitionē esse mutationē ꝓ
prie vel īproprie dictā:⁊ q oē nouiter acquirit respe/
ctum aliquo mō mutat:ph's vō ꝓprie loquēs de mu/
tatione dicit p solaȝ mutationē factā in vno correlati/
uorum acquirit relatio alteri nō mutato.

Secūdo

notandū q Alber.duas ratio/
nes forme ꝓbantes q ad relatio
nem nō est p se motus qm̄ termini mot⁹ sunt opposita
in existētia eidē oīno successiue sunt relatiue opposita
nō insūt successiue respectu eiusdē:q2 nō potest aliquis
esse pater alicui⁹:deinde filius eiusdē:igitur ⁊c.Itē op/
posita relatiue posita se ponūt ⁊ perēpta se perimunt:
sed illa opposita inter que ē motus nō ponunt se mu/
tuo:sed magis se destruūt cū ad generationē vnius se
quitur corruptio alterius:⁊ ecōtra vt inductiue liquet:
igitur ⁊c.¶ Ex p̄dictis eliciūtur quattuor veritates cō
tra Ochā ⁊ Buridanū ⁊ Gregoriū de arimino:quarꝫ
p'ma est ista relatiōes ⁊ relatiua sūt ex nā rei:preter eni
operationē intellectus p3 q: absq oi opere intellect⁹
sunt ydētitates ⁊ distinctiōes sunt sil'itudines ⁊ dissili/
tudines pr̄ ⁊ filius equalē ⁊ ineq̄le que oīa sunt relati/
ua ⁊ relatiōes s'm Ari.in predicamētis:⁊ quinto meta
physice:vn̄ arguit sic:ipossibile est cognoscere vtrum
correlatiuorꝫ nisi cognoscatur reliquū per ph'm in pre
dicamētis caplo de relatiōe:sed possibile est cognosce
re vnū nomē significans relationē nō cognoscēdo aliud
q possuȝ cognoscere istū tm̄ pater nō cognoscēdo tm̄
filius:igit aliqua sunt relatiua ⁊ relatiōes que nō sunt
noīa:neq cōceptus mentales q est cōtra nomīatos.
Secūda veritas est omnis relatio creature a suo t'mio
relato est entitas realiter distincta:patȝ:q2 aliter oīs re
missio esset intēsio: ⁊ oīs paruitas magnitudo:oīs cō
uenientia dr̄ia:oīs acuties obtusitas : ⁊ p̄r̄iter dn̄ium
esset seruit⁹ paternitas filiatio disciplinatio doctriatio
⁊ sic de infinitis nūato nō dicēdis q̄ si ꝯcedūtur.Que
ro vtrū ꝓportio sit res ꝓportionata vel res ꝓportio/
nate inuicē:si p'mū:igit ꝓportio dupla est tripla ⁊ sic
in infinitū:ꝯsequēs est īpossibile sic q binarius sit ter/
narius:⁊ p3 ꝯsequētia q2 quodlibet cōtinuū est duplū
ad suā medietatē ⁊ triplū ad suā triplā:⁊ sic in infini/
tum:igit quodlibȝ cōtinuū est ꝓportio dupla tripla q̄
drupla:⁊ sic in infinitū.Si s'm igitur ꝓportio.a.totius
ad.b.suā medietatē:⁊ ecōuerso est.a.b.igit ꝓportio du
pla est ꝓportio subdupla:⁊ p̄r̄iter ꝓportio maioris in
equalitatis est ꝓportio minoris inequalitatis q est ī/
possibile:q2 tūc mot⁹ sequeret ꝓportionē minoris in/
equalitatis:q est cōtra ph'm.7°.huius.tertia veritas q̄
libet relatio creature a suo fūdamēto realiter distingui
tur:ꝓbatur sic:sor.albus vt.8°.⁊ plato albus vt.4.⁊ re/
mittatur albedo sor.ad.4.⁊ albedo platonis ad tria
vnit in hora:⁊ arguitur sic:cōtinue maiorabit ⁊ intē/
detur taȝ sil'itudo sor.q̄ platonis:q2 continue erūt silio/
res:⁊ tamē quelibet illarꝫ albedinū remittet:igitur nul
la sil'itudo inter albedinē sortis ⁊ platonis ē albedo ali
cuius istorꝫ:arguat.n.sic h̄ sil'itudo cōtinue itēdetur:⁊
h̄ albedo nō ꝯtinue itēdet:sȝ remittet:igit h̄ albedo nō
est h̄ sil'itudo.Et ad h̄ multū facit ꝓbatio phi i lr̄a: qm̄
sil'itudo ⁊ dissil'itudo eq̄litas ⁊ ieq̄litas pōt aduenire
alicui absq mutatōe fcā i eo:sȝ nulli pōt aduenire s'm
ph'ȝ q̄titas vl' q̄litas absq mutatōe fcā i eo:igit nec si
militudo nec dissil'itudo ē q̄litas:nō ēt ē q̄titas eq̄litas
vl' ieq̄litas:q̄rta veritas ē nulla relatio ē in suo t'mio ac
cidēs extēsū vel multiplicatū:sȝ q̄libet relatio creature
est accn̄s idiuisibile suū subȝ idiuisibiliter denoīans p⁹
ps ꝓbat:si p̄rnitas extēdit p corp⁹:⁊ ē hōgenea :igit
q̄libet ps denoīat ptē corpis eē p̄rēȝ sic cōtigit de aliis
accn̄tib⁹ ꝯn̄s ē īpossibile:q2 tc̄ pes hoīs eēt p̄r:⁊ p̄r̄iter
hō ⁊ aīal:scd̄a ps ēt declarat nā q̄ncūq aliqd accn̄s
ē in aliquo subō nō hn̄s secū ꝯriū ipediēs denoīat il/
lud subm ꝓpria denoīatiōe:si igit p̄rnitas ē accn̄s in
qualibet pte p̄ris:sequit vt supra q̄libet talē ptē eē pa
trē q est incōueniēs:tertia vō ps sequit ex ꝓbatiōe p̄/
cedētiū:ita q p̄rnitas est forma idiuisibilis i toto p̄re
⁊ in nulla eius pte ⁊ sil'itudo vel equalitas in re sili vel
equali ꝓportio in re ꝓportionata ⁊ distātia in re distā
te:ita q proportio duorum ad vnum est in duobus ⁊
nō in aliquo illorꝫ:⁊ ꝓportio vni⁹ ad duo ē solum in

vno vz subiectū vel... et sit in alio extremo terminatur.

Contra ista dicta arguit: et primo q omnia mouentur ad motū vnius iuxta doctrinā Eracliti q̄ phs reprobat. 4. metha. et q illud seq̄retur arguit ponēdo q soz. moueat ab. a. in. b. et sequitur ad oēz punctū mundi eē nouā rē actā ex motu sortis. s. nouā propinquitatē vel distātiā: sed esse subz recipiēs illā rē mouet ipaz accipiēdo igit et c. ¶ Secundo sequit q aliquid agit in distās et nō in mediū contra phm in hoc. 5°. et. 7°. huius: et pbatur ꝯsequētia q2 albefaciens sortē existētē Rome causat similitudinē in platone ex... parisius: et in spacio intermedio nō causat huius similitudinem. ¶ Tertio calefactiuū est ad aliq̄d sicut calefaciens sed calefactiuū nō hz talē rē sibi inherētē: q2 posito solo calore oi alio circūscripto adhuc esset calefactiuū: igit hn̄s calorē nō est calefactiuū p aliquā relationem inherētē sibi. ¶ Quarto pr̄nitas et filiatio si sūt relatiōes accidētales in patre et filio deus pōt illas corrūpere manēte sorte et Platone: quo facto soz. est pater platonis nullo alio genito vel corrupto quo posito adhuc soz. esset pr̄ platonis et nō per aliqd accidēs superadditū: igit frustra ponit illud. Silr due albedines sūme eēnt siles dato q oia accn̄tia illarum eēnt anichilata et etiā distingueret soz. et plato: dato q oia accidētia corrūpantur: igit ille distinctiones nō sunt differētes a soz. et platone. ¶ Pro solutiōe istorum argumentorum sūt due distinctiōes premittēde collecte ex doctrina phi et cōmētatoris quinto metha. quarum prima est ista q tres sunt modi relationum: quorum primus fūdatur in vnitate: et multitudine vt idē et diuersū equale et inequale sile et dissimile duplū et dimidiū multiplex submultiplex proportio et disproportio distātia et propinquitas. ¶ Secundus modus fundatur in potentia actiua et passiua vt pater et filius: dn̄s et seruus: calefactiuū et calefactibile motiuū et mobile. ¶ Tertius mod9 fundatur in mēsura et mēsurato vt sensus et sensibile: intellectus et intelligibile: sciētia et scibile: cōprehendens mēsuratur cōprehenso: q2 patitur ab eo et nō ecōuerso: po^c eni cognoscuntur p actus et actus per obiecta inquit Ari. secūdo de aia. ¶ Secūda distinctio ad hoc q aliqua adinuicē referātur quinq requirūtur: vz subm relationis fundamētū. terminus a quo et termin9 ad quē et ipa relatio semp loquendo de relatiōe actuali vel appetibili nō ... appetibile māe nō loquor hic cū nō possit simul existere cū termino suo adueniēte eni forma po^a corrūpit et appetitus māe iuxta doctrinā ꝯ^{tis} primo hui9 solū igit de relatōibus loquor in tota hac determiatione de q̄bus phus et commētator loquuntur in hoc capto. Si ergo referūtur pater et fili9 adinuicē subm paternitatis ē aial generās vel q genuit fundamentū paternitatis est potentia termin9 a quo est pater et termin9 ad quē ē fili9: relatio vo qua pr̄ refert ad filiū est ipa pr̄nitas et relatio q̄ filius refert ad patrē est ipa filiatio. Silr equalitas ē relatio: cui9 fūdamētū est q̄ntitas et subm corpus substāle termin9 vo a quo et ad quē sūt duo silia. Itē subm similitudinis est suba aliqua: fundamētū q̄litas vt albedo vel caliditas: terminū vo a quo et ad quē sunt duo similia: ita q referēs est termin9 a quo et relatū est terminus ad quē: nec est incōueniens idē esse terminū a quo et ad quē respectu diuersarum: sicut nō incōueniens idē referre et referri. ¶ Ad primū negatur cōsequētia et ad probationē cōcedo q ex motu sortis fit aliq̄d nouū in q̄libet parte mūdi: sed negat q omne recipiens aliquid mutetur: eo q tales respectus adueniūt de nouo alicui absq mutatiōe facta in eo: vt pz per Aris. in lra. ¶ Ad secūdū negat illud esse incōueniens: et ad phm rn̄det q loquit de formis absolutis: sic q nullū agēs agit formā absolutā in ptē remotā quin agat in ptem ppinquā. ¶ Ad tertiū dr̄ q posito solo calore absq relatiōe iste calor nō esset calefactiu9 formaliter: sic nec aliquid est albū sine albedine. ¶ Ad quartū admisso illo casu soz. nō esset pr̄ platonis nec ille due albedines essent siles nec soz. et plato distinguerent: et sic cōcedit q aliqua eēnt duo que nō eēnt distincta formaliter: et aliqd eēt q nō eēt idē sibi ipsi nec differēs a seipso: oēs enī duab9 diffinitiōib9 illa sūt pla positiua: sz nō distinguūtur sicut nec albedo ē alba: sūt tamē illa quib9 aliqua formalit relatiue distinguūtur: sicut albedo est illud quo aliq̄d formaliter est albū: et sic de alijs.

Neq3 agētis Quarta cōclusio est ista ad actiōez et passionē nō est p se motus nec mutatio probatur nulli9 mot9 pprie dicti ē mot9 neq alicui9 mutationis pprie dicte ē mutatio neq alicuius mutationis: aut motus qualitercūq accepti est mot9 vel mutatio igitur nec actionis vel passionis est motus vel mutatio: patet cōsequentia q2 si ad aliquā formā nō est per se motus vel mutatio: nec ēt ad terminos eius: vt patet inducitiue: cōstat aūt actionē et passionē eē terminos motus vel mutationis vt patet ex determinatione tertio huius: añcedēs aūt Arist. probat: et primo q2 nullus mot9 pprie dicti est mot9. Secūdo q nullius mutatiōis pprie dicte est mutatio sic q generationis nō est gn̄atio nec corruptiōis corruptio: q dñr eē mutatiōes pprie dicte cū sint indiuisibiles ō ꝯdictorio i ꝯdictoriū ibi. (Amplius aūt in infinitū). Tertio q nulli9 mot9 vl mutatiōis q̄litercūq acciptant est mot9 vl mutatio ibi (et iterum aliquid). Ari. igit fac duo q̄m p° se ꝯtinuat ad dicēda: scdo exequit de intēto ibi. (P^m q̄dē). Le. li. (In agētis nz patiēns nz oīs q mouet aut mouētis). i. ad nullū respectū agētis vl patientis motū aut mouētis est mot9 vel mutatio: q2 nō ē motus mot9 neq gn̄atiōis gn̄atio: nec ... mutatiōis mutatio ... Quātū igit ad primū Ari. arguit q nulli9 mot9 ē mot9 sp loquēdo de motu pprie dcō: q̄m si alicui9 mot9 est mot9: aut igit p modū subiecti aut p modū tmini: p° arguit phs q nō p modū subiecti: scdo q nō ē p modū tmini ibi. (aut remutādo). arguit g phs q nulli9 mot9 ē mot9. s. p modū subiecti eo mō quo dicim9 motū eē homīs q̄n mo... motu locali aut ex albo i nigrū: q2 tūc mot9 moueret sz ... calefieret et frigefieret et mutaret de loco ad locū: et augeret ac diminueretur: sed h̄ sunt impossibilia: et p ꝯn̄s nō ē possibile motū esse subiectum motus: iō nō est mot9 tanq̄ subiecti. Le. li. (Primū q̄dē. n. cōtigit dupl̄r alicui9 mot9 eē motuz aut sic subiecti vt homo mouetur: quia ex albo in nigrum mutatur sic et motus aut calescit aut frigescit aut locū mutat aut augmentatur aut diminuitur. Hoc

Tex. cō. 10.

Tex. cō. 11.

autē impossibile est: nō enī substātiarū aliqͦ est mutatio ſm aliqua nominata. s. ad quantitatē qualitatē, vel
Tex. co. 11. vbi. (Aut in mutādo). Probato ꝙ motus nō est motus per modū subiecti: arguit phus alterā partē: vz ꝙ motus nō est motus per modū termini: eo mō quo dicimus motū quo hō mouet ex egritudine in sanitatem eē sanitatis. i. ad sanitatē cū hoc nō sit possibile nisi per accidēs: ꝙ arguitur sic: ꝙ ois motus est ex forma in formā vt patz inductiue: neqꝫ est hoc vnū tm̄ de motu: sed etiā de generatiōe ⁊ corruptione: ꝙ ois generatio: ⁊ ois corruptio est ex forma in formā: cū omnis generatio vni⁹ sit corruptio alteri⁹: ⁊ ecōtra vt habetur primo de ge. est tamen differētia in hoc: qz mot⁹ est per se de forma in formā: cū sit per se de cōtrario in cōtrariū: generatio aūt ⁊ corruptio nō est per se de forma in formā cū sit de per se cōtradictorio in cōtradictoriū: nūc sic ois motus est per se de forma in formā igitur mot⁹ est p se de motu in motū: si motus est ad motū tanꝙ ad p se terminū: sed nō est rō: quare mot⁹ est ad vnū motū quin sit ad quēcūqꝫ indifferēter igit cū quis infirmat ille motus est ad quēcūqꝫ motū idifferēter ꝙ est falsuz: ⁊ ecōtra expientia: videmus enī hominem egrotātē in fine egrotatiōis quiescere sub sanitate: ⁊ nō moueri alio motu. Le. li. Et cōstrue sic: si alicuius mot⁹ est motus: aut igit tāꝙ subiecti ꝙ reprobatum est aut in mutādo alterū aliqͦ subiectū aut ex mutatiōe i alterā spēz vt hō ex egritudine in sanitatē ſm hoc possibile est nisi ſʒ accidēs: hic enī motus ex alia specie. i. forma in aliā formā mutatio est ⁊ generatio ⁊ corruptio silr preter ꝙ hec. s. generatio ⁊ corruptio sūt in opposita sic: vz cōtradictorie: motus aūt nō silr ſʒ ꝯtrarie: simul igitur mutabit aliquod alterās hominē ex sanitate in egritudinē: ⁊ ex ipa hac mutatione in aliam mutationem: manifestū aūt cuz infirmet alīqs homo mutatus erit in qualibet alia spē motus: sed hoc ē falsuz: cōtingit enī quiescere in fine motus. (Et amplius). Iterū arguit phs ꝙ motus nō est ad motū tanꝙ
Tex. co. 12. ad per se terminuz qm̄ dato illo sequit ꝙ aliquid moueatur motibus cōtrarijs: nā motus nō est indifferēter ex qͦlibet tīo ad quēlibet tīminū vt patuit: ſʒ ex cōtrario in cōtrariuz: igit si motus est ad motū tanꝙ ad per se terminū ois motus est ex motu cōtrario in motū cōtrarium: igitur egrotatio est in sanationē tanꝙ in per se terminū ⁊ arguitur sic: egrotatio est in sanationē tāꝙ in per se terminū: sed omne ꝙ mouetur cōtinue bz partem de termino ad quē: vt probatur. 6. hui⁹: igit ꝙdiu aliquis egrotat bz aliquē motū sanationis: ⁊ p cōsequens simul mouetur motu egrotationis ⁊ motu sanationis: p cōsequēs qz accessiua dicunt esse ſm se toto ꝙdiu aliqua pars illorū ē fiat ergo argumētū sic ꝙdiu aliquis egrotat simul mouet motu egrotatōis ⁊ motu sanatiōis: ⁊ motus egrotationis ⁊ motu sanationis sunt motus cōtrarij: igitur aliquid simul moueatur motibus contrarijs. Le. li. (Et amplius nō incontingentē semp). i. nō quelibet mutatio est indifferenter in qualibet mutationē: si motus est ad motuz p se: ⁊ idest sed illa mutatio ex quodā determinato cōtrario in quoddā alterū est determinatū ꝯtrariū: quare ⁊ opposita erit sanatio terminās egrotātēz per se quo existēte idem mouetur motibus cōtrarijs. Et notāter dicit dico inquit phs motū nō esse ad motū per se: quia nō inconuenit motū esse ad motū per accidens ratiōe subiecti vt si aliquis homo moueatur ex recordatione in obliuionē obliuio aliquo mō est termin⁹ recordatiōis: nō quidē per se: sed per accidēs ratione subiecti enī recordano terminat ad obliuionē: nā subiectū cui inest recordatio mutatur in obliuionē qz ergo est per accidēs ratione subiecti: iō indifferēter quilibet motus pōt terminari ad quēlibet motū: nā sicut subm cui inest recordatio mutatur in obliuionē: ita aliquādo mutatur in sciam: aliquādo in sanationē aliquādo in calefactiōez vel dealbationē: ⁊ sic consequēter in alias spēs motuum. Le. li. (Sed ſm ꝙ accidit motus terminat ad motum ⁊ sic ex recordatione in obliuionē mutat). i. mutatur aliquis hō: hoc est per accidēs motu (qm̄ cui inest illud). s. recordatio mutat aliquādo in sciam aliquando vō in sanationē sicut in obliuionez.

Notandū primo ſm cōmentatorē cōmento secundo ꝙ motus sit subiectum motu: manifestuz est ꝙ est īpossibile: qm̄ si motus esset subiectū motu: nūc motus reciperet motū: ⁊ quietē: qm̄ illud ꝙ est innatum moueri: innatū est quiescere: ⁊ īpossibile est vt mot⁹ recipiat quietē: qm̄ motus cōtrarius est quieti. ¶ Ecce argumentū cōtrarij si mot⁹ est subm motus: igit mot⁹ mouet: sed oē ꝙ mouet est innatū recipe quietē ⁊ quiescere: igitur mot⁹ pōt quiescere ⁊ recipe quietē: ꝙ est īpossibile: qz vnū oppositorū nō recipit reliquū. Et vlterius aūt pbat processuz infinitū in motibus si motus esset subm motus: qz si motus esset subz mot⁹ per idē ille motus hrēt aliū motū pro subo ⁊ sic in infinitū: qz si nō esset: nūc staret ad vnū motum qui nō hrēt subm quo posito ille motus eēt substantia: ⁊ sic pluriū motuū eiusdē generis vn⁹ esset suba: ⁊ alicuius accidēs ꝙ est īpossibile. ¶ Ex pdictis sequit pͦ ꝙ mot⁹ localꝭ n̄ ē mobile ꝙ mouet ⁊ mobile ꝙ mouet ē sbz mot⁹. s. hō mot⁹ localit p Ari. in lra: igit mot⁹ est subm mot⁹. Itē sequit ꝙ nec alteratio est qualitas que accipit nec augmētatio est quātitas que introducitur: qz si alteratio est qͥlitas que acquirit ⁊ alteratio est ad qualitatē tanꝙ ad terminū: igit alteratio est ad alterationē tanꝙ ad terminū: silr augmentatio eēt ad augmētationē tanꝙ ad terminū: si augmētatio eēt quātitas que acquirit opposita: tamen ista cōiter sustinētur: vz ꝙ mot⁹ localis est mobile ꝙ mouet localr ⁊ ꝙ augmentatio ⁊ alteratio non differunt a terminis motus que omnia sunt falsa.

Secūdo notādū ſʒ ꝯᵐ ꝯᵗᵒ. 12. ꝙ memoria non ⁊ trāsmutatio ad obliuionē nō est eētialiter: ſʒ accidit pp trāsmutatū: qm̄ sicut transmutat aliqn̄ ad sciaz: ⁊ aliqn̄ ad sāitatē: ita accidit trāsmutari qnqꝫ de obliuiōe ad sciaz ⁊ de egritudie ad sanitatē: ⁊ qnqꝫ de scia ⁊ qnqꝫ ad sciaz: ⁊ qnqꝫ ad sanitatē: ⁊ qnqꝫ de sanitate: nō ita ꝙ trāsmutatio q̄ est de sanitate in egritudinē ē essentialr q̄si copulata: ſʒ iter illa ē qēs: qm̄ si h nō eēt: seqret aut ꝙ moueret duob⁹ motibus oppositis ī simul. ¶ Istud ꝯᵐ declarat in pre Egidi⁹ dī. ꝙ si aliqͦ subz in illo īstāti in quo est plene sanatū icipiat dealbari: sanatio tīniabit in dealbationē: h tamē nō erit p se ⁊ vt sanatio ē: ſʒ p accñs rōne subiecti: nā qz subm cui inest sanatio incipit dealbari ⁊ habet ordinē ad dealbationē: ideo p accñs vna mutatio bz ordinē ad aliaz mutationē: cū ergo h sit per accidēs seqt ꝙ sit qd īdetīatū sic: ꝙ qͥlibz mutatio īdifferenē terminari poterit ad quālibz mutationē tā ꝯingētez ꝙ oppositā: ſʒ differenē qz ī cōtigētē poterit tīmiari īmᵉᵗᵉ in illo. n. īstāti in q̄ est qs sanatus poterit incipere egrotari egrotatōe opposita illi sanationi: ſʒ īter illos motus ꝯrios interueniet quies media. ¶ Sed dubitatur

qm̄ si in fine dealbationis poterit subiectum incipere calefieri, per idem poterit incipere nigrefieri: quoniaꝫ si aliquod agēs potest per totaꝫ vnaꝫ horam albefacere fortez in fine illius hore potest agēs contrariū tāte potētie vel maioris incipere nigrefacere: sicut si aqua pōt per vnū tēp° infrigidare i fine istius temporis potest ignis incipere calefacere: ⁊ consequēter poterit contingere ꝙ duo agētia ꝯtraria poterunt in duabus horis imediatis inducere in forā motuꝫ egrotatēis ⁊ motuꝫ sanatiōis illi oppositū igit sicut motus pōt terminari in motuꝫ cōtingenteꝫ ita in motuꝫ oppositū. Jō est dicendū ꝑ nunc ꝙ intentio ꝯmētatoris est ꝙ aliqd pōt moueri de sanitate i egritudinē ⁊ ecōtra ⁊ de memoratione in obliuionē vel in sciam ⁊ econtra sic ꝙ motus egrotationis ⁊ sanationis possūt esse imediati: nō tamen copulari eo modo quo motus ⁊ suus terminus ad quē: verbi grā in fine egrotationis est sanitas: ⁊ in fine dealbationis est albedo ad quā terminatur mot° isto modo non est impossibile duos motus oppositos seinuicem terminare: sic ꝙ in fine .i. in instanti terminante egrotationem sit sanatio aut in instanti terminante dealbationē sit denigratio: quoniam cum non detur primū instans motus ſm omne ꝙ mouet aliquo motu pri° mouebat illo motu: ꝑ Ari. 6. huius: aliud simul moueretur motibus ꝯtrarijs .s. motu egrotatiōis ⁊ motu sanatiōis: sꝫ nō est incōueniens aliquid simul moueri egrotatiōis vel sanatiōis ⁊ motu dealbationis obliuionis vel memorationis. Necesse est ergo inter sanationem ⁊ egrotationem aut inter dealbationem ⁊ nigrefactionem esse quietem mediam: non quidem temporaleꝫ: sed instantaneam: ita quod in instanti medio non sit aliqua sanatio: neqꝫ aliqua egrotatio non aliqua dealbatio neqꝫ aliqua denigratio sed de hoc magis videbitur octauo huius. (Amplius autem in infinitum).

Tex. cō. 13. Postꝙ phūs probauit primuꝫ intentum videlicet ꝙ nullius motus est motus loquēdo de motu ꝑprie dicto: consequenter probat ſm intentum .s. ꝙ nullius mutationis ꝑprie dicte est mutatio: ita ꝙ nullius generationis est generatio nec alicuius corruptiōis est corruptio: qm̄ si alicuius generatiōis est generatio: aut igitur ꝑ moduꝫ termini vel per moduꝫ subiecti. sed nullo istoꝝ modoꝝ igit ⁊c. minoreꝫ Ari. arguit: ⁊ primo ꝙ generationis non est generatio per modū termini: secūdo ꝙ generatōis nō est gñatio ꝑ modū subiecti ibi (Amplius eiusdē). Arguit ergo phs ꝙ generatōis nō est generatio tāꝙ termini: qꝛ dato opposito sequūtur tria incōueniētia: primū est ꝙ est ꝓcedere in infinitū in generationib°: qꝛ si aliq̄ gñatio est termin° alicui° gñationis ꝑ idē illa alia gñatio ē termin° alicui° alteri° gñationis: ⁊ sic in infinitū: sꝫ illud ē impossibile qꝛ i qbuscūqꝫ datur primū in illis nō est ꝓcedere in infinitū: sꝫ in gñationibus dat pm̄ igit in gñatiōibus nō ꝯtingit ꝓcedere in infinitū: ꝑꝫ ꝯña cū maiori: ⁊ minor arguit in qbuscunqꝫ dat vltimū in eiusdeꝫ dat pm̄: sed in gñatiōibus datur vltimū: qꝛ aliq̄ est gñatio vltima: igit in gñatiōibus datū pm̄. Le. li. (Amplius āt ⁊ in infinitū vadet si erit mutatōis mutatio ⁊ gñationis generatio) sꝫ illud est falsū: necesse est igitur eē primā gñationeꝫ si vltima erit. Scḋo incōueniēs ꝙ gñatio simul est ⁊ nō est, ꝓbatur illud sequēnā si generatio est termin° generatiōis: igit gñatio aliq̄n gñatur: sꝫ illud ꝙ gñat nō est vt. patuit supra de intētiōe phi: et iā ꝑꝫ de intētione ꝯmētatoris di. ꝙ res generata cū fuerit in gñatiōe nōduꝫ est illa res gñata: verbi grā qm̄ hō cū fuerit in gñatiōe nō dū est hō: ⁊ hꝫ manifestū est ꝑ se igit gñatio nō est ꝑ... de arguit a ... ꝑ se ... ⁊ est ... ꝑ idē si aliqd generat ... celum gñatio generat ... est termi° genera... generatio est sic ... probatū est ꝙ gñatio nō ... generatio simul est ⁊ nō est ꝙ erat ꝓbandū. Le. li. (Ut si simplr gñatio fiebat .i. gñabat aliq̄n tanꝙ termin° generatiōis: ⁊ ꝙ sic fiebat .i. ꝙ iā genitū gñabat: qre nō dū erat ꝙ sit simplr .i. quare ꝙ gñat simplr nōdū est: sed aliud cū sit sic ꝙ ⁊ factū est pro isto instāti: ⁊ iteꝝ fiebat hoc aliq̄n: qm̄ fieri ꝓcedit factū ē: qre gñatio nōdum erat tūc ꝙ fit .i. qre gñatio nō est quādo ipsa fit: sꝫ generatio est quādo aliquid fit: igit generatio simul ē ⁊ nō est. Tertiū incōueniēs ꝙ ipossibile est aliquā generationē esse fore vel fuisse: qm̄ si generatio est terminus generatiōis: ꝑ idē illa generatio hꝫ aliū terminū ⁊ si sic sequit ꝙ est ꝓcedere in infinitū a pte añ: ⁊ a parte post in gñatiōib° terminante ⁊ terminatib°: quo cōcesso ipossibile ē aliquā generationē eē fore vel fuisse: qꝛ si nō datur pm̄ neqꝫ vltimum: non etiam datur medium: ita qꝛ nō dabitur aliqua generatio sequēs primā neqꝫ añcedens vltimā. Le. li. (Qm̄ autē infinitoꝝ nō est pm̄ ⁊ si nō erit ꝙ pm̄ genus neqꝫ habitum). i. cōsequenter illi: iō .i. nulla generatio pōt esse: deinde phūs cōcludit intentū di. neqꝫ fieri. igitur neqꝫ moueri possibile est nꝫ mutari nihil tanꝙ termini° mutatiōis.

Notandū ſm cōmentatoreꝫ ꝯmento. 15. ꝙ ante trāsmutationē nō erit transmutatio essentialiter: per accidens vō est necēm .s. ꝙ añ oēꝫ trāsmutatiōnē sit trāsmutatio qm̄ neccē est vt sit hꝫ vn° motus etern° qui sit causa ꝙ ante omnē motum factum sit motus vt declaratum est .8°. hui° ⁊ qꝛ moderni nō distinguūt illud ꝙ est per se: ⁊ illud ꝙ est per accidens estimauerunt ꝙ sequitur ex hoc: quod si homo semper generatur ab homine vt si primuꝫ non fuerit postremum non erit: sed modo est ita: quoniā primum est: ⁊ est sol ⁊ intellectus operans: hominem autē generari ab homine in infinitum est necēm ꝑ accidēs nō per se. hec ꝯmētator. ¶ Ex hijs verbis cōmētatoris appet resolutio hui° dubij: nā posset aliqs arguere illā ꝓpōneꝫ esse falsaꝫ si nō datur primū non datur vltimū: qꝛ si mūdus est eternus nō dabatur primus homo: ⁊ tamē dat vltimus: ⁊ iō cōsequēt nō dabatur pria generatio: ⁊ tamē datur vltima: ⁊ ita non est incōueniēs ꝓcessus ī infini° tā in hoībus ꝙ in gñationibus. Rñdet ꝯ° ꝙ nō cōtingit ꝓcedere in infinitū in essentialiter ordinatis: qm̄ in talibus semp dat primū ⁊ vltimum sed bene contingit procedere in infinitum in accñtalr ordinatis dando pm̄ sine vltio ⁊ vltimū sine p°: vnꝫ respectu ꝑteritoꝝ hominū dat vltimū ⁊ nō primū: respectu āt futuroꝝ dat primū ⁊ nō vltimū: ⁊ hꝫ iō qꝛ iter hoies est ordo accñtalis: ⁊ a ꝯ° ꝙ in generationib° ē ordo accñtalis pōt dari vltima sine p°: ⁊ p° sine vltia: ⁊ tū in gñationib° infinitis cōtingit vnū p° extra illā multitudinē ꝙ est cā illius infinitatis et istud primū ē mot° celi: sic et infinitis hoib° ꝑteritis ⁊ futuris cōpetit vnū primuꝫ extra multitudinē hominū ꝙ ē cā illi° multitudinis infinite vꝫ sol ⁊ intellectus agēs.

Sed dubitatur p° da si contingit procedē in infinitū i gñatōib° sic ꝙ dat vltima ⁊ nō pria: vel cōtra sequit ꝙ rō Ari. nulla ē quo ad pm̄ ⁊ tertiū icōueniēs Scḋo nō magis ordinat ꝑ se dealbatio ad albedinē ꝙ ordiarent gñatio ad gñatōeꝫ: si gñatio eēt ꝑ se ani-

nus gn̄ationis ſ; nō ſeq̄t dealbatio. nō eſt igit̄ albe
do nō eſt igitur etiā nō ſequit̄ generatio p̄rioꝛ nō ē igi
tur generatio poſterioꝛ nō eſt. ¶ Ad primū dicitur ꝙ
nō icōueniſ ꝓcedere ad īfinitū ī gn̄onib⁹ eētialr̄ oꝛdi
natis qm̄ tūc daret̄ primū ⁊ non vltimū vel eꝫ quoꝝ
quodlibet eſt ípoſſibile in oꝛdīe eſſentiali ſm̄ ꝙ ſeq̄re
tur ꝓceſſus in infinituꝫ in generationib⁹ eſſentialr̄ oꝛ
oꝛdinatis. p; ſi cōcedatur gn̄ationē eſſe per ſe terminū
generationis: qm̄ ſicut motus eſt termin⁹ mot⁹ ita mu
tatiō eſt termin⁹ mutatiōis habēs oꝛdinē eſſentialē ſp
loquēdo de terminō p ſe ⁊ nō per accn̄s. ſi igit̄ queli
bet generatio per ſe terminat ⁊ p ſe terminat̄ ſequtur ꝓ
ceſſus infinitus in generationib⁹ per ſe ⁊ eſſentialr̄ oꝛ
dinatis. ¶ Ad ſcōm rn̄det negādo ꝯn̄am. qm̄ ſi gene
ratio eſt per ſe termin⁹ generatiōis neceſſario ille mu
tatiōes ſunt ſimul: nō autē neceſſario ſunt ſimul deal
batio ⁊ albedo. iō optime ſequit̄ generatio p̄rioꝛ nō
eſt igitur generatio poſterioꝛ nō eſt ⁊ nō ſequit̄ deal
batio nō eſt igit̄ albedo nō ē ꝙ ille generatiōes ſint
neceſſario ſimul declarat ꝙ ſi generatio ex quo eſt ens
ſucceſſiuū nō eſt niſi duꝫ eſt ī gn̄ari ⁊ in fieri. ergo qn̄
generatio eſt tunc ſuū generari eſt ⁊ ſuū generari etiaꝫ
eſt ens ſucceſſiuuꝫ. igit̄ generari generatiōis nō eſt niſi
qn̄ ſuū generari eſt: ⁊ ita de aliis dicatur: ⁊ p ꝯn̄s ſi ge
neratio eſt p ſe termin⁹ generationis ⁊ in infinitū opꝫ
oēs illas generatiōes eē ſimul ⁊ pro eodem inſtāti.
¶ Iſta reſpōſio pulchꝛa eſt: ſ; poſſet habere īpedimē
tum: qm̄ Ariſto. nō loquit̄ hic de generatiōe que ē mo
tus ſucceſſiuus cuꝫ talis motus ſit generatio per acci
dens: ſ; loquit̄ de generatione p ſe que eſt ſubiect⁹ ꝓ
uentus foꝛme ſubalis vel accidētalis iuxta doctrinaꝫ
Burlei ponētis generationē tam ſimplr̄ ꝙ ſ; q̄d ſubi
to fieri: ⁊ cōmentatoꝛ dicit hic ꝙ ſi generatio genera
retur ſicut indiuiduū p̄dicamēti ſubē oīa illa īcōuenīē
tia ſequerent̄. cōſtat aūt ſm̄ cōmētatorē ⁊ burleū indi
uiduū p̄dicamēti ſubē nō ſucceſſiue ſ; ſubito generari.
¶ Dicendū igit̄ ꝙ ſi aliquid indiuiſibilr̄ generat̄ illō
h; primū inſtās ſui eſſe: ſ; generatio eſt mutatio indi
uiſibilis. ideo ſi generatio generat̄ opꝫ ꝙ indiuiſibilr̄ ge
neret̄ ⁊ ꝙ habeat primū inſtās ſui eſſe: quo ꝯceſſo ſeq̄
tur illas infinitas generatiōes ſimul eē pro eodē inſtā
ti: q2 poſito ꝙ a. generatio generaret̄ p b. gn̄ationeꝫ ⁊
ſit inſtās p̄ſens primū inſtās a. generatiōis. ⁊ q̄ro vtꝝ
b. ſit in hoc inſtāti aut nō. ſi eſt in hoc inſtāti habetur
intētū. q2 qua rōne generatio a. generatiōis eſt ſimul
cū a. per idē generatio b. generatiōis eſt ſimul cū b. ⁊
ſic in infinitū. ſed a. b. ſunt in eodē inſtāti. ergo oēs ille
infinite generationes ſunt in eodē īſtāti. Si autē dicit̄
ꝙ b. nō eſt in hoc inſtāti: ⁊ b. generatio eſt generatio a.
generatiōis opꝫ b. p̄cedere a. ſed b. indiuiſibilr̄ generat̄
ſicut eſſe a. ergo b. habet primū inſtans ſui eſſe ſicut a.
tunc arguit̄ ſic. aliq̄ð fuit primū inſtās b. ſ; nullū īme
diatuꝫ huic inſtāti fuit primū inſtās b. cū inſtās nō ſit
īmediata. 6. huius. ergo aliquod mediatū inſtans fuit
primū inſtās b. qð eſt impoſſibile: q2 tunc inter gene
ratiōnē eſſet tēpus mediū ꝙ nullo mō eſt dicendū: opꝫ
igitur illas generatiōes eſſe in eodē inſtanti ⁊ eēntialr̄
oꝛdinant̄ vt ꝓbatuꝫ eſt ſi aliqua earū eſt per ſe termi
nus alterius. igit̄ ſi p̄rioꝛ nō eſt poſterioꝛ nō eſt ꝙ q̄
Tex. cō. 9. dem nō cōtingit de albatione ⁊ albedine q2 mot⁹ p̄ce
dit terminū ſuuꝫ. quare ⁊c̄. (Amplius eiuſdē) ex quo
igit̄ generationis nō eſt generatio tanq̄ termini. ꝯnter
arguit ph̄us ꝙ gn̄ationis nō eſt generatio tanq̄ ſubie
iecti dupliciter ⁊ primo ſic. ſi gn̄atiōis eſt gn̄atio tanq̄

ſubiecti ſic ꝙ generatio generet̄ ſubiectiue: ſeq̄t ꝙ gene
ratio poteſt coꝛrumpi. patet ꝯn̄a. q2 ſicut motus con
trariat̄ motui ⁊ quieti. ita generatio cōtrariat̄ coꝛrupti
ſed illud qð mouet̄ ſubiectiue aliquo motu habēte cō
trariū etiā pōt quieſcere ⁊ moueri motu oppoſito. igi
tur etiā illud qð generat̄ ſubiectiue pōt coꝛrūpi: ⁊ per
ꝯn̄s generatio poteſt coꝛrūpi ſi ipſa eſt ſubiectū gene
rationis: ſed ꝯn̄s eſt falſuꝫ. q2 ſi generatio pōt coꝛrū
pi. aut igitur qn̄ eſt, aut qn̄ nō eſt. nō qn̄ eſt: q2 ſi gene
ratio coꝛrūpitur ſubiectiue qn̄ eſt igitur coꝛruptio que
eſt in ea coꝛrūpitur terminatiue. ꝯn̄s eſt īpoſſibile: q2
ſicut generatiō nō generat̄ terminatiue vt ꝓbatuꝫ eſt.
ita nec coꝛruptio: nō etiā generatio coꝛrūpit̄ qn̄ nō eſt
.ſ. poſtꝙ fuit: q2 illud qð coꝛrūpitur terminatiue nō coꝛ
rumpit̄ qn̄ nō eſt: ſ; qn̄ eſt. igit̄ a foꝛtioꝛi illud qð coꝛ
rūpitur ſubiectiue coꝛrūpitur qn̄ eſt. ſi ergo generatio
coꝛrūpitur ſubiectiue neceſſario coꝛrūpitur qn̄ eſt ⁊ p
ꝯn̄s iſta ꝓpō īplicat ꝯdictionē generatio coꝛrūpitur
ſubiectiue. ſed iſta ſequit̄ ad illā. generatio gn̄atur ſub
iectiue. ergo ⁊c̄. hec eſt īpoſſibilis. generatio generatur
ſubiectiue. ⁊ etiā iſta. generationis eſt generatio tanq̄
ſubiecti. Le. ii. (Ampli⁹ eiuſdē mot⁹ alius mot⁹ ꝯtrari
us eſt adhuc quies ⁊ generatio ⁊ coꝛruptio etiā inui
cem ꝯtrariat̄ quare ꝙ ſit cū fiat ꝙ ſit). i. quare cū gene
retur illud qð ſit ſubiectū iſti⁹ ꝙ gn̄atur: tūc coꝛrūpit̄
generatio ſicut generatur: vꝫ ſubiectiue. ſed hoc eſt fal
ſum. nā generatio coꝛrūpitur cū mox ſit. i. ſubito neq̄
poſteri⁹. eē eni opꝫ ꝙ coꝛrūpat tā ſubiue q̄ terminatiē.

Notandum ſm̄ cōmētatorē cōmen
to. 9. ꝙ hoc qð dicit ari
ſtoteles. generatiōis nō eſt generatio ſubiectiue. funda
tur ſup ꝓpōnes: quarū vna eſt ꝙ res mota in rebus
que mouētur motib⁹ oppoſitis eſt eadem. verbi gr̄a.
qm̄ illud qð mouetur in loco idē eſt cum illo qð quie
ſcit. ⁊ ſimr̄ illud qð generat̄ idē eſt cū illo qð coꝛrumpi
tur. ¶ Scōa ꝓpoſitio eſt ꝙ oē generabat̄ generabi
le eſt coꝛruptibile: ⁊ hoc apparet p inductionē ⁊ decla
rabitur p̄fecte in primo celi ⁊ mūdi. ¶ Tertia vero ē
ꝙ coꝛrūpitur ꝙ nō coꝛrūpit̄ dū generat̄ neq̄ res mo
ta quieſcit dū mouetur. cū igitur poſuerim⁹ ꝙ genera
tio h; generationē. ſeqtur vt habeat coꝛruptionē ⁊ cū
habuerit coꝛruptionē ſequit̄ vt ipſa generatio coꝛru
ptionē recipiat: ⁊ ſic cōtrariū recipit ſuū cōtrariū ꝙ eſt
īpoſſibile. incōueniēs ergo ꝙ deducit ꝯmētatoꝛ eſt ꝙ
vnū ꝯtrariū recipit ſuū ꝯtrariū ſi generatio coꝛrūpit̄.
⁊ hoc ſuppoſitis illis tribus ꝓpōnib⁹ que nō īdigēt
expoſitiōe. (Amplius opꝫ.) ¶ Scōo arguit ph̄us ad Tex. cō. 59.
idem ꝓbādo ꝙ generationis non eſt generatio tanq̄
ſubiecti: quoniā omne ſubiectū motus vel mutatiōis
eſt mā vel habēs materiā: ſed generatio nō eſt mā vel
habēs materiā. igitur generatio nō eſt ſubiectū genera
tionis. p; ꝯſequētia cū maioꝛi. minoꝛ autē eſt nota ex
eo q2 nō apparet que mā ſit generatio: cū nō ſit coꝛp⁹
nec aīa. coꝛpus. n. eſt ſubiectū trāſmutationū realiū: ⁊
aīa trāſmutationū intētionaliū. ideo ſi generatio de
beret eē ſubiectū: opoꝛteret ꝙ eſſet ſub; vno iſtoꝝ mo
doꝝ: ſ; nō ē ſub; alq̄ iſtoꝝ mōꝝ. igit̄ ⁊c̄. Le. ii. (Am
pli⁹ opꝫ māꝫ ⁊ ei ꝙ ſit ⁊ mouētī). i. ei ꝙ gn̄at ⁊ mouet̄
ſi igit̄ generatio gn̄at ſubiectiue: igit̄ gn̄atio ē aliquo
modo materia. que igitur erit hec materia quā di. nul
la. nō. n. ſicut alterabile eſt aliq̄d qð alteratur vt coꝛp⁹
aut aīa. ſic eſt aliquid qð ſit. i. generatur motus aut ge
neratio: ita ꝙ nō ꝯſimiliter ſe habēt alterabile ⁊ gene
ratio vel motus: q2 alterabile eſt illud qð alteratur. ſ.

corpus:aut aīa. generatio aūt nō est id qđ generatur: neqꝫ motus est illud quod mouetur cum neutrum sit corpus vel anima.

Notandum primo ſm cōmētatorē cōmento.15. ꝙ subiectū motus intelligitur duobus modis: quorum vnus est illud in quo est motus. s. corpus motum. Secundus vero modus est genus in quo est motus. s. qualitas transmutabilis: aut substātia: aut quātitas: aut vbi. distinctio cōmētatoris est ista. duplex est subiectuz motus. s. subiectū in quo ꝛ subiectū ad quod. subiectū in quo, ē id quod recipit motū vt corpus vel aīa. subiectum ad quod est id qđ terminat motū vt substātia terminans generationē ꝛ quātitas terminās augmētationē ꝛ q̄litas terminās alterationē: ꝛ vbi terminās motū localem. ¶ Ex ista distinctione sequit primo ꝙ si termin⁹ ad quē dicit subiectū motus. per idez termin⁹ a quo ꝛ ꝯsequēter mediū ſm materiā siue id demōstrat specifice ab extremis: siue ſꝫ magis ꝛ minus: ita ꝙ si sor. moueatur a nigredine ad albedinē per rubeum non solū sor. aut rubedo dicit subiectū dealbationis: sed etiā nigredo ꝛ rubedo: ꝛ quilibet gradus albedinis vel nigredinis medians inter terminū a quo ad terminū ad quē. ¶ Scđo sequit ꝙ quadruplex est materia videlicet in qua ad quā ex qua ꝛ per quā: quoniā oē subm est materia: ſꝫ duplex est subiectū motus: videlicet subiectū in quo recipitur motus: ꝛ subiectuz ad qđ est motus: ꝛ subiectū ex quo est motus: ꝛ subm per qđ ē mo motus. ergo etiā oībus his modis accipiēda est materia motus.

Secundo notandū ſm cōmētatorē eodem cōmēto ꝙ īpossibile cōtingētia ponētibus ꝙ motus hꝫ motū: ita ꝙ mot⁹ sit subiectus motui: eadez cōtingūt ponētib⁹ ꝙ mot⁹ est motū: ita ꝙ subiectū sit aliquid: qm̄ sequit ex hac positione ꝙ motus moueat sicut sequit ex prima: qm̄ sicut in trāsmutatiōe de albedine in nigredinē: seqtur vt nigredo sit trāsmutata. sitr si genus motū in quo est fuerit motū seqtur vt mot⁹ moueat. ſꝫ vt patuit dupl'r potest imaginari motus esse motū aut tanq̄ subiecti: aut tanq̄ termini si alicui⁹ motus est aliquis motus tanq̄ subiectū ostēsuz est motū moueri: ꝛ idez sequit si ponitur motus eē motū tanq̄ termini: qm̄ termin⁹ ad quē motus mouet. si ergo mot⁹ est terminus ad quē mot⁹ oꝫ motū moueri. ꝙ aūt terminus ad quē motus moueatur arguit cōmētator: qm̄ si aliquid transmutat de albedine in nigredinē dicimus nigredinē esse trāsmutatam: igitur nigredo trāsmutatur aliqn̄: ꝛ p ꝯn̄s mouetur cū trāsmutatio nigredinis sit motus. ¶ Sed ꝯtra. Termin⁹ mot⁹ nō hꝫ eē nisi in fine mot⁹ ſꝫ ī fine mot⁹ nō ē mot⁹. igit termin⁹ mot⁹ nunq̄ mouet: q2 nō ante finez mot⁹ cū tūc nō sit termin⁹ mot⁹: nec in fine motus ex quo tūc nō est motus. ¶ Item Aristo. dicit expresse in primo caplo huius q̄nti phisicoꝝ ꝙ termini motuū sunt imobiles. ꝛ cōmētator supius ꝙ albedo est forma quiescēs īmobilis ꝛ qui fingit eā moueri nō est loquēdū cū eo in hac scia. Respōdet ꝙ sicut cōtingit aliquid dupl'r generari ita ꝛ moueri videlicet subiectiue ꝛ terminatiue. naꝫ materia prima generat subiectiue: q2 per generationē fit subiectū forme. ipsa autē forma generat terminatiue: q2 per generationē accipit esse post nō eē. ita subiectū motus mouet subiectiue: ꝛ terminus ad quē terminatiue: q2 accipit esse post non esse per motuz. ¶ Et cū querit vtrū terminus ad quez moueatur in fine motus aut ante. Respondet ꝙ sicut forma substātialis nō generat in instāti in quo accipit esse: sed ante: ita terminus motus nō mouet in fine motus sed ante nō quidē in aliquo instāti: sed in quolibꝫ tēpore terminato ad vltimū instās: neqꝫ est incōueniens moueri illud qđ nō est dūmodo moueat terminatiue. H enī est differētia īter subiectū in quo ꝛ terminuz ad quē: q2 subiectū in quo est generatio: aut motus nō generat neqꝫ mouet: nisi qn̄ est. terminus aūt ad quez generatio generatur qn̄ nō est: ꝛ terminus ad quem motus mouet qn̄ nō est. ¶ Et ad phm ꝛ cōmētatorem di. ꝙ termini motuū sunt imobiles: ꝛ ꝙ albedo ē forma quiescēs īmobilis. Respōdet ꝙ loquūtur de immobilitate subiectiua ꝛ nō terminatiua: ita ꝙ albedo ꝛ alij termini motuū nō mouentur subiectiue cuꝫ quo stat ꝙ moueatur terminatiue. (Et iterū aliquid.) postq̄ phus ꝓbauit diuisim primū ꝛ scđm intētuꝫ videlicet ꝙ motus nō est motus: neqꝫ mutatiōis mu⁹ loquēdo ꝓprie ꝛ stricte de motu ꝛ mutatione. ꝯñter ꝓbat cōiunctim tertiū intentū. s. ꝙ nec motus nec mutationis est motus vel mutatio qualitercunqꝫ accipiatur mot⁹ vel mutatio: quoniā si motus vel generationis ē motus vel generatio: aut igit per modū termini vel subiecti eo modo quo cōtinue argutum est in ꝓcedentibus sed nec per modū termini: nec p moduꝫ subiecti: igitur nullius coꝝ est motus vel mutatio. patet ꝯn̄a cū maiori. ꝛ minorē Aristo. ꝓbat. ꝛ primo ꝙ nullius illorū est motus vel mutatio per modū termini. scđo ꝙ non per modū subiecti. (Amplius si tres.) ¶ Quātuꝫ ad primum arguit sic philosophus ꝙ nullus motus vel generatio est ad rem fluentē sed quiescētem tanq̄ ad p se tm̄: sed oīs motus vel generatio est res fluens ꝛ nō quiescens: igitur null's motus vel generatio est ad motum vel generationē tanq̄ ad per se terminū. patet cōsequētia cū minori. maior declarat inductiue. vniuersaliter enī videmus in motu ꝛ generatione terminos esse quiescētes ꝛ nō fluētes. Doctrina enī terminat ad scientiā ꝛ nō ad doctrinā: calefactio ad calorem ꝛ non ad calefactionez: ꝛ generatio aeris ex aqua ad formā ꝛ nō ad generationē. cōstat aūt ꝙ sciētia: calor: ꝛ forma substātialis sunt res quiescentes ꝛ nō fluētes sicut ergo motus vel generatio in particulari nō est ad motum vel ad generationē in particulari tanq̄ ad per se terminuꝫ: ita in vniuersali motus nō est motus: neqꝫ generationis generatio tanq̄ per se termini. T. c. 16. (Et iteruꝫ in motu est dare aliquid in quod mouetur: ꝛ in generatione est dare aliquid in qđ generatio tendit. oꝫ enim aliquid esse huiusmodi ex hoc quiescente in hoc quiescens ꝙ sit motū aut transmutatuꝫ per generationem ꝛ nō in motū aut generationē cum sint res fluentes. simul autē ꝛ quomodo erit in termino ad quē res quiescens ꝛ res fluens, quasi dicat nullo modo non enim erit doctrina que doctrine generatio sed scientie quare in generationis in cōmuni est terminus ad quē neqꝫ quidē generatio in particulari est termin⁹ ad quē generationis in particulari. ꝛ cōsimil'r dicat de motu.

Notandum ſm cōmentatorē cōmento. 16. ꝙ si motus haberet generationē tūc esse rei in via generatiōis esset esse eius perfecte in actu: ꝛ sic res que est iaꝫ cōplete generata generetur. Duas rōnes intendit hic cōmētator ꝓbantes motuz nō posse esse per se terminū generationis quarū prima est ista. si motus est termin⁹ generationis: ꝛ omnis p se terminus generationis ha

Tex. cū. 16.

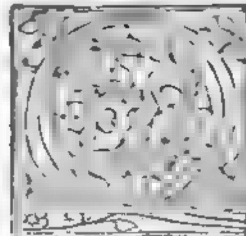
bet esse in actu completo cum sit res quiescens, igitur mot⁹ est in actu cõpleto. ꝯsequēs ē ipossibile. quoniã mot⁹ est formaliter ens successiuũ nunq̃ habens totũ suum esse simul. ℭ Secũda ratio est ista. si motus est per se terminus generationis: ⁊ oīs p se terminus generationis est res complete generata: igitur motus est res complete generata quãdocũq; motus ē: ille generatur: quia suuz esse est suũ fieri ⁊ generari: igit res cõplete generata generatur ꝙ ē impossibile. Duo igitur incõuenientia sequunt ꝫm cõmētatorez, dato ꝙ mot⁹ sit per se terminus generatiõis primũ ꝙ motus est in actu cõpleto ꝙ est cõtra phm tertio huius di. ꝙ mot⁹ est actus perfectus ⁊ actus admixtus potentie ⁊ act⁹ entis in potentia ꝫm ꝙ in potentia ꝫm ꝙ res complete generata generat ꝙ est cõtra Aristo. in hoc quinto di. ꝙ res quãdo generatur nõ est. ⁊ arguatur sic ꝙ quãdo res generatur non est loquendo de re que est terminus generationis: sed res quando est complete generata: est igitur idē simul est ⁊ nõ est ꝙ est cõtra primuz principiuz. (Amplius si tres.) Secũdo ꝓbat philosophus ꝙ nullius motus vel generationis est motus vel generatio per moduz subiecti: quoniã cuiuslibet motus vel generationis subiectũ per se est permanens ⁊ nõ fluens: sed quilibet motus ⁊ quelibet generatio nõ est permanēs sed fluens: ergo nullius motus vel generationis est subiectũ per se motus vel generatio. patet ꝯsequētia cuz minori. ⁊ maior arguitur inductiue: quoniaz tres sunt species motus ꝓprie dicte. s. motus ad vbi ⁊ motus ad quãtitatē ⁊ motus ad q̃litatem. cõstat autē ꝙ cuiuslibet istoruz motuũ subiectũ per se: ē res permanēs. s. illud quod mouet localiter ⁊ augetur ⁊ q̄d alterat. Si enim motus esset per se subiectuz motus: tunc motus p se moueret: aut igitur eadem specie motus aut alia nõ eadem specie motus: quoniam tunc motus localis moueret localiter: ⁊ augmētatio augeretur: ⁊ alteratio alteraretur que sunt impossibilia. si autem dicitur ꝙ motus mouetur alia specie motus: sequit motũ localē alterari: augeri: vel diminui: ⁊ econtra. patet ꝯsequētia. q2 nõ sunt plures q̃ tres species motus: sed ꝯsequēs est absurduz vt liquet. Et sicut motus ꝓprie dicti est res permanēs ⁊ nõ fluens: ita cuiuslibet motus impꝛoprie dicti: ⁊ cuiuslibet generationis ⁊ corruptiõis nunq̃ esse fluēs est per se subiectum permanētis q̃ fluentis. L. c. li. (Amplius si tres species sunt motus. hoꝝ autem aliquē necesse est esse naturã subiectaz permanētem ⁊ nõ fluxuaz: ⁊ in q̃ tuz idē ꝫm quã mouet aliquid aliquo illo ⁊ motuũ aliter continget loci mutationē alterari aut ferri quoꝝum quodlibet est incõueniēs. Ex predictis infert phus ꝙ cũ tripliciter ꝯtingat aliquid moueri est vt declaratuz in principio huius q̃nti, impossibile est motuz moueri ꝫm partem: aut per se sed bene per accidens. verbi gratia. si aliquis dum sit sanus currat aut discat potest cõcedi ꝙ sanatio currit per accidēs ⁊ addiscit per accidēs quia sanatio accidit alicui subiecto ꝙ p se currit ⁊ addiscit: sed tale per accidēs est relinquēdũ in scientia speculatiua vt dictũ ē supra. L. c. li. (Omno ãt q̃m q̄d mouet dr q̄d mouet tripr aut in eo ꝙ ē ꝫ accidēs aut q2 pars aliq̃ q2 aut per se ꝫm accidēs solũ cõtingit mutare mutationē: vt si quis sanus sit curratque aut discat. hanc autem mutationē ꝫm accidēs diffiniuimus olim: scilicet in primo huius cõmenti.

Notandum

ꝙ cõmentator cõmento 17. ꝓbans motum non moueri ꝫm partem dicit. Intende de illo qui ē ꝫm partem: quia omne quod habet motuz ꝫm partē possibile est vt motus sit in toto q2 cuz pars diuiditur sit totuz: si igitur esset possibile vt motus moueat ꝫ partez esset possibile vt moueretur ꝫm totũ. Intendit sic arguere cõmētatoꝛ. illud quod mouet ꝫm partez potest moueri per se quia potest diuidi ⁊ sit totũ: sz motus mouet ꝫm partez per aduersarium: igitur mot⁹ potest moueri per se ꝙ est reprobatuz.

Sed dubitatur

vtrũ motus localis moueatur localiter per accidens: ⁊ augmētatio augeat per accidēs ⁊ alteratio alteretur per accidēs ⁊ videt ꝙ sic. et quo motus dicit moueri per accidēs ad motũ subiecti. In cõtrariũ apparet esse phus in littera. nõ enī dicit ꝙ sanatio sanetur: aut ꝙ disciplinatio disciplinet: sed tñ ꝙ sanatio currit ⁊ discit p accidēs. Respondet ꝙ sicut ex cõmuni modo loquēdi: albedo nõ est alba per se vel per accidēs: nec caliditas est calida per se vel per accidens: sed quelibet earum est extensa rõne quantitatis ita nõ est dicenduz ꝙ motus localis moueatur localiter: nec ꝙ augmētatio augeat: neq; alteratio alteretur per se vel per accidens ꝓprie loquēdo: ⁊ maxime ꝫ eandē speciez motus: sed ꝫ diuersaz forte nõ esset incõueniēs vt ꝙ motus localis rectus moueat circulariter q̃n ipsa mouet sursuz vt deorsuz ⁊ ꝙ decalbatio calefit: q̃n idē sit calefit ⁊ albefit. ℭ Sz aduertēdũ ꝙ lz tota caliditas alicuius nõ dicat calida p se vl p accidēs ex quo ipsa nõ supaddit sibiipsi per se vel per accidēs tamē aliqua pars caliditatis potest dici calida per accidens rõne alterius caliditatis illi addite nõ extensiue: sed intēsiue. sicut enī caliditas intēditur per accidēs ad intēsionē totius ꝓpter additionē intensiuã partis ad partem: ita calefit per accidens: ⁊ efficitur calidioꝛ per accidens nõ tñ est incõueniens cõcedere ꝙ caliditas est calida ⁊ albedo alba per accidens: sicut ꝙ caliditas est alba ⁊ albedo calida per accidens. ⁊ ad regulaz cõmunē ꝙ nihil predicat de seipso denominatiue illud est intelligēdũ per se: ⁊ nõ per accidens. isti tamē modi loquendi quia sunt multu per accidens sunt relinquendi ⁊ solum illi acceptandi qui sunt per se iuxta doctrinam Aristo. in hoc quinto.

Quoniam autem neq; substantie. Tex. cõ. 18. Ista est secunda pars huius capituli in qua philosophus postquã manifestat predicamenta in quibus non est motus per se manifestat ea in quibus est motus precise ⁊ adequate: ⁊ qualiter in eisdem motus denominationem suscipit genericã ⁊ specificaz ponens quattuoꝛ cõclusiones: quarum prima est ista. Tantũ in tribus predicamentis est motus: scilicet in qualitate quãtitate ⁊ vbi. ℭ Secũda cõclusio. motus ꝫm qualitatem sunt eiusdem denominationis remote ⁊ non propinque ibi. (Motus quidem igitur.) ℭ Tertia conclusio. motus ꝫm quãtitatem non sunt eiusdem denominationis remote: ⁊ tamen tantuz specie differunt ibi. (Qui vero ꝫm quãtum.) ℭ Quarta conclusio. motus ꝫm locum ꝓprie loquendo non habent nomen simplex cõmune neq; propriũ ibi. (Qui autē ꝫm locum.) ℭ Prima cõclusio arg. sic. in qualitate quãti

Margin notes: Tex. cõ. 17. (beside "(Amplius si tres.)"); Tex. cõ. 18. (beside "Quoniam autem").

tate ⁊ vbi est per se motus ⁊ in nullo alio predicamēto est per se mot⁹ igitur est tm̄ in qualitate quātitate ⁊ vbi est per se motus. patet ꝯsequētia ab exponentibus ad expositam. prima pars antecedētis fuit ꝓbata in prima cōclusione huius capituli assignando causam quare in his tribus ꝑdicamētis est per se motus: quia in his est per se cōtrarietas subiecti quo. ⁊ termini ad quē. Secunda pars antecedētis etiā patuit in secunda parte huius capituli in qua est ostēsum in substātia nō esse motuz per se: neqꝫ in relatione: neqꝫ ī actiōe ⁊ passione. ⁊ ꝯsequēter nō est motus per se in alijs tribus sequētibus: quia ita cōsequunt terminos motuū propinquos ⁊ īmediatos: sicut substantia vel relatio aut actio vel passio. Le. ll. (Quoniā autem neqꝫ substātie neqꝫ ad aliquid: neqꝫ ipsius facere: aut pati est motus per se relinquitur ꝭm quale aut quātuz ⁊ vbi motum esse solum. in vnoquoqꝫ enim hoꝝ est ꝯtrarietas.

Notandum [illegible] ꝓpter quā est possibile vt motus solūmodo sit in istis tribus predicamētis est quia cōtraria existunt in eis. hec enim est causa necessaria inesse eoꝝ. Moduz autem quo in his tribus predicamētis est cōtrarietas tm̄ declarat Egidius di. ꝙ forma potest tripliciter cōsiderari. Primo vt cōparatur ad suā essentiam per quam collocatur in specie: ⁊ sic in formis nō est cōtrarietas: quia cōtrarietas est indistantia inter formas mō essentie formarū nō distant sed sunt simul. sicut eniz sunt simul in eodem medio species albi ⁊ species nigri: ita simul in eadem materia [illegible] ⁊ [illegible] nigredinis: neqꝫ inuicem separant nisi negatiue pro quāto vna [illegible] non est alia. Secūdo modo potest cōsiderari forma ꝭm suum esse ꝙ habet in materia: ⁊ sic cōtrariant forme de predicamēto qualitatis cū in eis sit distantia gradualis ꝭm intensionez ⁊ remissionem ꝯuenientez ex parte materie: cum in eodez subiecto alique tales forme intendātur ⁊ remittant: scilicet caliditas ⁊ frigiditas: humiditas ⁊ siccitas: albedo ⁊ nigredo: dulcedo ⁊ amaritudo. Tertio potest considerari formaliter ꝭm esse suuz acquisituz per motum: ⁊ sic contrariantur ea que sunt in predicamento quātitatis: ⁊ habent enim distantiaz quātitatiuam ⁊ localem ſʒ ꝙ̄ successiue per motum acquirunt vt quātitas pedalis ⁊ quātitas bipedalis: locus sursuz ⁊ locus deorsuz: q2 aut forme naturales diffundūtur per materiaz ⁊ non per motuz. ideo cōtrarietas reperta in predicamento qualitatis est cōtrarietas simpliciter. cōtrarietas autē reperta in predicamento quātitatis aut vbi est cōtrarietas ſʒ quid. huius autē forme siue cōtrarient simpliciter siue ꝭm quid cōtinue habent cōtrarietatez per se sicut per se acquiruntur per motum. ideo soluz in ꝑdicamento qualitatis quātitatis ⁊ vbi est cōtrarietas per se. in alijs autem predicamētis si est aliqua cōtrarietas: vtputa in predicamento relationis actionis vł passionis. huius cōtrarietas est tm̄ per accidens rōne cōtrarietatuz repertaruz in tribus nominatis predicamentis. Ex predictis sequitur ꝙ Joānes bridanus ⁊ alij parisienses moderni male assignant causam perseitatis motus alicuius predicamēti di. ꝙ ideo ꝭm aliquod predicamētuz est motus per se: quia necesse ē ad aliquē motū factuz variare responsionez ꝭm terminos istius predicamenti de eo ꝙ mouetur: ⁊ quia impossibile est ꝙ fiat aliquis mot⁹ quādo oporteat fieri variationem denominationis de isto qḋ mouetur ſʒ terminos alicuius trium predicamentoꝝ dictoꝝ. ꝓpterea ꝭm illa tria est per se motus. ꝭm autem illa predicamenta est motus per accidens que sic se habēt ꝙ non est necesse sed contingentem ꝓpter aliquem motum factuz variare denominationez de isto quod mouetur ꝭm terminos istorum predicamentorum. verbi gratia. posito ꝙ sortes ⁊ plato sint similes in albedine: ⁊ ꝙ albedo sortis intendatur licet per istum motū varietur denominatio secundū istos terminos simile ⁊ dissimile qui sunt predicamenti ad aliquod illud: tamen nō est necessariū: quia si proportionabiliter itenderetur albedo platonis nō fuisset variata responsio. neqꝫ denominatio terminorum predicamenti relationis: sed soluz qualitatis. Et consequenter dicunt ꝙ nō propter hoc aliquis motus dicitur ꝭm quātitatem: q2 per illum acquiratur quātitas: quia tunc omnis motus esset ꝭm quātitatē cum omnis res extensa sit quātitatis. neqꝫ ex eo aliquis motus est secundū qualitatem: quia per eum acquiratur qualitas: quia sic omis motus esset ꝭm qualitatem: cum per omnem motum acquiratur forma que est paritas ⁊ imparitas: ⁊ cōsequenter qualitas. ⁊ idez dicatur de vbi. sed ille motus est secundum quātitatem propter quaz necessario mutatur responsio per terminos de predicamento quantitatis ad interrogationez factam per quātum ⁊ non per interrogationez alterius predicamenti: ⁊ ita dicūt de motu secundum qualitatem: ⁊ secunduz vbi proportionabilr. ¶ Sed ista nō vident esse vera. primo quidem: quia non potest fieri motus secūdum quantitatem neqꝫ ꝭm qualitatem absqꝫ actione ⁊ passione. igitur necessario ad quēlibet illorum motuum sequitur variatio denominationis terminoꝝ predicamēti actionis ⁊ passionis de substantia prima sicut terminorum predicamenti quātitatis ⁊ qualitatis ꝙ est contra doctrinam Aristotelis dicētis ꝙ ad actionem ⁊ passionem non est motus non etiam potest fieri motus localis quādo illud qḋ mouetur vł aliquid eius fuit propinquum alicui ⁊ distans ab alio: sed propinquitas ⁊ distantia sunt denominationes predicamēti relationis: igitur ad relationem est per se motus ꝙ iterum contradicit determinationi philosophi in hoc capitulo. Secundo quia non potest fieri motus secūdum quātitatem loquendo de motu aug⁹ proprie dicte quando varietur denominatio terminorum predicamenti qualitatis ⁊ predicamenti vbi: cum non possit fieri talis motus absqꝫ alteratione ⁊ motu locali ⁊ per ꝯsequens secundū predicamentum quātitatis nō est per se motus. tenet ꝯsequētia per regulas suas. ⁊ cōsequens repugnat philosopho ⁊ etiam determinationibus illorum. Dicendum ergo cuz philosopho ⁊ cōmentatore ⁊ alijs antiquis expositoribus ꝙ ideo in predicamento aliquo est per se motus: quia in eo est ꝑ se contrarietas ⁊ in predicamento aliquo est per accidens motus: quia in eo est per accidens cōtrarietas. Et si allegatur cōmentator supra dicitur secundū themistium ꝙ illa ꝯsequentia non valet: in substantia est contrarietas: igitur in substantia est motus: ideo in aliquo predicamento est per se motus: quia in eo est per se contrarietas. negatur ꝯsequentia. h enim talis est vera quia deus est tu es: quia tu es hedificator: tu hedificas: ⁊ tamen non sequitur. deus est: ergo tu es. nec sequitur. tu es hedificator: igitur tu hedificas. Aristoteles tamen ⁊ cōmentator loquuntur hic de cōtrarietate que est circa subiectum in actu ⁊ non circa subiectuz

in potentia modo si in substantia esset contrarietas ista esset circa subiectum in potentia et non circa subiectum in potentia modo si in substantia esset contrarietas illa esset circa subiectum in potentia et non circa subiectum in actu secundũ commentatorem: ibi ideo concludit quod in substantia non esset motus: etiam si in ea esset contrarietas.

Sed dubitatur si in quãtitate qualitate est per se motus et non in aliquo alio predicamento: quare philosophus non probauit in situ vel in positione et quãdo habitum non esse motum per se sicut probatur de substantia et relatione actione et passione quod in nullo istorum est motus per se. Respõdet Burleus quod nõ fuit expediens: quia ex probationibus aliorum sequebatur non esse per se motum in aliquo illorum iam nominatorum. vnde quando causatur ex adiacentia tẽporis et habet esse successiuum sicut tempus. constat autem motum non per se terminari ad aliquod fluxiuum vt determinauit philosophus. habitus autem dicit relationem ad illud cui adiacet: et quia ad relationẽ non est per se motus: ideo nec ad quando: nec ad habitum est per se motus. consimiliter dicit de situ quod situs dicit quẽdam ordinem partium. ordo autem est relatio: ideo ad situm non est per se motus: sed ista sunt dubia: quia si habitus dicit relationem ad illud cui adiacet et ordo partium in loco est relatio sequitur quod situs et habitus non faciunt predicamẽta distincta a predicamento relationis contra doctrinam philosophi et commẽtatoris quinto metaphisice. et auctoris. 6. principiorum. Ideo dicendum quod ad quando et habitum non est per se motus: quia potest quodlibet eorum aduenire alicui absque mutatione facta in eo. entia enim quiescentia sicut sunt continue in alio et in alio tempore ita habẽt aliud et aliud quando non per mutationem sui: sed per mutationem celi potest etiam aduenire alicui nouiter vestito nouus habitus non per mutationem sui sed per mutationem vestimenti. Positio autem et si non potest alicui venire nisi per mutationem factam in eo non tamen ad positionem est per se motus. forma enim substantialis non potest aduenire alicui: neque etiam passio nisi per mutationem factam in eo nõ tamen ad substantiam est motus per se neque ad passionem secundum philosophum. et hoc ideo quia tã forma substantialis quã passio indiuisibiliter acquirit in fine motus alterationis: sed etiam positio indiuisibiliter acquiritur in fine motus localis: igitur etiam ad positionem non est per se motus.

Contra predicta arguitur et primo quod ad quãtitatem non est per se motus: quia ad illud non est per se motus: quia non est acquisibile per motum sed quãtitas nõ est acquisibilis per motum. ergo etc. patet consequentia cum maiori. minor autem arguitur ex eo quoniã quantitas est coeterna materie et est ĩgenerabilis et ĩcorruptibilis sicut materia per cõmentatorem in de substantia orbis. ¶ Secundo arguitur quod ad qualitatem nõ est per se motus scilicet ad caliditatem vel ad albedinem quia ad illud non est per se motus quod est subito acquisibile per motum: sed albedo et caliditas sunt acquisibiles subito per motum. ergo ad nullam illarum est per se motus. tenet consequentia cum maiori. quia propter illam causam ad substantiam et ad passionem et ad positionem nõ est per se motus. minor patet de albedine generata in mixto ex elementis et de caliditate ignis nouiter geniti ex aere. subito enim ignis acquirit totam latitudinem caliditatis a gradu remisso caliditatis aeris ad gradum summũ ex quo nullam habet resistentiam. ¶ Tercio arguitur quod ad vbi non est per se motus: quia vbi potest nouiter aduenire alicui absque mutatione facta in eo. ergo etc. patet consequentia. quia ex hoc probatũ est ad relationem non esse per se motum: neque ad quãdo: neque ad habitum. antecedens arguitur. nam quãdo vbi est effectus prouenie[n]s ex circũscriptione loci ad locatum secundũ auctorem sex principiorum: sed illa circũscriptio potest nouiter aduenire alicui: sicut etiam locus absque mutatione facta in locato: sed per solam mutationem factam in corpore locante: vt patet. ergo etc. ¶ Quarto arguitur quod ad passionem est per se motus: quia ad situm est per se motus vt determinatum est quarto huius ex doctrina Auicenne: sed positio est quidam situs per auctorem sex principiorum. ergo etc. vnde sedere et stare que sunt passiões videntur ĩmediate acquiri per motum localem. Item positio non distinguitur ad vbi: sed ad vbi est per se motus. igitur ad positionem est per se motus. patet consequentia cum minori per philosophum in littera. et maior patet ex eo. quia eedem sunt differentie positionis. omnes enim dicunt quod sursum et deorsum ante et retro: dextrum et sinistrum sunt differentie loci et differentie positionis. vnde potest sic argui. qualitercunque aliquid vbi causatur ipsum taliter pa[ssi]o et econtra. ergo positio est vbi. ¶ Ad primum negatur quod quãtitas nõ sit acquisibilis per motum: et tamen dicitur quantitas est coeterna materie. concedo ad hunc intellectum quod quantitas nunquã separatur a materia: et quod ipsa est ingenerabilis et incorruptibilis sic quod ipsa nõ potest accipere esse quãdo infinicies fuerit: nec potest desinere esse quãdo infinicies erit. materia enim prima dicitur esse eterna non quia nunquã incipiat vel desinat esse: quia materia prima per vnionem partium inuicem incipit esse: et per diuisionem earũdem desinit esse: ex quo totum non est sue partes: sed dicitur esse eterna: quia infinities fuit et infinities erit: et quia est ĩgenerabilis et incorruptibilis sic quod non potest esse terminus generationis vel corruptionis: ita per motum augmentatiões vel diminutionis acquiritur quãtitas. non quidem eo modo quo albedo aut caliditas: quia tam albedo quam caliditas taliter acquiruntur quod nunquã prefuit quantitas aut prefuit non obstante quod incipiat esse. ¶ Ad secundum dicitur quod sicut ad quãtitatem dicitur esse per se motus: et tamen nõ ad quãlibet quãtitatem: quia nõ ad lineam: neque ad superficiem: neque ad tempus: neque ad numerum sed solum ad quãtitatem que est corpus et sic ad qualitatẽ que est per se motus: quia non est motus ad qualitates prime speciei nec quarti predicamẽti qualitatis per Aristotelẽ septimo huius. ita ad albedinem est per se motus et tamen non ad quãlibet albedinem est per se motus. homo enim per se ridet: et tamen non quilibet homo ridet: sed quilibet homo est risibilis: ita ad albedinem in cõmuni est per se motus non tamen quelibet acquiritur successiue per motum: sed sufficit quod sit successiue acquisibilis per motum. Consimiliter dicatur de caliditate quod ad aliquã est per se motus: dato quod aliqua indiuisibiliter et aliqua diuisibiliter acquiratur per motum. ideo enim ad calidita

tem in cõmuni est per se motus: quia omnis caliditas
est successiue acquisibilis per motuȝ tanquã terminus
propinquus ⁊ imediatus eius. vbi tamen poneretur
aerem habere caliditatem summaȝ: aut ignem remis-
sum habere frigiditatem admixtam suo contrario nõ
oporteret dicere aliquaȝ caliditatem subito acquiri:
sed solum successiue: ⁊ ꝙ successio proueniret ex parte
resistentie: scilicet frigiditatis admixte cum caliditate.
¶ Ad tertiuȝ dicitur iuxta doctrinam auctoris .6. pri
cipiorum ꝙ duplex est vbi videlicet simplex ⁊ com-
positum. vbi simplex est illud quod procedit a loco
simplici. ⁊ vbi compositum est illud quod procedit a
loco composito ⁊ per locum simplicem intelligit au-
ctor .6. principiorũ centrum mundi indiuisibile secun
dum Alb. ⁊ per locum compositum intelligit superfici
em ambientem locatum. vbi ergo proueniens a loco
composito est simplr corporis circũscriptio: sed vbi
proueniens a loco simplici est situs mundi vel par-
tis eius. non igitur ad quodlibet vbi est per se motus
sicut neqȝ ad quãlibet quantitatem vel qualitatem: sed
tantũ ad vbi simplex est per se motus. moto enim va-
se pleno aqua motu recto illa aqua mouetur loca-
liter per maiorem vel minorem distantiam a medio
mundi. ergo acquirit cõtinue ⁊ deperdit aliquod vbi:
ex quo ad vbi est per se motus secundũ philosophuȝ
hic: sed non acquirit neqȝ deperdit vbi proueniens a
loco composito: quia semper manet in eadem super
ficie numero: igitur deperdit vel acquirit aliquod ali
ud vbi q̃d non potest esse aliud nisi vbitatio situalis
corpus etiã fixuȝ in aere: vtputa ecclesia aut turris cõ
tinue descit localr: igit̃ ꝯtinue ẽ in eodẽ vbi: sed nõ ꝯti
nue ẽ in eodẽ vbi ꝓueniente a loco ꝯposito: sicut enĩ
variat̃ sup̃ficies sic variat̃ tale vbi: q2 depẽdet a sup̃fi
cie locante in fieri ⁊ in facto esse: ergo est in alio vbi: sȝ
non videtur esse aliud vbi ꝙ vbitatio situalis imobi-
lis prouenẽs a medio mundi. ergo ⁊c. De hac tamẽ
materia diffuse locutus sum quarto huius. Et si ar-
guitur contra auctorem sex principiorum ꝙ vbita-
tio proueniens a loco simplici est composita: ⁊ vbi
tatio ꝓueniens a loco composito ẽ simplex: quia pri
mo habet partem extra partem sicut ipsum vbitatum.
Secunda vero est indiuisibiliter in re locata non ha-
bens partem extra partem cum pars non sit in loco
composito per se sed per accidens secundũ Aristotelẽ
quarto huius. Respondetur ꝙ iste vbitatiões possũt
dupliciter comparari: videlicet denominatione intrin
seca ⁊ extrinseca. ꝑmo modo vbitatio proueniens
a loco simplici est composita: ⁊ proueniens a loco cõ-
posito est simplex ꝓpter rationeȝ dictam. si secundo
modo contrarium dicitur: quoniaȝ ista est simplex
que a loco simplici est: ⁊ ista est composita que est a
loco composito iuxta moduȝ loquendi auctoris sex
principiorũ. ¶ Ad quartum respõdetur ꝙ situs sumi
tur tripliciter. primo pro ordinatione partium in toto
⁊ sic loquitur cõmentator quinto metaphisice di. ꝙ si-
tus inuenitur in omni habente partes: ⁊ isto modo ẽ
differentia quãtitatis sicut positio sumpta pro dispositi
one partium cõtinui cum qua cõuertitur. Secundo
accipitur situs pro ordinatione partium in loco ⁊ sic
est idem cum positione faciente predicamentum distin
ctum ab alijs. Tertio pro ordinatione totius in loco:
⁊ sic est vna species vbi existens subiectiue in mundo
secundũ se: ⁊ quodlibet sui vt dictuȝ est quarto huius.

non ergo ad omnẽ situm est per se motus: quia nõ ad
situm qui est positio predicamenti quãtitatis vel posi
tio faciens propriuȝ predicamentuȝ: sed tantuȝ ad si-
tum qui est species vbi dicit quod locutus sum in tertia
responsione, ꝓpterea notanter dicit auctor sex princi-
piorum ꝙ positio est quidam situs partium in loco:
quia sicut est duplex duratio: scilicet vniuersalis ⁊ par
ticularis duratio. vniuersalis est duratio mundi di-
cta tempore. ⁊ duratio particularis est duratio partis
mundi que cõmuniter dicitur quãdo ita duplex est si-
tus habens respectum ad locuȝ: scilicet vniuersalis ⁊
particularis. situs vniuersalis est ordo totius per cõ-
parationeȝ ad locuȝ simplicem. situs autẽ particula-
ris est ordo partiuȝ inuicem per comparationem ad
locum simplicem vel compositũ. non est ergo motus
per se ad situm particularem sed vniuersalem vti sede
re ⁊ stare que dicunt positiones ⁊ situs particulares
indiuisibiliter acquiruntur per motum localem. ideo
non sunt termini imediati eius: sed terminus imedia-
tus motus localis quo aliquis nouiter sedet vel no-
uiter stat est situs vniuersalis ad quẽ idiuisibiliter se-
quitur sessio ⁊ statio. ¶ Et ad confirmationeȝ dicit̃ ꝙ
licet positio dicat habitudineȝ ad locuȝ sicut ⁊ vbi nõ
tamen est idem quod vbi. nam vbi significat esse ab-
solute in loco. positio autem significat esse in loco ẜm
quandam adaptationem partiuȝ: ⁊ hec est diuersa ha
bitudo: neqȝ ratio concludit: quoniã cõceditur ꝙ sicut
in predicamento relationis inuenitur propinquitas
⁊ distantia vt dicit habitudinem termini ad terminuȝ
⁊ in predicamento vbi dicit habitudinem locati ad lo
catuȝ: ⁊ in predicamento positionis vbi dicit habitu-
dinem partium inuicem in comparatione ad locum:
eo ꝙ partes hominis sunt ꝓpinquiores quando se-
det ⁊ distantiores quando stat: ita sursum ⁊ deorsum
⁊ alie differentie assignate possunt esse relationes si su
mant a terminis relatis per se existentibus secundum
denominationem repertam in partibus alijs ⁊ pos-
sunt esse differentie vbi: si dicunt habitudinem to-
tius ad locum ⁊ possunt esse differentie positionum
si dicunt habitudinem totius: ac possunt esse differen-
tie positionum si dicunt habitudinem partium inuicẽ
per comparationem ad locum primo ⁊ secũdo mo-
do sursum ⁊ deorsum dexteritas ⁊ sinistreitas fundã-
tur in toto: ⁊ tertio modo fundatur in partibus. de-
inde negatur ꝙ qualitercumqȝ aliquid vbitatur tali-
ter ponitur: quia corpus nullum velociter varie vbi-
tatum non varie neqȝ velociter ponitur: vt patet de se-
dente conformiter posito super equum varie atqȝ ve-
lociter currentem. ¶ Est ergo manifestum ex his ꝙ
in tribus predicamentis tantum est per se motus: vi-
delicet in quãtitate qualitate ⁊ vbi cum tamen in istis
sit per se contrarietas ⁊ tantũ aliquod istorum ime-
diate acquirit̃ per motũ: neqȝ talis p̃seitas ẽ p̃seitas
ꝑdicationis: quia de nullo motu verificat̃ in recto ge
neralissimum alicuius istorum trium predicamento-
rum: sed est perseitas reductionis ꝙ quanto solum in
aliquo istorum est reductiue motus ratione sui termi-
ni ad quem qui est per se in predicamento perseitate
predicationis. cum enim dicitur in quantitate qualita
te ⁊ vbi est per se terminus motus seu ad quantitateȝ
qualitatem ⁊ vbi per se terminantur motus ⁊c. ¶ Mo Te.
tus quidem igitur. ¶ Secunda conclusio motus se cõ.
cundum qualitatem sunt eiusdem denominationis ⁊

more ⁊ non propinque. prima pars patet: quia omnibus motibus predicamenti qualitatis competit hoc cōmune alteratio. omnis enim calefactio est alteratio ⁊ sic de aliis. secunda pars est manifesta: quia cū dicitur motum aliquem esse secundū qualitatem aut quale non accipitur quale pro aliqua differentia substantie: sed pro forma secundū quā aliquid dicitur esse possibile vel impossibile: scilicet pro qualitatibus secunde aut tertie speciei. constat autem illas non cōuenire in denominatione propinqua: scilicet caliditas: frigiditas: albedo: nigredo: ⁊ alie imutabiles forme tertie speciei qualitatis: igitur neq̧ motus qui sunt ad istas qualitates sunt eiusdem denominationis ppinque. patet cōsequētia. quia motus denominatur a termino ad quem secundū philosophū primo capitulo huius quinti. ideo a caliditate aliquis motus dicitur calefactio: ⁊ a frigiditate aliquis motus frigefactio ⁊ ab albedine aliq̄s dicitur albefactio: ⁊ a nigredine nigrefactio. Le. li. (Motus quidem igitur secūdū quale alteratio sit. huic enim alludit cōmune nomen. dico autem quale non in substantia: ⁊ nāq̧ quale est differentia substantie secundū illud in predicamētis substantia secunda significat quale quid fm ꝙ passiuum idest accipitur hic secūdū aliquid est passiuum secūdū ꝙ dicitur passio aut impassibile esse aliquid.

Notandum secundū cōmentatorē cōmento. 19. ꝙ Aristoteles intendebat genus de predicamento qualitatis passibile ⁊ potentiam naturalē ⁊ impotentiam per hoc ꝙ dixit pati aut nō pati: quoniā per hoc ꝙ dixit pati continet passiuū ⁊ genus ꝙ dicitur secundū impotētiam naturalem ⁊ per hoc ꝙ dixit ⁊ non pati innuit potentiam naturalem: quoniā in septimo istius libri declarabit ꝙ motus alterationis non inuenitur in predicamento qualitatis nisi in genere qualitatis passiuo secundū tactū: gustum: ⁊ visum: nam iste qualitates recipiunt magis ⁊ minus: ⁊ non est ita de qualitatibus que sunt in anima ⁊ animato ⁊ in qualitate que sunt secundū quantitatē. ista autem que dicitur secundum potentiam ⁊ impotentiam naturalē est propinqua passiue: ⁊ videtur ꝙ in ea est motus ⁊ in. 7. perscrutabit. de hoc sꝫ verba eius in hoc loco apparet ꝙ secundū eā inuenitur motus. ¶ Quattuor sunt species qualitatis secundū philosophum in predicamentis: quarum prima est habitus vel dispositio in qua ponuntur qualitates anime ⁊ animati: videlicet scientia ars: virtus: ⁊ viciū: intellectio: visio: auditio ⁊ huius. Secūda species q̄litatis ē nālis potētia vel inpotētia in qua ponitur habilitas ⁊ inhabilitas saltādi ⁊ pugnandi durum ac molle. Tertia species est passio vel passibilis qualitas in qua ponuntur caliditas frigiditas; albedo: nigredo; dulcedo; ⁊ amaritudo: ⁊ generaliter omnes qualitates imutantes visum: gustū: ⁊ tactum. ¶ Quarta species est forma vel figura in qua cōmuniter ponitur pulchritudo ⁊ turpitudo circulus: triangulus: domus; ⁊ cultellus: ⁊ generaliter omnes figure naturales seu organizationes ⁊ omnes figure artificiales que quidem fundantur in mouente in quātitate. Non ergo in prima specie qualitatis: neque in. 4. est per se motus vt declarabitur septimo huius: sed solum in secunda ⁊ in tertia vt hic apparet esse de intentione philosophi: quoniam Aristoteles per passiuum intelligit qualitates de tertia specie: ac etiam illas que continentur sub naturali inpotentia quemadmodum est mollicies ⁊ raritas: per impassibile autem intelligit phs ea que continentur sub naturali potentia vt durum ⁊ condempsum: licet enim habent naturalem potentiā vt non faciliter patiantur: ⁊ secundum hoc dicuntur impassibilia. ¶ Ex his sequitur secundum cōmentatorem ꝙ licet sonus et odor sint qualitates sensibiles atq̧ passibiles tertie speciei qualitatis non tamen ad eas est per se motus: ꝙ quidem faciliter declaratur a sono: quia vt declaratum est supra terminus motus debet esse permanens ⁊ non fluxus. sonus autem est forma fluens cum motu locali vt colligitur a philosopho. 2. de anima: sed de odore est difficile ostendere illud. si enim ad colores ⁊ sapores est per se motus quare non ad odores cum odores generentur ex mutatione quattuor qualitatum primarum sicut colores ⁊ sapores secundū philosophū in libro de sensu ⁊ sensato. Ideo ego credo ꝙ ita ad odores sicut ad colores ⁊ sapores est per se motus: sed cōmentator dicit alterationem esse per se in genere qualitatis passiue secundū tactum; gustum: ⁊ visum: non quidem secundū veritatem sed secundū famositatem: quia enim species qualitatū tangibiliū gustabilium ⁊ visibilium sunt nominate caliditas ⁊ frigiditas: dulcedo ⁊ amaritudo: albedo ⁊ nigredo. ac etiam media istarum. non autem sunt nominate species odorū immedie neq̧ extreme ⁊ hoc nominibus propriis: sed denominationem accipiunt a speciebus saporum secundū philosophum secūdo de anima: qr aliquis odor dicitur dulcis: ⁊ aliquis amarus: ideo famosum est ad odores non esse motum per se cum non habeantur nomina odorū neq̧ motuum consequenter que sunt ad illos. (Qui vero secundū quantum.) ¶ Secunda conclusio. motus secundū quantitatem non sunt eiusdem denominationis remote: ⁊ tamen tantum specie differunt. prima pars est manifesta: quoniam nullū est nomē cōmune omnibus motibus predicamenti quātitatis. nullum enī est nomen quod dicatur vniuersaliter de augmentatione ⁊ diminutione vt liquet. Secunda pars etiam est nota: quia omnes augmentationes sunt eiusdem rationis cum quelibet augmentatio sit motus ad magnitudinem perfectam ⁊ omnes diminutiones sunt eiusdem rationis cum quelibet diminutio sit motus ad magnitudinem imperfectam. constat autem ꝙ omnes magnitudines perfecte ad quas est augmentatio sunt eiusdem rationis: ⁊ omnes magnitudines imperfecte ad quas est diminutio sunt eiusdem rationis. Le. li. (Qui vero a ille motus qui est secundū quātum secundum commune quidem nomen innominatus est: sed secundum vtrūq̧ aut augmentum aut detrimentum nominatus est: quia vnus dicitur augmentatio ⁊ alius diminutio qui quidem est in perfectam magnitudinem vocatur augmentum: qui vero ex hoc detrimentum: idest vero de magnitudine perfecta vadit ad imperfectam dicitur diminutio.

Notandum ꝙ quattuor de causis omnibus motibus predicamenti qualitatis assignatur nomen cōmune simplex ⁊ non omnibus motibus predicamenti quantitatis quarū due dantur ab Egidio: alie autem eliciū-

tur a philosopho. prima causa est quoniam cõtrarietas predicamenti qualitatis accipitur per comparationez ad materiam: ⁊ contrarietas predicamenti quãtitatis accipitur per cõparationez ad motum: sed vna ⁊ eadem materia numero est sub vtroq₃ termino contrarietatis non autem idem motus est ad vtrũq₃ terminum cõtrarietatis. ideo omnibus motibus predicamenti qualitatis competit vnum nomen: non autẽ omnibus motibus predicamenti quantitatis. ¶ Secunda causa est: quia nulla forma predicamenti qualitatis denominat seipsam: motus aliquis istius predicamenti denominat formaz: sed tantuz subiectũ: q₂ albedo non est alba neq₃ dealbatur sed subiectuz est illud quod est album ⁊ dealbatur. forme autem predicamenti quãtitatis denominat se ⁊ eiusdem predicamenti denominat illam formaz: ⁊ nõ tantũ subiectuz quia nõ soluz benedicitur esse subiectũ q̃tum magnũ aut paruuz augeri ⁊ diminui: sed etiam quãtitatez esse quãtam. s. magnaz vel paruã augeri vel diminui. Tertia causa est quia alteratio est principaliter ꝓpter materiam. augmẽtatio autẽ ⁊ diminutio est principaliter ꝓpter formaz vt colligitur de mente philosophi primo de generatione. ⁊ secũdo de anima. sed omnib⁹ materijs correspondet vnum nomen simplex nõ autem omnibus formis. ideo omnibus motibus predicamenti qualitatis sunt sub eodez genere predicamentali ⁊ verisimili de extremis tantũ ⁊ medijs vt colligitur a philosopho in postpredicamẽtis: ⁊ patet inductiue de albedine ⁊ nigredine que cõtinent sub colore: ⁊ de dulcedine ⁊ amaritudine que ꝯtinentur sub sapore: sed cõtrario predicamenti quãtitatis nõ competit vnum cõmune nomẽ sicut omnibus motibus predicamenti qualitatis. Quarta causa est quia omnia cõtraria predicamenti qualitatis sũt sub eodem genere predicabili ⁊ verificabili de extremis tantuz ⁊ medijs vt colligitur a philosopho in postpredicamentis. ⁊ patet inductiue de albedine ⁊ nigredine que continentur sub colore. ⁊ de dulcedine ⁊ amaritudine que continentur sub sapore: sed contraria predicamenti quãtitatis non habent aliquid cõmune illis ⁊ medijs: ideo motibus predicamenti qualitatis non competit vnuz cõmune nomen: sicut omnibus motibus predicamenti qualitatis. (Qui autem est secũduz locũ.) ¶ Quarta cõclusio. motus secũdũ locum sepe loquendo non habent nomen simplex cõmune neq₃ propriuz. ista cõclusio patet inductiue: quoniaz motus localis secundum genus remotum dicitur genus ad vbi. secundum genus propinquuz dicitur motus rectus ⁊ motus circularis. secundum autem speciem remotaz dicitur motus sursum ⁊ motus deorsum terre: ⁊ motus deorsuz aque. Ecce quomodo omnes isti motus locales accipiuntur secundum nomen complexum ⁊ notanter dictum in conclusione proprie loquendo quia omnibus motibus localibus potest competere illud nomen simplex locatio vel translatio: sed hoc nomen est proprie cum latio seu translatio proprie non competat nisi his que non mouentur ex se ⁊ que non habẽt principium intrinsecum sistendi motum ante finez spacij. Lege litteram. (Qui autem motus est secunduz locum ⁊ secundum propriuz ⁊ cõmune innominatus est proprie loquendo sit autem latio vocatus ꝙ cõmune est omnibus motibus localibus quãuis dicantur ferri h̃ sola proprie cum non in seipsis sit stare mutantibus locum ⁊ quecumq₃ non ipsa seipsa mouent secundum locum.

Notandum secundum cõmentatorem cõmento decimooctauo. ꝙ hoc nomen translatio dicitur in ydiomate eorum: scilicet grecorum de eis que mouentur in loco que non habent cessare in eo ex se: scilicet que mouentur violente ⁊ corporibus ipsis simplicibus ⁊ forte per hoc nomen translatio apud eos dicebatur de motibus violentis tantuz: quoniã corpora quattuor simplicia estimantur mouere se in loco: sed non habent quiescere ex se ⁊ forte hoc nomen translatio dicebatur apud eos de omni eo ꝙ mouetur in loco preter quam de habentibus animas. corpora enim simplicia non mouentur se in loco nisi per accidens: ⁊ illa que mouentur se in loco sunt animata. secundum ergo cõmentatorem hoc nomen translatio non dicatur proprie s̃m ydioma grecoꝝ de omni motu locali: sed solum de aliquibus. ⁊ potest hoc tripliciter intelligi. primo ꝙ dicatur solum de motibus violentis. Secundo ꝙ dicatur de motibus violentis ⁊ de motibus naturalibus corporuz simplicium. Tertio ꝙ dicatur de omni motu locali ꝓter q̃ de motu locali animatoꝝ. ¶ Sed dubium circa hoc ꝙ dicit cõmentator: scilicet ꝙ corpora simplicia non mouent se in loco nisi ꝑ accidens cum moueant se in loco a principio intrinseco. Ideo est dicenduz ꝙ aliquid moueri seipsum in loco cõtingit dupliciter: videlicet large ⁊ stricte. illud dicit mouere seipsum in loco large ꝙ mouet seipsum a principio intrinseco: ⁊ sic corpora simplicia mouent seipsa per se in loco: stricte autẽ illud dicitur mouere seipsuz in loco ꝙ potest sistere motuz ⁊ quiescere ante finẽ spacij ⁊ sic alia mouent seipsa in loco nõ autẽ elementa: sz dicuntur mouere seipsa per accidens inquãtuz si quiescunt ante finem spacij. hoc non est a principio intrinseco illorum: sed a principio extrinseco. ¶ Dubitatur circa litteram ꝓpter ꝙ omnibus motibus predicamẽti qualitatis correspõdet vnuz nomen simplex. s. alteratio. et oĩbus motibus predicamenti quãtitatis duo noĩa simplicia. s. augmentatio ⁊ diminutio. motib⁹ autem predicamenti vbi non competit aliqñ nomẽ simplex: neq₃ cõmune: neq₃ ꝓprium. Respondet ꝙ cõtrarietas reperta in vbi nõ accipit per cõparationẽ medij sed per cõparationẽ motus: ideo nõ habent mot⁹ locales vnũ cõe simplex: sicut nec motus predicamenti quãtitatis. eadez enim causa assignat hic que assignabatur ibi. Et quia motus localis habet duplicem terminum: videlicet s̃m materiã ⁊ s̃m formaz. terminus s̃m materiã est locus ⁊ s̃m formã est vbi: quoruz terminorum ille qui est s̃m materiam est nobis satis manifestus: ideo talis motus denominatur magis s̃z locum q̃ s̃m vbi: quia accipit denominationez a termino magis noto: ⁊ quoniã motus s̃m speciez debet denominari a termino ad quẽ s̃m speciẽ propinquo ⁊ immediato ⁊ huiusmodi terminus est ignotus s̃z speciẽ: ideo nulli motui locali competit nomẽ propriũ simplex: sed omnis talis motus exprimitur circũloquendo per terminuz compositum eo modo quo declarauit cõ. luñonec termini aut motuuz aliorũ duorum ꝑdicamentoruz sunt nobis satis noti ad sensum: quoniam termini motuuz predicamenti qualitatis sunt sensibilia propria: ⁊ termini motuum predicamenti quãtitatis sunt sensibilia cõmunia per Aristotelẽ. 2. de aĩa.

Tex. cō.19. (Que autem est). ¶ Duo dubia excludit philoso-
phus quorum primum est ꝙ videtur ꝙ non omnis
motus est de contrario in contrarium qꝛ si omnis mo
tus est de contrario in contrariuꝫ sequitur ꝙ inter for
mas eiusdeꝫ non poterit esse motus ita ꝙ a magis ca
lido ad minus calidum vel econtra non poterit esse
motus: neqꝫ a minus albo ad magis album: vel econ
tra: ⁊ patet consequentia qꝛ magis calidum ⁊ minus
calidum non sunt contraria: neqꝫ magis album ⁊ mi
nus album cum sint eiusdem speciei specialissime. Re-
spondet philosophus ꝙ omnis motus est de contra
rio in contrarium aut simpliciter aut ꝯm qd vadens
enim de calido in frigidum vel econtra vadit de con-
trario in contrarium simpliciter: sed vadens de minus
calido in magis calidum vel econtra vadit de contra
rio in contrarium ꝯm qd qm̄ vadēs de minus calido
in magis calidum recedit a frigiditate coniuncta cali-
ditati remisse ⁊ vadens de magis calido ad minus ca
lidum accedit ad frigiditatem coniunctam illi calidita
ti sed caliditas ⁊ frigiditas inuicem contrariantur igi-
tur continue est motus de contrario in contrarium. ꝙ
autem caliditati remisse sit coniuncta frigiditas patet p
regulā cōmunē di. ꝙ illud est magis: aut min⁹ in quo
plus aut minus est de suo contrario: ita ꝙ illud est al
tero calidius: ꝙ minus habet de frigiditate ⁊ illud est
altero minus calidum quod plus habet de frigidita
te. conceditur igitur ꝙ inter formas eiusdeꝫ speciei est
motus ⁊ ꝙ est contrarietas non simpliciter: sed ꝯꝫ qd
ratione contrarij coniuncti cuꝫ forma remissionis. Te.
li. (Que autem est in eadeꝫ specie. mutationi magis ⁊
minus alteratio est aut enim ex cōtrario: aut in contra
riuꝫ motus est: aut simpliciter: aut sic). i. quodāmō in
minus quidem enim vadens in contrariū dicetur mu
tari in magis aūt tanq̄ ex contrario in ipsum dif enim
nihil sic mutari. i. quodāmodo moueri de cōtrario in
contrariū aut simpliciter nisi ꝙ sic indigebat contraria
esse ita ꝙ termini motus semper sunt contrarij simpli
citer aut ꝯm qd magis aūt ⁊ minus est quo plus aut
minus contrarij insunt aut non. Deinde epilogat cir-
ca primam conclusionem di. ꝙ quidem igitur hi tres
soli motus sint ex his manifestum est.

Notandum ꝯm cōmentatorē cōmē-
to. 19. ꝙ cum transmutatio fuerit de magis in minus dicetur trāsmutari ad cō
trarium: qm̄ non sit minus nisi ex mixtione ꝯtrarij ver
bi gratia: qm̄ illud quod est magis album ꝙ transmu
tatur ad minus album dicitur transmutari ad aliq̄ ni
grum ⁊ cum econuerso dicitur transmutari ad aliq̄ ni
grum. Ecce q̄ expssetam philosophus q̄ cōmentator
ponit mixtionem contrariorum inuicem. s. calidi cum
frigido ⁊ albi cum nigro: ⁊ ꝙ album intenditur per se
parationem nigredinis ⁊ album remittitur per admi-
xtionem nigredinis: ⁊ hoc ideo qꝛ album ⁊ nigrum
sunt contraria simpliciter: qꝛ si non essent contraria nō
fieret intensio albedinis per depurationem nigredinis
neqꝫ remissio albedinis per admixtionem nigredinis
lumen enim intenditur ⁊ remittitur ⁊ vnum lumen est
altero intensius ⁊ remissius absqꝫ mixtura ⁊ depura-
tione contrarij: dicit enim Albertus hic ꝙ non semper
sit intensio ⁊ remissio per admixtionem contrarij aut
separationem a contrario aliquando enim id ꝙ intē
ditur non habet contrarium vt patet de bono ꝙ non
habet contrarium: sed priuatiue oppositum. ⁊ priua-
tio non admiscetur alicui ⁊ quando sicut est tunc sit in
tensio ex accessu ad optimum ⁊ remissio ex recessu ab
optimo. ¶ Melius tamen diceretur ꝙ intensio ⁊ re-
missio habet fieri per recessum a non gradu ad acces-
sum ad non gradum ⁊ ꝙ illud est altero intensius ꝙ
magis distat a non gradu ⁊ illud altero remissius ꝙ
magis appropinquat non gradui. ¶ Si enim calidi
tas esset infinita gradus vt octo esset intensior gradu
vt quatuor ⁊ tamen nō propinquior esset gradus vt
octo gradui summo q̄ gradus vt quatuor: quia conti-
nue esset distantia infinita concesso etiam ꝙ est deus
infinite bonitatis maior est bonitas hominis quam
equi sicut etiam maior est perfectio hominis quam
equi: ⁊ tamen non propinquior est bonitas hominis
bonitati summe quam bonitatis equi cum a quolibꝫ
gradu finito bonitatis ad gradum infinitum sit distan
tia infinita: sed homo est melior ⁊ perfectior equo: qꝛ
plus distat a non gradu bonitatis ⁊ perfectionis sim
pliciter. Ex predictis sequitur ꝙ sicut in contrarijs sim
pliciter datur magis ⁊ minus: ita in contrarijs secun-
dum quid: vnde caliditas ⁊ frigiditas contrariantur
simpliciter ac etiam albedo ⁊ nigredo contrarian-
tur simpliciter tamen magis contrariantur caliditas
⁊ frigiditas quam albedo ⁊ nigredo: quia caliditas
⁊ frigiditas sunt contraria actiua ⁊ passiua inuicem:
non autem albedo ⁊ nigredo albedo autem vt duo
⁊ albedo vt quatuor contrariantur secundum quid
ac etiam contrariatur secundum quid quantitas pe-
dalis ⁊ quantitas bipedalis ex quo inter illas quā-
titates est motus augmentationis vel diminutionis
magis tamen contrariatur albedo vt duo albedini
vt quatuor quā pedalis quantitas bipedali quanti
tati quia albedo vt duo non solum contrariatur al-
bedini vt quatuor ratione denominationis: sed etiā
ratione mixtionis contrarij scilicet nigredinis quam
includit. pedalis autem quantitas contrariatur quan
titati pedali tantum denominatiue quia non possunt
simul adequate denominare eidem sed successiue. (In Tex.
mobile autem est.) Secundum dubium est istud: quia cō.20.
videtur ꝙ non ex quolibet contrario in q̄libet con-
trarium possit fieri motus: quoniam mobile ⁊ immo
bile contrariantur inuicem sicut album ⁊ nigrum ⁊ ta
men nihil moueri potest de mobili ad immobile: ne-
qꝫ ab immobili ad mobile propter implicationem
contradictionis. ¶ Respondet philosophus di. ꝙ i-
mobile sūmitur quatuor primo illud dicitur immobi
le quia nullo modo potest moueri sicut sonus dicitur
inuisibilis: quia nullo modo potest videri: isto mo-
do dicimus deum: ⁊ centrum mundi esse immobilia.
¶ Secundo modo dicitur aliquid imobile quia tar
de mouetur ita ꝙ multo tempore vix mouetur ⁊ sic
orbis signorum dicitur imobilis secluso motu diui-
no: quia vix in magno tempore mouetur pertranse-
undo spacium insensibile cum in centum annis non
moueatur nisi vno gradu ⁊ in triginta sex milibus an-
norum compleat cursum suum: videlicet reuolutio-
nem vnam completam. ¶ Tertio modo aliquid di-
citur imobile ꝙ tarde incipit moueri: ita ꝙ grauiter ⁊
cum difficultate incipit motum: licet postquam inci-
pit motum satis velociter moueatur. Inquit enim com-
mentator hic Alexandrum dixisse ꝙ illud quod est
tardi motus: est aliud ab illo ꝙ est difficilis motus:
quoniam illud ꝙ est difficilis motus est illud ꝙ tar-

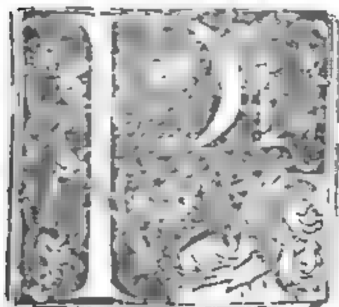
de incipit moueri non illud ꝙ tarde mouet. ¶ Quar
to dicitur illud imobile ꝙ est natum moueri: sed non
mouetur quando aptum natuz est moueri ⁊ vbi aptū
natum est moueri: ⁊ secundum ꝙ aptum natuz est mo
ueri ⁊ tale dicitur quiescere: vt graue detentum ex-
tra locum suum naturalem: dicit enim commentator
ꝙ quiescens in rei veritate est illud ꝙ caret motu in
tempore in quo innatum est moueri: ⁊ in loco in quo
innatum est moueri: ⁊ in dispositione in qua innatuz
est moueri. Ista distinctione premissa dicit philoso-
phus ꝙ mobile ⁊ imobile acceptum tribus preceden
tibus modis non contrariantur quia vt dicit cōmen-
tator illis modis dicitur aliquid immobile transum-
ptiue: sed mobile ⁊ immobile sumptum. ¶ Quarto
modo contrariantur sicut motus ⁊ quies ideo argu-
mentum non procedit quia concessum est ꝙ ex quoli
bet contrario in ꝙlibet contrarium potest fieri motus
loquendo de contrario positiuo: ⁊ non de contrario
priuatiuo. esset autem mobile ⁊ quiescens sicut motus
⁊ quies contrariantur tantum priuatiue. Lege litte-
ram. ¶ Immobile autem est ꝙ omnino impossibile est
moueri sicut sonus inuisibilis ⁊ ꝙ multo tempore vix
mouetur: aut ꝙ tarde incipit moueri ꝙ dicitur graui-
ter mobile ⁊ ꝙ aptum natum est moueri ⁊ possibile
est ipsum moueri: non mouetur autem tunc cum aptū
natum est moueri ⁊ vbi sic ꝙ quidem quiescere voco
immobilium solum ⁊ tale contrariari mobili aut mo
to: contrarium enim quies est motui quare quies pri-
uatio autem susceptiui motus: ideo inter mobile ⁊
immobile quiescens non datur motus deinde epilo-
gat circa determinata in hoc tractatu dicens ꝙ qui-
dem igitur est motus ⁊ quidem quies ⁊ quot muta-
tiones ⁊ quales motus manifestum ex dictis.

Notandum ꝙ commentator com-
mento vigesimo mo-
uet ⁊ soluit istud dubium si quiescere est non moueri
⁊ esse innatum moueri in tempore ⁊ in loco ⁊ in dispo
sitione secundum ꝙ̄ est innatum moueri sequitur: ꝙ
ista diffinitio quietis non comparatur nisi quieti violen
to: quoniam quiescens naturaliter est illud ꝙ caret
motu in loco in quo non est innatum moueri ⁊ hic
diffinitur quiescens per id ꝙ non mouetur in loco in
quo natum est moueri. ¶ Respondet commentator
dans duas responsiones quarum prima est conce-
denda ꝙ hic diffinitur quies violenta tantum ⁊ ꝙ
Aristotiles contentus est ista quiete quia manifesti-
or ⁊ notior est quiete naturali. Secunda responsio ē
ꝙ quies hic diffinita est communis quieti naturali:
⁊ violente ⁊ quieti animalis: quoniaz sicut quiescens
violento caret motu in loco ⁊ in tempore ⁊ in disposi
tione que est innatum: ita quiescens naturaliter: terra
enim naturaliter quiescens est innata moueri in hoc
tempore: ⁊ in hoc loco: idest ad hunc locum ⁊ secun-
dum eandem grauitatem ꝙ̄ habet quoniam si esset ex
tra locum naturalium non prohibita moueretur hoc
tempore ad hunc locum per grauitatem ꝙ̄ habet: sed
propter esse in loco naturali non perdit naturalem in
clinationem: neqꝫ naturalem aptitudinem sicut neqꝫ
amittit formam vel grauitatem igitur terra existens
in loco naturali est innata moueri omni tempore ad
locum illum ⁊ per ꝙlibet spacium ad locum illum ter
minatum.

Contra predicta argui
tur ꝙ motus est de priuatiuo in positiuum: ⁊ econtra
primo quia generatio est de priuatiuo in positiuum ⁊
corruptio de positiuo in priuatiuum vt determinatuz
est ⁊ tamen tam generatio ꝙ̄ corruptio est motus se-
cundum philosophuz tertio huius. Secundo omnis
motus terminantur ad quietem igitur omnis motus
est de priuatiuo in positiuum antecedens patet indu-
ctiue tam de naturali ꝙ̄ violento. ¶ Ad primū respon
det cōmentator cōmento. xi. di. ꝙ Aristotiles in tertio
non distinxit inter generationem: ⁊ corruptionez ⁊ ali
os motus hic autem declarauit ꝙ ista diffinitio non
dicitur simpliciter de istis tribus tantuz: perfectio enim
accepta in diffinitione motus qui est tanꝙ̄ genus nō
inuenitur in transmutatione que est in generatione sci-
licet quoniam ea non est perfectio diminuta de ge-
nere eius ad quem est motus scilicet de genere perfe-
ctionis complete ⁊ cum in hoc est: quoniaz forma est
indiuisibilis: ⁊ quia generatio est de non esse: solutio
igitur stat in hoc ꝙ tertio huius Aristotelis com-
muniter locutus est de motu hic autem proprie vt
est de subiecto in subiectum: ⁊ vt est actus in perfe-
ctus tendens ad vlteriorem perfectionem quorum
nulluz inuenit in generatiōe generatio enim est de nō
esse ad esse idest de priuatione ad habitum primo ⁊ i
mediate: motus autem primo ⁊ per se est de positiuo
in positiuum. Item generatio non est actus imperfe-
ctus tendens ad vlteriorem perfectionem continuam
quia per generationem acquiritur forma substantia-
lis tota simul non tendens ad vlteriorem perfectio-
nem. Item forma acquisita per generationem est indi-
uisibilis cum sit forma minimi naturalis: forma autez
acquisita per motum non est indiuisibilis sicut non in
diuisibiliter acquiritur: sed particulariter successiue cuz
motu. ¶ Ad secunduz respondet Albertus dicens ꝙ
nulla contrarietas est in genere: sed in specie: color est
in genere non habēs contrarium cum omniuz contra
riorum sit idem genus ⁊ ideo in genere quies exponi-
tur motui que est inter priuationem ⁊ habitum: sed in
specie quo ad naturam quietantem aliaz quies in spe
cie contrariatur alicui motui proprie contrarie: ita ꝙ
vtrumqꝫ est forma: ⁊ habitus hic autez nullum: ergo
genus secundum albertum habet contrarium: sed tan
tum priuationem oppositam: quia cum omnium con
trariorum sit idem genus procederetur in infinituz de
generibus contra determinationem philosophi pri-
mo posteriorum: sed species habet vt tertium videli-
cet contrarium: ⁊ priuationem vt patet de caliditate ⁊
albedine ⁊ huius: ⁊ cum motus sit de contrario in con
trarium ⁊ de contrario in priuationem vt patet sequi
tur motum habere duplicem quietem oppositam sibi
videlicet quietem priuatiuam: ⁊ quietem positiuā sub
qua naturaliter quiescit mobile ⁊ propter ꝙ̄ quietem
naturaliter mouebatur. Est igitur concedenduz ꝙ mo
tus est per se primo de habitu in quietem positiuam:
sed non in quietem priuatiuam, huius autem quies est
ad ꝙ̄ est iste motus primo ⁊ per se acquisitus per mo
tum: ita ꝙ in augmentatione idem in diminutio-
ne quies ad quam est iste motus primo ⁊ per se est
quantitas que acquiritur in motu alterationis qui-
es positiua ad quam est ille motus primo ⁊ per se est
quantitas que acquiritur in motu alterationis qui-

es positiua ad quam est ille motus primo et immediate est quantitas que acquiritur et similiter in motu locali quies positiua ad quem iste motus est vbi fluens a loco simplici etc.

Tex. cō. 1.

Ost hec autem dicamus: iste est secūdus tractatus quinto physicorum in quo Aristotiles determinat de vnitate motus postquam distinxit motum et mutationem in species suas et diuidit in duo capitula in quorum primo describit quosdam terminos facientes ad propositum suum in sequentibus: in secūdo capitulo determinat de vnitate motus semper intelligēdo de motu proprie dicto. ¶ Primū capitulum diuiditur in duas partes in quarum prima facit quod dictum est declarando et describendo istos septem terminos: videlicet simul separatum tangere medium consequenter habitum et continuum in secunda parte dicit quedam et secunda ex dictis ibi. (Sed hec determinato) prius igitur terminus diffiniendus est simul cuius diffinitio ē ista seu descriptio: simul sunt illa que sunt in eodem loco primo idest proprio. Et notanter dicitur primo seu proprio quia adesse simul non sufficit esse in eodem loco: quia sic omnia mixta: et omnia elementa essent simul quia sunt in eodem loco videlicet in celo quod dicitur esse locus cōmunis omnium que sunt infra concauum orbis lune materia autem et forma sunt simul seu albedo et dulcedo in lacte quia sunt in eodem loco primo licet non per se sed per accidens ad locationem totius vnde non inuenit aliquē esse locum proprium alicuius et tamen esse locum per accidens eiusdem. Le. li. (Post hec autē dicamus quid est simul aut extraceue) idest separatum et quid est tangere et quid est medium et quid consequenter et quid habitum et quid continuum et qualiter vnumquodque horum in qualibet re esse aptum natum sit. Simul quidem igitur dicuntur hec esse secundum locum quecunque in vno loco sunt primo.

Notandum quod est triplex simultas: videlicet durationis imediationis et adequationis: illa dicuntur esse simul simultate durationis que sunt in eodem tempore sicut illa dicuntur priora prioritate durationis que sunt in priori tempore: et illa sunt posteriora posterioritate durationis: que sunt in posteriori tempore iuxta doctrinam Aristotilis in post predicamentis. Illa sunt simul simultate imediationis inter que nullum corpus cadit scilicet contigua aut continua: et sic loquitur de simultate philosophus. 7. huius di. quod in omni motu mouens et motum sunt simul: illa vero sunt simul simultate adequationis que non se extendunt in eodem loco: neque vnum est extra reliquum et de tali simultate loquitur philosophus cum dicit simul sunt illa que sunt in eodem loco primo non enim loquitur de omni simultate secundum locum et hoc ipse exprimit in littera di. simul quidem dicunt hoc esse secundum locum quecunque in vno loco sunt primo. (Separatum autem.) Secundus terminus diffiniendus est separatum cuius diffinitio est hec in numero singulari separatum est illud quod est in alio loco primo: in numero vero plurali separata sunt illa que sunt in alio et in alio loco primo et hoc siue fiat per se in loco siue per accidēs duo enim homines localiter separantur et duo accidentia in diuersis subiectis sed illi separantur localiter per se accidentia vera diuersorum subiectorum separantur localiter per accidens. Le. li. (Separatum autem) esse habent quecunque sunt in altero loco primo. Tex. cō. 22.

Notandum quod aliqua dicuntur separari negatiue: quia vnū non est aliud et sic loquitur philosophus secundo de anima di. separatur autem hoc ab hoc tanquam perpetuum a corruptibili comparando gradum intellectiuorum ad gradum sensitiuorum et sic etiam separantur conceptus mētales: vt colligitur a philosopho tertio de anima aliqua separantur diffinitiue: quia sunt simul secundum se: sed habent diuersas diffinitiones: et sic separantur accidentia a subiectis suis secundum philosophum in multis locis non secundum esse sed secū dum rationem et diffinitionem aliqua: separantur cōmensuratiue ita quod vnum est mensura alterius eo modo quo loquitur philosophus quarto huius di. quod locus separatur ab eo cuius est locus: aut ambo mensurantur diuersis mensuris et sic loquitur hic philosophus de separato cum dicit illa inuicem separari que sunt in diuersis locis primis. (Tangere autem.) Tertius terminus diffiniendus est tangere cuius descriptio est hec tangere se dicuntur illa quorum vltima sunt simul nam quandocunque aliqua duo sic se habent: quod totum attingit totum necessario sunt simul vt albedo et dulcedo in lacte his enim competit idem locus primus vbi autem vnum excederet reliquum aliquo modo sic quod non se attingerent secundum totum non dicerentur esse simul: sed linee se tangunt secundum duo puncta indiuisibilia simpliciter igitur illorum punctorum totum attingit totum igitur illa puncta sunt simul et sunt vltima linearum igitur linee tangunt se: quia vltima sunt vnum similiter duarum superficierum se tangentium vltima sunt simul: videlicet due linee: quia quelibet illarum linearum attingit aliam secundum totum. Etiam duorum corporum se tangentium vltima sunt simul: videlicet due superficies se inuicem simpliciter attingentes secundum latitudinem cum nullam habeant profunditatem Lege litteram. (Tangere autem.) Se dicuntur illa quorum vltima simul sunt.

Notandum puro secundum commentatorem cōmento 22. quod in mathematicis duo vltima reuertuntur in vnū et sic assimulantur continuo: in natura vero duo vltima remanent duo determinata ita quod due linee vt sunt forme mathematice non possunt habere duo vltima simul sed statim cum venirent ad immediationem ita duo reuertuntur in vnum ita duo puncta corrumperentur et generaretur vnus tertius cōtinuas illas duas lineas inuicem recte sicut quando due aque veniunt ad immediationem statim continuantur vt duo vltima illarum fiunt vnum: linee autē vt sunt termini cor

porum naturaliũ habent duo vltima demonstrata nõ faciem vnũ propter q̃ cãm ille linee dñr contigue ⁊ non continue q2 vltima non sunt vnũ:sed sunt simul ¶ Ratio istorum potest esse ista: nam ea que sunt diuersarum rationum inquantum huius non possunt habere idem vltimum ⁊ consequenter non possunt cõtinuari aliqua vt ignis ⁊ aer:aliqua sunt eiusdem rationis sic terminabilia termino proprio q̄ determinauit sibi certam figuram vt duo homines ⁊ duo equi ⁊ talia iterum non possunt habere idem vltimum: neq; possunt inuicem continuari:aliqua sunt eiusdem rationis terminabilia termino proprio sed non determinant sibi certam figuram vt duo lapides duo ligna ⁊ talia possunt habere idem vltimum ⁊ possunt inuicem continuari:quia duo lapides possunt inuicem continuari non tamen quandocunq; veniunt ad imediationem inuicem continuantur:in aliqua vero sunt eiusdem rationis que non terminantur termino proprio sed alieno vt due aque vel duo ignes ⁊ talia quandocunq; veniũt ad imediationẽ semp inuicẽ continuatur:quoniam illorum vltima semper resoluuntur in vnum. Cum igitur omnes linee sint eiusdem rationis:⁊ omnes superficies inuicem ⁊ omnia corpora predicamenti quantitatis sint et eiusdem rationis ⁊ forme mathematice secundum q̄ huius non terminantur termino proprio sed terminantur secundum exigentiam formarum naturalium igitur forme mathematice vt sic nunq̄ habent simul in actu duo vltima:sed cum veniunt ad inmediationem statim fiunt continue:q̄ igitur aliqua puncta sint imediata corpora predicamenti quantitatis hoc non est ex proprijs rationibus illorum:sed tantum ex habitatione formarum naturalium quibus subtractis omnia contigua fierent continua.

Secundo notandum secundum cõmentatorem eodem cõmento q̄ Aristotiles per simul intendit hic illa que sunt in loco ⁊ secundum hoc erunt in loco per accidens quoniam vltima non sunt in loco essentialiter. cõmentator excludit hic vnum dubium nam possit aliquis dicere si corporum contingentium se vltima sunt simul ⁊ ista dicuntur esse simul que sunt in eodem loco primo per philosophum igitur vltima corporum se tangentium sunt in eodem loco primo. Respondet commentator q̄ phs p eē simul nõ intẽdit eē in loco p se sz tñ in loco p accidens modo ista vltima ⁊ si non sunt in loco per se:sunt tamen in loco per accidens vt patuit quarto huius. Sed adhuc est difficultas:quia vltima duorum corporum se tangentium non sunt in loco nisi per accidens ratione illorum corporum que sunt in loco per se sed ista corpora non sunt in eodem loco primo quia non habent locum proprium eis cõmunem: neq; per se neq; per accidens igitur vltima illorum non sunt simul ex quo non sunt per se: neq; per accidens in eodem loco proprio. Ideo dicitur q̄ Aristotiles nõ consimiliter accepit simul in descriptione primi termini:⁊ huius tertij:quia ibi accepit simul vt importaret simultatem adequationis:hic autem accipitur in iportat simultatem in mediationis talia enim vltima sunt simplr imediata cũ inter ea nihil mediet diuisibile vel indiuisibile. (Medio vero.) Quartus terminus diffiniendus est medium cuius descriptio est ista:medium est illud q̄ mobile secundum naturam aptum natum

Tex. co.22.23. ⁊.24.

continue mutans prius contingit q̄ vltimum primo dicitur secundum naturam quoniam duplex est mobile videlicet secundum naturam vt corpora inanimata seu non habentia sursum: ⁊ mobile secundum appetitum vt animalia mobilia. secundum naturam non sistunt motum ante finem spacii deducto impedimento:mobilia autem per appetitum vt animalia sistunt motum ante finem spacij etiam quocunq; impedimento remoto:intendit ergo philosophus q̄ medium spacii est prius acquisibile q̄ vltimum a mobili secundum naturam sic q̄ medium spacij esset medium motus q̄ tamen non est necessariũ in mobili per appetitum:quoniam simul animal sistat motum suum ante finem spacij: medium eiusdem spacij non erit medium motus. Secundo dicitur in diffinitione aptum natum ad denotandum mobile secundum naturam non semper prius attingere medium q̄ vltimum:quia posset impediri: vnde porcio terre mota deorsum non prius attingit medium q̄ vltimum scilicet centrum mundi intentum ab illa quia habet impedimentum sed sufficit q̄ sit apta nata prius attingere medium q̄ vltimum imo ratione impedimenti illud q̄ est medium in spacio posset esse extremum seu vltimum. tertio ponitur in diffinitione vltimum tanq̄ differentia essentialis medij precedẽtis ipsum medium ordine nature: vnde si datur medium datur vltimum ⁊ non econtra ad hoc enim q̄ sit medium necessario sunt tria neq; sufficiunt pauciora tribus: videlicet ipsum medium ⁊ duo extrema non autem si est vltimum necessario sunt tria:sed sufficit q̄ sint duo videlicet ipsum vltimum ⁊ primum cui vltimum contrariatur:in generatione enim ⁊ corruptione datur primum ⁊ vltimum scilicet duo extrema que inuicem apponuntur ⁊ non datur medium quia quelibet illarum mutationum est de contradictorio in contradictorium modo contradictio est oppositio cuius non est dare medium secundum philosophum primo posteriorum Quarto ponitur in diffinitione continue ad denotandum medium illum esse continuum quo prius attingitur medium q̄ extremum que quidem continuitas non accipitur ex parte spacij sed ex parte temporis ita q̄ requiritur continuitas temporis non autem spacij vnde aliquis statim post primam cordam cithare potest sonare vltimam vbi patet motum manus esse continuum ex continuatione temporis: spacium autem non esse continuum videlicet prima ⁊ vltima corda sicut contingat de animali moto super lapides discontinuos ⁊ de terra mota per aerem ⁊ per aquam spacia continue sunt discontinua ⁊ tamen motus est continuus idem etiam in alijs mutationibus accipit q̄ motus est continuus ⁊ res que acquiritur est discõtinua:sanatio enim est motus continuus: ⁊ tamen sanitas cum intercisione temporis acquiritur: augmentatio etiam viuentis est motus continuus ⁊ tamen minima naturalia que acquiruntur per illum motum discontinua sunt sicut discontinue ⁊ intercise acquiruntur. Quinto ponitur in diffinitione principali prius ad denotandum distantiam inter terminum a quo ⁊ terminũ ad q̄ seu inter primum ⁊ vltimum extremum per quam distantiam fit motus proprie dictus que quidem in motu locali mensuratur linea recta:qm̃ mẽsura dz esse vnã vt habet.10.metaphysice:dz etiam esse finita quia infinitum non mensuratur ex quo est igno

tum vt habetur primo huius: linea quidem recta est minima: quia inter duo puncta non potest dari linea minor ꝗ recta quelibet arcualis protracta eodem puncto ad eundem fieri punctum est etiam linea recta finita quia inter duo puncta non protrahitur nisi vna linea recta infinite autem curue possunt protrahi vt manifestum est. Lege litteram. (Medium vero est illud in ꝙ mobile aptum natum est primum) .i. prius pertingere mutās ꝗ in ꝙ vltimum mutat scḋm naturam: ⁊ continue mutans: in minimis autē est medium ita ꝙ medium non importat pauciora tribus. vltimum enim quidem mutatio ꝙ importatur per medium. contrarium est inter que datur medium continue aūt mouetur ꝙ nihil aut paucissimum defuit rei. idest spacij non temporis nihil enim prohibet motum esse continuum deficiente continuatione rei super quam fit motus non temporis vt statim autem post ꝗ [illegible] idest primam sonare vltimam: idest post cordam grauem subito sonare acutam: sed rei in ꝗ mouetur. idest secundum ꝗ fit motus. Hoc autem: ꝙ dictum est de intercisione ⁊ in his que sunt secundū locum ⁊ in alijs mutationibus manifestum est contrarium autem secundum locum ꝙ posterius acquiritur ꝗ medium est secundum rectitudinem distans plurimum: idest multum distat a primo contrario quorum distancia per lineam rectam mensuratur. minima enim ⁊ finita est linea recta medium autem finitū est ⁊ minimum.

Notandum primo secundum commentatorem cōmento. 22. ꝙ si motus fuerit in loco intererit locus scilicet locus primus ad quē motus mouetur: ⁊ similiter si motus fuerit ī qualitate intererit prima qualitas ad quā transmutatur transmutatum quoniam [illegible] est: vt hic sit prim⁹ locus ⁊ quomodo ē prius locus apparet ex hoc ꝙ diximus ꝙ motus non habet motum intendit cōmentator probare ꝙ mobile primo localiter mouetur ad locum: ⁊ mobile alteratiue primo mouetur ad qualitatem: quoniam mobile localiter: aut primo mouetur ad motum localem vel ad locum: sed non primo mouetur ad motum localem: igitur primo mouetur ad locum. ¶ Similiter mobile alteratiue aut primo mouetur ad motū alterationis: aut primo ad qualitatem sed non mouetur primo ad motum alterationis: igitur mouetur primo ad qualitatem ꝙ autem mobile localiter non moueatur primo ad motum localem: neq; mobile alteratiue ad motū alterationis manifestum est ex determinatis in quibus ostēsum est ꝙ ad motum non est motus per se. Intelligendū ꝙ cōmentator dicit in motu locali aliquē esse primum locum non loquitur de primo loco secundū numerum: quia sicut inter instans inceptionis motus: ⁊ quodlibet instans futurum sunt infinita instantia ita inter locum in quo est mobile a termino a quo: ⁊ quēlibet alium locum acquirendum sunt infinita loca media accipiendo locū pro superficie: eo modo quo accipit Aristotiles quarto huius si enim daretur primus motus acquisitus in motu locali duo loca essent immediata ⁊ consequenter due superficies essent immediate ⁊ duo instantia essent immediata in quibus mobile acquireretur illa duo loca que omnia sunt cōtra determinationē Aristotilis sexto huius. Similiter non est dare primam quantitatem acquisitam in motu alterationis: quoniam quacunq; data ante illam dabatur prior aliter in motu alterationis daretur primum mutatum esse contra philosophum sexto huius non igitur datur primus locus secundum numerū in motu locali sed datur primus locus secundum speciem: quoniam si terra inducatur a concauo lune ad centrū mundi datur primus locus ad quem mouetur secundum speciem: videlicet elementum ignis non etiam datur prima qualitas in motu alterationis secundū numerum: sed secundum speciem: quoniam si aliquid alteretur a nigro in album transeundo per colores medios: quia non sunt infinite species colorum datur primus color in specie: scilicet viredo vel aliquis alius alterius speciei a nigredine: videlicet ad quem alterabile primo alteratur ⁊ hec est intentio commentatoris.

Secundo notandum secundum cōmentatorem cōmento [illegible] ꝙ plura mota continue deficiunt aliquantulum in intentione: vt alia que ambulant: ista autem que natant aut volant non deficiunt in intentione omnino: ⁊ intendit cōmentator per intentionem spacium necessario ⁊ per se requisitum ad motum: vnde mota localiter sunt in triplici differentia quedam non mouentur in spacio sed tantum supra spacium vt corpora celestia: quedam non mouentur in spacio sed tantum supra in spacio: vt grauia ⁊ leuia mota sursum ⁊ dorsum ac etiam pisces in aqua ac aues in aere: quedam autem mouentur tam in spacio quam supra spacium: vt animalia gradientia ⁊ ambulantia homines enim ⁊ equi mouentur supra terram: ⁊ mouentur in aere pertranseundo ⁊ diuidendo illum: corpora celestia non indigent per se spacio in quo mouentur sed bene indigent spacio supra ꝙ mouētur quia remoto spacio in quo mouentur adhuc mouerentur talia animalia moto spacio supra ꝙ mouentur non amplius mouerentur aīalia gradientia: quia indigent spacio fixionis pedum sed aīalia natantia ⁊ volancia indigent per se medio seu spacio in quo mouentur: scilicet aere ⁊ aqua. Dicit ergo cōmentator ꝙ spacium requisitum ad motum animalium ambulancium non necessario est continuum neq; contiguum sed deficit aliquantum a continuitate ⁊ contiguitate quia possunt esse decem lapides supra quos sit deambulatio inuicem distantes per se vnum palmum continue spacium autem requisitum ad motum natancium ⁊ volancium necessario est continuum vel contiguum: propterea dicit philosophus in littera continue autem mouetur: quia nihil aut paucissimum deficit ponit illam particulam nihil propter illa que per se indigent spacio in quo mouentur necesse est talia mobilia continue tangere spacium in quo mouentur ita ꝙ non deficiat spacium a principio vsque ad finem motus: ponit autem illam particulam paucissimum propter animalia ambulantia que non indigent continuitate nec contiguitate spacij supra ꝙ mouentur debent tamen partes istius spacij parum distare inuicem vt aīalia illa possint continuare motum. Sed dubitatur primo contra diffinitionem medij. nam inter album ⁊ nigrum sunt colores medij: videlicet rubedo paledo fuscedo viredo ⁊ huius ⁊ tamen mobile potest transire de albo in nigrum ⁊ econtra non attingendo aliquem mediorum colorū ¶ Secundo dubitatur de ista ꝙ dictum est de continuitate motus ꝙ stat motum esse continuum ⁊ spacium esse discontinuum. immo intercisum sic quod non est continuum neque contiguum vt dictum fit

quarto et sexto huius quod motus capit continuitatem a magnitudine supra quam est motus igitur non potest esse motus continuus et magnitudo discontinua.

¶ Ad primum dicitur quod duplex est medium videlicet per se et per accidens medium per se est medium secundum mutationem sine quo non potest fieri motus sicut partes quantitatiue in motu locali augmentationis et diminutionis que quidem sunt eiusdem rationis cum termino ad quem in motu vero alterationis motus per se est quelibet pars intensiua eiusdem rationis cum termino ad quem nihil enim potest moueri ab a loco ad b locum nisi pertranseat partes quantitatiuas intermedias neque aliquid potest moueri a pedali ad tripedale nisi pertranseat quantitatem bipedalem non enim potest aliquid moueri ab albedine vt secundo ad albedinem vt octauo nisi acquirat albedinem vt quarto et vt sexto: medium per accidens est medium secundum naturam sine quo potest fieri motus vt aqua et aer in motu corporum simplicium licet enim corpora simplicia indigeant medio ad hoc quod moueantur non tamen indigent aqua neque aere quoniam et si esset sola quantitas sine substantia a concauo lune ad centrum terre per illud medium posset moueri vtraque porcio terre vt fuit declaratum quarto huius: aer tamen et aqua dicuntur media secundum naturam: quoniam illa ordinata sunt a natura propter complementum vniuersi. ¶ Et ex hoc est solutum argumentum quoniam rubedo et paledo et talia sunt media per accidens inter album et nigrum non autem sunt media per se gradus enim et partes intensiue albedinis et nigredinis sunt media per se. ¶ Ad secundum est responsum quarto huius dicendo quod continuum dupliciter diffinitur vno modo pro illo cuius partes copulantur ad vnum terminum communem et sic continuitas motus non est a continuitate magnitudinis alio modo pro eo quod est diuisibile in infinitum et sic motus cepit continuitatem a magnitudine supra quam fit motus quoniam motus non esset continuus nisi magnitudo supra quam fit motus esset diuisibilis in infinitum.

Tex. có. 25. ¶ Consequenter autem. Quintus terminus diffiniendus est consequenter ens cuius descriptio est ista: consequenter ens est illud quod est post aliud sine medio eiusdem generis ita quod tria requiruntur ad hoc quod aliquid sit consequenter ens alteri. primum quod illa habeant ordinem inuicem secundum prius et posterius: et hoc secundum positionem aut speciem secundum positionem quidem vna domus est ens consequenter alteri domui cum vna est prius alia in ciuitate: secundum vero speciem et formam numerus est ens consequenter vnitati et homo alteri numerus enim non est tantus neque in quiditatibus sed forma et species pro quanto vnitas se habet per modum forme respectu omnium numerorum cum diffiniatur numerus per vnitatem et animal includatur intrinsece in hominem tanquam pars essentialis eius diffinitiua a qua homo non potest separari dicit enim philosophus secundo huius quod partes diffinitionis sunt forme. Secundum quod requiritur ad hoc quod aliquid sit consequenter ens alteri est quod inter illa nihil mediet eiusdem generis et sic vna domus est consequenter ens alteri domui dato quod nulla domus mediat inter illas quantumcunque medient alie non eiusdem rationis vtputa arbores ligna lapides et huius sint ergo tres domus. a. b. c. et patet quod a b. consequenter se habent et etiam. b. c. quantumcunque medient homines aut equi vel alia non coincidentia in denominatione domus sed. a. c. non consequenter se habent ex quo mediat. b. eiusdem generis et eiusdem denominationis. ¶ Similiter vnitas est consequenter ens alteri vnitati: et linea linee sed inter illas vnitates secundum quod sunt vnitates non mediat aliqua vnitas et si inter alias lineas secundum quod linea sit nulla alia linea mediat quantumcunque alia mediaret. Tertium quod requiritur est quod consequenter ens alteri sit illo posterius in eodem ordine quo dicitur consequenter ens ideo vnitas non est consequenter ens dualitati: neque binarius ternario sed magis econtra quia vnitas non est post dualitatem neque binarius post ternarium sed econuerso propterea dicitur bene dualitatem esse consequenter ens vnitati et ternarium binario non autem econtra similiter prima luna noua non est consequenter ens secunde lune ex quo precedit illam sed secunda luna est consequenter ens prime noue lune quia est post illam inter quas lunationes nulla alia lunatio precedit. Te. li. (Consequenter autem) ens est illud quod cum post principium solum sit aut positione aut specie aut aliquo sic determinatorum nullum medium est eorum que sunt in eodem genere et cuius consequenter est illud ens. Dico autem vt linea linee secundum quod sunt linee aut vnitatis vnitas secundum quod sunt vnitates aut domus domus aliud autem nihil prohibet medium alterius generis esse consequenter enim alicui consequenter ac posterius est aliquid est non enim vnum consequenter est duobus neque noua luna secunde consequenter sed hoc illi.

Notandum quod antiqua translatio sic habet: et quod dicitur sequi in illo quod est post principium: aut in situ: aut in forma: aut in alia intentione. Ubi dicit commentator commento. 25. et dicitur sequi in re que est post aliam que est quasi principium aut in situ sicut dicimus domum sequi aliam domum: aut in forma specifica: verbi gratia quod animal ambulans sequitur hominem et intendit per istam intentionem sequens secundum naturam: verbi gratia quod dualitas sequitur vnitatem et trinitas dualitatem et cum dicimus quod in sermonibus narratio sequitur prohemium et estimatur quod subiecti hoc collocatur sequens secundum plurium et est oppositum ei quod est secundum naturam. Hec est distinctio commentatoris quod consequenter ens alteri contingit quadrupliciter. primo secundum situm eo modo quo dicimus domum sequi domum: aut turris turrim. primo in forma specifica eo modo quo dicimus animal ambulans sequi hominem: videlicet dum seruus sequitur dominum aut canis hominem possessorem: tertio secundum naturam eo modo quo binarius sequitur vnitatem et quidem numerus maioris multitudinis vnitatum numerum minoris multitudinis vnitatum. quarto secundum philosophum eo modo quo dicimus narrationem sequi prohemium: et argumentum suppositiones. ¶ Ex quibus patet quod sicut per intentionem philosophus in antiqua translatione intelligit ens consequens secundum naturam ita cum dicit in noua translatione: aut aliquo sic determinatorum intelligit ens consequenter alteri secundum naturam et secundum philosophum et per ens consequenter alteri secundum formam intelligit philosophus indifferenter duo animalia quorum vnum est consequens reliquum in ambulando aut secundum quod est immediate consequens sibi propinquum genus aut

suā imediatam differentiam eo mō quo ego exposui i declaratione littere. (Harum autē est). 6. termin⁹ diffi
Tex. co. 29. niendus est habitum cuius descriptio est ista habituz est illud ꝙ est post aliud per contactum sic ꝙ habituz est species consequenter entis: vnde omne habituz est consequenter ens ⁊ non econtra: siue enim se tangant consequenter encia siue non tangant non est cura dū modo inter illa non sit medium eiusdem rationis: sed ad hoc ꝙ aliqua sint habita oportet ꝙ se inuicem tangant ⁊ sint immediata propter ꝙ causam inter ea que sunt habita nō potest esse motus quoniam omnis mutatio est de opposito in oppositum opposita autem sunt duplicia. s. pertinentia ad transmutationem vtputa de contradictorio in contradictorium ⁊ de contrario in contrarium inter ꝯdictoria non daſ medium ſʒ bene inter contraria cum igitur nihil sit medium inter ea que tangunt se: sequitur ꝙ inter habita non potest esse motus bene autem potest esse generatio: vel corruptio ex quo inter opposita contradictoria non datur medium. l. c. li. (Habitum autem est ꝙ consequenter est cum tangat: quoniam omnis mutatio in oppositis est: opposita autem contraria ⁊ que ſm contradictionem sunt contradictionis autem nihil mediuʒ manifestum est ꝙ in contrarijs mediuʒ, igitur contraria inter que est motus non se tangunt nec sunt habita.

¶ Sed dubitatur qꝛ dicit philosophus ſcḋo de anima ꝙ impossibile est duo corpora se inuicem immediate tangere igitur nulla. duo sunt inuicem habita. Respondetur ꝙ Aristo. loquiſ ibi de corporibus duris seu siccis positis in aere vel in aqua: ſp enim inter huiusmodi corpora mediat aer aut aqua non autem inter omnia corpora similiter qm̄ elementa se inuicem tangunt ⁊ sunt similiter imediata ac omnia corpora celestia aliter procederetur in infinitum i corporibus.

Tex. co. 6. (Continuum autem) Septimus ⁊ vltimus terminus diffiniendus est continuum cuius descriptio est hic cōtinuum est illud ꝙ ē imediatuʒ alteri quorum vltima sunt vnum: vnde sicut habitum est species consequenter entis ita continuuʒ est habiti aliquid. s. pars subiectiua eius cum oē continuum sit habitum ⁊ non econtra: corpora enim plura se tangentia sunt habita ſʒ nō sunt continua qꝛ non faciunt vnuʒ sicut sunt elementa ⁊ corpora celestia illud enim ꝙ est continuuʒ alteri facit vnum cum illo et significat nomē continui idē eniʒ est continuum ꝙ alteri continuari ⁊ cum alio facere vnum ꝙ nō eēt verum si vltima illorūʒ essent duo ergo ꝙ continui vltima sint vnum. l. c. li. (Continuum autem est quidem ꝙ habitum) aliquid ꝙ non est vr̄e habitum sit tm̄ aliquid eius dico aūt ꝯtinuum cū idē fiat ⁊ vnus vtriusq3 terminus que tanguntur ⁊ sicut significat nomen continetur ꝙ est continuuʒ alteri ab vno ꝙ est totum respectu amborum. Hoc aūt esse non pōt cum duo sint vltima qm̄ tūc ex his nō fit vnum.

Notandum ſm cōmentatorē cōme. 16. ꝙ i naturalibus dicimus ꝙ continua sunt illa quorum vltima sunt vnum naturaliter vt in mēbris cōtinuis ⁊ in artificibus quādo vltima eorum fiunt vnum per artificium in mathematicis qꝛ dicimus ꝯtinua quādo vltimuʒ vnū ymaginatur esse cōmune cum eis vt punctus ꝙ est cōmune duabus lineis ⁊ linea duabus superficiebus ⁊ ista cōtinuatio non est naturalis: ⁊ hic intēdimus describere continuationem naturalem: triplex igitur est continuatio ſm cōmentatorem: vʒ naturalis artificialis ⁊ mathematicalis cōtinuatio naturalis est illa qua aliqua continuantur inuicem per medium naturale ⁊ sic continuantur membra animalium: ⁊ partes plantaruʒ diuersarum rationum mēbra enim animaliuʒ continuātur neruis ⁊ musculis aut alijs cōsimilibus partes autem plantarum continuantur virgultis ⁊ humoribus viscosis: continuatio artificialis est illa qua aliqua inuicem continuantur per medium artificiale ⁊ sic continuantur asseres in naui clauo: ⁊ lapides in muro: vʒ calce aut bitumine continuatio mathematica est illa q̄ aliqua inuicem vniuntur seu continuantur per medium mathematicum huiusmodi autē mediū est quoddam indiuisibile cōmune rebus continuans vt punctus respectu linearum ⁊ linea respectu superficierum ⁊ superficies respectu corporum. ¶ Et dicitur continuās mathematicum esse indiuisibile ⁊ cōmune rebus mathematice continuatis: qm̄ mediuʒ continuans rēs naturales aut artificiales non est indiuisibile neq3 est ꝓprie in rebus continuans ſʒ ē quid diuisibile separatū ab illis: medium autem continuans formas mathematicas est indiuisibile: aut similiter vel ſm aliquam dimensioneʒ ⁊ est ſm se totū in quolibet ꝯtinuatorꝰ.

Secundo notandū ꝙ terminorū nominatorū quidaʒ sunt principaliter intenti ⁊ quidam non principaliter intenti: vnde consequenter ens habitum ⁊ continuum principaliter intenduntur a phō: qꝛ horum cognitio maxime definire videtur ad cognoscendam vnitatem motus de qua determinabit in sequenti capitulo sed simul ⁊ separatum ⁊ tangere ⁊ medium non principaliter intenduntur a philosopho sed ideo de illis determinauit qꝛ eorum cognitio deseruit ad cognitionem eorū que sunt ꝯsequenter encia ⁊ que sunt habita ⁊ que sunt ꝯtinua.

Et hoc determinato. Ista est secūda pars huius capituli in qua pmissis descriptioībꝰ terminorū facientium ad noticiaʒ dicendorum de vniuersitate motus philosophus infert quatuor correlaria ex declaratione trium vltimorum terminorum de quibus principaliter intenditur quorum primum est istud in illis rebus inuenitur continuum in quibus reperitur vnitas per cōtactū. Scḋm correlarium consequenter ens habitum ⁊ continuuʒ essentialiter ordinantur ordine principali (Ibi manifestum autem.) Tertium correlarium ad motum est vltimum ſm generationem ꝙ tribus nominatis est essentialiter subordinatum. (Ibi quare in fertus.) Quartum correlarium dato ꝙ separenſ vnitates ⁊ puncta adhuc vnitates nō essent puncta. (Ibi quare sicut vnitas.) Primum correlariuʒ declaratur sic continuum est illud cuius motus est vnus per Ari. quinto metaphysice ita ꝙ illud est continuum alteri ꝙ mouetur ad motum illius vbi est vnitas per contactum ibi mouetur vnum ad motum alterius igitur in his rebus inuenitur continuum in quibus est vnitas per contactum: minor est euidens inductiue: quoniam non mouetur vna pars virge: quando alia moueatur dato ꝙ vna viuat: ⁊ altera sit mortua: quia ille partes faciunt vnum per contactum non etiaʒ moueſ vna tabula nauis quādo alia moueatur ⁊ hoc ideo quia faciunt vnum per contactum claui ⁊ ita de alijs

Et quia quodlibet contineri est vnum totum sicut diuersimode aliqua inuicē continuant ita diuersimode faciunt vnum totum. Et ꝙ diuersimode continuentur aliqua manifestum est: nam aliqua cōtinuantur clauo sicut asseres ⁊ ligna nauis aliqua cōtinuantur colla seu bitumine vt carte inuicē ⁊ lapides parietū: aliqua ꝯtinuantur ꝯsolidatione vt metalica inuicē ꝯiuncta p artem ere vel argento aliqua aūt ꝯtinuantur insercione vt folium ramo ⁊ ramus trunco ⁊ hoc siue fiat per artem siue per naturā. Le.li.(Sed hoc determinato) manifestum est ꝙ in his est quidem ꝯtinuum ex quibus ē aliqd vnum aptum natum fieri sm contactum: ⁊ sicut aliquando fit continuum diuersimode sic ⁊ totū vnū erit aliter ⁊ aliter vt aut poro.i.clauo: aut collo: aut tactu.i.consolidatione aut ad nascētia.i.in sercione.

Notandum sm cōmentatorē cōmento.27. ꝙ vtriusqȝ ꝯtinuorum fit vnū quādo illic nō fuerit vltimū cōe inter illa s. qm̄ vltimum destruitur. Intelligit cōmen. ꝙ discontinua pñt dupliciter ꝯtinuari primo per corruptionē duorū vltimorū ⁊ generationē vnius tertij: vt quādo ex duabus lineis fit vna linea: aut ex duabus aquis fit vna aqua: non enim ꝯtinuātur due linee inuicē quādo corrūpuntur duo puncta ⁊ alius generatur: vȝ copulans ⁊ ꝯtinuans illas duas lineas inuicē. nō ēt continuantur due aque quādo corrumpuntur due superficies ⁊ vna tertia generetur cōis ambab⁹ aquis per ꝯtinuationē aliquando aūt discōtinua possunt inuicē ꝯtinuari absqȝ corruptione vltimorū ⁊ generatiōe medij eo mō quo aliqua ꝯtinuant colla aut ꝯsolidatiōe. ¶ Sed dubitatur ostendēdo ꝙ clauus vel colla aut ꝯsolidatio vel insertio nō facit ꝯtinuationē qȝ ꝯtinuū est illud cui⁹ ptes copulant ad vnū terminū cōem indiuisibilē per Aristo. i pdicamētis capl'o de quātitate sic corpora iuicē cōiuncta clauo aut colla ꝯsolidatione aut isertiōe nō copulant p vnū terminū cōeȝ idiuisibilem: igitur nullum illorū facit ꝯtinuationē. ¶ Respōdetur ꝙ ꝯtinuū accipit dupliciter: vȝ stricte ⁊ large: cōtinuū stricte sūptū est illud cuius ptes copulantur ad vnū terminū cōem ⁊ sic nullum istorū noiatorū facit ꝯtinuationē: neqȝ aliqua sic ꝯiuncta sunt continua ꝯtinuū aūt large sūptū est illud cuius motus est vnus sic ꝙ semp mota vna parte alia mouet intelligēdo de motu locali puro excludente rarefactionem ⁊ ꝯdēpsationē ⁊ sic loquitur de ꝯtinuo hic phs cū dicit oīa illa facere ꝯtinuationē ⁊ ex oībus sic copulatis ⁊ ꝯtinuatis fieri vnū totū. ¶ Ex dictis sequitur primo ꝙ sicut ꝯtinuitas large sumpta non est eiusdē rationis in omnibus ꝯtinuis: ita nec cōtinuitas stricte sumpta. prima pars est euidēs qȝ ꝯtinuitas ꝓueniēs a clauo non est eiusdē rōnis cū ꝯtinuitate ꝓueniente a colla sicut neqȝ sunt eiusdē rōis clauus ⁊ colla. ¶ Scōa declarat: qm̄ continuitas successiuorū nō ē eiusdē rōis cū continuitate permanentium: neqȝ oēs continuitates permanētium sunt eiusdem rōnis inuicē sicut neqȝ omnes cōtinuitates: vnde continuitas temporis non est eiusdē rationis cū continuitate quantitatis celi quia indiuisibile copulans partes inuicem temporis non est eiusdem rōnis cum indiuisibili copulante partes inuicem quantitatis celi. non enī sunt eiusdē rationis continuitas motus ⁊ cōtinuitas temporis qȝ mutatio seu mutatum esse ꝙ copulat partes inuicē motus nō est eiusdem rationis cū instanti copulante partes temporis inuicē: non etiam sunt eiusdem rationis continuitates linee superficiei ⁊ corporis sicut neqȝ indiuisibilia facientia illas continuitates: vȝ punctus linea ⁊ superficies. Secundo sequitur ꝙ non oēs diuisibilitates sunt eiusdem rationis siue accipiatur diuisibilitas large siue stricte ex quo enim tempus ⁊ motus sunt diuersarum rationum ac etiam linea superficies ⁊ corpus sicut ⁊ indiuisibilia ⁊ continuitates istorum ita ⁊ diuisibilitates eorum cū diuisibilitas sit passio continui loquendo de diuisibilitate in infinitū sic enim diffinitur continuum. 1.3.⁊.6. huius per esse diuisibile in infinitū (Manifestum autem. Scōm totuȝ) consequēter ens Tex. cō.28. habitum seu contactum ⁊ continuum essentialiter ordinātur ordine principali ita ꝙ primū in ordine principali est consequenter ens. sm habitum vel contactum. tertiuȝ vero tanꝙ minus cōe est continuū vnde omne habitum seu contactum est consequenter ens et non econtra qm̄ vna pars diffinitionis est consequēter post aliam. s. dña post genus: ⁊ tamen differentia non est habita generuȝ neqȝ contāgens genus i mūs est ēt consequēter ens ⁊ non contactus qm̄ dualitas est consequenter ens vnitati ⁊ tamen nō tangit eā: contactus enim non inuenitur nisi in rebus ꝯtinuis aut in terminis rerum continuorum: genus enim ⁊ differentia seu vnitas ⁊ numerus sunt forme simplices nullam continuitatem habentes neqȝ terminantes continuitates rerum. Similiter oē ꝯtinuum est habituȝ vel contactum ⁊ non econtra: quecunqȝ enim habent idē vltimum habent vltima simul. sed nō quecunqȝ habēt vltima simul habēt idē vltimū: ceta enim inuicē ⁊ corpora celestia iuicē habent vltima simul: sed nō habēt idē vltimū vt arguatur sic quecunqȝ inuicē continuantur se inuicem tangūt ⁊ non ecōtra igitur in plus se habent habitum ⁊ contactum ꝙ continuū: antecedens ē manifestū de aere ⁊ igne que se inuicē tangunt ⁊ non inuicē continuantur. Le.li.(Manifestū aūt ⁊ ꝙ primū) Inter illa tertia consequenter est tactū quidē enim est necesse consequenter esse ꝙ consequenter aūt est nō necessarium est tangere: vnde ⁊ in prioribus ratione sicut sunt genus ⁊ differentia consequenter est ac etiam vt i mūs tactus autem non est in illis ⁊ si quidem cōtinuuȝ est necesse est vnū esse tangere si vero tangit nō dū ꝯtinuū ē nō enim necesse ē vnū eē ipsorū vltima si simul sunt sed si vnum sunt necesse ⁊ simul vltima esse.

Notandum sm Egidiuȝ hic ꝙ sicut habitum seu contactuȝ est prius continuo ita vnitas est prior pūcto ⁊ numerus est prior continuo: qȝ si principiū numeri precedit principiū continui oȝ ꝙ numerus precedat continuuȝ ⁊ ꝙ vnitas sit prior puncto videtur ex eo qȝ pūctus superaddit vnitati sitū ⁊ positionē: cū vero dicitur tertio huius ꝙ numerus causatur ex diuisione continui hoc est materialiter ⁊ q̄ si p accidēs: numerus enim causatur ex collectione vnitatū: ꝙ aūt causetur ex diuisione continui hoc ideo est qȝ diuiso continuo resultant in plures vnitates ⁊ ex hoc non debemus arguere continuū esse prius numero qȝ sicut numerus causatur ex diuisione continui sic ⁊ continuū causari potest ex coniunctione numerorū: sicut enim diuidendo cōtinuū efficitur numerus sic si numerata coniungerent clauo: aut colla vel aliquo alio modo resultaret ideȝ continuū. ¶ Sed contra si prius est vnitas ꝙ punct⁹ ⁊ numerus que est quantitas discreta ꝙ continuum ⁊ omne prius stat esse absqȝ suo posteriori sine contradictione per diuinā potentiā: vel per ymaginationem

stat igitur vnitatē ⁊ numerū esse absq́ pūcto ⁊ conti nuo: sed oīs numerus qui est quātitas discreta ac etiā vnitas eius est accidēs absolutū: igit posito φ nō esset pūctus neq́ quātitas cōtinua erit quātitas discreta que est accidēs absolutū. quero ergo de subiecto illius: nō quidē subiectū eius est aliqua substātia corporea: q2 nulla esset deficiēte corporeitate fm Egidium. si autē substātia incorporea vel substātie incorporee essent subiectū illius: igit ī deo ⁊ in alijs substātijs separatis essent accidētia absoluta φ est 9tra phm 12. metaph. Itē numerus nō est collectio vnitatū: neq́ vnitates collecti vt ipse dicit: qm̄ numerus est accidens absolutū: vt collectio est accidēs respectiuū ⁊ plurime vnitates collecte sunt substātie. cōstat autē nullā substātiā esse accidēs: neq́ aliqđ accidēs absolutum esse accidens respectiuū: vt colligit a pho in p̄dicamētis ⁊ p̄io posteriorū. ⁊. 5. metaph. ¶ Preterea nō est verū φ ex cōiunctione numerorū possit fieri cōtinuū: q2 ex nullis rebus pōt fieri cōtinuū nisi illa possint seinuicē tangere: ex quo tangere in plus se h3 φ cōtinuū vt determinatū est: sed nulli numeri possunt seinuicē tangere per Aristo. in littera. ergo ex nullis numerus pōt fieri cōtinuū. Dicēdū ergo fm phm. 3. huius. φ numer⁹ nō est p accn̄s: sed p se causat ex diuisiōe cōtinui: ⁊ φ oīs numerus qui est quātitas discreta fundat in reb⁹ cōtinuis: ⁊ 9n̄ter φ cōtinuū ordine nature prius ē φ numerus qui est quātitas discreta: ⁊ pūctus quā vnitas qui est principiū numeri: aliter vnū φ est principium numeri esset vnū φ cōuertit cū ente φ est cōtra cōmētatorē. 4. metaph. increpātē platonē q̄ nō posuit differētiā inter illas vnitates: ⁊ 9n̄ter oia multitudo esset quātitas discreta qđ est ipossibile: neq́ verū est φ pūctus supaddat vnitati situ vel positionē p̄prie accipiendo supadditionē: q2 supaddēs alicui est inferius ad illud seu passio eius. dicim⁹ enī hoīem supaddere alicui differētiā rōnalitatis: ⁊ risibile hoī actū ridēdi: sed punctus nō est passio vnitatis mathematice: neq́ inferius ad illā: qm̄ tunc pūcta essent vnitates cōtra determinationē phi in. 4. cor⁹ huius cap. ergo pūctus nihil supaddit vnitati. cōnotat tamē aliquid qđ nō cōnotat vnitas: v3 situ aut positionē: neq́ est icōueniēs aliquid esse altero prius: ⁊ cōnotare id qđ nō cōnotat suum posterius. accidēs. n. prius est φ color: ⁊ tn̄ cōnotat subiectū φ nō cōnotat color. prius est etiā numer⁹ φ trinarius vel quaternari⁹: ⁊ tn̄ cōnotat numerationem aliq φ nō cōnotat aliqua species numeri. Et quoniam idiuisibile se h3 per modū generis ad punctū: ⁊ vnitatē: ideo punctus supaddit indiuisibili situ aut positionē: qm̄ pūctus significat aliqđ indiuisibile cōnotando positionē in partibus: nō quidē in partib⁹ pūcti: sed in partibus linee.

Dubitatur cōtra l3 ostēdēdo φ 9tact⁹ nō in plus se h3 φ cōtinuū quoniā si cōtactus est cōtinuū est cū nō sit cōtactus nisi in rebus cōtinuis aut in indiuisibilib⁹ terminātib⁹ res cōtinuas. ¶ Itē nō in quibuscūq́ est cōtinuitas ē 9tact⁹: q2 ptes tpis iuicē 9tinuant: ac etiā ptes mot⁹ ⁊ tamē ptes tpis nō se tāgūt sic neq́ ptes mot⁹. ¶ Ad primū dicit negādo 9n̄am: qm̄ si quātitas est cōtinuū est ex quo cōtinuū est prius discreto: ⁊ tn̄ quātitas in plus se h3 φ cōtinuū: sic̄ si numerus est binarius est: ⁊ tn̄ cōior est numerus φ binarius: ita cōior est cōtactus φ cōtinuū l3 nō sit possibilis cōtactus absq́ 9tinuitate: ex eo eni3 quātitas in plus se h3 φ cōtinuū: q2 de quocūq́ dicit cōtinuū de eode3 dicitur quātitas: ⁊ nō ecōtra cū de numero dicat quātitas ⁊ nō cōtinuū numerus etiā in plus se h3 φ binarius: q2 de quocūq́ dicitur binarius dicit numerus ⁊ nō ecōtra: trinarius enī nō est binarius ⁊ tamē est numerus. ¶ Itē in 9posito iō in plus se h3 cōtactus φ cōtinuū q2 oē continuū alicui est tangens illud ⁊ nō ecōtra cū vnū dictū tangat aliud ⁊ nō cōtinuet illi. ¶ Ad scđm dicit φ l3 stricte loquēdo contactus non sit nisi corporū ⁊ corporū que in corporibus sunt: tn̄ large loquēdo cōtactus inuenitur vbicūq́ est imediatio aliquorū extra seinuicē ideo cōcedo φ partes tpis seinuicē tangūt: ac etiā partes mot⁹ nō tn̄ ita p̄prie sicut partes corporū. (Quare insertus.) Tertium correlariū adunatū est vltimum fm generationē φ trib⁹ est eēntialr subordinatū: istō correlariū declarat cōmētator dicēs φ ista q̄tuor habent ordinē fm inferi⁹ ⁊ superius: ⁊ 9n̄ter oē 9tiguū cōtinuū ⁊ adunatū: ita φ oē 9tactū seu cōtiguū ē 9n̄ter ens ⁊ nō ecōuerso: ⁊ oē 9tinuū est cōtiguū ⁊ cōtactum ⁊ nō ecōuerso: ⁊ oē adunatū est cōtinuū ⁊ nō ecōuerso. sorta φ vbi h3 noua translatio ⁊ adnatum vel adnata h3 antiqua trāslatio ⁊ 9tinuatū inata ⁊ adinata est ergo adnatū vel adunatū vltimū fm generatiōe3 q2 de adunato verificant vltr oīa p̄cedētia ⁊ nō ipsum vltr dicit de quolibet illorū cū multa sint 9n̄ter entia ⁊ multa cōtigua vel se tangētia: ⁊ multa cōtinua que nō sunt adnata neq́ adunata. partes enī motus ⁊ partes tpis sunt inuicē 9tinue ⁊ nō sunt adunate. nihil enī est adunatū alteri: neq́ aliqua sunt inuicē adunata: nisi sint simul. partes aūt motus ⁊ tpis nō sunt simul. ideo nullā inuicē habēt adunationē. Le. li. (Quare insertus). i. adnatū vel adunatū vltim⁹ est fm generationē: q2 post alia tria eēntialr subordinat. necesse est enī tāgere si adnata erūt vltima. cōtacta autem nō oīa adnata sunt. in quibus aūt nō est 9tactus. manifestum est φ nō est cōsertus. i. adunatū vel adunatio in his.

Notandum fm cōmētatorē ī cōmento. 28. φ oē adunatum prius fuit cōtiguo ⁊ nō sequit vt oē 9tiguū sit 9tinuū ne dum sit adunatū. ⁊ sitr nō sequit vt oē cōtinuū sit adnatū ⁊ cū cōsecutio nō fuerit cōtinuatio non erit: ⁊ cū 9tinuatio nō fuerit adunatio nō erit. ergo h. 4. p̄cedūt se adinuice3 fm ordinē nāt. ¶ Istud cōmētū videt implicare 9dictionē: qm̄ si adunatū est prius cōtinuo ⁊ 9tinuū est prius 9tiguo: ⁊ pri⁹ est illud a quo nō 9uertit subsistēdi. 9n̄a per Aristo. in p̄dicamētis sequitur φ adunatū est si 9tinuū est ⁊ ecōtra: ⁊ φ 9tinuum est si 9tiguū est ⁊ nō ecōtra: cuius oppositū ponit in cōmēto ⁊ in littera. ¶ Respondet φ prius ⁊ posterius dupl̄r accipiunt: v3 quo ad nos ⁊ quo ad nāmi: quāto aliquid est cōius tāto est prius quo ad naturā: ⁊ posteri⁹ quo ad nos. quāto aūt aliquid est minus cōe tāto est prius quo ad nos ⁊ posterius quo ad naturā. iō adunatū est prius cōtinuo: ⁊ 9tinuū prius cōtiguo quo ad nos q2 minus cōe est adunatū φ 9tinuum ⁊ 9tinuū φ 9tiguū. quo autē ad natura3 prius est cōtiguū φ 9tinuū: ⁊ prius 9tinuū φ adunatū: q2 magis cōe est cōtiguū φ 9tinuū ⁊ cōtinuū φ adunatum. qn̄ ergo phus dicit φ prius est illud a quo nō cōuertitur subsistēdi. 9n̄a loquit de priori quo ad nā3 ⁊ nō quo ad nos. (Quare sicut vnitas.) Quartū correlariū. dato φ separarent vnitates ⁊ pūcta adhuc vnitates nō essent puncta. istud correlariū adhuc patet ex duplici differētia que est inter pūctū ⁊ vnitatē: quarū Tex. cō. 29.

prima est q2 pūcta sunt in his que nata sunt se tangere:sed vnitates nō sunt in his que nata sunt se tāgere: q2 numeri quoꝝ principia sunt vnitates nō tangūt:sʒ solū habēt se pñter vt determinatū est. Secūda differentia est:q2 inter oīa duo pūcta cadit linea media: sʒ nō est necesse inter oēs duas vnitates eē aliquod medium:q2 inter vnitates dualitatis nihil cadit medium vnde pōt sic argui.sicut vnitas est principium numeri: ita pūctus est principiū linee:sed īter oīa duo puncta datur linea media:⁊ nō inter qualscūqꝫ vnitates ē aliquis numerus medius.nā īter vnitates dualitatis nō est aliqua vnitas media:neqꝫ aliquis numerus medius.T.c.li. Quare sicut vnitas ⁊ pūctum qualia dicūtur separata nō possibile est eē vnitatē ⁊ pūctū idē bis quidē.s.punctis inest tangere vnitatibus aūt inest pñter se habere ⁊ hoꝝ vʒ pūctoꝝ ptingit eē mediū oīs eni linea mediuʒ pūctoꝝ est. hoꝝ aūt.s.vnitatuʒ nō est necesse eē mediū nullū n mediū est dualitatis ⁊ vnitatis:ita q2 inter dualitatē ⁊ vnitatē nō daṫ medium:neqꝫ aliqͦd coꝝ est mediū alterius.

Notandum primo fʒ cōmētatorē cōmento.29. ꝙ pūcta pñt se tangere.s.imaginari pñt tñ tāgere pūctuʒ ⁊ sic ē possibile imaginari corp⁹ ex eis.vnitates vero pñt sequi ⁊ nō tāgere ⁊ hoc ꝙ dixit est fm opinionē eoꝝ: qm̄ i sexto declarauit ꝙ īpossibile est pūctū tāgere pūctum ⁊ forte intēdit p hoc ꝙ dicit ꝙ pūctus hʒ tāgere.i.ꝙ linee tāgunt se sup pūctū ⁊ nō est ita de vnitatib⁹. Ista ergo ꝓpositio pūctus tāgit pūctuʒ quā phus cōcedit dupliciter exponit vno mō ꝙ Aristo.loquiṫ fm opinionē platonicoꝝ ꝓcedentiuʒ lineā ꝯponi ex punctis tanꝗ ex partibus. Secūda expositio est ꝙ cū phs dicit pūctū tangere pūctū itelligit lineas se tāgere in pūcto:quoꝝ nullū ꝯpetit vnitati.nō eni vnitas tāgit vnitatē:neqꝫ numeri se tāgunt in vnitate. Cōtra cōmētatorē posset instari ꝓcedēdo ꝙ pūctus tāgit pūctuʒ: ꝙ superficies tāgit superficiē vt pʒ de superficie locātis ⁊ superficie locata:igiṫ earūdē superficieꝝ linea tangit lineaʒ ⁊ pūctus pūctū. Rñdeṫ ꝓcedēdo ꝙ pūctus tāgit pūctum:neqꝫ hoc est icōueniēs.sed cōmētator loquiṫ dato ꝙ pūcta ⁊ vnitates separarentur a sensib⁹ ad modū loquēdi platonicoꝝ in casu isto nō se tāgerēt:vt.pbaṫ 6.huius.sʒ ꝙ pūcta sint īmediata ⁊ se tāgāt hoc ē rōne formarū nālium ⁊ sensibiliū.vñ nō solū diuersarū linearum pūcta se tangūt ⁊ sūt īmediata: ⁊ etiā eiusdē linee dato ꝙ virga recta incuruet sic ꝙ extrema se tāgāt in casu isto duo pūcta vltima eiusdē linee se tangūt.puncta ergo terminātia ⁊ nō copulātia tam in eadē linea ꝗ in diuersis.iterū si vnus pūctus tm̄ terminaret ⁊ nō copularet.ali⁹ aūt faceret vtrūqꝫ in eadē linea nō posset se tāgere:sed bene in diuersis.

Notandum scd̄o fm cōmētatorēʒ ꝙ licet differētia sit vera inter pūcta ⁊ vnitates s.q inter vnitatē ⁊ pūctū sʒ vtrūqꝫ sit aliquod īdiuisibile est ꝙ vnitas nō hʒ sitū ⁊ pūct⁹ hʒ:q2 ē in aliquo loco demōstrato linee aut extremo: aut in medio.oīs eni linea est inter duo pūcta.⁊ intelligendū est hic per lineā finitā. Tres differētias ponit hic cōmētator inter pūctū ⁊ vnitatē. Prima differētia ē q2 īter vnitatē ⁊ vnitatē nihil est:sed inter punctū ⁊ pūctū est aliquid vʒ linea. Scd̄a differētia est:q2 vnitas nō hʒ sitū in numero:pūctus autē hʒ sitū in linea: rum deṫ aliquis.pūctus in principio linee:⁊ aliquis in fine:⁊ aliquis in medio. Tertia differētia est:q2 oīs linea est īter duo pūcta loquēdo de linea finita:nō autē oīs numerus ē īter duas vnitates:qm̄ dualitas nō ē inter duas vnitates: quoniam tc̄ dualitas mediaret īter primā ⁊ vltimā vnitatē ꝙ est īpossibile. Dubitatur qm̄ in duob⁹ hoībus sūt due vnitates in quib⁹ fundatur numerus binarius:sʒ īter duos hoīes est aliquod mediū:igiṫ inter duas vnitates est aliqͦd mediuʒ.s.aer vel aqua vel aliqͦd tale. Rñdeṫ ꝙ si inter vnitates est aliqͦd mediū hoc est p accidēs rōne suoꝝ subiectorum.nō aūt per se:sed qͦd inter duo pūcta vt pūcta sūt sit aliqͦd mediū.s.linea hoc est p se.loquiṫ ergo cōmētator de vnitatib⁹ per se vnitates sūt: ⁊ nō de vnitatib⁹ per accidēs.ea eni que sunt p accidēs sūt relinquēda i sciētia speculatiua:vt patuit primo cap.huius quinti. Ex predictis habenṫ quattuor differētie inter vnitatem ⁊ punctuʒ quaruʒ duas primas ponit phus: ⁊ alias duas cōmētator. Prima differētia est ista.quoniam punctus tangit punctuʒ:⁊ vnitas nō tangit vnitatem. Secūda differētia est: q2 inter oīa duo puncta linee recte est linea media.nō autē inter oēs duas vnitates numeri ē aliqͦs numerus medius īmo īter aliqͦs vnitates nihil est mediū. Tertia differētia est q2 punctus dicit positionē in cōtinuo: nō autē vnitas. Quarta dr̄ia q2 oīs linea finita ē inter duo pūcta:nō aūt oīs numerus finitus est īter duas vnitates. Alie insup pñt differētie supaddi quaꝝ prima est ista. Quelibet vnitas addita vnitati ꝯstituit numerū nō autē aliquis pūctus additus puncto cōstituit lineā. Secūda differentia est:q2 oīs vnitas addita numero cōstituit numerū maiorēʒ:sed pūctus addit⁹ linee nō cōstituit lineā maiorem. Tertia differētia est ꝙ vnitas est nō cōtinuatiua:neqꝫ diuisiua partiū numeri pūctus est autē continuus ⁊ diuisiuus partiū linee. Quarta differētia ē q2 per corruptionē vnitatis corrūpitur numerus:nō per corruptionē puncti corrumpiṫ linea: vt pꝫ qñ ex duabus lineis fit vna linea tunc corrūpunṫ puncta extrema ⁊ nulla lineaꝝ corrūpitur.

Notandum tertio pro declaratiōe eoꝝ que dicunṫ a philosopho ⁊ cōmētatore de vnitate ꝙ duplex est vnitas videlicet p̄dicamētalis ⁊ trāscēdēs.vnitas p̄dicamentalis est principiuʒ quātitatis discrete fluens īmediate a quātitate cōtinua.nam ex diuisione ꝯtinua causatur numerus.3.phicoꝝ.ergo p idē ex diuisiōe cōtinua causatur vnitas que est principiū eiusdem numeri ⁊ diciṫ poni in p̄dicamēto quātitatis nō per se:q2 generalissimuʒ nō diciṫ de illa:sed per reductionē rōne numeri de quo quātitas eēntialr̄ p̄dicaṫ.vnitas trāscēdēs ē passio entis di.īdiuisionē a se ⁊ diuisionē a quolibet alio trāscēdens in decē p̄dicamenta pari passu cōformiter cum ente.vnde q̄rto metaphice diē phs ꝙ vnuʒ ⁊ ens sunt idem habēs eādeʒ naturā:ita ꝙ vnuʒ sequiṫ ad alterum sicut causa ⁊ principiuʒ ꝯsecunṫ se adinuicem:⁊ licet nō sit eadē diffinitio vtriusqꝫ tñ nihil differt quin cōuertanṫ vbi cōmētator īnquit forme vnius sunt fm numeruʒ formaruʒ entis q2 vtrūqꝫ significat decē predicamēta. Ex isto notabili sequiṫ primo ꝙ vnitas trāscēdens ⁊ p̄dicamētalis nō differunt nisi sicut superius ⁊ inferius:q2 vnitas p̄dicamētalis nō reperiṫ nisi p̄dicamēto quātitatis:sed vnitas trāscēdens reperiṫ i decem p̄dicamētis:īmo in qualibet re existēte in p̄dicamento vel extra p̄dicamētū. Deinde vnitas principalis est indiuisibilis nō reperta actu in aliqua parte alicuius:sed solum in quāto cōtinuo totali. vnitas

vero trāſcēdens eſt indifferēter diuiſibilis vel indiui-
ſibilis reperta vbicūqꝫ inuenit̄ ratio entis. ¶ Secūdo
ſeq̄t̄ ꝙ vnitas pricipalis nō ē ꝯtinuitas neqꝫ hꝫ rōnē
ꝯtinuitatis: qꝛ vnitas p̄dicamētalis ſeu mathematica
ꝙ idē eſt ꝙ ſit indiuiſibilis nō eſt deriuatiua alterius
vnitatis ſeu numeri formaliter ſumpti: ſꝫ cōtinuitas cuꝫ
ſit diuiſibilis ⁊ extenſa eſt deriuatiua infinitarū vnita
tum mathematicarū ⁊ infinitoꝝ numeroꝝ formaliter
ſumptorū p infinitas diuiſiones illius cōtinuitatis vt
colligit̄ a phō. 3. hui⁹. imaginādū enī eſt ꝙ a cōtinuita
te corporis que eſt q̄dā abſolutū de p̄dicamēto q̄ti
tatis originat̄ vnitas mathematica p̄dicamētalis q̄ ē
etiā aliquod abſolutū a cōtinuitate realiter diſtinctuꝫ
ſic ꝙ cōtinuitas ē ſubiectū ⁊ vnitas forma iſtius: con-
tinuitas eſt diuiſibilis in infinitum ⁊ vnitas indiuiſi-
lis nō ſicut pūct⁹ vel aliqua forma p multiplicationē
ſed ſicut dicit̄ forma figure q̄ eſt in toto indiuiſibilr̄
ita ꝙ nō ipſa nec aliq̄d eius eſt in aliqua parte ſui ſub
iecti. ¶ Tertio ſequit̄ ꝙ oē quātū per ſe exiſtēs ē vnū
duplici vnitate. ſ. trāſcēdente cū ſit ens ⁊ p̄dicamētali
qꝛ eſt q̄tum totale cōtinuū: ſicut enī hō eſt albus p al-
bedineꝫ ſupadditā ⁊ ē quāt⁹ p quātitatē ſibi coextēſaꝫ
ita eſt vn⁹ quātitatiue p q̄ntitatē [illegible] ⁊ ſicut non
ineſt cōueniēs aliquid eſſe ſimili alteri duplici ſimilitu
dine quarū vna eſt m̄alis ⁊ fundamētalis. ſ. qualitas
⁊ alia formalis vꝫ reſpectus relatiuus ita nō incōue-
nit hoiem eſſe vnuꝫ duplici vnitate quarū vna eſt tran
ſcendēs m̄alis ⁊ fundamētalis. alia autē eſt formalis
mathematica ⁊ p̄dicamētalis. ¶ Quarto ſequitur ꝙ
nullus pūctus neqꝫ aliq̄ua linea neqꝫ aliqua ſupficies
neqꝫ aliqua pars alicuius eſt vnū vnitate mathema-
tica ſed tm̄ trāſcēdente: qꝛ aliter in quolibet quāto cō-
tinuo eſſent infinite vnitates mathematice ſicut infini-
ta puncta ⁊ infinite partes eius ꝙ nō admitteret ariſ-
meticus: qm̄ tūc in quolibet cōtinuo eſſent actu infini-
ti numeri ꝙ negat phūs. 3. huius. iō ſolū q̄tū continu
um totale eſt vnū vnitate mathematica: qm̄ ſoluꝫ tale
huius vnitate denoiat̄ in actu. pars vero ſolū ī potē-
tia dicit̄ mathematice vna. ſ. p diuiſionē ꝯtinui quo di
uiſo generātur due vnitates ⁊ prima deſinit eē: ⁊ ſi ite-
raꝫ vnirent̄ inuiceꝫ ille partes corrūperent̄ vnitates il
larū: ⁊ aliā gn̄ationē denominās illud ꝯtinuū eē vnū.

Quarto notandū etiā ad euidentiā dicto-
rum ꝙ duplex eſt multitudo. ſ. q̄-
titatiua ⁊ trāſcēdens. multitudo quātitatiua eſt plura-
litas vnitatū mathematicaliū de qua Ariſto. in p̄dica-
mentis dicit. c. de quātitate. numerus eſt multitudo ex
vnitatibus aggregata: multitudo trāſcēdens eſt paſſio
vel differētia entis ſequēs rōneꝫ illius pluralr̄ ſūpta: [illegible]
ita ꝙ vbicūqꝫ repitur ens pluralr̄ ſumptuꝫ ibi repitur
hec multitudo. accidentia enī dicunt̄ plura ⁊ multa ac
pluralitas ⁊ multitudo ſicut ſubſtātie. ¶ Secūdo ſeq
tur ꝙ oīa quāta totalia ſunt multa duplici multitudi-
ne vꝫ tr̄ſce ⁊ quātitatiua: qꝛ ſor. ⁊ plato ſunt plura trā.
cum ſint entia ⁊ plura quātitatiue: qꝛ ſunt duo ꝯtinua
totalia. ¶ Tertio ſequit̄ ꝙ oīa entia numerata vl̄ nu
merabilia ſunt numerus trā. nō tm̄ oīa ſunt numerus
quātitatiue: qꝛ oīa talia ſunt duo vel tria aut hui⁹ trā-
ſcendēter ſūpta. ſcōm aūt eſt manifeſtū: qꝛ numer⁹ q̄-
titatiue ſūptus nō eſt niſi accidēs p̄dicamēti quātita-
tis ſicut vnitas eius. ¶ Quarto ſequit̄ ꝙ in quolibet
cōtinuo eſt infinit⁹ numerus tranſcen. ſumptus: in nul
lo tm̄ eſt aliquis numerus quātitatiue acceptus. prima
pars eſt nota: qꝛ in quolibet tali cōtinuo ſunt infinita
entia. ⁊ ſcōa ſimiliter: qꝛ in nullo tali cōtinuo eſt plura
litas vnitatū mathematicaliū: ſꝫ ſolū vna forma de-
nominans illud eſſe cōtinuū vnum.

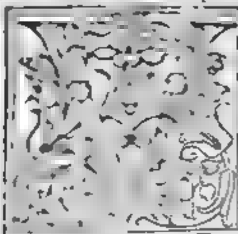
Contra predicta arguit̄ ꝙ vnitas mathe-
matica nō eſt accidēs abſolutū ſu
peradditū corpori: qꝛ tunc ſtaret abſqꝫ ꝯtradictiōe il-
lud corp⁹ eē ſine tali vnitate ſicut ſtat hoiem eē abſqꝫ
corpore mathematico. ſed ꝯn̄s eſt falſuꝫ. qꝛ adhuc il-
lud corpus eēt vnū ſicut iā eſt. vn̄ poteſt argui de vni-
tate qua hō eſt vnus hō querēdo ſi illa eſt corruptibi
lis hoie manēte aut nō. ſi ſic: tunc oꝫ eā ſituari vel ab
aliqua parte corpis depēdere cuius oppoſitū ē dictū.
ſi nō: tūc accidēs eſt eque primo cū ſubſtātia q̄ eſt cō
tra phm̄. 7. metaph. ¶ Item ſequit̄ ꝙ numerus ē vni-
tate prior: qꝛ ſicut ſe hꝫ ens ad ens: ita vnitas ad vni-
tatē: ſed deus ⁊ itelligētie ſunt priores ſubſtātia conti-
nua: igit̄ deus ⁊ intelligētie p̄cedūt oēm vnitateꝫ ma-
thematicā: ſed ex deo ⁊ intelligētijs fit aliquis nume-
rus. ergo ⁊c̄. ¶ Pro ſolutione hui⁹ difficultatis eſt i-
telligēdū ꝙ ſicut alique res diſtinguunt̄ a ſuis ꝓprijs
paſſionibus realr̄ vt hō ⁊ equus. ⁊ aliqua nō vt de⁹
⁊ intelligibile: ita aliqua diſtinguunt̄ realr̄ a ſuis vni-
tatibus vt cōtinua totalia. ⁊ aliqua nō: vt deus ⁊ ītel-
ligētie ac etiā vnitates ac numeri mathematicales. hec
eniꝫ nō habēt niſi vnā vnitateꝫ. ſ. trāſcendēteꝫ que trā-
ſit in realitatē in cuius eſt vnitas: ſed ꝯtinuū totale hꝫ
duplicē vnitatē vnā trāſcēdentē a qua etiā nō realiter
diſtinguit̄: qꝛ trāſit in idētitatem cōtinui ⁊ aliaꝫ p̄dica-
mentalē que nō tranſit in realitatē eius. iō poſita vna
vnitate nō oꝫ ponere infinitas: ſicut nec poſita vna ꝓ-
pria paſſione oꝫ ponere īfinitas. fluit. n. vnitas mathe
matica a ꝯtinuitate ſicut paſſio a ſuo ſubiecto: nec vl-
tra ab vnitate fluit alia vnitas: ſed a duabus vnitati-
bus fluit numerus binarius: ⁊ a tribus ternari⁹: ⁊ ſic
in infinitū. ¶ Ad primū dicit̄ ꝙ admiſſo illo caſu hu-
iuſmodi corpus nō eēt vnū ariſmetice: ſed ſolū trāſcē-
denter. naꝫ ſicut ad hoc ꝙ aliquid ſit corpus ſeu cor
poreū quātitatiue requirit̄ p̄ter corpus p̄dicamētū ſub
ſtantie corp⁹ de genere quātitatis ita ſi aliq̄d ſit vnuꝫ
quātitatiue oꝫ ꝙ habeat vnitateꝫ mathematicā preter
vnitatē trāſcēdentē. Et ꝯn̄ter dicit̄ ꝙ vnitas hoīs trā-
ſcendēs no poſſet deſinere eē hoīe remanente: ſed vni
tas mathematica bene poſſet corrūpi per potētiā dei
illo exiſtēte: ⁊ cū infertur ꝙ vnitas illa eſt ſituata. nega
tur ꝯn̄a ⁊ cōcedit̄ ꝙ vnitas illa īmediate depēdet a cō
tinuitate mediate tm̄ pōt depēdere ab infinitis ptib⁹
corporis: quoniā īfinite ſunt partes corpis ad quaꝝ
variatione deſineret eē cōtinuitas: ⁊ ꝯn̄ter vnitas ī cō
tinuitate fundata. ¶ Ad ſcōm dicit̄ ꝙ ſicut vnitas trā
ſcendēter prior eſt n̄aliter vnitate p̄dicamētali ita nu-
mer⁹ trāſcēdens n̄aliter eſt prior numero quātitatiuo
⁊ ariſmetico ac etiā qualibet vnitate eius: ſꝫ ꝙ aliq̄s
numer⁹ p̄cedat ſuā vnitatē ē ſimplr̄ ipoīe. (Quid q̄- Tex.
dem igit̄.) Hic phs epilogat circa determinata di. q̄d cō. 30.
quidē igit̄ eſt ſimul ⁊ extra. i. ſeparatū ⁊ quid medium
⁊ quid ꝯn̄ter ⁊ quid habitū ⁊ cōtinuū: ⁊ in qualibet. i.
in quali: ⁊ in quo ſubo vnūq̄dqꝫ hoꝝ ineſt dictū eſt.

Notandum [illegible]
[illegible]
vtrū ſimul ⁊ ſephe ſint idē cū cōtiguo: ⁊ arguit primo
ꝙ ſimul ⁊ cōtiguū ſunt idē: qꝛ oīa ꝯtigua ſunt īſimul
⁊ oīa que ſunt inſimul ſunt in loco cōtigua. ¶ Secun
do arguit cū ſimili rōne ꝙ ſephe ⁊ ꝯtiguū ſunt idē: qꝛ
oīa cōtigua ſunt ſephea ⁊ econtra. ¶ Ad primū r̄ndet

ꝙ licet simul ⁊ tangere seu cōtiguū sit idē ꝑm subm: nō tñ sunt idē ꝑm diffinitionē. ꝙ sint idē ꝑm subm pꝫ: qꝛ eadē res numero est simul cū alia ⁊ tangit eā: ⁊ est illi cōtigua. illa. n. dicunt esse ꝑm subm que dicunt de eodem subto. Et illa que differāt rōne ⁊ diffinitiōe arguit cōmētatoꝛ duplr. primo qꝛ eē simul opponit ei qd ē eē solū. tāgere aūt aut cōtiguū opponit ei qd est eē separatū. ꝙ eni est solū nō est simul cū alio: ⁊ ꝙ est simul cū alio nō est solū: iō solū ⁊ simul opponunt: ꝙ etiam tāgit aliud aut est ꝯtiguū iō nō ꝓprie est separatū ab eo ⁊ ecōtra: ꝙ est ꝓprie separatū ab aliquo nō ꝓprie tangit ipsum: neqꝫ est illi cōtiguū: iō separatū opponit ꝯtactui ⁊ ꝯtiguo. ¶ Secūdo arguit cōmētatoꝛ iterum illa differre diffinitiōe: qm̄ in diffōne eius qd est eē simul appet loc⁹ ⁊ nō i diffōne ei⁹ qd ē tāgere vl ꝯtiguari. illa. n. sunt simul que sunt in eodē loco primo. illa vero se tāgūt aut sunt ꝯtigua quoꝝ vltima sunt simul. Ecce ꝙ in diffinitiōe simultatis ponit locus: nō autē in diffinitione ꝯtact⁹ aut cōtigui.

Sed dubitatur qꝛ videt ꝙ nō conuertant simul ⁊ cōtiguū ⁊ cōtactus: qꝛ albedo ⁊ dulcedo in lacte sunt simul: ⁊ tñ nō se tāgūt: neqꝫ inuicē sunt cōtigua. ¶ Rūdetur ꝙ Cōmētatoꝛ nō vult ista īuicē ꝯtinuari: sꝫ vult ꝙ eē simul in plus se habeat ꝙ̄ ꝯtiguū ⁊ ꝯtactus: ⁊ cū dicit ꝙ illa sūt idē ꝑꝫ subꝫ nō ītelligit eo mō q̄ hō ē risibile sꝫ eo mō q̄ hō ē aīal. gen⁹ eni ⁊ spēs sūt idē subo ⁊ differūt rōe ac diffōne. ¶ Ad 2m rūdet Cōmē. ꝙ sephe differt a ꝯtiguo ⁊ tāgere duplr. Prima differētia ē: qm̄ cōtiguū seu tāgere nō dicit nisi vltima eē simul ⁊ sephe supaddit: ita ꝙ sephe dicit simultatem vltimoꝝ ⁊ cū hoc vnū esse sequēs ad aliud. Secūda differētia est qꝛ cōtiguatio ⁊ cōtactus nō est nisi in magnitudinibus ⁊ corporibus: sed sephe pōt eē corpus ⁊ pōt eē nō corpus. vñ tēpus nō tāgit tēpus: neqꝫ motus motū: ⁊ tñ tpa sunt sephea inuicē: ⁊ motus sephei inter se. ¶ Dubitat: qꝛ hec videntur repugnare dictis prioꝛib⁹. dixit eni supra phus ꝙ illa se inuicē tāgūt quoꝝ vltima sūt simul: ⁊ ꝙ cōtactus in plus se hꝫ p modū generis ꝙ̄ cōtinuū: cū igit tpa vltima sunt simul ⁊ mot⁹ inuicē continuant: sequit ꝙ tpa se tāgūt ⁊ sunt cōtigua ac ēt motus. ¶ Rūdetur ꝙ phs locut⁹ est large de cōtactu ⁊ cōtiguo. Cōmētatoꝛ aūt accipit illa stricte: iō nō est repugnātia. accipiēdo igit large cōtiguū ꝯtactū ⁊ sephe sic inuicē cōuertunt ⁊ nō est accipiēda nisi vna differētia: vꝫ ꝙ sephe supaddit aliqs aliqd eē se ꝙ̄ ad aliud: neqꝫ ista supadditio tollit cōuertibilitatē: qm̄ hō ⁊ risibile inuicē cōuertunt: ⁊ tñ hō risibile supaddit hoc actū

Tex. cō. 31 ridendi actualē vel aptitudinalem.

Nus autē motus.) Istud est scḋm capitulū huius tractat⁹ in q̄ phus determinat de vnitate motus. postq̄ p̄misit declarationes terminoꝝ facientū ad ꝓpositū suū. ⁊ diuidit in duas partes. in prima p̄mittit aliquas distinctiōes. in 2a vero exequit de intēto ibi. (Qm̄ aūt ꝯtinu⁹.) In prima parte Aristo. ponit duas distinctiōes quarū scḋa incipit ibi. (Quis aūt hui⁹ sit.) ¶ Prima igit distinctio ē ista ꝙ motus dicit vnus tripliciter vꝫ spē: genere: ⁊ numero. ista distinctio accipit a distinctione vnius trāscēdētes supri: quare aliqua dicunt esse vnū tripliciter vꝫ genere: spē: ⁊ numero. illa dicunt esse vnū genere q̄ sūt eiusdem generis: vt hō ⁊ equus illa dicūtur eē v[illegible] e cie que sunt eiusdē spēi: vt soꝛ. ⁊ plato. illa vero dicunt esse vnū numero que simplr de se inuicē dicunt: vt Tulius: Cicero. Illi ergo motus dicunt eē idē vn⁹ mot⁹ genere qui sunt ad terminos eiusdem p̄dicamēti: ⁊ sic oēs motus locales sūt vnus motus genere: qꝛ oīa loca seu vbi ad que sūt motus locales sūt eiusdē p̄dicamenti. oēs etiā alteratiōes sunt vnus mot⁹ genere: qꝛ oēs qualitates sunt eiusdē p̄dicamēti. oēs etiā augmētationes ⁊ diminutiōes sunt vn⁹ motus genere: qꝛ oēs quātitates ad quas motus vadunt sunt eiusdē predicamēti. ¶ Ecōtra dicat ꝙ illi motus distinguuntur genere qui sunt ad termīos diuersoꝝ generū vt mot⁹ localis: alteratio: ⁊ mot⁹ ad quātitatē. l. e. li. (Uni⁹ autē motus dicit multiplr. vnū. n. quidē multiplr dicimus: genere quidē vn⁹ est motus qui est vn⁹ ꝑm figuras p̄dicamēti. loci mutatio: quidē eni oi loci mutationi genere vna est. alteratio aūt a loci mutatiōe altera genere est.)

Notandum ꝑm [illegible] ꝙ motus accipit duplr videlicet ꝑm formā ⁊ ꝑm māam. motus ꝑꝫ formā est transmutatio ꝯiuncta cū tpe: ⁊ sic oīs motus sunt vn⁹ motus genere qꝛ oēs motus sunt de p̄dicamēto passiōis ꝑꝫ Cōmētatoꝛē. 3. huius. mot⁹ ꝑꝫ māꝫ est forma diminuta tēdens ad vlterioꝛē pfectionē: ⁊ sic nō oēs mot⁹ sunt vnus mot⁹ genere: sicut quātitas: qualitas: ⁊ vbi. vt sunt inferi⁹: nō sunt eadē forma genere cū sint diuersoꝝ p̄dicamētoꝝ sicut ⁊ termini ad quos vadūt. cū ergo dicit phus ꝙ motuū quidā sunt vnus mot⁹ genere: ⁊ quidā distinguunt genere. nō loquit phus de motu ꝑm formā: sed ꝑm materiā. Ista determiatio nō est ꝯtra ad p̄dicta: qm̄ in primo tractatu Aristo. nō loquitur de motu ꝑm materiā cum ꝓbat ꝙ ad motum nō est motus: neqꝫ in tertio cū determinat de ꝯtrarietate motuū inuicē: sed de motu ꝑm formā. igit etiā i hoc scḋo tractatu determinat de motu ꝑm formā: ⁊ hoc expresse videbit in toto hoc. c. cū eni motus ꝑm materiā nō sit nisi p accidēs motus: ⁊ motus ꝑm formā sit p se mot⁹ vt declarat tertio hui⁹: ⁊ ea que sūt p accidēs relinquunt in hac scia: ⁊ accipiunt solū ea que sūt per se vt est ostēsū primo cap. hui⁹ quinti. sequit ꝙ Arist. cū loquit absolute de motu non accipit eū ꝑꝫ materiā sed ꝑm formā. ¶ Dicendū ergo ꝯñter ad ea que determinaui tertio hui⁹ ꝙ motus nō est p se in aliquo p̄dicamēto perseitate p̄dicationis: sed tñ p reductionē rōne termini ad quē: sicut pūctus ⁊ vnitas in p̄dicamento quātitatis. ideo in p̄dicamēto passionis nō est aliquis mot⁹ per se cū p̄dicamētū passiōis sit formaliter respectiuū ⁊ motus sit formalr absolut⁹. solū igit in tribus p̄dicamētis est mot⁹ per reductionē: vꝫ in p̄dicamēto quātitatis: qualitatis: ⁊ vbi.

Sed dubitatur circa litterā qꝛ videt ꝙ aliqui motus distincti genere sint ad terminos eiusdē p̄dicamēti: qꝛ dealbatio ⁊ calefactio distinguunt genere cū sint motus diuersoꝝ generū: ⁊ tñ termini ad quos vadūt .s. caliditas: ⁊ albedo sūt eiusdē p̄dicamēti: vtpote qualitatis. ¶ Rūdet ꝙ illa verba differt ⁊ distinguit distribuunt obliquū sequentem remoto impedimēto. ideo falsū est ꝙ dealbatio ⁊ calefactio distinguunt genere qꝛ tūc nō essent eiusdē generis p vnā expōnētem illi⁹ verbi differt vel distinguit. ⁊ cū arguit. illi motus sunt

diuersorum generū: igit distinguunt. negat pñia. sz solum seqt q gñe distiguunt. (Specie aūt.) Istud est secūdum mēbrū prime distinctiōis in q declarat qui sūt vn⁹ motus spē vbi dicit phs q illi motus sunt vnus motus spē qui sunt ad terminos eiusdē spēi: τ qz duplex est species: vz specialissima τ subalterna: illi motus sunt vnus mot⁹ spē specialissima qui sūt ad terminos eiusdez specei specialissime: τ sic oēs dealbatiōes sūt vn⁹ motus specie specialissima: τ sic oēs denigratiōes sūt vnus motus spē specialissima qz oēs albedines sūt eiusdē spēi specialissime τ oēs nigredines sūt eiusdem speciei specialissime. Illi aūt motus sūt vnus mot⁹ specie subalterna qui sunt ad terminos eiusdē speciei subalterne: τ sic dealbatio τ denigratio sunt vnus mot⁹ specie subalterna: qm̄ albedo τ nigredo ad quas sunt illi motus sunt eiusdē specie subalterne cū cōtineantur sub colore que est spēs subalterna p̄dicamēti qualitatis: sicut aīal p̄dicamēti substātie. phus tn̄ ponit aliud exēplū di. supposito q existimatio sit genus scie: τ scientia sit genus aliarū sciarum: vz phie geometrie: τ arismetrice. est ɔcedēdū q oēs doctrinatiōes sunt vn⁹ motus spē subalterna: τ nō specie specialissima: qz termini ad quos vadūt sunt eiusdē specei subalterne τ non specialissime. phia eni geometria τ arismetica quia continent sub scia que est spēs subalterna p̄dicamēti qualitatis dicunt esse eiusdē spēi subalterne. l. e. li. (Specie autē vn⁹ ē mot⁹ cū genere subalterno est vnus τ indiuidus) .i. specialissima spē sit vt coloris quidē differētie sunt. Jam igitur alius spē denigratio τ dealbatio. ois aūt dealbatio dealbationi idem ƀm speciez erit: τ ois denigratio denigrationi. albedini aūt .i. dealbationi nō amplius idez motus est denigratio. vñ spē vna .s. specialissima in eodē: dealbatio dealbationi. si autē sunt quedā que τ genera simul τ spēs sunt. manifestū est q vt spē subalterna motus vnus erit: simpl'r autē vnus spē non. i. tales motus nō sunt vnus mot⁹ simpliciter qui ē species specialissima vt doctriatio. si scia qdē est species estimationis. i. credu^{lit}^{as}. genus autem scientiarum aliarum.

Notandum ƀm cōmētatorē cōmento .ti. q causa ppter q̄ quidā motus sunt diuersi ƀm speciem: τ quidaz cōuenientes ƀm speciē est diuersitas eius ad q̄d est motus in specie: aut cōueniētia eius in spē. verbi gratia. qm̄ nigrificatio est ire ad nigredinē: τ albificatio est ire ad albedinē: τ nigredo differt ab albedine in spē: ideo nigrificatio differt ab albificatione: τ qz hec albedo conuenit in specie cū hac albedine demōstrata: ideo hec albificatio. cōuenit cū hac albedine i spē. hic cōmētator ex dictis dictis apparet q cōueniētia τ differētia motuum absolute nō cognoscit nisi ex ɔueniētia τ differētia terminorum ad quem.

Contra ista dicta arguit τ primo q ad vnitatem specificam motuū nō requiritur vnitas specifica terminorū ad quē: qz mot⁹ lapidis deorsum ad supficiē aque τ ad mediū mūdi sunt eiusdem speciei: qz possunt inuicē cōtinuari: τ tn̄ termini ad quos vadūt sunt diuersarū specierū: vz supficies aque τ mediū mūdi. motus aūt aeris τ ignis distinguunt specie per Aristo. primo ce. τ tamē nō distinguūtur specie termini ad q̄s vadunt: qz supficies ad quas vadūt sunt eiusdē speciei τ ambo sursuz sunt eiusdem speciei. ❡ Secūdo arguit q ad vnitatē specificā motuum nō sufficit vnitas specifica terminorum ad quē: qm̄ tunc augmentatio τ diminutio essent eiusdem spēi: τ etiā motus sursum τ deorsuz essent eiusdē speciei: quoniam quātitas maior τ quātitas minor sunt eiusdem speciei τ albedo intēsa cū albedine remissa sunt eiusdez speciei. loca etiā ad que mouet aer ascendēdo a medio mūdi τ descēdendo a cōcauo lune sunt eiusdē speciei semp loquēdo de specie specialissima. ❡ Ad primum dicit q Aristo. τ Cōmētator loquunt de terminis vltimate intētis: naz in motu lapidis nō intendit vltimate supficies aque: sed mediuz mūdi terminantes motu ignis τ aeris distinguunt specie τ si nō in rōne superficierū neqz vt sursum: tn̄ differūt spē rōne qualitatum existētiū in his supficiebus differentiū specie: τ dato q nō essent tales qualitates adhuc termini ad quos vadunt differūt specie: τ si nō ƀm materiā tn̄ ƀm formaz. quoniā aer τ ignis nō mouent ad sursuz tm̄: sed ignis mouetur ad sursuz simpl'r τ aer ad sursum ƀm quid. τ qm̄ simpliciter τ ƀz quid sunt mot⁹ differētes specie. ideo termini ad quos vadūt illi mot⁹ differūt specie. ❡ Ad scdm dicitur q augmētatio τ diminutio sūt motus diuersarū specierum: lz eni quātitas ad quā vadit augmētatio: τ quātitas ad quā vadit diminutio sint eiusdem speciei: τ tamē quātitas maior τ quātitas minor sunt diuersarū specierū: sicut magnitudo τ paruitas. illi eni motus nō sunt ad quātitatē absolute: sz sūt ad quātitatē vt includit respectū magnitudinis τ paruitatis: τ qz magnitudo τ paruitas sunt respectus diuersarū specierū: ideo termini formal'r sūpti augmentationis τ diminutiōis sunt diuersarū specierū. ❡ Cō similiter dico de acquisitiōe τ de pditiōe albedinis q sunt motus diuersarum specierū: qm̄ depditio albedinis nō tm̄ est ad albedinē: sed etiā ad nigredinē: mō albedo τ nigredo sunt diuersarū specierū: τ dato q deperditio albedinis nō esset ad nigredinē nō min⁹ illi motus essent diuersarū specierū: qm̄ acquisitio τ depditio albedinis nō sunt tm̄ ad albedinē absolute dato q illi mot⁹ nō sunt ad certos gradus albedinis: sz sūt ad albedinez intēsam τ ad albedinē remissaz. cōstat autē q albedo intensa τ albedo remisa differūt specie: τ si nō ƀm materiā: qz albedo que est intensa τ albedo q̄ est remissa sunt eiusdē speciei: tamē differūt spē ƀm formaz: qz intēsio τ remissio que se habēt per modū forme in albedine differunt specie. vñ deperditio albedinis: aut terminant ad nigredinē: aut ad aliquē mediū colorē: τ acquisitio ad albedinē remissaz cū igit acquisitio albedinis terminat ad albedinez intēsam sequit terminos istorū motuū semp specifice differre. ❡ Deīde cū arguebatur de ascensu τ descēsu aeris. dico q sicut augmētatio τ diminutio que terminant ad bipedale nō sunt mot⁹ eiusdē speciei nō obstante q habeat terminum ad quē mālter sumptū eiusdē speciei: ita ascēsus τ descensus aeris ad spherā suā non sunt eiusdez spēi nō obstāte q terminus ad quē sit eiusdem spēi mālr sumptus: qz formal'r acceptus est diuersarū specieruz. motus. n. ascēsus aeris est ad spherā aeris vt est sursum: τ motus descēsus eiusdez est ad eādem spherā vt est deorsum. cōstat aūt q sursum τ deorsuz sunt respectus diuersarū rōnū: sicut etiā augmētatio a pedali ad bipedale: τ ad illud vt icludit respectū maioritatis. diminutio aūt a tripedali ad bipedale est ad idē vt icludit respectū minoritatis sed certuz est q illi respectus sunt diuersarum rōnuz. Alij dicunt q nō sufficit idēptitas terminorum ad quā specificat ad idēptitatē specificā motuū: sed etiā requirit idemptitas specifica termino-

rum a quo: ideo ascensus et descensus aeris in casu illo differunt specie sicut termini a quo. alij vero cōcedūt motū ascēsus et motus descensus eē eiusdez spēi: et pñr augmētationē et diminutionē in casibus illis. ¶ Sed prima respōsio nō pōt esse de intētione phi nec cōmetatoris cū ipsi nullā mētionē faciāt de termino a quo sed tm̄ de termino ad quē: et pcipue qz iaz determinatū est per illos motū denoīari: et specialiter a termino ad quē et nō a termino a quo: imo sequit̄ q aliq̄ dealbationes eēnt diuersarū specierū. cōtra phm et cōmentatorē hic. et pz pña. dato q vna icipiat a fusco: et alia a palido. ¶ Secūda respōsio etiā hz instātiā: qm̄ sic per idē acquisitio albedinis et deperditio albedinis essent eiusdē speciei: et cū nigrefactio apponat̄ acquisitioni albedinis: sequit̄ q etiā apponit̄ deperditioni albedinis: q̄d est ipossibile: qz idem motus numero est acquisitio nigredinis: et deperditio albedinis: et si non est idem motus tunc aliquid simul moueret̄ motibus cōtrarijs q̄d est incōueniens. ideo est standū in data rōne cum sit de intentione phi vt videbit̄ in dubio sequēti in quo manifestat motum circularē et rectū esse diuersarū specierū q̄d quidē nō est intelligēdū fz mātaz sed fm formā. ¶ Et si arguat̄ ex illa rōne q̄d ad relationē est per se motus: ex quo illi motus noīati sunt ad terminos suos vt includūt respectus, negat̄ pña. quoniā superficies. vt sic nō est locus: sed vt icludit respectum cōtinētis: et tamē superficies est per se locus et non cōtinētia: ita augmētatio et diminutio sunt ad quātitatez vt includūt respectū maioritatis et minoritatis: nō tamē aliquis illorū motuū est per se ad maioritatem vel minoritatē sed tm̄ ad quātitatē. ¶ Itē nullus motus localis est per se ad rectitudinē: figurā: vel angulū vt colligit̄ de mēte phi. 7. huius. sed tm̄ ad vbi: vt pz i hoc quinto. et tm̄ motus rectus est ad vbi vt cōnotat rectitudinē et mot' circularis vt circūcernit figurā et motus circuitionis vt includit angulū fz q declarabit̄. 7. huius. vbi ostendit̄ distinctionē specificā motuū localium ex distinctione specifica rectitudinis et curuitatis et aliarū figurarū spacij.

Tex. cō. 32. (Dubitabit āt.) Phs mouet et soluit vnā dubitationē. dictū eni ē q illi mot' sīt vn' motus spē qui sunt ad terminos eiusdē spēi: fm hoc sequit̄ q mot' circularis est eiusdē speciei cū motu recto: et mot' deambulatiōis cū motu volutatiōis: qm̄ idem pūctus vel aliud mobile in diuersis tēporibus poterit moueri ad eundē punctū primo ptranseundo lineā rectaz: deinde lineā circularē: ita q semel mouebitur per circulū et semel p dyametrū ad eūdē terminuz. poterit etiā idē aīal successiue ambulare sup chordam et sup arcū ad ostēdēdū terminū. Te. c. li. (Dubitabit āt aliquis si vnus spē motus sit ille qui est ad terminum eiusdez speciei cū ex eodē in idem. idē mutetur et vnum punctū ex hoc loco in hūc locū iterū et iterū. si aūt hoc est erit circulatio rectitudini eadē et volutatio ambulationi.

Tex. cō. 33. (Aut determinatū.) Respōdet phus q sicut motus rectus et motus circularis sunt diuersarū spērum: ita termini istoz motuū sunt diuersarū specierū: quoniam motus rectus et motus circularis nō tm̄ est terminus ad quē illud q̄d vltimo est acquisitū indiuisibiliter: sed totū spaciū circulare a principio vsq ad finem est terminus mot' recti. cōstat aūt q spaciū rectū et spaciū circulare sunt diuersarū specierū: qm̄ linea recta et linea circularis nō sunt eiusdē speciei: vt dicit̄. 7. huius nō sufficit ergo q termini ad quē vltimo indiuisibilr acquisiti sint eiusdē speciei: sed cū hoc requiritur q motus ad illos terminos sint eiusdē rōnis q h non [illegible] respōdet q determina[illegible] cium est illud in quo est. s. termin' motus: sed p qz alterū est specie: qz acquirit̄ per motū circularē: et q acquiritur per motū rectū. circulare aūt spaciū a recto alterz specie est. dictū epilogat circa hec duo mēbra vnitatis motus dī. genere quidē et specie: igit̄ mot' vn' sic est.

Notandum q motus dupliciter cōsideratur. vno mō vt est motus. alio mō vt est instrumētū motoris et fm hoc habet duplicē terminū ad quē. terminus igitur ad quē motus vt motus est dicitur esse totuz spaciū acqsitū a principio vsq ad finē. terminus autem ad quē motus vt est instrumentū motoris est tm̄ illud q̄d vltimo acquirit̄ vel habet indiuisibiliter acquisitū esse: et qm̄ motus primus est motus ad quē sit instrumētū motoris. ideo terminus ad quē prius et imediatius est totū spaciū acquisitū per motū. illud aūt q̄d vltimo acquiritur est terminus ad quē motus secūdari' et mediat'. cum igit̄ distinctio specifica motuū arguat̄ ex termino primario et imediato: et nō ex termino secūdario: ideo motus nominati sunt diuersaruz specierū sicut et si ad quos vadūt. si eni idēptitas vel diuersitas motuū attenderet̄ penes terminos vltimatos intētos a motore sequeretur duos eē motus diuersarū specierū quorum quilibet est ad eūdem terminū mō per se primo q multiplicat cōtradictionē. et pz pña. dato q duoruz mobiliū simul motoz vnū moueat̄ per arcū: et aliud per chordā seu vnuz per circuluz et aliud per dyametz. ¶ Itez fz phz et cōmētatorē in hoc quinto. terminus per se motus augmētationis est quātitas: et motus alterationis est qualitas: et motus localis est vbi. s. fluens a loco simplici: sed terminus vltimate inductus in motu augmētationis vel diminutionis nō est quantitas: sed termin' quātitatis: neq terminus vltimate inductus in motu alterationis est qualitas sed gradus nō etiā terminus localis est vbi de quo dictū est: sz est superficies seu vbi fluēs a loco cōposito. ¶ Itez sexto huius dicit phs q oē q̄d mouet̄ cōtinue dū mouet̄ partiz est in termino a quo et parti in termino ad quē: igitur terminus ad quē motus est illud q̄d cōtinue acquiritur per motū et nō illud q̄d vltimate acquisituz p motū loquēdo de termino per se mot' vt motus e. l. ¶ Item septimo huius dicit phus q ad terminos motuum nō est motus: sed ad terminos qui indiuisibilr acquirunt̄ cū nō sit motus ad figurā: neq ad graduz: neq ad sanitatē: igit̄ talia que acquirunt̄ indiuisibilr in fine motus nō habēt dare motui idēptitatez vel distinctionē specificā: sed tm̄ illud q̄d cōtinue successiue acquiritur per motum.

Contra predicta arguitur et primo q ad idemptitatē seu vnitatē specificaz motuū nō requiratur vnitas specifica medioz. qz alr sequeret̄ q due dealbationes possunt esse diuersarum specierū cōtra phm in littera. et pz pña. dato q vna earum trāseat per fuscedinē et alia p paledinē. ¶ Scdo arguit̄ q motus recti et motus circularis media seu illa que successiue acquirunt̄ p motū nō sunt diuersarū specierū. s. linea recta et circularis: quoniaz linea recta potest esse circularis et ecōtra: igit̄ nō specie differūt et pña. qz specifice differētie nō possunt de se inuicē pdicari. ¶ Tertio arguit̄ q ois motus ad idem vbi sūt eiusdez speciei: qz omnis motus ad albedinē sūt eiusdem speciei: et ois motus ad quātitatē sunt eiusdē spe-

ciei loquēdo de motibus acquisitionis: ergo per idem omnes motus ad idem sunt eiusdem speciei. ¶ Quarto arguitur q̄ nō totum acquisitū a principio vsq̄ ad finem motus est terminus ad quē motus: quia cū mobile interdū moueatur: ita q̄ habeat continue partem de termino a quo sicut de termino ad quem. sequitur q̄ idem numero est terminus a quo et terminus ad quē eiusdem motus: q̄ non videtur verum: quia terminus a quo continue deperditur et terminus ad quem continue acquiritur. et patet cōsequētia. dato q̄ aliquod mobile moueatur ab a. in b. non enim apparet illud spacium magis esse terminus ad quem q̄ terminus a quo. ¶ Ad primū respondet Burleus cōcedēdo aliquas dealbationes esse diuersarum specierum. et ad philosophum dicit q̄ loquitur de albefactionibus procedentibus per media eiusdem ratiōis. ¶ Sed illud nō credo esse verum: quia si alique dealbationes essent diuersarum specierum non dixisset vniuersaliter oēz dealbationem cuilibet dealbationi esse vnam specie immo ita exclusisset aliquas vt excludit in motu locali declarando non omnes motus locales esse eiusdē speciei. vnde sequitur q̄ motus terre deorsum incipiens a concauo aeris et motus terre deorsum incipiens a cōcauo ignis non sunt eiusdem speciei: quia vadunt per media diuersarum specierum cum vnus illorum motuum sit per medium ignis et per medium aeris p̄ que media non est alius. ¶ Item sequitur q̄ si a. ignis moueretur cōtinue per mediū igneū a centro mundi ad polum articum per lineam rectam: et b. ignis moueretur continue ab eodem centro ad polum antarticum per medium aereum etiam per lineam rectā q̄ isti motus non essent eiusdem speciei qd̄ est contra mentē philosophi. et patet cōsequētia. quia media non sunt eiusdem rationis: videlicet ignis et aer. ¶ Dicendū ergo q̄ omnes dealbationes sunt eiusdē speciei et q̄ in casu illo fuscedo et paledo sunt media per accidens: sine quibus non vnus essent ille due dealbationes quarum media dicuntur esse per se latitudines albedinum acquisite in toto tempore: que quidē latitudines sunt eiusdem rationis et non inconuenit eandem latitudinem esse medium et terminum. est enim medium inter terminum a quo indiuisibiliter deperditū et terminū ad quem indiuisibiliter acquisitum qui non dicuntur termini per se motus nisi inquātum motus est instrumentum motoris vt autē motus cōsideratur in ratione motus sic tota latitudo est terminus ad quē motus. ¶ Ad secundum dicitur q̄ ista consequentia non valet. linea recta non erit linea circularis et econtra. igitur linea recta et linea circularis non sunt alterius speciei: sicut non sequitur album erit nigrum et ecōtra: igitur album et nigrum non sunt diuersarum specierum. continue arguitur a suppositione personali ad suppositionem simplicem propter illum terminum species que est terminus secunde intentionis: et ex hoc accepit fundamentum ad concedendum q̄ quātitas parua et quātitas magna sunt diuersarum rationum non secundū materiam sed secundū formā. et consequēter albedo intensa et albedo remissa propter quam causam motus ad illos terminos sunt diuersarum specierum.

Sed dubitatur quia dato isto fundamento sequitur q̄ due albationes sunt diuersarum specierum contra determinata. et patet consequētia. dato q̄ vna earum sit ad albedinem vt. 4. seu ad albedinem remissam: et alia ad albedinem vt. 8. seu ad albedinē summā. constat autem, sequendo priorem modū loquendi q̄ albedo vt. 4. et albedo vt. 8. seu albedo remissa et albedo intensa sunt diuersarum rationum: et si non secundum materiam tamen secundū formam: quoniā duo et tria quattuor et octo sunt diuersarū rationū: sicut etiam intensio et remissio. ¶ Respondetur q̄ licet duo et tria quattuor et octo sint, diuersarum specierum vt important multitudinem materialem predicamenti quātitatis: non tamen vt important multitudinē transcendentem qualiter accipiuntur in latitudine adaptando illa nomina gradibus: qui omnes eiusdem latitudinis sunt eiusdem speciei: et licet albefactio sit ad albedinem remissam: hoc est per accidens: quia non est ad albedinem vt includit remissionem: sed est ad albedinem vt includit intensionem: sicut etiam augmentatio est ad quātitatem partium non quidem per se: sed per accidens pro quāto illa quātitas est parua: sed est ad quātitatem magnam per se cum sit ad quātitatem vt includit respectum magnitudinis et non vt includit respectum paruitatis. ¶ Ad tertium negatur cōsequētia. et ratio diuersitatis est ista: quoniā quantitas et qualitas incipiunt esse p̄ motus ad illas: et sūt subiectiue in suis mobilibus per eosdem motus propter quam causam circūcernunt determinatas dispositiones primas in subiecto in quo habent esse. vbi autem ad q̄ est per se motus licet acquiratur mobile per motum non tamen incipit esse: sed eternaliter fuit tale vbi eternitate continua sicut eternaliter fuit medium mundi absq̄ sui variatione aliqua: non etiam est subiectiue in mobili primo: sed magis mobile est in ipso vbi per presentiā et indistantiam sicut locatum in loco: quia igitur vbi est eternū et non est subiectiue primo ī mobili localiter sed in mundo: ideo non determinat sibi aliquā particularem dispositionem mediū absolutā: sed indifferens est ad multas per quarū quālibet potest esse in mobili. ¶ Ad quartum dicitur q̄ non inconuenit idē esse terminū a quo et ad quē maxime in motu locali. loquendo enim de termino indiuisibili dicimus q̄ in motu circulari idem numero est terminus a quō et terminus ad quem inquātum ad istum terminatur motus: ita etiam in motu locali ab a. in b. totū spacium est terminus a quo et terminus ad quem: sed non eadem ratione vt enim incipit ab a. est terminus a quo et vt terminatur ad b. est terminus ad quem: idem enim spacium numero continue secundū aliquam sui partem acquiritur et continue secundum aliquam sui partem deperditur: prout deperditur secundum aliquā sui partem habet rationem termini a quo: et prout acquiritur secundū aliquā partem habet rationem termini ad quem. (Simpliciter autem). Istud est tertium membrū prime distinctionis quo philosophus manifestat vnitatem naturalem motus dicens illum motum esse vnum numero qui est vnus motus simpliciter: ita q̄ sicut hec albedo non solum est vna specie vel genere: sed etiam numero: quia ipsa est indiuiduum vnius speciei predicamenti qualitatis ita albefactio ad istam albedinem continue successiue acquisitā est vnus motus numero cum s̄m suam naturam quocūq̄ alio circūscripto sit vna res simpliciter et non plures. Lege litteram. (Simpliciter autem

vnus motus est qui substantia quidem) idest secundum suam substantiam ⁊ naturam vnus est ⁊ numero est.

Notandum secundum Burleum. q quando fit motus inter formas specie differentes. verbi gratia a nigro vel palido in album non inducitur albedo ad quam est motus: neque aliquid illius ante vltimum tantū motus q ipse multis rationibus probat: quorum alique sunt hic ⁊ alie in secundo capitulo primi tractatus huius quinti. primo igitur arguit omnem alterationem esse inter formas eiusdem speciei si continue per motum aliquid introducitur de termino ad quem: quoniam si immediate post hoc erit aliqua albedo inducta: ⁊ ita pro quolibet instanti erit alia ⁊ alia albedo inducta: sequitur q continue post hoc erit albefactio ab albedine imperfectiori ad albedinem perfectiorem: sed albedo perfecta ⁊ imperfecta sunt eiusdem speciei. igitur continue vsque ad finem motus ista albefactio erit inter formas eiusdem speciei. ¶ Secundo sequitur q motus ab albo in nigrum per omnes colores medios esset vnus motus continuus ⁊ secundum speciem. patet consequētia si continue inducitur aliqua nigredo per illum motum: sed consequens est falsum. quia huius motus vna pars est defuscatio: ⁊ alia palisicatio: ⁊ alia rubefactio: ⁊ sic de aliis motibus mediorum colorum: ex quibus indubie non potest fieri vnus motus cum differant specie: sic ⁊ termini ad quos vadunt. ¶ Tertio sequitur. non omnem dealbationem cum qualibet dealbatione esse eiusdem speciei: quoniam si fiat motus a fusco valde remisso ad album. fuscedo intenditur in aliqua parte istius motus: sed secundum illam formam que intenditur fit motus: igitur aliqua pars istius motus est defuscatio: que non est eiusdem speciei cum illo motu per quem intenditur albedo: sicut nec albedo ⁊ fuscedo sunt eiusdem speciei: sed quelibet pars motus a nigro in album est dealbatio: si continue inducitur aliquis gradus albedinis alique dealbationes non sunt eiusdem speciei. ¶ Quarto sequitur q non est dare semper primum instans rei permanentis contra philosophum octauo huius. ⁊ patet consequentia: quia sicut dealbatio incipit per remotionem de presenti ita ⁊ albedo: sic q sicut non datur simpliciter prima albefactio: neque simpliciter prima albedo: quoniam quacunque data ante illam remissior est inducta. ¶ Quinto sequitur q omnis motus qui est de contrario in contrarium subito fieret contra philosophum in hoc quinto. ⁊ probatur consequentia. quia imediate post primū instans alterationis est aliquid de termino ad quem: igitur si alteratio fiat a summo nigro immediate post hoc erit aliqua albedo: ergo subito fiet transitus de nigredine ad albedinem: sed albedo ⁊ nigredo sunt contraria. ergo ⁊c. ¶ Sexto sequitur q vbi acquiritur in motu locali: quod probatur esse falsum. nam si prius acquiritur vna pars vbi quam alia: aut illa pars primo acquisita manet quousque alia pars sit acquisita. vel nō: si non igitur partes ipsius vbi terminantis motum non acquiruntur particulariter: si sic aut in eadem parte corporis: aut in alia. si in eadem illa pars continue quiesceret cum haberet illud ibi ⁊ tamen totum mouetur q est impossibile. si autem fiat in alia parte sequitur q migrat de subiecto in subiectum q est inconueniens.

Contra hanc opinionem est expresse philosophus ⁊ commentator primo huius. ⁊ in hoc quinto secundum q ostendi in locis propriis ⁊ magis ostendam cum declarabo inferius expressam esse intentionem commētatoris ꝯtraria manere simul: ⁊ q proportionaliter sicut vnum expellitur aliud introducitur. vnde data ista positione nunquam esset per se motus de contrario in cōntrarium contra determinationem philosophi in hoc quinto. Et probatur consequentia. ideo enim ad substantiam: ⁊ ad sanitatem: ⁊ ad virtutem: ⁊ ad figuram non est per se motus: quia ista indiuisibiliter acquirantur in fine motus vt colligitur a philosopho in hoc quinto ⁊ septimo huius. si igitur in motu qui est a nigro in album: vel a frigido in calidum prius expellitur tota nigredo ⁊ frigiditas quam inducatur aliqua albedo aut caliditas: sed tantum in fine habet esse aliqua latitudo tota simul albedinis vel caliditatis sequitur inter illas formas non esse motum per se: ex quo caliditas ⁊ albedo indiuisibiliter acquiruntur. ¶ Item sequitur q motus qui est a frigido in calidum non est per se calefactio: quoniam accidit illi motui quod per eum acquiratur caliditas: quoniam talis motus possit desinere ⁊ terminari ad aliquem gradum remissum frigiditatis: ⁊ ex hoc sequitur q calefactio potest esse ad frigiditatem tanquam ad terminum per se primo: quoniam talis motus est calefactio: ⁊ potest non esse calefactio extrema commune gradus remissi frigiditatis. ¶ Item Aristoteles ponit expresse sexto huius. q omne quod mouetur continue est partim in termino a quo ⁊ partim in termino ad quem. mirabile est q tota latitudo caliditatis vel frigiditatis successiue particulariter deperdatur ⁊ non successiue particulariter acquiratur: cum res eo modo corrumpatur quo generatur ⁊ econtra.

¶ Ad primum argumentum Burlei negatur consequentia: quoniam tota alteratio erit tantum inter formas specifice differentes: licet enim quelibet pars totius alterationis terminata ad finem temporis erit inter formas eiusdem speciei: nulla tamen pars eiusdem alterationis incipiens a principio temporis motus erit inter formas eiusdem speciei: nec sequitur immediate post hoc erit aliqua albedo inducta: igitur tota albefactio erit inter formas eiusdem speciei. vnde ordine nature tota albefactio precedet totam albedinem inducendam. ¶ Ad secundum concedo consequētiam ⁊ consequens non ad hunc intellectum q ex omnibus motibus factis inter album ⁊ nigrum fiat vnus motus continuus per gradus extremorum pter quam erunt alii motus alterius speciei qui non continuabuntur inuicem: neque cum illo motu qui erit ab albo in nigrum: sed erunt discontinui: ⁊ sicut sub rubedine ⁊ paledine sunt albedo ⁊ nigredo non denominātes subiectum: ⁊ ex hoc dicuntur esse potentia in subiecto: ita sub motibus mediorum colorum erit nigrefactio in potentia cum non denominabit corpus nigrefieri: sed denominatio tm̄ fiet a motibus mediorum colorum: tandem autem post inductionē vltimi medii coloris nigrefactio in potētia fiet nigrefactio in actu: quoniam tunc denominabit in actu suum subiectum nigrefieri.

¶ Ad tertium negatur consequentia ⁊ ad probationem dico ꝙ defuscatio non erit aliqua pars dealbationis: quoniam iam concessum est ꝙ preter motum defuscationis datur alius continuus transiens tantum essentialiter ⁊ per se gradus albedinis ⁊ nigredinis: non enim potest esse aliquis motus de albo in nigrū vel econtra quando fit aliquis motus in qualitatibus primis distinctis ab illo: ita non potest esse aliquis motus a fusco in palidum neq̧ a fusco remisso ad fuscum intensum quando fit aliquis motus inter albedinem ⁊ nigredinem specifice differens a quolibet istorum. ¶ Ad quartum negatur consequentia: licet enim non detur primum instans albedinis vel nigredinis: secundum se ⁊ quolibet suicū dat primū instās cuiuslibet illarum hunc intellectum ꝙ ista est ⁊ nō fuit ⁊ ꝙ quelibet istarum pro aliquo instanti habet totum suum esse simul ⁊ non in aliquo tempore vel instanti: ante conceditur tamen ꝙ subiectum sanitatis ⁊ fieri nigrū datur primum instans fuisse ꝙ̄ albedinis ⁊ nigredinis: quia substantia sanitas ⁊ similia incipit esse secundum se ⁊ quodlibet sui: ita ꝙ est dare aliquam substantiam sanitatem vel figuram in aliquo instanti incipientem esse ante quod instans non fuit aliquid istius. ¶ Ad quintum dicitur ꝙ idem argumentum potest fieri contra eum quoniam si in fine motus est albedo ⁊ immediate ante finem est nigredo sequitur ꝙ est subitus processus vnius contrarij in alterum contrarium: ideo dico quod intentio philosophi est motum esse de contrario in contrarium ex eo quia quibuscunq̧ duobus gradibus signatis duorum contrariorum propter distantiam inter illa contraria non potest fieri mutatio subiecti eo: sed necessario successiue: licet enim precedendo a nigro in album immediate post hoc erit nulla tamen albedo immediate post hoc erit: sed quacunq̧ data illa successiue acquiretur ⁊ tempus erit antequam illa erit. ¶ Ad sextum concedo ꝙ vbi ad ꝙ est per se motus successiue partibiliter acquiritur ⁊ ꝙ omnes partes eius simul sunt: non tamen in eadem parte corporis moti: ⁊ concedo ꝙ eadem pars numero continue est in alia ⁊ in alia parte mobilis non tamen propter hoc migrat de subiecto in subiectum tamen vbi non possit moueri neq̧ sit subiectiue primo in aliqua parte mobilis sed tātum in mundo vt in quarto determinatum est.

Tex. co.34.

Quis aūt huius sit. Secunda distinctio est ista ad hoc ꝙ aliquis motus sit vnus numero tria requiruntur: videlicet vnitas numeralis mobilis vnitas numeral' termini ad quem: ⁊ vnitas numeralis temporis: oportet enim ꝙ tempus sit vnum non interruptum. ꝙ enī requiratur mobile patet quia necesse est si sit motus ꝙ aliquid moueatur scilicet homo vel aurum aut aliquid aliud: ꝙ etiā requiratur terminus ad quē manifestum est: quia si aliquid mouetur necesse est ꝙ moueatur ad quantitatem vel qualitatem aut ad vbi: ⁊ quot requiratur tēpus hoc est notum quoniam omnis motus est in tempore vt est determinatum quarto huius. Et subiungit philosophus ꝙ horum terminorum quedam sunt simul vnum genere vel specie: videlicet mobile ⁊ terminus ad quem: quoniam aliqua mobilia sunt simul eiusdem speciei vel eiusdem generis vt sor. ⁊ plato: ⁊ aliqui termini ad quem sunt simul eiusdem generis vel speciei vt due quātitates tres albedines ⁊ quattuor vbi: sed nulla tempora sunt simul eiusdem speciei vel eiusdem generis: sed tempora solum sunt habita .i. imediata ⁊ consequenter se habētia. Istud subiungit philosoph' ad denotandum ꝙ licet ad vnitatem numeralem motus requiratur vnitas numeralis illorum terminorum videlicet mobilis temporis ⁊ termini ad quem: non tamen ad vnitatem specificam vel genericam motus requiritur vnitas generica vel specifica mobilis aut temporis: vnde aliqui motus sunt eiusdē speciei: ⁊ tamen mobilia sunt diuersarum specierū vt constat de motibus corporum inanimatorum deorsum: si etiam esset possibile tempora esse diuersarum specierum non oporteret tempus esse vnum spē si motus esset vnus spē: sed sufficit vnitas specifica termini ad quem ad concludēdum aliquos motus esse vnus spē sicut dictum est in prima distinctione: ꝙ illi motus sunt vnus specie vel genere qui sunt ad terminos eiusdem speciei vel eiusdē generis: ⁊ illi motus sunt distincti specie vel genere qui sunt ad terminos diuersarum generum aut diuersarum specierum. Lege litteram. (Quis autē huius sint.) scilicet motus vnus numero manifestum est diuidentibus idest distinguentibus ea que requiruntur ad motum: tria enim sunt secundum numerum circa que dicimus motum vnum ꝙ idest mobile ⁊ in quo idest terminus ad quem ⁊ quando idest tempus: dico autem ꝙ scilicet mobile: quoniam necesse est aliud esse ꝙ moueatur vt hominem aut aurum: aut in aliquo hoc moueri vt in loco aut in passione scilicet in quantitate vel qualitate: ⁊ quando etiam requiritur: in tempore enim esse mouetur: horum autem terminorum nominatorum genere quidam aut specie esse vnum est idest contingit inuenire scilicet in mobili ⁊ in re in qua mouetur idest in termino ad quem non autem in tempore simul: habitum autem erat in tempore: ita ꝙ in tempore inuenitur habitum scilicet immediatio ⁊ consecutio non autem simultas plurium temporum nō cōmunicantium.

Notandum secundum liccen. hic ꝙ non solum illa tria requiruntur ad vnitatem materialem motus scilicet vnitas numerabilis mobilis: vnitas numeralis termini ad quem: ⁊ vnitas numeralis temporis: sed etiam requiritur vnitas numeralis termini a quo est motus: ⁊ vnitas numeralis vie medie per quem est motus: ⁊ dicit ꝙ Aristotiles tangit vnitatem numeralem horum trium scilicet termini a quo ⁊ termini ad quem: ⁊ vie cum dicit ⁊ in quo. Et preter ista dicit Burleus requirit vnitas numeralis motoris: ita quod plures motores successiue moueant aliquod mobile non erit motus vnus numero vt patet per philosophum octauo huius dicentem: ꝙ motus proiectionis non est vnus eo ꝙ in illo motu non est vnum mouens tantum: tangit autem philosophus implicite motorem cum dicit ꝙ ad motum vnum numero requiritur vnitas numeralis mobilis expresse autem non tangit quia nondum declarauit ꝙ omne ꝙ mouetur:

movetur ab alio. ¶ Sed mihi videtur ꝙ non plura requirantur ad motus unitatem numeralem ꝙ̄ ea que philosophus exprimit in littera non enim requiritur unitas numeralis termini a quo imo neqꝫ unitas specifica: qꝛ in motu dealbationis a nigro in album per omnes colores medios non tm̄ nigrum est terminus a quo: sed etiam fuscum palidum rubeum ⁊ huiusmodi cum per illum motum corrumpantur omnes hi colores: non dicuntur termini ad quem nisi propriorum motuum: qꝛ terminus ad quē est ille quo habito cessat motus qꝛ non cessat motus dealbationis nisi habita albedine intēta per motorem ideo sola albedo est terminus ad quem motus dealbationis: que quidem dealbatio est unus motus numero sicut ⁊ terminus ad quē non obstante ꝙ multi fuerunt successiue termini a quo diversarum rationum. ¶ Non etiam requiritur unitas numeralis vie a termino a quo ad terminum ad quē: qm̄ a concauo lune ad medium mūdi per omnes speras elementorum fieret motus unus numero si aliqua terra descenderet non prohibita: ⁊ tamē via per quam fieret motus non esset una numero neqꝫ species specialissima. ¶ Et ex eodem apparet ꝙ nō requiritur unitas numeralis motoris imo neqꝫ unitas specifica: qm̄ plures homines simul trahunt unam nauim uno motu numero ⁊ plures boues ⁊ equi trahūt unū currum: hoc autē ꝙ dicit philosophus. 2. huius ꝙ plures motores successiue constituunt diuersos motus illud est concludendum ex quo non sequitur ꝙ ad unitatem numeralem requiratur unitas numeralis motoris cum iam exemplariter oppositum est ostēsum: nō igitur per mobile intelligit philosophus motorem ut dicit Burleus neqꝫ per in quo intelligit ultra terminum ad quem terminum a quo ⁊ viam ut asserit lincoñ. sꝫ ꝙ bene ostendunt exempla philosophi in littera quibus non exprimit viam neqꝫ terminum a quo: (Sim-

Tex. co. 35. plicitur autem.) Postquam philosophus expressit illa tria que requiruntur ad unitatem numeralem motus manifestans exemplariter nullum motum posse fieri absqꝫ mobili ⁊ tempore ⁊ dispositione ad quā est motus iam ostendit illa tria debere esse indiuisibilia ⁊ eadem numero si motus debet eē unus numero: qm̄ igitur motus denominatur a termino ad quem: oꝫ necessario terminum ad quem esse unum numero si motus fuerit unus numero: non enim ad duas albedines est una dealbatio siue sint in diuisis subiectis siue ī eodem siue faciant unum numero siue non unde si in una hora acquiratur motu cōtinuo tota latitudo albedinis a non gradu usqꝫ ad gradum ut. 8. ad duas medietates albedinis non est tota albefactio: sed due medietates motus sunt ad duas medietates forme ⁊ totꝰ motus ad totam formam cum totum non sint sue partes Item ad unitatem numeralem motus etiā requiritur unitas numeralis temporis: ita ꝙ tp̄s non sit interruptum neqꝫ deficiat sic ꝙ in qualibet parte temporis sit aliqua pars motus: ⁊ in quolibet instāti temporis significati sit mutatio aut mutatum esse eiusdem motus copulans motum preteritum cum motu futuro: ideo motus contrarij facti in duabus horis imediatis: aut motus eiusdem speciei prouenientes a diuersis motoribus successiue in temporibus non faciunt unum motum numero: qm̄ in instanti medio nō est aliqua mutatio: neqꝫ mutatum esse copulans motum preteritum cum motu futuro: si igitur duo tales motus in temporibus imediatis non faciunt unum motum numero a fortiori si illi motus fient in temporibus mediatis inter que cadat quies media non poterunt illi constituere unum motum numero. Requiritur ulterius ad unitatem numeralem motus unitas numeralis mobilis s. per se non per accidēs: nam cum motus sit actus mobilis inquantum mobile unus motus non habet nisi unum mobile per se: per accidens autem potest habere plura dato enim ꝙ idem sit coriscus. s. motu ambulationis ⁊ motu denigrationis ab albo in nigrum: tunc coriscus in casu isto est per se subiectum utriusqꝫ motus: sed album est subiectum per accidens motus deambulationis ⁊ ambulans est subiectum per accidens motus denigrationis: ⁊ sicut datur unum subiectum per accidens unius motus: ita possunt dari infinita. s. musicum imusicum dulce amarum ⁊ sic de infinitis: unus igitur motus numero habet tantum unum mobile numero per se: licet possit habere infinita per accidens. Et ꝙ unus motus numero sit tantum unum mobile numero per se declarat Aristo. qꝛ aliter duo homines possunt simul sanari eadem sanitate numero scilicet sanitate oculorum ꝙ est inconueniens: ⁊ probatur consequentia: quia si non requiritur unitas numeralis mobilis sed sufficit unitas specifica sor. ⁊ plato sunt eiusdem speciei: igitur poterunt sanari eodē motu sanationis numero: sed una sanatio numero est ad unam sanitatem numero: sicut una dealbatio numero est ad unam tantum albedinem numero ut ostēsum est: igitur sor. ⁊ plato poterunt sic sanari sanitate oculorum eodem numero ꝙ est inconueniens: quia ille due sanitates non sunt eadem sanitas numero: sicut neqꝫ ille sanationes sunt una sanatio numero: sed tantum specie. Lege literam. Simpliciter autem unum unitate numerali: in omnibus his est prius nominatis: ⁊ naturam in quo est: scilicet terminum ad quem unum oportet esse ⁊ indiuisibile in diuisione opposita multi ut speciem ipsam seu formam ad quem est motus: ⁊ ipsum quando unum tempus ⁊ nō deficiens ⁊ ꝙ mouetur unum esse debet per se non secundum actus ut album dum contingit nigrum fieri ⁊ coriscum ambulare: unum autem est coriscum ⁊ album: sed secundum accidens: ideo quilibet illorum motuum habet plura substantia ⁊ plura mobilia unum per se ⁊ unum per accidens: neqꝫ cōmune in specie vel in genere debet esse mobile si motus sit unus numero: esset enim: idest contingeret duos homines simul sanari secundum eandem sanitatem numero ut ophtalmie idest ab infirmitate oculorum: sed non unus hic ē motus numero: sed specie unus est.

Notandum primo secundum commentatorem commēto trigesimoquinto: ꝙ si motus est unus numero necesse est ut illa natura in quo est motus sit una numero idest indiuiduum demonstratum specie illius nature ⁊ necesse est in uno motu secundum numerum ut illud in quo est motus scilicet materia motus sit unum numero. Et intelligit cōmentator per naturam in qua est motus ipsum mobile ⁊ per materiam motus terminum ad quē non quidē ultimo indiuisibiliter acquisitum sed successiue partibiliter per motum: cum ergo sit differentia inter motum ⁊ materiam motus sequitur ꝙ cōmentator ⁊ philosophus loquuntur continue in tractatu isto de motu secundū formā: ⁊ non de motu

ſm materiam cum tractant materiam de vnitate motus cuius oppoſitū dicit Burleus: vꝫ ꝙ philoſophus hic non loquitur niſi de motu ſm materiam.

Secundo notandum ſm cōmentatorē eodem cōmento ꝙ motus eſt vnus numero neceſſe eſt vt res mota ſit vna in numero: non per accidens: qm̄ ſi fuerit vna per accidens tūc erit poſſibile vt moueatur motibus duobus inſimul in eodē tempore verbi gratia: qm̄ albus ⁊ ſoꝛ. ſunt idē per accidēs: qm̄ accidit ꝙ ſoꝛ. ſit albus ⁊ ideo poſſibile eſt vt hoc vnū per accidens moueatur duobus motibus inſimul vt nigreſiat ſm ꝙ eſt album: ⁊ ambulet ſm ꝙ eſt ſoꝛ. Duplex eſt ſubiectum motus vꝫ per ſe ⁊ per accidens verbi gratia ſubiectum motus per ſe deambulationis eſt ſoꝛ. ſubiectum autem per accidens ē album: qm̄ accidit ſoꝛti ambulanti ꝙ ſit album ſicut accidit albo ꝙ ſit ſoꝛ. aut ꝙ ſit ambulans: album igiť mouetur duobus motibus ſimul vno motu per ſe: vꝫ nigreſactionis ⁊ vno motu per accidens: vꝫ deambulationis: mobile per ſe nunꝙ mouetur: niſi vno motu ⁊ hoc accipiendo mobile per ſe ſm formam: qꝛ dicente philoſopho in principio huius quinti ꝙ alterius ⁊ alterius motus eſt aliud ad aliud ſubiectum accipiendo tamen mobile per ſe ſm materiam ſic idem mobile mouetur per ſe pluribus motibus per ſe vt ibidem determinatum eſt.

Contra predicta arguiť ⁊ primo ꝙ ad vnitatem numeralē motus nō requiritur vnitas numeralis tempoꝛis: qm̄ aliquis motus eſt vnus numero ⁊ tamen tempus non eſt vnū numero igitur ⁊c. pꝫ conſequentia ⁊ antecedēs arguitur ponēdo ꝙ in prima parte hoꝛe future inducatur in ſubiecto aliqua tota latitudo albedinis a non gradu vſqꝫ ad gradum: vt quarta ⁊ in tertia parte īducatur in eodem ſubiecto adequato alia medietas: vꝫ a gradu vt quarto vſqꝫ ad gradum vt duo ⁊ arguitur ſic omnis albedo vna numero eſt acquiſita per vnum motum numero ſed tota albedo a non gradu vſqꝫ ad gradū vt octo eſt albedo vna numero dato ꝙ ſimus iam in fine hoꝛe cū ex duabus medietatibus albedinis acquiſitis in eodem ſubiecto fiat vna albedo numero: igitur tota hec albedo eſt acquiſita per vnum motum numero cū prima ⁊ tertia pars tempoꝛis hoꝛalis ſicut medietates ex quibus non ſit vnū tp̄s numero. ¶ Secundo arguitur ꝙ ad vnitatem numeralē motus nō requiritur vnitas numeralis termini ad quem: qm̄ poſito vacuo ſic ꝙ infra latera celi ſeu infra concauū oꝛbis lune nihil eſſet adhuc lapis moueretur a concauo lune verſus medium mundi motu continuo: ⁊ tamen nullus eſſet terminus ad quē per caſuꝫ. Similiter poſſibile eſt ꝙ ſit aliqua vna calefactio vel albefactio cōtinua per totam vnam hoꝛam: ⁊ ꝙ in fine hoꝛe nō erit aliquid iſtius caliditatis vel albedinis acquirende in tota hoꝛa dato ꝙ ꝓpoꝛtionatr ſicut generať albedo aut caliditas ab vno agente ab altero coꝛrumpatur. ¶ Tertio arguitur ꝙ ad vnitatem materialē motus nō requiritur vnitas numeralis mobilis ponēdo exēplum cōmune de cane deſcendente moꝛiente in via ante finem motus in caſu iſto mobile nō eſt idem per totum motum: qꝛ in vna parte eſt canis: ⁊ in alia cadauer: ⁊ tamen motus eſt vnus numero ꝙ declaratur ſic ſi in materia canis nulla fuiſſet foꝛma ſubſtantialis: ſꝫ tm̄ grauitas cum aliꝭ accidentibus illa fuiſſet mota a principio vſqꝫ ad finem motu continuo vno numero igitur ſiue ponatur ī materia iſta foꝛma canis ſiue foꝛma cadaueris non minus cōtinuatur idem motus numero: idem pꝫ de gutta aque deſcendente cuius continue aliqua pars coꝛrumpitur aut euaneſcit ī caſu iſto motus eſt vnus numero ⁊ continue coꝛrumpitur mobile: qꝛ ad coꝛruptionem partis rei ianimate ſequitur coꝛruptio totius. Si etiam duo lapides ligarentur inuicem ⁊ mouerentur deoꝛſum continue eſſet idem motus numero: ⁊ tamen mobile non eſt vnum: ſed plura ſunt mobilia ſicut plures ſunt lapides in actu. Conſimiliter poteſt argui ī aliꝭ motibus a motu locali ponendo ꝙ vnus ignis comburat canem ⁊ etiam cadauer genitum ex cane ſtante ſemper eadem applicatione agentis ad materiam: ⁊ patet ꝙ mobile eſt diuerſuꝫ in hoc motu calefactionis: ⁊ ꝙ ſit idem numero calefactio tam in cane ꝙ̄ in cadauere arguitur: actio agētis eſt ꝯtinua ex quo non habet impedimētū ⁊ paſſio materie: eſt continua etiam ⁊ vna numero cum ſit oppoſita actioni: igitur etiam motus a principio ad fineꝫ eſt vnus motus: eo ꝙ actio ⁊ paſſio ſunt in motu per Ariſto. tertio huius. Iteꝫ poteſt argui de augmentatione ꝙ eſt vna numero in embꝛione ⁊ in animali genito ex illo cum ſit eadē virtus numero ⁊ caloꝛ materialis in quolibet illoꝛum potens continuare actionem agētis. ¶ Quarto arguitur ꝙ iſta tria non ſufficiunt: qꝛ ſi ſoꝛ. in prima medietate hoꝛe future traheret vnaꝫ nauim: ⁊ plato in ſecunda medietate traheret eandē nauim tempus eſſet idem numero non deficiens: qm̄ in qualibet parte hoꝛe future nauis moueretur terminus etiam ad quē eſſet idem numero: vꝫ totum vbi acquiſitum a principio vſqꝫ ad finem ⁊ mobile eſſet idem numero ꝯtinue: vꝫ nauis ⁊ tamen motus non eſſet vnus numero: qꝛ ſit aduerſis motoꝛibus ſucceſſiue. Iteꝫ pono ꝙ in prima medietate hoꝛe future a ignis inducat in ſoꝛte adequate caliditatem vt. 2. ⁊ in ſecunda medietate hoꝛe b ignis inducat aliam caliditatem vt. 2. etiam in ſoꝛte adequate ⁊ patet ꝙ tempus eſt vnum numero ⁊ non deficiens cum in qualibet parte illius alteretur ſoꝛ. ⁊ terminus ad quem eſt vnus numero. ſ. caliditas: vt quarta ⁊ mobile eſt vnum numero: ⁊ tamen motus non eſt vnus numero ex quo ſit a diuerſis motoꝛibus ſucceſſiue iuxta determinationem Ari. 3. huius. ¶ Ad primuꝫ dicitur ꝙ ſicut prima ⁊ tertia pars hoꝛe non inuicem continuantur: ita neqꝫ motus facti in illis partibus inuicem continuantur ⁊ per conſequens ex illis duobus motibus non ſit vnus motus numero: ⁊ cum dicitur omnis albedo vna numero eſt acquiſita per vnum motum numero concedo per ſe vel per accidens: vnde prima medietas albedinis eſt per ſe terminus primi motus: ⁊ ſecunda medietas albedinis eſt per ſe terminus ſecundi motus ⁊ qꝛ in fine ſecundi motus continuatur prima medietas albedinis cum ſecunda medietate: igitur tota albedo eſt per accidens terminus ſecundi motus ⁊ per accidens acquiſita eſt per ſecundum motum: quoniam accidit ſecundo motui ꝙ albedo per ſe acquiſita per illum cōtinuetur albedini acquiſite per ſolum motum: licet igitur ex albedine prime partis hoꝛe ⁊ ex albedine tertie partis hoꝛe ſiat vna albedo numero non tamen ex motibus earūdem partium ſit vnus motus numero propter quietem mediam ī tota ſecunda parte eiuſdē hoꝛe albedo enim cū ſit res ꝑmanēs pōt expectare tēpoꝛe quietis alteꝛ albedinem facientem vnum cum prima albedine: motus autem cum ſit res ſucceſ-

sius non potest expectare alium motu₃ tpe quietis ex
quibus duobus motibus possit fieri vnus motus nu
mero. ¶ Ad secundum dicitur ꝙ motus ille non pos-
set esse localis nisi ꝑ ipsu₃ acquireretur locus aut vbi
a principio vsq₃ ad finem se habens acquiritur vnu₃
vbi continuum sicut motus cuius pars preterita non
manet cum futura in fine autem motus esset acquisitū
indiuisibiliter vnum vbi magis tamdiu ꝙdiu lapis
quiesceret in medio mundi: sicut ergo motus esset con-
tinuus: ita terminus ad ꝙ esset continuus v₃ totu₃ vbi
acquisitum a principio vsq₃ ad finem: licet totu₃ illud
non maneat in fine. Cō similiter dicitur in casu alio de
albefactione ⁊ calefactione ꝙ sicut calefactio aut de-
albatio erit vnus motus numero: ita habebit vnam
caliditatem vel albedinem vnam numero: non quidē
in fine hore: sed in tota hora: ⁊ iste casus ostēdit ꝙ ter
minus ad quē motus ē non est ꝓprie illud ꝙ vltimo
est indiuisibiliter acquisitum per motum cum nullum
sit tale in casu isto: sed illud est ꝓprie terminus ad quē
motus ꝙ successiue acquiritur per motum. ¶ Ad ter-
tium respōdetur cōmuniter ⁊ faciliter ꝙ motus canis
⁊ motus cadaueris non faciunt vnum motum nume-
ro: sed sunt motus discontinui contigui tñ ⁊ imediati
siue sint locales siue sint motus alterationis: non eti-
am augmentatio embrionis ⁊ augmētatio animalis
sunt vna augmentatio numero si sunt imediate discō-
tinui tamen nō habentes terminum copulantem. Iste
modus respondendi est mihi satis dubius: qm̄ frigi-
ditas aque pōt ꝯtinuare actionem suam per tota vnā
horam dato ꝙ continue habeat passum dispositum
consimiliter ⁊ in vna medietate hore coniungatur for
me aque ⁊ in alia medietate forme terre igitur per idē
grauitas canis potest continuare motum suum per to
tum vnum tempus quantūcunq₃ continuetur formis
diuersis dummodo habeat mediu₃ vniuoce continue
neq₃ aliūde ab extrinseco impediatur ⁊ sicut ratio sua
sit non minus moueret grauitas deorsum materiam
nudam ꝙ actuata₃ forme substantiali igitur qualiter-
cunq₃ in materia varietur forma substātialis dummo
do maneat eadem grauitas cū alijs requisitis ad mo
tum continuabitur motus. Item non apparet quādo
virga in vna medietate viuens: ⁊ in alia non viuens
moueātur deorsum vno motu numero ex quo est ea-
dem grauitas numero ꝯiuncta simul parti viue ⁊ par
ti non viue: igitur per idem si in vna parte tēporis eēt
vna virga tota viuens ⁊ in alia parte tota non viuēs
ꝯtinuaret motus. ¶ Deinde arguitur ꝙ iste due ca
lefactiones ꝯtinuant: qm̄ ignis in instanti generatōis
cadaueris habet eādem applicationem ad materiam
eius ꝙ ante habuit ⁊ ꝙ postmodum habebit: sed ime
diate ante illud instans agit ⁊ etiam imediate post igi
tur in illo instanti agit in eandem materiam: ⁊ ita ar-
guatur de augmētatione embrionis: qm̄ ista fit per al
terationem caloris non deficientis ab occasiōe sua ex
quo manet calor idem: ⁊ materia eadem in embrione
⁊ in animali sicut igitur alteratio est vna numero in ge
nerato ⁊ incorrupto ita ⁊ augmētatio est vna nume-
ro. ¶ Dicendum igitur ꝙ ad vnitatem motus non re
quiritur vnitas mobilis propinqui ꝙ est compositu₃
ex materia ⁊ forma substātiali: s₃ requirit vnitas mo
bilis remoti ꝙ est prima materia que quide₃ si varia
retur in dubie motus non esset vnus numero ex quo
[illegible] eade₃ grauitas aut leuitas numero manet in ge
nerato ⁊ corrupto etiam idem motus localis nume-
ro manet in ambobus: ⁊ si eadem caliditas ⁊ frigidi-
tas numero manet i esto generato ⁊ corrupto ꝑ₃ p₃
scdo de generatōe eadem calefactio ⁊ frigefactio nu-
mero manet ex quo manet eadem materia sub amba
bus formis recipiens transmutationem. Et si adduci-
tur philosophus primo de generatiōe ⁊ in hoc quin-
to di. ꝙ hec est differentia inter motum ⁊ generationē:
qm̄ in generatione nō manet idem subiectum actu sub
vtroq₃ termino a quo ꝙ in termino ad que. Respon-
det ꝙ nō intendit philosophus semper sub vtroq₃ ter
mino motus manere idem numero subiectum in actu
qm̄ aliquis homo in fine alterationis ⁊ augmentatio
nis: ⁊ etia₃ motus localis posset desinere esse: ideo nō
est necessarium ꝙ subiectum in actu maneat idem sub
vtroq₃ termino motus: sed sufficit ꝙ possit manere: ita
ꝙ non repugnat rationi motus idem subiectū in actu
manere sub vtroq₃ termino: sed repugnat rationi ge-
nerationis ⁊ corruptionis ꝙ aliꝙ subiectum in actu
maneat idē in termino a quo ⁊ termino ad quē: vt sa
tis liquet ex diffinitionibus illarum ⁊c. Cum aute₃ ar
guebatur de gutta descendente ⁊ de lapidibus ligatis
motus deorsum istud ꝑm nullam diffinitatem habet
qm̄ sicut sunt lapides plures ita motus plures quib⁹
tamen illorum motuum est vnus numero a principio
vsq₃ ad finem: sed de gutta cadente dicitur ꝙ sicut infi-
nita corpora sunt ita infiniti motus deceerunt ⁊ sicut
ista pars gutte remāsit a principio vsq₃ ad finem ita
motus suus fuit vnus infiniti: ergo motus sunt corru-
pti quorum iste fuit pars non quidem ꝑm diuisione₃
temporis sed ꝑm diuisionem mobilis. ¶ Ad quartu₃
dicitur ꝙ ad vnitatem numeralem motus ista tria suf-
ficiunt ⁊ ad argumentum dicitur: ꝙ tempus est defici-
ens: vnde tempus dicitur deficere quando non mensu
rat motum per partes ⁊ mutationes per instantia da
to enim ꝙ in hora vna futura sit vnum mobile mo-
ueretur: ꝙ in qualibet parte pari moueretur ⁊ in qua-
libet in pari quiesceret hora prima ⁊ si esset vna ⁊ cō-
tinua respectu sui non tamen respectu motus qm̄ ⁊ si
quel₃ ps illius mot⁹ mēsuraret aliqua pte hore nō tñ
quelibet pars illius hore mensuraret aliquam parte₃
motus vt liquet si etiam in prima medietate hore ali-
ꝙ continue calefieret: ⁊ in secunda continue frigefieret
tempus deficeret non quia in qualibet parte fieret
motus ⁊ i qualibet alteraretur illud mobile: sed quia
instans medium non esset mensura alicuius mutatio-
nis indiuisibilis copulantis motu₃ prime medietatis
cum motu secunde medietatis ad hoc igitur ꝙ temp⁹
sit vnum numero ⁊ non deficiat respectu motus requi
ritur quālibet partem temporis mensurare aliquam
partem motus: ⁊ ꝙlibet instans eiusdem temporis
mensurare aliquam mutationem eiusdem motus.
¶ Et hoc est solutum argumentu₃ dicendo ꝙ motus
nauis non est motus vnus ⁊ continuus a principio
vsq₃ ad finem: ⁊ ꝙ tempus deficit: quoniam in primo
instanti applicatōis fortis ad nauim nulla ē mutatio
copulans motum prime medietatis cum motu secun-
de medietatis ideo medium nullam mutationem ta-
lem mensurat sicut enim partes temporis continuan-
tur per indiuisibile instans ⁊ partes linee per punctu₃
indiuisibilem ita partes motus per mutationem indi
uisibilem illi motus non faciunt vnum motum nume
ro constat aute₃ ꝙ instans applicationis for. non est
instans actionis propterea in tali instāti nulla est mu
tatio indiuisibilis copulans motu₃ preteritū cū motu

futuro. ¶ Consimiliter dicitur ad casum de alteratiõe ꝙ tempus deficit non ratione partis sed ratione instã tis mediantis inter illos duos motus non mensurã tis aliquam mutationem indiuisibilem illorum motu um: vnde in medio instanti hore. a. desinit agere per re motionem de presenti: ⁊. b. incipit per remotionem de presenti: igitur in nullo instanti nulla est actio: ⁊ conse quenter nulla mutatio. (Socratem autem.) Circa pre
Tex. c. 35.
dicta possunt fieri duo dubia quorum ꝙlibet Philo. soluit: primum dubium est: vtrum eadem sanatio nu mero possit esse in eodem subiecto interrupto tempo re: istud dubium mouetur propter istam causam: qm̃ concesso ꝙ eadem sanatio numero potest esse in eo dem subiecto tempore interrupto sequitur ꝙ ad vni tatem materialem motus non requiritur vnitas nu meralis temporis: qm̃ idem motus numero esset in tẽ poribus interruptis: tempora autem interrupta: non possunt facere vnũ tempus numero. Respondet philo sophus ꝙ si contingat socratem alterari eadem altera tione ꝓm speciem diuersis temporibus ⁊ simul cum hoc sit possibile corruptum reddire idẽ in numero: ea dem sanatio numero posset esse in eodem subiecto tẽ pore interrupto: ⁊ tunc prius ⁊ secundus motus essent idem motus numero: ⁊ tempus non esset idem nume ro in quo casu ad vnitatem materialez motus non re quiritur vnitas numeralis temporis. Si autem corru ptum non potest reddire idez cũ numero eadem sana tio numero non potest esse in eodem subiecto interru pto tempore: sed bene eadem sanatio specie: ideo pri mus motus ⁊ secundus essent idez motus specie: ⁊ non numero: sicut etiam primum tempus ⁊ secundum eẽnt idem tempus specie: ⁊ non numero ⁊ consequenter di catur ꝙ generaliter ad vnitatem numeralem numero re quiritur vnitas numeralis temporis. Te. li. (Socratẽ autem ꝓm alterationem eandem alterari specie in alio autem tempore ⁊ iterum in alio: siquidez contingit cor ruptum iterum vnum fieri numero erit ⁊ hic vnus mo tus numero. Si vero non contingit corruptum reddi re idem in numero illud quidem erit motus ꝓm speci em: vnus autem non erit ꝓm numerum.

Notandum primo ꝙ cõmentator cõ mento. 36. mouet vnam rationem probantem ꝙ si motus interrupti non faci ant vnum motum numero: nec etiam motus non in terrupti: qm̃ ideo motus interrupti non faciunt vnum motum numero: qꝛ illorum est corruptus vnus ⁊ cor ruptum non põt reddire idez in numero: sed significa tis duobus motibus non interruptis etiam vnus illo rum est corruptus: igitur tales non faciunt motũ vnũ numero: pꝫ consequentia qꝛ corruptum nõ potest red dire numeraliter idem. ¶ Ad hoc respondet cõmenta tor di. ꝙ non propter istam causam motus interrupti non constituunt vnum motum numeralem: qꝛ vnus eorum est corruptus: sed qꝛ vnus eorum distinguitur ab alio per quietem mediam: motus autem non inter rupti non distinguũtur inuicem per quietem mediam: sed tm̃ per indiuisibile copulans: causa autem propter ꝙ motus interrupti non possunt inuicem continuari neqꝫ facere vnuz motũ est ista: qm̃ si due linee: aut due aque distantes deberent inuicẽ cõtinuari ⁊ facere vnũ motum numero oporteret subtrahere distantiam que est inter illos motus huius autem distantia videtur eẽ tempus igitur ꝙ tolleretur temp᷒ sic ꝙ tempora que iaz sunt mediata fierent imediata: ⁊ tolleretur tempus medium quo ad esse fore ⁊ fuisse: ꝙ est impossibile qꝛ tempora habent ordinem essentialẽ inuicez: ita ꝙ sem per vnum alteruz naturaliter ⁊ essentialiter presuppo nit sic ꝙ illud ꝙ est in altero posterius non posset esse prius: nec econtra: ⁊ illud ꝙ est alteri imediatum non posset alteri esse mediatum nec econtra.

Secundo notandum ꝓm Egidiũ ⁊ Bur leum ꝙ si aliqua forma corru pta posset regenerari: etiã motus ad illam posset regene rari: sed qꝛ motus corruptus nõ põt regenerari sicut neqꝫ tp̃s corruptuz: ideo nulla forma corrupta potest regenerari. Sed mihi videtur oppositũ ꝯcedẽdũ: qm̃ si cut ad idẽ vbi numero infiniti motus locales possunt esse: ita ad eandẽ quantitatẽ numero infinite fuerũt au gmẽtationes ⁊ diminutiones: qm̃ sicut vbi ẽ coeternũ mundo: ita quantitas est coeterna materie: sꝫ nunꝗ̃ ꝑ augmentationem: vel diminutionez aduenit quãtitas alicui quãdo illa generet: igit nõ oꝫ motũ regenerari si forma regenerat. ¶ Est tñ dr̃ia iter eternitatẽ vbi ⁊ eternitatẽ q̃titatis: qm̃ eternitas vbi ẽ eternitas ꝯtinua nõ iterrupta cũ ip̃m vbi nunꝗ̃ incipiat vel desinat esse sicut neqꝫ mundus: eternitas quantitatis est eternitas disconti nua ⁊ intercisa: cum ipsa quantitas infinities inceperit esse ⁊ desierit esse ⁊ ita in futurum: sicut ⁊ ma teria prima in qua fundatur cum enim totum non sit sue partes: statim materia desinit esse cum per diuisio nẽ separatur pars a parte ⁊ statim incipit esse cuz par tes inuicem vniuntur: sed quantitas est inseparabilis a materia ꝓm cõmentatorem primo huius ⁊ de substã orbis: igitur totiens incipit ⁊ desinit esse quãtitas quo tiens incipit ⁊ desinit esse materia prima. ¶ Ecce quo modo eadez forma corrupta regeneratur: ⁊ tamẽ mo tus ad illam formaz corruptus nunꝗ̃ regeneratur: ita etiam eadem albedo numero: sicut ⁊ eadem aqua põt infinities generari: ⁊ infinities corrumpi: ⁊ tamen mo tus simul corruptus non põt regenerari cum sit de nu mero successiuorũ: repugnat enim rationi successiuoꝝ pluries hẽre eẽ: sꝫ nõ repugnat rõni ꝑmanẽtiũ pluries hẽre idẽ eẽ. ¶ Ad phm aũt di. scdo de ge. ꝙ corruptũ nõ põt reddire idẽ ĩ numero. Dico ꝙ loquit de corru pto ꝑ se corruptiõe q̃ ẽ termin᷒ alteratiõis ꝑcedẽtis ꝺ corrupto aũt ꝑ accidẽs ꝙ. s. corrũpit corruptiõe q̃ est desinitio terminãs motũ localẽ nõ loquit ipse nihil ẽt põt bis generari ꝑ se. s. generatiõe terminãte alteratio nẽ ꝑcedẽtẽ bñ tñ põt aliqd bis generari ꝑ accidens. s. generatiõe nõ terminãte alterationẽ ꝑcedẽtẽ de q̃ dicit phs p̃io ꝺ ge. ꝙ si gño ẽ ĩpossibilis alteratio ẽ ĩpos sibilis. ¶ Sꝫ forte possent illi dicere ꝙ lꝫ corruptũ ꝑ accidẽs regeneret absqꝫ regñatiõe mot᷒ corrupti: non tñ forma corrupta ꝑ se posset regñari absqꝫ regñatiõe sui mot᷒. ¶ Rñdet ꝙ idẽ ꝯtingeret: naz qm̃ repugnat motui ⁊ mutatiũ eẽ bis ⁊ nõ repugnat forme ꝑmanẽti eẽ bis. iõ for᷒ ꝑ se corrupta iteꝝ ꝑ se regeneraret ⁊ nũ ꝗ̃ redderet motus primus: neqꝫ prima mutatio: resur gent enim hoĩes: vt fides catholica attestatur ⁊ tamen nunꝗ̃ reddibunt illorum generationes sicut neqꝫ tẽ pora: ⁊ instantia iaz corrupta ꝓpterea bene dicit phs in ratione sequentis dubij ꝙ si motus est vnus nume ro forma est vna numero: non tñ econtra: si forma est vna numero: motus est vnus numero ⁊c. (Habeant Tex.
dubitationẽ.) Scda dubitatio ẽ ista vtrum sanitas ⁊ cõ. 37.
aliq̃ hit᷒: ⁊ passiões numero possint eẽ ĩ eodẽ subiecto interrupto tempore: ista questio est similis priori nisi qꝛ illa mentionem facit de re successiua ista vero de re

permanente:illa loquitur de motu:hoc autem de termino motus. ¶ Et arguit pro affirmativa dubii:nam eadem sanitas numero potest manere per aliquod unum tempus igitur sanitas corrupta potest redire eadem in numero probatur consequentia quia sanitas est in subiecto transmutabili continue fluente igitur sanitas continue fluit cum subiecto igitur non est ratio quare sanitas que erat in diluculo stante continuatione sit eadem sanitas numero que est nunc in meridie: quando sanitas corrupta heri sit eadem sanitas numero hodie recuperata:sic a simili si motus qui fuit in diluculo est idem motus numero qui est nunc nulla interveniente quiete: per idem motus qui fuit heri est idem numero motus qui est hodie quantumcunque inter eos fuerit quies media. Te.c.li. (Habet autem dubitationem huic precedenti similem et utrum una sanitas:et omnino habitus:et passiones subiecte sint in corporibus tempore interrupto:moveri namque videntur habentia illas passiones et fluentia continue esse:si igitur eadem et una diluculo:et nunc sanitas est quare non:et cum deficiens a sanitate accipiat iterum sanitatem:et hec illa numero erit. (Eadem enim ratio.) Respon-

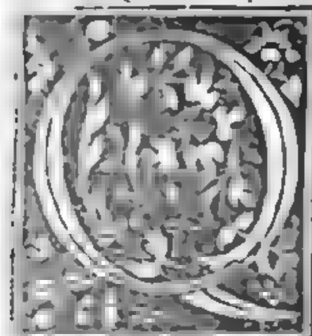
Tex. co. 32. det philosophus quod eadem est ratio et indiuiduum de sanitate et sanatione:de motu et forma quo ad esse et non esse in eodem subiecto interrupto tempore sic quod sanatio corrupta potest reddire eadem in numero:et sanitas poterit esse in eodem subiecto interrupto tempore sic quod sanitas corrupta poterit reddire eadem in numero et econtra:si sanitas eadem numero potest bis esse: et eadem sanatio numero potest bis esse et generaliter conveniunt motus et forma ad quam est motus in hoc:quod si motus corruptus potest regenerari idem numero quod forma corrupta potest regenerari eadem numero et econtra:sed in alio differenter quoniam si motus est unus numero forma ad quam motus est una est numero:sed non econtra potest enim forma esse una numero et motus non erit unus numero:verbi gratia aliquis.n. potest ambulare pertranseundo.a.spacium acquirendo.b. ubi quo acquisito potest quiescere deinde post quietem potest iterum moveri super eodem spacio numero ad idem ubi numero:ubi patet quod est in eadem forma numero et non idem motus numero: quia prima deambulatio non est secunda deambulatio quia aliter corruptum redderet idem in numero quod est impossibile. Iste tamen questiones de motu et forma utrum post corruptionem possint regenerari non sunt pertinentes speculationis: sed magis pertinent ad librum de ge. et cor. Te.c.li. (Eadem enim ratio est de motu et forma quo ad regenerari et non regenerari post corruptionem nisi quod in tantum differt motus a forma quia siquidem duo motus sint:idemque sit numero unus et habitus.i.forma necesse est quod sit unus:unus enim numero actus.i.motus est forme unius numero:si vero habitus unus est fortassis non alicui videbitur unus et idem numero actus esse:cum enim pausat ambulans non amplius est hec ambulatio iterum autem ambulare erit eadem forma et non eadem ambulatio numero. Si igitur unus et idem est numero motus deambulationis primus et secundus contingit et idem corrumpi et esse multotiens verum his et ... hec quidem igitur sunt dubitationes extra quam nunc est intentionem pertinentes ad alium librum.

Notandum primo secundum philosophum quod iste questiones utrum corruptum possit redire idem in numero:utrum corpora naturalia sint in continua transmutatione:utrum forme et passiones possint manere eodem numero per tempus in subiectis suis:utrum forma regenerata incipiet esse per illum eundem motum per quem primo generabatur:aut per alium non pertinet ad librum hunc:sed magis ad alios libros:videlicet de celo de ge. et metheororum. Propterea non solvit argumentum factum de sanitate utrum possit manere eadem numero per tempus cum sit in subiecto transmutabili et continuo fluente:tamen solutio istius difficultatis habetur ex dicendis in.7. huius ideo non curat hic solvere dicit enim.7.huius quod ad sanitatem non est motus:quia indivisibiliter acquiritur: sed omne permanens indivisibiliter acquisibile potest manere per tempus idem numero igitur eadem sanitas numero potest per aliquod unum tempus continue manere:et non sequitur corpora naturalia sunt transmutabilia et in continuo fluxu igitur non manet eadem sanitas:neque alia passio una numero per tempus:sicut enim non ad omnem alterationem in qua ... primis sequitur inductio nove forme substantialis:et corruptio precedentis forme:ita non ad omnem transmutationem factam in corporibus naturalibus sequitur variatio formarum et passionum que sunt in corporibus.

Secundo notandum secundum Egidium quod plures motus possunt esse ad unam formam tantum verbi gratia due ambulationes discontinue ad eandem sanitatem numero:et due calefactiones ad eandem caliditatem numero potest enim aliquis ambulare pluries propter sanitatem et nunquam inducetur sanitas nisi in fine ultime deambulationis:stat etiam quod aliquis calefiat et accipiat formam caloris et postea accepta huiusmodi forma quiescat deinde post quietem incipiat intendi in calore:erunt igitur ibi duo motus:unus a frigido in calidum:alius autem a calido in magis calidum: uterque ad eandem formam:sed per unum introducetur ipsa similitudo forme:per alium vero intendetur forma in esse eius. Ista determinatio posset esse dubia:quoniam deambulatio est motus localis:cuius terminus ad quem est ubi: et non sanitas loquendo de termino per se cum ad sanitatem non sit per se motus per Aristo. septimo huius tales plures determinationes non sunt per se ad terminum sanitatis:et si dicitur quod deambulatio est per se ad sanitatem ut est instrumentum agentis sanitatem intendentis:istud videtur esse preter intentionem philosophi:quoniam hic loquitur de motu ut motus est:aut ut est actus mobilis et non ut est instrumentum agentis vel motoris:ut patet recitando ea que pertinent ad unitatem numeralem motus:et si ambulatio est ad sanitatem per se ut est instrumentum agentis:etiam est ad ubi per se ut est actus mobilis:igitur unus motus numero non est ad unam formam tantum sed ad plures cuius oppositum ponit philosophus et ipse. ¶ Deinde per primam illarum calefactionum inducitur caliditas:et per secundam inducitur alia caliditas distincta a prima:igitur illi duo motus sunt ad duas caliditates:si autem diceret quod per secundam calefactionem non inducitur caliditas:sed tantum intentio caliditatis ut videtur velle:sequitur quod aliqua calefactio non est motus ad caliditatem contra philosophum in hoc quinto:et patet consequentia:quia secunda calefactio non inducit aliquam qualitatem:sed tantum intensionem quantitatis et ita sequitur quod prima et secunda calefactio sunt diversarum specierum:quia illorum immediate termini sunt diversarum specierum: videlicet caliditas et intensio caliditatis. Propterea dicatur ut supra quod plures motus numero possunt esse ad eandem formam numero.s.plures motus locales ad idem ubi numero:et plures augmentationes et diminutiones ad eandem quantitatem numero:neque est verum quod dicit Egidius quod ideo forma corrupta non potest redire eadem in numero:quia motus per quem fiebat non potest regenerari:quia quantitas corrupta reverteretur eadem in numero:et tamen nulla augmentatio vel diminutio corrupta potest redire in numero eadem loquendo large de corruptione.

qr proprie loquendo de illa sicut non pōt regenerari motus: ita neq̧ forma: nō quidē pp ista cāz nō pōt regenerari forma: qr nō pōt regenerari motus: sed qr i generatione eius corrūpebat potētia in materia iuxta doctrinā cōmen. di. primo huius ꝙ adueniēte forma potētia corrūpit̄ sic ēt qr i corruptiōe istius forme regenerat̄ priuatio absq̧ potētia ad illā: sed h̄ sunt alteri⁹ speculationis. ¶ Ex isto soluitur dubiū lr̄ale: qr phs vr̄ sibi ꝯdicere: dicit enim ꝙ si sanatio corrupta pōt redire eadē i numero: ēt sanitas corrupta pōt redire eadem in numero ⁊ eꝯ ⁊ tamen si motus est vnus forma est vna ⁊ nō eꝯ: ex quo sequitur ꝙ ad eandē formam possunt esse plures motus: igit̄ nō si sanitas corrupta redire pōt eadem in numero sanatio corrupta pōt redire eadē in numero ⁊ maxime qr ostēsuz est ꝙ [illegible] corruptā posse redire eādez ⁊ tamē augmētationem ad illam nō posse redire eādez in numero. ¶ Respōdetur ꝙ phs loquitur naturaliter ⁊ ista ꝯditiōalis ē solum grā materie. vz si sanitas corrupta pōt redire eadē in numero: sanatio corrupta poterit redire eadē: qr antecedēs ē ipossibile eo ꝙ corruptio sanitatis est pfecta corruptio fm se: ⁊ ꝙ dz sui absq̧ potētia ad eē corruptio autem quantitatis est imperfecta corruptio cum corrumpatur totum partibus non corruptis.

Tex. co. 2. 40.

uoniaz aūt ꝯtinuus ē. Ista est scōa pars huius capituli i qua phs determinat de vnitate motus postq̄ pmisit distinctiōes faciētes ad propositū suū ponēs quatuor conclusiones quarū prima ē ista oīs motus qui est vnus simpliciter est motus ꝯtinuus ⁊ eꝯ. ¶ Scōa cōclusio ad vnitatez numeralē motus requiritur vnitas numeralis mobilꝭ tpis ⁊ termini ad quē ibi (vnde necesse est. ¶ Tertia ꝯclusio lz oīs mot⁹ sit vnus: tamē aliquis est altero magis vnus ibi (amplius aūt dicit̄. ¶ Quarta ꝯclusio ex duobus motibus fz spēm nō pōt fieri vnus mot⁹ numero ibi. (Si aūt oēm. ¶ Prima pars prime ꝯclusiōis sic arguit̄: oīs motus ē mot⁹ ꝯtinuus sz oīs motus qui ē vnus simplr̄ ē vnus motus ꝯtinuus: pz ꝯsequētia cū minori ⁊ maior ex eo declarat̄: qr oīs motus est diuisibilis in partes ꝯtinuas. ¶ Scōa ps ꝯclusionis ꝯr̄ter sic pbat̄ oē cōpositum ex ptibus quaꝝ vltima sunt vnū ē vnū simplr̄: sz oīs motus ꝯtinuus cōponit̄ ex ptibus quaꝝ vltima sunt vnū igit̄ oīs mot⁹ ꝯtinuus ē vnus simplr̄ tz ꝯn̄a cū maiori minor aūt ē euidens inductiue in motu alterationis augmētatōis ⁊ diminutōis sicut eni oīs linea cōtinua cōponit̄ ex partib⁹ quaꝝ vltima sunt vnū ⁊ oē tps ꝯtinuū cōponit̄ ex ptibus quarū vltima sunt vnū ita oīs motus cōponitur ex ptibus quarū vltima sūt vnū. Le. li. (Qm̄ aūt ꝯtinuus ē motus simplr̄ quidem vnū necesse ē ⁊ ꝯtinuū eē si qdē oīs mot⁹ diuisibilis ē i ptes ꝯtinuas ⁊ si ꝯtinu⁹ ē mot⁹ iste ē vnus simplr̄ ⁊c̄.

Notandum fm phm p declaratiōe huius ꝯclusionis ⁊ sue pbationis ꝙ ad hoc ꝙ aliqua sint ꝯtinua. s. motus ⁊ alie res: siue sint entia pmanētia: siue successiua duo requirūtur. Primo ꝙ habeāt vltima: ideo due intelligētie: neq̧ duo pūcta possunt cōtinuari: qr nō habēt: neq̧ habere possunt vltima: ⁊ sicut non possunt inuicez cōtinuari: ita nō possunt facere vnū simpliciter. Scōo requiritur ꝙ vltima sint vnū: ideo linea ⁊ deambulatio lz habeant vltima: nō tamen possunt inuicē ꝯtinuari: qr illa vltima nō possunt esse vnum: cū sint equiuoca ⁊ diuersarum rationum: nō enim apparet quō ista vltima possunt esse vnū: lz possint esse imediata duo igitur motus diuersarū rationum: siue differant genere: siue spē possunt esse habiti ⁊ imediati sed nō possunt eē continui propter causam dictam: qr nō possunt habere vltima vnū: aliquis enim pōt currere: ⁊ statim post cursum febricitare ⁊ aliq̇ corpus luminosum pōt moueri localiter. s. candela: aut lampas ⁊ statim post motum localem illuminare domum: constat enim cursum ⁊ febricitationem esse motus imediatos nō tamē continuos similiter mutatio localis: ⁊ illuminatio successiua sunt motus imediati nō tn̄ cōtinui: qr nō possunt habere vltima vnum cum sint diuersarum rationum. Et dicit cōmentator ꝙ sicut motus diuersarum rationum possunt esse imediati absq̧ continuatione: ita ⁊ motus eiusdem speciei vt dato ꝙ sor. currat ⁊ febricitat per vnam horam continue: ⁊ plato per horam immediatam illi etiam currat ⁊ febricitet febre eiusdez rationis in hoc casu illi duo cursus sunt eiusdem rationis: ⁊ similiter ille due febricitationes sunt eiusdem rationis ⁊ omnes illi mot⁹ sunt imediati sicut ⁊ tempora in quibus fuit non tamen inuicem continuantur sicut neq̧ mobilia in quibus sunt: sed etiam vna candela moueatur a manu dextra ad manum sinistraz: ⁊ statim ab alio motore moueatur vna alia etiam accensa per tantam distantiam vltra. Illi motus locales sunt eiusdem rationis: ⁊ similiter ille illuminationes sunt eiusdem rationis in quibus est immediatio sine continuitate: qm̄ motores illi sunt diuersi successiue concurrentes ad motus suos Le. li. (Non enim omnis mot⁹ fiet continuus omni motui sicut nec ad nullum contingens). i. sicut neq̧ ꝙ libet indifferēter potest ꝯtinuari cuilz sed quorum vnum sunt extrema: vltima aūt aliorum non sunt quidem sicut indiuisibilium aliorum autem sunt vltima sed specie differentia ⁊ equiuoca sunt i. diuersorum rationum quō namq̧ tangit forma indiuisibilis formam diuisibilem aut quomodo vnum fiet vltimum linee ⁊ ambulationis habiti quidem igitur sunt motus ⁊ qui neq̧ idez specie: neq̧ idem genere sunt: currens enim aliquis statim febricitat: ⁊ vt lampas ex diffusione luminis post motum localem facit ꝙ illuminationi loci mutatio est habita continua autem non ponitur enim continuum quorū vltima vnū sunt quare ⁊ consequenter sunt isti motus: qm̄ tps cōtinuum est in quo illi fiunt: ꝯtinuum aūt est tps eo mō quo motus est ꝯtinuus: hoc aūt est cū vnū vltimū fiat ambobus. s. ptibus motus aut partibus temporis.

Notandum fm cōmentatorem cōmento. 39. ꝙ qr omnis motus est cōtinu⁹ qr oīs motus ē diuisibilis necesse ē vt vnus motus in numero sit cōtinuus. Est ergo differentia inter vnitatē idiuisibiliū ⁊ diuisibilium qm̄ indiuisibilia habent vnitatem per continuationem partiū ideo si oīs motus est diuisibilis simpliciter vnitas ei⁹ accipiēda est: nō ex priuatiōe partium: sed ex continuitate motuum: igitur esse vnum est ipsum esse continuū ⁊ ipsum esse continuum est ipsum esse vnum.

Contra predicta arguitur ⁊ primo ꝙ non omis motus est motus continuus quia idē est motus ⁊ vnus motus: p Aristo. primo elen corū di. ꝙ idē est homo ⁊ vnꝰ homo: ppositio ⁊ vna ppositio: sed non est idē motus vnus ⁊ motus ɔtinuus igitur ⁊c. minor declaratur: qm̄ motus diuersaruȝ specierū sunt vnus motus genere: quia due calefactiones duorū motorū: vel duorum mobilium sunt vnus motus spē per Ari. in prima distinctione huius capituli: ⁊ tamen nō sunt motus ɔtinuus ex determinatis hoc igitur ⁊c. ¶ Secūdo arguitur ꝙ aliquis vnus motus simpliciter non sit motus ɔtinuus: nā sit. a. vna sanatio p q̄ acquiratur tota latitudo sanitatis eodē subiecto adequate: ⁊ hoc in hora: ⁊ pȝ ꝙ. a. est vnus motus sl'r quia est vnus motus numero: hȝ enim vnitatē numeralem subiecti ⁊ tpis ⁊ termini ad quē iuxta doctrinam secū de distinctionis huius capituli: ⁊ ꝙ a sanatio non sit motus ɔtinuus arguitur: qm̄ latitudo sanitatis a non gradu ad graduȝ vt octo nō acquiritur successiue cōtinue: sed successiue successione discōtinua: qm̄ sanitas indiuisibil'r acquirit igit primo acquirit sanitas vt vnū īdiuisibil'r deinde cū īterpellatione tpis acquirit alia sanitas indiuisibil'r vt vnū q̄ cuȝ priori in eodē subiecto facit sanitatem vt octo ⁊ sic consequenter vsq̄ ad gradū vt octo. ¶ Tertio arguitur ꝙ ambulatio ⁊ linea habent vltima vnū sic ꝙ idem est vltimū vtriusq̄ ponendo ꝙ sor. ambulet ab a puncto ad b punctum pertranseundo a b lineā rectā: ⁊ pȝ ꝙ vltimū a b linee est b punctus: ⁊ idem est vltimū ambulationis sortis cum ad illum punctuȝ terminetur ambo. ¶ Quarto arguitur ꝙ ɔtinua nō habēt vltima vnū: qm̄ medietates a b linee ɔtinuantur ⁊ tamen vltima illarum medietatū nō sunt vnum: quia vltima illarum medietatum sunt a b. ɔstat aūt ꝙ a b nō ɔtinuantur. ¶ Ad primuȝ igitur dicitur ɔcedēdo ꝙ oīs motus est vnus motus: sicut ꝙ oīs motus est motus ɔtinuus: ⁊ tunc ad phm di. ꝙ idē est motus ⁊ vnus motus: illud est ītelligēdū de vnitate numerali ⁊ nō de vnitate generica vel specifica de qua locutus est in prima distinctiōe ⁊ quia vnitas numeralis est vnitas simpliciter vt asserit phs in tertio mēbro eiusdē distinctiōis. ⁊ vnitas generica vel specifica est vnitas sm quid: ideo vnū absolute sūptū debet stare pro vno vnitate numerali propterea motus diuersarū spērum seu motus eiusdē speciei discontinui nō sunt vnus motus ppriē loquēdo: ex quo non sunt vnus motus numero nō enim proprie dicitur ꝙ sor. ⁊ plato sunt vnꝰ homo: sȝ cū additamēto vȝ sor. ⁊ plato sunt vnus homo spē eo modo quo dicit porphirius in vniuersalibus participatiōe speciei plures hoīes sunt vnus homo cōis. ¶ Ad sm dico ꝙ a sanatio ē motus alteratōis factus primo: ⁊ p se in qualitates primas denoīatus tamen a sanitate que est terminus p accidens: ideo sanatio est motus ɔtinuus: ⁊ cū dicitur latitudo sanitatis discontinue acquiritur igitur motus sanationis nō est ɔtinuus negatur ɔsequētia: calefactio etiam ⁊ humectatio per quas generatur animal sunt motus continui non obstante ꝙ aīal generetur discontinue per minima naturalia: sicut igitur motus quo generat aīal ē generatio successiua ɔtinua denoīata a termino per accidēs p̄ter ꝙ sunt alie generationes indiuisibiles p quas generantur minima naturalia que quidē generationes nō inuicem ɔtinuātur ita aliqua est calefactio vel frigefactio successiua continua que dicit sanatio p̄ter quā sunt alie sanationes indiuisibiles quibus subito inducunt minima sanitatis que quidē sanationes sunt discōtinue sicut ⁊ ipsa minima sanitatis discontinue cum intercisione tpis inducuntur. ¶ Ad tertium dicitur ꝙ Ari. loquitur de vltimo intrinseco: ⁊ nō de vltimo extrinseco: vnde ɔcedo ꝙ vltimū intrinsecū a b linee est vltimum extrinsecum ambulationis. Sed non est vltimum intrinsecū eius: vltimū. n. intrinsecū ambulationis est quoddam vbi fluens a loco cōposito: vȝ a superficie ɔtinente ꝙ quidem est in ambulāte: ⁊ nō in linea pertransita. ¶ Ad quartū respōdetur ꝙ nō dicit phs ɔtinua esse ista quorum oīa vltima sunt vnū: sed quorū vltima sunt vnū ita ꝙ nō est cura si nō oīa vltima sunt vnū: sufficit eniȝ ꝙ aliqua vltima sunt vnuȝ: vnde a b sunt vltima istarum medietatum ⁊ h nō sunt vnū: ⁊ p̄ter a b sunt alia duo vltima que sunt vnū. s. finis medietatis a ⁊ principium medietatis b que quidē vltima nō realiter differunt sicut a b sed tm̄ rōne vt patuit quarto huiꝰ: ⁊ etiam sexto huius idē cōfirmabitur. (Unde necesse est.) Tex. cõ. 4.
Tertia ɔclusio ad vnitatem numeralē motus requiritur vnitas numeralis mobilis tpis: ⁊ termini ad quē ista ɔclusio pȝ ex distinctione secunda huius capituli tamē eā probat cōmētator ex fundamēto p̄cedētis ɔclusionis: sic arguens oīs motus vnus numero est motus ɔtinuus: ⁊ oīs motus ɔtinuus est motus vnꝰ numero vt probatum est in prima ɔclusione: igit omnia que requiruntur ad ɔtinuitatem motus requiruntur ad vnitatem numeralem motus: tȝ ɔsequentia cum maiori ⁊ minor arguitur ꝙ enim ad ɔtinuitatem motus requiritur vnitas numeralis mobilis manifestum est p se ex diffinitione motus ac etiaȝ ad experiētiā: videmus enim diuersorū mobiliū diuersos esse motus: idō quia h est per se manifestū non pbat illud phs h: sed tm̄ alia duo que nō sunt ita nota: ⁊ primo ꝙ ad ɔtinuitatem motus requirit vnitas numeralis tpis: qm̄ si tpa nō sit vnū numero tūc inter illa tpa mensurantia motus cadit quies media ⁊ p ɔsequēs inter illos motus cadit quies media sed motus inter quos cadit quies media non sunt motus ɔtinui sed discontinui: igitur si tpe nō sunt vnū numero: sed interruptum per quietem mediā motus nō erit continuus: igitur ex opposito ɔsequentis sequitur oppositum antecedentis: vȝ si motus est ɔtinuus tpe est vnum numero ⁊ continuuȝ igitur ad continuitatem motus requiritur vnitas numeralis temporis ꝙ fuit probāduȝ. Le. li. (Unde necesse est) Ad continuationem motus eundē sm speciē esse. i. sm eundem terminum ad quē numero ⁊ vnius mobilis numero ⁊ in vno tpe numero quibus cōcurrentibus oȝ dici simpliciter continuū motuȝ esse ⁊ vnū numero: tpe quidē dicitur vnus motus numero ⁊ nō īmobilitas. i. quies intersit indeficienti enim tempore quiescere necesse est: multi igitur ⁊ nō vnus motus est quorū quies in medio est: quare si aliquis motus sta tu. i. quiete occupetur neq̄ vnus est motus numero: neq̄ cōtinuus: intercipitur autem. i. interrumpitur motus sed in medio illorum motuuȝ tp̄s est quietis. secundo probat phs ꝙ ad continuitatē motus requiritur vnitas numeralis termini ad q̄: qm̄ si motus sunt ad diuersos terminos numero: lȝ sint ad eundem terminuȝ spē ⁊ tp̄s eorum sit continuū nō propter hoc motus sunt ɔtinui: neq̄ constituunt vnum motum continuuȝ verbi gratia si fiant motus ad duas albedines in eodem tempore continuo ille dealbationes non faciūt vnum motum continuum ⁊ vnum motuȝ simpliciter

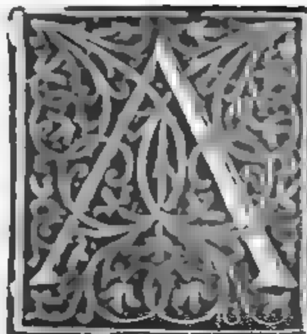
⁊ hoc loquēdo de albedinib⁹ totalibus ⁊ nō partialibus: qꝛ due albatiōes: per quarum vna inducit vna medietas albedinis: ⁊ p aliā inducit alia medietas cōstituūt vnū motum numero continuū: sicut ⁊ ipse albedines faciunt vnā albedinē numero in eodē subiecto. T. c. li. (Qui aūt motus specie). i. forma q̄ est terminus ad quē aīa vnus est motus nūero nō est mot⁹ cōtinuus: ⁊ si nō deficiat tēpus: tēpore quidē eniꝫ vnū ē motus: specie aūt ⁊ forma ali⁹ est motus: vnū quidem eniꝫ numero esse motum necesse est ⁊ specie vnum esse: hunc aūt motuꝫ simpliciter vnū esse nō est necesse: nisi termin⁹ ad quē sit simpliciter vnus: deinde phs epilogat circa vnitatē motus simpliciter dicens quis igitur mot⁹ ꝗdem simpliciter vnus dcm̄ est.

Dubitatur contra predicta. ⁊ primo ꝙ ad cōtinuitatē motus nō requirit̄ vnitas mālis mobilis: qm̄ ambulatio est mot⁹ cōtinuus: ⁊ generaliter quilibꝫ mot⁹ progressiu⁹ pōt eē cōtinuus: ⁊ tn̄ in tali motu nō est vnū mobile cū successiue moueant̄ pedes: ⁊ qn̄ vn⁹ mouet̄ alter q̄escit: dependet igit̄ successiue talis mot⁹ ꝯtinue ex alio ⁊ alio mobili. ¶ Scdo arguit̄ ꝙ ad cōtinuitatē mot⁹ nō req̄rit̄ vnitas tēporis: qm̄ prius est mot⁹ q̄ tempus ⁊ continuitas tp̄is est ex cōtinuitate motus: vt declaratuꝫ est quarto hui⁹ ex determinatōe phi ⁊ cōmētatoris: sꝫ oē prius stat esse sine posteriori: igit̄ stat motuꝫ eē cōtinuum nullo existēte tp̄e vno nūero: neqꝫ cōtinuo: posset eni de⁹ extra mūdū aliq̄d mouere motu cōtinuo: ⁊ locali alterationis augmētatiōis vel diminutōis: ad cuius cōtinuitatē nō cōcurrēt tp̄e: cū tp̄s nō sit mensura nisi eorū motuū qui sunt in mūdo vel ponat̄ casus ꝙ nullū tēp⁹ est neqꝫ mūdus: ⁊ habet̄ intētuꝫ. ¶ Tertio arguit̄ ad cōtinuitatē mot⁹ nō requirit̄ vnitas termini ad quē cōsili rōne: qm̄ prius est motus q̄ terminus ad quē: sed oē prius stat esse sine suo posteriori: igit̄ stat motū esse sine termino ad quē: pono ꝙ de⁹ annichilet totū mundū preter vnū lapidē motū motu recto: in isto casu mot⁹ esset continuus: ⁊ nullus esset terminus ad quē: qꝛ nō locus simplex: neqꝫ cōpositus: neqꝫ vbi fluēs a loco simplici vel cōposito. Itē aliqua dealbatio vel aliqua calefactio pōt esse cōtinua p quā nō acquireretur aliqua albedo vel caliditas: igitur non requiritur vnitas termini ad quē ad continuitatē talis motus: tenet cōsequentia: ⁊ antecedēs declarat̄ ponēdo ꝙ. a. sit vnū corpus: cui⁹ vna medietas sit calida ⁊ alba: alia v̇o medietas sit frigida ⁊ nigra: ⁊ incipiat rarefieri pars alba ⁊ calida: altera condēsata vel saltem quiescente ⁊ continuetur rarefactio per totaꝫ horā futurā: ⁊ patꝫ ꝙ. a. continue calefieret ⁊ continue albesceret quia continue erit albius ⁊ albius: atqꝫ calidius: qꝛ semꝑ maiorabitur proportio partis albe ⁊ calide super partē frigidā ⁊ nigrā: ⁊ ꝓpter hunc motuꝫ nulla caliditas neqꝫ albedo acquireretur manifestum est.

¶ Quarto arguitur ꝙ tria non sufficiunt ad cōtinuitatem motus: qm̄ impossibile est aliquē motuꝫ esse cōtinuū igitur ⁊c̄. probat̄ antecedēs quādocūqꝫ inter aliq̄ duo mediāt duo indiuisibilia illa nō continuantur: vt patet per diffinitionē cōtinuorū datā hic: nam continua sunt illa quorū vltima sunt vnū: due eniꝫ linee nō continuātur: sed inter illas mediāt due linee: sꝫ inter quoscunqꝫ duo motus mediant duo idiuisibilia: igitur nulli duo motus possunt inuicē continuari: patꝫ ꝯña cū maiori: ⁊ minor declarat̄: qm̄ q̄buscūqꝫ duob⁹ motibus signatis mediat vna mutatio idiuisibilis ⁊ vnuꝫ mutatū esse idiuisibile: mō nō sunt idem mutatio ⁊ mutatum esse: qꝛ mutatio nō manet nisi per instās: sꝫ mutatū esse potest manere per tempus cū sit res ꝑmanēs verbi gratia in motu calefactionis assignāt gradus indiuisibiles indiuisibiliter acquisitos qui dicitur mutata esse manentia per tempus ⁊ preter illos gradus ⁊ motum sunt mutationes indiuisibiles non manentes per tempus quibus acquirūtur illi gradus. ¶ Ad primum respōdet Burleus ꝙ motus progressiuus animalis nō est cōtinuus neqꝫ vnus simpliciter: sed cōponit̄ ex multis motibus: vꝫ ex motu pulsus: ⁊ ex motu tract⁹ ⁊ forte cōponitur ex multis motib⁹: ⁊ ex multis quietibus: ideo nō est cōtinuus: tamē habent vnū subiectū per se. s. totuꝫ animal: pars aūt animalis nō est subiectum motus progressiui: nisi per accidens. ¶ Ista responsio est aliquātuluꝫ difficilis: quoniā nō apparet motum equi velocissime currentis esse compositū ex motibus ⁊ quietibus: aut nō esse cōtinuuꝫ cuꝫ licꝫ pedes ⁊ tibie successiue moueantur: tamē totum corpus equi mouetur motu continuo. Deinde si non mouetur animal progressiuum nisi ad motus partis: quomodo motus ille est per se in toto animali: ⁊ in parte solū per accidens: ponit eni phus in principio huius quinti ꝙ contingit aliquid multipliciter moueri. vꝫ per accidēs ⁊ per partē ⁊ per se: sanatur eni animal s̄m partē si sanatur oculus: sed oē per accidens ⁊ per partē reducitur ad per se: igitur oculus per se sanatur: ita in ꝓposito si animal soluꝫ moueretur ad motū peduꝫ quādo ambulat tūc moueretur p partē: ⁊ per ꝯsequēs motus ille esset p se i parte ⁊ nō per accidēs vt dicit Burleus.

¶ Dicenduꝫ igitur ꝙ animal in motu progressiuo habet triplicē motuꝫ duos. s. pedū ⁊ tibiaruꝫ ⁊ tertiuꝫ totius corporis dependentē ab illis: motus peduꝫ ⁊ tibiarum est motus discōtinuus: ita ꝙ statiꝫ post motū vnius pedis incipit motus alterius pedis inter quos motus nō cadit quies tēporalis media: sed soluꝫ istātanea: anima aūt actuās totuꝫ corpus pedes ⁊ tibias facit oēs illos motus duos discontinuos ⁊ tertiuꝫ cōtinuū. s. toti⁹ corporis: si eniꝫ aues possūt volare motu cōtinuo: ⁊ similiter pisces possunt natare motu continuo etiaꝫ animalia gradientia possūt ambulare motu continuo: nec obstat taleꝫ motum compositū esse ex motu pulsus ⁊ tractus: quoniam rota figuli mouetur motu continuo composito ex motu pulsus ⁊ tractus: motus igitur peduꝫ nō est vnus neqꝫ continuus: sicut neqꝫ pedes faciunt vnū continuū: motus tamē totius corporis est motus cōtinuus: sicut ⁊ ipsuꝫ animal est continuum. Intelligenduꝫ tamē ꝙ quantitas animalis nō est pure mathematica nec pure naturalis: quoniā ossa caro ⁊ nerui continuātur nō per mediuꝫ mathematicū sed naturale ꝙ dicitur ad nascētia: partes aūtē sanguinis inuicē aut carnis inuicē cōtinuantur cōtinuatione mathematica per vnū indiuisibile ⁊ oībus hijs superadditur pellis que cōtinuatur continuatiōe mathe. ideo animal potest dici vere vnū continuū. Et si arguat̄ ex hoc ꝙ moto pede totum animal mouetur quod non est cuius mot⁹ est vnus. 5⁰. metha. dicitur ꝙ si nō interueniret alius motus q̄ localis semper mota vna parte aīalis totū moueretur ⁊ quelibꝫ ps eius: sed illi motui admiscetur motus rarefactiōis ⁊ condēsationis absoluens alias partes a motu locali s̄m ꝙ diffusius declaraui prīo huius. ¶ Ad secūduꝫ dicitur ꝙ argumētū ꝓbat vnitatē tēporis nō requiri ad continuitatē motus requisitione ⁊ indigētia simpliciter ex parte diuine po

pentie aut intellectus: sed solũ requisitione ⁊ indigentia naturali ex ordine vniuersi: ⁊ hoc accipiendo tẽpus proprie vt passio mundi: accipiẽdo tamen tẽpus large vt se extendit etiam ad passionem motus: dicitur ꝙ motus iste factus extra mundũ esset vnus ⁊ continuus: ⁊ etiam tẽpus in quo fieret esset vnũ ⁊ continuũ. s. duratio successiua motus. ¶ Ad tertium dicitur ꝙ trãsmutatio est prius ꝙ forma: ⁊ tamen non stat transmutationem esse quin forma sit fuerit aut erit: ⁊ hoc ideo quia forma est de ratione intrinseca transmutationis: forma enim vt habet rationem effectus producti est posterior transmutatione: vt autem habet rationem rei finalis est prior transmutatione: ⁊ sic ingreditur diffinitionem transmutationis: ita in proposito motus est propter terminũ ad quẽ: ideo terminus ad quẽ hꝫ aliquam prioritatem ad motuꝫ. s. esse finalis: sed negato fine negantur ea que sunt ad finem: ideo posito motu necesse ẽ ꝙ termin⁹ ad quẽ sit aut erit. Et cum ponitur ꝙ deus destruat totuꝫ munduꝫ preter vnuꝫ lapideꝫ queꝫ moueat motu recto: dico ꝙ in casu isto necessario acquireretur locus aut vbi ⁊ necessario deperderetur locus aut vbi proprie loquendo de motu sicut de ratione intrinseca generationis ⁊ corruptionis sit habitus ⁊ priuatio per philosophum in hoc quinto: ita de ratione motus est contrarietas duoruꝫ extremoruꝫ habituum vt patuit sicut implicat contradictioneꝫ aliquaꝫ esse generationem vel corruptionem per quã non acquiratur vel deperdatur forma: ita ĩplicat contradictionẽ aliquẽ esse motuꝫ rectum per quẽ non acquiratur vel deperdatur forma: ita implicat contradictionem aliquem esse motuꝫ rectum per quẽ non acquiratur vbi. Et ad confirmationem dicitur ꝙ talis calefactio vel dealbatio est motus per accidens per quẽ acquiritur per se raritas aut vbi: per accidens autem non acquiritur caliditas neqꝫ albedo: sed tantuꝫ maior ratio caliditatis vel albedinis a qua motus ille denominatur calefactio ⁊ albefactio: aliquando enim aliqua alteratio est dealbatio per accidens per quaꝫ acquiritur albedo vt in generatione mixti albi ex elementis: aliquando autem motus localis est dealbatio per accidens: ⁊ tunc non acquiritur aliqua albedo: sed tantum maior ratio albedinis ⁊c. ¶ Ad quartum negat ꝙ nullus motus sit continuus: ⁊ ad probationeꝫ dicitur ꝙ sicut duplex est motus: videlicet ẜm formam ⁊ ẜm materiam: ita duplex est indiuisibile terminãs motum. s. ẜm formaꝫ ⁊ ẜm materiã indiuisibile terminãs motum ẜm formaꝫ est ipsa mutatio indiuisibilis manens tantum per instans: indiuisibile auteꝫ terminãs motum ẜm materiaꝫ est mutatum esse ꝙ indiuisibiliter acquiritur vel habet acquisituꝫ esse per mutationeꝫ indiuisibilem: dico igitur ꝙ si inter aliqua duo mediãt plura indiuisibilia ẜm formaꝫ aut ẜm materiam illa non continuantur: vbi tamen mediant plura indiuisibilia vnum secunduꝫ formaꝫ ⁊ aliud ẜm materiam non ex hoc colligitur continuitas illorum: indiuisibilia autem mediantia inter duas lineas aut duas superficies sunt termini illarum secundum formam ⁊ non secundum materiam: ideo due linee non continuantur inter quas cadunt duo puncta: sicut neqꝫ duo motus continuantur inuicem inter quos cadunt due mutationes: tamen duo motus inuicem continuantur si inter illos cadunt duo indiuisibilia: quoruꝫ vnuꝫ est mutatio: ⁊ reliquuꝫ mutatuꝫ esse ⁊c.

Amplius Tex. co. 42.

autem dicitur. Postꝙ phs determinauit de vnitate motus absolute: hic que etiam determinat de vnitate motus cõparatiue ponẽdo istaꝫ tertiã conclusionẽ: licꝫ oĩs mot⁹ sit vnus: tamẽ aliqꝭ motus est altero magis vnus: pria ps ẽ pbata in pria cõclusiõe: qm̃ omnis motus continuus ẽ: sꝫ oĩs motus est motus cõtinu⁹: igitur oĩs motus ẽ vn⁹. Secũdã partẽ pbat phs dupliciter: ⁊ prio sic aliquis motus est altero perfectior: ergo aliqꝭ mot⁹ est altero magis vn⁹: pꝫ ꝯñtia: quia vnũ ⁊ pfectũ cõuertũtur: añcedens arguit tã de motu in gñe ꝙ in spẽ: ꝙ ẜm idiuiduum: vnde mot⁹ localis in gñe est pfectior aliĩs motib⁹. s. alteratiõis augmẽtatiõis ⁊ diminutiõis: vt pbat. 8. hui⁹: mot⁹ aũt localis in spẽ. s. motus circularis est pfectior ceteris motib⁹ siue sint ad formã siue ad vbi vt ẽt declarat ibi: sed ẜm indiuiduuꝫ mot⁹ circularis primi mobilis est oĩbus aliĩs motib⁹ pfectior cũ sit mensura oĩuꝫ alioꝝ motuũ ⁊ quo ad mõ vita omniũ viuentium generabiliũ ⁊ corruptibiliũ: vt habet ĩ eodẽ. 8⁰. Le. li. (Ampli⁹ dicit) motus vn⁹ ⁊ pfectus siue sꝫ genus siue ẜm spẽm siue ẜm substantiaꝫ sit) .i. ẜm indiuiduum maioris dignitatis.

Notandũ ẜm phm. 4⁰. metha. ꝙ vnuꝫ dicit indiuisionẽ sui: qđ igit est magis ĩdiuisũ a se est magis vnũ: sꝫ ꝙ est pfecti⁹ est magis indiuisũ a se: ⁊ ꝙ est ĩpfecti⁹ est min⁹ indiuisuꝫ a se: ergo ꝙ est pfecti⁹ est magis vnũ: ⁊ qđ est ĩperfectius est min⁹ vnũ: minor sic declarat: nã eẽ pfecti⁹ dicit hñe magis de eo qđ ptinet ad eẽ suũ: ⁊ eẽ ĩpfectius dr̃ hñe minus de eo qđ ptinet ad eẽ suuꝫ: igit ꝙ est magis pfectum est min⁹ ĩdiuisũ a se: ⁊ ꝙ est min⁹ pfectũ est magis diuisũ a se: ⁊ p cõsequẽs quãto aliqđ est magis pfectũ tanto est magis vnũ. (Sicut ⁊ in aliĩs). Scđo arguit phs sic: in aliĩs a motu repit maior ⁊ minor vnitas: igitur ẽt ⁊ in motu: pꝫ ꝯsequẽtia ex cõuenienti similitudine: ⁊ antecedẽs arguit: qm̃ in spẽ hũana tã hõ habens oĩa mẽbra ꝙ hõ nõ habẽs oĩa mẽbra dr̃ vnus hõ: tamẽ magis vn⁹ est hñs oĩa mẽbra ꝙ nõ hñs oĩa mẽbra: qm̃ hñs oĩa mẽbra est tot⁹ pfect⁹ atqꝫ cõpletus: sꝫ non habens oĩa mẽbra nõ est totus hõ neqꝫ cõpletus: sic etiã in motu est dicendũ ꝙ si portio. a. terre moueret a cõcauo lune ad mediũ mundi: ⁊ .b. portio alia terre moueret a cõcauo lune ad supficiẽ aque: quilibet istorum motuũ eẽt vnus: quia cõtinuus: tamẽ motus .a. eẽt magis vn⁹ ꝙ motus .b. quia motus .a. eẽt tot⁹ pfect⁹ ⁊ cõpletus: mot⁹ aũt .b. nõ esset totus neqꝫ pfectus neqꝫ cõpletus. Le. li. (Sicut eni ⁊ in aliĩs reb⁹ a motu pfectum ⁊ totũ vni⁹ est: ac ẽt totũ ⁊ ĩperfectũ) .i. incõpletũ: ita ⁊ in motu: est aũt aliquãdo ⁊ si ĩpfectus sit mot⁹ vnũ dicitur si solum sit continuus.

Sed dubitatur qm̃ ens vnũ ⁊ pfectum in eẽ conuertuntur: igit oẽ ꝙ est ens seu vnũ ẽ pfectũ: sꝫ oĩs hõ ⁊ oĩs motus est ens ⁊ vnũ: igit oĩs homo ⁊ oĩs mot⁹ est pfect⁹. ¶ Respõdet ꝙ indiuiduum alicuius spẽi põt ad mia cõparari: vꝫ ad totã latitudinẽ entis: ⁊ ad spẽm ppriã

⁊ ad aliud indiuiduũ tã eiuſdẽ ꝙ alterius ſpẽi: ſi cõparatur ad totã latitudinẽ entis ſic oẽ ens eſt pfectuꝫ: ſi ad ꝓpriã ſpẽꝫ: ſic oẽ ẽ pfectũ cui nihil deficit de eo ꝙ p ſe ad ſpẽm ptinet: ⁊ ſic quilibet hõ hñs oĩa mẽbra ⁊ ꝓportionẽ ac quãtitatẽ debitã ſpẽi dicit eſſe pfectus: quilibet aũt dicit iperfect⁹ cui aliqđ iſtoꝝ deficit: ſi aũt fiat cõparatio indiuidui ad indiuiduũ: ſic illud eſt pfectus cui magis cõpetũt requiſita ad ſpẽm: hõ eñi optie ꝙtitatus q̃lificatus ⁊ cõplexionatus eſt pfectioꝛ alio cui nõ ita bene cõpetũt iſte ꝯditiones: licꝫ illi bñ cõpetunt ſm exigẽtiã ſpẽi: hõ etiã carẽs duobus pedibus ipfectioꝛ eſt carẽte vno tñ: ſic ⁊ in motib⁹ eſt dicẽdũ ꝙ quilibet eſt pfectus cõpatus alteri entis: cõparatus aũt ſue ſpẽi aut alteri indiuiduo põt eſſe iperfect⁹. (Amplius
Te. co. 43. aũt aliter). Tertio arguit phũs ad idẽ ſic tã mot⁹ regularis ꝙ mot⁹ irregularis eſt vnus mot⁹: ⁊ tñ regularis ẽ magis vn⁹ ꝙ irregularis: igit vn⁹ mot⁹ ẽ alio magis vn⁹: tenet ꝯñia cũ p⁴ pte añcedẽtis: q2 tã regularis ꝙ irregularis mot⁹ eſt cõtinu⁹: ⁊ ſecũda declarat qm̃ motus rectus fact⁹ p cordã eſt regularis ⁊ obliqu⁹ factus p arcũ eſt irregularis cũ videat recedere a termino ad quẽ: ⁊ ꝙ mot⁹ factus p cordã ſit magis ꝙ factus ſuper arcũ arguit qm̃ quãto aliqđ eſt minus diuiſibile ẽ magis vnũ: ex quo dicit indiuiſionẽ ſui: ſꝫ min⁹ eſt diuiſibilis mot⁹ fact⁹ p cordã ꝙ p arcũ igit ⁊c. minoꝛ declaratur: qm̃ mot⁹ fact⁹ p arcũ nõ cõponit niſi ex ptibus eiuſdẽ rõnis: igit nõ diuidit niſi in ptes eiuſdẽ rõnis: motus aũt fact⁹ p arcũ cõponit ex motu aſcẽſus ⁊ deſcẽſus: igit diuidit in illos motus q̃ ſunt diuerſaꝝ rõnũ vel ſaltẽ denoĩationes diuerſaꝝ rõnũ. Et nõ ſolũ regularitas ⁊ irregularitas: ⁊ cõſequẽter maioꝛ ⁊ minoꝛ vnitas nõ ſolũ reperit in exẽplo dato: ſed in oĩ pdicamẽto ⁊ in multis aliĩs exẽplis: motus. n. celi eſt regularis: q2 ſemp in tẽpoꝛib⁹ equalib⁹ ptrãſit equalia ſpacia ⁊ mot⁹ elemẽtoꝝ eſt irregularis: q2 in tẽpoꝛib⁹ equalib⁹ ptrãſit ieq̃lia ſpacia: iõ mot⁹ celi ẽ magis vn⁹ ꝙ mot⁹ elemẽti: q2 min⁹ diuiſibilis eſt: diuidit eñi mot⁹ celi tñ in ptes ꝙtitatiuas eiuſdẽ rõnis: motus aũt elemẽtoꝝ preter diuiſionẽ in ptes quãtitatiuas diuidit in maioꝛẽ ⁊ minoꝛẽ velocitatẽ: maioꝛẽ ⁊ minoꝛẽ tarditatem: qm̃ mot⁹ localis elemẽti ſi eſt nãlis eſt velocioꝛ in fine ꝙ in pñcipio ſm phm in libꝛo celi. Cõſiſis ieq̃litas regularitatis ⁊ irregularitatis inuenit in aliĩs pdicamẽtis: aliqua eſt eñi augmẽtatio qua in tẽpoꝛibus equalib⁹ acq̃rũtur quãtitates eq̃les: ⁊ h̃ eſt regularis: aliqua aũt augmẽtatio q̃ in tẽpoꝛib⁹ equalib⁹ acquirũtur quãtitates inequales: ⁊ h̃ eſt irregularis: ⁊ eſt minus vna ꝙ regularis cũ ſit magis indiuiſibilis ꝙ illa: in motu aũt ad qualitatẽ dat alteratio q̃ in tpĩbus eq̃libus acquirũtur latitudines qualitatis eq̃les: ⁊ datur alteratio q̃ in tpĩbus equalibus latitudines qualitatis acq̃rũtur ineq̃les: ⁊ h̃ hꝫ minoꝛẽ vnitatẽ ꝙ alia cuꝫ preter diuiſionẽ partiũ intelligẽtiaꝝ ſupaddat diuiſionem ſm velocitatẽ ⁊ tarditatẽ. Te. li. (Amplius aũt aliter preter pdictos mot⁹ dicit mot⁹ vnus regularis irregularis eñi nõ videt vn⁹ ſed magis regularis ſicut rectus reſpectu motus obliqui: irregularis. n. diuiſibilis eſt magis ꝙ regularis: videt aũt differre ſm magis ⁊ minus hui⁹ vnitas accepta ſm regularitatẽ ⁊ regularitatẽ. Eſt aũt ⁊ in oĩ motu ꝙ regulat: ẽ at qđ nõ regulatur ⁊ nãm alterabit regulat ⁊ irregulat aliud: ⁊ fert irregulari motu aliqđ: ac etiã regulari vt circul⁹ ⁊ rectitudo ⁊ circa augmẽtũ ſitr ⁊ detrimẽtũ inuenitur regularitas ⁊ nõ irregularitas.

Notandum ſm cõ [illegible] ꝙ [illegible] diuerſitas de gñe diuerſitatis q̃ accidit in rebus ſm additionẽ ⁊ diminutionẽ: ⁊ intẽdit Ari. ꝙ velocitas ⁊ tarditas nõ diuidũt motũ ſm ꝙ genus diuidit in ſpẽs: ſꝫ q2 velocitas ⁊ tarditas ſũt de q̃titate ⁊ diminutio ⁊ additio de qualitate. ❡ Prima ꝓpo q̃ intẽdit cõmẽtatoꝛ eſt iſta mot⁹ regularis ⁊ mot⁹ irregularis differũt ſm magis ⁊ min⁹: pꝫ: qm̃ motus regularis ⁊ mot⁹ irregularis [illegible] eiuſdẽ ſpẽi ſpecta [illegible] dato ꝙ [illegible] ad eũdeꝫ terminũ ſpẽ: ſicut eñi additio ⁊ diminutio in ꝙtitate ⁊ q̃litate nõ variat ſpẽꝫ: ita vniformitas ſꝫ ꝙ aliquis mot⁹ dicit regularis ⁊ difformitas ſm ꝙ aliquis motus eſt irregularis nõ variat ſpẽꝫ. ❡ Secũda propoſitio velocitas ⁊ tarditas nõ ſũt differẽtie eſſentiales motus: pꝫ: qm̃ aliter diuiderẽt motũ eo mõ quo diuiditur genus in ſpẽs ſuas ſic: ꝙ ſicut ſpẽs imediate cõtente ſub gñe diuiſo nõ ſe accipiũt per pdicatiõeꝫ: quia nullus hõ eſt aſinus neqꝫ aliqđ motũ eſt albũ: ita nõ de ſe inuicẽ verificarent velox ⁊ tarduꝫ q̃ ẽ falſũ: quia idẽ mot⁹ nũero eſt velox ⁊ tardũ ſicut eadẽ quãtitas eſt magna ⁊ pua ⁊ eadẽ q̃litas itẽſa ⁊ remiſſa. ❡ Tertia ꝓpõ mot⁹ hꝫ additionẽ ⁊ diminutionẽ rõne ꝙtitatis: ⁊ velocitatẽ ac tarditatẽ rõne q̃litatis: vñ qm̃ mot⁹ eſt quãtus ⁊ q̃lis: eſt. n. quãt⁹ vt hꝫ ptes itegrales ⁊ ꝙtitatiuas cõponẽtes ipꝫ: eſt ãt q̃lis vt eſt act⁹ mobilis inquãtũ mobile: vt ẽ quãt⁹ ſibi ꝯpetit additio ⁊ diminutio ſicut ꝙtitati: vt aũt eſt q̃lis ſibi cõpetit velocitas ⁊ tarditas: cuilibꝫ eñi foꝛme cõpetit ſu⁹ modus ẽẽndi: ꝙtitati enim magnitudo ⁊ paruitas: qualitati intenſio ⁊ remiſſio: motui võ velocitas ⁊ tarditas: cũ ergo dicit cõmẽtatoꝛ ꝙ velocitas ⁊ tarditas ſũt de qualitate nõ intẽdit dicẽ ꝙ velocitas ⁊ tarditas ſũt qualitates: ⁊ ꝙ inſũt motui rõne q̃litatis. i. ſm ꝙ hꝫ rõnem foꝛme cũ nõ accipiat qualitatẽ ſtricte: vt eſt pdicamẽtũ diſtinctum ab aliĩs: ſed large vt iportat rõneꝫ foꝛme: quo ẽt mõ accepit pꝛio huius. (Irregularitatis aũt). Et ſi aliquis quereret de cã irregularitatis motus. Rñdet phs Te. co. 44.
ꝙ duplex eſt cã irregularitatis mot⁹ quaꝝ pꝛia eſt irregularitas ſpaciĩ in quo mobile mouet ſeu magnitudinis ſupꝛa quã ſit mot⁹: q2 nõ poteſt eẽ mot⁹ regularis ſup magnitudinẽ irregularẽ. Jõ ſup lineã gñatiuaꝫ vel toꝛtuoſaꝫ nõ eſt mot⁹ regularis: neqꝫ ſup magnitudineꝫ cui⁹ vna ps nõ ſupponit alteri pti eſt mot⁹ regularis ſup quã cãm mot⁹ reflexus nõ eſt regularis: quia magnitudo ſupꝛa quã ſit ſecũdus mot⁹ nõ ſupponit magnitudini ſupꝛa quã ſit pꝛim⁹ mot⁹: nec ergo mot⁹ ẽ regularis niſi fiat ſupꝛa lineã rectã vel circularẽ qm̃ ſolum talis magnitudo eſt regularis: cũ quelibꝫ ps cũ q̃libet pte cõueniat: quelibet eñi rectitudo ẽ recta: ⁊ in q̃libet circulo ſecãdo eq̃les arc⁹ iuenim⁹ eos eq̃liter curuos: ſed ſi ſit magnitudo circũflexa aut habẽs angulũ aut ſit aliter curua ꝙ circulariter nõ poterit i tali magnitudine pp ſuã irregularitatẽ eſſe regularis motus. Te. li. (Irregularitatis aũt motus differẽtia eſt aliquãdo quidẽ ſpatiũ in quo mouet mobile: ipoſſibile. n. eſt irregularẽ eẽ motũ nõ irregulariter magnitudine vt reflexi mot⁹ aut obliq̃ aut ali⁹ magnitudinis: quaꝝ non cõuenit cõtingens in cõtingẽte ptẽ). i. quaꝝ nõ cõuenit quelibꝫ ps cũ qualibꝫ pte in talib⁹ magnitudinib⁹: q2 irregulares ſũt nõ ſiũt mot⁹ regulares. ❡ Secũda cã irregularitatis eſt diſpõ mobilis. ſ. q2 mobile eſt natum moueri veloci⁹ in vna pte ꝙ in alia: ⁊ tardi⁹ i vna pte [illegible] q̃ in alia. nõ [illegible] eſt [illegible] irregularitatis mo-

tus grauiū et leuiū tps aut spatiū: sed illud puenit a cā intrinseca mobilis. s. a grauitate aut leuitate velocius mouēte in vna pte tēporis ꝙ in alia: et ex hoc dicit motus regularis si seruatur cōtinue equalis velocitas: irregularis aūt si variat velocitas: motus ergo ille est regularis quo in tēporibus equalib⁹ ptrāseunt spacia eqlia: et ille motus est irregularis quo in tēporib⁹ equalibus ptranseunt spacia ineqlia. Le. li. (Aliquādo autem nec vbi nec in quādo neqꝫ ī q̄ Et cā irregularis motus aliquādo nō est spatiū locale neqꝫ discontinuatio tēporis: neqꝫ aliqđ predicamētū: sz ī eo ꝙ ē ex pte mobilis vt velocitate eni et tarditate aliquādo determinatur: cuius enim motus velocitas est eadē: iste motus regularis est: cuius aūt velocitas nō est eadē: iste motus nō regularis. ¶ Ex ista lra pꝫ Linconien. nō bene credidisse cā expꝫ nō solū motū illū esse regularem quo in tēporibus equalib⁹ spacia equalia acquirūtur sz ēt illū regularē esse quo in tēpore equalr acquiritur silis pportio: vtpote si mot⁹ augmētet suā velocitatē cōtinue fm pportionē vnā dicit regularis cū dicat phs illū esse regularē in quo seruat cōtinue eadē velocitas: et illū esse irregularē quo nō seruat eadē velocitas: vñ differētia est īter motū regularē: et latitudinē motus regularē. motus regularis ē motus vniformis seruās eādem velocitatē: sed latitudo regularis motus est mot⁹ vtr difformis in quo seruat cōtinue eadē pportio.

Notandū fm cōmētatorē cōmēto. 44. ꝙ esse velocitatis et tarditatis oīs accidētis in motu sunt hec. 4. s. aut diuersitas ei⁹ p ꝙ est motus: aut diuersitas dispōnis motī in se: aut diuersitas dispōnis motoris: aut dispōnis eius ad ꝙ est motus. ¶ Pria igit cā velocitatis et tarditatis in motu est diuersitas spatij in quo idē supra ꝙ fit mot⁹ de spatio supra ꝙ est exēplificatū in lra si de spatio in quo contingit quādo mobilia sūt cō similiter disposita oīno et media nō sunt vniformia: velotius eni mouetur vnūquodqꝫ in aere ꝙ in aqua: qꝛ aer est minoris resistentie. ¶ Scōa cā velocitatis et tarditatis in motu est diuersitas dispōnis mobilis: vñ velotius mouetur terra simpliciter ꝙ lapis in eodē medio vniformi: qꝛ terra nullā resistētiā hꝫ ex pte mobilis: lapis āt cuꝫ ex ptrarijs cōponat aliquā resistētiā hꝫ ex pte mobilis ¶ Tertia cā velocitatis et tarditatis ī motu est diuersitas dispōnis motoris: vñ in eodē medio velotius mouerent corpa inaīata tā mixta ꝙ simplicia ꝙ mouerent aīalia: et hꝫ ex diuersa dispōne motoris: qꝛ motor in corpibus inaīatis est infatigabilis: motor aūt in aīali est fatigabilis: iō motus aīaliū est tardior cū ex fatigatiōe motor fit minoris potētie. ¶ Quarta cā velocitatis et tarditatis in motu est diuersitas dispōnis eius ad ꝙ est motus: vñ motus alterationis factus in qualitatib⁹ primis cōtinue est velotior: et velotior qm̄ termin⁹ ad quē qui acquirit cōtinue magis ac magis iuuat ad actionē cū cōtinue fit maioris et maioris actionis atqꝫ potētie. ¶ Sed dubiū est de motu grauis in eodē medio vnius a quo puenit cōtinua maioratio velocitatis ei⁹ cū tā po⁹ actiua ꝙ resistētia cōtinue eadē fit: velocitas aūt nō maiorat nisi ex maioratione pportionis potētie supra resistētiā vt hētur septimo huius: cōstat aūt ꝙ nō maiorat pportio nisi maioraret po⁹ actiua aut minuat resistētia q̄ dr īpet⁹. Respōdet cōiter ꝙ maiorat potētia qꝛ cōtinue acquiritur quedā grauitas accidētalis que dicit impetus a quo cū grauitate essentiali cōtinue fit velotior motus.

¶ Iste modus respōdēdi est iā cōiter oīum modernorum ꝙ tā in motu naturali ꝙ in violēto acquirit impetus faciēs ad motū: cōtra quos nō arguit nisi ex determinatiōe Aristo. nō ponētis talē impetū vt videbitur octauo huius: tamē pōt sic argui. talis īpetus non acquiritur in quiete sed tm̄ in motu: igit mot⁹ est cā illius īpetus: sed ille īpetus est cōtinue maior et maior: igitur puenit ex maiori et maiori velocitate: motus igitur īpetus nō est cā velocitatis motus: sed magis ecōtra: pptera rñdet 2ᵒ cū vna cū senioribus: ꝙ mot⁹ lapidis deorsū nō fit solū ab itrīseco sz ēt ab extrinseco: vz ab aere insequēte lapidē et illū īpellēte ne fiat vacuū: et quoniaꝫ cōtinue est plus et plus de aere cōcomitāte et īpellente lapidē iō cōtinue maiorata potētia maiorat velocitas: vñ neqꝫ spēs. ꝙ velocitas et tarditas nō sunt species neqꝫ differentie motus pbatur dupliciter: et primo sic illa q̄ competunt oī spēi motus non sunt spēs neqꝫ differētie motus: sed velocitas et tarditas competunt cuilibet spēi motus: igit et c̄. patꝫ ꝯsequentia cū minori: qm̄ motui locali alteratōis augmētationis et diminutionis: et oībus spēbus istorū motuū cōpetit velocitas et tarditas vt inductiue liquet: maior aūt pbatur qm̄ spēs et differētie alicuius spēi. s. diuisiue nō verificatur de se inuicē: sed sunt spēs et differētie incōpassibiles: igit nō possūt eē cōes oībus spēbus illius generis: aīal eni diuidit p rōnale et irrationale: iō nullum animal rōnale ē irrationale: nec ecōtra. Si velocitas et tarditas essent spēs seu differētie motus nullus mot⁹ velox eēt tardus nec ecōtra. Le. li. (Uñ nec spēs mot⁹: neqꝫ differētie sūt velocitas et tarditas: qꝛ oēs motus sequūtur differētes fm spēꝫ). Secundo arguit sic illa nō differūt spē quorū pricipia nō differūt spē: sz pricipia velocitatis et tarditatis nō drūt specie igit velocitas et tarditas nō differunt spē: et p ꝯñs nō sūt spēs nec differētia motus: pria ps añcedētis est nota: et scōa declaratur: qm̄ maior grauitas et minor grauitas sūt pricipia velocitatis et tarditatis in motu deorsū: maior āt leuitas et minor leuitas sūt principia velocitatis et tarditatis in motu sursū: cōstat aūt ꝙ maior grauitas: et minor grauitas nō differūt spē neqꝫ aᵒ maior et minor leuitas. Le. li. (Quare nec grauitas et leuitas q̄, i idē vt terre ad ipaꝫ aut ignis ad ipsuꝫ). idest q̄re velocitas et tarditas nō differūt spē sicut nec grauitates terre q̄ sūt ad terram nec grauitates ignis que sunt ad ignem.

Notandum ꝙ nō dicit phs grauitatem et leuitatē eē pricipia cuiuscūqꝫ velocitatis et tarditatis: qꝛ in augmētatiōe diminutione et alteratōe ē velocitas et tarditas: nulla cōcurrēte actiuitate grauitatis aut leuitatis: nō etiā sunt grauitas et leuitas principia oīum velocitatū et tarditatum localiū: qꝛ aliqs motus celi est velox et aliquis tardus: et tamē in celo nō est grauitas neqꝫ leuitas: sed cuiuscūqꝫ velocitatis et tarditatis localis in motib⁹ naturalibus elemētorū localib⁹ et mixtorū īaīatorū grauitas et leuitas sunt principia: nō etiā phs dicit oēs grauitates eē eiusdē spēi neqꝫ oēs leuitates: sz ꝙ semp grauitas maior et grauitas minor ad locū terre sūt eiusdē spēi: et ꝙ cōtinue leuitas maior et leuitas minor ad locum ignis sūt eiusdē spēi: cōmētator enim nō vellet ꝙ grauitas terre et grauitas aq̄ sint eiusdē rōnis: neqꝫ ꝙ sint eiusdē spēi leuitas ignis et leuitas aeris. (Unus quidem igit fm correlariū motus rect⁹ est magis vnus ꝙ mot⁹ reflexus: pbat: quāto aliqs mot⁹ est min⁹ diuisibilis: tāto est magis vnus: sz mot⁹ rectus est min⁹ diuisibi Tex. cō. 46.

lo q̄ motus reflexus: igit̃ ꝛc̃. patz cõsequẽtia cũ maiori: ꝑ hoc eniz motus regularis est magis q̄ irregularis: q2 est min⁹ diuisibilis vt patuit i declarãdo motũ irregularem esse vnũ rõne sue cõtinuitatis minorẽ hñt tamẽ vnitatem q̄ motus regularis ꝓpter esse magis diuisibilem. Minor vero sic arguit: oẽ nõ cõpositum ex contrarijs est minus diuisibile q̄ cõpositum ex cõtrarijs: sꝫ motus rectus nõ cõponit̃ ex cõtrarijs: motus vero reflexus cõponit̃ ex cõtrarijs: igit̃ mot⁹ rectus est min⁹ diuisibilis q̄ mot⁹ reflexus: pria ps antecedẽtis est nota inductiue: qm̃ min⁹ est diuisibilis tã albedo q̄ nigredo q̄ cõpositũ ex albedine ꝛ nigredine: ꝛ min⁹ ẽ diuisibilis tã caliditas q̄ frigiditas q̄ cõpositũ ex caliditate ꝛ frigiditate. ❡ Secũda ps antecedẽtis etiã clara est inductiue: qm̃ nullus mot⁹ sursũ neq3 aliqs motus deorsũ cõponitur ex cõtrarijs motus ãt cõpositus ex motu sursum ꝛ motu deorsũ bene cõponit̃ ex cõtrarijs: vt videbitur i tractatu sequẽti. Le. li. ❡ Unus q̃dẽ igit̃ irregularis est motus q̃ est cõtinuus: minus ãũt vn⁹ est q̄ regularis: ꝙ quidẽ reflexio motui accidit respectu mot⁹ recti: ꝙ ãũt min⁹ vnus sit q̄ rect⁹ manifestat cõmixtio spẽ cõtrarij inuenta in motu reflexo ꝛ nõ recto.

Notãdum fm cõmẽtatorẽ cõmento 45. ꝙ cũ mot⁹ ineq̃lis fuerit magis diminutus in cã⁹ eiusdẽ motus nũero ꝛ diminutuz in oĩ genere ẽ diminutũ ꝑmixtionẽ cõtrarij: sequitur ꝙ mot⁹ ineq̃lis sit cõpositus ex cõtrarijs: ꝛ sic nõ est vnus in rei veritate: cõmẽtator ꝑ motũ inequalẽ intelligit hic motũ reflexũ ꝛ gñaliter oẽz motũ diminutũ.

❡ Prima ꝓpõ quã intẽdit cõmẽtator est ista: quanto aliqs mot⁹ est magis diminutus: tãto est min⁹ vnus: patz q2 tãto plus sibi deficit de eo ꝙ spectat ad suũ esse: ꝛ cõsequẽter plus diuidit̃ a sua ꝑfectiõe: igit̃ est min⁹ vn⁹.

❡ Secũda ꝓpositio oẽ diminutũ est diminutum permixtione cõtrarij: nõ loquit̃ cõmẽtator de mixtiõe cõtrarij positiui tm̃: sed de mixtiõe ꝯtrarij positiui vl' priuatiui indifferẽter: qm̃ eo facto ꝙ illud est diminutum aut rõne contrarij vel priuatiõis: albedo eni remissa ẽ diminuta ꝑmixtionẽ cõtrarij positiui .s. nigredinis lumen ãũt est diminutũ ꝑmixtionẽ cõtrarij priuatiui: nõ ꝙ tenebra sit cõmixta lumini: sed in lumĩe remisso est necessario luminis intẽsioris cũ aptitudine ad illud.

❡ Tertia ꝓpõ: oĩs motus inequalib⁹ cõponitur ex cõtrarijs: patz: si eni per motuz inequalẽ intelligis motum reflexũ indubitabile cõponit̃ ex cõtrarijs vt liquet. Si ãũt ꝑ motũ inequalẽ intelligis motũ diminutuz ille etiã cõponit̃ ex cõtrarijs .s. ex habitu ꝛ priuatione.

❡ Quarta ꝓpõ nullus mot⁹ inequalis est vere vn⁹: patz: qm̃ motus reflexus nõ est vere vn⁹ cũ intercipiat quies media: sꝫ est vn⁹ ꝑ aggregationẽ ꝛ rõnẽ tẽporis cõtinui in quo ẽ ꝛ dr̃ vnus: motus etiã diminut⁹ nõ est vere vn⁹: q2 sibi deficit aliqd ꝙ spectat ad vnitatẽ illi⁹.

Contra predicta arguitur: ꝛ primo ꝙ mot⁹ rectus est magis vn⁹ q̄ mot⁹ circularis: qm̃ motus rect⁹ est min⁹ diuisibilis q̄ mot⁹ circularis: ꝙ arguit̃ sic: mot⁹ rectus nõ cõponitur ex cõtrarijs: motus ãũt circularis cõponit̃ ex cõtrarijs: igitur ꝛc̃. tenet cõsequẽtia cũ maiori: ꝛ minor declarat̃: quoniã cõponit̃ ex ascẽsu ꝛ descensu: nã rote figuli vna ps cõtinue est ꝓpinqor centro mũdi: ꝛ alia remotior. Similiter orbis ecẽtrici ac epicicli cõtinue vna ps est ꝓpinquior cẽtro mũdi: ꝛ alia remotior. ❡ Secũdo arguitur ꝙ motus irregularis nõ est min⁹ vn⁹ q̄ regularis: qm̃ cũ vnũ ꝛ ens cõuertũtur. 4° metha. mot⁹ irregularis esset minus ens ꝙ est falsũ cũ nõ sit minoris ꝑfectiõis imo aliquãdo maioris ꝑfectiõis cũ sit in nobiliori subiecto: ꝛ ad nobiliorẽ terminũ ꝑt manifestari tã in motib⁹ eiusdẽ rõnis q̄ diuersaꝝ: calefactio .n. irregularis existẽs in hoĩe ad caliditatẽ vt .8. est ꝑfectior q̄ calefactio regularis i ligno ad caliditatẽ vt .4. ❡ Tertio arguit̃ ꝙ ad regularitatẽ mot⁹ nõ requirit̃ vniformitas fm velocitatem in oĩ pte: q2 mot⁹ celi est regularissimus cũ sit mẽsura oĩum alioꝝ motuũ: ꝛ tñ non est vniformis in velocitate fm oẽz partẽ: q2 ptes circũferẽtiales seu eq̃noctiales veloci⁹ mouẽtur q̄ ptes cẽtrales versus polos: in motu eni circulari quãto ptes sũt ꝓpinquiores cẽtro: tãto tardius mouẽtur: ꝛ quãto magis elõgãtur a cẽtro: tãto veloci⁹ mouẽtur. ❡ Quarto arguit̃ ꝙ nullus mot⁹ sit regularis: qm̃ oĩs mot⁹ aut est nãlis aut est violẽtus: si nãlis ille est velocior in fine q̄ in principio: si violẽt⁹ ille ẽ velocior in pricipio q̄ in fine fm phm̃ 3° celi. Itẽ si aliqs esset mot⁹ regularis maxime videret mot⁹ celi: sed h nõ: q2 aliqẽ eius ptes mouẽtur irregulariter: vz linea: ꝛ aliquãdo planete qui mouẽtur: qñq3 veloci⁹: qñq3 tardi⁹: dicũt eniz astrologi ꝙ planete sũt aliqñ retrogradi: aliqñ directi aliqñ stationarij ꝛ iterdũ ꝓcessiui: ꝙ nõ esset verũ nisi irregularit̃ mouerẽtur. ❡ Ad primũ negat̃ ꝙ motus circularis cõponat̃ ex motib⁹ cõtrarijs: imo motui circulari nullus mot⁹ ꝯriat̃ ꝑ Ari. p° ce. ꝛ nego ꝙ ꝯponatur ex motu ascẽsus ꝛ motu descẽsus: ꝛ tũc ad argumẽtũ ꝯtinue vna ps appropinq̃t ad cẽtrũ mũdi: ꝛ alia elõgatur: igit̃ illi⁹ aliqua ps ascẽdit ꝛ aliqua descẽdit: negatur ꝯñtia q2 ascẽdere est moueri a cẽtro mũdi: ꝛ descẽdere est moueri ad cẽtrũ mũdi: ꝛ nõ stat ãũt ꝙ mot⁹ circularis siue sit rote figuli siue ecẽtrici siue epicicli nõ ẽ a cẽtro mũdi neq3 ad cẽtrũ mũdi: sed est circa ꝓpriũ cẽtrũ.

❡ Ad secũdũ dr̃ ꝙ mot⁹ irregularis denominatiõe extrinseca .s. rõne subiecti vl' termini põt eẽ ꝑfectior: sꝫ denominatione intrinseca cõparãdo tñ motũ regularez ꝛ irregularẽ inuicẽ: mot⁹ regularis sicut ẽ magis vnus: ita magis ꝑfect⁹: ꝛ tũc ad argumẽtũ mot⁹ regularis ẽ magis vn⁹: igit̃ magis ens: negat̃ ꝯñtia: nã pũctus est magis vnus q̄ hõ loquẽdo de vnitate: vt dicit indiuisionẽ: ꝛ tamẽ nõ magis ens: vñ vnũ cũz sit passio entis nõ quidẽ priuatiua nec negatiua: sꝫ positiua supaddit enti duplicẽ rõnez: vnã positiuã que dr̃ cõtinẽtia: ꝛ vnã priuatiuã vel negatiuã que dr̃ indiuisio sui: quãto igit̃ aliquis est min⁹ idiuisibilis: tãto est magis vnũ vnitate indiuisiõis: ꝛ quãto aliquid magis est ꝑfecti⁹ tãto est magis vnũ vnitate cõtinẽtie: deus eniz est maxime vnũ: ꝛ tamẽ est magis vnũ q̄ punctus vnitate indiuisionis: sed est magis vnũ q̄ aliqd aliud rõne cõtinentie formalis aut virtualis: cũ oĩa cõtineãtur formalit̃: aut virtualiter in deo: pũctus igit̃ est magis q̄ hõ vnitate indiuisiõis: ꝛ ecõtra ãũt hõ est magis vnus q̄ punctus vnitate cõtinẽtie: qm̃ plura formaliter aut virtualiter cõtinẽtur ꝛ vniunt̃ in hoĩe q̄ in puncto. Et tũc ad argumẽtũ hoc est magis vnũ: igit̃ hoc est magis ens: cõcedo ꝯñtiaz si ly vnũ dicit vnitatẽ ꝯtinẽtie formalis aut virtualis: si ãũt dicit vnitatẽ indiuisiõis: negat̃ cõsequẽtia ꝛ ad ꝯbationẽ q2 ens ꝛ vnũ [illegible] cedatur: sꝫ nõ cũ quolibet termino: vñ hõ ꝛ risibile cõuertũtur: ꝛ tamẽ nõ sequit̃ tu es risibilis Rome: igit̃ tu es hõ Rome. Etiã cõuertũtur mot⁹ ꝛ velox cũ ñ repiatur vnũ sine alio: ꝛ tamẽ nõ sequit̃ iste mot⁹ est magis velox q̄ ille: igit̃ est magis mot⁹: antecedẽs est verũ ꝛ cõsequẽs falsũ: data ꝙ ꝑ ly iste demõstret: mot⁹ irregu

laris valde velox: et per hoc ille demonstret motus regularis valde tardus. ¶ Ad tertiũ dicit q mot⁹ dupliciter dicitur regularis et irregularis: videlicet quo ad tps: et quo ad subiectum: mot⁹ regularis quo ad tẽpus est ille quo inequali parte temporis spatiũ ptrãsitur eq̃le: et sicut mot⁹ celi est regularissim⁹: mot⁹ regularis quo ad subiectum est ille quo q̃libet pars mobilis eque velociter movet cũ toto: et sic ẽ motus regularis mot⁹ elemẽtorum sursũ vel deorsũ: nõ aũt est regularis quo ad tps: quia per motũ illũ in ptib⁹ eq̃lib⁹ tpis spatia ptrãseunt ineq̃lia: mot⁹ irregularis quo ad subiectum est ille quo nõ q̃libet pars mobilis eque velociter movetur cũ toto: et talis est mot⁹ circularis: nũq̃ enĩ corporis sphici oẽs ptes eque velocit movent invicẽ: nec cum toto: mot⁹ enĩ irregularis quo ad tps est ille quo in ptibus eq̃libus tpis spatia pti acq̃rũtur ineq̃lia. Itẽ mot⁹ hz duplices ptes aliquã fm divisionẽ tpis: et aliquam fm divisionẽ subiecti: vt alias dictũ est et magis dicet in [illegible] huius nõ ergo loquit [illegible] de regularitate et irregularitate mot⁹ quo ad subiectum sz tm̃ quo ad tẽpus: et cõsequẽter cõcedit q ad regularitatẽ mot⁹ reqrit vniformitas in velocitate fz q̃lib3 ptẽ suã: nõ q̃dẽ divisã divisiõe subiecti: sz divisiõe tpis. ¶ Ad quartũ rñdet: q nõ oĩs mot⁹ nãlis ẽ velocior in fine q̃ in principio quia mot⁹ celi est nãlis et vniformis ẽ sp. et ad phz rñdet q loquit de motu elti ceteris parib⁹ sic q non ĩpediat neq3 variet mediũ in raritate et dẽsitate. Et notãter loquit de simplici elto: quia in mixtis illud forte nõ ẽ necessariũ: si enĩ esset aliq̃d mixtũ hñs de elto terre gradũ vt 6. et de quolibet alio gradũ vt duo: et poneret in cõcavo lune secluso cõi iuvamẽto extrinseco ptinue tardi⁹ et tardi⁹ moveret fz q resistẽtia eẽt cõtinue maior et po⁹ motiva minor [illegible]. ¶ Ad ꝯfirmationẽ dicitur q mot⁹ celi ẽ regularis [illegible] q planete aliq̃ mõ moveãtur irregularit: qm̃ planete et si sũt ptes celi: tñ discõtinuãtur ĩ celo: et hñt motũ ppriũ: q̃ pp aggregationẽ aliorum motuũ dicitur q̃nq3 retardari et hm̃ sũt alteri⁹ speculatiõis. (Si ãt oẽs). Quarta ꝯclusio ex duob⁹ motib⁹ fm spẽ3 nõ põt fieri vn⁹ mot⁹ nũero: pbat: oĩs mot⁹ vn⁹ nũero põt esse regularis et irregularis: sz ex duob⁹ motib⁹ fz spẽ3 nõ põt fieri mot⁹ regularis et irregularis: igit etc. pz pñtia cũ maiori ex dictis: qm̃ velocitas et tarditas regularitas et irregularitas pñt ĩdifferẽter cõpetere cuilib3 motui fz nã3 mot⁹: et minor declarat ex eo quia ex duob⁹ motib⁹ fz spẽ3 nõ pt fieri mot⁹ regularis: igit ex eisdẽ nõ põt fieri mot⁹ regularis et irregularis: pz pñtia: quia ex opposito sequit q oppositũ añcedẽs arguit: nã mot⁹ regulares oẽs ptes pñt ꝯtinuare vt determinatũ est. sz duo mot⁹ diversarum spẽrum nõ pñt invicẽ cõtinuari vt ĩductive pz: quia nõ apparet: q̃uo motus localis possit cõtinuari alteratiõi vel augmẽtationi aut q̃uo pñt ĩvicẽ cõtinuari augmẽtatio et alteratio cũ nõ possint hẽre vltima vnũ vt patuit in declaratiõe pñe cõclusionis. I. c. li. (Si ãt oẽm motũ nũero vnũ cõtingit et regularẽ eẽ et nõ regularẽ) nõ erũt mot⁹ qui nõ fm spẽm eadẽ sunt habiti et ĩmediati ipi vn⁹ et cõtinu⁹ motus: q̃uo enĩ erit ex alteratiõe cõposit⁹ et loci mutatiõe: indiget enĩ cõvenire vn⁹ cũ alio ad hoc q cõtineatur: sz non pñt cõvenire sicut nõ possũt habere idẽ vltimũ.

Notandũ q cõmẽtator cõmento. 45. arguit illã ppõnẽ cõcessã3 oĩs motus vn⁹ nũero põt esse regularis et irregularis osñdẽdo illã nõ eẽ vlr verã: quia in li. ce. et mũ. vnũ pbatũ ẽ motũ celi nõ posse eẽ ineq̃lẽ neq3 irregularẽ. Rñdet cõmẽtator q mot⁹ celi ẽ act⁹ corpis celestis: et inquãtum est actus corpis celestis sibi repugnat inequalitas et irregularitas: inquãtũ ãt est act⁹ corpis sic nõ repugnat sibi aliq̃d illorum: nulli. n. corpi in eo q corp⁹ repugnat moveri regulariter et irregularit: sz tm̃ corpi in eo q celeste: nũc ãt phus nõ loquit hic de motu vt est act⁹ corporis [illegible] vt est act⁹ corpis in cõmuni.

Contra pdicta arguit: et pmo q ex duob⁹ motibus fm spẽm põt fieri vnus motus nũero: qm̃ ex diversis formis fm spẽ3 potest vna tertia fieri: igit p idẽ ex diversis motib⁹ fm spẽm põt vn⁹ terti⁹ fieri: añcedẽs pz: tã de formis ꝯtrarijs q̃ nõ cõtrarijs: tã accñtibus q̃ subalib⁹ qm̃ ex. 4. formis elemẽtorum fit vna forma mixti: et ex formis q̃ sũt in carne sanguine et osse fit vna forma aĩalis: et ex albedine et nigredine fit vna forma media. ¶ Scdo arguit. q mot⁹ diversarum spẽrum pñt invicẽ cõtinuari tã cõtrarij q̃ nõ cõtrarij ponẽdo q in. a. subiectum in hora futura ĩducatur tota latitudo caliditatis: sic q in fine hore. a. hẽbit gradũ sũmũ caliditatis: et in eodẽ instãti sit applicatum vnũ sũme frigidũ ipi. a. q ĩcipiat remittere caliditatẽ. a. ĩducẽdo in hora sequẽte totã latitudinẽ frigiditatis: et pz q ista calefactio et illa frigefactio erũt motus ĩmediati: aut igit vltima erũt vnũ aut duo: nõ duo quia aut aliq̃s gradus frigiditatis staret cũ grado sũme caliditatis q est in po⁹ aut daret pmũ mutatũ dẽ ĩmediate post instãs quo frigidũ ĩcipit agere in calidũ q est ꝯtra phm. 6⁹. hui⁹: vt pz igit dicere q illorum motuũ vltima erũt vnũ: et p pñs illi mot⁹ erũt cõtinui. Et confirmat qm̃ forme diversarum spẽrum tã subales q̃ accidẽtales: tã ꝯtrarie q̃ nõ ꝯtrarie invicẽ cõtinuãtur: igit et mot⁹ diversarum spẽrum invicẽ cõtinuant tã cõtrarij q̃ nõ cõtrarij: pz pñtia: quia mot⁹ denoiat et specificat a termino ad quẽ p Aristo. in hoc quito: et añcedẽs est manifestũ de duab⁹ medietatib⁹ vni⁹ virge: quarum vna vivit et altera nõ vivit: quarum vna ẽ alba: et altera nigra. ¶ Ad primũ negat pñtia: quia forme diversarum spẽrum tã ꝯtrarie q̃ nõ cõtrarie cũ fuerit res pmanẽtes pñt simul stare: et maxime quãdo sũt potẽtiales ad aliã formã: nõ autẽ [illegible] simul mot⁹ [illegible] neq3 sũt [illegible] pp suã successionẽ q̃ sint potẽtiales ad vnũ motũ sequẽtẽ alteri⁹ spẽi: cũ ista sit cõditio formarum pmanẽtium et nõ successivarum. ¶ Ad secũdũ dicitur q illi mot⁹ nõ cõtinuãtur nõ obstãte q vltima eorum sint vnũ: et ad phm di. q cõtinua sũt illa quorum vltima sũt vnũ: dico q ipe loquit de vltimo ĩtrinseco et nõ extrinseco: de vltimo fm formã et nõ fm mã3: mõ gradus sũm⁹ caliditatis ẽ ĩtrinsecus motui calefactiõis. et extrinsecus motui frigefactionis: cũ nullus motus hẽat aliquod primũ mutatum eẽ intrinsecũ: requirit etiã ad ꝯtinuationẽ q vltima sint vnũ fm formã: mõ illud mutatũ eẽ est tñ vltimũ fm mã3: vltimũ fm formã in motu est mutatio duplex ĩdivisibilis ꝯtinuãs illos mot⁹ invicẽ: idõ non est possibile tales mot⁹ invicẽ ꝯtinuari. Et ad ꝯfirmationem dicitur q duplex est ꝯtinuatio: videlicet fm formã et fm mã3. Continuatio fm formã est q̃n aliqua ꝯiungũtur p aliquod ĩdivisibile intrinsecũ cuilibet illorum. Continuatio fm materiã est quãdo aliq̃ duo vniunt p indivisibile extrinsecũ illis: et sic ꝯtinuant forme subales et accidẽtales noiatẽ illarum medietatũ virge: nunq̃ ergo aliqua [illegible] fm formã [illegible] mot⁹ diversarum spẽrum etiã posse cõtinuari fm mãm: qm̃ due forme diversarum spẽrum pñt eẽ subiective in materiis aut in quãtitatibus eiusdẽ rationis: ratione quarum fit ꝯtinuatio. Sz

mūm.sed duo motus diuersa℞ spēℯ℞ non pñt eē subiectiue in diuersis quātitatibus eiusdē rationis ɔtinuaris īuicē: ⁊ h loquēdo de motu vt diuidit diuisione tēporis: sic.n.mot⁹ noīati sunt in duab⁹ horis ɔtinuis illud est tm̄ sicut in mēsura: ⁊ non sicut in subo: accipiendo aūt motū vt diuidit diuisione mobilis: sic duo motus diuersa℞ rationū īuicē continuātur ꝫ māx tā contrarij ꝙ non ɔtrarij.s.albefactio ⁊ frigefactio: aut dealbatio ⁊ denigratio: dato ꝙ vni⁹ corpis vna medietas calefiat ⁊ albefiat: alia vo medietas frigefiat ⁊ nigrefiat aut alio in spē motu moueatur: quare ⁊c.

Tex. cō.46.

Amplius aūt determinādum. Iste est tertı⁹ tractat⁹ quīti phȳco℞: in quo phūs determinat de cōtrarietate motuū ⁊ quietū: postꝙ definiuit de vnitate ⁊ differētia motuū: ⁊ diuiditur in.4.capl̄a: quorum primū inuestigat qui motus īuicē ɔtrariātur: ⁊ qui nō. Secūdū manifestat ɔtrarietatē mot⁹ ad quietē ⁊ ɋetis ad ɋetē ibi.(Qm̄ aūt). Tertiū declarat ɔtrarietatē reptā inter violētū ⁊ nāle ibi.(Dubitabit aūt). Quartū capl̄z mouet queda dubia ⁊ soluet ibi.(Habꝫ aūt dubitationē). Primū capl̄z diuidit in tres ptes. In pria p̄mittit vnā distinctionē p motū q̄stionis. In secūda exequit de intēto: accipiēdo vnum mēbrū distinctiōis: ⁊ r̄ndēdo ad q̄situ ibi.(Est autē). In tertia pte mouet dubitatiōes ⁊ soluit ibi.(Qm̄ autem est). Quātū ad primū dicit phs ꝙ.5.modis possunt ymaginari motū ɔtrariari motui: p̄io q̄dē q: illi sūt ab eadē forma in eadē formā: eo mō quo dicimus corruptionē ⁊ generationē inuicē ɔtrariari cū ḡnatio sit a nō eē ad eē alicuius forme: corruptio est ad nō eē eiusdē forme: ⁊ sic diceret motū q̄ est a sanitate ɔtrariari motui q̄ est in sanitatē. ¶ Secundo pōt ymaginari motū ɔtrariari motui: q: illi sūt ex terminis ɔtrarijs: eo mō quo ꝗs diceret motū q̄ est ex sanitate ⁊ motū q̄ est ex egritudine inuicē ɔtrariari: sicut ɔtrariant mot⁹ terre q̄ ē ex sursū ⁊ mot⁹ ignis q̄ ē ex deorsū. ¶ Tertio pt ymaginari motū ɔtrariari motui: q: illi sūt in terminos cōtrarios: eo mō quo diceremus motū qui est in sanitatē ɔtrariari motui q̄ est in egritudinē: sicut contrariant motus īuicē qui sūt in albedinē ⁊ nigredinē aut mot⁹ qui sūt in caliditatē ⁊ frigiditatē. ¶ Quarto pōt ymaginari motū cōtrariari motui: q: illi sūt de ɔtrario in cōtrariū: eo mō quo ꝗs diceret motū q̄ est ex sanitate cōtrariari motui q̄ est in egritudinē: aut q̄ est ex albedine cōtrariari motui q̄ est in nigredinē pp ɔtrarietatē reptā īter albedinē ⁊ nigredinē: aut īter sanitatē ⁊ egritudinē. ¶ Quinto pōt ymaginari motū ɔtrariari motui q: illi sūt ex terminis ɔtrarijs in terminos ɔtrarios vt motus q̄ est ex sanitate in egritudinē ɔtraria motui qui ē ex egritudine in sanitatē: ⁊ mot⁹ q̄ est ex albedine in nigredinē cōtrariet motui q̄ est ex nigredine in albedinem. Querit ergo phs vtrū motus qui est ex aliquo cōtrario ɔtriet motui q̄ ē ī idē cōtrariū: aut q̄ est ex vno contrario ɔtrariet motui q̄ est ex alio cōtrario: aut q̄ est in vnū cōtrariū ɔtrariet motui qui est in aliud cōtrariū: aut q̄ est ex vno cōtrario cōtrariet motui q̄ est in aliud cōtrariū: aut q̄ est ex cōtrario in cōtrariū cōtrariet motui q̄ est ex ſbo cōtrario in p̄mū cōtrariū. ⁊ cuius istorum ex ipsa posita sūt. T.c.li. Amplius aut determinādum est quales mot⁹ ɔtrari⁹ motui ⁊ de māsione. Et de ɋete eodē mō: sed p̄io determinādū est vtrū ɔtrarius mot⁹ sit q̄ est ex eodē: ei q̄ est in idē: vt q̄ est ex sanitate ei q̄ est in sanitatē: vt ḡnatio ⁊ corruptio vident aut q̄ est ex cōtrarijs vt q̄ est ex sanitate ei q̄ est ex egritudine aut q̄ est in cōtraria: vt q̄ est in sanitatē ei q̄ est in egritudinē aut q̄ est cōtrario ei q̄ est in ɔtrariū: vt q̄ est ex sanitate in egritudinē: ei q̄ est ex egritudine in sanitatē: necessario ē.n.aut vnū quēdā ho℞ eē modo℞ penes ꝙ attēditur ɔ̄rietas motuū aut plēs: nō.n.ē aīr ɔponere.

Notādū ꝫm cōmētatorē cōmento.46 ꝙ cōtrarietas motu est.n.oib⁹ motibus q̄ sūt ex cōtrarijs ad ɔtraria: ꝫ querit h modus verus quo sūt ɔ̄ria. Ita ꝙ ɔ̄rietas est in oibus motibus q̄ sūt ex cōtrarijs ad ɔ̄ria: sed h querit pp q̄d sunt cōtrarij vtrū pp cōtrarietatē termino℞ ad quē solum aut pp cōtrarietatē vtrozūq̄.s.tā pp̄ter cōtrarietatē termino℞ a quo: quā pp ɔtrarietatē termino℞ ad quē.

(Est aūt) ista distinctiōe p̄missa phus ponit duas cōclusiones: quarū pⁱma est ista: mot⁹ qui est ex vno cōtrario nō cōtrariat motui q̄ est in alte℞ cōtrariū. Secūda cōclusio: ɔ̄rietas motuū nō habꝫ attēdi penes cōtrarietatē termino℞ a quo ibi.(Neqꝫ quo est). Tertia cōclusio: ɔ̄rietas motuū poti⁹ est attēdēda penes cōtrarietatē termino℞ ad quē ꝙ tmino℞ a quo ibi.(Sꝫ magis). Quarta cōclusio ꝙ illi mot⁹ sunt ɔ̄rij q̄ sūt in cōtraria: ⁊ q̄ sūt ex cōtrarijs in ɔtraria ibi.(Relinquitur ergo). Pria cōclusio arguit sic: nihil cōtrariat sibiipsi sed mot⁹ qui est ex vno cōtrario est mot⁹ qui est in alterum cōtrariū: igit motus qui est ex vno ɔtrario non cōtrariat motui q̄ est in alte℞ cōtrariū: tenet ɔ̄ntia cum maiori: ⁊ minor est euidēs: qm̄ motus q̄ est ex sanitate est mot⁹ qui est in egritudinē: lꝫ nō sub eadē ratione: qm̄ motus vt est ex sanitate nō est mot⁹ vt est in egritudinē: aut ex quo sanitas aut egritudo nō sunt idē: sed cōtrariātur: si enī motus vt est ex sanitate est mot⁹ vt ē in egritudinē: sequit ꝙ nō stat motū esse ex sanitate quin sit in egritudine ꝙ est falsū: q: mot⁹ a sanitate vt duo ad sanitatē vt.4.nō est in egritudinē: sicut neqꝫ motus qui est ab egritudine remissa intensa ꝫ est ad egritudinē itēsa ꝫ ē ad sanitatē. T.c.li. (Est āt mot⁹ q̄uidē ex ɔ̄rio ei q̄ ē in ɔ̄riū nō cōtrarius: vt qui est ex sanitate ei qui ē in egritudinē: idē enī ⁊ vnus est: esse quidē igitur non idē est tēpoꝛis ꝫm rationē: sicut nō idem est ex sanitate mutare ⁊ in egritudinē: vꝫ ꝫm rōnē: qm̄ mutatio ex sanitate īcludit egritudinē: neqꝫ mutatio in egritudinē includit sanitatem.

Tex. cō.47.

Notandum ꝫm cōmentatorē in commento.47 ꝙ si motus essent cōtrarij hoc modo: tūc eadē res esset cōtraria sibi ꝙ est ipossibile: est enī idē motus in numero non sit idē ꝫ diffinitionē motuū.n.de sanitate ꝫ ꝙ est motū de sanitate nō est idē ꝫm diffinitionē cū motu ad egritudinē: licꝫ sit idē ꝫm subiectū.s.quoniā motū de sa-

nitate est motuz ad egritudinem: sed illa que sūt idem secundum subiectum ⁊ diuersa secundum diffinitionez non sunt contraria. ¶ Prima propositio commenti est ista: si motus ex vno contrario esset contrarius motui qui est in alterum contrarium eadem res esset contraria sibi ipsi: patz quia idem est motus numero quo receditur ab vno contrario: ⁊ accedit ad reliquuz sicut est eadez via qua receditur a thebis ⁊ itur ad athenas: motus enim est via inter terminum a quo ⁊ terminum ad quem secundum commentatorem tertio huius. ¶ Secunda propositio licet motus ex sanitate sit idem numero motus qui est in egritudinem: tamē diffinitio est diuisa: quoniam aliter diffinitur motus ex sanitate ⁊ motus in egritudinem: sicut aliter diffinitur motus ab thebis ⁊ motus ad athenas. Et tunc arguit commentator sic: quecunqꝫ sunt idem secunduz subiectum ⁊ diuisa secundum diffinitionem non sunt contraria: sed motus qui est ex vno contrario: ⁊ motus qui est in alterum contrarium sunt idem secunduz subiectum ⁊ diuisa secundum diffinitionem: igitur motus qui est ex vno contrario: ⁊ motus qui est in alterum contrarium non sunt contrarij. Et cum dicit commentator illos motus esse idem secundum subiectum non accipit subiectum pro subiecto inhesionis: quia sic alteratio ⁊ loci mutatio essent idem secundum subiectum: sed accipit subiectum pro subiecto predicationis, idest de eadez re numero dicitur motus qui est ex contrario: ⁊ motus qui est in contrarium non solum in concreto: sed etiam in abstracto. ¶ Ex predictis sequitur quod in omni genere motuum ⁊ mutationum eadem numero est transmutatio acquisitiua ⁊ deperditiua: ita quod calefactio ē acquisitio caliditatis ⁊ deperditio frigiditatis ⁊ idem motus albefactionis numero est acquisitio albedinis ⁊ deperditio nigredinis sicut etiam idem motus localis numero est acquisitio loci sursum ⁊ deperditio loci deorsum: ⁊ eadez mutatio numero ē generatio ⁊ corruptio iuxta illud Aristotelis primo de gene. generatio vnius est corruptio alterius: ⁊ econtra. ¶ Et in hoc increpatur Joannes Bridanus ⁊ communiter omnes moderni dicens motum acquisitionis albedinis non esse motum deperditionis nigredinis, ⁊ quod illi sunt duo motus sicut acquisitio caliditatis ⁊ deperditio frigiditatis cuz acquisitio caliditatis sit caliditas que acquiritur: ⁊ deperditio frigiditatis sit frigiditas que deperditur. Dicit enim philosophus primo huius quod vni subiecto cum duobus contrarijs sufficit vna transmutatio ⁊ vni transmutationi sufficiunt illa tria. Si autem non sufficiunt auctoritates allegate Aristotelis ⁊ Commentatoris probo per rationes quod acquisitio caliditatis ⁊ deperditio frigiditatis non sunt motus diuersarum rationum vt asserunt partem oppositam sustinētes loquendo de motu secundum formam: quia de illo tantum philosophus facit mentionem. Et primo sic: acquisitio caliditatis ⁊ deperditio frigiditatis sunt per se ad eundem terminum specie: igitur sunt eiusdem rationis: patet consequentia per philosophum in capitulo de vnitate motus: ⁊ probatur antecedens ex eo quia quilibet illorum motuum est per se ad caliditatem quod declaratur de deperditiōe frigiditatis: quia de acquisitione caliditatis non est dubium: quoniam terminus ad quem per se deperditionis frigiditatis non potest esse alius quam aliquis gradus remissus frigiditatis vel non gradus frigiditatis aut caliditatis sed non potest esse aliquis gradus remissus frigiditatis neqꝫ non gradus illius: igitur terminus ad quem per se est caliditas: patet consequentia cum maiori ⁊ minor declaratur: nam quocunqꝫ gradu frigiditatis remisso dato accidit deperditiōi frigiditatis quod terminetur per illum gradum: quia indifferenter potest terminari per aliquem intensiorem ⁊ remissiorem loquendō de deperditione frigiditatis in communi: ⁊ nō etiam terminus per se eius principaliter intentus est non gradus frigiditatis: quoniam tunc deperditio frigiditatis non est motus: ⁊ consequenter non esset motus acquisitio caliditatis: cuius oppositūz hic supponitur de intentione philosophi: ⁊ patet consequentia: quia deperditio frigiditatis: ⁊ acquisitio eēt per se primo de contradictorio in contradictorium. ¶ Secundo sic: impossibile est vni motui naturali plures motus naturales sibi contrariari diuersarum rationum: sed acquisitioni frigiditatis contrariantur deperditio frigiditatis ⁊ acquisitio caliditatis: quarum quelibet est motus naturalis: igitur acquisitio caliditatis ⁊ deperditio frigiditatis non sunt motus diuersaruz rationum: patet consequentia cuz maiori i hoc quinto vna cum primo ce. vni tantum vnum est contrarium: ⁊ minor est euidens: quoniam sicut caliditas naturaliter acquiritur: ita frigiditas naturaliter deperditur: ⁊ naturaliter acquiritur. ¶ Tertio sequitur ꝙ aliquid simul ⁊ semel mouetur motibus contrarijs. contra philosophum tam hic quam octauo huius: ⁊ probatur consequentia: nam aliquid simul mouetur acquisitione caliditatis ⁊ deperditione frigiditatis: sed acquisitio caliditatis ⁊ deperditio frigiditatis sunt motus contrarij si sunt motus inuicem differentes: igitur ⁊c. patet consequentia cum maiori: ⁊ minor declaratur: nam acquisitio caliditatis est caliditas que acquiritur: ⁊ deperditio frigiditatis est frigiditas que deperditur: inuicem contrariantur quia vicissim insunt ⁊ mutuo se expellunt igitur acquisitio caliditatis ⁊ deperditio frigiditatis inuicem contrariantur. ¶ Quarto sequitur ꝙ acquisitio caliditatis vt octo: ⁊ deperditio frigiditatis ad gradum vt duo sunt motus inuicem contrarij: consequens est falsum: quia possunt simul inesse eidem subiecto: ⁊ probatur cōsequentia: illi motus sunt contrarij qui sunt ad terminos contrarios: semper intelligendo per se secundum Aristotelē hic: sz acquisitio caliditatis ad gradum vt octo: ⁊ deperditio frigiditatis ad gradum vt duo sunt ad terminos contrarios. Igitur ⁊c. minor apparet ex eo: quia gradus vt octo caliditatis ⁊ gradus frigiditatis vt duo inuicem contrariantur. ¶ Respondet ad hoc argumentum dupliciter. Primo quod contrarietas motuum non arguitur ex contrarietate quorumcunqꝫ terminorum ad quem: sed vltimorum ⁊ maxime distantium in specie illa: quod non contingit hic: quia terminus vltimatus acquisitionis caliditatis est

summa caliditas & perditionis frigiditatis est non gradus frigiditatis: sed inter gradum summe caliditatis & non gradum frigiditatis est contrarietas.

¶ Secundo respondent quod ad hoc quod aliqui motus sunt contrarii non sufficit quod sint ad terminos contrarios: quia motus factus per circulum ab .a. in .b. & motus factus ad diametrum .a. b. in .a. sunt in contraria: & tamen non sunt contrarii: quia motui circulari nihil contrariatur per Aristotelem primo ce. sed vltra oportet quod procedant modo contrario: quod non contingit de acquisitione caliditatis & perditione frigiditatis. ¶ Prima responsio non potest stare quia vt dictum est: omnis motus est per se primo de contrario in contrarium: & non de contradictorio in contradictorium. sequeretur etiam quod nulla calefactio contrariatur frigefactioni nisi quelibet illarum fit ad gradum summum quod non est verum: vnde calefactioni & frigefactioni accidit quod fit ad gradum summum. ideo nullius istarum terminus per se est gradus summus: sed calefactionis terminus per se est caliditas & frigefactionis frigiditas. ¶ Secunda responsio etiam non stat quoniam acquisitio caliditatis fit per caliditatem que acquiritur & deperditio frigiditatis fit per frigiditatem: que deperditur tanquam per vias veniendi ad suos terminos ad quem: sed ille vie sunt contrarie quemadmodum contrariantur caliditas que acquiritur & frigiditas que deperditur. igitur illi motus procedunt per vias contrarias & consequenter modo contrario data positione illorum.

¶ Dicendum igitur secundum commentatorem tertio huius & in hoc quinto quod duplex est motus videlicet secundum formam & secundum materiam. motus secundum formam est acquisitio successiua coniuncta tempori per modum mensure: motus autem secundum materiam est forma que continue acquiritur vel deperditur: & ideo in calefactione sunt tres motus: duo secundum materiam videlicet caliditas que acquiritur: & frigiditas que deperditur. & vnus tantum secundum formam que est acquisitio caliditatis & deperditio frigiditatis de quo loquuntur philosophus & commentator dicentes quod est vnus numero & diuersus secundum diffinitionem: quia loquendo secundum materiam illi non sunt idem numero sed diuersarum specierum: & consequenter potest concedi quod aliquid mouetur motibus contrariis: sed non est ad propositum philosophi & commentatoris loquentium de motu secundum formam & non secundum materiam.

Contra ista dicta arguitur: sic non implicat contradictionem caliditatem acquiri alicui subiecto absque deperditione frigiditatis: neque implicat contradictionem frigiditatem deperdi absque acquisitione caliditatis: igitur acquisitio caliditatis non est deperditio frigiditatis: patet consequentia: quia illa non sunt eadem quorum vnum stat esse sine alio: antecedens est notum: quia sicut intenditur lumen absque deperditione contrarii ita posset deus intendere caliditatem absque deperditione frigiditatis: posset etiam auferre deus totam frigiditatem vnius mixti absque productione alicuius caliditatis. ¶ Secundo omnes illi motus specie distinguuntur qui sunt per se ad terminos distinctos specifice: sed omnis motus quo acquiritur caliditas & omnis motus quo deperditur frigiditas sunt huiusmodi: igitur &c. tenet consequentia cum maiori per philosophum in hoc quinto & probatur minor: nam quilibet motus quo acquiritur caliditas est ad caliditatem tanquam ad per se terminum: & quilibet motus quo deperditur frigiditas est ad frigiditatem remissiorem quam prius tanquam ad per se terminum: sed omnis caliditas est a qualibet frigiditate specifice distincta. igitur &c. Tertio deperditio frigiditatis est per se ad caliditatem vel aliquid aliud: sed non est per se ad caliditatem: igitur ad aliquid aliud: quamquam autem sit illud oportet quod distinguatur deperditionem frigiditatis ab acquisitione caliditatis: minor declaratur: quia aliter sequitur quod acquisitio caliditatis & deperditio frigiditatis non differunt re neque ratione ex quo sunt per se a frigiditate in caliditatem: consequens contra philosophum & commentatorem dicentes quod motus ex egritudine: & motus ad egritudinem differunt ratione. Quarto si acquisitio caliditatis est deperditio frigiditatis per idem acquisitio sanitatis est deperditio egritudinis patet consequentia si motus ex sanitate est motus ad egritudinem & motus ex egritudine est motus ad sanitatem: consequens falsum: quia possibile est aliquem continue intendi in sanitate nulla precedente egritudine. Hec sunt argumenta quattuor quibus partem contrariam sustinentes suam possunt suadere opinionem & eam que est de intentione philosophi & commentatoris satis apparenter reprobare. Ideo ad primum negatur consequentia sic. nam sequitur possibile est quod recessus a thebis non fit accessus ad athenas & econtra. igitur recessus a thebis non est accessus ad athenas vt colligitur a philosopho tertio huius: sed solum sequitur quod differunt ratione iuxta modum loquendi philosophi & commentatoris in littera: non etiam sequitur possibile est quod acquisitio a non gradu simpliciter non sit acquisitio caliditatis ad gradum summum: & econtra. igitur acquisitio caliditatis a non gradu simpliciter non est acquisitio caliditatis ad gradum summum dato quod nulla sit calefactio nisi ea que in hora acquiritur caliditas a non gradu simpliciter ad gradum vt octo. antecedens est verum & consequens falsum: calefactio enim que est a non gradu simpliciter potest terminari ad gradum vt .4. & possibile est calefactionem que est ad gradum summum incipere a gradu vt duo. ¶ Ad secundum dicitur quod motus quo deperditur frigiditas non est per se ad aliquem gradum remissiorem quam ante: quoniam quocunque dato potest terminari ad gradum intensiorem: & ad gradum remissiorem: immo potest terminari ad non gradum simpliciter frigiditatis: sed terminus ad quem per se illius est caliditas & si ponitur in casu quod per motum illum non acquiratur caliditas: sed tantum deperdatur frigiditas: dico consequenter quod in casu isto deperditio frigiditatis non est motus proprie loquendo de motu: vt Aristoteles loquitur in hoc quinto: quoniam motus proprie sumptus semper est acquisitiuus termi-

ni ad quem: ⁊ deperditiuus termini a quo vbi enim per aliquam mutationem aliquid acquiratur ⁊ nihil deperdatur: vel econtra illa mutatio non est verus motus: calefactio enim que a gradu vt duo ad gradum summum non esset vnus motus: nisi caliditati vt duo esset coniuncta aliqua frigiditas recipiens corruptionem: ita a gradu summo caliditatis ad gradum vt duo nõ esset verus motus: nisi gradui vt duo caliditatis esset coniuncta frigiditas acquisita per illum motum. Con similiter dico ꝙ in augmentatione ⁊ diminutione ꝙ in oĩ augmẽtatiõe loquẽdo de augmentatiõe vera corrumpitur quantitas minor sicut generatur ꝗtitas maior: non enim fit augmentatio nisi mediãte nutritione: non autem fit nutritio: nisi per generationem porum ad quorum generationem sequitur corruptio quantitatis. Si etiam fiat diminutio a tripedale ad pedale: quantitas pedalis generatur non obstãte ꝙ partes ex quibus cõstat continue presumerit toto tempore diminutionis: quoniam totum non est sue partes: licet enim quantitati vt sic non sit aliquid contrarium: vt testatur philosophus in predicamentis tamen ꝗtitati vt est terminus motus est aliquid contrarium: ꝗtitatis etiam non simul repugnent quantitas maior ⁊ ꝗtitas minor ſm ꝙ huius tamen inuicem repugnãt: vt sunt termini motus cum necessario vna corrumpatur altera succedente ⁊ si alibi aliter locutus sum tunc secutus sum communem modum loquendi. ¶ Ita in proposito si acquisitio caliditatis nõ est deperditio frigiditatis: ⁊ si deperditio frigiditatis non est acquisitio caliditatis: nulla illarum mutationum est verus motus: sicut nec est verus motus illuminatio successiua a gradu remisso ad gradum intensum: nec deperditio luminis a gradu intensiori ad gradum remissiorem: nunꝗ igitur est concedendum inter formas eiusdem speciei esse veram alterationem nisi acquiratur vel deperdatur contrarium: in motu autem locali ⁊ si non acquiritur ⁊ deperditur contrarium simpliciter tamen acquiritur ⁊ deperditur mobile: in motu autem augmentationis ⁊ diminutionis dictum est deperdi terminum a quo ⁊ acquiri terminum ad quem. ¶ Ad tertium responsum est ꝙ deperditio frigiditatis est per se ad caliditatem: ⁊ cum infertur ex hoc ꝙ acquisitio caliditatis ⁊ deperditio frigiditatis non differunt re nec ratione: negatur consequentia: quoniam in diffinitione acquisitionis caliditatis ponitur caliditas ⁊ non frigiditas cum acquisitio caliditatis sit per se primo ad caliditatem ⁊ per se non primo a frigiditate tanꝗ a termino a quo: in diffinitione autem deperditionis frigiditatis ponitur frigiditas ⁊ non caliditas: quoniam deperditio frigiditatis est per se primo a frigiditate que corrumpitur: ⁊ per se non primo ad caliditatem q̃ acquiritur. Sed forte arguitur ex hoc intentum: quoniam omnis motus qui est per se non primo ad aliquem terminum est per se primo ad alium terminum. si igitur deperditio frigiditatis est per se non primo ad caliditatem oportet ꝙ sit per se primo ad alium terminum: ⁊ per consequens diffinitur ab acquisitione caliditatis per illum terminum. Respondetur ꝙ motus importans acquisitionem termini ad quem: necessaria est aliquem terminum per se primo: si est ad aliquem terminum per se non primo: vt calefactio frigefactio acquisitio caliditatis vel frigiditatis: motus autem importans ⁊ exprimens deperditionem termini a quo non ad terminum aliquem per se primo sed sufficit ꝙ fit ab aliquo termino per se primo: vt deperditio caliditatis vel frigiditatis motus ex sanitate vel ex egritudine. ¶ Ad quartum negatur consequentia vnde motus ex sanitate vel ad sanitatem ſm ꝙ huius non est motus per se sed per accidens cum ad sanitatem non sit motus per se ſm philosophum in septimo huius: sed loquitur philosophus tantum exemplariter ⁊ secundum modum loquendi tunc occurrentem: motus enim qui est ex sanitate vel ad sanitatem est alteratio facta in qualitatibus primis per quã necessario acquiritur vnum contrariorum ⁊ alterum deperditur vnde si ad sanitatem esset motus per se non posset acquiri sanitas quin deperderetur egritudo: neqꝫ posset induci egritudo quin corrumperetur sanitas: quoniam tũc sanitas ⁊ egritudo essent contraria mediata gradualiter distantia potentia simul stare in eodem subiecto primo: sicut caliditas ⁊ frigiditas: albedo ⁊ nigredo. Te.
¶ Neqꝫ qui est secunda conclusio contrarietas motuum non habet attendi pene contrarietatem terminorum a quo probatur: illi motus qui sunt ad eandem formam secundum speciem non sunt contrarij: sed motus ex contrarijs sunt ad eandem formam secundum speciem: igitur motus ex contrarijs non sunt contrarij: patet consequentia ⁊ antecedens arguitur: quoniam motus prouenientes ex contrarijs ita possunt venire ad medium sicut ad contraria: ponatur igitur ꝙ motus prouenientes ex contrarijs terminentur ad formã mediam ⁊ haberet intentum: vnde dato ꝙ a portio aeris ponatur in concauo lune: ⁊ .b. portio aeris ponatur in medio mundi ⁊ patet remotis impedimentis ꝙ .a.b. mouebuntur a terminis contrarijs ad propriã spheram que est medium inter contraria qui motus non erunt contrarij. Si etiam .a. augentur a pedali ad bipedale: ⁊ .b. diminueretur a tripedali ad bipedale motus illi non essent contrarij: ⁊ tamen essent a terminis contrarijs ex eo: quia terminarentur ad formam mediam inter contraria. Si etiam ab albo ⁊ nigro fierent duo motus in rubeum dato ꝙ in rubedine non essent contraria illi motus non essent contrarij: ⁊ tamen essent ex terminis contrarijs. causa autem quare non essent contrarij: quia medium inter contraria esset idem specie ad ꝙ terminaretur vterqꝫ illorum motuum: vtrum autem motus qui sunt ex contrarijs in media sint in contraria videbitur circa finem capituli. le. li. cõ. 42.

¶ Neqꝫ motus qui est ex contrario est contrarius ei ꝙ est ex contrario aut in medium: sed de hoc quidem posterius dicemus.

Notandum ſm cõmentatorem cõmento. 48. ꝙ quãdo ibi duo motus tales inueniũtur ꝯtrarij ſm illud ad ꝙ sũt sic inueniuntur contrarij ſm illud ex quo: ⁊ quia ista ratiocinatio non sufficit aliquis potest dicere ꝙ hoc accidit motibus ꝯtrarijs .s. ꝙ sunt ad contraria ⁊ ꝙ cõtrarietas non inuenitur in eis nisi ſm ꝙ sunt ex rebus ꝯtrarijs. ¶ Intendit ꝯᵒ ꝙ omnes motus qui sunt ex ꝯtrarijs simplr sunt in ꝯria: q2 si aliqui motus sunt ex albedine ⁊ nigredine in aliquẽ colorẽ medium illi necessario sũt in ꝯria: q2 non receditur ab albedine quãdo acquirit nigredo: neqꝫ fit recessus a nigrediẽ qñ accipiat albedo

sed ex hoc non debet dici ꝙ illi motus sint cōtrarij: qꝛ accidit motibus qui sunt ex contrarijs ꝙ sint in cōtrarijs sicut est exemplificatū de motu ascensus ⁊ descensus ad sphærā aeris: ⁊ de aug ⁊ diminutiōe ad tripedale ī hijs.n.nō repit ꝯrietas: nisi ex pte ēminoꝝ ꝯrioꝝ cū nō ꝯrient termini ad quos vadūt: sed tm̄ ēmi a qb⁹ recedunt. ¶ Ex quibus sequitur ꝙ lz omnis ascensus ⁊ omnis descensus sint diuersaꝝ specierū: ⁊ similr̄ oīs augmentatio ⁊ oīs diminutio nō tn̄ qlz ascēsus ꝯriat cuilibet descensui neqꝫ qlibet augmētatio cuilibet diminutioni: pria ps pz qꝛ si ascensus ⁊ descensus sunt ad eundē terminū numero vel spē aut augmētatio vel diminutio hoc non est sub eadē rōne formali vt pri⁹ declaratū est: scđa ps est euidens: qꝛ in motib⁹ ꝓprie cōtrarijs terminus acqsitus per vnū corrūpit p aliū: ꝯō motus ꝯrij non possunt esse ad eandem formā specie. ¶ Et si instat cuilibet corpori simplici inest tn̄ vnus motus simplex ſm Aristo. pōo ce. igit ascensus ⁊ descensus aeris ad locū ꝓpriū sunt eiusdē spēi: negat ꝯña qꝛ Aristo. loqtur ibi de idēptitate specifica motus ſm materiā ⁊ hic loqtur de idēptitate specifica ſm formā vñ grauitas ⁊ leuitas sunt diuersaꝝ rōnum: ⁊ tn̄ eadē qualitas numero est grauitas ⁊ leuitas .s. in elemētis medijs: ſm cōmentatorē ēt oēs linee sunt eiusdem speciei spālissime p Aristo. in predicamētis: ⁊ tn̄ linea recta ⁊ linea circularis differūt spē p Aristo. 7⁹ huius ita ꝯcesso ꝙ illi motus sunt eiusdē rōnis quoꝝ vnus est ascēsus ⁊ alter descensus i quantum sunt ad eundē terminū numero vel spē mālr̄ sumpti: nunqꝫ tn̄ est ꝯcedēdū ꝙ ascēsus ⁊ descensus sūt eiusdē rōnis: qꝛ pter ēminū ad quē includūt in sua rōne formali sursū ⁊ deorsum q̄ sunt diuersaꝝ rōnum: ita pōt ꝯcedi ꝙ aug⁹ ⁊ diminutio q̄ sunt ad eandē q̄titatē spē ⁊ denoiatione sūt eiusdem rōnis ſm māz: sed nō ſm formā ex eo qꝛ aug⁹ dicit respectum maioritatis in ēmino ad quē ⁊ diminutō respectū minoritatis: ꝯstat aūt maioritatē ⁊ minoritatem esse diuersarū rōnum sed magis. Tertia ꝯ° ꝯrietas motuū potius est attendēda penes ꝯrietatē terminoꝝ ad quē q̄ terminorū a quo: istā ꝯclonē phs dupliciꝫ ꝓbat ⁊ p° sic: ꝯrietas motuū potius est attēdenda penes illud ꝙ acqritur q̄ penes illud ꝙ ꝺpditur: sed acqritur terminus ad quē ⁊ depdit terminus a quo: igitur ⁊c. pz ꝯña cum minori ⁊ maior declarat: qñcūqꝫ aliqua duo inuicē ꝯparant: quoꝝ vnū est altero pfecti⁹ illud ꝙ est pfectius hz rōnē forme ⁊ habitus ⁊ illud ꝙ est minus pfectū hz rōnē priuatiōis ⁊ mãe: vt colligitur de mente phi tertio huius ⁊ cōmētatoris 2° đ aīa sed acqsitio cōparata depditioni est pfectior: igit acqsitio se hz vt forma ⁊ habitus: depditio vo vt mā ⁊ priuatio si denoiatio est principalr̄ a forma ⁊ habitu nō aūt a mā ⁊ priuatōe: vt hr̄ ⁊ h⁹mōi ⁊ 2° de aīa igit tam motus q̄ ꝯrietas motuū potius est attendenda penes illud ꝙ acqrit q̄ penes illud ꝙ depditur. 1 c. li. Sz magis in ꝯriū mutare videbit cā esse ꝯrietatis construe sic sed mutare ꝙ est in ꝯrijs magis videbit esse cā ꝯrietatis motuū q̄ mutare ꝙ est ex ꝯrio: hic qdem eñ terminus pro quo est motus est mutatio ꝯrietatis .i. depditio p ꝯrietatē: ille vo terminus ad quē est motus est acceptio .i. acquisitio per illam cōtrarietatem.

Notandum p° ſm ꝯ^tem ꝯ°.48. ꝙ trāslatio rei mote de ꝯrio a quo mouet est separatio ab illo ⁊ translatio eius ad ꝯrium ad ꝙ mouet est receptio ⁊ acquisitio. ¶ Ecce hz phm ⁊ ꝯ^tem ꝙ in oī motu terminus a quo corrūpitur: aut separat a mobili: terminus aūt ad quē gñatur seu acqritur mobili. ideo in calefactiōe q̄ est a caliditate vt duo ad caliditatē vt .4. nō est terminus a quo proprie caliditas vt duo cū illa nō corrūpatur: neqꝫ separat a mobili: de pditione aūt caliditatis vsqꝫ ad gradum vt duo nō etiā est ꝓprie caliditas vt ⁊ terminus ad quē cū illa nō acqratur mobili de ligno. Si ergo aliq̄ modo caliditas vt duo dicit terminus a quo calefactiōis aut ēminus ad quē depditionis eius hoc est rōne cōtrarij sibi ꝯiuncti depditi vl̄ acquisiti per motum.

Notandum 2° ſm ꝯ^tem eodē ꝯ° ꝙ cū motus dr̄ esse ꝯrius motui aliquo istoꝝ modoꝝ dignius est vt sit ꝯrius ſm id ꝙ acqrit ⁊ per ꝙ pficit nō ſm id a quo separat nō est ps substantie sed est accñs eius ⁊ id ꝙ acqrit est pars subē. Intendit cōmentator p substantiā motus diffinitionē motus eo mō quo loqtur p° posterioꝝ Aristo. dicēs ꝙ subā linee est ex punctis .i. diffinitio essentialis linee est ex punctis: ita terminus ad quē est ps sube motus .i. diffinitionis essentialis motus: ēminus aūt a quo nō est ps diffōnis motus: sed accñs eius. ¶ Sed dubitatur cū oīs motus sit p se de ꝯrio in ꝯriū: ⁊ non ꝯtingat itelligere motū nisi itelligant duo ꝯria positiua ⁊ duo termini affirmati ſm phm in hoc .5. qūo igitur diffinit motus p ēminū ad quē ⁊ nō p terminū a quo: ⁊ qūo terminus a quo est accñs diffōnis motus cū sit p se terminus motus. Rñdetur ꝙ motus in cōi diffinit p terminū a quo ⁊ ēminū ad quē ī cōi dī. pħo supra ꝙ motus est ex subo in subm: sed mot⁹ in spāli diffinit p terminū ad quē in spāli ⁊ nō p terminū a quo: si.n. diffinitur albefactio vel calefactio illa nō diffinit p nigredinem neqꝫ frigiditatē: sed p albedinē ⁊ caliditatē tn̄ semp intelligit in tali diffōne terminus a quo vz in cōi. Et si instat ꝙ dictū est supra de intētiōe phi ⁊ ꝯ^tis ꝙ motus ex sanitate nō diffinit p egritudinē: neqꝫ motus ex egritudine p sanitatē igit nō semp mot⁹ diffinit p ēminū ad quē. ¶ Rñdet ꝙ ꝯ^r loqt đ oī motu signato vl̄ significabili p nomē simplex: motus aūt ex egritudine vel ex sanitate exprimit p nomē ꝯpositū ⁊c. (Et dr̄ āt) scđo arguit ad eandē ꝯclonē sic: ꝯrietas motuū magis est attēdēda ab eo a quo denoiat mot⁹ q̄ ab eo a quo nō denoiatur: sed mot⁹ a ēmino ad quē ⁊ nō a ēmino a quo: igit ꝯrietas motuū magis est attēdēda penes ꝯrietatē terminoꝝ ad quē q̄ ēmioꝝ a quo: pz ꝯña cū maiori qm̄ ab eodē accipit ꝯrietas a quo accipit forꝰ cū ꝯrietas sit dria ſz formā minor vo tz inductiue: qm̄ sanatio denoiatur a sanitate in quā est ⁊ nō ab egritudine. Egrotatio denoiatur ab egritudine q̄ est suus terminus ad quē ⁊ nō a sanitate q̄ est terminus a quo: idē pz de calefactiōe frigefactiōe dealbatiōe nigrefactione vt in p° capl̄o h⁹ .5. le. li. Et dr̄ aūt .i. denoiatur vnusqꝫqꝫ motus ab eo termino in ꝙ mutat aliqd q̄ ex q̄ mutat idem vt sanatio est mot⁹ in sanitatē a qua denoiat egrotatio aūt est mot⁹ in egritudine a q̄ denominatur.

Notandum ſm ꝯ^tem [illegible] ꝙ substantia motus [illegible] ꝙ est nō eius ex quo est: ideo mot⁹ denoiatur ab illo ad illud ꝙ est ꝯ^s pbat motu denominari a termino ad quē ⁊ nō a termino a quo [illegible] ab illo ꝙ est de naīllius sed tō essentialis mot⁹ est de nā termini ad quē: igit ⁊c. tz ꝯña cū maiori minor pz qm̄ mot⁹ nō est in pđito nō in gñe nō in spē nisi rōe ēmi ad quē nō ēt diffinit nisi diffiniat p ēminū ad quē de motu ſm mām non est dubiū ꝙ est eiusdem nature cum

termino ad quē ⁊ non cum termino a quo qꝛ caloꝛ diminutus est eiusdem speciei spālissime cum caloꝛe pfecto cōtrariatur aūt frigoꝛi in termino a quo motus ēt ꝭm formā est eiusdem nature cum termino ad quē ⁊ nō cum termino a quo: qꝛ ab illo recipit nomē ⁊ diffinitionem non autem a termino a quo ⁊ ex hoc terminus a quo dicitur accidere motui ꝭm cōmentatoꝛem ⁊c.

Relinquitur ergo 4ᵃ conclusio illi motꝰ sunt contrarij qui sunt in cōtraria: ⁊ qui sunt ex ꝯtrarijs in cōtraria. primā partē huius conclusionis non ꝓbat phūs quia eius probatio dependet ex scōa ratione pcedentis cōclusionis sic arguēdo ab illo motus accipit cōtrarietatem a quo recipit denominationē: sed a termino ad quē motus recipit denominationē: igit a termino ad quē motus recipit cōtrarietatem nō autem a termino a quo qꝛ accidit motibus cōtrarijs vt sicut ex contrarijs sicut accidit motibus q sunt in cōtraria esse ex cōtrarijs cū motus ex ꝯtrarijs ⁊ motus ad ꝯtraria non sint idem rōne ⁊ diffinitione sicut supra dictū est de motu ex egritudine ⁊ motu ad sanitatem: lꝫ sint idē numero ⁊ ꝭm subiectū qm̄ motus qui est in sanitatem est idem illi qui est in egritudinē contrarietas ergo motuum non est attendenda penes cōtrarietatē terminorum a quo sed penes cōtrarietatē terminoꝝ ad quē a quibus accipiūt nomē ⁊ diffinitionē. Le. lī. Relinquitur ergo motū esse cōtrariū qui est in ꝯria ⁊ q ē in ꝯria ex ꝯrijs foꝛtassis quidē igitur accidit hos motus q in cōtraria sunt ⁊ ex cōtrarijs esse: qꝛ lꝫ motus qui fit ex cōtrario fit in contrariū sed esse diffinitiuū foꝛsitan nō idem dico autem motū quidē in sanitatē idē ptitati ei qui est ex egritudine ⁊ qui est ex sanitate ei qui in egritudinem. Et dicit phūs notanter foꝛsitā ⁊ foꝛtassis qꝛ nōdum ex dictis: sed magis ex dicendis apparebit veritas istoꝝ. (Qm̄ autem dēi [illegible]) [illegible] secundum partem cōclusionis videlicet ꝙ illi motus sūt contrarij qui sunt ex ꝯrijs in ꝯria ⁊ pᵒ rōne: qm̄ motus nō est indifferēter qlibet mutatio: sed tm̄ mutatio que ē ex subō ꝯrio in subm ꝯriū igitur illi motus sunt ꝯrij q sūt a terminis ꝯrijs ad terminos ꝯrios. verbi grā vt motus qui est ex caliditate in frigiditatē ꝯriatur motui qui est ex frigiditate in caliditatē ⁊ qui ē ex sanitate in egritudinem ꝯriatur ei qui est ex egritudine in sanitatē añs autem fuit declaratū in primo tractatu oñdendo differentiā inter motū ⁊ mutationē que est gñatio ⁊ coꝛruptio: motus enī est per se ⁊ essentialr de contrario in cōtrarium: gñatio aūt et coꝛruptio est per se ⁊ essentialr de ꝯdictoꝛio in ꝯdictoꝛiū. Le. lī. Qm̄ aūt dīt mutatio a motu sicut genus a spē ex quodā enim subō ī quoddam subiectū mutatio est motus. s. ex ꝯrio in ꝯriū oꝫ ꝙ illi motui qui est ex ꝯrio in cōtrariū est qui est ex ꝯrio in contrariū motus ꝯrius est vt qui est ex sanitate in egritudinem ei q est ex egritudine in sanitatē. (Manifestū est autem) 2ᵒ arguit phūs eandem ptē īductiue: ⁊ primo in motu alterationis coꝛpoꝛis. qm̄ sanatio ⁊ egrotatio sunt motus ꝯrij ⁊ sunt ex cōtrarijs in cōtraria: qm̄ sanatio est ex egritudine in sanitatem ⁊ egrotatio de sanitate in egritudinē: constat autē ꝙ sanitas ⁊ egritudo sunt contraria scōa in motu alterationis animę nam discere ⁊ decipi non a se sed ab alio sunt motꝰ contrarij: ⁊ sunt ex contrarijs in cōtraria: qꝛ discere est ab ignoꝛantia ad scientiā: decipi aūt ab alio est a sciētia ad ignoꝛantiā modo scientia ⁊ ignoꝛātia etiam cōtrariātur. Tertio declarat idem in motu locali. nā motus sursum ⁊ motus deoꝛsum cōtrariātur: ⁊ sunt a cōtrarijs ad ꝯria in longitudine: nam sursum ⁊ deoꝛsum ꝯriantur in longitudine: motus aūt dextroꝛsus ⁊ sinistroꝛsus inuicem ꝯriantur in latitudine: qꝛ dextrū ⁊ sinistrum ꝯriantur ꝭm eandem dimēsionem: motus itē antroꝛsum ⁊ retroꝛsum inuicē ꝯriant ꝭm ꝓfunditatem sicut ꝯriant ante ⁊ retro ꝭm illam dimēsionē q termini a qbus ⁊ ad qs vadūt. 4ᵒ aūt pōt accipi exēplū ō augᵗ ⁊ diminutōe q inuicē ꝯriāt ⁊ eoꝝ ṫmi ēt inuicē ꝯriant. s. ꝗtitas in termīo a q ⁊ ꝗtitas in termino ad quē: cū sp generatio vnius sit coꝛruptio alterius: sed hꝰ exemplū nō posuit phūs: qꝛ difficile est cognoscere ꝯrietatē terminoꝛum a quibus ⁊ ad quos in augᵗ ⁊ diminutione nisi intelligat liber de ge. le. lī. Manifestū autem ⁊ ex inductione qualia videtur cōtraria esse illa in qbus sunt motus contrarij egrotari enī ipsi sanari cōtrariū est ⁊ ipsi addiscere cōtrariaꝛ decipi non per ipsum sed ꝑ aliū in contraria enim sunt illi. ¶ Sicut enī in scientia ē sic ⁊ in deceptione ⁊ per ipsum habere et ꝑ aliū. Et sursū motus cōtrariatur ei qui est deoꝛsum cōtraria enī hec sunt in longitudine ⁊ q est ad dextrā cōtrariatur ei qui est ad sinistrū ꝯria enī h sunt in latitudie ⁊ motꝰ q ē añ ꝯriatur ei q est retro ꝯtraria enī sunt ante ⁊ retro.

Notandum ꝭm cōmētatoꝛē [illegible]. [illegible] ꝙ sicut scīa acqrit dupliciter vꝫ ꝑ inuentionē ⁊ doctrinā: ita ⁊ erroꝛ seu deceptio dupliciter acqrit videlicet per seipsum ⁊ ab alio scīa habita per doctrinam oppōitur erroꝛi habito ab alio ⁊ scientia habita per inuentionē opponitur acquisito a seipso. Discere igitur ⁊ decipi sunt duo motus ꝯrij: ex ꝯrietate suoꝝ ṫmioꝝ accipiēdo decipi ñ a se: sꝫ ab alio sic discē nō ē a se: sꝫ ab alio. Circa pdicta dubit ⁊ pᵒ cū phūs posuerit. 5. modos quibus poterat quis imaginari motum cōtrariari motui: quare in ꝓsequēdo ⁊ determinando nullam fecit mentionē de primo mō vtrum motus qui est ab aliqua forma cōtrariet motui in eādem formā. Respondet Egidius ꝙ ideo premisit illū modum quia oppō reperta inter formā aliquā ⁊ eandem formā est oppositio cōtradictoꝛia de qua nō loqtur Aristo. hic: sed de oppōe cōtraria. aliquādo autem dixerūt inqt Egidius ꝙ ideo de tali contrarietate motuum nō fecit phūs mentionē: qꝛ cū semper accipiat eadem forma non pōt accipi aliqua oppositio: sed mihi videtur ꝙ fecerit mentionē in. 4. ꝯclusione cū enim oēs illi motus sint cōtrarij: qui sunt ex cōtrarijs in cōtraria ⁊ motus ab aliqua forma: ⁊ motus ad eandē formā sint ex cōtrarijs in cōtraria. igit motus ab aliqua forma contrariat motui in eandem formā: pꝫ ꝯña cū prima parte antecedentis ⁊ secūda declarat nam motus q est a sanitate est ad egritudinē ⁊ motus q est ad sanitatem est ex egritudine: constat autem a sanitate in egritudinem ⁊ motus ab egritudine in sanitatē sunt ex cōtrarijs in ꝯtraria. qm̄ sanitas ⁊ egritudo inuicem contrariant. Scōo dupliciter quia videtur ꝙ contrarietas motuum non sit accipienda tantū ex terminis ad quē quoniam philosophus ponit in littera ꝙ ideo contrarietas motuum non accipitur a terminis a quo: quia terminari possunt ad eundē terminū: igit pari rōne nō ꝯriāt motus in ꝯrios terminos: quia incipe pnt ab eodem termino ex palido enim potest fieri mutatio in al

bum: ⁊ nigrū ⁊ ab cōcauo aeris ad concauum lune: ⁊ ad mediū mundi ⁊ a bipedali potest fieri motus ad pedale ⁊ ad tripedale. Item dicit cōmentator in fine commenti 48. ꝙ Aristo. incepit dare cāz ppꝫ ꝙ necesse est vt motus ꝯrij sunt ꝯrij per vtrūqꝫ .s. ſm illud ex quo ⁊ ſꝫ illud ad qd. non igitur sufficit sola cōtrarietas terminorum. ad quē. Rn̄det ꝙ non est simile d̄ termino a quo: ⁊ de termino ad quē qm̄ motus denominat a ṫmino ad quē: ⁊ nō a termino a quo: ideo cōtrarietas motuū accipit absolute a ꝯrietate terminorū ad quē: ⁊ nō terminoꝝ a quo ꝙ qdem dupliciter pōt ꝓbari ex dictis phi ⁊ ꝯtis ⁊ primo sic ab illo capit motus ꝯrietatem a quo recipit vnitatē ⁊ distinctionē: sed a termio ad quē motus recipit vnitatē ⁊ distinctionē ⁊ non a termino a quo igitur ꝯrietas motuū est sumēda ſm cōtrarietatē terminoꝝ ad quē ⁊ non terminoꝝ a quo pꝫ ꝯña cum minori p phm in pcedēti tractatu maior autē est nota ex eo: qꝛ ꝯrietas est oppō fundata in distinctiōe p vnitatē. Scđo sic ab illo capit mot⁹ ꝯrietatē a quo accipit nomē ⁊ diffinitionē: sed a termino ad quē capit motus nomē ⁊ diffinitionē ⁊ nō a termino a quo igit ⁊c. pꝫ ꝯña cū minori per phm ⁊ cōmentatorē hic maior aūt est euidens: qꝛ diffinitio dat ꝙ qdem eratē ⁊ nomen spēi importat vnitatē a qua fluit distinctio ⁊ ꝯrietas. Et ad cōmentatorē dicit ꝙ necessario ꝯrij motus sunt ꝯrij per vtrunqꝫ terminū non intēdit cōmentator oēs motus ꝯrios esse a terminis ꝯrijs ad terminos ꝯrios qꝛ ostensum est oppositum de igne ⁊ terra motis ad loca sua recedere incipientibus a sphera aeris ⁊ de duobus motis ad pedale ⁊ tripedale incipiētib⁹ moueri sic ꝙ bipedale sit terminus a quo vtriusqꝫ motus sed intēdit cōmentator ꝙ nō est possibilis ꝯrietas alicuius mot⁹ nisi illa essentialiter depēdeat ab vtroqꝫ termino: ita ꝙ posito termio a quo posito ⁊ termino ad quem non ponit ꝯrietas mot⁹. Si ēt ponatur terminus ad quē positiuus ⁊ remoueat termin⁹ a quo affirmatus nulla erit cōtrarietas. ambobus autē positis statim ponitur cōtrarietas in motu vnde motus habꝫ speciem ⁊ quantitatem cum diffiniatur ⁊ sit quantus ⁊ diuisibilis ꝙ non stat motū esse ⁊ ipsum non esse q̄tū: ⁊ formam q̄titatis recipit a termino a quo cum motus ideo sit diuisibilis: quia terminus a quo diuisibiliter deperditur si enim subito deperderet terminus a quo motus non esset quātus neqꝫ diuisibilis formā autem ⁊ speciem recipit motus a termino ad quē: cum ab eo accipiat nomen ⁊ diffinitionem: ⁊ lꝫ sola contrarietas terminorū ad quem sufficiat ad ꝯrietatem motuū: illa tamen non sufficit ad ꝯrietatem motuum simpliciter sicut enim omnis motus est de cōtrario ad cōtrariū: aliquādo simpliciter ⁊ aliquādo ſm quid ſm phm 3° capitulo primi tractatus: ⁊ in ptē sequēte: ita motus ꝯriatur motui quādoqꝫ simpliciter ⁊ quādoqꝫ ſꝫ quid cōtrariatur eni motus motui simpliciter quando ambo sunt a terminis cōtrarijs ad terminos cōtrarios. ita ꝙ terminus ad quē vnius sit terminus a quo alteri⁹ ⁊ eō cōtrariatur autē ſm quid motus motui qn̄ sunt in cōtraria ⁊ non ex cōtrarijs vt exemplificatū est. Et ſm h̄ pōt intelligi quarta ꝯclusio dicēdo ꝙ illi motus q̄ sūt in ꝯria tm̄ sunt contrarij ⁊ etiam illi qui sunt ex contrarijs in cōtraria: sed nō eodēmodo: qꝛ illi q̄ sunt in contraria tm̄ sunt contrarij ſm qd: ⁊ illi qui sunt in ꝯria ex cōtrarijs sunt cōtrarij simpliciter: ⁊ forte hūc intellectū habuit cōmentator di. necesse est vt motus ꝯtrarij sint cōtrarij per vtrūqꝫ .s. per cōtrarietatē terminoꝝ a quo ⁊ ad quē. Qui aūt est. Ista est tertia pars huius capituli in qua phs remouet duas obiectiones possibiles fieri ꝯ quartā ꝯclusionē: primo qdem arguitur ꝙ non omnes motus in cōtraria sunt cōtrarij: qm̄ motus a nō albo in albū ⁊ a nō nigro in nigrum sunt in cōtraria. ⁊ tm̄ non sunt motus contrarij: igitur ⁊c. maior patet qꝛ albū ⁊ nigrū sunt cōtraria: ⁊ minor est nota ex determinatis. qm̄ omnis motus ꝯrius alteri est ex ꝯtrario in contrarium: nullus aūt istoꝝ motuū est ex contrario in ꝯtrarium: sed tm̄ ex ꝯdictorio in ꝯtradictoriū. Tex. cō. 51.

¶ Scđo arguit ꝙ aliqui motus sunt cōtrarij: ⁊ tamē non sunt in cōtraria: qꝛ motus a fusco in albū ⁊ ab albo in fuscū sūt mot⁹ ꝯrij: ⁊ tm̄ nō sūt in ꝯria: igit ⁊c. pꝫ ꝯña cū maiori: qꝛ illi motus sunt inter formas positiuas quaꝝ quelibet corrūpitur in gn̄atiōe alterius minor aūt est euidens quia albū non cōtrariatur fusco: sed nigro cum vni tantū vnum sit cōtrariū. ¶ Ad primū istorum respondet phs di. ꝙ oēs motus qui sunt in cōtraria sunt contrarij: ⁊ dicit ꝙ ꝓuentus qui est in album ex nō albo: aut in nigrū ex non nigro nō ē motus: sed mutatio. vnde duplex est ꝓuentus forme qdā ex cōtrario in cōtrariū ⁊ est iste motus. qdam autē est ex cōtrario in non cōtrarium: aut ex nō contrario in ꝯrium: ⁊ talis non est motus: sed mutatio. in plus eniꝫ se habet mutatio q̄ motus. ideo ꝓuentus qui est ex nō albo in albū: aut ex albo in nō albū nō est motus cuꝫ non sit ex contrario in cōtrariū: sed tm̄ ex nō cōtrario in cōtrariū: aut ex non cōtrario in nō cōtrariū album enim est vnū ꝯrium: sed non est cōtrarium non albi: sūmo est cōtrarium nigri: ideo talis ꝓuentus dicit tantum mutatio ex ꝯrio in nō ꝯrium vnde gn̄atur. ꝓuentus qui ē a forma tm̄ vel ad formā tm̄ dicitur mutatō: ⁊ non motus: neqꝫ ꝓuentus qui est a forma tm̄ nō est cōtrarius motus ꝓuentui qui est ad eandem formam sed est mutatio cōtraria: ⁊ talis dicitur gn̄atio vel corruptio acquisitio vel deperditio gn̄atio enī nō est motus cōtrarius deperditioni eiusdem albedinis: sed ē mutatio cōtraria: sicut enim in plus se hꝫ mutatio q̄ mot⁹ ita in plus se hꝫ mutatio ꝯria q̄ motus ꝯrius sicut eniꝫ oīs motus est mutatio ⁊ nō ecōuerso: ita oīs motus cōtrari⁹ est mutatio cōtraria ⁊ nō ecōtra. Te. c. li. Qui aūt ꝓuentus est in cōtrariū solum nō est motus sed mutatio vt fieri albū ex non substātia. i. ex non albo est mutatio ⁊ non motus quilibet aūt formis nō est contrariū siue sint substātiales siue accidētales ꝯcedat ꝙ ꝓuentus q̄ est ex ipso et qui est in ipsum. i. ꝓuentus qui est ex illa forma ꝓuentui q̄ est in eādem formā mutatio ꝯtraria est vt gn̄atio corruptiōi cōtraria est ⁊ remotio. i. deperditio acceptiōi. i. acqsitioni. Hec autem mutatiōes quidem sunt: motus autem non sunt.

3 Notandum p° ſm cōmentatorē ex cōmento. 51. ꝙ ꝓuentus ad ꝯtrariuꝫ qm̄ accipit ſm ꝙ est ex nō ꝯtrario nō est motus: sed trāsmutatio est enim de non esse ad esse ⁊ est declaratum ꝙ hoc nō est motus verbi grā qꝛ albū gn̄atur nō ex nigro: sed ex nō albo. Intēdit ꝯ° hanc distinctionem ꝙ albū fieri ex nō albo intelligitur dupliciter aut ex non albo ſm ꝙ est non albū: aut ex non albo ſm ꝙ est nigrū: si album fit ex nō albo ſm ꝙ est nigrum sic ire de nō albo in albū ēt mot⁹. si aūt albū fit ex nō albo ſm ꝙ est nō albū sic nō est motus sed mutatio q̄ dicitur generatio quia est processus de nō esse ad esse.

Notandum 2° ſm cōmētatorē eodē cōmento ꝙ omne ꝙ ex

neratur ex nō 9rio nō est motus non q albū generat ex non cōtrario qm̄ omne album generatur ex nigro: aut ex mediis sed cum cōsideretur fm hoc q accidit nigro q fuit nō albū est transmutatio non motus. Intēdit cōmentator q cū dicimus albū fieri ex non albo esse mutationē ⁊ non motū: non debet intelligi album nō fieri ex nigro: qz necesse est si albū generatur q ipz fiat ex nigro simpliciter aut ex nigro quodāmodo q est aliquis mediorū colorū: sed debet intelligi albū fieri ex nigro cui accidit q sit non album.

¶ Sed dubitatur aliquādo album fit immediate ex elemētis: igitur nō necessario fit ex nigro vel medio colore. Item necessario omne nigrū est non albū ⁊ non ecōtra igitur non album videtur superius ad nigrum ⁊ per cōsequens nō albū inesse nigro per se ⁊ non per accidens. ¶ Respondet q cōmentator loquitur hic de albedine vt terminat motū per se ⁊ non per accidens fm quē modum necessario album generatur ex nigro vel medio colore quādo autē generatur album immediate ex elemētis tunc albedo nō est per se terminus motus: sed tm̄ per accidens. Et lz sequatur hoc est nigrum igitur hoc non est albū ⁊ non ecōtra non tamen ppt hoc est cōcedendum non albū esse superius ad nigrū sed tm̄ cōius quoniam de pluribus predicatur. ⁊ ex h non habetur q non albū insit per se nigro: qz nigrum est forma positiua ⁊ non album est negatio: vel priuatio modo nulla negatio vel priuatio inest alicui positiuo essentialiter ⁊ per se: sed tm̄ per accidens. ¶ Tertio notandū fm cōmentatorem eodē cōmento q si ex non albo fit album hoc est ei per accidens non per se transmutatio autem que est de non cōtrario omnino est transmutatio per se ⁊ non inuenitur in ea cōtrarietas fm esse nisi fm vnū. s. quādo accipit q transmutatio est ex illo ⁊ ad illud. Intēdit cōmentator q tā motus q mutatio subito est a non esse ad esse: ⁊ ab esse in non esse sed differenter: mot⁹ enim est p accidens d nō esse ad esse: ⁊ de esse ad nō esse: mutatio aūt subita que est generatio est per se a nō esse ad esse: ⁊ mutatio subita que est corruptio est per se de eē ad non eē: cū enī generatur album sic q albedo terminat per se motū albū fit ex non albo per accidens ⁊ ex nigro fit non nigrum per accidens, homo aūt generatur per se ex non hoīe ⁊ corrumpit per se in non hoīem: in tali enim mutatione nō inuenitur cōtrarietas cōpleta habens duos terminos positiuos: sed 9rietas incōpleta habens tm̄ vnum terminū positiuū. s. terminū ad quē in gn̄atione ⁊ terminū a quo in corruptiōe. ¶ Et qz dicebat superius oēm motum eē per se inter habitū ⁊ priuationem non qdem primo. sed ex cōsequenti ideo cōmentator accipit hic per accidēs non pro eo q opponit ei q est per se oio: sed cū tm̄ q est primo: motus eniz est primo de 9rio in cōtrarium ⁊ non de priuatione in habitum: nec ecōtra. ¶ Quarto notandū fm cōmentatorē eodem cōmento q gn̄atio est cōtraria corruptiōi ⁊ 9trarietas accipitur hic ex vno extremo fm diuersuz respectum ad illū qz 9riū est aliqd ens ⁊ in hac transmutatiōe nō est esse nisi in vno extremo: in generatiōe autem in fine in corruptione vo in principio. ¶ Ista est differentia inter 9rietatem repertam in motu ⁊ repertam in generatione ⁊ corruptione: qz 9rietas motus hz ambo extrema entia positiua vt ⁊ albū ⁊ [illegible] ⁊ nigrū: 9rietas aūt gn̄ationis ⁊ corruptiōis nō hz nisi vnū extremū positiuū. s. gn̄atio in termio ad quē ⁊ corruptio in termio a quo vnā. n. ⁊ eadē forma numero tm̄ fm diuersuz respectū facit 9rietatē in gn̄atione ⁊ corruptione vt [illegible] a nō eē ad eē facit [illegible] in gn̄atione vt est ab eē in nō esse facit 9rietatē in corruptiōe in motu aūt 9rietatē nō facit vna forma tm̄: sed necessarie sūt due inuicē ex opposito respicientes. ¶ Qui aūt in medium [illegible] arguebat q mot⁹ ex [illegible] Tex. co. in media vel ex̄ sunt 9rij ⁊ non sunt in 9ria: r̄ndet phs negādo q nō sint in 9ria: lz. n. non sint in 9ria simpliciter tm̄ sūt in 9ria quodāmō: qm̄ mediū ⁊ si nō simpliciter tm̄ quodāmō 9riat vtriqz extremorū: qm̄ medium cōparatū vni extremo hz rōnez alterius extremi vt fuscum 9paratū albo hz rōēz nigri: ⁊ fuscū cōpatū nigro hz rōnez albi: iō mutatio ex nigro in fuscum est tanq̄ ex nigro in albū: ⁊ mutatio ex fusco in nigruz est tanq̄ ex albo in nigrum ppterea sicut motus ab extremo ad mediū 9trariatur motui a medio ad extremum ita illi motus sunt in 9traria. Te. c. li. Qui aūt in mediū motus sicut 9trariant: ita sunt in 9ria nā qbuscunqz 9riorum est mediū: motus existentes inter mediū ⁊ extrema tāq̄ in 9ria quodāmodo ponēdi sunt. Sicut eniz cōtrario vtit in medio motus qn̄ venit ab extremis in medium ita in vtraqz extrema vtit q mutatur tanq̄ cōtrari⁹ respectu medij: vt ex fusco quidem in album tanq̄ ex nigro ⁊ ex albo in fuscū tanq̄ in nigrū: ex nigro autē in fuscum tanq̄ in albū: mediū aūt ad vtrunqz extremorum cōparatum dicit quodāmodo vtrūqz vltimorū sicut dictū est prius tā in hoc. 5. q p° huius: deide phs circa determinationē h⁹ capituli epilogat di. mot⁹ qdē igit motui 9ri⁹ est sicut q est ex 9trario in contrarium.

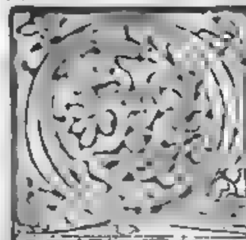
Notandum fm cōmētatorē 9° .c. q mediū est 9riū vtriqz extremorū nō simplr sicut alterū extremū est 9riū reliq̄ sed mediū est 9riū vtriqz p illud qd est in eo d reliquo ⁊ 9rietas ei⁹ dr̄t a 9rietate extremi in h qm̄ 9riū in eo. s. vnū extremū nō est in sua vltima pfectiōe. sicut in ipso extremo. In fuscedine igit fz 9xm est realr albedo ⁊ nigredo sed nō eo mō quo in extremo: qz in extremo ē pfecte potēs per se denominare ⁊ operari: in medio aūt est impfecte nō potēs denomiare neqz operari ⁊ ideo duplex est 9rietas vz simplr ⁊ fm qd seu pfecta ⁊ impfecta 9rietas perfecta seu simplr est extremi ad extremū 9rietas vo imperfecta aut fz qd est medij ad extremū seu extremi ad medium aut medij ad mediū. ¶ Scdo notandū fm 9xm eodē 9to q in trāsmutatione q̄ fit de viridi in aliū viride est q̄si nigrū viride enī nō trāsmutat ad albū nisi fm q est in eo de albo ⁊ etiā qn̄ viride trāsmutat in nigrū trāsmutat fm q est in eo de albo ⁊ sitr qn̄ albū trāsmutat in viride trāsmutat i albū q est in eo. Inte⁹ 9or q qñcūqz aliqd trāsmutat ab extremo ad mediū vel ex̄ sp sūt due trāsmutatiōes p q̄z vnā p̄mus acq̄rit vel deperdit extremū ⁊ p aliā acq̄rit vel depdit mediū: ita q si aliqd trāsmutat d albo in viride ibi sūt duo mot⁹ necessario: quoz vn⁹ t'miat ad nigredinē 9tētā in viredine: ⁊ alius ad viredinē primus dr̄ denigratio scđs vo viridatio. Si aūt fiat trāsmutatio de viridi in album 9sequēter sūt duo motus quoz vnus est acquisitio albedinis absolute ⁊ deperditio nigredinis: alter est acquisitio albedinis respectiue: ⁊ deperditio viriditatis ⁊ licz huius motus sit ad eundem terminū nō tm̄ sunt eiusdem rōnis: qz nō sūt ad eundem terminū eodē mō vt a'ls dicebā de duob⁹ motibus ad eundē locū vel ad eandem q̄titatem: motus eniz qui ē deperditio nigredinis est ad albedinem tanq̄ ad 9riū simplr. motus vo qui est deperditio viriditatis est ad

albedinem vt tanq̃ ad ɔ̃trium ſm q̃d. ↄſtat aũt ꝙ ſim-pliciter ⁊ ſm q̃d ſunt modi diuerſaꝝ rõnum. Et ſi ex hĩs ↄcludit ꝙ aliqua dealbatio nõ cuil3 dealbationi eſt eadem ſm ſpẽm ↄ̃ phm ſupra. Rũr ꝙ oẽs dealbationes ſimpliciter ſunt eiuſdem rõnis ⁊ eiuſdem ſpeciei ſpẽaliſſime due tñ dealbationes quaꝝ vna eſt ſimpliciter ⁊ altera dealbatio ſm quid pñt eſſe diuerſaꝝ ratõnum. ¶ Tertio notandũ ſm cõmentatorẽ eodem cõmento ꝙ oĩs motus qui eſt ɔ̃trius motui eſt cõtrarius ſm illud ex quo ⁊ ſm illud ad ꝙ ſiue fuerit motus ad media aut ad extrema ⁊ ſic eſt intelligendũ qui ſunt de medio in mediũ. Jta ꝙ ſicut motus qui ſunt a viridi in album: ⁊ ecõtra ſunt a terminis cõtrarĩs ad terminos cõtrarios: ita motus qui ſunt a viridi in fuſcum ⁊ ecõtra ſunt etiam a terminis ɔ̃rĩs ad terminos cõtrarios ⁊ hoc rõne extremoꝝ inter que neceſſario eſt tráſmutatio vna cum tráſmutatione medĩ ad medium. Eſt tamen aduertendũ cum dicit cõmentator oẽs motus cõtrarios contrariari ſm vtroſq; terminos: illud eſt intelligendum de motibus cõtrarĩs in alteratione in qua ẽ cõtrarietas ſimpliciter ⁊ diſtantia gradualis: nõ autem in alĩs quia oſtẽſum eſt tam in motu locali q̃ ad quãtitatem aliquos motus cõtrariari abſq; contrarietate terminorum a quo vel a q̃bus. Ecce q̃ clare ⁊ diſtincte cõmentator ponit cõtraria manere ſimul nõ virtualiter tñ: ſed formaliter miſcibiliter in eodem ſubiecto primo ⁊ ex eiſdem media ↄponi. (Contra cõmentatorẽ) arguit hic Burleus probando gradus cõtrarioꝝ nullo modo poſſe inuicem compati in eodem ſubiecto: neq; ſub eadem forma media inferens plurima icõueniẽtia data parte contraria primũ incõueniẽs ẽ ꝙ omnis alteratio eſt inter formas ſpecifice diſtinctas ɔ̃tra philoſophum di. in h. 5. ꝙ aliqua alteratio eſt inter terminos eiuſdem ſpeciei: ⁊ ꝙ illud ſequatur manifeſtum eſt quoniam omnis alteratio que eſt ab albedine ad nigredinem ſm cõmentatorem ſpecie diſtinctam ab albedine. ſi enim fieret motus a magis albo ad minus album ille motus terminaretur ad nigredinem que eſt in minus albo. Etiam omnis motus a nigredie eſſet ad albedinem. ſecũdum inconueniẽs ꝙ omnes motus ab albedine ſunt eiuſdem ſpeciei. quia omnes motus ab albedine eſſent ad nigredinem: ⁊ per illud ſic incõueniẽs manifeſtum eſt quia motus venientes ab albedine inducentes viredinem ⁊ fuſcedinem non ſunt eiuſdẽ ſpeciei: videlicet defuſcatio ⁊ viridatio ſicut neq; termini ad quẽ illorum motuũ. tertium incõueniẽs ꝙ duo motus ad fuſcedinem ſub eodem gradu differunt ſpecie: ⁊ tamen motus ad fuſcedinem ⁊ motus ad rubedinem ſunt eiuſdem ſpeciei: ponatur ꝙ fiant duo motus vnus ab albedine ⁊ alius a nigredine ad fuſcedinem ſub eodem gradu: ⁊ patet ꝙ iſti motus differũt ſpecie ſm iſtã opinionem: quia ſunt ad albedinem ⁊ nigredinem exiſtentes in fuſcedine: ponatur vlteriꝰ ꝙ duo motus ſint ad fuſcedinem ⁊ rubedinem incipiẽtes ab albedine. ⁊ videt ꝙ ſint eiuſdẽ ſpeciei: q2 ambo terminantur ad nigredinem. quartũ incõueniens ꝙ omne alteratum ab vno contrarioꝝ prius deueniret in contrariũ extremũ q̃ in medium ꝙ eſt cõtra philoſophũ in hoc quinto: ⁊ patet illud ſequi: nam illud ꝙ tráſmutat ab albedĩe ſtatim fit ſub nigredine: q2 ſtatim fit ſub nigredine cum fit ſub albedine remiſſiori: ſed prius fit ſub albedine remiſſiori q̃ fiat ſub aliqua forma media differente ſm ſpeciem [illegible] quintũ inconueniens ꝙ oppoſita [illegible] [illegible]

dem eſt caliditas ⁊ frigiditas albedo ⁊ nigredo idem eſt calidum ⁊ frigidum: album ⁊ nigrum ⁊ cum omne frigidum ſit non calidum: ⁊ omne nigrũ nõ album idẽ eſſ; calidũ ⁊ non calidũ album ⁊ non album: que omnia ſunt incõuenientia. ſextũ incõueniẽs ꝙ aliq̃d ſimul mouẽtur motibus cõtrarĩs: q̃m motus non ſunt contrarĩ niſi [illegible] ſimul ſtant [illegible] ſi aliq̃d [illegible] recedit a caliditate modo impoſſibile eſt aliq̃d ɔ̃tinue accedere ad caliditatẽ ⁊ recedere ab illa. ſeptimũ incõueniens ꝙ aliq̃d ſimul calefacit aut frigefacit idem ſm eãdem ptem: q̃m ſi in aliquo corpore eſt ſimul caliditas ⁊ frigiditas. ſequitur ꝙ illud corpus approximatũ corpori receptiuo caloris ⁊ frigoris p caliditatem d3 illud corpus calefacere ⁊ per frigiditatẽ in frigiditate ex quo caliditas ⁊ frigiditas ſunt forme actiue non habentes impedimentũ in caſu iſto. octauũ incõueniẽs ꝙ ſenſus de eodem ſimul iudicaret oppoſita cõtra phm ſecũdo de anima: ⁊ patet illud ſequi: q̃m tactus ſimul ſentiret caliditatem ⁊ frigiditatem eiuſdem corporis ⁊ viſus ſimul perciperet idem corpus eſſe albũ ⁊ nigrum cum in eodem corpore ſimul ſit albedo ⁊ nigredo [illegible] remiſſa non poſſunt ſimul eſſe: q2 ſunt ɔ̃traria ⁊ oppoſita: conſtat autem ꝙ oppoſita includunt contradictionem. vnde queratur ſi forma media ẽ alia forma ab extremis: aut nõ: ſi non igit nõ differt ſpecifice ab extremis: q2 non habet per quid ſpecifice differat ab illis ſi eſt alia forma reſultãs ex mixtione extremoꝝ cũ illa forma ſit qualitas ſenſibilis habẽs contrariũ non videtur aliqua [illegible] per ſe motus ⁊ ita motus poſſet terminari per ſe ad ipſam formam mediam: ⁊ nõ ſolum ad extremũ ꝙ eſt in ipſo medio cuius oppoſita videt velle cõmentator. Jn cõtrarium eſt phs in h. 5. di. ꝙ illud eſt magis vel minꝰ tale in contrariũ habet pro plus vel minus de ſuo cõtrario ⁊ 6. huius ꝙ omne ꝙ q̃dem mouetur partim eſt in termino a quo ⁊ partim in termino ad quẽ que nõ eẽnt vera: niſi cõtraria eſſent ſimul: oſſa enim dicũtur eẽ natura terre quo ad ſiccitatem ⁊ viuũt: igitur in eis eſt humiditas: cũ vita conſiſtat in humido ⁊ calido ſm philoſophum in libro de lon. ⁊ bre. vi. non etiam poſſet ſciri quomodo minus calidum remittit magis calidũ niſi caliditati remiſſe eſſet admixta frigiditas. ¶ Pro ſolutione omnium iſtorum eſt primo notandum ſm opinantes contraria eſſe ſimul ꝙ ſemper complet numerus graduum qualitatum contrariarũ in eodẽ ſubiecto: ita ꝙ ſignata omni latitudine qualitatum per numerum: vt. 8. ſi non eſt in ſubiecto caliditas vt. 8. ſed remiſſa ipſa complet frigiditate tanta ex qua ⁊ caliditate [illegible] vt. 8. verbi gratia [illegible] caliditate ſumma que eſt vt. 8. non ſtat aliquis gradus frigiditatis: ſed cum caliditate vt. 7. ſtat vnus gradus frigiditatis ⁊ non plures: quia tunc excederent latitudinem vt. 8. ⁊ cum caliditate vt. 6. ſtant duo gradus frigiditatis ⁊ cum caliditate vt. 5. ſtant tres gradus frigiditatis ⁊ nõ plures: ⁊ ſic ɔ̃nr vſq; ad gradũ vt vnum. ¶ Scdo notãdum ꝙ duplicia ſũt contraria: vz actu ⁊ potẽtia ɔ̃ria actu ſunt illa quoꝝ q̃ðlibet denominat ſuũ ſubiectũ: ɔ̃ria in poᵃ ſunt non quoꝝ q̃ðl3 denoĩat ſuum ſubm ⁊ ideo oĩa contraria a gradu medio vſq; ad gradum ſummum ſunt cõtraria in actu q2 q̃ðl3 illorum denoĩat ſuũ ſubm: oĩa autem cõtraria a gradu vt

.a.ad nõ gradũ ſunt cõtraria in potentia.qꝛ nõ deno-
minant ſuũ ſubiectũ.vnde ſi in aliquo ſubiecto eſt tan-
tum caliditas vt.4.aut remiſſior illud ſubm nõ eſt cali
dum ꝓpter impedimentũ frigiditatis admixte.ſi autẽ
eſt caliditas ſupra gradũ:vt.4.illud ſubiectũ eſt calidũ
cõtraria igitur in actu non ſtãt:ſed bñ contraria in po
tentia ſic ꝙ neutrũ denoĩat ſubm aut alterũ tñ.iõ non
ſtabunt ſimul aliqua cõtraria ſupra gradũ mediũ:ſed
bene cõtraria in gradu medio:ꝛ cõtraria quorũ vnum
eſt ſupra gradũ mediũ ꝛ reliquũ infra gradũ mediuꝫ.
¶ Ad primũ cõcedo ꝙ oĩs alteratio eſt inter formas
ſpecifice diſtinctas:cũ quo tñ ſtat ꝙ aliqua alteratio ẽ
inter formas eiuſdẽ ſpeciei.ſi eni ſit alteratio a calidita
te vt duo ad caliditatẽ ſũmaꝫ neceſſario illa calefactio
eſt a frigiditate in caliditatẽ alioqn nõ eſſet verus mo-
tus.¶ Ad ſcðm negat ꝙ oẽs mot⁹ ab albedine ſunt
eiuſdem ſpeciei:qꝛ defuſcatio ꝛ viridatio nõ ſunt eiuſ-
dem ſpeciei ꝛ tunc ad argumentũ oẽs motus ſunt ab
albedine ad nigredinẽ veꝝ eſt:igitur oẽs tales ſũt eiuſ
dem ſpeciei:negat ꝯña:qꝛ non oẽs motus incipientes
ab albedine ſunt ad nigredinẽ ꝑ ſe prĩo nigrefactio.n.
eſt ad nigredinẽ per ſe primo ſed defuſcatio ẽ ad nigre
dinem ꝑ ſe nõ primo:ꝛ ad fuſcedinem per ſe primo.
¶ Ad tertiũ dicit ꝙ oẽs motus ꝑ ſe ad fuſcedinẽ ſunt
eiuſdem ſpeciei:ꝛ cũ dicitur illi motus ſunt ad nigredi-
nem:ꝛ ad albedinẽ verũ eſt neqꝫ hoc tollit vnitatẽ ſpe
cificam illoꝝ motuũ:qꝛ ambo ſunt ad fuſcedinem ꝑ ſe
primo ꝛ ad albedinẽ vel nigredinẽ per ſe nõ prĩo:mo
tus aũt qui ſunt ad fuſcedinẽ ꝛ rubedinẽ differunt ſpẽ:
non obſtãte ꝙ ſint ad nigredinẽ qꝛ nõ ſunt ad illam ꝑ
ſe primo:ſed tñ per ſe non prĩo.¶ Ad quartũ alias ẽ
reſponſum ꝙ nõ incõuenit prius venire in extremum
q̃ in mediũ ſm materiam [illegible] de medio
ſm formã.nã etiam incõuenit oẽ alteratũ ſubito eẽ in
altero extremo in potẽtia:ſꝫ ꝙ ſit ſubito ſub altero ex-
tremo in actu ſm aliquẽ determinatũ gradũ:hoc ẽ im-
poſſibile.ideo talia cõtraria dicũtur mediata nõ quia
ſubito fiat tranſitus ab vno in reliquũ:ſed qm̃ quibuſ
cũqꝫ duobus gradibus nõ eſt poſſibilis ſubitus pro-
ceſſus ab vno in reliquũ:ſed neceario pri⁹ uenit in me-
dium q̃ in extremum.¶ Ad.5.negat ꝙ oppoſita veri
ficẽtur de eodẽ:neqꝫ ſeq̄tur h̄ hꝫ caliditatem vel albedi
nem.igitur hoc eſt calidũ vel albũ:qꝛ forte hꝫ calidita
tem ꝛ albedinẽ tñ in potẽtia:vꝫ in gradu medio:aut ĩ
gradu infra mediũ: ea aũt que ſunt in potẽtia nõ deno
minant ſicut elementa nõ denominant mixtũ non ob-
ſtante ꝙ ſint formaliter in mixto ſm cõmentatorem:ꝛ
hoc ideo qꝛ ſunt in mixto nõ actu ſed potẽtia ꝑ Ariſt.
prĩo de ge.¶ Ad ſextũ negatur ꝙ illõ ſequit qm̃ mo-
tus cõtrarij non ꝯ̃trantur in potentia ſed tñ in actu:iõ
non pñt ſimul eẽ ſicut poſſunt ſimul eſſe termini ad q̃s
vadunt aliter enim in eodem ſimul intẽderetur calidi-
tas ꝛ frigiditas ꝛ ꝯſequenter caliditas ꝛ frigiditas ſu
pra gradum medium ſtarent ſimul ꝙ eſt impoſſibile.
¶ Ad ſeptimũ negatur iteꝝ illud ſequi.vnde ſi.a.cor
pus hꝫ caliditatem vt.4.ꝛ frigiditatem vt.4.adequate
ꝛ illõ applicet.b.corp⁹ ſuſceptiuũ caloris ꝛ frigoris ſi
b.eſt ꝯſimiliter diſpoſitum ſicut.a.nulla erit actio pro-
pter ſimilitudinem:ſi autem.b.haberet plus de calidi-
tate q̃ de frigiditate tunc.a.ageret in.b.ſolum ſm fri-
giditatem que quidem eſſet maior in.a.q̃ in.b.ſi autem
b.haberet plus de frigiditate q̃ d̃ caliditate tũc.a.age
ret in.b.ſm caliditatem:ita ꝙ nunq̃ ſm ambas quali
tates agit cum non ſm ambas ꝯ̃triet in actu caliditate

ꝛ frigiditati.b.Si.n.b.hẽret caliditatẽ vt.5.ꝛ frigidita
tem:vt.3.a.ageret in.b.ſm frigiditatem ꝛ nõ ſm calidi
tatem:qm̃ frigiditas vt.4.ꝛ caliditas vt.5.contrarian-
tur in actu:cum excedant gradum vt.8.caliditas autem
vt.4.a.non ageret in frigiditatem : vt.3.b.quia nunq̃
eſt actio inter qualitates primas niſi ratione contra-
rietatis in actu:modo caliditas vt.4. non contraria-
tur frigiditati vt.3.niſi in potentia cum faciant mino-
rem multitudinem q̃ vt.8.nunq̃ igitur eſt actio inter
caliditatẽ ꝛ frigiditatẽ niſi hẽant ꝯ̃trietatẽ in actu.q̃ qui
dem cognoſcitur per exceſſum multitudinis graduum
ſupra gradũ vt.8.¶ Ad.8.ẽt negatur ꝯña:ꝛ negat ꝙ
tactus ſimul ꝑcipiat caliditatẽ ꝛ frigiditatẽ ſi.n.a.in ca
ſu priori pñtetur tactui cui⁹ organũ ꝯſimilr ſit diſpoſi-
tum:ſicut.a.in caſu iſto.a.non ſentit.a.tactu:qm̃ equa-
liter calida nõ ſentimus ꝑ cõmentatorẽ 2° de anima.
¶ Si aũt.a.haberet plus de caliditate q̃ de frigidita-
te:tunc tact⁹ ꝑciperet caliditatẽ ꝛ nõ frigiditatẽ:ſi võ eõ
hẽret plus de frigiditate q̃ de caliditate ꝑciperet frigi-
ditas ꝛ nõ caliditas:viſus aũ percipiẽdo fuſcedinem
viredinem aut rubedinẽ non ꝑcipit albedinem ꝛ nigre
dinem que ſunt in illis cũ in eis nõ habeant eẽ niſi in
po^a adeo vt ſic nõ pñt moueri ſenſum.Et cũ dicit bur-
leus ꝙ oĩa ꝯ̃ria includunt ꝯ̃dictionem verũ eſt forma
liter aut virtualiter actu vel potentia cũ aũt querit vtꝝ
me^a dĩant ab extremis:dico ꝙ ſunt for^e ſimplices dif-
ferentes ſpecifice ab extremis ꝛ ꝯñter ex quo ſũt inten-
ſibiles ꝛ remiſſibiles ꝛ hñt ꝯ̃riuꝫ ꝙ ad eas eſt ꝑ ſe mo
tus.Et iſtud videt intẽdere tam phs q̃ commentator
poteſt tñ concedi : ꝙ ſicut ad ſanitatem ꝛ egritudinem
non eſt per ſe motus:ſed iſta acq̄runtur ꝑ ſoluꝫ motũ
factum in qualitatibus primis inuicẽ ꝯ̃riis:ita ad for
mas medias nõ eſt per ſe motus:ſed ille acq̄runt per
motum ſolũ factũ in qualitatibus ſecũdis habẽtibus
cõtrarietatem:ꝛ ſicut calefactio vel frigefactio dicit ſa-
natio rõne termini per accidens:ita aliqua dealbatio
vel denigratio poteſt dici defuſcatio viridatio.vel ru-
befactio rõne fuſcedinis viriditatis ꝛ rubedinis q̃ ſũt
termini per accidẽs illoꝝ motuuꝫ: tenendo igitur ꝙ a
mediis ad extrema eſt motus per ſe:ꝛ eõ ſꝫ ꝙ videtur
declarare phs ꝛ cõmentator rñdeat vt ſunt.Si aũt q̃s
teneret talem motũ eẽ per accñs:ꝛ nõ per ſe rñdeat cõ
ſequenter vt iam dictum eſt: ꝛ ad phm ꝛ cõmentatorẽ
dicat ꝙ locunt exẽplariter tñ ꝛ ſm famoſitatẽ:eo mo
do quo etiã exemplificant de motu ad ſanitatẽ vel ad
egritudinem vt dictum eſt prius.

Vonia3 au [illegible]
[illegible] Illud eſt ſm [illegible]
tuluꝫ huius tractatus ĩ quo
phs determinat de ꝯ̃trietate
motuum ꝛ quietũ poſtq̃ de
terminauit de contrarietate
motuũ inuicem : ꝛ diuidit
in duas partes.in prima de
terminat de ꝯtrarietate motus ad quietẽ:ꝛ q̃etis ad q̃e
tem:in ſecunda vero determinat de contrarietate mu-
tationum ꝛ imutationum inuicem ibi (quilibet autem
nõ.)In prima parte philoſophus ponit.4.concluſio-
nes quarum prima eſt iſta quies contrariatur motui.
ſecũda concluſio quies in termino a quo contrariatur
motui in termino ad quẽ ibi.(Si h̄ nunc).3.concluſio
quies cõtrariatur quieti ibi(ſimul autẽ).4.concluſio
quies in termino a quo contrariatur quieti in termino

ad quem ibi. (Sunt aūt.) ¶ Prima cōclusio arguit sic. motus ɔ̄riatur motui: ergo quies ɔ̄riatur motui. añs ē pbatū in pcedēti capło. et pbatur ɔ̄ña ex eo: qz cuicūqz positiuo ɔ̄trariatur positiuū cōtrariatur etiā et priuatiuū fm qz habetur ... oppositionē ɔ̄trariā reduci ad oppositionē priuatiuā. si. n. frigidū cōtrariatur calido: etiā priuatio calidi cōtrariatur calido: et si nigrū cōtrariatur albo: et priuatio albi ɔ̄riatur albo: ita in ppositio si motus ɔ̄riatur motui: etiaz priuatio motus ɔ̄riatur motui: sed quies est priuatio motus: igitur quies ɔ̄riatur motui. Et sic nō quelibet forma cōtrariatur indifferēter cuilibet forme: qz caliditas non cōtrariatur nigredini neqz frigiditas albedini: ita et quelibet quies indifferēter ɔ̄riatur cuilibet motui: sicut neqz quelibet mot⁹ ɔ̄riatur cuilibet motui. sicut. n. motus localis nō ɔ̄riatur motui augmētatiōis neqz alteratiōis sed tm̄ motui locali: ita sola qes localis ɔ̄riatur motui locali: et quies in augmēto motui augmētatiōis: et quies in qualitate motui alteratiōis. i. e. li. (Om̄ aūt motui nō solū videt esse motus cōtrariū sed et quies hec determinādū simplr quidē. n. ɔ̄rius est motus motui. opponit aūt et quies motui: priuatio. n. quies ipsius motus est autē sic. i. quodāmodo qz priuatio dicit ɔ̄ria qualis autē quali. i. determinata quies q̄ fz locū est.)

Notandum fm cōmētatorē cōmento. 53. qz motus nō solū opponit motui sed quieti etiā: qm̄ mot⁹ opponit motui fm cōtrarietatē: quieti fm priuationē et habitū. et iste modus oppositiōis quodāmō dicit ɔ̄riū. lz igit fm cōmentatorē opponat motus motui et quieti: nō tm̄ eodē mō: qm̄ opponit motui fm verā ɔ̄rietatem: et ex hoc qz opponit motui ɔ̄riat simplr. opponit aūt quieti fm priuationē et habitū ideo ɔ̄trariat illi quodāmodo: et hoc notauit phus in littera dicēs. qz mot⁹ ɔ̄trariat motui simplr et quieti sic. i. quodāmō et fz q̄d. cum n. hi simplr ɔ̄rariet ut positiuū positiuo.

Sed dubitatur qz dr. 10. metaphi. qz vni tm̄ vnū ē ɔ̄riū: igit si motui cōtrariat motus illi nō ɔ̄trariat quies. dicit etiā in postpdicamētis qz ɔ̄traria debēt distare: motus aūt et quies nō distāt: igit nō inuicē ɔ̄trariātur. ¶ Istud dubiū iam ē solutū in littera: qm̄ vni nō cōtrariat simplr nisi vnū: lz quodāmō plura alia cōtrariant. vnde albedini nō ɔ̄trariat simplr nisi vnū: sed quodāmodo cōtrariātur oēs medij colores: ac et priuatio eiusdē motui: igit nō ɔ̄riat simplr nisi vnū. s. mot⁹. quies aūt tm̄ fz quid ɔ̄riatur motui: et cū allegatur qz cōtraria debēt distare: vex est de ɔ̄rijs simplr: lz nō de cōtrarijs fm quid. (Sed hec nō.) ¶ Scda cōclusio. quies in termino a quo cōtrariat motui in ter-
Tex. cō. 53. mino ad quē. ista ɔclusio ponit vt sit determiatio pri-
et 54. me cōclusiōis: qm̄ cognito in cōi qz quies cōtrariatur motui: nō pp hoc habet noticia in spāli que est illa qes que cōtrariat motui vtrū quies in termino a quo: aut quies in termino ad quē: sanatio eni est motus ex egritudine in sanitatē: vtrū quies que est sub egritudine an quies sub sanitate sit ɔ̄ria sanationi. Et iō ad tollendū hāc difficultatē et determinādū pmā ɔcōnem Arist. rūdet p scdam ɔcōnē ꝯ. quies in termio a quo cōtrariat motui in terminū ad quē: ita qz sanationi nō opponit quies cōiūcta sanitati: lz ɔ̄riat quies ɔiūncta egritudini. pbat. ista sūt ɔ̄ria quorū vnū est corruptiuum alterius et nō ... motus est causa corruptionis quietis in termino a quo: et causa gnātionis in termino ad quē: igit motus ɔtrariat motui in termino a quo et nō in termino ad quē: lz in termino a quo cōtrariat motui. i. e. li. (Sz hoc vz qz quies ɔtrariatur motui nūc dicit simplr. i. valde cōtrariatur: querit vtrū eniz ei que est hic mānionē que est ex hoc cōstrue sic: vtrum ei mānioni que est hic. i. in termino q̄ est ex hoc. i. in termino a quo aut quieti que est in termino qui est i hoc vz in termino ad quē mot⁹ opponit. Rūdet: manifestum igit est qz qm̄ in duob⁹ mot⁹ subiectis ē. s. i duobus terminis ɔ̄rijs positus hic qdē motui qui ex hoc in cōtrariū. i. qui est ex hoc cōtrario in alterū ɔtrariū que est in hoc quies. i. ɔtrariat quies que est in hoc. i. in termino a quo. verbi gratia. huic aūt motui sanationis qui est ex ɔ̄rio in hoc. i. ex egritudine in sanitatem cōtrariatur que in ɔ̄rijs quies. s. ɔiūcta egritudini.

Notandum fm cōmētatorē cōmento. 54. qz ista quies ē pfectio motus et pfectio nō est cōtraria ei cui⁹ est perfectio) rō cōmētatoris est ista. nulla pfectio alicuius cōtrariat illi: lz quies in termino ad quē est pfectio mot⁹ igitur quies in termino ad quē nō ɔtrariat motui. minor pōt sic declarari. finis est act⁹ et pfectio eorū q̄ sūt ad finē: vt colligit a pho. 2. huius: lz quies in termino ad quē est finis motus: qz habitibus pñtib⁹ in materia cessat mot⁹ p phm pmo de gnātiōe. igit quies est pfecte mot⁹. sicut igit mot⁹ nālr ordinat in formā q̄ ē termin⁹ ad quē a qua incipit nomē et diffinitionē: ita nāliter ordinat in quietē illius forme. ¶ Dubitat pcedendo qz quies in termino ad quē ɔtrariat motui: sicut quies in termino a quo: qm̄ ɔtraria sunt illa que vicissim insunt et mutuo se expe... ut p phm in postpredicamētis. lz mot⁹ et quies in termino ad quē vicissim insunt et mutuo se expellūt cum ad esse qetis in termino ad quē sequtur nō eē mot⁹: igit quies i termio ad quē ɔ̄riat motui. ¶ ... prior priuatiōe et nō cognoscāt itellcs priuationē nisi p hitū vt colligit a pho. 3. de aīa: lz mot⁹ pcedit qetē in termino ad quē: et nō in termino a quo: igit qes in termino ad quē est priuatio mot⁹ et p ɔ̄ñs cōtrariat motui. ¶ Ad pmū dicit qz phus loquit ibi de ɔ̄rijs ppie et simplr acceptis qlia nō sunt mot⁹: et qes tm̄ negat qz mot⁹ et qes i termio ad quē mutuo se expellūt cū mot⁹ sit causa istius qetis: lz mot⁹ ex nā sui desinit eē adueniēte quiete. ¶ Ad scdm dr qz habit⁹ quo ad itellectū sp est prior priuatiōe. lz ex nā rei extra aīam aliqn̄ pcedit habitum et aliqn̄ ecōtra. Priuatio. n. ɔiūcta positiōe ad formā generādā pcedit formā: et forma ipa pcedit priuatiōem cui nō est cōiuncta potētia ad formā generādā. (Sit aūt) ¶ Tertia ɔclusio. qes ɔtrariat quieti. pbat. motus ɔ̄riat motui: igit p idē qes qeti: pz ɔ̄ña. qz sicut aliquo duo mot⁹ nō pnt iesse eidez sil lz successiue: ita et due quietes: et sicut aliqui mot⁹ sūt a terminis ɔ̄rijs i terminos ɔtrarios: ita aliquę qetes sūt sub terminis ɔ̄rijs. motus. n. qui sūt ab albedine in nigredinē et a nigredine in albedinē inuicē ɔtrariant: igit per idē qes ɔiūcta albedini ɔtrariat quieti ɔiūcte nigredini. i. e. li. (Sunt autē et adinuicē ɔ̄rie he sunt vz quietes: et nāqz incōueniēs est si mot⁹ quidē ɔ̄rij sint: quietes aūt apposite nō sint. ¶ Dubitat. qm̄ quies ē priuatio vt pz in lra quō due priuatiōes pñt inuicē ɔtrariari cū ois ɔtrarietas ē ɔtrarietas simplr vel fm q̄d: si ē ɔtrarietas simpliciter: tūc extrema sūt positiua: si fm q̄d illa ē ad minus iter habitū et priuationē. ¶ Preterea in alijs priuationib⁹ nō apparet qz priuatio ɔtrariet priuationi:

q2 tenebra nō cōtrariaṫ tenebre neqȝ [illegible] necessitas cecitati ꝛ sic de alijs. ¶ Rñdeṫ ꝙ sicut in ꝯrijs simplr daṫ magis ꝛ minꝰ: ita in cōtrarijs ſȝ qd vñ caliditas ꝛ frigiditas simplr ꝯtrariātur: ꝛ ēt albedo ꝛ nigredo simplr cōtrariant: ꝛ tñ magis ꝯtrariant caliditas ꝛ frigiditas ꝙ albedo ꝛ nigredo: q2 caliditas ꝛ frigiditas sūt cōtraria actiua ꝛ passiua inuicē: nō aūt albedo ꝛ nigredo. Cōsilr dicatur in cōtrarijs ſm qd q2 magis cōtrariant albedo ꝛ rubedo ꝙ rubedo ꝛ paledo: ꝛ magis ꝯiāt rubedo ꝛ paledo ꝙ albedo ꝛ priuatio albedīs ꝙ priuatio albedinis ꝛ priuatio nigredis. ꝯria.n.ꝙto magis appropiquāt ad nāȝ positiuo ꝛ tāto sūt magis ꝯtraria. ñ igiṫ veꝝ ē ꝙ oīs ꝯrietas ē īter extrema positiua: aut īter habitū ꝛ priuationē cū aliq̄ īueniāt īter priuationē ꝛ priuationeȝ ꝛ hec est magna ꝯtrarietas sicut aliq̄ īueniūt īter formā ꝛ habitū ꝛ hec est ꝯrietas maxima ꝛc. Et si in alijs priuationibꝰ nō inueniṫ priuatio ꝯtraria priuationi hoc ē rōne forme nō habētis ꝯriū simplr positiuū: lumini enī nulla forma ꝯtrariaṫ: neqȝ sono: neqȝ visioni: ideo priuatiōibꝰ taliū formaꝝ nulle priuatiōes ꝯtrariant: ſȝ q2 caliditas ꝛ frigiditas sūt forme cōtrarie ꝛ albedo ꝛ nigredo: iō istis ꝯñter coꝛrñdent priuatiōes ꝯtrarie. (Sunt aūt in oppositis) ¶ Quarta ꝯclo. quies in termino a quo cōtrariaṫ quieti in termino ad quē. Istā ꝯclonē phus dupl r pbat ꝛ primo sic. quies q̄ est in termīo a quo cōtrariaṫ motui in suuȝ terminū ad quē: igitur a [illegible] ꝯtrariaṫ q̄eti ī termīo ad quē pȝ ꝯña. q2 medio ꝯiaṫ fini sic cōtrariaṫ ei q̄d ē ad finē. añs declaraṫ. qm̄ quies cōtrariaṫ motui qui est in termīo ad quē: ſȝ q̄es in termīo ad quē nō ꝯtrariaṫ motui: q2 p illā sistiṫ motus: ꝛ p illā ꝯsumiṫ motꝰ ꝛ q̄si fit fiūt. vbi.g. q̄es q̄ est ī egritudīe opponiṫ q̄eti que ē in sanitate: ꝛ iō qm̄ motui qui ē ex sanitate ī egritudinē opponiṫ quies que est in sanitate. ei aūt motui q̄ ē ex egritudīe in sanitatē irrōnabile ē ꝙ opponaṫ quies q̄ ē in sanitate: cū quies q̄ est in sanitate sit pfectio ꝛ ꝯplemētū motꝰ ex egritudīe in sanitatē. Le.li. (Sūt aūt ī oppositis termīs he quietes q̄ īuicē ꝯtrariātur: vt que ē in sanitate ei quieti que est in egritudine q̄es oppoꝰ: motui aūt ei qui est ex sanitate in egritudine opponiṫ quies que ē in sanitate ei.n.qui ē ex egritudīe ī sanitatē irrōnabile ē ꝙ oppoꝰ quies in sanitate. qui.n.in ipso termīo sanitatis motꝰ est in quo stetit quietatio magis est.) construe sic. motus.n.qui ē in ipso termīo sanitatis ē magis illud in q̄ stetit q̄etatio ꝛ ꝯsumatio istiꝰ motꝰ ſȝ ꝙ accidit fiṫ fieri motui. fit.n. quies in termīo ad quē fiṫ quodāmō cū motu. ¶ Scđo arguit phs sic. quieti ī termīo ad quē cōtrariaṫ quies: ſȝ nō nisi quies sui cōtrarij: igiṫ quieti ī termīo ad quē ꝯtrariaṫ quies ī termīo a q̄. pȝ ꝯña cū maioꝛi p aliā ꝯclonē. mioꝛ āt pȝ iductiue: qm̄ quieti ī sanitate nō ꝯiaṫ quies in albedīe: neqȝ quieti in albedine ꝯtrariaṫ quies ī dulcedīe: sicut etiā nō īuicē cōtrariant sanitas ꝛ albedo: neqȝ albedo ꝛ dulcedo. Lege li. (Necē ē aūt aut hāc quietē q̄ ē in termino ad quē ꝯiari q̄eti ī termīo a quo: aut illā eē. i. aliquā aliā ꝙ ñ [illegible] nō a q̄ ē ī albedine q̄es ꝯria ei q̄ ē ī sanitate.

Notandum

prio ſm cōmētatoꝛē cōmento [illegible] ꝙ [illegible] est vt motus de egritudīe ī sanitatē sit faciēs quietē ī sanitate [illegible] in ea [illegible] vna pe po [illegible] ad quā p [illegible] vna pe po [illegible] ad quā p [illegible] cōmētatoꝛ ꝙ talr [illegible] quies [illegible] ad quā hꝰ p motū: ita ꝙ forma subito acq̄ritur etiaȝ quies subito gnātur: ꝛ si successiue acq̄ritur forma successiue gnātur quies: nō si fiat motꝰ ab egritudīe in sanitatē successiue acquiriṫ sanitas successiue acquiriṫ in sanitate: ꝛ hoc ē neciuȝ: qm̄ si ī pria pte hoꝛe ē acquisita sanitas vt duo in eadē pte ē acquisita quies vt duo ꝯiuncta illi sanitati vt vnū: ꝛ si in scđa pte hoꝛe ē acq̄sita sanitas vt duo in eadē pte ē acquisita q̄es vt duo ꝯiuncta illi sanitati ꝛ sic ꝯñr. sicut ergo forma ad quē est motꝰ successiue acq̄rit: ita ꝛ quies ꝯiūcta illi forme.

Secundo

notādū ſȝ Cōmētatoꝛē eodē cōmēto ꝙ [illegible] motꝰ ē de genere quietis ad quē puenit: ꝛ illa que diuersant ſȝ magis ꝛ minus nō sunt ꝯtraria: igiṫ quies ad quā puenit motus nō est cōtraria motui [illegible]. Cōmētatoꝛ h̄ p [illegible] motꝰ intelligit formā acq̄ [illegible] p motū vt est in fieri: ꝛ p quietē itelligit formā acquisitaȝ vt est in facto eē ad quā dī eē forma in fieri tanq̄ in finē. cō [illegible] aūt talia nō īuicē ꝯtrariari cū sint eiusdē nāe: neqȝ differūt nisi ſm magis ꝛ minꝰ. Intēdit ergo cōmētatoꝛ istā rōnem. albedo in fieri nō ꝯiaṫ albedini in facto eē: q2 ē finis eiꝰ: igiṫ neqȝ motꝰ albefactiōis ꝯiaṫ quieti in albedine cū sit finis eius.

Contra

pdicta arguiṫ ꝛ prio ꝙ quies ī termino ad quē nō sit pfectio motꝰ qm̄ nihil ē pfectio alicuꝰ positiui nisi positiuū: ſȝ quies quecūqȝ sit illa ē res priuatiua: igiṫ nō est pfectio alicuius. pfectio enī actꝰ ꝛ forma sunt idē: vt colligitur a pho. 2. de aīa: ſȝ quies nō ē actus neqȝ forma alicuiꝰ cū sit priuatio motꝰ: igiṫ quies nō est pfectio alicuius.

¶ Scđo arguiṫ ꝙ quies in termīo a quo nō cōtrariatur quieti ī termino ad quē: q2 in motu calefactiōis a gradu vt duo caliditatis ad gradū vt. 8. terminꝰ a q̄ ꝛ terminꝰ ad quē sunt eiusdē spēi. vȝ gradus vt duo caliditatis ꝛ gradus vt. 8. igiṫ quietes ꝯiūcte illis sunt etiā eiusdē rōnis: ſȝ que sūt eiusdē rōnis nō īuicē contrariant: igiṫ in calefactiō quies in termīo a quo ꝛ quies in termino ad quē nō īuicē ꝯtrariant. ¶ Itē motus ab a. in b. nō ꝯtrariaṫ motui a b. in a. igiṫ quietes ī a. ꝛ in b. nō inuicē cōtrariant: ꝛ vna earū est in termino a quo: ꝛ alia in termino ad quē. añs pȝ de duobꝰ motibꝰ quoꝝ vnꝰ est rectꝰ ab a. in b. ꝛ alter p lineā circularē ab ipso b. in a. iuxta doctrinā Aristo. di. i. ce. ꝙ motui circulari nllꝰ motꝰ ꝯtrariatur. ¶ Ad primū dī ꝙ duplex est q̄es: vȝ positiua ꝛ priuatiua ex determinatis ante. quies positiua est terminꝰ ad quē motꝰ. quies autē priuatiua est negatio motus in subo aptonato loquēdo de quiete positiua nō est dubiū ꝙ ipsa est pfectio motꝰ. quies aūt priuatiua vt priuatio est nō ē pfectio motꝰ. vt aūt ē ꝯiūcta quieti positiue sic est perfectio motꝰ. nulla igiṫ priuatio vt priuatio est ccediturcōceditur eē pfectio motꝰ: ſȝ priuatio vt est cōiuncta habitui per quādā colligātiā dī eē pfectio motꝰ. ¶ Ad scđm rñdetur ꝙ sicut calefactio a gradu vt duo caliditatis ad graduȝ vt. 8. hȝ duplicē terminū a quo vnū mālē videlicet gradū vt duo frigiditatis ꝛ vnū formale. s. frigiditateȝ admixtā illi gradui: ita hȝ duplicē quietē ī termino a quo ſ mālem ꝛ formalē semp loquēdo de quiete priuatiua. quies mālis est ꝯiūcta gradui vt duo caliditatis que est eiusdē spēi cū quiete in termīo ad quē quies aūt formalis est ꝯiūcta frigiditati ꝛ h̄ cōtrariaṫ quieti in termino ad quē: qm̄ sicut quies in termīo ad quē successiue acq̄rit: ita illa q̄es in termino a q̄ ꝯiūcta frigiditati deꝑdit successiue [illegible] frigiditas successiue coꝛrumpiṫ. Et ad argm̄ factū de motu recto ꝛ cir-

cuları:dico ꝙ cuilibet illoꝝ motuū corrñdēt due quietes ī a. ⁊ in b. iō qes mot⁹ recti ꝯiūcta ipſi a. ꝯriaꝫ quieti eiuſdē mot⁹ ꝯiūcte b. qes aūt mot⁹ circularis cōiūcta a. nō ꝯriaꝫ quieti eiuſdē mot⁹ ꝯiūcto b. ſicut ⁊ termini mot⁹ īuicē ꝯriant: nō obſtāte ꝙ motu circulari nullꝰ motus ꝯriet cū oīs mot⁹ ſit de ꝯrio in ꝯriū: ſꝫ de hoc magis. 8. hui⁹. Et ſi arguiꝫ ꝙ mot⁹ ille circularis ꝯriaꝫ motui recto: q2 ſūt a terminis ꝯrijs ad terminos ꝯrios dr̄ ꝙ ſi p terminū ītelligis illō qō īdiuiſibiľr acqrıꝫ vľ deꝑdiꝫ. ſic nō ſp mot⁹ q ſit ī ꝯria ſt ꝯria: ſꝫ vltra reqrıꝫ ꝙ modi ꝓcedēdi in illo ſint ēt ꝯrij: ſꝫ ſi ītelligis iuxta ſātaſiā Ariſto. p terminū ad quē: id qō acquiriꝫ vľ deꝑditur ſucceſſiue p motū: ſic illi mot⁹ nō ſūt ī ꝯria: q2 linea recta ⁊ linea circularis q̄licūq3 īcipiāt vel deficiāt non ꝯriāt: ſꝫ ſunt diuerſaꝝ ſpēꝝ. linea āt recta vt ē ab a. in b. ꝯriaꝫ ſibiipſi vt eſt ab eodē b. in idē a. (Quib⁹ aūt nō. [illegible]

Tex. co. 55. nietate mutationū ⁊ imutationū īuicē ponēs duas cōcluſiōes q̄rū pria ē iſta. mutatio ſubita nō opponitur motui vel quieti: ſꝫ mutatiōi aut imutationi. Scđa ꝯclō. imutatio ī eē ꝯriaꝫ imutatiōi in nō eē ibi. (Et ſi quidē.) Pria ꝯclō arg² ⁊ pzio q̄ ad primā partē: ⁊ ſic motui oppoïꝫ mot⁹: ⁊ qes p ꝓcedētia: igiꝫ motui nō apponiꝫ mutatio ſubita. pꝫ ꝯ^a. q2 mot⁹ ⁊ mutatiō ſubita ſūt ſpēs diſpate ſm phꝫ in hoc. 5. tūc arguiꝫ ſic. mutatio nō opponiꝫ motui: igiꝫ nec qeti. pꝫ ꝯ^a. q2 nulla mutatio oppōïꝫ qeti oppoſite motui niſi illa mutatio ſit mot⁹ ꝙ nō ꝯtingit de mutatiōe ſubita: ⁊ ſic habet pria ps ꝯclōnis vꝫ ꝙ mutatio ſubita nō opponiꝫ motui vel quieti. Scđa ps ꝯñr arguiꝫ. ſ. ꝙ mutatio ſubita opponiꝫ mutatiōi ⁊ imutatiōi: qm̄ mutatio ab aliqua forma nō hñte ꝯriū: vtputa a ſuba opponitur mutatiōi ad eandē formā. ſ. corruptio gn̄ationi: ⁊ qm̄ motui nō tm̄ opponiꝫ mot⁹: ſꝫ etiā qes: iō mutationi ꝯñr nō tm̄ mutatio opponiꝫ: ſꝫ ēt imutatio. nunꝗ̄ enīꝫ alicui poſitio opponiꝫ poſitiuū quin eidē oppōaꝫ priuatiuū. ꝓpea ſi mutatio eſt oppoſita mutatiōi neceē eſt etiā ꝙ imutatio ſit oppoſita mutatiōi ex q̄ nō hꝫ aliꝰ termin⁹ priuatiu⁹ ꝙ̄ imutatio corrñdēs mutatiōi. Le. li. (Quib⁹ āt ñ ſūt ꝯria ꝓprie vtputa [illegible] hꝫ mutatio ē quidē oppoſita q̄ eſt ex ipo ei q̄ eſt ī ipꝫ: ita ꝙ [illegible] mutatiōes reſpiciūt eādē rē. mot⁹ aūt nō ē in talib⁹: ſꝫ mutatio vt q̄ eſt ex eē. ſ. corruptio opponiꝫ ei q̄ eſt ī eē: vꝫ gn̄ationi: quies qdē hoꝝ nō ē oppoſita. ſ. gn̄atiōis nec corruptiōis [illegible] oppoſita [illegible].

Dubitatur pzio ꝙ mutatio nō opponitur mutatiōi. ſ. gn̄atio corruptioni: q2 nihil opponiꝫ ſibiipſi: ſꝫ gn̄atio ē corruptio p Ariſt. 1. de ge. ergo gn̄atio nō opponiꝫ corruptioni. Scđo dubitaꝫ ꝙ mutatio nō opponaꝫ imutationi qm̄ oppoſita hñt fieri circa idē p Ariſto. in poſtꝑdicamētis. ſꝫ mutatio ⁊ imutatio nō hñt fieri circa idē: cūꝫ ī aliq iueniaꝫ imuta⁹ ī q̄ nō pt īueniri muta⁹. ſ. ī pzio motore p Ari. 8. hui⁹. Ad primū dr̄ ꝙ nō aſſerit phꝰ quālibet mutationē cuilibet mutatiōi oppoſitā eē: neq3 quēlibet gn̄ationē cuilibꝫ corruptiōi ꝯriari: ſꝫ tm̄ ꝙ quelibet mutatio q̄ eſt ab aliq̄ forma opponiꝫ mutationi ad eandē formā: ſicut gn̄atio vnius ⁊ corruptio eiuſdē. Ad ſcđꝫ dr̄ ꝙ imutatio ꝑt accipi dupľr vꝫ negatiue ſimpľr ⁊ priuatiue. ſi negatiue ſimpľr ſic ꝯpetit pzio motori ⁊ nō opponiꝫ mutatiōi. ſi aūt priuatiue ſic opponiꝫ mutationi ⁊ nō repiꝫ in pzimo motore: ad cui pōt mutari in quo eſt imutatio priuatiue ſūpta: cū priuatio ſit neceſſario in ſubō aptonato p Ariſto. 4. metaph. (Et ſi quidē.) Scđa ꝯclō. imutatio in eſſe ꝯtrariaꝫ imutatiōi in nō eē ⁊ hoc ſuppoſito ꝙ nō eē [illegible] aliquā nāꝫ ſubiectā [illegible] ꝙ [illegible] in ſubō aptonato [illegible] ꝯclō [illegible] ꝓcedētib⁹. qm̄ ſicut [illegible] hꝫ quies ad quietē [illegible] imutatio ad imutationē [illegible] qes ꝯriaꝫ quieti. igiꝫ imutatio imutatiōi: ⁊ qm̄ ñ q̄libet qes cuilibꝫ qeti ꝯriaꝫ: ſꝫ tm̄ quies q̄ eſt in termīo a quo ꝯriaꝫ quieti que ē in termīo ad quē: igiꝫ p idē nō quelibꝫ imutatio cuilibet imutatiōi ꝯriaꝫ: ſꝫ tm̄ imutatio q̄ eſt in termīo a quo ꝯriaꝫ imutatiōi q̄ eſt in termīo ad quē: ſꝫ corruptionis termin⁹ a q̄ ē eē: ⁊ termin⁹ ad quē nō eē: igitur imutatio q̄ ē ī eſſe ꝯriaꝫ imutatiōi q̄ eſt in nō eē qō fuit ꝓbādū. in gn̄atiōe aūt imutatio q̄ eſt in nō eē ꝯriaꝫ imutationi que ē in eē. vñ ſicut mot⁹ eſt iter ꝯria: ita mutatio ſubita inter ꝯdictoria: iō ſicut cuilibet ꝯrio terminanti motū: vꝫ ſanitati ⁊ egritudini: albedini ⁊ nigredini corrñdet ſua quies oppoſita quieti alteri⁹ cōtrarij: ſic cuilibet termīo imutatiōis ſubite corrñdet ſua imutatio ꝯria imutatiōi alteri⁹ termini eē: igiꝫ ⁊ nō eſſe q̄ [illegible] termini gn̄onis ⁊ corruptiōis hñt duas imutationes ei⁹ ꝯiūctas inuicē opponunꝫ: ſicut opponunꝫ quietes ꝯiūcte ſanitati ⁊ egritudini. Le. li. (Et ſi q̄d aliquid erit ſubm ipſi⁹ nō eē que in eē nō mutatio ei que eſt in nō eē ꝯria erit. (Si vero nō) Circa dicta poſſet aliquis dubitare. hñ dictū eſt ꝙ imutatio q̄ eſt ī eē ꝯtrariaꝫ imutatiōi que ē in nō eē: dato ꝙ nō eē habeat aliquā nāꝫ ſubiectā: ſꝫ poſito ꝙ nō eē nullā nāꝫ ſbaberet ſꝫ tm̄ diceret ſimplicē negationē. queriꝫ ī hoc caſu cui apponiꝫ mutatio q̄ eſt in eē: ⁊ videꝫ ꝙ qeti: qm̄ imutatio q̄ eſt in eſſe nō videꝫ alteri opponi priuationi ꝙ̄ imutatiōi in nō eē: aut imutatiōi q̄ eſt qes: ſed nō opponiꝫ priuatiōi q̄ eſt immutatio in non eē: cū nō eē nullā habeat ſubiectā nām: igiꝫ opponiꝫ immutationi q̄ eſt qes. Rñdet phus ꝙ imutatio q̄ eſt in eē nō opponiꝫ: neq3 ꝯriaꝫ imutatiōi que ē quies: qm̄ nulla imutatio ē quies ꝙ ipſe arguit ſic: q2 ſi imutatio eēt qes ſequereꝫ vnū iſtoꝝ: aut ꝙ nō oīs qes eſt ꝯria motui: aut ꝙ gn̄atio ⁊ corruptio ſūt mot⁹ quoꝝ vtrūq3 ē īcōueniēs. ⁊ ꝓbaꝫ ꝯña. q2 ſi imutatio ſit qes: aut ꝯtrariaꝫ motui: aut nō: ſi nō ꝯtrariaꝫ motui hꝫ vna ps diſtinctiue ꝙ quies nō ꝯtrariaꝫ motui. ſi ꝯtrariaꝫ motui cū nō ꝯtrarieꝫ niſi gn̄atiōi vel corruptiōi. ſequiꝫ ꝙ generatio ⁊ corruptio ſūt mot⁹ qō ē altera ps diſtinctiue. dicaꝫ ergo abſolute loquēdo ꝙ imutatio nō eſt quies ⁊ ꝙ imutatio q̄ eſt in eē: aut nulli ꝯriaꝫ vel tm̄ ꝯriatur corruptiōi aut imutatiōi que eſt in nō eē. Le. li. (Si vero nō ē aliqd qō nō ē [illegible] nō eē nullā nām ſubiectam habeat: dubitabit aliquis cui ſit ꝯria q̄ eſt in eē nō mutatio. ſ. imutatio: ⁊ quies eſt cui videꝫ illa imutatio cōtrariari. rñdet phus ꝙ nō quieti: q2 nulla imutatio eſt quies ꝙ ipſe ꝓbat ſic. (Si aūt hoc) ſ. ſi imutatio eſt quies. (Aut nō oīs quies motui ꝯria eſt: aut gn̄atio ⁊ corruptio mot⁹. manifeſtū igiꝫ ꝙ quies nō dicēda eſt imutatio ſi nō ē hic motus). ſ. ſi gn̄atio ⁊ corruptio nō ſunt mot⁹. ſimile aūt aliqd eſt ipſi quieti ⁊ imutatio. cōtraria aūt eſt imutatio: aut nulli: aut ei que eſt in nō eſſe: aut corruptiōi. hec. n. ſ. corruptio eſt ex ipſa forma. gn̄atio aūt in ipſaꝫ formā eſt.

Notandum ſm cō[illegible] to [illegible] ꝙ hoc imutatio in rei veritate nō eſt quies ſꝫ ſitis quieti: ⁊ iſta priuatio que eſt quies ſm ſilitudineꝫ opinādū eſt: aut ꝙ nō eſt ꝯria alicui oīno: aut ꝙ ē ꝯria trāſmutationi q̄ ē corruptio: qm̄ ex eo eſt cor°. qm̄ ex eo ē prin^m motus

corruptiōis.) Intēdit cōmētator ꝙ īmutaꝰ ē priuatio
mutationis: sicut quies est priuatio motus: ⁊ iō īmu-
tatio nō est vera quies: sꝫ tm̄ sm similitudinē: ⁊ dr̄ia īter
mutationē ⁊ quietē est: qm̄: quies ē mora tp̄alis ⁊ īmu
tatio est mora instātanea quies est priuatio mutatio-
nis successiue mēsurato tp̄e: sꝫ īmutatio est priuatio su-
bite īmutatiōis instāti mēsurate. ꝓpea si duo motꝰ sūt
discōtinui: ⁊ īmediate nō ꝓprie dicit' inter illos eē īm-
mutationē oppositā mutationi terminātī motū: aut co
pulanti partes motꝰ inuicē. ¶ Sed dubitat' si īmuta-
tio que est in eē ↄtrariat' īmutatiōi que ē in nō eē cū eē
⁊ nō eē sint ↄdictoria: sequit' ꝙ oppō ↄtradictiōis re-
ducit' ad oppōnē ↄtrarietatis ↄtra p̄hm ⁊ cōmētato-
rem .4. metaphi. ¶ R̄nsū ꝫ est in lr̄a ꝙ īmutatio in esse
nō ↄtrariat' īmutatiōi in nō eē accipiēdo nō esse pure
negatiue sꝫ priuatiue: ciō p̄rio huiꝰ ⁊ in hoc .5. ostēsum
est de intētione phi ⁊ cōmētatoris ꝙ gn̄atio ⁊ corrupꝰ
nō sunt mutatiōes de ↄtradictorio in ↄtradictoriū ne-
gatiue: sꝫ priuatiue. nihil. n. gn̄atur ex nō eē sumpto: ne-
qꝫ corrūpit' in nō eē: q̄ est pura negatio: sꝫ gn̄atio ē ex
priuatiōe: ⁊ corruptio est in priuationē. Inter contra-
dictoria ergo cōtradictorie ⁊ negatiue sūpta nulla est
ↄtrarietas: sꝫ bn̄ in aliis magis ⁊ minꝰ ꝓprie: aut ma-
gis ⁊ minus large. vn̄ ↄtrarioꝝ .6. sūt gradus. p̄rimꝰ
gradus est coꝝ que inuicē agūt ⁊ patiunt' in quo gra-
du ponūt' caliditas ⁊ frigiditas humiditas ⁊ siccitas.
Scd̄us gradus ē formaꝝ maxie distātiū sub aliq̄ ge-
nere nō tn̄ actiuaꝝ ⁊ passiuaꝝ inuicē vt in quo gradu
sunt albedo ⁊ nigredo: dulcedo ⁊ amaritudo. Terciꝰ
gradus ē formaꝝ quaꝝ vna est extremū ⁊ altera me
diū: sub quo gradu ↄtinent' albedo ⁊ rubedo: nigre-
do ⁊ paledo: dulcedo ⁊ acutū: amaꝝ ⁊ pingue. Quar
tus gradus est formaꝝ mediaꝝ īter extrēa maxie di-
stātia: cuiusmodi gradus sūt rubedo ⁊ paledo seu pō
ticū ⁊ pingue. Quintꝰ gradus ē quietū termīoꝝ ↄrio
ruꝫ positiuoꝝ siue sint extrēa siue nō extrēa vt quies
sub albedine: ⁊ quies sub nigredie: seu q̄es ↄiūcta cali
ditati: ⁊ quies ↄiūcta frigiditati. Sextꝰ gradus ē īmu-
tationū: q̄ sūt priuatiōes mutationū indiuisibiliū vt ī
gn̄o ī corruptio. Hoꝝ graduū primi duo faciūt ↄrieta
tem ꝓprie dictā: sꝫ sm magis ⁊ minꝰ: qꝛ magis cōtra-
riant' inuicē caliditas ⁊ frigiditas q̄ albedo ⁊ nigre-
do. Terciꝰ vō ⁊ quartꝰ gradus faciunt ↄrietatē cōtra
dictā etiā sm magis ⁊ minꝰ: qꝛ magis ↄriant' inuicem
albedo ⁊ rubedo q̄ paledo ⁊ rubedo. sed quintus ⁊
sextus gradus ↄstituūt ↄrietatē cōissime ⁊ largissime
sumptā: itēꝝ sm magis ⁊ minꝰ: qꝛ magis ↄriant' q̄e-
tes q̄ īmutatiōes: sicut etiā magis cōtrariantur motus
q̄ mutationes subite.

Tex. cō. 56. DUbitabit
autē.) Istud est terciū
capl'm huiꝰ tractatus
in quo p̄hs determiat
de ↄrietate motuū ⁊
mutationū sꝫ nām ⁊
p̄ter nām. Postq̄ de-
terminauit de ↄrietate
eorūdē sm exigētiam
suoꝝ terminoꝝ ⁊ di-
uidit in duas ptes. in
prima mouet vnū dubiū ⁊ soluit. in scd̄a vō ex deter-
minatione eiusdem dubii elicit corꝰ ibi. (Esset ergo.)
¶ Quātū ad primā partē Aristo. mouet istud dubiū.
Propter qd̄ tm̄ in motu ⁊ quiete locali iuenit' ↄrietas
sm nām ⁊ extra nāꝫ. nā motꝰ ignis sursuꝫ ⁊ motꝰ ignis
deorsuꝫ ↄriant' ex hoc ꝙ vnus eoꝝ est sm nām ⁊ aliꝰ
extra nām. silr̄ quies terre in medio mūdi ↄtrariat' q̄e-
ti terre in medio aeris ex eo qꝛ eaꝝ vna ē n̄alis ⁊ alia
extra nām. In motibꝰ aūt ⁊ quietibꝰ aliis ⁊ si inuenit'
sm nām nō inuenit' extra nām. primo quidē in altera-
tione nō assignamꝰ motū sm nām ⁊ p̄ter nām: qꝛ non
apparet magis sanatio q̄ egrotatio sm nāꝫ: neqꝫ ma-
gis dealbatio q̄ denigratio extra nāꝫ. oīs enī sanatio
⁊ oīs egrotatio: ⁊ oīs dealbatio: ⁊ oīs denigratio dr̄
sm nām. ¶ Scd̄o in augmēto ⁊ detrimēto siue cōpa
remꝰ augmētationē augmēti: siue diminutionē dimi-
nutioni: siue augmētationē diminutiōi: nullū istorum
motuū dicimꝰ n̄alem ⁊ aliū violentū: aut extra nām.
oēs. n. istos motꝰ videmꝰ n̄alr̄ cōtingere cū fiāt a na-
tura ex necītate forme vel m̄ae. ¶ Tertio in gn̄atione
⁊ corruptiōe idē ↄtingit ꝙ nullā gn̄ationē vel corrupti
onem dicimꝰ extra naturā sꝫ dicimꝰ sm naturā. sic enī
iuuenescere est sꝫ naturā ita ⁊ senescere: sꝫ senectꝰ ducit
ad corruptionē: igit' corruptio est n̄alis sicut genera-
tio. cōstat aūt q̄libet gn̄ationē eē naturalē cū nō vi-
deamus vnā sm naturā ⁊ aliā p̄ter naturā. ¶ Quar
tō apparet idē in oībꝰ aliis motibꝰ ⁊ mutatiōibꝰ de
quibꝰ nō facit hic p̄hs mētionē: cuiusmodi sunt nutri-
tio. actio: passio: ⁊ mixtio. nō. n. dicimꝰ aliquā nutritio
neꝫ eē sm naturā ⁊ aliā p̄ter naturā. nō etiā ↄcedimus
aliquā actionē: passionē: vel mixtionē esse naturalē: ⁊
aliā extra naturā: sꝫ q̄libet dicimꝰ īdifferēter esse sm
naturā: ⁊ hoc aut naturalitate forme: aut naturalitate
m̄ae. 1. e. li. (Dubitabit aūt aliqs q̄re in mutatiōe q̄deꝫ
sm locū sunt: ⁊ sm naturā: ⁊ extra naturā: ⁊ quietes: ⁊
motus: in aliis aūt nō vt alteratio huiꝰ quidē sꝫ natu
ram: illa aūt extra naturā. nihil enī magis sanatio aut
egrotatio sꝫ naturā: aut extra naturā. neqꝫ albatio aut
denigratio. Silr̄ aūtē ⁊ in augmēto aut detrimēto: ne-
qꝫ ad inuicē hi ↄrii vt sm nām: hi aūt extra naturā: ne-
qꝫ augmētū augmēto. (Et in gn̄atiōe aūt ⁊ corruptio-
ne eadē rō est. neqꝫ gn̄o quidē sꝫ naturā corruptio au-
teꝫ extra naturā. senescere. n. sꝫ naturā est: neqꝫ gn̄oneꝫ
videmꝰ aliā quidē sm naturā: aliā vō extra naturam.

NOtandum sm cōmētatorē cōmēto
56. ꝙ hoīem senescere est
via ad corruptionem: ⁊ silr̄ iuuenescere est via ad ge-
nerationē. s. status ꝑfecti: sed nō estimat' ꝙ aliud ē na-
turale ⁊ aliud inaturale: ⁊ rō pōt esse ista. ꝙ duplex est
natura sm p̄hm ⁊ huiꝰ . ⁊ .5. metaph. s. materia ⁊ for-
ma: igit' oīs trāsmutatio est naturalis que ē rōne for-
me vel materie: sꝫ generatio ē rōne forme: ⁊ corruptio
rōne materie: qꝛ materia ē illud p q̄ res pōt eē ⁊ non
esse: igit' tam corruptio q̄ generatio ē naturalis. (Hec Te. cō. 57.
si est.) P̄hus soluit dubitationē p īteremptionē isti-
us q̄ querebat' vꝫ ꝓpter quid tm̄ in motu locali inue
nitur cōtrarietas sꝫ naturā ⁊ extra naturā ponēs istā
ↄclusionē: in oī genere trāsmutatiōis iuenit' ↄtrarietas
sm naturā ⁊ p̄ter naturā quā Aristo. sic ꝓbat. in quo-
cūqꝫ inuenit' cōtrarietas sm naturale ⁊ violētū in eo-
dem inuenit' ↄtrarietas sm naturā ⁊ p̄ter naturā: sꝫ in
quocūqꝫ genere trāsmutatiōis inuenit' cōtrarietas sm
naturale ⁊ violētū. ergo ⁊c. pꝫ ↄn̄a cū maiori. ⁊ minor
declarat' iductiue. primo quidē illud est notū in motu
locali: sꝫ nō exprimat' hic: qꝛ illud fuit exēplificatū in
questiōe. vn̄ tam in motu recto q̄ in motu circulari iue
nitur cōtrarietas sm naturale ⁊ violētū tam ex parte

eiuſdē termini ꝗ̄ diuerſoꝝ terminoꝝ. motus n. ignis ſurſū ⁊ motus ignis deorſū ꝯtinuāt̄ ad diuerſos terminos ſm nāle ⁊ violentū: ac etiā ignis ſurſū ⁊ motus terre ſurſū ad eūdē terminū. mot⁹. n. ignis ſurſū eſt naturalis: ⁊ motus ignis deorſū aut terre ſurſum eſt violētus. Scđo ꝓbidez in generatiōe ⁊ corruptiōe: qm̄ dat̄ generatio naturalis ⁊ generatio violēta corruptio naturalis ⁊ corruptio violēta. que quidē mutationes dicunt̄ ꝯtrari ſm naturale ⁊ violētū. ꝙ eniz ſit aliqua corruptio naturalis manifeſtū eſt: ⁊ quedā violenta. nā corrūpi ſenio eſt naturale: ⁊ corrūpi gladio eſt violētū: ſic etiā aliqua eſt gn̄atio nālis vt generatio aīaliū ⁊ plātaꝝ ꝓueniēs ex debito ordine nature tam vlis ꝗ̄ particularis vt ex cōi curſu corpoꝝ celeſtiū ⁊ ſuaꝝ cōſtellationū. eſt etiā aliqua generatio violenta .ſ. nō fatata neq₃ ordinata ſm diſpōnē celi. pōt eni ex artificio fieri ꝙ roſe fiāt in hyeme ſic̄ ⁊ cucurbite ī hyeme fieri pñt: cū tñ ſm ordinationē celi ⁊ diſpōnē ſyderum curſus tales fieri debeāt in eſtate. Tertio eſt rota eadē minor in motu augmētatiōis ⁊ diminutiōis: qm̄ dat̄ augmētatio nālis ⁊ augmētatio violēta: diminutio nālis ⁊ diminutio violēta que ſūt mutatiōes ꝯtrie ſm nāle ⁊ violentū: aut ſm nām ⁊ extra naturā: ꝙ ſit augmētatio ⁊ diminutio nālis ꝑ₃ vt ſupra in aīa lib⁹. ⁊ in plātis que nutriunt̄ augent̄ ⁊ diminuunt̄ ſ₃ cōem curſū nature: ⁊ ꝙ aliqua ſit augmētatio vel diminutio violēta pōt exēplificari ex hoc qm̄ aug⁹ pubeſcētium ⁊ iuuenū ſunt violēta ſi ſūt velociora ⁊ citius ꝗ̄ debeāt ꝓpter abūdātiā alimēti: ⁊ triticū etiā violēter augent̄ qñ ꝓpter abūdātiā pluuie ſūt nimis cito aucta ⁊ nō cōſolidata: qm̄ humor iſte in tātā abundātiā tractus nō ꝑuenit ad debitā digeſtionē: ⁊ ꝯñter cōſolidari nō potuit. Quarto oſtēdit idē in alteratiōe .ſ. ꝙ dat̄ ꝯtrietas ſm nāle ⁊ violētū cū quedā alterent̄ violēter: ⁊ quedā nō. alteratio. n. facta de egritudine in ſanitatem diebus creticis eſt alteratio nālis: facta aūt dieb⁹ non creticis eſt violēta. dies eni cretica ē illa in qua nāīr oꝫ nā vincere morbū: aut vinci ab illo: ⁊ dicit̄ dies criſis accipere dieb⁹ imparib⁹ vt. 5. vel. 7. die oīa mēſurant̄ ſua ꝑiodo: ⁊ iō in [illegible] febrib⁹ diſtinguit̄ tēpus augmēti ſtat⁹ ⁊ diminutiōis. primo. n. auget̄ mot⁹. ſcđo eſt ſtatu. tertio decreſcit vſquequo tādē ceſſat. dies ergo illi in qbus cōplet̄ ꝑiodus morbi dicunt̄ cretici. ꝯtingit tñ aliqñ ꝙ nā fortificata a deo h₃ victoriā ſupra morbum ꝙ expellit illū ante diē creticū ꝓpter ꝗ ſanatio illa dicit̄ violēta: que ſi fieret die cretico eē nālis. Oībus aūt ergo gn̄atiōib⁹ ⁊ corruptionib⁹ nā ordinauit determinatū tp̄s: ⁊ ſilr aūt in augmētatiōib⁹ diminutionibus ⁊ alterationib⁹: que ſi ſiāt ꝑ illo dicunt̄ mot⁹ illi eē nāles: ſi aūt ſiāt nimis cito aut nimis tarde: ante vel poſt illud tp̄s: dicunt̄ mot⁹ violēti. 1. e. li. Aut. i. reſpōdet ſi eſt. i. cōtingit ꝙ violētia ſit extra naturā tūc ⁊ corruptio erit corruptioni ꝯtria ꝗ̄ violēta eſt vt ꝗ̄ eſt extra nām ei que ſm naturā: ergo ⁊ gn̄atiōes qdā ſunt violēte ⁊ nō fatate .i. nō ſm ordinē cōem celi: qb⁹ contrarie ſūt que ſūt ſm naturā: ⁊ augmēta ſunt violenta ⁊ detrimēta vt augmētū illoꝝ que velociter ꝓpter alimētū pubeſcētū ſunt: ⁊ tritica cito adaucta ⁊ nō conſtricta .i. nō cōſolidata. In alteratiōe aūt equalr aut ſimiliter iuenit̄ naturale ⁊ violētū. ſūt eni alteratiōes quedā violēte: alie vō nāles vt dimiſſi ⁊ liberati a febribus nō in creticis dieb⁹ alterātur violenter: alij autem in creticis alterātur naturaliter: alij quidē extra naturam alterant̄: alij vero ſm naturā.

Notandum ſm cōmētatorē cōmento [illegible] ꝙ generatio violenta nō eſt ſpēs vna tñ. erūt igit̄ ꝯtria iſtoꝝ modoꝝ modis generatiōis naturalis ⁊ eſtimat̄ nō ſequi: qm̄ ſi infirmitas eſt multarū ſpēꝝ eſtimat̄ vt nō ſequatur ꝙ ꝯtria eoꝝ ſunt ſpēs ſanitatis: qm̄ ſanitas eſt vna ⁊ egritudines ſūt multe. Sed forte videt̄ ꝙ vna ſanitas cōtinet multas particulares ſanitates oppoſitas [illegible] multis egritudinib⁹: ſed nō habēt noīa ⁊ iō latent. Cōmētator ꝓbat ꝙ multe ſunt ſpēs generatiōis naturalis: qm̄ multe ſunt ſpēs generatiōis violēte. vnde quot modis dicit̄ vnū oppoſitoꝝ tot modis dicit̄ reliquū.

Contra quā rōnē arguit ſic. ſanitas ⁊ egritudo inuicē ꝯtrariant̄: ⁊ tñ multe ſunt ſpēs egritudinis nō aūt multe ſunt ſpēs ſanitatis ſed vna tñ. ¶ Rñdet cōmētator ꝙ forte ſanitas cōtinet multas ſpēs oppoſitas ſpēbus ſanitatis egritudinis: ſ₃ q₂ nō habēt noīa ignorat̄ ſanitatē eē gen⁹: ⁊ ſi aſſerit illa reſpōſio nō eſt vera: qm̄ ſanitas eſt ſpēs ſpecialiſſima cū cōſiſtat in cōmēſuratiōe ſeu adequatiōe humoꝝ que quidē adequatio nō pōt reſpectu eiuſdē ſubiecti [illegible] ratiōe ē aſſignat. nā ſanū eſſe eſt bonū animalis ⁊ bene ſe habere ē vno mō tm̄ ꝗ̄uis male ſe habere ſit multis modis per phm. 2. ethicoꝝ. vnde plurib⁹ modis cōtingit recedere ab equatione humoꝝ ꝗ̄ cōtingat ad illā accedere. ⁊ ideo ꝗ̄uis egritudines ſint multe ſm ſpeciē ꝓpter diuerſos modos recedēdi ab equalitate nō ꝓpter hoc oꝫ ꝙ ſanitates ſint multe ſm ſpeciē. qñ eni vnū ꝯtrioꝝ cōſiſtit in indiuiſibili vel ī medio ⁊ aliud h₃ latitudinē nō oꝫ ſi vnū habeat ſpēs ꝙ aliud habeat ſpēs. ⁊ ſic ē de ſanitate ⁊ egritudie: ſ₃ nō ē ſic de gn̄one ⁊ corrupt̄. ¶ Iſta rñſio nō eſt mihi dubia primo q₂ aliter rō cōmētatoris nō ꝓcederet ad ꝓbādū generationē naturalē eſſe continentiam ſpecieꝝ. arguit eniz ſic. generatio naturalis ⁊ generatio violēta ſunt ꝯtria: ſed generatio violēta continet ſpēs: igit̄ generatio naturalis. ꝑ₃ ꝯñā. q₂ quot modis dicit̄ vnū oppoſitoꝝ tot modis d̄t reliquū. Secundo: q₂ ſanitas nō cōſiſtit in indiuiſibili neq₃ adeq̄tio vel cōmēſuratio humoꝝ cū vn⁹ homo ſit alterato ſanior: ⁊ idē cōtinue efficiat̄ ſanior ſicut eni variat̄ mixtio ⁊ ꝓportio qualitatū primarū ſic variat̄ adeq̄tio cōmēſuratio humoꝝ. Tertio dato iſto mō arguēdi ſequit̄ ꝙ virtus nō cōtinet plures ſpēs cōtra determinationē Ariſto. in toto lib. ethicoꝝ. ⁊ ꝓbat̄ ꝯñā. q₂ virt⁹ eſt bonū aīe ⁊ bene agere cōtingit vno mō. male aūt agere cōtingit plurib⁹ modis ⁊ ex hoc apparet ꝙ viciū h₃ ſpecies multas: virtus aūt eſt ſpēs ſpāliſſima. ¶ Quarto arguit̄ auctoritate Ariſto. [illegible] ꝙ ſi genus h₃ cōtrariū neceſſe eſt ꝙ ſpēs habeat cōtrariū: ſed egritudo que eſt gen⁹ h₃ cōtrariū: igit̄ febris que eſt ſpēs eius h₃ cōtrariū ꝙ nō videt̄ eē: niſi aliqua ſanitas ſpālis ꝯtēta ſub ſanitate generata. Neq₃ valet ꝙ dicit burleus ꝙ iſta ꝓpoſitio eſt ſic intelligēda: ſi gen⁹ h₃ cōtrariū neceſſe eſt ꝙ ſpēs habeat ꝯtrarium ſm genus: q₂ ſicut idētitas ⁊ diſtinctio ē rōne ſpeciei ⁊ nō generis: ita ⁊ cōtrarietas gen⁹ cōparatū ſpeciei ſe h₃ vt materia: ⁊ ſpēs vt forma: ⁊ iō ſi genus h₃ cōtrariū hoc eſt rōne ſpeciei: nō aūt ſpēs h₃ ꝯtrariū rōe generis. ¶ Dicēduz igit̄ ꝙ ſicut virt⁹ ⁊ viciū ſunt contraria aīe: ita ſanitas ⁊ egritudo ſunt cōtraria corporis: ⁊ ſicut ſub vicio ⁊ virtute cōtinent ſpēs: l₃ plures ſub vicio ꝗ̄ ſub virtute: qm̄ virtus eſt in medio vicioꝝ extremoꝝ: ita ſanitas ⁊ egritudo cōtinēt ſpēs: ⁊ plures

cōtineant ſub egritudine ꝙ ſub ſanitate: ſicut enĩ liberalitas eſt mediũ inter ꝓdigalitatē ꝛ auaritiã: ꝛ fortitudo inter audaciã: ꝛ ita dant ſpeciales ſanitates mediãtes inter egritudines extremales per ſupabundantiã ꝛ defectu3: l3 nō habeam⁹ noĩa illoꝝ. poteſt enĩ induci ꝛ argui nunꝙ duo inuicē cōtrariari: quorũ vnũ ē genus ꝛ alterũ ſpēs ſpecialiſſima: ſed aut ambo genera: aut ambo ſpēs. albedo enĩ cōtrariat nigredini: ꝛ dulcedo amaritudini que ſunt ſpēs. ¶ Itē ſicut febris ꝛ obtalmia ſunt ſpēs egritudinis: ita mot⁹ ex febre ꝛ obtalmia ſunt ad ſanitates diuerſarũ ſpecierũ. nō. n. apparet ꝙ ſanitas cōtraria obtalmie ſit eiuſde3 ſpeciei cũ ſanitate ↄtraria febri. neq3 cōmētator poſuit illud aduerbiũ forte niſi daret itelligere determinationē huius rei nō eē pſentis ſpeculationis. Et ad inſtãtiã quã facit Ariſto. io topicoꝝ cōtra iſtã regulã. ſi genus h3 contrariũ ſpēs h3 cōtrariũ [illegible] tudine. dico ꝙ Ariſto. nō dixit ſanitate3 eē ſpēm ſpecialiſſimã: ſed ↄceſſa illa regula nō o3 ſi aliqua duo genera inuicē ↄtrariant ꝙ cuilibet ſpeciei vnius correſpõdeat alteri⁹ ſpēs: qꝛ iam dictũ eſt ꝙ virtus ꝛ viciu3 generice ↄ̃riant: ꝛ plures ſit ſpēs vicij ꝙ vĩtutis. ¶ Cũ at allegat phus in ethicis di. ꝙ bene ſe habere ꝛ bñ agere ↄtingit vno mō. male aũt agere ꝛ male ſe habere cōtingit multis modis. dico ꝙ ſicut eadē via athebis ad athenas ꝛ ecōtra ſm phm. 3. huius. ꝛ eedē ſunt linee a cētro ad circũferētiã ꝛ ecōtra: ita q̃t modis ↄtingit bñ agē tot modis ↄtigit male agē. ꝗ. n. vijs ↄtigit accedē ad vĩtutē: tot vijs ↄtingit recedere ab illa: ſ3 ĩten⁹ Ariſto. eſt ꝙ virtuoſarũ opationũ tñ ē vna regula. ſ. prudentia: ꝛ vnus finis. v3 humana felicitas. maloꝝ aũt actuũ plures ſunt regule ꝛ plures fines ut habet videri in lib. ethicoꝝ ꝛc. [illegible]

Dubitatur [illegible] oſtendendo nullam generatione3: neq3 corruptionē eē violenta3. nullũ etiã motũ augmētatiõis vel diminutionis aut alterationis noĩatũ eē violētu3. qm̃ motus naturalis dicit eē ille qui eſt a principio intrinſeco vel extrinſeco cōferēte vim paſſo ſm ph3. 3. ethicoꝝ: ſed quilibet noĩatoꝝ motuũ eſt a principio intrinſeco vel extrinſeco cōferente vim paſſo: igit quilibet illoꝝ motuũ eſt naturalis. ¶ Rñdet ꝙ motum eē naturalē intelligit duplr. ſ. naturalitate nature particularis: naturalitate nature vlis. Ille motus eſt naturalis naturalitate nature particularis qui eſt ab itrinſeco vel extrinſeco cōferēte vim paſſo ſicut eſt motus grauiũ deorſum: ꝛ vapoꝝ ſurſum. Ille eſt mot⁹ naturalis naturalitate nature vlis: qui eſt ſm cōem ꝛ ſolitum curſu3 nature: ꝛ ſic generatio ꝛ corruptio: augmētatio ꝛ diminutio tēpore debito facte ſũt nãles: ac etiã ſanatio in diebus creticis. Item mot⁹ dicit duplr violentus. ſ. violētia nãe particularis: ꝛ violētia nãe vlis. Ille motus eſt violētus violētia nãe particularis qui eſt ab extrinſeco tñ nō cōferēte vim paſſo: ſicut eſt motus ꝓiectionis lapidis ſurſu3. ille vero mot⁹ eſt violētus violētia nãe vlis qui fit ṕter cōem ꝛ ſolitũ curſu3 nãe: ꝛ ſic augmētatio plãtarũ: ꝛ pubeſcentiã nimis cito facta dicit violēta: ac etiã ſanatio nō in dieb⁹ creticis. quãdo ergo phus dicit aliquas gnãtiones ꝛ corruptiones eē violētas: ac etiã aliquos mot⁹ augmēti diminutionis ꝛ alteratiõis eē violētos nō loquit de violētia nature particularis ſed vlis. ¶ Ex quib⁹ ſequit ꝙ nō cōſitr inuenit naturale ꝛ violētũ in motu locali ꝛ in alijs motib⁹ ꝛ mutationib⁹: qꝛ in motu locali ſic inuenitur naturale ſimplr: ita ꝛ violētũ ſimpliciter: in alijs motib⁹ ꝛ mutatiõibus repit nãle ſimpliciter: ſed nō violentũ ſimplr: qꝛ l3 reperiat violētũ reſpectu nãe vlis: nō tñ reſpectu nãe particularis: quin fit ibi opatio facta ab itrinſeco: aut ab extrinſeco paſſo cōferēte vim: l3 enĩ corruptio ſit violēta forme que corrũpitur: tamē eſt nãlis mãe: ꝛ forme que itroducit: ac etiã agēti introducēti forma3. (Erũt ergo.) Iſta eſt ſcda pars huius capituli in qua phus ex determinatis colligit q̃tuor cor⁹. quoꝝ primũ eſt iſtud. corruptio nō tm̃ ↄtrariat generationi ſed etiã corruptiõi. p3. qꝛ corruptio triſtis ↄtrariat corruptioni delectabili. corruptio tñ nō eſt ſimplr ꝛ abſolute ↄtraria corruptioni: qꝛ nō oĩs corruptio cuilibet corruptioni eſt cōtraria: ſed quedã corruptio cuidã corpori eſt cōtraria ſm ꝙ vni accidit diſpō triſtitie: ꝛ alteri diſpō delectationis. Le. li. (Erũt ergo corruptiones cōtrarie ad inuicem nō generationi tm̃: ꝛ quid ꝓhibet q̃ſi dicat nihil. eſt enĩ ſic. i. cōtingit ita eē. ꝛ nãq3 ſi quidē dulcis: alia vero triſtis eſt. ille corruptiões inuicē cōtrariant: quare non ſimplr corrũptioni corruptio cōtraria eſt: ſ3 h̃ quidem huius. i. ſm ꝙ eſt naturalis. alia vero huius. i. ſ3 ꝙ eſt violēta hoꝝ ē ↄ̃riaas. Tex. cō. 52.

Notandum ꝙ cōmētator cōmento. 52. illã literã expõit dupliciter: v3 aliqua eſt corruptio triſtis ꝛ aliqua delectabilis. pono ꝙ phus p corruptionem triſtem intelligit corruptionē violētã: ꝛ p corruptionē dulce3 vel delectabilē corruptione3 nãlem. Scdo qꝛ oĩs corruptio ē cōtriſtabilis. phus per corruptionē triſtē poteſt intelligere corruptionē magne cōtriſtatiõis: ꝛ per corruptionem dulcem vel delectabilem corruptionē parue contriſtationis.

Sed dubitatur quonia3 in priori capitulo [illegible] les nō poſuit niſi vnũ motũ cōtrariari tñ vni mutationi. quō igit corruptio cōtrariat corruptioni ſit cōtriatur generationi: ꝛ quō mot⁹ ſurſu3 cōtrariat motui ſurſum ſi cōtrariat motui deorſum. ¶ Rñdet ꝙ duplex eſt cōtrarietas: v3 nature ꝛ terminoꝝ. cōtrarietas nature eſt illa qua aliqua cōtrariant ſm naturale ꝛ violentũ: ꝛ ſic nō eſt icōueniēs vni motui plures ↄtraria [illegible] orſum ꝙ motus terre ſurſu3: cũ vnus iſtoꝝ motuum eſt naturalis: ꝛ alij duo violēti. ſic etiã vni corruptiõi naturali ↄtrariatur aliq̃ generatio ꝛ aliqua corruptio violenta: ꝛ de tali cōtrarietate nō eſt locutus phus in priori capitulo. Cōtrarietas terminoꝝ eſt illa qua aliqua cōtrariant ſm cōtrarietatē terminoꝝ: ꝛ ſic nō cōtrariat motus ignis ſurſu3 ꝛ motus terre ſurſu3: ſed bñ motus ignis ſurſu3 ꝛ motus ignis deorſu3. ſic etiã nō ↄtrariant corruptio naturalis ꝛ corruptio violēta: qꝛ recedũt ab eodē termino: ꝛ vadũt ad eundē terminu3. ſed bene cōtrariant hac cōtrarietate generatio ꝛ corruptio reſpectu eiuſdē: ſiue ambe mutatiões ſint naturales: ſiue ambe violēte: ſiue vna naturalis ꝛ alia violenta: cũ termini a quib⁹ recedũt ꝛ ad quos vadũt inuicem cōtrarient: ꝛ de hac cōtrarietate locutus eſt phs in anteriori capl̃o. Intelligēdũ tamē ꝙ corruptio dupliciter cōſiderat. vno modo in eo ꝙ corruptio: ꝛ ſic nulli mutationi cōtrariat niſi generationi. Alio mō cōſideratur vt corruptio naturalis: ꝛ ſic cōtrariat corruptiõi violēte: ſicut etiã motus naturalis ſm ꝙ hui⁹ cōtrariat motui violento: ſed ſ3 ꝙ eſt motus ſurſu3 con

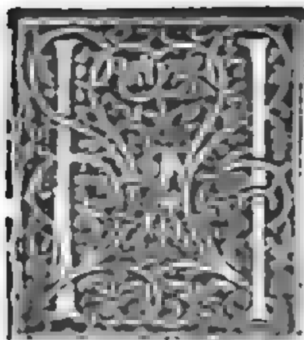
Tex. cō. 59. trariat motui deorsum. (Ois quidē.) Sc'ōꝫ cor^m motui locali naturali cōtrariat motus violentus. pꝫ. naꝫ motus ignis sursum ⁊ motus terre deorsuꝫ sunt contrarij: quia sursum ⁊ deorsum sunt differentie loci: ⁊ iō loci mutationes ad istos terminos sunt differentie cōtrarie motus ꝑpter quaꝫ cōtrarietatē terminoꝝ contrariātur motus naturales. videlicet motus ignis sursum ⁊ motus terre deorsuꝫ: ac etiam motus violenti: vt motus terre sursum ⁊ motus ignis deorsum: ⁊ consequenter contrariantur duo motus quorꝫ vnus est naturalis ⁊ alter violentus: aut motus ignis sursum: ⁊ motus ignis deorsum. Et non solum motui locali naturali contrariatur motus violentus ad terminum contrariuꝫ: sed etiā ad eundē terminuꝫ: qm̄ motui ignis sursum contrariatur motus terre sursum cōtrarietate reperta inter naturam ⁊ preter naturaꝫ seu īter naturale ⁊ violentū. 1. c. li. (Omnino quidē igitur contrarij motus ⁊ quietes dicto modo sunt. s. cōtrarietate nature ⁊ terminorum vt qui est sursum ei qui est deorsum. loci enim cōtrarietates he sunt. fertur auteꝫ sursuꝫ quideꝫ motu natura ignis: deorsum autem ⁊ contrarie ipsorum loci mutationes sunt: ignis autem sursum quidem natura fertur: deorsum autem extra naturam ⁊ cōtrarius est que est sm naturam ipsius ei qui est extra naturam siue vadat ad eundem terminum siue ad terminum contrarium.

Notandum primo secūduꝫ cōmentatorem cōmēto. 59. ꝙ motuum contrariorum quidam sunt diuersi in specie: ⁊ isti sunt contrarij secundū formas: quia sunt ad contraria ⁊ ex contrarijs ⁊ contrarioruꝫ: ⁊ sunt contrarij secunduꝫ naturaꝫ ⁊ non naturam in respectu eiusdem: ⁊ isti sunt in vna specie.) ¶ Distinctio cōmētatoris est ista. motuum contrariorum quidaꝫ sunt contrarij sm formam: ⁊ quidam secundū naturā. motus contrarij secundū formam sunt illi qui sunt in formas contrarias: ⁊ tales cōmuniter sunt ex terminis contrarijs in terminos contrarios ⁊ contrarioruꝫ agentium vt motus ignis sursum ⁊ motus ignis deorsum: ac etiaꝫ motus sanationis ⁊ egrotationis. motus vero contrarij secunduꝫ naturam sunt illi quorum vnus est naturalis ⁊ alter violentus seu preter naturam: ⁊ tales possunt esse eiusdem specie vt motus ignis sursum ⁊ motus terre sursum ad eundem locum. Sicut igitur non omnes motus contrarij secūduꝫ formaꝫ sunt contrarij secundū naturam: vt motus terre deorsum ⁊ mot⁹ ignis sursum: ita non omnes motus contrarij secūdū naturā sunt contrarij secundū formaꝫ: vt motus ignis ⁊ terre sursum.

Notandum secundo secūduꝫ cōmentatorem eodem cōmento ꝙ ille due cōtrarietates sunt ille que dicuntur contrarie principaliter cum diffinitio cōtrariorum que est ꝙ contraria sunt ista que maxime distant non inuenitur primo ⁊ principaliter nisi in eis q̄ sunt in loco: deinde in qualitate secunduꝫ similitudineꝫ. Intendit commentator hanc distinctioneꝫ ꝙ cōtrarioruꝫ quedā sūt contraria principaliter: ⁊ quedaꝫ non principaliter. illa sunt contraria principaliter que maxime a se distāt tā sm situm q̄ sm formaꝫ. illa sūt cōtraria nō principaliter q̄ nō maxie distāt sm situ: ſꝫ sm formā. verbi. g. sursum ⁊ deorsum sunt principaliter contraria: quia maxime distant secundū locuꝫ ⁊ secundū virtuteꝫ. caliditas autem ⁊ frigiditas sunt contraria non principaliter: sed magis secundū similitudinē: quia ⁊ si maxime distāt secunduꝫ formā non tamen secundū locum. (Et quietes.) ¶ Tertium correlariū: quieti locali naturali contrariatur quies violenta. ꝓbatur. nam quieti naturali ignis in loco suo contrariatur motus deorsum ignis igitur a fortiori sibi ꝯtrariatur quies terminās illum motum: sed quies terminans illum motum est quies violenta sicut ⁊ ipse motus violentus est: igitur quieti naturali locali contrariatur quies violenta. idem habebatur si ignis moueretur a medio mundi ad concauū lune. certuꝫ est ꝙ quies in medio mundi ignis est quies violenta ⁊ contrariatur motui ignis sursum ⁊ quieti terminanti primū motuꝫ: sed quies terminans motum ignis sursum in concauo lune est quies naturalis igitur aliqua quies etiam inuicem contrariant secūdū naturale ⁊ violentum. 1. c. li. (Et quietes autem similiter contrariantur secundū naturā ⁊ extra naturā: que nāqꝫ est sursum quies motui qui est desuper deorsum motui contraria est. fit autem terre consimiliter quies violenta ⁊ naturalis sicut ignis. illa autem quies extra naturam: motus autē huic quieti sm naturam.

Notandum ꝙ sicut aliquis motus contrariat alteri motui secundū formaꝫ tantuꝫ: aut contrarietate terminorum vt motus ignis sursum motui terre deorsum. aliquis vero cōtrariatur tantū secūdū naturā vt motus ignis sursuꝫ motui terre sursuꝫ. aliquis vtroqꝫ modo vt motus ignis sursum motui ignis sursum: motui ignis deorsum: ita aliqua quies alteri cōtrarietur secūduꝫ formam tantū: aut cōtrarietate terminorū vt quies ignis sursum quieti terre deorsum: ⁊ aliqua cōtrariatur alteri quieti sm naturaꝫ subiectaꝫ vt quies ignis sursum quieti terre sursum: quedaꝫ auteꝫ cōtrariat vtroqꝫ modo vt quies ignis sursum quieti ignis deorsuꝫ. (Quare motui.) ¶ Quartū correlariū quies naturalis cōtrariatur motui violento: ⁊ ecōtra. istud correlariū est ꝓbatum in alio correlario: quoniaꝫ quies ignis in loco suo contrariatur motui eiusdem ab illo loco: cōstat autem quietem ignis in loco suo esse naturaleꝫ ⁊ motum ignis ab illo loco esse violentuꝫ. Similiter quies violenta ignis contrariatur motui naturali eiusdem: ⁊ hoc ideo quia motus naturalis ignis contrariatur motui violento eiusdem: ⁊ concludit philosophus ꝙ ipsorum mobilium alia quies sursum ⁊ deorsum erit secunduꝫ naturaꝫ: alia extra naturaꝫ: sicut contingit de motibus eorūdē mobiliuꝫ. 1. c. li. (Quare motui quies contraria que est extra naturaꝫ ei qui est secundum naturam eiusdem contrariatur: ⁊ motus eniꝫ eius cōtrarius sic est alteri motui: alia quidem enim secundū naturam ipsorum mobiliuꝫ erit sursum aut deorsum. alia autem extra naturam quies.

Notandum ꝙ sicut ques locales contrariatur duobus motibus ⁊ duabus quietibus: duplici contrarietate: videlicet nature ⁊ terminorum: ita ⁊ ꝯ. alie quietes. vnde quies coniuncta sanitati in die cretico contrariatur cōtrarietate nature motui ⁊ quieti sanitatis acquisite in die ꝟo cretica: cum sanitas acquisita in die cretica sit naturalis ⁊ acquisita in die non cretica sit violenta: non cōtrariatur auteꝫ cōtrarietate terminorū motui ⁊ quieti sub egritudine ex quo sanitas ⁊ egritudo sunt contraria sm formaꝫ ⁊ termini motuū cōtrarioruꝫ. consimiliter dicat de quiete ꝯiūcta q̄litate acquisite ſꝫ cōeꝫ cursū nāe ꝙ ipa oppo² duob⁹ motib⁹ ⁊ duob⁹ q̄etib⁹.

Abet autē du bitatio nem.) Istud est quartum ⁊ vltimū capitulum huius q̄nti phisicoꝝ in quo phs mouet ⁊ soluit q̄tuor dubia circa dicta: quoꝝ primū est. vtrū quies violēta sit genita. Secundū dubiū vtrū quies in termino a quo cōtrariet motui [illegible]. (Habet aūt dubitationē.) Tertiū dubiū vtrū q̄es violenta opponat motui violēto ibi. (Dubitabit autē.) Quartū dubiū vtrū motus ignis deorsuz cōtrarietur motui ignis sursuz aut mot⁹ terre deorsuz ibi. (Quā autem est. ¶ Ad [illegible] primi dubij Aristo. arguit ⁊ primo affirmatiue sic. oīs quies que nō est semper sed aliq̄n est: ⁊ aliquādo nō est genita: sed quies violenta aliquādo est ⁊ aliquādo nō ē: igit̄ q̄es violēta ē genita. verbi gratia. accepta vna quiete violēta sicut ē quies terre sursuz. Arguit sic. oīs quies que h[abe]t eē post nō esse est geita: sed quies violēta terre habet esse post nō esse: ex quo huius quies aliquādo est ⁊ aliquādo non est: igit̄ quies violenta est geita. Te. li. (Habet autem dubitationē si pro quis est oīs quietis que non semp est genita ⁊ hoc stare. s. quiescere terre sursuz non semper est manentis: igit̄ extra naturā terre sursuz erit generatio. ¶ In cōtrariū pro parte negatiua dubij arguit phus dupliciter: ⁊ primo sic. si quies violenta generat: igitur a motu violēto: sed oīs motus generans aliquā quietem est velocior in fine q̄ in principio: igit̄ motus violētus est velocior in fine q̄ in principio q̄ est falsum ⁊ contra experientiā. tenet ɔ̄ña cum maiori. quoniā quies violēta fit a motu violēto: sicut quies naturalis a motu naturali. sed minor declarat̄. naz generatio est termin⁹ mot⁹ ⁊ cōplemētū ei⁹. cōstat autem vnūq̄dq̄ esse vigorosius quāto est ꝓpinqui⁹ suo ɔplemēto: ideo mot⁹ violētus dicit̄ esse velocior in fine q̄ in principio si per istū generat̄ quies violēta. Te. li. (Luz ergo ferrebat̄ terra aut ad graue sursuz violētia stetit. i. quieuit in fine motus: sed q̄ stat. i. q̄ quiescit alicubi quāto magis appropinquat ad suū statuz tātō videt̄ ferri velocius. que aūt violētia est ɔtrariū est. cōstrue sic. sed cōtrariū est in re que est lata cū violentia [illegible] quies eius q̄ quiescit violēter non erit facta. i. generata. ¶ Scdo arguit phus ad idez sic. generatio quietis est motus naturalis ad locū quietis: vel est simul cuz motu: sed generatio quietis violente nō est motus naturalis: neq̄ simul cū motu: igit̄ quies violēta nō est genita. pꝫ ɔ̄ña cuz minori. ⁊ maior arguit̄: nā quies que generat̄ per motū vt est finis motus est intēta ab ipso mobili: ergo si terra vel aliquid aliud mouet̄ sursuz in quietē oꝫ q̄ intendat eā: sed oē intēdens quietē intēdit eā vt cessat a motu: vel vt habeat eaz simul cū motu. si primuz generatio istius quietis est nālis: q2 oē qd̄ itēdit quiescere alicubi vt cesset a motu: locus ille est ei nālis. si secundū sequit̄ q̄ generatio quietis est simul cuz motu. ideo si quies terre sursum generat̄ per motū: vel terra fertur sursuz tanq̄ in suiipsius locū: vel accideret q̄ terra simul moueret̄ ⁊ quiesceret. quare cū vtrūq̄ sit icōueniens quieti violēto nō est generatio. Te. li. (Ampli

us si.) stare seu quiescere violētū sit genitū: videt̄ stare ipsuz: aut oīno ei⁹ in ipsi⁹ locū fieri nātr in quo [illegible]. ¶ Notādū q̄ elemēta ⁊ corpa celestia aliquo modo cōueniūt ⁊ aliquo mō discōueniūt quo ad intēsionem [illegible] sed nō eodē mō [illegible] quiete post motū. corpa aūt celestia [illegible] simul motū ⁊ quiete. elementa enī que mouent̄ nō quiescūt: ⁊ cū quiescūt nō mouentur. s. motu recto: corpa aūt celestia simul mouent̄ ⁊ quiescunt. quiescunt. n. ſm subiectū: q2 semp sunt i eodem situ mūdi ⁊ cōtinue mouent̄ ſm formā describendo semp per suuz motū diuersos circulos formales circa centrū mūdi: ideo bene dicebat phus q̄ generatio quietis est motus naturalis ad locū quietis supra q̄ ad elemēta: vt ē sit cū motu supra q̄ ad corpa celestia.

Sed dubitatur ꝓpter q̄d Aristo. nō soluit hāc dubitationē cum arguat ad partes nihil determinando. ¶ Respōdet q̄ solutio patet ex dictis ⁊ ex dicendis. id enim dicit̄ proprie generari q̄ est finis motus intentus a mobili vel a motore vt pꝫ in ꝓiectione lapidis. ꝓiiciens enī nō intēdit quietē sed ipellere vel percutere aut aliquid aliud. q̄ aūt quiescat lapis post motuz hoc est q2 virtus violēta cōtinue debilitat̄ in tm̄ q̄ tādem nō sufficit mouere: neq̄ ꝓhibere mobile a motu suo naturali. quies autē naturalis ꝓprie generat̄: q2 ipsa est finis motus intētus a mobili vel a motore cū ipsa causetur a natura existēte in re mota a qua causat̄ motus naturalis. Si tm̄ generari acciperet̄ cōiter ꝓ oī eō quod incipit esse sic esset cōcedendū q̄ quies violēta generatur: q2 incipit esse: neq̄ rōnes cōuincūt: q2 nō accipiūt generatio ꝓprie pro termino motus intento a mobili vel a motore. (Habet aūt dubitationē.) Secundū dubiū vtrū quies in termino a quo cōtrarietur motui: ⁊ arguit̄ q̄ nō: q2 cū oē qd̄ mouet̄ sit partim in termino a quo ⁊ partim in termino ad quē. sequit̄ q̄ mobile dū mouet̄ est partim subiecti quiete termini a quo. si igit̄ quies in termino a quo cōtrariat̄ motui sequit̄ q̄ cōtraria sunt simul in eodē: vꝫ mot⁹ ⁊ quies in termino a quo q̄ videt̄ absurdū. Te. li. (Habet aūt dubitationē si cōtraria est quies que est hic. s. in termino a quo: qui hic est motui. s. motui qui est ex termino a quo: cū enī moueat̄ ex hoc aut reijciat̄. s. mobile ex termino a quo: adhuc videt̄ habere q̄ abiectū est in toto vel in parte: quare si h̄ quies in termino a quo cōtraria est ei que hic in ɔ̄riū motui. i. motui qui est ex illo in suū ɔ̄riuz simul erūt cōtraria. ¶ Rn̄det phs di. q̄ motus ⁊ quies sunt simul: ⁊ q̄ nō incōuenit cōtraria quodāmodo eē simul: sꝫ eēt incōueniēs cōtraria simplr̄ eē simul. vn̄ pure albū ⁊ pure nigrū nō sunt simul: sed bene albedo ⁊ nigredo remissa: q2 ista nō cōtrariantur simpliciter: sed ſm quid: ita quies in termīo a quo vel in termino ad quē: ⁊ motus opponunt̄ simplr̄: q2 nihil est in termino a quo: vel in termino ad quē ⁊ mouet̄: sꝫ q̄es alicui⁹ ptis termini a quo vel ad quē ⁊ motus nō ɔ̄riant̄ nisi ſm q̄d: iō bn̄ stāt sil' q̄pp sequit̄ q̄ magis opponit̄ mot⁹ motui q̄ quies motui: q2 mot⁹ cōtrarij nullo mō pn̄t eē simul: sꝫ bene mot⁹ ⁊ quies. Te. li. (Aut. i. rn̄det si quiescit ſm q̄ adhuc manet quodāmodo in termino a quo: oīno autez eius q̄ mouetur aliud quidem ibi. s. in termino a quo: aliud autem est in q̄ mutat. s. terminus ad quē. vnde ⁊ magis motus motui cōtrarius est q̄ quies. Te. cō.

Notandum primo fm cōmentatorē cōmēto. 62. q quies nō est nisi priuatio motus et ɔtriū in rei veritate motui est motus oppositus ei: et ideo possibile ē vt quies et motus in eodē inueniantur in duabus partibus motꝰ: et nō est possibile vt duo motus ɔtrij inueniātur in duabꝰ partibus eius: sed necto impediūt se adinuicem. p motum cōmen. intelligit illud q est primū motuꝫ .f. cuius quelibet pars mouet aliquo determinato motu. ideo si alicuius corporis quelibet pars mouet deorsū: nō est possibile q in aliqua parte sit motus sursū: qr tūc seinuicem impedirēt: et si alicuius corporis quelibet pars calefit eiusdem nulla pars frigefit ppter incompossibilitatē taliū motuū in eodē subiecto: et hoc ideo: qr tales motus suicem ɔtriant simpliciter sed motus et quies ɔtriātur solū quodāmodo: ideo stant simul i duabus partibus motꝰ: et in eadem parte eiusdeꝫ motꝰ. Etenim in toto motu calefactionis remanet aliqua frigiditas necessario remanet aliqua quies coniūcta frigiditati successiue enim corrumpit quies sicut successiue corrumpitur terminus a quo. ¶ Sed videt cōmentum replicare: qm̄ si quies est priuatio motus agit illud in quo ē quies priuat motu: igit non mouet: et per consequens nō stant simul motus et quies in eadeꝫ parte subiecti. ¶ Respōdet q quies in cōi est priuatio motus in cōmuni: et quies in particulari est priuatio motus in particulari: ideo quies cōiuncta alicui gradui frigiditatis est priuatio motus ad illum gradū nihil enim mouet ad id qd habet: concedo ergo quando aliquid calefit ipsum priuat motu nō quideꝫ simpliciter: sed fm quid priuat enim in infinitis motibus ad infinitos gradus quos habet tam caliditatis q̄ frigiditatis: ex quibus non sequit q mobile nō mouet: sed tm̄ q mobile nō mouet ad aliquā formam q̄ habet: neqꝫ ad aliquem gradū caliditatis vel frigi[illegible] ē coniūcta quies.

Secundo notādū fm cōmen. eodem cōme[illegible] q quies coniuncta cū motu non est distincta a motu .i. in parte distincta: qm̄ sequeret ex hoc vt aliquid moueret in aliqua parte et quiesceret in alia: et cum est distincta: ergo est in potentia non in actu. nō itendit cōmen. p esse in potentia nō esse: sed posse esse: sed nō denominare subiectū et posse denoiare: sicut enim albedo et nigredo existentia i rubeo: aut sub medio gradu dicunt in potentia: qr nō denoiant aliquid esse albū vel nigrū: sed possunt denoiare[illegible] quies [illegible] motu dicit quies in potentia: qr p illā nō dicit subiectū absolute quiescere: sꝫ p illā posset absolute quiescere: non ergo talis dēs ē distincta a motu fm ptē subiecti: sed i eadē parte cū motu sicut i eadē pte adeqte sunt albedo et nigredo calor et frigiditas.

Contra istā arguit: qm̄ nulla forma hꝫ partes [illegible] agit in corruptiōe [illegible] us ipsa desinit eē fm se et qōlꝫ sui: et maxime si fiat alteratio eque primo fm totū subiectū: et p ɔ̄ns quies i termino a quo neqꝫ fm totū: neqꝫ fꝫ ptē manet cū motu in eadē pte subiecti ɔ̄ñs arguit multipli: et primo īferēdo hoc īconueniēs. qr albedo ē īfinite pfectiōis si hꝫ ptes intēsiuas semp itelligēdo fit existētes i eodē subiecto: qm̄ a albedo ē i duplo pfectior sua medietate itēsiua: et in q̄druplo pfectior sua. 4ᵃ. et sic in īfinitū: sꝫ quelꝫ albedo ē pfectior b nigredine: igit a albedo est in infinitū pfectior b nigredine: q nō ɔ̄ingeret nisi esset pfectionis īfinite. ¶ Scdo sequit q aliqua caliditas stat cū frigiditate sūma: pbat nā cū qualꝫ caliditate remissa stat aliqua frigiditas: sed caliditas remissa stat cū caliditate sūma: igitur et cē. patꝫ ɔ̄ña cū maiori p Aristo. in hoc quito di. q illud dr̄ eē magis: vel minus tale q hꝫ plus vel minus de suo ɔ̄trio minor ē euidēs: qm̄ caliditas sūma si hꝫ ptes intēsiuas oportet q̄lꝫ illarꝫ ptiū esse remissaꝫ. ¶ Tertio arguit aucte Aristo. primo huius di. qualitatē eē diuisibilē p accñs ad diuisionē q̄titatis: q nō esset verꝫ si haberet ptes intēsiuas. vbi dicit cōmen. q ois multitudo est rerꝫ differētiū fm q̄titatē vel fm speciē: sed nulle partes caliditatis vel albedinis differūt fm speciem: igitur differunt fm quātitatem: sed nulle due quantitates sunt in eodē subiecto igitur nulle due caliditates: neqꝫ alique due albedīes sunt in eodem subiecto: et per consequēs neqꝫ albedo neqꝫ caliditas habet partes intensiuas: sed tm̄ extensiuas. ¶ Quarto arguitur auctoritate Aristo. di. 5. metaphisice q illa sunt vnum numero quorum materia est vna: igitur partes intēsiue caliditatis vel albedinis non differunt numero si sunt in eadem materia: īmo sequitur q tales partes intensiue differunt specie di. phꝫ losopho. 5. metaphysice ista specie differunt quecunqꝫ existentia in eodem subiecto differētiā habent. ¶ Ad primū negat ɔ̄ña: nā cū dicit a albedo est in duplo pfectior sua medietate et in quadruplo sua. 4ᵃ. et sic in infinitū ɔ̄tinue fit mentio de pfectione graduali: et indiuiduali sub eadem specie: sed cū dicit quelibet albedo ē perfectior b nigredine: ideo cōparat albedo nigredinī in pfectiōe essentiali et specifica negat: igit q a albedo sit infinite perfectionis: aut q a sit in infinitum perfectius b cum non distet a non gradu perfectionis simpliciter plus q̄ b per distantiam infinitam: sed tm̄ finitam. ¶ Ad scdm negat ɔ̄ñs: et ad probationeꝫ nego q cū qualibet caliditate remissa stat frigiditas: sed bene cū qualibet caliditate remissa posset stare frigiditas: et ad phm di. q illud est magis vel minus tale: q hꝫ plus vel minꝰ de suo ɔ̄trio dicit ɔcedēdo q si qōlibet illorꝫ hꝫ contrariū hꝫ contrariū ad mixtuꝫ: vnde si sunt duo alba quorꝫ qōlꝫ hꝫ nigredinem admixtam ceteris paribus illud est magis albū q hꝫ minus de nigredine: et illud minus album q hꝫ plus de nigredine: si tamē alterꝫ illorꝫ non haberet ɔ̄trium ad mixtum illud non est verꝫ: qm̄ sol est magis lucidus q̄ luna: et tamen nō habet plus vel minus de suo contrario: ita aliqua caliditas est alteri intensior et altera remissior absqꝫ mixtione contrarij: sed per solam appropinquationē ad non gradū caliditatis vel remotionē maiorē ab illo. ¶ Ad tertiū dicit q diuisio magis proprie dicitur de diuisione extensiua q̄ intensiua: ideo Aristo. locutus ē ibi de diuisione extensiua que est per parteꝫ extra partem que non habetur nisi per quantitateꝫ et non est locutus de diuisione intensiua [illegible] pars a parte in eodem subiecto per gradum indiuisibilem copulantem intensiue vnā partē cū alia in subiecto illo. Et ad cōmen. di. q ois multitudo est rerꝫ differentiū fm quantitatē vel fm spēm [illegible] nō loquit de multitudine rerꝫ i potētia faciētiū vnū: sꝫ de multitudine i actu rerꝫ sepatarꝫ iuicē nō faciētiū vnū: duo enim hoies differūt fm quantitatem et due intelie fm specieꝫ. ¶ Ad quartum respondetur q aliqua esse vnum numero intelligit dupliciter .f. subiectiue et simpliciter illa sunt vnū numero simplr quorꝫ vnū ē reliquū illa sunt vnū numero subiectiue quorꝫ vnū est subiectum alterius vel ambo sunt in eodem subiecto: et sic ɔcedit q oēs partes in tensiue alicuius caliditatis sunt vnum numero et

Non solum est hoc verum de his que solo numero dif
ferunt:sed etiaꝫ de his que differunt spē:qm̄ albedo ⁊
dulcedo lactis non obstante ꝙ differunt specie adhuc
sunt idem numero.vꝫ subiectiue:deinde cum dicit philo
sophus ꝙ illa specie differunt quecunq; existentia in
eodem subiecto differentiaꝫ habent.dico ꝙ ipse loqui
tur de illis que non faciunt vnū numero seclusa essen
tiali depēdentia agentis:propterea differunt specie al
bedo ⁊ dulcedo lactis:q2 sunt in eodem subiecto ⁊ nō
faciunt vnum numero simpliciter:neq; essentialiter de
pendēt a sua causa effectiua:ꝙ dicitur propter duo lu-
mina existentia in eodem medio:que non faciunt vnū
lumen numero:sicut neq; vnam vmbram tm̄:sed du-
as occurrente corpore oppaco:⁊ tamen non differunt
specie:⁊ hoc ideo q2 essentialiter dependent tam in fie-
ri ꝙ in facto esse a corporibus luminosis:loquitur er-
go philosophus de his que essentialiter dependent a
Tex. cō.64. materia siui a subiecto:⁊ nō de his que essentialiter de
pendent a causa effectiua.(Dubitabit autem.)Terti-
um dubium vtrum quies violenta opponatur motui
violento:⁊ arguitur ꝙ sic:q2 non sequitur istud incō
ueniens ꝙ cum aliquid violenter quiescit nihil potest
violenter moueri in terminum contrariuꝫ:ꝙ istud sit
inconueniens:patet q2 cum terra quiescit violenter sur
sum ignis potest violenter moueri deorsum:⁊ ꝙ illud
sequatur arguitur:si enim quieti violente nullus mo-
tus violentus opponitur neq; econtra:quero vtrum
quiescente terra violenter sursum aliquid potest vio-
lenter moueri deorsum vel non:si non habetur inten-
tū:si sic ⁊ quies violenta sursum opponitur quieti vio
lente deorsuꝫ:igitur etiam opponitur motui violento
deorsum:patet consequentia:q2 si aliquid opponitur
termino motus etiā opponitur motui:quo cōcesso ha
betur pars affirmatiua dubij l.e.li.(Dubitabit autem
vtiq; quis ⁊ de stare).i.de quiete si ⁊ quecunq; preter
naturam motus.i.si sunt aliqui motus violenti vtruꝫ
habens est quies opposita.s.violenta. Si quidem igi
tur non erit quies violenta opposita motui violento
sequitur inconueniens:manet etiaꝫ violentia aliquid
s.terra sursuꝫ:quare cū quiescens aliquid erit non sem-
per sine fieri.i.nunꝙ poterit fieri per motum in termi-
num contrarium. ¶ Respondet philosophus conce
dendo partem affirmatiuam dubij.s.ꝙ quieti violen-
te opponitur motus violētus:qm̄ sicut aliquis ē mo
tus naturalis ⁊ aliquis violentus:ita aliqua est quies
naturalis ⁊ aliqua violenta:ergo sicut aliquis motus
naturalis opponitur motui ⁊ quieti naturali:⁊ quies
naturalis quieti ⁊ motui naturali:ita motus violen-
tus opponitur motui violento ⁊ quieti violente ⁊ qui
es violenta opponitur motui violento ⁊ quieti violē
te:⁊ non est intelligendum ꝙ quies terre sursum oppo
natur motui ad illam quietem cum generetur per mo-
tum illum:sed oppōi motui deorsum ignis oppositio
ne terminorum cum ambe quietes sint in terminis cō
trariis ⁊ motus ad illas quietes erūt ad terminos cō
trarios l.e.li.(Sꝫ palam.)Dicēdum ꝙ erit quies vio
lenta opposita motui violento:sicut enim mouetur
preter naturaꝫ aliquid ⁊ quiesceret vtiq; aliqd pter na
turā:igitur sicut quies naturalis opponitur motui na-
turali:ita quies violenta opponitur motui violento.

Notandum sm̄ cōmen.cōmen.64.ꝙ
ista est prima questio ꝙ
induxit prius Aristo.⁊ non inuenitur in quibusdam
libris ⁊ forte iterauit eam ad complendum sermoneꝫ
qm̄ illo sermone negauit ꝙ quies que est extra natu-
ram habeat generationem:ergo est semper:ꝙ est inopi
nabile:⁊ quies que est extra naturam videtur fieri per
sensuꝫ:dissoluit igitur hanc questionē:ita ꝙ generatio
dicitur de illo ⁊ de quiete naturali multipliciter. Non
intendit cōmen.ꝙ ista sit forma:prima questio:cū hoc
non sit verum:nam prima qō querit vtrū quies vio-
lenta sit generata:ista querit vtrum quies violenta op
ponatur motui violento:sed intendit cōmen.ꝙ p istā
questionem soluitur prima ⁊ moderantur verba Ari
sto.cum ibidem notauerit quietem violentam genera
ri:hic autem concedat:qm̄ si quies violenta non gene
ratur etiam quies violenta est:igitur quies violenta
semper est:ꝙ est inopinabile:sicut igitur generat quies
es naturalis ita ⁊ violenta:lꝫ multipliciter ⁊ non eo-
dem modo sm̄ cōmen.qm̄ quies naturalis sicut mo-
tus naturalis fit a causa intrinseca:quies auteꝫ violen
ta sicut motus violentus fit a causa extrinseca. Item
quies naturalis habet proprie generationem.s.pro-
uenientem ab aliqua causa per se factiua quietis:sed
quies violenta habet generationem improprie.s.per
accidens ex defectu virtutis actiue:vt patet in motu la
pidis moti sursum:cuius est maior impetus in princi-
pio ꝙ in fine:quo impetu primo per tempus mouetur
lapis:secūdo in tm̄ debilitatur ꝙ non mouetur lapis
sed sustinetur per tempus ne cadat:vltimo autem tm̄
debilitata est virtus ⁊ impetus ꝙ non sufficit mouere
nec sustinere lapidem proiectum:⁊ tunc necessario ca-
dit per motum deorsum.(Quoniam autem.)Quar- Tex. cō.65.
tum dubium cum corpora naturalia moueantur na-
turaliter ⁊ violenter:videlicet ignis qui mouetur sur-
sum naturaliter ⁊ deorsum violenter:econtra autem
terra mouetur sursum violenter ⁊ deorsuꝫ naturaliter
vtrum motus ignis sursum contrarietur motui ignis
deorsum. ¶ Respōdet philosophus ꝙ motus ignis
sursum contrariatur tam motui terre deorsum ꝙ mo-
tui ignis deorsum:sed non eodem modo omnino:nā
motus ignis sursum contrariatur motui terre deorsuꝫ
contrarietate terminoruꝫ:quā cōmentator vocat ꝯtra
rietatem sm̄ formam:⁊ motui ignis deorsum contra-
riatur contrarietate nature que dicitur esse oppositio i
ter naturale ⁊ violentum:seu inter naturale ⁊ non na-
turale:dupliciter igitur contrariatur motui ignis sur-
sum:motui ignis deorsum.s.contrarietate nature ⁊ ter
minorum:motui autem terre contrariatur contrarieta
te tm̄ nature. ¶ Consimiliter dicatur de quiete:ꝙ qui
es ignis sursum contrariatur quieti ignis deorsum cō
trarietate nature:⁊ contrarietati quieti terre deorsum
contrarietate terminorum l.e.li.(Quoniam auteꝫ est
quibusdam motus sm̄ naturam ⁊ preter naturaꝫ vt
ta ignis qui sursum sm̄ naturam qui autem deorsum
preter naturam vtrum hic.)Qui est sursum ignis con
trarius est illi qui est deorsum ignis:aut motui qui est
terre deorsum.h enim fertur secundum naturam deor
sum aut palam.i.soluitur manifeste:q2 ambo motus
deorsum contrariantur motui ignis sursum:sed non
eodem modo:sed qui quidem secūdum naturam exi-
stentis terre deorsum:eius autem qui ipsius ignis est
sursum contrarius est contrarietate terminorū:sed mo
tus qui sursum ignis est contrarius est eius qui deor-
sum est vt secundum naturam existens preter natu-
ram existenti.i.contrarietate reperta inter naturale ⁊
violentum. ¶ Similiter autem ⁊ in mansionibus.i.in
quietibus est dicendum.

Notandum fm cōmen. cōmen. 65. q vna quies naturalis h3 duas quietes 9rias. s. quietē illius rei extra nām 7 quie-
tem nālem alteri: verbi grā: qm̄ quies terre inferius est
nālis terre 7 quies superius terre ē 9ria huic quieti fm
nō nām: ignis vero est 9rius huic quieti fm q res nā-
lis est 9ria alicui rei naturali: 7 similiter quies ignis su
perius h3 duas quietes 9trarias. s. quietē inferius vio
lentam 7 quietem inferius naturaliter h cōmen. verba
cōmen. clara sunt: ideo non indigent expōe: sicut igit
motus naturalis duobus motibus contrariatur. s. na
turali 7 violēto: ita quies naturalis duabus quietib9
contrariat. s. vni naturali 7 alteri violente vt est exēpli
ficatum de terra 7 igne. Et licet motus ignis sursum cō
trarietur motui ignis deorsum: tamen vt dictum est an
te magis contrariatur motui ignis deorsum q̄ motui
terre deorsum: q2 maior est contrarietas eo2 que sunt
circa idem subiectum: q̄ illorum que sunt circa diuersa
contrariatur igitur motus ignis sursum motui eiusde3
ignis deorsum: tripliciter primo 9trarietate subiecti: q2
ambo motus sunt circa idē subiectū. ¶ Scdo 9rietate
nature: q2 vnus ē nālis: 7 alter violentus. ¶ Tertio
9rietate termino2: q2 vnus sursum 7 alter deorsu3. so
lum aūt hoc. Tertio mō motus ignis sursu3 9riat mo
tui terre deorsum: sic ēt ē dicendum de quiete: q quies
ignis sursum magis 9riat quieti ignis deorsum: 7 tm̄
vno mō 9riat quieti terre deorsum. ¶ Forte aūt ex p̄
dictis Aristo. infert q motus magis 9riatur motui q̄
quieti. prob. naturalia contraria que possunt stare simul
fm totum vel fm partem: minus contrariantur q̄ illa
que nō possunt stare simul fm totū nec fz p̄te: sed mo
tus contrarij nō possunt simul stare fm totum nec fm
partē: motus aūt 7 quies possunt simul stare: 7 si non
fm totum tamen fm partem: igitur 7c. p3 9ña cu3 ma
iori 7 minor declaratur: qm̄ motus ignis sursu3 7 mo
tus ignis deorsum non possunt aliquo modo simul
stare: sicut nec calefactio 7 frigefactio aut augmentatio
7 diminutio: mot9 aūt 7 quies stant simul 7 si non fm
totum tamen fm partem: qm̄ q aliquid moueatur 7
q̄d sit simpliciter ī termino a quo est possibile: sed qm̄
terminus a quo non subito deperditur sed successiue
partibiliter: ideo q̄diu māet aliqua ps termini a quo:
tādiu manet aliqua quies eius: sed q̄diu mobile mo-
uetur tādiu manet aliqua pars termini a quo: igit q̄-
diu mobile mouetur tādiu manet aliqua quies termi
ni a quo coniuncta cum motu. Non igitur contrariat
motus quieti sicut motus motui: q2 motus contraria
tur motui simplr: 7 motus cōtrariatur quieti aliquate
nus 7 quodāmodo ex quo mobile dum mouetur cō-
tinue h3 partem de termino a quo 7 partem de termi-
no ad quē: sicut eiusdē 9tinue vna pars est ī termino a
quo: 7 alia in termino ad quē. l. c. li. (Forte aūt quieti
motus aliquatenus opponitur cu3 enim moueatur ex
hoc). i. ex termino a quo 7 abijciat de termino illo ad
huc vr̄ hr̄e aliquid de eo: q abijcitur quare si ipsa qui-
es contraria est ei que hic in contrarium motui. i. si ipa
quies 9ria est ei motui que est ex termino a quo in ter
minu3 9riū simul existent 9ria: si aliquatenus quiescit
mobile adhuc manet aliquo modo in termino a quo
totaliter aūt. i. vīr eius q mouetur: hoc quidem ibi. i.
aliqua pars est ī termino ad quē propter q 7 magis
motus motui contrarium q̄ quies: deinde phs epilo-
gat circa determinata di. quis quidē igitur motus sim
pliciter vnus dicitu3 est 7 de motu quidē 7 quiete quo-
modo vtercq3 vnus 7 qui 9rij 7 quibus dictum est.

Notandum fm cōmen. cōmē. 66. q Ar sto. q2 notificauit q quies non opponitur motui in rei veritate sed fm pri
uationem 7 habitum notificauit hic q quodāmō op
ponitur: s3 non sicut motus opponitur motui. Inten-
dit cōmen. q motus contrariatur motui fm formā 7
quieti fm priuationē 7 habitū: ideo non est vera 9rie
tas inter motū 7 quietē: sicut inter motū 7 motu3: 7 rō
assignata est in littera: qm̄ motus stat cu3 quiete oppo
sita nō aūt cum motu cōtrario. ¶ Et si arguitur q sic
ponēdo q vna nauis moueatur ab a in b 7 existens ī
naui moueatur econtra ab eode3 b in a aut q lancea
descendat versus centrum mūdi 7 musca interim ascē-
dat super lanceam ab extremo lancee ad aliud extre-
mum: 7 patet tale moueri simul motu sursum 7 deor-
sum: igitur motus contrarij sunt simul in eodem subie-
cto. ¶ Rñdetur q tale mobile simul mouetur motib9
9rijs vno p se: 7 alio p accñs: 7 qm̄ motus quo mobi
le mouet p accñs nō ē in illo mobili: sed in alio. i. mo-
tus 9rij nō sunt sit in eodē sbo. Motus enim quo lan
cea 7 motus nauis ab a in b nō est in eo qui mouetur
ab ipso b in a: sed tm̄ ī naui. ¶ Ex p̄dictis sequitur q
quel3 qualitas tam prima q̄ scda ad quē est motus p
se est acquisibilis successiue tā intensiue q̄ extēsiue: qm̄
talr acquiritur terminus ad quē qualiter depditur ter-
minus a quo: s3 terminus a quo puta caliditas succes
siue depdit tā intēsiue q̄ extēsiue: vt colligitur a pho in lit
tera: igitur terminus ad quē. s. frigiditas tā itēsiue q̄ ex
tensiue successiue acquirit ita q caliditas 7 frigiditas
nec subito generātur fm se 7 q libet sui: nec subito cor-
rumpuntur: vt dicit Burleus in suo tractatu de inten-
sione 7 remissione formarum: ex cuius suppositiōe se-
quūtur plura inconuenientia. Primū inconueniēs est
q ad nullā qualitatē est p se motus 9tra philosophū
in hoc. 5. [illegible] h9 7 probat cōsequētia quoniā ad ea
que indiuisibiliter acquiruntur vel deperduntur nō est p
se motus fm philosophū: 7 p3 de substātia de scīa vir
tute 7 figura si igitur aliqua qualitas prima vel secū
da subito acquiritur idiuisibilr intensiue vel extensiue:
ita q nō maneat ps precedens cū p̄te sequēte ad nul
lā talem erit p se mot9: fm inconueniēs est q nō maio
ris resistētie est caliditas sūma q̄ caliditas remissa q2
caliditas sūma ita idiuisibilr corrūpitur 7 generatur
fm se 7 q l3 sui sicut caliditas remissa: tertiū inconue-
niens q in eodē medio nō possunt eē duo luia distin-
cta: si nō manet gradus p̄cedens cū gradu sequēte vt
dicit prima opinio: 7 q illud sit inconueniens manife
stū est: quoniā accedentibus duobus corpibus lumi-
nosis ad idē mediū successiue non propter hoc in ad-
uentu secūdi corporis corrūpit p9. lumen: imo manet
cū scdo distinctū ab illo p3 ex eo q2 occurrēte oppaco
cāntur due vmbre. ¶ Quartū incōueniēs q frigidi-
tas pōt gnāre p se caliditatē: qm̄ frigiditas remittēdo
caliditatē sūmā corrūpit eā intensiue fm quel3 gradū
eius p opinionē: s3 ea corrupta adhuc apparet caldi-
tas gnāta fm se: 7 q̄l3 sui p illā opinione3: igitur ista
caliditas est ab aliquo agente per se: sed non a forma
calidi: q2 subtracta actione frigiditatis illa calitas nō
gnāret: igit generatio istius ē p se a frigiditate. ¶ Di-
cēdū igit q sicut augmētatio fit p additionē q̄titatis
ad q̄titatē vtracq3 manēte: ita intēsio fit p additionem
grad9 ad gradū seu p̄tis itēsiue ad p̄tē itēsiuā in eodē
subiecto vtracq3 manēte: sic. n. q̄litas dupl̄r acq̄rit necq3 i

tensiue et extensiue: et qualitas acquisita in vna pte subiecti manet cū qualitate acq̄sita i alia pte subiecti: ita q̄litas remissa acquisita in aliquo subiecto manet cū q̄litate intēsiori acquisita vel acquirēda in eodē subiecto. Et sicut in augmētatiōe et diminutiōe nō pprie augetur vel diminuitur q̄titas: sz ipm corp⁹ aiatū: ita in intēsiōe et remissiōe nō pprie itendit vel remittit q̄litas: sz subiectū isti⁹: nō. n. pprie intēdit q̄litas p̄cedens: qz ē ꝑtinue eiusdē grad⁹: nec q̄litas adueniēs: aut cō ponitur ex antiq̄ et noua: qz nulla illaꝝ p̄terit ... vel augetur: aut quouis mō mouet necio p̄fuit iuxta doctrinā Aristotelis sexto huius.

Contra ... in motu locali loc⁹ primo acquisit⁹ nō manet cū loco seq̄ti: ergo nec in motu alteratiōis q̄litas primo acq̄sita manet cū q̄litate seq̄nte ... p̄ns ex sufficienti sili⁹: et añs arguit q̄ alr idē corp⁹ esset sil i diuersis locis sibi ppriis ꝫ p̄hm. 4⁰. b⁹. ¶ Scdo sequit q̄ luiosum finite potētie posset pducere lumē i finitū itēsiue: pbat ponēdo q̄ a sit vnū corp⁹ luminosum vt. 8. illuminās b pūctū mediū distātē sz alr ab eo vt q̄ttuor: et moueat illud luminosum versum li. pūctū p medietatē illi⁹ distātie adeq̄te i hora: q̄ dato sequit: q̄ i fine hore erit lumē isinitū i. b. qz in quolz istāti hore future a pducet aliquē gradū luis i b et infinita erūt istātia: in hora igit infinita pducent luia in. b. quoꝝ q̄lz erit intēsi⁹ gradu: vt. 4. sicut et quilz grad⁹ iducēd⁹ erit intēsior illo gradu. ¶ Tertio pono q̄ a sit calidū vt. 8 ... sibi ... frigidū vt. 4. et quero vtrū a subito corrūpet. 4. gradus frigiditatis. b. aut successiue: si subito hz intentū: q̄ frigiditas subita corrūpit et calitas subito gnāt fm se et q̄lz sui: si successiue sequit ista ꝑclo: q̄ aliq̄ agēs ē applicatū alicui passo: et tn̄ nō agit in ipm remoto oi ipedimēto: qm̄ a ē eq̄ue applicatū oi b⁹ gradib⁹. b. et tn̄ ñ agit i oēs grad⁹. b. sz prius i vnū q̄ i reliquū. ¶ Quarto si calitas successiue graduatī acquirit sic frigiditas successiue graduatī deperdit: sequitur q̄ eq̄ue velocit acquirit calitas sic depdit fridītas sz fridītas remissa a gradu sūmo ad ñ gradū remittit ad subduplū et subq̄druplū et ad suboctuplū et sic in infinitū: igit calidas intendit ad subduplū suboctuplū: et sic in ifi^m: et p p̄ns nūq̄ remittit tota frigiditas: alic⁹ q̄n inducat infinita latitudo calitatis: q̄ est absurdū.

¶ Ad p^m. negat p̄ña: nec ē silitudo: qm̄ loc⁹ ē q̄titas: vt hē. 4. b⁹ et ō rōne q̄titatis ē ipossibilitas penetratiōnis: qm̄ due q̄titates ñ p̄nt seiuicē penetrare: neq̄ eiusdē neq̄ diuersaꝝ rōnū q̄litates adīseiuicem penetrant tā eiusdē: q̄ diuersaꝝ rōnū: vt ꝑz de duob⁹ luminib⁹ in eodē medio: et de albedine et dulcedine i lacte.

¶ Ad scdm̄ rñdet q̄ illud nō sequit: et tūc ad ar^m. a pducet in b ifinitos grad⁹ luis nō cōicātis quoꝝ quilz erit intēsior gradu: vt. 4. igitur lumē cō positū ex oib⁹ his erit infi^m. negatur p̄ña: qz sicut tp̄s nō cōponit ex instātib⁹: neq̄ linea ex pūctis: ita neq̄ q̄litas ex gradibus: sz sicut instātia terminant et copulant ptes tpis: et puncta termināt et copulant ptes linee: ita grad⁹ copulant et termināt ptes q̄litatū intēsibiliū et remissibiliū: neq̄ aliquis grad⁹ ē altero ex se intēsior: sz solū rōne latitudinis q̄ terminat: dr. n. gradus vt. 8. intēsior gradu vt. 4. nō qz p̄es ptes intensiuas hēat cū q̄lz illoꝝ sit simplr indiuisibilis intēsiue: sz dr gradus vt. 8. intensior: qz intēsiorē latitudinē terminat: si. n. pmutarētur illi gradus necio mutarēt denoīatiōnē nualem: ita q̄ gradus: vt. 8. efficeretur grad⁹: vt. 4. et ꝯ. Itē cū arguitur sic: a pducet infinita lumina nō cōicātia quoꝝ q̄lz erit intēsius lumine: vt q̄ttuor igitur a pducet lumē infi^m negatur añs et dr in casu isto q̄ a in nullo instāti pducet aliquātulū in. b. sz tn̄ gradū luminis: sz i tota hora pducet totum lumē a gradu vt q̄ttuor vsq̄ ad gradū: vt. 8. q̄ quidē nō erit intēsius q̄ lumē a nō gradu ad gradū vt q̄ttuor: sz p̄cise eq̄ue intēsum: et lumen pductū in p^a medietate hore erit subiectū intensiue ad lumen. b. pūcti a nō gradu vsq̄ gradum vt q̄ttuor p ducet igitur a infinita luia in hora sequēte: sz nullū erit ta intensum sicut lumē vt q̄ttuor et lumē vt 8. sit ... pductum intensiue ad lumē vt q̄ttuor nō tn̄ totū illud pducet a in hora sequēte sz tn̄ medietatē illius. ¶ Ad tertiū respōdetur q̄ a successiue remittet et corrūpet frigiditatē b et cū arguitur q̄ agēs applicatū passo non agit in ipm remoto ipedimento pōt illud ꝯcedi dicendo q̄ duplex ē passum: vz subiectū et terminatū: lz igitur agens applicatum passo subiectiuo necio agat in illud: nō tamen applicatū passo terminatiuo q̄ dr ee forma corrūpēda: tamē qz a nō tm̄ agit in b. fm vnū gradū caliditatis: sz fm quēlz: ita. b. nō patiutur tm̄ fm vnū gradū frigiditatis: sed fm quēlz: adeo dz ꝯcedi: q̄ a agit in quēlz gradum frigiditatis b: nō quidē corrūpēdo quēlibet graduz frigiditatis b: sed in quēlz ipimendo aliquem gradum caliditatis: ex quo. n. oēs illi gradus sunt coextensi non additur caliditas vni illorum graduz quando addatur cuilibet. ¶ Et si queritur qui gradus prius corrumpuntur ex quo agens est eq̄ue applicatum omnibus. ¶ Respōdetur q̄ gradus vltimo introducti primitus corrumpuntur et primitus introducti vt posterius corrumpuntur: qm̄ gradus primitus introducti sunt magis fundati in materia q̄ posteriores et difficilius remouibiles ab ea: qm̄ cum appetitus sit ratione carentie materia maiori appetitu recepit priores gradus q̄ posteriores: et consequēter illos magis retinet et magis imobiles reddit. ¶ Ad quartum conceditur q̄ eq̄ue velociter acquiritur caliditas: sicut deperditur frigiditas qz tantam latitudinem acquirit calidītas quantam deperdet frigiditas in tempore equali et cum infertur q̄ caliditas intenditur in infinitum sicut frigiditas remittitur in infinitum: negatur consequentia: qz licet eq̄ue velociter intendatur caliditas: sicut remittitur frigiditas non tamen eq̄ue proportionabiliter. ...

¶ Sextus phisicorum Liber incipit.

I autem ... ꝯtinuū. Iste ē sextus liber phicoꝝ i quo p̄hs determinat de motu fz q̄ diuidit i ptes quantitatiuas postq̄ i priori libro determinauit de ipo fm q̄ diuidit i ptes subiectiuas. Et diuidit i tres tractat⁹ ... p̄hs ... tēpore et motu ... aūt et ipz nūc. In tertio ō finitate et ifinitate eiusdē ibi. (Qm̄ aūt oē q̄ mouet i tpe mouet. Prim⁹ tractatus diuidit i quatuor capl'a. pbātia motū nō cōpōi ex indiuisibilib⁹ ex eo ... ꝯponit ex indiuisibilib⁹: quoꝝ primū pbat ꝯtinuū ñ cōpōi ex indiuisibilib⁹

p nām ɔtinui. ſʒ ꝓbat idē p nām magnitudinis ſupra
ꝙ ſi: motus ibi. Similiē aūt rōne ís. Terciū ꝓbat idē
p nām velocitatis ꞇ tarditatis in motibꝰ ibi. (Qm̄ aūt
oīs magnitudo.) Quartū ꝓbat idē p nām ipſoꝝ idi
uiſibiliū exiſtentum in ɔtinuo ibi. (Et ſi quodcūq; iſi
niū. ¶ Primū capl'm diuidi in duas ptes ꞇ i qua p
pꝰ pmittit ſignificationē quorūdā terminoꝝ. in ſa ve
ro exeqt ꝺ itēto ibi. (Neq; n. vnū.) ¶ Quātū ad pᵐ
phs pmittit ſignificatiōes iſtoꝝ terminoꝝ ɔtinuū ɔta
ctū ꞇ ɔñter ens: quoꝝ deſcriptiōes ꞇ diffōnes hítes ſūt
in. 5º. hꝰ cū dicebat: ɔtinua ſunt illa quoꝝ vltima ſunt
vnū: ꞇ ɔtigua ſūt illa q̄ ſeinuicē tāgūt: quoꝝ vltīa ſunt
ſil: ɔñter vero encia ſunt illa iter q̄ nihil mediat ꝓximi
generis quibus itellectis ꝓbabit ꝙ ē ipoſſibile aliq̄
ɔtinuū cōponi ex induiſibilibꝰ .ſ. lineā ex pūctis ſupfi
ciē ex lineis: ꞇ corpꝰ ex ſupficiebꝰ: ꞇ h̄ pſuppoſito line
am ſupficiē ꞇ corpꝰ eē ɔtinua: pūctū aūt eē induiſibi
le ſimplr in linea ꞇ lineā eē induiſibilē ſm latitudinē
in ſupficie ꞇ ſupficiē eē induiſibilē ſm ꝓfunditatē in
corpe. ¶ Si aūt ē ɔtinuū ꞇ ꝙ tangit ꞇ ɔñter ens ſicut
diffinitū eſt prius in. 5. hꝰ: ɔtinua quidē quoꝝ vltima
vnū que vero tāgunt quoꝝ vltīa ſil: ɔñter aūt quoꝝ
nihil ē mediū ꝓximi generis ipoſſibile ex idiuiſibilibꝰ
eē aliquid ɔtinuū vt lineā eē ex pūctis ſi vere linea qui
dē ɔtinuū ē pūctum aūt induiſibile.

Notandum

ꝙ phs hic nō ꝓbat lineā eē de numero ɔtinuorū: aut pūctū eſſe induiſibilē: ſʒ pſupponit q̄ d'ʒ iſtoꝝ
tanq̄ declaratū in libro pdicamētoꝝ ꞇ. 5. metaphyſi
ce: idē ēt pſupponit geometris di. pūctus eſt cuius ps
nō eſt: ꞇ ē linea longitudo ſine latitudine ꞇ ꝓfūditate:
pōt tn̄ multipliciter ꝓbari pūctū eē idiuiſibilē ſm lon
gitudinē: ꞇ ɔñter eē induiſibilē ſimplr. Et primo ſic pū
ctus eſt vltimus terminꝰ linee igił pūctꝰ ē idiuiſibilis
ſm longitudinē: pꝫ ɔña q2 ex oppoſito ſequit oppoᵐ
q̄m ſequit pūctꝰ ē diuiſibilis ſm longitudinē: igił pun
ctus nō ē vltimꝰ terminꝰ linee: añs aūt ē oīum phan
tiū diffinientiū lineā p hūc modū: linea eſt longitudo
ſine latitudine ꞇ ꝓfunditate cuiꝰ extrema ſunt duo pū
cta: q̄ diffinitionē ɔfirmās phs primo poſterioꝝ ait
ſubſtātia linee ē ex his .ſ. diffō ſubſtātialis ꞇ eēntialis
linee ē ex punctis. ¶ Scđo ſi pūctꝰ ē terminus cōis p
tiū linee: igił pūctꝰ ē induiſibilis ſm longitudinē: igił
nulle partes linee ſunt imediate: q̄m quibuſcūq; datis
cū ille copulent p punctū ſi pūctꝰ eſt diuiſibilis ſm lon
gitudinē ſp inter illas ptes mediat aliq̄ longitudo tol
lens imediationē talium partium: añs aūt principale
eſt Ariſto. in pdicamentis caplo de quātitate di. ꝙ cō
tinuū eſt illud cuius ptes copulant ad vnū terᵐ cōe: ꝫ
vʒ partes corporis ad ſuperficiē: ꞇ partes ſuperficiei
ad lineam: ꞇ partes linee ad punctū. ¶ Tertio ſphe
ra tangit planum ſm punctum: ꞇ nō tāgit planū niſi
ſm indiuiſibile ſimpliciter: igitur punctus eſt ſimplici
ter idiuiſibilis: pꝫ ɔña cū maiori ex demōſtratis i geo
metria: ꞇ minor declarat: q̄m ſi ꝓpterea tāgit planū ſʒ
diuiſibile ꞇ ea que ſe tangunt ſm diuiſibile ſunt eiuſdē
figure ſm ptes ſe ɔtingētes ex quo ſunt ſimul adequa
te: igił alique ptes plani ꞇ ſphere ſūt eiuſdē figure ꞇ p
ɔñs alique ptes ſphere ſeu circuli ē plana ꝙ implicat
ɔdictionem iuxta diffinitionem circuli datā a geome
tria ꞇ phiſico vʒ: circulus ē figura a cuius cētro ad cir
cūferētiaʒ oēs linee ducte ſunt equales. ¶ Quarto ꝙ
lʒ centrum circuli eſt indiuiſibile ſimpliciter: ſed quodlʒ
centrum circuli eſt punctus: igitur: punctus eſt ſimplici
ter induiſibilis: pꝫ ɔña cum minori ex determinatiōe
mathematicoꝝ. ꞇ maior arguitur: q2 ſi centrum circuli
eſt diuiſibile: aut igitur ē diuiſibile circulariter: vel ē di
uiſibile non circulariter: ſi ē diuiſibile non circulariter:
igitur nō oēs linee ducte a centro ad circūferentiā ſunt
equales cū neceſſario aliqua erit longior ꞇ alia breui
or: ſi aūt centrum circuli eſt diuiſibile circulariter: igitur
eſt circulus: queritur igitur vtrū hēat centrum diuiſibi
le vel induiſibile: ſi induiſibile habet intentum: ſi diui
ſibile: tūc erit procedere in infinitū in centris eiuſdē cir
culi ꝙ eſt ɔ determinationē mathematicoꝝ: nunq̄ eniʒ
poſſet aliquis certificari de aliquo corpore vtruʒ eſſet
circularis figure q2 h̄ nō cognoſcitur niſi p ſuū centrū
ꝓtrahendo ab illo ad circūferētiaʒ lineas equales: ꞇ
cum iterū illud centrum ſit circularis figure oporteret
illud cognoſcere p aliud centrū ꞇ ſic in īfinitū: ɔſtat aūt
ꝙ infinitū ſm ꝙ infinitū eē deignotū p Ari. primo hꝰ
Ex pdictis ſequit ꝙ linea eſt induiſibilis ſm latitudi
nē: ꞇ ſupficies ſm ꝓfunditatē: q̄m ſicut punctus eſt vl
timus terminus linee: ita linea eſt vltimus terminus ſu
perficies: ꞇ ſupficies vltimus terminꝰ corporis: ꞇ ſicut
punctus eſt terminus cōis ad quē copulant partes li
nee: ita linea ē terminus cōis ad quē copulantur par
tes ſuperficiei: ꞇ ſuperficies eſt terminus cōis ad queʒ
copulantur ptes corporis: vnde breuiter pōt fieri vnū
argumentū cōe oībus iſtis ponendo ꝙ a ſit vna ma
gnitudo q̄ b mobile debeat adequate ptrāſire in ho
ra ꞇ patet ꝙ a magnitudo ex quo eſt finita habet ter
minum vltimum: quero igitur vtrum ille terminus ſit
diuiſibilis vel induiſibilis: ſi induiſibilis habet inten
tum: ſi diuiſibilis vʒ ea parte qua eſt terminus: igitur ē
pars a magnitudinis vltra q̄ nihil eſt ipſius magni
tudinis: ſed infinite ſunt partes a vltra quas nihil eſt
ipſius a: igitur a magnitudinis infiniti ſunt termini vlti
mi ꝙ iplicat contradictionem. Item ſi vlterius termi
nus a magnitudinis eſt pars vltra q̄ nihil ē a magni
tudinis: ſequitur ꝙ b continue dū mouetur eſt in extre
mo magnitudinis: q2 continue duʒ mouetur eſt in ali
qua parte vltra q̄ nihil ē a magnitudinis. Et ita ſequi
tur ꝙ b mobile non prius veniet ad medium a magni
tudinis q̄ ad extremum contra determinationem phi
5º. huius: ꞇ patet ɔña: q2 ſi b incipiat iaʒ moueri ſuper
a imediate poſt hoc erit in extremo a magnitudinis:
q2 imediate poſt hoc erit in parte a magnitudinis vl
tra q̄ nihil eius eſt: ſed nō immediate poſt h̄ erit i me
dio a magnitudinis ergo b prius veniet ad extremū.
Item ſequitur ꝙ continue per totam horam futuram
b mobile mouetur ꞇ nō mouebitur: quoniam cum ali
ꝙ mobile peruenit ad extremum ſui ſpacij non ampli
us mouetur: ſed continue per totam horam futuram
b mobile erit in extremo a magnitudinis vt probatū
eſt: igitur b mobile continue per horam futuram non
mouebitur ꞇ ꝙ mouebitur per eam. ¶ Dicendum igi
tur ꝙ punctus ſimpliciter eſt induiſibilis ſm omnem
dimenſionem: linea eſt indiuiſibilis ſm latitudinem ꞇ
profunditatem: ſuperficies vero eſt induiſibilis ſm ꝓ
funditatem: corpus vero eſt diuiſibile ſm omnem di
menſionem: iō nullum iſtoꝝ eſt alterum iſtoruʒ: cuius
tamen contrarium a modernis ponitur di. punctum li
neam ſuperficiem ꞇ corpus tantum differre ratione
non autem realiter inter ſe: ꝙ quidem eſſe non poteſt
ex quo punctus eſt principium quantitatis continue:
ꞇ linea ſuperficies ꞇ corpus ſunt ſpecies eiuſdem per
Ariſtotilem in libro predicamentorum ꞇ quinto

metaphisice. Si.n. linea eet superficies ita q esset non
tm̄ longa: sz ēt lata vt dicit ocham: τ ioānes bridanus
nemo posset cognoscere [illegible] magnitudinē mūdi
qm̄ magnitudo mūdi nō cognoscitur nisi p suā diame
[illegible] mundi data [illegible] are
maiorē. s. diuidēdo lineā in tres ptes fm latitudinē τ
sp media ps erit longior q̄ aliqua alia pars: τ ꝯsequēter
q̄ totū vt asserit idē bridanus in qōnibus primi hui⁹
imo sequit q a centro ad circumferētiā circuli nō oēs
linee ducte sunt eq̄les q ē ꝯ diffinitionē circuli: τ pz cō
sequētia qm̄ q̄cūqz linea signata cū ipsa sit diuisibilis
in tres partes fm latitudinem fm illos ꝯtinue media
pars erit maior τ longior q̄ totū cōpositū. (Neqz enī
vnū.) Ista ē scōa pars huius capti in qua phs p̄mis/
sis significatōibus illorū terminorū ꝯtinuū contactū
τ ꝯsequēter ens exequit de intēto ponēdo istā cōclu/
sionē: ipossibile ē cōtinuū cōponi ex indiuisibilib⁹ q̄
Ari. tripliciter pbat τ primo sic: oē ꝯtinuū cōponit ex
ꝯtinuis nulla indiuisibilia sunt cōtinua: igit nullū cōti
nuū cōponitur ex idiuisibilibus: tz consequētia cū ma
iori: qz de rōne cōtinui est hēre ptes cōtinuas τ nō dis
cōtinuas: vt pz p diffinitionē continui: minor vero ar/
guit sic: cōtinua sunt illa quorū vltia sunt vnū: sz indi
uisibiliū vltia nō sunt vnū: igitur indiuisibilia nō sunt
cōtinua. p⁴ ps est euidēs ex diffōne continuorū hic p̄
missa τ declarata. s. h⁹: sed scōa ps est nota ex termīs
qm̄ indiuisibilia non hēnt vltia. iō illorū vltima non
sunt vnum: neqz sit. Et q indiuisibilia non hēant vlti/
ma manifestum est qm̄ nihil hz vltimū nisi diuidatur
in vltimū: τ in hēns vltm̄: q aūt diuiditur nō ē indiui
sibile: vnde vltm̄. ordinē q̄dā iportat cū nihil dicatur
vltm̄ nisi respectu p̄cedētiū: idiuisibile aūt non hz hūc
ordinē cū nō hēat aliquid prius τ aliquid posterius
igitur indiuisibile nō hz vltm̄ sed ipm ē vltm̄ alicuius
diuisibilis: sicut. n. nō est albedo albū: neqz hēns albe
dinē est albedo: ita terminatū nō ē termin⁹: neqz hēns
terminū ē terminus. iō idiuisibile nō ē terminatū: neqz
hz terminū: sed ē termin⁹ terminātis τ hñtis terminū
nō autē idē est terminus τ vltm̄ igitur idiuisibile nō hz
vltm̄. l. c. li. (Neqz. n. vnū sunt vlt⁴ punctorū: nō est. n.
hoc vltm̄ illud aūt p̄cedens: est aliq̄ pars indiuisibilis
signati. neqz simul sunt vltima propter eandem cau/
sam: non enim est vltimum τ cuius est vltimum.

Notandum fm cōmē [illegible] q
[illegible] cōponitur sic [illegible]
scōa si⁴: oīa ex quibus cōponitur ꝯtinuū diuidūtur in
vltm̄ τ in hēns vltm̄: vltimuz. n. est vltm̄ alicuius rei τ
punctus nō diuiditur in h duo: ergo ꝯtinuū non cōpo
nitur ex punctis: τ vlr ex indiuisibilibus: τ ēt anteq̄ cō
tinuū cōtinuetur nece est vt cōtiguetur: τ contiguum ēt
diuiditur in vltm̄ τ in hēns vltm̄: pūcta aūt non: ergo
ex punctis non componitur linea neqz ex lineis super
ficies nec ex superficiebus corpus. Ista est rō cōmen.
oīa ex quibus cōponitur contm̄ diuidūtur in vltm̄ τ
τ in hēns vltm̄: sed indiuisibilia nō diuiduntur ī vltm̄
τ in hēns vltm̄. igitur indiuisibilia nō sunt ista ex q̄bus
cōponitur contm̄: pz consequētia cū minori cū de rōne
indiuisibiliū sit non ꝯtinere multa: vltm̄. n. dicitur rela
tiue ad illud est vltm̄: q̄ q̄d ērō in nullo indiuisibili in/
uēitur: maiorē vō sic arguit cōmē. nā ꝯtigua diuidūtur
in vltm̄ τ in hēns vltm̄: sed oīa continua sunt cōtigua
cū sit nece oīa continua contiguari anteq̄ sint cōtinua
igitur oīa continua diuiduntur in vltm̄: τ ī hēns vltm̄.
¶ Contra ista arguitur τ primo q nō oīa ex q̄b⁹ cō
ponitur contm̄ diuiduntur in vltm̄ τ in hēns vltm̄ qz
ex duabus medietatibus cōtinui cōponitur contm̄. τ
tamē nulla illarū medietatū diuiditur in vltm̄ τ in hēns
vltm̄. qm̄ si aliq̄ illarū medietatū diuiditur in vltm̄ τ in
hēns vltm̄. τ q̄lz illarū medietatū est hēns vltm̄: igitur
aliquid diuiditur in seipm q ē ipossibile. ¶ Scōo ar
guitur q nullū cōtinuū diuiditur in vltm̄ τ hēns vltm̄
quādo oīa illa in q̄ aliq̄d diuiditur sunt ptes istu⁹ vt i
ductiue liq̄t: sz vltm̄ τ hñs vltm̄ nō sunt ptes alic⁹ conti
nui cū iā determinatū sit nullū ꝯtinuū cōponi ex idiui
sibilib⁹ tanq̄ ex ptib⁹ igit τc. ¶ Tertio arguit q ali
q̄d idiuisibile hz vltm̄: qm̄ q̄lz linea hz vltm̄: τ quelz sr
ficies hz vltm̄: sz quelz linea est indiuisibilis cū sit termi
n⁹ sficiei: τ quelz sficies ē indiuisibilis cuz sit termin⁹
corporis: igit τc. ¶ Quarto arguit q nō ē necm̄ conti/
nua cōtiguari anteq̄ cōtinuent: qm̄ aliq̄ sunt cōtinua:
igit nunq̄ fuert discōtinua: vt ptes cētrales mundi aut
sficiales sphere ignis τ gnālr oīum orbiū celestiuz τ
planetarū ac astrorū ptes. ¶ Ad pm̄ concedo q̄lz me
dietatē cōtinui diuidi in vltm̄ τ in hñs vltm̄ ex quo nō
[illegible]
i ipm τ albedinē: sz nihil ē albū nisi subiectū albedis
igit aliquid diuiditur in se ipm: sicut. n. albuz significat
subiectum albedinis cōnotādo albedinē p modū for
me: ita medietas cōtinui significat ptē continui quodā
mō īterminatā cōnotādo terminū ei⁹ se hñtē p modū
forme. ¶ Ad fm negat q oīa illa in que diuidit ali/
quid [illegible] albe
dinē: τ tñ nō ē albedo ps albi: qm̄ talis diuisio nō ē i
ptes subiectiuas: neqz i ōntias ēentiales īmediate cō
stitutiuas speȝ: sz in ptes diffinitiuas vz ingredientes
diffōez: iō sufficit q albedo sit ps diffōnis albi τ vltm̄
sit ps diffōnis cōtinui. ¶ Ad 3m̄. concedo q indiuisi/
bile hz vltm̄ non quidē in eo q indiuisibile: sz in eo q
diuisibile: Aristo. aūt τ cōmē. loquunt de idiuisibili sz
q est indiuisibile: punct⁹. n. qz est simplr indiuisibilis
nullo mō hz vltm̄: linea aūt qz est diuisibilis fm longi
tudinē hz vltm̄ fm longitudinē: τ qz ē idiuisibilis fm
latitudinē τ pfunditatē sic non hz vltm̄: ita ēt supficies
fm q est diuisibilis in longitudinē τ latitudinē sic hz
vltm̄ fm vō q ē indiuisibilis fz pfunditatē sic non hz
vltm̄. ¶ Ad quartū rñdet q nō intendit cōmē. oīa ꝯti
nua eē prius discōtinua q̄ continua: sed oīa prius ē
contigua q̄ continua: qm̄ contiguum se hz vt genus re
spectu continui vt pz in. s. huius: genus autē prius est
spē fm phm in post p̄dicamentis: si enim aliqua sunt
continua illa sunt contigua τ non eꝯ mō prius ē illud
a quo nō cōuertit subsistēdi ꝯña vt pz in loco allega/
to capto de priore. (Amplius necesse.) Secūdo argu/
it phs ad eandem conclusionem sic: cōtinuum si cōpo
neretur ex indiuisibilibus illa indiuisibilis aut essent i Tex. cō. 2
uicem continua aut contigua aut consequenter entia:
sed nullo istorum mōrum pñt esse indiuisibilia in con
tinuo componentia: illud igitur nullo mō pōt cōponi
continuum ex indiuisibilibus: tenet consequentia cum
maiori ex sufficiēti diuisiōe: qz nō videt quo alio mō
possint eē ptes in continuo: minor vero arguitur quo
ad singulas ptes: τ primo q indiuisibilia nō possunt
inuicem esse continua qz continua sunt illa quorū vlti
ma sunt vnū p diffinitionē cōtinuorū: sed indiuisibilia
nō hñt vltima: igitur nō pñt inuicem continuari. l. c. li.
(Amplius necesse est aut continua esse puncta aut tan
gentia se inuicem ex quibus continuum fit aut ꝯsequen
ter entia eadem autem ratio est τ in omnibus indi/

uisibilibus ɔtinua quidē nō erunt ppter pdictam rōnē. Scđo arguit ꝙ idiuisibilia nō possunt eē iuicē ɔtigua qꝛ oīa ɔtigua se tāgūt: sed idiuisibilia nō possunt se inuicē tāgere i ɔtinuo: igit ⁊c̄. pꝫ ɔn̄a cū maiori ex diffinitiōe ɔtiguorū: ⁊ minor declarat nā si indiuisibilia cōponētia ɔtinuū tāgūt se: aut ergo pars tangit ptē: aut totū tāgit ptē: aut pars tāgit totū: aut totū tāgit totum nō est dare aliquid primorū triū: qꝛ indiuisibile nō hꝫ partē nec est dare quartū. s. ꝙ totū tāgit totū: qꝛ oē ɔtinuū hꝫ vnā partē extra aliā: ⁊ diuiditur i partes loco discretas sic ꝙ ɔtinuū est maius sua parte: sꝫ cōpositū ex illis que tāgūt se fm totū nō est maius aliquo illorū cū quodlꝫ illorū occupet totū locū: ꝙ ipm totū occupat: ergo ɔtinuū nō cōponit ex indiuisibilibus tāgentibus se sic ꝙ totū tāgit totum L. c. li. ¶ Tāgēs aūt oē aut totū totū aut ps: partē aut totū pars: qm̄ aūt impartibile est indiuisibile necesse est totū tāgere totū: totum aūt totum tāgens nō est ɔtinuū. ɔtinuū enim hꝫ hoc quidē aliā partē extra illam: illud vero aliā partē situaliter distantē ab illa ⁊ diuiditur in sic altera indiuisibilis ⁊ loco discreta. ¶ Tertio mō arguit ꝙ ɔtinuū nō cōponit ex indiuisibilibus ɔn̄r entibus: ita ꝙ in linea non sunt puncta ɔn̄ter entia: neqꝫ in tpe sunt instātia ɔn̄ter se hn̄tia ex quibus tanꝙ ex ptibus possit fieri linea aut tp̄s qm̄ inter ɔn̄ter entia nullū ē mediū vnigenum ⁊ eiusdē nature cū illis: sed iter quecūqꝫ indiuisibilia in eodē ɔtinuo ē aliud vnigenū ⁊ eiusdē nature cū illis igit ⁊c̄. pꝫ ɔsequētia cū maiori p diffinitionē ɔsequēter entiū pmissā in prima pte huius capli ⁊ declaratā. s. huius: minor aūt suadet inductiue: qm̄ inter qlꝫ duo pūcta ē linea media ⁊ in qualꝫ linea ē pūctus igit iter quelꝫ duo pūcta eiusdē ɔtinui ē pūctus ⁊ p cōsequēs aliquod vnigenuꝫ ⁊ eiusdē nature cū illis. Silr datis duob⁹ instātibus in tpe necessario iter illa mediat tp̄s ⁊ in quolꝫ tpe ē instās: igit iter oīa duo instātia est instās: ⁊ p ɔn̄s in tpe nō sunt instātia ɔn̄ter entia: sed ꝙ inter oīa duo puncta sit linea media ⁊ inter oīa duo instātia sit tp̄s mediū nō pbat phs: qꝛ hoc vr̄ eē manifestū ex dictis cōmē. tamē illud sic declarat pūct⁹ nō ɔtinuat neqꝫ ɔtiguat cū puncto: qꝛ nō hꝫ vltimum igit sp iter duo puncta ē linea media: deīde pūcta sunt vltima lineaꝝ igit impossibile est ꝙ separent a linea ⁊ p ɔsequēs inter oīa duo pūcta est linea media: idem ɔsilr arguit de instātib⁹ L. c. li. ¶ At vero neqꝫ ɔsequēter inerit pūctuꝫ pūcto aut ipm nunc ipsi: nūc vt ex his sic longitudo aut tp̄s: vnde ɔn̄ter ē quoꝝ nullum ē medium pximum eiusdē nature punctoꝝ aūt sp ē mediū linea ⁊ ipsorum nunc tempus.

Notandum primo fm cōmē. cōmē. .ꝙ ɔtinuū ē ex reb⁹ ex quaꝝ ɔtinuatiōe fit magnitudo ⁊ ē illud ꝙ hꝫ ptes ⁊ oē idiuisibile nō fit ex sua ɔtinuatiōe neqꝫ aliqd hn̄s ptes ⁊ tamē ɔtinuat qm̄ ɔtinuatio ⁊ ɔtiguatio eius nihil aliud ē ꝙ suppō: igit ɔtinuū nō cōponit ex indiuisibilibus. Ista ē demrātio cōmē. oē ɔtinuū fit ex reb⁹ ex quarū ɔtinuatiōe adinuicē fit magnitudo: sꝫ ex ɔtinuatiōe indiuisibiliū inuicē non fit magnitudo igit ex ɔtinuatiōe indiuisibiliū inuicē nō fit aliqđ ɔtinuū: tꝫ ɔn̄a cum maiori ⁊ minorē declarat cōmē sic: ɔtinuatio aliquoꝝ nō ē nisi suppō illorū sed ex suppōne indiuisibili sup idiuisibile nō fit magnitudo igit ex ɔtinuatiōe indiuisibiliū inuicē nō fit magnitudo. prima ps antecedentis ē nota ⁊ scđam manifestat cōmē. p ex⁰. nā qꝛ linea ē idiuisibilis fꝫ latitudinē iō ex suppōne lineē sup lineā non fit magnitudo in latitudine: ⁊ qꝛ supficies ē indiuisibilr fm pfunditatē iō ex suppōne supficiei supra supficiē nō fit magnitudo fm pfundū: ⁊ vlter indiuisibile ex ea pte qua ē indiuisibile nō facit magnitudinē neqꝫ facit aliquid hn̄s ptes: sꝫ ɔtinuū hꝫ ptes: igitur ɔtinuū nō fit ex pūctis: neqꝫ ex lineis: vl supficieb⁹ fm ꝙ idiuisibilia sunt. Ex dictis cōmē. assignat cām ppter ꝙ pūct⁹ addit⁹ pūcto non facit magnitudinē: ⁊ tamen linea addita lineē facit magnitudinē: ⁊ supficies addita supficiei facit magnitudinē: qm̄ pūct⁹ est simplr indiuisibilis: linea autē ⁊ superficies sunt diuisibiles: ɔstat aūt ꝙ diuisibile additū diuisibili facit maius: indiuisibile aūt idiuisibili additū nō facit maius neqꝫ extēsionē aliꝗ. Itē assignat cām quare corpus facit distare fm oēm dimensionē non aūt linea vel superficies: nō enī istud plus distat a centro mundi superficies concaua orbis lunē ꝙ superficies cōnexa ignis: hoc est qꝛ corpus est diuisibile fm omnem dimensionem non autē linea vel superficies: ideo sicut punctus nullo modo facit distare: qꝛ nullam diuisibilitatem hꝫ: ita linea non facit distare fm latitudinem: neqꝫ superficies fm profunditatē qꝛ linea nullam diuisibilitatē hꝫ fm latitudinem neqꝫ superficies fm profūditatem: bene autem facit distare linea fm longitudinē ⁊ superficies fm latitudinem qꝛ fm has dimēsiones linea ⁊ ⁊ superficies diuiduntur.

Secundo notandum fm cōmētatorem eodē cōmento ꝙ qꝛ consequētia non sunt contigua inter illa est aliquid ⁊ homogenium: ⁊ ipossibile est vt vnum fm contiguationem cōponatur ex diuersis in spē ⁊ etiam ipossibile est ymaginari ꝙ inter consequētia sit vacuum: qm̄ vacuū iam destructū est ē illud: vacuū aūt ē diuisibile aut indiuisibile: si diuisibile tūc ille ptes idiuisibiles erūt vltia ei⁹ ⁊ tunc ɔtinuū cōponet ex vacuo: si autē indiuisibile ⁊ alie ptes sunt indiuisibiles tūc ex eis fit diuisibile. Rō ꝙ facit cōmen. est ista ad pbandū ꝙ ɔtinuū nō cōponit ex idiuisibilibus consequēter entib⁹ nō cōtiguatis inuicē: qm̄ iter talia ē necio aliqđ mediū: aut igit mediū ethimologicū aut vacuū ñ ethimologicū: qm̄ tūc cōtinuū cōponeret ex idiuisibilib⁹ ⁊ illo ethimologico ꝙ est fīꝫ: qꝛ nullū cōtinuū cōponit ex diuersis i spē: nō ēt mediū iter idiuisibilia ē vacuū: qm̄ cū vacuū nihil sit cōponeret ɔtinuū ex idiuisibilib⁹ ⁊ nihilo. Et si vacuū est qro vtrū sit diisibile vl idiuisibile si diuisibile igit illa idiuisibilia sūt vltia vacui ⁊ p ɔsequēs cōtinuū nō cōponit ex idiuisibilib⁹: sꝫ ex vacuo: si āt vacuū mediū sit indiuisibile: ⁊ ēt alie ptes que sunt cōsequēter entia sunt indiuisibilia manifestū ē ꝙ ex eis nō fit aliquid diuisibile: sicut neqꝫ ex punctis oīo imediatis vt pbatū est cū indiuisibile simpliciter additū diuisibili vel indiuisibili nihil fac mai⁹ neqꝫ aliꝗ magnitudinē cōstituit.

Contra ista arguitur ⁊ primo ꝙ ex diuersis in spē fit aliqđ continuum: qm̄ virga cuius vna medietas viuit ⁊ alia nō viuit cōponitur ex diuersis in spē: ⁊ tamen est continua. ¶ Secūdo arguit ꝙ indiuisibile additū diuisibili facit magnitudinē: qm̄ si eēt vna linea nō hn̄s pūcta vltima ipsa non esset alicuius determinate magnitudinis qꝛ non pedalis: neqꝫ bipedalis: neqꝫ aliud nomē determinatū hēt pdicamēti ꝗtitatis ⁊ sup addētis punctis ipsa eē pedalis: vel bipedalis: aut alteri⁹ determiate denoiatiōis pdicamēti ꝗtitatis ergo ⁊c̄. ¶ [illegible] addita idiuisibili facit magis qꝛ [illegible]

modo vnitas addita vnitati facit numerũ qui est maior aliqua sui parte cũ sit q̃dã totum: sic tam intellectus humanus q̃ spẽs intelligibilis addita intellectui humano facit maius q2 facit vnũ totum .s. cõpositum ex intellectu ⁊ spẽ intelligibili. ¶ Quarto arguitur q̃ diuisibile additum diuisibili nõ facit maius: q2 linea pedalis quantitatis addita primo puncto linee girratiue infinite nõ facit maiorẽ lineã: qm̃ linea infinita nulla linea põt esse maior: linea ẽt recta addita linee circulari vel arcuali nõ facit lineam maiorez cũ nõ sit maior circulus posito dyametro q̃ nõ posito: neq3 sit maior arcus posita corda q̃ nõ posita. ¶ Ad primũ dicitur q̃ cõmentator loquitur de continuo p se ⁊ nõ de cõtinuo per accidens ita q̃ habentis cõtinuitatez per se nulle sunt partes diuersarũ rõnum: vnde linee nulle sunt partes diuersarũ rõnum: neq3 superficiei: neq3 tẽporis: habentis aũt continuitatem per accidens non inconuenit partes esse diuersas spẽ: nunc aũt virga ⁊ q̃libet corp⁹ p̃dicamẽti substãtie h3 ɔtinuitatẽ per accidens rõne quãtitatis. ¶ Ad scõm dicitur q̃ pũctus additus linee nõ facit magnitudinez: sed denominationẽ magnitudinis: ita q̃ aliqua linea ẽ pedalis postq̃ nõ erat pedalis ex sola additione puncti: si enim ẽent due linee pedalis quãtitatis .a.b. ⁊ de⁹ remoueret ab .a. tm̃ puncta extrema nulla mutatiõe facta in .b. nõ ꝓpter hoc .b. esset maius .a. ex eo q2 .b. esset pedalis quãtitatis ⁊ nõ .a. qm̃ b esset quãtitas terminata ⁊ a quãtitas interminata. ¶ Ad tertiuz dicitur q̃ numerus cõsurgens ex aggregatiue vnitatũ nõ est aliq̃ totum ꝓprie: cum nõ habeat partes ideo cum additur vnitas numero nõ fit aliq̃d totuz: neq3 cũ additur vnitas numero fit aliq̃d totum cũ quilibet numerus sic forma i diuisibilis per carentiam partium. quando aũt arguitur de itellectu faciẽte vnum totum cum spẽ itelligibili respondetur q̃ nõ omne totuz est maius sua parte: cũ nullũ cõpositũ naturale sit maius sua forma: neq3 sua materia: sed omne totum quãtitatiuũ ẽ maius sua pte quãtitatiua: ⁊ ita est intelligẽda illa propositio omne totum est maius sua parte. ¶ Ad quartuz dicitur q̃ l3 linea pedalis nõ facit maiorem lineam q̃ sit linea girratiua infinita tamẽ facit maius: q2 nõ solum additur linee infinite: sed ẽt finite v3 linee pedali: cũ qua facit lineam bipedalem que maior est q̃ pedalis cui facta ẽ additio: ⁊ cũ arguitur de linea recta addita circulo seu arcuali arculi: dico q̃ nõ additur sibi ſm longitudinez neq3 ſm aliq̃ aliã dimensionẽ sed tm̃ ſm punctũ mõ punctus additus diuisibili vel idiuisibili nõ facit maius.

Tex. cõ 3. (Amplius diuidetur.) Tertio arguit phs ad idez sic si continuum cõponeretur ex idiuisibilibus ipm diuideretur in indiuisibilia: sed continuum nõ diuiditur in indiuisibilia igitur non cõponitur ex indiuisibilib⁹ p3 consequentia cum maiori: qm̃ vnumq̃q3 diuiditur in ea ex quibus cõponitur: minor aũt declaratur: qm̃ si continuum diuiditur in indiuisibilia ⁊ nullum continuum diuiditur in aliqua: que prius non erant continua: igitur indiuisibilia sunt continua: consequens est falsum ex quo illorũ vltima non sunt vnum: cum non habeãt vltima vt manifestum est Le. li. (Amplius diuidetur continuum in indiuisibilia si quidẽ ex quibus est in ipa diuiditur) .i. si vnũquodq3 diuiditur in ea ex quibus cõponitur: sed nullum est continuorũ impartibilia diuisibile alicui indiuisibilia continuarẽtur q̃ ẽ falsum. Ex p̃dictis aristo. infert duo correlaria quorũ primum est: inter oĩa duo puncta est linea media: ⁊ inter oĩa duo instãtia est tp̃s medium p3 qm̃ talia habẽt mediũ aut igitur diuisibile vel indiuisibile non indiuisibile: qm̃ tũc indiuisibilia essent inuicem continua vel contigua: si diuisibile aut igitur tale medium diuiditur in indiuisibilia aut in semp diuisibilia: si primum iterũ sequitur indiuisibilia esse continua vel contigua. si ſm oz tale medium esse continuum: constat aũt q̃ nullum videtur medium continuũ inter puncta nisi linea neq3 inter instãtia nisi tp̃s Le. li. (Aliud aũt genus non potest esse medium punctorum nisi linea ⁊ ipsoruz nunc nullum nisi tp̃s. Si naturã erit mediũ manifestum q̃ aũt diuisibile aut indiuisibile erit ⁊ si diuisibile aut in indiuisibilia aut in sp diuisibilia: hoc aũt est ɔtinuum q̃ mediat inter diuisibilia. ¶ Scõm correlariũ ɔtinuũ est illud q̃ est diuisibile in infinitum ⁊ hec est diffinitio continui ita q̃ omne continuum est diuisibile in infinitum ⁊ oẽ diuisibile in ifinitum est continuum: probatur continuum aut est diuisibile in sp diuisibilia aut est diuisibile in indiuisibilia: sed nõ est diuisibile in indiuisibilia: q2 tũc indiuisibilia essent imediata: ⁊ se tãgerẽt ⁊ haberent vltima quorum q̃lz est impossibile igitur ɔtinuum est diuisibile in sp diuisibilia q̃ntũq3 sit illud ⁊ per consequens est diuisibile in infinitũ Le. li. (Manifestum aũt est ⁊ q̃ omne continuum diuisibile in sp diuisibilia est. Si enim in indiuisibilia continuum diuidatur esset indiuisibile indiuisibili: contactum enim vltimum ⁊ tangũtur continuorum) .i. ipsorum continuorum ⁊ eorum que tangũtur adinuicem facientium cõtinuitatem est vnum vltimum.

Notandum ſm cõmentatorem cõmẽto .3. q̃ ista est descriptio continui ſm q̃ est illud q̃ sp diuiditur idiuisibile continuuz ergo indifferenter diffinitur per esse diuisibile in infinitum ⁊ per esse diuisibile in sp diuisibilia: idez enim est esse diuisibile in infinituz ⁊ esse diuisibile in sp diuisibilia. Sed contra dato quocũq3 illorum modorum diffiniendi sequũtur .4. inɔueniẽtia quorũ primũ est q̃ oẽ ɔtinuũ est actu infinitũ q2 si q̃libet continuũ est diuisibile in infinitũ: seu diuisibile in sp diuisibilia q̃libet continuũ componitur ex infinitis partibus ⁊ per consequẽs q̃libet ɔtinuum est infinitum: patet cõsequentia: q2 due partes faciũt aliquãtam magnitudinem ⁊ tres partes maiorem ⁊ sic deinceps igitur infinite partes faciũt infinitam magnitudinem. ¶ Scõm icõueniẽs q̃ est dare minus numero: qm̃ in rebus naturalibus dãtur minima ſm aristo. primo huius di. q̃ est dare minimam carnem ⁊ ſm cõmẽta. in h. 6. ⁊ 7. huius di. q̃ est dare minimum ignem ⁊ minimum aerem igitur diuisio ɔtinui si recedit in ifinitum nõ stabit ad minima naturalia: sed procedet vltra: igitur diuiso numero naturali dabitur minus numero: cum quelibet pars q̃ntitatiua sit minor suo toto. tertiũ icõueniẽs q̃ aliqua est potẽtia quãdo nõ potest reduci ad actũ qm̃ si ɔtinuum est diuisibile in infinitum igitur põt diuidi in infinitum: sed nõ est possibile q̃ diuidatur in infinitum igitur talis potẽtia nõ potest reduci ad actum vnde arguitur sic illud verbum põt: aut dicit vnaz potentiam tm̃ aut plures: si vnam tm̃ habet intẽtũ: si plures igitur possunt simul ad actum reduci: patet ɔsequẽtia q2 tales potẽtie nullum inter se ordinem habent. ¶ Quartum incõueniẽs q̃ quelibet qualitas sensibilis est infiniti vigoris: qm̃ quelibet talis ɔtinet infinitos gradus tam intẽsiue q̃ extẽsiue: si quelibet talis ẽ diuisibilis in infinitum sicut ⁊ continuum in quo fun-

datur. preterea ad tollendum illud inconueniens dicit philosophus in libro de sen. ⁊ sensato ꝙ nulla quali tas sensibilis est diuisibilis terminate in infinitū. ¶ Ad primum dicitur ꝙ illud non sequitur: qm̄ lz omne cō tinuum componatur ex partibus infinitis non tamē propter hoc illud est infinitum. qz tales partes infinite non sunt partes eiusdem q̄titatis non communicātes: sed sunt partes eiusdem proportionis ⁊ cum dicitur ꝙ due partes faciunt aliquātam magnitudinē: ⁊ tres ma iorem: ⁊ sic vltra. Respondetur ꝙ illud nō est necāriū qm̄ tantam magnitudinem faciunt precise tres partes ⁊ quattuor cōtinui: quātum due. cum idem continuum numero fiat ex duabus medietatibus ⁊ ex tribus ter ciis: ⁊ ex quattuor quartis. ¶ Ad scḋm dicitur ꝙ lz in continuis detur minimū naturale: non tamē datur mi nimum simpliciter. ⁊ si datur minimū per separationē partis a toto: aut partis a parte: non tamen datur mi nimum per designationem partis extra partem: ideo q̄d lz primū est diuisibile in infinitū ⁊ diuisibile in sem per diuisibilia: ⁊ hoc aut per separationem partis a par te aut per designationem partis extra partem. ¶ Ad ter tium respondetur ꝙ etiam illud nō sequitur: ⁊ conce do ꝙ illud verbū potest non dicit tm̄ vnam potentiā sed infinitas quarū quelibet potest reduci ad actum p aliquā diuisionē continui: ⁊ cum dicitur ꝙ omnes ille potentie ex quo non habent ordinem inuicem possūt simul ad actū reduci hoc negatur: qz te sedere ⁊ te sta re aut ante xp̄m est ⁊ ante xp̄m nō esse sūt per possibilia nō hn̄tes ordinē inter se ⁊ tamē nō possunt simul ad actū reduci. ¶ Ad quartū dicitur consimiliter illud nō seq. qm̄ illi infiniti gradus non faciunt intēsionem neqꝫ po tentiam infinitam cum ex hijs omnibus siue accipian tur vt principia siue vt partes non fiat qualitas infini te intensionis: ⁊ cum dicit philosophus nullam quali tatem sensibilem eē diuisibilem i infinitū loquitur de diuisione extensiua per se ⁊ hoc est verum: quia nulla qualitas sensibilis diuiditur per se in infinitum diuisio ne extensiua: sed tantum per accidens.

Te. cō.45.

Eiusdem autē ra tionis. Istud est scḋm capitulum hu ius primi tractat⁹ in q̄ phs p̄ bat nullam primum compo ni ex indiuisibilibus per na turam magnitudinis supra q̄ fit motus: ⁊ diuiditur in duas partes. in prima pte Aristo. p̄ mittit vnam suppositionem. in secunda vō exequitur de intento ibi. (Si igitur necesse est ꝙ moueṫ.) Supposi tio est ista: si magnitudo cō ponitur ex indiuisibilibus motus componitur ex diuisibilibus: istam suppositio nem philosophus dupliciter declarat. primo ex deter minatis. 4. huius: scḋo aūt ratione ibi (si igitur presen tes). Arguit ergo philosophus sic eiusdem rationis ē magnitudo motus ⁊ tempus quo ad componi vl' nō componi ex diuisibilibus vel indiuisibilibus: aut diui di vel non diuidi indiuisibilia aut indiuisibilia: quoni am continuitas motus est ex continuitate magnitudis ⁊ continuitas temporis ex continuitate motus vt fuit probatum. 4. huius: igitur si vnum illorū componitur ex indiuisibilibus quodlibet illorū componitur ex di uisibilibus ⁊ si vnum illorum cōponitur ex idiuisibi libus vtrūqꝫ illorum componitur ex indiuisibilibus: ⁊ per cōsequens si magnitudo componitur ex diuisibi libus motus componitur ex indiuisibilibus verbi grā vt si magnitudo. a. b. c. componatur ex. a. b. c. tanq̄ ex partibus indiuisibilibus necessario motus. d. e. z. fact⁹ a mobili. o. componetur ex. d. e. z. tanq̄ ex partibus in diuisibilibus. le. li. Eiusdem aūt rationis est ⁊ magni tudinem ⁊ tempus ⁊ motum ex indiuisibilibus com poni ⁊ diuidi in indiuisibilia: aut nihil: manifestū autē est ex hijs consequēter: si enim magnitudo ex indiuisi bilibus componitur ⁊ motus qui huius est magnitu dinis ex equalibus erit motibus in diuisibilibus: aut si ipsa. a. b. c. magnitudo ex. a. b. c. est in diuisibilib⁹ p tibus autem in quo est motus. d. e. z. s'm quē moui est ipsum mobile. s. in spacio motuū ꝙ est. a. b. c. vnāquā qꝫ partem habet indiuisibilem.

Notandum s'm cōmentatorem cō mento. 5. ꝙ si magnitu do fuerit composita ex indiuisibili motus ēt erit cōpo situs ex indiuisibili: qm̄ cum continua cōmunis mot⁹ est continuatio magnitudinis ⁊ ꝙ motus est equalis magnitudini ⁊ partes illi⁹ ptibus istius: ⁊ qz hoc ē ma nifestum per se cōtentus est in hac declaratōe solo exē plo non intendit commentator ꝙ nullam rōnem fecit Aristo. ad p̄bandum suppositionem p̄missam: qz sta tim per rationem p̄babit illam: sed intēdit ꝙ non ē ne cessaria simpliciter aliqua ratio probans suppositiōeꝫ illam qm̄ illa est per se nota ideo sufficit solū exemplū pro declaratione illius. (Si igitur p̄ntis.) Iam arguit illa suppositio rōne scḋm possibile est ꝙ sit motus ni si moueatur mobile per aliq̄ partē magnitudinis: neqꝫ est impossibile moueri aliqḋ mobile p aliquā par tem magnitudinis nisi presentialiter fiat motus in illa parte: ideo cuilibet parti magnitudinis respondet ali qua pars motus ⁊ cuilibet parti motus respondet aliqua pars magnitudinis: quāta igitur erit pars ma gnitudinis tanta erit pars motus: ⁊ per consequens si a. b. c. que sunt partes magnitudinis sunt indiuisibiles . d. e. z. que sunt partes motus correspondētes p̄dictis partibus indiuisibiles erunt. nam mobile. o. pertrāsit a. partem magnitudis. d. ptē motus: ⁊. b. partem ma gnitudinis. e. parte motus ⁊. c. ptem magnitudinis. z. parte motus. le. li. Si igitur p̄ntis magnitudis ē mo tus quo per illam mouetur. o. mobile necesse est ipsuꝫ moueri. i. pertransire aliq̄ partem istius magnitudinis ⁊ ecōuerso. si mouetur aliquid per aliquā partem ma gnitudinis necesse est ad esse motum: qz ergo sic mot⁹ rū magnitudini ⁊ mouetur. i. motus erit ex indiuisibi libus si magnitudo cōponitur ex indiuisibilibus s'm q̄ dem. igitur. a. partem magnitudinis motum est ip̄m. o. motu quo. d. mouetur: s'm vero. b. mouetur motu quo ipsum. e. ⁊ s'm. c. quo ipsum. z.

Te. cō.6.

Notandum ꝙ ista noua translatio multum differt ab antiq̄ qm̄ hec p̄bat motum cōponi ex indiuisibilibus si ma gnitudo cōponitur ex indiuisibilibus: alia autē p̄bat rem motam componi ex indiuisibilibus si magnitudo componitur ex indiuisibilibus cuius littera est ista. ¶ Si igitur necesse est cum motus fuerit vt aliqḋ mo ueatur ⁊ cum aliquid mouetur. s. lz. vt motus si neces se est vt motum sit compositum ex indiuisibilibus vbi dicit cōmentator omnis motus inuenitur in moto: ⁊ quia isti motus sūt indiuisibiles: necesse est vt res mo ta sit indiuisibilis: impossibile enim est vt motum sit maius motu ⁊ induxit supra Aristo. hunc sermonem in forma sillogismi cō posita ⁊ dixit sic ig' necesse est cū

fuerit motus vt res mota sit ⁊ possumus motus indiuisibiles per magnitudinem īdiuisibilem ⁊ res mota non est maior motu neqꝫ magnitudīe per ꝙ mouetur necesse ē vt res mota primo sit indiuisibilis ex quo sequitur vt mota composita sint composita ex indiuisibilibus.s.mota non primo. Quattuor ꝓpositiones ponit cōmentator in hoc commento: quarum prima est ista ꝙ res mota non est maior motu.que quidē ꝓpositio est ītelligēda ꝺ subiecto adequato motus.certum enim est ꝙ motus ⁊ subiectum adequatum alicuius accidentis non est maius neqꝫ minus illo accidente. Secunda propositio res mota non est maior magnitudine supra ꝙ fit motus:hec propositio est intelligenda de magnitudine cui mobile ꝭm se totum applicatur:⁊ si non applicatur magnitudini ꝭm se totū:sed ꝭm partem debet intelligi ꝭm illam partem secundum ꝙ primo applicatur:illa que tangunt se sunt equalia.⁊ si non simpliciter:tamen sunt equalia quantum ad ea que se tangunt. Tertia ꝓpositio:si motus componitur ex indiuisibilibus aliquod est motum primo ⁊ aliquid est motum non primo:quoniā si motus componitur ex indiuisibilibus ille habet primam partem simpliciter:igitur pars motus correspondens illi parti est motū primo:compositum autem ex partibus indiuisibilibꝰ correspondentibus partibus indiuisibilibus motus est motum non primo. Quarta ꝓpositio:si motus est indiuisibilis primum motum est indiuisibile:istam ꝓpositionem ponit cōmentator vt concludat rem motam esse compositā ex indiuisibilibus si motus componitur ex indiuisibilibus sic arguendo:si motus cōponitur ex indiuisibilibus prima mota que sunt subiecta partium indiuisibilium motus sunt indiuisibilia sed res mota componitur ex primis motis: igitur res mota componitur ex indiuisibilibus.

Dubitatur circa litteram quoniā philosophus videtur velle ꝙ motus recipiat quantitatem a spacio cū tamen.4.huius dixit ꝙ dato vacuo.s.dimensione separata in eo non fieret motus successiuus non obstante ꝙ vacuum esset quoddam spacium ⁊ quedam quantitas.dixit et commentator eodem.4.ꝙ celum non mouetur in loco per se ad hunc intellectum ꝙ motus celi non requirit spacium in quo moueatur: neqꝫ magnitudinem circa ꝙ mouetur.vnde si nullum esset corpus preter vltimam spheram:ipsa moueretur motu successiuo habēte quantitatem non dependentem a quantitate spacij vel magnitudinis. Respondetur ꝙ duplex est motus scilicet motus ad formam ⁊ motus ad vbi. successio in motu ad formam prouenit ex dispositione contraria materie vnde lumen subito multiplicatur in aere: quia aer est in pura priuatione respectu luminis:nihil enim est in aere ꝙ sit contraria dispositio obiciēda ad hoc ꝙ inducatur forma luminis: successio autem in motu ad vbi aliquando causatur ex resistentia mobilis ad motorem in motu animaliū ⁊ corporum celestium:aliquando autem causatur ex resistentia mobilis ad motorem vt in motu elementorum: ⁊ aliorum mixtorum inanimatorum:non loquitur Aristo. hic ꝺ quantitate ad formam:neqꝫ de quantitate motus ad vbi cuius successio ꝓuenit ex resistētia mobilis ad motorem:sed loquitur de quantitate motus ad vbi cuius successio prouenit ex resistēᵃ medij ad mobile ⁊ huiusmodi medium est illa qua magnitudo seu spacium a quo motus accipit quantitatem. ¶ Cum etiam dicit philosophus ꝙ motus diuiditur secundum quantitatem spacij non loquitur de quantitate vacui: neqꝫ de quantitate mathematica:sed de quantitate corporis naturalis secundū ꝙ semper intelligitur esse aliqua resistēᵃ motus.igitur ad formam diuiditur secundū diuisionem forme contrarie in mā. Motus ad vbi causatus ex resistēᵃ mobilis ad motorem diuiditur ad diuisionem quantitatis mobilis:motus autem ad vbi causatus ex resistēᵃ medij ad mobile diuiditur secundum diuisionem spacij seu magnitudinis per quam fit motus.(Si igitur necesse est ꝙ mouetur). Ista est secūda pars huius capituli in qua philosophus exequitur de intento ponens istam conclusionem:impossibile est aliquam magnitudinem componi ex indiuisibilibus ꝙ philosophus probat per demonstrationē ducentē ad impossibile inferēs.6.inconueniētia ex opposito illius quorum primum est ꝙ ab aliquo mobili simul pertransitur aliquod spacium:⁊ ab eodem illud est ꝑtransitum ita ꝙ aliquod mobile simul pertransit aliquod spacium ⁊ pertransiuit illud:quod autē illud sit inconueniens manifestum est quoniam si aliquid mouetur ex aliquo loco ad aliquem locum non est possibile illud mobile simul moueri super illud spacium:⁊ motum esse super eodē spacio: vt si aliquis vadat thebas non est possibile simul ire thebas ⁊ iterū esse thebas:quoniam simul esset in fine spacij ⁊ ante finē spacij ⁊ consequenter in duobus locis propriis ꝙ est absurdum ¶ Et quod illud inconueniēs sequatur arguitur.nam si magnitudo componitur ex indiuisibilibus moueatur igitur.a.mobile pertranseundo partes indiuisibiles illius magnitudinis a b c cum igitur pertrāsit.a.partem sequitur ꝙ pertransiuit illam ⁊ ꝙ illa est pertransita:quia si pertransit illam ⁊ nondum est pertransita.igitur illius partis aliquid est pertransitum ⁊ aliquid pertranseundum ⁊ per consequens illa pars est diuisibilis:quod est contra suppositū: querit ergo philosophus cum.o.mobile mouetur super.a.partem vtrum super illam partem sit prius moueri ꝙ mutatū eē aut sit simꝰ moueri ⁊ mutatū eē:si priꝰ ē moueri ꝙ mutatū esse:necessario diuisibilis est.a.pars ⁊ ratio est ista:quia si prius est moueri ꝙ mutatū esse in.a.igitur datur terminus a quo ⁊ terminus ad quem ⁊ medium in ipso a.quod non contingit si.a.est indiuisibile. Si autē dicitur ꝙ super.a.magnitudinem est simul moueri ⁊ mutatum esse igitur pertransiens spacium quo mobile vadit thebas simul est in spacio ⁊ in fine cum non sit prius in medio ꝙ in fine ⁊ per consequens simul pertransit.a.magnitudinem ⁊ est pertransita ab illo.le.lt. (Si igitur necesse est ꝙ mouetur vnde vbi).i.de loco ad locum non simul moueri ⁊ motum eē.s.quo mouit quādo mouit.i.simul pertransire ⁊ pertransiuisse:vt si thebas aliquis iret impossibile est simul ire thebas ⁊ iuisse thebas: secundum.a.quidem impartibile est motum esse ipsum.o.secundū ꝙ est ipsum.o.motus aderat indiuisibiliter super.a.partem indiuisibilem:quare si quid posterius deuenerit ꝙ venit.s.quare si posterius erit ventum esse ꝙ venire ⁊ pertransitum esse ꝙ pertransire esset diuisibile vt puta a magnitudo cum quidē enim veniret.o.mobile super.a.neqꝫ quiescebat neqꝫ transierat diuisibile:sed medium erat oportet a esse diuisibile. ¶ Si autem simul venerit ⁊ venit veniens cum venit constructe:si autem cum veniens venit causa pertranseundi.a.simul venit ⁊ venerit:idest nam prius est venire quā venisse:neqꝫ prius est pertransire ꝙ pertrā- Tex. cō.7.

fuisse: ventum ibi erit ⁊ motum esse vbi mouetur: idest
simul erit moueri ⁊ mutatum esse ac pertransire ⁊ per-
transitum esse: quod est impossibile: quia mutatum esse est
finis motus ⁊ pertransitum esse est finis pertrāsitionis
vnumquodque enim habens finem precedit suum finē.

Notandum ſm cōmentatorem cō-
mento. 7°. quod si illud mo
tum mouebatur per vnamquāque istarum partium in
diuisibilium necesse est vt insimul pertranseat ⁊ quod iam
pertransiuit: scilicet quod instans in quo dicitur ipsum p-
transire eam sit idem cum instanti in quo dicitur ipsum
pertransiuisse: ex quo sequitur vt ambulans dicatur ve
re ambulans se in loco in quo ambulat ⁊ in loco in
quo vere dicitur iam ambulasse dicatur vere ⁊ sic mo-
tus erit ociosus: quoniam si homo quando ambulat
ad balneum est in balneo motus eius est ociosus: ⁊ si
militer si ambulat ad balneum ⁊c. quando est in balneo.

Sed dubitatur primo arguen-
do quod omne mo
bile pertransiens spacium aliquod pertransiuit illud
quoniam ex eo aliquid mobile pertrāsit aliquod spa-
cium: quia mouetur super illo. sed quodcunque mobili da
to quod mouetur super aliquo spacio mouebatur super
eodem vt colligitur a philosopho in hoc. 6. igitur om-
ne pertransiens aliquod spacium pertransiuit illud.
¶ Secundo arguitur quod aliquod mobile pertran
sit aliquod spacium pertransitum ab eo semper presup
ponendo q tantum semel pertranseat illud spaciū: ⁊
pono quod aliquod mobile debeat pertransire adequa
te in hora lineam pedalis quantitatis cuius medius
punctus sit. a. in quo iam sit mobile ⁊ arguitur sic: mo
bile significatum pertransit. a. pro hoc instanti ⁊ pro eo
dem instanti est. a. pertransitum igitur ⁊c. patet conse-
quentia cum maiori: quia non videtur quod illud mobile
ante hoc instans vel post hoc instans pertranseat. a.
⁊ minor arguitur quoniam. a. aliquando est pertran-
situm: aut igitur ante hoc instans presens vel post hoc
instans presens: vel in hoc instanti presenti: non ante
hoc instans presens: quia tunc aliquid esset pertransi-
tum antequam pertransiretur: nec etiam post hoc instans
presens quia tunc. a. punctus esset diuisibilis secundum
quod arguit philosophus. o. magnitudine indiuisibili: igi
tur pro hoc instanti. a. punctus est pertrāsitus quod erat
probandum. Tertio arguitur quod moueri ⁊ mutatum esse
sunt simul: quoniam moueri mensuratur tēpore ⁊ mu
tatum esse mensuratur instanti: sed tempus ⁊ instans
simul sunt per Aristo. vi. 4. huius quod instans ⁊ tempus
conuertuntur: igitur simul sunt moueri ⁊ mutatum esse
Quarto arguitur quod motus non est ociosus neque fru-
stra quo aliquod mobile mouetur ad locum in quo ē
quia nullus motus planetarum est frustra aut ociosus
⁊ tamen quilibet planeta ex quo circulariter mouetur
⁊ recedit ab aliquo loco ad quem accedit mouetur ad
locum in quo est. ¶ Ad primum dicitur quod licet ad hoc quod
mobile pertranseat aliquod spacium sufficit quod mouea
tur per illud vel super illud non tamen sufficit illud ad
hoc quod pertransiuerit aliquod spaciū: sed vltra requiri
tur quod fuerit in fine spacii [illegible] nec sequitur: primus an
te hoc fuit ita quod illud mobile pertransiuit. a. spaciū. igi
tur continue ante hoc illud mobile pertransiuit. a. spa-
cium ad hoc enim quod pertrāsiuerit illud spacium oportet
tet quod illud spacium sit pertransitum ab eo. ⁊ quod sit in fi-
ne spacii: nunquam igitur est verum quod mobile pertransiuit
suum spacium nisi in fine sui spacii. sicut nunquam est verum

quod mobile pertransibit aliquod spaciū antequam mouea
tur super illud. sed de presenti dicitur pertransire dum-
modo vna pars sit pertransita ⁊ alia pertranseunda
⁊ mobile continet motum super illo spacio. ¶ Ad secū
dum dicitur quod in instanti presenti pertransitur. a. pūctus:
sed nondum est pertransitus: solum enim immediate post
instans presens. a. punctus erit pertransitus non qui-
dem in aliquo instanti primo: sed in quolibet tempore
⁊ in quolibet instanti futuro. a. punctus erit pertransi-
tus: ⁊ cum concluditur ex isto quod. a. punctus est diuisi-
bilis si prius pertransitur quam habeat pertransitum esse
negatur consequētia: neque ratio Arist. fecit pro ista cō-
sequentia. quoniam Aristo. arguit de eo quod est per se: ⁊
non per accidens pertransibilis. modo si aliqua ma-
gnitudo est pertransibilis per se: quelibet pars eius est
per se pertransibilis ideo de omni quod est per se pertran-
sibile sequitur: hoc prius pertransitur quam pertransitum
hoc sit: igitur hoc est diuisibile: punctus autem non per se
transitur: sed solum per accidens ad pertransitionem
totius magnitudinis: sicut etiam punctus existens in
mobili non transit per se: sed tantū per accidens ad per-
transitionem mobilis. ¶ Ad tertium negatur conse-
quentia: vnde omne tempus finitum clauditur duo-
bus instantibus: ⁊ omne instans copulat partes tempo-
ris inuicem: non autem omne moueri clauditur duobus
mutatis esse: neque omne mutatum esse copulat partes
motus inuicem: cum in motu non detur primū muta-
tum esse sed vltimum: neque semper datur mutatum esse
in potentia: immo aliquādo in actu sic quod terminat mo
tum ⁊ nō copulat. ideo omne moueri precedit quodli-
bet suum mutatum esse: licet non omne tempus precedat quod-
libet suum instans. ¶ Ad quartū dicitur quod cōmenta-
tor loquitur de motu cuius quantitas accipitur a quā
titate spacii in quo mouetur scilicet magnitudinis per quā
mouetur: ⁊ de mobili quod mouetur vt acquirat finem: ⁊
non de mobili quod mouetur vt preseruet finem: nūc au-
tem motus planetarum non accipit quantitatem a spa
cio: sed a mobili: neque planete mouentur vt acquirant fi-
nem sed vt preseruent finē quē habent. (Si vero ſm totū)
secundum inconueniens est istud quod motus non compo Tex. cō. 8.
nitur ex motibus: sed ex momentis: quod istud sit incōue-
niens manifestū est: quoniam motus est forma simplex:
igitur est eiusdem denominationis cum omnibus suis
partibus: ita quod sicut quelibet pars albedinis est alb
do: ⁊ quelibet pars caliditatis est caliditas: ⁊ quelibet
pars temporis est tempus: ita quelibet pars motus est
motus: ⁊ quod illud sequatur data cōpositione magnitu
dinis ex indiuisibilibus arguitur: nam. a. b. c. est magni-
tudo composita ex partibus indiuisibilibus igitur. d. e.
z. motus adequatus illi componitur ex partibus in
diuisibilibus: patet cōsequentia per suppositionem: sed
neque. d. neque. e. neque. z. est motus sed tantum momentum vel
mutatum esse: igitur aliquis motus non componitur
ex motibus: sed ex momentis: minor declaratur: quoniam si
mobile. o. debet pertransire totam magnitudinē. a. b. c.
in. a. nullū faciet motū: neque in. b. neque in. c. sed. o. mobi
le faciet. d. in. a. ⁊. e. in. b. ⁊. z. in. c. igitur neque. d. neque. e. ne-
que. z. erit motus: quod enim mobile. o. non faciet motū in
a. neque in. b. neque in. c. planum est quoniā motus est de
contrario in contrarium in quolibet autem illarum par-
tium propter suam indiuisibilitatem non potest fieri nisi
mutatio de contradictorio in contradictorium vt li-
quet igitur ⁊c. le. li. (Si vero ſm totum. a. b. c. moueatur
aliquid [illegible] mobile ⁊ motus quo mouetur [illegible] mo

bile est.d.e.z. ſm autem impartibile.a.nihil mouet:ſed motum eſt.i.mutatum eſt erit vtiq; motus non ex motibus ſed ex momentis.

Notandum ſm cōmentatorem commento.3.ꝙ contingit vt motus per magnitudinem indiuiſibilem ſit compoſitꝰ ex finibus motuum non ex motibus:ſicut enim puncta ſunt fines linearum ⁊ inſtantia ſunt fines tempoꝝ ita mutata eſſe ſunt fines motuū:ſicut igitur icōueniēs eſt lineam componi ex punctis ⁊ tempus ex inſtātibꝰ: qꝛ nihil componitur ex ſuis finibus:ita inconueniens eſt motum componi ex momentis vel mutatis eſſe:iō ſi motus componeretur ex indiuiſibilibus non cōponeretur ex motibus ſed ex finibus motuum. ¶ Et motum eſſe aliquid tertium incōueniens ꝙ per illam imo ꝙ aliquod mobile pertranſiuit aliquā magnitudinē ⁊ nunꝙ fuit pertranſiens illam:ꝙ iſtud ſit incōueniēs patet ⁊ ꝙ ſequatur ſtatim arguit.nam poſtꝙ tota magnitudo.a.b.c.eſt pertranſita ab.o.mobili verum eſt dicere ꝙ ipſum eſt motum ſuper totā illam magnitudinem:igitur ipſum eſt motum ſuper ꝗlibet partem illiꝰ magnitudinis ⁊ per conſequens ipſum eſt motum ſup a.magnitudinem:ſed ꝙ ſit motum ſuper illam probat quoniam omne motum eſſe precedit moueri:ſed ſuper a.magnitudinem nō fuit aliqd moueri ꝓpter ſuam indiuiſibilitatem:igitur ſuper.a.magnitudinem non fuit aliquod motum eſſe:⁊ per conſequens nihil eſt motum ſuper.a.magnitudinem. ¶ Iterum.o.mobile pertranſit totam magnitudinem.a.b.c.igitur pertranſiuit a.magnitudinem partem eius:⁊ ꝙ non fuit pertranſiens illam arguitur quoniam nihil fuit pertranſiēs aliquā magnitudinem niſi moueretur ſuper:ſed.o.mobile nunꝙ mouebatur ſuper.a. ꝓpter indiuiſibilitatem a ⁊ diuiſibilitatem motus.le.li. Et contingit motum eſſe aliquid per aliquā magnitudinem ⁊ nō motū per illā ſm autem.a.tranſiuit non tranſiens:quare erit aliud tranſitum eſſe non aliquando iens:hanc enim trāſiuit vꝫ.a.magnitudinem non tranſiens hanc.

Notandum ſm cōmentatorem commento.3.ꝙ compoſita cōpoſitione magnitudinis ex indiuiſibilibus ſequit ꝙ motus qui eſt per magnitudinem compoſitam ex indiuiſibilibus ſit compoſitus ex quietibus ⁊ ſm hoc erit aliquid ꝙ iaꝫ mouebatur abſq; eo ꝙ prius moueretur ⁊ ſequitur ex hac poſitiōe vt ſit aliquid ꝙ iam ambulauit per aliquod ſpacium abſq; ꝙ in aliqua hora eēt ambulans ad ipſum ꝙ eſt valde iopinabile. ¶ Tria inconuenientia ponit commentator quorum duo vltima declarantur ex dictis in littera:ſed primuꝫ.ſ.ꝙ motus componitur ex quietibus poteſt ſic oſtendi quodlibet mutatum eſſe eſt quies ſi non componit motus inuicem:ſed.d.e.z.ſunt mutata eſſe non componentia neq; copulantia motus inuiceꝫ.igitur.d.e.z.ſunt quietes: ſed aliquis motus componitur ex.d.e.z.igitur aliquis motus componitur ex quietibus.(Si igitur neceſſe ē)

Te. co. 4 quartū incōueniens ꝙ aliquid ſimul mouetur ⁊ quieſcit:ꝙ iſtud ſit incōueniens eſt notum ex ſe:⁊ ꝙ ſequat data compoſitione magnitudinis ex indiuiſibilibus: arguitur: quoniā mobile.o.continue mouebatur:ꝑ totam magnitudinem.a.b.c.⁊ continue quieſcebat ꝑ eandem:igitur ⁊c̃.patet cōſequentia cum maiori ⁊ minor arguitur:nam mobile.o.quieuit per quālibet partem illius magnitudinis:igitur quieuit per totam illam magnitudinem:patet conſequentia quia totum ꝯſtat adequate ex ſuis partibus:⁊ antecedens arguitur:quoniā mobile.o.quieuit in.a.parte ⁊ quieuit in.b.parte:⁊ in c.parte:ꝓbatur oē ꝙ eſt ſuper aliquā magnitudinem mouetur aut quieſcit ſuper illam:ſed.o.mobile fuit ſuper.a.magnitudinem ⁊ nō mouebatur ſuper illaꝫ vt ꝓbatum eſt:igitur quieſcebat ſuper illam:⁊ idem arguatur de.b.c.le.li.(Si igitur neceſſe eſt aut qeſcere aut moueri oē).i.ſuper aliquā magnitudinem:quieſcit autem o.mobile per vnūquodq; eorum que ſunt.a.b.c.ergo eſt aliquid continue quieſcens ſimul ⁊ ꝙ mouetur per totam enim magnitudinem.i.per totam magnitudineꝫ.

Sed dubitatur quoniaꝫ mobile exiſtens ſuper aliquo puncto non mouetur neq; quieſcit in illo:cum pūcta non ſit motus neq; quies:igitur eodeꝫ modo ſi aliquod mobile eſſet ſuper.a.aut ſuper.b.aut ſuper.c.magnitudinem illud nō mouetur:neq; quieſceret cum quodlibet illorum ſit eque indiuiſibile ſicut punctus. Reſpōdetur ꝙ ſi aliquod mobile eſt ſuper aliquo puncto neceſſario mouetur vel quieſcit in illo non quidem per ſe ſed per accidens ex eo quia punctus non eſt pars magnitudinis ſed tantū accidens eius:iō ſi.o.mobile eēt ſuper.a.vel.b.aut.c.neceſſario moueretur vel quieſceret in illo nō per accidens ſed per ſe: qꝛ poſita compoſitione magnitudinis ex indiuiſibilibus.a.b.c.eſſent ꝑtes magnitudinis:ꝓpterea ſicut mobile poſitum ſupra totam magnitudinem moueret aut quieſceret per ſe in illa.ita ⁊ ſi poneretur ſuper aliqua parte illius:quare Te. co. 5
⁊c̃.(Et ſi quidem)quintū inconueniens eſt ꝙ preſente motu mobile non mouetur:aut ꝙ motus componitur ex non motibus:ꝙ iſtud ſit inconueniens pro qualibꝫ parte eius manifeſtum eſt:⁊ ꝙ illud ſequatur arguitur data compoſitione magnitudinis ex indiuiſibilibus queritur enim vtrū.d.e.z.ſint motus aut non:ſi ſūt motus cōmunicantes.a.b.c.partibus magnitudinis habetur prima pars diſtinctiue quoniā mobile in.a.non mouetur:⁊ tunc preſens motus.d.neq; in.b.mouet ⁊ eſt preſens motus.e.neq; in.c.mouet ⁊ eſt preſens motus.z.igitur preſente motu mobile non mouet. Si aūt di.ꝙ.d.e.z.non ſunt motus ⁊ ſunt partes motus. igit motus componitur ex non motibus ꝙ fuit ſcđa pars diſtinctiue.le.li. Et ſi quidem indiuiſibilia que ſunt.d.e.z.motus ſunt ſequitur ꝙ motu preſente continget vtiq; mobile non moueri ſed quieſcere ſi autem nō ſunt motus motum continget non ex motibus eſſe.

Notandum ſm cōmentatorem commento.9.ꝙ data tali poſitione poſſibile erit vt motus erit ſine moto impoſſibile enim eſt vt motū nō moueat per indiuiſibile ⁊ vniuerſaliter per equale ſibi ſi cum fuerit diuiſibile nedum cū fuerit indiuiſibile.arguit cōmentator ſic.ſi per.a.magnitudinem erit motus:⁊ nihil pōt moueri per.a.magnitudinem qꝛ non diuiſibile neq; indiuiſibile ſequitur ꝙ motus erit ſine moto ⁊c̃. Dubitatur qm̄ pertranſiens aliꝗ magnitudinē pertranſit quālibet parteꝫ eius igitur mobile pedalis quātitatis pertranſiens ſpaciū tripedale prius pertranſit magnitudinem pedalem:⁊ per conſequens ſibi equalē:⁊ hec videt eſſe ſnīa Ariſto.circa finem huius.6.di.ꝙ omne ꝙ mouetur prius pertranſit ſpacium ſibi equale ꝗ ſpacium maius. ¶ Reſpondet ꝙ argumentum cōcludit verum:ſed non contra intentionem commentatoris intelligentis de toto ſpacio cui applicatur mobile durante motu:cum enim mobile in quolibet inſtanti temporis menſurantis totum motū

sit in spacio sibi equali: ⁊ in alio ⁊ in alio instanti sic in alio ⁊ in alio spacio: ideo totum ꝯpositum ex illis spaciis in quibus est mobile in diversis instantibus ē maius ꝙ mobile ⁊ per consequens impossibile est totum illud spacium esse equale mobili cum quo stat ꝙ mobile aliquando sit in spacio sibi equali: ⁊ aliquādo desinat spacium sibi equale ⁊ aliquando incipiat esse in spacio sibi equali. (Similiter autem). 6. inconveniens

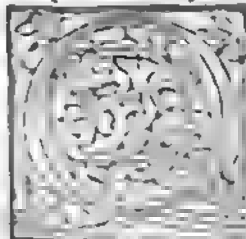
Tex. co. 10. est ꝙ tempus componitur ex indivisibilibus ꝙ istō sit inconveniens manifestum est: quoniam si tempus componeretur ex indivisibilibus. s. ex instantibus tunc instantia essent continua in tempore aut contigua vel cōsequenter se habentia ꝙ est reprobatum in priori capitulo: ⁊ quod illud sequatur patet, quoniam quantitas temporis est ex continuitate motus ⁊ magnitudinis vt est ꝓbatū. 4. hꝰ. igitur si magnitudo aut motus ꝯponit ex indivisibilibꝰ tpꝰ ꝯponit ex indivisibilibꝰ. vñ arguitur sic: tpꝰ ⁊ magnitudo invicem similiter cōdividunt: igitur si magnitudo componitur ex idivisibilibꝰ etiam tempus componitur ex indivisibilibus: ꝓbatur antecedens: nam si aliquod mobile equalis velocitatis pertranseat aliquā magnitudinem divisibilē in aliquo tempore pertransit medietatem magnitudinis in medietate temporis ⁊ tertiam partē magnitudinis in tertia parte temporis ⁊ sic cōsequenter: igitur tempus dividitur ad divisionem magnitudinis ex quo partibus magnitudinis correspondent partes temporis. Similiter ecōverso: magnitudo dividitur ad divisiōē temporis: quoniā partibus temporis correspondent partes magnitudinis: si enim motum equalis velocitatis movetur in aliquo tempore divisibili in medietate temporis pertransit medietatem magnitudinis: ⁊ ī tertia parte temporis tertiam partem magnitudinis ⁊ sic deinceps. ¶ Si igitur. a. magnitudo in qua sit motus ⁊. b. tempus mensurans illum motum qualitercunꝙ dividetur. a. taliter dividetur. b. ⁊ econtra: igitur si vnū istorum componet ex indivisibilibus ⁊ reliquum erit compositum ex indivisibilibus. le. li. Similiter autem necesse longitudini: idest magnitudini ⁊ motui indivisibile esse tempus ⁊ componi ex ipsis non entibus indivisibilibus. ¶ Si enim omnis magnitudo divisibilis est in minori autem tempus equaliter velox pertrāsibit minorem magnitudinem divisibile erit tempus sicut magnitudo: si autem tempus divisibile erit in quo tempore fertur aliquid per ipsum. a. spacium magnitudinis ⁊ ꝙ est ipsum. a. erit divisibile de necessitate. Ecce quomodo ex divisibilitate magnitudinis concluditur divisibilitas temporis ⁊ econtra: quoniam semper quanto minus accipitur de magnitudine minus apponitur de tempore: ⁊ econverso: igitur si magnitudo est indivisibilis tempus est indivisibile: ⁊ si magnitudo cōponitur ex indivisibilibus tempus componitur ex indivisibilibus.

Contra predicta arguitur probando magnitudinem componi ex indivisibilibus: quoniam in eadem linea puncta sunt immediata: igitur linea componitur ex punctis indivisibilibus patet consequentia ⁊ antecedēs. 4. declaratur ⁊ primo ponendo ꝙ. a. b. sint linee diversorum corporum se tāgentes ⁊ immediate preter hoc ꝙ. a. linea sit continua: ⁊. b. linea discontinua cuius puncta immediata sunt. c. d. ⁊ arguitur sic cuilibet puncto. a. correspondet aliquis punctus. b. ⁊ econtra supposito ꝙ. a. b. non se invicem excedāt: sed. b. linee duo puncta sunt immediata. scilz. c. d. igitur ista correspondent in. a. duo. puncta immediata: sed. a. est linea continua igitur in aliqua linea continua sunt puncta immediata ꝙ erat ꝓbandum. ¶ Secundo dividatur. a. linea in duas medietates ⁊ quero vtrum puncta terminantia medietates circa locū divisionis prefuerint aut non: si prefuerunt ⁊ iam sunt immediata: igitur prius fuerunt immediata: si non prefuerunt: igitur sunt noviter generata ⁊ punctus prius copulans easdem medietates est corruptus: sed hoc ē falsum: quia indivisibilia non generantur nec corrūpunt ad generationem ⁊ corruptionem alicuius per se: sed ī divisione. a. linee nihil est per se generatū vel corruptū igitur in divisione. a. linee non est generatus nec corruptus aliquis punctus. ¶ Tertio pono ꝙ ab. a. linea deus auferat tantum puncta extrema: ⁊ quero vtrū. a. linea sit finita vel infinita: si finita igitur termīata duobus punctis: sed hec puncta prius fuerunt: q2 nō sunt ablata nisi duo puncta: igitur hec puncta fuerunt immediata punctis ablatis. Si autem dicitur ꝙ ista linea est infinita contra sicut addat deus puncta ablata termināt a. a. lineā: vt supra ⁊ arguitur sic. a. linea non est minor ꝙ ante erat: sed ante erat infinita: igitur iam est infinita: quo cōcesso sequitur aliquam lineam rectā terminatam duobus punctis esse infinitā ꝙ implicat cōtradictionem. ¶ Quarto pono ꝙ corpus spericū moveatur super superficiē planam: ⁊ patet ꝙ corpus spericum tangit planū tantum ſm punctum: igitur in tali motu continue corpus spericum tangit punctum post punctum sine medio: quia esse non posset nisi puncta essent immediata in plano. vnde arguit sic: istud corpꝰ spericum iam tangit vnū punctum ⁊ sine medio post hoc tanget alium punctum: igitur inter illa puncta nullum est medium: ⁊ per consequens sunt immediata.

¶ Ad primū dicitur admisso illo ꝙ. c. d. pūcta sunt immediata: quibus non respondent aliqua duo puncta in. a. linea: sed tantum vnus punctus: nec istud est incōveniens ex quo indivisibile non facit maius sive addatur divisibili sive indivisibili. Sed tunc est dubium: vtrum. c. d. puncta se tangent dato ꝙ deus poneret aliū punctū inter illa: si nō se tangerent: igitur punctus faceret distare ⁊ per consequens faceret magnitudinem: si autem se tangerent sequitur ꝙ deus posset ponere infinita puncta inter. c. d. ꝙ. c. d. se tangerent: vt iam se tangunt. Respondetur concedendo illud vnde mediatio indivisibilium non tollit īmediationem ⁊ contactum rerum due enim medietates cōtinui sunt īmediate: ⁊ se tangunt non obstante ꝙ mediet punctus neꝙ minus se tangerent: ⁊ essent īmediate si infinita puncta essent inter illas medietates: ex quo puncta non occupent spacium neꝙ faciunt distare. ¶ Ad ſm dicitur ꝙ in divisione. a. linee duo puncta necessario generantur ⁊ vnus corrumpitur: neꝙ oportet si aliqua generantur per accidens ꝙ aliquid generetur per se. sicut non oportet si aliquid corrumpitur per accidens aliquid corrumpatur per se: si enī ex duabus aquis fiat aqua vna due superficies corrumpuntur per accidens ⁊ nihil corrumpitur per se: similiter si econtra ex vna aqua fiant due aque due superficies generantur per accidens ⁊ nihil generatur per se. dico igitur ꝙ si aliquod idivisibile generatur per accidens aliquid generatur vel corrumpitur per se ⁊ si aliquod indivisibile corrumpitur per accidens aliquid per se generatur vel corrumpitur: ideo

cum ex duabus aquis fit vna aqua due superficies per accidens corrumpuntur ad solam generationem per se aque: ⁊ hoc ideo: quia ad generationem vnius superficiei copulantis partes aque due corrumpuntur quando etiam ex vna aqua due fiunt generantur due superficies per accidens ad solam corruptiõem per se aque. ¶ Ad tertium respondetur ꝙ si deus ab.a.linea aufert puncta extrema loco illorum alia generando a linea est finita sicut ante erat: neqȝ ꝑpter hoc oportet ꝙ puncta iam terminantia.a.lineam fierent mediata pũctis ablatis si autem deus aufert puncta extrema non generando [illegible] nõ intrinsece sed extrinsece: vnde sphera ignis est terminata intrinsece superficie conuexa sui ⁊ superficie concaua lune dato igitur ꝙ deus annihilaret superficiem cõuexã ignis adhuc terminaretur superficie concaua lune. Et si aliquis poneret.a.lineam carentem extremis esse in vacuo aut extra mundum: concederem in casu isto lineaȝ esse finitam nõ positiue sed negatiue ⁊ priuatiue: ⁊ cum ponitur ꝙ deus illi restituat sua puncta nego illam cõsequentiam.a.linea non est minor ꝙ̃ prius erat: ⁊ prius erat infinita: igitur iam est infinita: quoniam prius nõ erat infinita positiue: sic ꝙ excederet omnẽ longitudinem finitam possibilem: sed tantũ priuatiue quia non erat finita: sed erat apta nata esse finita. ¶ Ad quartũ respondetur cõcedendo ꝙ corpus sphericum continue tangit punctum post punctum: nulla tamẽ sunt pũcta que continue tangant: vnde ille terminus continue confundit confuse tantum sicut hoc immediate: ideo sicut immediate post hoc corpus sphericum tanget pũctum: ⁊ tamen nullum punctuȝ tanget immediate post hoc. ita continue tangit punctum post punctuȝ: ⁊ tamẽ nullum punctum post aliud punctum continue tangit ¶ Et ad argumentum corpus sphericum cõtinue tangit punctum sine medio igitur duo puncta sunt immediata negatur antecedens: nam sequitur continue illud corpus spericum tangit punctum post punctuȝ sine medio. igitur istud corpus sphericum tangit pũctum post punctum sine medio: tamꝙ̃ ab exposita ad vnam suarum exponentium: sed consequens est falsum: igitur ⁊ antecedens ⁊ tunc cum arguitur istud corpus sphericũ iam tangit vnuȝ punctum: ⁊ sine medio post hoc tanget alium punctum. ergo inter illa puncta nullũ est medium: concedo consequẽtiam ⁊ consequens quia consequens significat ꝙ inter punctum quod iam tangit istud corpus ⁊ punctum quẽ immediate post hoc tanget nullum est medium ꝙ est verum quia nullum punctum immediate post hoc tanget si tamen concluderet ꝙ inter aliqua duo puncta nullum est medium negarem consequentiam vnde in casu isto est concedenduȝ ꝙ istud corpus sine medio post hoc tanget aliquẽ pũctum ⁊ cum medio post hoc tanget aliquem punctum sicut concedũt ꝙ sine oculo tu potes videre ⁊ cũ oculo tu potes videre quare ⁊c.

Tex. cõ. [illegible]

Voniaȝ autem omnis magnitudo. Istud est tertium capitulum huius primi tractatus in quo philosophus ostendit cõtinuuȝ non posse componi ex indiuisibilibus per naturam velocitatis ⁊ tarditatis in motu postꝙ̃ ostendit idem per naturam cõtinui ⁊ magnitudinis ⁊ [illegible] in duas partes in quarum prima premittit vnam suppositionem in secũda vero exequitur de intento ibi quoniam autem omnis motus. ¶ Suppositio est ista ꝙ velox dicitur esse id ꝙ in equali tempore acquirit maius spacium aut ꝙ in minori tempore acquirit plus de spacio istam suppositioneȝ Aristo. dupliciter manifestat primo quidem ex determinatis: secundo autem exemplariter ⁊ ratione ibi sit enim ipȝ. ¶ Quantum ad primum principaliter arguit philosophus sic: cõtinuitas magnitudinis est causa diuisibilitatis magnitudinis ⁊ diuisibilitas magnitudinis est causa velocitatis ⁊ tarditatis in motu. igitur velocius est illud ꝙ in equali vel minori tempore acquirit plus de spacio iuxta modum diffiniendi quorundam antiquorum prima pars antecedẽtis est manifesta ex determinatis ostensum enim est in primo capitulo nullum continuum componi ex indiuisibilibus per naturam continuitatis per hoc ꝙ indiuisibilia non possunt esse continua ⁊ in secundo patuit omnem magnitudinem esse continuam quẽadmodum ⁊ motum ⁊ tempus igitur continuitas magnitudinis est causa propter ꝙ̃ quelibet magnitudo est diuisibilis in magnitudines ita ꝙ non datur magnitudo indiuisibilis. Secũda pars etiam est nota: quia si non daretur diuisibilitas magnitudinis nõ daretur velocitas ⁊ tarditas in motu. ideo enim aliqui motus sunt equeueloces ⁊ aliquis altero velocior ⁊ aliquis altero tardior: quia alique magnitudines sunt equales ⁊ aliqua magnitudo ẽ altera maior ⁊ aliqua altera minor. le.li. quoniam autem omnis magnitudo est diuisibilis in magnitudines ostensum est enim quoniam impossibile est ex athomis.i. ex indiuisibilibus continuuȝ esse aliquod magnitudo autem omnis continua necesse est velocius esse illud ꝙ in equali tempore maius acquirit spacium ⁊ in minori tempore contingit plus moueri idest plus acquirere de spacio sicut diffiniat ipsum quidem velocius.

Notandum [illegible] commento. xi. ꝙ qui aufert diuisibilitatẽ a tempore ⁊ magnitudie aufert velocitatem ⁊ tarditatem. s. ponens velocitatem qua nihil est velocius ⁊ tardissimum quo nihil est tardius. Istud declaratur sic quoniam si aliqua est magnitudo indiuisibilis ⁊ aliquod est tempus indiuisibile motus factus per illam magnitudinem est tardissimus cuȝ non posset fieri motus tardior [illegible] ꝙ motus tardior ẽ ille quo in equali tempore pertransitur minus de spacio: sed nõ potest minus pertransiri ꝙ̃ est magnitudo indiuisibilis: igitur motus factus per magnitudinem indiuisibilem est tardissimus motus similiter factus in tempore indiuisibili esset velocissimus cum non posset esse velocior illo: ⁊ ratio quoniam motus velocior est ille quo in minori tempore acquiritur equale spacium: sed non datur tempus minus ꝙ̃ sit tempus idiuisibile igitur non datur motus velocior motu facto in tempore indiuisibili. ¶ Ex hijs infert cõmentator eodem cõmento ꝙ si magnitudo componitur ex indiuisibilibus necessario destruitur diffinitio velocioris ⁊ tardioris. velocius eniȝ dicitur esse illud ꝙ in equali tempore acquirit plus de spacio ⁊ tardius dicitur esse illud ꝙ in equali tempore acquirit plus de spacio ⁊ tardius dicitur esse illud ꝙ in equali tempore acquirit minus de spacio si igitur.a.b. deberent pertransire magnitudinẽ ter-

mini indiuisibilium.c.d.e.⁊.a.velocius.b.non possent ille diffinitiones verificari quoniam nullum illorum posset transire totam magnitudinem quin pertransiret quālibet partē eius igit.c.partem nō pertransiret.b.tardius q̄.a cum in equali tempore nō posset pertransire minus spacium ⁊ cōsequenter.a.non pertransiret illam partem velocius cum in equali tempore nō plus acquireret q̄.b.cū in instāti idiuisibili tm̄ īdiuisibile acqreretur a quolibet illorum ⁊ per hoc est clarum quomodo diuisibilitas magnitudinis est causa velocitatis ⁊ tarditatis in motu.(Si enim ipsum)secūdo arguit philosophus ad eandem suppositionem exemplariter ⁊ ratione probando tres diffinitiones datas d velociori ⁊ tardiori ab antiquis quarum prima est ista.velocius est illud q̄ in equali tempore pertrāsit maius spacium seu plus de spacio probatur si duo mobilia moueantur super aliquod spaciū vnum velocius ⁊ alterū tardius mobile velocius citius veniet ad finem spacij q̄ mobile tardius igitur in eodem tempore in quo mobile velocius pertransibit totum spacium mobile tardius pertransibit partem eius:sed omne totum ē maius sua parte:igitur velocius est illud q̄ in equali tempore pertransit maius spacium ponatur igitur q̄.a.sit mobile velox ⁊.b.sit mobile tardum:⁊.c.d.spacium p transeundum:⁊.z.tempus pertransitiōis spacij:⁊ sequitur q̄.a.citius veniet ad.d.finem spacij q̄.b.igitur in tēpore.z.a.pertransibit totum spacium in quo tempore b.pertransibit tantū partem:igitur diffinitio signata est bona le.li.Sit enim ipsum in quo est.a.eo in quo.b. velocius.l.ponatur q̄ mobile de quo dicitur.a.sit velocius mobile de quo dicitur.b.quoniā igitur velocius est illud q̄ primū:idest prius mutat seipsum veniens ad finem spacij sequitur q̄ in quo tempore.i.in eodem tempore in quo tempore ipsum.a.mutatū est ab ipo.c in ipsum.d.scilz in tempore.z.in hoc tempore ipsum.b. non erit iuxta ipsum.d.idest supra ipsum.d.sed deficiet quare in equali tempore plus abibit velocius.

Notandum ſm cōmentatorem q̄ philosophus tacuit diffinitionem tardioris:qz intelligitur ex diffinitione velocioris.Si enim velocius est illud q̄ in equali tempore pertransit plus de spacio:tardius est illud q̄ in
Tex. cō.12. equali tempore pertransit minus de spacio.(At vo secunda diffinitio velocioris est ista:illud q̄ in minori tēpore pertransit maius spacium pbatur mobile velocius in eodem tempore pertransit spacium maius in q̄ mobile tardius pertransit spacium minus per precedentem diffinitionem accipiatur igitur aliquod spaciū inter ista duo spacia q̄ sit minus spacio mobilis velocioris ⁊ maius spacio mobilis tardioris:⁊ sit vna hora tempus pertransitionis tocius spacij:⁊ sequitur q̄ mobile velocius in minori tempore q̄ in hora pertrāsibit spacium medium signatū ⁊ mobile tardius tantū in hora pertransibit suum spacium minus igitur mobile velocius in minori tempore pertransibit spacium maius vnde si.a.pertransibit in hora tripedale ⁊.b.solum pedale sequitur q̄ in duabus partibus hore.a.ptrāsibit bipedale dato q̄.a.⁊.b.vniformiter moueātur:sed bipedale est maius pedali:⁊ tempus duarum partium hore est minus tota hora:igitur.a.in minori tempore pertransibit maius spacium q̄.b.⁊ habetur diffinitio secunda.Sed exemplū Aristo.in littera est istud ponēdo q̄.a.mobile velox pertranseat in tempore.z.i.spacium.c.e.i.d.⁊ q̄ in eodem tempore mobile tardum.b.pertransibit solum.c.e.medietatem spacij signati:⁊ quia a prius veniet ad.i.q̄ ad.d.sit igitur.z.l.z.tempus in quo a.pertrāsibit.c.e.i.⁊ patet q̄ spaciū.c.e.i.est maius q̄ spacium.c.e.⁊ tempus.z.l.z.est minus q̄ tempus.z.i.sed.a. mobile velox pertransibit spacium.c.e.i.in tempore.z. l.z.⁊.b.mobile tardum pertransibit spacium.c.e.in tpe z.i.igitur mobile velox minori tpe ptrāsibit spaciū maius le.li.(At vo ⁊ in minori tēpore velocius plus de spacio pertransibit q̄ tardius in quo enim tempore ipsum a.factum est iuxta ipsum.d.ipsum.b.erit iuxta.e.cū tardius est.ergo quoniam ipsum.a.ad ipsum.d.factū est in omni tempore.i.in toto tempore hoc scilz.a.⁊ erit in quo.i.in tempore.z.l.z.ipsum quidem igitur.c.i.q̄ pertransierit ipsum.a.maius est ipso.c.e.tempus autem q̄ est.z.l.z.minus est omni eo.z.i.quare in minori tempore abibit maius.i.pertransibit.a.maius spacium.

Notandum q̄ ista demonstratio fundatur super hoc q̄ omnis magnitudo est diuisibilis in infinitum ex quo enim vna magnitudo n̄ potest aliā excedere tantum p indiuisibile qz indiuisibile additum magnitudini non facit maius.ideo quibuscūq̄ signatis duobus magnitudinibus inequalibus contingit dare magnitudinem mediam maiorem minori ⁊ minorem maiori:ideo si velocius in equali tempore attingit longiorem terminum .s.d.tardum vo breuiorem vz.e.si medium signetur.s.
i.inter.d.⁊.e.illum attingeret velox in minori tempore Tex. cō.13.
(Manifestum autem)tertia diffinitio velocioris est ista:velocius est illud q̄ in minori tempore pertransit equale:istam diffinitionem philosophus dupliciter p bat ⁊ primo sic:velocius est illud q̄ in minori tempore pertransit maius spacium per diffinitionem precedentem:igitur velocius est illud q̄ in minori tempore pertransit equale.patet consequentia quoniam in quocunq̄ tempore pertransitur maius pertransitur minus sed equale alicui est minus maiori illo igitur ⁊c.

¶ Si enim.a.⁊.b.vniformiter mouentur.a.velocius ⁊.b.tardius si.a.pertransit bipedale in duobus tertijs hore:⁊.b.pertransit pedale in tota vna hora:sequitur q̄.a.pertransit pedale in vna tertia hore:sed pedale est equale pedali:⁊ vna tertia hore est tempus minus tota hora:igitur mobile velox in minori tempore pertransit equale spacium.¶ Philosophus autem presupponens q̄ omne mobile in maiori tempore pertransit maiorem magnitudinem:⁊ in minori minorem imaginatur vnam magnitudinem pertranseundam q̄ sit.l.m.cuius vna pars sit.l.x.⁊ imaginatur vnū tempus.p.h.habens duas partes vnam minorem que sit p.s.⁊ vnam maiorem includentem illam que sit.p.r.⁊ quoniam.a.est mobile velocius:⁊.b.mobile tardius ponit q̄.a.pertranseat totam magnitudinem.l.m.in tēpore.p.r.⁊.b.pertranseat partem eius que est.l.x.in toto tempore.p.h.arguit ergo Aristo.sic.a.pertransit totam magnitudinem.l.m.in minori tempore quā pertranseat.b.magnitudinem.l.x.igitur etiam in minori tēpore q̄ sit illō ptrāsit.l.x.sit ergo illud tempus.p.s.⁊ arguitur sic.a.pertransit magnitudinem.l.x.in tempore.p. s.⁊.b.pertransit eandem magnitudinem:vel equalem in tempore.p.h.sed.p.s.est minus q̄.p.h.igitur.a.mobile velox in minori tempore pertransit equale q̄ fuit pbandum.le.li.manifestum autem ex hijs ⁊ q̄ velocius in minori tempore abibit equale:quoniam quidem enim maiorem magnitudinem mobile velox trāsit tardiori.i.q̄ faciat tardius in eodem tempore vt patuit

ipsum autem mobile secundum seipsum acceptum quo(d)cunq3 fuerit illud in pluri ⁊ in maiori tempore maiorẽ magnitudinem pertransit ⁊ in minori maiorem vt magnitudo que est.l.m.ea que est.l.x.plus vtrq3 erit tempore.p.r.in quo ipsum.a.transit.l.m.q̄ tempus ꝙ est p.s.in quo transit ipsum.l.x.quare si ꝙ est.p.r.minus est eo in quo est.b.in quo tempore.s.b.ꝙ tardius est.s.b.transit ipsum.l.x.⁊ ꝙ est.p.s.tempus minus est:idest quicquid est minus minori ẽ minus maiori.ideo si tẽpus.p.s.est minus tempore.p.r.⁊ tempus.p.r.est minus tempore.p.b.tempus.p.s.necessario est minus tẽpore.p.b.quare in minori tempore mouebitur equale idest pertransietur equale.(Amplius autem.)secundo

Tex. co. 14 arguit philosophus ad eandem diffinitionem sic omnia mobilia quorum vnum altero mouebitur velocius pertransibunt spacia equalia:aut igitur in tempore equali aut igitur in tempore inequali non in tempore equali:quia tunc illorum mobilium nullum illorũ altero velocius aut tardius mouẽtur:si in tempore inequali aut igitur velocius motum pertransibit spaciu3 equale in maiori vel in minori tempore.nõ in maiori tempore:quia tardius moueretur igitur in minori tẽpore pertransibit spacium equale. ¶ Ista ratio fundatur super duabus propositionibus quas Aristo.põit in littera quarum prima est:ꝙ omne mobile pertransiens spacium equale spacio alterius mobilis ꝙ pertranseat illud in tempore equali maiori vel minori:secunda ꝓpositio est ꝙ pertransiens spacium equale in maiori tempore tardius mouetur ⁊ pertransiens in eq̃li tempore equeuelociter mouetur ⁊ pertransiens in minori tempore velocius mouetur.Ex quibus ꝓpositionibus habetur intentum:videlicet ꝙ mobile velocius semper in minori tempore pertransit equale spacium. le.li.Amplius autem si omne mobile est necesse quidẽ aut in equali aut in minori aut in pluri moueri tempore pertranseundo spacium equale ⁊ ꝙ quidem in pluri:idest in maiori tempore mouetur tardius est.ꝙ autem in equali eque velox velocius relinquitur:igitur in minori tempore ipsu3 mobile velox moueri quare necesse ẽ ⁊ equaliter magnitudinem.i.spacium equale minori tempore transire velocius.

Notandum primo ꝙ cum philosophus dicit velocius esse illud ꝙ in equali aut minori tempore pertransit mai⁹ spacium aut ꝙ in minori tempore pertrãsit equale spacium non loquitur de maioritate vel equalitate spacij accepta secundum latitudinem vel profunditatem:sed tantum secundum longitudinem:quoniam velocitas in motu locali tam recto q̄ circulari non habet attendi penes spacium corporale vł superficiale:sed penes spacium lineale aliter enim graue descendens deorsu3 in duplo velocius moueretur sua medietate diuisa per longitudinem quia spacium duplum pertransitũ corporale q̄ superficiale sicut ⁊ ipsum graue est duplum ad suam medietate3.Similiter rota figuli in duplo velocius moueretur q̄ sua medietas diuisa per longitudinem ex quo est dupla ad illa que sunt falsa quonia3 in motu recto quelibet pars ita velocior mouetur sicut totum ⁊ in motu circulari quelibet pars terminata ad circũferentiam eque velociter mouetur sicut totum.
¶ Necesse est ergo dicere ꝙ velocitas ĩ motu recto vł circulari habet attendi penes linea3 descriptã ab ipso mobili veram vel imaginatam ꝙ dico propter vltimam circulariter velociter motam non describentem lineam in suo motu.Similiter si esset vacuum ꝙ infra latera celi essent anichilata preter duo grauia dissimilis mixtionis vnum illorum altero velocius moueretur ad medium mundi:⁊ tamen nullum illoru3 pertrãsiret maius spacium lineale:neq3 maiorem lineam describeret ideo in tali motu non attenditur velocitas penes lineam descriptam veram:sed tantum imaginatiuã ad hunc intellectum ꝙ si ambo describerent lineas velocius motum describeret lineam maiorem.

Secundo notandum quod cum philosophus dicit velocius in equali tempore pertransire plus de spacio ⁊ tardius in equali tempore pertransire minus de spacio intendit excludere omnem alium motum:quia non est inconueniens per rarefactionem ⁊ cõdempsationem aliquos duo eque primo incipere moueri ⁊ eque cito desinere moueri:⁊ continue equeuelociter moueri:⁊ tamen in fine spacium pertransitum ab vno esse ad maius spacium pertransitum alterius in quacunq3 proportione volueris dato ꝙ vnum illorum spaciorum continue a parte posteriori mobilis rarefiat vel cõdempsetur:⁊ alterum non mutatum permaneat.Ite3 posito ꝙ.a.sit spacium duplex ad.b.⁊ ꝙ sortes incipiat moueri super a.⁊ plato super.b.⁊ ꝙ eque velociter mouebuntur sic tamen ꝙ.b.quiescente.a.contra moueatur tanta velocitate quanta mouetur sor.in casu isto nõ obstante ꝙ sor.⁊ plato continue equeuelociter mouebũtur ad huc sor.pertransibit spacium in duplo maius q̄ plato:⁊ h ideo quia spacium sortis contra mouetur:non autem spacium platonis:⁊ vbi spacium sortis simul moueretur cum sorte non tamẽ equeuelociter in fine sor.⁊ plato fuissent equeuelociter moti ⁊ tamen plato mai⁹ spacium pertransiuisset.

Tertio notandum quod regule diffinitionis Aristote.de maioritate spacij pertranseundi a motu velociori sunt intelligende d spacio maiori formaliter aut virtualiter vel equiualens:quonia3 si vna hora sor.⁊ plato moueãtur sup circulos equales sor.pertranseundo suum circulum bis ⁊ plato suũ tantu3 semel sor.velocius moueret q̄ plato in hora:⁊ tamen in eadem hora non pertransit maius spacium formaliter:sed bene equiualenter verum est ꝙ in prima medietate hore pertransit spacium in duplo maius quia totum circulu3 in qua medietate plato pertrãsit solum medietatem circuli ⁊ in quarta parte etiam ꝑtransit spacium in duplo maius quia sor.in illa parte pertransibit medietatem circuli ⁊ plato tantum parte3 quartam.Item si.a.⁊.b.continue per eandem horam equeuelociter mouerentur.a.super lineam recta3 pedalis quantitatis:etiam.b.super lineam rectam bipedalis quantitatis:sic tamen ꝙ sor.bis pertransiret linea3 pedalem ⁊ plato solum semel lineam pedalem spaciũ pertransitum ab alio ⁊ tamẽ ambo equeuelociter mouerentur:⁊ hoc ideo quia spacium pertransitum a sorte est equiualenter bipedalis quantitatis:nam si sor.non rediret per eandem viam pertransiret spacium bipedale sicut plato.

Quarto notãdũ ꝙ mẽsura spacij describẽ[illegible]

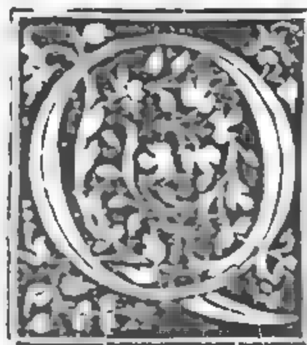
ri non assignanda per aliquam divisionē mobilis: sed tm̄ p descriptionē punctalē eiusdē: qm̄ si inter .a. terminū a quo ⁊ .b. terminum ad quem sint due virge quarum vna sit dupla ad reliquum: que quidem eque primo incipiant moveri ab .a. termino a quo: ⁊ eque primo desinant moveri in .b. terminum ad quem virga minor velocius moveretur quam maior: ⁊ tamen in eodem tempore precise eandem vel equalem longitudinem pertransirent. Similiter quelibet sphera celestis preter vltimam valde velociter movetur ⁊ tamen non acquirit aliquod spatium secundum aliquam suarum dimensionum cum sit semper in eodem loco ⁊ in eodem situ. Ideo velocitas in motu locali tam recto quā circulari habet attendi penes lineam descriptam a pūcto intrinseco aliquo corporis mobilis: sed non eodem modo in motu recto vel circulari: quia in motu recto nō hꝫ attendi penes lineam descriptam a puncto velocissimo moto: sed a puncto medio vel equivalenti corporis mobilis: quia si sortes ⁊ Plato currerent equevelociter ⁊ circa finem spatij sortes extenderet brachium: non propter hoc diceretur tunc moveri velocius sortes quam Plato: licet aliquis punctus velocissime motus i sorte velocius moveretur quam punctus velocissime motus in platone. Ideo talis velocitas potest attendi penes punctum medium vel equivalentem corporis mobilis: qui quidem tam in sorte quam in Platone equevelociter movetur. In motu autem circulari velocitas habet attendi simpliciter penes punctum velocissime motum aut equivalentem ⁊ hoc supposita vnitate ⁊ regularitate corporis spherici: quia si esset vnum corpus sphericum habens vnā partem subiective egredientem in modum radij duplam ad diametrum totius corporis spherici velocitas motus talis corporis non deberet attendi penes punctum velocissime motum: quoniam tunc attenderetur penes punctum velocissime motum radij quod non contingit. aliter velocitas in motu circulari penes causam non deberet attendi penes proportionem potentie motive ad suam resistentiam: contra philosophum septimo huius: ⁊ probatur consequentia: dato quod .a. esset corpus sphericum nominatum: ⁊ .b. aliud omnino consimile preter hoc quod non habet talem partem egredientē acutā in tali casu spatiū ptransitum ab .a. ratione partis radiose est forte quadrupluꝫ ad spatium pertransitum ab ipso .b. ⁊ tamen proportio potētie motive .a. nō est dupla neqꝫ forte sexquialtera ad proportionem potentie motive .b. ideo in casu isto .a. non ita velociter movetur sicut punctus partis radiose neqꝫ ita velociter precise sicut aliquis punctus in circumferentia: sed aliquantulum velocius neqꝫ potest dari regula generalis: qua cognoscatur velocitas circularis penes effectum talium corporum irregularium: vbi tamen corpus sphericum sit vniuoce ⁊ regulare velocitas motus illius habet attendi penes punctum velocissime motum aut equivalentem. Et notanter dico aut equivalentem tam in corpore spherico circulariter moto quam in corpore non circulariter moto: sed per lineam rectam sursum vel deorsum: quia ⁊ si talis punctus non esset sufficit equivalentia alterius puncti fieri vel ymaginari: dato enim quod vnum corpus sphericum moveretur non habens circunferentiam vltimam velocitas illius cognosceretur penes punctū velocissime motū equivalentē ymaginarium. ¶ Ex predictis sequitur quod non penes idem est attendenda velocitas in motu circulari ⁊ in motu circuitionis: quia velocitas in motu circulari habet attendi penes lineam descriptam veram vel ymaginativam a puncto velocissime moto vel equivalente in tanto vel in tanto tempore, vt dictum est. Sed velocitas circuitionis attenditur penes angulum descriptum circa centrum in tanto vel in tanto tempore: ita quod si inequali tempore duo mobilia circulariter mota describerent angulos equales circa proprium centrum illa equevelociter circuirent: ⁊ si iequales angulos describerent inequevelociter circuirent quantumcunqꝫ equevelociter moventur aliter ita non velociter circuiret punctus articus sicut punctus equinoctialis: quod est falsum: quia in eodem tempore adequate quilibet illorꝫ dictorꝫ punctorꝫ perficit cursum totius revolutionis: licet enim motus circularis ⁊ circuitio sint vnum ⁊ ideꝫ tamen circuitio superaddit motui circulari descriptionem anguli circa centrum. Ideo possibile est duo inequevelociter moveri: ⁊ equevelociter circuire: videlicet punctus existens in eodē circulo equinoctiali ⁊ punctus sibi correspondens in circulo artico: neqꝫ sequitur motus .a. est velocior motu .b. ⁊ tam .a. quam motus .b. est circuitio: igitur circuitio .a. est velocior circuitione .b. quia motus circularis ⁊ circuitio sunt diversarum rationum: licet sint idem realiter: ideo circuitio non est vere comparabilis motui recto vel circulari in velocitate vl' tarditate: quia angulus ⁊ linea sive sit circularis sive recta non possunt invicem comparari secundum equalitatem vel inequalitatem neqꝫ secundum intensionem vel remissionem: angulus eniꝫ nōn est equalis vel inequalis linee: neqꝫ aliqua linea vt sic est eque intensa aut ineque intensa cum angulo.

Contra predicta arguitur ponēdo quod sint duo contraria in concavo orbis lune incipientia descendere vnum per cordam ⁊ aliud per arcum: sic tamen quod equecito venient ad mediuꝫ mundi: isto posito ⁊ admisso: patet quod spatia pertransita non sunt equalia: ⁊ tamen equevelociter moventur: quia equevelociter descendunt ex quo equevelociter veniunt de sursum ⁊ deorsum.

Secundo posito quod .a. sit potentie vt octo ⁊ .b. vt quatuor ⁊ debeant pertransire .c.d. spatia se habentia in eadeꝫ proportione secundum longitudinem in qua se habent .a.b. equevelociter movebuntur: quia ab eadem proportione: ⁊ tamen .a. pertransibit maius spatium lineale quam .b. quia .a. pertransibit .c. ⁊ .b. pertransibit .d. constat autem .c. esse dupluꝫ ad .d. sicut .a. ad .b.

Tertio posito quod .a.b. moveant duo corpora spherica que sint .c.d ab eadē proportione: ita qꝫ qualis est ꝓportio .a. ad .b. in virtute: scilicet dupla: talis sit proportio .c ad .d. in magnitudine: ⁊ quero vtrum .a.b. revolvunt sua mobilia equevelociter vel non: si non: igitur non equevelociter movent illa: ⁊ per consequens ab equali proportione provenit inequalis velocitas contra philosophum septimo huius: si sic cum mobile .c. sit maius

ꝙ mobile.d.sequitur quod.c.maius spatium describet ꝙ.d.& per consequēs velocius mouebitur ꝙ.d.quod est falsum: quoniam tunc sequitur vt supra quod ab equali proportione proueniret inequalis velocitas. ¶ Quarto ois latitudo vnitati difformis correspondet suo gradui medio: sed sphericum circulariter motum mouetur vniformiter difformiter: igitur motus eius correspondet suo medio gradui: & non puncto velocissime moto in circunferentia: tenet consequentia cum maiori ex principijs naturalibus & geometricis: minor autem declaratur ex eo: quia dato quocunqꝫ puncto inter extremum & circunferentiam quantū excedit suus motus a motu puncti superioris tantum excedit motum puncti inferioris equaliter distantis. ¶ Ad primum dicitur quod illa non equeuelociter neqꝫ inequeuelociter mouentur: quia illi motus non sunt inuicem comparabiles in velocitate & tarditate: sicut neqꝫ arcus & corda secundum equalitatem & inequalitatem & admissa comparatione dico quod inequeuelociter mouentur: & nego illam consequentiam equeuelociter descendunt: igitur equeuelociter mouentur sicut dictū est de circuitione ꝙ non sequitur illa duo equeuelociter circuunt: igitur equeuelociter mouentur: vnde non penes idem attenditur velocitas motus recti & motus descensus: velocitas enim motus descensus attenditur penes appropinquationē ad cētrū in tāto vel ī tāto tempore: ideo ista stant simul quod aliqua duo equeuelociter descendunt & vnum illorum maius spatium pertransit ꝙ reliquum in quacunqꝫ proportione volueris &c. ¶ Ad secundum respondetur quod si.c.d. spatia se habent solum in dupla proportione quo ad longitudinem & non quo ad raritatem & densitatem .a.plus pertransibit ꝙ.b.sed non seruabitur eadem proportio: quia in motu locali non solum consideratur resistentia ex parte longitudinis: sed principalis ex parte raritatis & densitatis medij: ideo si ponitur in casu isto quod.c.sit duplum in densitate ad.d.consequēter respondetur quod qualis est proportio ad.c.talis est proportio.b.ad.d.& quod pertransibunt equalia spatia solum: ita quod si.b.pertransibit tantum.d. .a.non pertransibit nisi medietatem.c.& cum dicitur .a.est maioris potentie ꝙ.b.igitur pertransibit spacium maius: negatur consequentia: sed solum sequitur quod transibit difficilius spatium. ¶ Ad tertium dicitur ꝙ illi motores non equeuelociter reuoluunt illa mobilia: licet equeuelociter moueant ea: immo citius reuoluit.b.motor potētie vt quatuor suū mobile ꝙ.a. motor potētie vt octo suum mobile: licet in eodem tempore ambo describant lineas equales: & consequenter dico quod licet ab equali proportione non possit prouenire inequalis velocitas motus tamen ab equali proportione potest prouenire inequalis velocitas circuitōis & reuolutionis: quia velocitas motus circularis & circuitionis aut reuolutionis non attenditur penes idem vt dictum est. ¶ Ad quartum respondetur ꝙ ista regula quelibet latitudo vniformiter difformis correspondet suo gradui medio: intelligitur de latitudine qualitatis vniformiter difformiter extensa per aliquod subiectum: & de latitudine motus localis vniformiter difformiter diuisa ad diuisionem tēporis: & non ad diuisionem mobilis: vnde ē aliquod corpus vniformiter difformiter calidū a non gradu ad gradū vt octo illud est precise calidum vt quatuor: & si est vniformiter difformiter calidū a gradu vt quatuor ad gradum vt octo: illud est calidum vt sex: ita si aliquod mobile moueatur in hora vniformiter difformiter ptrāseūdo vniformiter difformiter aliqđ spatium illud mobile tm̄ spatiū ptrāsiret quantū ptrāsiret si mouerētur in eodē tēpore gradu velocitatis vt quatuor: ita quod si huius mobile motum vniformiter difformiter quo ad tempus pertransiret in hora tantum spatium pedale: tantum precise pertransiret si moueretur per totum illud tempus gradu velocitatis vt quatuor: ex quibus non sequitur quin velocitas in motu circulari habeat attendi penes lineam descriptam a puncto velocissime moto & cetera.

Quoniam autem omnis motus). ¶ Ista est secunda pars huius capituli: in qua philosophus premissis diffinitionibus velocioris & tardioris. Aristoteles exequitur de intēto probando continuum non componi ex indiuisibilibus: sed esse diuisibile in infinitum per naturam velocitatis & tarditatis in motu ponens tres conclusiones: quarum pª est ista si velocitas & tarditas pcedunt in infinitum tempus est diuisibile in infinitum. Tex. cō. 1. ¶ Secunda conclusio diuisibilitas temporis & magnitudinis procedit in infinitum ibi. (Quoniam enim ostensum). Tertia conclusio si tempus est diuisibile in infinitum: magnitudo est diuisibilis in infinitum ibi. (Manifestum quoniam). Primam conclusionem philosophus probat ex quatuor propositionibus quas premittit: quarum prima est ista: omnis motus est in tempore: ista propositio est probata quarto huius ꝙ cum dicebatur ꝙ tempus est numerus motuum secundum prius & posterius: si enim tempus est numerus motus oportet motum semper fieri in tempore cum non sit dare motum absqꝫ priori & posteriori ad que sequitur tempus. ¶ Secunda propositio in omni tempore potest esse motus: patet: quia semper in proprio numero: & in propria mensura possibile est esse proprium mensuratum mō tempus est propria mensura motus & motus est proprium mensuratum temporis. ¶ Tertia propositio: omne ꝙ mouetur contingit velocius & tardius moueri: quia omne quod mouetur contingit pertransire idem spatium in maiori & in minori tempore. ¶ Quarta propositio in omni tempore potest aliquid moueri velocius & tardius: quia in omni tempore pōtest pertransire maius & minus spatium: pertransiēs enim ī hora spatium pedale velocius mouetur ꝙ si pertransiret tm̄ spatium semibipedale. ¶ Istis propositionibus concessis: sequitur necessario conclusio probanda: vz ꝙ si velocitas & tarditas procedunt in infinitum tempus est diuisibile in infinitū nam quocūqꝫ tēpore quātūcunqꝫ modico signato potest esse motus per secundam propositionem: & omne ꝙ mouetur mouetur in tempore per primam propositionem: & oē tale potest velocius & tardius moueri p tertiam propositionem: igitur quocunqꝫ tēpore dato in illo minus spatium potest pertransiri: sed in oī tempore

potest aliquid velocius ⁊ tardius moueri per quartā propositionē quocunq; tempore dato spatiū pertrāsitum in illo tēpore potest in minori tēpore pertransiri ⁊ nō contingit nisi tempus sit diuisibile in infinitū. Te.li. (Quoniam aūt omnis motus in tempore: ⁊ in oī tēpore possibile est moueri) .i. motū esse: omne aūt q mouetur cōtingit ⁊ velocius moueri ⁊ tardius in oī tempore ⁊ velocius ⁊ tardius moueri: hic autē cū sint concedenda necesse est tempus continuū esse: dico autem continuum diuisibile in semper diuisibilia: huius enim supposito continuo .idest supposito continuū esse tale: q est diuisibile in infinitum: necesse est etiā tēpus continuū esse: ita q idem est apud philosophum tempus esse continuum: ⁊ tempus esse diuisibile in infinitum seu in semper diuisibilia.

Notandum q cōmentator cōmento .l̄r. mouet duo dubia: ⁊ soluit: quorū primum est: cū in prima parte huius capituli philosophus probauerit q si magnitudo est diuisibilis in infinitū velocitas ⁊ tarditas procedunt in infinitum: nunc autē probat econuerso q si velocitas ⁊ tarditas procedunt in infinitum: magnitudo est diuisibilis in infinitum: apparet enim q vna istarū demonstrationū sit superflua ⁊ inutilis cum non contingat circulariter demonstrare ex determinatione philosophi primo posteriorū. Respondet commentator q nulla istarum demonstrationum est inutilis vel superflua: quia non procedunt eodem modo: quoniam enim diuisibilitas magnitudinis in infinitum est causa velocitatis ⁊ tarditatis in infinitum: ideo cū demōstratur velocitas ⁊ tarditas in infinitum per diuisibilitatē magnitudinis in infinitū demonstratur effectus per causam: cum vero demonstratur diuisibilitas magnitudinis in infinitum per velocitatem ⁊ tarditatem in infinitum demonstratur causa per suum signum .i. per effectum suum conuertibilem cum causa: constat autē q contingit demonstrare effectum per causam: ⁊ econtra vt habetur primo posteriorū: ⁊ maxime quando causa ⁊ effectus conuertuntur: ⁊ ex hoc patet q nō est inconueniens demonstratio circularis in diuersis generibus demōstrationū: quarū vna est quia ⁊ altera propter quid. Egydius tamen dicit q talis non est demōstratio circularis: quia ad hoc q aliqua sit demonstratio circularis non sufficit q procedat ab eodem in idē sed cum hoc requiritur q vadat per idem seruans processum consimilem q non contingit quando demonstratur causa per effectum: ⁊ econtra: similiter quando sanitas demonstratur per deambulationē: ⁊ econtra non est demonstratio circularis: licet sit processus ab eodem in idem continue per causam: quia non seruatur idem modus procedendi: sicut neq; seruatur idem genus cāe: cum enim demonstratur sanitas per deambulationem aut per potionem: processus est per causam efficientem: cum vero econtra demonstratur deambulatio aut potio per sanitatem procedetur per genus cāe finalis modo, variato genere cause variatur via ⁊ modus procedendi circulariter. ¶ Secundum dubium commentatoris est istud: quomodo omnis motus potest esse velocior ⁊ tardior aut quomodo omne motum potest velocius ⁊ tardius moueri cum declaratum sit q motus motorum naturalium sūt determinati in velocitate ⁊ tarditate: ⁊ celum impossibile est vt velocius moueatur s̄m q declaratur octauo huius. ¶ Ad istud dubium sunt tres responsiones quas recitat commentator eodem commento: quarum prima est Alexandri q motus corporū celestium est voluntarius: quia talia corpora mouentur ab intelligentia vel ab anima mouente per intellectum ⁊ voluntatem: ⁊ quia voluntarius ē huius motus: ideo potest esse velocior ⁊ tardior: ⁊ ponit exemplum: nam sicut boni possunt moueri ad operandum non bona: licet nunq̄ moueantur ad operandum non bona: sic motus celi potest esse velocior ⁊ tardior: nunq̄ tamen erit velocior ⁊ tardior. ¶ Istam responsionem non impugnat commentator cum non sit presentis speculationis neq; s̄m mentem philosophi: neq; exemplum est simile: quia boni ex principijs naturalibus sunt liberi libertate contradictionis nā possunt bene ⁊ male agere indifferenter: celum autem non mouetur libere contradictorie: sed naturaliter sic q per potentiā naturalem non potest non moueri neq; variari in velocitate ⁊ tarditate: sicut per nullam potentiā naturalē potest variari ordo vniuersi. ¶ Secunda responsio est Odomū q sibi appropriauit preter responsionem primam Alexander vt colligitur a commentatore: ⁊ dicit h responsio q ista possibilitas non pendet a moto: sed a motu: omnino enim motus positus in alio moto possibile est vt ymaginetur in alio moto velocior aut tardior ⁊ hoc impossibile est in eodem moto: cum motus omnis moti est terminatus: ita quod motus vt motus potest esse velocior ⁊ tardior: sed vt est in isto moto non potest esse velocior aut tardior: bene autem in alio moto: hanc responsionē etiam non impugnat commentator: quia in magna parte continet veritatem. scilicet q motus vt motus potest eē velocior ⁊ tardior: ⁊ q cuiuslibet moti motus sit terminatus: sed q motus in vno moto posset esse velocior ⁊ tardior in alio moto: hoc non est verum: quia motus celi non potest esse velocior nē tardior in alio mobili: neq; est possibile aliquem motum alicuius alterius moti esse velociorem motu celi. ¶ Tertia est respōsio commentatoris dicētis esse motum s̄m quod est motum possibile est vt moueatur motu velociori suo motu secundum q est motus: ⁊ causa in hoc est de continuo: ⁊ velocitas in motu est similis diuisibilitati in continuo: quemadmodum igitur diuisibilitas procedit in continuo in infinitum: similiter velocitas in motu. Intendit commentator q sicut magnitudo dupliciter consideratur: vno modo vt est continua: ⁊ sic est diuisibilis infinitum: alio modo vt est passio naturalis: ⁊ sic non est diuisibilis in infinitum: ita motus cū sit de genere continuorum dupliciter potest considerari: vno modo in eo quod est continuum: ⁊ sic est velocitabilis ⁊ tardabilis in infinitum: alio modo vt est actus corporis naturalis: ⁊ sic non potest esse velocior ⁊ tardior in infinitum: quia omnium natura constantium terminata ē ratio magnitudinis ⁊ augmenti vt habetur secundo de anima. ¶ Et sicut dicitur de motu: ita potest dici de moto: quod motum vt motum potest velocius ⁊ tardius moueri: sed motum vt motum naturale non potest velocius ⁊ tardius moueri. Aristoteles autem considerat hic de motu ⁊ moto in communi non habendo respectum ad aliquod determinatum subiectum: ideo s̄m istam considerationem omnis motus potest esse velocior ⁊ tardior: sicut omne motum potest velocius ⁊ tardius moueri.

Intelligendū q sex ppōnes ponit cōtor cōmento allegato includētes difficultatē: quarū pª ē ista mot⁹ moto

rum naturalium sunt determinati in velocitate ⁊ tarditate eius. ꝙ non solum motus celi habet determinatam velocitatem ⁊ tarditatem: sed etiam motus elementorum ⁊ mixtorum grauium ⁊ leuium ꝙ non videtur verum quia philosophus quarto huius determinauit ꝙ motus grauiũ ⁊ leuiũ velocitaret in infinitum si mediũ rarefieret in infinitũ: igitur grauia ⁊ leuia nullum gradum velocitatis ⁊ tarditatis sibi determinãt. Sic enim terra ponatur in superficie eque ipsa velociter descendat: ⁊ si ponatur in superficie aeris adhuc velocius descendit ⁊ quanto a loco altiori cadit ceteris paribus tanto velocior mouetur circa finẽ. Respõdetur ꝙ sicut corpora generabilia ⁊ corruptibilia habent terminatam peryodũ sue durationis ſm spẽm nõ inclusiue sed exclusiue: sicut ꝙ est dare terminũ q̃ preterire non possunt: nunq̃ tamẽ attingunt suũ terminũ. quoniã quocunq; tẽpore dato per ꝙ habẽt esse p maius temp' poterunt' habere: nunq̃ tamẽ transeundo terminum illum: ideo nõ possunt durare per tẽpus infinitum: sed solum finitum: ita grauia ⁊ leuia sunt determinata in velocitate ⁊ tarditate suorum motuum sicut determinata sunt in grauitate ⁊ leuitate ⁊ media sunt determinata in raritate ⁊ densitate: sed nõ eodem modo: quia grauitas ⁊ leuitas sunt determinata inclusiue: ac etiã raritas ⁊ densitas cum detur sũma grauitas siue leuitas: summa densitas: ⁊ sũma raritas: sed velocitas ⁊ tarditas motuũ grauium ⁊ leuium est determinata tñ exclusiue: quoniam oẽ graue aut leue quãtũcunq; velociter moueat aut tarde adhuc velocius ⁊ tardius potest moueri: quia potest augeri vel diminui dispositio ex parte medij aut mobilis: ac etiam potest morari ⁊ abbreuiari distantia in motu taliũ cũ velocius moueantur in maiori distãtia q̃ in minori. nunq̃ tamẽ aliquod tale potest infinitum velociter aut tarde moueri: sed est dare tãtum exclusiuum sue velocitatis ⁊ tarditatis: in motu autem celi damus terminũ inclusiuũ velocitatis ⁊ tarditatis: quoniam tanto gradu velocitatis ⁊ tarditatis precise potest moueri sic ꝙ neq; velocius neq; tardius: tamen corpora celestia dissimiliter mouentur: quoniam aliqua velocius ⁊ aliqua tardius ⁊ eiusdem corporis celestis aliqua pars velocius ⁊ aliqua tardius mouetur: nullũ tamen ẽ corpus celeste ꝙ possit velocitare ⁊ retardare motum suũ. Secunda ꝓpositio oẽ motum ſm ꝙ est motum possibile ẽ vt moueat motu velociori suo motu. vnde sicut motus in plus se habet q̃ iste motus: ita motũ q̃ istud motum: ideo sicut motus ſm ꝙ est motus potest esse velocior ⁊ tardior: nõ autem iste motus demonstrando motum celi: ita motum ſm ꝙ est motum potest moueri motu velociori suo: tamen istud motum .s. celum non potest moueri motu velociori suo motu. Sed arguit sic: oẽ motũ ſm qđ est motum potest moueri motu velociori suo motu: igitur omne motum potest moueri motu velociori suo motu patet cõsequentia ab exposita ad vnã suarum exponẽtiũ siue ly ſm teneatur reduplicatiue siue specificatiue: in omnibus aliis valet cõsimilis modus arguendi: vt inductiue liquet: tunc sic: omne motũ potest moueri motu velociori suo motu: sed celum est motũ: igitur celũ potest moueri motu velociori suo motu: cuius oppositũ ponit hic cõmentator. Respõdetur ꝙ ly ſm tenetur in ꝓpositione cõmentatoris specificatiue: ⁊ ly potest nõ dicit possibilitatem nãlem: sed negationem repugnãtie ad hũc intellectum negatum omni moto ſm ꝙ est motũ non repugnat moueri motu velociori motu suo: ad quẽ intellectum conceditur consequens .s. ꝙ omni moto nõ repugnat moueri motu velociori suo motu: ⁊ consequenter ꝙ celo vt est motum nõ repugnat moueri motu velociori suo motu tamen in celo vt est celum repugnat moueri motu velociori suo motu: ad hunc intellectum cõcedũt mathematici ꝙ magnitudo põt augeri in infinitum. i. nõ repugnat magnitudini: vt magnitudo est augmentum in infinitum. Et si quis vellet propositionẽ cõmentatoris intelligẽdam esse affirmatiue ⁊ nõ negatiue dicat ꝙ ly potest nõ dicit possibilitatẽ realẽ extra aĩam: sed possibilitatem intentionalẽ in anima ad hunc intellectum ꝙ omne motũ ſm ꝙ est motum est ymaginabile moueri motu velociori: ⁊ sic est concedẽdum ꝙ celũ põt velocius moueri suo motu velociori. i. celum potest ymaginari moueri motu velociori suo motu: hũc modum intelligendi cõcipiunt mathematici di. ꝙ quacũq; linea data põt dari maior. id est potest intelligi aut ymaginari maior: bene. n. sciũt ꝙ dyametro mũdi nõ põt dari linea maior: dicendum igitur ꝙ neq; phus neq; commentator accepit illud verbum potest vt dicat possibilitate nãlem: sed tantum loycam exprimentem negationem repugnantie aut possibilitatem intelligendi. ¶ Tertia propositio motus est de continuo ⁊ velocitas ĩ motu est similis diffinitũ in continuo. Intendit commentator ꝙ causa propter quã motus est velocitabilis in infinitum est continuitas motus ⁊ nõ quia est act' corporis naturalis motus igitur ſm cõmentatorem vt est quid continuum ⁊ non est vt est quid naturale est velocitabilis in infinitum: sicut etiam in eo ꝙ est quid continuum ⁊ non in eo ꝙ naturale est diuisibilis in infinitum: cũ autem dicit commentator ꝙ velocitas in motu est similis diuisibilitati in continuo intelligit ꝙ sicut in motu procedit in infinitum: nam proportionaliter sicut diminuitur tempus, maioratur velocitas, motus: cum id spatium semper motu velocitate pertranseantur in minori spatio q̃ in maiori.

Dubitatur nam si motus vt habet rationem continui ⁊ nõ vt qd naturale est velocitabilis in infinitum: ⁊ vt constat est continuum vt continuum de cõsideratione mathematica: sequitur ꝙ ad philosophum naturalem nõ spectat probare neq; supponere motum esse velocitabilem in infinitum: cum nihil probat neq; supponat nisi sub ratione naturalitatis. Respõdetur ꝙ sicut philosophus considerat magnitudinem nõ tantum vt magnitudo ẽ sed vt est passio naturalis: ita considerat continuum nõ solum vt continuum est: sed vt est continuum naturale ⁊ quando probat tertio huius ꝙ magnitudo est diuisibilis in infinitum: non tantum considerat magnitudinem vt magnitudo est: sed magnitudinem vt ẽ passio naturalis ⁊ conceditur ꝙ magnitudo vt est passio naturalis est diuisibilis in infinitum neq; obstat illud philosophi .2. de anima omniũ natura constantium terminata est ratio magnitudinis ⁊ augmenti: aut philosophi ⁊ commentatoris primo huius ꝙ est dare minimam carnem: quia vt habetur secundo huius duplex est natura: scilicet materia ⁊ forma: neq; magnitudo est tantum passio forme: sed etiam materie: ideo magnitudo licet non sit diuisibilis in infinitum vt est passio forme: est tamen diuisibilis in infinitum vt est passio materie quia ⁊ si forme naturali repugnat diuisibilitas in infinitum: non tamen materie naturali cum sit pura ĩ potentia ⁊ passibilitas infinita magnitudo: q̃ ẽ diuisibilis ĩ ĩfinitũ vt ẽ passio nãl nãlitate mãe

sed nõ est diuisibilis in infinitũ vt est passio naturalis naturalitate forme. Ita in proposito est dicendum ꝙ motus est velocitabilis in infinitũ non tantũ in eo ꝙ continuũ: sed etiã in eo ꝙ continuũ naturale: ⁊ ita intelligit cõmẽtator: alr argumẽtũ nõ pcederet: ⁊ cũ dicitur motus nõ est velocitabilis in infinitũ in eo ꝙ est quid naturale: dico ꝙ illud est referendũ ad naturalitatem forme ⁊ nõ ad naturalitatem materie: vnde motus nõ est velocitabilis in infinitũ in eo ꝙ est quid naturale naturalitate materie: qꝛ materie nõ repugnat velocitas in infinitũ in eo ꝙ est quid naturale naturalitate mãe: qꝛ mãe nõ repugnat velocitas in ĩfinitũ. sic nec diuisibilitas in infinitũ. ¶ Quarta ppositio si velocitas finiretur in motu sm ꝙ est motus eẽt possibile motum fieri in instanti: quia si non: ponatur igitur oppositum cõsequentis cũ antecedente sic: ꝙ aliquis motus sit velocissimus quo aliquẽ velociorẽ esse repugnat motui sm ꝙ est motus: ⁊ quero vtrũ ille motus velocissimus fit in instãti vel in tempore: si in instanti habetur propositũ: si in tempore cũ qdlibet tempus sit diuisibile in infinitũ: illo tẽpore aliquod est tempus minus: sed motui inquãtũ motus non repugnat fieri per equale spatiũ in quocunqꝫ tempore: igitur motus inquãtũ motus nõ repugnat fieri in minori tempore, p equale spatiũ illi spatio per qd sit motus velocissim⁹ signatus: sed quãdo duo motus fiunt per equalia spatia: iste motus est velocior qui fit in minori tẽpore: igitur motus signatus nõ fuit velocissimus quo aliquẽ esse velociorẽ repugnat motui in eo ꝙ est motus: ꝙ est omniũ assumptũ: ⁊ per consequens si velocitas finiatur in motu sm ꝙ est motus possibile est motum fieri in instanti. ¶ Cõtra: implicat contradictionẽ motum esse in instãti: ⁊ nõ implicat contradictionẽ aliquẽ esse motum velocissimũ: qꝛ iã motus celi est motus velocissimus: igitur nõ: si velocitas finitur in motu sm ꝙ ẽ motus: possibile est motũ fieri in instãti. Et confirmatur motus specificatur a termino, ad quẽ vt patuit quito huius: sed nõ repugnat quãtitati vt quãtitas ẽ esse maximã: neqꝫ qualitati vt qualitas est eẽ sũmã: neqꝫ loco vt locus ẽ esse amplissimũ: igit nõ repugnat motui vt mot⁹ ẽ esse velocissimũ. ¶ Respõdetur negãdo consequentiã primã qꝛ licet nõ implicet cõtradictionem aliquẽ esse motũ velocissimũ: tamen ĩplicat contradictionem aliquẽ motum esse velocissimum secundũ ꝙ motus est cũ motui repugnet sm ꝙ motus est fieri in velocitate sic ꝙ nõ sit dabilis motus velocior. Et ad confirmationẽ dicitur negando antecedens ad intellectũ cõitus: vnde hec propõ nõ repugnat motui vt motus est: aliquẽ esse mediũ velocissimũ potest habere duplicem intellectum: primus est ꝙ nõ repugnat motui vt motus est aliquẽ esse motũ quo nõ est aliquis velocior: ⁊ iste intellectus est verus. Secũdus intellectus est ꝙ nõ repugnat motui sm ꝙ est motus aliquem esse motũ quo nõ est dabilis velocior: ⁊ iste intellectus est falsus sm quẽ vadit cõmentator: cõsequẽter respondatur ad antecedens distinguendo quãlibꝫ partem: hec enim propositio non repugnat quãtitati vt quantitas est esse maximã: dupliciter potest intelligi: primo ꝙ non repugnat quantitati vt quantitas est aliquã esse qua non est maior: ⁊ hoc verum. Scdo ꝙ nõ repugnat quãtitati vt quãtitas est aliquã esse qua nõ est maior: ⁊ hoc est falsum: consimiliter dicatur ad aliã ꝙ non repugnat qualitati vt qualitas est aliquẽ esse: que nõ sit intensior: sed repugnat qualitati vt qualitas est aliquam esse que non est dabilis intensior: similiter non repugnat loco vt loc⁹ est aliquẽ eẽ quo nullus sit maior: sed repugnat loco inquantum locus est aliquẽ esse quo non est dabilis neꝙ imaginabilis maior. ¶ Quinta propositio: omne motũ moueri motu velociori motu suo est propositio possibilis per se ⁊ impossibilis per accidens: vnde aliquid cõpetit moto per se: ⁊ aliquid per accidens: esse continuũ competit moto per se: sed esse celũ aut animal: aut plantã: aut ignẽ competit moto per accidens: quoniã accidit moto ꝙ sit celum aut animal aut planta aut ignis: sed non accidit moto ꝙ sit continuus cũ omne motũ sit per se continuũ perseitate primi modi: quoniã quantitas ordine nature precedit tam in concreto ꝙ in abstracto motũ: igitur hec ergo propositio: omne motum potest moueri motu velociori motu suo est possibilis per se. idest accipiendo eam in predicatione per se: vt omne motũ sm ꝙ continuũ potest moueri motu velociori suo motu: ⁊ est impossibilis per accidens: videlicet accipiendo eam in predicatione per accidens: vt omne motum sm quod est celum potest moueri motu velociori motu suo: ita dicatur de illa: motus est velocitabilis in infinitum quod est propositio possibilis per se: ⁊ impossibilis per accidens: nam ex quo motus est per se continuus: ideo motus vt continuus est velocitabilis in infinitum: ⁊ quia motus est per accidens motus celi: propterea motus vt ẽ motus celi nõ est velocitabilis in infinitum: hec ergo propositio: mot⁹ vt continuus est velocitabilis in infinitum: est propositio per se: ideo est possibilis: hec autem: motus vt ẽ motus celi est velocitabilis in infinitum: est per accidens: ideo est propositio impossibilis.

Sed dubitatur cum ea que sũt p accidẽs sũt relinquenda in scientia speculatiua per Ari. 6°. huius. sequitur ꝙ ista ppositio motus vt est motus celi nõ est velocitabilis in infinitũ: aut ista: nullum motum vt est corpus celeste potest moueri velocius aut tardius: nõ debet probari neqꝫ supponi in scientia naturali. Respondetur ꝙ Aristo. ibi loquitur de ppositione simpliciter per accidẽs: sed nulla dictarũ propositionũ est simplr per accidẽs: sed tñ sm partẽ: nã ex quo nõ posse moueri motu velociori motu suo competit corpori celesti per se: ⁊ moto per accidens: sequitur ꝙ ista ppõ: motũ vt est corpus celeste non potest moueri motu velociori motu suo: non est simpliciter per accidẽs: sed tñ sm vnam partem subiecti. Similiter non eẽ velocitabilẽ in infinitum competit per se motui celi: ⁊ per accidens motui in cõmuni: ideo illa propositio: motus vt est motus celi non est velocitabilis in infinitũ: est per accidens tantum sm vnam partem: ⁊ non sm totũ subiectum: quare ⁊c. ¶ Sexta propositio cum coniuncta fuerit huic propositioni: propositio in qua dubitatur ⁊ concludetur impossibile scietur quod illud impossibile non sequitur ex possibili sm quod est possibile: intendit commẽtator quod ista propositio scitur tanꝙ necessaria: motus naturales sunt terminati in velocitate: ⁊ ista est dubia ⁊ distinguenda omne motũ potest moueri motu velociori suo motu: hec autem est impossibilis: motus celi nõ est terminatus in velocitate. Si igit prime propositioni fiunt cõiuncta scda nos habebimus istã ppositionẽ: omnis motus est velocitabilis in ĩfinitũ: que est possibilis per se: ⁊ ĩpossibilis per accidẽs: sed ex possibili non sequit impossibile.

Contra omnis motus est velocitabilis in
infinitum sed motus celi est mot⁹
igit motus celi ē velocitabilis in infinitū: ꝛ ꝑ ɔ̄ns mo
tus celi nō est terminatus in velocitate: prima ɔ̄ntia tꝫ
qꝛ in tertio p̄n̄ie fi⁹ an̄s ē possibile: igit ꝛ ɔ̄ns. Rn̄detur
ꝙ accipiendo maiorem ꝓ se vt equiualet vni istarum
omnis mot⁹ f̄m ꝙ mot⁹ est velocitabil' in īfinitū: aut
omnis motus f̄m ꝙ ɔtinu⁹ est velocitabil' in infinitū:
fallit ɔsequentia: qꝛ arguitur a predicatōe per se ad p̄
dicationem per accidēs: sic arguendo fallit consequē
tia: sed ex hꝫs premissis tn̄ sequitur ꝙ motus celi f̄m
ꝙ motus aut f̄ꝫ ꝙ est continuus ē velocitabil' in īfini
Tex. co. 16. tum. (Quoniam enim ostensum). Secūda conclusio
diuisibilitas temporis ꝛ magnitudinis procedit in in
finitum: ista conclusio probatur presuppositis dua
bus propositionibus precedentibus: quaꝝ prima ē
ꝙ velocius est illud ꝙ minori tempore pertransit spa
tium equale: ꝛ tardius est illud ꝙ inequali tempore p
transit spatium minus. ¶ Secunda propositio est ꝙ
in omni tempore potest esse motus velocior ꝛ tardi
or. ¶ Istis presuppositis pono ꝙ mobile veloci⁹ ꝛ
mobile tardius debeant pertransire aliquā magnitu
dinem in aliquo tēpore: ꝛ quero vtrum magnitudo ꝛ
tempus sint indiuisibilia in infinitū vel habeāt statū
in diuisione: si primū habet intentū: si scd̄m cōtra: quo
cunqꝫ tempore modico dato in illo potest fieri motus
velocior ꝛ tardior per secūdā propositionē: igitur
mobile velox in minori tempore est illud ꝙ poterit p
transire tantū spatium quantum est spatium tardioris p
primā propositionē: ꝛ per consequens illud nō fuit
minimum: ꝛ sic arguitur de isto ita de quocūqꝫ alio: si
etiam datur minima magnitudo cōtra illā: in aliquo
tempore poterit pertrāsire mobile velox: igitur ineq̄li
tempore minorem pertransibit mobile tardius: patet
consequētia per diffinitionē velocioris ꝛ tardioris: ꝛ
si sic magnitudo data non est minima ex quo habꝫ p
tem minorem: ꝛ sicut arguitur de ista ita de quacunqꝫ
alia: ponatur igitur ꝙ .a. sit mobile velocius: ꝛ .b. mo
bile tardius que pertrāsire debeant aliquā magnitu
dinem in aliquo tempore: ꝛ arguitur sic: si .a. potest p
transire aliquā magnitudinē in aliquo tempore: mi
norem magnitudinem potest .b. pertrāsire in eodē tem
pore: ꝛ si aliquā magnitudinē potest .b. transire ī ali
quo tempore equalē potest .a. pertransire in minori
tempore: igitur tempus ꝛ magnitudo sunt diuisibilia
in infinitū: patet consequētia: quia velocius diuidit tē
pus in infinitū ꝛ tardius diuidit magnitudinē in infi
nitum: antecedēs patꝫ ex diffinitionibus velocioris ꝛ
tardioris. Sed ph̄us aliter exemplificat ponendo ꝙ
.a. sit mobile velocius: ꝛ .b. mobile tardius motū per
magnitudinē .c.d. in tempore .z.i. ꝛ patꝫ ꝙ .a. moue
bitur per eandē magnitudinē in minori tempore sic
igitur ꝙ in tempore .z.t. deinde in tempore .z.t. mobile
velocius .s. a. transibit totam magnitudinem .c.d. igi
tur .b. mobile tardius in eodem tempore transibit mi
norem magnitudinem sic igitur illa magnitudo .c. k.
que sit magnitudinis .c.d. rursus si .b. mobile tardum
transibit .c. k. magnitudinem in tempore .z.t. igitur .a.
mobile velocius transibit illā in minori tempore: ꝛ
sic procedendo in infinitum a motu .a. ad motū .b. ꝛ
econtra erit diuisio tā temporis q̄ magnitudinis in in
finitum: quoniam .a. continue diuidit tempus ꝛ .b. ma
gnitudinem. Le. li. (Quoniā enim ostensum est ꝙ ve
locius transibit in minori tempore equale sit: ꝙ quidē
mobile in quo est .a. velocius: ꝙ autem in quo est .b.
sit mobile tardius: ꝛ sit motum mobile tardius que ē
.c.d. per magnitudinē que est .z.i. tempore: manifestū
igitur est qd̄ velocius in minori tempore q̄ hoc ꝙ est
.z.i. mouebitur per eandem magnitudinem: sit ergo
motum .a. in tempore in quo est .z.t. Iterum autē quo
niam mobile velocius in eo tempore ꝙ est .z.t. transi
uit totam magnitudinem que est .c.d. ipsum tardius in
eodem tempore minorē trāsit: sit igitur magnitudo in
qua .c. k. quoniam autem tardius ꝙ est ipsum .b. in eo
tempore ꝙ est .z.t. ipsam magnitudinem que est .c. k.
transiuit velocius in minori tempore illam transit: q̄
re iterum diuiditur ꝙ est .z.t. tempus: hoc autem diuiso
ꝛ .c. k. magnitudo diuiditur f̄m eandem rationē. (Si
vō magnitudo). Ex hꝫs philosophus concludit in
tentum di. ꝙ necesse est magnitudinem ꝛ tempus pro
cedere in infinitum in diuisione si semp a velociori ac
cipiatur tardius: ꝛ a tardiori velocius sic arguēdo .a.
est mobile velocius: igitur in minori tempore pertran
sibit equalem magnitudinem: deinde accipiatur tardi
us: ꝛ sic arguatur .b. est mobile tardius: igitur inequa
li tempore transibit minorem magnitudinem quibus
signatis .f. tempore ꝛ magnitudine rursum accipiatur:
ꝛ sequitur ꝙ illud in minori tempore transibit illā ma
gnitudinem: ꝛ iterum accipiatur tardius ꝛ procedatur
in infinitum: quoniam velocius diuidit tempus in in
finitum: ꝛ tardius magnitudinem. Et fundatur ista de
monstratio super hoc ꝙ diffinitio velocioris ꝛ diffini
tio tardioris inuicem conuertuntur: sicut ꝛ ipsa diffini
ta: si enim .a. velocius mouetur q̄ .b. oportet ꝙ .b. tardi
us moueatur q̄ .a. ꝛ econtra: ꝛ si velocius in minori
tempore transibit equale: tardius inequali tempore p
transibit minus ꝛ econuerso. Lege litteram. (Si vero
magnitudo ꝛ tempus inuicem accipiuntur secundum
diuisionem: ꝛ hoc erit semper accipientibus a velocio
ri tardi⁹ ꝛ tardiori veloci⁹ sic ꝙ sp̄ post vnū istoꝝ acci
piat' reliquū: ꝛ eo qd̄ demonstratum est vtentibus in
pta exemplificationem factam in littera semper fiet di
uisio temporis ꝛ magnitudinis). Diuidet autē quod
est velocius tempus: tardius autem longitudinem. Si
igitur semper verum est quand velocius ꝛ tardius: ꝛ
diffinitiones eorum: conuerso autem velocior in tar
dius ꝛ econtra semper fit diuisio temporis ꝛ magnitu
dinis. (Manifestum quoniam). Tertia conclusio est Tex. co. 17.
est hec: ꝛ correlaria ex prioribus: si tempus est diuisi
bile in infinitum: magnitudo est diuisibilis in infinitū
ꝛ econtra: istam conclusionem philosophus duplici
ter probat: primo ex ratione facta in secunda conclu
sione sic: tempus est diuisibile in infinitum ꝛ magnitu
do est diuisibilis in infinitum: ꝛ per easdem continue
ꝛ equales diuisiones ambo inuicem condiuiduntur:
accipiendo a velociori tardius: ꝛ a tardiori velocius
igitur si vnum illorum est diuisibile in infinitum: ꝛ re
liquum est diuisibile in infinitum. Lege litteram. (Ma
nifestum quoniam omne tempus continuum est): si
militer autem manifestum ꝛ ꝙ magnitudo omnis cō
tinua est: semper philosophus intelligit per continuū
diuisibile in infinitum: per easdem enim ꝛ equales di
uisiones: tempusqꝫ ꝛ magnitudo diuiditur. (Amplius
autem). Secundo arguit philosophus per rationem
alterius capituli: si aliquod mobile in aliquo tempo
re pertransit medietatem magnitudinis: ꝛ in quarta p
te temporis quartā partē magnitudinis: ꝛ in octaua
parte temporis octauā partē magnitudis: ꝛ sic in in

finitum semper minorando magnitudinē sicut minoratur tempus: igitur si tempus diuiditur in infinitū magnitudo diuiditur in infinitum: patet consequentia ex quo sunt cōsimiles diuisiones temporis & magnitudinis: vnde dicit cōmentator q partes in eis sunt eedē in numero & proportione: ita q tot sunt partes vnius quot sunt partes alterius: & quelibet proportio reperta in vno reperitur in alio: & econtra. Le. li. (Amplius autem & ex cōsuetis rationibus dictis alibi dicimanifestum est: at si tempus quidē cōtinuū est: quia ē magnitudo continua est) .i. diuisibilis in infinitū: si quidem igitur & in medio tempore mediū trāsit magnitudinis: & similiter .i. vniuersaliter in minori minus eedē naturā diuisiones temporis & magnitudinis sunt.

Contra dicta arguitur q tēp⁹ nō est diuisibile in infinitū quoniā in tēpore instātia sunt īmediata: igitur &c. patet consequentia & antecedens quadrupliciter probatur: & primo sic: magnitudinis pertranseunde datur primus punctus pertranseūdus: igitur temporis futuri datur primū instās futurū: patet consequentia ex dictis: quoniā tempus & magnitudo consimiliter diuidūtur: ita q partes correspondent partibus & instātia punctis: si igitur datur primū instans futurū illud necessario est īmediatum huic instāti presenti: antecedens arguitur: & pono q in duabus lineis discontinuis .a. b. puncta sint īmediata: & q .c. punctus corporis sperici sit super .a. incipiens mouerisuper lineā .b. puncti: & patet q .b. pūctus erit primo pertransitus: quia nō datur alius ante .b. neq post .b. prius pertransitus. ¶ Secundo cū aliquid generatur vel corrumpitur: quero vtrū esse & nō esse illius mensuretur eadem mensura vel alia: nō eadem mensura per Aristo. quarto huius: aliter aliquid simul esset & non esset: & si mensuraretur eadē mensura: sed esse rei genite mensuratur instāti: igitur nō esse eiusdem mensuratur alio instanti vel alio tempore: si alio instanti & inter esse & nō esse non datur medium: quia contradictio est oppositio: cuius non est dare mediū per se: ex quo igitur duo instantia sunt īmediata: si non esse rei genite mensuratur tempore: igitur duorum contradictoriorum vnū mensuratur tempore & non aliud: q non videtur possibile. ¶ Tertio quero vtrum inter omnia instantia istius hore sit dare medium vel non sit dare medium si non sit dare mediū: sed ista sunt immediata inter que non datur medium: igitur omnia instantia istius hore sunt immediata: si ē dare mediū inter omnia instantia huius hore illud medium: aut est tota hora vel pars hore: non tota hora: quia illud quod mediat inter aliqua non continet aliquod illorum: sed ista hora continet infinita instantia istius hore. Igitur ista hora non mediat inter omnia instātia huius hore: vt patet inductiue & maxime quia quelibet pars huius hore continet infinita instantia eiusdem hore. ¶ Quarto accipio hanc propositionem: aliquod istorum est demonstratis omnibus instantib⁹ futuris: & patē q illa ppositio immediate post hoc erit vera igitur aliqua singularis eius immediate post hoc erit vera: patet consequentia quia ad veritatem particularis requiritur & sufficit veritas vnius singularis: sed quacūq singulari data sequitur q instans demonstratū per subiectum illius immediate post hoc erit: igitur aliquod instans futurum erit sine medio post hoc q nō contingit nisi illud sit immediatum instanti presenti. Item dato q instās presens sit .a. ista propositio particularis immediate post hoc erit vera. aliquod instās non .a. est: igitur aliqua singularis immediate post hoc erit vera: & per cōsequens aliquod instans non .a. erit immediatum .a. instanti. ¶ Ad primum respondetur negando istam consequentiam alicuius magnitudinis pertranseunde aliquis erit pūctus primo pertransitus: igitur alicuius temporis futuri aliquod erit primum instans futurū: quoniam talis punctus primo pertransitus non correspondet alicui instanti futuro: sed tantum instanti presenti: si enim aliquod mobile pertranseat aliquam magnitudinem punctus q̄ actualiter pertransit erit primus punctus pertransitus totius magnitudinis pertranseunde: & tamen non dabitur primum instans alicuius futuri temporis: tamen in casu argumenti non oportet concedere q .b. punct⁹ erit aliquando pertrāsitus: quia nullius magnitudinis pertranseunde aliquis punctus est pertransitus nisi ille sit terminus alicuius magnitudinis pertransite: sed punctus .b. non terminat aliquam magnitudinem pertransitam anteq̄ ipse sit pertransitus: igitur .b. punctus nunq̄ erit pertransitus: vnde in casu isto motus totius magnitudinis pertranseunde sicut incipit ab .a. ita incipit .a. b. licet non eodem modo: quia incipit ab .a. exclusiue: & ab ipso .b. inclusiue: neq sequitur .c. punctus iam non tangit .b. & immediate post hoc tanget .b. igitur immediate post hoc mouebitur super .b. aliter in motu daretur primum mutatum esse simpliciter contra doctrinam phi in hoc sexto. ¶ Ad secūdū ē responsio a pho & cōmentatore secundo huius q licet esse alicuius mensuretur instanti: non oportet q non esse illius mensuretur instanti: si enim sor. nunc primo est suum esse mensuratur instanti: suum autem nō esse vt est in materia remota cum sit perpetuū nō mensuratur tempore: vt autē est in materia propinqua mensuratur tempore: & dato q non esse sortis mēsuretur instāti: nō propter hoc instātia sunt īmediata: quoniam esse sortis nō solū vno instanti mensuratur: sed infinitis instātib⁹: & tamē nulla instātia mēsurātia eē sortis sunt īmediata: ita lz nō esse sortis mēsuretur vno instāti: nō tamē ppter hoc istās est īmediatū instāti: quia nō tm̄ vno instāti mēsuratur: sed īfinitis. ¶ Ad tertiū dr q nullū ē me^m īter oīa istātia huius hore: ex quo nō sequit q oīa illa istātia sunt īmediata: lz enī oīa duo sint īmediata inter que nō cadit aliqd mediū: nō tamē oīa ista sunt īmediata īter q̄ nō cadit mediū: bene tamē cōcedo q inter oīa instātia huius hore sūt aliqua media .s. huius hore omnes partes tenēdo ly omnia diuisiue: quoniam inter duo instātia huius hore sunt aliqua media: & īter tria instātia hui⁹ hore sunt aliqua media: & sic de aliis: nō tamē illa ppositio est vera tenēdo ly oīa collectiue: quia nulla sunt media inter oīa instātia huius hore: nam si aliqua sūt media inter omnia istātia huius hore videtur q omnes partes huius hore: vt cōmuniter dicit: sed h nō: quia omnes partes huius hore collectiue sumpte continēt oīa istātia intrinseca hui⁹ hore: igitur nō mediant inter oīa instātia huius hore: deinde cū oēs partes huius hore collectiue sūpte mediēt inter duo instātia extrema: sequitur q tm̄ distāt oīa instātia istius hore quātū distāt oīa vltima eiusdē hore. Et si arguitur sic: omnia instantia huius hore sunt mediata: igitur aliquod est medium vel aliqua sunt media inter omnia illa instātia negatur cōsequentia sed bn̄ sequit q quibuslibet duobus istātibus datis inter illa est aliqd mediū vel sūt aliqua media.

¶ Ad quartum concedo q̃ illa particularis imediate post hoc erit vera: aliqd̃ istoꝝ est: ac etiã illa: aliqd̃ instans nõ. a. est ex quo nõ sequitur q̃ aliqua singularis illius imediate post hoc erit vera: et cum dicitur ad veritatem particularis requiritur et sufficit veritas vnius singularis verum est nõ tamen si aliqua particularis imediate post hoc erit vera aliqua sua singularis imediate post hoc erit vera: sed sufficit q̃ imediate post hoc aliqua sigularis istius erit vera: nulla tamen est illa sicut imediate post hoc aliqd̃ instans futurũ erit: nullum tamen instans futurũ imediate post hoc erit quia tunc duo instantia essent imediata. Cõsequẽter concedat q̃ aliqua vniuersalis imediate post hoc erit falsa: et tamen quelibet eius singularis immediate post hoc erit vera: verbi gratia hoc quodlibet istoꝝ est futurũ nunq̃ erit vera demõstratis oĩbus instãtibus futuris: et tñ quocũq; instanti futuro demonstrato hoc imediate post hoc erit vera: hoc istoꝝ est futurũ: sed hoc dimittantur: q2 sunt loycalia.

Tex. cõ. 12.

Et si quodcunq; infinitiuũ. Istud est quartum capitulum huius primi tractatus: in quo phãs phat: continuũ nõ cõponi ex indiuisibilibus per naturã ipsoꝝ indiuisibiliũ: post q̃ pbauit idem per naturam cõtinui et magnitudinis: et per naturã velocitatis et tarditatis in motu: diuiditur autem istud capitulũ in duas partes: in quaꝝ prima premittit vnã supositionem: in secunda vero exequitur de intento ibi. Nequiã infinitũ. Quantum ad primã partem phus premittit istã supositionem q̃ infinitas cõsimiliter inuenitur in tẽpore et in magnitudine: ita q̃ omni modo quo vnũ eoꝝ est infinitum: reliquũ est infinitũ: verbi gratia si tempus est infinitum in duobus extremis magnitudo est infinita ſm diuisionem: et si tempus est infinitum ſm diuisionem magnitudo est infinita ſm diuisionem: et si tẽpus est infinitum vtroq; modo: magnitudo est infinita vtroq; modo. Idẽ contingit ecõuerso: q̃ si magnitudo est infinita ſm extrema tempus est infinitum ſm extrema: et si magnitudo est infinita ſm diuisionem: tẽpus est infinitum ſm diuisionem: et si magnitudo est infinita vtroq; modo: tẽpus est infinitũ vtroq; modo. Le. li. (Et si quodcũq; infinitũ ẽ istoꝝ duoꝝ) .i. tẽpus aut magnitudo et alterũ est infinitũ: et sicut alterum est infinitum: ita et alterũ est infinitum: vt si quidem vltimus .i. est in duobus extremis infinitũ est tempus diuisione et longitudo: vltimis est etiam infinita. Si vero diuisione infinitum est tempus diuisione et longitudo est infinita. Si autem in vtrisq; tempus est infinitum: in vtrisq; longitudo est infinita.

Notandum

q̃ cum philosophus dicit infinitatẽ cõsimiliter inueniri in tempore et in magnitudine nõ loquitur de omni tempore simpliciter: sed de tempore cuius continuitas prouenit ex continuitate motus facti super magnitudinem: cuius nulla pars reiteratur per motum: quia indubie totum tempus est infinitum carens extremis: et tamen nulla magnitudo est infinita per carentiam extremorum: et hoc ideo: quia tempus infinitũ hꝫ cõtinuitatẽ a motu infinities reiterato sup eãdẽ magnitudinem datã: ergo aliqua magnitudine super quã fit motus absq; reiteratione sui aut sue partis necesse est q̃ infinitas cõsimilr̃ ĩueniat in tpr̃e et in magnitudine. (Unde et Zenonis). Ex ista suppositione Aristo. soluit rationem Zenonis negantis motum localem. Si enim dicebat Zeno esset possibilis motus localis sic q̃ aliquid moueretur de vno loco in alium locum: sequeretur q̃ per aliquod mobile in tempore finito pertrãsiret spatium infinitum: cũ non posset aliqd̃ mobile pertransire aliquam magnitudinem quin pmo ptransiret medietatẽ illius et medietatem medietatis: et sic in infinitũ quo concesso sequitur q̃ tale mobile ptransiret infinita in tempore finito: sed compositum ex infinitis est infinitũ: igitur tale mobile pertransiret in tempore finito spatium infinitum. Respondet philosophus q̃ male opinatur Zeno credens q̃ nõ sit possibile aliquod mobile pertrãsire infinita in tempore finito: et consequẽter spatium infinitum in tempore finito: vnde tempus et magnitudo et generaliter quodlibꝫ continuum dicitur infinitum videlicet infinitum ſm extrema et infinitum ſm diuisionem: licꝫ igitur nõ sit possibile pertransire spatium infinitum ſm extrema tẽpore finito: tamẽ possibile est pertransire spatiũ infinitũ ſm diuisionem tpr̃e finito quoniã q̃dãmodo dat et [illegible] spatiũ ĩ finitũ ſꝫ diuisionẽ et nõ ſꝫ extrema [illegible] et si finitũ ſm extrema ẽ tñ infinitũ ſꝫ diuisionẽ. Le. li. Uñ et Zenonis ratio fallũ opinatur q̃ est nõ possibile infinita pertransire aut tãgere infinita ſm vnũquodq; idest ſm vnãquãq; illarum partem in finito tempore, idest in tempore finito: dupliciter enim dicitur et longitudo et tempus infinitum: et omnino extra continuum aut ſm diuisionẽ aut vltimis .i. ſm extrema: infinitis quidem igitur ſm quantitatem non habentibus extrema nõ contingit se tangere infinito tempore .i. in tẽpore infinito: eis autẽ que sunt ſm diuisionem contingit q̃ infinitum tangat et pertranseat infinitum in tempore finito ſm extrema: et nãq; ipsum tempus sic infinitum est: videlicet ſm diuisionem. quare et infinito tẽpore et non finito accidit transire infinitum ſm extrema et tangere infinita non habentia extrema in ipsis infinitis etiam carentibus extremis et non finitis.

Tex. cõ. 14.

Notandum

ſm cõmentatorem cõmento. 19. q̃ ista cõtradictio est contradictio ſm sermonẽ et nõ ſm rẽ. Ari. concedit in hoc falsum et est q̃ motũ transit de magnitudine per quã mouetur partes infinitas: sed ex hoc sequitur verum et est q̃ si pertransit magnitudines infinitas pertrãsit eas in tempore infinito: et sic destruitur conclusio eius dicens magnitudines infinitas in tempore finito: in octauo vero contradiceret ei ſm rẽ: et est q̃ non pertrãsit medietates infinitas hic cõmentator. Prima propositio quã intendit cõmentator est ista: aliter contradicit Zenoni Aristoteles hic et aliter octauo phicorum: quoniam hic contradicit ei ſm vocem ibi ſm rem: quoniam Aristoteles hic concedit consequens illatum: videlicet q̃ in tempore finito contingit infinita pertransire: in octauo huius negat illud: vnde illa propositio aliqd̃ mobile tempore finito pertransibit infinitas partes est vera de virtute sermonis: sed non est vera ad intentionem Zenonis qui loquebatur de parte actuali potente per seorsum existere: et non de parte potentiali nõ potente existere nisi in toto. ¶ Se

cunda ppositio Aristo.cocedes motu pertrasire infinitas partes cocedit falsuz. vnde sicut aliqua est ppositio falsa de virtute sermonis que est vera fm intetionem tradentis:ita ecotra aliqua est ppo vera de virtute sermonis que tn est falsa ad intetionez pponetis.h enim est falsa de virtute sermois multa sunt vnu : & tn est vera ad intetione phi ea cocedetis primo hui9 ad hunc intellectu q ex multis fit vnu. ita hec ppo est vera de virtute sermonis ptrasiens aliqd spaciu ptransit infinitas partes:qz pars no tn dicit de pte actuali sed etia de potetiali.costat aut tales ee infinitas:sz ista ppo est falsa fm intetioem Zenonis no intendetis loqui nisi de partib9 actualib9. ¶ Tertia ppo ex ppone falsa,qua cocedit Arist. sequit hec odionalis vz si aliqd mobile ptrasit magnitudines infinitas:ptransit eas in tpe infinito.pz.na ppo falsa qua pcedit Aristo.est ista.semp ad itellectu Zenonis ptrasiens aliq magnitudine ptrasit partes infinitas.costat aut q accipiedo parte tn p parte actuali:& magnitudine tn p magnitudine actuali si aliqd mobile ptrasit infinitas partes in actu pertransit infinitas magnitudines in actu. & osequenter pertrasit illas in tempore infinito. ¶ Quarta ppo.pclo qua Zeno intendit destruit hoc: vz mobile in tpe finito ptrasit magnitudines isinitas. na ex quo tps & magnitudo cosimile recipiut infinitatem vt accipit in suppositioe.& Zeno p magnitudinem intelligit magnitudine in actu.sequit q est ipossibile i tempore finito ptrasire magnitudines isinitas : qm ex infinitis magnitudinib9 in actu fit vna magnitudo infinita in actu que idubie ptrasiri no pot in tpe finito:sz tn in tpe infinito: vt demostrabit in parte sequeti.

¶ Ex pdictis sequit q Aristo. hic no cocedit aliquod falsuz absolute vt Burleus sibi imponit:neqz cometator intedit illud:sed sola q Aristo. pcedit aliqd falsuz ad intetione Zenonis accipietis parte pro parte actuali tn qd tn est veru de virtute sermonis. cocessuz est.n. tam in hoc sexto q in tertio hui9 q cotinuu est diuisibile in infinitas partes vbi no accipit pars pro parte actuali tn.sed indifferenter p parte actuali & potetiali.
Tex. co.20. (Neqz iam infinitu.) ¶ Ista est scda pars hui9 capituli in qua phus exequit de inteto pones tres coclones:quaru prima est ista. Impole est magnitudine finita ptrasiri tpe isinito. Scda pclo e q ipole e magnitudine ptrasiri infinita tpe finito ibi. (Eande aut) 3a pclo.ipole est cotinuu coponi ex indiuisibilibus ibi. (Manifestu igit. ¶ Prima pclo arguit sic.s.possibile est magnitudine finita pertrasiri in tepore infinito. sit igit magnitudo a.& totu tps ptrasitiois b.cu igit quelibet pars magnitudinis ptraseat in minori tepore q tota magnitudo:& nihil sit minus ifinito nisi finitum.sequit q quelibet pars a.magnitudinis ptrasiet in tpe finito. Pono tn q a. diuidat in quattuor partes:& sequit qualibet illaz partu ptransire tn in tpe finito:sz a.magnitudo coposita ex illis quattuor partibus est tn finita:igit tepus copositu ex partib9 mensurantibus motus partiu a magnitudis est pcise finitu: sed b.cu sit tepus totius ptrasitiois a.coponit tn ex illis partib9 igit b tepus est pcise finitu. & p pns magnitudo finita no ptrasit nisi tpe finito. Phus tn accipiedo a tpe isinito vna pte finita ad intentu sic ponens q magnitudo finita sit a b. & tepus isinitu g.a quo accipiat pars finita:igit d. & pz q in ista parte finita mobile trasiet aliqua partem magnitudinis que quoda pars sit b.c. & querit vtru b.c.aliquoties sumptu reddat tota magnitudine a b.aut plus aut min9. si minus no est cura:qm cu illa pars habeat finita pportionez ad totu totiens poterit replicari q reddet totu aut mai9. cu igit b.c.ptrasit in tepore finito sequit q quelibz ps equalis illi mobili ptrasibit in tepore finito:sed ex finitis partib9 tn equalib9 b.c.magnitudini costat tota a b.magnitudo.aut maior:igit ex infinitis partib9 tn equalib9 g.d.tpis costat totu g.tepus aut min9 : sz ex partib9 tn finitis nihil resultat infinitu:igit totu tepus g.no e infinitu: sz tn finitu:igit magnitudo finita no ptrasit in tpe infinito. Le.li. (Neqz iam manifestuz spacium pot aliqd mobile infinito tpe).i.in tpe finito trasire:neqz in ifinito tepore spaciu finitu:sed si quide tepus infinitu sit & magnitudo erit infinita sicqz magnitudo finita erit & tepus finitu erit: vt dicit suppo. sit.n. magnitudo finita in qua e a b.tepus aut finitu i quo est g.accipiat igit tpis aliquid finitu in quo sit g.d.in hoc igit.i.in hac parte g.d.mobile transibit aliqd magnitudinis:& sit q trasitu est b c.hoc aut mesurabit in quo est a b.aut deficiet:aut excellet.differt.n.nihil.si.n. semp equale q est in b c magnitudine inequali tepore trasibit:hoc aut mesurat totu finitu:finitu erit oe tepus in quo trasibit mobile a.b.magnitudine:inequa- Tex. co.51.
li a cui [illegible] tepus finitu & magnitudo. Tempus aute.) ¶ Scdo ad pclusione arguit phus sic. Aliqua magnitudo finita no ptransit tepore infinito:igit nulla magnitudo ptransit tepore infinito. pz pna. qz cuiuslibet magnitudinis finite ad quacuqz magnitudine finita est aliqua pportio finita. si eni magnitudo finita minor ptransit in tepore finito:necesse est magnitudine maiore pertrasiri tpe finito:qm magnitudo finita minor mesurat magnitudine finita maiorez: siue sit pars siue no sit pars magnitudo ergo b c mesurat magnitudine maiore [illegible] a.b. & p pns quacuqz [illegible] principale argu & ecotra b c magnitudo ptransit in tepore finito vel infinito si in tepore finito habet intentu.si in tepore infinito cotra.ps cotinue ptransit in minori tempore q totu:igitur b.c. magnitudo ptransit in minori tepore q a.b. magnitudo:sed tepus in quo ptrasit a.b.magnitudo est finitu a parte ante & vbi incipit mobile moueri:igit tepus in quo ptransit b.c.magnitudo est finita a parte ante & a parte post. pz pna.qz si ta tps totius q tps partis eet infinitu a parte post:sequit q totuz & pars ptrasiret eode tepore adequate qd est impossibile sic est impole q pars sit totu. Tuc arguit sic.tepus ptrasitionis b.c.est finitu tam a parte ante q a parte post igit b.c.magnitudo ptrasitur in tepore finito ta a pte ante q a parte post.sed b.c.magnitudo e magnitudo finita:igit aliqua magnitudo finita ptransit in tepore simpliciter finito.s.tam a parte ante q a parte post q fuit.ans principalr pbandu. Le.li.(Amplius autez si non omne magnitudine in infinito tpe trasit aliquod mobile si cotingit alique & infinito tepore.i.in tepore finito trasire vt q est b c hoc aut s b c mesurabit tota a.b.magnitudine & equale illi: & inequali tpe finitum erit tepus.q aut no in ifinito tepore trasibit q est b c. manifestu est si accipiat in altera magnitudine maiori finitu tepore a parte ante.si eni in minori tepore mobile parte pertrasit q totu:hac necesse est finita esse.s. partem temporis in qua pertransit b.c.altero termio existete finito tam a parte ante q a parte post.

Sed dubitatur [illegible] est magnitudo finita : &

tamē pertrāsitur tēpore infinito ƀƺ phƺ.8.hui⁹. ¶ Itē pono ꝙ a.mobile super b.magnitudinē finitam ita retardet motū suū ꝙ semp in cuiuscūqꝫ partis ꝓporcionalis pertrāsitione accipiat vnā horā mensurantē adequate motū istius partis. ⁊ patet ꝙ a. pertrāsibit b.magnitudinē finitā in tēpore infinito: qꝛ pertrāsibit infinitas partes ꝓporcionales b.ī īfinitis horis non cōmunicātibus. cōstat aūt tēpus illud esse infinitū ꝙ cōponitur ex infinitis positionibus equalibus nō cōmunicātibus. ¶ Respōdet ꝙ phus loquit de magnitudine nō reuertibili per motū ⁊ de motu regulari. dicebat enī ꝙ si aliquod mobile ptrāsit aliquā magnitudinē in aliquo tēpore medietatē magnitudinis pertrāsibit ī medietate tēporis ꝙ nō esset verū nisi loqret de motu regulari. nūc aūt ⁊ si celū ptransit tēpore infinito hoc est p infinitas reiteratiōes per motū eiusdē magnitudinis. ⁊ si a. pertrāsit b.magnitudinē finitā in tpe infinito hoc est motu difformi cōtinue retardādo motum in infinitū. ¶ Dicēdū tñ ꝙ iste casus nō est possibilis nāliter sed tñ ƀm imaginationē: qm̄ tunc infinitum modicū spaciū ptransiret tēpore infinito. naꝫ circa finē spacij infinitū modicū spaciū est: vbi sunt infinite partes ꝓporcionales. ꝙ enī spaciū insensibile simpliciter ptranseat tēpore infinito nō est possibile naturaliter: ⁊ tamē illud sequit cū in eo contineant infinite partes ꝓporcionales. (Eadē autē.) ¶ Scda ꝯclo. īpossibile est magnitudinē infinitā pertransiri tpe finito. ista cōclusio demōstrat sicut ꝓcedēs: qꝛ si mobile ptransit aliquā magnitudinē in aliquo tpe: oportet ꝙ pertrāseat partē magnitudinis in parte tpis: aut igitur illa pars magnitudinis est finita vel infinita: non [illegible]: qꝛ in parte tēporis ptransit minor magnitudo ꝙ in tēpore: sed nullū infinitū est altero minus: igitur illa pars cū sit minor tota magnitudine infinita: tunc sic totū tēpus finitū cōstat ex partibus finitis: ⁊ cuilibet illarū partiū finitarū corrn̄det pars finita magnitudinis: igitur magnitudo pertrāsita in toto tēpore ē solū finita. pꝫ ꝯn̄a. qꝛ ex finitis qꝫ qōlibet ē finitū si ꝯponit īfin̄. Ponat ergo ꝙ a. sit mobile: ⁊ b.magnitudo infinita: ⁊ c.tēpus finitū: ⁊ d.quarta pars tēporis. ⁊ pꝫ ꝙ a.mobile in parte d.tēporis ptrāsibit ptē finitā magnitudinis b. ⁊ per ꝯn̄s in qualibet parte c.tēporis equali ipsa d.pertrāsibit tñ magnitudinē finitā b.igit sicut c.tēpus est finitū: ita ⁊ b.spaciū ē finitū: qꝛ vtrūqꝫ constat tñ ex partibus finitis equalib⁹ nō cōicantibus. T.c.li. (Eadē aūt demōstratio est ⁊ si longitudo quedā infinita sit: tēpus aūt finitū.

Contra istam cōclusionē pōt argui sic contra aliā ponēdo ꝙ a.mobile sit in qualibet parte ꝓporcionali vnius hore ptrāseat vnū pedale: quo posito in tēpore finito pertrāsibit magnitudinē infinitā: vꝫ cōpositā ex infinitis pedalib⁹ nō cōmunicātibus. ¶ Itē accipiat vnū corpus colūpnare pedalis quātitatis pertrāseūdū in hora in quo sit descripta linea curuatiua infinita. ⁊ pꝫ ꝙ in eodē tpe pertransiet linea curuatiua infinita in quo pertrāsiet corpus colūnare: sed corp⁹ colūnare pertrāsiet in tēpore finito: igit linea curuatiua infinita pertrāsiet in tēpore finito. ¶ Ad primū dicit ꝙ Aristo. loquit de motu regulari: ⁊ nō de irregulari. cōstat aūt motū illū si fieret esset irregularē in īfinitū ƀm velocitatē: ⁊ dato ꝙ phus loqueret de omni motu īdifferēter. casus nō est possibilis nāliter: sꝫ tñ ƀꝫ imaginationē oporteret enī in infinitum moto tēpore vbi minores tēporis terminant ꝑ transire magnitudinē infinitā: ⁊ ꝯsequēter in tēpore simpliciter in [illegible] posse pertrāsiri magnitudo infinita ꝙ est nāliter īpossibile: tñ ƀm imaginationē casus posset admitti ex quo nō implicat cōtradictionē ⁊ cōsequēter cōcedere magnitudinē infinitā pertrāsiri in tēpore finito ⁊ magnitudinē infinitā pertrāsiri in tēpore infinito [illegible] nō loquit phs. sed tñ ƀm ea que possunt nāliter fieri. ¶ Ad scđm dicitur ꝙ Aristo. loquit de ptrāsitione per se: ⁊ nō de pertrāsitione p accidēs. corpus colūpnare pertransit per se: linea autē curuatiua per accidēs pro quāto est accidēs corporis colūpnaris nihil ptransit p se nisi mobile cōtinue tangat illud ƀm partē aliquā: nā in casu isto mobile aliqñ tāgit lineā curuatiuā: ⁊ aliqñ nō tangit vbi tamē mot⁹ cōtinue fieret p lineā curuatiuā indubie illa nō ptrāsiret tpe finito. (Manifestū igit.) ¶ Tertia cōclusio. īpossibile est cōtinuū cōponi ex indiuisibilib⁹ ita ꝙ linea nō cōponat ex pūctis: neqꝫ superficies ex lineis: neqꝫ corpus ex superficieb⁹: neqꝫ tēpus ex instātibus: ⁊ gnāliter de quolibet alio cōtinuo dicatur ꝙ nō cōponit ex indiuisibilib⁹ aliter indiuisibile esset diuisibile: ad cuius ꝓbationē phus ꝓmittit duas suppositiones: quarū prima est ista. In oī tēpore potest aliqd moueri velocius ⁊ tardius: itelligēdo p velocius illud quod inequali tēpore acquirit plus de spacio: ⁊ p tardius illud qđ inequali tēpore acquirit minus spaciū. ¶ Scđa suppositio ꝙ cōtingit inuenire mobile alio velocius in ꝓporcionē dupla ⁊ in ꝓporcionē sexquialtera: qm̄ cōtingit inuenire duo mobilia: quorū vnū in aliquo tēpore ptrāsit magnitudinē bipedalē: ⁊ aliud in eodē tēpore pertrāsit solū magnitudinē pedalē. cōtingit etiā inuenire duo mobilia: quorū vnū in hora pertransibit longitudinē tripedalē: ⁊ aliud in eadē hora solū lōgitudinē bipedalē: qꝛ igit bipedalis ad pedale est ꝓporcio dupla ⁊ tripedalis ad bipedale est ꝓporcio sexquialtera nō inuenit mobile velocius in ꝓporcionē dupla: ⁊ mobile velocius in ꝓporcionē sexquialtera. pꝫ ꝯn̄a per diffinitionē velocioris. T.c.li. (Manifestum igit ex dictis est ꝙ neqꝫ linea: neqꝫ planū. i. superficies: neqꝫ oīno nullū cōtinuorū erit athom⁹. i. cōpositum ex indiuisibilib⁹: nō solū ꝓpter id quod nūc dictum est. i. nō solū ꝓpter rōnes nuperrime factas: sꝫ ⁊ qꝛ accidit diuidere athomū. i. ipsum indiuisibile. qm̄. a. in omni tēpore velocius ⁊ tardius ē. velocí⁹ aūt plus trāsit inequali tēpore. cōtingit aūt ⁊ duplicē. i. ƀꝫ proporcionē duplā ⁊ emioliā. i. ƀm ꝓporcionē sexquialterā trāsire lōgi^{cm}: sic enī vt dictū est prius est hrō velocis ꝙ est in duplo velocius altero mouet ꝙ in equali tēpore ptrāsit: ⁊ in duplo maiorē lōgitudinē: ⁊ illud in sexquialtero velocius altero mouet ꝙ inequali tpe pertrāsit lōgitudinē in sexquialtera maiorem.

Notandum ƀm cōmētatorē cōmento. 22. ꝙ illa ex quibus declarauit ꝙ magnitudines nō sunt indiuisibiles sunt tria genera quorū vnū est ex natura cōtinuorū ⁊ cōtiguorū. Scđm aūt est ex natura moti ⁊ mot⁹. Tertium autē est ex natura velocioris ⁊ tardioris: ⁊ ipse etiam vult īducere aliā demōstrationē ex velociori ⁊ tardiori in qua declarat ꝙ qui ꝯponit magnitudinē īdiuisibilem cōtinget ei ex velociori vt diuidat. melius tñ diceret ƀꝫ ꝙ appare ex ista noua trāslatiōe. ꝙ in primo capi° hui⁹ tractatus ꝓbauit Aristo. cōtinuū nō cōponi ex indiuisibilibus per naturā cōtinuorū ⁊ cōtiguorum. in scđo capitulo ꝓbauit illud p naturā magnitu-

dinis subiecte motui. In tertio capitulo probauit idē per naturā velocioris et tardioris in motu. In hoc vero quarto capitulo demōstrat iterū illud idē demōstratione ducēte ad ipossibile per naturā ipsorum indiuisibilium: et ad hoc iuuat diffinitio velocioris et tardioris.

Te. co. 3. (¶ Adducat igit [illegible] suppositiōibus pmissis arguat sic. in quolibet tēpore cōtingit inuenire duo mobilia: quorum vnū altero in duplo veloci⁹ mouebit et i sexqalteo. si igit magnitudo cōponit ex indiuisibilibus cōtingit inuenire duo mobilia: quorum vnū ptransibit magnitudinē triū pūctorum: et reliquū in eodē tēpore magnitudinē duorum punctorum: ex quo trium ad duo est pportio sexquialtera cū igit magnitudini pertransire triū pūctorum necessario corrūpat tēpus triū instantium [illegible] triū instantiū pertransient magnitudinē triū et duorum pūctorum nūc arguit sic. [illegible] mobile vniformiter motū in aliquo tēpore ptrāsit totū spaciū in toto tēpore: et medietatē spacij in medietate tēporis: igitur mobile tardū pertrāsiens vniformiter magnitudinē duorum pūctorū pertrāsibit vnū punctū in vno instanti cū dimidio et aliū pūctū in alio instāti cū dimidio: sed hoc nō posset eē nisi instās diuideret: igit indiuisibile est diuisibile. Sed phus exēplariter sic arguit. ponēs q magnitudo ptransita a mobili velociori sit ex tribus indiuisibilib⁹ a.b.c.d. et magnitudo pertrāsita a mobili tardiori sit cōposita ex duob⁹ indiuisibilib⁹. z.e.i. et tēpus in q mobile velocius mouebit, etiā erit cōpositū ex tribus indiuisibilib⁹. k.l.m.n. cū igitur mobile tardius ptrāsibit duas medietates sue magnitudis i duab⁹ medietatib⁹ tpis seqt q tps triū istātiū erit disibile i duas medietates quarum qlibet erit vnū instās cū dimidio. Et eodē argumēto arguit q pūct⁹ est diuisibilis: qr mobile velox ptransibit totā magnitudinē in toto tpe: et medietatē magnitudinis in medietate tēporis: sed vn⁹ pūctus nō pōt esse medietas magnitudinis triū pūctorum q nō cōtingit nisi pūctus diuidatur. I.e.li. (Adducat igit veloci⁹ fm eunoliaꝫ). i. fꝫ pportionē sexquialterā (et diuidant magnitudies velocioris et tardioris: que quidē velocioris sūt a.b.c.d. in tres athomos: que vero tardioris in duos in qbus sunt. z.e.i. itaqꝫ et tēpus diuidet in tria athoma equaleꝫ eni) magnitudinē (inequali tēpore trāsibit) mobile velocius (diuidat tēpus in ea que sunt. k.l.m.n. Iterum aūt qm tardius deductū est p.e.z.i. et tēpus secabitur in gemina). i. in duas medietates (diuidet ergo athomū et ipartibile. nō eni in athomo trāsit mobile tardius) suā medietatē (sed in pluri). i. in vno instanti cū dimidio (manifestū ergo est q nihil cōtinuorum est ipartibile. nullū ergo cōtinuū cōponit ex indiuisibilib⁹.

Notandum primo q phs p litteras nominatas nō intelligit idiuisibilia: qm tūc magnitudo pertrāsita a mobili velociori eēt. 4. pūctorum: et magnitudo ptrāsita a mobili tardiori esset triū pūctorum: et tēpus mēsurās motus illarū magnitudinū eēt quattuor instātiuꝫ q repugnat imaginationi phi de mobili velocius moto a pportione sexqaltera cū quattuor ad tria nō sit pportio sexquialtera: sed sexquitripla nō oꝫ instās diuidi: qm tēpus quattuor instantiū diuideret in duas medietates equales absqꝫ diuisione alicuius instātis: sꝫ p a.b.c.d. phus intelligit tm̄ tria pūcta inclusa in illis: ita q īter a.b. sit vnus pūctus: et inter b.c. sit secūdus pūct⁹: et inter c.d. sit tertius pūctus ex quib⁹ cōponit magnitudo duorum pūctorum pertrāseunda a mobili tardiori. Ita ēt k.l.m.n. nō dicunt quattuor instantia sed tm̄ tria cōtēta īter illas litteras ex quibus cōponitur tēpus mensurans motus illorū mobiliū: ex ista rōne phi sequit q nō solū est ipossibile cōtinuū fieri ex indiuisibilib⁹ imo q iplicat cōtradictionē talis cōpositio ex indiuisibilibus cū sequatur idē tēpus numero cōponi ex tribus instātibus: et cōponi tm̄ ex duob⁹ instātibus. naꝫ si magnitudini trium pūctoruꝫ corrñdet tēpus triū instantiū per idē magnitudini duorum punctorum correspōdet idē tēpus duorum instātiū cū semp cuilibet puncto correspōdet vnū instans. si igitur idem tempus numero mēsurat motuꝫ magnitudinis instantiū triuꝫ: et motum magnitudinis duorum instātiū: oꝫ q idem tempus cōponatur adequate ex tribus instātibus: et q cōponatur adequate ex duobus instātibus q formalē includit cōtradictionem.

Notandum secūdo q [illegible] primo tractatu sue metaphisice tripliciter pbat quattuor rōnibus indiuisibile eē diuisibile si cōtinuū cōponit ex indiuisibilibus quarū prima est ista. signata vna linea cōposita ex tribus indiuisibilibus vtrū extrema tangat mediū fm idem aut fm aliud: sed fm idē igitur extrema penetrēt mediū: et per ɔñs idē est locus partis medie et extremarū q est ipossibile. si autē dicit q extrema [illegible] mediū fꝫ aliud: igit mediū est diuisibile: sed mediū est indiuisibile s. pūctus: igitur idiuisibile ē diuisibile. ¶ Scōa ratio quodlibet cōtinuū est diuisibile in duas medietates sꝫ linea triū punctorum est diuisibilis cōtinua: igit linea trium punctorum est diuisibilis in duas medietates. Diuidat igitur in duas medietates. et quero vtrū quelibet medietatuꝫ sit duorū pūctorum: aut vna vni⁹ puncti tm̄ et altera duorum pūctorum: aut quelibet medietatū est vnius puncti cū dimidio. nō pōt dici primū: qr tunc linea ante diuisionē fuisset quattuor punctorum qd est cōtra suppositionē: neqꝫ pōt dici fꝫ q medietates linee et cuiuslibet alterius cōtinui sunt equales. cōstat aūt vnuꝫ punctū nō esse equalē magnitudini duorum pūctorum: ergo dabit tertiū q linee triū punctorum quelibet medietas est vnus pūctꝰ cū dimidio: et habet intēt⁹. ¶ Tertia ratio ponat ad radicē solis baculus erectus faciēs vmbrā et signet linea recta egrediēs a cētro solis per sumitatem baculi vsqꝫ ad terminū vmbre. et qro vtrū vmbra moueat aut nō: si nō mouet igit linea signata habebit duas extremitates in loco in quo iam est sol: et aliā in loco in quo prius erat qd est impossibile: si autē mouet vmbra et nō ita velociter vt sol sicut motum est: igit cum sol mouet vna athomo vmbra mouetur minus vna athomo: et per ɔñs athomus indiuisibilis est diuisibilis ex quo datur minus athomo. ¶ Quarta ratio in motu rote superficies prima velocius mouet q superficies media: igit si prima superficies mouet vna athomo supficies media mouet min⁹ vna athomo: et habet intent⁹: ita q si superficies prima pertransit vnū pūctū supficies media pertrāsit minus q vnū punctū: et si superficies media aliquid pertransit in vno instanti superficies prima pertrāsit illud idem equali in minori mensura q instās que nō seqretur [illegible] instans et punctus diuiderent qd [illegible].

Notandum tertio q lꝫ phus [illegible] rones naturales [illegible] cōtinuū nō posse cōponi ex indiuisibilibus tm̄ adhuc per rōnes mathematicas posset idē pbari inducēdo incōueniētia dato opposito: et primo sequit q cuiuslibet

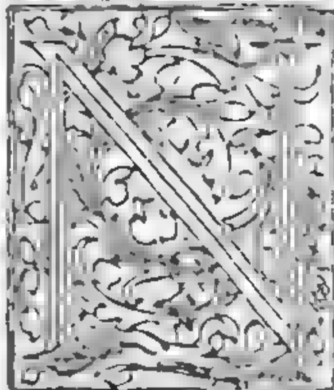
bet linee ad qualibet lineã est ꝓportio rationalis cõtra Euclidez di. ꝙ dyametri ad costã quadrati est proportio surda ⁊ irrõnalis. ⁊ ꝓbat̃ ꝯña: qꝛ cuiuslibꝫ numeri ad quelibet numeꝝ est ꝓportio rationalis ſm arismeticos. ⁊ iductiue pꝫ. sed linea si cõponit̃ ex indiuisibilibus se habet ꝑ modũ numeri sic ꝙ oiuꝫ pũctorum ad oia pũcta est ꝓportio rõnalis. igit̃ ⁊c̃. ¶ Secũdo sequit̃ ꝙ linea minor est equalis maiori: ita ꝙ dyameter est equalis coste ⁊ basis triãguli ẽ equalis cuilibet linee circa conũ. ꝙ eni ista sequãtur manifestũ est: qm̃ ꝓtrahẽdo a quolibet pũcto coste ad pũctũ oppositũ lineã rectaꝫ euacuant̃ oia puncta dyametri: ⁊ ꝓtrahẽdo a quolibet puncto basis triãguli ad conuꝫ lineã rectã tot pũcta inueniunt̃ in linea diuidente triãgulũ sicut in basi ex quo linee ꝓtracte nunquã ꝯcurrunt nisi in cono triãguli. ¶ Tertio sequit̃ ꝙ circulus minor est equalis maiori describẽdo duos circulos: vnũ maiorẽ ⁊ aliũ minorẽ circa idẽ cẽtrũ: qm̃ oẽs linee ꝓtracte a circulo maiori ad centruꝫ trãseũt per circuluꝫ minorẽ ⁊ nunꝙ̃ cõcurrũt nisi in cẽtro. igit̃ tot pũcta sunt in circulo minori quot sunt in circulo maiori: ⁊ ꝑ ꝯñs ambo circuli adeq̃rent̃. ¶ Quarto sequit̃ ꝙ a cẽtro ad circũferentiã circuli nõ oẽs linee ducte sunt equales cõtra diffinitionẽ circuli datã ab Euclide primo elẽtoꝝ. ⁊ ꝓbat̃ ꝯña. qꝛ sicut datur linea minima: ita circulus minimus: ⁊ per ꝯñs a cẽtro illius circuli ad circunferẽtiaꝫ nulla linea potest trahi: qꝛ si posset trahi daretur circulus minor: ⁊ tunc nõ per intersectionẽ quorũcũqꝫ duoꝝ circuloꝝ in cẽtris posset demõstrari prima ꝓpositio euclidis vꝫ sup datã lineã cõtingit triangulũ eq̃lateruꝫ collocare ex quo non a quolibet centro circuli ad circunferẽtiam est ꝓtrahibilis linea: neqꝫ cõstituibilis triangulus inter circulos se intersecantes iuxta fantasiã euclidis.

Notandum quarto ꝙ prius nõ probauit ĩpossibilitatẽ cõpositionis ex indiuisibilibus infinitis: sed tñ ex indiuisibilibus finitis: qꝛ nec plato neqꝫ alius ꝑdecessor Aristo. illud posuit imo oẽs ponẽtes cõtinuũ cõponi ex indiuisibilibus dixerũt illa esse finita ⁊ non infinita. si eni cõtinuuꝫ cõponeret̃ ex indiuisibilibus infinitis aliqua esset magnitudo infinita in actu ꝙ est reprobatum tertio hui⁹. ⁊ primo ce. ⁊ q̃d illud sequat̃ manifestuꝫ ẽ: qm̃ quacũqꝫ linea capta illa ꝯponeret̃ ex infinitis partibus equalib⁹ nõ cõicãtibus: qꝛ cõponeretur ex infinitis punctis ⁊ ex infinitis lineis: quarũ q̃libet esset duoꝝ vel triũ punctoꝝ: ⁊ sic nulluꝫ totũ esset mai⁹ sua ꝑte neqꝫ alicui⁹ corp⁹ ad corp⁹ posset ẽẽ aliqua ꝓportio: qꝛ nullũ infinituꝫ est altero maius: neqꝫ alicuius infiniti ad aliud infinitũ est aliqua ꝓportio. ¶ Item sequunt̃ plura incõueniẽtia adducta vel adducenda cõtra opinionẽ cõtinuũ componi ex indiuisibilibus finitis: vꝫ ꝙ nihil potest rarefieri vel cõdẽsari ſꝫ se totũ: qꝛ si aliq̃d corp⁹ sic cõdẽsaret̃ vel rarefieret q̃libet ps eius ꝯdẽsaret̃ vł rarefieret ⁊ sic pũcta cõdẽsarent̃ ⁊ rarefierẽt ꝙ est ĩpossibile. ¶ Etiam sequit̃ ꝙ nihil potest alio velocius moueri aut tardius: qm̃ quibuscũqꝫ mobilibus datis motis in aliqua hora nulluꝫ illoꝝ plus aut minus ꝑtransit de spacio quã aliud: ex quo q̃libet illoꝝ pertrãsit infinita pũcta. ¶ Deinde sequunt̃ illa incõueniẽtia mathematica vꝫ ꝙ linea minor est equalis maiori taꝫ in quadrato q̃ in triangulo: ⁊ ꝙ circulus maior est equalis minori: ⁊ sic de infinitis: quoniã quibuscũqꝫ duob⁹ talibus signatis tot sunt puncta in vno quot in alio: ⁊ quot sunt partes actuales in vno tot sunt partes actuales in alio cũ ex infinitis punctis ĩfinite linee possũt fieri quarũ quelibet esset pedalis qualitate cum non possint dari infinita quin detur ĩfinita linea.

Contra dicta arguit cõtinuũ cõponi ex indiuisibilib⁹ ⁊ primo sic i oi ordine essentiali est ad aliquid simplr̃ primuꝫ: sed toti⁹ ad suas partes est ordo essentialis: igit̃ in isto ordine est dare aliquid simplr̃ primũ ꝙ nõ videt̃ esse nisi pars ĩdiuisibilis. minor est euidens: qꝛ totus ad partes ẽ dependẽtia essentialis. ⁊ maior ẽ phi. 2. metaphice. ¶ Itẽ ponit ibidem in omni genere est dare aliquod simpliciter primũ: sed pars est causa mãlis respectu toti⁹: igitur est dare aliquã partẽ primã simplr̃ que nõ põt esse diuisibilis: qꝛ tunc haberet partẽ priorẽ se. igit̃ est pars indiuisibilis. ¶ Scd̃o. omne mẽsurabile ꝑ replicationẽ indiuisibiliuꝫ cõponit̃ ex indiuisibilib⁹: sꝫ cõtinuũ est mẽsurabile per replicationẽ indiuisibiliuꝫ. igitur cõtinuuꝫ cõponit̃ ex indiuisibilibus. patet ꝯña cuꝫ maiori. minor vero declarat̃ aucte phi di. in hoc sexto. ꝙ si indiuisibile moueret̃ cõtinuũ mẽsuraret ꝑ ipsuꝫ. cõstat aũt ꝙ ĩdiuisibile mouet̃ localiter variando situꝫ suuꝫ: neqꝫ obstat si dicat̃ phm̃ intelligere de indiuisibili moto per se ⁊ nõ moto per accidens: qꝛ manus siue moueat per se siue per accidens siue sit pars aialis siue nõ sit pars aialis nõ minus mẽsurat spacium decẽ palmoꝝ: ita pũctus si per se existẽs moueretur mẽsuraret magnitudinẽ per idẽ existẽs in suo subo ⁊ motuꝫ ad mutationẽ sui subiecti mẽsurat magnitudinem. ¶ Tertio. oẽ q̃d facit distare partes continui est pars cõtinui: sed indiuisibile facit distare partes cõtinui: igitur indiuisibile est pars cõtinui. pꝫ ꝯña cuꝫ maiori. ⁊ minor arguit̃ ponendo ꝙ vnius linee pedalis due medietates sint a. b. cõtinuate per c. punctuꝫ: ⁊ ꝙ deus corrũpat c. punctũ absqꝫ generatiõe ⁊ corruptione alicui⁹ alterius ⁊ absqꝫ mutatiõe illarũ medietatuꝫ quo posito quero vtrũ a. ⁊ b. distant vel nõ. si distant igit̃ prius distabãt ⁊ nõ nisi per c. igit̃ c. punctus facit distare: si nõ distãt igit̃ a. b. sunt cõtinua vel contigua sed nullũ istoruꝫ qꝛ nõ habent vltima vnũ neqꝫ vltima simul. ¶ Item si pũcta nõ sunt partes linee corrumpat deus puncta linee pedalis oẽs partes remanentibus pũctis quoꝝ duo vltima fuerũt a. b. ⁊ medium c. ⁊ pꝫ ꝙ a. b. adhuc distãt per possibilẽ distantiaꝫ ⁊ c. per semipedaleꝫ distantiã a quolibet illoruꝫ ꝙ nõ cõtingeret nisi facerent ex se distare ⁊ essent partes linee. ¶ Quarto sicut se habent vnitas ad numerum ita punctus ad lineã: sed numerus cõponit̃ ex vnitatibus: igitur linea cõponit̃ ex punctis. patet ꝯña cũ maiori. quoniã sicut vnitas est principiũ numeri ita punctus est principiũ linee. minor colligit̃ a philosopho in predicamẽtis di. ꝙ numerus est multitudo ex vnitatibus aggregata. vnde breuiter si cõtinuũ cõponeretur ex infinitis partibus ⁊ nõ ex pũctis indiuisibilib⁹ finitis sicut numerus ex vnitatibus: ex indiuisibilibus finitis sequeret̃ ꝙ deus totũ mũduꝫ posset collocare in quãtitate vnius pedalis seu vnius grani milij accipiẽdo vnũ corpus pedale ſm omnẽ dimẽsionẽ. ⁊ patet in isto pedali esse infinita pedalia nõ cõicantia ſm longitudinẽ ⁊ latitudineꝫ. si nõ cõponit̃ ex indiuisibilibus: sed supficies cõnexa mundi cõponit̃ tñ ex finitis superficiebus pedalibus nõ cõicãtibus: igitur a lapide signato deus tot pedalia ſm longitudinẽ ⁊ la

itudinem non poterit auferre ꝛ ea inuicem cōtinuare s. lon gitudinem ꝛ latitudinē ꝙ faciet maiorem extēsionē ꝙ sit extensio superficiei cōuexe mūdi: ꝛ per pñs illū lapidē poterit deus eū extendere ꝙ locabit totum mundum ꝛ non solum vnum mundū sed infinitos. ꝛ idem arguit de grano milij. Et adhuc videt eē sententia Aristo. i. de ge. ꝛ co. ꝙ vbiqꝫ in linea est punctus. ꝛ primo posteriorum ꝙ substātia linee est ex his: quare ꝛc. ¶ Ad primū cōce do ꝙ in omni ordine celi est aliquid simplr̄ primum: ꝛ ꝙ totius ad partes est ordo essentialis: ꝛ pñter ꝙ in isto ordine est aliquid simplr̄ primū vꝫ ipsum totum prioritate forme ad materiā. ipse aūt partes sunt pri mum in isto ordine prioritate mãe ad formā. vñ partes ordinant in totum tanꝙ in finem: sed finis ꝛ forma co incidit ꝫ ꝫ Arist. huiꝰ iō ptes tenēt locū mãe ꝛ totū locū forme: sed ex his nō sequit ꝙ sit dare primā ptem sim pliciter in cōtinuo: qm̄ partes cōtinui nō habent inui cem ordinē essentialem. ¶ Item cōcedo ꝙ in omni ge nere cāe est dare aliquod simplr̄ primū vbi in genere illo est ordo essentialis. ¶ Propterea datur primū in genere cāe cause efficientis ꝛ in genere cause finalis: ꝛ illud primum est deus nō tamē sub eadē ratione. simili ter in genere cause formalis datur primum s. forma ele menti: ꝛ in genere cause mālis datur primum. vꝫ prima materia: sed in formis elementorum non dat primum: qꝛ nō habent ordinē essentialē: neqꝫ īter aliquas primas materias dat primum: qꝛ nō essentialr̄ ordinant: ita in ptibꝰ cōtinui nō dat primū simplr̄: qꝛ non habent or dinem essentialē: sed dat primum ad pptum ꝛ ꝫ designa tionē s. prima pars ppornonalis ꝛ vltima ḡrta aut vltima octaua. ¶ Ad scōm negat ꝙ indiuisibile pos set mēsurare cōtinuum. ꝛ ad phm dicētem ꝙ si indiuisibi le posset moueri posset etiā mēsurare magnitudinē. di co ꝙ si indiuisibile mouetur per accidēs nō oꝫ ꝙ mē suret magnitudinē: sed si moueretur p se oporteret eum mensurare magnitudinē. neqꝫ est sile de manu: quoni am manus siue moueat per se siue per accidens ipsa ē diuisibilis ꝛ habet in se rationē mēsure. pūctus autem motus per accidēs nō hꝫ rōnem mēsure pꝑter suā in diuisibilitatē: sed si moueretur per se necessario esset di uisibilis: qm̄ omne qḋ mouetur per se partim est inter mino a quo: ꝛ partim in termino ad quē ꝙ nō cōtin geret nisi ipsum esset diuisibile. ideo si punctus per se moueretur mēsuraret magnitudinē: ꝛ eēt pars magni tudinis: qꝛ igitur moueri per accidēs nō cōcludit pun ctum esse diuisibilē. moueri autē per se cōcludit punctum diuisibilem. ideo non oportet punctū motum per accñs mensurare cōtinuū per suā replicationē. hꝫ aūt illud oportet si moueatur per se. ¶ Ad tertium nego ꝙ pun cta faciāt distare: ꝛ admisso casu dico ꝙ a. b. medieta tes nō distant: neqꝫ se tangunt ex quo vltima non sunt vnum neqꝫ simul: ꝛ tunc cōcedatur ista. ꝯclusio. a. ꝛ b. nunc se tāgunt ꝛ imediate ante hoc erāt: neqꝫ se tange bant ꝛ tamē nō imediate ante hoc distabant. pꝫ. dato ꝙ pro hoc instāti easdem medietates faciat cōtinuas vel cōtiguas per generationē vnius vel duorum instan tium. ¶ Et ad aliū casum respōdetur ꝙ si deus corrū peret oēs partes linee remanētibus punctis a. b. c. nō distarent: sed imediate inuicem multiplicarent: ita ꝙ vbi esset vnus punctus ibi eēt quilibet absqꝫ distātia ꝛ extensione aliqua: nō tamē forte posset deus destrue re puncta remanentibus partibus linee: quoniam par tes linee presupponunt puncta ordine essentiali ali ter non esset illa in primo modo: linea est ex punctis ꝫ

determinationē philosophi primo posteriorum. ¶ Ad quartum dicit ꝙ numerus nō cōponit ex vnitatibus tanꝙ ex partibus sed ex vnitatibus tanꝙ ex subiecto: ita linea nō cōponit ex punctis tanꝙ ex partibꝰ: sed ex punctis tanꝙ ex terminis: neqꝫ habeo pro inconueniens a deo posse collocari hūc mundum ꝛ infinitos alios sub quātitate vnius pedalis ꝛ vnius grani milij: illud tū nō est possibile naturaliter: quoniā tā in pedali ꝙ in grano milij sunt alique partes pporonales ita subtiles in pfunditate ꝙ nō possunt per se seorsum existere: sed sta tim cōuerterent in cōtinēs: qm̄ oīa terminata sunt ma gnitudine ꝛ paruitate: ꝛ ꝫm omnē diuisionem: ita ꝙ si cut datur maxima lōgitudo: maxima latitudo: ꝛ maxi ma pfunditas: ita datur minima lōgitudo: minima la titudo: ꝛ minima pfunditas. vt corpus per se existen tis. ¶ Propterea tale pedale nō posset in īfinitū extē di naturaliter: sed veniret ad vnā extēsionē quā pterire nō posset. Cū aūt dicit primo de generatione ꝙ vbiqꝫ in linea est punctus: videt ꝙ Aristo. nō absolute cōcedit illam: sed cōcedit istam. aliquo mō in linea vbiqꝫ est pū ctus: ꝛ aliquo modo vbiqꝫ in linea nō est punctus. cō parādo enim pūctū ad lineā sic in linea vbiqꝫ est pū ctus: qꝛ nō est aliqua linea in qua nō est punctus: cō parādo aūt punctū ad punctū sic nō vbiqꝫ in linea ē pūctus: quoniā nullus pūctus est alteri pūcto imedia tus in eadē linea. illa aūt ppositio. substātia linee ē ex punctis est sepe exposita dicēdo ꝙ nō intēdit phꝰs li neam cōponi ex pūctis tanqꝫ ex partibus: sed diffini tionem substātialē ꝛ essentialē linee cōponi ex punctis tanꝙ ex partibus. ingredit enim punctus diffinitionem essentialem linee tanꝙ doctrina essentialis eius cū di cit: linea ē q̄titas ꝯtinua cuiꝰ extrēa sūt duo pūcta ꝛc.

Ecesse Tex. cō. 24. ꝛ 25.
autem.) Iste ē se cūdus tractatꝰ. 6. physicorum in quo Aristo. determiat de diuisione mo tus. postꝙ determi nauit de cōpositi one eiusdē. Et di uiditur in quattu or capitula: quo rum primū ostē dit motū nō esse in aliquo indiui sibili tanꝙ in subiecto vel in mensura: sed habere sub iectum diuisibile ꝛ mēsurā diuisibilē. Scōm capłm ma nifestat multiplicitatem diuisionis motus tam ex parte tēporis ꝙ ex parte mobilis ibi. (Motꝰ aūt diuisibi lis dupliciter.) Tertiū capłm pscrutat de diuisiōe mu tatorū inuicē: ꝛ de ordine illorū ad suū terminū ꝛ mē suram ibi. (Oē aūt oē qḋ mutat ex quodā.) Quar tum capłm disputat de diuisiōe moueri ꝛ mutari esse ꝛ de ipsorum ordine ad inuicē in magnitudine ꝛ mensu ra ibi. (Omne aūt qḋ mutat in tpe.) In primo capi tulo Aristo. ponit quattuor cōclusiōes quarū prima est ista. Necesse est ipsum nūc indiuisibile esse. Scōa cō clusio. Impossibile est motū esse in instāti ibi. (Quod aūt nihil.) Tertia cōclusio. Impossibile est quiete ē in instāti ibi. (At vero neqꝫ.) Quarta ꝯclusio. Impos sibile est motū eē in subiecto indiuisibili ibi. (Quod mutat aūt.) ¶ Circa primā cōclusionem Arist. [illegible]

duo:quoniã primo ꝓmittit vnã diſtinctionẽ ſm quã declarat. Scḋo exequit̃ de intẽto ibi (Neceſſe ẽ igit.) ¶ Quãtũ ad primũ Ariſto. intẽdit hãc diſtinctionem q2 duplex eſt nũc: vʒ ſeipſuʒ primũ ⁊ ſcḋm alterũ. nũc ſm ſeipſuʒ primũ eſt illud qḋ ẽ pñs ſm ſe totũ: ita ꝙ nõ diuidit̃ in partẽ ꝑteritã ⁊ in partẽ futurã: ⁊ hoc eſt neceſſariũ: qm̃ tale nũc eſt finis ꝑteriti ⁊ principiũ futuri: ⁊ ſic eſt finis ꝑteriti ꝙ poſt ipſuʒ vel eſt ꝑteritũ: ſʒ omne qḋ eſt poſt ipſuʒ eſt futurũ aliter nõ eẽt finis tẽporis ꝑteriti. eſt aũt ſicut principiũ futuri ꝙ nihil ante ipſum eſt futurũ: ſed oẽ qḋ eſt ante ipſuʒ ẽ ꝑteritũ alioquin nõ eſſet initiũ futuri. Nũc aũt ſm alterũ eſt illud qḋ nõ eſt pñs ſm ſe totũ: ſed dicit̃ eẽ preſens rõne inſtantis preſentis ꝙ cõtinet: aut rõne ꝓpinquitatis ad ipſum. verbi gratia. tẽpus pñs paruũ dicit̃ nũc rõne inſtãtis pñtis cõtenti ab eo. tẽpus aũt ꝑteritũ vl̃ futurũ paruũ ꝓpinquũ huic inſtãti etiã dicit̃ eẽ nũc. Iſta diſtinctio colligit̃ ex primo poſterioꝝ. ⁊ ex hoc quinto huius. illud eni ꝓprie ⁊ ꝑ ſe dicit̃ eſſe tale: ⁊ illud ſʒ alterũ eſt tale qḋ ſm aliquid ſui eſt tale. qui eni ſanat̃ ſm totũ dicit̃ ſanari ſm ſe. qui vero ſanat̃ ſm oculum dicit̃ ſanari ſm alterũ. Propterea inſtãs pñs ẽ nũc ꝓprie ⁊ per ſe primo: q2 ipſum eſt pñs ſm ſe totum. nullũ autẽ tẽpus eſt ꝓprie ⁊ per ſe nũc: q2 nulluʒ tale dicit̃ eſſe pñs ſm totũ ſed tm̃ ſm alterũ: qm̃ ergo dicitur in ↄ̄cl'one per ipſuʒ nũc eſt indiuiſibile: nõ eſt intelligendũ de quolibet nũc ſed tm̃ de illo qḋ eſt nõ ſʒ ſe primũ: ⁊ nõ ſm alterũ. demõſtrato. n. ꝙ tale nõ eſt pñs ſm ſe totũ: ſequit̃ neceſſario ipſuʒ eſſe indiuiſibile ⁊ eẽ in quolibet tp̃e terminãs ⁊ copulãs partes tẽporis inuicẽ. Le. li. (Neceſſe aũt eſt ⁊ ipſuʒ nũc ꝙ nõ ſm alterũ: ſed per ſe ⁊ primũ dictũ) nũc eẽ idiuiſibile ⁊ in omni tp̃e hui') nõ in eſſe. (Eſt eni aliquid vltimũ cuius ꝙ eſt factũ). ſ. tp̃is ꝑteriti (cuius) temporis preteriti. (ſup hoc nihil futuri eſt). i. nullã habʒ partẽ futurã: (⁊ iterũ) ipſuʒ nũc initiũ tp̃is (futuri ẽ cui' ſup nihil ẽ illius quod factũ eſt). i. cuius nulla pars ẽ ꝑterita (ꝙ vtiqʒ nũc diximꝰ vtriuſqʒ eẽ terminũ). ſ. tp̃is ꝑteriti ⁊ futuri (hoc aũt ſi demõſtret̃ qm̃ huius) nũc qḋ eſt pñs (hoc eſt per ſe ⁊ ipſuʒ ſimul) nõ habẽs partẽ ꝑteritã neqʒ ptẽ futurã. (manifeſtũ erit ꝙ idiuiſibile ẽ.)

Notandum primo ſm cõmẽtatorẽ cõmẽto [illegible] ꝙ inſtãs qḋ dicit̃ finis ꝑteriti ⁊ principium futuri ẽ vnũ idiuiſibile ſm ſubiectũ: ſed eſt diuiſibile ſʒ rõnẽ. ſ. ꝙ vltimũ ꝑteriti nõ ẽ aliud in ſubiecto a principio futuri. quãdocũqʒ de vna ⁊ eadẽ re numero dicunt̃ ꝑdicamenta diuerſarũ rationũ illa res dicit̃ vnũ ſubiecto ⁊ plura ratione. vnde ſoꝛ. eſt vnũ ſubiecto ⁊ plura ratione: quia de ſorte ꝑdicant̃ plura diſtincta rõne vʒ albuʒ ⁊ muſicum: q2 igitur alia eſt ratio finis: ⁊ alia eſt ratio principij ⁊ tam finis quãʒ principiũ dicit̃ de inſtãti: ideo inſtans eſt idiuiſibile ſm ſubm ⁊ diuiſibile ſm rationẽ: q2 eadẽ res numero eſt principiũ hoꝛe future ⁊ finis hoꝛe ꝑterite: ſed q2 nõ ſub eadẽ rõne dicit̃ principiuʒ ⁊ finis [illegible] in [illegible] multa ſm rõnem.

Notandum ſcḋo ſm cõmẽtatorem eodem cõmẽto ꝙ inſtãs in rei veritate dicit̃ de illo qḋ nõ diuidit̃ oĩno ⁊ dicit̃ de tẽpoꝛe breui trãſumptiue in cuius medio eſt hoc inſtans ꝙ vulgus appellat tẽpus preſens: ⁊ hoc tẽpus in rei veritate cõponit̃ ex duobus tẽpoꝛibꝰ. ſ. ꝑterito ⁊ futuro. Intẽdit cõmẽtatoꝛ hãc diſtinctionẽ ꝙ inſtans accipit̃ dupliciter. ſ. vere ⁊ trãſumptiue. inſtãs vere ſumptum eſt indiuiſibile oĩno. inſtãs trãſumptiue ſumptũ eſt tẽpus preſens partiũ [illegible] medio eſt inſtãs indiuiſibile: ꝙ aũt iſtud nõ ſit vere inſtans. patet. q2 diuiditur in duo tẽpoꝛa quoꝛũ vnũ ẽ preteritũ ⁊ reliquuʒ futurũ: vulgus tamẽ vocat tale tẽpus inſtãs: q2 nõ ꝑcipit inſtãs indiuiſibile. male ergo dicũt Ocham ⁊ Burdanus ꝙ nihil eſt ſimplr̃ indiuiſibile in iſtis gñabilibus ⁊ coꝛruptibilibus niſi aĩa intellectiua cũ ſuis accidentibus: ⁊ ꝙ inſtãs eſt tẽpus pñs habẽs oẽs partes pñtes cũ ſm cõmẽtatorẽ aliquod eſt inſtãs ꝓprie dictũ ꝙ oĩno nõ diuidit̃: ⁊ aliqḋ eſt inſtãs trãſumptiue ꝙ eſt tẽpus pñs ⁊ hoc diuiditur in preteritum ⁊ futurum. quare ⁊c̃.

Notandum tertio ſm cõmẽtatorem eodem cõmẽto ꝙ Ariſto. dixit inſtans ſm ſe ⁊ nõ ſm alterũ eſſe indiuiſibile ꝓſeruando ſe ab iſto tẽpoꝛe de quo dicit̃ principaliter. ex quo igit̃ inſtãs dicit̃ de inſtãti indiuiſibili habente ſuũ eſſe totũ ſimul ⁊ nõ principalr̃ de tp̃e pñti. Ariſto. loquit̃ de inſtãti principaliter ſumpto excludẽdo inſtãs nõ principaliter ſumptũ. inſtãs. n. ex quo eſt finis ꝑteriti ⁊ initiũ futuri neceſſe ẽ ꝙ ſit idiuiſibile: q2 [illegible] bile ſm aliquid eẽt finis preteriti: ⁊ ſm aliud eẽt principiũ futuri. ⁊ per [illegible] nõ ſm ſe: ſed ſecũdũ alterũ eſſet [illegible] ꝑteriti ⁊ initiũ futuri ꝙ eſt cõtra pñs. ¶ Iteʒ ſi inſtãs ꝙ eſt finis ꝑteriti ⁊ initiũ futuri eẽt diuiſibile nullũ vltimuʒ neqʒ principiũ alicuius tẽporis qm̃ quocũqʒ dato dabo terminũ vlterioꝛem ⁊ principium precedẽs ſi qḋlibet inſtãs eſt diuiſibile: imo nullius tẽpoꝛis aliquis eſſet vlterius terminus: neqʒ alicuius tẽpoꝛis aliquod eẽt primũ principiũ: aut cuiuſlibet tẽpoꝛis infinita eſſent principia ⁊ infiniti fines cuius oppoͫ determinat̃ ħ expſſe a pħo ⁊ cõmẽtatore.

Notandum quarto ſm cõmẽtatorẽ cõmẽto [illegible] ꝙ Ariſto. cũ declarauit ꝙ verũ inſtãs nõ eſt pars tẽpoꝛis preteriti neqʒ futuri. manifeſtũ eſt ꝙ eſt vnũ: ⁊ cuʒ hoc eſt idiuiſibile: ⁊ nõ intẽdit ꝙ cuʒ fuerit declaratũ ꝙ eſt vnuʒ apparebit per mediuʒ ꝙ eſt indiuiſibile: qm̃ ſcire eſſe vnuʒ ⁊ ſcire ipſum eſſe indiuiſibile eſt in eodẽ oꝛdine: ⁊ fundat̃ ſup duo fundamẽta: quoꝝ vnũ eſt ꝙ inſtãs nõ eſt pars ꝑteriti aut futuri. ſcḋm vero eſt ꝙ indiuiſibile nõ cõtinuat̃ cuʒ indiuiſibili. Intẽdit cõmẽtatoꝛ ꝙ ipſum nõ eẽ indiuiſibile eſt quodã mõ per ſe manifeſtum: q2 cognito qḋ ĩpoꝛtat̃ ꝑ ly nũc ſtatim abſqʒ medio aliquo ſcit̃ ipſum eſſe indiuiſibile ꝙ duplr̃ ꝓbat̃. primo ex eo q2 inſtãs nõ eſt pars ꝑteriti neqʒ futuri: ſed mediũ inter illa. nunq̃ eni due partes alicuꝰ cõtinui cõſequẽter ſe habẽt ſi inter eas cadit linea media. ſemꝑ eni inter duas tales partes cadit ſolus pũctus indiuiſibilis: igit̃ intelligẽs tẽpus ꝑteritũ ⁊ tẽpus futuꝝ eſſe ↄ̄tinentia ⁊ ipſuʒ nũc mediate inter illa: ⁊ nõ eẽ ptẽ alicuiꝰ illoꝝ ſtatim intelligit abſqʒ medio ipſuʒ eẽ indiuiſibile. ¶ Scḋo ꝓbat̃ idẽ ex eo ꝙ inſtãs nõ eſt continuuʒ inſtãti neqʒ aliquã cõpoſitionẽ põt facere cũ inſtanti. nõ eni etiã ſunt vnũ vno mõ. aliter eni ſũt vnũ ipſa cõtinua vt linea ⁊ tẽpus ⁊ aliter termini cõtinuorum vt punctus ⁊ inſtãs. Linea. n. ⁊ tẽpus ſunt vnum cõtinuitate partiũ. punctus autẽ ⁊ inſtãs ſunt vnuʒ idiuiſibilitate ⁊ priuatiõe partiũ. ſicut ergo itelligẽs lineam vnã intelligit ſimul eã eſſe cõtinuã: q2 lineã eẽ vnã eſt ipſam eſſe cõtinuã ſicut intelligẽs inſtãs eſſe vnum nõ cõpoſituʒ aliquo modo: neqʒ alteri cõtinuuʒ ſtatiʒ intelligit ipſuʒ eſſe indiuiſibile cuʒ nõ ſit aliud ipſuʒ eẽ

Tex. co. 26. vnū ꝛ ipsuz dr̄ indiuisibile. (Necesse est igit̄.) Ista distinctione premissa ꝓbatur quadrupliciter. Prima cōclusio. vz ꝙ est necessariuz ipsuz nūc seu instās eē indiuisibile ꝛ primo sic. idē instans numero est finis preteriti ꝛ initiū futuri: igitur instās est indiuisibile. ꝓbatur ꝯn̄a. qꝛ si instans est diuisibile ipsuz est diuisibile i duo instātia quoꝝ vnuz est finis preteriti ꝛ reliquū principium futuri. ꝛ per ꝯn̄s nō idez instās numero est principium ꝛ finis illoꝝ tempoꝝ. an̄s arguit̄. si enī aliud est instans qd̄ est finis preteriti: ꝛ aliud qd̄ est initium futuri. querit̄ vtruz illa instantia sint imediata vel mediata. si imediata igitur tēpus cōponit̄ ex instātib⁹ qd̄ est reprobatū in primo tractatu. sed illa instantia sunt mediata: igitur inter illa mediat tēpus. pꝫ ꝯn̄a. qꝛ ista ē na indiuisibiliū eiusdem cōtinui nature cum aliis partibus eiusdē cōtinui: sed illud ꝯn̄s est icōueniens prio qꝛ sequit̄ ex illo qd̄ tēpus pteritū ꝛ tēpus futurū non ꝯn̄ter se habēt ex quo mediat aliquid eiusdē rōnis cū illis. ¶ Item sequit̄ scd̄o ꝙ inter instās ꝙ est finis pteriti ꝛ instans ꝙ est principiū futuri mediat instans diuisibile: qm̄ inter tēpus preteritū ꝛ tēpus futuruz: nihil mediat nisi instās. si igit̄ mediat tēpus: igitur tēpus est instans: sed quodlibet tēpus est diuisibile: igitur istās est diuisibile. tunc arguit̄ sic. inter instātia terminantia preteritū ꝛ futuruz mediat tēpus qd̄ est instans diuisibile: igitur iter instās ꝙ est finis pteriti: ꝛ aliud istās ꝙ est initiū futuri mediat instans diuisibile. I. e. li. (Necesse est igit̄ idem esse ipsuz nūc ꝙ vltimū vtriusqꝫ tēporibus est). s. ꝙ est finis preteriti ꝛ initiū futuri. (Si enī alteruz) instās illoꝝ tēpoꝝ (ꝯn̄ter nō erit alterū alteri) sic ꝙ nullū sit instās mediū inter illa (ꝓpter illud quod nō est cōtinuū ex impartibilibus) cōpositū. (si autē seorsuz est vtrūqꝫ) illoꝝ istātiū sic ꝙ distāt ꝛ nō sunt imediata. (intererit tēpus oē. oē enim cōtinuū huius est). s. istius nature ꝙ inter duo instātia indiuisibilia cadat mediūz eiusdē rōnis cuz aliis partib⁹. (quare erit vnicuz mediuz terminoꝝ). i. iter terminos preteriti ꝛ futuri dabit̄ mediū vniūtatuz cū preterito ꝛ futuro: igitur pteritūz ꝛ futurū nō ꝯn̄ter se habēt. (Et vero si potest mediū est diuisibile. erit eniz oē tēpus ostensuz ē in priori) tractatu (ꝙ diuisibile sit quare ꝛ diuisibile est ipsuz nunc) mediās inter instātia terminātia pteritūz ꝛ futurū qd̄ est incōueniens.

Notandum ꝙ ista ratio ꝓbat inter preteritūz ꝛ futurū vel eē mediūz nisi instans indiuisibile: qm̄ si daē medium indiuisibile. illud erit tēpus vel instans diuisibile. si tēpus igitur preteritūz ꝛ futurū nō sunt tēpora ꝯn̄ter se hn̄tia cui⁹ oppositū psupponit phs. Si istās diuisibile aut igit̄ diuidit̄ in tēpora vel in instātia. si in tēpora sequit̄ iterū preteritū ꝛ futurū non esse tēpora ꝯn̄ter se habētia. si diuidit̄ instās in instātia aut igit̄ illa istantia sunt imediata vel mediata. si imediata tēpus cōponit̄ ex instātibus qd̄ est reprobatū. si mediata aut igit̄ mediat tēpus aut diuisibile vel indiuisibile ꝛ erit ꝓcedere in infinitum o[illegible] igit̄ dicere ꝙ illud instās numero indiuisibiliter est finis tēporis preteriti ꝛ initiū futuri. (Si aūt diuisibile.) ¶ Scd̄o arguit phus ad eandez cōclusionē sic. si instās est diuisibile sequit̄ hoc incōueniens ꝙ aliqd̄ preteritū est in futuro: ꝛ aliqd̄ futurū ē in preterito ꝙ istud sit incōueniens manifestū est cū sit ipossibile aliqd̄ tēpus preteritū esse futurū: ꝛ aliqd̄ tp̄s futurū esse preteritū. ꝛ ꝙ istud sequat̄ arguit̄ qm̄ si instans est diuisibile oꝫ ꝙ sit diuisibile i pteritū ꝛ futurum. sed instans ex quo est finis pteriti: oꝫ ꝙ ꝑm se totum sit in preterito: qꝛ finis ꝑm se totū est in eo cui⁹ finis: ꝛ qꝛ est principiū futuri oꝫ ꝙ sit ꝑm se totū in futuro ergo si instās est diuisibile: ꝛ nō pōt diuidi nisi in pteritūz ꝛ futurū oꝫ partē instātis futurā esse in pterito: ꝛ partē preteritā esse in futuro: ꝛ ita habet̄ preteritū in futuro ꝛ futurū in preterito qd̄ fuit ꝓbandūz. I. e. li. (Si autē diuisibile est ipsuz nūc erit aliqd̄ qd̄ factū est) i. pteritū (in futuro ꝛ futuri) erit aliud (in eo ꝙ factū est) i. in pterito (ꝑm ꝙ enī diuidet hoc determinat preteritum ꝛ futurū tēpore). i. diuidet in duas partes quarū vna determinat preteritū ꝛ alia futurū. si igit̄ incōueniens est ꝙ est factū esse futurū ꝛ ecōtra incōueniens est instans esse diuisibile.

Notandum hic ꝑm cōmētatorē cōmēto 26. ꝙ instans si ponat̄ tēpus diuidit̄ per vnū tēpus in preteritū ꝛ futurum: ꝛ qꝛ est terminus inter preteritū ꝛ futurū vt describitur: necesse ē vt pars preterita que est in eo sit futura: qꝛ distinguit̄ ab vltimo ꝙ est inter tēpus pteritūz ꝛ instās diuisibile. ꝛ simīlr sequit̄ vt pars futura sit pterita: qm̄ illic erunt tria vltima. s. vltimū per qd̄ diuiditur instās ꝛ vltimū per ꝙ cōtinuat̄ cū pterito: ꝛ vltimuz p qd̄ cōtinuat̄ cū futuro: ꝛ vlr cū istud tēpus accipitur ꝑm ꝙ est post pteritū erit futurū: ꝛ cū accipit̄ ꝑm ꝙ est ante futurū erit preteritū ꝛ sitr partes ei⁹ qm̄ cū diuidit̄ in duo diuidit̄ in pteritū ꝛ futuꝝ ꝛ vtrūqꝫ est pteritū ꝛ futurū insit̄ qd̄ ē ipote) ¶ Tria incōuenientia inducit cōmētator. cōcesso ꝙ istās sit diuisibile primū incōueniēs ꝙ tp̄s pteritū est futurū ꝛ ecōtra: qm̄ istans si diuidit̄ necio diuidit̄ in duo tp̄a: quoꝝ vnum est pteritū ꝛ reliquū futuꝝ: sed instās est termin⁹ vtriusqꝫ tp̄is: igit̄ secūdū se totū est in pterito ꝛ secundū se totū ē in futuro: sed ipsius vna pars ē tēpus preteritū ꝛ alia pars tēpus futurū: igit̄ ps pterita ē futura ꝛ ps futura ē pterita. Scd̄z icōueniēs ꝙ vltimū tp̄is hꝫ tria vltia: qm̄ vltimū tp̄is ē istās: sꝫ hꝫ tria vltia si ip̄m est diuisibile. igit̄ ꝛc. ꝙ istās hēat tria vltia. arg̃. hꝫ enim vnū vltimū p ꝙ diuidit̄ i duas ptes ꝛ vnū vltimū per ꝙ ꝯtinuat̄ tp̄i pterito: ꝛ vnū p ꝙ ꝯtinuat̄ tp̄i futuro: si enī istās est diuisibile oꝫ ꝙ sit tp̄s ꝯtinuatū pterito ꝛ futuro ꝙ nō pt̄ fieri nisi p diuersa vltia. Tertiū icōueniens ꝙ istās ꝑꝫ se totū ē pteritū: ꝛ ꝑꝫ se totū ē futuꝝ: qꝛ istās ꝑꝫ se totū ē post pteritū ꝛ ꝑꝫ se totū ē an̄ futuꝝ: sꝫ diuisibile ꝙ ꝑꝫ se totū ē post pteritū ē ꝑꝫ se totū futuruz ꝛ diuisibile ꝙ ꝑꝫ se totū ē an̄ futuꝝ ꝑꝫ se totū ē pteritū: igit̄ si istās sit diuisibile cū istās sit finis pteriti ꝛ principiū futuri: sequit̄ ꝙ istās ꝑꝫ se totū ē pteritū ꝛ ꝑꝫ se totū ē futuꝝ. (Sit āt.) Tertio arguit phs ad eādē ꝯclonez Tex. ostēdo aliud icōueniēs vz ꝙ istās nō ꝑꝫ se: sꝫ ꝑꝫ alteꝝ ē co. [illegible] finis pteriti ꝛ initiū futuri ꝙ istd̄ sit icōueniēs pꝫ: qꝛ istās diffinit̄ p eē ꝯtinuatiuū ꝛ diuisiuū ptiū tp̄is vt patuit. 4. h⁹. qꝛ nō eēt vnū si istās p alteꝝ ꝛ nō p se eēt finis pteriti ꝛ initiū futuri: ꝛ ꝙ illd̄ seqt̄ arguit̄. nā qcūqꝫ istāti dato si ip̄z ē diuisibile ip̄m diuidit̄ i duas partes qrū vna ðtermiat pteritū ꝛ alia futuꝝ: igit̄ istās signatum nō ē finis pteriti ꝑm se sꝫ ꝑm alterā vz ꝑm ptē sui pcedentē: nec ē principiū futuri ꝑꝫ se sꝫ ꝑꝫ alteꝝ. s. ꝑꝫ ptem subsequētē. I. e. li. (Sit aūt cū icōuenientī aducto sequit̄ aliud vz ꝙ (ꝛ nō p se erit hoc). s. finis pteriti ꝛ initium futuri ip̄m (nūc sꝫ ꝑꝫ alterū diuisio. n. nō ꝑm ip̄z ē) si p se ipsuz ꝛ nō p alteꝝ necesse ē termin⁹ tp̄is. ¶ Notandū ꝑm cōmētatorē cōmēto. 27. ꝙ ista ipossia ꝯtingūt ponētib⁹ ꝙ istās ē tp̄s qꝛ diuisio nō ē in cōtinua [illegible]

stāīs nisi p accñs cū sit termin⁹ īter preteritū ꝛ futurū. Hec ergo ē dñia īter tp̄s ꝛ istās: qm̄ tp̄s ē p se diuisibile cū sit eēn q̄ntitas ꝯtinua. istās āt cū sit prin^m tpis ꝛ nō quātitas aliq̄ nō p se diuidit: sz b̄n p accñs ī quātū est termin⁹ diuersoꝝ tēpoꝝ: vn̄ qꝛ tp̄s p̄teritū realr diuidit a tpe futuro istās vt ē finis tpis p̄teriti dr̄ a seipso vt ē prin^m tpis futuri: ꝛ isto mō dr̄ p accñs diuidi. (Adhuc
Tex. 27. aūt.) ¶ 4ᵒ arguit ph̄s ad eādē ꝯclonē sic. si istās ē diuisibile: seq̄t q̄ istās ꝯpōit ex nō entib⁹: ꝛ nō hz totū suū eē sil'. ꝯñs falz. qꝛ p hoc dr̄ istās a tpe: qꝛ tp̄s ꝯponit ex nō entib⁹: ꝛ nō hz totū suū eē sil': istās aūt nō cōponit ex nō entib⁹: sz hab3 totū suū eē sil': ꝛ q̄ illō seq̄t arguit: si istās ē diuisibile ꝛ nō ē de nūero p̄manēnū: oꝫ q̄ diuidat ī duas ptes: q̄rū vna sit p̄terita ꝛ alia futura: ꝛ q̄ nō maneat ps p̄terita cū futura: neq3 ēx: q̄ admisso p3 q̄ istās ꝯpōit ex nō entib⁹ qꝛ reꝝ successiuarū nō ē ens ps p̄terita vel futura. nō ēt hz totū suū eē sil': sicut neq3 aliqō successiuū. l. e. li. (Ad. hec aūt ipsum nūc) si ip̄m ē diuisibile (hoc q̄dē factū erit illō āt futurū). i. aliq̄ ps ē p̄terita ꝛ aliq̄ futura (ꝛ nō p se idē sēp est ꝛ futurū). i. nō sil' sūt factū ꝛ futurū (neq3 itaq3 ipsū) nūc (idē ē sil'). i. totū suū eē sil' sic neq3 tp̄s (mltiplr enī diuisibile est tp̄s). i. in multas ptes q̄ ñ p̄nt simul esse.

Notandum q̄ istās nō possz eē m̄e [illegible] p̄manēnū neq3 successiuoꝝ nisi hēret totū suū eē sil'. vn̄ res p̄manētes hn̄t totū suū eē sil'. ppea sua mēsa dꝫ hr̄e totū suū eē sil' nō ēt istās duplicatū possz eē mēsa tpis: qm̄ si istās nō hz totū suū eē sil' nō poterit eē vltim⁹ termin⁹ alicui⁹: ꝛ p ꝯñs nō poterit mēsare tp̄s neq3 aliq̄ aliā reꝝ successiuā. p3 ꝯña. qꝛ sibi nō cōpetit respectu successiuoꝝ nisi mēsa terminatiōis: vt colligit a ph̄o. 4. huius. (Quare si hoc.) Ex p̄dictis Aristo. īfert duo corr^a q̄
Tex. 28. rū p̄mū ē q̄ istās ē idē ē ī p̄terito: ꝛ ī futuro q̄m [illegible] ē diuisibile vt p̄batū est igit necesse est ip̄z eē diuisibile: sz nullū idiuisibile hz diuersitatē in ptib⁹: igit istās ꝑ3 idē termīat p̄teritū ꝛ futurū: ꝛ p ꝯñs ꝑ3 idē ē ī p̄terito ꝛ futuro: neq3 ē itelligēdū istās ꝑ3 eādez rōnē eē in p̄terito ꝛ futuro: sz solū ꝑm eādē realitatem. l. e. li. Quare si hoc posse ē inee ipsi nūc). i. ip̄z esse diuisibile (necesse ē idē eē ei q̄ in vtraq3 nūc ē) cōstrue sic necesse est q̄ nūc sit in vtroq3 tpe ꝑ3 idē eē idiuisibile q̄ ꝯpetit ei. ¶ Scōz cor^m. si istās ē idiuisibile tp̄m est vnū: ꝛ sit ipsuz ē vnū ipsuz ē idiuisibile: qm̄ si eēt diuisibile seq̄rent icōueniētia priora vz q̄ p̄teritū ꝛ futurū nō eēnt tpa p̄nter se habēna: ꝛ q̄ p̄teritū ē ī futuro ꝛ futurū in p̄terito: ꝛ q̄ istās nō ꝑ3 se sz ꝑ3 alteꝝ ē finis p̄teriti ꝛ initiū futuri: ꝛ q̄ ipsuz istās ꝯpōit ex nō eē neq3 hz totū suū eē sil': q̄ oīa sūt absurda ꝛ icōueniētia. l. e. li. (At vo si idē est) ꝛ vnū ip̄m istās (manifestū q̄ ꝛ ī diuisibile.) si. n. diuisibile eēt ꝯtingeret eadēq3 ꝛ p̄u⁹ icōueniētia adducta sūt. ꝛ epilogat ph̄s circa dicta dicēs (q̄dē sit aliq̄d in tpe idiuisibile q̄ dicim⁹ eē ipsuz nūc manifestū est ex his q̄ dcā sūt.) Ecce q̄ expsse ph̄s ponit istās idiuisibile ī tpe ꝑ3 doctrinā Ocbā ꝛ Buridani ꝛ alioꝝ modernoꝝ dicētiū istās eē tp̄s diuisibile. hi. n. hn̄t ꝯcedere icōueniētia adducta ꝛ negare alia princi^a sua vz q̄ nulla instātia sūt imediata: ꝛ q̄ īter oīa duo istātia cadit tp̄s mediū: ꝛ q̄ tp̄s nō ꝯponit ex istātib⁹ ꝛ p̄nter hn̄t ꝯcedere motū ꝛ q̄tē eē in instāti q̄ oīa negant a ph̄o: imo sūt necessitati ꝯcedere q̄ cuiuslibet rei p̄manētis habētis alñ eē: ꝛ alñ nō eē dat p̄mū ꝛ vltimū istās sui nō eē ī inceptiōe: ꝛ vltimū istās sui eē in desinitiōe q̄ est ꝯ ph̄m. 8. hui⁹. Et q̄ ista sequant argr̄ ponēdo q̄ a. sit totū tp̄s p q̄ sor. nō ē: ꝛ b. totū tp̄s p q̄ sor. ē: ꝛ c. vnū minimū a. q̄ imediatū b. tpi q̄ sit iaz in stās p̄ns. ꝛ p3 q̄ c. ē istās p̄ns ī q̄ sor. nō ē: ꝛ īme^e post c. erit: igit dat vltimū istās nō eē sortis vz c. istās. sir arguat in desitiōe ponēdo q̄ d. sit minimū tp̄s sensibile tot⁹ tpis ī q̄ sor. hz eē q̄ q̄dē sit imediatū toti tpi in q̄ sor. hz nō eē post eē: ꝛ sit d. iā istās p̄ns. ꝛ arguit. sor. ē ī d. istāti p̄nti ꝛ nō erit post d. istās: igit d. ē vltimū instās eē sortis. ꝛ sic argr̄ de sor. ita ꝛ d' oīb⁹ aliis. ¶ Itē iste ñ p̄nt sic vitare q̄n duo ꝯdictoria sint sil' va: qm̄ q̄cūq3 sīt ī eodē istāti illa sīt sil' p Arist. 4. h⁹. igit p idē q̄cūq3 sūt va ī eodē istāti illa sīt sil' va: sz duo īuicē ꝯdictoria sīt va ī eodē istāti si istās ē diuisibile: igit ꝛc. ꝛ ic declarat accipiēdo vnū istās ī cui⁹ vna me^{ta} illuiat a. pūct⁹: ꝛ ī alia nō illuiet: tc̄ ista ꝯdicūt a. pūct⁹ illuiet a. pūct⁹ nō illuiat: ꝛ sūt va ī istāti signato: cū p̄mū corꝝ sit vnū ī p̄ria pte: ꝛ scōz sit vnū ī scōa pte. ppea ex: fundamēto [illegible] ad eādē [illegible] p̄ ꝯcūq3 mensa diuisibili nō repugnat ꝯdictoria eē sil' va: qꝛ vnū p̄t eē veꝝ p vna me^{ta} mēsure ꝛ aliō p alia. igit illa mēsura ad quā refert ꝯdictio ē indiuisibilis: q̄ quidē mēsa nō vr̄ eē nisi istās igit istās ē idiuisibile. ¶ Et [illegible] vnū [illegible] ē veꝝ reliquū ñ est veꝝ p Arist. vbi supra. q̄ro veꝝ distīn⁹ fiat p mēsa indiuisibili ꝛ hē [illegible] mēsura diuisibili [illegible] illa ꝓpō nō ē falsa q̄ tñ videt eē p̄cipiū. nā in q̄cūq3 mēsura diuisibili vnū ꝯdictoriū ē veꝝ nō repugnat in eodē alteꝝ eē veꝝ. Demū multe sūt res q̄ subito fiunt ꝛ subito dn̄iūt eē vt q̄no: illuīatio: ꝛ radi⁹ solaris: igitur istis nō rñdet aliqua mēsura adeq̄ta nisi idiuisibil' que nō videt eē nisi istans: igit ꝛc. tñ in sp̄āli arguit ꝯ eosdā p̄bādo nec io aliq̄ eē idiuisibilia ī tpe q̄ Aꝛ. vocat nūc. ꝛ cōmētator īferēdo plura icōueniētia ꝛ taz illis q̄ alīs absurda: quoꝝ p̄mū ē a. cor⁹ erit pedalis q̄ntitatis. p̄bat ꝛ pono q̄ a. sit semipedalis q̄ntitatis: ꝛ augeat ī p̄ria medietate istius hore future vsq3 ad pedalitatē iclusiue: ꝛ q̄ ꝯtinue in scōa medietate hore adeq̄te diminuet vsq3 ad semipedalitatē q̄ cōtinue habebit a. ꝛ nunq̄ q̄ntitatē maiorē in casu isto a. erit pedalis q̄ntitatis. arguit q̄ nō in p̄ria medietate cū cōtinue in p̄ma medietate veꝝ erit dicere. a. auget versus pedalē q̄ntitatē: nō etiā in scōa medietate hore: qꝛ ꝯtinue ī ea erit veꝝ dicere a. diminuit v'sus semipedalitatē: nō ēt in istāti medio idiuisibili: qꝛ isti nō ꝯcedūt illud eē. Scōz icōueniēs. ali. q̄d ē pedale ꝛ erit tripedale ꝛ nunq̄ erit bipedale: ꝛ istud sit incōueniens sicut p̄mū manifestū est: qꝛ nō ē trāsit⁹ de extremo ad extremū nisi per mediū vt patuit quinto huius: ꝛ q̄ illud sequatur arguit ponēdo q̄ b. sit pedale tantū ꝛ augeatur vniformiter in hora futura vsq3 ad tripedalitatez [illegible] b. est pedale ꝛ erit tripedale ꝛ q̄ nunq̄ erit bipedale arguitur: qꝛ nō in p̄ma medietate hore: nec in scōa medietate hore cū nō sit ratio plus de vna medietate q̄ de alia ex quo vniformiter augebit per totaz horaz nō etiaz in instanti medio ex quo negant instātia indiuidualia: neq3 potest dici q̄ illud erit bipedale in tota hora cathegorice: ꝛ ī nulla eius parte quoniā hoc implicat cōtradictionez. Et in eodē casu sequit q̄ aliqua sunt duo mobilia cōtinue simul existentia eiusdez q̄ntitatis omnino que per aliquod tempus eque velociter mouebunt: quoꝝ vnuz in fine illi⁹ tēporis erit bipedale ꝛ nō reliquū vz dato q̄ a. sit pedalis q̄ntitatis ꝛ mouebit tñ p p̄mā

medietatẽ hore ⁊ eque velociter cũ .b. ¶ Tertiũ incõueniẽs ꝑ totã horã futurã .a. erit ineq̃le .b. ⁊ tñ in eadẽ hora aliq̃n a erit eq̃le b: pbat ⁊ pono ꝙ a sit tripedalis q̃ntitatis ⁊ b pedalis ⁊ ꝙ in prima medietate hore future vniformiter maiorabit vsq₃ ad tripedalitatẽ: ⁊ sequitur ꝙ aliq̃n in hora futura a erit tripedalis quãtitatis ⁊ in eadẽ hora b aliq̃n erit etiã tripedalis quãtitatis ex quo maiorabitur vsq₃ ad tripedalitatẽ inclusiue: ⁊ q₂ ꝑ totã istã horã a erit inequale b arguitur q̃m qualitercũq₃ diuidatur hora futura siue in medietates siue in quartas siue in octauas siue in ptes ꝓportionabiles ꝯtinue quacũq₃ pte signata in illa a erit inequale b cũ tota illa a erit tripedalis quãtitatis ⁊ nõ b sincategorematice accipiẽdo ly tota. ¶ Quartũ inconueniens ꝙ a ad b h₃ ꝓportionẽ maioris ineq̃litatis ⁊ ꝯtinue ꝑ totã horã futurã hẽbit ꝓportiõe₃ maioris ineq̃litatis ⁊ tñ aliq̃n in hora futura hẽbit ꝓportiõe₃ eq̃litatis: pbat ponẽdo ꝙ a sit vnꝰ ignis potẽtie vt q̃tuor ⁊ b vna aqua potẽtie vt duo q̄ q̄dẽ vniformiter itẽdat in potẽtia vsq₃ ad gradũ vt q̃tuor in prima medietate hore ⁊ in secũda ꝯtinue remittat vsq₃ ad gradũ in q̄ est: isto posito arguat hoc incõueniẽs sicut ⁊ alia ꝓcedẽtia. Oĩa eñ hec ex infinita alia sequũtur negãdo instãtia indiuisibilia que nõ seq̄rent ꝯcedẽdo instãtia indiuisibilia: vñ in p̄io casu dicẽdũ ꝙ in medio instanti hore erit ita ꝙ a est pedalis q̃ntitatis: ⁊ in secũdo casu ꝙ in medio instãti hore b erit bipedale ⁊ in tertio casu ꝙ nõ ꝑ totã horã a erit inequale b q₂ in medio instanti ambo erũt tripedalis quãtitatis: ⁊ ꝯsimiliter dico ꝙ i q̃rto casu nõ ꝯtinue a hẽbit ad b ꝓportiõne₃ maioris [illegible]

Contra indiuisibilitatẽ ꝯtinuitatis arguit [illegible] p̄io sic. Oẽ accidẽs h₃ adeq̃tũ subiectũ: sed instãs ẽ accidẽs: igitur h₃ adequatũ subiectũ. Quero igitur vtrũ illud subiectũ sit diuisibile vel indiuisibile. si diuisibile igitur instãs ẽ accidẽs diuisibile. pt₃ ꝯña: q₂ accidẽtia mẽsurãt suis subiectis: si indiuisibile ꝯ: illud nõ ẽ deꝰ neq₃ aliqua intelligẽtia neq₃ intellectus hũanus vt pt₃: neq₃ in alio subiecto indiuisibili vt inductiue liquet. Secũdo seq̄tur ꝙ aliq̄d simul incipit ⁊ desinit esse gnãtur ⁊ corrũpitur. pat₃ ꝯña: q₂ instãs p̄ñs est ⁊ nunq̃ fuit ⁊ nunq̃ erit: igitur incipit ⁊ desinit esse: ⁊ q̃m nunq̃ ante gnãbatur hoc instãs: q₂ nõ fuit neq₃ postea corrũpitur q₂ nõ erit: igitur iam [illegible] ⁊ corrũpitur [illegible] q₂ nõ in tpe [illegible] indiuisibile: neq₃ in instãti q₂ nõ in seipso ſm cõmẽ. 4. huiꝰ. neq₃ etiã i alio instãti q₂ tũc essent instãtia simul immo infinita ꝯ p̄hm ibidem. ¶ Tertio possibile ẽ ꝙ deꝰ nullo tpe existẽte ⁊ absq₃ aliquo motu creet vnam intelligẽtiã deinde eã annihilet. quo posito quero vtrũ eodẽ instãti nũero mẽsurabũtur illa creatio ⁊ illa annihilatio vel diuersis instãtibꝰ: nõ diuersis instãtibꝰ q₂ tũc duo instãtia essent imediata. oz igitur ꝙ eodẽ instãti q̄d non ꝯtingit nisi instãs sit diuisibile in duas ptes ꝑ quarũ vnã ptẽ mẽsurarẽ creationẽ ⁊ ꝑ aliã annihilationẽ. ¶ Quarto seq̄tur ꝙ deꝰ in primo instãti mundi incepit esse ⁊ in vltĩo instãti mũdi desinit esse: ꝯcesso ꝙ [illegible] vtta opinionẽ fidei. ꝙ illud nõ sit ꝯcedẽdũ manifestũ ẽ ⁊ ꝙ sequat arguitur q₂ in p̄io instãti mũdi deꝰ fuit ⁊ nõ ante illud instãs deꝰ fuit simplr in vltimo instãti mũdi deꝰ erit ⁊ ñ post illud istãs deꝰ erit: ex q̄ ante ⁊ post dicũt differẽtiã tpis vel instãtis: ⁊ ipm instãs est indiuisibile: sed illa nõ sequerẽtur ponẽdo instãs diuisibile: q₂ cũ ptes sint priores toto ⁊ posteriores toto diceremꝰ ꝙ deus fuit ante primũ instãs mũdi. s. in prima medietate eius: ⁊ erit post vltimũ instãs mũdi v₃ in secũda medietate. ¶ Ad primũ negatur antecedẽs q₂ sepe dictũ ẽ ꝙ pũctꝰ linee ⁊ superficies sũt accidẽtia ⁊ nõ habent adeq̃ta subiecta sed ꝑ accidens sunt in materia rõne corporis de p̄dicamẽto quãtitatis. cõsimiliter posset dici de instãti q̄d est in subiecto ꝑ accidẽs ratiõe temporis: ꝯcedĩtur tamẽ ꝙ h₃ adequatũ subiectũ v₃ mundũ: nec semꝑ accidẽs diuiditur diuisiõe subiecti ⁊ maxime quãdo illud est multiplicabile sicut tps vel instãs quorũ q̄dlibet est subiectiue in mũdo: ⁊ in qualibet pte mũdi ꝑ multiplicationem. nã ad eundẽ punctũ mundi multiplicatur instans cũ id instans numero sit ad q̄dlibet punctũ mundi sicut tempus. ¶ Ad secundũ concedo cõclusionẽ adductam: ⁊ cõsequenter dicitur ꝙ instãs p̄sens in nullo instanti incipit vel desinit esse neq₃ in aliquo instãti generatur vel corrũpitur: loquẽdo de instãti formaliter s₃ solũ in temꝑe p̄senti: q₂ etiam instans nõ mutatur in temꝑe adequate: ideo nõ oportet instans p̄sens ẽẽ diuisibile. ¶ Ad tertiũ dicitur ꝙ illa creatio ⁊ illa annihilatio fieret in diuersis instantibꝰ neq₃ icõuenit de potẽtia dei duo instãtia esse imediata l₃ illud nõ sit possibile naturaliter: põt tamẽ dici ꝙ sicut repugnat tpi p̄terito esse cũ futuro ita repugnat instãti esse simul cũ alio instãti: aut esse illi imediatẽ aut cõsequẽter se habẽs. ¶ Ad quartũ negatur ꝯsequẽtia ⁊ dicit ꝙ deꝰ fuit ante primũ instãs mundi ⁊ erit post primũ instans mundi: ⁊ ꝙ ante ⁊ post nõ semꝑ dicũt differentiã tẽpis vel instantis temꝑis sed aliq̃n dicũt eternitatẽ ⁊ euum quorum quodlibet dicitur esse ante tẽpus ⁊ post tempus: neq₃ melius diceretur ponẽdo diuisibilitatẽ instantis ꝙ illo posito in nullo instanti aliquid incepisset esse: neq₃ vnq̃ desinet esse quoniã quocũq₃ instanti dato in quo aliquid fuit illud fuit ante illud instãs. s. immediate: ⁊ si in aliquo instanti aliquid erit illud erit post illud instans. s. immediate posteriori: ⁊ breuiter nõ posset dari aliq̄d instãs in quo aliquid posset incipere vel desinere esse: sed ponẽdo instãtia indiuisibilia in temꝑe talia incõueniẽtia nõ sequũt.

Uod aũt Tex. 19. co.
nihil.) Secũda conclusio est ista: Impossibile est motũ esse in instãti: pbat: in quacũq₃ mẽsura põt esse motus in ea põt aliquid velociꝰ ⁊ aliq̄d tardius moueri: sed i instãti nõ põt aliq̄d velociꝰ ⁊ aliq̄d tardiꝰ moueri: igit i istãti ñ põt [illegible] cũ maiori ex determiatis .3. caᵒ p̄mi tractatꝰ: ⁊ minor declarat: Si eñ i istãti pt aliq̄d velociꝰ ⁊ aliq̄d tardiꝰ moueri cũ mobile velociꝰ i minori mẽsura ptrãseat eq̃le spaciũ ꝑ diffinitiõe₃ velocioris seq̄t ꝙ ẽ dare mẽ[illegible] minorẽ q̃ sit istãs ⁊ ꝑ ꝯñs istãs ẽ diuisibile q̄d ẽ ꝯ primã ꝯclõe₃ huiꝰ ca. S₃ p̄hs sic arguit ponẽs ꝙ istãs in q̄ dicitur fieri motꝰ sit .n. ⁊ magnitudo ptrãseũda a mobili velociori i illo istãti sit a b ⁊ magnitudo ptrãseũda a mobili tardiori i eodẽ istãti sit a g ps magnitudinis a b q̃m mobile tardiꝰ vt pt₃ ꝑ diffinitionẽ in equali tẽpe

ptransit min⁹ spaciū: nūc fac̄ suā demōstratōe₃ phs sic in mēsura .n. mobile tardi⁹ ptrāsit a.g. magnitudine₃ igit̄ mobile veloci⁹ in minori mēsura ptrāsit eandem magnitudinē: patet ꝯn̄a p diffinitionē velocioris ꝛ vltra mobile veloci⁹ ptrāsit magnitudinē.a.g. in minori mēsura ꝙ mobile tardi⁹: si mobile tardi⁹ ptrāsit illam magnitudinē in instāti.n. igit̄ mobile veloci⁹ ptransit eandē magnitudinē in minori mēsura ꝙ sit instās et p ꝯn̄s instās ē diuisibile cui⁹ oppositū est demōstratu₃. Le.li. (Qd aūt nihil ē i ipo nūc moueat̄ ex his) dictis ꝛ dicēdis (manifestū est si nāqꝫ est) ita ꝙ mot⁹ est i instanti (ꝯtingit) aliud (ꝛ velocius moueri in ipo nūc et tardi⁹ si igit̄ ipm nūc in quo .n. moueat̄ aūt veloci⁹ in ipo p.a.b. ergo tardi⁹ in ipo p minorē) magnitudine₃ (ꝙ sit.a.b. mouebit̄ vt per.a.g. qm̄ aūt tardius in toto ipo nūc mouebat̄ p.a.g. velocius) ergo (in minori ꝙ hec) .i. in minori mēsura ꝙ instās.n. (mouebat̄ q̄re diuidet̄ ipm nūc sed erat indiuisibile) p p̄mā ꝯclusiōe₃ (nō ergo ē ꝯtingere moueri i ipo nūc.)

Notandum fm cōmē.z.cōmēto.ꝛc. ꝙ nō pōt aliqd currere ꝙ illud q̄ nihil ē veloci⁹ ē illud qd mot⁹ in instāti ꝛ illud q̄ nihil ē tardi⁹ ē illud qd mouet̄ p magnitudine₃ indiuisibilē ꝛ si hoc eēt nō eēt ꝓportio inter istū motū ꝛ alteros motus.s. q̄ ē in maxima velocitate ꝛ maxima tarditate q2 nō ē ꝓportio inter lineā ꝛ pūctū ꝛ motū ē p se ꝙ mot⁹ sūt ꝓportionabiles fm veloci⁹ ꝛ tardius.) Hec cōmē. Rō ergo aristo. posset ab aliquo sic solui negādo ꝙ in q̄cūqꝫ mēsura pōt esse motus in ea pōt aliqd veloci⁹ ꝛ tardi⁹ moueri qm̄ sicut illud tardissime mouet̄ qd ptrāsit magnitudinē indiuisibilē: ita illud velocissime mouet̄ qd mouet̄ in instāti īdiuisibili sicut nō ꝯtingit signare duo mobilia in eq velocit mota sup magnitudinē īdiuisibilē: ita nō ꝯtingit duo mobilia in instāti moueri vnū alio velocius aut tardius.

Contra istā rn̄sionē arguit cōmē. Qm̄ datur secund ꝙ mot⁹ aliqui sūt eiusmodi speciei q̄ nō sūt inuicē cōpabiles i velocitate qd est impossibile. ꝛ p3 ꝯn̄a. q2 pūctus nō ē cōpabilis linee neqꝫ instās tpi: igit̄ mot⁹ fact⁹ sup pūctū nō ē cōpabilis motui facto sup lineā: neqꝫ motus fcūs i instāti nō ē cōpabilis motui facto in tpe. Et ꝙ illi motus sūt eiusdē spēi p3 dato ꝙ sint ad terminos eiusdē speciei.

Dubitatur qm̄ mobile ē in istāti igitur mot⁹ ē in instāti. tn̄ ꝯn̄a: q2 data sit subiectū ē in instāti qdlibet accidēs ei⁹ est in instanti. vn̄ q2 accidēs mēsurat̄ subiecto iuxta illud phi in pdicam. q̄ta fuit superficies tātā albedinē eius eē dices ois mēsura subi ē mēsura oim accidētiū ei⁹. Cū igit̄ motus sit accidēs mobilis p aristo.3⁹. hui⁹. ꝛ instās ē mensura mobilis p ipm.4⁹. hui⁹: igit̄ instās ē mēsura motus. ¶ Itē pierūt oēs regule logicoꝝ di. ꝙ si aliquid mouetur in aliqd instāti mouet̄ ꝛ si aliquid mouebat̄ aut mouebit̄ ꝙ illud i aliq instāti mouebat̄ aut mouebit̄ ꝛ gn̄aliter qd q̄lecūqꝫ ꝛ q̄ntūcūqꝫ fuit aliqd ipm i aliqd instāti fuit tale vel tm̄: ꝛ si aliq̄le vel aliq̄ntū erit aliqd ipm in aliq istāti erit tale aut tm̄. Rn̄det̄ ꝙ mot⁹ dupliciter diuidit̄.s. diuisiōe mobilis ꝛ diuisiōe tpis vt videbit̄ i seq̄ntica⁹: ꝛ qlibet isto₂ modo₂ dr̄ eē in instāti nō q̄dē p se s₃ p accidēs. Sicut em̄ pūct⁹ p accidēs ptransit ad ptrāsitiō₃ spacii ꝛ p accidēs mouet̄ ad spaciū isti⁹ mobilis: ita mot⁹ ē p accidēs i instāti rōne mobilis in q̄ ē tāꝙ in sbo ꝛ rōne tpis in q̄ ē tanꝙ in mēsura. Si ei mobile ē o3 ꝙ sit in instāti nō tn̄ mēsurat̄ instāti mēsura adeq̄ōte vt diuidit̄ diuisiōe tpis. Cōcedat̄ igit̄ ꝙ motus ē in instāti ꝛ ꝙ aliqd mouet̄ i instāti ꝛ mouebat̄ ac mouebit̄ in instāti nō q̄dē p se sed p accidēs. Aristo. aūt dicit motū nō posse esse in instāti tāꝙ in mēsura p se: q2 ea q̄ sūt p accidēs nō sūt q̄dā in scīa speculatiua fm phm.s.b⁹. (Et vo neqꝫ.) Secūda ꝯctō. Impossibile ē q̄etē esse in instāti. Istā ꝯctoem phs tripli ꝓbat et primo sic: Illud dr̄ quiescere qd ē aptū natū moueri et nō mouet̄ qn̄ ipm ē innatū moueri neqꝫ fm dispōem fm quā ē innatū moueri n₃ eo mō q̄ ipm ē innatū moueri: sed nihil ē inatū moueri in instāti: igit̄ nihil innatū ē quiescere i instāti: t₃ ꝯn̄a cū minori ex secūda ꝯctone h⁹ ca⁹. maior aūt p3 ex diffinitiōe quietis. Ex q̄ enim quies ē priuatio motus: ꝛ opposita priuatiue hn̄t fieri circa idē a q̄cūqꝫ subiecto ꝛ a q̄cūqꝫ mēsura remouet̄ motus ab eodē subiecto ꝛ ab eadē mēsura remouet̄ quies: nō si aliquid nō pōt moueri neqꝫ illud pōt quiescere: ꝛ si in aliq mēsura nō pōt esse motus etiā i eadē nō pōt esse quies. Le.li. Et vero neqꝫ quiescē) ꝯtingit i istāti (quiescē em̄ dicim⁹ aptū natū moueri qd nō mouet̄ qn̄ aptū natū est ꝛ q̄ ꝛ sic q̄re qm̄ in ipo nūc nihil aptū natū ē moueri manifestū ē ꝙ neqꝫ quiescē) est aliquid innatū in instāti phs intelligit p qn̄ mēsurā mot⁹ ꝛ p q̄ dispōem fm quā fit motus ꝛ p sic modū q̄ mobile mouet̄: vt p3 ex antiq trāslatiōe ꝛ cōmento.

Notandū ꝙ eo mō q̄ ꝯcessum ē motū eē in instāti ꝯcedi q̄ quietē eē i instāti.s. p accidēs. aliquid em̄ quiescit in instāti p accidēs: ꝛ sic quies ē in instāti p accidēs: Cū em̄ dicit phs quietē nō eē in instāti neqꝫ aliquid quiescē in istāti itelligit durationē quietis nō mēsurari instāti: sic̄ neqꝫ durationē motus mensurari instāti.

Sed dubitatur qm̄ inter q̄scūqꝫ duos mot⁹ ꝯrios cadit quies media fm phm.8.h⁹. sed aliq̄ pn̄t esse mot⁹ ꝯrij in tpib⁹ imediatis fm ola gn̄a motuū: igit̄ inter illos sp eēt quies media: s₃ illa quies nō posset mēsurari nisi instanti copulāte illa tpa: ergo in istāti pōt esse quies. Rn̄det̄ ꝙ quies dupli accipit̄ v₃ ꝓprie ꝛ iꝓprie. quies ꝓprie sūpta ē priuatio motus diuisibilis ꝛ talis nō pōt eē in instāti tāꝙ in mēsura sic̄ neqꝫ motus. Quies aūt iꝓprie sūpta ē priuatio mutatōis indiuisibilis: ꝛ talis pōt esse i instāti tāꝙ in adeq̄ta mensura. Loquit̄ ergo phs de quiete sūpta ꝓprie ꝛ nō iꝓprie. (Amplius si idē.) ad eadē ꝯctonē infert̄ istud icōueniēs ꝙ aliqd p eodē instāti mouet̄ ꝛ q̄scit: imaginat̄ phs.a.b. tpa ꝯn̄ter se hn̄tia q̄z vtriusqꝫ termin⁹ sit.c. cōtinuās illa tpa inuicē: ꝛ ꝙ aliqd mobile moueat̄ adeq̄te in.a. ꝛ q̄scat adeq̄te i.b. isto posito arguit phs sic: Illud qd mouet̄ in aliq tpe toto mouet̄ in q̄libet illius tpis in q̄ innatū ē moueri: s₃ aliqd mobile mouet̄ in.a. tpe toto: igit̄ illud mobile mouet̄ i q̄libet ipi⁹.a. in q̄ innatū ē moueri: s₃.c. instās ē aliqd ipi⁹.a. in q̄ mobile innatū ē moueri si mot⁹ pōt fieri i instāti: igit̄ mobile datū mouet̄ in.c. instāti. Ipm illud qd quiescit in aliq tpe toto quiescit in q̄libet illi⁹ in q̄ innatū ē quiescē: sed mobile signatū mouet̄ in.b. tpe toto: igit̄ illud mouet̄ i q̄libet ipi⁹.b. in q̄ innatū ē quiescere: sed.c. instās ē aliqd b. in q̄ mobile signatū innatū ē quiescere si in instanti pōt esse quies: igit̄ mobile signatū in.c. instanti quiescit ꝛ idem in eodē instanti mouetur vt probatum est: igit̄ idē mobile in eodē instāti mouet̄ ꝛ q̄escit qd implicat cōtradictionē. Le.li. (Amplius si idē quidē nūc in eisdē tpib⁹ est) vt finis vni⁹ ꝛ principiū alteri⁹. (Cō

Tex. cō.30.

Tex. cō.31.

tingit aūt hoc quidē moueri aliud aūt quiescere totū) id est cōtingit signare duo tpa imediata in quoꝝ vno est tm̄ moueri ⁊ in alio tm̄ quiescere. (Q̄ď aūt mouet in tempore toto in quolibet mouebit hui⁹ ꝑm q̄ď aptuz natū est moueri: ⁊ quiescēs similiter quiescit: contingit idē simul moueri ⁊ quiescere. Idē enī est vltimū tēpuz vtrozūqꝫ ipm nunc.)

Notandū ꝙ licz vtrūqꝫ ⁊ idē termin⁹ sit aliquid vtriusqꝫ. s. a. in quo ē motus: ⁊. b. in quo est quies. nō tamē ꝑpter hoc sequitur ꝙ in huius termino sit simul motus ⁊ quies nisi supponatur ꝙ in hoc termino sit aliquid aptū natū quiescere vel moueri. ideo ista ratio est cōtra aduersarios ponētes in instāti posse esse quietē ⁊ motum. ꝑpterea nō absolute arguit philosophus: Si aliquid mouebitur in toto a tempe q̄ď ipum mouebitur in quolibet a temporis: quia argumentū ita procederet contra eum sicut contra aduersarios. sed arguitur sic: Hoc mouebitur in toto a tempore: igitur mouebitur in quolibet a temporis in quo est innatum moueri. hoc quiescit in b. tempore toto: igitur quiescit in quolibet illius in quo est innatum quiescere: sed nullum mobile est innatum quiescere aut moueri in aliquo instanti semper intelligēdo per se quia per accidens nō iconuenit: vt est ostensum in secūda ꝯclusione.

Contra modū arguendi philosophi probatur cōtraria ⁊ cōtradictoria verificari de eodem simul pro eodem instanti dato illo modo arguendi: ponendo ꝙ in. a. tempore erit sortes adequate albus: ⁊ in. b. tempore erit adequate niger. ⁊ arguitur sic: Sortes erit albus in toto tempore: igitur sortes erit albus in quolibet ipius. a. in quo sortes innatus est esse albus: sed. c. instans est aliquid. a. i quo sortes innatus est esse albus: igitur in. c. instanti sortes erit albus. Item sortes erit niger in toto. b. tempe: igitur erit niger in quolibet ipius. b. in quo innatus est esse niger: igitur sortes esset niger in. c. instanti. Et ita habeo ꝙ in eodem instanti sortes erit albus ⁊ niger ⁊ cōsequenter albus ⁊ nō albus: arguendo de nō albo sicut de nigro. ¶ Et confirmat: quoniā philosophus. 2 huius ponit ꝙ si aliquid erit album in aliquo tempore primo: ipsum erit album in quolibet instanti illius temporis preterqꝫ in vltimo: ita si aliquid mouebitur in toto tempore. a. nō oportet ꝙ moueatur in quolibet instanti illius in quo innatum est moueri: sed i quolibet preterqꝫ in vltimo, quo concesso nō sequitur idez simul moueri ⁊ quiescere. Respondetur ꝙ responsio Aristotelis non est demonstratiua simpliciter sed ē demonstratiua contra aduersarios. Hec enim est differētia inter rem permanentem ⁊ successiuam: quoniaz res permanens est in primo instanti sui temporis: sed non in vltimo: Res vero successiua non est in primo neqꝫ in vltimo instanti sui temporis quoniam in tali vltimo esset aliqua sua pars. Constat autem rem successiuam in omni mensura esse in qua est aliqua pars eius: sed aduersarij tenentes motum ⁊ quietem posse fieri in instanti habent dicere motum componi ex indiuisibilibus: ⁊ consequenter motum a temporis esse in c. instanti q̄ď est vltimum illius temporis. Cum autez quies sit res permanens ⁊ sit in instanti per illos dignum est ꝙ ipsa sit in tali instanti primo sui temporis: quapropter sequitur quietem factam in. b. tempore tūc in. c. instanti q̄ď est principium illius temporis: ideo si possibilis est motus vel quies in instanti: possibile est aliquid moueri ⁊ quiescere in eodem instanti. (Amplius autem. ¸ Tertio ad eandem ꝯclusionem arguit philosophus: Quiescere in se habere eodē modo i instanti non est prius neqꝫ posterius: igitur nihil quiescit in instanti: patet consequentia cum minori ex quo instans est indiuisibile. ⁊ declaratur maior: nam quies est priuatio motus per motum ipsum mobile aliter se habet nunc ꝙ prius aliter posterius ꝙ nunc: igitur per quietem ipsum quiescens consimiliter se habet nunc sicut prius ⁊ posterius sicut nunc: ideo sicut motus non est in instanti tanqꝫ in mensura propter carentiam prioris ⁊ posterioris ita cō ita quies non est in instanti propter consimilem causam: non igitur motus vel quies est in instanti sed est in tempore tanqꝫ in mensura. l. c. li. Amplius autem quiescere dicere quidē dicimus.) illud (quod similiter se habet ⁊ ipsum ⁊ partes ⁊ nunc ⁊ prius in ipso autem nunc ⁊ prius in ipso autem non est prius quare neqꝫ quiescere necesse ergo est ⁊ moueri q̄ď mouetur in tempore ⁊ quiescere. quiescens in tempore.)

Notandum ꝙ Aristoteles probauit motum non esse in instanti quoniam per vnam rationem propriam: probat autem quietem non esse in instanti per tres rationes quarum prima probat quietem non esse in instanti per hoc ꝙ motus non est in instanti. Alie autez due sunt communes motui ⁊ quieti: quoniam quelibet indifferenter probat motū non esse in instanti sicut quietem non esse in instanti: hec tamen vltima ratio non inuenitur in antiqua translatione neqꝫ in commento.

Contra predicta arguitur probando ꝙ motus ⁊ quies sunt in aliquo instanti: quia omne quod sentitur est in aliquo instanti: sed motus ⁊ quies sentiuntur: igitur sunt in aliquo instanti. patet consequentia cum minori per Aristotilem secundo de anima dicens ꝙ motus ⁊ quies sunt sensibilia per se ⁊ sensibilia communia. maior declaratur: quoniam sensatio fit in instanti cum non habeat contrarium ⁊ maxime visio per cōmentatorem. 2. de anima: igitur illud quod sentitur est in instanti. Respondet Burleus ꝙ non oportet si motus videtur in instāti ꝙ propter hoc sit in instanti: quia licz videri sit inferius ad esse nō tamen videri ad esse nō tamen videri in instanti est inferius ad esse in instanti. ¶ Sed contra. Sensus in actu est sensibile in actu simul sunt ⁊ nō sūt: per aristotelem ⁊ cōmentatorem. 2. de anima. igitur in in quacunqꝫ mensura est sensus in actu in eadem mensura est sensibile in actu: sed motus est sensibile in actu quando actualiter videtur: igitur si visus in actu est in instanti motus in actu est in instanti. ¶ Item. 7. huius dicit phs ꝙ in omni motu mouēs ⁊ motū sunt simul. siue sit motus realis siue intētionalis: ⁊ cōsequēter agēs ⁊ patiens sunt simul: sed motus est agēs ⁊ sensus patiēs: igit̄ sunt simul: sed sensus est in instāti: igit̄ mot⁹ ē i instāti. Unū qꝛ sensatio fit in instāti tā a sensibili ꝑprio qꝫ a cōi cū nō exeat ad actū vnū sine reliquo dꝫ i eodē instāti esse motū in quo sensus patit̄. Dicēdū igit̄ vt supra ꝙ mot⁹ ē in instāti tāqꝫ in mēsura: vt diuidit̄ diuisione mobilis: sꝫ nō ē in instāti tanqꝫ in mēsura vt diuiditur diuisione tpis eo mō quo aristo. hic loquitur.

Sed dubitatur circa hoc q̄ď dici [illegible] in instanti: qꝛ dato isto sequit̄ ꝙ instās ē diuisibile qm̄ si aliqd agēs ꝑducit aliquē effectū in aliqͣ mēsura agēs

maioris potētie pōt illū effectū vel ꝯsimilem ꝑducere in minori mēsura: igit̄ si aliq̄ agēs ꝑducit visionem ī instāti agēs illo fortius ⁊ maioris potētie poterit visionē ꝑducere in minori mēsura q̄ est instans q̄ fieri nō posset nisi instās esset diuisibile. ¶ Eodem mō arguat̄ de lumie nō ꝑducit̄ in istāti cuius oppositū ponit phs. 2°. de aīa: ⁊ rn̄det̄ negādo aīs: n̄. n. oꝫ q̄ agēs forti⁹ ⁊ ꝑfecti⁹ ꝑducat effectū ꝯsimilē ī minori mēsura sꝫ sufficit q̄ ī eadē mēsura ꝑducat effectū maiorē vbi tn̄ mēsura esset diuisibilis īdubie agēs maioris potētie ꝑduceret equalē effectū ī minori tpe quarum ⁊c.

Tex. co. 12. (Qō mutat̄ aūt.) Quarta ꝯclusio īpossibile est motum esse in subiecto indiuisibili ꝓbat̄ oē q̄ mutat̄ necesse est diuisibile eē: sꝫ motus nō ē subiectiue nisi in eo q̄ mutat̄: igit̄ necesse ē subiectū motus esse diuisibile ⁊ per ꝯn̄s īpossibile ē motū eē in subiecto indiuisibili: tꝫ ꝯn̄a cū minori ⁊ maior sic arguit̄: oē q̄ ptim ē ī termino a quo ⁊ ptim in termīo ad quē necesse ē eē diuisibile: sꝫ oē q̄ mutat̄ ptim ē in termino a quo ⁊ partim in termino ad quē: igit̄ oē q̄ mutat̄ necesse ē diuisibile eē tꝫ ꝯn̄a cū prima pte antecedētis: q2 eē partim ī hoc ⁊ partim ī illo dicit diuisibilitatē: sꝫ scd̄a pars antecedētis arguit̄ q̄m cū ois mutatio fit ex quodā ī quoddā vt sup dictū est huius necessario mobile dū mouet̄ aut est totalr̄ ī termīo a quo: aut totalr̄ ī termino ad quē: aut oio ī neutro: aut ptim ī vno: ⁊ ptim ī alio: nō ē dare q̄ mobile dū mouet̄ sit totalr̄ in termino a quo: vel totalr̄ ī termino ad quē: q2 q̄n ē totalr̄ ī aliquo illoꝝ terminoꝝ nō mouet̄ cū termino a quo sit ī principio mot⁹ [illegible] ad quē [illegible] motus: nō ēt ē dare q̄ mobile dū mouet̄ sit totalr̄ ī vtroq̄ aut totalr̄ ī nullo: q̄m termin⁹ a quo ⁊ terminus ad quē sunt opposita ī actu: opposita aūt ī actu nō fit̄ dicunt̄ de eodē: ⁊ q̄m motus nō subito trāsit de termino a quo ī terminū ad quē sꝫ successiue: q2 p hoc distiguit̄ a gn̄atiōe ⁊ corruptione īpossibile ē q̄ mobile dū mouet̄ sit oio in neutro illoꝝ terminoꝝ: ⁊ p ꝯn̄s mobile dū mouet̄ partim ē ī termino a quo: ⁊ ptim ī termino ad quē q̄ fuit ꝓbādū. Le. li. (Qō mutat̄ aūt oē necesse ē diuisibile eē: q̄m enim ex quodā in quēdā ois mutatio ē). s. ex termino ī quo ī terminū ad quē (⁊ cū quidē sit in hoc q̄ mutatū est:) vꝫ in termino ad quē (nō amplius mutat̄ cū aūt est in eo ex quo mutatum est ⁊ ip̄m ⁊ ptes eius nō mutat̄). s. in termino a quo (q̄ enī simr̄ se hꝫ ⁊ ip̄m ⁊ ptes oēs nō mutat̄ necesse est igitur hoc). i. mobile (aliquid in hoc eē). i. ſm aliquid eē in termino a quo. (aliud vero in altero mutātis (. i. ⁊ ſm aliud eē ī termino ad quē ip̄i⁹ (mobilis nō. n. ī vtrisq̄) terminus totalr̄: sit̄ neq̄ ī neutro oio (possibile ē eē.) (Dico aūt) hic phs excludit vnuꝫ dubiū declarās assumptū sue rōnis: nā posset aliquis dicere si fiat mutatio ab albo in nigrū per fuscum non oportet q̄ mobile ꝯtinue duꝫ mouet̄ partim sit sub albedine ⁊ ptim sub nigredine: vꝫ in eo tpe quo mouet̄ ab albo in fuscū. Rn̄det phs q̄ per illud in q̄ mutatur intelligit terminū ad quē ꝓpinquū ⁊ non remotū: ⁊ p id ex q̄ mutatur itelligit etiam terminum a quo: ⁊ p id ex quo mutatur intelligit etiam terminum a quo proximū ⁊ non remotū: ideo si aliquid mouetur ab albo in fuscū: deī de a fusco in nigrū necesse ē dū mouetur ab albo in fuscum q̄ partim sit sub albo: ⁊ partim sub fusco: ⁊ non q̄ sit partim sub nigro: q2 nigredo ē terminus ad quē remotus: quādo tamē mouetur a fusco in nigrum necesse ē continue partim esse sub fusco ⁊ partim sub nigro: h̄ ergo propositio: oē q̄ mutatur partim ē ī termino a quo ⁊ partim in termino ad quem est intelligenda de terminus proximis ⁊ non remotis. Le. li. (Dico autem). i. intelligo de eo (in q̄ mutat primum ſm mutationem vt ex albo in fuscum) mobile moueatur immediate ⁊ (non in nigrum non enim necesse est q̄ mutatur in quocunq̄ vltimorum) terminorum a quo ⁊ ad quem sed proximorum: deinde concludit intentum di. manifestū igitur est (q̄ oē q̄ mutatur est) diuisibile.

Notandum

q̄ cōmentator [illegible] 32. mouet istam questionem vtrū Aristo. hic per transmutabile intelligat illud q̄ est transmutabile tn̄ ſm tria predicamenta. s. quantitatem qualitatem ⁊ vbi: aut per transmutabile intelligit illud q̄ ē transmutabile ſm quattuor predicamēta: vꝫ ſm substantiam qualitatem quantitatem ⁊ vbi: ⁊ probat cōmentator q̄ aristo. per transmutabile itelligit illud q̄ ē transmutabile ſm omnia predicamēta: q2 aliter demonstratio aristo. nō esset vniuersalis sed particularis q2 cum diuisibilitas nō competat tn̄ trāsmutabili in quantitate qualitate ⁊ vbi sed etiam trāsmutabili in sb̄a non demonstrat passioneꝫ de suo adequato subiecto sed tn̄ de particulari vꝫ de trāsmutabili in quantitate qualitate ⁊ vbi. Et confirmat cōmentator hoc ex dicto phi tertio huius vbi collocauit transmutabile in substātia sub hac demōstratiōe di. in quattuor ꝑdicamētis eē motū: vꝫ ī sb̄a q̄titate q̄litate ⁊ vbi vt arguatur sic: phs loquit̄ de oi transmutabili in quo est motus sed in transmutabili ſm quattuor predicamenta est motus ex quo motus est in quattuor predicamentis: igitur de transmutabili ſm quattuor predicamēta loquitur hic philosophus. Huic questioni cōmentator anectit aliā ꝯuertibilem cū ista vtruꝫ aristo. hic loquitur soluꝫ de trāsmutabili in tpe an īdifferēter de trāsmutabili in tpe ⁊ in nō tpe. Et arguit primo q̄ loquit̄ indifferēter de quolꝫ trāsmutabili tā in tpe q̄ ī nō tpe: q2 si loquit̄ tn̄ de trāsmutabili ī tpe sua demōstratio non esset vniuersalis sed particularis cū diuisibilitas cōpetat nō solū trāsmutabili in tpe sꝫ ēt in non tpe: scd̄o arguit cōmē. in ꝯriū q̄ phs nō loquit̄ de trāsmutabili in nō tpe: q2 tūc demōstratio aristo. non eēt vera cū acciperet vnā ptem antecedētis fallam: vꝫ oē q̄ mutat̄ partim est in termino a quo: ⁊ partim in termino ad quē cū illud q̄ trāsmutat̄ in nō tpe subito sit in termino ad quem absq̄ eo q̄ partim sit in termino a quo ⁊ partim in termino ad quē. ⁊ indubio ista qō ē difficilis valde: imo quasi insolubilis expositoribus ſm cōmentatoreꝫ hic. Et q2 prima ⁊ scd̄a qō includūt eandem diffinitionem ideo soluta scd̄a qōne erit soluta prima: cū ergo queritur vtrum philosophus tn̄ loquatur de transmutabili in tempore an de transmutabili in nō tēpore an de transmutabili in tempore ⁊ in non tempore indifferenter non solum queritur hic difficultas in concreto: sed etiam in abstracto vtrum philosophus loquatur tantuꝫ de transmutatione in tempore: an de transmutatione in tempore ⁊ in non tempore ⁊ soluta vna difficultate soluta erit alia. Pro declaratōe ergo Ari. hic ⁊ ꝓ rn̄siōe ad has difficultates cōmē. ponit quattuor expositiones: quarum prima fuit alexandri di. q̄ omnis transmutatio est in tempore ⁊ nulla est in non tempore: licet propter breuitatem temporis ⁊ in perceptionem sensus aliqua dicātur eē in non tempore. Frustra ergo inquit alexander queritur vtrum aristo. loquatur de transmutabili in tpe

gñ:an de transmutabili in tempore ⁊ in ñ tẽpore:cum
non detur transmutabile in nõ tempore: sicut nõ dat
trãsmutatio in nõ tempore. demõstratio ergo Aristo.
est vniuersalis ⁊ vera cum nihil transmutatur in non
tempore:sed omne ꝙ trãsmutatur transmutatur in tẽ
pore:⁊ oẽ tale necessario est diuisibile. ¶ Istã exce-
ptionem repellit cõmentator di. alexandrum cõtradi-
cere magno atqꝫ famoso Aristo. ⁊ vniuersaliter omni
bus perypateticis dic. aliquas transmutationes fie
ri in non tempore: ꝙ quidem est manifestum in illumi
nationibus ⁊ similibus: declaratur enim secundo de
aĩa: ꝙ illuminatio fit in nõ tempore vt colligitur a phi
losopho ibidẽ: ⁊ tertio de aĩa ꝙ imutationes medio-
rum sensus ⁊ itellectus fiũt in nõ tempore: sed in istã-
ꝑ. habet etiã in quanto huius ꝙ ad substantiam nõ est
per se motus ad denotãdum trãsmutationẽ in substã
tis indiuisibiliter fieri: ⁊ nõ in tempore tanꝙ in mẽsu-
ra. ¶ Secũda fuit expositio temistĳ di. ꝙ sicut aliqua
est trãsmutatio in tempore: ⁊ aliqua ĩ nõ tempore: ita
aliꝙ est transmutabile in tempore: ⁊ aliꝙ transmuta
bile in nõ tempore: nõ tamẽ Aristo. loquitur de omni
trãsmutatiõe: neqꝫ de omni trãsmutabili: sed tm̃ de trã
smutatiõe ⁊ trãsmutabili in tempore: qm̃ trãsmutatio
facta in tempore est manifesta: trãsmutatio autẽ facta
in nõ tempore latet sensũ: modo videtur ꝙ Aristo. so
lum loquitur de trãsmutatiõe manifesta ⁊ de trãsmu-
tabili ꝙ nõ latet sensum.

Contra illam responsionẽ arguit cõmen
tator dupliciter ⁊ primo sic qm̃ da
ta illa respõsiõe sequitur ꝙ demõstratio aristo. nõ est
vniuersalis neqꝫ vera nõ quidẽ vniuersalis: qꝛ nõ lo
quitur de omni trãsmutatiõe neqꝫ de omni trãsmuta-
bili: nõ autẽ vera: qm̃ eo ordine quo trãsmutatio in nõ
tempore dicitur idiuisibilis trãsmutabile in nõ tempo
re debet dici induisibile: qꝛ sicut trãsmutatio in nõ tem
pore subito acquiritur ꝺm se ⁊ q̃ libet suiĩ a trãsmuta
bile in nõ tempore idiuisibiliter trãsmutatur sic ꝙ nõ
per partẽ post partẽ: sed totũ simul: igitur ista propo-
sitio est falsa omne ꝙ trãsmutaꝛ ẽ diuisibile q̃ aristo.
intẽdit probare: sicut ẽt altera pars antecedẽtis: vꝫ oẽ
ꝙ trãsmutatur partim est in termino a quo ⁊ partim ĩ
termino ad quẽ. ¶ Secũdo arguit cõmẽ. cõtra temi-
stiũ iferẽdo ꝙ demõstratio aristo. nõ est essentialis ne
qꝫ per causam: qꝛ ꝺm temistiũ diuisibilitas ꝓbatur de
mobili per trãsmutari ĩ tempore: nũc autẽ diuisibilitas
eius ꝙ mutatur in tempore nõ inest ei ꝺm ꝙ est in tem
pore cũ inueniatur in eo ꝙ mutatur in non tempore
cum tale habeat partem extra partẽ: ideo accipitur nõ
cã pro cã ac si aliquis diceret hominem esse ambulan
tem: qꝛ est rationalis: rationalitas enim non est causa
ambulatiõis nisi per accidens pro quanto homo am
bulans est rationalis multa enim ambulant quorũ
nullum est rationale. ¶ Tertia expositio fuit auempe
che di. ꝙ duplex ẽ diuisibilitas: vꝫ quãtitatiua ⁊ ꝑ ac-
cidens ꝯtraria: diuisibilitas quantitatiua est illa q̃ aliũ
quid habet partem ⁊ partes ⁊ partem extra partẽ de
qua diuisibilitate non loquitur aristo. hic: sed posteri-
us vbi probabit indiuisibile non posse moueri. ¶ Di
uisibilitas per accidentia contraria ẽ illa qua aliquid
subĳcitur accidentibus contrarĳs simul existentibus: si
ue illud sit diuisibile siue indiuisibile ꝺm quantitatem
⁊ de ista diuisibilitate loquiꝛ dicit auẽpeche aristo. hic
cum ista diuisibilitas sit propria trãsmutationi in tẽ-
pore: nam oẽ transmutabile in tempore trãsmutatur

de ꝯrio in ꝯriũ: nõ enim ꝯuenit ista diuisibilitas trans
mutationi in nõ tpe: nam q̃uis illud ꝙ trãsmutatur ĩ
nõ tpe sit diuisibile in ptes q̃titatiuas nõ tñ est diuisi-
bile in accidẽtia ꝯria inter que est trãsmutatio cũ nihil
moueatur iter ꝯria trãsmutatiõe subita: nõ ergo loqui
tur hic aristo. de trãsmutabili in nõ tpe: qꝛ illud nõ est
diuisibile in accidẽtia ꝯria sꝫ loquitur de trãsmutabili
in tpe: qꝛ oẽ illud ⁊ solũ tale est diuisibile in accidẽtia
ꝯtraria. ¶ Cõtra auẽpeche arguit cõmẽ. sic: ista diuisi
bilitas que est ꝺm accidẽtia contraria inest continuo
ꝑ accidẽs cum sit aliꝙ ꝯtinuũ nõ diuisibile ꝺm accidẽ-
tia ꝯria: ⁊ aristo. nõ ꝯsiderat in hoc loco: nisi de diuisi
bilitate que est ꝯtinui essentialiter: ⁊ hec ẽ diuisibilitas
ꝺm partes q̃titatiuas: ideo aristo. hic ꝯsiderat de trãs-
mutabili vt est diuisibile ꝺꝫ partes quãtitatiuas: ⁊ nõ
ꝺm accidẽtia ꝯtraria quã propter relinquẽdã dicit esse
cõmẽtator opinionem auẽpeche nõ obstãte inquit ip
se ꝙ diu illam sustinuit. ¶ Et qꝛ auẽpeche faciliter re-
sponderet cõmẽtatori di. ꝙ lꝫ diuisibilitas ꝺm accidẽtia
ꝯria per accidens insit continuo nõ tamẽ per accidẽs
inest trãsmutabili in tempore: ⁊ ꝙ in hoc loco non cõ
siderat philosophus de diuisibilitate continui essentiali
ter: qꝛ de hoc ꝯsiderauit in priori tractatu: hic autẽ de
diuisibilitate motus ⁊ mobilis ꝺm formas cõtrarias
ideo aliter arguitur cõtra auẽpeche probãdo demõ-
strationem aristo. nõ esse veram nec vniuersalem: qm̃
non oẽ ꝙ trãsmutatur in tempore est diuisibile ꝺm ac
cidẽtia ꝯria: nam illud ꝙ mouetur ad quãtitatem ⁊ il-
lud ꝙ mouetur ad vbi nõ diuiditur ꝺm accidẽtia ꝯria
sed solum ꝙ mouetur ad qualitatem: ideo si vera esset
respõsio auẽpeche philosophus tm̃ loqueretur de trãs
mutabili ad qualitatem ⁊ esset demõstratio particula
ris ⁊ ꝯcluderet falsum: vꝫ omne ꝙ trãsmutatur est diui
sibile accipiẽdo vnũ ꝺm oẽ ꝙ trãsmutatur partim est ĩ
termino a quo: ⁊ partim in termino ad quẽ ad intẽtio
nem auẽpeche cũ nõ omne ꝙ trãsmutatur simul sub
formis ꝯtrarĳs vtrorũqꝫ terminorum. ¶ Quarta ex
positio est cõmẽ. ponẽtis duas distinctiões quarum pri
ma est ista: ꝙ duplex est trãsmutatio: vꝫ per se ⁊ per ac
cidẽs: trãsmutatio per se est illa que est ĩ tempore vt ca
lefactio vel frigefactio: trãsmutatio per accidẽs est illa
que ẽ in nõ tempore: vt est illuminatio medĳ ⁊ sinistra
tio columne: dr̃ enim talis trãsmutatio per accidẽs: qꝛ
nõ est trãsmutatio nisi pro quãto est finis motus: nã
illuminatio medĳ est finis motus cãdele ⁊ sinistratio
colũne est finis motus fortis quo columna facta est si
nistra postꝙ erat dextra. ¶ Secunda distinctio: du-
plex est transmutatio per se quedã cuius finis est eius
dem generis cum illa transmutatione: vt alteratio ter-
minata solũ ad qualitatẽ: ⁊ quedã cuius finis est alte
rius generis ab illa trãsmutatiõe: vt alteratio cuius fi
nis ẽ forma substãtialis: aliq̃ igiꝛ calefactio terminaꝛ
tm̃ ad caliditatẽ ⁊ aliqua nõ solũ ad caliditatẽ sed ẽt
ad formã substãtialẽ genitã ꝑ illam caliditatẽ: ⁊ quelꝫ
istarum est transmutatio per se cum quelibet illarum
mẽsuretur tempore. ¶ Dicit ergo cõmẽ. ꝙ phs nõ lo-
quitur de trãsmutatiõe per accidẽs que est in nõ tpe: sꝫ
solum de trãsmutatiõe per se que est in tempore: qꝛ ea
que sunt per accidẽs sunt relinquẽda in scientia specu
latiua ⁊ accipienda ea que sunt per se: loquitur tamen
philosophus de omni transmutabili tam in tpe q̃ in
nõ tpe: qm̃ illud ꝙ transmutatur in non tempore etiã
transmutatur in tpe: si enim aliꝙ subiectum trãsmutaꝛ
in nõ tempore ad formam spãlẽ ꝫ illud idẽ trãsmutaꝛ

in tpe ad formã accidentalẽ: que q̃dẽ trãsmutatio oĩ eẽ trãsmutatio p se p scðaȝ distinctionẽ: ⁊ ẽ demõstratio phi vtis sic arguẽdo. oẽ trãsmutabile in tpe est diuisibile oẽ trãsmutabile ẽ trãsmutabile in tpe: igiẽ oẽ trãsmutabile est diuisibile. minor autẽ pȝ. q2 oẽ trãsmutabile in nõ tẽpore per vnã formã est transmutabile in tẽpore per aliaȝ formã: Credo tamẽ ꝙ melius diceret cõmẽtator ꝙ Aristo. sicut nõ loquiẽ de trãsmutatione in nõ tpe: q2 est trãsmutatio per accidẽs: ita nõ loq̃ẽ de trãsmutabili ĩ nõ tẽpore q2 est trãsmutabile p accidẽs: nõ quidẽ in eo ꝙ est trãsmutabile in tempore sed in eo ꝙ est trãsmutabile in nõ tẽpore. Aristo. enim arguit ꝙ oẽ quod trãsmutaẽ est diuisibile per hoc ꝙ omne quod trãsmutaẽ partim est in termino a quo ⁊ partiȝ ẽ in termĩo ad quẽ ꝙ nõ est verũ de eo ꝙ ĩ hoc ĩstãti illuminaẽ: igiẽ oẽ trãsmutabile sit trãsmutabile in tpe nõ tñ oẽ qð trãsmutaẽ trãsmutaẽ ĩ tpe. neq̧ Ari. ĩtẽdit veri illa ꝓpõne. oẽ trãsmutabile ẽ trãsmutabile ĩ tẽpore accipiẽdo subm ꝓ vtroq̧ transmutabili: q2 sic est ꝓpõ per accidẽs cũ trãsmutabili in tpe accidãt trãsmutabilia nõ tpe. ❡ Ex predictis cõmẽtator ĩfert q̃ttuor correlaria: quoꝝ primũ est istud. sȝ in trãsmutatione per se oẽ qð mutaẽ sit partim in termino a quo ⁊ partiȝ in termino ad quẽ: nõ tamẽ in trãsmutatiõe per accidens. pȝ. q2 trãsmutatio per se est in tẽpore: ⁊ transmutatio per accidẽs ẽ in nõ tẽpore. ⁊ dicit cõmẽtator ꝙ illud ẽ ĩtelligẽdũ de terminis primis sicut dicit phs exẽplificãdo in coloribus.

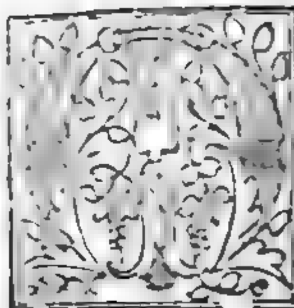
Sed dubitatur q2 ſm hoc videẽ de intẽtione philosophi ⁊ cõmẽtatoris ꝙ cũ aliquid moueẽ ab albo in fuscũ nõ oȝ ꝙ cõtinue sit sub nigro cui⁹ oppositum determinauit cõmẽtator. r. huius. ❡ Rñdeẽ ꝙ Arist. loquiẽ hic ꝯditionaliter. supposito ꝙ nigredo nõ acquiraẽ nisi post acquisitionẽ fuscedinis: ita ꝙ si aliqð mobile moueẽ ad duos terminos ad quẽ ĩcõpossibiles nõ oȝ ꝙ quãdiu moueẽ habeat partẽ de vltimo termino: sicut si aliqd deberet moueri ab albo in rubeum per pallidũ nõ oȝ ꝙ q̃diu moueẽ habeat aliqd de rubeo: nũc aũt q2 fuscedo ⁊ nigredo sũt termini cõpossibiles: imo nõ põt stare fuscedo sine nigredine. Propterea in oĩ tali motu mobile cõtinue sicut hȝ partem de fuscedine: ita hȝ partẽ de nigredine que erit vltimus terminus ad quẽ. ❡ Scðm correlariuȝ sȝ in quolibet motu inueniaẽ mediũ ſm magis ⁊ min⁹: nõ tñ in quolibet motu inueniẽ mediũ ſȝ formã. Duplex est mediũ ſm cõmẽtatorẽ: vȝ ſm formã ⁊ ſȝ magis ⁊ min⁹. mediũ ſm formã est differẽs specifice ab extremis vt rubedo: paledo: vel fuscedo que dicunẽ media ĩter albedinẽ ⁊ nigredinẽ: ⁊ differũt specifice a quolibet illorũ. mediũ aũt ſm magis ⁊ minus nõ differt specifice a q̃libet extremoꝝ vt gradus vt duo caliditatis est medium inter frigiditatẽ sũmã ⁊ caliditatẽ sũmã nõ differt tamẽ specifice nisi a frigiditate sũma: q2 est eiusdẽ speciei cũ caliditate sũma: sed differt ab illa ſm magis ⁊ minus cũ caliditas sũma sit magis intẽsa: ⁊ caliditas vt duo minus intẽsa. Dicit ergo cõmẽtator, nõ est necessariũ in omni motu eẽ mediũ ſm formã: sȝ est necessariũ mediũ ſȝ magis ⁊ minus cũ nõ sit necessariuȝ si aliquid alteratur a nigro in album ꝙ transeat p aliquem colorẽ mediũ: sed sufficit ꝙ trãseat per gradus albedinis qui sunt eiusdẽ speciei nõ differẽtes inuicẽ nisi ſm magis ⁊ min⁹. ❡ Tertiũ correlariũ sȝ in quolibet motu inueniaẽ primũ ſm spẽ: nõ tamẽ primũ ſȝ numerũ istud correlariũ est notũ inductiue in omni motu. ⁊ primo in motu locali. si eñi aliquid moueẽ a cõcauo lune ad mediũ mũdi daẽ primũ ſm spẽm: vel elementuȝ ignis: sed nõ daẽ primũ ſm numerũ: q2 nõ daẽ prima pars ignis ꝑtransita. Si etiã aliquid moueẽ ad quãtitateȝ daẽ primuȝ ſm speciẽ vȝ quãtitas: sed nõ primuȝ ſm numerũ: q2 nõ daẽ prima quãtitas acquisita. quacũq̧ eñi data cuȝ illa sit diuisibilis extẽsiue prius acquirebaẽ medietas q̃ totũ. Etiã in motu alteratiõis si aliquid moueẽ ab albo in nigrũ nõ acquirẽdo aliquẽ colorẽ mediũ daẽ primũ ſm speciẽ vȝ nigredo: sȝ nõ primũ ſm numerũ: q2 cũ quelibet nigredo sit diuisibilis intẽsiue in ĩfinitũ quacũq̧ nigredine acquisita dantur infinite quaꝝ quelibet prius acquiriẽ ⁊ hȝ acquisituȝ esse: vbi aũt alteratio fiat ab albo in nigrum per fuscũ primũ in illo motu ſm speciẽ est fuscedo. nõ autẽ daẽ aliqð primũ ſm numerũ ex quo quelibet q̃litas ad quã ẽ mot⁹ est diuisibilis in ĩfinitũ. ❡ Quartuȝ correlariũ. in trãsmutatiõe facta in nõ tpe sicut daẽ primũ ſm spẽȝ: ita primũ ſȝ numerũ. pȝ. qm̃ in gñatione ignis ex aqua daẽ primũ ſm spẽm vȝ ignis: ⁊ primuȝ ſm nũmuȝ. nãle ignis ꝙ generaẽ ſm se totũ non per partẽ ante partẽ. vnde dicit sic cõmẽtator. primũ autẽ in gñatiõe ⁊ corruptiõe est minima pars que põt inueniri de generato. minimũ eñ de oĩ generato ẽ determinate quãtitatis. verbi gratia. minima pars ignis est determinata. s. minima que põt eẽ ignis. ❡ Ad q̃stionẽ igiẽ cũ querebaẽ vtrũ Aristo. per trãsmutabile intelligat trãsmutabile ſm quattuor p̃dicamenta: aut ſm tria. ⁊ vtrũ loquaẽ de trãsmutabili in tẽpore tãtuȝ aut de trãsmutabili in tẽpore ⁊ nõ in tẽpore indifferẽter pȝ ꝙ per trãsmutabile intelligiẽ trãsmutabile tãtuȝ ſm tria p̃dicamẽta: vȝ ſm quãtitatẽ: qualitatẽ: ⁊ vbi. neq̧ loquiẽ hic de oĩ trãsmutabili indifferẽter: sȝ tñ de trãsmutabili in tpe: qm̃ solũ illud ẽ trãsmutabile per se sicut sola trãsmutatio in tpe ẽ trãsmutatio p se. Et ita ꝯcedo ꝙ oẽ qð mutaẽ est diuisibile loquẽdo de diuisibilitate quãtitatiua subi: nõ de diuisibilitate quãtitatiua subi: ⁊ nõ de diuisibilitate intẽsiua ſȝ accidẽtia ꝯtraria vt dixit Auẽpachecũ vera dicit phs. oẽ qð mutaẽ partiȝ est in termino a quo ⁊ partiȝ ẽ ĩ termĩo ad quẽ nõ loq̃ẽ de ꝑtib⁹ subi vt dicit Burle⁹: ita ꝙ oẽ mobile dũ moueẽ hȝ vnã ꝑtẽ in termĩo a q̃ ⁊ aliã ĩ termĩo ad quẽ: qm̃ cũ mobile moueẽ localr̃ q̃libet ei⁹ ps ita mouetur localr̃ sicut totũ: ⁊ ita recedit a termino a quo sicut totũ ⁊ accedit ad terminũ ad quẽ sicut totũ. neq̧ ẽ rõ quare totius mobilis pars sit in termino a quo ⁊ alia in termino ad quẽ: iõ quacũq̧ parte data q̃ dicitur esse in termĩo a quo illa eque bñ est in termino ad quẽ cũ sit diuisibilis in duas medietates: quarũ vna est ꝓpinquior termino a quo ⁊ alia ꝓpinquior termino ad quẽ. Item in alteratione quãdo alteraẽ subȝ simul ſm se totũ nõ successiue per ꝑtes subi: sȝ tñ successiue p partes forme: vt in reductiõe aque calide ad frigiditatẽ: ⁊ in cõgelatiõe aque frigide nõ appareẽ ꝙ mobile hẽat vnã ꝑtẽ sui in termĩo a quo: ⁊ aliã in termino ad quẽ: sȝ eq̃r simul oẽs ꝑtes acq̃rũt frigiditatẽ ⁊ ꝑdidũt caliditatẽ. dicit eñi phs in li. de sen. ⁊ sensato. ꝙ latiões ⁊ mot⁹ locales rõnalr̃ in medio attingunt prius: sed quecũq̧ alterant nõ ad hoc similiter se habent. ꝯtingit enim inquit ipse aliquid simul alterari ⁊ nõ dimidiũ prius velut omneȝ aquã ꝯgelari simul. Non igitur loquiẽ philosophus de ꝑtibus q̃titatiuis subi: sȝ de ꝑtib⁹ q̃titatiuis vel qualitatiuis terminoꝝ

motus: quia cum inter terminum a quo et terminum ad quem sit distantia quantitatiua vel qualitatiua seu gradualis oportet terminum a quo deperdi successiue et terminum ad quem acquiri successiue: ideo mobile dum mouetur semper habet partem de termino a quo et partem de termino ad quem: quia igitur accidit motui et mobili quod terminus ad quem successiue adueniat partibus mobilis non autem subiecti accidit imo inest sibi per se et essentialiter quod successiue acquiratur mobili: et quod terminus a quo successiue deperdatur: et separetur ab illo: ideo philosophus illam successionem non potest attribuere partibus mobilis: sed partibus terminorum a quo et ad quem. ¶ Sed dubitatur quia secundum hoc videtur quod Aristo. non sufficienter probet omne quod mouetur esse diuisibile diuisibilitate quantitatiua: quia statim indiuisibile successiue deperderet vnum contrarium et successiue alterum acquireret sic quod in toto motu ipsum haberet partem de termino a quo: et partem de termino ad quem: et tamen ipsum non esset diuisibile extensiue. ¶ Respondetur quod Aristo. optime demonstrat ex diuisibilitate terminorum motus siue fuerit diuisibilitas intensiua siue extensiua diuisibilitatem quantitatiuam mobilis: nam ex quo philosophus hic non loquitur nisi de transmutabili secundum tria predicamenta: videlicet secundum quantitatem qualitatem et vbi: omne quod mouetur aut mouetur ad quantitatem: aut ad qualitatem: aut ad vbi: si mouetur ad quantitatem vel ad vbi necessario ipsum est diuisibile diuisibilitate quantitatiua vt notum est: neque posset successiue acquirere quantitatem vel vbi nisi ipsum esset quantum et diuisibile extensiue: si autem mouetur ad qualitatem: aut igitur ad qualitatem diuisibilem per accidens vel per se: si ad qualitatem diuisibilem per accidens cum diuisibilitas per accidens qualitatis sit ratione subiecti diuisibilitatis oportet subiectum esse diuisibile: si autem mobile mouetur ad qualitatem diuisibilem per se: vt intensiue et gradualiter cum intensio et gradualitas consequantur naturam forme non quidem vt habetur quiditatiuum esse tantum sed vt habet esse in materia quanta: sequitur iterum mobile esse diuisibile quantitatiue: si enim caliditas vel albedo poneretur in puncto absque quantitate et extensione non esset illa intensa nec remissa neque aliquam partem gradualem haberet: implicat ergo contradictionem aliquam qualitatem intensibilem et remissibilem acquiri subiecto non quanto.

Contra predicta arguitur: et primo quod non omne quod mouetur partim est in termino a quo: et partim in termino ad quem: quoniam in motu locali terminus a quo et terminus ad quem sunt vbi: sed vbi indiuisibiliter generatur et indiuisibiliter corrumpitur si fuerit vbi superficiale: si autem vbi situale certum est quod mobile postquam dereliquit vbi in quo quiescebat secundum quamlibet partem sui mouetur per magnum spacium: igitur non continue habet partem illius vbi in termino a quo: ita etiam per magnum spacium mouebitur mobile antequam incipiat ingredi vbi situale in quo debet quiescere: igitur non continue dum mouetur partim est in termino a quo et partim in termino ad quem. ¶ Secundo arguitur quod mobile non mouetur ex aliquo termino primo in aliquem terminum primum quia non datur primum mutatum esse secundum philosophum in hoc sexto igitur in nullo motu est dare aliquid in quod mobile primum mouetur: nam tam in motu locali quam in motu ad quantitatem quam in motu ad qualitatem non datur primum acquisitum aliter duo instantia essent immediata et continuum componeretur ex indiuisibilibus quorum quodlibet est reprobatum tractatu primo. ¶ Tertio arguitur quod nulla transmutatio per se est ad terminum alterius predicamenti per Aristo. tertio huius di. quod motus est de eodem genere cum termino ad quem si enim alicuius alterationis per se terminus esset forma substantialis sequeretur quod ad substantiam esset per se motus contra philosophum quinto huius et patet consequentia: quia omnis motus per se habet terminum per se. ¶ Quarto arguitur quod in generatione et corruptione non detur primum secundum numerum: quoniam si ignis agat in aquam corrumpit illam successiue sicut successiue inducit dispositionem contrariam per partem ante partem in infinitum: et ita non datur primum generatum secundum numerum quocunque enim numero signato agens cum sit extrinsecum passo prius alterat vnam partem quam aliam et prius propinquam quam remotam: igitur formam substantialem prius inducit in vna parte quam in alia. ¶ Ad primum dicitur quod philosophus per terminum a quo intelligit totam dispositionem seu spacium quod deperditur a principio vsque ad finem: et per terminum ad quem intelligit totam dispositionem que acquiritur a principio vsque ad finem ymaginemur igitur totum spacium siue sit vbi siue magnitudo supra quam vel per quam fit motus a principio vsque ad finem per a b ita quod illud spacium sic incipiens ab a et terminetur in b totum igitur illud spacium vt incipit ab a est terminus a quo et totum illud spacium vt terminatur in b est terminus ad quem sed certum est quod mobile localiter quamdiu mouetur est in aliqua parte a et in aliqua parte b igitur mobile localiter continue dum mouetur est partim in termino a quo et partim in termino ad quem. ¶ Ad secundum responsum est: nam cum dicit philosophus mobile moueri in aliquem terminum: primo loquitur de termino secundum spacium et non secundum numerum: quoniam in quolibet motu datur primum secundum formam et speciem licet non detur primum secundum numerum aut secundum magis et minus.

¶ Ad tertium dicitur quod motus est de eodem genere cum termino ad quem primo et immediato: sed non cum termino secundario: modo alteratio non est primo ad aliquam substantiam: sed tantum ad qualitatem: neque sequitur quod ad substantiam sit per se motus: quia licet aliqua alteratio que est per se motus sit ad substantiam non tamen est per se motus ratione substantie sed ratione qualitatis: ideo vt alis dixit talis motus potest dici motus per accidens ratione termini per accidens: et motus per se ratione termini per se: et quoniam motus specificatur ab vtroque termino talis motus non tantum dicitur alteratio: sed etiam dici poterit generatio. ¶ Ad quartum respondetur quod ignis agens in aquam corrumpit eam successiue successione discontinua primo corrumpendo vnum minimum deinde alterando reliquum et corrumpendo illud in fine alterationis: et tunc ad argumentum quocunque modo significato agens extrinsecum prius alterat vnam partem quam reliquam igitur prius corrumpit formam substantialem prius in vna parte quam in reliqua: et postea generat formam ignis in vna parte quam in alia negatur consequentia: quia ad generationem forme substantialis non sufficit dispositio qualitatiua sed etiam requiritur dispositio quantitatiua: sicut igitur forma substantialis requirit certam dispositionem qualitatiuam: ita requirit determinatam dispositionem quantitatiuam sine qua nunquam induceretur forma substantialis etiam si dispositio qualitatiua esset optima possibilis etc.

Tex. cō.

Otus autē ē diuisibilis. Istud est scōm capitulū huius tractatꝰ ī quo phs manifestat multiplicē diuisibilitatē motꝰ tā ex parte mobilis ꝙ ex parte temporis ꝙ etiā ex parte spacij ⁊ ꝙtitatis motus: postꝙ ostendit motum non posse esse in mēsura indiuisibili: neqꝫ in subiecto indiuisibili. Et hīmissa diffinitiōe de diuisibilitate motꝰ tā ex parte temporis ꝙ ex parte mobilis vt membra istius distinctionis declaret ponit quattuor ꝯclusiones quarum prima est ista motus diuiditur scōm diuisionē mobilis. ¶ Secūda conclusio motus diuiditur fm diuisionē tpis ibi. (Aliq aūt.) ¶ Tertia ꝯº tps motꝰ moueri ꝙ motꝰ ⁊ ī ꝙ mouet inuicē ꝯdiuidūt ibi: qm aūt oē ¶ Quarta ꝯº tps motꝰ moueri qḋ mouet eodē mōbz finitatē ⁊ infinitatē ibi. (Et ī ipso finita. ¶ Primā ꝯclusionē phs tripl'r pbat ⁊ pmo sic totꝰ motꝰ ē ī toto mobili: ⁊ pars motus est in pte mobili sic ꝙ pars motus existens in vna parte mobilis non est in aliqua parte: igitur motus diuiditur diuisione mobilis: patet ꝯsequentia qꝛ per hūc modum probatur formā diuidi ad diuisionem materie: ⁊ colorē ad diuisionē superficiei: per hoc ꝙ totum est in toto: ⁊ pars in parte antecedens pꝫ: qm si aliqḋ mobile mouetur fm se totum: quelibet pars mouetur ⁊ nō mouet aliqua pars motu alterꝰ partis caput enim nō mouetur motu pedis: nec manus dextra mouetur motu manꝰ sinistre: neqꝫ econtra quia quacunqꝫ illarum cessante a motu alia posset moueri: sicut igitur alia est albedo in facie: ⁊ alia in pede alia rubedo in manu dextra ⁊ alia in manu sinistra: ita alius motus est in capite ⁊ alius in manu: ⁊ alius in pede igitur motus diuiditur fm diuisionem mobilis. ¶ Sed phs probat conclusionem in casu tali: ponēs ꝙ a c sit mobile motum fm se totū: cuius vna pars sit a b ⁊ alia b c motus autem totius mobilis sit d ꝫ cuius vna pars sit d e illa. s. fm ꝙ a b mouetur ⁊ sit alia pars e ꝫ alia vꝫ fm ꝙ mouet pars mobilis b c isto posito arguit sic phs totum a c mouet: igit vtraqꝫ eius pars mouet. s. a b: ⁊ b c: sꝫ neutra pars mouetur toto motu d ꝫ igitur pars mobilis a b mouetur pte motus d e: ⁊ ps alia mobilis b c mouetur alia parte motus que est e ꝫ igitur totum mobile mouetur toto motu ⁊ pars mobilis parte motus: igitur motus diuiditur fm diuisionem mobilis: patet cōsequentia: qꝛ diuidi motum fm diuisionē mobilis est totum motum esse in toto mobili ⁊ partē motus esse in parte mobilis. Te. c. li. (Motus autem est diuisibilis dupliciter vno quidem modo tempore alio vero fm partium illius ꝙ mouetur motu vt si a c mouetur totum ⁊ a b mouebitur: ⁊ b c sit igitur quidē ipsius a b partes motus qui ē d e ipsius b c sit ille qui est e ꝫ motus de numero partium motus d ꝫ necesse igitur totum in quo d ꝫ ipsius a c esse motum mouebitur enim fm hanc motionem d ꝫ totum mobile a c: qm quidē vtraqꝫ partium totius mobilis mouebitur fm vtranqꝫ ptem totius motus: nulla enim mouebitur fm alterius motum quare totus motus totius est magnitudinis motus ⁊ pars motꝰ partis magnitudinis.

Notandum fm cōmen. cōmento. 33. ꝙ Aristo. intendit p partes motꝰ partes que mouētur de principio spacij vsqꝫ ad finem ⁊ similiter est itelligēdū de partitione motꝰ fm partitionē partium: qm ista partio differt a partitione eius fm partitionē tēporis.) Intendit cōmentator ꝙ sicut totū mobile manet a principio vsqꝫ ad finē: ita totus motus accipiēdo li totū cathegorice ⁊ sicut quelibet pars mobilis manet eadem a principio vsqꝫ ad finē: ita quelibet pars motus diuisa fm diuisionem mobilis manet eadē a principio vsqꝫ ad finē nō aūt pars motus diuisa fm diuisionē tēporis: qm nulla pars preterita motus manet a pīcipio vsqꝫ ad finē neqꝫ aliqua ps futura motus. (Amplius si oīs.) Tex. cō. 34.
¶ Scdo arguit phs ad eandē conclusionē sic totus motus est in toto mobili ⁊ non in aliqua parte eiꝰ igitur motus diuiditur fm diuisionē mobilis patet cōsequentia: qꝛ ex opposito conclusionis cū maiori sequitur oppositū minoris: sequitur enim motus non diuiditur fm diuisionē mobilis: ⁊ est totus in toto mobili: igitur est totus ī qualibet parte mobilis ideo enim tēpus est in qualibet parte mundi: qꝛ est in toto mundo ⁊ non diuiditur ad diuisionē mundi: ⁊ species sensibilis eadē numero est in qualibet parte sui medij: qꝛ est tota in illo ⁊ non diuiditur ad diuisionē medij: antecedens aūt declaratur: vꝫ ꝙ totus motus est in toto mobili ⁊ in nulla eius parte: qm nulla pars mobilis mouetur motu totius mobilis caput enim non mouetur motu totius animalis: neqꝫ manus: neqꝫ pes: sed motu proprio corrupto enim motu totius animalis nō minꝰ moueret: caput aut pes: aut manus. ¶ Motus igitur totus d ꝫ est in toto mobili a c: ⁊ non est in parte a b: neqꝫ in parte b c: ꝙ declarat qm partes motus d ꝫ sunt in partibus mobilis a c igitur totus motꝰ non est in aliqua illaꝝ partiū: patet consequentia: qm tunc eiusdē mobilis eēnt duo motus quoꝝ vnus eēt pars ⁊ alius totū: ꝙ est īpossibile sicut est īpossibile ꝙ pars coextendatur toti: antecedens aūt patet: qm partes motus d ꝫ sunt d e: ⁊ e ꝫ: partes autem mobilis a c sunt a b: ⁊ b c: constat aūt ꝙ ille partes motus nō videntur esse nisi istaꝝ partiū mobilis erunt igitur d e ꝫ partes motus in partibus mobilis a b c. Te. c. li. (Amplius autem si omnis). i. totus d ꝫ nec partiū est neutra pars enim: vtraqꝫ totius motus: neqꝫ alterius nullius est ꝙ partis sui mobilis: cuius enim totus motus est circum est: ꝙ totius ⁊ partes totius motus partiū sunt mobilis partes enim ipsius d ꝫ sunt ipsorum partium que sunt a b c: ⁊ nullaꝝ aliaꝝ pluriū enim non erat vnus motus: sed alterius ⁊ alterius est aliꝰ ⁊ alius motꝰ: ⁊ vtiqꝫ totꝰ motꝰ erit ipsiꝰ a b c magnitudis.

Notandum fm cōmenta: ori cōmento. 34. ꝙ ista declaratio est vtilis ī eis quibus vtitur philosophus in fine octaui. s. ꝙ motus infinitus non est corporis finiti.) Si. n. motus totus nō est motus partis: ⁊ infinitū se habet vt totum ⁊ finitū vt pars igitur motus infinitus qui ē corporis infiniti nō est corporis finiti. Et per hoc habetur differentia inter istā demonstrationē ⁊ priorem qm prima demonstratio fuit affirmatiua h aūt negatiua: sic enim arguebatur in prima ratiōe totus motus est in toto mobili: ⁊ pars motus in parte mobilis: igitur motus diuiditur ad diuisionem subiecti: sed in hac secunda ratione sic arguatur negatiue totus motus ē ī toto mobili ⁊ non est in aliqua pte eius: igitur motus

diuiditur fm diuisionez mobilis.

Sed dubitatur quonia consimili argumeto poterit probari intellectum humanū diuisibilem esse ad diuisionem corpis humani: qr intellectus humanus est in toto corpore humano: ⁊ non est in aliqua pte eius. Etiam posset argui numerū diuisibilez esse ad diuisionem vnitatū suaꝝ: quia est in suis vnitatibus ⁊ nō in aliqua suaꝝ partiū. Respondetur ꝙ phus loquit de forma cui competit habere partes: quelibet enim forma partibilis est in toto ⁊ nō in aliqua pte ipsa est diuisibilis fm diuisionē subiecti: intellectus aūt nō habet partes neqꝫ numerus: motus aūt habet ptes cū sit de numero cōtinuoꝝ. (Amplius autē siquidē). Tex. co. 35. Tertio arguit phs ad idē sic: totus motus quo mobile mouetur est cōpositus ex motibus partiū mobilis: igitur motus totius mobilis diuidit fm diuisionē ptiū mobilis: sed mot⁹. d. z. est motus toti⁹ mobil: igit ⁊c. pz cōsequentia cum maiori ⁊ minor declaratur: si enim motus totius mobilis. a. c. est alius motus a motu. d. z. sit ergo motus totius mobilis. t. i. ⁊ arguitur sic: impossibile est vnius esse plures motus equales: qr aliter superflueret sed. d. z. ⁊. t. i. motus sunt equales ⁊ partes. d. z. motus que sunt. d. e. ⁊. e. z. sunt equales partibus. t. i. motus: igitur motus. d. z. ⁊ motus. t. i. sunt vnū ⁊ idē patet consequētia: qr motus equales in eodē subiecto sūt idez: ⁊ antecedēs pbat vz ꝙ illi mot⁹ sūt equales: qr si. d. z. est motus diminutus a motu. t. i. sit igitur ꝙ motus. d. z. sit minor motu. t. i. tantum quātū est motus. k. i. sic quod motus. t. i. excedat motuz. d. z. per motuz partialem suū qui sit. k. i. ⁊ sequitur ꝙ motus. d. z. non est motus alicuius mobilis: quia non est motus toti⁹ nec alicuius ptis: nō quidez motus totius: qr. t. i. est mot⁹ totius: non etiam alicuius partis mobilis: qr partes. d. z. motus sūt partiū mobil: mō nulli⁹ mobil sūt duo motus eiusdez rationis: qr eniz quelibz pars. a. c. mouetur alio motu ꝙ sit motus. d. z. ideo īpossibile ē motum. d. z. esse motum alicuius partis. a. c. Si autē. d. z. excedit motū. t. i. signetur illud quo sit excessus: ⁊ sequitur ꝙ aliquis motus nō est in subiecto. a. c. neqꝫ in aliqua parte: neqꝫ in aliquo alio subiecto discōtinuo ipsi. a. c. qm̄ motus est de numero cōtinuorum: ⁊ ista pars signata est cōtinua toti: ideo si esset in aliquo subiecto oportēt illud subiectuz esse continuuz. a. c. vel alicui parti sue ꝙ non cōtingit si est in aliquo subiecto: ꝙ nō est. a. o. neqꝫ aliqua eius pars. l. c. li. (Amplius autem si quidem est totius mobilis alius motus in quo. t. i. qui remouebitur ab eo: nisi vtruz partiuz est motus: hūj autem equales erant hūjs que sunt. d. e. z. vnus eniz mobilis est tantū vnius motus: quare si totus quidē diuidetur qui est. t. i. in multitudine partiū motus equalis erit qui est. t. i. ei qui est. d. z. si vo deficit aliquid motus. d. z. a motu. t. i. sic vt ꝙ est. k. i. hinc autem. e. d. z. nulli⁹ erit motus: neqꝫ enim totius neqꝫ partiū: propter illud quod vnus motus est vnius mobilis neqꝫ alterius nulli: continuus eniz motus est continuoꝝ quorūdam. Similiter aūt ⁊ si excellat fm diuisionez: quare ⁊ si hoc impossibile est necesse eundem esse ⁊ equalez: ita ꝙ non erit differentia inter illos motus: deinde concludit intentum di. hec quidem igitur diuisio fm multitudinem partium motus ex diuisionē partium mobilis ⁊ necesse omnis partibilis esse ipsum), construe sic: ⁊ necesse est ipsum motum totū esse toti⁹ ptibilis subiecti ⁊ non alicuius sue ptis.

Notandum ꝙ ista tertia rō differt a prioribus: quoniam in prima ratione comparantur partes motus partib⁹ mobilis: in secūda ratione comparatur totus motus partibus mobilis: in hac autem tertia ratione comparatur totus motus toti mobili per adequationem: qr enim motus non excedit mobile nec mobile motum: oportet motum equari mobili ⁊ diuidi ad diuisionez mobilis: ꝙ enim motus non excedat mobile pz: quia si motus extenderetur vltra mobile esset dare motum qui non esset alicuius mobilis: ⁊ si mobile extenderetur vltra motum aliqua esset pars mobilis moti fm seipsum p^m in qua non eēt motus quod est īpossibile.

¶ Contra etiam conclusionem arguit quadrupliciter: ⁊ primo sic quoniaz si motus diuiditur fm diuisionem mobilis: sequitur ꝙ motus celi est difformis ⁊ irregularis contra philosophum octauo huius: ⁊ probatur consequentia quoniam celi aliqua pars velocius mouetur ⁊ aliqua tardius: igitur motus celi aliqua pars est velocior ⁊ aliqua tardior ꝙ esse non posset nisi motus celi esset difformis ⁊ irregularis. ¶ Secundo sequitur quantuz eiusdem mobilis sunt simul duo motus equales contra philosophum in littera: ⁊ probatur consequentia: quoniam eiusdem mobilis moti fm se totum sunt simul due medietates equales: sed cuiuslibet medietatis ē suus motus distinctus a motu alterius medietatis: igitur illi motus sunt simul ⁊ equales ⁊ eiusdem mobilis sicut ⁊ ille medietates. ¶ Tertio aliqua est pars mobilis que mouetur in qua non est motus: igitur mot⁹ nō diuiditur ad diuisionem mobilis: patet consequentia: quia si motus diuiditur ad diuisionem mobilis: oportet ꝙ totus motus ⁊ partes motus in ptibus mobilis sic ꝙ in qualibet parte mota sit suus motus: antecedens patet de anima ⁊ generaliter de qualibet forma qua necessario mota mouetur cū toto suo in qua nō est aliquis motus. ¶ Quarto aut partes pri⁹ mouerēt ꝙ totuz aut ecōtra. si partes pri⁹ mouentur re ꝙ totuz: igitur prius est motus partiū ꝙ motus totius ꝙ ē impossibile: qr in successiuis ꝙ prius prio est vna ps tā prio est totū. Si autē prius mouet totū ꝙ ptes eius igitur pri⁹ totus motus ꝙ ptes eius ꝙ īplicat contradictionē: qm̄ partes sunt priores toto: p Aristo. prio huius. ¶ Ad primū concedo ꝙ motus celi est difformis ⁊ irregularis quo ad ptes subiecti: sz non quo ad tēpus: ⁊ qm̄ motus magis mensurat a tēpore ꝙ a subiecto suo ideo simplr loquēdo dicitur motus celi vniformis ⁊ regularis ex vniformitate ⁊ regularitate tpis: nō autez simplr dicit difformis ⁊ irregularis ex difformitate ⁊ irregularitate subiecti: ppterea phs cōparās motuz celi ad suā potiorē mēsurā dicit motū celi eē vniformem ⁊ regularē: ⁊ nō dicit eū difformē ⁊ irregularem. ¶ Ad secundū concedo ꝙ eiusdē mobilis sūt simul duo motus equales simultate immediationis eo modo quo forma ⁊ mā sūt simul: neqꝫ eo modo quo albedo ⁊ dulcedo in lacte sūt simul: ⁊ ita loquit Arist. de simultate in littera: nō quidē de motibus diuersaꝝ rationū: sed eiusdē rationis: nō eniz incōuenit in eodez mobili simul adequate esse motuz localē ⁊ motū alterationis. ¶ Ad tertiū dicitur ꝙ in mobili sunt duplices ptes vz quātitatiue ⁊ qualitatiue seu ēntiales qm̄ ergo Ari. dicit ꝙ motus diuidit fm diuisionē mobilis ⁊ ꝙ ptes motus diuidūtur fm diuisionē partiū mobilis: loquit ergo phs de ptibus integralibus ⁊ quātita

tiuis nõ de ptibus equalibus ꝛ qualitatiuis: si igitur aliquid mouetur fm se totũ opꝫ motũ esse cõdiuisũ ptibus quãtitatiuis mobilis: nõ autẽ partibus qualitatiuis. Et si arguitur ꝙ ita ptes quãtitatiue mouentur p accidens sicut ptes qualitatiue: vꝫ ad motũ totius: igitur sicut nõ est motus subiectiue in pte qualitatiua: ita nec in pte quãtitatiua. Respõdetur negando antecedẽs: qm̃ ptes quãtitatiue sic mouentur p accidens: ꝙ possũt moueri per se p separationẽ a toto: nõ autẽ ptes qualitatiue possũt moueri per se p separationẽ a toto: vnde ẽ aduertẽdũ ꝙ si aliqđ cõpositũ naturale mouetur fꝫ se totũ est dare aliqđ ꝙ mouetur simpliciter per se: vꝫ totũ mobile ꝛ aliquid mouetur simpliciter p accidẽs: vꝫ forma: q2 in ea nõ est motus subiectiue: mã autẽ ꝛ partes quãtitatiue mouentur per se ꝛ per accidẽs. mouentur quidem per se in quãtũ in eis est subiectiue motus: mouentur aũt per accidẽs inquãtũ mouentur ad motũ totius: ꝛ magis p accidẽs mouetur mã ꝙ pars quãtitatiua: qm̃ pars quãtitatiua põt moueri simpliciter p se: sic ꝙ nõ ad motũ alterius vꝫ p separationẽ illius a toto: materia autẽ prima nõ potest p se existere ꝛ cõsequẽter non põt per se existere. ꝛ cõsequẽter nõ potest simpliciter p se moueri. ¶ Ad quartũ dico ꝙ ptes nõ prius mouentur ꝙ totũ: sed totũ prius mouetur ꝙ ptes: ꝛ cũ cõcluditur ꝙ totus motus est prior suis partibus: negatur cõsequentia: cõcedo tamẽ ꝙ motus est aliquo modo prior suis ptibus: vꝫ prioritate consequẽtie: qm̃ quacunq3 parte data fm diuisionẽ tẽporis sed ita pt est totus motus ꝛ nõ contra: cõcedo etiaꝫ ꝙ ptes mobilis aliquo modo prius mouentur ꝙ ipsum totũ. s. p respectum ad spatiũ: quoniã signato vno pũcto in spatio ptes mobilis prius ptrãseũt illũ pũctũ ꝙ totũ mobile.

Sed dubitatur si enim totũ prius mouetur ꝙ ptes: ꝛ omne totũ stat esse sine suo posteriori: igitur stat totũ moueri suis ptibus nõ motis ꝙ implicat cõtradictionem. ¶ Dicendũ ꝙ illa regula oẽ prius stat esse sine suo posteriori est intelligenda de priori prioritate simpliciter que est prioritas in essendo absolute: nõ autem intelligitur de prioritate fm qđ q̃ est prioritas in essendo tale vel tale: ex quo enim totum est in loco p se ꝛ ratione sui: ptes autem sunt in loco per accidẽs ratione totius: opꝫ totũ prius esse in loco suis ptibus: ꝛ tamẽ nõ stat totum esse in loco sine suis ptibus: ita ipꝫ totum prius mouetur ꝙ partes quantitatiue cum sit causa ppter quã ille partes mouentur: nõ tamen stat totum moueri ipsis partibus nõ motis: hec enim est prioritas fm qđ ratione motus: sicut alia fuit prioritas fm quid ratione loci. (Alius autem). Secũda conclusio motus diuiditur

Tex. cõ. 32.

fm diuisionem tẽporis: pbatur motus est in tempore tanꝙ in mensura: ꝛ oẽ tempus est diuisibile: igitur motus est diuisibilis ad diuisionẽ tẽporis: prima ps antecedentis fuit pbata quarto huius: ꝛ secũda est probata in hoc sexto: ꝛ cõsequẽtia videtur tenere ex eo: qm̃ mensuratũ diuiditur ad diuisionẽ mẽsure: si enim pannus mensuratur vlna: opꝫ pannũ diuidi ad diuisionẽ vlne: ita ꝙ maiori parti vlne correspõdeat maior pars panni: ita si motus est in tempore diuisibili tanꝙ in mensura necessario maiori pti tpis correspõdet ps maior motus: ꝛ minori parti tẽporis correspõdet minor ps mot⁹ ꝙ nõ eẽt verũ nisi diuideretur ad mot⁹ diuisionẽ tẽporis. Te. li. (Alius autem mot⁹ quo diuiditur mot⁹ fm tẽpus est: qm̃ autem oĩs motus in tempore est: tempus autem oẽ diuisibile est in minori: minor sũt mot⁹: necesse enim diuidi motum fm tempus.

Notandum fm cõmẽtatorẽ cõmento. 36. ꝙ diuisibilitas in eo est diuersa: q2 motus sũt in diuersis generib⁹ ꝛ necesse est vt sit in oĩ parabili: ꝛ põt intelligi subm mot⁹ mã diuisio eius p rem motã fm ꝙ est res mota: ꝛ intelligo p subiectũ mot⁹ illud in quo est: vbi grã locũ in motu locali. Distinctio quã intendit cõmentator est ista: ꝙ duplex est subiectũ motus: vꝫ antecedẽs ꝛ cõñs: subm añcedẽs est illud cui inheret: vꝫ mobile: subm ɔsequẽs est illud ad qđ est motus. s. dispositio fm quã mobile mouetur vt locus in motu locali: quãtitas in motu augmentationis ꝛ diminutionis: ꝛ qualitas in motu alterationis. Et iuxta hãc distinctionẽ cõmẽtator ponit duas ppões: quarũ prima est ista diuisibilitas in motu nõ est eiusdẽ rationis in quolibet motu: pꝫ: nã prima diuersificatur fm diuisibilitatẽ subiecti: sed diuisibilitas est passio motus ex quo motus est de genere ꝯtinuorũ: igitur motuũ diuersarũ rationũ eo modo quo alias dicitur est ꝙ lõgitudo linee ꝛ lõgitudo superficiei sũt diuersarũ rationum: sicut etiam linea ꝛ superficies sunt diuersarum rationũ: q2 igitur motuũ quidã differũt genere: ꝛ quidã differũt specie: ita diuisibilitatũ motus quidã sunt diuersorum generũ ꝛ predicamẽtorũ: quidã autẽ eiusdẽ generis ꝛ pdicamẽti: sed differẽtes spẽ: ꝛ quidã ɔsequẽter solo nũero differẽtes: sicut ꝛ aliqui mot⁹ solo nũero differũt. Secũda propositio mot⁹ nõ tñ diuiditur fꝫ diuisionẽ mobil' ꝛ tpis: sꝫ et fꝫ dispõnẽ sbiectiuã mot⁹ ita ꝙ localis ẽ diuisibilis ad diuisibilitatẽ loci vel spatij ꝛ motus augmẽtationis ꝛ diminutiõis est diuisibilis fm diuisibilitatem quantitatis ꝛ motus alterationis fm diuisibilitatẽ qualitatis que acquiritur pportionaliter: igitur sicut acquiritur motus dispõ fm ꝙ ẽ motus sic ꝙ toti motui respõdet tota dispositio ꝛ medietati medietas: ꝛ sic in infinitũ cõtra Burleũ ꝛ alios q dicũt ꝙ in motu alterationis nihil acquiritur de termino ad quẽ nisi prius corrupta sit tota qualitas cõtraria ꝙ non est verũ: prio pportionaliter acquiritur motus ꝛ terminus ad quẽ generatur: ꝛ termin⁹ ad quẽ corrũpitur.

Contra istam cõclusionẽ arguitur du. In prio ficta in maiori tempore est maior mot⁹: ꝛ in minori tẽpore est minor mot⁹: igitur non diuiditur fm diuisionẽ tẽporis: pꝫ cõsequẽtia p phm pbantẽ motũ diuidi fm diuisionem tẽporis ex eo q2 in maiori tẽpore est maior motus: ꝛ in minori tẽpore minor motus: añcedẽs pꝫ: dato ꝙ sor. ptrãseat pedale in hora: ꝛ Plato tripedale ĩmedietate hore: ꝛ pꝫ ꝙ in minori tẽpore est minor mot⁹ ꝛ in maiori minor: q2 i hora est mot⁹ ptrãsitiõis vni⁹ pedalis tñ ꝛ ĩmedietate hore est motus pertrãsitiõis trium pedaliũ: cõstat autem ꝙ hora est maior sua medietate: ꝛ mot⁹ ptrãsitiõis trium pedalium est maior motu ptrãsitiõis vnius pedalis: sicut etiã vnũ spatiũ est altero mai⁹. ¶ Secũdo si motus diuiditur fm diuisionẽ tẽporis: ꝛ etiã diuiditur fm diuisionẽ mobilis p phm in pria cõclusiõe: ꝛ vlterius diuiditur fm diuisionẽ spatij fm ɔmẽtatorẽ hic: sequitur motũ hẽre triplicẽ quãtitatẽ: cõsequẽs incõueniẽs: qm̃ tũc quãtitates se penetrarẽt ꝛ eẽnt simul in motu: ꝛ pꝫ cõsequẽtia: q2 motus recipit quãtitatẽ ab oĩ eo a quo recipit diuisionẽ: si igitur mot⁹ recipit diuisionẽ a tẽpore ꝛ a mobili: ꝛ a spatio: sequitur motũ recipere quãtitatem a quolibet illorũ: sed illa sũt tria: igitur ab illis recipit triplicẽ quãtitatẽ. ¶ Ad primũ dr ꝙ motus sicut diuiditur fm diuisionẽ tẽporis ꝛ spatij: ita mẽsuratur a quoli-

bet illo𝔷:si igit cõsideratᷓ motus vt mẽsuratᷓ a tẽpore sic motus sor. est duplus ad motũ Platonis:qꝛ fit in duplo maiori tẽpore nõ obstãte ꝙ mot⁹ Platonis sit velocior:si aũt cõsideratᷓ mot⁹ vt mẽsuratᷓ spatio sic motus Platonis est triplus ad motũ sortis:qꝛ per ipsuz acquiritᷓ spatiũ in triplo magis:sed Ari. tñ cõsiderat motũ vt mẽsuratᷓ tẽpore ⁊ nõ vt mẽsuratᷓ spatio: ideo semp in maiori tẽpore est maior mot⁹:lꝫ aliquãdo in maiori tẽpore sit tardior motus ⁊ in minori velocior. ¶ Ad secũdũ negatᷓ consequẽtia:nõ enĩ opꝫ si aliquid mẽsuratur alio aut si diuiditᷓ ad diuisionẽ illius ꝙ recipiat quãtitatẽ ab illo:pãnus enĩ diuiditᷓ ſm diuisionẽ vlne ⁊ mẽsuratᷓ ab vlna:⁊ tamẽ nõ recipit quãtitatem motus:etiã vt dicebatᷓ in quarto diuiditᷓ ad diuisionez tẽporis:⁊ nõ recipit quãtitatẽ ab illo:qꝛ nullo tẽpore existẽte nõ minus motus hẽret quãtitatẽ:sꝫ magis ecõtra tẽpus recipit quãtitatẽ a motu quẽadmodũ ⁊ continuitas tẽporis est a cõtinuitate motus:motus igitur qui nõ indiget medio neqꝫ spatio sicut est mot⁹ celi nõ recipit quãtitatẽ nisi a mobili ⁊ a motore. Motus vero qui idiget medio vel spatio recipit quãtitatẽ a motore tanq̃ a cã efficiente ⁊ mobili tanq̃ a mã in qua ⁊ a medio vel spatio tanq̃ a mã per quã vel supra quã. Itez motus hꝫ duplicẽ quantitatẽ. s. propriã ⁊ cõem. quãtitas ꝓpria motus est duratio successiua mot⁹:quãtitas aũt cõmunis mot⁹ est quãtitas mobilis q̃ est cõis motui ⁊ oĩbus accidẽtibus mobilis. sicut enĩ albedo nõ hꝫ aliã quãtitatẽ neqꝫ aliã extẽsionez preter quãtitatez ⁊ extẽsionẽ sui subiecti:⁊ motus vt est accñs mobile diuisum ſm diuisionẽ partiũ mobilis hꝫ eandẽ quãtitatem ⁊ eandẽ extensionẽ quã hꝫ mobile:ita ꝙ per eãdẽ quãtitatẽ numero ꝑ quã mobile est quãtuz longũ latum ⁊ ꝓfundũ:mot⁹ est quãt⁹ lõgus lat⁹ ⁊ ꝓfundus.

Tx. co.37. Uoniaz autez omne). Tertia cõclusio tẽpus mot⁹ moueri ꝙ mouetur ⁊ in quo mouetᷓ inuicez cõdiuidũtur:ista conclusio dupĺr probatᷓ primo ſꝫ se totã in vtᷓ: secũdo per ptes in ꝑticulari ibi. (Accipiatᷓ enĩ). Quãtuz ad primũ arguit cõmẽtator sic:motus ⁊ oẽ illud in quo est mot⁹ inuicẽ cõdiuidũtur:sed motus est in tẽpore ⁊ in moueri:⁊ in eo qđ mouetur:ergo mot⁹ tẽp⁹ moueri ꝙ mouetᷓ ⁊ ĩ q̃ mo² inuicẽ cõdiuidũtur:pꝫ cõsequẽtia cũ maiori:qꝛ sicut motus est diuisibilis in infinitũ:ita omne id in quo mouetᷓ est infinitũ:minor aũt declaratᷓ:ꝙ enim motus fit in tẽpore ⁊ in eo ꝙ mouetᷓ:manifestũ est ex dictis:est enĩ motus in tẽpore tanq̃ in mẽsura ⁊ in eo ꝙ mouetᷓ tanq̃ ĩ subiecto:⁊ ꝙ motus sit in ipo moueri in eo in quo mouetᷓ manifestatᷓ declarato quicq̃d Aristo. intelligit per moueri ⁊ ꝑ in quo mouetᷓ:vnde motus habꝫ duplex subiectum ſm cõmentatorẽ cõmento. 36. vꝫ intrinsecũ ꝙ est ipsum mobile ⁊ extrinsecũ ꝙ est dispõ ſm quã fit motus. s. terminus ad quẽ adequatus motui:cõstat aũt ex ꝙ motus ⁊ dispositio ſm quid est motus inuicẽ cõdiuidũtur vt declaratũ supra eodẽ cõmento. Et sicut motus habꝫ duplex subm vꝫ intrinsecũ ⁊ extrinsecum:ita habꝫ duplicẽ mensurã. s. intrinsecam ⁊ extrinsecã:mensura extrinseca est tẽpus:mẽsura intrinseca est quãtitas motus:vꝫ duratio successiua motus:de qua mensura locutus est cõmentator quarto huius di. ꝙ tẽpus nũerat numerꝫ motus:⁊ ꝙ ẽ mẽsura mot⁹ ꝑ quãtitatẽ accidentem motui:nõ oĩs numerus ⁊ oĩs quantitas est mẽsura sui subiecti ꝙ duratio igitᷓ successiua motus est numerus intrinsecus mot⁹:⁊ quãtitas intrinseca motui:ꝑ moueri igitᷓ Aristo. intelligit durationẽ successiuã motus:q̃ lꝫ sit in motu tanq̃ in subo:tamen mot⁹ est in ea tanq̃ in mẽsura:ꝙ aũt motus ⁊ talis duratio inuicem cõdiuidãtur ꝓbatuz fuit quarto hui⁹:cuilibet enĩ pti motus correspõdet aliqua ps sue duratiõis ⁊ cuilibet pti illius duratiõis correspõdet aliqua ps motus: igitur motus ⁊ moueri inuicẽ cõdiuidunt ꝙ erat probandũ. Et lꝫ inquit phs motus tẽpus moueri ꝙ mo²: ⁊ in quo mo² iuicẽ cõdiuidãtur: nõ tñ ꝯsiĺr diuidũtᷓ oẽs dispões ſm quas est mot⁹:nã taꝫ dispõ in motu locali q̃ in motu ad quãtitatẽ est diuisibilis ꝑ se. Dispõ aũt in motu alteratiõis est diuisibilis ꝑ accidens:magnitudo enĩ supra quã vel ꝑ quã fit mot⁹ localis ẽ diuisibilis ꝑ se:⁊ quãtitas ad quã est mot⁹ augmẽtationis vel diminutiõis est etiã diuisibilis ꝑ se:sed qualitas ad quã est mot⁹ alterationis est diuisibilis ꝑ accidens:vꝫ ad diuisionẽ quãtitatis vt fuit ostẽsuz primo huius. T.c. li. (Qm̃ aũt omne ꝙ mouetᷓ in aliquo mouetur tanq̃ in subiecto itrinseco vel extrinseco:⁊ in quodam tẽpore mouetᷓ tanq̃ in mẽsura intrinseca vel extrinseca:⁊ oĩs mãlis est motus necesse est easdẽ diuisiones esse tẽporis moueri ⁊ ꝙ mouetᷓ:⁊ in quo motus ẽ sed nõ omniuz est similiter diuisio in quib⁹ motus est scꝫ in dispõnibus ſm quas est mot⁹:sed quãti ſꝫ seipꝫ est diuisio:qualis aũt ſm accidens.

Notandum primo ſm cõmẽtatorẽ commẽto. 37. ꝙ diuisio nõ attribuitᷓ oĩ in quo est motus eodẽmodo:sed attribuitur motui in quãtitatẽ ꝑ se:⁊ ideo fit diuisio essentialis quãtitati ⁊ attribuitᷓ motui in qualitate ꝑ accñs: ⁊ intelligẽdũ est hic de quãtitate cũ motu augmẽtationis ⁊ diminutionis motũ localẽ. Motus enĩ nũeratᷓ in quãto:⁊ accidit ei diuisio essentialiter ibi:qꝛ igitᷓ locus est quãtitas:vꝫ supficies corporis ambiẽtis locatum:ideo cũ phs noiat dispõnẽ motus ſm quãtitatez intelligit tã dispositionem ſm quaz fit motus localis q̃ etiam dispositionem ſm quã fit motus augmentationis vl' diminutiõis. ¶ Sed forte melius diceretur ꝙ Aristo. notãter tacuit hic dispositionẽ ſꝫ quã fit mot⁹ localis ⁊ noiauit dispositionẽ ſꝫ quaz fit mot⁹ augmẽtationis vel diminutionis aut alteratiõis:qm̃ quelibꝫ dispositio ſm quã fit aliq̃s istoruz motuuz ẽ vna ⁊ formalis:nõ autẽ tãtuz vna est dispositio ſm quaz fit motus localis:sed plures in eaꝝ: quelibet est formalis: sed aliqua mãlis ⁊ aliqua formalis:vnde magnitudo per quã fit mot⁹ ⁊ spatiũ supra ꝙ fit mot⁹ ⁊ locus ad quẽ sunt dispõnes mãles in motu locali:ipm autẽ vbi situale faciẽs verum notũ est dispõ formalis in motu locali cũ nõ sit possibilis motus localis absqꝫ vbi situali:lꝫ nõ sit necessaria simpliciter magnitudo ꝑ quaz fit motus aut spatiũ supra qđ fit motus aut locus ad quẽ est motus. Haꝝ dispositionũ aliqua habꝫ diuisibilitatem ꝑ se:⁊ aliqua per accidẽs:magnitudo enĩ ⁊ locus ac etiã spatiuz supra qđ fit motus localis habꝫ diuisibilitatẽ per se:ipm aũt vbi situale hꝫ diuisibilitatem ſm auctoritatẽ sex principioꝝ:diuiditᷓ enĩ situs ꝑ partem extra partẽ ad diuisionem corporum existen-

sum in eo: q igitur dispō ſm quā fit motus alteratio- nis eſt eciā tamen vna ⁊ diuiſibilis per ſe ⁊ diſpō ſm quā fit motus alterationis eſt etiā tamē vna ⁊ diuiſi bilis per accidēs. Diſpō autē ſm quā fit motus loca- lis nō eſt tñ vna neq; oīs talis diſpō eſt diuiſibilis p ſe: ſed aliqua p ſe ⁊ aliqua p accidēs. iō gratia breuita tis tacuit diſpōez ſz quā fit mot⁹ local: qm̄ diuiſibilitas illius tā per ſe ꝙ̄ per accidēs pōt eē manifeſta ex deter minatis quarto ⁊ quinto huius.

Secundo notādum ſm Buridanū: ſcd̄o ſue phīce capitulo p̄io ver- ſus finē ꝙ motus moueri ⁊ motio ſūt vna eēntia ⁊ ſz ꝙ accipit̄ reſpectu ſui ipſius ſic eſt motus: cū aūt acci- pitur reſpectu eius ī quo ē noīatur motio: ⁊ cū accipit̄ in cōparatione eius a quo eſt noīatur moueri. Ubi di cit Bur. ꝙ phs per moueri intelligit actionē mouentis coexiſtētē ī paſſo ſeu ī mobili ſubiectiue: p motionē vo intelligit paſſionē de genere paſſiōis. Sed Auicēna in tellīgit ꝙ mot⁹ moueri ⁊ motio ſunt in eadē eēntia nu- mero vez dicit qm̄ illa tria ſunt in mobili: ſi aūt intelli git ꝙ illa tria ſunt vna ⁊ eadē res ⁊ ꝙ differūt tñ ra- tione ita ꝙ vna ⁊ eadē res eſt motus moueri ⁊ motū: licet ſub alia ratiōe ſit motus ⁊ ſub alia moueri ⁊ ſub alia motio illud nō eſt vez: qm̄ tunc motus ⁊ moueri nō diuiderent̄ equalibus diuiſionib⁹ cōtra phm ⁊ cō- mētatorē: ⁊ pz cōſequētia: q ea que ſunt vnū numero nō habēt diuerſas diuiſiōes: vnde tempus ⁊ duratio mundi nō cōſimiliter neq; diſſimiliter diuidūtur quia ſunt vnū ⁊ idē realiter nō obſtante ꝙ tēpus ſupaddat durationi mūdi numerationē aīe nec eſt vez ꝙ moue ri ſit actio agētis: ſed mouere eſt reſpect⁹ agētis: ⁊ mo- ueri reſpectus patiētis ſm cōmētatorē tertio huius: di catur igitur ꝙ motus eſt actus mobilis ⁊ moueri vel ſ accipitur vt eſt duratio ſucceſſiua mot⁹: ⁊ motio eſt re- ſpectus motoris aut mobilis fūdatus in mouēte vel in motu aut in re mota eo mō quo dixi tertio hui⁹.

Tertio notādū ſm Egidium ꝙ qualitas du- pliciter pōt conſiderari: vz ſm quāti tatem in qua fūdatur ⁊ ſm eſſe ꝙ hz in mā reſpectu q̄- titatis cōpetit ei diuiſio ſm extenſiōem maiorē vel mi- norem: q quāto maior eſt ſupficies tāto maior eſt al- bedo in ea fūdata: reſpectu aūt materie in qua hz eſſe cōpetit ei diuiſio p intēſiōem ⁊ remiſſionē: q quāto ē ītī materia magis diſpoſita tāto hz eſſe magis intēſuz ⁊ quāto minus diſpoſita tāto magis remiſſū: ideo hec oīa accidūt albedini: q ſi albedo hēret eſſe ſeparatū nō variaret̄ p maiorē ⁊ minorē extenſionē neq; p in- tenſionē ⁊ remiſſionē: ppterea dicitur qualitas īdiuiſi bilis p ſe ⁊ diuiſibilis p accidēs. ¶ Sed cōtra nihil ē extenſuz p ꝙ nō hz ex ſe intēſiōem: ſed mā nō habet ex ſe extenſionē: ſi enī quātitas nō eſſet p ſe extēſa nihil di ceret̄ per quantitatē extēſam: ſi igit̄ p idem nihil eſt in tenſum p illud ꝙ nō hz ex ſe intenſiōem: ſed mā nō ha- bet p ſe intēſionez neq; remiſſionē: igitur nihil eſt inten ſum vel remiſſum rōne materie. Itē ſequit̄ ꝙ qualita- tes prime nō ſunt intēſe neq; remiſſe q ſunt īmediate in materia abſq; diſpoſitione prima maiori vel mino ri aliter eſſet pcedere in infinitū: imo ſequitur ꝙ lumi- noſum tātū gradū luminis debet agere in pūcto re- motiori ſicut ppinquiori medijs vniformis p totū ꝙ eſt contra experientiā in parte diſtantia q materia co tinue eſt equalit̄ diſpoſita. Et ꝯſequent̄ ſi calidū potē tie vt octo ⁊ calidū potētie vt quatuor applicaret̄ ma terijs conſimiliter diſpoſitis gradus conſimilis intēſio nis deberent pducere ꝙ eſt falſuz: ppterea cū pria ma teria nō ſit niſi pura potētia: ⁊ nulla forma ſit intenſa in ſuo quidditatiuo ⁊ eſſentiali nō apparet ꝙ vna for- ma recipiat a materia intenſionē ⁊ remiſſionē qn̄ que libet forma omnino tā ſubſtātialis ꝙ̄ accidētalis de- beat recipere ab eadē materia intēſionē ⁊ remiſſionem ſi materia eſt adequata cauſa intenſionis ⁊ remiſſio- nis qualitatū: ⁊ ita quelibet ſignatur ⁊ quelibet quāti tas ⁊ quelibet forma ſubſtātialis eſſet intēſa vel remiſ ſa oppoſita: quoꝝ ponit Ariſtote. in predicamentis. ¶ Dicendū igitur ꝙ ſicut extenſio eſt paſſio abſoluta quantitatis ita intenſio eſt paſſio abſoluta quātitatis intēſibilis ⁊ remiſſibilis: ⁊ ſicut extenſio fluit a natura quātitatis ita intēſio a natura qualitatis: lz nō ita eēn tialiter: quoniā quantitas ſeparata a ſubiecto hz ptes extenſas. albedo autē ſeparata a materia ⁊ a quātita- te haberet partes intēſibiles ⁊ remiſſibiles: ſed nō par tes intēſas vel remiſſas in ſubiecto ergo habz intēſio- nem ⁊ nō extra ſubiectū: ex quo ſequitur ꝙ itēſio qua litatis fluit in qualitate mediante ſubiecto: extēſio aūt fluit a quātitate cōtinua abſq; ſubiecto. Eſt etiā aliqua cauſa ppter quā intēſio nō eſt paſſio ita eſſentialis q̄- litatis ſicut extēſio quantitatis: quia non maioratur quantitas quin maioretur extenſio ⁊ econtra licz plu- rificetur qualitas abſq; plurificatiōe intēſionis ⁊ ecō- tra: vnde in ferro ignito eſt magis de caliditate quā in igne tāte quātitatis ⁊ tamen plus eſt de intenſione in igne puro ꝙ̄ in ferro ignito vel altero mixto: ſimiliter ſi deus primā medietatē huius albedinis extenderet alteri medietati nō eſſet plus de forma albedinis quā primo erat ⁊ tamen intenſio eſſet dupla: poteſt enī in- tenſio maiorari in infinitū nulla producta de nouo ca liditate ⁊ remitti in infinitum nulla corrupta qualita- te: vez eſt tamen ꝙ ſi deus vnā medietatē albedinis alteri coextēderet generaret̄ vnus gradus continuans vnā medietatē cū alia: ⁊ ſi iterū illas ſepararet corrū- peretur ille gradus ⁊ alij duo generarentur ſicut dice- batur de punctis ⁊ lineis. Ex hijs ergo ſequit̄ ꝙ ſicut quātitas eſt per ſe diuiſibilis extenſiue ita qualitas in diuiſibilis ⁊ remiſſibilis eſt per ſe diuiſibilis intenſiue: nam ſicut quātitas habet per ſe partes quātitatiuas ita qualitas partes intēſiuas ⁊ ſicut quantitas eſt di- uiſibilis extenſiue in duas medietates in tres tertias ⁊ in quatuor quartas ⁊ ſic in infinitū in partes equa les quātitatiuas ita qualitas intenſibilis ⁊ remiſſibi- lis in duas medietates in tres tertias ⁊ in quatuor q̄r tas ⁊ ſic in infinitū in partes equales intenſiuas: ſicut enim quadripedale cōponitur extēſiue ex quatuor pe dalibus equalibus ita caliditas vt quatuor cōponi- tur ex quatuor partibus intēſiuis eque intēſiuis: qua- rum quelibet eſt caliditas vt vnū et ſicut linea termi- natur ⁊ continuatur pūctis ita qualitas intenſibilis ⁊ remiſſibilis continuatur ⁊ terminatur gradibus: nā ſicut in qualibet linea ſunt infinita puncta copulantia īfinitas ptes nō tñ ſicut quelibet linea terminat̄ duo- bus pūctis ita quelibet latitudo duob⁹ gradib⁹ quo- niam latitudo incipiens a nō gradu ſolum vno gra- du terminatur. ad philoſophū di. ꝙ qualitas eſt diuiſi bilis per accidens: reſpōdetur ꝙ ipſe loquitur de diui ſibilitate extenſiua ⁊ tāto ꝙ loqueretur de diuiſibilita te intenſiua p tanto diuiſio intēſiua qualitatis dicitur per accidens q neceſſario indiget ſubiecto nō tamen neceſſario indiget materia vt dicit Egidius ſed magis quantitate: quoniā in ſacramēto altaris vbi nulla ē

materia sunt qualitates prime ⁊ secunde valde intense ⁊ dicit phūs in libro de sen. ⁊ sen. ꝙ color est extremitas perspicui in corpore terminato: ⁊ in quarto huius ꝙ color est in corpore quia est in superficie ad denotādum ꝙ color non minus esset sine materia ꝙ̄ cuȝ materia posita quātitate sed īpossibile est colorem eē in quātitate absq̧ intensiōe igitur color magis a quātitate recipit intensionem ꝙ̄ a materia habet igitur color intēsioneȝ ex natura ꝓpria sed ad hoc indiget materia necessitate nature ⁊ quātitate necessitate simpliciter ꝙ autē qualitas intēsibilis ⁊ remissibilis sit magis sub hoc gradu ꝙ̄ sub illo hoc potest esse ratōe agētis ⁊ ratione forme substātialis determinātis sibi quātitatem sub illo gradu ⁊ ad hoc multum cōfert dispositio materie. ¶ Intelligenduȝ ꝙ sicut quantitas habet duplicem extensionē. s. absolutam ⁊ respectiuā ita qualitas habet dupliceȝ intensioneȝ. s. absolutam fluētem īmediate a quantitate in subiecto ⁊ respectiuaȝ ſꝫ quā refertur magis intensum minus intenso aut simpliciter intensū remisso ⁊ sic dicitur intensio ⁊ remissiō relatiue opponi sicut magnitudo ⁊ paruitas.

Contra predicta arguitur si caliditas est intensiua intensione superaddita que sit passio illius ⁊ etiā intensio ⁊ intēsa erit procedere in infinitum in huius intensionibus equalib⁹ nō cōmunicantibus ꝙ est falsum quia tunc quelibet caliditas esset infinite intensa: sed ꝙ intensio sit intensa arguitur ponendo ꝙ. a. sit intensio totius latitudinis caliditatis ⁊. b. solum intensio a non gradu ad gradum medium ⁊ arguitur sic. a. intensio est maior. b. intēsione ⁊ non extensiue quia sunt in eodem subiecto primo vt suppono igitur est maior intensiue ⁊ per consequēs. a. intensio est intensa. Secundo quero vtrum caliditas ⁊ sua intensio sint eiusdem speciei vel diuersaꝝ si eiusdem speciei igitur intensio caliditatis est caliditas si diuersarum specierum que nō in predicamento qualitatis quia non apparet cuius speciei predicamenti q̄litatis sit intēsio caliditatis si nō sit eiusdem speciei cū caliditate neq̧ in aliquo predicamento vt patet inductiue. Item quero vtrum intensio caliditatis sit qualitas prima vel secunda si qualitas prima habetur intētum quia non apparet ꝙ sit nisi caliditas: si qualitas secunda igitur est aliqua qualitas secunda que nō consingat ex mixtione plurium qualitatum primarum qđ est contra philosophū in libro de sen. ⁊ sen. ¶ Ad primum dicitur ꝙ nulla intensio est intensa ⁊ concedo ꝙ. a. intensio est maior. b. intensiue ex quo non sequitur ꝙ. a. sit intensius. b. neq̧ ꝙ. a. sit intensuȝ sed sufficit ꝙ extenditur per maiorem latitudinē qualitatis sicut enī magnitudo extensionis attenditur penes magnitudinem quantitatis ita magnitudo intēsionis penes magnitudinem qualitatis. ¶ Ad secundum dicitur ꝙ sicut punctus linea ⁊ longitudo sunt eiusdem speciei nō per se sed per reductionem ita gradus qualitas ⁊ intēsio sunt eiusdem predicamenti ⁊ eiusdem speciei non p se sed per reductionē caliditas igitur ē per se in predicamento qualitatis ⁊ gradus per reductionem a priori intensio vō per reductionem a posteriori ex quib⁹ patet ꝙ nō sequitur caliditas ⁊ sua intensio sunt eiusdeȝ speciei igitur intensio caliditatis est caliditas. Et cum queritur vtrum intensio caliditatis sit qualitas prima vel secūda: dico ꝙ nulla intensio est qualitas ſꝫ tantuȝ passio vel modus aut relatio qualitatis ⁊ forte intensio absoluta est magis dicēda modus ꝙ̄ passio quia indiget substantia extrinseca vt patuit ⁊ variatur in infinitum nō variata qualitate eo modo quo dictuȝ est. (Accipiatur enim). Postꝙ̄ est probata conclusio in vniuersali ſm se totam ex intentione philosophi consequenter illam probat phūs particulariter ⁊ sigillatiȝ per partes suas ⁊ primo ꝙ tempus ⁊ motus equaliter condiuiduntur ponendo ꝙ. a. sit tempus ⁊. b. motus nam si. b. motus est in. a. tempore medietas. b. est ī medietate. a. ⁊ tertia pars. b. est in tertia parte. a. ⁊ generaliter semper minor motus est in minori tempore igitur ad diuisioneȝ temporis sequitur diuisio motus. Similiter econuerso ad diuisionem motus sequitur diuisio temporis nam si in aliquo tempore moueatur aliquid ſm totum motum ī medietate temporis mouebitur ſm medietatem motus ⁊ generaliter quāto motus erit minor tanto erit in minori tempore: vnde breuiter potest sic argui medietati. a. correspondet medietas. b. ⁊ econtra ⁊ tertie parti. a. correspondet tertia pars. b. ⁊ econtra ⁊ generaliter maiori parti. a. correspondet maior pars. b. ⁊ minori parti. a. correspōdet minor pars. b. ⁊ econtra igitur. a. ⁊. b. inuicem condiuiduntur. l. e. li. (Accipiatur enim tempus in quo mouetur aliquid ī quo sit. a. ⁊ motus in quo sit. b. Si igitur per totum in omni motum est tempus). construe sic si igitur mobile est motum per totum motum in omni. i. in tanto tempore ⁊ in medio tempore per minorem motum ⁊ rerum hoc tempore medio diuiso per minorem hoc. i. per minorem motum ⁊ sic semper similiter autem ⁊ si motus diuisibilis sit ⁊ tempus diuisibile erit eodem modo. Si enim per totum motum vadit in omni. i. in toto tempore ⁊ per medium illius in medio ⁊ iterum per minorem motuȝ in minori tempore. (Eodem autem modo). Tex. cō. 38. Secundo arguit philosophus ꝙ motus ⁊ moueri inuicem condiuiduntur ponendo ꝙ. c. sit moueri ⁊ arguitur sic ſm medietatē. c. moueri sit medietas motus ⁊ secundum tertiam partem moueri sit tertia pars motus ⁊ generaliter quanto minor est pars moueri tanto minor est pars motus igitur motus diuiditur ad diuisionem moueri. Consimiliter arguitur econuerso ꝙ moueri diuiditur ad diuisionē motus quoniam cuilibet parti motus correspondet aliqua pars moueri ⁊ toti motui totuȝ moueri igitur ⁊c. prima pars antecedentis patet inductiue nam duabus medietatibus motus correspondēt tres tertie aut quatuor quarte ⁊ sic in infinitum: signatis eniȝ duab⁹ partibus in motu siue magnis siue paruis que sint. d. c. ⁊. c. e. semper illis correspondent due partes consimilis magnitudinis ⁊ paruitatis in ipso moueri. ¶ Secunda pars antecedentis etiam declaratur quia si non toti motui correspondet totum moueri adequate igitur mot⁹ excedit moueri aut moueri excedit motum ⁊ p consequens inuenitur motus sine moueri aut moueri sine motu ꝙ est impossibile vtrūq̧ enim continuuȝ est neq̧ aliquid illorum excedit mobile neq̧ aliquod illorum exceditur. a. mobili igitur vtrūq̧ illorum est alteri adequatum ideo toti motui correspondet totum moueri ⁊ partibus motus partes moueri ad diuisionem motus sequitur diuisio ipsius moueri. l. e. li. (Eodem autem modo ⁊ ipsum moueri diuideretur cū motu sic enim in quo est ipsum moueri ſm igitur medium motum). idest medium moueri minor erit motus toto moueri ⁊ iterum ſm medietatis medium ipsius moueri erit adhuc minor motus ⁊ sic semper. (Est autē). idest contingit. (Et ponentem ſm vtrūq̧ motum). i.

secundum vtrãq; partem motus vt secundũ.d.c.⁊.c. e.dicere ꝙ totum erit secundum totum.idest totus motus secundum totum moueri:si nanq; aliud plus erit ipsum moueri secundum eundem motum vel econuerso sicut determinauimus:non contingit ⁊ motum diuisibile partium motus esse.idest non contingit motum diuidi secundum diuisibilitatem partium mobilis:accepto enim ipso moueri secundum vtrũq;.idest secundum vtrãq; partem motus continuum erit totum vꝫ ipꝫ moueri nõ excedẽs mobile neq; motũ neq; ecõtra

Notandum fm Egidiũ ꝙ sicut alia est extensio albedinis: ⁊ alia est extensio superficiei sic alie sunt partes albedinis ⁊ alie superficiei non obstante ꝙ extensio albedinis non possit esse absq; extensione superficiei: quia extensio albedinis est causaliter ab extensione superficiei:ita alia ẽ quãtitas motus ⁊ alia est quantitas mobilis ⁊ alia est quantitas spatij:licet sine his quantitatibus non possit esse motus:ex quo ab illis causaliter dependet:sicut ergo partes motus nõ sunt partes mobilis neq; spatij:ita quantitas motus non est quantitas mobilis neq; spatij:⁊ ista quantitas est illud moueri ꝙ diuiditur secundum diuisionem motus ⁊ econtra. ¶ Sed mihi videtur ꝙ sicut non est nisi vna quãtitas qua materia est quanta ⁊ albedo est quanta ita non est nisi vna extensio absoluta quã materia est extensa ⁊ albedo est extensa:⁊ hec est extensio quantitatis siue fuerit terminata siue interminata:nec sequitur ptes albedinis non sunt partes quantitatis:igitur extẽsio albedinis non est extensio quantitatis. Dato eniꝫ illo modo arguendi ꝙ in eodem corpore sunt infinite extensiones inuicem coextense equales non cõmunicantes quoniaꝫ in pedali ignis vniformiter calido p totum: vt octo sunt infiniti gradus nõ cõmunicãtes inuicem coextensi sic se habentes ꝙ quilibet est pedalis quantitatis ⁊ nunq̃ pars vnius est pars alterius. Itẽ non est dicendum ꝙ motus habeat aliquam quantitatem propriam preter durationem successiuam: neq; sequitur: partes motus diuise diuisibilitate mobilis non sunt partes mobilis:igitur motus diuisus diuisibilitate mobilis habet aliam quantitatem a quantitate mobilis aliter enĩ due quantitates inuicem coextenderentur ⁊ se penetrarent:scilicet quantitas mobilis ⁊

Tex. co. 39. quantitas motus:qđ est impossibile. (Similiter autem). Tertio ostendit philosophus ꝙ motus ⁊ dispositio secundum ꝙ est motus inuicem condiuiduntur: nam motus localis ⁊ longitudo spatij inuicem condiuiduntur cum cuilibet parti motus correspondeat ꝓportionaliter ps lõgitudinis ⁊ econtra ⁊ sic vt dicitur in motu locali ita in motu augmentationis ⁊ diminutionis:in motu autem alterationis diuisio dispositionis non est secundum diuisibilitatem motus omnino: quoniam motus diuiditur per partem post partem:⁊ per partem ante partem tam diuisione tẽporis q̃ mobilis:sed qualitas que est dispositio in motu locali diuiditur per accidens ad diuisionem subiecti ⁊ ad diuisionem temporis pro quanto successiue subiecto acquiritur:sed habet propriam diuisionem secundum partes intensiuas:que quidem non est per partem extra partem sicut est diuisio in motu ⁊ in longitudine spatij ⁊ ĩ quãtitate acquisita per motum augmentationis ⁊ diminutionis. Te.c.li. (Simile autem demõstrabitur ⁊ longitudo diuisibilis cũ diuisibilitate motus:⁊ omne illud esse in quo est motus preter quedam que secũdum accidens) quibus competit alia diuisio preter diuisionem extensiuam.

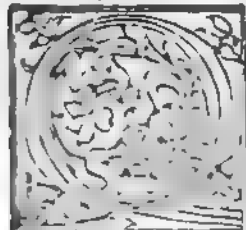
Notandum secundum Egidium ꝙ motus accipit quãtitatẽ a tempore ⁊ a spatio:quoniam sicut ille motus est magnus vel paruus qui fit in magno vel in paruo tempore:ita ille motus est magnus qui fit in magno vel in paruo tempore:ideo sicut motus recipit diuisioneꝫ a tempore ita recipit diuisionem a spatio:⁊ per consequens sicut motus ⁊ tempus inuicem condiuiduntur ita motus ⁊ spatium. Istud bene dictum est ꝙ motus accipit quantitatem a spatio tanq̃ a materia per quaꝫ vel supra quam:sed non bene dictum est ꝙ accipiat q̃titatem a tempore:quoniam tempus est passio motus ⁊ continuitas temporis est ex continuitate motus vt est probatum quarto huius:igitur tempus recipit quãtitatem a motu:⁊ non econtra:⁊ cuꝫ dicitur ille motus est magnus qui fit in tempore magno ⁊ ille est paruus qui fit in tempore paruo: igitur recipit quantitatem a tempore negatur consequentia:sed bene sequitur ꝙ recipit diuisionem a tempore non quideꝫ hoc modo ꝙ motus non esset diuisibilis nisi esset diuisibilitas motus:sed isto quia anima diuidendo diuidit motum:ideo non proprie absolute recipit diuisionem a tempore: sed tantum respectiue per mutationem ⁊ diuisionem anime eo modo quo dicimus pãnum diuidi ad diuisioneꝫ vlne non ꝙ non sit diuisio in pãno preter diuisionem vlne:sed quoniam cognoscitur diuisio panni p diuisionẽ vlne. (Quod enim mutatur). Quarto arguit phs ꝙ motus ⁊ mobile inuicem condiuidũtur nã mobile est diuisibile:sed diuiso subiecto omnia accidentia que sunt in eo diuiduntur:igitur motus diuiditur ad diuisionem mobilis:patet consequentia: quia motus est accidens mobilis deinde quia motus ẽ quãtus cuius quantitas est quantitas mobilis: igitur diuiso motu diuiditur mobile:⁊ per consequens mobile diuiditur ad diuisionem motus vtrũq;:igitur istorum diuiditur ad diuisionem alterius:sed non eodem modo:nam motus diuiditur secundum diuisionem mobilis causaliter a priori:mobile autem diuiditur secũdum diuisionem motus per modum signi a posteriori. Lege litteram. Quod enim mutatur est diuisibile vno enim subiecto diuiso omnia diuiduntur accidentia illius ⁊ econtra. ¶ Dubitatur: nam philosophus in principio huius capituli tengit tantum duos modos quibus diuiditur motus.s.diuisione mobilis: ⁊ diuisione temporis:in hac auteꝫ tertia conclusione tẽgit quatuor modos vꝫ diuisibilitatem moueri ⁊ diuisibilitatem spatij preter diuisioneꝫ mobilis ⁊ temporis vel igitur sibi contradicit vel fuit diminutus aut hic est superfluus. Respondetur ꝙ partes motus aut sunt simul aut non sunt simul:si sunt simul ille diuiduntur diuisione mobilis:si non sunt simul ille diuiduntur diuisione temporis:quia igitur omnis diuisio motus est ex parte mobilis vel temporis aut reducit ad diuisionem mobilis aut temporis:ideo philosophus in principio nõ fecit mentionẽ nisi de hijs duabus diuisionibus, ppterea nõ cõtradicit sibi ipsi: neq; est supfluus neq; diminutus. (Et in ipo finita). Quarta conclusio tẽpus motus moueri ꝙ mouet ⁊ in quo mouet eodẽ modo habẽt finitatem ⁊ infinitatẽ:ista conclusio sequitur ex priori: nam si omnia ista equaliter diuiduntur omnia ista eodem modo se habent ad finitatem ⁊ infinitatem:⁊ dicit philosophus ꝙ diuisio finitas ⁊ infi-

ditas insunt omnibus istis ppter ipsum transmutatuz qm ipz trāsmutatū sit cā ꝛ finis oiuz illoꝝ:aphi eni trāsmutato inest diuisibilitas ꝛ infinitas ppter qd omnibus aliis nominatis insunt eedē:ꝙ eniz transmutatuz sit diuisibile ondsum in primo capitulo huius tractat⁹ ꝙ aūt sit infinitum diuisibile ondetur in sequentibus. Le.li.(Et in ipso).i.in hoc ꝙ est finita esse aut infinita similiter se hēbit de oībus.i.quo ad oia nominata secutum aūt maxie est diuidi omnia ꝛ infinita eē ab ipso mutante.i.ab ipso mobili mox enim inest mutanti diuisibile ꝛ infinitum diuisibile quidem igitur ondsum est prius infinitum aūt in sequentibus erit manifestum.

Notandum p̄io ſm cō mentatoꝛez commēto.39.ꝙ necesse est vt motus ꝛ tps ꝛ alia sint diuisibilia in infinituz ꝛ vlꝛiter vt sint ꝯtinua qꝛ transmutatuz est diuisibile ꝛ ꝯ nā continui quoniam cā in hoc ꝙ tempus sit continuum ꝛ cā in hoc ꝙ motus sit continuus est qꝛ motum est continuuz:sed istud videtur contradicere pho q̄rto huius di.ꝙ ꝯtītas mot⁹ ē ex continuitate magnitudinis igitur cōtinuitas motus nō est a continuitate mobilis. Rn̄detur negādo cōsequentiā vnde continuitas motus ē materialiter tātū a cōtinuitate magnitudinis ꝛ materialiter ꝛ effectiue a continuitate mobil:vt dicatur ꝙ ꝯtinuitas motus est extrinsece a cōtinuitate magnitudis ꝛ īrinsece a cōtinuitate mobil. Et notat ꝙ nō facit hic cōmentatoꝛ mentionē de cōtinuitate magnitudinis per quā vel supra quā fit mot⁹ quoniā continuitas mobilis est necessario simpliciter continuum motus:continuitas aūt magnitudinis non est necessaria simpliciter motui continuo qm possibilis ē motus cōtinu⁹ q̄ nō indiget tali magnitudine scz motus celi.

Secundo notandū ſm cōmentatoꝛē eodem cōmento ꝙ si intelligēs trāsmutationez statim intelliget diuisibilitatez in infinitum qꝛ transmutatū non intelligitur esse in transmutatione nisi qꝛ imaginatur esse in eo ex quo ꝛ in eo ad ꝙ. Ecce ꝙ clare ponit cōmentatoꝛ in mobili dum mouet terminū a quo ꝛ terminuz ad quē non quidez ſm se totum:sed ſm partez quoniam pꝛopoꝛtionalr sic deperditur termin⁹ a quo ꝛ termin⁹ ad quē. Et nō loquitur hic cōmentator de omni transmutatione sed tantum d transmutatione per se que non cognoscitur nisi cognoscatur ipam esse i tēpoꝛe sed ex determinatis scitur tēpus esse diuisibile in infinitum igitur cognita transmutatione per se statim cognoscitur diuisibilitas i infinitū ❡ Item cognita transmutatione per se scitur immobile esse tminū a q ꝛ tminū ad quē ꝙ nō ꝯtingit nisi mobile diuidat in infinitū aliter magnitudo ꝛ mot⁹ cōponerentur ex indiuisibilibus:ꝙ est impossibile ꝛc.

Tex. co.40.

Quoniaz autem omne quod mutatur). Istud ē tercium capitulum huius tractatus in quo Aristotiles pscrutatur de diuisione mutatoꝝ inuicem ꝛ de oꝛdine istoꝛuz ad suum terminum ꝛ mensuram:postꝙ determinauit de diuisione ꝛ comparatione motus ponens.4.cōclusiones:quarum prima est ista omne ꝙ mutatur dum mutatur est: est in id in ꝙ mutatum est:scda conclusio illō in quo aliquid est primo mutatum necesse est indiuisibile esse ibi.(In q̄ autez p̄io). Tertia conclusio omnino contingit dare mutatum esse in aliquo primo ex parte finis ibi.(Dr̄ autez in quo primo). Quarta conclusio non contingit dare mutatum esse in aliquo primo ex parte principij ibi.(Quod autez ſm phm). Primam conclusionem phs tripliciter probat ꝛ primo sic omne ꝙ mutatur aut est i id ex quo mutatuz est aut in id ꝙ mutatū est:sed nihil ꝙ mutatur dū mutatū est est in id ex quo mutatū est igitur omne ꝙ mutatur dū mutatum est:est in id in qd mutatuz est:pz cōsequētia cum maiori:qꝛ non datur mediuz inter id ex quo mutatum est ꝛ in id in qd mutatuz est:minoꝛ vō declaratur nam omne qd mutatur distat a termino a quo: ergo deficit ab illo:patz cōsequentia:qꝛ idem est distare ab aliquo:ꝛ deficere ab eo vel saltē ad distare sequitur deficere ita idem est mutari ꝛ deficere vel saltem ad mutari sequit ꝛ ad mutatum esse ꝙ est finis distantie motus sequitur defecisse a termino a quo:tunc arguit sic omne ꝙ mutatur dū mutatū est deficit a termino a quo:igitur nō est in termino a quo:sed termin⁹ a quo est illud ex quo mutatuz est:igitur nihil ꝙ mutat dum mutatum est est in id ex quo mutatum est. Le.li.(Quoniam autem omne ꝙ mutatur ex quoddā in aliud mutatur:necesse si qd mutatur cum mutatū est esse in quo mutatum est ꝙ mutatur ex quo mutatur distat aut deficit ipsum aut idem est mutari ꝛ deficere: aut sequitur ad mutari:si autem ꝙ est mutatum esse defecisse: similiter enim vtrūqꝫ se habet ꝛ vtrūqꝫ ita ꝙ sicut se habet mutari ad deficere ita mutatuz esse ad defecisse).

Notandum ſm commentatoꝛem cōmento.40.ꝙ philosophus intendit per transmutationem que dicitur de quatuoꝛ transmutationibus scilicet in substantia i vbi in quali ꝛ in quanto. Et arguit cōmentatoꝛ sic illud ꝙ mutatur separatur a termino a quo mutatur:igit quādo mutatur non est in eo a quo mutatur: sed inter id a quo mutatur ꝛ terminum ad quem transmutat primo non est medium:igitur omne ꝙ mutatur cum mutatur est in eo ad qd transmutatur primo. Sed multipliciter dubitatur primo:si enim per transmutationez Aristoteles intēdit transmutationem que est in substātia ꝛ transmutatio in substantia est de contradictoꝛio in contradictoꝛium:igitur terminus ad quē non distat a termino a quo:cuius oppositum ponit philosophus in littera di.ꝙ illud in qd aliquid est mutatum distat ab eo ex quo mutatum est:ꝛ patet consequentia: quia contradictio est oppositio:cuius non est dare mediuz primo posterioꝛum:si igitur in generatione ꝛ coꝛruptione non datur medium inter terminum a quo ꝛ terminum ad quem illi termini sunt immediati ꝛ termini non distant. ❡ Secundo si philosophus per trāsmutationem intendit transmutationem in vbi quanto ꝛ quali ꝛ quelibet illarum transmutationum est de contrario in contrarium:igitur inter terminum a quo ꝛ terminum ad quem datur medium:ꝛ per consequens falsum est qd inter illud ex quo mutatum est:ꝛ id in qd mutatum est nō sit mediuz ꝛ potest exemplificari quoniam inter caliditatem sūmam ꝛ frigiditatem sūmam datur medium:quarum vnū est terminus a quo seu illud ex quo mutatum est ꝛ aliud est terminus ad quē seu id in quod mutatuz est. ❡ Tertio arguitur ꝙ nō omne ꝙ mutatur separatur a termio a quo: immo ꝙ tale dum mutatur est in termino a quo ꝛ non in termino ad quem:ꝛ pono ꝙ.a.sit vnum minimum naturale minus primo genitum:ꝛ quoniaz ꝙ generatur non

est per Aristotelē quinto huius:ideo materia.a.imme diate ante hoc mutabatur.ſʒ immediate ante hoc materia.a.erat ſub termino a quo ⁊ non ſub termino ad quem:igitur ⁊c. ¶ Quarto arguitur ꝙ illud ꝙ mutatur dum mutatum eſt non eſt in id in qͦ mutatum eſt primo quia non datur primum mutatum in motu ſecundum philoſophum in hoc tractatu: ⁊ Ariſtoteles loquitur hic de omni mutato:⁊ de omni tranſmutatione ſecundum commentatorem:vnde quocunq₃ motu ſignato de predicamento vbi quantitatis vel qualitatis dabitur primuʒ mutatuʒ eſſe:in predicamento autem ſubſtantie bene datur primuʒ mutatuʒ eſſe. ¶ Ad primum negatur conſequentia ⁊ pro ſolutione illius difficultatis dicitur ꝙ datur triplex minimum videlicʒ ſecundum quantitatem continuam ſecundum quantitatem diſcretam ⁊ ſecundum formam:minimuʒ ſecundum quantitatem continuam ꝙ eſt punctus:ſicut non facit maius ita non facit diſtare:minimuʒ ſecundū quātitatem diſcretam ꝙ eſt vnitas ſicut facit maius in minus ita facit diſtare:⁊ conſequenter minimuʒ ſecundū formam ꝙ eſt minimuʒ naturale etiam facit diſtare ꝙ facit magis in ſubſtantia:dico igitur ꝙ licet terminus a quo ⁊ terminus ad queʒ in generatione ⁊ corruptione ſint immediati adhuc dicuntur diſtare ſicut etiaʒ numeri diſtant non obſtante ꝙ ſint immediati quoniam minimum in illis facit maius. due autem medietates continui non diſtant quia ſunt immediate per indiuiſibile ſeu minimum ꝙ non facit maius. ¶ Ad ſecunduʒ dicitur ꝙ motus habet duplicem terminum a quo ⁊ ad quem ſcilicet diuiſibilem adequatum ſibi ⁊ indiuiſibilem qui indiuiſibiliter acquiritur ⁊ indiuiſibiliter deperditur:dico igitur ꝙ inter terminos indiuiſibiles datur medium.ſed non datur medium inter terminuʒ ad quem ⁊ terminum a quo adequatum motui: ſicut nō datur medium inter terminum ad quem:⁊ ipſum motum loquendo de medio ꝙ non ſit alicuius illorum quia loquendo de medio quocunq₃ indifferenter: ſic inter omnē terminū a quo mot⁹ ⁊ terminū ad queʒ mediat aliquid ſcilicet pars termini a quo vel termini ad quem adequati motui:poteſt tamen loqui ⁊ commentator de terminis acceptis ſecundum ſpeciem:⁊ ſic inter terminum a quo ⁊ terminum ad quem primuʒ nō datur medium ſecundum ſpeciem:ſed bene ſecundum numerum aut ſecundum maius ⁊ minus. ¶ Ad tertium dicitur ꝙ eſt triplex mutari:qͦdam eſt ꝙ menſuratur tempore vt calefieri:qͦdam ꝙ menſuratur inſtanti vt illuminari ⁊ qͦdam ꝙ non menſuratur tempore vel inſtanti vt generari vl' corrumpi. omne mutari mēſuratum tempore vel inſtanti eſt in termino ad quem ſecundum totum vel ſecundum partem ⁊ cōſequenter ſeparatur a termino a quo ⁊ non eſt in illo ſecundum ſe totum:ꝙ enim calefit eſt ſub caliditate nouiter acquiſita ⁊ ſeparatur a frigiditate etiam ꝙ illuminatur ſeparatur a tenebris ⁊ non eſt ſub illa ſed ſub lumine ſecundum ſe totum:ꝙ autem mutatur mutatione non menſuratur tempore vel inſtanti tale dum mutatur nō eſt termini ad quem:ſed in termino a quo neq₃ ſeparatur ab illo ſtante illa mutatione:commentator autem loquitur de eo ꝙ mutatur mutatione menſuratione tempore vel inſtanti. ¶ Ad quartum reſpondetur ꝙ duplex eſt mutatum eſſe:ſcilicet in actu ⁊ in potentia mutatum eſſe in actu eſt illud ꝙ terminat motum vel mutationem ⁊ non continuat partes motus inuicem ⁊ tale eſt illud in ꝙ mutatio eſt primo completa mutatuʒ eſſe in potentia ē in id ꝙ copulat partes motus inuiceʒ ſicut punctus partes linee:⁊ ſicut in qualibet linea ſūt infinita puncta:ita in quolibet motu ſunt infinita mutata eſſe:quando ergo commentator vult ꝙ ſit dare primum mutatum aut aliquod in qͦ mobile eſt primum mutatum loquitur de mutatione eſſe in actu ⁊ non de mutato eſſe in potentia:quoniam bene datur primum mutatum eſſe in actu:ſed non datur primum mutatum eſſe in potentia:quoniam quocūq₃ dato infinito alia preceſſerunt:poteſt tamen dici ꝙ ipſe loquitur de primo mutato eſſe ſecunduʒ ſpecieʒ ⁊ non ſecundum numerum:conſtat autem vt declaratuʒ eſt ſupra ſecunduʒ in quolibet motu:⁊ in qualibet mutatiōe datur primum ſecunduʒ ſpecieʒ. (Quoniam ergo vna). Tex. cō.41.
Secundo arguit philoſophus ad eandem concluſionem ſic:ꝙ omne ꝙ mutatur ſecundum mutationeʒ cōtradictionis cuʒ eſt mutatuʒ eſt in id in qͦ mutatuʒ eſt igitur per idem oē ꝙ mutatur ſecunduʒ alias mutationes cuʒ eſt mutatum eſt in id in quod mutatuʒ eſt:antecedens patet de omni eo ꝙ mutatur ſecundum generationem ⁊ corruptionem que ſunt mutationes de cōtradictorio in contradictoriuʒ:ꝙ eniʒ mutatur de non eſſe ad eſſe cuʒ eſt mutatuʒ eſt in eſſe: ⁊ ꝙ mutatur de eſſe in non eſſe cuʒ eſt mutatuʒ eſt in nō eſſe:ſi eniʒ ignis generatur in eo inſtanti in quo genitus eſt habet eſſe: ⁊ ſi corrumpitur in eo inſtanti in quo corruptus ē habet non eſſe. Le.li. (Quoniam ergo vna mutationuʒ eſt ſecunduʒ contradictioneʒ quando mutatuʒ eſt ab eo ꝙ non eſt in eſſe:tunc deficit nō ens ⁊ erit: igitur in eſſe:idcʒ eniʒ neceſſe eſt eſſe aut non eſſe:manifeſtuʒ igitur ꝙ in mutatione ſecunduʒ contradictioneʒ ꝙ mutatū eſt erit in quo mutatuʒ eſt:ſi auteʒ in h vr̄ ꝯcluſio ⁊ in aliis:eſt ē veriſicatio eiuſdeʒ ſimilr̄ in ſ vna ⁊ i aliis).

Notandum primo ſm commentatorem cōmento.41. ꝙ h ꝙ dictū eſt de trāſmutationibus vlr̄ manifeſtū eſt p ſe in tranſmutatiōe que dr̄ trāſmutatio principalr̄ ⁊ eſt illa que eſt de affirmatiua ī negatiuā ⁊ de negatiua in affirmatiuā que dr̄ gn̄atio ⁊ corruptio ⁊ eſt manifeſtuʒ in hac trāſmutatiōe ꝙ nō hʒ mediū:rō 2ᵘˢ eſt iſta īter cōtradictoria nō daṫ mediū:igiṫ id ꝙ gn̄aṫ vel corrūpiṫ neceſſe ē in eſſe vel in nō eſſe:ſʒ illud ꝙ eſt genitū ſepaṫ a nō eē:⁊ id ꝙ ē corruptū ſepaṫ ab eē:igiṫ illud ꝙ eſt genituʒ eſt in eſſe:⁊ id qͦ eſt corruptū eſt in non eſſe. ¶ Sed dubitaṫ qm̄ ſupra cōmēto .1.cōmētator gn̄ationē ⁊ corruptionē:⁊ gn̄aliter qualibʒ trāſmutationē īdiuiſibilē vocauit trāſmutationē p accn̄s ⁊ alias trāſmutatiōes factas in tp̄e noīauit trāſmutatiōes p ſe pp̄ qd ergo nūc trāſmutationē q̄ ē ſ₃ ꝯdictionē vocat trāſmutationē principalr̄ cū ſit trāſmutatio p accn̄s. Rn̄detur ꝙ trāſmutatio in ſuba ē principalr̄ trāſmutatio multiplr̄ in itelligibili aut qr ēmin⁹ ei⁹ ē pricipale trāſmutatū.ſ.terminatiue:primū nō cōpetit terminatiōi in ſuba:qm̄ h nomē trāſmutatio ſibi nō principaliter cōpetit:ſʒ magis ꝯuenit trāſmutatōib⁹ in tp̄e que ſūt trāſmutatiōes p ſe:oīa aūt ſequētia cōueniūt trāſmutationi in ſuba:p° qdē trāſmutatio ī ſba principalr̄ itēdiṫ a nā cū alie trāſmutationes ſint pp̄ illā tanq̄ pp̄ finem 9i.pho prio de ge.ꝙ ſi generatio eſt īpoſſibilis alteratio eſt īpoſſibilis:ſcđo trāſmutatio in ſuba ē pricipalr̄ trāſmutatio īq̄tū ſb₃ ei⁹ pricipalr̄ trāſmutaṫ:magis.n. trāſmutaṫ mā eūdo de forma ſubali in formā ſbalē ꝙ de forma accidētali ī formā accidētalē cū in p° trāſmutatione ſub₃ mutat nomē ⁊ diffinitioneʒ eſſentialē non

autem in secunda transmutatione. ¶ Tertio transmutatio in substantia est principaliter transmutatio ratione termini ad quem qui est principale transmutatum transmutatio enim substantialis terminatur ad substātiam ⁊ transmutatio accidentalis terminatur ad accidens. constat autem substantiam esse principalius trāsmutatio terminatae ꝙ̄ sit accidens sicut ē principalius ens.

Secundo notandum ſm cōmentatorem eodem commēto ꝙ aristo. hoc ꝙ declarauit non est declaratio exemplaris: sed est declaratio ad dirigendum considerantem non quia hoc declaratur in alijs transmutationibus secundum ꝙ declaratur illud ꝙ est ignotū naturaliter a noto ſꝫ ſꝫ ꝙ declaratur illud ꝙ ē minoris latētie ex eo ꝙ est ignotum naturaliter per illud ꝙ est manifesti⁹ ⁊ secundū hunc modum verificatur in descriptionibus ⁊ diffinitionibus via diuisionis ⁊ exemplificationis) h̄ cōmentator. Intentio ergo cōmentatoris est ꝙ hec est conclusio omne ꝙ mutatur dum est mutatum est in id in ꝙ mutatum est non ꝓbatur exemplariter per transmutationem substantie: sed per rationem qua declaratur illud ꝙ est notum naturaliter per illud ꝙ est naturaliter ignotum. Hec enī conclusio est naturaliter nota in alijs transmutatiōibus. ꝙ enim moueatur localiter aut quātitatiue aut qualitatiue dum est mutatum est in id in ꝙ est mutatum vt satis patet ad sensuꝫ: ꝙ enī mutatur substantialiter non est naturaliter notum: ꝙ illō dum mutatum sit: in eo in ꝙ mutatū est: sed illud simpliciter tm̄ per intellectum per id ꝙ est manifestius est: videlicet per hoc ꝙ inter cōtradictoria non datur medium iuxta principiū primū de quolibet esse vel non esse: ⁊ ꝙ trāsmutatio in substātia est de ꝯdictorio in ꝯdictoriū. cum ergo arguatur oē ꝙ mutatur in substantia dum est mutatū est in id in ꝙ mutatum est: igitur in omnibus alijs mutationibus idem cōtingit patet ꝯsequentia: q2 illud minus videtur in trāsmutatiōe substātiali: antecedens est naturaliter ignotū ⁊ ꝯn̄s naturaliter notum: sed antecedēs probatͬ per illud ꝙ est manifestius ꝙ̄ sit ipsum antecedens ⁊ ꝙ̄ sit ipsum cōsequēs

Sed dubitatur ꝓpter vnū ꝗ d̄ꝙ tale ⁊ illud magis per Aristo. primo posterioꝝ. igitur nō potest probari illud ꝙ est naturaliter notū per illō ꝙ est naturaliter ignotū: cum non cognoscatur notū per ignotum: sed per magis notum. ¶ Respōdetur negando consequentiam qm̄ lꝫ illud antecedēs sit naturaliter ignotū tamen per intellectū factum est notum ⁊ magis notum ꝙ̄ est consequens. Hec enim ꝓpositio color est visibilis est naturaliter nota: ⁊ ꝓbatur per ꝓpositionem naturaliter ignotā videlicet per istam color est īmutatiu⁹ visus cum hoc non sciatͬ nisi per intellectum alia autē per sensum. Item dicit cōmentator ꝙ diffinitiōes ⁊ descriptiones multotiens inueniuntͬ via diuisionis ⁊ exēplificationis verbi gratia hec diffinitio motus: videlꝫ mutatio de contrario inuenitur via exemplificationis exemplificando de motu locali de motu ad quantitatem ⁊ de motu ad qualitatem. in omnibus hijs patet motum esse mutationem de cōtrario in contrariuꝫ: sed per viam diuisionis isto modo motus est mutatio de cōtrario in contrarium: aut de contradictorio in cōtradictoriū igitur ē mutatio de ꝯrio in ꝯriū pꝫ ꝯsequentia cuꝫ maior ⁊ minor declaratͬ ex eo q2 due sūt spēs mutationū quarū vna ē in accidente q̄ dͬ motus: ⁊ alia in substantia que dicitur generatio ⁊ corruptio que quidem mutationes nō coincidunt: sed mutatio in substātia est de cōtradictorio in cōtradictorium igitͬ mutatio in accñte que dͬ motus nō ē de ꝯdictorio in ꝯdictoriū.

Tertio notandum ſm cōmentatorem eodeꝫ cōmento ꝙ in transmutatione que est in substantia non est medium inter illud a quo ⁊ illud postremū ad ꝙ est transmutatio: sed primū mediuꝫ est in alijs transmutationibus ꝙ̄ illud ad ꝙ in hac transmutatione. ista igitur trāsmutatio in duobus extremis habet dispositionem sicut est dispositio aliarum mutationum inter illud a quo ⁊ illud ad ꝙ primo venit trāsmutatum. Intendit cōmentator ꝙ trāsmutatio in substantia ⁊ transmutatio in alijs videlicet in quantitate qualitate ⁊ vbi aliquo modo cōueniunt ⁊ aliquo mō differunt. Differunt quidem quia inter primū extremū ⁊ vltimum extremū transmutationis in subiecto non datur medium: sed inter primū extremum ⁊ vltimū extremum transmutationum aliaꝝ datur medium cum transmutatio in substantia sit de contradictorio in cōtradictorium: transmutatio autem in alijs est de cōtrario in cōtrarium. inter cōtraria datur medium: sed non inter contradictoria conueniunt quidem ille transmutationes in alio: quoniā sicut datur primū transmutatum in substantia ita datur primum transmutatum in alijs transmutationibus ⁊ si non primum secundū numerum: tamen primū ſm speciem. Et sicut in transmutatione substantie fit subitus transitus de extremo in extremū: ita in alijs transmutationibus fit subitus transitus de extremo in medium ⁊ de medio in extremum verbi gratia dato ꝙ gradus frigiditatis vt. 8. sit primū extremum in calefactione ⁊ gradus caliditatis vt. 8. sit vltimum extremum. patet ꝙ non est possibilis transitus a gradu vt. 8. frigiditatis ad gradum vt. 8. caliditatis nisi per mediuꝫ ꝙ est tota latitudo caliditatis a nō gradu ad gradum vt. 8. tamen transitus a primo extremo ad istud medium est subitus transitus ab eodem medio ad vltimū extremū est subitus. in pricipio enīꝫ calefactionis verū est dicere ꝙ subm calefactiōis nō ē in illo medio ⁊ immediate ante illud instās erat in illo medio. (Amplius autē) tertio arguit phūs ad eandem cōclusionem vlr̄ de omni trāsmutatione per rationem ducentem ad impossibile inferentem hoc incōueniens dato opposito cōclusionis. videlicet ꝙ aliquid mutatur ad id in ꝙ mutatū est: ꝙ istud sit incōueniens manifestum est de se sicut incōueniens est ꝙ aliquis ambulet ad locū in quo est: ⁊ ꝙ illud sequatͬ arguitͬ q2 si nō oē ꝙ mutatͬ cū ē mutatū est in id in quod est mutatum. sit igitur id ex quo est mutatum. a. ⁊ illud in ꝙ est mutatum. b. ⁊. c. medium inter. a. b. ⁊ moueatur continue mobile ab. a. in. b. ⁊ arguitur sic mobile non est in a. quia deficit ab illo: ⁊ separatur ab eo: neqꝫ est in. b. ꝑ ꝑpotesim: ⁊ est in aliquo. sit igitur ꝙ in. c. cum igitur a. c. b. non sint cōsequenter entia: quia aliter continuuꝫ cōponeretur ex indiuisibilibus: opꝫ ꝙ mobile dū ē in .c. moueatͬ i. b. cū. c. sit mediū intͬ. a. ⁊. b. Si igitͬ mobile mutatur in. b. ⁊ per concessum mutatum est in. b. igitur aliquod mobile mutatur in id in ꝙ est mutatuꝫ: ꝙ fuit probanduꝫ. Te. c. li. (Amplius autem secundum vnam quamqꝫ) mutationē manifestum est ꝙ est dictum in ꝯclusione.) Si quidem necesse est ꝙ mutatum est esse alicubi. aut igitur est in eo ex quo mutatuꝫ est aut in aliquo alio quoniam autem ex quo mutatum est deficit: scilicet terminus aquo necesse est alicubi alibi esse aut in hoc demonstrato eo in quod mutatum est

Tex. cō. 4.

prius in alio erit si quidem igitur in alio vt in ipso.c.ꝙ in ipsum.b.mutatum est iterum ex.c.mutatur in.b.non enim erit habitum ipsi.b.mutatio enim cōtinua est ab a.in.b,per.c.quare mutatum quando mutatum est mutatur in ꝙ mutatum est:hoc autem impossibile est:necesse ergo ꝙ mutatum est esse in hoc in ꝙ mutatum est.

Notandum ꝙ philosophus loquitur de motu nō reiterato quia non inconuenit aliquid moueri ad id in ꝙ mutatum est:quia tam celum mouetur ad illud in ꝙ mutatum:seu aliqua pars eius ex quo infinicies circuiuit situm in quo est loquitur etiam philosophus de motu cuius nō est idē terminus a quo ⁊ terminus ad quē in motu enim circulari illud ꝙ mutatum est non distat a termino a quo licet recesserit ab illo:quia continue recedēdo ab eo accedebat ad ipsum nō inquātum terminus a quo:sed inquantum terminus ad quē.(Manifestum igitur)Ex ista
Tex. cō.43. cōclusione Aristo.infert correlarie ꝙ omne ꝙ fit quādo factum est habet esse:⁊ omne ꝙ corrūpitur quādo corruptum est habet non esse probatur omne ꝙ transmutatur quando est transmutatum est in id in ꝙ est transmutatū:sed oē ꝙ fit quādo factū est mutatum est in esse:⁊ omne id ꝙ corrūpitur quādo corruptum est mutatum est in nō esse.igitur omne ꝙ fit quādo factum est habet esse:⁊ oē ꝙ corrumpitur quādo corruptum est habet nō esse tenet ꝯsequētia cum maiori cum sit cōclusio demonstrata minor aūt est euidens ex diffinitionibus generationis ⁊ corruptionis. Et notanter intulit philosophus cor^m de generato ⁊ corrupto:quia licet sit verum vniuersaliter de omni trāsmutatiōe ꝙ omne ꝙ transmutatur quādo transmutatum est in eo in ꝙ trāsmutatum est maxime illud est manifestum in transmutatione que est ꝺm ꝯdictionem.Le.li.(Manifestū igitur est ⁊ ꝙ factum est cum factum est erit ⁊ ꝙ corruptum) est cum est corruptū(non erit vniuersaliter aūt dictum est ⁊ de omni mutatione ⁊ maxime est manifestum in ea que ꝺm cōtradictionem.Et concludit cōclusionem intentam di.ꝙ quidem igitur ꝙ mutatū est cum mutatum est primū in illo est manifestum).

Sed dubitatur qm̄ aliquid fit ⁊ postꝙ factū ē hꝫ non esse:vꝫ tempus ⁊ motus aliquid etiaꝫ corrumpitur ⁊ postꝙ corruptum habet esse videlicet primā materiam ¶ Ad primum respondetur ꝙ Aristo.loquitur de hijs quorū fieri precedit de esse:constat autem temp⁹ ⁊ motum fieri quādo sunt ⁊ nunꝙ suū fieri precedit suum esse. ¶ Ad secundū dicitur ꝙ phs loquitur de illo ꝙ corrumpitur terminatiue ⁊ nō subiectiue materia autem corrumpitur subiectiue quia transmutatur ab eē alicuius forme ad non esse eiusdeꝫ.(In quo aūt primo)
Tex. cō.44. secunda conclusio illud in quo aliquid primo est mutatum necesse est indiuisibile eē pro demonstratiōe huius ꝯclusionis phs primo declarat quid intelligit per primum di.illud esse primū ꝙ est tale non rōne partis neqꝫ ratione alicuius alterius eo modo quo dicimus aliquid moueri aut esse in loco ꝺm seipsum primū:aut triangulum primo habere tres angulos equales duobus rectis:⁊ hoiem primum esse risibilem:primū enim est illud ꝙ predicatur de aliquo non ꝺm aliquid aliud inquit cōmentator hic ⁊ ideo si mobile est mutatum in aliquo primo oportet ꝙ sit mutatū in eo non ratione partis neqꝫ ratione alicuius alterius ꝙ in dubio non poterit esse tempus:sed instans indiuisibile vt demonstrabitur:neqꝫ in hac secūda ꝯclusione loquitur philosophus de mutato esse:sicut in prima ꝯclusione locut⁹ est de mutato esse per comparationem ⁊ suam mensuram declarans illam mensuram esse indiuisibilem in quo aliquid est primo mutatum siue fuerit primo mutatum in loco siue in quātitate siue in qualitate siue in esse siue in non esse.le.li.(In quo autem primo mutatū est) aliquod transmutabile necesse est(athomū esse).i.indiuisibile dico aūt primum esse illud ꝙ non per alterum aliquid ipsius esse huius sit).i.ꝙ non contingit esse tale per aliquid ipsum.Ista expositione premissa philosophus ꝓbat cōclusionem per rationem ducentem ad impossibile di.si illud in quo aliquid est primo mutatū non est indiuisibile sed diuisibile sit igitur illud.a.c.cuius prima pars.a.b.⁊ secunda.b.c.⁊ arguitur sic mobile aut in vtraqꝫ parte mutatur:aut in vtraqꝫ parte ē mutatum:aut in vna parte mutatur:⁊ in alia est mutatum. Si detur primū ꝙ mobile in vtraqꝫ parte mutatur:igitur in toto.a.c.mutatur:⁊ iam positum est:ꝙ in toto.a.c.sit mutatum:ergo mobile simul trāsmutatur ⁊ ē trāsmutatum ꝙ est impossibile. Si detur ꝺm ꝙ in vtraqꝫ parte sit transmutatū.igitur non est primo transmutatum in toto.a.c.patet cōsequentia:quia est prius transmutatum in vna parte ꝙ̄ in alia:sed positum est ipsum eē transmutatum in.a.c.igitur mobile est primo transmutatum in.a.c.⁊ non est primo transmutatum in.a.c.ꝙ est aliud īpossibile includens formalr ꝯdictionē. Si aūt assignetur terciū videlicet ꝙ mobile in vna parte mutatur ⁊ in alia est mutatum sequitur ꝙ mobile non est transmutatum in.a.c.nisi ratione partis ⁊ sic.a.c.nō est primū in quo transmutatum est:sed in casu positum est ipsum esse primū:igitur illud ꝙ est primum iterum non est primum:ꝙ iterum est impossibile includēs opposita.Le.li.(Sit igitur diuisibile ꝙ est.a.c.⁊ diuidatur ꝺꝫ b.Si quidem igitur in.a.b,mutatum est aut pro ⁊ iterum in.b.c.non vtiqꝫ in primo ꝙ est.a.c.ꝙ mutatum ē erit. Si autem transmutabatur in vtroqꝫ necesse enim in vtroqꝫ transmutatum esse aut transmutari littera corrupta est quia debet stare necesse enim in vtroqꝫ transmutari vt patet ex littera cōmenti ⁊ vtiqꝫ in toto transmutabitur:sed erat mutatum per casum.Eadem autem ratio est ⁊ si in hoc ꝙ mutatur.s.in.a.b.⁊ hoc autem mutatum est videlicet.b.c,erit enim aliquid primo prius.s.pars quare nō erit vtiqꝫ diuisibile in quo mutatum est.

Notandum ꝙ cōmentator cōmento 44.arguit per distinctionem quadrimembrem sic si illud in quo est primo aliquid mutatum sit diuisibile:aut igitur mobile in qualibet parte quiescit:aut in qualibet parte mutatur:aut in qualibet parte est mutatum:aut in vna parte mutatur ⁊ in alia est mutatum:si in qualibet parte quiescit,igitur mobile est mutatum anteꝙ̄ mutetur:quod est impossibile si in qualibet parte mutatur.igitur simul mutatur ⁊ est mutatum ꝙ est impossibile si in qualibet parte mutatū est igitur prius est mutatum in parte ꝙ̄ in toto:igitur nō est prius mutatum in toto cuius oppositum presupponitur.Si autem mutatur in vna parte ⁊ in alia est mutatum:igitur est mutatum in toto ratione partis:igitur non est mutatum in toto primo:sed est mutatum in toto primo per casum igitur illud est primum ⁊ non primum ꝙ est impossibile ⁊ dicit commentator ꝙ philosophus tacuit primum membrum huius diuisionis:quia manifestum est per se:ꝙ in nullo tēpore est aliquid mutatum ⁊ quiescens in qualibet parte eius.

Sed dubitatur: q2 omne q movetur par tim est i termino a q et ptim in termino ad quē igitur oē q movetur est mutatū respectu dispositiōis acqsite per motū. ¶ Rūdetur concedendo aliquid simul mutari et mutatū esse: sed q aliquod moveat in aliquo tempore et simul mutet ad unam dispositionem et sit mutatū ad illam implicat ɔdictionem mobile enim dum est in medietate motus movet ut acquirat residuū dispositionis et est motum acquirendo priorem dispositionem: nō igitur movet ad dispositionem acqsitam: sed acquirendam. Idem etiā potest dici de forma in instanti vz de gradu qui inducitur in motu continuo et de lumine quo iam illuminat medium q mobile pro hoc instanti mutatur ad illā formam: sed p hoc instanti nō est mutatū ad illā formā neq verificatur esse mutatū ad tertium gradū vel ad illud lumen nisi post hoc. (Manifestum est igitur) Ex ista ɔclone arist. infert correlarie q oē genitū et oē corruptum est factum tale in aliquo indivisibili. pbatur omne genitū est factum in illo in quo primo mutatum est indivisibile. igitur omne genitū seu factum est genitum et factum in aliquo indivisibili: et omne corruptū est corruptum in aliquo indivisibili. le. li. (Manifestū est igitur q2 et q corrumpitur et q corruptum et factū est in athomo est). i. in aliquo indivisibili hoc quidem corruptum hoc autem factum.

Tex. cō. 45.

Notandum primo fm cōmen. commento. 45 q ista demōstratio predicta est in transmutationibus divisibilibus que habent principium et finem: transmutatiões vero indivisibiles. s. que sūt in indivisibili verbi gratia generatio et corruptio sunt in forma et forma est indivisibilis cum igitur probatum est nihil esse primo transmutatum in aliqua mensura indivisibili oportet q illud intelligatur de transmutato transmutatione divisibili habente principium et finem. quoniā illud q est trāsmutatum transmutatiōe indivisibili que est generatio vel corruptio non habet dubium quin illud est transmutatum primo in aliqua mensura indivisibili.

Sed dubitatur omnis transmutatio indivisibilis est in mensura indivisibili: sed tam generatio q corruptio est transmutatio indivisibilis: igitur est in mensura indivisibili q videtur falsum quia cū mensura indivisibilis sit instans sequitur q tam generatio q corruptio est in instanti cum igitur illud q est genitū vel corruptum sit tale in instanti sequitur aliquid simul generari et genitum esse: et aliquid simul corrumpi et corruptum esse q est cōtra determinata. ¶ Respondet commentator q generatio et corruptio sunt in indivisibili q est forma. i. nō oportet q generatio et corruptio sit in aliquo instanti: sed sufficit q gñratio et corruptio sit transmutatio forme indivisibilis q̄ qdem est in instāti et mensurat instanti: et habet totum suum esse acquisitum in instantia non igitur omnis transmutatio est in tpe vel in instanti tanq in mensura: sed omnis trāsmutatio est rei transmutabilis terminative existentis in tempore vel in instanti tanq in mensura.

Secundo notandū fm cōmen. eodem cōmento q generatio et corruptio non sunt divisibiles ita q habēt principium et finem: sed forte transmittit nos ad hoc q dictū est prius q generatio et corruptio sunt fines transmutationis et declaratum est q finis transmutationis est indivisibilis. Ecce q aperte cōmentator ponit generationem et corruptionem esse transmutationes indivisibiles nō habentes partes neq principium neq finem et huius ratio est: quoniā semper finis alicuius debet esse indivisibilis ea parte que ē finis: sed generatio et corruptio sunt fines transmutatiōis. s. alterationem igitur generatio et corruptio sunt indivisibiles.

¶ Sed dubitatur qm̄ in materia generatur forma habens partem extra ptem: et sic corrūpit forma hñs ptem extra ptem. igit tam gñatio q corruptio est divisibilis. ¶ Dicendū q argumentū ɔcludit gñationem et corruptionē esse divisibiles trāsmutatiões divisibilitate subi: sed nō ɔcludit eas divisibiles divisibilitate tpis hñt enim ptem extra ptem et prinm ac finez in subo: sed nō in tpe. Arī. aūt et ɔor loquūt hic ō divisibilitate tpis.

Tertio notādū fm cōm c. eo cō ɔor q gñatio ē est finis alteratiōis et nō est trāsmutatio sequēs trāsmutationē: q2 nō dividit in magis et minus q2 nō intelligit hō esse magis q hō et equus eē magis q equus sicut intelligit albedo magis q albedo et iō gñatio et corruptio nō sunt mot9: neq existunt p se sed secunt motū: et iō forte intelligit p indivisibile in gñatōe et corruptōe formā. Intēdit ɔor q nulla gñatio vel corruptio est tm̄ finis in diversas trāsmutationes quarū vna sit sequēs et alia pcedēs: sed est tm̄ finis alteratiōis nō igit dividit gñatio vel corruptio in ptes qtitativas vel extēsivas extēsiōe tpis nō ēt in ptes intēsivas eo mō quo albedo vel nigredo: q2 null9 motus hz ptes intēsivas divisibiles p magis et min9 nisi termin9 ad quē hēat ptes intēsivas divisibiles per magis et min9 intensum vel remissuz: ɔstat aūt q termi gñationis et corruptiōis nō hñt ptes intēsivas divisibiles p magis et minus: cū nō sit vn9 hō magis hō q alius: neq vnus equ9 magis equ9 q alius: sicut ē vna albedo magis albedo q alia et vna caliditas magis caliditas q alia. Et rō est ista q2 in eodē subo adeqte nō pñt esse ples for9sbales eiusdē rōnis: et nō magis aia est aia equi q alteri9: nec magis est aia vni9 hoīs q alteri9 et pñr nō magis hō est vn9 hō q ali9 nec magis equus est vnus equ9 q alius: sed q2 for9 accñtales eiusdem rōnis sūt adeqte in eodē subo iō albedo vt 4. est magis albedo q albedo vt duo: et caliditas vt. 8. est magis caliditas q caliditas vt. 4. nec valet: sed dr q ɔor intelligit q vna albedo est magis intēsa q alia et nō absolute q2 vna albedo ē magis albedo q alia q2 p idem dicā q hō suscipit magis et min9 ac ēt equ9 q2 vnus hō est altero magis pfectus et vnus equ9 est altero magis intēsus vz in albedine cali vel fri: aut huius quantitate aliqua intensibili et remissibili.

¶ Sed dubitatur qm̄ ɔor. 3° celi ponit for9s elemētorz intēdi et remitti pportionalr sicut intēdunt et remittūtur qlitates celi ita q forme subales elemētorz nō solum hñt ptes extēsivas: sed ēt intēsivas et suscipiūt magis et minus. Rñr q hic loquut9 est fz famositatē: ibi aūt fz ppriā opionē. vñ. 5. hui9 reprobās alexādrū di. subas ɔpositas nō ɔriari: sed hñ subas simplices aūt q sicut mixta nō ɔriāt p formas suas ita nec elemēta et q forme subales elemētorz nō formalr ɔtrariant: sed tm̄ virtualiter p qlitates primas: ɔstat aūt q si formalr intenderent et remitterent forme subales elemētorz q etiā formalr essent ɔtrarie forme. ¶ Dicit tñ huius q si cōcedamus formas subales elemētorz suscipere magis et minus habemus dicere illas non subito acquiri: sed in tempore et q de talibus formis nō loquitur hic cō-

mentator: sed de formis substantialibus acquisitis in nō tempore cuiusmodi sunt forme substātiales mixtorum. Istud dictum nō apparet mihi esse de intentione cōmentatoris qm̄ concesso cū 3° ce. q̄ forme substātiales elementorum intenduntur et remittūtur non propter hoc debet concedi illas acquiri in tempore. qm̄ aliter generatio et corruptio esset motus: sicut calefactio et frigefactio: et esset de contrario in contrarium sicut et alij motus: et ad substantiam esset per se motus quorū nullum concederet cōmentator: vt bene patet ex determinatione eiusdem. 5° huius cōtra temistium: inquit enim ibi: q̄ lz sequatur in substantia nō est contrarietas igit in substantia non est motus: nō tamen sequitur affirmatiue in substātia est cōtrarietas igitur substantia est motus. ¶ Concesso igitur q̄ forme substantiales elementorum intendunt et remittūtur et q̄ inter se vbiq̄ habent cōtrarietatem non ppter hoc tales forme acquiruntur in tempore per se tanq̄ in mensura: sed acquirūtur successione discōtinua p intercisionem tēporis: ita q̄ elementa sicut mixta sunt diuisibilia in minima nālia quorum quodlibet subito acquiritur non obstante q̄ habeat partes intensiuas ita q̄ generatur vnū minimum ignis sub certa latitudine deinde alterat materia et in fine alterationis in eadem mā et sic consequenter vsq̄ quo erit inductus gradus sūmus forme substantialis ignis recte sicut cōtingit d sanitate et virtute vt videbitur: si huius sanitas enim est intensibilis et remissibilis: et tamen non fit per se in tempore vt in mensura: sed subito generatur ad determinatā mixtionē qualitatum primarū et fit in subiecto fm quēlibet gradum suum simul et indiuisibiliter: neq̄ intelligo q̄ simul inducatur tota latitudo sanitatis: sed q̄ facta certa alteratione sequēte tamē continua priori alteratione inducitur ad minimū sanitatis in eodem subo: cū alio modo pcedente habens etiā partes intensiuas sicut primū minimū et sic consequenter vsq̄ ad gradum sūmum sanitatis ita q̄ licet alteratio fm q̄ inducitur tota latitudo sanitatis sit continua tamen inductio sanitatis nō est continua sed discontinua cum interpellatione temporis aliter ad sanitatem esset per se motus ex quo habet verum contrarium. s. egritudinem et similiter ad veritatem esset per se motus ex quo habet verum vicium: sed horum opposita ponit ibi in isto. ...

Tex. 3. 45. 46.

Dicitur autē in quo primo: 3a cōclusio. Omnino cōtingit dare mutatum esse in aliquo primo ex pte finis. Istaȝ cōclusionem et sequentem Ari. declarat in terminis p vnam distinctionē deinde pbat eam. Distīctio est ista aliqd dicit mutatum in aliquo primo duplr vz ex parte finis et ex parte principij illud dicitur esse mutatū in aliquo prio ex parte finis in quo mutatio cōpleta est sic q̄ mobile est mutatuȝ in illa mensura et in medietate post nō erit mutatum in aliqua mensura: illud autem dicit esse mutatum in aliquo primo ex parte principij in quo mobile est mutatum: et in medietate ante illam mensuram nō erat mutatū. l. e. li. ¶ Dicitur āt in quo prio mutatū est duplr aliqd qdem in quo p° pfecta est mutatio tūc enim verū est dicere q̄ mutatū est aliud vo in quo prio cepit mutari: sic q̄ i illo instāti fuit mutari vel mutatū eē et nō ante. Ista distinctōe premissa arguit sic phs ptingit dare aliqd instans in quo mutatio ē prio completa: igitur cōtingit dare aliqd instans in quo mobile ē p° mutatum ex pte finis et p pñs cum aliqua mutatio de necessitate habeat finem oino ptingit dare mutatuȝ esse in aliquo primo ex pte finis: añs autē et pñs de se manifesta sunt data enī mutatiōe ppleta in illo aliquo instāti mobile in illo instāti est mutatū et nō post illd igitur est mutatū in illo instāti prio p3 pñs ab exponētibus ad expositam iuxta distinctionē datam. Et sic est intelligendū illud q̄ dicebatur in scda pclone. vz q̄ illud in quo mobile sit primo mutatū vt videbit in 4a pclone: sed ex pte finis datur aliqd in quo mobile ē p° mutatū sicut dat aliqd in quo mobile est primo mutatum sicut datur aliud in quo mutatio p° cōpleta est. l. e. li. ¶ Scdm qd igitur finē mutatiōis q̄ primū dicit existit et est in quo aliquid est mutatū ptingit enim perficī mutationeȝ in aliquo instāti prio et est mutatiōis finis q̄ ostensum est indiuisibile esse ppter illud q̄ finis est.

Notandum

fm cōmen. cōm. to. 46. q̄ initiū transmutationis nō est in actu: sed in potētia et silr inicium eius in q est transmutatio nō est in actu sed in po^a finis aūt trāsmutationis est in actu. Intēdit ꝯmentator q̄ circa principiū transmutatiōis nō est aliqua trāsmutatio in actu qr nō est aliqua transmutatio que nō copulat motum preteritū cum futuro: et talis trāsmutatio dr trāsmutatio in po^a: qr tendit ad vlteriorē mutationem: mutatio aūt que est in fine est in actu: qr terminat totū motū pcedentem et nō est in po^a ad vlteriorē motū vel mutationem. Silr instans q̄ est principiū trāsmutatiōis dr eē in po^a ex quo ab eo incipit motus: instās aūt q̄ est finis transmutatiōis dr esse in actu cū mensuret vltimū mutatū esse: nec sit in po^a ad vlterius mutatū esse illius mutationis. ¶ Q° aūt fm principiū. 4^a pclo non contingit dare mutatū esse in aliquo p° ex parte principij. Tex. cō. 46.

Istam pclonem phs tripliciter pbat et prio ex pte tpis s. n. est dare aliqd in tpe in quo mobile est p° mutatum illud est diuisibile vel indiuisibile: sed nō est dare diuisibile vel indiuisibile in quo mobile est prio mutatum in tpe. ergo rc. añs phs pbat et prio q̄ nō est dare indiuisibile in tpe in quo mobile est p° mutatū qm̄ dato illo sequunt duo incōuenietia: quorum primū ē q̄ instātia sūt imediata in tpe. fm est q̄ mobile simul mouetur: et quiescit: et q̄ hec sint incōuenientia manifestuȝ est et q̄ primū sequat arguit: si enī datur instās in tpe in quo mobile sit primo mutatū sit illud. a. d. ita q̄ vocet. a. vt est finis pteriti. et. d. vt est principiū futuri: et arguit sic liter hoc instās et instās q̄ est principiū tpis mēsurātis totū motū nō dat mediū: qr si daret mediū: hoc non esset primū mutatū esse: igit talia duo instātia sūt imediata. vñ sicut ptigit de spacio q̄ fiat mot° p aliqd spacū in pricipio illius spacij nō est mot° nec mutatū esse ita ptingit de tpe q̄ si fiat motus in aliquo tpe adeqte in principio isti° tpis nō est motus neq̄ mutatū eē: ponat igit q̄ sor. moueat in tota hora sequēte sic q̄ in h instāti incipiat moueri et sequit q̄ in hoc instanti non mouetur et immediate post hoc mouebit. si igitur dat instans in quo sor. erit prio mutatus necio illud erit imediatū huic instanti: qr si erit mediatū. igit in tpe medio mouebitur sor. illud nō erit instās in quo sor. erit primo mutatus cum infinita sint instantia mediata in

per instans presens: ⁊ illud significatum in quo ꝑ quolibet so2. erit mutatus. le. li. (Quod autem sm̄ primum principium omnino nō est primū mutatum esse non enim principiū est mutationis: neq; in quo tempo2is m r ab antur aliquod indiuisibile sit enim primū ꝙ sit ad hoc igitur indiuisibile quidem non est accidit enim habita esse ipsa nunc. i. ipsa instantia esse immediata.

¶ Secundum incōueniens etiaꝫ arguitur videlicet ꝙ aliquid simul mouetur ⁊ quiescit ponendo ꝙ. c. a. sit tēpus in quo mobile adequate quieuit: ⁊. a. ꝫ. sit tempus immediatum illi in quo adequate mouebitur sic ꝙ. a. d. sit instans presens ⁊ arguitur sic: omne mutatum eē est finis motus: sed in. a. d. est mutatum esse per cōcessum: igitur. a. d. est finis motus precedentis: sed nō potest esse finis motus precedentis quin in aliqua parte c. a. tempo2is mobile moueatur: igitur in aliqua parte c. a tēpo2is mobile mouebatur ⁊ in qualibꝫ parte. c. a. tēpo2is mobile quiescebat per casum: igitur idem mobile simul mouetur ⁊ quiescit ꝙ erat probandum. Itē si in. c. a. mobile continue quiescit: igitur in fine istius tēpo2is quiescit. videlicet in. a. sed in. a. mouetur: igitur simul mouet ⁊ q̄escit ꝙ in. a. moueat̄ arguit̄ q2 in. d. mouetur: sed idem instans est. a. d. igitur in. a. mouetur. ꝙ in. d. moueatur arguitur quia in toto. d. ꝫ. tempus mouetur per casum: sed in. d. est primum mutatum esse per ypothesim. igitur in. d. mobile mouetur. patet ꝯsequētia: quia non datur in principio motus mutatum esse absq; motu. le. li. (Amplius si in. c. a. tempo2e omni q̄escit ponatur enim quiescens ⁊ in. a. quiescit quare si impartibile est. a. d. simul quiescit ⁊ mutatum erit in. a. quidem enim quiescat in. d. autem mutatum est ꝙ non est

Te. cō. 41. sine moueri. (Quoniam autem non est) probato ꝙ non contingit dare indiuisibile in tempo2e in quo mobile primo mutatum est: probat philosophus ꝙ non sit dare diuisibile in tēpo2e in quo mobile primo mutatum est: quia si sic sit igitur illud diuisibile. a. d. ⁊ queritur vtruꝫ mobile in neutra parte mutetur: aut in vtraq;: aut in vna mutetur ⁊ non in alia: si in neutra parte mutatur. igitur mobile in neutra parte est mutatuꝫ. igitur in toto tempo2e. a. d. mobile non est mutatum si in vtraq; parte mutat̄: igr̄ in vtraq; pte ē mutatū: sꝫ nō pt eē mutatū ī vtraq; parte: nisi sit pri⁹ mutatū in vna q̄ in alia. ⁊ consequenter sit primo mutatum in parte q̄ in toto. igitur mobile non est primo mutatum in toto tēpo2e. a. d. si auteꝫ dicitur ꝙ mutatur in vna parte ⁊ nō in alia: igitur est mutatum in vna parte ⁊ non in alia. Igitur est mutatum in toto solum ratione partis: ⁊ per consequens non est mutatum in. a. d. tempo2e primo. ꝙ enim est mutatum in aliquo tempo2e primo est mutatum in qualibet eius parte: ideo implicat contradictionem aliquid esse mutatum in aliquo tempo2e primo: quoniam tempus est diuisibile in infinitum. igitur quocunq; tempo2e dato in quocunq; aliquid est mutatio in infinitis partibus prio2ibus illud est mutatuꝫ ⁊ per consequens non est mutatum in illo tempo2e. le. li. (Quoniam autem non est impartibile) illud in quo mobile est primo mutatum necesse est diuisibile esse illud in quo aliquid est primo mutatum ⁊ in quolibet huius mutatum esse diuiso enim ipso. a. d. si quidem in neutro mutatum: neq; in toto: si auteꝫ in ambobus mutatur. i. in ambabus partibus ⁊ in omni. i. in toto mutatur. ¶ Si vero in altero mutatuꝫ est non in toto primo quare necesse in quolibet. i. in qualibet parte mutatum esse si ipsum est mutatum in aliquo tempo2e p2io

manifestum igitur est ꝙ non est diuisibile in quo p2io mutatum est infinite diuisiones enī sunt in q̄libet tpe.

Notandum primo ꝙ idiuisibile dupliciter habet esse in cōtinuo. s. in actu ⁊ in potentia indiuisibile in actu est illud ꝙ terminat ⁊ non copulat: idiuisibile autem in potentia est illud ꝙ continuat ⁊ copulat: ⁊ ex hoc patet differentia inter indiuisibilia tempo2is motus ⁊ linee: quoniam indiuisibilia tempo2is non sunt nisi potentia in tempo2e quodlibet enim instans continuat ⁊ copulat cum non detur aliquod instans ꝙ non sit finis temporis preteriti ⁊ initium futuri: indiuisibilia auteꝫ motus omnia sunt in potentia inter vltimum: quoniā non datur primum mutatum esse in motu: sed bene vltimum quodlibet enim mutatum esse est finis motus: sed non quodlibet mutatum esse est principiuꝫ motus: linea autem habet duo indiuisibilia in actu: quia dantur duo puncta in linea terminantia ⁊ non copulantia quoꝛuꝫ vnus est principiū ⁊ non finis reliquus autem est finis ⁊ non principium: omnia autem puncta ītermedia sūt puncta in potentia: sicut igitur quocūq; puncto dato ī potentia infinita precedunt ⁊ infinita sequunt̄: sed omne mutatum esse preter vltimum est in potentia igit̄ nō datur primū mutatum esse in motu ex parte principiī.

Secundo notandum ꝙ nihil est in aliquo tempo2e primo nisi seruatis duabus conditionibus quarū prima est ꝙ istō sit in qualibet parte istius tempo2is. Secūda conditio est ꝙ illud non sit prius in parte tēpo2is q̄ in toto: hec enim due cōditiones exponunt istū terminū primo: ꝑpterea impossibile est ꝙ aliquid moueat̄ vel sit mutatum in aliquo tpe primo q2 si est mutatū in aliquo tpe primo necessario est mutatū in qualibꝫ parte ⁊ primo in vna q̄ in alia: ⁊ cōuenit prius in parte q̄ in toto: ideō non est mutatū in toto tempo2e primo.

Sed dubitatur ꝓbādo ꝙ est dare primū mutatū esse in motu ex parte tpis: qm̄ sicut se hꝫ instans ad tēpus: ita mutatū esse ad motū: sed quocunq; tpe finito dato datur primū ⁊ vltimū instās igit̄ quocūq; finito dato datur primū ⁊ vltimū mutatum esse. ¶ Rn̄detur ꝙ illa similitudo nō est vniuersalit̄ itelligēda: q2 vt dictum est nō datur instans in tpe nisi in potentia: sed in motu datur mutatū eē in actu deinde instans vt sic est principiū ⁊ finis diuerso2ꝫ tempo2ꝫ: sed mutatū esse vt sic nō est nisi finis motus: instans ēt vt sic est intrinsecū tpis ꝑteriti ⁊ futuri: sed mutatū esse vt sic nō est intrinsecum motus futuri: sed tm̄ ꝑteriti. vn̄ mutatū esse copulans duos motus inuicem in eo ꝙ indiuisibile est intrinsecū vtriusq; illo2ꝫ motuū: sed in eo ꝙ mutatū esse nō est intrinsecū nisi motus ꝓcedentis: ⁊ in hoc est dn̄a inter motū ⁊ tp̄s ⁊ lineā qm̄ oē tp̄s futurū terminat̄ intrisece a pte an̄ ⁊ a pte post ⁊ silr̄ ois linea finita habꝫ principiū intrinsecū ⁊ finē intrinsecū: mot⁹ aūt a pte an̄ terminat̄ extrinsece ⁊ aptius terminat̄ intrinsece cū principiū motus sit instās ⁊ finis mutatū esse. (Neq; itaq;) 2° arguit p̄hs ex pte mobilis ad candē ꝯclonē sic non ꝯtingit dare ī mobili ꝑtem p⁹ mutatā. igitur nō ꝯtingit dare mutatū esse in aliquo p° ex pte principiī: patet cōsequētia: q2 si daret̄ primū mutatū esse ex pte pricipiī necessario daret̄ ps pria non in mobili añs arguit̄ cū enī oē mobile sit diuisibile: ⁊ ois mot⁹ ⁊ oē tp̄s infinitum vt probatum est tractatu primo sit igitur mobile d. e. ⁊ pars primo mutata sit. d. ꝫ. tempus auteꝫ in quo Tex. cō. 42.

est mutata hec pars sit.c.l.⁊ arguitur sic, ista pars est mota in tempore.t.l. igitur medietas istius partis est ī medietate istius temporis ⁊ medietas medietatis est mota in medietate istius temporis ⁊ medietas medietatis est mota in medietate medietatis temporis: ⁊ sic in finitum: ita ꝙ generaliter semper pars minor est mota in minori tempore ⁊ per consequens.d.z.pars nō est primo mutata ex quo infinite sunt partes istius quarum quelibet est prius mutata quā illa.le.li. ¶ Neq₃ ita q₃ in eo ꝙ mutatuz est: idest in ipso mobili est dare primum mutatum sic enim.d.z.ꝙ primo mutatum est ipso d.e. omne enim mobile diuisibile esse demonstratū est ꝙ mutatum: ita ꝙ omne mutatum, demonstratum est esse diuisibile tempus autem in quo.d.z.mutatum est in medio) idest in medietate istius temporis minus est ꝙ mutatum est ⁊ prius est ipso.d.z.⁊ iterum hoc illō scilicet dimidium dimidij prius mutatum est ⁊ illo dimidio dimidij alterum est prius mutatum sciz minus illo ⁊ sic semper quare nihil erit primum mutantis.idest mobilis ꝙ mutatum est: deinde epilogando concludit philosophus di.ꝙ igitur neq₃ in eo ꝙ mutatur: idest ex parte mobilis: neq₃ tempus idest ex parte temporis nihil prius sit ꝙ sit primo mutatum manifestuz ex hijs que dicta sunt. ¶ Dubitatur quoniam ista ratio supponit vnum falsum videlicet ꝙ pars prius moueatur q̄ totum ⁊ ꝙ medietas medietatis prius moueatur q̄ illa medietas cum totum moueatur per se ⁊ omnes partes ad motum totius. ¶ Respondetur ꝙ motus habet duplex subiectum: scilicet intrinsecum in quo est subiectiue: ⁊ extrinsecuz supra ꝙ vel p ꝙ sit videlicet spacium: si igitur consideratur motus per respectum ad mobile sic totum ⁊ omnes partes simul mouentur: neq₃ est ibi aliqua prioritas nisi forme nature vel causalitatis totius ad partes: si autem consideretur motus per respectum ad spacium sic pars pri⁹ mouetur q̄ totum pro quanto quacunq₃ parte spacij signata illa est prius pertransita ab aliqua parte mobilis quā totum eo modo quo ostium domus prius ē vltra illam pars mobilis q̄ totum eo modo quo hostium domus prius est pertransitum ab aliqua parte ingredientis domo: q̄ a toto: ⁊ prius aliqua pars est vltra hostium q̄ ipsum ingrediens. (Ipsum autem ꝙ mutatur) tertio arguit philosophus ad eandem conclusionem ex parte dispositionis secūdum q̄ sit mot⁹: videlicet termini ad quem: primo supponens ꝙ tria dicuntur secundū mutationem: videlicet subiectum tempus ⁊ dispositio que acquiritur per motū ⁊ ꝙ ista tria non habent semper consimilez diuisionem: quoniam subiectum.s.homo ⁊ tempus sunt diuisibilia per se dispositio autem acquisita per motum non semper est diuisibilis per se: quia licet spacium per ꝙ sit motus localis ⁊ quantitas ad quam est motus augmen^tis ⁊ diminutiōis sint per se diuisibilia nō tñ q̄litas s₃ q̄ ē motus alterationis est diuisibilis per se: sed per accidens .s.albedo ⁊ nigredo: caliditas frigiditas ⁊ huiusmodi que non diuiduntur nisi ad diuisionem illorum quibus accidunt videlicet suorum subiectoruz. le.li. (Ipsum autem ꝙ mutatur.s.mobile aut s̄m ꝙ mutatur. videlicet dispositio acquisita per motum non similiter se habebit quo ad diuisionem tria namq₃ sunt que dicūtur s̄m mutationem ꝙ mutatur.s.mobile ⁊ in quo mutatur videlicet tempus ⁊ in ꝙ mutatur.s.terminus ad quē qui dicitur dispositio acq̄sita per motum vt homo tempus ⁊ album. homo quidem igitur ⁊ tempus diuisibilia sunt s̄m se de albo autem alia ratio est propter q̄ s̄m accidens omnia diuisibilia sunt que acquiruntur per motum sicut album cui enim accidit albuz: aut quale aliud videlicet calidum vel frigidum illud diuisibile est s̄m se. ¶ Ista suppositiōe premissa arguit philosophus ꝙ non contingit dare mutatū esse in aliquo primo ex parte principij dispositiōis s̄m quā est mot⁹: ⁊ primo ex parte dispositionis per se diuisibilis cuiusmodi est magnitudo spacij supra quā sit motus: aut q̄titas acquisita per motum quoniā quacunq₃ magnitudine data per quā vel super quā sit motus localis impossibile est aliquā partem esse primo pertransitā igit ⁊c. probatur antecedens q2 si nō sit igitur magnitudo a.b.⁊ pars primo pertrāsita.b.c.⁊ quero vtrū.b.c.sit diuisibile vel indiuisibile: si indiuisibile per idem alia pars immediata illi est indiuisibilis: ⁊ per cōsequens tota magnitudo.a.b.cōponitur ex indiuisibilibus ꝙ est reprobatum: si autem.d.c.est diuisibilis: igitur.b.c.ē diuisibile in duas partes: quarum vna est prius ptrāsita: quā totum ⁊ medietas medietatis ante illam medietatem ⁊ sic in infinitum ⁊ per consequens.b.c.pars non est primo pertransita ex quo infinite ante illam sunt prius pertransite. ¶ Consimiliter arguatur de q̄titate acquisita in motu augmētationis vel diminutionis que est etiam diuisibilis per se: ꝙ non contingit dare primā partem primo acquisitam quoniā quacunq₃ data illa est diuisibilis ex quo nulla q̄titas componitur ex iduisibilib⁹ igitur prius acquiritur medietas q̄ totum ⁊ per prius quarta pars q̄ totum ⁊ centesima quam totum ⁊ sic in infinitum ⁊ per consequens illa figura non est primo acquisita.le.li. Quoniam quecūq₃ diuidantur s̄m se ipsa diuisibilia ⁊ non s̄m accidens: neq₃ in hijs erit pertransitum vel acquisitum primum vt in magnitudinibus. Sit enim in quo est.a.b. magnitudo motū autez ex.b.in.c.primū: igitur si quidem indiuisibile erit.b.c.impartibile erit coniunctum ꝙ etiam erit indiuisibile: ⁊ sic magnitudo componitur ex indiuisibilibus. Si vero erit diuisibile.b.c.⁊ erit sic semper propter illō ꝙ nullo modo deficit diuisio quare non erit primum in ꝙ mutatum ex parte magnitudinis pertranseunde in motu locali. Similiter autem est ⁊ in quantitatis mutationem: ⁊ hoc enim in continuo est.i.in ratione diuisibilis in infinitum: igitur in quantitate non potest dari primū acquisitum. ¶ Ex predictis concludit philosophus ꝙ si in motu ad vbi non datur pars prima pertransita neq₃ in motu ad quantitatem datur pars primo acquisita quorum motuum dispositiones sunt per se diuisibiles per idem in motu ad qualitatem que est indiuisibilis per se ⁊ diuisibilis per accidens non datur primum mutatum videl₃ pars primo introducta quoniam qualitas sit dupliciter diuisibilis videlicet extensiue ⁊ intensiue non est dare primam partem introductam extensiue: videlicet quādo alteratio sit ab extrinseco: nam cū omne agēs extrisecū prius agat in partē ppinq̄ q̄ in remotā non erit aliqua pars primo dealbata vel calefacta: qm̄ quacūq₃ data medietas illius prius fuit dealbata vel calefacta: ⁊ per ꝯsequens medietas huius albedis vel caliditatis prius fuit introducta: ⁊ medietas medietatis ⁊ sic in infinitū non etiam dare primā partem introductam intēsiue: quoniā quacunq₃ data cum ratione resistentie reperte in subiecto prius introducatur gradus remissior quam gradus intensior: sicut prius expellitur vna pars sui contrarij quam totum non poterit dari

aliqua pars intensiua albedinis vel caliditatis. quin antequam illa sit introducta medietas intensiua illius ⁊ medietas medietatis: ⁊ sic in infinitum ⁊ per consequens non datur albedinis vel caliditatis pars pᵒ introducta intensiue vel extensiue. le. li. ¶ Manifestum igitur ꝙ in sola mutatione que est ſm qualitatem contingit indiuisibile per se esse quo non obstante impossibile est dare primũ mutatum esse sicut impossibile est dare primaꝫ partem acquisitam vel introductã intẽsiue ⁊ extẽsiue.

Notandum primo ſm cõmentatorem commento. 49. ꝙ in illo ꝙ diuiditur per se non inuenitur primũ per se ⁊ in illo ꝙ diuiditur per accidens inuenitur primum per se ⁊ non per accidens vt homo ⁊ tempus nõ habẽt primum omnino: neqꝫ per se neqꝫ per accidens quia sunt diuisibilia per se: album vero ⁊ simile ĩ rebus ad quas fit transmutatio in qualitate non habent talem dispositionem: quoniam ista nõ diuiduntur per se. s. qualitas sed per accidẽs vbi dicit egydius ꝙ qualitas que per motum alterationis inducitur potest dupliciter considerari primo q̃tum ad essentiam suam ⁊ sic est indiuisibilis non habens parteꝫ aliquã quomodo ſm se totum simul inducitur per motum. Secũdo potest considerari ſm esse ꝙ habet in materia: ⁊ sic est idiuisibilis tam intensiue q̃ extensiue per accidens: vt enim subiectum in quo habet esse albedo vel alia qualitas ẽ magis vel minus extensum qualitas in eo habet maiorẽ ⁊ minorem extensionem. vt autem est magis vel minᵘ dispositum illa qualitas est magis vel minus intensa. burleus autem dicit ꝙ diuisio albedinis per accidens est duplex: vna ſm extensionem subiecti ſm ꝙ vna pars albedinis est in vna parte subiecti ⁊ alia pars in alia parte subi. Alia est diuisio albedinis ſm intensionem ⁊ remissionem si enim subiectũ esset causa intensionis ⁊ remissionis tunc omnis forᵃ recepta in subiecto posset intendi ⁊ remitti ꝙ est falsum albedo enim separata a subiecto potest intẽdi ⁊ remitti vt in sacramento altaris. ¶ Sed mihi videtur ꝙ harũ diuisionum vna insit qualitati per se ⁊ alia per accidens diuisio enim extensiua inest qualitati per accidens ratione quãtitatis sed diuisio intensa inest qualitati per se. si enim diuisio intensiua inest qualitati per naturam suaꝫ: vt dicit burleus. oportet ꝙ illi insit per se quia omne ꝙ alicui cõuenit per naturam suam conuenit ei per se: tamen vt superius dicebam ꝙ nulla qualitas potest habere diuisionem intensiuã absqꝫ subiecto ⁊ maxime quantitate: sicut enim materia separata a quãtitate haberet partẽ ⁊ partes: sed nõ haberet partes extensas: ita qualitas separata a subiecto haberet partes sed nõ partes intẽsas. quoniam intensio est motus vel passio non potens illi competere absqꝫ subiecto. sicut enim tempus non potest inesse mũdo absqꝫ motu: neqꝫ eclipsis potest inesse lune absqꝫ terra: ita intensio ⁊ remissio nõ possunt inesse qualitati absqꝫ subiecto non obstante ꝙ intẽsio sit motus vel passio qualitatis competens illi per naturam suam. Cum autem dicit cõmentator ꝙ in eo ꝙ diuidit̃ per accidens inuenitur primum per se: ⁊ non p accidẽs non intendit ꝙ in qualitate inuenitur primum ſm extensionem vel ſm intensionem quo ad partes qualitatis. quia hoc est impossibile: sed inuenitur primũ ſm intensionem quo ad subiectum: quia est dare aliquã partem subiecti: que simul ſm se totam alteratur: sic ꝙ non prius vna q̃ alia: vt patet in aqua calefacta reducẽdo se ad frigiditatem ⁊ in corde infrigidato reducẽte se ad caliditatem ⁊ talis cõditio sic vt diuisio intẽsiua cõpetit qualitati per se: sicut enim qualitas per se ⁊ de natura sua habet diuisionem intẽsiuam: ita per se ⁊ nõ per accidens habet ꝙ posset iduci in aliquod subiectũ primũ ꝙ enim subiectũ alteret̃ successiue per partem post partem: ⁊ per partem ante partẽ hoc non est ratione qualitatis: sed ratione agentis non potẽtis ita cito agere ad partem remotam sicut propinquã aut non potentis tãtum effectum producere distanter: sicut prope. Item sicut nõ repugnet qualitati itelligibili ⁊ remissibili induci in aliquo subiecto ſm se totum eq̃ primo ita nõ repugnet q̃litati induci in eodem subiecto simul ſm oẽs suas partes intẽsiuas ꝙ enim successiue gradualiter inducat̃: hoc est ratione dispositionis cõtrarie que successiue expellitur propter resistentiã q̃ facit forma cõtraria suo corrũpendi. videmus enim lumen subito induci in eodẽ subo primo ſꝫ gradus intẽsiores ⁊ remissiores: ⁊ hoc ideo quia non habet cõtrarium resistens inductioni luminis accidit igitur qualitati induci ĩ aliquo subiecto partibiliter intẽsiue vel extensiue ⁊ competit sibi per naturã suã subito inductio in subiecto tam intensiue q̃ extensiue.

Secundo notandũ ſm cõmentatorem cõmento eodẽ ꝙ minimᵘ color est terminatus per se quẽadmoduꝫ minima forma est terminata. s. ꝙ minimũ eius ꝙ potest esse coloratũ in actu est terminatũ quẽadmodũ minimũ eius ꝙ potest esse aliquid demonstratũ est terminatũ verbi gratia quoniam minima aqua est terminata ⁊ sic de aliis corporibus simplicibus ⁊ compositis). Istud cõmentuꝫ exponens egidius non solũ de colore ⁊ de aliis qualitatibus secũdis sed etiã de qualitatibus primis di. ꝙ mã cõtinue disponitur ad aliquã qualitatem suscipiendaꝫ ⁊ cum est sufficienter disposita simul introducitur illa in ea parte subiecti: ⁊ postea continue disponitur pars ab alia donec ibi introducat̃ qualitas ⁊ sic deinceps est talis alteratio donec tota generatio sit completa: sic ꝙ est assignare aliquã partem subiecti primo calefactã cuius tamẽ oppositum inuenit̃ in motu locali: eo ꝙ ibi non contingit assignare partem primo pertransitã: nõ igit̃ est successio prima quo ad acquisitionem forme qualitatiue: quia continuũ diuiditur in infinituꝫ talis autẽ forma indeterminatis instãtibus generatur: sed est ibi successio cõtinua q̃tum ad dispositionem materie per quã recipitur talis forma ratione cuius continuitatis dicimus ꝙ nõ datur ibi primũ mutatũ esse: quia ante omne dispositũ esse precesserunt infinita disposita eẽ ſm infinitas partes temporis. concludit ergo Egidius ꝙ in alteratione assignat̃ primo alteratũ eẽ vt forma diuiditur extẽsione materie: sed vt diuiditur per intensionẽ ⁊ remissionem est ibi quodãmodo motus continuus ⁊ non assignatur primo mutatum esse. Ista expositio non apparet mihi de intensione cõmẽtatoris: quoniã aliter sequitur ꝙ ad nullam qualitatem primã vel secundam est per se motus cuius oppositum determinat̃ 5ᵒ ⁊ 7ᵒ huius ⁊ patet cõsequentia quia ideo ad substantiam vel ad sanitatem non est per se motus: quia tam subita q̃ sanitas indiuisibiliter inducitur in aliqua parte subiecti simul ⁊ non per partem ante partem subiecti: si igitur caliditas ⁊ albedo indiuisibiliter inducuntur in aliquo subiecto sequitur ꝙ ad albedinem nõ est motus neqꝫ ad caliditatem. ¶ Item sequitur ꝙ mobile dum mouetur non est continue partim in termino ad quem contra determinationem phi ⁊ cõᵗⁱˢ. 5ᵒ huius ⁊ probatio si caliditas ⁊ albedo inducunt̃ indiuisibilit̃

in subiecto ꝛ non per partem ante partem in infinitū in eo enim tempore quo disponitur mā ad caliditatē vt vnū non est aliqua caliditas ꝛ per ꝯsequens mobile tunc nullum habet partē de termino a quo ad quē. Preterea quero qd est ista dispositio materie scḋm q̄ acq̄ritur caliditas vel albedo vtrum sit aliqua qualitas successiue inducta per motū continuum aut sola remissio contrarij: si primū illa erit qualitas prima vel secunda ꝛ per consequens aliqua qualitas prima vel secunda inducitur successiue continue per motū cuius oppositū ipse ponit, si secūdū sequitur q̄ sicut successiue cōtinue corrumpitur vnum contrariorū: ita successiue continue generatur reliquū ꝛ quoniam eo modo forma generatur quo ipsa corrūpitur sequitur q̄libet qualitatem primam vel secundam successiue continue generari sicut successiue continue corrumpitur. Deinde apparet mihi q̄ in alteratione assignetur primū alteratum esse vt forma diuiditur extensione materie ꝛ nō vt forma diuiditur per intēsionem ꝛ remissionem quoniam cū non inueniatur intensio caliditatis absq̄ caliditate si non datur primū mutatum esse in intēsione caliditatis: neq̄ primū mutatū esse in caliditate sicut igitur successiue motu continuo inducitur intensio caliditatis: sic q̄ quacunq̄ intensione data precesserunt alie infinite: ita quacunq̄ caliditate data medietas precessit illius ꝛ medietas medietatis ꝛ sic in infinitum. Respōdetur igitur vt supra q̄ caliditas ꝛ albedo ex natura sua possunt subito induci in toto subiecto simul: ꝛ scḋm totam latitudinem gradualem: q̄ autem inducantur partibiliter in subiecto ꝛ secundū suas partes graduales: hoc est per accidens ratione agentis extrinseci: aut forme contrarie. Et ad cōmentatorem ponentē minimū colorem ꝛ minimū coloratum in actu. Dicendum q̄ caliditas albedo ꝛ huius qualitates ad quas est per se motus dupliciter cōsiderande sunt: vt sunt in fieri: ꝛ vt sunt in facto esse. vt sūt in fieri sic nō datur minimum in eis: quoniā quacunq̄ caliditate signatā que nunc inducitur in infinitū minor prius inducebatur vt autem considerātur in facto esse sic q̄ non vltra intendunt ad vlteriorem pfectionem per motū sic in eis datur minimū per se ꝛ p naturā suam: ita q̄ caliditas determinat sibi minimū in facto eē: ꝛ similiter color loq̄ndo de caliditate ꝛ colore totali: quia loquēdo de colore ꝛ caliditate partiali. sic nō datur minimū in eis in fieri neq̄ in facto esse. cū ergo dicit cōmentator q̄ minus color est terminatus per se: sicut minima forma loq̄tur de colore in facto esse q̄ ipse declarat ex verbo sequente di. s. q̄ minimū eius posset esse coloratū in actu ē terminatum: intelligens per colorem ꝛ coloratū in actu colorem in facto esse: qm̄ color in fieri vocatur color i potentia iuxta diffinitionem motus datam tertio hui⁹. ❡ Et per hoc apparet differentia inter formā accidentalem ad quā est motus ꝛ formā substantialem. qm̄ in formis accidētibus ad quas est motus dat minimum in facto esse: sed nō datur minimū in fieri. in formis autem substantialibus datur mini[illegible] in fieri q̄ in [illegible]

Contra predicta arguit ꝛ prio q̄ subiectū ꝛ spaciū in motu locali non sunt per se diuisibilia: q2 nulla substātia est per se diuisibilis sed subiectū ꝛ spaciū in motu locali sunt subē igit ꝛc. maior pȝ per phm̄ prio huius di. q̄ diuisibilitas cōpetit q̄titati per se ꝛ subē per accidens. minor aūt est euidens: qm̄ homo qui est subm̄ motus: vt habetur in litera est substātia similiter terra est suba super q̄ mouetur alia aqua ꝛ aer sunt substantie que sunt media per que mouentur [illegible] ❡ Secundo arguit q̄ est dare primū mutatū esse in motu locali. qm̄ est dare partem primo pertransitā q̄ arguit ponendo. a. b. spaciū vniformiter pertrāsiri in hora quo casu admisso pȝ medietatem. a. b. spacij pertrāsitam esse immedietate hore: ꝛ nullā partē minorem esse pertransitā imedietate: sed in minori tēpore. igitur ista est primo pertransita imedietate hore. ❡ Tertio arguit q̄ est dare primū mutatum esse in qualitate qm̄ Arist. ponit in litera q̄ qualitas est indiuisibilis per se. constat autem formam indiuisibilem subito acquiri illud tamen arguitur de omni qualitate qm̄ figura ꝛ sanitas indifferēter acquiruntur caliditas etiā ꝛ albedo q̄ [illegible] quo ad subiectū arguit vt ostēsum est supra sed q̄ indifferēter acq̄rant quo ad partes graduales ꝛ intensiuas instatur: quia cum omnes gradus caliditatis sūt eiusdē rationis nō apparet rō quare prius inducitur vnus q̄ reliquus ꝛ maxime cum inductio fiat ab agente naturali non cognoscente. ❡ Quarto arguitur q̄ est dare primū mutatum esse in quātitate. qm̄ in vna augmētatione non acquiritur q̄titas: nisi per corruptionem nutrimenti ꝛ generationem maioris partis corporis animati quā fuit deperditum sed certū est q̄ generatio ꝛ corruptio sube sit ꝛ q̄ tam in generatione ꝛ corruptiōe datur primum mutatū esse: q2 datur prima forma corrupta scḋm se ꝛ quodlibet [illegible] forma generata secundum se ꝛ quodlibet sui. igitur datur prima q̄titas acquisita sic q̄ non dabatur medietas illius acquisita in medietate temporis: ꝛ medietas medietatis ꝛ sic in infinitū.

❡ Ad primum dicitur q̄ aliquid vno modo consideratum potest esse de intrinseca rōne alicui⁹ q̄ tn̄ alio mō cōsideratum nō ē de itrinseca rōe illius verbi gratia qualitates prime sunt de intrinseca ratione elementorum vt ipsa elementa sunt entia spālia. vt autem elementa sunt actiua: ꝛ passiua sic sunt de ratione intrinseca elementorum ꝛ principia formalia ipsorū p philosophum 2⁰ de ge. ita in ppoito homo consideratur in eo q̄ substantia ꝛ in eo q̄ subm̄ motus si consideratur in eo q̄ substātia sic diuisibilitas competit ei per accidens. vt autem cōsideratur scḋm q̄ sit subiicitur motui sic diuisibilitas competit illi per se: ꝛ est intrinseca illi primo vel secūdo mō dicendi per se non ergo loquitur hic philosophus de subiecto vt habet rōnem substantie q2 illa est consideratio metaphā: sed loquitur d̄ subiecto vt habet subiectū motus ꝛ hec est consideratio phica. ❡ Ad scḋm dicitur q̄ non pbatur in motu locali aliquā esse partem primo ptransita simpliciter ꝛ absolute: sed cum determinatione ꝛ illud nō est inconueniens: vnde cōcedo q̄ est dare primū mutatum eē in determinato tempore: ꝛ primū determinatū esse in determinato subiecto. ita q̄ est dare partem primo ptransitam a mobili scḋm se totum sic q̄ aliqua est pertransita scḋm se totum ꝛ nulla minor illa est pertransita a mobili scḋm se totum sed bene scḋm partem. ❡ Ad tertiū cū dicit phs q̄ qualitas est indiuisibilis per se: illa propositio est sic intelligēda qualitas nō est per se diuisibilis diuisibilitate extensiua: sed tn̄ per accidens vbi tamē ly per se esset nota exclusionis ad hunc intellectum q̄ qualitas nullo modo est diuisibilis quocunq̄ extrinseco secluso illa ppositio esset vera loquēdo de omni diuisibilitate: sed accipiēdo per se vt dicit aliquem modum perseitatis sic qualitas aliqua est intensibilis p

se ⁊ ꝯñter est per se diuisibilis intensiue: lȝ non possit diuidi intẽsiue absq̧ subiecto. Item cõcedo ꝙ siᵒ ⁊ sanitas idiuisibiłr inducunt ⁊ aliqñ albedo: ⁊ qñ gnãt mixtũ ex elemẽtis: sed in motu qui ẽ p se ad caliditatẽ vel ad albedinẽ tã caliditas ꝙ̃ albedo successiue gradualr acqrit: ⁊ cũ dicit: oẽs gradus caliditatis sũt eiusdez rõnis: igit nõ est rõ q̃re vnᵒ alio priᵒ iducit. negat ꝯñs. vñ vt dictũ est caliditas subito gradualr iduceret lȝ nõ haberet ꝯtrariũ in mã. s. frigiditatẽ: q2 igit latitudines ꝯrie se determiate respiciũt: iõ gradus ꝯtrario ꝝ se ẽt determiate respiciũt: ita ꝙ cuilibet gradui caliditatis corrñdet determiatᵒ gradus frigiditatis ⁊ ecõtra. Propterea ad remissionẽ vniᵒ gradus frigiditatis seqꝛ itroductio alteriᵒ corrñdẽtis illi i caliditate: ⁊ q2 est determiatᵒ ordo in remissiõe frigiditatis: iõ est determinatᵒ ordo in itroductiõe caliditatis. Et si q̃ritur hez ex quo oẽs gradus frigiditatis sũt eiusdẽ rõnis q̃re priᵒ corrũpit vnᵒ ꝙ̃ aliᵒ. dicit ꝙ hoc est ex dispõe mãe in cuiᵒ nã vnᵒ gradus hȝ maiorẽ frigiditatẽ ꝙ̃ alius. gradus. ... in mã su. ... ex mã appetitu mãe ꝙ̃ posteriores: iõ corruptio icipit a posteriorib' habẽtibus miorẽ fixionẽ ⁊ firmitatẽ in mã. ... interrogat q̃re frigiditatis corrupte aliqs gradus pcessit in mã ⁊ aliqs posterior fuit. Rñdet ꝙ hoc fuit rõe graduũ caliditatis corrupte i gñone frigiditatis: quoꝝ aliqui prius fuerũt corrupti ⁊ aliqui posterius ex ordinatiõe nãe ſm ꝙ aliqui maiorẽ ⁊ minorẽ affixionẽ appetitũ pueniẽtẽ ex maiori ⁊ minori priuatione forme. priuatio eni est causa appetiᵒ mãe p Arꝛ. primo huius. neq̧ in tali respõsiõe est deuenire ad aliquod principiũ simpłr: sed est circulariter respõdẽduz sicut circulariter in isinitũ generat caliditas ex frigiditate ⁊ ecõtra. ¶ Ad quartũ rñdet Egidiᵒ ꝙ augmẽtuz dupliciter fit. primo p rarefactionẽ ⁊ ꝯdensationẽ: ⁊ sic nõ assignat in augmẽto primo mutatũ eẽ: q2 cũ rarefacit sic motus ꝯtinuus rarefactũ est in toto tpe ⁊ in medietate tpis medietas rarefacti ⁊ sic in isinitũ; ita ꝙ breuiter nõ dat primũ rarefactũ. Scdo fit augmẽtũ p ꝯuersionẽ alimẽti: ⁊ sic lȝ quãtitas sit p se diuisibilis in isinitũ: tñ q2 ad huius motũ cõtinet gnãtio ⁊ alteratio per accidẽs quodãmodo erit assignare primũ augmẽtum esse sicut assignat primũ genitũ ⁊ primũ alteratũ: tñ quo ad dispositionẽ mãe cõtinuã ſm cõtinuitatẽ tẽporis ⁊ motus nõ dat primũ mutatũ eẽ in quãtitate: neq̧ in qualitate: nec in forma: sicut nõ dat primũ dispositũ eẽ mãe. Hec respõsio videt repugnare lr̃e: qm̃ Aristo. ponit expresse ꝙ dispositio acquisita per motum localẽ ⁊ p motũ augmẽtatiõis est p se diuisibilis ⁊ ex hoc nõ dat per se primũ mutatũ eẽ in aliquo illorum: ⁊ loquit phice de vera augmẽtatiõe: ⁊ rarefactio nõ est vera augmẽtatio cũ nõ sit motus ad quãtitatez. deinde si in rarefactiõe nõ dat primũ rarefactũ eẽ: neq̧ datur primũ calefactũ esse ꝯtra determinationẽ egidij. ⁊ pȝ ꝯñs. q2 rarum ⁊ densuz sunt qualitates insequentes calidũ ⁊ frigidũ per cõmẽtatorẽ. 7. huiᵒ. ¶ Itẽ nõ obstãte ꝙ det primũ mutatũ eẽ in qualitate adhuc ad quãtitatẽ ⁊ ad qualitatẽ est p se motus ſm egidiuz ex eo: q2 nõ datur primũ mutatũ eẽ dispõnis cõtinue ſȝ quã acquirit quãtitas ⁊ qualitas: igitur per idẽ dȝ cõcedere egidius ꝙ ad substãtiã est per se motus: nõ obstante ꝙ det primũ mutatũ eẽ in substãtia ex quo dispositiõis in substãtiã nullũ est primũ mutatũ esse.

¶ Dicẽdũ igit ꝙ augmẽtatio ꝓprie dicta est motᵒ cõtinuus: ⁊ ꝙ quãtitas acquisita per illũ motuz successiue acquirit per partẽ ante partẽ in isinitũ: nõ obstante ꝙ forma alimẽti subito corrũpit ⁊ subito generat forma corporis aiati. quoniã sicut alimẽtũ successiue ingredit partes porosas: ⁊ successiue fit alteratio in mã alimenti: ita successiue partibꝫ in infinitũ cõtinuat materia alimẽti cũ materia partis porose: ⁊ quãtitas alimẽti cũ quãtitate partis porose: neq̧ est icõueniẽs ꝙ cõtinuatio materie ⁊ quãtitas alimẽti cũ materia ⁊ q̃titate partis porose pcedat tẽpus corruptionẽ alimenti ⁊ generationẽ partis corporis aiati: q2 vt sepe exẽplificatuz est de virga vnius medietatis viride ⁊ alteriᵒ sicce. ea que sunt diuersarũ rõnũ possunt inuicẽ cõtinuari nõ cõtinuatione forme: sed cõtinuatiõe mãe ⁊ quãtitatis: q2 igit in vera augmẽtatione nõ dat prima cõtinuatio: sicut neq̧ prima alteratio: sed quacũq̧ cõtinuatione data dabat pcedens minoris quãtitatis alimẽti cũ minori quãtitate partis porose: ideo nõ dat primum mutatũ esse in quãtitate: sicut nõ dat prima q̃titas acquisita: sed quacũq̧ data dabat minor in isinitum. ¶ Sed ex dictis posset aliquis infringere quartã ꝯclusionẽ: quoniã si in corruptione dat primũ corruptum eẽ: ⁊ in generatione primũ genitũ eẽ: igitur est dare mutatũ esse in aliquo primo ex parte principij cuiᵒ oppositũ ponit quarta ꝯclo. ¶ Rñdet ꝙ est duplex mutatũ eẽ vnũ quidẽ qd̕ est terminᵒ motᵒ: aliud vero ꝙ est terminus gnãtionis vel corruptiõis: nõ loquitur phus de mutato esse qd̕ est terminus generatiõis vel corruptionis: q2 sic datur primũ mutatũ esse ⁊ dat mẽsura indiuisibilis in qua primo est mutatũ esse: sed loquitur de mutato esse qd̕ est terminus motus: ⁊ de tali verũ est dicere ꝙ nõ datur primũ: neq̧ datur aliqd in quo sit primo mutatũ esse qd̕ est terminus motus: siue illud aliquid accipiat in tẽpore siue i mobile: siue in dispositione acquisita per motũ vt ostẽsum est semper loquẽdo primo ex parte principij.

Uõnc au|tem quod mutat tẽpore.) Istud est q̃rtũ capitulũ in quo phs disputat de diuisione moueri ⁊ mutari esse: ⁊ de ipsorum ordine ad inuicem in magnitudine ⁊ mẽsura postquã perscrutatus est de diuisione mutatorum inuicẽ: ⁊ de illorum ordine ad suum terminũ ⁊ mensurã ponẽs quattuor cõclusiones: q̃rũ prima est ista. Si aliquid mutat in aliquo tẽpore primo necesse est mutari in qualibet parte eius. Secunda cõclusio. ante esse moueri fuit aliquod mutatuz eẽ ibi. (Ostenso autẽ.) Tertia cõclusio. ante eẽ mutatũ esse fuit aliquod moueri ibi. (Non solũ aũt.) Quarta cõclusio. omne factũ prius fiebat: ⁊ omne qd̕ fit priᵒ erat factuz ibi. (Manifestũ est igit.) Primã ꝯclusionẽ phs dupliciter ꝓbat. primo per diffinitionẽ illius termini primo. naȝ aliquid dicit esse in tẽpore dupliciter vȝ ſȝ seipsuz primo ⁊ ſm alterũ. illud est in tpe ſȝ alterũ qd̕ est in tẽpore ſm partem: ⁊ sic aliquis est in anno: quia est in die ⁊ in die: q2 in hora. omne. n. qd̕ est in parte est in toto. illud aũt est in aliquo tẽpore ſm seipsum primo ꝙ est in qualibet parte illius tẽporis: ita in ꝓposito Tex. co. 50.

illud dicitur mutari in aliquo tēpore ſm alterū qḋ mutatur in aliqua parte eius: ⁊ ſic aliquid mutat̄ in anno qꝛ mutat̄ in die. illud autē dicit̄ mutari in aliquo tēpore primo qḋ mutat̄ in qualibet parte illius vt fuit declaratū in principio quinti hui⁹. ergo a diffinito ad diffinitionē: ⁊ a deſcripto ad deſcriptionē: ſi aliquid mutatur in aliquo tēpore primo neceſſe eſt illud mutari ī qualibet parte illius. Le. li. Quoniā aūt omne qḋ mutatur tēpore mutat̄ dicit̄ autē in tēpore mutari ⁊ ſicut in primo ⁊ ſicut ſm alterū vt in anno: qꝛ in die mutat̄ in quo primo tēpore mutat̄ ꝙ mutat̄ ⁊ ī quolibet). i. in qualibet parte (huius neceſſe eſt mutari manifeſtuȝ igitur eſt ex diffōne primū enim ſicut diximus ⁊ diffinimus quinto huius.

Notandum ſm cōmētatorē cōmēto .e. ꝙ manifeſtuȝ eſt p ſe ꝙ aliquid dicit̄ trāſmutari in aliquo toto tēpore: qꝛ illud eſt minimū in quo poteſt trāſ mutari. Iſtud nō eſt intelligendū vt verba ſonāt: qꝛ non daꝫ minimū tempus in quo aliquid pōt trāſmutari: neqꝫ maximū finitum: quoniā quocūqꝫ finito dato in quo poteſt aliq̄d trāſmutari ⁊ in maiori quacūqꝫ ꝓportione volueris. vñ nō dat̄ ꝙ aliqḋ tēpus finitū quin in minori illo pt aliquid trāſmutari per motū ſucceſſiuū: ⁊ in maiori ratione partis: ſed intēdit cōmētator ꝙ eſt dare minimū tempus in quo aliquid trāſmutatur adequate: qꝛ nō ī tpe maiori neqꝫ ī miori tale mobile trāſmutat̄ adeq̄te. ❡ Sed dubitatur. ſi enī moueri ī aliquo tempore primo eſt moueri in qualibet eius parte ſequitur ꝙ nihil mouetur in aliquo tempore: quin ipſum moueatur in infinitis tēporibus. primo ꝯñs eſt abſurduȝ. ⁊ ꝓbat̄ ꝯña qꝛ ſi aliquid mouet̄ in aliquo tēpore hoc mouet̄ in īfinitis tpibus: de quoꝝ quolibet eſt verū dicere ꝙ mouet̄ in qualibet eius pte. ❡ Rñdet̄ ꝙ ly primo triplr̄ acci᷑ vȝ exponibilr̄: deſcriptibilr̄: ⁊ officiabilr̄. exponibiliter eē in aliquo tpe primo eſt eſſe in illo tpe: ⁊ nō in aliquo priori tēpore: ⁊ ſic implicat ꝯtradictionē aliquid eē aut moueri in aliquo tpe primo. deſcriptibiliter eſſe in tēpore primo eſt eſſe in qualibet parte ipſius: ⁊ ſic nō incōuenit eē aliq̄d in īfinitis tēporibus primo ſicut nō incōuenit aliquid primo moueri cuius infinite partes primo mouent̄: ſȝ eē in aliquo tpe primo officiatr̄ eſt eē in qualibet parte illi⁹ tpis: ⁊ nō eſſe immediate ante illud tp̄s: neqꝫ īmediate poſt illud tp̄us ⁊ ſic idē eſt primo ꝙ adequate: iſto mō cōcedit̄ aliqḋ mobile moueri in aliqua hora primo ſi mouet̄ in qlibet parte illius hore nō mouet̄ īmediate ante illā horam: neqꝫ mouet̄ īmediate poſt illā horā. ❡ Sed ex

Tex. co. 51. his.) ❡ Scḋo arguit phs ad eandē ꝯclōnē accipiens totū tēpus in quo aliq̄d mouet̄ ꝙ quidē ſit. x. r. diuidat̄ per. lz. ſic ꝙ vna pars ſit. x. lz. ⁊ alia. lz. r. ⁊ q̄ritur vtrū illud mobile mouet̄ in qualibet pte. x. r. tpis: aut in nulla: aut in aliqua ſic ⁊ in aliqua nō. Si mouetur in qualibet parte tpis ſignificati habet̄ intētū: ſi in neutra mouet̄ igit̄ nō mouet̄ in tpe. x. r. pȝ ꝯña. qꝛ nō eſt poſſibile aliquid moueri in aliquo tpe ⁊ nō moueatur in aliq̄ eius parte. Si aūt mouet̄ in aliq̄ eius parte ⁊ in aliq̄ nō mouet̄ ſic igit̄ ꝙ moueat̄ in pte. lz. r. ⁊ nō moueat̄ in parte. x. lz. ⁊ arguit̄ ſic. illud mobile tm̄ mouetur in parte. lz. r. igit̄ moueat̄ in toto tpe. x. r. ſolū ratione partis ⁊ p ꝯñs nō mouet̄ in tpe. x. r. primo. ⁊ ſic pȝ veritas ꝯclōnis ꝙ ſi aliquid mutat̄ in aliquo tēpore primo illud neceſſario mutat̄ in qualibet pte ei⁹. Lege li. (Sed ex his) dicēdis (manifeſtū eſt) ꝙ dicit̄ ī cōcluſione (ſit enim) illud tēpus (in quo primo mouet̄) mobile (ꝙ mouet̄. x. r. ⁊ diuidat̄ ſm lz. oē enī tēpus diuiſibile eſt) ⁊ arguat̄ ſic. (in. x. lz. tpe aut mouet̄ aut nō mouetur: ⁊ iterū in. lz. r. ſilīr) q̄ritur ſi mouet̄ aut nō mouetur: iſte ſunt due ptes totius tpis. x. lz. (Si quidē igitur in neutro mouet̄). i. in neutra parte (quieſcet itaqꝫ ī omni). i. in toto tēpore (moueri. n. in nullo hui⁹). i. in nulla parte tpis (ꝙ mouetur) in aliquo tēpore (impoſſibile ē: ſi vō in altero). i. in altera (parte ſolū mouetur nō vtiqꝫ in primo mouet̄) ꝙ eſt tēpus (. x. r. ſm igitur vtrūqꝫ). i. vtrāqꝫ partē (motus eſt neceſſe ē igit̄ in quolibet). i. in qualibet parte (ipſius. x. r. motū eē.)

Notandum ꝙ ſi aliq̄d mouet̄ in aliquo tpe primo illḋ mouetur in quolibet illi⁹: qꝛ ſi aliqḋ mobile adeq̄te mouetur in hora illud mouet̄ in illa hora primo: ⁊ tñ non mouet̄ in quolibȝ illius: qꝛ nō mouet̄ in principio neqꝫ in fine illius. in nullo. n. inſtāti termināte horā mouetur per ſe vel p accñs. in quolibet aūt alio intrinſeco hore mouet̄ per accñs: ſȝ in tota hora ⁊ in qualibȝ parte eius mouet̄ p ſe. (Oſtēſo aūt.) ❡ Scḋa ꝯcluſio Tex. co. 52.
ante oē moueri ſuit aliqḋ mutatū eē p qḋ habet̄ ꝙ oē qḋ mouet̄ prius fuit mutatū. iſtā ꝯclōnē phs tripliciter ꝓbat. ⁊ primo ponēs mobile vnū moueri vniformiter in. x. lz. tpe ſup magnitudinē. lz. l. deinde ꝙ vnuȝ ad equeuelociter motū ⁊ ſimul incipiēs cū illo ptranſeat tm̄ medietatē magnitudinis. lz. l. Et arguit̄ ſic. iſta duo mobilia eque velociter mouebūtur: ſed vnuȝ eoruȝ in medietate tēporis. x. r. pertranſibit medietatem magnitudinis. lz. l. igitur alteruȝ eoꝝ in medietate tēporis pertranſibit etiā medietatē eiuſdeȝ magnitudinis: igitur prius pertrāſibit magnitudinē ꝙ totuȝ: ⁊ p ꝯſequēs moueri primo erit prius ꝙ moueri toti⁹ ſpacij: ſed aliqḋ mutatū eſſe terminabit primā medietatē totius moueri. igitur illud mutatū eſſe erit ante totum moueri. Similiter arguit̄ de medietate totius moueri. quoniā mobile prius pertrāſibit quartā partē ſpacij ꝙ medietatem ſpacij: igitur moueri quarte partis ſpacij prius erit ꝙ moueri medietatis. ⁊ ꝯſequēter mutatuȝ eſſe terminans quartā partē totius moueri prius erit ꝙ medietas totius moueri: ⁊ ſicut arguit̄ de iſtis: ita de quibuſlibet aliis. ex quo enī quodlibet moueri ē diuiſibile in infinitū: ⁊ ſemp pars ꝓcedens eſt ante totum oportet mutatuȝ eſſe terminās illam partem precedere ipſuȝ moueri: ⁊ ideo ante oē moueri eſt aliquod mutatū eſſe. Le. li. (Oſtenſo aūt hoc) vȝ ſi aliq̄d mouetur in aliquo tēpore primo illud mouet̄ in qualibet parte ipſi⁹ tēporis (manifeſtū eſt ꝙ omne quod mouetur neceſſe eſt motū eſſe prius. Si enī. x. r. primo tēpore ipſuȝ. lz. l. ſpaciū pertrāſitū eſt ab aliquo mobili ⁊ mota). i. pertrāſita (eſt magnitudo in medietate) tēporis. x. r. (que eque velociter mouet̄). i. pertranſit (⁊ ſimul inceptū eſt moueri (mediū tm̄ totius ſpacij (erit motū). i. pertranſituȝ in illa medietate tpis. (Si auteȝ eque velociter in eodē tēpore motū eſt aliquid ⁊ alterū diſtinctuȝ ab illo (neceſſe eſt eandem) mediā (motā). i. pertrāſitaȝ (eſſe magnitudinē) in eadē medietate (tēporis quare erit motum prius ꝙ mouet̄). i. ante oē moueri eſt mutatuȝ eſſe.

Notandum ꝙ cōmētator cōmento e. excludit vnā dubitationeȝ taleȝ ꝓpter quid Ariſto. in rōne iſta ponit caſuȝ de duobus mobilibus eque velocibus: quoꝝ vnum ſit motū per totaȝ magnitudinē: ⁊ reliquuȝ tm̄ p me-

dietatem cum eque bene imo citius ꝛ facilius possit habere intentū suū per vnū mobile. naꝫ mobile ꝙ mouetur per totaꝫ magnitudineꝫ prius pertrāsit medietatem magnitudinis ꝙ totā magnitudineꝫ ꝛ medietateꝫ medietatis: ꝛ sic in infinituꝫ. ⁋ Respōdet ꝙ Aristote. hoc facit ꝓpter quosdaꝫ potētes dicere ꝙ mobile pertrāsit totā magnitudinē: ꝛ nō pertrāsit medietatē magnitudinis: neqꝫ aliquā partē eius anteꝙ pertrāseat totum. cum igit̄ pertransire medietatē magnitudinis sit pertransire in potētia sicut ꝛ terminus motus eiusdeꝫ medietatis est mutatū esse in potētia ꝛ generaliter qđlibet aliud excepto vltimo ꝙ est mutatū esse in actu: ꝛ ea que sunt in potētia inuestigāda sunt per ea que sunt in actu. inquit cōmētator. necesse fuit Aristo. facere argumentū de duobus mobilib⁹ eque velocibus: quorum vnū moueret̄ sup totā magnitudineꝫ: ꝛ aliud per medietatē tm̄. In isto casu nō pōt negari quādo vnuꝫ istoꝝ pertrāsit medietatē magnitudinis in medietate tēporis in quo aliud pertransit totā magnitudinē: ꝛ cū illa mobilia sint eque velocia sequitur mobile pertrāsiens totā magnitudineꝫ in toto tēpore pertransire medietateꝫ illius i medietate tēporis: ꝛ ꝯsequēter q̄rtam partem magnitudinis in quarta parte tēporis: ꝛ sic in infinitum ponendo continue mobile eque velox ꝑtransire minorem partem magnitudinis in minori

Tex. c. i. parte tēporis. (Amplius autē) ⁋ Scđo arguit phs ad eandeꝫ cōclusioneꝫ sic. sicut se habet instās in tēpore ita mutatū esse in motu. sed ante oē tēpus fuit aliqđ instans: igit̄ ante omnē motuꝫ fuit mutatū esse. pꝫ ꝯña cuꝫ maiori ex sufficienti similitudine. ꝛ minor declaratur. naꝫ accipiatur tēpus. x. r. ꝛ patet ꝙ est diuisibile in duas medietates per aliqđ instans: ꝛ habet fineꝫ qđ est vnuꝫ instans: sed instās mediuꝫ tēporis precedit illđ qđ est finis eiusdeꝫ: igitur instans mediuꝫ temporis ꝑcedit totuꝫ tēpus cathegorice sumptū: ꝛ sicut arguitur de isto tēpore: ita de quolibet alio: quoniā oē tēpus ē diuisibile in infinitū: ꝛ semp instās copulans partes tēporis videtur precedere totuꝫ tēpus queādmodum precedit vltimuꝫ instans eiusdeꝫ tēporis. Et consistit fundamentuꝫ in hoc ꝙ sicut quocūqꝫ tēpore dato prima medietas precedit totuꝫ: ita instans terminās illaꝫ medietatē dicit̄ precedere totū. Ita etiaꝫ dicatur de motu ꝙ oīs motus est diuisibilis in ifinitum ꝛ quocūqꝫ motu signato illius est vnū mutatuꝫ esse copulans medietates motus inuicē qđ quideꝫ precedit vltimū mutatum esse motus: ꝛ ꝯsequēter totū motuꝫ sicut semper prima medietas motus precedit totuꝫ motuꝫ. Lege li. (Amplius aūt ꝛ si in omni). i. in toto tēpore (ꝙ ē. x. r. motuꝫ esse dicim⁹) aliqđ mobile (aut oīno in aliquo tēpore). i. si in qualibet parte illius tēporis dicim⁹ aliquid esse motū oꝫ ꝙ hoc sit (in accipiēdo vltimū ipsi⁹ tēpus nūc). i. oꝫ accipere tēpus ꝑm vltimū nūc ipsius (hoc enī tēpus determinatuꝫ est) per nūc (ꝛ medium ipsoruꝫ nūc tēpus est) cuꝫ oē tēpus finitū claudat̄ duobus nunc (ꝛ in aliis similiter dicet̄ motuꝫ esse. medietatis aūt mot⁹ vltimū diuisio est quare ꝛ in medio tēpore ipsuꝫ mobile motū erit ꝛ oīno in qualibet partiuꝫ) prius ꝙ in toto tēpore. (Semp enī simul diuisiōe). i. ꝑm diuisionē (tēpus est determinatū ab ipsis nunc) cum nunꝙ diuidatur tēpus quin semp assignetur nūc. (Si igitur omne tēpus diuisibile est mediuꝫ autē ipsorum nunc tēpus est) sequit̄ ꝙ (oē qđ mutat̄ infini[illegible]

Notandum [illegible] ꝑm cōmētatorē [illegible]

to. si ꝙ ista ratio differt a priori ex eo ꝙ illa processit per diuisioneꝫ spacij in infinituꝫ: ꝛ hoc per diuisionem tēporis in infinituꝫ: ita ꝙ sicut ante omnē parteꝫ spacij pertransitā fuit alia pertransita sic ante oē tēpus in quo mobile mouebatur ante illud tēpus illud mobile motū est. ꝓpterea ad has demōstrationes faciēdas fuit necessaria prima cōclusio vꝫ si aliqđ mobile mouetur in aliquo tēpore primo illud mouetur in qualibet parte eius. supponit. n. phus continue ꝙ in minori tēpore est minor motus: ꝛ ꝙ in minori tēpore minus pertransit̄ de spacio: qđ quidē nō oporteret nisi mobile mouet̄ in qualibet parte tēporis. si enīꝫ mobile mouetur in anno: ex eo tamē ꝙ mouet̄ in die non plus ꝑtransit in anno ꝙ in illo die ideo oportet presupponere mobile moueri in qualibet parte tēporis vt demonstrationes habeāt locum.

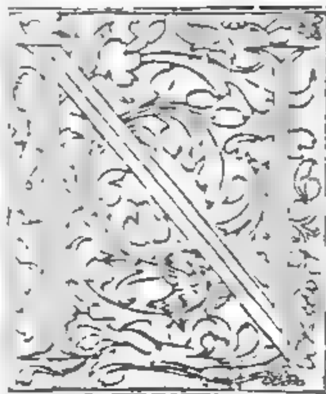
Dubitatur si enīꝫ mediuꝫ instans hore precedit totam horaꝫ: ꝛ mediuꝫ mutatuꝫ esse precedit totū motuꝫ: sequit̄ ꝙ oē instans preterituꝫ precessit totuꝫ tēpus eternuꝫ: ꝛ qđlibet mutatuꝫ esse in motu celi precessit totuꝫ motuꝫ infinituꝫ celi: quoniā quodlibet instans ꝑterituꝫ terminauit aliquā parteꝫ totius tēporis eterni ꝛ quodlibꝫ mutatuꝫ esse in motu celi fuit terminus alicuius partis totius motus infiniti. ⁋ Iteꝫ sequit̄ ꝙ aliquid fuit ante seipsuꝫ ꝛ fuit post seipsuꝫ ponendo ꝙ a. fuit vna hora preterita cuius prima medietas fuit b. ꝛ secūda c. ꝛ arguitur sic. quādocūqꝫ fuit b. fuit a. sed b. fuit ante a. igitur a. fuit ante a. similiter quādocūqꝫ fuit c. fuit a. qꝛ successiuū dicitur esse quādiu est aliqua pars eius: sꝫ c. fuit post a: qꝛ incepit esse post a. igit̄ a. fuit post a. ⁋ Ad primuꝫ negat̄ ꝯsequētia vnde loquendo de prioritate ꝛ anterioritate durationis nulluꝫ instās tēporis neqꝫ aliqua pars tēporis dicitur esse ante totuꝫ tēpus eternuꝫ: qꝛ qđ est ante aliud precedit ipsuꝫ ex parte principij: vel ex parte finis si ambo fuerint diuisibilia: vel vnuꝫ tm̄: sed totuꝫ tēpus eternū non habet principiuꝫ neqꝫ fineꝫ: igitur nullū instans neqꝫ aliqua pars tēporis eterni est ante illud tēpus: capiēdo tamē tēpus infinituꝫ a parte ante terminatuꝫ ad hoc instans presens. esset cōcedenduꝫ quodlibet instās preteritū fuisse ante hoc tēpus: qꝛ qđlibꝫ illoꝝ fuit anteꝙ hoc desineret eē. ⁋ Et notāter dico si ambo fuerint diuisibilia vꝫ vnū qꝛ vnuꝫ instans est ante aliud: ꝛ tamē nō precedit ipm in principio neqꝫ in fine cuꝫ nulluꝫ instans habeat principium vel fineꝫ: tamen prima medietas hore est ante mediuꝫ instans: qꝛ principiuꝫ illius est ante mediuꝫ instans: ꝛ illud mediū instans est ante ꝑm medietatē hore: quia precedit fineꝫ illius hore. vnū autē instans dicitur esse ante aliud: qꝛ tēpus terminatuꝫ per vnū istās precedit tēpus terminatuꝫ per aliud instans. ⁋ Ad secunduꝫ negat̄ ꝯsequētia. vn̄ ꝓprie loquēdo nihil fuit ante seipsuꝫ nisi precesserit principiuꝫ eius ꝛ nihil fuit post seipsuꝫ nisi fuerit post fineꝫ eius. constat autē ꝙ a. non fuit ante principiuꝫ sui: neqꝫ fuit post finem sui. b. autē fuit ante a. qꝛ finis fuit ante finē a. ꝛ c. fuit post a. quia principiū c. fuit post principiuꝫ a. sed finis a non fuit ante fineꝫ d. neqꝫ principiū a. fuit post principium illius. ⁋ Ex his patet ꝙ ista ꝯsequētia nō valꝫ. tu fuisti in prima medietate istius hore: ꝛ ista medietas fuit ante totā horā: igit̄ tu fuisti ante totā horaꝫ: neqꝫ seqt̄ tu eris in scđa medietate hui⁹ hore: ꝛ illa medietas erit post totā horā. igit̄ tu eras post totā horā. ꝛ ꝯsequenter cōcedatur ista conclusio huius hore ꝙ soz. ꝛ pla.

inceperunt esse in primo instāti a. hore preterite: ⁊ tm̄ semel inceperūt esse: ⁊ tamē sor. fuit ante a. ⁊ plato nō fuit ante a. dato ꝙ sortes fuerit ante per primā medietatē a. ⁊ plato per totā a. horā. cōsimiliter de futuro sortes ⁊ plato in eodē instanti desinent esse ⁊ tm̄ simul desinent: ⁊ tamē sortes erit post platonem. patet. posita prima parte cōclusionis in casu. vna ꝙ sortes post platonē incipiet esse. q̄d enī principiū sortis erit post principiū platonis: ideo sortes erit post platonem. hic tamē modus loquēdi non est in vsu: q2 cōmuniter accipit ante vt dicit principiū durationis: ⁊ post vt dicit finē durationis: non enī cōmuniter cōceditur sortem fuisse ante platonē: nisi principiū sortis precesserit principiū platonis: neqꝫ platonem fuisse post sortē nisi finis platonis fuerit post finem sortis. (Amplius autem.) ¶ Tertio arguit philosophus ad eandem cōclusionē sic. si aliquid mutatur in aliquo tēpore continue: ⁊ non corrūpitur: neqꝫ pausat per cessationem a motu necesse est ꝙ in quolibet instanti illius tēporis illud mobile mutetur aut sit mutatū. sed in istāti non mutatur: quia probatū est supra ꝙ in instanti non est motus neqꝫ quies: igitur si aliquid mouet in aliquo tempore cōtinue oportet in quolibet instāti illud esse mutatū: tunc arguitur sic. in quolibet instanti illius tēporis illud mobile est mutatū: sed in quolibet tempore sunt infinita instantia: igitur in quolibet tēpore sunt infinita mutata esse. constat autē ꝙ motus mensuratur tēpore: ⁊ mutatū esse mensuratur instanti: sed vt probatū est quocūqꝫ tēpore dato infinita fuerunt instantia ante illud: igitur quocūqꝫ moueri dato infinita mutata esse fuerunt ante ipsum: ⁊ per ꝯsequēs ante omne moueri fuit aliquod mutatū esse ꝙ erat probandum. Le. li. (Amplius autē si ꝯtinue) in aliquo tempore est (ꝙ mutatur ⁊ nō corrumpit: neqꝫ pausat a mutatione aut mutare aut mutatū esse necesse est in quolibet instāti illius tēporis. in ipso autē nunc non est mutari. necesse est ergo mutatū esse s̄m vnū quodꝗ ipsorum nunc. quare si ipsa nunc infinita sunt necesse est oē quod mutatur infinite). i. infinities (mutatū esse.)

Notandum ꝙ cum philosophus dicit ꝙ omne mutat in aliquo tempore continue moueri in quolibet instanti illius aut mutatum esse nō loquitur nisi de instantibus cōtinuantibus totū tēpus motus: quoniā in primo instanti illius tēporis nō est moueri nec mutatū esse: in vltimo instāti est mutatū esse ⁊ non moueri: in quolibet alio instāti eiusdem tēporis est mutatū esse: ⁊ mumutari indifferenter sumptū: sed non est mutari importans motū successiuū de quo loquitur Aristotele. in littera. ¶ Ex quibus sequit ꝙ omne quod mouetur prius mouebatur: q2 omne quod est motū mouebat cū mutatū esse sit terminus motus: sed omne qd̄ mouetur est motū: quādo ante omne moueri fuit aliquod mutatū esse: igitur ⁊c̄. vnde cōmētator cōmēto. 54. ꝙ instans est differētia inter tēpus primū ⁊ secundū: manifestum est ꝙ omne quod mouetur in secūdo tēpore iā motū est in tēpore qd̄ est inter illud ⁊ primū.

Contra predicta arguit ꝙ aliquid mouet ⁊ illud prius nō est motū neqꝫ mouebatur ⁊ primo sic. aliquid mouebat aliquo gradu velocitatis ⁊ non mouebit illo gradu velocitatis igitur ⁊c̄. añs patet ponēdo ꝙ aliquod mobile ī aliqua hora cōtinue vniformiter velocitet motū suū a. nō gradu ad gradū vt. 8. simus nūc in medio instāti hore. ⁊ pꝫ ꝙ illud mobile mouet gradu velocitatis vt. 4. ⁊ nūquā ante mouebat illo gradu: nec post mouebit illo gradu. Similiter idē mobile mouet ī tota hora ⁊ nō mouebat ante illā horā: nec mouebit post illam horam: igit nō oportet ꝙ omne quod mouet mouebat ⁊ mouebit. ¶ Item in primo instāti temporis quero vtrū illud mobile moueat vel nō. si sic habet intētū. si non sequit ista ꝯclusio: ꝙ aliquod corpus naturale est extra locū naturalē non ipeditū: ⁊ tamē nō mouetur ad locū suū. patet. dato ꝙ illud sit vnū graue: aut leue non habens impedimētū tendens ad locum suū naturalē. ¶ Secūdo arguit ponēdo ꝙ vna mulier pregnās cū fetu masculino ambulet ⁊ interim stāte motu deambulationis generet īfans in vtero: ⁊ patet ꝙ in primo instāti sui esse mouet puer ad motū matris: ⁊ prius non mouebat: q2 non erat: si etiā ponat ꝙ vna lancea descendat: ⁊ interim ea descēdente infigatur illi stilus aut musca. patet ꝙ tā musca quā stilus mouet deorsum pro hoc instāti q2 motis nobis mouentur oīa que sunt in nobis: ⁊ tamē nullū istorū prius mouebat illo motu. ponatur etiā ꝙ vnū minimū ignis cōtinue ante instās presens fuerit motū sursum ⁊ ꝙ nunc primo sit in sphera ignis: ⁊ cōstat hūc ignem moueri motu circulari ad motū totius sphere: ⁊ tamē prius nō mouebat motu circulari: sꝫ tm̄ recto. ¶ Tertio arguit ponendo ꝙ canis moueat: q2 materia eius mouetur. ex quo enim illa materia imediate ante hoc mouebat ⁊ imediate post hoc mouebitur: ⁊ iā nō habet ipedimētū: ⁊ habet eandē ꝓprietatē motiuā quā primo habebat: igit iam mouet. Similiter ponatur ꝙ due aque. b. c. continue fuerint mote deorsū: ⁊ nunc primo in medio regione aeris sic vnite ꝯstituentes. a. aquā totalē: ⁊ nulli dubiū: q2. a. mouet ex quo ambe medietates eius mouent: ⁊ tamē a. prius nō mouebatur: q2 non erat. ¶ Quarto non oē quod quiescit prius quiescebat: igitur neqꝫ omne qd̄ mouet prius mouebatur. patet ꝯsequētia. q2 sicut motus mēsurat tēpore ⁊ nō est in instāti: ita ⁊ quies s̄m phm̄. 4. ⁊. 6. huius. añs pꝫ. quoniā mobile in fine mot⁹ quiescit ⁊ ante nō quiescebat ex quo mouebat. Si etiā descēdente mola re faba in ꝯtrariū ꝓiciat sursum recipiens ipetū ab illo motu deorsū cū inter quoscūqꝫ duos motus cōtrarios cadat quies media s̄ꝫ phm̄. 8. huius. sequit ꝙ in istāti medio illorū motuū faba quiescet ⁊ non ante neqꝫ post cū imediate ante moueat sursū ⁊ imediate post moueat deorsū. Intelligendū ꝙ difficultates tacte in scd̄a ⁊ in tertia rōnibus cōiter ab oībus faciliter soluunt dicēdo ꝙ in illis casibus nec puer: nec musca: nec stilus: nec minimū ignis: nec cadauer: neqꝫ aq̄ mouetur: sed tm̄ incipit moueri ⁊ sic respōdēdo ꝓpō phi faciliter sustinet. Et ego satis dubito in motiōe illa cōmuni: q̄m in descensu canis mā oīno mouet: q2 hꝫ oīa ꝓmouētia ad motū que ante habebat: ⁊ vnū impedimētū: sꝫ materia nunq̄ mouet nisi per accidēs ad motum cōpositi per cōmētatorē. 4. huius. igit aliqd̄ cōpositū mouetur per se ⁊ nullū nisi cadauer: igit cadauer in primo instāti sui esse. ¶ Itē non est possibile motū localem esse in materia quin sit in cōposito: vt colligit de intentiōe phi ⁊ cōmētatoris. 8. huius. sed in primo istāti cadaueris ē motus localis in mā: igit in eodē instāti est motus localis in cadauere: igit pro eodē instanti cadauer mouet. patet ꝯña. q2 aliter in aliquo eēt motus ꝙ tamē moueret cōtra phm̄. 3. hui⁹. Preterea ponatur canis in igne vt cōburat. ⁊ patet ꝙ in primo in-

ſtanti cadaueris alterabitur ⁊ caleſiet materia cadaueris: q2 tunc erit agẽs applicatũ paſſo nõ ĩpeditũ: igit̃ p2o eodẽ inſtãn illa alteratio erit in cadauere. pꝫ ꝯña per Ariſto. p2imo de gnãtiõe ponẽtẽ differẽtiã inter generationẽ ⁊ alterationẽ ex eo q2 generatio aduenit enti in potẽtia: ⁊ alteratio aduenit enti in actu: ⁊ eandem differentiã ponit cõmẽtato2. s. huius. tũc arguit̃ ſic. in p2imo inſtãti cadaueris erit alteratio ſubiectiue in cadauere: igit̃ in illo inſtãti cadauer alterabit̃ ⁊ nõ ante: q2 nõ erit: igit̃ ⁊c̃. Hoc motiuũ magis põt fieri in trãſmutationib⁹ elemẽto2. nã quãdo gñãtur ignis ex aq̃ cũ nõ deficiat alteratio in illo inſtãti ignis caleſit ⁊ rareſit: ⁊ quãdo ecõtra ex igne gñãtur aqua in inſtãti generatiõis aque ipſa frigeſit ⁊ cõdenſat̃. ꝙ eni ſit agẽs nãle applicatũ paſſo mãli in quo cõtinue egerit ⁊ aget ⁊ nõ agat deducto ĩpedimẽto non apparet poſſibile. Ecce ꝙ ignis ⁊ ꝙ aqua mouẽtur motib⁹ alteratiõis: ⁊ tñ p2ius nõ mouebant̃. ¶ Dicẽdũ igit̃ ꝙ nõ omne quod mouet̃ p2ius mouebat̃: tñ oẽ quod mouet̃ mouebitur ĩtelligẽdo de eo qͦ mouet̃ per ſe: ⁊ cũ Ariſto. dixit ꝙ omne qͦ mouet̃ p2ius mouebat̃ ĩtelligit̃ ꝫ totũ vel ꝫ partẽ vt in quarta ꝯclõne declarabit. nõ eni multũ curat pħs oſtẽdere ꝙ oẽ quod mouet̃ p2i⁹ mouebat̃ ꝫ totũ cũ hoc ſit falſũ: ⁊ impertinens p2opoſito ſuo: ſed tñ vult oſtẽdere ꝙ ante omne moueri fuit aliquod mutatũ eſſe: ⁊ ꝯſequẽter ꝙ ante quodlibet moueri fuit aliquod moueri: quo intellecto ſequit̃. oẽ quod mouetur p2ius moueri: ⁊ omne motũ ꝫm ſe vel ꝫm partẽ. de futuro tamẽ quia nõ datur vltimũ ĩſtãs rei permanẽtis eſſe ꝙ mouetur mouebit̃ nõ tñ ꝫ partem: ſe etiã ꝫ totũ. ¶ Ad p2imũ dicitur cõcedendo aliquid moueri aliquo gradu velocitatis ⁊ p2ius nõ moueri illo gradu neq̧ poſterius: ⁊ ꝙ aliquid mouetur in vna ho2a: ⁊ non mouebatur ante illam ho2am: neq̧ mouebitur poſt illã ho2ã: ex quibus nõ ſequitur aliquid moueri quod p2ius nõ mouebat̃: aut poſterius nõ mouebitur: q2 dictũ eſt ꝙ mobile licet non fuerit ante ho2ã: non tñ fuit ĩ medietate ho2e que fuit ante ho2am non per inceptionẽ: ſed per deſinitionẽ. ſimiliter ſcõa medietas ho2e eſt poſt ho2ã nõ per deſinitionẽ: ſed per ĩceptionẽ: quoniã p2ius deſinit p2ima medietas ꝙ̃ tota ho2a: ⁊ p2ius incipit tota ho2a ꝙ̃ ſecũda medietas. Deinde nõ eſt incõueniens aliqͦ co2pus naturale eſſe extra locũ naturalẽ non impeditum: ⁊ non moueri ad illũ deductis oĩbus impedimentis: ſed eſſet ĩconueniens ꝙ non moueretur: nec inciperet moueri. ¶ Ad ſecundũ dico ꝙ omnia iſta mouentur per accidens: videlicet puer: muſca: ſtilus: ⁊ minimum ignis: neq̧ eſt inconueniens aliquid moueri per accidens: ⁊ illud nunquã p2ius eſſe motum ſecundum ſe: vel aliquid ſui. Ariſtoteles autem loquitur de eo ꝙ mouetur per ſe. ¶ Ad tertiũ concedo ꝙ cadauer canis mouetur tam in motu locali quã alterationis: quoniam in deſcenſu caleſit canis: ⁊ p2ius nõ mouebatur ſecundum ſe totum: ſed ſecundum partem: ita etiam aqua iam mouetur ⁊ p2ius non mouebatur: ſꝫ bene partes eius. ⁊ hoc ſufficit ad intentionem philoſophi. ¶ Ad quartum reſpondetur ꝙ loquẽdo ꝓp2ie de quiete omne quod quieſcit p2ius quieſcebat: ⁊ poſterius quieſcit adeo nullum aſſignato2um quieſcit quiete oppoſita motui: ſed tantum quiete oppoſita mutationi indiuiſibili: ſed de hoc magis octauo huius vbi declarabitur quomodo inter quoſcunq̧ motus contrarios cadit quies medietatis.

Tex. cõ.55. On ſolum autẽ. ¶ Tertia concluſio. ante oẽ mutatũ eſſe fuit aliquod moueri. P2o declaratiõe huius pħus p̃mittit iſtã ſuppoſitionem: ꝙ omne mutatũ ex quodã in quiddã eſt mutatũ in tẽpo2e quã ſuppoſitionẽ ipſe ſic declarat. qͦcũq̧ mutatũ eſſe accipiatur ĩ qͦ mobile mutatũ eſt oꝫ ꝙ mobile ſit mutatũ in a.b. aliquo termino: ſit igit̃ termin⁹ a. a quo mobile mutat̃: ⁊ b. illud in qͦ mobile eſt mutatũ. ⁊ arguitur ſic. q̃ñcũq̧ mobile eſt in a. nõdũ mutatũ eſt: ſꝫ q̃ñ eſt ĩ b. tũc eſt mutatũ vt oſtẽſũ eſt ante. cũ igit̃ ĩter inſtans in quo mobile eſt in a. ⁊ inſtãs in quo mobile ẽ in b. ſit tẽpus mediũ oꝫ ꝙ mobile ĩ illo tp̃e medio mobile ſit mutatũ aliter ĩ ſine alicui⁹ tẽpo2is aliqͦ mobile eſſet mutatũ: ⁊ in toto illo tẽpo2e: neq̧ in aliquo alio inſtãti tale mobile eſſet mutatũ ꝙ eſt ĩpoſſibile. Le.li. (Non ſolũ aũt ꝙ mutat̃ neceſſe eſt mutatũ eſſe: ſed etiam mutatũ neceſſe p2ius mutari). i. non ſolũ ante oẽ moueri fuit mutatũ eſſe: ſed etiã ecõtra ante oẽ mutatũ fuit aliqͦ moueri (oẽ eni qͦ ex q̃dã in q̃ddã mutatũ ẽ ĩ tp̃e mutatũ ẽ. Erit eni ĩ ipſo nũc ex a. ĩ b. mutatũ. ergo in eodẽ q̃dẽ nũc in q̃ ẽ in ipſo a. nõ mutatũ ẽ ſed n. eẽt ĩ ipo a. ⁊ b. ꝙ mutatũ ẽ q̃ñ mutatũ ẽ ꝙ nõ ẽ ĩ hoc .ſ. in a. vt oſtẽſũ eſt p2i⁹. (Si vero in alio eſt) inſtãti (ĩ medio erit tẽpus. nõ eni cõiũcta). i. ĩmediata (erãt ipſa nunc.) (Quoniã igit̃ in tp̃e.) Iſta ſuppõne p̃miſſa arguit pħus dupliciter ꝯclõnẽ ⁊ p2imo. ſicut oẽ mutatũ eſt mutatũ in tẽpo2e ex ſuppõne p̃miſſa: ⁊ omne tẽpus eſt diuiſibile in ĩfinitũ vt in p2imo tractatu mõſtratũ eſt: igit̃ quocũq̧ mutato dato ante illud fuit aliud mutatũ. ſ. in medio toti⁹ tp̃is: ⁊ in medio ĩſtãti p2ime medietatis ⁊ ſic in ĩfinitũ: ſed oẽ mutatũ eſt terminus alicuius moueri vt cõſtat: igit̃ quocũq̧ mutato eẽ ſignificato ante illud fuit aliqͦ moueri. Le.li. (Quoniã igit̃ in tp̃e mutatũ eſt. tẽpus aũt oẽ diuiſibile) opo2tet (ꝙ in medio) illius tẽpo2is ſit (aliud mutatũ ⁊ iterũ in illius medietatis (medio aliud) mutatũ (⁊ ſic ſemp̃) quare mutabitur p2ius. Tex. cõ.56.

Notandum p2imo ꝙ in q̃libet motu poſſunt fieri quattuo2 cõparatiões. ¶ P2ima ẽ moueri ad moueri: ⁊ ſic ante oẽ moueri fuit aliqͦ moueri: q2 ante oẽ moueri fuit medietas eius: ⁊ medietas medietatis: ⁊ ſic in infinitum. nõ quidẽ ꝑ ĩceptionẽ: ſꝫ per deſinitionẽ. ¶ Secunda cõparatio eſt mutati eẽ ad mutatũ eẽ: ⁊ ſic ante oẽ mutatũ eſſe fuit mutatũ eſt: q2 oẽ mutatũ eẽ eſt finis motus: ⁊ in quolibet motu ſunt infinita mutata eẽ igitur ⁊c̃. ¶ Tertia cõparatio eſt moueri ad mutatũ eſſe: q2 ante oẽ moueri fuit aliquod moueri: ⁊ in quolibet moueri ſunt infinita mutata eẽ: igit̃ ⁊c̃. ¶ Quarta cõparatio eſt mutati eſſe ad ipſũ moueri ⁊ ſic adhuc ante oẽ mutatũ eẽ fuit moueri: q̃m ante terminũ ẽ res habẽs terminũ: ſꝫ omne mutatũ eſſe eſt terminus moueri: igitur ⁊c̃.

Secundo notanduz q̃ lz moueri p̄cedat mutatū eē ꝛ ɔ̄tra nō tamē eodez mō. nā moueri p̄cedit mutatuz eē eo mō quo p̄cedunt ea que sūt ad suū finē: sz mutatū eē precedit moueri eo mō quo principiū precedit suū principiū: nunquā tñ idē mutatū esse numero p̄cedit aliqd̄ moueri ꝛ p̄cedit ab eodē instāti. n. p̄cedit tēpus ꝛ p̄cedit a tēpore sz nō ab eodē cū nō possit eē principiū ꝛ finis eiusdem tpis: ita q̃ lz mutatū eē in potētia p̄cedit moueri: cuius est principiuz: ꝛ p̄cedit a moueri cuius est finis. ¶ Ex quib⁹ sequit̄ q̃ oē mutatū eē est ꝑpinquū ꝛ remotū. est. n. ꝑpinquū motui quē terminat: ꝛ est remotum motui quē nō terminat. vñ mutatū eē toti⁹ motus est ꝑpinquū toti motui: ꝛ cuilibet parti motus terminate ad vltim̄ istās tpis. ē aūt idē mutatū eē remotū prime medietati mot⁹: ꝛ cuilibet parti mot⁹ terminate ad primuz instās tpis. Intēdit ergo phs q̃ ante oē mutatuz esse fit aliqd̄ moueri nō solū ꝑpinquū mutato esse: sed etiā remotū: ꝛ magis ītelligit de remoto q̄ de ꝑpinquo.

Dubitatur cōtra suppositionē ꝓbando q̃ nō oē mutatū ē mutatur ī tpe siue accipiat̄ mutatū subiectiue siue terminatiue: qm̄ genitū vel corruptū est mutatū terminatiue in instāti ꝛ nō in tpe. q̃ aūt illuminat̄ est mutatū subiectiue: ꝛ nō est in tpe mutatū sicut neqꝫ illuminatū: sz in īstanti. ¶ Itē arguit̄ q̃ nō oē mutatū ex quodā in qddam sic mutat̄ q̃ signare duo instātia in quo vno sit in termino a quo: ꝛ in alio in termino ad quē: qꝛ in generatiōe est trāsit⁹ de ɔ̄tradictorio ī ɔ̄tradictoriū: si ergo in gnātione signarent̄ duo talia instātia ꝛ tp̄s mediuz: tūc eēt dare mediū inter ɔ̄tradictoria. ¶ Rñdet̄ q̃ phus cū facit mētionē in suppōne de mutato eē: nō loquit̄ de mutato esse terminatiue: sed subiectiue: neqꝫ dicit absolute q̃ oē mutatū est mutatū in tēpore: sz q̃ oē qd̄ mutatū ex quodā in quiddā est mutatū in tēpore nō intelligēdo p̄ qd̄daz ꝛ quiddā terminos ɔ̄dictorios: seu priuatiue oppositos: sed ɔ̄rios ꝛ positiuos: ita q̃ oē mutatū ex quodā positiuo p̄ se in quiddā positiuū p̄ se est mutatū in tpe. sicut. n. illud dicit̄ mutari ī aliquo tpe primo q̃ mutat̄ in q̄libet parte ei⁹ sic illud est mutatū in aliquo tpe primo q̃ est mutatū in quolibet instāti illius p̄ter q̄ in primo a quo īcipit motus. ¶ Et ex hoc pz q̃ instāne nō ꝓcedūt: qꝛ q̃ est genituz vel corruptū aut nouiter illuminatū nō est ex quodā in quiddā ad intentionē phi. (Ampli⁹ aūt in magnitu- Tex. cō.57.
nide.) ¶ Scd̄o arguit phus ad eandē ɔ̄clōnē ex natura spacij post argumētū factū ex parte tpis. sit enī aliqd̄ mutatū in c.d. magnitudine: vel igitur c.d. sunt indiuisibilia absqꝫ medio: aut diuisibilia: non indiuisibilia absqꝫ medio: qꝛ magnitudo cōponit̄ ex indiuisibilib⁹ neqꝫ in aliqua magnitudine sunt īdiuisiblia īmediata vt ꝓbatū est in tractatu primo hui⁹ sexti. si aūt c.d. sūt diuisibilia ad hūc intellectū q̃ īter ea mediat magnitudo diuisibilis in īfinitū: sequit̄ q̃ ante mutatū eē factū in d. fuit aliud mutatū esse factū ī prima medietate magnitudinis: sed inter oīa duo mutata eē cadit aliquod moueri: igit̄ ante mutatū eē factū in d. fuit aliqd̄ moueri. ꝛ sicut arguit̄ de isto arguat̄ de q̄libet alio ex quo c.d. magnitudo est diuisibilis in īfinitū: in cuius quolibet pūcto itrinseco fuit aliqd̄ mutatū esse: ꝛ semp inter duo mutata eē cadit moueri mediū: sicut īter duo instātia cadit tēpus. Te. ii. (Amplius autē in magnitudine manifesti⁹ est qd̄ dicit̄ ꝓpter illud qd̄ cōtinua est magnitudo in qua mutat̄ qd̄ mutat̄. sit enī mutatū ex c. in d. ergo si īdiuisibilitate ē ipsuz c.d īpartibile erit ī partibili ɔ̄iunctū. qm̄ aūt hoc īpossibile est necesse est magnitudinē eē q̃ interest). i. q̃ est mediū īter. c.d. (ꝛ in īfinita diuisibilia quare si ī illa mutat̄ pri⁹) mobile (necesse ē ergo oē quod mutatū est mutari prius.

Notandum q̃ cōmētator cōmēto ... soluit vnum dubiuz possibile fieri ɔ̄tra v̄ba phi. dicit. n. Aristo. q̃ ista ɔ̄clusio ante oē mutatū eē fuit aliqd̄ moueri est manifestior in magnitudine q̄ ī tēpore ꝓpter ɔ̄tinuitatē magnitudinis: q̃ quidē nō videt̄ veꝝ: qꝛ eque ɔ̄tinuū est tēpus sicut magnitudo: ꝛ eque diuisibile in īfinitū est tēpus sicut magnitudo. ¶ Istā dubitationē soluit cōmētator per duas respōsiones: quarū prima ē cōmētatoris: q̃ lz tp̄s sit eque cōtinuū ꝛ eque diuisibile in infinitum sicut magnitudo: tñ manifesti⁹ est tā quo ad nos quā quo ad nām magnitudinē eē cōtinuā ꝛ diuisibilē in infinitū q̄ tēpus: cū cōtinuitas tpis sit ex cōtinuitate magnitudinis: ꝛ quelibet magnitudo diffiniat̄ p̄ cōtinuū nō autē tp̄s: sed p̄ numeꝝ. vñ linea est quātitas cōtinua cui⁹ extrema sunt duo pūcta: ꝛ supficies ē q̄ntitas ɔ̄tinua cui⁹ extrēa sūt due linee. Corp⁹ ē quātitas ɔ̄tinua cui⁹ extrēa sūt due supficies. oēs iste diffinitiōes colligūtur a pho in p̄dicamētis. tp̄s vero ē numerus mot⁹ s̄m prius ꝛ posteri⁹: vt patuit p̄ phm. 4. huius. ¶ Scd̄a rō est Alexādri di. inqt cōmētator Aristo. nō ītēdere q̃ demōstratio de magnitudine sit magis manifesta q̄ demōstratio de tpe: qꝛ nō cōparat phs secūdam demōstrationē ad primā cū eque cōtinuū sit tp̄s sicut magnitudo: sz cōparat demōstrationē in motib⁹ quātitatis ad demōstrationē s̄z motuz qualitatis: qꝛ in motib⁹ quātitatis qui sūt mot⁹ augmētatiōis diminutionis ꝛ mot⁹ localis melius apparet ɔ̄tinuitas ꝛ diuisibilitas q̄ ī motu ad qualitatē cū spaciū acquisituz tā in motu locali q̄ in motu augmētatiōis vel diminutiōis sit diuisibile per se: ꝛ ipsa qualitas sit diuisibilis p̄ accidēs. (Eodē. n.) Et qꝛ posset eē dubiū circa ɔ̄clusionē vtrū ipsa ītelligēda sit vlr an solū de muta- Tex. cō.58.
to eē q̃ terminat motū localē ꝛ motū ad quātitatē: iō phs excludit hoc dubiū di. q̃ ɔ̄clō ē vlr ītelligēda nō solū ī motu locali vel ad quātitatē: sed etiā in singulis mutationib⁹ s̄m formas nō cōtinuas siue sint de contrario in cōtrariū: siue. n. acquirat̄ caliditas siue lumē siue forma subālis aliqua semp verū ē q̃ ante oē mutatū p̄cessit mutari siue moueri: qm̄ oē tale mutatū ꝛ si acquirit̄ īdiuisibilr̄: tñ p̄supponit motū factū in tpe cū nō possit acquiri absqꝫ dispōne prima. accipiat̄ ergo illud tēpus in quo facta est dispositio ꝓ acquisitione mutati eē: siue fuerit in subā siue in qualitate: ꝛ tñ illud fit diuisibile in īfinitū in prima medietate fuit aliquod moueri: ꝛ in medietate medietatis ꝛ sic ī īfinitū. ¶ Ex predictis quasi epilogādo phs cōcludit primā ꝛ secūdam ɔ̄clusiōez nō ꝑticulariter sed vlr di. q̃ ante omne mutatū esse fuit aliqd̄ moueri: ꝛ ante oē moueri fuit aliquod mutatū: ita q̃ oē mutatū esse fuit aliqd̄ moueri: ꝛ ante oē moueri fuit aliquod mutatū: ita q̃ oē mutatuz prius mutabat̄: ꝛ oē qd̄ mutatur prius fuit mutatū aliquo mō: ꝛ rō dictoꝝ est qꝛ nō fit moueri nisi in tēpore: neqꝫ fit aliqd̄ mutatū quin s̄m fiat in tpe s̄z se. vel s̄m dispōnez annexā. tp̄s aūt est diuisibile in infinitū: qꝛ nō dat̄ indiuisibile cōtiguū indiuisibili: igit̄ in quolibet tali tēpore sunt infinita mutata esse: ꝛ infinita moueri sic q̃ in quolibet moueri sunt infinita mutata esse: ꝛ semp inter oīa duo mutata esse mediat moue

rũ igitur nõ datur primũ mutatũ esse neq3 primũ moueri in tẽpore: sicut non datur prima pars temporis: Lege li. Eadem eni demõstratio est ⁊ in nõ continuis vt in cõtrarijs ⁊ contradictione. accipiemus eniz tempus in quo mutatũ est ⁊ iterum eodem dicemus: quare necesse est mutatuz esse mutari prius ⁊ ꝙ mutatur mutatum esse ⁊ in ipso mutari mutatum esse prius ipso autem mutatuz esse mutari: ⁊ nullo modo cõprehẽditur primuz. causa autez huius est non esse in partibile impartibili cõiunctuz in infinituz enim diuisio est) in tẽpore ⁊ in motu sicut in his que augmẽtantur ⁊ diminuũtur lineis.

Notandum secundũ cõmentatorẽ cõmento. 85 ꝙ Aristo. intẽdit per contraria transmutationez in qualitate per cõtradictionez trãsmutationez in substãtia: quia est de affirmatiua in negatiuã ⁊ ecõuerso. ⁊ differẽtia inter hãc demõstrationez quã inuit qua vsus est in his duabus transmutationibus ex tẽpore ⁊ duas demõstratiões in quib9 incepit loqui in hac declaratione que sunt etiam ex tẽpore est: quia ille due declarationes sunt communes omni transmutationi: ⁊ ista est quasi propria his duabus transmutationibus.) Duas distinctiones intẽdunt phus ⁊ cõmẽtator: quarũ prima est ista. Duplex est trãsmutatio: videlicet in terminũ cõtinuuz ⁊ in terminũ non continuum. transmutatio in terminuz cõtinuum est illa cuius terminus ad quẽ est per se diuisibilis in infinitum cuiusmodi est trãsmutatio in locũ. ⁊ in quãtitatem. locus eniz spaciũ ⁊ quãtitas sunt per se diuisibilia in ĩfinitũ: transmutatio in terminuz non cõtinuuz est illa cuius terminus ad quẽ non est per se diuisibilis in ĩfinituz. s. diuisibilitate extẽsiua cuiusmodi est substãtia vel qualitas. quelibet eni istarũ ⁊ si diuidit in infinitum in partem extra partẽ hoc est per accidẽs ratione quãtitatis. ¶ Secũda distinctio ẽ ista. duplex est trãsmutatio in terminũ nõ cõtinuũ: videlicet in contraria ⁊ cõtradictoria: transmutatio in terminũ nõ cõtinuuz inter cõtraria est transmutatio facta in qualitate de vero cõtrario in verũ contrariuz vt calefactio dealbatio. Transmutatio in terminũ non cõtinuũ inter cõtradictoria est transmutatio primo ⁊ per se de contradictorio in cõtradictorium vt trãsmutatio sbõ. s. generatio ⁊ corruptio: ⁊ generaliter quelibet alia trãsmutatio in qualitate que est per se: ⁊ primo de cõtradictorio in cõtradictoriuz vt illuminatio: ⁊ sanatio. licet eni sanitas habeat cõtrariũ: nõ tamẽ necessario fit ex illo cõtrario: sed per accidens. ¶ Et ex his ponit cõmẽtator differẽtiam inter demõstrationẽ respicientem has duas trãsmutationes que sunt in terminuz non continuum: ⁊ priores demõstrationes ex parte tẽporis: quia ille fuerunt vniuersales oĩbus trãsmutationib9: hec autem demõstratio est quasi ppria his trãsmutationib9 que sunt fm cõtraria ⁊ cõtradictoria. Ecce ꝙ phus in littera: ⁊ cõmẽtator in cõmento nõ faciunt intẽtionem de magnitudine: sed tñ de tẽpore quo ad trãsmutationem factã in qualitate ⁊ substãtia ad denotãdũ vtrãque illarum indiuisibiliter aduenire suo subiecto quo ad partes quãtitatiuas sic ꝙ nõ est necessariũ aliquã illarũ aduenire suo subiecto partibiliter extensiue: setamẽ cõtingit per accidens ⁊ maxime de qualitate. quo autẽ ad partes intẽsiuas qualitas intensibilis ⁊ remissibilis ad quã est motus per se partibiliter aduenit in infinitũ aliter non esset verũ in qualitate ꝙ ante oẽ mutatũ eẽ est aliqđ mutari vel moueri.

Dubitatur quomodo ante omne mutatum esse generaliter sit aliquod moueri: quia licz illud habeat veritatẽ in motu locali ⁊ ad quãtitatem: ⁊ ad substantiã: quia non inducitur forma substãtialis: nisi per alterationẽ precedentẽ: neq3 corrumpitur nisi alteretur materia: vt habet primo de generatiõe. tamẽ illud nõ apparet veruz ĩ alijs mutationibus. quãdo enim aer primo illuminatur a sole. aut aliud corpus dyaphanũ a corpore luminoso illud mutatuz non precessit prius aliquod moueri: neq3 mutari: non etiam ante illud mutari ꝙ est pro illo instanti fuit aliquod mutatũ esse: ex quo mediũ cõtinue fuit sub priuatione. ¶ Item Aristote. ponit. 2. de anima sensuz pati ⁊ alterari. ⁊ in. 3. de anima idem ponit de intellectu: ⁊ tamen ante mutatũ esse prime sensationis non fuit aliquod mutari neq3 ante mutatuz esse prime intellectionis fuit aliqđ moueri vel mutari cum tam intellectus quã sensus ante primã ĩmutationẽ fuerit positus in potẽtia vt diffuse mõstrat a pħo ⁊ cõmẽtatore ĩ locis allegatis. ¶ Rñdet ꝙ nõ semp oportet ante omne mutatũ esse alicuius mutabilis precedere mutari eiusdez vel ecõtra: sed sufficit ꝙ eiusdẽ vel alterius iuxta doctrinam Auerroys in hoc sexto commento. 32. di. ꝙ illuminatio mediũ est finis motꝰ localis si enim aer subito illuminat a sole requirit necessario aliquis motus localis solis cuius illuminatio ẽ finis. ¶ De ĩmutationibus autẽ sensus ⁊ intellectus ẽ alia ratio cum iste mutationes sint intẽtionales ⁊ non sint pprie mutationes nec alterationes: vt testãtur phus ⁊ cõmẽtator. 2. ⁊. 3. de aĩa. loquitur igitur hic phus de mutationibus pprie dictis: que sunt mutationes reales ⁊ non intẽtionales. Et nõ obstante isto potest predici ꝙ quelibet istarũ presupponit motuz. ĩmutatio eni visus ꝓsupponit motuz localẽ visibilis aut palpebrarum: vel alterius pertinẽtis ad oculũ: auditio presupponit motuz localẽ tam in medio ꝙ in corporibus sonãtibus. ĩmutatio tactus presupponit motuz alterationis: s3 odoratio ⁊ gustatio ꝓsupponũt motũ localez ⁊ alterationis: ⁊ ita dicatur de intellectione ⁊ de alijs ĩmutabilibus interioribus ꝙ quelibet illarũ ꝓsupponit aliquẽ motuz: ⁊ si non in subiecto suo tamẽ in alio. Ideo absolute cõcedendũ est ꝙ ante omne mutatũ eẽ fuit aliquod mutari ⁊ ecõtra: sed nõ est absolute cõcedendũ quãdo ante omne mutatũ esse in aliquo subiecto fuit aliquod mutari vel ecõtra: neq3 absolute debz cõcedi ꝙ omne mutatũ mutabatur: ita ꝙ omne quod mutatur fuit mutatũ sed sufficit ꝙ in se vel in sua causa ad intentionez Aristo. (Manifestuz est igitur.) Quarta cõclusio. omne factuz prius fiebat ⁊ omne quod fit prius erat factum. istam cõclusioez Aristo. restringit dicens ꝙ nõ accipit fieri pro omni mutatione: sed tñ pro mutatione termini continui aut diuisibilis: neq3 accipit factuz pro toto: sed disiunctiz pro toto vel parte: quia non oportet vniuersaliter si aliquid fit quod ipsuz prius sit factum fm totuz vel secũdũ partem: quia forma substãtialis fit ⁊ prius non erat facta fm se totam: neq3 fm partem. lumen fit ⁊ tamẽ prius nõ erat factũ fm se totum: nec fm partez: neq3 oportet si aliquid fit factione que sit verus motus ꝙ ipsuz fm se totũ sit factũ quid: sed sufficit ꝙ sit factuz fm partez. Domus eni fit factione que est verus motus. s. localis: ⁊ tamẽ nõ est facta fm se totam: sed est facta fm partem ... secundũ fundamẽtũ. illud ergo qđ fit factione que non est motus nõ est factum fm se vel fm aliquid sui: ꝙ au

Tex. co. 4.

tem sit factione que est motus: ⁊ si non est factuz s3 totum: ipsuz tamē est factuz ꝑm partez. cōclusio igit̄ quā intendit phus est ista ꝙ in motibus terminoꝝ continuorum ⁊ diuisibilium omne factuz prius fiebat: ⁊ oē quod fit prius erat factuz ꝑm totuz vel ꝑm partē. Notanter dicit phus terminorū cōtinuorū vt icludat motum ad vbi: ⁊ motuz ad quātitatē: quoniā termini istoruz motuuz sunt cōtinui ⁊ per se diuisibiles in infinitū. subiūgit autem terminorū diuisibiliū. i. diuisibiliter acquisitorū per motuz vt includat omnē motū que ē ad qualitatē per se: vz calefactionē: frigefactionē: dealbationē ⁊ huiusmodi. caliditas enī frigiditas ⁊ albedo l3 non sint cōtinua ⁊ per se diuisibilia in infinitū diuisibilitate extensiua: tamē sunt diuisibilia in infinitū diuisibilitate intensiua ꝓpter quā diuisibilitatez huiꝰ forme successiue partibiliter intensiue acquirūtur per motum suis subiectis. Ista cōclusione restricta patet veritas eius ex determinatis. nam ex quo termini taliū factionuz sunt diuisibiles in infinitum: tales termini acqrūtur in toto tempore: ⁊ medietas in medietate temporis: ⁊ sic in infinituz. ideo ante omne mutatum esse fuit aliquod mutari: ⁊ ante quodcūqz mutari fuit aliquod mutatū esse: quapropter in talibus motibus omne factuz prius fiebat: ⁊ omne quod fit prius erat factuz ꝑm totuz vel s3 partez. omne eniz qd̄ est motū localr̄ mouebat̄ localr̄: ⁊ omne quod mouet̄ localr̄ prius erat motuz localr̄ ꝑm totuz vel ꝑm partez. omne eniz qd̄ est auctuz prius augebatur: ⁊ omne quod augetur prius erat auctuz ꝑm totuz vel ꝑm partez. Similiter omne quod est calefactuz prius calefiebat: ⁊ omne quod calefit prius erat calefactuz ꝑm totuz vel ꝑm partez. Consimiliter dicatur de corruptione vt opponitur factiōi: ꝙ in motibus cōtinuoꝝ ⁊ diuisibiliū omne corruptū prius corrūpebat̄: ⁊ omne quod corrūpitur priꝰ corruptum est ꝑm totuz vel ꝑm partez: ⁊ hoc ideo ratiōe diuisibilitatis terminorum in infinituz. si enim aliquid diminutū est illud prius diminuebatur: ⁊ si aliquid diminuatur illud prius diminutū est ꝑm se vel aliqd̄ sui. Etiaz si aliquid est remissuz in frigiditate illud priꝰ remittebatur: ⁊ si remittitur prius erat remissuz ꝑm se vel ꝑm partem. ⁊ sic cōsequēter dicat̄ in aliis. Te. li. (Manifestuz est igitur: quoniā ꝙ factuz est: est necesse fit priꝰ ⁊ ꝙ sit factū esse quecūqz diuisibilia ⁊ cōtinua sunt) terminoruz motuū nō tamē semp (ꝙ fit) prius erat factū ꝑm totuz (sed aliud aliquādo vt illius. aliud sicut domus fundamētuz: similiter autē ⁊ in eo ꝙ corrūpitur ⁊ ꝙ corruptuz est: mox eniz inest ei quod fit ⁊ ꝙ corrūpitur infinituz quoddā cuz sit continuuz ⁊ nō est: neqz fieri: neqz aliquid fit factuz prius: neqz factuz eē nisi aliquid fiat. Similiter autē ⁊ in corrumpi ⁊ corruptuz est semper erit ipso corrumpi corruptuz esse prius corrupto autez (prius erit esse corrumpi.) manifestuz est igitur: qz quod factuz est necesse est fieri prius: ⁊ ꝙ fit factum esse. omnis eniz magnitudo ⁊ omne tēpus semp diuisibilia sunt quare in quocunqz tēpore fit aliqd nō erit vtiqz factum in illo tempore (sicut in primo) quia nō dat̄ primū in tpe ꝓpter suā diuisibilitatē i īfinitū.

Notandum primo ꝑm cōmētatorez cōmēto. 59. ꝙ generatio quodāmodo nō est in magnitudine: sed differt: quia partes magnitudinis ex quibus generatur generatum sunt diuerse in specie ⁊ sunt in motu locali: ⁊ in augmēto eedez specie ⁊ diuerse numero Intendit cōmentator ꝙ generatio ⁊ motꝰ localis seu ad q̄titatē aliquo modo ꝯueniūt ⁊ aliquo mō differūt. cōueniūt enī: qz tam generatio quā motꝰ localis quā motꝰ ad quātitatem est in magnitudine. differūt aūt: qz partes magnitudinis in motu locali ⁊ in motu ad quātitatē sunt eedem specie. ⁊ differunt numero. naz magnitudo in motu locali dicit̄ esse linea vel superficies. cōstat autē oēs partes linee esse eiusdez rationis: ⁊ differre tm̄ numero. similiter omnes partes superficiei differunt numero: ⁊ sunt eiusdem speciei. magnitudo in motu ad quātitatē est corpus de predicamēto quātitatis cuius oēs partes indubie sunt eiusdez rationis ⁊ differunt tm̄ numero. In generatione vero partes magnitudinis aliquādo differūt spē. nā i gnātiōe aīaliū ⁊ plātaꝝ ꝑtes differūt spē: vz radices: frōdes: ⁊ folia: cor: epar: ⁊ cet. h'ꝯ.

Secundo notandū ꝑm cōmētatorē eodem commēto ꝙ generatio ē transmutatio de nō subiecto in subiectū: ⁊ corruptio ē transmutatio de subiecto in nō subiectū: ideo transmutatuz nō est idē in ea de inicio trāsmutationis vsqz ad finez: qz etiā neqz trāsmutatio est eiusdez speciei. nā motus generatiōis ⁊ corruptionis est cōpositus ex transmutatione in qualitate ⁊ trāsmutatione in substātia: ⁊ trāsmutatio que est in substātia nō est in tēpore. s. prouentus forme substātialis. Distinctio quā intēdit cōmētator est hec ꝙ duplex est generatio: videlicet simplex ⁊ cōposita. generatio simplex est subitus ꝓuentꝰ forme substātialis: ⁊ talis generatio nō ē in tēpore tanq̄ in mēsura. generatio cōposita est motus mixtus ex ꝓuentu forme substātialis ⁊ alteratiōe p̄cedēte: ⁊ huius gnātio mēsurat̄ tpe. Silr̄ duplex est corruptio: vz simplex ⁊ ꝯposita. corruptio simplex ē subita deperditio forme sub̄alis ⁊ h̄ nō ē in tpe: corruptio ꝯposita ē motus ex deperditione forme substātialis ⁊ alteratiōe p̄cedēte: ⁊ hāc corruptionē nemo dubitat eē in tpe: l3 igitur nō mēsuret̄ tpe: vz gnō ꝯposita nō ꝑ h̄ trāsmutatuz ꝑ illā trāsmutationē ē a priñ vsqz ad finē: qm̄ ipm trāsmutatū subito incipit esse ⁊ subito desinit esse: cum gnō simplex sit mutatio de nō eē ad esse: ⁊ corruptio simplex de esse ad nō esse. Et ex h̄ differt motus generatiōis ab aliis motibꝰ: qz l3 motꝰ gnātiōis sit i tpe sicut alij motꝰ: tn̄ i aliis motibꝰ manet idē sub3tā in actu q̄ in poᵃ a priñ vsqz ad finē: ⁊ ip3 trāsmutatū terminatiue ⁊ iā manet ꝑ totū motū s3 totū vel s3 ptē. i motu autē gnōnis ⁊ si manet idē subm in poᵃ a priñ vsqz ad finē . s. mā trāsmutata nō tn̄ manet idē sub3 in actu a priñ vsqz ad finē: neqz trāsmutatū terminatiue manet ꝑ totuz motū ꝑm se vel ꝑm partem.

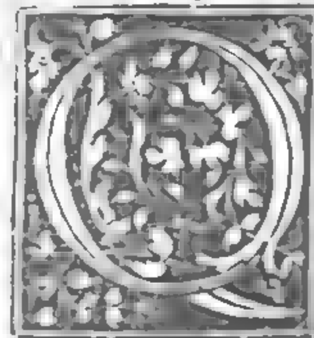
Tertio notādum ꝑm cōmentatorez eodē cōmēto ꝙ motꝰ gnātiōis alicuiꝰ totiꝰ ē ꝯpositꝰ ex motibus ptiū gnālibus cōpositis ex mēbris diuersis: tō nō seqt̄ vt trāsmutatꝰ p̄cedēs i ea sit de spē trāsmutata posterioris: s3 de alia spē: l3 trāsmuꝰ sit eiusdē spēi. Istō cōmētū ē valde duᵐ. qm̄ si aīal cōponit̄ ex mēbris diuersarum spēꝝ: igit̄ motꝰ gnōnis totiꝰ aīalis cōponit̄ ex motibꝰ diuersaꝝ rōnū mēbroꝝ aīalis: igit̄ trāsmuꝰ nō ē eiusdē spēi si mēbra sint diuersaꝝ spēꝝ. ¶ Itē qlibz mutatio specificat̄ a termīo ad quē ꝑ phm. 5. huiꝰ. igit̄ ille gnatōes sūt diuersaꝝ spēꝝ q̄rū termini ad q̄s vadūt sūt diuersaꝝ spēꝝ s3 nō mēbroꝝ diuersaꝝ spēꝝ sunt t̄mini ad q̄s diuersaꝝ spēꝝ: vz ſbales ipoꝝ mēbroꝝ igitur ⁊c̄. Dicendum ꝑm commentatorem commento priori ꝙ in generatiōe composita sunt due transmutationes diuersarum specierum videlicz alteratio precedens et ipa generatio simplex terminans illam altera

tionem. Non ergo intendit commentator quamlibet transmutationem esse eiusdem rationis in generatione membrorum quia hoc est impossibile: sed intendit ꝙ licet membra successiue genita sint diuersarum specierũ tamen transmutatio ad illa membra sit est eiusdem speciei non quidẽ quelibet trãsmutatio sed aliqua. Epar enĩ ⁊ cor sunt diuersarum specierum: ⁊ tamen alique alterationes ad illa membra sunt eiusdem rationis: non quidem generationes horum membrorum sed calefactiones precedentes generationes illorum.

Notandũ quarto ſm commentatorem eodem commento (ꝙ generatio est tribus modis: aut generatio simplicium organicorum: aut complexionis ⁊ mixtionis.) Et ponit commentator differentiam inter has generatõnes dicens: ꝙ in generatione simplicium aut in generatione aque vel ignis illud quod est prius generatum est eiusdem speciei cum generato posteriori: licꝫ quandoqꝫ alterationes precedentes generationem substantie sint diuerse ſm speciem: quod quidem sic declaratur: Nam cũ generatur aer ex igne continue in generationibus numerorum alterationes sunt eiusdem rationis ex quo illa elemẽta sunt singularia. Si autem generatur aer ex igne ⁊ aqua quia hec sunt elementa dissimilia necesse est precedere alterationes diuersarum specierum videlicet calefactionem aque ⁊ humectationem ignis: in generatione autem organicorum videlicꝫ animalium ⁊ plãtarum primum genitum non est eiusmodi speciei cum posteriori genito: quoniam cor epar ⁊ cerebrum non sunt eiusdem speciei: neqꝫ caro ⁊ sanguis. Et cum generatur membrum post membrum: aut membrũ ex mẽbro videlicꝫ caro ex sanguine requiritur plus ꝙ vna alteratio ⁊ plus ꝙ vna qualitas ad hoc ꝙ fiat forma carnis ⁊ expellatur forma sanguinis inquit commentator sed in generatione mixti ⁊ complexionati ex elementis homogeni videlicꝫ lapidis auri argẽti primũ generatum est eiusmodi speciei cum generato posteriori sicut in simplicibus: sed requiritur dispositio alterationis diuersarum rationum ⁊ precipue quando generatur mixtum immediate ex elementis: ibi enim est necessaria alteratio omnium qualitatum primarum. ¶ Ex predictis inquit cõmentator ꝙ nec in motu generationis nec in motu corruptionis inuenitur primum naturaliter: ⁊ causa est: quia generatio ⁊ corruptio inueniũtur in magnitudine vel habente magnitudinem: ⁊ i magnitudine non est primum naturaliter. Et quod dictuꝫ est de generatione ⁊ corruptione intelligatur de motu in qualitate scilicet ꝙ ibi non est primum naturaliter: illud tamen contingit per accidens inquit commentator de substantia ⁊ qualitate: sed in motu ad vbi et ad quantitatem non inuenitur primum: ⁊ illud est per se.

Contra illud arguit cõmentator ꝙ habendo ꝙ in motu generationis sic accipere primum generatum naturaliter quoniam in corporibus dissimiliũ partium etiam inuenitur primum scilꝫ cor in animali: ⁊ in partibus similium partium etiã inuenitur primum scilicꝫ in carne ⁊ in igne quoniam quãtitas carnis est terminata cum ipsa ſm ꝙ caro non sit diuisibilis in infinitum. Respondet cõmentator ꝙ argumentum bene concludit ꝙ in motu generatõnis est dare primam partem generatam: sed non est dare primam partem generatõnis illius partis generate: quia generatio illius partis componitur ex alteratione et subita introductione forme substantialis. Constat autem ꝙ non datur prima pars alterationis precedẽtis generatõnem sicut etiam in animali datur prima pars generata videlicꝫ cor: sed nõ datur prima pars illius ꝑtis ꝓpter ɔtinuitatẽ ⁊ diuisibilitatẽ i infinitũ ꝗre ⁊c.

Sed dubitatur ɔtra motũ generatõis quẽ põit cõmentator: quoniam dato tali motu cõposito ex pũcto forme substantialis ⁊ alteratione precedente sequitur ꝙ aliqua est transmutatio que nõ est de contrario in contrarium: neqꝫ de cõtradictorio in cõtradictoriuꝫ sed de contrario in contradictorium contra determinationem philosophi quinto huius. ⁊ probatur consequentia: quoniam talis generatio composita est transmutatio ⁊ non est de contrario in contrarium: quoniam in transmutatione que est de contrario in contrariuꝫ potest manere idem subiectum in actu a principio vsqꝫ ad finem ſm philosophum ibidem: sed in tali transmutatione non potest manere idem transmutatum a principio ad finem ſm cõmentatorem hic: igitur ⁊c. Nõ est etiam illa transmutatio de contradictorio in contradictorium: quia nulla transmutatio de cõtradictorio in contradictorium mẽsuratur tempore ſm philosophũ in hoc sexto: illa autem transmutatur tempore ſm cõmentatorem hic cum includat motum alteratõnis successiue. Item sequitur ꝙ transmutationum diuersarum rationum idem est terminus ad quem per se primo cõtra philosophum quinto huius. ⁊ probatur consequẽtia quoniam generatio simplex ⁊ generatio composita sunt diuersarum rationum cum vna sit in tempore ⁊ alia in non tempore: ⁊ cuiuslibet illarum terminus ad quem primus ⁊ immediatus est forma substantialis que inducitur. ¶ Item sequitur ꝙ ad substantiam est per se motus contra determinationem philosophi quinto huius. ⁊ probatur consequentia: cuiuslibet mot⁹ est aliquis terminus per se: sed generatio composita est motus: igitur illius est aliquis terminus per se ⁊ nullus nisi substãtia ergo ⁊c. Itẽ sequit̃ ꝙ non oẽ quod mutat̃ aliq̃ motu interim dũ mouet̃ ẽ ꝑtim i termino a q̃ ⁊ ꝑtim in termino ad quẽ illi⁹ mot⁹ cui⁹ oppositũ ẽ determinatũ a pħo in hoc. 6. ⁊ ꝑtꝫ ɔñã: q̃m termin⁹ ad queꝫ talis mot⁹ nõ ẽ nisi in fine ſm se ⁊ q̃libet sui. Dicẽdũ ꝙ hec oĩa sũt ɔcedẽda de trãsmutatiõe cõposita seu de motu ɔcludẽte mutatiões diuersaꝝ rõnũ cuiusmodi ẽ gñãtio cõposita seu mot⁹ gñãtõis: sꝫ de tali motu vel mutatiõe nõ ẽ locut⁹ phs cũ nõ sit vere vn⁹ mot⁹ nec vna mutatio: locut⁹ ẽ aũt solũ de motib⁹ ⁊ mutatõib⁹ simplicib⁹ habẽtib⁹ verã vnitatẽ qualis nõ inuenit̃ i tali motu imo vel gñãtione composita.

Quoniaz aũt oẽ q̃d mouet̃ in tpe mouet̃.) Iste est secũd⁹ tractat⁹ hui⁹ sexti phoꝝ in q̃ phs determinat de finitate ⁊ infinitate motus ⁊ ɔcurrẽtiũ ad motuꝫ postꝙ de terminatione ⁊ de cõpositiõe et diuidit̃ diuisione mot⁹. Diuidit̃ tractatus iste in qtuor capitula: quoꝝ primũ facit q̃d dictũ est: secũdũ agit de finitate ⁊ infinitate status ⁊ quietis. ibi (Q̃m autẽ oĩe aut mouet̃ aut quiescit. tertium Tex. cõ. 60.

perscrutantur de finitate ⁊ infinitate variationis mobilis in motu. ibi (Quoniam autem omne quod mouetur) Quartum manifestat nullum alium motū a motu circulari posse infinitum esse. ibi (Ostensis autem his.) Primum capitulum diuiditur in sex conclusiōes quarum prima est ista: Impossibile est magnitudinem finitam pertransiri tempore infinito. Secunda: Impossibile est magnitudinem infinitam ptransiri tempe finito: ibi (eadē aūt ratio.) Tertia conclusio: Impossibile est mobile finitū pertransire spacium infinitum tēpore infinito. ibi (Demōstratis autem his.) Quarta conclusio est: Impossibile est mobile infinitū pertransire spacium finitū tempore finito. ibi (Quoniā autem finitū.) Quinta ꝯclusio ē: ipossibile ē mobile īfinitū ptransire spaciū infinitum tempe finito. ibi (At vero.) Sexta conclusio est: Impossibile est motum infinitum esse in tempe finito. ibi (Quoniā autem.) Unde quia ad motum cōcurrunt tria .s. spacium tempus ⁊ mobile: ideo prime due conclusiones determināt de finitate ⁊ infinitate spacij respectu temporis: vltime due pscrutantur de finitate ⁊ infinitate motus respectu temporis. Tertia ⁊ quarta vero cōsiderant de finitate ⁊ infinitate mobilis respectu spacij ⁊ temporis. ¶ Pro demōstratione prime conclusiōis aristoteles pmittit suppositiones tres: quarū prima est ista: ꝙ omne quod mouetur in tempe mouetur. Ista suppositio est demōstrata tractatu secūdo huius sexti. Secūda suppositio est: ꝙ in maiori tempe pertrāsitur maior magnitudo. Ista patet ex se: quoniā in toto tempe pertransitur tota magnitudo ⁊ in parte tempis pars magnitudinis. Constat autē totū esse maius sua parte. Tertia suppositio est: ꝙ ista cōclusio loquitur tantū de magnitudine nō reiterata per motum ⁊ causam assignat cōmentator dicens: vt phs se abstineat a motu celi quo pertransitur magnitudo finita tempe infinito nec mirum quoniam infinities reiterata est magnitudo celi per motum eius. Le. li. Quoniā aūt omne quod mouetur in tempe mouetur ⁊ in pluri) idest in maiori parte pertrāsitur (maior magnitudo in infinito tempe impossibile est moueri) idest pertransiri (magnitudinem finitā nō eandem semp) reiterando magnitudinē (⁊ illius aliquid) .s. ptē eius mobile (ꝙ mouetur sed in omni) idest in toto tēpore transeat (omnē) idest totam magnitudinē absq reiteratione pro totius vel partis.

Notandum ꝙ secunda suppositio ē sane intelligenda videlz de eodē mobili ⁊ de maiori ⁊ minori quorum vnum est pars alterius: quoniā possibile est ꝙ duo mobilia moueantur in duobus tempibus inequalibus quorū vnum est pars alterius ⁊ ꝙ in minori tempe vnum illorum mobilium pertranseat maiorē magnitudinem ꝙ reliquū in maiori. Possibile est etiā ꝙ idem mobile moueatur primo in vna hora pertranseundo pedale: deinde in vna die nō continente illam horā pertranseūdo tantum semipedale: ⁊ ita idem mobile minorem magnitudinē pertransibit in maiori tempore ꝙ in minori signato. Intelligit ergo phs ꝙ ab eodem mobili in maiori tempe pertrāsitur maior magnitudo ꝙ ī minori ꝙ est pars illius maioris: ⁊ hoc est necessariū: q͂ᷓ licz idem mobile maiorē transeat magnitudinē in hora ꝙ in die nō continente illam horam: tamen semper maiorem magnitudinē transit in die ꝙ in hora que est pars illius diei siue vniformiter siue difformiter moueatur: quoniā quicquid pertransitur in tempore pertrāsitur in toto ⁊ adhuc plus in toto ꝙ ī parte: quare ⁊c. (Quō quidē igitur.) Istis suppositionibus premissis philosophus arguit primā conclusionem sic: Impossibile est magnitudinē finitam pertransiri tempe infinito motu regulari: ⁊ impossibile est pertransire magnitudinem finitam tempe infinito motu irregulari: igitur impossibile est magnitudinem finitam pertransiri tempore infinito: patet consequentia: quia impossibile est aliquam pertransitōnem fieri que nō sit motus regularis vel irregularis: antecedens aristotiles probat: et primo primā partem: quia si nō stat igitur oppositū ꝙ magnitudo finita pertranseatur tempe infinito motu regulari: ⁊ accipiatur a pars totius magnitudinis ⁊ arguitur sic: A pars pertransitur in minori tempe ꝙ tota magnitudo per suppositionem secundā: igitur ptrāsitur tempore finito: patet consequentia quia nullū tēpus altero minus nisi sit finitum: tunc vltra maior ps pertransitur tempore finito quelibet pars equalis maiori pertransitur tempore finito: igitur quelibet pars equalis a pertransitur tempore finito: patet consequētia quia tota magnitudo pertransitur motu regulari per casum: sed totius magnitudinis nō sunt nisi partes finite equales nō cōmunicantes: igitur totius temporis nō sunt nisi partes equales nō cōmunicātes: patet consequentia quia ex partibus equalibus magnitudinis correspondent partes equales temporis: exq̄ motus est vniformis ⁊ regularis. Constat autem ex partibus finitis equalibus nō cōmunicantibus nō resultare aliquod totum infinitum sed finitum: ideo tempus pertransitionis totius magnitudinis est tantum finitum. Le. li. Quō quidem igitur si aliquid moueatur) equeuelociter ⁊ regulariter (necesse est finitum) spaciū (infinito) idest in tempore finito (moueri manifestum est accepta enim parte illius spacij) finiti (que mēsurabit totum) illud spacium (in equalibus temporibus ⁊ tantis) temporibus (ꝙ partes) sunt totius magnitudinis quando mobile (per totum) spacium (motum est quare quoniā he finite sunt ⁊ quantitate vnaqueq) finita est ⁊ (tot modis) idest tot partibus ipius temporis (omnes) partes dicte magnitudinis pertranseuntur (⁊ tempus vtiq erit) ⁊ finitum: nam in huius tempore mensurante totum motum (totius erit) tantū tēpus (ꝙtum est tempus quod est partis) idest quotiēs pars illa continetur in toto (multiplicatio) enī partiū temporis (sm multiplicatōnem partium magnitudinis erit.) Tex. cō. 60.

Notandum ꝙ philosophus capitulo secundo secundi tractat⁹ excludit vnum dubium quo quis posset repellere istā rationem dicens ꝙ pars magnitudinis pertransitur tempore infinito sicut tota magnitudo: ideo illa secunda suppositio nō fuit vera vniformiter sed solum ē intelligenda de tempore finito ad hunc intellectum ꝙ si a magnitudo ⁊ b pertranseuntur in temporibus finitis in maiori tempore pertransitur a magnitudo et in minori minor. Sed contra inquit aristotiles: In illius temporis infiniti aliqua est pars finita videlicz hora ī qua pertransitur pars magnitudinis: siue igitur tota magnitudo po[illegible] consumi per ablationem taliū partium sequitur ꝙ totum illud tempus potest consumi p ablationem talium partium finitarum equalium finities acceptarum ⁊ per consequens illud tempus est finitū. (Sed si nō.) Probat ergo prima pte antecedēns ꝙ īpossibile est magnitudinē finitā ptrāsiri tēpe infinito Tex. 61 cō.

motu regulari: hic consequenter phs probat secūdam partē antecedentis videlʒ: Impossibile ē magnitudinē finitam pertransiri tempore infinito motu irregulari quia si nō stet igitur oppositum vʒ ꝙ magnitudo finita pertransitur tempe infinito motu irregulari sic ꝙ mobile nō equevelociter sed difformiter moueatur. s. velocius in vna parte temporis ꝙ in alia sibi equali. ⁊ sit magnitudo a b ⁊ tempus infinitū c d tunc arguitur sic: Prius pertransitur vna pars magnitudinis ꝙ alia ⁊ in maioꝛi tempe pertrāsitur plus de magnitudine siue equevelociter siue nō equeuelociter mobile moueatur: siue intēditur motus siue remittatur: aut maneat continue vniformis aut non: igitur partibus finitis magnitudinis correspondēt partes finite temporis. Cū igitur magnitudo cōsumatur per tales partes equales numero ⁊ magnitudine opoꝛtet ꝙ tēpus in quo magnitudo ptransitur cōsideret per partes finitas numero ⁊ magnitudine siue ille partes sunt equales ꝓm magnitudinē siue inequales: ⁊ per cōsequēs tempus compositū ex his est tm̄ finitū. T e. li. Sed si nō sit equeuelociter motū) ipm mobile (differt nihil) .i. nō est cura. (Sit enī in quo a b spaciū finitū ꝙ motum) .i. pertransitum (sit in infinito tempe ⁊ tēpus infinitū sit in quo c d: si igitur necesse prius alterū altero motū esse) .i. prius vnā partē spacij esse pertrāsitā alia (Hoc est manifestū ꝙ tempis in priori est posterioꝛi parte alterꝫ motū est) .i. altera ⁊ altera pars spacij est pertrāsita: ⁊ quia partes spacij respōdēt partibus tempis semp in maioꝛi tempe pertrāsitur plus de spacio (semper enī in pluri) idest in maioꝛi tpe (alterum erit motū esse) idest per trāsitū esse maius (siue eq̄ uelociter mutet siue nō equeuelociter mutet ⁊ siue intendatur motus) siue remittatur siue maneat cōtinue vniformis (nihil minus) sequit̄ tempus totius pertransitionis finitū esse ⁊c. ❡ Forte posset ad istā rationē aliquis respōdere negans istā cōsequētiam prius ptransitur vna pars magnitudinis ꝙ alia ⁊ in maioꝛi tempoꝛe pertrāsitur prius de magnitudine: igit̄ partes pribus finitis magnitudinis correspondent partes finite tempis. Sed contra: Accipiatur vna pars magnitudinis a e mensurās totā magnitudinē sic ꝙ aliquotiens finities sumpta reddat totā magnitudinē a b: ⁊ quero vtrū a e pars magnitudinis erit pertransita in toto tēpore c d aut in parte eius nō in toto tempe c d quia non in eodē tempe adequate pertrāsitur enī in parte temporis: quero igitur de illa parte tempis vtrū sit finita vel infinita: nō potest dici ꝙ sit infinita qm̄ in maioꝛi tēpore pertrāsitur maioꝛ magnitudo: ergo tempus pertransitionis a b magnitudinis est maius ꝙ tempus ptransitionis a e partis: sed nullū infinitum est altero finito maius: igitur tempus in quo pertransitur a e pars magnitudinis est finitū: tūc arguitur sic: Tēpus pertransitionis a e est precise finitū siue mobile equeuelociter siue inequeuelociter moueatur: accipiatur igitur aliqua alia pars tanta precise ꝙta est a e ⁊ sequitur etiam tempus pertransitionis illius esse precise finitum: ⁊ sic de qualibet alia parte equali a e: arguatur igitur partibus infinitis totius magnitudinis correspōdent partes finite totius tempis ꝙ erat probandū. Sicut igitur a b magnitudo est finita quia cōponitur ex partibus finitis multitudine ⁊ magnitudine: nec est cura vtrum tales partes sint equales vel inequales: sufficit enī ꝙ q̄libet earum est finita magnitudine: ⁊ omēs simul sunt finite multitudine. Sicut enī a b magnitudo est finita: quia mensuratur vna parte eius ꝙtumcūqꝫ in ea assignentur partes finite equales vel inequales: sufficit enī ꝙ quelibet earum est finita magnitudine: ⁊ omnes simul sunt finite multitudine: sicut enī a b magnitudo est finita quia mensuratur in vna parte eius ꝙtumcūqꝫ in ea assignentur partes finite equales vel inequales: ita totum tempus c d est finitū: quia mensuratur vna parte eius ꝙtumcunqꝫ partes finite ei assignētur equales vel inequales. Ex his igitur est manifesta conclusio ꝙ impossibile est magnitudinē finitam pertransiri tēpore infinito cum illud nō sit possibile motu regulari aut irregulari. Et sicut argutū est de motu ita arguitur de quiete ⁊ generatione ⁊ corruptiōne: ꝙ impossibile est aliquam magnitudinē quiescere aut generari aut corrūpi tempoꝛe infinito: cum semper pars illius in tempore finito quiescat generetur aut corrumpatur modo ex partibus finitis magnitudine ⁊ multitudine nō resultat aliquod infinitum per carentiā extremoꝛum. T e. li. Accipiatur igitur aliquid a b spacij ꝙ sit a e ꝙ mensuret a b hoc itaqꝫ infiniti in quodā factum est tempoꝛe) idest hec pars est pertransita in quadam parte temporis infiniti tempoꝛe (infinito autem nō potest esse) pertransita a e: omē enim id est totum spaciū a b tempoꝛe (infinito est) pertrāsitum. (Et iterum si alterum) spacium (accipiamus) ipius a b (ꝙtum est a e necesse est infinito tempoꝛe esse) id est necesse est illam aliam partē esse pertransitam in tempe finito. (Omne enim) idest totum spaciū tempoꝛe (infinito) pertransitur (⁊ sic accipiens qm̄ infiniti quidē nulla pars est que mēsuret) opoꝛtet totū tempus esse finitum (impossibile enī infinitum esse ex finitis ⁊ equalibus ⁊ inequalibus propter id ꝙ illud quod mensuratur finita multitudine et magnitudine a quodā vno siue equalia ⁊ scribit ꝙ finita magnitudine) idest ꝓm magnitudinē (nihil minus mensuratur) vna mensura siue sint equalia siue inequalia (spacium autē a b) cum sit finitum (tantis) partibus temporis ꝙte sūt partes (que sunt a b mēsurant) et quia tales partes sunt finite sequitur ꝙ (in finito tempoꝛe) idest ꝙ in tempoꝛe finito (a b mouetur) idest pertransitur. (Similiter autē ⁊ in quiete quare neqꝫ fieri neqꝫ corrumpi possibile est semper ad vnum ⁊ idem) finitū in tempoꝛe infinito.

Notandū ꝙ cōmentatoꝛ commēto .61. soluit duo dubia quoꝛuʒ primum est istud: Videtur ꝙ nō prius moueatur vna ps moti ꝙ alia cum mobilis simul moueantur localiter omnes partes iuxta illud aristotelis. 5. Metaph. continuum est illud cuius motus est vnus. Secunduʒ dubium: Videtur ꝙ magnitudo finita quiescat tempoꝛe infinito quoniā elementū terre est magnitudo finita et quiescit toto tempoꝛe eterno infinito per aristotilem. 8 huius. ❡ Ad primum respondet cōmentatoꝛ dicens ꝙ duplex est subiectū motus videlicʒ intrinsecum ⁊ extrinsecum. Subiectum motus intrinsecum est indiuiduum predicamenti substantie differens motum. Subiectum extrinsecum est dispositio acquisita per motum: ⁊ sic in motu locali dr̄ subiectū spaciū qd̄ pertransitur: ⁊ in motu ad quantitatē ⁊ ipa quantitas que acquiritur: ⁊ in motu ad qualitatem qualitas que introducitur. Et quoniam quodlibet subiectū motus dicitur moueri: Ideo consequenter aliquid dicitur dupliciter moueri videlicʒ subiectiue ⁊ terminatiue. Illud mouetur subiectiue quod est subiectum intrinsecum scilicet dispositio acquisita per motum. Et est differentia inter ista duo mota inquit commentatoꝛ: Quoniam motum

ſubiectiue qđ eſt indiuiduū ꝑdicamenti ſubſtātie: ita ſe habet ꝙ nō mouetur vna pars quin quelibet moueatur in motu locali ⁊ in motu ad quantitatē. in motu autem ad qualitatē vel ad ſubſtantiā illud nō eſt neceſſariū: qm̄ in motu ad qualitatē ſepe cōtingit ꝙ ipſius alterabilis prius alterat̄ vna pars ꝙ̄ alia: ⁊ ipſius generabilis neceſſario vna ps prius generat̄ ꝙ̄ alia: vt patet in animali ⁊ in planta: ⁊ generaliter de q̄libet ſubſtantia homogena vel ⁊ homogena gn̄abili ⁊ corruptibili cōpoſita ex pluribus minimis naturalib⁹. Sed in motu terminatiuo neceſſe eſt tā in motu locali ꝙ̄ augmētatōis, ꝙ vna ps prius moueat̄ ꝙ̄ alia. i. prius acquiratur ꝙ̄ alia: ⁊ idē eſt in motu alteratōis quo ad ptes intēſiuas. in motu aūt generatōis dat̄ pars primo genita anteꝙ̄ nulla alia generat̄: ⁊ illa prius mouetur ideſt prius generat̄ ꝙ̄ aliqua alia poſterior: vt patz d̄ corde in animali. Dicendū igitur ad dubiū ꝙ cum philoſophus dicit motū vnā partem prius moueri ꝙ̄ aliā nō loquitur de motu ſubiectiue ꝙ eſt ſubiectū intrinſecum motus: ſed loquit̄ de motu terminatiue ꝙ eſt diſpoſitio motus localis acquiſita per motū ⁊ indubie talis motū vna pars prius mouet̄ ꝙ̄ alia. i. ſpacij pertranſiti vel pertrāſeundi vna pars prius pertranſitur ꝙ̄ alia. ¶ Ad ſecundū reſpondet cōmētator ꝙ intentio ariſtotelis eſt ꝙ ſicut impoſſibile eſt motū finitum eſſe in tempore infinito: ita impoſſibile eſt quietē finitā eſſe in tempore infinito. Nam quies eſt priuatio mot⁹ qui innatus eſt exiſtere in quieſcente: ⁊ ideo ſi motus finitus nō poteſt eſſe in tempe infinito: nec quies finita poteſt eſſe in tempe infinito. Similiter quia generatio ⁊ corruptio ſunt tranſmutationes finite inquit cōmentator quarꝫ vtraqꝫ eſt inter duos terminos: ⁊ omnis tranſmutatio ē in tempe finito: ideo nec generatio nec corruptio eſt in tempore finito. Sed quia hec magis pertinent ad ſextā cōcluſionē huius capituli ⁊ ad capitulum vltimū huius libri ꝙ̄ ad cōcluſionē preſentem: ideo dico ꝙ ariſtotiles cōſequēter loquēdo intendit ꝙ magnitudo finita nō poteſt quieſcere nec generari nec corrūpi in tempe infinito: ꝙ nō poſſit generari nec corrumpi tempe infinito manifeſtuz eſt: quoniā quelibet talis cōponitur tn̄ ex minimis finitis quorꝫ quodlibet generatur in tempe finito ⁊ corrumpitur tempe finito: accipiēdo generationē ⁊ corruptionē vt includūt alterationē precedentē. Sed de quiete eſt difficultas quoniam magnitudo finita terre quieſcit toto tempe infinito mundi. Ideo dicitur ꝙ ariſtotiles nō accipit hic quietem vt opponitur motui ſimpliciter neqꝫ vt opponitur motui locali: ſed vt opponit̄ pertrāſitioni paſſiue. Cōſtat aūt ꝙ terra nō ſic quieſcit: quia tūc nō pertranſiretur tempe infinito abſqꝫ reiteratione quorꝫ quodlibet eſt falſum: ex quo eñ celum ſemper mouetur: terra ſemper pertranſitur: vt videbitur ca°. 3°. huius tractatus. Nō etiā poteſt pertranſiri tempe infinito abſqꝫ reiteratione ſed cum infinitis reiterationibus: ſicut etiā infinities reiteratur motus celi in magnitudine corporis celeſtis. Item loquēdo de quiete vt opponitur motui ſic nō maiori tempe quieſcit tota terra ꝙ̄ pars eius. loquēdo de quiete oppoſita pertrāſitioni paſſiue: ſic ipſa quieſceret maiori tempore ꝙ̄ aliqua pars eius: dato ꝙ a nullo pertranſiretur: quoniā in caſu illo ipſa poſſet pertranſiri in maiori tempe ꝙ̄ pars eius: propterea magnitudo finita nō poſſet quieſcere tempe infinito quiete oppoſita pertranſitioni paſſiue: quoniā cum ipſa ī maiori tempe quieſcat ꝙ̄ aliqua pars eius. Quelibet eñ pars quieſcat in tempe finito ſed ex finitis partibus magnitudine ⁊ multitudine non reſultat infinitū ergo ⁊c. (Eadem aūt ratio.) Secūda cōcluſio ⁊ eſt cōuerſa precedentis: Impoſſibile eſt magnitudinē infinitā pertranſiri tempe finito. Iſta cōcluſio ꝓbatur ſicut ꝑcedens: ſiue mobile moueatur motu regulari ſiue irregulari. Accipiatur eñ aliqua pars tempis finiti menſurans totū illud tempus: ⁊ aliqua pars magnitudinis que pertranſitur illo tempe: ⁊ patet iſtā partē magnitudinis eſſe finitā: quoniā cum illa pertrāſeatur in minori tēpore ꝙ̄ tota magnitudo: oportet illā eſſe minorē tota magnitudine quod nō cōtingit niſi ſit finita. Deinde accipiatur alia pars tempis tanta ſicut prima ⁊ ſequit̄ ī ea pertranſiri partē magnitudinis tn̄ finitam: igitur partibus equalibus tempis correſpōdēt partes finite magnitudinis pertranſeundo tam magnitudine ꝙ̄ multitudīe: ⁊ per cōſequēs tota magnitudo ē finita vt arguatur ſic: Om̄e quod cōſumitur per acceptionē partium finitarū finities ſumptarū eſt finitū: ſed magnitudo ſignata cōſumitur per acceptionē partium finitarū finities ſumptaruꝫ: igitur magnitudo ſignata eſt finita: patet ꝯſequentia cum maiori: minor aūt eſt probata: qm̄ tempus conſumitur per acceptionē partium finitarum finities ſumptarꝫ: ſed partibus equalibus tempis correſpondēt partes finite magnitudinis tā materialiter ꝙ̄ extenſiue ergo ⁊c. Le. li. Eadē aūt ratio) ſit (⁊ ꝙ neqꝫ infinito tempe) ideſt in tempe finito (infinitum) ſpaciū (finitū eſt moueri poſſibile) ideſt pertrāſiri (neqꝫ quieſcere ꝙ regulariter mouetur neqꝫ ꝙ irregulariter: accepta eñ quadā parte) tempis finiti (que metietur) ideſt menſurabit (totū tempus in hoc) tempe partiali mobile (aliquid tn̄) ideſt aliquā partē (magnitudinis trāſibit ⁊ nō totaliter: in om̄i eñ) ideſt in toto tempe (totam) magnitudinē pertrāſibit (⁊ iterū in equali parte) temporis (aliam) partē magnitudinis finitā pertranſibit (⁊ in vnoquoqꝫ) ideſt in vtraqꝫ parte tempis (ſimiliter) pertrāſibit partē finitā magnitudinis (ſiue eq̄lis erit ſiue inequalis ei que eſt a principio. Differt eñ nihil ſi ſolum) ideſt dūmodo (ſit finita vnaqueqꝫ) ps magnitudinis pertrāſita in parte tempis (manifeſtum eñ ꝙ diuiſo tempe) in partes finitas: ſpacium (infinitum nō auferetur finita ablatione facta) a magnitudine facta (⁊ ꝙ̄to) exiſtente tempe oportet magnitudinē eſſe tantā (eo ꝙ tot modiſ) diuiditur magnitudo quot modis diuiditur temp⁹ quare nō tranſibit aliquod mobile (infinito tempe) ideſt in tempe finito (infinitū) ſpacium. Et addit: (Nihil autem differt ⁊ magnitudinem in altera) tantū parte (aūt in vtraqꝫ eſſe infinitā) ſiue eñ magnitudo ſit infinita ſm̄ vtrāqꝫ partem ſiue ſm̄ vnam tantum (eadem eñ ratio erit) que continue demonſtrabitur magnitudinē infinitam nō poſſe tranſiri tempore finito.

Notandum ꝙ iſta ratio differt a priori: qm̄ in priori ratione demonſtrabatur finitas tempis ex finitate magnitudinis per diuiſionē magnitudinis. in hac vero demonſtratur finitas magnitudinis ex finitate tempis per diuiſionē tempis. Et ſi dicitur ꝙ partibus finitis equalibus temporis correſpondent partes magnitudinis finite materialiter ⁊ īfinite extēſiue ſtatim recurrat̄ ad diuiſionē magnitudinis: accipiēdo vnā partē finitā q̄ indubie erit pertrāſita in tempore finito. Accipiatur iterū alia equalis illi que pertranſietur in tempore finito et ſic cōſequēter vſqꝫ quo totū tempus ſupius ſignatum

Tex. cō. 61.

fuerit consumatum: et patet ꝙ temporibus finitis ex quibus fit vnũ tempus finitũ correspondẽt partes magnitudinis finite materialiter ⁊ extensiue ex quibus fit tantũ magnitudo finita.

Dubitatur quoniã dicit philosophus ꝙ idẽ sequitur siue mobile regulariter siue irregulariter moueat̃ siue motus intendatur siue remittat̃ siue vniformis cõtineat̃ qm̃ cũ omne tẽpus sit diuisibile in infinitũ sicut ⁊ quelibet magnitudo accipiat̃ a tempe finitũ diuisum in partes ꝓportionabiles infinitas in quarũ qualibet pertranseatur vnũ pedale spacij per augmentũ velocitatis ⁊ intensionẽ motus aut diuidatur b magnitudo finita in partes ꝓportionabiles finitas pertrãseundo quãlibet illarũ in vna hora per augmentũ tarditatis ⁊ in remissionẽ motus in infinitũ. Et constat in primo casu magnitudinẽ infinitã pertransiri tẽpore finito: in secundo vero casu magnitudinẽ finitã pertransiri tẽpore infinito. Respõdetur ꝙ isti casus sunt imaginabiles sed nõ possibiles naturaliter: quoniã aliqua est ita parua pars magnitudinis quã in pertrãseundo nullũ agens naturale posset occupare vnã horã: imo nec millesimã partẽ eius: ⁊ aliqua est ita parua pars tẽporis que naturaliter nõ posset mẽsurare motũ pedalis magnitudinis nec millesime partis eius. Dicerent tamen logici ꝙ infinita magnitudo potest pertransiri tempore finito: sed nõ est possibile ꝙ infinita magnitudo pertranseat̃ tempore finito: ⁊ ꝙ in qualibet parte proportionabili temporis finiti potest pertransiri vnũ pedale: nõ tamen est possibile ꝙ in qualibet parte proportionabili tẽporis finiti potest pertransiri vnum pedale nõ tamẽ est possibile ꝙ in q̃libet parte ꝓportionabili alic⁹ tpis ptranseatur vnũ pedale: ⁊ sic de multis que sunt ꝑ

Tex. 63cõ. ter consimilem naturalem. (Demõstratis autẽ.) Tertia conclusio: Impossibile est mobile finitum pertransire spaciũ infinitũ in tempore finito. Ista conclusio sequitur ex priori: qm̃ si impossibile est magnitudinẽ infinitam pertransiri in tempe finito: impossibile est mobile finitũ pertrãsire spaciũ infinitũ in tempe finito: tamẽ ex opposito sequitur oppositum: arguit̃ tamẽ sicut in precedenti conclusione: si tẽpus sit finitum diuidat̃ in partes equales finitas ⁊ constat in qualibet illarum partium pertransiri partem spacij tantũ finitam. Cum ergo tempus consumatur per acceptiõnem talium partium equalium finitarum numero ⁊ magnitudine sequitur ꝙ spacium possit consumi per acceptiõnem talium partium finitarum quãtitate ⁊ numero: sed omne tale est finitum igitur spacium est finitũ: nõ igitur mobile finitum in tempe finito pertransit spacium infinitum. Te. li. Demõstratis autem his manifestũ est ꝙ nec finitũ) mobile (magnitudinẽ infinitam contingit transire in finito tempore propter eandẽ causam. in parte eñ tempris finitum) spaciũ pertransibit (et in vtroqꝫ) idest et in vnaquaqꝫ parte tempis (similiter) transibit spaciũ finitum quare (in omni) idest in toto tempe finitum spa

Te. 64. cium transibit. (Quoniã aũt.) Quarta conclusio: Impossibile est mobile infinitum pertransire spacium finitum in tempore finito. Istam conclusionem sic arguit philosophus. Si mobile infinitum pertransit spaciũ finitum in tempore finito mobile finitum pertrãsit spacium finitum in tempore finito. Ista consequẽtia ẽ bona cõsequens est impossibile per tertiã conclusionem ergo ⁊ antecedens. ꝙ consequentia sit bona arguitur: quoniã si aliquod mobile mouebatur super aliquod spacium nõ solum mobile pertransit illud spaciũ: sed etiam contra spacium pertransit mobile: quoniã sicut mobile tangit omes partes spacij ⁊ mẽsurat illud. ita spacium tangit omes partes mobiles ⁊ mensurat ipsum mobile: ⁊ per consequens ratione cõmensurationis potest vocari spacium ⁊ spaciũ mobile: igitur mobile finitum pertransit spacium infinitum in tempore finito si mobile infinitum pertransit spaciũ finitum in tẽpore finito: quod erat probandum. ¶ Sed philosophus exemplariter arguit dicens: Ponatur ꝙ mobile infinitum sit a ⁊ spacium finitũ b ⁊ c d pars mobilis infiniti tm̃ q̃tum est b spaciũ: ⁊ patet ꝙ c d pars a mobilis infiniti mouebitur super b spacio ⁊ mensurabit̃ ab illo spacio ⁊ alia pars iterum tanta mouebitur super eodem spacio ⁊ mensurabitur ab illo: ⁊ sic in infinitum et per consequens a mensurabitur ab ipso b: sed quelibet mensura mensurans aliquid per replicatiõẽ partium mensurati dicitur pertransire illud mensuratũ igitur b pertransibit a: sed b est finitum ⁊ tempus finitum ⁊ a infinitum igitur ⁊c. Te. li. Quoniam autem finitum mobile nõ transibit infinitum spacium infinito tempore) idest in tempore finito (manifestum est hoc) idest per eandem rationem (ꝙ neqꝫ infinitũ) mobile pertransibit (finitum spacium) in tempore finito. (Si nanqꝫ infinitum) mobile (finitum) spacium transibit (necesse est ⁊ finitum) mobile spacium (infinitum) transire. (Nihil eñ differt quodlibet) idest quodcũqꝫ mobile (esse ꝙ mouetur. vtrobiqꝫ eñ finitum trãsibit infinitum. Cum eñ moueatur infinitum) mobile (in quo) a erit aliquid ipsus videlicꝫ aliqua pars a (sm̃ b spacium finitum c d ⁊ iterum aliud ⁊ aliud) idest alia et alia pars a mouebitur super b (⁊ semper sic) in infinitũ (quare simul accipit finituꝫ mobile motũ) idest pertransitum esse (per finitum) spacium (⁊ finitum) mobile cõsequenter (transire in infinitum) spacium in tempore finito. ¶ Forte posset aliquis instare cõtra philosophum sic: Omne pertransiens mouetur: sed parte spacium quiescens pertransit mobile: igitur aliquod quiescens mouetur. Respondet philosoph⁹ ꝙ non est possibile infinitũ pertrãsire finitũ nisi finitũ ptrãseat infinitum. Sed ꝙ finitum pertranseat infinitum contingit dupliciter: aut pertransitione motionis ꝙ finitum moueatur super infinitum: aut pertransitione mensurationis sic ꝙ finitum mensuret infinitum. primũ ẽ impossibile spacio quiescẽte: sed secũdũ est necessariũ dato ꝙ mobile infinitũ pertrãseat spaciũ finitũ: nõ igitur incõuenit quiescẽs pertrãsire pertrãsitiõe mẽsurationis: sed est inconueniẽs quiescẽs pertrãsire ptrãsitiõe motionis. Te. li. Neqꝫ eñ fortassis possibile est aliter infinitum mutare) idest trãsire finitum (ꝙ ꝙ finitum transeat infinitum aũt ita ꝙ feratur finitum supra infinitũ: aut metiatur) ⁊ mensurat finitum ipsum infinitum. (quare quoniam hoc impossibile est) s. ꝙ finitũ transeat infinitum (nõ transibit infinitum finitum.

Notandũ ꝙ si finitum potest transire infinitum transitione mensurationis etiam potest transire infinitum transitione motionis: quoniam sicut ipsius infiniti infinite partes equales non communicantes transeunt ipsum finitum: ita idem finitum motum posset omnes illas partes non communicantes infinitas pertransire. Sicut enim illas mensurat in quiescendo: ita easdem posset mensurare in motu currendo super illas: igitur illud quod est mobile posset fieri spacium ⁊ quod

est spacium posset fieri mobile: et per consequens si mo
bile infinitum potest pertrãsire spacium finitum in tem
pore finito: et contra mobile finitum potest pertransire
Tex. spacium infinitum in tempore finito. (At vero.) Qui
cõ 65. ta conclusio: Impossibile est mobile infinitum pertrã
sire spaciũ infinitum in tẽpore finito. Istam conclusio
nem philosophus dupliciter pbat et primo sic: Si mo
bile finitum pertrãsiret spacium infinitum in tempore
finito mobile infinitum pertransiret spaciũ finitum in
tempore finito. Ista cõsequentia est bona et consequẽs
est impossibile per quartam cõclusionẽ igitur et antece
dens. sed q illa cõsequentia sit bona arguitur: Impos
sibile est pertrãsire aliquod spaciũ quin pertranseatur
quelibet pars eius: sed in spacio infinito infinite sunt
partes quarũ quelibet est finita: igitur pertranseundo
spacium infinitũ necessario pertrãsitur spacium finitũ:
et per cõsequens si mobile infinitum pertrãsit spacium
infinitum in tempore finito necessario pertransit spaci
um finitum in tempore finito. Te. li. At vero neque in
finitum) mobile (infinito tempore) idest in tempore fi
nito (pertransibit infinitum) spacium. (Si enim infinitũ)
pertransibit (et finitum) cõsequenter pertrãsibit. Inest
enim infinito finitum vt pars eius. ¶ Secundo philo
sophus sic arguit: Diuidatur tempus finitũ totius per
transitionis in partes finitas equales: et cum magnitu
do diuidatur sicut tempus cuilibet parti finite tempo
ris correspõdebit vna pars finita magnitudinis. nam
ex partibus finitis magnitudine et multitudine non re
sultat aliquod totum infinitum: igitur spacium totius
pertransitiõnis nõ poterit esse infinitum si tempus erit
finitum: sed tempus est finitum vt ponitur in casu: igi
tur magnitudo est finita: nõ igitur mobile infinitum in
tempore finito pertransit spaciũ infinitum in tempore
finito. Te. li. Amplius autem et tempore accepto) et eo
diuiso per partes finitas (eadẽ erit demõstratio.)

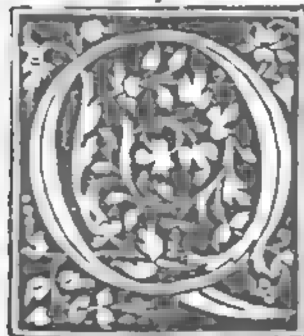
Notandum q ex demonstratis con
clusionibus habetur q
nullum mobile potest pertrãsire spacium finitum i tem
pore infinito neque aliquod mobile potest pertransire
spacium infinitum in tempore finito. Ex quibus vide
tur sequi q nullum mobile siue sit finitum siue infinitũ
potest pertransire spacium infinitum in tempore infini
to: quoniam si ẽ mobile finitum illud pertrãsitur a spa
cio suo per quartã conclusionẽ: et per consequens spa
cium finitum posset pertransiri in tempore infinito qd
repugnat prime conclusioni. si autem mobile fuit infi
nitum ipsum iterum pertransitur a suo spacio: sed i mo
bili infinito sunt infinite partes quarum quelibet est fi
nita igitur spacium finitum pertransitur tempore infi
nito. Dicendum q licet nõ sit possibile spacium infinitũ
pertransiri in tempore infinito: quia nullum potest es
se spacium infinitum: nõ tamen repugnat prioribus con
clusionibus spacium infinitum pertransiri tempore in
finito tam a mobili finito q̃ a mobili infinito. neque se
quitur in tali casu: Mobile sm se vel sm partem per
transiri a spacio quiescente: quoniã spacium quiescens
nõ pertransit mobile nisi mensuratiue: sed infinitũ nõ
potest esse mensura alicuius; quia nõ alicuius finiti neque
alicuius infiniti: igitur nullum mobile potest pertran
siri a spacio quiescente infinito. neque dixit quarta con
clusio q semper mobile possit mẽsurari a spacio quie
Tex. scente: sed q mobile infinitum dato illo casu pertransi
cõ... retur mensuratiue a spacio quiescente finito. (Quoniã
autem neque.) ¶ Sexta conclusio: Impossibile est mo
tum infinitum esse in tempore finito. Istam conclusio
nem philosophus dupliciter probat et primo sic: Impos
sibile est motum infinitum esse in tẽpore finito nisi spa
cium sit infinitum aut mobile sit infinitũ aut vtrũque sit
infinitum videlicet tam spaciũ q̃ mobile: sed nõ est pos
sibile mobile finitum pertransire spacium infinitum in
tempore finito per tertiam conclusionem. nec est possi
bile mobile infinitum pertransire spaciũ finitum in tẽ
pore finito per quartã conclusionẽ. nõ etiam est possi
bile mobile infinitum pertrãsire spacium infinitum in
tempore finito per quintã conclusionẽ: igitur nõ ẽ pos
sibile motum infinitũ esse in tempore finito q erat pro
bandum in sexta conclusione. Prima pars anteceden
tis est declarata. Nam motus diuiditur sm diuisionem
temporis mobilis et spacij: vt patuit secundo tractatu
huius. 6. ideo si tẽpus est finitum et motus infinitus oportet
q hoc sit propter infinitatẽ mobilis aut propter infini
tatem spacij aut propter infinitatem vtriusque. Te. li.
Quoniã autem neque infinitum) mobile spacium (infi
nitum) transit (neque infinitum) mobile spacium (finitũ
neque infinitum) mobile infinitum spaciũ (infinito tem
pore mouetur) idest in tempore finito transit (manife
stum est q neque motus erit infinitus i finito tempore)
idest in tempore finito. ¶ Secũdo arguit philosophus
sic: Motus et magnitudo se inuicẽ cõsequũtur nõ quo
ad finitatem sed infinitatem: sed impossibile est magni
tudinem infinitam pertransiri tempore infinito: igitur
impossibile est motum infinitum esse in tempore fini
to. patet consequẽtia cũ minori: maior autẽ per secun
dam conclusionẽ est declarata primo et secundo tra
ctatu huius. 6. vbi ostensum est q si magnitudo est fini
ta motus est finitus: et econtra: si magnitudo est infini
ta motus est infinitus. et econtra. Potest tamẽ illud pro
bari ratiõe imparticulari in motu locali. Omnis enim
motus localis est in aliquo loco: et oĩs motus existẽs i ali
quo loco si fiat sup aliquã magnitudinẽ est tãtus spa
se q̃ta est illa magnitudo: quia cõtinuitas eius est ex conti
nuitate magnitudinis p aristo. 4. huius. et diuisio eius ẽ ex
diuisiõe magnitudinis: vt patuit in hoc. 6. igit q̃ta est
magnitudo tãtus est motus: et ecõtra. Te. li. Q. d enim dif
fert motũ aut magnitudinẽ infinitũ facere). i. nõ est dif
ferẽtia in motu et magnitudine quo ad finitatẽ et infini
tatẽ (necesse enim si qlibet). i. aliqd eorum sit infinitũ (et al
terum infinitũ esse. Oĩs enim loci mutatio in loco ẽ) igit
tãtus est motus localis q̃ta magnitudo p quã vel super
quã aut circa quã fit motus localis.

Notandum q cõmẽ. cõmento 66 q
rit istam qõem: Utrũ si
augmentũ et infinitũ magnitudo erit infinita: similr si alte
ra fuerit infinita alteratũ erit infinitũ.) Ad istã qõem
nõ aliter rñdit cõmẽ. nisi q (nõ apparet sicut in trãsla
tione) et au (vnde opinandũ est q hoc noĩe motus vtit
in hac demõstratiõe pprie. s. in loco et in vltimo istius
tractatus declarabit simplr qm impossibile est q ali
quis motus q̃tuor motuũ sit infinitus pter trãslationem
circularẽ.) Cũ ergo aristo. dicit q ĩpossibile est motum
infinitũ esse in tpe finito loquit tm de motu locali vt
bene patz in pbatiõe illius cõclusionis sexti et in vlti. ca°. huius
sexti libri Aristo. pbabit nullũ motũ oĩno esse infinitũ
pter motũ circularẽ. ¶ Ad qõem cũ querit vtrũ sequa
tur: augmẽtatio est infinita igit magnitudo est infinita
alteratio ẽ ĩfinita igit alteratũ ẽ infinitũ: loqndo de al
terato terminatiue et nõ subiectiue: similr sequit: motus local
ẽ infinitus igit spaciũ ẽ ĩfinitũ. Rñdet cõmẽ. q q̃libet illa

rū generatum est bona licz magis appareat in motu locali q̄ in alijs motibus.

Dubitatur ponendo q̄ a ignis summe calidus assimilet sibi i hora adequata b aquam summe frigidam ꝛ arguitur q̄ alteratio erit infinita ꝛ tamē alteratū terminatiue non erit infinitum videlicz caliditas inducēde per hanc alterationem: quoniā velocitas in motu habet attendi penes proportionē potētie motiue supra suā resistentiā vt ostēdetur. 7. huius: sed proportio a ad b maiorabitur in infinitum igitur velocitas maiorabitur in infinitum. s. in hora: igitur ista alteratio erit infinita: minor tenet ex hoc quoniā tanto maiorabitur proportio a supra b q̄to remittetur b: sed b remittetur ad subduplum subquadruplum ꝛ sic in infinitum ex quo remittetur frigiditas vsq̄ ad nō gradū igitur proportio a super b maiorabitur ad duplum quadruplum ꝛ sic in infinitum. Respōdetur q̄ quelibet cōsequentia p̄ facta a cōmētatore est bona: ꝛ ad casum in contrariū dico q̄ illa alteratio nō erit infinita sicut neq̄ temp⁹ erit infinitū neq̄ subiectū eius erit infinitū neq̄ qualitas acquirenda erit infinita. et ad probationē concedo q̄ illa alteratio velocitabitur in infinitum: ꝛ q̄ erit infinite velocitatis nō in aliquo instanti tempis neq̄ in aliqua parte proportionabili eiusdem sed in quolibet tēpore terminato ad vltimū instans hore ex quibus nō sequitur q̄ illa alteratio erit infinita neq̄ sequitur: illa alteratio erit infinita velocitas aut infinite velocitatis igitur illa alteratio erit infinita: nullus motus est infinitus nisi dispositio acquisita per ipm aliquādo sit infinita. ¶ Consimiliter dicatur in motu locali q̄ stat aliquem motū localē esse infinite velocē: ꝛ tamē illū motum esse tm̄ finitum. ponatur q̄ a concauo lune ad medium mundi moueatur. vna portio terre in hora per mediū vniformiter difformiter resistens a gradu vt q̄tuor vsq̄ ad nō gradū ita q̄ in concauo lune sit gradus resistētie vt quattuor ꝛ in medio mundi sit nō gradus resistentie: ꝛ patet talem motū velociori in infinitum ante finem hore sicut maiorabitur proportio i infinitum ꝛ tamē iste motus localis erit tantū finit⁹ quia mobile erit finitū ꝛ tempus erit finitū ꝛ spaciū erit finitum. Hec em̄ sunt illa tria que includūtur in motu ꝛ cōdiuiduntur motui: sicut em̄ stat albedinē ꝛ caliditatem in infinitū maiorari in intensione ꝛ nō maiorari in infinitum in forma: ita contingit motū augeri in infinitum in velocitate ꝛ nō augeri in infinitum in fluxu propter causam dictam: quare ꝛc̄.

Te. co. 6.

Quoniaz autem aut mouetur aut quiescit. Istud est secundū capitulū huius tractatus in quo phs determinat de finitate ꝛ infinitate: status ꝛ quietis per cōparationē ad temp⁹ mēsurans postq̄ determinauit de finitate ꝛ infinitate motus ꝛ cōcurrentiū ad motū ponēs quinq̄ cōclusiones quarum prima est ista: Om̄e q̄d stat mouet. Secūda conclusio. Om̄e quod stat in tempe stat. ibi (Hec autem.) Tertia conclusio: Nō est dare primū tempus in q̄ stabile stat: ibi (In quo autē.) Quarta cōclusio: Om̄e q̄escens quiescat in tempe. ibi (Neq̄ igitur.) Quinta conclusio: Nō est dare primū tempus in quo aliquid q̄escit. ibi (Eodēmodo.) ¶ Primā conclusionē arguit sic phs: Om̄e quod est innatū moueri vl̄ quiescere q̄n et s̄m q̄ est natum moueri vel quiescere mouetur vel quiescit: sed om̄e quod stat est huiusmodi: igitur omne quod stat mouetur vel quiescit. patet consequētia cum minor ex se: ꝛ maior tenet ex eo quia moueri ꝛ quiescere sunt priuatiue opposita ꝛ alter p̄ priuatiue oppositorum semp inest subiecto quādo alterū eorundē est innatum inesse eidem subiecto tunc arguitur sic: Om̄e q̄d stat mouetur vel quiescit: sed nihil quod stat quiescit: igitur om̄e quod stat mouetur. tenet consequētia cum prima parte antecedētis: ꝛ minor declaratur ex descriptione huius q̄ est stare. Nam stare est tendere in quietem aut moueri ad quietē. Constat autem illud nō quiescere quod tendit in quietē aut mouetur ad quietem. (Nihil em̄ tendit vel mouetur ad id quod habet. l. e. li. Quoniā autem aut mouetur aut quiescit q̄d aptum natum est moueri vel quiescere quādo aptuz ē ꝛ quo) idest vbi. (et sic) idest eodem modo quo est aptum natum moueri vel quiescere (necesse om̄e q̄ stat cum stat mouetur. Si em̄ nō mouetur quiescit sed nō contingit quiescere quiescens) idest stans tendens in quietem igitur mouetur.

Notandum s̄m cōmētatorē in fine cōmento septuagesimo q̄ motus ꝛ status sunt vnum s̄m subiectū ꝛ secundo s̄m modum idest dicuntur de eodem subiecto numero ꝛ differunt ratione. Eadem em̄ res numero stat et mouetur: ꝛ eadem trāsmutatio numero est mot⁹ ꝛ status. Differentia autem ratōnis est duplex s̄m cōmētatorem quarū prima est respectu forme ꝛ quietis quoniam moueri dicitur respectu forme ꝛ stare respectu q̄etis. Cum em̄ motus sit actus imperfect⁹ ꝛ incomplet⁹ per aristotelē. 3°. huius compleat autez per formam ꝛ quietem s̄m eundem. 5. huius di. q̄ motus specificatur a termino ad quē ꝛ q̄ contrariatur quieti in termino a quo ꝛ nō in termino ad quē quia perficitur per illam oportet q̄ alia sit ratio cōplementi forme ꝛ alia complementi quietis: sicut alia est ratio forme ꝛ alia est ratio quietis: quapropter cum transmutatio eadem numero sit tam in formam q̄ in quietem tanq̄ in suū cōplementum hoc erit diuersis rationibus: trāsmutatio igitur vt tendit in formam dicitur motus vel moueri: ꝛ vt tendit in quietem dicitur status. Secunda differētia est respectu habiti et habendi. Unde cum om̄e q̄d mouetur partim sit in termino a quo ꝛ partim in termino ad quē per aristotelē in hoc. 6. oportet q̄ in omni motu sit aliquid acquisitum de termino ad quem ꝛ aliq̄d maneat acquirendum igitur termini ad quē aliquid est habitum ꝛ aliquid habendum respectu habiti transmutatio dicitur status ꝛ respectu habendi dicitur motus cum motus sit actus mobilis inq̄tum mobile ꝛ actus mobilis entis in potentia s̄m q̄ in potentia per aristotelē. 3°. huius. Ex ista secunda differentia sequitur Burleum ꝛ Egidiū deficere in ponendo formam acquisitam per motum alterationis acquiri totam simul post completam deperditionem termini a quo: quoniā tunc in toto illo tempore quo nihil esset de termino ad quem motus non diceretur status: ꝛ sic nō essent idē s̄m subiectū mot⁹ et status: cui⁹ oppositū determiat cōmē. et magis adhuc deficit. burle⁹ aūt dic

semꝑ fieri formā nouā ſm ſe ⁊ quodlibet ſui:quas pro-
pter motus nunꝙ̄ dicitur ſtare : quia ſtare eſt eſſe ſub
forma habita ⁊ acquiſita. Cū igitur in motu alteratio
nis ſm Burleū nō maneat qualitas ꝑcedens cum ſe-
quente nihil per motū dicitur ſtare. Unde quia omne
quod mouetur recedit a termio a quo ⁊ accedit ad ter
minum ad quē:partē habet de termino a quo ⁊ ꝑtem
habet de termino ad quē tenditq̄ȝ in formā ⁊ quietem.
Ideo oīs tranſmutatio per ſe dicitur acceſſus ⁊ receſ-
ſus defectus ſtatus ⁊ motus. Receſſus quidē inq̄ꝫtum
ſeparatur ⁊ elongatur mobile a termino a quo. Acceſ-
ſus vero inq̄ꝫtum cōiungitur ⁊ appropinquat ad ter-
minum ad quē. Defectus autem inq̄ꝫtum deperdit par
tem ſue perfectionis termini a quo. Sed dicitur ſtatus
ratione quietis ad quem tendit:⁊ ratione acquiſiti ſub
quo mobile ſtat. Dicitur autem motus ratione forme
ad quā tēdit:⁊ ratione ptis acquirēde termini ad quē.

Dubitatur q̄m pꝰus circa principium ſecundi phiſicoꝝ ponens
differentiā inter naturalia ⁊ artificialia. Aut que quidē
natura ſunt oīa videntur habentia in ſeipſis principi-
um motus ⁊ ſtatus:vbi patet phm per ſtatum intelli-
gere quietē ſm ꝙ ipſe exprimit in antiqua tranſlatōne
dicenˀ in vnoquoq̄ȝ iſtoꝝ eſt principiū motus ⁊ quie
tis. ¶ Et cōfirmatur:q̄m ex cōmuni modo loquendi
per ſtatū intelligimus quietem. Dicimus eñ homines
ſtare qui erecti manent nō ſedentes neq̄ȝ iacentes neq̄ȝ
ambulantes:igitur per ſtatum nō debemus intelligere
motū ſed quietē. ¶ Item quero vtrū motus ⁊ ſtatus
inuicem conuertātur:aut nō. ſi nō inuicē cōuertunt:igi
tur nō ſunt idē ſubiecto differētia tm̄ ſm modum con-
tra determinationē cōmētatoris. ſi conuertūtur ⁊ om
nis ſtatus tendit in quietē:igitur oīs motus tendit
in quietem:⁊ per cōſequēs motus celi tendit in quietē
quod eſt falſum. Reſpōdetur ꝙ ſtare tripliciter accipit
videlicet priuatiue reſpectiue ⁊ abſolute. Stare priuati
ue ſumptū dicit exiſtentiā ſub quiete: ⁊ ſic ſtatus idem
eſt quies eo modo quo accipit phs ſecundo huius di-
cens entia naturalia habere in ſe principiuꝫ motus et
ſtatus. Secūdo accipitur reſpectiue ⁊ ſic dicit reſpectuꝫ
coopoſitū huic quod eſt ſedere ⁊ iacere iuxta doctri-
nam auctoris. 6. principioꝝ dicens ꝙ ſtare ſedere ⁊ ia
cere ſunt paſſiones. Et quia ſedere ꝓprie nō cōpetit ni
ſi homini:ideo ſtare vt opponitur ei quod ē ſedere nō
ꝓprie inuenitur niſi in homine :ſi autē opponit ei qḋ
eſt iacere ſic cōpetit aliꝫ ab homine ſicut ⁊ iacere. Ter-
tio accipitur ſtare abſolute:⁊ ſic dicit tendentiā in quie-
tem:⁊ iſto modo nō differt a motu niſi ſm rationeꝫ ⁊
ſic accipitur hic ſtare ſeu ſtatus a pho ⁊ cōmētatore. et
cum arguitur quia hominē erectū nō iacentē neq̄ȝ am
bulantē neq̄ȝ ſedentē dicimus ſtare:cōceditur illud eſſe
verum:⁊ quia nomina ſunt ad pluralitatē ſignifican-
tia aliter accipit vulgus ſtare ⁊ aliter accipit phs. Sta-
tus eñ apud vulgū importat quietē ⁊ apud ariſto. im
portat motum tendentē in quietem. Ad aliud cōcedo
ꝙ motus ⁊ ſtatus inuicē cōuertūtur : ⁊ cum concludit
ex hoc ꝙ motus celi tendit in quietē ſicut ſtatus:illud
nō eſt negandū. Unde ſicut aliquid mouetur ꝓpter ſani
tatem acquirendā ⁊ aliquid ꝓpter ſanitatē preſeruan
dam:ita aliquid mouetur ꝓpter finem habendū ⁊ ali
quid mouetur ꝓpter finē cōſeruandum cuiuſmodi eſt
celum:ideo eſt concedendū ꝙ motus celi tendit in qui-
Tex. etem nō quidē inquietē acquirendā ſed in quieteꝫ pre-
cō.62. ſeruādam. (Hoc autem.) Secūda concluſio dicitur ꝙ
ſtat in tempe ſtat. Iſtam concluſionē phs dupliciter ꝓ
bat ⁊ primo ſic: Oē quod mouetur in tempe moue-
tur:ſed oē quod ſtat mouetur:igitur quod ſtat in tē-
pore ſtat. patet conſequētia cū minori per cōcluſioneꝫ
primā:maior aūt eſt probata primo cap. ſecundi tra-
ctatus huiꝰ ſexti. Le.li. Hoc aūt demōſtrato manifeſtū
ꝙ in tempe neceſſe eſt ſtare) oē quod ſtat. (qḋ enim
mouetur ī tempe mouetur:quare neceſſe ē ſtari ī tpe.)

Notandum ꝙ vbi in noua trāſlatiō ne habet ſtans ſtare vel
ſtatus in antiqua trāſlatione ⁊ in cōmento habet ceſ-
ſans ceſſare ⁊ ceſſatio. Unde arguit cōmentator ſic ad
iſtā concluſionē (oē ceſſans eſt motū ⁊ oē motuꝫ
eſt in tempe igitur oē ceſſans eſt ī tempe) ⁊ tamē ſm
cōmunē modū loquēdi ceſſare magis dicit quieteꝫ ꝙ̄
motū:immo videtur dicere finē motus:ſed in rei veri-
tate ceſſare dicit motū q̄m in quolibet motu aliquid ce
dit alteri. nam forma in termino a quo cōtinue ſucceſſi
ue partibiliter cedit forme in termino ad quē:ideo mo
tus dicitur ceſſio ⁊ ceſſatio. ceſſio quidē per quam vna
forma per motū alteri cedit. ceſſatio aūt inq̄ꝫtum mo-
bile per motū ceſſat ab acquiſitione vnius partis for-
me:⁊ nō ceſſat moueri vſq̄ȝ quo habebit aliam parteꝫ
forme. (Amplius aūt.) Secūdo arguit phs ad eandē Tex.
concluſionē ſic: In quocūq̄ȝ inuenitur velocius ⁊ tar- cō.63.
dius illud neceſſario eſt in tempe ⁊ per conſequēs oē
quod ſtat in tempe ſtat:patet ꝯſequentia cum maiori:
quia velociꝰ ⁊ tardiꝰ diffiniūtur tempe per ariſto. ī hoc
6. minor aūt eſt euidens q̄m in oī ſtatu inuenitur ſta
bile ꝙ velociter aut tarde tendit in finē:⁊ quia duoꝝ
mobiliū vnū altero velociꝰ tendit in finē ⁊ vnū alte-
ro tardius ideo eorundē vnū alio velocius ſtat ⁊ ali-
ud tardius. Le.li. Amplius aūt ſed velocius ⁊ tardiꝰ ī
tempe dicimus:ſtare aūt eſt velocius ⁊ tardius, igitur
ſtare eſt in tempore.

Dubitatur ꝙ textus quem exponit cōmentator loco huius
textus (ſtare eſt velocius) ⁊ tardius habet ceſſatio eſt
velocior ⁊ tardior:vbi aūt arguit cōmētator concluſi
onē ſic: (oē ceſſans eſt aut velocius aut tardiꝰ ⁊ om
ne velociꝰ ⁊ tardiꝰ eſt in tempe:igitur omne ceſſans eſt Tex.
in tempe.) ¶ (In quo autem.) Tertia cōcluſio. Non cō. [illegible]
eſt dare primū tēpus in quo ſtabile ſtat. Iſtā concluſi
onē phs dupliciter probat ⁊ primo ſic: Si ē dare pri-
mū tempꝰ in quo ſtabile ſtat ſit ergo illud tempus a ⁊
cū id ſit diuiſibile in duas partes queritur vtrū ſtabi-
le in neutra parte ſtat aut in vtraq̄ȝ aut in vna ſtat ⁊ in
alia nō ſtat:ſed in neutra parte ſtat:igitur nō ſtat in to
to tempe a:patet cōſequētia quia quod nō ſtat in par
te nō ſtat in toto. Dictū eſt eñ ſupra ꝙ ſi aliquod ē in
aliquo tempe primo oportet ꝙ ſit in qualibet pte eiꝰ:
ſi aūt illud ſtabile ſtat in vtraq̄ȝ parte a tempis ⁊ cū ne
ceſſario vna pars tempis aliaꝫ precedit oportet illud
mobile ſeu ſtabile prius ſtare in vna parte tempis ꝙ̄
in alia ⁊ per cōſequēs nō ſtat in toto a tempe primo :
ſed ſi dicitur ꝙ ſtat in vna parte ⁊ nō in alia ſequit ꝙ
nō ſtat in a tempe niſi ratione partis: ⁊ per cōſequens
nō ſtat in a tempe primo patet cōſequētia per diffini-
tionē illius termini primo expreſſam ſecundo tractatu
huiꝰ. 6. Le.li. In quo aūt ꝙ eſt ſtare primo tēpe ꝙ ſtat
ſtatur in quolibet huiꝰ tempis per diffinitionē illiꝰ ter
mini primo (neceſſe eſt ſtare:diuiſo eñ tempe ſi qui-
dem in neutra partium ſtatur neq̄ȝ in toto quare non
vtiq̄ȝ ſtat ꝙ ſtat) ita ꝙ īplicat contradictionē ſtare in

aliquo primo et non stare in aliqua eius parte. (Si vero in altera non in primo toto statim est secundum enim utrumque) .i. utrumque (presens in hoc statur) .s. in .a. tempore repugnat enim stare in aliquo tempore et non stare in quolibet parte eius. (Sicut dictum est) secundo arguit ad eandem conclusionem sic. sicut se habet motus ad tempus: ita status ad tempus: sed non est dare primum tempus in quo mobile movetur. igitur non est dare primum tempus in quo stabile stat patet consequentia cum maiori ex quo idem sunt motus et status per primam conclusionem. minor autem est probata secundo huius sexti ubi ostensum est quod si in aliquo tempore movetur aliquid mobile in priori illo movebatur et per consequens non datur primum que quidem demonstratio potest ad propositum applicari ponendo quod .a.b. sit tempus in quo stabile stat primo: et quero utrum .a.b. sit divisibile vel indivisibile: non potest dici quod indivisibile ut fuit demonstratum tractatu primo probando quod nullum continuum componitur ex indivisibilibus: et secundo tractatu arguendo motum non esse in mensura indivisibili: sed quod stat movetur ut probatum est igitur quod stat in .a.b. tempore non stat in eo sicut in indivisibili. Si ergo conceditur quod .a.b. tempus est divisibile in infinitum ex quo est primum et stabile stat primo in .a.b. tempore. igitur stat in qualibet parte eius per diffinitionem de ly. primo tunc arguitur sic stabile stat in qualibet parte .a.b. igitur prius stat in medietate quam in toto et prius in medietate medietatis quam in medietate et sic in infinitum igitur nullum est tempus primum in quo stabile stat ex quo infinita precedunt in quorum quolibet stabile stat. Le. li. (Sicut dictum est et in eo quod movetur prius) ita dicatur de illo quod stat (sicut autem illius quod movetur non est) tempus (in quo primo movetur sic neque utique in quo statur quod stat non enim in ipso moveri neque stari aliquid est primum. Sic enim in quo primo statur in quo est .a.b. hoc quidem impartibile non contingit omne motus enim non est in impartibili propter id quod motum est) contingit moveri in mensura precedente que est aliquid ipsius temporis in quo est motus quod autem stat demonstratum est esse quod movetur. At vero si divisibile est .a.b. in quolibet ipsius partium statur hoc enim ostensum est prius quod in quo primo statur in quolibet illius statur. quoniam ergo tempus est in quo statur: et non athomum est. .s. indivisibile omne autem tempus in infinitum impartibile non erit ergo tempus in quo primo statur.

Notandum quod aliquid moveri aut stare in aliquo primo tempore contingit dupliciter. videlicet primitate adequationis et primitate terminationis illud dicitur moveri: aut stare in aliquo tempore primo primitate adequationis quod est in qualibet parte illius temporis et non est ante illud tempus per inceptionem neque post illud tempus per desinitionem et sic non est inconveniens aliquod moveri aut stare in aliquo tempore primo: aut dari primum tempus in quo aliquid stat vel movetur illud vero dicitur stare vel moveri in aliquo tempore primo primitate terminationis quod non movebatur: neque stabat in aliquo tempore prius terminato et hoc est impossibile: quia si aliquid movetur in aliquo tempore illud movebatur necessario in parte prius terminata per diffinitionem et quoniam omne prius desinens dicitur esse prius propterea ante omne tempus fuit aliud tempus in infinitum quod fuit pars eius: ideo isto modo implicat contradictionem aliquid esse stare vel moveri in aliquo tempore primo: accipit autem philosophus primo ut dicat utramque primitatem .s. adequationis et terminationis: et quia non datur primum tempus primitate terminationis ideo non contingit aliquid stare vel moveri in aliquo tempore primo iuxta intentionem philosophi (Neque igitur). 4. conclusio omne quiescens quiescit in tempore: istam conclusionem philosophus dupliciter probat et primo sic: omne quiescens aut quiescit in tempore: aut in instanti: sed nullum quiescens quiescit in instanti: igitur omne quiescens quiescit in tempore tenet consequentia cum maiori quia non datur alia mensura extrinseca durationis quam instans et tempus minor autem sic arguitur in quacumque mensura est motus in eadem mensura est quies: sed motus non est in instanti ut in mensura: igitur nec quies est in instanti: ut in mensura et per consequens nullum quiescens quiescit in instanti: utpote in mensura. secunda pars antecedentis est superius in hoc .6. declarata et prima pars antecedentis est nota ex diffinitione quietis. unde quiescens dicitur esse illud quod est aptum natum moveri: et non movetur quando et in quo ipsum est natum moveri privative namque opposita habent fieri circa idem sive fuerit subiectum: sive locus: sive tempus: sive instans constat autem quod motus et quies sunt privative opposita: igitur circa quodcumque habet fieri motus tam ex parte subiecti quam loci quam mensure habet quies. si igitur motus est in tempore et non in instanti: necessario quies est in tempore et non in instanti. Le. li. (Neque igitur quiescens cum prius quievit est) .i. nullum quiescens cum quievit est in aliquo indivisibili primo in impartibili enim non quievit propter id quod non est motus in athomo. .i. in indivisibili (in quo autem quiescere et moveri) .i. in eadem mensura sunt moveri et quiescere (tunc enim dicimus quiescere quando in quo aptum natum est moveri non movetur quod aptum natum est.

Notandum secundum commentatorem commento. 72. quod necesse est quod quies non sit in indivisibili propter duo quorum alterum est quoniam motus impossibile est ut sit in indivisibili et hoc demonstratum est. Alterum vero est quod illud ex tempore in quo motus potest esse in illo potest esse quies et illud in quo motus non potest esse neque potest etiam quies esse in eo. Due igitur sunt cause secundum commentatorem propter quas quies non est in indivisibili quarum prima est: quia motus non est in indivisibili. secunda causa est quia in quocumque quod est aliquid temporis potest esse motus in eodem potest esse quies. Et in quocumque non potest esse motus non potest esse quies ex quo opponuntur privative et concludit commentator quod necessario motus quies est in aliquo divisibili et quiescens similiter utpote in loco et in tempore dicit quod sillogismus componitur sic. omne quiescens quiescit in eo in quo innatum est moveri et illud in quo innatum est moveri est divisibile. igitur omne quiescens quiescit in divisibili. Amplius autem illud secundo arguit philosophus ad eandem conclusionem sic illud dicimus quiescere quod nunc se habet eodem modo sicut ante. igitur omne quiescens eodem modo se habet in duobus instantibus. patet consequentia quia nunc et ante necessario designant duo instantia tunc sic: omne quiescens similiter se habet in duobus instantibus sed inter omnia duo instantia cadit tempus medium. igitur omne quiescens quiescit in tempore. Le. li. (Amplius autem id dicimus quiescere cum similiter se habeat nunc ut prius tamquam non uno quodam uno iudicantes: sed duobus utpote duobus instantibus quare non erit in quo quiescit impartibile sed partibile videlicet tempus. ¶ Dubitatur ponendo

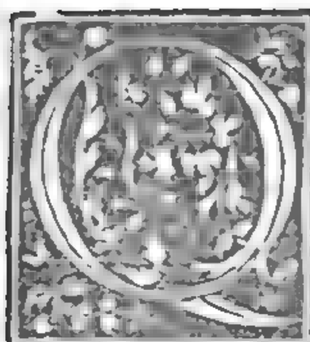
Tex. co. 70. 71. — Tex. co. 72. — Tex. co. 73.

q aliqua portio terre fuerit extra locū naturalē: τ moueatur ad locum suum sic q in fine hore erit in medio mundi: τ quero vtrum tunc quiescet aut nō quiescet: si tunc quiescet igitur quiescet in instanti si nō quiescet igitur aliqđ corp⁹ naturale aliquādo erit in loco suo naturali τ tunc non quiescet in illo. ¶ Respōdetur concedendo cōclusionem: sicut enim eadem portio terre in pricipio motus absoluta ab omni impedimēto nō mouetur ad locum suum: sed incipit moueri τ hoc sufficit corpori naturali existenti extra locum naturalem remoto impedimento q moueatur vel incipit moueri: ita eadē portio terre in fine motus nō quiescit. sed tūc incipit quiescere: nō ergo incōuenit aliqđ corpus naturale esse in loco naturali τ nō quiescere in illo sed esset incōueniens q nō quiesceret nec inciperet quiescere in illo dato q pro eodem instanti non inciperet moueri extra illum τ istud notāter: qr si in fine motus eēt vnū agens q inciperet eandē portionē talē mouere sursū sic q inter motū sursum τ motū deorsum nullum erit tempus medium cōcederetur ista ꝯclusio q aliqđ corpus naturale erit in loco suo naturali: τ nunq̄ quiescet in illo loquēdo đ quiete stricte vt opponitur motui eo modo quo accipit hic philosophus. (Si vō partibile

Tex. cō. 73. s. cōclusio non est dare primū tp̄s in quo q̄escēs q̄escit ꝓbatur quies mēsurat̄ tempore sicut motus τ status per primā cōclusionem τ quartā: sed nō datur primū tēpus in quo mobile mouetur nec datur primū temp⁹ in quo stabile stat vt ostensum est. igitur nō datur primum tempus in quo quiescens quiescit. patet ꝯsequentia: qr eadem demonstratio fit de q̄ete motu τ statu sit enim. a. primū tempus in quo aliquid quiescit τ arguit sic. a. tempus est diuisibile τ in. a. tempore primo quiescens quiescit. igitur quiescit in qualibet parte eius: sed partiū temporis necessario vna aliā precedit. igit̄ pri⁹ quiescit in vna q̄ in alia: τ per cōsequens prius q̄escit in parte q̄ in toto non igitur quiescit in. a. tempore primo: cā autem ꝓpter q̄ nō datur primū tempus in quo aliquid q̄escit stat vel mouetur: est diuisibilitas tēporis τ magnitudinis in infinitū ꝓpter q̄ non datur primū in tempore: neq₃ primū in magnitudine. Le. li. (Si vō partibile tempus vtiq₃ erit τ in qualibet partiū istarū quiescit eodem modo enim demonstrabitur quo τ in prioribus quare nullū erit primū: huius aūt causa est: quia quiescit q̄dem τ mouetur omne in tempore: tempus autem non est primū: neq₃ magnitudo neq₃ nullū cōtinuum omne enim ꝯtinuum est in īfinita diuisibile.

Notandum ſm cōmentatorem commēto. 73. q diuisibilitas temporis est causa vt quiescens nō habeat primā q̄etem: sed in motu tempus nō est causa huius. s. q in motu non est primū: sed causa quare in motu non est primum est quia motum est tale. s. non habens primū τ motum est tale: qr motū est ꝯtinua magnitudo cuius prioritas est impossibilis in istis rebus ꝓpter ꝯtinuationem τ cōtinuatio in istis primo inuenit̄ in magnitudine τ ꝓpter magnitudinē in motu τ ꝓpter motū ī tpe τ ōs igitur caret primo eo q motus caret eo τ mot⁹ caret illo eo q magnitudo caret illo) Hec cōmētator vñ ipse intendit ponere ordinē cāłem inter magnitudinē motum tempus τ q̄etem quo ad carentiā primita q magnitudo est cā ꝓpter q̄ motus nō habet primū: τ motus est causa ꝓpter q̄ tempus nō habet primū: τ tempus est cā ꝓpter q̄ quies non habet primū: vnde si queritur ꝓpter quid quies nō habet primū. respondetur: quia tempus non habet primū: τ ꝓpter quid tēpus non habet primū: qr motus non habet primum: τ ꝓpter quid motus nō habet primū: qr magnitudo non habet primā semper intelligendo de prima parte τ si queritur ꝓpter quid magnitudo nō habet primū respondetur qr ipsa est ꝯtinua τ diuisibilis in infinitū: ꝯtinuatio igitur est cā quare non datur primū in reb⁹ cōtinuis: sed continuatio prius inuenitur in magnitudine q̄ in aliīs τ est cā ꝓpter q̄ inuenitur continuatio ī aliīs igitur magnitudo est absoluta causa ꝓpter quā non inuenitur primum in motu neq₃ in tempore neq₃ in quiete.

Sed dubitatur cum quies sit priuatio motus τ nō sit possibile aliquid quomodo h₃ partes: τ cōtinuitatem acceptam a tempore: τ que sunt indiuisibilia continuantia partes quietis. ¶ Item cuiuslibet ꝯtinui dat̄ prima pars ꝓportionalis vt colligitur a philosopho tertio huius. igitur magnitudinis temporis τ motus ē aliquid primū. ¶ Ad primū dicitur de intentiōe commentatoris q quies que est priuatio motus h₃ partes nō positiue sicut motus: sed priuatiue τ negatiue: τ q tales partes inuicem succedūt negatiue iuxta successionem temporis: sicut succedit possibilitas mouendi in tali tempore: qm̄ mobile durante tempore pōt moueri in tempore illo τ eo transacto non pōt amplius moueri in illo cōsequenter cōcedatur q quies h₃ indiuisibilia negatiue cōtinuantia partes quietis que vocant̄ q̄etata esse sicut in motu mutata esse: τ q sic añ oēm motū fuit motus: τ añ oē mutatū esse fuit mutatū eē: τ añ omne mutatū esse fuit moueri τ ecōtra: ita ante omnē quietem fuit quies: τ ante omne quietatum esse fuit q̄etatum esse. Et ante omne quietatū esse fuit quiescere τ econtra. ¶ Ad secundū dicitur q l₃ cuiuslibet continui aliqua sit prima pars ꝓportionalis ſm designatiōē non tamen alicuius cōtinui aliqua est prima pars ſim pliciter: quoniā quocūq₃ continuo dato si est dare aliq̄ partem ꝓportionalem ante illam est dabilis alia in infinitum. qm̄ sicut totum cōtinuum est diuisibile in infinitas partes ꝓportionales: ita quelibet pars eius ē diuisibilis in infinitas partes ꝓportionales. ¶ Ex p̄dictis sequitur q cuiuslibet continui infinite sunt partes quarū quelibet est ante totum continuū τ infinite sunt partes quarum quelibet est totum post totum continuum τ infinite sunt partes quarum nulla est ante totum continuum: neq₃ post totum cōtinuum: sed ipsum totum continuum est ante quālibet illarum partium: τ post q̄ l₃ earū patet signando quodcunq₃ continuum voluminis siue sit tempus siue motus siue magnitudo cuius extrema indiuisibilia sunt. a. b. in casu infinite sūt partes quarum quelibet incipit ab. a. τ terminatur ante. b. τ quelibet istarum dicitur esse ante totum prioritate terminationis: quia prius terminatur q̄ totum: τ si non in principio tamen in fine. Infinite etiam sunt partes quarum quelib₃ terminatur ad. b. τ incipit post. a. τ quelibet istarum est post totum cōtinuum non ratione finis sed ratione principij quia principium illius p̄cedit principia omnium illarum partium. Deinde in eodem continuo sunt infinite partes quarum quelibet incipit post. a. τ terminatur ante. b. ideo ante quālibet istarum partium est continuum continuum τ etiā post quālibet illarum cum principium tocius sit ante principia omnium illarum τ finis tocius est post fines omnium earundem partium quare τc̄.

Uoniaz āt oē ꝙ mouet mouetur in tēpore. Istō est tertium capitulū huius tractatus in q̄ philosophus determinat ď finitate ⁊ infinitate variationis mobilis i motu post ꝙ determinauit de finitate ⁊ ifinitate motus status ⁊ quietis: ⁊ diuiditur in duas partes quoniam in prima parte facit ꝙ dictum est tradendo fundamenta soluendi rationes Zenonis negantis omnem motum. in secunda vero illas rationes soluit ibi. (quattuor autem sunt.

¶ In prima parte philosophus ponit duas conclusiones quarum prima est ista: mobile dum mouetur in aliquo tempore secundum se impossibile est esse in aliqua parte istius temporis sub eadem dispositione primo. ¶ Secunda conclusio: mobile dum mouetur in aliquo tempore secundum se necesse est ēē i quolibet instanti illius sub eadem dispositione primo ibi. (Si enim non sic.) Prima conclusio arguitur sic per rationem ducentem ad impossibile: quoniam dato opposito sequitur ꝙ aliquid simul mouetur ⁊ quiescit ꝙ istud sit inconueniens manifestum est loquēdo ď motu ⁊ quiete vt inuicem opponuntur respectu eiusdem ⁊ secundum idem ⁊ ꝙ istud sequatur arguitur: quoniam si aliquid mouetur in tempore secundū se ⁊ in aliqua alia parte sit continue sub eadem dispositione primo igitur continue in parte illa se habet eodem modo. igitur in parte illa quiescit: ⁊ in eadem parte mouetur. ex quo mobile mouetur i toto tempore secundū se. igitur simul mouetur ⁊ quiescit. Intendit ergo philosophus ꝙ si aliquid mouetur in motu locali in hora adequato ꝙ in nulla parte illius hore ē in aliquo loco primo quoniam quacunq̄ parte data signate hore illa diuiditur in duas partes in quarum prima est in alio loco q̄ in secunda ⁊ in secunda est in alio loco q̄ in prima. ¶ Similiter si aliquid mouetur motu alterationis in hora adequate non est aliqua pars illius hore quin ipsa diuidatur in duas partes in quarum prima acquirit qualitatem quā non acquirit in secunda ⁊ in secunda acquirit qualitatem quā nō acquirit in prima ideo in tota illa parte non est sub eadem dispositione primo ex quo continue variatur dispositio. Idem est iudicium de motu ad quantitatem quoniam si aliquid mouetur ad quantitatem in aliquo tempore adequate cōtinue in toto illo tempore variatur quātitas ita ꝙ nō datur aliqua temporis pars in qua continue mobile maneat sub eadem quantitate omnino absq̄ variatione immo oportet ꝙ quātitas acquisita in vna parte non acquiratur in alia ⁊ econtra. ¶ Philosophus autem premittit tres suppositiones quarum prima ē ista: omne ꝙ mouetur mouetur in tempore. Secunda suppositio: omne ꝙ mouetur mutatur ex quodam in quoddam: idest de positiuū in positiuum: ⁊ de forma in formam. Tertia suppositio: in omni motu est assignare vnum tempus adequatum quo mobile mouetur in tempore illo ⁊ non ratione partis tantum. iste suppositiones sunt manifeste ex determinatis quibus concessis patet conclusio quia aliter inconueniens sequitur nominatum. nam quiescere est se habere eodē modo in duobus instantibus eiusdem temporis secundum se ⁊ quālibet eius partem. si igitur mobile dū mouetur in aliquo tempore secundum se est in aliqua parte illius temporis sub eadem dispositione primo. ita ꝙ per totam illam partem temporis habeat illam dispositionem secundum se continue ⁊ quodlibet ipsius mobile necessario se habet eodem modo in duobus instantibus: igitur quiescit in tempore: ⁊ in eodē tempore mouetur per positum. igitur simul mouetur ⁊ quiescit ꝙ erat probandum. T. c. li. (Quoniam autem omne ꝙ mouetur in tempore mouetur. ⁊ ex quodā in quoddam mutatur ⁊ assignatur tempus in quo tempore secundum se ⁊ non quo in illius aliquo. idest non ratione alicuius partis mobile mouetur: impossibile est tūc secundum aliquem esse primum ꝙ mouetur construe sic (impossibile est tunc), a. in tempore illo eē aliquod mobile ꝙ mouetur secundum aliquid primum: idest secundum aliquā dispositionem primo: quiescere enim est eo ꝙ aliquod in eodem sit tempore quodam: idest per quoddam tempus (⁊ ipsum ⁊ partium vnā ꝙ eodem modo se habens. ¶ Si enim dicimus quiescere cum in alio ⁊ in alio ipsorum nunc verum sit dicere ꝙ in eodem: idest secundum eandem dispositionem se habet ⁊ ipsum ⁊ partes. Si autem hoc est quiescere non contingit ꝙ mutatur secundum aliquod esse totum secundum primum tempus construe sic. Si autem hoc ē quiescere non contingit ꝙ mutatur secundum totū tempus esse in eodem tempore motum secūdum aliquem primum: idest secundum aliquam dispōnem (primo tempus enim diuisibile esse quare in alia ⁊ in alia ipsius parte verum erit dicere ꝙ in eodē sit: idest ꝙ sit sub eadem dispositione omnino ⁊ ipsum ⁊ partes. igit in eodē tempore quiescit ⁊ tunc mouetur igitur ⁊c.(

Notandum fm cōmentatorem commento. 74. ꝙ hec declaratio est in omnibus transmutationibus cōmunis ⁊ nulla dubitatio accidit ex eo in motu eo ꝙ continuatio in motu locali est manifesta per se ⁊ quia impossibile est imaginare aliq̄ partem eius existere subito in ceteris autem motibus est questio non parua: videtur enim ꝙ alie partes eorum existunt subito ⁊ ꝙ cōtinuatio non est manifesta in eis. ¶ Intendit commentator ꝙ probatio huius conclusionis mobile dū mouetur in aliquo tempore secūdum se nō potest esse in aliqua parte illius temporis sub eadem dispositione primo est cōmunis motui locali motui ad q̄titatem ⁊ motui ad qualitatem. hec tamen declaratio est magis manifesta in motu locali. quoniā continuatio dispositiōis in motu illo est per se manifesta ⁊ non est ita manifesta in aliis motibus: deinde manifestum est per se in motu locali ꝙ est impossibile aliquā partē spacij simul acquirere secundum se totam: sed in aliis motibus est questio non parua apparet enim in motu alteratiōis ꝙ qualitas secundum se totam subito acquiratur: quando totum subiectum simul secundū quālibet partem calefit aut frigefit apparet etiam in motu ad quātitatem ꝙ q̄titas subito acquiratur secundum se totam: quoniam augmentatio ꝓprie dicta fit per generationem partium corporis animati constat autē partes illas subito generari. ¶ Et licet illa declaratio non sit ita manifesta i motibus aliis sicut in motu locali tamen est cōmunis omnibus quoniam in rei veritate non datur pria qualitas nec prima quantitas acquisita sic ꝙ per aliquā

partem temporis mobile maneat sub eadem dispositione primo sic contingit in generatione qua generatur subito unum minimum naturale: et per tempus maneat continuatio alterationis antequam generetur ad medium: tunc enim transmutabile per aliquod tempus continue manet sub eadem dispositione substantiali primo sed secundum illam non dicitur moueri: sed tantum locum quantitatem et qualitatem secundum que mobile non potest manere continue per aliquod tempus sub eadem dispositione primo. immo continue est alia et alia dispositio sicut est alius et alius motus.

Secundo notandum quod ille due particule sunt necessarie in conclusione videlicet secundum se et primo quoniam mobile dum mouetur in aliquo tempore est in aliqua parte illius temporis sub eadem dispositione primo: quoniam si aliquid acquirat in hora caliditatem: vt. 8. certum est illud moueri in die in cuius vna parte manet sub eadem dispositione primo .s. in parte in qua non mouetur post acquisitionem caliditatis vt. 8. sed non mouetur in die secundum se immo secundum partem tamen moueri enim in aliquo tempore secundum se est moueri ade quate in eo videlicet secundum quamlibet partem et tale tempus secundum philosophum et commentatorem vocatur interdum primum tempus motus non quidem primitate terminationis: sed primitate adequationis. ¶ Item si aliquod mobile mouetur in aliquo tempore secundum se necesse est quod in aliqua parte illius temporis sit sub eadem dispositione: quoniam sicut in toto tempore et sub tota dispositione cathegorice. ita in parte temporis est sub parte totius dispositionis: et per consequens in medietate temporis est sub aliqua dispositione continue et in tertia parte temporis: et sic de aliis partibus in infinitum: sed nunquam est sub eadem dispositione primo quia esse per aliquod tempus sub eadem dispositione primo est per illud tempus habere dispositionem illam continue secundum se et quodlibet sui quod non contingit quoniam quacunque parte data dispositio acquisita in illa parte sic variatur quod non manet per totam illam partem secundum quodlibet sui. immo eiusdem dispositionis vna pars est in vna parte temporis in qua non est alia pars et cuiuscunque dispositionis signate illud quod acquiritur in vna parte temporis non acquiritur in alia. ideo non est possibile aliquod mobile moueri in aliquo tempore secundum se et in aliqua parte illius temporis esse sub eadem dispositione primo. (Si enim non) secunda conclusio mobile dum mouetur in aliquo tempore secundum se in quolibet instanti necesse est esse illius sub eadem dispositione primo: probatur: quia si in aliquo instanti non est sub eadem dispositione primo igitur in illo instanti habet variationem dispositionis secundum prioritatem et posterioritatem partium: consequens est falsum: quia in nullo instanti successiue acquiritur aliqua dispositio. oportet igitur quod in quolibet instanti illius temporis maneat sub eadem dispositione primo et ex hoc non sequitur quod in quolibet instanti illius temporis illud mobile descendat quoniam quies non est in instanti sicut nec motus: non etiam sequitur quod in aliqua parte illius temporis mobile sit sub eadem dispositione primo quia instans non est tempus neque pars temporis. Si enim mobile maneret in aliqua parte temporis sub eadem dispositione primo necessario idem moueretur et quiesceret vt probatum est. Le. li. (Si enim non sic est) quod dispositio acquisita per motum acquiratur simul: sed in vno solo nunc habeat totum suum esse simul) non erit tempus nullum secundum aliquid) .i. secundum dispositionem primo sed erit tamen secundum terminum temporis in ipso autem nunc est quidem semper secundum aliquid manens .i. mobile in instanti est manens secundum totam dispositionem primo non tamen propter hoc debemus dicere illud quiescere: neque enim moueri neque quiescere est in ipso nunc: et subdit philosophus sed non moueri quidem est verum et quod est secundum aliquid. i. et sic non est verum moueri esse in ipso nunc est verum aliquid esse motum per aliquod tempus secundum aliquam dispositionem primo: in tempore autem non contingit esse secundum aliquid quiescens .i. permanens eandem dispositionem primo accidit enim quod fertur. descere vt probatum est.

Notandum quod Egidius non potest vitare quin mobile dum mouetur in aliquo tempore secundum se sit in aliqua parte illius temporis sub eadem dispositione primo sic et in aliquo instanti eiusdem temporis quoniam ipse ponit caliditatem et frigiditatem albedinem quantitatem: et huiusmodi subito induci in materia secundum quodlibet suum esse tam intensiuum quam extensiuum sic quod materia per tempus disponitur et in fine illius temporis inducitur simul aliquod minimum caliditatis: deinde per aliquid tempus continuatur dispositio materie et in fine illius temporis inducitur aliquid minimum caliditatis et sic consequenter eo modo quo ponit commentator de minimis substantialibus. constat autem si inductio fit per hunc modum mobile stare per tempus sub eadem dispositione primo videlicet sub quolibet illorum minoris caliditatis et sic diceret quod licet stet per tempus sub aliquo tali minimo non tamen stat sub eadem dispositione materie: istud non est intelligibile quia non apparet cuiusmodi sit hec dispositio precedens in materia qualitates primas. (Zeno autem.) Ex predictis Aristo. destruit rationem Zenonis qua voluit probare totum mundum et quamlibet partem mundi semper descere vnde arguebat sic: omne quod est mouetur vel descit sed nihil quod est mouetur. igitur omne quod est quiescit. ista consequentia videtur tenere cum maiori eo quod inter motum et quietem non datur medium: minorem vero sic arguebat si aliquid quod est mouetur: sit igitur .a. quod moueatur motu recto in .b. tempore adequate: et faciebat hoc argumentum: omne illud quod per totum vnum tempus continue est in loco sibi equali non mouetur motu recto: sed .a. in toto tempore .b. continue est in loco sibi equali. igitur .a. non mouetur in tempore .b. motu recto maior est euidens quia esse continue in loco sibi equali est esse per totum illud tempus sub eadem dispositione primo. et per consequens in tempore illo non mouetur minorem vero sic probabat .a. in quolibet instanti .b. temporis erit in loco sibi equali. igitur in toto .b. tempore erit in loco sibi equali: antecedens est manifestum quoniam in quolibet instanti hore habebit locum superficialem secundum se totum non excedentem .a. neque esse minorem .a. si enim locus excederet locatum daretur vacuum et si esset minor locato daretur penetratio corporum iuxta doctrinam Aristo. 4. huius: constat autem quodlibet istorum esse inconueniens secundum eum ibidem Et ex ista ratione probabit zeno sagittam cum impetu proiectam immobilem esse et semper descere: quia in nullo instanti temporis poterat moueri: cum in quolibet tali semper esset in loco sibi equali. Istam rationem destruit Aristo. dicens quod ista consequentia non valet .a. in nullo instanti .b. temporis mouebitur. igitur .a. in .b. tempore non mouebitur: nec sequitur .a. in quolibet instanti .b. temporis erit in loco sibi equali igitur in toto .b. tempore erit .a. in loco sibi equali: quoniam tempus non componitur ex instantibus sicut neque aliqua magnitudo componitur ex indiuisibilibus vt probatum est tractatu primo. Le. li. (Zeno autem deratiocina Te. co. 75. 76.

m: τ paralogizat). I. male ratiocinatur τ male sillogizat Si enim semper dicat quiescit (omne aut mouetur) τ nihil mouetur: cum sit secundum equale loca in toto tempore igitur quiescit. (Est autem semper φ fertur in ipo nunc in loco sibi equali τ ex hoc dicebat (imobilē esse sagittam) q̄ fertur tam in impetu a proiciente. Hoc autē falsum est vz φ nihil mouetur in tpe si non mouetur in aliquo instanti illius: aut si in quolibet instanti cuius sit in loco sibi equali: non enim cōponitur tēpus ex ipsis non indiuisibilibus sicut nec alia magnitudo nulla ex suis indiuisibilibus.

Notandum φ cōmentator cōmēto 76 ponit vnā distinctiōnem de loco ꝑm q̄ soluit arm zenonis aliter quā faciat philosophus dicit eni φ duplex est loc'. videlz in actu τ in potentia: loc' in actu est ille qui ñ tendit ad vlteriorem locum: locus in potentia est ille q̄ tendit ad vlteriorem locum rectis sicut prius dicebatur de pūcto τ mutato esse. si igitur aliquid in quolibet instāti alicuius tēporis est in loco sibi equali in actu necessario illud q̄escit in toto illo tempore: sed in quolibet instanti alicui' temporis illud est in loco sibi equali in potentia non ex hoc quiescit in tempore illo: immo sequitur illud moueri: quia si est in quolibet instanti in loco sibi equali in potentia igitur quocūq3 instanti intrinseco dato illius hore ante illud instans in medietate ē in alio loco τ in medietate post illud instās est in alio loco τ p cōsequēs in toto illo tempore mouetur. Deficiebat ergo zeno dupliciter qz opinabatur tps componi ex instantibus. secūdo qz credebat mobile ptinue per totū tempus esse in loco sibi equali in actu quorū nullum ē verum qz tempus non componitur ex instātibus: neq3 mobile dum mouetur cōtinue est in actu: sed tm̄ in potētia τ loquēdo de loco superficiali: nunq̄ per tempus ē in tali loco aliquo: sed mutat infinita huius loca.

Contra predicta arguitur primo φ mobile dum mouetur in aliquo tēpore ꝑm se per totum illud tempus aut per partem est sub eadem dispositione primo. qm̄ celū mouetur localiter τ mouet per totum tēpus sub eadem dispositiōe primo. cum nunq̄ variet situm neq3 locum in motu alterationis: idem ostenditur qm̄ si aliq̄d acq̄rat vniuersaliter caliditatem vt octo in hora totum acquisitū in prima medietate hore manet in secunda medietate ꝑm se τ quodlibet sui: igitur alterabile in secunda medietate manet sub illa dispositione primo que est acquisita in prima medietate. Si etiam vnius corporis vna medietas esset calida τ reliqua frigida τ pars frigida condensaretur per horam illud mobile continue fieret calidius et calidius igitur mouetur motu calefactionis: τ tamen in toto tempore maneret sub eadē dispositione primo. vz sub caliditate eadem oīno a principio vsq3 ad finem. Item arguitur in motu augmētationis τ diminutionis: qm̄ in augmentatione ppriē dicta quātitas acquisita in vna parte temporis manet in alia parte ꝑm se: τ quodlibz sui: igit mobile tunc ē sub eadem dispositione primo: in augmentatione vō improprie dicta que est rarefactio patet eādem q̄titatem numero manere per totum tempus absq3 acquisitione vel deperditione partis sue. igitur in tali motu cōtinue manet mobile sub eadem dispositione primo.

Secundo arguitur specialiter de motu locali φ illud φ mouetur localiter continue est in loco sibi equali τ non maiori quoniam in motu circulari hoc manifestum est de qualibz sphera celesti preter supremam que continue manet in eodem loco numero sibi equali: videlicet in superficie concaua orbis continentis in motu autem recto illud declaratur de aqua mota in vase descendente vel ascēdente τ de mobili moto super aliq̄d spacium continue motum cum illo. ¶ Deinde philosophus ponit quarto huius φ locus est equalis locato τ non maior: nec minor: igitur mobile in toto tempore est in loco sibi equali τ non in loco maiori vt videtur innuere philosophus τ cōmentator. ¶ Ad primū dicitur φ celum aliquo modo mouetur τ aliquo modo quiescit modo quidem secundū formam τ quiescit ꝑm subiectum eo modo quo mouetur cōtinue est sub alia τ alia dispositione vt videbitur in fine huius capituli: eo autez modo quo quiescit manet continue sub eadem dispositione nunq̄ varians locum nec situm. ¶ Cum arguit de motu alterationis argumentum nō vadit contra intentionem Aristo. quia non dicit philosophus φ mobile dum mouetur nunq̄ sit sub eadem dispositione primo secundū quā fit motus modo totus motus fit secundū totam dispositionem τ medietas motus fit ꝑz totam dispositionem τ medietas motus fit secundum medietatem dispositionis τ generaliter cuilibet pti motus correspondet sua partialis dispositio ꝑm quam fit motus ille: igitur alteratum manet in secūda medietate hore sub tota dispositione prime medietatis non tamen in eadem medietate manet sub eadem dispositiōne prima ꝑm quā fit motus secūde medietatis. Et cum instatur de calefactione proueniente ex condensatione partis frigide patet φ ille motus est calefactio per accidens τ sic consequēter caliditas non est dispositio ꝑm quā fit ille motus sed densitas aut vbi. ¶ Cō similiter respondetur ad rationem factam de motu augmentationis videlicet φ in augmētatione ppriē dicta q̄titas acquisita in prima parte temporis non est dispositio ꝑz quā est motus secūde partis temporis: in augmētatione vero improprie dicta nulla q̄titas est dispositio secundū quā fit rarefactio: sed tm̄ extensio: aut vbi constat autem in rarefactione cōtinue variari tam vbi q̄ extensionem. ¶ Ad ꝑm dicitur φ per locū in proposito possumus intelligere superficiem ambientem locatum τ talis est equalis locato ꝑm longitudinem τ latitudinem si fuerit locus ppinquus: si autem cōmunis erit maior ꝑm ambas dimensiones: possumus intelligere situm in quo est mobile τ huius situs est equalis mobili ꝑm tres dimensiones: si fuerit situs proprius eius possumus iterū intelligere per locum ipsius spacium per φ vel supra φ fit motus τ istud dicitur equale locato tantum secundum partes se tangentes τ se cōmensurantes. τ est maius locato. si secundum aliquas partes mensuretur partibus locati: τ secundū aliquas non commensuretur: dico igitur φ mobile dum mouetur cōtinue est in loco sibi equali τ in maiori loco aut omnibus istis modis aut aliquo istorum modorum mobile enim motum motu recto continue dum mouetur est in instanti τ in quolibet instanti habet locū eq̄lem sibi tam superficialem q̄ situalē q̄ spaciosum: mobile etiam motu recto continue dum mouetur est in aliqua parte temporis in qualibet autem parte temporis mensurantis motum τ si mobile nō est in aliquo vno loco superficiali maiori settamē est in loco situali τ spacioso maiori: sed deo mobile continue dum mouetur motu recto est in loco sibi equali τ in loco maiori sec

In instanti est in loco sibi equali: in tempore est in loco maiori se. ¶ Et cum arguitur de motu circulari dico quod Aristo. loquitur de mobili moto secundum formam et secundum subiectum corpora celestia mouentur secundum formam et non secundum subiectum: tamen quia partes celi mouentur tam secundum formam quam secundum subiectum: ideo tales partes continue sunt in loco maiori se. Unde pedale celi in qualibet parte temporis est in maiori situ quam sit pedale: et in maiori spacio quam sit pedale: ex quo enim pro quolibet instanti occupat situm pedalem et spacium magnitudinis pedale in qua vel supra quam aut circa quam mouetur oportet quod in quolibet tempore occupat plus quam pedale tam situs quam spacii. ¶ Cum vero arguitur de motu recto dico quod licet mobile sit continue in eodem loco proprio superficiali: aut in eodem loco proprio spacioso tamen continue variat situm, ideo quocumque tempore dato mobili signatum est in maiori loco, videlicet in toto vel situ descripto in tempore illo ad Aristo. autem dicentem quod locus est equalis locato. dico quod loquebatur de loco mensurato locatum per instans et non per tempus et de loco tantum quod est vltimum corporis continentis.

Tex. co. 77.

Quattuor autem sunt. Ista est secunda pars huius capituli in qua Aristo. soluit rationes zenonis negantis omnem motum et mutationem postquam in priori parte dedit fundamenta destruendi illas. vnde duplex est motus videlicet ad vbi et ad formam et motus iterum ad vbi iterum est duplex scilicet rectus et circularis negauit igitur zeno omnem motum tam ad formam quam ad vbi tam motum circularem quam motum rectum. Ideo in hac parte philosophus tria facit. Primo quidem soluit rationes zenonis per quas negabat motum localem rectum. Secundo soluit rationem per quam negabat motum ad formam ibi (neque igitur.) Tertio soluit rationem eius per quam negabat motum circularem ibi. Item in circulo. ¶ Quantum ad primum philosophus soluit quattuor rationes zenonis de motu locali recto. quarum prima est antiqua et superius recitata in hoc sexto: arguebat enim sic. si aliquod mobile moueatur super aliquod spacium vel per aliquod spacium prius pertransit medietatem spacii quam totum spacium et prius pertransit medietatem prime medietatis quam illam medietatem: et sic in infinitum igitur in tempore finito aliquod mobile pertransiret infinita quod est impossibile. Le. li. (Quattuor autem sunt rationes de motu) locali recto zenonis habentes difficultatem soluentibus: idest volentibus eas soluere (prima quidem de eo quod non mouetur propter hoc quod prius in medium oportet accedere quod fertur quam ad finem de qua diuisimus in prioribus rationibus) idest quam prius soluimus per diuisionem seu per distinctionem.

Notandum quod philosophus tertio huius posuit hanc distinctionem de infinito quod duplex est infinitum videlicet in actu et in potentia. et sexto huius dedit aliam dicens quod aliquid potest dici infinitum dupliciter scilicet secundum extensionem et secundum diuisionem: et per has distinctiones soluebatur ratio zenonis dicendo quod non est inconueniens in tempore finito pertransire spacium infinitum secundum diuisionem: quoniam ipsum tempus est etiam infinitum secundum diuisionem: sed est inconueniens in tempore finito pertransire spacium infinitum secundum extensionem: vt est ostensum primo capitulo huius tractatus: non etiam est inconueniens pertransire spacia infinita in potentia in tempore finito: sed esset inconueniens pertransire infinita spacia in actu in tempore finito: quoniam si pertransirentur infinita spacia in actu darentur infinita mutata esse in actu: cum ergo mutatum esse in actu sit vltimum mutatum esse motus non copulans partes motus inuicem darentur infinita mutata esse infinitorum motuum non facientium vnum motum continuum: constat autem tales motus infinitos totalis non posse fieri in aliquo tempore finito: sed necessario in tempore infinito. (Secunda autem ratio secunda zenonis vocata achilles propter suam difficultatem erat ista: si contingeret aliquid moueri motu recto sequeretur istud inconueniens quod duo sunt mobilia que simul mouentur. vnum velocissimum et reliquum tardissimum et tamen mouens velocissimum deducto omni impedimento numquam attingere poterit mouens tardissimum quod istud sit inconueniens et contra experientiam: manifestum est quoniam tunc equus non posset attingere testudinem cuius oppositum experimetur: et quod illud sequatur arguitur ponendo quod mobile tardum prius inceperit moueri quam velocissimum sicut quod pro hoc instanti ipsum excedat per pedale currat tamen velocissimum post tardissimum quantum potest et patet quod mobile velox antequam venerit ad locum in quo est mobile tardum erit per aliquod spacium vltra illum locum et iterum antequam veniet mobile velox ad secundum locum mobilis tardioris illud mobile tardius erit vltra illum locum: et sic consequenter ex quo mobile tardum non quiescit durante motu mobilis velocioris: vt ponitur in casu. Le. li. (Secunda autem vocata achilles: idest fortis et victibilis est) hic quod tardius mobile numquam iungentur currens a velocissimo ante enim necesse est ire per sequens construe sic necesse est per sequens: idest motum velocissime continue ire ante locum (vnde mouit seipsum fugiens scilicet motum tardissime (quare semper aliquid habere) ô spacio vltra mobile velocissimum) necesse est tardius quod mouet

Notandum quod diuisio continui in infinitum secundum partes proportionales potest dupliciter fieri scilicet versus finem et versus principium: verbi gratia sit. a. b. vna linea pedalis quantitatis cuius principium sit. a. et finis. b. potest igitur fieri diuisio sic quod prima pars proportionalis sit prima medietas videlicet incipiens ab a. et prima medietas secunde medietatis sit secunda pars proportionalis: et sic in infinitum versus. b. econtra etiam potest fieri diuisio quod prima pars proportionalis sit secunda medietas et secunda pars proportionalis sit secunda medietas et secunda pars proportionalis sit secunda medietas prime medietatis et sic in infinitum versus. a. processit ergo prima ratio zenonis per diuisionem magnitudinis in infinitum versus principium di. si aliquod mobile debet pertransi

ret aliquod spacium: oportet ꝙ prius pertranseat primam medietatem ꝙ̄ totam ⁊ prius primam medietatem illius medietatis ꝙ̄ illam totam medietatem ⁊ sic in infinitum versus principium spacij vbi incipit motus: sed secunda ratio procedit per diuisionem magnitudinis in infinitum versus finem credens ꝙ quando mobile velocissimum est in fine proprie partis ꝓportionalis mobile tardissimum sit in fine secunde partis proportionalis: ⁊ quando mobile velocissimū est in fine secunde proportionalis partis mobile tardissimum sit in fine tertie partis proportionalis: ⁊ sic in infinitū versus finem spacij vbi terminatur motus sic procedēdo patet mobile velocissimum nunꝙ̄ attingere mobile
Tex. co. 79. tardissimum. (Est autem hic) Istam rationem Aristo. soluit ⁊ primo quidem comparat eam ad precedentē rationem di. ꝙ hec ratio est quodāmodo eadem cum priori: quia vtraqꝫ procedit ex diuisione magnitudinis in infinitum ⁊ vtraqꝫ intendit nullū mobile posse venire ad finem magnitudinis propter infinitatem spaciorū: sed in hoc differt ista ratio a priori quia prima arguebat diuidendo spacium in duo media: scilicet totum spacium in duas medietates ⁊ iterum primam medietatem in duas medietates ⁊ iterum primam medietatem prime medietatis diuidebat in duas medietates ⁊ sic in infinitum versus principium spacij. ¶ Secunda autem ratio diuidit magnitudinem secundum proportionem velocissimi ad tardissimum in velocitate ⁊ tarditate per partes infinitas versus finē siue iste partes assignentur per medietatem siue per maius siue per minus: potest enim accipi prima medietas pro prima parte proportionali ⁊ indifferenter aliqua alia pars minor aut maior prima medietate potest consimiliter accipi pro prima parte proportionali. ¶ Non differt igitur hec secunda ratio a prima in re: sed tantū in verbo quia hec secunda ratio dicta est cum quadam tragedia que non facit ad diffinitatem: sed tantum ad ornatum verborum ⁊ ad magnificandum opinionem: commentator autem dicit ꝙ differentia est in cōsequēte quia aliud inconueniens concluditur in vna ⁊ aliud in alia: in prima enim concluditur ꝙ in tempore finito pertransitur spacium infinitum: ⁊ in secunda ꝙ currens velocissimum nō potest attingere tardissimum. Le. lit. (Est autem hec eadem ratio) cum priori procedente (in decidendo in duo) diuidente spaciū in duo media (differt autem hec) ab illa (in diuidendo non in duo media acceptam magnitudinē nō quidē igitur cōiungi tardius) velociori (accidit ex ratione) ista secunda (fit autem aliquid idem) ista ratio (decisioni iudico) idest rationi priori que diuidebat per duo media (in vtrisqꝫ enim rationibus accidit non iungere ad terminum diuisa quodāmodo magnitudine: sed apponitur in hoc (scilicet in hac secūda ratione quia nec velocissimum ꝙ cum tragedia idest ornata verborum (dictum est in persequendo tardius) attingit ipsum quare necesse est solutionem esse eandē ex quo difficultas ⁊ virtus medij est eadem. ¶ Hac comparatione premissa soluit philosophus rationem di. ꝙ velocissimū non attinget tardissimum ꝙ̄diu erit ante eum tamen aliquando attinget ⁊ aliquando precedet ⁊ cōceditur ꝙ infinita transibit anteꝙ̄ attingat non quidem actu: sed potentia: neqꝫ vlteriorē sniam exprimit philosophus in solutione huius rationis: quia ex determinatis in primo tractatu de velociori ⁊ tardiori sufficienter soluitur difficultas: velocius enim est illud ꝙ in equali tēpore pertransit plus de spacio ⁊ tardius est illud ꝙ in equali tempore acquirit minus de spacio: igitur si velocissimum in duplo velocius moueatur ꝙ̄ tardissimū in eodem tempore pertransibit duplum spacium ⁊ in quadruplo velocius moueatur in quadruplo magis de spacio pertransibit in eodem tempore ⁊ per consequens diuidendo horam in. 8. partes equales in quarum qualibet tardissimum mobile debeat transire vnū pedale si iam sit in fine prime octaue ⁊ mobile velocissimum incipiat moueri in duplo velocius in secunda octaua hore in qua mobile tardius transit vnum pedale tantum mobile velocius transibit duo mobilia: licet igitur continue per istam partem hore mobile velocissimū sit ante mobile tardissimum: tamen in fine attinget eum ⁊ continue post finem continuando motū erit vltra eum. Le. li. (Uele autem ꝙ precedens mobile scilicet (tardum non iungatur a velocissimo falsum est cum enim precedit non coniungetur sed coniungetur si quidem dabitur mobile posse transire finitā magnitudinem (hee quidem igitur rationes sunt due.

Notandum ꝙ primam rationem Aristo. hic non expresse soluit quia eam soluit in hoc sexto de virtute sermonis ⁊ in octauo eandem soluet secundum veritatē ⁊ ad mentem zenonis: commentator eam tamen hic soluit di. ꝙ mobile nō pertransit infinitas medietates in actu: sed tantum in potentia ⁊ in tempore finito.

Sed dubitatur vero circa solutionem secūde rationis quia Aristo. videtur negare tantum inconueniens adductum: ⁊ non respondet ad formam argumenti negando antecedens vel consequentiam: sic enim arguit zeno: mobile tardissimum iam precedit mobile velocissimum: ⁊ quando mobile velocissimum venerit ad locum in quo est mobile tardissimum adhuc precedit eū ⁊ sic in infinitum igitur semper precedet eum ⁊ per consequens non attinget ipsum. Dicendum ꝙ Aristo. non aliter soluit argumentū quia presupponit ex determinatis tam in tertio huius ꝙ̄ in hoc sexto ꝙ assueti i sua doctrina sciunt istas cōsequentias non valere: tu pertransibis infinitas partes. a. spacij: igitur tu pertransibis omnes partes. a. spacij: tu eris in infinitis instantibus igitur tu eris semper vtrobiqꝫ est falsa consequētia: quia ex tali antecedente non sequitur illud consequens: sed econtra: ita nō sequitur: mobile tardissimū pertransibit infinitas partes huius spacij anteꝙ̄ velocissimum attingat eum: igitur pertransibit omnes partes huius spacij anteꝙ̄ mobile velocissimum attingat eum: nec sequitur mobile velocissimum pertransibit infinitas partes anteꝙ̄ mobile tardissimum attingat: igitur pertransibit omnes partes anteꝙ̄ attingat mobile tardissimum: tunc ergo ad rationē: mobile tardissimū precedit mobile velocissimum ⁊ quando mobile velocissimum venerit ad locum in quo est mobile tardissimum adhuc precedet eum: ⁊ sic in infinitum igitur semper precedet eum negatur consequentia quia est fallatia consequentis: vnde in infinitis partibus spacij precedet eum: non tamen in omnibus. (Tertia autem ratio Tex. co. 80.
zenonis fuit illa que destructa est in prima parte huius capituli: arguebat enim sic zeno. si possibile est aliquid moueri motu locali recto maxime videtur ꝙ sagitta

velocissime impulsa: sed contra quocunq; tempore dato in quolibet instanti illius temporis quiescit igitur in toto tempore quiescit: consequentia videtur tenere: antecedens autem ꝓbabat ex eo quia in quolibet instanti est in loco sibi equali. ¶ Respondet philosophus ꝙ ista ratio supponit tempus componi ex instantibus ⁊ ꝙ in instanti potest esse quies: quorum quodlibet est falsum: ista ergo consequentia in quolibet instāti temporis sagitta quiescit: igitur in toto tempore quiescet peccat in materia: quia antecedens est falsum. ⁊ etiam peccat in forma quia concesso antecedente consequentia non valet ex quo tempus non componitur ex instantibus: consequenter alia consequētia non tenet in quolibet instāti temporis sagitta erit in loco sibi equali igitur in quolibet instanti illius temporis quiescet: q2 in instanti non potest esse motus nec quies. Le. litterā. (Tertia autē) fuit ratio (que nunc dicta est) quoniā (sagitta que fertur stat: id est quiescit) in toto tempore (accidit autem hoc ꝙ quiescat in toto tempore secundum ꝙ zeno accipit tempus ex ipsis nunc non dato non erit sillogismus: id est non excludet hec ratio.

Notandum ꝙ ponendo tempus cō poni ex instantib⁹ ⁊ motum ac quietem esse in instanti optime sequitur: sagitta in quolibet instanti hore future quiescet igitur in tota hora quiescet sed non sequitur in quolibet instanti hore future in loco sibi eq̄li q̄escet: igif in quolibet īstanti hore future quiescet: quia ⁊ si in quolibet instanti illius hore erit in loco sibi equali in nullo tamen loco sibi equali erit in quolibet instanti illius hore: sed tot erūt loca equalia ꝙ erunt instantia in tempore: ideo si in alio ⁊ in alio instāti erit in alio ⁊ ī alio loco sibi equali. sequitur ꝙ in quolibet illorum instantium mouebitur: aut in tota hora: ⁊ ita ex fundamentis zenonis sequebatur sagittam moueri cuius oppositum intende-

Tex. cō.81 bat probare. (Quarta autem est) quarta ratio zenonis fuit ista data possibilitate motus sequitur ꝙ aliq̄d tempus est duplum ad seipsum: quod istud sit inconueniens manifestum est ⁊ quod sequatur arguitur ponendo ꝙ .a.b.c. sint tres magnitudines quarum .a. quiescat supra q̄ꝙ moueatur .b. incipiēs a medio ⁊ supra .b. moueatur .c. equeuelociter incipiens ab extremo eiusdē .b. per contrarium: ita ꝙ .b.c. sint applicata ad mediū .a. ⁊ inuicem contra moueātur equeuelociter in hora isto posito arguebat zeno. sic .c.b. equeuelociter mouebuntur ⁊ spacium pertransitum ab ipso .c. erit duplum ad spacium pertransitū a .b. igitur tempus in quo mouebitur .c. erit duplū ad tempus in quo mouebitur .b. sed ambo mouebuntur in eodem tēpore precise vt ponitur in casu. igitur tempus translationis illorum erit duplum ad seipsum ꝙ erat probandum. Le. li. (Quarta autem) ratio zenonis (est ex hijs que mouentur in stadio) id est in aliquo spacio ex contrarietate equalium magnitudinum iuxta equalia horū quidem vnū incipit moueri a fine stadij: id est spacij sui: alterum illorum autem incipit moueri a medio alterius spacij. scilicet quiescentis (equali velocitate in quo casu accidere opinatur zeno equale: ⁊ idem tempus esse dupliei medium: id est omne duplum ⁊ dimidium. (Est autem) re-

Tex. cō.82 spondet philosophus ꝙ illud inconueniēs non sequitur: ⁊ ꝙ deceptio zenonis proueniebat ex hoc fundamento ꝙ si aliqua duo equeuelociter mouentur ꝙ illa in equali tempore pertranseunt equalia spacia ꝙ est falsum: quoniam si duo mobilia equeuelociter mouē tur sup duobus spacijs quorum vnum quiescat reliquum autem moueatur mobile motum supra spaciū ꝯ motū ī eodē tpe ptrāsit pl⁹ d̄ spacio q̄ꝙ mobile motū sup spaciū q̄escēs: qd̄ d̄mōstrat ponēdo ꝙ .a. sit vna magnitudo q̄escēs composita ex magnitudinib⁹ equalibus .a.a.a. sic ꝙ principium eius sit .a. ⁊ medium .a. ⁊ finis eius etiam sit .a. deinde supponatur .a. magnitudini .b. magnitudo mota incipiens a medio .a. magnitudinis versus extremum que quidem .b. magnitudo componatur ex magnitudinibus .b.b.b. equalib⁹ omnino magnitudinibus .a. sic ꝙ cuilibet corrn̄deat vnū .a. ⁊ econtra in magnitudine ⁊ equalitate. Rursus accipiat .c. magnitudo cuius principium applicetur principio .b. magnitudinis cui⁹ partes sint .c.c.c. equales omnino numero ⁊ magnitudine partibili .b. ꝙ quidem .c. incipiat moueri equali velocitate supra .b. ab vno extremo in aliud extremum. Le. lit. (Est autem deceptio) circa istam rationem in eo ꝙ hoc quidem mobile mouetur secus mobile (illud autē secus motuū quiescēs) ⁊ ideo equalem magnitudinem vel equali velocitate secundum equale fieri tempus. id est pertransit in eq̄li tempore hoc autem factum est vt sint stātes: id est q̄escentes equales magnitudines in quibus sunt .a.a.a. alie autem in quibus ipsa .b. incipientes moueri a medio ipsius .a. equales secundum numerum hijs videlicet partibus .a. entes ⁊ magnitudinem sic ꝙ partes .b. sint equales partibus a numero ⁊ magnitudine (alie autem) sint magnitudines (in quibus ipsa .c.) incipiētes moueri ab vltimo: id est ab extremo ipsi⁹ .b. equales his scilicet partibus .b. magnitudine ⁊ equeloces ipsi .b. ¶ Istis sic dispositis arguitur sic: quando primum .b. erit super vltimum .a. primum .c. erit super vltimum .b. ergo quando primum .b. transiuerit tantum medietatem tocius .a. magnitudinis ab ipso .c. erit pertransita tota magnitudo .b. patet consequentia: quia primum .b. non tanget nisi medietatem .a. .c. vero tanget omnia .b. ex quo mouebuntur motibus contrarijs sed .b. magnitudo est dupla ad medietatem a igitur in duplo maius spacium pertransibit q̄ꝙ pertransibit .b. ⁊ tamen in eodem tempore mouebūtur precise: ⁊ equeuelociter: igitur si non aliqua duo mobilia mouentur equeuelociter ipsa debent in eodem tempore pertransire equalia. ¶ Si etiam generaliter omnia duo mobilia equeuelociter mota in equali tempore pertranseunt equalia spacia solum sequitur an dubio idem tempus esse duplum ad seipsum quoniam primū .b. ⁊ primum .c. equeuelociter mouebuntur in isto casu ⁊ primum .b. transibit solum medietatem .a. cum igitur mouebuntur .c.b. eodem tempore precise sequitur idem tēpus esse duplum ad seipsum ex quo spacium pertransitum ab vno est duplum ad spacium pertransitum ab alio. Lege litteram. (Contingit igitur primum .b. cum vltimo esse simul) .a. ⁊ primum .c. ꝙ est de numero secus inuicem motorum erit cum vltimo .b. (accidit autem ipsum .c. iuxta omnia .b. transisse: ipsum autem .b. secus media .a. tantum: quare medium esse tempus ad seipsum oportet concedere si ad duplum spaciū sequitur tempus duplex in motu vniformi equale enim vtrunq; est: secus vnumquodq; est equale: simul autē accidit ipsum .b. secus omnia .c. transactum esse: sit enim erit primū .b. ⁊ primū .c. in contrarijs vltimis secus stationum ⁊ inequali tempore ipm .c. ad vnūquodq; [illegible]

cium erit motū ipsoꝝ.b.quātū quidē est vnūquodqꝫ ipsoꝝ ut ait Zeno.ꝛ propter hoc accidit ambo.ſ.b.c. equali tempore secus ipsa vltima.a.fieri ꝙ nō contingeret nisi.c.transiret totū b.ꝛ concludit philosophus ratio quidem igitur hec est probans aliquod tempus esse duplum ad seipsum: accidit autem illud inconueniens ad dictam falsitatē:vꝫ si duo mobilia equeuelociter mouentur ipsa pertransibunt equalia spatia in eodem tēpore:ꝛ si duoꝝ mobiliū equeuelociter motoꝝ spatiū vnius erit duplū ad spatiū alterius tēpus vnius erit duplum ad tempus alterius.

Notandum ꝙ nō sine causa Ari. diuidit a magnitudinē p tria .a.ꝛ.b.magnitudinē per tria.b.ꝛ.c.magnitudinē p tria .c.qm̄ aliquis posset dicere,pbando ꝙ.b.pertransit totum.a.ꝛ nō solum medietatē:qm̄ quelibet pars.b.pertransit aliquā.a.ꝛ quelibet ps.a.pertransit ab aliqua parte.b.igitur.b.pertransit totū.a.negatur cōsequētia: qꝛ ad hoc ꝙ b.ptranseat totū.a.opꝫ ꝙ primū signādum in.b.ſ.in prima ps.b.aut primus punctus.b.pertranseat quālibet partem.a.ꝛ quia primum.b.quod ē pars totius.b.seu indiuisibile ipsius.b.non transit nisi medietatem.a.sed tota magnitudo.c.transit totam magnitudinem.b.quia primum.c.quod est prima ps vel primū indiuisibile ptransit totā magnitudinē.b.ꝛ nō solum in hoc casu.b.c.equeuelociter mouentur pertranseundo spatia inequalia in eodē tēpore sed etiam in alio casu vbi mobilia non ꝫ se mouentur: sed tantum ꝙ spatium vnius quiesceret ꝛ aliud condēsaretur vel rarefieret in ptibus transitis.(Neqꝫ igit̄).
Te. c. 1. Postꝙ philosophus soluit rationes Zenonis ꝓpter quas negauit motū localem rectū soluit rōnē propter quā negauit motum ad formam siue talis motus sit ad qualitatem siue ad quantitatem siue ad substantiā:quoniam illud ꝙ mouetur nō est in termino a quo nec in termino ad quem: igitur si aliquid dealbatur ipsum non est in termino a quo nec in termino ad quē:sed ꝙ dealbatur trāsit de nō albo in albū tanꝙ de termino a quo in terminū ad quē:igitur mobile duꝫ dealbat̄ nec est albū nec nō album:ꝙ est īpossibile:quia tūc inter contradictoria daretur mediū ꝙ repugnat primo principio. Cō similiter arguitur ꝙ nō datur motus generationis ꝛ corruptionis:qm̄ termini generationis sūt eē ꝛ nō esse:ꝛ illud ꝙ mouet̄ nō est ī termino a quo neqꝫ in termino ad quē:igit̄ interim dū aliquid generat̄ nec est nec nō est ꝙ est īpossibile:ita arguatur in augmētatione per quam acquirit̄ pedale nec nō pedale:ex quo termini illiꝰ motꝰ sūt pedale ꝛ nō pedale. T.c.li.(Neqꝫ igitur ſm mutationē in contradictionē).i.ſm mutationem ad formā nobis nullum erit īpossibile ꝙ arbitrabatur Zeno cōcludere cōcessa possibilitate mutatiōis ad formā vt si ex nō albo in albū mutet̄ ꝛ in neutro ē tanꝙ ergo neqꝫ album erit neqꝫ non album. Respondet philosophus dicens ꝯcedendo ꝙ omne motuꝫ de cōtrario in contrariū:etiā mutatur de cōtradictorio in cōtradictoriū:nō tamē pp hoc opꝫ ꝙ si mobile dū mouetur nō est ſm se totū in altero terminoꝝ ad vtrūqꝫ cōtradictorioꝝ remoueatur ab illo:nō enī oꝫ quādiu aliquid dealbatur ꝙ ipm̄ ſm se totū sit albuꝫ neqꝫ ꝙ ipsum ſm se totuꝫ nō sit nō album:neqꝫ opꝫ ꝙ ipꝫ nullo modo sit album neqꝫ ꝙ nullo modo sit nō album sed cōtinue durāte motu absolute de eodē albū vel nō album:si enim in aliqua parte motꝰ habet plures aut principaliores ptes albas ipsum absolute est album ꝛ si habet plures vel principaliores partes nō albas ipsum absolute est nō album cū quo stat per qḋ totuꝫ motum est ſm aliquā parteꝫ album ꝛ ſm aliquā partem non album:vnde nō est idem aliquid nō esse hoc ꝛ aliquid nō esse hoc ſm se totum:qꝛ aliquid est albū ſm se totū in motu dealbationis ꝛ nō est albuꝫ ſm se totum. Similiter dicatur in mutatione que est ſm substantiam ꝛ generaliter in oībus que sunt ſm contradictionem siue sit augmētatio siue diminutio siue generatio siue corruptio ꝙ se ꝛ p absolute erit alteꝝ contradictorioꝝ siue fuerit in termino a quo siue fuerit in termino ad quē siue fuerit partim in vno ꝛ partim in alio licet forte durāte motu nunꝙ sit ſm se totum in aliquo terminoꝝ. T.c.li.(Nō enī si nō totuꝫ mobile in terminorum quolibet est nō dicetur albū aut nō albū:nō quo totum sit huius:sed quo plures aut magis proprie).i. principaliores partes:nō idem autem nō est nō esse in hoc ꝛ nō esse in hoc ſm se totum. Similiter autem est ꝛ in esse ꝛ in nō esse ꝛ in aliīs que ſm cōtradictionē sūt erit quidē enī ex necessitate in altero oppositoꝝ:in neutro aūt semper est necessariū ꝙ sit ſm se totum.

Notandū primo ꝙ duplicia sūt corpora vꝫ aīata ꝛ inanimata seu organica ꝛ non organica aut hōgenea ꝛ ethōgenea corpora aīata seu organica ꝛ ethōgenea sunt que habent quasdā ptes principaliores ꝛ quasdā minus principales:vt pro homine equo ꝛ aliīs: corpora hōgenea seu nō organica habēt oēs partes eque principales loquēdo de partibus quātitatiuis:nō igitur penes idem attēditur esse albū in corporibus ethōgeneis ꝛ homogeneis:qm̄ in corpibus ethōgeneis esse album habꝫ attendi penes principaliores partes loquendo de partibus superficialibus ꝛ non occultis existentibꝰ in profundo qꝛ color est extremitas perspicui in corpore terminato ſm phm̄ in libro de sen.ꝛ sen. vbi igitur facies pectus ꝛ brachia erūt alba homo erit absolute albū quātūcunqꝫ plures sunt ptes nō albe ꝙ albe:ꝛ si iste fuerint nō albe totū dicitur nō albū quātūcunqꝫ totū residuum sit album. In corporibus autem hōgeneis eē albū hꝫ attēdi penes ptes plures loquendo de ptibus actualibus nō cōicātibus:vñ lapis non est albus nisi plusꝙ medietas sit adequate alba:si enī vna medietas est plusꝙ nō alba totū est nō albū ꝛ si vna medietas est alba ꝛ alia nigra:iterum totum ē nō album:ꝛ in hoc pars contradictionis negatiua ē fortior ꝙ affirmatiua cum in multis negatio sit fortior ꝙ affirmatio:in copulatiuis enim habet totā copulatiuā non esse veram si habet vnam partem non veram: ꝛ infinitas veras:ꝛ ꝙ negatio confundit distributiue tātum remotum sicut propinquū: qḋ tamen facere non potest signum affirmatiuū:ꝛ ex hīs potest videri causa propter quam Aristo. sub disiunctione loquitur de partibus pluribus ꝛ principalibus. ¶ Secūdo notādū iuxta doctrinā Ari.ꝛ 2is.5.huiꝰ ꝙ duplr̄ contingit mutari de ꝯdictorio ī ꝯdictoriū vꝫ p se p° ꝛ p se nō p° id ꝙ gñat̄ vel corrūpit̄ mutat̄ p se p° de ꝯdictorio in ꝯdictoriū:ꝙ aūt mouet̄ localr̄ aut q̄litatiue aut q̄titatiue mouet̄ p se p° de ꝯrio in ꝯriū:ꝛ p se non p° de ꝯdictorio in ꝯdictorium semper ꝙdiu mutatur est in termino a quo secundum se totum:quoniam forma substantialis subito ſꝫ se totā generatur ꝛ subito secundū se totam corrumpitur:qḋ autem mutatur per se non

primo de contradictorio in contradictorium: nam oportet quod secundum se totum stante mutatione sit sub aliquo illorum terminorum: licet de eo absolute dicatur alterum eorum: sed quoniam mutatur de contrario in contrarium secundum vnam partem erit in termino a quo: ⁊ secundum aliam partem erit in termino ad quem: ideo male arguebat Zeno peccans in materia cum dicebat id quod mutatur secundum contradictionem non est in termino a quo neque in termino ad quem cum illud quod mutatur per se primo de contradictorio in contradictorium sit secundum se totum in termino a quo ⁊ id quod mutatur per se non primo de contradictorio in contradictorium sit partim in termino a quo ⁊ partim in termino ad quem cum sit continue vna pars alba ⁊ alia non alba: si fiat albefactio ab extrinseco ⁊ hoc notat philosophus dicens quod mobile dum mouetur necessario est in altero oppositorum licet non in neutro sit semper secundum se totum.

Dubitatur de illo quod alteratur ab intrinseco vtputa de aqua se reducente ad frigiditatem: quoniam continue habet vnam partem frigidam ⁊ aliam non frigidam cum omnes simul incipiant esse frigide ⁊ omnes simul desinant esse calide. Respondetur quod philosophus soluit rationem Zenonis secundum mentem suam: loquebatur enim Zeno de alteratione facta ab extrinseco successiue per partes subiecti ⁊ non de alteratione facta ab intrinseco per partes intensiuas forme: in quo casu diceret philosophus quod aqua ⁊ si non est partim in termino a quo ⁊ partim in termino ad quem secundum partes subiecti: tamen est in quolibet illorum terminorum secundum partes intensiuas formarum: quarum vna continue remittitur ⁊ altera continue intenditur. ¶ Ex predictis sequitur quod nullum homogenum incipit esse album per positionem de presenti siue alteratio fiat ab intrinseco siue ab extrinseco: si enim fiat alteratio ab intrinseco illud non est album nisi habeat gradum vt medium: constat autem quod illud incipit habere gradum vltra medium per remotionem de presenti: si autem fiat ab extrinseco illud non est album nisi habeat plus quam medietatem albam: incipit autem habere plus quam medietatem albam per remotionem de presenti. Corpus autem ⁊ homogenum potest incipere esse album per positionem de presenti: quia possibile est dare aliquod instans in quo partes principales sunt primo albe scilicet secundum totum: quia aliter non denominarent illud corpus esse album. Et quod dictum est de albedine potest dici de alijs coloribus odoribus ⁊ saporibus: sed de qualitatibus primis credo nullum corpus simpliciter ⁊ absolute esse calidum vel frigidum humidum vel siccum nisi plusquam medietas sit adequate talis: ⁊ consequenter concedatur quod licet quelibet qualitas prima incipiat esse per positionem de presenti: nihil tamen incipiat esse calidum vel frigidum humidum vel siccum per positionem de presenti siue fiat alteratio ab intrinseco siue ab extrinseco eo modo quo dictum est de albo. (Item in circulo). Iam tertio respondet philosophus ad rationem Zenonis propter quam negabat motum circularem: arguebat enim sic Zeno.

Tex. cō.84.

si aliquid moueretur localiter motu circulari maxime videretur celum: sed contra: illud quod secundum se totum ⁊ secundum omnes suas partes est in eodem loco continue non mouetur: sed celum secundum se totum ⁊ omnes suas partes eius continue est in eodem loco: igitur celum non mouetur pa[ter] consequentia cum maiori ex diffinitione quod est moueri localiter. ¶ Secunda pars antecedentis videtur esse nota ex eo: quia semper celum ⁊ quelibet pars eius equaliter distat a centro: ⁊ per consequens tam celum quam quelibet eius pars quiescit ⁊ non mouetur: alioquin moueretur idem ⁊ quiesceret quod est impossibile: ⁊ sicut arguitur de celo potest argui de quolibet alio corpore spherico cum ipsum ⁊ quelibet pars eius continue equaliter distet a centro suo. Lege litteram. (Item in circulo ⁊ omnino in hijs que in seipsis mouentur. Zeno negabat motum quia accidet ipsa quiescere que sic mouentur dicebat ipse): in eodem enim loco secundum tempus quedam sunt que dicuntur moueri ⁊ ipsa ⁊ partes quare quiescere ⁊ mouebuntur. (Primum quidem).

Tex. cō.85.

Istam rationem soluit philosophus negando antecedens pro minori: primo quidem falsum est quamlibet partem celi semper esse in eodem loco cum infinite sint partes celi: quarum nulla per tempus manet in eodem loco: partes enim que sunt in oriente continue mouentur versus occidens: ⁊ econtra: ⁊ partes que sunt in meridie mouentur continue versus septentrionem ⁊ econtra: falsum etiam quod totum celum non mutet locum cum alius sit circulus incipiens ab .a. puncto: ⁊ alius incipiens .a.b. puncto ⁊ alius .a.c. puncto ⁊ ipsum celum motum: quandoque est in circulo seu in superficie terre vt incipit ab .a. ⁊ quandoque in circulo vt incipit .a.b. ⁊ quandoque in circulo vt incipit .a.c. igitur variat diuersa loca: patet consequentia: quia circulus .a. non est circulus .b. nisi secundum accidens eo modo quo homo ⁊ musicus aut musicum ⁊ album dicantur esse idem secundum accidens: sicut enim accidit homini quod sit musicus ita accidit circulo incipienti ab .a. quod sit circulus incipiens .a.b. Lege litteram (Primum quidem enim: partes enim non sunt in eodem loco nullo tempore: postea ⁊ totum mutatur semper in alterum locum: non enim eadem est ab ipso .a. accepta circulatione: ⁊ que est ab ipso .b. ⁊ .c. ⁊ aliorum vnumquodque signorum), idest punctorum nisi sicut musicus homo ⁊ homo quia accidit homini musicum sic circulationes celi facte super terram sunt diuerse ⁊ mutatur celum ab altera in alteram ⁊ nequaquam quiescit: eodem autem modo est ⁊ in sphera ⁊ in alijs que in ipsis mouentur vt est columna siue rota figuli aut pila: quelibet enim talis mutatur secundum totum ⁊ secundum partes.

Notandum primo secundum Commentatorem commento .85. quod necesse est vt totus circulus transferatur apud motum circa centrum de aliquo in aliud: quoniam si ymaginati fuerimus multa puncta esse in conuexo eiusdem circuli tunc ille circulus diuidetur per illa puncta in multos circulos: omnis enim punctus positus in circulo describit alium circulum ab eo quem describit alius punctus secundum ꝗ numerus circulorum erit secundum numerum punctorum: ⁊ cum ita sit tunc circulus cum transfertur in concauo: aut super conuexum circuli transfertur de circulo in circulum diuisum ab eo ratione. Et si ipsi sint idem subiecto. ¶ Prima propositio quam in

tendit Commentator est ista: in quolibet circulo sunt infiniti circuli: probatur punctus est principium linee non tantum recte: sed etiam circularis sed in qualibet linea circulari sunt infinita puncta: quorum quilibet est principium ⁊ finis circuli: igitur in quolibet circulo sunt infiniti circuli: patet consequentia: quia tot sunt circuli in circulo quot sunt puncta in eodem: verbi gratia circulus incipiens ab.a. circulus incipiens .a.b. circulus incipiens.a.c. ⁊ sic in infinitum. ¶ Secunda propositio infiniti circuli in eodem circulo sunt idem subiecto ⁊ differunt ratione quod sunt idem subiecto: patet: quia dicuntur de eodem numero sicut eadem linea recta est linea habens principium ⁊ linea habens finem ita linea circularis est linea incipiens ab.a. ⁊ linea incipiens.a.b. Ideo idem circulus numero est circulus incipiens ab.a. ⁊ circulus incipiens .a.b. quod autem illi circuli differunt ratione manifestum est: quoniam circulus incipiens ab.a. diffinitur per.a. ⁊ non per.b. ⁊ circulus incipiens.a.b. diffinitur per.b. ⁊ non per.a. ⁊ sic in infinitum: igitur infiniti sunt circuli in eodem circulo differentes ratione: quilibet enim punctus circuli habet describere ⁊ diffinire proprium circulum.

¶ Tertia propositio celum non potest moueri circa terram quin transferatur de aliquo in aliud: patet: celum non potest moueri circa terram quin transferatur circa infinitos circulos existentes in conuexo terre: quorum vnus incipit ab.a. ⁊ alius incipit.a.b. ⁊ sic in infinitum: sed circulus incipiens ab.a. est alius a circulo incipiente.a.b. ⁊ circulus incipiens.a.b. est alius a circulo incipiente.a.c. ⁊ sic in infinitum: vt probatum est igitur celum non potest moueri circa terram quin transferatur de aliquo in aliud. ¶ Quarta propositio: nulla sphera celestis potest moueri in concauo alterius sphere quin transferatur de aliquo in aliud: patet: quoniam concauum sphere est circulus superficialis in quo sunt infiniti circuli inuicem differentes: verbi gratia concauum mercurij continet circulum incipientem ab.a. puncto ⁊ circulum incipientem.a.b. puncto ⁊.a.c. puncto qui sunt circuli diuisi: igitur sphera lune non potest moueri in concauo illo quin continue transferatur de alio in aliud. scilicet de circulo.a. incipiente .a.b. puncto ad circulum incipientem ab alio puncto.

Secundo notandum

secundum commentatorem commento eodem quod circulus quem diuidit alius punctus non dicitur idem numero: homo enim ⁊ musicus sunt idem secundum subiectum: ⁊ quod est idem secundum subiectum est idem per accidens: idem enim in rei veritate est idem secundum formam. Similiter circuli quos puncta diuidit: scilicet qui ymaginantur in eodem circulo sunt idem per accidens: quia subiectum eorum est idem ⁊ sunt plures quia forme eorum sunt plures. ¶ Commentator intendit duas distinctiones: quarum prima est quod aliqua dicuntur esse idem videlicet per se: ⁊ per accidens: illa dicuntur esse idem per se que sunt idem secundum formam vt homo ⁊ animal: illa sunt idem per accidens: quorum subiectum est idem vt homo ⁊ musicus: homo enim ⁊ musicus sunt idem secundum subiectum predicationis: quia sortes est homo ⁊ musicus: sunt etiam idem secundum subiectum inhesionis: quoniam homo est subiectum inhesionis musice.

¶ Secunda distinctio aliqua dicuntur diuersa dupliciter videlicet per se ⁊ per accidens: illa sunt diuersa per se que sunt diuersa secundum formam vt homo ⁊ equus album ⁊ nigrum: illa sunt diuersa per accidens que sunt diuersa secundum subiectum: ⁊ sic dicuntur diuersa albedo hominis ⁊ albedo equi aut musica sortis ⁊ musica Platonis. ¶ His distinctionibus intellectis arguit Commentator quod circuli ymaginati in superficie terre aut in concauo orbis lune sunt idem per accidens ⁊ diuersa per se: quia illa sunt idem per accidens que sunt idem secundum subiectum: sed illi circuli sunt idem secundum subiectum tam predicationis quam inhesionis: verificantur enim de eodem circulo numero ⁊ sunt inhesiue in terra vel in superficie terre: igitur sunt idem per accidens: differunt autem per se: quia differunt secundum formam cum alia sit diffinitio formalis vnius ⁊ alia alterius. ¶ Et quia secundum Commentatorem idem in rei veritate est idem secundum formam: sequitur quod quamdiu res habet eandem formam dummodo sit variata materia remanet idem simpliciter: propterea idem homo simpliciter est primo iuuenis ⁊ postea senex licet omnino sit variata materia: ex quo manet eadem forma simpliciter.

Tertio notandum

secundum commentatorem eodem commento: quod necesse est vt circulus transferatur de circulo in circulum: ergo circulus transfertur secundum totum de loco in locum diuersum secundum formam licet non sit diuersum secundum materiam: ⁊ Commentator concludit: si igitur istud quod mouetur in loco necesse est ipsum mutare locum: locus autem differt a loco aut per se tantum aut per se ⁊ per accidens: necesse est vt omne motum mutet locum aut secundum formam: scilicet sicut est in sphera aut forma aut subiecto sicut est in eis que mouentur recte. ¶ Distinctio Commentatoris est ista: duplicia sunt loca: quedam sunt que tantum differunt per se: scilicet que differunt secundum formam ⁊ non secundum materiam vt circuli ymaginati in superficie terre aut in concauo lune vel alterius sphere celestis: ⁊ que differunt per se ⁊ per accidens vt loca elementorum: differunt enim per se: quia differunt secundum formam ⁊ differunt per accidens: quia differunt secundum subiectum: vnde locus aque est subiectiue in aere ⁊ locus aeris est subiectiue in igne: ⁊ locus ignis subiectiue est in celo. ¶ Ex hac distinctione Commentator format duas consequentias: quarum prima est ista: circulus transfertur de circulo in circulum: igitur circulus transfertur secundum totum de loco in locum diuersum secundum formam: licet non secundum materiam ita quod celum non tantum secundum partem mutat locum: sed secundum totum: sicut enim ea que mouentur motu recto continue secundum se tota variant locum ita ea que mouentur motu recto continue secundum se tota variant locum: sed est differentia in hoc: quia ea que mouentur localiter motu recto continue variant locum secundum formam ⁊ materiam: sed ea que mouentur circulariter variant locum secundum formam tantum. ¶ Secunda consequentia est ista: si aliquid mouetur localiter necesse est ipsum mutare locum per se tantum aut per se ⁊ per accidens simul: patet: quia omne quod mouetur localiter

mouetur localiter motu recto vel motu circulari si mouetur localiter motu recto ipsum mutat locum per se et per accidens simul quia mutat locum secundum formam et secundum materiam: si autem mouetur circulariter ipsum mutat locum per se tantum: quoniam loca illa differunt tantum secundum formam: non enim differunt subo predicationis: scilicet non dicantur de eadem re numero nec differunt subiecto inhesionis: quia omnia illa loca sunt subiectiue in eodem. ¶ Ex predictis sequitur primo secundum commentatorem quod celum secundum se totum mouetur et secundum se totum quiescit: quia celum secundum se totum mouetur secundum formam: scilicet vt est incipiens ab.a.vel.a.b. describendo diuersos circulos in terra: celum vero secundum se totum quiescit secundum materiam: quia celum materialiter sumptum semper est in eodem situ: et semper equaliter distat a centro mundi. Et si queritur ex quo celum secundum se totum mouetur: et secundum se totum quiescit: licet non eodem modo quod istorum est magis verum et magis absolute accipiendum: respondetur quod magis est verum et magis accipiendum celum moueri secundum se totum quam quiescere secundum se totum: quia illud quod est per se est magis verum et magis accipiendum quam quod est per accidens: celum autem secundum se totum mouetur per se: quia secundum se totum mouetur secundum formam et secundum se totum quiescit per accidens: quia secundum se totum quiescit secundum materiam et subiectum.

Secundo sequitur quod celum mutat locum secundum formam et non secundum materiam: quia continue variat circulos in terra et non variat elementum terre: circuli enim descripti vel ymaginati in terra sunt loca formalia celi: ipsum autem totum elementum est locus materialis celi. Ideo cum dicitur celum mutat locum secundum formam debet intelligi quod celum secundum formam mutat locum secundum formam: quoniam celum vt incipit ab.a.puncto est diuersum secundum formam a celo vt incipit ab alio puncto: accipiatur igitur in celo punctus.a. et in superficie punctus.b. directe suppositus illi per lineam dyametraliter incidentem: et quia punctus.a.iam directe opponitur puncto.b. et continue post erit oppositus dyametraliter alteri et alteri puncto in superficie terre: et quilibet punctus superficiei terre constituit vnum locum formalem celi. ideo celum secundum formam mutat locum: quia celum secundum formam non est in vno loco secundum formam: et immediate post hoc in alio loco secundum formam et sic consequenter.

Tertio sequitur quod infinite partes celi mutant locum secundum formam et secundum materiam et infinite partes celi non mutant locum nisi secundum formam: patet quoniam celum habet infinitas partes: quarum quelibet est spherica et infinitas partes: quarum nulla est spherica videlicet sphericitate completa: quemadmodum duo medietates celi diuise per lineam protractam ab vno polo ad alium polum: et quatuor quarte celi: et octo octaue: et sic in infinitum diuise per alias lineas: partes igitur celi sphærice sphericitate completa quia semper manent in eodem situ sicut totum celum ille non mutant locum nisi secundum formam: alie autem partes mutant locum secundum formam et secundum materiam: quia sicut totus celi tota terra est locus materialis: ita medietatis celi medietas terre est locus materialis: et sic in infinitum: cum igitur partes celi non sphærice varient partes terre: quia illa pars celi que nunc respicit partem dexteram terre respiciet partem sinistram: et que nunc mouetur super vnam medietatem vel vnam quartam aut octauam: postea mouebitur super aliam medietatem aut super aliam quartam vel super aliam octauam: igitur tales partes celi non variant loca formalia describendo diuersos circulos in superficie terre: sed etiam variant diuersa loca materialia videlicet diuersas partes elementi terre.

Quarto sequitur secundum commentatorem quod si elementum terre simul cum alijs elementis circulariter moueretur cum celo ipsum celum non moueretur localiter: quia non motu recto neque motu circulari: omne enim quod mouetur motu recto secundum eum variat locum per se et per accidens tam secundum materiam quam secundum formam: et quod mouetur circulariter mouetur secundum formam et si non variat secundum materiam: sed terra circulariter mota vna cum ceteris elementis celum nullum haberet locum secundum formam neque secundum materiam cum non moueretur in aliqua superficie ambiente ipsum: neque circa aliquam quiescentem superficiem describendo diuersos circulos in ea: vbi tamen terra circulariter moueretur aut motu contrario aut ad eundem terminum tardius tanquam celum: concederet commentator celum moueri localiter: et idem concederet si terra simul moueretur cum celo et aliquod aliorum quiesceret aut moueretur motu contrario aut ad eundem terminum et tanto tardius quanto celum posset secundum formam suos circulos describere in elemento illo. Item si omnia elementa simul mouerentur cum celo: concesso quod celum non moueretur localiter: tamen sphere celestes mouerentur localiter: quia ex quo non mouentur eodem motu sphera inferior describit circulum in concauo sphere superioris et suprema sphera describit circulos in conuexo sphere inferioris: si tamen terra moueretur non posset ita bene cognosci motus localis celi: sicut iam ea quiescente: propterea dicit philosophus secundo celi quod si celum moueretur necesse est terram quiescere.

Quarto notandum secundum commentatorem commento eodem quod Zeno cum vidit spheram non mutare locum per accidens estimauit ipsum non mutare illum per se: ex quo dixit spheram quiescere. Auicenna vero quia non distinxit alietatem que est in loco per se ab ea que est per accidens scilicet alietatem que est secundum subiectum et non secundum formam et concessit spheram moueri coactus est appellare motu sphere motum in loco vnde nititur sanare egrum per maius egrum. ¶ Ecce differentia inter Zenonem Auicennam et Commentatorem: nam Zeno considerans celum semper esse in eodem situ et semper equaliter a terra credidit non mutare locum per se: sicut non mutabit locum per accidens: et dixit celum quiescere et nullo modo moueri. Auicenna autem videns astra mutare situs suos concessit celum moueri: et quia non distinxit in locum per se vel per accidens ex parte elementi terre circa que mouetur dixit celum moueri non circa locum sed in loco: non quidem superficiali sed situali. Commentator

autem dicit celum moueri localiter: non quia moueatur in loco: sed quia mouetur circa locum quē dicit terram distinguens de loco per se et secundum formam et de loco per accidens et secundum materiam vt dictū vnde arguit commentator contra Auicennam sic: situs aut est de predicamento relationis aut positiōis si de predicamento relationis ad illum neq3 secundu3 illum est motus: quoniam relatio cum sit indiuisibilis subito acquiritur et ad illam non est motus sicut neq3 ad aliquod indiuisibile secundum philosophum quinto huius: sed de predicamēto positiōis. igit Auicenna intēdebat motū esse in positiōe per hoc q corpus motu3 transfert de vna positiōe in aliā: sed cōtra q2 consequēter haberet dicere q mot⁹ localis rectus ē in pōsitōe: q2 illud q mouet localiter motu recto trāsfertur de vna positōe in aliā. Sed mihi videt q celu3 moueat localiter eo mō quo dicit cōmētator: et etiā eo modo quo dicit Auicēna: q2 si deus annihilaret totū mūdū pter supremā sperā: adhuc illa spera moueretur localiter: nō quidē motu locali superficiali in quo vt circa q: sed motu locali situali: qm pars dextra celi efficeretur sinistra et ecōtra et pars oriētalis vel meridionalis efficeret occidētalis vel septētrionalis: et ecōtra q nō contingeret nisi in celo esset motus situalis. Et ad rationē cōmētatoris dico q talis situs ſm quē est motus celi nō est de predicamento relationis neq3 positionis: sed de predicamēto vbi ſm quē situm fit per se motus localis: celū igit sicut nō mutat locum mālem terre ita nō mutat locum situalē eius: partes autē celi nō sperice mutant locu3 situalē celi sicut mutant locu3 materialē terre: ptes autē sperice cō similiter se habent: sic totū celū ad vtrūq3 locū et vterq3 locus dī esse immobilis vt alīs declaraui quarto huius quare etc.

Te. c. 13.

Ostensis autē hijs). Istud est quartū capitulū huius sexti phycorum: in quo philosoph⁹ ostēdit nullū motum esse infinitū preter motu3 circularē: postq determinauit de finitate et infinitate mot⁹ status et quietis ac variationis mobilis et immobili: motus est infinitus aut ex parte temporis vel spatij infiniti aut ex parte mobilis infiniti positiue vel negatiue: non datur motus infinitus ex pte spatij infiniti aut mobilis infiniti positiue q nō contingit aliqđ spatiū aut corpus esse infinitum vt fuit probatum tertio huius: restat igitur videre vtrū motum sit dare infinitū ex parte temporis aut ex parte mobilis infiniti priuatiue et negatiue tm̄ cuiusmodi pūctus qui dicitur infinitus negatiue ſm philosophum tertio huius. Istud ergo capitulum diuiditur in duas partes: in quaꝝ prima pbatur nullū motum esse infinitū ex parte mobilis negatiue infiniti probando nullum tale per se posse moueri: in secūda vō pbatur nullum motu3 preter circularē posse esse infinitum ex parte temporis ostendendo quodlibet tale necessario terminari: ibi. (Mutatio aūt). In prima parte philosophus ponit duas conclusiones: quaꝝ prima est ista: possibile est indiuisibile moueri per accidēs. Secunda conclusio: impossibile est indiuisibile moueri per se. Per se autem non. Et declarat philosophus de quo indiuisibili loquatur dī. q loquitur de indiuisibili ſm quantitatem cuiusmodi est punctus: quia de indiuisibili ſm formam nullus dubitat q tale potest per se moueri. s. minimum naturale cum sit corpus per se existens compositum ex materia et forma: Prima3 cōclusionem arguit philosophus sic: impossibile est aliquid moueri per se nisi omnia que sunt in eo moueantur per accidens. sed in omni eo q mouetur per se est aliquod indiuisibile: igitur in omni eo q mouetur per se aliquod indiuisibile mouetur per accidens: patet cōsequentia cum minori: quonia3 nihil mouetur per se nisi quantum et in quolibet quanto sunt infinita indiuisibilia: vtrūq3 enim istorum est probatu3 et demonstratum in hoc sexto: maior vō declaratur inductiue: nam aliquod dicitur esse in alio tripliciter aut sicut contentum in continente sicut aqua in vase et existens in naui aut sicut pars in toto eo modo sicut digitus est in manu aut sicut accidens in subiecto eo modo quo albedo et dulcedo sunt in lacte: constat autem q mota naui mouetur sedens in naui et moto homine mouet manus et digitus per accidens et moto lacte mouetur albedo et dulcedo per accidens: cum igitur in quolibet istorum sint indiuisibilia vt3 puncta linea et superficies tanq accidentia in subiecto suo oportet hoc moueri per accidēs: et p pñs est possibile idiuisibile moueri p accidens q fuit probandum. Lege litteram. (Ostensis autem hijs) que dicta sunt de possibilitate finitate et infinitate motus ac possibilitate eiusdem contra Zenonē dicimus q partibile non contingit moueri nisi ſm accidens vt corpore moto aut magnitudine in qua est: sicut vtiq3 erit q in naui mouetur a nauis motu aut pars totius motu supple aut accidens motu sui subiecti: impartibile autem dico q est ſm quantitatem indiuisibilem vt punctus. Sed posset aliquis dicere ex quo sedens in naui mouetur per accidens et pars totius mouetur per accidens et omnia accidentia in subiecto mouentur per accidens vtrum omnia consimiliter mouentur per accidens. Respondet philosophus q non: quoniam sedens in naui et accidentia sic mouentur per accidens q non habent motum distinctum a motu totius subiecti vel cōtinentis. pars autem sic mouetur per accidens q habet motum distinctum a motu totius et cuiuslibet alterius partis vt est ostensum tractatu secundo huius sexti: et potest manifestari in motu celi: nam partes centrales videlicet iuxta polos tardius mouentur q partes circumferentiales cum in equali tempore minorem lineam describant: idem etiam apparet in omni motu alio circulari. sed in motu recto non ita apparet distinctio motus partis a motu alterius partis et a motu totius: quoniam omnes partes equevelociter mouentur inter se et cum suo toto: non igitur mouetur indiuisibile per accidēs eo modo quo pars mouetur. sed eo modo quo sedens in naui qui non habet motum distinctum a motu nauis ita indiuisibilia non habent motum distinctum a motibus suorum subiectorum. Lege litteram. (Et nanq3) partium motus alij sunt secundum q sunt motus partium et secundum q sunt totius motus: videbit autem aliquis maxime differentiam in spera circulariter mota: non enim eadem erit velocitas eorum partium que iuxta centru3 sunt et que extra centrū: et q totius sint nō vnius tm̄ existēte motu. Sicut igit dicebam sic qdē pringit

moueri impartibile sint naui sedens naue eunte.

Notandum primo ſm cōmentatorem cōmento.86.ꝙ potest aliquis dicere ꝙ h̄ nō inuenitur niſi in motu circulari:in recto vō motus partiū ſunt equales:⁊ ſitr motus totius in eo eſt equalis motui partiū:ſed forte diceretur in hoc ꝙ ptes ſpere videtur moueri magis per ſe ꝗ̄ illud ꝙ mouetur recte:cū ſpera videt̄ permanere ſm totū ⁊ moueri ſm ptes:ſed non eſt verꝫ vt declaratum eſt:ſed ſm totū mouetur. Dubiūꝫ qḋ mouet cōmentatoꝛ eſt iſtud:cū nō appareat diffoꝛmitas in motibus partiūꝫ mobilis niſi tm̄ in motu circulari:qꝛ in motu recto oēs ptes equeuelociter mouentur per ſe:⁊ cum toto.poſſet aliquis credere ꝙ h̄ eſt differētia inter motū rectū ⁊ motū circularē:qm̄ mobile motū:motu recto mouetur per ſe:⁊ ptes mouētur per accidēs:mobile vō circulariter motū mouetur per accidens ⁊ partes mouentur per ſe.

Contra iſtā rationē dicit cōmētatoꝛ ꝙ illud nō eſt verꝫ ꝙ coꝛpꝰ circulare moueatur per accidēs:⁊ ptes per ſe:qꝛ oſtenſum eſt in alio capitulo coꝛpus celeſte ſm ſe totū mouetur p ſe: quia mouet̄ ſm foꝛmā:⁊ mutat locuꝫ ſm foꝛmam.

¶ Secūdo notādū ſm cōmētatoꝛē eodeꝫ cōmento: ꝙ Ariſto.intendit cōgregare hic duo:quoꝝ vnum eſt notificare:qꝛ motus partiū per motū totius nō eſt p accidens pure:neqꝫ p ſe principaliter:ptes enī nō mouentur p ſe:quia mouētur in moto in quo cōueniūt cū accidētibus ⁊ foꝛmis que nō ſunt inata moueri per ſe.

¶ Diſtinctio quā intendit cōmentatoꝛ eſt iſta: eoꝛum que mouētur:quedā mouētur tm̄ per ſe:quedā tātum per accidēs:ea enī que mouētur nō in alio moto mouentur tantū per ſe vt ea que ſūt actu p ſe exiſtētia: ea vō que tm̄ mouētur ad motū alterius ⁊ nullū in ſe habēt motū mouētur tātuꝫ per accidēs vt accidētia ⁊ foꝛme:ſed illa que mouētur in alio:⁊ cū hoc habēt ppꝛiū motum illa mouētur partim per ſe ⁊ partim p accidēs vt ptes quātitatiue:p ſe autē mouētur inquātum hn̄t motū ꝓpꝛiūꝫ diſtinctū a motu totius ⁊ a motibꝰ aliarum per ſe:⁊ in hoc cōueniunt cū motis in actu p ſe exiſtentibus.per accidēs vō dicūtur moueri inquātū mouētur in alio:⁊ ad motū totius:⁊ ſic conueniūt cū accidentibus ⁊ foꝛmis que mouētur per accidēs tantū.

Dubitatur vtrū pħus loquit̄ de omni motu an tm̄ de motu locali cum dicit indiuiſibile moueri p accidēs. Rñdetur ꝙ loquit̄ ſoluꝫ de motu locali:qꝛ nō de motu locali diffoꝛmi quo ad ptes ſubiecti cuiuſmodi eſt motus circularis:quia celū mouetur circulariter ſm ſe totuꝫ: ⁊ tamen pūcta polaria mundi nullo mō mouētur per accidēs:⁊ idē dicitur de oī coꝛpoꝛe circulariter moto: ꝙ eius centruꝫ nō mouet̄ per ſe neqꝫ ꝑꝫ accidēs:cū nō per ſe neqꝫ ꝑ accidēs aliquā lineā circularē deſcribat: aliter nō eſſet centrum:vbi tamen fieret mētio de aliꝗs motibus poteſt cōcedi īdiuiſibilia alterari p accidens vꝫ caleſieri ⁊ frigeſieri dealbari ⁊ denigrari:ſiue fuerint puncta ſiue linea aut ſupſicies:nō tamen poſſūt pūcta augeri vel diminui p accidēs:⁊ linee per accidēs dicūtur per accidēs augeri vel diminui:nō tamen pꝛopꝛie ꝑ rarefactionē ⁊ condēſationē.(Per ſe aūt).Secūda

Tex. cō.87. cōcluſio impoſſibile eſt īdiuiſibile moueri p ſe. Iſtam concluſionem philoſophus quadrupliciter pꝛobat:⁊ pꝛimo ſic:ſi indiuiſibile mouetur per ſe:aut igitur duꝫ mouetur eſt totaliter in termino a quo:aut totaliter in termino ad quē:aut partim in termino a quo aut partim in termino ad queꝫ. nō poteſt dici ꝙ ſit totaliter in termino ad quem:qꝛ in termino ad quem nō eſt moueri ſed mutatum eſſe:nō etiam poteſt dici ꝙ ſit partiꝫ in termino a quo ⁊ partim in termino ad quem:quia indiuiſibile non habet partes:opꝛ igitur dicere ꝙ indiuiſibile dum mouet̄ eſt totaliter in termino a quo:ſed illud ꝙ ſm ſe totū eſt in termino a quo quieſcit:ergo indiuiſibile mouetur ſimul ⁊ quieſcit ꝙ eſt impoſſibile.

¶ Iſtud argumentū ponit philoſophus in terminis dicēs:ponatur igitur ꝙ indiuiſibile moueatur ex.a.b. a quo in.b.c.ad quē terminum in tempoꝛe.d.ſiue motus fiat ad vbi ſiue ad foꝛmaꝫ ſiue ſm eſſe ⁊ nō eē:ita ꝙ ſemper erit eadem ratio ſiue mobile moueatur de magnitudine in magnitudinem ſiue de foꝛma in foꝛmam ſiue de contradictoꝛio in contradictoꝛium: quero igitur vtrū indiuiſibile dū mouetur ſit ſm ſe totum in.a.b.aut in.b.c.aut partim in vno ⁊ partim in alio: nō quidem ſm ſe totum eſt in.b.c.quia tunc non mouetur ſed eſt mutatum cū ſit in fine motus:nō etiaꝫ eſt partim in vno ⁊ partim in alio:quia tunc impartibile haberet partes:opoꝛtet ꝙ ſecundum ſe totum ſit in.a. .b.quo conceſſo:ſequitur illud indiuiſibile ſimul moueri ⁊ quieſcere ex quo illud quieſcit quod eſt ſm ſe totum in termino a quo. Le.li. (Per ſe autem non contingit indiuiſibile ſimul moueri:mutetur ergo ex.a.b. in.b.c.ſiue ex magnitudine in magnitudinem quo ad motum localem ſiue ex ſpecie in ſpeciem).ideſt ex foꝛma in foꝛmam quo ad motum in quātitate ⁊ in qualitate ſiue ſm contradictionem quo ad motum in ſubſtantia que eſt generatio vel coꝛruptio:tempus autem ſit in quo pꝛimo mutatur in quo eſt.d. ergo neceſſe eſt ipſum ſm ꝙ mutatur tempus aut in.a.b.eſſe aut in.b. .c.ſm ſe totum:aut aliquod huius in hoc:aut vō in altero aut partim in hoc aut partim in alio: omne enim ꝙ mutatur ſic ſe habet:in vtroqꝫ quidem igitur terminoꝛum non erit aliquid ipſius:partibile enꝫ vtiqꝫ eēt aut vō non in.b.mutatum enim erit in termino ad quē conceſſum eſt autem mutari indiuiſibile:relinquit̄ igitur ipſum in.a.b.eſſe ſm tempus ꝙ mutatur: quieſcet ergo in eodem:igitur eſſe per tempus quoddā quieſcere:⁊ quare non contingit impartibile moueri neqꝫ omnino mutari.

Notandum ꝙ iſta ratio eſt ſatis expꝛeſſa in motu locali: ⁊ in motu ad quantitatem ⁊ in motu ad qualitateꝫ vbi alteratio ſit ab extrinſeco per partem poſt partem:ſed vbi alteratio fieret ab extrinſeco ſimul vt in illuminatione mediꝫ aut ab intrinſeco ſicut in reductione a quo ad frigiditatem non videtur argumentum procedere: quia diceretur indiuiſibile non eſſe dum mouetur alteratiue partim in termino a quo ⁊ partim in termino ad quem partibilitate extenſiua:ſed tantum intenſiua. Item videtur ꝙ argumentum non procedat in mutatione ſecundum contradictionem diceretur ꝙ eſt ſecundum totum in termino a quo: ex quo non ſequitur ipſum quieſcere in termino illo:quia tunc non eſſet dato quod mutaretur de non eſſe ad eſſe. ¶ Ad pꝛimuꝫ dicitur quod philoſophus pꝛeſupponit nullam foꝛmam habere partes intenſiuas niſi in ſubiecto quanto:quia aliter caliditas ſumma non poſſet agere in frigiditatem remiſſam: neqꝫ albedo ſumma poſſet immutare viſum:ideo oē ꝙ alteratur eſt diuiſibile: ⁊ qꝛ oē ꝙ alterat̄ ab intrinſeco pōt alterari ab extrinſeco

ideo Aristo. intendit argumētū istud fieri de eo ꝙ ab extrinseco alterat ꝙ necessario partibiliter mouet ꝑ diuisibilitate extēsiua. ¶ Ad secundū dicitur ꝙ Aristo. nō loquitur hic de mutatione indiuisibili que est mutatio per accidēs: sed de mutatiōe diuisibili q̄ est mutatio ꝑ se: ꝗ̄ Aristoteles ad h̄ declarādū ꝙ de tali mutatione loquit nō accipit indiuisibiliter terminos sed diuisibiliter per. a. b. ⁊. b. c. nō etiā accipit mensurā indiuisibilem sed diuisibilē vz. d. tēpus: ⁊ cū phus dicit hāc rationē procedere in mutatione que est ſm contradictionē loquitur iuxta modū Zenonis di. oē ꝫ motū de forma in formā esse mutationē de contradictione in cōtradictionem: quo cōcesso argumētū semp procedet: q̄m nō dicitur indiuisibiliter moueri neq̧ aliqd aliud si indiuisibiliter trāsmutat de nō esse ad eē: si igitur mouet opꝫ illud esse in termino a quo: sꝫ mobile in termino a quo nō mouetur: igitur idē simul mouet ⁊ nō mouetur ⁊c. (Solū enim). Secūdo arguit phus ad cōclusionē inferendo ex cōtradictorio illi⁹ magnitudinē cōponi ex pūctis tēpus ex instātibus ⁊ motū ex mutatis esse que oīa sūt reprobata tractatu prīo huius sexti: ⁊ ꝙ ista sequātur arguitur: nā spatiū ꝑ quod mouet mobile debet esse ꝓportionatū mobili sic ꝙ illi spatio se cōmensuret successiue: hoc autē esse nō posset nisi ipm mobile ſm totū vel ſm partē aliquotiēs sumptū redderet totum spatiū: ipm autem indiuisibile ſm partē nō potest reddere totū spatiū: igit ſm seipsū aliquotiēs sumptū reddit spatiū supra ꝙ mouet: ꝙ eē n̄ posset nisi spatiū ipm cōponeret ex idiuisibilibus: sed si spatiū cōponitur ex indiuisibilibus: opꝫ etiā ꝙ motus ⁊ tēpus cōponantur ex indiuisibilibus: q2 cōtinuitas motus est ex cōtinuitate magnitudinis ⁊ cōtinuitas temporis ex cōtinuitate motus ita ꝙ seinuicē cōdiuiduntur magnitudo motus ⁊ tempus: sic ꝙ cuilibet parti magnitudinis correspōdeat aliqua pars motus ⁊ tēporis: ⁊ ecōtrariō nō poterit magnitudo cōponi ex punctis quin motus cōponatur ex mutatis ⁊ tēpus ex instantibus. Te. li. (Solū enī si esset ipsius idiuisibilis motus si tēpus esset ex ipsis nūc in quibus eēt motus hoc est falsum): semper enim in ipso nunc est motū esse ⁊ mutatū quare moueri quidē nequaꝙ̄ est in ipso nunc: motum aūt semper est in ipso nunc: hoc aūt ꝙ īpossibile sit: vꝫ ꝙ moueri sit in ipso nunc ostensum est prius: neq̧ enim ex ipsis nūc tempus nec linea ex ipsis punctis neq̧ motus ex momētis est: nihil eniꝫ aliud facit hoc dicens vꝫ indiuisibile moueri per se quā aut motum ex indiuisibilibus sicut si tēpus ex ipsis nunc autem magnitudinem ex punctis.

Notandum ſm cōmentatorē commento. 88 ꝙ ex hoc sequeretur vt motus semp transferret de instanti ad instans ⁊ de magnitudine indiuisibili ad magnitudinē indiuisibilē: motū enī tunc īdiuisibile esset si esset in magnitudine indiuisibili ⁊ in tēpore indiuisibili ⁊ eēt motus compositus ex finibus motuū idest ex mutatis eē. Et si aliquis vellet arguere ꝙ indiuisibile nō pōt moueri per accidēs: quia tunc trāsfertur de istāti ad instās ⁊ de magnitudine indiuisibili ad magnitudinem indiuisibilē: q2 cōmensuraret se spatio ⁊ motus tēpori. Respondetur negādo cōsequētiā vnde si indiuisibile moueretur ꝑ se ipm coextēderet spatio ⁊ mensuraret se ei: nō autē si mouet per accidēs: ⁊ si moueret per se imediate trāsferetur de indiuisibili ad indiuisibile tā in tēpore ꝙ̄ in magnitudine ꝙ nō contingit si mouetur per accidens: anima enī ex quo est in loco per accidēs ſm phum quarto huius nō opꝫ ꝙ cōmensuret se loco cuꝫ locus sit equalis locato per Aristo. ibidē. (Amplius autem). Tertio arguit phus ad eandē conclusionē sic: omne ꝙ mouetur per se anteꝙ̄ pertranseat spatiū maius pertransit spatiū minus vel equale: si igitur indiuisibile mo² per se igitur añꝙ̄ perāsit spatiuꝫ ma⁹ ꝑtrāsit spatiū minus vel eq̄le ꝙ est impoſe: pro vtraq̧ enī parte non pertransit spatium motus: quia nihil est minus in diuisibili neq̧ pertransit spatium equale: quia cuꝫ linea super quaꝫ fit motus localis componatur ex spatijs equalibus mobilis per se: sequitur lineaꝫ componi ex indiuisibilibus: illud enim ꝙ per se mouetur pertransit spatia immediata equalia sibi: si igitur indiuisibile per se mouetur oportet ꝙ pertranseat indiuisibilia immediata ꝙ esse non potest nisi linea componatur ex indiuisibilibus. Te. li. (Amplius autē). Ex hijs manifestum ꝙ neq̧ punctū nec aliud indiuisibile nullum contingit moueri: omne enim ꝙ mouetur impossibile est prius maius moueri ipsius. i. maius spatium pertransire seipso quā aut equale aut minus: si igitur h̄ est vnum manifestum q2 ⁊ punctum minus aut equale mouebitur idest pertransibit primum: quoniam indiuisibile est minus moueri. i. pertransire prius equale: ergo ipsi pertransibit indiuisibile: quare erit linea ex punctis: semper enim per equalem motum omneꝫ idest totam lineam punctum mensurabit. Si autē hoc impossibile est ꝙ linea ex punctis componatur ⁊ moueri indiuisibile impossibile est. Tex. cō. 89.

Notanduꝫ primo ſm cōmentatorē cōmento. 89 ꝙ Auēpeche nō bene dixit fingit enim ꝙ diuisibilitas quā negauit a moto ē alia a diuisibilitate quā dedit hic motui ⁊ ꝙ diuisibilitas illa ꝙ̄ illic declarauit ē diuisibilitas continua ſm id ⁊ quo ⁊ ſm id ad quod: ⁊ iam determinamus hoc superius vt patuit primo capitulo secūdi tractatus huius sexti. Aristotelis posuit omne ꝙ mutat esse diuisibile probans illud per hoc omne ꝙ mutatur partim est in termino a quo ⁊ partim est in termino ad queꝫ: vbi dixit Auēpeche ꝙ Aristoteles ibi nō est locutus de diuisibilitate extensiua subiecti: sed tantum de diuisibilitate terminorū ꝑ accidētia: ⁊ ꝙ hic loquitur de diuisibilitate mobilis per partes suas: commentator autem reprobauit eum di. ꝙ philosophus sicut hic locutus ē de diuisibilitate mobilis. Sed ē difficultas in quo igitur differt hic determinatio a priori. Respondetur ꝙ ibi probauit: solum diuisibilitatē mobilis per comparationē ad terminos motus: hic auteꝫ ad terminos motus: ⁊ ꝑ comparationē ad spatiū ⁊ ꝑ cōparationē ad tēpus ita ꝙ ibi locutus est in generali hic autem in speciali.

Secundo notādum ſm cōmētatorē eodem cōmento ꝙ si indiuisibile posset per se moueri contingeret questio Zenonis: naꝫ si motum esset indiuisibile ⁊ moueretur per indiuisibilia. scilicet per puncta ⁊ puncta in linea sunt infinita necessario sequitur nunꝙ̄ motum peruenire ad fineꝫ spatij: ⁊ ista consecutio ē alio modo ab eo quo vtitur ea Zeno. ¶ Intendit commentator ꝙ si linea componitur ex indiuisibilibus: sequitur mobile nunꝙ̄ posse peruenire ad finem illius: non quidem eo modo quo arguebat Zeno. quia oportēt infinita pertransire scilicet medietatem totius: ⁊ medietatem medietatis: ⁊ sic in infinitum: sed alio modo: quoniā si linea componitur ex

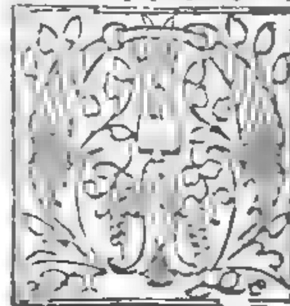
indiuisibilibus ⁊ in qualibet linea sunt infinita indiuisibilia: igitur linea est infinita: patet consequentia: quia componitur ex infinitis partibus equalibus non communicantibus: sed non contingit peruenire ad finem spatij infiniti: igitur quacūq; linea data non contingit Tex. cō.90. peruenire ad finem illius. (Amplius autem). Quarto arguit philosophus ad eandem conclusionē premittens tres suppositiones: quarum prima est ista: omne ꝙ mouetur mouetur in tempore: patet: quia omne qḋ mouetur mouetur in tempore vel in instanti: sed in instanti nihil mouetur vt probatuȝ est in hoc sexto: igit̄ omne ꝙ mouetur mouetur in tempore. ¶ Secunda suppositio: qḋlibȝ tempus ē diuisibile: ista suppositio etiam est probata in hoc sexto ex eo ꝙ primum tēpus componitur ex [illegible] ¶ Tercia suppositio: si aliquod mobile mouetur tantum corpus quantum est illud mobile in minori tēpore potest moueri: patet: qm̄ si aliquod mobile mouetur ipsum mouetur in aliquo tempore per primam suppositionem: ⁊ omne ꝙ mouetur in aliquo tempore potest moueri in minori tempore: cum omne tēpus sit diuisibile per secundā suppositionem: igitur per idem tantum corpus quantuȝ est illud potest moueri in minori tempore ita ꝙ si .a. mobile potest moueri in hora .b. mobile tantuȝ quantuȝ est illud potest moueri ī medietate hore. T.e.li. (Amplius si pro quia omne ꝙ mouetur in tempore mouetur cum probatum sit in ipso nūc nihil moueri): ista est prima suppositio cui succedit secūda: omne auteȝ tempus diuisibile est: ex quibus sequitur tertia vȝ erit vtiq; aliqḋ tempus minus quolibet eorū que mouent̄ in quo mouetur tantuȝ corpus quantuȝ ipsuȝ motuȝ: hoc quideȝ enim erit tempus in quo mouet̄ mobile si aliquid huiusmōi mouetur, ꝓpter id qḋ mouetur esse in tēpore: tēpus autē oē diuisibile esse ostensuȝ est prius. ¶ Istis suppositionibus premissis arguit philosophus sic: si aliquod mobile mouetur tantum corpus quantū est illud potest moueri in minori tempore per suppositionem tertiam: igitur si aliquod mobile mouetur minus illo potest moueri in minori tempore: patet cōsequentia: quia si tantuȝ corpus quantuȝ est mobile pōt moueri in minori tempore a fortiori minus illo pōt moueri in minori tempore: patet consequētia: quia maiori tempori correspondet maius mobile ⁊ minori tempori minus: tunc arguitur sic: si aliquod mobile mouetur minus eo pōt moueri in minori tempore: igit̄ si indiuisibile mouetur minus illo ī minori tempore potest moueri: sed cōsequens est indiuisibile: q2 tunc indiuisibile diuideretur in aliquod minus sicut tempus diuiditur in tēpore ꝙ est impossibile. T.e.li. (Si igit̄ punctum mouetur erit aliqḋ tempus minus in quo ipsum motuȝ est): sed impossibile est: in minori enim tempore necesse est minus mobile moueri: quare erit diuisibile indiuisibile in minus sicut ⁊ tempus in tēpus. ¶ Ex predictis infert Aristo. ꝙ non potest indiuisibile moueri per se nisi sit motus in ipso nunc: ⁊ nisi sit possibile aliquid moueri in instanti: quoniam eiusdem rationis est mouere in instanti ⁊ mobile aliquod indiuisibile per se moueri: quia vt dictum est si indiuisibile per se moueretur spatium componeretur ex punctis: et tēpus ex instantibus ⁊ motus ex mutans eē: igitur mutatuȝ eē esset in instanti: sed mutatuȝ esse esset motus: q2 esset pars motus: igitur mot⁹ esset in instanti. T.e.li. (Solūmō .n. mouebit̄ impartibile ⁊ indiuisibile si erit in ipso nunc possibile moueri athomo: eiusdeȝ autem rationis est in tempore nunc moueri ⁊ indiuiduum) .i. indiuisibile aliquod moueri.

Notandum ꝙ omnes rationes probantes [illegible] posse per se moueri possunt fieri ad probandum indiuisibile non posse moueri per accidens: ⁊ cōsequenter ꝙ nullo modo potest moueri: quoniā si īdiuisibile aliquo mō mouet̄ aut igit̄ est totaliter in termino a quo aut totaliter in termino ad quē aut partim in termino a quo aut partim in termino ad quem. Item si indiuisibile potest moueri: igitur potest se commensurare spatio. Item si potest moueri: igitur potest pertransire prius spatium minus se vel equale ꝙ̄ maius. Iteȝ si potest moueri: igitur in minori tempore minus illo potest moueri. Et patet ꝙ iste consequentie solum tenent gratia materie: si enim tenerent gratia forme oīa inconuenientia que adducta concesso indiuisibili moueri per se possent adduci contra primaȝ conclusioneȝ asserentem indiuisibile posse moueri per accidens: vnde q2 mobile per se necessario debet esse quantū: ideo oportet ꝙ p̄tim sit ⁊ ī termīo a quo ⁊ partim in termino ad quē: ⁊ ꝙ cōmensuret se spatio: ⁊ ꝙ prius pertranseat spatium minus vel equale ꝙ̄ spatiuȝ maius: ⁊ ꝙ si moueatur in tempore aliquod minus eo moueatur in minori tempore .s. quo ad pertransitionem alicuius: si igitur in spatio: quocūq; eni signo accepto in spatio semper pars prius illud signum pertransit ꝙ̄ totum mobile: ⁊ maxime ī mobili vniformiter moto quo ad subiectuȝ quia forte difformiter moto quo ad partes subiecti illud nō esset verū exemplificando de sperico moto punctaliter in plano.

Sed dubitatur ostendendo ꝙ indiuisibile potest per se moueri quia potest per se quiescere ꝙ declaratur de centro rote figuli: illud enim centrum quiescit ⁊ non per accidens: igitur per se: patet consequentia cū minori: quia non quiescit ad quietem alteri⁹: ⁊ maior apparet ex eo quia illud centrum non mouetur ⁊ est aptum natum moueri, sc3 motu recto. Respondetur ꝙ ista ratio solum probat centrum illius rote quiescere quiete opposita motui recto: ⁊ h̄ conceditur: ⁊ consequenter ꝙ quiescit per accidens ad quietem totius: nam totum licet moueatur circulariter tamen quiescit quiete opposita motui recto.

Contra ea que dicta sunt Gregorius de arimino secundo sniaꝝ ꝙ indiuisibile non mouetur nec quiescit per se vel per accidens: probans ex intentione puncta ⁊ alia indiuisibilia situm habentia in continuo nullo modo posse esse ⁊ primo sic: si in .a. linea sunt puncta indiuisibilia: aut igitur preter omnia puncta .a. est aliqua entitas in .a. aut non: si non: igitur .a. constat precise ex punctis cuius oppositum est demonstratuȝ in hoc sexto: si sic: igitur in .a. est aliqua entitas que nec est pūctus nec includens punctum: alioquin preter omnia puncta daretur punctus quod ē impossibile. Secūdo ponat̄ ꝙ de⁹ destruat omnia puncta .a. ⁊ precise illa que posita: ⁊ admisso: quero vtrum remanet aliqua entitas .a. aut nulla: si igitur nulla: igitur .a. cōponebatur ex pūctis: si aliqua aut igitur illa est diuisibilis aut nō: si est diuisibilis ⁊ nō nisi per punctum: igitur remanet aliquis punctus ꝙ est contra casum: si non est diuisibilis illa non videtur esse aliud ꝙ̄ punctus: ⁊ sic iterum remanet aliquis punctus ꝙ est contra casum. Tertio pono ꝙ ma

gnitudo supponat magnitudini.b.sibi equali: ⁊ deinde ꝯseruet deus oia pūcta.a.nullā aliā entitatē cōseruādo: ⁊ sitr pūctū in situ alio stat[illegible]ēdo. ⁊ q̄ro vtrū illa pūcta occupēt totā magnitudinē b sicut prius occupabat tota magnitudo a.aut alique ptes b.remanēt vacue.si primū igit pūcta sūt imediata b.cui⁹ oppositū demōstrat in hoc.6.si scōm igit illas ptes a.prius occupabāt que nō icludebāt aliquē pūctū:sʒ q̄libet pars linee est linea:igit aliqua ē linea que nō icludit aliquē pūctū. ⸿ Quarto si eēnt puncta idiuisibilia hoc esset iō vt terminarēt cōtinuū ⁊ darēt illi esse finitū: ⁊ p ꝯñs si ab aliq̄ linea pūcta extremalia tollerent nullo alio ablato illa linea esset infinita extēsiue: q2 nō haberet principiū neq̄ finē. ⸿ Itē dato illo sequit ꝙ i mobile dat primū motū: ⁊ ꝯñter primū ptransitū in spacio ⁊ primū mēsurās in tpe quoꝝ opposita demōstrant a pħo in hoc.6.di.ꝙ nō ꝯtingit dare primū in tpe: neq̄ in spacio: neq̄ in mobili: ⁊ ꝙ illud sequat manifestum est: q2 daret pūctus terminās mobile pri⁹ ptrāsiens q̄dcūq̄ signū in spacio ꝙ ipsuʒ mobile vel aliqua ps eius: ⁊ ꝯñter spacij ptrāseūdi prius pūct⁹ eēt primum ptrāsitū: ⁊ q2 oē ptrāsitū eē mēsurat instāti necio dabitur in tpe primū mēsurās: alias rōnes facit que solute sunt ante dū arguebat idiuisibilia eē imediata in cōtinuo. ⸿ Ad primū dicit.in a.sunt infinita quoꝝ nullū est aliquis pūct⁹: vʒ infinite ptes a. ⁊ cū ꝯcludit ꝙ i.a. est aliquid ꝙ nec est pūctus nec icludēs pūctū. negat ꝯñā q2 lʒ pūcta nō sint partes linee [illegible] in primo mō dicēdi per se: sicut.n.vnitas icludit in numero nō obstāte ꝙ vnitas nō sit numero nec pars numeri: ita pūct⁹ includit in linea: nō obstāte ꝙ pūct⁹ nō sit linea neq̄ ps linee. ⸿ Ad scōʒ dicit ꝙ ille casus nō est pōtis. sicut.n.nō ē poīe ꝙ deus destruet oēm vnitatē remanēte numero aut oēʒ nāsuʒ remanēte symitate: ita est ipoīe ꝙ destruat oia pūcta linee remanēte linea: aut aliqua pte eius: q̄m sicut numerus icludit essentialr vnitatē ⁊ symitas nasuʒ: ita linea ⁊ quelibet pars linee icludit eētialiter pūctū. ⸿ Et admisso casu dico ꝙ remanēt infinite partes a.quarū q̄libet est diuisibilis: nō tñ actu diuidetur neq̄ vna est extra aliā ꝓpter carētiā pūctoꝝ. sicut et i mā prima absoluta a quātitate eēt diuisibilis in infinitas partes: nō tñ haberet partē extra partē ꝓpter defectuʒ quātitatis: ita in casu isto oēs partes a.essent inuicem multiplicate: ⁊ nō eēt vna pars extra aliā ꝓpter defectū pūctoꝝ. ⸿ Ad tertium admisso illo casu: dico ꝙ illa pūcta nihil occupāt: q2 occupatio sit⁹ aut loci ē rōne quātitatis ⁊ magnitudinis p Aristo.4.hui⁹: non etiaʒ alique partes b.remanēt vacue: q2 ad omnē punctum b.sunt multiplicata oia puncta a. ⁊ si aliquis poneret oia illa pūcta manere absq̄ multiplicitate: ⁊ partibus linee nō admittet casus: q2 nō iplicat ꝯtradictionem.ex illo.n.casu sequit vnū pūctū eē extra alium: ꝙ nō cōtingit absq̄ q̄titate media. ⸿ Ad quartū cōcedo ꝙ iō ponunt pūcta vt termināt lineā ⁊ dēt illi eē finitū ⁊ in casu illo dicit ꝙ illa linea esset infinita extēsiue nō positiue sic ꝙ excederet oēm lineā finitā sʒ negatiue q2 nō haberet principiū nec finem. ⸿ Itē cōcedo ꝙ tam in mobili q̄ in spacio q̄ i tpe est dare primū: neq̄ hoc ꝯtradicit determinationi Aristo.q2 nō loquit de prīo in numero indiuisibiliū: sed de primo in numero partium: ita ꝙ datur primū indiuisibile motū ⁊ primū indiuisibile pertrāsitū in aliquo spacio: ⁊ primuʒ mensurans indiuisibile in tempore: sed non datur prima ps mobilis: neq̄ spacij: neq̄ temporis quare ⁊c.

Utatio autem nō ē) Tex. cō.91. Ista est scōa pars capituli in qua pħus demōstrat nullaʒ mutatiōeʒ p̄ter circularē eē duratione infinitā possibili p̄ [illegible] nullā motū eē infinituʒ ex parte mobilis infiniti negatiue sūpti i qua ponit tres ꝯclusiones: quarum prima est ista. Nulla mutatio ad formaʒ est duratione infinita. Scōa ꝯclusio. nullus motus localis alius a motu circulari est duratione infinit⁹.ibi.(Loci auteʒ mutatio.) Tertia ꝯclusio. possibile est motū aggregatū eē duratione infinitā ibi.(Sʒ si sic.) ⸿ Primā ꝯclōnē arguit pħus sic. nulla mutatio terminata est duratiōe īfinita: sed oīs mutatio ad formā est terminata: igit nulla mutatio ad formā est infinita. tʒ ꝯñā cū maiori. q2 oppo^m iplicat ꝯdictionē. ⁊ minor declarat inductiue in oībus mutatiōibus ad formā que sunt in p̄dicamēto substātie qualitatis ⁊ quātitatis: enī in p̄dicamēto substātie oīs mutatio est generatio vel corruptio. cōstat autem q̄ [illegible] terminant duob⁹ terminis: vʒ duob⁹ ꝯtradictorijs que sūt eē ⁊ nō eē seu affirmatio ⁊ negatio cū oīs generatio fit de nō eē ad eē: ⁊ oīs corruptio de esse ad nō esse. ⸿ Itē oīs motus de p̄dicamēto qualitatis dicit alteratio. cōstat aūt oēm alterationē esse terminatam: vʒ ꝯtrarijs. cū oīs alteratio fit de ꝯtrario in ꝯtrarium: calefactio.n.est de frigido i calidū: ⁊ frigefactio de calido in frigiduʒ: albefactio de nigro in albū: ⁊ denigratio de albo in nigrū: ⁊ sic de alijs suo mō. cōstat aūt calidū ⁊ frigidū inuicē cōtrariari ⁊ terminare calefactionē ⁊ frigefactionē. simitr albū ⁊ nigrū sunt ꝯtraria ⁊ termināt dealbationē ⁊ denigrationē. Cōsimilis terminatio apparet in p̄dicamēto quātitatis i quo sūt augmētatio ⁊ diminutio: quib⁹ istoꝝ motuū est de cōtrario in cōtrariū: dʒ de quātitate minori in quātitateʒ maioreʒ vel ecōtra: igit quilibet istoꝝ motuū terminatur ꝯtrarius: igit nullus eoꝝ est duratiōe infinitus. Le. li. (Mutatio aūt nō est: neq̄ vna infinita fm duratio nem. oīs enī mutatio ex quodā in quiddā: ⁊ que est in ꝯtradictiōe). i. in sūba (⁊ in ꝯtrarijs). s. in quātitate ⁊ qualitate (quare eoꝝ que sunt fm ꝯtradictionē: affirmatio ⁊ negatio est terminus est vt gnātionis quidem esse corruptiōis: aut nō esse termin⁹ est. Eoꝝ aūt que sunt in cōtrarijs) termini sunt ipsa (cōtraria hēnt vltima sunt mutatiōis) que est de cōtrario in cōtrariuʒ (q̄re ⁊ alterationis oīs) sunt aliqui termini [illegible] enī quibusdā est alteratio) q̄cūq̄ sit illa. (Sitr aūt augmēti ⁊ decremēti) sūt aliqui termini: augmēti q̄dē terminus est qui est fm propriā naturā p̄fecte magnitudinis decremēti aūt) motus est (que est ab hac) perfecta magnitudine (remotio.)

Notandum primo fm cōm̄tatorē [illegible] ꝙ [illegible] dit per cōtraria opposita que inueniunt in alteratione que dicunt principaliter cōtraria ⁊ propria: ⁊ que inueniūtur i augmēto ⁊ diminutiōe. s. magnū ⁊ paruū. Duas distinctiones intēdit cōmētator: quaꝝ prima ē ista cōtrarioꝝ q̄daʒ sunt principalr cōtraria: ⁊ q̄daʒ min⁹ principalr cōtraria. principalr sunt illa que sub eodeʒ

genere maxime distāt vt caliditas ⁊ frigiditas: albedo ⁊ nigredo. cōtraria min⁹ principaliter sūt illa que sub eodē genere maxime nō distāt vt albedo ⁊ paledo. nigredo ⁊ viredo. ¶ Scđa distinctio. ꝯtrarioꝝ q̄dā ꝓprie ⁊ q̄dā ip̄roprie cōtrariant. illa ꝓprie cōtrariant que opponunt in eē absoluto vt exēplificatū est. illa sunt cōtraria ip̄roprie que inuicē opponunt in eē respectiuo vt magnū vel paruū. nihil eni est simul calidū vel frigidū: neq̄ albū ⁊ nigrū: neq̄ albū ⁊ palidū. iō talia ꝓprie ꝯtrariant: sed q2 aliquid simul est magnū ⁊ paruū: lȝ nō respectu eiusdē: sȝ diuersoꝝ: iō magnū ⁊ paruū sunt inuicē ip̄roprie ꝯtraria. loquit ergo phus hic de oib⁹ ꝯtrarijs: siue sint ꝯtraria principalr siue nō principalr siue ꝓprie siue ip̄roprie. alteratio eni ē motus inter ꝯtraria principalr ⁊ ꝓprie. sed augmētatio ⁊ diminutio sunt motus īter cōtraria ip̄roprie. s. inter magnuȝ ⁊ paruum.

Sed dubitatur qm̄ motus specificatur a termio ad quē ſ̄ȝ phm̄. 5. huius. ⁊ magnū ⁊ paruū sunt cōtraria in relatiōe per Aristo. in p̄dicamētis: igit augmētatio diminutio sunt mot⁹ de p̄dicamēto relatiōis: ⁊ nō de predicamēto quātitatis cui⁹ oppositū determinat. 5. huius. ¶ Rn̄det q2 augmētatio ⁊ diminutio nō sunt in magnū ⁊ paruū rōne magnitudinis ⁊ paruitatis q̄ sunt respectus: sed rōne quātitatū successiue acquisitaruȝ ꝑ motū vt icludūt respectū magnitudinis ⁊ paruitatis. quelibet. n. mēsura formalr accepta includit q̄titatē cōtinuā vel discretā ⁊ respectū cōmēsurationis vt tēpus: numerus ⁊ vlna: ⁊ tn̄ nihil mēsurat respectu cōmēsuratiōis: sed tn̄ in quātitate ꝯtinua vel discreta nō quidē simplr sūpta: sed vt includit respectū illū: ita augmētatio ⁊ diminutio sūt formalr in magnū ⁊ paruū diuersarū rōnū: nō tamē sunt formalr in magnitudieȝ ⁊ paruitatē: sed sunt formalr in quātitatē tn̄: tn̄ vt icludit respectū magnitudinis ⁊ paruitatis: sicut igit motus nō mēsurat tēpore rōne numeratiōis sic: neq̄ pānus vlna rōne cōmēsuratiōis respectiue: sed tn̄ ratione quātitatis vt tn̄ includit respectū cōmēsuratiōis: ita augmētatio vel diminutio nō dicit mot⁹ rōne magnitudinis vel paruitatis: sed tn̄ rōne quātitatis vt tn̄ includit respectum illum.

Secundo notādū ſm cōmētatorē eodē cōmēto q2 oē gn̄abile naturale hȝ aliā quātitatē in initio gn̄atiōis ⁊ in fine: ⁊ ista q̄titas hȝ extrema ⁊ media. verbi gratia. qm̄ quātitates embrionū sunt terminate. s. minimi embrionis ⁊ maximi. ⁊ silr quātitates hoīuȝ sūt termiate. s. maximi ⁊ minimi. vn̄ ip̄ossibile est augeri in ifinitū ac diminui. naȝ si trāsiuerit quātitatē nālem in diminutiōe ⁊ additione statim corrūpet ens. actio eni cuiuslibet entis ꝑficit per suā quātitatē ⁊ qualitatē terminatā: sicut est dispositio in entib⁹ artificialib⁹.) ¶ Prima ꝓpō cōmenti est ista. cuiuslibet gn̄abilis nālis alia ē quātitas i principio ⁊ alia in fine. ista ꝓpōsitio est dupla ꝓpter minima nālia que subito generant sicut est minimū aque: ⁊ minimū aeris. talia. n. nō habēt aliā quātitatē i principio ⁊ aliā in fine: ex quo nō successiue fiunt. Et iō dicitur q2 duplex est gn̄abile: vȝ cōpletū ⁊ incōpletū. completū est illud qđ terminat totā actionē agētis. icōpletuȝ autē q2 nō terminat: sȝ est ex ordine nāe potentiale ad vlteriorē ꝑfectionē agētis. nō ergo loquit hic commētator de omni generabile: sed tn̄ de generabili cōpleto q2 habet rationē finis: nō autē de generabili icōpleto q2 habet rōnem eius q2 est ad finē. cōstat autem oia minima naturalia que generant ⁊ corrumpuntur esse gn̄abilia incōpleta ⁊ ordinata ad finalē cōplementum: ⁊ de talibus nō intēdit cōmētator q2 habēt aliaȝ quātitatē in principio ⁊ aliā in fine: sed de cōpletis generabilib⁹ est verū cuȝ sint maiora in fine gn̄atiōis q̄ in principio: ⁊ plura minima habeāt in fine q̄ in principio. ¶ Scđa ꝓpō. cuiuslibet gn̄abilis nālis quātitas hȝ extrema ⁊ media. Ista ꝓpō est manifesta: qm̄ cuiuslibet gn̄abilis nālis semꝑ intelligēdo cōpleti dat primū ⁊ vltimū minimū nāle: ⁊ īter ista dant alia minima nālia: q2 nullū gn̄abile cōpletū cōstat tn̄ ex vno vel duob⁹ aut tribus minimis tn̄: sed plurib⁹ necessario. ¶ Itē qđlibet tale terminat per maximū vel minimuȝ: q2 tam in hoīe q̄ in embrione dat maximū ⁊ minimū q2 quidē dictuȝ nō est sic intelligēduȝ q2 est dare hoīem vel embrionē quo nō pōt dari minor: ⁊ q2 est dare hoīeȝ vel embrionē quo nō pōt dari maior: qm̄ tunc posset dari instās hoīs ⁊ embrionis q2 est ip̄ossibile. ⁊ pȝ ꝯn̄a. q2 quocūq̄ tali dato ipsuȝ posset incipe minui vel maiorari. intēdit igit cōmētator hic loqui sicut primo celi. cū dicit potētiā actiuā terminari ꝑ maximuȝ ⁊ passiuā per mimū q2 est intelligēdū affirmatiue ⁊ inclusiue: sed negatiue ⁊ extēsiue quātitas hominis ⁊ embrionis terminat per maximū negatiue ⁊ exclusiue: q2 est dare aliquā quātitatem sub qua nō potest eē homo: ⁊ sub qualibet minori vel tanta citra certā potest esse homo. terminat etiā quātitas hoīs ⁊ embrionis per minimū negatiue ⁊ exclusiue: q2 est dare aliq̄ quātitatē sub qua nō potest esse homo ꝓpter suā paruitatē: sed sub qualibet maiori infra certā potest eē homo: ⁊ ita de embrione ꝯsimiliter dicat. ¶ Tertia ꝓpositio. quodlibet gn̄abile nāle statim corrūpet si trāsiret terminū sue quātitatis in magnitudine ⁊ paruitate pȝ ponēdo q2 a. b. sunt termini totius latitudinis quātitatis sub qua potest esse homo: sic q2 a. sit minima quātitas sub qua nō pōt esse hō rōne sue magnitudinis: ⁊ b. sit maxima quātitas sub qua nō potest esse homo rōne sue paruitatis. c. autē sit quātitas īter media: ⁊ patet q2 homo non potest esse sub a. neq̄ sub b. sed bene sub c. ideo nō solū si transiret a. vel b. corrumpet homo: imo si attingeret aliquod illoruȝ inclusiue statim corrūperet. Et si arguat sic. a. ē minima quātitas sub qua nō pōt esse homo: igit sub qualibet minori vel tāta potest esse homo. negat ꝯn̄a. sed bene sequit q2 sub qualibet minori citra b. potest esse homo: sic q2 sub qualibet quātitate minori a. ⁊ maiori b. potest eē homo. ¶ Quarta ꝓpositio. quelibet actio agētis naturalis terminat quātitate ⁊ qualitate. ꝓbat. ita est i natura sicut ⁊ in arte: sed quelibet actio agentis artificialis terminat quātitate ⁊ qualitate: igit ⁊c. patet ꝯn̄a cū maiori: q2 ars ymitat naturā inq̄tū pōt per phȝ. 2. huius. ⁊ minor declarat. qm̄ artifex nō pōt ꝓducere statuaȝ vel domū quātācūq̄ magnā vel quātācūq̄ paruam. nō etiā potest ꝓducere lateres vel fialas sub caliditate quācūq̄ intensa vel remissa: sed datur terminus exclusiuus sue actionis tam in paruitate q̄ in magnitudine: tam intēsiōe q̄ remissione. Sed differt actio agētis nālis ab actiōe agētis artificialis in hoc: qm̄ actio agētis naturalis potest terminari inclusiue in quantitate ⁊ qualitate: non autē actio agentis artificialis. agēs eni naturale ꝓducit minimū ſm quātitatē quo minus nō posset generari: sȝ quocūq̄ dato q2 ꝓducit ab agēte artificiali minus illo posset ab eodē ꝓduci: lȝ nō ſm

[illegible] [illegible] per [illegible] agens natura'e pducere effectū sub caliditate vel frigiditate sūma. hoc autem non pōt [illegible] agens artificiale.

Dubitatur cōtra cōclusionē q2 videtur aliquā mutationē ad formā esse duratione īfinitā: quoniā eternaliter sub polis generatur aer ⁊ corrumpit ignis ⁊ eternaliter sub equinoctiali generatur ignis ⁊ corrumpitur aqua: sȝ nō est generatio vel corruptio absq3 alteratiōe: igitur tam alteratio q̄ generatio ⁊ corruptio est eterna absq3 fine. ¶ Rñdet q̄ nō est aliqua vna generatio eterna: vel corruptio vna: sed tm̄ aggregata ex infinitis gnātionibus infinitorū minimorū: q2 ibi nō gnātur aliquis ignis successiue eternitate cōtinua: sȝ tm̄ eternitate discōtinua ita q̄ primo generat vnū minimuȝ: deinde aliud p tēpus post ⁊ sic in infinitū. ⁊ sicut qlibet generatio terminatur per esse ⁊ nō esse: ita quelibet corruptio ⁊ qlibet alteratio. cuȝ eni in minimo naturali fuerit introductus gradus sūmus caliditatis aut frigiditatis: tūc cessat illa alteratio: ⁊ est terminata duob⁹ cōtrarijs: videlicet caliditate sūma ⁊ frigiditate sūma. (Loci autē mutatio.) ¶ Secūda cōclusio. nullus motus localis alius a motu circulari est duratione infinitus. istam ɔclusionē phs dupliciter pbat ⁊ primo excusat se in hoc q̄ ratio facta pro prima cōclusione nō eque bene pōt applicari ad hāc secūdā ɔclusionē: q2 terminatio p ɔtraria ⁊ ɔtradictoria: nō ita apparet in motu ad vbi: sicut in motu ad formā. motus eni circularis nō videt esse de contrario in cōtrariuȝ: cum sit ab eodē in idem. neq3 motus aīalis ɔgressiuus non circularis videtur esse de cōtrario in cōtrariū: q2 non apparet q̄ locus a quo monet aīal cōtrarietur loco ad quē vadit: sȝ huius cōtrarietas tm̄ apparet in motu recto grauiū ⁊ leuiū: videlicet in sursū a deorsum ⁊ ecōtra. Ista excusatione pmissa arguit phs sic: q̄ īpossibile est eē trāsmutatū non cōtingit transmutari: sed īpossibile est aliud a circulariter moto esse in infinitū cuȝ trāsmutatum igit impossibile est aliud a circulariter moto transmutari in infinituȝ. ⁊ per ɔ̄ns īpossibile est motū localem aliū a motu circulari esse duratione in infinituȝ. patet ɔ̄ña cuȝ minori. ⁊ maior declarat inductiue. naȝ cū impossibile dicat multipliciter: vȝ f̄m artem ⁊ f̄m naturā qualitercūq3 accipiat q̄ ipōle ē eē diuisuȝ ipōle est diuidi: ⁊ q̄ impossibile est factuȝ esse impossibile est fieri ⁊ q̄ impossibile est esse trāsmutatū f̄m formā impossibile est trāsmutari f̄m formā: ⁊ per ɔ̄ns etiaȝ q̄ īpossibile est esse trāsmutatū localiter impossibile est transmutari. Te. li. (Loci autē mutatio sic quidē nō erit finita) sicut mutatio ad formā (nō eni oīs) motus localis (in cōtrarijs est) ⁊ cōtradictorijs sicut mutatio ad formā (sed qm̄ nō ɔtingit decidi) .i. diuidi (q̄ īpossibile est decisuȝ esse multitudine dicit īpossibile) sȝ qualitercūq3 accipiat q̄ nō ɔtingit sic) .i. aliquod esse decisum (īpossibile est decidi neq3 oīno) q̄ īpossibile ē (eē factum) possibile est fieri (neq3 q̄ mutatū esse est īpossibile cōtingit mutari vtiq3 in q̄ īpossibile est mutari.

Notandum f̄m cōmētatorē cōmēto 92. q̄ q2 cōtrarietas in loco nō inuenit in oībus translationibus sicut in translatione aīati ⁊ in quibus inuenit nō manifeste īuenit in eis cōtrarietas naturalis vt in trāslatione naturali in loco .s. 4. elemētorū. trāslatio eniȝ alia est ex aīa: alia ex natura: alia recta: alia circularis: incepit hic declarare .s. Aristo. q̄ nō pōt declarari trāslationē esse finitam eo modo quo in ceteris motibus: ⁊ hoc taȝ in hoc est q̄ non omnis translatio est de contrario in contrariū vt est translatio aīalium. Istud cōmentuȝ vna cuȝ textu est valde difficile: q2 phus primo ⁊ .5. huius determinauit omnē motuȝ esse de contrario in contrarium quomodo igit ē aliquis motus localis qui nō fit de cōtrario in ɔtrariū. ¶ Rñdet q̄ cōmētator in hoc cōmento intendit tres distinctiones quarū pria ē ista. motuū localiū quidaȝ est ex aīa ⁊ qdaȝ ex natura motus localis ex aīa est ille qui prouenit ex appetitu cognitiuo sicut fit ab intrinseco vt motus ɔgressiuus: sicut ab extrinseco vt motus domificationis. motus ex natura est ille qui ɔuenit ab appetitu nō cognitiuo: sicut motus inaiatorū ⁊ etiā motus nutritionis augmētationis ⁊ diminutionis in corporibus viuētibus. ¶ Scđa distinctio duplex est motus localis: videlicȝ rectus ⁊ circularis. rectus qui fit per lineā rectā vt motus elemētoruȝ ⁊ circularis qui fit per lineam circularem vt motus celi. ¶ Tertia distinctio. motus ē de cōtrario in cōtrarium dupl'r .s. manifeste ⁊ īmanifeste motus est manifeste de cōtrario in cōtrariuȝ: cuius termini ɔprijs noībus sunt nominati vt sunt motus elemētoruȝ: quorū termini dicunt expresse sursuȝ ⁊ deorsum: sicut eni augmētatio ⁊ diminutio ⁊ alteratio habent terminos manifestos vȝ magnū ⁊ paruū: calidū ⁊ frigiduȝ: albū ⁊ nigrū: ita nominati mot⁹ habēt termios expressos ⁊ noiatos. motus aūt de cōtrario in cōtrariuȝ īmanifeste dicit esse ille cuius termini nō sunt proprijs noībus expressi vt motus aīaliuȝ siue sit ab intrinseco siue sit ab extrinseco. motus eni ɔgressiui terminus a quo ⁊ terminus ad quē nō habēt noīa expressa. nō et [illegible] motus [illegible] termini habēt ppria nomina: sed tm̄ per circūlocutionē eo mō quo dixit p's primo huius vocās illos cōsonātiā ⁊ incōsonantiā q̄ quidē noīa f̄m eū oībus terminis motuū nō habentibus expressa vocabula possunt applicari. Intendit ergo phus ⁊ cōmētator q̄ faciliter pōt pbari nullā mutationē ad formā eē duratione infinitā: per hoc q̄ qlibet talis est manifeste de cōtrario in ɔtrariū: aut de cōtradictorio in ɔtradictoriū: cū termini generationis ⁊ corruptionis dicant esse ⁊ nō esse: termini augmētationis ⁊ diminutionis vocent magnū ⁊ paruū calefactionis ⁊ frigefactionis dicant calidū ⁊ frigidū: termini dealbationis ⁊ denigrationis dicant albū ⁊ nigruȝ: ⁊ sic de alijs. sed nō ita faciliter potest probari. nullū motuȝ localē aliū a motu circulari esse duratione in infinitum: q2 lȝ illud potest fieri in motibus elemētoruȝ qui sunt manifeste de cōtrario in cōtrariū: nō tamē in motibus aīaliuȝ ⁊ ceterorū aīatorū qui nō sūt manifeste de contrario in cōtrariuȝ.

Secundo notādaȝ f̄m cōmētatorē eodē cōmēto q̄ illud quod impossibile est diuidi dicit multis modis. nā indiuisibile dicit illud cuius genus non est natū ē diuidi vt cū dicimus q̄ corpus celeste est indiuisibile ⁊ dicitur etiā illud cuius genus nō est īnatū diuidi: vt cuȝ dicim⁹ q̄ vox est īdiuisibilis ⁊ ipse intēdit hic per indiuisibile illud quod est de genere indiuisibilis. [illegible] distinctione intēdit cōmētator q̄ aliquid dicit indiuisibile tripliciter. Primo modo. illud est indiuisibile quod f̄ȝ suū genus nō est diuisibile īnatū diuidi: neq3 corrūpi vt corpus celeste. Scđo modo. aliquid dicit indiuisibile qđ f̄m suū genus est īnatū corrūpi: sed nō diuidi vt vox. Tertio aliquid est indiuisibile qđ f̄ȝ suū genus est [illegible]

Te. cō. 91.

tum diuidi ⁊ corrūpi: ⁊ ſm ſe innatū eſt corrūpi ſꝫ nō diuidi vt minimuꝫ naturale. nulluꝫ eniꝫ corpus celeſte poteſt diuidi: neqꝫ vox aliqua: ſed bene ignis vel aq̄ poteſt diuidi. licet minima nālia iſtoꝝ nō poſſint diuidi ⁊ de tali indiuiſibili locutus eſt phus in litera inquit cōmētator. ❡ Sed dubitaē querēdo qualiter accipit cōmētator indiuiſibile vtrū pro eo ꝙ eſt indiuiſibile per deſignationē partis extra parteꝫ: aut per ſeparationeꝫ partis a parte. ſi primo mō falſuꝫ eſt celuꝫ: aut voceꝫ: aut minimū naturale eſſe indiuiſibile cū quodlibet habeat parteꝫ extra partē. ſi per indiuiſibile intelligit illud cuius nō poteſt vna pars ab alia ſeparari. hoc nō videē verū de voce: qꝛ cuꝫ vox ſit extenſa in aere vt colligiē a pho. 2. de aīa. ſicut poteſt diuidi aer per ſeparationē partis a parte: ita ⁊ vox cuꝫ diuidaē accn̄s ad diuiſionē ſui ſubiecti. ❡ Rn̄deē ꝙ cōmentator accipit indiuiſibile pro eo cuiꝰ vna pars nō pōt ab altera ſeparari ambabꝰ remanētibꝰ per tēpus: ⁊ nego ꝙ vox ſit diuiſibilis per ſeparationē partis a parte. vn̄ ⁊ vox eſt actus ſucceſſiuus ⁊ indiget quātitate medii q̄ꝫ primuꝫ diuidiē aer per ſeparationeꝫ partis a parte tā primo vox partialis diſtās a vociferāte deſinet eſſe. (Si ergo qd̄ ferē.) ❡ Secūdo arguit phus ad ideꝫ ſic. oē quod mutatur in aliquē terminuꝫ poſſibile eſt mutari ab aliquo termino: ſed oē quod mouetur localiter aliud a mobili circulariter moto moueē ad aliquē terminum: igitur poſſibile eſt illud moueri ab aliquo termino: ⁊ per ꝯn̄s nullus motus localis alius a motu circulari poteſt eſſe infinitus duratione. patet ꝯn̄a. quia nihil poteſt eſſe infinitū duratione ꝙ pōt habere principiuꝫ ⁊ fineꝫ tēporis. prima pars antecedētis eſt manifeſta. quoniā terminus a quo ⁊ terminus ad quem ſunt oppoſita: modo ſi vnū oppoſitoꝝ eſt in rerū natura vt habet videri primo celi. Secūda pars antecedentis eſt manifeſta inductiue. quoniā oē quod moueē localiter aliud a mobili circulariter moto aut mouetur naturaliter aut violēter: aut ab intrinſeco vel extrinſeco. conſtat autē oē tale intendere finē ⁊ terminuꝫ aliquē. Le. li. (Si ergo qd̄ ferē aliter q̄ꝫ circulariter mutatur in aliquid: ⁊ poſſibile eſt mutari illud idē ab aliquo (quare nō infinitus motus) erit in duratione (neqꝫ fertur infinito). i. ad infinitū terminū (īpoſſibile eniꝫ eſt trāſire ipſum qd̄ quidē igitur ſic nō ſit infinita mu-

Tex. cō. 94. tatio localis vt nō finatur terminꝰ manifeſtū eſt) (Sꝫ ſi ſic.) ❡ Tertia cōcluſio. poſſibile eſt motū aggregatum aliū a motu circulari eſſe duratiōe infinitū. pꝫ. qꝛ poſſibile eſt ꝙ īmediate poſt motū localē ſequaē motuꝫ alterationis ⁊ poſt motū alterationis ſit īmediate motus augmentatiōis: ⁊ poſt motū augmētatiōis ſit motus generationis ⁊ ſic circulariter in īfinitum. neqꝫ oportet dare taleꝫ motuꝫ de neceſſitate aggregatuꝫ ex mutationibꝰ. 4. predicamētoꝝ: quinimo in ſolo ꝑdicamēto quātitatis: ⁊ talis motus aggregatus infinitꝰ ſm durationē cuꝫ eternaliter eternitate cōtinua ſit alteratio inter elemēta. ſemꝑ eni dominanē ſigna calida vt ſigna frigida ab elemētis calidis vel ecōtra. Le. li. (Sꝫ ſi ſic cōtingit vt ſit infinitus) motus (ideꝫ exiſtens et vnus. cōſiderādū eſt nō vno quidē eni facto nihil ꝓhibet forſaſſis vt ſi poſt loci mutationē alteratio ſit ⁊ poſt alterationē augmētū ⁊ iterū generatio. Sic enim ſemꝑ quidē erit tēpore motus: ſed nō vnus ꝓpter illd̄ quod nō eſt ex oībus vt aūt fiat vnus nō cōtingit infinitum eſſe tēpore preter vnuꝫ. hic autē eſt vnus. ſ. circulatio). i. motus circularis celi.

Notandum ꝙ ex motibus quattuor ꝑdicamētoꝝ vꝫ ſube q̄titatis: qualitatis ⁊ vbi ſit vnus motus: ⁊ etiā ex reuolutionibꝰ oībus celi ſit vnus motus: ſed nō eſt cōſimilis vnitas: qꝛ ex motibꝰ. 4. predicamētoꝝ ſit vnꝰ motus vnitate aggregatiōis tm̄: ſed ex oībus reuolutionibus celi ſit vnus motus vnitate numerali quā Ariſtoteles vocat motū vnū ⁊ eūdē. di. ꝙ eſt ꝯſiderandū an talis ſit infinitus ſm tēpus: cuiꝰ cōſideratio nō ꝑtinet ad hūc librū: ſed ad octauū vt videbiē. cauſa aūt propter quā ex oībus reuolutiōibꝰ celi poteſt fieri vnus motus numero: ⁊ nō ex oībus mutationibꝰ quattuor ꝑdicamētoꝝ ē iſta: qm̄ oēs reuolutiōes celi ſunt eiuſdem rōnis. ideo ex his poteſt fieri vnus motꝰ numero. mutationes aūt. 4. predicamētoꝝ ſunt diuerſaruꝫ rationū taꝫ genere q̄ꝫ ſpecie: iō ex his nō pōt fieri vnus motus numero: imo neqꝫ vnus motus ſpecie vel genere cū motus aggregatus ex oībus his motibus nō ſit in aliquo predicamento.

❡ Explicit liber ſextus. Incipit ſeptimus.

Hinc qd̄ mouetur.) Te cō 1

Iſte eſt ſeptimus phyſicoꝝ in quo Ariſtoteles determiat de cāeffectiuis motꝰ. poſtquā determinauit de vnitate ⁊ diſtinctiōe motus cōtinuitate: ⁊ diuiſione eiuſdē: ⁊ diuidiē in duos tractatꝰ in primo tractatu facit ꝙ dictū eſt. in ſcđo autē determinat de cōparatione motuū adinuicē ⁊ ad motores ⁊ ad mobilia ibi. (Dubitabit autē aliquis.) Primꝰ tractatus diuiditur in quattuor capitula quoꝝ primū ꝓbat omne motū habere motorē. Scđm demōſtrat ꝙ eſt deuenire ad primū motū ⁊ ad primū motorē corporeuꝫ ibi. (Quoniā autē omne.) Tertiū manifeſtat primū motuꝫ ⁊ primū motorē nō diſtare: ſed ſimul eſſe ibi. (Primuꝫ autē.) Quartū oſtēdit in quibus ſpeciebus qualitatis ē̄ſt per ſe motus: ⁊ hoc ideo: qꝛ motū in alteratione nō tm̄ applicaē mobili ad vnū terminū: ſed ad plures ibi.) Quoniā autē que alteraē.) ❡ In primo capitulo phus ponit iſtā cōcluſionē. omne quod mouetur neceſſario moueē ab alio quā ipſe probat tribꝰ rōnibus quarū ſcđa incipit ibi. (Ampliꝰ ꝙ a ſe.) Tertia ibi. (Quoniā eni acceptū.) ❡ Primo arguit phs ad illā ꝯcluſionē ſic. omne qd̄ moueē aut moueē ab intrinſeco aut ab extrinſeco. ſi ab extrinſeco certum eſt ꝙ ab alio moueē vt lapis a ꝓiciēte: ⁊ ferrū a magnete ⁊ vapor a ſole. Si ab intrinſeco ēt moueē ab alio ſicē aīal quod moueē ab alio. ſ. ab aīa: ⁊ quodlibet mixtum ⁊ aīatuꝫ ab elemēto: ⁊ quodlibet elemētū a forma ſua ⁊ qꝛ in his que mouenē ab intrinſeco nō apparet differentia inter motorē ⁊ mobile. multi putāt ꝙ tale non moueatur niſi a ſe: ſed decipiunē ſicut quis deciperetur credēs. d. e. z. niſi a ſedato ꝙ. d. e. mouet. e. z. ⁊ nō apparet ſenſibiliter que iſtarū partiū aliā moueret vtruꝫ d. e. moueret. e. z. vel ecōtra. Ita ī ꝓpoſito accipiaē a. b. mobile: ⁊ ſiue appareat motor diſtinctus a mobili ſiue non neceſſe eſt a. b. moueri ab alio ex quo partes quarū vna moueē aliā ⁊ ꝯn̄ter totū. Le. li. (Omne qd̄

mouetur necesse est moueri ab aliquo alio. Si quidem igitur in ipso nõ habet principiũ mot⁹) sz mouet ab extrinseco (manifestũ q ab altero mouet. Si autẽ in seipso) habet principiũ motus (accipiat a.b. qd mouetur fz se sed nõ eo q eorũ que huius aliquid mouet) .i. nõ ex eo mouet: qz aliqua eius pars mouet (primũ quidẽ igit) decipiat si cõtingat nos (opinari a.b. a seipso moueri ꝓpter q totũ mouet ⁊ a nullo exteriorũ. Simile est sicut siquis ipso .d.e. mouẽte illud qd ẽ .d.z. ⁊ ipso moto). vz toto .d.e.z. (opinetur .d.e.z. a seipso moueri ꝓpter q nõ videt vtrũq ab vtroq moueat. vtrũ .d.e. ab .e.z. aut oz ab alia parte que est .d.e.'

Notandum primo fm cõmẽtatorẽ cõmẽto primo q Arist. in hoc tractatu incepit perscrutari vtrum oẽ motũ habeat motorẽ cũ appareat sensu aliqua moueri ex se absq eo q distinguit motor a moto sensu. verbi gratia i quattuor elemẽtis. mota autẽ que mouent ab aliquo extrinseco non ex se manifestũ est ipsa moueri ab alio. motor enĩ eorũ apparet sensu esse aliud vt mot⁹ lapidis a baculo ⁊ baculi a manu. Hec cõmẽtator: opinio antiquorũ fuit q in motis ab intrinseco nõ distinguit motor a mobile: sed q idẽ est seipsũ mouẽs ⁊ nõ mouet ab aliqua parte eius: cõsiderãtes .n. elemẽta eẽ homogena ⁊ eiusdẽ rationis per totũ dixerũt ea a seipsis moueri: ⁊ nõ a partibus suis: qz cũ in quolibet tali mobili sint infinite partes: ⁊ nõ est ratio qre magis ab vna parte q̃ ab alia moueat elemẽtũ: tũc oporteret infinitos motores cõcurrere ad cuiuscũq elemẽti motũ q nõ videt verũ de his. ergo que mouent ab intrinseco nõ ẽ manifestũ an moueant ab alio sz de his que mouent ab extrinseco est manifestũ q mouent ab alio cũ illud sit notũ ad sensũ. experimur enĩ p visum lapidẽ moueri a baculo ⁊ baculũ a manu. ¶ Sz dubium est de lapide moto sursũ mortuo ꝓijciẽte: qz non est manifestũ illũ moueri ab alio plus q̃ si moueretur nãliter deorsũ. ¶ Dicẽdũ q ista vlis est manifesta oẽ quod mouet ab extrinseco mouet ab alio: lz nõ quelibet eius singularis sz manifesta. plura .n. sciunt in vli que tñ ignorant in particulari fz phm .2. priorũ. hec .n. est per se manifesta. oẽ necessariũ est verũ: ⁊ tamẽ habz multas singulares nõ manifestas: qz multa sunt necessaria de quibus est dubiũ an illa sint vera: ita in ꝓposito manifestũ est q oẽ quod mouet ab extrinseco mouetur ab alio: nõ tamẽ oẽ quod mouet ab extrinseco manifestũ est illud moueri ab alio sicut in casu illo de lapide proiecto sursũ corrupta manu ⁊ baculo. vnde aliqui dicunt lapidẽ illũ moueri ab aere quidã q a virtute impressa a proijciente. quidã vero q a grauitate propria. sed de hoc videbitur .8. huius.

Secundo notandũ fm cõmẽtatorem eodẽ cõmẽto q illud qd mouetur fz totũ: qz pars eius mouet totũ est motũ p accidens vt motus corporis totius animalis per motũ caloris naturalis aut musculorũ. motũ enĩ primũ per se in animali est cor q non mouetur fm totũ: quia pars eius mouet se ⁊ mouet totũ. Hec cõmẽtator. aliquod totũ dicit moueri ratõe partis tripl'r. primo modo qz vna pars mouet ⁊ alia quiescit eo modo quo dixit philosophus in principio quinti q sanatur aliquis: quis sanatur oculus vl' pectus. ¶ Scdo mõ qz quelibet mouet quelibet vt in motu grauiũ ⁊ leuium. ¶ Tertio modo qz quelibet pars mouet non tamen quelibet mouet quãlibet: sz datur ordo sic q vna mouet aliam ⁊ ista aliã ⁊ non econtra semper loquendo de parte quãtitatiua vt in motu animalis cui⁹ primũ motũ p se e cor: q quidẽ mouet nõ quidẽ qz aliqua eius ps mouet ipsũ sz ipz p se motũ ab aĩa nullo p̃cedente moto per se mouet musculos: ⁊ musculi neruos: ⁊ nerui mouẽt alias partes ⁊ homogenas. vz man⁹ ⁊ pedes ⁊ nõ ecõtra: qz manus nõ mouẽt neruos: nec nerui musculos: neq musculi cor: in omnibus his potest dici totũ moueri per accidẽs ratione partis prout opponit ei q est primo. vnde in his que mouentur per accidens sunt gradus quorũ primus ⁊ maxime proprius est eorũ que mouentur tantũ ratione continentis vel differentis ⁊ nõ per aliquẽ motũ ꝓprium vt iacentes in naui mota: ⁊ sedentes supra equũ currẽtẽ ⁊ generaliter omnia accidentia ad motũ sui subiecti. ¶ Secundus gradus est eorum que mouentur tantũ ratione partis altera parte quiescente: ⁊ sic mouentur per accidens ille qui sanatur oculo aut pectore ⁊ ille qui tantũ vnã manũ mouet aut vnũ pedem ꝓprii corporis. ¶ Tertius gradus est eorũ que nõ p se existunt ⁊ mouentur ratione partis quãtitatiue fm quẽdã ordinẽ mouẽtis alias ptes vt corp⁹ aĩalis in motu locali ⁊ plãtarũ in motu augmẽtatiõis. cor enĩ est primũ motũ in animali motu locali ⁊ radix in plãtis est primũ motũ motu augmentationis. ¶ Quartus gradus est generaliter omniũ motorũ per se existentiũ quorũ omnes partes mouentur siue moueãtur fm ordinẽ vt sunt corpora animata siue fm nullum ordinem vt sunt corpora inanimata. talia enĩ maxime improprie mouentur per accidens ⁊ maxime ꝓprie per se mouentur cum per se existant ⁊ moueantur ab intrinseco: ⁊ per intrinsecum que sunt partes essentiales eius. s. anima ⁊ corpus seu materia ⁊ forma.

Dubitatur si totũ quod cũq sit illud mouetur ratione partiũ. sequitur q partes magis mouẽtur per se q̃ totũ ipsũ siue fuerit corpus animatũ siue inanimatũ. ¶ Respondetur negando ꝯsequẽtiã. vnde color videtur ratione magnitudinis: ⁊ tamẽ non magis per se videtur magnitudo q̃ color: sed ecõtra: cũ color videatur per se primo: ⁊ magnitudo per se non primo per phz .2. de anima. ⁊ ratio est ista: qz color videtur ratione magnitudinis in genere esse materialis. magnitudo autẽ videtur ratione coloris in genere esse formalis. constat autẽ q magis per se operatio attribuitur forme q̃ materie: ita in ꝓposito totũ mouetur ratione partiũ: ⁊ partes mouentur ratione totius: sed non eodẽ modo quoniã totũ mouetur ratione partiũ in genere cause materialis: ⁊ partes mouentur ratione totius in genere cause formalis cũ totũ dicat formã ⁊ partes materiã vt alias ostẽsũ est tertio huius. ideo magis per se mouetur totũ q̃ partes: cũ totũ vltra proprium motũ sit per se existens: partes autẽ mouent in alio. ¶ Ex quib⁹ sequitur q partes aliquo modo prius mouentur q̃ totũ: ⁊ aliquo modo eque: partes prius mouentur q̃ totũ prioritate materie ad formã: ⁊ totũ prius mouet q̃ partes prioritate forme ad materiam nõ obstãte q partes ⁊ totũ simul moueantur simultate temporis: ⁊ hoc in corporibus inanimatis in quibus non est ordo partiũ: ⁊ generaliter in omnib⁹ corporibus motis localiter ex natura elemẽtorũ. Imo plus q a seipso.) ¶ Secũdo arguit phus ad eandẽ cõclusionẽ sic. nihil mouet de seipso fm q huius: igit omne quod mouet mouet ab alio. patet ꝯsequẽtia. qz Tex. cõ. 2.

si aliqd mouet nõ ab alio. igitur ipsuz est causa precisa ⁊ adequata sui motus: ⁊ p pñs mouet a se ipso fm q huius cũ fm q huius dicat causaz pcisaz ⁊ adequataz vt colligit a pho primo posterioꝝ. añs sic arguit in primo scõe figure. oẽ qd mouet a seipso fz q huius nõ quiescit altero quiescente: sed oẽ qd mouet quiescit altero quiescẽte: igit nihil mouet a seipso fz q huius. pz pña cũ maiori. qꝛ illud qd cõpetit alicui fz q hui⁹ nõ remouet ab eo etiã si remoueat a quocũqꝫ alio vt habet primo posterioꝝ: qꝛ enĩ triãgulus fz q huius habet tres angulos equales duob⁹ rectis: iõ nõ remouetur ab eo illa passio quãtũcũqꝫ remoueat ab alio minor vero est nota itelligẽdo eã vt dicit aptitudinem ⁊ nõ aptũ. i. oẽ qd mouet est aptũ natũ quiescere alterato quiescẽte: qm̃ oẽ qd mouet est aptũ natũ quiescere parte quiescẽte siue sit pars quãtitatiua siue qualitatiua: ista pz inductiue tã in corpibus aĩatis q̃ inaĩatis. i. c. ii. Amplius q a seipso mouet ⁊ vz fm q hui⁹ (nullo mõ pausabit cũ mouet i stãdo). i. in quiescẽdo (aliquid alterũ qd mouet. necesse est ergo si aliud pausat). i. quiescit q mouet in stãdo (. i. in quiescẽdo) aliquid alterum ab hoc altero moueri. hoc aũt manifesto facto neccẽ ẽ oẽ qd mouet mouet ab aliquo alio.

Notandum primo fm cõmẽtatorez cõmẽto. 2. cũ Aristo. cuz posuit hãc ppositionẽ dominãtẽ ⁊ oẽ qd nõ mouet ab aliquo nõ cessat a suo motu per cessationẽ alterius ⁊ hoc p se nõ p accidẽs ⁊ siue cessatio alteri⁹ fuerit per quietẽ aut per corruptionẽ sequit per cõuersionẽ p ɔ̃positionẽ alterius a motu mouet ab alio. ❡ Ista est pña cõmẽtatoris quã Aristo. intẽdit oẽ qd per se non mouet ab alio nõ cessat a suo motu per cessationẽ alterius. igit oẽ qd cessat a suo motu per cessationẽ alterius mouet ab alio. pz pña. qꝛ est cõuersio p ɔtrapositionẽ. añs autẽ est manifestũ inductiue. nam quocũqꝫ dato q per se nõ mouet ab alio ita q ẽ causa p̃cisa ⁊ adequata sui motus illud nõ cessat a motu suo quocunqꝫ alio cessante a motu suo siue p quietem siue per corruptionem eius.

Contra cuiuslibet cõuersionis cõuertẽs ⁊ cõuersa sunt eius qualitatis: sz cõsequẽtie signate. añs est negatiuũ ⁊ pñs affirmatiuuz. igit ista nõ est cõuersio p ɔtrapositionẽ: ⁊ ɔñter nõ est bona pña cũ ex negatiua non sequat affirmatiua per Arist. primo prioꝝ. ❡ Itẽ vlis affirmatiua ⁊ nõ vniuersalis negatiua cõuertit p ɔ̃positionẽ: qꝛ nõ seqt. nullus hõ est equus: igit nullus nõ equus est nõ hõ. cũ añs sit verũ ⁊ pñs falsuz: sz añs dicte pñe est vlis: negatiue igit nõ ɔuertit per ɔ̃põnẽ ⁊c̃. ❡ Itẽ in oi ɔuersione p ɔtrapositionẽ mutant termini finiti i termios infinitos cõcludẽdo ppositionẽ de terminis in finitis ex ppõne de terminis finitis vel ecõtra: sed in pña nominata nulla sit mutatio termioꝝ finitoꝝ in termios infinitos neqꝫ ecõtra vt liquet. igit illa pña nõ ẽ p cõuersionẽ p ɔtrapositionẽ. ❡ Rñdet q cõmẽtator ad hec oia intẽdit arguere affirmatiue ⁊ nõ negatiue accipiens istã ppõnez. oẽ quod per se nõ mouet ab alio. nã cessat a motu per cessationẽ alteri⁹ vt subordinatur huic oẽ q p se nõ mouet ab alio nõ est cessans a motu p cessationẽ alterius ad quã sequit p ɔtrapositionez q oẽ cessans a motu p cessationẽ alterius per se mouetur ab alio: sicut etiã sequit. oẽ nõ albũ est nõ nigrum igit oẽ nigrũ est albũ p suppositis cõstãtia extremoꝝ. i. q sit a... quod albũ ⁊ aliquod nigrũ aliqd motũ: ⁊

aliqd quiescẽs: qꝛ aliter nõ valeret argumẽtum.

Secundo notãdũ fm cõmẽtatorẽ eodẽ cõmẽto q oẽ quod quiescit p quietẽ alterius essentialr mouet ab alio: ⁊ si illud p cuius quietẽ quiescit nõ sit motor sed aliquid ex cui⁹ quiete sequit quies motoris aut eius corruptio. s. aut hoc nõ erit quiescẽs ab alio per accidẽs. ❡ Distinctio quã intẽdit cõmẽtator est ista q aliquid dicit quiescere ad quietez alterius dupl'r vz eẽntialr ⁊ accidẽtaliter: illud essentialiter quiescit ad quietẽ alterius ex cuius quiete sequatur necessario quies motoris aut eius corruptio ⁊ sic quiescit aĩal ad quietẽ cordis: qm̃ quiescente corde sequit quies motoris necessario. s. aĩe aut eius corruptio. illud aũt quiescit accipit ad quietẽ alteri⁹ ad cuius quietẽ nõ sequit necessario quies motoris nec eius corruptio: ⁊ sic quiescit canis ad quietem dñi sui: ⁊ hõ ad quietẽ obiecti delectabilis fugiẽs obiectũ tristabile ⁊ ferrũ ad quietẽ magnetis. potest enĩ dñs canis quiescere cane nõ quiescẽte. ⁊ silr põt descere obiectũ delectabile aut magnes nõ descẽte hoĩe neqꝫ ferro. ❡ Istã distinctionẽ posuit cõmẽtator ne quis credat q omne quiescẽs ad quietẽ alterius moueat ab illo: qꝛ canis isequẽs dñm suũ quiescit ad quietẽ eius: ⁊ tñ nõ mouetur ab eo loquẽdo de mouẽte pprie ⁊ nõ metaphorice se habẽte per modũ finis: sed si aliquid essentialiter quiescit ad quietẽ alterius illud mouet ab eo sicut ɔtingit de rota que quiescit ad quietẽ ponderis ad cui⁹ motum etiã rota mouetur. quies enĩ põderis est causa essentialis quietis rote in horologio sicut etiã mot⁹ põderis est causa essentialis motus rote. ❡ Sed contra. si oẽ motuz qd essentialr quiescit ad quietẽ alteri⁹ mouetur ab illo. sequit q causa p se ⁊ essentialis quietis i moto est quies motoris. cuz ergo motor celi quiescat: ex quo nõ mouet per se vel per accidẽs: vt colligitur a pho 8. huius sequit q celũ quiescat ex quo ei⁹ motor quiescit. ❡ Dicẽdũ q quies dupliciter sumitur videlicet actiue ⁊ passiue. quies actiue sũpta est cessatio a mouere. quies passiue sũpta est cessatio a moueri: iõ motor celi nunq̃ quiescit qꝛ nõ actiue cũ nunq̃ cessat a mouere: neqꝫ passiue qꝛ nunq̃ cesset a moueri. illud. n. qd cessat a moueri prius mouebat: sed intelligẽtia que est motor celi nunq̃ mouebat nec mouebit: igit nõ cessat neqꝫ vnq̃ cessabit a moueri: sicut igit celũ nunq̃ desiit quiete que est cessatio a moueri: ita intelligentia nunq̃ quiescit quiete que est cessatio a mouere. (Q m̃. n. acceptuz.) ❡ Tertio arguit phus ad eandẽ ɔclusionẽ sic. impossibile est q aliquid moueat a seipso primo: igit omne qd mouet mouet ab alio. pz pña. qꝛ ɔtradictorium pñtis formalr repugnat antecedẽti: ⁊ añs arguitur p̃supponẽdo q oẽ qd per se mouet est diuisibile sicut ostẽsuz est. 6. huius quo premisso si possibile ẽ aliquid moueri a seipso primo ponat q. a. b. acceptum in prima ratione moueat a seipso primo ⁊ diuidendo ipsum in puncto. c. sic q. a. c. sit vna pars eius. ⁊. b. c sit alia pars eiusdẽ. ❡ Et q̃ro vtrũ totũ q est. a. b. descat. b. c. pte descẽte: aut moueat eadẽ pte descẽte. Si totũ q ẽ. a. b. descit. b. c. pte descẽte: igit mouet ab alio qd erat pcedenduz. patet pña. qꝛ quiescẽte parte. a. totum quiescit: ⁊ ea mota totũ mouetur. Si autẽ omne qd totum. a. b. mouet. c. b. quiescẽte. ❡ Iterũ querit vtrũ. a. c. mouet aut nõ. si nõ: igit aliquid mouet cuius nulla pars mouet q est ipossibile. ⁊ patet pña. qꝛ. a. b. mouetur ⁊ nõ mouet. a. c. nec. b. c. si cõcedat q. a. c. mouet ⁊ nõ mouet. b. c. igit. a. b. mouet tm̃ ratione partis: igi

tur nō mouet a seipso primo: ⁊ sic hꝫ ꝯtradictio ꝙ aliquid mouetur a seipso ⁊ nō mouet a seipso primo. Lege li. (Quoniā enī acceptū est. a. b.) in prima rōne (ꝙ mouet) a seipo primo (diuisibile erit. oē enī qđ mouetur diuisibile erat). 6. hui⁹ loquēdo de eo ꝙ mouetur per se. (diuidat igit in. c. nece ē igit. a. b. ⁊ d. c. Si enī nō accipiat moueri ipsuꝫ totū . b c. igit quiescere moueb[i]tur vtiqꝫ. c. a. nō ergo mouet p se. a. b.) tanꝙ causa p[re]cisa (sed rōne partis sꝫ cōcessuꝫ est p seipsuꝫ moueri primuꝫ) a. b. in casu dato.

Notandum primo ꝭm cōmētatorem cōmēto . . ꝙ istā ppositionē ignorauit Gal. ⁊ illi qui nō itellexerūt istā demōstrationē estimauit: igit enī p illud qđ mouet p se non sequtur cū alia ps quieuerit vt totū quiescat: ⁊ iō nō apparuit eis modus declaratiōis quē Aristo. intēdebat in hoc loco: sꝫ sequtur vt remaneat motū p partez nō p totuꝫ: q2 intellexerūt hic p motū p se illud qđ opponitur moto p accidēs nō moto p partē eius: ⁊ q2 hoc intellexerūt p motū p se nō fuit necesse apud eos cum in hoc motu quieuerit altera pars eius vt residuū quiescebat. Hec cōmētator: ꝯtradixit igit Gal. Aristo. i hac ppōne ꝙ quiescēte vna pte totū quiescit. voluit. n. Galienus ⁊ plures sequaces eius ꝙ quiescente vna parte adhuc totū mouet p se p[er]se[i]ptate ꝑprie dicta: q2 posset moueri p aliā ⁊ moueri p partē vt dicebat nō erat moueri p accn̄s sed p se: ad cuius pōis cōfirmationē videtur facere qđ dicit. 5. huius vbi distinguit moueri per accidēs a moueri p partē. ¶ Sꝫ opinio Gal. nō pōt stare: q2 si illud dicit moueri per se cui⁹ vna ps mouetur. ergo si alicui⁹ mobilis vna medietas moueretur ⁊ alia quiesceret totū deberet dici p se moueri ⁊ p se qescere ꝙ est falsuꝫ. ꝑpterea phus. 4. hui⁹ voluit moueri per ptē eē ꝑprie moueri p se neqꝫ ꝑprie moueri p accidens sꝫ eē mediū inter illa ⁊ vbi moueri p partē colloce[tu]r sub aliquo illoꝝ mēbroꝝ. poti⁹ dꝫ dici moueri p accidens ꝙ̄ moueri p se. nihil enī mouetur p se nisi moueatur ꝭm quālibet eius partē. neqꝫ intēdit phus hic ꝙ totū semp dicatur quiescere quacūqꝫ pte quiescēte indifferēter: qm̄ pōt aliquis moueri manu aut pede quiescente: sꝫ totū quiescit pte quiescēte a qua depēdet essentialiter mot⁹ vt aial qescat corde quiescēte: ⁊ lapis qescit vna pte quiescēte cū deducta rarefactiōe ⁊ cōdēsatione nō moueat vna ps sine alia.

Secundo notādū ꝭm cōmētatorē eodem cōmēto ꝙ necesse est hic esse prima mota: q2 corpora nālia nō diuidunt in infinitum in eo ꝙ sūt corpa nālia. verbi gratia. qm̄ primū motū in igne est minima ps q̄ pōt esse in igne in actu. ⁊ silr primū motū caloris nālis aialiū est minima ps que pōt mouere aial. ⁊ manifestū est in hoc mō motū ꝙ cū fuerit imaginatū ꝙ pars ei⁹ quiescit totū quiescit. cū igitur fuerit declaratū ꝙ cū pars primi motī quieuerit statim totū quiescit: ⁊ oē qđ quiescit a motu p quietem alterius necessario mouet ab alio cōcludat in prima figura: qm̄ primū motū ē motū p aliō: ⁊ q2 oē motum ex se necessario est si ipsuꝫ nō fuerit primū vt i eo sit primū motū sequit ꝙ oē motū ex se hꝫ motorē ⁊ i hoc est dubiū de elemētis: in aialibus aūt manifestum est ꝙ motū differt a moto h g⁹ Intelligēdū ꝙ aliquid d[ic]i esse primū motū quadruplr intelligitur quidē primo primitate tpis vel spacij ꝙ mouet in aliquo tpe vel p aliqđ spaciū: ⁊ nō mouet ante illud: neqꝫ ante illđ spaciū: ⁊ tale esse iplicat ꝯtradictionē vt demōstrauit phs sexto hui⁹. ¶ Scđo. aliquid dicit eē primū motū primitate tota[litatis] eo modo quo dicit p[ar]s in prim[o] hu[ius]. ꝙ illud est motum ꝭm seipsuꝫ primū ꝙ mouetur ꝭm quālibet ptē: ⁊ sic oē primuꝫ motū necessario mouetur ab alio: q2 si tale motū mouet ex se ꝭm quālibꝫ partē: oꝫ quālibet partē mouere se: ⁊ p ꝯn̄s mouere totius depēdet a mouere partiū. nō ergo tale mouet a se ipso tanꝙ a causa p[re]cisa: sed mouetur ab alio. s. a parte sua. ¶ Tertio. aliquid dicit primū motū primitate indiuisibilitatis quo min⁹ nō pōt p se moueri: ⁊ sic dicit cōmētator hic ꝙ primū motū in igne est minima ps q̄ pōt eē ignis in actu: cū corpora nālia ꝭm ꝙ hui⁹ non sint diuisibilia in infinitū: sed tm̄ in eo ꝙ sunt corpora absolute: ⁊ sic acciptēdo primū motū necessario mouetur ab alio: q2 cum tale sit homogenū in oībus suis partibus nō est rō quare tale minimū mouet seipm quin per idē quelibet pars eius mouet seipsam: igitur moueri totius depēdet a mouere partiū ꝙ esse nō posset nisi totū moueret a partib⁹: ⁊ si sit hui⁹ minimū mouetur ab alio. ¶ Quarto. aliquid dicit primū motuꝫ primitate gn̄ationis ⁊ ordinis: ⁊ illud est cor in aiali. vel aliquid intrinsecū cordi de quo loquit cōmētator hic ꝙ primū motū caloris nālis aialiū ⁊ minima ps que pōt moueri aīa: ⁊ cōmēto primo dixit ꝙ primuꝫ motū per se in aiali est cor. cōstat aūt etiā tale primum motū moueri ab alio. s. ab aīa vt declaratū ē in libro de motibus aialiuꝫ. ¶ Ex his arguit cōmētator i prima figura sic: oē primū motuꝫ mouet ab alio: sed oē motū ex se est primū motū: vel habēs in se primū motum: igit omne motū ex se mouet ab alio. ista ꝯn̄a est bona. aīs est verū: igitur ⁊ ꝯn̄s est verū: nō obstante ꝙ illud sit dubiū in elemētis: ⁊ manifestū in aialibus. in elemētis enī est dubiū vtruꝫ motor distinguat a re mota: sed in aialibus est manifestuꝫ motorē distingui a re mota. vꝫ aīam a corpore huius cōsequētie. minor est de se manifesta. ⁊ maiorē arguit cōmētator. qm̄ oē qđ qescit ad quietē alterius mouetur ab alio: sꝫ oē primū motū quiescit ad quietē alterius. nā in homogēis quiescit ad quietez partis quātitatiue ⁊ in et homogenis quiescit ad quietē partis qualitatiue vꝫ aīe: igitur omne primū motuꝫ mouetur ab alio.

Dubitatur ꝓbādo ꝙ in corporib⁹ naturalibus nō sit dare mediuꝫ minimū: q2 in alteratione corporis naturalis ps alteratur ante partē in infinituꝫ: cuꝫ omne agēs extrinsecum prius agat in partē ꝑpinquā ꝙ̄ remotā: sed in infinitū ꝑpinqua ē aliqua pars agenti: igitur quacūqꝫ parte data minor ista prius alteratur: ⁊ per ꝯn̄s nō datur minimū in motu alterationis. ¶ In hac materia sunt plures opiniones quarū prima est Linconiēsis super primo posterioꝝ di. ꝙ forma rei gn̄āte ⁊ maxime in simplicibus inducit partibilitr successiue quia pars ꝑpinquior generanti . . . ꝑparat ad receptiōeꝫ forme substātialis: ideo prius recepit eā ꝙ̄ pars remotior. ꝑpterea sicut non datur minimū naturale: ita nō datur minimū motū. ¶ Scđa opinio est egidij di. ꝙ est dare minimū naturale in actu ꝙ pōt per se existere quoniaꝫ tam forma naturalis ꝙ̄ operatio naturalis requirit determinatā quātitatē a qua pōt ꝑuenire operatio naturalis ⁊ sub qua pōt esse forma substātialis sic ꝙ sub minori quātitate nō posset esse operatio vel forma naturalis: sicut igitur datur minima materia de cuius potētia educitur forma ignis ꝭm se totaꝫ ita datur minima materia de cui⁹ potētia educitur simul ali-

qua tota caliditas sic q̄ nō partibiliter intēsiue nec extensiue iducitur caliditas illa: igitur daē minimū motū tam in fieri q̄ in facto esse: sicut daē minimus ignis aut minimus aer. ¶ Tertia opinio est Burlei dicentis q̄ in homogenis est dare minimū simpliciter quo min⁹ nullo modo pōt per se existere vel moueri ex quo enī in homogenis totū est eiusdē speciei cū qualibet eius parte quātitatiua: sicut nō repugnat toti per se existere vel moueri: sed est dare minimū cū certis circūstantijs .s. minimū q̄ potest p se existere per tantū tēpus: ⁊ ī tali cōtinuitate. q̄ enī minus illo nō possit per se existere per tātū tēpus in tali ꝯtinuitate hoc nō est rōne forme substātialis illi⁹: sed rōne ꝯtrarietatis que est īter ip̄m cōtinēs ⁊ illud minus. Et sic datur minimū motū nō quidē simpliciter sed cū illis circūstātijs: aut daē minimū motū per ꝯtrapositionē ad suā speciē sic q̄ datur minimū potēs mouere aīal' motu ꝓgressiuo .s. cor vel aliq̄d existens in corde vt inuit cōmētator. ¶ Quarta est opinio cōis di. q̄ in rebus nālibus nō est accipe minimū simplr quo min⁹ nō pōt eē per se subsistere: sꝫ est accipe minimū tale ſm sensū quo minus sensus dispositus optime nō pōt distincte apprehēdere: ⁊ h̄ videtur sentētia cōmētatoris sup scdo huius. vbi vult q̄ terminus entis in actu est vt sit tāgibile vel sensibile. Omniū istarū opinionū sola opinio egidij est de intētione cōmētatoris nō quidē ſm se tota: sed in parte: q̄ enī detur minimū naturale per se existens quo min⁹ non possit per se existere neq̄ per se moueri. hoc intendit cōmētator: sed q̄ detur minima caliditas aducibilis de potētia materie ſꝫ se totū simul intēsiue ⁊ extensiue hoc nō intendit cōmētator: ita q̄ lꝫ detur minima forma: nō t̄n datur minima operatio: imo si alteratio fiat ab extrinseco qualitas ad quā est motus p se successiue partibiliter ī īfinitū acquiriē taꝫ intensiue quam extēsiue: ideo cōcedo cū cōmētatore q̄ in alteratiōe alteraē pars ante partē in īfinitū: ⁊ q̄ nō contingit dare minimā partē alteratā cū qua stat q̄ est dare minimū q̄ pōt per se moueri ⁊ alterari quo .s. bene datur minus q̄ potest alterari: sed nō per se pꝫceptate tertij modi. (Manifestuꝫ igiē.) Ex predictis ph̄us cōcludit cōclusionē principaliter intentā di. q̄ ē manifestū. omne quod moueē ab altero moueri: q2 si nō maxime videreē q̄ id quod moueē ab intrinseco nō moueē ab alio cuius oppositū est cōclusuꝫ: q̄m oē tale est diuisibile ⁊ quiescit ad quietē partis vꝫ. a. b. ad quietē. b. c. igiē mouetur ab alio .s. a parte que est. b. c. Intēdit igiē Aristo. in sūma hanc rationē. oē quod moueē: aut mouetur per se vel per accidēs: si moueē per accidens notū est q̄ moueē ab alio vt iacens in naui: ⁊ sedēs sup equū. si mouetur per se: igiē ab intrinseco vel ab extrinseco: si ab extrinseco manifestū est q̄ moueē ab alio vt lapis a baculo: ⁊ baculus a manu. Si ab intrinseco igiē illud moueē a seipso primo: vel nō a seipso primo. si nō a seipso primo moueē ab alio: sed q̄ nihil moueatur a seipso p̄mo arguiē sic. oē q̄ q̄escit ad q̄etē alteri⁹ nō moueē a seipso primo: sed oē quod mouetur quiescit ad quieteꝫ alterius: igitur nihil q̄ moueē moueē a seipso primo. patet ꝯsequētia cū maiori per diffinitionē de ly primo que est alteri per ipsuꝫ: ⁊ illi nō per alteruꝫ. minor vero est ꝓbata. quoniā omne quod mouetur ab intrinseco quiescit quiescente parte seu motore alio intrinseco. (Te. c. li. Manifestuꝫ igitur q̄. a. b. c. quiescente quiescet ⁊. a. b. ⁊ tūc pausabit q̄ mouetur: sed si aliud in quiescēdo aliud, a per quietez alterius (stat ⁊ pausat manifestuꝫ hoc ab altero moueri: manifestuꝫ igiē q̄ oē quod mouetur ab aliquo alio mouetur diuisibile est enī omne quod moueē ⁊ parte quiescente quiescit totum.

Notandum primo ſm cōmentatorem cōmēto isto q̄ ista demōstratio est vera: ⁊ est de genere signoruꝫ ceteroꝝ. licet nō sit de genere demōstrationū simpliciter. Istud cōmentuꝫ Egidius sic declarat dicens q̄ demonstrare per signuꝫ est demonstrare per effectuꝫ: ⁊ demōstrare simpliciter est demonstrare per causam. qui ergo sic argueret. habere tres competit triangulo primo. ergo si remoueretur ab alijs non remoueretur a triangulo procederet a priori: ⁊ per causam simpliciter: sed si argueret habere tres si remoueretur ab alijs non remoueretur a triangulo: ergo competit triangulo: primo procederet a posteriori per effectum ⁊ per signum: ⁊ sicut est in affirmatiuis sic suo modo est in negatiuis: vt si habere tres non competeret triangulo primo: ⁊ aliquis argueret: habere tres non competit triangulo primo. ergo si remoueretur a triangulo non propter hoc remouetur ab alijs: procederet a priori simpliciter: quia arguētur ex diffinitione eius q̄ est non primo quia sicut primo diffinitur per in esse alteri per ipsum ⁊ non ipsi per alteruꝫ: sic non primo diffinitur per nō in esse alteri per ipsum: sed ipsi per alteruꝫ. Si ergo philosophus argueret. nullum mobile mouet seipsuꝫ primo: igitur quodlibet mobile potest quiescere per quietem alterius procederet simpliciter: ⁊ per causaꝫ cum non mouere seipsum primo sit causa ꝓpter quā mobile quiescit per quieteꝫ alterius: sed ipse arguit econtra vt si mobile quiescit per quieteꝫ alterius .s. per quietem partis illud non mouet seipsuꝫ primo ergo procedit a posteriori ⁊ per signum. Sed Burleus aliter exponit dicens q̄ causa propter quā aliquid quiescit ad quietem alterius est: quia illud mouetur ab alio sic q̄ moueri ab alio est causa: ⁊ quiescere ad quietem alterius est effectus arguetur ergo sic. omne quod mouetur mouetur ab alio: igitur omne quod mouetur quiescit ad quietem alterius est procedere a causa ad effectum: ⁊ est demōstratio simpliciter: arguere autē econtra vt omne quod mouetur quiescit ad quietem alterius: igitur omne quod mouetur mouetur ab alio est ꝓcedere a posteriori per effectum ⁊ per signum: vt quia in horologio motus ponderis descendentis est per se causa motus rote: ideo rota per se ⁊ essentialiter quiescit ad quietem ponderis: igitur rota mouetur ad motum ponderis sicut est in proposito. ¶ Istaruꝫ expositionum quelibet est sufficiens: tamen expositio egidij est magis ad intentionem Aristotelis cum demonstratio quam fecit Egidius sit magis per immediata. Aristoteles enim probat. omne quod mouetur moueri ab alio per hoc q̄ nihil mouetur a seipso primo: ⁊ probat nihil moueri a seipso primo per hoc q̄ omne motum quiescit ad quietem alterius. ¶ Et si aliquis argueret contra exemplum Burlei dicentis q̄ illius consequentie tam añs quaꝫ ꝯsequēs componitur ex causa ⁊ effectu cum tam rotam quiescere ad quietem ponderis quam rotam moueri ad motum ponderis dicat causam ⁊ effectuꝫ. ¶ Respondetur q̄ ad hoc est demonstratio per effectum quia concluditur positiuum per priuatiuū. quod quidē respectu priuatiui se habet vt causa. Dicit enim philosophus primo posteriorum q̄ affirmatio est prior negatione: igitur habet

aliquē causalitatē respectu negatiōis. Propterea si arguatur sic. Omē habens pulmonē est respirans igitur omē nō habens pulmonē nō est respirās. arguitur a causa ad effectū. Ecōtra aūt arguitur ab effectu ad causam: vt omne nō habens pulmonē est nō respirans: igitur omē habēs pulmonē est respirās. et tamē tā antecedēs q̄ cōsequēs cōponitur ex causa et effectu: cum habere pulmonē sit causa respirādi. et nō habere pulmonē sit causa nō respirādi. Sicut eīm affirmatio ē causa affirmationis ita negatio negationis inquit aristo. primo posterioꝝ.

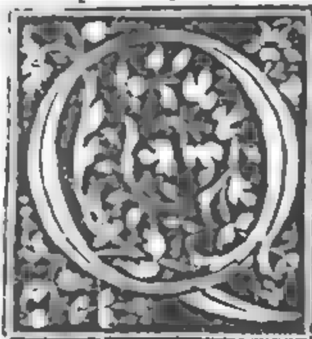
Notandum secūdo fm cōmentatorē eodē cōmēto q̄ (potest quis dicere q̄ ꝓpositiones que vsitate sunt in eo scꝫ de motiōe) antedicta (nō sunt vniuersales omi moto ex se cū in corpe celesti impossibile est dicere q̄ cum pars quieuerit quiescit totū.) Dubiū quod mouet cōmētator est istud: Demōstratio quā facit aristo. ē ista: Oē quod quiescit ad quietē alteri⁹ nō mouet a seipo prio sed omē quod mouet ex se quiescit ad quietē alteri⁹ .s. partis sue: igit nihil mouet a seipo. illa minor aut non est vniuersalis omni moto ex se: vel si accipitur vniuersaliter illa est falsa: cum celum moueatur ex se et non quiescit ad quietem partis cum sit impossibile partem celestis corporis quiescere. Ad istud dubiū respōdet cōmentator dupliciter: Primo q̄ in omni re mota ptē q̄esce ē aliq̄ mō īpossibile et aliq̄ mō possibile. Si et considerat motum vt corpus sic est possibile illud quiescere et quālibet partē eius ad hunc intellectum q̄ illi nō repugnatur quiescere neq̄ alicui parti eius. si autē consideratur res mota vt est corpus celeste sic impossibile est illud quiescere aut aliquā partē eius. mō philosophus considerat mobile vt habet rationē substātialem corpis celestis. illa ergo minor est vera: Omne quod mouetur ex se quiescit ad quietem alterius. et est vniuersaliter accipienda ad hunc intellectū: Omne qđ mouetur ex se nō habet rationē moti est aptum natum quiescere ad quietē alterius. Secundo respondet commētator q̄ propositionū quedā sunt cathegorice et quedam ypothetice: et cum sunt ypothetice et conditionales: aliqñ habent antecedēs verum et aliqñ falsū: in vtroq̄ modo cōditionalis est vera: exemplū primi: vt si sol ascendit dies est. exemplū secundi: vt si lapis volat habet alas. hec ergo conditionalis fm cōmentatorem si pars quiescet totum quiescit aliqñ habet antecedens verum vt in his in quibus possibile est partem quiescere. aliquādo vero habet antecedens impossibile: vt in corpore celesti in quo impossibile est partem quiescere. Illa ergo conditionalis propositio per quā philosophus probat intentū videlicꝫ q̄ si quiescit ps quiescit totum semp est vera. licꝫ aliquādo habeat antecedens impossibile. ideo philosoph⁹ nō arguit nisi ex antecedente vero. Verbigratia: Si pars corporis celestis quiescit totum corpus celeste quiescit: ergo corpus celeste mouetur ab alio vel nō mouetur a seipso primo. ista est vna consequētia necessaria cuius assumptum est necessariū: licꝫ illius antecedēs impossibile sit illa ergo minor videlicꝫ Omne quod mouetur ex se quiescit ad quietem partis est intelligenda conditionaliter isto modo: si alicuius mobilis ex se pars quiescit totum quiescit. Sed contra demonstrationē aristotel dubitatur quia per eundē modū arguēdi posset probari q̄ nihil mouetur ab alio primo: quia si aliquid competit alicui primo competit ei: et si remoueatur ab aliquo alio per diffinitionē eius q̄ est primo. nam primū est cui alteri per ipsum et ipi non per alterum. et ex hoc potest sic argui: Illud nō mouetur ab illo primo qđ quiescit ad quietem alterius ab eo: sed omē quod mouetur ab aliquo quiescit ad quietē alterius ab illo: igitur nihil mouetur ab alio primo: minor declaratur de animali quod dicitur moueri ab anima primo et tamen quiescit ad quietē alterius ab anima scilicꝫ ad quietem cordis. Etiam lapis dicitur primo moueri a forma et tamen quiescit ad quietē alterius a forma videlꝫ ad quietē sue medietatis. ¶ Ista dubitatio habet duas solutōnes quaꝝ prima est Egidij dicentis q̄ si aliqua passio competit alicui primo nō remouetur ab eo propter remotionē a quocūq̄ extraneo illi vt stat sub illa passiōe. Verbigratia: Triangulo competit primo habere tres angulos. et figura licꝫ sit de ratione trianguli tamen est extraneū illi vt stat sub illa passione habere tres: et angulus extrinsecus licꝫ sit extraneus triangulo tamē sibi competit per se vt stat sub eadē passiōe. ideo si per imaginationē figura separetur a triangulo triangulus haberet tres dato q̄ nulla figura haberet tres: si nō haberet tres nisi haberet angulū extrinsecū ex eo quia habere angulū extrinsecū est causa propter quā triangulus habet tres angulos ita pars licꝫ sit de ratione totius absoluti considerati nō tñ est de ratōne totius vt stat sub illa passiōe que est moueri a se: sed ē de ratione totius vt stat sub illa passione que est moueri ab alio: cum mouere seipsum dicat conuersionem totius supra totum q̄ est concludere habitudinē partis moueri nō ab alio dicat distinctionē motoris et mobilis et consequēter multitudinē partium. Propterea si aliquid mouetur a seipo primo stat illud moueri qualibet parte quiescente: ex quo tali accidit habere tres: nō autem stat illud moueri qualibet parte quiescente ex quo tali accidit habere partes: nō autem stat illud moueri qualibet parte quiescēte: sed mouetur ab alio primo: cum huic vt stat sub illa passione competat habere partes. Hec responsio pulchra est sed mihi difficilis. Primo quidem in hoc q̄ dicit figuram esse intrinsecam triangulo: et omne illi extraneum vt stat sub illa passione competat habere partes: quoniam omne quod est de intrinseca ratione diffiniti vt colligitur a philosopho in Topicis et primo ac secundo huius: sed figura est de intrinseca ratione trianguli: et triāgulus est diffiniens habere tres cum ꝓpria passio diffinatur per suū subiectū igit figura est intrinseca huic passiōi que est habere tres: et per ꝯñs figura est intrinseca triangulo vt stat sub illa passiōe. vñ quia risibile diffinit p hoīeꝫ et aīal ē de intrinseca rōne hoīs igit aīal est de intrinseca rōne risibil. sic eīm diffinit risibile p hoīem dicēdo risibile ē hō apt⁹ nat⁹ ridere: ita pōt diffiniri p aīal dicēdo risibile ē aīal aptū natū ridere. Cōsitr appet dicēdū de figura et triangulo et hīre tres. Itē nō est veꝝ q̄ angul⁹ extrinsec⁹ sit cā ꝓpter quā triāgulus hꝫ tres: qꝛ si null⁹ foret angul⁹ extrīsec⁹ nō min⁹ triangul⁹ hīet tres: sed ē tñ cā cognoscēdi triangulū hīe tres. nō eīm scit triangulū habere tres angulos eq̄les duob⁹ rectis nisi ponat angul⁹ extrinsec⁹. Preterea vr̄ q̄ ps nō tñ sit de rōne toti⁹ sed etiā de rōne illi⁹ vt est sub illa passiōe que est moueri a se: qm̄ omne qđ mouet ē p se diuisibile et per se habēs ptes fm phm hic in lr̄a et .6. hui⁹. sed in eo q̄ est moueri a se includit essentialiter moueri: igit esse diuisibile et hīe ptes includit ī eo q̄ est moueri a se. nō igit accidit huic q̄ est moueri

a se habere partes: vt dicit Egidius. Secūda solutio
est Buriei dicētis ꝙ illud quod mouetur ab alio pri/
mo nō indiget alio motore ab illo a quo primo mo/
uetur: ⁊ ideo non mouet pars alicuius moti si illud
mouetur ab alio primo negatur: igitur ꝙ si aliquid
mouetur ab aliquo primo illud quiescit ad quie/
tem ptis idest cessat a moueri per cessationem a moue
re partis. Ista rn̄sio faciliter soluit difficultatē dubij te
nendo ꝙ ly primo tenet causam ꝑcisam: sed nō decla/
rat instātias quo elemēta mouent a suis formis p̄io
⁊ nō indigēt alijs mouētibus. s. grauitate ⁊ leuitate: et
ꝙ eadē elementa nō p̄nt moueri ab aliquo primo ꝙn
partes coꝝ moueāt sicut mouent. aīalia etiā mouēt a
suis aīabus primo ⁊ tn̄ indigēt alijs motoribꝰ. s. cor/
de ⁊ musculis. ¶ Pro declaratiōe ergo huiꝰ difficul/
tatis pono quattuor documēta de intētiōe aristo. ⁊ cō
men. quoꝝ primū est istud: Sicut hec ꝓpositio Aliqd
mouet a seipo: dicit duplicē motū. s. actiuā que est mo
uere ⁊ passiuā q̄ est moueri. ita hec ꝓpositio Aliquid
quiescit ad quietē alterius: dicit in ꝓposito duplicē qe
tem vz actiuā que est cessatio a mouere: ⁊ passiuā que
est cessatio a moueri. Propterea cū dicit ph̄s nō moue
ri illud a seipo primo ꝙ quiescit ad quietē alteriꝰ intē/
dit ꝙ illud nō mouet a seipo primo ꝙ cessat a moue/
ri p cessationē a mouere alteriꝰ: ⁊ iō cor mouet ab aīa
primo nō obstāte ꝙ quiescat ad quietē sue ptis quan/
titatiue que est alia ab aīa: intelligēdo per vtrāq3 quie
tē cessationē a moueri p cessationē a mouere alicuiꝰ sue
ptis q̄ntitatiue: sed tn̄ p cessationē a mouere aīe. Secū/
dū documētū ꝙ aristo. tā in motu q̄ in quiete sepat il
lud qđ est p se ab eo qđ est p accidēs ita ꝙ cū dicit om
ne qđ mouet [illegible] intelligit de eo qđ mouet p
se ⁊ nō p accidēs. Et cū ait aliqd quiescere ad quietē
alteriꝰ: intelligit illud qđ p se cessat a moueri p cessatio
nē a mouere alteriꝰ. Et ꝯr̄ter cū dicit nihil moueri a se
ipo primo: intelligit p se: q2 p accidēs nō est cōueniēs
cū aīa moueat a seipa primo. Mouet em̄ aīa a seipsa
nullo p̄cedēte motore: l3 bene p̄cedēte aliquo mobili:
q̄m mouet ad motū corpis. Et si instat: q̄m oē primū
ꝓ supponit id qđ ē p se: vt hr̄. j. posteri. igit si aīa mouet
a seipsa primo ipa mouet a seipsa p se: negat ꝯn̄a: sed
solū sequit aīam mouere p se ⁊ motū ab aīa moueri
p se. Tertiū documētū est ꝙ motor ⁊ mobile in suis ꝓ
prietatibus multū differūt. nā motori vt sic cōpetit p
se moueri ⁊ p accidēs moueri: vt hr̄ tertio huius. sic eti/
am accidit illi ⁊ est ab eo extraneū habere partes: et si
habet ptes illas per accidēs cōpetit mouere. Motor
em̄ celi nō habet ptes. aīa vero mouēs cor ⁊ si habet
partes ille nō mouēt. Sed mobile ecōtra per se cōpe/
tit mouere ⁊ p accidēs mouere cū celū ad suū motū cō
currat passiue ⁊ nō actiue: cōpetit etiā sibi habere ptes
q̄ntitatiuas q̄bus per se nō cōpetit mouere sed tn̄ mo
ueri: vñ lapis motus deorsum ⁊ si quiescit ad quietem
sue forme quiete que est cessatio a mouere nō tamē ꝓ/
pter hoc oportet ꝙ quiescat ad quietē sue ptis quātita/
tiue sic ꝙ cessat a moueri p cessationē a mouere illius:
q2 ⁊ si nulla pars quātitatiua lapidis moueret nō mi
nus lapis moueretur. s. per suā formā aut elemēti exi/
stentis in eo si etiā quelibet ps eius cessaret a mouere:
nō ꝓpter hoc lapis cessaret a moueri q2 ad hoc mo/
ueret a forma sua vel elemeti existētis in eo ex quo to/
tum nō est sue ptis vt fuit ꝓbatū primo huiꝰ. Quar/
tū documētū homogena ⁊ ethomogena multiplr̄ con
ueniūt ⁊ differūt. Conueniūt quidē q2 vtraq3 mouēt se/
ipa ⁊ vtraq3 habēt ptes quātitatiuas mouētes seipsas
⁊ vtraq3 habēt p̄ter motores pticulares ⁊ mota ptia/
lia motorē totalē. s. ptes qualitatiuas ⁊ essentiales q̄
sunt forma ⁊ materia seu aīa ⁊ corpus. Sed discōueni
unt q2 homogena habēt infinitas ptes seipsas mouē/
tes cū sint eiusdē rationis cū oībus suis partibꝰ quā/
titatiuis. ethomogena aūt habēt finitas ptes tn̄ se mo
uentes. s. cor epar musculos neruos ⁊ hmōi. Nulla et
pars cordis mouet seipam: dato cū cōmētatore ꝙ cor
sit primū motū in aīali. neq3 aliqua ps epatis mouet
seipsam. Discōueniūt etiā q2 nō est ordo in homogēis
cū vna pte mota localiter oēs alie ptes moueantur et
nō prius vna q̄ alia cum nō detur prima. in ethomo
genis aūt est ordo: cū in aīali vna ps prius moueat ⁊
moueatur q̄ alia: sicut in eis datur prima ps. s. cor vel
aliud ꝓportionabile. In homogenis etiā quelibet ps
mouet quālibet partē: loquēdo de pte quātitatiua: cū
ad subtractionē cuiuscūq3 partis alia ps tardiꝰ moue
retur. sed in ethōgenis quelibet ps quātitatiua mouet
quālibet ptē quātitatiuā cū a nulla pte q̄ntitatiua mo
ueatur cor. ¶ His documētis p̄missis rn̄dēdo ad dif
[illegible] dico ꝙ aliquid moueri ab aliquo motore pri
mo cōtingit quadruplr̄. Primo quidē primitate tota/
litatis eo mō quo loqtur aristo. in principio. 5. huiꝰ di.
egrū sanari a medico tāq̄ a mouente primo. ⁊ sic pōt
cōcedi aliquid moueri a seipso primo: q2 aliqd s̄m se
totū mouet a seipo s̄m se totū. Secūdo aliqd dr̄ mo/
ueri ab aliquo motore primo primitate p̄cisiōis: quia
motorē illū nō p̄cedit aliꝰ motor. ⁊ aīal mouet ab aīa
primo ⁊ elemēta mouent a suis formis: loq̄ndo d̄ mo
tore particulari ⁊ nō vniuersali. De hac primitate fac
ph̄s exp̄ssam mētionē. 2. huiꝰ di. Nā ē principiū ⁊ cau
sa motus ⁊ quietis eius in quo est primo. Et. 8. huius
inquit ph̄s: Oīe p se motū diuidit in ptē primo mouē
tē ⁊ partē primo motā. isto mō nō est possibile aliqd
moueri per se a seipso primo: q̄m oīe mouēs seipum
per se presupponit aliū motorē. s. formā vel partē eiꝰ.
Tertio aliquid dicitur moueri ab aliquo motore pri/
mo primitate immediatiōis scilic3 quia nō mediat ali/
us motor inter motorem signatū ⁊ rem motam: ⁊ sic
dicimus lignum alterari a caliditate primo: ⁊ mediū
diuidi a grauitate aut leuitate primo. De huius primi/
tate loquitur philosophus secūdo huius dicens: ꝙ in
oīni questione ⁊ demonstratione est deuenire ad cau/
sam primam idest immediatā. ⁊ in hoc septimo ꝙ pri
mum mouens ⁊ motū sunt simul scilic3 simultate im/
mediationis: ⁊ hoc modo iterum nō est possibile ali/
quid moueri a seipso primo: quia nihil est immediatū
sibi ipsi sicut nihil est sibi ipsi continuum aut contigu/
um: neq3 a seipso differens. Quarto aliquid dicit mo/
ueri ab aliquo motore p̄io primitate precisionis tāq̄
a causa sola ⁊ precisa eo modo quo dicimus cor aut
calorem naturalē moueri ab anima primo: quia non
ab alia causa. ⁊ sic loquitur Aristoteles hic cū dicit ni/
hil moueri a seipso contra opinionē Platonis dicens
animā mouere seipsam primo: vt innuit cōmentator
cōmento allegato. cōtra etiam opinionē Parmenidis
⁊ Melissi ⁊ aliorum antiquoꝝ ponentiū tantū vnum
principium ⁊ dicentiū illud mouere seipsū primo ne/
scientiū distinguere inter motorem ⁊ rem motā: vt ha/
betur primo metaphisice. ⁊ i parte tangebatur primo
huius. Sed constat has opiniones esse impossibiles i
demōstratiōe antedicta. Sicut em̄ nō ē possibile aliqd
esse in seipo p̄io: vt demonstratū est. 4. huius: ita nos

est possibile aliqd moueẽ seipm p̄rio: sic em̄ nihil dr̄ eẽ in seipso nisi ratione partiũ quarũ vna continet ⁊ alia cõtinetur: ita nihil mouet seipsum nisi ratione diuersarũ partiũ quarũ vna mouet ⁊ alia mouet. Rñdet igit ad difficultatẽ cõcedẽdo aliqd moueri ab alio p̄rimo videlz celũ ab itelligẽtia ⁊ cor ab aia: ⁊ hoc p̄rimitate p̄cessiõis ⁊ motione agẽtis pticularis ad intẽtionem aristo. ⁊ tũc ad argumẽtũ nihil mouet ab illo p̄rimo q̄ quiescit ad quietẽ alteri⁹ ab eo: igit ⁊c. Negat mior. ⁊ ad pbatiõnẽ dico q̄ aial nõ mouet ab aĩa p̄rimo p̄rimitate p̄cisionis cũ indigeat aliis motoribus: sed bene mouet ab aĩa p̄rimo p̄rimitate p̄cessionis: de q̄ nõ loquit aristo. hic. Deinde ⁊ si lapis nõ mouetur a forma p̄rimo ista p̄rimitate ex quo indiget alio motore. ⁊ cõcesso q̄ lapis aut elementũ moueat a forma p̄rimo p̄rimitate p̄cisiõis ponendo cũ cõmẽtatore tertio celi grauitatẽ ⁊ leuitatẽ esse formas subales elemẽtorũ: nego talẽ motũ quiescere passiue ad quietẽ actiuã sue medietatis. s. totũ cessare a moueri p cessationem a mouere illi⁹ medietatis: q̄ ⁊ si illa medietas non moueret nõ, ppter hoc totũ motũ cessaret a moueri: concedo tñ q̄ quiescit totũ ad quietẽ illi⁹ medietatis. s. passiue: q̄ totũ cessat a motore p cessationem a mouere sue ptis: sz de tali dẽte passiua ptis seu alteri⁹ a remota nõ ĩtẽdit aristo. h. vt patuit. ❡ Ex p̄dictis sequit q̄ aliter accipit hic p̄rimo cũ dicit aliquid moueri a seipso vel ab alio p̄rimo: ⁊ aliter in libro posterio⁊ cum a' dicit põs habere tres cõpetere triangulo: p̄rimo qm̄ hic accipitur p̄rimo vt dicit p̄rimitatẽ p̄cisionis in genere cãe efficiẽtis p exclusionẽ cuiuscũq3 cause: sed in libro posterio⁊ accipit phs vt dicit p̄rimitatẽ p̄cisiõis in genere cãe materialis p exclusionẽ cuiuscũq3 alterius subiecti: qm̄ habere tres cõpetit triangulo nõ p aliud subiectum sed bene p aliã causam vz p diffinitionẽ triãguli.

Contra cõclusionẽ principaliter intentã sic arguit quadrupl'r argui ⁊ p̄rimo sic: Uolũtas mouet vz de volitiõe in volitionẽ ⁊ tamẽ a nullo alio mouet cũ sit libera libertate cõtradictiõis. intellectus etiã mouet ad intellectiõem ⁊ non mouetur ab alio sed tñ a seipso vz cũ intelligit se. Dicit em̄ phs tertio de aĩa q̄ in sepatis a materia idẽ est intellect⁹ ⁊ q̄d intelligitur. Secũdo sequit q̄ in mouẽtibus ⁊ motis sit pcedere in infinitũ cõtra phm secũdo ca° hui⁹ septimi. ⁊ pbatur pña: q̄ moto corpe elemẽtari sursum vl' deorsum illud mouet ab alio vz a medietate sua et illa iterũ a medietate sua: ⁊ sic in infinitũ cũ non detur vltia pars pportiõis fm phm tertio huius. Tertio sequit q̄ non posset probari primum mouens in vniuerso p̄rimitate causalitatis cõtra phm. 8. hui⁹. ⁊ pbat pña: q̄ posset dici tã celũ q̄ eius partẽ quãlibet moueri a se scz p partẽ eius sic q̄ celũ moueret ab vna parte eius: ⁊ illa ps iterũ ab alia pte ⁊ sic in infinitũ. Quarto in oĩ motu est deuenire ad vnũ p̄rimũ mouẽs p aristo te. 8. huius. ⁊ secũdo metaph. igitur in mobili grauiũ ⁊ leuiũ est deuenire ad vnũ p̄rimũ moues. ❡ Ad p̄rimũ dicit q̄ aristo. nõ loquit de oĩ trãsmutatiõe sed tm̄ de trãsmutatiõe per se que est ex subiecto in subiectũ et ex cõtrario in cõtrariũ: Q̄d quidẽ accidit tã intellectui q̄ volũtati. Licz em̄ tã intellect⁹ q̄ volũtas sepe trãsmutet de positiuo in positiuũ: aut de errore in sciam: aut de vna opiniõe in aliã: aut de vna electiõe in aliã hoc tm̄ est p accidẽs cũ tã intellectus q̄ volũtas sepe trãsmutet a pura priuatiõe ad habitũ fm doctrinã aristo. tertio de aĩa. Itẽ dicit q̄ neq3 intellectus neq3 volun

tas mouet a se p̄rimo p̄rimitate p̄cisiõis p exclusiõem alterius cause in genere cause efficiẽtis: qm̄ intellectus potentialis nihil intelligit absq3 fantasmatibus: ⁊ itellectu agente dt. phõ. 3. de aĩa q̄ necesse est intelligentez fantasmata speculari: ⁊ q̄ intellect⁹ agẽs est oĩa facere. ❡ Ad secundũ rñdet q̄ nõ est incõueniẽs pcessus infinitus in mouẽtib⁹ ⁊ motis in potẽtia. s. faciẽtib⁹ vnũ mouẽs ⁊ vnũ motũ: imo hoc est necessariũ tã in motu locali q̄ in motu alteratiõis cũ vtrobiq3 sit necessariũ vnã ptẽ moueri ab alia: ⁊ illã ab altera in infinitũ: sed in mouẽtibus ⁊ motis in actu. s. inuicẽ sepatis nõ faciẽtibus vnũ nõ est possibilis pcessus in infinitũ qualẽ negat aristo. in hoc septimo ⁊ 8. metaph. ❡ Ad tertiũ negatur pña: q̄ cõcesso q̄ celũ moueatur a se ⁊ q̄libet pars eius moueat a se: cũ oĩe mouẽs moueat fm q̄ est in actu: ⁊ oĩe motũ moueat vt est in potẽtia p aristo. 8. huius. oportebit resoluere tã celũ q̄ a' p'e quãlibet quãtitatiuã in duo principia quo⁊ vnũ est i actu mouẽs nõ motũ: ⁊ reliquũ in potẽtia motum nõ mouens: vt declarat. 8. hui⁹. Et qm̄ motus celi est ppetu⁹ oportet assignare motorẽ infatigabilẽ sepatũ a materia: nõ aptũ moueri p se vel p accidẽs: ⁊ istud ẽ p̄rimũ mouẽs in vniuerso p̄rimitate causalitatis. Ex quibus sequit p q̄ istã ppositionẽ hic demõstratam Oĩe q̄d mouetur ab alio mouetur: pbatur imobilitas p̄rimi motoris: nõ quidẽ tãq̄ p causam sufficiẽtẽ ⁊ adeq̄tam sed tãq̄ p causam ptialẽ cui annectit alia causa tam in hoc septimo q̄ in octa. huius vz q̄ in mouẽtib⁹ ⁊ motis nõ pcedit in infinitũ loquẽdo de mouẽtibus ⁊ motis in actu ⁊ nõ in potẽtia: q̄ vt dictũ est ad illã ppositionẽ: Oĩe q̄d mouetur ab alio mouet. sequitur formaliter q̄ in mouẽtibus ⁊ motis in potẽtia contingit pcedere in infinitũ. ❡ Ad quartũ cõcedo q̄ in motu grauiũ ⁊ leuiũ est deuenire ad vnũ p̄rimũ mouẽs: nõ quidẽ p̄rimitate p̄cisiõis sed p̄rimitate totalitatis ⁊ imediatiõis ⁊ p̄cessiõis. Unde ⁊ sine motu taliũ nõ datur ps q̄ntitatiua p̄rimo mota neq3 p̄rimo mouẽs: tñ ps qualitatiua p̄rimo mouẽs scz forma ⁊ ps q̄litatiua p̄rimo mouẽs ⁊ ps q̄litatiua p̄rimo mota vz mã: ⁊ ista est simpl'r p̄rimũ motũ in corpe naturali. ⁊ dicitur p̄rimũ motũ in potentia p̄ter q̄ sunt alia p̄rimo mota in actu de quibus supra feci distinctionem.

Quoniaz autẽ omne. Illud est secũdũ capitulum hu⁹ p̄rimi tractatus in quo philosophus ostendit ex propositione demonstrata q̄ est deuenire ad p̄rimuz motorem motuz in loco: ponens duas conclusiones quaruz p̄rima est ista: Omne quod mouetur in loco mouetur ab alio. Secunda conclusio: Necesse est deuenire ad p̄rimum motorem motum in loco. ibi: (Et mouens igitur.) ❡ P̄rima conclusio arguitur sic: Omne quod mouetur mouetur ab alio: sed omne quod mouetur mouetur in loco: igitur oĩe q̄d mouetur in loco mouetur ab alio. patet consequentia: a superiori distributo ad suum inferius cũ debito medio. minor est de se euidens: ⁊ maior est demonstrata Tex. no. 3.

in precedenti capitulo. philosophus tamen non accipit illud medium in littera: quoniam a superiori distributo ad suum inferius per se tenet consequentia affirmatiue et negatiue: sed ad suum inferius per accidens non tenet argumentum affirmatiue nisi cum debito medio. Constat autem q moueri in loco est per se inferius ad moueri cum non sit possibile inuenire moueri absque moueri in loco vt ostendetur octauo hui9. T.c.li. Quoniam autem omne quod mouetur ab aliquo mouetur necesse est et quod mouetur omne in loco moueri ab altero.)

Notandum primo fm commentatorem commento tertio: q (ista declaratio est loyca et vtitur ea ad confirmandum. nam propositio dicens q omne transmutatum transmutatur ab aliquo verificata est nobis q quedam est manifesta per se et quedam demonstrata est scilicet in translatis: ergo non est concludere translata mediante illa propositione sed sicut diximus vtitur illa ad confirmandum.) Ista ratio hic facta dicitur loyca: non quia aliqua propositio accepta in ea declaretur in loyca: sed quia modus arguendi docetur in loyca videlicet a superiori distributo ad suum inferius: seu a suo distributo ad suam partem: neque per illam propositionem: Omne quod mouetur mouetur ab alio demonstratur ista: Omne quod mouetur in loco mouetur ab alio. sed tantum declaratur per illam: quoniam cum demonstratur aliqua conclusio demonstratur esse formaliter contentum in illa di. philosopho primo priorum q vna potestas sillogismorum est concludere plura videlicet conclusionem et quicquid sequitur ex illa sed in priori capitulo demonstrata est hec conclusio: Omne quod mouetur mouetur ab alio. et hec: Omne quod mouetur in loco mouetur ab alio. formaliter continetur in illa: igitur demonstrando illam explicite demonstrata est hec implicita. et ideo aristoteles non vtitur hic ratione ad demonstrandum hanc: Omne quod mouetur in loco mouetur ab alio: ex quo demonstrata est: sed vtitur hac ratione tantum ad confirmationem illius. concludo eam implicite. neque ista propositio: Omne quod mouetur mouetur ab alio. fuit demonstrata fm omnia contenta sub illa: quia de quibusdam motis est manifestum q illa mouentur ab alio. et ita de multis que mouentur in loco est manifestum q illa mouentur ab alio.

Notandum secundo fm commentatorem eodem commento qa (primum motum in loco est declaratum est q non mouetur nisi ab alio necesse est vt omne motum in loco moueatur ab alio: et hoc est euidentius.) Ista est vna alia ratio quam facit commentator ad conclusionem di. Omne primum motum ex se in loco mouetur ab alio: igitur omne motum in loco mouetur ab alio: hec consequentia tenet ex eo: quia omne motum in loco aut mouetur ab extrinseco aut ab intrinseco: sed ab extrinseco mouetur ab alio. Si ab intrinseco aut est primum motum vel includens primum motum: et qualitercunque dicatur seipsum esse motum ab alio vt est demonstratum in priori capitulo. ¶ Duas consequentias intendit commentator quarum prima est ista: Omne primum motum ex se in loco mouetur ab alio: igitur omne motum ex se in loco mouetur ab alio. pt3 prima: qz omne motum ex se in loco est primum motum ex se in loco vel includens primum motum ex se in loco. Secunda consequentia est ista: Omne motum ex se in loco mouetur ab alio: igitur omne motum in loco mouetur ab alio. patet consequentia: quia oppositum consequentis non stat cum antecedente: ex quo omne motum ab extrinseco in loco necessario mouetur ab alio. ¶ Neque obstat q arguatur ab inferiori ad suum superius distributiue quia sepe tenet iste modus arguendi gratia materie: videlicet quando arguitur cum verbo substantiuo de secundo adiacente: vt omnis homo est ergo omne animal est. aut cum verbo de tertio adiacente respectu predicati non potentis competere inferiori nisi competat superiori: vt quilibet homo est sensitiuus igitur omne animal est sensitiuum. omnis albedo est visibilis igitur omnis color est visibilis. ita in proposito quia moueri ab alio est passio non potens competere inferiori nisi competat superiori. ideo quelibet illarum consequentiarum est bona gratia materie. (Et mouens igitur.) Secunda conclusio: In omni motu necesse est deuenire ad primum motorem et primum motum in loco: probatur: Omne quod mouetur in loco necessario mouetur ab alio. et non contingit procedere in infinitum in mouentibus et motis in loco igitur etc. patet consequentia cum maiori ex precedenti conclusione. minor autem demonstrabitur infra non obstante q demonstretur in generali secundo metaphisice. Et potest eadem colligi ex proemio hui9 cum dicebatur q non cognoscitur scientie effectus nisi per omnes suas causas. Si igitur in mouentibus et motis procederetur in infinitum de nullo effectu naturali haberetur scientia in genere cause efficientis. et patet consequentia: quia infinitum fm q infinitum est ignotum vt patuit primo huius. T.c.li. Et mouens igitur ab altero quoniam et ipsum mouetur et iterum hoc ab altero: non autem in infinitum abibit) sed necessario (stabit alicubi et erit aliquid quod primo causa erit motus) in loco tam actiue q passiue.

Notandum fm commentatorem commento tertio q (cum motor extrinsecus in loco non mouet nisi moueatur et omne motum mouetur a motore necesse sit motor extrinsecus moueatur etiam a motore extrinseco vt hoc non procedat in infinitum sed proueniat motus ad motum q mouetur non a motore extrinseco sed a motore in ipso.) Conclusio quam intendit philosophus fm commentatorem est ista q est deuenire ad primum motum in loco q mouetur a principio intrinseco solum. ad cuius probationem commentator presupponit duas propositiones quarum prima est ista: q omnis motor extrinsecus a moto in mouendo mouetur. et ratio est ista qz omnis talis motor est corpus et omne corpus in mouendo fm locum mouetur fm locum vt patet in corpib9 que mouent se adinuicem: nulla enim sphera celestis mouet aliam nisi moueatur: neque man9 mouet baculum nisi moueatur: neque cor musculos aut neruos nisi moueatur. Secunda propositio: Omne motum a principio intrinseco est primum motum vel habens in se primum motum. Ista propositio est etiam manifesta inductiue. nam celum mouetur a principio intrinseco et est primum motum: animal autem mouetur a principio intrinseco et non est primum motum sed includens primum motum videlicet cor: et isto probato q est deuenire ad primum motum in loco a principio intrinseco habebitur q est deuenire ad primum motum in loco a principio intrinseco. Istis propositionib9 premissis vna cum conclusione prima q omne motum in loco mouetur ab alio: accipiatur aliquod motum in loco querendo vtrum illud mouetur a motore extrinseco vel non: si non

igitur moueť a motore intrinseco ⁊ per ꝯñs cum ipsuȝ sit primum vel habens in se primum motum habetur intentum. Si autem illud motum in loco mouetur ab extrinseco ⁊ motor extrinsecus non mouet nisi moueatur ex propositione prima queritur vtrum motor ille moueatur ab intrinseco vel ab extrinseco: ⁊ cū non contingat procedere in infinitum in motoribus extrinsecis neqȝ in mouentibus ab extrinseco tandem deueniendum est ad vnum motum ab intrinseco ꝙ est primuȝ motum in loco vel habens in se primum motuȝ in loco. Ex predictis sequitur ꝙ non intendit hic probare philosophus immediatatem primi motoris vt dicit Egidius: quia hoc ꝓbabit in. 8. huius. neqȝ intendit ꝓbare ꝙ est deuenire ad primum motorē aut ad primum motum simpliciter vt alij opinantur: sed intendit probare ꝙ in omni ordine mobilium ⁊ motorū ſm locum est deuenire ad primum motorem ⁊ primū motum in ordine illo vt asserit conclusio secunda huius capituli: aut ꝙ est deuenire ad aliquod primum motum in ordine illo ꝙ mouetur a principio intrinseco ſm ꝙ probat cōmentator: vt si lapis mouetur a baculo: ⁊ baculus a manu: ⁊ manus ab alio motore extrinseco: necesse est ꝙ in ordine illorum mobilium ⁊ mouentium deueniatur ad aliquod primū quod moueatur a principio aliter procederet in infinituȝ. (Si enim non.) Iam probatur illa minor videlicȝ ꝙ in mouentibus ⁊ motis non contingit procedere in infinitū. Ad cuius probationem philosophus premittit quattuor suppositiones quarum prima est ista: ¶ Si contingit procedere in infinitum in mouentibus et motis necesse est infinita esse quorum quodlibet est mouens ⁊ motum: sit igitur ꝙ a moueatur a motore b. ⁊ b moueatur a motore c. ⁊ c ab alio motore videlicȝ d. ⁊ sic in infinitum ita ꝙ supra a sint infinita quorum quodlibet sit mouens ⁊ mobile motum eo modo quo quis imaginaret ꝙ lapis moueret ab aere ⁊ aer a baculo et baculus a manu ⁊ sic in infinitum. aut ꝙ orbis lune moueatur a sphera Mercurij ⁊ sphera mercurij a sphera veneris ⁊ sphera veneris a sphera solis: et sic in infinitum. Le. lit. Si enim non) est vera alia minor: (sed in infinitum procedat) ordo mouentium ⁊ motorum (sit a quidem ꝙ ab ipo b mouetur. b vero ab ipo c. c autem ab ipo d ⁊ hoc igitur modo in infinitum accedat) idest procedat.

Notandum ꝙ aristoteles non loquitur nisi de motu locali: neqȝ loquitur de quocunqȝ processu finito vel infinito mouentium ⁊ motorum sed tantum de processu finito mouentium ⁊ motorum in actu: quia vt patuit in alio capitulo necesse est dare processum in mouentib⁹ ⁊ motis in potentia non solum in motu locali sed etiā in motu alterationis. (Quoniam ergo.) ¶ Secunda suppositio est: In omni motu mouens ⁊ motum sunt simul non tantum ſm esse sed etiam ſm moueri: ita ꝙ non tantum simul sunt mouens ⁊ motum sed etiam simul mouentur. Unde in casu primo suppositionis a mouetur quando b mouetur: ⁊ b mouetur quando c mouetur: ⁊ c mouetur quando d mouetur ⁊ sic in infinitum. ⁊ sicut sunt simul omnia talia mota ⁊ mouentia: ita sunt simul omnes motus illorum. Dicit em̄ commentator hic ꝙ (omne corpus mouens aliud corpus non mouet ipsum nisi moueatur cum eo in tempore in quo mouetur ipsum. ⁊ subdit: Manifestum est ꝙ insimul mouebuntur a ⁊ b c d omnium erit insimul. Le. li.

Quoniam ergo simul) sunt (mouens ⁊ ipsum quod mouetur manifestum est quoniam simul mouebitur et a ⁊ b. cum enim b mouebitur ⁊ a) mouebitur (et cum b mouebitur ⁊ ipsum c) mouebitur (⁊ cum c ⁊ ipsum d erit igitur simul motus qui est a ⁊ b ⁊ reliquorum vniuscuiusqȝ [illegible]

Notandum ſm commentatorem cōmento quarto ꝙ hoc quod sequitur in motu non in quiete [illegible] quoniam necesse est vt omnia moueantur insimul eodem tempore si vnum eorum mouetur: ⁊ non sequitur si vnum eorum quiescit ꝙ omnia quiescant insimul. Primū enim motum potest quiescere ⁊ vltimum remanebit in motu. Et quia Galienus opinatus est ꝙ in talibus motoribus ⁊ motis vt quiescunt insimul ⁊ cor vt dixit cū extrahitur animali fortasse mouetur per duos passus: dixit ꝙ cor non est primum principium mouens animal in loco: ⁊ quia animal non mouetur prius ꝙ̄ caput absciditur: dixit ꝙ principium motus est caput: ego vidi arietē postꝙ̄ caput suū abscisū fuerat ābulare huc ⁊ illuc multotiens) hec cōmentator. Opinio Galieni fuit ꝙ cor non est principium motus aīalis sed caput: ⁊ arguebat sic: Illud est principium motus animalis quo moto mouetur animal ⁊ quo quiescente desicit animal: sed moto capite mouetur animal ⁊ quiescente capite quiescit animal: Non autem quiescente corde quiescit animal: igitur caput ⁊ non cor est principium motus aīalis: patet consequentia cum maiori dicebat ⁊ minorem declarabat experientia dicens: ꝙ extracto corde ab animali adhuc potest moueri aīal per duos passos: non autem absciso capite moueretur animal.

Contra Galienum arguit cōmentator [illegible] primo contra [illegible] in se probando cōtra euȝ caput non esse principium motus aīalis ſm Galienum quo quiescente quiescat animal: sed quiescente capite non quiescit animal: quoniā ipe cōmentator vidit arietem ambulare multotiens huc ⁊ illuc absciso capite: igitur caput non est principium motus alicuius. Secundo arguit cōmentator ꝙ illud non est principium motus aīalis quo quiescente quiescit animal: quia necessario principium motus animalis est cor aut cerebrum: sed quocunqȝ istorum quiescente non quiescit animal: igitur ⁊c. patet consequētia cum maiori: minor autem est declarata experiētia: quoniam extracto corde ab vno animali ⁊ absciso capite alterum vtrunqȝ mouetur. In duobus igitur contradicit cōmentator Galieno: primo quidem in hoc ꝙ est principium motus animalis: tamen dicit cōmentator cor principium esse motus animalis ⁊ non caput contrarium cuius asserit Galienus videlicȝ ꝙ non cor sed caput est principium motus animalis. Secundo contradicit sibi in alio cum dicat Galienus ꝙ datis pluribus mouentibus ⁊ motibus si quiescit primum omnia alia quiescunt: cōmentator autem dicit ꝙ in tali ordine si mouetur vnum omnia mouentur: non tamen si quiescit vnum omnia quiescunt. ¶ Sed arguitur ꝙ cōmentator implicat contradictionem quoniaȝ si vnum mouetur omnia mouentur: ⁊ non si vnū quiescit omnia quiescunt: igitur idem simul mouetur ⁊ quiescit. Ista consequentia est bona: ⁊ antecedens est concessum a commentatore: igitur ⁊ consequens est concedendū ab eodem: ꝙ illa ꝯña sit bona ptȝ qr ſm cōmē. hec ꝯditionalis nō valet: si vnū qescit oīa qescunt: stat

igitur oppositum consequentis cũ antecedẽte ꝙ aliqd istorum quiescit ⁊ aliquod istorum mouetur sed per eum si vnum illorum mouetur omnia mouentur: igitur idem simul mouetur ⁊ quiescit. ¶ Item si primum motum quiescit non mouet secundum: ⁊ si secundum quiescit non mouet tertium ⁊ sic de alijs: ⁊ per consequẽs primo quiescẽte oĩa alia quiescũt quod est ꝯ eũ. ⁊ patz antecedẽs qꝛ quodlibet corꝝ est corpꝰ. mõ ꝑm philosophũ nullum corpus mouet localiter aliud corpus nisi ipm moueatur. Deinde vt apparet non oportet ꝙ si primũ moueatur omnia alia moueantur: quia siue ponatur caput siue cerebrum siue cor principium motus alicuius stat illud moueri alijs quiescentibus vt ad sensum est notum. Pro solutione omniũ istorũ dicit ꝙ cum cõmentator asserit omnia illorum moueri si vnum mouetur per vnum intelligit primũ: ita ꝙ si primum mouetur omnia alia mouentur: neqꝫ sic absolute intelligit hanc conditionalẽ: sed cum additamẽto videlicꝫ ꝙ ipsum primum motum sit applicatum mediate vel immediate omnibus alijs motis ⁊ ꝙ motus ipsius sit propter motum aliorum. Et sic patet intelligendo ꝙ si primum istorum mouetur omnia alia mouentur. Si enim mouetur manus applicata ad baculum immediate ⁊ ad aerẽ: vel lapidem mediate sicut ꝙ illius sit propter motus illorum: manifestuꝫ est ꝙ manu mota mouetur baculus ⁊ aer ⁊ lapis non tamen si quiescit manus quiescunt alia: quia post separatõnem baculi a manu quiescit manus ⁊ tamen mouetur baculus ⁊ aer ⁊ lapis. Ex isto patet ꝙ illa consequentia non valet: Si primũ motum quiescit non mouet secundum: ⁊ si secundum quiescit non mouet tertium: et sic de alijs: igitur primo quiescente omnia alia quiescunt. Quia licꝫ primũ non moueat secundum: forte secundum recipit dispositõnem a primo seu virtutem per quam mouet seipsum quiescente primo moto: sicut patet de aere mouente seipsum post separationem lapidis a proijciente. Similiter quiescente corde mouent musculi ⁊ nerui seipsos per virtutem acceptam a corde ꝑm quam mouendo seipsos mouent manus et pedes. Cum autem vltimo suadetur ꝙ moti si primũ mouetur omnia alia mouentur: siue ponatur principium motus alicuius caput siue cerebrum concedo illaꝫ conditionalem absolute intellectam: sed sic nõ accipit cõmentator eam sed cum additamento vꝫ stante applicatiue ⁊ ad singula mota posteriora sic ꝙ motꝰ primi fiunt propter motus aliorum ⁊ maxime propter motum vltimuꝫ: vt est manifestum in corporibus celestibus in quibus moto primo mouentur omnia alia. Similiter moto corde mouentur omnia alia dummodo anima applicet cor ad alia membra: ⁊ intelligit motũ cordis propter motum omnium aliorum. (Et accipere igitur.) Tertia suppositio est ista: Per quecũqꝫ mouentia ⁊ mota sunt infinita ꝑm numerum tamen cuilibet moto ꝑm se competit motus aliquis numero non quidem infinitus ꝑm extrema sed terminatus ⁊ finitꝰ. Nam omnis motus vt dictum est. 5. ⁊ 6. huius est ex quodam in quiddam ⁊ ex termino in terminum: ⁊ ad hoc ꝙ perueniatur ad terminum aliquem certum et determinatum ibi nullo modo ponitur infinitum tempus. Motus enim circularis celi vt terminatur ad aliquem terminum non durat per infinitum tempus: si autem durat ꝑm philosophum per infinitum tempus: hoc est quia semper reiteratur circulo super eandeꝫ magnitudinem. Te. li. Et accipere igitur vnumquodqꝫ istorum mobilium [illegible] finitum ipsorum (⁊ nãqꝫ si vnumquodqꝫ ab vnoquoqꝫ mouetur vel minus vno numero vniuscuiusqꝫ mobilis istorum (motus) est (⁊ non infiniti in vltimis) id est nullus istoꝝ motuũ est infinitus ꝑm vltimũ.

Tex. cõ. 4.

Notandum ꝑm cõmentatorem commento quarto ꝙ (cuꝫ declaratum sit quoniam motus rectus infinitus non est ideo aliquis potest dicere ei ꝙ ponere talia mota est ponere motum rectum infinitum ⁊ q.d. respondendo ꝙ hoc non est verum quoniam motus istorum omnium est vnus numero ⁊ finitus.) Dubium ergo quod mouet cõmentator est istud: Si infinita mobilia mouentur motu recto sic ꝙ quodlibet eorum moueat ab alio: sequitur ꝙ motus rectus est infinitus: cuius oppositum est demonstratum sexto huius. Potest respõderi negando consequentiam: quoniam sicut ex omnibus mobilibus non fit vnum mobile ita ex omibus motibus omnium illorum non fit vnus motus numero: sed tot sunt numero totales motus quot sunt illa mobilia: ⁊ sicut quodlibet illorum mobilium est vnuꝫ mobile numero finitum ⁊ terminatum: ita quilibet illorum motuum est finitus ⁊ terminatus. (Quoniam autem.) Quarta suppositio est: Ista vnitas motuum habet attendi penes vnitatem suorum terminoꝝ. hec suppositio est probata quinto huius vbi ostensuꝫ est ꝙ omnis motus est ex quodam in quiddam ita ꝙ ille motus est vnus numero qui est ex eodem termino numero in eundem terminũ numero cum alijs requisitis ad vnitateꝫ numeralẽ que sunt vnitas temporis ⁊ vnitas mobilis videlicꝫ numeralis: vnde aliqua denigratio est vnius motus numero ex eo quia est de hoc albo in hoc nigrum in hoc continuato tempore et in hoc mobili: ⁊ vbi alicuius motus essent plures termini ad quem: aut plura mobilia aut plura tempora nõ est motus ille vnus numero sed vnus specie aut vnus genere aut vnus anologia vel attributione. Illi nãqꝫ motus sunt vnus motus specie qui sunt ad terminos eiusdem speciei: vt sunt due calefactiones aut due dealbationes: Illi vero motus sunt vnus motus genere ꝗ sunt ad terminos eiusdem predicamenti scilicꝫ generatio ⁊ corruptio primo qui sunt ad terminos predicamenti substantie ⁊ calefactio ⁊ dealbatio sunt etiã vnꝰ motus genere scilicꝫ predicamenti qualitatis: quia sũt ad terminos eiusdem predicamenti. sed de his dictum est sufficienter quinto huius. Motus enim maxime cognoscitur vnus ex vnitate termini ad quem: ideo omnes motus qui sunt ex albo in nigrum sunt eiusdẽ speciei specialissime quia omnes nigredines sunt eiusdem speciei specialissime. omes autem depravationes sunt eiusdem speciei subalterne si sunt ex bono in malum. Te. li. Quoniam autem mouetur ex quodam in quiddam mouetur: aut enim numero accidit eundem esse motum aut genere aut specie: numero quidem igitur dico eundem motum qui ex eodem in idem numero in tempore eodem numero fit vt ex hoc albo quod est vnum numero in hoc nigrum ꝑm hoc tempus quod est vnum numero. Si enim ꝑm aliud non adhuc vnus erit numero sed specie genere aut vnus motus est qui in eodem predicamento substantie) vel alterius (generis est) specie autem sunt illi motus idem (qui ex eadẽ specie in idem specie) sunt (vt ex albo in nigrum: aut ex bono in malum: hec autem dicta sunt et in priorĩbꝰ scilicꝫ quinto huius.

Tex. cõ. 5.

Notandum ſm cõmẽ.cõ.6. ꝙ ĩ hoc ꝙ mot⁹ ſit vn⁹ numero tria exigũt vt ſit vn⁹ mot⁹ nũero ⁊ in vno tpe nũero ⁊ ð vno nũero ĩ vnũ nũero: ⁊ mot⁹ vn⁹ ſpecie ẽ ille q̃ ẽ de vno ſpecie in vnum ſpecie vt motus qui ſunt in coloribus ſubſtantie aut quãti. aut vbi. Sed eſt dubiũ ꝓpter quod philoſophus ſ quito hui⁹ declarãs ꝑnes q̃d hz atẽdi vnitas mot⁹ nõ fecͭ mẽtionẽ ð termĩo a quo ſed tm̃ de termino ad quẽ. ⁊ ꝓpter quod philoſophus nullã facit mentiõnẽ de mobili cũ ibidẽ dixerit vnitatẽ numeralẽ motus eſſe neceſſariã ad vnitatez numeralẽ motus. Reſpõdetur ꝙ ibi nõ fecit mentionẽ de termino a quo gratia breuitatis: quoniã ſi termin⁹ a quo ⁊ terminus ad quẽ ſunt termini motus ⁊ ſũt de intrinſeca ratione motus neceſſario eſt talis vnitas in termino a quo qualis eſt in termino ad quẽ. Unde q̄ꝛ motus ſpecificatur ⁊ denominatur a termino ad quez ⁊ nõ a termino a quo: licitũ fuit nominare potius terminũ a quẽ q̄ꝫ terminũ a quo. Cum vero ſubiungitur ꝙ hic nõ fit mentio de ſubiecto motus. ſ. de ipſo mobili hoc negatur: quia cum ait philoſophus ꝙ ex albo fit nigꝝ intelligit philoſophus nõ tm̃ terminũ a quo ſed etiam ſubiectũ motus. ¶ Intelligendũ ꝙ iſtã quartaz ſuppoſitionẽ philoſophus poſuit declarationẽ ſecundẽ q̄ꝛ poſſet aliq̃s dicere ꝙ nõ ſi infinita mouẽt ⁊ mouentur in tempe finito infiniti ſunt motus in tempe finito: quia nõ cuilibet illoꝝ mobiliũ correſpondet vnus motus numero diſtinctus a quolibet motu cuiuſcũq̃ꝫ alterius mobilis. Et ideo contra hanc reſpõſionez intendit ſic arguere philoſophus per ſuppoſitionẽ quartam: Ille motus eſt vnus numero qui eſt in vno mobili numero ⁊ in tempe vno numero ⁊ ab vno termĩo nũero in vnũ terminũ nũero: igitur ſi infinita mobilia ſimul mouerẽtur quodlibet illoꝝ haberet proprium motum vnum numero diſtinctum a motu vno numero cuiuſcũq̃ꝫ alterius. (Accipiatur igitur.) Iſtis ſuppoſitionibus premiſſis arguit ꝙ in motoribus ⁊ motis nõ contingit ꝓcedere in infinitum: quia aliter ſequitur ꝙ poſſibile eſt motũ infinitum eſſe in tempe finito contra demonſtrationẽ factam. 6. huius. ⁊ ꝙ illud ſequatur arguitur: ponendo ꝙ e ſit motus a: ⁊ z ſit motus b: et i ſit motus c ⁊ t ſit motus d: ⁊ ſic vltra in infinituz ex quo mobilia ſunt infinita. Tempus vero in quo mouetur a ſit R: tunc ſic. Omnes iſti motus e z i t ſunt in tẽpore finito: ſed omes iſti motus conſtituunt motũ infinitum: igitur motus infinitus eſt ĩ tempore finito. patet conſequentia cum minori: quia oĩes iſti motus infiniti ſunt per tertiam ſuppoſitionẽ: neq̃ꝫ eſt cura ſi illi motus ſunt equales vel inequales, nihil eñ differt ſi motus a eſt equalis motui b aut illo maior: neceſſe eſt eñ ꝙ illi conſtituant motum infinitum ex quo ſunt infinitorum mobilium, actu ſeparatorum: ſed maior declaratur videlꝫ ꝙ oĩes illi motus ſunt in tempore finito: quia motus a cum ſit finitus eſt in tempore finito. ſ. in tempore R: ⁊ in eodem tempore ſunt mot⁹ omnium illorum mobilium per ſecundam ſuppoſitionez: igitur ⁊c. T. e. li. Accipiatur igitur ꝙ eſt motus ipſius a ⁊ ſit in quo eſt e ⁊ qui eſt ipſius B ſit in quo eſt z ⁊ qui eſt c d in quo i t ⁊ tempus in quo mouetur a ſit R: determinato autem) ⁊ finito (motu ipſius a determinatũ) ⁊ finitum (erit tempus ⁊ nõ infinitum q̃ð eſt R ſed in eodem tempore motum eſt a b ⁊ b ⁊ reliquoꝝ vnum quodq̃ꝫ accidit: ergo motum qui eſt e z i t cum ſit infinitus in tempore finito moueri) R ſimiliter (ꝙ eſt R. In quo enim) tempore (a motum eſt ⁊ qui ſunt ẽ ius conſequenter omnia mota ſunt infinita) mobilia (in eodẽ tempore quare in eodem mouentur) tempore omnia mobilia que mouentur cũ a (⁊ nanq̃ꝫ aut equalis motus erit qui eſt ipſius a ipſi) motui (qui b: aut cõmentator differt autem nihil enim penitus infinitum motum in finito tempore ideſt in tempore finito accidit moueri) ideſt fieri (hoc autem impoſſibile eſt.)

Notandũ ſm cõmentatorem cõmento ſexto (ꝙ impoſſibile ẽ ꝙ motus moti ſit minor q̄ꝫ motus motoris qui mouetur.) Iſtud cõmentũ habet intelligi de motoribus ⁊ motis que nõ mouentur motu locali quia vbi motibus localibus illorum eſſet mixtus alius motus illud nõ eſſet verum: quoniam vnius pedalis ignis moti a celo minor eſt motus q̄ꝫ ipſius celi: quoniam motus celi ẽ eternus: ⁊ vnius pedalis ignis: motus localis eſt finitus et hoc ideo quia illi motui mixtus eſt alius motus videlicet alterationis generationis ⁊ corruptionis. Similiter aliqua pars aeris vel aque minori tẽpore mouetur q̄ꝫ lapis motus in aqua vel in aere mouens illaz partem aque vel aeris: ⁊ hoc ideo: quia illi motui ẽ mixtus motus rarefactionis ⁊ condenſationis. ¶ Contingit etiam econtra ꝙ motus motoris eſt minor q̄ꝫ motus moti ſi mixtus fuerit alius motus a motu locali. Uidemus enim ꝙ manus minori tempore mouet q̄ꝫ lapis propter motum rarefactionis repertum in aere mouente lapidem: aliũ etiam minori tempore mouetur cor q̄ꝫ muſculus aut neruus: ⁊ hoc ideo: quia preter motum localem eſt alius motus videlicꝫ rarefactõnis ⁊ condenſationis ⁊ alterationis: ſed vbi non ſit alius motus preter motũ localem: ⁊ plura ſint mobilia ſe inuicem mouentia ita ꝙ nullum motum ab extrinſeco moueatur niſi per contactum ſui motoris: neceſſe eſt ꝙ omnes motus ſint equales ſi ſunt finiti ſic ꝙ equeprio incipiant eſſe ⁊ equeprimo deſinent eſſe, ꝓpterea oĩs motus diurni prouenientes raptu firmamẽti omniuz corpoꝝ celeſtium ſunt equales cum quilibet illoꝝ ſit motus localis purus abſolutus a quolibet alio motu. Et cum dicit phs in lr̃a ꝙ nõ differt ꝙ ſi mot⁹ a ſit maior motu b aut equalis illi nõ loquit̃ de maioritate tpis: quia vt dictũ eſt neceſſe eſt vt oĩes ſint equales equalitate tempis: vnus tamen poteſt eſſe alio maior maioritate ſubiecti aut ſpacii. Motus eñ diurnus orbis ſignoꝝ ⁊ motus diurn⁹ ſphere lune ſunt equales equalitate tpis q̄ꝛ ambo ſũt in eodẽ tẽpe adequate et ſunt ineq̃les inequalitate ſubiectoꝝ ⁊ ſpacij q̄ꝛ motus diurnus orbis ſignoꝝ eſt in maiori mobili q̄ꝫ motus diurnus ſphere lune: ⁊ per motũ orbis ſignoꝝ diurnũ in eodem tempe pertrãſit maius ſpaciũ q̄ꝫ per motum diurnũ orbis lune. (Sic quidẽ igitur.) Hanc demonſtrationem aliquis poſſet repellere dicens ꝙ nõ eſt inconueniens motum infinitum aggregatum ex infinitis motibus infinitarum mobiliũ eſſe in tempore finito: ſꝫ eſt inconueniens motum infinitum vnum numero ſcilicet vnius tantum mobilis numero eſſe in tempore finito: ⁊ hoc demonſtrabatur ſexto huius. Si enim omnia mobilia quorum motus dicitur eſſe infinitus eſſe vnum mobile eſſet inconueniens ꝙ motus eius fieret in tempore finito: quia nõ eſt poſſibile magnitudinem infinitam moueri neq̃ꝫ pertranſiri tempore finito ⁊ hoc eſt demonſtratũ ſexto huiuſ. Sed cum poſitum ſit talia mobilia non eſſe vnum mobile ſed eſſe diuiſa et ſeparata nõ videtur inconueniens ꝙ huius motus

Tex. cõ.7.

infinitus fit in tempore finito. Le.li. Sic quidem igitur videtur demõstrari q̄ est a principio) idest q̄ est principale intentũ nõ tamẽ demõstratur ꝓpter id q̄d nullum incõueniens accidit) ex his quedã sunt. (Cõtingit enĩ in finito tpe) idest in finito tempe (infinitum motuz nõ esse eundem aũt sed alterꝫ ⁊ alterꝫ multis) existentibus (⁊ infinitis motis quod quidẽ accidit ⁊ in his). s. propter (ea que dicta sunt nunc. (Sed si q̄ mouetur.)

Tex. s.cõ.

Contra illã responsionẽ arguit pħs concludens motũ infinitũ vnum numero esse in tempe finito: si infiniti motus differẽtes numero infinitorꝫ mobiliũ sunt in tempe finito: qm̃ omnia mobilia seinuicẽ mouentia ſm locũ ⁊ corporalez motum necessario se tangunt ⁊ sunt inuicem continua vel contigua: patet cõsequẽtia cũ minori per casum: et maior tenet inductiue: qm̃ omĩa corpa celestia se tãgũt ⁊ sunt inuicem cõtinua vel contigua ex eo quia seinuicẽ mouent. Similiter manus baculus aer ⁊ lapis aut cor musculi: corde ⁊ manu seinuicẽ tangunt ⁊ sunt continua vel contigua: quia seinuicẽ mouent ſm locum ⁊ corpalem motum: tunc arguitur sic: Ex omĩbus motibus se tangentibus continuis aut contiguis potest fieri vnum mobile: sed omĩa mobilia signata seinuicẽ tãgunt ⁊ sunt continua vel contigua vt probatũ est: igit ex omĩbus eis potest fieri vnum mobile sed possibili posito in esse nullũ sequitur incõueniens: igitur posito in esse q̄ ex omĩbus illis mobilibus infinitis fiat vnũ mobile nullũ seqꝛ incõueniẽs: ponaꝛ igit q̄ ex a b c d fiat vnũ mobile numero: ⁊ ex e z i t fiat vnus mot9 numero in tpe finito R. ⁊ q̄d ad hec nõ est cura ꝫ magnitudo cõposita sit finita vel infinita siue ei9 sit finita siue infinita seqꝛ nũero in eodẽ tpe in quo mouetur a: vt superius suppositũ est. Isto posito arguitur sic: Mobile cõpositũ ex omĩbus illis mouetur in tempe finito vꝫ in tempe. R. ⁊ motus cõpositus ex omĩbus illis motib9 est in eodẽ tempe finito: ⁊ ꝫ mobile compositũ ex omĩbus illis est infinitum ⁊ motus cõpositus ex omĩbus illis motibus est infinitus: igitur mobile infinitum mouetur in tempe finito ⁊ motus eiusdẽ mobilis vn9 numero est in tempe finito: ista consequẽtia est bona: antecedens nõ est incõueniens igitur neqꝫ cõsequẽs est incõueniens cũ ex possibili nõ sequitur impossibile sed q̄ illud cõsequẽs sit incõueniẽs fatetur respondẽdo et est demonstratũ. 6. huius quare ⁊c̃. Le.li. (Sed si q̄d mouetur primo) idest immediate (ſm locũ ⁊ corporalem motum necesse est tangi aliq̄d continuum esse moueri sicut videtur hoc in omĩbus contingere erit enĩ ex omĩbus) illis motibus possibile fieri (vnum ipm totũ aut continuũ. Hoc igitur) quia est (contingẽs) ⁊ possibile (accipiatur) idest ponaꝛ in esse (et sit magnitudo quidem aut continuũ in quo sunt a b c d: huius autẽ motus est e z i t: differt aũt nihil magnitudinẽ finitã aut infinitaꝫ esse simul enĩ infinito tempe) idest in tempe finito (q̄d est R mouebitur aut finita aut infinita) idest siue magnitudo finita siue infinita ipsa mouebitur in tẽpore finito (hoꝝ aũt ſm vtrũqꝫ impossibile est) idest siue ponatur magnitudo finita siue infinita impossibile est motũ infinitũ esse in tempe finito ⁊c̃.

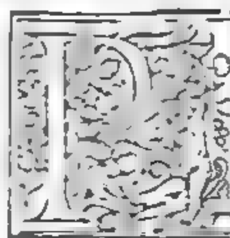
Notandum ſm cõmentatorẽ cõmento. 2. q̄ siue posuerim9 q̄ iste magnitudines sunt finite aut infinite consecutio eadem erit: sed cum posuerimus eas esse infinitas contingit impossibile ⁊ est q̄ vnus motus infinitus fit in tempe finito quod est impossibile vtro qꝫ modo siue sit erit vnũ ſm cõtinuationẽ aut ſm contiguationẽ.) In hoc cõmento Petrus solũt vnũ dubium circa hoc q̄ dicit pħs q̄ nihil differt ponere magnitudinẽ finitã esse vel infinitã: cum ponere ipam esse finitã nullũ inconueniens sequit aut ponere ipsam esse infinitã sequitur incõueniẽs videlꝫ motum infinitũ esse in tempe finito. Respondet cõmentator dicens q̄ nõ differt magnitudinem ponere finitã vel infinitã q̄tum ad cõsecutiõem idest q̄tum ad simultatem ⁊ tempus: quia consecutio erit eadẽ: siue enĩ ille magnitudines sint finite siue infinite semper sequitur q̄ simul mouentur ⁊ q̄ mouentur in tempe finito. Sed q̄tum ad hoc incõueniẽs videlꝫ q̄ motus infinitus erit in tempe finito: est magna differentia quia ad magnitudinẽ finitam seu ad magnitudines esse finitas nõ sequitur illud incõueniẽs: sed bene sequitur illud ad magnitudinẽ infinitã ⁊ magnitudines infinitas siue fuerint vnũ ſm cõtinuationẽ siue ſm contiguationẽ. (Manifestũ igitur.) Ex predictis concludit pħs intentũ principale di. q̄ in mouẽtibus ⁊ motis nõ contingit ꝓcedere in infinitũ sic q̄ quocunqꝫ moto dato illud mouebitur ab alio sed est dare statũ sic q̄ contingit deuenire ad vnum primũ q̄d mouetur in loco: nec est difficultas hoc ostẽdere: cõcesso omĩa corpa se tangẽtia posse cõtinuari ⁊ fieri vnũ cum illud sit contingens ⁊ possibile. Cõstat aũt q̄ possibile posito in esse nullũ sequitur incõueniẽs. Cum ergo ad illã continuationẽ ⁊ vnitatẽ sequitur magnitudinẽ infinitã transiri tempe finito: ⁊ motũ infinitũ esse in tempe finito sequitur nullum istoꝝ esse incõueniẽs q̄d est reprobatũ 6. huius. Le.li. (Manifestũ igitur q2 stabat) pcessus in mouẽtibus ⁊ motis (⁊ non est infinitũ abibat) sic (q̄ semper ab altero) q̄dlibꝫ motũ moueatur (sed erit aliquid quod primũ mouebitur nihil aũt differt cõcesso quodã) videlꝫ cõtinuatione omniũ corpoꝝ se tangentium (hoc demõstrari cõtingenti enĩ cõcesso nullum incõueniens oportebat accidere.

Tex. 3.

Notandum q̄ demonstratio huius propositionis in mouentibus ⁊ motis nõ cõtingit procedere in infinitum: maxime apparet in his que se circulariter mouẽt vtpote in corporibus celestibus: qm̃ motus pure localis magis reperitur in corporibus motis circulariter q̄ in aliis. Dicendũ tamen est dubiũ vtrũ corpora supercelestia vadant in infinitum: q̄ vtrũ corpa elemẽtaria cum sciantur omĩa illa cõtineri intra globum lune. In huius ergo supercelestibus corporibus maxime efficax est demonstratio pħi: quia motu diurno quo vna alterã reuoluit omẽs mouentur in tempe equali ⁊ in tempe finito: si tales sphere essent infinite motus infinitus esset in tempore finito: quod est incõueniens.

Contra predicta arguitur ⁊ primo q̄ in mouẽtibus ⁊ motis est ꝓcedere in infinitum: quia aliter sequitur q̄ generatio nõ eẽt eterna cõtra pħm primo ⁊ secũdo de generatione ⁊ patet cõsequẽtia quia ex opposito sequiꝛ oppositũ. Si enĩ generatio est eterna igiꝛ nõ dabatur primũ generans nec primũ genitũ: ⁊ cõsequẽter nõ primũ mouens nec primũ motũ in generatione: ⁊ per cõsequẽs in talibus ꝓceditur in infinitũ. Secundo arguiꝛ q̄ nõ omĩa corpora se tangentia possunt inuicem cõtinuare neqꝫ fieri vnũ corpus: quia elemẽta seinuicẽ tangũt ⁊ corpa celestia etiã seinuicẽ tangũt: ⁊ tamẽ elemẽta non possunt inuicẽ cõtinuari neqꝫ corpa celestia: quia cõtinuitas nõ inuenitur in his que sunt diuersarum rationum vt col

sigitur a philosopho octavo huius. ¶ Tertio arguitur: quia ex mouentibus & motis infinitis non fit vnum mobile infinitum: sed tantum finitum: quoniam infinite sunt partes proportionales alicuius corporis finiti: quarum quelibet mouet & mouetur & generaliter in omni motu locali recto sunt infinita mota & mouentia quia si. a. mouetur secundum locum motu recto oportet quod expellat aliud corpus & aliud illud corpus: & sic in infinitum: ex quo non est possibile penetratio corporum: & tamen ex hijs non fit aliquod mobile infinitum. ¶ Quarto arguitur quod non inconueniens magnitudinem infinitam moueri in tempore finito: quoniam totum simul mouetur cum qualibet suarum partium: ideo si aliquã pars finita mouetur in tempore finito: & per idem totum infinitum poterit moueri in tempore finito vt arguatur sic: in quocunque tempore mouetur corpus minus in eodem tempore poterit moueri corpus maius in quacunque proportione volueris sed in tempore finito mouetur corpus minus: igitur in tempore finito poterit moueri corpus maius in quacunque proportione volueris: & per consequens in tempore finito moueri poterit corpus infinitum. ¶ Ad primum dicitur quod in mouentibus & motis in actu & simul existentibus seu in successione bene contingit in lapide enim moto localiter sunt infinita mota & mouentia sed in potentia vt patuit in priori capitulo: etiam in toto tempore eterno fuerunt actu separata infinita mota & mouentia: sed non simul fuerunt: intendit igitur philosophus quod non contingit procedere in infinitum in mouentibus & motis simul existentibus & inuicem separatis. ¶ Ad secundum dicitur quod philosophus loquitur de motu & mobilibus in communi & de corporibus se tangentibus vt habent rationem communem corporis: quia vt sic nulli corpori secundum rationem communem corporis repugnat alteri continuari: ideo corpora celestia & elementa possunt inuicem continuari vt habent rationem corporis in communi: vt autem habent specialem rationem corporis huius vel illius: sic non possunt inuicem continuari. ¶ Ad tertium dicitur quod ex motis & mouentibus infinitis in potentia non fit corpus infinitum: sed ex motis & mouentibus in actu separato: quorum quodlibet est maius vno certo dato fit mobile infinitum. Si enim deus vnius lapidis pedalis actu separaret omnes partes proportionales se inuicem mouentes: non propter hoc ex illis fieret vnum mobile infinitum: licet infinita essent actu separata: quia nullo certo dato quodlibet illorum esset maius. ¶ Ad quartum negatur quelibet illarum consequentiarum concludens corpus infinitum posse moueri tempore finito: quoniam corpus infinitum non potest moueri localiter nisi pertranseat spatium infinitum: constat autem spatium infinitum non posse transiri tempore finito vt demonstratum est sexto huius: si enim corpus infinitum pertransiret spatium infinitum in tempore finito: igitur describeret vnum spatium infinitum & intraret aliud infinitum in tempore finito quod implicat contradictionem: non igitur repugnat maioritati corporis moueri tempore finito: sed repugnat infinitati & cetera.

Rimum autem mouens non sine). Istud est tertium capitulum huius tractatus in quo phus probat vnum quod proposuerat in alio capitulo: videlicet quod mouens & motum sunt simul in probando quod in mouentibus & motis non contingit procedere in infinitum: ponit ergo phus in hoc capitulo istam conclusionem: quod in omni motu moueri & motum sunt simul: ad cuius probationem phus premittit duas distinctiones: quarum vna est de mouente & reliqua de moto: deinde exequitur de intento: ibi. (Primum quidem igitur). Prima distinctio est ista: quod duplex est mouens: vz. proprie & methaphysice: mouens proprie sumptum est illud a quo est motus: mouens methaphysice dictum est illud propter quod est motus & sic finis dicitur mouens: per quandam similitudinem: quoniam sicut mouens necessitat formam ita finis necessitat agens & mouens: nunquam enim agens ageret neque mouens moueret: nisi necessitaretur a fine vt colligitur a philosopho secundo huius Cum ergo dicitur quod in omni motu mouens & motum sunt simul: non loquitur phus de mouente improprie dicto & methaphisice sumpto se habente per modum finis: sed de mouente proprie accepto quod est principium a quo est motus. Et quoniam ad omnem motum concurrunt plura mouentia cum dicitur in conclusione quod in omni motu mouens & motum sunt simul non debet intelligi de quolibet mouente: sed de mouente primo: non quidem primitate precessionis ante quod non est aliud mouens: sed primitate immediationis: videlicet inter quod & rem motam non est aliud mouens: neque accipit hic philosophus simul vt importat simultatem locationis: quia non oportet mouens & motum esse in eodem loco: sed accipit vt importat simultatem contactus vel immediationis ita quod inter mouens & motum nullum est medium. ¶ Ista ergo conclusio In omni motu mouens & motum sunt simul est intelligenda de mouente a quo est motus & non de mouente propter quod est motus de mouente primo & non de mouente non primo de simultate immediationis & non de simultate locationis. Le. li. (Primum autem mouens non sine cuius causa). idest finis. sed vnde est principium motus est simul cum eo quod mouetur. Simul autem dico quod nihil ipsorum medium est: hoc enim commune in omni eo quod mouetur & mouente est videlicet quod mouens & motum sunt simul. (Quoniam autem tres). Secunda distinctio est quod tria sunt genera motorum videlicet in loco qualitate & quantitate: & patet ista distinctio quoniam motus & motum sunt inuicem correlatiua: igitur quot sunt genera motuum tot sunt genera motorum sed tria sunt genera motorum: igitur tria sunt genera motuum: quod tria sunt genera motuum manifestum est ex quinto huius. s. motus secundum locum qui dicitur loci mutatio & motus secundum qualitatem qui dicitur alteratio & motus secundum quantitatem qui dicitur augmentatio & diminutio. Le. li. (Quoniam autem tres sunt motus qui secundum locum & secundum qualitatem & secundum quantitatem necesse est & ea que mouentur tria esse: qui quidem igitur motus est secundum locum loci mutatio dicitur: qui vero secundum qualitatem alteratio: qui vero secundum quantitatem augmentum vel detrimentum).

Notandum secundum commentatorem commento .10. quod mobilia sunt

trium generum: nam genera motuum sunt tria vt decla ratum est in quinto ⁊ forte tacuit generationem: quia hoc manifestum est in ea quam in aliis: scilicet quod generans est cum generato: sed in pluribus alterationibus est dubium vtrum motor tangat motū aut non ⁊ similiter in multis motoribus secundum alterationem vt in magnete. Commentator soluit hic vnum dubiū cum in quatuor predicamentis sit motus: videlicet in substantia quantitate qualitate ⁊ vbi vt est determinatum tertio huius: propter quod Aristoteles non facit mentionem de generatione, que est motus substantie: sicut de motibus aliorum predicamentorum. ¶ Ad hoc respondet Commentator dupliciter primo quod Aristoteles hic loquitur tantum de motu proprie dicto: constat autem quod generatio non est motus proprie dictus: sed tantū in quantitate qualitate ⁊ vbi est motus proprie dictus vt patuit quinto huius. ¶ Secundo respondet Commentator quod philosophus tacuit generationem: ⁊ quod in tali motu manifestum est quod generans ⁊ genitum sunt simul: non autem est ita manifestum in aliis motibus: vnde in motu augmentationis non est manifestum simul esse mouens ⁊ motum cum nutrimentum sit in vna parte corporis ⁊ augmentatio fiat in alia. Similiter in alteratione nō est manifestum alterans ⁊ alteratum esse simul vt in calefactione aque a sole ⁊ infrigidatione membrorum animaliū. Etiam in motu locali ⁊ precipue admixto alterationi illud non est manifestum vt in motu vaporum sursum ⁊ in motu ferri ad magnetem: sed in generatione est illud manifestum: ignis enim non generat ignem ex aere neq alterum elementum nisi sit immediatus aeri quem corrumpit. Sed potest breuiter dici quod generatio ⁊ corruptio sunt termini alterationis vt colligitur a philosopho primo de gene. ⁊ sexto huius: si igitur probabitur quod alterans ⁊ alteratū sunt simul ex eadem probatione haberi poterit quod generans ⁊ generatum sunt simul. (Primum quidem igitur). His distinctionibus premissis philosophus arguit quod in omni motu mouens ⁊ motum sunt simul: ⁊ primo quidem in motu locali. Ex quo motus localis est primus motuū. Secūdo in motu alterationis qui est motus statim consequens motum localem ibi. (Et vero neq). Tertio in motu augmentationis qui est vltimus motuū: ibi. (Et quod augetur). Quātum ad primum dicit philosophus sic. omne ꝙ mouetur localiter. aut mouetur ab intrinseco vel extrinseco: si ab intrinseco manifestum est quod mouens ⁊ motū sunt simul simultate immediationis cū inter motorē ⁊ motum nullum sit medium: si autem mouetur ab extrinseco iterum mouens ⁊ motū sunt simul cū mouēs tangit motum ⁊ sit illi immediatum vt patet inductiue discurrendo per omnia genera motuū prouenientiū ab extrinseco que sūt quatuor vz tractio pulsio vectio vertigo: omnis enim motus proueniens ab extrinseco est vnus istorū quatuor aut reducibilis ad aliquem illorum. Le. li. (Primum quidem igitur de loci mutatione dicamus: hic enim primus motus est omne igitur ꝙ fertur aut ipsum a seipso: mouetur autem ab altero), idest ab intrinseco: si quidem igitur a seipso manifestum ꝙ in ipso mouente existente simul mouens ⁊ mouetur erit: ⁊ nullum illius medium: quod autē ab alio mouetur quadrifarie mouetur: qui enim ab altero motus quatuor sunt tractio pulsio vectio vertigo ⁊ namq omnes alios motus factos ab extrinseco in hos reduci accidit.

Notandū ꝙ ex isto loco habet duplex simultas imediationis s. positiua ⁊ negatiua: simultas imediationis positiua est illa qua aliqua duo seinuicem tangunt ⁊ tal' ꝓprie non reperitur nisi in corporibus habentibus situs nō inuicem distans: simultas autem imediationis negatiua est illa qua inter aliqua duo nullum est medium: ⁊ hoc inuenitur non tantū in rebus corporalibus: sed etiam in rebus non corporalibus: quando ergo aliquid mouetur ab intrinseco tunc inter motorem ⁊ motum nulluū est mediū: ideo in talibus mouens ⁊ motum sunt simul simultate imediationis negatiue quoniam autē aliquid mouetur localiter ab extrinseco: tunc mouens ⁊ motum simul simultate imediationis positiue: quia se tangunt. ¶ Ex predictis sequitur qđ motum ⁊ mouens intrinsecum magis sunt simul quā motū ⁊ mouens extrinsecū: quoniā mouens ⁊ motum intrinsecum sunt simul simultate locationis: ⁊ simultate immediationis: sed mouens ⁊ motū extrinsecum sunt simul simultate immediationis tātū: anima enim mouens corpus est in eodē loco cum corpore: sed manus mouens baculum non est in eodē loco cū illo. ¶ Secundo sequitur quod aliqua sunt imediata que non sunt continua neq contigua: patet de intelligentia ⁊ orbe: de anima ⁊ corpore: ⁊ generaliter de qlibet forma mouente suam materiā: nulla enim ꝓprie sunt continua neq contigua nisi corpora ⁊ magnitudines. (Pulsionis quidem). Quoniam quatuor sunt genera motuum localium prouenientium ab extrinseco: scilicet pulsio tractio vectio ⁊ vertigo: ideo vt sciatur quomodo in quolibet illorū mouens ⁊ motum sunt simul philosophus declarat omnia illa. ⁊ primo pulsionem di. quod pulsionis due sunt species: videlicet impulsio ⁊ expulsio: impulsio est motus pulsionis cum mouens in toto motu non separatur a moto sicut est motus nauis a nauta: expulsio est motus pulsionis cū mouens ante finē motus separatur a moto vt proiectio lapidis. Lege litteram. (Pulsionis quidem igitur alia impulsio alia expulsio: impulsio quidē est cum mouens ei ꝙ mouetur nō deficiat: expulsio cū expellens deficit dimittens igitur motū ante finē motus dicitur expellens): nō dimittens autem dicitur impellens. (Vectio autem). Secundo philosophus declarat quid est vectio di. ꝙ vectio est motus ꝑ accidēs proueniens a pulsione tractu aut vertigine: nauis enī potest tripliciter moueri. s. motu pulsus ⁊ motu tractus ⁊ motu vertiginis seu circulationis: sed eo motu mouetur per accidens sedēs in naui q̄ motu mouet per se nauis: igitur vectio est motus per accidens proueniens a pulsione tractu aut vertigine: ⁊ illud ꝙ vehitur inquit phus aliquando ē in vehēte aliquādo ē super uehens Exemplū primi patet de sedente in naui: exemplū secūdi patet de sedente super lignū tractum aut pulsū: quilibet istorum vehitur ⁊ portatur: sed vnus portat ab eo in quo est ⁊ alius ab eo super ꝙ est. Le. li. (Vectio autē in tribus erit motibus ꝙ quidē vehitur nō ꝑm se mouetur: sed ꝑm accidens: in eo enī ꝙ est in eo ꝙ mouetur: vehens autē mouetur aut pulsū aut tractū aut vertiginē ductū): manifestū igitur ꝙ vectio in tribus motibus erit.

Sed dubitatur qm̄ sedēs super equū currentē vehitur ⁊ portat: cuius motus nō prouenit a motu tra

ctus pulsionis aut vertiginis cuz motus eius non sit aliquis istorū triū. Respondetur quod omnis vectio est motus per accidens proueniens ab aliquo ꝙ mouetur per se: sed eorū que mouentur per se quedam mouētur a se vt lapis motus deorsū: ⁊ quedā ab alio vt lapis proiectus aut tractus ⁊ quolibet istorū modorum potest esse motus vectionis: nō ergo loquit̄ philosophus de vectione prouenīete ab eo ꝙ mouetur per se ⁊ a se: sed ab eo ꝙ mouetur per se ab alio: qz non loquitur philosophus hic de motu facto ab intrinseco: sed ab extrinseco. (Tractio autē est). Tertio philosophus describit quid ē tractio di. tractio est mot⁹ mobilis ad motorē vel ad alterū ex potentia mouentis: ⁊ per hoc differt tractus a pulsione: qz in pulsiōe motor se habet vt terminus a quo ⁊ in tractu vt terminus ad quē: ⁊ hoc quando tractus est ad motorē: quādo autē est ad alterū tunc nō se habet vt terminus a quo neqz vt terminus ad quē: possū enī trahere lapidem aut lignū ad me ⁊ ad aliud existētē ꝓpe me. ¶ Duas conditiōes debz habere tractio. quarū prima est ꝙ motus trahentis sit velocior ꝙ̄ motus tracti: que quidem ꝓpositio nō est intelligenda sicut verba sonant: quoniam cōiter motus trahentis ⁊ motus tracti sunt eque veloces cum inequali tempore pertranseāt equalia spatia ⁊ aliqñ motus tracti est velocior vt quando trahitur graue deorsū: sed debet intelligi ꝙ motus trahentis fortior sit ⁊ vehemētior ꝙ̄ motus tracti aut ꝙ potentia trahentis maior sit ꝙ̄ potentia tracti: alioqn non fieret tractio: quia a proportione equalitatis vel minoris inequalitatis non prouenit motus. ¶ Secūda conditio est ꝙ trahens in toto non separatur a tracto: ⁊ per hoc differt ab expulsione quia expellens separatur ab expulso sed trahens non separatur a tracto: ⁊ in hoc conuenit tractus cum impulsione: cum etiam pulsio non separaret motorē a mobili vt patuit: differt autē ab vtroqz in alio: videlicet quoniā tā in pulsione ꝙ̄ in expulsione motor se habet vt terminus a quo: ⁊ in tractu vt terminus ad quē. Lege litteram. (Tractio autē est cū etiā ad ipsum vel ad alterū velocior sit motus trahentis non separatus ab eo ꝙ trahitur: ⁊ nanqz ad ipsū est tractio ⁊ ad alterū .s. ꝓpe se.

Notandum ſm cōmentatorē cōmento [illegible] ꝙ attractio ē duobus modis: sed attractio que est in rebus naturalibus est attrahere aliqd ad se: in voluntarijs autē inuenitur vtrūqz. Attractio igitur est duobus modis: vz ad se ⁊ ad aliud non qualitercunqz: sed ad aliud prope se aut secundū eandē differentiā positionis: in rebus naturalibus non fit nisi vno modo: videlicet ad se: quoniā lapis descendendo nihil attrahit nisi ad se: in rebus autē voluntarijs fit vtroqz mō: videlicet ad se ⁊ ad aliud quoniā lapidē lignū aut [illegible] possum attrahere ad me ⁊ ad aliā rē existentē prope me. ¶ Ex predictis Aristoteles īfert ꝙ omnis motus localis fact⁹ ab extrinseco est tractio vł pulsio aut ad aliquem istorum reducitur: illud inductiue patet: nā inspiratio est quedam tractio cum sit motus tractus ad cannam pulmonis ⁊ expiratio est quedam pulsio cū sit motus expulsionis a canna pulmonis. Similiter spatesis ⁊ kerkesis sunt motus tractus ⁊ pulsionis: spatesis enī est motus spate versus motorē aut versus aliū: sic est motus pulsio: kerkesis vero est motus instrumenti textoris qui cū aliquādo fit ad textorem: ⁊ sic est tractio: quandoqz autem ad aliud oppositum est: ⁊ sic est pulsio: ⁊ generaliter omnes tales ⁊ cōsimiles motus corporum qui sunt emissiui per elongationem a se vt receptiui ad appropinquationem ad se sunt tractus vel pulsiones: sputio enim est motus pulsionis ⁊ congregatio sputi est motus tractionis: fiat ergo argumentum sic: omnis congregatio est motus tractus: ⁊ omnis disgregatio est motus pulsus: sed omnis motus localis factus ab extrinseco est congregatio ⁊ disgregatio: igitur omnis motus localis factus ab extrinseco est motus tractus vel pulsionis: patet cōsequentia cum minori inductiue secūdū exempla signata: maior tenet ex diffinitionibus tractus ⁊ pulsionis: tractus enī est motus ad se: sed omnis congregatio ē motus ad se: igitur omnis congregatio est motus tractus: pulsio autē est motus ad aliud: sed omnis disgregatio est motus ad aliud: igitur omnis disgregatio est motus pulsionis. Et hic loquitur philosophus de cōgregatione ⁊ disgregatione nisi vt importat motū localem. Lege litteram. (Et reliqui tractus quidē specie cū nominatis ⁊ motus oppositi in hos reducuntur): videlicet in tractionem ⁊ pulsionem vt inspiratio ⁊ expiratio ⁊ quicunqz corporum motus emissiui [illegible] vt spatesis ⁊ kerkesis: aliud quidem ipsorū est disgregatio aliud cōgregatio: omnis igitur motus qui est secundū locum factus ab extrinseco congregatio vel disgregatio est: ⁊ consequenter tractio vel pulsio.

Notandum ꝙ duplex est motus tractus: quidē est tantum localis purus vt motus tractus nauis ad ripam vel pontis deorsum: ⁊ iste proprie dicitur motus tractus coniunctus motui alterationis cum trahens in trahendo moueatur: alius est motus tractus coniunctus motui alterationis mobilis vt motus ferri ad magnetem ad vaporum sursum: ⁊ iste non dicitur proprie tractus: ex quo non mouetur motor simul cū mobile: dicit enī philosophus ꝙ motus trahentis debz esse velocior ꝙ̄ motus tracti ad demonstrandū ꝙ in vō motu tractus semper mouetur motor cū mobili: non igitur omnes motus tractus reducuntur ad vnū motū tractus: sed solū tractus qui sunt eiusdē specie ⁊ eiusdem modicum vero tractu vbi scilicet tā motor quā mobile mouetur ꝓpterea dicit philosophus in littera ⁊ reliqui tractus idē specie ad excludendū tractus improprie sumptos in quibus nō mouetur motor: sz tm̄ mobile ex mixtiōe motus alterationis cū motu locali. (Vertigo autē). Quarto describit philosophus qd est vertigo di. vertigo est motus cōpositus ex tractu ⁊ pulsione: cū enī quis vertit rotā: patet per vnā partē pellit .s. superiorem ⁊ aliā trahit: vz inferiorē: sed tota cōponitur ex parte superiori ⁊ parte inferiori: igit̄ motus totius rote cōponitur ex motu pulsionis ⁊ motu tractus. Lege li. (Vertigo autē cōponitur quidē ex tractu ⁊ ex pulsione: hī quidē enī pellit mouens .s. partē superiorē: illud autē trahit .s. partē inferiorē.

Notandū ꝙ istorū quatuor motuū vn⁹ tantū est per accidēs .s. vectio seu percutio: alij vō sunt per se ⁊ differunt in hoc: quoniam duo istorū dicūr motus simplices: vz pulsio ⁊ tractio: alter vō dicit̄ motus cōpositus ex pulsione ⁊ tractu: non quidē compōne partiū diuersarū rationū: sed solum cōpositione diuersarū denominationū: vñ motus tractus ⁊ motus pulsionis facti per lineā circularem sunt eiusdē speciei ⁊ constituūt vnū motū numero. facti aūt per lineā rectā ab eodē [illegible] spe

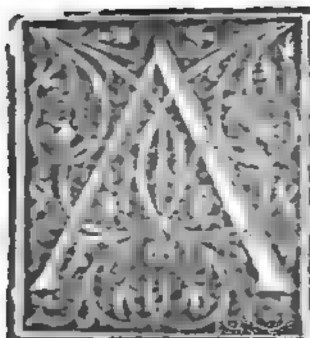
cierum ⁊ inuicem contrariantur: q2 ſunt a terminis cōtrariis ad terminos contrarios: facti autem a diuerſis nunq̄ conſtituūt vnū numero: ſed ſunt indifferenter tam eiuſdē rationis q̄ diuerſarum: poſſibile enim eſt qḋ ab. a. in. b. fiant duo motus recti: quorum vnus ſit motus tractus: ⁊ alter motus pulſionis: tales ſūt eiuſdem ſpeciei: poſſibile eſt enim ꝙ vnus eorū fiat ab. a. in. b. ⁊ alter econtra ab ipſo. b. in. a. ⁊ erunt motus contrarii ⁊ diuerſarū rationū ſiue fiant a diuerſis ſiue ab eodem. (Manifeſtū igit eſt). His declaratis arguit philoſophus ꝙ in omni motu locali facto ab extrinſeco mouens ⁊ motū ſunt ſimul ſimultate imediationis: ſic ꝙ inter mouens ⁊ motū nihil eſt mediū: quoniam in omni motu tractus vel pulſionis mouēs ⁊ motum ſunt ſimul: factus ab extrinſeco eſt tractus vel pulſio aut reducibilis ad aliqḋ iſtorū. igitur ⁊c. patet ꝯſequentia cū minori ex determinatis: ⁊ maior patet ab experientia cū in omni motu tractus trahens ⁊ tractū ſunt ſimul ⁊ in omni motu pulſiōis pellens ⁊ pulſum ſunt ſimul tunc arguitur ſic ab omni motu ad ſe vl' ad aliud mouens ⁊ motū ſunt ſimul: ſed oīs motus tractus eſt ad ſe: ⁊ oīs motus pulſionis eſt ad aliud: igitur in omni motu tractus vel pulſionis mouēs ⁊ motum ſunt ſimul. Et cōfirmatur eiuſdē propō ſic: in omni cōgregatione ⁊ diſgregatione mouens ⁊ motū ſunt ſimul: ſed omnis motus localis fact⁹ ab extrinſeco eſt cōgregatio vel diſgregatio: igitur in omni motu locali facto ab extrinſeco mouens ⁊ motū ſunt ſimul: patet conſequentia cū vtraq; parte antecedentis ex dictis ante. 1. c. li. (Manifeſtū igitur eſt ꝙ ſi quidē ſimul pellens ⁊ trahens cū eo ꝙ pellitur ⁊ trahitur nullū medium eius quod mouetur ⁊ mouētis eſt. hoc autē manifeſtū eſt ex dictis. Pulſio q̄dē enī aut a ſeipſo aut ab alio ad aliud motus eſt: tractus autem ab alio ad ipſum aut ad aliud eſt prope ipſū: pulſio autē ad aliud ſm aliam poſitionē: adhuc autē ſimonijs) .i. congregatio ⁊ dioſis .i. diſgregatio motus in quibus mouens ⁊ motū ſunt ſimul. (Proiectio autē). Hic philoſophus excludit vnū dubiū de motu lapidis proiecti: quia videtur ꝙ poſt proiectionē nō ſit ſimul mouens ⁊ motū. ℂ Reſpondet philoſophus ꝙ q̄diu lapis proiectus mouetur aliquid aliud mouens ipſū velocius mouetur q̄ ſit natura lapidis proiecti: ita ꝙ tale mouens. puta aer eſt fortius in mouendo lapidem verſus illā differentiā poſitionis q̄ ſit natura lapidis ad motū deorſū ſeu contrariū illi: ⁊ cum tale mouens deſinit ſic moueri: lapis etiā deſinit moueri: cū ergo mouens inſequens lapidē ⁊ lapis cōtinue dū mouetur ſunt ſimul: ſequitur ꝙ in tali motu cōtinue mouens ⁊ motū ſunt ſimul: nō quidē manus aut bacculus ſūt ſimul cū lapide moto continue: ſed aer impellens ipſū. 1. c. li. (Proiectio autē fit quando fiat velocior mot⁹ aeris impulſi q̄ ſit motus qui eſt ſm naturam loci) .i. proiecti fortiori facta pulſione: ⁊ hoc facto tādiu accidit ferri lapis q̄diu fortior ſit motus eius ꝙ fert poſt ipſum videlicet aer: manifeſtū igitur quoniā ꝙ mouetur ⁊ mouens ſimul ſunt. ſ. motu locali ⁊ nullū medium eſt ipſius. ſ. mouentis ⁊ moti.

Notandū ſm cōmentatorē commento decimo ꝙ multa videntur attrahere abſq; eo ꝙ tangunt vt magnetes ⁊ eſtimatur ꝙ virtus attractiua in plantis ⁊ animalibus eſt talis dicendū eſt ꝙ h̄ dicitur attractio equiuoce: attractio. n. in rei veritate eſt illa in qua attrahens mouetur cū attracto: attractio autē in qua attrahens eſt quieſcēs ⁊ attractum eſt motū non eſt attractio in rei veritate: ſed attractum mouetur ex ſe attrahens vt perficiat ſe vt lapis mouetur ad inferius ⁊ ignis ſuperius: ⁊ ſimiliter oportet intelligere hec de motu ſinis ferri ad magnetē ⁊ alimenti ad mēbra verbi gratia motu ſanguinis ad ſuperiora corporis ⁊ vniuerſaliter nutrimenti arborum ad ſuperiora earum: h̄ Cōmentator. ℂ Dubium ꝙ mouet Cōmentator eſt iſtud videtur ꝙ non ſemper attrahens ⁊ attractū ſunt ſimul: quoniā magnes attrahit ferrū ⁊ iterū dū mouet ferrū ad magnetē non ſimul ſunt magnes ⁊ ferrū: vꝫ ſimultate imediationis Similiter in plantis ⁊ animalibus eſt virtus attractiua alimenti: ⁊ tamen dū mouetur alimentū ad membrum vel ad partes ſuperiores arborū non ſūt ſimul attrahens ⁊ attractū vt liquet. Reſpondet Commentator ꝙ attractio equiuoce dicitur de attractione vera ⁊ attractione non vera. Attractio vera eſt pur⁹ motus localis in quo mouetur ſimul attrahens cū attracto. Attractio non vera eſt motus localis admixtus motui alterationis cuiuſmodi eſt motus ferri ad magnetē ⁊ nutrimenti ad partes ſuperiores animalium ⁊ plantarum: loquitur enim philoſophus de vera attractione ⁊ proprie dicta: vbi procedit motus trahentis motum ipſius tracti ⁊ vbi non mouetur tractū per virtutem impreſſā in eo ab ipſo trahente: ſed tantum p virtutem exiſtentem in ipſum trahens: ferrum autē mouetur ad magnetem ex ſe per virtutē impreſſam ei a magnete: ſicut minus perfectum ad magis perfectum: ⁊ ſimiliter ſanguis generatus in epate mouetur ad caput ⁊ nutrimentū alteratū in radicibus arborū mouetur ad partes ſuperiores plantarum eo modo quo mouetur lapis deorſum ⁊ ignis ſurſum vt perficiatur.

Contra hec videtur ꝙ poſſit quis inſtare ꝙ ſi ferrum mouetur ad magnetē aut nutrimentū ad mēbrum vt perficiatur vt lapis deorſum ⁊ ignis ſurſum: ſequitur ꝙ mouetur magnetem ⁊ nutrimentum ad membrū tanq̄ locatū ad locū naturalem: conſequens videtur diſſonū: ⁊ patet conſequentia: quia lapis mouetur deorſum ⁊ ignis ſurſum tanq̄ ad locum naturalem. ℂ Ad iſtud reſpondet Cōmentator negando conſequentiā aſſignans tres cauſas: propter quas motus ferri ad magnetem aut nutrimenti ad membrū non eſt motus locati ad locū: quarum prima eſt ex parte diſtantie: quoniā corpus naturale exiſtens extra locum naturalem nullam excludit diſtantiam magnam vel paruā: ſed per omnē mouetur ad locum ſuū: ferrū autē non mouetur ad magnetem neq; nutrimentū ad mēbrum ſi fuerit nimis diſtantia inter ferrū ⁊ magnetē aut inter nutrimentū ⁊ membrum animalis. ℂ Secunda cauſa ex parte quātitatis: quoniam corpus exiſtens extra locum naturalem ſiue fuerit magnum ſiue fuerit paruū mouetur ad illum remoto impedimento ⁊ quanto fuerit maius tāto magis ⁊ melius mouetur ad locum ſuum: ferrum autem in magna quantitate non mouetur ad magnetem exiſtentem in parua quantitate neq; alimentum nimis habundans in magnitudine mouetur ad membrum animalis. ℂ Tertia cauſa eſt ex parte qualitatis indiſponentis magnetem: quoniam ſi inungatur magnes oleo non mouetur ferrum ad magnetem: lapis autem mouetur ad locum deorſum ⁊ ignis ad locum ſurſum quacunq; indiſpoſitione preueniente in loco ſuo: nihil enim poſſet applicari loco ſurſum vel

deorsum quod impediret motuꝫ corporum naturalium ad loca sua. ¶ Quarta causa potest addi ex parte indispositionis ferri: quoniaꝫ ferrum rubiginosum non mouetur ad magneteꝫ: remota auteꝫ rubigine mouetur ad illum: constat auteꝫ ꝙ ferruꝫ rubiginosuꝫ quãtumcunqꝫ fuerit vel indispositũ qualitatiue semper mouetur ad locum deorsum ⁊ ignis ad locumm sursum. Ista sunt quattuor signa quibus liquet manifeste ferꝝ alterari a magnete ⁊ recipere qualitatẽ ſm ꝙ mouetur ad magneteꝫ tanꝙ minus perfectuꝫ ad magis perfectũ cum in ferro sit aliqua virtus incõpleta: que quidẽ est completa in magnete. ¶ Sed arguitur contra talem virtutem probando illaꝫ non esse in ferro ex actione magnetis: ⁊ primo sic: nulla virtus mere naturalis est principiuꝫ motuuꝫ cõtrarioꝝ: sed ferruꝫ mouetur motibus contrariis ad magnetem: igitur ferruꝫ non habꝫ aliquam virtutem in se per quã sic moueatur: patet cõsequentia: quia omnis virtus ferri aut magnetis ẽ mere naturalis: ⁊ minor est nota ad experientiaꝫ: quia ad omneꝫ situꝫ magnetis mouetur ferruꝫ: maior vero est philosophi secũdo de gene. di. ꝙ ideꝫ inquantuꝫ idem semper est aptuꝫ natuꝫ facere ideꝫ ⁊c. ¶ Secundo sic: nulla virtus in animali mouet corpus animalis ad diuersa loca nisi ex diuersitate mouẽtis causantis diuersitatem appetituuꝫ vel cognitionuꝫ vt colligitur a philosopho tertio de anima: igitur per ideꝫ nulla virtus ferri potest ipsum mouere ad diuersa loca nisi ex diuersitate mouentis sed mouens est continue ideꝫ in omnibus motibus ad diuersa loca: videlicet idem magnes numero: igitur ferruꝫ non mouetur ad magnetẽ per aliquam virtutem in eo. ¶ Tertio sequitur ꝙ aliquid simul mouetur ad omneꝫ differentiaꝫ positionuꝫ: ⁊ consequenter motibus contrariis cõtra phm quinto huiꝰ ⁊ probatur consequentia ponendo magneteꝫ corrumpi illa virtute manente in ferro: cuꝫ igitur ista virtus sit motiua ad omneꝫ differentiaꝫ positionis cuꝫ moueat ferrum vbicunqꝫ fuerit magnes: nõ apparet ratio quare plus ad vnã differentiã positionis mouebit ferrum ꝙ ad aliam: sed ad aliquaꝫ mouebit cuꝫ sit virtus mere naturalis: igitur ad ꝙlibet simul mouebit. ¶ Quarto omnis qualitas reperta in rebus inanimatis est sensibilis vt colligitur in secunda parte huius capituli: sed nulla qualitas motiua ferri ad omnem differentiam positionis est sensibilis: igitur nulla qualitas est in ferro motiua illius ad omnem differentiam positionis: patet consequentia cum maiori: minor autem est euidens inductiue: non enim est aliqua qualitas sensibilis in ferro magis mouens ferruꝫ ad magnetem quã ad aliam lapidem vel ad lignum. ¶ Ad primuꝫ respondet Burleus di. ꝙ nulla virtus naturalis est per se principiuꝫ motuuꝫ contrarioꝝ: tamen ꝑ accidens potest esse principiuꝫ contrarioꝝ motuum: vnde quia ferruꝫ appetit esse cuꝫ magnete tanꝙ imperfectum vt perficiatur: ⁊ non potest esse principiuꝫ contrarioꝝ motuuꝫ: vnde quia ferruꝫ appetit esse cũ magnete tanꝙ imperfectuꝫ vt perficiatur ⁊ non potest esse per motum localem: ideo per accidens mouetur localiter ad magnetem. ¶ Sed contra hanc responsioneꝫ posset instari ex dicto Cõmentatoris ꝯmento allegato: vꝫ ꝙ magnes mouetur ad ferruꝫ ⁊ ferrũ mouetur ad magnetem ⁊ nutrimentuꝫ ad membruꝫ vt perficiatur sicut lapis deorsuꝫ ⁊ ignis sursuꝫ: constat auteꝫ lapideꝫ per se moueri deorsuꝫ ⁊ igneꝫ sursuꝫ: igitur ferruꝫ mouetur per se ad magneteꝫ ⁊ nutrimentuꝫ ad mẽbruꝫ: imo Cõmentator dicit expresse ꝙ ferruꝫ ex se mouetur ad magnetem. ¶ Dicendũ igitur ꝙ sicut aqua alterata a sole per se mouetur sursuꝫ ⁊ mare alteratuꝫ a luna per se mouetur ad diuersa puncta mundi: ita ferruꝫ alteratũ a magnete per se mouetur ad magneteꝫ. s. per virtutem naturaliter motiuaꝫ localiter existenteꝫ in ferro: neqꝫ ẽ inconueniens eandeꝫ virtuteꝫ diuersimode se habentẽ producere effectus contrarios: ⁊ diuersos: influentia enim lune recepta in mari facit ipsum fluere ⁊ refluere ⁊ motibus contrariis moueri ad quattuor puncta cõtraria mundi. s. oriens occidens: meridieꝫ ⁊ septentrioneꝫ ⁊ hoc secundum alium ⁊ alium aspectum lune: ita virtus ferri impressa a magnete mouet naturaliter ⁊ per se ferrum ad omnem differentiam positionis secundum alium ⁊ alium aspectum magnetis ad ferruꝫ: ita quod si magnes aspiciat ferrum sursum mouet illa virtus sursum: si deorsum mouet deorsum: ⁊ sic communiter bene dicit philosophus secundo de gene. quod idem inquantum idem semper facit idem ad innuendum ꝙ idem diuersimode se habens producit diuersa. ¶ Ad secundum concedo quod nulla virtus in animali mouet corpus animalis ad diuersa loca nisi ex diuersitate mouentis: non quod mouens sit aliud: sed sufficit ꝙ idem mouens diuersimode se habeat: canis enim mouetur ad omnem differentiam positionis per eandem virtutem motiuam post panem eundem numero: non quidem eodem numero se habentem: sed aliter ⁊ aliter secundum alium ⁊ alium aspectum panis: seu alium ⁊ alium situm positionis eius: ita virtus ferri eodem modo se habens nunꝙ mouebit ferrum ad diuersas differentias positionum: sed diuersimode se habens ex diuersitate mouẽtis videlicet magnetis positi in alto ⁊ ĩ alto situ aliter ⁊ aliter mouebit secundũ loca diuersa. ¶ Ad tertium negatur consequentia ⁊ dicitur quod sicut non est possibile lumen manere in medio in absentia corporis luminosi neqꝫ speciem in aere vel in oculo remoto visibili ex eo quia lumen dependet a corpore luminoso ⁊ species visibilis a colore tam in fieri quam in facto esse: ita non est possibile virtutem magnetis manere in ferro corrupto magnete propter dependentiam essentialem quam habet virtus illa ad magnetem tam in fieri quam in facto esse. ¶ Et concesso ꝙ virtꝰ illa maneret in absentia magnetis: non propter hoc moueret ferrum ad aliquam differentiam positionis: ⁊ quia si est virtus motiua naturaliter ad omnem differentiam positionum: non tamen mouet in absentia magnetis: species enim visibilis representant naturalem colorem: ⁊ tamen nihil representaret in absentia coloris: dato quod maneret in medio vel in oculo remoto colore. ¶ Ad quartum negatur quod omnis qualitas reperta in corporibus inanimatis sit sensibilis: quoniam influentia lune reperta in mari non est qualitas sensibilis neqꝫ virtus calefactiua stomachi reperta in vino aut in pipere est qualitas sensibilis sed spiritualis non potens percipi per aliquem sensum: neqꝫ philosophus ponit in aliqua parte huius capituli omnem talem qualitateꝫ esse sensibilem: sed dicit quod qualitates sensibiles sunt ille quibus corpora differunt. id est qualitates sensibiles sunt ille quibus cognoscimus sensibiliter ⁊ experimentaliter corpora differre cum quo stat quod preter has qualitates sunt alie spirituales non perceptibiles per sensum: sed tantuꝫ per intellectum discutientẽ ⁊ negociantem.

Tex. 16.

T uero neque alterati). Ista est secunda pars huius capituli: in qua philosophus ostendit quod in omni alteratione mouens et motum sunt simul alterans et alteratum inter que nullum est medium loquendo de alteratione vltimo et alterato proximo: veritas huius patet ex inductione in omni alteratione siue fuerit alteratio realis siue intentionalis siue corporalis siue spiritualis vt arguatur sic: in omni alteratione proprie dicta mouens et motum sunt simul: et in omni alteratione impropriè dicta mouens et motum sunt simul: igitur in omni alteratione mouens et motum sunt simul: patet consequentia: quia omnis alteratio est proprie vel improprie dicta vt colligitur a philosopho secundo de anima: dicitur enim alteratio proprie dicta que fit secundum qualitates sensibiles ad quas est per se motus sicut est calefactio et frigefactio humectatio et desiccatio: rarefactio et condensatio: albefactio et denigratio: dulcefactio et amaricatio: alteratio autem improprie dicta est illa que fit secundum qualitates spirituales et intentionales ad quas non est per se motus: sicut est visio et auditio: et generaliter omnis immutatio vitalis sensus vel intellectus. ¶ In hac ratione philosophus sic procedit: quoniam primo probat primam partem antecedentis: videlicet quod in omni alteratione proprie dicta mouens et motum sunt simul: deinde probat secundam partem antecedentis: videlicet quod in omni alteratione improprie dicta mouens et motum sunt simul ibi. (Et ipsi sensus). Primam partem antecedentis philosophus relinquit manifestam inductiue premissis quatuor suppositionibus quarum prima est ista: quale est illud quod alteratur alteratione proprie dicta: non quodcumque quale indifferenter: sed quale sensibile: calidum enim frigidum humidum et siccum et talia proprie alterantur qualia sensibilia: sed non proprie alterantur sensus vel intellectus: quia licet quilibet illorum sit qualis: non tamen est qualis qualitate sensibili. Lege literam. (At vero neque alterati neque alterantis nullum medium: hoc autem manifestum ex inductione: in omnibus autem simul esse accidit alterans vltimum et primum). i. proximum quod alteratur: ad quod declarandum sit hec prima suppositio: quale enim alteratur alteratione proprie dicta eo quod sensibile est. (Sensibilia autem). Secunda suppositio qualitates sunt ille quibus differunt corpora inuicem: quorum quedam sunt sensibilia propria vt caliditas et frigiditas: humiditas et siccitas: albedo et nigredo: dulcedo et amaritudo sonus grauis et sonus acutus et horum media: videlicet rubedo et paledo: salsum et pingue: quedam vero sunt sensibilia communia vt grauitas et leuitas: durities et mollities: raritas et densitas: leuitas et asperitas: omnes enim iste qualitates sunt motiue sensuum et ad quamlibet istarum est per se motus. Et quod per istas qualitates differunt corpora naturalia manifestum est quoniam corpora differunt: quorum vnum est calidum vel album leue aut rarum et alterum est frigidum vel nigrum graue aut densum et sic de aliis suo modo. Lege litteram. (Sensibilia autem sunt quibus differunt corpora inuicem ad se vt grauitas et leuitas: durities mollities: sonus non sonus). idest sonus fortis et sonus debilis: albedo nigredo: dulcedo et amaritudo: humiditas siccitas: raritas densitas et horum media). Similiter autem et aliqua alia sub sensu sunt immutantia illius: quorum est calor et frigus: leuitas et asperitas: hec enim sunt passiones subiecte qualitatis. idest que sunt partes subiectiue predicamenti qualitatis. (His enim differunt). Tertia suppositio corpora naturalia non tantum differunt qualitatibus sensibilibus diuersarum specierum: sed etiam eiusdem speciei magis et minus et motibus alterationum ad qualitates tam eiusdem speciei quam diuersarum: patet: nam corpora naturalia differunt non tantum: quia vnum est calidum et reliquum frigidum aut quia vnum est album vel dulce et aliud est nigrum vel amarum: sed etiam quia vnum est magis calidum vel frigidum et alterum minus: differunt etiam si vnum calefiat et alterum frigefiat aut si vnum dulce fiat et alterum amaricetur: differunt etiam si vnum calefiat ad caliditatem [illegible] et reliquum ad caliditatem [illegible] aut si vnum dealbetur ad albedinem vt octo: et reliquum ad albedinem vt quatuor. Lege litteram. (His enim videlicet qualitatibus nominatis differunt sensibilia corporum aut secundum aliquod horum maius aut minus: ac etiam et in patiendo aliquod horum). idest in recipiendo aliquam istarum qualitatum: calefacta enim frigefacta aut dulcefacta aut amaricata aut secundum aliquid aliud predictorum alterata inuicem differunt. (Similiter et inanimata). Quarta suppositio animata et inanimata: ac etiam partes animatorum consimiliter alterantur alteratione proprie dicta et consimiles predicationes accipiunt qualitatum sensibilium nominatarum: patet quoniam sicut inanimata videlicet elementa et mixta inanimata calefiunt et frigefiunt ita et animata: scilicet plante et animalia: et sicut inanimata sunt calida vel frigida: humida vel sicca: grauia aut leuia: ita et animata: partes etiam animalium que non sentiunt recipiunt consimiles alterationes et qualitates sensibiles tam primas quam secundas quemadmodum sunt pili et capilli vngues et dentes. Lege litteram. (Similiter et animata et inanimata et animatorum quecunque partium sunt inanimate). idest non sensitiue consimiliter alterantur et consimiles recipiunt qualitates sensibiles. ¶ His suppositionibus premissis Aristoteles intendit ostendere per inductionem quod in omni alteratione proprie dicta tam animatorum quam inanimatorum mouens et motum sunt simul: quoniam in omni calefactione calefaciens et calefactum sunt simul et in omni infrigidatione infrigidans et frigidatum sunt simul et similiter in omni rarefactione et condensatione: dealbatione et denigratione alterans vltimum et alteratum propinquum sunt simul: et sic in aliis consequenter.

¶ Sed Commentator sic arguit: in omni alteratione qualitatum primarum mouens et motum sunt simul igitur per idem in omni alteratione qualitatum secundarum: patet consequentia quia qualitates secunde fiunt ex primis et non est possibilis alteratio in qualitatibus secundis quin sit alteratio in qualitatibus primis: antecedens sic arguit Commentator: in omni alteratione qualitatum primarum est contactus cum prime qualitates sint tangibiles qualitates: sed non est possibilis contactus quin sint simul tactus et tactum: igitur in omni alteratione qualitatum primarum mouens et

motum sunt simul. Et ex hoc arguit Commentator inductive sic. calidum non calefacit nisi in tangendo: ⁊ frigidum non frigefacit nisi in tangendo: nec raruz vel densum rarefacit vel condẽsat nisi in tangendo: ⁊ sic de aliis: igitur in omni motu alterationis movens ⁊ motum sunt simul simultate cõtactus ⁊ imediatõis q̄ fuit probandum.

Notanduz scḋm Commentatorez commento .ii. q̄ Aristoteles cuz dicit: ⁊ dicit ⁊ sensibilia sunt: intendit corpora consimilium partium: ⁊ quasi intendit syllogizare q̄ densuz ⁊ rarum sunt qualitates non dispositiones sic rarum ⁊ densum sunt ultime differentie consimilium corporum: ⁊ differentie corporuz sensibilium sunt sensibiles ergo densum ⁊ rarum sunt de qualitate. ¶ Istam distinctionem intendit Commentator quod duplex est differentia: videlicet a priori ⁊ a posteriori: differentia a priori est differentia essentialis constituens speciem vt rationale in homine ⁊ irrationale in bruto: de qua differentia non loquitur Aristoteles hic: differentia a posteriori est differentia accidentalis: sive fuerit accidens separabilẽ sive fuerit inseparabile: vt albedo ⁊ nigredo: organizatio ⁊ figura: ⁊ de tali differentia corporum loquitur Aristoteles hic: licet igitur taz animata quam inanimata differant qualitatibus nominatis non tamen differunt illis tanq̄ per differentias vltimas: sed tantuz corpora consimiliũ partiuz: scilicet elementa ⁊ mixta inanimata differunt illis tanq̄ per differentias vltimas: corpora autez animata differunt organizationibus ⁊ figuris tanq̄ per differentias vltĩas: non autem corpora inanimata determinant sibi qualitates sensibiles secunde ⁊ tertie speciei qualitatis: nõ autem figuras ⁊ organizationes: corpora autez inanimata preter qualitates primas ⁊ secundas determinant sibi organizationes ⁊ figuras. Ex quibus sequitur quod rarum ⁊ densum sunt qualitates: ⁊ non passiones: quoniam differentie vltime corporuz consimilium partium sunt qualitates ⁊ non passiones secundum philosophum: sed rarum ⁊ densum sunt differentie vltime corporum consimilium partiuz: ⁊ patet tam

Tex. co. 11. in elementis quaz in mixtis inanimatis: igitur ⁊c. (Et ipsi sensus). Jam probat philosophus secundaz partem antecedentis principalis: videlicet q̄ in omni alteratione impropie dicta movens ⁊ motum sunt simul ⁊ primo premittit philosophus differentiam inter alterationem propie dictaz que est alteratio corporalis ⁊ alterationez impropie dictam que dicitur alteratio intentionalis dicens quod iste alterationes differunt dupliciter: primo quia alteratio corporalis est communis animatis ⁊ inanimatis: scilicet calefactio ⁊ frigefactio: sed alteratio intentionalis non competit nisi animatis: videlicet imutatio sensus vel intellectus: vnde quacunq̄ alteratione alterantur inanimata eadem alteratione alterantur animata ⁊ non econtra: q2 animata alterantur secundum sensum: inanimata autez alterari non possunt secundum sensuz: inanimata igitur non alterantur nisi alteratione reali ⁊ corporali: ac etiam spirituali ⁊ intentionali. ¶ Secundo differunt: q2 alteratio corporalis potest esse absq̄ comprehensione: sed alteratio intentionalis non potest esse absq̄ cõprehensione ⁊ cognitione: cum enim inanimata alterãtur nihil comprehendunt per illam alterationem: cum etiam animata alterantur alteratione reali absq̄ intentionali nihil comprehendunt neq̄ cognoscunt per illam alterationem: cum autem alterantur alteratione spirituali ⁊ intentionali aliquid comprehendunt ⁊ cognoscunt per illam alterationez ⁊ inductive patz in singulis omnium sensuum tam interiorum quam exteriorum: patiuntur eniz ⁊ alterantur sensus a sensibilibus per media intranea vel extranea medietatibus quib9 ipsi sensus cognoscunt sensibilia alterantia illos. Lege literam. (Et ipsi sensus alterãtur a sensibus nominatis: patiuntur enim ab illis passione perfectiua ⁊ impropie dicta: actio enim ipsorum sensibilium: quedaz motus est per corpus motum intraneum vel extraneum patiente sensu aliquid: secundum quecunq̄ igitur animata alterantur non secundum hoc alterantur inanimata: secundum enim sensus non alterantur inanimata: hec fuit prima differentia cui subiungitur secunda. (Et latet). idest non fit comprehensio neq̄ cognitio cum alterantur inanimata: nihil autem prohibet ⁊ animata latere. idest non comprehendere neq̄ cognoscere cum alterantur cum non secundum sensus accidit quod est alterationis ipsius: possunt enim comburi pili aut capillus alicuius animalis absq̄ comprehensione ⁊ cognitione illius alterationis.

Notandum secundum Commentatorem commento duodecimo quod in sensibilibus invenitur aliqua alteratio quodãmõ: quia agunt: quoniam actio eorum est motus. idest moveri non movere ⁊ pati non agere: sũt eniz de virtutibus passivis ⁊ non activis. ¶ Intendit Commentator quod immutatio sensus est quedam alteratio ⁊ quod sensibilia alterant sensus: non autem sensus alterant seipsos sic: quod immutatio facta in sensu inquantum est operatio sensus est moveri ⁊ non movere pati ⁊ non agere: non eniz sensus aliquis active concurrit ad propriam sensationem cum sensus nõ sit de virtutibus activis sed passivis vt est ostensum expresse secundo de anima de intentione Aristotelis ⁊ Commentatoris. (Si quidem igitur). Premissa inter alterationem realem ⁊ intentionalem: philosophus ostendit quod in omni alteratione intentionali movens ⁊ motum sunt simul: igitur in omni alteratione intentionali movens ⁊ motum sunt simul: patet consequentia: quia omnis alteratio intentionalis est alteratio sensus vel dependens ab illa vt colligitur a philosopho secundo ⁊ tertio de anima: antecedens declaratur inductive: nam visus immediate alteratur ab aere ⁊ aer a corpore visibili: constat autem quod visus continuatur aeri ⁊ aer corpori visibili sic quod inter illa non est aliquod medium sicut nullum est medium inter superficiem coloratam ⁊ lumen neq̄ aliq̄d est medium inter lumen ⁊ visionem. Similiter nullum est medium inter auditum ⁊ olfactum ⁊ corpus immediate immutans illum: cum tale corpus sit necessario aer vel aqua: constat autem tam aerem quam aquaz immediationem habere ad auditum ⁊ olfactum. Idez apparet in sensibilibus qui alterantur per medium intraneum cuiusmodi sunt gustus ⁊ tactus: quilibet enim istorum sensuum immediate alteratur a carne: caro autem immediate alteratur a sapore seu ab alia qualitate tangibili: constat autem quod gustus ⁊ tactus sunt simul cum carne ⁊ caro simul est cum sapore vel qualitate aut aliqua alia qualitate tangibili. Lege literam. (Si quidem igitur sensibiles passiones

sunt). scilicet caliditas frigiditas albedo nigredo et alie nominate qualitates sensibiles: per hoc autem quod aliqua earum applicetur sensui est alteratio: ex hoc ergo manifestum est quod passio et patiens simul sunt: et horum nullum medium est huic qdē.s. visui aer est continuus aeri continuatur corpus visibile et superficies quedam terminatur ad lumen perficiens medium: lumen autem ad visum. idest ad visionem. Similiter et auditus et odoratus continuātur ad mouēs ipsa primum. idest immediate. Eodem autem modo simul et gustus et sapor est. Similiter autem et in animatis et in sensibilibus. idest consimiliter ergo se habēt animata et inanimata ad sua alterantia: quoniam in omnibus his alterans et alteratum sunt simul.

Contra predicta arguitur probādo quod in alteratione mouens et motum non sunt simul: quoniam corpus luminosum illuminat partem distantem medij sicut partem propinquam: sed non sunt simul corpus luminosum et pars distans medij: igitur etc. Similiter ignis alterans aquam non est simul cū parte aque distante ab igne neque tota aqua est simul cum medietate ignis distante ab illa. Et confirmatur ponendo quod .a. sit vnum calidum magnum agens in .c. aquam inter que sit .b. calidum vniuoce per totum et eiusdem rationis et consimilis dispositionis omnino cum .a. et patet quod .a. agit in .c. non agendo in .b. quia simile non agit in simile. igitur aliquod est alterans quod nō est simul cum aliquo suo alterato. ¶ Secundo sic: sol alterat hec inferiora et non est simul cum hijs inferioribus igitur etc. vt arguatur sic querendo vtrum sol alterando hec inferiora alterat spheras inferiores aut non: si non habet intentum: si sic: igitur per idem alteratur a planetis superioribus dum alterat hec inferiora: consequens falsum: quia cum nullus planeta videatur ab altero recipere nisi lumen: sequitur quod sol recipit lumen a planetis superioribus quod est contra determinationem philosophorum et astrologorum. ¶ Tertio magnes alterat ferrum vt patuit in prima parte huius capituli de intentione Commentatoris: et tamen non est simul cum ferro neque cum alio prius alterato: igitur etc. minorem declaro querendo vtrū magnes alteret aerem alterando ferrum aut non: si sic igitur attrahit aerem sicut attrahit ferrum quod est contra experientiam: si non alterat aerem igitur inter proximum alterans et proximum alteratum est aliquod medium: videlicet aer. Idem arguatur de mulieribus maleficis alterantibus homines ad magnam distantiam non alterantibus medium: et de basilisco inficiente et alterante oculum ad magnam distantiam absque alteratione medij interuenientis. ¶ Quarto oculus existens in tenebris videt coloratum in lumine: igitur proximum alterans et proximum alteratum non sunt simul: antecedens est notū ad experientiā: et probatur consequentia querendo vtrum aer tenebrosus alteretur ab aere illuminato in multiplicatione speciei visibilis aut non: si non habetur intentum: si sic igitur species visibilis potest multiplicari per aerem non illuminatum quod est contra philosophum in littera et contra eundem secundo de anima. ¶ Consimiliter arguatur de hominibus dormientibus somniantibus: quorum sensus interiores alterantur a sensibus: et tamen non sunt simul cum sensibilibus neque cum aliquo alterato ab illis cum tunc ligati sint exteriores sensus non alterati a sensibus extra. ¶ Ad primum dicitur quod Aristoteles nō loquitur de omni alterante neque de omni alterato: sed de alterāte totali et alterato totali ad hūc intellectum quod omne alterans totale est simul cum aliquo suo alterato totali sic quod omne alterans totale proximum et omne alteratum totale proximum sunt simul simultate imediationis: ideo exēplum de corpore luminoso vel de igne alterante partem remotam aut de parte remota ignis nō est ad propositum cum illud alterans sit partiale: et illud alteratum etiam sit partiale. Et ad confirmationem dicitur quod licet .a. non agat in .b. caliditatem neque aliquam aliam formam realem: tamen agit in ipsum .b. formam intentionalem: nunquam enim posset agere in extremum nisi ageret per medium vt colligitur a philosopho quinto huius: cum autem dicit philosophus primo de gene. quod simile nō agit in simile loquitur de actione proprie dicta que est inter formas contrarias. ¶ Ad secūdum dicitur quod sol alterādo hec inferiora necessario alterat spheras inferiores: nō quidem simpliciter eodem modo quo alterat hec inferiora: quia calefacit ista et nō calefacit spheras inferiores neque oportet omne agens agere talem formam in partem propinquam qualem agit in partem remotam: sed sufficit quod nō possit agere in partem remotam quin agat in partem propinquam: et consequenter concedo solem alterari a planetis et stellis superioribus: non quidem accipiens lumen ab illis: sed aliam influentiam innominatam. Potest tamen dici iuxta doctrinam Commentatoris in libro celi et mundi: quod celum est alterans totale et omnes planete et alia astra in orbe signorum sunt alterantia partialia: constat autem quod celum est simul cum hijs inferioribus et quod ipsum et proximum suum alteratum sunt simul. Si autem non sunt simul sol et suum proximum alteratum non est cura ex quo non est alterans totale sed partiale. ¶ Ad tertium dico quod magnes alterat aerem sicut ferrum: causa autem quare non attrahit aerem sicut ferrum est: quia in aere non est aliqua virtus imperfecta possibilis perfici per magnetem: in ferro autem est talis virtus: ideo naturaliter inclinatur esse cū magnete: non autem aer: legitur enim de quodam pisce qui antequam attingat manum piscatoris inducit tremorem in illam: non autem in aerem: et hoc ideo quia actus actiuorum sunt in patiente disposito vt habetur secundo de anima. ¶ De mulieribus autem maleficis dicitur quod si alterant naturaliter homines distantes necessario alterant medium; licet alia alteratione alterent homines et medium: si autem illud agunt ministerio demonum manifestum est quod alterans et alteratum sunt simul: videlicet demon et homo alteratus: basiliscus etiam non alterat oculum neque inficit hominem nisi alteret medium: licet alteratio hominis sit alterius rationis ab alteratione medij.

¶ Ad quartum dicitur concedendo: quod oculus existens in tenebris videt coloratum in lumine: et consequenter concedo quod non alteratur oculus nisi alteretur medium tenebrosum a medio illuminato neque est inconueniens speciem visibilem multiplicari in medio non illuminato: sed est inconueniens colorem multiplicare immediate speciem visibilem in medio non illuminato: propterea oculus existens in lumine non videt coloratum in tenebris. ¶ Ad philosophum autem tam hic quam secundo de anima dicitur quod loquitur de alteratione facta in visu secundum quod fit

perfecta ⁊ distincta visio: constat autem illud fieri nõ posse nisi lumen sit multiplicatum per totum mediũ inter visibile ⁊ oculum. Et cum arguitur de hominibus dormientibus ⁊ somniantibus dico ꝙ non alterãtur a sensibilib⁹ extra: sed a fantasmatib⁹ ⁊ speciebus sensibilibus derelictis ab illis in sensibus iteriorib⁹. (Et ꝙ augetur.) Ista est tertia pars huius capituli in qua

Te. c.

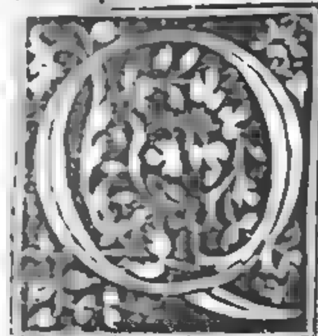
philosophus ostendit ꝙ in motu augmentationis ⁊ diminutionis mouens ⁊ motum sunt simul quoniam augmentum est quedam appositio: sed non est possibilis appositio nisi sit simul illud ꝙ apponitur: ⁊ illõ cui apponitur [illegible] in omni augmentatiõe augens ⁊ ꝙ augetur sunt simul: patet cõsequentia quia ꝙ apponitur est augens videlicet nutrimentum ⁊ illud cui apponitur est auctum .s. membrum ⁊ sic in omni augmẽtatione mouens ⁊ motum sunt simul. Item diminucio est quedam subtractio sed non est possibilis subtractõ nisi illud ꝙ subtrahitur ⁊ illud a quo subtrahitur sint simul igitur in omni diminutiõe diminuens ⁊ diminutum sunt simul: ⁊ consequenter sunt simul mouens ⁊ motum semper loquendo de proximo mouente ⁊ pximo moto. Le. lit. (Et ꝙ augetur ⁊ augens sunt simul appositio enim quedam est augmentum quale simul sunt ⁊ ꝙ augetur ⁊ augens ⁊ detrimentum enim similiter se habet detrimenti causa est ablatio quedaʒ) sed ablatum ⁊ illud a quo fit ablatio sunt simul igitur ⁊c.

¶ Et ex his cõcludit philosophus conclusionem principaliter intentam di. manifestum igitur ꝙ mouẽtis vltimi: idest immediati ⁊ moti primi: idest proximi nullũ est mediũ ꝙ dicat inter mediũ mouẽtis ⁊ ei⁹ ꝙ mouet.

Notandum

ꝙ ista tertia pars non indiget magno processu: quoniam non est possibilis augmentatio vel diminutio absq; motu locali ⁊ motu alteratiõis vt colligitur a philosopho primo de gene. sed in omni motu locali ⁊ in omni motu alterationis mouẽs ⁊ motum sunt simul vt probatum est in partibus precedentibus huius capituli. igitur in omni augmentatione ⁊ in omni diminutione mouens ⁊ motum sunt simul: ẽ tamẽ differentia inter motum augmentationis vel diminutiõis ⁊ motum localem vel alterationis quoniam generaliter in motu locali diuidens pellens vel trahens dicitur mouens diuisum vere pulsum ⁊ tractum dicitur motum. ¶ Similiter in motu alterationis semper alterãs dicitur mouens ⁊ alteratum dicitur motum: non autem est ita in augmentatione quoniam augens aliquando dicitur motum ⁊ auctum dicitur mouens: nutrimentuʒ enim est augens non in genere cãe efficientis: sed in genere cãe materialis ⁊ alteratur ⁊ patitur in augmentatione ipsum autem membrum auctum est mouens: qr alterat alimentum ⁊ ipsum conuertit in sui naturam. in diminutione etiam diminutum dicitur membrũ se habens vt mouẽs inductiue caloris naturalis resoluẽtis humidum radicale: diminuens autem materiale est illõ ꝙ remouetur a membro ⁊c. Ex quibus sequitur ꝙ sicut in alteratione aliquando alterans ⁊ alteratum distinguitur a loco ⁊ subiecto: vt quãdo ignis agit in aquam quandoq; vero non distinguitur a loco neque subiecto vt quando aqua calefacta infrigidatur: ita in augmentatione augẽs ⁊ auctum distiguitur loco ⁊ subiecto ⁊ in eadẽ aug° augens ⁊ auctũ nõ distigunt loco ⁊ subiecto: nutrimentũ .n. est augens ⁊ membrum ẽ auctum: ⁊ huiusmodi distinguũtur loco ⁊ subiecto sunt simul simultate immediationis positiue: ⁊ hic illõ ꝙ est augens est motum ⁊ ꝙ augetur mouet: anima autem seu calor naturalis etiam dicitur augens: ⁊ ipsum mẽbrum dicitur auctuʒ vt habetur a philosopho secũdo de anima: sed non eodem modo quia anima est mouens ac etiam calor naturalis membrum autem ẽ motum: ⁊ quia hic non distinguitur loco ⁊ subiecto: ideo sunt simul simultate immediationis negatiue. ¶ Consimiliter dicatur in diminutione ꝙ aliquod diminuẽs ⁊ diminutum distinguitur loco ⁊ subiecto: ⁊ sunt simul simultate immediationis positiue ⁊ membrum ⁊ illõ ꝙ aufertur ab illo aliqñ vero diminuens ⁊ diminutuʒ non distinguitur a loco ⁊ subiecto videlicet anima: ⁊ calor naturalis ⁊ membrum: ⁊ hec sunt simul simultate immediationis negatiue cum nullum illorum sit extra reliquum.

Te. co. 14

Quoniaʒ autem alterantur. Ista est quartum capitulum huius tractatus in quo philosophus ostendit in quibus spẽbus qualitatis est per se alteratio post ꝙ manifestauit in quibus generibus motuũ mouens ⁊ motũ sunt simul: qr enim dictum est in priori capitulo ꝙ in alteratiõe tam spũali ꝙ corporali mouẽs ⁊ motũ sunt sil posset aliqs credere ꝙ ad oẽm qualitatem est per se motus ⁊ alteratio siue sit qlitas corporalis siue spũalis siue sensibilis siue insensibilis. Et ideo ne qs decipiatur demõstrat aristo. q̃ sũt qualitates ille ad q̃s est per se motus: ⁊ que sunt ille ad q̃s nõ est per se motus ponens .4. ꝯclones: quarũ prima est, ista tm̃ ßm q̃litates sensibiles ⁊ est p se alteratõ ¶ Secũda ꝯclo ßm q̃litates .4. spẽi nõ est per se alteratio ibi non aũt est. Tertia ꝯclo ßm q̃litates prime spẽi nõ est p se alteratio ibi neq; in hitibus. 4. ꝯ° tm̃ ßm q̃litates de scỏa vel tertia spẽ est p se alteratio ibi manifestum igit primã ꝯclonem arguit phs dupli ⁊ p° sic ea que per se alterant patiunt tm̃ a q̃litatibus sensibilib⁹ igit tm̃ ßm q̃litates sensibiles est p se alteratio. pʒ ꝯña ⁊ añs pbat oia que p se alterant necessario mouent de [illegible] vt colligit ex determinatis [illegible] illud aũt nõ põt fieri nisi p qualitates sensibiles: qm̃ p qualitates insensibiles nõ fit motus p se de ꝯrio in ꝯrium vt ex dicẽdis erit manifestũ. igit ea q̃ alterantur p se patiunt tm̃ a q̃litatibus sensibilibus qđ fuit pbãdum. Le. li. (Q̃m aũt q̃ alterant) .s. p se alterant oia a sensibilibus ⁊ solũ hoꝝ alteratio est quecunq; ßm se dicuntur pati ab hijs scỏꝫ ꝙ ex hijs: idest ex dicendis considerabimus.

Notandum

ßm cõmentatorẽ cõmẽ. 19. ꝙ cõsiderandum est verum iste motus inueniat in oĩbus sensibilibus: aut in quibusdam ⁊ est manifestum ꝙ ista alteratio inuenitur in prima contrarietate que est in tactu. s. in frigiditate ⁊ caliditate humiditate ⁊ siccitate ⁊ similiter videt esse in ꝯrijs sequentibus verbi gratia duricie ⁊ mollicie sed tñ est primis in primis qualitatibus i istis autẽ secundo ⁊ mediãtibus primis ⁊ similiter est in gustu: in sonis autem videtur ꝙ alteratio ẽ de graui in leue modo equiuoco cum istis cum sonus sit passio facta in

pere a percussione corporū; in olfactibus autem manifeste qualitates sunt sed contraria latent in eis vt dictum est in libro de anima hec commentator.

¶ Dubium commentatoris est istud vtrum in omnibus qualitatibus sensibilibus sit per se alteratio: aut in quibusdam sic et in quibusdam non; pro cuius solutione cōmentator implicite ponit hanc distinctionem ꝙ in qualitatibus sensibilibus est quadruplex contrarietas: quarum prima est in qualitatibus primis scilz inter caliditatem et frigiditatem humiditatem et siccitatem. Secunda contrarietas est in qualitatibus secūdis sequentibus mixtionem duarum qualitatum primarū sicut est contrarietas inter durum et molle graue et leue rarum et densum. Tertia contrarietas est in qualitatibus secundis sequentibus mixtionem omnium .4. qualitatum primarum cuiusmodi est contrarietas reperta in coloribus saporibus et odoribus: in coloribus enim inuenitur albedo et nigredo: in saporib⁹ dulcedo et amaritudo: in odoribus vero sunt vera contraria sed sunt innominata nominibus proprijs: sed accipiunt denominationem a nominibus saporum vt declarat Aristo. secundo de anima: quoniaʒ quidā odor dicitur dulcis: et quidam amarus. Quarta cōtrarietas est in qualitatibus sensibilibus que non sunt qualitates prime neqꝫ secunde insequentes mixtionem illaruʒ sed tantum insequentes motum localem sicuꝫ est grauitas et leuitas in sonis que quidem dicuntur de sonis et de mixtis vel elementis equiuoce: elemēta enim et mixta dicuntur grauia: aut leuia: quia inclinantur esse sursum vel deorsum: soni vero dicuntur graues: quia deprimunt auditum et leues quia subleuant audituʒ. Respondet ergo cōmentator ad dubium di. ꝙ nō in omnibus qualitatibus sensibilibus est per se alteratio in eodem modo quoniam in qualitatibus primis est primo alteratio: in qualitatibus secundis sequentib⁹ mixtionem duarum qualitatum est secundo alteratio: in q̄litatibus vero secundis sequentibus mixtionem enim qualitatum primarum est tertia alteratio et semper intelligendo per se quoniam in omnibus his qualitatibus est vera contrarietas: ita ꝙ non solum in caliditate et frigiditate humiditate et siccitate est vera alteratio: sed etiam in duricie et mollicie raritate et densitate: et generaliter in omnibus coloribus odoribus et saporibus: nunꝙ̄ tamen in aliqua qualitate secunda est alteratio nisi preueniente alteratiōe facta in qualitatibus primis: sed in sonis non est per se alteratio: sicut neqꝫ in eisdem est vera contrarietas sed tantum secūdum similitudinem: non enim generatur sonus per motuʒ alterationis de necessitate: sed per motum localem factū in aere ex potentia patientis et percussi vt colligitur ex doctrina Aristo. secūdo de anima.

Sed dubitatur quia ex ꝺ̄cto sequitur ꝙ ad nullam qualitatem secundam est per se alteratio: quoniā quelibet talis acquiritur per motum factum in alio: scilicet in qualitatibus primis: ideo enim ad substantiaʒ et ad relationem: et ad sanitatem et virtutem nō est per se motus: quia tales forme acquiruntur per motum factum in alio vt patuit .5. huius et in processu huius capituli fiet per amplius manifestum. ¶ Dicendum ꝙ illa causa non est sufficiens cum non fiat in ea exclusio cuiuscūqꝫ alterius motus: ideo enim ad aliquā formā non est per se motus: quia illa acquiritur per solum factum in alio: propterea ad substantiam vel ad relationeʒ sanitatem et virtutem non est per se motus: quia quelibet istarum potest acquiri per solum motum [illegible] alio sed non est ita de qualitatibus secundis insequentibus mixtionem qualitatum primarum: quia licet non acquiratur mollicies vel duricies: raritas vel dēsitas: color: odor: aut sapor nisi fiat motus in qualitatibus primis sed preter illum motum alius est necessarius videlicet durificatio aut mollificatio condensatio aut rarefactio dealbatio vel denigratio dulcefactio aut amaricatio: et sic de alijs suo modo. (Aliorum enim) secundo arguitur ad eandem conclusionem: sic s̄m qualitates sensibiles est per se alteratio: et non secundum alias qualitates q̄ sensibiles est per se alteratio, igitur tantum, secundum qualitates sensibiles est per se alteratio: patet consequentia ab exponentibus ad expositam: prima pars antecedentis est nota de qualitatibus sensibilib⁹ primis et secundis secundum quas est per se alteratio secunda autem declaratur quoniam si secunduʒ alias qualitates a sensibilibus est per se alteratio maxime videtur ꝙ secundum formas et figuras de quarta specie qualitatis: aut secundum habitus tam corporales q̄ spirituales de prima specie sit per se alteratio: sic ꝙ substantia harum qualitatum per se alterentur ex acquisitionibus et deperditionibus harum qualitatum que omnia falsa sunt: vt in sequentibus ostendetur. Te. lit. (Aliorum enim) idest aliarum qualitatū a sensibilib⁹ maxime vtiqꝫ existimabant in figuris et translationibus: idest formis: littera corrupta ē vt patet ex alia trāslatione (et habitudinibus) idest formis prime speciei et horum rationibus et acceptionibus videtur esse ꝙ alterationis est acquisitiue aut deperditiue ꝙ est falsum vt probabitur in conclusionibus sequentibus.

Notandum ꝙ per qualitates sensibiles intelligit philosoph⁹ hic qualitates que sunt sensibilia propria et qualitates que sunt sensibilia cōmunia sequentes mixtionē qualitatum primarum de quibus omnibus dictum est in priori capitulo: sensibilia enim propria sūt qualitates sensibiles per se primo inquātum per se primo inferūt passionem sensibus sensibilia autem cōmunia sequentia mixtionem qualitatum primarum inferunt passionem sensibus per se non primo: quia nō immutant aliquem sensum nisi mediante sensibili proprio vt colligitur a philosopho secundo de anima: figura autem est qualitas immediate consequens quantitatem termino vel terminis clausam: que etiam est qualitas sensibilis cum sit sensibile cōmune de predicamento qualitatis eam tamen philosophus non vocat qualitatem sensibilem: quia solum de qualitate sensibili habēte contrarium facit ipse mentionem per formam auteʒ intelligit Aristoteles tam hic quā in predicamentis dispositionem qualitatiuam sequentem debitam vel indebitam proportionem partium rei et dicitur pulchritudo et turpitudo seu formositas: et deformitas: dicitur enim homo pulcher aut turpis formosus vel deformis ex debita vel indebita proportione et compositione partium inuicem. Sed burleus dicit ꝙ forma et figura differunt sicut superius et inferius: quoniaʒ figura inuenitur tam in naturalibus q̄ in artificialib⁹ cum importet terminationē q̄titatis est .n. figura illd ꝙ t̄mio vl t̄mis claudit: forma aūt est figura tm̄ reꝝ artificialiū. Jsta diffinitio pōt hr̄e aliquā instantiā p⁹ ꝺdc̄ qꝛ pulchritudo est habitus prime speciei importās relationē: vt al-

sexto Aristo. in tertia conclusione huius capituli: deinde animalia ⁊ partes eorum sunt formata formatione quarte speciei que quidem formatio est naturalis ⁊ nõ artificialis. Dicendum igitur ꝙ philosophus hic per figuram intelligit figuram simplicem: videlicet circularem: triangularem: quadrangularem ⁊ huiusmodi: siue fuerit naturalis siue artificialis: per formam autem intelligit figuram compositam prouenientem ex partibus diuersarum figurarum cuiusmodi est figura capitis manus aut pedis: siue fuerit naturalis siue artificialis: forma enim digiti constat partialiter ex figura circulari ⁊ figura quadrangulari: forma autem manus constat ex eiusdem figuris vna cum figura triangulari: figura ergo in cõmuni: vt est illud ꝙ termino vel terminis clauditur est quodãmodo genus ad figuram ⁊ formam de quibus Aristo. loquitur tam hic q̃ in predicamentis. ¶ Non autem est: secũda conclusio: secũdum qualitates quarte speciei non est per se alteratio: probatur tripliciter ⁊ primo sic secundũ formas ⁊ figuras nõ est per se alteratio: sed forma ⁊ figura sunt qualitates quarte speciei igitur ⁊c. patet consequentia cum minori ex doctrina predicamentorum ⁊ maior arguitur nam ad illud non est per se motus neq; per se alteratio ꝙ acquiritur per solam alterationem factam in alio: sed forma ⁊ figura acquiruntur per solam alterationem factam in alio: igitur secũdum formam ⁊ figuram non est per se alteratio: prima pars antecedentis colligitur ex determinatis quinto huius ⁊ secunda declaratur quoniam per solam alterationem factam in qualitatibus primis acquiritur forma vel figura cum enim aliqua materia fuerit calefacta vel infrigidata rarefacta vel condensata statim sequitur forma ⁊ figura videmus enim animalia complexionis calide habere aliam formam membrorum ⁊ aliam figuram q̃ que sunt complexionis frigide in eadem enim specie habẽt formam faciei magis tenuẽ: flegmatici vero habẽt eam magis corpulentam: sic etiam qui sunt complexiõis rare diuersificãtur in forma ab aliis que sunt complexionis dense: quare variatio in forma ⁊ figura fit ex sola alteratione facta in qualitatibus primis aut secundis insequentibus illas. Le. lit. (Non est autem) alteratio per se neq; in his videlicet in formis ⁊ figuris sed sunt hec cum quedam alterantur alia ab istis densata enim ⁊ rarefacta aut cum fiet calida aut frigida materia prouenit forma vel figura: alteratio autem non est aliqua ex qua per se fiant ista.

Notandum primo secundum cõmentatorem cõmento .1c. ꝙ in istis duobus generationibus non inuenitur alteratio sed generatio rerum existentium in istis duobus generibus sequitur veram alterationem non quia alteratio existit in eis sicut in rebus que alterantur in veritate cõmentator intendit istam rationem ad illud nõ est per se alteratio ꝙ indiuisibiliter generatur: igitur ad nullum istorum est per se alteratio: patet consequentia cum maiori: nam ideo ad substantiam non est per se alteratio: quia substantia indiuisibiliter generatur secundum se ⁊ quodlibet sui tamen sequitur veram alterationem: quia non est possibilis generatio substantie absq; alteratione precedente secundum philosophum primo de gene. minor vero est nota quoniam ratio forme ⁊ figure consistit in indiuisibili vt videbitur infra: nõ igitur in formis ⁊ figuris est per se alteratio sed tantũ generatio insequitur veram alterationem. Intelligendum tamen ꝙ licet forma ⁊ figura in naturalib9 sequãtur veram alterationẽ: tñ in artificialibus secuntur motum localem cum artifices solo motu locali faciant figuras simplices ⁊ compositas ⁊ hoc subtrahẽdo aliquid ab alio: aut superaddendo aliquid alteri.

Notandum secundo secundum cõmentatorem eodem cõmento ꝙ densitas ⁊ raritas sunt apud Aristo. qualitates sequentes calidum ⁊ frigidum densitas enim nihil aliud est nisi transmutatio alicuius ad minorem magnitudinem ⁊ raritas ad maiorem. Antiqui vero dixerunt ꝙ densitas est constrictio pororum corporis: ⁊ raritas expansio ⁊ ꝙ hec duo sunt esse generationis cum generatio apud eos sit congregatio ⁊ segregatio ⁊ hoc bene concessum est in corporibus habentibus poros: sed non sunt esse generationis ⁊ corruptionis vt fingebãt sed secuntur generationem ⁊ corruptionem. Prima propositio cõmenti est: ista raritas ⁊ densitas sunt qualitates consequentes calidum ⁊ frigidum: vnde duo sũt elementa calida. s. ignis ⁊ aer ⁊ hec sunt leuia ⁊ rara ⁊ duo sunt elementa frigida. s. terra ⁊ aqua ⁊ hec sũt grauia ⁊ densa: cum igitur caliditas ⁊ frigiditas sint qualitates prime ⁊ grauitas ac leuitas ⁊ raritas ac densitas sint qualitates scḋe sequentes qualitates primas per Aristo. scḋo de gene. sequitur ꝙ raritas ⁊ densitas secuntur calidum ⁊ frigidum: sicut grauitas ⁊ leuitas. ¶ Sed contra celum est rarum vel densum ⁊ tamen non est calidum neq; frigidum per Aristo. primo ⁊ secundo ce. igitur raritas ⁊ densitas non secuntur calidũ ⁊ frigidum. Item terra vel aqua calida est densa sicut grauis ⁊ non rara similiter ferrum aut plumbum ignitum est densum ⁊ non rarum igitur non semper raritas ⁊ densitas consecũtur calidum ⁊ frigidum. ¶ Ad primum dicitur ꝙ rarum ⁊ densum dupliciter sumuntur videlicet absolute ⁊ respectiue si absolute sic nõ important nisi qualitates consequentes calidum ⁊ frigidum ⁊ isto modo celum non est rarum neq; densum si autem respectiue accipiuntur sic important extensionem magnam vel paruam per comparationem ad materiam vel quantitatem: ⁊ isto modo raritas ⁊ densitas non secuntur calidum ⁊ frigidum sed raritas est respectiue consequens magnam extensionem in modica materia ⁊ densitas est alius respectus consequens paucã extẽsionem in multa materia: ⁊ sic aliqua pars celi dicitur rara ⁊ aliqua densa. ¶ Ad secundum dicitur ꝙ non intendit cõmentator omne calidum esse rarum: ⁊ omne frigidum esse densum: sed ꝙ nunq̃ generatur frigiditas quin generetur densitas: licet igitur aqua calida non sit rara ipsa tamen est minus densa q̃ quãdo est frigida ideo aliqua densitas ẽ remissa ⁊ aliqua raritas introducta. Et idem dicatur de ferro ⁊ plumbo ignito ꝙ illa sunt densa ex determinatione formarum substantialium: tamen habent minorem densitatem ⁊ maiorem raritatem q̃ prius habebant. ¶ Secunda propositio densitas est transmutatio alicuius ad minorem quãtitatem ⁊ raritas ad maiorem: ista propositio est intelligenda in predicatione causali. s. densitas est per alicuius transmutationem ad minorem quantitatem ⁊ raritas est per transmutationem alicuius ad minorem quantitatem semper intelli[illegible] acquisitione partis ad totum ⁊ deperditione partis a toto iuxta doctrinam Aristotelis quarto huius: quia in vera augmentatione non oportet aliquid fieri rarum: ⁊ tamen augmentatio est trãsmutatio ad ma-

forem quantitatem: neqȝ in diminutione oportet aliquid fieri depressum: ⁊ tamen diminutio est transmutatio ad minorem quantitatem. ¶ Sed videtur ꝙ ista propositio contradicat prime: quia cum transmutatur ignis in aerem fit transmutatio ad minorem quantitatem ⁊ cum transmutatur terra in aquam fit transmutatio ad minorem quantitatem per philosophuȝ secundo de generatio. ⁊ tamen cum generatur aer ex igne generatur raritas: ⁊ cum generatur aqua ex terra generatur densitas: quia raritas ⁊ densitas consecuntur elementa calida ⁊ frigida per primam propositionem. Ista difficultas soluitur ex dictis commentatoris secundo huius determinantis ibidem ꝙ grauitas aque est leuitas in respectu ⁊ leuitas aeris est grauitas in respectu: ita ꝙ aqua est leuis respectu terre ⁊ ⁊ aer est grauis respectu ignis: ita est dicendum de raritate ⁊ densitate ꝙ cum generatur aer ex igne generatur raritas aeris que dicitur densitas respectu raritatis ignis: ⁊ cum generatur aqua ex terra generatur densitas aque que dicitur raritas respectu densitatis terre continue ergo cum generatur maius ex minori generatur raritas simpliciter vel in respectu ⁊ cū generatur minus ex maiori generatur densitas simpliciter vel in respectu. ¶ Et hic oportet tenere cum commentatore ꝙ densitas aque ⁊ terre sicut grauitates earumdem sunt diuersarum rationū ⁊ ꝙ raritas ignis ⁊ aeris sunt diuersarum specierum sicut leuitates eorūdem. ¶ Ex predictis propositionibus concludit commentator falsitatem antiquorum diffinientium raritatem ⁊ densitatem di. ꝙ densitas est constrictio pororum corporum ⁊ raritas est expansio pororum corporis quia licet illud possit habere veritateȝ in corporibus porosis sicut est spongia aut lana nō tamen habet veritatem in corporibus non porosis cuiusmodi sunt elementa. Item falsum dicūt inquit commentator ꝙ raritas ⁊ densitas sint esse generationis ⁊ corruptionis sicut congregatio ⁊ segregatio sed sunt effect⁹ generationis ⁊ corruptionis: nam segregatio ⁊ cōgregatio dicunt motum localem. constat autem ꝙ ad generationem ⁊ corruptionem non concurrit motus localis nisi per accidens ⁊ quia raritas ⁊ densitas consecuntur calidum ⁊ frigidum ideo non sunt esse generationis ⁊ corruptionis sed magis sunt effectus generationis ⁊ corruptionis videlicet elementorum ⁊ qualitatum primarum. ¶ Dubitatur si raritas ⁊ densitas sunt effectus generationis ⁊ corruptionis ⁊ ad generationem nec corruptionem est per se motus. 5. huius igitur ad raritatem ⁊ densitatem non est per se motus ꝙ est contra intentionem philosophi ⁊ cōmentatoris in hoc capitulo. ¶ Respondetur negando consequentiam nam colores odores ⁊ sapores sunt effectus generationis ⁊ corruptionis elementorum ⁊ qualitatuȝ primarum ⁊ tamen ad illos est per se motus quia nō generantur subito sed successiue successione cōtinua eo modo quo qualitates prime intendūtur ⁊ remittūtur ita raritas ⁊ densitas generantur ⁊ corrumpuntur cōtinua successione non enim datur prima raritas vel densitas acquisita: neqȝ vltima raritas vel densitas deperdita. (Ex quo quidem) secūdo arguit philosophus ad eandem cōclusionem sic. si secundū aliq̄ qualitatem est per se alteratio illa p̄dicatur de subiecto suo ⁊ econtra: sed qualitate de. 4. specie non predicatur de subiecto suo neqȝ ecōtra igitur s̄m qualitates de. 4. specie non est per se alteratio. patet cōsequentia a conuibili cum cōtradictorio consequentis ad cōtradictionē antecedentis: minor tenet inductiue quoniā forma aut figura statue piramidis vel lecti nō predicatur de subiecto suo neqȝ econtra non enim est verum dicere ꝙ lignum est statua piramis aut lectus; neqȝ econtra ꝙ lectus piramis aut statua sit lignum: non etiam est verum dicere ꝙ cuprum seu es sit statua aut piramis: neqȝ econtra ꝙ piramis aut statua sit cuprum aut es: sed solum in predicatione denominatiua illa de subiectis predicantur videlicet lectus est ligneus piramis terre⁹ statua est erea aut cuprea. ¶ Maior etiam inductiue declaratur. nam quia ad caliditatem ⁊ frigiditateȝ humiditatem ⁊ siccitatem: duriciem ⁊ molliciem: albedinē ⁊ nigredinem dulcedinem ⁊ amaritudinem est per se alteratio: ideo si lignum est subiectum alicui⁹ istorū idem eodem dicitur illud ⁊ econtra: nam verum est dicere ꝙ lignum est calidum vel frigidum humidum vel siccum ⁊ econtra: etiam est verum dicere ꝙ cuprum est durum vel molle: album vel nigrum: dulce vel amarum: ⁊ ecōtra videlicet ꝙ calidum vel frigiduȝ est lignū: ⁊ ꝙ durum aut molle est eris rō autem istius est ista. nam motus specificatur a termino ad quem vt patuit. 5. huius sȝ motus semper dicitur de subiecto suo vt colligitur ex tertio huius. igitur tempus ad quē motus etiā dicitur de subiecto suo ⁊ econtra semper de termino per se. si ergo aliquod subiectum calesit vel dealbatur oportet illud in fine motus deducto impedimento esse calidum vel album: quia ergo forma ⁊ figura per accidens consecūtur terminum alterationis tantum: aut terminū motus localis tantum: aut ambos aliquando ideo opȝ formā vel figuram predicari de subiecto suo neqȝ econtra ⁊ hoc neqȝ in concreto neqȝ in abstracto. Le. litte. (Ex quo quidem enim idest subiectum ex quo est forma statue non dicimus formam in concreto neqȝ in abstracto neqȝ subiectuȝ ex quo figura piramidis est aut lectus: sed denominatiue sunt de subiectis predicabilia. Hoc quidem ereum illud vero terreum aliud vero ligneum quod autem alteratur: idest circa ꝙ aliquid alteratur dicimus de subiecto suo eo quidem enim humidum esse dicimus aut forte: idest durum aut calidum ⁊ non solum sic sed humidum ⁊ calidum eo equiuoce: id est equiuoce dicentes passioni materiam: quoniā sicut forma dicitur de subiecto ita econtra quoniam igitur subiectum ex quo quideȝ forma ⁊ figura sit ⁊ quod factum est: idest transmutatum ad formam vel figuram non equiuoce: idest non equiuoce ⁊ predicatione dicātur cum figuris: que ex illo sunt que aliē alterantur cuȝ passionibus eque dicuntur manifestum ꝙ in solis sensibus de aliis speciebus alteratio est.

Sed dubitatur probando formam ⁊ figuram predicari de subiecto suo quoniaȝ caliditas ⁊ albedo predicantur de subiecto suo non quia subiectum illud sit caliditas vel albedo: sed quia subiectum illud: sciȝ lignum aut cuprum est calidum vel album cum ergo ita sit ꝙ subiectum forme ⁊ figure est formatum ⁊ figuratum videlicet cuprum aut lignum sequitur ꝙ qualitates de quarta specie eque dicant̄ de subiectis suis sicut q̄litates de. 3. specie ⁊ per cōñs si qualitates de. 3. specie est p se alteratio p idem ad quantitatem de. 4. spē est ā per se alteratio. Pro solutione huius difficultatis notande sunt tres distinctiones quarum prima est ista nomina quedam concreta ⁊ quedam abstracta: nomē abstractū ē illō ꝙ significat tm̄ formā vt albedo ⁊ ca⁹⁹

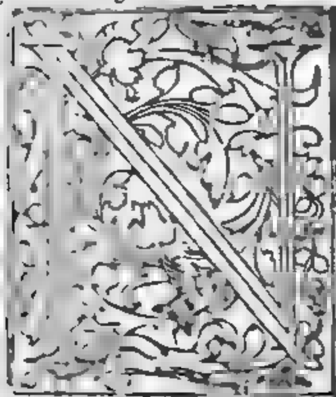
nomen concretum est illud ꝙ significat cōpositum ex forma ⁊ materia: siue illud ꝯpositum fuerit substātiale vt hō vel aīal: siue fuerit accidentale vt calidū ⁊ albū. ❡ Secūda distinctio nominum concretorum quedā sunt propinqua quedam remota: propinqua sunt illa que tantum significāt compositū ex subiecto ⁊ forma vt album ⁊ statua remota sunt illa que significant aliquid aliud vt albefactum ⁊ albefactibile statuificatum ⁊ statuificabile: hec enim preter cōpositum accidentale significat causam effectiuam. Similiter in predicamēto substantie homo dicitur concretū propinquum eius abstractum est humanitas: concretum autem remotū est humanū ⁊ humanatum: humanum enī preter hominem quē significat importat ea que sunt hominis videlicet domū ⁊ vestimentum: dicitur enim dom⁹ humana ⁊ vestimentum humanū: sed humanatum significat cām effectiuam hominis. ❡ Tertia distinctio nominum concretorum quedam sunt adiectiua ⁊ quedā substantiua: concreta adiectiua sunt illa que variantur per voces vt album ⁊ calidum cōcreta vero substantiua que non variantur per voces diuersas in eodem casu vt homo ⁊ statua. Et differunt hec in mōdo supponendi quoniā concreta subiectiua nunq̄ dicuntur de subiectis suis: siue fuerit cōcreta substantialia vt homo ⁊ equus: siue ꝯcreta accidentalia vt dom⁹ ⁊ statua: seu idolum ⁊ lectus: nunq̄ enim est verum dicere ꝙ materia hominis sit homo: neq̄ ꝙ lignum sit statua aut lectus: concreta autem adiectiua possunt supponere indifferenter tam pro subiecto q̄ pro composito ſm exigentiam alterius extremi: si enim dicitur albū vel currit vel disputat supponit tm̄ pro subiecto: sed si dicitur album videtur vel est concretū iam supponit pro toto composito accidētali. His distinctiōibus premissis q̄ non sunt hic intelligēde nisi in predicamentis absolutis que sunt substantia q̄titas ⁊ qualitas respondet ad difficultatē dicendo ꝙ cum Aristo. asserit qualitatem ſm quā est alteratio p̄dicamenti de subiecto suo: ⁊ ecōtra loquitur de predicatione in concreto ⁊ nō in abstracto: ⁊ non ſm quodcūq̄ concretum indifferenter sed ſm concretum ꝓpinquum vt per hoc pateat differentia inter qualitates de tertia ⁊ quarta specie: quoniam qualitates de tertia dicūtur de suis subiectis indifferenter ſm concretū propinquum ⁊ remotum: q2 bene dicitur lignum est albū albefactiuū ⁊ albefactibile: sed qualitates de quarta specie nō dicuntur de suis subiectis ſm concreta ꝓpinqua sed tantum remota: nam bene dicitur cuprum est formatum ⁊ figuratū statuitum vel statuibile: sed nunq̄ bene dicitur cuprū ē statua aut ydolū ad hoc igitur ꝙ ad aliquā qualitatem sit per se alteratio non sufficit ꝙ dicatur d̄ subiecto suo in cōcreto remoto: sed requiritur ꝙ in cōcreto propinquo: q̄d quidē nō cōtingit in qualitatibus quarte speciei sed bene tertie. ❡ Ex predictis soluūtur duo dubia quorum primū est illud dicendo lignū est album predicatū non supponit pro composito sed tm̄ pro subiecto: igitur per idem ⁊ in ista lignū est statua aut lectus: cōsequentia videtur tenere ex cōsequentia vtrobiq̄ predicatur cōcretum accidētale. ❡ Secundū dubium videtur ꝙ cōcretum propinquū quarte speciei verificetur d̄ subiecto q2 lꝫ hec non sit vera lignū est piramis aut circulus tamen quelibet earū est vera lignum est piramidale lignum est circulare. ❡ Ad primum responsum ē negando consequentiam ⁊ causa diuersitatis est quia statua ⁊ lectus sunt concreta substantiua que nō possunt verificari de suis subiectis: sed album ⁊ calidum sunt concreta adiectiua que possunt predicari tā d̄ subiecto q̄ de composito sic etiam formatū ⁊ significatū triangulare ⁊ quadrangulare predicantur de vtroq̄: nā vere dicitur ꝙ lignum est formatum ⁊ figuratum: ⁊ etiam ꝙ statua est formata vel figurata vere etiam dicitur ꝙ cuprum est triangulare vel quadrangulare ⁊ ꝙ campana est quadrangularis vel triangularis. ❡ Ad secundum dicitur ꝙ lꝫ in tertia specie concretum adiectiuū sit concretum propinquum nunq̄ autem in quarta specie: sed semper mediat vnū concretum substantiuum inter abstractum ⁊ concretū adiectiuum: licꝫ illud sit innominatū: vnde concretū propinquum circuli non est circulare: sed pila vel aliquod ꝯsimile ⁊ cōcretum ꝓpinquum trianguli non est triangulare sed cāpana vel aliquid aliud. Similiter quadrāguli concretum ꝓpinquum non est quadrangulare: sed domus vel statua aut consimile ⁊ talia concreta sūt magis nominata per artem q̄ per naturam. in tertia autem specie qualitatis non datur concretum substantiuum potens mediare inter abstractum ⁊ concretum adiectiuū neq̄ per artem: neq̄ per naturam vt inductiue patet. Et si queritur causa diuersitatis nulla alia est dāda q̄ natura qualitatum quoniam qualitates de quarta specie sunt apta natura constituere concreta tam substantiua q̄ adiectiua: qualitates autem .3. specie non sunt nata cōstituere nisi concreta adiectiua ⁊c. (Amplius ⁊ aliter) tertio arguit philosophus ad eandem conclusionē sic: ſm nullam formā est per se alteratio nisi mutatio qua illa forma immediate acquiritur sit alteratō sed mutatio qua īmediate acquiritur qualitas quarte speciei non est alteratio: igitur secundū qualitates de quarta specie non est per se alteratio: patet consequentia inductiue ex formali ratione huius ꝙ est per se: nā ad formam substantialem nō est per se alteratio ex eo quia sua mutatio non est alteratio sed generatio. neq̄ homo dicitur alterari per illā: sed generari: minor autem est nota: nam mutatio qua inducitur immediate forma vel figura domus nō est alteratio: sꝫ tectio aut lateratio: ridiculum enim est dicere tectionē aut laterationem esse alterationem cū sint motus locales. Le. lit. (Amplius ⁊ aliter) arguitur ad idem sic: incōueniens est (dicere hominem alteratū esse aut domum accipiētem finem ⁊ perfectum eius ridiculum est si perfectōm domus vt tectionem aut laterationem dicimus alterationem esse aut domo laterata aut coperta) idest dum lateratur vel coopertur domus dicimus alterari domum: manifestum est autem q2 ꝙ est alterationis non est in his que fiunt ſm quartam speciem qualitatis. ❡ Notandum ꝙ cōmentator cōmento .16. format rationem hanc: in alteratiōe manet idem subiectum actu in principio ⁊ in fine: sed in acquisitione forme ⁊ fine non manet idem subiectum etiā actu in principio ⁊ in fine: igitur ad formam ⁊ figurā nō est alteratio: patet consequentia cum maiori ex quinto huius minor autem est euidens quia domus non est in principio sed tantum in fine ⁊ similiter statue.

Tex. cō. 16.

Sed dubitatur quoniam subie[illegible] mus sunt lapides ⁊ lignū ⁊ hec sunt entia in actu manentia in principio ⁊ in fine: similiter cera est subiectum statue ⁊ lignum subiectum lecti ⁊ cuprum subiectū ydoli: stat autem hec omnia esse entia in actu manentia eodē numero in principio vsq̄ ad finē: sicut .n. subiectū

caliditatis vel albedinis manet idem p totum motum ita subiectum forme vel figure de.4.specie qualitatis. Respondetur q generatio figure et gñatio forme substantialis conueniunt in hoc q. sic. in generatiõe forme substantialis acqritur tota forma simul:ita in generatione figure acquirit figura tota simul:et non p partez post partem;differunt aũt in alio: qñ subiectuz forme substantialis est ens in pura potentia: videlicet materia prima:subiectum autẽ figure est ens in actu videlicet cõpositum ex materia et forma substantiali vt habetur secũdo huius. Et ex hoc potest videri ꝯueniẽtia et differentia inter qualitates de tertia et quarta spẽ qualitade:in hoc enim cõueniunt q quelibet earũ habz subiectum in actu:in alio v̓o differunt:qm̃ qualitates sensibiles de tertia specie acquiruntur successiue:qualitates autem de.4ª specie indiuisibilr gñantur quando ergo cõmentato: dicit q in alteratione manet idem subiectũ ens in actu in principio et in fine intelligit subiectũ illõ manere cõtinue idem actu et diuersificari per totuz tempus ẽm formam ad quã est motus sic q continue est per terminũ in termino a quo et per terminũ in termino ad quem per successionẽ continuam terminantez motũ sed non ita contingit in acquisitione forme aut figure: quoniã per totũ motum manet idez ens in actu:sed nihil acquirit de forma vel figura nisi in fine. ppterea assimilat cõmentator generationem forme et figure generationi substantiali per hoc q sicut in toto motu nihil est de forma substantiali:sed tm̃ in fine ita nihil est de forma vel figura:sed tantum in fine.

Tex. cõ.17.

Eqz. n. in habitib'. Secũda ꝯclusio ẽm qualitates prime speciei nõ est per se alteratio: vtrãq ꝯclusionem Aristo. sic arguit ad virtutes corporales nõ ẽ per se alteratio:nec ad virtutes morales: neqz ad virtutes intellectuales: igitur ẽm qualitates pª speciei nõ est per se alteratio:pz cõsequentia: qz in prima specie qualitatis ponũtur virtutes et vicia ẽm omnem potentiam naturalem ponuntur enim virtutes corporales in potẽtia naturali corporis;virtutes morales in appellatiua potẽtia:et intellectuales in potẽtia intellectiua.añs phs ꝓbat:et pº q ad virtutes corporales nõ est per se alteratio:scdo q neqz ad virtutes morales ibi(neqz itaqz) 3º q neqz ad intellectuales ibi(at v̓o neqz) Quantũ ad primũ arguit phs sic:ad ea que sunt ad aliquid nõ est per se alteratio:sed virtutes sunt ad aliqd:et ꝯñr vicia opposita illis:igitur ad vicia opposita illis:pz ꝯñs cum maiori ex determinatis.5º huius et minor declaratur.naz sanitas pulchritudo et fortitudo sunt virtutes corporales:et sunt ad aliqd:igitur per idem oẽs alie virtutes corporales sunt ad aliquid añs ꝓbatur et primo q sanitas pulchritudo et fortitudo sunt virtutes:qm̃ virtus est que hñtem perficit: et opus eius bonũ reddit cum dispositiões pfecti ad optimũ ẽm naturam:igitur sanitas pulchritudo et fortitudo sunt virtutes. Scdo arguitur q sunt corporales: qz fundãtur in corpore:non in anima dato namqz q anima esset pura potentia nullum in se habens actum vel habitum nõ minus aliquis homo esset sanus pulcher et fortis igit sanitas pulchritudo et fortitudo corporalis sunt habitus corporis et nõ anime: et notãter dico fortitudo corporalis:qz pter fortitudinez corporalem est dare fortitudinẽ spiritualẽ que est virtus moralis fundata habitualr in anima d qua dicetur in secũda parte huius cõclusionis. Tertio arguitur q iste virtutes sunt ad aliquid nam sanitas est adequatio calidorum frigidorum.i.tẽperamentũ debitũ humorum per comparationẽ ad membra animalis vel ad aerez cõtinentem: pulchritudo aũt est cõmensuratio mẽbrorum et fortitudo est debita applicatio partium corporis:cõstat autem q cõmensuratio adequatio contemperatio et applicatio sunt relationes. ¶ Consimiliter dicatur de vicijs oppositis his virtutibus que sũt egritudo turpitudo et dbilitas:q sunt malicie corporales quia fundãtur tm̃ in corpore et q sint vicia patet quia quelibet earũ habentem imperficit:et opus eius malũ reddit. Eger eniz turpis et debilis imperfect' est et operationes naturales et vitales malefacit:q autem sint ad aliquid sequtur ex dictis. nam egritudo est distemperatio humorꝝ in corpore animalis:turpitudo est disconuenientia membrorꝝ eiusdez: debilitas aũt est remissio virtutis corporis naturalis modo patet q distemperatio cõuenientia intensio et remissio sunt ad aliquid.

Le.li. (Nec enim in habitibus est per se alteratio habitus virtutes et malicie sunt virt' aũt omnis et malicia) corporalis est (ad aliquid sicut sanitas qdem calidorum et frigidorum mẽsuratio quedã est) et hoc (aut eorum que sunt) infra corpus videlicet membrorꝝ:aut p respectum ad ꝯtinens q est aer similiter et pulchritudo et macies.i.fortitudo:vt habet alia trãslatio ad aliqd sunt dispositiões enim quedam perfecti ad optimum sunt dico autem perfecti q sanat.i.q est cõmensuratũ et dispositum circa naturam .i.ẽm naturam vt hz alia littera:qm̃ igitur virtutes et malicie sunt ad aliud hoc autem neqz generationes ipoꝝ neqz alteratio omnino est.i.per se et quia sic est manifestum est q nõ est omnino q est alteratiõis.i.alteratio circa habit' prime spẽi.

Notandum primo q ad aliquid dupliciter accipitur videlicet in abstracto et in cõcreto ad aliqd in abstracto est illud q est formaliter relatio:vt paternitas et filiacio similitudo et equalitas;et sic virtutes et malicie de prima specie qualitatis nõ sunt ad aliquid:qz non sunt relationes cum sint qualitates ad aliqd in ꝯcreto est illud q pter absolutũ formaliter includit relationẽ et sic sũt ad aliqd virtutes et malicie de prima spẽ qualitatis: si enĩ sanitas vel pulchritudo eẽt ens simplicit absolutũ nõ includẽs respectũ illa cõmensuratio que est formaliter aut causaliter sanitas vel pulchritudo in vno eẽt in quocunqz alio sanitas vel pulchritudo q est falsuz qz cõmensuratio humoruz que est sanitas in ceruo vel in vno aere non eẽt sanitas in leone aut in alio aere sed egritudo et illa ꝓportio membrorum que est pulchritudo in vno animali in alio eẽt turpitudo turpis enim esset homo si haberet proportionem membroruz equi aut leonis. Sed qz albedo et nigredo sũt entia simpliciter absoluta: ideo illud q est formaliter aut causaliter albedo vel nigredo in quocũqz poneretur esset albedo vel nigredo:ppterea ad albedinem et nigredinem est per se alteratio:non autem ad sanitatẽ

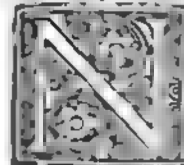
⁊ egritudinem: si enim illa qualitas que est albedo in vno esset nigredo in alio alteratio que esset ad albedinem esset dealbatio ⁊ denigratio ex quo motus specificatur a termino ad quem: ita si ad sanitatem esset per se alteratio cum illud quod est sanitas in vno est egritudo in alio: sequitur quod eadem alteratio esset sanatio ⁊ egrotatio quod est impossibile cum sanatio ⁊ egrotatio sint contrarie per Aristo. 5. huius non igitur ad sanitatem pulchritudinem vel fortitudinem est per se generatio vel alteratio: neque ad vicia opposita illis: sed tamen per accidens cum iste indiuisibiliter sequantur alterationes qualitatum primarum ⁊ generationes formarum substantialium. Et ista est causa propter quod illa qualitas que est albedo vel nigredo vbicunque poneretur semper seruaret eandem denominationem non autem sanitas ⁊ pulchritudo: quia albedo ⁊ nigredo non includunt respectum ad determinatum subiectum vel formam: sed sanitas ⁊ egritudo seu pulchritudo ⁊ turpitudo includunt huius respectus quibus deficientibus deficit denominatio. vnde quia locus significat superficiem ⁊ includit respectum continentie deficiente illo respectu non amplius superficies esset locus: ⁊ quia visio est qualitas connotans respectum determinati subiecti: ideo deficiente illo respectu illa qualitas non amplius esset visio videlicet dato quod poneretur in lapide: aut in aliquo aut in alio disproportionato subiecto: aut cum disproportionata forma statim amitteret nomen sanitatis: quia perderet respectum quem essentialiter includit. ¶ Sed dubitatur quoniam generis absoluti sunt species absolute: sed qualitas est genus absolutum igitur eius species sunt absolute: sed sanitas pulchritudo ⁊ fortitudo ac vicia opposita habens sunt species qualitatis per Aristo. in littera ⁊ in predicamentis: igitur sunt species absolute ⁊ per consequens non sunt ad aliquid. Item impossibile est idem per se esse in diuersis predicamentis: sed habitus nominati sunt de prima specie qualitatis: igitur non sunt de predicamento relationis seu ad aliquid tenet consequentia cum minori: ⁊ maior est Aristo. in antepredicamentis dicentis diuersorum generum ⁊ non subalternatim positorum diuerse sunt species ⁊ differentie: ⁊ per posteriorum predicamenta sunt impermixta ⁊ illa negatiua est immediata in qua negatur generalissimum vnius predicamenti a generalissimo alterius. ¶ Ad primum dicitur secundum philosophum in predicamentis quod aliquid est in puncto dupliciter videlicet secundum esse ⁊ secundum dici: illud est in puncto secundum esse cuius formale est per se primo in predicamento illo: illud vero est in aliquo predicamento secundum dici cuius formale est per se primo in puncto illo verbi gratia locus secundum esse est in predicamento qualitatis ⁊ habet dici est in puncto relationis: quia superficies que est materiale in loco est per se primo in predicamento quantitatis ⁊ continentia que est formale in loco est de predicamento relationis: ita sanitas pulchritudo ⁊ fortitudo sunt secundum esse de predicamento qualitatis ⁊ secundum dici de predicamento relationis: ⁊ quia sanitas significat qualitatem in recto ⁊ rectum commensurationis in obliquo: ideo sanitas est per se ⁊ essentialiter qualitas non autem est relatio: sed est per se ⁊ essentialiter relatiuum: quia essentialiter includit respectum de puncto relationis. Sicut igitur quantitas est genus absolutum ⁊ habet species quarum alique sunt absolute tam secundum esse quam secundum dici: vt linea superficies ⁊ corpus alias autem species habet que sunt absolute secundum esse ⁊ respectiue secundum dici: vt locus tempus ⁊ numerus ita qualitas est genus mere absolutum: ⁊ habet species mere absolutas tam secundum esse quam secundum dici: cuiusmodi sunt caliditas ⁊ frigiditas humiditas ⁊ siccitas albedo ⁊ nigredo ⁊ huiusmodi habet etiam species partim absolutas ⁊ partim respectiuas: videlicet secundum esse absolutas ⁊ secundum dici respectiuas cuiusmodi sunt scientia sanitas pulchritudo fortitudo ⁊ huiusmodi: ⁊ quoniam vnumquodque magis denominatur a forma quam a materia: ideo hec sunt magis de predicamento relationis quam qualitatis vt colligitur a commentatore hic. Ad secundum dicitur quod est impossibile aliquid per se esse in diuersis predicamentis ⁊ hoc intelligit philosophus in omnibus auctoritatibus allegatis non tamen obstat quin aliquid sit per se non primo in diuersis predicamentis. videlicet ratione diuersorum que per se includit: ita quod ratione forme quam per se includit erit in vno predicamento ⁊ ratione materie quam etiam per se includit erit in alio predicamento: neque est inconueniens terminum vnius predicamenti verificari de termino alterius predicamenti in concreto: dummodo quodlibet illorum importet formam ⁊ materiam: sed est inconueniens in abstracto simpliciter terminum vnius predicamenti de alio verificari.

Notandum secundo quod philosophus cum dicit sanitatem pulchritudinem ⁊ fortitudinem esse dispositiones perfecti ad optimum secundum naturam intelligit perfectum subiectum illarum virtutum corporalium: ⁊ per optimam operationem nobilissimam ⁊ laudabilissimam conuenientem illi speciei vt colligitur a commentatore hic: quod quidem potest probari per diffinitionem virtutis datam a philosopho primo ethicorum dicentis. virtus est que habentem perficit ⁊ opus eius bonum reddit: ita quod per virtutem quecunque sit illa siue sit corporalis siue moralis siue intellectualis subiectum perficitur etiam per illam operatio bona atque laudabilis perducitur. Et notanter dicit philosophus secundum naturam: quia non quelibet virtus est dispositio perfecti ad optimum simpliciter cum neque homo neque brutum per aliquam virtutem naturaliter acquisitam possit attingere optimum simpliciter neque operari actum simpliciter bonum aut laudabilissimum atque dignissimum omnino cum non possit attingere ad operationes superiorum intelligentiarum: sed virtutes nominate sunt dispositiones perfecti ad optimum secundum naturam: ita quod sanitas in homine est dispositio hominis sani ad perfectissimas ⁊ optimas operationes conuenientes secundum naturam speciei vniuoce ⁊ sanitas in equo est dispositio equi sani ad dignissimas ⁊ nobilissimas operationes secundum naturam speciei equiuoce. Consimiliter dicatur de pulchritudine ⁊ fortitudine quod sunt dispositiones animalium perfectorum ⁊ optimas operationes conuenientes secundum naturam speciebus animalium. Ex quibus sequitur quod sanitas pulchritudo ⁊ fortitudo corporales non sunt species specialissime: quoniam habitus cognoscuntur ⁊ distinguuntur per actus vt colligitur a philosopho. secundo ethicorum: sed aliquam operationem bonam potest producere sanitas hominis quam non potest producere sanitas equi: neque aliquam eius speciei ⁊ aliquam operationem dignam potest producere equus per sanitatem suam quam non potest producere homo: nec aliquam eiusdem speciei: igitur sanitates hominis ⁊ equi sunt diuersarum specierum: ac etiam fortitudines illorum ⁊ similiter pulchritudines patet consequentia quia non aliter probatur. 2° de anima potentias distingui per actus. Et non solum sanitates diuersorum animalium in specie sunt diuersarum specierum: sed etiam sanitates membrorum diuersorum in specie eiusdem animalis sunt diuersarum specierum: ita quod sanitas cordis ⁊ sanitas cerebri sunt diuersarum specierum ac etiam sanitates pedum ⁊ manuum sunt diuerse in specie propter diuersas formas substantiales specifice differentes quas consecuntur ⁊ propter diuersitatem specificam operationum operatio enim facit cognoscere formam secundum philosophum. 8. metaphisice ⁊ secundo de anima. Item consequenter intelligo de fortitudinibus diuersorum membrorum seu de pulchritudinibus eorundem quod sunt diuersarum specierum.

Sed dubitatur quia dato illo sequitur ꝙ sanitas animalis est forma ethomogena: ⁊ cōsimiliter fortitudo ⁊ pulchritudo hominis: quoniam quelibet istarū formarum componitur ex partibus diuersarū rationum videlicet ex sanitatibus seu pulchritudinibus aut fortitudinibus membrorū diuersorum specierum: consequens vero est contra auctorem sex principiorum dicentem ꝙ forma est compōi contingens simplici: atqꝫ inuariabili essentia consistens. Respondetur concedēdo sanitatem hominis esse formam ethomogenā ⁊ consequenter pulchritudinē ⁊ fortitudinem eius esse formam ethomogenā: neqꝫ istud tollit quin essentia sanitatis sit simplex atqꝫ inuariabilis eēntia: homo enim ⁊ equus sunt corpora ethomogena ⁊ tamen essentia hominis vel equi est simplex atqꝫ inuariabilis forma.

Tertio notandum ꝙ de quidditate sanitatis fuerunt quattuor opiniones quarū prima dicit ꝙ formaliter ⁊ in recto non est nisi proportio inter humores sic ꝙ proportio consurgēs ex mixtione calidorum ⁊ frigidorum: aut diuersorū humorum in corpore animalis est sanitas: cōsimiliter dicit de fortitudine ⁊ pulchritudine ꝙ nō est nisi certa proportio inter membra: aut partes corporis animati. Ista opinio cōtradicit philosopho dicenti hic ꝙ sanitas fortitudo ⁊ pulchritudo sunt habitus prime speciei qualitatis: igitur sunt qualitates ⁊ per consequens nō sunt relatiōes: tamen arguitur ratione: quia illo dato sequitur ꝙ in homine quātūcunqꝫ infirmo sunt infinite sanitates diuersarum specierum quoniā qualiscūqꝫ proportio imaginabilis est inter qualescūqꝫ humores significādos uno sequitur ꝙ sanitas non durat nisi per instans eo ꝙ ad quālibet perturbationē spirituū vel sanguinis dissoluitur proportio que est inter humores. ¶ Secūda opinio asserit ꝙ sanitas nō est aliud ꝙ̄ qualitates prime proportionate ita ⁊ hec est bifurcata: nam dicit ochaz ꝙ sanitates prime proportionate nō distinguendo proportionem qualitatum primarū a qualitatibus primis burleus vero dicit ꝙ est aggregatum primis qualitatibus ⁊ proportio incorporalis distinguēdo proportionem a rebus proportionatis. Sed hec opinio etiā videtur cōtrariari philosopho quoniā ad qualitates primas est per se alteratio secundum philosophum hic: ⁊ .5° huius siue fuerint inuicem proportionate siue disproportionate sed ad sanitatem nō est per se alteratio secundum philosophum in littera: igitur sanitas nō est qualitates prime proportionate. Item sanitas est habitus prime speciei ⁊ qualitates prime proportionate nō sunt habitus prime speciei: sed qualitates de secūda specie: aggregatū vero ex proportione ⁊ illis qualitatibus pertinet ad tertiam speciem secundum esse ⁊ secundum dici ad predicamentum relationis: igitur sanitas non est aliquod illorū. Tertia opinio ait ꝙ sanitas est qualitas reducens corpus indispositum ad dispositionem ⁊ habitus dispositiuus habitualiter ad operationes vite: ⁊ egritudo est qualitas cōtraria indisponens corpus animalis tam in se ꝙ̄ ad suas operationes vitales: ⁊ quoniam sanitas dicit respectum proportionis ⁊ cōmensurationis humorum: ideo sanitas non est intēsibilis: neqꝫ remissibilis: neqꝫ vna sanitas est altera intensior vel remissior: sed vnus talis habitus pōt esse reliquo firmior: aut minus firmus: hec opinio vera est quo ad primam partem ⁊ nō quo ad secūdā videlicet ꝙ nulla sanitas est altera intensior vel remissior: quia vnus homo est altero sanior ⁊ idem homo cōtinue erit magis ⁊ magis sanus. Item virtus moralis est intelligibilis ⁊ remissibilis igitur per idem virtus corporalis: patet cōsequentia ⁊ antecedens colligitur de intentiōe Aristo. secundo ethicorum dicentis ꝙ ex frequentatis actibus generantur habitus igitur ex pluribus actibus generatur maior habitus ꝙ̄ ex paucioribus: sed non generatur maior extēsiue igitur generatur minor habitus ꝙ̄ ex paucioribus sed ꝙ̄ generatur maior extensiue: sed maior intensiue. Quarta ergo opinio cōcedit ꝙ sanitas est equalitas prime speciei dicens respectum adequationis humorū seu cōmensurationis in corpore animalis secundum determinatā formam: ideo hec propositio est falsa de virtute sermonis in predicatione identica ⁊ in recto sanitas est adequatio seu cōmensuratio humorum cū nō sit respectus neqꝫ relatio sed intelligēda in predicatione causali videlicet sanitas est ex adequatione ⁊ cōmensuratione humorum: ⁊ quoniā talis adequatio ⁊ cōmensuratio nō cōsistit in indiuisibili sed habet latitudinem: ideo sanitas est intēsibilis ⁊ remissibilis ⁊ magis intensa in vno: ⁊ magis remissa in alio adequato: igitur seu cōmensuratio humorum nō est formaliter sanitas: sed tamen causaliter: quia est causa sanitatis ratiōne qualitatum primarum ex quorū temperamento resultat sanitas. ¶ Consimiliter dicatur de egritudine cōtraria sanitati ⁊ de fortitudine ac pulchritudine ⁊ suis oppositis ꝙ sunt qualitates prime speciei dicentes respectus relationis per cōparationem ad subiectum ⁊ formā. ¶ Et notanter dico quodlibet istorum habet includere respectū per cōparationem ad subiectum ⁊ formam: quoniam non quelibet qualitas est sanitas: quoniā tunc in mixtis inanimatis esset sanitas ꝙ est falsum: sed sanitas est qualitas secunda proueniens ex cōmensuratione qualitatum primarum in corpore animalis: neqꝫ omnes sanitates sunt eiusdem rationis qui proueniunt ex mixtione qualitatum primarum in corpore animalis: quia tunc sanitas cordis ⁊ sanitas cerebri essent eiusdem speciei ꝙ est falsum sed ille sanitates dicuntur eiusdē speciei que proueniūt ex mixtiōibus eiusdē speciei: mixtiōes autem eiusdē speciei ex quibus prouenit sanitas dicunt respectus ad subiecta eiusdē speciei ⁊ formas eiusdem rationis. ¶ Contra ista dicta de sanitate ⁊ egritudine arguitur ꝙ non sunt qualitates positiue secunde cōsurgentes ex mixtione qualitatum primarū: ⁊ primo sic stat vnum membrum esse sanū ⁊ reliquū infirmum per Aristo. 5° huius ⁊ per experientiam. igitur contingit medietatem animalis esse sanam ⁊ aliam infirmā vel equiualenter ⁊ per cōsequens cōtingit animal esse neqꝫ sanum neqꝫ egrum: sed in medio sicut dicunt medici de tempore conualescentie ⁊ neutralitatis: sed illud est falsum: quia sanitas ⁊ egritudo sunt cōtraria immediata per Aristo. in postpredicamētis capitulo de oppositis. Secundo nulla qualitas positiua crescit in infinitū: sed in infinitum cōtingit egritudinem crescere versus mortem hominis: igitur egritudo nō est qualitas positiua: patet cōsequentia cum maiori inductiue ex detractione cōmentatoris .6. huius dicentis ꝙ non solum quantitas sed etiam qualitas est terminata: minor vero est euidens: quoniam in morte hominis bona proportio humorum decrescit in infinitum versus non gradum: nō igitur egritudo est qualitas positiua sed priuatio sanitatis. Tertio sequitur ꝙ egritudo esset qualitas sensibilis de tertia specie cōsequens cōtra philosophum hic ponentem illam in prima specie: ⁊ probatur consequentia: quia ponentes egritudinem aut morbum esse qualitatem habent ponere ipsum esse acutum sicut patet de febribus quas au-

mores dicunt esse qualitates tangibiles q non eēt nisi egritudo aut morbus ponerētur in tertia specie qualitatis inferēs passionē sensibus. ¶ Quarto. nō īplicat ꝯ radicionē aīa. hic humores ꝛ reliq̄ mēbra ꝓportionata ꝑter hoc q resultet ex illis quedā qualitas scōa cū oē prius ꝓportionata ꝑter hoc q resultet ex illis quedā qualitas scōa cū oē prius stet esse sine suo posteriori: sed eo ipso q est talis ꝓportio est aīal sanum igitur sanitas non est qualitas distincta a ꝓportione ꝛ primis qualitatibus vt ponit. si eniz ex huius proportione humoꝝ necessario poneret qualitas positiua per idez ex illa ꝛ aliis ꝓportionatis poneret 3ᵃ ꝛ sic in infinituz. ¶ Ad primū dicit q sicut est possibile vnuz corpus esse nō calidū neq̄ frigiduz: aut non esse albuz neq̄ nigrū: dato q vna medietas sit calida ꝛ alba: ꝛ alia frigida ꝛ nigra: ita cōtingit aliquod aīal esse non sanuz neq̄ egrū: si haberet vnaz partez sanaz ꝛ aliquā equiualētem egrā: nec ex hoc colligitur quin sanitas ꝛ egritudo sint cōtraria imediata cum inter sanitatem ꝛ egritudinez non sit mediū forme: neq̄ etiā medium subiecti ad hunc intellectum q sit aliquod corpus sanabile ꝛ egrotabile q̄d in se non habet sanitatez neq̄ egritudinem: sed cōsistit in aliquo medio sensibili: vel insensibili inter illas: ꝛ hec fuit intentio Aristo. in ꝑdicamentis. ¶ Ad scōm negatur q cōtingit egritudinez crescere in infinitum: ꝛ tunc ad argumētuz bona ꝓportio humoruz decrescit in infinituz igitur ꝛ egritudo. negat ꝯsequētia. vnde caliditas generat ꝛ crescit ex remissione frigiditatis: ꝛ remissio frigiditatis vadit in infinituz: igit caliditas tm̄ nō crescit in infinituz. Similiter ignis assimilat sibi aquā ex proportione agentis ꝛ passiui: ꝛ ꝓportio agētis ad passiuz crescit in infinitum: ꝛ tamē nulla qualitas inducta ab igne in aqua crescit in infinitum. augmentū enim egritudinis nō sequitur diminutionē ꝓportionis bone humoꝝ ꝺz geometrice: sed tm̄ arismetrice: eo modo quo augmētū caliditatis sequitur diminutionē frigiditatis vel econtra. ¶ Ad tertiū negat ꝯsequētia: lz enim esse egritudinis aut morbi sint de tertia specie qualitatis tamē egritudo est de prima specie: ꝛ cū dicunt auctores morbū eē acutum: aut febrem esse qualitatē tangibilē intelligunt illas ꝓpositiones in ꝑdicatione causali. vz morbū eē ex qualitate acuta: ꝛ febrez esse ex qualitate tangibili. vnde febris in rei veritate non est calor accēsus in corde: neq̄ in alia parte corporis: sed est qualitas secunda ꝓueniens ex tali calore accenso. ¶ Ad quartū respondet q sicut non stat per viam nature alterum esse debite ꝛ cōplete ꝓportionata vt sit lapis frigiduz: vel aliud mixtū cū hoc q nō sit forma substātialis superaddita sic non stat per naturā qualitates primas esse debite ꝓportionatas in tali vel tali mixto absq̄ superadditione qualitatis secūde: ꝛ ꝯr̄ nō stat per naturam illas qualitates in corpore aīalis debite cōcurrere quin ab illis fluat qualitas secūda que dicitur sanitas: neq̄ oportet ꝓcedere in infinituz: quia ex mixtione qualitatuz primarū generant qualitates secunde: ꝛ ex mixtione qualitatū secūdaruz cōtrariarū generantur qualitates medie: non autē ex aliqua qualitate secunda ꝛ qualitatibꝰ primis generatur alia qualitas dato enim illo modo arguēdi ꝓbaretur ex mixtione qualitatū primarū non generari colores: odores: ꝛ sapores ꝯ determinationē Arist. in lib. de sensu ꝛ sensato. Et notāter dixi per viam nature: quia per potentiā dei stat elementa inuicē debite ꝛ complete misceri absq̄ generatiōe forme substātialis mixti: stat etiā q̄litates primas ꝛ prime ꝓportionari ad generationē [illegible] ꝛ [illegible] ex tunc [illegible] q i corpore aīalis p diuinā potētiā in tali cōmixtiōe humoruz absq̄ qualitate sequēte ꝛ tūc tale aīal nō eē sanū neq̄ egrū ex quo in eo nō esset sanitas neq̄ egritudo. ¶ Sed adhuc dubitatur arguēdo q sanitas ꝛ egritudo aut nō sunt qualitates positiue ꝯtra opinionem: aut q nō sunt cōtraria imediata cōtra determinationez philosophi in postpredicamētis. nam pono q sortes sit sanus [illegible] sanitas [illegible] quousq̄ fiat eger. Et quero vtrū incipiet eē eger per positionem de ꝑsenti: vel per remotionē. si per positionē cū tunc non erit in īfinituz remisse eger: nec egritudo cōpatit sanitatem: sequit q subito acquiritur certa latitudo egritudinis: q videt īpossibile cuz inducens egritudinē per tēpus: postmodū erit potētius q̄ tūc ad inducēdū egritudinez. Si per remotionē de ꝑsenti sequit ceteris paribus q subito ꝯm totaz deperdet certa latitudo sanitatis q est iterū incōueniēs. primo qꝛ de ꝯtrarijs tm̄ inducitur de vno quātū educit de reliquo. Scdo qꝛ sanitas ꝛ egritudo in sua acquisitiōe ꝛ deperditiōe consequunt ꝓportionē inter qualitates primas. sed cōtinue successiue ꝛ nō subito acquiritur vel deperdit talis ꝓportio igit ꝛ sanitas vel egritudo. ¶ Rn̄det q sortes incipiet esse eger per positionē de ꝑsenti: ꝛ q subito inducet certa latitudo egritudinis ꝯm se totuz: ꝛ q agēs etiā post subito inducet aliā latitudinez egritudinis ꝯz se totaz que cuz priori faciet intēsiorē egritudinē. vnde sanitas ꝛ egritudo nō acquirunt neq̄ deperdunt successiue successione cōtinua sed discōtinua. ita q dantur minima tam in egritudine q̄ in sanitate que subito ꝯm se tota acquiruntur ꝛ deperdunt: sic minima formaꝝ substātialiū: ꝛ lz de cōtrarijs ad que est per se motꝰ verum sit q tm̄ inducit de vno q̄tū educitur de alio: non tamē est verū de cōtrarijs ad q̄ nō est per se motꝰ: qm̄ tota latitudo sanitatis deperdit anteq̄ aliquid de egritudine introducat ꝛ ecōtra. Et lz sanitas ꝛ egritudo sequātur ꝓportionē qualitatuz primarū nō tamē cōsimiliter generant ꝛ corrūpunt sanitas ꝛ egritudo quo modo acquiritur ꝛ deperdit ꝓportio qualitatuz primarū. quoniā sanitas ꝛ egritudo nō sequitur omnē ꝓportionē qualitatū primarū sed determinatā: ꝛ sic forme substātiales. ideo nō oportet q sit talis successio ī acquisitiōe ꝛ deperditiōe sanitatis ꝛ egritudinis qualis est in acquisitione ꝛ deꝑditione ꝓportionū qualitatum primarū. Consimiliter dicatur de fortitudine ꝛ debilitate: aut de pulchritudine ꝛ turpitudine q sunt qualitates positiue ꝛ contraria imediata nō potētia simul stare ꝯm aliquē gradum intensum vel remissum ꝛ q acquisitio vel deꝑditio taliū non est cōtinua: sed tm̄ discōtinua per subitam acquisitionē ꝛ deperditionem maioꝝ naturaliū de predicamēto qualitatis.

Neq̄ itaq̄) Postq̄ philosophus probauit q ꝯm virtutes ꝛ malitias corporales nō est per se alteratio que sunt in potētia naturali corporis. consequēter probat idem de virtutibus ꝛ vitijs moralibus que sunt in parte appetitiua anime per tres rationes: quarū secūda icipit ibi. (Sit quidē igit.) Et tertia ibi. (Et totā moralē.) Primo igitur arguit ꝑhus sic [illegible] ad quod est per se [illegible] tio nō est per se alteratio sed virtus moralis est [illegible] Tex. com. 17.

ctio alicuius.s.hominis: igitur ad virtutem moralem non est per se alteratio: maiorē relinquit philosophus tanq̄ manifestam ex ꝓbationibus quibus probatum est q ad formā ⁊ figuram ⁊ virtutes corporales non est per se alteratio: sed minorē declarat ex eo: quoniam vnūquodq maxime per formam est sm naturam cum attingit complere suam propriam pfectionē ⁊ vnūquodq est maxime tale sm naturā q cōplete attingit suam ꝓpriam virtutem. verbi gratia. ignis est maxime perfectus sm naturā suam cum attingit suam propriā pfectionem: que est esse sursum simpliciter in cōcauo lune vbi ē potissima virtus conseruatiua eius. ⁊ dicitur ignis maxime calidus sm naturam suam cum attingit complete suā ꝓpriam virtutem que est caliditas sūma: ⁊ non solum est hoc verum in naturalibus sed etiam in mathematicis. nam circulus est maxime perfectionis sm naturā suā cum attingit cōplete ꝓpriam perfectionē eius que est finem cōiungi principio. ⁊ dicitur maxime circulus sm naturā eius cum attingit cōplete ꝓpriam virtutē eius. i. ꝓprietatem naturalem eius que est equaliter distare a cētro. intendit ergo phus hanc ratonē vnūquodq est maxime perfectū sm naturā cum attingit cōplete suam ꝓpriam perfectionem: sed homo dicitur maxime perfectus sm naturam cum attingit complete virtutē moralē igitur virtus moralis est ꝓprie perfectio hominis. Et quādo viciū morale cōtrariatur virtuti morali: cū sit corruptio ⁊ remotio eius sequit q ad vicia seu malicias morales nō est per se alteratio. patet ꝯña. quia si ad vnū cōtrariorum nō est per se alteratio neq ad reliquum vt colligit ex determinatis. 5. huius. T.e.li. (Neq itaq circa aīe virtutes ⁊ malicias) morales est p se alteratio (virtus enī quedā pfectio est. vnūquodq enim tunc maxime pfectum est) sm naturam (cum attingit) cōplete ꝓprie perfectioni (⁊ tunc maxime est sm naturā) tale cum cōplete attingit ꝓprie virtuti (vt circulus tunc maxime sm naturam est cū maxime circulus sit malicia aut corruptio horum) .i. virtutum (⁊ remotio) est ideo ēt ad istā non est per se alteratio.

Notandum primo q ista ratio Aristo est multum ambigua ꝓpter maiorem que vniuersaliter accepta nō videt esse vera videlicet ad perfectam nō est per se motus cū acq̄ritur per se alteretur ad firmitatē tanq̄ ad perfectionē suam: ⁊ grauia ⁊ leuia per se moueātur localiter ad loca sua tanq̄ ad suas perfectiones: aīalia etiam parua augentur ad quātitatē maiorē vel ad suā perfectionem. ⁊ cōmētator dicit tertio hui⁹ q mot⁹ est generatio partis post partē illius perfectiōis ad quā tendit: ⁊ p consequēs ad pfectionē est mot⁹ ⁊ alteratio. ¶ Hec difficultas h͡z multas expositiōes littere Aristo. quarū prima est cōmētatoris di. cōmēto 18. q intēdit hāc rōnem ad nullā pfectionem indiuisibilem est per se alteratio: sz virtus moralis est perfectio indiuisibilis: igitur ad virtutem moralem nō est per se alteratio. prima pars antecedētis patet. q͛ ideo ad formas ⁊ figuras quarte speciei nō est per se alteratio: q͛ sunt perfectiones indiuisibiles. scōa pars antecedētis videt esse nota: ex eo dicit cōmētator: q͛ omnis finis rei est indiuisibilis mō virtus moralis est finis rei: cum nō sit nisi in fine motus ⁊ per eandem rōnem arguit cōmentator q ad vicium nō est per se alteratio: q͛ est forma indiuisibilis. ¶ Contra cōmētatorem arguit Egidius q virtus lz consistat in quadam perfectione media: illa tamē perfectio siue illud mediū in quo habet esse virtus non est quid punctale: vt posuerunt stoyci: q͛ tunc pauci vel nulli ēēnt virtuosi: ideo virtus est perfectio diuisibilis. Deinde ⁊ si esse virtutis consistit in aliquo punctali: non tamē ēē malicie cum sit recessus a pfectione a qua magis ⁊ minus contingit recedere. ꝓpterea ⁊ si ad virtutem nō est per se alteratio ratione sue indiuisibilitatis: non tamē propter hoc debet negare quin ad maliciā sit per se alteratio. ¶ Secūda expositio est Thome di. q Aristo. intendit arguere in moralibus sicut in artificialibus: ita sicut ridiculum est dicere domum alterari cum accipit finem ⁊ perfectionem eius: ita ridiculum est dicere virtuosum alterari si accipit virtutem tanq̄ finem ⁊ perfectionem eius. Et ex hoc videtur Aristo. intendere talē rationem ad perfectionem substātialem non est per se alteratio: sed virtus est perfectio finalis: igitur ad virtutem non est per se alteratio. ¶ Contra hanc expositionem arguit iterum Egidius di. q cum domus fit ⁊ accipit perfectionem tunc non est: ideo alterari nō potest: sz cum homo efficitur virtuosus: ⁊ accipit perfectionem talem tunc est: quare nō est īconueniens q alteretur cum mutatur ad virtutem. ¶ Tertia expositio est egydij q perfectio quā importat virtus: ⁊ imperfectio quā īportat malicia consistunt in quadā relatione cum virtus sit dispositio perfecti ad bonum: ⁊ malicia sit indispositio impfecti ad malum: ideo q est virtuosum ⁊ laudabile in vno est viciosum ⁊ vituperabile in alio vt esse furibundum: lz sit laudabile in cane: ē tātū vituperabile in homine: quare si ad aliquid nō est per se alteratio: neq circa virtutem ⁊ maliciā ⁊ per hoc apparet q ratio quā intendit phus est ista. ad perfectionem que ē ad aliquid non est per se alteratio: sed virtus est perfectio que est ad aliquid: igitur ad virtutē non est per se alteratio. ¶ Ista ratio que fecit Egidius bene ꝓbat q ad virtutes ⁊ malicias nō est per se alteratio: sed nō est ratio quā intendit phus: quoniā phus non tm̄ loquitur de perfectione includente relationē: sed de omni perfectione que est propria perfectio: aut propria virtus alicuius: siue sit perfectio relatiua: siue absoluta simpliciter: vt patet exemplificādo de circulo cui⁹ perfectio nō consistit in relatione: vt patet: cū omne id qd̄ est circulus in quocūq reperiretur esset circulus. ¶ Quarta expositio est Burlei di. q duplex est perfectio videlicet determinata ⁊ indeterminata. perfectio determinata ē illa cui non potest fieri additio vel subtractio manente eadem natura sm speciem sicut est perfectio numeri videlicet ternarij vel quaternarij. non enī alicui illorū numerorum aliquid additur vel ab illa aliquid subtrahitur quin variet naturam ⁊ denominationē specificā perfectio indeterminata est illa cui potest fieri additio ⁊ subtractio manēte eadem natura sm speciem vt sūt q̄litates prime. s. caliditas: frigiditas: humiditas: ⁊ siccitas: ac etiā qualitates secunde videlicet colores: odores: ⁊ sapores. Ista distinctio colligit a pho in predicamentis distinguētib⁹ quātitatem in quātitatē determinatam cuiusmodi sunt bicubitū: ⁊ tricubitū. ⁊ quātitatē indeterminatam cuiusmodi sunt magnum ⁊ paruum: multum ⁊ paucū. non ergo loquitur phus de perfectione indeterminata inquit Burleus sed determinata: ⁊ intendit hanc rationē. ad nullam perfectionē determinatā est per se alteratio: sed virtus est perfectio determinata: igitur ad virtutem nō est per se alteratio. Sed ista expositio ex distinctiōe data magis ꝓbat q ad virtutem est per se alteratio que non est per se alteratio: qm̄ virtutis moralis est perfectio indeterminata cū ex ad-

ditione ꝛ subtractione maneat eadem natura ſm ſpeciem vt liberalitas ꝛ temperātia: fortitudo: ꝛ iuſticia. liberalitas eni vt quattuor eſt eiuſdē ſpeciei cū temperantia inteſa ꝛ ſic de aliis: ideo eſt aliter dicendū ꝙ ē duplex pfectio. ſ. ppria ꝛ cōmunis ſicut duplex eſt forma. ſ. ppria ꝛ cōmunis: ꝛ duplex eſt accidēs ppriū ꝛ cōmune. pfectio ppria eſt illa que circūcernit: aut ſibi determinat ppriū pfectibile vt ſymitas ꝛ criſpitudo: ꝛ gnāliter quelibet forma ſubſtātialis: ꝛ quelibet virtus moralis. ſymitas eni nō reperitur niſi in naſo: ꝛ criſpitudo in capite: ꝛ nulla virt⁹ moralis reperit niſi in hoīe ſicut neqꝫ aīa intellectiua reperit niſi in hoīe: pfectio cōmunis eſt illa que nō circūcernit neqꝫ determinat ppriū perfectibile vt caliditas ꝛ frigiditas: humiditas ꝛ ſiccitas: albedo ꝛ nigredo: dulcedo ꝛ amaritudo. quelibet eni iſtarū formarū ꝙtum eſt ex ſe idifferēs eſt ad oīa pfectibilia cum eque iueniat albedo in cane ſicut in hoīe ꝛ in plāta ſicut in aīali. nō ergo loquitur phus de pfectione cōmuni. ſed ppria ꝛ inteda hāc rōnem: ad nullā pfectionē ppriā eſt per ſe alteratio: ſꝫ virtus moralis eſt pfectio ppria: igit ad virtutē moralem nō eſt per ſe alteratio. pꝫ pña cū minori. qꝛ virtus moralis nō cōpetit niſi homini. maior autē eſt nota inductiue. qm̄ quelibet pfectio ppria indiuiſibilr acquiritur. nulla autē forma ad quā eſt per ſe motus indiuiſibiliter: vt pꝫ ex doctrina phi. 5. 6. ꝛ. 7. hui⁹. ¶ Et per hoc reſpōdet ad inſtātias de frigiditate que eſt perfectio aque: ꝛ de quātitate que eſt pfectio aīalis: ꝛ de ſurſum ꝛ deorſum que ſunt pfectiones grauiū ꝛ leuiū ad quas quidē perfectiones eſt motus per ſe. pꝫ enī nullam iſtarū eſſe pfectionē ppriā ſed tm̄ cōmunē: de qua etiā perfectione loquit cōmētator in diffōne motus.

Secundo notandū ꝙ cōmētator commento. 12. ponit tres ppoſitiones ex quarū qualibet cōcludit ꝙ ad virtutes ꝛ malicias nō eſt per ſe alteratio: quarū prima eſt iſta. virtus ꝛ viciū ſunt forme indiuiſibiles ſm magis ꝛ minus: hec ppoſitio eſt difficilis: qm̄ vn⁹ homo eſt altero fortior: tēperatior: iuſtior: ꝛ liberalior: ꝛ idē homo fit ꝯtiue magis ac magis v̄tuoſus ſꝫ eādē ſpēꝫ v̄tutis: malicia etiā videt eſſe diuiſibilis inteſiue ſm magis ꝛ minus: cum vnus homo ſit altero peior: ꝛ idē ſucceſſiue fiat peior ꝛ vicioſior. ¶ Deinde cū virtutes morales ꝛ vicia fundent in appetitu ſenſitiuo diuiſibili ꝛ extenſo oꝫ ꝙ virtutes ꝛ malicie morales ſint diuiſibiles exteſiue: ꝛ per pñs inteſiue ſm magis ꝛ min⁹. Iſtā ppoſitionē Burleus exponit di. ꝙ tam virtus ꝙ viciū dupliciter accipit. ſ. ſimpliciter ꝛ in reſpectu. virtus ſimpliciter eſt que cōſiſtit in equalitate que eſt medietas inter abūdantiam ꝛ defectum. virtus in reſpectu dicitur per appropinquationē ad virtutē ſimpliciter. Sed viciū ſimpliciter eſt ꝙ maxime diſtat a v̄tute ſimpliciter ꝛ viciū in reſpectu dicit per appropinquatiōeꝫ ad viciū ſimpliciter. virtus ergo moralis ſimpliciter dicta nō eſt diuiſibilis ſm magis ꝛ minus: nā quocūqꝫ addito equali inter aliqua extrema aut quocūqꝫ remoto ab eo iam nō remanet equale: ideo virtus ſimpliciter nō ſuſcipit magis ꝛ minus ſicut neqꝫ equale. Similiter viciū ſimpliciter nō ſuſcipit magis ꝛ minus qꝛ maxime diſtat a virtute: ꝛ ꝙ per ſuparabūdātiā dicitur vni ſoli cōuenit ſm Ariſto. in topicis. virtus autem ꝛ viciū in reſpectu ſunt diuiſibilia ſm magis ꝛ minus cum vna virtus ſm quid ſit ppinquior virtuti ſimpliciter ꝛ altera remotior. ſilr vnū viciū in reſpectu eſt ppinquius vicio ſimpliciter: ꝛ aliud remotius. ¶ Sed hec expoſitio eſt aliquātuluꝫ difficilis: quoniā data illa ſequit ꝙ Ariſto. ꝛ cōmētator volunt pbare tm̄ ꝙ ad virtutē ꝛ maliciā ſimpliciter nō eſt p ſe alteratio cuius oppoſitū videt de intētione eoꝝ volentiū pbare ꝙ ſm nullā qualitatē prime ſpeciei eſt per ſe alteratio. Probauit. n. phus paulo ante ꝙ ad nullā virtutē corporalē eſt per ſe alteratio igit iam intēdit pbare etiā ꝯñter ꝙ ad nullā virtutē moralē eſt per ſe alteratio. ¶ Itē ſi virtus ſimplr eſt indiuiſibilis ſm magis ꝛ minus: qꝛ cōſiſtit in equalitate inter extrema: que quidē equalitas nō eſt diuiſibilis ſm magis ꝛ minus: ſequitur ꝙ caliditas exiſtēs ſub gradu medio latitudinis caliditatis eſt indiuiſibilis ſm magis ꝛ minus: qꝛ cōſiſtit in eq̄litatē iter caliditatē ſūmā ꝛ frigiditatē ſūmā: imo ſequit ꝙ nulla qualitas mūdi ē diuiſibilis ſꝫ magis ꝛ minus: nā quacūqꝫ data ab illa nihil pōt remoueri neqꝫ illi aliquid addi quin ſtatim varieꝫ denominatio. ¶ Itē ſi viciū ſimpliciter eſt indiuiſibile ſm magis ꝛ minus: qꝛ maxime diſtat a virtute: ſequit ꝙ frigiditas ſūma eſt indiuiſibilis ſm magis ꝛ minus: qꝛ maxime diſtat a caliditate ſūma. vnde breuiter arguitur ſic. īpoſſibile eſt ꝙ aliqua ſint eiuſdē ſpeciei ſpecialiſſime ꝛ vnū habeat partes extēſiuas ꝛ nō reliquum. igit p idē īpoſſibile eſt ꝙ aliqua ſint eiuſdē ſpeciei ſpecialiſſime: ꝛ vnū habeat partes intēſiuas ꝛ nō reliquū ſed virt⁹ ſm quid eſt eiuſdē ſpeciei ſpecialiſſime cū virtute ſimplr ꝛ viciū ſm quid cū vicio ſimplr: igit ſi virtus aut viciū ſm quid hꝫ partes intēſiuas: per idē virtus ꝛ viciū ſimplr hꝫ partes intēſiuas: ꝛ p pñs ſi virtus aut viciū ſm quid eſt diuiſibile ſm magis ꝛ min⁹ etiā virtus ꝛ viciū ſimplr. ¶ Dicēdū igit aliter ꝙ aliquid dicit indiuiſibile ſm magis ꝛ minus tripl̄r. ſ. indiuiſibilitate forme: īdiuiſibilitate ſubti: ꝛ indiuiſibilitate tēporis: illud eſt diuiſibile ſm magis ꝛ minus īdiuiſibilitate forme ꝙ nō hꝫ partē magis intēſā ꝛ min⁹ intenſam: ꝛ ſic oīs ſubſtantia ꝛ quelibet figura eſt indiuiſibilis ſm magis ꝛ minus cū nō habeat partes intenſas ꝛ remiſſas. ꝛ iſto modo nulla virtus neqꝫ aliq̄ malicia moralis eſt indiuiſibilis ſm magis ꝛ minus. quoniā quelibet talis hꝫ partes intēſas ꝛ remiſſas. illud aūt ē īdiuiſibile ſm magis ꝛ minus īdiuiſibilitate ſubti: ꝙ nō hꝫ partē magis intēſaꝫ in vna parte ſubti: ꝛ partē min⁹ intēſaꝫ in alia parte ſubti: ꝛ ſic albedo vniformiter extēſa per aliqḋ ſubiectū eſt indiuiſibilis ſm magis ꝛ minus īdiuiſibilitate ſubti: ex quo nulla ps ſubiecti eſt magis aut minus alba ꝙ alia. vbi aūt albedo eſſet difformiter extenſa diceret eē diuiſibilis ſꝫ magis ꝛ minus diuiſibilitate ſubti. iſto mō nō ꝯtingit aliquā virtutē aut maliciā moralē eſſe diuiſibilem ſm magis ꝛ minus: ſiue fuerit in ſubto diuiſibili ſiue indiuiſibili. Sed illud eſt indiuiſibile ſm magis ꝛ minus īdiuiſibilitate tēporis ꝙ nō acquirit ſm diuiſionē tēporis: ſic ꝙ pars remiſſa magis in vna parte tpis acquiratur: ꝛ pars magis intēſa in alia: quēadmodū dictuꝫ fuit de ſanitate pulchritudine ꝛ fortitudine corporali ꝛ ſic quelibet virt⁹ moralis atqꝫ malicia ſm cōmētatorē eſt īdiuiſibilis ſm magis ꝛ minus: qꝛ nulla virt⁹ aut malicia moralis acquirit in tpe ſm partes magis intēſas ꝛ minus intēſas: ſicut caliditas ꝛ frigiditas: albedo ꝛ nigredo: ſꝫ virtus moralis aut viciū indiuiſibiliter acquirit. nō eni forma minimi aeris vel minimi ignis dicit indiuiſibilis per carētiā partiū quātitatiuarum. ſed qꝛ ſubito gnāt ꝛ ſubito corrūpitur ita ꝛ vir-

tus moralis nõ dicit indiuisibilis ꝭm magis ⁊ min⁹: q2 nõ habet partes magis ⁊ minus intẽsas: ſ3 q2 h3 illas simul ⁊ nõ successiue successione cõtinua. ¶ Secũda ꝓpositio cõmẽtatoris est ista. virtutes ⁊ malicie nõ sunt ante finẽ motus: sed tñ in fine: hec ꝓpõ est etiã difficilis ꝓpter ꝯñam quã intẽdit cõmẽtator v3 ꝙ ad nullã formã neqȝ ad aliquẽ gradũ etiã intẽsiuum ẽ ꝑ se alteratio: qm̃ nulla forma gñanda: neqȝ aliqͥs gradus [illegible] erit ante finẽ motus ſ3 tñ in fine. hanc ꝓpõnẽ declarat Burleus di. ꝙ forma ad quã ẽ motus ꝭ3 spẽm o3 ꝑcedere terminũ mot⁹: ita ꝙ nõ o3 terminũ motus ꝭ3 numerũ eẽ ante finẽ motus: ſ3 sufficit ꝙ aliqͥd illius spẽi: iõ ad caliditatẽ est ꝑ se alteratio: ⁊ sił ad gradũ sũmũ caliditatis: q2 l3 illa caliditas q̃ ẽ termin⁹ mot⁹ aut gradus nõ sit añ finẽ mot⁹ tñ aliqͥd eiusdẽ speciei cũ illa est ante finẽ mot⁹: sed q2 circulus terminãs motũ nõ ꝑcedit finẽ motus numeraliť: neqȝ specifice: ideo ad figurã nõ est ꝑ se mot⁹ ⁊ ꝯñter ad virtutes ⁊ malicias nõ est ꝑ se mot⁹ vel alteratio: q2 aut nihil ꝑcedit finẽ mot⁹ eiusdẽ speciei cũ termino motus vel si aliquid ꝑcedit id nõ est de cõtrario in cõtrariũ. Sed iudicio meo Burleus ꝯdicit sibi: qm̃ opinat ipse tam in. 5. huius ꝙ̃ in tractatu de intẽtione formarũ: ꝙ nõ ꝓducit aliqua caliditas nisi corrũpat tota frigiditas ꝑcedẽs: neqȝ gñatur aliqua albedo quin remittatur tota nigredo ꝑcedẽs: igit est dare aliquã caliditatẽ vel albedinẽ terminãtẽ alterationẽ nõ ꝑcedẽtẽ numero vel specie finẽ mot⁹: qđ est ꝯ eũ hic: quo ꝯcesso sequitur ꝙ ad caliditatẽ ⁊ albedinẽ nõ est alteratio ꝑ se: sicut neqȝ ad formas vel figuras: aut ad vicia vel virtutes: ꝙ est ꝯtra phm̃ ⁊ cõmẽtatorẽ. Ideo est dicendũ ꝙ ad nullã formã est per se mot⁹ nisi ipsa ꝭm partẽ aliquid eius ꝑcẽdat finẽ mot⁹ sicut ꝯtingit de q̃litatib⁹ primis ⁊ secũdis: ⁊ q2 circulus nõ est ꝭm aliquã partẽ ante finem mot⁹: neqȝ ẽt ꝑ se loquẽdo aliq̃ pars virtutis aut malicie moralis: iõ nõ ad figurã neqȝ ad virtutes vel malicias est ꝑ se alteratio. Et notanter dico ꝑ se loquẽdo: q2 ꝑ accñs ꝯtingit partẽ virtutis aut malicie eẽ ante finẽ motus põt: ẽt gñari ṽtus ptibiliť non ptibilitate cõtinua: ſ3 discõtinua ad modũ numeroꝝ nãliũ ⁊ ĩ casu isto ante finẽ mot⁹ eẽt ṽtus ꝭm ptẽ sui: sed istud nõ est ꝑ se neqȝ de necessitate: qm̃ stat totã ṽtutẽ gñari subito ꝭm se ⁊ quãlibet eius partẽ. ¶ Ex ꝑdictis sequiť ꝙ l3 ad qualitates primas vel scđas fit ꝑ se mot⁹: nõ tñ ad aliquẽ gradũ qualitatis prime vel secũde: qm̃ quelibet talis indiuisibiliť acquiriť ꝭm se: ⁊ q̃libet sui. vñ ad caliditatẽ vt. 4. ⁊ ad frigiditatẽ vt. 8. est ꝑ se motus: nõ tñ est ꝑ se mot⁹ ad gradũ vt. 4. caliditatis: neqȝ ad gradũ vt. 8. frigiditatis. Ad nullã ergo formã nõ est ꝑ se mot⁹ nisi ipsa partibiliter acq̃rat simul cũ tpe ⁊ motu partibilitate cõtinua. ¶ Tertia ꝓpõ cõmẽtatoris ẽ ista. iter virtutẽ ⁊ viciũ nõ est mediũ: ad quã ꝓpõnem etiã sequiť ꝙ ad virtutẽ nõ est mot⁹: neqȝ ad viciũ: q2 extrema ꝭm q̃ est mot⁹ dicũt habere mediũ ꝑ Aristo. 5. huius. hec ꝓpõ iterũ est difficilis: q2 si inter virtutẽ ⁊ viciũ nõ est mediũ: sequiť ꝙ statim cũ aliquis icipit recedere a virtute sit sub vicio ⁊ ecõuerso ꝙ est ꝯtra ph3 .2. ethicoꝝ. ⁊ in lib. ꝑdicamẽtoꝝ. ⁊ ꝯñter sequiť ꝙ esset facilimũ acquirere ṽtutẽ ꝯ phm̃. 2. ethicoꝝ di. ꝙ virtus nõ acquiriť nisi ꝑ lõgã cõsuetudinẽ. ⁊ p3 ꝯña. q2 subito acquireret si nullũ esset mediũ inter viciũ ⁊ virtutẽ. ¶ Itẽ multi sunt hoĩes qui nõ sũt virtuosi neqȝ viciosi sicut pueri ⁊ alij qui nõ laborauerũt circa acquisitionẽ virtutis aut vicij. Hãc ꝓpõnẽ exponit Burleus di. ꝙ ṽtus ⁊ viciũ. s. oppositũ sunt imediata ꝭm speciem: q2 nõ est species media inter viciũ ⁊ ṽtutẽ: tamẽ nõ sũt imediata ꝭ3 subm̃ sic ꝙ semꝑ alteꝝ eoꝝ isit subto apto nato ad recipiẽdũ vt argutũ est de puero. Ista sñia ṽa est: ſ3 nõ declarat. qm̃ sequiť iter virtutẽ ⁊ viciũ nõ est mediũ ꝭm spẽm: igiť ad nullũ eoꝝ est ꝑ se mot⁹: quia multe sunt q̃litates prime vel scđe: iter quas nõ est mediũ ꝭm spẽm: ⁊ tñ ad illas est ꝑ se mot⁹. cõcesso eñi ꝙ nullũ sit mediũ ꝭm spẽm iter caliditatẽ ⁊ frigiditatem: aut iter humiditatẽ ⁊ siccitatẽ: maior est imediatio inter ista ꝙ̃ iter virtutẽ ⁊ viciũ: qm̃ virtus ⁊ viciũ ⁊ si sũt imediata imediatiõe forme: nõ tñ sunt imediata imediatiõe subti cũ aliquid sit aptũ natũ recipe ṽtutẽ ⁊ viciũ in quo tñ nõ est aliquod illoꝝ: sed caliditas aut frigiditas aut humiditas ⁊ siccitas sunt imediata imediatione subti ⁊ forme: cũ inter illas nõ deť forma media: neqȝ subm̃ aptũ natũ recipe caliditatẽ ⁊ frigiditatẽ quin habeat aliquã illarũ: ac etiã humiditatẽ vel siccitatem. ¶ Dicẽdũ igiť ꝭm cõmẽtatorẽ ꝙ inter virtutẽ ⁊ viciũ nullũ est mediũ ꝑ se: v3 ꝭm formã vel ꝭm gradum: tñ bene est mediũ ꝭm gradũ per accñs. vñ iter caliditatẽ ⁊ frigiditatẽ est mediũ ꝭm gradũ per se: q2 nõ põt acquiri caliditas vel frigiditas quin prius acquiratur gradus remissior: sed põt acquiri virt⁹ aut viciũ ꝙ̃tecũqȝ intẽsionis absqȝ eo ꝙ post acquirať gradus remissior. si. n. ex. 4. frequẽtatis actib⁹ acquirať virtus liberalitatis vt vnũ induuisibiliť per idẽ ex cõsilib⁹. 4. actib⁹ ꝓueniẽtib⁹ ex feruore in duplo maiori põt subito fieri virtus liberalitatis vt. 2. ⁊ ꝯñter virtus liberalitatis vt. 4. ex ꝯsilib⁹ actib⁹ ꝑcedẽtib⁹ ex feruore in q̃druplo maiori: ⁊ sic deinceps vsqȝ ad gradũ sũmum vt plurimũ tñ prius acquiriť gradus remissior virtutis in summo ꝙ̃ ipsa virtus sũma ⁊ hoc ẽ ꝑ accñs. Et ideo neqȝ ad virtutẽ neqȝ ad viciũ est ꝑ se mot⁹: q2 ex virtute põt fieri viciũ ⁊ ecõtra absqȝ medio ꝭm gradũ vel formã: ꝙ nõ cõtingit in cõtrarijs ad que est per se motus. cũ aũt arguit ꝙ tũc icipiẽs recedere a ṽtute statim esset sub vicio ⁊ ecõtra. negať ꝯña. illud tñ nõ est ĩpossibile. ꝯtingit. n. in aliquo istãti aliquã ṽtutẽ eẽ primo [illegible] ꝭ3 se ⁊ q̃libet sui ⁊ in eodẽ [illegible] viciũ oppositũ illi desinere eẽ ꝭ3 se: ⁊ q̃libet sui. ¶ Deinde cũ arguiť ꝙ eẽt facilimũ acq̃rere ṽtutẽ. negať ꝯña. l3. n. acquirať subito tñ cũ difficultate rõne dispõnũ ꝑcedẽtium faciẽtũ ad iductionẽ virtutis. sanitas. n. induuisibiliter acquiriť ⁊ tñ cũ difficultate. ¶ Et ad ꝯfirmationem cũ diciť. multi sũt hoĩes nõ viciosi neqȝ virtuosi. verũ est ⁊ hoc tm̃ ꝓbat ꝙ inter virtutẽ ⁊ viciũ est medium ꝭ3 subm̃: de quo medio nõ loquiť cõmẽtator: ſ3 de medio ꝭm spẽ3 vel ꝭ3 gradũ ꝙ q̃dẽ mediũ nõ est ꝑ se ſ3 tm̃ ꝑ accñs. (Fit quidẽ igiť.) ¶ Scđo arguit pho ad idẽ sic. ad illud nõ ẽ ꝑ se alteratio ꝙ acquiriť ꝑ solã alterationẽ factã circa aliđ tanq̃ circa terminũ ad quẽ sed ṽtus ⁊ viciũ acquiruntur ꝑ solã alterationẽ factã circa aliud tanq̃ circa terminũ ad quẽ. igiť ad virtutes ⁊ malicias morales nõ est ꝑ se alteratio. p3 ꝯña cũ maiori. nã iõ ad subaȝ ⁊ relationẽ nõ est ꝑ se mot⁹: q2 illa acquiruntur ꝑ solũ motũ factũ circa aliud tanq̃ circa terminũ ad quẽ: vt patuit. 5. hui⁹. ⁊ minor declarať. quoniã virtus ⁊ viciũ acquiruntur ꝑ solã alterationẽ factã circa passiones: siue ṽtus ponať passibilitas moderata: ⁊ viciũ passibilitas imoderata vt docẽt ꝑipatetici. fuit. n. duplex opinio: vna socratis ⁊ alioꝝ stoicoꝝ dicentiũ virtutẽ eẽ ipassibilitatẽ quãdã. s. ꝑ exclusionem cuiuscũqȝ passionis. volebãt. n. illũ virtuosũ eẽ ĩ quo

nulla passio surgit sic ꝙ in sapiēte nulla vnꝙ cadit turbatio. alia fuit Aristo. ⁊ alioꝝ peripateticoꝝ ponētiū virtutē nō oēs passiones excludere: aliter virt⁹ faceret hoīez agrestem bestiā ⁊ insensibilē aut diuū. nullus enī est hō q̄ nō passiones sentiat. felix. n. a passiōe tangitur: lȝ nō possit a rōne abduci ⁊ heroycus passiōes hȝ: lȝ nō retaxātes opationē virtutis. Spectat igitur ad virtutē habere passiōes: vȝ moderatas ⁊ laudabiles: cum v̄tus sit medietas passionū. s. ponēs mediū laudabile circa passiones. Et lȝ opinio stoicoꝝ nō sit vera sȝ pipateticoꝝ: tn̄ qualitercūqȝ sit siue sustineat opinio stoicoꝝ ꝙ virt⁹ est īpassibilitas quedā ⁊ malicie passibilitas siue opinio accipiat ꝙ v̄tus ē passibilitas moderata ⁊ laudabilis malicia. passibilitas īmoderata ⁊ illaudabilis illi opposita ⁊ ꝯtraria semꝑ sit in nobis v̄tus: ⁊ malicia circa aliud: vȝ circa passiones quas virtus simplr̄ expellit f̄m Socratē: aut eas moderat ⁊ ad mediū reducit f̄m Aristo. Le. li. (Fit quidem igit cū qͦdā alterat ⁊ acceptio v̄tutis ⁊ remotio malicie) cōstrue sic. (Si quidē igit ⁊ acceptio virtutis ⁊ remotio malicie cū alterat qͦdā aliud) a virtute ⁊ malicia. i. cū sit alteratio circa aliud a v̄tute ⁊ malicia (alteratio tn̄ hoꝝ neutrū) est per se (ꝙ aūt alteret aliqͦd) aliud ab illis (manifestū ē v̄tus qdē. n. aut īpassibilitas quedā ē aut passibile sit malicia: aut passibile: aut contraria passio virtuti est.

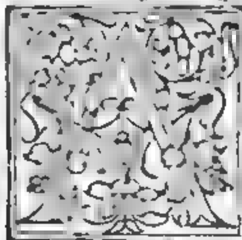
Notandum ꝙ ꝓprie loquēdo v̄tus nō est passibilitas neqȝ īpassibilitas: neqȝ est moderatio passionū: neqȝ passiones moderate: sȝ est circa moderationē passionuȝ: aut circa passiones moderatas. hec eniȝ est falsa de v̄tute sermonis: vȝ in p̄dicatiōe ꝑ se p̄ma ⁊ in recto virtus est moderatio passionū: sȝ est itelligēda in p̄dicatiōe causali: vȝ ex v̄tute fit moderatio passionū seu virt⁹ ē moderatiua passionū. ecōtra etiā pōt cōcedi ꝙ virt⁹ ē ex passionibus moderatis: sicut nos cōcedim⁹ ꝙ virtus gn̄ātur ex actibus: ⁊ ꝙ actus generātur ex virtute: qm̄ actus p̄cedētes virtutē generant virtutē: ⁊ act⁹ sequentes virtutē generātur a virtute: ⁊ nō est differētia specifica inter actus p̄cedētes ⁊ sequētes: sȝ differunt tm̄ f̄m magis ⁊ min⁹ ꝑfectū: qm̄ act⁹ p̄cedētes sunt min⁹ ꝑfecti: ⁊ actus sequētes magis ꝑfecti: vt colligit a philosopho. 2. ethicoꝝ. (Et totā morale. ¶ Tertio arguit philosophus ad idē sic. ad illud nō est ꝑ se alteratio ꝙ acquirit alicui per solā alterationē factā in alio tanꝙ in subiecto: sed v̄tus ⁊ viciū morale acquirunt alicui ꝑ solam mutationē factā in alio tanꝙ in subto: igit ad virtutes ⁊ malicias morales nō est ꝑ se alteratio. pȝ ꝯn̄a cū maiori ex determinatis. 5. hui⁹. ideo. n. ad relationē nō est motus ꝑ se: neqȝ ad vbi superficiale: neqȝ ad qn̄: neqȝ ad habitū: q2 talia possunt aduenire alicui ꝑ solū motū factuȝ in alio. minor vͦo arguit sic. v̄tus ⁊ viciuȝ habēt fieri circa delectatiōes ⁊ tristitias: sed delectationes ⁊ tristitie sunt ꝓprie loquēdo in sensu vel in appetitu sensitiuo: igitur v̄tus ⁊ viciuȝ morale acquirunt alicui ꝑ solā mutationē factā in alio tanꝙ in subiecto. pȝ ꝯn̄a. q2 quelibet virt⁹ moralis ⁊ qͦlibet viciū illi oppositū est subiectiue in appetitu itellectiuo. prima ꝑs añtis est phi. 2. ethicoꝝ di. ꝙ signū gn̄ati habit⁹ est delectationē ⁊ tristitiā fieri ī ope. oīs. n. habēs hitū v̄tuosuȝ aut viciosuȝ delectat in his que sunt f̄z habitū illū: ⁊ tristat in his que sunt f̄m oppositū: vt pȝ inductiue. nam oīs virt⁹ moralis cōsistit in delectatiōib⁹ aggregando delectabile: ⁊ in tristitijs fugiendo tristabile: vȝ f̄m ꝙ oportet: ⁊ vbi oportet: ⁊ qn̄ opȝ: ⁊ sic de aliis circūstātijs habitis ibidē oīs etiā opatio virtutis moralis terminat ad delectationē vel tristitiā. si enī obtinet id in qͦd desi^m tēdit sequit delectatio: si aūt nō obtinet seqt tristitia. Scd̄a ꝑs añtis declaratur. nā delectabile nobis tripl'r ꝯiungit aut actualr̄ in p̄senti: q2 habemus ipsuȝ in ꝓspectu: aut habitualr̄ de p̄terito q2 rememoramur nos illud habuisse: aut virtualr̄ de futuro: q2 speramus nos habituros illud: sȝ quocūqȝ istoꝝ triū modoꝝ fiat delectatio sp̄ fit ꝑ alterationē sensus. si. n. ꝯiungitur nobis delectabile actualr̄ in p̄senti sic alteratur sensus in actu. si aūt cōiungit habitualr̄ de p̄terito alterat memoria. sed si cōiungit v̄tualiter de futuro alteratur imaginatiua virtus: ⁊ idē dicat de tristitia: ꝙ sp̄ cōsequit alterationē sensus. Le. li. (Et totā moralē virtutē in voluptatibus) .i. in delectationibus ⁊ tristitijs accidit eē (aut enī f̄m actū) .s. de p̄senti ē (ꝙ voluptatis) .s. delectabile (aut ꝑ memoriā) de p̄terito (aut aut spe) de futuro. (Si quidē igit f̄m actū) cōiungit delectabile (sensus est causa in actu. Si vero aut ꝑ memoriam aut ꝑ speciē ab ipso sensu. s. ꝑut memoramur voluptatis) ⁊ alterat memoria (aut qualia patiemur sperantibus) ⁊ alterat imaginatiua.

Notandum primo ꝙ sicut virtus intellectualis nō est in sensu: sed in itellectu nō obstāte ꝙ dispōnes ipsius v̄tutis itellectualis sint in sensu: vt colligit a pħo ⁊ cōmētatore. 3. de aīa. ita v̄tus moralis nō est in appetitu sensitiuo sed in appetitu intellectiuo qui dicit volūtas: lȝ dispōnes ipsius virtutis sint in appetitu sensitiuo. dicit eniȝ pħs in p̄dicamētis. c. de qualitate. ꝙ oīs habitus ē dispositio ⁊ nō ecōtra: intelligēdo illā ꝓpōnem in p̄dicatione causali: qm̄ oīs habit⁹ est causalr̄ ex dispōne: nō autē oīs dispositio est causalr̄ ex habitu: iō q2 virtus moralis causat a dispōne existēte in appetitu sensitiuo dicit virtutē moralē esse in appetitu sensitiuo ꝙ quidem nō est formaliter itelligēdū sȝ tm̄ causalr̄ vel effectiue: eo modo quo dicim⁹ sanitatē esse in cibo ⁊ in vrina. ē enī sanitas in cibo tanꝙ in causa: ⁊ in vrina tanꝙ ī effectu ⁊ in signo: ita cū virtus moralis causet a dispositione existēte in appetitu sensitiuo est dicēdū virtutē moralē eē in appetitu sensitiuo solū tanꝙ in causa vel in signo: formalr̄ aūt in volūtate: ita ꝙ fortitudo ⁊ tēperātia nō sunt formalr̄ in appetitu sensitiuo vt cōiter dicitur: sed sunt vna cū iusticia in voluntate regulata a prudētia ⁊ rōne. Et ita dicat de malicia opposita v̄tuti morali ꝙ est formalr̄ ⁊ subiectiue in appetitu intellectiuo: lȝ dispōnes illius sint in appetitu sensitiuo: q2 igitur vt ꝓbatū est virtus ⁊ viciuȝ generant in nobis ex alteratione facta in sensu vel in aspectu sensitiuo: sequitur virtutē ⁊ viciū aduenire alicui per solā alterationē factā in alio tanꝙ in subiecto.

Secundo notādū ꝙ nō oīs virt⁹ moralis est circa delectationes ⁊ tristitias tanꝙ circa materiā ⁊ obm: q2 nō oīs virtus moralis est circa delectationes ⁊ tristitias: sed sola tēperātia. fortitudo. n. circa timores ⁊ audacias: ⁊ iusticia circa opationes ad alterū: oīs tn̄ virtus moralis ē circa delectatiōes ⁊ tristitias tanꝙ circa finē principaliter intētū a virtute. nā quelibet virtus moralis intendit dirigere ⁊ modificare appetitū delectationē boni ⁊ fugā mali. cōstat aūt ꝙ delectatio causat ex hoc ꝙ appetitus attingit bonū qͦd appetit: aut vitat malum qͦd fugit sicut tristis q̄n cōsequit vindictā letat: ⁊ si nō cō

sequitur tristat. timidus vero qñ euadit piculũ letat: ⁊ si nõ euadit tristat. Et nõ loquit phus de oĩ delectatione ⁊ tristitia: q2 aliqua est delectatio q̃ corrũpit extimationē prudētie: ⁊ aliqua est tristitia q̃ est ipedimētum bone opatiõis: s3 loquit de delectatiõe ⁊ tristitia spatis a rõne. vñ delectat ipata a rõne pmouet virtutem: sed pcedēs inualescēs ⁊ obnubilãs corrũpit rectã rõnē ⁊ extimationē prudētie: s3 tñ nõ spectãt ad psentem speculationē: sed magis ptinēt ad librũ ethicorũ. Ex quibus p3 partim de intētiõe phi: ⁊ partim de intētione cõmētatoris sex factas esse rõnes pbãtes q ad virtutes ⁊ malicias morales nõ est p se alteratio: q̃rũ prima est ista. Ad nullã ppriã psectionē vel iperfectionem est p se alteratio: s3 virtus est ppria psectio: ⁊ malicia moralis est ppria iperfectio: igit ⁊c. ¶ Secũda rõ. ad illud nõ est p se alteratio q acquirit p solã alterationē factã in aliud tanq̃ in terminũ ad quē: sed tã virtus q̃ malicia moralis acquirit p mutationē factã in alio tanq̃ in terminũ ad quē: igit ⁊c. ¶ Tertia ratio. ad illud nõ est p se alteratio q acquirit alicui p solam mutationē factã in alio tanq̃ in subiecto: s3 virtus ⁊ malicia moralis acquirunt alicui p solã mutationē factã in alio tanq̃ in subiecto: igit ⁊c. ¶ Quarta rõ. ad nullũ indiuisibile est p se alteratio: sed virt⁹ ⁊ malicia moralis sunt idiuisibiles: igit ⁊c. ¶ Quinta ratio. ad nullã formã est per se alteratio nisi ista ꝟm se vel ꝟm partē sit ante finē motus: s3 vi⁹ ⁊ malicia moralis nõ sunt ante finē mot⁹ ꝟ3 se: neq3 ꝟ3 partē: igit ⁊c. ¶ Sexta rõ. ad nulla ɔtraria est p se alteratio iter que nõ est aliq̃d mediũ sed vtus ⁊ malicia moralis sũt ɔtraria iterq3 nõ est aliq̃d mediũ: igit ad virtutē ⁊ maliciã moralē nõ est p se alteratio. Harũ rationũ tres prime sũt Aristo. in littera: ⁊ tres sequētes sũt cõmētatoris in cõmēto. 19. huius libri: quarũ añtia sũt sufficiēter pbata: ⁊ declarata supiorib⁹ pcessibus hui⁹ lectionis.

Tex. co. 20.

Tuero neq3 i itellectiua.) Postq̃ phus pbauit q nõ est per se alteratio ad virtutes corpales que sunt habitus corporis: neq3 ad virtutes morales q̃ sũt hitus po⁹ appetitiue. ɔñter pbat q nõ ē p se alteratio ad vtutes itellectiua. eo q̃ sũt hit⁹ po cognitiue. Et fac̃ q̃rtuo: rõnes q̃rũ 2ª icipit ibi. (Hoc at maĩfestũ.) Tertia ibi. (Neq3 igit.) Quarta ibi. (Que aũt a prin⁹.) ¶ Primo igit arguit phs sic. ad ea que sũt ad aliquid nõ est p se alteratio: sed virtutes itellectuales sunt ad aliquid: igit ad virtutes itellectuales nõ est p se alteratio. pñ ɔña cum maiori ex. 5. hui⁹. ⁊ minor declarat. qm̃ scia est virtus intellectualis ⁊ est ad aliquid: q2 dicit respectũ ad scibile. l. c. li. (At vo neq3 in itellectiua) pte oĩno ē alteratio sciēs eni ad aliquid maxime dicitur.

Notandum ꝟ3 cõmētatorē cõmento. 20. q questio ista videt eē de q̃ñone relatiõis: ⁊ maxime ptis rõnabilis. est eni dignius vt estimet esse de cap. ad aliquid q̃ de qualitate. Scia ergo ꝟm cõmētatorē est de pdicamento qualitatis ⁊ de pdicamēto relatiõis. dignu⁹ tñ ē q sit de pdicamēto relationis q̃ de pdicamēto qualitatis. ⁊ rõ est ista: qm̃ scia dicit duo: vnũ mãle: q est habitus absolut⁹ aĩe: ⁊ vnũ formale q est respectũ ad scibile de pdicamēto relatiõis: ⁊ q2 vnũq̃dq3 magis denominatur a forma q̃ a mã. ideo scia magis est de pdicamēto relatiõis q̃ q̃titatis. Ex isto cõmēto patēt expõnes que cõiter dant eē defectuosas: quarũ pria dicit q duplex est scia: quedã q̃ est q̃litas: ⁊ quedã q̃ ē relatio. ⁊ q phs loquit de scia q̃ est relatio: ⁊ nõ de sciētia que ē qualitas. Ista distinctio nõ est vera: qm̃ sicut nullus loc⁹ est relatio: l3 locus icludat relationē: s3 essentialiter est p se quãtitas: ita scia q̃uis icludat relationē: nõ tñ est relatio: sed est p se ⁊ eēntialiter qualitas cũ significet qualitatē in recto ⁊ relationē in obliquo. Deinde Aristo. vult hic pbare q ad sciam que est habitus prime spēi qualitatis nõ est p se alteratio: s3 nulla relatio est habit⁹ prime spēi qualitatis: igit Aristo. hic p sciam nõ itelligit aliquã sciã q̃ sit relatio. ¶ Secũda expositio est q p tãto scia dicit esse ad aliud: q2 ad illã imediate sequit relatio. s. respectus ad scibile: ⁊ qm̃ ad relationē nõ est p se mot⁹ igit ad sciã nõ est p se alteratio. Sed data ista expõne sequit q ad caliditatē ⁊ frigiditatē: albedinē: nigredinē ⁊ hui⁹ nõ est per se alteratio: q2 ad quãlibet istarũ sequit necessario relatio v3 similitudo vel dissimilitudo cũ ppriũ sit qualitati ꝟm eã sim̃e vel dissimile data p Aristo. in pdicamētis: ⁊ istud videt maxime cõcludere de caliditate ⁊ frigiditate ad quas imediate sequit calefactiuũ ⁊ frigefactiuũ que sũt relatiua. ¶ Tertia expõ est Burlei di. q phus itelligit p sciam aggregatũ ex q̃litate: ⁊ respectu q quidē aggregatũ nõ ē de pdicamēto q̃litatis: ⁊ ē respectiuũ de pdicamēto relatiõis: s3 de nullo pdicamēto est: l3 absolutũ in eo sit de pdicamēto q̃litatis ⁊ respectiuũ de pdicamēto relatiõis. Hec expõ itez est dubia: qm̃ Aristo. loquit de scia q̃ est habit⁹ de pria spē q̃litatis: s3 tale aggregatũ nõ est aliquis hit⁹: igit p sciētiã nõ itelligit illud aggregatũ. ¶ Preterea dic cõmētator q dignı⁹ ē sciã eē de pdicamēto relatiõis q̃ q̃litatis: igit ē de aliquo istorũ pdicamētorũ vel de vtroq3. ¶ Dõm ergo q scia de q̃ loquit Aristo. nõ ē aliud q̃ hitus prime spēi: l3 cõnotat ⁊ ɔnotet relationē: sic locus nõ est aliud q̃ quãtitas: l3 iportat respectuz cõtinētie: neq3 spmitas est aliud q̃ forma vel figura. 4. spēciei: l3 formalr ⁊ itrĩsece icludat nasum: q2 nõ icludit nasum in recto: sed tñ in obliquo.

Contra pdicta ĩstat primo quidē q2 grãmatica: rethorica: logica: phia. ⁊ talia sunt habit⁹ prime q̃litatis: ⁊ tñ nõ sunt ad aliquid cũ nõ icludãt respectuz aliquē pdicamenti relationis: igit nõ sufficiēter pbat phs q ad habit⁹ prime spēi nõ est mot⁹: q2 sũt ad aliquid. ¶ Scdo si ad sciã nõ est p se alteratio: q2 ē ad aliquid: p idē nec ad tãgibile: nec ad visibile ē p se alteratio: cũ q̃dl3 illorũ sit ad aliquid icludẽs for² respectiuũ de pdicamēto relatiõis: s3 ɔñs est falsuz: q2 ad caliditatē ⁊ frigiditatē ē p se alteratio: q̃ sũt q̃litates visibiles nõ q̃dē p accñs s3 p se: ex eo q2 color ē p se visibilis p cõmētatorē. 2. de aĩa. ¶ Ad primũ negat ɔña q̃ñ tñ eni si ad gen⁹ ppinquũ aliq̃rum spēꝝ nõ est p se mot⁹: neq3 ēt ad illas spēs si nãq3 nõ eēt mot⁹ p se ad colorē nõ eēt mot⁹ p se ad albedinē: nec ad nigredinē. ⁊ si nõ eēt mot⁹ p se ad saporē: non esset mot⁹ p se ad dulcedinē: neq3 ad amaritudinē: ex eo: q2 color est gen⁹ ppinquũ albedis ⁊ nigredis: et sapor est gen⁹ ppinquũ dulcedis ⁊ amaritudis: s3 sciētia ē gen⁹ ppiquũ grãmatice: rethorice: logice: phie: ⁊ aliarũ sciarũ: iõ si ad sciam nõ ē p se mot⁹: neq3 etiã ad spēs noiatas. ¶ Ad scdm ɔcedo q ad tangibile ⁊ ad visibile nõ ē p se mot⁹: q2 ad nullã formã est p se

motus sub rõe tãgibilis aut visibilis: nec sequit ad ca
liditatē ē p se mot⁹ ꝛ caliditas ē p se tãgibilis: igit ad
tãgibile est p se mot⁹. vel sic: ad albedinē est p se mot⁹:
ꝛ albedo ē per se visibilis: igit ad visibile ē per se mo-
tus. arguit. n. quodã mõ ex quattuor terminis ex quo
variat pseitas in añte cū in ma^a sit pseitas q̃rti mo-
di ꝛ in minori pseitas scdi modi: et iã si seruaret idem
modus pseitatis nõ valeret argumētū: sic vt nõ sequit
locus est p se supficies: ꝛ loc⁹ ē p se relatiuū: igit relati
uū ē p se supficies: scia est p se q̃litas: ꝛ scia est p se ad
aliquid: igit ad aliquid est p se q̃litas: sz bene sequitur
q̄ illud ē p se q̃litas q̄ est p se ad aliquid: ꝛ ita in alijs
oz argui suo modo. ¶ Intelligēdū tñ q̄ alr ē motus
p accñs ad tãgibile ꝛ visibile ꝛ aliter ad sciam: qm̃ ad
tangibile ꝛ visibile ē mot⁹ per accñs tñ rõne respect⁹
quē icludit: qm̃ ad ipsuz absolutū est motus p se: sz ad
sciam est mot⁹ per accñs tã respectu absoluti q̃ respe-
ctiui: lz eni scia habeat ↄtrariū vz ignorantiam dispō-
nis tñ q: scia non fit ne[illegible] ex suo ↄtrario: imo accidit
scie q̄ habeat ↄtrariū: ꝛ q̄ acquirat scia post ignorãtiam
ꝛ ecõtrario ad habitū scie nõ ē p se mot⁹. p3 ↄña. quia
ois mot⁹ est p se de ↄtrario in ↄtrariū ₽m [illegible] huj⁹.
Tex. cō.20. (Hoc aūt manifestū. Scdo arguit phs ad idē sic. ad
illud nõ ē per se alteratio q̄ acquirit alicui per solã mu-
tationē factã in alio: sed forma acquirit p solã muta-
tionē factã i alio: igit ad sciã nõ ē p se motus. p3 ↄña.
cū maior. 5. huj⁹. ꝛ exēplificat cõmētator hic de dex-
tereitate ꝛ sinistreitate q̄ adueniunt colūne p solã mu-
tationē factã in sorte. minor vō declaratur ex eo: q: ex
mutatiōe facta in sensu p expiētiã singulariū accipim⁹
vlem sciam absq₃ mutatiōe facta in nobis ex pte scie
habita eni expiētia de isto igne q̄ est calefactiu⁹: ꝛ de
illo q̄ est calefactiuus absq₃ instãtia: scimus statim q̄
ois ignis est calefactiuus. silr habita expientia de illo
reubarbaro q̄ est purgatiuū colere: ꝛ de illo ꝛ sic de
alijs absq₃ instãtia statim scimus absq₃ vlteriori mu-
tatiōe q̄ oē reubarbarū ē purgatiuū colere vt satis col
ligit de mēte phi. 2. posteri. ꝛ. 5. metaphice. 1. c. ll. (Hoc
aūt manifestū est) vz q̄ ad sciam nõ est per se motus:
neq₃ ad alios habit⁹ itellectiuos. ₽m. n. nullã potētiaz
itellectiuã nobis) motis factū est q̄ scie est sed cū extite
rit quidã) aliud motū facti sum⁹ scietes. ex ea. n. que ₽3
partē) sensitiuã est (experiētia accipim⁹ vlem scietiaz.)

Notandum q̄ ista littera hz tres ex-
positiones quaꝝ prima
est ēgidij di. q̄ nõ est intētio phi nullã receptionē fieri i
intellectu cū intellectus humanus sit pura potētia: ꝛ
recipiat spēs intelligibiles a reb⁹ sensibilibus imma-
nentibus sensus tã iteriores q̃ exteriores: sz intētio ei⁹
est q̄ talis receptio alteratio dici nõ oz: q: circa sciētiã
nõ est alteratio per se sz p accidēs: q: nõ facta altera-
tione vel passiōe in intellectu. sz facta in eo aliquo q̄ ē
salus ꝛ perfectio: ꝛ facta alteratiōe circa partē sensiti-
uam fit in nobis scia ꝛ habit⁹ cognitiuus. Ista expositi-
o est aliquãtulū difficilis: qm̃ talis est alteratio sen-
sus qualis ē alteratio intellect⁹: vt colligit a pho. 3. de
aia. cū tã sensus q̃ itellect⁹ sit vtus tñ passiua: ꝛ nõ i-
mutet nisi pfectiōne a suo obo in eē cognoscibili: igit
falsuz est q̄ intellectus nõ mutet nisi per mutationē fa-
ctam in sensu: cuius oppositū ponit Aristo. in littera.
p3 ↄña. ex quo vtrobiq₃ est tñ imutatio intētionalis:
aut alteratio per accñs. ¶ Scda expō est Bur. di. iux-
ta doctrinã antiquoꝝ q̄ phs loquit hic ₽m opinionē
Platonis ponētis spēs ↄcreatas aie ex participatiōe
formarū separataꝝ ₽m q̃ positionē manifeste sequit
q̄ nulla innouatiōe facta in intellectu fit i nobis scia: i. e.
q̄ vniuq̄ scire nihil aliud est nisi q̄dã reminiscentia ꝛ sic
in nobis s. scia nõ recipit in intellectu aliud ab extrin-
seco. Sz hec expositio est alteri dictãtio: q̄ qm̃ Aristo.
pbauit q̄ ad formas ꝛ figuras ꝛ ad virtutes corpo-
rales ꝛ morales nõ est per se alteratio ₽m ppriã opi-
nionē. igit et oz pbare q̄ ad vtutes itellectuales nõ ē
per se alteratio ex pprijs fundamētis iuxta ppriã po
sitionē. nõ. n. bene videt credibile q̄ phus pbet aliq̄
virtutē ex fundamētis falsis. cõstat aūt opinio Pla-
tonis falsaz esse ꝛ iprobatã a pho. vñ nõ licet argue-
re ex põnibus falsis nisi ↄ ponētes positiōes illas: q:
tunc ex datis ab illis licitū est ↄ eosdē arguere. ¶ Ter-
tia expositio ē cõmētatoris di. hic cõmēto. 20. q̄ cõpre
hensio nõ fit in nobis ex eo q: itellectus mutat⁹ fit: aut
q: cõprehēsio in se facta est: sed solū ē facta noua vnio
cõprehēsiōis ad nos per mutationē factã in sensu ex-
periētia reꝝ particulariū: quēadmodū ꝛ in alijs rela-
tiuis nõ oz mutationē fieri in recipiēte nouã relationē.
sicut. n. colūna põt eē dextra ꝛ sinistra alicui absq₃ mu
tatiōe facta in sorte: sed in platone. ita aliquis põt fieri
nouiter sciēs postq̄ nõ fuit sciēs: nõ quidē per mutatio
nez factã in itellectu in quo est scia subiectiue: neq₃ p ac-
quisitionē nouã scie sed tñ per mutationē facta in sen
su: ꝛ nouã relationē vlis cõprehēsi per itellectū ad sin
gularis cõprehēsa per sensum. Imaginat eni cõmenta
tor hic nõ q̄ itellectus humanus sit vna intelligentia
separata que sit cognitio ꝛ scia nihil oino potēs reci-
pere de nouo que i a nobis scia ꝛ cognitio per copula
tionē ad fantasmata: vt sibi iponit Burleus. qm̃. 3. de
aia dicit cõmētator itellectū humanū eē in pura po-
tentia sicut mã prima: ꝛ q̄ habz in se spēs vles factas
ꝛ depēdentes a fantasmatibus: sed opinat hic sicut. 3.
de aia dicit cõmētator: itellectū humanū eē in pura po
tentia sicut mã prima: ꝛ q̄ hz in se spēs vniuersales fa-
ctas ꝛ depēdentes a fantasmatibus: sed opinat hic si-
cut tertio de aia: q̄ vnicus sit itellectus in oibus homi
nibus ignãlis ꝛ icorruptibilis: ꝛ ↄñter q̄ ois habit⁹
qui est in vno hoie sit in quolibet hoie: nõ tñ si aliqs
hõ est sciēs per aliquē habitū cognitiuū quilibet hõ ē
sciēs per illū: q: nõ quilibet hõ hz habitū illū vnitū si-
bi per fantasmata intellecta in actu sine quib⁹ nemo ē
sciēs neq₃ itelligēs. dato igit q̄ sor. cõtinue per annum
fuerit grãmaticus: ꝛ nūc primo plato discat grãmati-
cam ipse efficit grãmaticus postq̄ nõ erit grãmaticus:
nõ quidē per mutationē factã in intellectu sz in sensu:
neq₃ per acquisitionē scie de nouo sed per ↄgnationem
tñ specierū sensibiliū. Et q̄ hec fuerit intētio cõmēta-
toris. Ecce cõmētū: dicit apprehēsionē in nobis nõ est
aliqd factū: sz in respectu ad nos. s. qñ aia fuerit ppara
ta ad recipiēdū illas cõprehēsiōes nõ q̄ ↄphēsiōes
gnãnt ex se ita q̄ ante nõ erãt: qm̃ cognitio nõ fit in co
gnoscēte ita q̄ pars cognoscēs sit trãsmutata. s. sz qñ
aliquid aliud trãsmutat sicut est dispositio in omnib⁹
relatiuis. v. g. in colūna: nõ. n. trãsmutatur in se quã-
do de sinistra posita est in dextra sed aliud. verbi grã
ũis sor. ꝛ silr est dispō in factione cognitionis quoniã
hoc modo nõ fit ita q̄ pars cognoscēs trãsmutet: sed
q: aliud trãsmutat ꝛ est illud in respectu cuius dicit il
la cognitio: ꝛ fit in nobis qñ trãsmutamur per receptio
nem particulariū ꝛ cõsideratione eorū q̄ cū cõsi
deramus particularia fit ex hoc cognitio vniuersalis
in nobis ₽m relationez ad illa. s. q̄ cum apud nos sit

in alia specie plusq̃ vnū particulare statim fit in nobis species vniuersalis absq̧ eo q̄ in ipsa fiat trāsmutatio. ƒ cōmētator. ¶ Ex quibus sequit̄ q̄ ad hoc q̄ aliquis homo fit nouiter sciens aut intelligēs nō opꝫ q̄ in eo generet̄ noua scientia vel intellectio: sed sufficit noua vnio ad fantasmata ⁊ singularia cognita per sensum: neq̧ intendit cōmētator q̄ nunq̃ scientia generetur sicut dixit plato. quoniā ait. 3. de aīa. q̄ aliquādo est noua receptio: sed solū vult q̄ aliquādo quis ē nouiter sciens absq̧ nouitate scientie: sed sufficit nouitas vnionis ⁊ relationis. Et hec indubie fuit intentio non solum cōmentatoris sed etiā Aristo. quoniā vt ostensum est tertio de aīa. opinio Aristo. fuit q̄ vnicus sit intellectus in omnibus hominibus: ⁊ q̄ ois habitus in vno homine sit in quolibet homine aliter ratio sua hic nihil cōcluderet. (Neq̧ igit̄.) ¶ Tertio arguit philosophus ad idē sic. sciētia fit in nobis per actū cōsiderandi sicut aliq̄ habit⁹ generant̄ p suas opationes vt ars edificatiua per actus edificādi: ⁊ ars statuitiua per actus statuificādi: sed actus cōsiderādi vt ipsū intelligere nō est alteratio: igit̄ sciētia nō fit in nobis īmediate per alterationē: ⁊ per ꝯ̄ñs ad sciētiā non est per se alteratio. patet ꝯsequētia cū maiori. ⁊ minor declarat̄. visio que est actus potētie visiue nō est alteratio: neq̧ tangere q̄ est actus potētie tactiue nō est alteratio: igitur per idem intelligere q̄ est actus potētie intellectiue nō est alteratio. patet ꝯsequētia. q2 sicut videre ⁊ tāgere sunt actus secūdi potētie visiue ⁊ tactiue: ita intelligere est actus secūdus potentie intellectiue. antecedēs est manifestū. quoniā ois alteratio: ⁊ omnis generatio ē via ad vlteriorē formā tanq̃ ad terminū ad quē. constat aūt q̄ neq̧ videre neq̧ tangere est via ad aliquā formā vt ad terminū ad quē: īmo ipsa visio. ⁊ ipsum tangere videntur esse termini ad quē ipsarū īmutationum īduisibiliū ꝓuenientiū a sensibus. Le. li. (Neq̧ igitur actus intelligendi alteratio vel generatio est nisi aliquis respectiuū). s. visionē (⁊ tactū generatiōes) ⁊ alterationes (dicat) q̄ non est vnum (hui⁹ eni actus) non sunt vie in alias formas.

Notandum fm cōmētatorē cōmento. 20. q̄ ꝓportio intellectus ad intellectū est sicut ꝓportio sensus ad sensatum. Si igit̄ aliquis dixerit q̄ factio istorū est passio ⁊ trāsmutatio. s. q̄ sequit̄ alterationē fm q̄ est vera generatio potest dicere hoc in intellectu: qui autē non dixerit hoc in sensibus min⁹ dicet in intellectu. ¶ Respōsio cōmētatoris est ista. ad actus intelligēdi nō est p se alteratio: igitur neq̧ ad habitus. patet ꝯsequētia. quia actus itelligendi sunt īmediate cause habituū intellectiuorū: ⁊ tam isti q̃ illi manēt p tēpus in intellectu post motū. antecedēs arguit̄. ad actus sentiēdi nō est per se alteratio: igit̄ neq̧ ad actus itelligēdi. pꝫ ꝯsequētia. q2 talis est ꝓportio intellectus ad intelligibile qualis est sensus ad sensibile vt est declaratum tertio de anima. antecedēs autē est manifestū. q2 nullus dicit q̄ visio auditus vel tactus fiat per veram generationē aut alterationē: quoniā vera generatio presupponit alterationē ꝓcedentē factio autē istorū non presupponit alterationem ꝓcedentē. vera autē alteratio non fit subito: sed per tēpus vt fuit habitū. 6. hui⁹. sed factio istorū fit subito ⁊ induisibiliter per cōmentatorē. 2. de aīa. ¶ Sed contra. factio actuū sensitiuorū est quedā trāsmutatio cum sit quidā motus ⁊ quoddā pati ⁊ alterari per phm. 2°. de anima. igitur illa factio est transmutatio per se vel per accidēs. si est trāsmutatio per se habetur intentum: vt q̄ ad visionē auditionē tactū ⁊ huiusmōi est p se motus. ⁊ per se alteratio. Si est trāsmutatio per accidens: igitur est finis transmutationis per se. ⁊ per cōsequens est vera generatio. patet ꝯsequentia per cōmentatorem. 6. huius. di. nihil esse transmutationem per accidens nisi pro quāto est finis trāsmutationis per se. ¶ Respōdet q̄ factio actuū sensitiuorū seu īmutatio intellectus nō est ꝓprie loquēdo trāsmutatio per se vel per accidens: sed dicitur trāsmutatio intentionalis ad differentiā transmutationis realis que diuiditur in transmutationē per se ⁊ per accidens: de qua locutus est cōmentator. 6. huius. ¶ Propterea dicit phus. 2°. de anima. q̄ motus sensus est alterius generis ab illo qui diffinitus est tertio huius.

Dubitatur circa literā. quoniā secūdo ethicorū dicit phus q̄ habitus generantur ex actibus: igitur actus sunt generationes habituū. ¶ Item apparet cōtradictio inter hanc rationē ⁊ secundā: quoniā in scđa ratione dicit̄ q̄ facti sumus nouiter sciētes nō per trāsmutationē intellect⁹ neq̧ per nouā inceptionē scientie. In tertia vero ratione dicit̄ q̄ scia generat̄ p actū cōsiderādi ⁊ intelligendi. ¶ Ad primū dicit̄ negādo ꝯ̄ñam. quoniā ex elemētis generat̄ mixtū: ⁊ ex qualitatibus primis generant̄ qualitates scđe p Aristo. scđo de gnātiōe: ⁊ tñ elemēta nō sūt gnātiōes mixtorū: neq̧ qualitates prime sūt generatiōes q̄litatū scđarū. ¶ Ad scđm dicit̄ q̄ itellectus human⁹ est sicut tabula rasa in qua nihil est depictū p Arist. 3°. de aīa. igit̄ opꝫ q̄ aliqñ recipiat de nouo species intelligibiles ⁊ habit⁹ intellectiuos. ¶ Propterea. nulla ē repugnātia in dictis rōnib⁹: qm̄ ꝯcedit̄ intellectū trāsmutari itētonalr ⁊ suos hīt⁹ aliqñ fieri: ñ tñ opꝫ q̄ qñcūq̧ aliqs nouiter ē sciēs: q̄ tūc i eo īcipiat simpliciter habit⁹ sciē: cui⁹ sit q̄ ante nō fuerit: sꝫ sufficit q̄ sibi nouiter vniat̄ p fantasmata intellect⁹ i actu. (Que autē a principio.) ¶ Quarto arguit phus ad principale intentū sic. ad illud q̄ fit per quietē ⁊ impeditur per motū nō est p se alteratio: sed tam actus quā habitus itellect⁹ fit p quietē ⁊ ipedit̄ a suo fieri p motū: igit̄ nō ad habitū neq̧ ad actū intellect⁹ est p se alteratio. pꝫ ꝯ̄ñā cū maiori q2 illud ad q̄ est per se mot⁹ fit per motū: ⁊ nō ipedit̄ a suo fieri p motū: sed magis p quietē vt pꝫ inductiue. minorē vero ꝓbat phs p tria signa expimētalia: quorū primū respicit in gnāli hoīes ꝓuectos: senes: ⁊ vigilātes. videm⁹ eni hoīes fieri sciētes ⁊ prudentes in quiescēdo: ⁊ sedēdo: nō autē in motu: currendo ⁊ saltando. scientia enim dupliciter acquiritur. s. per inuētionem: ⁊ per doctrinā ad hoc cōferentibus visu ⁊ auditu per Aristo. in ꝓhemio metaphisice ⁊ vtroq̧ modo pꝫ illā nō acquiri in motu: sed in quiete ⁊ sedendo: aut solitarius cōsiderādo aut doctores audiendo: aut libros legendo. Lege literā. (Que autem est a principio acceptio scientie non est generatio: neq̧ alteratio. inquietari eni est residere aīa sciēs fit ⁊ prudens. ¶ Scđm signū respicit dormiētes ebriosos ⁊ egrotātes quos videmus non posse vti sciētia sua si fuerint scientes: ⁊ hoc ꝓpter motū corporalē ⁊ perturbationē spirituū ⁊ passionū. cū autē dormiēs expgefactus fuit ⁊ ebriosus absolutus a vino: ⁊ eger liberatus ab infirmitate: tunc vti possunt sciētia sua: qua prius vti non poterant stāte dormitione: ebrietate ⁊ egritudine: ⁊ hoc ideo quia conuersa est mutatio ⁊ turbatio corporalis: ac spirituum ⁊ passionum in quiete ca

inest congruitas ad consimilitudinem scientie. Sicut ergo ad visum scientie facit quies et tranquillitas non motus: sic et acceptio scientie a principio fit in quiete et tranquillitate excludente motum corporalem et passiones. T.e.li. Sicut ergo neque) vtitur scientia dormiens ebrius aut eger: (sed cum dormiens excitatur aliquis iam factus vigilans (aut ebrius pauset) per resolutionem vini (aut infirmans ordiet) per sanitatem (factus est et sciens) quo ad visum scie (quis prius non poterat vti) scia sua (et secundum scientiam agere: sed mutata perturbatione et in statum) i. in quietem (veniente mente inerat potentia) cuilibet illorum (ad scientie cognitionem) sic (et huius igitur aliquid fit) quo ad acquisitionem scientie (et ex principio inscientie ex natura et residentia) i. in tranquillitate et quiete. ¶ Tertium signum respicit infantes pueros et adolescentes qui non possunt de nouo addiscere et bene iudicare sicut senes. Cuius causa non potest esse alia nisi quia in pueris habundant turbationes et motus multo magis quam in senibus. Propterea quanto magis et citius cessat in eis motus et turbatio tanto fiunt habiliores et ad discendum et iudicandum. Talis autem turbatio et motus cessat in eis aliquando quidem a natura secundum quod ad senectutem peruenitur seu ad perfectam etatem aliquando autem a seipsis vz per visum et exercitium consuetudinem et disciplinam cum dant se exercitio studij et bonis moribus deprimentes passiones illaudabiles et immoderatas. Et siue cessatio a motu et turbatione fiat a natura siue a consuetudine non est acquisitio scientie in pueris per alterationem nisi per accidens. Alterant dormientes ebrij et egrotantes ad visum scientie: quia cedant motus eorum sicut cedant motus dormientis cum surgat et fit vigilans. aut motus ebrij et egrotantis cum liberatur ab egritudine et ebrietate. Est tamen differentia in his motibus: quoniam perturbatio motus infantium et dormientium est magis naturalis. egrotantium autem et ebriosorum est magis per accidens et extra naturam. T.e.li. Neque igitur infantes possunt addiscere neque iudicare sensibus similiter senioribus. Multa enim perturbatio et motus circa ipsos et motus. statur autem pausatur aliquando quidem a natura: aliquando ab inuicem per consuetudinem in vtrisque enim hoc videlicet natura et consuetudine alterant aliquid ac adiu circa doctrinam et disciplinam in pueris sicut cum dormiens surgat et fiat vigilans ad actum scientie et doctrie.

Notandum

secundum commentatorem commento .. quod exercitium largitur ratione hominis preparationem que in ea non erat (prius et non est remotum vt virtus. s. moralis operatur in hoc et maxime castitas.) ¶ Duo sunt secundum commentatorem que preparant hominem ad doctrinam et disciplinam et faciunt eum scientem: vz exercitium studij et virtus moralis et maxime castitas. Sicut enim libido propter nimiam turbationem anime et corporis maxime abstrahit a scientia: ita castitas per contrarium maxime promouet ad illam. Uiri enim continentes et casti faciliter scientes. sic incontinentes raro sunt studiosi et scientes iuxta illud: In maliuolam animam non introibit sapientia neque in corpore subdito peccatis. (Manifestum igitur.) ¶ Quarta ratio. Tantum qualitates de secunda vel de tertia specie qualitatis est per se alteratio. probatur secundum qualitates de secunda vel de tertia specie est per se alteratio et non secundum qualitates alterius speciei igitur etc. ptz pna cum vtraque pte antecedentis ex determinatis ante. Ad duritiem enim et mollitiem est per se alteratio que sunt qualitates secunde speciei. et ad caliditatem et frigiditatem est per se alteratio que sunt qualitates de tertia specie non autem est per se alteratio ad formas vel figuras neque ad virtutes corporales morales vel intellectuales. et quia ex mixtione in corpore animalis talium qualitatum sensibilium resultat pars anime sensitiua non potens a corpore separata separari neque ab huius proportione qualitatum primarum dicit alterationem per se fieri non tantum in corpore sensibili aut in qualitatibus sensibilibus sed etiam quodammodo in parte sensitiua anime. in qualibet autem alia parte anime vtputa intellectiua non potest fieri alteratio nisi per accidens. Et notanter dicitur quodammodo quia in parte sensitiua non fit alteratio realis nisi ratione organi non autem ratione virtutis sensitiue: quia secundum philosophum: si senex acciperet oculum iuuenis videret sicut et iuuenis. in intellectiua autem non fit alteratio ratione sui neque ratione organi cum non sit virtus organica sed si contingit alteratio intelligendo hoc est omnino per accidens vz ratione sensus et fantasie quibus vtitur intellectus in suis operationibus Intendit ergo philosophus quod tam in corpore sensibili quam in qualitatibus sensibilibus est tantum alteratio per se: in intellectu est alteratio omnino per accidens. in parte vero sensitiua est alteratio quodammodo per se ratione organi et quodammodo per accidens ratione sensus. T.e.li. Manifestum igitur quod alteratio motus in sensibilibus est tantum secunde vel tertie speciei qualitatis (et in sensibilis parte anime) ratione organi (in alia autem nulla) vz intellectiua vz secundum accidens.

Notandum

secundum commentatorem commento .. quod aristoteles intendit per sensibilia tangibilia et colores et odores et sapores et per partem corporalem anime passiones factas in virtute concupiscibili que sequuntur passiones corporales: vt rubor verecundiam et pallor timorem. et vocauit hanc partem corporalem quia digestio corpore et ideo nullus estimat quod ista pars possit separari.) Istud commentum est clarum ex doctrina aristo. in predicamentis ponentis in tertia specie qualitatis passiones et passibiles qualitates intelligendo per passibiles qualitates omnia sensibilia propria habentia esse fixum in subiecto. et per passiones vero consimilia sensibilia propria prouenientia ex passionibus anime habentia esse debile in subiecto et non permanens: vt rubedo proueniens ex verecundia et palledo ex timore aut iracundia. ideo in parte sensitiua anime dicitur esse alteratio. quoniam in virtute concupiscibili sunt passiones que sequuntur passiones corporales ad quas est per se alteratio siue sint passiones siue passibiles qualitates.

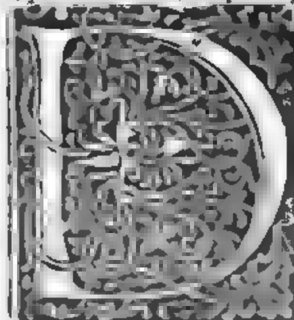
Dubium

vnum mouet hic commentator propter quid aristo. tacuit secundam speciem qualitatis que dicitur naturalis potentia vel impotentia. Ad istam dubitationem sunt tres modi respondendi quorum primus est alexandri dicentis. vt recitat comme. hic. quod ideo non fecit mentionem de secunda specie qualitatis quia naturalis potentia vel impotentia sunt substantie et non accidentia: quoniam res agunt per suas formas et patiuntur per suas materias ideo forma est naturalis potentia si per eam agens faciliter agit. si autem difficiliter vocatur naturalis impotentia. materia autem dicitur naturalis potentia si per eam bene resistitur corrumpenti. Est autem naturalis impotentia si per eam bene resistitur corrumpenti. Potest etiam intelligere alexander inquit commenta. quod naturalis potentia et impotentia non sunt qualitates alterabiles i. sunt qualitates determinate et proprie prouenientes formas speciales. Constat autem quod ad qualitates proprias et determinatas non est per se alteratio. et hunc modum exponendi sequuntur albertus et philosophi antiqui. Secundus modus exponendi est Egidij dicentis quod ideo philosophus non facit mentionem de secunda specie qualitatis quia naturalis potentia et impotentia acquiruntur per solam mutationem et alterationem factam in qualitatibus primis. Ex eo enim quia aliquis fit calidus aut frigidus acquirit naturalem potentiam vel impotentiam vt fit salubris vel insalubris: pugil vel non pugil: cursor vel non cursor. deinde naturalis potentia vel impotentia videtur sequi ad primam et quartam speciem qualitatis vt ex eo quod quis acquirit bonum habitum et bonam dispositionem corporis efficitur pugil aut cursor et ex eo quod habeat debitam formam vel debitam figuram cor-

poris est magis aptus & dispositus ad currendū vel ad pugnandū. ¶ Tertius modus exponēdi est cōmētatoris di. q aristoteles facit mentionē de secūda specie sicut de tertia: qm per qualitates sensibiles intelligit tangibilia & colores & sapores & odores. Constat autem q nō sunt tangibilia tantū qualitates prime speciei [illegible] alique secūde [illegible] rarū & densum: lubricū & aridū: asperū & lene iuxta determinationē aristotelis .2. de genera. sed determinatū est in predicamētis ca° de qualitate q durū & molle sunt de secūda specie qualitatis: q2 durum dicit potentiā nō cito secandi & mollē naturalē in potentia vt cito seccetur. Et si querit ppter quid cōmentator in mouēdo dubiū dedit tm̄ responsionē alexandri & non propriā. dicit q nō fuit expediens: qm̄ .5. huius determinauit cōmētator q ad qualitates de secunda specie est per se motus & q ita sensit aristoteles. In principio aūt hui° capituli dicit q ad duriciē & ad molliciē est p se alteratio & magis p se q̄ ad colores odores & sapores. Ultimo vero dicit q aristoteles intelligit p qualitates sensibiles omēs qualitates tangibiles & omnes colores odores & sapores. Dicendū igitur cum philosopho & cōmētatore q est p se alteratio tam in secūda q̄ in tertia specie qualitatis: qm̄ nō oēs qualitates tangibiles sunt de tertia specie sed alique de secūda. Qualitates eñ tangibiles que sunt sensibilia ppria sunt de tertia specie sicut & omnia alia sensibilia ppria sunt in eadē specie. Qualitates aūt tangibiles que sunt sensibilia cōmunia vident esse in secūda specie cū dicāt naturalem potentiā vel impotētiā. Sicut eñ durū & densum dicunt naturalē potentiā passiuā resistendi diuisioni. & molle aut rarū dicit naturalē impotentiā passiuā resistēdi diuisioni. ita graue dicit naturalē potentiā actiuā diuidēdi mediū & descēdendo deorsum. leue aūt dicit naturalem potentiā actiuā diuidēdo mediū & descēdēdo deorsum. Et sicut nō ad quālibet qualitatē de tertia specie est p se motus: quia nō ad solē neqꝫ ad lumen neqꝫ ad lucē: ita nō ad quālibet naturalē potentiā vel impotentiā est per se alteratio. Ad habilitates eñ naturales insequētes formas substātiales aut formas vel figuras & habitus corporales nō est per se alteratio. Ad qualitates aūt tangibiles que etiā sunt naturalis potētie vel impotētie cōsequētes qualitates primas est p se alteratio eque bene sicut ad colores odores & sapores. Si igit ad naturalē potētiā vel impotētiā que est habilitas vel inhabilitas naturalis ad currēdū saltādū aut pu[illegible] nō est per se alteratio [illegible] quia ad [illegible] sunt etiā naturalis potētie vel impotētie nō fit p se motus cū iste sint qualitates tangibiles & nō ille sequant etiā immediate qualitates primas & nō ille.

Sed dubitatur. quoniam

aristoteles in ca° pcedēti nominauit oēs qualitates ad quas est per se alteratio inter quas nominauit sonum: igit ad sonū est p se alteratio. ¶ Itē aristo. in pdicamētis capitulo de qualitate ponit calorē & frigus esse de prima specie qualitatis: sed iā determiatū est q ad qualitates prime speciei nō est p se alteratio: igit ad caliditatē & frigiditatē nō est p se alteratio. ¶ Ad primū dicit q phs nō ibidē nomiat oēs qualitates sm̄ quas ē per se alteratio: sed oēs qualitates sm̄ quas inuicē corpora accipiunt differūt que sunt qualitates sensibiles inquātum sensibus passionē inferūt. s. in mutationē aut sensationē ad quā sequit delectatio vel tristicia ex cōuenientia vel discōuenientia potētie ad obiectū. ¶ Ad secundū respōdet Burleus ibidē q nō incōuenit eandē formam esse de plurib° speciebus qualitatis diuersis rōnibus: cū ille nō sint pprie species sed modi qualitatū. Unde idē calor nūero inq̄tū perficit subiectū ē in prima specie qualitatis: & inq̄tum est principiū opationis realis est in secūda specie: & inq̄tū est principiū opationis intētionalis est i tertia specie. Modo aūt videt q nō intelligit aristo. calorē neqꝫ frigus esse formaliter i prima specie qualitatis: qm̄ tunc eque bene esset per se motus ad primā spēm sicut ad tertiā: sed intelligit calorem aut frigus esse de prima specie qualitatis tm̄ cāliter inq̄tū est cā virtutū corporaliū q sunt formalr i spē illa.

Dubitauit [illegible] Hic ē secūdus tractat° hui° septimi in quo phs determinat de compatione motuū mobiliū & motorū postq̄ demōstrauit q nō cōtingit pcedere in infinitū in mo[illegible] & motore localiter sed q est deuenire ad primū motorē motuū in loco. Et diuidit i duo ca° in quorū primū determinat de cōpatiōe motuū inuicē. in secūdo vo de cōpatiōe mobiliū & motorū. ibi: (qm̄ aūt motus.) Primū ca™ diuidit in q̄tuor ptes: in quarū prima phs querit vtrū cuilibet motui quilibet mot° sit cōpabilis: arguēdo ad vtrāqꝫ ptē. In secūda soluens ad qōem ponit regulas de compatione rerū inuicē. ibi: (Sed quecūqꝫ.) In tertia applicat regulas ad motū. ibi: (Sic & circa motū.) In q̄rta spāliter determinat de motu alteratiōis. s. penes quid habet attendi velocitas illius. ibi: (De alteratione aūt.) Quātū ad primā partē aristoteles facit duo: nā primo arguit q nō quilibet motus cuilibet motui est cōpabilis. s. in velocitate & tarditate. Secūdo arguit cōtrariū vꝫ q qlibet motus cuilibet motui est cōpabilis. ibi: (In circulo autē.) Data igit pte affirmatiua qōis: aristo. infert duo incōueniētia quorū primū est: In motib° eiusdē generis vꝫ si mot° circularis ē cōpabilis motui recto sm̄ velocitatē & tarditatē. q spaciū circulare ē cōpabile spacio recto sm̄ eq̄litatē maioritatē & minoritatē. q istud sequat pbat. nā motib° equeuelocib° ptrāseunt spacia eq̄lia. 6. hui°. Si igit aliqs mot° circularis ē equeuelox motui recto opꝫ p illos spacia eq̄lia ptrāsiri: sed p motū rectū ptrāsit spaciū rectū & p motū circularē ptrāsit spaciū circulare: igit spaciū rectū ē eq̄le spacio circulari & eꝫ: qd est impossibile. 1. e. li. Dubitabit aūt aliqs vtiqꝫ vtrum ois mot°) oi motui (cōpabilis sit aut nō: si igit ois cōpabilis ē) sm̄ velocitatē & tarditatē (& eq̄liter velox est q ineq̄li tpe eq̄le mouet) i. eq̄le spaciū ptrāsit (erit circularis [illegible] recto & maior & minor.

Notandū

primo sm̄ cōmētato. cōmē. 2. q [illegible] q̄ [illegible] tractat°. In prīa eñ declarauit q oē motū hꝫ motorē.) In secūda vero q (oīa mota in loco reducunt ad primum motū qd mouet a motore in tpe.) Tertia autem est q (omīs motor ē insimul cū eo qd ab eo mouet in loco.) q̄rta vo ē ista: (Utrū ois mot° habeat pportiōē cū oi motu.) Iste ergo 7° phisicorū pōt dupl'r diui[illegible]

vno modo in duos tractatus eo mō quo dictum est. alio mō in quattuor questiones iuxta diffinitionē cōmentatoris quaꝝ prima est: Utrū omne motū habeat motorē distinctū a se. Secūda questio: Utrū in mouentibus ⁊ motis localiter sit deuenire ad primū motum quod mouetur a principio intrinseco. Tertia questio. Utrū in oīm motu mouens ⁊ motum sint simul. Quarta questio. Utrum oīs motus sit compabilis cuilibet motui in velocitate ⁊ tarditate: aut sm equalitatē vel ineqlitatē. Prime tres qōes sūt determinate in primo tractatu. quarta vero determinatur in secūdo tractatu: cuius intellectus est iste: Utrū quibuscūq̧ duobus motibus datis verū sit dicere ꝙ vnus illoꝝ motuū est altero velocior aut tardior aut equeuelox cū illo.

Notandum secundo sm commentatorem eodem commento ꝙ (aristoteles intendit per cōiunctionē suppositionem ⁊ mensurationē ita ꝙ oīes motus possunt diuersari sm magis ⁊ minus.) Intendit ergo philosophus per compationē suppositionē ⁊ cōmensurationē ita ꝙ equalia si supponantur neutrū illoꝝ excedit reliquum: vt patet de duabus lineis equalibus: que si supponātur nō se excedant. Inequalia sūt se excedunt si supponantur. Et hec est causa sm cōmentatorē quare nō inuicem compantur sm equalitatē spacium rectum ⁊ circulare quia nō possunt inuicē supponi stante rectitudine ⁊ circularitate: cum nō sit possibile lineā rectā tangere circularē nisi in puncto. Ex quibus sequitur ꝙ philosophus per equale nō intelligit equalitatē continentie sed cōmensuratōnis: quia philosophus intendit illam equalitatē que est passio quātitatis continue. Passio autē quātitatis continue est equalitas cōmensurationis ⁊ nō continētie sm illud philosophi in predicamentis: Propriū est quātitati sm eam equale vel inequale dici. In linea quidē recta est equalitas ⁊ nō continentie sed cōmensurationis. Et ꝓpter hoc dicit Burleus ꝙ nulla duo corpora possunt esse simpliciter eq̄lia equalitatē cōmensurationis quia equalia simpliciter equalitate cōmensuratōnis sunt illa quoꝝ vnum supponitur alteri ⁊ neutrū ex aliqua parte excedit reliquum quod esse nō potest nisi talia sint in eodē loco vel situ: ⁊ quia corpa nō possunt esse simul in eodē loco vel situ: ideo duo corpa nō possunt esse simpliciter equalia equalitate cōmensurationis: bene autem due linee vel due superficies quia duo talia possunt esse in eodem loco vel situ. Sed mihi videtur ꝙ duo corpora possunt esse simpliciter equalia equalitate cōmensurationis: quoniā corpus habet tres dimensiones quarum quelibet mēsuratur per lineam rectā: sed due linee recte possunt esse simpliciter equales equalitate cōmensurationis: igitur ⁊ duo corpora: neq̧ oportet si duo corpa sunt simpliciter equalia ꝙ vnū alteri supponatur sed sufficit ꝙ linee cōmensurātes magnitudinē corporis possunt q̄tum est ex se inuicē supponi que nō se in aliq̄ parte excederent si inuicē supponerentur.

Dubitatur probādo ꝙ linea circularis aut curua sit cōpabilis linee recte sm equalitatē vel inequalitatē: q̄m dicitur communiter ꝙ arcus est lōgior chorda ⁊ ꝙ circulus ē maior suo diametro tripla sexquialtera. Itē si ad equalitatē vel inequalitatē requiritur ꝙ vnū possit alteri supponi sm totū vel sm partem: sequitur ꝙ non datur quadratum equale circulo contra doctrinā mathematicoꝝ. ⁊ cōsequēter ꝙ nō datur equale circulo cōtra doctrinā mathematicoꝝ. ⁊ pariter ꝙ nō dantur duo circuli ineq̄les: quia quadratū ⁊ circulus nō possunt inuicem supponi neq̧ circulus maior ⁊ minor sm totum: nec sm partē. ¶ Ad primū dicitur ꝙ linea habet duplicem passionē vnā inseparabilem que est rectitudo vel curuitas. a prima passione fluit equalitas ⁊ inequalitas potētialis: a secūda sūt equalitas ⁊ inequalitas actualis semp intelligēdo posito termino: quia relatio non fluit a subiecto vel fundamēto nisi posito termino. Due ergo linee recte vel circulares aut curue se respiciunt vtraq̧ equalitate vel inequalitate. Si autē lineaꝝ vna est recta ⁊ alia curua nō se respiciūt nisi sm primam eq̄litatem vel inequalitatē sm quā nō oportet ꝙ tales linee nec alique eiusdē rationis cū illis possunt inuicem supponi stante rectitudine ⁊ circularitate: sed sufficit ꝙ si ambe essent consimilis dispositiōis quo ad rectitudinē curuitatē aut figurā possunt inuicem supponi vel alie eiusdē rōnis. Posita autē equalitate vel inequalitate actuali necesse est ꝙ ille sub illis dispositionibus vel alie eiusdē rationis possunt inuicē supponi. ⁊ quia nō est possibile lineā rectā supponi linee curue equalitate actuali: de qua loquitur philosophus cum dicit lineā rectam nō esse equalē linee circulari. ⁊ consequēter nō eē maiorē vel minorē illa scilicet maioritate ⁊ minoritate in actu: quia loquēdo de maioritate ⁊ minoritate i potentia que sunt relatiōes cōsequētes primā passionem linee. sic nō incōuenit lineā rectam esse maiorē aut minorem esse circularē. ad quē sensum concedūt philosophi ⁊ geometre ꝙ arcus est longior chorda: ⁊ ꝙ circulus est maior suo diametro. ¶ Ad secundū dicit burleus ꝙ quadratū nō est equale circulo equalitate cōmensurationis sed tm̄ equalitate cōtinentie. Et cōsequēter diceret ꝙ nullus circulus est altero maior maioritate cōmensurationis sed bene cōtinentie. Istud posset esse dubiū q̄m archimenides ⁊ aliī geometre nō itēdūt demōstrare quadraturā circuli tm̄ sm continentiam sed magis sm cōmensurationē eo modo quo aristoteles secundo de anima docet demonstrare equalitatem quadranguli de quadrato per mediā rei inuētionem eo ꝙ tanta extensio ⁊ tanta quātitas inuenitur in vno sicut in alio. Dicendū igitur ꝙ aliquod q̄dratū ē eq̄le circulo eq̄litate cōmēsuratōis: nō q̄dem in actu sed in potētia ad hunc intellectū ꝙ si linea q̄drata ⁊ linea circularis fierent linee recte aut ambe quadrate vel circulares possent inuicem supponi aut alie consimilis dispositionis ⁊ rationis absq̧ aliquo excessu quantitatiuo vnius supra aliam. ⁊ sicut aliqui duo circuli sunt equales equalitate actuali: ita vnus est altero maior maioritate actuali. neq̧ oportet ꝙ possint inuicem supponi sed sufficit ꝙ aliī eiusdem rationis: due igitur linee circulares sunt equales vtraq̧ qualitate scilicet potentiali ⁊ actuali. ratōe equalitatis actualis possunt inuicem supponi stante figura circulari. ratione vero equalitatis potētialis possunt inuicem supponi si reducantur ad rectitudinē. cognoscitur tamen equalitas vel inequalitas circuloꝝ ex equalitate ⁊ inequalitate diametrorum licz non generaliter qualitas est proportio diametroꝝ: talis est proportio circulorum ⁊c. (Amplius alteratio.) ¶ Secundum inconueniens est ꝙ qualitas passibilis est equalis lineali spacio quod quidem [illegible] in motibus diuersorum generum. Si enim alteratio et motus localis inuicem comparantur in velocitate et tarditate sic ꝙ aliq̄s motus alteratiōis est equeuelox cum motu locali. ⁊ motibus equeuelocibus acquirun

tur equalia in eodē tempore. Cum igitur per motū alterationis acquiratur equalitas passibilis ꝛ per motū localem spaciū lineale sequitur equalitatem passibilem equalē esse spacio lineali: quod est impossibile cū proprium sit quantitati ſm eam equale vel inequale dici: ꝛ propriū est qualitati ſm eam simile vel dissimile dici vt est declaratū in predicamētis. ideo due qualitates sunt equales vel inequales ꝛ due qualitates sunt similes vel dissimiles. nō aūt quātitas est similis vel dissimilis qualitati neqȝ dissimilis est equalis vel inequalis quātitati. l.e.li. Amplius alteratio ꝛ loci mutatio quedam equalis (idest equeuelox: dicit cum equali tempore aliud quidē alteretur aliud vero ducat) scȝ per acquisita equalis. (Erit ergo passio) idest qualitas (equalitas longitudini) idest linee. (sed impossibile) est sic.

Dubitatur quia pħs dicit in predicamentis ꝙ quanta fuerit superficies tantā albedinē eius esse dices. igit albedo est equalis superficiei: ꝛ cōsequenter qualitas est equalis longitudini. Respōdetur cōmuniter ꝙ aristoteles hic procedit disputatiue ꝛ inquisitiue: ideo nō oportet dictum suum autenticū esse in hac parte: quia nō loquit hic nisi inquirēdo ꝛ nō veritatē determinādo. Sȝ burleus dicit duplicē equalitatē esse. s. quantitatiuā ꝛ qualitatiuam. Equalitas quātitatiua est equalitas extensionis. Equalitas qualitatiua est equalitas intensionis scilicȝ in gradu forme. Unde caliditas vniformiter extensa in aliquo subiecto est equalis qualitatiue cū caliditate extensa per medietatē illius subiecti ꝛ nō quantitatiue cum sit dupla ad illam. Loquitur ergo pħus inquit burleus de equalitate qualitatiua ꝛ nō quantitatiua cum dicit qualitatē nō esse equalē longitudini: tamen longitudo proprie non sit intēsibilis neqȝ remissibilis. ℭ Prima responsio nō est tenenda: quia licet philosophus procedat disputatiue tamē istud dictū est autenticū: non ex determinatione aliqua facta in hac prima parte huius capituli: sed ex determinatione facienda in secunda ꝛ tertia parte huius capituli. Secunda responsio est dubia: quia philosoph9 loquit hic de equalitate proprie dicta ꝛ nō de equalitate improprie dicta. Constat autem equalitatē quātitatiuā esse equalitatem proprie dictā ꝛ nō equalitatē qualitatiuā: cum dicat philosoph9 in predicamētis ꝙ propriū est quātitati ſm eam equale vel inequale dici. Proprie igitur reperitur equalitas in quātitate ꝛ nō in qualitate: sicut proprie reperitur similitudo in quātitate ꝛ nō in qualitate. neqȝ due alterationes dicuntur equales ratione qualitatū eque intensaꝝ vt ipse dicit terminātiū illas. sed ratione equalitatis temporis ꝙ vere ꝛ per se dicit quantitas ſm aristo. i pdicamētis. ꝛ i hoc differūt duo mot9 locales a duabus alterationib9: qꝛ duo motus locales sunt equales vel inequales ratione subiectoꝝ magnitudinū ꝛ temporꝝ: sed due alteratiōes proprie loquēdo nō dicunt equales vel inequales nisi rōne tēporꝝ ꝛ subiectoꝝ. ℭ Dicendū igit ꝙ nō incōuenit qualitatē esse equalē quātitati aut lōgitudini nō per se sed per accidēs: ꝛ quia sermo aristotelis est per se ꝛ nō per accidens: qꝛ de his que sunt per accidēs nō est sciētia: vt habetur. j. poste. iō aristo. intendit hanc esse impossibilē: qualitas est per se equalis quātitati vel lōgitudini. q̄ mi sequit ex rōne cōcedente alterationē esse equeuelocem motui locali: qm̄ motibus equeuelocib9 acquiruntur termini per se equales: sed alteratiōe per se acqrit qualitas ꝛ motu locali per se acqrit quātitas localis seu longitudo linealis: igit qualitas est per se equalis quātitati vel longitudini. ℭ Et ꝙ illa ppositio sit impossibilis arguit: qꝛ data illa sequunt quattuor impossibilia quoꝝ primū est ꝙ qualitas est per se diuisibilis ꝛ per se habet partē extra partē: quia oē quod est per se eq̄le alicui est per se quantū: cū equalitas sit ppria passio quātitatis ſm pħm in pdicamentis: ꝛ oē quod est per se quantū loquēdo de quātitate cōtinua est per se indiuisibile ꝛ habet per se partē extra partē: si igit qualitas est per se equalis alicui habet intentum impossibile. Secundū impossibile ꝙ superficies aut corpus potest esse simpliciter equale linee: quia omne quod est per se equale alicui potest esse illi simpliciter equale sed per se qualitas est per se equalis linee: igitur potest esse illa simplr equalis. cum igitur oīs qualitas per se acqsita motu sit necessario supficialis aut corpalis seqt superficiē aut corpus habere equalitatē simpliciter cū linea. Tertiū impossibile est ꝙ ps quātitatiua est equalis suo toti: ponēdo ꝙ per motū localē acquirat spacium pedalis quātitatis: ꝛ ꝙ per alterationē equeuelocē acqrat caliditas tm̄ i medietate illi9 spacij ꝛ sequit spaciū pedale ꝛ qualitatē acqsitā esse equalia. sed qualitas acquisita est eq̄lis medietate spacij pedal: qm̄ accidēs adeqt̄ur suo subiecto vt iā allegatū est: igit medietas toti9 spacij pedalis est eq̄lis illi spacio q̄d erat probandū: ꝛ patet ꝯña: qꝛ quecūqȝ sunt equalia vni tertio sunt eq̄lia inter se. Quartū impossibile est ꝙ q̄litas est de pdicamēto q̄ntitatis: cū q̄litas est per se eq̄lis alicui cū hoc nō videat nisi pseitas secundi modi seqt ꝙ eq̄litas est ppria passio q̄litatis: sed etiā eq̄litas est ppria passio q̄ntitatis ꝯtinue: igit eiusdē pdicamēti sunt q̄litas ꝛ q̄ntitas ꝯtinua. ptȝ ꝯña: qꝛ nulla passio pdicamētalis inest vniuoce duab9 nisi ambo illa sint eiusdē pdicamenti: si vnū illoꝝ est in aliquo pdicamēto vt inductiue liquet. (Si ergo cū.) ℭ Ex pdictis pħs infert ꝯtē negatiuā q̄ōnis vȝ ꝙ nō omis motus cuilibet motui cōparabilis est in velocitate ꝛ tarditate: qꝛ mot9 rectus nō est cōpabilis motui circulari in velocitate ꝛ tarditate neqȝ mot9 alterationis motui locali: qm̄ si tales mot9 sunt inuicē cōpabiles in velocitate ꝛ tarditate: igitur possunt esse eq̄ueloces. quo cōcesso arguat sic: Motib9 eq̄uelocib9 acqrunt eq̄lia in eodē tpe per diffinitiōē equeuelocis assignatā. 6. hui9: sed linea recta nō est eq̄lis linee circulari: nec q̄litas est eq̄lis linee vt pbatū ē: igit mot9 rect9 nō est eq̄uelox motui circulari: neqȝ mot9 alteratiōis motui locali. Et sicut pbat tales mot9 non posse esse eq̄ueloces: ita pbari pōt nullū eoꝝ posse esse altero velociorē aut tardiorē: qꝛ motib9 inequeuelocib9 acqrunt eq̄lia in eodē tpe: sed linea recta nō est ineq̄lis linee circulari: neqȝ q̄litas est ineq̄lis linee: igit mot9 rectus nō est velocior neqȝ tardior motu circulari, ꝛ ꝯñt neqȝ mot9 alteratiōis est velocior aut tardior motu locali. tenet ꝯña cū maiori ex diffinitiōe in eq̄uelocis data. 6. hui9. minor vero ē euidēs: qꝛ linea recta nō est eq̄lis linee circulari: neqȝ alteratio motu locali: igitur nō maior neqȝ minor: ptȝ ꝯña: qꝛ inter quecūqȝ inuenitur mai9 ꝛ min9 inter illa inuenit eq̄le. l.e.li. Si ergo cum i eq̄li tpe eq̄le moueat). i. ptrāseat (tūc eq̄lis velox ē) motus (eq̄lis aūt nō est passio oīs lōgitudini quare non erit alteratio loci mutatiōi eq̄lis ꝛ minor quare non oīs mot9 cuilibet motui ē cōpabilis. Te. c.x

Notandū ꝙ licet isti mot9 nō sint inuicē cōpabiles in velocitate ꝛ tarditate tm̄ sūt inuicē incōpabiles i magnitudine ꝛ puitate

nō per se sed p accidēs ⁊ hoc ratōne subiectorum: aut spacio⁊ aut tempo⁊. Duo enim motus quicūq̄ sunt illi dicūt eque magni si sunt in subiectis eque magnis aut si fiant per spacia eque magna aut si fiant in temporibus eque magnis: aut si fiant per spacia eque magna: aut si fiant in temporibus eque magnis: et vnus motus est altero maior si est in subiecto maiori vel in tempore maiori: aut si fiat per spaciū maius. (In

Te. co. 11 circulo aūt.) ¶ Ad partem affirmatiuā qōnis arguit phs sic: Motus rectus est cōpabilis motui circulari i velocitate ⁊ tarditate: igit per oēs motus sic sunt inuicem compabiles. patet ɔ̄ña: ⁊ antecedēs declarat: Velocitas dicit de motu recto ⁊ circulari sicut de duobus rectis contrarijs: sed duo recti cōtrarij compant inuicē in velocitate ⁊ tarditate: igit ⁊c. maior tenet qz sicē motus recti cōtrarij dicunt veloces ita motus rectus ⁊ circularis. minor vero est euidens qm̄ signatis duobus motibus rectis cōtrarijs quo⁊ vnus est sursum ⁊ alter deorsum statim conceditur vnū altero esse velociorem aut tardiorē. Motus em̄ terre deorsum est velocior motu terre sursum: cū primus sit naturalis ⁊ secundus violentus. immo etiā est velocior motu ignis sursum ceteris paribus licz vterq̄ sit naturalis: quia grauitas potentior est ad diuidendū medium q̄ leuitas. Te. li. In circulo autem ⁊ in recto quō cōtinget) q̄ in his nō fiat compatio (incōueniens em̄ est nisi sit in circulo) compatio respectu recto quia videmus (Similiter aliquid moueri ⁊ hoc in recto) sicut in circulo (Sed mox necesse est aut velocius aut tardius) esse in motu recto ⁊ circulari (sicut si hoc deorsum hoc aūt sursum) feratur motu ɔ̄trario. ¶ Ad hanc obiectionem posset aliquis r̄ndere ɔcedēdo q̄ motus rectus ⁊ circularis sunt inuicē compabiles ſm velocitatē ⁊ tarditatem in plus ⁊ in minus nō aūt in equali. vl. q̄ motus rectus est velocior aut tardior circulari ⁊ ecōtra. nō aūt eque velox: sicut linea recta est maior aut minor linea circulari ⁊ ecōtra non autem equalis.

Contra hanc respōsionē arguit phus q̄ si datur velocius ⁊ tardius q̄ detur eque velox: ⁊ si datur maius ⁊ minus q̄ detur equale ponēdo q̄ aliqō mobile in a tempe pertrāseat b lineā circularē ⁊ vnū aliud pertrāseat in eodē tempe c lineā rectā ⁊ arguit sic: Motus b erit velocior motu c p riāsionem: igit in equali tempe plus pertransiet de spacio b q̄ de spacio c ⁊ tamē in minori per diffinitionē velocius datā sexto huius. sed ɔ̄tinue pertrāsiet lineā circularis ⁊ linea recta: igitur aliqua linea circularis ē equa

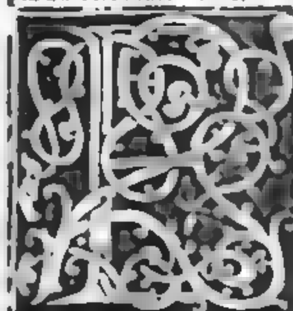
Te. co. 3 lis recte. Semp em̄ a longiori licz breuiorē abscindere a ɔ̄pertiori: ergo excessu remanet equalitas. Te. li. Am plius nihil differt in ratione si aliquis dicat necessariuz esse velocius mox aut tardius moueri: erit aūt maior et minor circularis recto) per illā r̄nsionē (quare ⁊ qualis. Si em̄ in a tempe ipm b) spaciū circulare aliqō mobile pertransit aliud aūt ipm c maius erit b ipo c: sic em̄ velocius esse dictū est). s. in sexto huius (ergo si in minori) tempe pertransibit (equale velocius) motum (quare erit aliqua pars ipius a) tempis (in quo ipiuſ b circuli pertransibit) mobile velocius (⁊ tamē) idest sicut (in toto a ipm c) spacium rectum.

Notandum ex hoc loco accipi q̄ vbicunq̄ est dare maius et minus ibi est dare equale. nam si duo⁊ vnū sit maius ⁊ auferatur a maiori precise excessus residua sūt equalia: vt patet tam in quātitate cōtinua q̄ discreta. Quia em̄ tripedale est maius bipedali cuius excessus est tātū pedale: si auferatur pedale que remanēt sunt equalia. Et quia ternarius excedit binariū tm̄ in vnitate: si ternario transferatur vnitas binarij remanentes sunt equales. ¶ Sed contra. Aliquis angulus rectilineus. s. rectus vel obtusus est maior angulo portiōnis qui fit ex circūferentia circuli ⁊ diametro. ⁊ aliquis angulus rectilineus est minor illo. s. acutus: quia angulus semicirculi omniū acuto⁊ est amplissimus ⁊ tamē nō datur angulus rectilineus equalis angulo portionis: vt patet inductiue: cum omis angulus rectilineus sit rectus obtusus vel acutus igitur ⁊c. Secundo contingit dare quadratū maius circulo ⁊ quadratū minus circulo vt patet de duobus quadratis quo⁊ vnū est intra circulum ⁊ reliquū extra ⁊ tamen non contingit dare quadratuz equale circulo quia nō potest supponi quadratum circulo neq̄ econtra ſm totum nec ſm partē cum inter illa nō possit esse contractus nisi in puncto igitur ⁊c. ¶ Ad primū respondet Egidius q̄ hec propositō circa qcūq̄ reperitur maius ⁊ minus circa idē reperitur equale: nō est vera nisi in his que sunt eiusdē rationis: ⁊ que sunt proprie compabilia: ⁊ in quibus proprie inuenitur maioritas ⁊ minoritas. Constat autē q̄ angulus portionis ⁊ angulus rectilineus nō sunt ɔ̄prie compabiles in maioritate ⁊ minoritate cum sint diuersarum rationū: ideo nō mirū si inter illas nō inuenitur equalitas. ¶ Et licz istud sit bene dictū potest tamen largius responderi: q̄ nō oportet illud tertium ad qō duo compantur in maioritate ⁊ minoritate esse eiusdē ratōnis cū illis duobus sed sufficit q̄ illa duo sint eiusdem rationis quia nō sequitur: contingit dare elementum maius elemēto aeris: ⁊ ɔ̄tingit dare minus igitur ɔ̄tingit dare equale: ⁊ hoc ideo quia elementū maius aeris ⁊ elementū minus sunt diuersarū rationū: tamē bene sequitur: ɔ̄tingit dare ignē maiorem aere: ⁊ cōtingit dare ignem minorē aere: igitur ɔ̄tingit dare ignem equalem aeri. ita in proposito nō oportet q̄ detur angulus rectilineus equalis angulo portionis. si datur angulus rectilineus maior ⁊ minor: ⁊ hoc ideo quia angulus rectilineus maior angulo portionis: ⁊ angulus rectilineus minor nō sunt eiusdem rationis cum differant specie angulus rectus acutus ⁊ obtusus vbi tamen essent duo anguli rectilinei eiusdem rationis quorum vnus esset maior angulo portionis ⁊ alter minor necessario contingeret dare angulum rectilineū equalem triangulo portionis. Ad secundum dicit Burleus q̄ non datur quadratum nec maius nec minus nec equale circulo ſm cōmensurationem sed tantum ſm continentiam: quia possibile est duo esse vasa tantumdem continentia precise quoruz vnum esset figure quadrate ⁊ reliquum figure circularis ſm superficiem concauam. Ista responsio apparens est: sed videtur implicare: quia si a quadratum tantū continet sicut b circulare: igitur contenta sunt equalia equalitate continentie aliter procederetur in infinitum: igitur sunt equalia equalitate cōmensuratōnis: tunc sic illa contenta sunt equalia equalitate cōmensurationis: sed illorum contentorum vnum est quadratum ⁊ alterum circulare: igitur quadratum est equale circulo equalitate cōmensurationis. Item mensurare est motus ɔ̄dicamēti qn̄titatis: vt colligitur a pho. x. metaph. ⁊ oia quanta sūt eq̄lia vel inequalia ſm phm in ɔ̄dicamē. igit oia q̄nta sunt equalia vel inequalia ſm cōmensurationē. sed quadratū ⁊ circulus vel circulare sunt quanta: igitur sunt

equalis vel inequalis ſm cōmenſurationē. Itē quelibet linea pedalis quātitatis eſt equalis cuilibet linee pedalis quātitatis ſm cōmenſurationē; ſed aliqua linea recta eſt pedalis quātitatis ⁊ aliqua quadrata ē pedalis quātitatis ⁊ aliqua circularis eſt pedalis quātitatis: igitur omnes iſte linee ſunt equales ſm cōmenſurationē. Et ita debet cōcedi ꝙ quadratū eſt equale circulo: nō ſolū equalitate cōtinētie ſed etiā cōmēſurationis. tamē vbicūqȝ eſt equalitas cōmēſurationis eſt equalitas cōtinentie vel econtra: vt patuit in primo huius.

Tex. co. 4 (At vero ſi.) Probato ꝙ motus rect⁹ ⁊ circularis nō ſunt compabiles in velocitate ⁊ tarditate ⁊ itez ꝙ ſūt compabiles cōſequēter phs manifeſtat que iſtaꝝ partium eſt tenēda dicens ꝙ ſuſtinēda eſt pars negatiua videlicȝ ꝙ nō ſunt compabiles in velocitate ⁊ tarditate aliter linea recta eſſet equalis circulo: vt probatum eſt. neqȝ ſequit velocitas dicit de motu recto ⁊ circulari ſicut de duobus motibus rectis contrariȝs: ſed duo motus recti cōtrariȝ ſunt inuicē compabiles in velocitate ⁊ tarditate: igitur motus rect⁹ ⁊ circularis ſunt etiā compabiles: qm̄ linee deſcripte per duos mot⁹ rectos cōtrarios ſunt eiuſdē rationis ⁊ ſunt inuicē equales vel inequales in actu. nō autē linee deſcripte per motuȝ rectum ⁊ circularē motū. vbi tamē velocitas vniuoce diceretur de omnibus motibus nominatis argumentū eſſet bonum: ſed equiuoce dicitur vt videbitur in lectione ſequente. Le. li. At vero ſi ſunt compabilia) ſcȝ mot⁹ rectus ⁊ circularis (accidit) illud quod eſt (modo dictū) videlicȝ equale eſſe rectum circulo.)

Contra predicta arguitur omnes mot⁹ eſſe inuicē compabiles in velocitate ⁊ tarditate quia omnibus motibus correſpōdet eadē diffinitio motus vt patuit tertio hui⁹. ⁊ omnibus velocitatibus ⁊ tarditatibus correſpōdet eadē diffinitio velocis vel tardi: vt colligitur a philoſopho ſexto huius. igitur ⁊c. Secundo: Motus velocitatis inſequit proportionem: ſed quelibet proportio cuilibet proportioni eſt comparabilis: igitur quilibet motus cuilibet motui eſt compabilis in velocitate: tenet cōſequētia cum maiori per ariſtotelem in hoc ſeptimo: ⁊ minor eſt clara ex eo quia omnis proportio fundatur in numero; vt colligitur a philoſopho ſecundo ⁊ tertio huius. Conſtat autē quelibet numeꝝ cuilibet numero eſſe compabilem. Ponatur igitur ꝙ a moueatur motu recto a proportione dupla: ⁊ b motu circulari etiam a proportione dupla: ⁊ c motu alterationis a proportiōe quadrupla. Iſto caſu admiſſo. videtur ꝙ motus a ⁊ b ſint equeloces quia coꝝ quilibet fit a proportione dupla et quelibet proportio dupla eſt equalis cuilibet alteri proportioni duple. Motus autem c fit a proportiōe quadrupla: ⁊ quoniā proportio quadrupla eſt dupla cuilibet proportioni duple: ideo motus c eſt in duplo velocior motu b. ¶ Ad primū negatur cōſequētia quia diffinitio motus nō eſt vniuoca: vt teſtatur cōmentator tertio huius. neqȝ diffinitio velocis eſt vniuoca ſed equiuoca vt colligitur a philoſopho in parte ſequenti. ideo nō oportet omnes motus eſſe compabiles in velocitate ſicut nō compantur omnes termini motuum in equalitate. Ad ſecundū negatur conſequētia ſed ſolum ſequitur ꝙ omnis motus cuilibet motui eſt comparabilis in proportione ita ꝙ motus a ⁊ b ſunt comparabiles in proportione equali: ⁊ motus b ⁊ c ſunt compabiles in proportione inequali. Equali enī proportiōe mouentur a ⁊ b ſed nō equali velocitate ⁊ in duplo velocius proportionabiliter mouetur c ꝙ b: nō tamē in duplo velocius: qm̄ proportio velocitatis c eſt dupla ad proportionē velocitatis b: nō tamē velocitas c eſt dupla ad velocitatem b ⁊c.

Et quecū ꝙ nō equiuoca. Iſta ē ſecūda pars huius capituli in qua ariſtoteles ſoluit queſtionem tradens quatuor regulas de comparatione motuū ad inuicē quarū prima eſt iſta: Ad hoc ꝙ ſint aliqua cōpabilia requirit ꝙ illa nō ſint equiuoca. Secūda regula: Ad hoc ꝙ ſint aliqua comparabilia requirit ꝙ habeant idē ſubiectū primū. ibi (Qm̄ propter quid.) Tertia regula. Ad hoc ꝙ aliqua ſint compabilia requirit ꝙ habeant eandē naturā. ibi (Aut manifeſtū eſt.) Quarta regla. Ad hoc ꝙ aliqua ſint cōpabilia requirit ꝙ ſint eiuſdē ſpeciei ſpāliſſime. ibi: (Si ergo nō ſolū.) ¶ Prima igit regula eſt iſta: Ad hoc ꝙ aliq̄ ſint cōpabilia reqrit ꝙ nō ſint equiuoca idest de illis nō dicat nomē equiuocū in q̄ ſit compario. Iſta regula exēplariter declarat qm̄ ſi de aliqb⁹ dr̄ nomē equiuocū: illa nō cōpant in illo: ſed bene ſi de illis dr̄ nomē vniuocū. vbi grā. Acutū equiuoce dr̄ de ſtilo vino ⁊ corda. ſ. quo ad ſonū ⁊ nō cōpant in illo igit ⁊c. prima ps antecedētis patet: qm̄ qlibet illoꝝ triū ē acutū ſed nō eadē rōne ⁊ diffōne: qꝛ ſi qrit propter qd ſtil⁹ eſt acut⁹ rn̄det ꝙ fortiter penetrat tactū. ⁊ ſi qrit propter qd vinū ē acutū; rn̄det ꝙ fortiter penetrat guſtū. ſi vo querit propter qd chorda cythare ē acuta: rn̄det qꝛ fortiter penetrat auditū. ⁊ nō accipit hic penetrare vt dicit actū ſed potētiā vel aptitudinē. ecce ꝙ primus aſſignat diuerſa rō ad qōem propter quid querētē de acuto. ideo acutū ſm idē nomē equiuoce dr̄ de ſtilo vino ⁊ chorda. propterea nō cōpant in acuto: qꝛ nō bene dicit ſtilus ē acutior vino. neqȝ ꝙ vinū ſit minus acutū q̄ chorda. Secūda ps antecedētis declarat. nā qꝛ acutū vniuoce dr̄ de duob⁹ ſtilis ſeu de duplici vino vel chorda: ideo ſm illud inuicē cōpant duo ſtili ⁊ duo vina ſeu due chorde: qꝛ bene dicit hic ſtilus eſt acutior illo ſtilo: et hoc vinū eſt magis acutū q̄ illud: ⁊ hec chorda ē magis vel min⁹ acuta illa chorda. nā vltima chorda cythare eſt acutior penultima. Qd̄ aūt acutū vniuoce dicat de duob⁹ ſtilis manifeſtū eſt qꝛ ſp rn̄det ſm eādē rōnē. ſ. qꝛ fortiter penetrat tactū. Et ita dicatur de aliis ſuo mō. Ideo enī vn⁹ ſtilus ē altero acutior qꝛ fortius penetrat tactū. ⁊ vnū vinū alio min⁹ acutū qꝛ min⁹ penetrat guſtū. ⁊ vna chorda eque acuta cū alia qꝛ equaliter penetrat auditū. Le. li. Sed quecūqȝ nō equiuoca oīa cōpabilia ſūt puta q̄re incōpabile) eſt alteꝝ iſtoꝝ cū altero vȝ ſtil⁹ vinū ⁊ chorda (vtrū acut⁹ ſtil⁹ aut vinū aut vltiā) chorda cythare ſit q̄ alteꝝ iſtoꝝ (qꝛ enī equiuoca ſūt nō cōpant inuicē ſed vina et q̄ ē iuxta vltimā cōpabilis ē qm̄ idē accidit acutū in vtriſqȝ. i. eadē eſt rō acuti in vtraqȝ dictaꝝ chordaꝝ.

Notandum ꝙ ſicut equiuoce dr̄ acutū de magnitudine ſapore ⁊ ſono qꝛ aliter dicit corpus acutū ⁊ aliter ſapor ⁊ aliter ſonus: ita equiuoce recipit oppoſitū. nā acutum in corporibus opponit obtuſo acutū: in ſaporibus oppo

Tex. co. 4

nitur dulci. acutū aūt in sonis opponitur graui.

Sed dubitatur qm̄ stilus ita fortiter penetrat tactum sicut vinū gustū ꝛ vinū fortius penetrat gustū q̄ sonus auditū: igit stilus est ita acutus sicut vinū ꝛ vinum est acutius sono: patet consequētia a diffinitione ad diffinitū: antecedēs aūt patet ex cōmuni mō loquēdi. Respondet negādo antecedēs qm̄ sicut acutus diuersimode reperitur in stilo vino ꝛ sono: ita ꝛ penetratō equiuoce inuenit in tactu gustu ꝛ auditu. ꝛ licz illa tria nō sint cōparabilia in acuto simpliciter tamē sunt compabilia in ꝓportiōe ꝛ in ꝓportionabilitate respciēte acutū: quia bene dicit stilus est ꝓportionabiliter acutior sono idest ꝓportio acuciei stili ad stilū est maior ꝓportione acuciei soni ad sonū. bene etiā dicitur sicut stilus est acutior stilo ita sonus est acutior sono: ita ꝙ equiuoca nō compantur in noīe equiuoco sed bene in ꝓportione que vniuoce dicitur de equiuocis ꝛ in proportionabilitate q̄ ē similitudo ꝓportionū. at vt tradit Euclides. 5. geo. Linea eñ non cōparatur numero in magnitudine s͡z ꝓportionē vl ꝓportiōabilitatē qz nō bene dicitur lineā esse maiorē aut minorē numero aut illi equalem vel inequalē: sed bene ꝙ vnus numerus est altero maior vel minor: sicut vna linea ē altera maior vl minor. ꝛ ꝙ linea ē ꝓportiōabilr maior nūero ad hunc intellectū ꝙ ꝓportio linee ad lineā est maior ꝓportione numeri ad numerū. (Ergo nō idem.) Ex ista regula ꝛ sua declaratiōe aristoteles infert motionē ad questionē dī. ꝙ nō quilibet motus cuilibet motui comparabilis est in velocitate ꝛ tarditate quia nō mot᷒ rectus motui circulari neqz motus alterationis motui locali ex eo quia velocitas dicitur de illis equiuoce s͡m diuersas rationes. Si eñ queritur propter quid mot᷒ rectus est velox: Respōdetur quia in modico tempe describit magnā lineā rectā. ꝛ ꝓpter quid motus circularis est velox: Respondet quia in modico tempe describit magnā lineā circularē. Si autem queritur propter quid motus alterationis est velox. Respōdetur quia i modico tpe inducz magnitudiē ꝛ latitudinē qlitatis. idē ptīgit de tarditate quod dicitur d̄ omibus istis motib᷒ equiuoce s͡m diuersas rationes. Ideo eñ motus rect᷒ est tardus quia i magno tempe describit paruam lineam rectam. Et motus circularis est tardus quia i magno tempe describit paruā lineā circularē. Motus autem alterationis ideo dicitur tardus quia in magno tēpore inducit paruā latitudinē qualitatis. (Te. c. li. Ergo nō idem velox hic ꝛ ibi) idest nō sumatur eadē ratio velocitatis in motu recto ꝛ in motu circulari. (multo autem adhuc minus in alteratione ꝛ loci mutatione.)

Notandum s͡m phm ꝙ minus sunt compabiles in velocitate ꝛ tarditate alteratio ꝛ motus localis q̄ motus rect᷒ ꝛ circularis: quoniā minorē equalitatē vel inequalitatem habēt linea ꝛ qualitas que acquirūtur per alterationem ꝛ motum localē q̄ linea recta ꝛ circularis que acquiruntur per motū rectum ꝛ circularē: cum inter lineam ꝛ qualitatē nō potest inueniri nisi equalitas vel inequalitas per accidens: sed inter lineā rectam ꝛ circularem potest inueniri equalitas vel inequalitas per se quoniā linea recta potest fieri circularis: ꝛ ecōtra. quo etiā ad equalitatē vel inequalitatem potētialē. Linea recta est equalis vel inequalis circulari nō per accidēs sed per se sicut nō per accidens sed per se competit cuilibet illarum lōgitudo a qua fluit per se equalitas ꝛ inequalitas potentialis vt dictum est supra.

Dubitatur circa illō quod dicit philosophus i regula videlicz ꝙ omnia nō equiuoca sunt compabilia ad veram comparationem ponat quattuor scilicz ꝙ sint nō equiuoca ꝙ habeant idem subiectū primū ꝛ sint eiusdē regule ꝛ eiusdem speciei specialissime. Nō ergo sufficit aliqua nō esse equiuoca ad hoc ꝙ sint compabilia. Respondetur ꝙ eoꝝ que predicānt de multis quedam sunt equiuoca tantū: quia dicuntur de illis tantum s͡m idem nomen: vt canis. quedaz sunt vniuoca ꝛ partim equiuoca: magis tamē vniuoca q̄ equiuoca quia sunt propinqua vniuoco puro: ꝛ remota ab equiuoco puro ꝛ generali. Dicit propterea Porphiri᷒ genus predicari vniuoce ꝛ nō dicit ipm̄ predicari equiuoce. Quedam autem sunt vniuoca ꝛ equiuoca magis tamen equiuoca q̄ vniuoca: vt transcendentia ꝛ alia que habēt diffinitiōes analogas: quia sunt ꝓpinqua puro equiuoco ꝛ remota ab vniuoco puro. Dico igit ꝙ lz illa quattuor requirant ad hoc ꝙ sint aliqua vere ꝛ ꝓprie cōpabilia tñ illa se cōsequunt accipiēdo equiuoca vt accipit hic phs ꝓ oib᷒ his q̄ insunt vere ꝛ ꝓprijssime vniuocata. Intēdit ergo phs ꝙ quecūq̄ nō sūt equiuoca. i. quecūq̄ sūt verissime vniuoca sūt ꝓprie cōpabilia qm̄ talia nō sūt equiuoca: ꝛ habent idē subiectū primū ꝛ dicūt eadē nām ꝛ sūt eiusdē spēi spālissime. (Aut primum idē.) Cōtra regulā arguit phs sic: Aliq̄ sūt nō equiuoca q̄ tñ nō sūt cōpabilia: igit nō oīa nō equiuoca sūt cōpabilia: antecedēs arguit: qz multū ꝛ duplū sūt nō equiuoca cū cuilibet illoꝝ corrn̄deat vna diffō: ꝛ tñ nō dicūt cōpatiue de aere ꝛ de aq̄ eo ꝙ aer nō est magis mult᷒ q̄ aq̄ neqz magis duplus q̄ aqua neqz etiā econtra: vt arguat sic: Multū dicit de aere ꝛ de aqua vniuoce: da s͡m eandē rem repertā in eis ꝛ tamen nō compant in multo cum nullū illoꝝ sit magis multū q̄ reliquum. ꝛ si dicit ꝙ multū est equocū ad aquā ꝛ aerē neqz hz eandē rōnē in eis fiat instantia de duplo q̄ð dicit de illis s͡m eadē rationē que ē ꝓportio duoꝝ ad vnū ꝛ tñ nō cōpant in duplo cū nullū illoꝝ sit magis vel min᷒ duplū q̄ reliquū. (Te. c. li. Aut) pro sed (primū idē hoc nō veꝝ ē) s͡m ꝙ appet vz (ꝙ si nō sint equoca) ꝙ illa sint (cōpabilia. multū eñ idē significat in aq̄ ꝛ in aere ꝛ nō sunt cōpabilia aqua) ꝛ aer in multo. (Si aūt nō significat) idē multū in aq̄ ꝛ in aere (duplū idē idē) significat in illis (duo eñ ad vnū) est diffō dupli (et nō compabilia sūt.) ¶ Ad istā obiectionem rn̄det phs dī. ꝙ multū ꝛ duplū sūt equoca. nec seq̄t illa dicunt de aq̄ ꝛ aere s͡m eadē diffinitionē: igit sūt vniuoca ad illa: qz illa diffinitio etiā ē equoca cū nō dicat de aq̄ s͡m eandē rōnē vniuocā s͡z tñ s͡m vocē. verbi gratia: Diffō multi ē illud q̄ð cōtinet tñ. i. q̄ð hz tātā qntitatē. ꝛ diffō dupli ē q̄ð ꝯtinet tantūdē ꝛ eq̄le q̄z vna pars est equiuoca. s. tñ cū diuersis ratiōib᷒ inueniatur in aq̄ et aere. Inuenitur eñ in aq̄ vt dicit multitudinē mediū cū pauca extēsione et in aere vt dicit multitudinē extēsionis cū pauca mā. et si dat alia diffō dupli q̄ ē ꝓportio duoꝝ ad vnū iteꝝ hec diffō ē equoca qz hz duas ptes equocas vz vnū et duo: cū q̄libet istoꝝ inueniat in aq̄ et i aere diuers rōib᷒. vnū eñ iueniť i aq̄ et equalet. x. aeris: et i aere inueniť et equalet. x. ignis dicēte pho. 2. de gene. ꝙ ex vno pugillo aq̄ generant decē pugilli aeris: et ex vno pugillo aeris generāt decē pugilli ignis. Cōsilr oī de duob᷒ ꝙ duo iueniūt equiuoce in aq̄ et in aere ꝓpter eadē rōnē ꝓpter quā vnū equoce repit i illis. Duo eñ

inueniunt in aqua vt equiualent .xx. aeris ⁊ inueniunt in aere vt equiualent .xx. ignis: cū ex duobus pugillis aque fiant .xx. pugilli aeris. ⁊ ex duobus pugillis aeris fiant .xx. pugilli ignis. multū ergo ⁊ duplum ⁊ diffinitiones istorū sunt equiuoca ad aquā ⁊ aerem quia nō dicunt de eis sm eādē rōnē vniuocā sed tm̄ sm vocem. Le. li. Aut) pro sed (⁊ in his eadem ratio) est idest
Tex. co. 26. diffinitio multi ⁊ dupli (⁊ nāq3 multū equiuocū est sed quocunq3 [illegible] multi ⁊ dupli etiam rationes idest diffinitiones (etiam equiuoce sunt vt qui dicat aliquis q multum est tantū) idest multū est q habet tantā quantitatē (⁊ adhuc duplū) est qd̓ continet (tātūdē ⁊ equale) quodlibet istorū est (equiuocū) ⁊ etiā diffinitio dupli que datur per vnū ⁊ duo equiuoca (⁊ vnū autē si contingit predicari de aqua ⁊ aere) statim equiuocū est. Si aūt ⁊ hoc) scʒ vnum ⁊ equiuocū (⁊ duo) etiam est equiuocum.

Notandum sm cōmentatorē cōmento .26. q multū ⁊ paucū duplū ⁊ dimidiū (⁊ similia nō sunt vniuoca. v̓a vniuoca vera sunt illa quorū diffinitiōes sunt eedem voce ⁊ ratione. diffinitiones autem istorū sunt eedem sm vocē ⁊ diuerse sm rationē. equiuocorū autē quedam sunt quorū diffinitiones sunt diuerse voce ⁊ ratione. alia vero sunt quorum diffinitiōes sunt equiuoce sicut nomina eorū.) Duas distinctiōes ponit hic cōmentator quarū prima est ista: Duplicia sunt vniuoca. s. vera ⁊ nō vera. Uniuoca vera sunt illa quorū diffinitiones sunt eedē voce ⁊ ratione: vt homo ⁊ animal. Diffinitō enī hominis que est animal rationale tam voce q̄ significatiōe q̄ ratione inuenit in omnibus suppositis hominis: ⁊ diffinitio animalis que substātia animata sensitiua tā voce q̄ ratione inuenit in homine ⁊ i equo ⁊ in oībus aliīs speciebus ɔtētis sub animali. Ideo enī sortes est homo ⁊ plato est homo quia vterq3 est animal rationale: ⁊ nō tam homo q̄ equus est aīal: quia vterq3 est substātia animata. Uniuoca non vera sunt illa quorū diffōnes sunt eedē voce ⁊ nō ratione: vt diff. nūc̄ce multi ⁊ pauci dupli ⁊ dimidii. Secūda distinctio est ista q duplicia sunt equiuoca: quedā sūt quorū diffinitiones sunt diuerse voce ⁊ ratione: vt canis ⁊ acutum. nulla enī alicui illorū assignatur conuertibilis diffinitio sed plures sm pluralitatē specierū. Sicut enī latrabile: marinū ⁊ celeste: aut stilus: viuū ⁊ sonus differūt voce ⁊ ratione: ita diffōnes illorū contente sub cane ⁊ acuto differunt voce ⁊ ratione. Quedam autē sunt equiuoca quorū diffinitiones sunt eedem voce ⁊ equiuoce positō e: vt exemplificatū est de multo et pauco duplo ⁊ dimidio. ⁊ potest etiā exemplificari de veloci ⁊ tardo. vnde velox est illud qd̓ pertransit multum spaciū in pauco tempe: ⁊ tardū est illud quod pertransit paucum spaciū in multo tempe. quelibet istarū diffinitionū est equiuoca sicut ⁊ termini positi in illis videlicʒ multū ⁊ paucū. ac etiā spaciū quod dicitur de spacio recto ⁊ circulari: ac etiā quātitatiuo ⁊ qualitatiuo diuersis rationibus.

Contra predicta arguitur ⁊ primo q aqua ⁊ aer sunt comparabilia in multo: qm̄ vnus pugillus aque est vno pugillo aeris maior: igitur vnus pugillus aque est magis multus q̄ vnus pugillus aeris. tenet cōsequentia: quia cōparatiuus gradus resoluitur in positiuū cōparabiliter sumptum per magis ⁊ q̄. Sequit enī sortes est albior platone: igit sortes est magis albus q̄ plato. Constat autem q plus habet positiuū multū: ⁊ superlatiuū plurimū. antecedens est manifestū eo q in vno pugillo aque est plus de materia q̄ in vno pugillo aeris: cum ex vno pugillo aque fiant decē pugilli aeris: ⁊ ex vno pugillo aeris fit tantū decima pars vnius pugilli aque: per aristot. secūdo de generatione. Secūdo arguit q aer ⁊ aqua sunt cōparabilia in duplo qm̄ elementū aeris est decuplū ad elementū aque vt colligit a philosopho secūdo de generatione. igit aliqua portio aeris est dupla ad aliquā portionē aque: ⁊ per cōsequēs aliquis aer est duplus alicui. Unde dicit cōmētator hic cōmēto .25. q istud mel est duplū huic aeri. Tertio arguit q multum ⁊ duplum nō sunt nomina equiuoca: quia quodlibet istorū significat vnū conceptū. quilibet enī audiens multum aut duplum semper intelligit idē. sicut audiens hoc nomen homo vel animal. sed oē nomen significās vnū conceptū est vniuocū vt patet inductiue: igitur ⁊c. Quarto arguitur q illa diffinitio non est equiuoca in qua ponitur terminus equiuocus: qr animal rationale nō est diffinitio equiuoca sicut neq3 homo est equiuocū: ⁊ tamē in ea ponit terminus equiuocus. s. animal. quia in generibus latent equiuocatōnes sm phm in tertia parte huius capituli. ¶ Ad primum concedo q aqua ⁊ aer possunt cōparari in multo vt argumentū pbat: neq3 dicit aristoteles oppositū nisi ex cōmuni modo loquēdi: quia nō cōmuniter dicimus aliquid esse magis vel minus multū q̄ reliquū. Propterea dicit phs in littera q si nō est sufficiens instantia de multo accipiatur instantia de duplo. Ad secundum concedo q aliquis aer est duplus alicui aque non tamen ex aqua ⁊ aer cōparant in duplo cum nō accipiatur aliquis cōparatiuus gradus neq3 positiuū aliqd̓ cōparabiliter sumptū: ideo hec est falsa: aer est magis duplus q̄ aqua: cum duplicitas consistat in indiuisibili: ⁊ nihil sit magis duplū ad aliud q̄ reliquū. Ad tertium dicitur q multū ⁊ duplū dupliciter possunt considerari. s. absolute ⁊ respectiue. si absolute sic dicunt vnum conceptū ⁊ vnā rationē ad modū generis: ⁊ sic sunt magis vniuoca q̄ equiuoca. neq3 partes suarum diffinitionū sunt equiuoce ad modū loquēdi phi ⁊ cōmētatoris. Si aūt accipiunt respectiue vt circumcernūt diuersas materias diuersarū naturarū sic sunt equiuoca. neq3 dicunt de aqua ⁊ aere sm eandē rationē quia dicunt de aqua per respectū ad aerem ⁊ de aere non p respectū ad aquā sed ad ignē. Ad quartū dicit q phs loquit de equiuoco puro aut de equiuoco qd̓ est magis equiuocū q̄ vniuocū. Constat aūt q animal non est equiuocū purū neq3 magis equiuocū q̄ vniuocum ideo absolute nō dicitur equiuocū sed vniuocū. intelligit etiā phs de equiuoco nō contracto per differentiam simplr vniuocā: sed aīal cōtrahit per differētiā simplr vniuocā nulli nisi homini potentē cōuenire. (Qm̄ propter quid.) Secūda regula ad hoc q aliqua sint comparabilia requirit q habeāt idē subiectū primū. i. illō in quo fit cōparatio debet habere idē subiectū primū in comparatis. Ista regula etiā declarat. nā sicut vniuoca sunt inuicē ⁊ nō equiuoca vt in priori regula ē ostēsum: ita q̄ dicūt eādē naā ⁊ sicut sunt in eodē subiecto primo sunt cōpabilia vt tā i hac regula q̄ in tertia ostēdet. homo enī equ⁹ seu equus ⁊ canis inuicē cōpant i albedine ⁊ magnitudine: qr̄ēdo vtrū aliqd̓ illorū sit altero albi⁹ aut mai⁹: qr lʒ subiectū remotū sit diuersū i natura. s. hō equ⁹ ⁊ canis tn̄ subiectū ppinquū ē idē specie. s. supficies in q̄ p̄io fundat albedo: ⁊ corp⁹ i q

camenti quantitatis aut prima materia in qua primo fundatur magnitudo: ⁊ etiam eiusdē rationis in quolibet comparatorum: aqua autem ⁊ vox nō bene comparantur in magnitudine: quia non bene dicitur aqua est maior voce cum magnitudo vocis ⁊ aque non habeant idem subiectum primū in aqua ⁊ in voce quoniam subiectū primū magnitudinis aque est corpꝰ: subiectum aūt primum magnitudīs vocis est motus. Le. lit. (Qm̄) dictum est propter quid alia comparabilia ꝗdem sunt qꝛ sunt vniuoca alia vero non qꝛ sunt equiuoca ita alia comparabilia sunt. Siquidem erit vna nō illorum in quibus fit comparatio aut quia sunt in alio primo susceptiuo equus ꝗdem igitur ⁊ canis comparabilia sunt in albedine querendo vtrum albus sit aliquod eorum altero eorū in quo enī primo est albedo idē est videlicet superficies ⁊ magnitudo. Similiter in qua cōparantur illa habet idem subiectum primum in cane aqua aūt ⁊ vox non cōparantur in magnitudine in alio nāqꝫ subiecto primo est magnitudo aque ⁊ in alio magnitudo vocis.

Notandum ꝙ in tantū aliqua sunt cōparabilia inquantū sunt eiusdem rationis aut illa in quibus cōparant̄ sūt eiusdem rationis. quicquid ergo diuersificat rationem ⁊ diffinitionem cōparabilium impedit eoꝝ comparationem: subiectum autem remotū non ingreditur diffinitionem antecedentis: sed subiectum primū .i. primū ⁊ propriū non diuersificabit diffinitionem accidentiū subiectum remotū sed primū. homo enim nō ingreditur diffinitionem symi: sed nasus requiritur ergo ꝙ cōparabilia habeant idem subiectum primū quia diuersificatis talibus subiectis diuersificantur diffinitiones eorum ⁊ cōsequenter impeditur illorum comparatio. Ex predictis sequitur primo ꝙ omne accidens cōmune habet subiectum propriū proprietate primi modi patet qm̄ albedo est accidens cōe: ⁊ habet subiectum proprium proprietate primi modi. pꝫ qm̄ albedo est accñs cōe ⁊ hꝫ subꝫ ꝓpriū ꝓprietate primi mōi. igit̄ p̄ d̄iō q̄libet aliud accidens cōmune antecedens patet quoniam superficies est subiectum propriū albedinis non quia omnis superficies sit alba: sed quia albedo nulli competit nisi superficiei vel ratione superficiei: eo modo quo dicit porꝰ ꝙ esse medicum est proprium homini ponens .4. modos proprietatis quorū primus est in esse vni speciei tantū: ⁊ non cuilibet indiuiduo illius speciei. Secūdo sequitur ꝙ nullū accidens cōmune est accidens proprium sui subiecti primi: quoniam accidens ꝓprium alicuius subiecti distincti circūcernit ipsum ⁊ cōmuniter corrūpitur subiectum ad corruptionem illius: sed nullum accidens cōmune distincte circūcernit suum subiectū: neqꝫ cōmuniter corrumpitur illō subiectum ad corruptionem illius: igitur etiam antecedens patet inductiue nam symitas est accidens ꝓpriū nasi ⁊ risibilitas hominis: cōstat autem ꝙ symitas distincte cōnotat nasum ad cuius corruptionem corrūpitur nasus ⁊ risibilitas distincte significat hominem ad cuius desinitionem desinit homo. albedo autē nō distincte significat superficiē: neqꝫ de necessitate corrūpitur superficies ad corruptionē albedinis. Tertio sequitur ꝙ omnes forme eiusdem rationis habent subiecta prima eiusdem rationis ⁊ nō ecōtra prima pars patet ex litera ⁊ inductiue actione: quoniā aliud ⁊ aliud subiectū primum necessario habet aliam ⁊ aliā formam cum actus actiuoꝝ sint in paciente disposito per Aristo. scōo de anima: scōa pars est nota ex se quoniā albedo ⁊ nigredo sunt forme diuersarum rationum: ⁊ tamen habent subiecta prima eiusdem rationis videlicet superficies etiam forma equi ⁊ forma canis differunt specie ⁊ tamen subiecta prima sunt eiusdem rationis. videlicet materia prima equi ⁊ materia prima canis. 4. sequitur ꝙ in celo est materia prima eiusdem rationis cū materia horꝫ inferiorum quoniam quātitas celi ⁊ q̄titas horum inferioꝝ sunt eiusdem rationis cū omnes due linee sunt eiusdem speciei spālissime ⁊ omnes due superficies ⁊ omnia duo corpora predicamēti q̄titatis vt colligitur a philosopho in predicamētis sed q̄titas horum inferiorum est subiectiue primo in materia prima per cōmentatorem primo huius ⁊ idē in de subā orbis igitur q̄titas celi est subiectiue primo in materia prima eiusdem rationis cum materia horū inferiorum patet ꝯsequentia quia forme eiusdem speciei specialissime habent subiecta prima eiusdem rationis vt colligitur a philosopho hic. ¶ Contra regulā arguitur quia ternarius est maior binario ⁊ tamen magnitudo in qua cōparantur binarius ⁊ ternarius nō habet subiectum primū eiusdem rationis: nam magnitudo binarij fundatur in binario: ⁊ magnitudo ternarij in ternario: cōstat autem binariū ⁊ ternarium non esse eiusdem rationis. Item vna linea est lōgior ⁊ maior alia linea ⁊ cū talis magnitudo vel longitudo nō videt̄ habere subiectū propriū. ¶ Ad primū dicit̄ ꝙ magnitudo numeri est magnitudo discreta ⁊ nō ꝯtinua ⁊ qꝛ numerus est multitudo ex vnitatibus aggregata: ideo magnitudo numeri fundatur primo in ipsis vnitatibus sicut ⁊ ipsa multitudo. ¶ Ad scōm dicitur ꝙ si fit mentio de subiecto mathematico sicut subiectū proprium magnitudinis ⁊ longitudīs linee est linea. si autem fit mentio de subiecto naturali sic subiectū magnitudinis talis vel longitudinis est pª materia ꝯstat aūt oēs duas lineas esse eiusdem spēi spālissime ⁊ oēs primas materias esse eiusdem rōnis. (Aut manifestū est) tertia regula ad hoc ꝙ aliqua sint ꝯparabilia req̄ritur ꝙ dicat̄ eandem nām ꝓbatur dupliciter ⁊ pº sic ad h̄ ꝙ aliqua sint cōparabilia requirit̄ idēptitas nāe: patet ꝯña qm̄ cōparabilia debent esse vniuoca ⁊ dicere q̄d vnū: sed cōparabilia maiorē vnitatē hn̄t ex nā sua q̄ ex parte subē cū forme eiusdē rōnis non dicūt numero ex nā sua sed ex nā subiecti oīs .n. distinctio nūalis ē ex mā vt colligit̄ a pho. 5. meta. arguit ergo phs sic si sola vnitas subi sufficeret ad cōparationem ⁊ sola diuersitas cōparationū īpedit ꝯparationē: ⁊ sola diuersitas subiectoꝝ īpedit cōparationem sequtur ꝙ nullā mētionē faciētes de diuersitate formaꝝ ex nā sua hn̄t dicere oīa esse vnū ex quo oīa susceptiua pª formaꝝ nālium sūt eiusdem rōnis ꝙ est incōueniens qm̄ tunc eq̄le albū ⁊ dulce ex nā sua essent idē neqꝫ inueniret̄ in eis diuersitas nisi pro q̄nto essent in diuersis subis ꝙ est falsum. Le. lit. (Aut) ꝓ sed (manifestū est ꝙ erit oīa sicut vnū) facere si nō req̄ritur nisi distinctio suboꝝ fm̄ hoc ergo in alio aūt vnūqꝺqꝫ dicit est .i. ꝯtingit dicere vnūqꝺqꝫ esse illud qꝛ in alio subō (⁊ erit idem equale ⁊ dulce ⁊ albū sed in alio) idest si est diuersitas inter illa hoc est quia sunt in alio ⁊ in alio subiecto.

Notandum fm̄ cōm̄ ī cōmento .. ꝙ si posuerimus ꝙ magnū ⁊ paruū ⁊ talia equoca nō diuersant̄: nisi fm̄ subm̄ cōtinget vt oīa sint vniuoca ⁊ sic eq̄le hēbit eandē rationem in numeris ⁊ magnitudīe ⁊ tpe. Intēdit ꝙ magnū

⁊ paruū ⁊ equale nō tm̄ rōe subi sed ex nā sua sūt equiuoca aliter secundū eandem rationem inueniretur in numeris q̄titate cōtinua ⁊ tēpore q̄ est falsum nā vnꝰ numerus est altero maior aut minor vel equalis: q2 habet plures vnitates aut pauciores vel tot ⁊ vna linea est altera maior minor vel equalis: quia si illi supponeretur illam excederet: ⁊ vnū tp̄s est altero maius minus vel eq̄le: q2 vnū plus vel minus durat q̄ reliquū aut tm̄ durat sicut reliquū. (Amplꝰ susceptiuū) secūdo arguit p̄hs ad idem sic aliud ⁊ aliud susceptiuū req̄rit aliam ⁊ aliam naturā: ⁊ alia ⁊ alia materia aliā ⁊ aliā formā: igitur si ꝯpabilia exigunt vnitatem subi etiā requirunt idēptitatē nature ⁊ forme: patet ꝯn̄a cum antecedente: q2 non quodlibet fit ex quolꝫ indifferenter sed determinatū ex determinato vt ostensum est primo ⁊ scd̄o huius: ⁊ scd̄o de aīa dicitur q̄ actus actiuorum sunt in paciente disposito ⁊ q̄ semꝑ proprius actus ē in ꝓpria materia. Le. lit. (Amplius susceptiuū nō ꝯtingens est). i. non est quodcūq̄ indifferēter (sed vnū vnius est principiū). i. vnum principium susceptiuum vnius est nature.

Notandum q̄ p̄l s foze q̄ ad hoc q̄ aliqua sint cōparabilia nō sufficit idēptitas susceptiui primi: sed req̄ritur q̄ habeant eandē formā ⁊ naturā vt destruat errorem platonicoꝝ ponentiū idēptitatem rerū s̄m formam ⁊ ideam ⁊ diuersitatem s̄m materiā ⁊ subiectū cum res nō differant tm̄ vt ōn̄sum est ratiōe materie: sed magis ex propria natura.

Sed dubitatur q2 videtur velle Aristo. q̄ sicut formarum eiusdē rōnis est idē subiectū primū: ita formarum diuersaꝝ specierum est aliud susceptiuū primum: ⁊ ita sentit Egidius di. q̄ diuersificato primo susceptio diuersificatur natura ⁊ eꝯ°. R̄ndet q̄ diuersarū naturarū sint diuersa susceptiua prima. intelligit dupliciter vꝫ essentialiter ⁊ accidētaliter essentialiter non est verū qm̄ albedo ⁊ nigredo sunt forme diuersarū naturarū ⁊ tm̄ susceptiua pª sunt eiusdem rōnis vꝫ superficies in quibus fundantur. Similiter forma equi ⁊ forma canis sunt diuersaꝝ naturaꝝ: ⁊ tamen susceptiua prima nō sunt diuersaꝝ naturaꝝ: q2 cuiuslibet forme gn̄alis ⁊ corporalis p̄ia materia est susceptiuū primū ⁊ immediatum vt colligit a p̄ho primo de ge. ⁊ a cōmentator scd̄o de aīa ⁊. 5. huius. Sed accidentaliter illud est cōcedendū qm̄ albedo ⁊ nigredo non recipiūtur in superficie mediantibus dispositiōibus accidētalibus diuersarum rationū neq̄ forma equi ⁊ forma canis recipiūtur in mā nisi in ea fuerit diuersa mixtio qualitatū primarum. (Si ergo nō solum). 4. regula ad hoc q̄ aliq̄

Tex. cō. 19. sint cōparabilia requiritur q̄ sint eiusdem speciei spālissime i. illud in quo fit cōparatio vꝫ esse spēs spālissima sic q̄ nō habeat differentiā quātum ad nām: neq̄ q̄tum ad subm: genus. n. dicit vnā naturā: q2 p̄dicatur vniuoce non tm̄ in genere fit ꝓprie ꝯpatio q2 non ꝓprie dr̄ aliq̄d esse altero magis colocatum ⁊ hoc ideo q2 licet dicat vnā naturā tm̄ illa nā diuiditur ꝑ differentias diuersaꝝ naturarū cōtrahētes genus ad diuersas spēs: albedo aūt est spēs spālissima: ⁊ non hꝫ differentiam s̄m naturā: neq̄ s̄m subiectū primū: ideo in albedine pōt ꝓprijssime fieri ꝯpatio: ⁊ sil̄r in magnitudine dicendo vnū esse altero magis vel minus albū: aut nigrum: cū. n. dr̄ albū ē magis colozatū q̄ nigrū non fit ꝯpatio s̄m aliquē colorē spālem: sed s̄m colorē in cōi ideo nō est ꝓpria ꝯpatio: cum aūt dicit: sor. est albior platone: aut canis est nigrior equo. iā fit ꝯpatio s̄m aliquē colorē spālem ꝓpterea est ꝯpatio ꝓpria. Le. lit. (Si ergo) hec vera sunt (non solū opꝫ ꝯpabilia nō equiuoca esse: sed ⁊ nō hēre differentiā: neq̄ q̄ rōne subi: neq̄ in quo rōne nature) dico aūt sicut color hꝫ diuisionem essentialem in plures naturas nō ergo est aliq̄d ꝯpabile s̄m hoc vt vtrū colozatū magis sit albū q̄ nigrū hec enim ꝯpant non s̄m aliquem colorem in spāli: sed in quātum color. i. s̄m colorē in cōi non fit ꝓpria ꝯpatio sed s̄m album fit ꝓpria ꝯpatio q2 est spēs spālissima.

¶ Contra istam regulā vident esse plures istātie: qm̄ forma est magis ens ⁊ suba ⁊ natura q̄ mā ꝑ Aristo. p° huius ⁊ scd̄o huius ⁊ suba est magis ens q̄ accn̄s 7° metaphisice ⁊ accn̄s absolutum magis q̄ respectiuū di. p̄ho. 5. meta. q̄ relatio est minime entitatis: sed ens substātia accn̄s ⁊ natura in quibꝰ fiunt huiusmodi cōparationes nō sunt spēs spālissime vt liquet igitur ⁊c. Item brutū est aīancius plāta per auctorem. 6. principioꝝ ⁊ nō oīa visibilia sunt equaliter visibilia ꝑ Aristo. 2° de aīa: igitur ⁊c. pꝫ ꝯn̄a q2 aīatum ⁊ visibile sunt genera ⁊ nō spēs spālissime: vnde pōt sic argui visibilitas est ꝓpria passio coloris per cōmentatorē scd̄o de aīa: sed aliq̄d visibile est altero visibilius: igit̄ aliq̄d colozatū est alio magis colozatū: q2 si passio suscipit magis ⁊ minus ēt subiectū. Item si ꝓpria opatio alicuius suscipit magis ⁊ minus: ⁊ illd̄ cuius est illa operatio suscipit magis ⁊ minus: sꝫ ꝓpria opatio coloris suscipit magis ⁊ minꝰ igr̄ color suscipit magis ⁊ minꝰ ⁊ ꝑ ꝯn̄s i colore pōt fieri ꝯpatio: pꝫ ꝯn̄a cū maiori ex doctrina Ari. i li° de ꝑtibꝰ aīaliū ⁊. 4. meth. mior v̄o dēclarat naꝫ ꝓpria opatio coloris est in mutatiōe visuū vt colligitur a p̄ho. 2° de aīa: constat aūt talem opationē suscipere magis ⁊ minus cum vnū colozatū magis imutet visum q̄ reliquū. R̄ndetur vnico verbo q̄ aliqua cōpabilia intelligit tripliciter vꝫ ꝓprie cōmuniter ⁊ cōissime: cōpatio ꝓprie dicta non inuenitur nisi in spē spālissima ⁊ ita intendit Aristo. hic: ꝯpatio cōiter dicta inuenitur in genere aliter oīa corpora p̄hica essent eq̄liter sube oppositū cuius colligitur de intentione p̄hi ⁊ cōmentatoris. 2° de aīa: cōpatio aūt cōissime accepta inuenitur in trāscendente ⁊ in equiuoca aliter non concederet cōmentator scd̄o huius q̄ hō est ꝑfectior lapide neq̄ mathe. aliquem angulū esse maiorem alio cū perfectum sit transcendens sicut ens queadmodū vnū verum ⁊ bonum ⁊ magnitudo sit equiuocum secundū commentatorem hic.

Ic et circa motuū est cōpatio. Tex. cō. 29. 30. Ista est tertia ps huius capituli in q̄ p̄hs applicat ad motum regulas de ꝯpatione rerū inuicem ⁊ facit duo qm̄ p̄io ōn̄dit q̄ motus sunt inuicē ꝯpabiles ⁊ q̄ nō: s̄o mouet q̄dam dubia ⁊ soluit ibi vtꝝ ergo cā. Quantū ad primū dicit p̄hs q̄ illi motus sūt inuicem ꝯpabiles in velocitate ⁊ tarditate q̄bus sunt pertransibilia spacia equalia vel inequalia ⁊ eiusdē rōnū ita q̄ ille motus est eque velox alteri quo in tp̄e equa-

li ptransit spaciū equale ⁊ eiusdē rōis. b vltima ptbilis ponit: q2 ea abiecta sequerēt duo incōuenientia adducta in prima ⁊ in scd̄a parte huius capli: quoꝝ primū est ꝙ motus alterationis esset cōpabilis motui locali in velocitate ⁊ tarditate: cū p illos in eodē tpe acqrantur spacia eq̄lia ponēdo ꝙ .a. sit vnus motus localis: quo in hora ptranseat spaciū pedale ⁊ .b. sit vnus motus alteratiōis quo in eadem hora alteret idē spaciū fm se totū albedine sūma: ⁊ pz ꝙ in eodē tpe .a.b. motus acquiruntur spā eq̄lia: q2 per illos motus acqrunt spaciū locale ⁊ spaciū qualitatiuū que qdem sūt equalia. nam quāta fuerit supficies tantā albedinē eius esse dices vt habet in pdicamētis: ponēdo aūt illam pticulam eiusdē rōnis: pz ꝙ illi motus nō sunt inuicē ꝯpabiles in velocitate ⁊ tarditate cū spacia acquisita p illos non sunt inuicem ꝯpabilia: vz longitudo ⁊ qualitas ⁊ p illud fit incōueniens: manifestū est ex dictis: qm̄ motus in quo cōpat .a. ⁊ .b. non est eiusdem rōnis in .a. ⁊ in .b. cum nō sit spēs spālissima: sed gen⁹ ad .a. ⁊ .b. motus enim in cōl ꝯuenit sub se spēs ⁊ gnā vt ostensum est .5. ⁊ .5. huius. L. e. lit. (Sic ⁊ circa motū) est (cōpatio sicut ⁊ in aliis) cōpabilibus: qm̄ dr̄ equeuelox ꝙ in equali tpe mouet. i. ptransitur equale tm̄ longissimis. i. spacium tante longitudinis pcise ⁊ in hac specificata longitudine ⁊ eiusdem rōnis. (Si aūt aliud qdem alteratū est aliud vo ductū) localiter p tm̄ spaciū equalis ergo alteratio hic: ⁊ fiet velox loci mutationi loci: sed inconueniens rā aūt q2 motus hz spēs. Scdm̄ incōueniens est ꝙ motus rectus ē cōpabilis motui circulari in velocitate ⁊ tarditate ponēdo ꝙ .a. sit vnus motus rect⁹ quo dscribat in hora linea recta pedalis q̄titatis ⁊ .b. sit vnus motus circularis quo describat in eadem hora linea circularis ēt pedalis q̄titatis tm̄ isto casu admisso pbat ꝙ .a. ⁊ .b. motus sunt equeuelocis: q2 per illos describunt spacia equalia. s. linea recta ⁊ circularis pedalis q̄titatis: ꝙ aūt hoc sit incōueniens pz quia linea recta ⁊ circularis nō sunt eiusdem rōnis: ideo ponendo illam pticulam eiusdem rōis soluūtur oēs difficultates. L. e. lit. (Quare si que in equali tpe ducta eq̄li lōgitudine equeuelocia sint equalis. i. equeuelox motus rectus ⁊ circularis.

Notandum primo fm cōmē cōmēto .19. ꝙ Aristo. cū verificauit que sunt ꝯiungibilia ⁊ que sunt ea q̄ ꝯuenient in rōne ⁊ subo declarauit ꝙ motus que ꝯiungūtur debēt esse huius ⁊ ꝙ nō dr̄ eos esse equales nisi ꝯueniant in rōne motus ⁊ in subo motus ꝙ est magnitudo: cōmētator per cōiunctionē vel ꝯiungibilia itelligit ꝯparatōnem ⁊ cōpabilis ⁊ p mot⁹ equales intelligit motus eq̄ ueloces: ita ꝙ nulli motus sunt equeueloces nisi cōueniunt in rōne motus ⁊ in subo motus vñ albatio ⁊ denigratio nō ppzie cōparant in velocitate ⁊ tarditate: q2 non cōueniunt in rōne specifica motus cū sunt diuersarum rōnum: sicut ⁊ termini ad quos vadunt motus ēt ad ꝯcauū lune vel ad centrū mundi: quoꝝ vnus fit p arcum ⁊ alter p cordā: lz sint eiusdem rōnis: quoad terminū indiuisibile motus nō tm̄ ppzie ꝯpantur in velocitate ⁊ tarditate q2 subiecta illoꝝ s. spacia sup q̄bus fuerit nō sunt eiusdem rationis: videlicet linea recta ⁊ linea circularis.

Secundo notandū fm cōmē. cōmento eodem ꝙ ipossibile est de q̄ntitatibus esse eq̄les: nisi rectas tm̄ aut circulares tm̄. s. q̄ sunt eiusdem spēi cum iste subi supponant: ⁊ iō dicim⁹ ꝙ q̄titates curue nō equabūt nisi sint eiusdē circuli ꝙ aūt dr̄: geometre ꝙ linea recta est breuissima linea ducta inter duo puncta dr̄ large ⁊ eq̄litas dr̄ in eis fere eq̄uoce ⁊ sūr hoc ꝙ dicūt ꝙ circūferentia alicuius circuli est equalis figure poligonie ⁊ geometre decidūt i hoc q2 possibile est estimare lineā rectā q̄ incuruet ⁊ fiat circularis: ⁊ q2 hoc accidit immediate attribuit hoc propzie geometricū. Intēdit ꝯ͛ ꝙ ē ipossibile lineā rectā esse equalē linee circulari ⁊ ꝯ͂ aut maiorē vel minorē: q2 non est possibile ꝙ vna alteri supponat: sed tm̄ sūt eq̄les linee recte inuicē aut linee curue circularis figure q2 pñt inuicem supponi. ¶ Cōtra se obicit ꝯ͛ ex modis loquēdi mathe. di. ꝙ linea recta est breuissima int duo puncta cū igitur a puncto ad punctū ꝯtingit ducere non solū rectā lineā: sed ēt curuā seqtur lineā rectā esse breuiorem linea curua ⁊c̄. Item dīt ꝙ circūferentia circuli est equalis figure poligonie vz figure .4. angulorū rectorū iuxta cōe dictū de q̄dratura circuli: igit aliqua ps linee circularis est equalis alicui parti linee q̄drate ⁊ p ꝯñs linea curua est equalis linee recte. Rñdz ꝯ͛ ꝙ nō ppzie: sed large dr̄ lineā rectā eē breuissimā aūt breuiorem linea curua: neqꝫ sumit equalitas vniuoce cum dr̄ lineā rectam esse eq̄lē linee recte ⁊ linee curue: sed q̄si equiuoce diuersis rōibus dr̄ n. due linee recte eq̄les: q2 earū vna pōt alteri supponi. sed linea recta dr̄ equalis linee curue: q2 pōt intelligi lineā rectā fieri curuam ⁊ eꝯ ⁊ sic inuicem supponi ⁊ in hoc decipit geometra: q2 credit sic esse in re sic cogitat in mēte: q2 ipole ē lineā rectā scuruari ⁊ fieri circularē: ipole ēt est lineā circularē rectificari ⁊ fieri rectā. Sz aduertēdū ꝙ ista ppō linea recta pōt fieri curua aut circularis ⁊ ñ pōt hr̄e suppōnē psonalem: sed simplicē in suppositiōe psonali est ꝯcedenda: qm̄ linea que est recta pōt fieri circularis: ⁊ linea q̄ est curua pōt fieri recta: in suppositione aūt simplici est negāda: q2 rectitudo nō pōt eē circularis: neqꝫ curuitas pōt esse rectitudo ⁊ hec est intētio cōmentatoris.

Contra pdicta dubitat ⁊ p° ꝙ forē diuersarū rōnum inuicem cōparantur: qm̄ albedo sūma est intēsior q̄ nigredo remissa ⁊ caliditas est magis actiua q̄ frigiditas ⁊ siccitas est magis resistentia q̄ humiditas: vt colligit a pho scd̄o de gen̄. Scd̄o arguit ꝙ motus diuersaꝝ rōnum inuicē ꝯpantur in velocitate ⁊ tarditate: qm̄ motus sursum ⁊ mot⁹ deorsum sunt diuersaꝝ rōnum cū sint motus ꝯ͂rii: ⁊ tm̄ inuicem ꝯpant si fiāt p lineas rectas vt colligit a pho in prima parte huius capituli. Tertio arguit ꝙ motus rectus est cōparabilis motui circulari in velocitate ⁊ tarditate ponendo ꝙ duo corpora grauia moueātur ad centrum per lineā rectam quoꝝ vnum sit sphericū ⁊ alterum quadratum in hoc casu hō motus inuicem cōparant in velocitate ⁊ tm̄ vnus eoꝝ est circularis ille. s. qui fit in corpore circulari: ⁊ alter est rectus ille vz qui fit in corpore quadrato. Quarto arguit ꝙ motus circularis comparatur tam motui recto q̄ oibus aliis motibus in velocitate ⁊ in aliis passionibus: qm̄ motus celi est velocissimus per Aristo. scd̄o de ce. ⁊ est prior aliis motibus nā causalitate perfectiōe ⁊ tempore: vt demonstrat .8. huius igitur ⁊c̄. ¶ Ad primū dicit illa exempla solum probare comparationem cōmuniter dictam inter formas diuersaꝝ rationum: sicut. n. albedo ⁊ nigredo differunt speciem ita ⁊ intensiones illarū ⁊ quis intensio albedinis fundatur in albedine ⁊ intensio nigredinis in nigredine: ideo illarum intensionum sunt diuersa subiecta prima propterea illa nō

est propria comparatio cum illud in quo fit compara‑tio nõ sit species specialissima: neq; in comparatis ha‑beat idem subiectum primũ: ⁊ ita dicatur de aliis ꝙ il‑le non sunt ꝓprie comparationes: sed vna caliditas ẽ altera magis actiua et vna siccitas est alia siccitate ma‑gis resistiua sicut bene ⁊ ꝓprie dicit̃ vnam albedinem alia esse intensiorem ⁊ vnam caliditatem alia eẽ remis‑siorem. ¶ Ad ſm dicitur ꝙ duo motus recti sunt cõsi‑derandi penes terminũ motus: si penes spacium sunt eiusdem rationis ⁊ cõparantur in velocitate ⁊ tardita‑te iuxta intentionẽ philosophi supra: si autem ꝯsiderã‑tur penes terminũ motus sic non comparãtur proprie in velocitate ⁊ tarditate sicut nec calefactio ⁊ frigefactio. ¶ Ad tertiũ conceditur ꝙ duo motus inuicem compa‑rantur quorũ vnus est rectus ⁊ alter circularis circula‑ritate subiecti sed hoc nõ est ad ꝓpositum: q2 philoso‑phus loquitur de motu recto ⁊ circulari rectitudine ⁊ circularitate spacij. ¶ Ad quartum dicitur ꝙ ille cõpa‑rationes non sunt ꝓprie sed tm̃ large ⁊ cõmuniter ac‑cepte dicitur enim motum celi esse velociorẽ motu ele‑menti: q2 in eodem tempore pertransit plus de spacio non quidem pluralitate in actu sed in potentia. Si au‑tem dicitur esse velocior motu alterationis augmenta‑tionis vel diminutionis illud est intelligendum ſm ꝓ‑

Tex. p.36. portionem ⁊ non ſm velocitatem ad hunc intellectu3 ꝙ ꝓportio velocitatis motus celi est maior ꝓportio‑ne velocitatis aliorum motuum. (Utru3 ergo causa) iuxta predicta philosophus mouet ⁊ soluit .4. dubia quorum primum est istud que est causa ꝓpter q̃ non comparantur inuicem motus rectus ⁊ circularis. Utru3 quia motus localis est genus ad motum rectu3 ⁊ mo‑tum circularem: aut quia linea est genus ad lineam re‑ctam ⁊ lineam circularem: aut quia tempus est genus ad diuersa tempora .s. ad preteritum ⁊ futurum ꝙ qui‑dem vltimum dari non potest cu3 tẽpus sit species spe‑cialissima ⁊ omnia tempora sunt eiusdẽ rationis ⁊ dif‑finitionis vt patuit .4. huius. Le. li. (Utrũ ergo causa) ꝓpter q̃ non comparantur motus rectus ⁊ circularis sit, q2 loci mutatio genus aut quia linea genus est non enim illud cõtingit ratione generalitatis temporis tẽ‑pus quidem enim semper athomum .i. indiuisibile est specie. Soluit philosophus di. ꝙ causa tollens illam comparationem non est generalitas temporis: s3 mo‑tus localis ⁊ linee super q̃ fit motus eo ꝙ motus lo‑calis est genus ad motum rectũ ⁊ circularem ⁊ linea ẽ genus ad lineam rectã ⁊ lineam circularem dictum enĩ est ꝙ comparatio non fit in genere: sed in specie specia‑lissima ⁊ q2 forme diuersarum specierũ non comparant̃ inuicem. Si igit̃ differunt specie motus rectus ⁊ circula‑ris ac etiã linea recta ⁊ circularis nõ ꝓprie inuicẽ compa‑rantur in velocitate motus rectus ⁊ circularis: neq; ꝓ‑prie in equalitate ꝯparant̃ linea recta ⁊ circularis. Le. lit. (Aut simul) .i. sed simul impediũt cõparationẽ mo‑tus ⁊ linea illa aũt specie differunt v3 motus rectus ⁊ circularis ⁊ loci mutatio species habet quia species h3 illud ꝙ mouetur videlicet linea.

Notandum ſm cõmẽ. commento .10. ꝙ diuersitas motus recti ⁊ circularis fit ex ambabus insimul .s. ex diuersitate ei⁹ p ꝙ est motus in spẽ ⁊ diuersitate ipsius motus: ⁊ q̃da tam in diuersitate motus circularis a recto in spẽ est di‑uersitas magnitudinis recte a circulari in spẽ: ideo trãs‑latio est spẽs: q2 magnitudo p q̃ est motus est species. Si ergo querit̃ ꝓpter quid nõ comparantur inuicem in velocitate motus rectus ⁊ motus circularis respõdeat̃ q2 tam motus rectus q̃ circularis q̃ etiam linea recta ⁊ circularis differunt specie: ⁊ si queritur ꝓpter q̃d dif‑ferunt specie motus rectus ⁊ circularis respondeatur: quia magnitudines supra quas fiunt differunt specie. Iterũ si queritur ꝓpter quid loci mutatio est genus ad mo‑tum rectum ⁊ circularem respondeatur quia magnitu‑do supra q̃ fit motus localis est genus ad magnitudi‑nem rectam ⁊ circularem hec autem omnia colligũtur ex .4. huius vbi ostensum est ꝙ cõtinuitas motus ẽ ex continuitate magnitudinis.

Contra predicta arguitur ⁊ primo ꝙ motus localis nõ est genus: quia tem‑pus est species specialissima per Aristo. hic igitur a pa‑ri ⁊ motus localis: patet cõsequentia q2 tempus ẽ pas‑sio motus localis vt colligitur a philosopho .4. huius ¶ Scdo arguit̃ ꝙ linea non est genus: q2 linea ẽ spe‑cies spãlissima per Aristo. in predicamẽtis. Si enim li‑nea est genus ex eo q2 est quid cõmune ad lineã recta3 ⁊ circularem sequit̃ ꝙ homo est genus: q2 est q̃d com‑mune ad hoĩem album ⁊ hoĩem nigrũ ⁊ hoĩe3 mascu‑lum ⁊ hoĩem femellã ⁊ ex hoc ꝓbabitur q̃libet spẽm spãlissimam eẽ genus. ¶ Tertio arguitur lineã recta3 ⁊ lineã circularem nõ esse diuersa3 spẽrum qm̃ nullu3 indiuiduũ alicuius spẽi põt ingredi aliam spẽm: sed li‑nea recta põt eẽ circularis ⁊ ꝯ igitur ⁊c. p3 consequen‑tia cum minori: maior autem colligitur de intentione philosophi in antepredicamentis di. ꝙ diuersorum3 ge‑nerum ⁊ nõ subalternatim positorum diuerse sunt spẽs ⁊ differentie ⁊ consequenter diuersa sunt indiuidua. ¶ Quarto arguitur ꝙ diuersitas motus recti a circu‑lari nõ est ex diuersitate magnitudinis supra q̃ fit mo‑tus: q2 imaginabile est elementũ terre moueri circulari‑ter aut totum mundũ continuari ⁊ moueri motu circu‑lari: aut primum mobile moueri circulariter omni alio corpore anulato aut ꝙ in vacuo vel extra celum mo‑ueant̃ duo corpora vnũ motu recto ⁊ aliud motu cir‑culari vbi p3 tales motus non fieri super aliq̃ magni‑tudinem. ¶ Ad primũ dicitur ꝙ tempus nõ est passio intrinseca motus localis: sed tm̃ extrinseca vt declaraui .4. huius ideo stat tempus eẽ spẽm spãlissimam ⁊ mo‑tum localem eẽ genus nõ quidem per se tanq̃ vnu3 p se existens in predicamẽto: sed per reductionem tantu3 rõne termini ad quẽ iuxta determinationẽ factã in ter‑tio huius. ¶ Ad ſm dicit burleus ꝙ linea nõ est vere genus: nec hoc intẽdit phs sed est q̃dã gñale ad lineã rectã ⁊ lineã circularẽ: sicut hõ est quoddam gñale ad hominem albũ ⁊ nigrũ. Ista responsio est aliquãtulũ difficilis qm̃ tunc albedo esset genus cum sit quodda3 gñale ad albedinem summã ⁊ remissam tps eẽt gen⁹ cum sit quoddã gñale: ⁊ ad p̃teritum ⁊ futurũ ⁊ vni‑uersaliter oĩs spẽs spãlissima esset genus cu3 sit q̃dã generale ad aliqua cõtenta sub se p se vel p accñs que sunt ꝯ determinatiões Aristo. tam hic q̃ in prep̃cedenti ⁊ ꝯñr rõ q̃ dat ꝯ[°²] ꝯ[to] allegato nõ valeret vt pp quid motus localis est genus: q2 magnitudo supra quã fit est genus cum talis magnitudo nõ sit per se nisi linea. ¶ Dicendũ igit̃ ꝙ linea est vere genus non p̃dicabile sed subiicibile: dicit .n. phs p° poste. ꝙ vna scia est vni⁹ gñis [illegible] ⁊ q2 linea est [illegible] geometrie ideo est genus sicut .n. ens nõ obstãte ꝙ sit trã‑scendẽs adhuc est genus nõ p̃dicabile: sed subiicibile. Aliodñ nõ eẽt sub3 me[illegible]: ita linea nõ obstãte ꝙ sit spẽs spãlissima adhuc est genus subiicibile ⁊ maxime cũ ab

eo fiunt passiones non convertibiles invicem: neqȝ etiam linea vt curuitas et rectitudo. Hoc autem non inveniunt in homine nec in albedine neqȝ in tempore nec generaliter in aliis speciebus specialissimis. ¶ Ad tertium dicitur q hec ppositio linea recta et linea curua seu circularis sunt diuersarum specierum hec accipiendo in suppositione psonali aut simplicitati primo modo illa est falsa cum linea que est recta et linea que est circularis seu curua sint eiusdem speciei specialissime vt argumentum probauit: sed secundo modo est concedenda illa ppositio quoniam linea vt curua et linea vt recta sunt diuersarum specierum sicut etiam specie differunt rectitudo et curuitas et sic accipiendo linea recta non potest fieri circularis sicut neqȝ rectitudo potest fieri circularitas neqȝ compositum ex linea et rectitudine potest fieri compositum ex linea et circularitate. Et si dicitur tale compositum nihil esse: sed tantum aggregatum ex rebus diuersorum predicamentorum illud negatur: quoniam Arist. 7. metha. diuidit ens in ens per se et ens per accidens: sed omne diuisum vere dicitur de quolibet suorum diuidentium: igitur omne ens per accidens est ens: sed tale compositum est ens per accidens igitur est ens: sicut enim ex materia et forma substantiali fit vnum ens per se citra ex subiecto in actu et forma accidentali siue fuerit naturalis siue arti. fit vnum ens per accidens dicitur. 2. phi. 2° de anima: sicut ex corpore et anima fit vnum: ita ex ore et figura fit vnum. ¶ Ad quartum dicitur q phus et commentator loquuntur de motibus localibus requirentibus necessario spacium in quo aut per q vel circa q fiunt. sicut est motus animalis aut elementi simplicitatis: vbi autem motus rectus et circularis fierent absqȝ spacio illi seipsis distinguerentur cognosceretur tamen distinctio illorum ex distinctione spaciorum verorum aut imaginabilium. Aliquando autem in quo. secundum dubium vtrum diuersitas instrumentorum faciat ad diuersitatem motuum localium et per consequens tollat comparationem talium motuum inuicem verbi gratia an motus gressionis et volationis distinguantur semper specie: quia fiunt pedibus et aliis distinctis specie et ex hoc motus gressionis non fit velocior neqȝ tardior motu volationis: neqȝ equevelox. Respondet phus q diuersitas specifica instrumentorum non facit distinctionem motuum specificam neqȝ tollit comparationem illorum: sed diuersitas specifica figurarum: itaq ambulatio et volacio si fiant per spacia consimiliter figurata erunt eiusdem speciei et recipient comparationem in velocitate et tarditate si autem spacia erunt dissimiliter figurata motus illi erunt diuersi in specie et non comparabuntur inuicem secundum velocitatem et tarditatem. Le. lit. (Aliquando autem in quo) .i. instrumentum quo fit motus est diuersum vt si pedes sunt fit ambulatio si ale volatio: queritur ergo vtrum distinctio ambulationis et volationis fit ex distinctione pedum et alarum: an non .i. respondet q non. Sed figuris spaciorum est loci mutatio alia.

Notandum secundum commen. 2° .30. q translatio non differt in specie propter diuersitatem instrumenti quo fit translatio diuersitas enim instrumenti facit in translatione diuersitatem figure diuersitas autem que est in figura non est secundum differentias substantiales rei: figura enim est qualitas. Differentia enim translationis debet esse de natura generis in q fit translatio scilicet de natura vbi. Dubium q soluitur ... est isto si diuersitas specifica instrumentorum est causa diuersitatis specifice figurarum: quia figura spacii facti a pedibus est alia a figura facta ab aliis et diuersitas figurarum est causa diuersitatis motuum localium secundum speciem: igitur diuersitas specifica instrumentorum est causa diuersitatis specifice motuum localium. ¶ Respondet commentator negando secundam partem antecedentis dicit q figura non est differentia essentialis motus localis: sed predicamenti qualitatis: differentia autem essentialis motus localis debet esse de predicamento vbi: ideo distinctio figurarum non est causa distinctionis motuum localium secundum speciem. Sed quia ista responsio videtur repugnare litere dicenti q distinctio specifica motuum localium est ex distinctione figurarum spacii ideo negatur consequentia et si arguitur consequentia ex eo quia quicquid est causa cause est causa causati verum est in eodem genere cause modo licet ... instra sunt cause figurarum spacii in genere cause efficientis et instra ... figura est causa motus localis in genere cause materialis. vel dicitur figura ... non est distinctio simpliciter sicut figura vel motus et spacii non est distinctio specifica motuum localium ex distinctione specifica figurarum earundem motuum. sed figurarum spacii semper intelligendo in genere cause materialis quia in genere cause formalis distinctio talium motuum prouenit aliter ex differentia essentiali predicamenti vbi et non predicamenti qualitatis. Quare que in equali ... Ex predictis Aristo. infert duo correlaria quorum primum est q vnitas speciei facit ad comparationem motuum: patet quia illi motus sunt equeveloces qui sunt idem specie et super magnitudines eiusdem speciei eodem tempore vel equali considerandum est ergo differentia motuum et magnitudinum et secundum hoc considerare qui motus sunt inuicem comparabiles et qui non sunt inuicem comparabiles in velocitate et tarditate. le. lit. Quare que in equali tempore mouentur secundum eandem magnitudinem equevelocia sunt. Sed idem in magnitudine q facit motus esse comparabiles oportet esse indifferens specie .i. non habere differentiam specierum et motui etiam dicitur conuenire q sit indifferens specie quare hoc considerandum que differentia motus et magnitudinis vt illa accipiantur secundum eandem rationem aliter non erit comparatio. ¶ Notandum secundum burleum q motus potest tripliciter figurari primo a subiecto tantum vt motus pile deorsum secundo a spacio tantum vt motus quadrati super sphericum. tertio tam a subiecto q a spacio vt motus planete in eccentrico vel in epiciclo vt motus eiusdem circa proprium centrum: primus horum motuum est circularis tantum figuratione subiecti secundus est circularis solum figuratione spacii tertius vero est circularis figuratione vtriusqȝ: dicitur ergo q motus est comparabilis motui recto quorumlibet istorum motorum preter vltimum quo ad motum circa centrum: quoniam motus pile est velocior q motus certi corporis quadrati deorsum et vna musca velocius mouetur super sphericum q alia super planum: et sol velocius mouetur in celo q aliquod animal super terram loquendo de motu quo sol mouetur in eccentrico acquirendo nouum spacium tam secundum totum q secundum partem: sed loquendo de motu circulari figurato tam a spacio q a subiecto: quo non acquiritur spacium secundum totum: sed tantum secundum partem sicut est motus solis circa proprium centrum sic non comparatur motus circularis motui recto in velocitate ex quo per motum rectum acquiritur spacium secundum totum et per talem motum circularem non acquiritur spacium secundum totum sed secundum partem cum semper maneat in eodem loco secundum totum et hunc motum circularem dicit ipse non esse comparabilem motui recto de intentione Aristo. Ista expositio videtur contrariari determinationi philosophi tam in hoc correlario q in precedentibus quoniam omnis motus circularis circularitate spacii differt specifice a motu recto: et magnitudines super quas fiunt sunt diuersarum specierum non etiam est verum q motus solis circa centrum proprium non acquirat aliquod spacium: quia aliter non esset motus velox secundum totum: sed secundum partem iuxta diffinitionem velocitatis datam a pho .6. huius acquirit ergo aliquod spacium et si non secundum materiam sed secundum formam iuxta imaginationem Auerois .6. phisicorum. Item dicit commentator q linea recta non est proprie loquendo breuior linea curua neqȝ circumferentia circuli est equalis linee recte nisi equiuoce que non essent vera si aliquis motus circularis circularitate spacii esset comparabilis proprie in velocitate motui recto rectitudine magnitudine supra q fit motus. Dicendum igitur q nullus motus circularis est comparabilis motui recto nisi ambo sint

circulares vel ambo sint recti a figuratione spacij veri vel imaginarij:ita ꝙ tñ motus circularis circularitate subiecti ꝯparatur motui recto in velocitate: alij autem sicut differunt specie ita ⁊ velocitates differũt specie.cõstat autem fm pħm ꝙ in nullo ꝓprie est comparatio nisi illud sit species specialissima ⁊ habeat idem subm primum in comparatis q2 de scientijs remotis nõ est cura:dicimus enim ꝙ nix est albior cigno ⁊ ꝙ ignis ẽ calidior aere ⁊ aqua est frigidior terra non obstante ꝙ omnia illa comparata subalia differant specie.sufficit enim ꝙ albedo ⁊ caliditas ⁊ frigiditas sunt species spãlissime ⁊,quelibet illarum habeat idez subiectũ primum in comparatis vz albedo superficiem ⁊ caliditas ⁊ frigiditas materiam primã. ¶ Ex predictis sequitur primo ꝙ terra nõ est ꝓprie loquendo grauior aqua: neqꝫ ignis leuior aere si grauitates terre ⁊ aque differunt specie:ac ẽt leuitates aeris ⁊ ignis sunt diuersarũ specierum:neqꝫ in comparatis habent idem subiectum primum qm̃ subiectum primum grauitatis terre est cõplexio frigiditatis ⁊ siccitatis subm primum grauitatis aque est complexio frigiditatis ⁊ humiditatis subiectum primũ leuitatis aeris est complexio caliditatis ⁊ humiditatis:subiectum vͦo primum leuitatis ignis ẽ complexio caliditatis ⁊ siccitatis.Si autẽ ille grauitates sunt eiusdem rationis ⁊ cõsequenter ille leuitates ꝗlibet illarum comparationum est propria qm̃ illud in quo fit cõparatio ẽ species specialissima habẽs idem subiectũ primum in cõparatis vz corpus de predicamento quantitatis. ¶ Secundo sequitur ꝙ nullum accidens cõmune siue sit idem siue diuersum fm spẽm est in subiecto composito tanꝗ̃ in ꝓximo susceptibili: pz inductiue:aliter canis enim nõ esset albior equo cõtra philosophum in scđa parte huius capituli. ¶ Si igitur accidens cõe idem fm speciem non est in aliquo subiecto composito tanꝗ̃ in ꝓximo subiecto a formali nec accidẽs diuersum fm speciem. ⁊ differunt hec duo accidentia inuicem qm̃ accidens cõmune idem fm speciem habet in comparatis diuersarum rationum semꝑ idem subiectum primum vt patuit:sed accidens cõmune diuersum fm speciem aliquãdo habet in comparatis diuersarum rationum diuersa subã prima vt ẽ ostẽsum de grauitate ⁊ leuitate: interdũ vͦo habet idem subiectum primum cõmune ambobus iuxta doctrinã Aristo.in libro de sen.⁊ sensato ⁊.2ͦ de anima di.ꝙ dyaphanitas nõ est in aqua fm ꝙ aqua neqꝫ in aere scđm ꝙ aer sed in quadã natura cõmuni aeri ⁊ aque innoīata que quidem natura nõ dicit̃ d̃ pluribus cõtinuitate
Tex. 7. predicationis:sed tñ continuitate inhesionis.(Et significat ratio)fm correlariũ vnitas grauis non facit ad comparationem motuum patet qm̃ genus non est quid vnum sed in eo latent equiuocationes.vn de equiuocorum quedam differunt ratione ⁊ similitudine: vt canis marinus ⁊ canis latrabilis:differunt eniz similitudine cum nullus illorum sit similitudo alterius ⁊ differunt rõne quia nullam habent rationem eis cõem:sicut neqꝫ diffinitionem vel acceptum naturaliter signitẽ sed tñ conueniunt in quodã cõmuni fm vocem ꝙ dicitur canis:quedaz equiuoca differunt ratione ⁊ nõ similitudie vt homo viuꝰ ⁊ homo pictus non enim differũt similitudie cũ homo pictus sit similitudo hominis viui:sed differunt ratione quia homini viuo ⁊ homini picto non corrñdet aliqua ratio:neqꝫ diffinitio:neqꝫ conceptus canis naturaliter signs: sed tantum vnum in voce. quedam equiuoca differunt specie ⁊ non genere vt homo ⁊ equus que conueniunt in animali ⁊ differunt inter se:d̃ ambobus enim dicitur animal fm eãdem diffinitionem ⁊ rationem:quedam autem equiuoca differunt specie ⁊ genere:sed non similitudine generis ⁊ speciei imo dicuntur esse ꝓpinqua generi ⁊ speciei fm similitudinem vt motus localis ⁊ alteratio cõstat enim ꝙ ista differunt specie ⁊ genere:ex quo sunt diuersorum predicamentorum tamen habent similitudinez cum genere ⁊ specie eo ꝙ ista ad modum specierũ continentur sub motu se habente per motum generis in ꝗ conueniunt non fm vocem:sed etiam fm vnum cõceptum vnam rationem ⁊ diffinitionem vnde ꝓpter ꝓpinquitatem ꝙ̃ ista habent inuicem ad vnum cõmune non tantum fm vocem:sed etiam fm rationem ista videntur esse non equiuoca sed vniuoca ⁊ inuicem comparabilia.I.e.lit.(Et significat ratio hec).i.ratio dicta ostendit ꝙ genus nõ est aliquid vnuz in quo fiant cõparationes (sed iuxta hoc latent multa)equiuoca rõe quorum impeditur comparatio (sunt que equiuocatõnez . alie quidem multum distantes)vt canis marinus ⁊ latrabil (alie vͦo habentes quandam similitudinez vt animal pictum ⁊ viuum (alie vͦo ꝓxime aut genere: vt homo ⁊ equus aut similitudine vt alteratio ⁊ loci mutatio vnde non videntur equiuocationes propter suam proximitatem cum sint tamen equiuocationes.

Notandum primo fm cõmentatorẽ cõmento.31. ꝙ differentie quorundam faciunt opinari ꝙ natura eorum est eadẽ vnde estimantur esse vniuoca ⁊ non sunt:equiuocoruz autem alia sunt maxime diuersa in se ⁊ in istis nõ latet ex diffinitionibus ꝙ nomen est equiuocum:in alijs vero est quedam ambiguitas ⁊ latet aliquantulum : sed tamen sunt propinqua illis:alia vero sunt valde propinqua aut in genere aut in compositione ⁊ iste tertius modus latet valde.Intendit cõmentator ꝙ equiuocorum quedam sunt valde manifeste equiuoca vt illa ꝗ non conueniunt in ratione neqꝫ in similitudie vt canis quedam sunt valde latenter equiuoca vt illa que conueniunt in ratione siue contineantur in genere vero siue fm similitudinem vt animal ⁊ motus:quedam aũt sunt partim manifeste equiuoca:⁊ partim latentes ⁊ equiuoca non conuenientia in ratione:sed solum in similitudine imitationis vt animal viuum ⁊ animal pictum decipiuntur ergo multi in equiuocis latentibus credẽtes illa esse vniuoca:ratione suarum diffinitionum:in equiuocis autem manifestis non sic decipiuntur cum nulla illorum ratio appareat vel diffinitio.

Secundo notandũ fm Egidium ꝙ genus potest dupliciter considerari vnõ modo vt habet fundamentũ in re:⁊ sic non est vniuocuz neqꝫ in aliqua vna forma:alio modo vt habet conceptionem in mente:⁊ sic est vniuocuz ⁊ habet conceptum vnum in mente:⁊ quia naturalis est artifex realis considerans genus in ordine ad rem dicit genus esse equiuocum.logicus aũt quia est artifex rõnalis considerans genus in ordine ad conceptionem rationis dicit ipsum esse equiuocum:species autem ꝑdicatur vniuoce tam apud naturalẽ ꝙ̃ apud logicum:q2 non solum dicat vnum cõceptum in mente:sed etiam in re extra est vna forma ⁊ vna natura. Si aũt diuiditur hoc per accidens fm diuisionem materie:ideo vera cõparatio est in specie specialissima ⁊ nõ in genere. Et ꝙ genus non dicat vnam formam in re extra arguit egidius dupliciter:⁊ primo sic.corporeitas aeris non est

aliud q̄ aeritas ⁊ corporeitas ignis: non est aliud q̄ igneitas non dicunt formā vnam. igitur neqȝ corporeitas reperta in aere ⁊ in igne dicit vnam naturam. tenet cōsequentia cum minori ⁊ maiorem arguit. Si eni corporeitas aeris ⁊ ignis esset forma alia a forma speciei cum ex igne fieret aer eadem corporeitas numero que fuit in igne corrupto esset in aere generato ⁊ per consequens maior esset vnitas generis q̄ speciei cuȝ forma speciei corrumpatur: ⁊ maneat eadem forma numero generis in generato ⁊ corrupto. Scdo arguit Egidius auctoritate Aristo. vi. hic q genus non est quid vnum quia iuxta ipsum sunt multe equiuocationes ⁊ themisti⁹ dicit q conceptioni generis non correspondȝ ypostasis ex qbus infert genus non esse aliquā vnam formā neqȝ vnam materiā extra animam. Et lȝ ista fuerit communiter opinio antiquorum tamen apparet esse contra intentionem phi ⁊ cōmentatoris. dicit enim phs 2° huius q partes diffinitionis sunt forme: ⁊ q omne superius est forma sui inferioris: sed genus est pars diffinitionis ⁊ est superius ad speciem: igitur genus est quedam forma in re extra sicut species. ¶ Item dicit commentator in ꝓlo. hui⁹ q genus cōponitur ex spēbus: ⁊ species ex genere ⁊ differentia: sed totuȝ est aliud a ꝑtibus in re: aut ratione vt patuit primo huius: igit genus est aliud in re extra q̄ species si etiam species componitur ex genere ⁊ differentia tanq̄ ex partibus ēēntialibus eius oportet genus dicere vnam naturam in specie sicut differentia: dicit enim porus q differētia adueniens generi constituit speciem ⁊ q sicut statua componitur ex ere ⁊ figura: ita species ex genere ⁊ differentia: constat autem q es dicit vnam naturā: sicut figura igitur genus dicit vnam naturā sicut differentia. nō eni potest bene intelligi differentiam aduenire generi nisi genus sit vna natura quarta per differentiam. Dicendum igitur q genus dicit vnam formā ⁊ vnā naturaȝ extra animam cōmunicataȝ speciebus: sicut species dicit vnam naturā cōmunicatam indiuiduis: lȝ non tantam vnitatem habeat forma generis sicut forma speciei. aliter non maiorem vnitatē hēret genus q̄ transcēdens: sed generi rñdet tm̄ vnitas cōcepta. Ideo ē tenenda distinctio de vniuoco ⁊ equiuoco expressa ꝓlo huius cū dicebatur q vniuocū tripliciter sumit: videl cōiter proprie ⁊ ꝓprijssime vniuocum cōiter sumptuȝ est illud q importat plura ſm eandem rationem: ⁊ sic ens ⁊ vniuocum ad decem predicamenta ⁊ motus ad omnem motum: ⁊ generalr omnia ea que habent diffinitiones ambiguas iuxta modū loquendi cōmentatoris 2° huius. vniuocum proprie est illud q importat plura equaliter ſm eandem rōnem: ⁊ sic genus ē vniuocum: qȝ habet rōnem vel diffinitionē equaliter competentē suis spēbus. vniuocū ꝓprijssime sumptū ē illud q importat plura eq̄liter ſm vnicam rōneȝ ⁊ sic spēs spālissima est vniuocū. Equiuocū et accipitur tripliciter vȝ cōiter ꝓprie ⁊ ꝓprijssime. Equiuocū cōiter sumptū est illud q importat plura diuersis rōibus: ⁊ sic gen⁹ est equiuocū. cū. n. genus descendat in spēs ꝑ differētiaȝ diuisiuas ⁊ ꝯstitutiuas oȝ q importet illas spēs scdm illas rōnes differentiales ꝑter rōnem diffinitiuā generi correspondentē. Equiuocū ꝓprie sumptū est illud q importat plura inēēntialiter diuersis rōnib⁹: ⁊ sic ens ⁊ motus dnr equiuoca: sed equiuocū ꝓprijssime sūptum est illud q importat plura tm̄ diuersis rōnibus: vt canis: ⁊ acutum. ꝓȝ igit q genus est equiuocum cōiter ⁊ vniuocum ꝓprie: iō est magis vniuocū q̄ equiuocum nō tm̄ in eo ꝓprie reqrit ꝯparatio ꝑ differentias ēēntiales q̄s ꝯtinet ſm quas nō pōt habere in suis spēbus subm primū eiusdem rōnis. animal. n. eque primo recipitur in hoīe ⁊ in equo tanq̄ in primis subiectiuis cōstat aūt hoiem ⁊ equum non esse eiusdem rationis. Ad primū dicitur q corporeitas aeris ⁊ ignis est alia forma a forma aeris ⁊ forma ignis: sicut etiaȝ forma aeris in cōi est alia a forma istius aeris. ⁊ illius: neque corrūpitur vel generatur forma specifica qñ ex igne generatur aer: qȝ spēs sunt eterne primo posteriorū: sed corrūpitur forma indiuidualis ignis ⁊ gñatur forma indiuidualis aeris ⁊ cōcedēdo q eadem forma numero corporis maēt in gñato. ⁊ corrupto accipiēdo vnū numero vt distinguitur contra multa numero ⁊ nō ȝ. vnum spē ⁊ vnum gñe ppea non oȝ q habeat maiorē vnitatem genus q̄ spēs. ¶ Ad scdm dicit q philosophus cū dicit genus nō esse quid vnum. i. nō eē vniuocum strictissime ⁊ ꝓprijssime accipiēdo vnitatem vt excludit oēm diuisionem ēēntialem tā in forma q̄ in subiecto primo. ꝯstat aūt genus nō esse vniuocū isto mō cum diuidat per differētias ēēntiales ⁊ nō habeat subiectum primū eiusdem rationis: spēs autem spālissima est ꝓprijssime vniuocū: ⁊ est strictissime quid vnū cum non diuidatur ꝑ differentias essentiales: neqȝ recipiat in subiectis specifice distinctis: cū oīa sua indiuidua in quibus recipitur sint eiusdem rōnis. cū vō dicit themistius q cōceptioni generis nō corrñdet ypostasis non vult dicere q generi non corrñdet aliqua nā in re: sed q generi non rñdet aliqđ indiuiduū rōne sui: sed tāntuȝ rōne spēi cū genus non descendat in indiuidua nisi per spēs ipse āt spēs imediate descendūt in iduidua. (Qñ igitur altera) tertiū dubiū vtrū distinctio specifice formarū ꝯueniat tm̄ ex distinctione specifica subiectorum ita q oēs forme q̄tum est ex se sunt idem spē: differunt aūt ex sola distinctione suboꝝ eo mō quo solet dici đ formis indiuidualib⁹ q nō sunt plures ex natura sua sed tm̄ ex diuisione materie et pluralitate subiectoꝝ. Rñdet phs q distinctio specifica formaꝝ ꝯuenit tam ex natura sua q̄ ex distinctione subiecti. vñ si suba sūt diuersarū rōnuȝ necessario forme sunt diuersarū rōnū magnitudines. n. vocis ⁊ aque differunt spē qȝ substātia sunt diuersarū spērum non tm̄ oȝ formas nō distingui spē: neqȝ suba distinguunt spē: qȝ dictuȝ est albedo ⁊ nigredo sunt diuersaꝝ spērum cū sint forme cōtrarie ⁊ tm̄ hñt subm primū eiusdē speciei vȝ supficiē. sicut eni albedo ⁊ nigredo ꝯueniunt in idem obiectuȝ primū. s. in colorem q est sensibile ꝓpriū ita ꝯueniunt in idem subȝ primū q est sensibile cōe vbicūqȝ igitur est distinctio specifica suboꝝ est distinctio specifica formaꝝ ⁊ ñ ꝯ̄ ita forme differunt ex nā ꝓpria dato q non distinguēnt per nām subi. 1e. lit. (Qñ igitur altera est spēs) in formis (si idem in alio) .i. fit solum qȝ eadeȝ forma est in alio ⁊ in alio subiecto rñdetur: aut pro sed (si aliud in aliud) .i. qȝ alietas nā est in formis est alietas subi ideo forme differunt spē. Dubitatur qualiter dñt forme qdditatiue eiusdē ꝑdicamenti. vȝ humanitas ⁊ alietas aut corpus ⁊ suba in cōi: ⁊ videt q sint ideȝ numero: qȝ de seinuicem ꝑdicant ⁊ de eodem numero: tā in concreto q̄ in abstracto: qm̄ homo est animal ⁊ hūanitas est aīalitas ⁊ eadē res numero est hō ⁊ aīal humanitas ⁊ aīalitas. deinde videt q differūt spē qȝ sunt diuersaꝝ rōnum cū alia sit diffinitio generis ⁊ alia sit diffinitio speciei. Item vbicūqȝ est ordo ēēntialis illa essentialiter differūt que sunt in ordine illo vt p̄: in or Tex. c. 31.

dine cãp efficacium finalium ⁊ mãlium: igitur in ordine essentiali cãruz formaliũ essentialiter differũt forme collocate in ordine illo: sed forme qdditatiue eiusdem predicamenti eẽntialiter ordinant igit inuicem eẽntialiter differunt. Respondetur q̃ ille forme sunt idẽ nũero idem spẽ idem genere accipiendo vnũ numero put distinguitur contra multa numero ⁊ nõ ꝓ vnuz specie ⁊ vnum genere: ille enim sunt vnũ numero: q2 predicãtur de eadem re singulari vno numero: sunt autẽ vnuz specie: ⁊ vnum genere: q2 vnum eorum est spẽs alterius ⁊ vnum eorũ est genus alterius sicut enĩ albedo ⁊ dulcedo in lacte sunt idem subõ: quia ambo sunt in eodem subiecto ⁊ sortes ⁊ albedo sua sunt idem subõ q2 vnũ est subiectũ alterius: ita sortes ⁊ plato sunt vnum spẽ: ⁊ homo ⁊ equus sunt vnum genere: q2 sortes ⁊ plato continent sub eadem specie. homo autez et equus sub eodem genere: hõ võ ⁊ animal humanitas ⁊ aĩalitas sũt idem spẽ ⁊ idem genere: q2 homo est species aĩalis ⁊ animal est genus hoĩs ⁊ ambo continentur sub eadem specie ⁊ sub eodem genere q̃ est corpus animatũ neq3 sequitur hõ ⁊ aĩal sunt eiusdem speciei: igitur non sunt diuersarũ specierum cũ contineantur sub diuersis speciebus ⁊ inter se sint diuerse species ex quo homo ẽ species spãlissima ⁊ aĩal species subaltẽna: ⁊ si ex hoc cõcluditur q̃ hõ ⁊ aĩal non de se ꝑdicantur negat ꝯña q2 non sunt diuersarũ specierum disperatarũ sed habẽtium inuicem ordinẽ eẽntialem ẜm sub ⁊ supra in ꝑdicamento. Et tunc ad argumentũ hõ ⁊ aĩal sunt diuersarũ rõnum igitur diuersarũ specierũ negatur ꝯña. naz transcendentia sunt diuersarũ rõnum cuz ens dicat tm̃ rõnem eẽndi ⁊ vnum indiuisionem a se ⁊ verũ adeq̃tionem intellectus ad intelligibile: ⁊ bonũ inclinatõez appetitus ad appetibile ⁊ tñ nõ differunt spẽ cũ sint ex nãm oĩum spẽrum ⁊ de se vl̃r ꝑdicentur. ⁊ cũ arguitur humanitas ⁊ aĩalitas essentialiter ordinant in genere cause formalis: igitur essentialiter differunt negat ꝯña genus enim eẽntialiter ꝑdicat de specie vt hẽtur primo posteriorum: igit nõ eẽntialiter dĩt a spẽ: nec est similitudo de ordinibus aliorũ generũ causarũ: qm̃ in aliĩs generibus seruat ordo causalitatis ⁊ nõ ꝑdicationis in gñe aũt cãe formalis seruat ordo causalitatis ⁊ predicationis pp q̃ cãm oẽs ille forme cõcurrunt in eandem realitatẽ: vñ transcendẽtia nominata habẽt ordinem eẽntialem inter se: ⁊ tñ non essentialiter differunt. De forma aũt indiuiduali cuiusmodi est forma sortis dicatur q̃ differt numero taz a sorte q̃ a forma spẽi q̃ generis cum forma sortis sit forma partis ⁊ forma generis vel speciei sit forma tocius ex doctrina Aristo. 2° huius. differt. n. realiter intellectus a sorte ⁊ ab homie ⁊ ab aĩali non autem specifice: q2 oĩa sunt eiusdem speciei: lz nõ eodem modo: q2 sortes ⁊ homo sunt eiusdez speciei in recto sed ĩtellect⁹ ⁊ hõ sunt eiusdem spẽi in obliquo cum intellectus non sit hõ sed hominis. (Et qs terminus) quartũ dubiũ penes qd hz attẽdi diffinicio ꝓpria alicuius rei cõparatio. n. ꝓprie dicta nõ fit nisi in spẽ spãlissima vt patuit: ideo oz scire qñ forma in q̃ fit cõparatio est spẽs spãlissima ⁊ qñ non cõsiderãdo formã nature ⁊ naturã subiecti: ⁊ qm̃ diffinitio dat cãm ĩnotescẽdi oz scire diffinitõez ꝓpriã rei p q̃ cognoscamus si id in quo fit ꝯparatio sit spẽs spãlissima aut non Ideo ad cõclusionẽ rñdet phs di. q̃ illa est ꝓpria diffinitio alicuius p q̃ cognoscimus idẽptitatem ⁊ diuersitatem rerũ. verbi grã illa est ꝓpria diffinitio albi p quã discernimus q̃ illud est albũ ⁊ dulce aut q̃ albũ est aliud a dulce: ⁊ h aut ex nã forme aut extra nãm subiquecũq3. n. faciunt ad ydẽptitatem vel diuersitatez speciei faciunt ad ydẽptitatẽ vel diuersitatẽ diffinitionis. sicut ergo res dupliciter differt spẽ ab alia vel q2 est alterius nãe: vel q2 est in alio subõ: sic aliq̃bus competit dupliciter alia ⁊ alia diffinitio: aut q2 sunt in alio ⁊ in alio subõ: aut q2 dicunt aliã ⁊ aliã nãm: albedo eniz ⁊ dulcedo differunt vtroq3 mõ. p° qdem ex parte subi cuz subm primũ albedinis sit superficies: ⁊ subm primum dulcedinis sit mixtũ ex calido ⁊ humido vt colligitur a phõ in libro de sen. ⁊ sensato. 2° aũt differunt ex pte nãe cum distinctio formarũ cognoscat ex distinctione operationũ. constat aũt opationes albedinis ⁊ dulcedinis nõ esse eiusdem nãe cum opatio albedinis sit immutatio visus ⁊ operatio dulcedinis sit ĩmutatio gustus vt est determinatũ. 2° d aĩa. Le. lit. (Et qs termin⁹ est) diffinitiuus alicuius rei (aut) .i. rñdetur q̃ est illud (quo discernimus q2 idem albũ ⁊ dulce) aut ⁊ hoc iõ q2 in alio videt altera) esse rõ subi a subõ dulcedinis: (aut quia non omnino idem) sunt album ⁊ dulce secundum suas naturas.

Notandum ẜm cõmen cõmẽto .i. q̃ Aristo. intẽdebat q̃ ... inducens ad cognitionẽ conuenientie ⁊ diuersitatis in spẽbus cum non fuerit manifeste p se est ẜm reg^las datas in. 7° topicorũ vbi dati sunt loci de eodẽ aut diuerso: non igitur est pñtis speculationis dare regulas qb⁹ cognoscitur idemptitas ⁊ distinctio specifica formaruz aut dare regulas inueniendi diffinitiones illaruz quoniam tales regule sunt dande in logica ẜm q̃ Aristote. manifestat 7° topicorum.

De altera Tex. cõ 7. tione autem quõ est. Ista est quarta pars huius capituli in qua phs determinat d cõparatione motuum ad formã postq̃ dtermi nauit de comparatõe motuum ad vbi ponens duas cõclusiones quarum prima ẽ ista. alique alterationes sunt ĩuicem comparabiles in velocitate ⁊ tarditate. scd̃a cõclusio. alique generationes vel corruptiones sunt inuicez comparabiles in velocitate ⁊ tarditate ibi ⁊ gñatione aũt. Prima conclusio arguitur sic. aliquis homo sanatur tarde ⁊ aliquis homo sanatur velociter ⁊ aliq̃ simul sanãtur: igitur alique alterationes sunt equeueloces ⁊ alique inequeueloces. pz consequentia supposito q̃ sanatio sit alteratio. Si enim duo homines in eodem tempore consimiles acquirunt sanitates videt q̃ equeueloci alterent ⁊ si in temporibus inequalibus acquirunt consimiles sanitates aut in temporibus equalibus acquirunt dissimiles quo ad magnitudinem ⁊ paruitatem latitudinum videtur q̃ inequeueloci alterentur. Le. litte. (De alteratione autem quomodo est equaliter velox altera alteri) patet ex dicendis. (Si itaq3 est sanari alterari est autem) idest contingit (hunc quidez velocit aliũ autem tarde sanatum esse ⁊ simul quosdam. quare erit alteratio equaliter velox in equali. n. tempore alteratum est vtrũq3 sanatorum.

Notandū ſm cōmētatorē cōmēto .37. ꝙ cū fuerit poſitū ꝙ acquiſitio ſanitatis eſt alteratio: ⁊ ꝙ poſſibile eſt aliquā formam ſanari velotius ꝙ aliū hominē: ⁊ poſſibile ē vt duo homines ſanētur inſimul ab vna egritudine in tēpore equali: tunc alteratio erit equalis alterationi tam phus ꝙ Cōmētator loquit̄ conditionaliter ſi ſanatio eſt alteratio: quoniam dictum eſt in hoc ſeptimo ꝙ ad ſanitatē nō eſt p ſe motus cū motus ſucceſſiue fiat ⁊ ſanitas ſubito: tamen q2 idē motus numero eſt ad qualitatē primā p ſe: ⁊ ad ſaītatē p accidēs: ideo talis motus qui eſt alteratio per ſe eſt ſanatio per accidēs: ⁊ tādiu eſt ſanatio ꝙdiu eſt motus: quapropter ſicut aliq̄ due calefactiones ſunt inuicē comparabiles p ſe in velocitate ⁊ tarditate: ita ⁊ due ſanationes: licȝ p accidēs: ſed Ariſtoteles accipit illud exēplum: q2 eſt magis manifeſtum, neqȝ Ariſtoteles vult omnes ſanationes eſſe inuicē comparabiles in velocitate ⁊ tarditate: ſed tantū illas que ſunt ad ſanitatē eiuſdē ſpēi: ſicut neqȝ omnes colorationes inuicē ſic compeātur: ſȝ tantum colorationes q̄ ſūt ad colores eiuſdē ſpēi. (Sic ꝙ alt̄atū ē).

Contra hāc conclu̇ſionē poſſet aliquis inſtare di. nulli motus pñt eē equeuelocces niſi poſſint eſſe equales: ſed due alterationes nō poſſunt eſſe equales: igitur nō poſſunt eē equeuelocces: patȝ conſequētia cum maiori: ⁊ minor declarat̄: nā motus denoīatur a termino ad quē vt patuit quinto huius: ſed qualitates ad quas eſt p ſe alteratio non dicūtur equales: ſed ſimiles: q2 propriū eſt quātitati ſm eam equale vel inequale dici: vt eſt determinatum in predicamentis: igitur alterationes ſunt dicende ſimiles ⁊ nō equales. Le. li. (Sed ꝙ alteratum eſt equale eſt ſi in eo reperitur velocitas: equale enim hic nō dicitur). ſ. in qualitate: ſed ſicut in quātitate equalitas ita h̄ ſimilitudo: vȝ ī qualitate. ❡ Ad iſtā obiectionē reſpōdet phus di. ꝙ in alteratione inuenit̄ equalitas ⁊ ſimilitudo: ſed nō eodē modo neqȝ reſpectu eiuſdē. Alteratio enim conſideratur in ordine ad tempus a quo mēſuretur: ⁊ ſic eſt in ea equalitas: ⁊ conſideratur in ordine ad terminū ad quem a quo ſpecificatur ⁊ ſic eſt ī ea ſimilitudo: vnde tempus eſt p ſe quantitas: ſicut ſuperficies ⁊ eſt p ſe mēſura rerū ſucceſſiuarū ſicut ſuperficies rerū permanētium: ſed due albedines non obſtante ꝙ ſint ſimiles ex propria natura adhuc ſunt equales equalitate ſuperficiei a qua menſurātur: ita due albefactiones ſunt ſiles ratione terminorū ad quē: ⁊ ſūt equales rōne tpis mēſurantis illas. Le. li. (Sed ſi ſit idē). i. ſm eandē qualitatē ꝙ mutatū eſt per alterationem ⁊ inequali tēpore ēqueloꝶ ⁊ eq̄lis ē illa alteratio

Notandum ꝙ motus diuidit̄ diuiſione mobilis: ⁊ diuiſione tēporis vt eſt declaratū ſexto huius: ideo vna alteratio poteſt eē alteri equalis tā equalitate ſubiecti ꝙ eq̄litate tēporis: ⁊ ſic ſtat ꝙ due ſint alterationes: quorū q̄libet eſt equalis ⁊ ineq̄lis alteri vȝ rōne ſubiecti ⁊ rōne tēporis: alteratiōes. n. ſubiectorū equaliū ſūt equales que etiā eſſent īequales ſi fierent in tēporib⁹ īequalib⁹.

Te. co. 32. (Utrū ergo). ❡ Circa p̄dicta phus mouet duas qōnes: quarū p̄ria eſt iſta vtrū velocitas in alteratiōe ſit conſideranda penes ſubm alterabile aut penes q̄litatem inducēdā. ❡ Rñdet phus p regulā que iō cōiter tenet̄ ꝙ velocitas in alteratiōe eſt attēdēda penes q̄litatem ſolum: ita ꝙ ille alterationes ſunt equeuelocces: quarū qualitates ſūt eiuſdē ſpēi: quia ſi qualitates ad quas eſt p ſe alteratio ſunt diuerſarū ſpērum ille alterationes nō inuicē cōparātur in velocitate: iō nō inuicē cōparantur ſanatio ⁊ dealbatio: q2 ſanitas ⁊ albedo ſunt diuerſarū ſpērū: vnde ſicut motus localis hȝ ſpecies: ita ⁊ motus alteratiōis: ſicut ergo nō comparāt̄ in velocitate oēs motus locales: ita neqȝ oēs alteratiōes cōſiderāda eſt ergo ydētitas ⁊ diſtinctio terminorū ad quē admittat̄ vel neget̄ cōparatio. Si eniȝ termini ad quē diuerſorū motuū ſūt idē genere vel differunt genere: ſi ſunt idē ſpē vel differunt ſpē ſi ſunt idē numero vl differunt numero ſic ydēptificātur ⁊ diuerſificātur motus vt dicebatur quinto huius: nō ergo eſt accipienda comparatio in velocitate: niſi motus termini ad quos ſunt motus p ſe: ſicut eiuſdē ſpēi. Et notāter dicitur per ſe: q2 ſi termini p accidens eſſent diuerſarum rationum illud nō tollit cōparationē: poſſunt. n. due calefactiones eſſe ad duas ſanitates vel egritudines aut ad duas formas ſubſtantiales diuerſarum rationum: ⁊ tamen omnes due calefactiones ſunt inuicē comparabiles in velocitate ⁊ tarditate. ❡ Scdo dr̄ cōſilis itēſionis ita ꝙ nō maior neqȝ minor latitudo q̄litatis acquiratur in vno tēpore ꝙ in alio ſibi equali. Si enim due calefactiones debēt eſſe equeuelocces: opȝ ꝙ in tēporibus mēſurātibus illas calefactiōes acq̄rātur equales latitudines caliditatis ita ꝙ ſi aliq̄d in hora calefiat a nō gradu caliditatis ad gradū vt q̄tuor ⁊ aliud in eadem hora vel alia calefiat a gradu vt q̄tuor ad gradū vt octo ille alterationes ſunt equeuelocces: q2 termini ad quos vadūt ſunt eiuſdē ſpēi: ⁊ inequali tēpore acquirūtur ⁊ ſunt conſimilis latitudinis ⁊ intēſionis nā quāta eſt latitudo ſeu intēſio a nō gradu ad gradū vt q̄tuor tāta eſt a gradu vt .4. ad gradū vt octo. ❡ Tertio dr̄ ꝙ ieq̄li tpe: q2 ſi qualitates eiuſdē ſpēi ⁊ cōſilis intēſiōis acquirerētur in tēporib⁹ iequalib⁹ ille alterationes nō eēnt equeuelocces: caliditates. n. vt .4. velocius īducit̄ in aere vel ī genere ꝙ in aq̄: q2 ī minori tēpe. Le. li. (Utrū ergo in quo paſſio). i. ſubm aut paſſionē opȝ cōparare. i. conſiderare in cōparatione. Reſpōdet di. hic quidem igitur. ſ. in ſanatione ad hoc ꝙ ſit comparabilitas ꝙ ſanitas eadem ſit ſpecie: primo eſt accipere aut. i. ⁊ ſecundo ꝙ neqȝ maius neqȝ minus ſit de q̄litate in vno ꝙ in alio: ſed ſimiliter exiſtit in vtroqȝ quo ad latitudinem ſanitatis. Si autem alteratio paſſio ſit puta alteratur ꝙ ſit album ⁊ ꝙ ſanatur his alteratōibus: quius differunt ſpecie nihil eſt idē neqȝ equale neqȝ ſimile ſed aut iam hec diuerſas ſpecies faciunt alterationis ⁊ non eſt vna: ſicut neqȝ loci mutatio ſemper vna eſt: quare conſiderandum eſt quot ſunt ſpecies loci mutationis ⁊ quot alterationis. Si quidem igitur q̄ mouentur. i. ſi ea ſm que mobilia mouentur ſpecie differunt ea ſcilicet quorum ſunt motus ſecundum ipſa ⁊ non ſecundum accidens vtputa termini motuū ⁊ motus ſpecie differunt. Si vero genere, genere. Si autem numero numero.

Notandum q̄ per iſtam regulam Ariſtotelis excluduntur due opiniones antiq̄ de velocitate mot⁹ alteratōis: quarū p̄ria poſuit ꝙ velocitas mot⁹ alteratōis attēdit̄ penes gradū īductū vel īducēdū vt in calefactōe vbicūqȝ inducit̄ gradus caliditatis itēſior mot⁹ q̄ tal' gradus inducit̄ eſt velocior. Iſta opio nō eſt tenēda: q̄m alr ſeq̄tur ꝙ aliq̄d alterās cōtinue per totā vnā horam alterabit in infinitum velociter: immo q̄d idem alterans continue alterabit a maiori ⁊ maiori proportione

ꝙ tamē cōtinue vniformiter alterabit ponēdo ꝙ.a. sit
vnū calidū in sūmo incipiēs sibi assimilari.b.calidum
vniformiter difforme a gradu vt quatuor ad graduz
sūmū exclusiue applicatū agēti s3 extremū intēsū: tūc
arguitur sic.a.in infinitū velociter incipit agere in .b. ⁊
ita cōtinue aget sicut incipit agere: q2 continue inducet
gradū sūmū: igitur.a.p totam horā alterabit in infini
tum velociter: p2ia pars antecedētis arguit: qm̄.a. inci
pit agere gradū sūmū vel nihil pōt veloci⁹ agere q̄ in
ducere gradū sūmuz s2m istā opinionē: igitur nihil po
test velocius agere q̄ iā incipit agere a sed in infinituz
velociter aliqd pōt agere: q2 a ꝓportione dupla tripla
quadrupla: ⁊ sic in infinitū: igit in infinitū.a.icipit age
re in.b. Itē potētia motiua.a.cōtinue erit maioris cum
habebit ex calefactione.b.cōtinue mai⁹ iuuamētum
ipsa manēte eadē: ⁊ p cōsequēs continue aget.a.maio
ri ⁊ maiori ꝓportione ⁊ nunq̄ velocius aget q̄ iā inci
pit agere: q2 nunq̄ inducet gradū intēsiorē q̄ iā icipit
inducere: ex quo gradū sūmū incipit inducere. Prete
rea sequit ꝙ.a.⁊.b.sūt duo alterabilia ineq̄liter distan
tia a gradu sūmo: ⁊ illud ꝙ min⁹ distat cōtinuitate ve
locius mouebit versus gradū sūmū: ⁊ tamē equecito
vtrūq3 attinget gradū sūmū: ꝙ istud sit icōueniēs ma
nifestū est: q2 si ambo equaliter distarēt a gradu sum
mo ⁊ vtrūq3 equaliter alteraret vsq3quo fieret sūmuz
illa eq̄ cito attingerēt gradū sūmū: igit si iā vnum eoꝝ
min⁹ distat ⁊ veloci⁹ alterabit sequit ꝙ citi⁹ attinget.
Et ꝙ illud sequat arguit ponendo ꝙ.a.⁊.b. sint duo
vniformiter calida p totū.a.tamē calidius.b.⁊ incipi
ant alterari ⁊ alterētur quousq3 vtrūq3 fuerit sūmum: sic
ꝙ eq̄cito fit.b.sūmū sicut.a.⁊ ecōtra: ⁊ p3 ꝙ.a.est pro
pinquius gradui sūmo q̄.b.cū sit calidius ⁊ cōtinue
velocius alterabitur versus gradū summū q̄.b.q2 cō
tinue intēsiorē gradum caliditatis habebit q̄.b. quo
usq3 vtrūq3 fuerit sūmū attingēt graduz sūmū p casū.
℄ Secūda opinio posuit ꝙ velocitas alterationis at
tenditur penes latitudinē forme acquirēde ⁊ penes q̄
titatem per quā extēditur latitudo forme ita ꝙ si eadē
qualitas acquiratur in eodē tempore maiori ⁊ mino
ri subiecto velocius alterabitur maius q̄ minus. Etiaz
hec opinio nō est tenēda: quoniā ex illa sequit ꝙ.a.mi
nori ꝓportione.a agere in.b.q̄.c.incipit agere in.d.⁊ ta
men in infinitū velocius aget.a.in.b.q̄.c. incipit agere
in.d.posito ꝙ.a.cōtinue p horaz futurā aget in totum
.b.⁊.c.incipiat agere in.d.a maiori ꝓportiōe q̄.a. aget
in.b.⁊ sic semper idē tempus aget p partē ante partez:
isto posito: p3 prima pars icōueniētis: ⁊ scōa arguit
nam aliquāto velocior.a.aget in.b.⁊ in infinitum tar
de.c.incipit agere in.d.igit in infinituz velocius.a.aget
in.b.q̄.c.incipit agere in.d.patet consequentia cuz ma
iori: ex quo a certa ꝓportione.a.continue aget in totuz
.b.⁊ minor declaratur: naz si.c.inciperet agere in totuz
.d.aliquāto velocior.c.inciperet agere in.d.⁊ si icipiat
agere tantum p medietatem in duplo tardius inciperet
agere: ⁊ si p tertiā partē tantū in triplo tardius iciperet
agere per opinionem: ⁊ sic in infinitum sed.c.per nullaz
partē.d.incipit agere: igitur in infinituz tarde incipit.c.
agere in.d. Item sequitur consequēter ꝙ.c.est calidum
in summo ꝙ cōtinue aget in frigidum summuz ⁊ in in
finitum tarde incipit agere quātūcunq3 fuerit magna ꝓ
portio agentis ad passuz: ⁊ hoc posito ꝙ alteratio fiat
per partem ante partē: ymo in reductione aque ad frigi
ditatem eodē gradu velocitatis vniformi p totuz: non
esset possibile ipsaz vel aliquaz eius partē vniformiter
alterari quo ad partes subiecti cū in īfinitum parua sit
aliqua pars eius ⁊ cuiuslibet partis in infinituz minor
sit aliqua ps eius q̄ totuz. ℄ Dicendū igitur cuz phs
⁊ Cōmētatore ꝙ velocitas alterationis soluz attendi
tur penes qualitatē ita ꝙ ille alterationes sūt equeve
loces siue fiant in subiectis equalibus siue inequalib⁹
quibus acquirūtur latitudines qualitatis eiusdē spe
ciei ⁊ consimilis intētionis in eodē tempore vel equa
li. Et notāter dico consimilis intensionis ⁊ nō latitudi
nis equalis: q2 si.a.acquireret in hora latitudinē vni
formiter difformē a gradu vt quatuor ad gradum vt
octo: ⁊ hoc extēsiue p partē post partē: ⁊.b.equal' quā
titatis oīno acquireret partibiliter extēsiue latitudinez
aliam vniformiter difformē a nō gradu ad gradū vt
q̄tuor in eodē tpe vl' eq̄li velocior eēt alteratio.a.q̄.b.
quia intēsiorē latitudinē acquireret.a.q̄.b.⁊ tamē lati
tudines eēnt equales: latitudo eniz caliditatis vnifor
miter difformiter extēsa a gradu vt quatuor ad gradū
vt octo est intēsa vt.6.⁊ latitudo alia est intēsa vt duo
cū quelibet illaꝝ corrñdeat suo medio gradui: i quo
cunq3 eni puncto est gradus vt quatuor: ibi est tota la
titudo a nō gradu ad graduz vt quatuor: ⁊ i quocūq3
puncto est gradus vt octo: ibi est tota latitudo intēsiue
sūpta a nō gradu ad graduz vt octo. Si tamē.a.acqui
retur vniformiter p totaz latitudinē caliditatis a gra
du vt quatuor ad gradum vt octo ⁊.b.consimiliter ⁊
in eodē tempore latitudinez aliā a nō gradu ad gradū
vt quatuor: ista duo equeuelociter alterarent: quia lati
tudines consimilis intētionis acquirerent: sicut eni q̄ti
tas a pedali ad bipedale est equalis extensiue q̄titati
incipienti a nō gradu quanti ⁊ terminate ad pedale ita
caliditas a gradu vt quatuor ad graduz vt octo vni
formiter accepta est tanta intensiue: sicut caliditas a nō
gradu ad gradum vt quatuor consimiliter extensa.

Contra regulā illam instatur ponendo ꝙ
.a.⁊.b. sint due aque frigide in sū
mo: que quidē alterētur in hora ad caliditatez summā
sic ꝙ in fine.a.erit summe calidum per totam: ⁊.b.non
erit summa calida nisi pars centesima: sed totum residu
um erit summe frigidum: ⁊ patet ꝙ.a.⁊.b.non equeue
lociter alterabuntur: quia.a.fiet calidum ⁊ non.b.⁊ ta
men in eodem tempore acquirent caliditatem eiusdem
intensionis ⁊ eiusdē speciei. Respondetur ꝙ ille altera
tiones erūt equeueloces ⁊ ꝙ.a.⁊.b.equeueloci altera
tione alterabuntur: licz non equeuelociter alterabun
tur: vnde penes aliud habet attendi velocitas altera
tionis ⁊ penes aliud velocitas alterabilis habet attē
di penes qualitatem tantum: sed velocitas alterabilis
habet attendi penes qualitatem proportionataz par
tibus subiecti ad hunc intellectum ꝙ si.a.b.equeuelo
citer alterantur ⁊ in medietate tēporis alteratur medie
tas.a.in eodem tēpore consimiliter alteratur medietas
.b.⁊ si in aliquo tempore alteratur tertia pars.a.in eo
dem tempore: cōsimiliter alteratur tertia pars: ⁊ sic cō
sequenter siue.a.⁊.b.sint equalia siue inequalia ita ꝙ
semper seruetur consimilis proportio partis ad totuz
licet.n.vna medietas.a.sit q̄libet medietate.b.maior
in quacunq3 proportione volueris ⁊ vna tertia.a.que
libet tertia.b.tamen proportio medietatis.a.ad suum
totum est equalis proportioni medietatis.b.ad suum
totum ⁊ proportio tertie partis.a.ad suum totum est
equalis proportioni tertie partis.b.ad suum totum.
Sicut enim caliditates consimiles in intensione possūt
denoīare subiecti nō equeuelocit' alterari: ⁊ ita cōtingit

Tex. cō. ii.

in casu posito de .a.b. (Si igitur vtrunqȝ). Secunda questio vtrum equalitas alterationis sit attendēda penes subiectum aut passionem ad hunc intellectum q̄ ille alterationes sunt equales que fiunt in eodē tēpore vel equali ad q̄litates eiusdē spēi ꝛ cōsimis intēsionis aut ꝙ ille alterationes equales sūt q̄ acqrūtur eq̄lib⁹ subiectis ꝛ ieq̄les q̄ acqrūtur ieq̄lib⁹ subiectis: ꝙtūcūqȝ passiōes sint eedem: verbi grā: dato ꝙ .a. sit vnū dealbatū vtrū ad hoc ꝙ alteri⁹ dealbati alteratio sit eq̄lis alteratiōi .a. opȝ .a. eē tm̄ quātū est illud dealbatū ꝛ illi equale oino. l.e.li. (Si igit̄ velocitas attēdit̄ penes passionē vtrū ieq̄litate alteratōis oȝ passionē respicere si idē sint spē q̄litatē ꝛ siles in intensiōe aut equeloces alteratiōes aut illud ꝙ alterat̄ vt si hui⁹ albatū sit: huius aūt tm̄ oporteat esse quātū aliud dealbatiōes sūt equales. Rñdet phs di. ꝙ equalitas alteratiōis est attēdēda penes vtrū). s. penes subm̄ ꝛ passionē ita ꝙ ille alteratiōes sūt equales q̄ in eodē tēpore vel eq̄li acquirūtur subiectis eq̄lib⁹ ꝛ sūt ad q̄litates eiusdē spēi ꝛ eiusdē intēsionis: alteratiōes igit̄ sunt eedē vel diuerse fm̄ ꝙ sūt ad qualitates eiusdē vel diuerse spēi ꝛ sūt eq̄les vel ineq̄les fm̄ ꝙ sunt in subiectis eq̄lib⁹ vel ineq̄libus ꝛ in hoc apparet dr̄ia iter velocitatē ꝛ equalitatē alteratiōis: q̄m velocitas nō respicit nisi passionē habēdo respectū ad tēpus: equalitas aūt preter illud respicit subm̄: nō oēs alteratiōes equales sūt equeloces ꝛ nō ecōtra: duo .n. iportat eq̄litas alteratōis ex pte qualitatis: vȝ ydētitatē spēi ꝛ intēsionis: ꝛ duo ex pte quātitatis. s. equalitatē tpis ꝛ subiecti ꝛ lȝ phus nō faciat mētionē de tpe: illud tamē est itelligēdū: ppterea que dicta sūt in pria cōclusione. l.e.li. (Aut pro sed in vtroqȝ opȝ respicere: vȝ in subm̄ ꝛ passionē ꝛ eadē quidem aut eadē passiōe fm̄ ꝙ eadē vel diuersa aliq̄ alterātur: debēt alteratiōes eedē vel diuerse: eq̄lis aūt aut inequalis dicit̄ alteratio fm̄ ꝙ illa pars que alteratur est inequalis aut equalis.

Notandum fm̄ Cōmētatorē cōmē. to. 33. ꝙ psideratio cōiunctionis in alteratiōe si fuerit fm̄ subm̄ tm̄ erit p accñs: ꝛ si fuerit fm̄ solā passionē non erit illis eq̄litas pfecta sed solūmō silitudo: ergo in consideratione equalitatis pfecte eque duo exigūtur. s. silitudo passiōis ꝛ equalitas subiecti. Intēdit cōmētator ꝙ alteratōes nō bn̄ cōparātur fm̄ eq̄litatē ꝛ ineq̄litatē nisi cōsideret subm̄ ꝛ passio: ita ꝙ si due alteratiōes sūt eq̄les pfecta eq̄litate subiecta sūt eq̄lia ꝛ passiōes psiles tā specifice ꝙ itēsiue: si eñi fuerit eq̄litas subiecti absqȝ silitudine passiōis erit eq̄l vna alteratio alteri alteratōi tm̄ p accñs: quoniā accidit tā alteratōi ꝙ passiōi eq̄litas subiecti: si aūt erit ydētitas passiōis tā specifice ꝙ itēsiue absqȝ eq̄litate subiecti aut vna alteratio silis alteri ꝛ nō pprie eq̄l.

Circa predicta dubitat̄ prio cū e metha ca°. de relatiuis vnū in substātia ꝛ idē i q̄litate silr in quātitate eq̄le ꝛ mot⁹ specificat̄ a termīo ad quē. s. hui⁹ sequit̄ ꝙ due alteratiōes nō sūt eedē ieq̄les sȝ tm̄ siles. ¶ Secūdo dubitat̄ cū in trib⁹ pdicamētis sit mot⁹ pprie dict⁹ vȝ in ꝙtitate q̄litate ꝛ vbi fm̄ Arist. quinto hui⁹: pp qd determiat de velocitate motus ad vbi ꝛ ad q̄litatē ꝛ nō de velocitate mot⁹ ad quātitatē. ¶ Ad primū dr̄ ꝙ vbicūqȝ iuenit̄ motus subē vel ꝙtitatis: ibi pōt iueniri ydētitas ꝛ eq̄litas sed in q̄litate inuenimus motus substātie. s. essentiā eo ꝙ suba vno modo sigñat equalem cuiuslibet entis: vt hētur quinto metha. quo mō loquit̄ phs prio posteriorȝ di. ꝙ substātia linee est ex pūctis: habȝ ēt motuȝ quantitatis: vȝ maius ꝛ min⁹: ex quo q̄litas est intēsibilis ꝛ remissibilis: igit̄ in qualitate inuenit̄ ydētitas ꝛ eq̄litas: nō tamen ita pprie sicut silitudo: hȝ igit̄ qualitas essentiā ꝛ essentiā qualitatis ꝛ essentiā talis ꝙtitatis: vȝ suscipiētis maius ꝛ min⁹: inquātū hȝ essentiā in ea inuenit̄ ydētitas: inquātū hȝ essentiā qualitatis in ea iuenit̄ silitudo: inquātū vō hȝ essentiā talis q̄litatis in ea iuenit̄ eq̄le: q̄m vbicūqȝ dat̄ mai⁹ ꝛ min⁹ datur eq̄le: ꝛ qȝ motus specificat̄ a termino ad quē: iō cōsequēter alteratiōes dr̄ esse siles ꝛ eq̄les. ¶ Ad secūdū dicit̄ ꝙ ppter duas cās nō fecit h̄ phs mētionē de motu ad quantitatē. Pria cā fuit ppter equocationē reptā in augmētatiōe ꝛ in diminutiōe: q̄m triplex est augmētatio vel diminutio. Pria est ad vbi. s. que insequit̄ elōgationē ptiū inuicē aut ppinquitatē: ꝛ h̄ dr̄ rarefactio vel cōdēsatio situalis: cui⁹ velocitas hȝ attēdi penes acquisitionē spatij localis: cū talis rarefactio nō sit nisi mot⁹ localis. ¶ Secūda augmētatio vel diminutio est ad q̄litatem .s. que est prio calidū ꝛ frigidū. ꝛ hec dr̄ rarefactio vel cōdēsatio alteratiua: cui⁹ velocitas hȝ attēdi penes raritatē vel densitatē acquisitā in tāto vel in tāto tēpe sicut dcm̄ ē de alteratōe. ¶ Tertia augmētatio vl̄ diminutio est ad ꝙtitatē q̄ fit p intus sumptionē alimēti cōuersi in nām aliti: ꝛ hec dicit̄ augmētatio pprie dicta vel diminutio: quelibet aūt aliarȝ est improprie augmētatio vel diminutio: cū nulla talis sit ad ꝙtitatē: nihil enim proprie augetur nisi animatū vt colligitur a philosopho prio de gene. ꝛ secūdo de anima. ¶ Secunda causa fuit: quoniā augmētatio vera ꝛ proprie dicta de qua loquitur philosophus includit motū localem ꝛ alterationē fm̄ ipsuȝ octauo huius: igitur velocitas augmētationis habȝ attendi penes id penes qd̄ attenditur velocitas motus localis ꝛ alterationis: sed velocitas motus localis habet attēdi penes spatiuȝ locale ꝛ velocitas motus alterationis penes spatiuȝ qualitatiuū: igitur velocitas augmentationis attēditur penes spatium quantitatiuū: ita ꝙ ille augmentationes sunt equeueloces: quibus acquirūtur quātitates equales: siue acquirātur equalibus siue inequalibus subiectis: ppterea nō est possibile augmētationes totius ꝛ partium esse equelociter ens: quoniā semper totuȝ acquirit maiorem quantitatē ꝙ aliqua pars quātitatiua eius: ꝛ semper maior pars maiorē quātitatē acquirit ꝙ minor in eodē corpore viuēte: ꝛ istud nō est inconueniēs sicut nō inconuenit motū circularē nunꝙ esse vni⁹ quo ad partes subiecti: sed tantū quo ad temp⁹. Et sicut velocitas alteratiōis habet attendi penes qualitatē tantum ꝛ velocitas alterabil̄ attēditur penes qualitatem pro[illegible] ita velocitas augmētationis attenditur penes quantitatē tantū ꝛ velocitas augmētationis attenditur penes quantitatē pportionatā. i. penes proportionem seu proportionate acquisitā in quantitatem semper intelligēdo in tanto vel in tāto tēpore. Si enȝ .a. pedale in hora. ꝛ .b. bipedale acquirat etiam tātum pedale in hora augmētationis sunt equeueloces: quia equales sunt quātitatis acquisite: nō tamen equeuelociter augētur .a. ꝛ .b. quia maiorem proportionem acquirit .a. ꝙ .b. nam .a. in principio augmenti est pedale ꝛ in fine ē bipedale: igitur acquirit proportioneȝ duplam: ex quo bipedalis ad pedale est proportio dupla .b. autem in principio est bipedale [illegible] pedale [illegible] ad bipedale ē pportio [illegible] .b. acquirit pportiōē [illegible] ad proportio[illegible]

nem duplam maiorem esse proportiõe sexqualtera: vñ in casu isto. a. ꝛ. b. equeueloci augmẽtatõe augetur nõ tamẽ equeuelocit augent: oportet eni. b. acqrere bipedale sic: ꝙ in fine eet quadripedale si debet equeualociter augeri sicut. a. qm cum in principio sit bipedale ꝛ in fine eet q̃dripedale acquireret ꝓportionẽ duplã: constat aũt oẽs ꝓportiões duplas esse eq̃les. ¶ Ex qb⁹ sequit ꝙ lʒ augmẽtationes toti⁹ ꝛ ptis nõ sint equeuloces tamẽ equeuelocit augent totũ ꝛ ps: qm tñ ꝓportionale acquirit digit⁹ quãtũ totale aialis: ꝛ si nõ est possibilis augmẽtatio vniformitatis quo ad ptes subiecti: tamẽ bñ possibile est aliqd vniformiter augeri: quo ad ptes subiecti: qm ꝛ si q̃titates acqsite nõ sũt equales tamẽ ꝓportiões acquirũtur equales: sed ꝫ planta pedalis quãtitatis ꝛ magna quercꝰ centipedalis q̃titatis acquirẽdo in anno tñ digitalem q̃titatem nõ equeuelociter augeatur ꝓpter defectũ ꝓportiõis equalis: tñ equeueloci augmẽtatõe augent pp equalẽ acq̃sitionem q̃titatis: de eq̃litate aũt augmẽtatiõis dicit ꝙ ille augmẽtationes sũt equales loquẽdo de equalitate pfecta q̃ fiũt i eodẽ tẽpore vel equali ꝛ adueniũt subiectis eq̃lib⁹ ꝛ sũt ad q̃titates eq̃les. Jlle võ augmẽtatões sũt inequales qb⁹ deficit aliq̃ illaꝝ triũ cõditionũ: ꝛ idem dicit de diminutiõe quo ad eq̃litatẽ ꝛ velocitatẽ. (Et

Tex. co. 34. gñatõe). Scda cõclusio aliq̃ generatiões vel corruptiones sũt inuicẽ cõparabiles in velocitate ꝛ tarditate: pꝫ: q2 aliq̃ generatões sũt equeuelociores ꝛ aliq̃ est altera velotior: nã ille gñatiões sũt equeueloces: qb⁹ in eodẽ tpe vel eq̃li acquirũtur sube eiusdẽ spẽi: vtputa generationes duoꝝ hominũ vel duoꝝ equoꝝ: si eñi in tẽporib⁹ eq̃lib⁹ acquirit forma hoĩs ille gñatiões sunt equeueloces: ꝛ si tẽpora sũt ineq̃lia vna illaꝝ gñationũ est altera velotior: nõ tamẽ gñatiões sũt equeueloces, vel iequeueloces si p eas acquirit forma aialis cũ in gñatione nõ sit cõparatio ꝓpria: nulla enim gñatio hoĩs est velotior aliq̃ gñatiõe equi neqꝫ tardior neqꝫ ita velox: ꝛ tñ p illas acquirit forma aialis: ꝛ hoc ideo: q2 forme terminãtes illas gñatiões nõ sũt eiusdẽ spẽi specialis[illegible] neqꝫ de tali [illegible] sẽp itelligit ph̃s. Le. li. (Et generatiõe aũt ꝛ corruptiõe idẽ ꝯsiderãdũ est sic in alteratiõe quo mõ equelox gñatio est si inequali tẽpore idẽ in substãtia ꝛ idiuisibili in spẽ acquirit vt hõ si nõ aial). i. si acquirit forma hoĩs ꝛ nõ aialis tantũ.

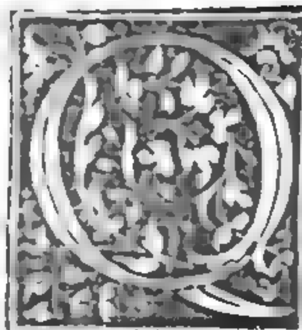
Contra ístã cõclusionẽ ex pte velocioris ꝛ tardioris in gñatiõe posset q̃s sic arguere: nulla gñatio ẽ altera velotior: nisi q2 vna alteratio est altera velotior cũ gñatio icludat alterationem neqꝫ aliquã successionẽ hẽat nisi rõne alteratiõis vt colligit ex p̃io de gene. sed ad h ꝙ aliqua alteratio sit altera velocior nõ sufficit ꝙ in eodẽ tẽpore fit ad q̃litatẽ eiusdẽ spẽi: sed vltra requirit ꝙ illa forma sit intẽsior: igit ad hoc ꝙ aliq̃ generatio sit altera velotior nõ sufficit ꝙ in eodẽ tpe vel minori fit ad subaꝫ: sed oportet ꝙ illa sba sit intẽsior si acquirit i eodẽ tpe vel saltẽ ꝙ sit eque intẽsa si acq̃rit in minori tẽpore. Rñdet philosophus negãdo ꝯñtiã di. ꝙ in alteratiõe necessario opꝫ cõsiderare duo ex pte termini ad quẽ: vꝫ ydẽtitatem specificã qualitatis ꝛ intẽsionẽ forme cũ termin⁹ alterationis sit p se intẽsibilis ꝛ remissibilis: sꝫ in generatione sufficit cõsiderare vnũ: vꝫ ydẽtitatẽ specificam spẽi: nõ autẽ expedit ꝯsiderare fm eo ꝙ suba nõ est intẽsibilis nec remissibilis. Le. li. (Nõ eñi hẽmus ad aliqua duo cõsiderare in quib⁹ est alteritas in generatione: sicut dissimilitudo in alteratiõe ꝓueniẽs ex intẽsione ꝛ remissione forme. (Et si nũerus). Ex p̃dictis tã in ꝓbatione cõclusiõis ꝙ in missiõe ad obiectionẽ phus increpat platonicos ꝛ pythagoricos di. ꝙ sicut in alteratione opꝫ respicere duo in termino ad quẽ: vꝫ ydẽtitatẽ specificã ꝛ similitudinẽ vel dissimilitudinẽ ita in generatione opꝫ respicere duo terminãtia motũ. s. ydẽtitatẽ specificã ꝛ equalitatẽ vel inequalitatẽ: quoniã numerus dicebãt est suba reꝝ: igit ille generatões sũt equeueloces que sũt ad nũeros equales ꝛ ille inequeueloces que sũt ad numeros ineq̃les ita ꝙ generatio velotior est ad numeꝝ maiorẽ: ꝛ gñatio tardior est ad numerũ minorẽ. ¶ Cõtra hãc opinionẽ arguit phs iferẽdo ex illa duo icõueniẽtia: quoꝝ p̃mũ est ꝙ nũerus maior ꝛ nũerus minor sũt eiusdẽ spẽi ꝙ est falsũ: q2 si duo nũeri ineq̃les sũt eiusdẽ spẽi, p̃idẽ oẽs nũeri ineq̃les sũt eiusdẽ spẽi cũ nõ sit maior rõ de aliqbus iequalibus ꝙ de aliis: cũ igit oẽs numeri eq̃les sint eiusdem spẽi: sequit oẽs nũeros tã eq̃les ꝙ ineq̃les esse eiusdem spẽi ꝙ est absurdũ: ꝛ ꝙ illud sequat arguit: gñatio velotior ꝛ generatio tardior sũt ad terminos eiusdẽ speciei: sed gñatio velotior est ad numeꝝ maiorẽ: ꝛ generatio tardior est ad numeꝝ minorẽ p illos [illegible] numerus maior ꝛ nũerus minor sũt eiusdẽ spẽi: ꝙ erat probandũ semp loquendo despẽ spãlissima. Le. li. (Et si nũerus suba reꝝ est vt dixerũt platonici ꝛ pythagorici maior ꝛ minor numerus similis spẽi est). i. spãlissime. ¶ Secũdũ icõueniẽs est ꝙ maioritati ꝛ minoritati sube corrñdet aliq̃d cõe noiatũ: pꝫ consequẽtia: q2 ita cõtingit in aliis: nã maioritati ꝛ minoritati q̃litatis correspõdet vnũ cõe noiatũ. s. maius ꝛ min⁹ seu mai⁹ intẽsũ ꝛ min⁹ intẽsuꝫ: maioritati ꝫ ꝛ minoritati quãtitatis corrñdet vnũ cõmune noiatũ: vꝫ maius ꝛ min⁹: seu maius quãtũ ꝛ min⁹ quãtũ. Si igit suba est numerus opꝫ maioritati ꝛ minoritati sube corrñdere aliq̃d cõe nominatũ: sicut corrñdet maioritati ꝛ minoritati numeri. s. plus ꝛ minus seu mai⁹ ꝛ min⁹. Sed illud cõsequens est falsũ: qm si maioritati ꝛ minoritati substãtie correspõdet aliq̃d cõe illud est innominatũ cũ nulla suba sit p se magna vel pua neqꝫ p se intensa vel remissa. Le. li. (Sed innominatũ ꝙ cõe est maioritate ꝛ minoritate sube ꝛ vtrũqꝫ). i. maioritatẽ ꝛ minoritatem sube nescim⁹ venire sicut noiam⁹ alia nã quo plus passio. i. excellẽs in quãtitate hꝫ magis aut excellẽs in q̃titate habet magis quantũ aut maius.

Notandũ p̃io fm cõmẽtatorẽ cõmẽto. 34. ꝙ illud ꝙ est cõe substantijs nõ habꝫ nomẽ neqꝫ passio que est ꝓpria illis scꝫ ꝙ nõ inuenit nomen cõuenientibus neqꝫ diuersis sicut hoc inuenitur ei in quib⁹ diuersant qualitates ꝛ in quibus conuenit: illa aũt que diuersant in qualitate dicũtur fortiores ꝛ debiliores: in quantitate võ maiora ꝛ minora: conuenientia autẽ in qualitate consimilia: in quantitate võ equalia. Jntẽdit Cõmentator ꝙ cõuenientia ꝛ discõuenientia in quãtitate vel qualitate habent ꝓprias passiones ꝛ nomina cõmunia proprie competentia illis: nõ autem cõuenientia ꝛ disconueniẽtia in substãtia: verbi gratia ꝓpria passio cõuenientiũ in quãtitate est equalitas ꝛ nomẽ cõmune proprie cõpetens illis est equale: disconuenientiũ autem propria passio est inequalitas seu maioritas ꝛ minoritas: nomen autem commune proprie competens illis est inequale seu maius ꝛ minus. ¶ Jtem propria passio cõuenientium in qualitate dicitur similitudo: nomen autem cõe ꝓprie competẽs illis est dissimile seu fortius ꝛ

debili⁹.i.magis ⁊ minus intēsu3. Sed cōuenientibus ⁊ discōueniētibus in suba nō cōpetit ,ppria passio nominata neq3 nomē cōe nominatū ,ppue cōpetēs eis: si eni cōueniētia in suba sūt eque pfecta ⁊ discōuenientia sūt ineque pfecta sic q vnū sit magis pfectū: ⁊ reliquū minus perfectū: ista nō ,ppter cōpetunt substātij sed in differēter reb⁹ oīu3 p̄dicamēto2 cū perfectū sit trāscendens pari passu cū ente in decē p̄dicamēta.

Secundo notandū fm cōmētū q ratiō nequo2 attēdit velocitas ⁊ tarditas in generatiōibus nō habēt nomē cōe illis p̄cise cōpetens: cuius rō est: q2 velocitas ⁊ tarditas i generationibus ex multis causis pōt cōtingere aliquādo ex pte agētis: q2 agēs est potētius: velocior est eni3 generatio ignis ex aqua q̄ terre ceteris paribus: quia ignis est maioris actiuitatis q̄ terra: aliquādo ex pte materie: qm̄ velocior est generatio ignis ex aere q̄ ex aqua: maioris eni resistētie est aqua q̄ aer: interdū vo ex pte distātie: qm̄ generatio ignis ex medietate aeris vel aque imediata agēti est velocior generatiōe ignis ex medietate remota. Et q2 oībus istis causis velocitatis ⁊ tarditatis generationis nō est īpositū nomē cōmune illis p̄cise: ideo in generationib⁹ illa penes q̄ attēditur velocitas aut tarditas nō habēt cōmune illis p̄cise. Ista declaratio est dubia: qm̄ ex illa sequit nullu3 esse nomē cōe īpositū illis rōne quo2 attēduntur velocitas ⁊ tarditas in alteratōe: qm̄ ex oīb⁹ assignatis causis pōt cōtingere velocitas ⁊ tarditas in alteratione ⁊ magis in alteratione q̄ in generatione cū in generatiōe nō fit velocitas aut tarditas nisi rōne alteratiōis quā includit. ¶ Dicendū ergo cū pho ⁊ cōmentatore q iō cōuenientibus ⁊ discōueniētibus in suba aut maioritate ⁊ minoritate sube nō est aliq̄d nomē īpositū illis p̄cise aut ,ppue cōpetens fm q̄ attēdit velocitas ⁊ tarditas in gn̄atiōe: q2 suba nō est p se equalis nec inequalis magna vel pua itēsa vel remissa: sed tm̄ p accidēs. Pitagorici aūt ⁊ platonici debuerunt ponere tale cōe ex quo fm eos suba est eēntialiter ⁊ p se numerus: cōstat aūt q equalitas ⁊ inequalitas maioritas ⁊ minoritas p se cōpetit nūero: ex quo numerus est p se q̄titatis.

Contra predicta arguitur primo q generationes nō sūt inuicē cōparabiles in velocitate ⁊ tarditate: q2 gn̄atio est trāsmutatio īdiuisibilis p Aristo. quinto huius: ⁊ forma subalis indiuisibilit acquirit p cōmētatorē sexto hui⁹. ¶ Scdo arguitur q gn̄ationes diuersa2 rōnū inuicē cōparantur in velocitate ⁊ tarditate: qm̄ velociꝰ gn̄at ignis ex aere q̄ aer ex igne ceteris pib⁹ cū maioris actiuitatis sit ignis q̄ aer. ¶ Ad pm̄ dr̄ q gn̄atio dupl'r accipit: vno mō vt ē tm̄ trāsmutatio īdiuisibilis: ⁊ sic nō cōparant gn̄atōes inuicē i velocitate ⁊ tarditate: alio mō vt icludit alterationē pcedētē ⁊ sic cōpaīt. Itē eadē mutatio nūero ē ad q̄litatē ⁊ ad formā subalē vt ē ad q̄litatē dr̄ alteratio: vt aūt ad formā subalē dr̄ gn̄atio: iō gn̄atio aliq̄n est mot⁹ successiu⁹ sicut alteratio nō p se sed p accidēs rōne cui⁹ successiōis inest illi velocitas ⁊ tarditas. ¶ Ad secūdū dr̄ q gn̄ationes diuersa2 rōnū cōparātur i velocitate ⁊ tarditate: nō fm ,pporcōe3 simplicē: s3 ,pporcionalitatē: q2 non bn̄ dr̄ q gn̄atio ignis sit velocior gn̄atōe aeris: sed tm̄ q ignis velociꝰ gn̄at ex aere q̄ e3 ⁊ huius cōpatio magis fit in magnitudine ⁊ puitate tēporis q̄ in velocitate ⁊ tarditate cū p illā denotet generationē ignis ex aere fieri in minori tempore q̄ generationem aeris ex igne quātitatis.

Quoniam autē semp mouens.) Text. co. 3. Istud est secūdū capitulu3 hui⁹ tractat⁹ .7. phyco2: in q̄ phs determinat de motu per cōpationē ad motorē ⁊ mobile: ⁊ diuiditur in duas ptes: i pᵃ ponit regulas de motu locali cōcernentes causas velocitatū in mobilibus: in scda applicat illas regulas ad motū alterationis ⁊ augmētatōis ibi. (Sint igit i alteratōe). In pria pte Aristo. facit duo: pmo pmittit vnā suppositionē de motu locali. Scdo exequit de intēto ibi. (Sit igit. a.). Suppō igit quā Aristo. pmittit absq3 p̄dicatione ex determiatis in libris p̄cedētib⁹ ē ista: in oī motu locali mouēs ⁊ motū sūt cōtraria ⁊ in tpe quāto ⁊ in spatio quāto: qm̄ mouēs phycū est mouēs q i mouēdo mouet: tale aūt necessario ē quātū: ⁊ q2 īdiuisibile nō mouet localiter nisi p accn̄s vt est pbatū .6. hui⁹ iō mobile etiā oz eē quātū. Itē mot⁹ nō fit in istāti vt ōmōstratur ibi illi⁹ cōnuitas est ex cōtinuitate spatij s3 q patuit q̄rto hui⁹: iō tā tps in quo mobile mouet localiter q̄ spatiū p q vel supra q mouet oz esse quātū. Tex. li. Quoniā autē semp mouēs mouet aliquid ⁊ in quod mobile ⁊ in aliq̄ ⁊ vsq3 ad aliq̄d: dico āt in aliq̄: q2 in tpe: vsq3 āt ad aliq̄d: q2 ad quātā aliquā lōgitudinē .i. vsq3 ad aliq̄d spatiū locale acceptū fm lōgitudinē: semper eni simul est mouēs q mouet ⁊ mobile q mouet ipm mouēs: quare qui q̄tū aliq̄d erit q motū est .s. ip3 mobile: ⁊ in quāto .i. in tpe quāto ⁊ in spatio quanto.

Notandum primo fm cōmētatorē cōmēto .35. q motor extrinsecus q̄ est corp⁹ nō est ille q̄ est v̄tus in corpe: ⁊ h manifestū est ex h q semp mouet ⁊ mouet: motor eni q̄ ē qn̄ mouēs mouet ē corp⁹ necessario q nō est ve2 de oī motore: qn̄ ergo phs dicit q in oī motu locali mouēs ⁊ motū sūt quāta: nō loquit de motore itrinseco cuiusmodi ē itelligētia celi aut alia forma subal' aut accidētalis: s3 loquit de motore extrīseco: q q̄dē in mouēdo mouet cuiusmodi est pellens vel trahēs aut vtiginē ducēs de q supra locut⁹ ē i h .7. tale .n. i mouēdo p se mo²: forā āt subal' aut accntal': ⁊ si mo² h ē p accn̄s: intelligētia āt celi n3 p se n3 p accn̄s mo². Et si ar² de magnete attrahēte ferrū q̄ ē i mouēdo nō mo²: ⁊ tn̄ ē motor extrīsec⁹ cōpe⁹ ⁊ q̄rt⁹: dr̄ q phs ⁊ pᵗᵉˢ loquūt ō motore extrinseco corpeo tm̄ motu locali: pstat āt magnetē n̄ mouē fer2 tm̄ localr: s3 ēt alteratiue vt patuit ex doctrina pᵗᵉˢ i h .7°. ¶ Scdo notanᵐ s3 pᶜᵐ eodē pᵗᵒ q velocitas ppie vniuicuiq3 motui se² excessum po^e motoris sup poᵃᵐ motuū. Ista ē scda suppō q̄ pōit pᵗᵒʳ faciens ad v̄ificatōe3 regula2 sequētiū i q̄ p excessū nō itēdit excessū arismetricū alioqn velociꝰ moueret .4.2. q̄ .2. .1. 3 determiatōe3 phi i .3. regla hui⁹ capli: ⁊ p3 p̄ⁿ: q2 ā q̄ ē excessus q̄ excedit ⁊ q̄ sit excessus q̄ excedit ... s3 p excessū itēdit pᵗᵒʳ excessū geometricū .i. ,pporᶜᵐ aut inequalitatis motoris ad mobile seu ,pporᶜᵐ poᵉ motiue supra suā resiᵃᵐ ad hūc itelᵐ q velocitas i motu ... porᶜᵐ poᵉ motie ad suā resiᵃᵐ ⁊ ,ppor° velocitatū i motib⁹ seᶜ ,pporᶜᵐ ,pportionū potētia2 mouētiū ad suas resiᵃˢ: vn̄ ita velociter mouet .2. vnū sicut .4. duo ...

tāta est pportio duoꝝ ad vnū quāta .4. ad .2. s. dupla τ in duplo velotiꝰ mouet .4. i. quā .8. moueāt .4. qꝛ proportio .4. ad vnū est dupla ad pportionē .8. ad .4. naꝫ pportio .4. ad vnū est dupla: τ pportio .8. ad .4. est dupla: sed pportio q̄drupla est dupla duple: qꝛ cōponit ex duabus duplis eq̄libꝰ: igit̄ τc̄. Ex ista suppōne seq̄tur p̄io: pportio velocitatū ĩ motibꝰ nō ē sicut pportio potētiaꝝ mouētiū iter se: pꝫ: qꝛ dato opposito: seq̄tur possibilitas actiōis a pportiōe eq̄litatis τ minoris ineq̄litatis: nā si pportio velocitatū ē sicut proportio potētiaꝝ mouētiū iter se: igit̄ si aliqua potētia mouet aliqđ mobile sub dupla poᵃ poterit mouere idem mobile in subduplo velotiꝰ: sꝫ poᵃ vt .4. mouet mobile vt duo: τ vt 3: igit̄ potētia vt duo poterit mouē mobile vt duo τ vt 3 in subduplo velotiꝰ seu i duplo tardius: sꝫ duoꝝ ad duo est proportio minoris ĩeq̄litatis: igit̄ intētū. Et si allegat phs quarto huiꝰ di. q proportio velocitatū in descēdēdo est sicut proportio grauitatū: dicit̄ q ĩtelligit in ordine ad mediū resistens tenēs cōsimilē proportionē: qꝛ .a. pōt est in duplo grauius .b. τ in medio vniformi nō mouet̄ in duplo velotius p̄cise: sꝫ magis vel minꝰ q̄ in duplo. ¶ Secundo sequit̄ q pportio velocitatū in motibꝰ nō est sicut pportio potētiaꝝ resistētiaꝝ: qꝛ si sic: igitur si aliqđ mobile mouet̄ ab aliquo motore duplū ad illud in resistētia posset moueri ab eodē motore in duplo tardiꝰ: sꝫ mobile tā vt duo q̄ vt tria mouet̄ a motore vt .4. igitur mobile vt .4. τ mobile vt .6. pōt moueri a motore vt .8. in duplo tardiꝰ: sed .4. ad .4. est pportio equalitatis τ .4. ad .6. est pportio minoris ĩeq̄litatis: igit̄ a pportiōe equalitatis τ minoris ĩequalitatis pōt puenire motꝰ: q est incōueniēs primitꝰ deductū cōtra intentionē phi tā hic q̄ in libro ce. di. q potētia motoris dꝫ excedere potētiā moti: τ si allegat̄ phs .4. huiꝰ di. q pportionaliter auget̄ velocitas sicut diminuit̄ resistentia: dicit̄ q loquit̄ de pportiōe arismetrica τ nō geometrica de q̄ ē p̄sens sermo. (Sic igit̄ .a.) Jsta suppōne p̄missa phus ponit .4. regulas cōcernētes cās velocitatū in motu locali: quaꝝ p̄ia est ista: si aliqua poᵃ mouet aliqđ mobile p aliqđ spatiū medietatē illius pōt mouere in eodē tēpe p spatiū in duplo maius: pbat̄ τ posito q .a. sit mouēs τ .b. mobile .c. spatiū: τ .d. tēpus tūc sic velocitas in motu locali: sequit̄ pportionē potētie motiue supra suā resistētiā: sꝫ pportio .a. ad medietatē .b. mobilis est dupla ad pportionē .a. supra .b. mobile: igitur .a. in duplo velotiꝰ pōt mouere medietatē .b. mobilis q̄ q̄ .b. mobile: τ p̄ p̄ñs si .a. mouet .b. p .c. spatiū in .d. tēpore in eodē tp̄e poterit mouere medietatē .b. p spatium in duplo maiꝰ: pꝫ ꝯñtia: qꝛ ad duplatōēꝫ velocitatis sequit̄ duplatio effectꝰ. T. c. li. (Sic igit̄ .a. q est mouens .b. aūt q mouet̄ q̄tūcūq longitudo mota .c. s. spatiū in quātocūq tp̄e in quo est .d. ĩeq̄li: ergo tp̄e .a. motor seu eq̄lis potētia ei q est .a. medietatē ipsiꝰ .b. trāsibit duplicē ipsiꝰ .c. magnitudinē i duplo maiorē q̄ sit .c. ipꝫ āt .c. spatiū ptrāsibit in medietatē ipsiꝰ .d. sic enim erit analogia) .i. pportio medietatis ad mobile.

Notanduꝫ hic fm cōmētatorē cōmento 15 q necessario est cē resistentia iter motorē τ rē motā siue motio fuerit nālis siue [illegible] τ ista resistētia cōis est sꝫ q alteꝝ est agēs τ reliquū patiēs: vn̄ dicimꝰ in vtutibꝰ celestibus mouētibus q nō mouet quacūq potētia qđcūq corpꝰ celeste: sed quelibet potētia mouet ppriū corpꝰ in velocitate ppria: sed oēs cōueniūt in hoc q mouēt in infinitum τ fm hunc motū nō est proportio iter eas τ motū: sꝫ vō qꝛ vnaqueq eaꝝ mouet ppriū corpꝰ velocitate ppria fm hoc fm pportionē propriā ad motū vel cuꝫ motu. ¶ Jntēdit Cōmētator q si aliq̄s est motꝰ: cuiꝰ successio nō puenit ex pte mediꝫ necesse est resistētiā puenire ex pte mobilis siue motꝰ fuerit nālis siue violētus siue motor fuerit extrinsecus siue ĩtrinsecus cū ista resistētia est cōis vbicūq dat̄ agēs τ patiēs: vn̄ motores corpoꝝ celestiū hn̄t resistētiā ex pte motuū: nō q̄libet ĩtelligētia quodlibet corpꝰ celeste possit mouere: sꝫ determinata ĩtelligētia determinatū corpꝰ celeste: qꝛ intelligētia lune nō posset mouē orbē sol̄ neq aliq̄ ĩferior mouē posset orbē ĩtelligētie supioris q̄ orbē motoris corpoꝝ celestiuꝫ: aliquo mō proportionant̄ ĩ motu τ aliq̄ mō nō proportionātur: ꝯsiderādo .n. tp̄us q̄ mouēt corpa celestia: sic nullā pportionē hn̄t iuicē: qꝛ quilibet illoꝝ motoꝝ mouet suū corpꝰ celeste p tp̄us ĩfinitū: ꝯsiderādo aūt velocitatē eorūdem corpoꝝ sic iter se hn̄t pportionē eo q vnū corpꝰ celeste alio velotius mouet̄ .s. ignis respectu sui ĩferioris cū ĩ eodē tēpe finito maiꝰ spatiū describat. (Dubitabit ꝯᵗᵒʳ). Jsta pportio videtur ĩdiuisibil̄: vn̄ igit̄ accidit istis potētijs istud: τ forte hoc accidit ex diuersitate nāꝝ: mouent̄ q̄ nō sūt in potētia mā̃e ĩ mobilitate sꝫ magis τ minꝰ ex diuersitate nāꝝ corpoꝝ q̄ mouent̄ ex eis: h aūt q motus eoꝝ .s. corpoꝝ celestiū in tēpore est licꝫ nō sit proportio iter potētias motiuas τ mobiles accidit ex nā motꝰ: motores āt qui sūt in mā̃ si aliq̄s eoꝝ hēret potētiā ĩfinitā cōtinget vt motꝰ esset in nō tp̄e: τ hoc declarabitur in vltio octaui libri: τ Aristoteles nō loquit̄ h nisi de motoribꝰ mālibus. ¶ Primū dubiū Cōmētatoris est istud: cū pportio motoꝝ celestiū sit indiuisibilis: vnde puenit q vnus alio velotius mouet̄ i pportione diuisibili. Rn̄det ꝯᵗᵒʳ q h puenit ex nā ipsorum motoꝝ: qui nō sunt forme in mā: sed si excedūt in mobilitate fm magis τ minus puenit etiā ex natura ipsorum corpoꝝ celestiuꝫ: quoꝝ vnum est aptū nāliter velotius moueri τ alteꝝ tardius: τ quoniaꝫ actus actiuorum sunt in patiēte disposito: ideo ille motor mouet velotius qui applicatur mobili naturaliter a posteriori ad motū velotiorē. ¶ Secundū dubiū Cōmētatoris: cū inter motores celestes τ sua mobilia nō sit aliq̄ pportio: vnde puenit q motus est in tēpore. Deberet enī motus fieri in nō tēpore ex quo motor nō pportionat̄ mobili. Rn̄det Cōmentator q illud puenit ex natura celi motus: sicut enim repugnat corpori celesti moueri in nō tēpore: ita repugnat motui celi esse in nō tēpore. Si tamē aliquis motor qui est in mā haberet potentiā infinitā motꝰ illius posset esse in non tēpore vt declarabit̄ octauo huiꝰ: nā talis motor cum esset in mā in mouendo debilitaret̄: igit̄ esset ĩfiniti vigoris alr̄ nō posset mouere p tēpus ĩfinitū: τ si esset infiniti vigoris indubie moueret in nō tēpore: qꝛ oportet effectum pportionari esse. ¶ Tertiū dubiū Cōmētatoris: motor alicuius mobilis pōt mouere medietatē illiꝰ in eodem tēpore vel equali p spatiū in duplo maius: igitur motores corporū celestiū possūt mouere medietatē celi in eodē tempore vel equali per spatiuꝫ in duplo maius. Respondet Cōmentator q philosophus loquitur de motoribus mālibus: cōstat aūt ĩtelligētias celestes eē motores ĩmateriales. Ex quibus sequitur fm Cōmētatorē q iter motores celestes ē pportio ĩdiuisibilis τ iter corpa celestia est pportio diuisibil̄: iter vō motores τ corpa celestia nō ē aliqua pportio: ex quo

enī intelligētie celi sunt īdiuisibiles ⁊ se excedūt in mouente necessario est inter illas ꝓportio indiuisibil': corpora aūt celestia sunt quāta ⁊ se excedunt in magnitudine: ideo īter illa est ꝓportio diuisibilis: sed īter itelligētias ⁊ corpa celestia nō est aliqua ꝓportio: nō eī in indiuisibilis: ex quo corpa celestia sūt diuisibilia neqꝫ [illegible].

Contra predicta arguitur: ⁊ p̄io cōtra cōmentatorē: [illegible] motores celestes sunt indiuisibiles: igit̄ nō seinuicē excedūt in mobilitate: pꝫ cōsequētia: q2 oē excedēs diuiditur in duo: quoꝝ vnū est illud p q̄d excedit: ⁊ reliquū est eq̄le excessō. ¶ Secūdo arguit̄ cōtra regulā phūs: eī oīs potentia mouens aliq̄d mobile pōt mouere medietatē illius p spatium in duplo mai' in eodē tempore vel equali: sequit̄ q̄ so2. piciēs aliquē lapidē ad aliquā distantiā posset medietatē illi' mouere ad distantiā in duplo maiorem ⁊ quartā ptē illius ad distātiā in quadruplo maiorē: ⁊ sic in īfinitū cui' oppositū experimur. ¶ Ad p̄mū dicit̄ q̄ duplex ē excessus: vꝫ quātitatiu' ⁊ virtual. oē igit̄ excedēs aliud excessu quātitatiuo diuidit̄ in ptem p quā fit excessus ⁊ in ptē equalē excesso: hui' aūt diuisio nō fit vbi est tm̄ excessus virtualis cuiusmodi ē i motoribus celestib': sed sufficit q̄ in suis effectib' ueniat̄ excessus quātitatiu' hui': cōstat aūt mot' celestes qui sunt effect' motoꝝ celi seinuicē excedere quātitatiue p diuisionē taliū: quoꝝ vnū facit excedere: ⁊ reliquū est equale excesso: ⁊ sicut excessus motoꝝ nō fūdat in q̄titate cōtinua vel discreta: sꝫ tm̄ in vnitate vel multitudine trāscēdēte: ita ⁊ ꝓportio repta in illis: vna enī intelligētia hꝫ ad aliā duplā vel quadruplā ꝓportionē in mobilitate absqꝫ aliqua diuisibilitate quātitatis cōtinue vel discrete. ¶ Ad secūdū dicit Egidi' q̄ Aristo. intelligit illā regulā: ⁊ oēs sequētes de motore ⁊ mobili p se q2 per accidēs pōt cōtingere cōtrariū aut ratione mediȷ̄ magis resistētis pti q̄ toti aut rōne applicatiōis melius facte toti q̄ pti. Burleus aūt dicit q̄ oēs tales regule sūt intelligēde cū illa additiōe ceteris pibus lō si mediū plus in vno motu q̄ in alio resistat nō tenent regule Aristotelis: q2 cetera nō sūt paria: ⁊ ita cōtingit in ꝓposito: qm̄ mediuꝫ plus resistit medietati q̄ toti ⁊ plus tertie pti q̄ medietati: vel forte p mobile pbs intēdit totā resistentiā ex pte mobil' ⁊ mediȷ̄ ceteris pib': in casu aūt signato medietas lapidis nō est medietas resistēne: sꝫ manet plus q̄ medietas cū maneat resistēda totius mediȷ̄. ¶ Sed dicēduꝫ iuxta doctrinā Cōmētatoris tertio hui' q̄ successio in motu aliqñ ꝓuenit ex resistētia mediȷ̄ tm̄ vt in corpib' simplicib': aliqñ ex resistentia mobilis tm̄ vt in corpib' celestib': ⁊ aliqñ ex resistētia vtriusqꝫ vt in aīalibus: loquit̄ ergo phūs de motore ⁊ mobili a qb' ꝓuenit mot' cui' successio cāt̄ tm̄ ex resistētia mobilis: ⁊ qm̄ successio ī motu lapidis piecti nō ꝓuenit tm̄ ex resistētia mobilis: sꝫ magis ex resistētia mediȷ̄: ido argumētū nō pcedit: si enī illa piectio fieret in vacuo aut in medio nō resistente: nō dubium qn̄ in duplo ad maiorē distātiā piceret̄ medietas q̄ totū ab eadē potētia ⁊ in quadruplo magis ps q̄rta q̄ totū ⁊ sic in infinitū. (Et si eadē). Secūda regula

Tex. [illegible] si aliqua potētia mouet aliq̄d mobile per aliq̄d tēpus medietatē illi' pōt mouere ī medietate tpis: ita q̄ si .a. mouet .b. p .c. spatiū in .d. tpe eadē potētia .a. vel eq̄lis poterit mouere medietatē .b. vel tm̄ per totū .c. spatium ī medietate tēpis: quoniā ꝓportio .a. supra medietatē .b. est dupla ad ꝓportionē .a. supra .b. igit̄ p tm̄ spatiū .a. poterit mouere medietatē .b. ī medietate tpis p quā poterit mouere totā .b. in toto tpe: pꝫ ꝯsñia p diffinitionē velocioris datā sexto hui'. ?e. li. (Et si eadē potentia idē mobile in hoc tpe). s. d. tātūdē mouet vꝫ p tantū spatiū ⁊ medietatē illi' mobil' ī medietate tpis mouebit

Notandum p̄io fm̄ [illegible] q̄ oīs ꝓportio terminoꝝ mediatoꝝ cōponit̄ ex ꝓportione primi ad mediū ⁊ mediȷ̄ ad vltimū: verbi grā ꝓportio tripla regularꝫ ad vnū cōponit̄ ex ꝓportiōe triū ad duo qui est sexquialtera: ⁊ ꝓportiōe duoꝝ ad vnū q̄ est dupla ita q̄ vna dupla ⁊ vna sexquialtera faciūt vnā triplā: ꝓportio aūt quadrupla q̄ est q̄tuo2 ad vnū nō solū cōponit̄ ex ꝓportiōe q̄tuo2 ad duo: ⁊ duoꝝ ad vnū quaꝝ quelibet est dupla: sꝫ etiā cōponit̄ ex ꝓportione quatuo2 ad tria q̄ est sexqtertia: ⁊ ꝓportiōe triū ad duo q̄ est sexqaltera: ⁊ ꝓportiōe duoꝝ ad vnū q̄ ē dupla ita q̄ nō solū duo duple faciūt vnā quadruplā: sꝫ etiā vna dupla cū vna sexqtertia ⁊ vna sexquialtera.

Secundo notādū q̄ oīs ꝓportio cōposita ex duab' ꝓportiōib' eq̄libus est p̄cise dupla ad quālibet illaꝝ ⁊ composita ex duab' ꝓpositionib' īequalib' est magis q̄ dupla ad ꝓportionē minorē: ⁊ minor q̄ dupla ad ꝓportionem maiorē: verbi grā ꝓportio q̄drupla q̄ ē īter quatuo2 ⁊ vnū ꝯponit̄ ex duab' ꝓportiōib' eq̄lib' .s. ex duab' duplis vꝫ puta q̄tuo2 ad duo: ⁊ duoꝝ ad vnū: iō est p̄cise dupla ad quālibet illaꝝ: ⁊ q2 etiā cōponit̄ ex ꝓportione q̄tuo2 ad tria ⁊ ꝓportiōe triū ad vnū: quaꝝ p̄ia est mino2. ¶ Scd̄a rō: ꝓportio q̄drupla ē maio2 q̄ dupla p̄ie q̄ ē sexqtertia: ⁊ mīor q̄ dupla due q̄ ē tripla: istud mobile accipit̄ ex cōi aīe ɔceptiōe q̄ ē q̄ oē q̄tum cōpositū ex ptib' eq̄lib' ē p̄cise duplū ad q̄libꝫ illaꝝ. ⁊ oē ꝯpositū ex ptib' īeq̄lib' ē magis q̄ duplū ad ptē minorem ⁊ minus q̄ duplum ad maiorem. Ex qbus sequit̄ p̄io q̄ nō si aliq̄ po' mouet aliq̄d mobile eadē po' mouebit medietatē illi' in duplo veloci' p̄cise: imo aliqñ min' q̄ ī duplo veloci' ⁊ qñqꝫ magis q̄ ī duplo cū octo moueāt vnū min' q̄tū ī duplo veloci' q̄ duo: qm̄ ꝓportio octo ad vnū ꝯpōit̄ ex ꝓportiōe .s. ad duo ⁊ duoꝝ ad vnū: q̄ꝝ p̄ia ē maio2 scd̄a cū p̄ia sit q̄drupla ⁊ scd̄a dupla: igit̄ tota ꝓportio octupla ē mino2 q̄ dupla ad p^am ⁊ maio2 q̄ dupla ad scd̄aꝫ: ⁊ p ꝯñs .s. mouēt vnū min' q̄ ī duplo veloci' q̄ duo. Iteꝫ .3. mouēt vnū a ꝓportiōe tripla ꝯposita ex ꝓportiōe triū ad duo ⁊ duoꝝ ad vnū: q̄ꝝ p^a cū sit sexqaltera ē mino2 scd̄a q̄ ē dupla: igit̄ ꝓportio dupla ē maio2 q̄ dupla p̄ie: ⁊ minor q̄ dupla scd̄e: igit̄ tria magis q̄ in duplo veloci' mouēt vnū q̄ duo ⁊c. ¶ Scd̄o seq̄t q̄ si motoris ad mobile ē ꝓportio maio2 q̄ dupla ipꝫ nō mouebit medietatē mobil' ī duplo veloci' p̄cise: sꝫ min' q̄ ī duplo: ⁊ si motoris ad mobile fuerit ꝓportio mīor q̄ dupla nō mouebit medietatē illi' ī duplo veloci' p̄cise: sꝫ plus q̄ ī duplo: p' p3 pꝫ ex p' exēplo vbi .s. mouent duo ⁊ duo vnū: scd̄a pꝫ ē nota ex scd̄o exēplo vbi tria mouēt duo ⁊ vnū. ¶ Tertio sequit̄ q̄ si motoris ad mobile ē ꝓportio dupla mouebit medietatē illi' ī duplo veloci' p̄cise: ita q̄ .4. in duplo veloci' p̄cise mouēt vnū q̄ duo: qm̄ ꝓportio .4. ad vnū ꝯpōit̄ ex ꝓportione .4. ad duo ⁊ duoꝝ ad vnū: q̄ꝝ q̄libet ē dupla: sꝫ oīs ꝓportio ꝯposita ex duab' ꝓportiōib' eq̄lib' ē p̄cise dupla ad q̄libꝫ illaꝝ: igit̄ ⁊c. ¶ Quarto seq̄tur q̄ ista regula Arī. vna cū pcedēte nō ē absolute itelligēda vt verba sonant: quoniam si motoris ad mobile fuerit

proportio maior q̄ dupla non mouebit medietatem mobilis per dupluz spatium in eodem tempore neq3 mouebit per idem spatiuz ī medietate tēporis sed pertransibit minus q̄ spatium dupluz in toto tempore: ꝛ ī medietate temporis minus q̄ totuz spatium. Et si autem erit ꝓportio maior q̄ dupla motoris ad mobile mouebit medietatem illius per spatium plusq̄ in duplo: maius in eodem tēpore ꝛ ī medietate tēporis mouebit plusq̄ per totum spatiuz: sed intelliguntur regule Aristotelis seruata eadez ꝓportione ita q̄ tanta sit ꝓportio motoris ad mobile quāta mobilis ad suaz medietatem. (Et media virtus). Tertia regula: si aliqua

Tex. cō. 36. potentia mouet aliquod mobile per aliquod spatium in aliquo tēpore medietas motoris mouere poterit medietatem mobilis per idez spatiuz in equali tēpore: patet: quoniaz qualis est ꝓportio totius ad totum talis est ꝓportio medietatis ad medietatez vt si. a. pōe medietas sit. c. ꝛ. b. mobil' medietas sit. z. ita velocior mouebit ipsum. z. sicut. a. mouet. b. ex quo seruatur eadem ꝓportio: igitur si. a. mouet. b. in aliquo tempore. c. poterit mouere. z. in eodē tēpore vel equali. I. e. li. (Et media virtus). i. virtus media motoris ipsius mobilis medium mouebit in equali tempore per equale spatiū vt ipsius. a. pōe sit medietas que est ipsuz. c. ꝛ ipsius. b. z. sit mediuz. Similiter igitur se habet (ꝛ fm analogiam). i. eandez ꝓportionez virtus motoris ad graue mobile (quare equale). i. per equale spatiuz ꝛ in equali tempore mouebit medietas, medietatem quo tempore totum mouebit totum.

Notanduz fm Cōmentatorez cōmento. 36. q̄ velocitas motus quā habebat totuz motuz ad totuz motorez est fm ꝓportionem excessus potentie motoris super potētiam moti: ꝛ cū diuiserimus motuz per duas medietates: ꝛ similiter motorez: tunc ꝓportio motoris que est medietas ad motum q̄ est medietas erit sicut proportio totius motoris ad totuz motuz: ꝛ vir declarauit geometre. ❡ Ecce q̄ Commētator per excessum nō intendit excessum arismeticuz: quoniaz aliter motor vt quatuor velotius moueret mobile vt duo q̄ motor vt duo mobile vt vnum q̄ est contra regulaz: ꝛ patet cōsequētia: quia maiori excessu quatuor excedunt duo q̄ duo vnum: sed per excessuz intēdit excessuz geometricuz. i. ꝓportionem geometricaz fm quaz Aristoteles declarauit oēs regulas precedentes. Item per medietatez mobilis ꝛ motoris non intendit philosophus neq3 Cōmentator medietatez que est pars illius: quia non opz si sor. mouet platonez per aliquod spatiuz in aliquo tēpore q̄ medietas sortis possit mouere medietatez platonis per idez spatiū in equali tēpore: sed per medietatem motoris: intēdunt potentiā subduple virtutis actiue ꝛ per medietatez mobilis potentiaz substātialē virtutis passiue ita q̄ quāta velocitate mouet sor. platonē tanta velocitate poterit mouere cicero in duplo minoris potentie aliuz hominem in duplo minoris resistentie. (Et si quatuor).

Tex. cō. 37. Contra dictas regulas posset quis arguere: ꝛ primo contra primā sic: si motor mouens aliqd mobile per aliquid spatium in aliquo tempore poterit mouere medietatē illius in equali tēpore per spatiuz in duplo maius: igitur per idem si aliquis motor mouet aliqd mobile per aliquod spatium in aliquo tēpore duplum ad illud poterit mouere in equali tempore per spatiuz in duplo minus: ꝛ p cōsequens si motor vt quatuor mouet mobile vt duo p aliquod spatium in aliquo tēpore idez motor poterit mouere mobile vt quatuor in equali tēpore per spatium in duplo minus: ꝛ sic a proportione equalitatis poterit ꝓuenire motuz q̄ est falsuz. ❡ Secūdo arguitur contra secundaz regulaz sic: si motor mouens aliquod mobile per aliquod spatiuz in aliquo tēpore poterit mouere medietatē illius per totuz illud spatiū im mediate tēporis: igitur per idē medietas motoris potest mouere totuz mobile per aliquaz partez illius spatij in equali tēpore: quo concesso sequitur q̄ si motor vt quatuor mouet mobile vt tria per aliquod spatiuz motor vt duo poterit mouere idez mobile vt tria p aliquam partem illius spatij: ꝛ per consequēs a ꝓportione minoris inequalitatis poterit ꝓuenire motus q̄ est absurdū. ❡ Tertio arguitur contra tertiaz regulaz: si tanta velocitate agit medietas motoris ī medietatem mobilis quāta totus motor in totuz mobile: igitur si cumulus milij cadēs in terraz facit sonuz medietas cumuli facit medietatez soni tertia pars cumuli tertiā partem soni: ꝛ consequenter quelibet pars cumuli facit aliquam partē soni: s3 vnuz granuz milij est pars totius cumuli: igitur vnuz granuz milij cadens in terram facit sonū: cuius oppositum exprimit: ista ratio sic cōcludebatur Zenoni q̄ credebat q̄libz granuz milij quātūcunq3 paruuz facere sonuz si proiceretur aut caderet in terram. ❡ Ad primuz respondet phūs negando consequentiaz nec est similitudo: q2 motor taz ad suuz mobile q̄ ad medietatez illius habz ꝓportionez maioris inequalitatis: non autez habet illaz ꝓportionez ad duplum sui mobilis: non enim oportet si. e. mouet. z. per. c. spatium in aliquo tempore q̄ possit mouere duplum ad illud in equali tēpore per medietatez. c. spatij. I. e. li. (Et si. e. motor ipsuz. z. mobile mouet in ipso. d. tēpore fm. c. spatiū: nō necessariū est in equali tempore duplum ipso. z. mouere fm medietatez ipsius. c.). ❡ Ad secunduz respondet phūs similiter negando consequētiam propter dissimilitez ꝓportionis: quoniā totius ad suum mobile ꝛ ad suaz medietatez est ꝓportio maioris inequalitatis ꝛ medietatis motoris ad totuz mobile est ꝓportio minoris inequalitatis: non igitur oportet si. a. mouet. b. per. c. spatiuz in. d. tempore q̄ medietas. a. mouet ipsuz. b. per aliquaz partez. c. spatij aut in aliquo tēpore quātūcunq3 magno vel paruo: aliter si centum homines possent trahere vnaz nauiz vnus homo posset trahere illam nauim diuidendo potētiā oīum trahentiuz fm diuisionez spatij ita q̄ si centuz homines possunt trahere vnaz nauiz per spatiuz pedalis quātitatis in hora vnus illoruz centū poterit trahere illā nauim per centesimaz partez pedalis quantitatis in eadem hora sic arguendo centū homines trahunt istā nauim per spatiuz pedale in hora: igitur medietas illorum potest illam trahere per medietatē illius spatij in eadem hora: ꝛ quarta pars hominuz per quartaz partem spatij: ꝛ consequēter centesima pars per centesimā partem eiusdē spatij in eodez tēpore: sed vnus homo est centesima pars cētū hoīum: igitur ꝛc. I. e. li. (Si vo. a. motor ipsuz mobile. b. mouebit in ipso. d. tempore per tantaz magnitudinē quanta est ipsuz. c. spatiuz medietas ipsius. a. que est in quo est. e. ipm. b. non mouebat in tēpore in quo est. d. neq3 in aliquo ipsius. d. est aliquid ipsius. c. analogum ad totuz. c.). i. habens talem ꝓportionē per quaz. e. possit mouere. b. sicut est. a. ad. z. omnino enī si contingit non mouebit nihil. idest

nullo mõ.e.mouebit.b. Si.n.tota virtus totū mouet medietas nõ mouebit:neq; q̄tã neq; in quocūq; tpe.i. neq; per aliquã magnitudinē:neq; in aliquo tpe. vnꝰ enim moueret nauē siquidē nauē trahētiū diuiditur potētia in numerū ⁊ lõgitudinē per quã oēs mouent cõstrue sic.si quidē potētia trahētiū nauē diuidit in numerū ⁊ lõgitudinē.i.magnitudinē per quã oēs mouēt. ¶ Ad tertiū rñdet phūs di.q̄ rō zenonis nõ est vera p quã pbat quãlibet partē cumuli milij sonare seu facere sonū:qm̄ vnꝰ totus modiꝰ milij h3 ꝓportionē supra aerē maioris inequalitatis:non autē granū:iõ nihil phibet totū modiū facere sonū ⁊ nõ granū intelligēdo per se:p accidēs vnū granū facit sonū iuuãdo ad actionē totius:cū nõ sit potētia nisi in toto: neq; habeat ex se virtutē per quã possit mouere ⁊ diuidere ⁊ frangere aerē:ideo diuisuz a toto nõ facit sonū:sed tantuz vt est pars totius modij ex vnamento aliarum partiū. Le.li. Propter hoc zenonis rō nõ est vera q̄ sonet milij quelibet ps.nihil.n.phibet nõ mouere aerē in nullo tpe tm̄ quãtū mouet eadē totꝰ modius:neq; vtiq; tanta pars q̄tãcūq; mouebit cuz toto si sit per se hoc nõ mouet:neq;.n.nihil est nisi potētia in toto.

Notandum fm cõmētatorē cõmēto 37.q̄ dicebat zeno q̄ modiū milij qz cū cadit facit sonū necesse est vt quodlibet granū per se faciat sonū.⁊ silr gutte aque succedētes super lapidē:ita q̄ faciãt in ipso foueã necesse est vt vnaquaq; earū opet in lapidē:quoniã si nulla operat:ergo nec oēs operant:⁊ iste sermo est sophisticus : quia vna pars nõ opatur in actu:sed in potētia:qm̄ vnꝰ homo de trigita nõ mouet solus nauē.) Cõsequētia quã faciebat zeno est ista. Oēs partes simul per se faciūt sonum:igitur quelibet pars p se facit sonū:qz ex opposito sequit oppositū.nulla pars p se facit sonū:igit non oēs ptes p se simul faciūt sonū:sicut etiã a sili sequitur. oēs gutte aque cadētes sup lapidē p se cauãt lapidez: igitur quelibet gutta p se cauat lapidē:qz ex opposito sequit oppositū. Sed q̄ tales ꝯñe nõ valeãt arguit cõmētator q̄ triginta hoīes per se trahūt nauē igit : ⁊ tñ nullus illoꝝ per se trahit nauē:ita totꝰ modius milij per se mouet aerē:⁊ per se facit sonū:⁊ tamē nullū granum milij per se mouet aerē neq; p se facit sonū:sicut enī motus nauis est fm se totū p se a triginta hoībus ⁊ p accidēs a quolibet illoꝝ:ita motꝰ seu sonꝰ modij milij est fm se totū per se a toto modio milij:⁊ per accñs a quolibet grano milij. Et qz oīa ista agētia agūt simul nõ aūt gutte cadētes sup lapidē:iõ nõ ꝯsilr operant h ⁊ illa.gutte enī ꝑcedētes cauãt lapidē in potētia disponendo lapidē p mollificationē. vltima aūt gutta cauat lapidē in actu faciēdo foueã ex dispõne ꝑcedētē:sz nullum granū milij facit sonū in actu:nec aliquis illorum triginta mouēt nauē per se:⁊ si naui fuissent diu applicati oēs pter vnuz nõ ꝓpter hoc vltimus mouet nauē in actu:qz nullus ꝑcedētiuz impressit aliquã dispõnem in naui per quã vltimus deberet mouere p se nauem.

Sed dubitatur pp quid granū cadēs i terrã nõ facit sonū sicut modius milij cū eque diuidat aerē ⁊ tangat terrã descēdēdo deorsuz sicut modiꝰ milij. ¶ Rñdet iuxta doctrinã Aristo.2.de aīa q̄ ad causationē soni nõ sufficit sola diuisio aeris vna cū cõtactu corpoꝝ se pcutiētiū : sz requirit velox motꝰ verberãtis ad verberatum:⁊ fortis fractio aeris inter corpora se pcutiētia: que nõ inueniunt in grano cadēte in terrã:sed bene in modio milij.(Si vo duo.) Quarta regula.si due potentie diuise mouent duo mobilia diuisa per aliq̄d spacium in aliquo tpe eedē potētie cõiuncte mouebūt eadez mobilia cõiuncta p idē spaciū in equali tpe.p3.qz talis est ꝓportio aggregati ad aggregatum qualis est ꝓportio diuisi ad diuisuz. Si enī potētia vt octo mouet quattuor:⁊ potētia vt duo mouet vnū potētie aggregate mouebūt mobilia aggregata eadē velocitate: qz cõtinue seruabit eadē ꝓportio:sicut enī octo ad quattuor:⁊ duoꝝ ad vnū est ꝓportio dupla:ita decem ad quinq; est ꝓportio dupla. Le.li. (Si vero duo sūt mouētia ⁊ mobilia:⁊ vtrūq;)diuisuz ab alio(hoꝝ aūt) mouētiū vtrūq; mouet suū mobile tm̄ in tãto tpe p tãtū spaciū in tãto tpe(⁊ cõposite potentie cõpositum ex generibꝰ)mobilibꝰ(equali mouebūt lõgitudine ⁊ in equali tpe analogū nūm .i.eadē est ꝓportio aggregati ad aggregatū:⁊ separati ad separatū. Tex. cõ.38.

Notanduz primo fm cõmētatorē cõmēto.38.q̄ ista regula est intelligēda qñ equaliter mouēt duo põdera diuisa in spacio ⁊ in tpe cū aūt diuersant in spacio.vbi gratia.q̄ alterū mouet vnã artonã in vna hora p medietatē vniꝰ leuce:⁊ illud mouet duas artonas in vna hora p vnã leucã:nõ sequit cū duo motores fuerit aggregati ⁊ artone fuerint cõgregate vt moueant ab eis in illa hora neq; p vnã leucã:neq; p dimidiã. Intēdit cõmentator q̄ ista ꝯña nõ valet.sor.põt portare vnã librã p medietatē leuce in vna hora:⁊ plato põt portare duas libras p vnã leucã in eadē hora:igit sor.⁊ pla.possunt portare tres libras p vnã leucã vel p dimidiã in vna hora:⁊ hoc iõ:qz spacia sūt diuersa.vbi aūt esset idem spaciū ⁊ idē tēpus.sequit cõmētator ꝯña eēt bona vbi dicit Burleus q̄ platonē portare duas libras p vnaz leucã in hora itelligit dupliciter vz cõiunctiz ⁊ diuisiz. ꝯiunctiz qdē sit q̄ portet p totū spaciuz duas libras:⁊ isto mõ ꝯña est bona . diuisim vero sic q̄ vnã libram portet p medietatē vniꝰ leuce:⁊ aliã p aliã medietatez: ⁊ isto modo nõ valet ꝯña quõ itelligit cõmētator. Sz põt dici q̄ cõmētator itēdit cõparare poas fm ꝓportionē duplã sicut spacia ⁊ põdera:ita q̄ plato sit in duplo potētius sorte:⁊ põdus portatū a platone p vnã leucã sit duplū ad põdus sor.p mediã leucã.iõ dicit q̄ nõ seruat eadē ꝓportio totꝰ aggregati ad totū aggregatū:⁊ partis diuise ad partē diuisaz semp itelligēdo mouētia agere fm vltimū sui posse cuz nota exclue.si enī plato põt portare duas libras p vnã leucã i vna hora poterit portare plus quã duas libras p medietatem leuce in eadē hora. ¶ Propterea illa ꝯña non valet.sor.põt portare vnã librã ꝑcise p medietatē leuce in vna hora:⁊ plato põt portare duas libras ꝑcise p vnã leucã in eadē hora.igit sor.⁊ plato possunt portare tres libras ꝑcipue p vnã leucã:vl dimi. i vna hora.ñ.n.pñt portare.3.lib.ꝑcise p vnã leucã qz sor.non põt portare vnã librã per vnã leucã:neq; pñt portare tres libras ꝑcise p medietatē leuce:qz sor.pt portar p medietatē leuce vnã.lib.et pro plꝰ quã duas lib.⁊c.

Secundo notanduz fm cõmētatorem cõmento eodem q̄ cū vnuz fuerit spaciū ⁊ tēpus fuerit vnū:tūc ꝓportio eiꝰ q̄ congregat ex duabꝰ potētijs motis ad duo põdera mota erit eadē ꝓportio siue potētia põderū:⁊ potētia motorū:cõueniãt aut diuersant. vbi gratia.qm̄ si aliqs motor habeat aliquã ꝓportionē ad aliq̄d motū:⁊ alius motor cuius potētia:h3 istã eadē ꝓportionē ad potē

p

tiam pōderis mouet ab eo. declaratū est in lib. ele. cor ꝙ cū fuerit qlibet ꝗtitates ⁊ totidē eaꝝ cōpatiões tūc ꝓportio oiuꝫ ad oēs est sicut ꝓportio vni⁹ ad vnuꝫ. Intēdit cōmētator ꝙ ad hoc qꝺ potētie ꝯgregate moueāt mobilia cōgregata equeuelociter: ⁊ eqꝓpropor-tionalr sicut potētie diuise mobilia diuisa duo requirū tur: primo ꝙ tā tēpus quā spaciū sit idē: qm̄ si spaciuꝫ vnius motoris eēt mai⁹ ꝙ spaciū alterius potētie cō gregate nō mouerēt mobilia cōgregata equeueloci-ter: neqꝫ eqꝓportiōalr vt patuit i exēplo pmi no-tabilis. ¶ Scḋo requirit ꝙ eadē sit ꝓportio poten-tiarū diuisarū ad sua mobilia: qꝛ si diuersa erit ꝓpor-tio nō sequit potētias aggregatas eque ꝓportionalr mouere. vbi gr̄a: qꝛ potentia vt ꝗtuor mouet mobile vt tria a ꝓportiōe sexquitripla: ⁊ potētia vt duo mo-uet mobile vt vnū a ꝓportiōe dupla: nō sequit potē-tiā vt sex mouere mobile vt quattuor equeuelociter: aut equeꝓportionalr cū ꝓportio .6. ad .4. sit sexquial-tera ⁊ nō dupla neqꝫ sexquitripla. vbi aūt potētie diui-se mouerēt eadē ꝓportiōe eedē ꝯiūcte eqꝓproportio-naliter ⁊ equeuelociter mouerēt. vñ qꝛ octo mouēt ꝗ-tuor ⁊ ꝗtuor mouēt duo eadē ꝓportione .s. dupla: iō duodeciꝫ mouēt sex equeꝓportionalr ⁊ equeueloci-ter: sicut octo mouēt quattuor ⁊ ꝗtuor mouent duo. Etiā qꝛ nouē mouēt tria ⁊ tria mouēt vnū eadē ꝓpor-tiōe .s. tripla: iō duodeciꝫ mouēt ꝗtuor equeꝓporti-onaliter ⁊ equeuelociter sicut nouē mouēt tria ⁊ tria vnū s a proportione tripla.

Tertio notādū ſm cōmētatorē eodē cōmē-to ꝙ cū duo mota mouēt aliqꝺ pō-dus per aliqꝺ spatiū possibile ē cū diuiserim⁹ moto-res ⁊ diuiserim⁹ pōdus: ita ꝙ ꝓportio vtriusqꝫ partis ad vtrūqꝫ motorē sit sicut ꝓportio toti⁹ ad totū ꝙ ꝓ-portio motus remanebit eadē: ⁊ hoc ſm ꝓportioneꝫ est v^m. sed ſm ꝙ estimat in quolibet istoꝝ duoꝝ cōsi-derādū est. videmus .n. ꝙ duo ⁊ tres boies mouēt cō gregatū qꝺ nō possunt mouere ꝭꝫ segregationē. Intē-dit cōmētator ꝙ si soꝛ. ⁊ plato simul mouēt aliquod pōdus ⁊ diuidat ac etiā pōdus sic ꝙ cuiuslibet illoꝝ ad suā partē pōderis sit eadē ꝓportio que est toti⁹ ag-gregati ad totū aggregatū necessario remanebit eadeꝫ velocitas nō tñ si soꝛ. ⁊ plato mouēt aliquod pōdus poterūt ipsi mouere partes pōderis diuisas eadē ve-locitate qua simul mouebāt totū pōdus: qꝛ forte nū-quā seruabit eadē ꝓportio. sit .n. soꝛ. potentie vt duo ⁊ plato potētie vt tria: ⁊ pōdus resistētia vt quattuor si enī diuidet pōdus in duas medietates soꝛ. nō pote-rit mouere aliquā illarū si diuidatur in duas partes quarū vna sit pōderis vt vnuꝫ: ⁊ alia vt tria: nullus il-loꝝ poterit mouere scḋam ptē cuꝫ nō ꝓueniat mot⁹ a ꝓportione equalitatis vel minoris inequalitatis. Si autē sic diuidat ꝙ vna pars sit sicut vnū cuꝫ dimidio ⁊ altera sicut duo cū dimidio. pꝫ ꝙ nō manet eadē ve-locitas: cū nullus eoꝝ moueat eque ꝓportionaliter si-cut ambo simul. dicit ergo cōmētator ꝙ duo ⁊ tres ho-mines mouēt aliqꝺ ꝯgregatū aliqua velocitate ꝙ nō possunt mouere ſm segregationeꝫ eadē velocitate: qꝛ nunꝙ seruabitur eadem proportio.

Contra ista arguit. cū oīa virtus vnica sit fortior seipsa dispersa tam ex pte motoris ꝙ ex parte mobilis: sequit ꝙ motores ꝯgre-gati nō ita velociter mouēt sicut segregati mouētes ab eadem proportione. vbi gr̄a. quattuor mouent duo: ⁊ duo vnū a ꝓportiōe dupla: igit si quattuor ⁊ duo vni-antur fiet potētia maior ꝙ vt sex. sit igit ꝙ vt septem. Siṁr si duo ⁊ vnū vniant fiet maior resi^a ꝙ vt tria. sit igit ꝙ vt quattuor: sed vt cōstat septē ad quattuor nō est ꝓportio dupla: sed minor ꝙ dupla: igit nō ita ve-lociter mouet cōgregatū aggregatū sicut diuisum diui-sum. ¶ Cōsiṁr arguit diuidēdo totū motorē in duos motores: ⁊ totū mobile in duo mobilia ꝙ nunꝙ ita velociter diuisuꝫ mouebit diuisum: si cōgregatū cōgre-gatuꝫ: cū nunꝙ seruabit eadē ꝓportio sicut neqꝫ eadeꝫ virtus. ¶ Rn̄det ꝙ Aristo. ⁊ cōmētator loquunt per se ⁊ nō p accn̄s semp itelligēdo cū ꝯditione ceteris pa-ribus ad hūc itellectū ꝙ ex motore vt quattuor: ⁊ mo-tore vt duo nō possit fieri nisi motor vt .6. ⁊ ex mobili vt duo, ⁊ mobili vnū non possunt fieri nisi mobile vt tria. ¶ Itē supradicta regula intelligit de motorib⁹ ⁊ motibus eiusdē rōnis: qꝛ nō oꝫ si .a. mouet sursuꝫ a ꝓ-portiōe dupla: ⁊ .b. deorsuꝫ etiā a ꝓportiōe dupla ꝙ i-uicē ꝯiūcta eqꝫ velociter moueant. si enī grauitas ⁊ leui-tas sunt eq̄les nullus ex eis ꝓueniet mot⁹ sursuꝫ vl̄ de-orsum. Si aūt ineq̄les tardior erit motus ex illis ꝯiū-ctis ꝙ separatis. si etiā .a. ignis moueat sursuꝫ a ꝓpor-tione dupla ⁊ .b. ignis alteret aquā eadē ꝓportiōe nō oꝫ ꝙ .a. ⁊ .b. ignes cōgregati moueant sursuꝫ: aut alte-rent aquaꝫ equeuelociter precise.

Si igitur in alteratione.) Ista est scḋa pars huius capituli in qua phs applicauit regulas de motu locali mo-tui augmētatiōis ⁊ alterationis. primo quidem premittens vnaꝫ suppositionē. Scḋo vero exeqnr de intento ibi. (In dupla.) Tex. cō. 39.

¶ Quātū ad primū suppositio quā intendit phus est hec ꝙ sicut in motu locali est aliquid qꝺ mo-uet ⁊ aliquid qꝺ mouet: ⁊ vtrūqꝫ ē ꝗtū in tpe quanto ita in augmētatiōe est aliquid qꝺ auget ⁊ aliquid qꝺ auget: ⁊ vtrūqꝫ est ꝗtū in tpe ꝗto. siṁr est dare in alte-ratiōe aliquid qꝺ alterat. ⁊ aliquid qꝺ alterat: ⁊ tā al-terās ꝙ alteratū est ꝗtū in tpe ꝗto: qꝺ pꝫ ex eo ꝙ ali-q̄ alterant magis ⁊ aliq̄ alterant min⁹ sic ꝙ aliqua eq̄ velociter alterant: ⁊ aliq̄ in equeuelociter ꝙ nō posset esse nisi ipsa essent ꝗta: ⁊ alterarētur in tpe ꝗto. Le. li (Si igit in alteratiōe ⁊ in augmēto) est sicut in motu locali aliter quidē enī est augēs aliquid aūt ⁊ qꝺ au-get in ꝗto aūt tpe ⁊ ꝗtū aliud quidē auget ⁊ aliō au-getur: ⁊ alterās quidē ⁊ qꝺ alterat. siṁr aliqd aliud est ⁊ ꝗtū. ſm enī magis ⁊ min⁹ alterata sunt) iō illa sunt ꝗta (⁊ in quāto tempore.

Notandum ſm cōmētatorē cōmen-to .39. ꝙ quēadmodum augēs ⁊ auctū ē aliqd terminate potētie. siṁr ēt alterās ⁊ alteratū sūt termiata: ⁊ ſm excessuꝫ potētie alterātis sup potētiā alterati erit velocitas alterationis ⁊ quāti-tas tpis in quo ē alteratio .s. ꝙ hec duo sequunt ꝓporti-onē in alterās ⁊ alteratū. si igit ꝓportio fuerit ma-gna velocitas erit magna ⁊ tps breue ⁊ ecōuerso. Ecce pꝫ cōmētatorē ꝙ velocitas i motu augmētatiōis ⁊ al-teratiōis quo ad causaꝫ hꝫ attēdi sicut in motu locali penes ꝓportionē potētie motiue supra suā resistētiaꝫ:

ita q ubi est maior ppoztio ibi est maior velocitas et min⁹ tps et ecōtra: et ubi minor pportio ibi minor velocitas et mai⁹ tpus. Sic q hec duo. s. tps et velocitas sequunt ad pportionē. neqȝ loquit h cōmētator de excessu arismetrico: sȝ geometrico: sic et loqt de pportione geometrica: et nō arismetrica. ¶ Sȝ dubitat: qr dato illo seqt q in oi alteratiōe qȝ agēs assilat sibi passū iducit latitudo ifinita forme. pbat. sit. a. sūme calidū vt octo: et. b. remisse frigidū vt qttuor: q in hora debeat assilari. a. p alteratiōnē ei⁹: tūc añ finē hore resistentia erit subduplata et subqdruplata et sic in ifinitū. ex q remittet ad nō gradū: igit pportio agēs ad passum erit duplata et qdruplata et sic in finē hore: sȝ ab infinita latitudine pportionū qrū mīma fuit dupla a prin⁹ pcedit velocitas ifinita si velocitas seqt pportionē: vt dicit cōmētator: igit et c. ¶ Itē. a. calidū hȝ eadē pportionē sup. b. qñ ē remotū sic qñ ē ppinquū: sȝ qñ ē ppinquū veloci⁹ agit i illud: igit velocitas nō seqt pportionē. ¶ Scdo arguit sic Aristo. vt iquit cōmē. cōmēto allegato vult declare q oia q dixit de motore et moto i loco sūt vā i augmēto et alteratiōe: sȝ velocitas in motu locali nō sequit pportionē: igit neqȝ i augmēto nec alteratiōe. mior declat. qm graue descēdēs i medio vniformi ptiue veloci⁹ et veloci⁹ mouet: et tñ manet ptinue eadē pportio mouētis ad resistētiā. ¶ Itē si po^a vt duo mouet resistētiā vt vnū p spaciū pedale: sequit q po^a vt tria mouebit eadē resistētiā p pedale cū dimidio cū pedalis cū dimidio ad pedale sit tanta ppor^o quāta ē triū ad duo: igit po^a vt nouē mouebit eadē resistētiā vt vnū p spaciū triple. pȝ pña. qr pportio nonupla cuiusmodi ē. 9. ad. 1. ē dupla triple: vȝ triū ad vnū: igit oȝ duplū effectū pducē q cōcesso argr sic. potētia vt nouē mouebit resistētiā vt vnū p spaciū tripedale: et p tātū mouebit potētia vt octo: qr pportio octupla cuiusmōi ē. 8. ad vnū ad tripla duple iaȝ assignat inter duo et vnū: igit ab ieqlib⁹ potētijs pueniūt velocitates eqles respectu eiusdē passi q ē icōueniens.

¶ Ad pri^m negat p^a. et admisso casu pcedo q. a. aget in. b. ab ifinita ppor^e a q pueniet infinita velocitas ñ tñ ex hoc iducet latitudo ifinita forme: qm illa velocitas nō erit ifinita p tps: neqȝ p istās: sȝ tm in qlibȝ tpe termiato ad vltimū istās hore. Et qñ arguit q. a. candē pportionē hȝ ad. b. qñ ē propiquū sicut et rēotū: et tñ veloci⁹ agit in. b. qñ ē ppinquū q dū ē remotum. ¶ Rñdet q velocitas nō sequit pportionē bitualeȝ fūdatā i po^a actia et passiua: sȝ pportionē actualeȝ fūdatā. ¶ Ad 2^m dr q si ē graue illō ptiue dscēdit ita ptinue mouet a maiori ppor^e po^e motiē sup resistētiā medij: qm mot⁹ ille nō fit tm a for^a grauis: sȝ et a medio ipellēte: et qr ptinue maiorat medium impellens: ideo continue maioratur potentia actiua: et pñr velocitas. ¶ Ad aliō negat pña. nā vt dictū est velocitas i motu nō sequit pportionē resistētiaȝ seu effectuū pductorȝ: sȝ pportionē agētis ad passuȝ: iō si duo mouēt vnū p spaciū pedale tria mouebūt vnū plusq p spacium pedale cū dimidio q arguit sic. qttuor mouēt duo p spaciū pedale sic duo vnū ex q seruat eadē ppor^o sȝ pportio. 4. ad duo cōponit ex propor^e. 4. ad. 3^a. et triuȝ ad duo qrū pria ē mior. 2^a igit p primā proportionē potētia vt qttuor mouet resistētiā vt duo min⁹ p semipedale et p scdaȝ proportionē mouet plus q p semipedale: igit potētia vt 3^a mouet resistētiā vt vnum plusq p pedale cū dimidio. ¶ Itē proportio tripla cuiusmōi ē triū ad vnuȝ cōponit ex vna dupla: et vna sexquialtera: sȝ proportio sexquialtera nō ē medietas duple sed plus q medietas: igit si potētia vt duo mouet vnū p spaciū pedale. potētia vt. 3. mouebit idē plus q p spaciū tripedale ex q proportio nonupla ē dupla triple. potētia āt vt. 8. mouebit resistētiā vt vnū p spaciuȝ tripedale tm ex q propor^o octupla ē tripla duple: (In duplo.) Ista suppōne pmissa phs ponit qttuor regulas pcernētes cās velocitatū i motu augmētatiōis et alteratiōis: qrū pria est ista. Si aliq vtus iducit i aliquod passuȝ siue aliquā qtitatē vel qlitatē in aliq tpe eadē vtus i duplo maiori tpe iducet qtitatē vel qlitatē i duplo maiorē loquēdo de maioritate extēsiua in quātitate: et de maioritate itēsiua i qlitate. Ista regula ē manifesta: qm eadē ē proportio agētis ad effectū i aliquo: et eiusdē agētis ad duplū effectū i duplo maiori tpe. Si. n. aliq vtus pōt agē i hora quātitatē pedalē et caliditatē vt qttuor eadē vi⁹ ceteris parib⁹ poterit agē in duab⁹ horis qtitatē bipedalē et caliditatē vt octo. 1. c. li. (In duplo duplū) .i. talis vtus i duplo tpe causabit effectum duplum. Tex. cō. 39.

Notanduȝ

q ista regula ē itelligenda cū hac pditiōe ceteris paribus. s. q agēs nō debilitet in agēdo: et q nō sit ipedimētū plus ex vna pte q ex alia: vȝ q nō variet distantia neqȝ passo tribuat iuuamētū. ad hoc igit q agēs i duplo tpe iducat qtitatē vt qli^{tem} pciseī duplo maiorē oȝ q nō fiat iuuamētū neqȝ ipedi^m ex aliq pte: nō ēt fiat augmētū vel diminutio in potētia actiua vel passiua: qr alr nō seruaret eadē velocitas sic nec eadē proportio. ¶ Sȝ dubitat: qm calidū sūmū pōt producē caliditatē sūmā i aliq tpe et i duplo maiori tpe nō pōt producē in duplo maiorē caliditatē. qr nō dat caliditas maior caliditate sūma loquēdo de maioritate itēsiua. ¶ Rñdet q regula ē itelligēda pditionalr: vȝ si aliq vtus pōt producē aliquā qualitatē: et duplā ad illaȝ in casu isto illa vtus in duplo maiori tpe producēt qlitatē in triplo maiorē: et i triplo maiori tpe qlitatē in triplo maiorē dato q triplā ad primā i genere posset producē. (Et duplū.) Scda regula. si aliq vi⁹ iducit i aliqd passuȝ aliquā quātitatē vel qlitatē i aliq tpe dupla vi⁹ cābit i eodē tpe quātitatē vel qlitatē in duplo maiorē. patȝ. qm ad duplationē vtutis sequit duplatio proportionis agētis supra passuȝ: et ad duplationē pportiōis seqt dupla^o velocitatis: et ad duplationēȝ velocitatis seqt dupla^o effect⁹. igit et c. 1. c. li. (Et duplū in duplo). i. duplū agens causabit in duplo maiorem effectum. Tex. cō. 39.

Notandum

q ista regula est sic itelligēda. si potētia motoris ad resistētiā sui moti fuerit ppor^o dupla po^a motiua duplicata mouebit idē mobile i duplo veloci⁹: et duplū mobile equāliter pcise: ita q illō mobile mouebit i duplo miori tpe: et i eodē tpe mouebit mobile i duplo mai⁹. et si potētia motiua sit sic. 4. et sua resistētia vt duo: tūc potētia vt. 8. mouebit resistētiā vt duo i duplo veloci⁹: et resistētiā vt qttuor pcise equalr. Si uā potētie motoris ad resistētiam sui moti fuerit pportio maior q dupla potētia duplicata nō mouebit idē mobile i duplo veloci⁹: sȝ minus q in duplo: qm potētia vt. 8. nō mouet vnū in duplo veloci⁹ q. 4. mouet vnū: sȝ min⁹ q in duplo cū ppor^o octo ad vnū nō sit dupla ad pportionē. 4. ad vnū: sȝ minor q dupla: et pñter talis potētia duplicata nō pvocat effectū duplū in tpe illo sȝ miorē q duplū. Et si potētie motoris ad resistētiā sui moti fuerit ppor^o ma

nor q̄ dupla potētia duplicata mouebit idem mobile plus q̄ in duplo velocius. vbi.g. potētia vt sex mouet resistētiā vt duo plus quā in duplo velocius q̄ tria moueāt duo: qm̄ proportio.6.ad duo est plus q̄ dupla ad proportionē triū ad duo. cōponit.n. proportio.6.ad duo ex proportiōe.6.ad tria q̄ ē dupla: ⁊ ex proportione triuz ad duo q̄ ē sexqaltera: sz dupla ē maior sexqualtera. igit proportio sex ad duo ē maior q̄ dupla sexqaltera: ⁊ minor q̄ dupla duple. Si igit potētia vt sex plus quā in duplo velocius mouet duo q̄ tria. duo igit in eodē tpe effectū plus q̄ i duplo maiorē produ cerēt. est igit regula intelligēda seruata proportiōe dupla agētis ad passuz ⁊ nō maiori nec minori.

Sed dubitatur ponēdo q̄.a.calidū vt quattuor applicatū.b.frigido vt duo vniformiter maiorent in hora sic q̄ in fine prime medietatis erit calidū vt sex. ⁊ in fine scd̄e medietatis erit calidū vt octo: ⁊ sequit q̄ maiorē proportionē acqret i prīa medietate q̄ i scd̄a cū taz sit potētie vt quattuor. ⁊ i fine prīe medietatis erit potentie vt sex: igit i prīa medietate acqret proportionē sexqaltera. i scd̄a āt medietate hore acqret proportionē sexquitertiā cū octo ad sex sit proportio sexquitertia. sz p̄ excessuz velocitas isequit proportionē: igit ad duplationem potētie nō sequit duplatio velocitatis. ¶ Rn̄det negādo p̄n̄az. sz solū sequit q̄ ad duplationē potētie per vniformē acquisitionē nō sequit duplatio velocitatis p̄ vniformē acqsitionē. sp̄ enī ad vniformē acqsitionez potētie seqt difformis acquisitio velocitatis: ita q̄ vbi potētia vniformiter maiorat velocitas p̄tinue tardius ⁊ tardius acquirit sic ⁊ proportio. vt p3 in casu signato. idē.n. excessus addu[ctus] maiori ⁊ minori sp̄ facit maiorē proportiōez cū minori q̄ cū maiori. ¶ Est tm̄ aduertēdū q̄ in maioratione potētie acquirit duplex velocitas. vna ē agētis ad seipsuz: ⁊ h̄ cōtinue tardius ⁊ tardius acqrit. alia v̄o ē agētis ad passuz ⁊ hec p̄tinue velocius acqrit. qm̄ a. in prīcipio hore agit in.b.a proportiōe dupla: ⁊ in fine scd̄e medietatis agit a proportiōe qdrupla: cuiusmōi

Tex. co. 39. est octo ad duo. (Mediū āt.) ¶ Tertia regula. si aliqua v̄tus iducit in aliqd̄ passuz q̄ntitatē vel q̄litatē i aliquo tpe medietatē illius iducet i medietate tpis. p3. qm̄ proportio agētis ad medietatē passi ē dupla ad proportionē agētis ad totū passuz: igit velocitas ē dupla ad velocitatē: ⁊ p̄ p̄n̄s medietas effectus producit in medietate tpis. Si.n. aliqd agēs alterat aliquid passuz iducens in ipsuz totā latitudinē caliditatis vel frigiditatis i aliq tpe nō appet q̄n in medietate tpis iducat medietatez latitudis. Le. li. (Mediū aūt in medio tpe). i. talis v̄tus medietatē effectus aget in medietate tēporis.

Notandum q̄ ista regula itelligit in actiōe vniformi q2 i actione difformi vbi plus q̄ medietas effectus iducit i vna medietate ⁊ minus q̄ medietas i alia nō h3 regula locuz stat.n. q̄ calidū sūmū agat in frigidū sūmū inducēdo tātā latitudinē caliditatis i hora: nō tm̄ medietatē i medietate hore: q2 forte i prīa medietate agit tm̄ latitudinē caliditatis a nō gradu ad gradū vt duo: ⁊ in scd̄a medietate a gradu vt duo ad graduz vt octo. (Aut in medio.) ¶ Quarta regula. si aliq virtus aliquā quātitatē aut aliquā q̄litatē iducit i aliq tpe medietas v̄tutis iducet medietatē q̄ntitatis vel q̄litatis in eodez tpe. p3. q2 tāta ē proportio medietatis ad medietatē quāta ē totius ad totū. vn̄ breuiter arguit sic. dupla v̄tus agit in eodē tpe duplā q̄ntitatē vel q̄litatē: igit p̄ idē medietas v̄tutis agit medietatez q̄ntitatis vel q̄litatis. p3 p̄n̄a. q2 p̄tinue seruat eadē proportio. an̄s p3 ex prima regula. Le. li. (Aut in medio mediū aut in eq̄li duplū). i. virtus media agit mediū effectū in eodē tpe sicut virtus dupla in equali tēpore agit duplū effectum.

Contra predicta posset qs arguere. si dupla virtus s̄m effectū agit in eodez tpe q̄ntitatiuū vel q̄litatiuū ⁊ medietas v̄tutis medietatem effectus i eq̄li tpe: igit p̄ idē si aliq v̄tus alterat vel augmētat tm̄ in tāto tpe medietas v̄tutis mouebit tm̄ i tāto tpe vel i medietate tpis: aut i duplo tpe. ¶ Rn̄det ph̄s negādo p̄n̄az dicens q̄ nō oz q̄ si aliq v̄tus alterat vel augmētat alqd totū in aliq tpe q̄ medietas v̄tutis possit alterare vel augere tm̄ in aliq tpe quocūq3 dato siue sit idē vel eq̄le: maius aut minus: qm̄ dupla virtus agit duplū effectū: ⁊ medietas virtutis medietatē effectus a proportiōe maioris iequalitatis: nō āt sp̄ medietas virtutis pōt agē in totū augmētabile vel alterabile a proportione maioris ieq̄litatis. Sicut.n. ē in motu locali: ita ⁊ i motu alteratiōis vel augmētatiōis. sz in motu locali non oz si aliqua virtus mouet aliqd̄ graue q̄ medietas virtutis possit illd̄ mouē in aliq tpe magno vel p̄uo vt experiētia docet. igit neq3 i motu alteratiōis vel augmentatiōis. Le. li. (Si aūt alterās aut augēs tm̄ in tāto tpe auget aut alteret nō nece ē mediū in medio ⁊ in medio mediū aut i eq̄li duplū). i. nō ē nece q̄ medietas v̄tutis agat in totū alterabile vel augmētabile si tota v̄tus agat medietatē effectus in medietate tpis: aut si medietas virtutis agit medietatē effectus in toto tpe: aut dupla virtus agit duplū effectū in eq̄li tpe. (Sz nihil si p̄tingit augmētabit aut alterabit sic ⁊ in graui p̄p defectū proportionis maioris inequalitatis.

Notandum q̄ p̄ter rōnē signatā pn̄t assignari due alie cāe p̄p q̄s totū pōt alterare totū ⁊ nō medietas idē totū: q̄ruz vna pt̄ eē distātia: vt q2 illa medietas tm̄ distat a toto alterabili q̄ nō pt̄ agē in ip̄m. Scd̄a cā ē remissio p̄trietatis: pōt.n. eē ita modica p̄trietas q̄ medietas nō agit in totū: sz totū agit in totū: q2 sufficiēs p̄trietas est ⁊ modica distātia. ¶ Iuxta p̄dicta pono quattuor p̄clōnes q̄ruz prima ē ista. a. ⁊. b. sūt duo media eq̄lr densa: ⁊ tn̄ c. graue pōt ptrāsire. a. i tpe finito: ⁊ nō pōt pertrāsire b. nisi in tēpore finito. pbatur. ⁊ pono q̄. a. sit vnum mediū vniformiter densuz vt quattuor. ⁊. b. vnuz aliud mediū vniformiter difformiter densuz a nō gradu ad gradū vt octo exclusiue. c. v̄o sit graue vt octo vniformiter p̄ totum. isto posito p3 p[ri]ma p̄s p̄clonis cū. b. n̄ sit densuz nisi vt quattuor ex q̄ q̄libet latitudo vniformiter difformis corr̄ndet gradui medio. scd̄a p̄s ē de se nota cū. c. ad. a. sit proportio dupla. 3a p̄s sc3 ex determiatis. qm̄ ad ptrāsiēdū illaz partē. b. ad quā h3. c. proportionē in duplo miorē pōet duplū tpe: ⁊ ad illā ad quā h3 proportionē i triplo minorē ponet triplū tpe: ⁊ sic in ifinitū: cū sit ibi vsq3 ad extremū oīs proportio mioris ieq̄litatis: ⁊ itelligo q̄ ptrāsitio fiat a remissiori parte densitatis. ¶ Secunda p̄clo. a. ⁊. b. mobilia mouebunt equelociter per. c. mediū ⁊ p̄. d. mediū. a. tardius mouebit q̄. b. ⁊ p̄. c. mediuz velocius mouebit q̄. b. ⁊ tm̄ in. a. ⁊ in. b. nulla fiet variatio potētie. pbat sit. a. graue simplex grauitate vt quattuor: ⁊. b. mixtū: cuius grauitas sit vt octo. ⁊ leuitas vt duo. c. vero sit mediū vtriq3 resistēs vt duo: tunc p3 q̄. a. ⁊. b. equelociter mouebunt p̄. c. medium. q2 ab equali proportiōe. nā. a. erit vt. 4. ⁊ h3 resistētiā tātuz vt duo. b. vero est vt octo: ⁊ h3 resistētiā vt quattuor. s. resi-

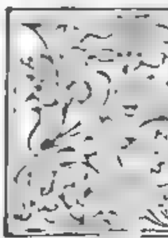
militudo: q2 volūtas noua est finita non potēs agere absq3 istrumēto: volūtas āt isinita ē antiq̄ in v̄tute potens ex se supplere vices cuiuscūq3 i[illegible]trumē[illegible]. ℂ Ad [illegible]tiam dr̄ q volūtas antiq̄ nihil reqrit in ꝓductiōe effectus noue: neq3 ex hoc statī3 ponit̄ volitū posita volūtate antiq̄: q2 l3 in nālib9 statī posita cā ponat̄ effect9 deducto īpedimēto: nō sūt in volūtarijs: vbi actio libere ꝓcedit ꝯtradictorie. ℂ Ad q̄rtū negat̄ ꝯn̄a: non enī volūtas dei ꝓduxit mūdū aut motū: postq̄ nō ꝓduxit: q2 sibi aliq̄d deficiebat: s3 p̄ se q2 voluit tunc ⁊ ante mouit: neq3 est assignāda cā volūtatis diuine cu3 illa sit p2ia cā vt colligit̄ a pho. 12°. metha. ℂ Rō aūt facta de ꝓximitate ⁊ ꝓportiōe īter agēs ⁊ effectū est soluta p2ius: nō enī reqrit̄ ꝓximitas maior q̄ ante inter agēs ⁊ effectū nouū: cū talis actio nō fit ab agēte corporeo: requirit̄ tn̄ ꝓportio seu relatio īter illa q̄ nō est necessario ꝯn̄s motū vel mutationē vt p2imit9 declaraui. (S3 ⁊ h̄ dn̄te3). Tertia cōclusio opinio Empe. fuit scōueniēs quo ad eq̄litatē cōgregatōis disgregatōis ⁊ q̄etis: dicebat enī p2io q iō tēpus cōgregatōis est eq̄le tēpori disgregatōis ⁊ q̄etis: ac ecōtra: q2 sic amicitia cōgregat vel disgregat inimicitia: s3 hoc nō est bene dictū q2 cōgregatio ⁊ disgregatio l3 possint reduci ad amicitiam ⁊ litē: nō tamē eq̄litas tēporis: s3 necessario ꝓbatur p īductionē vel demōstratonē: sicut q aliq̄ hoīes cōgregātur ⁊ aliq̄ fugiūt hoc pōt eē rōne amicitie vel inimicitie: s3 q ibi vel tāto tēpore alia est cā assignāda: v3 vt sint fortiores sibi vel securiores: aut vt obtineāt vel nō cōprehēdātur ita in ꝓposito q amicitia aliquāto tēpore cōgregat ⁊ inimicitia tāto tēpore disgregat: op3 assignare cām aliquā p inductionē: q2 sic semp visum est: aut p demōstrationē ex p se notis: quarꝫ nullū est verꝫ. Le. li. (S3 ⁊ h̄ dn̄te3). s. Empe. q mūdu3 infinities gn̄etur vel corrūpit: ⁊ q tēpus gn̄ationis est eq̄le tēpori corruptiōis cōtingit nō affirmare solū hoc: sed cām ipsi9 eq̄litatis dicē ⁊ nō opponē nihil. i. aliā cā3 q̄ litē ⁊ amicitiā neq3 velle dignitatē. i. rōnē assignare est irrōnale. S3 aut inductionē aut demonstrationē ferre op3 in assignādo cām equalitatis: h̄ quidē enī tūc posite sūt neq3 ī hoc erat tm̄ amicitie vel inimicitie eē: s3 h̄ quidē. s. amicitie cōgregare: illi9 vō v3 litis disgregare. Si vō determinet̄ q nō est in pte ista tēporis ⁊ in alis. est dicēdū in q̄b9 sit tēporib9 amicitia cā cōgregatōis ⁊ inimicitia disgregatōis: sicut q2 est aliq̄d q cōgregat homines amicitia ⁊ fugiūt inimici abinuice3: h̄. n. supponitur ⁊ ī toto eē sile ab ipō Empe. videt̄ enī ⁊ in q̄busdā eē cāe: q āt ⁊ h3 eq̄lia tēpa īdiget aliq̄ rōne. ℂ Secūdo dicebat Empe. q h̄ nō erat cā dāda: q2 in hijs q̄ semp sūt nō assignat̄ cā: mō sp est ⁊ de necessitate q tēpus cōgregatōis ē eq̄le tēpori disgregatōis. S3 ꝯ triāgulū h̄re tres angulos eq̄les duob9 rectis sp ē ⁊ de necessitate: ⁊ tn̄ h3 cā3 v3 lineā trib9 lineis rectis cōtē[illegible] i[illegible]ter nō demōstraret̄ simplr a prio[illegible] aliq̄d q ē [illegible]per nō hēat cā3. s. de9: tn̄ nō q̄lib3: imo multa semp sūt ⁊ de necessitate hn̄tia cā3. Le. li. (Oia āt existimare principiū hoc ē sufficiēs q semp aut ē sic aut fit nullā rōne3 assignādo nō recte se h3 opinari: in quo democrit9 reducit de nā cās q sic q p2i9 finitū est ipsius aut sp no[illegible] nō recte. Et trigonū enī semp h3 duob9 rectis eq̄les angulos: s3 tn̄ est ꝓpetuitatis hui9: altera cā pricipiorꝫ: igitur nō est altera cā: s3 ꝓpterea sūt: deinde phs epilogat circa determiata di. q q̄dē igit̄ nullū tēp9 erit neq3 erat q̄n mot9 nō erit: siue nō erit. tāta dicta sint ꝯtra Anaxagorā ⁊ Empe. ponētes tp̄s esse aliquādo sine motu.

Circa [illegible] dubitat vtrū [illegible] cum potuit de9 ꝓdu[illegible] dubitatio nota est: q2 nō solū repugnātia fuit īter Anaxago. di. q nō: ⁊ Empe. dn̄te q sic: s3 cu3 interruptōe tēporis quinymo est discrepātia īter theologos: nā beatus Thomas dicit partē3 affirmatiuā3 dubij: ⁊ Henricus de glaudauo asserit partē negatiuā multiplr arguens: ⁊ p2io sic: si mūdus potuit ꝓduci ab eterno ponatur in eē: querēdo vtrū illa ꝓductio fuerit subita vl successiua [illegible] subita igit̄ fuit in aliquo īstāti: igit̄ ante illud [illegible] nō [illegible] mūdus: ⁊ p ꝯn̄s nō ab eterno: si illa ꝓductio fuit successiua: igit̄ p̄cessit factionē mūdi: ⁊ sequitur mūdū nō fuisse ab eterno. ℂ Scdo si mūdus fuisset ꝓduct9 ab eterno: aut igit̄ necesse vel cōtingēter. nō necessario: q2 deus nō necessitat̄ ad extra: si ꝯtingēter: igitur potuit nō eē ꝓductus: aut igit̄ anteq̄ ꝓduceret̄ vel postq̄ ē ꝓductus vel q̄n ꝓducebat̄: si p2imū: igit̄ non ꝓducebat̄ ab eterno: si secūdū: igit̄ p̄teritū pōt nō eē p̄teritū q ē īpossibile. nō etiā pōt dari tertiū q2 oē q est dū ē necesse ē illud eē: p Ari. p° phyarmenias. ℂ Tertio quecūq3 cōueniūt alicui ordine nāe: ⁊ nō p̄nt simul durantōe in eē illi: op3 q vnū illorꝫ alterꝫ duratōe p̄cedat: sicut ⁊ ordine nāe: s3 mūdus ⁊ q̄lib3 creatura ordine nāe prius h3 nō eē quā eē: ⁊ eē ⁊ nō esse eidē nō possunt ineē simul tp̄e: igit̄ op3 q vnū alterꝫ p̄cedat tēpore: ⁊ p ꝯn̄s mūdus de necessitate p2i9 habuit nō eē q̄ eē. ℂ Quarto si deus potuit producere mūdū ab eterno eadē ratione potuit ꝓducē vnū hoīe3 ab eterno: ⁊ eū cōseruasse successiue gn̄antē alios hoīes adeo p̄seruatos vsq3 ad hoīe3 nūc p̄ntē: ⁊ sequit̄ q est dare p^m ⁊ vltimū hoīe3 īter quos sūt īfiniti hoīes: ⁊ sic stātib9 extremis media sūt īfinita: q est absurdū. Rn̄det cōcedēdo ptē affirmatiuā dubij cū nō sit repugnātia ex pte dei: neq3 ex pte mūdi: a[illegible] nō ꝯcessissent phs ⁊ cōmētato: ⁊ [illegible] dicēnā mūdū depēdere a p2ia cā in gn̄e cāe effi[illegible]. D[illegible]dū igit̄ q sic de9 ex sua īfinita po9 pōt ꝓducere vnā q̄[illegible]itatē īfinite itēsiōis. s. caliditatē vel frigiditatem: ⁊ vnā quā[illegible]tatē īfinite extēsiōis: v3 lineā supficiem aut corp9: ⁊ vnā multitudinē īfinite replicatiōis. s. numerꝫ actu īfinitū hoīu3 vel angelorꝫ ⁊ vnā creaturā īfinite pfectōis: q2 spēs sūt sicut nūeri: ita potuit ꝓducere vnā creaturā īfinite durattōis. s. mūdū vel homine3 vl angelū coeternū sibi. ℂ Ad p^m admisso q mūdus fuerit ꝓduct9 ab eterno cōcedo q illa ꝓductio fuit ī īstāti nō q̄dē ī īstāti tp̄is: s3 ī īstāti eternitatis: ex quo nō sp q añ illud īstās fuerit non eē mūd9. sicut iā dicūt theologi de v̄bo diuino q ē ꝓductū ī īstāti eternitatis añq̄ īstās nō fuit nō eē illi9 cū ip3 sit eternū: sic et dicēt phs de luce aut lumie sol q illi9 ꝓductio nō fuit successiua s3 subita ab eterno. ℂ Ad scd3 admisso q mūdus sit etern9 dico q ē ꝯtingēter ꝓduct9: ⁊ q potuit nō ꝓduci nec eē ꝓduct9 nō añq̄ ꝓduceret̄ neq3 postq̄ ꝓduct9 ē: s3 q̄n ꝓducebat̄. ⁊ q̄n dr̄ oē q ē q̄n ē necesse ē eē: ꝯcedo ex quo nō sequit̄ q̄n in tp̄e in quo ꝓducebat̄ potuit nō eē ꝓduct9 aut in īstāti: s3 solū sequit̄ q est īpossibile ī tp̄e vel in īstāti in quo ꝓducebat̄ non eē ꝓductū: tu. n. fuisti ꝓduct9 in. a. instāti ⁊ eternalit̄ me de9 p̄destinauit ad vitā eternā: ⁊ tamē potest eē q non p̄destinauit me: nō q̄dē anteq̄ me p̄destinauit nec post: s3 in eodē īstāti eternitatis in quo me p̄destinauit potuit me nō p̄destinasse. ℂ Ad tertiū nego q mūdus ⁊ q̄libet creatura ordine nāe prius hēat nō eē q̄ eē: mūdus. n. ordine nāe nō prius h3 nō eē q̄ eē: neq3 mā p2ia neq3 ītelligētie: neq3

Tex. cō. 15.

fientiam vt duo intrinsecā: ⁊ resistētiā vt duo extrinse-
cam. cōstat aūt tātā ꝓportionē esse ab octo ad q̄ttuor
q̄ta ē a q̄ttuor ad duo. ¶ Itē sit .d. mediū ꝑ qd debēt
moueri .a. ⁊ .b. sint tria vt p3 ꝙ .a. mouebit tardi⁹ q̄ .b.
qm̄ .a. ad suā resistētiā se hēbit sic q̄ttuor ad tria: ⁊ .b. se
hēbit ad suā resistētiā sic octo ad q̄nq3: mō mīor ē pro
portio q̄ttuor ad tria q̄ octo ad q̄nq3. deīde sit q̄ttuor
ad mediū ꝑ ꝙ debēt moueri .a. ⁊ .b. ⁊ sit tm̄ resisten⁹ vt
vnū: ⁊ seq̄t .a. moueri veloci⁹ .b. in illo medio: q2 .a. mo
uet ꝓportiōe q̄drupla .s. q̄ttuor ad vnū .b. aūt mouet a
ꝓportiōe dupla sufficiēte duas tertias cū potētia sit
vt octo: ⁊ resistētia vt tria: igit .a. maiori ꝓpor⁹ mouet
.a. q̄ .b. per .e. mediū: igitur velocius mouet. ⁊ patet ꝙ
.a. ⁊ .b. nunq̄ variant in potētia. Tertia ꝯclo. .a. ⁊ .b. sit
duo mobilia: ⁊ q̄cūq3 potētia sufficit mouere vnū suf-
ficit mouere alterū: ⁊ nulla potētia mūdi pōtita velo-
citer mouere vnū sicut reliquū. ꝓbat. sit .a. vnū mixtū
grauitatis vt octo: cuius leuitas sit vt .a. ⁊ .b. sit aliū
mixtū grauitatis vt tria: ⁊ leuitatis. mediū aūt vtriq3
resistat vt vnū: ⁊ pōt nullū istoꝝ mobiliū moueri in
hoc medio cū .a. ꝓportiōe eq̄litatis nō ꝓuenit motus
.a. enī h3 grauitatē vt octo: ⁊ resistētiā vt octo .b. vō h3
grauitatē vt tria ⁊ resistētiā vt tria. Et ꝙ oīs potentia
sufficiēs mouere vnū illoꝝ sufficiat mouere alteꝝ ma-
nifestū est cū sit ibi ꝓportio maioris ieq̄litatis. nulla
aūt potētia sufficit ita velociter mouere .a. sicut .b. q2 si
adderet vtriq3 potētia vt vnū tm̄ mior esset ꝓportio
potētie motiue sup2 a suā resistētiā in .a. q̄ in .b. nam .a.
mouet a ꝓportiōe .9. ad .8. ⁊ .b. ꝓportiōe .4. ad tria. cō
stat aūt ꝙ p2ia ꝓportio est minor q̄ scda: cū p2ia pro
portio sit sexquioctaua: ⁊ scda ꝓportio sit sexquitripla
4ᵃ 9ᵃ. .a. ⁊ .b. sunt duo mobilia q̄ eq̄uelociter sursū pn̄t
moueri a sorte ⁊ a platone: ⁊ si vtus vtriusq3 duplaret
sor. veloci⁹ moueret suū mobile q̄ plato: ⁊ tn̄ mobilia
manerēt nō variata: pono ꝙ sor. sit potētie vt sex: cui⁹
mobile sit a graue simplex grauitatis vt duo: ⁊ resistē
tia mediū etiā sit vt duo: plato vero sit potētie vt sex ⁊
suū mobile v3 .b. sit mixtum grauitatis vt .4. ⁊ leuita-
tis vt tria: mediū autē resistat vt duo. ⁊ p3 ꝙ sor. ⁊ pla-
to eq̄uelociter mouēt .a. ⁊ .b. q2 eoꝝ quilibet mouet su
um mobile a ꝓportiōe sexquialtera. sor. enī mouet .a.
a ꝓportiōe sex ad q̄ttuor. ⁊ plato mouet .b. a ꝓportio
ne .9. ad sex cū resistētia sit vt sex: ⁊ potētia vt nouē: ex
quo leuitas .b. iuuat platonē ad mouēdū. duple⁹ igit
vtus vtriusq3 sic ꝙ fiat vt .12. ⁊ se⁹ sortē veloci⁹ mouē .a.
q̄ platonē .b. q2 a maiori ꝓportiōe. mouet .n. sor. .a. a
ꝓportione tripla cū potētia sit vt .12. ⁊ resistētia vt q̄ttu
or. plato aūt mouet .b. a ꝓportiōe dupla sexquialtera
ex quo aggregatū ex potētia sortis ⁊ leuitate iuuante
sicut .15. ⁊ resistentia vt sex. Ex eodē casu sequit ꝙ duo
sūt mobilia que pn̄t eque velociter moueri tam a sorte
q̄ a platone: ⁊ tn̄ si addent equalia vnū illoꝝ potest
portari tam a sorte q̄ a platone: ⁊ non reliquū. p3 ad-
dendo tam .a. q̄ .b. mobili grauitatem vt duo. in isto
casu non potest portari .a. a sorte: neq3 a platone pro-
pter eq̄litatē ꝓportiōis. bn̄ autē pōt portari ab vtro-
q3 illoꝝ: ex quo adhuc mouet ꝓportio maioris ineq̄-
litatis. facta enī additione resistentia est vt octo: ⁊ acti
uitas vt nouē aggregādo leuitatem vt tria potētie vt
sex. sortis vel platonis. hec ⁊ alia infinita difficiliora ⁊
mirabiliora sequnt data regula Aristo. ⁊ cōmentato-
ris de velocitatibus motuū: ꝙ velocitas in motu tā
ad vbi q̄ ad formā h3 attēdi penes ꝓportiōe3 po⁹ mo
tiue ad suā resistentiā. ¶ Explicit liber septimus.

¶ Incipit liber octauus.

Truz autē factus sit aliqñ mot⁹.) Tex. cō. 1.
Iste est octauus phicoꝝ ī q̄
Aristo. determinat de dura-
tione motus vtꝝ inceperit eē
an sit eternus vt ꝓbare pos-
sit eternitatē primi motoris:
vnitatē ⁊ imobilitate3 eius-
dem. Et diuidit in q̄ttuor tra
ctatus: quoꝝ prim⁹ determiat de eternitate mot⁹. Se-
cūdus iuestigat gnāl'r ⁊ cōfuse in mouētē primi moto
ris ibi. (Principiū aūt ꝯsi°.) Tertius ꝓbat in spāli in
mouētē eiusdē: silr vna cū eternitate primi motoris: ⁊
ꝓbat mot⁹ ibi. (Qm̄ aūt o3.) Quartus ex eternitate
primi mot⁹ cōcludit īfinitatē ⁊ īdiuisibilitatē primi mo
toris ibi. (Qd aūt latio™.) Prim⁹ tractat⁹ diuidit in
q̄ttuor cap⁹ in quoꝝ p2io Aristo. recitat opiones an-
tiquoꝝ de incep⁹ ⁊ eternitate mot⁹. In 2° ponit ꝓpriā
opinionē ibi. (Incipiem⁹ autē primū.) In 3° reprobat
opiones antiquoꝝ ibi. (Sed nō aliqñ quidē.) In 4°
soluit rōnes factas ꝯtra se ibi. (Cōtraria bis.) Primū
capitulū diuidit in duas partes ī quarū prima mouet
q̄stionē de eternitate mot⁹. In 2ᵃ descēdit ad opiones
antiq̄ꝝ recitādo illas ibi. (Sed quāti quidē. ¶ Quā
tum ad primū querit phs istā qōnē. vtrū mot⁹ factus
sit ⁊ īcepit esse sic ꝙ nunq̄ ante fuit mot⁹: ⁊ sic deficiet
ꝑ corruptionē ⁊ desinitionē sui ꝙ nunq̄ postea erit ali
quis mot⁹: aut motus sit etern⁹ sic ꝙ ante oēm motū
fuit mot⁹: ⁊ post oēm motū erit motus sine quiete me-
dia quasi vita quedā e... ⁹ ... ⁹. i. e. it. Utruz
aūt factus sit aliqñ mot⁹ cū nō eēt prius: ⁊ corrūpit.
iterū sic ꝙ moueri nihil sit aut neq3 factus ē: neq3 cor-
rūpit: s3 erat semp ⁊ erit hoc imortale ⁊ sine quiete me
dia ī his que sūt vt vita quedā ens). i. existēs (nā oīb⁹
subsistētib⁹). i. oīb⁹ reb⁹ nālibus.

Notandum p2imo fm cōmētatore3 cōmēto p2io ꝙ Aristo.
dicit ꝙ motus ē quasi vita: q2 cōstitutio reꝝ nālium ⁊
illud qd est in eis quasi vita ē motū eē. principiū enim
motus de oīb⁹ mobilib⁹ est sic aīa de reb⁹ viuis. Nō
ergo ītēdit phs motū eē vitā reꝝ nāliū cū motus sit ac
cidēs. vita aūt ē suba: s3 dicit ꝙ ē q̄si vita: qm̄ sicut per
aīam q̄ est vita corpoꝝ aīatoꝝ distinguim⁹ aīata ab
īaīatis: ita ꝑ motū distinguim⁹ nālia a nō nālibus. Di-
ctū3 enī ē 2°. hui⁹ ꝙ nālia inq̄tū huius hn̄t in se princi
piū motus arti⁹. autem inq̄tum huius non habent in
se principium motus.

Secundo notādū fm cōmētatorē eodē cōmēto ꝙ ꝑscrutatio nō solū
ē necīa in cognitiōe primi motoris: s3 etiā in cognitio
ne eē mūdi. s. vtrū sit eternus aut nou⁹ nec̄e ē ꝑscrutati-
onē de h⁹ oī itētiōe de motu ꝓcedē ꝑscrutatiōe3 de illo
ī mundo. Intēdit cōmētator ꝙ ꝑscrutatio de eternita-
te mot⁹ facit ad duo. v3 ad cognitionē primi motoris:
⁊ ad cognitionē mūdi cū externitate mot⁹ nec̄io cōui
catur eternitas primi motoris ⁊ eternitas mūdi: quo-
rū primū ꝓbat h. scd3 vō demō² in lib. celi. ⁊ qm̄ mot⁹
est effectus tā mūdi q̄ pri⁹ motoris. iō demō° ꝓbans
eternitatē mūdi aut primi motoris ꝑ eternitatē mot⁹
est demō° q2 est a signo ⁊ a posteriori ꝓcedēs ab effe-
ctu ad cām. (Esse qdē.) Circa qōnē motā pōt eē dubi- Tex.
tatio cū qō si est ꝓcedat qōnē q2 est vt habet .2°. poste- cō. 1.
rioꝝ ⁊ motū eē eternū. vl' incepisse eē ... ponat mo-

tum eē prius oz perscrutari vtrū motus sit vel nō sit q̄ vtrū motus sit eternus vel īcepit eē. ¶ Rn̄det phs q̄ ista q̄ō vtrū motus sit nō ē pscrutāda in scia nāli. q̄m q̄ ē p se manifestū nō pscrutat disputatiue in scia nāli: sz motū eē ē p se manifestū: igit ꝛc. pz ɔn̄a cuz maiori. mior āt ē euidēs. q̄m oēs q̄ nālr ɔcedūt motū eē sic pz de his qui ponūt nālr mūdū eē factū: ꝛ de his qui ɔsiderāt de gn̄one ꝛ cor. rez cū nō sit posis gn̄o vt cor. absq̧ motu p̄cedēte vt hz videri p̄io de ge. l. c. li. (Esse q[illegible] dicunt mo[illegible] oēs [illegible] p[illegible] propter hoc q̄dē mūdū faciūt: ꝛ de gnātiōe ꝛ cor eē ɔsiderationē oibus ipis q̄ īpoīe ē eē nisi sit motus.

Notandū q̄ [illegible] q̄dā nālr locuti sunt vt [illegible]. Democri⁹ ꝛ Empedo. q̄dā nō nālr locuti sūt vt Zeno: Parmenides: ꝛ Melissus. Dicit ergo phs q̄ oēs lo[illegible] de nā l nāliter ɔcesserūt motū eē: q2 aliq̄ nō ɔc[illegible]rūt motū eē. sed negauerūt vz Zeno: Parmenides: ꝛ Melissus: vt est ostēsuz p̄io ꝛ. 6. huius.

Circa p̄dicta mouet cōmētator vnā dubitationē vtrū Aristo. intendit hic ꝓbare eternitatē motus in cōi: aut eternitatē primi motus: ꝛ dicit q̄ Auicē. Alfarabi⁹: ꝛ Auēpace exposuerūt arist. de motu in cōi dicētes phm h̄ velle ꝓbare eternitatem motus in cōi ꝛ nō eternitatē primi mot⁹ ɔ quos arguit cōmētator ꝓbās aristo. velle hic ostēdere eternitatē primi motus: ꝛ nō eternitatē motus in cōi. ꝛ p̄io q2 phs dicit motū eē q̄si vitā entiū nāliū: q̄ nō ɔtingit nisi de motu celi. ¶ Scd̄o q2 rōnes aristo. nō essent sufficientes nisi loq̄ret de eternitate mot⁹ celi: q̄m alij motus nō cōtinuant nisi p motū celi. ¶ Tertio idē pz ex suo mō loquēdi. dicit. n. q̄ oēm motū nouū p̄cessit aliquis motus. cōstat aūt nullū motū aliū a motu celi p̄cessisse oēz motū nouū. ¶ Quarto q2 phs ex diffōne motus ꝓbauit motū eē eternū. s. per hoc q̄ motus est actus mobilis inq̄tuz mobile: igit motus p̄supponit mobile: sz p hoc q̄ motus p̄supponit mobile nō ꝓbatur motū s̄z genus eē eternū: igit ꝓbat motuz celi esse eternū. ¶ Ex his rōnib⁹ cōcedit Burle⁹ q̄ aristo. nō ꝓbat hic eternitatē motus in cōi: sz eternitatē mot⁹ celi. q̄ pz in rōnib⁹ q̄s soluit in vltio cap. hui⁹ tractatus ꝓbātibus vnū motū nō eē ꝑpetuū: ꝛ nō ꝓbātibus successionē motuū inferioꝝ eē ɔtinuā: ꝛ ex hoc tanq̄ p signū volenus demōstrare q̄ vnus ē prim⁹ mot⁹ ꝛ ꝑpetuus: talis demō° esset circularis ꝛ īsufficiens cuz demōstrat. 2°. de gnātiōe ꝑpetuitas successiōis motuū horū īferioꝝ ex ꝑpetuitate mot⁹ celi in obliquo circulo. ¶ Sz ɔ cōmētatorē ꝓ opione Auic. alfarabij: ꝛ auēpace pōt multiplr argui: ꝛ primo sic. q̄ō vlis p̄cedit q̄stionē ꝑticularē: sic demōstratio vlis demōstrationez ꝑticularē vt habet in posterioꝝ. sz q̄ō q̄rēs de eternitate mot⁹ ē q̄ō ꝑticularis: igit pscrutatio p̄ie q̄ōnis p̄cedit pscrutationē scd̄e q̄ōnis ꝛ maxie q2 ī phia nāli ipe aristo. ɔtinue ꝓcedit a magis vlib⁹ ad min⁹ vlia: vt declarauit in ꝓlogo hui⁹. ¶ Scd̄o. si phus ꝓbaret motū eē nō ꝓbaret primū motū eē: sz motū in cōi esse. igit h̄ nō ꝓbat primū motū eē eternū: sed motū in cōi. añs pz. q̄m aristo. illū motū ꝓbaret eē quē dicit esse p se manifestū: ꝛ quē ɔcedūt eē oēs nāliter loquētes: sed aristo. nō dicit primū motū eē p se manifestū: neq̧ illū dicūt eē oēs nālr loquētes tanq̄ p se notū: sz tm̄ motuz in cōi: igit ꝛc. ¶ Tertio aristo. ꝓbat motū eē eternum tm̄ p media cōia: igit nō ꝓbat hic eternitatē primi motus: sed motus in cōi. añs est manifestū. 2°. 2°. hui⁹ tractat⁹ vbi p eternitatē tpis: ꝛ mobilis ꝛ p diffōnē mot⁹ datā. 3°. hui⁹ ꝓbat eternitatē motus. ɔstat aūt tp̄s esse passionē mūdi p quēlibet motū īdifferēter vt patuit. 4. huius. ꝛ diffōnē datā de motu nō plus motū celi respicere q̄ alios ꝑticulares motus. ¶ Itē q̄rit aristo. vtrū oīa mobilia īceperūt eē aut nō. si inceperūt eē igit factio illoꝝ p̄cessit oēm motū: sz oīs factio ē termin⁹ motus: ꝛ oīs motus p̄supponit mobile: igit ante oēz motum fuit motus: ꝛ añ oīa mobilia fuit aliq̄ō mobile. si aūt nō oīa mobilia īceperūt eē: ꝛ mot⁹ īcepit eē: igitur opoꝛtuit tollere causaz ꝓp quā nō fuit motus: sz nō nisi p motū: igit oēm motū p̄cessit motus. Ecce q̄ phus nō loquit spālr de aliquo mobili: neq̧ spālr de motu celi: imo magis de motu alteratiōis cū factio nō dicat termin⁹ mot⁹ localis sz alteratiōis. ¶ Quarto aristo. in ꝓcessu h⁹ octaui q̄rit vtꝝ aliq̄ sp moueant: ꝛ ꝓbat eternitatē mot⁹ celi: q̄ꝝ nullū faceret si h̄ ꝓbaret eternitatez p̄i⁹ mot⁹: neq̧ bñ dr̄ q̄ h̄ ꝓbat eternitatē p̄i⁹ mot⁹ p rōnē cōez: ibi āt p ꝓpriā: q2 ñ ē ɔsuetudo phi ꝓbare ɔclusionē ꝑticularē p mediū vle nisi p̄i⁹ ꝓbauerit ɔclusionē vlez p illō mediū. iuxta doctrinā eiusdē. 1. posterio. Dōz igr̄ q̄ aristo. h̄ nō ꝓbat eternitatē mot⁹ primi: sed tm̄ eternitatē mot⁹ ī cōi: q2 ī tertio tractatu ꝓbabit eternitatē primi mot⁹ vbi ēt ꝓbabit eternitatē primi mobilis: ꝛ primi motoris: neq̧ ē veꝝ q̄ Ap. ar̄ ɔ se rōnibus facientib⁹ negationē de p̄io motu: sz tm̄ de motu ī cōi vt videbit. neq̧ phs ꝓbat hic eternitatē successiōis motuū īferioꝝ: sz tm̄ q̄ añ oēz motū nouū fuit motus: ꝛ q̄ post oēm motū futurū finitū erit mot⁹: nō ēt incōueniēt demō° circularis effectus p cāz ꝛ ecōtra vt ostensuz est. 6. hui⁹. de ītētiōe auer. vt ostēdet in hoc. 3. de ītētione aristo. ¶ Ad primā rōnē cōmētatoris dr̄ q̄ cuz phs dicit motū eē q̄si vitā nāliū: nō loquit de p̄io motu: sz de motu in cōi: cū nālia nō dicunt distingui a non nālibus p motū celi: sz p motū in cōi: ꝛ si motus celi ē eē extrinseca ꝓp quā nālia hn̄t vitā: alij motus sūt cā intrinseca ꝓp quā ipsa nālia viuūt. ¶ Ad scd̄az rōnē dr̄ q̄ rōnes aristo. sūt sufficiētes: q2 hic nō ꝓbat ɔtinuitas alioꝝ motuū a motu celi: sz īferius illud ꝓbabit. ¶ Ad tertiā dr̄ q̄ phs n̄ dic aliquē motū p̄cessisse oēz motū: sz q̄ oēm motū nouū p̄cessit aliq̄s motus vbi ly motus stat cōfuse tm̄ ꝛ nō determiate: eo mō quo diceret aristo. q̄ oēz hoiez p̄cessit aliq̄s hō. ¶ Ad q̄rtā rōnē dr̄ q̄ [illegible] mot⁹ [illegible] motū in cōi ꝛ nō ī spāli: ꝗ cū phs dicit q̄ motus p̄supponit mobile: loquit de motu in cōi: ꝛ nō in spāli: ꝛ p ɔn̄s ꝓbat eternitatem motus in cōi ꝛ nō in spāli: ꝛ hoc clare videbit ī scd̄o. c. huius tractatus. (Sz q̄n q̄dē.) ¶ Ista ē scd̄a ps hui⁹ capl'i in q̄ phs recitat opiones antiq̄ꝝ de eternitate mūdi: q̄rū prima fuit Democriti ꝛ Leucippi ponētiū īfinitos mūdos in īfinitis ptib⁹ vacui īfiniti: quoꝝ mūdoruz q̄libet aliq̄n gnāt ꝛ aliq̄n corrūpit: sic iā ɔtingit de q̄libet hoie: ꝛ sic dicim⁹ hoiez eē eternū: q2 añ quēlibet hoiez fuit aliq̄s hō: ꝛ post quēlibet hoiez erit aliquis hō. ita dicebat Democrit⁹ ꝛ Leucippus q̄ mūdus est eternus nō q2 aliq̄s mūdus vn⁹ numero sp fuerit aut sp erit: sz q2 sp fuit aliquis mūdus: ꝛ sp erit aliq̄s mundus. sicut ēt gn̄o vni⁹ eīti est sp corruptio alteri⁹ ꝛ ecōtra. neq̧ aliq̄ō est eīm q̄n ipsuz aliq̄n gnētur ꝛ corrūpat: nō obstāte q̄ eīta dicunt eē eterna: ita mundus in cōi est eternus: nō tm̄ aliq̄s mūdus ꝑticularis: sz q̄libet gnāt ꝛ corrūpit: ꝛ sp gn̄o vnius mūdi est corrup⁹ alterius ꝛ ecōtra Et sic dicebāt de mūdo: ita de motu q̄ motus est eternus nō s̄m numerū: sz s̄m spēm. sic q̄

ante oēm motū fuit motus: ⁊ post oēm motū erat mo
tus: neqꝫ vnq̄ est aliq̄ mēsura vel duratio q̄n in illa sit
motus. nullus tn̄ mot⁹ semp fuit: neqꝫ aliq̄s sp erit: sic
neqꝫ mūdus: nec aliq̄ ps mundi cui⁹ est accn̄s: q2 igit
gn̄o in cōi ē eterna. ⁊ sl'r corruptio: q2 nūq̄ ē q̄n gnet
⁊ corrūpat aliq̄s mūdus: ⁊ nō ē gn̄o vel corrup° abs
qꝫ motu: iō dicebāt illi motū eē eternū. Le. li. (Sz q̄tū
quidē.) vz Democrit⁹: ⁊ Leucippus infinitos mūdos
dicūt eē: ⁊ quosdā quidē fieri quosdā aūt corrūpi mū
doꝝ: ⁊ pn̄ter sp dicūt eē motū. necēꝫ enī ē gn̄ones ⁊
corruptiōes cū motu esse ipsoꝝ mundoꝝ.

Notandum fm cōmētatorē cōmēto primo q̄ hi opinati sūt
q̄ corruptio vniuscuiusqꝫ mūdoꝝ entiū est gnātio
alteri⁹ sicut ē dispō i ptib⁹ istius mūdi. s. q̄ corruptio
alicui⁹ indiuidui est gn̄o alteri⁹: ⁊ quilibꝫ mūdus corū
nō est extra motū manifestū ē eos dicere motū eternū
succedētez. ¶ Isti dupl'r deficiebāt p̄ō q2 dicebāt mū
dum eē genitū ⁊ corruptū a casu ex pcursu athomoꝝ
indiuisibiliū inuicē: sꝫ ea q̄ sūt a casu nō sunt sp neqꝫ fre
quēter: igit nō sp gn̄o vni⁹ mūdi est corruptio alteri⁹
⁊ eō. ¶ Scdō q2 oportebat eos dicere hoc infinitos
mūdos eē diuersarū speꝝ cū nunq̄ corruptio indiuidui
speī⁹ speī sit gn̄o īdiuidui eiusdē speī ⁊ sic in p̄dicamen
Tex. to sube eēnt spēs īfinite: q̄ď est absurdū. (Quecūqꝫ au
cō. 2. tē) ¶ Scdā opio fuit Anaxa. ⁊ empedo. ponētiū tn̄
vnū mundū ⁊ illū īcepisse eē: ⁊ pn̄ter motū hūisse inici
um p inceptionē: sꝫ diuersificant in opione: qm̄ anaxa.
ponit ptes mūdi ante creationē mūdi fuisse q̄ddā cha
os cōfusuꝫ p tēpus īfinitū absqꝫ motu ⁊ mutatiōe ⁊ p
segregationē intellect⁹ diuini q̄d dicebat eē extra istud
chaos mūdū fuisse factuꝫ segregādo ptes pueniētes a
ptib⁹ discōuenientib⁹: ⁊ tūc motū īcepisse eē nunq̄ tn̄ de
ficere in futuꝝ: sicut nec mūdus deficiet. Emp. aūt dicit
mūdū hūc īfinities fuisse factū ⁊ corruptū: ⁊ infinities
generādū ⁊ corrūpēdū p litē ⁊ ami^cm facientes vnū ex
multis: aut multa ex vno ⁊ sp motū eē durātē gnātiōe
⁊ corruptiōe mūdi. in tpib⁹ aūt itermediis fuisse q̄etez
absqꝫ motu ⁊ mutatiōe. Anaxa. igit posuit eternitatem
mūdi: ⁊ mot⁹ a pte post ⁊ nō a parte ante: ⁊ eā eterni
tatē quā posuit dixit eē ptinuā. Emp. aūt posuit eterni
tatē mot⁹ tā a parte añ q̄ a pte post: nō q̄dē ptinuā: sꝫ
discōtinuā: cū iposuerit īfinita tpa p̄terita: ⁊ īfinita tpa
futura: i quoꝝ nullo fuit aut erit mot⁹. Le. li. (Quicū
qꝫ aūt vnū) mūdū faciūt (⁊ nō eē sp ⁊ de motu oppo
nunt fm rōnē) dicētes motū nō semp fuisse. Si igit cō
tingit aliq̄n nihil moueri dupl'r necē est h' autez. n. sicut
anaxa. dixit. inquit. n. ille simul oīb⁹ exn̄tibus ⁊ quie
scentib⁹ in īfinito tpe motū facere itellectū in creatione
mūdi ⁊ disgregasse) tūc ptes chaos cōfusi quā pone
bāt (aut sicut Emp. i parte moueri ⁊ iteꝝ quiescere. mo
ueri quidē cū amicitia ex multis faciat vnū: aut discor
dia multa ex vno. q̄escere aūt in mediis tpib⁹ di. sic). i.
ad hoc faciēs rōnes. ¶ Rō prima Emp. erat ista. Oē
cōpositū ex eltis q̄nqꝫ gnāt ⁊ q̄nqꝫ corrūpit: sꝫ mun
dus cōponit ex eltis: igit mundus q̄nqꝫ gnāt ⁊ q̄nqꝫ
corrūpit. pꝫ pn̄a cū mio. ⁊ maior p̄ iductiue in singu
lis mixtis q̄ nāl'r fiūt ex multis ⁊ resoluunt in multa:
nō tn̄ eodē principio effectiuo quo generat ⁊ corrūpi
tur mundus: qm̄ gnātio īdiuiduoꝝ p̄ticulariū mundi
fit per amicitiā pgregātē elta in vnū. ⁊ corruptio fit p
litē segregātē elta inuicē ad sua loca. gnātio aūt mūdi
fit per litē segregātē elta inuicē ⁊ distinguētē ista in su
is locis. corruptio aūt mūdi fit p amicitiā pgregātē ele
menta in vnū chaos cōfusuꝫ. Le. li. (Inquātū quidē ex
[illegible]
. i. cognoscit ⁊ cōcessit illud gnāri (inquātū autez iterū ex
vno gnāto). i. pposito (ptima pficiūt). i. fiunt plura
p disgregationē sic illud dixit corrūpi. ¶ Scdā rō fu
it hec. sic in partibus mūdi: ita ⁊ in toto mūdo: sꝫ ptes
mūdi generant ⁊ corrūpunt nō simul: sed successiue: ⁊
mouent: ac quiescūt nō semp: sꝫ cuꝫ iterpollatiōe tpis:
neqꝫ illarū aut suaꝝ pmutationū ⁊ quietū est vna ptī
nua duratio: sꝫ tn̄ circularis sic q̄ post gnātionē ē cor
ruptio ⁊ ecōtra: ⁊ post motum est quies ⁊ econtra: ita
ptingit in toto mūdo q̄ gnāt ⁊ corrūpit mouet ⁊ qui
escit: nō sp gnāt: neqꝫ semp corrūpit nō ptinue mouet:
neqꝫ ptinue quiescit: sꝫ circulariter recipit has denomia
tiōes: sic q̄ postq̄ est genit⁹ corrūpit: ⁊ postq̄ est cor
ruptus regnāt: ⁊ postq̄ ē motus mūdus tūc quiescit:
postq̄ autē quieuit mouet. Le. li. sicqꝫ fiūt res particu
lares mūdi p gnātionē ⁊ nullo mō ipsius) duratiōis
rerū est (solū vnuꝫ). i. vna eternitas (sic autē pmutant
neqꝫ simul pficiunt) sꝫ p multā morā tēporis (sic autē
semp sūt imobiles). i. quiescētes (fm circulū. hoc enim
q̄ sic pmutant ab hinc inde) partes mūdi ⁊ nō perma
nent in eodē statu facit q̄ (vniuersuꝫ ipsuꝫ opinādum
est) sic mutari: ⁊ non manere ptinue i eodē statu ptinue.

Notandum q̄ prima rō emp. peccat in mā: q2 accipit añs fal
suꝫ. s. oē cōpositū ex eltis aliq̄n gnāt ⁊ aliq̄n corrūpit:
sꝫ oē mixtū ex eltis aliq̄n gnāt ⁊ aliq̄n corrūpit. mun
dus autē ⁊ si pponit ex eltis nō tn̄ est mixtum ex eltis
cū mixti q̄libꝫ pars q̄titatiua sit mixta ex eltis: vt d'ter
minat in lib. de ge. nō autē q̄libet pars q̄titatiua mun
di est mixta ex eltis. Sitūtudo quidē scde rōnis nō est
vtilis: q2 aliter pbaret mūduꝫ gnāri p amicitiā ⁊ corrū
pi per [illegible]
erat de intētiōe emp. (Cōsiderādū igit.) Recitatis opi Tex.
nionib⁹ antiquoꝝ aristo. pcludit q̄ pscrutatio illoruꝫ cō. 3.
de eternitate motus est principiū vtile nō soluꝫ ad in
quisitionē veritatis in scia nāli: sꝫ et ad sciaꝫ metaph^c.
qm̄ per eternitatē motus demō^r subas separatas a mā
eē q̄ sūt subꝫ metaph^c. Le. li. (Cōsiderāduꝫ igit de hoc)
. s. de motu (quō se hꝫ) vtꝝ sit etern⁹ vel īcepit eē p̄ope
. i. principiuꝫ. n. est: ⁊ nō soluꝫ ad nāe pſiderationē scire
veritatē: sꝫ ad sciaꝫ de principio p̄ō). s. metaphice q̄
dr̄ scia de primo ente q̄ est principiuꝫ omniuꝫ.

Notandum primo fm cōmētatorē cōmēto [illegible] acci-
pit prima principia mouētia a nāli: ⁊ nullā hꝫ viā ad
demōstraduꝫ eē primuꝫ principiuꝫ motorē nisi accipi
at ipm p cōstātia naturali: ⁊ q̄ estimauit Auicēna q̄
diuinus dꝫ demōstrare primuꝫ principiuꝫ eē: est falsuꝫ
⁊ via eius quā finxit ipm iuenisse ea qua vsus est i suo
libro. ⁊ sl'r algazel sequēs ipm est via tenuis ⁊ nō de
mōstratiua aliquo mō. nos autē de hoc fecimus tra
ctatuꝫ singularē sup hoc Rō q̄ fecerūt auicē. ⁊ algazel
fuit ista. si nō est primuꝫ principiuꝫ nō ptingit aliq̄d sci
re: sꝫ ptingit aliquid scire: igit est primuꝫ principiuꝫ. pa
tet pn̄a cū minori. ⁊ maiorē sic arguebāt. scia ē habit⁹
acquisit⁹ per demōstrationē resoluētē effectū in causā
suaꝫ vsqꝫ ad prima principia. si ergo nulluꝫ est primū
principiuꝫ nulla ē scia: ⁊ per pn̄s nō ptingit aliquid sci
re. ¶ Rn̄det cōmētator in tractatu suo q̄ rō nō est de
mōstratiua cū equiuoce pcedat de principio. nō. n. oꝫ
quālibet sciētiā acquiri per demōstrationē resoluentez
vsqꝫ ad primū principiū icōpletū: q̄ď est deus: vt prin

mathematicis. sz ad primū principiuz cōpletū qḋ ē de quolibet eē vł'r nō eē: aut nō ꝯungi idē simul eē ⁊ nō esse. ¶ Itē ꝓbāt ꝙ duplr mathematic⁹ ⁊ nō phic⁹ hz demōstrare primuz principiū eē. primo qꝛ aristo. scḋo metaphysice ꝓbat illud per non procedere in infinitum in principijs ⁊ principiatis. ¶ Scḋo qꝛ tūc metaphica subalternaret physice ex quo suū subm ꝙ ē primuz principiū acciperet ab illa. ¶ Ad primū rn̄det cōmētator ꝙ istā demonstrationē accipit metaphycus a physico in. 7° ⁊. 8° physicoꝝ. vbi ꝓbaṫ: qꝛ aliquis ē prim⁹ motor per hoc ꝙ nō ꝯungit ꝓcedere in infinitū in mouētibus ⁊ motis: ex quo hz ꝙ nō ꝯtingit ꝓcedere in īfinituz in principijs ⁊ principiatis: seu in causis ⁊ causatis. ¶ Ad scḋm negat ꝯn̄az: qm̄ subalternatio subē in rōne subiecti vel principiuz ꝓbati in alia scia a priori: vt patet in metaph. puris ⁊ substātijs medijs. cōstat autē primuz principiuz seu primū motorē nō ꝓbari in physica a priori: sz tm̄ a posteriori per motuz. ¶ Scḋo notāda ē ꝯueniētia ⁊ differētia aristo. ad alios antiquos quo ad eternitatē cause: ⁊ effectus. posuit eni Democritus tm̄ vnā causaz eē eternā: vz materiaz quā dicebat eē aggregationē athomoꝝ īdiuisibilium existētiū vt̄a principia ⁊ seialia oiuz que fiūt vt ponit cōmētator hic. nulluz autē effectū dixit eē eternū preter tēpus. emp̄. autē posuit duas cās eternas. s. māz quam vocauit elita: ⁊ efficiēs quē vocauit litē vel amicitiam. nullū aūt effectū posuit eternū eternitate ꝯtinua: sz tm̄ discōtinua: vz mūdū. Anaxa. vō asseruit duas cās eternas. s. māz quā dixit eē chaos ꝯfusaz ⁊ effectiuā vz itellectū segregātē quē dixit eē deū: vt asseruit cōmētator hic effectū etiā posuit eternū eternitate ꝯtinua tā a pte ante ꝙ̄ a parte post. s. ip̄m chaos qḋ dixit eē effectū diuini itellect⁹ p ꝓductionē in tpe īfinito p̄terito: ⁊ per segregationē in tpe infinito futurō. Sz aristo. posuit eternitatē cōtinuā tam cāe ꝙ̄ effect⁹ in oī genē cause. cōcessit eni mām primā esse eternā: ⁊ formā celestis corporis vel humani eē eternā: ipsuz etiā celū cū q̄libet intelligentia mouēte cū dixit esse eternū in genē cause efficientis. primā vero causaz dixit eē eternā in genē cause finalis. ⁊ qm̄ causa ⁊ effectus sūt correlatiua. id sı̄t in oī genere cause aliqua causa est eterna: oz ꝙ in oī genere cause aliqs effect⁹ sit etern⁹. vnde mā est effectus forme in genere cause formalis: ⁊ forma est effectus materie ī genere cause materialis: ⁊ quelibet intelligētia citra primaz e ẽ effectus prime cause i genere cause finalis constat autē oīa ista esse eterna eternitate cōtinua f̄z phm̄. in gn̄e autē cause efficiētis tēpus motus: ⁊ qualitates elemētoꝝ eternitatē cōtinuā a corporibus celestibus ⁊ intelligētijs mouētib⁹ ista. lumē vō eternū est effectiue a sole: ⁊ ꝓprie passiones eterne sunt effectiue a principijs suorū subiectoꝝ. Effect⁹ igiṫ vt cor^m cause efficientis tripliciter sumiṫ. primo mō ab agēte nouiter productus: ⁊ sic nō est aliquis effect⁹ etern⁹. Scḋo vt a cōseruāte ꝯtinue elicit⁹ vt lumē vel ꝓpria passio. Tertio vt p gnātionē ⁊ corruptionē ptiū successiue factus: sic pz de motu ⁊ tpe: ⁊ istis duob⁹ modis ē necēm f̄z phm̄ aliquē effectū ab agēte factū ⁊ ꝓductū eē eternū. Sed de effectu subāli est dubiū vtrū aliqua suba ab aliquo agēte cāta sit eterna an q̄lz incepit eē f̄m intētionē Aristo. ⁊ sui cōmētatoris Auer. videṫ. n. implic° ꝯtradictionis ꝙ aliqua suba sit causata ab agente: ⁊ sit ppe⁴ f̄m oēm differētiā tpis. ¶ Pro rn̄sione ad hāc difficultatem pono quattuor ꝯclusiōes de intētiōe Aristo. ⁊ cōmētatoris: quarū prima est ista. Eternalr fuit aliqua substātia causata. ꝓbaṫ. mā prima est īgenita f̄m phm̄ primo phicoꝝ. igiṫ ipsa est eterna: sz nunq̄ fuit mā sine forma p cōmētatorē ibidē: igiṫ eternalr fuit cōpositū ex mā ⁊ forma: sed oē cōpositū ex mā ⁊ forma est substātia causata: igiṫ eternaliter fuit aliqua sba causata. ¶ Scḋa ꝯclusio. aliqua suba causata eternalr fuit. ꝓbaṫ. qḋlibet elemētū est substātia causata cū sit cōpositū ex mā ⁊ forma: ⁊ qḋlibet elementū eternalr fuit f̄m phm̄ primo celi: igiṫ ⁊c. ¶ Tertia ꝯclo. aliquā substātiam causatā necesse est esse eternā. ꝓbaṫ. oē possibile aliquādo eē ⁊ aliqn̄ nō esse hz ꝯ̄riuz per Aristo. primo de gnātiōe. igiṫ ꝙ nō hz ꝯtrariū nō est possibile qn̄qꝫ esse: ⁊ quādoqꝫ nō esse: sed aliqua substātia causata. s. celum nō habet cōtrariū per Aristo. primo celi. igitur aliqua est substātia causata: quā nō est possibile quādoqꝫ esse ⁊ quādoqꝫ nō eē: ⁊ p ꝯn̄s illā necesse est esse eternā. ¶ Quarta ꝯclo. aliq̄ suba cāta in gn̄e cāe efficientis ē eterna. p² mā p⁴ ē etna: ⁊ itelligētie sunt eterne: ⁊ corpora celestia sunt eterna f̄m phm̄ ⁊ cōmētatorē: sz oīa corpora celestia ⁊ oēs intelligētie p̄ter primā vna cuz prima mā sunt substātie causate a prima causa ī genere cause efficientis: igiṫ ⁊c. scḋa pars antecedētis arguiṫ de intētione phi ⁊ cōmētatoris. Et primo de corporibus celestibus. vnde ait cōmētator in de substantia orbis. videm⁹ eniz celū habere vnā virtutez nō tm̄ mouentē oīa: sed agentē ⁊ cōseruantez: sicut est dispositio in corpore hoīs ⁊ corpore facto ꝓpter finez ꝓprium. finis eni significat agens significatione necessaria ⁊ sequiṫ. ⁊ cū ignorauerūt quidā hoc esse de opinionibus aristo. dixerūt ipsuz nō causaz agētez totū: sed tm̄ causaz mouētez: ⁊ illud fuit valde absurdū: ⁊ nō ē dubiuz in hoc ꝙ agens ipsuz est mouēs ipsuz. Hec cōmētator ex cuius cōmēto pz virtute prime cause nō soluz moueri celū: sed etiā agere ipsuz. dicit etiā taz ibi ꝙ̄ primo huius. ꝙ itelligētie cōstituūt corpora celestia. Idē patet de itelligentijs: qm̄. 7. metaph. inquit cōmētator ꝙ mouit Aristo. ad ponēduz mouēs separatū a materia in factione virtutum intelligibilium: quia virtutes intellectuales apud ipsuz sunt nō mixte cuz materia. vnde necesse est ꝙ illud quod non est mixtuz cuz materia generetur aliquo modo a non mixto cū materia simpliciter: quēadmoduz est necesse vt cōmixtuz cum materia generetur a mixto cuz materia. Ecce ꝙ̄ expresse cōmentator ponit de intentione philosophi intelligētias esse factas ab agente imateriali. Sed ꝙ tam materia ꝙ̄ omnia alia a primo motore sit facta a prima causa apparet ex auctoritate cōmētatoris scḋo metaphice. super illo verbo aristo. verissimū est posterioribus causa vt sint vera. inquit eniz ibi: ⁊ manifestuz est ꝙ si est hic prima causa omniū entiū vt declaratū est in sciētia naturaliū ꝙ illa causa est magis digna ⁊ in esse ⁊ in veritate ꝙ̄ omnia entia. omnia eniz entia nō acquirunt esse ⁊ veritatem nisi ab ista causa. est igitur tm̄ ens per se: ⁊ veruz per se: ⁊ omnia alia sunt entia ⁊ vera p esse ⁊ veritatē eius. Hec cōmētator. Ex quibus sequiṫur f̄m intētionez aristo. ⁊ cōmētatoris: ꝙ nulla substantia preter primam est de se perpetua vel eterna: ex quo nulla talis est per se vera aut per se ens vt arguatur sic. nulla substātia de se possibilis pōt ab alio ꝑpetuari f̄m aristo. primo ce. ⁊. 12. metaph. sed quelibet substātia eterna p̄ter primā ꝑpetuatur ab alio. s. a prima causa: ex quo ab illo recipit veritatez ⁊ esse: igitur nulla substātia eterna preter primā ē de se possibilis: ⁊ p ꝯn̄s nō est de se perpetua vel eterna.

Contra ista arguit dupliciter et primo sic. Omne factum presupponit subiectum: sed nullum eternum presupponit subiectum: igitur nullum eternum est factum: et consequentia cum minori: quia oppositum implicat contradictionem. maior vero est aristotelis et commenta. di. primo huius nihil fieri ex nihilo. et quod omnes antiqui timuerunt dicere aliquid fieri ex nihilo seu ex non ente tamquam ex subiecto. Secundo sic: Eternum et ingenitum conuertuntur: igitur nullum eternum est genitum. antecedens est aristo. primo ce. vbi diffiniens genitum dicit: Genitum est ens quod contingit prius non esse. Et commenta. Sinabile est quod in tempore preterito est non ens modo autem est ens. Tertio. Omne factum est factum in tempore vel in instanti: sed nullum eternum est factum in tempore vel in instanti: igitur nullum eternum est factum: tenet consequentia cum maiori per aristo. 6. huius: minor autem est eadem. Non enim eternum est factum in instanti quia non fuisset ante illud instans neque est factum in tempore: quia suum fieri precessisset suum factum esse: et consequenter non esset eternum. Quarto arguitur auctoritate commenta. di. 4. ce. quod res eterne non habent agens nisi secundum similitudinem: neque habent ex quatuor causis nisi formam et finalem. et si habuerit aliquid quod est agens non erit nisi in quantum est forma illi et conseruans ipsum. ¶ Ex his videtur de intentione philosophi et commenta. non omnia alia a deo et maxime non eterna dependere ab ipso in genere cause efficientis. Ad doctrinam respondetur per hanc distinctionem quod duplex est factio vz terminata et interminata. Factio terminata est illa que mensuratur tempore vel instanti: et sic eterna non sunt facta secundum philosophum et commenta. quia talis non fit nisi per motum vel mutationem et cum nouitate essendi eius quod fit. Factio interminata est illa que non mensuratur tempore vel instanti: et sic intellexerunt aristo. et comment. omnia eterna alia a primo ente esse facta. talis enim factio est sine transmutatione et nouitate facta per simplicem quasi emanationem et sequelam ipsius facti ab agente. sic enim factum est lumen eternum a corpore luminoso et motus vel tempus infinitum ab intelligentia mouente orbem. Hanc distinctionem innuit commenta. 12. metaph. di. quod non est illic causa et causatum nisi secundum quod dicimus intellectum esse causam intelligentie et in de substantia orbis dicit quod agentium quoddam est prius tempore acto et esse omne sit in sphera mundi. et quoddam est prius naturaliter acto vt intelligentia faciens orbem in dispositionibus necessariis. ¶ Sed contra commenta. 12. metaph. recitans opinionem auicene quod ex intelligentiis quedam causa consequitur quandam sicut causatum causam et quod a motore primo celi prouenit anima primi celi. et motor secundi orbis dicit quod iste sermo est inimaginabilis. non enim est illic prouentus neque consecutio neque actio ita vt dicamus quod vna actio consequitur vnum agens: vbi patet commentatorem negare omnem actionem in intelligentiis. Respondetur quod triplex est actio vz absoluta de qua dicit philosophus primo de anima quod actiones sunt suppositorum et respectiua consequens motum vel mutationem de qua dicit philosophus 3° huius quod actio et passio proprie loquendo sunt in motu et respectiua consequens ipsum agens: de qua dicit philosophus 5° metaph. quod actio maior est in magis sicut calor in igne. primam et secundam actionem ponebat auicena in intelligentiis di. quamlibet intelligentiam inferiorem recipere species intelligibiles et intellectiones actionales a prima intelligentia. quamlibet istarum actionum negat commenta. quia secundum quod patet per eum 2° de anima et 12. metaph. vna intelligentia alteram inmutat absque aliquo accidente: ideo in intelligentiis non est actio absoluta neque respectiua fundata in mutatione et consequenter non prouenit nec sequela consequens talem actionem: sed bene est actio respectiua fundata in agente et prouenit ac sequela consequens hanc actionem. Vnde in eodem commento dicit quod omnia ista sunt [illegible] vera actio [illegible] commenta. est illa que consequitur motum vel mutationem. actio autem non vera est illa que est in superficie. i. que est fundata agentis non transiens in passum. ¶ Ad primum dicitur quod omne factum factione terminata presupponit subiectum. factum autem factione interminata non presupponit subiectum. Cum autem dicitur primo huius quod nihil fit ex nihilo: patet ex processu eiusdem primi tam philosophum quam omnes antiquos loqui de fieri producto motu vel transmutatione. Ad secundum dicitur quod aristote. loquitur de generatione que est factio interminata et sic nullum eternum est genitum: sed loquendo de generatione que est factio interminata illud non est verum quoniam theologi concedunt verbum diuinum esse eternum et illud esse genitum. Ad tertium negatur consequentia ratione equiuocationis cum in antecedente factum dicatur factione terminata: et in consequente factione interminata. Teophrastus enim vt recitat comme. 3° de anima dixit intellectum speculatiuum esse factum et esse eternum: sic arguens: agens est eternum et recipiens est eternum: igitur factum est eternum. Ad quartum dicitur quod commenta. di. res eternas non habere agens nisi secundum similitudinem. illud non est intelligendum de agente metha° cuiusmodi est finis. quod quidem nihil agit sed solum inclinat ad agendum et necessitat ipsum agens sicut agens necessitat formam et materiam. sed per agens secundum similitudinem intelligit ipse formam secundum quod ipse testator in commento allegato. non quidem formam intrinsecam ingerentem vel informantem sed tantum extrinsecam: que quidem forma est vere et proprie agens per comparationem ad agens mathaphisicum quod non agit sed tantum inclinat ad agendum. ipsa autem intelligentia agit et dicitur non vere aut non proprie agens per comparationem ad agens transmutans quod dicitur propriissime et verissime agens. non ergo in intelligentiis sunt quatuor genera causarum distincta re et ratione sicut in rebus naturalibus transmutabilibus: sed sunt tantum duo vz finis et forma ad intellectum expressum.

Incipiemus autem. Istud est secundum capitulum huius primi tractatus in quo philosophus ponit opinionem propriam de eternitate motus per duas conclusiones quarum prima est ista: Motus est eternus a parte ante sic quod numquam incepit esse. Secunda vero sic quod numquam desinet esse. ibi: (Eadem autem ratio.) Primam conclusionem philosophus dupliciter probat: primo per numerum motus: secundo per naturam temporis. ibi: (Adhuc prius.) Quantum ad primum aristoteles facit duo: quoniam primo ex determinatis secundo huius premittit duas suppositiones. Secundo vero exequitur de intento. ibi: (Ergo hoc necessarium.) ¶ Prima suppositio est quod motus presupponit mobile. Ista suppositio est manifesta tam per diffinitionem motus datam 3° huius quam inductiue. sine illa diffinitione. diffinitio namque motus est hic. motus est actus mobilis in quantum mobile. tunc arguitur sic: Omnis actus alicuius presupponit illud cuius est actus: sed motus est actus mobilis: igitur motus presupponit mobile sic quod necessarium est mobile esse ante quam [illegible] possibile moueri si motus est quicumque sit ille. Eadem suppositio manifestatur per inductionem absque diffinitione. nam alteratio presupponit alterabile et augmentatio augmentabile et motus localis mobile localiter sic quod non est aliquis qui non fateatur illud esse quod mouetur aliquo istorum motuum si aliquis istorum motuum est. Te. li. Incipiemus autem primo ex diffinitis a nobis in phisicis prius) scilicet tertio huius. (Dicimus enim motum esse endelechiam) idest actum mobilis (secundum quod est mobile: necesse est ergo existere res possibiles moueri secundum vnumquemque motuum) si aliquis motus est (et sine mo Tex. co. 4.

tus diffōne necessariū) ē illud (oīs vtiq3 ɔfitebit moueri) qđ est (possibile moueri) ſm vnūquodq3 motū vt alterari [illegible]

Notandum ſm cōmēta. cōmen. 4. q [illegible] pcedit tp̄e motū in actu. qđ quidē oſtēdit in duob⁹ motib⁹. ſ. in motu gnātiōis ꝛ corruptiōis ꝛ in motu locali elemētoꝝ inuicē trāſmutabiliū. Exēplū pⁱmi patet de igne genito ex ligno combuſto vel oleo inflāmato. Exēplū ſcōi tꝫ de igne genito ex terra mota ſurſū. Q̄ꝫ libet eñ iſtoꝝ ante generatōem ignis ē potētia ignis: cū ex quolibet illoꝝ poſſit generari ignis. Cū vero genitus ē ignis ſtatī mouet ſurſū: ſed qđlibet illoꝝ trium pcedit tp̄e genitū ignē: igit oē motū in potētia pcedit tēpe motū in actu: ptꝫ ɔña qꝛ ſicut arguit de iſtis motis ī potētia ꝛ de illo moto ī actu: ſic pt argui de oībꝫ alijs.

Contra [illegible] cōmenta. ꝛ ſoluit: qꝛ non vꝫ verꝫ q oē motū in potētia pcedat tp̄e ſuū motum in actu: qm̄ ignis nō pⁱmo genit⁹ ē in potētia ad motū ſurſū ꝛ tñ illa potētia nō pcedit tp̄e motū ſurſū in actu dato q immediate poſt hoc moueat ignis ſurſū. ꝛ iſta rō mouet Joā. grāmaticū dicere q nō oē motū in potētia pcedit tp̄e ſuū motū in actu. Secūdo ſic: Celū ē motū in potētia cū mot⁹ ſit act⁹ entis in potētia ſm q in potētia ꝛ tñ celū nō pcedit motū ſuū actualē neq3 ſeip̄m motum in actu cū mot⁹ ſit etern⁹ ſicut celū: vt pbabit in hoc caº.

¶ Ad pⁱmū rñdet cōmēta. q duplex ē potētia vꝫ naturalis ꝛ violēta. potētia nālis ſp eſt ɔiūcta actui alterius ſpeciei ad huc intellectū q motū in potētia ꝛ motū in actu ſūt diuerſaꝝ ſpecieꝝ ſicut patuit de potētia ad formā ignis q̄ nō eſt ɔiūcta forme ignis ſed forme terre ligni aut olei: ex qꝫ quolibet pōt generari ignis. Cōſtat aūt formā ignis nō eē eiuſdē ſpeciei cū forma alicui⁹ illoꝝ triū. Potētia violēta ē ɔiūcta actui eiuſdem ſpeciei ſic q motū in potētia violēta ꝛ motū in actu vt ptꝫ de igne detēto deorſū ꝛ de terra genita ſurſū. qñ ergo dꝛ q oīne motū in potētia pcedit ſuū motū in actu: illud ē intelligēdū de potētia naturali ꝛ nō violēta. Cōſtat aūt potētiā ɔiūctā forme ignis ad motū ſurſum eē potētiā violentā. ꝛ rōem aſſignat cōmēt. qꝛ aliter duo ɔria eſſent ſimul in eodē. ſ. potētia mot⁹ ꝛ mot⁹ ī motu ꝛ in hoc fuit decept⁹ ioānes grāmaticus qꝛ credidit ꝛ docuit vtrūq3 iſtaꝝ potētiaꝝ eē naturalē. ¶ Ad ſecūdū dat cōmēta. duas rñſiōes qꝫ pⁱma ē ſm expoſitionē alphorabij di. q ariſto. induxit diffōem mot⁹ ad declarādū potētiā eē ante actū: ꝛ hoc nō ē pprium motui ſm q eſt mot⁹ ſed ē ppriū nouo facto ſm q moueri factū. ſ. vt potētia ꝛ poſſibile noui pcedāt ipſuꝫ ſm tp̄s: ꝛ iō argumētū de motu celi nō hꝫ locū cū nō ſit mot⁹ nou⁹ ſed etern⁹. Alia rñſio ē ſm expoſitōem alexandri ꝛ ipſi⁹ cōmēta. di. q ariſto. in declarādo motū eē eternū nō pſupponit diffōem motus neq3 inductionē: dās intelligere p hoc potētiā eē ante actū: ſed tñ voluit q ſi mot⁹ eſt mobile eſt. ꝛ nō eꝫ. qꝛ mot⁹ inuenitur in re mobili ꝛ nō in re īmobili. Intelligēdū tamen q mobile anteq̄ mouet ē in duplici potē[illegible] ad motum ꝛ ad terminū mot⁹. ſed qñ mouet ē tm̄ in potentia ad terminū mot⁹: iō ɔceſſo q oīnemotū in potētia tp̄e pcedit ſuū motū in actu: rō de celo nō hꝫ locū: qꝛ celū nō eſt in potētia ad motū ſed tm̄ ad terminū mot⁹. Cōſtat aūt cōmētatorē loq̄ de potētia ad motū ꝛ ad terminū motus qñ dixit de intētiōe ariſtotelis q oē motum in potētia pcedit tp̄e motū in actu.

Dubitatur [illegible] quō potētia ɔiūcta forme ignis ad motū ſurſum ē violēta cū mot⁹ ignis ſurſum ſit motus nālis: ꝛ quō ɔria erūt ſimul in eodem. ſ. potētia mot⁹ ꝛ mot⁹ in actu: tenēdo illā eē potētā nālē cū immediate poſt generatōē ignis qñ ignis mouet in actu nō ē potē^a mot⁹ ſꝫ mot⁹ tm̄ ī actu. Rñdꝫ burl. ɔcedēdo q mot⁹ ignis ſurſum ē violēt⁹ ſi potētia ad illū motū eſt violēta: ꝛ q mot⁹ terre ſurſum vt ex ea gnēt ignis ē motus nālis: ex q̄ potentia illi ɔiuncta ē nālis. Uñ motus dicit violētus dupl'r: aut qꝛ ē ab extrinſeco pter inclinationē mobilis: ꝛ ſic mot⁹ ignis ſurſum nō ē violētus ſed [illegible] a termino motus ad quē inclinat: ꝛ ſic mot⁹ ignis ſurſum ē violēt⁹ ad intētionē cōmētatoris. Jſta rñſio ē difficilis qm̄. 5. huius ɔtinue pceſſit ariſto. ꝛ cōmen. motū ignis ſurſū nō eē violentū ſed nālē. deinde mot⁹ terre ſurſum in generatione ignis etiā eēt violēt⁹ ꝛ potētia ɔiūcta terre ad formā ignis eēt violēta: qꝛ tā mot⁹ ille q potētia illa īpedit mobile a termino mot⁹ ad quē nāliter īclinat. Nā eñ terre nāliter īclinat ad formā ignis q̄ ē termin⁹ motus illi⁹ rōne cui⁹ cōmētator vocat motū terre ſurſum nālē ꝛ potentiā naturalē. Et iō mihi videt aliter dicendū q motus ignis ſurſum ē ſimpl'r nālis ꝛ nō violentus: ꝛ q potētia ɔiuncta forme ignis ē violēta ꝛ nō naturalis qꝛ ɔiungit deti ſimpl'r violēte. Si eñ illa potētia eēt nālis ipſa duraret p totū motū cū forma ignis ſic durat p totū motū terre potētia illi ɔiūcta ad formā ignis: ſed ſimul ſūt mot⁹ ſurſū ꝛ forma ignis: igit ſil erūt potētia motus ꝛ motus in actu in eodē: ꝛ ſic ɔria erūt ſil' in eodē qđ intēdit pbare cōmēta. ¶ Unde ignis hꝫ duplicē potētiā ɔiūctā ſue forme qñ ponit extra locū ſuū nālē. Pⁱa eſt potētia ad motū ſurſum: ꝛ hec ſtatī deſinit eē cū ignis incipit moueri ſurſū. Scōa ē potētia ad terminū mot⁹: ꝛ hec ɔtinue durat durante motu ſurſū. Tertia ē potētia ad formā terre vel alteri⁹ elemēti: ꝛ hec ēt durat p tom̄ mom̄ ſiue fuerit locat ſiue alterabit. qm̄ adueniēte forma potē^a corrūpit īqt cōmē. cº h⁹. q̄libet iſtaꝝ potētiaꝝ ē igit violēta pⁱa qꝛ p illā priuat ſuo motu nāli. ſcōa aūt p illā priuat ſuo loco ad quē nāliter inclinat. tertio vo qꝛ p illā tēdit ad ñ eē ꝛ hec eadē ē nālis terre qꝛ p illā terra gnāt: ꝛ hꝫ ſic lo[illegible] terre qꝛ p illā corrūpit terra: ſꝫ qꝛ p illā gnāt ignis ꝛ mouet ignis ſurſū potē^a: ergo ɔiūcta forme terre ad motū ignis ſurſū ē nāl. ꝛ ɔiūcta forme ignis ad illū mom̄ ē violenta: ſic ꝛ de eo cui ē ɔiūcta. ꝛ hec ē intētio cōmēta. (Quare prius.) ¶ Scōa ſuppoſitio ē q mot⁹ pſuppōit motiuū: pbat: mot⁹ pſuppōit mobile p pcedētē ɔclōnē et mobile pſuppōit mot̄m̄ qꝛ nihil mouet abſq3 motore igit mot⁹ pſupōit mot̄m̄. Dictū ē eñ 3º h⁹ q mot⁹ ē act⁹ motiue mobil. nō oīs act⁹ pſuppōit id cº ē act⁹: vt ptꝫ inductiue. Cōburi eñ pſuppōit cōbuſtibile. ꝛ cōburē [illegible] Quare pⁱ⁹ oꝫ eē cōbuſtibile q̄ cōburat ꝛ cōbuſtiuū q̄ cōburere) ideo motus preſupponit motiuū ſicut mobile. Tex. cō. 4.

Notan. ſm cōmē [illegible] ſupponēdo aliqđ ſubiectū [illegible] ex diffōe mot⁹. nā oīs gnatō ē mot⁹ ꝛ pſuppōit mobile igit gnatō pſuppōit mobile vꝫ māꝫ trāſmutabilē ad formā. 2º arguit ex ſignatōe gnātōis qꝛ cū dꝛ albuꝫ fu

ex nigro aut ... ex frigido signat per illā φ albū fit ex eo ... do fit albedo sed secun dū nō ... signatur per illā. nō aūt ɔtingit albū fieri ex eo q̄d est nigrū nisi p̄supponatur subiectū in quo ē nigredo. Tertio arguit cōmēta. ex ꝑ ſeptate generatōis: qm̄ oē q̄d gn̄at necessario gn̄atur p ſe ex aliquo: aut igit ex subiecto vel ex opposito: ſ ʒ non ex opposito igit ex subiecto gn̄atur p ſe: qm̄ nō est p ſe φ albū fiat nigrū aut ex frigore calor ſed tm̄ p acciden̄s: ꝗ ꝗto recedēte albedine fit nigredo ⁊ post frig⁹ fit calor. ſicut nō p ſe dies fit ex nocte ſed tm̄ p accidēs inq̄tū recedēte nocte fit dies. Quarto arguit ex cōi opini. oīʒ phoꝝ dicentū nihil fieri ex nihilo ſʒ q̄d libet fieri ex aliq̄ ſiue ponēt vnū p̄cipiū ſiue plura ſiue dicent principia eē finita ſiue infinita. ¶ ... instantias ſarracenoꝝ ⁊ alioꝝ loquētiū legis ſue di. aliq̄d fieri ex nihilo vʒ ignē qn̄ gn̄atur ex aere: qm̄ aer nihil ē cū nō ſit viſibile. Itē niſi de⁹ posset aliq̄d de nihilo facere potētia dei esset diminuta q̄d ē abſurdū vt arguat ſic: Si de⁹ posset facere aliq̄d de nihilo potētior esset φ̄ ſi nō posset aliq̄d de nihilo facere: ſed p cōmēt. de⁹ nō pōt aliq̄d de nihilo facere: igit iā ē minus potēs φ̄ iā est ⁊ pn̄ter ē diminut⁹ in potētia. Iſta ſoluit cōmē. di. φ ſermo iſtoꝝ ē ſophiſtic⁹ ⁊ deceptori⁹: qꝛ eē con ſuetū est dici apud eos φ aliq̄d fit ex nihilo aut pōt fieri ex nihilo: ita credūt ac ſi eſſet veꝝ: ſicut etiā credūt aerē nihil eſſe qꝛ nō ē viſibilis: q̄d tn̄ nō est veꝝ. cum ſit vnū de q̄ttuor elemētis. iō cū ignis gn̄atur ex aere generatur vē ex aliq̄ tāq̄ ex ſubiecto. Nō etiā dr̄ potētia dei diminuta qꝛ n̄ poſſit de⁹ face īpoſſibile ... diminuta aliq̄d eſſet poſſibile q̄d de⁹ nō poſſet facere. neq̄ argumentū tʒ ex q̄ maior ē ɔditionalis nihil ponēs in eē: c⁹ antecedēs ē īpoſſibile: ſicut nō ſeq̄t: ſi de⁹ poſſet facere hoīem eē aſinū eēt potētior φ̄ ſi nō poſſet facere: ſʒ iā nō pōt facere hoīem eē aſinū: igit ei⁹ potētia ē diminuta. Sed cōmētator vr̄ nō pn̄ter loq̄: qm̄ vt oñſum ē in priori ca⁹ eterna facta ſūt a deo abſq̄ ſubiecto p̄ſup poſito de intētiōe ei⁹ et ariſto. igit nō ē incōueniēs deū aliq̄d ꝓducere de nouo nullo ſubiecto p̄ſuppoſito: pꝫ pn̄a: qꝛ eiuſdē potētie ē in ꝓducēdo effectū nouū eternū. dicit phs̄ 2° metaph: φ id q̄d ē maxie veꝝ ⁊ maxie ens ē cā eſſendi oīb⁹ exiſtētib⁹: igit in cauſādo oīa exiſtētia nullū p̄ſupponit ſubiectū ꝑpter implicatōem ɔdictiōis. hec eē ē differētia inter agēs vl̄e toti⁹ entis et pticularis entis: qm̄ agēs pticularis entis p̄ſupponit ſubiectū ſicut ens pticulare p̄ſupponit ens pticulare: ſʒ agēs vl̄is entis. nō p̄ſupponit ſubiectū: ſicut neq̄ agēs p̄ſupponit agēs vl̄e. ¶ Ad primū argu^m cōmētatoris dr̄ φ nō q̄libet generatio ē mot⁹ large loquēdo de generatiōe ſed ſolū ſtricte eo mō quo loq̄t 3° phiſic. ⁊ in poſtp̄dicamētis. Gn̄atio eē q̄ ē factio interminata aut ſimplex emanatio effect⁹ ab agēte nō ē mot⁹. Ad ſcōm dr̄ φ ſi albū fit ex nigro aut calidū ex frigido neceſſario p̄ſupponit ſubiectū: nō tn̄ ſi aliq̄d fit neceſſario preſupponit ſubiectū: qm̄ mā prima celi ⁊ intelligētie fiebāt abſq̄ ſubiecto p̄ſuppoſito. Ad tertiū negat φ oē q̄d generat generet p ſe ex aliquo large loquēdo d̄ generatiōe qm̄ eterna genita ſunt p eum ⁊ nō ex ſubiecto aliq̄. multa etiā noua ſubiecta ſūt ex nō aliq̄ ſubiecto: vt teſtant theologi. Ad quartū dr̄ φ antiq̄ pcipiētes de um cām eſſe oīm vt platonici ɔceſſerūt aliq̄d fieri ex ni- Tex. co. 5. 3. 6
hilo. aliq̄ aūt nō ... ... nō eē ... dicere aliq̄d fieri ex nihilo. Ergo ⁊ hec ¶ ... ſuppoſitiōib⁹ p̄miſſis neceſſe ē motū eē eternū ſic φ

nunq̄ incepit eſſe. quā ɔcluſionē phs̄ p natura motus ſans apparēter ꝓbat ſic: Oīa mobilia aut inceperunt eſſe aut aliq̄ ſūt ppetua ſic φ nunq̄ īceperūt eſſe: ſi oīa mobilia inceperūt eſſe: igit factio illoꝝ mobiliū p̄ceſſit primū motū: ſed oīs factio ē termin⁹ mot⁹: igit ante primū motū fuit mot⁹ φ est īplicatio ɔdictiōis. quocūq̄ ergo motu dato dabat prior mot⁹ ſi oīa mobilia īceperūt eſſe. ⁊ pn̄ter dabat mobile prius: ex q̄ mot⁹ p̄ſupponit mobile p primā ſuppoēm. ſi aūt aliq̄ mobilia ſit ppetua abſq̄ inceptiōe ⁊ abſq̄ motu p̄exiſtēte ſequit φ illa ppetuo q̄euerīt: q̄d quidē cōcedi nō pōt niſi irrationabiliter ⁊ ab īſipiētib⁹ cū null⁹ poſſit aſſignare cāʒ huius ppetue quietis: neq̄ irrōnabiliter dicere illam quietē naturalē eē aut violētā. nō q̄dē eſſet violēta qꝛ nullū violētū ppetuū vt oñdet prio celi. neq̄ nālis: qꝛ nūq̄ deficeret cū oē eternū a pte ante ſit eternū a parte poſt: vt in eodē lib. etiā manifeſtat. terra eē qꝛ perpetuo nāliter quieuit etiā ppetuo nāliter q̄ſcet ſicut celum eternaliter mouebit q̄ eternalr mouebat. iō dicit phus 2° celi. φ ſi celū mouet neceſſe eſt terrā q̄ſcere. Le. li. Ergo ⁊ hoc neceſſariū aut aliqn̄ facta eſſe) oīa mobilia: cum nō eſſent aut ppetuo eſſe ſiq̄dē igit factū ē mobiliū vnūq̄d q̄ neceſſariū ē) mutatōe q̄cūq̄ (pri⁹ accepta aliā mutatiōnē factā eē ⁊ motū) aliū p̄ceſſiſſe (ſm φ factū eſt) primū mobile ⁊ pn̄ter ē (poſſibile motū eſſe aut moueri) aliquid ante oīa mobilia ſi mot⁹ p̄ſupponit mobile (ſi aūt q̄ ſūt) mobilia (p̄erāt ſp motu nō exiſtēte in rōnale quidē vr̄ ⁊ ab inſciētib⁹) ɔceſſum.

Notandum φ poſita ... motu vna φ oīs ... ē terminus mot⁹ implicat ɔdictionē motū incepiſſe eē vna cū mobili vel motiuo ſic φ ante nō fuit aliquid eoꝝ. Pono eē φ in a inſtāti inceperūt eſſe oīa illa ſic φ ante a iſtās nō fuit aliq̄s mot⁹: neq̄ aliq̄d mobile neq̄ aliq̄d motiuū: ⁊ ſit b prim⁹ mot⁹ ⁊ c primū mobile ⁊ d primū motum: ⁊ arguit ſic: Q̄dlibet iſtoꝝ incepit eſſe in a inſtāti igit factio c ⁊ d fuit in a inſtāti: ſed oīs factio eſt termin⁹ mot⁹: igit ante a iſtās fuit aliq̄s mot⁹ ⁊ p pn̄s b nō fuit prim⁹ mot⁹. ⁊ vltra ante a inſtās fuit aliquis mot⁹: ſed oīs mot⁹ p̄ſupponit tā motum φ̄ mobile ex p̄miſſis ſuppoſitiōib⁹: igit ante a inſtās fuit aliq̄d motum ⁊ aliq̄d mobile: ⁊ p pn̄s c nō fuit primū mobile: neq̄ d primū motum: q̄ꝫ q̄libet ɔdicit poſito ⁊ admiſſo. ¶ Et lʒ neceſſariū ſit φ oīs mot⁹ p̄ſupponat tā motum φ̄ mobile nō tn̄ eſt veꝝ φ oīs factio ē termin⁹ motus: cū eterna facta ſint ſm ariſto. ⁊ cōmēta. ⁊ nō p motū neq̄ p mutatōem. Et ſi dicerēt φ oīs factio noua ē termin⁹ mot⁹ hoc negarēt theologi dicētes mūdū factū eſſe de nouo abſq̄ motu. ⁊ ɔceſſo φ mūdus icepertit eē p mutationē indiuiſibilē nō oꝫ ɔcedere illā ſuiſſe terminū mot⁹. Immutatio eē licet ſit vel intellect⁹ eſt mutatio indiuiſibilr nullū p̄ſupponēs motū cui⁹ ſit termin⁹. nūq̄ tn̄ oꝫ ɔcedi māʒ primā factā eē aut aliquā intelligētiā in p̄ncipio mūdi p mutationē ſed p ſimplicē emanationē: qm̄ oīs mutatio p̄ſupponit ſubiectū. ſi igit mā prima fuiſſet facta p mutationē illa mutatio p̄ſuppoſuiſſet aliā materiā: ⁊ ſic in infinitum. (At vero.) Tex. co. ...
¶ Et qm̄ poſſet ɔcedi irrationabilr ⁊ neſciēter φ aliq̄ mobilia fuerūt ppetua abſq̄ motu ⁊ φ illa inceperūt moueri oñdit ariſto. ꝓpoſitū ſuū vʒ φ adhuc illo conceſſo nō dabat prim⁹ mot⁹: nec prima mutatio ſupponat: igit φ ſint aliq̄ mobilia ⁊ motiua eterna ⁊ φ in a inſtāti prio incepit moueri aliq̄d mobile ab aliq̄ motiuo ſic φ ante a iſtās nō fuerit aliq̄s motus ſed tm̄ quies:

et arguitur sic: Quies est priuatio motus: sed priuatio
nõ est in subiecto forme vel habitus nisi ꝓpter aliquã
causam: igitur aliqua fuit causa ex pte motiui vel mobi
lis propter quam p̃cesserat ista quies ante a instans
sed in a instãti incepit esse motus: igit in a instãti vel an
te a instãs mouebat cã illi⁹ quietis: sed nõ est possibil'
remotio nisi p motũ vel motionẽ: igit ante motũ signa
tũ q̃ mobile incepit moueri fuit ali⁹ mot⁹ vel alia muta
tio. Le. li. At vero sed ampli⁹ magis ingrediẽtib⁹) veri
tatẽ (hoc necessariũ est accidere) vz ꝙ ante primũ mo
tũ fuit mot⁹ (si eñ aliq̃a mobilib⁹ existẽtib⁹ aut moti
uis aliqñ q̃dẽ erat aliqd̃ primũ mouẽs. hoc aũt quod
mouet aliqñ q̃dẽ) nihil mouebat (sz q̃escit oz hoc mu
tari pri⁹. erat. eñ aliq̃d cã q̃etis. q̃es eñ priuatio mot⁹
est. q̃re ante primã mutationẽ erit mutatio prior.)

Notandum

ꝫm cõmẽta. cõ. ē. ꝙ (nõ dz aliq̃s di[illegible] ē q pri⁹ mot⁹ tpalis ē mot⁹ generatõis. mot⁹ eñ gnatõis nõ ē
motus sed finis ⁊ ĩpossibile ē vt sit prim⁹ ꝫm tp̃s aut
ꝫm nãm. nec motus cui⁹ finis ē gnãtio ē possibilis vt sit
prim⁹. nã iste mot⁹ ē motus alteratõis ⁊ pri⁹ oz eē eter
nus ⁊ ē declaratũ in vltio. 6. ꝙ ĩpossibile ē vt mot⁹ eter
nus sit nisi mot⁹ circularis.) Uult arguere cõmẽ. ꝙ nõ
ꝯtigit dare primũ motũ tpalẽ anteq̃ nõ fuit aliq̃s mo
tus q̃m talis aut ē mot⁹ gnãtõis aut alteratõis aut lo
calis. nõ motus gnãtõis q2 ille nõ ē motus tpalis sed
finis tñ. nõ etiã mot⁹ alteratõis q2 ille p̃supponit mo
tũ localẽ. nõ etiã mot⁹ localis q2 tũc p̃cederet aliq̃ dis
positio aut cã in motore vel in moto q̃ nectio tolleret
qđ fieri nõ possit absq3 motu ⁊ mutatiõe. De augmẽta
tiõe q̃ aũt ⁊ diminutiõe nõ facit cõmẽ. mẽtionẽ: q̃m illa
p̃supponũt motũ localẽ: vt videbit in hoc. 8. (Alia q̃
Tex. cõ. 8. dẽ.) Istã rõem forte possent antiq̃ excludere p hãc di
stinctionẽ dicẽtes ꝙ agẽtiũ q̃dã mouẽt p nãm ⁊ q̃dã p
intellectũ. agẽtia mouẽtia p naturã nõ mouẽt nisi vno
mõ: q̃m ignis tñ calefacit nõ aũt frigefacit. agẽtia autẽ
p intellectũ mouẽt pluribus modis cũ potẽtie rõnales sint
ad opposita. Medic⁹ eñ p sciam medicine põt agere
ꝯtria vz sanitatẽ ⁊ egritudinẽ. rõ igit p̃cedẽs cõcludit đ
agẽte nãli ꝙ determinat tñ ad vnũ: vz ꝙ si aliq̃d mo
uet ab agẽte nãli ⁊ pri⁹ q̃escebat oz cãm q̃etis remoue
ri p motũ: sed nõ ꝯcludit de agẽte rõnali: q̃m in talib⁹
nõ ē necessariũ ꝙ cã motus sit alia a cã q̃etis cũ q̃ põt
agere ꝯtria p eandẽ virtutẽ ⁊ potẽtiã. neq3 oz ꝙ ĩ moto
re vel mobili sit alia dispositio tpe quietis ⁊ alia tẽpe
motus. Põt igit agẽs p intellectũ aliqñ mouere ⁊ ali
qñ nõ mouer absq3 eo ꝙ remoueat aliq̃ cã quietis vel
dispositio vel indispõ p̃cedẽs. Le. li. Alie q̃dẽ ei. mouẽt
singulariter). i. vnico mõ (alia aũt ⁊ ꝫm ꝯtrios motus
vt ignis q̃dẽ calefacit: frigefacit aũt nõ. scia aũt vr ꝯtra
riorũ esse vna.) Sed hãc rñsionẽ remouet phs di. ꝙ sñm
ē agẽs p nãm nõ agere duo ꝯtria: q̃m frigidũ agit duo
ꝯtria vz frigiditatẽ p se ⁊ caliditatẽ p accidẽs. ⁊ hoc du
plĩr. s. positiue ⁊ priuatiue. positiue q̃dẽ p antipistasim
s. z p reflectiõ ē sp̃ez caliditatis ⁊ p ꝯuersionẽ eiuſdẽ
caliditatis ad ptes cẽtrales: sicut ꝯtingit in aialib⁹ q̃rũ
interiora sũt calidiora tpe hyemali q̃ tpe estiuo. Pri
uatiue aũt p absentiã ei⁹: sicut ꝯtingit de submersiõe na
uis p absentiã naute. ¶ Itẽ sñm ē medicũ p sciam me
dicine agere p se duo ꝯtria sed tñ: vnũ p se ⁊ aliud p ac
cidẽs sicut agẽs nãle. Medic⁹ eñ p sciam medicine nõ
agit p se nisi sanitatẽ. ꝙ aũt agat egritudinẽ hoc ē p ac
cidẽs rõne male volũtatis medici aut ignorãtie ei⁹ aut
ꝓpter aliã indispõem reptã in medico vel in egrotãte.

Si igit necessario remouet cã q̃etis in motore vel mo
bili aũ aliq̃d mouet ab agẽte rõnali. Le. li. Uidet igit
[illegible] scz in agẽte naturali ⁊ p intellectũ (esse aliq̃d sĩli
mõ) vz actio diuersorũ ꝯtriorũ (frigidũ eñ calefacit cõ
uersim). i. p ꝯuersionẽ caliditatis ad intra (quodãmõ
est abscedẽs sicut ⁊ peccat volũtari⁹ sciẽs qñ ꝯtrio vtit
scie) non per se sed per accidens.

Notandum

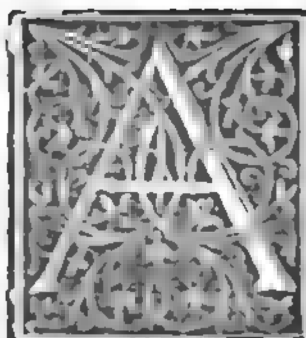
ꝫm cõmẽ. a cõmẽ. t. ꝙ [illegible] virtutes rõnales nõ q̃
escũt qñq3 ⁊ mouent qñq3 nisi ꝓpter renouatõnẽ trãs
mutationũ factarũ in eis ex extrinseco vt in aĩa ⁊ ĩ cor
pore.) Unde breuiter arguit sic cõmẽta. qñ aĩa mouet
postq̃ q̃escebat vtrũ habebat aliquã ꝯcupiscẽtiã quaz
prio nõ hẽbat aut nãm habebat de nouo. si hẽbat ali
quã ꝯcupiscẽtiã igit p trãsmutationẽ factã de nouo in
corpe vel in aĩa ex apphẽsiõe alicui⁹ entis extra a quo
mouebat imaginatiua virt⁹ aut intellect⁹. si nullã hz đ
nouo cõcupiscẽtiam nõ est rõ q̃re iã mouet ⁊ nõ ante. nec ē
rõ q̃re prius q̃euit ⁊ nõ mouebat: vel sequit sĩl mouet
⁊ q̃escit qđ ē impossibile: cũ eñ fuerit eadẽ ꝓportio in
ter duo ꝯtria necessario sequit sĩl vtrũq3 ꝯtriorũ vel nul
lũ: ita ꝙ aĩal nullã habẽs de nouo ꝯcupiscẽtiam necessa
rio sĩl mouet ⁊ q̃escit: aut nec mouet nec q̃escit qđ ē ab
surdũ. ⁊ rephẽdit cõmẽta. loquẽtes sue legis dicentes:
ꝙ nouitas actiõis nõ depẽdet ex noua ꝯcupia sed ex
noua p̃sentia tempis. sed istud inquit cõmẽta. est intel
ligibile: q̃m tam ꝓpinqua actiõis est ꝯcupia: ⁊ cã cõcu
piscẽtie est p̃sentia tpis: tp̃s aũt p̃sentia tpis est mẽsura
tio aut sequẽs trãsmutationẽ. Ista rõ cõmẽta. lz teneat
in agẽte pticulari nõ habẽte dominiũ nisi sup ptẽ eius
nõ tamẽ tenet in agẽte vlĩ nõ habẽte dñiũ supra totuz
ens. Dicit eñ ipse cõmẽ. 12. metaph. ꝙ est differẽtia iter
sciam nr̃am ⁊ sciam diuinã: q2 scia nr̃a causat a rebus
⁊ scia diuia ē cã rerũ. iõ nõ põt hõ aliquid agere de no
uo absq3 nouitate appetit⁹ ⁊ mutatiõis. Deus aũt põt
agere aliq̃d de nouo absq3 nouitate appetit⁹. sicut eniz
cã sciam quã iam habet eternaliter habuit ꝫm quam
absq3 mutatione sui scit te esse postq̃ sciuit te nõ esse. ita
p eandẽ ꝯcupiscentiã numero quã eternaliter habuit
ꝓduxit mundũ de nouo ⁊ hoc ideo q2 nõ incepit no
uiter velle aut cognoscere: sed eternaliter idem voluit ⁊
cognouit qđ iã vult ⁊ cognoscit: aliter non esset deus.
(Si igit quecũq3.) ¶ Secũdo arguit phs ad idez sic: Tex. cõ. 9.
Agẽtia ⁊ patiẽtia motiua ⁊ mobilia nõ inuicẽ agunt ⁊
patiunt: mouẽt ⁊ mouent q̃litercũq3 se habẽtia: sed re
quirit inter illa determinata habitudo ⁊ ꝓximitas: vt
experimẽtaliter notum. Si ergo mobilia ⁊ mouẽtia pre
cesserũt oẽm motũ nõ potuit motiuũ nouiter mouere
suũ mobile nisi in instãti inceptõis motus esset ꝓximi
tas inter motiuũ ⁊ mobile q̃ primo nõ fuit: sed nõ po
tuit esse ꝓximitas noua inter motũ ⁊ mobile absq3 mu
tatiõe alteri⁹ eorũ vel diuersi: igit ante primũ motũ fu
it alius mot⁹ ille. s. quo motor fiebat ꝓpinquus mobi
li. Le. li. Si ergo quecũq3 possibilia sunt facere aut pati
aut mouere hoc aũt moueri ponit possibilia) sunt q̃li
tercũq3 accepta inuicẽ agere ⁊ pati mouere ⁊ moueri.
(sed sic). i. modo determinato oz illa esse (se habentia ⁊
ꝓxima alteratiuis q̃si cum ꝓximant aliud mouet aliđ
mouet ⁊ cũ sint) distãtia nullũ mouet neq3 aliq̃d mo
uetur sed se habẽt (vt sit hoc quidẽ motiuũ illud autez
mobile. si igit nõ sp mouebat manifestũ est ꝙ non se
habebant) ante motũ (sicut nunc possibilia) in motu
(hoc quidẽ mouere illud aũt moueri sed oportuit mu
tari alterũ illorũ.)

Notandum ?m cōmē? a cōmēto nono q (si possibile esset corpa celestia qescere necesse est vt eēnt ps alteri⁹ mundi ⁊ vt essent alia corpa q̄ mouerent circulariter q̄ eēnt cā quietis istoꝝ qn̄qꝫ ⁊ mod⁹ istoꝝ qn̄qꝫ.) Ista ꝯn̄a cōmētato. declarat. Si em̄ elemētū ignis qn̄qꝫ moueretur circulariter ⁊ qn̄qꝫ qesceret. qete opposita illi motui necessario celū qn̄qꝫ moueret circulariter ⁊ qn̄qꝫ qesceret: qm̄ mot⁹ circularis ignis essentialr̄ dependet a motu celi ita si corpa celestia mouerent circulariter aliqn̄ sic ⁊ aliqn̄ nō supra corpa celestia oporteret signare aliud corpus rōne cui⁹ sic moueret ⁊ qesceret: sed illud corp⁹ cū corpib⁹ celestib⁹ faceret aliū mūdum ab isto: igit̄ si corpa celestia aliqn̄ quiescerēt ipa essent ptes alteri⁹ mūdi ⁊ aliud esset corp⁹ qđ moueret circularit̄ qđ esset cā mot⁹ ⁊ quietis hoꝝ corpoꝝ celestiū. Ista ꝯn̄a tenet tm̄ in potētijs naturalib⁹: qꝛ p potētiā dei cōtradictoriū ꝯn̄tis stat cū antecedēte vt ptꝫ. (Necesse est) ¶ Tertio arguit phs ad idē sic: Nunq̄ aduenit noua relatio absqꝫ mutatiōe vtriusqꝫ vel alteri⁹ correlarioꝝ sed nō est possibile aliud nouiter mouēs in actu ⁊ suū mobile nouiter motū in actu absqꝫ relatiōe noua motoris ad mobile: igit̄ nō est possibile aliqđ nouit̄ mouēs in actu ⁊ suū mobile nouiter motū in actu quin sit mutatio tā in motore q̄ in mobili vel in altero tm̄: sed talis mutatio necessario p̄cederet motū mobilis ꝓueniēs a motore: igit̄ ante primū motū fuit alia mutatio qđ erat ꝓbandū. Sed q nunq̄ fit noua relatio absqꝫ mutatiōe facta in vtroqꝫ vel in altero extremoꝝ declarat phs exēplariter. Si em̄ aliquid fit iā duplū qđ prius nō fuit duplū necessario in eo est mutatio aut in suo subduplo qm̄ necesse est ipm esse auctū aut suū subduplū diminutū. Sic etiā contingit in alijs. nemo est eniꝫ pater alicui⁹ nouiter aut alteri eq̄lis vel sitis qn in illo vel in suo correlatiuo sit aliq̄ mutatio facta ?m subam quātitatē vel q̄litatē. Le. li. Necesse em̄ in his que sūt ad aliquid hoc accidere vt si cū nō est duplū.) aliqđ ante et (nūc ē duplū) oportet aliquid (mutari si nō vtraqꝫ) correlatiua saltē (alteꝝ erit ergo prior q̄dā muta⁹ pria

Notandū ?m cōmē cōmē nono q motor ⁊ motū sūt in c⁹ ad aliqđ ⁊ tamē in aliquo tpe hoc nō mouet ⁊ post hoc mouit ⁊ illud mouet. manifestū est q inter ista fuit facta relatō que nō fuit ante ⁊ oīs relatio sequit̄ trāsmutationē igit̄ necesse est vt ante trāsmutationē positā sit aliq̄ trāsmutatio in motore aut in moto aut in vtroqꝫ aut in extrinseco: ⁊ hec demōstratio est vl̄is in om̄i motore siue in virtute rōnali siue irrōnali.) ¶ Quadrupliciter igit̄ ?ꝫ cōmētatorē cōtingit trāsmutatio qn̄ est noua relatio īter motorē ⁊ motū siue motor ⁊ motū sint virtutes rationales siue irrationales. Primo quidē ꝯtingit transmutatio in motore tm̄ vt qn̄ motor mouet ad mobile. s. hō ad lapidē eleuandū ⁊ portādū. Secūdo ī mobili tm̄ vt qn̄ ferꝝ mouet ad magnetem motu sursum postq̄ motu magnes trahit ferꝝ dorsū. Tertio ī vtroqꝫ. s. qn̄ motor mouet versus mobile ⁊ eꝯ: vt sor. motus cōtra pilā ꝓiectā quā accipit ⁊ portat. Quarto neqꝫ in motore neqꝫ in mobili sed in aliquo extrinseco: vt qn̄ oculus quiescēs videt lapidē quiescētē p solam mutationē obstaculi remoti: hic tamē fit aliq̄ mutatio noua in visu: ⁊ si nō realis tamē intētionalis: qm̄ nō fit noua visio absqꝫ noua mutatiōe cū quelibet sensatio ⁊ intellectio dicat̄ qđdā pati ⁊ qđdā alterari ex doctrina aristo. 2° ⁊ 3° de aīa. istud tm̄ exēplū ponit ex cōmuni mō loquēdi. Itē cōmētator ponit illā particulā vel in aliquo extrinseco ne aliquis crederet oēm relatiōem inter aliqua duo sequi trāsmutatiōeꝫ alicui⁹ illoꝝ qm̄ dom⁹ quiescēs nūc primo vēdita ꝓ pecunia quiescēte in archa hꝫ nouā relationē ad pecuniā ⁊ eꝯ: cū domus ꝓ hoc instāti primo est app̄ciatū in actu ⁊ pecūia nūc primo est p̄ciū in actu ⁊ tamē nulla est trāsmutatio in domo vel ī pecunia: sꝫ tm̄ vt in extrinseco vꝫ in app̄ciante vēdente ⁊ emēte. neqꝫ oportet illud extrinsecuꝫ sit simul cū extremis relatis aut q noua relatio sequat̄ nouā trāsmutationē: qꝛ pōt esse relatio actualis ꝓ aliquo instāti p quo i[illegible] sequit̄ relatio noua: sed per magnū tp̄s ante: vt dato q iam venderē tibi vnā domū nō absolute sed conditionaliter sic q primo erit tua in a instāti post decē annos in quo instāti tu eris primo dn̄s illi⁹ dom⁹ ⁊ illa erit primo tua possessio: igit̄ in illo instāti erit noua relatio nō tamē noua trāsmutatio: dato q quiescas ꝓ illo instāti. talis ergo relatio non sequit̄ trāsmutatiōem nouā sed antiquā factā. s. tempe venditionis.

Notandum secūdo q neqꝫ ratio tam facta neqꝫ a[illegible] p̄cedētiū est demōstratio vl̄is vel p̄ticularis vt asserit cōmētator cū aristoteles nō ꝓcedat ex p se notis sed tm̄ ꝓbabilib⁹. ¶ Cū em̄ querit vtrū oīa mobilia incepint esse aut nō: dico q oīa inceperūt esse sic q ante primū instās mūdi nullū fuit mobile vel motū p̄ter deū. ī primo v̄o instāti mūdi fuerūt corpa celestia vna cū materia ⁊ alijs intelligētijs creatis ⁊ immediate post illud instās fuit mot⁹ quo celū mouebat̄: quē motū nō p̄cessit aliqua factio que esset mutatio aut sequēs mutationē sed tm̄ p̄cessit factio q̄ erat simplex emanatio ⁊ ꝓductio creature ad creatorē. Sicut em̄ effectus eternus est factus per factionē nō includentē motū neqꝫ mutationē per aristo. ⁊ cōmēta. Ita ⁊ aliquis effect⁹ nou⁹ est factus ꝯsili factione. Itē possibile est p potentiā dei q corpa celestia fuerint eterna absqꝫ motu: ⁊ q in aliquo instāti primo incepint moueri. ⁊ ad primū argumētuꝫ cū dicit̄ quies est priuatio motus: igit̄ sicut aliq̄ fuit cā mot⁹ ita aliq̄ fuit cā quietis: ꝯcedo ꝯn̄am ⁊ ꝯn̄s: sed nō seq̄t̄ q remouebat̄ cā quietis: qm̄ volūtas dei fuit causa illi⁹ quietis que remoueri nō pōt: neqꝫ est assignāda cā ꝓpter quā de⁹ tunc fecit celū quiescere ⁊ postea moueri. sicut nō ē assignāda cā ꝓpter quā de⁹ eternalr̄ ꝓduxit mūdū ⁊ nō de nouo iuxta opinio. aristo. ⁊ cōmēta. ¶ Ad secūdū dicit̄ q inter mobilia ⁊ mouētia corporalia req̄rit̄ hui⁹ ꝓximitas. nō aūt qn̄ motor ē īcorpore⁹ ⁊ intrinsec⁹ mobili. alia em̄ qn̄qꝫ mouent ⁊ qn̄qꝫ quiescūt ⁊ tm̄ motor in eis sp est eq̄ ꝓxim⁹. de⁹ aūt ē motor incorpe⁹ ⁊ intrinsec⁹ mūdo cū sit ī circūferētia primi mobilis ?ꝫ aristo. ī hoc. 8. ¶ Ad tertiū dr̄ q sic aliqua ē relatio q̄ nō seq̄t̄ trāsmutationē alicui⁹ extremorū sꝫ solū alic⁹ extrinseci: ⁊ aliq̄ ē q̄ nō seq̄t̄ aliquā trāsmutationē nouā sꝫ antiquā ⁊ hoc ?m potētias nāles vt patuit: ita ē possibile p potētiā supnālē q aliq̄ sit relatio q̄ nō seq̄t̄ nouā trāsmutatiōeꝫ vel antiquā. neqꝫ ē necessariū q noua relatio īter mouēs ⁊ mobile p̄supponat trāsmutatōꝫ: sic n̄ ē ncc̄m q eterna relatio īter effectū ⁊ suā cāꝫ effectiuā p̄supponat aliquā trāsmutatōꝫ Dn̄sū ē ei ī c° p̄cedēti de intētiōe aristo. ⁊ cōmē. q de⁹ eternalr̄ ꝓduxit quālibet aliā subam abstractā absqꝫ motu ⁊ mutatiōe: sed necessario inter cām ⁊ effectū ē relatio: igit̄ aliqua fuit eterna relatio inter ꝓducēs ⁊ ꝓductū que nullā secuta est trāsmutationē ⁊c̄.

Tex. co. 9.

Dhuc p[ri]us. Postq[uam] ph[ilosoph]us p[ro]bauit motu[m] esse a parte ante sic q[uod] nunq[uam] incepit esse per natura[m] motus: [con]seque[n]ter probat ide[m] ex parte te[m]p[or]is sic argue[n]s: Tempus est eternu[m] a parte ante sic q[uod] nunq[uam] incepit esse: igit[ur] motus est etern[us] a parte ante sic q[uod] nunq[uam] incepit esse: patet [con]seque[n]tia q[uia] te[m]pus est numer[us] motus aut quida[m] motus: vt est declaratu[m] quarto huius. antecede[n]s ph[ilosoph]us tripliciter probat facie[n]s tres rationes: quaru[m] secu[n]da incipit ibi: (At vero. (Tertia ibi: (Si ergo impossibile.) Primo igit[ur] arguit sic ph[ilosoph]us: Si te[m]pus incepit esse sic q[uod] aliq[ua]n[do] fuit te[m]pus ⁊ ante no[n] fuit te[m]pus ⁊ cuiuslibet incipie[n]tis esse prius fuit no[n] esse q[uam] esse: igitur prius fuit no[n] esse t[em]p[or]is q[uam] esse te[m]p[or]is: patet [con]seque[n]tia cu[m] minori inductiue. Illud e[ni]m dicit[ur] semp[er] fuisse ⁊ esse eternum cui[us] pote[n]tia no[n] precessit actum neq[ue] negatio affirmatione[m]. tu[n]c arguit[ur] sic: Prius fuit no[n] esse tempis q[uam] esse t[em]p[or]is: sed prius ⁊ poster[ius] sunt differe[n]tie t[em]p[or]is: igit[ur] pri[us] fuit te[m]pus q[uam] esset te[m]pus: [con]seque[n]s implicat co[n]tradictione[m]: ⁊ patet [con]seque[n]tia: quia no[n] inuenit[ur] differe[n]tia absq[ue] eo cui[us] est differe[n]tia: vt patet inductiue. Le. li. Adhuc prius au[tem] ⁊ poster[ius] quo[modo] erunt t[em]p[or]e no[n] existe[n]te aut t[em]p[u]s nisi sit motus. Si igit[ur] te[m]pus numerus motus aut mot[us] q[ui]da[m] siquide[m] te[m]p[us] semp[er] est ⁊ motu[m] necesse e[st] p[er]petuu[m] e[ss]e.)

Notandum

s[ecundu]m co[m]mentatore[m] co[m]me[n]to decimo q[uod] (omne generatu[m] necesse est vt suu[m] esse no[n] p[re]cedat ip[su]m: ⁊ quo[modo] po[test] aliquis intelligere prius ⁊ posterius si te[m]pus no[n] sit. te[m]pus e[ni]m facit prius ⁊ posterius in rebus que no[n] moue[n]tur: in rebus au[tem] que mouent[ur] prius ⁊ posterius existu[n]t per se.) Intendit co[m]me[n]tator ex diffinitio[n]e t[em]p[or]is prius et posterius inueniri p[er] se in his que mouent[ur]: per accide[n]s au[tem] in his que no[n] mouent[ur]. pro q[uan]to quiescu[n]t ⁊ co[n]sistunt motui. ⁊ q[uonia]m prius ⁊ posterius dicu[n]t[ur] respectu[m] ad te[m]pus: ideo nullus intelligit prius ⁊ posterius nisi intelligat te[m]pus. Preterea si alicui[us] generati prius fuit non esse q[uam] esse ante illud generatu[m] fuit te[m]pus: ⁊ q[uonia]m tempus no[n] fuit ante te[m]pus: ideo no[n] generabat te[m]pus. Ista ratio solet fieri ad probandu[m] eternitate[m] mundi sic argue[n]do: Si mu[n]dus incepit esse ⁊ deus no[n] incepit esse cu[m] sit eternus igit[ur] prius fuit deus q[uam] mundus: sed prius est differentia te[m]poris: igitur te[m]pus fuit ante mundu[m]: sed no[n] fuit te[m]pus absq[ue] motu: igit[ur] ante mu[n]du[m] fuit motus: ⁊ motus presupponit mobile: igitur ante mundu[m] fuit mobile: sed nunq[uam] fuit mobile sine mu[n]do igitur ante mundu[m] fuit mundus: q[uo]d implicat contradictione[m]. Respo[n]detur co[n]cede[n]do q[uod] prius fuit deus q[uam] mu[n]dus ⁊ te[m]pus ⁊ motus. ⁊ negat[ur] q[uod] prius ⁊ posterius semp[er] dicant respectu[m] ad te[m]pus: quia aliqua[n]do dicu[n]t[ur] respectu[m] ad eternitate[m] vel euum. Deus igit[ur] fuit prius o[mn]ibus his no[n] prioritate tempis sed eternitatis. Si hec omnia essent eterna absq[ue] inceptione adhuc deus fuisset prius prioritate esse ad effectu[m]. Aristoteles e[ni]m .5. metaph. ⁊ in post predicame[n]tis ponit multas significatio[n]es illoru[m] nominum prius ⁊ posterius. Ponit e[ni]m q[uod] genus est pri[us] specie: ⁊ vnitas numero. constat au[tem] tale no[n] esse prioritate[m] te[m]poris cu[m] species sint eterne s[ecundu]m eu[m] primo posteriorum.

de temp[or]e au[tem] co[n]cedat[ur] q[uod] prius fuit suum no[n] esse q[uam] esse. no[n] quidem prioritate tempis sed n[a]ture vel [con]seq[ue]n[ti]e: quoniam cuiuslibet incipie[n]tis esse suu[m] esse p[re]supponit suum no[n] esse. ⁊ bene seq[ui]tur esse sor. est incipie[n]tis esse: igit[ur] suu[m] no[n] esse est vel fuit ⁊ no[n] econtra. (At vero.) ¶ Secundo arguit ph[ilosoph]us testimonio ⁊ auctoritate o[mn]i[um] ph[ilosoph]oru[m] q[uia] o[mn]es preter platone[m] dixeru[n]t te[m]pus esse eternu[m]. Democritus au[tem] demo[n]strauit q[uod] est impossibile o[mn]ia esse facta: ⁊ hoc ideo q[uia] dixit no[n] esse factu[m] preter te[m]pus. anax. lic[et] poneret creatione[m] mundi aut inceptione[m] eius: non tame[n] posuit inceptione[m] tempis: quia dixit chaos illud infinitum prefuisse ante segregatione[m] per te[m]pus infinitum. Solus au[tem] Plato dixit te[m]pus incepisse esse simul cum celo: q[uonia]m ⁊ ip[su]m celum etia[m] dixit esse factum ⁊ non esse eternu[m]. Le. li. At vero de temp[or]e extra vnu[m]) idest preter platone[m] (concorditer) se (habe[n]tes videt[ur] omne[m] ingenitu[m] e[ni]m esse dicunt: ⁊ p[ro]pter hoc democritus demonstrat tanq[uam] impossibile o[mn]ia esse facta impossibile tempus factu[m] esse: plato au[tem] ipsum generat solus: simul e[ni]m cum celo factum esse dicit.)

Notandum

s[ecundu]m co[m]me[n]tatore[m] co[m]me[n]to decimo q[uod] (antiqui p[er]cipiebant tempus esse eternu[m] sed no[n] percipieba[n]t ipsum sed motum: ⁊ si antiqui p[er]cepissent te[m]pus no[n] esse extra motum credidissent motu[m] eternu[m] esse. platoni aute[m] accidit contrariu[m] ei q[uod] accidit antiquis. co[n]cessit e[ni]m te[m]pus sequi motu[m] celi sed no[n] co[n]cessit ipsu[m] esse eternu[m] sed generatu[m].) Ecce differe[n]tia inter platone[m] ⁊ aristotelem ⁊ alios antiquos: ⁊ q[uonia]m plato posuit ta[m] tempus q[uam] motu[m] incepisse esse. aristoteles au[tem] posuit vtru[m]q[ue] eternu[m]. sed antiq[ui] dixeru[n]t tempus esse eternu[m] ⁊ no[n] motu[m]: quia no[n] p[er]ceperu[n]t te[m]pus esse passione[m] motus sicut percepit plato ⁊ aristoteles. Unde p[ro]bare solet q[uod] data creatione mundi necesse est tempus esse eternu[m] admissa eternitate dei sic arguendo: Deus est prior mundo t[ame]n ⁊ non prioritate nature igit[ur] prioritate durationis: patet [con]seque[n]tia cu[m] minori: quia si deus est prior mundo t[ame]n prioritate nature: oportet mundum esse coeternu[m] deo. tunc arguit[ur] sic: De[us] e[st] prior mu[n]do prioritate durati[o]nis: aut igit[ur] illa duratio e[st] successiua aut i[n]diuisibil[is] tota sil[mu]l: s[ed] no[n] e[st] diuisibil[is] tota sil[mu]l: igit[ur] e[st] successiua: q[ue] cu[m] no[n] possit e[ss]e nisi t[em]p[u]s ⁊ p[re]cedat mu[n]du[m] cu[m] deo seq[ui]t[ur] mu[n]du[m] t[em]p[u]s esse coeternu[m] deo. q[uod] au[tem] duratio q[ua] de[us] e[st] prior mu[n]do no[n] sit indiuisibil[is] tota sil[mu]l arguit[ur]: Na[m] querit[ur] si h[uius]mo[d]i duratio sit natura dei aut alio[d] a na[tur]a dei: si alio[d] igit[ur] alio[d] a deo fuit ante mu[n]du[m] q[uo]d e[st] absurdu[m]. si natura dei est de[us] e[st] prior mu[n]do s[ecundu]m illam duratio[n]e[m] igit[ur] est prior mu[n]do s[ecundu]m natura[m] dei: sed o[mn]is na[tur]a dei e[st] na[tur]a. igit[ur] de[us] e[st] prior mu[n]do solu[m] s[ecundu]m na[tur]am: ⁊ [con]seque[n]ter mu[n]d[us] e[st] coetern[us] deo: q[uo]d e[ss]e no[n] po[test] absq[ue] eternitate t[em]p[or]is. R[espo]n[de]t[ur] q[uod] de[us] e[st] prior mu[n]do q[ua]druplici prioritate. Primo q[ui]de[m] prioritate ca[us]alitatis ⁊ hoc in triplici ge[ne]re ca[us]e v[idelicet] formalis: finalis ⁊ efficie[n]tis: vt colligit[ur] a ph[ilosoph]o 2[o] metaph. ⁊ ex hoc e[st] prior mundo prioritate p[er]fectionis cu[m] sit p[er]fectior mu[n]do. De[us] e[ni]m e[st] ca[usa] finalis mu[n]di ⁊ efficiens mu[n]du[m] ⁊ forma subste[n]ta[n]s mu[n]du[m] s[ecundu]m qua[m] mu[n]d[us] h[abet] vnitate[m] ⁊ e[ss]e. mu[n]dus au[tem] p[er] co[m]patione[m] ad deu[m] no[n] se h[abet] nisi sicut subiectu[m] ⁊ ma[teria]. Sc[un]do de[us] e[st] prior mu[n]do prioritate nature. Illud e[ni]m d[icitu]r vno mo[do] altero pri[us] prioritate nature sine quo illud po[test] esse: ⁊ no[n] eco[n]tra: vt colligit[ur] a ph[ilosoph]o .5. metaph. sed de[us] po[test] e[ss]e sine mu[n]do ⁊ no[n] e[contra]: sic aliq[ua]n[do] fuit sine m[un]do: igit[ur] ⁊c. ⁊ q[uonia]m na[tur]a d[icitu]r de forma ⁊ ma[teria] vt habet[ur] secu[n]do hui[us]. deus no[n] dicit[ur] prior mu[n]do prioritate ma[teri]e ad forma[m] s[ed] prioritate forme ad m[ateriam] ⁊ no[n] q[ui]de[m] [con]stitute p[er] ma[teri]am sed [con]stitue[n]tis materia[m]. Tertio deus est

prior mũdo prioritate durationis indiuiſibilis que dicitur eternitas tota ſimul quoniá deus mẽſurat eternitate immutabili nõ habẽte prius ⁊ poſterius. Mundus aũt incepit eſſe: ⁊ nõ ſequitur deus eſt prior mundo prioritate durãtõis indiuiſibilis: ⁊ illa duratio indiuiſibilis eſt natura diuina: igitur de⁹ eſt prior mũdo ſm naturá diuinã. ſicut nõ ſequit: eſſe diuinũ eſt prius ꝙ viuere diuinũ: ⁊ eſſe diuinũ eſt viuere diuinũ: igit eſſe diuinũ eſt prius ꝙ eſſe diuinũ: conceditur tamẽ ꝙ deus eſt prior mundo ſm naturã diuinam. ❡ Quarto modo deus eſt prior mũdo prioritate durat̃õis ſucceſſiue nõ vere ſed imaginarie. Sicut enĩ ſuprema ſphera velocius mouetur ꝙ aliqua aliarũ: nõ quia in eodem tempore deſcribat maiorẽ lineam: ſed quia in eodẽ tempore deſcriberet maiorẽ lineã ita moueret in ſpacio vel in loco: ita deus eſt prior mundo prioritate duratõis ſucceſſiue: nõ ꝙ ante mundũ fuerit aliqua duratio ſucceſſiua: ſed ſi fuiſſet duratio ſucceſſiua iuxta modum loquẽdi antiquorũ ponẽtiũ inceptionẽ mundi cum eternitate temporis per illã durationẽ pceſſiſſet inceptionem mundi cum eternitate temporis per illã durationẽ pceſſiſſet mundum. (Si ergo impoſſibile.) ❡ Tertio arguit philoſoph⁹ per naturã inſtantis quoniã nõ ſtat inſtãs eſſe abſq; tempore neq; tempus abſq; inſtanti: ſed ante omne inſtans fuit tempus: igitur tẽpus ẽ eternũ a parte ante ſic ꝙ nunꝗ incepit eſſe: patet conſequẽtia: quia ſi tempus incepit eſſe oportet dare aliquod tẽpus a parte ante finitũ per aliquod inſtãs ꝙ nullũ fuit tẽpus: et ſi tempus deſinet eſſe oportet dare a parte poſt finitum tempus terminatũ per aliquod inſtans poſt qḋ nõ erit tẽpus. prima pars antecedẽtis tenet ex eo ꝙ ita ſe habet inſtans in tempore ſicut punctus in linea vt eſt oſtẽſum ſexto huius. Sed nõ põt eſſe punct⁹ ſine linea neq; linea ſine puncto: igit nõ põt eſſe inſtãs ſine tẽpore neq; tẽpus ſine inſtãti. Scḋa pars antecedẽtis declaratur ex diffinitiõe inſtãtis q̄ eſt eſſe principiũ tpis futuri ⁊ finis pteriti: igit omne inſtãs eſt mediũ inter duo tpa quorũ vnũ eſt pteritũ ⁊ alterũ futurũ. Ex iſta rõne vna cũ pcedẽtib⁹ cõcludit phs motũ eſſe a pte ante: ſic arguẽs: nõ ꝯtingit paſſionẽ alicui⁹ eſſe eternã abſq; eternitate illi⁹: ſed tps eſt paſſio mot⁹ vt pbatũ eſt. 4. hui⁹ ⁊ tẽp⁹ eſt eternũ vt iã demõſtratũ eſt: igit mot⁹ ẽ etern⁹. Te. 11. Si ergo ẽ ĩpoſſibile eſſe dicere ⁊ intelligere tps eẽ ſine ipſo nũc nõ aũt eſt medietas quedã) .i. mediũ duorũ tpm (⁊ principiũ ⁊ finẽ habẽs ſimul principiũ autẽ futuri tpis finẽ aũt pteriti neceſſe) eſt tps (ſp eſſe: vltimũ enĩ finiti accepti tpis in aliquo ipſorũ) duorũ tpm (nũc erit) cũ ſit neceſſariũ (nihil accipe ĩ tpe pt nũc) ꝙ ſit mediũ inter pteritũ ⁊ futurũ habẽs tot cauſã eſſe ſit: (q̄re qm̃ eſt finis ⁊ principiũ ipm nũc neceſſe eſt ipi⁹ in vtraq;) .i. neceſſe eſt ſm vtraq; differentiã (tpis ſp eſſe tps manifeſtũ eſt qz neceſſe eſt ⁊ motũ eſſe ſiquidẽ tempus eſt paſſio quedam motus.

Notandum ſm cõmẽta cõmẽ. vndecimo ꝙ (inſtãs nũꝗ inueniet niſi in tpe ⁊ ꝙ impoſſibile eſt tps eſſe extra inſtans ⁊ cã in hoc ẽ ꝙ inſtãs facit tps ⁊ q̄ nõ pcipit ad min⁹ duo inſtãtia nõ pcipit tps ⁊ nihil inuenit de tẽpore in actu niſi inſtãs ⁊ impoſſibile eſt demõſtrari ſicut demõſtrat pũctus qz cũ demõſtrat trãſit ſtatim ⁊ null⁹ põt imaginari inſtãs eẽ principiũ abſq; eo ꝙ ẽ finis tẽporis pteriti ⁊ finẽ pteriti abſq; eo ꝙ ſit principiũ futuri niſi exiſtimet tps exiſtere q̄ſi lineã rectã ⁊ ĩmorari ĩ hoc eſt ſupfluũ.) Sed oſtẽdẽdo ꝙ nõ ſit ſupfluũ imorari in hoc ſupponẽdo cũ pho. 6. hui⁹ ꝙ ſicut ſe hz pũctus in linea ita inſtãs in tpe. iſto ſuppoſito q̄ro vtrũ tps ſit cõſiderãdũ ad ſimilitudinẽ linee circularis an linee recte. Si ad ſimilitudinẽ linee circularis ⁊ idẽ pũct⁹ nũero eſt principiũ ⁊ finis eiuſdẽ linee circularis: igit idem inſtãs nũero eſt principiũ ⁊ finis eiuſdẽ tpis qḋ ẽ impoſſibile ⁊ ꝯ phm ⁊ cõmẽta. 6. hui⁹. Si cõſiderat tẽpus ad ſimilitudinẽ linee recte: aut igit finite vel infinite. ſi finite ⁊ alicui⁹ linee finite aliq̄s punct⁹ nõ eſt principiũ ⁊ finis diuerſarũ linearũ: igit tpis aliqḋ ẽ inſtãs qḋ nõ eſt principiũ ⁊ finis diuerſorũ tpm oppoſitũ cui⁹ ariſto. ſupponit in lr̃a. Si aũt tps cõſiderat ad ſimilitudinẽ linee recte infinite: oſtẽdit rationẽ ariſto. nõ eſſe ſufficiẽtẽ: qm̃ nõ ſufficiẽter pbat lineã eſſe infinitã p hoc ꝙ oĩs punctus eſt principiũ vni⁹ linee ⁊ finis alteri⁹ cum accidat pũcto eſſe principiũ ⁊ finẽ linee. ſed magis pbat oẽm punctũ linee infinite eẽ principiũ ⁊ finẽ p hoc ꝙ linea ẽ infinita: ita in ppoſito nõ ſufficiẽter pbat tps eẽ infinitũ ex eo qz omne inſtãs ẽ principiũ ⁊ finis: ſed magis ecõtra pbat, oẽ inſtãs eẽ principiũ ⁊ finẽ qz tps ẽ infinitũ. Aliqua aũt dicta auerroys vera ſũt vz ꝙ inſtãs ẽ faciẽs tps nõ quidẽ in genere efficientis ſed formalis: qm̃ copulatio ptiũ inuicẽ eſt effect⁹ formalis: neq; de tpe habet quicꝙ in actu ſm ſe totũ niſi inſtãs. nõ etiã pcipit tps diſtincte niſi pcipiant duo inſtãtia loquẽdo de tpe finito ⁊ pceptione diſtincta. Percipit enĩ tps infinitũ diſtincte ſuppoſita opiniõe ariſto. ⁊ nõ pcipiuntur inſtãtia terminãtia illud. pcipit etiã finitũ cõfuſe: et nõ pcipiunt inſtãtia illi⁹. nõ etiã põt idẽ inſtãs bis demonſtrari ſicut demõſtrat punct⁹: qm̃ indiuiſibiliter fluit nõ aũt punct⁹. Sed illud nõ ẽ verũ. ſ. ꝙ poſſit imaginari inſtãs. ſ. eſſe principiũ tpis futuri quin ſit finis pteriti: neq; finẽ pteriti q̄n ſit principiũ futuri: cũ ſz opinionẽ fidei q̄ veriſſima ẽ: aliqḋ inſtãs fuit principium tpis ⁊ nõ finis: ⁊ aliqḋ eſt finis ⁊ nõ principiũ vt arguat ſic: Sicut ſe hz punctus in linea ⁊ mutatum eſſe ĩ motu ⁊ generãs in latitudine ita inſtãs in tempore: ſz nõ eſt de rõne pũcti ꝙ ſit principiũ ⁊ finis diuerſarũ linearũ: neq; de rõne gradus ꝙ ſit finis ⁊ principiũ diuerſarũ latitudinũ: igit etiã nõ eſt de rõne inſtãtis: ꝙ ſit finis ⁊ principiũ diuerſorũ tpm. Unde aliud eſt eſſe principium ⁊ finẽ ⁊ aliud eſt eſſe copulatiuũ ⁊ diuiſiuũ. primũ nõ eſt de rõne indiuiſibiliũ faciẽtiũ ꝯtinẽtẽ: ſed ſecũdũ. Licz enĩ ſit aliq̄s qui nõ copulat ⁊ diuidat: tñ quilibet pũctus eſt copulatiu⁹ ⁊ diuiſiuus. ita licz primũ inſtãs aut vltimũ inſtãs temporis nõ copulet neq; diuidet tamen quodlibet illorũ eſt copulatiuũ ⁊ diuiſiuũ. lõ diffinitio ariſto. data de inſtãti q̄rto huius per eſſe copulatiuũ ⁊ diuiſiuũ partiũ temporis fuit bona. nõ autem eſt hec bona que dat hic ⁊ ſexto hui⁹ per eẽ principiũ futuri ⁊ finẽ pteriti. (Eadẽ aũt ratio.) ❡ Secunda concluſio. motus eſt eternus a pte poſt ſic ꝙ nunꝗ deſinet eſſe. Iſtã concluſionẽ ariſto. probat dupliciter cõtinue inferẽdo ꝙ poſt vltimũ motũ erit mutatio poſterior ſicut ſupra pbauit ꝙ ante primũ motum fuit mutatio prior ſupponẽdo ꝙ motus ⁊ mobile nõ ſimul deficiunt ſed poſt motũ remanet mobile cũ ſequat. hoc mouetur igit hoc eſt mobile: ⁊ nõ econtra: hoc comburit igit hoc eſt cõbuſtibile. ⁊ nõ ecõtra. Querat igit vtrũ poſt vltimũ motum corrũpet mobile aut non. ſi corrũpet ⁊ oĩs corruptio ẽ mot⁹ igit poſt vltimũ motũ erit motus. Si nõ corrumpetur mobile ſed perpetuo quieſcet: aliqua erit cauſa illius quietis. cũ ergo nõ ſit noua cauſa abſq; noua diſpoſitione: neq; noua diſpo Te. 13.

fitio absq; motu: sequitur iterum ꝙ post vltimū motum erit motus qđ est cōtradictio. Le. li. Eadē autē ratio) fi et (de eo qđ incorruptibilis sit mot⁹ sicut defieri motū) quia sicut in factione motus (accidit priorē quandam esse mutationē primā) sic hic accidit aliquā esse mutationē (posteriorē posteriori. Nō eñ simul quiescit) idest desinit (ꝙ mouetur ⁊ qđ mobile est ⁊ qđ comburitur ⁊ qđ cōbustibile. contingit eñ cōbustibile esse ꝙ non comburatur.)

Notandū ꝙ suppositio nō est vniuersaliter vera neq; nō valida. Contingit eñ in omi genere motus simul mobile deficere cum suo motu. In augmentatione autē ⁊ diminutione ac etiam in alteratione contingit mobile corrūpi in fine motus. ⁊ istud de alteratione est manifestū in exemplo aristo. quoniā combustibile simul deficit cū combustione. Lignum eñ aut oleū combustū nō manet in fine cōbustionis. Idem accidit in motu locali tam puro ꝙ admixto motui alterationis. Si eñ fiat diuisio in duas medietates in fine diuisiōis nō manet aqua: qñ etiam aqua mouetur sursum vt ex ea generetur ignis: vbi est mixtus motus localis motui alteratōnis in fine motus nō remanet aqua. Si etiā animal moriat in decessu contingit ipsum simul deficere cū suo motu sic ꝙ nō manebit in fine motus. Item ratio nō est valida quia admissa suppositione stat mobile deficere non p aliquā mutationem sed per annihilationem eo modo quo per creationē incepit esse. Potest eñ deus subito annihilare vnum hominē vel vnum angelū ⁊ nō per aliquā mutationē sed per solam subtractionē influxus generalis vel specialis. Preterea concedo ꝙ motus in cōmuni desinit esse sic ꝙ nunꝙ postea erit aliquis motus: mobilia tamē manebūt perpetuo scilz corpora celestia ⁊ elemēta post vniuersale iudiciū perpetuo quiescentia neq; aliqua erit causa illius quietis preter voluntatē diuinā: a qua nulla prouenit dispositio noua ad hoc ꝙ nominata mobilia perpetuo quiescāt. (Neq; motiuū.) ¶ Secundo arguit philosoph⁹ sic: Motiuum ⁊ motū remanebunt post vltimū motū: aut igitur remanebit corruptibile vel incorruptibile: si remanebit corruptibile igitur corrumpetur ab aliquo corrumpente ex quo nihil corrūpit seipm primo: ⁊ erit processus infinitus in corrūpentibus ⁊ corruptis. sed nō potest esse talis processus infinitus absq; infinitis corruptionibus quarum quelibet erit motus: igitur post vltimū motum erunt infiniti motus. Si autem dicitur ꝙ mouens ⁊ motiuū remanebit incorruptibile post vltimum motū igitur ipm erit eternū: ⁊ mobile erit eternū vt probatū est in prima ratōne: igitur motus erit eternus. patet cōsequētia quia aliter motiuū ⁊ mobile possent stare perpetuo sine motu in sola quiete: quod nō videtur verū. Le. li. Neq; motiuū ⁊ mouens) remanebit corruptibile post vltimū motum (etenim si corruptibile igitur indigebit corrūpi) ab altero corrūpente (cum corrumpat ⁊ huius corruptionē iterum posterius corrūpetur. corrupto eñ mutatio quedā est) igit post vltimā mutationē erit alia mutatio. (Si ergo hoc impossibile manifestū ꝙ est perpetuus motus.)

Notandum primo ꝙ hic nullam rationem facit ex pte temporis eo ꝙ rationes ille concludebant eternitatē mot⁹ a parte post sicut a parte ante. Sicut eñ cuiuslibet incipientis esse prius fuit nō esse ꝙ non esse. ita cuiuslibet desinētis esse poster⁹ erit nō esse ꝙ esse sed prius ⁊ posterius sunt differētie tempis: igitur si aliquid desinit esse post istud erit tempe: sed post tempus nō erit temp⁹: igitur tempus nunꝙ desinet esse ⁊ cōsequēter nec motus. Item si tempus desinet esse igitur aliquid erit vltimum instans eius: sed omne instans est finis temporis vnius ⁊ principiū alterius: igitur post totum tempus erit tempus: qđ implicat contradictionē. Si igitur tempus nō potest incipere esse neq; desinere eē sed ē infinitum et eternū tam in preteritū ꝙ in futurum necesse ē motum esse eternum tam a parte ante ꝙ a parte post.

¶ Sed contra infinitatē tempis arguitur ex doctrina aristotelis ⁊ cōmentatoris sic: Nullū infinitum est numerus motus: omne tempus est numerus motus: igitur nullū tempus est infinitum. Prima pars antecedētis arguitur: quoniā omis numerus est numerat⁹ vel numeralis per aristotelē tertio huius: sed nullum infinitum est numeratū vel numerale per eum ibidem di. ꝙ aliter contingeret pertrāsire in infinitum: igitur nullū infinitū est numerus motus. Secūda pars antecedētis etiam ostēditur quoniā quelibet pars diffinitionis verificatur vniuersaliter de suo finito per aristotelē sexto ⁊ septimo Topicorum: sed numerus motus est pars diffinitiōnis tempis per ipm quarto huius diffinientē tempus per numerū motus ſm prius ⁊ posterius dicitur ⁊c. ¶ Neq; eñ bene excusatur dicēdo ꝙ ipe diffinit ibi tempus finitū solum: quoniā tempus est species specialissima ſm eum in predicamentis: igitur omnia tempora siue sint finita siue infinita sunt eiusdē speciei specialissime: sed omniū indiuiduorum eiusdem speciei specialissime eadē est diffinitio ſm eum in libro Topicorum: igitur diffinitio data de tempe ita cōpetit tempe infinito sicut finito. Preterea nullū infinitū est mēsura essentialis motus: quodlibet t tempus est mensura essentialis motus: igitur nullū tempus est infinitū. tenet consequētia cum maiori: quoniā omis mensura est nota per aristotelē decimo metaph. Infinitū autem vt infinitum est ignotū per eum secūdo huius. minor vero declaratur. omniū indiuiduorum eiusdem speciei eadem est passio essentialis: vt colligitur a philosopho prio posteriorum. aliter propria passio non demonstraretur de suo subiecto. sed mensurare motū est passio essentialis tempis finiti ſm cōmentatorē quarto huius: igitur mēsurare motum est passio essentialis tempis infiniti. patet consequētia: quia tempus finitū ⁊ infinitū sunt eiusdem speciei specialissime: tunc arguitur sic: Omne tēpus est finitum vel infinitū: ⁊ omne tempus tam finitū ꝙ infinitum est mēsura essentialis motus: igitur omne tempus est mensura essentialis motus: qđ erat probādū.

Notandum secundo ꝙ alique rationes sophistice solēt fieri contra infinitatē tempis que nō concludunt ⁊ faciliter soluuntur: quarum prima est ista: Quodlibet instans preteritum aliquādo fuit futurum: igitur aliquādo fuit ita ꝙ nullum instans est: ⁊ ꝯsequēs aliquādo fuit ita ꝙ nullum tempus est. patet cōsequētia hic quia tempus ⁊ instans cōuertuntur ſm aristotelē tam hic ꝙ quarto huius: prima consequētia tenet: quoniā quocūq; instanti signato sequitur hoc instans preteritū fuit futurū igitur aliquādo fuit ita ꝙ hoc instans nō est: igitur etiā debet sequi: quodlibet instans preteritum fuit futurum: igitur aliquando fuit ita ꝙ nullum instans est: antecedens est manifestū tam inductiue ꝙ per exponentes. Secunda ratio. Si tempus est eternum ⁊ nullum animal est eternū igitur tempus fuit ante omne animal: et

per cõsequẽs aliquãdo fuit ita ꝙ nullũ animal est cõ-
sequẽs falsum:q2 spẽs sunt eterne ꝑ Aristo.prio poste
rioꝝ:pria ꝯñtia tenet:q2 si nullũ aial est eternũ:igitur
nullũ fuit aial quin añ ipm fuerit tẽpus:ꝛ ꝑ cõsequẽs
tẽpus fuit ante oẽ aial:scðа ꝯñtia tenet:q2 de quocũq3
signato sequit.a.fuit ante.b.igitur aliquãdo fuit ita ꝙ
.b.nõ est:tertia rõ si tẽpus est eternũ ꝛ infinitũ:sequit
ꝙ infiniti dies fuerũt:sed in quolibet die pterito de9 po
test diuidere.a.cõtinuũ ꝭm aliqð signũ eius:igitur pos
sibile est ꝙ.a.cõtinuum sit iã actu diuisuz ꝭm infinita si
gna illius:ꝛ ꝑ cõsequẽs possibile est cõtinuũ esse actu
diuisũ in infinitũ ꝙ est cõtra phm sexto hui9:ꝛ cõsequẽ
ter possibile est nũeꝝ esse actũ infinitũ ꝙ est cõtra ipsũ
tertio hu9:ꝛ pz cõsequẽtia:dato ꝙ oẽs ptes diuisas ꝑ-
seruasset vsq3 ad hoc instãs. Quarta rõ sequit ꝙ ps ẽ
maioz suo toto ponẽdo ꝙ.a.sit totũ tẽpus eternũ pte-
ritũ terminatũ ad primũ instãs huius hore:ꝛ.b.totũ
tẽpus infinitũ futuꝝ icipiẽs ab eodẽ instãti.c.vo sit to
tum tẽpus pteritũ infinitũ terminatũ ad istans pñs.d.
vo totũ tẽpus ppetuũ futuruz incipiẽs ab eodẽ instãti
isto posito arguit sic.a.ꝛ.b.sũt equalia: ac etiã.c.ꝛ.d.
ex quo nullũ infinitũ est altero maius aut min9:sed.b.
est maius.d.cũ.d.sit pars.b.igit.b.est magis.c.pz cõse
quẽtia ex quo.c.d.sunt equalia:ac ẽt.c.ꝛ.d.ex quo nul-
lum infinitũ est altero maius aut minus:sed.b.est ma
ius.d.cũ.d.sit ps.b.igit.b.est maius.c.patz cõsequen-
tia:ex quo.c.d.sunt equalia:tũc arguitur sic.b. est ma-
ius c.ꝛ b.est equale a per cõcessa igit.a est maius c.
sed.a.est pars.c.vt liquet:igit aliqua ps est maioz suo
toto ꝙ fuit pbandũ. ¶ Ad prima tenẽdo opinionem
Aristotelis de infinitate ꝛ eternitate tẽporis:negat cõ-
sequẽns ista .oẽ instãs pteritũ fuit futuꝝ: igit aliquan
do fuit ita ꝙ nullũ instãs est:ꝛ concedit hec ꝯsequẽtia
quocũq3 instãti signato hoc instãs pteritũ fuit futuꝝ:
igit aliquãdo fuit ita ꝙ hoc instas nõ est:neq3 est simi
litudo:q2 necesse est aliqð instãs eẽ:ꝛ ipossibile ẽ nul-
lum instãs:nõ autẽ est necesse hoc instãs esse nec ipos
sibile est illud istãs nõ eẽ quocũq3 determiato. ¶ Ad
secũdaz respõdet cõcedẽdo ꝙ tẽpus fuit ante oẽ aial:
q2 fuit ante hoc aial:ꝛ ante illud aial:ꝛ sic de singulis
ex quo nõ sequit ꝙ aliquãdo fuit ita ꝙ nullũ animal
est nec similitudo est ad ppositũ.q2 ꝯtingẽs est.b.eẽ:ꝛ ne
cesse est aial esse:sicut necesse est tẽpus eẽ:ideo cõcedis
ꝙ aliqua vlis est necessaria:ꝛ quelibz sua singularis ẽ
cõtingẽs vt patet de istis.nullũ instãs est nullũ aial ẽ.
¶ Ad tertiã cõcedit ꝙ infinite dies fuerũt:ꝛ in quoli-
bet die pterito deus potuit diuidere.a.cõtinuũ ꝭm ali-
quod signũ ei9:nõ tñ est possibile ꝙ de9 diuiserit.a.cõ-
tinuũ in quolibet die pterito:primo q2 cũ.a.sit corrupti-
bile nõ est possibile ꝙ fuerit in quolibet die pterito: si-
cut neq3 in toto tẽpore pterito ifinito:secũdo q2 nũc eẽt
nũerus actu ifinit9:ꝛ cõtinuũ diuisũ in infinitũ vt pba
tum est que repugnãt doctrie Aristo . Theologi tamẽ
dicerẽt ꝙ possibile est deũ diuisisse.a.continuũ in quo
libet die pterito ꝭm aliqð signũ suũ ꝛ ꝙ nõ inconuenit
aliqð continuũ esse actu diuisũ in infinitũ:neq3 est incõ
ueniens aliquẽ numeꝝ esse actu ifinitũ neq3 aliqð cor
pus esse magnũ per carẽtiã extremoꝝ:nunꝗ tamẽ est
cõcedẽdũ ꝙ sit possibile.a.cõtinuũ esse actu diuisũ ꝭm
qðlibet signũ eius:qm pro hoc instãti quererẽ: vtrum
aliqua ps.a.sit diuisibilis vel quelibz sit idiuisibilis:si
diuisibilis:igit.a.nõ est diuisuz ꝭm qðlibz signũ ei9:si
indiuisibilis:igit cõtinuuz cõponitur ex indiuisibilib9
ꝙ est ipossibile tam apud theologos ꝗ apud phos.

¶ Ad quartã negat illud sequi ꝛ admisso casu dr qð
.a.ꝛ.b.nõ sit eqlia neq3.c.d.ꝛ ꝙ nullũ signatoꝝ ẽ alte
ro maius aut minus cum qðlibet illoꝝ sit infinitũ ꝛ cõ
ceditur ꝙ ps nõ est minor suo toto:neq3 totũ est mai9
sua pte:si vtrũq3 est ifinitũ:illa ãt ppositio mathemati
coꝝ.oẽ totũ est maius sua pte:est intelligenda de toto
[illegible] ad quod [illegible] determinatam
ad partẽ:infiniti aũt ad infinitũ:imo neq3 ad finitũ est
aliqua determinata pportio. Sed forte arguitur sic.p
prium est quãtitati ꝭm eẽ equale vel inequale dici per
Aristo in predicamẽtis sed duo infinita [illegible] igi
tur illa sũt equalia:nõ aũt sunt inequalia:cũ nullũ illo
rum sit altero maius neq3 minus:igit sunt equalia.q̃re
ꝛc. Rñdetur ꝙ duplex est equalitas.s.positiua ꝛ priua
tiua:equalitas positiua est relatio mediãs iter magis ꝛ
minus:ꝛ sic nulla sunt equalia nisi finita:nulla eniz in-
finita possunt mediare inter maius ꝛ minus:equalitas
priuatiua est necessario negãs maioritatẽ ꝛ minorita-
tem inter duo quãta:ꝛ sic sunt duo infinita equalia:q2
nullũ est altero maius neq3 minus.ꝛ [illegible] est
[illegible] duo ergo infinita sunt equalia non positiue:
sed priuatiue:ad quoꝝ equalitatẽ nunꝗ sequit maio-
ritas vel minoritas ꝛc.

Ed non Tex. cõ.14.
aliqñ qdem). Istud
ẽ tñu capitulũ hui9
primi tractat9: i quo
phs reprobat opio
nes alias: postꝗ p-
bauit suaz de eterni-
tate mũdi ponẽs tres
cõclusiões: quarum
prima ẽ hec:taz Em-
pedocles ꝗ Anaxa.
fuit icõueniẽs . Se-
cũda conclusio.conueniẽtior fuit opinio Anaxago . ꝗ
Empedo.ibi.(At vo nihil). Tertia conclusio opinio
Empedoclis fuit incõueniẽs quo ad equalitatẽ cõgre
gationis ꝛ disgregationis ꝛ quietis ibi.(Sed ꝛ h diffe
rẽter). Primã cõclusionẽ pbat phus dupliciter:ꝛ pri-
mo sic:illa opinio est incõueniẽs que assimilat figmẽ-
to:sed opinio istoꝝ assimilat figmẽto:igit opinio isto
rum est inconueniẽs:tenet cõsequẽtia cũ maiori: ꝛ mi-
nor est clara:quoniã ambo dixerunt motuz ꝛ mundũ
esse quãdoq3 ꝛ quãdoq3 non esse:licet dissimiliter ꝯse-
querẽtur in opinione:qm Anaxago.voluit motum ꝛ
mundũ quãdoq3 esse:ꝛ quãdoq3 nõ licet dissimilit p-
sequeretur in opinione:quoniã Anaxa.voluit motum
ꝛ mũdum tm semel incepisse esse:ꝛ ppetuo durare a p-
te post:sed a pte ante fuisse absq3 inceptõe chaos cõfu
sum vna cũ tempore ꝛ quiete.Empedocles aũt posu-
it mundũ ꝛ motũ infinities incipere ꝛ desinere eẽ:ꝛ tẽ-
pus quietis eẽ equale tẽpori motus constat autẽ hec
oĩa esse figmẽta:igit ꝛc. T.c.li.(Sed nõ est conueniẽs
opinio Anaxago.ꝛ Empedo.aliquãdo quidẽ ꝙ erat
mũdus ꝛ motus:aliquãdo autẽ nõ:ꝛ naq3 assimilat
sic dicere figmẽto magis ꝗ veritati. Scðo arguit philo
sophus sic:ista opinio est incõueniẽs que nõ assignat
causas operationũ naturaliũ:sed opinio istoꝝ nõ as-
signat causas opationũ naturaliũ:igit opinio istoruz
est inconueniẽs:patz consequẽtia cuz maiori :ꝛ minor
arguit:nã Empedocles dixit Anaxagorã aliqñ ꝯgre-
gare res ad inuicez:ꝛ per hoc corrũpitur mundus:itẽ

do qñq segregare res adinuicē ꝛ ꝑ hoc gñat mūdus:
in medio aūt tēpore oīa quiescere: ꝛ cum querebat ab
eo quare amicitia mouet in tāto tēpore ꝛ in tāto lis: ꝛ
in tēpore medio oīa quiescūt: rñdebat q2 sic aptū na-
tum est eē: ꝛ cū q̄rebat de cā hui⁹ aptitudinis rñdebat
ꝙ nō erat assignāda cā: q2 amicitiā ꝛ litē tāto vel tāto
tēpore agere erat principiū nāle ꝛ necessitas q̄dā mun
di: cōstat aūt dicebat ipe ꝙ principiorū ꝛ necessariorū
nō est cā. Silr dixit Anaxago. quare mūdus tūc ince-
pit eē ꝛ non ante: ꝛ ꝑpter q̄d est ꝑpetuus a pte post ꝛ
nō a pte añ: ꝛ q̄ cā est ꝑp quā fuit quies tēpore i futuro
absq segregatiōe facta ꝑ intellectū. ad h̄ oīa respōdis-
set: q2 sic necesse est eē. Ecce ꝙ isti nō assignabāt causas
operationū nāliū: sed ad oīa rñdebant: q2 sic aptū na
tum est eē: aut q2 sic nec̄e est eē. I. c. li. (Silr aūt ꝛ dicere
q2 aptū natū sic est: ꝛ hoc opz opinari eē principiū sic:
videt vtiq Empe. dicere ꝙ tenere ꝛ mouere amicitiam
in pte tēporis ꝛ discordiā in eē rebus ex necessitate qe-
scere aūt mediū tēpus fortassis ꝛ vnū principiū facien-
tes). s. itellectū sicut Anaxa. sic vtiq diceret.

Notandum p̄o fm cōmētatorē cō
mēto. 14. ꝙ Empe. posuit
principiū entiū amicitiā ꝛ litē fm similitudinē amici-
tie ꝛ litis exñtibus in hominib⁹. s. quēadmodū amici-
tia cōgregat hoīes: lis aūt disgregat: ita in brutib⁹ sunt
duo sitia istis. s. amicitia nālis ꝛ odiū nāle: ita ꝙ qñq
mouet alterū ꝛ qñq reliquū ad cōtrariū ꝛ quies est in
tēpore ꝙ est iter has duas actiōes cōtrarias absq eo
ꝙ sit illuc cā cogēs amicitiā agere in vna hora ꝛ litē in
alia cū sint principia necessarie actiōis: ꝛ iste sermo est
etiā sibi figmto: sequit enī ex eo vt mot⁹ sit sine moto
re: vnde sic arguebat Empe. talia sūt principia opera-
tionū nature qualia sūt principia operationū itellect⁹
ꝛ volūtatis: sz principia operationū itellectus ꝛ volū-
tatis sūt amicitia volūtaria ꝛ odiū volūtariū: q2 ho-
mines cōgregātur ꝑ amicitiā volūtariā ꝛ disgregātur
ꝑ odiū voluntariū: igit principia operationū nāe sunt
amicitia nālis ꝛ odiū nāle quib⁹ elemēta ꝛ alie partes
mūdi cōgregātur ꝛ disgregātur: ꝛ sicut amicitia volun
taria ꝛ odiū volūtariū agūt effectus cōtrarios cōgre-
gādo ꝛ disgregādo homies cū quiete media absq vl-
teriori cā: ita amicitia ꝛ lis nālis agunt effect⁹ cōtrari-
os cōgregādo ꝛ disgregādo ptes mundi vna cū quie-
te media absq cā a qua moueat lis vel amicitia.

Contra hanc opinionē arguit cōmētator
ꝙ est [illegible] q2 ex illa seq̄-
tur ꝙ aliqd est motus sine motore: qm̄ amicitia nō po
test mouere cōgregare neq odiū disgregare nisi moueā
tur ad hoc agēdū: sz ꝑ Empe. nulla est cā ꝑp quā mo-
ueatur amicitia vel inimicitia ad agēdum: igit motus
amicitie ad cōgregandū vel inimicitie ad disgregādū
nullā hz cām: ꝛ ꝑ consequēs talis mot⁹ nō hz motorē.

Secundo notādū fm cōmētatorē cōmē
to. 15. ꝙ pō Anaxag. est silis
pōni quā ponūt loquētes nostre legis: sed q2 ponunt
motorē mouē volūtarie: iō videtur magis sustētari ꝙ
qui ponūt ipz mouē nālr: nālia. n. videtur hr̄e ordinē
terminatū: vz currē eodēmodo aut semꝑ aut frequēt⁹
illa enī quorū principiū est volūtas videtur diuersifi-
cari ꝛ nō sequi eūdē motū actus. ℭ Ecce ꝙ cōmenta-
tor iponit nobis christianis opinionē fidei eē silē opi
nioni Anaxa. ꝑter quā in hoc ꝙ ille posuit itellectū di-
uinū nālr agere mūdū ꝛ illū mouē: nos aūt dicim⁹ de
um volūtarie creasse tm̄ mūdū ꝛ mouisse illū: ꝛ in hoc
magis sustinet opio fidei ꝙ Anaxa. q2 [illegible]
assignare cām inceptiōis mūdi ꝛ mot⁹ tūc ꝛ nō añ: ex
quo fiebat ab agēte nāli eque approximato māe mun
di añ: sicut tūc cū opatiōes nāles fiāt semꝑ aut frequē-
ter si nō hñt ipedimētū: cōstat aūt ꝙ itellectus nullū
ipedimētū habuit añ creatōem mūdi: nos autē assigna
mus cām oīum illorū: qm̄ potētie rōnales sūt ad op-
posita. 9°. metha. ꝛ volūtas libere agit vtrūq contra-
riorū cū sit dña sui act⁹ tertio ethicorū: iō de⁹ ꝑpria vo-
lūtate potuit tūc ꝛ añ ꝑducē mūdū sicut placuit. Sed
cōmētator iponit nobis falsū: q2 nō dicim⁹ tp̄s fuisse
ante creationē mūdi neq aliqd chaos cōfusū vl̄ māz
ꝑfuisse: ex qua genit⁹ est mot⁹: neq dicim⁹ motū celi: nz
aliorū gñabiliū ꝛ corruptibiliū ꝑpetuari a pte post: si-
cut dixit Anaxa. sz mūdū simplr icepisse eē vna cū mo
tu ꝛ tēpore. ante inceptionē nihil fuit nisi de⁹ vna cū ve
ritatibus fūdatis in eo. Et ꝙ isti⁹ opiniōis de iceptiōe
debuerit eē tā Ari. ꝙ cōmētator ondēdo ex fūdamētis
eorū. Et p̄io ꝙ orbis signorū iceperit eē: qm̄ astra q̄
sūt in orbe illo nō sūt eterna: igit orb ille nō ē etern⁹: ꝑ
batur añcedēs: si. n. astra orb signorū sūt eterna ꝛ ipa
mouētur motu ꝑpetuo ꝛ vniformi ꝑ Ari. 2°. celi: igit ifi
nite fuerūt iflūētie tales q̄les fuerūt tpe aristo. aut me-
liores: sz necesse ē mūdū hūc iferiorē cōtinuari supiori-
bus latōib⁹ vt oīs vt⁹ ei⁹ gubernet inde ꝑ illū p° me-
tha. Et sol ꝑ suū motū i obliquo circulo orbis signo-
rū ꝛ astrorū fixorū i illo ē cā gñatōis ꝛ corruptōis bo
rū iferiorū ꝑ eūdē phz. 2°. de ge. igit ifiniti fuerūt phi tā
te scie ꝛ lrāture quāte fuit aristo. faciētes libros cōsiles
aut meliores i facultate logyce ꝛ phie: pz cōñtia: q2 de⁹
celū ꝛ itelligētie sūt agētia nālia ꝑducētia suos effect⁹ sꝑ
aut frequēter: vt ponit cōtor: h̄: sz illud cōñs nō concederet
aristo. nz auer. q2 eēt sibi ad ifamiā: possem⁹. n. dicē ꝙ
libri ꝑcedētiū phorū venerunt ad manus suas qs sibi
imerito dolo ꝛ iniq̄tate ascripsit: ꝛ ꝙ ipe non fuit ille
hō ꝑ quā de⁹ manifestauit occulta nāe: sz ifiniti aliq ꝑces
serūt. oppositū cui⁹ detmiat cōtor i ꝑlogo hui⁹ ꝛ. 3°. de
aīa. ℭ Scdo arguit ꝙ orbes planetarū iceperūt esse:
qm̄ ipossibile ē pla idiuidua eiusdē spēi eē eterna fm
aristo. ꝛ cōtcm p° ce. ꝛ. 12°. metha. sz orbes planetarū sūt
eiusdē spēi spālissime: igit nō sūt eterni: pz cōñtia cū aᵃ ꝑ
[illegible] q2
spēs nō pōt ꝑpetuari i vno idiuiduo: cū. n. de⁹ ꝛ nā ni
hil agāt frustra p° ce. ꝛ. 3°. de aīa: frustra ponerētur pla
idiuidua i eadē spē si i vno solo posset ꝑpetuari: iō nō
pñt eē fz illos ptes itelligētie solo nūero differētes ꝑp
ꝑpetuitatē cuiuslibz sbe abstracte: sz minor declarat: q2 a
illa corpa simplicia sūt eiusdē spēi spālissime qb⁹ cōpe-
tit idē mot⁹ spē vt demōstrat aristo p° ce sz orbes pla-
netarū sūt corpa simplicia: ꝑ illū ibidē qb⁹ cōpetit idem
mot⁹ spē. s. ab oriēte i occidēs ex doctrina eiusdē. 2°. ce.
igit orbes planetarū sūt eiusdē spēi spālissime. ℭ Ter-
tio arguit ꝙ elemēta iceperūt eē: qm̄ oē cōpositū ex
mā ꝛ forma trāsmutabili ē gñabile ꝛ corruptibile per
aristo. p° ce. sz q̄dlibz elm ē cōpositū ex forma ꝛ mate
ria trāsmutabili ex detmiatiōe eiusdē. 2°. de ge. igit q̄d-
libet elz ē gñabile ꝛ corruptibile: ꝛ ꝑ cōñs nullū ē eternū
sz icepit eē. Et si dr̄ ꝙ elta sūt gñabilia ꝛ corruptibilia
fz ptē ꝛ nō fz totū: ꝛ sic ē itelligēdū illud eē cōpositū
ex forma ꝛ mā trāsmutabili est gñabile ꝛ corruptibile
. s. fz ptē vel fz totū. ℭ Cōtra q̄dlibz elm ē eiusdē spēi
cū q̄libz sua pte q̄titatiua: ex quo idē est loc⁹ spē toti⁹
ex pte ꝑ aristo. 3°. hui⁹: igit si aliq ps alicui⁹ elti ē gña
bilis ꝛ corruptibil totū elm est gñabile ꝛ corruptibile:

p[illegible] q2 corruptibile ꝛ icorruptibile differunt [illegible] uz.io.meta. ¶ Quarto arguit sic: ꝙ mixta iceperūt eē: ꝛ sic ꝙ spēs nō sūt eterne vt opinātur ipsi: qm̄ hō icepit eē sic ꝙ nō semp fuit hō: igit oīa alia mixta icepert eē: pꝫ ꝯn̄tia: q2 hō ē finis oīuꝫ alioꝝ gn̄abiliū ꝛ corruptibiliū: p Ari. 2°. hui⁹: sꝫ añcedēs arguitur: si nāqꝫ eternalr fuit hō: ꝛ qlibet hō hꝫ inceptionē ꝛ desinitōeꝫ p eos: igit infiniti hoīes corrupti sūt: sꝫ itellect⁹ est icorruptibil̄ p arist. 2°. de aīa: igit nō sūt isiniti itellect⁹: ꝛ p ꝯn̄s dat nūerus isinit⁹ in actu oppositū cui⁹ determiat Ari. 2°. hui⁹ ꝛ p° ce. Si aūt dr̄ ꝙ ē vnicus itellectus in oīb⁹ hoīb⁹ vt ambo videntur velle: quero vtrū sit solus forma subal̄ homis: an p̄ter ip̄m det aīa sensitiua quā ponit cōmētator. 3°. de aīa: si p2imū igit gn̄atio ꝛ corruptio hoīs nō est vera gn̄atio neqꝫ vera corruptio [illegible] cōgregatio vel disgregatio [illegible] qd̄ nō e[illegible] de aliquo corpe [illegible] determinationem Ari. p2io de ge. Si [illegible] forma [illegible] qua hō ē hō nō capit eē p gn̄ationē hoīs: qd̄ est cōtra ip̄ꝫ p2io hui⁹: ꝛ pꝫ ꝯn̄tia: q2 itellectus q est forma subal̄ hoīs: vt colligitur ab eo. 2°. de aīa est ppetu⁹ fm ip̄ꝫ. (At vō nihil).

Tex. cus. Secūda ꝯclusio icōueniētioꝛ fuit opīo Anaxa. ꝙ Empedo. pbat: icōueniētioꝛ ē opīo q̄ est ꝯtra nām ꝙ illa que nō est cōtra nāꝫ: sꝫ opīo Anaxago. fuit cōtra nāꝫ ꝛ opīo Empedo. nō fuit cōtra nāꝫ: quo ad finitatē ꝛ isinitatē mot⁹ ꝛ qetis: igit ꝛc̄. pꝫ ꝯn̄tia cū maio2i: ꝛ mino2 declarat: ꝛ p2io ꝙ opīo Anaxa. fuit cōtra nāꝫ quo ad finitatē ꝛ isinitatē mot⁹ ꝛ qetis: qm̄ nihil inordinatū ē in nā: sꝫ esse motū isinitū post qetē isinitā est iordinatū p̄ter oēm ordinē: igit ꝛc̄. p2ia ps añcedētis declaratur nā q̄dā est cā oīs ordinis sic ꝙ semp eodē ordine ꝛ eodē modo pcedit nisi ipediatur pducendo nāles effect⁹ semp aut frequēter: nō. n. ignis mouet quādoqꝫ sursuꝫ ꝛ qn̄qꝫ deorsū a nā neqꝫ terra qn̄qꝫ sursū ꝛ qn̄qꝫ deorsum: sꝫ ignis a nā semp mouet sursū ꝛ terra deorsū nisi fuerit ipedimētum. ¶ Secūda ps antecedētis declaratur: vꝫ ꝙ oē motū infinitū post quietē infinitā est iordinatū: qm̄ isiniti ad isinitū nō aliqs ordo sicut neqꝫ pportio: vbi etiā est ordo pōt assignari rō: sꝫ nō potuit assignare Anaxa. rōnē ppter quā magis motus tūc incepit quā ante: ꝛ ppter quā non citius defecit quies: ex quo itellectus segregās ꝛ mūdū [illegible] erat agēs mere nāle p eūꝫ: igit opinio Anaxa. fuit cōtra nām ponēs id qd̄ est simpliciter inordinatū in nā. ¶ Scd̄o arguit ꝙ opinio Empedo. nō fuit cōtra naturā quo ad finitatē ꝛ infinitatē motus ꝛ qetis: qm̄ Empedo. posuit tantuꝫ motū finitum ꝛ quietē finitā: sed qm̄ finiti ad finitū est ordo ꝛ p2opo2tio cuiusmodi seruat in nā: igit opinio Empedo. quo ad hoc nō fuit cōtra naturā: ideo dignius locutus est ip̄e: ꝛ qlibet ali⁹ dicēs oīa aliquādo moueri: ꝛ aliquādo qescere in tēpore infinito cū finiti ad finitū sit ordo ꝛ pportio: nō autē infiniti ad isinitū. Le. li. (At vō nihil est inordinatuꝫ eoꝝ que nā ꝛ fm nām sunt: nā enī oīb⁹ cā ordinatōis est: infiniti aūt ad isinitum nullā rationē hꝫ: ordinatio āt oīs ratio est). i. vbi est ordinatio ibi est rō: infinito aūt tēpore quiescē postea motū aliquādo esse mūdū hui⁹: neqꝫ vnā [illegible] am esse ꝯtingit: quare m̄lto magis [illegible] mot⁹ ē mūdus neqꝫ iteꝝ aliquā ordinationē hr̄e nō iā nature est opus: aut enī simpliciter. i. eodē modo oīno se hꝫ ꝙ ē nature ꝛ nō aliqn̄ quidē sic: aliqn̄ vō aliter vt ignis nā sursū fertur ꝛ nō aliqn̄ quidē sic: aliquādo vō alit̄ aut rōneꝫ hꝫ ꝙ nō simpliciter: ꝛ semp se habꝫ eodem mō sed vt frequēter: quare dignius est: sicut ꝛ si quis aliter dixit sic se habere in partē quiescere oē ꝛ moueri iterum ordinationū enim iā habꝫ quandaꝫ huius.

Notandum p2io fm cōmētatorem [illegible] ꝙ duo dicta Anaxa. ꝯria fūdamētis nālibus: p^m est ꝙ possibile fuit aliq̄d qescē p tp̄s isinitū ꝛ postea moueri p tp̄s isinitū cōtra quā sic arguit ꝯ^{to2} si res p° quiescit tp̄e isinito aut illa infinita quies est violēta aut nālis: nō violēta: q2 nullū violētū durat p tēpus isinitū: si est nālis tūc motus ille quo est ab illa qete nō est nālis: si violētus vt [illegible] tēpus infinitū: oppositū cui⁹ dixit Anaxa. Secūdū dictū Anaxago. cōtrariū fundamētis nālibus est ponere motuꝫ ꝛ motorē existere tēpore infinito ꝛ motorē nō mouere neqꝫ motū moueri: ꝛ post incipere in motu: h̄ ē vnuꝫ moueri ꝛ aliud moueri in illa hora absqꝫ eo ꝙ sit aliq̄ cā ppter quā mouet in illa ꝛ nō pri⁹: ꝛ maxime cū tale mouēs ꝛ tale motū [illegible] Anaxagoram.

Secundo notāduꝫ fm cōmētatorē cōmēto eodē ꝙ deus nō potuit motū vel mūduꝫ aut aliquē nouū effectū producere absqꝫ motu ꝛ mutatiōe: ideo nō dabat prim⁹ mot⁹: sꝫ ante oēm motū fuit motus: ꝛ cōsequēter mūdus ē eternus tā a pte ante ꝙ a pte post: p2ia rō est h̄: si aliquod agēs agit effectū nouū sine motu ꝛ mutatōe: oꝫ illō eē agēs p intellectū ꝛ volūtatē: sꝫ oē agēs per intellectuꝫ ꝛ volūtatē si nō agit aliq̄d prius nō agebat oꝫ eū cōprehēdere diuersa tēpora. s. vnū in quo agit: ꝛ aliud in quo nō agit: igit si deus pduxit mūdum aut motū de nouo ante illud erat tēpus cōprehēsū a deo: sꝫ nō datur tēpus absqꝫ motu igit ꝛc̄. ¶ Scd̄a rō: sicut se habet volūtas noua ad actionē antiquā: ita volūtas antiqua ad actionē nouā: sed volūtas noua nō est imediata cā actionis noue: igit volūtas antiqua nō est imediata cā actionis noue: nō autē videt causa media: nisi motus vel mutatio: igit a voluntate antiqua seu eterna nō pōt pcedere effect⁹ nouus nisi p motū ꝛ mutatiōnē. ¶ Tertia rō: volūtas antiqua in pductiōe effectus aut aliq̄d requirit aut nihil: si aliquid: habet intentum: qm̄ illud nō poterit eē nisi mot⁹ vel mutatio: si nihil: igitur statiꝫ posita volūtate ꝛ suū volitū: pꝫ cōsequētia: q2 posita cā sufficiēti statiꝫ ponit effect⁹ sꝫ volūtas antiqua dei est eterna: igit tā mūdus ꝙ mot⁹ ē eternus. ¶ Quarta rō: si volūtas antiqua pduxit aliq̄d de nouo ꝙ prius nō pduxit: igitur prius illi deficiebat aliq̄d ꝙ postea nō deficit: ꝛ illud nō acquirit nisi p motum: igit volūtas antiqua nihil de nouo pōt pducere nisi p motū. Alias rōnes facit: q2 vtualit̄ facte sūt i lr̄a vt nō ē possibile aliqd̄ agēs siue sit agēs p itellectū: siue alit̄ pducē nouū effectū: nisi iter illō ꝛ effectū sit pximitas vl̄ pportio q̄ pri⁹ n̄ erat: sꝫ n̄ dat noua pximitas: neqꝫ noua pportio absqꝫ motu: igit ꝛc̄. Intelligēdū ꝙ oēs iste rōnes pcedunt ex malo fūdamēto: vꝫ ꝙ ante factionē mūdi ꝛ motus erat tēpus iuxta opīonē Anaxago. ꝙ nō est ꝯcedēduꝫ. dicit enī volūtatē diuinaꝫ eē antiquā ante creationē mundi: ꝙ nō est veꝝ: quoniaꝫ tēpus est cā senectutis ꝛ antiquitatis fm aristo. 4. hui⁹ vbi tamē per voluntatē antiquā intelligat volūtatem eternam sic cōcedat voluntatē diuinā esse antiquam. ¶ Ad primā rationē nego ꝙ agēs per intellectuꝫ aut volūtatē: si agit aliud ꝙ primo nō agebat cōprehendit diuersa tēpora: vꝫ vnuꝫ in quo agit: ꝛ alteꝝ in quo nō agit: q2 forte nō erat taliū tēporuꝫ successio vt ē manifestum in creatione mūdi. ¶ Ad secūdam negat si

corpa celestia ſm phm ꝛ cōmētatorē: ſi aūt gñabilia ꝛ
corruptibilia dñr ordine nāe prius hēre nō eē ꝙ eē: h est
ordine nāe pticularis ſm hūc cursū nālē: nō tñ ordine
nāe vlis: qm deus nulli effectui creato de necessitate p/
supponit nō eē: sicut nz in rōne alicui⁹ tal' effectus iclu/
ditur nō eē. ¶ Ad q̄rtū cōcedo de possibili ꝛ volūtate
diuina īfinitos esse hoīes īter quos est prim⁹ ꝛ vltim⁹:
neqꝫ incōueniēt stātib⁹ extremis media eē īfinita: iā eniꝫ
īter duo pūcta sūt pūcta īfinita: ꝛ ptes linee īfinite: pos/
set etiā de⁹ pducere nūcꝫ īfinitū hñtē primā ꝛ vltimaꝫ
vnitatē ꝛ ſꝫ quā vnitatē pducē vnā creaturā īfinite p/
fectiōis īfinite distantē a pria mā: in quo casu iterū stā/
tibus extremis media essent infinita.

Tex. cō.16.

[C]Ontraria autēꝫ hūs nō difficile).
Istud est q̄rtū capitu
lum hui⁹ primi tracta
tus: in quo phs obij/
cit ɔtra se pbādo mo
tum icepisse ꝛ desine/
re eē: ꝛ diuidit in du/
as ptes. in quaꝝ pri
ma facit ꝙ dictū ē: in
scda autem soluit ibi.
(Hoꝝ aūt). Quātū
ad pᵐ dicit phs ꝙ nō est difficile soluere argumēta cō/
traria quib⁹ occurrit cōsiderātib⁹ nāꝫ mot⁹ pbare mo
tum aliqñ nō eē p tres rōnes: quaꝝ pria est ista: nō ē
possibile motū in cōi eē eternū nisi aliqs mot⁹ pticula/
ris sit etern⁹: ſꝫ nullus mot⁹ pticularis est etern⁹: igitur
nec mot⁹ in cōmuni: patꝫ ɔñtia cū maiori: qm cōtinui
tas mot⁹ in cōi oꝫ eē ex aliquo vno motu pticulari vt
videbit īfra tractatu tertio: ꝛ minor declarat sic arguē
do: nullus mot⁹ q̄ est a termio ī tminū est etn⁹ vel īfini
tus: ſꝫ oīs motus pticularis ē a tmino ī tminū vt pba
tum ꝛ diffinitū est quīto hui⁹ cum dicebat oēꝫ mutatio
nē esse ex quodā in quidā: ꝛ oē motū eē ex cōtrario in
cōtrariū. l.c.li. (Cōtraria aūt argumēta hūs q̄ dicta sūt
nō difficile est soluē: videbit aūt ex hmōi q̄ determiata
sūt quīto hui⁹ ɔsiderātib⁹ ɔtingere maxie motū eē ali
quādo: cū nō est oīno aliqñ vel post: primū quidē: qꝛ
neqꝫ vna ppetua mutatio eni oīs apta nata ē ex quo/
dā in quidā eē: q̄re necesse ē oīs mutatōis tminū eē con
traria in q̄bus fit: īfinitū aūt moueri nullū).i. cōstat āt
nullū īfinitū moueri eē inter ɔtīa aut īter terminos.

Notandum pⁱo ſm ɔmētatorē cō
mēto.16. ꝙ oīs mutatio
est de aliquo cōtrario in aliqđ cōtrariū: ꝛ si nō: tūc mo
tus ill⁹ eēt ociosus ꝛ supflu⁹. ſ. ꝙ id ex quo motus est
idē cū eo ad qđ est mot⁹ nihil mouet sine fine: qꝛ si ali
qđ eēt tale: tūc min⁹ ei⁹ eēt supflu⁹ ꝛ ociosus necesse ē ꝙ
oīs mot⁹ fit īter cōtraria sic ꝙ nō sit ab eodē in idē: nꝫ
sine fine: alr talis mot⁹ eēt supflu⁹ ꝛ ociosus: ꝙ pꝫ ex
diffinitiōe mot⁹ q̄ est act⁹ entis in po^a ſm ꝙ in po^a. p h
ꝙ mot⁹ est act⁹ entis in po^a nihil mouet ad id qđ ha/
bet: igit nihil mouet ex eodē in idē: p h aūt ꝙ mot⁹ est
act⁹ vt ī po^a. ſ. ad tminū mot⁹ nihil mouet sine fine: fru
stra igit ꝛ ociose mouētur aliqđ si moueret ex eodē in
idē: aut si moueret sine fine: cū omne ꝙ mouet: opor/
tet moueri inter contraria.

Secundo notādū ſm cōmētatorē eo/
dē ɔmēto ꝙ sorte illa rō. ina
do est sufficiētia pria in motu locali: ɔtīetas eni in lo/
co nāli non est noua p se: ꝛ iō cū voluerit Aristo. decla
rare in vltimo. 6. libri ꝙ oīa mot⁹ rect⁹ ē finit⁹ vsus ē
loco a ɔtrarꝫ a pter quā in declaratiōe motus localis
ꝛ vsus est in declaratōe hui⁹ in motu locali alio loco
ſ. ꝙ id ꝙ īpossibile est vt sit: īpossibile est vt īcipiat fie/
ri. Intēdit cōmētator ꝙ sorte illa ppō nō est vlr vera
ꝙ oīs mot⁹ est de ɔtrio in ɔtriū: ꝛ hoc pp motū localeꝫ
circularē celi in quo nō repit p se noua ɔtīetas: nō qui
dē īueniūtur noua ɔtīetas: qꝛ est etern⁹ neqꝫ p se: ſꝫ tantū
rōne ptis: vñ. 6. hui⁹ pbauit phs oēꝫ gñatiōnē ꝛ cor/
ruptionē oēꝫ que motum ad formā eē finitū: p hoc ꝙ
terminat duob⁹ terminis. ſ. a quo ꝛ ad quē: ꝛ p h quod
est de cōtrario in cōtrariū aut de ɔdictorio in ɔdictori
um: ſꝫ nō pbauit oēm motū localē aliū a motu circula
ri eē finitū eodē fūdamēto: qꝛ terminatio p ɔtīa ꝛ ɔdi/
ctoria: non ita apparet in motu locali sicut in motu ad
formā: mot⁹. n. aialis pgressiu⁹ nō videt eē de ɔtrario
in ɔtriū neqꝫ motus lapidis piecti in aere a dextro in si
nistrū: ꝛ iō vtit ibi alio mō arguēdi ꝙ īpossibile est eē
trāsmutatum nō cōtingit trāsmutari: ſꝫ īpossibile est ali
ud a circulari moto eē in īfinitū trāsmutatū: igit īpossi/
bile est aliud a circulari moto transmutari in īfinituꝫ.
¶ Sed dubitatur: qm Aristo. prio hui⁹ pbauit oēm
motū eē de cōtrario in cōtrarium: ꝛ quīto hui⁹ posuit
differētiā īter gñationē ꝛ corruptionē ꝛ motū mundi
di. ꝙ gñatio ꝛ corruptio sūt de ɔtradictorio in ɔdicto
rium: mot⁹ autē est de ɔtrio in ɔtriūꝫ: ꝛ cōmētator in pri
mo notabili dixit ꝙ ubi motus est de contrario ī con/
trarium ille motus esset superfluus ꝛ ociosus. ¶ Ad
istam dubitationem. rñdet ɔᵗᵒʳ. 6. hui⁹ di. ꝙ omis mo
tus est aliquo mō de ɔtrio in ɔtriū. ſ. aut de ɔtrio manife
sto in cōtrariū manifestū aut de ɔtrio immanifesto ad
cōtrariū īmanifestū ſm ꝙ declaraui ibi: cōstat āt mo
tum aialis aut motū celi nō eē de ɔtrio manifesto in cō
trariū manifestū: ꝛ h intelligit cōmētator cū dicit ꝙ sor
te illa ppō nō est vlr vera: oīs mot⁹ est de ɔtrio in ɔtriū
(Ampli⁹ videm⁹). Scda rō sicut est in pte vniuersi ita Tex. cō.17.
ꝛ in toto vniuerso quō ad motū ꝛ q̄etē: ſꝫ aliq̄ ps vni/
uersi ſm se ꝛ q̄libꝫ sui aliquādo mouet post quietē:
igit totū vniuersū ſm se ꝛ q̄libet sui aliquādo moue
tur post q̄etē: pꝫ ɔñtia cū maiori: qm idē est mot⁹ ꝛ lo/
cus totius ꝛ ptis: vt colligit a pho pº celi: ꝛ. 3º. huius
ſꝫ hᵒᶜ vr nota ī corpib⁹ īaiatis: nā grauia ꝛ leuia īaia
ta aliqñ nō mouent neqꝫ aliq̄ ps ī eis mouet: ꝛ postea
mouetur: alr eni illa semp mouerētur aut sp q̄escerēt ꝙ
est falsū: oꝫ igit motū ī eis eē post q̄etē ꝛ siñr in mūdo
pp sufficiētē silitudinē: qm grauia ꝛ leuia sūt īaiata: ita
totū vniuersū videt eē inaiatū. l.c.li. (Amplius vide/
mus qm īpossibile ē moueri neqꝫ ꝙ mouet neqꝫ hñs
in seipso neqꝫ vnū motū vt īaiata: quoꝝ neqꝫ ps nul
la mouet neqꝫ totū: ſꝫ q̄escēs qñqꝫ mouet post q̄etē: cō
uenit āt sp moueri aut neq̄q̄ꝫ: ꝛ īdē nō fit motus in
eis cum non sit motus ante.

Notandum ſm commentatorē com/
mēto.17. ꝙ ē necesse ſ. ſ. ſi
h motor eternus ꝛ motus eternus vt nō eēt mot⁹ no/
uus: mot⁹. n. nou⁹ oꝫ hēre motorē nouū. Intēdit ɔmē/
tator q̄libet istaꝝ cōditionaliū eē bonā: si motor ē
etern⁹ mot⁹ est etern⁹: si mot⁹ est nou⁹ motor est nouus
loquēdo de totali motu q̄ non est ps alteri⁹ mōt⁹ ꝛ de
motore ppinquo: qm motus borealis celi est nouus ꝛ
nō hꝫ motorē nouū. Silr motus hoꝝ inferioꝝ ē no/
uus hñs motorē eternū. ſ. motorē celi: sed ille nō ē mo
tor ppinquus. Ex isto sequit ꝙ data vnitate ꝛ eterni/

tate ītellectꝰ hūani nō est possibile motū ꝓgressiuū hominis nꝫ aliquē aliū motū hoīs eē ab ītellectu tāq̄ a motore ꝓpinquo: qm̄ tūc motꝰ nouꝰ hr̄et motorē eternū: q̄d ō negat h̄ ꝯmētator: ſꝫ illud est difficile: qm̄ ītellectus hūanꝰ aut ē forma ſubāl hoīs aut motor applicatus: ſi forma ſubāl homīs: igit̄ ab illa pōt immediate egredi alīq̄s motꝰ ſic̄ ab alījs foris: ſi motor applicatus: igit̄ ab illa pōt ꝓuenire immediate motꝰ locat̄: ſicut ab ītelligētia appropriata orbi: arguat̄ ergo ſic: cuiuſlibet motꝰ noui motor ꝓpinquꝰ est nouus: p ꝯ^tem: ſꝫ motꝰ hoīs est nouꝰ: cuiꝰ motor ꝓpinquꝰ est ītellectꝰ vt ꝓbatū est: igit̄ ītellectꝰ ē nouꝰ ⁊ nō eternus: quo ꝯcesso necesse ē ſpēꝫ hūanā aliq̄n īcepisse eē. alr̄ iā eēnt īfiniti
Tex. co.17. ītellectꝰ hūani q̄ nulla opīo ꝯcedit. (Multo āt magis).
Tertia rō celū īcepit moueri post q̄etē: igit̄ totū vniuerſū īcepit moueri post q̄etē: pꝫ ꝯn̄ia: q2 celū ē ps p̄ncipalis totꝰ vniuerſi a cuiꝰ motu depēdēt oēs motus īferiores ex doctrina ipſiꝰ Aristo. p° metha. ⁊ p° celi: añcedēs arguit: ſic̄ est ī minori mūdo: ita vr̄ eē ī maiori quo ad motū ⁊ q̄etē: ſꝫ in minori mūdo īuenit̄ motꝰ post q̄etēꝫ hmōi āt maior mūdus est celuꝫ: ſic̄ minor mūdus est aīal: pꝰ ps añcedētis videt̄ nota a ſufficiēti ſilitudine: qm̄ in maiori ⁊ in minori mūdo q̄ ſunt celū ⁊ aīal motores ſūt ītrinſeci ⁊ mobilia ſūt corpa etherogenea: ī q̄bus īueniunt̄ p ſe ⁊ eēntialr̄ dr̄e poſitionū. ſ. ſurſū deorſum añ ⁊ retro dextrū ⁊ ſiniſtrū: vt oñdit phs ⁊ cōmētator ſcd̄o ce. ⁊ p° huiꝰ. ¶ Scd̄a āt ps añcedētis liquet experimētalr̄ in nob: cōtingit. n. q̄nq̄ q̄ nos q̄ſcimus nullū penitꝰ hn̄tes motū: postq̄ q̄ete mouemur nō ab extrinſeco: ſꝫ ab ītrinſeco tm̄ p appetitū ⁊ aīam: iō magis est manifesta q̄ p̄cedēs: qm̄ īaīata ſi mouentur post q̄etē. opꝫ q̄ hoc ſit a motore extrinſeco. ſ. a gn̄ante vel remouēte ꝓhibēs vt videbit̄ in ſcd̄o tractatu: aīalia aūt mouent̄ ab ītrinſeco abſq̄ requiſitione motoris extrinſeci: ⁊ ita mouētur corpa celestia ab ītrinſeco: nō igit̄ tm̄ aſſilāt̄ corpa īaīata nālr̄ vel violenter abſq̄ motore extrinſeco: aīalia āt ⁊ corpa celestia mouētur nāliter ab ītrinſeco abſq̄ motore extrinſeco. Si igitur aīalia ⁊ corpa celestia cōueniūt ī motorib' ⁊ mobilibus in mō mouēdi ⁊ in differētijs poſitionū: videt̄ q̄ ſit neceſſariū corpa celestia moueri post quietē: ex quo idē cōtingit de aīalib'. Le. li. (Multa aūt magis huiꝰ eē in aīatis manifestū ē neq̄ vnꝰ q̄dē in nob cū ſit motus aliq̄n ſꝫ q̄eſcētes tn̄ mouent̄ aliq̄n: ⁊ ſit in nobis ex nobis ipſis principiū motꝰ aliq̄n: ⁊ ſi nihil extra mouest: h. n. in īaīatis eē nō videmus: ſilr̄ ſꝫ ſemp mouet ipa aliq̄d exterioꝝ alteꝝ: aīal aūt dicimꝰ ipꝫ ſeipꝫ mouere: q̄re ſi q̄dē q̄eſcit aliq̄n penitꝰ īmobilr̄ motus vtiq̄ fiet ab ipſo ⁊ nō ab extra. Si āt in aīali h̄ poſſibile ē fieri q̄d ꝓhibet idē accidere ſm oē). i. ſm celū aut totum mūdū. Si nāq̄ ⁊ in pūo mūdo ſit ⁊ in magno. Ex iſta rōne cōcludit nō eē incōueniēs q̄ dicebat Anaxag. vꝫ post q̄etē īfinitā eē motū īfinitū. Si. n. in mūdo ita contingit q̄ mouet̄ post q̄etē a pari ī illo chao ī finito q̄ ponebat Anaxa. poterat ſequi motꝰ īfi[illegible] post q̄etē infinitā ſicut q̄ corpi finito corn̄det motꝰ finitus ⁊ q̄es finita: corpi vō īfinito cōpetit motꝰ īfinitꝰ ⁊ q̄es īfinita. Le. li. (Et ſi in mūdo est motꝰ ⁊ q̄es: ⁊ infinito tpe ſi q̄dem cōtingit moueri īfinitū ⁊ quieſcere totū.

Notanduꝫ p̄io ſm cōmentatorem cōmēto. 17. q̄ aīal q̄ mouetur ex ſe aſſimilat̄ toti in hoc q̄ totū mouet̄ ex ſe: ſcꝫ corpꝰ celeste: ſilitudo eni iter aīalia ⁊ corpꝰ celeste est q̄ vtrūq̄ mouet̄ ex ſe ⁊ queādmodū alij motꝰ reducūtur in aīali: ad primū motorē qui nō mouet̄ ita ē ī mūdo magno: ⁊ iō dr̄ q̄ hō est mūdus pūus. In duobus igit̄ aſſilat̄ aīal pfectū celo: vn̄ dr̄ minor mūdus: p° q̄ ſicut celū mouet̄ ex ſe: ita aīal mouet̄ ex ſe: ⁊ ſic̄ in motu celi est deuenire ad p^m motorē īmobilē: ita in motu aīalis: huiꝰ āt motor primus ī aīali nō ꝯꝫ dici appetibile: q2 tc̄ aīal mouēt̄ ab extrīſeco: cuiꝰ oppoſitū ponit̄ in lr̄a: ſꝫ post motor in aīali est aīa: ſic̄ ītelligētia in celo: ⁊ dr̄ aīa motor īmobil̄ īmobilitate pſeptatis: quia nō mouetur per ſe [illegible] per accidens.

Secundo notādū ſm cōmētatorē eodē ꝯmēto q̄ iſte ſermo est rethoricus: q̄uis iudiciū in radice nō ſit veꝝ. ſ. q̄ motus nouus ſit in aīali ſiue in motu p̄cedēti ⁊ nō q̄ neceſſe ē vt motus nouus ſit: ſꝫ dat h̄ eē poſſibile: nō ḡ ītēdit phus q̄ ſit in aīali aliq̄s motus nouus q̄ nō p̄ceſſit aliꝰ motus loquēdo de motu locali vt videbit̄ īferiꝰ: ſꝫ ſolum ītēdit q̄ ſi ē poſſibile eē motū nouū in aīali abſq̄ motu p̄cedēte q̄ ēt est illud poſſibile ī celo: iō ſermo de aīali ⁊ corpe celesti fuit tm̄ rethoricꝰ ⁊ ſilitudinariꝰ nō continēs ī radice veꝝ. (Doꝝ aūt). Ad primā iſtaꝝ rationū rn̄det phs ꝯcedēdo maiorē: vꝫ q̄ oīs motꝰ q̄ ē a ter- Tex. co.2.
mino in t̄minū ſeu iter ꝯr̄ia ē finitꝰ ⁊ nullus tal̄ est īfinitus loquēdo de motu vno ⁊ cōtinuo: q2 forte nihil ꝓhibet motū iter ꝯr̄ia eē īfinitū: ſꝫ ille nō erit vnꝰ ⁊ continuus: īmo diſcōtinuꝰ ⁊ infinities reiteratꝰ ſic̄ ſi aliquis ymaginet̄ motū īfinities replicari ab albo in nigrū: ⁊ ecōtra aut. a. pūcto ad. b. pūctū: ⁊ ecōuerſo: cū aūt dicebatur in minori q̄ oīs motꝰ ē a termino ī terminū aut iter ꝯr̄ia: h̄ negat̄ pp motū īfinitū celi vnū ⁊ cōtinuum qm̄ nō est iter t̄minos neq̄ iter ꝯr̄ia. Le. li. (Doꝝ aūt primū quidē q̄ dcm̄ ē nō eūdē ſemp ⁊ vnū nūerus eē motū q̄ est in ꝯr̄ia recte dr̄: h̄ eni fortaſſis q̄dē neceſſarium ē). ſ. talē motū eē finitū: ſi q̄dē nō ſemp vnū ⁊ eūdē eſſe poſſibile est eiuſdem ⁊ vnius motum: ſed diſcontinuum [illegible] ⁊ reflexum.

Contra hāc rn̄ſionē poſſet aliq̄s arguere ꝓbās q̄ est poſſibile motū vnū nūero cōtinuū eē infinitū p reiterationē iter termios ⁊ inter ꝯr̄ia: ⁊ q̄rēdo vtrū ſit idē ſonꝰ nūero vnus ⁊ cōtinuus eiuſdē corde ſepius pcuſſe in aliquo tpe: ſuppoſito q̄ tā pcutiēs q̄ corda ꝯſilr̄ ſe hēat. Si dr̄ q̄ nō ē idē ſonus nūero: ſꝫ alter cōtinue ⁊ alter. cōtra ꝯtinua ē auditio. cū in toto illo tpe audiat̄ ſonꝰ: igit̄ ſonꝰ ēt est cōtinuus: pꝫ ꝯn̄ia: q2 in mutatōes ſ[illegible] ſuū extrīſecū dependet a ſuis ſubiectis tā ī fieri q̄ ī facto eē: vt demōſtrat̄ ſcd̄o d̄ aīa. Si āt ꝯcedit̄ illū ſolū eē vnū ⁊ ꝯtinuū: igit̄ motus corde ē vnus ⁊ cōtinuꝰ: pꝫ ꝯn̄ia: q2 ſonꝰ fūdat̄ in motu: p Ari. ſecūdo de aīa: ⁊ tamē motꝰ corde est iteratus iter cōtraria cū ſit motus reflexus ab aliquo pūcto ad eūdē pūctū: ⁊ ecōtra: igit̄ poſſibile est motū reiteratū iter ꝯr̄ia eē vnū ⁊ cōtinuū. Rn̄det phs q̄ nō est cura ſcire iā vtrū tal̄ ſonus ſit vnus ⁊ ꝯtinuus aut nō: q2 iſta dubitatio pſcrutabit̄ īferius ī iſto. 8. ſed ſufficit ad pn̄s cōcedē q̄ aliq̄s motus ꝑpetuus vnus ⁊ cōtinuus q̄ nō est iter terminos neq̄ iter ꝯr̄ia: q̄s āt ſit iſte motus posterius ſcietur: vꝫ in tractatu tertio huius. 8. ⁊ ex iſto apparet q̄ in hoc tractatu p° nō ꝓbat Ariſt. eternitatē motus celi: ſic̄ dicit cōmentator ⁊ Burleus: ſed eternitatē motꝰ ī cōicū dicat aliquē motū eē eternū ⁊ infinitū: ⁊ nō ſpecificet illū: ſꝫ remittat ad futurā pſcrutationē. Le. li. (Dico aūt ſic vtrū vnius corde vnus: ⁊ idem ſonus aut ſemp: ſilr̄ ſe habēte moto ⁊ mouente. Sed tamē qualitercūq̄ ſe hꝫ nihil ꝓhibet quēdā eun-

dem esse qui cōtinuus ꝛ ꝑpetuus est: manifestū vtiqꝫ erit magis ex hijs que posterius.

Notandum ꝑm cōmētatorē cōmē .13. q̄ ista nō possunt esse nisi quādo corda fuerit in tēpore passiōis in eadē dispositiōe fortitudinis: ꝛ silr percussio ꝛ corda in h tempore apparet moueri ꝛ nō quiescere. Notāter igit̄ dixit phs similiter se habēte moto ꝛ mouēte: q2 corda posset tantū debilitari aut ꝑcussio remitti q̄ nō audiret sonus in tēpore medio reiteratiōis: ꝛ tūc forte eēt quies: si aūt corda maneat cōtinue eque fortis ꝛ ꝑcussio equelox apparet in toto tēpore eē motū sine quiete ꝛ ꝑm hoc stat difficultas. Sꝫ q2 vt videbit̄ iferius īter quoscunqꝫ duos mot⁹ ɔtrarios cadit qes media: iō neqꝫ sonus neqꝫ motus est cōtinu⁹ ꝛ cōsequēter neqꝫ auditio est cōtinua: lꝫ appareat cōtinuatio oīum istoꝝ: ꝛ in h decipit̄ sensus vel ymaginatio.

Sed dubitatur q̄m quinto hui⁹ ... mutationē dicit q̄ oīs mutatio est ex quodā in quidaꝫ igit̄ nullus motus īfinit⁹ est mutatio: ꝛ cōsequēter nulla mutatio est mot⁹ infinit⁹ ꝑ cōuersionē simplicē. Itēꝫ tertio hui⁹ diffiniēs motū dicit q̄ mot⁹ est act⁹ entis in potētia ꝑm q̄ in potētia q̄ diffinitio conuenit tā motui eterno q̄ motui nouo ꝑ cōmētatorē ibidē: igit̄ tā motus etern⁹ q̄ mot⁹ nouus est in potētia ad terminū motus: ꝛ ꝑ cōsequēs oīs talis est finit⁹. Rūdet̄ q̄ illa propositio. oīs mutatio est ex quodā in qdā est intelligenda ꝑm totū vel ꝑm ptē: ꝛ silr oīs motus ē act⁹ entis in potētia ꝑm q̄ in potētia: lꝫ igit̄ mot⁹ infinit⁹ nō sit ex quodā in qdā ꝑm se totū: tamē ex quodā in qdā ꝑm ptem cū qlibꝫ mot⁹ horalis celi sit ex quodā in qdā. Etiā q̄uis mot⁹ īfinit⁹ ꝑm se totū nō sit ad terminū motus tamē mot⁹ ꝑm ptē est ad terminū mot⁹: q̄m qlibet vna reuolutio celi q̄ est ps motus īfiniti ē ad terminuꝫ mot⁹. Cōsimilit̄ pōt dici q̄ motus īfinit⁹ celi nō est de cōtrario in cōtrariū ꝑm totū: sed ꝑm ptē: q̄m mot⁹ qui est ab oriēte in occidēs est de cōtrario in cōtrariū cum sit a dextro in sinistrū celi: cōstat autē dextrū ꝛ sinistrū aliquo mō ɔ̄riari: sꝫ nō ꝑprie: ex quo eadē ps celi nāliter mouet̄ ab oriēte in occidēs: ꝛ ecōtra ꝛ illi mot⁹ inuicem cōtinuātur: quoꝝ vn⁹ est ab oriēte in occidēs: ꝛ alter ab occidēte in oriēs: si enī oriēs ꝛ occidēs ꝑprie cōtrariētur mot⁹ facti īter illos terminos suos nō inuicem pñt cōtinuari: dñr enī differētie positionū celi nō ɔ̄trari ꝑprie: sꝫ tm̄ cōtrariari ɔ̄rietate sufficiēte ad motū proquāto ps celi nō pōt simul eē in diuersis positiōib⁹ celi: sed tm̄ successiue ad successionē ꝛ acq̄sitionē situs celi. (Moueri aūt). Ad secūdaꝫ rationē respōdet phs dicens

Tex. cō. 19.

q̄ nō est silr de reb⁹ inaīatis ꝛ mūdo: quoniā inaīata mouētur ab extrinseco: mūdus aūt ꝛ corpora celestia mouētur ab ītrinseco: vñ q2 motus itrinsecus semp est pñs mobili pōt illud semp mouere: motor aūt extrinsecus nō semp ē pñs mobili: iō nō opꝫ q̄ semp moueat: q̄ō aūt inaīata indigeāt motore extrinseco videbitur in secūdo tractatu vbi declarabit̄ q̄ inaīata codeꝫ motiuo existēte aliquādo mouētur ꝛ aliq̄n nō mouētur: totū igit̄ q̄ intēdit h rō est ꝑ qd aliq̄ sp mouētur ꝛ aliq̄ n̄ sp mouēt̄ sꝫ mouēt̄ post qetē ꝛ qescūt post motū: sꝫ hui⁹ qōnis ꝑscrutatio h nō hꝫ locū sed in sequēntibus Te. li. (Moueri aūt aliquādo aliquid q̄ nō mouetur ante nullū incōueniēs est: si aliquādo qdē sic extrinsecus mouēs: aliquādo aūt nō hoc: tamē qliter vtiqꝫ erit inquerēdus est ifra in h octauo. Dico aūt vt idē ab eodē motiuo exñte: aliquādo quidē moueat̄: aliq̄n aūt nō: nihil enī aliud dubitat h secūda ratio facta q̄ dicēs propter quid nō semper alia quidē quiescunt eorum que sunt: alia vō mouentur.

Notanduꝫ primo ꝑm cōmētatorē commēto ... q̄ qō in q̄ queritur: quare ptes reꝝ mouētur: postq̄ nō mouebāt̄ nō est difficilis ad soluēdū in reb⁹: q2 motor est extrinsecus notū: est enī ꝑ se q̄ cā in hoc ē aut absentia motoris aut distātia aut pñtia īpedimēti. Ecce rō ꝑm cōmētatorē ꝑpter quā pñtia motorē intrinsecū pñt sp moueri: pñtia vō motorē extrinsecū aliq̄n mouent̄ ꝛ aliquādo nō mouētur: q̄m mobile non mouet̄ si motor erit absens oīno aut min⁹ distās aut erit īpedimētū tollens īmediatā applicationē motoris ad mobile: modo oīa ista pñt occurrere: dato motore extrinseco: sed si motor fuerit intrinsec⁹ nunq̄ erit absentia motoris ad mobile neqꝫ distātia: ꝛ poterit ꝑpterea tolli oē īpedimētum vt in corporibus celestibus.

Secundo notādū ꝑm ɔ̄mētatorē eodē cōmēto q̄ q̄dā entia mouētur semp sine cessatiōe vt corpa celestia: ꝛ quedā quiescunt semp. s. terra sup quā mouētur h corpa: ꝛ quedaꝫ mouētur quādoqꝫ ꝛ quiescūt q̄nqꝫ: ꝛ sūt illa q̄ sūt sub corpibus celestibus ꝛ sup terrā: vñ q2 celuꝫ ꝛ terra sūt extrema simplr: iō simplr opposito mō se habent quo ad motū ꝛ quietē: q2 celū semp mouet̄ ꝛ terra semper quiescit: ignis aūt aer ꝛ aqua q2 medio mō se habēt cū sint supra terrā: ꝛ infra celū etiā medio mō se habēt ad motum ꝛ quietē: sic q̄ aliquādo mouētur ꝛ aliquādo quiescunt. Et nō loquit̄ ɔ̄mētator de aqua aere ꝛ igne vt dicūt elemēta totalia: q2 indubie q̄ōlꝫ tale elemētuꝫ ꝑm se totū semp mouetur aut motu circulari vt ignis aut motu delatiōis vt aer aut motu fluxus ꝛ refluxus vt mare: sed loquit̄ de hijs ꝑm totū vel ꝑm partē: quoniam aliqua aqua quandoqꝫ mouetur ꝛ q̄ndoqꝫ quiescit: ꝛ similiter aliquis aer vel ignis aliquādo mouetur post quietē: ꝛ aliquādo ecōtra.

Dubitatur probando q̄ illa similitudo inter corpora inaīata ꝛ corpora celestia aut mundū fuit sufficiēs: ꝛ si nō quo ad inceptionē motus ꝑpter diuersitatem motoꝝ: quorum vnus est intrinsecus alter extrinsecus: tamen quo ad desitionēꝫ motus: quoniā tam motus inanimatorum q̄ motus corpoꝝ celestiuꝫ est motus naturalis per Aristo. primo celi: sed natura agit ꝑpter finē extra doctrina eiusdē in secūdo huius: igitur quilibꝫ illoruꝫ motuum est ꝑpter finē: sed habito fine nō amplius est motus: q2 habētib⁹ presentibus in materia cessat motus per Aristo. primo de ge. igitur ita cessabit mot⁹ mūdi ꝛ corporū celestiuꝫ sicut motus corpoꝝ inanimatorum. Respōdetur q̄ motus est ꝑpter duplicem fineꝫ per cōmentatorē duodecimo metha. scꝫ ꝑpter fineꝫ acquirēdum: ꝛ ꝑpter finē habituꝫ iaꝫ conseruandū vt patet de motu ambulationis quo q̄s aliquādo mouetur vt acquirat sanitatē: quādoqꝫ vō vt sanitatē habitaꝫ conseruet: ꝛ sic mouent intelligētie celuꝫ: nō vt acquirant finē: cum sit in vltima ꝑfectione sua nō existentes quandoqꝫ in actu: ꝛ quādoqꝫ in potentia: sed vt finem habitum cōseruent: huius autē finis duplex est vt asserit cōmentator secūdo celi dicēs q̄ intelligētie mouent corpora celestia duplici fine. s. fine dicto primaria intētione. Et hec est cōtinuatio generationis ꝛ corruptionis hoꝝ inferioꝝ: mouēt igitur intelligētie celū: vt con

tinua ⁊ ſempiterna ſic vnio beatifica earum ad primā
cauſam ⁊ hoc principali intentione: ex conſequenti vō
vt eterna ſit generatio ⁊ corruptio horum inferiorum
corpora autem inanimata quandoqꝫ ſunt in actu: ⁊
quandoqꝫ in potentia: adeo mouentur ꝓpter perfectio
nem ⁊ finem acquirendum ꝓpterea ceſſat motus ī eis
acquiſito fine: non autem in corporibus celeſtibus ex
quo non mouentur propter finem acquirendum: ſed
Tex. cō. 20. tantum preſeruandum. (Maxime autem). Ad ſecun-
dam rationem reſpondet philoſophus di. ꝙ iſta facit
maximam dubitationez propter illud, ꝙ apparet mo-
tum animalis eſſe poſt quietem nullo alio motu prece
dente: ſed illud nō eſt verū cū ſemꝑ motū localē aīa
lis precedat alius motus naturalis vz alterationis fa-
ctus a continente aut a virtute nutritiua: horū quidē
duorum motuum animal non eſt cauſa: quia iſti duo
motus ſunt alterationes: ⁊ animal non mouet ſeipſū
ſm omnem motum: ſed tantum ſm motum localem:
bene tamen dependet motus localis animalis ab il-
lis duobus motibus: nam ex iſtis duobus motibus
mouetur intellectus vel appetitus quo poſtea moue-
tur totum animal motu locali. Et ponit philoſophus
exemplum de dormiētibus in quibus videtur eē qui-
es omnino quantum ad animales motus. videtur enī
ꝙ animal ſurgens a ſomno moueatur poſt quietē nul
lo motu precedente in eo: cū in ſōno maxīe vigent ſen
ſus ſic ꝙ non apparet in nobis aliquis motus ſenſi-
bilis: propterea animali ſurgente poſt ſomnū ille mo
tus videtur fieri abſqꝫ motu precedente: ſed nō eſt ita
cum illum motum precedat neceſſario motus altera-
tionis factus a continuitate aut factus in cibo a virtu-
te nutritiua de hijs tamen dicetur in ſequentibus. Le-
ge litteram. (Maxime autem vtiqꝫ videbitur tertiū ha-
bere dubitationem ꝙ ſit cum non inſit prius motus ꝙ̄
accidens eſſe in animatis: quieſcens enim prius poſt
hoc vadit mouente exteriorū nullo ſicut videtur: hoc
autem falſum eſt: conſpicimus enī ſemper aliquē mo
tum in animali naturaliū precedere motum: huius au
tem motus non ipſum animal cauſa eſt: ſed continens
forſitan: ipſum autem animal dicimus ipſum mouere
nō ſm omnē motū: ſed ſm locum: nihil enī prohibz
magis autem forTaſſis neceſſariū eſt in corpore mul-
tos fieri motus a continente: horū autē quoſdā in-
tellectum aut appetitū mouere: illū autem ſcz intelle-
ctum vel appetitū mouere animal totum iam animal
mouetur: quale contingit circa ſomnos ſenſibiles qui-
dem enim cum neqꝫ vnus inſit motus ſm ꝙ apparet
in exiſtente tamen aliquo ſurgunt animalia iterum: ſed
nanqꝫ manifeſtum ⁊ de hijs ex ſequentibus.

Notandum primo ſm cōmētato-
rem cōmento. 20. ꝙ ſi
inuenimus aliquid moueri in animali ꝙ eſt naturale
in eo: ⁊ intendit Ariſto. per hoc alterationē que eſt in
corporibus animalis ex anima nutritiua per calorem
naturalem qui eſt in eo: nunꝗ̄ autem ceſſat actio iſtius
caloris naturalis: cum enim ceſſauerit: tunc eſt mors:
iſte igitur vnus motuum eſt ex quibus non fugiunt
corpora animalium. Secundus autem motus eſt mo-
tus alterationis qui fit ex continenti extrinſeco. Inten-
dit cōmentator ꝙ ſiue moueatur animal localiter ſiue
non moueatur ſemper mouetur duplici motu altera-
tionis: quorum vnus eſt ab intrinſeco: ille ſcilicet qui
fit ab anima nutritiua per calorē naturalē ⁊ alius ab
extrinſeco: ſcilicet a continente elemento: contentū enī
ab elemento continente alteratur ab illo ſm aliquam
qualitatem primā: ⁊ differt actio caloris naturalis ab
actione continentis: quoniam ſi deficeret actio continē
tis: nō propter hoc ſequeretur mors.

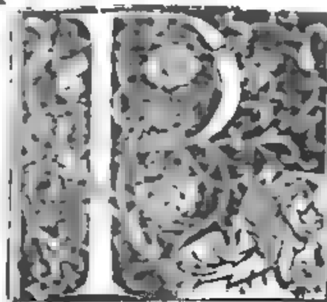
Secundo notandum ſm cōmentatorē
eodem commento ꝙ iſta dubi
tatio eſt ꝓpria motui locali: quia nō inuenitur aliquid
moueri ex ſe niſi in motu locali: in ceteris autem moti-
bus motor eſt extrinſecus. Iſtud cōmentum videtur
repugnare priori cōmento: ſi enī alteratio fit in corpo
re animalis a virtute nutritiua mediante calore natura
li: ſequitur ꝙ iſte motus habet motorem intrinſecum
Reſpondetur ꝙ alteratio facta in corpore animalis
habet motorem intrinſecum ⁊ extrinſecū: intrinſecum
quidem inquantū alteratur corpus animalis per ani
mam: extrinſecum vō inquantum alimentū alteratur
per animā aut corpus alteratur per alimentū: anima
enī eſt motor extrinſecus alimento: ⁊ alimentū eſt mo
tor extrinſecus corpori animalis.

Tertio notandum ſecundū commē-
tatorē eodē cōmēto ꝙ animali nō accidit appetitus ni
ſi ex ymaginatōe: verbi gratia cum patitur ſitim yma-
ginatur aquā ⁊ appetit eā ⁊ mouet ad illā: ⁊ ſimilit
cum patitur famē: ⁊ quādo timet ſurgit ⁊ cū auferunt
ei appetitus quieſcit aut accidit ei fatigatio ⁊ quieſcit.
Et Ariſto. dedit exēplū in ſomno: quies enī aīalis in
ſomno eſt quies ꝑfectiſſima que fit poſt motū: exper-
gefactio ab eo eſt ꝑfectiſſimus motus poſt quietē per-
fectam. Iſte eſt ordo in motu aīalis ſm ꝙ eſt animal
primo quidē in eo ymaginatur quedā paſſio. ſ. fames
aut ſitis aut timor. Secūdo ymaginat ad aliud per-
tinens illi paſſioni. ſ. ymaginatio aque aut cibi aut fu-
ge. Tertio ſuccedit appetitus quo appetit aquā ꝓpter
ſitim: aut cibum ꝓpter famē: aut fugā ꝓpter timorem.
Quarto vō ſequit motus fuge aut ꝑſecutionis: quo-
niam animal tunc mouet ad cibū vel ad aquā tanꝗ̄
ad obiectū cōueniens ⁊ recedit ab aliquo nociuo tāꝗ̄
ad obiectum diſconueniēs: quies autē fit in aīali quā-
do ſubtrahitur appetitus aut illi accidit fatigatio: quie
ſcit enim in vigilia animal extincto appetitu fame ⁊ ſi-
tis aut adueniente fatigatione: in ſomno vō ex ligamē
to ſenſuum exteriorum: ⁊ iſta eſt perfectiſſima quies: ſi
cut etiam motus ſequens expergefactionem eſt perfe-
ctiſſimus motus cum ad hunc motum vel quietem nō
concurrat niſi motor intrinſecus ⁊ tam per illū motū
ꝙ̄ per illam quietem perficiatur animal.

Sed dubitatur ponēdo aliqđ
animal pati ſi-
tim aut famem anteꝗ̄ percipiat per aliquē ſenſum ex-
teriorem aquam vel cibum: ſi igitur ad hanc paſſio-
nem ſequitur ſtatim ymaginatio ſic ſenſus interiores
actus ſequitur ꝙ eſt poſſibile aliqua ſenſatio interi-
or abſqꝫ ſenſatione exteriori: cuius oppoſitum deter-
minat Ariſtoteles ⁊ Commentator ſecūdo de anima.
Reſpondetur ꝙ ſicut aranea facit telam propter mu-
ſcam ꝙ̄ nunꝗ̄ ſenſit: ⁊ yrundo nidum propter filios
quos nunꝗ̄ cognouit non per aliquem ſenſum inte-
riorem vel exteriorem perfectum: ſed inſtinctu nature
per quendam habitum inſequentem formam: ita acci-
dit ymaginatio aque vel cibi non per aliquem ſenſum
declaratum interiorem vel exteriorem: ſed ex inſtin-
ctu nature a qua egreditur quedam cognitio que non

est sensatio proprie interior vel exterior: sed dicitur imaginatio .ꝑ q̄to sit ab imaginatiua imꝑfecta seu fantasia non existēte in aliqua determinata pte corporis

Tex. cō.23. Quarto notandū ꝑm cōmen. eodē cōmēto (ꝙ q̄n ista virtus .s. nutritiua fuerit operata in nutrimēto ꝑ calorem nālē humefacit ex eo membra que sunt somni vt cor ꝛ cerebrum: ꝛ tūc dormit necessario aial: ꝛ cum accidētia virtutis nutritiue cōpletur in cibo ꝛ cessauerint vapores qui sunt ex digestione cibi expergefiet animal) Ecce ꝙ motus localis factus ab aiali ꝑm ꝙ est animal necessario ꝓsupponit motū alterationis nō autem motus localis celi presupponit aliū motum cum ibi non sit virtus nutritiua neqꝫ sensitiua. ¶ Sed ꝯ phm ꝛ cōmentatorē pōt aliqualiter instari ꝓbādo nullum motū esse eternū q̄cunqꝫ ille sit accipiendo iterum diffinitionē phī datam tertio huius vz motus est actus entis in potētia ꝑm ꝙ in potentia quā dicit cōmentator ibidem cōpetere motui eterno sicut motui nouo: ꝛ quero vtrū mot⁹ celi quē cōmentator dicit esse eternū est actus entis in potentia ad terminū motus vel nō ꝑm se totum. si sic sequitur illū non esse eternū: si nō ꝑm totum sed solum ꝑm partem cū illud ꝙ conuenit alicui ꝑm partem ꝛ maxime q̄titatiuam cōueniāt sibi per accidens per cōmentatorem. 5⁹ huius sequitur ꝙ duorū indiuiduorum eiusdē speciei specialissime vnum recipit diffinitionē per se ꝛ reliquū per accidens ꝛ patet ꝯña quia motus finitus recipit ꝑ se diffinitionem datam de motu ꝛ motus eternus eiusdem speciei cum illo recipitur per accidens ratione partis q̄titatiue eius. Secūdo arguitur ꝙ nec motus preteritus neqꝫ motus futurus est perpetuus infinitus vel eternus: quoniā omne eternum a parte ante est eternū a parte post: sed nullus motus preteritus t̄minat⁹ ad hoc instans est eternus a parte ante: tenet ꝯsequētia minor: maior vō est Aristo. primo ce. Item totus motus preteritus est pertransitus: igitur totus motus futurus pt esse pertransitus ꝛ ꝑ cōsequens non est infinitus a parte parte cōsequentia quia si aliqua magnitudo potest esse pertransita ab aliqua virtute tanta magnitudo potest esse pertransita ab eadem vel cōsimili virtute. constat autem motum futurum tantum esse quantus est p̄teritus si vterqꝫ est infinitus. Rūdet burleus negando ꝯsequentiam illam ꝛ cōcedit ꝙ si aliqua magnitudo ē ptransita ab aliqua virtute tāta magnitudo pt esse pertransita a ꝯsimili virtute dūmodo ptransitiōes fiāt eodem modo .s. versus ptem finitam. vbi autem vna pertransitio fiat versus ptem infinitā illud nō sequitur: quia igitur pertrāsitio motus preteriti est versus partem finitam ꝛ pertransitio motus futuri est versus partē infinitam nō oportet motum totalē futurum posse esse ꝑtransitum: sed totus motus p̄teritus est ptransitus. Se ꝯ. totus motus preteritus ꝛ totus motus futurus sunt eiusdem speciei specialissime: sed prius est corrupt⁹ ꝑm se totū: igitur secūdus est corruptibilis ꝑm se totū: patet ꝯsequentia quia corruptibile ꝛ incorruptibile differūt plus q̄ genere per Aristo. lo. metha. Et ꝯfirmatur quoniam si impossibile est aliquid esse transmutatū impossibile est illud transmutari per Aristo. huius pidem si impossibile est aliquid esse pertransitum impossibile est illud pertransiri sed ꝑm philosophum impossibile est totum motum futurum pertransitū: igitur impossibile est illum pertransiri ꝛ per consequens est impossibile [illegible] tempus esse futurum ex omni parte q̄ vna cū alijs facius ante soluere ē difficile suppositis fundamētis Aristo. ꝛ cōmentatoris non tamen demonstrant sicut neqꝫ rationes Aristo. ꝑ parte cōtraria: sed omnes procedunt ex probabilibus lꝫ maiorem credulitatem faciant ratiões fidei q̄ rationes Aristo. neqꝫ Aristo. credit suas rationes esse demōstratiuas [illegible] primo topicorum ꝙ ꝓblema de eternitate mundi est ꝓblema neutrum: neqꝫ intendebat procedere nisi per viā nature vbi agēs est in potentia ꝛ non in puro actu ꝛ vbi factio ē terminus motus ꝛ non simplex emanatio producentis ad productum.

Tex. cō.21. Rincipium autem considerationis. Et [illegible] tractatus. 8⁹ phisicorum in quo Aristo. determinat de imobilitate pmi motoris postq̄ perscrutat⁹ est de eternitate mot⁹ in cōmuni. Et ad inuestigandum immobilitatem primi motoris oportet primo dissoluere vnam dubitationē prius tactam videlicet ꝓpter q̄d aliqua entia mouentur ꝛ eadem postea quiescunt sic ꝙ mouentur post quietē ꝛ iterum quiescunt post motū: hoc enim est principiū inuestigandi imobilitatem primi motoris. Diuidit ergo tractat⁹ iste in .4. capl'a quorū primū ponit distictionem in ptibus mundi quo ad motū ꝛ quietē. Scdꝫ ꝓbat ꝙ omne ꝙ mouet mouet ab alio (ibi pricipiū autem iterū) Tertiū demonstrat ꝙ est deuenire ad primū mouēs motū (ibi hoc aūt dupliciter) Quartū vō cōcludit ꝙ est deuenire ad primū motorem oīno immobilem ibi (ad dicta aūt ꝛ sic intelligētib⁹.) ¶ Primū capitulū diuidit in duas ptes in quarū prima phs ponit tres suppositiones ꝑ modum trium distinctionum in scd'a vō exequitur de intento ibi (oīa igitur quiescere. Quantū ad primū capitulum sit hec p⁹ suppō: necessario oīa semper mouent vel oīa semper qescunt: aut aliqua mouent ꝛ aliqua quiescūt: aliqn̄ ista suppositio ē manifesta: quia nō datur mediū inter membra nihil. n. est quin illud semp moueat: aut semper quiescat: aut aliquando moueat: ꝛ aliqn̄ quiescat loquēdo de eo ꝙ ē aptum natū moueri vel quiescere: qr deus ꝛ intelligentie nec semp mouent neqꝫ semp qescunt nō ēt aliqn̄ mouēt nec aliqn̄ quiescunt. Le. li. (Principiū aūt consideratōis) de imobilitate primi motoris (est ꝙ qdē ꝛ dcē dubitatōes: qre q̄dā eorū q̄ sunt aliqn̄ q̄dē mouent: aliq̄n aut qescūt iterū ad ꝙ perscrutandū) hec p⁹ suppo (necessario aūt oīa aut qescere semp aut oīa semp moueri aut alia q̄dem moueri alia q̄dē qescere. ¶ Secunda suppō. ea que mouent ꝛ ea q̄ qescunt aut semp mouentur: aut semp qescunt: aut aliqn̄ mouent ꝛ aliqn̄ qescunt. Sic ꝙ sunt apta nata indifferent⁹ moueri ꝛ qescē aut magis moueri q̄ qescere: aut eꝯ magis qescē q̄ moueri: ista suppō ēt non indiget declaratiōe: qr nō datur mediū inter membra. sicut enim que sunt ꝛ ea que nō sunt necessarie: ꝛ semper non sunt: aut aliqn̄ sūt ꝛ aliqn̄ nō sūt ita in ꝓposito de motis ꝛ qescentibus. Le. litte. (Et iterū horū que mouentur) necesse est moueri semper. que vero quiescūt quiescere. semp aut oīa apta nata sunt similiter moueri ꝛ quiescere: aut reliquū ampli⁹

Tertia suppositio contingit aliq̄ semper moueri. alia autem aliquādo moueri ⁊ aliquando desceresta suppositio etiam non indiget probatione: quoniam corpora celestia semper mouentur ⁊ partes centrales mūdi semper quiescunt. ea autem que sunt inter celum ⁊ terram aliquando mouentur ⁊ aliquando quiescunt tam mixta quā elta ⁊ huius diuersitatis oportet assignare causam ꝓpter q̄ aliquādo mouenť ⁊ aliquando quiescūt q̄ inuenta apparebunt solutiones oīum dubitatōnum ab antiquis ꝺ quiete mundi ac partium eius habebitur etiam finis a nobis intentus in phisicis: videlꝫ ꝙ est dare motorē simpliciter inmobilē. Le.lit. (Et terminum supponendū est istud: ꝯtingit enī alia qdē semper imobilia esse eoꝝ que sunt alia vo semper moueri alia vo cum vtrisqꝫ accipere. s. cū motu ⁊ quiete quod qdem nobis dicendū est fm veritatē (hoc enim habet solutiones omniū dubitationū) ab antiqs (⁊ finis nobis est hui⁹ negocij phci vꝫ ꝺ imobilitate primi moto.

Notandum fm cōmentato. cōmēto .i. ꝙ declaratū est in .7° hic esse primū motum in loco ex se ad quē ꝑuenerunt ceteri motus locales. ⁊ est manifestū per se ꝙ ceteri motus inueniunť per sensum reduci ad motū in loco. s. ad corpus celeste: ⁊ cum fuerit ꝯiunctum ad illud ꝙ declaratum fuit primo in hoc tractatu. s. ꝙ primū motum ē eterni motus erit necesse hui⁹ eē aliqđ quiescens eternū. s. p ꝙ moueať hoc primū motū ⁊ hoc motum eternū est illud ꝙ videť sensu moueri semper ⁊ est corpus celeste ⁊ quiescens ꝙ videtur sensu semp quiescere est terra. Prima ꝓpositio cōmentatoris est ista: celum ē primum motum ex se. hec ꝓpositio est probata. 7° huius vbi est ostensum ꝙ non ꝯtingit ꝓcedere in infinitū in mouentibus ⁊ motis localiter: iō est deuenire ad vnū primū ꝙ mouetur ex se a principio intrinseco: hui⁹ aūt est celum. Secunda ꝓpositio. motus celi ē eternus. ista ꝓpositio dicit cōmentator est ꝓbata tractatu prio huius octaui: sed illud non est verū sed ꝓbatum est motum in cōmuni eternum. neqꝫ de motu celi est facta aliq mentio nisi forte incidentaliter respondendo ad obiectiones in ꝯtrium. Tertia ꝓpositio. quies terre est eterna. patet quia si celum mouetur necesse est terram quiescere vt ꝓbatur. 2° ce. sed celum semper quiescit: igiť et⁹ quies est eterna. Quarta ꝓpositio. omnes alij motus per sensum reducūtur ad motum celi. ꝓbatur. omne de nouo factum reducitur ad antiquū ⁊ eternū: sed per sensum percipitur celum semp moueri ⁊ alia mobilia de nouo moueri vt patet inductiue: igitur per sensum oēs alios motus reducimus in motu celi non tamen p sensum tantum: sed etiam per intellectum coniunctum sen-

Tex. cō. 21. sui (Omnia igitur quiescere) Ista est secūda pars hui⁹ capituli in qua phs premissis suppositionibus ⁊ distictionibus exequitur de intento per quattuor cōclusiones quarū prima est hec (nō omnia semper quiescūt.) Secūda conclusio. non omnia semper mouetur. i. (ferre autem adhuc.) Tertia conclusio. aliqua mouentur quandoqꝫ ⁊ aliquando quiescunt. (ibi at vero neqꝫ.) Quarta cōclusio. non omnia aliquando mouētur neque omnia aliquando quiescunt (ibi omnia autem.) Primam cōclusionem ponit phs contra zenonem negantem omnem motum ⁊ cōcedentem omnia semper quiescere q̄ dupliciter probat ⁊ primo per experientiā sensus quoniam videmus aliqua moueri localiter aliqua alterari ⁊ aliqua fm augmentū ⁊ aliqua fꝫ diminutionem: igitur non omnia quiescunt: est enim quedā infirmitas ⁊ debilitas intellectus negare illud ꝙ ē manifestum ad sensum ꝓpter aliq̄ rōnem sophisticam sicut fecit zeno vt patuit. 6° huius. Le.lit. (Omnia igitur quiescere) cōcedentes (⁊ huius rōnem q̄rere) eoꝝ que patent sensui sunt dementientes sensum) .i. destruētes experientiā sensitiuam ⁊ infirmitas quedā est intellectus.

Notandum fm cōmen comment. o ꝙ qui querit rōnes q̄bus destruat id ꝙ apparet sensui est debilis discretiōis vere. n. ꝓclones nō declaranť nisi a ꝓpositionibus ⁊ ꝓpōnes a sensu ⁊ experimentū sermonū veroꝝ non est nisi vt cōueniant sensatis ⁊ nō eꝯ°. arguit. n. sic commentator. ꝓclones declarantur per principia ⁊ principia p experimēta ⁊ experimentū per sensus ⁊ sensata: igitur nō oꝫ queri ratio destruens sensum vel experientiam sermones. n. sequi debent sensata ⁊ non eꝯ° sic ꝙ non oꝫ ita esse in rebus sensatis sicut sermones: sed tales dicunť esse sermones quales existunt res sensate.) (Et de toto) scđo arguit phs sic. si omnia quiescūt igr nullus motus est igitur nulla scia est: neqꝫ aliqua opinio. ꝯñs patet quia omnis scia ⁊ omnis opinio acquiriť per motum: scientia. n. est habitus acquisitus p demonstrationem ⁊ opinio est habitus acq̄situs p sillogismū ꝓbabilem cōstat aūt nullā fieri demonstrationem neqꝫ sillogismum absqꝫ motu: cum necessario mouetur intellectus a pmissis ad cōclusionem formādo demonstrationem aut sillogismū ꝓbabilem: qꝛ igitur opinio zenonis negabat motum nō solū in parte: sed in toto ideo destruebat nō solū phiam: sed oēm aliā scientiam Le.li. (Et de toto aliquo sed nō de pte ē ambiguitas) .i. dubitatio zenonis negantis motū non solum in pte sed in toto (neqꝫ solū ad phicum sed ad oēs alias scientias vt est dicere: ⁊ oēs opiniones) ꝯtinet ꝯdicere zenoni propter id ꝙ motu vtunť oēs scientie ⁊ opiniones.

Notanduꝫ fm phm ꝙ phicus non hꝫ arguere ꝯ opiniōes zenonis: qm̄ nullus artifex spālis ꝓbat sua principia: nꝫ arguit ꝯ negantē sua pricipia vt pꝫ inductiue de geometra ⁊ arismetrico ⁊ alijs: sed metha. aut loycus est ille q pōt ꝓbare tā sua q̄ aliena pricipia cū sit artifex cōis ꝯstat aūt motū esse principiū in scia nāli: cū nā sit principiū motus vt patuit. 2° huius. Le.li. (Amplius autē de principijs ipo:unitates .i. opposita pricipioꝝ nullus artifex spālis ꝓbat sicut in cōibus circa doctrinas mathe⁹) nihil sunt ad mathematicū. sīr aūt in alijs sic neqꝫ de eo ꝙ nūc dicitur ad phisicum suppositio enim est ꝙ natura principium motus sit.

Notandum fm cōmen cōmento. 22. ꝙ nullus artifex scientie alicuius fm ꝙ est artifex illius oꝫ ꝯdicere ei qui negat principia illius scie vt declaratum est in posterioribus verbi grā mathema. non oꝫ ꝯdicere ei qui negat aliqđ principiū mathema. vt magnitudines diuidi in infinitum aut punctum esse: ⁊ in alia scia manifestum est ꝙ nālis nō oꝫ ꝯdicere ei qui negat motum esse: qꝛ motum esse est principium in hac parte ⁊ q negat motū negat nām. dictū est. n. in diffinitiōe nāe ipm eē principiū motus ⁊ qetis: ⁊ q negat nām negat nālia ⁊ q negat subm alicuius artis nullū hꝫ sermonē artifex illi⁹ artis cū nō hēat prin⁹ p q̄ loq̄tur cū eo q negat prin⁹ ex qb⁹ fundātur ꝯdictiones negationi subi. Notanter dicit cōmentator null⁹ artifex alicui⁹ scie fm ꝙ ē artifex illi⁹: qꝛ tam phs arguit ꝯ zenonē negātē motū eē nō qdē i eo ꝙ est artifex scie naturalis nec in eo ꝙ est artifex communis

sed in eo q est phicus cōiunct⁹ metaphisico ꝛ isto mō posset geometra arguere ꝯ illud principiū magnitudo est diuisibilis in infinitū: aut in eo q nālis aut in eo q geometra cōiunct⁹ nāli. (Ferre aūt adhuc) scōa cōclusio. non omnia semp mouentur. ista cōclusio vadit ꝯ eraclitum di. nihil vnq quiescere sed omnia semper eē in continuo motu tanta successiōe q duo ꝯdictoria sūt simul vera: hec opinio minus est inconueniens q pria quia minus est incōueniens omnia semper moueri q omnia semper quiescere qđ dclarat cōmentator primo qz motus est manifestior qete. Scōo quia motus ē habitus ꝛ quies priuatio. Tertio qz multa mouētur que apparent quiescere. Quarto qz prima opinio nullam rationem habuit h aūt hūit aliq rōnem qm motus est passio corpo ꝛ nālium ꝛ nō sentitur: hoc apparet quiescere: igitur nō mouet cum multa moueāt que tamē apparent non moueri: aut ppter tarditatem motus sicut cōtingit in pondere ꝛ rota horologij: aut ppter distantiam: sicut euenit de astris ꝛ planetis: hec eniz in magno tpe percipiuntur esse mota: sed in paruo credit illa quiescere. Et lz hec opinio sit minus erronea ꝛ minus incōueniens q pria ipsa tn̄ destruit nām sicut prima quoniam nā est principiū quietis sicut motus: iō sicut pria negans oēm motū destruit naturam: ita scōa negans oēm quietem destruit illam. Sed isti negāt nām eē principium qetis dicentes motū aliqū esse ita occultum nobis q latet sensus ppter q cām credimus res quiescere q tamē mouentur. Licet igitur hec opinio sit minus incōueniens q prima ꝛ multa moueant que apparent descere ꝛ quātūcunq hoīes istius opinionis non determinent qui motus abscōduntur a sensu vtz aliqui aut oēs: tn̄ non est difficile arguere ꝯ eos demonstrādo impossibilitatē opionis vt statī videbit. Le. li. (Ferre aūt adhuc ꝛ oīo differentie moueri ꝯ illum quid ez minus āt hec preter artem. i. hoc est minus incōueniens q primū positū quidem. n. est natura in phicis. (Principiū sicut motus ꝛ quietis. Similiter aūt phicum est) quies sicut motus: ꝛ dicunt quidam moueri eo ꝛ que sunt nō alia quidem: alia vero nō: sed oīa ꝛ semper: sed latere hoc nostrū sensum ad quos ꝛ quidam non determinantes qualem motum dicunt absconsum esse: aut omnes nō difficile est contradicere.

Notandum q duplex est euidentia s. summa ꝛ naturalis. euidētia summa est illa q quis in credēdo nō pōt decipi. euidentia nālis est illa que habet ex qbusdam coniecturationibus ꝛ rōnibus: aut experientijs naturalibus: licet igitur nō sit nobis euidens euidētia summa aliqd moueri vel qescere: tn̄ est nobis euidēs euidētia nāli aliqd moueri ꝛ aliquid quiescere: ꝛ lz motus sit ppria passio corpo ꝛ nālium nō tamen ppter hoc oīa corpora nālia semper mouent: risus enim est ppria passio hominis ꝛ tn̄ non semper hoīes ridēt: sed sufficit q omnis homo sit risibilis ꝛ ita sufficit q omne corpus sit mobile. (Neq. n. augeri.) Contra hanc opinionē arguit phs probans cōclusionem suam ꝛ primo in motu ad qtitatem quoniā non omne q mouetur ad qtitatem semper mouetur ad qtitatem: qm vegetabilia que mouentur ad qtitatem prius p augmentationem ꝛ posterius p diminutionē: non semp mouent ad qtitatē: quoniā augmētatio ꝛ diminutio sunt mot⁹ ꝯrij: igit mediat qes inter augmētationem ꝛ diminutiōe ꝛ: ꝛ per ꝯñs in illo medio nō sit motus ad qtitatem: nō ēt omne q in aliquo tpe auget cōtinue p totū illud tps auget: sic q tota augmētatio cōtināt toto tpe ꝛ medietas medietati tēporis. ꝛ sic in infinitū qm̄ in toto anno acqritur digitalis qtitas ꝛ tn̄ non oz q [illegible] pte anni cōtināt aliqua pars digitalis qtitatis cū illa qtitas acquiratur p resolutionē alimēti ꝯuersi in naturā aliti mō non oz in qualibet pte anni alimentū resolui: sicut. n. oz in qualibet parte anni alimentū precesse. Istud exēplariter dclaratur: qm in cauatione lapidis ex descensu gutta ꝛ aq: non oz illam cauationem corrūderi toti tpi descensus guttaruz sic q tota cauatio fiat in toto tpe ꝛ medietas in medietate: ꝛ sic in infinitum: qz non quelibz gutta cauat lapidem in actu: sed tn̄ vltima in virtute precedentium: sicut ēt cōtingit de planta que nascit in lapide que tādem frangit ꝛ diuidit lapidē: nō. n. oz illā diuisionem lapidis fieri in toto tpe gnationis plante: ꝛ medietatem in medietate: ꝛ sic in infinitū: sed sic prius sit gnatio plante anteq diuidat: ita prius sit dispositio lapidis p mollificationē anteq fiat cauatio. Si ēt fiat tractus nauis non oz motū illum corrūdere toti tpi applicatiōis hoīum ad illam sic q diuisi applicati successiue diuersas ptes nauis moueāt: q prius applicat⁹ nō mouet nauī: neq partez eius: neq scōus sed vltimus vna cum precedētibus mouet nauem. ita cauatio nō fit successiue iuxta successiuum descensum guttarū diuidendo illam cauationem in infinitum fm infinitā diuisionem temporis. Sic in pposito dicat de augmentatiōe q nō semper fit augmentatio. accepto. n. vno anno in quo p augmentationē acqratur digitalis qtitas si in qualibet parte illius anni fit augmentatio sicut neq in qualibet acquiritur pars digitalis qtitatis: qz opoztet prīo disponere alimentū q est materia augmenti: vz alterari ꝯ coqui corrūpe ꝛ ipm cōuertere in nām aliti. hec quidez oīa sunt in anno acquisitionis digitalis qtitatis vt pcedunt augmentationē. Le. lit. (Neq enim augeri neq minui possibile est cōtinue: sed est ꝛ mediū quietis inter augmentum ꝛ diminutionem. Est autem similis rō hinc de eo q est guttam cōcurrere ad cauationē lapidis ꝛ nascentia in lapidibus (lapides scindere non enim si tn̄ effodit aut remouit gutta de lapide i aliquo tempore ꝛ mediū illius remotū in medio tpe prius remouit sed sicut nauis tractus est p multos hoīes ꝛ gutte tot tn̄ mouēt p aūt illo ꝛ in nullo tpe tn̄. diuidit quidem enim q remotum est in plura: sed nihil eorū motum est seorsum sed simul. manifestū igitur q nō est necessarium semper quidem abire q diuiditur diminutiōe infinita: sed contingit totum simul abire. i. acquiri non fm diuisionem temporis.

Notandum primo fm cōme. commento. [illegible] q nō est necessariuz si vna collectio gutta ꝛ opat in lapidē primā operationē q apparet in actu in aliquo tpe vt gutte faciant medietatē [illegible] opatiōis in medietate tpis ꝛ sic i infinitū ꝛ cū sit tūc nō inuenit illa nisi post desinētiam passionū infinitarū. ꝛ iam declaratū est hoc esse impossibile in. 5° s. vt factio motus eēntialiter aliū motum ꝛ ideo est necesse vt prima pars sit i actu mot⁹ ꝛ partes eius insimul. Intēdit cōmentator inducere duo inconuenientia si cauatio lapidis sit successiue in infinitū fm sinitā diuisionez tpis primū ē q aliq est passio q nō inuenit nouit facta nisi post desinētiā infinitarū passionum nam si medietas cauatiōis sit in medietate tpis: ꝛ ētiā ps cauatiōis in. 3ª pte tpis: ꝛ sic in infinitū cum nunq fiat cauatio absq corruptione alicuius corruptionis superficiei lapidis sequitur q infinite superficies sūt corrupte

añ ꝙ̄ fiat vltima cauatio: ꝑ ꝙ̄ nouit incipit esse noua su pficies. Scóm incóuenies est ꝙ pºmotū in actu ē mo⸗ tus ꝑ se ⁊ eēntialr cuiº oppositū ꝓbat. sº huiº ⁊ pȝ ꝯña qꝛ si īfinite supficies corrupte sūt ⁊ īfinite alie gñate sūt loquēdo de supficiebº totalibº q̄rū nulla est ps alteriº infinita fuerūt motus discōtinui quoꝝ vnus erat eēn⸗ tialr post reliquū sicut ⁊ vna ps cauatiōis erat ꝑ se: ⁊ eēntialr pº aliā. in quolibet. n. vno motu ꝯtinuo sp ps ꝓcedens est in poª ad sequentē: ⁊ ꝑ ꝯñs pº illā est ꝑ se: ⁊ eēntialr alia ps: necesse ē igit ꝙ post motū in poª sit ꝑ se ⁊ eēntialr alius motº: sed pºmotū in actu. s. termia tum ꝑ qetem nō est alius motus: nisi ꝑ accñs: necesse ē igit ex toto motu oīum guctaꝝ cadētium aliq̄ esse pri mā ꝑtem in actu. s. motū pº guctecadētis ⁊ ipsius caua tiōis oēs ꝑtes sil eē: sic ꝙ nulla alterā ꝓcedit. Sȝ ꝯ ca uatio ē motº localꝭ ſȝ nulliº motº localꝭ oēs ꝑtes sūt sil: sȝ vna alti succedit: igit cauatōis ñ sūt oēs ꝑtes sil. rñr ꝙ sicut diuisio linee: aut aq̄sitio figure nō est motº loca lis: sed mutatio indiuisibilis sequēs motum localē: ita cauatio lapidis nō est motº localis: sed mutatio īdiui⸗ sibilꝭ sequēs motū localē vltīe gutte cadētꝭ sup lapidē.

Secundo notādū ſm cōmen. eodē ꝯᵗᵒ ꝙ licet illa (passio sit diuisi⸗ bilis nō tñ seq̄tur vt q̄lȝ ps illiº passiōis fiat a q̄cunq3 ꝑte guctaꝝ descēdentiū: sicut extimari posset id ꝙ fit ex eo in actu fit subito) sic igit cauatio indiuisibilr fit ita passio vȝ supficies indiuisibilr fit sic ꝙ nō fit successiue ꝑ partē pº ꝑtem: sicut multi extimāt: ⁊ lȝ ad q̄titatē fit ꝑ se motº nō tñ ad q̄libet q̄titatē est ꝑ se motº: qꝛ ad li⸗ neam ⁊ supficiē q̄ sunt ṫmini q̄titatis nō est ꝑ se motus sicut nō est ꝑ se motº ad gradus ṫminātes latitudines q̄litatū. ⁊ dicit ꝯº² ꝙ cā ꝓꝑ q̄ ꝑtes lapidis nō auferunt ꝑtibilr in īfinitū ē: qꝛ ꝑtes lapidis ⁊ alimēti ⁊ ēt corpo ris augᵗⁱ nō sunt in toto in actu ſȝ in poª: igit aliq̄d to⸗ tum in eis sil mouet ⁊ nō vna ps añ aliā in infinitum.

Tertio notandū ſm cōmen. ꝯᵗᵒ eodē ꝙ im⸗ possibile est vt passio modica q̄ apparet in multis diuidat ꝑ tp̄s illoꝝ annoꝝ: ita ꝙ q̄libet ps sensibilis illius tpīs hēat ꝑtem sensibilē illius passiōis. Vbi gr̄a si aliq̄d augeᵗ ſm q̄titatē digitalē in vno āno nō oꝫ ꝙ in q̄libet ꝑte istiº tpis in actu sit aliq̄ ps augm̄⸗ tabilis: neq3 ꝙ in q̄libet ꝑte istius tpis in actu acq̄ratur aliq̄ ps in actu digitabilꝭ q̄titatis q̄t sūt ꝑtes in actu to⸗ cius anni ꝙ est falsum: q̄m ps in actu tam tpis q̄ motº q̄ digitalis q̄titatis est illa q̄ per se ipsa est ꝑceptibilis a sensu optime disposito. ꝯstat aūt tales plures esse in anno quā magnitudīe ad q̄titatē digitalē seu q̄ in ip̄a q̄titate digitali nō tñ ꝓꝑ hoc est ꝯcludendū cōmenta⸗ torē velle augmentū nō posse eē ꝯtinuū in anno ad q̄ titatē digitalē q̄m sicut q̄titas digitalꝭ pt ꝑtrāsiri ī āno adeq̄te ꝑ motū localē ꝯtinuū: ita ꝑ motū augᵗⁱ ꝯtinuū.

Quarto notandū ꝙ p̄hs ꝑ augmētationē intelligit motū ad maiorē q̄titatē nō q̄dem ꝯtinuū sed discōtinuū ⁊ interpellatū ꝑ q̄etem mediā cuiusmodi est augmētatio hoīs ad ꝑfectissimā q̄titatem q̄ acq̄rit in tota vita sua. tō. n. augeᵗ puer ꝯti nue quousq3 venit ad etate ꝑfectā: sed q̄nq3 augeᵗ ⁊ q̄nq3 descit a motu augmētatiōis ēt añ tp̄s status. in vegeta⸗ bilibus eni videmus ꝙ nō sp augenᵗ nō in hyeme. ve rūtñ multe augmētatiōes sūt ꝯtiue q̄ sūt ꝑtes illius to⸗ cius augmētatōis discōtinue. ꝯponereᵗ. n. q̄lȝ augmē⸗ tatio ex indiuisibilibº: sed q̄libet eēt discōtinua ꝙ nō est dicendū. (Silr aūt ⁊ in alteratiōe) 2º arguit Aristo. in⸗ tentū suū in motu alteratiōis ꝓbando ꝙ nō oē ꝙ alte

raᵗ sp ⁊ ꝯtinue alteraᵗ: q̄m aliq̄ alteratio ē īdiuisibilꝭ lic ꝙ lȝ illō ꝙ alteraᵗ sit diuisibile in infinitū ac ēt acq̄situ ꝑ illā alterationē. tñ illa alteratio nō successiue acq̄rit: ꝑtibiliter in infinitū ſm diuisionē tpis: igit nō oē ꝙ al teraᵗ aliq̄ alteratione sp: ⁊ ꝑpetua altaᵗ: pȝ ꝯña ⁊ añs est manifestū de ꝯgelatione q̄ est alteratio subitō facta. Item aliq̄ alteratio fit in aliquo tpe: ⁊ in fine illius tpis nō fit aliq̄ alteratio: igit nō oē ꝙ alteraᵗ sp ⁊ ꝯtinue al teraᵗ: pȝ ꝯña ⁊ añs ꝓbaᵗ ponēdo ꝙ aliq̄s eger saneᵗ ī a. hora futura adeq̄te: ⁊ q̄ro vtrū in fine. a. tpis erit ali qua sanatio aut nō: si nō hēo intentū: si sic ponaᵗ ꝙ in b. hora īmediata. a. hore idē egrotat adeq̄te: cū. n. alte⸗ ratio sit de ꝯ̄rio in ꝯ̄riū. vȝ sanatio ex egritudīe in sani⸗ tatem ⁊ egrotatio ex sanitate in egritudinē seq̄tur ꝙ ali q̄d sil moueᵗ motibus ꝯ̄rijs. ꝓbaᵗ iste hō in tota. a. ho ra sanaᵗ ⁊ in tota eadē hora egrotat. igit ⁊c̄. ꝓbaᵗ añs motus specificaᵗ a ṫmino ad quē: sed sanatio q̄ est mo⸗ tus. a. hore nō inducit aliū terminū q̄ sanitatē. igit ī to ta. a. hore iste hō sanaᵗ. tūc arguit sic motus. a. hore ⁊ motº. b. hore inuicē ꝯtinuanᵗ ex quo ꝑ ꝯcessum in fine a. hore est motº. igit ex ambobº motibº fit vnus motº ꝯtinuus eiusdē rōnis: sed motus. b. hore est egrotatio: igitur motus. a. hore est egrotatio: patet consequentia quia totus motus denominatur ab vltimo ṫmino ad quē qui est egritudo. tūc vltra motus. a. hore est egro tatio: sed oīs motus denoīat suū subm: cuȝ sit actº mo⸗ bilis inquātum mobile: igit hō iste in. a. hora egrotat: ⁊ in eadem hora sanaᵗ vt ꝓbatū est: igit simul moueᵗ motibus ꝯ̄rijs q̄d ē impoīe dicere. igit aliq̄d ꝯtinue al terari est dubitare in rebº manifestis cuiusmōi sunt sa⸗ natio ⁊ egrotatio q̄rū quelibet est sanatio ⁊ egrotatio de ꝯ̄rio in ꝯ̄riū. Et ꝯfirmaᵗ ponēdo ꝙ in. a. hora aliq̄s altereᵗ ad duriciem ⁊ in. b. hora ad molliciem adeq̄te: q̄ro vtrū in instanti medio alterabiᵗ vl nō. si nō hētur intentū: si sic ⁊ cū ꝑ illum motū cōtinuabūtur alteratio nes. a. ⁊. b. hore: seq̄tur ꝙ ille motus medius simul erit durificatio ⁊ mollificatio: quia nō est rō quare pocius denominabitur a motu precedente quā a sequente: ex quo illos motus inuicem continuabit ⁊ seq̄tur ꝙ in il lo instanti lapis signatus fiet durus ⁊ mollis: ⁊ fiet du rior q̄ priº erat ⁊ mollior q̄ prius erat ꝙ est falsū: q̄a tunc non fiet mollior: neq3 durior ⁊c̄. Le. lit. (Similiter autem ⁊ in alteratione qualibet non enīȝ si partibile in infinitum ⁊ ꝙ alteraᵗ ꝓpter hoc ⁊ alteratio est ꝑtibi⸗ lis in infinitū: sed velox fit. s. subito multos congelatio s. quando fit in parua q̄titate amplius autē infirmeᵗ aliq̄s necesse est tp̄s fieri in nō in ṫmino tpis mutari: ne cesse aūt in sanitatē mutari ⁊ in aliud nullū. quare dicē ꝯtiue altari multū in manifestis est ābigere: in ꝯ̄riū. n. alteraº est lapis ꝙ nȝ durior fit nȝ mollior. s. in instanti mediante inter durificationē ⁊ mollificationem.

Notandum primo ſm cōmē. cōmē⸗ tatorē ꝙ non est necesse si alteratū diuiditur in infinitū vt ꝓpter hoc ēt alteratō diuidatur in infinitū. s. inquātum fit ab alterante: ita ꝙ si imaginati fuerimus alterans alterare cōtinget vt il⸗ lic sit alteratio: ⁊ si nō apparet sensui īmo pars prima que fit ex alteratione in actu est determinata. Ecce scḋȝ cōmentatorē ꝙ in alteratiōe est dare primā partem in actu sic ꝙ aliqua ps motº fit subito. ꝯ̄ se arguit ꝯº² di. ꝙ determinatū est. 6º huius ꝙ nō ꝯtingit dare primaȝ ꝑtem motus: sed ante oēm motum fuit motus. Rñdet ꝯº² ꝙ duplex est motus vȝ ꝯtinuº ⁊ discōtinuº: lȝ nō de tur pª ps in motu ꝯtinuo tñ daᵗ pª ps in motu discō⸗

tinuo: vz si aliqd mouet in qualibet parte pari alicui⁹ spacij ꝛ in qualibet impari qesceret: aut si aliqd sanaretur in pᵃ quarta alicuius hore ꝛ in. 3ᵃ et sanaret i aliis vo egrotaret in casu isto prius motus terminatus ad quietem vocatur prima pars motus in actu: est enim pars totius motus aggregati ꝛ est ps in actu cū non continet alteri motui: sed ꝯtinet p qetē: ꝛ talis motus dr aliqñ fieri subito rōe sui termi ad quem: q subito sit motus igit dr fieri subito dupliciter aut rōe sui q2 est mutatio nō hñs ptes inuicē succedētes sic est gñatio ꝛ corruptio: aut rōne sui termi ad quē q subito ꝛ indiuisibiliter acqrit ꝛ non p ptem post ptem sic sanatio ꝯgelatio: ergo dr i diuisibilis ꝛ subito: aut rōne sui: q2 nō mēsurat tpe aut rōe tmini ad quē q subito iducit: ꝛ lz dispō fm quā aq ꝯgelat sit successiua successione tpis nō tñ pp hoc forma inducta successiue inducit: sed subito sicut ꝯtingit de sanitate ꝛ de figuris ac et hītibus aie q subito inducunt: ꝛ tñ dispōnes preuie sūt successiue cōdiuise tempori.

Secundo notandū fm cōmē. eodē cōmento q nō est hic motus cōtinu⁹ nisi motus localis: q2 est velocissim⁹ motuū: ꝛ h est ita: q2 illud q augmentat verbi grā digitalr in vno anno nō possumus dicē q in qlibet pte tpis determinata ueniamus ptē magnitudis fieri sicut accidit h in motu in vbi. ꝛ cā in hoc est q2 mia ptiū magnitudinis factaꝝ est determinata in intellectu ꝛ qlibet eaꝝ fit in instāti cū sit indiuisibilis in factiōe. Istud cōmētū est sane intelligēdū qm cū ad qtitatē ꝛ qlitatē sit mot⁹ sicut ad vbi: tñ in augmētatiōe duo sunt ꝯsiderāda: vz extensio ꝛ gñatio. quo ad extēsionē augmentatio est mot⁹ ꝯtinu⁹: sed nō quo ad gñationē: qm cū in qlibet gñatōne fiat vnū minimū nāle infinita mia gñarent in qlibz augmētatiōe ꝯtinua ꝛ sic semp fieret corp⁹ infinitum in actu. Siīr alteratio ꝛ marie p quā gñatur suba dupliciter ꝯsiderat vz fm [illegible] ꝛ gñationē forme subalis. pᵒ mō alteratio est ꝯtinua: sicut ꝛ ipsa qlitas intēsibilis ꝛ remissibilis successiue acqrit successione ꝯtinua sed 2ᵒ mō nō pōt eē alteratio ꝯtinua pp cām dictaz sed q2 in motu nō ꝯsiderat nisi spaciū q acquirit vel deꝑdit. iō motus localis est absolute ꝯtinuus nō autē motus ad qtitatē vel qualitatē. (Et fz q fert) 3ᵒ. ꝓbat phs ꝯclonez suā quo ad motū localē: vz q non oē q mouet motu locali semp mouet localr: sed q aliqñ qescit qete locali ꝛ ad hoc adducit duas expientias qrū pᵃ est in motu nāli manifestās ad sensum aliqd qescere post motū nālem. videmus. n. lapidē moueri sursū deorsum ꝛ posse motū qescere mirabile. n. ē q lateat nos mot⁹ lapidis deorsum aut qes eius in terra: sic igit nō decipit sensus in credēdo lapidē moueri deorsum: ita nō decipit in credēdo ipm qescere in terra: ꝛ sic non latet nos mot⁹ deorsum lapidis: ita nō latet nos qes ei⁹ in terra. Scda expiētia est in motu violēto vidētes eni terrā ꝛ alia corpa nālia qñ remouent a locis suis resistere ꝛ ꝯtrari motui remotiōis: ꝛ hoc est signū manifestum q qescunt in locis suis: arguat ergo sic: corpa nālia de necessitate qescūt in locis suis: igit nō oia sp mouent motu locali: fiat ergo sic argumentū ad ꝯclonē nō oē q mouet motu augmētationis vel diminutiōis sp mouet illo motu: nec oē q mouet motu alteratiōis sp mouet illo motu: neqz oē q mouet motu locali semp mouet illo motu: igit nō oia sp mouent. pz ꝯña q2 nō sunt plures mot⁹ istis: añs aūt p qlibet pte est sufficiēter ꝓbatum. Le. lit. (Et fm q fertur mirabile est si la-

Tex. cō. 24.

tuit lapis deorsum latēs aut manēs in terra. Amplius aūt terra ꝛ aliorū vnūqdqz ex necessitate qdē ꝑmanēt in locis proprijs mouent autē velocitate ex hijs siquidem: igit qdam ipsoꝝ sunt in ꝓprijs locis: necesse fm locū oia moueri: deinde phs circa determiata epilogat ꝯ zenonē ꝛ eraclitū di. (q qdem igit impoe sit aut semp oia moueri aut sp oia qescere ex hijs dicti ꝛ aliis huius dicendis sciet vtiqz aliquis.

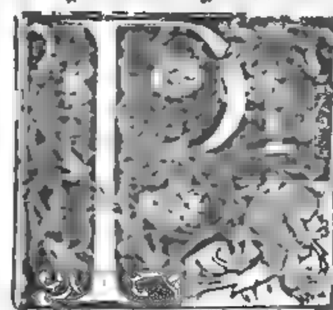
Notandum fm cōmen. cōmen. 24. q [illegible] q dicit q qescēs estimat moueri ꝛ motū estimat qescere ꝯtingit vt nullā certitudinē hēamus in motu ei⁹ q qescit: sed oē q sentim⁹ moueri pōt eē eoꝝ q qescūt ꝛ oē q sentimus qescere pt eē eoꝝ q mouent: ꝛ sic qñ sentim⁹ lapidē moueri de superiori ad inferius nō hēmus certitudinē in h q mouet: sed forte nō pcipimus qetē ill⁹ ꝛ et qñ sensimus ipsum qescere inferi⁹ nō hēmus certitudinem in h q qescit qm forte mouet. hic pᵒ² simul rephendit zenonē ꝛ eraclitū di. q data aliq illarū opinionū nō hēmus certitudinē de motu vl qete alicu⁹ rei. si. n. ꝯcedat oia qescē possumus dicere oia illa moueri: ꝛ q latet sensuz ꝛ si ꝯcedat aliqd moueri possum dicē illud qescere: ꝛ q latet nos: ꝛ sic nullus vnqz p certitudinē poterit ꝯcedere lapidē moueri deorsum aut qescere in terra: q2 stat q moueat ꝛ lateat nos stat et q qescat ꝛ lateat sensum. (At vo neqz) 3ᵃ pᵒ aliq qñqz mouent ꝛ aliqñ qescūt istā ꝯclonem phs tripli ꝓbat ꝛ pᵒ sic aliq sp mouent ꝛ aliq sp qescūt: igit aliq aliqñ mouent ꝛ qñz qescūt: pz ꝯña q2 nō est poe oppoᵐ ꝯñtis cū añte sic. n. dcā priora iplicabāt ipoe vz oia sp moueri ꝛ oia sp qescere: ita h iplicāt ipoe aliq sp mouent ꝛ aliq sp qescūt ꝛ nihil aliqñ mouet p⁹ea qescit. Iō. n. oia sp moueri iplicat ipoe q2 videmus aliq moueri: ita nihil moueri ꝛ postea quiescere aut nihil qescere: ꝛ postea moueri implicat impossibile. quia videmus aliquid moueri post qetem ꝛ aliquid quiescere p⁹ motū. vñ pōt sic argui. iō cōcedit sp moueri. s. corpa celestia ꝛ aliq sp qescere. s. ptes cētrales mūdi: q2 vtrūqz ē māiᵐ ad sensuz sz et ē māiᵐ ad sensuz aliq qñz moueri ꝛ eadez aliqñ qescē: igit p idē ē ꝯcedēdū h. Le. li. (At vo neqz alia qdē sp ꝯtingit qescer alia vo sp moueri aliqñ aut qescer ꝛ aliqñ moueri nullū. dicēdū aūt q ipoe sit sic ꝛ in dcis pri⁹ includebat ipoe ꝛ in hijs et icludit ipoe: videm⁹. n. in eisdē fieri dictas mutationes fz oia gña motuuz vna cū mixtura quietum.

Notandum fm cōmē. ꝯto. 24. q sicut fuerūt due opiones qrū vna dixit oia moueri sp ꝛ alia oia sp qescere: ita fuit 3ᵃ opio diuidēs mundū in duas ptes qrū vna sp mouet ꝛ alia sp qescit sic q nō dat mediū vz aliqd aliqñ motū ꝛ idē aliqñ qescēs: sed qlz istaꝝ opionū est falsa: q2 cuiuslibet illaꝝ oppositū est manifestū ad sensum: nisi aliqs diceret indqt pᵒ² q sensibilia vā sunt ꝯiuncta sensib⁹ falsis: ꝛ q nullus sensus pōt ꝯphēdere verū iuxta doctrinā epycuri. (Et adhuc) 2ᵒ sic arguit phs: nisi aliq moueant: ꝛ eadē qñqz qescāt seqt q nō est aliq augmtatio: neqz mot⁹ violētus: nz gño: nz corruptio quorū quolz est manifeste ꝯ expientiā postea q2 ex opposito ꝯñtis sequr oppositū añtis. nā sequr aliq augmētatō est. igit est ad determinatā qtitatē [illegible] in ifinitū vt ꝓbatū ē. 3ᵒ hui⁹. ꝛ [illegible] rō magnitudis ꝛ augᵗⁱ vt habz videri. 2ᵒ de anima tūc arguit sic augmētatio est ad determinatā quātitatem. igitur augmentabile sub illa qtitate quiescit ꝛ per ꝯñs aliqd mouetur ꝛ idez aliqñ quiescit q est oppositū añ

cedentis ꝛc. Item impossibile est aliquē motū violētū esse ppetuū; nam oīs motus violētus: qꝛ est a q̄ete nāli sed omne q̄ mouetur a quiete nāli mouet postq̄ quie uit: igitur aliq̄d mouetur ꝛ idem aliqñ quiescit q̄ iterū est oppositū antecedētis. Preterea gñatio est motus de non esse ad esse ꝛ corruptio est motus de esse ad nō esse: vt hētur in postpredicamentis: igiẗ nihil generatur qn subm generationis prius quiescat sub nō esse anq̄ moueatur ad esse: ꝛ nihil corrūpitur quin subiectū corruptōis prius quiescat sub eē q̄ non moueat ad nō eē Si igiẗ gñatio vł corruptio necessario aliqñ mouetur ꝛ aliqñ quiescit q̄ iterum est oppositū antecedentis. Et ita habeẗ q̄ opinio tenens q̄ non est possibile aliquid aliquādo moueri ꝛ idem aliqñ quiescere destruit enim augmentationē oēm motum violentū ꝛ oēm generationem ꝛ corruptionem. Le. lit. (Et adhuc) arguitur ꝯ opinionem illaꝫ (qꝛ oppugnat) .i. repugnat (manifestis dubitans: neqꝫ .n. augmentum neqꝫ violentus erit motus vbi mouebitur extra nām) aliquid nisi fuerit (quiescens prius: generationē igitur remouet ꝛ corruptionem hrō) .i. hec opinio tenens nihil moueri p̄ quietem neque econtra.

Notandum q̄ ꝯña pīa pōt aliter reduci vꝫ ex opposito cōsequentis ꝛ oppositum añcedentis: qm̄ si augmentatio est diminutio erit: pꝫ ꝯña qꝛ si vnum oppositorum est in rerū nā ꝛ reliquum est in rerū natura: vt pbatur primo celi: sed opposita hñt fieri circa idem vt ostenditur in postpredicamētis ꝛ inter quoscunqꝫ motus ꝯrios datur quies media vt demōstraẗ in isto .8° igitur si augmentatio est aliquid aliquādo moueẗ ꝛ idem aliquādo quiescit: vꝫ in instanti medietate inter augmentum ꝛ diminutionem. Similiter si aliqs motus violentus est: aliquis motus nālis est: quia posterior est motus violentus motu nāli ꝑm Aristo. in hoc .8°. sed motus nālis ꝛ violentus sunt motus oppositi possibiles fieri circa idem: igitur in mensura media aliquid potest quiescere post motum. Ideꝫ sequiẗ de gñatione ꝛ corruptione: qm̄ gñatio ꝛ corruptio sunt motus oppositi ꝛ idem gñatur ꝛ idem corrūpitur: sed inter quoscunqꝫ duos motus oppositos cadit quies media: igiẗ si aliquid gñatur ꝛ postea corrūpitur aliq̄d mouetur ꝛ postea quiescit q̄ erat pbandū. (Fere autē (tertio arguit phs sic. nisi aliqua moueanẗ aliqñ ꝛ eadē postea qñꝫ quiescāt seq̄tur gñaliter nullū motum eē q̄ est incōueniens: ꝛ q̄ illud seq̄tur arguiẗ qm̄ nisi aliqua moueantur ꝛ eadem aliquādo quiescant: sequiẗ q̄ non sit aliq̄ gñatio vel corruptio: ꝛ si nō est aliqua gñatio vel corruptio nullus motus est: igiẗ ꝛc. pᵃ ꝯña tenet ex priori rōne ꝛ scḋa declaratur: qm̄ in omni motu est gñatio ꝛ corruptio vꝫ gñatio termini ad queꝫ ꝛ corrupᵒ termini a quo ideo in oī motu necesse est vt aliq̄d fiat simpliciẗ vt hoc vel in hoc .i. q̄ aliq̄d signanẗ gñretur vel ꝑꝫ q̄d ꝛ in oī motu aliq̄d simplr̄ corrumpatur vel ꝑm q̄d. Si enim per illū motū acq̄ritur vel depdutur forma subalis ꝯpositum nāle simpliciter gñatur vel simpliciẗ corrumpiẗ. Si aūt acq̄ritur vel deperdiẗ forma accidentalis: illud cōpositum gñatur vel corrūpitur ꝑm quid .s. acquirens aliquā denominationem accidentalē quaꝫ prius non habebat: aut aliquam deperdens quā prius hēbat. Le. li. (Fere aūt ꝛ moueri), destruit gñaliter illa opinio. nam fieri q̄ddam ꝛ corrumpi videtur omnibus q̄ moueñt in q̄: q̄dem .n. mutatur aliq̄d tanq̄ in terminū ad quē fit hoc simplr̄ aut in hoc ꝑm quid ex quo aūt mutatur tanq̄ ex termino a quo [illegible] hoc simplr̄ aut ab hinc: vꝫ ꝑm q̄d ex q̄bus [illegible] concludit intentū di. quare nanqꝫ q̄ alia q̄dem mouentur post quietem (alia v̄o quiescunt aliqñ) post motū manifestum est ex hīs rationibus.

Notandum ꝑm cōmentatorem cō[illegible] gñationem fere destruxit motuꝫ: qm̄ cum gñatio fuerit erunt alij motus: quia est finis eoꝝ ꝛ qui destruxit finem fere destruxit ea que sunt ante finem. vnde quia tā motus ad vbi q̄ motus ad formā siue sit ad q̄ntitatem siue ad qualitatem est finaliter pp gñationem: igitur remota gñatione remouentur oēs alij motus cū destructo fine destruanẗ ea que sunt ad finem: ꝛ notanter dicitur fere tam in littera q̄ in cōmento: qꝛ forte nō oporteret motū celi destrui si destrueret gñatio: cum motus celi non sit tm̄ pter hunc finem: sed ēt pter alium vꝫ pp vnionē intelligentiaꝝ cū pᵃ cā: vt supius declaratū est de intentiōe ꝯ̄ıs .2° ce. (Oīa aūt velle) 4ᵃ ꝯ°. nō oīa aliqñ moueñt: neqꝫ oīa aliqñ q̄escunt. istā ꝯclōnē Ari. Tex. cō. 25.
ponit ꝯ Anaxa. ꝛ Emp. di. oīa aliqñ moueri ꝛ omnia aliqñ quiescere dicebat .n. Anaxa. oīa quiescere p tēpᵒ ī finitum ante creationem mundi: ꝛ oīa moueri per tempus infinitum post creationem mundi. Empe. aūt dicebat oīa moueri aliqñ solum per tempus finitum videlicet tempore cōgregationis amicitie ꝛ disgregationis litis: ꝛ aliquādo quiescere etiam per tempus finitū tantum .s. in tempore intermedio. Sed iste opiniones sūt reprobate superius in primo textu vbi est ostensum q̄ non est possibile motum incipere esse: neqꝫ desinere eē: ꝛ q̄ non datur tempus neqꝫ quies absqꝫ motu. Le. li. (Omnia auteꝫ vele aliquando quiescere aliquādo autem moueri hoc iam copulandum ad antiquas rationes supius factas supius de eternitate mundi motus.

Principium autem iteruꝫ faciendū. Istud ē ꝑm capitulū huiᵒ scḋi tractatus in q̄ phs oñdit q̄ omne motū mouetur ab alio pᵒq̄ ṙprobauit opiōnes āti quoꝝ de motu ꝛ q̄ete cōrpoꝝ naturalium ꝛ diuiditur in q̄tuor partes quaꝝ prima distiguit partes mundi quo ad motum ꝛ quietem. secundo pbauit q̄ omne q̄ mouetur mouetur ab alio ibi: mouentium igitur. tertia querit de motore grauium ꝛ leuium inanimatorum: ibi maxime autem dubitatur. quarta respondet ad questionem ibi. (Sed accidit ꝛ hec) Tex. cō. 26.
Prima pars diuiditur in duas partes in quarum prima premittit duas distinctiōes. In secūda v̄o exequiẗ de intento ibi q̄ quidem igitur. Quantū ad primū dicit philosophus q̄ iterum est faciendū principium ex rebus non determinatis q̄ꝫ quidem principiū est ideꝫ quodāmodo q̄ prius consistēs in duabus distinctionibus quarum prima est q̄ omnia quiescunt: aut omnia mouentur aut de numero entium quedam mouentur ꝛ quedam quiescunt. ista distinctio est nota de se cuius prima pars ē zenonis scḋa eracliti ꝛ tertia Aristo. Le. lit. (Principiū autem iterum faciendum nūc ex determinatis ante est idem q̄ quidem incepimus priᵒ aut

enim omnia quiescunt aut omnia mouentur aut hec quidem quiescunt hec autem mouentur eorum que sunt. secunda distinctio accipit tertium membrum precedentis distinctionis di. ꝙ si eorum que sunt quedam mouentur ⁊ quedam quiescunt necesse est aut omnia aliquando moueri ⁊ aliquando quiescere: aut necesse quedam semper moueri: ⁊ alia semper quiescere: aut contingit aliq̄ aliquando moueri ⁊ eadem aliquādo quiescere. Ista distinctio etiam non indiget probatione: quia p se ipsam nota est cuius prima pars est Anax. ⁊ Emp. secunda vero ⁊ tertia est Aristo. Le. lit. (Et si alia quidem quiescūt alia vero mouētur eorum que sunt necesse est aut aliquando quidem quiescere aliquando vero moueri aut quedam semper quiescere alia vero semper moueri ipsorum autem alia aliquando quiescere aliquādo vero moueri. (Quō quidem igitur) istis distinctionibus premissis Aristo ponit tres conclusiones quarū prima est ista: impossibile est omnia quiescere secunda cōclusio. impossibile est omnia moueri ibi similiter autem

Tex. co. 26. Tertia conclusio. nō omnia possunt indifferenter moueri ⁊ quiescere ibi (reliquū ergo.) ¶ Primam cōclusionē philosophus dupliciter pbat ⁊ primo: sic si omnia quiescunt sic ꝙ nullus potest moueri videtur ꝙ hoc sit illo modo quo melissus ⁊ sequaces eius posuerūt tantum vnum esse: ⁊ illud esse infinitū ⁊ immobile despicientes sensum omnino dicentes ꝙ non sequitur: apparet sensui aliquid moueri: igitur aliquid mouetur: quoniam sensus frequenter decipitur: sed standum est rationi per quā probatur omnia quiescere ⁊ ꝙ impossibile est aliquid moueri localiter igitur impossibile est aliquid moueri patet cōsequentia quia si omnia genera motuum sunt necesse est motum localem esse priorem: sed antecedens probatur: nam si possibile est aliquid moueri localiter ponatur in esse ⁊ queratur vtrum recipiatur in pleno aut in vacuo: si in pleno duo corpora se inuicem penetrant videlicet locus ⁊ locatum. si in vacuo igitur vacuum est: constat autem vtrunqꝫ illorum esse incōueniens ⁊ contra naturam. Sed contra nō est possibilis noua opinio aut noua fantasia absqꝫ motu. sed melissus aliquando habuit nouam opinionem ⁊ nouam fantasiam. igitur ipse negando motum esse affirmabat moueri esse. patet consequentia cum maiori: quia noua opinio est taliter vel taliter credere nouiter ex probabilibus siue sit opinio vera siue opinio falsa ⁊ noua fantasia est nouiter iudicare sic esse vel sic nō esse: sicut apparet per sensum constat autem ista nō fieri absqꝫ motu facto in rebus extra animam aut in anima minor vero est euidens: quoniam melissus nō semper opinatus est omnia esse vnum ⁊ immobile: sed incepit opinari illud: neqꝫ semper per fantasiam iudicauit sic esse vel non sic esse: sed incepit sic iudicare. Le. lit. (Quod quidem non possibile sit omnia quiescere dictum ē prius) in alio capitulo: dicemus autem ⁊ nunc licet alio modo. (Si enim ſm veritatem sic se habet sicut quidam dicunt esse ꝙ est infinitum ⁊ imobile: sed non aliquod videtur esse iudicandum ſm sensum: sed mouentur multa eorum que sunt data hac opinione. (Si quidem igitur opinio est falsa aut omnino opinio sit qualitercūqꝫ accipiatur vera aut falsa (⁊ motus est ⁊ vtiqꝫ si fantasia) sit vera aut falsa: (⁊ si aliquando quidem sic videatur aliquando autem aliter fantasia quidem ⁊ opinio motus quidem esse videntur.

Notandum ſm cōmentatorē cōmē. 24 ꝙ ponens hanc opinionem non potest euadere quin ponat aliquid moueri. estimare enim nihil moueri cū estimare post ꝙ nō fuit ⁊ estimare motum esse est falsum apud omnes ⁊ falsum potest transmutari ad vnum ⁊ si fuerit estimatus estimando aliqua falsa aut vera post ꝙ nō fuit erit motus qm̄ esse huic estimationē est generatio ⁊ oīs generatio est motus: aut sequēs motum. arguit cōmentator sic opinantes nihil moueri aut opinātur verū aut opināntur falsum: si opinant verū ⁊ nō semper opinabantur illud verum: igitur generatur vel generabatur illa opinio sed omnis gñatio est motus vel sequēs motū: igitur possibile est motū esse. Si opinant falsum: ⁊ oīs opinio falsa pōt trāsmutari in verā ⁊ nō pōt esse trāsmutatio absqꝫ motu: igitur possibile est motū esse ⁊ p pñs melissus zeno ⁊ alij negātes motū necessario hūerunt ponere motū ex quibus sequitur ꝙ rō melissi nulla fuit p°: quia ⁊ si negauit motū realem ⁊ nō propter hoc debuit negare motū intentionalē. stat enim ꝙ sit opinio vel fantasia noua absqꝫ motu reali. Scdō quia si negauit motum localem nō pp hoc debuit negare motū alterationis: quia si oīa quiescerent localiter ad huc sol calefaceret hec inferiora. Tertio quia si negauit motū rectū nō pp hoc debuit negare motū circularē qm̄ illud ꝙ mouetur circulariter in nullo recipit cū nō moueat ad locū: sed tm̄ i loco vel circa locū. Quarto quia nō oꝫ si motū localiter motu recto recipit in pleno ꝙ det penetratio corporum quia hoc recipit in aliquo spacio separato eq̄li ipsi locato ſm tres dimēsiones: sed recipit in superficie indiuisibili ſm profunditatē eq̄li rei locate solū ſm duas dimēsiones vꝫ longitudinē nec latitudinē vt est pbatū. 4. phisicorum. (Sed hoc quidem..) arguit phūs sic. sensus optime cōiūctus

Tex. co. 26. sensibili est dignior rōne tā pbabili ꝙ sophica: sed isti credūt rōni nō solū pbabili sꝫ sophice. igitur magis hñt credere sensui: pꝫ pñs cū minori: qm̄ vt est iam ostēsum rō illorum est sophica 7° sp inducit deceptionē ⁊ rō pbabilis cū nō sit ex p se notis: aliqñ cāt errorē sensus autem optime piunct° sensibili nō decipit circa sensibile ppriū imo nec circa sensibile cōe saltē iudicio vli: tunc enim sensus est optime piunctus sensibili: qñ ipse est optie dispositus quo ad oēs dispōnes organicas. ⁊ distātia inter sensum ⁊ sensibile est optime pportionata in longitudine ⁊ breuitate ipm vero elementū est optime pñtatum in intēsione extēsiōe ⁊ fortitudie: itēsiōe quidē quo ad sensibile ppriū extensiōe autem quo ad magnitudinē ⁊ figurā fortitudie vero quo ad motū q̄etē ⁊ numerum. Tunc arguit sic: isti hñt credere sensui optime piuncto sensibili: ⁊ sensus optie cōiunctus sensibili iudicat aliquid moueri ⁊ nō oīa q̄escere igitur isti habent credere aliquid moueri ⁊ nō oīa q̄escere tales igitur q̄rentes rationē sophicā vel pbabilē vbi hēm° aliquid digni° ꝙ sit hui° mōi rō vꝫ sensum optie piunctū sensibili carēt rōe ⁊ intelligētia nesciētes iudicare quid melius ⁊ pei° ꝙ credibile ⁊ nō credibile: quid prin^m ⁊ nō prin^m. melior ē. n. sensus optie piunct° sensibili ꝙ rō sophica vel pbabilis ⁊ credibile est aliquid moueri nō autem oppositū illi° ⁊ prin^m scienālis est motū eē nō autem ꝯdictoriū isti° sꝫ oīum istorū isti iudicāt oppōsita eē vera. Et ex hoc quia despiciūt sensum cū oīs nr̄a cognitio incipiat a sensu isti ihabiles sūt ad omnem scientiam capescēdam primo quidem sunt inhabiles ad scientias rationabiles cuiusmodi sūt dialectica ⁊ rethorica: quia tales versant circa credibile ⁊ nō credibile cū ex eis generet fides vel opio. Scdō sūt inhabiles ad scias doctrinales vt sūt Geome. ⁊ Arit. quia tales versantur circa principia ⁊ nō principia cū

sunt scientie demonstratiue. 3° sūt inhabiles ad sciētias morales: videlicet ad ethicam politicā ⁊ yconomicā: qm̄ tales versantur circa melius ⁊ peius cum finis moralium scientiarū sit vt boni fiamus: vt arguatur sic. isti sunt inhabiles distinguere inter melius ⁊ peius: inter credibile ⁊ non credibile: inter principiū ⁊ non principium: igitur isti sunt inhabiles ad oēm scientiam: patet pn̄a: q2 omnes scientie versantur circa ista: vt ostensum est. Le. lit. (Sed de hoc q̄dem intendere). s. vtrum omnia semper quiescant ⁊ querere rōnem horum quorum dignius habemus aliquod videlicet sensum q̄ sit ratio sophisticaᵃ aut ꝓbabilis (ratiōe indigere). i. carere (⁊ male iudicare est). s. (melius ⁊ peius: credibile ⁊ non credibile principium ⁊ non principium.

Notandum fm cōmentatorem cōmēto. 16. q̄ ista opinio ꝯdicit. sensui ⁊ omnis opinio cui contradicit sensus nō est bona opinio. apparent enim hec res que mouētur in rei veritate ꝓpter cōgregationem. s. sensuum in testimonio ꝯrio et q̄ apparet visui q̄ aliqua apparēt moueri sed non mouentur ⁊ ideo opinandū est q̄ quedā sensibilia sunt que precise iudicantur esse falsa lz sentiātur: vt apparet in decipientibus visum: ⁊ quedam sunt ignota donec surgat demonstratio sicut apparet ꝺ puitate corporis solis: qui eni nescit demonstrationem ꝺ magnitudine illius dubitabit ⁊ dicit qm̄ hoc forte ꝓpter remotionem ⁊ forte est in rei veritate. Tria ergo sunt fm cōmentatorem circa que visus dissimiliter se hz quedam enim sunt circa que nunq̄ decipitur vt color ⁊ magnitudo quedā sunt circa que semp decipitur vt qn̄ obm illi deceptorie presentatur. s. quādo homo ꝑsentatur visui indutus pelle asinina: aliqua vera sūt circa aliquando decipitur ⁊ aliquando non decipitur sicut ⁊ magnitudo solis. credit enim sensus visus ante demonstrationem solem esse pedalis quantitatis ⁊ post demonstrationem ipsum esse maiorem terra cum autē ꝓpter quid apparet ita modice quātitatis est distantia magna inter oculum ⁊ corpus solis. Iste modus inuenitur in visu quo ad motum ⁊ quietē: quia aliquando indicat aliquid moueri q̄ tamen non mouetur sicut quando oculus existens in naui mota indicat arbores terre moueri: aliquando indicat quiescere illud q̄ mouetur sicut quādo indicat solem aut lunam quiescere: ⁊ hoc est ꝓpter distantiam: ideo nō sequitur apparet visui hoc moueri: igitur hoc mouetur apparet visui hoc quiescere: igitur quiescit: sed bene sequitur apparet omnibus quinq3 sensibus hoc quiescere: igitur hoc quiescit loquendo de sensibꝰ bene dispositis: ꝓpterea opinio zenonis ⁊ melissi fuit falsa: q2 cōtradixit non tātū visui: sed omnibus sensibus tam simul q̄ diuisim acceptis eiusdem respectu obiecti. Similiter aūt secunda

Tex. cō. 16. cōclusio impossibile est omnia moueri ꝓbatur aliqua semper mouentur: vt corpora celestia ⁊ aliqua semper quiescunt vt corpora terrestria ⁊ alia indifferenter mouentur ⁊ quiescunt vt corpora intermedia tam mixta q̄ simplicia: igitur impossibile est omnia moueri: non igitur omnia semper mouentur vt dixit eraclitus: nec omnia semp quiescunt vt dicit zeno ⁊ melissus: ex quo aliqua mouentur ⁊ aliqua quiescunt: neq3 ad ista requiritur ratio demonstratiua: sed ad omnia simul sufficit vna fides ⁊ vna credulitas: vz experientia sensus optime dispositi: non enim oportet ꝓbare aliqua semp moueri: neq3 aliqua semper quiescere non etiā aliqua indifferenter moueri ⁊ quiescere ex quo per sensum optime dispositum ita percipimus. Le. lit. (Similiter autē ⁊ impossibile est omnia moueri: aut ꝓ sed necessarium est alia q̄dem semper moueri: alia vero semp quiescere ad omnia enim h̄ sufficiēs est vna fides. i. vna euidentia experimentalis videmus enim quedam aliquādo quidem moueri aliquādo vō quiescere quare manifestum est q̄ impossibile sit. Similiter omnia quiescere ⁊ omnia moueri cōtinue ex eo quidem q̄ alia semp mouentur alia vō non quiescunt semper. Dubitatur quoniam in isto. 8° Aristo. demonstrat celū semper moueri etiam in libro celi terrā semp quiescere: igitur nō sufficit ad hec oīa vna experimentalis fides. Rn̄detur q̄ talia possunt dupliciter considerari vz absolute fm se ⁊ respectiue per respectum ad cām. primo mō non aliter ꝓbantur q̄ per sensum sed secūdo mō ꝓbantur non tanq̄ dubia ⁊ imanifesta cum sint per se nota sensui: sed ꝑ respectum ad cām declarando cām in mouētis terre ⁊ motibꝰ perpetui celi. Sicut contingit de eclipsi lune nō enim demonstratur eclipsis de luna absolute tanq̄ dubium ⁊ imanifestum: sed tantū respectiue habendo respectum ad cām declarando cām illius eclipsis. (Reliquum ergo) Tertia cōclusio non omnia possunt indifferenter moueri ⁊ quiescere. Tex. cō. 17. ista cōclusio sequitur ex predictis. nam ex quo manifestum est nō oīa semper moueri: nec omnia semper quiescere oportet inuestigare vtrum omnia possunt indifferenter moueri ⁊ quiescere aut aliqua semper moueri ⁊ aliqua semper quiescere ⁊ aliqua indifferenter moueri ⁊ quiescere. cōstat autez ex determinatis ⁊ determinandis istud fm esse tenendu3 tanq̄ verum ꝓ qualibet parte: igitur primū est recusandum tanq̄ falsum: vz omnia possunt indifferenter moueri ⁊ quiescere ⁊ per cōsequens suum ꝯdictorium est acceptandum tanq̄ verum. s. non oīa possunt indifferenter moueri ⁊ quiescere. Le. lit. (Reliquū vero considerandū vtrū oīa huius) corpora naturalia sint possibilia moueri ⁊ quiescere: aut quedā q̄dem sicut. s. mouentur ⁊ quiescunt: alia vō semper quiescunt alia vero semper mouentur: hoc enim demonstrandum est a nobis. s. hec secūda pars questionis est a nobis ꝓ veritate tenenda ⁊ in sequētibus aliquātulum demōstranda (Momentum igit.) Ista est scđa pars huius capituli in qua phs demonstrat q̄ omne q̄ mouetur mouetur ab alio postq̄ declarauit q̄ impossibile ē omnia moueri vel quiescere ⁊ q̄ necessarium est aliqua moueri ⁊ aliqua quiescere imo q̄ necessarium est aliqua quandoq3 moueri ⁊ eadem qn̄q3 quiescere vbi Aristo. facit duo: nam primo ꝑmittit quasdam diuisiones scđo exequitur de intento ibi ⁊ maxime moueri. Quantum ad primū phs premittit quattuor diuisiones quarum prima est ista. mouentiū ⁊ mobiliū q̄dā sūt ꝑ accidēs ⁊ quedam per se: mouentia per accidens sunt illa que mouent ex eo q2 sunt in aliīs mouentibus: aut q2 mouent per partem: ⁊ sic manus mouet baculum: ⁊ albus edificat. non enim mouet manus baculū: nisi quia ē in homine mouente illum ⁊ album nō edificat nisi ex eo quia albedo est in edificatione. Aqua etiā calida cuius vna centesima est frigida frigefacit per accidens: q2 non fm totum sed fm partes. Mouentia ꝑ se sunt illa que mouent non ex eo quia sunt in aliīs mouentibus neq3 per partem vt homo mouens baculum ⁊ edificator faciens domum. Item q̄ mobilium q̄dam ꝑ accidens ⁊ quedam per se. illa dicuntur moueri per accidens que mouentur per partem aut ex eo quia sunt in alio moto. Exemplum primi dicitur. n. homo sanari ꝑ

accidens si oculus sanat ab egritudine otalmie: ⁊ dicitur sedēs in naui moueri per accñs: q2 mouet ad motū nauis in qua est. illa autē mouent per se que mouētur: nō p partē: neq3 q2 sunt in alio moto: ⁊ sic mouet lapis deorsuz: ⁊ nauis mota in aqua. Te. li. (Mouentiū quedā ⁊ eoꝝ que mouent. alia qdē sm accidēs mouent ⁊ mouent: alia aūt p seipsa. sm accñs quidē vt q̄cunq3 in eo ꝙ sūt in mouētib⁹ aut in his que mouent sm partē: alia aūt p seipsa quecūq3 nō in eo ꝙ sunt in mouēte: aut in his que mouētur: nec in eo ꝙ pars aliqua ipsoꝝ mouet aut mouetur.

Notandum primo sm cōmētatorē3 cōmēto. 27. ꝙ illō quod mouet per accñs est oē qō dicit moueri: q2 ē in moto: ⁊ in hoc duob⁹ modis mō quo ē ipo̅te vt moueat diuino vt aīa in corpe: ⁊ mō quo po̅te est vt moueant homines sedētes in naui: ⁊ silr est motor p accñs. s. illud qō est in motore: sicut rubedo que est in igne ꝙ ē ꝯburens p accñs.) Duplex igit est p accñs tā in moto q̄ in motore. vnū quidē ꝙ nō pōt p se mouere nec moueri. aliud vero qō pōt p se mouere vel moueri. vbi grā. sedens in naui: aut clauus infixus naui mouet p accñs ad motū nauis: ⁊ quilibet eoꝝ pōt moueri p se. s. hō deambulādo ⁊ clau⁹ sepat⁹ a naui sursuz vel deorsuz. aīa aūt mouet p accñs ad motū corpis: ⁊ nō pōt moueri p se: sicut nō pōt p se existere. ¶ Itē rubedo ignis calefacit p accñs: ⁊ nō pōt calefacere p se sicut nō pōt p se existere: neq3 agere caliditatē: vt principale principiuz. medicus aūt sic edificat p accñs: ꝙ pōt mouē per se vz sanādo infirmum.

Notandum scdo sm cōmētatorē eodem cōmēto ꝙ p accñs qōdā dicit primo: ⁊ quoddā scdario: ⁊ est illud quod mouet p partē. s. illud cui attribuit mouere aut moueri per ptē. vbi grā. sicut dicim⁹ in illo cuius man⁹ mouetur ipuz moueri. ⁊ silr accidit in motore sicut dicim⁹ iste hō pcussit istū: lz nō pcussit eū nisi in manu. Intendit cōmētator ꝙ tā in motore q̄ in moto duplex ē per accñs vz principalr ⁊ scdario. i. illud mouet per accñs principalr ꝙ mouet ex eo: q2 est ī alio moto: ⁊ sic mouetur p accñs sedēs in naui: aut aīa in corpe: illud mouet per accñs scdario ꝙ mouet ad motū partis: ⁊ sic mouet per accñs ille qui sanat: aut pcutit ad sanationem ⁊ pcussionē partis. Cō silr dicatur de mouēte per accidēs ꝙ illud est mouēs p accidēs principalr ꝙ mouet ex eo: q2 est in alio mouēte: ⁊ sic mouet per accidēs medicus faciēs domū: q2 medicina est in domificatione. illud vero mouet p accidēs scdario ꝙ mouet tm̄ ratione partis: ⁊ sic dicimus sortē p accidēs pcutere platonē: sed tm̄ manu pcussit.

Tertio notādū sm cōmētatorē eodē cōmēto ꝙ Aristo. prius descripsit ꝙ ē per accidēs q̄ illud quod ē per se: q2 illud quod ē per accidens est noti⁹ illo qō est p se: ⁊ iō accidit in quibusdā locis describere habitū p negationē priuationū. vñ q2 notius est ad sensuz aliqd moueri p accidēs q̄ moueri per se. sicē pz de illo qui sedēs mouet in naui: ideo diffō eius ꝙ est per accidēs pcedit diffōnez eius ꝙ est per se: sicut multotiēs cōtingit habituz diffiniri per priuationem ⁊ hoc quādo priuatio est notior habitu: sicut posuit scdo physicoꝝ vbi diffiniebatur natura per quietē constat autez nauim dicere habituz: ⁊ quies priuationem: sed illa diffinitio non fuit incōueniens: quia notior est quies q̄ natura.

Dubitatur circa hoc ꝙ dictū hoc manuz mouere per accidēs ha[...] cuiū ratiōe mouētis in quo est: cū dicit cōmētator sortem pcutere platonē per accidēs: q2 man⁹ pcussit. Itez lapis separatus a pijciēte videt moueri per accidens: ⁊ mouere per se. mouet eni ad motuz aeris in quo est ⁊ mouet aerē pcedētez ipsum' nō ex eo. quia est in alio mouēte. ¶ Ad primū dicit ꝙ manus pōt duplr cōsiderari. vno mō vt est agēs principale. s. vt pcutiat toto residuo quiescente: ⁊ sic sor. pcutit platonē per accñs rōne partis. alio mō vt sit agēs instrumētale sic ꝙ moueat: ⁊ isto mō ē pcutiēs per accidēs: ⁊ sor. p se. ¶ Ad scōm dicit ꝙ lapis separat⁹ mouet p se: q2 mouet per motū existentē in se ⁊ nō in alio: ⁊ nō sequit: lapis nō posset moueri illo motu nisi aer moueret: igit mouet ad motuz aeris: q2 eodē mō pbaret lapidez in motu nāli deorsum moueri per accidēs: q2 aer necīo mouet: ideo. n. aīa mouet per accidēs ꝓpter ad motū corpis ⁊ sedēs in naui ad motū nauis: q2 motus corpis non est in aīa: neq3 motus nauis est in sedēte. cōstat āt motuz quo nauis mouet esse subiectiue in eo ⁊ nō in alio. Sed cōcedat lapidez mouere per accidēs: vz ex eo q2 est in mouēte alio. s. in aere. aer aūt mouet per se: q2 nō mouet ex eo q2 est in alio mouēte. baculus aūt mouet aerē aut lapidē per accidēs: q2 mouet istū rōne alteri⁹ mouētis. s. manus ⁊ hō[...]. Eoꝝ aūt. ¶ Scda diuisio eoꝝ que mouent per se quedā mouent a se: ⁊ quedaz ab alio. illa mouent a se que mouent a principio intrinseco: ⁊ sic tam aīata q̄ inaīata mouent a se: quia mouent a principio itrinseco. illa aūt mouent ab alio que mouent a principio extrinseco. s. lapis pieci⁹ sursum: ⁊ ferrū motū ad magnetē. Te. li. (Eoꝝ autē que mouent p se alia qdā a seipso alia vō ab alio mouēt.

Notandum sm cōmētatorē cōmēto. 27. ꝙ eoꝝ que mouētur nō per accidens: neq3 per partē: quedā mouent per principiū existens in eis vt habentia aīas: ⁊ quedam mouent ab alio extrinseco vt carentia aīabus.) Intēdit cōmētator hanc distinctionez cū nec a exclusionis: quoniā indubie elemēta ⁊ mixta inaīata quādo mouētur ad loca sua mouent per principia existētia in eis: sicut ipsemet cōmentator expressit scdo huius. aliter diffinitio nature nō esset sufficiens: vz natura est principium ⁊ causa mouēdi ⁊ quiescēdi eius in quo est primo ⁊ per se: ⁊ non sm ipsuz: nunq̄ tamen inaīata precise p principiuz existens in eis cum semp requiratur extrinsecus motor ad motū illoruz. aīata autē non indigent motore extrinseco ad suum motum.

Sed dubitatur q2 vr ꝙ hec distī[...]ta p[...] quā cōmētatoris repugnat priori. dictum enim est ibi ꝙ mouēs ⁊ motuz per partez est mouēs aut motū per accidens. constat autē aīal mouere seipsum per partez: videlicet per alterā partem compositi. Similiter elemētū naturaliter motuz mouere per partez. s. per materiā: ⁊ mouet seipsum per partez q2 per eius formā substātialem Dicitur ꝙ duplex est pars. s. quātitatiua ⁊ qualitatiua loquit philosophus in priori distictione de parte q̄titatiua ⁊ non qualitatiua. materia autem ⁊ forma seu anima ⁊ corpus sunt partes qualitatiue ⁊ essentiales ipsorum corpoꝝ naturaliū. ¶ Sed adhuc instat de animali qō mouet per accidēs motu deambulationis q2 cōtinue mouet per partē quātitatiuā cū nunq̄ totū corpus moueat: sz cū mouetur vna pars alia quiescit

Interim enī ou⁹. mouet vnus pes alter quiescat vt notuȝ est. ¶ Rñdet. ꝙ motus aīalis est motus totius corporis ⁊ non tm̄ vnius partis: cum nō sit aliqua pars que non moueat in motu illo: lȝ aliquādo vna pars moueatur ⁊ alia quiescit. motus enī ille quo mouetur vna pars alia quiescente est pars totius motus aīalis quo aīal mouet se totū. loquitur ergo philosophus illud moueri per accidēs quod mouet tm̄ ad motū determinate partis quātitatiue: qui motus est vnus ⁊ totalis nō existēs pars alterius motus qualiter nō contingit de animali. (Et alia quideȝ.) ¶ Tertia diuisio eorū que mouent quedā mouent naturaliter: ⁊ quedam violenter: illa mouent naturaliter que mouentur a principio intrinseco vel extrinseco cōferente vim passo. ferruȝ enīȝ mouet naturaliter tā inferius ad locū tale ꝙ̄ superius ad magneteȝ. Primus motus est naturalis: q2 est a principio intrinseco. Et secūdus est naturalis: q2 est a principio extrinseco cōferente vim passo. alterat ferrū a magnete ſm cōmētatorē. 7. huius. ex cuius alteratione nāliter inclinatur moueri ad magneteȝ. illa autē mouētur violēter seu extra materiā que mouentur nō a principio intrinseco: neq3 extrinseco conferente viȝ passo: ⁊ sic mouent elementa grauia sursuȝ ⁊ elemēta leuia deorsuȝ. aīal etiaȝ mouet naturaliter: q2 mouet a se ipso seu a principio intrinseco. corpus aūt aīalis mouetur indifferēter nāliter ⁊ violēter. oportet enim videre ꝙ elemētuȝ dominat in corpore animalis ⁊ sequit corpus moueri nāliter si aīa ipsuȝ moueat versus locuȝ elemēti dominātis in ipso. si autē moueat eū versus aliuȝ locuȝ: tūc mouet violēter: ideo corpus animalis naturaliter mouet deorsuȝ ⁊ violēter sursuȝ: q2 i eo dominant elemēta grauia ⁊ nō leuia. Lege li. (Et alia quidē natura) .i. naturaliter mouēt (alia vero violentia ⁊ extra naturā: ꝙ enī a seipso ipsuȝ mouet. nam mouetur vt quodlibet aīalium. mouet aīal ipsum a seipso. quorūcūq3 autē principiuȝ motus in seipsis ħ natura dicimus moueri. vnde aīal quideȝ totū: naȝ ipsuȝ seipsuȝ mouet. corpus aūt cōtingit ⁊ natura ⁊ extra naturam moueri. differt eniȝ ſm qualē motuȝ q̄ð mouet eueniat) .i. moueat: ⁊ differt etiā ad cognoscēduȝ hui⁹ motuȝ naturalē (ex quali elemēto cōstet) huius corp⁹.

Notandum primo ſm cōmētatorē͂ cō mēto. ꝙ si fuerit inuentuȝ aliquod motū per principiū in eo: ita ꝙ in suo corpore nō sit principiuȝ ꝯtrariuȝ motui aīe: tunc illō motuȝ erit motuȝ nāliter ⁊ simpliciter. s. ꝑ animā ⁊ corpus vt declaratuȝ est de corpore celesti. Intēdit cōmentator hanc distinctionē ꝙ aīatoruȝ que mouent naturaliter per principiuȝ existēs in eis quedā mouent naturaliter simpliciter: ⁊ quedā mouent nāliter ſm quid. aīatuȝ mouet nāliter simpliciter in cuius corpore nō inuenitur principiū cōtrariū motui anime: sicut est motus corporis celestis seu aīalis moti deorsuȝ ex inclinatiōe aīe. illud vero aīatuȝ mouet naturaliter ſȝ q̄d. in cuius corpore est principiū cōtrariū motui aīe sicut est motus aīalis sursuȝ procedēs ex appetitu aīe.

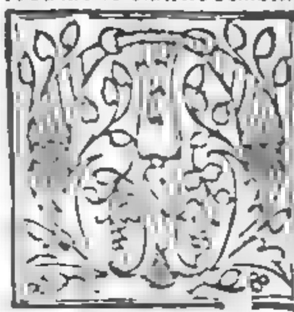
Secūdo notāduȝ ſm cōmētatorē eodē cōmento ꝙ tā in hoc ꝙ corpus aīe quāq3 mouet ab aīa ipsius nāliter ⁊ quādoq3 extra naturā est diuersitas partiū ad quas mouet aīa ad alias partes locales ad quas mouetur. Si igitur cōtingit ꝙ aīa mouet corpus ad parteȝ ad quā mouet corpus ſȝ motū elemēti dominātis in ipso: tūc motus corporis ab aīa est naturaliter: ⁊ tunc cōtingeret in eo naturalitas ex motore ⁊ moto. verbi gratia. quādo aīal mouetur ex se descendēdo tēpus motus eius erit naturalis. Si auteȝ motus eius erit ecōtrario motui elementi: tūc motus corporis erit nō naturalis. verbi gratia. quādo homo saltat i sursuȝ. Intēdit cōmētator ꝙ animal habet triplicē motū naturalē. primus est naturalis ratione anime tm̄: sicut motus saltus sursuȝ. cōtrariat enim corpus illi motui ex quo est graue. aīa auteȝ per appetituȝ mouet corpus ad illum locum. ¶ Secundus est naturalis ratione corporis tm̄: sicut est motus hoīs vel canis decurri deorsuȝ: ex quo in eo dominat terra. Tertius est motus aīalis naturalis rōne corporis ⁊ aīe simul vt motus aīalis deorsuȝ in terra: vel in aqua ex appetitu vel inclinatione aīe.

Contra predicta arguit ⁊ primo ꝙ mot⁹ corporis aīalis sursuȝ est motus naturalis ipsi corpori. naȝ id est motus naturalis totius ⁊ partis sicut ⁊ ideȝ est locus nālis per Aristotelē tertio hui⁹. sed motus sursuȝ est naturalis aīali: igitur motus sursum est naturalis corpori aīalis. ¶ Itē arguitur ꝙ motus sursuȝ nō est naturalis aīali: sed violentus: quoniā motus deorsuȝ est naturalis animali tam ex parte corporis grauis: ꝙ̄ ex parte anime inclinantis: igitur motus sursuȝ est violētus aīali. patet cōsequētia. q2 eidem non possunt naturaliter esse motus cōtrarij. ¶ Ad primū dicitur ꝙ aristo. non loquit ibi de toto homogēo habēte partes eiusdē rationis: sicut est mixtuȝ inanimatuȝ aut elemētū. aīal auteȝ est corp⁹ etherogenū habens partes diuersarū rationū: idō aliquis motus potest esse naturalis toti qui non est naturalis cuilibet parti. potest tamen dici ꝙ corpus aīalis cōsideratur dupliciter. vno modo inq̄tuȝ graue: ⁊ sic motus sursuȝ est illi violētus. Alio modo inq̄tū pars aīalis: ⁊ inq̄tum perficit per aīaȝ: ⁊ sic motus ille ē sibi nālis: cuȝ corpus sit nāliter obediēs anime. resistētia autē prouenit ex parte elemēti dominātis in eo ⁊c. ¶ Ad scdȝ negat ꝯsequētia. ⁊ ꝯcedit ꝙ eideȝ possunt inesse motus cōtrarij sicut eideȝ insunt principia diuersarū rationū formaliter vel virtualiter. hec aūt principia sunt aīa ⁊ elementuȝ. vnde q2 anima cōtinet virtualiter omnia elemēta possunt mouere sursuȝ ⁊ deorsum ⁊ ad omnē differētiā positionū. nullus tamen istorum motuū est sibi ꝓprius: sed magis motus circularis ſm cōmētatoreȝ in de substātia orbis. Dicit eniȝ ipse ibidē ꝙ motus ꝓprius corporis est motus deorsuȝ: ⁊ motus proprie anime est motus circularis: quia si separaret a corpore: ⁊ moueret seipsaȝ tm̄ motu circulari moueret seipsaȝ: ex quo sequitur ꝙ motus animalis ē cōpositus ex motu recto ⁊ circulari. s. motus ꝓgressiuus qui cōpetit aīali ſm ꝙ huius. (Et eoruȝ que mouent) ¶ Quarta diuisio. eoꝝ que mouent ab alio quedaȝ mouent naturaliter: ⁊ quedā violēter. verbi gratia. elementa dicunt moueri ab alio: q2 in omni suo motu indigerēt motore extrinseco: ⁊ talia aliquādo mouentur naturaliter quādo mouent ad loca sua vt ignis sursum ⁊ terra deorsum. quādoq3 vero mouent violenter vt quādo mouent ad loca ꝯtraria. s. ignis deorsuȝ ⁊ terra sursuȝ. Similiter partes aīaliuȝ aliquādo mouentur naturaliter: aliquādo mouent violenter. mouētur naturaliter quādo mouētur ſm ꝙ apta nata sunt moueri. mouent violēter quādo mouent non ſm ꝙ apta nata sunt moueri. vnde in partibus aīaliuȝ est cōsiderare positiones: ordines: ⁊ inclinationes. ac etiaȝ modos distinctos motuū vt in hoīe brachia ad ante-

rius & sunt apta nata moueri ad partem anteriorem. crura v̄o inclinantur retro & sunt apta nata moueri ad illam partem. Si igitur mēbra animaliū mouentur vt inclinantur: & fз q̄ apta nata sunt moueri ille motus est eis naturalis. Si autez econtrario tunc inest violēter illis & contra naturam. Lege litterā. (Et eorum que mouentur ab alio alia quidez mouentur natura alia extra naturaz. quedā vt terra sursum & ignis deorsum. amplius autez partes animaliuz multotiēs mouētur extra naturam iuxta positiones & modos motus disconuenientes illis.

Notandum fm cōmētatorē: ex cōmento. 27. q̄ Aristo. intendit per illud quod mouet naturaliter motuz lapidis ad inferius & motuz ignis ad superius: & posuit ista moueri ex aliis: quia ista non mouentur ex se donec moueantur ex aliis vt declarabitur post.) Ecce fm cōmentatorē q̄ tā corpa inaīata q̄ eīta mouent a se. dicunt ēt moueri ab alio: qr nō pñt moueri a se: nisi pri⁹ moueantur a se. dicuntur aūt moueri ab alio: quia nō possunt moueri a se nisi prius moueantur ab alio. nunq̄ enim mouentur ab intrinseco nisi precesserit motor extrinsecus. (Et maxime moueri.) Istis diuisionibus p̄missis Aristo. ponit istaz conclusionē. omne quod mouetur mouetur ab alio. q̄ conclusionem ipse arguit sic omne quod mouetur aut mouetur violēter aut naturaliter. si violenter manifestum est q̄ mouetur: qr mouetur ab extrinseco. violentum enim est cuius principium est extra non conferente vim passo: vt dicitur tertio ethicorū. Sed naturaliter aut est animatuz aut inanimatum. si inanimatuz illud mouetur ab alio: cum necessario indigeat motore extrinseco. s. generante aut remouente p̄hibens: vt patet inductiue: & in sequentib⁹ magis apparebit. Si animatuz manifestum est q̄ illud mouetur ab alio. omne eniz animal quod mouet mouetur motu processiuo necessario mouetur ab alio: qr est accipere in animali per se mouens & per se motum inuicem distincta. s. animā & corpus: sicut enim in motu nauis nauta motu distinguitur a motore: sic in motu p̄gressiuo animalis motu distinguitur a motore. Est igitur similitudo & dissimilitudo in motu nauis: & animalis. primo quidem est similitudo in distinc⁰. qr sicut motor nauis. s. nauta distinguitur a naui: ita motor corporis videlicet anima distinguitur a corpore. Secūdo est similitudo in cognitione: quia sicut motor nauis est cognoscens: ita motor corporis aīalis. Tertio in gubernatiōe: quia sicut motor nauis gubernat nauez: ita motor corporis animalis: videlicet anima gubernat illud instans in reciprocatione: qr sicut motor nauis. s. nauta in mouendo per se mouet seipsum p accidens: ita motor corporis animalis: videlicet aīa in mouēdo corpus per se mouet seipsaz per accidens. Dissimilitudo apparet ex aliis. primo quidē applicationis: quoniā nauta non potest applicari naui ad motum nauis nisi prius seipsuz moueat. anima autez applicata corpori ad motuz non prius mouet se q̄ corpus. Secūdo ex parte instrumēti: quoniaz nauta mouet nauim per instrumētuz separatuz q̄ est remus: aut themo. anima autez mouet corpus per instrumentū cōiunctuz: q̄ est cor: nerui: musculi: & huiu⁹ que sunt partes corporis. Tertio ex parte distantie: quoniā motor nauta distat a naui loco & subiecto: non autē anima a corpore: & ex hoc est dissimilitudo ex parte vniōis: qm̄ anima & corpus sit vnū per se. ex nauta autē & naui sit vnuz tantuz secundūz operationez: & hoc ex parte influxus: quoniam nauta nihil influit naui preter motuz localem. anima autem influit corpori preter motuz localem alias dispositiones quibus continue alteratur: nutritur: augetur: vel diminuitur. Fiat ergo hoc argumentuz. omne quod mouetur est animatuz vel inanimatuz: sed omne animatū mouetur ab alio: & omne inanimatuz mouetur ab alio: siue naturaliter siue violēter moueatur: igitur omne quod mouetur mouetur ab alio. Lege litteram. (Et maxime moueri a quodam). i. ab alio (q̄ mouetur in his que extra naturaz mouentur est manifestum propter id quod manifestum est q̄ licet tale ab alio moueri. postea autez que sunt extra naturam eoruz que sunt secundū naturam ipsa a seipsis) mouentur (vt alia. hec eniz est non manifestū si ab aliquo). i. ab alio (mouentur. sз quomodo oportet accipere istius mouens: & q̄ mouetur) inuicem distincta ostendit per similitudinē (videtur eniz & in nauibus & non natura sistentibus). i. in artificialibus (sic & in animalibus esse diuisum mouens & q̄ mouetur: & sic ipsuz seipsuz mouet. s. aīal in q̄tū vna ps mouet aliā.

Notandum h̄ [illegible] .28. q̄ [illegible] vtrū oē motū hēat motorē aut nō: & questio de qua p̄scrutamur est in prin⁰. 7. cū sit pri⁹ qō de qua dз p̄scrutari ille qui vult q̄rere vtrū sit hic motus eternus & fecit hoc: qr voluit declarare dispōnē in hoc de corpib⁹ simplicibus sermōe p̄prio. ista eni fecerūt dubitationē l hoc q̄ oē motū habeat motorē: duplex est rō p̄pter quaз recitauit hāc qōnē: vtrū oē motū hēat motorez q̄ determinatā in prin⁰. 7. phicor. quarū prima ē: qr absq̄ p̄scrutatione illius nō inuestigaret eternitas motus celi. cui⁹ p̄scrutatio p̄tinet ad hūc octauū. Scd̄a causa quia ibi remāsit dubiū de corpib⁹ simplicib⁹ vtrū habeant motorē distinctū a seiō recitat qō illa vt sermone p̄prio & spāli cōcludat intētū p hoc q̄ nō solū corpora mixta mouent ab alio: sз etiā corpa simplicia. Ex isto cōmēto soluit dubitatio tā antiquor q̄ modernoruз di. qōnē hāc supfluā eē in isto. 8. ex quo in. 7. huius determinata est. dicit. n. cōmētator cōmēto allegato q̄ q̄daз ēt expositores opinati sunt q̄ illō q̄ declaratum est in principio. 7. est superfluū: & iō absciderūt illud a suis libris. illi ergo antiqui dixerūt: qm̄ hāc determinandā eē in. 8. & nō in. 7. quidam autē moderni dixerunt eā eē determinādā in. 7. in sē: & nō in. 8. Sз cōmētator dic̄ q̄ ē determinādā tā ibi q̄ h: sз nō eodē mō. ibi eni p rōnes cōes p̄cernētes motū in cōi. hic aūt p rōnes p̄prias p̄cernētes motū in spāli. cū. n. du⁹ sit mot⁹ nālis & violēt⁹: & iteꝝ sit duplex mot⁹ nālis. s. aīatoꝝ & inaīatoꝝ. vult ostēdere q̄ oīb⁹ his motibus oē qd̄ mouet mouet ab alio: neq̄ icōuenit idē bis demōstrare dū modo diuersis demōstrationibus.

Maxime autē dubitatur.) Ista ē tertia ps huius capituli in qua phus circa dicta mouet vnaз dubitationez & facit duo primo q̄ dictum est. scd̄o arguit ad ptez negatiuaz ibi. (Et nāq̄. ¶ Quantū ad primū dicit phs q̄ maxime dubitare cōtingit Tex. cō. 28.

circa vnum membrum quarte diuisionis. dicebatur eniz ꝙ corū que mouentur ab alio quedā mouentur naturaliter ⁊ quedaz violenter. naturaliter quidā mouētur terra: ⁊ ignis ad loca sua. violēter autez ad loca contraria. De motore quidez in motu violento nō est dubiuz quis est ille a quo mouentur grauia ⁊ leuia inanimata. quādo eni terra mouet sursuz aut ignis deorsuz statiz cognoscitur motor in talibus motibus sicut statim cognoscetur in motibus proiectoruz. Sed ē dubiuz in motu naturali cuz nō appareat distinctio inter motuz ⁊ motorez a quo mouent grauia ⁊ leuia inanimata quādo mouētur ad loca sua. Lege litterā. (Maxime autē dubitatur circa) mēbruz (reliquuz dicte vltime diuisionis. coruz eniz que ab alio mouentur hec quidez extra naturaz posuimus moueri. alia autez relinquuntur ꝯtrapositiōi. i. ecōuerso: quia natura. i. naturaliter mouentur. hec autez sunt que dubitationez afferunt a quo mouentur inanimata vt grauia ⁊ leuia. hec enim in oppositos locos violentia mouent. in proprios autez leue quid sursuz graue autē deorsuz natura a quo autem non adhuc manifestuz sic cuz moueantur extra naturam.

Notandum ꝓm cōmentatorez cōmēto. 28. ꝙ coruz que mouentur naturaliter quedā videntur moueri ab aliquo alio ⁊ sunt aīalia ⁊ in quibusdā latet hoc ⁊ sunt corpora simplicia. In istis autez non apparet alietas motoris a moto sicut apparet in habentibus aīas: imo in eis nō est alietas oīno: ⁊ est sicut dixi graue ⁊ leue. ista enim inueniunt in loca sua naturalia ex se: sed ⁊ ad loca opposita suis locis naturalibus ex aliīs.) Ex isto cōmento inferunt aliqui ꝙ lz omne motū habeat motorez: non tamē omne motuz habet motorez distinctuz a se: quia elemēta mota ad sua loca nō habent motorē distinctuz a se: cuz in eis nō sit alietas oīno inter motorez ⁊ motuz ꝓm cōmētatorez. Sed istud esse non potest: quoniā tunc nō omne motuz mouetur ab alio: immo aliquid moueret a seipso primo ꝙ est cōtra demōstrationes Aristo. tam hic ꝙ. 7. huius. dicit enim philosophus scōo huius ꝙ natura est principiuz motus ⁊ quietis intelligens per naturā materiaz ⁊ formā: ita ꝙ materia est principiuz passiuū motus ⁊ forma actiuū. ideo cuz elemēta mouent ad loca sua forma in eis est principiuz illius motus. cōstat autē formā elementi distingui tam a materia ꝙ ab ipso elemēto: igitur motor in elementis distinguit ab ipso moto. Et ꝙ hec sit intētio cōmentatoris patet. quoniā ibidez scōo phicorum. dicit ꝙ corpora simplicia habent per se principiuz intrinsecū actiuuz sui motus localis: non autē motus alterationis: sed tm̄ passiuuz. cōmento autē. 27. allegato dicit ꝙ oīa q̄ mouent a se mouēt a prin° itrīseco ⁊ ecōuerso. hic autez asserit cōmēto. 28. ꝙ elementa mouētur ex se ad sua loca naturalia: ⁊ per cōsequēs mouentur a principio intrinseco. constat autez principiuz distingui a suo principato. Dicendū igitur ꝙ non intendit cōmētator nullaz esse distinctionez oīno inter motorez ⁊ rē motaz in corporibus simplicibus: sed ꝙ in eis nō est alietas oīno sicut in aīalib⁹: sz sicut graue ⁊ leue: ⁊ hoc est veruz: quia aīalia nō mouent ex se tm̄ ꝓm grauitatem ⁊ leuitatē: imo ad omnē differētiaz positionū ⁊ ꝓz omnez motū siue fuerit rectus siue circularis aut ꝓgressiuus: ⁊ hoc per eūdez motorez. elementa autē nō ex se mouent nisi ꝓm grauitatez ⁊ leuitatez: neqꝫ ꝓm oēz motum: sed tm̄ ꝓm sursuz vel deorsuz: ita ꝙ motor in eis non mouet naturaliter nisi ad vnuz locuz. ad locuz autem oppositum mouentur ex aliīs motoribus vt exēplificat cōmentator in cōmento. argumentū ergo ꝙ intendit cōmentator est istud. corpora simplicia nō mouentur ex se ad loca contraria: sed tm̄ ad vnuz. animalia autē mouentur ex se ad loca cōtraria: igitur in corporibus simplicibus non est alietas oīno inter motorez ⁊ motuz sicut in aīalibus. i. non est tanta distinctio inter motorē ⁊ motuz elementoꝝ quāta est inter motorez ⁊ motuz ipsoruz animaliuz. motor eniz quāto est perfectior tāto magis distinguit a suo moto: ⁊ q̄to imperfectior tanto minus distinguitur a suo moto: sed perfectior ē motor aīaliū a suo moto ꝙ motor elemētoruz a suo moto. (Et nāqꝫ.) Dubitatiōe premissa philosophus arguit ad partez negatiuā probans ꝙ sit im- Tex. cō.29.
possibile elemēta mota ad sua loca moueri a seipsis: ⁊ hoc. 4. rationibus q̄rū prima est hec. omne qđ mouetur habet vitā: sed grauia ⁊ leuia inaīata nō habent vitaz: igitur nō mouent a se. tenet ꝯsequētia cuz minori. maior autē est nota ex eo: q2 moueri a se est ꝓpriuz habentibus vitaz. per hoc eni distinguunt habētia vitaz a non habentibus vitā: q2 habentia vitā mouētur a se: ⁊ non habētia vitaz nō mouētur a se. Lege litterā. (Et nāqꝫ ipsa) grauia ⁊ leuia inaīata moueri (a seipsis dicere īpossibile est. vitale. n. hoc). i. moueri a seipso est tm̄ vitā habentiū (⁊ animatoꝝ est ꝓpriuz.) ¶ Scōa ratio. omne quod mouet a se potest facere seipsuz quiescere: sed grauia ⁊ leuia inaīata non possunt facere seipsa quiescere: igitur grauia ⁊ leuia inaīata nō mouentur a se. patet cōsequētia cū maiori. q2 si aliquid est sibiīpsi causa mot⁹: etiā pōt esse sibiīpsi cā quietis: sicut cōtingit de ambulante qui est causa non deambulandi sicut est causa deambulādi. minor declaratur a cōmentatore di. ꝙ faciens seipsuz quiescere potest quiescere absqꝫ indigētia alicuius extrinseci sicut de eo ꝙ facit seipsuz mouere ꝙ non inuenit in corporibus inaīatis grauibus ⁊ leuibus. Leg. li. (Et facere stare possunt seipsa. dico autez valde si ambulandi causa inest ipsi ex se ⁊ non ambulandi causa) inest eadez ex se. ¶ Tertia ratio. ea que mouentur a se possunt naturaliter moueri ad omnez differentiaz positionū: sed grauia ⁊ leuia inaīata non possunt moueri naturaliter ad omnē differentiā positionuz: igitur non mouent a se. patet cōsequētia cū maiori de animali. qđ ideo dicit moueri naturaliter ⁊ ex se ad omnē differentiā positionū: q2 mouetur a se: ita ignis mouet indifferēter sursuz ⁊ deorsuz si moueretur a se. minor autez est euidēs. quoniā ignis non mouet naturaliter ⁊ ex se: nisi sursuz. Le. li. (Quare si in ipso est ferri igitur) tanq̄ in potestate ignis ⁊ in causa per se (manifestuz ꝙ in ipso ⁊ deorsuz) etiaz erit ferri ex eadez causa (mutabile autē est ꝓm vnū motuz moueri solū hic a seipsis). (Siquidē seipsa.) ¶ Quarta ratio. omne mouēs seipsuz diuiditur in partez prio mouētē ⁊ prio motā: sz grauia ⁊ leuia īaīata nō diuiduntur in partem per se mouentē: ⁊ in partez per se motam: igitur non mouent se. patet ꝯsequētia cum maiori de aīali: ⁊ gnāliter de quolibet aīato ꝙ diuidit in partem per se mouentē que est anima: ⁊ in partē per se motam que est corpus. minor autē declaratur. naz grauia ⁊ leuia īnaīata sunt cōtinua ⁊ eiusdem rōnis per totū. ideo non est ratio quare vna pars sit per se mouens ⁊ alia mota ⁊ nō ecōuerso. nō enim apparet ꝓpter quid vna medietas lapidis aut ignis est per se mouens: ⁊ alia est per se mota cum sint eiusdē rationis oīno, qđ

enī est per se mouēs est in actu: ⁊ qđ est per se motū est in potentia hic autē videntur esse diuersaruꝫ rationū.

Tex. cō.30. Lege litterā. (Amplius nō cōtingit continuuꝫ aliqđ) .i. eiusdem rationis per totuꝫ (⁊ ipsuꝫ seipsuꝫ mouere. sm enim ꝙ vnuꝫ ⁊ cōtinuuꝫ ⁊ nō tactum) .i. discontinuuꝫ ⁊ diuersarū rationū in partibus (sm hoc īpossibile est) ꝙ seipsum moueat (sed sꝫ ꝙ diuiditur) in partes diuersarū rationuꝫ. (Sic) ꝙ (hoc quidem aptum natū est facere: illud vero pati. neqꝫ ergo nullum horū ipsum seipsuꝫ mouet cōsita) .i. cōtinua (enīꝫ sunt ⁊ eiusdem rationis per totuꝫ: neqꝫ aliud cōtinuuꝫ nulluꝫ seipsuꝫ) mouet: sꝫ necesse est diuidi (mouēs in vno quoqꝫ ad id) idest ab eo ꝙ mouetur sicut in animatis videmus cūqꝫ moueat aliquod animatoruꝫ ipsa) aīata. semꝑ enī est distinctio taliuꝫ partium.

Notandum sm cōmētatoreꝫ cōmento.30. ꝙ motor debet eē distinctus a moto: aut sm diffinitioneꝫ ⁊ esse simul sicut illa que mouentur ab extrinseco: aut sm diffinitionem tm̄ sicut est dispositio in habentibus aīas. aīa.n. que est motor in eis distinguitur a corpore ꝙ est motū sm diffinitioneꝫ: sꝫ non distinguatur sm esse: qꝛ impossibile est aīam esse sine corpore: nisi equiuoce: ⁊ quia corpora simplicia sunt vna sm diffinitioneꝫ: ⁊ nulluꝫ eorum potest diuidi in motoreꝫ ⁊ motuꝫ necesse est vt nō sint mota ex se nisi esset posse vt motor esset ipsum motum. Ecce sm cōmētatoreꝫ ꝙ motor ⁊ motuꝫ aliquādo distinguunt sm esse ⁊ sm diffinitionē. s. quando motor est extrinsecus moto vt in ꝓiectiōe lapidis: aut in motu ferri ad magneteꝫ. aliquādo differunt sm diffinitionem: ⁊ non esse. s. quando motor est intrinsecus moto: vt in motu animaliū ⁊ plantarū. aliquādo vero non differunt: neqꝫ sm esse neqꝫ sm diffinitionem vt in motu īaīatoruꝫ ad loca sua: dato ꝙ talia nō moueant: sed a seipsis tm̄: tamen qꝛ nulluꝫ istorum potest diuidi in motoreꝫ ⁊ motū videt ꝙ sit impossibile talia moueri ex se. ¶ Sed contra hoc dubitat cōmentator di. corpora simplicia cōponūtur ex materia ⁊ forma: quorum vnuꝫ mouet ⁊ alterū mouetur. igitur corpora simplicia diuiduntur in motoreꝫ ⁊ motuꝫ: ⁊ cōsequenter motor in eis distinguitur a moto sm diffinitioneꝫ. Respondet cōmētator ꝙ prima materia nō est existēs in actu: ⁊ illud quod mouet ex se debet diuidi in motorem ⁊ motuꝫ in actu qꝛ illud quod est in potentia neqꝫ mouet neqꝫ mouetur. Ex ista respōsione vna cū cōmēto allegato videtur esse expressa intētio cōmētatoris ꝙ corpora simplicia naturaliter mota ad sua loca nō habent motoreꝫ distinctum a moto: ita ꝙ lꝫ diuidant in materiaꝫ ⁊ formaꝫ: tamen forma in eis nō est motor: neqꝫ materia motuū cuꝫ materia nō sit in actu sed ī potentia. Dicenduꝫ ꝙ sicut Aristo. non determinatiue: sed tm̄ inquisitiue ꝓbat hic grauia ⁊ leuia inaīata nō moueri a se: ita cōmētator tm̄ disputatiue: ⁊ ꝓbabiliter asserit illa nō diuidi in motoreꝫ ⁊ motuꝫ: ⁊ ꝙ in eis non distinguitur motor a moto: qꝛ forma nō est mouēs in eis: neqꝫ materia mota: quoniā aliter cōtradiceret sibi ipsi. dicit enim ipse hic vna cū pho: ꝙ omne mouēs seipsuꝫ per se diuiditur in partē primo mouēteꝫ ⁊ in partem primo motā: ⁊ iaꝫ sepe cōcessit ꝙ elemēta mouent ex se ad loca sua: vt pꝫ ex cōmētis allegatis: ⁊ ex secūdo phicoruꝫ cōmēto.3. di. nō dubitamus ꝙ quattuor elementa mouent ex se nō ex motore extrinseco: igitur elementa diuidunt in partē per se mouēteꝫ ⁊ in parteꝫ per se motā: ⁊ ꝯsequēter motor in eis distinguit a moto. ¶ Iteꝫ scđo huiꝰ dicit ꝙ corpora simplicia habēt in se principiū sui motus localis sꝫ formā: ⁊ principiū sue alterationis sm materiā: igitur motor in eis ē forma ⁊ motū est materia. si enī materia est principiū passiuū in motu alteratiōis per idē ⁊ in motu locali: neqꝫ sua potētia facit eā nō moueri: sed potius cōtrariū cuꝫ dicat phus.3. huius. ꝙ oē mouens mouet sm ꝙ est in actu: ⁊ omne motū mouetur sm ꝙ est in potentia. Et si cōmētator fuisset huius opinionis ꝙ in elemētis non distinguitur motor a mobili in hoc tenendus nō esset cuꝫ appareat cōtrariū de intentione phi demōstrātis: tā hic ꝙ in.7. huiꝰ. ꝙ oē qđ mouet mouet ab alio. q̄ro enī quid Aristo. intelligit per aliuꝫ motoreꝫ quādo elementa mouent ad loca sua vtrū parteꝫ qualitatiuam: vel quātitatiuā: aut generās vel remouens ꝓhibens. Si parteꝫ qualitatiuaꝫ habet intentuꝫ. Si parteꝫ quātitatiuā cuꝫ in talibus mouētibus ⁊ motis ꝓcedat in infinituꝫ. sequitur ꝙ per hoc principiū: omne quod mouetur mouetur ab alio. nō potest phus ꝓbare immobilitatem primi motoris: cuius oppositū presupponit ab ipso pho. Si autē Aristo. per aliū motoreꝫ intelligit generans aut remouens ꝓhibens: sequit ꝙ non in omni motu mouēs ⁊ motū sunt simul: sed est cōtra eū septimo huiꝰ. ⁊ patet ꝯña supponēdo ꝙ in principio motus corrūpatur taꝫ generās ꝙ̄ remouēs ꝓhibens. Ista etiaꝫ est expressa intētio Auicē. primo sue sufficientie. c. primo. di. inuenimus ꝙ in quibusdam actiones ⁊ motus sūt ex seipsis nō ex causa extrinseca sicut aqua calefacta cum dimittitur per se frigescit ex natura sua. ⁊ lapis in altū ꝓiectus cuꝫ relinquitur descēdit ex sua natura: igitur talia si mouent seipsa per se necessario diuiduntur in duas partes diuersaruꝫ rationuꝫ: quaꝝ vna est primo mouens: ⁊ altera primo mota. cōstat auteꝫ ꝙ nulla videtur in eis pars primo mouēs nisi forma elemēti: ⁊ nulla apparet pars mota primo nisi materia prima. (Sed accidit ⁊ hoc.) ¶ Ista est quarta ps Tex.

capituli in qua phs respōdet ad questionē tactā post cō.31.

quā obiecit ad partē negatiuā ꝓbans grauia ⁊ leuia inaīata non moueri a se. ⁊ facit duo. primo ꝑmittit duas distinctiones. Scđo exequitur de intento ibi. (Similiter autē se habet.) ¶ Quātuꝫ ad primū dicit phs ꝙ grauia ⁊ leuia inaīata siue moueant naturaliter: siue violenter semꝑ mouent ab alio ꝙ patet diuidentibus causas motiuas ⁊ mobiles ad quod probāduꝫ sit hec prima distinctio ꝙ mouentiū ⁊ motoꝝ quedaꝫ sunt talia naturaliter: quedā violenter. ⁊ mouens naturaliter est illud qđ tribuit suo moto formā per quā mouet vt actu calidū. s. ignis naturaliter mouet aquaꝫ calefaciēdo eā: qꝛ dat sibi formā: videlicet caliditatem per quā alterat. Similiter magnes naturaliter mouet ferruꝫ: quia dat sibi formā per quā ferrū mouet ad magnetē: mouens violētuꝫ est illud quod suo moto nō tribuit formā ꝑ quā mouet. vnde nō dicit generatio violenta: neqꝫ motus violētus si fiat a principio extrinseco non cōferente vim passo. vtrūqꝫ enīꝫ est de ratione violenti: ⁊ ꝙ sit principiuꝫ extrinsecū: ⁊ ꝙ nō cōferatur vis passo ex quo apparet ꝙ vectis ⁊ baculus mouet lapideꝫ violēter: qꝛ non dāt illi formā per quā competat ei motus ille. ¶ Iteꝫ motū naturaliter est illud qđ habet in se principiuꝫ sꝫ ꝙ huiꝰ ad aliquā formā mouetur. s. ad quātitateꝫ qualitatē: ⁊ vbi: ⁊ terra naturaliter mouet deorsuꝫ: ⁊ ignis sursuꝫ qꝛ terra hꝫ grauitatē q̄ sꝫ ꝙ huiꝰ est ad locū deorsuꝫ: ignis vō hꝫ leuitateꝫ que sm ꝙ huius tendit ad locuꝫ sursuꝫ. Sꝫ motū vio

lenter est illud quod non habet principiū ſm ꝙ huius ad formā ad quā mouetur vt terra sursuz ⁊ ignis deorsuz. nullū eniz istoruz habet principiuz per qḋ ſm ꝙ huius moueat̃ ad vbi. Et notanter dicitur principium ſm ꝙ huius. quoniā aliquid moueẗ per se ad quātitateȝ: ⁊ per accidēs ad qualitatē: vel vbi: mō tale nō dicitur naturaliter moueri rōne qualitatis vel vbi: sed tm̄ ratiōe quātitatis: ⁊ hoc ideo quia qualitas ⁊ vbi accidit quātitati. Similiter aliquid per se moueẗ ad qualitatem: ⁊ per accidēs ad quātitateȝ vel vbi. pro quāto aliquod illoꝝ sequiẗ ad qualitateȝ. tale igitur dicitur nāliter moueri rōne qualitatis ⁊ nō ratione quātitatis vel vbi: ex quo ipsi qualitati accidit vbi: aut quātitas. aliquid ergo simul moueẗ ad quātitatē: qualitatē ⁊ vbi. nō tamē dicitur nāliter moueri ſm qḋlibet illoruz: qꝛ nō ad quodlibet illoruz est idē motus per se: sz ad vnū tm̄ est vnus motus ꝑ se ⁊ ad alia per accidēs inquātū qḋlibet illoruz accidit alteri. videatur ergo ꝙ istorū termināt motuz ꝑ se mobilis habētis in se principiuz ad illā formā ſm quā dicatur mobile naturaliter moueri ⁊ nō ſm aliā. Lege. litterā. (Sz accidit ⁊ h) .s. inaīata (ab aliquo). i. ab alio (semꝑ moueri. fiet autez vtriqꝫ manifestū diuidētib⁹ causas) motiuas ⁊ mobiles. Est autē ⁊ in mouētib⁹ que dicta sunt accipere) .s. naturale ⁊ violentū (alia quidem extra naturā motiua sunt vt vectis). i. virga aut baculus (nō nature lapidis grauis motiu⁹ ē. alia vero natura vt actu calidū motiuū est potētia calidi. Similiter autē ⁊ in alijs huius est. Et mobile autē similiter natura ꝙ poniẗ. q̄le aut quātū aut vbi est cū habeat principiū huius in se ipso ⁊ nō ſm accidens erit eidez ⁊ q̄tuz ⁊ quale: sed alterum alteri accidit ⁊ nō ſm se existit: ignis itaqꝫ ⁊ terra moueẗ ab alio violentia quidē cuz extra naturaz mouenẗ. natura autē cuz in ipsoruz actus ꝓprios ⁊ naturales veniūt ad quos sunt potentia entia. mouetur igitur naturaliter terra deorsuz ⁊ ignis sursuz: qꝛ sunt entia in potentia naturali ad illa loca.

Notandum primo ſm cōmētatoreȝ cōmēto. [illegible] ꝙ res moueẗ ab alio essentialiter ⁊ accidētaliter: cuz igitur mouetur ab aliquo essentialiter tunc mouetur ab eo per suam naturaz: ⁊ cuz mouetur accidentaliter nō mouetur ab eo per suaz naturā. verbi gratia. quādocūqꝫ aqua mouet aerem ad frigus sequitur illud minoreȝ quātitateȝ. ⁊ si forte mouet aliquid in quātitate essentialiter sequiẗ illud qualitas per accidēs. verbi gratia. ex quo nutriẗ aīal multotiēs sequitur quātitatē in eo alia qualitas. idem enī est quātuz ⁊ quale ab eodē motore: ⁊ cuz ita sit necesse est vt alteruz sit ab eo essentialiter ⁊ alterum accidentaliter. s. ꝙ si quātitas fuerit ab eo essentialiter qualitas erit accidētaliter ⁊ ecōuerso. vnuz enī agens nō habet naturā largiendi nisi vnuz tm̄. Ecce ſm commētatorē ꝙ illud essentialiter moueẗ ad aliquā formā ꝙ moueẗ ad illaz ſm ꝙ huius. ⁊ illud moueẗ ad aliq̄ꝫ formā accidētaliter: qḋ nō mouetur ad illaz nō ſm ꝙ huius. aer eniz infrigidatus ab aqua moueẗ ad frigiditatem essentialiter: ⁊ ad quātitateȝ minoreȝ accidētaliter ⁊ aīal in nutritione mouetur ad quātitatē essentialiter ⁊ ad quātitateȝ ꝯsequētē q̄litatem mouetur accidētaliter. Ratio autem quare nihil mouetur essentialiter ad duas formas per eūdez motuz est: qꝛ vnuz agens nō habet naturam largiendi nisi vnū tm̄ cuz idez inq̄tuz idem semꝑ sit aptuz natuz facere idem per Aristo. 2. de gene. ideo si ad illud vnū aliquid aliud sequatur hoc erit per accidens effectus agētis ⁊ non per se.

Secundo notāduz ſm cōmētatorem eodez cō[illegible] ꝙ motus corpoꝝ naturaliuz in loca est in rei veritate ab eo ꝙ generatur ipsa sicut alia accidentia que inueniunẗ generari in re ꝑ generationem ipsius: ⁊ ista sunt magis digna esse de numero eorum que mouenẗ extrinseca q̄ꝫ de numero eorum que mouenẗ per principiuz in eis: ⁊ nulla est contradictio in eis in ponēdo illa moueri naturaliter extrīseco: cū plura generabiliū naturaliū generenẗ naturaliter ex extrīseco. Intēdit cōmētator ꝙ sicẗ corpa nālia nō generanẗ ab īntrinseco sz ab extrinseco: neqꝫ ꝑꝑ hoc colligiẗ illa generari naturaliter: ita corpora naturalia naturaliter mouenẗ ad sua loca: nō obstāte ꝙ nō moueanẗ a principio intrinseco sed extrinseco tm̄ vz a generāte. ¶ Iterū istud cōmentū videẗ sonare ꝙ in corporib⁹ inaīatis non distinguiẗ motor a moto: ex quo talia nō mouenẗ per principiū in eis: sz tm̄ ab extrinseco generāte: sz istud soluiẗ per sequētē distinctioneȝ: vz ꝙ cōmētator loquiẗ qn̄ talia corpa mouenẗ de potentia eētiali ad sua formā: qn̄ aūt mouenẗ de potētia accidentali ad actū forme: tūc mouenẗ nāliter ab intrinseco ſm ꝙ infra declarabiẗ. (Qm̄ aūt.) ¶ Scḋa distinctio. duplex est potētia: vz essentialis ⁊ accidētalis. potentia eētialis est illa que ad formā ⁊ ad actū forme cuiusmodi est potētia adiscētis qn̄ adiscit vel an̄ adiscere. ipse enī est in potētia taz ad sciētiā q̄ꝫ ad actū cōsiderandi practicū vel speculatiuū ꝓueniētē ex habitu sciētie a qua etiā est potētia ignis possibilitate eētiali: qm̄ aqua est in potētia tā ad formā ignis q̄ꝫ ad actū cōbustionis cū ex mā aque possit fieri forma ignis: ⁊ ex aq̄ in frigiditate possit fieri ignis cōburēs. potētia accidentalis est illa que est tm̄ ad actuz forme cuiusmodi ē potentia sciētis habētis habitū sciētie absqꝫ ꝯsideratiōe. ipse enī diciẗ eē in potētia ad actū cōbustiōis p[illegible]tatē quā hz. dr̄ aūt potētia accn̄alis: qꝛ accidit sibi ꝙ nō opeẗ: cū hoc nō sit ex defectu forme potētis agē: sz ex defectu mā: vel ex ipedimēto accidētali extrinseco aliūde ꝓueniēte. Differūt aūt iste potētie ſm phz ⁊ cōmētatorē. primo qꝛ ex pria gn̄aẗ scḋa ⁊ nō eꝯ: cū adiscēs nihil sc[illegible] nō ꝯsiderās: ⁊ ex aqua f[illegible] ignis nō ꝯburēs: ⁊ si ecōtra ex igne pōt gn̄ari aq̄: hoc nō ē ꝑ potentiā accidētalē ignis: sed ꝑ potētiā eētialē existenteȝ in materia ignis apta nata recipe formā aque. ¶ Secundo differunt: qꝛ potētia eētialis est potētia naturalis: ⁊ potētia accidētalis est potētia violēta ſm ꝙ ponit cōmētator hic. potentia enī aque ad formā ignis ē naturalis: igitur cuz per illaz habeat esse ignis. potentia autē ignis ad actū cōbustionis est sibi violēta: cum per illā priueẗ ignis sua naturali operatiōe. ¶ Tertio differūt. qꝛ potētia essentialis est potētia simpliciter: ⁊ potentia accidētalis est potentia ſm quid. nā adiscens ante suā adiscere est simpliciter nō sciens: sed habens habitū sciētie nō cōsiderās est ſm quid nō sciens.

¶ Quarto differūt ꝙ potētia eētialis nō colligiẗ nisi ꝑ agens extrinsecū. potētia autē accidētalis colligiẗ per agens intrinsecū remoto īpedimēto. verbi gratia. adiscēs vel ignorās simpliciter qui diciẗ esse in potentia essentiali ad sciētiā nō potest fieri sciens nisi per docentem. similiter aqua que dicitur esse in potētia essentiali ad formā ignis nō potest fieri actu ignis nisi per generans ⁊ alterās extrinsecū. adiscēs enim cū est in pura potētia ad sciētiā nunq̄ꝫ per seipsuz posset fieri sciēs neqꝫ aqua per seipsam quocūqꝫ impedimento remo-

to posset trāsmutari ⁊ fieri ignis: sed sciens in habitu ni
hil cōsiderās potest ꝑ seipsū absq; motore extrinse
co exire ad actū cōsiderādi si nihil ꝓhibeat. Et notan
ter dicitur si nihil ꝓhibeat: q2 posset ipediri a sua cōsi
deratione rōne ipedimēti extrinseci: vȝ dormitionis:
egritudinis: vel ebrietatis. aut rōne ipedimēti intrinse
ci. s. habitus cōtrarij iducētis ignorātiā dispōnis. Sic
etiā ignis ꝑ seipsū absq; motore extrinseco pōt exire
ad actū cōbustionis si nihil ꝓhibeat qđ iō dicit quia
posset ipediri positiue ꝑ aliqđ obstaculū: aut per suū
cōtrariū: ac etiā priuatiue per defectū mãe cōbustibilis.
¶ Ista ē illa distinctio ꝑ quā faciliter scitur a quo mo
uent grauia ⁊ leuia iaīata ad loca sua: sic ꝑ ignorātiā
eiusdē ⁊ imanifestū a quo mouent ad eadē loca: vtpu
ta ignis sursū ⁊ terra deorsū: ⁊ hoc iō q2 potētia ad
motū nō dicit vniuoce: sed equiuoce ⁊ multiplr: vide
licet de potētia eēntiali ⁊ accidētali vt dictū est. Le. li.
(Quā aūt ꝙ potētia) est ad motū (multiplr dicit. hec
causa est nō esse manifestū a quo mouent vt ignis sur
sū: terra vero deorsū. Est aūt potētia aliter adiscēs)
⁊ aliter sciēs (⁊ habēs iaȝ sciētiā: ⁊ nō ꝯsiderās. semꝑ
autē cum simul actiuū ⁊ passiuū sunt vt docens ⁊ adi
scens seu ignis ⁊ aqua fit aliqñ actu ꝙ est in potētia vt
adiscēs ꝙ ex potētia eē). i. eēntiali (alterū fit potētia)
i. fit sub altera potētia. s. accidētali. habēs eniȝ sciētiam
(nō cōsiderās autē: potētia est sciēs. quēadmodo: sȝ nō
sicut) qñ ē adiscēs (⁊ ante adiscere: cū aūt sic se habe
at) ꝙ sit sciēs in habitu. (Si aliquid nō ꝓhibeat opa
tur ⁊ cōsiderat aut erit in ꝯtradictiōe igno⁴). i. in igno
rātia ꝯtradicēte per habitū ꝯtrariū si cōsiderare nō po
terit per habitū sciētificū quocūq; ipedimēto extrinse
co remoto. (Simr aūt sic se habēt in phicis). i. nālibus.
(frigidū. n. actu . s. aqua potētia est calidū cū autē fue
rit mutatū de potētia ad actū) iam ignis est: ardet aūt
nisi aliquid ꝓhibeat ⁊ impediat.

Notādum primo ꝑȝ cōmētatorē cōmē
to. ꝙ grauia ⁊ leuia inani
mata habēt duos motores: motorē accidētalr ⁊ mo
torē eēntialr. ⁊ iō motor qui est eēntialr admiscet cum
eo qui est accidētalr: ita ꝙ estimat ꝙ ista mouēt se: ⁊ nō
est manifestū id mouēs ex quo mouent eēntialr cor
pora simplicia: q2 potētia ad motū dicit duobus mo
dis: quorū vn⁹ est de potētia essentiali que est ex mate
ria ex qua generata sunt: ⁊ est naturalis. alius autē est
de potentia violēta que est accidētalr. Intēdit cōmēta
tor ꝙ sicut duplex est potētia. vȝ. eēntialis que est nālis
ꝯiūcta mãe ex q gñant corpa nālia: ⁊ accidētalis q est
vio¹ᵃ cōiuncta forme ex q siūt operatiōes nāles. ita ē
duplex motor. vȝ. eēntialis ⁊ accidētalis. motor essen
tialis est ille qui mouet de potētia eēntiali ad formaȝ: ⁊
motor accidētalis est ille qui mouet de potētia accidē
tali ad actum forme: ⁊ q2 aliqñ miscent inuicē isti duo
motores: credit corpa simplicia mouet ex se ⁊ nō a ge
nerāte. verbi gratia. qñ terra vel aqua mouet sursū vt
ex ea debeat fieri aer vel ignis. motor eēntialis est sol
alterans illa corpa per caliditatē. motor aūt accidēta
lis solū tendēs ad motū sursū: ē leuitas ꝓueniens ex
mixtione caliditatis cū humiditate aque: aut cū siccita
te terre. tūc eni credit hūc motū fieri tm̄ a motore acci
dentali qui est leuitas: ⁊ nō a motore essentiali qui est
sol ꝙ nō est verū: imo principalr fit a sole qui dicit ge
nerās ⁊ alterās. instrumētalr aūt a leuitate iducta.

Notandū scđo ꝑm cōmētatorē eodē
cōmēto. ꝙ q2 altera istarū
est essentialis ⁊ altera accidētalis. assimilauit essentia
leȝ potētie que ē in adiscēte vt fiat sciēs: ⁊ potētiā accñ
talē ei qui est in sciēte qñ nō vtit sciā ꝓpter aliqđ impe
dimētū. Ex isto cōmēto apparet ꝙ sicut in aīa nō ē ꝓ
prie mot⁹ vel alteratio: sȝ tm̄ iproprie vt asserit Aristo.
2. ⁊ 3. de aīa. ita ꝑm eū hic in aīa nō est ꝓprie potentia
eēntialis vel accidētalis sed iproprie: qm̄ potētia essen
tialis ꝓprie sumpta est ꝯiūcta mãe: ⁊ potētia accidēta
lis ꝓprie sumpta est ꝯiūcta forme nāli. assimilauit aūt
plus istas potētias reales potētijs intētionalib⁹ qm̄
potētie intētionales sūt sicut motores corrñdētes illis
potētijs sunt nobis notiores. Necessitas aūt ⁊ denoīa
tio taliū potētiarū accipit ex priuatiōe motuū ⁊ opa
tionū nāliū cōiūcta corpibus nālibus. ꝙ eni aliqđ nō
agat effectuȝ ꝓpriū vel nō moueat ꝑm aliquē motum
duplex potest eē causa. primo si deficit ei forma vel nā
ad quā sequit hui⁹ effect⁹ aut mot⁹: vtputa nō mouet
deorsū: q2 nō habet in se formā grauitatis que ē prin
cipiū ⁊ rō talis motus. Scđo. si aliquid sit ipediens
vt actu graue: lȝ habeat in se formā per quā cōpetit ei
esse deorsū: non tm̄ semꝑ mouet deorsū quādo extra
locū naturalē ponit: q2 aliquid pōt ipedire ⁊ ꝓhibe
re illū motū: q2 igitur cuilibet priuationi ē anexa sua
potētia per cōmētatorē primo hui⁹. iō istis duab⁹ pri
uationib⁹ corrñdet duplex potētia: quarū vna est eēn
tialis: q2 respicit eēntiā formā aut naturā. ⁊ alia est ac
cidētalis: q2 respicit tm̄ actū accidētaleȝ forme. sicut eni
generatio est quodāmodo nā quia est via in naturam
per Aristo. 2. huius. ⁊ motus denoīatur a termino ad
quē ꝑm ipsū. 5. huius. ita potentia specificatur ⁊ deno
minatur ab actu suo qui est semꝑ terminus ad quē mo
tus vel mutationis. cū igitur aliquis actus sit eēntia
lis ⁊ aliquis accidētalis: sicut aliquis est act⁹ prim⁹: ⁊
aliquis actus scđus ꝑ Aristo. ⁊ comentatorē. 2. de aīa.
ita aliqua est potētia essentialis illa. s. cui respōdet act⁹
essentialis ⁊ aliqua accidentalis illa. vȝ. cui respondet
actus accidentalis.

Tertio notandū ꝑm cōmētatorē cōmēto eo
dem ꝙ potētia essentialis indiget in
hoc ꝙ exeat in actū agenti essentialiter. potētia aūt ac
cidētalis nō indiget agēti in hoc ꝙ exeat in actū nisi ꝑ
accidēs: qm̄ nō est potētia nisi ꝓpter ipediēs aut pro
pter defectū subiecti in quo agit. verbi gratia. qm̄ ignis
est ꝯburēs in potētia qñ nō inuenit mãm quā combu
rat. cū igit inuenit materiā quā comburat tunc fit ꝯbu
rens in actu sine indigentia motoris extrinseci. Ecce ꝑȝ
cōmētatorē ꝙ potētia essentialis reducit ad actū per
motorē eēntialē extrīsecū. ⁊ potētia accidētalis redu
citur ad actū per motorē accidētalē ꝑ accidēs remouē
teȝ ꝓhibēs aut applicātē actiuū passiuo. cū aūt agēs
agit in passiū videlȝ ignis in aquā aut in lignū: tunc fit
calefaciēs seu cōburēs absq; indigētia motoris extrin
seci. ita apparet dēm de intētiōe cōmētatoris de graui
in actu qñ mouet deorsū ꝙ est per se causa diuisionis
medij ⁊ sui motus deorsū: neq; tūc indiget motore ex
trinseco: sed est causa ꝑ se illius motus. intēdit ergo cō
mentator ꝙ qñ grauia ⁊ leuia inaīata mouētur de po
tentia essentiali: tūc mouent a generāte per se. qñ mouē
tur de potētia accidētali in principio mot⁹ indigēt mo
tore per accidēs qui est remouēs ꝓhibēs: sȝ in ꝯtinua
tione motus nō indigēt motore extrinseco: qm̄ ipsa ꝑ
ꝓpria principia intrinseca sunt cause effectiue taliū mo
tuū. vnde cōmētator in eodē cōmēto quēadmodū di
scens est sciēs in potētia: ⁊ cū fuerit sciēs in actu opera

bitur sua sciētia nisi aliquid īpediat. Silr corpus qđ est in potētia ignis: aut calidū: aut motū ad supius cū fiet ignis in actu fiet supius in actu nisi aliquid īpediat. cōstat eni in casu isto φ tūc nō erit generās neqȝ remouēs ꝓhibens: igit ignis factus in actu mouebit se ipsuȝ sursuȝ. hec tñ ex sequētibus erūt manifesta.

Tex. cō. 31.

Similiter aūt se hȝ [illegible] cōclusiōes: quaꝝ prima est ista. Grauia ꝛ leuia inaīata mota de potētia essentiali per se ꝛ eēntialiter mouent a generāte. Scđa ꝯclusio. grauia ꝛ leuia inaīata extra loca nālia posita ꝛ nō impedita a seipsis mouent per se ibi. (Potētia aūt leue.) Tertia ꝯclusio. grauia ꝛ leuia inaīata mota de potētia accidētali subtracto īpedimēto mouent p accidēs a remouēte ꝓhibēs ibi. (Sustinens aūt.) Quarta cōclusio. īpossibile est aliqđ graue aut leue inaīatū moueri a seipso per se ꝛ eēntialiter ibi. (Qđ quidē nihil.) ¶ Prima ꝯclo arguit sic. graue est potētia leue ꝛ ecōtra potētia eēntiali: sȝ hec potentia nō tollit nisi p generās: igit grauia ꝛ leuia inaīata mota de potētia eēntiali p se ꝛ eēntialiter mouent a generāte. patet ꝯña cū minori ex scđa distinctiōe. ꝛ maior est clara. qm̄ ex aqua que est actu grauis pōt fieri ignis: ꝛ ex igne qui ē actu leuis pōt fieri aqua: ꝛ φ ista potētia sit essentialis manifestū est: qm̄ ipsa est tam ad formā quā ad actū forme. nā ex aqua gnābit ignis q̄ genito ꝓpter suā leuitatē īductā statī mouebit sursuȝ nisi aliquid īpediat cū ꝓpria opatio leuis sit alicubi eē ꝛ maxime sursuȝ a qua opatiōe īpedit qñ detinet in loco ꝯtrario. Et sicut generās dat formā rei genite per quā cōpetit φ sit grauis aut leuis: ꝛ φ habeat tale vbi a quo possit retardari ꝓpter aliqđ ꝓhibēs: ita pōt cōferre aliquā formā passo p quā erit quātū aut q̄le ꝛ p quā poterit opari aliquā actionē a qua rōne īpedimēti poterit īpediri. pȝ de generāte tribuēte. igit maiorem quātitatē φ fuit quātitas aque vel aeris: ꝛ maiorē calliditatē per quā poterit exire ad actū cōbustionis: nō tamē cōburet: aut qꝛ deficiet mā: vel si nō deficiet erit obstaculū īpediēs ꝓhibēs actionē ignis: ꝛ sicut ipsuȝ genituȝ graue aut leue statiȝ mouet sursuȝ vel deorsuȝ si nihil ꝓhibeat ita genitū calidū aut frigidū pedale vel bipedale statim exit in opationē suā supposito passo sufficit disposito cū negatiōe cuiuscūqȝ īpedimenti. Le. li. (Silr autē se hȝ ꝛ circa graue ꝛ leue. leue fit ex graui vt ex aqua aer. hoc eni. s. graue ꝛ leue) potētia primuȝ ꝛ iaȝ leue (factū in actu) opabitur mox nisi aliquid ꝓhibeat. actus aūt leuis est alicubi eē ꝛ sursuȝ ꝓhibetur aūt cū in cōtrario loco sit. silr ꝛ hoc se hȝ in q̄to ꝛ q̄li. ¶ Et si querit ꝓpter quid grauia mouent deorsuȝ: ꝛ leuia sursuȝ. ¶ Rñdet φ illud tripliciter cōtingit primo: qꝛ grauia nāliter inclinant moueri deorsuȝ: ꝛ leuia nāliter inclinant moueri sursuȝ. Scđo: qꝛ de rōne grauis est eē deorsuȝ: ꝛ de rōne leuis est esse sursuȝ. Tertio: qꝛ nā illis determinauit loca illa ꝓpter salutē ꝛ cōseruationē illoꝝ. vȝ. locuȝ sursuȝ leuibus: ꝛ locū deorsuȝ grauibus. Le. li. (Et cū querit hoc quare in ipsoꝝ locum mouent grauia ꝛ leuia. causa aūt est qꝛ apta nata sūt) moueri ad illa loca (ꝛ hoc est graui ꝛ leui eē). i. hoc ē de rōne grauis ꝛ leuis (hoc quidē eo φ sursuȝ [illegible] autē eo φ deorsuȝ determinatū est a natura.)

Notandum [illegible] φ generās [illegible] quod dat corpori simplici formā suā ꝛ oīa accidētia cōtinua forme: quoꝝ vnū est motus in loco: ꝛ iō cum forma fuerit cōpleta in eo cōplebitur vbi suuȝ debituȝ ꝛ alia accidētia nisi aliquid īpediat. Cū dicit cōmentator φ generās dat genito formā ꝛ motū: ꝛ oīa accidētia ꝯñtia formā: illud est intelligēdū in gnātiōe successiua: qm̄ tūc generās dat motū: ꝛ omnia accidentia cōsequētia formā tpe generatiōis. vbi grā. qñ aqua transmutat ab igne vel a corpore celesti ꝛ mouet sursuȝ: ita φ ex ea dȝ fieri ignis. tūc generās ignē ex aq̄. vȝ. ignis aut corpus celeste dat aque sic mote sursuȝ motū illuȝ ꝛ alia accidētia acquisita aque in tpe generationis: tñ mouet ꝛ alia accidētia que insunt post cōpletā generationeȝ nō dant a generāte illā rem: vt pȝ de accidētibꝰ que insunt tibi aut mihi de nouo. nō eniȝ illa dant a generāte te aut me: qꝛ illud generās est mortuū: sed dant ab alio generāte. vȝ ab illo qđ nouiter ea generat in te vel in me ꝛc̄.

Secūdo notādū [illegible] cōmento φ illud quod mouet essentialiter est illud in quo est potētia ad motuȝ. s. potētia receptionis motus: ꝛ illud qđ mouetur in rei veritate hoc motu est materia ex qua generatur corpus simpliciter. verbi gratia. aer qui est in potentia ignis: ꝛ superius est illud qđ mouetur in rei veritate ꝛ eēntialiter ad supius quādo fit ignis. Circa istud cōmentuȝ dubitat Burleus di. phus expresse asserit φ ignis mouet sursum nāliter ꝛ deorsuȝ violēter. terra vero mouetur naturaliter deorsum ꝛ violenter sursuȝ. sed qđ mouet naturaliter mouetur essentialiter: ꝛ qđ mouetur violenter mouetur accidētaliter. igitur ignis mouet essentialiter sursuȝ ꝛ non violēter: cuius oppositū videt hic dicere cōmētator. ¶ Respōdet Burleus φ aliquid moueri essentialiter cōtingit dupliciter: aut quia mouet a principio intrinseco: ꝛ sic ignis essentialr mouetur sursuȝ ꝛ terra deorsuȝ: aut quia mouet de potētia essentiali ad formā ꝛ ad actuȝ forme: ꝛ sic mouet terra aut aer naturaliter sursuȝ quādo trāsmutat ad formaȝ ignis. Similiter aliqđ dicit moueri violēter dupliciter: aut qꝛ moꝰ ꝓter īclinationē: ꝛ sic terra moꝰ violēter sursuȝ: aut qꝛ p aliqđ extrisecū īpedit a termio motꝰ: ꝛ sic ignis moꝰ violēter sursuȝ [illegible] cōmētator [illegible] φ nihil moꝰ eēntialr sursuȝ vel deorsuȝ nisi moueat de potētia eēntiali. iō nō oē qđ mouet nālr mouet eēntialr cū ignis moueat nālr sursuȝ ꝛ terra deorsuȝ ꝛ nō eēntialr cū nō moueat de poᵃ eēntiali sȝ accñtali: neqȝ vnq̄ cōmētator voluit φ ignis moꝰ sursuȝ violēter: sȝ φ mouet a poᵃ violᵃ. iō q̄tūcūqȝ īpediat a terᵒ motꝰ p aliqđ extrisecū: nō pp hoc dȝ dici motꝰ violꝰ. qꝛ sic oīs motꝰ ꝓprie dictꝰ eēt violētꝰ cū sit sp aliqđ itrisecū vel extrisecū īpediēs a terᵒ motꝰ. nō. n. ē rō q̄re īpedimentū extrisecū fac motū eē violētū ꝛ nō īpedim̄ itrisecū. vult ergo cōmē. oēȝ motū siue sit sursū siue deorsuȝ eē nālem ꝛ eēntialē: dūmodo fiat a generante.

Sed dubitatur [illegible] terre aut aeris sursū qñ gnāt ignis nō sit a gnānte: qꝛ ē a princiᵒ.

intrinseco. Ignis enim quando mouetur sursum aut terra deorsum non dicitur moueri a generante ex eo quia fit a principio intrinseco. ⁊ ꝙ ille motus fit a principio intrinseco patet: quia est a leuitate intrinseca ⁊ incorporata terre aque vel aeri. Respōdet ꝙ sicut mot⁹ ferri ad magnetē est principaliter a magnete ⁊ instrumentaliter a virtute impressa in ferro: ita motus terre aq̄ aut aeris qn̄ ex aliquo illoꝝ generatꝫ ignis sursum ē principaliter a generāte ⁊ instrumētaliter a leuitate inducta ideo talis motus est partim ab intrinseco ⁊ partim ab extrinseco. ⁊ quia est principaliter ab extrinseco ideo dicitur motus factus a generāte ⁊ nō motus factus a leuitate. nec est similitudo de terra mota deorsum aut igne moto sursum: qm̄ motus taliū est ab intrinseco tantū. (Potētia aūt est leue.) Secūda cōclusio. Grauia ⁊ leuia inanimata extra loca naturalia posita ⁊ nō impedita a seipsis mouētur per se. Ista cōclusio patet ex distinctione data de potētia essentiali ⁊ accidētali. nam aqua actu grauis est potētia leuis qm̄ ex illa pōt generari aer. ⁊ cum potētia accidētalis generet ex potentia essentiali ꝯtingit aerē factū ex aqua nō sursum ascēdere ꝓpter impedimentū quo remoto statim exit aer in operationē suā ⁊ mouet sursum. ita etiā ꝯtingit de quali ⁊ q̄nto ꝙ aliqd factū nouiter calidū est in potētia accidētali ad calefactionē ꝓpter impedimētū quo remoto statim exit i operationē suā p calefactionē. Aliqd etiā factū nouiter q̄tū in potētia ad maiorē extensionē ꝓpter impedimētū quo subtracto statim exit ad actū suum per maioritatē extensionis. Stat em̄ ꝙ vna aqua sit facta quanta in vase cui⁹ quātitas est apta nata ad maiorē extensionē: sed nō potest ratiōe impedimēti vasis: quo fracto illa aqua se ad maiorē quātitatē vel extensionē reduceret. ¶ Supposita igit distinctione arguitur cōclusio sic: Sicut se habet sciens ad actū considerādi: ita grauia ⁊ leuia inanimata ad motū sursum vel deorsum: sed sciens si nihil ꝓhibeat statim per seipsum mouet seipsum ad actū considerādi: igit grauia et leuia inanimata extra loca posita si nihil ꝓhibeat statim per seipsa mouēt seipa sursum vel deorsum ad loca illa. ¶ Itē sicut se habet ignis ad actū cōbustionis ita inanimata ad motū sursum vel deorsum. sed ignis si nihil prohibeat per seipsum exit ad actū cōbustiōis igitur inanimata per seipsa si nihil ꝓhibeat statim exeunt ad motū sursum vel deorsum. sicut ergo actus considerādi est p se a sciēte ⁊ actus calefaciēdi vel cōburēdi est per se ab igne: ita motus sursum vel deorsum corpoꝝ inanimatoꝝ est per se ab illis corpib⁹. Le. li. (Potentia aūt est leue ⁊ graue multipliciter sicut dictū est: cū em̄ fit aqua) actu grauis (potētia quodāmodo est leue) scꝫ aer (⁊ cum aer est adhuc in potentia) est ipe aer ad motū sursū. (Cōtingit em̄ impedimētū nō sursum esse sed si auferatur impedimētū agit ⁊ semper sursū fit. similiter aūt ⁊ quale ad actū esse mutat) si nō fuerit impedimētū (mox em̄ ꝯsiderat sciēs nisi aliquid ꝓhibeat ⁊ q̄tū extēditur nisi aliquid prohibeat.

Notandum ꝙ cōmētator tertio et q̄rto celi videt velle ꝙ grauia ⁊ leuia inanimata bene mouent se ipsa sed nō mouent seipsa per se immo tm̄ per accidēs ad motū medij recte. dicit ipse sicut cōtingit de homine mouēte nauem qui mouēte nauē per se mouet seipm p accidēs: ita inanimata quādo mouent ad loca sua sunt mouentia p se sed nō sunt mota per se. mouēt em̄ per se aerē diuidēdo illū ad cuius motū mouēt seipsa per accidēs. Concedit ergo [illegible] in terminis ꝙ ianimata mouentur a se [illegible] nō quidē a seipsis per se sed p accidēs [illegible] andem opinionē tenet [illegible] ter [illegible] Dum em̄ [illegible] quādo dealbatur [illegible] quidē in genere cause efficiētis sed in genere cause formalis: ita quādo graue mouet deorsum motus ille est ratiōe grauitatis in genere cause formalis ⁊ nō in genere cause efficiē[illegible] cum tm̄ denominet graue ⁊ nō efficiat motum ipm: ergo graue mouetur a generāte recipiendo grauitatē ⁊ habēs grauitatē per illam tm̄ in genere cause formalis diuidit aerē ad cuius diuisionē mouet seipm per accidens remouēdo prohibēs. ¶ Ista opinio ⁊ si fuit cōmentatoris in libro celi nō tamen tenet hic illā opinionē cum dicat grauia ⁊ leuia moueri ex se ad sua loca. vnde fm exemplū suū sequitur ꝙ grauia ⁊ leuia mouētur per se. Nauta em̄ non mouet nauē nisi prius moueat se per se applicādo membra. nā ideo etiā graue nō mouet aerē nisi prius moueat seipm per se per applicationē ad mediū diuidēdū. prius em̄ causaliter est motus lāpidis q̄ motus aeris cum moueat aer: quia lapis mouetur ⁊ nō mouetur lapis: quia aer mouetur: est em̄ motus aeris a lapide motus pulsus: ideo prius mouet lapis q̄ moueat aer.

Contra tamē illā opinionē arguitur primo sic. Ita se habent grauia ⁊ leuia inanimata ad loca sursum ⁊ deorsum sicut sciēs ad actū considerādi per philosophū in littera: sed sciens mouet seipsum per se ad actum considerādi: igitur corpora inanimata mouent seipsa per se ad loca sua. ¶ Itē sicut se habet quale aut q̄tum ad operationē suam ita corpora inanimata ad motum suum vel deorsum: sed quale aut quantum per se exit in operationem suam igitur corpora inanimata per se exeunt in motum sursum vel deorsum. patet consequētia cum maiori p aristotelem in littera. minor autem est nota ex se: quoniā calidum per se calefacit ⁊ frigidum per se frigefacit. Secundo terra mota sursum de potentia essentiali vt ex ea generetur ignis mouetur sursum per se ⁊ essentialiter ⁊ non per accidens ad diuisionē medij fm cōmentatorem hic: igitur per idem ignis genitus ex terra mouetur sursum per se ⁊ non per accidens ad diuisionē medij. patet consequētia: quia eadem leuitas numero que mouet terram sursum etiā mouet ignem sursum: et illa eadem est naturalis igni ⁊ non terre. Tertio cuilibet corpori simplici inest vnus motus simplex p se et non per accidens per aristotelem primo celi: quoniā ea que sunt per accidens sunt relinquenda in scientia speculatiua vt ostēdetur primo posterioꝝ ⁊ q̄nto huius. sed elemēta sunt corpora simplicia quibus nō cōpetit alius motus q̄ motus sursum vel deorsum fm philosophū in eodem primo celi. igitur elemēta per se mouētur sursum vel deorsū. celū em̄ mouet per se motu circulari per aristotelē primo celi ⁊ in isto. s. igit per idem alia corpora simplicia per se mouentur motu recto. Quarto quandocunq̄ aliquid mouetur per accidens ad motum alterius ambo mouentur eodē motu: sed lapis motus deorsum ⁊ medium non mouent eodem motu: igitur lapis non mouetur per accidens deorsum ad motum medij. patet consequētia cum minori quoniam motus medij est motus diuisionis et non motus deorsum. motus autem lapidis est motus deorsum. maior vero colligitur a philosopho quarto huius. sicut em̄ idē est locus locati per se ⁊ locati p

accidens:ita idem est motus moti per se ꝛ per accidēs.
eodem enim motu numero mouet anima quo moue/
tur corpus ꝛ eodem motu nūero mouet sedēs ī naui
q̄ mouet nauis:ꝛ h'ō qꝛ aīa mouet p accidēs ad motū
corporis ꝛ sedēs in naui ad motū nauis. ¶ Quinto
motus lapidis aut terre deorsum est motus naturalis
existēs subiectiue adequate in illo: igit natura lapidis
aut terre est per se principiū illius motus. patet ꝯña ex
diffinitione nature data a phō secūdo huius. Unde si
lapis poneret in vacuo moueret eodē principio quo
iam mouet: sed illud principiū moueret lapidē in va/
cuo per se ꝛ nō per accidēs in motū medij: igit per ideꝫ
ꝛ in pleno. ¶ Sexto. Mixta inanimata mouent na/
turaliter ad motū elementoꝝ dominantiū in ipis p ari/
sto. primo ce. igit nō mouent per accidēs ad motū me
dij: patet ꝯña quia aristoteles nō dixisset ad motū ele/
mentoꝝ sed ad motum medij: ꝛ maxime quia pos/
sibile est q̄ mediū simul moueat cū mixto vel cum ele
mēto: quare ꝛc. ¶ Ex his apparet q̄ illa opinio non
est tenēda cū ipa habeat cōcedere cōsequēter in oī mo
tu facto per mediū mobile nō moueri per se sed p acci/
dens ad motū medij ita q̄ baculus pcutiens medium
nō mouet per se a pcutiente: neqꝫ piectū a proijciente:
neqꝫ animal mouet seipm per se sed oīa hec mouent
per accidēs ad motū medij qḋ est absurdū. Dicendum
igit q̄ grauia ꝛ leuia inanimata mouētur a seipis p se
ad loca sua ita q̄ in eis est mouēs per se primo .s. for/
ma elemēti: ꝛ motū per se primo vꝫ materia vel altera
pars cōpositi. ipm aūt cōpositū graue aut leue ē mo/
uens ꝛ motū per se nō primo tamē est principale mo/
uens ꝛ principale motū. ipa vero grauitas aut leuitas
est mouens ꝛ motū instrumētale. neqꝫ exemplū Egidij
est ad propositū qm̄ paries dealbatus nihil agit rea/
liter per albedinē. ipm aūt graue aliquid agit realiter
per grauitatē .s. diuisionē medij ꝛ motū deorsuꝫ. Neqꝫ
est veꝝ q̄ omne remouēs prohibēs sit motor tm̄ per
accidēs motus sequētis qm̄ sol illuminat aerem p de/
purationē nubiū remouēdo prohibēs. ꝛ ignis calefa
cit aquā per remotionē frigiditatis prohibētis ꝛ tamē
sol illuminat aerē per se: ꝛ ignis per se calefacit aquam.
animal etiā mouet seipm diuidendo mediū ꝛ remouē/
do prohibens: ꝛ nō mouet seipm per accidens sed per
se: ꝛ hoc ideo: quia quilibet istoꝝ motoꝝ nō tm̄ remo
uet prohibens sed etiā influit in effectū. aperiēs eīn fe/
nestrā aut diuellens columnā de ponte est bene causa
per accidēs illuminatōnis domus aut descensus pon
tis quia nō influit in effectū sed grauia ꝛ leuia vltra re
motionē prohibētis influūt in effectū producendo in
Tex. cō. 32. seipsis motū sursuꝫ ꝛ deorsū. (Sustinēs aūt.) ¶ Ter
tia conclusio. Grauia ꝛ leuia inanimata mota de potē
tia accidētali subtracto impedimento mouētur per ac/
cidens a remouēte pħibens: patet ꝯña: qm̄ diuellens
columnā de ponte facit pontē descēdere ꝛ nō sicut mo/
tor per se quia nō influit in effectū: igitur sicut motor p
accidens: ꝛ per consequēs pons in descendēdo moue
tur per accidens a remouēte columnā que erat sustinēs
pontē ꝛ prohibēs ne descēderet. Similiter si esset vnuꝫ
vas lapideū in aqua coopertum lapide in orificio la/
pis ille impediret ingressuꝫ aque: quo subtracto: aqua
ingrederet vas. remouēs igitur lapidē est motor per ac
cidens cum sit causa sine qua nō. Et istud exemplū qḋ
etiam ponit Egidius dat intelligere aquā illā in ingres
su vasis moueri descēdendo a seipa per se ꝛ nō per ac/
cidens ad motū aeris cū motus aque sit motus descē
sus ꝛ motus aeris est motus ascēsus: ꝛ precedat causa
liter motus aque motū aeris. [illegible]
vna cū cōmento ponit exemplū de vtre inflato. Si eīn
in profundo aque esset vesica plena aere aut vter bene
inflatus ꝛ bene clausus detētus per lapidē supra por
tum quicūqꝫ remoueret lapidem esset motor per acci/
dens vtris ascendētis ad superficiē aque. ipe auteꝫ aer
inclusus esset motor per se: sicut contingit de pila reper/
cussa ad parietē: que ſm cōmentatorē egidiū ꝛ burleū
habet duplicē motorē in motu reflexionis videlicet p
se ꝛ per accidēs. Motor per se est proijciens. Motor
autē per accidens est paries. ¶ Istud nō bene intelli/
go qm̄ sicut primus impetus est a proijciente ita secun
dus est a pariete: qḋ patet ex eo quia stat proijciēs es/
se corruptū anteq̄ pila tangat parietē: igitur sicut pijci
ens est per se causa primi motus ita paries est per se cā
motus reflexi. Et precipue quia si paries esset causa per
accidens oporteret q̄ esset causa per accidēs remouēs
prohibens aut applicans actiuum passiuo quoꝝ nul
lum apparet: Dicendū igitur q̄ philosophꝰ cū hic nō
loquatur nisi de motore per accidēs intēdit proijciens
esse cām per accidens motus reflexi per applicatio/
nem passiui cū actiuo videlicꝫ pile cū pariete vt faciat
mentionē de secundo motore per accidens quoꝝ vnꝰ
remouet prohibēs ꝛ alius applicat actiuū passiuo eo
modo quo dicimus hominē esse per accidens causam
ignis coniungēdo ligno. Le. li. Sustinēs aūt ꝛ prohi/
bens remouens) construe sic: (autem) pro sed (remo/
uens sustinens ꝛ prohibens est sicut mouet) videlicet
per accidens (est auteꝫ sicut nō mouet) scilicꝫ per se (vt
est columnas diuellens aut lapidem remouens a va/
se ſm accidens eīn mouet sicut repercussa sphera non
a pariete mota est) per accidens (si a proijciente) appli
cato actiuum passiuo.

Notandum ſm cōmentatorē cōmen
to tricesimo secundo q̄
potentia ad motum que accidit inueniri in corpore sim
plici quando impeditur in tempore sue generationis
non mouetur ad suū locum naturalem ab alio impe/
dimēto quando generaꝫ in loco extraneo aut quādo
exit a suo loco naturali ab aliquo extrahente non in/
diget in hoc vt exeat in actum motore extrinseco essen/
tialiter cum sit potentia accidētalis.) ¶ Intendit com
mentator q̄ corpora simplicia mota de potētia essen/
tiali semper indigent motore extrinseco essentiali vide/
licꝫ generāte: sed quando mouētur de potētia acciden
tali: aut per recessum a loco naturali: aut per accessum
remoto prohibente non indigent motore extrinseco es
sentiali sed tantum accidentali. Est tamen differētia in/
ter hos motores accidentales: quoniā extrahens ele/
menta de loco naturali est motor per se. sed remouens
prohibens est tantum motor per accidens respectu ele
menti licꝫ sit motor per se respectu prohibentis remo/
ti per ipsum sicut aperiens fenestrā est causa per se ape
ritionis eius ꝛ per accidēs illuminatōis domꝰ. ¶ Ju/
xta hoc cōmentum dicitur cōmuniter q̄ corpora sim/
plicia nō possunt de nouo incipere moueri absqꝫ mo/
tore extrinseco. nam graue cum incipit de nouo moue/
ri aut incipit de nouo esse aut prius erat. Si incipit
de nouo esse necessario indiget motore extrinseco .s. ge/
nerante. Si prius erat aut mouet naturaliter aut violē
ter. si violēter necessario habet motorē extrinsecū. si na
turaliter: aut igit sursum vel deorsum. si sursum hoc nō
potest esse nisi factū sit leue: nō aūt est factū leue absqꝫ

generãte vel alterãte extrinseco. Si aũt mouet deorsuz ⁊ prius erat nec mouebat: igitur aliquod erat prohibens quod iã est remotũ sed nõ nisi per motorẽ extrinsecũ: igitur in omi tali motu requirit motor extrinsecus. Et istud apparet esse de intẽtiõe cõmentatoris: nõ solum cõmẽto allegato sed etiã cõmento. 29. precedẽte: vbi sic inquit de corporib⁹ simplicibus: (Et nõ possum⁹ dicere in eis que mouentur a principio in eis addito ei q͂ mouetur ex eis absq; eo q͂ indiget causa extrinseca sicut diximus in eis que mouẽtur ex se quia mouetur a principio in eis sine indigẽtia cause extrinsece sicut ẽ dispositio in habẽtibus animas.) Cõueniũt ergo sm cõmentatorẽ animata ⁊ inanimata in hoc q͂ ambo mouẽtur a principio in eis, disconueniũt aũt quia animata nõ indigent motore extrinseco, inanimata aũt indigent motore extrinseco. Sed istud est dubiũ qm̃ si aliquod graue e[illegible] alligatũ [illegible] suo per horam sic q͂ sua ponderositate frangeret filũ: manifestũ est q͂ illud mouetur deorsum absq; indigẽtia motoris extrinseci. Si etiã generaret vnus ignis in loco aliquo detinente eum ⁊ per tẽpus postea ipm̃ prohibẽs resolueret ab igne indubie igne remoto prohibẽte moueretur naturaliter sursum absq; indigẽtia motoris extrinseci, nõ igitur per hoc differũt animatũ ⁊ inanimatũ: q2 aiatũ nõ indiget motore extrinseco: inanimatũ autẽ indiget. Sed in hoc differũt: quia animal potest redire ad principiũ motus post quietẽ absq; motore extrinseco: sed inanimatũ post quietẽ nõ potest redire ad principium precedẽtis motus absq; motore extrinseco: ⁊ hoc intẽdit cõmẽtator, aut q͂ freqũẽter inanimata indigẽt motore extrinseco, animata aũt nõ frequenter indigẽt tali motore ⁊ precipue animalia. ¶ Ex isto loco apparet q͂ nõ semper remouẽs prohibens etiã in principio motus est motor per accidẽs cum graue nomiatũ ⁊ ignis detentus sint remouẽtia prohibens in principio mot⁹ ⁊ tamẽ nõ sint motores per accidẽs neq; respectu prohibẽtiũ remoto[illegible] neq; respectu motus sequẽtiũ neq; de tali remouẽte prohibens intelligit philosophus sed tantũ de remouẽte extrinseco sm q͂ ipse bene exemplificat. Unde duplex est remouẽs vz cõiunctum ⁊ separatũ seu intrinsecũ ⁊ extrinsecũ. Remouẽs prohibens extrinsecũ vel sepatũ est motor per accidẽs. Sed remouens prohibens intrinsecũ vel cõiunctũ est motor per se siue remoueat prohibẽs in principio motus sicut exẽplificatũ est siue per totũ motũ diuidẽdo mediũ.

Dubitatur circa exemplũ pile repercusse ad parietẽ qm̃ si proiciẽs est per se causa primi motus ⁊ paries secũdi motus hoc est ratiõe virtutis impresse in pila aut in aere a proiciente vel a mouẽte quo dato sequitur q͂ quãdocũq; graue aut leue mouetur ad locũ suũ q͂ generans est causa per se illius motus ratiõe grauitatis aut leuitatis quã impressit, cuius oppositũ est determinatuz ex doctrina aristotelis ⁊ cõmẽta. Rñdet q͂ sicut generãs nõ est per se causa alicuius motus grauium ⁊ leuium nisi durante ptinuatõe sui influx⁹ in ipm̃ graue aut leue ita proiciens nõ est per se causa mot⁹ proiecti nisi stãte applicatione sui ad proiectũ p impressionẽ sue virtutis in ipm̃ proiectũ aut in aerẽ ferentẽ illud postq̃ eñi proiectuz in tm̃ sepatũ est a proiciente q͂ nõ cõtinuat virt⁹ expulsiua eius neq; in proiectũ neq; in aerẽ tũc mot⁹ proiecti nõ dicit causa per se sed tantum per accidẽs. nõ qdem remouẽs prohibẽs sed tm̃ applicãs actiuũ passiuo et si eo tempe quo mouet proiectũ corrũpet proiciẽs nõ e[illegible] causa [illegible] mot⁹ per se nec per accidẽs nisi causa [illegible]. Quod quidẽ nihil. ¶ Quar[illegible] Tex. cõ. 32. [illegible] aut leue ina[illegible] ta con[illegible] [illegible] parit q̃ p[illegible] mouet a seipo per se ⁊ [illegible] motũ essentialiter [illegible] hic mouet [illegible] li. mõ [illegible] motu graui ⁊ leui a [illegible] [illegible] agendi sed tm̃ patiendi. Terra eñi ⁊ aqua [illegible] mouẽtur sursum propter generationẽ ig[illegible] aut aere nõ per se ab intrinseco actiue cõcurrũt ad [illegible] motu [illegible] siue eo modo quo ferrũ motũ a magnete. Et notanter dico per se quia p accidẽs se mouẽt sursum nõ per principiũ propriũ sed alienũ vz per leuitatẽ introductam a generãte eo modo quo dicimus aquã calefacere p accidens q2 nõ per propriũ principiũ illi cõpetẽs ab intrinseco sed per alienũ. Caliditas eñi cõpetit igni naturaliter ⁊ nõ aque. Le. li. Quod quidẽ nihil h[illegible] graui um ⁊ leuiũ inanimatorũ (ipm̃ mouet seipm̃ [illegible] ter) manifestũ est sed motus habet principiũ nõ mouẽdi neq; faciẽdi sed patiendi.

Notandum sm cõmẽtatorẽ cõmẽto [illegible] q͂ [illegible] corpor[illegible] [illegible] naturaliũ. s. terre ⁊ [illegible] ⁊ cetero[illegible] mouet se propter hoc q͂ in eo est principiũ q͂d moueat se ⁊ hoc [illegible] naliter ⁊ nõ accidẽtaliter sed in eo est essentialiter principiũ receptiõis vt moueat extrinseco nõ principium actionis nisi per accidẽs). Istud cõmentũ declarat cõclusiõz istã quartã fuisse de intẽtiõe aristo. cũ ex precedẽtibus cõmentis sit manifestũ per eũ q͂ motor essentialis est ille qui mouet de potẽtia essentiali ⁊ illud essentialiter mouet q͂d mouetur de potẽtia essentiali. Talia ergo que mouent de potẽtia essentiali nõ habẽt per se principiũ actiõis sed tm̃ per accidẽs: cũ ad talẽ motum per se loquẽdo nõ concurrãt nisi passiue. Et si ex isto concludit q͂ nõ sit differẽtia in motu animatoruz ⁊ inanimatorũ, negat consequẽtia quia lz in hoc cõueniant q͂ neutrũ mouetur a seipso per se de potẽtia essentiali, tamẽ in alio discõueniũt qm̃ animalia reuertũtur ad pri[illegible] motus post quietẽ absq; motore extrinseco. Inanimata aũt hoc nõ possunt facere ⁊ hoc probant rationes facte supius quas aristo. nõ soluit q2 cõcludũt verũ propriissime accipiẽdo moueri ab alio p se. ¶ Unde tripliciter accipit moueri a seipo p se. Primo cõiter pro omi eo q͂d mouet a principio intrinseco ⁊ sic grauia ⁊ leuia inaiata mouent a seipis per se. Secũdo proprie pro omi eo q͂d mouet absq; indigẽtia motoris extrinseci ⁊ sic etiã mouent inaiata lz raro vt mõstratũ est in alia cõclusione. Tertio pro omi eo q͂d mouet ad principiũ motus absq; motore extrinseco: ⁊ sic nõ possũt inaiata moueri a seipis p se sed solũ aiata vz celũ ⁊ aialia. Si tm̃ reuertunt ad principiũ sui motus absq; motore extrinseco. Celũ eñi mouet ab oriẽte in occidẽs ⁊ iterũ ab occidẽte in oriẽs absq; motore extrin°. Aialia eñi [illegible] mouent ad [illegible] ⁊ iterũ re[illegible] ad locũ a quo recesserũt absq; indigẽtia motoris extrinseci. Differũt tm̃ celũ ⁊ aialia i hoc qm̃ celũ nõ indiget in suo motu motore extrin° neq; vnq̃ idiguit. Aialia aũt ⁊ si nõ indigẽt tm̃ prius indigebat vz generante ⁊ remouente prohibens aut applicabile actiuũ passiuo, ⁊ non solum indigebant motore extrinseco reali sed etiã [illegible] immutãte sensus interiores ⁊ exteriores. Facta eñi immutatiõe intentionali sensus interior preseruat species sensibiles per q̃s appetitus ⁊ fantasia absq; motore extrinseco mouent aialia sm q͂ colligitur de intẽtione phi tertio de anima.

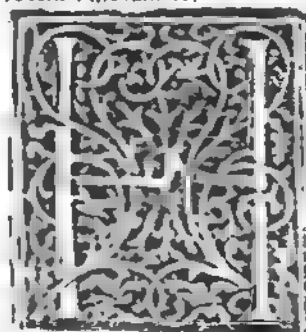
Circa p[...] ta dupliciter dubitat ꝛ primo: Si grauia ꝛ leuia inanimata mouent a seipsis per se sicut animata: ꝓpter quod phus dicit animata moueri a seipsis ꝛ inanimata moueri ab alio. ¶ Secundū dubiū. ꝓpter quid inanimata nō mouentur ꝓprijssime a seipsis per se ex quo illis competit vna de conditionibꝰ eoꝝ que ꝓprijssime a seipsis mouent scꝫ diuidi in partē per se mouentē ꝛ in partē per se motam. ¶ Ad primū respōdetur ꝙ aristoteles dicit inanimata moueri ab alio quia vt plurimū indigent motore extrinseco. animalia autē dicit moueri a seipsis quia raro indigent motore extrinseco. Intelligendū tamē ꝙ ꝓprie loquēdo est differētia inter moueri a se per se et ex se. Nā illud mouetur a se quod mouetur ab intrinseco vel nō presupponit aliud mouēs: ꝛ sic non solū elementa mouētur a se sed etiā anima in mouēdo corpꝰ licꝫ moueatur per accidēs. Illud vero dicitur moueri per se quod mouetur nō ad motū alterius extrinseci: ꝛ sic non solū mouētur per se ea que naturaliter mouētur sed etiā que mouētur violēter. Illud autē mouetur ex se quod potest redire ad principium motus absqꝫ motore extrinseco: ꝛ sic moueri nō competit inanimatis sed tantū animatis. aristoteles tamē ꝛ cōmentator nō faciūt hanc differentiā inter per se ꝛ ex se. ¶ Ad secundū dicit ꝙ aristoteles tāgit quattuor cōditiōes eorum que ꝓprijssime mouētur a seipsis per se quarū prima est habere vitā. secūda est posse moueri ab intrinseco ad omnē differentiā positiōis. tertia est posse facere se quiescere: idest posse redire ad principiū motus absqꝫ motore extrinseco. quarta est diuidi in partē per se mouētem ꝛ in partē per se motā: idest in partē primo actu mouentē ꝛ in partē primo actu motā: quod nō cōtingit in corporibus inanimatis cuꝫ in illis pars primo mota sit materia que nō est in actu sed in potentia. mixta enī inanimata licꝫ habeāt partē motā in actu videlicꝫ alterā partē compositā ex materia ꝛ formis elemētorum: tamē illa nō est pars primo mota sicut nec forma mixti est pars primo mouens. Dicit enī philosophus primo celi ꝙ mixta inanimata mouētur ad motum elementoꝝ dominantiū in ipsis: ideo tam i mixtis ꝙ in elementis pars primo mouēs est forma elemēti: ꝛ pars primo mota est materia prima eiusdē elementi dominātis in mixto. ¶ Intelligendū ꝙ cum dicit aialia raro indigere motore extrinseco ꝛ inanimata: vt frequenter non fit mentio de omi motore extrinseco indifferenter: quia nulli dubiū ꝙ deus celum ꝛ intelligētie concurrūt ad omnē motū tam corporis animati ꝙ inanimati: sed fit mentio de motore extrinseco particulari non essentialiter sed accidētaliter cōcurrente. (Si igi-

Tex. cō. 33. tur omnia.) ¶ Ex predictis aristoteles infert conclusionem principaliter intentā sic. Omne quod mouetur naturaliter aut violēter mouetur ab alio; sed omne quod mouetur mouet naturaliter aut violēter: igitur omne quod mouetur mouet ab alio. tenet consequētia cum minori: ꝛ maior deducitur ex determinatis. nā ꝙ omne quod mouetur violenter mouet ab alio manifestū est sed ꝙ omne quod mouetur naturaliter moueatur ab alio probatur. nam omne quod mouetur naturaliter aut mouetur a se eo modo quo animata: aut mouetur ab alio eo modo quo inanimata. si primū illud ab alio mouetur. s. ab anima. si secundū illud etiā mouetur ab alio videlicꝫ a generāte vel a remouēte prohibens. Te. li. Si igitur omnia que mouētur aut natura mouentur aut extra naturā ꝛ violentia ꝛ que vi ꝛ extra naturam omnia a quodā et ab alio) mouētur (eoꝝ autem que natura iteꝝ que a seipsis) mouentur illa (mouētur ab aliquo) idest ab alio (et que natura seipsis vt grauia ꝛ leuia: aut enī a generāte ꝛ faciēte graue ꝛ leue aut ab impedientia ꝛ prohibētia soluente omnia: ergo que mouentur ab aliquo) alio (mouentur.)

Notādum primo [...] commento [...]: ꝙ (Temistius diuisit declarationē eius que est in principio septimi ꝛ cōtentus est in hac declaratione hic: et opinatus est ipam esse magis certam ꝙ prima cum illa que est illic est signū: ista autem estimatur esse inductio.) Dicebat ergo Temistius ꝙ ista ꝓpositio: Omne motū habet motorē distinctū a se est declarata in primo huius demōstratiue: quia est ꝓcedendo ab effectu ad cām. hic autē est declarata inductiue: cuiꝰ declaratio ē magis certa q̄ [...] dēmōstratiō [...] data a posteriori

Contra Temistium arguit cōmētator ꝙ ista inductio nō sufficiat primo: quia Plato posuit aliquid mouere seipsum primo sic ꝙ a nullo alio mouetur videlicꝫ animā. secūdo quia inductio in qua non percipit ꝙ predicatio est essentialis non dat certitudinē necessariā licꝫ inducātur in ea omnia particularia modo nō percipitur predicationē esse necessariā propter corpora simplicia de quibus est dubium an habeant motorē distinctum. Ideo dicit commentator ꝙ aristoteles intendit demonstrationem hic factam esse perfectā cum hic sit dissoluta questio de corporibus simplicibus ꝛ de mixtis in animatis: ostēdētia omnia illa habere motorē extrinsecū: ꝛ consequenter quodlibet illorum moueri ab alio.

Notandum secundo sm cōmētatorē eodem cōmento ꝙ (corpora simplicia apparent moueri per se cum fuerint extra sua loca naturalia ꝛ sunt simplicia nō diuisibilia scꝫ ꝙ motor in eis est ipm motum ꝛ nō mouetur ex se nisi per accidens.) ¶ Tres ꝓpositōnes ponit hic cōmentator ex quibus videtur elementa naturaliter mota non habere motorē intrinsecū. Prima ꝙ corpa simplicia nō sunt diuisibilia. Secunda ꝙ motor in eis est ipm motum. Tertia ꝙ non mouētur ex se nisi per accidens. ¶ Sed dicendū ꝙ nō asserit istas ꝓpositiones sed tantū dicit ꝙ ille apparēt vere propter simplicitatem elementoꝝ in quibus nō apparet differētia essentialis inter partes qualitatiuas nec inter partes quantitatiuas. ꝛ dato ꝙ essent omnino de intētione eius vt dictum est supra in hoc nō est tenēdus cū determinatum sit talia moueri a seipsis per se: ꝛ ꝙ sunt diuisibilia i motorem ꝛ motum ꝛc.

Oc autē dupliciter. Istud ē tertium capitulū huius tractatus in quo phs ostendit ꝙ est deueniendum ad primū mouēs [...] ꝓbauit omne quod mouetur moueri ab alio. Tex. cō. 33.
Et diuiditur in duas partes in quaꝝ prima premittit duas distinctiōes. In secūda vero exequitur de intēto. ibi: (Utraqꝫ igitur.) Prima distinctio est ista ꝙ mouens est du-

plex videlicꝫ ꝓpter se ⁊ ꝓpter aliud. Mouēs ꝓpter se est illud qḋ mouet nō ꝓpter aliud mouēs extrinsecuꝫ ei sicut est homo mouēs baculū. licꝫ eñ hō presupponat aliud mouens videlicꝫ animā adhuc est mouens ꝓpter se quia illud mouēs nō est extrinsecū homini. Mouens ꝓpter aliud est illud qḋ mouet ꝓpter aliud mouēs extrinsecū sicut baculus mouēs lapidē. nō eñ moueret lapidē nisi moueretur ab hoīe vel a manu. Constat aūt tā hominē ꝙ manū esse motorē extrinsecum baculo. Le. li. Hoc aūt dupliciter est .s. mouēs aut eñ nō ꝓpter ipm est mouēs sed propter alterꝫ quod mouet mouēs aut propter ipꝫ). ¶ Secūda distinctio duplex est mouens propter aliud .s. propter vnū ⁊ ꝓpter plura. Mouēs propter vnū tm̄ est illud quod nō presupponit nisi vnū mouens vt manus mota ab homine. licꝫ eñ manus p̄supponat animā sicut hominē nō tamē dicit̄ p̄supponere nisi vnū mouēs ex quo anima nō est motor extrinsecus homini quia tm̄ de mouēte cōposito ex materia ⁊ forma hic loquitur. Mouens propter plura est illud qḋ p̄supponit plura mouētia a quibus mouet̄: sicut baculus mouēs lapidem presupponit manū ⁊ hominē a quibus mouet. lapis autē mouens aerē presupponit tria mouentia videlicꝫ hominē manū ⁊ baculū a quibus mouetur. Le. li. Et hoc) scꝫ mouens propter aliud (aut) mouet (proximū post vltimū) idest preter primū mouēs quod dicit̄ vltimū in via resolutionis ⁊ sic mouet propter vnū tm̄. (aut per plura vt baculus mouet lapidē ⁊ mouetur a manu mota ab homine: hic aūt nō amplius eo ꝙ ab alio mouetur.)

Notandum ꝑm cōmentatorē cōmēto tricesimotertio ꝙ (sūt tria primus motor ⁊ medius motor ⁊ est motū etiā et postremū motū quod nō mouet omnino. verbi gratia baculus mouet lapidē ⁊ manus baculū ⁊ homo manum. ⁊ intendit per hominē virtutē mouentē manum hominis ⁊ medius motor est manus ⁊ baculus ⁊ postremū motū est lapis.) Cōmentator loquitur hic tm̄ conditionaliter vꝫ supposito ꝙ lapis nihil aliud moueat ⁊ virtus manus a nullo alio moueat̄ qm̄ ī rei veritate virtus mouens manū mouet̄ ab alio .s. ab aīa ⁊ lapis mouet aliud videlicꝫ aerē: illo tamē supposito virtus mouens manū est primū mouens sic ꝙ mouet ⁊ nō mouetur. lapis vero est vltimū mouens sic ꝙ mouetur ⁊ nō mouet. manus vero ⁊ baculus sunt mouētia media quia mouent ⁊ mouētur. ¶ Intelligendum ꝙ secūda diffinitio potest fieri etiā de mouēte propter se dicendo ꝙ duplex est mouēs propter se: aut mouet vltimū per vnum mediū tantū aut per plura media: et tunc debet stare sic littera: (⁊ hoc) .s. mouēs propter se (aut) mouet (proximū) ⁊ statim (post) proximū mouet (vltimū aut ꝑ plura) media mouet illḋ vltimū. Si autē datur diuisio de mouente propter aliud construatur sicut est dictū ante intelligēdo per vltimū primum motorē. Unde in casu isto cōsequens virtus mouens manū est primū mouens ⁊ vltimū mouens. est eñ primū mouens via cōpositionis eundo a causa ad effectum. ⁊ est vltimū mouens ꝓcedendo per viā resolutionis ab effectu ad causaꝫ. (Utraqꝫ igitur.)

Tex. cō. 33.

¶ Ista est secūda pars huius capituli: in qua distinctionib⁹ premissis ph̄us probat duas cōclusiones quaꝝ prima ē ista: In ordine mouentiū ⁊ motoꝝ primum mouens magis mouet ꝙ vltimū mouens. Secūda ꝯclusio. In mouētib⁹ ⁊ motis ē deuenire ad primū mouens motū. ibi: (Si ergo necesse.) Primā conclusionē ph̄us dupliciter probat ⁊ primo sic: Illud magis mouet qḋ plura mouet: sed in ordine mouentiū ⁊ motoꝝ plura mouet primū mouens ꝙ vltimū mouens: igitur in ordīe mouentiū ⁊ motoꝝ primū mouens magis mouet ꝙ vltimū mouens. patet cōsequētia cū maiori: ⁊ minor arguitur: qm̄ quicquid mouet vltimū mouens illud mouet primū mouens: ⁊ nō ecōuerso. Baculus eñ mouet lapidē ⁊ eundē mouet homo seu virtus manus. hō aūt seu virtus manus mouēt manū ⁊ baculū que non mouētur a baculo: vt arguat̄ breuiter sic: Primū mouēs mouet vltimū mouēs ⁊ nō econtra: igitur primū mouens magis mouet ꝙ vltimū mouēs. Le. li. Utraqꝫ igitur mouere dicimus ⁊ primū ⁊ vltimū mouentiuꝫ sed magis primū: illud eñ mouet vltimū sed nō hoc primū.) Secūdo sic: Illud magis mouet qḋ potest mouere sine alio ⁊ nō ecōtra: sed primū mouēs potest mouere sine vltimo ⁊ nō ecōtra: igitur ⁊c. patet cōsequētia cū maiori: minor aūt est euidens quoniā baculus nō potest mouere lapidē sine virtute mouente manū: virtus aūt illa potest mouere sine baculo quia mouet manū ⁊ baculū quoꝝ nullū mouet baculus. Le. li. Et sine primo quidē vltimū nō mouebit illud aūt sine hoc vt baculus nō mouebit nisi moueatur ab homine.

Notandum ꝑm commentatorē cōmēto tricesimotertio ꝙ primū nō indiget secūdo vt sit motor sicut secūdus sed medium indiget vt sit motor: primo etiā mediū non est motor in actu nisi per primū. primum igitur est prius illo ꝑm naturā ⁊ ꝑm causam. ꝑm naturā autē quia cū aufertur aufertur mediū ⁊ cū fuerit nō sequitur vt sit medium: sed cum fuerit mediū sequitur vt sit primū necessario.) ¶ Habet igitur ꝑm cōmentatorē motor prim⁹ supra ꝑm duplicē prioritatē videlicꝫ prioritatē nature ⁊ causalitatis. nature quidē quia prim⁹ motor potest esse sine secundo ⁊ non econtra. Sed causalitatis inquātum prim⁹ motor est cā propter quā secūdus motor mouet. nō eñ mouet secūd⁹ motor nisi moueat prim⁹.

Contra commentatorē arguitur ⁊ primo ꝙ inter primū ⁊ vltimum mouens nō est prioritas nature quoniam prioritas nature ꝑm cōmētatorē est prioritas essendi sic ꝙ primus motor potest esse sine vltimo ⁊ non econtra. quoniā prima intelligentia est primū mouens ⁊ vltima intelligentia est vltimū mouens: ⁊ tamen prima intelligentia non potest esse sine vltima. Similiter orbis signorum est primū mouens corporeū ⁊ orbis lune est vltimū mouēs corporeū cōparando spherā celestiū ad spherā elemētorum ⁊ tamē orbis signoꝝ non potest esse preter orbem lune cum orbis signoꝝ non possit habere maiorem durationē ꝙ orbis lune: vt colligitur a philosopho primo celi. ¶ Item dicit cōmentator ꝙ virt⁹ mouens motū est primū mouens ⁊ baculus vltimū. Cōstat autē ꝙ virtus manus non potest esse absqꝫ manu: ipse autē baculus potest esse sine manu ⁊ sine virtute manus. ¶ Secūdo arguitur ꝙ inter primū ⁊ vltimū mouens non est prioritas causalitatis: quoniā prima intelligentia nō mouet vltimā neqꝫ orbis primus vltimum orbem cum primus orbis qui est celum signoꝝ moueatur in centū annis vno gradu: ⁊ vltimus orbis qui est sphera lune omni mense compleat cursum suum. ¶ Et confirmat̄. qm̄ corp⁹ luminosū nō pōt agere caliditatē sine lumine ⁊ ipa caliditas que est vltimū mouēs pōt agere sine suo corpore luminoso: sic etiam

pōt baculus mouere lapidem sine manu ꝛ virtute manus dato ꝙ baculus separetur a proiiciente vna cum lapide moto ab illo. ¶ Ad primū dicit ꝙ cōmētator loquitur de primo ꝛ vltimo mouēte quoꝝ vnum mouetur a reliquo. mō vltima intelligētia nō mouet a prima: neqꝫ orbis lune mouet ab orbe signoꝝ. ꝛ si arguitur: qm̄ intelligētie ꝛ orbes celestes habēt ordinē essētialē: igit semp ꝑcedēs intelligētia mouet sequentē: ꝛ superior sphera mouet inferiorē. negat ꝯña: quia illū ordinē nō habēt quo ad motū ꝓpriū sed quo ad motū hoꝝ inferioꝝ. ꝛ cōcesso ꝙ orbes supiores moueant inferiorē: hoc nō est ꝭm motū ꝓpriū sed ꝭm motū cōmunē diurnū toti⁹ celi de quo nō intēdit commētator. Et cū arguitur de virtute mouēte manū ꝛ baculū, dico ꝙ virtus mouēs manū est causaliter in manu ꝛ subiectiue in corde: ideo pōt esse sine manu. baculus aūt et si pōt esse sine manu nō tamē vt agēs subordinatū manui eo modo quo intēdit cōmētator. ¶ Ad secūdū dicit ꝙ nihil cōcludit ex quo cōmētator loquit de vltio mouente qđ mouet a primo mouēte mediate vel inmediate ita ꝙ habeāt ordinē inuicē quo ad motus ipoꝝ. Tale em̄ vltimū mouēs nō mouet nisi qr mouet a primo mouēte. Talis aūt ordo nō est in corpibus celestibus cū cuilibet orbi inferiori accidat moueri ab orbe supiore ꝛ cōtineri ab illo: vt colligit de mēte cōmētatoris quarto hui⁹. ¶ Et ad ꝯfirmationē dicit ꝙ corpus luminosum lumē ꝛ caliditas nō sunt mouētia ordinē habētia ad aliquē motū cū corp⁹ luminosum nō proprie moueat lumē neqꝫ lumē caliditatē sed lumē est effectus corpis luminosi ꝛ caliditas est effectus luminis depēdens ab illo in fieri ꝛ nō in facto esse. baculus autē ꝛ si ē mouēs post sepationē nō amplius habet ordinē ad manū neqꝫ ad virtutē manus sed tm̄ ad aerē mouentē ipm. stante aūt ordine ad manū ꝛ ad virtutē manus nihil mouet baculus ꝙ nō moueat manus et virtus eius: sed nō ecōtra. Nō est etiā aliqua ps toti⁹ motus ad quā se habeat baculus effectiue quin ad illam se habeat effectiue manus ꝛ virtus eius ꝛ nō econtra: cū ad motū manus nō cōcurrat effectiue baculus Tex. cō.34. neqꝫ ad motū propriū existētē subiectiue in eo. (Si ergo necesse.) ¶ Secūda cōclusio. In mouētib⁹ motis ē deuenire ad primū mouēs motū a seipo per se. Hanc conclusionē phūs dupliciter probat ꝛ primo sic. Omne quod mouetur mouet ab aliquo: aut igitur mouet ab aliquo alio quod mouet per se aut nō: si nō ipsum est primū mouēs motū a seipso per se. Si aūt mouetur ab aliquo alio qđ mouet per se: aut igitur istud aliud mouetur ab aliquo alio quod mouet per se aut nō. si nō: sequitur ꝙ ipm est primū mouēs motū a seipo per se. Si vero illud aliud iteꝝ mouet ab vno alio quod mouet per se ꝛ nō contingit ꝓcedere in infinitū in mouētibus motis: vt probatū est sexto phisicoꝝ. igit tandem est deuenire ad vnū mouēs primū quod est motum a seipso per se. patet cōsequētia: quia ex opposito cōsequētis sequit oppositū antecedētis cū vbi procedetur in infinitū nō detur primū. Le.ii. Si ergo necesse est omne qđ mouetur ab aliquo moueri ꝛ aut ab eo qđ mouetur) per se tanꝙ (ab alio aliquo aut nō ꝛ siquidem ab alio quod mouetur necesse est aliquid esse mouens quod nō ab alio) mouetur sed est motū (primū si aūt huiusmodi primū nō necesse est esse alterū impossibile em̄ est in infinitū abire mouens ꝛ quod mouet ab alio ipsum infinitoꝝ em̄ nō est aliquid primū. si ergo om̄e qđ mouetur ab aliquo mouetur. primū autē mouens mouet quidē nō ab alio autē necesse est ipm a seipso moueri.)

Notandum ꝙ cōmentator cōmento [illegible] ponit rationē aristotelis in alia forma sic: Om̄e quod mouetur mouetur ab aliquo: aut igitur a seipo tantū aut ab aliquo extrinseco. si a seipso tantū sequit ꝙ illud sit primum mouens motū cum hic nō ꝓbetur aliquod esse primū mouens motū [illegible] celum: sed tantū primū mouens motū in genere ꝭm ꝙ exemplificauit aristoteles de homine manu baculo ꝛ lapide. Si illud mouetur ab aliquo extrinseco necessario illud extrinsecū cū sit corpus mouetur. querat igitur de illo vtrū moueatur a seipso tantū aut ab aliquo extrinseco: si datur primū habet intentū: si datur secundū iterum habetur intentū: quia nō contingit ꝓcedere in infinitum in mouētibus motis. ¶ Istā rationē confirmat cōmentator cōmento tricesimoqnto sic. Om̄is motor motus aut est primus aut medius inter primū motorem ꝛ motum. si est primus motor motus habet intētum. si est medius ꝛ cum nō contingit procedere in infinitum in mediis stātibus extremis videlicꝫ primo et vltimo: igitur est deuenire ad primū motorē motū.

Dubitatur ꝭm Egidiū cū aristoteles in ꝓto capitulo ꝛ i principio septimi phisicoꝝ probauerit ꝙ omne quod mouetur mouetur ab alio. frustra videt consequētia quā facit om̄e quod mouetur mouet ab aliquo aut igitur ab aliquo alio aut nō ab aliquo alio. Respondet dupliciter primo quidē ex ratione quā facit hic cōmentator dicēs ꝙ aristoteles intelligit talē cōsequentiā om̄e qđ mouet mouet ab aliq: igitur omne quod mouetur mouetur ab aliquo extrinseco vł nō mouet ab aliquo extrinseco. Secūdo respōdet per vnā distinctionē quā ponit cōmentator cōmento tricesimoqnto vꝫ aliqđ ꝙ moueri ab alio contingit dupliciter. aut ab alio nō numerato aut ab alio nō distincto: ꝭm primū mēbrū ista ꝓpositio est falsa om̄e quod mouet mouetur ab alio scꝫ nō numerato quia animal mouet ab alio. ꝛ falsuꝫ est ꝙ ab alio nō numerato qm̄ mouetur ab aīa sua: que numerat contra corpus motū ab illa. sed ꝭm aliud mēbrū illa ꝓpositio est vera: qm̄ om̄e quod mouetur mouetur ab alio nō distincto a se. ꝛ hoc aut alietate rationis aut alietate esse ꝛ vbi. verbigratia. Animal mouetur ab alio nō distincto a se ꝭm esse qm̄ mouetur ab anima que nō distinguit ab animali ꝭm esse sed tātum ꝭm essentiā cum ex anima ꝛ corpore fiat vnū tantum ꝭm esse. celū autē mouetur ab alio nō distincto ꝭꝫ vbi. licꝫ em̄ moueatur ab intelligētia distincta a celo tā ꝭm eē ꝙ ꝭm essentiā. nō tamē distiguitur ab ea ꝭm vbi cum sint in eodem loco vel situ. sed corpora inanimata mouētur ab alio nō distincto alietate rationis tātū ꝛ quidditatis quoniā in talibus nō ē realis distinctio inter motorē ꝛ motū sed tantū rationis ꝛ ꝭm quidditatem: quoniā alia est ratio quidditatiua moti in eo ꝙ motum est: ꝛ alia motoris in eo ꝙ motor est: cum omne mouens moueat ꝭm ꝙ est in actu: ꝛ om̄e motū moueatur ꝭm ꝙ est in potētia. Et licꝫ hec sint bene dicta tamen posset responderi vno verbo ad dubitationē ꝙ aristoteles nō facit illā consequentiā sed istā: Om̄e qđ mouetur mouetur ab aliquo: igitur omne quod mouetur mouet ab alio qđ per se mouet aut nō mouet ab alio quod ꝑ se mouetur cum quo stat ꝙ omne quod mouetur mouetur ab alio: vbi aristoteles non accipit

aliquã alietatem rationis vt bene patuit in suis demõstrationibus sed alietatẽ realem. sicut enim animal et celum mouetur ab alio realiter distincto ab eo: ita q̃dlibet inanimatum simplex aut mixtum mouetur ab aliquo realiter distincto ab eo siue moueatur ab intrinseco siue ab extrinseco vt patuit. (Amplius autẽ.)

Tex. cõ. 35. ¶ Secũdo arguit p̃hs ad ꝯclusionẽ p vnã aliã rõnez coincidẽtẽ cũ priori p̃mittẽs duas suppositiões quaꝝ prima est ista: Om̃e mouẽs mouet cũ instrumẽto aut sine instrumẽto: patet q̃m om̃e mouens mouet aliquo aut igit̃ seipo aut alio. si mouet seipo mouet sine instrumẽto. si mouet alio mouet cum instrumẽto. verbi grã. Quãdo hõ mouet lapidẽ necesse est ꝙ moueat illũ seipo immediate aut mediãte alio vz baculo. Silr si vẽtus ꝓijcit aliquẽ in terra necesse est ꝙ seipso imediate aut mediãte alio. s. lapide: sic ꝙ vẽtus imediate ꝓijcit lapidẽ ⁊ lapis imediate ꝓijciat hoiem. Le. li. Amplius aũt ⁊ sic ipam hãc) que dicta est (eandẽ rõnẽ ẽ aggredi: om̃e eñ mouẽs aliqd mouet quidẽ ⁊ aliquo: aut eñ seipso mouẽs mouet aut alio vt hõ ipse) seipso mouet (aut baculo ⁊ vẽtus ꝓijcit) aliquẽ (aut ipe) immediate (aut lapis quẽ mouit) ipse vẽtus. ¶ Secũda suppositio: Si instrumẽtũ mouet de necessitate agẽs principale mouet: nõ tñ si agẽs principale mouet de necessitate instrumẽtũ mouet q̃m aliq̃d ẽ agẽs q̃d mouet seipso. sine instr̃o aliquo alio qn oporteret ꝓcedere in infinitum in instrumẽtis. Si eñ hõ mouet lapidẽ mediante baculo ⁊ baculũ mediãte alio istrumẽto: ⁊ illud instrumẽtũ iterꝝ mediãte alio instr̃o nunq̃ ꝑueniendo ad id q̃d mouet seipo necesse ẽ ꝓcedere in infinitũ in instr̃is. Impossibile ẽ ergo instr̃m mouere absq3 mouẽte principali. sed nõ ecõtra. Le. li. Impossibile aũt ẽ sine ipso mouẽte) principali (id q̃ mouet (. s. instr̃m (sed siqdem ipm seipso mouet nõ necesse ẽ aliud esse quo mouet. si vero sit alterꝝ id q̃ mouet) vz instr̃m (est aliqd q̃d mouebit nõ quodã) alio (sed seipo aut in infinitũ abibit.)

¶ Istis suppõib⁹ p̃missis arguit sic: Om̃e mouẽs motũ aut mouet sine instrumẽto aut cũ instr̃o. si mouet sine instrumẽto ipm est primũ mouẽs motũ a seipso. si mouet cũ instrumẽto aut igit illud instr̃m ẽ instrumẽtũ alteri⁹ instrumẽti vel nõ: si nõ ẽ instrumẽtũ alteri⁹ istrumẽti sequit̃ ꝙ mouẽs illud instrumẽtũ mouet seipo sine instrumẽto ⁊ per ꝯñs ẽ primũ mouẽs motũ a seipso. Si aũt illud instrumẽtũ ẽ instr̃m alterius instrumẽti iterꝝ querã de illo instrumẽto vtrꝝ sit instr̃m alterius instrumẽti: ⁊ cũ nõ sit ꝓcedere in infinitũ in instrumẽto necesse ẽ deuenire ad aliq̃d mouẽs motũ q̃d mouet seipso sine instrumẽto. hoc aũt necessario est primũ mouẽs motũ a seipo. verbi grã. si baculus mouet lapidez q2 mouet̃ a manu ⁊ manus mouet baculũ q2 mouet̃ ab alia re ⁊ illa res mouet manũ q2 iterꝝ mouetur ab alia re cũ nõ sit ꝓcedere in infinitũ in reb⁹ instrumẽtaliter motis ⁊ mouẽtib⁹ oportet tandẽ deuenire ad vnuz primũ mouẽs motũ q̃d mouet̃ a seipo: q̃d qdẽ mouet primũ instrumẽtũ sine instrumẽto a quo finaliter mouet̃ vltimũ mouẽs motũ vz lapis. Le. li. Si ergo) mouẽs (ꝙ mouet̃ aliqd mouet necesse est stare ⁊ nõ in infinitum ire. si eñ baculus mouet eo ꝙ mouet̃ a manu ⁊ manus mouet baculũ) q2 mouet̃ ab alia re (si autez et hãc (scz manũ (aliud mouet) ⁊ iterꝝ (hãc) rẽ est (alterũ aliq̃d mouẽs: cũ itaq3 aliquo moueat̃ semp alterꝝ) vz instrumẽtũ (necesse est pri⁹) mouere absq3 instrumẽto (ipm seipm mouẽs. si igit̃ mouet̃ quidẽ hoc) ꝙ est primũ mouẽs (nõ aũt aliud mouẽs ipm necesse ẽ ipm seipm mouere. q̃re ⁊ sm̃ hãc rõem ꝙ mouet̃ aut mox ab ipo mouẽte mouebit̃) primo (aut veniet aliqñ in hui⁹) q̃d mouet̃ a tali mouẽte.

Notandum

sm̃ commẽtato cõmẽ. ꝙ hec ratio nõ differt a priori nisi in modo ꝓcedẽdi ⁊ accipiẽdi ꝓpositiones. Assignat eñ duas differẽtias inter hãc rõnem ⁊ priorẽ quaꝝ prima est ex parte diuisionũ q̃m in rõne priori p̃mittit̃ ꝙ est duplex motor vz prim⁹ ⁊ medi⁹: ⁊ ꝙ medius nõ mouet sine primo. in hac aũt rõne p̃mittitur ꝙ om̃e mouẽs mouet sine instrumẽto aut cum instrumẽto: ⁊ ꝙ instrumẽtũ nõ mouet sine mouẽte istrumentũ. Concludit ergo prima ratio ꝙ est deuenire ad aliquod motum a seipso per se ex eo q2 nõ mouet vltimum mouẽs sine mouẽte primo. hic vero nõ excludit idẽ ex eo q2 nõ mouet mouẽs instrumẽtale sine mouẽte principali. Secũda differẽtia est ex pte ascẽsus ⁊ descẽsus q̃m in priori rõne ascẽdit̃ a moto ad motorez. premittit̃ eñ in priori rõne ꝙ om̃e motũ mouetur ab alio ⁊ illud a quo mouet̃ mouet ꝓpter se vel propter aliq̃d ad pri⁹ mouẽs. In hac aũt rõne ꝓcedit̃ descẽdẽdo a motore ad motũ. Premittitur eñ ꝙ om̃e mouẽs mouet aliqd ⁊ hoc vel seipso aut aliq̃ alio iferiori mouente vt ꝙ homo mouet seipo lapidem aut mediante baculo. Est ergo sola differẽtia verboꝝ q2 q̃d pri⁹ appellauit mouẽs vltimũ hic appellat instrumẽtũ: ⁊ q̃d prius appellauit mouẽs primũ hic appellat mouens ꝙ mouet seipo. ⁊ vbi fundamẽtũ prime ratiõis fuit q2 nõ ꝓcedit in infinitũ in mouẽtib⁹ motis. hui⁹ aũt rõis secũde est q2 nõ ꝓceditur in infinitũ in instrumẽtis. Dicit eñ cõmẽtator cõmẽto allegato ꝙ si oẽ mouẽs mouet cũ instrumẽto tũc erũt infinita instrumẽta ⁊ cũ erũt infinita instrumẽta non erit illic motor qui vtatur eis.

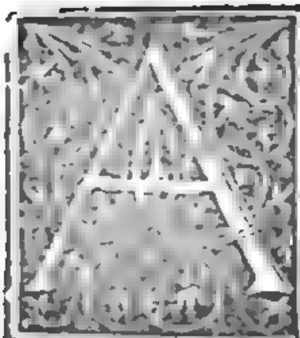
Circa

exẽplũ datũ de vento querit cõmẽtator vtrũ ventus moueatur nr̃aliter aut violenter: ⁊ an sit de numero coꝝ que mouẽtur ex se vl ex alio. similiter de ferro moto ad magnetẽ vtrũ moueatur ex se vel ex alio ⁊ vtrũ naturaliter aut violenter. Rñdet cõmẽtator ꝙ ventus non mouetur ex se sed ex alio vz ex generãte ⁊ ꝙ mouetur naturaliter q2 l3 moueatur a principio extrinseco hoc est p alterationẽ generantis. sic etiã ferꝝ nr̃aliter mouetur a magnete alterãte ip3 mediãte aere. ⁊ ꝙ alteretur manifestũ est ex eo quia si magnes trãsmutet̃ in cõplexionẽ vtputa qñ iungitur oleo nõ mouetur ferꝝ ad magnetẽ. sicut etiaz cõtingit de lapide qui nõ attrahit paleas nisi calefiat.

Dubitatur

q̃m ventus est exhalatio calida ⁊ sicca sm̃ aristotelem primo metheo. ad caliditatẽ autẽ ⁊ siccitatẽ sequitur leuitas per philosophũ secũdo de generatione. Et ad leuitatẽ sequitur motus sursum per illũ primo celi. Cum igitur ventus nõ solũ moueatur sursum sed etiaz deorsum ⁊ ad latus: sequitur ꝙ ventus nõ semp naturaliter mouetur. Respõdetur ꝙ sicut mare mouetur naturali motu fluxus ⁊ refluxus per influentiã receptam a luna. ⁊ ferrũ mouetur ad magnetẽ per alterationem magnetis: ⁊ aer sequitur lapidẽ proiectũ per virtutẽ receptam a ꝓijciente nõ obstãte ꝙ mare ⁊ ferrũ naturaliter moueant̃ deorsũ ⁊ aer sursũ: ita exhalatio calida ⁊ sicca nõ obstãte ꝙ per leuitatẽ naturaliter moueatur sursum adhuc naturaliter mouetur deorsum ⁊ ad latus per virtutem receptã a media regione aeris pellente illam exhalationẽ deorsum vel ad latus ex qua generatur ventus.

Tex. cō. [illegible]

Ad dicta autē et sic intēdētib⁹. Istud est quartū capitulum hui⁹ primi tractat⁹ in quo phs venat īmobilitatē primi motoris postq̄ ꝓbauit oē motū moueri ab alio et aliqd esse primum mouēs motū a seipso p se. Et diuidit in duas ptes quarū prima probat q̄ est deuenire ad motorē immobilē p hoc q̄ oīe motū mouet ab alio. Secūda ꝓbat idē per hoc q̄ admouet seipm per se. ibi:(At vero si oportet.) In prima parte aristoteles ponit quattuor cōclusiones quarū prima est ista: Si oīe mouēs mouet illud necessario mouet p se vel per accidēs. Secūda cōclusio: Impossibile est oīe mouēs moueri per accidēs. ibi:(Primū quidē igit.) Tertia cōclusio. Impossibile ē oē mouens moueri per se. ibi:(At vero si nō.) Quarta ↄclusio. Necesse est deuenire ad motorē imobilē. ibi:(Nō ergo necesse.) ¶ Primā cōclusionē aristo. hic nō probat sed dicit eā esse manifestā ex determinatis ante. Dicebat eñ in vna diuisionum secundi capituli hui⁹ tractatus: q̄ eoꝝ que mouent quedā mouent p accidēs et quedā per se. illa mouet p accidēs q̄ mouent ad motum partis aut quia sūt in alio motu: sicut homo dicit sanari si oculus sanat: et mouet si sedet in naui mota. Illa aūt dicunt moueri p se que nō mouent ad motū partis neq₃ mouent q₂ sunt in alio moto: sicut hō ambulans et nauis aquā trāsiēs. Si igit oīe mouēs mouetur oportet de necessitate q̄ moueat per accidēs v₃ ad motū ptis aut ad motū alteri⁹ moti. vel oportet q̄ moueat per se sic q̄ nec ad motū partis nec ad motū alteri⁹ moti in quo sit. Le. li. Ad dicta aūt) de moueri p se et per accidēs (et sic intēdentib⁹ contingēt eadē hoc) itez dici (Si eñ ab eo qđ mouet mouet oīe qđ mouetur aut hoc reb⁹ existit fm accidēs vt moueat quidē quod mouet nō tñ ꝓpter id qđ mouet ipm) idest nō per se sed p accidēs (aut nō) est ita q̄ oīe mouēs mouetur p accidēs (sed per se.) ¶ (Primū quidē igitur)

Tex. cō. 36. Secūda ↄclusio. Impossibile est oīe mouēs moueri per accidēs ad hunc intellectū q̄ nō est necessariū neq₃ possibile oīe mouēs moueri per accidēs sic q̄ motore cessante moueri statim cesset a mouere iuxta imaginationē opinionis cōtrarie. Unde arguit sic: Si possibile est oē mouēs moueri per accidēs et q̄ est per accidēs pōt nō esse: igit possibile est nullū mouens moueri: sed possibili posito in esse nullū sequit incōueniēs: igit posito in esse q̄ nullū mouēs moueat nullū sequit inconueniēs qđ est falsum: quia sequit nullū motū esse: cuius oppositū est demonstratū tractatu primo v₃ q̄ necesse est motū esse: et q̄ illud sequat manifestū est data opinioē ↄria. sequit eñ: nullū mouēs mouet igit null⁹ motus est. quia ex opposito sequit oppositū. aliquis motus est igitur aliqđ mouēs est: et si aliqđ mouēs est illud mouetur p opinionē cōtrariā igitur a primo ad vltimū. Si aliqs mot⁹ est aliqđ mouēs mouet qđ est oppositū antecedētis. Le. li. Primū quidē igitur si fm accidēs est) q̄ oīe mouēs moueatur et q̄ est fm accidēs nō est necessariū (nō necesse est moueri qđ mouet sed si est hoc manifestū q̄ cōtingit aliqñ moueri nihil eorum que sunt. nō eñ necessariū est accidēs sed cōtingit nō esse. aut ergo ponam⁹ possibile esse nullū impossibile accidit: falsum aūt fortassis) pōt accidere ex possibili (motū aūt impossibile est nō esse: ostēsum eñ pri⁹ est hoc qm̄ necesse est motū semp esse.)

Notandum q̄ cōmētator cōmēto [illegible] [illegible] illud [illegible] conueniens: arguit eñ sic: Si omne mouēs mouetur p accidens igitur prim⁹ motor mouet per accidēs sed qđ ē per accidēs pōt nō esse: igitur possibile est primū motorē nō moueri et per cōsequēs possibile est primū motorē nō mouere. patet ↄña per opinionē cōtrariā dicentē q̄ si aliquis motor cessat a moueri ille etiā cessat a mouere. vt pz de animab⁹ que sunt motores animaliū. tunc arguitur sic: Primus motor non mouet igitur nullus motus est. patet ↄña: quia motus toti⁹ vniuersi cuiuslibet partis eius depēdet essentialiter a primo motore sicut motus man⁹ a calore naturali aut aīalis ab aīa. si ergo illa ↄña est bona et antecedēs est possibile p cōcessum igitur cōsequēs est possibile qđ est falsum. et patet cōsequētia quia ex possibili nō sequit impossibile licet sequatur falsū: vt est ostēsum in topicis et priorib⁹.

Dubitatur circa [illegible] [illegible] q₃ rationis v₃ oē per accidens potest nō esse quia accidit animali q̄ sit q̄tū vel coloratū: et tamē impossibile est animal esse nō q̄tum vel nō coloratū. Dicit etiā cōmētator primo huius q̄ priuatio est principiū per accidēs nō raꝝ sed necessariū. Et quarto hui⁹ q̄ materia et forma p accidēs mouētur ad motū cōpositi: nō quidē raro sed necessario. Respōdetur q̄ p accidēs accipit dupliciter: vno modo vt opponit ei q̄ est primo vel per se. alio modo vt opponitur necessario. Phūs ergo nō accipit p accidēs eo modo quo opponit ei q̄ est primo aut p se sed prout opponit necessario iuxta diffinitionē datā a Porphirio v₃ Accidēs est qđ adest et abest ꝑter subiecti corruptionē. (Et rōnabiliter.) ¶ Secūdo arguit phs ad cōclusionē supponēdo primo q̄ tria sūt necessario ↄcurrentia ad motū. s. motū mobile et instrumentū mouendi: sic q̄ ꝓpriū est motori mouere et nō moueri: et proprīū est mobili moueri et nō mouere. instrumēto autē ꝓpriū est moueri et mouere. Cū eñ instrumentū sit mediū inter motorē et mobile oportet q̄ cōmunicet cum vtroq₃ sic q̄ moueat ipm mobile et moueatur a motore. Hoc eñ est manifestū inductiue et maxime in motu locali vbi motor tangit instrumentū et instrumētū tangit ipm mobile. Cor eñ tangit musculos et musculi tāgunt membra organica: adeo musculi cū sint instrumēta mouēdi mouēt et mouent. Le. li. Et rōnabiliter hoc accidit) q̄ nō oīe mouēs mouet per accidēs (tria eñ necesse est esse) in motu. s. (q̄ mouetur et mouēs et quo mouet) v₃ instrumētū (quod quidē igit) mouet (necesse quidē moueri: mouere aūt nō necesse sed q̄ mouet) s₃ instrumentū necesse est et mouere et moueri: cōmunicat aūt simul hoc et fm idē existens) q̄ mouet (et q̄ mouetur. manifestū aūt est in mouētibus fm locū. tangere eñ necesse est ad inuicē) sicut motorē et instrumentum (vsq₃ ad aliquid) idest vsq₃ ad vltimū motū (mouens autem) principale (sic) se habet (vt sit nō q̄ mouet immobile) ita q̄ mouēs principale non mouet et mouet per se sicut instrumentū sed respectu illius se habet vt immobile. ¶ Ista suppositione pmissa arguit phs sic: Quādocūq₃ aliqua duo inuicē cōiungūtur si vnum eoꝝ potest inueniri sine reliquo et ecōtra illud

reliquū poteſt inueniri ſine illo:ſed mouere ⁊ moueri inuicem cōiungunt ⁊ inuenitur moueri ſine mouere igitur etiā poteſt inueniri in aliquo mouere ſine moueri: pꝫ cōſequentia cū prima parte antecedentis inductiue: vnde qꝛ calidum ⁊ humidum inuicē cōiungunt in aere ⁊ inuenitur calidū ſine humido in igne:ideo etiaꝫ inuenitur humidum ſine calido in aqua ⁊ quoniā currere ⁊ eē album inuicem cōiunguntur in homine ⁊ eē albū inuenitur in aliquo abſqꝫ curſu:ita currere inuenitur in alio abſqꝫ albo.ſcđa pars antecedētis pꝫ ex ſuppoſitiōe quoniā inſtrumētū mouēdi ſimul mouet ⁊ mouet ideo mouere ⁊ moueri inuicem cōiungunt in inſtrumēto mouēdi.tertia ps antecedētis etiā ſequit ex ſuppoſitione quoniā in vltimo moto īuenit moueri abſqꝫ mouere. ¶ Fiat ergo hec cōſequentia in aliquo inuenitur moueri ſine mouere igitur.in aliquo inuenit mouere ſine moueri.pꝫ cōſequentia per illam aſſignatam.antecedens eſt neceſſarium:quia aliter daretur ꝓceſſus in infinitus in mouentibus motis:igitur cōſequens eſt neceſſarium ⁊ per cōſequens impoſſibile ē omne mouēs moueri per accidens.Te.lit.(Quoniā autem videm⁹ vltimum ꝙ moueri quidem poteſt.motus aūt principiū non habet ⁊ mouetur quidem ab alio ſed non a ſeipſo rationabile eſt vt nihil non neceſſarium dicatur terciū eſſe ꝙ mouet q̄dem cum ſit immobile.

Notandum primo ſm cōmentatorem cōmento.37.ꝙ Ariſto.(dixit ꝙ hoc apparet in motis in loco quoniā primum p ꝙ alterat primū alterans eſtimat in pluribus non alterari ſicut manus mortificat mediante rethe piſcis rabada nod:⁊ ſicut ſol calefacit aerem mediātib⁹ corporibus celeſtibus.⁊ dixit aliquod ſpacium ⁊ nō dixit totum ſpacium:qꝛ apparet ꝙ inſtrumentū p ꝙ fit mouere forte aſſociatur moto vſqꝫ ad finem motus: ⁊ forte aſſociatur ei per aliquod ſpaciū ſicut corda que dirigit ſagittam ⁊ manus que proicit lapidem.Duo ergo ſm cōmentatorem dicit phs de inſtrumento ꝙ mouet ⁊ mouetur primū ꝙ illud eſt intelligendū in motu locali quia in motu alterationis eſtimatur mediū per ꝙ fit motus non alterari ſicut cōtingit de ſole calefaciēte aerem mediante corpore celeſti ⁊ tamen corpus celeſte non caleſit.Similiter eſt quidam piſcis qui mortificat manum piſcatoris mediante rethe ⁊ tamen non mortificat rethe neqꝫ ipſum alterat.Secūdum ꝙ intendit philoſophus eſt ꝙ inſtrumentū mouendi aſſociat moto per aliquod ſpaciū:qꝛ nō ſemper aſſociatur moto per totum ſpacium ſed per partem ſicut manus que eſt inſtrumentū hoīs aut virtutis motiue mouendi lapidem ⁊ tamen non aſſociatur lapidi per totū ſpaciū ſed tantum per partem.ſimiliter corda arcus vel baliſte eſt inſtrumentū mouēs ⁊ motū ⁊ nō aſſociat ſagitte niſi per partem ſpacij.

¶ Sed dubitatur qm̄ medium eſt illud in ꝙ mutans prius venit q̄ in extremū ſm phm.5° huius ⁊ in omni motu mouens ⁊ motum ſūt ſimul ſimultate immediationis ſm eundē.7° huius.quomodo igitur eſt poſſibile ſolem alterare aerem ⁊ nō corpora celeſtia aut piſcem alterare manū ⁊ non aerem aut rethe. Rñr ꝙ cōmentator non dicit aliqđ corpus poſſe alterare remotum non alterando ꝓpinquū ſed dicit ꝙ eſtimatur:⁊ hoc ideo quia non apparet cōſimilis alteratio in alterato ꝓpinquo ⁊ remoto ſol enim in rei veritate alterat corpa celeſtia calefaciēdo aerē:ſed non calefacit ea ſufficit.n.ꝙ illuminet illa aut in illa inducat influētiam aliquā per q̄ alterat hec inferiora alteratione alterius rōnis.Etiam piſcis non mortificat manū piſcatoris q̄n alteret aerem ⁊ rethe:lꝫ forte non alteratione eiuſdem rationis.⁊ dato ꝙ alterationes ſint eiuſdem rōnis nō oportet ꝙ cōſimiles effectus faciant ſicut contingit de magnete alterante ferrum ⁊ aerem eadem alteratione ſpecie ⁊ tamen ferrum mouetur ad magnetem ⁊ nō aer ita in ꝓpoſito piſcis ille alterat manū piſcatoris rethe ⁊ aerem eadem alteratione ſpecie ſi tamen ferrū mouetur ad magnetem ⁊ nō aer.ita in ꝓpoſito piſcis ille alterat manū piſcatoris rethe ⁊ aerem eadem alteratiōe ſpecie non tamen ꝓpter hoc debet ſeq̄ tremor aut mortificatio in aere vl̄ in rethe ſicut in manu piſcatoris.act⁹ enim actiuorum ſunt in paciente diſpoſito per Ariſto. ſecundo de anima.

Secundo notandum ſm cōmentatorē eodem cōmento ꝙ cū fuerit aliquid compoſitum ex duobus oppoſitis quorum vtrunqꝫ exiſtit per ſe ⁊ alterum eorum fuerit ſeparatū a reliquo neceſſe eſt etiam vt reliquum ſit ſeparatū.verbi gratia ꝙ ſi terra ⁊ aqua ſint ſepata in mixto ⁊ vtraqꝫ eorū exiſtit per ſe ſic ꝙ neutrum eſt neceſſarium in eſſe alteri ⁊ aqua fuerit abſtracta a terra i aliquo loco neceſſe eſt vt terra ſit abſtracta ab aqua in alio loco.) Intendit cōmentator ꝙ illa regula Ariſto.quādocūqꝫ aliqua duo inuicem cōiunguntur ⁊ vnum poteſt inueniri ſine alio ecōtra illud aliud poteſt inueniri ſine illo eſt intelligenda quādo ambo accidētalr̄ cōiungunt ⁊ ambo ſunt oppoſita. ¶ Primo quidem illa duo debent eſſe accidētaliter cōiuncta:ita ꝙ vtrūqꝫ accidat alteri ⁊ neutrū de neceſſitate inſit alteri quoniā ſubſtantia ⁊ accidēs ſunt cōiuncta:⁊ ſimiliter materia ⁊ forma ⁊ tamen poteſt inueniri ſubſtantia ſine accidente vtputa in prima cauſa.⁊ non poteſt inueniri accidens ſine ſubſtantia inuenitur etiam forma ſine materia.videlicꝫ in ſubſtantijs ſeparatis ⁊ nō inuēitur materia ſine forma.⁊ hoc ideo qꝛ talia nō ſunt accidentaliter cōiuncta accidit enim ſubſtātie ꝙ ſubiciat accidenti:ſed non accidit accidenti ꝙ fundetur in ſubſtantia.ſimiliter accidit forme ꝙ ſit in materia:ſed nō accidit materie hēre formam. ¶ Secūdo requiritur ꝙ illa ſint oppoſita non quidem priuatiue vel cōtradictorie qꝛ talia non coniūgūtur inuicē nꝫ cōponitur aliquid ex talibus oppoſitis ſed ꝙ illa ſint oppoſita contrarie aut relatiue vnde quia aliquid componitur ex terra ⁊ aqua quorum qđlibet accidit alteri ⁊ quodlibet illorum opponit alteri cōtrarie ideo quia reperitur aqua ſeparata a terra i aliquo loco ita inuenit terra ſeparata ab aqua in alio loco.Etiam pater ⁊ fili⁹ ſunt oppoſita relatiue in aliquo inuicem ꝯiuncta accidētaliter qꝛ ſicut accidit patri ꝙ ſit filius ita accidit filio ꝙ ſit pater.⁊ tamē idem eſt pater ⁊ filius:ideo ſi in aliquo inuenit paternitas abſqꝫ filiatione ecōtra in alio inuenit filiatio abſqꝫ paternitate.⁊ ꝓpter defectum oppoſitiōis cōtingit ꝙ qualitas ⁊ q̄titas inuicem accidentalit̄ cōiunguntur cū quodlibꝫ illorum accidat alteri ⁊ tamē inuenitur qualitas ſine quātitate:videlicet in intellectu humano vel in aliqua itelligētia ſeparata:⁊ tamen non poteſt inueniri quātitas ſine qualitate.Similiter animal ⁊ color inuicē accidētaliter cōiunguntur cum idem ſit animal ⁊ coloratum ⁊ quodlibet illorum accidit alteri non tamē inuenitur animal ſine colore lꝫ inueniatur color ſine animali.

Quia igitur mouere ⁊ moueri inuicē opponuntur relatiue ⁊ ſunt inuicem coniuncta quia idem mouet ⁊ mo

uetur quorum coniunctio est accidētalis:quia sicut accidit mouenti ꝙ moueatur ita accidit moto ꝙ moueat ⁊ de necessitate inuenitur in aliquo moueri sine moue/re ad tollendum processum in infinitum ideo in aliq̄ alio necessario inuenitur mouere sine moueri ⁊ hec ē dispositio primi motoris qui non mouetur nec moueri potest per se vel per accidens quare ⁊c̄.

Sed dubitatur qm̄ intelligens ⁊ intel'ectum sūt opposita relatiue accidētaliter cōiuncta in homine vel in angelo ⁊ tamen inuenitur intellectū sine intelligente:quia lapis est intellectum ⁊ nō intelligens ⁊ tamen nō inuenitur intelligens absq̄ intellecto. Rn̄detur ꝙ licet illa sint opposita relatiue non tamen accidentaliter sūt cōiuncta:quoniā intellecto accidit ꝙ sit intelligens nō autem accidit intelligenti ꝙ sit intellectum sicut etiam accidit intelligibili ꝙ sit intellectio non autem accidit intellectioni ꝙ sit intelligibile ⁊ ratio est hec quoniam intellectum est prius intelligente ⁊ intelligibile est prius intellectione nec est incōueniens ꝙ vnuz correlatiuoꝝ sit altero prius dūmodo se habeat per modum mensure ⁊ alterum per modum mēsurati. (Unde Anax.) tertio arguit philosophus ad cōclusionem auctoritate ⁊ testimonio Anaxa. di. intellectū omnium segregantem ⁊ cognoscentem omnia esse impassibilem īmobilem ⁊ īmixtum impassibilem quidem vt per suam essentiā omnia cognosceret: īmobilez autem vt esset principiuz cuius ... motus et omnia alia moueat īmixtum vero vt omnibus imperaret:si enim intellectus fuisset īmixtus alijs rebus non potuisset omnia segregare sicut neque aliqua res alteri īmixta potest omnia segregare. Le. lit. (Unde Anaxa. dicit recte intellectum impassibilem inquiē ⁊ īmixtum eē quoniā quidem motus principiū ipsum facit esse sic vtiq̄ solum' mouebit cum sit immobilis ⁊ imperabit cum sit immixtus.) Tex. cō.37.

Notandum ſm cōmentatorem commē. ... ꝙ Anaxa. fuit primus eoruz q̄ inuenit hoc ꝓprium de primo principio ⁊ intendit per hoc ꝙ dixit non recipiens passionem nō alterabilem neq̄ transmutabilem ⁊ intēdit per nō mixtum nō corpus neq̄ in corpore ⁊ ſm hunc modū erit dominans res passiuas generales ⁊ corruptibiles nā si esset in materia pateretur a rebus quas mouet ⁊ sic cōtineret transmutatio ⁊ corruptio ⁊ non esset motor eternus.) Tres ꝓprietates adinuenit Anaxa. de primo motore ſm cōmentatorem. videlicet impassibilitatem īmixtionem materie ⁊ īmobilitatem:quarum secunda demonstratur per primā a posteriori ⁊ tertia per secunda a priori hoc modo. oē impassibile est immixtū materie. primus motor est impassibilis igitur primus motor est immixtus materie. ista demonstratio est a posteriori quoniā ideo primus motor ē impassibilis:quia est immixtus materie:si enim esset admixtus materie: necessario eēt passibilis passibilitate transmutationis generationis ⁊ corruptionis ⁊ sic non esset eternus.

¶ Secūda demonstratio est ista. omne immixtū materie est immobile primus motor est immixtus materie igitur primus motor est īmobilis. hec demonstratio ē a priori quia causa ꝓpter q̄ primus motor est immobilis est ipsum esse īmixtum materie nam eo ip̄o ꝙ primus motor esset mixtus cum materia d necessitate moueretur per accidens sicut iam anima animalis. ¶ Dubitatur quoniā q̄titas est immixta materie ⁊ tamē est coeterna materie per cōmentatorem in de substātia orbis. Etiam intellectus humanus est immixtus materie cum sit forma substantialis hominis:vt colligit a philosopho secundo de anima ⁊ tamen est eternus cuz sit ingenerabilis ⁊ incorruptibilis p Aristo. tertio de anima. igitur per idem est possibile aliquē motorem eternum esse immixtum materie. ¶ Respondet commentator ꝙ ideo primus motor esset corruptibilis si esset īmixtus māe quia haberet contrarium a quo pateretur ⁊ transmutaretur q̄titas autem non habet contrarium cum non sit de virtutibus actiuis nec passiuis. de intellectu autem respondet cōmentator secundo de anima ꝙ est eternus ingenerabilis ⁊ incorruptibil' ⁊ ꝙ ē substantia simpliciter abstracta a materia eo modo quo alie intelligētie ꝓpriate corporibus celestibus. (At vero si non) Tertia conclusio. impossibile est oē mouens moueri per se. pro demonstratione huius cōclusionis Aristo. premittit istam distinctionem per modum suppositionis ꝙ si non omne mouens mouetur per accidens sed per se ⁊ ex necessitate sic ꝙ nullū mouens moueat nisi moueatur oportet ꝙ hoc sit ſm eandem speciem motus vel diuersam. verbi gratia ꝙ nullum mouens calefaciat nisi calefiat:neq̄ aliquod mouens sanet quin ipsum sanetur neq̄ augeat quin ipsum augeatur neq̄ moueat localiter quin ipsum moueatur localiter eodem motu locali specie:aut si mouens calefaciat ipsum sanetur ⁊ si mouet localiter ipsum augeatur vel alteretur. Le. lit. (At vero si non ſm accidens) omne mouens mouetur:(sed ex necessitate mouetur mouens) ꝙ cunq̄ ⁊ per se ⁊ (nisi autem moueatur non vtiq̄ mouet necesse est mouens si mouetur aut moueri sic vtriuz eandem speciem motus aut ſm alteram dico autem: quia aut) necesse est (calefaciens) quando calefacit (⁊ ipsum calefieri ⁊ sanans sanari ⁊ ferens ferri aut sanās ferri ferens autem augeri.) Ista distinctione ac suppositione premissa Aristo. sic arguit impossibile est omne mouens moueri per se ſm eandem speciez motus qua mouet suum mobile ⁊ īpossibile est omne mouēs moueri per se ſm aliam speciem motus qua mouet suum mobile:igitur impossibile est omne mouens moueri p se. patet cōsequentia ex suppositione ⁊ distinctiōe premissa ⁊ antecedens arguitur. primo q̄dem quo ad primam partem:nam si omne mouens mouetur per se ſm eandem speciem motus qua mouet suuz mobile oportet descendere ad species specialissimas sic ꝙ si aliquis docet geome. ipse docet geome. ſz eādē ... :⁊ si proicit aliquē lapidem versus aliq̄ differentiaz positiōis ꝙ ipse etiam ꝓiecit versus eādem differentiam positionis:⁊ sic de infinitis alijs que sunt absurda ⁊ cōtra experientiā. Le. lit. (Sed manifestum quoniā impossibile est omne mouens moueri ſm eandem speciem motus (oportet enim vsq̄ ad īdiuidua). i. vsq̄ ad species specialissimas (diuidentē diuidere vt si aliquis docet geometrizare) necesse est (hoc doceri geometrizare idem: aut si proiciat necesse est ipsum (ꝓici ſm eundem modum positionis.) Secūda pars antecedentis probat. videlicet ꝙ īpossibile est omne mouens moueri p se ſz aliam spēm motus posset eni aliquis dicere ex quo ad sensum patet ꝙ docens non docet: neq̄ edificās edificatur:neq̄ ꝓiciens ꝓicitur necesse est dicere ꝙ non omne mouens mouetur per se eadem specie motus q̄ mouet suu mobilem: sed altera vt ꝙ fert contingit augeri. hoc aūt ꝙ est augens contingit alterari ab alio. hoc autem ꝙ est alterans contingit moueri ſm aliquē aliū motum. sed adhuc probatur sequi incōueniens primū Tex. cō.38.

videlicet q mouens mouet eadem specie motus qua mouet suum mobile: et sic docens docetur et proiciens proicit: quorum quodlibet est impossibile. si enim docens docet secundum eandem speciem doctrine igitur docens addiscit hoc idem quod docet: sed docens habet scientiam et addiscens non habet scientiam: igitur idem simul et semel habet scientiam et non habet scientiam quod est contradictio. ¶ Et quod sequatur mouens et mobile moueri secundum eandem speciem motus dato quod moueantur secundum aliam arguitur. nam si omne mouens mouetur per se sic quod non contingit esse motorem qui non moueatur ab aliquo alio: et species motus sunt tantum finite: igitur contingit eandem speciem motus reiterari: et per consequens mouens et mobile mouentur eadem specie motus: patet consequentia quia si sunt plura mobilia et mouentia ordinata inuicem necesse est quodlibet posterius moueri a primo mouente. et vt pateat ista consequentia pono quod non sint plures species motus quam a.b.c. sit a. motus localis. b. motus alteratio nis et c. motus augmentationis et sint aliqua mobilia et mouentia ordinata eo modo quo cor manus baculus et lapis sic quod cor moueat manum. a. motu: et manus moueat baculum. b. motu et baculus moueat lapidem c. motu. Et arguitur sic. omne mouens per se mouetur: sed cor est mouens igitur per se mouetur: sed non sunt plures species motus quam a.b.c. vt suppositum est igitur cor mouetur. a. motu vel. b. motu aut. c. motu. si mouetur a. motu et manus mouetur. a. motu igitur mouens et suum mobile mouentur eadem specie motus. si mouetur b. motu. et baculus mouetur. b. motu igitur mouens et suum mobile mouentur eadem specie motus: probo consequentiam: quia baculus magis mouetur a corde quam a manu cum omnis causa primaria plus influat in effectum quam causa secundaria secundum auctorem de causis et secundum philosophum et commentatorem hic. si autem cor mouetur. a. motu et lapis mouetur. c. motu igitur mouens et motum iterum mouentur eadem specie motus. ¶ Fiat ergo argumentum primum impossibile est omne mouens moueri per se eadem vel diuersa specie motus qua mouet suum mobile: igitur impossibile est omne mouens moueri per se: ista consequentia est bona et antecedens est verum vt probatum est igitur consequens est verum. Le. lit. (Aut sic quidem non) est verum quod mouens moueatur eadem specie motus (sed aliud ex alio genere) id est diuersum mouens diuersa specie motus (vt quod fertur augeri. hoc autem augens alterari ab alio hoc autem alterans secundum quandam) alium (moueri motum: sed necesse est stare) si sic dicimus (finiti enim sunt motus) secundum speciem: (iterum autem reflectere) oportet eadem speciem motus (et alterans dicere ferri idem facere est) scilicet quod mouens et mobile mouentur eadem specie motus (et mox dicat ferrens ferri: et docens doceri manifestum enim quod mouetur et a superius mouente quod mouetur omne et magis a priori mouentium quam a posteriori. at vero hoc impossibile est. scilicet quod docens doceatur secundum eandem speciem doctrine (docens enim accidit addiscere quorum hoc quidem) scilicet docens (habere) scientiam (illud autem) videlicet addiscens (non habere scientiam necessarium est.) Hanc rationem philosophus confirmat inducendo alia magis irrationabilia conclusum enim est per rationem dictam quod docens docetur: et quod proiciens proicitur que quidem sunt irrationabilia: sed hec magis sunt irrationabilia. scilicet sanans sanatur et edificans edificatur cum inconuenientia istorum magis pateat ad sensum quam aliorum: et quod hoc sequatur arguitur: nam omne mouens mouetur per se sic quod mouetur ab alio et illud ab alio: et sic in infinitum semper ascendendo: igitur illud quod sanatur necessario sanatur ab alio quod sanatur et illud quod edificatur necessario edificatur ab alio quod edificatur siue hoc fiat subito siue per plura media: et quod istud sequatur arguitur ponendo quod. a. sanetur ab vno mouente sibi immediato quod sit. b. et arguitur sic. omne mouens per se mouetur ab alio: igitur. b. per se mouetur ab alio: aut igitur mouetur motu sanationis vel alio motu si motu sanationis habetur intentum: si alio motu sit ergo quod moueatur a. c. et quero vtrum. c. moueatur motu sanationis aut alio motu si motu sanationis et cum ipsum. c. necessario moueat. a. ex quo mouet. b. habetur iterum intentum quod sanans sanatur. si autem mouetur alio motu et species motus sunt solum finite et mouentia ac mobilia sunt infinita in ascendendo: igitur in aliquo mouentium superiorum reiteratur motus sanationis: si ergo illud mouens a. d. et sequitur quod d. mouet a. ex quo mouet c. b. sed vtrum mouetur motu sanationis: igitur de necessitate sanans sanatur quod erat probandum. Consimili exemplo arguitur quod edificans edificatur ac etiam quod docens docetur et proiciens proicitur. ¶ Et subdit philosophus quod horum vnum est impossibile et aliud figmentum: dicere enim quod mouens subito mouet eadem specie motus cum suo immediato mobili est impossibile dicere autem quod per plura media moueatur eadem specie motus est figmentum. inconueniens enim est alteratiuum ex necessitate esse augmentabile et moueri motu alterationis: ita quod non statim alterans alteretur: sed alterans augmentetur et per plura media deueniatur quod oporteat alterans alterari. Le. li. (Amplius autem his) inconuenientibus deductis (magis inrationabile) sequitur (quoniam accidit omne motum mobile. si quidem ab eo quod mouet mouetur omne quod mouetur: erit enim mobile) ipsum motum (sicut si aliquis dicat quoniam sanatum et sanans sanabile erit et edificatum edificabile aut mox) sine medio aut per vnum medium tantum (aut per plura: dico autem si mobile quidem ab alio est omne motiuum: sed non secundum eundem motum mobile quo mouet proximum: sed secundum alterum vt sanatiuum disciplinatiuum) sic quod mobile moueatur motu sanationis et mouens immediatum moueatur motu disciplinationis (sed ascendens hoc perueniet aliquando ad eandem) speciem motus sicut prius (hoc quidem igitur horum impossibile. aliud autem figmentum. inconueniens autem est alteratiuum ex necessitate esse augmentabile et non alterari.

Notandum secundum commentatorem commento. 39. quod ex ista positione sequitur vt res moueatur illo modo quo mouet: sicut sequitur ex prima positione et in nihilo differunt: et iste sermo et predictus sunt idem et eadem demonstratio sed induxit primum in forma demonstrationis et induxit secundum in forma ducentis ad improbabile. in hac positione adunata sunt hec duo. scilicet impossibilitas et improbabilitas. due igitur sunt positiones quarum prima dicit quod omne mouens mouet per se eadem specie motus sui mobilis. secunda vero positio asserit quod omne mouens mouetur per se alia specie motus a motu sui mobilis et licet iste positiones verbaliter differunt tamen essentialiter sunt idem cum ex ambabus sequantur eadem inconuenientia. videlicet quod docens docetur et proiciens proicitur et sanans sanatur et edificatur. Et sicut iste positiones sunt eedem: ita rationes facte contra eas sunt eedem quia reducuntur eadem inconuenientia. differunt autem in hoc quia prima ratio datur in forma demonstrationis ducentis ad impossibile. secunda autem in forma ducentis ad improbabilem cum non sit probabile quod sanans sanetur aut quod edificans edificetur subito aut per

vnum medium vel per plura.

Sed dubitatur qz nō videtur necessarium q̄ si mouens per se mouetur q̄ moueatur eadem specie motus cum suo mobili quoniā celum per se mouetur localiter ꝛ non alteratiue ꝛ tamē mouet hec inferiora motu alterationis. ¶ Respondetur q̄ non dicit phs omne mouens motum per se moueri eadem specie motus cū suo mobili: sed dicit q̄ si mouens mouetur per se sic q̄ omne mouens moueatur ab alio motore extrinseco in infinitum q̄ necesse est aliqđ mouēs ꝛ aliqđ suū mobile mediatū vł imediatū moueri eadē specie mot⁹ celū autem per se mouetur non in eo q̄ est mouens quia tunc idem esset in actu ꝛ in potentia respectu eiusdem ꝛ sm idem q̄ est impossibile cū actus ꝛ potētia sint opposita sm cōmentatorem in.pro. de anima. sed celum per se mouetur inq̄tum motum vel mobile neq̄ motor celi mouetur per se vel per accidens cum nō sit cōiunctus materie neq̄ alligatus corpori. (Non ergo necesse,)

Tex. co. 39. Quarta ɔclusio necesse ē deuenire ad motorē inmobilem ꝓbatur omne q̄ mouetur de necessitate mouet ab alio ꝛ non cōtingit ꝓcedere in infinitum in mouentibus ꝛ motis vt iam ꝓbatum est ꝛ fuit demonstratū 7° huius: igitur est deuenire ad primū motum ex se queratur igitur vtrum tale motum per se moueatur ab immobili vel a mobili si ab imobili habetur intentum si a mobili sequitur q̄ ipsum non est primū motum ex se. Le. lit. (Non ergo necesse est semper moueri q̄ mouet ab alio ꝛ ob hoc q̄ mouetur: stabit ergo ad primum motū ex se (quare aut a quiescente). i. ab imobili (mouebitur q̄ mouetur primū aut ipsum seipsū mouebit) non tā q̄ primū motum cuius oppositū ē suppon. s.

Sed dubitatur qm̄ ista ratio videtur nō probare q̄ est deuenire ad motorē imobilem per se quo iam diceretur q̄ primū motū ex se mouet a mobili non p se sed p accidens eo mō quo iam aīal mouet p se ꝛ ex se cuius motor. s. aīa mouet per accñs. Rñdetur ꝓcedendo q̄ ista rō nō ꝓbat nisi q̄ est deuenire ad motorem imobilem p se: sed ex sequētibus oñdetur q̄ est deuēire ad motorē imobilē simplr̄ tam per se q̄ p accñs: ꝛ iste motor est deus bñdictus tñ scđa rō facta ꝓ scđa ɔclone ꝓbabat in cōi q̄ est deuenire ad motorē simplr̄ imobilem tam p se q̄ p accñs: qm̄ mouere ꝛ moueri in aliquo accñtali ɔiungunt ꝛ necesse est dare in aliq̄ moueri absq̄ mouere per se vel per accñs: igitur necesse est dare in aliq̄ alio mouere siue moueri tā p se q̄ p accñs.

Tex. p. 39. 40.

Atvero si oz.) Ista est scđa ꝓ principalis hui⁹ capli in q̄ phs oñdit q̄ est deuenire ad motorē imobilē ex eo qz aliqđ mouet seipm̄ p se postq̄ ꝓbauit idē p h q̄ oē motū mouet ab alio ꝛ nō ɔtigit ꝓcedere in īfinitū i mouentibus ꝛ motis. Et facit hic duo phs. nam p̄rio p̄mittit duas suppositiōes scđo vo exequtur de intento. ibi (īpossibile est igit. Prīa suppō est ista q̄ mouēs seipm̄ per se est cā ꝛ principiū alioꝝ motuū ꝛ nō illđ q̄ est motū ab alio: ista suppositio est manifesta tam ex cōi mō loquendi oīum q̄ et p rōnem qm̄ illud q̄ est cā per se p̄cedit illud q̄ est causa per alterū. igitur p idem id q̄ mouet seipm̄ p se p̄cedit illud q̄ mouet ab alio ꝛ p ɔñs non illud q̄ mouetur ab alio sed illud q̄ mouet seipm̄ p se est cā alioꝝ motuū atq̄ principiū. Ista suppositio ponit ꝓ tāto vt habeat aliud principiū ꝛ aliud mediū ꝓbādi imobilitatem primi motoris: dictū est. n. supra in p̄ria p̄te hui⁹ capituli q̄ necesse est deuenire ad motorē imobilē p h q̄ oē q̄ mouet mouet ab alio iam in hac. 2ª p̄te ꝓbat idem ex eo qz aliqđ est mouēs seipm̄ per se. Le. lit. (At vo si ꝓ qz) oꝫ cōsiderare vtrū cā motus sit ꝛ p̄cipiū ipm̄ seipm̄ mouēs aut q̄ ab alio) mouet (illđ oīs vtiq̄ ponet. s. q̄ mouēs seipm̄ per se est cā alioꝝ motuū (ipsum. n. q̄ per se est cā semp prius est eo q̄ sꝫ alterū est cā (ꝛ cū ipm̄ sit). i. ꝛ cū sit ita q̄ aliqđ mouet seipsū p se (quare hoc cōsiderandū accipiētibus aliud principiū determinatū) si aliqđ mouet ipsum seipm̄ q̄uo mouens ꝛ sm quē motū vt habeat ɔclusio principalr̄ intenta: vꝫ q̄ necesse est deuenire ad motorem imobilē.

Notandum sm cōmen. cōmēto. 39. q̄ necesse est vt primū motū in loco moueat a motore q̄ nō est inatum moueri aut moueat a motore q̄ moueat se vt intēdit plato sm suam pōnē q̄ oīs motor de necessitate mouetur: ꝛ tunc motor qui hꝫ in se istā dispōnē est dignior vt sit motor q̄ illud q̄ hꝫ hāc dispōnē ex alio.) Ecce ɔuenientia inter Aristo. ꝛ Plato. ɔuenerūt. n. ambo in hoc q̄ oīs motor mouēs seipm̄ p se est dignior motor q̄ motor q̄ mouet ab alio: discōuenerūt aūt qz dixit Plato oēm motorem moueri a seipso p se q̄ cōiungitur corpi per p̄ntiam ꝛ indistantiam vt motor mobili: dixit. n. q̄ aīa mouet seipsam p se siue sit aīa hoīs siue corporis celestis ꝛ mouet corpus p accñs. Aristo. aūt dixit deum ꝛ intelligentias nō mouere seipsos p se vel p accñs mouere aūt per se corpora celestia: sed aīas aīalium dixit mouere seipsas p accñs ꝛ corpa aīaliū per se. (Necesse igitur. scđa suppositio est q̄ oē per se motū est diuisibile in semp diuisibilia: ista suppō est manifesta ex determinatis. 6°. huius vbi demōstratū est: oē illud esse cōtinuū q̄ per se mouet cōtinuū aūt est illud q̄ est diuisibile in infinitū ꝛ in semp diuisibilia. vt patuit. 3° huius ꝛ demonstratū. 6. phicoꝝ. Et notāter dicit phs q̄ p se mouet qz q̄ p accñs mouet nō est diuisibile in semp diuisibilia cū punctus nō sit diuisibilis ꝛ tñ mouet p accñs ad motū ɔpositi nālis: vt ꝓbat in eodē. 6° phicorum. Le. lite. (Necesse igit⁹ oē q̄ mouet est diuisibile in semper diuisibilia: hoc enim oñsum est prius in vniuersalibus de nā. vꝫ. 6°. phisicoꝝ: q̄ oē p se mouet ɔti[m] ē.

Notandū sm cōmen. cōmento. 40. q̄ oē motū est corpus ꝛ omne corpus diuidit in corpa diuisibilia semp ꝛ īpossibile ē corpus diuidi in īdiuisibilia sicut dicūt accomici: mot⁹. n. qz est cōtinuus fuit necesse vt subm eius sit de natura cōtinui nō de nā discreti) dupl̄r ꝓbat p°: q̄ oē per se motū est diuisibile in semp diuisibilia. p° qz oē corpus est diuisibile in semp diuisibilia: sed oē q̄ p se mouetur est corpus [illegible] oē q̄ p se mouet e[st] indiuisibile in semp diuisibilia [illegible] cū [illegible] parte añis. 6°. hui⁹. Scđo sic oē ɔtinuū est diuisibile in sp diuisibilia sed oē q̄ p se mouet est cōtinuū [illegible] oē q̄ p se mouet est diuisibile in sp diuisibilia iterū [illegible] añis ex. 6°. phicoꝝ: minor ꝫ tñ sic arguit p°: oīs forma ɔtinua hꝫ subm ɔtinuū sed oīs motus est forma ɔtinua: ꝛ oē q̄ mouet est subm mot⁹

igitur oē per q̄ mouet est ꝯtinuū: p3 ꝯña cū maiori ex 6°. huius minor aūt est declarata. 3°. phicoꝝ. (Impossibile est igitur) hijs suppōnibus premissis phs ponit q̄ttuor ꝯclones quaꝝ prima est ista: nihil mouet seip3 per se: q2 totū mouet totū. scōa ꝯclo. nihil mouet seipm p se: q2 plures ptes seipsas mouēt reciproce. ibi (q̄ autem nō cōtingat. 3ª ꝯclo nihil mouet seipm per se. quia vna ps seipsam mouet aut plures. ibi (At vo n3 primū 4ª. ꝯclo. oē mouens seipsum p se ꝯponit p se tm̄ ex duabus partibus quaꝝ vna est per se mouens ꝛ altera p se mota ibi (qm̄ aūt mouet. ℂ Primā ꝯclonē phs dupliciter ꝓbat ꝛ p° sic: si aliqd mouet seipm per se: q2 totum mouet totū cum eodē motu numero totū moueat ꝛ totum moueat: sequitur q̄ totū mouet ꝛ mouet ſm eandem spēm motus sic q̄ transferēs transfert ſm eādē spēm mot⁹ localis ꝛ alterās alterat ſm eadē spē3 motus alteratiōis. qbus concessis sequunt incōueniētia prius aducta. v3 q̄ ꝓiciēs ꝓicit sanans sanat edificās edificat ꝛ docens docet. Le. lit. (Impossibile est igitur ipsum mouens seipsum penit⁹ mouere ip3 seipm) sic q̄ totum moueat totū (totum. n. fert vtiq̄ ꝛ fert ſm eāde3 loci mutationē) ꝛ siir alterans ꝛ alteratum (vnū cum sit ꝛ indiuiduū) eadem alteratiōis spē ꝛ alterabit ꝛ alterabitur: quare docebit vtiq̄ ꝛ docebit simul ꝛ sanabit ꝛ sanabit ſm eandem sanitatē.) ℂ Secūdo arguit phs ad idem sic oē mouens ſm q̄ mouēs ē in actu ꝛ oē motum ſm q̄ huius est in po^a cu3 motus sit actus entis in po^a ſm q̄ huius ꝛ sit actus īpfectus nunq̄ separatus a potētialitate: sequitur si aliqd mouet seipsu3 per se: q2 totum mouet totū: sequit q̄ ide3 respectu eiusdem ꝛ ſm idem est in actu ꝛ in po^a: p3 ꝯña cū toto añcedente ex doctrina data. 3° huius: calidum. n. nō calefacit nisi sit actu calidū: nec aliud oīno generat nisi habeat actum ꝛ formā: nihil ēt calefit nisi q2 est in po^a calidum ꝛ nihil gñatur nisi q2 est po^a subā vel q̄titas: aut q̄litas vel sic de alijs: tunc arguit sic idem ſm ide3 ꝛ respectu eiusdem est in actu ꝛ in po^a igitur idē ē actu calidū ꝛ po^a calidū: sed po^a calidū nō est calidum: igit idem est actu calidu3 ꝛ nō calidū qḋ est impossibile: ꝛ non solum sequit ista ꝯdictio in hoc: s3 in quolib3 alio motu vbi mouēs est vniuocū. Et dr̄ mouens vniuocū qñ principium imediatū motus est eiusdē spēi cum termino motus sicut est calidū vel frigidū: q2. n. principiū imediatum calefactiōis est caliditas ꝛ terminus calefactiōis est caliditas: ideo calidū est mouens vniuocum cū caliditas ꝓducēs ꝛ caliditas ꝓducta sint eiusdem spēi: frigidum ēt est mouens vniuocū: q2 frigiditas que est principiū frigefactiōis ꝛ frigiditas que est termin⁹ eiusdem motus sūt eiusdem spēi semp loquēdo de spē spālissima: sed sol nō est mouens vniuocū in calefactione: q2 principiū imediatum calefactiōis qḋ est lumē nō est eiusdem spēi cum termino motus: v3 cū caliditate ꝓducta: dicit ergo phs q̄ illa ꝯdictio sequit vbicunq3 in aliquo motu est mouens vniuocū vt q̄ idem est actu calidum ꝛ nō actu calidū actu frigidū ꝛ nō actu frigidum ꝛ sic de alijs: q2 vbi eēt mouens equiuocū cōcesso q̄ aliquid mouet seipm per se: q2 totū mouet totum non sequeret ulla ꝯdictio vt cōcesso q̄ graue mouet seipsum deorsum: q2 totū mouet totū nō sequitur q̄ ide3 sit actu graue ꝛ nō actu graue aut q̄ sit actu deorsum ꝛ nō actu deorsum: sed solū sequitur q̄ est actu graue ꝛ po^a deorsum: ꝛ hoc ideo q2 mouens nō est vniuocū: sed equiuocum cū grauitas que est principiū motus deorsum non sit eiusdem speciei cum vbi q̄ est terminus illi⁹ motus. Le. lit. Amplius determinatū est tertio hui⁹ (q̄ mouet mobile hoc aūt est q̄ po^a mouet nō actu. i. ip3 mobile q̄ mouet est in po^a ꝛ nō in actu (qḋ aūt est po^a in actū vadit. est aūt motus actus mobilis īperfect⁹. mouens aūt iam actu est vt calefacit calidum ꝛ oīno gñat hñs speciem). Lectū (quare simul idem ꝛ ſm idē calidum erit ꝛ nō calidū similit ꝛ alioꝝ vnūquodq̄ quorūcunq̄ mouens nece est hr̄e vniuocū ad terminū motus (hoc qdem mouet: illud autem mouetur) secundū idem (ipsum seipsum mouens.)

Notandum primo ſm cōmentatorē3 cōmen. 40. q̄ (impossibile est q̄ aliqd moueat ſm q̄ mouet ꝛ hoc ē in mouēs ꝛ motēbus que dñr vniuoce: ꝛ dixit h. s. Aristo. (q2 hoc nō est impossibile nisi in motorib⁹ que sunt corpa aut virtutes in corpibus ꝛ ideo estimauit plato q̄ mota ex se mouent a motorib⁹ abstractis. s. q2 pōebat q̄ mouens se est abstractū ꝛ q̄ abstractum est mouēs se: sed si fuerit ita: tunc motus ꝛ motor illic dicūtur equiuoce cum motu qui est hic.) Intēdit cōmentator hāc distinctionē q̄ duplex est motor mouens seipm per se. v3 corporeus ꝛ incorpeus motor corpeus nō mouet seipsum p se ex eo q2 tot⁹ mouet totum: sed ex eo q2 ps mouet partē: motor aūt incorporeus mouet seip3 p se q2 totum mouet totū cū non habeat ptem sicut est intellectus humanus: aut aliqua intelligentiaꝝ separatarum: ꝛ tunc oꝫ dicere q̄ motus nō dicit vniuoce de motu motorū corporeoꝝ ꝛ incorporeoꝝ qm̄ motus dr̄ de motu motoꝝ corporeorum vt sunt in po^a ꝛ de motu motoꝝ īcorporeoꝝ: vt sunt in actu. non igit h3 phs ꝓ incōuenienti q̄ aliqd moueat seipm per se: q2 totum mouet totū in motoribus ꝛ motis incorporeis: sed h3 pro incōueniēti in motoribus ꝛ motis corporeis. plato aūt dixit q̄ si aliqd mouet seipsum ipm mouet seip3 p se: q2 totū mouet totū eo q̄ nullū corp⁹: nec aliq virtus in corpe mouet se p se: sed tm̄ vt⁹ īcorpalis mouet se p se dicebat. n. q̄ oē mouēs seipm p se ē vtus abstracta ꝛ ois vtus abstracta mouet seipsā p se ꝛ q2 vt⁹ abstracta nullā ptē h3 iō ois talis mouet seipsam p se: q2 totum mouet totum

Secundo notandū ſm cōmē. eodē cōmen q̄ plato opinat⁹ est q̄ ois motor siue fuerit corpus siue non: nō mouet nisi moueat vno mō mot⁹ dicto vniuoce ꝛ fuit ipo³ apud eum vt motor q̄ est corp⁹ moueat se: ꝛ siir vtus q̄ est in corpe: ꝛ tūc ꝯclusit ex hoc q̄ aīa nō est in corpe ꝛ q̄ est eterna cū moueat se: ꝛ hoc eēt veꝝ si aīa moueret se essentialr ꝛ moueret se motu ꝓprio abstractis. s. vt intellectus ꝛ ītellectū in ea erūt idē vt declaratū est de primo motore ꝛ de ceteris motoribus abstractis: sed iste motus dicitur equiuoce cū motu q̄ est a motoribus q̄ sunt corpora aut virtutes in corporibus. ꝛ oē hoc manifestū est exercitatis in istis sciētijs. h3 ꝯ^a.) Tria dixit Plato falsa primū q̄ motus vniuoce dr̄ ō motu corporeoꝝ ꝛ incorporeoꝝ cū mot⁹ corporeoꝝ sit act⁹ entis in potētia ſm q̄ in po^a: ꝛ mot⁹ incorporeoꝝ sit actus entis vt est in actu cū motores incorporei q̄ dicunt mouere seipsos per se non sint in potētia sed in actu ꝛ hō est manifestū exercitatis in scientijs nālibus plato aūt nō fuit exercitatus in talibus scientijs. Scōm falsu3 qḋ dixit plato est q̄ est impossibile motorem corporeū mouere seipsu3 cum celum sit motor corporeus ꝛ moueat se ipsum ꝛ animal sit motor corporeus ꝛ moueat seipm non tm̄ sic q̄ totum moueat totum: sed q2 pars mouet

partem. Tertium falsum ꝙ dixit plato est ꝙ aīa nō est in corpe sed est eterna: qꝛ mouet seipsam: nam aīa bruti mouet seipsam. s. per accn̄s ⁊ tñ non est eterna sed est in corpe: non igitur illud debuit esse añs ad ꝓbandum eternitatem aīe: sed vnum istorum duorum: aut qꝛ anima mouet seipsaꝫ per se ⁊ eēntialiter: aut quia in ea idē est intellectus ⁊ intellectum sicut in intelligentijs separatis: ex quolibet enim istoꝝ sequit̄ ꝙ aīa habet motū appropriatum sibi preter motuꝫ corporis quo cōcesso sequitur ꝙ anima non est in corpore sed est eterna.

Contra predicta arguitur ⁊ primo ꝙ non sit incōueniens sanā sanari ⁊ docentem adiscere: cum scđo huius dixerit phs ꝙ medicus sanat seipsum: aliquis etiam docet seipm̄ cum moueat seipm̄ ad scientiā ꝗ non habet discens ab alio. ¶ Secūdo arguitur ꝙ omne mouēs est vniuocū cū suo moto qꝛ dicitur. 7° methice ꝙ nullus generatur: nisi a sibi sili in specie. ¶ Ad primuꝫ dicitur ꝙ nihil sanat seipm̄ per se: sed tm̄ per accidens vt asseruit Aristo. scđo huiꝰ de medico. ⁊ dato ꝙ aliquis sanaret seipsum per se nō tamē ſm totum sed ſm partem qm̄ anima primo sanat ⁊ corpus primo sanatur: ⁊ lꝫ aliquis possit venire per seipsum in scientiā aliq̄ absqꝫ docēte extrinseco nō tamen idem docet seipsum cum docere sit habere scientiam ⁊ adiscere sit nō habere scientiam vt patuit supra modo impossibile est ideꝫ habere scientiā ⁊ non habere scientiam. Item si aliq̄s mouetur ad aliq̄ scientiaꝫ p seipm̄ non tamen sic mouet̄ qꝛ totum mouet totuꝫ: sed qꝛ pars puta anima mouet totum aut partem. ⁊ cōcesso ꝙ anima moueat seipsam ad habitū scientie nō habetur ꝙ totum moueat totuꝫ ſm ꝙ huius quia anima p vnā ptē mouet seipsam. s. per intellectū agenteꝫ ⁊ per aliā mouetur a seipsa: videlicet per intellectū possibile. Item cōcesso ꝙ anima moueat seipsam ad scientiā rōne totius ⁊ non rōne alicuius sue partis nihil contra phm̄ qm̄ non inconuenit idem mouere seipsuꝫ per se: qꝛ totum mouet totum in motoribus ⁊ mobilibus incorporeis vt exponit cōmentator: cōstat autem intellectū humanū esse motorem ⁊ motum incorporeū vt habetur tertio de anima. ¶ Ad secūdum dicit̄ ꝙ aliq̄d generatur a sibi simili in spē spālissima vt ignis ab igne ⁊ homo ab hoīe ⁊ aliquid generatur a sibi simili in spē subalterna ꝓpinqua vt mulus ab asino: ⁊ aliq̄d generatur a sibi simili in specie subalterna remota vt rana a corpore celesti ⁊ ignis a sole: igitur omne ꝙ generat̄ generatur a sibi simili in specie vꝫ spetialissima aut subalterna. ⁊ hec est intētio phi ibidem sic ꝙ nihil gñatur ab equiuoco simpliciter. cuꝫ igitur in qualibet specie sit aliqua vniuocatio omne ꝙ generat̄ necessario generatur ab vniuoco: ⁊ cōsequenter a sibi simili in specie vniuoca. (Quod aūt non cōtingat) secūda cōclusio nihil

Tex. co. 4. mouet seipsum per se qꝛ plures partes mouent seipsas reciproce: istā cōclusionem phs. 4°. ꝓbat ⁊ primo sic si aliquid mouet seipsum per se qꝛ diuidit̄ in duas partes quarū quelibet mouet aliā ⁊ ecōtra sequitur ꝙ aliquis est motus cuius nō est primū mouens: pꝫ ꝯñā qꝛ motus mouentis seipsum per se nō hꝫ primum motorem nec primū motum cum non sit ratio quare vna potius sit primū mouens vel primū motum ⁊ nō alia ex quo quelibet earum mouet aliā. dicebat̄ enim supra in prima suppositione ꝙ duplex est motuꝫ: vꝫ a seipso ⁊ ab alio extrinseco ⁊ ꝙ motum a seipso per se est magis cā diuꝫ motuum sequētium ꝗ aliquid ꝙ mouetur ab alio sic ꝙ quanto adest ꝓpinquius mouenti seipsum per se tāto magis est causa motus ⁊ ꝗto aliquid est remotius ab illo ⁊ ꝓpinquius illi ꝙ mouetur ab alio tanto minus est cā motus: sꝫ quelibet illaꝝ partiū mouetur ab aliquo extrinseco sibi igitur nulla illaruꝫ partiū est prima causa motus ⁊ per ꝯñs in tali motu nullum est primum mouens neqꝫ primū motum ꝙ est falsum. Le. lit. (Quod autē non cōtingat ipsum seipsum mouere sic vt vtrunqꝫ vtrūqꝫ mouebit). s. vterqꝫ pars aliam ptem (ex hijs manifestum est neqꝫ enim primū mouēs nullum si vtrūqꝫ vtrūqꝫ mouebit ꝙ enī prius) est illō magis est causa mouendi ꝗ sequēs ⁊ mouebit magis. dupliciter enim mouere erat aliq̄d q̄dem ꝙ ab alio mouetur ipsum aliud aūt ex seipo ꝓximiꝰ aūt est ꝙ longius est ab eo ꝙ mouetur principio ꝗ medium) cōstrue sic illud ꝙ est longius ab eo ꝙ mouetur ab alio est ꝓximius principio ꝗ medium. ¶ Scđo arguit phs sic. in mouente seipsum per se non est necesse ꝙ pars mouēs moueat̄ nisi a seipsa per accn̄s sed ꝙ est per accidēs pt non esse. igitur possibile est partem mouentē nō moueri ⁊ per cōsequens non ideo mouet aliquid seipsum p se quia partes eius mouent seipsas reciproce sed stabit alicuius talis vnam partem esse imobilem nō motam ⁊ aliam esse motam nō mouentē prima ꝯña tenet cum minori ⁊ maior declaratur inductiue qm̄ in animali mouente seipsum per se non est necesse ꝙ anima que est pⁱ mouens moueatur a corpore per se: sed sufficit ꝙ moueatur a seipsa per accidens. Etiam in celo mouente seipsum per se non oportet ꝙ intelligētia que est pⁱ mouens moueatur a corpore celesti per se: sꝫ sufficit ꝙ moueatur a seipsa per accidēs dato ꝙ in mouēdo moueatur in natura. n. nihil est ponendū absqꝫ necessitate mō non apparet necessitas ꝙ pars mouens moueatur ab alia pte p se. Le. lit. (Ampliꝰ non est necesse mouēs moueri nisi a seipso ſm accidēs. ergo cōtra mouet alteꝝ) .i. si pars mota econtra mouet partem mouentem hoc est solum per accidens. accipiebamus ergo contingere non moueri ꝙ mouetur per accidens. Ergo erit aliud quidem ꝙ mouetur aliud autem mouens immobile.) ¶ Tertio sic aliq̄s motus est eternꝰ vt ꝓbatū fuit in cōmuni tractatu primo ⁊ in spāli probabitur tractatu sequente. igitur motor qui est prima causa motus eterni nō econtra mouetur a parte mota sed est immobilis aut mouetur a seipso: pꝫ cōsequentia quia ex opposito sequitur oppositum eo ipso enim ꝙ pars primo mouēs moueatur a parte primo mota: impossibile ē motum esse eternum vt patet in animalibus in quibus pⁱ primo mouens. s. anima mouetur a parte primo mota videlicet a corpore. arguatur ergo sic si alicuius mouētis seipsum per se motus est eternus partes non mouent seipsas reciproce: sed aliquod mobile mouet seipsum per se cuius motus est eternus. videlicet celuꝫ. igit̄ non ex eo aliquid mouet seipsuꝫ per se: quia partes eiꝰ mouent seipsas reciproce. Le lit. (Amplius nō necesse est mouens cum mouet cōtra moueri: sed aut immobile moueri necesse) est (aut ipsum a seipso moueri si quidem necesse est semper motū esse.) ¶ Quarto ad ideꝫ sic arguit: phs mouens seipsum per se non mouet̄ nisi vno motu. si ergo partes mouent seipsas per se sequit̄ ꝙ eadem pars eodem motu numero per se mouet ⁊ p se mouetur ⁊ per cōsequens si mouet motu locali mouetur motu locali ⁊ si mouet motu alteratiōis augmētationis vel diminutiōis mouetur eodeꝫ motu. quo cōcesso secuntur incōuenientia priora. videlicet ꝙ patiēs ꝓficitur ⁊ calefaciens calefit ⁊ docens docetur ⁊ sic de

aliq̃s.l.e.lit.(Amplius q̃dem) vnū τ idem (mouet motum τ mouebitur vtiq̃s) eodem motu quare calefaciens calefit.

Contra predicta arguitur τ primo q̄ aliqd mouet seipsum per se quia vna ps mouet aliam τ econtra qm̄ animal per se alteratur aliquando ad naturalem dispositionem τ aliquando ad dispositionem preter nālem ex eo quia vna pars aliā alterat τ econtra vt patet de corde alterante cerebrum τ econtra. graue etiam mouet seipsum per se deorsū ex eo: quia vna medietas aliam mouet deorsum τ ecōtra aqua etiam calefacta mouet seipsam per se ad frigiditatem ex eo q2 vna pars aliam mouet τ ecōtra. ¶ Secundo arguitur q̄ non sit aliqua pars mouet seipsam per accidens q̄ illa possit non moueri mota altera pte: quoniam anima animalis mouet seipsam p accidēs τ tamen impossibile est q̄ ipsa moueat corpus qn ipsa moueat. sic etiam nauta per se mouet nauem τ per accidens mouet seipsum non tamē potest mouere nauem quin moueat seipsum. ¶ Ad primū respondetur q̄ in alteratione animalis non est necessarium ptes aliquas seipsas reciproce alterare cum illud nō sit necessarium de partibus qualitatiuis neq3 q̄titatiuis. anima enī alterat corpus τ non alteratur a corpore. interdu3 etiam cor alterat cerebrum τ nō alteratur ab illo: graue autē τ si mouet seipm̄ deorsum hoc non est: quia aliqua ps q̄titatiua moueat aliam: sed quia aliqua pars qualitatiua mouet aliam. cōstat autem partez qualitatiuā mouentem non moueri a seipsā nisi per accidēs: aqua vero in sua reductione ad frigiditatem nō alterat seipsam per se: sed tantum per accidens ratione motus localis τ dato q̄ alteraret seipsam per se hoc non esset ratione quantitatiuarum partium seipsas alterantium: sed ratione partium q̄titatiuarum quarum vna alterat aliā .s. forma materiam τ non alteratur ab illa. ¶ Ad secūdum dicitur q̄ phs non loquitur de parte huius vel illius determinate: sed de parte mouentis seipsum per se vniuersaliter τ in cōmuni: l3 igitur aīa animalis nō possit mouere nisi moueatur hoc est per accidens ratione inherentie τ in formis. nauta etiam nō mouet nisi moueatur ratione subsistentie quia sustentatur per nauem intelligētia autem que dicitur pars celi non mouet mouendo celum: quia nō iheret neq3 informat neq3 sustētatur per celum: sed pocius celum sustentatur per intelligentiā vt patuit per commentatorem primo huius.

Tex.p. 42. (Et vo n3 primū.) tertia cōclusio. nihil mouet seipsum per se quia vna pars moueat seipsam aut plures sm quarum quelibet moueat seipsa3. Istam cōclusionē philosophus dupliciter probat τ primo ponendo q̄ a. sit vnum totum q̄ moueat seipsum per se rōne. b. partis mouentis seipsā τ querit vtrum. b. pars moueat seipsam per se rōne partis aut non. si. b. pars mouet seipsā per se ratione partis: igitur. a. non mouet seipsum per se. p3 consequentia quia illud q̄ h3 partes a quarum vna mouetur per se non mouet nisi quia. b. mouet seipsum per se. si eni3 separaret a. ab ipso. b. non moueret a. sed moueret. b. verbi gratia ex eo enim nauis nō mouet seipsam per se l3 per se moueatur: q2 nauta mouens seipsum per se mouet nauim τ separatus a naui nō minus mouerit seipsum per se non mota nauita in proposito. si. b. mouet seipsum per se ad cuius motum seq̄tur motus. a. nō habetur aliud nisi q̄. a. mouetur per se non autem q̄ moueat seipsum per se. Si autem dicitur q̄. b. moueat seipsum non rōne partis. igitur. b. mouet seipsum per accidens. omne autem per accidens potest non esse: igitur possibile est mouere τ non moueri quo concesso sequitur q̄. a. mouet seipsum per se non quia b. moueat seipsum: sed quia mouet aliam partem sic q̄ ipsius. a. due sunt partes quaru3 vna mouet τ nō mouetur alia aute3 mouet τ non mouet. l.e.lit. (Et vero) n3 primū ipsum seipsum mouētis vna pars neq3 plures mouebunt ipsum seipsum vnūquodq3 totum eni3 si mouetur ipsum a seipso. i. si tota. b pars mouetur a seipsa (aut ab aliquo que sunt ipsius mouebitur: aut totum a toto). i. si. b. pars mouetur a seipsa. ergo mouetur ab aliquo q̄ est de numero suarum partiū. aut mouetur a seipsa non ,ppter partem. (si quidem igitur in mouendo aliquā partem ipsum). b. mouetur (a seipso hoc vtiq3 erit primū ipsum seipsum mouens: separatū quidem enim hoc mouebit ipsum seipsum: totum autem non iam) mouetur. s. ipsum. a. (si autem totum a toto mouetur. s. b. non ratione partis) sm accidens vtiq3 mouebunt hec ipsa seipsa. s. b. τ alia cōsimilia quare si non sunt necessaria accipiātur non mota a seipsis totius igitur. s. ipsius. a.) aliud mouebit cum imobile sit aliud autem mouebitur (non mouens) solum eni3 sic possibile est adhuc ipsum mobile esse. s. a mouere seip3 per se vt vna pars moueat τ altera moueatur. ¶ Secundo arguit phs. si aliquid mouet seipsu3 per se: quia pars mouet seipsam: igitur illa pars mouet seipsam. p° sit igitur illa pars. a. b. τ queritur vtru3. a. b. moueat seipsum per se vel per accidens: si per accidens τ omne per accidens pōt nō esse. igitur est deuēire ad aliquod mouens seipsum per se cuius pars mouens est immobilis sic q̄ mouet τ non mouetur. Si aute3. a. b. mouet seipsum per se: igitur cōponitur ex duabus partibus q̄rum vna est per se mouens τ alia per se mota. sint igitur ille. a. τ. b. sic q̄. a. moueat per se: τ. b. per se moueatur τ sequitur idem mobile moueri a duobus motoribus eque primo q̄ est incōueniens τ q̄ illud sequatur manifestum est quoniā. a. b. mobile mouetur a seipso primo vt concessum est τ etiam mouetur ab ipso. d. prio tanq̄ a parte primo mouente. l.e.lit. (Amplius si quidem tota ipsa seipsam mouet: hoc quidem mouebit ipsius). s. vna pars (illud autem mouebitur). s. alia pars (ergo. a. b.) pars (a seipsa quidem mouebitur τ ab. a.

Notandum sm cōmen. cōmento. 42. q̄ Alexāder τ Themistius inducūt demonstrationem super hoc q̄ dicunt esse breuiorem τ certiorem demonstratiōe Aristo. isto modo omne q̄ mouet seipsum per se: aut diuiditur in partem mouentem nō motam τ in partem motam: aut totum mouet partem: aut pars totum aut totum mouet totum: aut vtraq3 pars mouet vtranq3 partem reciproce: aut aliqua pars mouet seipsam. sz vltima membra non possunt dari quia semper sequitur idem mouere se ipsum siue immediate siue per aliquod medium: igitur est dare primū membru3. s. q̄ aliqd mouet seipsum p se q2 diuiditur in duas partes quarum vna est mota τ alia est mouens non mota. Et dicit commentator q̄ isti decepti sunt quia illi modi non sunt necessarii: videlicet q̄ totū mouet ptem: aut pars totū cū pars mouēs d3 distingui a parte mota sm eē vel sm diffinitionē τ tūc imaginabil q̄ pars mouet totū aut q̄ totū mouet ptē nisi per accidēs. τ q2 isti duo modi qui sunt p accidens sunt manifesti nō hūit curā d eis Aristo. sed habuit curam destruere eos in qbus nō bene apparet eos esse p accidens sicut fecit in ptibus que mouet se ad inuicem

ꝛ in ponendo ꝙ aliqua pars mouet se. ¶ Dubitatur probando ꝙ possibile est aliquid moueri a pluribus motoribus eque primo ponendo ꝙ vna nauis simul moueatur a sorte ꝛ a platone: aut ꝙ in vna parte bo͛e moueatur a sorte ꝛ in alia moueatur a platone. Item possibile est ꝙ terra simul calefiat ab aere vel ab igne ꝛ hũectetur ab aqua. in casu isto terra mouetur a duobus motorib⁹ eque prĩo. ¶ Rũdetur ꝙ nõ ẽ possibile aliqđ mobile moueri eodem motu numero a plurib⁹ motoribus totalibus per se simul cõcurrentibus ꝛ eq̃ primo: ꝛ ita intẽdit Aristo. dicitur primo eodem motu numero ꝑpter argumentũ factũ de terra ipsa: enĩ in casu illo eque prĩo mouet̃ ꝛ per se a pluribus motorib⁹ totalibus: sed nõ eodẽ motu numero cũ alius sit motus per quẽ inducit̃ caliditas ꝛ alius ꝑ quẽ inducitur humiditas. ¶ Secũdo dr̃ a pluribus motorib⁹ totalibus qꝛ non incõuenit aliqđ moueri eodem motu numero per se ꝛ eque p° a pluribus motoribus ꝑtialibus vt pꝫ d̃ aqua alterata a duabus medietatib⁹ ignis siue sint ꝯtinue siue discõtinue seu de naui tracta a pluribus bobus simul. ¶ Tertio dr̃ per se cõcurrentibus: qꝛ non incõuenit aliqđ moueri eodẽ motu numero a pluribus motoribus totalibus simul per accñs cõcurrentibus: vt dato ꝙ aliqđ graue detineat̃ extra locũ suum naturalẽ a duobus impedĩtibus quoꝝ vnum impediat a parte superiori: ꝛ alterũ a parte inferiori ꝛ adueniant simul so͛. ꝛ plato remouentes illa impedientia. ¶ Quarto dicit̃ simul concurrentibus: qꝛ forte aliqs mot⁹ posset cõtinuari in ligno calefacto vel in naui tracta per aliqđ tẽpus a pluribus motoribus totalibus successiue cõcurrentibus ꝑ se ꝛ nõ per accidens. ¶ Ultimo dicitur eque prĩo ꝛ immediate qꝛ deus celum ꝛ intelligentie vna cũ agente particulari simul ꝑ se cõcurrũt ad aliq̃ actionẽ vł ad vnũ motũ tanq̃ agentia totalia: sed nõ cõcurrunt equo prĩo ꝛ imediate sicut supra manifestauit ph̃s de homine manu baculo ꝛ lapide. (Qm̃ aũt mouet.) 4ᵃ ꝯclo. omne mouens seipsũ ꝑ se cõponitur per se tm̃ ex duabus partib⁹ quarũ vna est per se mouẽs ꝛ alia ꝑ se mota. ad hũc itellectũ ꝙ si mouens ꝯponit̃ ex pluribus ꝑtibus q̃ ex duab⁹ hoc erit per accñs ꝛ non per se ꝛ si pars mouens mouet̃: aut si pars mota mouet hoc nõ est per se sed per accidẽs. istã cõclusionem arguit Aristo sic. si mouẽs seipsum per se ꝯponitur ex plurib⁹ partibus q̃ ex duabus ponat̃ ergo ꝙ aliqđ mouens seipsum ꝑ se cõponat̃ ex trib⁹ partibus. s. a. b. c. quarum. a. moueat. b. ꝛ. b. moueat. c. Et arguitur sic. separato. a. ab. a. b. sic ꝙ. c. non moueat: nec moueatur adhuc. a. b. mouet seipsum per se ex quo habet partem per se mouentem ꝛ partem per se motam: igitur totum compositum ꝙ est. a. b. c. non mouet seipsum per se. ꝙ est ꝯ suppositum: ꝛ pꝛña per primam suppositionem qm̃ mouens seipsum per se est cã ꝛ principiũ oĩum motuũ sequentium in ordine illo. cõstat aũt ꝙ. a. b. est cã principalis oĩum motuum sequẽtium ꝛ non. a. b. c. ex quo motus. a. b. c. dependet a motu. a. b. ꝛ non eᷓ: non enĩ potest eẽ motus. a. b. c. quin sit motus. a. b. ꝛ non ecõtra vt ostẽsum est. Le. lit. (Qm̃ autẽ mouet) aliqđ seipsum per se in eo est (aliud qđẽ ꝙ mouetur ab alio. aliud aũt cum sit imobile ꝛ mouet̃. h quidem mouẽs ipsum seipm̃ mouens necesse est ex imobili mouente aũt ꝛ adhuc ex eo ꝙ mouetur nõ mouente aũt ex necessitate: sed q̃liter euenerit) ꝙ non sint nisi due partes dicamus (sit. n. a. mouens q̃dem imobile. b. v° ꝙ mouet̃ ab. a. ꝛ mouens ꝙ in quo. c.). s. ꝛ. b. moueat. c. (hoc aũt motum q̃deꝫ. a. b.). s. c. (nõ mouens autem nullum). s. non sit mouẽs aliqđ (si q̃dẽ eni ipsum. a.) (ꝛ per plura venient aliquãdo in. c. sicut per vnum soluꝫ) ꝙ est. b. non est cura (omne ergo ꝙ est. a. b. c. ipsum seipsum mouet) per casuꝫ (sed si aufero. c.) a. b. ipsuꝫ). a. b. (seipsum mouebit. a. q̃deꝫ enim mouẽs b. v° mouetur. c. autem non mouebit ipsum seipsuꝫ neq̃ penitus mouebit.)

Notandum ſm cõmen. cõmẽto. 43. ꝙ omne motum ex se primũ cõponitur ẽentialiter ex ꝑte que mouet tm̃ ꝛ ex ꝑte que mouetur ꝛ pars mota nõ de necessitate est motor alterius partis: sed in q̃busdam motis ex se erit motor. s. in eis que sunt non prima ꝛ in q̃busdam non erit. s. in primis: illud aũt ꝙ mouet̃ ex se. ꝑpter aliq̃ partẽ ipsius sicut est dispositio in animali ſm totum primuꝫ motũ in eo est motor: necessario sicut calor naturalis q̃ est motum ꝛ motor necessario in aĩali qm̃ cum separatus fuerit a membris que mouet corrũpetur. verbi grã musculus est motũ ex se ꝛ cõponitur ex trib⁹. s. ex corpore musculi ꝛ est postremũ motum ꝛ ex calore naturali qui est motor ꝛ motũ qui trãsit in neruis ꝛ anima mouente que est forma in illo calore naturali.) Intendit cõmentator hanc distinctionẽ ꝙ duplex est mouẽs seipsum per se. s. primũ ꝛ nõ primũ mouens seipsum ꝑ se. primũ cõponitur tm̃ ex duab⁹ partibus quarũ vna est mouens ꝛ alia mota: sed mouens seipsum ꝑ se nõ primũ cõponitur ex pluribus partibus mouentibus ꝛ pluribus partibus motis: verbi grã in motu ꝓgressiuo animalis totũ animal mouet seipꝫ per se: ꝛ ps mota necessario mouet aliam ꝑteꝫ: ideo in aĩali necessario plures sunt ꝑtes duab⁹. co͛. n. mouet musculos ꝛ neruos ꝛ musculi ꝛ nerui motĩ mouent tibias ꝛ crura: ꝛ ideo totum animal non est primuꝫ motũ ex se. aliqua etiam est pars animalis que mouet seipsaꝫ per se: ꝛ necessario componitur ex tribus ꝑtibus. s. musculus. componitur enim ex anima ꝛ corpore musculi ꝛ calore naturali quarum anima mouet ꝛ non mouetur. corpus musculi mouetur ꝛ non mouet calor autẽ mouet ꝛ mouetur. mouet̃ enim ab anima ꝛ mouet corpus musculi compositum autem ex corde aut ex parte cordis ꝛ anima mouente est mouens seipsum per se primum in animali cum tale non compõatur nisi ex duabus partib⁹ de necessitate quarum vna mouet ꝛ alia mouetu si enĩ pars mota mouet: hoc non est de necessitate ꝑ se ꝛ ẽentialiter sed tantum per accidens. ꝛ hec est intentio philosophi inquit cõmentator. ¶ Sed potest dici absq̃ illa distinctione ꝙ philosophus non loquitur particulariter de mouente seipsum per se: sed in generali ꝛ in cõmuni licet enim aliquod sit mouens seipsum per se ꝙ componitur necessario ex plurib⁹ partibus q̃ ex duabus sicut est animal aut musculus tamen mouẽ seipꝫ per se ſm ꝙ hui⁹ nõ cõponitur nisi ex duabus partib⁹ accidit. n. mouẽti seipm̃ ꝑ se ꝙ sit aĩal. dicebat̃. n. supra ꝙ lꝫ ps aĩalis necio in mouẽdo moueat̃ nõ tñ ps mouentis seipm̃ ꝑ se necio in mouẽdo mouet accidit eniꝫ mouenti seipsum per se ꝙ pars mouens moueatur. ¶ Dubitat̃ ꝯ ꝯᵒᵐ pbãdo ꝙ in aĩali nõ sit aliqđ mouẽs seipm̃ ꝑ se priᵐ qm̃ sicut musculus nõ est mouẽs seipm̃ ꝑ se priᵐ: qꝛ necio ꝯpõit ex trib⁹ ꝑtib⁹ noĩatis: ita nõ co͛ nꝫ aliq̃ ps cordis põit eẽ priᵐ mouẽs seipꝫ ꝑ se cũ necio reqrat̃ neruus in aĩ⁹ tali priũ. necessario erit̃ r̃qrit̃ aĩa ꝛ corp⁹ cordis seu ꝑtis ei⁹ ꝛ calor nãlis. Rñr ꝙ duplex est calor nãlis. s. subalis ꝛ accñtal̃: calor nãlis

ſubat ē ſpiritus calidus fluēs per corpꝰ aīlis: calor ac
cidentalis eſt caliditas ſubiectiue exiſtens in parte cali
da: ꝛ talis calor nō eſt pars animalis: ſed bene calor
ſubſtantialis: muſculus igitur nō tantū hʒ calorē nālē
accidentalem ſed etiam ſubſtantialem qui eſt pars eꝰ:
de quo dicit cōmentator ꝙ tranſit in neruos: calor aūt
accidentalis nō tranſit in neruos: cum accidēs non mi
gret de ſubiecto in ſubiectū: primū igitur motum in ani
mali ꝙ mouet ſeipſum per ſe neceſſario indiget calore
accidentali: ſed iſtud nō eſt pars eius: non autem indi
get calore ſubſtantiali: ideo nō cōponitur niſi ex dua
bus partibus: quarum vna per ſe mouet: ꝛ alia per ſe
mouetur: cū quo ſtat ꝙ poſſunt eſſe plura mouentia ꝛ
plura mota inſtrumētalia accidentalia de quibus phs
non facit mentionem.

Tex. co. 41.

T uero
neqꝫ). Ex pdictis phi
loſophus īfert q̄tuor
correlaria: quorꝫ pᵐ
eſt iſtud: oē mouens
ſeipſum per ſe habʒ p
tem imobilem: ſecun
dum correlariū. cuiuſ
libet mouentis ſeipſū
per ſe vtraqꝫ pars ali
am tangit, aut ſolum
vnā ibi. (Contacta).
Tertium correlarium. nihil mouet ſeipſum per ſe ratio
ne totius neqꝫ ratione partis ibi. (Manifeſtum eſt).
Quartum correlarium. neceſſe eſt deuenire ad motorē
imobilem ibi. (Manifeſtū igitur). Primum correla
rium patet qꝛ ex eo. b. c. non mouet ſeipſū per ſe: quia
nō hʒ partē imobilē. c. enī mouetur ab ipſo. b. ꝛ. b. nō
mouetur a ſeipō cū non habeat partē a qua moueat
neqꝫ partem aliā mouentem: ſed. b. mouetur ab. a. qḋ
eſt mouens extrinſecum ſibi. non igitur. a. mouet ſeipʒ
per ſe nec. b. nec. c. propter defectum partium: quarum
vna moueat ꝛ alia moueatur: non etiam. b. c. quia licʒ
habeat huiuſmodi partes: nulla tamen illarū eſt im
mobilis: ſed. a. b. eſt illud ꝙ mouet ſeipſum per ſe: quia
habet tales partes: quarum vna eſt mouens immobi
lis vʒ. a. ꝛ altera eſt mota nō mouēs. ſ. b. loquēdo per
ſe ꝛ de neceſſitate: qꝛ ſi. a. pars mouetur aut ſi. b. pars
mouet hoc nō eſt per ſe ꝛ de neceſſitate: ſed p accidens
.L.c.li. (At vo neqꝫ. b. c. mouebit ipſū ſeipſū ſine. a. b.
enī mouet in eo ꝙ mouetur ab alio. ſ. ab. a. non quia a
ſui ipſius parte aliqua moueatur. a. b. igitur ſolum ipʒ
ſeipſum mouet: neceſſe itaqꝫ ipſum ſeipſum mouens
habere mouens immobile aūt ꝛ etiā habere id ꝙ mo
uetur: nihil autem mouēs ex neceſſitate.

Notandum ꝙ mouens ſeipſum per
ſe poteſt conſiderari cō
poni ex duabus ptibus tantū aut ex tribus vel. 4. aut
ſm aliquē alium numerū finitū: ſi ex duabus partibꝰ
tantū ſic illud eſt pᵐ motū mouens ſeipm per ſe: ſi au
tem ex tribus vel ex. 4. illud nō erit primū motū a ſe
ipſo p ſe: licet forte poterit eſſe motū mouens ſeipſum
per ſe: verbi gratia: ſi aīa mouet corpus: ꝛ corpꝰ bacu
lum ꝛ baculus lapidē licʒ hoc totū aīa corpus bacu
lus ꝛ lapis aut hoc totū anima corpus ꝛ baculus poſ
ſit dici mouens ſeipſum per ſe: non tamen aliqḋ iſtorꝫ
mouet ſeipſū primo neqꝫ eſt primum motū mouens
ſeipm per ſe: ſed tantū anima corpus: qm̄ remoto ba
culo ꝛ lapide nō minus aīa mouet corpus: remota āt
aīa corpus nō mouet baculū: neqꝫ baculus lapidem.
Etiam remoto corpore aīa nō mouet aliquod illorꝫ
qꝛ igitur iſta duo. ſ. anima ꝛ corpus neceſſario ſimplr
requiruntur ad motum animalis: ideo aīal poteſt dici
mouere ſeipʒ primo aut eē pᵐ motū mouēs ſeipʒ p ſe.

Dubitatur qm̄ dictum eſt in cōcluſio
ne 3ᵃ ꝙ aīal non eſt mo
tum primū mouens ſeipſum per ſe ſed magis cōpoſi
tū ex anima ꝛ corde aut ex aīa ꝛ aliq̄ pte cordis ꝛ hʒ
intentionē cōmētatoris. Rn̄det ꝙ aīal pōt dupl'r ↄpa
ri ad ſuas ptes: vʒ ad ptes totales ꝛ ad partes nō to
tales: ſi comparatur ad ptes totales: ſic animal eſt pri
mum motū ſeipm p ſe: qm̄ aīal componitur tantū ex
duabus partibus totalibus: quarum vna eſt p ſe mo
uens. ſ. anima ꝛ alia per ſe mota: vʒ corpus: ſi aūt cō
paratur aīa ad ſuas partes nō totales aut ad ſuas p
tes indifferēter ſiue ſint totales ſiue nō: ſic aīal nō eſt
primū motum mouens ſeipm p ſe: ſed cor aut aliqua
pars illius. Itē aīal pt cōſiderari ſʒ ptes q̄titatiuas q̄
ſūt cor muſculi ꝛ huiꝰ aut ſm ptes q̄litatiuas q̄ ſūt aīa
ꝛ corpꝰ. ſi prioꝰ: ſic aīal nō ē pᵐ motū ſeipʒ p ſe: ſʒ cor
aut aliq̄ ps cordis: ſi ſecūdoꝰ: ſic pt ↄcedi aīal mouere
ſeipm primo ꝛ eē pᵐ motū mouens ſeipſum p ſe. (Cō
tacta). Secūdū correlariū. cuiuſlibet mouentis ſeipſū
per ſe vtraqꝫ ps aliā tangit aut vna tm̄: tunc enī agēs
ꝛ patiens ſeinuicem tangunt quando vtrūqꝫ agit in re
liquum ſic ꝙ agens in agendo repatitur ꝙ quidē ma
nifeſtum eſt in agētibus hn̄tibus cōtrariū loquēdo de
cōtactu nāli: quādo aūt agēs in agendo nō repatit tūc
dicitur tangere paſſum ꝛ nō tangi ab illo: ſicut patet in
agentibus nō habētibus contrariū: celū enim tangit h
inferiora agendo in ea: nō tamē tangitur ab eis cū nō
patiatur ab illis. mouens igitur ſeipm per ſe ſi compo
nitur ex duabus partibꝰ tm̄ nō eſt niſi vna ps tangēs
aīa enī tangit corpus ꝛ nō tangit a corpore niſi p ac
cidens: qm̄ ipa p ſe agit in corpus: nō autem patitur a
corpore niſi p accn̄s: vbi āt cōponit ex plibꝰ ptibꝰ dua
bus: ꝙ quidē pōt cōtingere nō in eo ꝙ eſt mouēs ſeipʒ
p ſe: ſed in eo ꝙ eſt tale mouēs ſeipm per ſe: puta aīal
ſic non eſt inconueniens ꝙ vtraqꝫ pars aliam tangat
nō ſolū per actionem ꝛ reactionē: ſed etiā per conta
ctum mathematicū qui eſt continuatio aut cōtiguatio
talium partium: de quo contactu dicitur quinto huius
ꝙ illa dicūtur ſeinuicem tangere que ſunt continua vel
diſcontigua ſic ꝙ vltima ſunt vnū aut ſunt ſimul: iſto
modo anima non tangit corpus neqꝫ econtra: ꝛ hoc
ꝓpter defectum continuitatis anime: ſed bene aliqua
pars quantitatiua cordis tangit aliā imediatā ſibi: ꝛ
ipſum cor tangit aliquā partē animalis propinquā
eiꝰ ꝛ tangitur ab eadē. ſ. contactu naturali ꝛ ↄtactu ma
thematico cū vtrūqꝫ illorum ſit per ſe continuū. L. c. li.
(Contacta aut vtraqꝫ ab inuicē aut ab altero alterum
tantum: ſi quidē igitur continuū eſt mouens). Diuiſi
bile in infinitum ipm tangit motum ꝛ econtra: qḋ enī
mouetur continuum neceſſarium eſt eſſe per ſecundam
ſuppoſitionē: ideo de cōtinuitate illiꝰ nō dʒ fieri mētio.

Notandum ſm commentatorem cō.
mento. 41. ꝙ non ſequi
tur vt motum moueat de neceſſitate dum mouetur a
ſuo motore: iſta enim cōcomitantia erit ex duobus: in
primo autem moto erit dū fuerit cōuenientia inter ipʒ
ꝛ motorem: in medio autem dum tangit tertiū: mediū
autem neceſſe eſt vt tangat corpus: primus aūt motor

necesse est vt ꝯueniat: duplex est motũ ſm cõmẽtatorẽ vz conuenientie ⁊ cõtactus. motuz ex cõueniẽtia est primum motũ habẽs motorez intrinsecuz sibi vt .b. motũ autem ex contactu est posterius motum habens motorem extrinsecum sibi vt .c. ex eo igitur quia .b. tangit .c. ⁊ econuerso .b. mouet .c. sed nõ ex eo: qꝛ .a. tangit .b. ⁊ ecõuerso .a. mouet .b. sꝫ tñ rõne ꝯuenientie iter .a. ⁊ .b. ex appetitu ipsi⁹ .a. inclinãte .b. ad motũ. Manifestum est). Tertiũ correlariũ. nihil mouet seipꝫ p se rõne totius neqꝫ rõne ptis: pꝫ qm̃ totuz mouet totũ sic ꝙ totuz mouet ⁊ totũ mouet: nõ qꝛ aliqua ps moueat totum: nec qꝛ totũ mouet totũ: qꝛ primũ mouẽs ⁊ pᵐ motuz debẽt esse oĩno distincta ſm eẽ: sed iõ aliqd mouet seipm p se: qꝛ diuidit in duas ptes: quaꝝ vna ẽ p se mouens: ⁊ altera p se mota: tertiã aũt ptẽ dare in moto p° ꝙ est mouẽs seipꝫ p se aut in mouẽte seipꝫ p se ſꝫ ꝙ huius est ipossibile: verbi gr̃a .a.b. mouet seipꝫ p se nõ qꝛ .a.b. mouet .a.b. nec qꝛ .a. mouet .a.b. ſꝫ qꝛ .a. mouet .b. nõ aũt opꝫ ꝙ .b. moueat .c. imo illud est ipossibile si .a.b. est pᵐ motũ mouẽs seipꝫ p se. Le. li. (Manifestũ est ꝙ totũ ipꝫ seipꝫ mouet nõ eo ꝙ ipsi⁹ aliqua ps aliqd hui⁹ sit vt ipꝫ seipꝫ moueat: ſꝫ totuz ipꝫ mouet seipꝫ: motũ ãt ⁊ mouẽs eo ꝙ ipi⁹ aliqd ẽ mouẽs ⁊ aliqd motũ: nõ eni totũ mouet neqꝫ totũ mouet ſm ꝙ hui⁹: ſꝫ mouet quidẽ .a.b. aũt mouet tñ: sed .c. ab ipo .b. nõ tã mouet: ipossibile eni est .c. esse partẽ motaz ex quo .a.b. est primum motum ex se.

Dubitatur qꝛ si nihil mouet seipꝫ p se: qꝛ totuz mouet totuz qꝛ vna ps mouet ⁊ alia mouet: sequit ꝙ nihil mouet seipꝫ p° cuius oppositũ colligit hic de mẽte phi ⁊ cõmẽtatoris Respõdet ꝙ ista est grauis difficultas ꝓpter determinationẽ factã in septimo hui⁹: dicit eniz phus ibidẽ ꝙ ipossibile est aliqd moueri a seipo p°o: hic aũt concedit aliqd mouere seipꝫ p°o. Ideo dicit Egidi⁹ ⁊ Bur. ꝙ mouẽs seipꝫ dicit tria: vz mouere ⁊ moueri ⁊ reciprocationẽ .s. moueri a seipo primis duob⁹ modis nõ cõtingit aliqd mouere seipꝫ p°o ⁊ p se: qm̃ mouere cõpetit illi rõne vni⁹ ptis: moueri aũt rõne alteri⁹ ptis: ſꝫ tertio mõ aliqd mouet seipꝫ p se p°o: qꝛ aliqd mouet seipm p se nõ qꝛ aliqua ei⁹ ps nec aliqd aliud mouet seipm p se: sicut est minimũ nãle ſm cõmẽtatorẽ. Sꝫ magis extẽdẽdo mãz dicat ꝙ aliqd mouere seipm p°o intelligit q̃druplr ſm ꝙ ly p°o q̃druplr accipit: p°o vt dicit p°mitatẽ subi eo mõ quo loquit phs p°o posterioꝝ di. primũ est illud ꝙ inest alteri p ipꝫ: ⁊ sibi nõ p alteꝝ vt hẽre tres angulos cõpetit triãgulo: p°o qꝛ sibi ꝯpetit nõ p aliud subꝫ ꝯpetit aũt figure ⁊ ysocheli p aliud subm: vz p triãgulũ. ¶ Secũdo vt dicit p°mitatẽ cãliãtis eo mõ quo loquitur phs p°mo posterioꝝ di. ptes diffinitionis inesse suo diffinito: p°o qꝛ nõ p aliã cãz: passionẽ autẽ nõ inesse illi diffinito p°o qꝛ sibi inest p aliã cãz: ꝓpterea diffinitio ⁊ ptes diffinitionis faciũt cũ diffinito pᵐ modũ dicẽdi p se: passio ãt cũ eodẽ diffinito facit ſm modũ dicẽdi p se. ¶ Tertio vt dicit p°mitatẽ totalitatis eo mõ q̃ loquit phs quito hui⁹ di. ꝙ aliqd moueri cõtingit tripl'r: vz p se. p accidens: ⁊ ſꝫ seipꝫ: p°o sic ꝙ oẽ illud dr̃ moueri ſꝫ seipm p°mũ: cui⁹ q̃libꝫ ps quãtitatiua mouet. ¶ Quarto vt dicit p°mitatẽ eẽndi vel gñatõis eo mõ quo loquitur cõmẽtator de minimo nãli .s. ⁊ septio hui⁹ di. ꝙ de omni genito est dare p°mũ ꝙ est determinate quãtitatis vt p°mã ptẽ ignis: ⁊ p°maz partẽ aeris: ⁊ sic de aliis. Dicendũ igitur ꝙ nihil mouet seipꝫ per se p°mo [illegible] nis cũ det aliquid qd [illegible] naiatũ. ⁊ aliqd ꝙ ẽ mi[illegible] nõ qꝛ aliqd illi⁹ mouet seipꝫ ⁊ sic loquit de mouẽte seipꝫ p°o phs ⁊ cõmẽtator. [illegible]

Contra dicta arguitur ꝓbãdo ꝙ .a.b. nõ mouet seipm p°o ⁊ p se [illegible] ter ꝙ nõ sit possibile aliqd mouere seipꝫ per se p°mo: qm̃ iõ .a.b.c. nõ mouet seipm p se p°o: qꝛ si auferat .c. .a.b. mouet seipm per se [illegible] ab ipso .b. residuũ mouebit seipm: igit .a.b. nõ mouet seipꝫ p°o: vnde querat vtrũ .a.b. ptes sint diuisibiles in infinitũ aut nõ: si sunt diuisibiles in infinitũ: igit ab vtraqꝫ põt aliquid moueri quo remoto residuũ .a. mouet residuũ .b. igit .a.b. nõ mouet seipꝫ p°o: si .a. nõ est diuisibile in infinitũ opꝫ ꝙ .b. sit diuisibile in infinitum p secũdaz suppositionẽ di. ꝙ oẽ p se motũ est ꝯtinuuz: auferat igit aliqua ps .b. ab ipso .b. ⁊ querat vtruz .a. moueat illã ptẽ aut nõ: si mouet illaz ptẽ .b. hr̃ intẽtũ ꝙ .a.b. nõ mouet seipm p°o: si autẽ nõ mouet: sequit ꝙ aliqua virtus põt mouere totũ ⁊ nõ partẽ: cuius oppositũ est determinatũ septio hui⁹ cũ q̃libet virt⁹ maiorem ꝓportiõnẽ hẽat ad partẽ q̃ ad totũ. Le. li. (Dubitationem aũt hꝫ si auferat de ab ipso .a. si continuum: mouens quidẽ: imobile aũt sit ipꝫ .a. aut ab ipso .b. ꝙ mouet: reliqua ergo ps ipsi⁹ .a. mouebit: reliqua autez ps ipsius .b. mouebitur: si eni hoc nõ vtiqꝫ erit que p°mo mouet a seipa magnitudo que est .a.b. remota eni magnitudine .a.b. adhuc mouebit seipaz reliqua pars .a.b.) Rñdet phs di. ꝙ si vtrũlibet ẽ cõtinuũ ⁊ diuisibile in infinitũ ⁊ tã ps mouẽs q̃ pars mota aut alterũqꝫ tantuz: vz pars mota nihil ꝓhibet illud esse diuisibile in potentia ⁊ nõ in actu: quia nõ potest actu diuidi cuz facta diuisione nõ retineret eandẽ potẽtiaz ad mouere vel moueri q̃ pri⁹ hẽbat: mot⁹ eni ꝯsequit formã naturalem ⁊ forma naturalis ad actionẽ suaz requirit determinatã quantitatez: querat eni de mouente seipsum per se p°: vtrũ sit corruptibile aut icorruptibile: si incorruptibile: igit nõ potest diuidi per separationẽ partis a parte: si est corruptibile: igit facta diuisione nõ remanebit eadẽ potentia ad moueri ⁊ mouere: p hoc est respõsuz ad argumentũ ꝙ si ab .a.b. remoueatur aliq̃ pars residuũ nõ mouebit seipsuz aut qꝛ .a.b. erit corruptum aut qꝛ nõ remanebit potẽtia ad motuz ꝓpter defectum quãtitatis. Le. li. (Aut p°o sed: potẽtia quidez nihil ꝓhibet vtrũqꝫ aut alteꝝ ꝙ mouetur diuisibile eẽ actu aũt indiuisibile: si aũt diuidatur nõ adhuc est habens eandez potentiaz: quare nihil ꝓhibet indiuisibilibus potentia) .i. in rebus diuisibilibus in infinitũ: potentia primum esse vnum .i. esse vnuz primum motum mouens seipsum per se.

Notandum ſm commentatorẽ cõmento .44. ꝙ est impossibile vt motum diuidatur actu in infinitum ⁊ similiter motor: quoniaz tunc diuisio perueniet ad hoc quod eorum natura corrumpetur: verbi gratia ꝙ si primuz motum ex se fuerit iste ignis demonstratus ⁊ a quo auferemus partem ⁊ postea aliam perueniemus ad talem quãtitatẽ. que si diuidat corrũpet ignis cũ mini[ma]

quantitas ignis sit determinata: et similiter est de animali anuloso: ex quo si diuisa fuerit aliqua ps remanebit residuum motum ex se: et cum ista diuisio nõ procedat in infinitum: manifestum est hoc esse motum per se primuz et motorẽ pm: et tale motũ eẽ p primo in primo septimi ad declarãdũ q oẽ motũ hz motorẽ: et iõ nõ ẽ ĩpossibile vt in diuisibilibus ĩ potẽtia sit aliqd primuz: lz scdo q sũt in potẽtia nõ sit in eis pm: sed est necesse h eẽ pm: et si nõ eẽt motus. Hec Cõmẽtator. ¶ Ex isto cõmẽto sequit po fm cõmẽtatorẽ q cũ Aristo. dicit aliqd eẽ primũ motũ mouẽs seipsũ p se p primũ motũ itelligit vnũ motũ in q põt saluari actio debita spẽi: et huic cõsonat q dicit cõmẽtator septimo huius q pm motũ in igne est minima ps ignis q põt eẽ ignis in actu: hic at dicit q ablatio ptis ab igne nõ pcedit in infinitũ: sz habet statũ ad aliquã pte ignis q si diuidẽt stati corrũperetur. ¶ Scdo sequit q si moueat aliqd a prio moto mouẽte seipz p se nõ remanebit residuũ in eadẽ dispõne in qua fuit cũ nõ inueniat in residuo ps potẽs mouere: nz ps potẽs moueri: et huic cõsonat lra phi di. q mobile est diuisibile in ifinitũ in po a nõ in actu. lz eni ex pte mãe et quãtitatis diuisio pcederet in infinitũ: nõ tamẽ ex pte forme pp quãntatẽ quã sibi determinat.
¶ Tertio sequit q ĩ nullo motu dat pm rõne potẽtie sz rõne actus: qm diuisio in po a pcedit in ifinitũ: nõ at diuisio in actu: et qm oẽ mouẽs mouet fm q est ĩ actu iõ nisi daret pm in actu: nõ ptingẽt eẽ motũ. ¶ Quarto sequit q pm motũ mouẽs seipz p se: nõ tantũ inuenitur in aialibus pfectis: sz etiã in aialibus ipfectis et in corporibus inaĩans: qm tale motũ pm fm cõmẽtatorẽ inuenit in aialibus anulosis et in igne.

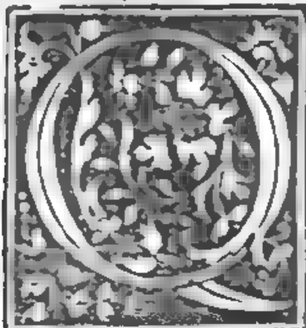
Sed dubitatur circa dicta cõmẽtatoris: dicit eni septimo huius vt allegatũ est q pm motũ in igne ẽ minima ps ignis q põt eẽ ignis in actu: h aũt dicit q si pm motũ ex se fuerit iste ignis demõstratus et ab eo auferat ps post ptẽ tãdẽ veniemus ad ptẽ que nõ poterit diuidi nisi corrũpat: ex quo sequit q minimũ in motu nõ est minimũ in eẽndo cũ a nũero ĩ motu cõtingat aliquid afferri anteq deueniat ad minimũ in eẽndo. Rñdet q apud cõtem idẽ ẽ mimũ ĩ motu vt mimũ ĩ eẽndo cũ sore mimi nãlis eadẽ qtitas. sufficiat ad eẽ: et ad opari: nã minimũ ignis calefacit si habet mãz dispositã et mouet sursũ si fuerit extra locũ nãlẽ remoto phibẽte: neq loqtur h cõmẽtator nisi cõditionalit di. q si iste ignis demõstratus fuerit pm motũ ex se et ab eo auferamus ptez post ptẽ tandez erit status ad ptẽ nõ potẽtẽ vltra diuidi absq sui corruptiõe ad oñdẽdũ q diuisio nõ pcedit in infinitũ in corpibus nãlibus: et dato q a nũero ĩ motu remoueret aliqua ps absq corruptiõe residui: non pter h illud residuũ moueret seipz: qr nõ hẽret potẽtiam mouẽdi seipsũ actiue neq passiue pter debilitatem forme et paruitatẽ materie.

Secundo notãdũ fm cõmẽtatorẽ eodez commẽto q primũ motores apud Ari. sũt duobus modis. s. motor nãlis q constituit p rẽ motã: et h est in rebus gñabilibus et corruptibilibus et motor nõ nãt: et h nõ dr cõtinuũ nisi p accñs. cõtinuitas eni eẽntialiter est ĩpossibilis in oi motore prio: qr nõ est corpus: nõ eni loquit in hoc loco nisi in moto ex se simpr: in motore aũt ex se q est ĩpossibile eẽ in toto primus motor: manifestũ est q nõ dr cõtinuũ oino: qr nõ mouet neq accidẽtalit neq eẽntialiter: et h nõ accidit nisi in motoribus qui cõstituũtur p rẽ motã ab eis: sicut in aialibus aialiũ: pricipia aũt prĩa que sũt in motis ex se eterna motor nõ est in eis diuisibil neq accidẽtaliter neq eẽntialiter. Hic cõmẽtator. ¶ Pa distinctio quã intẽdit cõmẽtator est ista: q duplex ẽ motor: vz primus et nõ primus: motor primus est ille qui nõ psupponit aliũ motorẽ: motor nõ primus est ille q presupponit aliũ motorẽ: vbi gra in motu aialis aia est motor primus: qr nullũ motorẽ psupponit: cor aũt est motor nõ primus: qr psuppõit aliũ motorẽ: vz aiaz. ¶ Scda distinctio motoꝝ primoꝝ quidã est nãlis et qdã non nãlis: motor primus nãlis est ille q cõstituitur p rẽ motã ab illo: motor primus nõ nãlis est ille q nõ cõstituit p rẽ motã ab illo: verbi gra aia aialis est motor primus nãlis: qr cõstituit p corpus aialis cũ generet ad generationẽ illius et corrũpat ad corruptionẽ eiusdẽ: nãlit. n. aia aialis psupponit corpus aialis deculus po a illa de nõ eẽ ad eẽ pducit: aia aũt celi est motor nõ nãlis. qr nõ cõstituit p corpus celeste: sz magis econtra: cũ ordine nature corpus celeste psupponit aiaz eius q dr itelligentia mouẽs. ¶ Tertia distinctio. motoꝝ quidã est p se diuisibilis: et quidã nõ p se diuisibilis: motor p se diuisibilis est ille qui p se ẽ corpus vt cor seu aial: motor nõ per se diuisibilis ẽ ille q nõ per se ẽ corpus vt forma sbstãtialis quecũq sit illa siue sit abstracta siue piuncta mãe. ¶ Quarta distinctio. motoꝝ nõ p se diuisibiliũ qdã sũt diuisibiles accñtaliter solũ: quidã vo nõ eẽntialiter neq accñtaliter: verbi gra aia animalis: qr psupponit corpus aialis ipa dicit eẽ diuisibilis p accidẽs ad diuisionẽ corpis: aia aũt celi cũ sit eterna nõ psupponens aliqd corpus nõ est aliquo mõ diuisibilis: nõ q dem eẽntialiter neq accñtal [illegible]

Contra predicta arguit: et po q nõ det aliquod mimũ q sit pm mouẽs seipz p se: qr phs sexto huius di. q sicut nõ dat pm mutatũ eẽ in motu: ita nõ datur pm motuz in re mota q ipe declarat p diuisionez spatij et tẽporis. ¶ Secũdo arguitur q in aiali nõ sit aliqd pm mouẽs seipsũ p se: quoniam tale aut est cor aut pars cordis: non cor quia p separationẽ partis a corde nõ tolleret motus residui nõ etiã ps cordis cũ illa nõ sit per se existens. Itẽ tam cor q pars cordis mouetur per accidens ad motum totius corpis: igitur nullũ istoꝝ mouet seipm per se.
¶ Ad primũ dicitur q licz nõ detur primũ motuz ex parte tẽporis vel materie magnitudinis aut spatij: tamen datur primuz motũ ex parte forme: vnde signato vno termino spatij quocũq dato q pertrãsit illud signum minus illo in infinituz prius pertransit illud: et quia materia de se est diuisibilis in infinituz: ac etiã tẽpus et magnitudo: igitur ex parte materie temporis et magnitudinis quocunq moto dato posset dari minus per se existens: sed qr forma determinat sibi quãtitatez sub qua potest operari et nõ sub minori: ideo ex parte forme dat minimuz motuz q est primũ motũ mouẽs seipsuz p se. ¶ Ad secundũ respõdetur q aliqua pars cordis est primũ mouens seipsuz per se: neq oportet q sit per se existens: sed sufficit q possit p se seorsuz existere: et maxime in generatione: cuz generatio illius precedat generationez cordis: anima eni mouet p se: et corpus aialis mouetur per se: et tamen nullum illoruz est per se existens. ¶ Et ad confirmationez dicitur q non est inconueniens aliquid moueri per se et per accidens ambulans eni in naui mota mouet p se motu pprio sui corpis: et mouet p accñs motu alieno: scilicz nauis ita cor seu ps cordis mouet per se motu proprio sui: et

Tex. cō.44. mouet p accñs motu totius corpis aialis. (Manifestū igit). Quartū correlariū necesse ē deuenire ad motorē imobilē: pbat. aliqd mouet aut igit ab imobili imediate aut a mobili: si primū habetur propositū: si scōm 7 cū nō cōtingit pcedē in infinitū: in mouētib⁹ 7 motis: igit est deuenire ad primū motū mouēs seipm per se: tūc arguit sic: oē primū motū mouēs seipm p se cōponit tñ ex duab⁹ ptibus: quarū vna est mouēs 7 alia est mota vt pbatū est in qrta cōclusiōe 7 suis correlariis: aut igit ps mouēs mouet aut est imobilis: si est imobilis habet itētū: si mouet: ergo a seipa vel ab alia pte: si mouet ab alia pte 7 ipa mouet illā ptē: igit aliqd mouet seipz p se ex eo: qr vna ps mouet aliaz: 7 ecōtra qd est cōtra secūdā cōclusionē: si aūt illa ps mouetur a seipa igr aliqd mouet seipz p se ex eo: qr aliqua ps mouet seipaz qd est cōtra tertiaz cōclusionem. Lege li. (Manifestū igit ex hiis iam dictis: qm est pm mouēs imobile: siue.n.mox stet qd mouet ab aliquo: motū āt ad imobile primū: siue in qd mouet qdē ipz seipm mouēs 7 stās ad ptē imobilē vtrobiqz accidit primū mouens in oibus esse mouēs imobile).

Notandum fm cōmētatorē cōmēto .44. qd cōmētatorē nō fuit altez istorū.s.qd aut erit motū ex se aut ex alio: 7 motū ex alio puenit ad motū ex se 7 motū ex se hz motorem qui nō mouet: sequit ex vtroqz mō vt oē motum hēat motorē q nō mouet.i.qd oēs mot⁹ reducunt ad talem motorē aut ad vnū aut ad plēs vno. Ista ē rō quā itēdit cōmētator: oē qd mouet aut mouet a se vel ab alio si mouet a seipz hz motorē imobilē: si mouet ab alio: 7 nō cōtingit pcedē in infinitū in motis 7 mouentib⁹ est deuenire ad motū ex se qd itez hz motorē imobilez a quo mouet. ¶ Et cū addit cōmētator qd oēs mot⁹ reducitur ad vnū motorē imobilē vel ad plures: patz qd Aris. hic nō intēdit pbare imobilitatē primi motoris qui est dñs: sz tm immobilitatē primi motoris in genere: cū prim⁹ motor qd est de⁹ nō sit mobilis p se nec p accidēs: hic aūt pbat tm qd est deuenire ad pm motorē imobilē p se ad hūc itellectū qd in vnoquoqz ordine mouētiū 7 motorū primū mouēs in ordine illo ē imobile p se cū quo stat qd sit mobile p accñs a seipo sicut cōtigit de aia q mouēdo corp⁹ aiat mouet seipsaz p accidēs: sed in pria pte huius capli pbatū est qd aliqd est mouēs simplr imobile tā p se q p accidēs 7 nō est assignatū illud: in sequēti aūt tractatu pbabit qd aliqd est mouēs imobile simpliciter tā per se q per accidens: 7 illud est deus gloriosus.

Tex. cō.47.

Quoniam opz semp motū esse) Iste est terti⁹ tractat⁹ octaui physicorū in q phus postq i duobus pcedētibus tractatibus pbauit eternitatē mot⁹ 7 imobilitatez primi motoris in cōi demonstrat in spāli imobilitatē illi⁹ simplr: ac etiaz eternitatem primi motoris: 7 primi mobilis 7 primi motus 7 diuiditur in tria capla: quorū primū manifestat eternitatem 7 vniformitatez primi motoris: scōm probat eternitatē primi mobil 7 imobilitatē simplr primi motoris ibi. (Et itez considerās). Tertiū ostēdit pticulariter eternitatē 7 infinitatē primi motus ibi. (At vo aliud). Primū capitulū diuidit in duas ptes: in quarū prima phs premittit duas suppositiones. In secunda vo exequit de intēto ibi. (Manifestū eni est). Prima suppositio est ista. necesse est motuz semper eē 7 aliqd esse primū mouens imobile: pria pars huius suppositionis est probata tractatu prio: vbi est demōstratuz motuz nunq deficere in futurū neqz vnq incepisse in pteritū: secūda vo pars est declarata in secundo tractatu in quo demōstratuz est qd ē deuenire ad primū mouēs imobile per hoc qd nō pcedit in infinitū in mouētibus 7 motis: vtrū autē illud pm mouens imobile sit vnuz tantū aut plura nō est probatuz: sed soluz qd est deuenire ad vnū tale mouēs imobile primū. Le.li. (Quoniaz opz semp motū esse 7 nō deficere necessariū est aliquid eē qd pm mouet siue ergo vnū sit siue plura: 7 pm mouēs imobile est). ¶ Secūda suppositio est qd nō intēdimus probare perpetuitatez oiuz mouentiuz imobilium: sed tm illius qd est causa motiua oiuz in quo nō est reperibilis oino aliqua mutatio per se vel p accidens itrinseca vel extrinseca. Notanter pmittit phus hāc supponē: quidā.n. dixerūt oēz pm motorē esse ppetuum propter imobilitatez suā: 7 cōsequenter concesserunt oēs animas esse eternas: quia sunt primi motores imobiles in corporibus animaliuz: sed Aristo. nō vult hoc probare: licz eniz quelibet aia sit motor imobilis: nō tm quelibet est eterna: sed tantuz illa que non cōstituit p suū mobile: oēs āt alie qr cōstituūtur p sua mobilia habent inceptionē 7 desinitionē in mā. Lege litteram. (Unūquodqz quidē igitur perpetuū esse imobiliū mouentiū nihil quidē ad eā quā nunc rationē dicturi sumus pertinet sed tantum vnius). Qm necessariū ē eē aliqd imobile qdē ipz ab oi exterius mutatiōe 7 simplr 7 fz accñs: motiuū āt alterius: qd qdē erit manifestuz cōsiderātibus sic: sicut cōsiderabim⁹ inferius. Tex. cō.46.

¶ Istaz suppositionē forte posset aliqs debilitare di. qd nō ex eo aliqd pm mouēs est perpetuū qr est absolutū ab oi mutatione: qr possibile est: imo forte est necessariū aliqua entia qnqz eē 7 qnqz nō esse absqz generatiōe 7 corruptiōe: sic cōtingit de pūctis lineis 7 superficiebus idiuisibilib⁹: ita vr posse dici de oi mouente pº qd nullū tale ē eternū: sz aliqn ē 7 aliqn nō ē absqz sui mutatiōe: 7 maxie si tale mouēs pm fuerit idiuisibile: ois eni mutatio est mot⁹ aut termin⁹ mot⁹: cōstat āt nullū motū posse eē in aliquo idiuisibili vt est ostensū sexto hui⁹. Rñdet phs di. qd ipossibile est oia pricipia imobilia eē talia qd aliqn sint 7 aliqn nō sint: sz ē deuenire ad aliqd prim.m mouēs imobile qd est de necessitate semp 7 ppetuū: cui⁹ ppetuitas nō pbat ex eo tm: qr est absolutū ab oi mutatōe: sz p aliud mediū vt videbitur ifra. Le.li. (Sic āt pōt obiici ɔtra supponē: si aliqs velit in qbusdā cōtingēs eē 7 possibile vt 7 sit aliqn: 7 nō sit sine gñatiōe 7 corruptiōe. Fortassis eni necessariuz est si aliqd ipartibile aliqn qdē ē 7 aliqn āt nō est sine mutatōe qd ita cōtingat in aliis ipartibilib⁹: aliqn qdē eē: aliqn aūt nō esse oē tale est principiorū qdē imobiliū: motiuorū aūt quedā: aliqn qdē eē: aliqn aūt nō esse cōtingit: 7 hoc supple sine mutatōe corū: sz nequaq omnia talia principia imobilia qnqz nō eē possibile est vt statim demonstrabitur.

Notandum fm Commentatorem cōmento.46.qd Plato dicit qd oē mouēs se ē eternū 7 aia apud ipm est eterna

ꝛ ista pscrutatio magis pertinet ad perscrutationez de anima: quare aūt vtrū vna anima ꝑ sit eterna aut omnes sint generabiles ꝛ corruptibiles nō ptinet ad hūc locum: qm̄ quedam ptes anime videntur eē generabiles ꝛ corruptibiles: sꝫ dubitat̄ de eis ī motore q̄ dr̄ itellect⁹. Ecce rō ꝓpter quā p̄hs nō vult h̄ ꝓbare eternitatē oīum mouentiū imobiliū: sed tm̄ primi motoris: qꝛ de aīabus q̄ sunt mouētia imobilia nō ptinet determinare ad hūc librū: sꝫ ad librū de aīa in quo ostēdit aliqs aīas esse gn̄abiles ꝛ corruptibiles: aīam aūt hūanā q̄ dicit intellectū eē ingenerabilē ꝛ incorruptibilem.

Secundo notādū f̄m cōmētatorē eodem cōmēto: ꝙ q̄dā istoꝝ mouētiū q̄ nō mouentur inueniunt̄ qn̄q꞉ ꝛ qn̄q꞉ nō f̄m hūc modū ꝙ gn̄ant̄ qn̄q꞉ eēntialiter aut corrūpuntur cū nō sint corpa: sed f̄m ꝙ eē ꝛ nō eē eorū sequit illud ꝙ gn̄atur ꝛ corrūpit̄ eēntialiter. Intēdit cōmētator ꝙ sicut nullū ipartibile mouet̄ p se: sed tm̄ p accidēs, vt ē ꝓbatū sexto hui⁹: ita si cōtingat aliq̄d ipartibile qn̄q꞉ esse ꝛ qn̄q꞉ nō esse: hoc nō erit p se. i. p gn̄ationē ꝛ corruptionē sui: sed p accidēs p gn̄ationē ꝛ corruptionem corpis. Idē est iudiciū de q̄busdā motorib⁹ imobilib⁹ si eni aīa aut alia forma subalis desinit eē: hoc nō ē p gn̄ationē ꝛ corruptionē sui sꝫ cōpositi: pbat̄ eni septimo metha. ꝙ cōpositū p se gn̄atur ꝛ corrūpit̄: forma aūt ꝛ mā gn̄ant̄ ꝛ corrūpūtur p accidēs ad gn̄ationez ꝛ corruptionē ꝯpositi. Et quō hoc contingat declarat Egidi⁹ di. ꝙ gn̄atio ꝛ corruptio sūt termini motuū: iō eo mō gn̄ant̄ ꝛ corrūpūtur res quo mō illis cōpetit motus: ꝛ qꝛ mā ꝛ forma nō p se: sed p accn̄s mouētur ad motū cōpositi: ip̄m aūt cōpositū p se mouet̄: iō cōpositū p se gn̄at̄ ꝛ corrūpit̄: nō aūt forma neq꞉ mā: sed tm̄ p accidēs. Ista declaratio posset eē dubia: qm̄ quito huius: pbat̄ nihil moueri nisi ip̄m sit ꝛ ꝙ illud q̄d gn̄atur nō est: igit̄ nō eo mō cōpetit gn̄atio alicui quo mō cōpetit mot⁹: ꝛ in h̄ septio ꝓbatū est de intētōe p̄hi oē mouēs seip̄ꝫ p se cōponi ex duab⁹ ptib⁹: quaꝝ vna est p se mouēs ꝛ alia p se mota. si eni forma ē p se mouēs p idē mā est p se mota. ¶ Dicēdū igit̄ ꝙ sicut mā p se mouet̄: nō quidē pseptate ītij modi: sꝫ pseptate q̄rti modi eo mō q̄ hom⁹ p se edificat̄ ita forma p se generat̄ nō pseptate ītij modi sꝫ q̄rti cū sit p se ītrin⁹ gn̄ationis p Ari. 5°. hui⁹ ꝛ sic mā p accn̄s mouet̄ accn̄te opposito pseptati ītij mōi: ita forma p accn̄s gn̄at̄ accn̄te opposito eodē mō: cōpositū āt cū sit p se ex̄ns ē illud ꝙ p se mouet̄ p se gn̄at̄ ꝛ p se corrūpit̄ pseptate ītij modi: vn̄ qꝛ tā forā ꝙ mā p quā ēt mouet̄ gn̄atio ꝛ corruptio ordinātur in cōpositū tāq̄ in vltimū finē: iō cōpositū ꝓprie mouet̄ gn̄at̄ ꝛ corrūpit̄: nō āt forma nꝫ mā nihil eni ꝓprie mouet̄ nisi sit ens in actu h̄ns in se motū: ꝛ qꝛ mā nō est ens in actu: forma aūt nō hꝫ in se motum: igit̄ nec forma nec mā ꝓprie mouet̄: h̄ꝫ aūt ip̄ꝫ cōpositū ꝓprie mouet̄ cū sit ens in actu h̄ns in se motuꝫ vt colligit̄ a p̄ho. 5°. hui⁹. Itē nihil ꝓprie gn̄at̄ vel corrūpitur nisi īcipiat vel desinat simpl̄r eē ꝛ h̄eat ī se generationē vel corruptionē: ꝛ h̄ f̄m formā vl̄ f̄ꝫ māꝫ: sꝫ mā nō incipit nec desinit eē simpl̄r: forma vō nō recipit subiectiue gn̄ationē vel corruptionē f̄m formā nec f̄m mām: iō ꝓprie loquēdo nō generat̄ mā neq꞉ forma: ip̄ꝫ āt cōpositū ē illud ꝙ vere ꝛ ꝓprie gn̄at̄ cū simpliciter īcipiat eē ꝛ h̄eat in se subiectiue gn̄ationē ꝛ corruptionē f̄m formā vel f̄ꝫ māꝫ. (Manifestū eniꝫ est).

Tex. cō. 46. Hijs suppositionib⁹ p̄missis p̄hs ponit q̄tuor ꝯclusiones: quaꝝ p̄ia est ista: aliqs motor corpe⁹ est cā imediata ꝑpetuitatis generatōis ꝛ corruptiōis. Secūda cōclusio. aliqs mot⁹ ꝑpetuus est cā imediata gn̄atōis ꝛ corruptōis ibi. (Manifestū igit̄). Tertia conclusio nec̄e ē p^m motorē eē ꝑpetuū ibi. (Si q̄dē igit̄). Quarta cōclusio. necesse ē p^m motorē eē vnū ibi. (Unū āt). Primā cōclusionē sic arguit p̄hs aliq̄d mouēs seip̄m p se est cā imediata ꝑpetuitatis gn̄atōis ꝛ corruptōis igit̄ aliqs motor corpe⁹ est h̄mōi cā imediata: pꝫ cōseqn̄tia qꝛ oē mouēs seip̄ꝫ p se est quātū f̄m eē dimensionē cū nullū idiuisibile moueat̄ p se vt est ostēsū sexto hui⁹: h̄ eni est oīa iter mouēs seip̄m p se ꝛ mouēs imobile: qm̄ necesse est oē mouēs seip̄ꝫ p se h̄ēre magnitudinē terne dimēsiōis h̄ āt nō est necessariū in mouēte imobili: aīs arguit̄: nā aliq̄d mouēt̄ ē cā imediata ꝑpetuitatis generatōis ꝛ corruptōis: sꝫ nullum mouentium imobilium cōtingētium neq꞉ aliquod generabiliū ꝛ corruptibiliū neq꞉ oīa illa collectiue sūpta nꝫ aliq̄d mouēs simpl̄r imobile: igit̄ aliq̄d mouēs seip̄m p se est cā imediata generatōis ꝛ corruptōis: pꝫ ꝯsequentia cū maiori: qꝛ sic oīa q̄ generātur ꝛ corrūpūtur h̄ēt cāꝫ motiuā imediatā: ita toti⁹ generatiōis ꝛ corruptiōis oīuꝫ generabiliū ꝛ corruptibiliū aliq̄d mouēs oꝫ eē cā imediata. Sꝫ minor declarat̄ q̄ad singulas e⁹ ptes: p⁹ quidē ꝙ nullū mouētū imobiliū cōtingētium cuiusmodi sūt aīe aīaliū neq꞉ aliq̄d generabiliū ꝛ corruptibiliū ē cā imediata ꝑpetuitatis generatōis ꝛ corruptiōis: qm̄ effect⁹ ꝑpetu⁹ ē cā ꝑpetua ꝛ cā nō ꝑpetua nō hꝫ effectū ꝑpetuū: sꝫ q̄libꝫ mouēs imobile cōtigēs habēs aliquādo eē ꝛ aliq̄n nō eē: ꝛ q̄libꝫ gn̄abile ꝛ corruptibile ē cā nō ꝑpetua cū h̄eat īceptionē ꝛ desinitionē ꝑpetuitatis āt gn̄atōis ꝛ corruptionis ē effect⁹ ꝑpetu⁹: igit̄ ꝛc̄. ¶ Scd̄o arguit̄ ꝙ oīa illa collectiue sūpta gn̄abilia ꝛ corruptibilia nō sūt cā imediata ꝑpetuitatis gn̄atōis ꝛ corruptōis: qm̄ cā imediata alicui⁹ ē cā p se illi⁹: sꝫ mouētia gn̄abilia ꝛ corruptibilia nō sunt p se cāe ꝑpetuitatis gn̄atōis ꝛ corruptōis: qm̄ cāe p se sūt finite ꝛ sūt simul vt ē ostēsū. 2°. hui⁹: oīa āt talia mouētia gn̄abilia ꝛ corruptibilia nō sūt simul sꝫ successiue nꝫ sūt cāe finite sꝫ ifinite. ¶ Tertio arguit̄ ꝙ mouēs simpliciter imobile nō pōt eē cā imediata ꝑpetuitatis gn̄atiōis ꝛ corruptōis: qm̄ mouēs simpl̄r imobile sp̄ vniformiter se hꝫ ꝛ eodē mō: igit̄ ab ip̄o nō pōt egredi immediate effect⁹ h̄ns diuersitatē ī ptib⁹: pꝫ ꝯn̄ia: qꝛ idē ī quātū idē sp̄ ē aptū natū facē idē vt ꝓbatū est. 2°. de generatōe: successio āt ꝑpetua gn̄atōis ꝛ corruptōis hꝫ diuersitatē in ptib⁹: igit̄ pter motorē simpl̄r imobilē est dare aliud mouēs ꝙ est cā imediata illi⁹ nō se habēs sp̄ eodē mō. Ex q̄b⁹ habet̄ itētū ꝙ aliqs motor corporeus seu aliq̄d mouēs seip̄ꝫ p se est cā imediata ꝑpetuitatis generatōis ꝛ corruptōis: h̄ āt vr̄ eē celū cū sit ꝑpetuū neq꞉ semp se habens eodē mō. Le lt. Manifestū eni est ꝙ cā quedā ipsa est ꝑ a mouētib⁹ inet ipsa ꝙ est aliquādo quidē eē: aliquādo āt nō esse ꝛ generationis ꝛ corruptiōis ꝑpetue. (Ip̄m q̄dē eni sic in mouens necesse ē oēm magnitudinē h̄ēre si nihil mouetur īpartibile: mouēs āt neq꞉ vna necessitas ē ꝙ h̄eat magnitudinē vt est manifestū ex dictis). ipsi⁹ igit̄ ꝙ ē alia q̄dē fieri: alia vō corrūpi: ꝛ h̄ cōtinue iperpetuū nulla cā est: imobiliū quidē: nō semp aūt entiū: neq꞉ iteꝝ: semp quidē h̄ mouentiū: hoꝝ aūt altera cā est: ipsi⁹ eni semp ꝛ cōtinui fieri atq꞉ corrūpi neq꞉ vnūq̄d꞉ ipsoꝝ cā neq꞉ oīa: (h̄ quideꝫ eni). f. generari ꝛ corrūpi: sic se h̄re semp ꝛ ex necessitate est: oīa autēꝫ talia generabilia ꝛ corruptibilia sūt infinita ꝛ nō simul sūt oīa talia entia.

Notandum q cõmẽtatoꝛ comm̃ẽto .46. pbat duplr eternitatem gñatiõis: pzio qz cã imediata gñatiõis est eterna scz motus celi: scdo qz gñatio homis est eterna cũ non potuerit gñari hõ nisi ab hoĩe effectiue: ꝛ ñ potuerit generari ex nõ semie hominis aĩr duo hoĩes fuissent diuersaꝝ spẽꝝ cũ diuersitas specifica formaꝝ sit ex diuersitate specifica materieꝝ: cõstat aũt φ semẽ hoĩs ꝛ semẽ nõ hominis siue fuerit terra siue aliud semẽ sunt diuersaꝝ rõnũ. Itẽ si hõ generaṫ ex nõ semine hõmis igiṫ necessario vl' in maiozi pte aut ĩ minozi pte: si necessario: igiṫ nunφ hõ generaṫ ex semie hoĩs: qð est falsũ: si in maiozi pte: igiṫ raro gñatur ex semie hoĩs φ iterum est ↄtra experientiã: si in minozi pte: igiṫ aliquis hõ gñatur a casu: φ est ĩpossibile: qz ĩpossibile est eãdem spẽm eẽ a casu ꝛ a nã φ sequereṫ si aliqs hõ generareṫ ex semie hoĩs in a^{ta} pte ꝛ ĩ b^{ta} ex nõ semie hoĩs: si eniz aliquis hõ gñareṫ a casu: sequiṫ φ ex quolibz semie indifferẽter poterit gñari φ est absurdũ. Et ex hoc cõcludit cõmẽtatoꝛ sermonẽ Auicẽne fuisse fatuũ di. hoĩem posse gñari ex terra: sz cõuenienti' in matrice. ¶ Dubia tria mouet cõmẽtatoꝛ: quoꝝ primũ eẽ: videṫ φ rõ pbans generationẽ hoĩs eẽ perpetuã sit diminuta: quia nõ pbat illã gñationẽ eẽ ppetuã a pte post: sed tñ a pte ante. Respõdet cõmẽtatoꝛ φ potentia infinita nõ determinatur ad tps: iõ si aliqua est potẽtia ĩfinita a parte ante illa ẽ ĩfinita a pte post: sz si gñatio hoĩs est ppetua a pte añ: opꝫ illud eẽ p potẽtiã infinitã. f. in duratione: igiṫ eadẽ potẽtia est ĩfinita a pte post: ꝛ p cõsequẽs si gñatio hoĩs est ppetua a pte añ: necesse est gñationẽ hoĩs eẽ eternã a pte post: pbaṫ eni pzio ce. φ oẽ ppetuum a pte ante est ppetuũ a pte post. ¶ Secũdũ dubiũ cũ determinatũ sit generabilia ꝛ coꝛruptibilia nũφ deficere ẽm gen': pp qð ĩdigẽt motoꝛe moto nunφ deficiẽte ẽm ĩdiuiduũ. Respõdet φ illa gñabilia ꝛ coꝛruptibilia nõ pñt eẽ inuicẽ cãe nisi p accidẽs: ꝛ qz oẽ per accidẽs põt nõ eẽ generatio ꝛ coꝛruptio illoꝝ potuisset deficere nisi hẽrent mouẽs motũ necessariũ ꝛ ppetuum φ sit cã imediata ppetuitatis gñationis ꝛ coꝛruptionis illoꝝ. ¶ Tertiũ dubiũ cũ quodlibz illoꝝ generabiliũ ꝛ coꝛruptibiliũ hẽat motoꝛẽ ppinquũ ppẽ qð indiget motoꝛe extrinseco q̃ sit mouẽs ꝛ motuz. Respondet cõmẽtatoꝛ φ eoꝝ que gñanṫ: quedã gñanṫ ex se: vz ex gñante eiusdẽ spẽi: ꝛ quedã generãtur nõ ex se. f. ex gñante nõ eiusdẽ spẽi. illa q̃ gñantur nõ ex se vt musce ꝛ rane nõ est dubiũ φ indigẽt motoꝛe extrinseco: φ quidẽ mouet seipꝫ per se: vz celũ. ea que gñantur ex se etiã indigẽt eodẽ motoꝛe extrinseco influẽte in materiã geniti iuxta illud secũdi hui'. sol ꝛ hõ generãt hominez: sicut enĩ nihil moueṫ a seipso p se ĩfra sphẽrã elemẽtoꝝ qn p̃supponat coꝛp' celeste mouẽs seipꝫ p se ita nihil gñaṫ ex se qn p̃supponat idem. ¶ Ex p̃dictis infert cõmẽtatoꝛ φ nõ q̃libz spẽs est eterna: qz nõ spẽs illoꝝ q̃ gñanṫ nõ ex se: sed tñ spẽs illoꝝ q̃ gñanṫ ex se ꝛ loquiṫ cõmẽtatoꝛ de spẽb' aĩaliũ ita φ hõ equus ꝛ alia aĩalia pfecta q̃ nõ generanṫ nisi ex semie gñantis eiusdẽ spẽi sũt eterna: alia aũt aĩalia ĩpfecta vtputa musce vermes ꝛ talia non opꝫ eẽ ppetua cũ gñenṫ equoce ex putrefactiõe alia aũt vniuoce gñanṫ ex se ꝛ sũt spẽ.

Contra cõmẽtatoꝛẽ arguiṫ: ꝛ pzio φ formę educunṫ ẽm spẽm non hñtes materias diuersas ẽm spẽm: qz eadẽ est mã oĩum gñabiliũ ꝛ coꝛruptibiliũ: p Aristo. pzio de gene. ꝛ q̃libz forma subalis recipiṫ pzio in mã pzia iuxta differẽtiã quã facit cõmẽtatoꝛ secũdo de aĩa inter formã subñtialez ꝛ accidẽtalẽ di. φ forma subalis aduenit enti in potẽtia forma aũt accidẽtalis aduenit enti in actu. Scdo pbatur φ modus arguẽdi cõmẽtatoꝛis nõ tenet: qz dato illo mõ arguẽdi: sequiṫ φ ignis nõ gñaṫ nãliter ex terra cõtra determinationẽ Aristo. scdo de ge. ꝛ pbaṫ illud sed: qz si ignis nãlr gñaṫ ex ṫra: aut igiṫ necẽario vl' ĩ a^{ta} aut in b^{ta} pte. si necessario: igiṫ nunφ generaṫ ex aere. si ĩ maiozi pte: igiṫ raro gñaṫ ex aliĩs elemẽtis: ↄstat aũt vtrũqꝫ istoꝝ eẽ cõtra pbẽ scdo de ge. si ĩ minozi parte: igiṫ a casu φ ẽ falsũ: qm̃ tũc eadẽ spẽs iuenireṫ a casu ꝛ a nã: φ est ĩpossibile. ¶ Ad p^{m} rñdet Bur. φ p^{tor} di. φ si diuerse sũt mãe ĩ spẽ diuerse sũt forme in spẽ: qz aliter nõ essent mãe pprie nisi forme pprie: ꝛ q̃ðlz gñaretur ex quolz ĩdifferẽter: ꝛ mãe essent supflue ꝛ ociose nõ intẽdũt de mã remota q̃ est pzia mã: sz de mã scða q̃ est mã ppinqua. neqꝫ itelligũt solũ de mã ppinq̃ p se: qz ignis ꝛ aer q̃ sũt diuersaꝝ spẽꝝ gñanṫ ex aq̃ eiusdem spẽi: sz intẽdũt de mã ppinq̃ alṫatõis p se vel p accidẽs: intelligẽdo p mãm p se cõpositũ ex mã ꝛ forma subali ꝛ p mãꝫ p accidẽs tale cõpositũ vna cũ accidẽtib' cõuenietib' forme gñande: illa igiṫ q̃ gñanṫ ex se ie sic diuersificãtur ĩ spẽ: ita mãe ppinq̃ p se diuersificãtur ĩ spẽ sicut eni hõ ꝛ equ' sũt diuersaꝝ spẽꝝ: ita seia ex q̃b' generãtur sũt diuersaꝝ rõnũ: illa võ q̃ nõ gñanṫ ex seie vt elta ꝛ mixta iaiata necessario si sũt diuersaꝝ spẽꝝ hñt nãs p accñs diuersaꝝ spẽꝝ: qñ igiṫ ignis gñaṫ ex terra mã ppinq̃ nõ est solũ ṫra: sz aggregatũ ex ṫra ꝛ accñtibus cõuenietib' forme ignis ꝛ gñaliṫ diuersaꝝ formarũ ẽm spẽz est taĩ mã alteratõis ppinq̃ diuersa ẽz spẽz ꝛ h̃ vr̃ eẽ itẽtio ↄmẽtatoꝛis. ¶ Ad scðz rñdet Bur. φ illa rõ nõ tenet de forma sz tñ ð mã: vz in hĩs q̃ gñanṫ ex se: elemẽta aũt nõ gñanṫ ex se: sz bñ hõ: iõ ille modus arguẽdi tenet de hoĩe ꝛ nõ de igne. ¶ Ex p̃dictis sequiṫ φ due sũt opiniões in hac mã: quaꝝ pzima est Auicẽ. di. φ eadẽ in spẽ pñt fieri vl' ex seie ꝛ sine seie p v̇tutẽ coꝛpis celestis: ita φ aĩalia genita ex semie siue fuerint ĩpfecta vt mus ꝛ rana siue pfecta vt hõ ꝛ equ' pñt gñari ẽz spẽz tã vniuoce ex seie φ equiuoce ex putrefactiõe: ponit. n. Auic. φ agẽtia pticularia trãsmutãt mãm ꝛ itelligẽtia separa iducit formã: sicut ergo ex semine põt gñari hõ vel equ': ita p v̇tutez celestẽ ex alia mã putrefacta põt fieri idẽ φ ipẽ arguebat sic: in coꝛporibus celestib' est determiatus respect' stellaꝝ hñtium virtutẽ actiuã respectu istoꝝ ĩferioꝝ: sz ẽz aliquẽ respectũ pducũt aĩalia iperfecta: igiṫ ẽm respectũ nobilioꝛez pducẽ pñt aĩalia pfectioꝛa ꝛ ẽm respectũ nobilissimũ nobilissima: ꝛ h̃ sine semie. ¶ Ista opinio ẽ cõtra sensum ꝛ experientiã: apparet. n. ad sensũ muscas ꝛ vermes sine semine generari: sed nunφ visus est hõ vel equus sine semine generari: ꝛ hoc naturaliter: quia. x^{o}. ꝛ primi parẽtes producti sunt sine semine: nõ quidẽ naturaliter sed miraculose imediate per diuinaz potẽtiam: ꝛ si Alber. dicit se vidisse generari vitulum absqꝫ semine p putrefactionem illud non est sibi credendum: vñ quãto aliquid est perfectius: tanto est remotius a pzima materia: ꝛ tanto plura requirũtur ad eius productionem: quia igitur animalia perfecta ꝛ imperfecta producuntur ex pzima materia ꝛ remotioꝛa sunt animalia perfecta a pzima materia φ animalia ĩperfecta: iõ plura requiruntur ad pductionẽ aĩaliũ pfectoꝝ φ ipfectoꝝ: iõ si aĩalia impfecta possunt pduci a celo mediantib' q̃litatib' pzimis absqꝫ agẽte pticulari necessario aĩalia perfecta requirũt agẽs pticulare p̃ter agens vl'e

a quo generetur simile ex semie: ꝓpterea dicit phs. 2°.
huius ꝙ sol ⁊ hõ generant hominẽ ꝙ nõ esset vir ve
rum si hõ posset gñari ex alia mã ꝗ ex semie hois. Se
cũda opinio est Auer. di. in loco ꝑallegato ꝙ ĩpossibi
le est duo ĩdiuidua eiusdẽ spẽi gñari ex seie ⁊ sine seie:
ita ꝙ si aliqs hõ gñatur ex semie hois ⁊ alius ex terra
vel ex nõ semie hois illi necessario sũt diuersaꝝ speꝝ
sicut ⁊ mãe ex quib⁹ gñant sũt diuersaꝝ rõnũ. Hec opi
nio iteꝝ nõ est vera: qꝛ mus genit⁹ vniuoce p ꝓpaga
tionẽ: ⁊ mus genit⁹ equoce p putrefactõez sũt eiusdẽ spẽi
spãlissime: ⁊ tamẽ mãe ex qbus gñant sũt diuersaꝝ spẽ
rum: igit ⁊c. pꝫ ꝯñia cũ minori ⁊ maior est euidẽs: qm̃
accidẽtia magnã ptẽ cõferũt ad cognoscẽdũ ꝙ qd est
p Aristo. in ꝓlo. de aĩa: ⁊ operatio dat cognoscere for
mã p eundẽ scdo de aĩa: sed oẽs mures hñt accidẽtia
ꝓpria eiusdẽ rõnis ⁊ etiã operationes eiusdẽ spẽi vt in
ducitiue liquet: igit ⁊c. Itẽ oẽs duo ignes sũt eiusdẽ spe
ciei spãlissime sicut ⁊ oẽs due caliditates: ⁊ cũ ꝓueniũt
ex materijs diuersaꝝ speꝝ cũ aliqs ignis ꝓducat ex
terra ⁊ aliqs ex aq̃: cõstat aũt terrã ⁊ aquã eẽ diuersa
rũ speꝝ siue accipiãtur absolute siue cũ accidẽtib⁹: ecõ
tra etiã aliq effectus sũt diuersaꝝ speꝝ: ⁊ tamẽ ꝓducũ
tur ex materijs eiusdẽ spẽi. s. ignis ⁊ aer q gñant ex aq̃
iuxta doctrinã Aristo. in libro de gene. Preterea ipse
Cõmẽtator videt sibi cõtradicere: qꝛ scdo ce. di. ꝙ in
accidẽtibus non semp est gñatio ab vniuoco: ⁊ ponit
exẽpluz de calore ⁊ igne: qꝛ calor gñatur equiuoce ex
motu ⁊ cõcursu radioꝝ. gñatur etiã vniuoce a calore
ignis ⁊ tertio ce. di. ꝙ exit⁹ ignis a lapide nõ est p tran
slationẽ: sꝫ per alterationẽ: gñatur etiã ignis p motum
vt ipse dicit. xi. metha. ꝙ aũt oẽs caliditates sũt eiusdẽ
spẽi manifestũ est qꝛ faciũt operationes eiusdẽ spẽi: oẽs
etiã ignes sũt eiusdẽ spẽi: qꝛ sunt corpa simplicia qbus
cõpetũt motus sursũ eiusdẽ rõnis: ex vnitate eñi mot⁹
cõcedit Aristo. pmo celi vnitatẽ nãe: ⁊ cõmẽtator ibidẽ
dicit ꝙ mot⁹ vnus nõ ꝓuenit nisi ex vnitate nãe. ¶ Di
cendũ igit cũ pho. 7°. metha. ꝙ aĩalia eiusdẽ spẽi pñt
indifferẽter generari ex semie ⁊ ex nõ semie: ⁊ tamẽ oĩa
indifferẽter pñt gñari ex semie ⁊ sine semie: sꝫ datur me
dium vnde ꝓprie loquẽdo de semine mixta inaĩata ⁊
elemẽta nunꝗ gñant ex semine: plante autez ⁊ aĩalia
impfecta indifferẽter gñantur ex semine ⁊ ex nõ semie
aĩalia aũt pfecta nunꝗ gñant nisi ex semine: nõ tamen
semp vniuoce: quoniã mulus nõ gñatur ex nõ semine
tamẽ sua gñatio semp est equoca cũ nõ sint eiusdẽ spẽi
specialissime gñans ⁊ genitũ: hõ autẽ equ⁹ ⁊ alia aĩa
lia pfecta gñant necẽario vniuoce ⁊ ex seie gñantis eius
dem spẽi. ¶ Ad rõnẽ Auicẽ. negat ꝯñia: qm̃ ⁊ si respe
ctus nobilior celi respicit nobiliora aĩalia: nõ tamẽ po
test ꝓducere illa absqꝫ semine ⁊ absqꝫ pticulari agẽte: si
eñi ille modus arguẽdi valeret ꝓbaret celũ posse ꝓdu
cere hominẽ ⁊ alia animalia pfecta sine corde ⁊ sine ce
rebro: qꝛ p suã virtutẽ ꝓducit aliqua aĩalia nõ habẽ
tia hmõi ptes organicas. ¶ Ad rõnẽ cõmẽtatoris di
citur ꝙ sicut agentia diuersaꝝ rõnum ꝓducũt effectus
eiusdẽ rationis: sicut patꝫ de igne ⁊ sole ꝓducẽtibus di
uersos ignes solo nũero differẽtes: ita ex materijs diuer
sarum speꝝ pñt produci forme eiusdem speciei: sufficit
eñi ꝙ dispõnes ad illas formas sint eiusdem spẽi: sicut
enim quãdo producũtur duo ignes ex aq̃ ⁊ terra mate
rie sũt diuersaꝝ rationũ ⁊ dispõnes faciẽtes ad formã
ignis sunt eiusdẽ rõnis: ita qñ gñatur vn⁹ mus vniuoce
⁊ alter equiuoce materie sunt diuersaꝝ rõnũ: tñ dispo
sitiones cõuenientes illis formis sunt eiusdẽ rationis

celũ eñi generãs murẽ ex mã putrefacta mediantib⁹ q
litatibus primis ꝓducit in illa mã virtutẽ eiusdẽ spẽi cũ
virtute seminis ĩpressa a generãte vniuoco. ¶ Et cum
arguit Cõmẽtator ꝙ si hõ generatur ex nõ semine ho
minis: aut igit necessario vel in maiori pte aut in mino
ri. dictũ est ꝙ nõ generat ex nõ seie homis: ⁊ dato ꝙ
generaret ex nõ semine hois: argumentũ nõ valet si
cut nõ sequit. mus generat ex nõ semine muris: igitur
necessario aut in maiori pte aut in minori pte cuz mus
indifferẽter ⁊ equaliter cõtingent generet ex semine ⁊
ex nõ semine. Itẽ cõcesso ꝙ hõ generet ex nõ semie ho
minis in minori pte: nõ sequit ꝙ generet a casu ex quo
talis generatio fieret a cã determinata: vñ pluere aut eẽ
magnũ frigus tempore quo sol est in, cane cõtingit in
minori pte: ⁊ tamẽ hmõi effectus nõ est casualis pro
prie loquẽdo de casu iuxta doctrinã Aristo. secũdo hu
ius: nõ etiã incõuenit duo eẽ indiuidua eiusdẽ spẽi: quo
rum vnũ est a nã: ⁊ aliud a casu sicut pꝫ de hoie mon
struoso ⁊ homine nõ mõstruoso: vult eñi phs septio
metha. ꝙ sicut aliqua artificialia fiũt ab arte ⁊ a casu:
ita aliqua nãlia fiunt a casu ⁊ a natura ⁊ idẽ probauit
secũdo huius: sꝫ artificialia facta a casu ⁊ ab arte sunt
eiusdẽ speciei sicut littera scripta a casu ⁊ lrã scripta ab
arte: igitur nãlia facta a nã: ⁊ nãlia facta a casu sunt eti
am eiusdẽ rõnis: sicut etiã sunt eiusdẽ rõnis due inuen
tiones thesauri aut due repositiões pecunie a debito
re quaꝝ vna ẽ a casu ⁊ alia nõ ẽ a casu. (Manifestuz Tex.
igitur). Secũda cõclusio. aliqs motus ꝑpetuus est cã co. 47.
imediata ꝑpetuitatis gñationis ⁊ corruptionis: ꝓbat
si essent ĩfinita pricipia mouẽtia imobilia ⁊ ĩfinita mo
uẽtia seipa diuisibilia in ptẽ p se mouẽtẽ ⁊ in partẽ per
se motã gñabilia ⁊ corruptibilia illa nõ possent eẽ cau
sa imediata ꝑpetuitatis gñatõis ⁊ corruptõis vt ẽ oñ
sum in alia cõclusiõe: igit extra illa oꝫ signare aliquaz
cãm ꝑpetuã ⁊ necessariã cõtinẽtẽ oĩa gñabilia ⁊ corru
ptibilia q̃ sit cã imediata ꝑpetuitatis gñatõis ⁊ corru
ptionis: tũc arguit sic: aliq est cã ꝑpetua ⁊ necessaria ex
tra oĩa gñabilia ⁊ corruptibilia imediate cõtinẽs illa
p quã ipa aliqñ habẽt eẽ ⁊ aliqñ nõ eẽ: ⁊ continue ge
nerãtur ⁊ corrũpuntur: aut igit talis cã est aliqs mot⁹
eternus aut est aliqs motor etern⁹: si est aliqs motus
etern⁹ hr̃ intẽtũ: si est aliqs motor etern⁹: ⁊ cum nullus
motor moueat absqꝫ motu: igit aliqs mot⁹ etern⁹ ẽ cã
imediata ꝑpetuitatis ⁊ gñatõis ⁊ corruptõis: ꝙ fuit ꝓ
bãdũ: neqꝫ ista cõclusio repugnat pcedẽti: qꝛ nõ est in
cõueniẽs duas eẽ cãs imediatas alicui⁹ effect⁹: quaꝝ vna
est pricipalis ⁊ alia istrumẽtalis: sicut cõtingit de aĩa
⁊ calore nãli q dñr eẽ cãe imediate nutritiõis: sꝫ nõ eo
dem mõ: qꝛ aĩa est cã imediata pricipal': ⁊ calor est cã
imediata istrumẽtalis: sic in ꝓposito dr̃ ꝙ taz celũ ꝗ
motus celi est cã imediata ꝑpetuitatis gñatiõis ⁊ cor
ruptionis: sꝫ diuersimode: qꝛ celũ est cã pricipal' ⁊ mo
tus celi cã istrumẽtal'. Le. li. (Manifestũ igit est ꝙ quã
uis milies milia ⁊ quodãmõ ĩfinita sint pricipia q̃daz
de nũero: imobiliũ qdẽ: mouẽtiũ aũt ⁊ multa seipa mo
uẽtiũ corrũpãtur: alia vo fiant: ⁊ hoc quidez imobile
sit: aliquid vo mouet). s. pars primo mouẽs: ⁊ alteruz
autem h sit ꝙ mouetur ab illo. s. pars primo mota: sed
nũerus est aliquid ꝙ continet omnia ista: ⁊ hoc sic cõ
tinens est extra vnũqdqꝫ illoꝝ ꝙ est eius causa quod
est alia esse: alia vo non: ⁊ continue mutationis illo
rum in fieri ⁊ corrumpi. (Et quod ⁊ hoc quidem hũs
hui⁹ autẽ aliqs cã motus sũt). i. ⁊ istud cõtinẽs ẽ cã ꝑ
quã aliq gñabilia ⁊ corruptibilia mouẽtur ⁊ iteꝝ illa

naturabilia ⁊ corruptibilia sunt causa motus aliorũ: vnde motus celi est causa ꝓpter quã soꝛ. generat platonem ⁊ plato Ciceronem ⁊ Cicero Marcum: ⁊ sic de aliis in infinitum ⁊c̃.

Notandum primo ſm cõmentatorẽ commento. 47. ꝙ si ista mota generabilia ex se ⁊ corruptibilia non essent ex se determinata ⁊ cõtinuata a motibus corporũ celestium non essent neduz vt continuaret esse in eis: ⁊ ideo si positum fuerit totũ generari cõtingeret vt esset ps alterius mundi. Intẽdit cõmẽtator ꝙ generabiliũ ⁊ corruptibiliũ quedã sunt generabilia ex se ⁊ quedã nõ ex se. Illa generãtur ex se que generãtur ex sibi simili in specie: illa võ generãtur nõ ex se que nõ generãtur ex sibi simili in specie: ⁊ taliũ nõ opoꝛtet ꝙ sit generatio ⁊ corruptio perpetua: sꝫ bene eorũ que gñantur ex se: soꝛ. n. generat platonẽ ⁊ plato Ciceronẽ ⁊ Cicero Virgiliũ ⁊ sic in infinitũ a pte post: sed a parte añ soꝛ. generabatur a patre suo: ⁊ ille iterũ ab alio: ⁊ sic in infinitũ: hec aũt continuitas ⁊ eternitas ẽ a motu celi: ⁊ nisi esset a motu celi nõ solũ talia generabilia ⁊ corruptibilia haberẽt cõtinuationẽ: imo nõ haberẽt aliqđ esse: quoniã depẽdent a motu celi ĩ fieri et in scđo eẽ: sicut effect⁹ a causa essentialiter ordinata. ¶ Et ex isto infert cõmẽtator ꝙ ĩpossibile est totum mundũ generari: q2 si iste toi⁹ mũdus generaretur necessario haberet cãm extrinsecã tam principalẽ ꝙ̃ instrumentalẽ sue generatiõis sicut iã habꝫ oẽ ꝙ generatur: igitur ex isto mũdo ⁊ illa causa extrinseca fieret alius mũdus: sicut etiã ex generabilibus ⁊ corpore celesti fit vnus mundus: ⁊ per ↄsequẽs iste mundus esset pars alterius mundi: vbi igitur est infinita multitudo mouentiũ necesse est ſm phm ⁊ cõmentatorem ꝙ nullum illorum mouentium sit causa totius multitudinis: sed opoꝛtet ponere aliquam causam mouentẽ extrinsecã que sit causa totius multitudinis: cuius ratio est q2 vbi est infinita multitudo mouentium ibi quodlibet mouẽs est medium vel postremum: sed nulla mouens mediũ neqꝫ postremũ est cã mouentium precedẽtiũ sed tantũ sequẽtiũ: quia Cicero nõ est causa soꝛtis neqꝫ platonis sed Virgilii: neqꝫ Virgilius est causa alicuius illorum triũ: sed tantum alicuius sequentis totius: igitur multitudinis infinite omnium hominũ inuicẽ succedẽtium celum vna cum motu suo dicitur esse causa.

Secũdo notandum ſm commentatorẽ eodem cõmento ꝙ modus generationis istorũ que mouent se adinuicẽ per accidens est quia sunt q̃si instrumẽta per q̃ mota mouent corpora celestia ſm ꝙ homo nõ dat in generatione hominis nisi illud ꝙ est quasi instrumentũ ⁊ corpora celestia sunt quasi artifex ⁊ virtutes in forma quas vocat Aristo. virtutes anime in libro de animalibus: sũt autem a corporibus celestibus. ¶ Duobus ſm cõmentatorem assimilãtur corpora celestia: primo quidẽ artifici: qm̃ sicut artifex vtputa domificator aut nauificator est agẽs principale: serratores aũt ⁊ dolatores lignorum sũt quasi agẽtia instrumẽtalia: q2 diriguntur per ipm artificem principalẽ cui preparãt mãm ad operandũ domũ aut nauim: ita corpora celestia sunt agentia principalia: h aũt particularia. generabilia ⁊ corruptibilia cõparata ad corpora celestia sũt quasi agentia instrumentalia: quia h dirigunt p illa ⁊ preparãtur illis instrumẽta naturalia ad agendũ: homo enĩ generans hominẽ nõ dicitur principale agẽs sed instrumẽtale pro quãto preparat semen ad agẽdũ: celũ autẽ est agens principale: quoniã ex illo semine generat hominem neqꝫ est possibile hominẽ generari nisi actualiter cõcurrat celũ cum suo motu: homo aũt generans postꝙ̃ ꝓparauit semẽ pt corrũpi nõ ↄtinuando actiõẽ ad effectum. ¶ Secũdo assimilantur corpora celestia virtutibus aĩe: quoniã sicut virtutes anime que sũt potentia nutritiua augmẽtatiua ⁊ generatiua respectu anime sunt agentia instrumentalia ⁊ respectu applicantiũ alimẽtũ ad nutritiõẽ augmẽtatiõẽ ⁊ gñatiõẽ sũt agẽtia pricipalia ita corpa celestia respectu primi motoris sũt agẽtia instrumẽtalia: respectu autẽ generabiliũ ⁊ corruptibilium sunt agẽtia principalia. Nõ ergo intẽdit cõmẽtator ꝙ generabilia ⁊ corruptibilia sint tãtũ eẽ per accidens: q2 influunt in effectũ vt patet de soꝛte generãte platonẽ ⁊ de platone generãte Ciceronẽ: sꝫ dicũtur cause quasi ꝑ accidẽs: ⁊ quasi instrumẽta respectu celi quia applicãt actiua passiuis: ⁊ nõ continuãt actionẽ ipm autẽ celũ semper continuat actionẽ ⁊ motum.

Tertio notandũ ſm cõmẽtatorẽ eodẽ cõmẽto ꝙ nõ de necessitate debꝫ instrumẽtum fieri finitũ: sed necesse est si fuerit hic artifex ꝗ operatur per instrumẽta generabilia ⁊ corruptibilia: ⁊ semper operatur, aut sicut hic instrumenta infinita: ⁊ etiã quando soꝛ. generat platonem ⁊ plato Ciceronẽ tunc plato nõ generat Ciceronẽ ꝓpter generationẽ ei⁹ a soꝛte sed ꝓpter voluntatẽ eius. s. q2 proiicere voluit semẽ in illam feminã: soꝛtẽ enim generare Ciceronẽ est ꝑ accidens. Quatuor rationes assignat cõmẽtator: quare generabilia ⁊ corruptibilia que generãtur ex se sũt inuicem cãe per accidẽs: primo q2 oĩs causa instrumẽtalis est cã per accidẽs: sed illa que generãtur ex se sũt cãe instrumẽtales: q2 vt dictũ est cessante soꝛte a mouẽdo adhuc plato mouet per generationẽ. s. a celo cõtinue influente ⁊ disponẽte quousqꝫ ĩducit forma subalis platonis in mã preparata a soꝛte. ¶ Scđa rõ: quoniã causa per accidẽs est ĩfinita: nõ enĩ est necessariũ ꝙ instrumẽta agẽdi sint finita: si. n. aliquis artifex semꝑ operaretur: necessario vteret ĩstrumẽtis infinitis: sꝫ celũ õpatur: igit habuit ĩstrumẽta infinita que nõ sũt nisi gñabilia ⁊ corruptibilia q̃ generant ex se: igit talia sũt cãe per accidẽs. ¶ Tertia rõ. illa est cã per accidẽs a q̃ nõ depẽdet effect⁹ ſꝫ ꝙ huius: sꝫ ea que gñant ex se sũt huiusmõi: igit ea que gñant ex se sunt cause per accñs: tenet cõsequẽtia. cũ maior ⁊ minor est nota ex eo: q2 plato nõ generat Ciceronẽ: q2 gñabat a soꝛte: sꝫ q2 voluit ꝓiicere semẽ in determinatã formã: nõ soꝛ. respectu Ciceronis nõ est causa nisi per accidẽs. ¶ Quarta rõ. causa per accidẽs est illa q̃ nõ influit in effectũ: sꝫ in hmõi que generãtur ex se inuicẽ cã nõ influit in effectũ q2 soꝛ. nihil influit in gñatione Ciceronis cũ soꝛte ꝑ centũ annos mortu⁹ est anteꝙ̃ semẽ ꝓiiciat a platone ⁊ disponatur pro gñatiõe Ciceronis. ¶ Ecce ſm cõmẽtatorẽ ꝙ quelibꝫ causa eorũ que ex se inuicẽ gñantur est causa per accidẽs simpliciter: nõ quidẽ effectus ꝓpinqui sed remoti: soꝛ. n. nõ est causa simpliciter ꝑ accidẽs respectu platonis: ex quo influit in effectũ dando semini virtutem ꝓducendi sibi simile in specie: sed est cã ꝑ accidens simpliciter Ciceronis: q2 nihil ĩfluit in effectum: solum enĩ dicitur esse causa pro quanto dedit naturam platoni producendi sibi simile.

Quarto notandũ ſm cõmẽtatorẽ eodem cõmẽto ꝙ loquẽtes nostre legis estimauerũt esse ĩpossibile ꝙ iã apparuit eẽ necessariũ ⁊

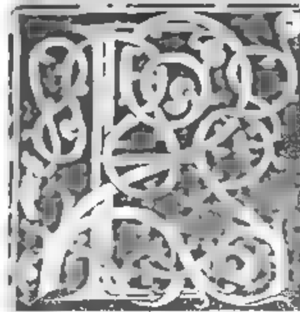
errauerunt in hoc: q2 acceperūt illud qͦ est eēntialr lo co illi⁹ qͦ est accidētalr: ⁊ estimauerūt illud esse ipossibile qͦ nō est ipossibile. s. ꝙ cās eē ifinitas est ipotē eēntialiter ⁊ possibile accidētalr. arguebāt igit ꝯtra cōmētatorē ispani ⁊ sarraceni de lege eius ꝙ mūdus icepit eē: ⁊ ꝙ spēs nō sunt eterne a parte ante: quia aliter cu[illegible] eē ne [illegible] infinite cāe quod est ipossibile:
¶ Rñdet cōmētator ꝙ illi estimauerūt illud eē ipossibile qͦ est necessariū. necesse. n. est eūdē effectū ifinitas causas habuisse nō ꝑ se ⁊ eēntialr: ſ3 ꝑ accñs ⁊ accidētaliter. sor. eni plato ⁊ cicero sunt cause virgilij nō ꝑ se ſ3 per accñs. solus eni cicero dicit eē causa ꝑ se virgilij: neqꝫ est simplr causa ꝑ se cū sit aliquo mō causa ꝑ accidens cōparatiue ad celuz. vnde est magna differētia inter causas per se: ⁊ causas ꝑ se ordinatas. cause ꝑ se sūt cause ifluētes in effectū. cause ꝑ se ordinate sūt ille q̄ruz vna eēntialr dependet ab aliis in fieri ⁊ esse ⁊ opari: sicut lux ⁊ lumē respectu caliditatis: ⁊ color ac spēs visibilis respectu visionis. nō eni potest fieri neqꝫ esse lumen neqꝫ opari absqꝫ luce: nō etiā opat spēs visibilis absqꝫ colore: neqꝫ esse pōt neqꝫ fieri sine illo. Nō oēs cause tot⁹ multitudis ifinite sunt cāe ꝑ se nō quidē cuiuscūqꝫ effectus sequētis: sed tm̄ effect⁹ ꝓpinqui: nō tamē sunt cause per se ordinate cū semꝑ posterior possit eē ⁊ agere absqꝫ priori. Intelligēdū est ꝙ quattuor sunt ꝯditiones causarū eēntialr ordinataꝝ: ex qb⁹ differūt esse essentialiter ordinate a causis accidentaliter ordinatis.
¶ Prima ꝯditio est ꝙ ille cause sunt diuersarū rōnuz vt colligit a phō. 2. metaph. oēs eni materie essentialr ordiate: ⁊ oēs forme eēntialiter ordinate: ⁊ oēs fines eēntialiter ordinati sunt diuersarū rōnū: igit etiam oēs cause effectiue eēntialiter ordinate sūt diuersarū rōnū. cause aūt accidētalr ordinate sunt eiusdē rōnis: vt pꝫ de sorte ⁊ platone ⁊ cicerone ⁊ virgilio. ¶ Scđa ꝯditio est ꝙ causa prior cōtineat oēz causalitatē cause posterioris sic ꝙ nullū effectū possit facere causa posterior absqꝫ priori: ſ3 bene ecōtra: sicut pꝫ de lumine ⁊ corpore luminoso. nullū eni effectū agit lumē ꝙ nō agat corpus luminosuz: tamē corpus lumiosuz agit aliquē effectū: puta lumē q̄ nō agit lumē: q2 nihil agit seipsum in accidētaliter ordinatis nō est talis dependētia: quoniā sicut sor. pōt agere sine platone: ita ecōtra pla. sine sorte. ¶ Tertia cōditio est ꝙ causa inferior dependet a superiori in eē ⁊ in cōseruari sic ꝙ nō pōt esse posterior absqꝫ priori: sed ecōtra nō repugnat priori esse absqꝫ posteriori. pōt eni eē corpus luminosuz absqꝫ suo lumine sed nō ecōtra. in causis aūt accidētaliter ordinatis nō est huiusmōi dependētia eēndi: q̄m sicut plato pōt eē absqꝫ cicerone: ita cicero absqꝫ platone. ¶ Quarta cōditio est ꝙ causa prior ⁊ superior prius ifluit in effectu q̄ posterior cū sit causa primaria. dicit. n. auctor de causis ꝙ ois causa primaria prius influit in effectum q̄ causa scđaria. hoc aūt nō inuenit in causis accidētaliter ordinatis. si eni sor. nō cōcurrit ad actionē virgilij nō oꝫ ꝙ prius influat in effectū q̄ virgili⁹. Cōmētator tamē in cōmēto allegato videt ponere aliā differētiaz. vꝫ. ꝙ cause eēntialiter ordinate nō possunt eē nisi finite. cause aūt accidētaliter ordinate possunt eē infinite. Sed istud nō est de rōne taliū causaꝝ: q̄m sicut cause accidētaliter ordinate possunt esse indifferēter finite ⁊ infinite: ita non repugnat causis essentialr ordinatis ꝙ sint infinite. spēs. n. numeroꝝ eēntialr ordinant ſm phm. 10. meta. ⁊ tn̄ numerus est augmētabilis in infinitum per eūdē. 3. hui⁹. figure etiā eēntialr ordinant ꝑ Aristo. 2. de aīa. ⁊ tamē nō repugnat figure multitudo infinita ſm mathematicos. ¶ Item pono ꝙ. a. b. sint due cause scđe eēntialiter ordinate respectu. c. effectus: ⁊ arguit sic. iter primā causaz ⁊. a. est ifinite maior latitudo causalitatis respectu. c. q̄ inter. a. ⁊. b. ergo inter primā causaz ⁊. a. est possibilis vel imaginabilis cā media tm̄ excedēs. a. q̄. a. excedit. b. sed. a. eēntialr ꝓordiatur. b. igit inter primā causaz ⁊. a. est possibilis vel imaginabilis. causa media. s. d. eēntialr ꝓordinabilis. a. ⁊ subordinabilis prime cāe. ⁊ ꝑ eādē rōnē ꝓbat ꝙ iter primā causaz ⁊. d. est possibilis vel imaginabilis causa media eēntialr ꝓordinabilis. d. ⁊ subordinabil' prime cause que sit. e. ⁊ sic in infinitū. ⁊ hoc semꝑ respectu. c. effectus. hec rō supponit causalitatē prime cause infinitam esse ꝙ forte nō cōcederet phs nec cōmētator.
¶ Dubitatur circa aliquas cōditiones causarū essentialiter ordinataruz: quoniā forma accidētalis eēntialiter subordinat forme substāti[illegible]: ⁊ tamē potest e[illegible] ⁊ operari absqꝫ forma substātiali: vt pꝫ de grauitate terre que manere ⁊ moue(r)ē ē deorsuz absqꝫ forma substantiali terre. species etiā visibilis eēntialiter subordinat colori: ⁊ tamē potest eē ⁊ agere absqꝫ colore ex quo pōt manere per tēp⁹ in oculo in absentia visibilis. ¶ Respōdet ꝙ nō quelibet forma accidētalis subordinatur essentialr forme substātiali in esse causalitatis: sed tm̄ i esse ꝑfectionis cuz forma accidētalis precedat formam substātialem in materia. spēs autē visibilis est in medio ⁊ in oculo. vt est in medio dependet eēntialiter a colore in fieri ⁊ cōseruari ⁊ agere. non autē vt est in oculo ideo vt est in medio eēntialiter subordinat colori. vt autē est in oculo nō eēntialiter subordinat illi ſ3 magis virtuti visiue. (Si quidē igitur.) ¶ Tertia ꝯclusio Tex.
necesse est primū motorē eē ꝑpetuū. ꝓbat. necesse ē pri cō. 48.
mū motū eē ꝑpetuū: igit necesse ē primū motorē eē ꝑpetuū. pꝫ ꝯña. q2 prim⁹ mot⁹ est effect⁹ eēntialis primi motoris sic ꝙ ad vnitatē primi mot⁹ sequit vnitas primi motoris: ⁊ ad pluralitatē primi mot⁹ sequit pluralitas primi motoris. necesse ē ergo vnū esse ꝑpetuum primū motorē si vnus est ꝑpetuus primus motus: ⁊ plres esse ꝑpetuos prios motores si plres sunt ꝑpetui primi motus. Añs aūt arguit. q̄m nece est aliquē motum esse ꝑpetuū ex p̄cedēti cōclusione. aut igit ille ē primus vel nō primus. si primus habet intētū. si nō primus igit ille essentialiter dependet a primo: sed in ordine causarū eēntialiter ordinatarū non potest esse posterior sine priori vt ostēsuz est. igit necesse est primum motū eē eternū si aliquis post illuz est eternus. Lege lī. (Si quidez igit perpetuus motus est perpetuuz erit ⁊ mouens primū si vnuz) sit mouēs primū (si vero) plura sunt mouētia prima etiā sunt (plura perpetua.)

Dubitatur quoniā duo sut primi motus. vꝫ. mot⁹ diurn⁹ ⁊ motus primi mobilis. vꝫ. orbis signoꝝ: ⁊ tamē non sunt duo primi motores sed tm̄ vnus: vt ꝓbabit in cōclusione sequēte. ¶ Respōdet ꝙ orbis signoꝝ nō est primuz mobile simplr: sed tm̄ ſm quid per cōparationem ad orbes planetarū. ipsuz aūt celū cōpositum ex orbe signoꝝ: ⁊ orbib⁹ planetarū est simpliciter primū mobile: ⁊ motus orbis signoꝝ nō est primus mot⁹ simpliciter: sed tm̄ cōparatiue ad mot⁹ orbiū planetarū. motus aūt totius celi. s. motus diurnus est prim⁹ motus simpliciter: ⁊ iste est effectus ꝓprius primi motoris. (Unū autē.) ¶ Quarta cōclusio. necesse ē primū Tex.
motorē esse tm̄ vnū. ꝓbatur. id quod est melius ē po cō. 48.

nendum in natura ⁊ in toto vniuerso: sed melius est eē vnū primū motorē tm̄ q̄ plures: igit̄ in natura ⁊ ī toto vniuerso nō est ponere nisi vnū primū motorē. tenet pña cū maiori. eo q̄ mūdus est pfectus simpliciter vt pbat̄ primo ce. minor vero declarat̄ sic. melius est esse principia finita q̄ infinita ex eo: q2 oīa equebene saluant̄ ponēdo principia finita sicut infinita. equebene assignauit cās rer̄ naturaliū emp. ponēs principia finita: sicut anax. vel democritus ponēs principia infinita: vt habet̄ primo hui⁹. igit̄ per idē melius ē eē vnū primū motorē tm̄ q̄ plures: q2 oīa equebn̄ saluantur ponēdo vnū tm̄ primū motorē sicut plures: vt pz inductiue. nā equebn̄ saluat̄ causalitas rer̄ ⁊ ppetuitas gnātionis ⁊ corruptiōis: ⁊ equebn̄ tribuit̄ mot⁹ aliis motorib⁹ ⁊ mouētibus ponēdo vnū motorē tm̄ sicut plures. Le. li. (Unū autē magis q̄ multa principia prima ⁊ finita q̄ infinita oz existimare: eisdē eni accidentibus) ⁊ occurrētib⁹ ponēdo principia finita ⁊ infinita (semp finita magis accipiēdū est. (In his eni q̄ sunt natura oz finitū) accipe ⁊ nō infinitū (⁊ melius) est accipere vnū q̄ multa (si cōtingit eē) idē ponēdo vnū ⁊ multa (magis sufficiēs autē est ⁊ si vnū qd̄) ponit̄ primū (pricipiū imobiliū ppetuū cū sit erit prin^m aliis motus) q̄ ponēdo plura principia imobilia prima.

Notandum fm cōmentatorē cōmē. to. 41. q̄ ista pscrutatio est ppria metaphice: ita q̄ determinare de vnitate ⁊ pluralitate primi motoris ptinet ad metaphicū: ⁊ nō ad phm naturalē: sicut etiā determinare de numero ⁊ multitudine itelligētiar̄ separatar̄ ptinet ad metaphicum ⁊ nō ad nālem. pbat̄. n. 2. metaphice. q̄ est deuenire ad vnā primā causā. ⁊ 12. metaphice demō² numer⁹ determinatus itelligētiarū. (Manifestū igit̄.) Ex pbatione tertie conclusionis Aristo. pbat tertiā ⁊ quartā simul sic arguēs. oīs motus cōtinuus ⁊ ppetuus habz motorē vnū ⁊ ppetuū: sz primus mot⁹ est cōtinuus ⁊ ppetuus: igitur primus motor est vnus ⁊ perpetu⁹. tz pña cū minori ex pbatiōe tertie cōclusionis. ⁊ arguit̄ maior. q̄ eni oīs motus ppetuus habeat motorē ppetuū. manifestū est. quoniā nō dat̄ effectus ppetu⁹ absq̄ perpetuitate cause vt dicebatur in prima cōclusiōe sed q̄ oīs motus cōtinu⁹ habeat motorē vnū declaratur: quoniā a pluribus motoribus successiue cōcurrentibus nō puenit motus cōtinuus: sed discōtinuus: vt pz de trahētibus nauim successiue. sicut eni requirit̄ vnitas mobilis: ita vnitas motoris. Arguat̄ ergo sic. oīs motus vnus est motus cōtinu⁹ ⁊ ecōtra: vt pbat̄ 5. hui⁹. sed oīs motus vn⁹ hz motorē vnū. igit̄ oīs motus continuus hz motorem vnum. Lege litteram. (Manifestū igitur ex his) que dicta sunt (q̄ necesse ē esse aliquod vnū ⁊ perpetuū primū mouēs. ostensū enim est: quoniā necesse est motū semper esse ⁊ continuū esse: ⁊ nāq̄ q̄ semper est continuū) est (q̄ autem ɔsequēter non est cōtinuū: at vero si cōtinuus vnus ē vnus autē si ab vno mouēte) est (⁊ vnius) etiā est (q̄ mouetur) .f. mobilis. (Si eni qdā aliud ⁊ aliud mouebit nō cōtinuus totus motus) erit (sed ɔsequēter) .i. cōtiguus. deinde phus circa determinata in hoc capitulo epilogat dī. (Igitur ex his sciet vtiq̄ aliquis esse aliquod primū imobile) vnū ⁊ perpetuū.

Notādum q̄ sicut idē motus numero est pluriū mobiliū ptinentiū habentiū ordinē fm prius ⁊ posterius. videlz materie prime materie secūde ⁊ ipsius cōpositi naturalis: ita est pluriū mouētiū habentiū ordinē inuicē: sed nō est possibile q̄ idē motus numero cōtinu⁹ sit a pluribus motoribus nō simul existētibus: neq̄ etiā simul existētibus si fuerint totaliter ...

Iterum cōsiderans.) Istud est scōm capitulū hui⁹ tractatus in quo Aristo. inuestigat eternitatē primi mobilis ⁊ ... itatem simplr mouet postquam inuestigauit eternitatē primi motoris ⁊ vnitatē eiusdē. Et diuidit̄ ī duas partes: in quarū prima premittit duas suppōnes. in secūda vero exequit̄ de intento ibi. (Procedētes autem.) ¶ Prima suppositio est ista q̄ eor̄ que sunt quedā aliquādo mouent̄ ⁊ eadē aliquādo quiescūt. ista suppositio est manifesta ad sensū cōsiderando principia mouentiū que habēt vtrāq̄ potentiā .f. mouēdi ⁊ quiescendi. principia eni tā aiator̄ q̄ inaiator̄ experimur habere vtrāq̄ potentiā cū moueant̄ post quietē ⁊ quiescāt post motū: ⁊ ex hoc est manifestū q̄ nō oīa mouent̄: neq̄ oīa quiescūt: neq̄ oīa que mouent̄ semp mouent̄: neq̄ oīa que quiescūt semp qescūt iuxta opinionē diuidētiū mūdū in duas partes: quarū vna sp mouet̄ ⁊ alia semp quiescit. Le. li. (Et iterū cōsiderans in principia mouētiū esse quidē: igit̄ quedā eor̄ q̄ sūt que aliquādo quidē mouent̄ aliquādo quiescūt. manifestū est ⁊ ppter hoc manifestū est factū) in scdo tractatu (qm̄ neq̄ oīa mouent̄: neq̄ oīa quiescūt) neq̄ totius vniuersi (alia semp quiescūt: alia semp mouētur) ita q̄ non detur aliquid quandoq̄ motū ⁊ qñq̄ quiescens (que nāq̄ sunt vtrobiq̄) modo sursū mō deorsum ⁊ ... ... mouerī: aliqñ vero quiescere) neq̄ ista indigēt pbatione: (q2 demōstrāt de his) sic esse dicēdū ea que apparent ad sensū. ¶ Scōa suppositio est q̄ ad pbandū eternitatē primi mobilis nō intēdimus demōstrare aliqua qñq̄ moueri: ⁊ eadē aliquādo quiescere: q2 hoc oībus manifesta sunt: sz volumus demōstrare aliqua semp moueri: ⁊ aliqua semp imobilia esse: per hoc. n. q̄ aliqua mouent̄ ⁊ eadē aliquādo quiescūt nunq̄ pbaret eternitas celi sed bene ex eo: q2 aliqua semp mouent̄: ⁊ aliqua semp sunt imobilia. Le. li. (Quoniā autem huiusmōi) que dicta sunt in prima suppositiōe (oībus manifesta) sunt ad sensū nō demōstrabimus illa (volumus autē demōstrare ⁊ duor̄ vtrāq̄ nāz) quo ad mobilitatē ⁊ imobilitatē (qm̄ sunt alia quidē semp imobilia) vt deus ⁊ intelligētie (alia autē que semper mouent̄) vt corpora celestia.

Notandum fm cōmētatorē cōmē to. ... q̄ in prima via pbauimus ex motu eterno motorē esse qui nō mouet̄ hic aūt pbabimus q̄ motor eternus est ex hoc q̄ motor qui nō mouet̄ est: ⁊ cū iste due vie fuerint cōiuncte tunc firmior erit sciētia. duabus igit̄ viis pbat̄ primū motorē esse eternū per cōmētatorē: quar̄ prima dabatur in. c. pcedenti, vz. per eternitatē motus. alia vero datur in hoc capitulo .f. q̄ primus motor nō mouet̄ per se vel per accidēs: frustra eniz nāliter loquēdo esset primus motor eternus sine motu eterno: neq̄ appet pri

mum motorē posse eē eternū si moueret per se vel per
accidēs. si igit ꝯiuncte erūt iste due vie firmior erit scīe
tia: qm̄ habebit ex duab⁹ demōstrationibus: quarū
vna erit a priori: ꝛ alia a posteriori. ꝓbare. n. eternita
tē de primo motore p eternitatē motus est ꝓcedere a
posteriori p effectū. ꝓbare aūt eternitatē primi moto
ris per nō posse moueri per se vel per accidēs est ꝓce
dere a priori per cāz: neqꝫ est icōueniēs ꝓbare effectū
positiuū per causaz negatiuā. qm̄ Aristo. 2. posterioꝝ
docet demōstrare volatilia eē lōge vite p nō hr̄e col
Tex' cō. 50. lerā. (Procedētes aūt.) ¶ Ista est scḋa pars hui⁹ ca
pituli in qua ph̄s exequit de intēto per quattuor ꝯclu
siones: quaꝝ prima est ista. Primū mobile mouet se
ipsuz per se. Scḋa ꝯclusio. motus primo nō pōt esse a
motore mobili p se vel per accidens ibi. (Uū nō sem
per.) Tertia cōclusio. necesse est primū motorē oīuz eē
simplr̄ imobilē ibi. (Quare si nece.) Quarta ꝯclusio.
necesse est primū mobile esse ꝑpetuū ibi. (At vo si ali
quod.) ¶ Primā cōclusionē ph̄s duplr̄ ꝓbat ꝛ prio
sic. oē qḋ mouet mouet ab aliq̄: aut igit a mobili vel
ab imobili. si a mobili igit a se vl̄ ab alio: ꝛ qualrcū qꝫ
dicatur siue moueat a mobili siue ab imobili: siue a se
siue ab alio: q2 nō ꝯtingit ꝓcedere in īfinitū in mouēti
bus ꝛ motis: neqꝫ in motu partiū mūdi: neqꝫ in motu
toti⁹ vniuersi: necesse est in toto vniuerso deuenire ad
primū motū mouēs seipsuz per se. hoc aūt est primum
mobile qḋ nō mouet ab alio extrinseco sibi: sed tm̄ ab
intrinseco qḋ dicit esse primū mouēs imobile oīuz. Le
ge li. (Procedētes aūt in hoc) ꝓposito nr̄o (ꝛ ꝓponē
tes oē qḋ mouet ab aliquo moueri: ꝛ hoc est aut imo
bile: aut qḋ mouet: ꝛ qḋ mouet: aut a seipso vl̄ ab alio
semp deueniem⁹ in hoc accidere: quoniā coꝝ que mo
uent est principiū qḋ mouet quidē). s. primū mobile
qꝫ ipsuz seipsuz mouet. oīum aūt imobile) est motor il
lius. ¶ Scḋo arguit ph̄s sic. oē corpus aīatū mouet
seipsuz per se primū: mobile est corpus aīatū. igit pri
muz mobile mouet seipsuz per se. pꝫ ꝯn̄a cū minori. q2
celuz est primū mobile: ꝛ est aīatū: aliter non moueret
circulariter. maior vero arguit. nā aliqua corpora aīa
ta mouēt seipsa per se. igit per idē ꝛ oīa. pꝫ ꝯn̄a. q2 non
est maior rō de aliquibus q̄ꝫ de oībus. añs est notuz
ad experiētiā de plātis que mouent seipsa per se motu
nutritionis augmētatiōis ꝛ diminutiōis: ac etiā de ani
malibus que mouēt seipsa per se motu locali fꝫ omnē
differētiā positiōis. (Le. li. Uidem⁹ eni ꝛ manifeste eē
hui⁹ que mouēt ipsa seipsa vt aīatoꝝ ꝛ aīaliū gen⁹.)

Notanduz fꝫ cōmētatorē cōmēto. 50. qꝫ iste motor nō pōt fugere
aliquā triū dispositionū. s. aut vt moueat ꝛ vt mouea
tur: aut vt moueat: ꝛ moueat ex se: aut vt moueat ꝛ mo
ueatur ex alio: ꝛ fuit necesse qꝫ istud qḋ mouet ex alio
ꝑueniat ad motū ex se p motorē qui nō mouet: sequit
vt principiū oīum sit huius. s. motū ex se a motore q
nō mouet. *Ecce* fm̄ cōmētatorē qꝫ Aristo. intēdit hic
ꝓbare primū mobile mouere seipsuz p se qḋ dicit pri
cipiuz naturale oīuz sicut suus motor qui nō mouetur
Tex. dicit principiū formale oīum. (Hec aūt ꝛ opinionez.)
cō. 50. ¶ *Circa* scḋaz rōnē ph̄s mouet dubiū ꝛ soluit. Si eni
ꝛ. 51. primū mobile mouet seipsuz per se: q2 etiā alia corpo
ra aīata mouēt seipsa per se. vꝫ. aīalia ꝛ plāte per idez
primū mobile. vꝫ. celū mouet post q̄etē ꝛ quiescat post
motū: q2 aīalia ꝛ plāte mouent post quietē: ꝛ iterū qe
scunt post motū: quo dato sequit qꝫ motus incepit esse
oīno sic qꝫ aliquādo nō erat aliquis motus: q2 si pri
muz mobile mouebat post quietē: ꝛ quieuit post mo
tuz aliquādo primū mobile nō mouebat: igit tūc oīa
erant in quiete. pꝫ ꝯn̄a. q2 oēs aliȷ̄ motus depēdēt eēn
tialiter a motu primi mobilis vt ꝓbabit infra: sicut ꝛ
totus iste mūdus iferior a mūdo supiori per Aristote
lez primo methauroꝝ di. qꝫ necesse est mūdū hunc in
feriorē cōtinuari supioribus latiōib⁹: vt oīs virt⁹ eius
gubernet inde. Le. lit. (Hec autē) q̄ dicta sunt de aīatis
(ꝛ opinionē obtulerūt ne forte cōtingat motū fieri: cū
nō sit oīno ꝓpter id qḋ in his) aīatis ꝛ aīalibus (vi
demus hoc cōtingere. imobilia eni cū sint) prius taꝫ p
quietē q̄ꝫ per nō eē (aliquādo mouent iterū sicut vide
tur) ad sensuz. ¶ Respōdet ph̄s qꝫ aīal fm̄ qꝫ hui⁹ nō
habet nisi vnuz motū. s. motū ad vbi. ꝛ q2 aīal ē cor
pus vegetabile nō est possibile qꝫ sibi cōpetat tm̄ mo
tus ad vbi. sꝫ aliȷ̄ motus. illi ꝯpetūt nāliter priores mo
tu ad vbi. s. augmētuz: diminutio: inspiratio: ꝛ expira
tio fm̄ quos motus nō mouēt aīalia seipsa per se: qb⁹
motib⁹ aīalia mouētur ipsis quiescētibus a motu lo
cali: ꝛ qꝫ aīal nō sit causa taliuz motuū. patet. q2 huius
modi motus fuerit per alterationē: cuius aliquādo est
causa extrinseca tm̄. s. aer vel celū. aliquādo est causa i
trinseca soluz vt calor nālis. aliquādo est causa partiz
intrinseca ꝛ partim extrinseca. s. alimētuz veniēs ab ex
trinseco ingrediēs corpus per cuius decoctionē in sto
maco vel in aliquo ꝓportiōali aīalia dormiūt. surgūt
aūt ipso digesto ꝛ disgre⁹. *Ex* quibus sequit qꝫ ē ma
gna differētia inter aīal ꝛ celuz: qm̄ celuz nō habet nisi
vnū motuz. s. motuz ad vbi: ꝛ non mouet ab extrinse
co: sed ab intrinseco. aīal autez preter motū localez ha
bet alios motus: ꝛ etiā mouetur ab extrinseco. alterat
eniz a cōtinente siue sit aer: siue sit celuz. nutrit autez ꝛ
augetur ab alimēto. mouetur autē localiter ab appeti
bili extrinseco mouēte sensuz ꝛ appetitū. Le. li. (Hoc āt
oꝫ accipe: qm̄ fm̄ vnū motū). s. locatē (ipsa mouēt) se
ipsa. s. aīalia (ꝛ qꝫ hūc) motū (nō ꝓprie). i. nō tm̄ ha
bet (nō eni) aīal (ex seipso est causa) oīuz motuū q̄ sūt
in eo (sed insunt aliȷ̄ motus natura). i. nāliter (ꝛ aīali
bus fm̄ quos nō mouent per seipsa: vt augmētuz: de
trimētuz: respiratio: quibus mouetur aīaliuz vnūqḋqꝫ
quiescens) a motu locali (ꝛ cuz mouetur) talibus mo
tibus (nō a seipso motuz) est aīal (horuz autē) motuū
est (causa cōtinens ꝛ multa intrātiuz: vt quorūdaz ali
mentuz) est causa motus (dū coit. quidā eni dormiunt
disgregato autē). i. digesto (surgunt ꝛ mouēt seipsa cuz
primuz principiū extra sit.)

Notandum primo fm̄ cōmētatorem cōmēto. 51. qꝫ nō est opi
nanduz qꝫ primus motor in istis mouet pluribus mo
tibus ex se. vnus. n. motor nō mouet eēntialr̄ nisi vno
motu: ꝛ hoc qꝫ inuenit in istis motibus habētib⁹ aīas
qꝫ vnus motor in istis mouet plurib⁹ motibus est per
accidens. *Intēdit* cōmētator cōparare motorē ad mo
tus diuersoꝝ generuz: ita qꝫ nullus motor mouet per
se ad vbi: ad qualitatē ꝛ ad quātitatē: quia aīa aīalis
mouet per se motu circulari ꝛ motu recto ad oēm diffe
rentiā positionis: ꝛ aīa plāte mouet per se motu nutri
tionis ꝛ augmētatiōis. *Et* si instatur de aīali qḋ mo
uetur per se motu ꝓgressiuo ꝛ p se nutritur: cuius pri
mus motor vtrobiqꝫ est aīa. dicit. n. ph̄us. 2. de aīa. qꝫ
aīa est principale principiuz nutritionis ꝛ augmētatio
nis. calor autē est principiū instrumētale. ¶ Respōde
tur qꝫ nō est eadem aīa que mouet motu ꝓgressiuo ꝛ
motu nutritionis vel augmētatiōis: sed aīa sensitiua

vel intellectiua mouet motu ꝓgressiuo ſcꝫ phꝫ.3.de anima. vegetatiua aũt aĩa mouet motu nutritionis ⁊ augmẽtatiõis per eũdẽ primo de ge.⁊.2.de aĩa.⁊ dato ꝙ eadẽ eſſet aĩa ſenſitiua ⁊ vegetatiua:nõ ꝓpter hoc idẽ eſſet motor per ſe diuꝫ illoꝝ motuũ:q2 aĩa vt vegetatiua nutrit ⁊ augmẽtat:nõ aũt mouet localiter. anima autem vt ſenſitiua mouet localiter: non autem nutrit neqꝫ augmentat.

Secũdo notãdũ ſm cõmẽtatorẽ eodẽ cõmento ꝙ nutrimẽtu adueniens corpori aĩalis in quibuſdã aĩalibꝰ.ſ. q̃ ĩnata ſũt dormire cũ operatus fuerit calor in ipſuꝫ aſcẽdit ab ipſo vapor humidus ad caput vel ad cor: ⁊ ſic generabit aĩal ⁊ relaxabunt inſtrumẽta motus:ita ꝙ quieſcat in loco ⁊ dormiet:⁊ cũ nutrimẽtuꝫ fuerit digeſtũ: tũc mẽbra aĩalis mouẽtia alleuiabunt ⁊ expgefiet aĩal:⁊ mouebitur ex ſe in loco:⁊ cũ ita ſit tũc primꝰ motor aĩal ⁊ faciẽs ipſuꝫ quieſcere nõ eſt motor qui eſt in eo q̃ nõ mouet.ſ.per quẽ mouetur ex ſe:ſed primus motor ĩ eo eſt illud extrinſecũ:aut aliud adueniẽs corpori. Cõmẽtator vult ꝓbare ꝙ motor intrinſecus aĩalis nõ ẽ ſimpliciter primus motor eius:ſed aliquis motor extrinſecus:qm̃ ſi motus aĩalis ꝓueniẽs ab intrinſeco ẽ:motus aĩalis ꝓueniẽs ab extrinſeco eſt ⁊ nõ ecõtra:vt ꝓbatuꝫ eſt:igit in aĩali prius eſt motus ꝓueniẽs ab extrinſeco q̃ ab intrinſeco:⁊ per ꝯñs motor extrinſecus eſt ſimpliciter primus motor in corpe aĩalis. nõ autẽ motor intrinſecus:⁊ maxime cũ motor intrinſecus nõ ſit cauſa cuiuſlibet quietis localis ſed motor extrinſecus.motor.n.intrinſecus eſt cauſa quietis localis ĩ vigilia.motor autẽ extrĩſecus ẽ cã q̃etis localis ĩ ſomno.

Sed dubitatur quoniam quies in ſomno eſt effectus euaporatiõis nutrimẽti,euaporatio aũt nutrimẽti ſit a calore naturali ſm cõmẽtatorẽ: ſed calor nãlis eſt intrinſecus aĩali:igit quies in ſomno ſit a motore intrinſeco. ¶ Reſpõdet ꝙ calor nãlis lꝫ ſit intrinſecus aĩali:q2 nõ põt eẽ aĩal abſqꝫ calore naturali īcorporato ſibi:nõ tamẽ eſt motor intrinſecus aĩalis ſm ꝙ huius:q2 nõ mouet aĩal motu aĩalis: ſed mouet aĩal alio motu.vꝫ.nutritiõis:augmẽtatiõis:diminutionis: aut reſpirationis.qui cũ cõpetãt plãtis dicunt motus nõ aĩalis. ¶ Cõtra cõcluſionẽ arguit ꝓbãdo ꝙ primũ mobile.ſ.celuꝫ nõ mouet ſeipſuꝫ per ſe:qm̃ quattuor ſunt cõditiones mouẽtiũ ſeipſuꝫ per ſe per Ariſto.ĩ ꝓcedẽti tractatu.quarũ prima eſt habere vitã ⁊ eẽ aĩatum:quã cõditionẽ nõ habet celũ cũ nõ ſit aĩatũ. non enĩ eſt aĩatuꝫ aĩa vegetatiua:cuꝫ nõ augeat neqꝫ nutriatur:neqꝫ eſt aĩatũ aĩa ſenſitiua cum nõ habeat aliqᵭ ſenſuꝫ interiorẽ nec exteriorẽ.nõ etiã eſt aĩatũ aĩa intellectiua cũ nõ ſit homo:neqꝫ habeat iſtrumẽta organica diuerſarũ rationũ diuerſoꝝ nominũ ⁊ officioꝝ illi deſeruiẽtia de quibus facit mẽtionẽ Ariſto.2.de aĩa.

¶ Scðã cõditio eſt poſſe facere ſeipſuꝫ quieſcere poſt motũ:quã ꝯditionẽ nõ hꝫ celuꝫ:q2 nõ põt quieſcere.dicit.n.phus.2.ce.⁊.8.metaph.nõ eſt tenendũ ꝙ celũ ſtet. ¶ Tertia cõditio eſt poſſibile moueri ad oẽm differẽtiaꝫ poſitionis:q̃ cõditionẽ nõ habet celuꝫ cũ nõ poſſit moueri motu recto ſed tm̃ circulari per Ariſto. pzio celi. ¶ Quarta cõditio eſt eſſe diuiſibile in duas partes:quarũ vna eſt per ſe mouẽs ⁊ alia per ſe mota q̃ cõditionẽ nõ habet celũ:quoniã tales partes ſũt materia ⁊ forma:modo celũ nõ habet materiã.dicit enim Ariſto.8.metaph.ꝙ intrãſmutabilia ſm ſubſtãtiã non habẽt materiã:⁊ rationẽ aſſignat primo de ge.di.materia eſt illud quo res poteſt eẽ ⁊ non eſſe. ¶ Ad primuꝫ dicit ꝙ celũ eſt aĩatuꝫ aĩa intellectiua:nõ tamẽ eſt homo:q2 non facit vnuꝫ per ſe cũ corpore celeſti ꝑ inherẽtiam vel informationẽ:ſed tm̃ per preſentiã ⁊ indiſtantiã: quapropter q2 nõ vnit corpori celeſti vt forma informãs:ſꝫ tm̃ vt forma appropriata:vel vt motor mobili nõ oꝫ ꝙ habeat ea inſtrumẽta organica diuerſarũ rationũ que hꝫ intellectus humanꝰ. ¶ Ad ſecundũ dicit ꝙ ariſto.dedit illã cõditionẽ nõ abſolute ſed cõditionaliter ad hũc intellectũ ꝙ mouẽs ſeipſuꝫ ꝑ ſe eſt potẽs facere ſeipſuꝫ quieſcere:ſi ipſuꝫ eſt aptũ natum quieſcere. ¶ Ad tertiũ reſpõdet eodẽ mõ ꝙ illud eſt intelligendũ cõditionaliter. vꝫ. ſi ipſuꝫ eſt aptuꝫ natum moueri ad aliquã differẽtiaꝫ poſitiõis. ¶ Ad 4m dicit ꝙ celũ habet mãm:nõ quidẽ mãm que ſit potentia ad eſſe:ſed mãm que eſt potẽtia ad vbi ſm cõmẽtatorem in de ſubſtãtia orbis,cuꝫ vero dicit phs.8.metaphiſice ꝙ intrãſmutabilia ſm ſubſtãtiã nõ habẽt materiã.⁊ primo de ge.ꝙ mã eſt illud quo res poteſt eẽ ⁊ non eẽ. Reſpõdetur ꝙ loquit de mã que eſt potẽtia ad eſſe vel ad formã:nõ de materia q̃ eſt potẽtia ad vbi.

(Unde non ſemp. ¶ Scðã cõcluſio.motus primi mobilis nõ poteſt eſſe a motore mobili per ſe vel per accidẽs.ꝓbat.nullus motus eternus põt eſſe a motore mobili per ſe vel per accidẽs:ſed motus primi mobilis eſt eternus:igit ⁊c̃.tenet ꝯña cuꝫ minori ex determinatis in alto.cº.⁊ maior declaratur.ideo enĩ motus aĩalis non poteſt eſſe eternus:q2 eſt a motore mobili per ſe ⁊ per accidẽs.mouet enim aĩal ab extrĩſeco ⁊ ab intrinſeco vt patuit in alia cõcluſione.motor extrinſecus mouet per ſe.vꝫ.celuꝫ:aer:⁊ alimentũ:imo etiã ipꝫ appetibile mouẽs ad fugã vel pſecutionẽ.motor autẽ intrinſecus mouet per accidẽs.ſ.ipſa aĩa:qm̃ mouẽdo corpus per ſe mouet ſeipſaꝫ per accidens recte ſicut cõtingit de nauta mouẽte nauim. Ex quibus infert phs ꝙ ĩpoſſibile eſt aliquẽ motorẽ motuꝫ ꝑ accñs ad motuꝫ ſui corporis mouere per tẽpus infinitũ:quoniã neceſſe eſt omnẽ talẽ motorẽ habere principiũ ⁊ finẽ ſui motus. Te.li.(Unde nõ ſemp mouet a ſeipſis primus) .i.per tẽpus eternũ ipſa aliã(aliud enĩ).ſ.extrinſecum (eſt mouẽs ipſuꝫ qð mouet ⁊ mutans)aĩal(ad vnũquodqꝫ mouẽtiũ ſeipſuꝫ).i.illud extrinſecũ eſt mutãs aĩal qð eſt de numero mouẽtiũ ſeipſuꝫ ad vnũquẽqꝫ motũ(in oĩbus aũt his mouet principiũ mouẽs ⁊ cã ſeipſuꝫ mouẽdi a ſeipſo ſm accñs tamẽ mutat enĩ locũ corpus:quare ⁊ ꝙ in corpore exiſtens eſt).ſ.aĩa(⁊ neceſſario eſt mouẽs ſeipſuꝫ ex quibꝰ eſt ſcire q2 ſi q̃d eſt ĩmobiliũ quidẽ)per ſe(mouẽtiũ autẽ)corpora(⁊ ipſoꝝ que ſm accidẽs mouent impoſſibile eſt continuũ).i.ſm perpetuũ(motuꝫ mouere.) Tex. co. 52

Notandum ſm cõmẽtatorẽ cõmento.52.ꝙ cauſa in hoc ꝙ iſte motor mouetur per accidẽs eſt q2 cõſtituit ꝑ corpus:⁊ ſic transfert per accidens per tranſlationeꝫ corporis:⁊ hoc nõ eſt ſicut trãſlatio partis cũ trãſlatione totius:ſed ſicut albedinis cũ trãſlatione ſubiecti:lꝫ hic ⁊ ille moueat per accidẽs. vtrũ autẽ omne quod mouetur in loco trãſmutet per tranſmutationẽ ſui ſubiecti .ſ.trãſmutatione alteratiua nõ dũ eſt declaratũ. Duas diſtinctiones ponit hic cõmẽtator:quarũ prima eſt ꝙ duplex eſt motor.vꝫ.motor cõiunctus ⁊ motor ſeparatus.motor cõiunctus eſt ille qui cõſtituit per corpꝰ motor ſeparatus eſt ille qui nõ cõſtituit per corpꝰ. pri

mū mouet per accidens ad motū corporis sicut ē aīa ⁊ generaliter quelibet forma īformās. Scđus nō mouetur p accñs nec p se sicut deus ⁊ intelligētie. ¶ Secunda distinctio. moueri p accñs ↄtingit dupl̄r. vȝ. rōne subiecti: ⁊ rōne toti⁹. verbi grā. albedo mouet p accidēs ad motū sui subiecti: ⁊ pars quātitatiua grauis aut leuis ad motū totius: motor igit cōstitutus p corpus mouet per accidens: nō rōne sui totius: sed rōne subiecti. Istis duabus distinctionib⁹ corrñdent due q̄stiones: quarū vna est soluta: ⁊ alia nōduȝ est declarata. Si eni querit̄ ꝓpter quid aīa aīalis mouet̄ p accñs ⁊ nō aīa celi ad motū sui corpis. respōsuȝ ē: q2 anima aīalis cōstituit̄ per corpus suū: nō aūt aīa celi. Et si q̄ritur ꝓpter quid aīa aīalis mouetur per accidēs localiter ad motū localē sui subiecti: ⁊ nō mouet̄ motu alterationis. nōduȝ est rñsuȝ ad istā dubitationē. pōt tñ dici φ iō cōtingit: q2 aīa in motu locali aīalis necessario mutat locū. in motu autē alterationis nō necessario mutat qualitatē: ⁊ si in motu augmētatiōis aīa augetur per accidēs: hoc est rōne motus localis: vbi tñ quis velit cōcedere aīam alterari per accidēs: sicut per [illegible] locat̄ ⁊ mouet̄ nullum sequit̄ incōueniens. Ex dictis sequit̄ φ motus celi aliquo mō est magis motus ex se q̄ motus aīalis: ⁊ aliquo mō ecōtra. si eni cōsiderat̄ motus vtriusq3 per cōpationē ad motorē: sic motus celi est magis ex se q̄ motus aīalis: q2 motus aīalis fit ab extrinseco sicut ab īntrinseco: mot⁹ autē celi nō fit nisi ab intrinseco. si vero cōsiderat̄ motus vtriusq3 per cōparationē ad mobile: sic mot⁹ aīalis est magis ex se q̄ motus celi: q2 ex motore aīalis ⁊ corpore aīalis fit vnuȝ mobile per se φ est ens vnū ꝫm eēntiā ⁊ ꝫm eē: ac etiā ꝫm opationē ⁊ vbi. ſȝ ex motore celi ⁊ corpore celesti nō fit vnū mobile per se φ sit vnuȝ ꝫm esse: neq3 ꝫm eēntiaȝ: ſȝ est tñ vnū ꝫm opationem ⁊ vbi. (Quare si necesse est.) ¶ Tertia cōclusio.

Tex· cō. 52. necesse est primū motorē oīuȝ eē simpl̄r īmobilē. pbatur. illud est simpl̄r īmobile quod nō potest moueri p se vel per accidēs: sed prim⁹ motor oīuȝ nō pōt moueri per se vel per accidēs: igit̄ ⁊c. ↄña cū maiori. ⁊ minor declarat̄. φ eni primus motor oīum nō moueat̄ per se manifestū est: q2 nihil mouet̄ per se nisi sit corp⁹ aut pars corporis: ⁊ φ nō moueat̄ per accidēs ostenditur. nā motus ꝓueniēs a primo motore oīuȝ est ꝑpetuus ⁊ eternus: igit̄ motor ille nō mouet̄ per accñs. pȝ ↄña ex ꝓbatione p̄cedētis ↄclusionis. iō eni mot⁹ est ꝑpetuus ⁊ nunq̄ deficiens: q2 motor semp in eodē statu ꝑmanet φ nō cōtigeret si motor moueret̄ p accidens. Le. li. (Quare si necesse est quidē cotinue) ⁊ ꝑpetuo esse (motū esse oȝ ad primū mouēs īmobile ⁊ nō ꝫm accñs). i. deus qui est primus motor oīuȝ (si oȝ sicut diximus in his que sunt eē īcessabilis quidaȝ ⁊ īmortalis motus ⁊ manere ens ipsuȝ) φ moueat (in seipso ⁊ in eodē) statu (principio eni manēte) in eodem statu (necesse est ⁊ oē manere) in eodē statu (φ cōtinuum est ad prin^m). i. φ īmediate mouet̄ ab ipso motore primo. ¶ Circa dicta est possibilis vna dubitatio quā Aristo. soluit. dictū eni ē φ ideo motus aīalis nō est ꝑpetuus: q2 motor illius mouet̄ p accidēs sic φ generaliter a motore moto per accidēs nō ꝓuenit mot⁹ ꝑpetuus. ¶ [illegible] orbis [illegible] mouet per accñs ⁊ tñ mouet orbē saturni motu ꝑpetuo: igit̄ ⁊c. pȝ ↄña. cuȝ scđa parte antecedētis. ⁊ prima declarat̄. quoniaȝ orbis signoȝ habet duos motus: quoȝ vnus est sibi ꝓprius. vȝ. ab occidēte in oriens sup polos zodiaci [illegible] inferioribus cōis. vȝ. [illegible] per polos mundi [illegible] per se [illegible] per accidēs. aut rōne [illegible] ter dicitur. aut rōne totius celi φ est magis verū. [illegible] mouet per accidēs [illegible] ꝑpetuo mouet orbē saturni: igit a motore moto p accidēs [illegible] ¶ [illegible] moueri per accidēs cōtingit dupl̄r [illegible] sibi non sit possibile motū ꝑpetuū esse a motore moto per accidens a seipso: tamē est possibile huiusmodi motuȝ esse a motore moto per accidēs ab alio. aīa. n. aīalis ⁊ nauta in naui mouet̄ a seipso per accidēs: iō motus talū nō possunt [illegible] habentes duos motus mouētur vno illoꝝ per accidens: nō quideȝ a se sed ab orbe supiori vel a toto celo. moueri igitur per accidēs ab alio pōt competere corporib⁹ celestibus habētibus duos motus: ⁊ ex hoc nō tollitur ꝑpetuitas motus in eis. moueri autē per accidens a se inuenitur in his corporibus in quibus nō est ꝑpetuitas motus. Le. li. (Non est autē ideȝ moueri: moueri ꝫȝ accidens a seipso ⁊ ab altero: ab altero quideȝ inest: ⁊ coruȝ que sunt in celo quibusdaȝ principijs q̄cūq3 plures ferunt̄ mot⁹ alteꝝ aūt corporibus soluȝ.)

Notandum φ cōmentator ⁊ egidi⁹ ⁊ burleus exponunt istam litterā de intelligētijs celi applicatis orbibus ad motum φ quelibet intelligētia orbis habētis duos mot⁹ mouetur per accidēs: nō quidē a seipsa rōne sui orbis moti per se sed per accidēs ab alio orbe aut a toto celo. ⁊ dicit burleus φ iste modus loquēdi est īpropri⁹ ⁊ trāsumptiuus: q2 qđ mouetur localiter per accidens trāsmutatur per accidēs ꝫm locuȝ φ non contingit de aliqua intelligentia celi. Egidius vero dicit φ sicut q̄titas for. est ꝫm se in loco per se. substātia aūt for. ē ꝫm se in loco per accidens: celuȝ vero ꝫm aliud est in loco per accidens p̄ q̄to rōne centri φ est aliquid isti⁹ dicitur esse in loco: ita aīal mouet̄ a seipso per se: anima eiusdeȝ mouet̄ a seipsa per accidens. intelligētia autem celi mouetur ab alio per accidens inq̄tuȝ orbis illius qui est aliquid eius mouetur ab alio p accidēs. Ista similitudo est difficilis. si enim aliqua īntelligētia celi mouetur per accidēs eo modo quo celū seu vltima sphera est in loco per accidēs: cū vltima sphera per se sit in loco per accidēs ꝫm cōmētatorē. 4. huius. sequit̄ φ talis intelligētia celi per se mouet̄ per accidēs φ nō cōcedit phūs neq3 egidius. ¶ Itē vltima sphera est in loco per accidens rōne centri: qđ quidē cētrū est in loco per se ꝫm cōmētatoreȝ. 4. huius. si igit̄ aliqua intelligētia celi mouet̄ per accidēs rōne orbis: nō quidē moti a se sed ab alio: sequitur φ ille orbis mouet̄ ab alio p se q̄ ab intelligētia applicata ei φ nō diceret egidius. ¶ Quia igit̄ hec similitudo nō satisfacit data ab egidio: ⁊ dicere sermonē phī eē īpropriū modū loquēdi: vt asserit burleus est ignominiā inferre Aristo. iō danda est expositio alia suprascripta φ per principia que sunt in celo non intelligit phūs intelligētias celi: ſȝ tñ orbes celestes motos pluribus motibus vt videt̄ sonare littera. ponēdo autē in planeta habēre epiciclum intelligētiaȝ distinctā ab intelligētia orbis potest cōcedi intelligentiā moueri per accidēs ad motuȝ corpis planete moti per accidēs rōne orbis. verbi gratia. intelligētia mouens totū celū aut vltimā spherā iuxta cōmunē moduȝ loquēdi cū moueat ab oriēte in occidēte

super polos mundi nunq̃ mutat situ: q2 semp manet in oriēte. intelligētia autē mouēs orbem signorū: aut aliquē orbē planetarū: q2 mouet illū ab occidēte i oriens super polos zodiaci semp manet in occidēte. sed intelligētia applicata planete mouet ipsū planetā circa centrū ꝓpriū ab oriēte in occidēs: ideo licz ipsa intelligentia respectu planete semp sit in eodē situ qualitcūq3 moueat planeta circa centrū ꝓpriū: tn̄ q2 planeta mouetur per accidēs ad motū orbis ⁊ mutat cōtinue sitū ſm se totū cū sit q̄nq3 in oriente: quādoq3 in occidente: quādoq3 in meridie: ⁊ quādoq3 in septētrione. ꝓpterea intelligentia existens in eo cū nunq̃ relinquat eum mutat diuersos situs per accidēs: ⁊ per hūc modū dicatur q̄ aliqua intelligētia celi mouet ab alio per accidens variādo situs ⁊ loca celi sicut aīa aīalis variat situs ⁊ loca terre: nō tamē tollitur appetitus motus sicut aīa aīalis: q2 nulla intelligētia celi mouet a seipsa per accidēs. aīa aūt aīalis seipsā mouet p accidens.

Contra ↄclusionē arguit primo sic. oē ens de potētia ad actū est mobile sed prim⁹ motor qui est deus exit de potētia ad actū: igitur primus motor qui est deus est mobilis. p3 ↄn̄a cū maiori per Aristo. 3. hui⁹. di. q̄ motus est actus entis in potētia ſm q̄ in potētia. ⁊ minor declarat: q̄m deus cōtinue nouū ⁊ nouū effectū ꝓducit: igitur cōtinuo nouā ⁊ nouā realē relationē acquirit. p3 ↄn̄a per Aristo. 5. meta. di. q̄ motiuū ad mobile ⁊ ꝓducētis ad ꝓductū est relatio realis: sed deus nō posset nouā relationē realē acquirere nisi esset factus in actu postq̃ erat in potētia respectu illi⁹: igit ⁊c. ❡ Scdo. de⁹ ē flexibilis ergo mobilis. p3 ↄn̄a. ⁊ pbat aīs. q2 dn̄o in ꝓuerbili qui flecti nō potest pce vel precio nō sunt porrigende pces cum sint ociose nullū effectū reportātes: sed cotidie pces dn̄o porrigunt ⁊ nō frustra: cū porrigant a sapiētibus: igit per pces ⁊ oratiōes deus flecti potest. ❡ Ad prim̄ dicit q̄ oē exiēs de potētia passiua ad actū est mobile: nō autē exiēs de potētia actiua vel receptiua: cū vero dicit phs q̄ motus est actus entis in potētia: loquit de potētia passiua tn̄ qualis nō reperitur in deo: sed bene potētia actiua ⁊ receptiua: ⁊ ideo cōcedo q̄ dei ad creaturā est relatio realis quā ipse deus nouiter recipit: nō per mutationē sui: sed p mutationē creature. Si. n. sol oīno quiesceret: ⁊ cōtinue nouū ⁊ nouū oppacū sibi p̄ntaret cōtinue nouū ⁊ nouū lumē induceret: ⁊ cōtinue nouū respectū haberet ad corpus illuminatū per ipsū: nō tamē mutaret: sed tn̄ oppacū illi p̄ntatum. ❡ Ad 2m dicitur q̄ sicut penitudo cadit in deo ſm illud: penitet me fecisse hominē: ac etiam furor ſm illud. Dn̄e ne in furore tuo arguas me. nō quidem per passionē intrinsecā: sed tn̄ per signū extrinsecum ostēdēdo signa penitudinis ⁊ furoris: ita flexibilitas cadit in deo nō per se habere aliter q̄ prius intrinsece passiue: sed tn̄ extrinsece actiue: iō ſm hunc sensū negatur illa ↄn̄a. deus est flexibilis: igitur mobilis: tamē absolute loquēdo nō dz cōcedi q̄ de⁹ possit flecti: neq3 frustra porrigunt pces quoniā licz nō flectat de⁹: neq3 aliquid per pces nouiter in eo diceat aut disponat. vult tamē pces sibi porrigi vt depcātes effectū mereant accipere quem ille cōcedere deus eternaliter ordinauit.

Tex. co. 53. (❡ At vero si.) ❡ Quarta ↄclusio. necesse est primū mobile eē perpetuū. istā ↄclonē phs dupl'r ꝓbat ⁊ primo sic. Primū mouēs est ꝑpetuū: igit primū motū est perpetuū. p3 ↄn̄a. q2 nō dat mouēs absq3 moto: neq3 motū absq3 mouēte. ꝓbatū enī est. 2. hui⁹. q̄ causa in actu ⁊ effectus in actu inuicē cōuertunt. antecedēs autem fuit ꝓbatū in precedenti caplo. ⁊ potest ꝓbari ex cōclusione tertia hui⁹ capli. sic arguēdo. primū mouēs est simpl'r imobile tā per se q̄ per accidēs: igit primū mouēs est eternū. p3 ↄn̄a. q2 si primū mouens inciperet vel desineret eē hoc ē rōne sui aut sui subiecti: q̄ nō cōtingit nisi posset moueri per se vel per accidēs. fiat ergo hoc argumētū. prim⁹ motor est ꝑpetuus: igit primum mobile est perpetuū. ista ↄn̄a est bona: antecedēs ē necessariū: igitur ⁊ ↄn̄s. Le. li. (At vero si aliquod ē semper hui⁹ mouēs quidē. imobile aūt ipsū ⁊ ꝑpetuū) vt ꝓbatū est (necesse est ⁊ primū qd̄ mouet ab hoc ꝑpetuū esse.) ❡ Scdo arguit sic phs. aliqua est causa extrinseca imediata ꝑpetuitatis generationis ⁊ corruptionis ⁊ aliarū mutationū que sunt in ipsis gn̄abilibus ⁊ corruptibilibus. s. primus motor: aut primum mobile motū ab illo vt est ꝓbatū in alio caplo. sed primus motor nō est huiusmodi causa imediata: quoniā idē inq̃tū idē semp est aptū natū facere idē: cū igit primus motor semp se habeat eodē modo si esset causa generationis perpetue nō esset causa corruptionis ꝑpetue ⁊ ecōtra. oportet igit q̄ primū mobile sit causa extrinseca imediata ꝑpetuitatis generationis ⁊ corruptionis cū nō semp se habeat eodē modo respectu horum inferiorū: sed ex diuersitate aspectuū causat diuersitatē motuū in his inferioribus. duplex enī causa est ꝓpter quā primū mobile. s. celū diuersimode mouet hec inferiora prima est diuersitas locorū. nā vnus homo calefit ⁊ alter infrigidat a celo: q2 vnus est in loco vbi dominant signa calida: ⁊ habet ꝓpinquitatem ad solē si sit versus meridiē. alius autē est vbi dominātur signa frigida ex remotiōe a sole: vt puta si est i plaga septētrionali. Scda causa est diuersitas sp̄erū nāq3 ⁊ dispōnū: vt q2 alterius speciei nāe vel dispositionis est lutū q̄ cera: si in eodē loco eēt vtrūq3 vnū induraretur a sole ⁊ aliud mollificaret: q2 ergo sic diuersificātur īfluētie celestes in hec inferiora. ꝓpterea aliqua quiescunt ⁊ aliqua mouent vno motu. alia vero motu contrario. ❡ Istis visis fiat ratio Aristo. in hac forma. primū mobile est causa imediata ꝑpetuitatis generationis ⁊ corruptionis: igitur primū mobile est perpetuū. patet ↄsequētia. quia effectus ꝑpetuus est a causa ꝑpetua. antecedēs est necessariū: igitur ⁊ ↄsequēs. Lege lit. (Hoc autē est manifestū quidē ex eo q̄ nō est possibile aliter generationē ⁊ corruptionē ⁊ mutationē aliis) in esse perpetuo (nisi aliquid moueat q̄ moueat) ꝑpetuo (imobile quidē enim eūdē semp mouebit eodem modo ⁊) ſm (vnū motū: vel de nihil ipsū mutās ad id quod mouet) s. diuersimode (quod aūt mouet ab eo quod mouet quidē: moto aūt ab imobili: iam ꝓpter id quod aliter ⁊ aliter se habet ad res nō eiusdem motus erit causa: sed ꝓpter qd̄ in contrariis locis aut speciebus sunt) diuersarū naturarū (cōtrarie exhibebit motū) s. cōtrarie mouebit existentia hic inferi⁹ ita q̄ (vnūquodq3 aliorū) hic inferius existentiū (⁊ aliquādo quidem quiescens) erit (aliqū autē motum.)

Notandum ſm cōmētatorē: ꝙ cōmento ei. q̄ quādo sol fuerit in tropico hyemali habebit respectū ad illa que sūt sub tropico estiuali in dispositione ↄtraria ei ſm quā erunt in tropico estiuali: ⁊ hoc ꝓpter ꝓpinquitatē ⁊ remotionem: q̄m quando fuerit sol in tropico estiuali tunc largitur cuilibet entiū trāsmutationē cōtrariam transmutationi quā largitur ei quādo fuerit in tropi-

co hyemali. Intēdit cōmētator ꝙ quādo sol est in tropico hyemali largitur hijs qui sunt sub tropico illo caliditatē ⁊ his qui sunt sub tropico estiuali frigiditatē: ecōtra vero quādo est in tropico estiuali largitur illis qui sunt sub tropico illo caliditatē: ⁊ his qui sunt sub tropico hyemali frigiditatē: ⁊ hoc cōtingit ꝓpter appropinquationē ⁊ remotionē. sol. n. calefacit ꝓpiquatus: ⁊ infrigidat remotus: nō quidē positiue: sꝫ priuatiue per absētiam eo modo quo dicit phs. 2. huius. ꝙ nauta per suī absētiā est causa submersiōis nauis sicut p suā ꝓsentiā est causa salutis. ¶ Ex isto arguit cōmētator ꝙ aliq̄d est motū eternū: q2 aliquis est motor eternus nō mot⁹: ⁊ ab eterno sunt gn̄abilia ⁊ corruptibilia igit aliq̄d est motū eternū mediū inter motorē non motū: ⁊ mota gn̄abilia ⁊ corruptibilia: vt p hoc ꝙ est eternū cōueniat cū motore nō moto: ⁊ per hoc ꝙ aliter ⁊ aliter se habet cōueniat cū istis gn̄abilibus ⁊ corruptibilibus. eandē etiā rōnē facit p̄mo ce. ¶ Dubiū vnū soluit cōmentator. nā posset aliquis dicere ꝙ phs circulariter demōstrat cū hic ꝓbet eternitatē motus ex imobilitate primi motoris: ⁊ prius ꝓbauit imobilitatē primi motoris ex eternitate motus. ¶ Respōdet cōmētator ꝙ istud nō est icōueniens: quoniā prima demōstratio ꝓcessit ab effectu ad causā: ⁊ secūda a causa ad effectū: nec est incōueniens talis demonstratio circularis in diuersis generibus cognitionū imo ita cōiter cōtingit in sciētijs nālibus ꝙ prius ꝓcedimus a posteriorib⁹ ad priora: deinde a prioribus ad posteriora cum primus ꝓcessus nālis sit ab effectu ad causā. ⁊ secūdus a causa ad effectū. hec tamē ꝓpositio. primus motus est eternus absq̄ circulatione aliq̄ ꝓbata est a phō dupliciter. s. a priori per imobilitatē primi motoris: ⁊ a posteriori per eternitatē gn̄ationis

Tex⁹ cō. 53. ⁊ corruptionis. (Manifestū igit.) Jam phs epilogat circa tres questiones ꝓpositas tractatu. 2. quarū solutio ex dictis tam hic ꝙ ibi est euidēter ostēsa. prima q̄stio fuit ista. vtrū oīa semp mouent vel oīa semp quiescunt: aut quedam mouentur: ⁊ quedam quiescunt. Secunda questio. posito ꝙ quedā moueant ⁊ quedam quiescant. vtrum oīa que mouent semper mouent: ⁊ oīa que quiescunt semper quiescunt: aut quedā quandoq̄ mouent ⁊ quādoq̄ quiescunt. alia vero semper mouent: ⁊ alia semper quiescunt. Tertia questio. propter quid aliqua que mouent semper mouentur: ⁊ aliqua que mouent non semper mouent. Hec oīa soluta sunt ostendēdo primo ꝙ nō oīa semper mouentur nec omnia semp quiescūt: sed ꝙ aliqua mouent ⁊ aliq̄ quiescunt. Scđo ꝙ nō oīa que mouent semp mouentur: nec oīa que quiescunt semp quiescūt: sed ꝙ aliqua quādoq̄ mouent ⁊ eadē quādoq̄ quiescūt. Tertio. ꝙ illa que mouent ab extrinseco aut a motore intrinseco mouēte seipsū p accidēs quādoq̄ mouent ⁊ quādoq̄ quiescūt. Quarto ꝙ illa que mouētur a motore intrinseco imobili tam per se q̄ per accidēs semp mouent: quoniā motor ille cū simplr ⁊ semper eodē modo se habeat oportet ꝙ semp eūdem motū simplicē ⁊ ꝑpetuū causet: ⁊ hoc in mobili moto a seipso imediate. i. e. li. (Manifestū igitur factū est ex dictis: ⁊ ꝙ fm principia). i. in principio (dubitam⁹: quoniā igitur nō oīa aut quiescunt aut mouentur aut alia). i. illa que mouentur (semper mouentur: alia vero) que quiescunt (semper quiescunt: sed quedā aliquādo quidē) mouētur (aliquādo autē non. huius enī causa manifesta nō est: quoniā alia quidē ab imobili mouent perpetuo. vnde semp mutant: alia vero ab eo ꝙ mouet ⁊ mutatur quare ⁊ hoc necessariū est mutari. imobile aūt sicut dictum est sicut simplr ⁊ simpliciter ⁊ in eodē ꝑmanens) eternaliter fꝫ (vnū ⁊ simplicē mouebit motū.)

Notandum primo fꝫ cōmētatorē. 5 mēto. 53. ꝙ quedā nunq̄ mouent: ⁊ causa eius est q2 est simplex nō compositū. ⁊ quedā semp mouent quia sunt huius⁹ ab hoc motore simplici: ⁊ quedā mouent quādoq̄ ⁊ quiescunt quādoq̄: q2 motor eorū mouetur. Si ergo q̄ritur ꝓpter quid deus ⁊ intelligētie non possunt moueri. Respondetur quia non sūt cōposita ex materia ⁊ forma: ⁊ q2 sunt simplicia nō facientia compositionē per secū aliquo q̄d dicitur ꝓpter formas substātiales mobiles q̄ lꝫ non cōponant ex materia ⁊ forma tñ faciunt cōpositionē essentialē cū materia. ¶ Item si queritur propter quid corpora celestia semp mouent. Respōdetur q2 mouent a motore simplici qui non mouet p se nec per accidens. ¶ Et si querit ꝓpter quid aīalia nō semper mouentur. Respōdetur: quia habēt motorē mobilem. s. intrinsecū mouētē seipsū per accidens. Idē cōceditur de grauibus ⁊ leuibus inaīatis: dato ꝙ moueantur a formis suis. ¶ Sed dubitādū est de toto elemento terre ⁊ de partibus centralibus eius ꝓpter q̄d semper quiescunt ⁊ nunq̄ mouent. Respōdetur q2 nō possunt ab intrinseco recedere a loco naturali: nec est mouens extrinsecū potēs remouere illa sufficit ꝙ partes terre eiusdē speciei cū terra ⁊ cū alijs partibus centralibus mundi moueant ⁊ q̄escant successiue.

Secūdo notandū fm cōmentatorē eodē cōmento ꝙ fm hunc modū neq̄ possibile est vt motus noui nō fiant a motore non moto. s. mediante moto eterno: ⁊ ideo qui posuit primum eternū ⁊ primū motū esse nō potuit dissoluere questionē accidētē in hoc sicut accidit loquētibus nostre legis. Non igitur est possibile fm cōmentatorē ponere motorē eternū ⁊ mobile eternū ⁊ motū nouū: neq̄ possent respōdere christiani ⁊ alij sue legis ad questionē querētē ꝓpter quid motor eternus nō ꝓduxit motū eternū. Sed christiani ⁊ si ponūt motorē eternum non ponunt mobile eternū ideo possunt ponere nouū motū fieri a motore eterno: ⁊ dato ꝙ posuissent mobile eternū a parte ante sicut ponunt a parte post adhuc potuissent ponere motū nouū sicut ponūt motum aliquādo desinere esse: ⁊ ratio huius est quia primus motor nō mouet naturaliter sed volūtarie ⁊ libere libertate cōtradictionis. Intelligendū ꝙ de imobilitate primi motoris phs fecit plures rationes. primo enim ꝓbauit in generali ꝙ non omne mouēs mouet per se quia in omni ordine motorū ⁊ mobiliū ex quo non ꝓceditur in infinitū est deuenire ad primū motum mouens seipsū per se ꝙ de necessitate est corp⁹. ¶ Itē si omne mouens mouetur per se aut igitur eadem specie motus aut alia: ⁊ quia species motus sunt finite: siue ponatur vnū siue aliud sequitur ꝙ docēs docetur ⁊ sanans sanatur: ⁊ edificans edificatur: ⁊ ꝓjiciēs ꝓjicitur. ¶ Preterea. si oē mouēs mouet per se: aut igitur quia totū mouet totū: aut quia vna pars mouet aliā ⁊ ecōtra: aut quia vna pars mouet seipsā: quorū q̄dlibet est improbatum. ¶ Secūdo ꝓbauit phs in generali: ꝙ non omne mouens mouetur per accidēs: q2 cum omne per accidēs possit non esse sequitur ꝙ possi

sibile est nullū mouens moueri: et per ɔ̄ns possibile est nullum motum esse: qm̄ nunq̄ est motus nisi mouens moueatur. ¶ Deinde si aliqua duo accidentaliter coniunguntur et vnum inuenit sine alio, ecōtra illud p̄t inueniri sine reliquo: sed mouere et moueri accidentaliter coniunguntur: et inuenitur moueri sine mouere: igitur potest inueniri mouere sine moueri. ¶ Tertio ꝓbauit philosophus in speciali q̄ primus motor est imobilis tā per se q̄ per accidēs ex eo: quia mouet motu perpetuo. et idem ꝓbatur de qualibet intelligentia mouente orbem: non tamē concludit ratio de aliquo motore preter primum: quoniā quilibet motor preter primū posset mouere per tempus infinitum nō obstāte q̄ moueretur per accidens: non quidem a seipso sed a motore simpliciter primo. ¶ Quarto ꝓbatur in speciali tm̄ de primo motore q̄ ipse est simpliciter imobilis tam per se q̄ per accidens: quoniā oīs motus est ꝓpter aliquam perfectionem acquirendam vel preseruandam: vt patet ex diffinitione motus: sed primus motor nō potest acquirere aliquam perfectionem cum sit actus purissimus: neq̄ per motum aliquem preseruat quam habet cum sit simpliciter necesse esse: et simpliciter independens: igitur et cetera.

Tex. cō. 54.

At uero alius faci entib⁹ p̄cipiū.) Istō est tertium capitulū huius tractatus in quo phūs postquam ꝓbauit eternitatem primi motoris et primi mobilis probat eternitatē primi motus et hoc specialius q̄ ante: vt specialius manifestet eternitatem primi motoris et primi mobilis. diuiditur ergo istud capitulum in quattuor partes magnas: quarū quelibet posset esse vnum capitulū continens quattuor cōclusiones: quarum prima est hec. motus localis est primus motuum. Secunda cōclusio. nullus motus alius a motu locali est cōtinuus et perpetuus ibi. (Que autem loci mutatio) Tertia cōclusio. nullus mot⁹ localis alius a motu circulari est continuus et perpetuus ibi. (Quoniā cōtingit.) Quarta cōclusio. solus motus circularis est cōtinuus et perpetuus ibi. (Qui autē in circulari.) Pro declaratione igitur harū cōclusionum phs in principio huius capituli primo mouet tres questiones cum breui respōsione. Scd̄o autem exequitur de intento ibi. (Tribus autē. ¶ Prima questio est ista. vtrum aliquis sit motus cōtinuus et perpetuus. ¶ Secūda questio. cōcesso q̄ aliquis est motus cōtinuus et perpetuus. queritur quis est ille motus vtrum motus ad vbi vel mot⁹ ad formam. ¶ Tertia questio. habito quis motus est cōtinuus et perpetuus queritur quis motus est prim⁹ motuum: et licet iste sit ordo in intentione: tamē executiōe erit ordo cōtrarius: quoniā primo inuestigabitur quis est primus motuū in cōmuni. secūdo autem quis est primus continuus et perpetuus in speciali.

Ad omnes has questiones respondet philosoph⁹ vno verbo dicens: q̄ ille est primus motuum continuus et perpetuus quē necesse est esse sic q̄ ille motus qui est primus est continu⁹ et perpetuus: et ille qui est continuus et perpetuus est primus motuum. motus eni causatus a primo motore est primus motus cōtinuus et perpetuus: et quē necesse ē esse. Lege litterā. (Ad vero aliud facientibus principiū magis erit de his manifestum). s. de perpetuitate primi motoris et primi mobilis (considerandum enim est vtrum aliquem motum contingit esse continuum aut non: et si contingit quis est hic et quis primus est motuum. Manifestum enim q̄ si quidem necessarium est semper motum esse. primus autem hic et continuus) et ratio. nam (quia primum mouens mouet ipsum motum) primum continuum et perpetuū (necessariū est vnū et eundem esse primum et continuum.

Notandum secūdum cōmentatorem cōmento. 54. q̄ si fuerit necesse vt sit hic motus eternus continuus oportet considerare quis motus sit ille qui potest esse continuus: quoniam necesse est vt iste motus sit primi motoris. Ecce secūdum cōmentatorem q̄ intentio philosophi est hic considerare in speciali de continuitate et eternitate primi motus: vt sciatur in speciali quis est primus motor: et q̄ necesse est illum esse eternum ex quo motus ab eo imediate proueniens est perpetuus et cōtinuus. (Tribus autem.) Premissis his questionibus Aristoteles soluit questionem de primitate mot⁹ dicens q̄ cum tres sint motus: videlicet ad quātitatem qualitatem et vbi solus motus localis est primus motuū que est prima conclusio: ad cuius declarationē ponit quattuor ꝓpositiones: quarum prima est ista. Motus localis est primus motuum prioritate causalitatis ¶ Secunda propositio. Motus localis est primus motuū prioritate nature ibi. (Ampli⁹ et hinc.) ¶ Tertia propositio. Motus localis est primus motuum prioritate temporis ibi. (Adhuc tempore.) ¶ Quarta propositio. Motus localis est primus motuum prioritate perfectionis ibi.) Omnino autem videtur.) ¶ Primam propositionem philosophus dupliciter probat: et primo sic. Certum est q̄ non sunt nisi tres motus vt probatum est quinto huius: scilicet motus ad quātitatem qui dicitur augmentatio vel diminutio: et motus ad qualitatem qui dicitur alteratio et motus ad vbi qui dicitur localis: sed omnem motum ad quātitatem precedit causaliter alteratio et omnem alterationem precedit causaliter motus localis: igitur motus localis est primus motuum prioritate causalitatis. patet consequentia cum maiori. et minor declaratur. primo quidem q̄ omnem motum ad quantitatem precedit causaliter alteratio: quoniam omnis motus ad quantitatem est augmentatio vel diminutio: si est augmentatio necesse est vt alimentū conuertatur in naturam aliti: sic q̄ in principio sit dissimile alito et in fine simile. non autem potest fieri de dissimili simile nisi per alterationem decoquentem et transmutantem alimentum vt clare ostenditur primo de generatione. et secundo de anima. igitur omnem augmentationem precedit causaliter alteratio. Si autem motus ad quantitatem fuerit diminutio igitur subtractum a corpore animato aliquando est simile diminuto: scilicet in principio: et aliquando est dissimile: videlicet in fine: sed impossibilis est transitus de simili ad dissimile sine alteratione vt patet: igitur omnem diminutionem precedit causaliter alteratio. Secundo arguitur q̄ omnem

Tex. cō. 55.

alterationem precedit causaliter motus localis quoniam non est possibilis alteratio absq; proximitate alterantis cum alterato sic q alterans assimilat sibi passum faciens ipsum esse actu tale quale prius erat in potentia vt actu calidum facit actu calidum quod prius erat potentia calidū. cum igitur alterans ⁊ alteratum prius distent et postea sint propinqua quod non potest fieri nisi per motum localem igit ⁊c. Ex isto sequitur omnem generationem ⁊ corruptionem precedit causaliter motus localis: quoniam omnis generatio vel corruptio est alteratio vel finis alterationis: vt ostendetur primo de generatione. sed omnem alterationem precedit causaliter motus localis igitur ⁊ omnem generationem vel corruptionem. Necq; obstat inquit commentator si quis dicat q alterum istorum est nouiter generatum scilicet alterans vel alteratū: propter quam causam non requiritur motus localis: quoniam si aliquid generatur de nouo oportet alterans ex quo non semper alterat approximari materie: hoc autem non potest fieri nisi per motum localem sic q alterās moueatur ad alteratum vel econtra. Fiat ergo hoc argumentum nunq̄ fit augmentatio vel diminutio absq; resolutiōe nutrimenti vel partis corporis animati: ⁊ nunquā fit huiusmodi resolutio absq; alteratione ⁊ nunq̄ fit alteratio absq; motu locali: igitur motus localis est primus motuum prioritate causalitatis. T.e.li. Tribus auem existētibus motibus alio quidem s'm magnitudinem ⁊ alio s'm passionem) idest qualitatem (⁊ quodam s'm locum quem vocamus loci mutationem hunc necessarium est primum esse: impossibile enim est augmentum esse alteratione non p̄existēte. q eīn augmentat est quidem tanq̄ simil augmentet est aūt tanq̄ dissimili: cōtrariū eīn alimētum dicit ꝯtrario) esse dissimile in principio (addicit autem omē factū simile simili. necesse est igit alterationē in cōtrariā esse mutationē. at vero si alterabit indigebit oē alterans et agēs ex potētia calido actu calidū. Manifestū igit q mouēs nō similiter se habet sed aliqn̄ aūt ꝓpi' aliqn̄ aūt lōgius ei qd alterat: hoc aūt sine loci mutatiōe nō ꝯtingit esse.) ¶ Ex ꝓbatiōe h' cōclusionis aristo. īfert q sicut ī motu ad quātitatē dat duplex mutatio q̄ꝝ vna ē prima. s. augmētatio ⁊ alia ē posterior vz diminutio. ⁊ in motu ad qualitatē datur duplex mutatio quaꝝ vna est prima. s. que fit in qualitatibus primis: ⁊ alia posterior que fit in qualitatib' secūdis. ita in motu ad vbi datur duplex mutatio quaꝝ vna ē prima vz mutatio circularis: ⁊ alia nō prima vz mutatio recta. Sicut eīn in rebus plurib' ad quas est mot' est ordo s'm prius ⁊ posterius: ita ⁊ in ipsis motibus ⁊ mutationib'. T.e.li. Si ergo necesse est semp motū esse necesse est semper mutationē) aliquā in oīni genere (esse primā motuū ⁊ in loci mutatione si est alia quidem prima: alia vero posterior prima. ¶ Secūdo arguit phs ad eandē ꝯclusionē testimonio antiquoꝝ di. raritatē ⁊ densitatē principia esse oīm passionū sic q graue ⁊ leue: duꝝ ⁊ molle: calidū ⁊ frigidū nō videntur esse nisi raritates ⁊ densitates. ⁊ ꝯsequēter saluabāt omnem generationē ⁊ corruptionē omnēq; motū ⁊ mutationē per condensationē ⁊ rarefactionē: congregationem ⁊ disgregationē. dicebant eīn congregationē rerū inuicem esse generationē per quā si generabat calidum leue aut molle: illud dicebant esse rarū. si vero generabat frigidū graue aut duꝝ dicebant illud esse densum.

Disgregationē vero reꝝ ab inuicem asserebāt esse corruptionē. oīnes ergo transmutatiōes saluabant p cōgregationē ⁊ segregationē: sed nō est possibilis congregatio vel disgregatio absq; motu locali: igitur motus localis precedit causaliter omnem generationem ⁊ corruptionem omnēq; alterationem: ⁊ consequenter omne augmentum ⁊ diminutionem cum non inueniatur aliquis istorum motuum absq; motu locali: sed bene econtra. Antiqui enim ponebant augmentum per subintroitum corporum per poros vacuos ⁊ diminutionem per recessum talium corporum a porositatib' vacuis quod fieri non poterat absq; motu locali. Sic etiam alterationem saluabant per motum localem scilicet per congregationē ⁊ segregatōnem corpoꝝ athomorum aut alio modo s'm q bene patet considerāti opiniones Anaxagore Democriti Empe. et alioꝝ quorum positiones recitat philosophus primo de generatione. T.e.li. Amplius autem omnium passionum principium raritas ⁊ densitas) sunt s'm antiquos (et graue nanq; et leue ⁊ molle ⁊ durum ⁊ calidum ⁊ frigidum densitates videntur esse ⁊ raritates quedam: densitasq; ⁊ raritas congregatio' ⁊ disgregatio s'm quas generatio ⁊ corruptio dicitur substātiarum: que autem congregātur necesse est s'm locum mutari. at vero si a' quod augmentatur ⁊ detrimentum patientis mutat s'm locum magnitudo) idest necesse est q fit motus localis si magnitudo eius q augetur ⁊ magnitudo patientis detrimentum mutatur s'm locum.

Notandum q deus ⁊ intelligentie primo mouent motu locali: corpora autem celestia mota localiter primo mouent motu alterationis scilicet hec inferiora. forme autem corporum animatorum primo mouent motu augmentationis ⁊ diminutionis. ⁊ quia deus ⁊ intelligentie precedunt causaliter corpora celestia ⁊ corpora celestia precedunt causaliter formas animatorum: adeo motus localis est prior causaliter motu alterationis: ⁊ motus alteratiōis est prior causaliter motu augmētationis ⁊ diminutionis. Unde s'm philosophum motores immobiles alterant hec inferiora mediante celo Et quia signa calefacientia ⁊ infrigidantia aliquando sunt propinquiora ei quod alteratur ⁊ aliquando remotiora ⁊ successiue habent alium ⁊ alium aspectum ad hec alterabilia ideo causatur alteratio in hec inferiora per motum localem: ⁊ consequenter augmentatio ⁊ diminutio cum non possint esse tales motus absq; alteratione nec etiam absq; accessu ⁊ recessu partium.

Sed dubitatur quis motus specificatur a termino ad quem s'm philosophum quinto huius: sed prior est quantitas qualitate: igitur motus ad quantitatem que est augmentatio vel diminutio est prior causaliter motu ad qualitatem qui est alteratio. Ad hoc respondet Egidius negando consequentiam quia licet absolute quantitas precedat qualitatem: non tamen augmentatio vel diminutio alterationem: quoniam alteratio est motus simplex: augmentatio autem vel diminutio est motus mixtus cum semper includat motum localem. ¶ Sed dicitur aliter q licet quantitas precedat qualitatem: non tamen quantitas acquisita: Immo talis est posterior qualitate: Sicut etiam substantia est prior accidente: tamen substantia generabi-

lis ⁊ corruptibilis ē posterior accidēte cū necāio ꝓsup-
Tex. cō.56. ponat accidētia ī mā. (Amplius ⁊ hic. Scōa ꝓpositio: motus localis ē primus motuū prioritate nature. Ista ꝯclo est manifesta habita distinctiōe de priori ꝑm nām ꝑm tps ⁊ ꝑm pfectionē. Illud eīm est altero prius ꝑm nām qđ pōt esse sine illo ⁊ nō eꝯ: quō vnitas dr prior nūero: qꝛ nō pōt esse nūerus absq; vnitate: pōt aūt esse vnitas absq; nūero. Illud vero est altero prius ꝑm tps cuius tps fuit ante tps alterius eo mō q̄ pater ē prior filio. Sꝫ illud ē altero prius ꝑm pfectionē qđ est maioris pfectionis: ⁊ sic forma ē prior mā: ⁊ mixta sunt priora elemētis. ¶ Cōsimilis distinctio est in motu vꝫ q̄ aliquis motus sit altero prior intelligit triplr. s. prioritate nature: prioritate tpis ⁊ prioritate pfectiōis. Le.li. Amplius ⁊ hinc ꝯsiderādū erit manifestū q̄ loci mutatio prīa) sit (primum eīm sicut ⁊ in aliis sic ⁊ in motu dicet vtiq; primū multipharie dicit aūt prius) ꝑm nām (quo nō existente nō erūt alia: illud vero sine reliquis ⁊ q̄ ꝑm ꝑfectionē (⁊ qđ tpe) dr prius. ¶ Ista distinctiōe p̄missa aristo arguit ꝯclōem duplr ⁊ primo sic: Oē ppetuū est prius nā nō ppetuo: sed tīn motus localis est ppetuus igit motus localis ē primus motuū prioritate nature: patet ꝯña cū maiori: qꝛ natura prius īuenit in re ppetua q̄ in re nō ppetua: ⁊ minor declarat. q̄ eīm nullus alius motus a motu locali sit ppetuus ostēsum ē. 6. hu° ⁊ ostēdet infra. sed q̄ motus localis sit ppetuus arguit qm̄ aliquis motus ē ppetuus vt ꝓbatū est. aut igit cōtinuus vel discōtinuus vꝫ motus cōpositus ex motib° ꝯñter se habētib° sed dignius est q̄ motus ꝯtinuus sit ppetuus q̄ discōtinuus cū sit magis vnus: igit motus ꝯtinuus ē ppetuus: sed nullus ē hu° motus ꝯtinuus ppetuus nisi motus localis vt h̄ supponit ⁊ infra manifestabit: igitur ⁊c. Le.li. Quare qm̄ motū qndē necē ē eē ꝯtinue erit vtiq; aut q̄ ꝯtinuus aut q̄ ꝯñter magis aūt q̄ ꝯtinuus ⁊ dignius ē ꝯtinuū q̄ ꝯñter eē dignius aūt sp accipi° in nā eē si possibile ē: possibile autē cōtinuū eē) motū localē (mōstrabit aūt posterius: nūc aūt hoc supponat ⁊ nūc neq; vllū aliū possibile esse) ꝯtinuū ⁊ ppetuū (sꝫ aut). i. solū (loci mutatōnē necē igit lationē eē primā) prioritate nature. ¶ Secūdo arguit phs sic: Ille motus ē alio prius nā q̄ pōt esse sine illo ⁊ nō eꝯ: sꝫ motus localis pōt esse sine aliis motib° ⁊ nō eꝯ: igit motus localis ē primus motuū prioritate nature: ptꝫ ꝯña cū maiori ex distinctiōe data ⁊ descriptione eius q̄ ē prius ꝑm nām. ⁊ minor declarat: qm̄ si est augmētatio vel diminutio aut alteratio gnātio vel corruptio necē ē q̄ sit motus localis vꝫ primi motoris ⁊ primi mobilis cū sit cā illius īmediata vt ē ostēsū ī prio ca° hu° trac. nō aūt ē necē q̄ sit aliquis illoꝝ motuū si motus localis est cū qlibet istoꝝ incipiat ⁊ desinat esse nō autē motus localis vt inferius demōstrabit. Itē si aliqd augeť vel diminuit aut alterat gnāt vel corrūpit ipꝫ pōt moueri localr vt patꝫ īductiue. nō aūt si aliqd mouet localr ipm pōt augeri vel diminui aut alterari gnāri vel corrūpi: vt ptꝫ de celo: igit ⁊c. Le.li. Neq; eīm vna necessitas ē neq; augmētari neq; alterari ⁊ similr. nā neq; fieri aut corrūpi ꝯtingit q̄ mouet localr. hoꝝ aūt neq; vnū ꝯtingit nisi ꝯtinuus sit) motus localis ꝑꝫ (quā mouet primum mouens.)

Dubitatur qm̄ sicut in celo inuenit motus localis absq; alteratōe ita ī terra inuenit motus alteratōis absq; motu locali: cū terra sp q̄escat q̄ete opposita motui locali ⁊ sēp alteret a celo ꝑ caliditatē ⁊ frigiditatē ⁊ ꝑ alias influētias nō sensibiles. Itē vr̄ q̄ in celo nō possit eē motus localis absq; alteratiōe sicut neq; absq; illuminatōne cū illūinatio sit mutatio ppetua in celo sicut motus localis. ¶ Ad primū dr̄ q̄ lꝫ terra ꝑm se totā nō moueat localiter tīn mouet localr ꝑm ptē ⁊ qm̄ ipa alteratur ꝑ caliditatē ⁊ frigiditatē ipsa ꝑm aliquā ptē ꝯdensat vel rarefit qđ nō pōt esse absq; motu locali. ¶ Ad scōm dr̄ q̄ phs loq̄tur de alteratiōe q̄ ē virtus motus: illuminatio aūt nō ē virtus motus siue fiat in tpe siue in instāti cum nō sit de ꝯtrio in ꝯtriū. Et si q̄ritur vtrū inter motū localē celi ⁊ illuminationē eius sit aliq̄ prioritas: pōt dici q̄ ē prioritas pfectiōis qꝛ illuminatio pfectior ē motu celi ac etiā quodāmō cāitatis: qm̄ motus celi sicut ꝓsupponit ptes luminosas celi ita ⁊ illuminationē. Unde in prio instāti mūdi fuit lumē ⁊ illūinatio ptiū celi ⁊ tīn in illo instāti nō fuit motus sed imediate post illud īstās. (Adhuc tpe.) ¶ Tertia ꝓpositio. Motus localis ē primus Tex.
motuū prioritate tpis: ꝓbat duplr ⁊ prio sic: Oē ppe cō.57.
tuū ē prius nō ppetuo prioritate tpis: sed motus localis est ppetuus alij aūt sunt nō ppetui: igit ⁊c. ptꝫ ꝯña cum maiori ⁊ minor manifestabit infra vbi ꝓbabit motū celi ppetuū eē: alij vero motus habētes inceptionē et desinitionē. motorib° eīm ppetuis cōpetit mouere motu locali imediate nō aūt aliquo alioꝝ motuū: vt iductiue liquet. Le.li. Adhuc tpe) ꝯtingit motū localē esse mutationē (primā: ppetuis eīm cōtingit solum mouere ꝑm hunc) motum.

Contra cōclusionē aristo. mouet dubitationē. videret eīm ī his q̄ gnānt et corrūpunt nō motū localē esse primā mutationē sꝫ vltimā. in aīalib° eīm prīa mutatio ē gnātio: secūda ē alteratio. tertia augmētū. q̄rta vero ē motus localis. s. deambulatō: cū aīal iā pfectū ē. ⁊ hmōi ordo ē ꝑꝫ prioritatē tpis: ⁊ sic posset aliquis opari de celo q̄ ibi est successio tpalis hoꝝ motuū quoꝝ primus est gnātio ⁊ vltimus est motus localis. Le.li. Sed in vno qndē habētiū gnātionē loci mutatōnē necesse ē postremū motuū eē: pōt eīm ipm fieri primū) est (alteratio ⁊ augmētū sed loci mutatio iā pfectoꝝ motus est.) ¶ Rñdet phs q̄ lꝫ in quolibet indiuiduo gnābili ⁊ corruptibili gnātio p̄cedat motū localē: tīn absolute loquēdo motus localis p̄cedit generationē. Sicut eīm celū qđ nō fit neq; factū est: est causa oīm generabiliū ⁊ corruptibiliū: ita motus localis eius est causa oīm generationū ⁊ corruptōnū. ⁊ qꝛ motus ille est ppetuus sicut celū. gnātio aūt quecūq; sit illa hꝫ principiū: ideo motus celi p̄cedit tpe omnē gnātionē. ꝓbatū est eīm. 9. metaph. q̄ in quolibet indiuiduo gnābili ⁊ corruptibili potētia p̄cedit actū ⁊ tamē absolute loquēdo actus p̄cedit potētiā: qm̄ nihil pōt exire de potētia ad actū nisi ꝑ actū: cū oīe agens agat ꝑm q̄ est in actu. primus eīm actus ē deus ⁊ prima potētia ē materia. constat aūt deū priorē esse materia: ⁊ ꝑ ꝯñs in trāsmutatiōe materie ad aliquā formā lꝫ gnātō illius forme p̄cedat motū localē eiusdē: nō tīn p̄cedit motū localē simplr imo ꝓsupponit motus localis oīb° his que fiūt q̄ est cā successiōis oīm motuū istoꝝ inferioꝝ. Le.li. Si alteꝝ necesse est motū eē ꝑm loci mutationē prius q̄ ⁊ gnātiōis cā erit his q̄ fiūt nō factū). s. celū se hñs (vt gnāns eius qđ gnāt: qm̄ vr̄ vtiq; gnātō eē prima motuū ꝓpter id qđ fieri oꝫ rē primū) anteq̄ moueat localiter: neq; ex hoc debet ꝯcludi q̄ (hoc in vno qndē quolibet eoꝝ que fiūt sic se hꝫ) q̄ generatio p̄cedit motū localē (sed alteꝝ necesse est prius aliqd moueri) q̄ sit

causa (his que ſiũt ens ⁊ ipm nõ factũ ⁊ iſto alterũ pri⁹).i. ex quo ſequit ꝙ motu generatõis eſt alter motꝰ prior vȝ localis. Secũdo arguit phs ad eandẽ ꝯcloẽȝ ſic: Aliqs eſt prĩmꝰ motuũ prioritate tẽpis ⁊ nullꝰ niſi motꝰ localis: igit motꝰ localis eſt prĩmꝰ motuũ prioritate tpis: patet ꝯña cũ maiori ex determinatis in .4. huius vbi oſtẽſum ẽ ꝙ ſicut tps ẽ mẽſura oĩm motuũ ita eſt dare vnũ motũ ꝗ eſt metrũ ⁊ mẽſura oĩm aliorum motuũ. ⁊ minor declarat qm̃ ſi aliqs eſſet prĩmꝰ motuum qui nõ eſſet motꝰ localis maxie videret generatio: qm̃ vt oſtẽſum eſt in vnoquoqꝫ generabili gñatio ꝑcedit oẽm aliũ motũ: ſed iſtud nõ põt eſſe qm̃ aliter oĩa que mouent eſſent corruptibilia qꝺ eſt falſuȝ: ⁊ ꝙ illud ſequat arguit: Nã in quocũqꝫ repitur poſteriꝰ in eodẽ põt repiri priꝰ: ſi igit generatio ꝑcedit oẽm aliũ motũ igit oĩe qꝺ mouet põt aut potuit generari: ſed oĩe generabile ẽ corruptibile vt ꝓbat primo ce. igit oĩa q̃ mouent ſũt corruptibilia. Si igit generatio nõ ꝑcedit motũ localẽ neqꝫ ẽ prĩmꝰ motuũ prioritate tpis a fortiori nec aliqs motꝰ cõſequẽs gñationẽ ẽ prĩmꝰ motuũ vȝ alteratio augmentũ detrimentũ ⁊ corruptio. Te. li. Omnem igit generationẽ impoſſibile eſt eſſe priorẽ ... (oĩa eñ eſſent que mouent corruptibilia: manifeſtũ ẽ ꝙ neqꝫ ꝯtiũ motuũ neqꝫ vnꝰ prior eſt: dico aũt ꝯñter augmẽtũ poſtea alterationẽ ⁊ detrimẽtũ ⁊ corruptoẽȝ oẽs eñ poſteriores gñatione ſunt: q̃re ſi nõ generatio prior ẽ loci mutatõe neqꝫ aliaꝝ neqꝫ vna ꝑmutatõnũ)

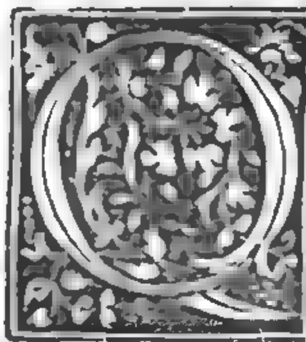
Notandũ ſm cõmẽ. cõmento ... ꝙ ſi oĩe tranſlatũ ex ſe eſſet generatũ tũc gñatũ haberet cauſas infinitas: contingeret vt añ trãſlatũ ꝑ ſe eſſet aliud trãſlatũ ꝑ ſe ⁊ ſic i infinitũ) Iſta ꝯña cõmẽtatoris ſic declarat: Oẽm gñatõem ꝑceſſit alteratio ⁊ oẽm alterationẽ ꝑceſſit motꝰ localis: igit ante oĩe generatũ fuit aliqꝺ alteratũ ⁊ ante oẽ alteratũ fuit aliqꝺ motũ localiter: ſi igit oẽ motũ locale ẽ generatũ oȝ infinitas cauſas ꝑceſſiſſe illud motũ localr vȝ infinitas gñatiões infinitas alteratiões ⁊ infinitas motiões locales. ¶ Sed cõmẽtator mouet vnũ dubiũ qꝛ nõ videt ꝙ gñatio ꝑcedat alterationem vt dicit phs in lrã: qm̃ gñatio eſt finis alteratõis ꝑ ipm primo de gene. Sicut igit oẽ alteratũ priꝰ fuit generatũ: ita añ oẽ generatũ fuit aliqꝺ alteratũ ⁊ ita videt circulatio in gñatione ⁊ alteratiõe. Rñdet cõmẽ. ꝙ phs voluit gñationẽ ꝑcedere alterationẽ eo mõ quo ꝑdicamẽta ſimul cẽ ꝑcedũt. Nã qꝛ ſuba ꝑcedit qualitatẽ: gñatio que eſt via in ſubam ꝑcedit alterationẽ que ẽ via in qͥtatẽ. ꝙ aũt alteratio ꝑcedat generationẽ hoc ẽ per accidẽs inquit cõmentator: ſic ꝙ generatio ꝑcedit alterationeȝ ꝑ ſe. alteratio aũt ꝑcedit generationẽ ꝑ accidẽs. Iſta rñſio eſt difficilis qm̃ finis ꝑſupponit per ſe ea que ſunt ad finẽ: ⁊ ea que ſũt ꝑ accidẽs ꝑſupponũt ꝑ ſe ea q̃ ſũt per ſe vt colligit a pho. 2. huiꝰ. Cõſtat aũt generationẽ eſſe finẽ alteratõis vt ẽ ꝓbatũ primo de gene. ⁊ ipaȝ generationẽ eſſe trãſmutationẽ ꝑ accidẽs alterationẽ vero quã terminat eſſe trãſmutationẽ ꝑ ſe vt determinat ipe cõmẽtator. 6. huꝰ. igit gñatio nõ per accidẽs ſed ꝑ ſe ꝑſupponit alterationẽ. ¶ Itẽ oĩe ꝑ accidẽs põt nõ eſſe ꝑ ariſto. ſupra i iſto octauo. ſi igit gñatio ꝑſupponit alterationẽ ꝑ accidẽs poſſibile ẽ ꝙ ſit gñatio abſqꝫ alteratõne precedẽte qꝺ eſt ꝯ doctrinã ariſto. primo de genera. imo rõ quã facit in principio huiꝰ octaui de eternitate motꝰ nulla eſſet cũ dicit ſi oĩa mobilia inceperũt eſſe ꝑ gñationẽ: igit ante oĩa illa fuit motꝰ. ſ. alterationis ex que gñatio terminat alteratiõem neceſſario eẽ ꝑ ſe. Dicendũ igit ꝙ nõ intẽdit phs ꝓcedere abſolute generatõnẽ ꝑcedere alteratiõeȝ qm̃ prioritate nature cauſalitatis ⁊ tpis alteratio ꝑcedit gñationẽ ſed intẽdit ꝙ in vnoquoqꝫ gñabili ⁊ corruptibili gñatio ꝑcedit oẽm aliũ motũ ſm ꝙ bene patet ex lrã. ⁊ ſi ſuba ꝑcedit qͥtatẽ nõ tñ ſubſtãtia genita ꝑcedit qualitatẽ cũ quelibet talis ſuba ꝑſupponat qͥtates primas in materia tãꝙ finis ea que ſũt ad finẽ. ¶ Circa ꝑdicta dubitat primo ꝯ cõcluſionẽ qm̃ gñatio eſt eterna ſm phm tã in hoc. 8. ꝙ in li. de gene. igit motus localis nõ ꝑcedit generationem tpe. ¶ Secũdo dubitat circa hoc qꝺ dixit phs in prima ꝯcluſiõe ꝙ oẽm augmẽtationẽ ꝑcedit alteratio ⁊ nũc dixit ꝙ poſt augmentũ eſt alteratio. ¶ Ad primũ dicit ꝙ lȝ generatio in cõmuni ſit eterna nõ tñ aliqua generatio in ſpãli: ideo motꝰ localis ẽ prior generatione in cõmuni prioritate cãſalitatis: ⁊ eſt prior gñatione i ſpeciali quecũqꝫ ſit illa prioritate tpis: ⁊ nõ ſolũ motꝰ localis in cõmuni habet hãc prioritatẽ ſed etiã in ſpeciali vȝ motus celi. Ad ſecundũ dicit ꝙ quelibet augmẽtatio ꝑſupponit aliquã alterationẽ cũ quo tamẽ ſtat ꝙ in aĩali aliqua alteratio ꝑſupponit augmẽtationeȝ. Sicut eñ corruptio facta ſenio ꝑſupponit diminutõeȝ ita diminutio ꝑſupponit alterationẽ factã tpe ſtatꝰ. alteratio aũt illa ꝑſupponit augmentũ. iſte eñ ordo nõ eſt neceſſariꝰ ſimpliciter ſed eſt neceſſariꝰ in aĩali moriente ſenio. (Omino aũt videt.) ¶ Quarta ꝓpoſitio. Tex. cõ 58. Motus localis eſt prĩmꝰ motuũ prioritate perfectionis. Iſtã ꝯcloem phs quadrupliciter ꝓbat ⁊ primo ſic: Illud qꝺ eſt vltimũ in generatiõe eſt primũ in perfectiõe: ſed motꝰ localis ẽ vltimꝰ in generatiõe: igit motus localis eſt prĩmꝰ in perfectiõe: patet ꝯña cũ maiori inductiue: qm̃ pricipiũ ẽ imperfectũ ⁊ finis ẽ perfectus cũ natura ſemꝑ ꝓcedat ab imꝑfecto ad ꝑfectũ ⁊ a minus ꝑfecto ad magis ꝑfectũ. elemẽta eñ quia ſunt prima in gñatione imꝑfectiſſima ſũt: ⁊ aĩalia ꝑfectiſſima qꝛ ſunt vltima in gñatiõe. mixta aũt inaĩata ꝑfectiora ſunt elemẽtis: ⁊ plãte ꝑfectiores ſũt mixtis inanimatis et minoris ꝑfectiõis ꝙ aĩalia: qm̃ mixta inaĩata poſteriꝰ generant elemẽtis ⁊ priꝰ ꝙ plante. in aĩali etiã infantia eſt minime ꝑfectiõis: ⁊ iuuẽtus maioris ꝑfectionis: pueritia aũt ⁊ adoleſcẽtia mediũt: ⁊ hoc ideo: qꝛ natura cõtinue vadit a minꝰ ꝑfecto ad magis ꝑfectũ. Minor aũt eſt de ſe nota vȝ ꝙ motus localis eſt vltimꝰ in gñatione qm̃ priꝰ generat aĩal deinde alterat ⁊ auget. vltimo aũt mouet localiter. ſ. in ꝓceſſu quo acquirit finis ꝑ ea que ſunt ad finẽ. Te. li. Omino aũt videt ꝙ fit imꝑfectũ ⁊ ad pricipiũ iens) vȝ ꝙ eſt primũ i gñatiõe (q̃re gñatiõe poſteriꝰ nã priꝰ eſt) vȝ nãlitate ꝑfectiõis (vltimũ aũt loci mutatio oĩbꝰ ineſt q̃ ſunt in gñatiõe). i. in via gñatiõis. ¶ Secũdo arguit ſic phus: Illud quod paucioribꝰ attribuit ꝑfectꝰ ẽ: ſed motꝰ localis paucioribꝰ attribuit ꝙ aliꝫ motꝰ: igit motꝰ localis ceteris ꝑfectior ẽ. prĩa ps antecedẽtis declarat inductiue. nã viuẽ ꝑfectꝰ ẽ ꝙ eſſe qꝛ paucioribꝰ attribuit. ⁊ ſentire ꝑfectꝰ eſt ꝙ viuere ⁊ moueri ſm locũ ꝙ ſentire ⁊ itelligere ꝙ moueri ſm locũ: ⁊ hoc iõ: qꝛ paucioribꝰ attribuit. viſꝰ etiam eſt perfectior ꝙ tactus: ⁊ cogitatiua ꝙ fantaſia quia paucioribꝰ cõmunicat: vt de ſe notũ eſt. Secũda pars antecedẽtis declarat ex eo: quia alteratio augmẽtatio ⁊ diminutio attribuit plãtis ⁊ aĩalibꝰ imꝑfectis. eis aũt nõ cõpetit motus ſm locũ ꝓpter defectũ priuȝ organicaꝝ requiſitaꝝ ad illũ motũ. Aĩalia aũt ꝑfecta mouent illo motu qꝛ habẽt mẽbra ⁊ organa diſpoſita. Te. li. Unde alia oĩno imobilia ſunt ꝓpter indigẽ

tiã organi vt plante ⁊ multa genera aĩaliũ pfectis aũt inest: quare si magis inest loci mutatio magis cõphẽdentib⁹ naturam).i. naturales pfectiões (⁊ motus hic primus alioꝝ vtiq̃ erit ꝭm subam) idest ꝭm pfectiõe3 (ꝑpter hec) q2 cõpetit pfectiorib⁹ in natura. ℂ Tertio sic arguit phs: Ille mot⁹ est pfectior q nõ abiicit d̉ suba sed solus motus localis est ille q nõ abiicit de suba ergo [illegible] motus localis est pfectissim⁹ motuũ: patet ɔña cu3 minori: q2 mot⁹ localis ẽ ad vbi: alii aũt mot⁹ sũt ad formã: ideo alii motus abiiciũt de suba rei introducẽdo vnã formã post aliã: motus aũt localis nõ abiicit de suba ex quo nõ expellit neq̃ introducit aliquã formã absolutã locati sed tm̃ vbi q est respectus adueniens ĩ mutatiõe loci ⁊c. maior aũt tenet inductiue. Uidemus eñ generaliter rem illã pfectiorẽ esse cui min⁹ deficit de suba: ⁊ illã pfectissimã cui nihil deficit de suba: sic ille motus est pfectior q minus abiicit de suba: ⁊ ille ẽ pfectissim⁹ qui nihil abiicit de suba. Le. li. Et q2) mot⁹

Tex. cõ. 6ᵒ. localis (nequaq̃ subam mutat) ei⁹ mobilis (q mouet motũ in eo q fertur) idest ꝭm q mouet localiter: ideo mot⁹ localis est aliis pfectior (ꝭm eñ hũc solum nihil mutat in esse sicut ei⁹ qđ alterat quale eius aũt qđ augetur ⁊ detrimentũ patiẽtis q̃. ℂ Quarto ad ide3 sic: Ille mot⁹ est pfectissim⁹ qui cõpetit mobili pfectissimo: sed mot⁹ localis cõpetit mobili pfectissimo: igit mot⁹ localis est pfectissim⁹: patet ɔña cũ prima parte antecedẽtis p diffinitionẽ motus datã tertio hui⁹ q̃ fuit ista: motus est actus mobilis inq̃tũ mobile. Secũda vero ps antecedẽtis est nota: q2 motus localis cõpetit his que mouẽt seipa p se que sũt corpa nobilissima: ⁊ maxime cõpetit corpib⁹ celestib⁹ que vltra hoc q mouẽt se sũt principia motuũ oĩm alioꝝ. Le. li. Maxime aũt manifestũ est q mouẽs ipm seipm maxime hũc mouet proprie qui ꝭm locũ ⁊ etiã dicim⁹ hoc) qđ mouet seipm p se (esse eoꝝ que mouent ⁊ mouẽtiũ principiũ ⁊ primũ in his que mouent) cũ sit maxie (ipm seipm mouẽs.) ℂ Ex pdictis phs epilogãdo cõcludit intentũ suũ di. q motus localis est simplr prim⁹ motuũ. q quidem ex pcedẽtib⁹ sic arguit: Motus localis est prior ceteris motibus prioritate causalitatis ⁊ nature ⁊ tpis ⁊ pfectionis igit ⁊c. patet ɔña cũ qualibet pte antecedentis ex ꝑpositiõib⁹ pcedẽtib⁹. Le. li. Qđ quidẽ igit loci mutatio prima sit manifestũ est ex his) que dicta sunt.

Notandum ꝭm cõmẽtatorẽ cõmento. 6ᵒ. q motũ ex se nõ inuenitur in hoc motu). s. locali (nihil eñ est alteratũ ex se nec alterat se nisi p accidẽs. auctũ etiã estimat augmẽtare ex se sed p accidẽs.) ℂ Nihil igit ꝭm cõmẽtatore3 mouet seipm primo nisi motu locali. aĩal eñ ⁊ si altérat se aut auget se hoc est p accidẽs. i. nõ facit illũ motũ per se primo. Si eñ aĩal auget se hoc est p motũ generatiõis ⁊ alteratiõis: ⁊ si alterat se hoc est rõne partiu3 difformiũ se inuicẽ alterãtiũ ⁊c.

Contra predicta arguit ⁊ primo ɔtra cõclusionẽ [illegible] alios motos pfectiores esse motu locali qm̃ motus specificat a termino ad quẽ vt est pbatũ q̃nto huius. sed pfectior ẽ terminus ad quẽ generatiõis augmẽtatiõis ⁊ alteratiõis igit ⁊c. minor declarat ex eo q2 termin⁹ ad quẽ motus localis est vbi. termin⁹ aũt ad quẽ gñatiõis est suba ⁊ augmẽtatiõis quãtitas ⁊ alteratiõis qualitas. ɔstat autẽ tã subam q̃ quãtitatẽ ac et q̃litatẽ pfectiorẽ esse vbi. Secũdo arguit contra rõnes phi q2 nõ videt veꝝ q posterius in generatiõe sit pfectius qm̃ tunc diminutio esset pfectior augmẽtatione nec est veꝝ alterationẽ vel augmentationẽ abiicere de suba actu per hoc motus p se nõ abiiciat nisi accidẽs sicut neq̃ p hoc sequitur nisi accidẽs. nõ etiã est veꝝ q motus localis paucioribus cõueniat q̃ alii motus cũ iã pbatũ sit q in quocunq̃ inuenit motus ad formã in eodẽ inuenit motus ad vbi: ⁊ nõ ecõtra. ℂ Ad primũ dicit q l3 oĩs mot⁹ accipiat speciẽ ⁊ denominationẽ a termino ad quẽ: nõ tamẽ accipit dignitatẽ ⁊ pfectionẽ ab illo. Motus eñ ad vbi accipit pfectionẽ a subiecto suo: motus vero ad formã a termino suo: ideo ille motus localis est alio pfectior qui est in pfectiori subiecto: ⁊ impfectior qui est in pfectiori subiecto. illa vero augmẽtatio vel alteratõ est perfectior que est ad pfectiorẽ terminũ. Ex parte autem finis accipit dignitas ⁊ perfectio [illegible] q motus. vnde q2 motus localis habet pfectiorẽ finẽ. s. cõtinuationẽ mundi supioris cũ inferiori q̃ aliquis alius motus: ideo est pfectior. ℂ Ad secũdũ dicit q vltimu3 in generatiõe est prius in perfectiõe qñ illud vltimum ad pcedentia se habet per modũ finis: modo diminutio nõ se habet respectu finis ad augmentationẽ: ⁊ cu3 phs dicit alterationẽ augmentationẽ vel diminutiõem abiicere de substãtia per subam nõ intelligit aliquã re3 pdicamenti substãtie sed tm̃ virtutẽ inexistentẽ mobili. nõ etiã loquit phs de motu locali in cõmuni neq̃ de quolibet locali motu in particulari sed tm̃ de motu locali ꝭm locũ qui est motus ꝑgressiuus seu ad omnem differentiã positiõis. nõ eñ vult aristoteles hic ꝑbare omnẽ motũ localẽ omĩ motu ad formã esse perfectiorem sed q in cõmuni motus ad vbi perfectior est in cõmuni motu ad formã: ⁊ in particulari q aliquis mot⁹ localis omni motu ad formã est perfectior.

Que autẽ loci mutatio. Secunda ɔclo h⁹ tertii capituli est hec: Null⁹ mot⁹ ali⁹ a motu locali ẽ ɔtinu⁹ ⁊ ꝑpetu⁹: cũ eñ mot⁹ ad vbi nõ sit spẽs spãlissima sed gen⁹ nõ sufficit scire motũ localẽ esse primũ motuũ: sed etiã o3 scire quis est ille: vt ꝑcedẽtes a cõiorib⁹ ad spãlia de eternitate mot⁹ distinctã noticiã habeam⁹. Duo igit fac phs qm̃ primo pmittit vnã suppositionẽ: scđo vero exeq̃t de intẽto. ibi: (Qđ q̃dẽ igit.) ℂ Suppositio ẽ ista q declarare q̃s mot⁹ ẽ ɔtinu⁹ ⁊ ꝑpetu⁹ ẽ declarare quis est prim⁹ motuũ qm̃ oĩs mot⁹ q ẽ ɔtinu⁹ ⁊ ꝑpetu⁹ ẽ primus motuũ: ⁊ oĩs mot⁹ q ẽ prim⁹ motuũ ẽ ɔtinu⁹ ⁊ ꝑpetu⁹: eadẽ igit via ⁊ rõne ꝑbabit aliquẽ eẽ determinatũ motũ q ẽ ꝑpetu⁹ ⁊ ɔtinu⁹ ⁊ eũdẽ eẽ primũ motuũ. Le. li. Que aũt loci mutatio pria sit nũc mõstrãdũ ẽ) ⁊ pri⁹ negatiue deinde affirmatiue. (Sit aũt ẽ q nunc) dictũ ẽ v3 q loci mutatio ẽ pria (⁊ pri⁹ positũ ẽ q ɔtingit quẽdã motũ ɔtinuũ esse ⁊ perpetuũ manifestũ erit methodo) idest eadem via ⁊ eadẽ demõstratione.

Tex. cõ. 6.

Notandum ꝭm cõmentatorẽ cõmento 61 q aristoteles intẽdit illud quod prius dixit in sexto. s. q motus circularis solus potest esse eternus sed illic nõ cõpleuit ꝑscrutationem de hoc in initio vero tractatus huius ⁊ ante

huc sermonē nō solūmodo possibile esse vt sit hic mo
tus cōtinuus sed declarauit ꝙ necesse est vt sit hic mo-
tus continuus.) Istud tamē quod dicit cōmētator nō
est tenendū: quia ostēsum est in principio hui⁹ octaui
ꝙ aristoteles nō ꝓbauit ibi eternitatē motus circula-
ris sed eternitatē motus in cōmuni. Unde de eternitate
motus circularis in tribus locis facit mentionē phus:
primo quidē in sexto: vbi ꝓbat solū motū circularem
posse esse perpetuū. Secūdo in capitulis ꝑcedentibus
huius tractat⁹ in quibus probat motū primi mobilis
esse causam ꝑpetuitatis generatiōis ⁊ corruptiōis: sed
nō exprimit illū esse circularē. Tertio in hoc capitulo ⁊
in sequēti exprimēdo illū esse circularē in quib⁹ arguit
motū circularē celi esse continuū ⁊ perpetuū ⁊ nullum
Tex. co. 62 aliū motū a motu circulari posse esse continuū ⁊ ppe-
tuum. (Quod quidē igit.) ¶ Ista suppositione pmis-
sa phs ꝓbat conclusionē hanc secundā vz: Null⁹ mo-
tus alius a motu locali est ꝯtinuus ⁊ ꝑpetuus quā ipe
aristoteles sic arguit: Nullus motus qui est de contra-
rio in contrariū aut qui est inter cōtraria est ꝯtinuus et
ꝑpetuus: sed oīs motus alius a motu locali ē de cō-
trario in cōtrariū aut inter cōtraria: igit nullus motus
alius a motu locali est cōtinuus ⁊ ꝑpetuus. patet ꝯña
cum minori inductiue. nā generatio est de nō esse ad es
se: ⁊ corruptio de esse ad nō esse. Cōstat autē ꝙ esse ⁊
nō esse sunt termini cōtrarij: loquēdo de ꝯtrarietate lar
ge sumpta: ⁊ accipiēdo nō esse vt dicit priuatiōnē ⁊ nō
vt est pura negatio: quia sic nō essent termini contrarij
sed cōtradictorij: neqȝ inter eos esset mutatio aliqua.
Similiter alteratio est de ꝯtrario in ꝯtrariū. Calefactō
enī ē de frigido in calidū: ⁊ frigefactō de calido in frigi-
dum: albedo est de nigro in albū: ⁊ sic de aliis. ¶ Idē
etiā contingit de augmētatione ⁊ diminutione ꝙ quēli
bet eaꝝ est de ꝯtrario in ꝯtrariū ⁊ inter ꝯtraria videlȝ
inter magnū ⁊ paruū: aut inter magnitudinē pfectam ⁊
impfectā. Te. li. Quod quidē igit alioꝝ motuū) a mo
tu locali (ꝯtinuū neqȝ vnū) sine termio (contingit esse
ex his) dicēdis) manifestū est: enī ex oppositis cō
traria sunt motus ⁊ mutatiōes) alie a motu locali (vt
generationi quidē ⁊ corruptioni ens ⁊ nō ens termini
sunt alterationi aūt cōtrarie passiōes) idest qualitates
(augmento ⁊ detrimento) termini cōtrarij sūt (aut ma
gnitudo ⁊ paruitas aut pfectio magnitudinis ⁊ impfe
ctio) idest magnitudo pfecta ⁊ impfecta. ¶ Probata
minori phs probat maiorē vz ꝙ nullus motus qui ē
de cōtrario in contrariū aut qui est inter cōtraria ē con
tinuus ⁊ ꝑpetuus: ꝙ enī nullus q est de cōtrario in cō
trariū sit ꝯtinuus ⁊ ꝑpetuus manifestū est: quia qlibet
talis habet principiū ⁊ finē: sed ꝙ nullus q est inter cō
traria sit ꝯtinuus ⁊ ꝑpetuus arguitur: Posset enī ali-
quis dicere ꝙ lȝ motus q est unꝰ sensibilis inter calidū
⁊ frigidū nō sit ꝑpetuus tamē motus qui est infinities
inter illa ꝯtraria est ꝑpetuus vz ex albo in nigrū ⁊ ecō
uerso in infinitum.

Contra inter quoscūqȝ duos motos cō-
trarios cadit quies media. ergo
motus inter cōtraria nō potest esse ꝯtinuus ⁊ ꝑpetu⁹:
patet ꝯña: quia ad continuitatē motus requiritur con-
tinuitas temporis: vt est demonstratū quinto hui⁹. Con
stat aūt ꝙ si inter aliquos motus est qes media tēp⁹
mēsurās illos motus est discōtinuū ⁊ interruptū: ante
cedens aūt declarat inductiue qm̄ inter calefactionē et
frigefactionē cadit quies media: ⁊ similiter inter augm̄
tationē ⁊ diminutionē cadit quies media quia si nō ca
dit quies media cū nō sit ratio quare in instanti medio
mobile moueatur motu ꝑcedenti quin moueat motu
sequēti: ⁊ ecōtra sequit ꝙ aliquid simul calefit ⁊ frige-
fit: augetur ⁊ diminuit: ⁊ sic mouet motibus ꝯtrariis qḋ
est impossibile. ¶ Et qḋ dictū est de motibus intelli-
gatur esse, dicendū de mutatiōibus indiuisibilib⁹. Ge-
neratio enī ⁊ corruptio sunt mutationes opposite siue
accipiātur in generali siue in speciali. Sicut enī genera-
tio in cōmuni opponit corruptiōi in cōmuni: ita gene-
ratio ignis opponit corruptiōi ignis: ⁊ generatio for-
tis opponit corruptioni eiusdē. Constat aūt istas mu-
tationes nō posse inuicē ꝯtinuari qm̄ idē simul genera
retur ⁊ corrūperet qḋ est impossibile. Necesse est ergo
tēpus mediū esse inter has mutatiōes, quo posito ex il
lis mutationib⁹ nunq̄ fiet vna mutatio cōtinua. Te. li.
Cōtrarij aūt sunt) motus (qui sunt incōtraria: qḋ autē
nō semp mouet) ſm hūc motū compositū ex motibus
ꝯtrariis (existēs prius necesse est prius quiescere. Ma-
nifestū igit qm̄ quiescet in cōtrario) termino ipm (mu-
tans: Similiter aūt ⁊ in mutationib⁹) indiuisibilibus
est dicendū (opponunt enī generatio ⁊ corruptio sim-
pliciter ⁊ singularis singulari: quare si impossibile est
simul mutari) ſm mutationes (oppositas nō erit con
tinua mutatio) iter cōtraria (sed mediū erit tpoꝝ ips)

Notandum primo ſm cōmentatorē
cōmēto. ꝙ res natu-
rales habent magnitudinē terminatā. Minim⁹ ergo
homo est terminat⁹ naturaliter ⁊ similiter maxim⁹. Si
enī magnitudines reꝝ nō essent terminate tūc magnitu
dines nō haberēt pfectionē quesitā in natura per mo-
tum augmēti. Manifestū est enī per se qm̄ queadmo-
dū nō quelibet actio fit p quālibet qualitatē. s. p quāli-
bet formā: ita manifestū est per se esse impossibile vt q-
libet actio entiū sit per quālibet magnitudinē: sed vna
queqȝ actio actionū ꝓpriaꝝ cuilibet enti habet ꝓpriā
quantitatē ⁊ ꝓpriā qualitatē. Sicut igitur actio homi-
nis nō potest ꝑuenire nisi a forma hominis: ita impos
sibile est vt actio eius ꝑueniat nisi a sua magnitudine.
Magnitudo ergo hominis est terminata naturaliter.
simpl'r a sua forma ⁊ similiter in vnaquaqȝ rerum na
turaliū.) ¶ Prima ꝓpositio cōmentatoris est ista:
Res naturales habēt magnitudinē terminatā ꝓbatur
dupliciter. Primo quia minim⁹ homo ⁊ maximus ho
mo est terminatus naturaliter. Qḋ quidē nō est sic in-
telligendū ꝙ est dare hominē quo nō contingit dare
minorē naturaliter. ⁊ est dare hominē quo nō contin-
git dare maiorē: sed ꝙ est dare hominē quo nō contin
git dare sensibiliter maiorē. ⁊ ꝙ est dare hominē quo
nō cōtingit dare sensibiliter minorē. ¶ Itē si magnitu
dines reꝝ nō essent termiate tūc augmētū nō haberet
pfectionē terminatā in nā sed ꝑcederet in infinitū: ⁊ sic
aīalia ⁊ plante possent augeri in infinitū quod ē ꝯ ex-
perientiā. Secūda ꝓpositio. Actiōes nāles sūt a magni
tudine terminata: patet: qm̄ sicut actio hoīs nō fit nisi
a forma hoīs ⁊ gnāliter vniuscuiusqȝ ꝓpria actio non
fit nisi a ꝓpria forma ⁊ a ꝓpria qualitate: ita nō fit ni-
si a determinata magnitudine.

Notandū secūdo ſm cōmēt. eodē cō-
mēto. ꝙ si motus de albedine
in nigredinē sit ꝯtinu⁹ cū motu de nigrediē i albedinē
tūc illud qḋ mouet ab albedine mouet ad albedinē
ſm igit ꝙ mouet de albedine diminuit eā ⁊ acqrit nigre
dinē ⁊ ſm ꝙ mouet ad albedinē diminuit nigredinē et
acqrit albedinē: igit i eadē dispōne acqrit eandē partē

albedinis et dimittit illā et mouet etiā duobus motib⁹ contrarijs.) ¶ Duo inconuenientia infert cōmētator si motus cōtrarij possunt inuicē ptinuari. ¶ Primū inconueniens q simul per eundē motū acquirit albedo et deperdit albedo: pbatur: ponendo q duo motus contrarij continuent sic q in prima medietate hore sit motus de albo in nigrū et in secunda de nigro in album: et patet q in prima medietate deperdit albedo et q i eadem parte acquirat albedo: pbatur: qm per omnē albefactionē acquirit albedo: sed motus illius partis est albefactio: igit etc. pbatur minor. motus specificatur a termino ad quē: sed terminus ad quē totius motus est albedo: igit totus motus est albefactio. et per cōseqns prima medietas est albefactio. ¶ Secundū inconueniens q idem mouet motibus contrarijs qm in eodē casu mobile in prima parte hore nigrescit cū per illam partē continue depdatur albedo et acquirat nigredo: et per eandē partē albescit, ex quo totus motus est albefactio.

Notandum tertio sm cōmentatorē ex eodē cōmēto q cū duo mot⁹ nō fuerint insimul sequit vt inter eos sit tps necessario. et ista demōstratio nō debet intelligi nisi in eo moto q mouetur duob⁹ motibus cōtrarijs et habētibus principiū et finē nō in motibus successiuis qui sunt in pluribus motibus sicut motus chordarum. apud percussionem enim earū neqz in duobus motibus quorū vnus est pfectio alterius in eodē moto: qm inter omnes istos nō est tēpus neqz aliquis istorū cōtrariorū ē motus pfectus. s. habet principiū et finē. factus enim motus naturaliter nō est motus sed quies. et similiter principiū motus est ex nō motu nisi sit p accidēs.) ¶ Regula igitur cōmentatoris est ista: Si aliqui motus nō sunt simul necessario inter illos est tēpus medium: loquēdo de motibus eiusdē moti habētibus principiū et finē in actu quorū nullus est pfectio alterius. ¶ Prima conditio ponit quia duo motus cōtrarij nō simul existētes possunt esse immediati absqz tempe medio et hoc in diuersis mobilib⁹: vtputa calefactio in vna medietate hore et frigefactio in alia medietate. Aut mot⁹ contrarij diuersarū chordarū in pcussione illarū. Statim enim post motū vnius sequit motus ptrarius alterius. sed q in eodē mobili sint duo motus cōtrarij immediati absqz tempe medio illud nō est possibile. ¶ Secunda conditio ponit: quia partes eiusdē alterationis aut augmētatōis aut mot⁹ localis nō sūt simul et tamē inter illas nō est tēpus mediū immo inuicē cōtinuant. Ratio aūt quare inter illas nō est tēpus mediū: qz nō habēt principiū et finē in actu. prima enim medietas habet principiū in actu sed nō finem: quia finis in actu est quies. modo prima medietas nō terminat ad quietē sed ad motū. secūda medietas nō habet principium in actu sed bene finē: quia principiū motus in actu est qes et nō motus nisi p accidēs. ¶ Tertia conditio ponit: quia in eodē mobili possunt esse successiue diuersi motus habētes principiū et finē in actu sine tempe medio: sed vnus est pfectio alteri⁹ vel ex se vel ex ordinatione nature aut anime: qm in eodē animali post motū alterationis potest esse immediate mot⁹ augmētatōis et p⁹ motū augmētatōis mot⁹ localis. post motū etiā vni⁹ pedis ē imediate mot⁹ alteri⁹ pedis absqz tpe medio.

Dubitatur contra phm et cōmentatorē pbando q in eodē moto possunt esse motus cōtrarij successiue absqz tempore medio qm possibile est q a calefiat per totā vnā horā a nō gradu ad gradū summū caliditatis: et b frigidū summū in fine eiusdē hore sic applicatū ipsi a: quo posito et admisso: quero vtrū b tūc vel imediate post illud instās aget in a. aut nō. si sic: igit illi motus contrarij facti in a erūt immediati absqz tēpe medio. si nō: igit per tēpus erit aliqd agens sufficiēter applicatum suo passo et nō aget in id qd est falsum. Ista est illa ratio ppter quā phus et cōmentator nō tenentur in puncto isto. vnde cōmuniter concedit q inter quoscūqz duos motos cōtrarios eiusdē mobilis est quies media: nō tamē semp tēpus mediū: qm sicut duplex est mutatio quarū vna est diuisibilis mēsurata tempe et alia indiuisibilis mēsurata instāti: ita duplex est quies vz mēsurata tempe et mensurata instāti. quies mensurata tpe est illa que priuat mobile a motu per tēpus. quies mēsurata instanti est illa que priuat mobile a motu p instans. Unde in casu isto illi motus cōtrarij sunt immediati ideo inter eos nō cadit quies tempalis media sz tm instātanea qm in illo instāti medio a nō calefit neqz frigefit. si enim calefit et omē quod mouetur mouebit sexto huius: igit immediate post illud instās calefiet sed immediate post illud instās frigefiet: igitur simul calefiet et frigefiet: qd est falsum. Si aūt pro illo instāti frigefiet et omē qd mouetur mouebat: igit immediate ante illud instās frigefiet: et sic mouebit simul motibus contrarijs quod est impossibile. ¶ Sed quia molestū est audire in talibus mere naturalibus aristo. nō esse tenēdum ideo potest defendi per hunc modum dicendo q aristoteles opinatus est motus cōtrarios nō posse inuicem succedere in eodē mobili nisi per approximationem agentis ad passum: sicut cōtingit in casu dato: aut per remotionē agentis a passo sicut cōtingit in infrigidatione aque post calefactionē remoto calefaciēte: sed quia approximatio vel remotio cū sit motus localis nō pōt fieri subito ideo requirit tempus anteq agens cōtrariū incipiat agere in passum suū: quapropter inter tales motos necessario cadit mediū tempus. lz igit sit imaginabile absqz ptradictiōe duos motos cōtrarios esse immediatos in eodē mobili: non tamē est possibile naturaliter.

Contra possibile est naturaliter q in illo instanti in quo a habet caliditatē summā b sit primo sufficiēter applicatū licz approximatio fiat in tempe: igit a imediate post illud instās aget. vnde nō apparet incōueniēs qn possit applicari vnū calidū summū ipi aque dū se reducit ad frigiditatē: ita q dū est in via reductiōis et in medio sue latitudis frigiditatis applicet sibi ignis iterū calefaciēs aquā. Rñdetur q totū hoc est possibile naturaliter: et ex hoc nō sequitur q in tali instāti illud agēs sit sufficiēter applicatū: lz enim in illo instāti agēs sit sufficiēter applicatum ex pte distātie aut ppinqtatis inter agēs et passum: nō tn est sufficiēter applicatū ex pte instrumēti. Unde instrumentū agētis est species tāgibilis multiplicata ad ipm passum et in ipm passum: nō quidē qualitercūqz sumpta nec qualitercūqz multiplicata sed pluries reflexa et refracta per agens contrarium sicut contingit de lumine nunq inducente caliditatem nisi per reflexionem suorum radiorum: cum igitur huiusmodi reflexio vel refractio non possit subito fieri sed necessario requirit tempus. licet aliquando maius et aliquando minus sm maius vel minus dominium agētis supra passum: ideo tales motus cōtrarij nō possunt eē im

mediati sed necessario requirit tēpus mediū iuxta intē tionē phi τ cōmētatoris. Buridanus aūt saluat phm aliter di. φ duplex est tempus. s. diuisibile φ est mensura motus. τ indiuisibile φ est instans. Non ergo intendit phs φ inter quoscūq duos motus cōtrarios cadit tēpus diuisibile mediatū: sed φ cadit tēpus diuisibile vel indiuisibile φ est instās: ideo in casu signato de a τ b: inter calefactionē τ frigefactionē cadit tēpus me^m non diuisibile sed indiuisibile φ est instās. Sed indubie hec distinctio nō saluat: quia phs hic per tps intelligit tempus diuisibile τ nō indiuisibile vt est manifestū ex demonstratione quā facit in tertia cōclusione: pbans φ inter quoscūq duos motos reflexos cadit quies temporalis me^a. cōmentator etiā in cōmento allegato dicit φ demō^o phi est cōmunis oibus mutationib^s intēdens φ si aliqui motus nō sunt simul necessario inter eos est tempus mediū loquēdo de motibus eiusdem moti habētibus principiū τ finem in actu quorum nullus est pfectio alterius. constat autē φ motus cōtrarij diuersorum mobiliū τ motus nō habētes principium et finē in actu: ac etiā motus quorum vnus est perfectio alterius habent tēpus indiuisibile mediū qd est instans. frustra ergo cōmētator faceret illas exceptiones nisi p tempus intelligeret mensurā diuisibilem motus. Ideo oportet dicere eo modo quo dictū est φ agēs nō pōt ita bene applicari passo fm ppinquitatē distantie qn semper indigeat tempore per applicationem instrumēti. licz eī subito multiplicet species sensibilis que ē istrumentū agentis: nō tamē subito per illā agens agit qm species sensibilis nō est sufficiēs instrumentū agentis ad agendū nisi sit reflexa τ nō tantū semel sed pluries nunc aūt tanta reflexio τ totiens multiplicata non potest fieri in instāti. Et si queritur vnde prouenit necessitas huius reflexiōis dicitur φ ex ordine nature eo modo quo dictū est de lumine φ nō causat caliditatē nisi reflectatur: neq sonus auditur nisi species eius sensibilis reflectatur: vt ponit phs secūdo de anima. (Nihil
Tex. cō. 62. eī differt.) ¶ Circa predicta phus mouet quattuor difficultates quarum prima est ista: Uidetur φ mutationes opposite possint cōtinuari: quia motus oppositi nō possunt cōtinuari quia sunt cōtrarij: sed mutatōnes opposite nō sunt cōtrarie: igitur τc. patet ɔsequētia cū maiori: minor aūt est nota quia generatio τ corruptō τ alie mutatiōes indiuisibiles nō opponūtur contrarie sed cōtradictorie cū quelibet illarum sit de cōtradicto no in cōtradictoriū. Respōdet phs φ non est cura siue opponātur ɔtrarie siue cōtradictorie: qm necesse est nullas tales posse inuicē cōtinuari sed semp inter illas esse tps mediū. Si eī aliqd statim cū generatū est corrumpetur sine quiete media cū motus τ mutatio denominetur a termino ad quē vadit sine intermissione τ sine quiete media posset generatio denominari a corruptione τ a nō esse: τ sic illud qd generat corrūpit φ est possibile. φ eī corrūpitur est τ φ generat non est fm phm quinto hui^s. Te. li. Nihil eī differt cōtrarias aut nō cōtrarias esse fm cōtradictionē mutatiōis si solū impossibile sit eidē simul inesse: hoc eī) φ est cōtraria vel contradictoria esse presenti (rationi nihil vtile est.)

Dubitatur contra responsionem phi quia videtur non inter qscunq mutationes ɔtradictorias esse quietē mediā aut tempus mediū qm instās presens simul incipit τ desinit esse: igitur inter mutationē eius ad esse τ mutationē eiusdē ad nō esse nihil est mediū. Itē sit a vnū minimū naturale nūc primo genitū cui pro hoc instāti sit applicatum contrariū τ p[illegible] immediate [illegible] nō erit: igit inter gnātionē τ corruptionē eiusdē nō est tempus medium. ¶ Ad primū dicitur φ instās incipit τ desinit esse nō per aliquā mutationē que sit generatio vel corruptio sui sed eī propter successionē temporis τ quia repugnat nature sue durare per tps. ¶ Ad secundū. admisso illo casu dico φ a nō immediate post hoc corrūpetur: immo neq agēs cōtrariū imediate post hoc alterabit ipm: quia nō immediate post hoc habebit instrumentū sufficiēter applicatū eo modo quo dictum est ante τ postq habebit instrumentū sufficienter applicatū adhuc nō corrūpet a sed per tēpus alterabit anteq corrūpat. τ si ponit agens immediate agere cum applicatur ad passum debet admitti casus quia nō implicat cōtradictionē fm quē modū cōmuniter conceditur φ agens applicatū passo necessario agit. (Neq si
non.) ¶ Secūda difficultas. Dictū eī est φ semp mutans quiescit in contrariū vt mutans in sanitatē quiescit in sanitate prius φ moueatur in egritudinem. Sed istud nō videtur verum quia mutatū in corruptione de esse ad nō esse nō quiescit in nō esse cum nō sit. Secundo quia quies nō opponit motui vel mutationi cōtrarie sed priuatiue. Respōdet phus φ si mutatum contradictorie non necessario quiescit in cōtradictiōe: neq si nō est mutatio cōtraria quieti nō propter hoc motus vel mutatiōes contrarie ɔtinuātur inuicē sicut supra in alia difficultate dictū est de mutationibus indiuisibilib^s φ nō est cura si inuicē opponūtur ɔtrarie vel ɔtradictorie. sufficit eī φ nō possunt simul inesse neq inuicē cōtinuari in eodem. Stat igit solutio philosophi in hoc φ licz mutatū de esse in nō esse non quiescat in nō esse tamē quiescit in tempe medio inter generationē τ corruptionem: neq est cura si quies opponitur motui vel mutationi contrarie aut contradictorie aut priuatiue: sed sufficit φ mutatiōes opposite qualitercūq opponātur nō possunt inuicē continuari. Te. li. Neq si non necesse est quiescere in cōtradictione neq si est mutatio quieti contraria) aut non est contraria variatur propter hoc intentū. (non eī fortassis quiescit φ non est corruptio aūt in non ens sed si solū mediū sit tempus) inter generationē τ corruptionē (sicut eī) idest ppter hoc (non erit mutatio continua: neq eī ī prioribus) idest ī precedēti difficultate (contrarietas vtile fuit) ad probandū mutationes oppositas continuari (sed nō cōtingere sil esse) est necessariū qualitercūq opponāt.

Tex. cō. 62.

Notandum φ licz sit multiplex differentia inter contrarium τ contradictoriū: tamē ad presens hec ē differētia qm qd mutat de contrario in contrariū proprie quiescit in contrariū: sed non φ mutatur de cōtradictorio in contradictoriū proprie quiescit in suo cōtradictorio τ maxime in corruptione: φ eī non est nō proprie quiescit potest tamē dici φ quiescit aliquo modo exquo ante mutabatur: ideo dicit philosoph^s fortassis ad denotandum φ potest concedi quiescere φ non est. nec sequitur hoc quiescit igitur hoc est. sicut nō sequitur hoc generatur igit hoc est. nec sequit hoc quiescit igitur est aptum natū moueri. sed sufficit φ prius erat aptū moueri. (Nō oportet aūt.) ¶ Tertia difficultas. Dictū ē eī φ oportet mutatū quiescere in contrario idest in contrariū terminū τ in ɔtrā detēagit des ɔtriat motui: motus etiā ɔtrariatur motui vt patuit qnto hui^s: igitur idē a pluribus ɔtriat. Rñdet phs φ nō ē icōueniēs

Tex. cō. [illegible]

idē pluribus contrariari vz motū motui ⁊ quieti. ⁊ ad ppositionē famosam. vni tm̄ vnū est contrariū. dicitur q illa est intelligēda simpliciter ⁊ eque primo: quia nō est incōueniēs vnū plurib⁹ cōtrariari quodāmō. Eq̄le eñ cōtrariat magno ⁊ paruo. qm̄ mediū inter ꝯtraria ꝯtrariatur extremis. nā rubeū cōtrariat albo ⁊ nigro ⁊ etiā equale magno ⁊ paruo. ⁊ pñter quies medians inter sanationē ⁊ egrotationē cōtrariat vtriqꝫ illorū. cōtraria igit extrema cōtrariant simpliciter ⁊ per se primo: vt albū ⁊ nigrū: calidū ⁊ frigidū: motus sursum ⁊ motus deorsum. mediū aūt inter talia cōtrariat quodāmodo ⁊ p se nō primo vtriqꝫ extremoꝝ. Necesse est igitur accipe aliquid cōtrariari plurib⁹ s. quietem motibus cōtrarijs. ⁊ cōsequēter nullos motos cōtrarios neqꝫ aliquas mutatiōes oppositas posse inuicem cōtinuari. Le. li. Non oportet aūt turbari q idem plurib⁹ erit cōtrariū vt motus ⁊ motui ⁊ statui qui est in ꝯtrariū sed hoc solū est accipere qđ opponit quodammodo ⁊ motui ⁊ quieti motus ꝯtrarius sicut equale ⁊ mēsurabile excellēti ⁊ ei qđ excellit) idest magno ⁊ paruo (⁊ q nō cōtingit simul oppositos neqꝫ motos neqꝫ mutatiōes esse) in eodem.

Notandum ſm cōmentatorē cōmento. 62. q modus ſm q̄ motus est cōtrarius motui est alius a modo ſm q̄ motus est cōtrari⁹ quieti: ⁊ equale est cōtrarium magno ⁊ paruo ſm hoc q cōtrarietas que est inter equale ⁊ nō equale est vna. ⁊ similiter videt esse omnibus medijs cū extremis.) Nihil igit eodē modo cōtrariat plurib⁹ sed diuersimode nō est incōueniēs: ⁊ ex hoc cōcedit q motus quattuor ꝯtriat duob⁹ positiue ⁊ duob⁹ priuatiue. Motus eñ terre deorsum ꝯtriatur motui terre sursum ꝯtrietate terminoꝝ. ⁊ motui ignis deorsum ꝯtrietate ſm nām. ac etiā ꝯtrib⁹ istoꝝ motuū vt patuit. s. h⁹.

Sed dubitatur quia dicit philosophus primo metaph. q cōtraria sunt que posita sub eodē genere maxime a se distāt: sed in eodē genere nō est nisi vna maxima distātia: igit in eodē genere nō est nisi vna ꝯtrietas. Itē equale opponitur relatiue equali sicut simile simili per aristo. in p̄dicamētis ⁊ quinto metaph. igitur non opponit magno ⁊ paruo. ¶ Ad primū dicit q arist. diffinit ibi cōtraria simpliciter ⁊ nō ꝯtria ſm qd. ¶ Ad secundū respōdetur q equale dupliciter sumit vz positiue ⁊ priuatiue. si accipit positiue sic nō opponit magno ⁊ paruo sed equali eo modo quo vnū correlatiuoꝝ opponit alteri. si priuatiue sic opponit magno ⁊ paruo vt asserit phus primo metaph. quare ⁊c. (Qđ Tex. cō. 63.
aūt in generatiōe. ¶ Quarta difficultas q motus cōtrarij nō possint inuicē ꝯtinuari est ratio ex eo quia aliquid simul moueret motibus ꝯtrijs qđ est incōueniēs. modo nullū incōueniēs videt sequi ex hoc q mutationes opposite indiuisibiles cōtinuent. Rñdet phus q magnū incōueniēs sequit si generatio ⁊ corruptio inuicem cōtinuent: qm̄ dato illo sequit q deus ⁊ natura aliquid facit frustra vz illud quod generatur ⁊ subito dum est genitū corrūpitur sic q nō manet per tps. ⁊ sicut arguitur de generatione ⁊ corruptiōne q nō pñt inuicem cōtinuari ita de omībus alijs mutationib⁹ indiuisibilibus. De ratiōe eñ phie est q illud qđ inuenitur in aliquib⁹ inueniatur in omībus ꝯsimilib⁹. Sicut igitur est naturale q sit dare quietē mediā inter generationem ⁊ corruptionē: ita est naturale ⁊ philosophicū q sit dare quietē mediā īter omēs mutatiōes oppositas.

Le. li. Quod aūt in generatiōe ⁊ corruptiōe penitus incōueniens esse videbit si factū mox) idest subito (necesse est corrūpi ⁊ nullo tempe permanere: quare ex his vtiqꝫ fides alijs fiet). s. mutationibus (philosophicum eñ est q se habet in omnibus.)

Notanduz q cōmentator cōmento. 63 deducit tria incōuenientia ex illa ppositiōne: Res statim cū est genita corrūpitur. ¶ Primū inconueniēs est illud: Generatū nō habet esse in actu qm̄ existens tm̄ per instans nō habet esse in actu sed in potētia tanq̄ tendens ad vlteriorē terminū motus eñ est actus entis in potētia ſm q in potentia tertio huius. ⁊ q illud sit inconueniēs manifestum est: quia generatio terminat ad ens in actu. s. ad formaz ⁊ ad compositū substātiale. ¶ Secundū incōueniens q natura agit ociose. nā generatio est materie ad formā ⁊ quodlibet qđ trāsmutatur desinat quiescere in termino trāsmutatiōis frustra igit agit natura si postq̄ res est generata nō durat per tēpus. frustra eñ apponit nature tantū tempus in motu si effectus eius esse non habet nisi per instās. ¶ Tertiū incōueniens q necessario tollitur omīs generatio. nā cum generatio terminet ad esse in actu si statim cū res est genita corrūpat non erit res in actu ⁊ cōsequēter neqꝫ generatio. ⁊ si nō erit generatio substātialis nō etiā erit generatio accidētalis: qm̄ generatio accidētalis est propter generationē substantialem.

Contra predicta arguitur aliquā rem durare tm̄ per instans: qm̄ in motu locali tam superficies que acquirit q̄ vbi pueniēs ab illa durat tm̄ per instās: loquēdo de vbi ⁊ superficie i potentia ⁊ nō in actu terminātē totū motū. Similiter radius solaris ingrediēs domū per fenestrā nō durat nisi per instās: sicut neqꝫ aspectus solis ad eundē punctū domus durat nisi per instās: aliter radius transiret de subiecto in subiectū: aut nō depēderet a corpore luminoso in fieri ⁊ in facto esse quoꝝ quodlibet est falsum. Item nō incōuenit q termini qualitatū ⁊ q̄ntitatū durent tm̄ per instās per applicationē agētis ad passum statim incipientis agere post generationē taliū terminorum igitur ⁊c. Respōdet cōcedendo q aliqua res durat solū per instās: nec hoc est contra determinationez philosophi: quia phus loquitur de rebus que generātur per verū motū ⁊ verā generationē terminantē alterationē: qđ nō contingit de aliquo nominatoꝝ. Vult ergo phus q si aliquid generatur per verā generationē terminātem alteratione pcedentē ⁊ postea corrumpit per verā corruptionē etiā terminātē motū q tales mutatōes nō possunt inuicē cōtinuari: sed necessario iter illas daf tps mediū. ppterea res que generatur necessario durat per illud tempus.

Quoniaz contingit. Tertia cōclusio. Nullus motus localis alius a motu circulari est cōtinuus ⁊ perpetuus. Pro demonstratione huius conclusionis phus facit duo: qm̄ primo premittit vnā distinctionē. secundo exequitur de Tex. cō. 64

intento ibi. (Quod autez ꝙ fertur). Distinctio est ista ꝙ omnis motus localis est circularis aut rectus: aut mixtus ex recto ⁊ circulari: hec distinctio est manifesta qm̄ continuitas mot⁹ localis est ex cōtinuitate spatij: vt est probatū quarto hui⁹ ⁊ velocitas in motu locali habz attēdi penes lineaz descriptā ab aliquo pūcto corporis moti vt est ostēsuz sexto ⁊ septimo hui⁹: sed omnis linea est recta vel circularis aut cōposita ex recta ⁊ circulari: igitur oīs motus localis est rect⁹ vel circularis aut mixtus ex illis: cū autez motus sit act⁹ mobilis inquātuz mobile ex determinatis tertio huius: sequitur ꝙ oē motuz localiter mouet motu circulari aut motu recto aut motu mixto ex recto ⁊ circulari. Ex ista distinctione infert phs: ꝙ si motus rectus nō pōt esse cōtinuus ⁊ perpetuus ꝙ nec etiā motus mixtus ex recto ⁊ circulari: pbat si enī motus rectus nō potest esse cōtinuus ⁊ ppetuus: hoc est rōne reflexionis necessario discōtinuātis motuz vt videbit sed motus mixtus ex recto ⁊ circulari necessario est reflexus: igitur ⁊c. minor est clara: qm̄ sicut mot⁹ corde qui ē ab. a. in. b. ⁊ iterum ab eodē. b. in. a. est reflexus redeundo per cordaz ita redeundo p arcuz. Te. li. (Qm̄ cōtingit quidez esse infinitū motū vnū existētez ⁊ cōtinuū: ⁊ hic est circularis nō aūt alius motus localis. nec dicemus: oē quidē enī mouet ꝙ fertur aut circulariter aut ſm rectitudinē aut mixtū: quare si nec illoꝝ alter cōtinuus est). vz rectus neqꝫ ex vtrisqꝫ: possibile est compositum esse continuum ⁊ perpetuum.

Notandum ſm cōmētatorē cōmento. 64. ꝙ motū esse mixtum ex motu recto ⁊ circulari pōt tripliciter intelligi: primo ꝙ neuter illoruz sit vincens aut victus sicut ē motus factus sup arcū ⁊ cordā: ⁊ sic bene sequit. mot⁹ rectus nō pōt esse cōtinuus ⁊ perpetuus: igitur nec mot⁹ mixtus ex recto ⁊ circulari: patez consequentia: quia si motus mixtus ex recto ⁊ circulari pōt esse continuus ⁊ perpetuus aut igitur rōne recti vel ratione circularis: nō ratione recti: quia repugnat añcedēti: neqꝫ ratione circularis: quia repugnat supposito: quoniā tunc circularis esset vincens ⁊ rectus eēt victus. ¶ Secūdo potest intelligi motum illum esse compositū ex recto ⁊ circulari sic: ꝙ motus rectus sit vincens ⁊ circularis victus: ⁊ sic iterū illa consequētia est bona. motus rectus nō potest esse cōtinuus ⁊ perpetuus: igitur nec mixtus ex recto ⁊ circulari: qꝛ ex opposito cōsequentis sequitur oppositum antecedētis: tunc enī motus rectus est vincens quādo magis denominatur rect⁹ ꝙ̄ circularis ⁊ tunc est victus ⁊ circularis vincēs quādo magis denominatur circularis ꝙ̄ rectus. ¶ Tertio pōt intelligi motum illū eē mixtū ex recto ⁊ circulari: sic ꝙ circularis sit vincens ⁊ rect⁹ sit victus: ⁊ tunc est difficile videre istā cōsequentiaz esse bonā: motus rectus nō potest esse cōtinuus ⁊ perpetuus: igitur nec mixtus ex recto ⁊ circulari: sed bonitas illius cōsequentie pōt sic probari inquit cōmentator si aliquis motus mixtus ex recto ⁊ circulari pōt esse cōtinuus ⁊ perpetuus: ⁊ omnis potentia aliqñ exibit ad actū: igitur aliquādo erit aliqs motus mixtus ex recto ⁊ circulari cōtinuus ⁊ perpetuus ꝙ est falsum cū talis motus nō inuenietur in sphera elementoꝝ neqꝫ in sphera corporum celestiū.

Tex. (Quod aūt ꝙ fertur). Ista distinctio p̄missa arguit phus conclusionē dupliciter: ⁊ primo sic: nullus motus rectus potest esse cōtinuus ⁊ perpetuus: igitur nullus motus mixtus ex recto ⁊ circulari pōt esse cōtinuus ⁊ perpetuus patet cōsequentia ex correlario distinctionis premisse tunc sic: nullus motus rectus pōt esse cōtinuus ⁊ perpetuus: nec aliquis mixt⁹ ex recto ⁊ circulari pōt esse cōtinuus ⁊ perpetuus: igitur nullus motus localis alius a motu circulari pōt esse cōtinuus ⁊ perpetuus: pz consequētia: qꝛ omnis motus localis est rectus vel circularis aut mixtus ex recto ⁊ circulari vt suppositum est in distinctione premissa: antecedēs aūt principale: videlicet ꝙ nullus motus rectus ⁊ perpetuus: arguit phs sic: nullus motus rectus pōt esse perpetuus nisi reflectatur ⁊ cōponatur ex motibus cōtrarijs: sed nulli motus cōtrarij possūt inuicem cōtinuari: igitur nullus motus rectus pōt esse cōtinuus ⁊ ppetuus sic ꝙ si est continuus nō est perpetuus: ⁊ si est perpetuus nō est cōtinuus: prima pars añcedētis declaratur: ꝙ enī motus rectus nō possit esse ppetuus nisi reflectatur notuz est de se: ex quo nō potest esse linea recta infinita vt ostensum est tertio huius: ⁊ ꝙ talis motus cōponatur ex motibus contrarijs arguit: qm̄ cōtrarietas motuū hz attēdi penes cōtrarietatē terminoꝝ ad quid: sz signatis quibuscunqꝫ duob⁹ motib⁹ reflexis localibus termini ad quid illoꝝ sūt cōtrarij: igitur signatis quibuscūqꝫ duobus motib⁹ localib⁹ reflexis illi sūt cōtrarij: ⁊ per cōsequēs motus cōpositus ex illis cōponitur ex motib⁹ cōtrarijs: tenet cōsequētia cuz maiori ex determinatis tertio huius: ⁊ minor probatur: nā differētie loci sūt. 6. vz sursum ⁊ deorsuz ante ⁊ retro dextrū ⁊ sinistrū: quarum sūt tres cōtrarietates: prima est inter sursū ⁊ deorsū. secūda inter ante ⁊ retro: tertia inter dextrū ⁊ sinistrum igitur oīs motus localis rectus ē ad aliquā istaꝝ differentiarum loci: ⁊ omnis duo recti reflexi sūt contrarij: patet cōsequētia: qꝛ oēs tales duo sunt inter terminos cōtrarios. Si igitur motus sursum cōtrariat motui deorsum ⁊ motus qui est in añ cōtrariatur motui qui ē in retro: ⁊ motus qui est in dextrum contrariat motui qui est in sinistrum ⁊ nunꝙ̄ sit motus rect⁹ reflexus dū fiat aliquis istoꝝ modoꝝ: igit oīs motus rect⁹ reflexus cōponitur ex motibus cōtrarijs ꝙ erat probandum. Te. li. (Quod aūt ꝙ fertur ſm rectuz ⁊ finitū). i. ſz magnitudinē finitaz nō feratur cōtinue ⁊ per tēpus infinitum: manifestū est sic: reflectitur enī motus rectus reflexum aūt mobile ſm rectū cōtrarios mouet motus. cōtrarius enī ſm locuz est qui est sursū ei qui est deorsuz: ⁊ qui est ante ei qui est retro: ⁊ qui est ad sinistruz ei qui est ad dextrū: loci enī cōtrarietates hec sunt. ¶ Probata prima parte antecedētis: vz ꝙ nullus motus rect⁹ potest esse ppetuus nisi reflectatur ⁊ cōponatur ex motibus cōtrarijs: pbat secūda pars eiusdē antecedētis. s. ꝙ nulli motus cōtrarij possūt inuicē continuari: nā ad cōtinuitatē motus ⁊ vnitatē mālē motus tria requirūtur vt est ostēsum quinto huius: vz vnitas materialis mobilis cuiusmodi est homo aut celum ⁊ vnitas materialis tēporis sic ꝙ tempus nō sit interruptum ⁊ vnitas materialis termini ad quē. s. forme substantial aut quantitatis aut qualitatis aut vbi: sed motuū cōtrariorum termini ad quē sunt contrarij nō potentes inuicez continuari: sicut neqꝫ possunt facere vnum numero cū sint diuersarum specierum: igit etiam motus contrarij non possūt inuicem cōtinuari. Te. li. (Quod autem est vnus ⁊ continuus motus prius diffinituz est. s. in quinto: ⁊ qꝛ qui est vnius mobilis: ⁊ in vno tēpore ⁊ indifferēti ſm spēm. i. non habente differētiā specificaz: tria enim erāt: qꝛ ꝙ mouet vt homo aut deus. i. celum: ⁊ quādo vt tēpus: ⁊ tertiū in quo. s. terminus ad quē: hoc

autem est locus si est motus ad vbi: aut passio si ē mo
tus ad qualitatē: aut species si est motus ad substātiā3
aut magnitudo si est motus ad qualitatē: cōtraria au
tem differūt spē ⁊ nō vnū sunt: loci aūt hec dicte differē
tie cōtrarie sunt ⁊ diuersarum specierum. ¶ Dubium
vnum circa dicta soluit phus: dictū3 enī3 est ꝙ nulli mo
tus recti reflexi possunt inuicē cōtinuari. ¶ Cōtra ali
qui motus reflexi facti super linea3 circularē pñt inui
cē continuari: igit̄ et facti super linea3 rectam: patet cōse
quentia: quia non apparet rō diuersitatis: ⁊ antecedēs
declaratur: nā sicut in linea recta motus qui sunt ab. a.
in. b. ⁊ econtra ab ipso. b. in. a. sunt mot⁹ reflexi: ita in li
nea circulari motus qui sunt ab. a. in. b. ⁊ iterum. a. b.
in. a. debent esse motus reflexi: constat autē tales eē cō
tinuos: quoniam motus celi: quorum vnus est ab ori
ente in occidēs ⁊ alius est ab occidente in oriens inui
cem continuātur vt notu3 est. Respōdet phus ꝙ nulli
motus locales reflexi possunt inuicē continuari siue fi
ant super lineam rectam siue super lineā circularē: qm̄
nulli motus contrarij possunt inuicem continuari vt
probatum est: sed omnes motus reflexi locales sūt cō
trarij siue fiant per lineam rectam siue circularem: igi
tur ⁊c. secūda pars antecedentis arguitur a signo: na3
illi motus sunt cōtrarij qui se impediunt in via ⁊ faci
unt mobilia sistere ⁊ pausare: sed oēs motus locales
reflexi per quancunqȝ linea3 fiant se impediunt in via
si fiāt simul ⁊ faciūt mobilia sistere ⁊ pausare: igit̄ ⁊c.
patet cōsequētia cū maiori: qr contraria se impediunt
⁊ corrūpunt: ideo enim motus sursū ⁊ motus ad lat⁹
non sunt motus cōtrarij: qr nō impediunt. minor aūt
est de se nota: qm̄ si aliqđ mobile moueat̄ sup lineā re
ctam ab. a. in. b. ⁊ aliud per eandem lineam a. b. in. a.
necessario obuiabunt sibi in via ⁊ se impedient ⁊ vnū
eorum faciet alterum quiescere: similiter si esset vna li
nea circularis. a. b. c. ⁊ fierent duo motus reflexi: quo
rum vnus esset ab. a. in. a. per. b. c. ⁊ alius esset ab. a. in
. a. per. c. b. indubie isti motus essent contrarij: quia se
impedirent in via: quoniā mobile transiēs per. b. in. c.
⁊ mobile trāsiens per. c. in. b. se inuicem impedirent: ⁊
vnum eorum aliud faceret sistere ⁊ pausare: ex quo nō
est possibilis penetratio corpor̄: motus autē celi ab
oriente in occidens: ⁊ motus eiusdem ab occidente in
oriens inuicem continuātur neqȝ sunt motus reflexi: qr
nō fiunt ab eodem in idem per eandem viam: cum mo
tus qui est ab oriente in occidens fiat per meridiem ⁊
motus qui est ab occidente in oriens fiat per septētrio
nem. Ubi ergo describatur vnus circulus. a. b. c. d. sic
ꝙ. a. c. sint puncta opposita ⁊. b. d. sint puncta opposi
ta non contrariatur motus qui est ab. a. in. c. p. b. mo
tui qui est ab ipso. c. in. a. per. d. neqȝ dicuntur mot⁹ re
flexi: sed motus qui est ab. a. in. c. per. b. contrariat̄ mo
tui qui est ab eodē. c. in. a. per. b. quia se impediunt neqȝ
possunt inuicē continuari. Lege litteram: (Signum au
tem qđ motus contrarius est qui est ab. a. ad. b. ei qui
est ab ipso. b. ad. a. quia stant ⁊ repausant adinuicem
si simul fiant ⁊ in circulo: similiter vt qui est ab. a. in. b.
ei qui est ab. a. in. c.) i. vt motus qui est ab. a. in ipsum
. a. per. b. contrariatur motui qui est ab. a. in. a. per. c. si
stunt enim ⁊ se impediunt ⁊ si continui sint ⁊ non fiat
reflexio nō se impediunt: propter id ꝙ contraria se se cor
rumpunt ⁊ prohibent adinuicem: sed non motus qui
est in lat⁹ opponit̄ ei qđ est sursu3: qr non sunt mot⁹ cōtrarij.

Notandum ꝙ Commentator com
mento. 64. mouet vnum
dubium: quoniam dictum est ꝙ non solum motus re
flexi super lineam rectam contrariantur inuicem: sed
etiam super lineam circularem cum primo celi philo
sophus determinauerit oppositum: videlicet ꝙ motui
circulari nullus motus contrarius ē alioquin motui
celi aliquis posset esse motus contrarius: quod est fal
sum: quoniam tunc corpora celestia possent inuicem
contrariari sicut alia corpora simplicia: vt3 aqua ⁊
ignis. ¶ Respondet Commentator di. ꝙ motum esse
contrarium motui intelligitur dupliciter: scilicet contra
rietate subiecti ⁊ contrarietate modi procedendi. Pri
mo mō nō contrariatur motus aliquis motui circula
ri: sed bene secundo modo: scilicet quo ad modu3 pro
cedendi duorum mobilium se impedientium in via.
Sed ista responsio est dubia: quoniam tunc motus
duorum ignium: quorum vnus est sursum ⁊ alter de
orsum non magis contrariarentur ꝙ̄ duo motus cir
culares nisi per subiectum Commentator intelligeret
spatium: quia spatium in motu circulari non est inter
terminos contrarios sed bene in motu recto: dicatur
ergo ꝙ Aristoteles solum probat primo celi ꝙ motui
circulari non contrariatur per se aliquis motus: quo
niam tunc motui celi contrariaretur aliquis motus ꝙ
est falsum cum quo stat ꝙ alicui motui circulari con
trariatur per accidens aliquis motus: quia enim cui
libet motui sursum contrariatur aliquis motus deor
sum: ⁊ econtra: alicui autem motui circulari contraria
tur aliquis motus circularis ⁊ alicui motui circulari
non contrariatur aliquis motus: ideo accidit motui
circulari ꝙ sibi contrarietur aliquis motus: non aute3
accidit motui recto.

Contra predicta arguit̄: ⁊ pri
mo ꝙ mot⁹
diuersarum specierum possunt inuicem continuari: sci
licet motus rectus ⁊ motus circularis: quia linea recta
⁊ linea circularis possunt inuice3 continuari: igitur per
idem motus rectus ⁊ motus circularis: pat3 consequē
tia: quia motus rectus fit super lineam rectam ⁊ mot⁹
circularis super lineam circularem ⁊ sunt diuersarum
specierum linea recta ⁊ circularis s̄m philosophum
septimo huius: antecedens patet: quia sicut continuan
tur inuicem tres linee recte facientes triangulu3 ita dya
meter ⁊ linea semicirculi. ¶ Secundo arguitur ꝙ mo
tus contrarij inuicem continuantur: quia motus celi
ab oriente in occidens ⁊ ab occidente in oriens inui
cem continuantur ⁊ illi sunt contrarij: igitur ⁊c. patet
consequentia cum maiori: ⁊ minor arguitur: quoniam
ante dextrum ⁊ sinistrum sunt differentie contrarie per
Aristotelem in littera: sed oriens est dextrum celi: ⁊ oc
cidens sinistrum per eundem secundo celi: igitur ⁊c.
¶ Tertio arguitur ꝙ motus contrarij non se impedi
unt in eadem linea recta ponendo ꝙ lancea proijcia
tur sursum in cuius sūmitate sit musca incipiens descē
dere versus alterum extremum lancee: ⁊ arguitur sic:
motus sursum ⁊ motus deorsum non se impediunt in
eadem linea recta ⁊ motus sursum contrariatur mo
tui deorsum: igitur ⁊c. patet consequentia cum minori
per Aristotelem in littera: ⁊ maior est euidens: quia in
casu isto musca simul mouetur sursum ⁊ deorsum.
¶ Quarto arguitur ꝙ motus contrarij facti in eade3
linea circulari non se inuicem impediunt: quoniam sol
simul mouetur ab oriente in occidens: ⁊ ab occidente
in oriens vt testatur philosophus secundo celi: ⁊ ꝙ il
li sint motus contrarij ostensum est: quia sunt ad termi

nos contrarios. ¶ Ad primum dicitur negando consequentiam: quia licet motus rectus fiat super lineam rectam: et motus circularis super lineam circularem: tamen inter tales duos necessario cadit quies media: vt probabitur in secunda ratione: linea autem recta et linea semicirculi possunt inuicem continuari: quia licet sint diuersarum rationum secundum formam: tamen sunt eiusdem rationis secundum subiectum et materiam: quoniam et si rectitudo et curuitas sunt diuersarum rationum: tamen linee subiecte illis sunt eiusdem speciei specialissime.

¶ Ad secundum dicitur quod licet termini indiuisibiles illorum motuum sint contrarij: non tamen termini adequati illis motibus: quoniam linea ab oriente in occidens non contrariatur linee ab occidente in oriens: neque modi procedendi inuicem contrariantur cum non sint reflexi formaliter neque equiualenter. ¶ Ad tertium dicitur secundum Egidium et Burleum: quod si motus lancee et musce sunt eque veloces: musca non ascendit neque descendit: si autem motus lancee sit velocior tunc musca simpliciter ascendit: videlicet ratione vniuersi et secundum quid descendit: scilicet ratione lancee: si vero tardius mouetur lancea: tunc musca simpliciter descendit et nullo modo ascendit: dicunt ergo quod non est inconueniens moueri duobus motibus contrarijs: vno simpliciter et alio secundum quid vt in casu quo lancea velocior ascendat quam musca descendat. ¶ Item solet dici quod non est inconueniens aliquid moueri motibus contrarijs: vno per se: et alio per accidens: sicut patet de homine moto in naui in partem contrariam et sic dicitur de musca quod mouetur deorsum per se et sursum per accidens ad motum lancee. ¶ Sed dicatur in casu isto quod illi motus non sunt contrarij: licet enim motus qui est a centro mundi: et motus qui est ad centrum mundi per lineam rectam sint contrarij: non tamen motus qui est a centro mundi: et motus qui est ad extremum lancee sunt contrarij: ideo si motus lancee est velocior quam motus musce: dicatur quod musca simpliciter ascendit non per se: sed per accidens: et quod nec per se neque per accidens descendit quo ad totum vniuersum: sed bene descendit quo ad extremum lancee.

¶ Ad quartum conceditur quod sol mouetur ab oriente in occidens: et econtra: sed illi motus non sunt contrarij: quia sol mouetur ab oriente in occidens super polos mundi: et ab occidente in oriens super polos zodiaci: ex quo sequitur quod non mouetur illis motibus super eandem lineam circularem: sicut neque eisdem motibus mouetur ad eundem punctum orientis neque ad eundem punctum occidentis. (Maxime autem). Ista

Tex. co. 65. est secunda ratio quam Aristoteles facit ad conclusionem sic: inter quoscunque motus reflexos cadit quies media: igitur nullus motus alius a motu circulari potest esse continuus et perpetuus: et per maxime motus rectus: patet consequentia: quia omnis motus alius a motu circulari est rectus aut mixtus ex recto et circulari per distinctionem datam: si est rectus et perpetuus ille non est continuus ex quo cadit quies media: si est mixtus ex recto et circulari: iste non est continuus et perpetuus: si motus rectus non est continuus et perpetuus vt patuit ex correlario distinctionis antedicte: antecedens autem philosophus dupliciter probat: et primo per sensum: secundo vero per rationem ibi. (Quod autem necesse). Quantum ad sensum manifestum est quod inter quoscunque duos motus reflexos cadit quies media siue reflexio fiat in linea recta siue in linea circulari: et si fiat in linea circulari siue fiat circulo siue secundum circulum. Est enim differentia inter moueri circulo et secundum circulum: illud enim mouetur circulo quod mouetur super circulum siue moueatur super partem tantum siue super totum: illud vero mouetur secundum circulum quod mouetur super totum circulum: ita reflexio facta in linea circulari potest fieri circulo vel secundum circulum: si enim aliquid moueatur tantum super medietatem circuli: videlicet ab .a. ad .b punctum: oppositum sibi et econtra ab ipso .b. ad .a. ista reflexio fit circulo: si autem aliquid moueatur ab .a. in .a per .b.c. et iterum reflectatur veniens in .a. per .c.b. hec reflexio est secundum circulum: sicut ergo omne quod mouetur secundum circulum mouetur circulo et non econtra ita omnis reflexio facta secundum circulum est reflexio facta circulo: et non econuerso: differunt igitur moueri circulo et moueri secundum circulum aut reflecti circulo et reflecti secundum circulum eo modo quo differunt genus et species aut superius et suum inferius. ¶ Et quod huiusmodi reflexiones habeantur per sensum: quarum quietes cognoscantur per experientiam: manifestum est in motu animalis siue fiat per lineam circularem siue rectam: experimur enim nos quiescere in puncto reflexionis: per tactum etiam cognoscimus quietem mediam in motibus reflexis pulsus: quorum vnus vocatur systoles et alter dyastoles secundum medicos si etiam pila balneata proijciatur ad parietem et reflectatur cognoscimus per visum intercidere quietem mediam: quoniam videmus parietem balneatum: constat autem balneationem fieri non posse in instanti: quoniam balneatio includit tam motum localem quam motum alterationis: quorum nullus potest fieri in instanti secundum philosophum sexto huius. Lege litteram. (Maxime autem manifestum quod impossibile est continuum et perpetuum esse qui est in rectitudine motum: quia reflexum necesse est stare non solum in recta: sed et si secundum circulum feratur: non enim idem est circulo ferri et secundum circulum: est enim aliquando quidem conuertere). id est reflecti secundum partem tantum circuli quod mouetur: aliquando autem in idem veniens: vnde motum est reflecti iterum secundum totum. Prima reflexio fit circulo: et secunda secundum circulum.

Notandum secundum Commentatorem commento sexagesimoquinto: quod apparet sensu quod omnia mota eundo et reuertendo habent duas quietes: et hoc manifestum est in eis que mouentur motu voluntario scilicet in animalibus et in eis que mouentur naturaliter istis duobus motibus vt pulsus: medici enim fingunt comprehendere sensu duas quietes: scilicet in fine systoles et dyastoles. ¶ Et circa hoc mouet Commentator hoc dubium: si est manifestum sensum quod inter quoscunque motus reflexos cadit quies media: propter quid igitur Aristoteles laborat illud probare ratione. ¶ Respondet Commentator dupliciter: primo quod non tantum per sensum est manifestum illud: sed per sensum et intellectum: sic quod sensus est testimonium intellectus et rationis: quia non per sensum cognoscimus generaliter inter omnes motus reflexos esse quietem mediam: quoniam reflexio poterit esse tantum remota a sensu. quod per sensum non estimabitur quies media: sed credetur motus illos continuari sicut contingit in proiectione lapidis vel sagit

te. ¶ Secundo respondet Commentator: quod per sensum possumus illud generaliter cognoscere: videmus enim aliqua duo equevelociter moveri: unum per lineam rectam ⁊ alterum per lineam reflexam: ⁊ quod movetur per lineam rectam citius venire ad terminum suum: ⁊ ex hoc concludimus motum reflexe quievisse in medio: ⁊ licet inquit Commentator illud cognoscatur ad sensum: adhuc est adhibenda ratio ut causa talis quietis cognoscatur ⁊ potest exemplificari snia Commentatoris: quoniam lunam eclipsari ⁊ tonitrua fieri sunt manifesta sensu: ⁊ tamen horum ratio ⁊ causa investigatur: noticia enim habita per sensum ⁊ rationem est magis certa quam noticia habita per sensum tantum aut per rationem tantum. (Quod

Tex. cō. 65. autem necesse). ¶ Secundo arguit philosophus per rationem quod inter quoscunque motus reflexos cadit quies media premittens duas suppositiones: quarum prima est ista: omnis motus localis alius a motu habet principium ⁊ finem ⁊ medium: quod quidem est aliquo mō unum ⁊ aliquo modo duo: est enim unum numero ⁊ duo ratione inquantum est denominative utrūque extremorum: quod quidem est manifestum tam in motu continuo quam in motu discontinuo: medium enim unum numero ⁊ subiecto est principium ⁊ finis respectu diversorum: est enim principium respectu ultimi extremi quod dicitur finis ⁊ finis respectu primi extremi quod dicitur principium. Lege litteram. (Quod autem necesse est stare ⁊ quiescere inter motus reflexos fides est certitudinis ⁊ evidentie nō solum in sensu ut ostensum est: sed in ratione: primum autē): hoc est quod supponitur: tribus enim existentibus in motu principio medio ⁊ fine: mediū ad utrūque comparatum utrunque est ⁊ unum numero: ratione autem duo. ¶ Secunda suppositio, quod medium in motu non semper consimiliter dicitur: quoniam aliqd est medium in actu ⁊ aliquod medium in potentia: medium in actu est illud quod discontinuat partes motus invicem: medium in potentia est illud quod continuat partes motus invicem: unde si debeat fieri aliquis motus super unam lineam rectam non dabitur mediū i actu nisi dividatur linea aut mobile quiescat reincipiendo motum: quolibet enim istorum modorum daretur medium in actu faciens discontinuitatem in motu: quod quidem medium est principium ⁊ finis principium quidem posterioris motus ⁊ finis precedentis: verbi gratia ponatur quod .a. mobile moveatur .a.c. in .b. ⁊ quiescat in .b. deinde revertatur ad .c. in casu isto .b. est medium in actu: medium quidem cum sit finis motus precedentis qui est .a.c. in .b. ⁊ principium sequentis motus qui est ab eodem .b. in ipsum .c. In actu vero quia facit illos motus esse discontinuos cum in instanti medio non fit motus sed quies. Sed si motus .a.c. in .b. ⁊ econtra esset continuus non diceretur .b. medium in actu: sed tantum in potentia: quoniam medio in actu mobile adest ⁊ abest in actu: sed ipsi .b. mobile .a. non adest nec abest in actu: quod declaratur: nam adesse vel abesse alicui medio in actu ē esse in illo medio per tempus: constat autē quod si totus motus ab ipso .c.b. ⁊ ab eodem .b. in .c. esset continuus non esset mobile .a. in ipso .b. medio per tunc: sed tantum per instans: videlicet per illud instans quod dividit totum tempus in quo fit totus motus. Lege litteram. (Amplius aliud est medium quod est potentia ⁊ quod actu: quare recte motus facti supra magnitudinem medium quod infra est terminorum quodlibet signum: potentia quidem medium: actu autem non ē nisi dividat hanc magnitudinem aliquis ⁊ stans iterum ceperit moveri: sic autem medium principium fit ⁊ finis: principium quidem posterioris: finis autem primi motus: dico autem), idest expono si quod fertur .a. mobile stet in .b. ⁊ iterum feratur in .c. Cum autem continue idest motu continuo feratur neque tactus esse neque abesse, idest nō adesse neque abesse in actu: possibile est .a. secundum .b. signum: sed solum esse in nunc: in tēpore autem nullo preter id quod ipsum nunc est divisio in toto, idest .a. non est in ipso .b. in aliquo tempore adequate: sed tantum in eo instanti quod dividit totum tempus totius motus. ¶ Istis suppositionibus premissis philosophus sic arguit: si .a. movetur de .c. in .b. ⁊ iterū revertatur de .b. in .c. oportet quod in termino reflexionis adsit ipsi .b. ⁊ iterum ex quo reflectitur oportet q absit ⁊ recedat ab ipso .b. sed īpossibile est q .a. simul adsit ⁊ absit ipsi .b. igitur in aliquo instanti .a. est in .b. ⁊ in aliquo alio separatur .a.b. sed inter omnia duo instantia cadit tempus medium: igitur inter instans in quo .a. est in .b. ⁊ instans in quo separatur vel incipit separari ab ipso .b. est tempus mediū: sed in illo tempore quiescit .a. i .b. qr quiescit in omnibus instātibus intermediis cū sit eadem ratio in omnibus ex quo quiescit in instanti in quo adest: ⁊ in instanti in quo abest: igitur ⁊c. Lege litteram. (Si autem concedat aliquis adesse ⁊ abesse ipsum .a. ipsi .b. sicut est cōcedendum semper stabit .a. quod fertur), idest ipsum .a. quiescit per tempus in .b. Impossibile enim est .a. simul adesse in .b. ⁊ abesse: in alio ergo ⁊ in alio signo temporis), idest instanti aderit ⁊ aberit ipsi .b. tempus utique erit quod in medio talium instantium: quare quiescit .a. in .b. in illis instantibus: similiter autem ⁊ in aliis signis instantaneis intermediis: eadem enim ratio in omnibus. ¶ Et confirmatur ponendo quod magnitudo reflexa sit .a.b.c. sic quod aliquod mobile incipiat moveri ab .a. ⁊ moveatur ad .b. deinde reflectatur ⁊ moveatur ad .c. ⁊ arguitur sic: mobile signatum quiescit per tempus in .a. ex eo quia .a. est principium motus in actu ⁊ quiescit in .c. per tempus quia .c. est finis motus in actu: sed .b. cum sit medium in actu est principium ⁊ finis in actu per primam suppositionem ⁊ secundam: igitur id mobile quiescit per tempus in .b. si igitur inter hos motus reflexos cadit quies media temporalis per idem inter quoscunque alios motus reflexos locales sive fiant super lineam rectam sive curvam erit quies media. Lege litteram. (Cū utatur .a. quod fertur ipso .b. medio ⁊ principio ⁊ fine necesse est stare propter id quod duo facit in actu scilicet principium ⁊ finem: sicut utique si ⁊ intelliget aliquis principium in actu ⁊ finem in actu seorsum: sed ab .a. quidem signo abfuit principio in actu in quo quievit per tempus ⁊ in .c. aūt affuit cum perficiat motum ⁊ stet per tempus in .c. igitur per idem quievit ⁊ stetit per tempus in .b.

Dubitatur contra rationē philosophi

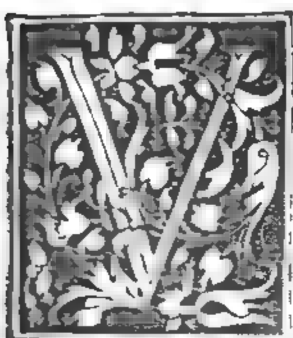
quia eodem argumento contingit probare quod non potest dari motus continuus localis: quoniam quocunque dato ⁊ signato .b. medio puncto: probatur quod mobile quiescit in .b. per tempus quia aliquando adest ⁊ abest ipsi .b. ⁊ non simul adest ⁊ abest: igitur tempus medium inter instans in quo adest ⁊ in-

stans in quo abest. ¶ Respondetur negando consequentiam quia in motu reflexo .b. punctus est medium in actu: et in motu continuo est medium in potentia: ideo cum medium in potentia continet motum: et medium in actu discontinet: ideo in motu continuo non assignatur quies media: bene autem in motu discontinuo cuiusmodi est motus reflexus.

Contra dicta arguitur probando quod inter motus reflexos non contingit dare quietem mediam: et hoc quibusdam casibus: quorum primus est ponendo quod Sor. moveatur ab .a. in .b. in una hora adequate et in fine hore in quo Sor. non movetur. Plato incipiat moveri ab eodem .b. in .a. et patet quod illi sunt motus reflexi inter quos non datur quies media: scilicet temporalis ad modum loquendi philosophi. ¶ Secundus casus est ponendo quod Sor. movetur in navi quiescente ab oriente versus occidens in hora sic: quod in fine hore quando Sor. desinit moveri navis incipiat moveri ab occidente versus oriens: et patet quod Sor. in his duabus horis movetur motibus reflexis inter quos non datur quies temporalis media. ¶ Tertius casus est de pila proiecta in terram quiescentem aut sursum: cum enim reflectitur pila repercussa a terra non apparet causa propter quam aliquo tempore debeat quiescere in contactu terre: et postea moveri: similiter quando proiicitur sursum non apparet causa propter quam in aliquo puncto aeris quiescat per tempus: et postea moveatur: cum inter instans quo primo desinit moveri sursum: et instans quo incipit moveri deorsum habeat continue proportionem maioris inequalitatis supra medium resistens sicut post. ¶ Quartus casus est de faba proiecta sursum contra molare descendens seu de lapillo proiecto contra turrim cadentem quoniam queritur si in puncto reflexionis quiescat faba aut lapillus per tempus aut non: si non: igitur non inter quoscunque motus reflexos cadit quies temporalis media: si sic: igitur faba facit magnum molare et lapillus magnam turrim per tempus quiescere: quod est inconveniens. ¶ Ad primum respondetur secundum Commentatorem quod Aristoteles loquitur de motibus reflexis eiusdem mobilis: constat autem quod Sortes et Plato sunt diversa mobilia: quorum nulla posset moveri reflexe ex voluntate absque quiete temporali media. ¶ Ad secundum dicitur consimiliter: quod Aristoteles loquitur de motibus reflexis inexistentibus eidem mobili: modo et in casu isto unus istorum motuum inest Sorti: alius autem inest navi: neque inconvenit quod aliquid mobile moveatur motibus reflexis absque quiete media temporali: quorum uno movetur per se et altero per accidens: philosophus autem intelligit de ambobus per se existentibus in eodem mobili. ¶ Ad tertium dicitur quod Aristoteles intelligit de motibus reflexis: quorum nullus provenit ab extrinseco in puncto reflexionis: terra autem repercutiens est motor extrinsecus: cum autem movetur sursum non inveniens obstaculum a quo repercutiatur: dico quod quiescit per tempus: nam in instanti desinitionis motus ascensus versus impellens lapidem sursum est tante potentie quante est gravitas pile et immediate post illud instans est minoris potentie: non tamen propter hoc descendit lapis seu pila: quia resistentia aeris una cum virtute motiva sursum est maior quam sit potentia descensiva gravitatis: ideo stat et quiescit tantum in aere quousque tota resistentia est maior vel equalis: cum vero incipit minorari: tunc pila incipit descendere. ¶ Ad quartum sunt multi modi respondendi. prima responsio est communis: videlicet quod in descensu molaris aut turris pellitur aer deorsum qui inveniens fabam aut lapillum impedit eorum sursum: non tamen trahit deorsum: ideo quodlibet illorum quiescit per tempus antequam tangat molare aut turrim cadentem. ¶ Ista responsio habet instantiam ponendo quod aer tanto impetu moveatur: et sit ita fortis quod sufficiat trahere deorsum fabam et lapillum licet forte non tanta velocitate quanta molare aut turris: aut ponatur quod molare non descendat neque incipiat descendere nisi in illo instanti in quo faba deberet tangere ipsum: et idem dicatur de turri: et sic non habet locum fantasia de aere moto. ¶ Secunda responsio est Egidii dicentis quod inter illos motus non est quies media: neque instantia contradicit philosopho quia ipse loquitur de mobili quod movetur per se tam antequam post reflexionem modo faba et lapillus post reflexionem continue movetur per accidens: videlicet ad motum turris aut molaris. ¶ Hec responsio etiam posset impediri: quoniam non est verum: quod inter illos motus non sit aliqua quies: licet enim non sit quies temporalis: tamen est quies instantanea: aliter tam faba quam lapillus moventur in illo instanti contactus: et consequenter continuarentur invicem motus sursum et deorsum: quod est contra determinationem Aristotelis hic. ¶ Est etiam dubium quomodo lapillus motus deorsum dicatur moveri per accidens: licet moveatur ab extrinseco: quia movetur partim ab intrinseco secundum inclinationem propriam: quando etiam movetur sursum dicitur moveri per se non obstante quod moveatur ab extrinseco violenter. ¶ Tertia responsio est Burlei dicentis quod inter illos motus est quies instantanea non temporalis. Et ad philosophum dicentem quod inter quoscunque motus reflexos cadit tempus medium in quo mobile quiescit. Respondet quod illud est intelligendum sine impedimento: videlicet ratione obstaculi ut quando pila proiicitur in terram quiescentem: aut ratione motoris extrinseci in contrarium moti: ut si terra moveretur contra pilam: aut molare contra fabam: aut turris contra lapillum. ¶ Ista responsio salvat philosophum: quo ad motum localem: sed non quo ad alios motus: quoniam philosophus vult generaliter inter quoscunque motus contrarios et reflexos esse quietem mediam temporalem: sive fuerit motus ad ubi: sive ad formam: tam ad quantitatem quam ad qualitatem quam ad substantiam: hic autem asserit duos motus reflexos ad formam immediatos esse absque quiete media temporali: ubi non est aliquod impediens quietem temporalem. ¶ Quarta responsio dicit quod inter quoscunque motus reflexos est per se quies temporalis media: et huiusmodi est intentio philosophi: quoniam ea que sunt per se acceptanda sunt in scientia speculativa: et ea que sunt per accidens relinquenda: ideo dicta Aristotelis sunt intelligenda per se et non per accidens. Si igitur inter aliquos motus reflexos non est quies temporalis media: hoc est per accidens ratione alicuius motoris extrinseci impedientis quietem temporalem: ideo Aristoteles in sua demonstratione nunquam facit mentionem nisi de uno mobili eunte ab uno termino ad alium terminum: iterum redeunte ad primum

terminum vel ad alium modo retrogado ꝛ reflexo tā in motu recto ꝙ̄ in motu circulari. Commentator autem loquitur de motibus naturalibus aut volūtarijs excludendo motorem extrinsecum in puncto reflexionis. Inter quoscunqꝫ igitur motus reflexos est per se quies tpālis media: licet aliqñ per accidens non sit quies media mensurata tempore: absolute tamen est necessariū quod inter quoscunqꝫ motus reflexos sit quies instantanea. Et si allegetur philosophus sexto huius dicens quod non datur motus neqꝫ quies in instanti. Respondetur quod loquitur ibi de motu ꝛ quiete stricte: iuxta determinationem quinti physicorum ponentis motum tantum in tribus predicamentis: videlicet in quantitate qualitate ꝛ vbi: hic autē loquitur de motu ꝛ quiete large secundum determinationem tertij huius ponentis in quatuor predicamentis motum: videlicet in substantia quantitate qualitate ꝛ vbi: sicut igitur datur aliquis motus mensurabilis instanti: ita ꝛ aliqua quies ꝛc.

Tex. cō. 66.

Vnde ꝛ ad

dubitationem. Ex distinctione data de medio in actu ꝛ medio in potentia: philosophus soluit vnū dubiū possibile fieri circa dicta: ꝛ facit quatuor: primo facit quod dictum est: secundo ex solutiōe illius dubij: respondet ad rationes Zenonis probātis impotentialitatem motus ad vbi: tertio soluit rationes eiusdem de motu ad formam: quarto regreditur ad precedentia probans rationibus alijs necessitatem quietis medie inter quoscunqꝫ motus reflexos ibi. (Rationabiliter autem). Dubitatio est ista quoniam ex dictis sequitur hoc inconueniens quod aliqua duo mobilia equeuelociter mouebuntur ꝛ simul per spatia equalia: ꝛ tamen vnum eorum prius veniet ad finem sui spatij quam reliquum: quod istud sit inconueniens manifestum est ex determinatis sexto huius: si enī illa mobilia simul mouebuntur per spatia equalia ꝛ vnum eorum citius veniet ad finem sui spatij quam reliquum: sequitur quod in temporibus inequalibus pertransibunt spatia equalia: ꝛ per consequens non equeuelociter mouebuntur. ¶ Et quod illud sequatur arguit philosophus dupliciter: primo quidem in motu continuo ponendo quod.b.c. sit vnum spatium pedalis quantitatis pertranseundum ab.a. mobili in hora gradu velocitatis vt.2. ꝛ sit.z.i. vnum aliud spatium minus illo semipedalis quantitatis eq̄le spatio.e.b.c. quod est medietas totius spatij.e.b.c. ꝛ sit istud spatium.z.i. pertranseundum.a.d. mobili eodem gradu velocitatis continue.f.vt.2. Isto modo q̄ cum.a. erit in.b. puncto medio sui spatij quod tunc.d. incipiet moueri super spatio.z.i. recedendo ab ipso.z. puncto versus.i. pūctū vltimū. ¶ Admisso isto casu patet quod.a. ꝛ.d. pertrāsibunt spatia eq̄lia simul ꝛ eq̄uelocit̄: videlicet.b.c. ꝛ.z.i. sed quod.d. veniet citius ad finem sui spatij quam.a. probatur nam.d. prius recedit a principio sui spatij: scilicet ab ipso.z. quam.a. ab ipso.b. ꝛ equeuelociter mouebuntur: igitur ꝛc. patet cō sequentia cum minori: ꝛ maior arguitur: quia cum.a. erit in.b. tunc non recedet.a.b. quia non simul adest ꝛ abest: quiescet igitur in.b. sed tunc.d. recedet.a.z. igitur prius.d. recedet a principio sui spatij quam.a. ab ipso.b. Lege litteram. (Unde ꝛ ad dubitationem hoc dicendum). idest ad dubitationem de mobilibus equeuelociter motis ꝛ non eque primo venientibus ad finem suorum spatiorum est respondendum. (Habet enim dubitationem hanc: si enim sit quod est.c. magnitudinis aliqd.e.b.c. ei quod ē.z. equale ꝛ.a. feratur cōtinue ab extremo.e. ad.c. similiter autem sit.a. in.b. signo ꝛ.d. feratur continue.i.z. extremo ad.i. regulariter ꝛ velocitate simili ipsi.a. ante veniet.d. in.i. quam.a. in.c. primum enim mouens ꝛ discedens primum venire necessarium est ad terminum sui spatij. Non ergo simul affuit.a. in.b. ꝛ absuit ab eodem: vnde posterius est in motu.a. quam.d. si enim simul non posterius est sed necessitas est stare ipsum.a. in.b. puncto.

Respondet

philosophus dicēs quod ista ratio continet duo falsa: quorum primum est cum.a. erit in.b. tunc.d. recedet.a.z. puncto: quoniam tunc.d. non mouebitur: sed immediate post illud instans mouebit: ideo tunc nō recedet: sꝫ imediate post illud istās recedet: secūdū falsū ē quod cum.a. erit in.b. tunc quiescet. quia non simul aderit ꝛ aberit ipsi.b. licet enim non simul erit in.b. ꝛ abscens ab ipso.b. non tamen sequitur quod quiescet in.b. quia non stabit in.b. per tempus: sed tantum per instans: si enim in.b. puncto quiesceret per idem quiesceret in quolibet alio puncto.e.b.c. magnitudinis: ꝛ sic continue in tota hora.a. mobile moueretur ꝛ quiesceret quod est impossibile. Lege litteram. (Non ergo ponendum est cum.a. affuit secundum.b. ipsum.d. simul moueri.a.z. vltimo). idest extremo sui spatij. (Si enim affuit.a. in.b. erit ꝛ abesse eiusdem ab ipso.b. ꝛ non simul: sed erat in decisione temporis). idest in instanti tantum in ipso.b. ꝛ non in tempore ꝛc.

Contra hanc

responsionem posset aliquis istare ponens quod.i.d.c. sit vnum spatium pedalis quantitatis: sed reflexum: ꝛ quod.a. mobile moueatur ab.i. in.d. ascendendo: ꝛ iterum reflectatur descendendo vsqꝫ ad.c. ꝛ semper moueatur eadem velocitate qua mouetur super.i.b.c. Et arguitur sic: quanta velocitate mouebitur.a. super spatiū.e.b.c. tanta mouebitur per spatium.i.d.c. ꝛ econtra: sed.a. quiescet in medio spatij.i.d.c. videlicet in.d. ex determinatis: igitur per idem quiescet in medio spatij.e.b.c. videlicet in.b. ¶ Respondet philosophus admittendo casum ꝛ negando consequentiam: ꝛ ratio dissimilitudinis est ista: quia motus factus super spatium.e.b.c. est motus continuus: ideo impossibile est quod fiat quies in puncto.b. motus autem factus super spatium.i.d.c. est motus discontinuus ratione reflexionis facte in.d. ideo de necessitate oportet quiescere in.d. accipiendo.d. punctum pro duobus signis: in quorum vno desinit motus ascensus: ꝛ in alio incipit motus descensus: ita quod non sunt duo signa: in quorū vno incipit motus ꝛ in alio desinit: sed est idem punctus numero qui est finis motus precedentis ꝛ principium sequentis in quo puncto.a. mobile quiescit ratione reflexionis cum non possint continuari motus reflexi neqꝫ contrarij vt probatum est. ¶ Et licet isti duo motus non conueniant in quiete medij signi tamen conueniunt in accessu ꝛ re

cessu ab eodem signo: quoniam sicut in motu facto su
per .a.b.c. spatium mobile .a. non simul adest ⁊ abest
ipsi .b. ita in motu facto super spatium .i.d.c. non simul
adest ⁊ abest idem mobile .a. quoniam aliter pro eo
dem instanti mobile .a. esset in .d. puncto ⁊ non esset in
.d. puncto quod est impossibile. Lege litteram. (Hoc qui
dem igitur est impossibile sic dicere in cõtinuo motu). s.
quod mobile quiescat in medio puncto: sed in reflecten
ti necesse sic dicere sicut quod est. i. fertur ad ipsum .d. ⁊
iterum reflectens deorsum feratur vltimo .d. quod est
.c. tunc enim ⁊ fine vtetur ⁊ principio vno signo vt duo
bus: vnde stare necesse est ipsum mobile in .d. puncto.
neqꝫ simul adfuit ipso .d. ⁊ abiit ab ipso .d. ibi .n. simul
esset ⁊ non esset in eodem nunc). idest in eodem in
Tex. cõ. 67. stanti quod est impossibile. (At vero olim). ¶ Secũ
do arguitur ad idem inconueniens in motu discon
tinuo ponendo vt supra quod magnitudo .e.b.c. ⁊ ma
gnitudo .i.d.c. sint spatia pertranseunda equalis quã
titatis preter hoc quod magnitudo .e.b.c. sit continua
⁊ magnitudo .i.d.c. sit reflexa. Et incipiant moueri .a.
.ȝ. super istas magnitudines .a. super primam. ⁊ .ȝ. su
per secundam: sic tamen quod regulariter ⁊ equeuelo
citer mouebuntur vsqꝫ ad fines dictorum spatiorum:
⁊ patet quod .a.ȝ. sunt duo mobilia que simul moue
buntur ⁊ equeuelociter: ⁊ quod .a. citius veniet ad fi
nem sui spatij quam .ȝ. arguitur: quoniam .a. in nullo
punto medio inter extrema sui spatij quiescet .ȝ. vero
quiescet in .d. puncto: igitur ⁊c. patet quelibet pars an
tecedentis ex dictis.

Respondet philosophus quod in ca
su isto non est danda so
lutio precedens: quando enim ponebatur quod .a.
mouebitur super spatium .b.c. ⁊ .d. super spatium .i.ȝ. di
ctum est quod non prius veniet .d. ad finem sui spatij
quam .a. neqꝫ econtra: nunc autem aliter dicitur: videli
cet quod .a. citius veniet ad finem sui spatij quam .ȝ. qꝛ
medium in motu .a. erit mediũ in potentia continuans
partes motus inuicem: sic quod tam in .b. quam imme
diate post .b. mouebitur .a. medium autem in motu .ȝ.
erit medium in actu discontinuans partes motus inui
cem sic quod in .d. non mouebitur .ȝ. neqꝫ immediate
post instans quod tunc erit mouebitur: sed tempus
erit antequam .ȝ. mouebitur: ⁊ hoc ideo quia primus
motus erit sursum ⁊ secundus deorsum: modo inter
quoscũqꝫ motus reflexos cadit quies temporalis me
dia: quia igitur .a. mobile nunquam aderit neqꝫ aberit
medio sui motus in actu: sed tantum in potentia .ȝ. ve
ro aderit ⁊ aberit medio sui motus .s. d. in actu ⁊ non
in potentia: propterea veniet citius .a. ad finem sui mo
tus quam .ȝ. Lege litteram. (At vero olim solutio nõ
danda est). idest que dabatur in primo casu. Non eniꝫ
contingit dicere quod secundum ipsum .d. ipsum mobi
le fuerit potentia in decisione. idest in instanti diuiden
te tempora motus sursum ⁊ deorsum: non affuit au
tem neqꝫ defuit in .d. signo in potentia: necesse enim est
in finem venire motus sursum .s. in .d. qui actu est non
potentia: quod quidem igitur in medio est motus con
tinui .s. ipsum .b. potentia est: hoc autem quod mediat
inter esse motum sursum ⁊ deorsum est actu vt duo ⁊
finis quidem motus incipientis deorsum: principium
autem motus incipientis sursum ⁊ motuum aliorum
ergo similiter: quod si reflectantur erit ibi medium in
actu. ¶ Ex quibus infert philosophus ⁊ non contin
git motum rectum esse perpetuum ⁊ continuum: quo
niam non potest esse motus rectus perpetuus quin re
flectatur: ⁊ si reflectitur est quies media: ⁊ si est quies
non est continuus: igitur a primo ad vltimum si ẽ mo
tus rectus perpetuus ille non est continuus: non igitur
inconuenit motum rectum eẽ perpetuum: neqꝫ incon
uenit motum rectum esse continuum: immo necessari
um est aliquem motum rectum esse continuum: sed in
conuenit aliquem motum esse rectum continuum ⁊ per
petuum: ex quo non est dabilis in actu linea recta in
finita vt est oñsũ 3° hui°. Lege litterã. (Necesse est ergo
stare reflectens in recto). Non ergo contingit continu
um motum in recto perpetuum esse.

Circa dicta dubitatur ⁊ primo:
in primo casu:
si enim .a. erit in .b. puncto medio potentia ⁊ non actu
⁊ omne quod est potentia album vt homo non est
album neqꝫ est homo: sequitur quod .a. nunquam erit
in .b. in hora signata: ⁊ consequenter in nullo alio pũ
cto inter .e. ⁊ .c. quo dato: sequitur quod .a. non moue
bitur pertranseundo .e.b.c. spatium quod est contra
casum. ¶ Secundo arguitur in secundo casu ponen
do quod motus sursum .i. in .d. ⁊ motus deorsum .d.
in .c. sint immediati ⁊ discontinui ex aliquo motore ex
trinseco: ⁊ queritur vtrum .a. primus veniet ad finem
sui spatij quam .ȝ. vel non: si sic contra: sit illud instãs
.p. in quo erit .ȝ. quando primo tanget .d. ⁊ arguitur
sic. immediate ante .p. instãs .ȝ. mouebitur ⁊ immedia
te post idem instans mouebitur: igitur non citius veni
et .a. ad finem sui spatij quam .ȝ. patet consequentia:
qꝛ .a. non plus mouebitur quam .ȝ. nisi per istans: qꝛ
mouebitur in .p. instanti ⁊ non .ȝ. sed indiuisibile addi
tum diuisibili non facit maius per Aristotelem sexto
huius: igitur ⁊c. Si dicitur quod .a. non citius veniet
ad finem sui spatij quam .ȝ. contra .a. nunquam quie
scet in tota illa hora: ⁊ .ȝ. aliquando quiescet antequaꝫ
veniat ad finem spatij: igitur citius veniet .a. ad finem
sui spatij quam .ȝ. quare ⁊c.

Ad primum respondẽt negantes
instantia indiuisibi
lia quod .a. non erit in .b. quia non in prima medieta
te hore: nꝫ in scd'a: si .n. in pª medietate erit in .b. igit' ve
locius mouebitur in prima quam in secunda medietate:
⁊ si in secunda medietate erit in .b. igitur velocius mo
uebitur in secunda medietate quam in prima: quo
rum quodlibet est contra casum. ¶ Sed istud non
est possibile quoniam tunc aliquod mobile mouere
tur de extremo ad extremum ⁊ non per mediuꝫ quod
est contra philosophum quinto huius dicentẽ. medi
um est illud in quod mutans prius veniet quam in ex
tremum. Ideo dicitur quod ẽ quadruplex actualitas
cui opponitur quadruplex potentialitas. quãtum ad
propositum spectat: prima est actualitas essendi cui op
ponitur potẽtialitas ad esse eo modo quo dicitur om
ne quod est esse in actu actualitate presentialitatis ⁊
existentie: ⁊ omne quod non est sed potest esse in potẽ
tia: sicut antichristus ⁊ dies iudicij. ¶ Secunda est
actualitas per se subsistendi cui repugnat potentiali
tas ad per se existere: ⁊ sic dicimus ipsum totum per se
existens esse in actu: partes autem esse in potentia: qua

rum alique possunt venire ad actum vt partes quantitatiue: ⁊ alique non possunt venire ad actum vt partes qualitatiue. ¶ Tertia est actualitas denominationis cui opponitur potentialitas denominandi eo modo quo dicimus in calido remisso esse caliditatem in actu ⁊ frigiditatem in potentia non sic quod ibi non sit caliditas ⁊ non frigiditas: sed quia est ibi caliditas denominās in concreto ⁊ non frigiditas. ¶ Quarta est actualitas terminationis cui opponitur potentialitas copulationis: dicimus enim illud terminare in actu quod terminat ⁊ non copulat: id autem terminare in potentia quod terminat ⁊ copulat. ⁊ sic accipitur in proposito cum dicitur .b. esse medium in potentia: ⁊ .d. esse medium in actu respectu illorum motuum: quoniam .d. terminat motum ⁊ non copulat partes motus .b. vero facit vtrunqꝫ: ideo non est similitudo de eo quod est potentia homo aut album: ⁊ de eo quod est potentia in .b. signo: cum potentia homo vel potentia album sit potentia ad esse vel ad formam: potentia autem essendi in .b. signo est potentia terminationis.

¶ Ad secundum dicitur quod in casu illo non prius veniet .a. ad finem sui spatij quam .ȝ. non obstante qđ .ȝ. quiescet in medio sui motus ⁊ non .a. quoniam talis quies non erit temporalis: sed instantanea. Et si queritur vtrum tunc quiescet in actu vel in potentia: dicatur quod quiescet in actu non per se: ex quo non quiescet per tempus sed per accidens: quia in instanti quiescet ratione motoris extrinseci ⁊c̃. (Eodem autem modo). Tex. cō. 67. Soluta dubitatione que erat de mobilibus eque velocibus quandoqꝫ venientibus equecito ad fines suorum spatiorum: ⁊ aliquando non equecito: consequenter ex illa solutione respondetur ad duas rationes Zenonis probantes impotentialitatē motus ad vbi: quarum prima erat ista: si contingit aliquē pertrāsire aliqđ spatiū necesse ē anteq̄ totū spatiū ptranseat quod prius pertranseat medietatem spatij ⁊ antequaȝ transiuerit totam medietateȝ quod pertranseat medietatem medietatis: ⁊ sic in infinitum cum spatium sit diuisibile in infinitum: sed non contingit in infinita pertransire: igitur non contingit pertransire aliquod spatium. ¶ Secunda ratio erat coincidens cuȝ priori: nā ille qui mouetur super aliquod spatium potest numerare medietatem spatij antequam numeret totum spatium ⁊ potest numerare medietatem medietatis anteq̄ numeret totam medietatem ⁊ medietatem illius medietatis antequam numeret illam medietatem: ⁊ sic in infinitum: quo concesso: sequitur quod si aliquis potest pertransire aliquod spatium quod ipse potest numerare numeꝝ īfinitū ꝙ ē īpossibile. Le. li. (Eodeȝ aūt modo obuiandum est ad interrogantes per obiectionem ⁊ inquisitionem Zenonis rationem ⁊ volentes si semp mediūȝ transiri oporteat antequaȝ perueniatur ad terminum: hec autem infinita sunt: infinita autem transire impossibile est aut sicut ipsam hanc rationem quidam aliter interrogant). idest formant volentes simul cum Zenone quod sicut prius est moueri. idest pertransiri medietatem quam totum: ita est prius numerare secundum vnumquodqꝫ factum medium: quare ab eunte tota magnitudine in infinitum accidit numerare numerum: hoc aūt concesso īpossibile est concedere veꝝ.

Notandum quod hee rationes in fundamento non differunt ⁊ facte sunt aduersis non mutando sententiaȝ: sed tantum variando verba: vnde qꝛ concedebatur prioribus quod contingit in tempore finito pertransire infinita arguebātur posteriores: quod etiam in tempore finito contingit numerare numeruȝ infinitum quod iam nullus cōcedit. (In primis igitur). Tex. cō. 68. Ad ambas rationes simul respondet philosophus dando duas responsiones: quarum prima est ad interrogantem: ⁊ secunda est ad rem ⁊ ad veritatem: cum ergo inferūt Zeno ⁊ aliꝫ interrogantes rationem Zenonis quod contingit in tempore finito pertransire ⁊ numerare infinita spatia seu infinitas magnitudines: concedatur conclusio eo modo quo concessa est sexto huius: sed hec responsio tantum obuiat interroganti: non auteȝ est simpliciter ad rem ⁊ ad veritatem manifestandam: vnde si aliqua est questio cuius solutio completa indigeat distinctione non respondet ad rem nisi per distinctionem: si autem absolute respondetur absqꝫ distinctione talis responsio potest satisfacere interroganti: sed non rei ⁊ veritati: verbi gratia aliquis potest querere vtrū possibile sit duo corpora esse in eodem: si respondeatur absolute concedendo quod sic ex eo: quia omnia elementa sunt in celo locante totam spheram generabilium ⁊ corruptibilium hoc modo est ad interrogantem tantum: sed si distinguatur de loco dicendo quod duplex est locus: videlicꝫ proprius ⁊ communis: ⁊ quod plura corpora sunt in eodem loco communi: nō auteȝ est possibile plura corpora esse in eodeȝ loco proprio iam est responsum ad rem ⁊ ad veritatem: sic in proposito quando Zeno querit vtrum contingat in tempore finito pertransire magnitudines infinitas ⁊ numerare spatia infinita: qꝛ solutio huius questiōis indiget distinctione: ideo absolute respōdere concedēdo partē affirmatiuam ex eo: qꝛ in tempore finito sunt infinita tempora cū ipsuȝ sit diuisibile in infinitū: sicut ⁊ ipsum spatium super ꝙ fit motus est satisfacere questioni tantum ad interrogantes: si auteȝ respondeatur per distinctionem tunc soluta est questio secunduȝ reȝ ⁊ veritatem: sicut etiaȝ si dimittatur magnitudo ⁊ fiat eadem questio de tempore vtruȝ contingat pertransire infinita tempora in tempe finito: ista questio erit soluta quo ad interrogantes concedendo parteȝ affirmatiuaȝ absolute absqꝫ aliqua distinctione, ꝓpter istam causaȝ: qꝛ tempus finituȝ quocunqꝫ sit illud est diuisibile in infinitum: vt probatuȝ est sexto huius: si autē respondeat per distinctioneȝ soluta est questio ſm rē ⁊ ſm veritatē. Lege litteram. (In primis igitur rationibus de motu vꝫ sexto huius: has rationes soluimus per hoc ꝙ tempus infinita habet in seipso: non eniȝ inconueniens est si infinito tempore). i. in tempore finito infinituȝ transit aliquis: similiter auteȝ infinituȝ vtiqꝫ in longitudine est ⁊ tēpore: sed hec solutio ad interrogantes quidem se habet sufficienter. Interrogabat enī Zeno si infinito tēpore infinita transire atqꝫ numerare contingit: ad rem aūt ⁊ veritatē nō sufficit: si enim aliquis dimittēs magnitudineȝ interrogās si infinito tpe cōtingit īfinita trāsire interroget in ipo tpe eadē: hꝫ .n. tēpus īfinitas diuisiones nec adhuc sufficiēs hec solutio ē ad rē ⁊ ad vītatē sed tm̄ ad interrogantē. ¶ Secūda rñsio ē ad rē ⁊ ad veritatē manifestādā ex distinctiōe supꝰ data: vꝫ ꝙ duplex est mediū: vꝫ in poᵃ ⁊ ī actu: mediū in poᵃ ē illud ꝙ facit vnū ꝯtinuū: meᵐ in actu ē illud ꝙ facit pl'a cōtinua ⁊ nō vnū cōtiᵐ: vbi grā si aliqs diuidat vnā lineā in duas medieᵗᵃˢ faciēdo duo signa ex vno .i. duo pū

cta ex vno puncto quoꝝ vnū fit prin^m vnius linee ⁊ reliquum finis alterius tunc tale medium est medium in actu: dicitur autem medium continuans in potentia: q2 est possibile ad aliquid medium: medium vero discontinuans dicitur medium in actu: quia non est impossibile ad aliud medium terminat enim ⁊ non copulat.

¶ Ista distinctio ponitur vt sciatur ꝙ diuidere numerare ⁊ pertransire contingit dupliciter, videlicet actu ⁊ potentia: diuidere enim medietates alicuius linee in potentia est tangere illas per motum successiuum absque discontinuatione: diuidere autem illas in actu est tangere illas per motum cum discontinuatione earumdem: ⁊ sic linea non esset vna ⁊ continua neque motus esset vnus ⁊ continuus, discontinuatur enim motus ex discontinuatione magnitudinis per quietem ⁊ diuisionē realem hec enim est differētia inter lineam continuā ⁊ discontinuam: quoniam in linea continua sunt media in potentia facientia motum continuū: in linea autem discontinua sunt media in actu facientia motum discōtinuum. ¶ Item numerare medietates alicu^9 magnitudinis. s. medietatem: ⁊ medietatem medietatis ⁊ sic in infinitum est dupliciter, videlicet potentia ⁊ actu: potētia quidem est numerare illas per motum continuum absqꝫ quiete actu aūt numerare easdem est numerare illas per motum discontinuum sic ꝙ in fine cuiuscunqꝫ medietatis sit quies temporalis vt accipiatur vnū instans pro duobus: idest accipiantur duo instantia habentia denominationem vnius instantis: nā sicut vnū instans dicitur principium ⁊ finis: ita illorum duorum instantium inter que cadit tempus medium vnum sit finis motus precedentis: ⁊ reliquum sit principium motus sequentis ⁊ quoniam inter illa cadit tempus medium necessario datur quies temporalis inter quascūqꝫ duas medietates. Ex quibus sequitur ꝙ pertransire infinita spacia ē dupl'r. vz actu ⁊ potentia. actu quidē est in fine cuiuscūqꝫ illorum quiescere. potentia autem est continuare motum sic ꝙ cuilibet puncto pertrāseūdo spacij correspondeat in motu medium in potentia ⁊ non in actu. Le. tē. (Sed verum dicendum est ꝙ quidem diximus in modo rationibus) factis distinguendo mediū per actum ⁊ potentiam (si enim aliquis continuū quidē diuiderit in duo media hic vno signo tanq̄ duob^9 vtitur facit enim principium ⁊ finem) in actu (sic autem facit numerans: ⁊ in media diuidens, sic autem diuidēte) scilicet in actu (non erit continua neqꝫ linea neqꝫ motus continuus enim motus continui est. s. spacij super ꝙ fit motus. (In continuo autē sunt infinita media sed nō actu: sed potentia si vero facit) diuisionem (actu non faciet continuum) motū (sed stabit) in fine cuiuslibet medietatis (ꝙ quidem in numerante media) magnitudinis aut spacij (manifestum est ꝙ accidit vnum enim signum) temporis (necesse est ipsum numerare duo alterius quidem enim mediū finis alterius aut principium erit si non vnum cōtinuum numeret: sed duas medietates) cum quiete media. ¶ Ista distinctione premissa ⁊ declarata cum queritur vtrum in tempore finito contingat pertransire infinita tempora aut infinita spacia. respondetur per distinctionem datā ꝙ aliquo modo sic ⁊ aliquo modo non, videlicet ꝙ in tempore finito contingit pertransire infinita tempora nō actu sed potentia ⁊ in tempore finito contingit pertrāsire infinita spacia ⁊ infinitas magnitudines non actu sed potentia. si enim est possibile pertransire infinita spacia actu nisi in tempore infinito: ⁊ nisi ex illis fieri possit vna magnitudo infinita. Le. tē. (quare dicendum est ad interrogantem si contingit infinita transire in tempore finito ⁊ si (aut in tempore aut in longitudine) .i. in spacio: (quia est quidē .i. est aut non sic: actu enim cum sit non cōtingit potentia aūt contingit.) Et si hec responsio p distinctionem datam nō placet philosophus accipit aliam distinctionem dicens ꝙ pertransire spacia infinita seu infinitas medietates linee contingit dupliciter. vz per se ⁊ per accidens. per se quidem non contingit: sꝫ per accidens: accidit enim magnitudini ꝙ contineatur infinita spacia: ⁊ accidit linee ꝙ habeat infinitas medietates cum essentia linee ⁊ esse diffinitiuum eiusdem sicut altera ab huiusmodi infinitate partiū. diffinitio enim linee est ista: linea est q̄titas continua habens longitudinē sine latitudine ⁊ sine profunditate modo siue linea habꝫ medietates infinitas siue non habeat nō minus est q̄titas continua habens tantum longitudinem. Le. tē. (Quod enim cōtinue mouetur ſm accidens infinita trāsiuit simpliciter aūt non) idest per se (accidit autem linee infinita media esse substantia autem) .i. essentia linee (est altera) ab huiusmodi infinitate (⁊ esse) diffinitiuum eiusdem etiam est alterum.

Notandum primo ſm cōmentatorē commento. 67. ꝙ duplex est diuisio cōtinui, videlicet per se ⁊ p accidens. diuisio per se est illa que est in ptes nō cōmunicantes eiusdē q̄titatis ⁊ tales sunt finite ⁊ cōsumunt magnitudinē ⁊ numerant illam vtputa due medietates vel tres tertie: aut quattuor quarte ⁊ sic de alijs acceptis equalibus semper ſm numerum finitum. diuisio per accidens est illa que est in partes non cōmunicantes eiusdem proportionis ⁊ tales non cōsumunt continuū neqꝫ numerāt magnitudinem cum sint infinite vtputa medietas: ⁊ medietas medietatis ⁊ sic in infinitum. prime partes dicūtur ptes in actu: ⁊ 2^e ptes dicuntur partes in potentia. si ergo queritur vtrū continuum sit diuisibile in infinitū dicatur ꝙ est diuisibile in infinitum in partes in potentia ⁊ non in partes in actu: ⁊ ꝙ est diuisibile in infinitū in partes eiusdem proportionis ⁊ nō in partes eiusdem q̄titatis loquendo de partibus nō cōmunicantib^9. Isto modo locut^9 est philosophus. 3°. huius di. ꝙ infinitū aliquo modo est ⁊ aliquo modo nō est: est enim infinitum in potentia ⁊ non infinitum in actu ⁊ est infinitum ſm quid ⁊ nō infinitū simpliciter. Ita in proposito dicatur ꝙ non contingit numerare infinitas medietates in actu sed tantum in potentia ⁊ ꝙ non contingit pertrāsire infinita spacia simpliciter aut in actu aut per se: sed tantum in potentia ſm quid ⁊ per accidens.

Secundo notandum ſm cōmentatorem eodem cōmento ꝙ si mobile diuiserit magnitudinem in duas medietates in actu descendendo inter illas ⁊ sic in infinitum: tūc sequitur si omnes ille medietates sunt infinite ꝙ mobile motū nunq̄ perueniet ad extremū magnitudinis: patet quia necessario quiesceret in infinitis temporibus facientibus tempus infinitum simpliciter. ¶ Ex isto notabili sequitur ꝙ magnitudinem diuidi in duas medietates in actu cōtingit dupliciter aut intrinsece aut extrinsece: intrinsece quidem per separationem realem partis a parte ⁊ tūc diuidēs vtitur vno signo pro duob^9 in q̄tū corrūpit vnū ⁊ generat duo. Extrinsece vero per cōparationē ad motū: ⁊ sic dr̄ magnitudo diuidi in duas medietates in actu qn̄ in q̄libꝫ illarū medietatū mouet ⁊ in fine cuiuslꝫ illarū

quiescit: ⁊ sic diuidens vtitur vno signo pro duob⁹.i. vtitur vno puncto in duobus instãtibus in quoꝝ primo illud signũ ē finis ⁊ in secundo illud signum est principium.

Sed dubitatur circa dictum d diuisibilitate linee i infinitum quoniam linea est per se q̄titas continua ⁊ q̄titas continua est per se diuisibilis in infinitum: igitur linea est per se diuisibilis in infinitum. patet consequentia quia omnis passio per se competens superiori per se competit inferiori vt colligitur a philosopho primo posteriorum. maior tenet ex quo continuum est genus ad lineam per Aristo. in predicamentis. minor vero est Aristote. sexto huius. ¶ Respondetur ꝙ cum philosophus dicit ꝙ linee accidit habere infinitas partes ⁊ cõmentator ꝙ diuisio linee in infinitum est diuisio per accidens ipsi accipiunt per accidens vt oppõitur ei ꝙ est per se perseytate primi modi ⁊ sic non est incõueniẽs ꝙ linea sit per se ⁊ per accidens diuisibilis in infinitum accipiendo per se ⁊ per accidens vt non opponuntur: sed vt respiciunt diuersos modos: nam quia accidens accipitur aliquando nõ tantum pro accidente cõmuni sed etiam proprio potest concedi omnem propriã passionem inesse suo subiecto per accidens ⁊ si non subiecto conuertibili tamen subiecto non cõuertibili. conceditur enim ꝙ ysocheles per accidens habet tres angulos: quia hr̄e tres competit sibi per aliud subiectum. scilicet per triangulum cum ysocheles ſm ꝙ huius non habeat tres angulos equales duobus rectis sed ſꝫ ꝙ triangulus vt habetur primo posteriorum: ita linea ꝑ accidens est diuisibilis in infinitum inquãtum esse diuisibile in infinitum competit sibi per aliud subiectũ: nõ enim linea ſm ꝙ huius est diuisibilis in infinitum: sed ſm ꝙ est q̄titas continua.

Tex. 9. 69.

Anifestuz autem:) solutis rationibus zenonis quibus ꝓbabat impossibilitatẽ motus localis cõsequẽter soluit rationes eiusdem suadentes impossibilitatem mot⁹ ad formam siue fuerit forma predicamenti substãtie siue q̄titatis siue qualitatis destruitq̧ fundamenta sue opinionis atq̧ suaruꝫ rationum per quattuor ꝯclusiones quarum prima est ista. in omni transmutatione mediuꝫ est in actu respectu posterioris ⁊ in potentia respectu prioris. secunda cõclusio instans distinguens tempus transmutationis a tempore transmutati habet esse indiuisibile ibi (et si fiebat) tertia conclusio tempus non est diuisibile in instãtia ex quibus componitur ibi (si autem quodcunque. Quarta conclusio. tempus in quo aliquid fiebat ⁊ est factum non est maius tempore in quo fiebat soluꝫ ibi. (manifestum autem.) Prima conclusio arguitur sic. in omni transmutatione qua aliquid transmutatur de cõtrario in contrarium aut de contradictorio in contradictorium necesse est assignare duo tempora immediata in quorum primo est forma precedens: ⁊ in secũdo est forma sequens: ⁊ cum hoc oportet assignare instãs copulans illa duo tempora ꝙ quidem est vnuꝫ ⁊ idē numero commune vtriq̧ tempori ratione autem non idem cum sit principium ⁊ finis: principium quidē posterioris temporis ⁊ finis preteriti. tunc arguitur sic. huiusmodi instans mediuꝫ necessario est in actu respectu prioris forme: aut posterioris: sed nõ est in actu respectu prioris forme: igitur est in actu respectu posterioris patet consequentia cum maiori: quia si aliquid transmutatur de forma ignis in formam aque: aut de calido in frigidum oportet in illo instanti illud esse aquaꝫ vel ignem calidum aut frigidum: sed minor ostenditur quia aliter duo cõtraria ⁊ contradictoria verificarentur de eodem ponendo ꝙ aliquid transmutetur de calido in frigidum: ⁊ sequitur dato opposito minoris ꝙ in illo instanti medio transmutabile datum erit calidum ⁊ immediate post illud instans erit frigidum: sed non subito potest deperdi tota caliditas denominans aliquid esse calidum: igitur immediate post illud instãs illō erit calidũ: licet remissius: sed immediate post idem instans illud erit frigidum per concessum: igitur simul erit calidum ⁊ frigidum: ⁊ sic duo contraria verificantur de eodem: ⁊ cõsequenter duo contradictoria: quia omne ꝙ est calidum est non frigidum ⁊ omne ꝙ ē frigidum est non calidum. ¶ Item pono qd̄.a. materia transmutetur de forma ignis in formaꝫ aque ⁊ quero vtrum in tali instãti medio sit sub forma aque aut sub forma ignis: si sub forma aque habetur intentũ: si sub forma ignis ⁊ cum illa forma non possit subito corrũpi sequitur ꝙ immediate post illud instãs erit sub vtraq̧ forma ⁊ tunc necessario aut idem erit aqua ⁊ ignis ꝙ non est possibile: quia cum vnuꝫ disperatorum semper inferat negationem alterius idem esset ignis ⁊ non ignis ens ⁊ non ens: ⁊ quando haberet eē haberet nõ esse que non sunt imaginabilia. Lege litteram. (Manifeste autē ⁊ quia nisi aliquis faciat temporis diuidēs signum prius posterius semper posterioris rei erit idē ens ⁊ non ens ⁊ quando fuit non est) construe sic ⁊ nisi signum temporis ꝙ est instans diuidens inter prius ⁊ posterius faciat aliquis esse posterioris rei manifestum est: quia sequitur hoc incõueniẽs ꝙ idem erit ens ⁊ non ens: ⁊ quando fuit ita ꝙ aliquid est tunc fuit ita ꝙ illud non est. (Signum quidem igitur vtrisq̧) temporibus commune est ⁊ priori ⁊ posteriori ⁊ vnum ⁊ idem numero: ratione autem non idem est huius: quidem enim finis est illius autem principium: rei autem semper posterioris ⁊ passionis est nõ autem prioris. ¶ Ex ista conclusione Aristote. soluit rationes zenonis probantes impossibilitatem motus ad formam: quarum prima probat ꝙ non est possibilis transmutatio ad formam de contradictorio in contradictoriuꝫ ponendo ꝙ.d. sit res transmutata a non esse in esse ⁊ sit a. tempus in quo.d. est sub nõ esse ⁊.b. tempus in quo est sub esse ⁊ sit.c. instans copulans illa tempora. ⁊ arguitur sic.d. est sub non esse in toto tempore.a. igitur.d. est sub non esse in quolibet instanti illius: sed.c. est instans ipsius.a. igitur.d. est sub non esse in.c. instãti. Iteꝫ.d. est sub esse in toto.b. tempore: igit̄ est sub esse in quolibet instanti illius: sed.c. est instans.b. temporis igitur d. est sub esse in.c. instanti: ⁊ ita si.d. transmutatur a nõ esse in eē oportet ꝙ.d. simul in eodem instanti sit sub esse ⁊ sub non esse: sed hoc est impossibile: igitur impossibile est aliquid transmutari a non esse in esse. ¶ Eodem argumento probabat Zeno ꝙ est impossibilis

transimutatio de esse ad non esse arguēs q nihil potest
transmutari de albo in non album alioquin in.c.instā
ti idem esset album τ non album formādo argumen-
tum factum.secunda ratio zenonis probat q non est
possibilis transmutatio ad formam de cōtrario in cō-
trarium:quia si sic ponatur q aliquid transmutetur de
albedine in nigredinem.s.d.τ sic.a.tempus in quo est
sub albedine:τ.b.tempus in quo est sub nigredine:τ.c.
instans copulans illa tempora inuicem τ arguitur vt
prius.si enim.d.erit in toto tempore.a.sub albedie:igi-
tur in quolibet instanti illius erit sub albedine:sed.c.erit
instans ipsius.a.igitur in.c.instanti erit sub albedine.
deinde in toto.b.tempore erit.d.sub nigredie:igit in q-
libet instāti illius erit sub nigredine:sed.c.erit instans il-
lius:igitur in instāti.d.erit sub nigredine τ sic in eodem
instanti erit sub albedine τ nigredine τ consequen-
ter album τ nigrum: quia illud argumentum q fit de
albedine in nigredine fit de albo τ nigro. videbatur
enim zenoni q si in duobus temporibus immedia-
tis aliquid est album τ nigrum: necessario in instan-
ti medio illud est album τ nigrum:τ qz illud est ipos-
sibile:ideo impossibile ē aliquid trāsmutari ad formā
de cōtrario in cōtrarium. Le.lit.(Tempus aūt in quo
est transmutatio de albo in nigruz sit.a.c.b.res in quo
d).i.res que transmutatur sit.d.(hoc aūt in.a.quidem
tempore album in.b.aūt non album in.c.ergo album
τ non albuz)in quolibet.n.ipsius.a.verum est dicere
album.si omni).i.toto.i.(tempore hoc erat album:τ
b.)tempore(non album.c.autem in vtrisqz)tempori-
bus est:igitur in.c.instanti:idem est album τ nō albuz.
¶ Respondet phs ad hec oīa vno verbo cōcedendo
q in.c.instanti.d.erit sub esse τ erit nō album τ erit ni-
grum τ tunc ad argumentū in toto.a.tēpore.d.erit sub
non esse:aut sub albedine:igitur in quolibet instāti illi⁹
erit sub non esse τ sub albedine negatur ꝯña:sed soluz
sequitur q in quolibet instāti preterq̄ in vltimo:quo-
niam vltimū instans tēporis.a.q est primū instās.b.
tpis:lz sit cōe vtriqz tpi nō tn̄ se hz eodem mō respectu
dispōnum eorūdem temporum:qm̄ respectu dispōnuz
a.tpis se hz in potentia τ respectu dispōnum.b.tpis se
hz in actu vt ꝓbatum est alioqn idem simul esset ens τ
non ens q est ipossibile. Le.lit.(Non ergo dādū est in
oī) instanti.a.tpis.d.erit album:(sed pter vltimū nūc
in quo est.c.)in omni tali instāti.d.erit albuz(hoc aūt
postremū)instans est totius.a.temporis.

Notanduz q ex ista ꝯclone colligunt due regule ō rebus pmanē
tibus ab ipso pho quo ad earū inceptionem:quarum
prima est ista.rei pmanentis hn̄tis esse post non eē da
tur primo instans ꝓbat ponēdo q.a.res pmanens i
cipiat esse per alterationē pcedentem terminatā ad.b.i
stans:τ quero vtrū.a.sit in.b.instanti p⁹:aut imediate
post.b.si primū habetur intentū.si scdm cum.a.nō ha
beat esse nisi per alterationē sequitur q reqritur vlteri-
or alteratio ad hoc q.a.hēat esse q est falsum:qz iam
supponitur q alteratio signata sit tota alteratio p q̄
a.habet esse. ¶ Scda regula.rei pmanētis habentis
esse post non esse non datur vltimū instans in quo nō
hz esse ꝓbatur:nam cum talis rei sit dare primū instās
vt ꝓbatum est:aut igitur idem instās est vltimū sui nō
esse τ primū sui esse aut aliud si est idem instans igitur
in eodem instanti eadez res ē τ nō est si ē alīqd instās.
igitur in tempore medio illa res nō hz esse nec hz non
esse q arguit sic:qz illud tps mediuz:necessario est añ
primū istans illius rei τ post vltimū nō eē illi⁹:sed res
non hz eē ante primū instans sui eē:nec hz non eē post
vltimū instans sui nō eē:igitur illa res in tali tempore
medio nō est nec nō est q est repugnās primis princi
pijs. Cōtra istas regulas arguit τ prio q rei pmanē-
tis hn̄tis eē post non eē non datur primū instans qm̄
5° huius dicit phs q illud q gñatur non est τ.6° hui⁹
q oē q mutatū est necesse est mutari prius τ hic q oē
q gñatur sit in tēpore quorꝫ nullum eēt verū si res p-
manens incipiat eē per positionē de presenti. Item po-
no q sor.augeatur vsqz ad.a.instans in quo instanti
desinat esse per remotionē de presenti τ accipiat tripe-
dalis q̄titas que sit maxima q̄ sor.haberet pro illo i
stanti si viueret:τ pz q illa q̄titas est acquisita p alte-
rationem:τ tn̄ illius non datur primū instans sui esse
qm̄ sor.acquisiuit illam ante hoc instans. ¶ Secūdo
arguit q rei permanētis datur vltimū non eē quoniaz
veritas ꝓpositiōis est res permanēs τ illius dat vlti
mum nō eē dato q sor.incipiat currere p remotionem
de presenti:hec.n.ꝓpositio sor.currit iam est falsa τ im
mediate post hoc erit vera:igitur veritas illius incipit
esse per remotionē de presenti.preterea ponat q.a.sit
vnum sūme frigidum in quo iducat partibiliter ab ex
trinseco tota latitudo caliditatis in hora τ arguitur q
gradus medius qui est res permanēs incipiet eē per re
motionem de pn̄ti:qz si incipiet esse per positionē de p
sent.sequitur q.a non prius habebit gradū medium
q̄ gradum vltimū medium q est impossibile:τ q illo
sequatur arguitur qm̄ quacunqz parte capta in quo est
gradus medius cū illa sit diuisibilis in duas medieta
tes quarꝫ ꝓpinquior agenti sit intēsior q̄ remotior ab
agente sequitur q si in parte remotiori est gradus me-
dius q in pte ꝓpinquiori est gradus intensior gradu
medio τ sic pro nullo instāti dabitur gradus medius
absqz gradu vltra medium. ¶ Ad primuz rñdetur q
res gñatur anteq̄ sit ideo rei pmanentis datur primuz
instans non obstante q ante illud instans gñatur τ p
hunc modum cōceditur q omne mutatū in aliquo in-
stanti necesse est prius mutari:non tn̄ omne q est in ali
quo instanti per mutationē fuit ante illud instans per
mutationez.cū vo dicit phs q oē q gñatur sit in tem-
pore illud est ꝯcedendum ex quo nō sequit q omne q
generat est in toto tpe in quo gñatur. ¶ Cuz vo argui
tur de tripedali q̄titate:dico q illa non fuit ante instās
desinitiōis sortis:nec seqtur sor.ante illud instans acq-
sиuit eam:igitur illa q̄titas ante illud instās fuit in sor-
te:qz sicut alīqd generat anteq̄ ipsum sit genitū:ita illa
q̄titas acqritur anteq̄ sit acqsita τc̄. ¶ Ad 2m respon
detur q regule iste intelligūtur de rebus permanentib⁹
non dependentibus a rebus successiuis modo veritas
illius propositionis sor.currit dependet a cursu sortis
qui est res successiua. ¶ Neqz argumentū ē gradu me
dio ꝯuincit quoniā ille inducetur per positionez de pre
senti τ in illo instanti in quo primo erit inductus non
erit adequate in aliqua parte.a.sz in qualibet parte ter
minata ad superficiem ꝓpinquissimam agenti:ideo q̄-
cunqz tali parte diuisa in duas medietates semper in
medietate propinquiori agenti est gradus medius
τ in remotiori est gradus remissior gradu medio. (Et
si fiebat)secūda ꝯ°.instans distiguēs tps trāsmutatio
nis a tpe trāsmutati hz eē indiuisibile ꝓbat:qz alr alīqd
moueret sil motib⁹ ꝯrijs τ duo ꝯdictoria vificarent sil

de eodem ꝙ arguit ponēdo ꝙ aliqđ album fiat nō album: aut ꝙ aliquod non album fiat album sic ꝙ in toto a. tpe. d. fit album ⁊ in toto. b. tpe fit non album: aut cō ⁊ arguitur sic. d. in toto. a. tēpore erit album: igit in qlibet parte. a. tpis. d. erit album: sed. c. est pars. a. tēporis si ipsum. c. est diuisibile: igitur in. c. instāti. d. erit album. Item in toto. b. tēpore. a. erit non album: igitur in qlibʒ pte. b. tpis. a. erit non album: sed. c. est pars. b. temporis si ipsum est diuisibile: qꝛ nō est ratio quare magis sit ps. a. ꝙ pars. b. igitur in. c. instāti. d. erit non album Ex qbus pʒ ꝙ. d. simul mouetur motibus ꝯrꝫs: qꝛ in. c. instanti fit album ⁊ nō album dato ꝙ in toto. a. tpe fiat album ⁊ in toto. b. tēpore fiat non album: sequitur etiā ꝯdictoria simul de eodem verificari: ex quo in. c. instanti. d. est album ⁊ non albū vt pbatum est. ¶ Cōsimili argumēto potest pbari de omni eo ꝙ gñatur vel corrūpitur per alteratiōem ꝙ necesse est ipsum simul eē ⁊ non esse. vʒ in instanti copulante tpa in quorū vno bʒ esse ⁊ in alio non eē. Le. lit. (Et si fiebat albū) ex nō albo (⁊ si corrūpebatur album) .i. si album fiebat nō album (in. a. omni) .i. in qualibet pte. a. (factum est) album ⁊ corruptum est in. c. album quare albū quare albū aut nō albū primū in illo) .s. in. c. instanti (vel est dicere) quo cōcesso seqtur (aut cum factū est) albū (non erit) album (aut cum corruptum) .i. factū est nō albū (erit) albū (aut sit albū ⁊ non album ⁊ oīno esse ⁊ nō eē necesse est) vnum ⁊ idem pro eodem instanti.

Notandum ꝙ ex pbatiōe huius cōclusionis colligunt due regule a pho de rebus permanentibus quo ad earum desinitiōem quarū prima est hec. Rei permanētis habētis non esse post esse non datur vltimū instans pʒ ista regula de omni re que corrūpitur per alteratiōnē qm̄ si talis res est ⁊ corrūpitur per alterationem cū quelibet alteratio mensuret tempore: igit tpe erit ante nō eē illius rei ⁊ per ꝯñs non datur vltimum instans illius. ¶ Et cōfirmatur, ponēdo ꝙ. a. sit vnū numerū ignis ⁊ quero vtrum. a. pōt desinere eē per positiōnē de presenti: aut non. si non habetur intentū. si sic igitur immediate post illud instans erit forma ꝯtria. pʒ ꝯñs qꝛ materia non potest esse sine forma ⁊ ꝯñs est ꝯ primam regulam alterius ꝯclusionis pbantem ꝙ cuiuslibet rei permanentis incipiētis esse per alteratiōnē datur primum instans sui esse. ¶ Secūda regula. rei pmanentis habentis non esse post esse datur primū instans sui non esse probatur: ⁊ pono ꝙ. a. corrūpatur p alterationem terminatam ad. b. ⁊ quero vtrū. a. erit in. b. vel non. si a. non erit in. b. habetur intentum ex quo imediate añ b. erit: si erit in. b. aut igitur imediate post. b. erit aut nō si non hec repugnat precedēti regule: si sic igitur p vlteriorem alterationem. a. corrūpetur ⁊ per ꝯñs alteratō signata nō ē tota alteratio per ꝙ vʒ corrūpi. a. cui⁹ oppm̄ presupponit. ¶ Item forma que generat ex corruptione. a. incipit esse per pōsitionē de presenti vt probatum est: igitur forma. a. desinit esse per remotionem de presenti. patet ꝯñs quia nō possunt eē due tales forme pro eodem instanti in eadem materia ⁊ per consequens primū instans forme generande est primū nō esse forme. a. corrupte vel corrūpende ꝙ erat pbādū.

Sed dubitatur arguēdo de linea que nūc incipit diuidi ⁊ de gradu caliditatis cui agēs ꝯtriū est sufficit applicatum. ⁊ pʒ ꝙ talis linea aut gradus nunc est ⁊ imediate post hoc non erit ⁊ tam gradus ꝙ linea est res permanens igitur rei permanentis datur vltimū instans. Item sit. a. vnum corpus inanimatū cui sit applicatum vnum corrūpens incipiens alterare ⁊ corrūpere vnā partem. a. Et sequitur ꝙ. a. nunc est ⁊ nō imediate post hoc erit: qꝛ ad corruptionē vnius partis rei inanimate sequitur corruptio totius. cum igitur. a. sit res pmanens: sequitur ꝙ rei permanentis datur vltimū instās. ¶ Rñdetur ꝙ illa regula ⁊ alie intelligūtur de rebus pmanentibus incipientibus ⁊ desinentibus esse per se p alterationē precedentē: modo linea desinit esse p motum localem: ⁊ gradus nō per alterationē per se sed p accidens. a. vō corpus inaīatum ⁊ si desinit esse p positionem de pñti ꝫm totū non tamen ꝫm qlibet ptem q̄titatiuam sui qđ forte intelligitur in hac regula: dicat tamen ꝙ q̄ñcunq; agens ꝯtrarium applicetur. a. passo nō tamen incipit corrūpere aliq̄ partem eius: sed sufficit solum alterare aliq̄ partem illius qm̄ semp alteratio precedit illud ꝙ per se corrūpitur. (Si autē qđ cunq;) tertia cōclusio tēpus nō est indiuisibile in instātia indiuisibilia ex quib⁹ cōponitur pbatur ista cōclusio ꝓmittendo duo primum qđ si in aliquid prius est non ens ⁊ postea est ens necessario trāsit de non eē ad esse per transmutationē ⁊ motum: ista suppositio tenet ex eo qꝛ gñō est transmutatio de non esse ad esse. 5° huius: ⁊ oīs gñō est terminus motus p Aristo. primo de gene. ꝫm ꝙ premittit est ꝙ cum aliquid fit ipm non est ista suppositio est declarata. 5° huius: ideo nō indiget vlteriori pbatione. Le. lit. (Si aūt quodcūq; fuerit prius nō ens) ⁊ postea ens (necesse est fieri ens) p motū (⁊ cum fit) aliquid ipsum tunc (non est) quibus datis (non possibile est in athoma tempora) .i. ī istantia indiuisibilia (diuidi tempus.) Istis premissis phs sic arguit cōclusionem. Illa in que resoluitur ⁊ ex qbus componitur tēpus sunt cōsequenter entia sic ꝙ inter illa nō est medium eiusdem rōnis: sed instantia īdiuisibilia ñ sunt ꝯsequenter entia in tempore: igitur tempus nō est diuisibile in instantia īdiuisibilia ex qbus componitur patet ꝯñs ⁊ primo pbatur prima pars antecedentis: quoniā partes temporis habēt ordinem inuicem prioris ⁊ posterioris ⁊ sunt immediate nullū tēpus mediū recipientes: igit illa in que resoluitur ⁊ ex qbus cōponitur tempus sunt cōsequenter entia sic ꝙ inter ea non est medium eiusdem rationis: patet cōsequentia ex determinatis. 5° huius: maior est euidens ⁊ minor declaratur ponendo ꝙ. d. fiebat album in. a. tempore. cum igitur non sit idem tempus factionis ⁊ facti: quia res ñ est quando fit per secūdam suppositionem opʒ aliud esse tempus in quo. d. factum est album. sit ergo illud b. ⁊ arguitur sic. nullum est tempus medium inter tempus in quo. d. fiebat album ⁊ tempus in quo. d. factū est album: quia non datur tempus medium inter fieri ⁊ factum esse: sed in. a. tempore. d. fiebat album ⁊ in. b. tempus factum est album: igitur. a. ⁊. b. tempora sunt immediata sic ꝙ inter ea nullum cadit medium temp⁹. ¶ Deinde arguitur secunda pars antecedētis quoniā quibuscunq; duobus instantibus datis stat aliquid eē non ens in priori instanti ⁊ in posteriori esse ens: sed ñ est transitus de non esse ad esse nisi per motum per secundam suppositionem: neq; est motus sine tempore vt est ostensum quarto ⁊ sexto huius: igitur inter omnia duo instantia cadit tempus medium: sed in omni tempore sunt infinita instātia: vt est demonstratum sexto huius. igitur inter omnia duo instantia sunt infinita instantia media ⁊ p ꝯñs nulla instantia sunt ꝯñr

Tex. co. 59.

ētis cum semp inter quelibet duo mediet aliqd eiusdeȝ rōnis. ¶ Et sicut arguitur de eē ⁊ nō esse simplr ita pt argui de esse ⁊ nō esse ꝑm quid. qm̄ si .d. in aliquo instā ti fuit nō albuȝ ⁊ postea in alio instanti album necessa rio illud fiebat albū per motū mensuratum tpe medio inter illa duo instantia ibi. Te. lit. (Si aūt in .a. tempore .d. fiebat album factuȝ est aūt simul) .i. simul cum hoc verū est dicere ꝙ .d. factū est albū (⁊ est) .d. factuȝ albū (in altero īdiuiduo tpe habito) ipsi .a. .i. cōsequēter ens ad ipsum .a. (Aut in .b. si in .a. fiebat .d. album ipm tūc (non erat album generationē oȝ esse quādam mediaȝ quare tēpus erat) medium (in quo fiebat) .d. album. ¶ Dubiū vnum soluit phs possibile fieri ꝯ pbationē scōe partis ꝯclusionis arguendo ex illa rōne ꝙ inter tē pus et instans oȝ dare tēpus medium. arguebat enim sic si aliquid est non ens in aliquo instanti indiuisibili ⁊ postea in alio instanti indiuisibili est ens necesse est dare tēpus mediū qꝛ non fit transitus de nō esse ad eē nisi mediāte motu mensurato tēpe. Cō similiter arguit in ꝓposito si aliquid ꝑ totum .a. tps est nō ens: ⁊ in .c. instanti vltimo illi⁹ est ens oȝ dare tēpus medium inter .a. ⁊ .c. qꝛ non transitur a non esse ad eē nisi mediātemo tu mensurato tēpore. ¶ Respondet phs ꝙ non est ea dem ratio de instanti respectu tēporis ⁊ de duobus in stantibus indiuisibilibus: qꝛ nunꝗ̄ nāl'r peruenitur ad factum esse: nisi mediāte fieri ⁊ motu: si ergo motus posset fieri in instanti indiuisibili non incōueniret ali quid in vno instanti indiuisibili esse non ens ⁊ in alio esse ens absq; tpe medio: sed cum in instanti indiuisibi li non possit esse motus preter illud oȝ dare temp⁹ mo tum in quo res stat. Te. lit. (Non enim eadem rō) est ī tēpore ⁊ instanti indiuisibili (⁊ non athoma diuidenti bus) .i. nobis diuidētib⁹ tps ñ in athoma īdiuisibilia (sed ipsius tēporis) aliquid est in quo fiebat) .d. albū ⁊ aliquid est in quo factum est album ⁊ est in vltio signo) .i. instanti illius temporis (cuius nihil est habi tum nec ꝯsequēter) ad aliud instās (sed indiuisibilia tē pora ꝯsequēter sunt) si ex illis cōponitur vel in illa re soluitur tempus.

Notanduȝ ꝙ ex isto loco accipiuntur due regule rerū successiuarū quarū prima est ista nō est dare primū nec vltimū in stans in quo res successiua hȝ esse. pȝ ex quo tēpus nō componitur ex instātibus: neq; motus est in instanti: sȝ est in tpe medio inter duo instātia. dictū est enī ⁊ ꝓba tum. 6°. huius ꝙ omne ꝙ mouet mouebatur ⁊ moue bitur: ideo nō datur primū nec vltimum instans mo tus ad hunc intellectū ꝙ in hoc instāti fit motus ⁊ nō imediate ante illud instans: aut ꝙ in illo instanti fit mo tus ⁊ non imediate post illud instans. ¶ Secūda re gula. necesse est dare primū ⁊ vltimū instās in quo res successiua nō habȝ esse patet qm̄ res successiua incipit ⁊ desinit esse ⁊ nō per positionem de presenti: igitur ꝑ re motionem ⁊ per cōsequens datur instans in quo non est talis motus ⁊ immediate post illud instans erit talis motus: ⁊ hoc est vltimū in quo non in inceptione datur etiam instans in quo huiusmodi motus non est ⁊ immediate ante illud instans fuit ⁊ hoc est primum instans in quo talis motus nō est. ⁊ hoc in sua desini tione. ¶ Cōtra istas regulas arguit ꝙ est dare primū ⁊ vltimū instans motus: qm̄ dum sor. mouetur super spacium .a. mille pedum ipe pertransit illud spacium ⁊ nō immediate an̄ illud instās pertransiuit illud spaciū nec immediate post illud instās ꝑtransibit illud spaciū qꝛ si sic hoc ideo est: qꝛ fuit in pertrāseundo illud spa cium ⁊ erit in ptranseundo illud spacium quo dato seq tur ꝙ sor. subito pertrāsiuit totum .a. spaciuȝ: qꝛ subito fuit in pertranseundo totū illd spaciū. ¶ Respōdetur ꝙ sor. in casu isto nō pertransiuit .a. spaciū: neq; ptran sibit illud: sed tm̄ partē .a. spaciȝ: non tamen ꝓpter hoc datur primū vel vltimum instans motus qm̄ est cōce dendum ꝙ cōtinue per totum spaciū sor. pertransit il lud ⁊ cōtinue per totū illud spacium est pertransitio il lius: nec sequitur sor. pertransit .a. spacium ⁊ nunꝗ̄ per transiuit illud: neq; pertransibit idem: igitur incipit ⁊ d finit pertransire .a. spacium: neq; arguitur ab exponen tibus ad expositam: qꝛ secūda exponens debet esse il la nō immediate ante instans presens fuit: ita ꝙ sor. ꝑ transit .a. spacium ⁊ illa nō immediate post instans ꝑ sens erit ita ꝙ sor. pertransit .a. spacium quoꝝ quodli bet est falsum. (Manifestum aūt) quarta conclusio tē pus in quo aliquid fiebat ⁊ est factum non est maius tempore in quo fiebat solum pȝ: quoniam .d. fiebat al bum in .a. tempore ⁊ est factū album in .c. instanti indi uisibili: modo aggregatum ex .a. ⁊ .c. non est maius .a. sicut neq; aggregatum ex linea ⁊ pūcto vltimo est ma ius linea: cum indiuisibile additum diuisibili nō faciat maius vt est demonstratū. 6° huius. ⁊ in parte in con clusione ꝓcedenti in qua est ostensum tēpus non com poni ex instantibus. ¶ Deinde phs epilogat circa de terminata di. ꝙ iam ex dictis rōnibus ꝓprijs ⁊ simili bus poterit quis credere motus reflexos non posse in uicem cōtinuari: sed inter quoscūq; esse quietem mediā rōnes .n. facte fuerunt ꝓprie: qꝛ fuerunt phice sed factē de in parte sequēti erunt cōmunes qꝛ erunt dyaletice ꝓ cedentes ex cōmunibus vt videbitur. Te. lit. (Manife stum autem est qꝛ si in .a. toto tempore fiebat) .d. albū (non est plus tempus in quo factum est ⁊ fiebat ꝗ̄ in quo fiebat solū omni) .i. in toto tēpore. deīde epilogat qbus quidem: igitur aliquis tanꝗ̄ ꝓprius credat ratio nibus hec ⁊ huius quedam sūt) similes illis que dimit tuntur gratia breuitatis.

Notandum ꝙ ex ista cōclusione ha betur expresse ꝙ instans non est aliquid diuisibile: qꝛ tunc tempus factiōis ⁊ fa cti esset maius tēpore factionis solum ⁊ linea vna cum puncto vltimo esset maior ꝗ̄ si esset sine illo ideo si de⁹ ab vna hora remoueret instātia vltia nō ꝓpter hoc illa ho ra esset minor neq; linea pedalis ꝗ̄titatis efficeret mi nor si ab illa remouerent tm̄ pūcta vltima ⁊ nō sequi tur hec linea prius erat pedalis ꝗ̄titatis ⁊ iaȝ nō est peda lis ꝗ̄titatis: igit est minor qm̄ pedalitas est denoīatio indiuisibiliter ꝓueniens ex vltimis terminis qbus re motis tollitur pedalitas nō tm̄ tollit quantitas.

Sed dubitatur circa ꝯclonē po nēdo ꝙ .a. sit vnū minimū nāliter ꝙ debeat in hora augeri ad pedalē ꝗ̄ titatem exclusiue sic ꝙ in fine hore qn̄ deberet eē peda lis ꝗ̄titatis ipsum desinat eē ꝑ remotionē de pn̄ti: ⁊ .b. sit vnū aliud minimū ꝙ ꝯsimilr debeat augeri: sed ma neat in fine hore sic ꝙ ipm erit pedalis ꝗ̄titatis ⁊ pȝ ꝙ .b. erit maius ꝗ̄ erit .a. cū nunꝗ̄ .a. hebit tantā ꝗ̄titateȝ ꝗ̄tā hēbit .b. ꝙ nō esset nisi tps acqsitiōis pedalis ꝗ̄ti tatis ⁊ acquisiti esset maius tpe acqsitiōis tātū. ¶ Re spondet ꝙ .a. erit tm̄ sicut erit .b. ⁊ hēbit tantā ꝗ̄titatem ꝗ̄taȝ hēbit .b. lȝ .a. nunꝗ̄ erit pedalis ꝗ̄titatis ⁊ .b. erit pedalis ꝗ̄titatis quoniā talis denominatio nunquaȝ erit: nisi in vltimo ⁊ subito habebit acquisitum esse ⁊

si queritur in quo instanti habebit.l.tantã q̃titatẽ q̃tã hẽbit.b.dr̃ q in nullo instãti sed in quolibet tpe terminato ad vltimũ instans hore. Ideo male pceditur cõmuniter illud q augetur esse maius in fine temporis quã ante finem illum cum finis ille sit indiuisibilis non faciens maius.

Tex. cõ.70.

Rationabiliter aũt postq̃ phs pbauit rõnib⁹ ppriis τ phicis q int̃ quoscũq̃ mot⁹ reflexos cadit q̃es media p̃nr pbat idem rõnib⁹ cõibus τ dyale. τ facit phs. 4ᵒʳ. ſm q.4ᵒʳ rões adducit q̃rum. 2ᵃ incipit ibi.(Ampli⁹ τ ex hys) 3ᵃ ibi.amplius aũt.)4ᵃ ibi(amplius nõ si). ¶ Prima rõ est ista: si motus reflexi possent inuicem cõtinuari sequitur duo incõueniẽtia: vz q aliquid simul mouetur motibus 9rijs: τ q aliquid mouetur ex aliquo in quo non est nec fuit. q hec sint incõuenientia manifestum ẽ τ q illa sequant̃ arguitur pmittẽdo duas suppositiones quarũ prima est ista. omne q trãsmutatur trãsmutatione cõtinua in toto tẽpore transmutationis transmutatur ad vltimũ terminum illius trãsmutatõis siue terminus ille ppinquus fuerit siue remotus: τ hoc si a nullo phibeatur: ista suppositio est manifesta inducti ue: si.n. aliqđ mobile vadit in.b. aut τ ferebatur in.b. in toto motu τ in toto tempore verũ est dicere q trãsmutatur in.b. τ nõ solum est hoc verũ in motu locali: sed etiam in oĩbus alijs motibus. non.n. est ratio pp̃ q in aliam partem tẽporis mobile illud trãsmutatur in.b. τ nõ in qualibet parte eiusdẽ tpis siue illa pars fuerit ppinqua siue remota termino trãsmutationis. ¶ Et notãter dicitur si a nullo phibeat̃ q2 stat q mobile in aliqua parte temporis trãsmutetur in.b. τ nõ in qualibet τ hoc pp̃ter impedimentũ occurrens: aut si ipsum mobile desinat esse ante finem spacij: aut si terminus ille corrũpatur transmutationis aut si obstaculum ponatur ante mobile ne possit vltra pcedere. l.e.lit.(Rõnabiliter autem).i.dyale.(τ ex hijs intendẽtibus videbitur alicui idem hoc accidere.s. q motus reflexi nõ possunt inuicem cõtinuari(omne.n. q mouetur continue si a nullo phibeatur in q quidem venit ſm loci mutationem in hoc τ ferebatur prius: vt si in.b. venit τ ferebat in.b.)aliqđ mobile(τ non cum pximũ erat sed mox sicut incipit moueri qdem enim magis nunc q̃ prius. similiter aũt τ in alijs motibus ¶ Secũda suppositio q in omni motu reflexo si sit cõtinuus mobile trãsmutatur ab eodem in idem: vt si motus ab.a.in.c. τ mot⁹ a.c.in.a. sit cõtinuus tunc ille motus totus.s.ab.a.in.c. τ ab ipso.c.in.a. est in.a. recte sicut contingit đ motu circulari. qui est ab eodem in idem τ de motu reflexo pilę qui est ab eodem in idem. l.e.lit.(Qđ aũt ab.a.fertur in.c. iterum veniet in.a.continue motum.) Istis suppositionibus premissis arguitur primũ incõueniens. videlicet q aliqđ simul mouetur motibus 9rijs q̃m motus sursũ siue motus deorsuz sũt motus 9rij: sed aliqđ simul mouetur motu sursum τ motu deorsuz: igitur. τc. pñ̃a cum maiore pbatur minor: dato q mot⁹ sursum τ motus deorsum possint inuicem cõtinuari. τ pono q aliqđ mobile moueatur motu sursum ab.a.in.c. τ iterum motu deorsum ab eodem.c.in.a. tunc arguit̃ sic. motus specificatur a termino ad quẽ vt pbatuz est 5ᵒ huius: sed terminus ad quẽ totius mot⁹ reflexi si ille est cõtinuus est.a. per secũdam suppositionem: igitur totus motus denominat̃ ab.a. sed.a. est deorsum igitur totus motus est deorsum tunc: sic totus motus ẽ deorsum: igitur motus ab.a.in.c. est deorsum τ idem ẽ motus sursum: igitur mobile q mouetur illo motu 9tinue dum mouetur ab.a.in.c. mouetur motibus cõtrarijs. ¶ Item ex fundamento prime suppositionis arguit̃ idem inconueniens: q2 in motu continuo mobile cõtinue transmutatur in terminum ad quẽ. igitur in.c. puncto mobile transmutatur: similiter in.a. si illi duo mot⁹ sunt cõtinui sed non est ratio pp̃ q̃ trãsmutatio illa potius denominatur a motu precedẽte q̃ sequẽte: nec ẽ9. cum igitur motus ab.a.in.c. sit sursum τ motus ab eodem.c.in.a. sit motus deorsum: sequitur q in.c. puncto τ in instanti copulante illa duo tempora illorũ duorũ motuum: idem mobile mouetur sursum τ deorsuz. l.e. lit. Cum ergo ab.a.in.c. ferebatur tunc τ in.a. fertur secundum motum qđ est.a.c. quare simul cõtrarijs sunt cõtrarij enim qui secũdum rectitudinem sũt.) videlicet sursum τ deorsum. ¶ Secũdum incõueniens etiam sequitur. videlicet q aliquid mouetur ex aliquo termino in quo non est nec fuit quoniam mobile signatum dũ est in.c. mouetur ex.a. τ non est. nec fuit in.a. igitur τc. patet cõsequentia cum maiori τ minor arguitur: nam omne q mouetur non est in termino ad quẽ: nec fuit in illo dato q tñ semel fiat motus ad illum: q2 motus ẽ act⁹ entis in potentia ſm q in potentia vt est ostensuz.3. huius. sed.a. est terminus ad quẽ totius motus reflexi si totus ille motus est 9tinuus igitur mobile illud nõ est nec fuit in.a. q2 igitur hoc est incõueniens oportet dicẽ q in.c. puncto est quies media: sed ille motus nõ ẽ vn⁹ τ cõtinuus cuius partes distinguũtur per quietẽ mediam igitur motus ab.a.in.c. τ.a.c.in.a. qui est motus reflexus non est continuus. l.e.lit.(Simul aũt cum pdicto incõuenienti sequitur q)τ ex hoc mutat.s. ex termino a quo(in quo non est)iam neq̃ prius (si igitur hoc impossibile necesse est stari in.c. non ergo vn⁹ motus τ cõtinuus est.a.c. τ.c.a. (distinctus.n.statu).i.detẽ(non est vnus)τ continuus.

Notandum ſm cõmentatorem commento.70. q̃ suppositio dicens q duo opposita nõ possunt cõgregari insimul est cõmunis pluribus vna scientia. τ dicens q illud ex quo est transmutatio τ ad qđ est trãsmutatio sũt opposita est cõis ſm subm̃ τ predicatum. subm̃.n. est cõe omni trãsmutabili pdicatum aũt est de accidẽtib⁹ cõibus entibus: τ ideo vr̃ intendit per sermones dyaleticos duos modos.s. demonstratiões que pponunt̃ ex accidentibus cõibus pluribus vna aut demonstrationes quarum predicata sunt ppria dyale. hec commẽtator rationes igitur quas facit Aristo. hic dicũtur dyale. dupliciter. primo quia componuntur ex ppositionib⁹ cõmunibus pluribus scientijs: iste.n. ppositões. opposita non possunt cõtrariari in eodem cõtraria nõ possunt simul in esse eidem ingrediuntur demonstratiões istas τ sunt communes pluribus scientijs. videlicet logyce metaphysice τ scientie naturali. causa autẽ pp̃ter q̃ rõ illa dr̃ eẽ logyca vel dyale. que pponit̃ ex ppositionibus cõmunibus plurib⁹ sciẽtijs est ista q̃m sola logyca docet demõstrare eãdem 9clusionem p plura media vt habetur secundo posterior.2ᵒ. dicunt̃ dyaletice: q̃

cõponũt ex ꝓpõnibus q̃ ꝑdicata sunt ꝓprie dyale. hec enim predicata opposita ⁊ ꝯria sunt termini ꝓprĳ dya^ce q̃n ergo dr̃ opposita non possunt simul ꝯtraria ri aut ꝯria non pñt simul inesse eidem. Iste ꝓpões sũt simplr̃ de teris dyale. sed ista. illud ex quo est trãsmutatio ⁊ ad q̄ est transmutatio sunt opposita est nãlis ex parte subiecti: qꝛ subm̃ est cõe oĩbus entibus transmutabilibus de quibus considerat scientia naturalis: sed ex parte predicati illa non est naturalis quia oppositio competit omnibus rebus mundi de quibus illo modo non cõsiderat naturalis. ¶ Et si instatur de primo motore in quo non est oppositio neq̃ ꝯrietas: dicatur q̄ oppositio sumitur quadrupliciter vt habetur in postpredicamẽtis: igitur in primo motore non sit oppositio ꝯria nec priuatiua neq̃ ꝯdictoria: tamen in eo est oppositio relatiua cum motiuũ ⁊ mobile dicant relatiua fm̃ phm̃. v°. huius ⁊ v°. metaphisice.

Secundo notandũ fm̃ cõmenta. eodẽ cõmento q̄ rebus dyaleticis vtitur duobus modis: aut fm̃ instrumentum ⁊ est magis ꝓprium aut fundamentis positis in eadem fm̃ q̄ aliq̃ ars vtitur eis que declarata sunt in alia) dupliciter igitur fm̃ cõmentatorem aliqua rõ vtitur dya^ca: aut tãq̃ instrumẽto: aut tanq̃ fundamento. tanq̃ instrumento quidem si vtitur regulis eius ad arguendum ⁊ disputandum ⁊ hoc est proprium dyaletice: vt sic ea omnes scientie vtantur fundamento quidem quando vtitur aliqua propositione declarata in logyca. non igitur rationes hic facte dicuntur rationes dyaletice qꝛ vtunt dyaletica tanq̃ instrumẽto: qꝛ hoc est cõe omnib⁹ sciẽtĳs: sed dicũtur dyaletice qꝛ vtuntur aliqua ꝓpositiõe declarata in logyca q̄ enim duo cõtraria nõ pñt simul dici de eodem: aut q̄ duo opposita nõ possint simul inesse eidem declarat in logyca. Ex quibus sequit q̄ aliq̃ rationem esse dyaleticam contingit quadrupliciter primo quia cõponitur ex ꝓpositionibus cõmunibus pluribus scientĳs. secũdo qꝛ componitur ex terminis ꝓprĳs dyale. tertio qꝛ vtitur aliqua propositione declarata in logyca. quarto qꝛ dirigitur regulis ⁊ doctrinis logyce. et oĩbus hĳs modis dici possunt rationes hic facte a phõ logyce vel dyaletice.

Tertio notandũ fm̃ cõmentatorem eodẽ cõmento q̄ (transmutatum necesse ẽ q̄ in sua transmutatione amittat partem post aliã illi⁹ a quo transmutatur ⁊ acq̃rat successiue partem illi⁹ ad q̄ transmutatur: igitur illud ex quo trãsmutatur ⁊ illd ad q̄ transmutatur sunt opposita necessario ⁊ vtrunq̃ illorum est in parte transmutati. alia a parte in qua est reliquũ: sed sunt non determinata in se neq̃ apud nos ⁊ hoc vniuersale ⁊ cõmune est cuilibet transmutato. ⁊ cum fuerit cõiunctum huic q̄ aliquid est transmutatum de eodem in idem motu vno cõtinuo cõtingit vt illud ex quo transmutatur sit ad q̄ transmutatur: ex quo cõtingit vt illud q̄ amittit apud trãsmutationem illd idẽ acquirit q̄ est impossibile) hec cõmentator. ¶ Duo incõuenientia adducit cõmentator si motus reflexi inuicem cõtinuantur primũ incõueniens est q̄ idem opponitur sibi ipsi quoniã in omni trãsmutatione ꝯtinue deperduntur successiue partes termini a quo ⁊ ꝯtinue successiue acquiruntur partes termini ad quẽ igitur terminus a quo ⁊ terminus ad quem necessario sunt opposita inuicem: sed idem est terminus a quo ⁊ terminus ad quẽ si motus reflexi inuicem cõtinuantur: igitur idem opponitur sibi ipsi. ¶ Et si queritur que sunt ille partes q̃ se tenent cum termino a quo ⁊ que sunt ille que se tenẽt cum termino ad quẽ: dicitur q̄ sunt indeterminate tam apud nos q̃ apud naturam qm̃ quelibet pars incipiens a termino a quo tꝫ se cum termino a quo ⁊ quelꝫ pars terminata ad terminũ ad quẽ tꝫ se cũ termĩo ad quẽ: sed infinite sunt quarũ quelibet incipit a termino a quo ⁊ infinite sunt quarũ quelibet terminat ad terminum ad quẽ tam apud nos q̃ apud naturã: igitur infinite se tenent cũ termino a quo ⁊ infinite se tenẽt cum termino ad quẽ. ¶ Secundũ incõueniens est q̄ fm̃ eãdem trãsmutationem idem cõtinue acq̃ritur ⁊ deperditur qm̃ fm̃ eandem trãsmutationẽ cõtinue acquirit terminus ad quẽ ⁊ cõtinue deperditur terminus a quo sed idem est terminus a quo ⁊ terminus ad quẽ si motus reflexi continuantur: igitur ⁊c.

Sed dubitatur quia cõ similib⁹ fundamentis põt argui q̄ nullus potest esse motus circularis vnus ⁊ cõtinuus ab eodem in idem qm̃ eadem inducentur icõuenientia: videlicet q̄ idem opponit sibi ipsi ⁊ q̄ idem cõtinue p eãdem trãsmutationẽ acq̃ritur ⁊ deperdit. ꝓbaretur etiã fm̃ incõueniens adductũ per phm̃. vꝫ q̄ aliquid transmutatur ex aliquo in quo nõ est nec fuit ex q̃ in motu circulari idem est termius a q̃ ⁊ termin⁹ ad quẽ. Rñr q̄ non est similitudo qm̃ circulus nõ hꝫ principiũ neq̃ finem in actu: ideo in motu circulari nõ est terminus a quo vl̃ ad quẽ in actu: sed tm̃ in potẽtia: in linea autem recta est principium ⁊ finis in actu ⁊ pñr motus rectus habet actu terminũ a quo ⁊ ad quẽ. nõ ergo incõuenit q̄ aliqd potẽtia opponat sibi ipsi ⁊ q̄ aliqd potentia ꝯtinue acquiratur ⁊ deperdat ⁊ q̄ aliqd trãsmutatur ex aliquo in potẽtia in quo non est nec fuit in actu que necessario sequũtur ex motu circulari: sed q̄ aliquid opponat sibi oppositione actuali ⁊ q̄ aliquid actu ꝯtinue acq̃ratur ⁊ deperdatur: aut q̄ aliquid trãsmutetur ex aliquo in actu in quo nõ est nec fuit in actu implicat ꝯdictionem. cõstat aũt q̄ hec oĩa sequunt si motus locales recti ⁊ reflexi inuicem cõtinuantur.

Quarto notandum fm̃ cõmen. eodẽ commento q̄ Aristo. dic. dẽ motũ fm̃ cõtinuationẽ intelligendũ est hic de motu naturaliter aut volũtarie nõ de motu violẽto. ⁊ cum trãslatũ transferatur de primo pricipio ad illud ad q̄ transfert postremo necesse vt motus eius ad illud sit ꝯtinu⁹ nisi aliquod impediẽs occurrat illi: hec igit q̄ dixit: nisi aliqd occurrat nõ est exceptio ex illo q̄ res mouet ad illd ad q̄ puenit postremo: sed est exceptio eius q̄ motus ẽ cõtinuus. illud. n. nãliter semper mouetur ad illud ad q̄ peruenit in postremo siue occurrat ei siue non. ¶ Duas drĩas ponit hic cõmentator: quarum prima est inter motum naturalẽ aut voluntariũ ⁊ motũ violentũ: qm̃ in motu nãli aut volũtario mobile venit semp ad finem intentũ: nisi aliqd impediat. In motu aũt violẽto mobile nõ semper venit ad finem intentũ et secluso impedimẽto: qm̃ ꝓiciens lapidem põt intẽdere aliquẽ terminum quem nunq̃ attinget: qm̃ forte virtus impulsiua non erit tanta q̄ possit mouere per tantum spaciũ. Item omnis motus naturalis aut voluntarius semp est continuus a principio vsq̃ ad finem intentum: nisi aliquid impediat: non autem omnis motus violentus semper est continuus a principio vsq̃ ad finem intentum nisi aliquid impediat: quoniam si lapis proiectus per primam ꝓiectionem nõ attingit finem intẽtũ oꝫ q̄ iterũ ꝓiciatur vt attingat finẽ illum. constat autẽ

q2 due proiectiones non faciunt vnum motū continuū sed discontinuum. quando ergo philosophus dicit q2 omne motū ab aliquo principio ad aliquē finem cōtinue mouetur ad illum finem illud est intelligenduz de motu naturali aut voluntario nisi aliquid impediat et non de motu violento. ¶ Secūda differentia q2 ponit cōmentator est inter continuitatē et naturalitatem motus quoniā si aliquod mobile moueť ab aliquo principio ad aliquē finem tollitur cōtinuitas motus p obstaculum occurens sed nō tollitur naturalitas motus: verbi gratia dato q2 .a. portio terre moueatur a concauo lune ad centrum mundi et dum venerit ad medium aeris apponatur aliquod detinens et postea remoueatur indubie totus motus est naturalis: q2 fit a principio intrinseco non tamen totus motus est cōtinuus ex quo .a. non mouetur in mensura qua detinetur: nō igitur tolliť naturalitas motus siue occurrat siue nō occurrat impediens: sed bene tollitur continuitas motus ex appositione impedimenti. ¶ Ex predictis pōt inferri tertia differentia inter finem motus et finem intentū: q2 omne q2 mouetur aliquo motu venit ad finem motus siue mot9 ille fuerit naturalis siue volūtarius siue violentus non tamen omne q2 mouetur aliquo motu venit ad finem intentum: quoniam in motu naturali aut voluntario potest occurrere impedimentū: in motu autem violento pōt esse debilitas virtutis vt dictum est.

Tex. cō. 71. (Amplius et ex hijs.) scđa rō quā facit philosophus ad principale intentū est circūcernens omnem motum probās nullos motus reflexos cuiuscūq3 generis aut predicamenti sint posse inuicem cōtinuari: sed necessario inter oēs tales eē quietem mediam et primo psupponitur omne q2 mouetur moueri tantū ꝯm q̄titatem qualitatem vel vbi: quoniā non sunt plures mot9 ꝯm genus q̄ isti tres vt est ostensum. 5°. huius: et cōsequenter omne q2 quiescit necessario quiescit quiete opposita alicui istorū motuum quoniā tot modis dicitur vnum oppositorum quot modis diciť reliquū per philosophum in topicis. T. c. lit. (Amplius et ex hijs) dicendis est (manifestum vniuersaliter magis de omni motu. si enim omne q2 mouetur moueť aliquo dicto ꝑ motuū 5°. huius (et quiescit aliqua oppositarū quietū non. n. erit alius preter istos) tres motus vt patuit. Ista suppositione premissa arguitur sic. omne q2 mouetur aliq motu post alium motū quiescit in principio illi9 motus quiete opposita illi motui: sed omne q2 mouetur motibus reflexis mouetur aliquo motu preter alium motū igitur omne q2 mouetur motibus reflexis qescit in principio secūdi motus quiete opposita illi motui: pz cōsequentia cum minor et maior est euidens loquendo đ motu alio alietate specifica et de motu totali non partiali quia celum mouetur aliquo motu post alium motum et tamen nō quiescit in pricipio alicuius motus qete opposita illi motui: aliquid etiā mouetur sursuz vel deorsum post alium motum. s. in secūda medietate spacij: et tamen in principio secūdi motus non quiescit qete opposita illi motui dato q2 totalis motus a principio vsq3 ad finem sit cōtinuus: et hoc ideo quia motus secūde medietatis nō est totalis motus sed pars vni9 tocius motus. fiat ergo argumentū sic omne q2 moueť aliquo totali motu quo nō semp mouetur quiescit in principio illius motus quiete opposita illi motui: sed omne q2 mouetur motu reflexo mouetur aliquo motu totali quo non semper mouetur: igitur omne q2 moueť motu reflexo quiescit in principio illius motus quiete opposita illi motui et per ꝯsequens tales motus reflexi non inuicem cōtinuanť: pz cōsequētia quoniā quies est priuatio motus et vbi. inter duos motus mobile priuatur motu. impossibile est illos motus inuicem cōtinuari. T. c. li. (Quod aūt non semp mouetur ꝯm hūc motum) qui est in quātitate qualitate vł vbi. s. post alium motum (dico aūt quicunq3 sunt alteri specie et nō si aliqua pars est tocius necesse est prius quiescere scđm oppositam quietē quies eniz priuatio est motus.) Ad hanc rōnem forte responderent aduersarij negantes illam minorem. videlicet omne q2 mouetur motu reflexo mouetur motu totali quo nō semp mouetur: quia non semper motus reflexus est totalis: sed aliquando partialis: videlicz quādo ex duobus motibus reflexis fit vnus motus continuus. ¶ Sed cōtra sequitur data ista responsione q2 aliquid simul moueť motibus cōtrarijs quoniā omnes duo motus reflexi sunt inuicem cōtrarij. si igitur aliqui tales cōtinuantur oportet q2 in instanti copulante illos motus inuicem mobile moueatur quolibet illorū motuum: q2 non est ratio quare plus mouetur vno motu q̄ alio. verbi grā si aliqđ mobile moueatur sursum ab .a. in .c. et iterum deorsum a .c. in .a. necessario in instāti medio et in .c. puncto illud mobile mouebitur simul sursum et deorsum si illi motus inuicem cōtinuantur: necesse est ergo dicere q2 motus ab .a. in .c. est totalis: et motus .a. c. in .a. est totalis: et q2 in .c. puncto mobile quiescit et q2 illi motus nō inuicem cōtinuātur: neq3 aliqui alij motus reflexi cuiuscūq3 generis vel predicamēti existant. T. c. lit. (Si igitur) cōtrarij quidem motus sint qui ꝯm rectitudinem sūt reflexi (simul autem nō contingit moueri ꝯrijs) motib9 aliquod mobile (q2 ab .a. ad .c. fertur n̄ vtiq3 fert simul et ab ipso .c. ad .a. qm̄ aūt non simul fertur.) ambobus motibus (mouebitur autem) ꝯm (hunc motū) qui est a .c. in .a. necesse est prius quiescere ad .c. hoc enim) est (opposita quies ei qui est ab ipso .c. motui manifestuz est igitur ex hijs que dicta sunt qm̄ non est continuus motus) qui componitur ex motibus reflexis.

Notandum ꝯm cōmentatorem commento .71. q2 ista demonstratio et precedens aliquo modo cōueniunt et aliquo modo differunt: cōueniunt quidem in hoc fundamēto q2 nihil simul mouetur motibus contrarijs differūt autem in alio: quoniā hec rō pbat omnem motū reflexū esse motum totalem et oēm motum totalem incipere a quiete si est post alium motum quorū nullum probat prima demonstratio. et accipitur hic quies indifferēter tam pro quiete que priuat mobilez a motu per temp9 q̄ pro quiete que priuat mobilem motu per instans.

Sed dubitatur quoniā due medietates alicuius linee differunt in medietate: quia inter illas nihil mediat q2 non sit aliquid alicuius illarum medietatū. et duo tempora dicuntur immediata: q2 inter illa nullū est medium q2 non sit aliquid illorū: igitur per idem illi motus sunt imediati inter quos nullum est medium q2 nō sit aliquid illorum: sed nulla quies est aliquid alicui9 motus: igitur nulli motus reflexi sunt imediati. si inter illos est quies media temporalis vel instantis. ¶ Respondetur q2 ideo aliqua sunt imediata quia inter ea nullus mediat diuisibile faciens illa distare. si enim alicuius aque vna medietas est calida et alia frigida caliditas et frigiditas sunt imediata et tū inter illas est aliquid medium. s. superficies: sed tale mediū non facit di

rare:similiter linea mediat inter albedinem ⁊ nigredinem alicuius superficiei ⁊ tamen non tollit imediationem illarum cum ppter tale medium nõ distet albedo a nigredine:ita in pposito:lz inter motus reflexos sit medium.s.quies aut instans:tamen qz huiusmodi medium est indiuisibile nullam faciens distantiam inter illos motus:ideo illi motus sunt immediati. (Amplius
Tex. co.72. autem.1ª ratio ad principale intentuz est magis specialis q̃ aliqua precedentiũ ⁊ est ista.si motus reflexi possunt inuicem cõtinuari sequitur q simul corruptum est non album ⁊ factum est album ⁊ factum est nõ album ⁊ qd istud sit inconueniens manifestum est quoniaz lz primũ istorum nõ repugnet secũdo tamen.3ᵐ repugnat tam primũ q̃ secundum ⁊ q illud sequatur arguitur ponẽdo q.a.in prima medietate alicuius hore fiat albũ ⁊ in secunda fiat non album ⁊ sit.b.instãs copulãs illa duo tempora inuicem:⁊ sequitur q in.b.instanti verificatur quodlibet illorum trium:primo quidem in.b.instanti corruptum est non album:qz.a.in illo instanti desinit esse non album:secũdo in eodem instanti factum est album:qz.a.in.b.instanti incipit esse album per positionem de presenti.tertio in eodem.b.instanti factum ẽ nõ albuz:qd arguitur sic:motus prime medietatis ⁊ scḋe medietatis inuicem cõtinuãtur per aduersarium:igit in.b.instanti.a.mouetur motibus prime ⁊ secũde medietatis:sed motus prime medietatis est accessus ad albũ ⁊ motus secũde medietatis est accessus ad non album igitur in.b.instanti.a.accedit ad album ⁊ ad non albũ sed nihil accedit ad non album:nisi fiat nõ album ⁊ nihil fit non album:nisi factum sit non album:qz nõ datur fieri absqz facto esse vt est ostensum.6ᵒ huius:igitur in.b.instantis.factum est non album q erat probãduz. Le.lit.(Amplius autem ⁊ hec ratio magis ppria hijs que dicta sunt:simul enim corruptũ est q non albuz ⁊ factum est album:si igitur continua est alteratio ad albũ ex non albo)⁊ ecõtra(⁊ non manet aliquo tempore) quies media(simul corruptum est nõ album ⁊ factum est album ⁊ factum est nõ album:iterum enim erit idez tempus).i.instans copulans illas mutatiões reflexas inuicem ⁊ cetera.

Notandum rationem

hanc precedentibus magis esse propriam ⁊ specialez quia ille quodammodo applicari possunt ad omnez motum vel mutationem:sed hoc in speciali circam certũ motum ad formam qui est alteratio seu generatio ⁊ corruptio:sicut enim non continuantur inuicem ascẽsus ⁊ descensus:ita nec albefactio ⁊ denigratio:nõ etiã factio albi ⁊ factio non albi seu corruptio albi ⁊ corruptio non albi inuicem continuantur. ¶ Sed contra albedo ⁊ nigredo cõtinuantur in eadem superficie:igitur per idem albefactio ⁊ denigratio inuicem cõtinuantur a quibus prouenit albedo ⁊ nigredo. Dicendum q sicut motus dupliciter diuiditur.s.diuisione tẽporis ⁊ diuisione mobilis:ita dupliciter cõtinuatur:vz cõtinuatione temporis ⁊ cõtinuatione mobilis:nõ igitur inuicem cõtinuantur albefactio ⁊ denigratio cõtinuatione temporis:sed tantum continuatione subiecti de qua non loquitur Aristoteles.hic cum huiusmodi continuatio non sit continuatio secundum formã sed secundum materiam neqz sit cõtinuatio per se sed per accidens:cõstat autem q ea que sunt per accidens sunt relinquenda in scientia speculatiua vt est ostensuz.5ᵒ huius.(Amplius nõ si) quarta rõ pbans motus reflexos non posse inuicem continuari est ista:nulla contraria inuicem continuantur:sed omnes motus reflexi sunt cõtrarij:igitur ⁊c.pz cõsequentia cum minore:⁊ maior declaratur:quoniaz cõtinua sunt illa quorũ vltima sunt vnum vt est ostensum in pdicamentis:sed cõtrariorum vltima non sunt vnũ:vt pz inductiue de albedine ⁊ nigredine ⁊ de aliis cõtrarijs:quia vltima cõtrariorum sunt cõtraria.constat autem cõtraria non esse vnum:igitur nulla contraria inuicem cõtinuantur:lz igitur tempora in quibus fiunt motus contrarij ⁊ reflexi inuicem cõtinuentur non tamen motus illi inuicem cõtinuantur:sed tantũ sunt imediati ⁊ cõsequenter se habent qz omnium duorũ temporum imediatorum idem est vltimum nõ autem oium motuum imediatorum ⁊ cõsequenter se habentium idez est vltimum. Le.lit.(Amplius nõ si continuũ est tempus) in quo sunt motus reflexi ⁊ motus) compositus ex illis est continuus (sed cõsequenter se habẽs quomodo igitur erit vltimum idem contrariorum vt albedinis ⁊ nigredinis.

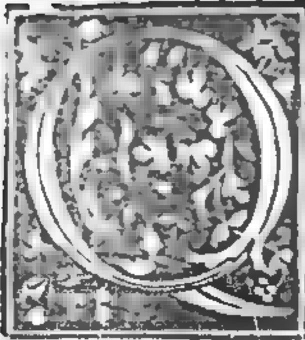
Notandum

q cum phs dicit cõtinua sunt illa quorũ vltima sũt vnum loquitur de hijs que cõtinuantur per se ⁊ non per accidens:qz vt patet albedo ⁊ nigredo cõtinuãtur in eadem superficie ex quo ad motum localem vniᵘˢ sequitur motus localis alterius:dicit.n.philosophus.5ᵒ metaphisice q continua sunt illa quorum motus est vnᵘˢ ⁊ tamen albedinis ⁊ nigredinis vltima non sunt vnuz sed multa ⁊ hoc ideo quia albedo ⁊ nigredo nõ cõtinuantur per se sed per accidens ad cõtinuationem superficiei in qua est:superficies autez continuatur per se quia vltima suarum medietatum sunt vnum.videlicet linea copulans inuicem illas medietates.

Dubitatur probando

quod motus contrarij possunt inuicem continuari ponendo q terra sit perforata ab vna superficie ad aliam cuius forma transeat per centrum mundi ⁊ moueatur pila terre pure vsqz ad medium mũdi cuius pũctus primo tangens medium mundi in.a.instãti sit.b. ⁊ patet q.b.immediate ante.a.instans mouebitur deorsum ⁊ immediate post mouebitur sursum:quero igitur vtrum in.a.instanti mouebitur.b.aut non:si mouebitur igitur continuabuntur motus sursum ⁊ deorsuz ⁊ habetur intentum:si tunc non mouebitur.contra.pila tunc mouebitur descendẽdo:igitur quilibet eius pũctus tunc mouebitur:patet consequentia:quia punctus mouetur per accidens ad motum corporis in quo est per Aristo.sexto huius. ¶ Respondetur q.b.punctᵘˢ non mouebitur in.a.instanti:neqz quiescit:sicut nec cẽtruz corporis sphericii circulariter moti mouetur aut quiescit:nec sequitur quelibet pars huius mouetur:igitur quodlibz accidens illius mouetur. Et in isto casu sequitur q quelibet pars huius pile imediate post.a.instãs mouebitur deorsum ⁊ tamen immediate post.a.instãs mouebitur aliqua pars sursum:nec sequitur.b.punctᵘˢ mouebitur tantum per accidens ad motum totius pile vel partis eius:sed immediate post.a.instans.b.pũctus mouebitur sursuz:igitur tota pila aut aliqua pars eius immediate post.a.instans mouebitur sursum:sufficit enim q immediate post.a.instans mouebitur aliqua pars sursum lz nulla sit illa.

Tex. co. 73.

Qui autez in circulari. quarta cõclusio huius tertij capituli est ꝙ solus motus circularis est cõtinuus ⁊ perpetuus ꝓbatur motus circularis ē continuus ⁊ ꝑpetuus: ⁊ nullus alius motus a motu circulari est continuus ⁊ perpetuus: igitur ⁊c. ꝑ consequẽtia ab exponentibus ad expositam quarꝫ secunda est probata in secunda ⁊ tertia conclusione ⁊ prima demonstratur sic. possibile est motum circularem esse vnum ⁊ semper continuum: igitur motus circularis est continuus ⁊ perpetuus. patet consequentia: quia in perpetuis non differt esse ⁊ posse vt probatum est. tertio huius: sed antecedens philosophus arguit sic: illud est possibile ad ꝙ non sequitur aliquod impossibile: sed ad motum circularem esse vnum ⁊ semper continuum non sequitur impossibile: igitur possibile est motum circularem esse vnum ⁊ semper continuum. patet consequentia cum prima parte antecedentis ⁊ secunda declaratur: quoniam si ad motum circularez esset vnum ⁊ semper continuũ sequeretur aliquod impossibile maxime esset illud ꝙ est deductum in motu recto. videlicet ꝙ aliquid simul moueretur motibus contrarijs: sed ꝙ istud non sequatur arguitur dupliciter: ⁊ primo ex eo: quia cum reiteratur motus rectus non seruatur eadem positio partium mobilis neqꝫ spacij. cum vero reiteratur motus circularis seruatur eadem positio partiuz spacij ⁊ mobilis. verbi gratia si aliquid debet moueri ab. a. in. b. per lineam rectam ⁊ iterum reddire ab ipso. b. ad. a. partes prius pertransite in primo motu non sunt prius pertransite in motu reiteratiõis sed posterius: ⁊ illa pars mobilis que precedit in primo motu non precedit in motu reiterationis: sed subsequitur: ⁊ illa que erat posterior fit prior. ¶ In motu autem circulari si fiat reiteratio continue seruatur idem ordo ⁊ eadem positio partium tam mobilis ꝙ̃ spacij quoniam si infinities pertranseatur eadem linea circularis pars mobilis que in principio precedit continue precedit ⁊ pars linee prius pertransita continue in motu iterato est prius pertransita. Lege litteram. (qui autem in circulari erit (motus ille poterit eẽ semper) vnus ⁊ continuus: nullum enim impossibile continget: ꝙ enim ex. a. mouetur (super lineam circularem (simul mouebitur in. a scd̃m eandem positionem) mobilis ⁊ spacij (in quod eniz veniet ⁊ mouetur in hoc) ex hoc. s. in idẽ ex eodem reiterando motum (sed nõ simul mouebitur contrarijs neqꝫ oppositis) motibus.

Contra predicta

arguitur ⁊ ꝓmo ꝙ i motu recto reflexo possit seruari idem ordo partium mobilis quoniam reflexio potest fieri circulariter sic ꝙ dũ mobile fuerit motum per lineam rectam ab. a. in. b. poterit circulariter moueri supra. b. reddeundo ad. b. deinde ad. a. continue precedente eadem parte super lineam rectam. Item pono ꝙ motum motu recto cõtinue moueatur circulariter sicut contingit in motu pile mote sursum vel deorsum in casu isto non potest dici ꝙ aliqua pars in primo motu continue precedat: ⁊ in motu reiterato continue sequatur. ¶ Secundo arguitur ꝙ i motu circulari non seruatur idem ordo partium mobilis quoniam planeta mouetur circulariter in ecentrico ⁊ ñ seruat eundem ordinem partium mobilis: quoniam pars precedens aliquando est sequens propter motũ epicicli. ¶ Ad primum dicitur ꝙ philosophus loquitur de motu recto reflexo excludente omnem aliũ motum. constat autem in primo casu inter duos rectos reflexos mediare motum circularem: in secundo autem casu motus rectus ē admixtus motui circulari. ¶ Ad secũdum dicitur cõsimiliter ꝙ philosophus loquitur de motu circulari vnico ⁊ simplici non permixto alteri motui: constat autem planetam simul moueri duobus motibus circularibus. videlicet motu ecentrici ⁊ motu epicicli. (Non enim omnis) secundo arguit philosophus ꝙ ad motum circularem esse vnuz ⁊ semper continuum non sequitur idem moueri motibus cõtrarijs: quia si sic hoc est ideo quia sicut moueri in linea recta ex eodem in idem est moueri motibus contrarijs ita in linea circulari. Sed arguitur ꝙ non contrarietas motuum localium solum est accipienda secundum lineam rectam: aut secundum distantiam terminorum linee recte: sed motus circularis qui est ab hoc ⁊ motus circularis qui est in hoc non distant secundum lineam rectam nec secundum distantiam terminorum linee recte: igitur illud quod mouetur circulariter ab vno termino in eundem terminum non mouetur motibus contrarijs: patet consequentia cum minori ⁊ maior declaratur: nam contrarietas est maxima distantia: maxima autem distantia non potest accipi: nisi secundum lineaꝫ rectam quoniam non possunt aliqua distare tãtum secundum lineam curuam inter aliquos terminos quin possunt magis distare secundum lineam curuam inter eosdem terminos cum quacunqꝫ linea curua data iter aliquos terminos contingat dare maiorem inter illos terminos: ideo contrarietas motuum proprie dicta solum est accipienda secundum lineam rectam: quecunqꝫ enim distant secundum lineam rectam non possunt plꝰ distare secundum lineam rectam inter illos terminos: cum inter duo puncta non possit protrahi nisi vna linea recta ⁊ si plures possunt protrahi ille sunt equales Lege litteram. (Non enim omnis) motus (qui est in ꝙ ci qui est ex hoc contrarius est: neqꝫ oppositus: sed cõtrarius in recta quidem) linea est motꝰ ab eodez in idẽ. (huic enim est contraria) mutatio (secundum locũ: vt) mutatio (que est secundum dyametrum) est contraria mutationi reflexe per eundem dyametrum (distat enim plurimum) mutatio que est secundum lineam rectã opposita autem) est mutatio (que est secundum longitudinem eandem.)

Notandum

secundum cõmentatorem commento. 73. ꝙ hoc non contingit nisi in motu recto. s. vt motus ad aliquid sit contrarius motui ab illo: aut oppositus. ⁊ causa in hoc est: quia illud ex quo ē motus rectus ⁊ ad ꝙ est sunt loca contraria. ⁊ causa in hoc est: quia cõtraria sic describuntur. illa que maxime ⁊ maxima distantia nõ inueniũtur nisi in linea recta.) Intendit commentator ꝙ motus rectus ⁊ circularis aliquo modo conueniunt: ⁊ quodãmodo discõueniunt. conueniunt quidez quia quilibet eorum est ex aliquo in aliquid. disconueniunt vero: quia motus circularis qui est ex aliquo nõ contrariatur motui circulari qui est in idem: sed motus rectus qui est ex aliquo bene cõtrariatur motui recto ꝙ

est in idem. et ratio est duplex: prima, quia motus rectus est inter loca contraria et non motus circularis. secunda ratio, quia in motu recto inuenitur contrarietas et non in motu circulari cum contrarietas sit maxima distantia que non inuenitur in linea circulari: sed in linea recta vt patet. Item mensura non est accipienda secundum lineam circularem: sed secundum lineam rectam: mensura enim vt vult philosophus quarto metaphisice debet dicere quid certum sed secundum lineam circularem non potest accipi certa distantia terminorum cum ab eisdem punctis duci possint plures linee circulares quarum aliquae essent maiores et alie minores ideo si secundum tales lineas debemus mensurare distantiam terminorum eosdem terminos iudicaremus magis et minus distare quod est inconueniens: mensura igitur huius distantie erit linea recta: tunc arguitur sic: eo quod est mensura alicuius in aliquo genere accipitur minus et maius et maxime in illo genere: sed maiorem et minorem et maximam distantiam terminorum non accipimus secundum lineam circularem sed secundum rectam: cum ergo contrarietas accipienda sit secundum maximam distantiam non erit contrarietas secundum lineam circularem sed secundum rectam.

Dubitatur circa ista et primo quia non videtur quod contrarietas respicit maximam distantiam: quia motus elementorum sunt contrarij et tamen loca elementorum non maxime distant cum maior sit distantia in mundo quam distantia que est inter centrum mundi et concauum lune. ¶ Secundo videtur quod motui circulari sit aliquis motus circularis contrarius ponendo quod .a. et .b. moueantur super eundem circulum incipiendo ab eodem puncto: sed .a. per meridiem et .b. per septentrionem: et patet quod ista mobilia seinuicem impedient in via: igitur motus illorum inuicem contrariantur. ¶ Ad primum dicitur quod contrarietas non respicit maximam distantiam simpliciter: sed in genere vt colligitur de mente philosophi in postpredicamentis: albedo enim et nigredo contrariantur simpliciter: quia maxime distant in genere coloris etiam dulcedo et amaritudo contrariantur simpliciter: quia maxime distant in genere saporis propterea ignis et terra simpliciter contrariantur secundum locum et motus illorum simpliciter contrariantur secundum motum localem quia maxime distant in genere motus recti et sicut albedo et rubedo non contrariantur simpliciter: quia non maxime distant in genere coloris: ita motus ignis sursum et motus aque deorsum non contrariantur simpliciter: quia termini istorum non maxime distant in genere motus recti. ¶ Ad secundum dicitur quod contrarietas motuum localium proprie sumpta attenditur penes contrarietatem terminorum ad quem per lineam breuissimam: sed large sumpta penes impedimentum vnius contra alterum: et sic non est inconueniens aliquos motus circulares inuicem contrariari. loquuntur ergo philosophus et commentator proprie et non large de contrarietate motuum propterea argumentum nihil concludit. ¶ (Quare nihil.) Ex predictis Aristo. infert .4. corrolaria quorum primum est quod nihil prohibet motum circularem esse semper continuum et non motum rectum: primo quia circularis est ab eodem in idem rectus vero ab eodem in aliud seruata continuitate vtriusque motus. secundo quia motus circularis est ab eodem in idem per diuersa media: motus autem rectus est ab eodem in idem per idem medium: ideo non oportet mobile circulariter motum moueri simul motibus contrarijs si motus ille ab eodem in idem sit continuus: sed bene oportet mobile motum motu recto simul moueri motibus contrarijs si motus ab eodem in idem sit continuus: vt supra est demonstratum. Te. c. 73. Tex. co. 73. (Quare nihil prohibet moueri continue et nullo tempore deficere quod circulariter mouetur: circularis quidem motus ab eodem in idem: rectus autem ab eodem in aliud et qui quidem in circulo) motus est (nequaquam in eisdem) medijs est (qui vero secundum rectitudinem multotiens in eisdem) est scilicet quando fit motus ab eodem in idem. (cum quidem igitur) fuerit motus (qui semper in alio medio (fit contingit moueri continue) absque contrarietate (qui vero in eisdem multos) medijs fit (non contingit) absque contrarietate (necesse enim simul moueri) secundum motus contrarios.

Notandum quod ex isto loco habetur differentia inter medium et terminum: quoniam idemptitas termini facit idemptitatem motus et diuersitas terminorum facit contrarietatem motuum econtra autem contingit de medio quoniam idemptitas medij facit contrarietatem motuum: diuersitas vero facit idemptitatem motus. verbi gratia si aliquod mobile moueatur ab .a. in .b. per lineam rectam: et iterum moueatur ab ipso .b. in .a. per eandem lineam: illi motus sunt contrarij: vt est ostensum .5° huius. Si autem aliquid moueatur ab .a. in .b. per lineam circularem et reuertatur ad ipsum .a. absque reflexione motus erit vnus et continuus et media erunt diuersa. quoniam per vnum semicirculum mobile recedit ab .a. et per alium semicirculum accedit ad .a. (Quare neque) secundum corrolarium in semicirculo et in qualibet circulatione incompleta non potest fieri motus semper continuus. patet quia necessario fit reflexio et reiteratio per eandem viam ab eodem in idem sed iam probatum est quod inter quoscunque duos motus reflexos cadit quies media et quod non possunt inuicem continuari: quia aliter idem simul moueretur motibus contrarijs: signata igitur quacunque portione circuli quia finis non coniungitur principio non poterit esse motus ab eodem in idem nisi per eandem viam et consequenter motus erunt contrarij ex quibus non fit vnus motus continuus. ¶ Ex quibus sequitur quod sicut sola linea circularis est perfecta: quia copulat finem principio: ita solus motus circularis est perfectus: quia illius motus idem est principium et finis: alij autem motus siue sint recti siue circulares circulatione incompleta imperfecti sunt: quia non copulant finem principio. Te. c. lit. (Quare neque in semicirculo: neque in alia circulatione) incompleta (neque vna) idest neque in vna parte circuli (contingit moueri continue) motu perpetuo (multos enim necesse) per media (eadem moueri et) secundum (contraria mutari non enim copulat principio finem) motus qui est in parte circuli (qui autem) motus est completi circuli copulat) finem principio (et solus est perfectus.)

Notandum secundum commentatorem commento .73. quod punctus qui est finis et punctus qui est principium in motu non circulari sunt duo ratione et subiecto et non coniunguntur ad inuicem. scilicet ita quod sint idem in subiecto principium scilicet motus et finis alterius: motus autem qui est super circulum: punctus qui est in eo principium idem est cum fine. scilicet quoniam sunt vnum subiecto et duo ratione: finis igitur in eo est coniunctus cum principio. in circulo enim nullus est punctus naturaliter .i. in actu qui sit principium aut finis et cum fuerit imaginatus in circulo tunc erit principium et finis: extremitatis vero linee recte sunt duo puncta in actu) hec commentator. ¶ Duas differentias ponit hic commentator: quarum prima est inter motum circularem et motum non circularem: quoniam

in motu circulari punctus qui est principium ⁊ punctus qui est finis sunt vnum subiecto ⁊ duo ratiõe: in motu autem non circulari punctus qui est principium ⁊ punctus qui est finis sunt plura tam subiecto ꝙ ratione primum istorum est manifestum quoniam idem punctus numero ẽ a quo incipit mot⁹ circularis ⁊ ad quem terminatur motus circularis: lꝫ ratio sit diuersa: quoniaꝫ alia est ratio puncti vt est principium ⁊ alia vt est finis motus. Sm etiam patet quoniam in omni motu continuo non circulari semper alius est punctus numero a quo incipiet motus ⁊ alius ad quem terminatur mot⁹ ex quo finis non coniungitur principio: sed distat per lineam rectam vel curuam. ¶ Secunda differentia est inter lineam rectam ⁊ circularem quoniam linea recta habet principium ⁊ finem in actu. linea autem circularis non habet principium ⁊ finẽ in actu: nam illa linea habꝫ principium ⁊ finem in actu que habet puncta terminantia ⁊ non copulantia: ⁊ illa linea habet principium ⁊ finem in potentia que habet puncta non terminantia absqꝫ copulatione: ⁊ quia in linea recta sunt puncta extrema terminantia ⁊ non copulantia: ideo talia puncta sunt principium ⁊ finis in actu. in linea autẽ circulari non est aliquis punctus terminans quin ille idem sit copulans: ideo non datur in illa principiũ vel finis in actu: sed tantum in potentia. quoniam quilꝫ punctus linee circularis potest esse indifferenter principium ⁊ finis motus. (¶ Manifestum autem) tertiuꝫ Tex. cõ.74. correlarium: nullus motus aliu a motu locali potest esse semper continuus patet: naꝫ ideo motus circularis potest esse semper continuus: quia in motu illo potest fieri redditio ab eodem in idem per alia ⁊ alia media: sed hoc deficit in omni alio motu a motu locali: naꝫ in omni motu ad formam oportet ꝙ fiat redditio p eadem media: ⁊ non potest esse iteratio per eadem media nisi sit quies media ⁊ vbi est quies media ibi nõ est cõtinuitas motus. verbi gratia: in alteratiõe accidit moueri per eadem media Sm qualitatem. s. ab albo in nigrũ ⁊ ecõtra in motu etiam augmenti ⁊ diminutionis contingit moueri per eadem media videlicet per eandeꝫ ꝙtitatem ⁊ dimensionem magnitudinis: similiter ⁊ in generatione ⁊ corruptione accidit moueri per eadem media: sed identitas mediꝫ vt dictum est facit contrarietatem motuum: cõtrarij autem motus non possunt cõtinuari: igitur nullus motus aliu a motu locali potest esse semper continuus. Le. lit. (Manifestum auteꝫ ⁊ ex diuisione) idest ex differentia assignata inter motuꝫ rectum ⁊ circularem (quoniam non contingit alios motus) a motu locali (esse continuos semper) in omnib⁹ enim accidit) per media (eadem moueri multos vt in alteratione) per eadem (media) scilicet per eãdem qualitatem (⁊ in eo) motu (qui est ꝙtitatis) accidit moueri Sm medium magnitudinis: ⁊ in generatione ⁊ corruptione similiter.

Notandum secundum philosophuꝫ ꝙ nulla est differẽtia ꝙtum ad discontinuationem motus vtrum iteratio fiat per plura: aut per pauciora media potest enim esse per plura media: vt si fiat motus a nigro in album per omnes colores medios: ⁊ postea ab albo in nigrum per eosdem colores: si autem fiat motus ab albo in rubeũ ⁊ econtra non fit iteratio per tot media. reddire: igitur per plura: aut per pauciora media non facit diuersitatem in proposito: semper enim est quies media dummodo fit redditio per eadem media: non etiam est differentia in ꝓposito si apponantur vel auferantur media vt si ex igne fieret aer ⁊ ex aere aqua ⁊ ex aqua terra: si postea terra cõuerteretur in ignem nõ mediãte alio medio ex igne esset facta terra per appositõeꝫ plurium mediorum ex terra vero fieret ignis per ablationem mediorum. hec ergo non variant propositum. nam quocunqꝫ modo sumatur talis diuersitas mediorum nunꝙ fit redditio in talibus motibus ab eodem in ideꝫ: nisi reiterentur omnia vel aliqua media: non eniꝫ potest fieri ex igne terra ⁊ ecõuerso: nisi modo ꝯtrario vel per omnes aut saltem per aliquas easdem dispositiones per quas ibatur ab igne ad terra ⁊ quia omnis talis reiteratio mediorum arguit cõtrarietatem ⁊ reflexionem motus: ideo nulli tales motus possunt esse continui. Le. lit. (nihil enim differt pauca aut multa facere) media in quibus est mutatio: neqꝫ) est differentia (mediuꝫ ponere) idest apponere (aliquid aut auferre vtrobiqꝫ Tex. cõ.74. enim accidit (per media (eadem moueri multos. (Manifestum igitur) quartũ correlarium philosophiãti ꝙ male dixerunt omnia sensibilia semper moueri: quia si omnia sensibilia semper mouentur necesse est ea moueri secundum aliquem istorum motuum nunc nominatorum in quo potest saluari continuitas ⁊ maxime secundum motum alterationis iuxta opinionem eorum dicentium ꝙ omnia alterantur continue: dixerunt enim hoc ideo: quia videbant res esse in continuo fluxu ⁊ dixerunt generationem ⁊ corruptionem esse alterationem: sed isti reprehẽduntur ex ratione iam facta ꝓbante ꝙ nulla alteratio est semper continua quoniaꝫ nulla alteratio potest eẽ perpetua nisi sit reflexa: sed eo ipso ꝙ ipsa est reflexa non est continua: sed cadit quies media: ideo male dixerunt omnia semper moueri motu alterationis. Lege litteram. (Manifestum igitur ex hĳs ꝙ neqꝫ phisiologibꝰ dicunt omnia sensibilia moueri semper dicentes moueri enim necesse est (Sm) aliquẽ horuꝫ motuũ ⁊ maxime Sm illos est alterari fluere enim dicunt semper ⁊ corrumpi (hec sensibilia (adhuc autem ⁊ generationem ⁊ corruptionem alterationẽm dicunt: ratio autem nunc dixit vniuersaliter de omni motu ꝙ Sm nullum motum contingit semper moueri extra ꝙ circulo: quare neqꝫ secundum alterationem: neqꝫ secundum augmentum) contingit aliquid semper moueri: deinde philosophus epilogat circa determinata. di. (quod quidem igitur neqꝫ infinita sit mutatio neqꝫ vna neqꝫ continua extra circuli motum nobis dicta sint tanta.

Sed dubitatur quia videtur ꝙ philosophus non probauerit motum circularem esse vnũ ⁊ semper continuũ sed tantum ꝙ potest esse vnus ⁊ semper continuus. Respondetur ꝙ in perpetuis non differt esse ⁊ posse vt est ostensum tertio huius: ideo si motus circularis potest esse cõtinuus ⁊ perpetuus iam motus circularis est cõtinuus ⁊ perpetuus: frustra enim est illa potentia que non reducetur ad actum: ideo si motus circularis potest esse continuus ⁊ perpetuus ille aliquando erit continuus ⁊ perpetuus ⁊ per consequens iaꝫ est continu⁹ ⁊ perpetuus: quoniam ingenerabile ⁊ incorruptibile conuertuntur vt est demonstratum primo ce. Et si arguitur de motu celi incipiente a medio instanti crastine diei ꝙ ille erit perpetuus ⁊ continuus ⁊ iam nõ est cõtinuus nec perpetuus. dicendum ꝙ illud argumentum tenet de toto ⁊ non de parte: constat autem omne motum celi futurũ esse partem totius celi. deinde ⁊ si illud

argumentum non tenet generaliter respectu indiuidui: tamen tenet respectu subiecti: sufficit enim ꝙ motus eiusdem speciei sit continuus ⁊ perpetuus.

Tex. co.75.

QUod autem lationem. Iste ē quartus tractat⁹ huius .8. phisicorum in quo philosophus ex eternitate primi motus concludit infinitatem ⁊ impartibilitatem primi motoris ⁊ diuiditur in tria capitula in quorū primo probatur specialius ꝙ̄ ante motum circularem esse primuꝫ motum. In secundo declaratur infinitas primi motoris ibi (quod autem hic.) In tertia cōcluditur impartibilitas eiusdem ibi (de hijs autem que sequuntur.) ¶ Primum capitulum diuiditur in duas partes: quarum prima absolute ꝓbat motum circularem esse simpliciter primum motum per rationes proprias. secūda probat comparatiue idem per rationes dialeticas ⁊ cōmunes ibi) rationabiliter autem. ¶ In prima parte philosoph⁹ dupliciē probat intentuꝫ ⁊ primo sic: motus circularis omni alio motu locali est prior: igitur motus circularis ē simpliciter primus motuum: patet consequentia: quia motus localis est simpliciter primus motuum vt ostēsum est tertio tractatu: antecedens arguitur: motus circularis est prior motu mixto ex recto ⁊ circulari ⁊ etiaꝫ est prior motu recto: igitur omni alio motu locali ē prior. patet consequentia quia omnis motus localis: aut est circularis aut rectus aut mixtus ex recto ⁊ circulari: vt declaratum superius. ¶ Prima pars antecedentis arguitur quoniam partes sunt priores toto ⁊ generaliter omnia componentia sunt priora suo composito: sꝫ motus circularis est pars motus mixti ex recto ⁊ circulari cum motus mixtus sit constitutus ⁊ composit⁹ ex recto ⁊ circulari tanꝙ̄ ex suis partibus ⁊ ex suis cōponētibus: igitur motus circularis est prior motu mixto ex recto ⁊ circulari. Le. lit. (quod autem lationem circularis prima sit: manifestum est: omnis enim secūduꝫ locum motus: sicut ⁊ prius diximus aut in circulo: aut in recto: aut mixtus est: hoc autem). s. motu mixto (necesse est priores esse illos) videlicet rectum ⁊ circularē ex illis enim cōstitutus est.) ¶ Secūda pars antecedētis probatur. videlicet ꝙ motus circularis ē prior motu recto. Et primo ex parte simplicitatis: quoniam motus circularis est magis simplex ꝙ̄ motus rectus: est enim motus circularis vniuersalis ⁊ regularis a principio vsqꝫ ad finem: motus autem rectus est difformis ⁊ irregularis: quia aut est naturalis aut violētus si naturalis velocior est in fine ꝙ̄ in principio: si violentus velocior est in principio ꝙ̄ in fine. ¶ Secundo arguit idem ex parte perfectionis quoniam motus circularis est perfectior motu recto cum motui circulari non possit fieri additio motui autēꝫ recto possit fieri additio: nisi dicatur ꝙ motus rectus est infinitus ꝙ non contigit cum non detur spacium infinitum supra ꝙ fiat motus rectus ⁊ si daretur spacium infinitum frustra fieret motus super illud spacium cum non sit possibile aliquid ꝑtrāsiri: nisi illud possit esse pertransitum: sed impossibile est spacium infinitum esse pertransitum. igitur impossibile est spacium infinitum pertransiri. ¶ Tertio arguitur idem ex parte durationis quoniam motus circularis est incorruptibilis: omnis autem motus rectus est corruptibilis: quoniam motus rectus cum non fiat nisi super lineam rectam finitam: aut fit absqꝫ reflexiōe aut cum reflexione: si fit sine reflexione: necessario corrumpitur in fine spacij: si fit cum reflexione ille non est vnus ⁊ continuus: sed componitur ex duobus motibus inter quos est quies media de quo non fit hic mētio cum ꝯparetur motus circularis motui recto in vniformitate cōtinuitatis. ¶ Arguatur ergo sic: perfectum est prius imperfecto ⁊ icorruptibile corruptibili non solū natura: sed etiam ratione ⁊ tempore ⁊ motus auteꝫ circularis est perfectus ⁊ incorruptibilis: motus vero rectus est imperfectus ⁊ corruptibilis: igitur motus circularis est prior motu recto non tantuꝫ natura: sed etiam ratione ⁊ tempore. Lege litteram. Recto autem circularis) prior est. (simplex enim ⁊ perfectus magis ē) circularis ꝙ̄ rectus (in infinitum enim non est rectum fieri sic enim infinitum non est: sed neqꝫ si esset moueretur vtiqꝫ nihil ꝓm illud spacium infinitum: non enim fit impossibile transire autem infinitum impossibile est. Infinito autem recto) idest in linea recta finita) reflectens quidem compositus ⁊ duo motus: nō reflex⁹ autem imperfectus ⁊ corruptus: prius autem ⁊ natura ⁊ ratione ⁊ tempore perfectum quidem imperfecto corruptibili autem incorruptibile.

Notandum secundum commentatorem cōmento .75. ꝙ manifestum est per se ꝙ perfectum est prius diminuto natura ⁊ ratione ⁊ tempore: ⁊ intendit per rationem diffinitionem: motus enim circularis accipitur in diffinitōne motus recti: quoniam motus rectus est ille qui ē ad medium ⁊ a medio: ⁊ medium non inuenitur nisi in circulari.) Prima propositio cōmenti est ista manifestū est per se ꝙ perfectum est prius diminuto: probatur: illud est per se manifestum cui intellectus statim assentit ex solo discursu imperceptibili: sed itellectus ex solo discursu imperceptibili statim assentit huic: perfectum est prius diminuto: igitur ⁊c. patet consequentia cum maiori: quia per hoc dicitur esse per se manifestum ꝙ omne totum est maius sua parte: quia ille intellectus assentit solo discursu ipceptibili: minor vero est euidēs quoniam intellectus sic imperceptibiliter arguit. prius est illud cui nihil deficit ꝙ̄ illud cui aliquid deficit: sed perfectum est illud cui nihil deficit: ⁊ diminutum est illud cui aliquid deficit: igitur perfectum est prius diminuto. ¶ Secunda propositio. perfectum est prius diminuto natura tempore ⁊ ratione probatur illud ē altero pri⁹ natura ꝙ potest esse sine illo ⁊ non econtra: vt habetur quinto metaphisice capitulo de priori: sed perfectū potest esse sine diminuto ⁊ non econtra propter dependentiam essentialem. igitur perfectum est prius diminuto natura. Iteꝫ incorruptibile est prius tempore corruptibili: sed perfectum est incorruptibile ⁊ diminutum est corruptibile: igitur perfectum est prius diminuto tēpore. Item sicut se habet res ad esse ita ad cognosci ꝑ Aristotelem secundo metaphisice: sed perfectum prius habet reꝫ quam diminutum vt est ostensum: igitur prius cognoscitur quam diminutum ⁊ per consequēs est prius illo ratione: patet consequentia quia per rationem Aristotelis intendit diffinitionem. ¶ Tertia ꝓ

positio motus circularis accipitur in diffinitione mot⁹ recti. probatur illud ponitur in diffinitione alterius ꝙ est illo naturaliter prius ⁊ differentia sue diffinitionis ponitur in diffinitione illius: sed motus circularis est naturaliter prior motu recto ⁊ differentia sue diffinitionis ponitur in diffinitione motus recti. igitur ⁊c. patet consequentia cum maiori inductiue dicitur enim binariuz ingredi diffinitionem ternarij: quia est prior ternario: ⁊ differentia sue diffinitionis ingreditur diffinitionem ternarij: scilicet vnitas cum binarius sit numerus adequate duarum vnitatum ⁊ ternarius sit numerus adequatus trium vnitatum. similiter triangulus ingredit diffinitionē q̄drangulli ex quo est naturaliter prior quadrangulo: ⁊ differentia sue diffinitionis igreditur diffinitionem quadranguli ex quo est naturaliter prior quadrangulo ⁊ differentia sue diffinitionis ingreditur diffinitionem quadranguli est enim triangulus figura tribus lineis contenta ⁊ quadrangulus est figura quattuor lineis cōtenta. minor vero est nota ꝙ eniz motus circularis sit naturaliter prior motu recto probatum est ⁊ magis probabitur in secunda parte huius capituli ⁊ ꝙ differentia sue diffinitionis ponatur in diffinitione motus recti patet: quoniam motus circularis est ille qui est circa medium: motus autem rectus est ille qui est a medio vel ad medium. Ecce quomodo mediū ꝙ ē differētia motus circularis ponit in diffinitiōe mot⁹ recti: qn̄ ḡ cōmentator dicit ꝙ mot⁹ circularis ingreditur diffinitionem motus recti illud non est intelligendum formaliter sed tantum virtualiter per suam differentiam eo modo quo binarius ingreditur diffinitionem ternarij ⁊ triangulus ingreditur diffinitionē quadranguli. ¶ Quarta propositio: medium non inuenitur nisi in circulari: ista propositio est sane intelligēda quoniam de virtute sermonis ipsa non est vera cum in quolibet tempore in quolibet motu ⁊ in quolibet spacio inueniatur medium seclusa omni circulatione: dixit enim philosophus supra ꝙ tam in linea q̄ꝫ in motu ē medium in actu ⁊ medium in potentia: ⁊ quinto huius habetur ꝙ medium est illud in quod mutans prius venit q̄ꝫ in extremum: debet igitur illa propositio intelligi ꝙ medium non inuenitur in diffinitione alicui⁹ motus localis: nisi ratione motus circularis: sicut eniz vnitas non inuenitur in diffinitione alicuius numeri nisi ratione binarij: ⁊ linea non inuenitur in diffinitione alicuius figure poligonie nisi ratione trianguli: ita mediū non inuenitur in diffinitione alicuius motus localis nisi ratione motus circularis: in diffinitiōe namqꝫ motus circularis ponitur medium per se primo: sed in diffinitione motus recti ponitur per se nō primo ratione motus circularis siue sit motus sursum siue motus deorsum motus enim sursum est ille qui ē a medio ⁊ motus deorsum est ille qui est ad medium: ponitur etiam medium in diffinitione motus mixti ex recto ⁊ circulari: nam motus mixtus ex recto ⁊ circulari est ille qui est partim circa medium ⁊ partim a medio vel ad mediū.
Tex. c. 75. (Amplius prior.) Secūdo arguit philosophus ad eādem conclusionem sic omne perpetuum ⁊ necessarium est prius non perpetuo: ⁊ contingenti: sed motus circularis est perpetuus ⁊ necessarius omnis autē alius motus est non perpetuus sed continuus siue sit motus localis siue aliquis alius: vtputa ad quātitatem vel qualitatem: aut ad formam substantialem: igitur motus circularis est primus motuum: patet consequētia cū qualibet parte antecedentis ex determinatis tam in sexto huius quam in hoc octauo: in quibus est ostensum solum motum circularem esse perpetuum ⁊ eternum quēlibet autem alium siue sit ad vbi siue ad formam habere statum in inceptione ⁊ desinitione ⁊ consequēter esse corporalem ⁊ contingentem. Lege litteram. (Amplius prior est) motus (quem contingit perpetuum eē nō ꝯtingenti circularē q̄dē igit maxi^m est ꝯtigē ꝑpetuū eē a..o ꝝ autem motuum neqꝫ loci mutationem neqꝫ alium contingit esse perpetuum statum enī oportet fieri) ⁊ quietem in principio ⁊ in fine cuiuslibet illorum (si autem status est) ⁊ quies (corruptus est motus.)

Notandum secundum commentatorem commēto. 75. ꝙ (solus motus circularis est possibile vt sit etern⁹ ceteri autem motus neqꝫ motus cuius cessatio est moti corruptio: neqꝫ alij modorum motuum apud quorum cessationes non corrūpitur motum possunt esse eterni.) duas distinctiones intendit hic commentator quarum prima est ista. motuum quidam est eternus vt motus circularis: ⁊ quidam non eternus vt quilibet alius motus a motu circulari. Secunda distinctio motuum non eternorum quidaꝫ sunt quorū cessatio ē corruptio moti: vt gn̄atio ⁊ corruptio: ⁊ q̄dā sūt q̄ꝝ cessatio nō ē corruptio moti: vt motus ad quantitatem ⁊ ad qualitatem ⁊ ad vbi: in motu locali recto ⁊ mixto ex recto ⁊ circulari: in hꝭ motibus manet idem a principio vsqꝫ ad finem: propterea cessatio istorum motuum non est corruptio moti: in generatione autem ⁊ corruptione non manet idem sub vtroqꝫ termino: ideo cessatio talium est corruptio moti illius: scilicet ꝙ non manet in termino ad quez. (Rationabiliter autem) Ista est secūda Tex. co. 76.
pars huius capituli in qua philosophus probat motum circularem esse primum motuum simpliciter comparando motum motui: ⁊ hoc per rationes dialeticas ⁊ communes postquam probauit absolute idem per rationes proprias ⁊ naturales: comparat igitur philosophus motum circularem alijs motibus ponens tres prius diuisim probatas conclusiones quarum prima est ista motus circularis potest esse semper continuus: ⁊ non motus rectus. secunda conclusio motus circularis est primus motuum ⁊ non motus rectus. ibi (accidit autem) tertia conclusio. motus circularis est primus motuum ⁊ non motus ad formam ibi (quod autem secundum locum.)

Prima conclusio arguitur sic motus rectus necessario habet duas quietes ⁊ motus circularis non necessario habet aliquam quietem: igitur motus circularis potest esse semper continuus ⁊ non motus rectus. patet consequentia ⁊ antecedens declarat quoniam linea recta super quam fit motus rectus habꝫ determinatum principium determinatum finem ⁊ determinatum medium: ⁊ omnia ista habēt determinate in seipsa: ideo habet terminos in quibus mobile ꝙ mouetur necessario quiescit. videlicet in principio ⁊ in fine linea autem circularis non habet determinatum principium neqꝫ determinatum medium neqꝫ determinatū finem: quia non est ratio propter quam vnum signuꝫ punctale in linea circulari est principium ⁊ nō finis vł medium: aut econtra: ideo quodlibet tale signum est principium finis ⁊ medium propterea non oportet ꝙ mobile quiescat super aliquod illorum signorum. linea circularis etiam nō habet hec omnia in seipsa quoniam habet aliquid extra se quod est medium princi-

pium ⁊ finis. videlicet centrum est enim medium circuli circa quod fit motus ⁊ est principium ⁊ finis omnium linearum que protrahuntur a centro ad circumferentiam ⁊ econtra: inquantum enim protrahitur linea a centro ad circumferentiam sic est principium: inquantum vero protrahitur a circumferentia ad centruz sic est finis. Quia igitur motus rectus habet: vbi determinate incipit ⁊ vbi determinante desinit: motus circularis autem nõ habet vbi determinate incipit: neqȝ vbi determinate desinit: ex quo non habet in se actu principium neque finem sed tantuz potentia. idõ non mirum si motus circularis est continuus ⁊ perpetuꝰ non autem motus rectus. Lege literam. (Rationabiliter autem accidit) id est per rationes logicas contingit motum (circularem vnum esse continuum ⁊ non) eum motuz qui est (in rectum eius enim qui in recto determinatum est principium ⁊ finis ⁊ medium ⁊ omnia habet in seipso quare ẽ vnde incipiet ꝙ mouetur ⁊ vbi finiet: apud terminos eniȝ quiescet omne) tale mobile (aut vnde) incepit motus (aut vbi) finiet motꝰ (circularis autem) motus termini (indeterminati sunt: quid enim magis quodcunqȝ) signũ est (terminus eorum que sunt in linea: idest, propter quam causam aliquod signum eorum que sunt in linea circulari est magis terminus quam principium vel medium (similiter enim vnumquodqȝ) illoruȝ signorum (principium ⁊ medium est ⁊ finis) ita (vt et semper) puncta circuli (signa quedaȝ sint in principio ⁊ fine) in potentia (⁊ nunq̃) in actu.

Ex probatione istius

conclusionis philosophus infert quod sphera mundi q̃dãmõ mouetur ⁊ quodammodo quiescit semper mouetur quidem semper: quia continue fertur circa centrum: quiescit autem semper: quia semper est in eodem loco: causa autem istorum est: quia centro cõuenit esse principium finem ⁊ medium in actu: est enim centrum principium inquantum ꝓtractio linearum incipit ab illo ⁊ est finis inquantum terminatur ad illud ⁊ ẽ medium inquantum omnes linee protracte sunt equales vt est in actu quodlibet istorum inquantum est extra circulum ⁊ non continuat partes alicuius linee inuiceȝ dicitur igitur sphera mundi semper quiescere ratione cẽtri quia semper equaliter distat a centro. dicitur autem semper moueri: quia nunq̃ incipit motus eius ex quo nunquam recedit a suo principio actuali: neqȝ desinit motus eius cum nunquam accedat ad suum finem actualem: sed semper vertitur circa medium actuale eius. vnde quia centrum est extra circulum quod quidem dicitur medium principiuȝ ⁊ finis in actu non habetur vbi fiant motus ⁊ quiescat mobile omnino a motu: quia igitur celum continue equaliter distat a centro cõtinue dicitur quiescere: ⁊ quia secundum quelibet punctum eius continue describit aliam ⁊ aliam lineam a circumferentia ad centrum secundum hoc dicitur moueri. Lege literam. (Unde mouetur ⁊ quiescit quodammodo sphera) mũdi (eundem enim optinet locuȝ) cõtinue: ideo continue quiescit (causa autem est) istorum (q: omnia hec accidunt centro: principium eniȝ ⁊ medium magnitudinis ⁊ finis quare propter illud quod extra circulationem est) centrum quod dicitur finis ⁊ principium (non est vbi quod fertur quiescit aut q̃ peruenit) tanquam in terminum actualem (semper enĩ fertur circa medium: sed non ad vltimum) in actu (propter hec autem manet ⁊ semper quiescit quodammodo totum ⁊ mouetur continue.)

Notandum primo se-

cundam commentatorem commento septuagesimo sexto ꝙ (iste cause quas dedit hic) Aristoteles (quodammodo sunt naturales ⁊ quodammodo mathematice accidit enim causis mathematicis: scilicet propinquis in mathematicis vt sint cause prime plurium rerum naturalium: sicut accidit scientiis subalternantibus cum subalternatis sicut arismetica ⁊ musica ⁊ geometria ⁊ aspectiua: quoniam cum diuersitas duorum extremorum longitudinis recte est prima causa in hoc ꝙ contrarietas existit in locis necesse est vt illõ sit prima causa in esse primos motus cõtrarios: quia est in locis cõtrariis: ⁊ quia finitas dimẽsionis recte est prima causa in esse motus rectos ⁊ est finita necesse est vt motus recti sint finiti: ⁊ quia in circulari nõ est extremitas in actu: neqȝ vniuersaliter punctus in actu: neqȝ est vt in eo non sunt loca contraria: neqȝ dimensiones finite ⁊ cum ita sit necesse est vt motus eius sit vnus ⁊ continuus ⁊ perpetuus: cum motum super ipsum non mouet ad loca contraria ⁊ estimatur ꝙ ista causa q̃ dedit aristoteles hic non solum dat ꝙ possibile sit motum circularem esse perpetuum immo ꝙ sit necessariuȝ: hec cõmentator.

Prima propositio cõmenti ẽ ista.

rationes probantes motum circularem esse perpetuuȝ ⁊ nõ motum rectum sunt quodammodo naturales ⁊ quodammodo mathematice. patet quia supra probatur motum circularem posse esse perpetuuȝ: quia non habet ꝯrium ⁊ motum rectuȝ non posse esse perpetuũ: quia habȝ ꝯrium: hic aũt arguit motũ rectũ nõ posse eẽ perpetuum: quia fit super lineam rectam habentem puncta extrema in actu: ⁊ motum circularem posse esse perpetuum: quia fit super lineam circularem non habentem puncta extrema in actu: constat autem quod motuȝ cõtrariari motui ⁊ motum non contrariari motui sũt cause naturales: puncta autem ⁊ linee sũt cause mathematice: cum sint principia geometrie propinqua: remota autem principia sunt omne totum est maius sua parte: ⁊ si ab equalibus equalia demas.

Ex predictis sequitur

quod ratio hic facta est quodammodo logica quodammodo naturalis quodammodo mathematica ⁊ quodam metaphisica est enim logica inquantum procedit per extranea ⁊ exprimit medium principium ⁊ finem que sunt termini logici. est autem naturalis inquãtum facit mentionem de motu recto ⁊ circulari qui sunt de consideratiõe phisici est matematica: quia loquitur de punctis ⁊ lineis tam rectis q̃ circularibus ⁊ est metaphisica quia exprimit actum ⁊ potentiam determinatum ⁊ indeterminatum que pertinent ad considerationem metaphisici.

Secunda propositio sciẽ-

tia naturalis quodammodo subalternatur mathematicis: probatur perspectiua subalternatur geometrie: quia principia geometrie sunt cause eorum que considerantur in perspectiua ⁊ musica subalternatur arismetrice: quia principia arismetrice sunt cause eorum que

considerantur in musica: sed principia mathematica sunt cause quorundam naturalium igitur ⁊c. patet cõsequentia cum maiori: ⁊ minor declaratur: nam pũcta ⁊ linee sunt principia mathematica propinqua ⁊ non remota vt dictum est ⁊ quod ista sint cause quorundã naturalium probatur nam motus rectus ⁊ circularis ⁊ contrarietas motuum ac locorum sunt passiones naturales. constat autem ꝙ linea recta est causa motus recti ⁊ linea circularis est causa motus circularis ⁊ puncta extrema linee recte sunt cause contrarietatis locorũ ⁊ quia motus locales sunt contrarĳ ex cõtrarietate locorum puncta ideo extrema linee recte sunt cause motuum contrariorum ⁊ maxime primorum motuum cõtrariorum: quia contrarietas illorum habet attẽdi penes contrarietatem locorum.

Tertia propositio principia ⁊ passiones mathematice sunt cause propter quas cõtingit motum circularem esse perpetuum ⁊ non motum rectum: patet nam puncta ⁊ linee sunt principia mathematice: longitudo autem ⁊ finitas sunt passiones mathematice constat autem ꝙ linea recta ⁊ circularis sunt cause motus recti ⁊ circularis: puncta autem extrema linee recte sunt cause motuum contrariorum: finitas vero longitudinis est causa quietis: sed motus habens contrarium: aut incipiens a quiete vel terminans in qetem non potest esse perpetuus: igitur motus rectus cuius cause sunt principia mathematica ⁊ passiones mathematice non potest esse continuus ⁊ perpetuus motus autem circularis potest esse perpetuus ⁊ continuus ex quo linea circularis non habet puncta in actu facientia contrarietatem: neqꝫ habet finitatem longitudinis in actu facientem qetez in fine motus.

Quarta propositio ratio arist. non solum ꝓbat possibilem eternitatem motus circularis: sed etiam necessitatem: patet quoniam linea super quam fit motus circularis non habet principium neqꝫ finez in actu vt ꝓbatum est: quia nullus punctus linee circularis est dignior vt sit principium quam medium vel finis: nec econtra: tempus etiam talis motus non habet principium nec finem in actu vt probatum fuit superius: motor etiam non habet principium: nec finem in actu cum non sit generabilis nec corruptibilis non transmutabilis per se vel per accidens vt etiã demonstratum fuit: non etiam sit fatigabilis: nec virtus organica vt ostẽdet: igitur talis motor necessario mouet mobile circulare motu circulari continuo ⁊ perpetuo: patet consequentia: quia agens applicatum passo necessario agit ita ꝙ si applicatur per tempus finitũ necessario agit per tempus finitum ⁊ si per tempus infinitum necessario agit per tempus infinitum.

Secundo notandum ſm commentatorez eodem commento: quod quia sphera mouetur circa gibbositatem centri: ⁊ in cõuexo non est punctus in actu: necesse ẽ quod sphera sit in eodem loco numero: ⁊ in pluribus locis secundum formam: vt declaratuz est in sexto: quia non mutat locum alium numero secundũ subiectum ⁊ materiã ⁊ est mota: quia mutat loca diuersa ſm formam: non quia sphera sicut estimatur mouetur secundũ partes ⁊ quiescit secundum totum. ponere enim corpus motum secundum partes ⁊ quiescere secundum totum est impossibile: immo tota sphera ⁊ omnes partes mouentur secundũ totum mouetur in locis diuersis secunduz formam tantum: ⁊ partes in locis diuersis secundum formam ⁊ subiectuz. hec cõmentator. ¶ Prima propositio cõmenti est hec. celum continue manet in eodẽ loco secundum materiam ⁊ est in diuersis locis secundum formam: prima pars patet quia celum semp manet in eodem situ ⁊ continue equaliter distat a centro: quia non accedit ad centrum: neqꝫ recedit a centro: sed continue equaliter mouetur circa centrum. secunda vero pars est declarata sexto huius. vbi est ostẽsum centrum mundi esse locum materialẽ celi in quo sunt infinita loca formalia. videlicet centrum mundi: vt incipit ab. a. centrum mundi vt incipit a. b. centrum mundi vt incipit a. c. ⁊ sic in infinitum: sed celum aliquando respicit centrum vt incipit ab. a. ⁊ aliquando vt incipit. a. b. ⁊ sic in infinitum: igitur celum est successiue in infinitis locis secundũ formã. ¶ Secunda propositio totum celum mouetur ⁊ totum celum quiescit: patet quia totũ mouetur secundum formam ⁊ totũ quiescit secundum materiam: ideo male dicunt aliqui concedentes celum moueri secundum partes ⁊ non secundum totum cum illud sit impossibile ex quo celum componitur ex suis partibus verum est tamen quod celum aliter mouetur ⁊ aliter partes nam celum mouetur secundum formaz ⁊ non secundum materiã partes autem mouẽtur vtroqꝫ modo mouentur quidem secundum formam: quia describunt eosdem circulos centrales quos dscribit celum mouentur etiam secundũ materiam: quia variant situs suos cum illa pars que est in oriente aliquando erit in occidente ⁊ illa que est in meridie aliquãdo erit in septentrione. variant etiam partes centrales quoniam medietas celi que nunc ambit vnam medietatem centri aliquando ambibit aliam medietatem.

Tertio notandum secundum cõmentatorez eodem commento qḋ Aristoteles. (potest intelligere per centrum mathematicum): scilicet punctum: ⁊ intelligere potest centrum naturale ⁊ ẽ corpus circulare: sphera enim diuiditur naturaliter in duas partes in centrum ⁊ circumferentiaz. Intendit cõmentator istam distinctionem quod duplex est centruz .s. naturale ⁊ mathematicum centrum naturale est corpus sphericum contentum infra orbem: sicut est iam totum elementum terre centrum celi. centrum mathematicum est punctus indiuisibilis equaliter distans a circũferentia circuli ⁊ est differentia inter orbem ⁊ spheram quia orbis non dicit nisi corpus circulare terminatum superficie concaua ⁊ conuexa sphera autem dicit duas partes. videlicet centrum ⁊ circumferentiam: ita ꝙ centrum naturale est pars sphere non autem est pars orbis potest igitur Aristote. intelligere per centruz idifferẽter vtrunqꝫ istorum si per centrum intendit centrũ naturale sic totum celum mouetur secundum formam describendo continue alium ⁊ alium circulum circa centrum mundi: si per centrum intendit centrum mathematicum sic verum potest concedi totum celum moueri secundum formam: quia sicut continue describit aliam ⁊ aliam lineam rectam a circumferentia ad centrum: ita continue alium ⁊ alium circulum circa centrum mundi. (Accidit autem). ¶ Secunda cõclus. o Tex. cõ. 76.

motus circularis est primus motuū ⁊ non motus rectus: istam conclusionē philosophus dupliciter probat: ⁊ primo per locū a cōuertibilitate sic arguendo: motus circularis est mensura omniū motuum: ⁊ non motus rectus: igitur motus circularis ⁊ nō rectus est primus motuū. patet consequentia ab vno conuertibili ad reliquū: quoniam primū ⁊ mensura inuicem conuertuntur cū omne quod est primū in aliquo genere sit mensura omniū que sunt illius generis: ⁊ omne quod est mensura omniū alicuius generis sit primum in illo genere vt habet videri quarto metaphysice. Si igitur motus circularis est primus: oportet ꝙ sit mensura: ⁊ si est mensura oportet ꝙ sit primus. Lege litteram. (Accidit autem conuertiꝫ.) .i. per rationem conuertibilem motū circularē esse primum ⁊ nanq̄: quoniam mensura motuū est circulatio: primā necesse est ipsam esse: omnia enī mensurantur primo sui generis: ideo motus circularis q2 est mensura aliorum est primus: ⁊ quia primus mensura aliorum est. ¶ Secundo sic: motus circularis est regularis ⁊ vniformis: non autem motus rectus: igitur ⁊c. probatur antecedens: nam omnis motus rectus aut est naturalis aut violentus: si naturalis velocior est in fine q̄ in principio: quoniam recedit a quiete violenta: ideo quanto ē remotior quieti violente ⁊ propinquior quieti naturali tanto velocius mouetur. Si autē est motus violentus ille est velocior in principio quā in fine cum continue debilitetur motus ex quo recedit a quiete naturali ⁊ vadit ad quietem violentā. Motus autē circularis est vniformis ⁊ regularis: quoniā non habet actu in seipso principium nec finem: non etiam magnitudo super quā fit habet actu in se principium vel finē: sed extra se: videlicet ipsū centrū ꝙ dicitur mediū principium ⁊ finis in actu: quia igitur motū circulariter non recedit a principio actuali. neq̄ accedit ad principium actuale: ideo cōtinue vniformiter ⁊ equevelociter mouetur ⁊ non velocius in principio q̄ in fine: neq̄ econuerso. Lege literam. (Amplius autē ⁊ regularē contingit circularem esse solum: que enī mouentur in recto a principio irregulariter feruntur: ⁊ ad finē omnia que naturaliter mouentur motu recto: quanto distant quidem plus a quiescente feruntur velocius: circularis autem solius neq̄ finis neq̄ principium actu in ipso aptum natum est: sed extra.

Contra predicta arguit: ⁊ primo quod motus rectus est prior motu circulari: q2 linea recta ē prior linea circulari: ꝙ declarat: nam rectitudo ⁊ curuitas sunt passiones linee per Ari. primo posterio. ⁊ rectitudo se habet per modū habitus: curuitas autē per modū priuationis: igitur prius inest rectitudo linee q̄ curuitas: ⁊ per consequens linea recta prior est linea curua: sed linea circularis est curua: igitur prior est linea recta q̄ linea circularis. ¶ Secundo arguitur ꝙ motus circularis non est mēsura motus recti: quia mensura ⁊ mensuratum debent esse vnigena per Aristotelem decimo metaphysice: sed motus rectus ⁊ circularis non sunt vnigeni: neq̄ eiusdem rationis: vt est ostensū septimo huius: igitur ⁊c. ¶ Tertio arguitur ꝙ motus rectus est mensura motus circularis: q2 experimur p̄ motū horologiī vitrei nos mensurare motū celi diurnū ⁊ horalē. ¶ Quarto arguitur ꝙ motus rectus naturalis non debet esse velocior in fine q̄ in principio: quoniam velocitas in motu habet attendi penes proportionem potentie motiue ad suam resistentiam vt patuit septimo huius: sed in eodem medio vniformi continue manet eadem proportio potentie motiue ad suam resistentiam sicut eadē grauitas aut leuitas mobilis ⁊ eadem raritas vel densitas medii: igitur ⁊c.

Ad primū dicitur quod si cum nō sequitur: quātitas est prior qualitate: igitur prior est augmentatio alteratione: ita non sequitur: linea recta prior est linea circulari: igitur motus prior est motu circulari: potest tamen negari antecedens dicendo ꝙ linea circularis est prior linea recta: ⁊ tunc ad argumentum de curuitate ⁊ rectitudine dicitur ꝙ si curuitas sumitur priuatiue sic est posterior rectitudine: si autem sumitur positiue: sic est prior: quoniam conceditur curuitatem celi precedere omnem rectitudinem. ¶ Ad secundum dicitur ꝙ non intendit philosophus omnem mensurā ⁊ oē suū mensuratum esse vnigena: sed primam mensuram ⁊ suum primum mensuratum esse vnigena: modo licet mensuretur motus rectus a motu circulari: nō tamen motus rectus est primum mensuratum: sed primum mensuratum motus circularis est motus circularis cum totum prius mensuretur a parte sua q̄ aliquid aliud extrinsecum sibi: sed de hoc fuit expressius dictum quarto huius. ¶ Ad tertiū conceditur quod simpliciter motus circularis est mensura motus recti: sed secundum quid motus rectus potest esse mensura motus circularis: vnde quo ad naturam motus circularis semper est mensura motus recti: sed quo ad nos contingit aliquando motum rectum mensurare motum circularem vt argumentum probat. ¶ Ad quartum dicitur quod in motu naturali recto non seruatur continue eadem proportiō potentie motiue ad suam resistentiam: dicitur enim communiter ꝙ graue in descendendo continue acquirit maiorem ⁊ maiorem impetum qui est quedam grauitas accidentalis coniuncta grauitati essentiali: ⁊ ex hoc continue maioratur potentia supra suam resistentiam: ideo continue maioratur velocitas in motu. ¶ Sed alias ostensum est istud non esse verum: quoniam graue antequam moueatur non habet illum impetum: sed acquirit eū per motum: ideo talis impetus non est causa motus deorsum velocioris: sed magis econtra: supposito quod talis impetus acquiratur. Ideo respondetur negando talem impetum ⁊ concedendo motum grauis deorsū in medio vniformi esse continue velociorē: non ratione alicuius grauitatis accidentalis acquisite: sed ratione iuuamenti extrinseci: aer enim cum sit cum grauibus grauis: ⁊ cum leuibus leuis ne fiat vacuum continue mouetur post graue: ⁊ quoniam continue plus ⁊ plus de aere mouet graue deorsum: ⁊ semper manet precise tanta resistentia vel minor: ideo continue velocius mouetur graue deorsum: ⁊ si arguitur ex isto quod motus violentus etiam continue debet esse velocior: quia in motu lapidis sursum continue plus ⁊ plus de aere insequitur ipsum: dicendum quod non est tantum iuuamentum aeris quanta est deperditio virtutis motiue lapidis sursum: quia igitur semper manet eadem resistentia ⁊ potentia motiua continue est minor: propterea ꝯtinue remittit mot⁹. (Q. ō āt ꝫ locū). Tertia ꝯclusio. mot⁹ circularis ⁊ nō mot⁹ ad formā ē prim⁹ motuū Tex. cō. 77.

¶ Ista conclusio arguitur sic: motus localis est primus motuum: ⁊ non motus ad formam: sed motus circularis omni alio motu locali est prior: igitur ⁊c. tenet consequentia cum minori ex prima parte huius capituli: maior vero est probata ratione tractatu tertio: quo non obstante: adhuc illa suadetur testimonio omnium antiquorum ⁊ modernorum qui de motu memoriam fecerunt: omnes enim suis principijs motiuis primo tradunt hunc motum: quorum prima opinio fuit Empedo. dicentis litem ⁊ amicitiam seu concordiam ⁊ discordiam esse principia rerum: hec quidem principia dixit Empedo. producere mundum ⁊ partes mundi per motum localem: videlicet per congregationem ⁊ disgregationem: voluit enim concordiam congregare ⁊ discordiam segregare sic: quod per segregationem elementorum generabatur mundus: ⁊ per congregationem eorundem generabantur partes mundi: videlicet homo ⁊ equus ⁊ huiusmodi: constat autem tam congregationem quam segregationem elementorum esse motum localem. Lege litteram. (Quod autem secundum locum mutatio primus motuum est: testantur omnes quicunque de motu fecerunt memoriam: principia enim tradunt ipsius motus in communi mouentibus secundum hunc motum: disgregatio autem ⁊ congregatio secundum locum sunt motus: sic enim mouent concordia ⁊ discordia: hoc quidem enim disgregat: scilicet discordia: aliud autem congregat: videlicet concordia.

Secunda opinio fuit Anaxago. ponentis intellectum esse principium effectiuum rerum cui primo attribuit motum localem dicens intellectum fecisse mundum ⁊ partes mundi per disgregationem partium etherogenearum ⁊ congregationem partium homogenearum ex illo chaos confuso quod ipse asseruit fuisse per tempus infinitum ante generationem mundi: sed vt dictum est nullus dubitat congregationem ⁊ disgregationem rerum esse motus locales. Lege litteram. (Et intellectum ait Anaxa. disgregare mouentem prius). i. prius esse mouentem per disgregationem.

Tertia fuit opinio democriti ⁊ Leucipi dicentium nullam esse causam motiuam sine vacuo: omnia enim dixerunt moueri naturaliter propter vacuum in quo dicto includebant motum localem: quoniam secundum eos idem erat locus ⁊ vacuum neque differebant nisi ratione moueri: igitur propter vacuum erat moueri ad locum vel in loco: sed omnis motus in loco vel ad locum est motus localis: igitur motum localem voluerunt esse primum motum. Et hoc potest ostendi ex doctrina sue positionis: dixerunt enim athomos indiuisibiles differentes figura ordine ⁊ potentia esse principia rerum quibus nullum motum attribuebant preter localem asserentes talia corpora athomalia nunquam quiescere: sed semper moueri eo modo quo apparent continue moueri parua corpuscula in radijs solaribus hostio aperto aut fenestra: corpora autem generabilia ⁊ corruptibilia dixerunt generari ⁊ corrumpi augeri minui ⁊ alterari congregatis vel disgregatis athomis. Ecce quod isti ponunt expresse motum localem precedere omnem alium motum cum congregatio ⁊ disgregatio motusque paruorum corporum in radijs solaribus non sint nisi motus locales. Lege litteram. (Similiter autem ⁊ quicunque: huius quidem). scilicet motus. (Neque vnam causam dicunt: propter vacuum autem moueri dicunt ⁊ namque hi secundum locum motum: natura). idest naturaliter dicunt. (Motus enim propter vacuum loci mutatio est: aut sicut in loco: aut sicut ad locum. aliorum autem motuum neque vnum inesse primis principijs sed hos que sunt ex hijs primis principijs opinantur inesse alijs motus: augmentari enim ⁊ corrumpi ⁊ alterari congregatis ⁊ disgregatis athomis corporibus dicunt.

Quarta opinio fuit Diogenis ⁊ aliorum naturaliter loquentium ponentium tantum vnum principium rerum: scilicet causam materialem vt aquam aerem vel ignem aut aliquid medium inter illa: ⁊ ex illo dixerunt generationem ⁊ corruptionem fieri per condensationem ⁊ rarefactionem: condensatio autem ⁊ rarefactio sunt motus locales vel non sunt sine motu locali: cum in rarefactione partes continue elongentur: in condensatione autem appropinquent: ⁊ constat quod elongatio ⁊ appropinquatio sunt motus locales. Lege litteram. (Eodem autem modo quicunque propter densitatem aut raritatem instruunt generationem ⁊ corruptionem.

Quinta fuit opinio Platonis dicentis animam esse primam causam motus: posuit enim animam mouere seipsam ⁊ esse principium omnium que mouentur: mouere autem ipsum seipsum conuenit animali ⁊ omni animato secundum eum: constat autem istum esse motum localem cum non videatur animal primo mouere seipsum nisi motu locali neque animal secundum quod huius moueat se alio motu quam motu locali. Lege litteram. (Amplius autem preter hos nominatos animam causam facientes: motus etiam dicunt motum localem esse primum ipsum: seipsum enim mouens principium esse dicunt eorum que mouentur: mouebit autem animal ⁊ omne animatum secundum eum qui est secundum locum anto kinisin). i. qui est secundum transmutationem localem.

Sexta opinio est communiter omnium loquentium cum secundum communem modum loquendi nihil dicamus simpliciter moueri nisi quod mouetur localiter. Si enim aliquid quiescat in loco ⁊ alteretur augeatur vel diminuatur: non propter hoc dicimus simpliciter ipsum moueri sed absolute dicimus ipsum quiescere: ⁊ vbi concedamus illud moueri: hoc erit cum determinatione dicentes illud moueri secundum alterationem augmentationem vel diminutionem. Si ergo motum localiter dicimus absolute moueri ⁊ simpliciter absque determinatione. Motum vero ad formam dicimus moueri secundum quid ⁊ cum determinatione: sequitur quod motum localem intendimus esse primum motum. Lege litteram. (Et proprie autem): secundum communem modum loquendi. (Moueri dicimus solum quod mouetur) secundum locum motum. (Si autem quiescat quidem localiter ⁊ in seipso augmentatur aut detrimentum patiatur: aut alteratur contingit quodammodo moueri: simpliciter autem moueri non dicimus.

Notandum secundum Commentatorem commento septuagesimo septimo: quod ex hoc nomine simpliciter motus non intelligitur nisi localis cum hoc nomen motus dicatur de locali ⁊ de alijs secundum prius ⁊ posterius ⁊ id de quo dicitur prius est causa eius quod dicitur posterius: ideo nomen motus de solo eo quod

mouetur localiter dicitur simpliciter: de alijs autem cum determinatione: sicut hoc nomen ens dicitur de substantia ⁊ de alijs predicamentis: sed de substantia simpliciter: ⁊ de alijs predicamentis cuz determinatione: vnde substantia est prior omnibus predicamentis. ¶ Non intendit Commentator quod iste sint vere: substantia est ens: motus localis est motus: ⁊ iste sint false: accidens est ens: alteratio vel augmentatio est motus cum omne diuisum absolute verificetur de quolibet suorum diuidentium: sed intendit quod illud nomen ens simpliciter non dicitur nisi de substantia ⁊ illud nomen moueri simpliciter non dicitur nisi de motu locali: sed ens secundum quid dicitur de accidente: ⁊ moueri secundum quid dicitur de motu ad formam: quoniam sicut ens dicitur per prius de substantia ⁊ de alijs predicamentis per posterius ex eo: quia substantia est causa aliorum predicamentorum: ita motus dicitur prius de motu locali ⁊ de alijs motibus per posterius propter causalitatem quam habet motus localis ad alios motus. ¶ Item sicut cum dicitur: hoc est ens: ex communi modo loquendi non intelligimus nisi substantiaz: neq intelligimus accidēs nisi cum determinatione dicendo: hoc est ens inherens: ita ex communi modo loquendi cuz dicimus: hoc mouetur: intelligimus de motu locali ⁊ non de alio motu: cum autez addimus determinationez intelligimus de alijs motibus: vt hoc mouetur secundum alterationem: hoc mouetur secundum augmentum. ¶ Ultimo philosophus epilogat circa determinationem trium precedentium tractatuum dicentium. (Quod quidem igitur semper motus erat ⁊ erit omni tempore ⁊ quod principium perpetui motus: adhuc autem quis motus primus: ⁊ quez motum perpetuum contingit esse solum ⁊ primum mouens quod immobile sit dictum est), videlicet in tribus tractatibus precedentibus: in quorum primo ostensum est motuz esse eternum tam a parte ante quam a parte post ac etiam tempus. In secundo vero manifestata est immobilitas primi motoris tam per se quam per accidens. In tertio autem declarata est eternitas primi motus ex eternitate primi motoris ⁊ primi mobilis: ac etiā ex primitate motus localis.

Tex. co. 58.

Quod autē h). Istud est secūdum capitulum huius tractatus octaui physicoruz: in quo Aristoteles ex ppetuitate primi mot° demōstrat infinitatem ⁊ potentiaz primi motoris: nō quidem infinitatez potentie itensiue aut in vigore: quia talem potentiam non credidit philosophus posse inesse alicui motori: sed tantum extensiue in duratione ponens tres conclusiones: quarum prima est ista: impossibile est mouens finituz mouere per tempus infinitū. Secunda conclusio. impossibile est in magnitudine finita esse potentiam infinitam ibi. (Quod autem omnino). Tertia conclusio. impossibile est in magnitudine infinita esse potentiam solum finitam ibi. (Non igitur neq). Pro demonstratione prime conclusionis ⁊ sequentium Aristoteles premittit hanc suppositionem: videlicet quod ad omnem motum requiruntur tria: scilicet mouens mobile ⁊ tēpus que sic inuicem sunt coniuncta quod necessario: aut omnia tria sunt finita aut omnia tria sunt infinita: aut illorum trium vnum est finitum reliquis existentibus infinitis: aut duo sunt finita ⁊ tertiuz infinituz: hec suppositio est ita manifesta quod non indiget vlteriori declaratione. Lege litteram. (Quod autem hoc) scilicet primum mouens necesse est impartibile esse ⁊ nullam habere magnitudinez: nec dicamus opponentes primum de prioribus ipso: scilicet de infinitate ⁊ potentia eiusdem. (Horum autem quod volumus demonstrare). Unum quidem est quod impossibile est nullum finitum mouere secundum infinitum tempus tria enim sunt requisita ad motuz quod mouetur mouens in quo tertiuz tempus: hec autē sunt finita omnia aut infinita sunt oīa: aut quedam vt duo: aut vnū sunt finita vel infinita.

Notandum secunduz

Commentatorem commento septuagesimo octauo: quod Aristoteles ī hoc capitulo vult declarare quod hic motor primus non est in materia: sed subsistens per se: dicit autem nunc volumus declarare hunc motorem esse immobilem: neq per se: neq per accidens: neq esse potentiam in corpore: in predictis enim probatum est ipsum non esse corpus neq mobile per accidens: sed hec probatio est magis propria: in qua probatur ipsum esse extra materiam.

Intentio ergo

Aristotelis est probare primuz motorem per se existere: ⁊ omnino esse extra materiam: ex qua probatione habebitur quod primus motor est omnino immobilis tam per se quam per accidens: ⁊ licet hoc probatum sit in secundo tractatu: adhuc potest probari per rationem magis propriam: probando enim primum motorem non esse corpus neq virtutem in corpore: non etiam esse potentiam in materia sed extra materiam: habebitur demonstratiue primuz motorem nullo modo esse mobilem: quod enim mouetur per se est corpus: ⁊ quod mouetur per accidens est virtus in corpore. ¶ Et si arguitur contra hoc ex eo: quia secundo capitulo philosophus probabit primum motorem esse in circumferentia ⁊ non in centro: igitur non intendit philosophus probare primum motorem omnino esse extra magnitudinem ⁊ mām.

Respondetur

q primus motor ē ī magnitudie ⁊ materia per presentiaz ⁊ indistantiam: ⁊ est extra materiam ⁊ magnitudinem per inherentiam ⁊ informationem cum non inhereat materie neq informet illam: non etiam subīatur magnitudini neq presupponit eam: cum tam materia quam magnitudo dependeat a primo motore in genere cause efficientis: vt probatum est tractatu primo. (Sit igitur. a.). ¶ Ista suppositione premissa arguitur conclusio: quoniam si conclusio non est vera: stet igitur oppositum quod mouens finitum moueat mobile finituz per tempus infinitum: ⁊ sit. a. mouens ⁊. b. mobile ⁊. c. tempus infinitum. d. vero pars. a. mouens. e. partem. b. mobilis in. z. tempore: ⁊ patet quod. z. tempus ē finituz cuz sit pars. c. ⁊ minus illo: non enim in tanto tempore mouet. d. sicut. a. Tunc arguitur sic. d. mouet. e. in. z. tempore finito: igi- Tex. co. 59.

per resecationem equalium ab.a.⁊.b.ad ipsuz.d.⁊.e. consumentur.a.b.sed facta consumptione.d.mouet.e. in tempore finito:igitur ⁊ in principio.a.mouebat.b. in tempore finito: patet consequentia: quia continue seruatur eadem proportio motoruz ad mobilia: alioquin duo essent motores habentes eandem proportionem ad sua mota:quorum vnus moueret tempore finito ⁊ alter tempore infinito:quod est impossibile:quoniam qualis est proportio motorum ad mobilia:talis debet esse proportio temporis ad tempus: vt ostensum est septimo huius. Lege litteram.(Sit igitur.a.mouens quod.a.mouetur.b. tempus infinitum in quo.c.d.igitur moueat aliquam partem ipsius .b. que est in quo.e.secundum aliquam partem ipsius.c. que est in quo.z.). Non igitur pars.b.mobilis mouebitur in tempore equali ipsi.c.(In pluri enim tempore)mouetur mobile maius.(Quare non est infinituz tempus quod est ipsius.z.sit itaq; ipsi .d. apponens). equale per resecationem auferam ipsum.a.(ipsi autem .e.).apponens etiam equale per resecationem ipsi.b. auferam ipsum.b.(Tempus autem non auferam semper remouens equale).in infinitum enim est. (Quare omne.a.)idest totum.a.totum.b.(mouebit in infinito tempore).idest in tempore finito ipsi.c.(Non ergo possibile est a finito).idest a potentia finita. (moueri nihil secundũ ĩfinitũ motũ:quod quidẽ igitur non contingit finitum mouens in finito tẽpore mouere manifestum est ex hac demonstratione).

Notandum primo secundum Commentatorem commento septuagesimo octauo: quod ratio Aristotelis potest sic formari: proportio .z.temporis ad.c.tempus est composita ex proportione.d.ad.a.⁊ ex proportione.e.ad .b. quia tempus vtriusq; motus sequitur proportionem motoris ad mobile quod in illo tempore mouetur:sed proportio .d.ad a.e[st] finita:quia .d. cõsumit.a.⁊ proportio.e.ad .b.est finita:quia.e.consumit.b. sed omnis proportio composita ex duabus proportionibus finitis est finita:igitur proportio.z.temporis ad.c.tempus est finita: ⁊ per consequens.c.tempus non est infinitum: cuius oppositum ponitur in casu:⁊ patet consequentia quia .z.tempus consumit.c.tempus si proportio est finita. ¶ Ista ergo tria:videlicet mouens mobile ⁊ tempus: consimiliter se habent quantum ad finitatem ⁊ infinitatem:ita quod si vnum istorum trium sit finitum: omnia illa tria sint finita:⁊ si vnum sit infinitum: omnia sint infinita. ¶ Dicit enim Commentator commento allegato quod corpus finitum moueat corpus infinitum patet per seipsum esse impossibile:potentia eniz motoris necesse est superare potentiam mobilis inquantum est huius. ¶ Ex ista conclusione inquit Egidius:vult philosophus habere quod primus motor est potentie infinite:ex quo mouet mobile finitum per tempus infinitum:nullus eniz posset portare infinitos lapides equales successiue sigillatiz ⁊ diuisim p[er] aliq[uod] vnum spatium nisi apponeret infinitum tempus: ⁊ esset potentie infinite:sed non minoris potentie est portare vnum successiue per idem spatium quam plures: igitur portare eundem lapidem successiue per tempus infinitum arguit potentiam infinitam:sed primus motor infinities circa eandem terram vertit celum: ⁊ hoc in tempore infinito :igitur primus motor est infinite potentie.

Secundo notandum secundum Commentatorem eodem commento quod Auicenna ⁊ Moderni philosophantes contenti tantum libris Auicenne in sua philosophia obijciunt contra Aristotelem probantes demonstrationem nullaz esse:sed procedere ex suppositione falsa: cum primus motor ⁊ primum mobile:scilicet celum ratione cuius inducta est demonstratio ista non sint diuisibilia.

Respondet Commentator quod libri Auicenne potius faciunt a sapientia recedere quam quod ipsam largiantur:⁊ quod fautores eius nouiter philosophantes sũt similes hijs qui negant conclusionem in syllogismo ducente ad impossibile non considerantes sequelam ex premissis:distinguit ergo Commentator de veritate cathegorice ⁊ conditionalis ad cuius veritatez non oportet aliquam partem esse veram: sed sufficit debita consecutio consequentis ex antecedente: vt patet de illa:si lapis volat habet alas: supponit igitur philosophus conditiones veras:licet antecedentia sint falsa:videlicet si motor ⁊ mobile sunt diuisibilia pars motoris in minori tempore mouebit partem mobilis quam totus motor totum mobile. ¶ Et licet responsio Commentatoris satisfaciat ad rationem Auicenne:potest tamen dici quod tam primus motor quam primum mobile est diuisibile. Primus enim motor est primum mouens:⁊ prima causa in eo quod est primum mouens ipsum est diuisibile.idest illi non repugnat diuisibilitas cum multa prima mouentia sint diuisibilia:in eo autem quod est prima causa:sic iterum est diuisibilis non formaliter sed virtualiter:quoniam contingit signare virtutem in duplo maioris potentie ⁊ virtutez in quadruplo ⁊ in octuplo minoris potentie. ¶ Item celum est diuisibile: ⁊ si non per separationem partis a parte tamen per designationez partis extra partem: ⁊ concesso quod per separationem partis a parte nullum sequitur inconueniens: quoniam dixit Commentator sexto huius:quod motus celi est velocitabilis in infinitum non inquantum motus celi:sed inquantum motus corporis:⁊ tertio ⁊ quarto huius dixit quod linea est diuisibilis in infinitum: non inquantum passio naturalis:sed inquantum magnitudo:ita celum est diuisibile in infinitum:⁊ si non inquantum corpus celeste: tamen inquantum corpus absolute:corpori enim absolute sumpto non repugnat diuisibilitas in infinitum per separationem partis a parte.

Contra dicta philosophi dupliciter instatur: ⁊ primo contra suppositionem antecedentis: vult enim philosophus quod in maiori tempore mouet totus motor totum mobile quam pars partem:cum tamen qualis est proportio totius ad totum:talis est proportio partis ad partem ⁊ consequenter temporis ad tempus vt est demonstratum sexto ⁊ septimo huius. ¶ Secundo instatur contra conclusionem ostendendo quod mouens finitum mouet tempore infinito; quoniam sol per infinitum tempus alterat hec inferiora secundum philosophum: ⁊ tamen est virtutis finite: quoniam vt probabitur in secunda conclusione: non potest esse virtus infinita in magnitudine finita: motores etiam

inferiores corporum celestium videntur esse potentie finite aliter primus motor non esset potentior aliis motoribus: ⁊ tamen mouent orbes celestes per tempus infinitum ab occidente in oriens per Aristotelem secundo celi.

Ad primum dicitur quod motus tripliciter diuiditur secundum philosophum quarto ⁊ sexto huius: videlicet diuisione mobilis diuisione temporis ⁊ diuisione spatii: quando ergo philosophus dicit quod mobile maius in pluri tempore mouetur q̄ pars eius loquitur de motu per comparationē ad spatium prout diuiditur diuisione spatii ad hunc intellectū quod quocūque accepto signo in spatio illud in maiori tempore pertransitur a toto quam a parte ⁊ a mobili maiori quā minori: prius enim pertransit caput hominis vnum pedale celi quam totū celū ⁊ maius tempus apponit celum in pertranseundo vnum punctum terre secundum se totum quā secundum partē.

Ad secundum respondet quod philosophus loquitur de motu locali ⁊ non de motu alterationis: ac etiam de mouente per se: ⁊ non de mouente per accidens: modo si sol mouet hec inferiora per tempus infinitum: hoc est per accidens ratione motoris separati mouentis solem per tempus infinitum: cum vero subiungitur de motoribus inferioribus corporum celestium quod illi sunt potentie finite mouentes per se tēpore infinito.

Respondet Commentator commento allegato dicens quod finitas est ex finitate materie ⁊ quod corpora celestia sunt materie simplices ⁊ forme eorum sunt forme non in materiis: ex quo dicto apparet quod nulle intelligentie separate sunt potentie infinite vel finite: quoniam finitum ⁊ infinitum sunt opposita: ⁊ opposita hn̄t fieri circa idē: si igitur finitas est ex parte materie oportet quod infinitas sit ex parte materie: ideo de nullo motore separato: ex quo est forma non in materia dicitur finitum vel infinitum cum quo stat quod vnus motor separatus est altero potentior: licet non finite nec infinite. ¶ Egidius vero dicit quod nullus motor preter primum est potentie infinite: sed tantum finite: tam in vigore quam in duratione: nec sequitur motor lune mouet per tempus infinitum: igitur est infinite potentie in duratione: quia ipsum esse infinite potentie in ipsa duratione aut vigore est habere illā potentiam ex se ⁊ non ab alio: ⁊ quia nullus motor preter primum habet potentiam durandi per tempus infinitum: ideo tantum primus motor est potentie infinite tam in duratione quam in vigore: ⁊ cum philosophus dicit quod nullum mouens finitum mouet per tempus infinitum. ¶ Respondet Egidius quod philosophus loquitur de motore principali ⁊ non instrumentali: modo quilibet motor celestis preter primum est tanquam organum ⁊ instrumentū respectu primi. ¶ Sed melius dicitur secundum intentionem philosophi quod quilibet motor preter primum est potentie finite ⁊ infinite: est enim potentie finite in vigore: ⁊ potētie infinite in duratione neque semper finitas ⁊ infinitas est ex parte materie cum finitum ⁊ infinitum non sint solum passiones quantitatis: sed etiam entis transcendentis vt colligitur a philosopho quinto methaphysice: ⁊ quoniam quilibet motor celestis preter primum est eternus ⁊ necessarius non obstante quod istam eternitatem ⁊ necessitatem habeat non ex se: sed ab ipso motore primo: per Aristotelem duodecimo metaphysice: ita est potentie infinite in duratione non obstante quod hanc potentiam non habeat ex se: sed a motore primo. neque dicerent philosophus ⁊ Commentator quod aliqui motores celi sint agentia instrumentalia tantum: quoniam si agentia horum inferiorum que sunt agentia particularia sunt agentia principalia ⁊ non tantum instrumentalia a fortiori ⁊ motores celorum mouent suos orbes: non tantum vt agentia instrumentalia sed etiam vt agentia principalia. (Quod autem omnino). ¶ Secunda conclusio. impossibile est magnitudine finita esse potentiam infinitam: probatur ista conclusio dupliciter: ⁊ primo sic: quelibet potentia maior potest mouere equale in minori mensura quam potentia minor: sed quelibet potentia finita existens in magnitudine finita potest mouere in infinitum modico tempore: igitur potentia infinita existens in magnitudine finita potest mouere in non tempore: quod implicat contradictionem cum motus non fiat in instanti: sed in tempore vt probatum est sexto huius: tenet consequentia cū minori: maior autem est nota ex determinatis sexto ⁊ septimo huius. Si enim fuerint due potentie inequales: quarum quelibet sit calefactiua aut dulcefactiua aut depulsiua semper maior in minori tempore equalem effectum poterit agere quam minor: velocitas enim insequitur proportionem potentie motiue supra suam resistentiam vt est ostensum septimo huius: ⁊ velocius est illud quod in minori tempore pertransit equale spatium vt patuit sexto huius. Lege litteram. (Quod autem omnino infinita magnitudine). idest in magnitudine finita nō contingit infinitā esse potentiā ex hiis dicendis manifestū est. (Si eniā plus potentia). idest potentia maior est semper equale in minori faciens tempore vt calefaciens aut dulcefaciens aut proiiciens: ⁊ omnino mouens: necesse ergo ⁊ a finito quidem infinitam habente potentiam pati ad patiens ⁊ plus quam ab alio habente solum potentiam finitā: plus enim est īfinita potentia quam finita. (At vero). idest hiis concessis. (Tempus non contingit esse nullum). idest contingit motum fieri in non tempore. ¶ Secundo arguitur ad conclusionem ponendo quod. a. sit tempus in quo agit potentia infinita calefaciendo: aut dulcefaciendo aut proiiciendo vel impellendo: ⁊ sit. a. b. potentia finita faciens consimilem effectum.

Isto posito quero vtrum potentia finita moueat in. a. tēpore: aut in maiori. si i. a. tempore: igitur a duabus potētiis quarum vna est finita ⁊ alia infinita prouenient equales effectus in eodem tempore quod est impossibile: quoniam vbi est maior proportio potentie motiue ad suam resistentiam prouenit maior velocitas: ⁊ cōsequenter in minori tempore prouenit equalis effectus. Si dicitur quod. a. b. potentia finita mouet in maiori tempore: sit igitur quod in centuplo maiori tempore: ⁊ arguitur sic: po^a finita in centuplo maior q̄ sit. a. b. moueret in centuplo minori tempore magnitudinem quam mouet. a. b. ⁊ in centuplo minori tempore produceret consimilem effectum: sed contingit signare potentiā finitā in centuplo maiorem quā sit. a. b. potentia: ⁊ tempus in cētuplo minus est. a. igitur iterū a duabus potētiis: quarū vna est finita ⁊ alia infinita

potest prouenire equalis effectus in eodem tempore quod erat probandum.

Consimili argumento potest probari ꝙ potentia finita equale effectum minori tempore in quacunque proportione volueris poterit producere quam in potentia infinita: quoniam sit potentia centupla ad .a.b.c. ⁊ sit .d. vna potentia dupla ad .c. ⁊ patet quod in duplo minori tempore poterit mouere ⁊ producere effectũ equalem quam .c. sed .c. in .a. tempore mouet consimilem magnitudinem ⁊ equalem effectum producit vna cum potentia infinita: igitur .d. in duplo minori tempore quam sit .a. poterit equalem magnitudinem mouere ⁊ consimilem effectum producere magnitudini ⁊ effectui potẽtie infinite: ⁊ sicut arguitur de medietate temporis: ita de tertia ⁊ quarta parte: ⁊ sic in infinitum secundum omnem proportionem minoris inequalitatis assignando continue potentiam infinitam secundum omnem proportionem maioris inequalitatis. Lege litteram. (Si enim est in quo .a. tempus in quo infinita vis). idest virtus ⁊ potẽtia calefecit aut depulit: in quo autem .a.b. finita quedam potentia sit ad hanc finitam potentiam maiorem semper accipiens finitam: veniam aliquando ad id quod in .a. tempore motum erat: ad finitum autem semper addens excessum omne determinatum ⁊ auferens etiam contingit deficere facere similiter: in equali ergo tempore mouebit finita potentia ipsi infinite potentie: hoc autem est impossibile nullum itaque finitum contingit infinitam potentiam habere.

Notandum quod Commẽtator cõmento septuagesimo nono mouet duas questiones: quarum prima est super hoc quod dicitur quod cuiuslibet corporis est potentia finita: quia tunc corporis celestis esset potentia finita: ⁊ consequenter corpus celeste esset corruptibile quod est reprobatum primo celi ⁊ patet consequentia: quia omne habens potentiam finitam est corruptibile.

Respondet Commentator quod ista questio est valde difficilis ⁊ est fortior omnibus aliis que possunt accidere cum Aristoteles h expressa dicat ⁊ in secũdo celi ⁊ mũdi ꝙ celi est potentia finita reddens causam quare in celo non sunt stelle maiores quam iste que iam insunt celo: ⁊ dicit quod si in celo essent plres stelle aut maiores quam sint destrueretur aut retardaretur motus celi propter debilitatem motoris: ⁊ hoc dat intelligere tam celum quam motorem celi esse potentie finite. ¶ Ideo pro solutione huius questionis Commentator recitat quattuor opiniones: quarum prima fuit Alexandri dicẽtis corpus celeste ex se non habere eternitatem sed a suo motore qui non est in materia sic qd secluso motore in materiali celum neque semper fuisset neque semper futurum esset.

Contra hanc opinionem arguit Commẽtator dicens: quia tunc sequitur aliquid posse corrumpi: ꝙ tamen non corrumperetur: cuius oppositum probat Aristoteles in fine primi de celo contra platonem ostendens quod impossibile est aliquid esse eternum cui inest potentia ad corruptionem: ⁊ patet consequentia: quia celum non corrumpetur: ex quo est eternum: ⁊ tamen potest corrumpi: ex quo ex se habet potentiam ad corruptionem cum secluso motore in materiali aliquãdo corrumperetur per Alexandrũ.

¶ Secunda fuit opinio Joannis grammatici tenentis contra perypatheticos quod mundus est generabilis ⁊ corruptibilis: ex quo est potentie finite: ⁊ componitur non solum ex materia ⁊ forma: sed etiam ex contrariis. ¶ Hanc opinionem non reprobat Commentator hic: quia eius reprobatio patet ex primo celi: vbi demonstratur celum esse ingenerabile ⁊ incorruptibile: ⁊ in isto octauo probatur non tantum motum in communi esse eternum: sed etiam motum in speciali esse eternum. s. motum celi: ⁊ consequenter tam ipsum celum quam motorem primum esse eternum. ¶ Tertia opinio fuit Auicenne qui audiens verba Aristotelis hic quod celi est potentia finita: opinatus est quod duplex est necessarium: scilicet necessarium ex seipso: ⁊ necessarium ex alio: necessarium ex seipso vt quilibet motor celi: necessarium ex alio vt celum: dixit ergo Auicenna quod necessarium ex seipso est potentie infinite: necessarium vero ex alio est potentie finite: ideo celum non est corruptibile: licet sit potentie finite: quia habet necessitatem ex alio. ¶ Istam opinionem non reprobat Commẽtator in speciali: quia sibi sufficit reprobatio Alexandri: videlicet ꝙ aliquid potest corrumpi: ꝙ tamen nõ corrumpetur in speciali: tamẽ arguitur: quoniam sicut celum habet necessitatem ex alio: ita quilibet motor preter primũ habet necessitatem a primo di. philosopho duodecimo metaphysice ꝙ deus est cã totius celi: si igitur celum est solum potẽtie finite per idem quilibet motor preter primum est tantum potentie finite ꝙ est cõtra Auicennã. ¶ Quarta opinio est Cõmẽtatoris ꝙ celũ est potẽtie finite ⁊ infinite: est enĩ potẽtie finite in vigore: quia nõ agit effectũ infinitum intẽsiue neque recipit motum infinite velocitatis: ⁊ est potẽtie infinite in duratione: quia nõ potest corrũpi cum non cõponatur ex materia ⁊ forma loquẽdo de forma cõstituta per subm: nõ etiam habet cõtrarium extrinsecum a quo pati possit neque causam intrinsecam potentem ipsum corrumpere vt patet. ¶ Ad rationem igitur negatur consequentia illa: celum est potẽtie finite: igitur est corruptibile: quoniam tñ concessum est ꝙ celum est finite ⁊ infinite potẽtie: vnde Cõmentator ponit hic istam distinctionem ꝙ aliquid esse infinite potẽtie intelligit dupliciter: aut quia sua actio nũꝗ cessat: aut quia habet actionẽ qua nõ contingit signare maiorem in aliquo mobili: primo modo celũ ẽ potẽtie infinite ⁊ nõ secũdo. ¶ Secũda questio cõmentatoris est de illa cõditionali phi: si virtus infinita esset in magnitudine finita moueret in instanti: quoniam per idem si virtus infinita esset extra magnitudinem ipsa moueret in non tempore cum non sit minoris potentie extra magnitudinem quam in magnitudine: sed consequens est falsum: quia primus motor est virtus infinita extra magnitudinem: ⁊ tamen non mouet in instanti.

¶ Respondet commentator quod si virtus infinita esset in magnitudine moueret in instanti: sed virtus extra corpus non est finita nec infinita cum finitum ⁊ infinitum soli quantitati congruant: vt patet primo huius: ⁊ consequenter concedit quod nulla intelligentia separata est altera maior vel minor: quia non inuenitur maioritas vel minoritas nisi in corporibus: sicut nec finitas ⁊ infinitas. ¶ Sed ista responsio non sufficit: quia ⁊ si non inuenitur finitum ⁊ infinitum secundum quantitatem extra magnitudinem: tamen finitum ⁊ infinitum secundum qualitatem inuenitur extra magnitudinẽ. Si etiã cõgruunt soli qũtitati finitũ ⁊ infinitum vt sunt differentie qũtitatis cõpetũt tñ aliis a qũtitate vt

sunt differentie entis. ¶ Dicendum igitur q motores celorum non sunt virtutis aut potentie infinite in vigore: quia non possunt celum velocius mouere: neq effectum aliquem producere infinite intensionis: ideo sunt tantum finite potentie q declarat ipse Commentator in de substātia orbis ex ꝓportiōe virtutū mouentium corpora celestia in tempore determinato: scilicet q cuiuslibet motus celestis quātūcunq tardi ad motum diurnum qui est velocissimus est proportio determinata: ideo quilibet motor celestis est vigoris finiti ſm Commentatorem cum quo conceditur q quilibet talis est potētie infinite in duratione: ex quo nō sequitur q moueat aut mouere possit in instanti: sed bene sequeretur si esset virtus in magnitudine: vnde sequitur ſm Commētatorem. virtus infinita ſm durationem est in magnitudine: igitur illa virtus est corporis compositi ex materia et forma non constituta per subiectum et per consequens corruptibilis: tunc arguitur sic: illa virtus est corruptibilis et non potest corrumpi cum sit infinita secundum durationem: igitur illa virtus est infinita in vigore: patet consequentia: quia si esset finita in vigore cum sit corruptibilis aliquando corrumperetur ab intrinseco vel extrinseco ex proportione maioris inequalitatis sui contrarij: vt est probatum a ꝑhilosopho primo celi. Si igitur virtus infinita in duratione esset in magnitudine ipsa esset infinita in vigore: et per consequens moueret in non tempore: hoc autem non sequitur de virtute infinita extra magnitudinem cum ad illam esse infinitam in duratione non sequatur ipsam esse infinitam intensiue aut in vigore: non enim debilitatur virtus extra magnitudinem cum non habeat contrarium: ideo potest esse infinita in duratione absq infinitate vigoris: q non contingit de magnitudine infinita existēte in magnitudine.

Contra predicta arguitur: et p° quod ad virtutem esse infinitam in magnitudine non sequitur motum esse in instanti: quia propositio implicans contradictionem non sequitur ex propositione non implicante contradictionem: sed hec propositio: motus est in instanti implicat contradictionem: et hec: virtus infinita est in magnitudine non implicat contradictionem vt liquet igitur etc. ¶ Secundo arguitur: quod nullus motor celi preter primum est infinite potentie in duratione sic: quod eius actio nunquam cessat vt exponit Commentator: quoniam ipse Commentator duodecimo methaphysice dicit quod motus celi est a duobus motoribus: quorum vnus est finite motiōis et reliquus infinite: si igitur aliquis motor celi est finite motiōis ille non semper mouet.

Ad primum dicitur q° ad istam virtus infinita est in magnitudine non sequitur motum esse in instanti: sed ad illam vnam cum ista virtus infinita in minori mensura potest mouere quam aliqua virtus finita quam Aristoteles supponit tanquam manifestam. Constat autem quod ambe simul implicant contradictionem: non enim inconuenit aliquod antecedens implicare contradictionem: cuius nulla pars implicat contradictionem: sicut non inconuenit aliquam copulatiuā esse impossibilē: cuius quelibet ps est possibilis.

Ad secundum respondetur per id quod dicit ipse Commentator duodecimo methaphysice videlicet: q° possunt semper mouere et non semper mouere motores celi secundum quod mouentur ad primum motorem: nam si mouentur inquit Commentator ad primum motorem intransmutabilem semper mouēt: si autem mouentur ad primum motorem transmutabilem non semper mouent: sicut igitur materia quantum est ex se indifferēs est semper transmutari et nō sp trāsmutari: semper quidem si coniungitur forme corruptibili non semper vero si coniungitur forme incorruptibili: ita qlibet motor celi ꝑter primū ex se indifferēs est semper mouere et non semper mouere: mouet enim semper inquantum vnitur primo motori: non semper autem moueret si non vniretur primo motori: ideo quilibet motor celi preter primum dicitur finite motiōis: non quia motio illius aliquando cesset: sed quia cessaret: si non vniretur primo motori: dicit enim Commētator ibidem: quod sicut celum ex se mouetur: ita potest ex se quiescere. quod autem nunquam quiescat sed semper moueatur hoc est ratione primi motoris: cuius actio non potest deficere.

On igitur neq infinito). Tex. cō. 80. ¶ Tertia conclusio est hec. Impossibile est in magnitudine infinita esse potentiam solum finitam. ¶ Istam conclusionem philosophus tribus rationibus probat: quarum secunda incipit ibi. (Omnem enim finitam). tertia ibi. (Est autem hec). ¶ Quantum ad primam supponit philosophus quod licet in magnitudine minori aliquando sit maior virtus quā in magnitudine maiori: quia sepe in vno pugillo ignis est maior virtus: quam in duplo aere: tamen magnitudini maiori tanta poterit fieri additio virtutis finite quod excedet potentiam magnitudinis minoris: quoniam et si duplus aer ad pugillum ignis nō sit tante potētie: tamen decuplus aut centuplus aer est tante et maioris potentie. Lege litteram. (Non ergo neq infinito). i. in magnitudine infinita contingit esse potentiam tantum finitam: et tamē cōtingit in minori magnitudine ampliorem potentiam esse quam in maiori: sed adhuc magis in maiori plura idest sed adhuc in magis maiori magnitudine potest esse virtus maior.

Notandum ſm Cōmētatorē commento. 80. q Philo° pmisit istam suppositionem ex eo: q aliquis posset dicere cum in maiori corpore inuenimus minorem potentiā quid ꝓhibet in infinito: eo q est maius in minori inesse potētia ea que est infinito eo q est minus: hoc nō pōt stare: q cum cōtinuo duplicauim° mai° corp°: cui° potētia est minor: perueniemus ad corpus: cuius virt° est maior minoris corporis: et quia infinitum potest duplicari: ideo potentia eius oportet esse maior cuiuslibet corporis minoris: ideo non est aliqua compositio inter illas et potentias infinitorum corporum: dubitatio quā tangit Cōmentator ē ista: videm° q aliqñ

in maiori corpore est minor virtus ꝙ in minori: sed ꝗlibet magnitudo infinita maior est ꝙ sit aliqua magnitudo finita: igitur possibile ē ꝗ ī magnitudīe infinita sit minor virtus ꝙ in certa magnitudine finita: sed in qualibet magnitudine finita est virtus tantum finita: vt demonstratum est per secundam cōclusionem: igitur in aliqua magnitudine infinita potest esse virtus finita: ꝗ est contra conclusionē. ¶ Respōdet Cōmentator di. ꝗ si maius corpus finitum habet minorem potentiam vel virtutem ꝙ minus poterit in tantū duplicari ꝗ habebit potentiam maiorē: cum igitur corpus infinitum possit in infinitum duplicari supra omnem magnitudinem finitam: sequitur ꝗ quecunq̄ potentia data finita illam in infinitum excedit potētia corporis infiniti: ꝓpterea non sunt inuicem cōparabiles ꝓprie loquendo de potentia corporis finiti: ⁊ potentia corporis infiniti. Intendit ergo philosophus ꝗ licet fm aliqualē excessum reperiatur plus de potētia in magnitudine minori ꝙ in maiori: tamē potest esse tātus excessus ꝗ plus reperietur de potētia in magnitudine maiori ꝙ minori: ꝓpter qḋ cum incōparabiliter magnitudo infinita excedit finitam: oportet plus reperiri de potentia ⁊ virtute ī magnitudine īfinita ꝙ finita. ¶ Ista suppōsitione premissa Aristo. ponit ꝗ .a.b. sit magnitudo infinita ⁊ .b.c. pars eius finita mouens .d. mobile igitur in .e.z. tempore finito: ⁊ arguitur sic .b.c. pars finita mouet in .e.z. tēpore finito: igitur dupla magnitudo mouebit in medietate illius temporis ⁊ quadrupla in quarta pte temporis: ⁊ sic in infinitū: igitur tota magnitudo infinita mouebit in nō tēpore: ⁊ per cōsequēs hēbit potentiam infinitam. Prima consequentia tenet q2 oīs virtus finita quātūcunq̄ sit magna vel parua requirit in agendo determinatum tempus. ideo si tanta magnitudo mouet in tāto tempore dupla mouebit in medietate temporis: ⁊ quadrupla in quarta parte temporis: ⁊ sic in infinitū. ¶ Secunda consequentia tenet: q2 magnitudo infinita nō requirit determinatum tempus in quo moueat: nunꝙ eñi potest accipi ita modicum tempus quin in magnitudīe infinita inueniatur pars mouens in minori tempore: si igitur partib9 magnitudinis infinite nō potest dari determinatū tēpus multo minus toti poterit dari determinatū tempus: si igitur in infinitū modico tempore poterit mouere ps magnitudinis infinite: ⁊ ipsa in minori mensura potest mouere ꝙ aliqua pars eius: igitur in nō tempore poterit mouere magnitudo infinita. ¶ Tertia cōsequentia est euidēs ex dictis cum demonstratū sit nullā potētiam finitam posse mouere in instāti cum cuiuslibet talis ad suam resistētiam sit proportio finita. Te. ci. (Sit igitur in quo est .a.b. infinitum: sed .b.c. pars eius habet potētiam quādam que in aliquo tempore mouit ipsū .d. mobile: ꝗ quidem motū sit in tempore in quo est .e.z. si igitur ipsi .b.c. duplam accipio magnitudinem in medio mouebit ipsius .e.z. sic enim hꝫ proportio supponatur: videlicet ꝗ dupla virtus mouet in medietate tēporis: quare in .z.c. mouebit quod est medietas temporis .e.z. ergo sic accipiens semper proportionem finitā partium .a.b. quidem nequaquam transibo secundum talem proportionē: tēpore enim dato semp minus accipiam: infinita ergo potentia erit.

Dubitatur quia videtur prima consequentia repugnare suppositioni: dictum est enim ꝗ quandoq̄ in minori magnitudine est maior virtus: ideo illa consequentia nō valet: pars .b.c. mouet in tēpore .e.z. igitur dupla magnitudo mouet in duplo minori tempore: quia stat ꝗ dupla magnitudo nō habeat duplam virtutē: sed minorem. ¶ Respōdetur ꝗ Arist. presupponit .a.b. magnitudinem infinitam esse vniformem per totum: sic quod omnes ptes equales sint equalis virtutis ⁊ potētie ad quē intellectum sequitur duplā magnitudinē mouere in medietate temporis. Intendit igitur phūs istam cōsequētiam .b.c. pars mouet in .e.z. tempore finito: igitur dupla magnitudo duple virtutis pōt mouere ī medietate tpis ⁊ tripla magnitudo triple potētie pōt mouere in tertia parte temporis: ⁊ sic in infinitum. (Omnem enim finitam). Secundo arguit philosophus ad eandem cōclusiōem sic: omnis potētia excellēs omnē potentiam finitam est infinita: sed potētia magnitudinis infinite excellit omnem potētiam finitam: igitur potentia magnitudinis īfinite est infinita: patet consequētia cum maiori ⁊ minor declaratur: nam quecūq̄ potentia finita data illa mouet in tempore finito: sed potētia magnitudinis īfinite mouet in minori tpe vt ostēsum est: igitur excellit illā: patet cōsequētia: quia ex minoritate temporis arguimus maioritatem potentie vt patet ex sexto ⁊ septimo huius: sicut enim magnitudo ⁊ multitudo infinita est excellens omne finitum scdm magnitudinē vel multitudinem: ita virtus magnitudinis vel multitudinis infinite est excellēs omnē potentiam magnitudinis aut multitudinis infinite. Lege litteram. (Omnē .n. finitā potētiā excellit potētia magnitudinis infinite: oīs autē finite potētie necesse est finitum esse ⁊ tempus: si enim in quodam toto tempore tanta virtus mouet: consequenter virtus maior: in minori quidem determinato mouebit tempus fm cōuersionem proportionis: infinita enim omnis potentia sicut multitudo ⁊ magnitudo excellens oē finitū).

Tex. cō.10.

Notandum fm Commentatorem commento .10. ꝗ potētia que est in corpore finito est infinita que crescit per crementum corporis: cuius autem corporis crementum est infinitum ⁊ virtus est infinita. ¶ Sed istud nō videtur verum: quoniam aliquod corpus potest crescere per rarefactionē ⁊ tamen non maiorabitur virtus nec potentia cum illud corpus continue manebit eiusdem virtutis ⁊ potentie sicut continue habebit eādem materiam ⁊ eandem formam numero. ¶ Dicendum ꝗ Aristoteles loquitur de augmentatione que non est per rarefactionem: sed per additionem quantitatis ad quantitatem: modo non additur quantitas absq̄ additione materie: neq̄ additur materia absq̄ additione potentie: cum ex omni additione materie resultet noua forma aut nouum compositum alicuius potentie ⁊ virtutis ⁊c. (Est autem ⁊ hꝫ). Tertio arguit philosophus ad eādem cōclusionem sic: quelibet potentia finita vel equalis potest esse in magnitudine finita: si ergo in magnitudine infinita est solum potētia finita: sequitur ꝗ magnitudo finita habet tantam potētiam quantam magnitudo infinita: quod est impossibile: quoniam sequūtur duo incōueniētia: quorum primum est ꝗ finitum mēsurat infinitū fm ꝗ potētia ptis equaliter potentie totius: accipiatur enim aer infinitus habens potentiam finitam totiens poterit replicari vnum pedale aeris ꝗ habebit potentiam equalem igitur potentia aeris finiti mensurabit potentiam aeris infiniti: sed non mensuratur potentia alicuius quin mensuretur illud cū nullibi inueniatur vnū sine alio

Tex. cō.11.

igit potẽtia finita aeris finiti mensurabit aerem infinitum. ¶ Item pars aeris habet potentiaz finitam : igitur poterit totiẽs replicari ꝙ equabitur potẽtie totius aeris: patet ꝯsequẽtia ex quo in minori magnitudine est tãta virtus quãta in maiori: accipiẽdo magnitudinem eiusdez generis. Lege litterã. (Est autẽ ex hoc demonstrare sic accipiens enĩ quãdã potentiã eandẽ genere) .i. eiusdem rationis (ei que est in infinita magnitudine que) quidem finita potentia (mensurabit eaz que est in infinita magnitudine finitam potentiaz.) deinde philosophus epilogat circa duas vltimas cõclusiões quartaz vna est conuersa alterius di. (quod quidez igitur non cõtingit infinitaz esse potentiaz infinita magnitudine: neqꝫ finitam) potentiaz (in infinita) magnitudine (ex his) dictis (est palaz) .i. manifestum.

Notandum ꝙ ista ratio differt a predictis in hoc: quoniã prima ratio ꝓbat potentiam magnitudinis infinite non esse comparabilem potentijs partiuz: quod non cõtingit nisi illa sit infinita. ¶ Secũda ratio ꝓbat potentiã magnitudinis infinite excellere omnez potentiaz finitã quod esse nõ potest nisi illa sit infinita. ¶ Tertia vero ratio ꝓbat idem: qz aliter finitum mensuraret infinituz ⁊ potentia partis equaretur potentie totius. ¶ Circa dicta queritur primo vtrum ſm intentionẽ Aristotelis ⁊ cõmentatoris possit cõuinci infinitas primi motoris loquẽdo non de infinitate durationis: qz illud est per se notuz: sed de infinitate intensiua aut vigoris. Et arguitur ꝙ sic per rationes Egidij: quarum prima est ista. Nulluz mouens finitũ mouet per tempus infinitum vt demonstratuz est in prima cõclusione huius capituli. sed primus motor mouet per tempus infinitum ex tertio tractatu huius octaui. igitur prim⁹ motor nõ est mouens finituz: quo concesso arguit sic. primus motor non est mouens finitum: igitur non est potentie finite in vigore: neqꝫ in duratione. patet consequẽtia. qz ex opposito consequentis sequitur oppositum antecedentis. Si igitur primus motor non est potentie finite in vigore vel in duratione: ⁊ est alicuius potentie: igit est potentie infinite tã in vigore ꝙ̃ in duratione. ¶ Secunda ratio. primus motor mouet celum per tempus infinitum vt est manifestum ex dictis philosophi ⁊ cõmentatoris: igitur est infinite potẽtie intensiue. ꝓbatur cõsequẽtia. quoniã mouere per vnũ diem arguit potentiam aliquãte intensionis ⁊ mouere per duas dies ar⁹ potentiaz duple intensionis: ⁊ sic in infinituz. igit mouere per tẽpus infinituz arguit potentiã infinite intensionis. ꝓbatur antecedẽs a simili: quoniam si sortes posset portare .a. lapidem per vnam horam tantũ ipse esset alicuius potentie intensiue: ⁊ si per duas horas ipse esset in duplo maioris potentie intẽsiue: ⁊ sic in infinitum. ¶ Tertia ratio. mouere corpus infinituz formaliter aut virtualiter arguit potentiam infinitam intensiue vt colligitur a philosopho sexto huius. sed primus motor mouet virtualiter corpus infinitum: igitur primus motor est potentie infinite intensiue. minor arguitur. nam celuz infinities replicatuz ẽ virtualiter aut equiualenter infinituz: sed primus motor infinities replicauit celuz per infinitam replicationez motus diurni: igitur primus motor virtualiter aut equiualenter mouet corpus infinitum. ¶ Quarta ratio est auctoritate cõmentatoris .12. metaphisice. commẽto .40. di. ꝙ motus celestis componitur ex duobus motoribus : quorum vnus est finite motionis : ⁊ est anima existens in co ⁊ alter motor infinite : ⁊ est potentia que non est in materia) Constat autem ꝙ commentator nõ intendit motorẽ animã celi esse finitũ in duratione cum illa sit eterna ⁊ infatigabilis ſm eum: igitur intendit motorẽ illũ esse finitũ in vigore: ⁊ consequẽter motorẽ primũ qui non est in materia intendit esse infinitũ intensiue ⁊ in vigore. ¶ In oppositũ arguitur primo sic: Si i magnitudine esset potentia infinita intensiue illa moueret in nõ tempore p aristotelẽ in secũda conclusione hui⁹ capituli: igitur per idẽ si extra magnitudinẽ esset potentia infinita intẽsiue aut infiniti vigoris illa mouẽt in nõ tempore cum nõ sit potentior virtus in magnitudine ꝙ̃ extra magnitudinẽ: sed impossibile est motuz fieri in non tempore per eum, vt demõstratũ est sexto: igit impossibile est primũ motorẽ ſm philosophũ esse infiniti vigoris aut infinite potentie intensiue. dicit enĩ cõmẽtator secundo celi cõmẽto tricesimooctauo ꝙ si potentia motoris esset infinita motus inueniretur in instãti. Secundo. Si primus motor esset infiniti vigoris aut infinite potentie intensiue ip̄e posset mouere celum velocius ⁊ tardius ꝙ̃ iam moueat. immo posset ip̄m nõ mouere quod est contra determinationem aristotelis primo celi volentis primũ motorẽ mouere celum necessario regulariter ⁊ ex necessitate nature : non autez libere contingenter. Vult enim cõmentator secundo celi ꝙ sicut ambulare ⁊ cytarizare requirit determinatum tempus ita ⁊ motus celi sic ꝙ nec in maiori nec in minori potest fieri. ¶ Tertio celum est potentie finite in vigore cum sit magnitudo finita per aristotelem hic. Si igitur primus motor esset infiniti vigoris nulla esset proportio inter ipsum ⁊ celum quia finiti ad infinitum nulla est proportio secundum ipsum tertio hui⁹ et sic aliqua esset velocitas motus non proueniens ex proportione motoris ad mobile vel ad suam resistentiam: cuius oppositũ determinat septimo huius. propterea dicit commentator secundo celi commento tricesimonono (cum dicimus ꝙ potẽtia motoris celi est infinita non intendimus per infinitã nisi infinitatem motionis idest ꝙ motio eorum non cessat: infinitas autez intensionis vtilli non sit proportio inter potentiam motoris ⁊ moti: impossibile est in formis inq̃tum sũt forme. ¶ Quarto. quelibet potẽtia est reducibilis ad actum per philosophum nono metaphisice: ⁊ causa in actu ⁊ effectus in actu simul sunt ⁊ non sunt per eundẽ secundo huius: igitur si primus motor est infiniti vigoris ⁊ infinite potentie intensiue ab ip̄o prouenire potest motio ĩfinite velocitatis ⁊ effectus infinite intensionis vel extensionis aut multitudinis: quod non concedit philosophus nec commentator. vnde cõmentator primo celi cõmento quadragesimotertio (Jam declarauimus ꝙ additio potentie motoris super potentiaz moti non est infinita nisi in tempore scilicet in eternitate motiõis neqꝫ in velocitate neqꝫ in multitudine motuum neqꝫ in magnitudine corporum quoniam si esset in magnitudine corporum ⁊ motuum multitudine ⁊ velocitate motuum esset possibile inuenire motũ in non tempore ⁊ corpus motum infinitum ; quod ẽ impossibile. ⁊ secundo celi cõmento trigesimooctauo sic inquit cõmentator. (necesse est vt omnis motus naturalis ⁊ voluntarius habeat velocitatem terminatam quia omnis motus habet motorem terminatum ⁊ si esset possibile inuenire velocitatẽ non terminatam tunc motor non haberet potentiaz terminatam neqꝫ naturam terminatam) ⁊ subdit (Si potentie motoruz

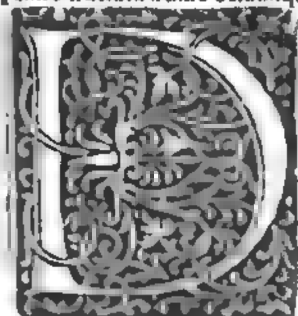
celestium essent infinite in vigore mouendi non esset proportio inter motorem ⁊ rem motam) ⁊ postq̄ intulit ꝙ daretur motus in instāti finaliter concludit (⁊ ideo credendum est ꝙ potentie mouentium sunt terminate proportionis ad corpora mota: ⁊ ꝙ infinitas non inuenitur in eis nisi propter eternitatē.) ¶ Dicendum igitur ꝙ omnino intentio Aristotelis ⁊ cōmentatoris fuit primū motorē non esse infiniti vigoris neq̄ potentie infinite intensiue: sed tantum in duratione ⁊ in eternitate: quoniam ex intentione eorum non cognoscim⁹ primum motorem nisi per motum: ⁊ a posteriori per effectū. si nullum motum cognoscimus esse infinitum in velocitate: neq̄ effectum aliquem esse infinitum intēsiue vel extensiue aut naturaliter: igitur per viam nature non possumus cognoscere ipsum esse infinitum in vigore vel intensiue. Sicut ergo philosophus ⁊ commentator non concedunt aliquā esse magnitudinem vel multitudinem actu infinitam: non etiam aliquam esse qualitatem gradualem vel non gradualem actu infinitam: videlicet infinitum calorem aut infinitū circulum vt liquet ex determinatione eorum primo celi. ⁊ tertio huius: ita non concederent aliquē motorem aut motum habere infinitatem vigoris aut intensionis.

¶ Item sit. a. primus motor ⁊. b. perfectissima intelligentia post. a. ⁊ arguitur sic. si. a. est infiniti vigoris: ⁊. b. tantum finite potentie intensiue: igitur. a. in infinitū excedit. b. sic ꝙ datur infinita latitudo imaginatiua perfectionis inter. a. ⁊. b. igitur possibiles sunt infinite intelligentie inter. a. ⁊. b. ⁊ per consequens iam sunt ille infinite intelligentie: cuius oppositum ipsi determinant duodecimo metaphysice concludentes multitudinem intelligentiarum: ex multitudine motuum celestium ⁊ patet consequentia. quia in perpetuis non differt esse ⁊ posse vt patuit tertio huius.

Ad primam ergo rationem Egidij dicitur ꝙ philosophus non eo modo loquitur de mouente in prima conclusione quomodo loquitur in secunda ⁊ tertia cōclusionibus sed in secunda ⁊ tertia loquitur tantum de mouente in magnitudine: igitur etiam prima conclusio facit mentionem tantum de mouente in magnitudine: quapropter illa prima conclusio est sic intelligenda. impossibile est mouens finitum existens in magnitudine finita mouere per tempus infinitum: ⁊ ꝙ illa conclusio sit illo modo intelligenda. patet ex diuisione quā facit motoris ⁊ magnitudinis. propterea nō oportuit ꝙ cōmentator responderet ad rationē Auicene ex quo Aristoteles ibi non facit expressam mentionem de primo motore: neq̄ de primo mobili: sed tantum de motore existente in magnitudine. debet igitur ratio Egidij sic formari. nullum mouens finitum existens in magnitudine finita mouet per tempus infinitum: sed primus motor mouet per tempus infinitum: igitur primus motor non est mouens finitum existens in magnitudine finita: ⁊ hoc conceditur sicut antecedens. ¶ Ad secundam negatur consequentia. ⁊ ad probationem dicitur ꝙ mouere per duas dies non arguit maiorem potentiam intensiue quam mouere per vnam diem: ⁊ hoc in potentijs infatigabilibus abstractis a materia in potentijs autem fatigabilibus coniunctis materie illud est verum. propterea similitudo assignata de sorte non est ad propositum: cum sortes sit potentia fatigabilis: ⁊ quilibet motor celi sit potētia infatigabilis. ¶ Ad tertium dicitur ꝙ nec formaliter nec virtualiter nec equalenter primus motor mouet corpus infinitū: ⁊ licet celum infinities replicatum constitueret corpus infinitum: non tamen celum infinities reuolutum constituit corpus infinitum virtualiter vel equiualenter: sed tantum constituit motum infinitum: non quidem intensiue: neq̄ velocitate infinita: sed tantum secundum durationem. ¶ Ad quartam est superius responsum ex intentione cōmentatoris duodecimo metaphysice. ꝙ primus motor est per se motionis infinite: ⁊ quilibet alius motor celi est per se motionis tantum finite: cum hoc stat ꝙ moueat per tempus infinitū non per se sed per accidens ex vnione ⁊ conuersione ad primū motorem tanquā ad finem amatum ⁊ desideratum. verum est tamen ꝙ tale per accidens nō est per accidens rarum: sed necessarium iuxta modum loquendi cōmentatoris de priuatione primo huius: ꝙ est principiū per accidens non rarū sed necessarium. ⁊ quarto huius ꝙ materia ⁊ forma mouentur per accidens ad motum compositi non raro sed de necessitate. ¶ Secundo queritur vtrum ex dictis philosophi ⁊ cōmentatoris possit probari infinitas intensiua primi motoris: ⁊ arguitur ꝙ non: quia ex quo de intentione eorum fuit ꝙ primus motor sit infinitus tantum in duratione ⁊ non in vigore sequitur ꝙ ex dictis eorum non possit conuinci oppositū aliter contradicerent sibijpsis: quod non est dicendum.

In oppositum arguitur multipliciter: ⁊ primo sic. primus motor est actus purissimus sic ꝙ contradictionem includit ipsum continere in se aliquā rationem potentialitatis vel materie vt demonstrat aristoteles ⁊ commētator duodecimo metaphysice: igitur prim⁹ motor est infinite perfectionis simpliciter: ⁊ consequenter infiniti vigoris ⁊ infinite potentie intensiue. probatur consequentia intelligendo per primum motorem deum qui est prima causa omnium: quia si non: stet igitur oppositum consequentis cum antecedente: ⁊ arguitur sic. primus motor est tantum finite perfectionis: igitur contingit assignare ex parte rei vel per intellectū aliquid quod eo perfectius sit. ergo illud. a. ⁊ arguitur sic. quandocunq̄ aliqua duo inuicē comparantur: quorum vnum est altero perfectius: illud quod perfectius est tenet locum actus ⁊ forme: ⁊ quod est imperfectius tenet locum potentialitatis ⁊ materie per cōmentatorem secundo de anima. sed. a. est perfectius primo motore: igitur. a. tenet locū forme ⁊ actus: primus vero motor tenet locum potentialitatis ⁊ materie. ista consequentia est bona. antecedens non implicat contradictionem si primus motor est tantū finite perfectionis: igitur nec consequēs implicat contradictionem: ⁊ per consequens primum motorē qui est actus purissimus continere aliquā rationem potentialitatis aut materie non implicat contradictionē: quod est oppositum antecedentis principalis. ¶ Secundo: omni motu dato contingit dare velociorem per Aristotelem sexto huius. vbi dicit cōmentator ꝙ motus celi est velocitabilis in infinitum: nō in eo ꝙ motus celi: sed in eo ꝙ motus corporis: tunc arguitur sic. motus celi est velocitabilis in infinitum: igitur resistentia est diminuibilis in infinitum: aut potentia motiua est augmentabilis in infinitum: aut iam est aliqua potentia infinita in vigore: sed resistētia nō est diminuibilis in infinitū: quia celū nō pōt diminui per aristo. primo celi. neq̄ aliquod corpus naturale ē diminuibile in infinitū: quia dant minima naturalia iuxta determinationē phi ⁊ cōme. 1. 6. ⁊. 7. phycorum. nō

etiā potētia motiua celi est augmētabilis in īfinitū cuz
intelligētie nō sint subaliter variabiles: vt colligit ab
eis in hoc.8°.igit necesse est dare potētiā que iam est i-
finiti vigoris a qua motus celi est velocitabilis in īfi-
nitū.cōstat aūt potētiā hāc eē primū motorē. ¶ Ter
tio.mā prima est pura potentia sic q nullū actū inclu-
dit fm phm ⁊ cōmētatorē primo huius. igit mā pria
est infinite potētie passiue:nō solū passibilitate duratio
nis:sed etiā passibilitate itēsiua : qm sicut nō repugnat
prime materie recepisse infinitos effectus successiue: ita
nō repugnat illi recipe effectū infinitū intēsiuū. vz.ali-
quā qualitatē primā vel scdām infinite intētionis.mā
eniz prima indifferēs est ad vtrūqꝫ oppositoꝝ: vtpu-
ta ad calidū:frigidū:albū:nigrū ⁊ huiusᵗ. sed finitū ⁊
īfinitū sūt opposita:igit mā pria q̄tuz est ex se idēens
ē ad effectū īfinitū sic ad effeᵐ fiᵐ: tc arguit sic.mā pria
est infinite potētie passiue passibilitate intēsiua : igitur
primus motor est infinite potētie actiue fm vigorem.
pz ɔ̄ña per cōmētatorē.12.meta. q ois forma reperta
passiue in prima mā repitur actiue in primo motore. si
igit māe prime nō repugnat recipe effectū infinitū intē
siue etiā nō repugnat primo motori pducere effectū i-
finituz intēsiue q nō cōtingit nisi sit poᵗ īfinite itensiue.
¶ Quarto.primus motor.s.deus intelligit oīa p̄sen-
tia:p̄terita:⁊ futura per Aristo.in lib.de bona fortūa.
igit actuali intellectiōe itelligit īfinita distincte. pz ɔ̄ña.
qr primus motor cū sit actus purissimᵘ nihil pōt itelli
gere itellectione cōfusa ⁊ potētiali.tūc sic.primus mo-
tor intelligit infinita distincte actuali intellectiōe : igitur
est infinite potētie in vigore.pbat ɔ̄ña per phm ⁊ cō-
mentatorē pbātes.2.meta.q nō sunt infinite cause for
males eiusdē rei:qr tunc illa res nō posset sciri neqꝫ dif
finiri ab intellectu nostro:qr cū intellectus noster sit vir
tus finita nō potest actu intelligere infinita:sed tm̄ po-
tentia:igit ex opposito si aliqua virtus itelligit ⁊ com-
prehēdit infinita actualr ⁊ distincte:illa est infinita.s.i-
tensiue ⁊ in vigore. ¶ Et cōfirmat.si eēt vna itellectio
in intellectu nostro qua ipe itellectus itelligeret aliqd
vnū in actu ⁊ distincte:illa itellectio eēt alicuiᵘ perfectio
nis:igit si eēt alia itellectio q̄ intellectᵘ ita actualr ⁊ di-
stincte itelligeret īfinita eq̄lia.primo illa itellectio scda
esset infinite pfectionis intēsiue.pz ɔ̄ña.qr in īfinitū ma
gis posset in ppriā opationē que est facere in itellectū
esse cognoscētē q̄ prima itellectio.dicit.n.phs prio po
steriorꝝ.q demōstratio vlis est pfectior demōstratiōe
particulari pp̄ter hoc q magis facit scire:cū scire sit fi
nis demōstratiōis.vbi dicit Linco.q illud est pfectius
in aliquo gñe q melius pōt etiā opationē ppriā illiᵘ
generis:igit a multo fortiori cū diuina substātia sit il-
lud per qd primᵘ motor actualr ⁊ distincte intelligit i-
finita oz motorē primū esse infinite pfectiōis ⁊ potē-
tie intēsiue q̄ in duratiōe.Dicēdū igit q cū primᵘ mo
tor sit sūmū bonū:⁊ sit illud quo meliᵘ cogitari nō pt
necesse est ipsuz eē īfinite pfectiōis intēsiue:⁊ infinite po
tentie in vigore.⁊ ɔ̄ñter cōcedat q pōt celū velocius ⁊
tardius mouere ⁊ facere eū quiescere oīno:ac etiā q pt
pducere effectū infinitū tā intēsiue q̄ extēsiue.s.multi-
tudinē ⁊ magnitudinē actu infinitā:ac etiā qualitatem
primā ⁊ scdām infinite intētionis in actu.q autē ista
non pduxerit hoc est aut ex pte sui:qr non agit nāliter
tm̄ vt credit Aristo.⁊ cōmētator:sed libere libertate cō
tradictionis alioquin bō ex parte volūtatis eēt deo p-
fectior:aut ex pte creature:qr illud nō est ad decorē vl
ad vtilitatē mūdi vel repugnat determinationi natu-
re create.non.n.potest deus facere circulū infinituz:ne-
qꝫ numerū biariū maiorē q̄ sit:neqꝫ aialia augere i īfi
nituz:⁊ hoc pp̄ter repugnātiā reptā in nā finita. ¶ Et
ad rōnē Aristo.nego illā ɔ̄sequētiā.primus motor est
potētie infinite in vigore:igit pōt mouere in nō tpe lo-
quēdo de motu pprie qui est trāsmutatio ɔ̄tīnua tēpo
ris:qr ⁊ si deus nō pōt facere id qd fieri implicat ɔ̄tra-
dictionē:nō pp̄ter hoc tollit potētia īfinita eius : ⁊ tūc
ad argumētū.primᵘ motor est potētie īfinite intēsiue:
igit pōt mouere in minori mēsura q̄ aliqua potētia fi-
nita.ɔ̄cedo ɔ̄ñaz ⁊ ɔ̄ñs.⁊ nego q in quolibet tpe q̄tū-
cunqꝫ paruo possit aliqua potētia finita mouere.s.cer-
taz magnitudinē sup determinatū spaciū: qm oīuz na-
tura cōstātiū terminata est rō magnitudinis ⁊ augmē
ti:nō soluz quo ad esse:sed etiā quo ad modū operādi
⁊ motū ⁊ tēpus:ideo est dare aliqd tēpus ita paruuz
in quo nul.a potētia finita po[illegible] determinatā magni
tudinē mouere sup determinatū spaciū:⁊ hoc ex natu-
ra sua.Si aūt moueret hoc esset in virtute primi moto-
ris:cuiᵘ natura nō est terminata iuxta doctrinā Auer-
roys superius recitatā.vz.q primus motor est infinite
motionis:⁊ quilibet aliᵘ est tm̄ motiōis finite.Neqꝫ i-
cōuenit q Aristo.⁊ cōmētator fuerint huiᵘ credulita-
tis q primus motor sit tm̄ potētie īfinite in vigore:⁊
tm̄ multa dixerint antecedētia ad oppositū illius:sicut
etiā crediderūt eternitatē mūdi motus ⁊ tpis:⁊ tm̄ alia
scripserūt inferētia cōtrariū vt euidenter demōstraui in
primo tractatu huius octaui.quare ⁊c.

Ebis au- tem que ferunt.) Istd est tertiuz capitulū hu- tractatus in quo phs pbat indiuisibilitatē primi motoris post- quā pbauit infinitatē eiusdē: vel saltē pba- uit aliqua ex quibᵘ se- quitur primū moto- rem esse infinituz: ⁊ si non in vigore:tamē in duratione. Et diuiditur in duas partes in quarū prima determinat vnuz dubiū : cuius determinatio est necessaria ad sequentia. In scda vero exequit de intento ibi.(Quonia autē in his.) Prima pars diuiditur in duas particulas in quarū prima fa- cit qd dicuz est. in secūda autē soluit obiectionē possibi lem fieri contra suaz determinationē ibi.(Pausat au- tem.) ¶ Quātuz ad primū querit phus a quo mouen tur piecta quiescente piciente.cuz eni omne quod mo uetur mouetur ab alio ⁊ ipsa piecta nō moueāt seipsa vt patet de lapide ⁊ baculo. videtur q statiz piciente cessante a motu talia piecta quiescāt:quonia talia nō mouent nisi tangant:sed quiescente piciente nō appa ret quid est tangens.illa igitur quiescente piciente illa statim debēt quiescere. Te.li.(De his autē que ferūtur bene se habet dubitare quādaz dubitationē primū) p- tinentē ad ppositū.(Si eni omne quod mouet mo- uetur ab aliquo quocūqꝫ nō ipa se mouent) vt in aīa- ta (quomodo mouent aliqua) talia (cōtinue nō tāgē te eo q mouit vt piecta.. ¶ Sed forte diceret ad hoc q cuz piciens picit:nō soluz mouet baculū lapidem aut sagittaz:sed cū eodē simul mouet aerē qui quidem aer separatᵘ a manu vel a corda mouet illud piectuz. ¶ Cōtra istud arguitur faciendo [illegible] de aere que

Te- cō.82.

sit de lapide: quoniã post separationem aeris a manu queritur a quo mouetur: vtrũ a se vel a ꝓijciẽte: nõ a se: quia est de numero corporum que non mouent a se sicut lapis: ⁊ maxime quãdo ꝓiectum mouetur cõtra inclinationem aeris: non etiã a ꝓijciente: quia ꝓijciens quiescit: quia igitur ꝓijciens est causa prima totius motus sequentis apparet ꝙ eo moto tam aer ꝙ lapis moueatur: ⁊ eo quiescente oĩa alia quiescãt habẽtia motum ex ipso ꝓijciente primo. Si enim sor. moueret vnum lapidẽ mediãte aliquo alio lapide statim quiescerent ambo lapides sorte quiescente: igitur per idem quiescit tam aer ꝙ lapis ꝓijciente quiescente si mouet lapidẽ mediante aere. l.e.li. (Si autem) ipsum ꝓijciens (simul mouet ⁊ aliud aliquid quod mouit vt aerẽ: qui motus) a ꝓijciẽte (mouit) lapidem vel sagittam. (Similiter impossibile) videtur de aere sicut de lapide (primo nõ tangẽte neque mouẽte) ipsum aerem (moueri sed) oportet (simul oĩa moueri ⁊ quiescere cum primũ mouẽs quieuerit ⁊ si facit) aer cũ suo ꝓiecto (sicut lapis) cũ lapide (vt mouet quod mouit) .i. vt quãdo ꝓijciens mouet lapidẽ mouẽtem alium lapidẽ. ¶ Ad istã questionẽ respõdet phs ꝙ ꝓiectum cessante primo mouente a motu mouetur ab aere simul moto cum ꝓiecto. cum enim ꝓijcitur in medio faciliter cõdẽsabili ⁊ rarescibili lapis baculus aut sagitta: vtputa in aere vel in aqua habet medium illud naturã passiuã ad omnẽ motũ secundum inclinationẽ primi mouẽtis. ideo ipsum primũ ꝓijciens in motu lapidis tribuit aeri virtutem secundum quã põt mouere ⁊ moueri: que quidẽ virtus quia non subito desinit esse cessante ꝓijciẽte a motu: ideo post quietẽ primi mouẽtis adhuc mouet aerem tanquã principium intrinsecũ ⁊ lapidẽ tanꝙ principium extrinsecum: nõ tamẽ mouet lapidem per totum motũ ꝓiectiõis quoniã talis aer primus per rarefactionẽ sui cõdensat alium aerem imediatum sibi cui etiam tribuit virtutem ita mouere ⁊ moueri quã cõtulit primũ ꝓijciẽs primo aeri: per quã virtutem secũdus aer mouet lapidem sicut primus vsquequo aliũ aerẽ cõdensat tribuẽs illi cõsimilem virtutẽ per quã mouet ꝯsequenter lapidem: ⁊ sic continue fit huiusmodi dispositio in aere vel in aqua vsque ad finem motus. Ecce ꝙ nõ statim quiescit aer vel aqua quiescente primo ꝓijciente: quoniã adhuc remanet virtus in eo per quã mouetur de loco ad locum ⁊ per quã mouet lapidẽ seu aliud ꝓiectum: ac etiam aerem imediatũ sibi. l.e.li. (Necesse est hoc quidẽ dicere) ad questionem propositã ꝙ primũ mouens facit moueri aliquid (quod possibile) est (⁊ mouere aut aerem: aut huiusmodi aquã aut aliud aliquid tale quod aptũ natum est mouere ⁊ moueri: sed nõ simul pausat mouẽs) primo ꝓijciens (⁊ quod mouet) imediate ab illo .s. aer. (sed quod mouetur quidem). vz. aer (simul cum mouẽs) principale (quieuerit mouẽs adhuc ẽ. vnde mouetur) primum medium .s. aqua vel aer (cum alio) medio quod est (habitũ) .i. imediatum primo medio: ⁊ in (hoc eadẽ ratio est) .i. sicut primũ mouẽs mouet primum aerẽ: ita primus aer mouet secundum imediatum sibi: ⁊ sic ꝯsequenter: quoniam eadẽ rõ est de quolibet succedẽte remanẽte illa virtute.

Notandum primo secundum cõmẽtatorem ex cõmẽto ... ꝙ manus nõ mouet ꝓiectum nisi mouẽdo prius aerẽ: vt dicamus ꝙ lapis magnetis attrahit ferrũ quod ponitur vltra primũ ferrum mediãte attractione eius ad primũ ferrũ. Intẽdit cõmentator ꝙ si distãter a magnete ponerentur .a. ⁊ .b. ferra .a. ꝓpinquum ⁊ .b. remotum sicut prius attraheret .a. quã .b. ⁊ non posset attrahere .b. sine .a. ita ꝓijciens lapidem prius mouet aerem ꝙ lapidem: ⁊ nõ põt mouere lapidem sine aere. Intelligendũ tamẽ ꝙ hoc non est prioritas tẽporis: sed tantum causalitatis vel nature: quoniã magnes subito multiplicat virtutẽ suam ad ambo ferra sicut luminosum suum lumẽ ad singula pũcta dyaphani: ⁊ color suã speciẽ ad oĩa puncta medij inter potentiam ⁊ obiectum. igitur .a. ⁊ .b. ferra equeprimo incipiunt recedere a locis suis: ita ꝓijciens equeprimo expellit aerem ⁊ lapidẽ: sed quia nõ potest expellere lapidem sine aere tanꝙ medio ad hoc necessario exigito: ideo dicitur prius mouere aerẽ ꝙ lapidẽ: sicut etiã magnes dicitur prius alterare aerem ꝙ lapidem: ⁊ prius .a. ferrum primũ ꝙ .b. ferrũ secũdum.

Secundo notandum secundum cõmẽtatorẽ eodem cõmẽto ꝙ nisi mediũ esset nunꝙ lapis neque aliquod simpliciũ corporum mouerentur: neque naturaliter: neque secundum violẽtiã: hoc autẽ perfecte declarabitur in .3. de celo ⁊ mun. vnde si deus anihilaret oĩa que sunt infra cõcauũ lune in quo poneret vnum lapidẽ: aut aliquod elemẽtorum tante quãtitatis nullum illorum moueretur per recessum a cõcauo: ⁊ hoc propter abominationẽ vacui vbi tamẽ natura nõ abhorreret vacuum elemẽta nõ mouerentur: sed subito mutarẽtur ad loca sua. lapis autẽ cum sit corpus mixtũ: ⁊ habeat resistẽtiã intrinsecã moueretur successiue vt est ostensum .4. huius. ¶ Ex isto intẽdit cõmẽtator ꝙ in vacuo nulla posset fieri ꝓiectio: quia nõ apparet a quo moueretur ꝓiectũ post separationẽ a ꝓijciẽte ex quo nõ moueretur ꝓiectũ a seipso neque ab aliquo medio expellente vel deferẽte ipsum.

Tertio notandũ secundum cõmẽtatorẽ eodẽ cõmẽto ꝙ de motu horum simpliciũ partiũ econuerso est eius ꝙ de rebus mobilibus terminabilibus figurã habẽtibus. in partibus enim simpliciũ corporum passibiliũ nõ simul oportet vt cesset idẽ a mouere ⁊ moueri: sicut accidit hoc in partibus corporum terminabiliũ figurã habẽtiũ: ⁊ hoc videtur sensu in motu aque aut lapide ꝓiecto in illam. videmus enim partes que sequitur lapidem moueri vndique. deinde transfertur motus ab illa parte ad partẽ ꝯsequentẽ. deinde de illa ad aliã quousque cesset. partes tamẽ aque nõ simul mouentur sicut simul mouentur partes figurati corporis. ⁊ hoc patet in circulis qui in aqua fiunt quãdo lapides cadunt in ea. Si igitur huius motus esset similis motui in rebus mobilibus terminabilibus oporteret oẽs partes aeris ⁊ aque simul moueri de prima vsque ad vltimam ⁊ expelli in omnibus partibus mundi in tantum ꝙ in totum fieret vndatio: aut corpus intraret corpus ꝙ ẽ impossibile. ¶ Distinctio quam intendit cõmentator est ista ꝙ duplicia sunt corpora .s. terminabilia ⁊ interminabilia. corpora terminabilia sunt illa que ex se habẽt figuram ⁊ non tantum ratione continentis: vt lignum ⁊ lapis. ⁊ generaliter omnia animata corpora. interminabilia sunt illa que ex se non habent figurã sed tantum ratione continentis vt aqua ⁊ aer: ⁊ generaliter omnia habenda fluxibilia vt vinum oleũ ⁊ huiusmodi. licet igitur in corporibus terminabilibus ad motum primi mouẽtis moueantur simul omnes partes corporis terminati: ⁊ ad quietem illius quiescant omnes partes eiusdẽ: nõ tamen ita cõtingit in corporibus non terminatis seu figuram nõ habentibus. verbi gratia. cum aliquod mouens mouet vnam partem lapidis aut ligni: ꝯsequenter mouet omnes alias: ⁊ cum cessat a motu per quietem omnes partes illius statim quiescunt: non tamẽ si mo-

netur aliqua pars alicuius aque vel aeris oēs partes si᷑ mouen᷑: neqꝫ cū cessat a motu primū mouēs aut aliqua pars eius oēs alie partes quiescunt. videmus .n. quādo lapis cadit in aquā ꝙ non simul mouet oēs partes aque a principio vsqꝫ ad finem: sed prius facit vnā circulationē. deinde prima circulatio facit secūdā ⁊ secunda tertiā vsqꝫ ad finē: ⁊ prius quiescit lapis ꝙ deficiat prima circulatio: ⁊ prius deficit prima ꝙ secūda vt liquet. ¶ Si eni in corporibus non terminatis cuiusmodi sunt aqua ⁊ aer statī vna parte mota mouerent omnes alie partes necessario in toto hoc mundo inferiori si fieret expulsio vel inundatio alicui⁹ partis statim fieret expulsio ⁊ inūdatio oīū aliarū: aut esset penetratio corporū quorū quodlibet est ipossibile patet ꝓsequētia. quia idē ꝯtingit in corporibus terminatis. non est ergo mirū si in ꝓiectione lapidis aut ligni cessante primo ꝓijciēte: nō ꝓpter hoc cessat a motu aer cū sit corpus nō terminatū: neqꝫ eni terminat visum neqꝫ termina᷑ per figurā cū ex seipso figurā habeat sed tm̄ rōne cōtinētis.

Quarto notādū ẜm cōmentatorē eodē cōmento ꝙ hec corpora .s. aqua ⁊ aer ab extrinsecis recipiūt densitatē ⁊ raritatē: ⁊ recipiēdo dēsitatē quasi recipiūt aliquā penetrationē in suis partibus. nā si nō reciperent penetrationē oporteret etiā ꝙ motus eorū oīū simul eēt ita ꝙ vltimus termin⁹ mundi expelleretur: ⁊ si iste partes perfecte penetrarent seinuicē: tunc nō moueret de aqua nisi quātū possidet corpus qḋ cecidit in illa ⁊c. Distinguit cōmētator de penetratione di. ꝙ duplex est penetratio. vz. ꝑfecta ⁊ iperfecta. penetratio ꝑfecta ē illa qua vnū qḋ īgreditur reliquū nō differt a loco ⁊ subiecto vt materia ⁊ forma in cōposito: ac etiā albedo ⁊ dulcedo in lacte. penetratio imꝑfecta est illa qua vnū alteri appropinquat occupās minorem locū ꝙ ante. non debem⁹ igitur aque ⁊ aeri attribuere penetrationē ꝑfectā: qm̄ aliter quādo ponere᷑ in aqua lapis tm̄ moueret precise ꝗtū occupat lapis cadens in aq̄. vnde si lapis sit pedalis quātitatis non oporteret plus moueri de aqua ꝙ pedale: quoniā ꝑ subintroitū partiū inuicē pedale tm̄ aque aut minus recederet ab extremitatib⁹ aeris. Nos etiā ab aere ⁊ aqua debemus remouere omnē penetrationē oīno: qm̄ tūc cū lapis caderet in aqua vel ī aere vna pars aliam moueret cōtinue absqꝫ rarefactione ⁊ cōdensatione vsqꝫ ad vltimā superficiē mundi: ⁊ sic non posset expelli vna pars aque vel aeris quin expelleretur vltima superficies mundi ꝙ est absurdū. Nō igitur inuenitur in aere ⁊ in aqua penetratio perfecta partiū inuicē: sed tm̄ imperfecta per cōdensationē. ⁊ dicit cōmentator ꝙ talia corpora non recipiunt a se cōdensationē ⁊ rarefactionē: sed a corporibus extrinsecis: quoniā secluso omni extrinseco corpore nō rarefieret neqꝫ condēsaretur aqua vel aer. ꝓpterea in proiectione lapidis nō ꝯdensatur aer neqꝫ rarefit a seipso intrinsece tm̄: sed ab extrinseco. vz. a ꝓijciente. primo .n. cōdensatur aer a ꝓijciēte: deinde per naturā suam rarefit cōdensando aerē īmediatū sibi aliter non fieret ꝓiectio per magnum spacium.

Quinto notandū ẜm cōmētatorē eodē cōmento ꝙ esse aeris ⁊ aque est eē ꝗsi me^m^ inter eē corꝑale ⁊ spūale. ẜm igit eē spūs accidit in ptibus aliqua penetratio. vñ videm⁹ diuersos motus non ipediri a se inuicem in aqua. ẜm vero corporeitatē expellunt seinuicē. Est igitur triplex esse ẜm cōmentatorē. vz. corporale tm̄ spirituale tm̄ ⁊ mediū inter corporale ⁊ spirituale. esse corporale tm̄ est illud cui non accidit aliqua penetratio sicut est esse ligni aut lapidis. non enim partes ingrediun᷑ inuicem neqꝫ inuicem appropinquāt: intelligendo per solū motū localem. esse spirituale tm̄ est illud cui non repugnat ꝑfecta penetratio: ita ꝙ habet totū suū esse simul: vel si haberet partes ille nō essent extra se inuicē: sicut cōtingit de substantiis abstractis a materia: ⁊ de formis intentionalibus. species enim sensibiles habent partē ⁊ partes: sed non partem extra partē: ideo in eis est perfecta penetratio. substātie aut abstracte nullam partem habent: sed si haberent etiā ille se perfecte penetrarent ideo habēt esse pure spirituale. esse autem mediū inter corporale ⁊ spirituale est illud cui accidit penetratio imperfecta: cuiusmodi est esse aque ⁊ aeris. inquātū enim participat naturā corporis sic diuersi motus locales seinuicem īpediunt: quia non possunt esse in eadē parte adequate diuersi motus locales ad contrarias differentias positionū. inquātū vero participat naturā spūs sic in diuersis partibus eius possunt eē diuersi motus ad contrarias differentias positionum. videlꝫ cōdensatio ⁊ rarefactio aut plures rarefactiones recipientes terminos contrarios.

Sexto notandum ẜz cōmētatorē eodē commento ꝙ motus in eis. vz. in aqua ⁊ in aere est qui transfertur per se: ⁊ lapis ꝓiectus de necessitate transfertur per translationē illius partis que defert motum ⁊ cessat illa cessante illa quidem pars non est eadem: nec ille motus etiam fit simul in partib⁹ pluribus: sed fit quasi successiue ⁊ ẜm translationē de vna parte in aliam vt accidit eis in quibus calor transfertur de vna parte in aliam: ⁊ vniuersaliter motus sagitte in aerem similis est multū motui nauis in vnda que portat eam qui estimatur esse vnus cum sit motus successiuus per inundationem que fit in aqua: ⁊ talis vndatio fit in aere. Ecce differentia quā assignat cōmentator inter motū aeris ⁊ motū lapidis proiecti: quia post separationē a manu motus aeris est naturalis: quia fit per virtutē receptam a ꝓijciente: ⁊ moue᷑ aer per se ratione illius virtutis: motus autē lapidis est violentus: quia non fit ab intrinseco: neqꝫ a virtute recepta ab alio: sed mouetur tm̄ ab aere: non quidē motu vno ⁊ continuo: sed diuersis motibus sicut ⁊ diuerse partes sunt aeris deferētes ipsū lapidem. prima igitur pars aeris illa .s. que recipit virtutem a ꝓijciēte defert per tempus illum lapidem qua cessante a motu ⁊ lapis cessat a motu: non quidē per tempus sed per instans: quoniā statim secunda pars recipiens virtutem a prima mouet eundē lapidē motu discōtinuo a motu prime partis: ⁊ sic cōsequēter vsqꝫ ad vltimam. Sicut enī calor in animali transfertur de vna parte in aliam partem: ita lapis de vna parte aeris transfertur in aliam partem: ⁊ sicut vnda maris portat per tempus nauim deinde transfert illam ad aliā vndā sic ꝙ estimatur ꝙ motus sit vnus ⁊ continuus: lꝫ sit successiuus ⁊ non continuus: ita in aere mouetur sagitta per diuersas inundationes aeris sic ꝙ prima inūdatio per tempus defert sagittā: deīde cāns scḋā inūdationē pellit sagittam ad illam: que quidē et per tēpus defert sagittam ⁊ faciens tertiā inundationē iterū pellit sagittam: ⁊ sic continue vsqꝫ ad finē. Intelligendū ꝙ cōmētator per calorem non intendit caliditatem in abstracto que est accidens: quia talis calor cum non transe

at de subiecto in subiectum non transfertur de vna parte in aliam partem: sed intendit per calorem spiritum calidum quem vna pars virtute anime transfert ad aliam partem: sicut igitur vna pars animalis per tempus detinet calorem: deinde transfert ad aliam partem: sic prima pars aeris per tempus detinet lapidem et portat illum secum: deinde transfert et pellit eum ad aliam partem et illa ad aliam et sic consequenter.

Septimo notandum secundum commentatorem eodem commento quod causa huius quod iste partes non omnes simul mouentur est penetratio que accidit eis inuicem. secundum enim hunc modum assimilantur eidem qui mouetur ab initio spacij vsque ad finem qui. s. mouetur per se. aqua enim et aer talem habent naturam quod cum accipiunt principium mouendi ab alio mouentur per se. secundum vero quod illa penetratio non est vera cum sit illic expulsio accidit quod motus expellentis et expulsi sint simul. causa autem huius omnino est quia hec corpora carent figura et multum vicinantur in natura nature materie. Hic commentator soluit aliquas questiones: quarum prima est ista. Propter quid in motu proiectionis non simul mouentur omnes partes aeris. Respondet commentator quod illud accidit eis propter penetrationem imperfectam ex parte condensationis: quia enim aer est corpus rarefactibile et condensibile: non oportet vna parte mota omnes alias moueri sicut contingit in corporibus terminatis quod vna parte mota omnes mouentur. ¶ Secunda questio. propter quid in motu proiectionis mouetur aer per se et non lapis. Respondet commentator: quia aer recipit principium mouendi actiue et passiue a primo mouente et non lapis. ¶ Tertia questio. propter quid aer et non lapis recipit principium mouendi a primo mouente. Respondet commentator quod hoc est ratione propinquitatis ad naturam prime materie: aer enim et aqua et huiusmodi corpora humida fluxibilia non sicca: neque terminabilia termino proprio sue figurationis sunt magne passibilitatis. corpora autem terminata termino proprio non sic appropinquant ad naturam prime materie cum enim sint ita passibilia.

¶ Quarta questio. propter quid totus aer in motu proiectionis dicitur moueri per se: cum nunquam moueatur secundum omnes suas partes. Respondet commentator quod sicut homo dicitur per se moueri a principio spacij vsque ad finem: licet nunquam moueatur quelibet pars eius: quia quando vnus pes mouetur alius quiescit: ita mouetur totus aer per se licet nunquam moueatur quelibet pars eius. aliquando ergo expellens et expulsum simul mouentur. s. pars aeris cum lapide. aliquando vero non simul mouentur: scilicet partes aeris successiue se impellentes: et hoc ideo: quia non habent veram penetrationem: neque sunt ex se terminata figura.

Sed dubitatur quoniam sequitur quod proiecta eque velociter mouentur in aqua sicut in aere quod est contra experientiam. et patet consequentia. ex quo proiectum mouetur tam ab aqua quam ab aere per virtutem receptam a primo proiiciente. tanto enim impetu potest moueri aqua quanto potest moueri aer: ideo tanta velocitate mouetur proiectum in aqua sicut proiectum in aere.

¶ Respondetur negando consequentiam. corpora enim terminabilia tale principium mouendi non recipiunt cum non sint condensibilia neque rarefactibilia per solum motum localem. aer autem et aqua recipiunt huiusmodi principium: cum sint bene passibilia rarefactibilia et condensibilia ex propinquitate ad naturam prime materie: sed non equaliter recipiunt illud principium: sicut non equaliter appropinquant ad naturam prime materie. aer enim cum sit magis passibilis et facilius condensibilis et rarefactibilis quam aqua: ideo magis recipit principium mouendi quam aqua: et consequenter proiecta in aere ceteris paribus velocius mouentur quam proiecta in aqua: cum actiuitas sit maior et resistentia minor. quod autem aer magis participet naturam prime materie quam aqua testatur philosophus primo huius quod ponentes aerem esse materiale principium rerum minus male dixerunt quam ponentes aliquod aliud elementorum: et ratio est assignata: quoniam aer minus sensibilis est quam aliquod aliud elementum: et est minoris actiuitatis et minoris resistentie: et consequenter maioris passibilitatis. constat autem has conditiones maxime competere prime materie cum ipsa sit per naturam suam maxime passibilitatis et nullius sensibilitatis actiuitatis vel resistentie vt est determinatum primo huius. et primo de generatione. (Pausat autem.) Postquam philosophus soluit dubium de motibus proiectorum a quo ipsa mouentur separata a proiiciente. primo consequenter declarat a quo recipiunt quietem post motum. Nam posset aliquis dicere ex quo talia proiecta mouentur ab aere secundum diuersas partes se inuicem impellentes: et cum non sit maior ratio quare vna portio aeris moueat aliam quin per idem illa aliam: et sic consequenter vsque ad finem totius elementi aeris: sequitur quod in omni motu proiectionis facto in aere mouebitur proiectum vsque ad concauum lune aut ignis. Respondet philosophus quod argumentum procederet si virtus motiua recepta a priori mouente continue maneret eque fortis: sed continue debilitatur sic quod in prima parte aeris est fortior et in secunda debilior: et in tertia adhuc magis debilis: et in tantum debilitatur virtus ista quod penultima pars in qua est huiusmodi virtus non potest dare vltime parti virtutem consimilem motiuam et expulsiuam: sed tantum tribuit illi moueri absque mouere. non enim ex omni expulsione imprimitur talis virtus in aqua vel in aere: sed requiritur fortis expulsio: et quanto expulsio est maior virtus impressa est fortior. Ideo in prima parte aeris virtus est fortior: quia expulsio est maior facta a primo expellente. In secunda parte aeris virtus est debilior: quia expulsio est minor: et sic consequenter remittitur et debilitatur virtus sicut minoratur expulsio. tandem autem fit expulsio ita debilis: quod per illam non aggregatur virtus motiua: ideo propter paruitatem et diminutionem expulsionis facte a penultima parte in vltimam partem non causatur virtus illa in vltima parte: et consequenter quiescit proiectum in parte illa: et ad quietem illius partis vltime quiescit totus aer a principio vsque ad finem. Lege litteram. (Pausat autem aliquid scilicet ipsum proiectum cum minor fiet virtus mouendi in habito) i. in aere consequente quam in precedente (tandem autem quiescit cum mouere amplius non faciat quod prius mouens) faciebat. (Sed motum solum hic autem necesse simul pausare. hoc quidem mouens) scilicet penultima pars aeris (hoc autem motum) vz. proiectum (et totum motum) aerem necesse est quiescere. s. ad quietem vltime partis. Tex. com. 82.

Notandum secundum commentatorem commento. 82. quod motus harum partium: ideo quiescit: quia virtus motiua non cessat diminui et deprimi in illis partibus que mouent se inuicem successiue adeo quod in vltima parte non rema-

net mouere sed solūmodo moueri. Ecce q̄ fm philosophū ⁊ cōmentatorez expulsio fit ab aere per virtutez ipressaz a ꝓiciēte de nouo. Si enīz fieret a forma substantiali aeris vel a sua leuitate motus esset cōtinuus sicut continua est forma aeris a principio vsq̧ ad finē non etiā diminueret virtus sicut non diminuit forma aeris ⁊ in vltima pte esset mouere sicut mouet: ex quo in illa eque bene manet forma aeris tam substantialis q̄ accidentalis sicut in aliqua partium precedētiuz. nō etiaz est talis virtus cōdensatio nec rarefactio vt dicit Egidius: qm̄ talis virtus aliqñ continue fieret fortior sicut condensatio fit maior q̄ est contra philosophuz ⁊ in vltima parte esset talis v̄tꝰ sicut ēt in eadez est cōdensatio ⁊ rarefactio q̄ est contra cōmentatorez: sꝫ hec virtus est quedam naturalis potentia de secunda specie qualitatis sicut virtus magnetis.

Sed dubitatur de generatiōe talis virtutis vtrum subito aut successiue generetur. si subito virtuz āte ꝓiectiōez vel post: non ante proiectionem: quoniaz per tempus staret huiusmodi virtus absq̧ motu q̄ nō concederet philosophus vel cōmentator: non etiaz post: quia aut daretur vltimuz non esse rei permanentis: aut expulsio per tempus fieret absq̧ tali virtute cuius oppositum est determinatuz. Si autē successiue inducitur virtus illa sequitur q̄ motus violentus erit velocior in fine q̄ in principio cuius oppositū ponit philosophus tam in isto octauo q̄. 2. ce. ¶ Item sequitur q̄ aliqua qualitas sit motiua ad omnez differentiā positionis. videlicet sursuz deorsuz ante ⁊ retro: a dextris ⁊ a sinistris: quoniam ꝓiectuz potest moueri ab impellente secūdū omnē talem differentiaz: ⁊ cōsequēter sequit̄ q̄ rei permanentis datur vltimuz instans esse: quoniaz in ꝓiectione lapidis ad parietez in instanti contactu videtur desinere illa virtꝰ secūdū se ⁊ quodlibet sui. ¶ Ad primuz dicitur q̄ talis virtus cuꝫ sit qualitatis spiritualis de secunda specie qualitatis generatur subito ⁊ in istāti: sicut virtus magnetis impressa ferro ⁊ non per tempus ante ꝓiectionez generatur talis virtus: sed in istanti in quo incipit ꝓiectio ⁊ expulsio in quo instanti illa virtus non mouet: sed imediate post: neq̧ huiusmodi generatio fit absq̧ dispositione precedente: quoniā fit per penetrationez imperfectaz que est condensatio per cōmentatorez. sicut enīz leuitas inducitur in vaporem per rarefactionez precedentez: ⁊ deperditur per cōdensationem: ita econtra talis virtus iducitur in aere: ⁊ in aqua per condensationez non tamen quācunq̧ indifferenter sed determinataz: ⁊ deperditur per rarefactionem. sicut igitur cōdensatio ꝓcedit successiue: nō tamen successiue acquiritur virtus data: sed subito ⁊ indiuisibiliter sicut sanitas ⁊ figura: ita rarefactio ꝓcedit successiue: non tamen successiue deperditur virtus illa: sed subito ad moduz sanitatis ⁊ figure seu qualitatis itroducte a magnete in ferro. ¶ Ad secunduz dicitur q̄ illud non est incōueniens de qualitate spirituali: virtus enim magnetis mouet ferruz ad omnez differentiaz positionis: sic ⁊ virtus impellētis generata in aere vel in aqua: ⁊ sicut virtus magnetis incipit tota simul ꝑ positionem de presenti: ⁊ desinit tota simul per remotionē de presentia: ita ⁊ virtus ꝓiciētis: neq̧ in contactu lapidis aut pile ad parietez ꝓiecte desinit illa virtꝰ: sed post illud instans: ⁊ quoniā inter tales duos motus rectos cadit quies temporalis media in aliquo instanti illius temporis desinit illa virtus per remotionez de presentia ⁊c. (Hoc quidem igitur.) Ex predictis philosophus concludit duo correlaria quorum primum est: Tex. q̄ motus proiectoruꝫ non est vnus ⁊ cōtinuus. probatur. ille nō est motus vnus ⁊ cōtinuus qui fit a pluribus motoribus successiue: sed motus ꝓiectoruꝫ ē huiusmodi: igitur ⁊c. patet cōsequētia cuꝫ maiori. q2 sicut ad vnitatem ⁊ continuitatem motus requiritur vnitas mobilis: ita etiaz vnitas motoris: vt ostēsuz est supra. minor vero est nota ex determinatis hic: quoniaz talis motus fit a pluribus partibus aeris: quaruz vna alteram tangit: vel est illi imediata. sicut enī motus nauis ex inūdatione procellarum videtur esse continuus ⁊ non est continuus: quia fit a diuersis procellis inuicez succedentibus: ita ⁊ motus ꝓiectoruꝫ apparet ꝯtinuus ⁊ non est continuus. hec enim est conditio corporū indeterminatorum ad motuz ⁊ quietem. s. rarefactibiliuz ⁊ condensibiliuz non habentiuz ex se figuraz q̄ de facili se expellunt ⁊ de facili mouētur: ideo motus factus in eis ꝓpter expulsionem partuz inuicem non est continuus. apparet autez esse continuus: quia non percipitur quies meꝰ. Lege litteraz. (Hoc quidem igitur) est necessarium (in contingentibus aliquādo quidē moueri: aliquando quidem quiescere) cuiusmodi sunt aqua ⁊ aer q̄ in eis (fit motus eternꝰ continuus sed videtur: aut enīz cōsequēter entiuz) est talis motus (aut tangētiuz. non enim vnuz mouens) tm̄ est (sed habita). i. cōsequenter se habentia plura (ad inuicē sunt.)

Notandum primo fm cōmentatorē cōmento ⁊. q̄ talis motus nunquā potest fieri in corpore celesti. hoc enim corpus semper moueri innatuz est: hic vero. s. aqua ⁊ aer aliquādo mouētur aliquādo quiescunt. Cōmentator assignat causam ꝓpter quā motus proiectionis fit in aqua ⁊ in aere: non autem fieri potest in celo: quoniam talis motus nō potest fieri nisi in corpore īdeterminato ad motuz ⁊ ad quietem: ita q̄ ex se indifferēs sit moueri ⁊ quiescere. celum autez necessario mouetur: iō nō potest fieri in eo: bene autez fit in aq̄ ⁊ in aere ⁊ in alijs corporibus humidis fluxibilibus: quia talia sunt indifferentia ad motuz ⁊ ad quietem.

Secūdo notanduz fm cōmentatorez eodem cōmento q̄ motus cōtinuꝰ non potest esse nisi vnius motoris ⁊ vnius moti. hic autem motor non est vnus sed plura que succedunt. sibi inuicez tali modo q̄ vnus mouet post aliuz successiue vnaz rem motaz: ⁊ talis successio est ꝓpria eis q̄ mouentur in corporibus humidis simplicibus. Et si cōmentator dixit quinto huius q̄ ad continuitatez motus sufficiunt tria: videlꝫ mobile: tempus: ⁊ terminꝰ ad quez non faciens mentionez de motore: neq̧ de termino a quo non intendebat excludere illa: sed intēdebat illa tria oino distincta concurrere. motor autē nō semper distinguitur a mobili cum idem sit motor ⁊ mobile aliquādo: neq̧ terminus a quo est semper distinctꝰ a termino ad quez: vt patet in motu circulari vbi idem est terminus a quo ⁊ ad quem. ¶ Intelligenduz q̄ cōmentator loquitur de vnitate motoris formaliter aut virtualiter vel equiualenter: quoniā pluralitas motorum simul mouentiuz idem mobile non impedit continuitatez motus vt patet de motu nauis tracte a pluribus trahētibꝰ sit de cōtinuꝰ: q2 motores sunt illi virtualiter aut equalēter vnꝰ motor. vbi aūt trahētes nō sil mouerēt sꝫ successiue sic motꝰ nō eēt ꝯtinuꝰ. Sꝫ difficultas est vtruz motꝰ nauis sit cōtinuꝰ: dato q̄ vnus mo

totuz maneat continue a principio vsq ad finez: ⁊ alij successiue occurrant in mouendo cum eodez motore. ¶ Respondet ꝙ si ille vnus motor sufficiat ad mouē duz iste motus est continuus: non obstante ꝙ plures motores successiue occurrant ⁊ velocior sit cuz illis ꝙ̄ sine illis: q2 pro q̄libet istanti tp̄is mensurantis motū potest ille motus inesse. Si eniz ꝓijceretur lapis deorsuz ille motus est vnus ⁊ continuus: lz plures motores successiue occurrant: videlz plures partes aeris impellentes illuz: quia idez motor manet per totuz: videlicet forma substātialis aut grauitas: est etiaz idez motus velocior si ꝓijciatur lapis deorsuz per expulsionem ꝙ̄ si moueretur tm̄ ab intrinseco: neq hoc tollit

Tex. cō.22 continuitatem motus. (Unde ⁊ in aere.) Secundum correlariuz. motus ꝓiectoruz non est motus antiperistasis. istud correlariuz procedit contra platonicos dicentes motuz proiectionis factuz in aere ⁊ in aqua esse motuz per antiperistasiz: idest per successionez: ⁊ contra resistentiam partiuz aeris ⁊ aque: sed istud nō est possibile: neq per viaz antiperistasis potest bene solui dubiū tactuz: sed soluz eo modo quo dictuz est: quoniam tres sunt effectus antiperistasis: quoruz primus ē oīa simul mouere ⁊ omnia simul moueri: sic ꝙ vno mouēte omnia mouent: ⁊ vno moto omnia mouentur. Secundus effectus est omnia simul quiescere: sic ꝙ vno quiescente omnia alia quiescunt: vt contingit in corporibus terminatis. Tertius effectus est continuitas motus: quoniaz motus factus per antiperistasim tot⁹ est continuus a principio vsq ad finem. Sed in motibus proiectoruz deficiunt iste conditiones cuz non moueat secūda pars aeris mouente prima: neq moueatur tertia pars mota secunda parte. nō eniz quiescente vna parte alie quiescunt: cuz non quiescant partes posteriores q̄escentib⁹ ptib⁹ prioribus: nō etiā est ibi continuitas motus cuz motus ꝓiectoruz in aere ⁊ in aqua fiat a pluribus motoribus successiue non simul cōcurrentibus. Lege litteram. (Unde ⁊ in aere ⁊ in aqua fit huiusmodi motus) ꝓiectoruz (quā quidaz dicunt antiperistasim esse. Impossibile autez aliter opposita soluere) dicte durationis (nisi hoc modo: antiperistasis autē simul omnia moueri facit ⁊ mouere: quare ⁊ quiescunt) omnia simul (nunc autez) ipsuz proiectuz (videt vnuz aliquid quod mouetur continue a quocunq) ꝓijciente moueatur (nō enī ab eodē) mo⁹ sz a diuersis.

Notandum ꝑm cōmentatorem cōmento. 82. ꝙ iste motus videlicet ꝓiectionis a quibusdaz hominibus attribuitur successioni: idest dicunt successionez esse causam illius: scilicet successionez partiuz aeris expulsi in loco cuz prima pars aeris que expellit partē aeris subsequētē: ⁊ succedit ei ī illo loco: ⁊ sic scd̄a tertiā ⁊. 3ª q̄rtā: ⁊ vnaqueq precedenti cedit: ⁊ ꝓ hoc appellant huius⁹ motum motuz successiuuz opinantes successionez esse causam motus illius q̄d ꝓijcitur in aere aut in aqua. Istō cōmentuz exponitur per id quod dicit cōmentator q̄rto huius. cōmento. 68. ꝙ proiecta mouent ab aere aut ꝑm successionez ꝑm ꝙ dicit plato. vel ꝑm translationē vt dicit Aristoteles vbi distinguit inter opinionez platonis ⁊ Aristotelis. cōuenerunt eniz Aristoteles ⁊ plato in hoc ꝙ quilibet eoruz asseruit ꝓiecta post separationez a primo ꝓijciente moueri ab aere. disconuenerunt autez: quia plato dixit solaz successionez partium aeris esse causaz motus proiectoruz. Aristoteles autez dixit translationez proiecti vltra successionez esse causam motuum illorum. Opinatus est enim plato ꝙ ex eo tantuz proiecta mouentur in aere: quia vna pars alteram expellendo eidem succedit in eodem loco: vt patet in motu aque in quez cadit lapis a quo fit prima circulatio: que quidem expellit secundaz intrans locuz eius: ⁊ secunda expellit tertiam replens locuz quē euacuauit: ⁊ sic consequenter vsq ad finem. ¶ Ista opinio non potest stare: quia si essent quattuor lapides se inuicem tangentes. a. b. c. d. pellens. a. ad locum. b. pelleret. b. ad locum. c. ⁊. c. ad locum. d. ⁊ sic indubie esset successio pulsionis non tamen esset proiectio: igitur sola successio in partibus aeris non est causa motus ꝓiectorum. Preterea bene dicit philosophus ꝙ in tali motu quē platonici antiperistasim vocauerunt: idest successionem pulsionis vno mouente omnia mouentur: ⁊ vno moto omnia mouēntur: ⁊ vno quiescente oīa quiescunt vt patet. nam moto. a. mouēntur. b. c. d. ⁊ ecōtra: ⁊ quiescente. a. quiescunt. b. c. d. ⁊ econtra. talis etiā motus potest esse continuus si continuentur inuicem. a. b. c. d. sicut inuicem continuantur partes aeris inuicem ⁊ partes aque. ¶ Aristoteles autem imaginabatur ꝙ preter successionem pulsionis requiritur motus translationis per condensationez ⁊ rarefactionem factam in aere vel in aqua: aut in altero corpore fluxibili humido non terminato: qui motus translationis diuiditur in duas partes: quarum vna est delatio. i. vectio vl̄ portatio: ⁊ alia ē expulsio: ita ꝙ sicut in vndatione maris vna procella defert per tempus nauim in quo causat aliam procellam ad quaz expellit nauim. ita in aere prima pars condensata stante condensatione secum portat lapidem. cum autem incipit rarefieri aliam partem aeris condensat ad quaz proijcit lapidē vna cum virtute motiua: ita ꝙ non est portatio tantuz neq expulsio tantuz: sed ambo motus simul concurrunt ad omnem partem recipientem virtutem motiuaz ⁊ cetera. ¶ Ex predictis sequitur primo ꝙ non cōsimiliter accipitur hic antiperistasis. ⁊ in libro metheororum. quoniam hic accipitur tantuz pro successione pulsionum: ibi autem pro motu contrariorum se fortificantium per actionem ⁊ passionem: neq negat hic Aristoteles antiperistasim in motibus proiectoruz cū sit necessarium talem antiperistasim esse: sed negat solam antiperistasim esse causam talium motuum.

¶ Secūdo sequitur ꝙ non intendit cōmentator quarto huius. proiectum portari per totum motum ab aere quē primus mouens proijcit cuz lapide vel cum sagitta vt multis sibi imponat: quia tunc motus totus esset continuus ꝙ est contra eum hic: sed solum intendit ꝓiectionez fieri non tantū per expulsionem partium aeris vel aque: sed etiam per delationem proiecti ⁊ expulsionez eiusdem ab vna parte ad aliam partem per motum rarefactionis ⁊ condensationis: ⁊ ꝑ virtutem receptam a primo ꝓijciente.

Secundo notandum ꝙ preter has duas opiniones recitatas scilicet Aristotelis ⁊ cōmentatoris. fuerunt due alie famose asserentes non tenendum esse aristotelem neq platonem in opinione de motibus proiectorum: quarum vna est antiqua. di. ꝙ proiectio fit per hunc moduz: cū enim proiectū separatur a primo mouente diuidit violenter aerem anteriorem quo diuiso clauditur aer posterior magno impetu vehementer in loco in quo primo erat proiectum ⁊ pellit proiectum vltra. dicit ergo hec opinio ꝙ motus proiectorum causatur: non per

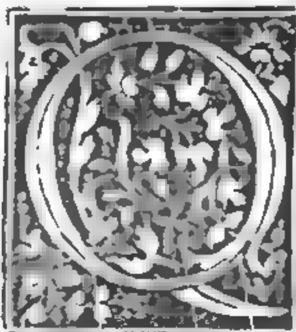
succeſſionem pulſionum vt dixit plato. neqꝫ per tranſ-
lationem vt dixit ariſtoteles ſed per fugaꝫ vacui. quo-
niam ne fiat vacuuꝫ aer poſterior inſequitur ⁊ iterum
aer diuiſus derelictus a proiecto magno ſpatio reclau-
ditur: ex quorum motibus inuicem contrapellitur p-
iectum. ¶ Sed iſta opinio non poteſt ſtare: quoni-
niam non apparet quin quodlibet proiectum moue-
retur vſqꝫ ad concauum celi: quoniam cuꝫ ſemper ma-
neat equalis fuga vacui ⁊ equalis ſequela aeris po-
ſterioris: ⁊ equalis interclusio aeris collateralis p-
iecto ſemper debet proiectum moueri vſquequo inue-
nit obſtaculum. ¶ Item natura non intendit expelle-
re corpus ſed tantum ſibi vniri: igitur poſtquam re-
pletum eſt vacuum non vltra debet proijci lapis aut
ſagitta: et ſi proijcitur non per tantam diſtantiam de-
bet pelli: neqꝫ tanta velocitate. videmꝰ eniꝫ aerem ſe-
qui aquam ne fiat vacuum abſqꝫ expulſione aque: ⁊
cum ſcinditur pãnus partes aeris velociter interclu-
duntur: non tamen expellunt pannum. ¶ Deinde nõ
poſſet hec opinio aſſignare cauſam propter quam ad
maiorem diſtantiam proijcitur ſagitta quam lapis: ⁊
lapis quam pluma tante quantitatis: non etiam pro-
pter quid fortius penetrat lancea longior quam bre-
uior eiuſdem latitudinis ⁊ profunditatis: neqꝫ bene
aſſignabitur cauſa propter quam rota vel ſphera aut
trocus circulariter mouetur tanta velocitate ⁊ per tẽ-
pus tante durationis in abſentia primi mouentis.
¶ Alia opinio eſt moderna que iam communiter te-
netur dicens ꝙ motus proiectorum quieſcente primo
proijciente fit a virtute impreſſa in lapide vel in altero
proiecto ſic ꝙ primum proijciens dat virtutem lapi-
di baculo ⁊ ſagitte mouendi ad illam differentiam po-
ſitionis quam reſpicit: ſicut magnes tribuit ferro vir-
tutem attractiuam per quam ferreuꝫ mouetur ad ma-
gnetem ſecundum omnem differentiam poſitionis: ⁊
quoniam hec virtus continue debilitatur vſqꝫ ad nõ
eſſe: ideo lapis velocius mouetur circa principiuꝫ quã
circa medium: ⁊ circa finem ⁊ in fine quieſcit: ⁊ quia ſa-
gitta plus recipit de hac virtute quam lapis: ⁊ lapis
quam pluma: ideo ad maiorem diſtantiam maiori
velocitate mouetur ſagitta quam lapis ⁊ lapis quam
pluma: ⁊ hac eadem cauſa fortius penetrat lancea
longior quam breuior. circulus autem mouetur poſt
ſeparationem proijcientis a virtute ſibi data ab ipſo
proijciente. ¶ Iſta opinio poteſt roborari proban-
do motum proiectorum non poſſe fieri ab aere ſe-
quente proiectum: neque circundante eum in toto vel
in parte: ⁊ primo quia videre in aere moto ſpheram
aut trocum moueri circulariter ſagittam etiam pelli
contra ventum: quorum nullum eſſet verum ſi ſphe-
ra aut ſagitta moueretur ab aere moto ab ipſo proij-
ciente: quoniam cum talis aer deficiat per ſubintroi-
tum ſucceſſiuum alterius aeris aut venti flantis non
habentis illam virtutem: ſequitur ꝙ ſtatim in abſen-
tia primi mouentis deberet ceſſare motus circuli ⁊ ſa-
gitte. ¶ Secundo quia aliter ſequitur ꝙ tanta veloci-
tate ⁊ ad tantam diſtantiam poſſes tu mouere lapideꝫ
non tactum a te ſicut lapidem tactum a te quod eſt con-
tra experientiam. ⁊ probatur conſequentia. quoniam
lapis tactus mouetur ad magnam diſtantiaꝫ propter
virtutem receptam in aere: ſed tantã virtutem poteſt
recipere aer a proijciente non tangente lapidem: ſicut
tangente: igitur ⁊ cetera. patet conſequẽtia cum maio-
ri. minor vero eſt nota. quia tanto impetu potes tu ex-
pellere aerem ſine lapide immediato ibi ſicut cum la-
pide exiſtente in manu tua. ¶ Tertio ſequitur. data
opinione Ariſtotelis quod ſaltans mouetur ab aere
inſequente vel circundante quod eſt abſurdum: quia
mouetur ab anima. ⁊ patet conſequentia. quia expel-
lit ſeipſum de loco ad locum. Si etiam proijceretur
terra pura deorſum: aut ignis purus ſurſum deberet
dici ꝙ ille motus non eſſet ab intrinſeco: ſed ab extrin-
ſeco: videlicet ab aere ⁊ non naturalis ſed violentus:
que omnia ſunt falſa. ¶ Quarto ſequitur ꝙ tu ſem-
per ad tantam diſtantiam deberes mouere pilam la-
neam vel lineam ad quantam lapideam vel ferream
eiuſdem quantitatis ⁊ figure: ꝙ eſt contra experientiaꝫ
⁊ patet conſequentia: quia quodlibet illorum potes
proijcere equali conatu ⁊ aere ſemper conſimilis di-
ſpoſitionis recipientis continue virtutem equalis for-
titudinis. Et non ſolum hec inſtantia premit. veruꝫ eti-
am omnes alie inducte contra opinionem ſaluantem
motum proiectorum per fugam vacui. ¶ Et licet hec
opinio communiter teneatur: nõ tamen vera eſt: quo-
niam data illa ſequitur ꝙ motus lapidis ſurſum non
eſt violentus ſed naturalis contra determinationem
omniuꝫ philoſophoruꝫ. ⁊ probatur conſequentia.
nam motus naturalis eſt ille qui eſt a pricipio intrin-
ſeco vel extrinſeco pferente vim paſſo: vt probatur ter-
tio ethicorum: quoniam motus vaporum ⁊ exalatio-
num eſt naturalis: non obſtante ꝙ fiat a principio ex-
trinſeco: quia fit per virtutem receptaꝫ ab illo extrinſe-
co. motus etiam ferri ad magnetem eſt naturalis: quia
fit a principio extrinſeco conferente vim ipſi paſſo per
quaꝫ mouetur. Si quidẽ igitur lapis quando proijci-
tur ſurſum recipit virtutem a proijciente per quaꝫ mo-
uetur illo motu in abſentia proijcientis neceſſe eſt mo-
tum illum eſſe naturalem. ſic etiam loquitur cõmenta-
tor tam hic quã quarto huius de motu aeris proie-
cti cum lapide ꝙ ille motus aeris eſt naturalis: quia fit
per principium receptum ab extrinſeco. motus autem
lapidis eſt tantuꝫ violentus: quia non recipit huiuſmo-
di principium. ¶ Item ſequeretur ꝙ motus lapidis
proiecti eſſet continuus a principio vſqꝫ ad finem: ex
quo continuatur virtus illa: cuius oppoſitum declara-
tur a cõmentatore per ſimilitudineꝫ inundationum cir-
cularium aque ⁊ procellarum maris. non igitur recipi-
tur talis virtus in corporibus terminatis: ſed ſoluꝫ in
corporibus ex ſe figuram non habentibus: neqꝫ per
illam poſitioneꝫ ſaluantur experientie: quoniam ſicut
velocius aliquando proijcitur pila ferrea quã lignea
eiuſdeꝫ quãtitatis ⁊ figure: quia plus recipitur de illa
virtute in pila ferrea quaꝫ lignea: ita arcus vel baliſta
ad maiorem diſtantiam deberet proijcere ſagittaꝫ fer-
ream quaꝫ ligneaꝫ: cuius oppoſituꝫ experimur. ⁊ pa-
tet conſequentia. quia plus de illa virtute recipit ſagit-
ta ferrea quaꝫ lignea.

Ad primum dicitur ꝙ ſi eſſet tan-
tus flatꝰ aeris aut vẽ-
ti ſuperuenientis ꝙ aereꝫ habenteꝫ virtuteꝫ motiuam
omnino ſubtraheret tam a ſphera quaꝫ a ſagitta ſta-
tiꝫ deficeret motus in eis. vbi autẽ maneat aer cuꝫ to-
ta virtute equevelociter fit motꝰ cuꝫ vẽto ſicut ſine vento. Si
aũt in pte remouetur ⁊ nõ introducitur virtus in ali-
quo alio ſuperueniẽte motus fit debilior cuꝫ vento ꝗ̃
ſine illo: ⁊ vbi tolleretur aer primus omnino ⁊ ſuper-

ueniret alius recipiens ab illo virtutem motiuam adhuc flante vento moueretur tam circulus quam sagitta. ¶ Ad secundum negatur consequentia: quia vt dictum est motus expulsionis presupponit motum delationis: ⁊ quoniam lapis distans a proiiciente aerem versus illum non portatur ab aere in recipiendo illam virtutem: ideo consequenter illum non expellit.

¶ Ad tertium dicitur ꝙ saltans non est proprie proiiciens: quia philosophus loquitur hic de proiiciente proprie dicto cessante a motu post cuius quietem mouetur proiectum. elementa autem proiecta ad loca naturalia naturaliter mouentur: quia motus ille non tantum fit ab extrinseco: sed etiam ab intrinseco. neqꝫ loquitur philosophus de talibus proiectis habentibus in se principium sui motus: sed de proiectis violenter carentibus huiusmodi principio. ¶ Ad quartum dicitur ꝙ sicut eadem grauitas numero velocius mouet cum vna figura quam cum alia: ⁊ idem artifex melius operatur cum vno instrumento quam cum alio eiusdem rationis: quia melius applicatur ad vnum instrumentum quam ad aliud: ita eadem virtus numero aliquando velocius mouebit vnum graue quam aliud eiusdem quantitatis ⁊ figure propter meliorem applicationem virtutis ad vnum eorum quam ad aliud: ⁊ ista est causa propter quam velocius mouetur lapis quam pluma ⁊ velocius vna sagitta quam alia consimilis quantitatis ⁊ figure: ⁊ magis penetrat vna lancea quam alia. sphera autem ⁊ trocus in absentia primi mouentis mouentur ab aere circundante recipiente virtutem per quam vna pars aliam pellit non solum aeris: sed etiam sphere aut troci: sic ꝙ non solum .a. pars aeris circularis mouet .b. partem aeris immediatam sibi: sed etiam mouet partem sphere ⁊ troci tam deferendo quam expellendo eo modo quo dictum est de motu recto iuxta doctrinam Aristotelis ⁊ commentatoris hic expressam ⁊ quarto celi.

Tex. co. 83.

Quoniam autem in his.) Ista est secunda pars huius capituli in qua determinata questione faciente ad sequentia. exequitur de intento per quattuor conclusiones: quarum prima est ista. Primus motor est tantum vnus. Secunda conclusio. primus motor est infatigabilis ibi. (Mouens igitur.) Tertia conclusio. primus motor est in circunferentia primi mobilis ibi. (Necesse autem est.) ¶ Quarta conclusio. primus motor est impartibilis nullam habens magnitudinem ibi. (Determinatis autem his.) ¶ Prima conclusio arguitur sic. motus vnus ⁊ continuus est tantum vnius mobilis ⁊ vnius motoris: sed primus motus est vnus ⁊ continuus: igitur primus motus est vnius primi mobilis ⁊ vnius primi motoris ⁊ per consequens primus motor est tantum vnus. tenet consequentia cum minori ex determinatis in isto octauo tractatu tertio. maior autem est probata tam in hoc capitulo quam in quinto huius. probatum enim quinto huius ꝙ ad vnitatem ⁊ continuitatem motus requiritur vnitas mobilis non quidem indiuisibilis sed diuisibilis: quia indiuisibile non mouetur nisi per accidens vt est probatum sexto huius. In prima autem parte huius capituli probatum est motum proiecti ideo non esse vnum: quia fit a pluribus motoribus successiue. omnis igitur motus vnus ⁊ continuus debet esse vnius mobilis ⁊ vnius motoris. Lege litteram. (Quoniam autem in his que sunt necesse est semper motum esse continuum) .s. motum celi (hic autem vnus est. necesse autem vnum) motum vnius mobilis (magnitudinis alicuius esse. non enim mouetur impartibile) nisi per accidens: necesse etiam est ꝙ (⁊ vnus) motus (ab vno) motore fiat (non enim erit continuus, motus si a pluribus motoribus fiat (sed habitus) .i. consequenter se habens (alter aliquando ⁊ diuisus) per discontinuationem.

Notandum

secundum commentatorem in commento .83. ꝙ motus non est nisi corporis: quoniam ꝙ non est corpus non mouetur vt in sexto declaratum est. ⁊ huius corporis si est motus continuus necesse est ipsum esse vnum sicut oportuit hec in motore: ex quo sequitur ꝙ motus continuus sit vnius moti ⁊ vnius motoris. nam si hoc non esset non esset motus continuus sed successiuus ⁊ multus. Sed huic commento vna cum textu videtur obuiare id quod dicit ipse commentator .12. metaphisice. videlicet ꝙ motus celi est a motore coniuncto ⁊ separato: igitur motus vnius ⁊ continui est multiplex motor. ¶ Respondetur ꝙ vnius motus continui esse plures motores intelligitur dupliciter aut simul aut successiue. ꝙ plures sint successiue illud est impossibile: sed ꝙ sint plures simul concurrentes hoc est necessarium: quia aut illi sunt partiales ⁊ sic sunt vnus motor equiualenter: vt plures homines simul trahentes vnam nauem aut sunt totales: ⁊ sic sunt vnus motor virtualiter cum semper vnus moueat in virtute alterius: ⁊ sic non inconuenit motum celi esse a duobus motoribus: quorum vnus est separatus: videlicet primus motor: ⁊ alter coniunctus: scilicet quelibet intelligentia applicata ⁊ appropriata alicui orbium celi. ¶ Sed est dubium quomodo primus motor est separatus: ⁊ quilibet aliud est coniunctus: cum primus motor sit eque appropriatus sicut alii motores orbium. primus enim motor appropriatur toti celo: ⁊ motores orbium appropriantur partibus celi. motores etiam particulares sunt eque indiuisibiles ⁊ immateriales nullam transmutationem habentes per se vel per accidens: sicut primus motor: igitur sunt eque motores separati sicut primus motor. ¶ Dicendum ꝙ aliquis motor potest dici coniunctus quadrupliciter. primo quidem per inherentiam tantum: ⁊ sic forma elementi existens in mixto est motor coniunctus per inherentiam tantum: quia non informat ex quo non fit vnum per se ex illo ⁊ materia. bene autem dicitur inherere: quia educitur de potentia materie. ¶ Secundo. aliquis motor dicitur coniunctus tantum per informationem sicut intellectus humanus qui informat ⁊ non inheret: informat quidem in quantum ex eo ⁊ materia fit vnum per se non autem inheret quia non educitur de potentia materie. ¶ 3° aliquis motor dicitur coniunctus vtroqꝫ modo .s. per informationem ⁊ per inherentiam: ⁊ sic est motor coniunctus quelibet forma substantialis elementi ac etiam mixti animati educta de potentia materie faciens vnum per se cum materia. ¶ Quarto dicitur aliquis motor coniunctus per dependentiam, videlicet in quantum non potest agere neqꝫ mouere nisi coniungatur cum alio priori motore virtute cuius moueat ⁊ agat ⁊ isto modo quilibet motor celi preter primum dicitur motor coniunctus: quia non potest agere nec mouere: nisi coniungatur priori motori: ipse autem primus motor est simpliciter separatus cum non moueat neqꝫ agat per conuersionem aut per coniunctio-

onem ad alium motorem si agit propria virtute ⁊ mouet: ceteri autem motores agunt ⁊ mouent virtute illi9: vt testatur ipse cōmentator duodecimo metaphisice. tō dicit ibidem ꝙ primus motor est infinite motionis ⁊ **Tex. cō. 83.** quilibet alius finite motionis tantū. (Mouēs igitur) ¶ Secunda conclusio. Primus motor est infatigabilis. Probat istam conclusionem philosophus dupliciter ⁊ primo sic: Primus motor est tm̄ vnus p primam conclusionē: aut igitur in mouendo mouetur aut in mouendo non mouetur. si in mouendo non mouetur igitur est infatigabilis: patet consequentia: quia fatigatio non prouenit aliunde nisi quia mouens in mouendo mouetur vt inductiue patet. Si autem primus motor in mouendo mouetur ⁊ cum non contingat procedere in infinitum in mouentibus ⁊ motis per se vel p accidens vt est ostensum septimo ⁊ octauo huius: igit est deuenire ad motorem immobilē tam per se ꝙ p accidens: ⁊ per consequens cum iste sit primus motor sequitur ꝙ primus motor in mouendo nullo mō mouetur: igitur est infatigabilis. Le. li. Mouens igitur vnū) quod est primus motor (aut motum mouet aut) mouet (immobile existens: siquidem igitur consequi oportebit ipsum mobile ⁊ mutari ipsum primum mouēs. (simul autem) cum hoc quod mutabitur oportebit ipsum moueri ab aliquo alio (quare stabit aliquando ex quo non proceditur in infinitum (⁊ veniet in ipsum moueri ab immobili: hoc autem non necesse est simul mutare) se ipsum ⁊ rem motā per ipsum (sed semper poterit moueri) absq3 eo ꝙ moueatur (infatigabile enim est sic mouere. ¶ Secundo arguit sic philosophus: Primus motus est vniformis ⁊ maxime regularis: igitur primus motor est infatigabilis. patet consequentia: quia ex opposito sequitur oppositum. Si enim primus motor fatigaretur ipse debilitaretur: sed velocitas in motu sequitur proportionem potētie motiue ad suam resistētiam: igitur primus motus esset aliquando tardior ꝙ iam est ⁊ consequenter difformis ⁊ irregularis: antecedens probatur scilic3 ꝙ prim9 motus est vniformis ⁊ maxime regularis. neq3 est cura vtrum sit ipse tantum vniformis vel alius ab eo sit etiam vniformis: quoniam primus motor nullam mutationem habet omnino: igitur primum mobile nullā mutationem habet preter mutationem localem quam recipit a primo motore: patet consequentia: quia si aliam reciperet illa esset mutatio ad formam per quam celum transmutaretur: quod quidem esse non posset absq3 mutatione primi motoris per se vel per accidēs. ¶ Tunc arguitur sic: Primum mobile nullam mutationem recipit preter localem: igitur primus motus qui est motus eius est vniformis ⁊ maxime regularis: patet consequentia: quia difformitas ⁊ irregularitas motus non inuenitur nisi in mobilibus aliam mutationem habentibus ꝙ localem vt patet inductiue. Le. li. Et regularis hic etiam motus est) scilic3 primus motus (aut solus) ipse regularis est (aut maxime) regularis (non enim habet mutationem neq3 vnam mouens) primū: (oportet autem neq3 quod mouetur iuxta illud) idest ab illo immediate (habere mutationem) aliam preter localem quatenus similis sit motus, idest vniformis ⁊ regularis.

Notādu3 primo ſm cōmentatorē cōmento octuagesimotertio ꝙ (iste motor non mouetur cu3 mouet: ideo non accidit ei fatigatio in sua motione qd non accidit motoribus qui cum mouent mouentur. causa autē fatigationis nihil aliud est ꝙ ꝙ motor moueatur quando mouet: hoc quidē prouenit quia est in materia.) ¶ Fatigatio igitur ſm cōmentatorē prouenit ex eo quia mouens in mouendo mouetur: ⁊ mouens ideo in mouendo mouetur quia est in materia: cū igit primus motor non sit in materia vt probabitur in quarta conclusione: igit in mouēdo nō mouetur ⁊ consequenter non fatigatur.

Sed dubitatur primo: Quia motores orbium non sunt in materia per commentatorem in de substantia orbis neq3 in mouendo mouentur: vt patuit in hoc octauo: ⁊ tamē sunt fatigabiles: quia dicit philosoph9 duodecimo metaph. ꝙ si alicui orbi adderetur maior stella motor moueret cū fatigatione ⁊ pena. Secundo quia forme elementorū sunt in materia ⁊ in mouendo mouentur non tm̄ fatigantur: qm̄ fatigatio est causa tarditatis motus vt patet in aīalibus. elemēta autē cum mouentur naturaliter continue velocius mouentur vt patet per aristotelem secundo celi. Respondetur ꝙ fatigatio dupliciter sumitur videlic3 cōiter ⁊ proprie. Fatigatio cōiter sumpta est debilitatio virtutis actiue propter eius longā actionē: ⁊ sic fatigantur elementa ⁊ mixta inanimata: sic etiā fatigarentur motores orbiū si illis adderent stelle maiores qm̄ debilitarent ex maioritate mobilis ⁊ tardius mouerēt suos orbes. Fatigatio ꝓprie dicta est debilitatio virtutis actiue ex ꝯrietate mobilis ad motorē ita ꝙ l3 esse in materia ⁊ in mouēdo moueri sit cā necessaria fatigationis ꝓprie dicte nō tm̄ est cā sufficiēs ⁊ hoc ꝓpter elementa q̄ non fatigant ꝓprie in quib9 inueniunt ille ꝯditiones sed sufficiēs cā fatigationis ꝓprie dicte ē: qr mobile habet ex se motū ꝯriū motui sui primi motoris vt patet in motu ꝓgressiuo aīaliū. aīal eīn fatigat in mouēdo qr corp9 aīalis habet ex se motū ꝯriū motui aīe vt dicit cōmēta. 2° celi. Et notāter dico ex ꝯrietate mobilis ad motorē: qr senes fiunt ipotentes ⁊ debilitant in suis virtutib9 actiuis: nō tm̄ ꝓprie fatigāt qn̄ quiescūt a motu ꝓgressiuo qr talis debilitatio nō ꝓuenit ex ꝯrietate mobilis ad motorē. s. totius corpis ad aīa3: sed ex ꝯrietate elementorū inuicē se alterantiū p actionē ⁊ passionē.

Notandū secundo ſm cōmentatorē eodē cōmēto ꝙ (qr iste motus ē ꝯtinu9 ⁊ equalis oportet etiā vt illud qd mouet hoc motu nullo mō trāsmutet vt motus ei9 sit equalis ⁊ ꝯtinuus. cū eīn illud qd mouet trāsmutat aliquo modo trāsmutatiōis ab illo a quo mouetur accidit ei inequalitas motus. Unde videm9 aristotelem opinari quoniam corpus celeste ſm sua3 naturam recipere transmutationem: ⁊ ꝙ causa huius est quia non componitur ex materia ⁊ forma ⁊ ꝙ est necessarium ex se non ex alio vt Auicenna dicit: verum tamen necessitas eius est in ipso modo recipiendi: in motore vero modo agendi.) ¶ Intendit cōmentator ꝙ ex equalitate motus celi demonstratur celū esse intransmutabile ⁊ econtra: sed non eodem modo quoniam ex equalitate motus celi demonstratur a posteriori celum esse intransmutabile: ⁊ ex intransmutabilitate celi demonstratur a priori per causam equalitas motus celi. ⁊ ꝙ celum sit intransmutabile demonstratur a priori per ipsum non esse compositum ex mate-

ria ⁊ forma. ⁊ iterum celum non esse compositum ex materia ⁊ forma: demonstratur per ipsum esse ex se necessarium ⁊ hoc a priori per causam: necessitas tamen celi non est eiusdem rationis cum necessitate primi motoris: quia necessitas celi est necessitas passiua in modo recipiendi. necessitas autem primi motoris est necessitas actiua in modo agendi. Celum igitur esse necessarium esse causa imediata propter quā non componitur ex materia ⁊ forma: ⁊ celum non componi ex materia ⁊ forma est causa immediata propter quam est intransmutabile: ⁊ celum esse intransmutabile est causa immediata propter quam celum semper vniformiter ⁊ equaliter mouetur.

Dubitatur quoniam motus dicitur inequalis seu difformis dupliciter: aut ex parte subiecti quando non omnes partes mobilis equeuelociter mouentur: aut ex parte temporis quando mobile velocius mouetur in vna parte temporis q̄ in alia sibi equali. Sed vtroq̄ istorum motorum apparet motum celi esse inequalem difformem ⁊ irregularem: primo quidem ex parte subiecti cum velocius moueantur partes circa conuexum q̄ circa concauum: et velocius partes que sunt proprie equeueloces q̄ que sunt prope polos. Secundo ex parte temporis: cum celum s̄m aliquas partes eius velocius moueatur in vna parte temporis q̄ in alia sibi equali. Luna enim ⁊ alij planete habentes epiciclum aliquando velocius ⁊ aliquando tardius mouentur aliter non dicerent astronomi planetas aliquando esse directos aliquando retrogrados ⁊ aliquando stationarios. Respondetur quemlibet motum celi esse difformem ⁊ irregularem ex parte subiecti non autem ex parte temporis. de cuius difformitate ⁊ irregularitate intendit hic philosophus. Unde q̄ aliquis motus sit difformis ⁊ irregularis quo ad tempus intelligitur dupliciter: aut denominatione intrinseca vel extrinseca. Denominatione intrinseca nullus motus celi est irregularis quoniam tam celum totum q̄ eius quelibet pars in temporibus equalibus describit equales lineas ⁊ equales angulos circa centrum. Denominatione autem extrinseca aliqui motus celi sunt irregulares quo ad temp⁹ propter diuersitatem zodiaci ecentrici vel epicicli. Orbes enim ecentrici deferētes planetas difformiter mouentur respectu zodiaci: quia in temporibus equalibus abscindunt arcus inequales vt habet videri in almagestis. Planete etiam habentes epiciclos propter aggregationem plurium motuum respectu ecentrici dicuntur aliquando velocius ⁊ aliquando tardius moueri cum respectu illius aliquando sint directi aliquando retrogradi aliquando processiui ⁊ aliquando stationarij. Sed motus primi mobilis scilicet totius celi qui est motus diurnus nullo modo est irregularis quo ad tempus neq̄ denominatiōe intrinseca neq̄ extrinseca. Propterea solus ipse est simpliciter ⁊ maxime regularis: ⁊ consequenter solus ipse est mensura certissima omnium aliorum motuum cum q̄to aliquid est magis vniforme ⁊ regulare tanto magis est mensura: vt colligitur a philosopho decimo metaphisice. (Necesse autem est.) ¶ Tertia conclusio. Primus
Tex. motor est in circumferentia primi mobilis: probatur:
cō. 54. omnis motor vniformiter ⁊ regulariter mouens aliquod corpus sphericum est in centro vel in circumferētia illius: sed primus motor vniformiter ⁊ regulariter mouet primū mobile cum sit infatigabilis: igitur primus motor est in centro vel in circumferentia primi mobilis: patet consequentia cum minori per secundā conclusionem: ⁊ maior est nota ex eo quia centrum et circumferentia sunt principia circuli ⁊ consequenter cuiuslibet corporis spherici. Illa enim dicuntur principia alicuius que ingrediuntur diffinitionem illius ꝑ modum generis vel differentie. Constat autem centrum ⁊ circumferentias esse differentias essentiales circuli cum diffiniatur circulus isto modo: Circulus est figura a cuius centro ad circumferētiam omnes linee ducte sūt equales. Tunc arguitur sic: Primus motor est in centro vel in circumferentia primi mobilis sed non est in centro: igitur est in circumferentia primi mobilis: patet consequentia cum prima parte antecedentis: ⁊ secūda declaratur: quoniam cum omne agens agat fortius in propinquum q̄ in remotum illud est remotius a mouente quod tardius mouetur ⁊ illud est propinquius quod velocius mouetur: sed ea que sunt circa centrum celi tardius mouentur ⁊ illa que sunt circa circumferentiam velocius mouentur: ipsa autem circumferentia velocissime mouetur: igitur primus motor non est in centro sed in circumferentia primi mobilis. Lec. li. Necesse autem est) primum motorem (aut in medio aut in circulo esse) primi mobilis (hec enim principia sunt) circuli videlicet centrum ⁊ circumferentia: sed citius mouētur proxima mouenti (huius autem est) circumferētia (totius motus) celi (ibi ergo est mouēs) primū quod scilicet infatigabiliter vniformiter ⁊ regulariter mouet.

Notandum primo s̄m cōmentatorem cōmēto octuagesimoquarto q̄ (actio a⁹ magis apparet in circumferentia ⁊ etiam motio eius ē magis illic equalis q̄ motio eius in alio circulo ideo attribuitur illi loco vnde omnes leges conueniunt in hoc: quoniam deus habitat in celo.) ¶ Tripliciter ꝓbat cōmentator primum motorem esse in circumferentia primi mobilis ⁊ non in centro primo: quia ibi maxīe apparet operatio sua ⁊ magis ibi q̄ in centro vel in alio circulo scilicet motus circularis. Secundo quia in circūferētia primi mobilis magis est eq̄lis opatio sua q̄ in alio circulo cum in omni alio circulo possit apparere aliqua difformitas intrinsece vel extrinsece: nō autem in circumferentia primi mobilis. Tertio quia omnes leges concordant cum dicto philosophi concedētes deum esse potius in celo q̄ in terra ⁊ in circumferētia q̄ in centro.

Sed dubitatur. quia si primus motor est in circumferentia primi mobilis igitur est in magnitudine: cuius oppositum est probatum in primo capitulo huius tractatus ⁊ probabitur in quarta conclusione. Dicendum q̄ primus motor est in magnitudine non per inherentiā nec informationē non etiam per constitutionem sic q̄ componatur ex partibus quantitatiuis sed est in magnitudine per presentiam ⁊ indistantiā cū sit presens ⁊ indistans magnitudini: ⁊ q̄m primus motor est indiuisibilis simpliciter ideo potius esse debet in superficie indiuisibili in qua est motus velocissimus celi q̄ in alia magnitudine: ita etiam sunt alij motores in circumferentijs suorum orbiū sed non ex

eadem parte cum primo motore quoniam cũ motus proprius primi mobilis sit ab oriente in occidens. primus motor est in parte orientali alij autem motores sunt in parte occidentali ex quo orbes illorum mouentur ab occidente in oriens: ubi enim videtur esse motor vbi incipit operatio eius. Propterea primus motor est in parte dextra celi ⁊ omnes alij in parte sinistra. Ex quibus sequitur primo ꝙ cum eadem sit circumferentia totius celi ⁊ orbis signorum: quia vltra orbem signorum non est aliquod mobile vt colligitur a philosopho ⁊ cõmentatore duodecimo metaphisice in circumferentia orbis signorum sunt duo motores quorum vnus est in parte dextra mouens totum celũ motu diurno: ⁊ alius est in parte sinistra mouens orbeꝫ signorum ab occidente in oriens ⁊ hoc in centum annis vno gradu vt testãtur astronomi. Secundo sequitur ꝙ primum mobile simpliciter sumptum non est aliquis orbis celestis sed ipsum totum celum aggregãs in se omnes orbes celestes tanq̄ partes eius vt colligitur a pilosopho primo celi. Primum enim mobile est illud quod recipit primum motum a primo motore: huius autem est totum celuꝫ. nam motus diurnus nõ est motus proprius alicuius orbis celestis cum quilibet illoruꝫ habeat motũ proprium sed est motus proprius totius celi. aliqui tamen fingunt supra orbem signorum alium orbem cui attribuunt motum diurnuꝫ quod esse non potest: quoniã tunc totum celum nõ haberet motum proprium ꝙ est contra determinationeꝫ philosophi ⁊ cõmentatoris primo ⁊ secundo celi. ⁊ si aliquando conceditur supra orbem signorum esse altum orbem dictũ primũ mobile: hoc est ex cõmuni vsu loquentium: si etiã cõceditur orbẽ signorum esse primũ mobile hoc non est simpliciter sed ƒm quid in ordine ad orbes planetarum.

Notandum secundo

ƒm cõmentatorem eodem cõmento ꝙ (declaratum est in libro de motibus animaliũ ƒm locum ꝙ omne quod mouetur habet corpus quiescens circa quod voluitur ⁊ ꝙ virtus quiescens debet esse firmior virtute illius quod mouetur ⁊ si aliter esset totum expelleretur: igitur existentia mundi his duabus virtutibus perficitur scilicet virtute quietis ⁊ virtute mouendi que est contraria illi.) ¶ Prima propositio cõmenti est ista: Omne quod mouetur indiget corpore quiescente: probatur: omne quod mouetur aut mouetur motu recto tantum: aut motu circulari tantũ: aut vtroqꝫ motu. Si motu recto tantũ vt elementa ⁊ mixta inanimata certum est ꝙ indigent corpore quiescente: grauia enim mouẽtur ad elementum terre quiescens: ⁊ leuia mouentur ad concauuꝫ celi quiescens quiete opposita vel desperata motui recto. Si autẽ aliquid mouetur tantũ motu circulari vt corpora celestia necessario indigent corpore quiescente quod est terra: aliter motus totius celi nõ esset localis: ⁊ cum non sit ad formã aliquis esset motus q̄ ƒm se totum non esset ad vbi: nec ad formaꝫ quod est impossibile. Si vero aliquid mouetur vtroqꝫ motu videlicꝫ mixto ex recto ⁊ circulari vt animalia: certum est ꝙ indigent corpore quiescente. animalia enim gradientia indigent terra quiescente: ⁊ natantia indigent aqua quiescente: ⁊ volantia indigent aere quiescente: semper loquendo de quiete opposita vel desperata illi motui. ¶ Secunda propositio: Uirtus quiescendi est firmior virtute mouendi: patet quia omne corpus motuꝫ potest quiescere: non autem omne corpus quiescens potest moueri. Terra enim non potest moueri cum sit necesse ipsam quiescere vt probatur secundo celi. ⁊ ꝙ omne corpus motum possit quiescere declaratur: quia si nõ maxime esset celum: sed istud est reprobatum tam in hoc octauo q̄ sexto huius: vbi est ostensum celum moueri ƒm formam ⁊ quiescere ƒm subiectũ. Tertia propositio: Nisi virtus quiescendi esset firmior virtute mouendi totum vniuersum expelleretur: probatur: nam si virtus quiescendi esset tanta precise sicut virtus mouendi aut minor tunc elementum terre posset indifferenter moueri ⁊ quiescere sicut celum: quo concesso: cum non possit ab intrinseco primo alius motus correspondere q̄ motus rectus vt probatur primo celi: sequitur ꝙ ipsa vna cum centro suo ⁊ centro mundi posset moueri motu recto cum idem sit centrum terre ⁊ mũdi quod non contingeret nisi totum vniuersum moueretur illo motu ⁊ consequenter expelleretur mutando situm. Quarta propositio: Tota existentia mundi duabus virtutibus contrarijs perficitur scilicꝫ virtute quiescendi ⁊ virtute mouendi: patet quia omne quod est in mundo aut mouetur aut quiescit ⁊ hoc aut quiete simpliciter opposita motui: aut quiete que immobilitas dicitur. Et ꝙ iste virtutes sint contrarie manifestum est quia effectus contrarij arguunt contrarietatem causarum: sed motus ⁊ quies sunt contraria cõmuniter loquẽdo de contrarietate ⁊ quiete: igitur ⁊c.

Notandum tertio

ƒm commentatorem eodem cõmento ꝙ (motus totius q̄to magis appropinquat motori tanto erit velocior motor: igitur est in partibus velocioribus totius scilicꝫ in circulo maximo orbis maximi qui facit diurnum motum: hanc autem appropinquationem debemus intelligere ƒm esse non ƒm locum: quod enim non est in corpore nõ est in loco ⁊ quasi innuitur per hoc ꝙ principium mouendi ex medio ẽ nobilius scilicꝫ ex medio sphere que est maximus circulus: hoc manifestum est sensui: quoniam motio corporis spherici a suo medio est melior ⁊ nobilior.) ¶ Probat hic cõmẽtator quasi a signo ꝙ primus motor est in circũferentia primi mobilis: quoniam videmus motum nobiliorem esse qui est a medio mũdi q̄ qui est ad medium mundi cum habeat subiectum nobilius videlicꝫ ignem vel aerem ⁊ terminum nobiliorem scilicet concauum celi. subiectuꝫ autem motus qui est ad medium est terra vel aqua ⁊ finis est medium mundi: igitur q̄to motus sphere mundi magis distat a medio illius tanto est nobilior: sed motus circumferentie primi mobilis maxime distat a medio mundi: igitur motus ille est nobilissimus. Tũc sic: Ubi est motus nobilissimus ibi est motor nobilissimus: sed in circumferentia primi mobilis est motus nobilissimus videlicꝫ motus diurnus: igitur in circumferentia primi mobilis est motor nobilissimus scilicet deus qui est primus motor. ¶ Duas obiectõnes possibiles fieri contra philosophum soluit commentator in cõmento nunc signato quarum prima probat ꝙ non mouetur velocius quod est propinquius primo mouenti: quoniam octaua sphera ⁊ orbis saturni tardissime mouentur cum compleat cursum suum saturnus .xxx. annis ƒm cõputatõnẽ astronõrum. ⁊ octaua sphera in trigintasexmilibus annorum ƒm Ptolo. ⁊ tñ hec sunt propinquiora primo motori. Luna vero que est remotissima inter omnes planetas velocissimum mo-

tum habet cum in minori tempore ꝙ in menſe compleat curſum ſuum: vt dicitur in theorica planetarum. alij vero planete qui ſunt inter ſaturnum ⁊ lunam ꝙto ſūt propinquiores ſaturno tanto curſum ſuum tardius complent: ⁊ ꝙto ſunt propinquiores lune tanto velocius. ¶ Et confirmatur: quoniam exiſtens in medio rote vel iuxta medium tardius mouet partes cētrales ⁊ velocius partes circumferentiales: ⁊ tamen partes cētrales ſunt ꝓpinquiores motori ꝙ ptes circūferētiales. Secūda obiectio ꝓbat ꝙ nec mot⁹ celi neqȝ aliq̄ pars celi eſt propinqua primo motori: qm̄ propinquitas ⁊ diſtantia eſt ratione ſitus ⁊ loci: ſed primus motor cū ſit ſimpliciter impartibilis nullā magnitudinē habens nō habet locū neqȝ ſitum: igitur nihil habet ꝓpinquitatē cum illo. ¶ Ad primū reſpōdet cōmentator ꝙ philoſophus loquitur de motu totius celi ⁊ nō de motu partiū eius. Unde in celo eſt duplex motus quorum vnus eſt totius celi. ſ. ab oriente in occidens per meridiē ſuper polos mundi. ⁊ alius eſt ab occidēte in oriens per ſeptentrionē ſuper polos zodiaci: ⁊ hic dicitur eſſe motus partiū diſcontinuaꝝ celi que ſunt octaua ſphera ⁊ ſeptē orbes planetaꝝ. Conſtat aūt ꝙ motus totius celi ꝙto eſt velocior tanto eſt propinquior primo motori. ⁊ ꝙto partes celi mote per illū motum ſunt propinquiores primo motori tanto veloci⁹ mouentur. Itē dicatur ꝙ primus motor habet duplicem motū videlicꝫ vnū propriū ⁊ vnū cōmunē. Mot⁹ ꝓprius primi motoris eſt motus orientalis: qm̄ ille ꝓuenit ab eo immediate. Motus autē cōmunis eſt motus occidentalis cum ille nō proueniat imediate a primo motore ſed a ſecundis motoribus appropriatis octo ſpheris celeſtibus. Non loquit̄ ergo philoſoph⁹ de motu cōmuni ſed proprio primi motoris cum dicit ꝙ velocius motum propinquius eſt primo motori. Dicitur tamen cōmuniter ꝙ orbes celeſtes ꝙto ſūt ꝓpinquiores primo motori tanto velocius mouentur non tm̄ ſm motū firmamēti ⁊ totius celi diurnum vel orientalē ſed etiā ſm motū propriū occidentalē nō diurnum. ⁊ ꝙ eſt differentia inter velocius circuire ⁊ velocius circulariter moueri. Luna eīm ⁊ ſi velocius circuit ꝙ alij planete: ⁊ conſequēter citius cōplet curſum ſuum quia in tēporibus equalib⁹ deſcribit maiores angulos circa centrū non tamen velocius mouetur ſꝫ tardius: quia in tēpore equali deſcribit minorē lineā circularem. alij eīm planete propter magnitudinē ſuoꝝ orbiū tardius circuunt ⁊ cōplent curſus ſuos: tamē velocius mouentur quia in equali tēpore maiorē lineam deſcribunt: ⁊ ſic orbes celeſtes ꝙto ſunt ſuperiores tāto velocius mouētur ⁊ tardius circuunt. ꝙto vero ſūt inferiores tanto tardius mouentur ⁊ velocius circuūt. Sed quia hec reſponſio eſt dubia propter motū octaue ſphere que mouetur in centū annis vno gradu et triginta ſex milibus annoꝝ cōplet curſum ſuum: vnde apparet ipſam non ſolū tardiſſime circuire ſed etiā tardiſſime moueri: non obſtante ſua magnitudine ſtādū eſt in prima reſpōſione videlicꝫ ꝙ philoſophus loquitur de motu primi mobilis qui eſt motus totius celi ⁊ motus proprius primi motoris. Debet eīm concludi exiſtentia eſſe per exiſtentiā effectus propriū ⁊ nō communis. ¶ Et ad confirmationem dicit cōmentator ꝙ philoſophus loquitur de motu maximi orbis facientis motū diurnum: hic autē eſt motus totius celi ita ꝙ nō vult philoſophus in omi motu circulari aut ſpherali partes velocius motas propinquiores eſſe ſuo motori: ſed tantū illud dicit eſſe veꝝ de motu maximi orbis: ⁊ illud eſt rationabile quoniā cū primus motor ſit maxime ſepat⁹ ⁊ ſepabilitas magis appareat ex circūferentia ꝙ ex centro. motus autē maximi orbis magis patet ex circumferentia ꝙ ex centro: ideo prim⁹ motor debet eſſe ex circūferentia maximi orbis in qua eſt motus velociſſimus celi. Ratio autē ariſtotelis nō fuit demonſtratiua ſed tantū probabilis: neqȝ vniuerſalis ſed particularis circūcernens determinatā materiam. ¶ Ad ſecundū reſpondet cōmentator ꝙ duplex eſt propinquitas videlicꝫ ſm eſſe ⁊ ſm locū. Propinquitas ſm eſſe eſt virtualis contactus ſm preſentiā ⁊ indiſtantiā. Propinquitas ſm locum eſt corporalis contactus ſm quantitatē ⁊ ſitum. Non ergo intendit philoſophus inquit cōmentator aliquid eſſe propinquū primo motori ſm locum: quia quod nō eſt in corpore nō eſt in loco ſed tantū ſm eſſe videlicꝫ ſm preſentiam ⁊ indiſtantiā. ¶ Theologi autē dicunt primū motorē eſſe in determinata parte vniuerſi: nō eſt propter determinationē ſubſtantie ſue cū ſit tam in centro ꝙ in circūferentia ⁊ vbiqȝ omīa conſeruando: aliter non eſſet cauſa totius ſed ſm efficaciā ſui motus. In eo eīm ꝙ motus magis eſt in celo ꝙ in terra ⁊ magis in primo mobili ꝙ in alijs mobilibus ⁊ magis in parte orientali ꝙ occidentali. ſm hec dicitur primus motor magis eſſe in celo ꝙ in terra: ⁊ magis in primo mobili ꝙ ī alijs mobilibus: ⁊ magis in oriente ꝙ in occidente. (Habet autē durationē. ¶ Circa dicta ⁊ dicenda philoſo- Tex. cō. 85.
phus mouet vnā queſtionē vtrū aliquod mouēs corporeū poſſit mouere motu continuo: accipiendo motum continuū propriiſſime ⁊ non large eo modo quo dicitur motū proiectionis eſſe continuū quia ſine intermiſſione tēporis nō obſtante ꝙ fiat a diuerſis motoribus ſucceſſiue impellentibus ⁊ conſequēter ſe habentibus. ¶ Unde motū eſſe continuū contingit tripliciter ſcilicꝫ cōmuniter: proprie ⁊ ꝓpriiſſime. Motus cōtinuus cōmuniter dictus eſt ille cuius partes ſunt imediate: ⁊ ſic non ſolū motus proiectionis dicitur eſſe cōtinuus ſed etiā motus cōpoſitus ex contrarijs. ⁊ ꝙ ſic poſſit accipi continuitas motus patet per illud quod dicitur quinto huius ꝙ clauus cōtinuatur ligno. ⁊ primo metheoroꝝ: neceſſe eſt mundum hunc inferiorem continuari ſuperioribus lationibus vt omnis virtus eius gubernetur inde. Motus continuus proprie dictus eſt ille cuius partes ſunt immediate per copulationem: ſic accipitur continuū in predicamentis cum dicitur: Continuum eſt illud cuius partes copulantur ad vnum terminū cōmunē. Motus continuus propriiſſime acceptus eſt ille cuius partes ſunt immediate per copulationem ⁊ regularitatem: ſic ꝙ non ſolum partes ſunt immediate abſqȝ intermiſſione temporis ⁊ inſtantis ſed etiam abſqȝ intermiſſione vnitatis ⁊ regularitatis. ⁊ ſic accipit philoſophus hic motum continuum ſm cōmentatorem ſcilicꝫ pro motu equali vno et continuo cuius omēs partes ſunt equeueloces a principio vſqȝ ad finem. Quia igitur motus proiectionis non eſt continuus iſto modo quia partes non copulantur ad vnum terminum communem. nam ⁊ ſi fiat abſqȝ intermiſſione temporis non tamen fit abſqȝ intermiſſione inſtantis cum in multis inſtantibus quieſcat proiectum: non etiam eſt continu⁹ iſto modo aliquis motus naturalis aut violentus velocior in fine ꝙ ī pricipio vel eꝯ. Propterea q̄rit phs vtrū tertiō mō continuitatis cōtingat aliqđ mouēs corporeū mouere

motu continuo. L.e.li. Habet autē durationē si contin/
gat aliquod qd mouet).s. mouens corporeū mouere
cōtinue sed nō sicut impellens iterū ⁊ iterū inconsequē
ter esse continue) idest nō accipiēdo esse continuū pro eo
q consequēter se habet eo modo quo contingit in mo
tu impulsionis. Respōdet philosophus ad istā questio/
nem di. q nō contingit aliqd mouens corporeū mo/
uere motu continuo.s. continuitate copulatiōis ⁊ regu
laritatis: quoniā omne tale mouens aut mouet impel/
lendo aut attrahendo aut vtroqz modo aut expellen/
do.s. per contactū alterius ⁊ alterius mouentis. Motus
enim localis factus ab extrinseco contingit quadruplici
ter vt dicebatur quinto huius. Uno modo per expulsi
onem quādo separatur mobile a motore: vtputa in proie
ctione lapidis. Alio modo per impulsionē quādo nō
separatur mobile a motore tamen motor se habet p mo
dū termini a quo vt quādo pellitur doliū in domo vel
extra domū. Tertio modo per tractū quando motor
se habet vt terminus ad quē: cuiusmodi est motus na/
uis tracte ab homine. Quarto modo per aggregatio/
nē impulsus ⁊ tractus eo modo quo mouet rota vnā
partē trahendo ⁊ aliā impellendo. Dicit ergo philoso
phus q nullus istorū motuū est continuus omnino:
qm quilibet talis fit in aere vel in aqua: ideo motus est
discontinuus si est expulsio sicut patet in proiectione
lapidis: ⁊ si est impulsio aut tractus aut cōpositus ex
his cū fiat in corpore rarefactibili ⁊ condensibili non
se habente vniformiter quo ad omes suas partes ne/
cesse est propter variationē spacij ⁊ propter diuersam
dispositionē motoris ad mobile q talis motus nō fit
vniformis neqz equalis: ⁊ consequēter non poterit es/
se continuus continuitate hic accepta. L.e.li. Aut enim ip/
sum) mouens (oportet impellere aut trahere aut vtra/
qz aut aliquid aliud contingens aliud ab aliquo sicut
olim dictū est in his que proiiciuntur. Si autē cum di/
uisibilis aer aut aqua) sit difformiter (mouet) aūt mo
uens non vniformiter (sed sicut semper motus) dicit
continuus sine intermissione tēporis (vtrobiqz autem)
tam in aere q in aqua (non possibile est motū vnum)
esse vnitate continuitatis ⁊ simplicitatis (sed habitū)
idest sed consequenter se habentem in partibus aut i ve
locitate. ℭ Ex determinatione huius questionis ari/
stoteles īfert correlarie q solus motus factus ab imo
bili est simpliciter continuus: patet quoniā motor im/
mobilis semper cō similiter se habet intrinsece: igit etiā
semper cō similiter se habet extrinsece respectu mobilis
igitur nullo modo variat motus neqz per intermissio/
nem tēporis neqz per irregularitatē partiū. L.e.li. Solus
itaqz continuus est) motus fm (quē mouet imobile.
semper enim similiter se habēs) ad seipm (⁊ ad illud qd
mouetur similiter se habebit ⁊ continue.

Notandum primo fm cōmentato/
rem cōmēto octuagesi/
mo quinto q aristoteles (vult declarare in hoc capitu
lo qm ex ipsa continuatione motus sequitur q iste mo
tor non sit corpus sicut oportet q sit vnus: ⁊ q illud
quod mouetur ab illo sit vnum. motor enim corporeus
qz non mouet nisi expellendo aut trahendo aut vtrūqz
agendo. attrahens autē ⁊ expellens non eodē modo
se habent circa id quod mouetur in initio expulsionis
aut attractionis ⁊ in fine.s. in propinquitate ⁊ remotio
ne. motor igitur qui est corpus non est consimiliū dis/
positionū apud illud quod mouetur: motus igitur ab
illo non est continuus.) Ista igitur questio introducta
est fm cōmentatorē vt sicut ex continuitate motus p/
batū est primū motorē esse vnum ⁊ primū mobile es/
se vnū: ita ex continuitate motus probetur primū mo
torem non esse corpus vt ex hoc philosophus cōclu/
dat intentū suū videlicz q primus motor est imparti/
bilis nullā habens magnitudinē. Ratio igitur quā ari
stoteles intendit est ista: Nullus motor corporeus mo/
uet motu continuo continuitate simpliciter dicta: sz pri
mus motor mouet motu continuo cōtinuitate simpli/
citer dicta: igitur primus motor non est motor corpo/
reus. patet consequētia cū minori. nā cum primus mo
tor sit immobilis simpliciter non apparet vnde debe/
at consurgere discōtinuitas aut diuersitas motus eis.
maior autē declaratur sic: Nullus motor dissimiliter
se habens in principio ⁊ in fine sui motus mouet mo/
tu continuo continuitate simpliciter dicta: sed oīs mo/
tor corporeus dissimiliter se habet in principio ⁊ in fi/
ne sui motus: igitur ⁊c. prima pars antecedēns est no/
ta intelligendo per motū simpliciter continuū motum
copulatū ⁊ regularē. Secunda pars antecedētis mani
festatur qm cum impulsio ⁊ expulsio sint species pulsi/
onis vt habet quinto huius: sequit omnē motorē ex/
trinsecum mouere tractu vel pulsu. sed in motu tractus
motor est propinquior mobili in fine q in pricipio. in
motu vero pulsus est propinquior in principio q in
fine: igitur oīs motor corporeus dissimiliter se habz
in principio ⁊ in fine.s. respectu sui mobilis. hoc aūt nō
contingit de primo motore quoniā nō trahit neqz pel
lit primū mobile: igitur semper consimili modo se ha/
bet in propinquitate ⁊ distantia.

Notandum secundo fm cōmentato
rem eodem cōmento q
(aer ⁊ aqua sunt multū apti ad diuisionē ⁊ passiōem
ideo mouetur per suum motum illud quod mouetur i
eis motu inequali sed diuersimode. Aptatio enim in eis
ad diuisionē ⁊ passionē nō est eodē mō i oībus suis pti
bus: ⁊ videtur q hic sermo cōmunis est omibus qui
in medio mouentur siue expellens separetur ab expul
so siue non.) In superiori cōmento probat cōmenta/
tor q nullus motor corporeus potest mouere motu
continuo continuitate simpliciter dicta ex diuersitate
motoris ad mobile in principio ⁊ in fine propter di/
stantiam ⁊ propinquitatem. nunc autem probat idem
ex diuersitate partium medii in raritate ⁊ densitate quo
niam nullus motus factus in medio potest esse conti/
nuus continuitate simpliciter dicta nisi medium sit vni
forme a principio vsqz ad finem: sed medium in quo fit
motus a motore corporeo non potest esse vniforme
a principio vsqz ad finem: igitur ⁊c. patet consequen/
tia ⁊ minor declaratur: qm tale mediū est aqua vel aer.
hec autem faciliter diuisibilia sunt ⁊ passibilia in rarita
te ⁊ densitate. Quia igitur necesse est q aeris ⁊ aque in
toto motu partes non cō similiter se habeant in rarita
te ⁊ densitate sed q alique sint rariores ⁊ alique densi/
ores: impossibile est tale medium esse vniforme in to/
to motu siue expellatur mobile a motore siue non ex/
pellatur. (Determinatis autem his.) ℭ Quarta con/ Tex.
clusio. Primus motor est indiuisibilis ⁊ impartibilis cō. 89
nullā habens magnitudinē: probatur: si primus mo/
tor habet magnitudinē: aut igitur finitā aut infinitam.
nō infinitā: quia nō cōtingit talem rem vt est pbatum
tertio huius. Si finitā: aut igit ipse ē potētie finite vel īfinite
si est potētie finite et mouet p tps īfinitū vt pbatū ē ex
q ē motor simplr imobilis: igit mouēs finitū mouet p tē

pus infinitū qđ est contra secundā conclusionē secundi capituli huius tractatus. Si autē est potentie infinite ⁊ habet magnitudinē finitā: igitur in magnitudine finita est potentia infinita qđ est contra secundā ꝯclusionē eiusdē capituli. Quia igitur prim⁹ motor mouet per tempus infinitū necesse est ipm esse indiuisibilem ⁊ impartibilē absq̧ magnitudine. Le. lii. Determiatis autem his manifestū est ꝙ impossibile est primū mouēs ⁊ immobile habere aliquā magnitudinē: si em̄ magnitudinē habet necesse est aut finitā ipam esse aut infinitam. Infinitā quidē: igitur ꝙ nō contingit magnitudinem esse ostēsum est prius in phicis: ꝙ aūt finitam) magnitudinē (impossibile est habere infinitā potentiā et ꝙ impossibile est a finito) mouente (moueri aliqđ secū dū infinitū tēpus demonstratū non) est in hoc tractatu (primū autē mouens) ſm (perpetuū motū mouet ⁊ infinito tempore) vt probatū est tractatu tertio huius octaui. Manifestū itaq̧ ꝙ primū mouēs indiuisibile ⁊ impartibile ⁊ nullā habens magnitudinē.)

Notandum ꝙ cū philosophus asserit primū motorē eē potentie infinite ex eo quia mouet per tēpus infinitū: non loquitur de infinitate vigoris vel intensiua sed tantum de infinitate durationis. constat autē ſm intentionem philosophi ⁊ cōmentatoris ꝙ in magnitudine finita non potest esse virtus infinita in duratione quoniā talis esset infinita intēsiue ⁊ in vigore vt prius ostensum est: quoniā talis esset in materia habēte formā constitutā per subiectū: ⁊ consequenter haberet contrariū cuius corruptionē non posset eterno tēpore subterfugere nisi ex potentia infinita in vigore.

Circa predicta queritur vtrum deus sit primus motor ſm intentionem philosophi ⁊ cōmētatoris appropriatus prīo mobili ad motū diurnū continuū ⁊ sempiternū. Ista questio introducta est propter opinionē auicēne ⁊ plurīū aliorū dicētiū deū non concurrere ad aliquē motū celi in genere cause efficientis sed tantū in genere cause finalis ex quo sequitur deū non esse motorē appropriatū alicui orbi celesti. alias autē intelligētias esse motores appropriatos facientes motus celestes in genere cause efficientis ⁊ non finalis: ⁊ hoc ſm intentionē philosophi ⁊ cōmentatoris. Ista opinio suadetur auctoritatib⁹ aristotelis ⁊ cōmentatoris. Dicit em̄ philosophus duodecimo metaphisice ꝙ primū principiū mouet vt appetibile ⁊ desideratū ⁊ amatū: super quo dicit cōmentator cōmento tricesimoq̄nto (ex hoc apparet bene corpora celestia esse animata ⁊ ꝙ non habēt de virtutibus anime nisi intellectū ⁊ virtutē desideratiuā que mouet in loco) ⁊ subdit in fine cōmenti (Corpora celestia cū habeant appetitū propter intellectū ⁊ itellect⁹ appetit maius bonū: contingit necessario ꝙ corpora celestia appetunt in hoc motu aliquod maius bonū ipsis) hec cōmētator. Ex quib⁹ sequitur ꝙ istud maius bonum propter quod mouent intelligentie que sunt anime corporꝫ celestiū ſm cōmentatorē non concurrat actiue ad motus illarꝫ sed tantū vt finis inclinans intelligētias illas ad motū. Nunq̄ em̄ dicit phūs in toto duodecimo metaph. ꝙ primū mouet vt amans vel appetēs sꝫ tm̄ vt amatū vel appetibile. Itē duodecimo metaph. cōmēto. 44. dicit cōmēta. ꝙ (motus celestis cōponit ex duobus motoribus quorꝫ vnus est finite motionis ⁊ est anima existēs in eo: alter vero infinite ⁊ est potentia q̄ nō est in materia) ⁊ subdit (si posuerimus illud ad qđ mouētur corpora celestia. s. primū motorē nō eē transmutabilē aliquo modo contingit ꝙ semper mouebūtur.) Ecce ꝙ primus motor non mouet vt efficiens sꝫ tm̄ vt finis quia est illud propter quod mouentur corpora celestia. Frustra em̄ ponerētur duo motores ex q̄bus cōponeret motus celestis si quilibet illorꝫ cōcurreret effectiue sed sufficeret vnus: ideo oportet dicē primū motorē qui est motionis infinite concurrere ꝑ modum finis ⁊ motorē finite motionis cōcurrere per modum efficientis. Unde cōmento q̄dragesimotertio dicit cōmētator ꝙ (ꝑfectio vniuscuiusq̧ motoris cōsistit in intelligendo causam propriā ⁊ causam primā) cōstat autē istud nō esse verꝫ si primus motor esset appropriatus primo mobili aut effectiue cōcurreret ad aliquem motū celi. Itē secundo ce. dicit philosophus ꝙ nobile perfectū est vnū quod nō indiget appositione qua fiat nobilius. Ubi cōmentator cōmento sexagesimoq̄rto (oīa entia nō intendunt per suas operationes nisi vt assimilentur perfecto nobili qđ est deus qđ nō indiget actione in acquisitiōne sue nobilitatis) Ex quib⁹ patet ꝙ deus nullā actionē habet sed aliī motores q̄ indigent actione in acquisitione sue nobilitatis. ¶ Itē in de substantia orbis inquit cōmentator (aristoteles cum considerauit de virtutibus appetitiuis celestibus inuenit eas moueri ad appetibile nobilius ipsis: ⁊ declaratū fuit ei ꝙ causa continuationis motus non est illud quod mouetur sed est aliud appetibile) Hinc etiam patet duos esse motores celi quorꝫ vnus se habet tantū vt finis scilicꝫ primus motor: ⁊ alius est efficiens non autē vt finis. ¶ His auctoritatibus mota est hec opinio di. mentē philosophi ⁊ cōmentatoris fuisse deum non concurrere actiue ad motū celi sed tantum in genere cause finalis vt appetibile amatū ⁊ desideratū. Nam ipe virtualiter velut ars quedā vniuersalis omnia exemplariter continens ⁊ eminenter exemplans in mente cuiuslibet alterius intelligentie causat efficienter desideriū seu amorē ⁊ complacentiā sui in illis. ex tali autem complacentia quilibet motor alius mouet ad explicandum artē illam vniuersalē in materia per motum sui orbis: magis tamen ⁊ minus ſm ꝙ illam magis ⁊ minus intelligunt. Nam motor primi orbis intelligens eam totaliter. ⁊ vniuersaliter intendit bonum simpliciter totius vniuersi: sicut dux habens in mente artē totalē militarē ad dirigendum totuꝫ exercitū. deinde motor secundi orbis intelligit particulariter predictam artem vniuersalē: ⁊ ideo intendit bonū particulare contentum sub bono quod intendit primus motor: sicut miles habens artē equestrē contentā sub militari intendit non totale regnum totius exercitus sed aliquid contentū sub eo: ⁊ sic deinceps per ordinē ipsorum ſm ordinē ipoꝝ orbiū descendendo: ita ꝙ ipsa ars vniuersalis que est de⁹ sola est finis cuiuslibet motoris cōiuncti ⁊ motus illi⁹ ⁊ ipsa nihil efficit nisi desideriū sui in illis. Duo igit sunt motores primi ſm hāc opinionē: vnus sepatus se habēs per modū finis: ⁊ alter coniunctus se habens vt efficiens. ⁊ de isto primo motore loquit hic phūs ⁊ non de primo motore simpliciter. ¶ Pro rn̄sione ad hāc questionē cōtra opi. recitatā pono quattuor ꝯclusiones quarꝫ prima ē hec ſm intentionē phi ⁊ cōmēta. Idē est deus prima causa ⁊ primus motor. Ista conclusio habet a cōmentatore duodecimo metaphisice cōmēto sexto vbi dicit ꝙ (principiū formale ⁊ finale ⁊ mouēs nō sūt tria nūero sed vnū sub⁹ ⁊ tria rōe. ſm āt ꝙ mouēs ē declaratur esse in

scientia naturali ⁊ ꝙ non est in materia: ⁊ hec scientia scʒ metaphisica declarat ꝙ est forma ⁊ finis istius sensibilis sciētie nō in eo ꝙ ē sensibilis sed ī eo ꝙ ē ens.) Ecce sm cōmētatorē ꝙ idē est numero p̄mū mouēs prima forma ⁊ primus finis, ⁊ ꝙ hmōi p̄mū mouēs ꝙ est prima forma ⁊ prim⁹ finis declaratum est esse ⁊ nō esse in materia in naturali scientia. In metaphisica vero declarat͂ ipum esse primā formā ⁊ primū finē ita ꝙ nō sunt plures primi motores sed tm̄ vnus. Cōstat aūt ꝙ idē est deus prima causa prima forma ⁊ prim⁹ finis sm oēs. ¶ Et confirmat͂ ꝑ id qᵒ dicit͂ cōmēto p̄cedēte vʒ ꝙ phs (incepit declarare principia substātie eterne ⁊ posuit etiā hoc qᵒ declaratū est in naturalib⁹ ⁊ ꝯsiderauit de ei⁹ consideratōne ꝓprie huic scientie) scʒ metaphisice. (verbi grā ꝙ est subā ⁊ p̄ia forma ⁊ ꝙ est primus finis.) ¶ Secūda ꝯclusio sm intentionē phi ⁊ cōmētatoris. Deus est prim⁹ motor nō soluʒ in genere cause finalis sed etiā efficiētis: ita ꝙ nō soluʒ moueat vt finis sed etiā vt agēs. Ista ꝯclusio patet ex determinatione aristotelis ⁊ cōmēta. facta in hoc. 8. vbi ꝑ totū ꝓbat primū motorē in mouēdo nō moueri neqꝫ ꝑ se neqꝫ ꝑ accidēs. constat aūt deū esse primū motorē ꝑ primā ꝯclusionē: ⁊ secundo huius dicit phus ꝙ ea que mouēt nō mota nō sunt phice cōsiderationis. inter que numerat mouēs imobile eī primū: mō null⁹ dubitat eū loqui de mouēte in genere cause efficiētis: sicut cū dicit ꝙ ea que mouēt mota sunt phice consideratonis. Itē decimo metaph. cōmēto. 7. inquit cōmentator: aristo. (intēdit ꝙ cū fuerit iunctū qᵒ declaratum est in phicis hoc esse primū motorē eternū ⁊ absolutum ab omī materia: ⁊ declarauit post ꝙ hoc nō solūmodo ē principiū tanꝙ̄ motor sed tanꝙ̄ forma ⁊ finis. declarabitur ꝙ illud est vnū de quo declaratū fuit hic ꝙ ē principiū subē sicut qᵒ est declaratū ꝙ est act⁹ vltimus cui nō admiscet͂ potētia omino.) Ecce quō in deo cōmētator distinguit rationē motoris a ratiōe forme ⁊ finis: qᵒ nō esset veꝝ nisi deus efficiēter cōcurreret ad motū ⁊ nō solū vt finis vel forma. Itē. 12. metaph. ponit phs ꝙ nulla est intelligētia que nō moueat͂, vbi dicit cōmenta. cōmēto. 47. (si aliqua inueniret͂ que nō moueret illa esset in dispositiōe diminuta.) Et in eodē lib. sic ait phs (nihil ꝓdest si subas faciam⁹ sempiternas sicut alii qᵒ potēs ibi erit principiū trāsmutare) ⁊ cōmenta. ibi cōmēto. 3ᵒ. di. (nihil ꝓdesse possibile subāʒ eternā in q̄ nō sit principiū mouēdi) ⁊ ꝑ ꝯñs deus cū sit p̄ia substātia est primus motor in genere cāe efficiētis. ¶ Tertia cōclusio sm itētionē phi ⁊ cōmēta. Deus est prim⁹ motor appropriat⁹ primo mobili ad motū diurnum continuū ⁊ sempiternū. patet: qm̄. 12. metaph. sic inquit phs (Uidem⁹ aūt p̄ter vniuersi lationē simplicē quam mouere dicim⁹ primā existētē hic subāʒ alias latiōes) ⁊c. ⁊ postea concludit ꝙ sm numeꝝ latorū est ⁊ numerus subaꝝ eternaꝝ ⁊ immobiliū) ⁊ idē penit⁹ dič cōmētator cōmēto. 42. nec potest dici ꝙ moueat primā lationē per modū finis q2 sic moueat alias latiōes. vnde nō diceret spāliter hanc lationē fieri ab ea. deinde ex numero motuum nō cōcluderet numeꝝ substātiaꝝ ⁊ immobiliū ex quo aliqua tm̄ moueret per modū finis. Itē cōmento. 43. contra auice. sic dicit cōmenta. (ꝙ aūt moderni dant subam primā esse priorē motore totius falsum est. quelibet eī subaꝝ istaꝝ est principiū substātie sensibilis sm motorē ⁊ finē: ⁊ ideo dicit aristo. ꝙ si essent aliq̄ sube nō mouētes essent ociose.) Auice. ergo dicens deū nō mouere actiue sed esse subam priorē motore totius celi: falsum dixit sm aristo. ⁊ cōmenta. ideo oportet deū mouere totū celū motu diurno. si eī essent alique substātie imobiles nō mouētes ille essent ociose ⁊ sup̄flue. Item cōmento. 43. inquit cōmentator (quēadmodū primus princeps in ciuitatib⁹ necesse ē vt habeat actionē ꝓpriā que sit nobilissima actōnū: ⁊ si nō esset ociosus quā actionē intendūt per suā actionem omēs qui sunt sub primo principe. Sic intelligendum est de istis corporibus cū suis formis a quib⁹ mouent͂.) Ecce ꝙ deus habet ꝓpriā actionē quā omnes alij motores intendūt. s. motū diurnū. vnde in verbis precedētibus ait (omēs intēdunt hunc motū diurnū q̄ est primi motoris actio ⁊ principiū aliarum actionuʒ. ¶ Quarta conclusio sm philosophū ⁊ cōmētatorē. Deus ⁊ quelibet alia intelligētia ad suum motum concurrit tam finaliter q̄ effectiue. de deo nō est dubiuʒ ex determinatiōe aliaꝝ conclusionū cum omēs cōcedant deū esse vltimū finē omniū. sed de alijs intelligētijs arguitur. Nam sᵒ huius commēto octogesimo octauo inquit cōmētator (hec ē dispositio entis necessarij simpliciter. s. vt non sit ꝓpter suam actionem sed actio illius ꝓpter illud.) ⁊ tricesimoq̄nto cōmento duodecimo metaph. postq̄ dedit exemplū de forma balnei di. ꝙ si esset vnū in natura moueret sm agens ⁊ sm finē. sic inquit ipse intelligendū est de mouētib⁹ corpora celestia. sm igitur ꝙ illa intellecta sunt forme coꝝ sunt mouentia sm agens: sm autē ꝙ sunt fines eorum mouentur ab illis sm desideriū. Item eodem cōmento ponit exemplum de eo qui propter conseruationē sue sanitatis exercitatur in operatione alicuius artis qua facit aliq̄ artificia. huius siquidē finis prime intentionis est conseruatio sue sanitatis ⁊ bone dispositōnis. secunda vero intentōne ipa artis operatio ita inquit ipe: intelligētia si nō moueret esset ociosa ⁊ in dispositōne non bona. vt igitur semper sit in optima dispositione mouet semper. Propterea dicit cōmento quadragesimoseptimo: ꝙ (vnaqueqꝫ illaꝝ substantiaꝝ mouentiū est ꝑfectio ⁊ finis motus.) ¶ Ex predictis sequitur primo ꝙ sicut deus est finis omniuʒ aliarum intelligentiarum: ita motus diurnus est finis omniū aliorum motuuʒ celi. Unde cōmentator duodecimo metaph. cōmēto quadragesimotertio (⁊ intelligendū ꝙ motus alioꝝ orbium intēdunt motū orbis stellati ⁊ ꝙ perfectio vniuscuiusqꝫ mouentiū vnūquodqꝫ alioꝝ orbiū perficit͂ per primū motorē omniū: ⁊ ideo omēs intēdunt hūc motum diurnū qui est primi motoris actio ⁊ principium aliaꝝ actionū. apparet eī ꝙ alij motus ꝓprij sunt ꝓpter istū motū ⁊ consequētes eum ⁊ adiuuātes in ordine quē intēdunt ⁊ est principiū actionū eoꝝ.) In hoc igitur est differētia inter primū motorē ⁊ alios celestes nā primus sic est finis sui motus ꝙ nullus alius motor est finis eiusdē motus: sed cuiuslibet alterius mot⁹ non solū suus ꝓprius motor est finis sed etiā primus motor: qm̄ ⁊ cuiuslibet alterius motoris primus motor est finis: ⁊ ad ipm ⁊ propter ipʒ ad finē vltimū est quilibet alius. Unde ⁊ actiōes ⁊ motus alioꝝ subseruiunt ⁊ ordinantur in actionē primi. Et accipit cōmentator orbē stellatū ꝓ toto celo. vbi aūt accipiat͂ ꝓ orbe signoꝝ hoc ē sm famositatē ꝓ quāto mot⁹ diurn⁹ prius attribuitur illi q̄ alicui orbi planetarum. Secundo sequitur ꝙ deus est primus motor prima forma ⁊ vltimus finis tam vniuersalis q̄ ꝑticularis. Est eī deus prim⁹ motor particularis inq̄tū solus mouet primū mobile qᵒ est celū ⁊ solus facit motū diurnuʒ.

Est aũt prim⁹ motor vlis inꝗtũ ꝯcurrit ad oẽm actionẽ ⁊ motũ toti⁹ mũdi tã inferioris ꝙ̃ supioris in genere cause efficiẽtis. Jtẽ deus ẽ pria forma tã vlis ꝙ̃ pticularis. inꝗtũ eñi est aĩa celi faciẽs celũ esse vnũ: sic ẽ forma pticularis. inꝗtũ vero est aĩa mũdi faciẽs mũdũ esse vnũ sic est forma vlis. Jtem deus est finis vltimus vlis ⁊ pticularis. est eñi finis pticularis mot⁹ celi ⁊ finis vlis oĩm reꝝ terminãs appetitũ illaꝝ. Unñ cõmẽ. 12. metaph. cõmẽto. 43. mouet ⁊ soluit dubiũ di. (Sz ꝗ̃ret aliqs qm̃ si motus oĩm orbiũ intẽdũt vnã ⁊ eãdẽ actionẽ ⁊ eundẽ ordinẽ cõem oĩbus necesse est vt̃ habeant eandẽ formã intellectã extrinsecã a formis q̃s intendit vnusquisqꝫ ꝑ se. s. formis ꝓprijs. erit igit̃ forma quasi finis addita supra formã ꝓpriam qua mouetur vnusquisqꝫ orbis alioꝝ orbiũ.) Ad istã qõem rñdet cõmẽtator di. (Dicam⁹ igit̃ ꝙ nulla forma est q̃si finis ⁊ cõis ⁊ vlis nisi illa ex eis que hꝫ actionẽ cõem: ⁊ hec est dispositio forme mouẽtis primũ celũ motu diurno. dispositio eñi in iuuamẽto corpoꝝ celestiũ ad inuicem in creando entia que sunt hic ⁊ cõseruando ea est sicut dispositio regentiũ bonoꝝ q̃ iuuãt se adinuicẽ in regẽdo bonã ciuitatẽ qm̃ oẽs actores coꝝ sunt erga actionem primi principis.) hec cõmẽtator. ❡ Ad primã auctoritatẽ ꝯcedit̃ ꝙ de⁹ mouet vt appetibile amatũ ⁊ desideratũ alioqn alie intelligẽtie nõ mouerẽt sed nõ mouet p̃cise vt appetibile amatũ vel desideratũ cũ iam sit ostẽsum ꝙ sit motor efficiẽs ⁊ nõ tm̃ inclinãs. ⁊ conceditur ꝙ intelligẽtie mouẽt corpa celestia appetentes maius bonũ: qm̃ ex inclinatiõe quã habẽt ad vnionẽ summi boni mouẽt corpa celestia alioqn essent ĩ dispositione nõ bona inq̃t cõmẽtator. ❡ Ad secundã ꝯcedit̃ ꝙ motus celestis cõponit̃ ex duob⁹ motorib⁹ loquendo de motu celi in cõi vt circũcernit tã motũ diurnũ ꝙ̃ motũ nõ diurnũ. Sed motus diurn⁹ nõ cõponitur ex duob⁹ motorib⁹ sed tm̃ ex vno qui est de⁹. Mot⁹ aũt nõ diurn⁹ q̃ est ab occidẽte in oriẽs necessario cõponitur ex duob⁹ motorib⁹ quoꝝ vnus est ꝓprius. s. aĩa orbis q̃ est motor finite motiõis: ⁊ ali⁹ cõis vꝫ prim⁹ motor necessario cõcurrẽs ad oẽm talẽ motũ tã in genere efficiẽtis ꝙ̃ in genere finalis: ⁊ iste dicit̃ esse infinite motiõis ꝓut inclinat intelligẽtias alias ad motũ sempiternũ. ❡ Ad tertiã ꝯcedo ꝙ deus est nobilis simpliciter nulla appositiõe indigẽs in acq̃sitiõe sue nobilitatis. ⁊ ꝙ alie intelligẽtie indigẽt actiõe vt acq̃rãt nobilitatẽ. nõ eñi ꝑ actionẽ suã acquirũt nobilitatẽ essentialẽ q2 ⁊ si nõ mouerẽt adhuc essent eiusdẽ nobilitatis essentialis: sed acquirũt nobilitatẽ accidẽtalẽ ꝑ suã actionẽ vꝫ beatitudinẽ ⁊ felicitatẽ primi motoris ex vniõe ⁊ cõuersione illaꝝ ad illũ. ❡ Ad quartã auctoritatẽ rñsum est ꝯcedẽdo ꝙ illud q̃d mouet̃ nõ est cã ꝯtinuationis motus sed ipm̃ appetibile primũ est cã cõtinuationis motus: nõ tm̃ in genere cause finalis sed etiã efficiẽtis. ❡ Et sic ex dictis est manifesta differẽtia inter modũ opinandi theologoꝝ auice. ⁊ aristo. qm̃ theologi volũt deũ esse infinite potẽtie tã intẽsiue ꝙ̃ duratiue: et ex hoc nulli mobili applicari aut appropriari vt particularis motor. sed ad oẽm motũ ⁊ actionem ꝯcurrere tanꝙ̃ motor vlis tam in genere cãe efficiẽtis ꝙ̃ finalis. Auice. aũt posuit deũ esse infi[illegible]tũ in duratione ⁊ finitũ in vigore ⁊ nulli orbi esse motorẽ appropriatũ sꝫ tm̃ esse motorẽ vlem nihil omino agentẽ vel mouentẽ nisi in genere cause finalis. Sed aristo. ponẽs deũ finitũ in vigore dixit eũ esse motorẽ appropriatũ primo mobili faciẽtẽ pticulariter se solũ motũ diurnũ: quẽ motũ voluit cẽ ꝓpriũ toti⁹ celi ⁊ nõ alicui⁹ orbis pticularis. Celũ eñi est sicut animal inq̃t cõmẽtator. 2. celi. ideo sicut alius est motus ꝓprius toti⁹ ⁊ alius est mot⁹ proprius partiũ vꝫ cordis: epatis: cerebri: ⁊ hmõi. ita ali⁹ est motus toti⁹ celi ⁊ alius motus ꝓpri⁹ partiũ ei⁹ vꝫ orbiũ planetaꝝ ⁊ orbis signoꝝ. Demõstrat eñi aristoteles primo ce. ꝙ celũ est corpus simplex: loquẽdo de totali celo. ⁊ ꝙ cuilibet corpi simplici inest tm̃ vn⁹ motus simplex ꝑ se primo. ideo toti celo correspõdet motus simplex diurnus ab oriẽte in occidẽs. alijs aũt orbibus pticularib⁹ motus nõ diurnus vꝫ ab occidente in oriẽs. Preterea ꝑter octo intelligẽtias mouẽtes orbes octo vꝫ septẽ planetaꝝ ⁊ orbẽ signoꝝ oportꝫ dare nonã mouentẽ totũ celũ motu diurno: quã intelligẽtiã vocat aristo. primũ motorẽ: primã causam: primã substantiam: primã formã ⁊ primũ finẽ. nos aũt primũ motorẽ omniũ. Preter has descriptiões dicimus esse deum omipotentẽ: trinũ in ꝑsonis: creatorẽ celi ⁊ terre visibiliũ oĩm ⁊ inuisibiliũ: infinitũqꝫ pelag⁹: oĩm ꝑfectionum possibiliũ ⁊ imaginabiliũ: factũqꝫ mortalem hominẽ in remissionẽ peccatoꝝ vt iustis in vita mortali gratiã tribueret: ⁊ in vita immortali sue felicitatis gloriam sine fine largiret̃ ꝑpetuo duraturã. Amen.

❡ Explicit liber Phisicoꝝ aristotelis: expositus ꝑ me fratrẽ Paulũ de Venetijs: artiũ liberaliũ ⁊ sacre theologie doctorẽ: ordinis fratrũ heremitaꝝ btĩssimi Augustini. Anno domini. M.cccix. die vltima mẽsis Junij: qua festũ celebrat̃ cõmemorationis doctoris gentium ⁊ christianoꝝ aptl̃i Pauli. Impressũ Venetijs per ꝓuidũ viꝝ dñm Gregoriũ de Gregorijs. Anno natiuitatis dñi. M.cccxcix. die. xxiij. mensis Aprilis.

Registrum

[illegible]
Prima alba.
¶ Excellentissimi
de omnibus
tribus rectis
causas extrinsecas
b
gnoscat: ⁊ arguitur
tm̃ vnum ens est
si aliquis diceret
rum diuidens
c
igitur.a.non incipit
for.sed bipedale
non intelligit
nendo ꝙ.a.
[illegible]
de quo dictum est
singularibus: sic
ne quod sit prius
tum non prefuit
[illegible]
sed in materia carnea
compositum: ⁊ non
dicunt esse principia
traria prima:
f
terminatiue subie.
accidens: per idem
lectum: vt indu
tor. Primo ꝙ
[illegible]
variatur specificatio
contradictoria
currere de neces
Notandum primo
h
lefacta semper se
ficiat nisi ꝯm
Est igitur natura
aliquando ⁊ similiter
i
perfectius eo ꝙ
ta ita est pri
ligit falsum ⁊
tur nisi desuper
k
nantur assignare
es aut lignum
forma: ideo sicut
l
Dicitur autem
det a mundo
fiunt propter finem.
quum.ꝙ autem
m
causam vt ambu
est causa agens per
nem: sed prima
rati: quoniam forma
[illegible]
Quarto notandum
debito fine priuatur
ꝙ magis accedit

cessarium est ea
o
tum ad vbi ⁊ motum
sunt species quot
Aristo. addidit
motum phisicum
[illegible]
in tota hora
inhesit ⁊ iste
affirmato: ⁊ affir
pati sed agere
q
Habet autem
habere partem
gitudinem si
mensiones exten
[illegible]
actum completum
tum nominatum
illud negat: quia
dammodo est simile
s
sphera finitur ⁊ non
Incipit liber quartus
diffinitionem de
positio cõmenti est
t
cõis omnibus: ita ⁊
si illi modi essent
tionis per cõmentato.
separabilitas non
[illegible]
mundi ⁊ per conseq̃ns
timo aeris
vltima sphera est
preter vltimam
x
Eodem autem modo
paret manifeste
pleno: quia tunc
Notandum ꝙ contra
xx
Amplius autem
diuidi excellens
bus motibus per
e. tempore in quo
nem mediũ: cum
y
Quoniam autem
loris aut minoris
non est circulus
ctiuam sed tm̃
[illegible]
sensu nisi et ideo
gnitudine vel
statim ad omnia
et alias durationes
⁊
tra eum ⁊ prius
qđ est indiuisibile
tempus est numerus
merat numerum
?
est non ens

nuo erit alius
album ⁊ hominem
in loco naturali
ꝯ
cut subiectum
totius vniuersi
mouebitur: ergo
A
aliud et ipsa muta
actus entis in potentia
terminus eo ꝙ idem
a. non precedit ge
B
nus generationis
bet esse in actu
in potentia modo
motor non propinque
C
stat igitur vnitatem
vero transcendens
diuersorum generum
dei loquendo de
D
et hoc loquendo
⁊ ad aliud indiui
lis ꝙ motus reflexus
materiam: sed duo mo.
E
ad quem ibi
culari: dico ꝙ
eiusdem termini
trariatur motui
F
datur. propterea ad
fuisse: ventum
sit in spacio sibi
mini indiuisibilium
G
cunda propositio
dinis subiecte
titudinem poterit
vnum: ⁊ ipsum
H
diuiditur ꝯm diui
bet illorum: si igitur
materia sunt
nitas insunt omnibus
I
se ⁊ consequenter est p
dietatem: cum eque
stanti cadaueris
ri: igitur non datur
K
aliquo primo
Quoniam autem
tur: ⁊ paralogizat
re aliquod spa
L
gnitudo supponat
omnem proportionem
mouetur necesse
tur non mouetur
M
ligitur a philosopho

ctus pulsionis
deorsum quod
motum sunt si
N
ctores dicunt
ductione ⁊ sub
nulla passio
motus sub ratione
O
camenti quantitatis
li pertransitur spa
eo fluant passiones
aliud ꝙ aeritas
P
nullo modo.c.
ita ꝙ vbi est
stentiam vt duo.
ante omnem motum
Q
per consequens
patet consequentia
corpora celestia
dem esse qui
R
accidens si
rius ⁊ sunt
enim est per se
to posset transmutari
S
reliquum potest
videlicꝫ ꝙ
igitur omne per
aliĩs. 1.e.li.
T
errauerunt in hoc
mum motorem
mum mouetur per
co hyemali: Intendit
V
intẽto. ibi: (Quod
nos cõtrarios
stans in quo abest
cessu ab eodem si
X
stare: similiter li
est in idem: ⁊ ratio
argumentum non
pium ⁊ finis videlicꝫ
Y
igitur potentia finita
etiam potentia motiua
uetur aliqua pars
net mouere sed solu
successionem pulsionuꝫ

Tabula

Index questionum excontētarū in hoc volumine annotatarum per commenta.

Tituli questionum primi libri.

Tabula

Tituli questionum secundi libri.

Tituli questionum tertij libri.

Tabula

Tituli questionum septimi libri.

Tituli questionum octaui libri.

Tabula

Finis laus deo.

Joannis harmonij Marsi ode Tricolos Tetrastrophos ad uenerabilem fratrē Jac. Baptistam Alouisium Rauennatem Augustinianae religionis dignissimū theologum.

Qui quondā fuerat carcere conditus.
Qui nuper tenebris perditus hostibus
Doctorum inscius auris
Paulus vir sophiae decus
Illustris uenetiis gloria fluctibus
Ille ille aegida: qui praetulit impijs
Assertor pietatis
Prauam contudit haeresim.
Nunc baptista tuo lucidus integer
Uultus ingenio format amabiles;
Nunc omni orbe uagatur
Splendens candidus elegans.
Jam uere est facili sydera anhelitu
Jam manes herebi et viscere flumina
Naturae et penetrare ad
Longis mira recessibus.
O quantum belysijs inter et agmina
Sublimen referent philosophantium
Per te lucidiorem
Doctus Caetus Aristotelem.
Hic nunc tēporibus cum hisce reuixerit
Miratur patriae ut cuncta refulxerit
Sed plus ingenium cui
Tu ipsum praesidio dabis
Quo tecum placidus ridet et optumas
Grates gratus agit munere praeditus
Tecū viuere gaudet
Tecum aurae vndiq̧ particeps.